Arnaldi
de
villa nova

Anno 1582

1532

Arnaldi de villanoua

medici acutissimi opa nuperrime re
visa: vna cum ipsius vita recenter
hic apposita. Cũq; tractatu de
philosophorũ lapide. Addi
tionibus marginalibus ta
bulaq; librorum: capi
tulorum in hac noui
ssima impressio
ne: diligen
ter addi
tis.

Uenundantur lugduni Apud Scipionem de gabiano
In vico mercuriali sub signo fontis.

Contenta in hoc volumine.

Speculum medicine. Folio. 1.
De intentionibus medicorum. 36.
De humido radicali. 38.
Commentum Arnaldi super textu Galieni de mala cōplexione diuersa. 42.
Questiones super eodem libello. 55.
De regimine sanitatis. 61.
De conseruatione sanitatis regis aragonie. 82.
De conseruanda iuuentute et retardanda senectute. 86.
De considerationibus operis medicine. 90.
De flobothomia. 101.
Parabole meditationis: que alio nomine a medicis appellant regule generales seu canones ȝfales curationis morborum. 101.
De tabulis generalibus que medicum informant specialiter cum ignoratur egritudo. 118.
De aphorismis. 120.
De parte operatiua. 123.
De regimine castra sequentium. 130.
De regimine sanitatis salernitano. 130.
Breuiarum practice: cū capitulo generali de urinis: et tractatu de omnibus febribus. 150.
Practica summaria: seu regimen ad instātiā domini pape clementis. 205.
De modo preparandi cibos ⁊ potus infirmorum in egritudine acuta. 207.
Compendium regimenti acutorum. 208.
Regimen quartane. 208.
De cura febris ethice. 209.
De regimine podagre. 210.
De sterilitate tam ex parte viri q̄ ex parte mulieris. 211.
De conceptione. 213.
De signis leprosorum. 214.
De bonitate memorie. 214.
De amore heroyco. 214.
De maleficijs. 215.
De cautelis medicorum. 215.
De venenis. 216.
De arte cognoscendi venena. 221.
De dosibus tyriacalibus. 222.
De graduationibus medicinarum aphorismi. 223.
De simplicibus. 233.
Antidotarium. 243.
De vinis. 262.
De aquis laxatiuis. 265
De ornatu mulierum. 267.
De decoratione. 271
Commentum super suis parabolis 272.
De coitu. 272.
De conferentibus ⁊ nocentibus principalibus membrorum nostri corporis. 274
Repetitio super canone Victa brevis. 275.
Tabula super vita brevis. 281
Expositio super ampho. In morbis minus. 284.
De febribus regule generales. 287.
De prognosticatione visionum que fiunt in somnis. 290.
De astronomia. 293
De physicis ligaturis. 293
Rosarius philosophorum. 296.
Lumen novum. 300.
De sigillis. 301.
Flos florum. 302.
Epistola super allimia ad regem neapolitanum. 303.
Recepta electuarij mirabilis preseruantis ab epidimia et cōfortantis miseram omnium virtutum. 304.

¶ Isti tractat⁹ seq̄ntes magri Arnaldi de villa noua huic volumini nuperrime annectūtur ⁊ nōdum fuerāt impressi
Tractatus cōtra calculū dictus Opus manus dei ad pōtificem romanum. 304.
Regimē preseruatiuū ⁊ curatiuū cōtra catarrum. 306.
Regimē pseruatiuū ⁊ curatiuū ꝓtra tremorē cordis. 309.
Tractatus de epilepsia. 310.
Tractatus de esu carnium pro sustentatione ordinis cartusiēsium contra iacobitas. 314.
Tractatus de philosophorum lapide.

¶ Petri Salū Vercellen. Carmen ad lectorem.
De laudibus Arnaldi de villa noua.

Si cupis infestos morbos euadere lector:
Et differre tuo caniciem capiti.
Si causas rerum: diuinaq̄ dogmata scire
Abdita nature si penetrare datur.
Arnaldi libros: quos Thomas nuper ab atris
Eduxit tenebris: nocte dieq̄ lege.

Arnaldi vita.

¶ Arnaldi vita A domino Symphoriano Campegio aurato equite ac Fauergie dño ferenissimi Calabrum & Lotharingorum ducis Archiatro edita.

¶ Arnaldi genealogia & Genesis. Caput primus.

Arnaldus natione Gallus. A gallia enim Narbonensi quam prouinciam nostri appellant genus vtrinq; ducit: Hunc conantur Arragonenses quos Cathalanos Hispani vocant: nos vero semigothos (nam a Gothis et Alanis Cathalani nomen sumpserunt,) appellamus: ob eius amplissima facinora ad suam traxere nouam Cathalontam: palam non verentes contendere eum Arragonensem seu si mauis Cathalanum fuisse. Audiui enim a quibusdam Cathalanis hunc fuisse oriundus a quodam oppido dicto villa noua distante quatuor miliaribus a Tyrona ciuitate Cathalonie. Et adhuc (vt aiunt) supersunt nonnulli ex ei⁹ progenie ditissimi. Sed hec opinio nullos habet autores. Nascitur igitur in prouincia narbonēsi in oppido quodaz appellato villa noua A christi natiuitate M.ccc. eo ferme tempore quo petrus Apponēsis dictus Consiliator ac Raymundus Lullius clarebant. Origo arnaldi.

¶ Eruditio Arnaldi. Cap. ij. Quo tē pore vi uebat arnald⁹

Philosophico stilo in adolescentia floruit. In iuuentute aliqua in Alchimia scripsit que vt quibusdaz placet ipse igni dedit cum primum animuz ad philosophiam applicuisset. Cum esset annorum ferme. xx. ad parisiensem achademiam cuz aliis scolasticis se contulit. Hinc postannos decem Montempessulanum profectus medicinam audiuit: atq; inde in italiam ad pythagoreos philosophos concessit. Ab his in hispaniaz ad Arabes philosophos se recepit. Decreuerat ad grecos progredi. Verum propter grecie bella a proppsito destitit. Regressus demum gallias medicinā docuit & in arte peonia vitam duxit. Archana nature adeo calluit: vt in iuuentute Alchimiā teneret faceretq; (vt aiūt Alchimiste) laminas aureas non cedentes (inquiunt) perfectissimo auro. vt Johannes Andreas in titulo de crimine falsi attestatur. Et raymundus lullius in testamēto suo affirmat cognouisse se de illo artem hanc esse veram. Sed omnia ista fabulosa esse videntur. A primordio iussu creatoris prodierunt metalla: lapides: sales q. Deus autē simul (vt scribit Augustinus) cuncta que condidit creauit. dum vna voluntate multiplicem omnium specierum varietatē disposuit iuxta sapientis oraculum quod habetur ecclesiastici. xviij. Qui viuit in eternum creauit omnia simul. Huiꝰ alchimie auctores precipui fuere Hermes non quidem tri megistus ille ter maximus sed arabs quidaz astrologus a vera philosophia alienus non multum a nostris temporibus distās. Aliquā to post barbarus quidā ineptissimus lurcho: putridiq; cerebrie luto effusus Geber quidem nec minus captiunculus oblectatus: sophisticisq; venatunculis vnum Hermetem non egyptum sed potius arabem e tenebris edurit. Ex recentioribus autem hec primum ampleratus albertus vtpote noua. natus enim p ea tempora sed puto non tam senex (vt de arnaldo dictum est) probauit q̄ iuuenis sicut et magica adolescens cum vulgasset matura etate detestatus sanctissimam in cenobio et inculpataz vitam degens. Secutus est albertum Raymundus lullius: sed puto etiam vt de alberto & arnaldo dictum est non taz senex probauit q̄ iuuenis. sicut et mundana apud regē matoticarum adolescens cū approbasset matura etate detestatus est sanctissimam cōtra turchos et Machumetenses et immaculatam degens vitam apud Tuniceam ciuitatem pro fide catholica (vt bonilius noster inter suntores gallos auctor acutissimus scribit) martyrio coronatus est. Que autem do alchimia arnaldi dicuntur falsa & plena fabularum sunt & tanto viro indigna. Quesal so attribuitur arnaldo.

¶ Quibus linguis calluerit Arnaldus. Cap. iij.

Callut Arnaldus liguā hebraicaz vt videre licet in expositiōe libelli Thetragramaton: vt familiaris noster & amicus Thomas murchius genuēsis artium & medicine doctor scripsit. Grecum pariter & arabicuz vt libellus Auicēne de viribus cordis ab eo traductus ostēdit: & vt in multis ab eo trāslatis operibus apparet. Scripsit multa in phia et theologia: sed plura in peonia arte. Secreta autem nature adeo rimatus est vt altius post etatem suam penetrauerit nemo: multa tamen ascribuntur illi: que nec sua sunt nec autoris sapiunt officinā vt ex stilo facile deprehēdi potest. Enarrat ipse plura opera in libro speculi: nō tamen omnia medicine illius scripta potuit inuenire. Habes autem que in manu sunt mea: scriptorum culpa depranata: et ipsa vetustate manca puluere oblita (adiuuante artū et medicine doctore Collega nostro magistro Michaele de capella Lotharingense) castigaui emēdauiq; & ad cōmunē vtilitatē ne periculuz esset in mora impressoribus tradidi. Multas linguas nouit arnaldus.

¶ Mira cōponendi celeritas in Arnaldo Hunc̄ interrupta mentis intentio negligentia characterum & eloquentie. Cap. iiij.

Cum ei aliquid ille scripsisset: quod scripserat respicere vix minime tolerabat. Sed neq; etiā semel legere atq; percurrere. Propterea visus ei nō satis sufficeret ad legendum. dum vero scribebat: neq; bellequidē literas figurabat: neq; ex arte syllabas distinguebat: neq; vllam orthographie diligentiā adhibebat: solt videlicet intelligentie studens. Atq; id idem omnes admirabantur id agere ad finem vsq; vite perseuerauit. Stilus Arnaldi medius inter eloquentiaz et barbariem fluit. Intelligentia et suauitas tanta vt nostri peonie artis auctores intelligendi grauissimuz auctore fuisse dixerint. Doctrina vero tanta in eo: vt cum ante illuz omnes inter gallos illustres ad externas gentes sapientie gratia peregrinati fuissent: post Arnaldi tempora cetere nationes Gallias confluxerint. Celeritas arnaldi in scribendo.

¶ Que Arnaldus de antichristo affirmauit. Cap. v.

Arnaldus dogma suum partim exercuit & per prophetiam Danielis & Sibille erithee probare nitebatur aduentum antichristi et persecutionez ecclesie futuram esse. Etiam vaticinari voluit Anno christi. M. ccclv. ob conuētum triuz planetarum superiorum in aquario. vel. M. cccclxxxj. ob cōuētionē supradictorū saturni & iouis in piscibus venturum antichristum. Sed cum ea tempora tam preterierint agitur eiꝰ nūc annus christo millesimus. ccccxx. eos oēs astronomos qui de antichristo et iudicio locuti sunt ignorantes arrogantes: mēdaces: leues & rediculos declarat euentus.

¶ Reditus arnaldi in patriam celestem & laudes. Ca. vj.

Ipse arbaldus dum audiuisset petrum aponensem virum in cūctis literis clarissimuz: medicūq; celeberrimum ab inquisitoribus fidei vexari: verens ne ad manus cuculatorum deueniret clam aufugit et profectus in Siciliam a rege Sicilie frederico in magno honore habitus est qui tandem missus a frederico rege ad romanum pontificem sanādum in mari mortuus est & genue sepultus. Fuit vir non solum in apollinea arte: verūetiā in aliis literis tā secularis philosophie q̄ diuine eruditissimꝰ ingenio clarꝰ & cōptus eloquio: quanti sit apud nostros nō meis verbis solum sz aliorum testimonijs comprobatur. Semper de arnaldo varia fuit doctorum opinio. quibusdam eum cum Aponensi consiliatore errasse. Alijs sibi fraudem affirmantibus impositam: sed profecto mirandum non est: si Arnaldus cum suaz astronomia et medicina cum consiliatore errauerit: qui tot Arnaldi nauigatio.

volumina in vnaquaq; doctrina ex propria excellentia ingenij (vt de Augu. in lib. confessionum suarum legimus) sine magistro precedente explicuit: nostrum tamen est medium de arnaldo et consiliatore: sed de quibuscunq; scriptoribus cum sancta ecclesia sentire et superuacuas opiniones contemnere.

Auctorum opiniones de arnaldo z cõsiliatore Augustini excellẽtia cũ Arnaldo certat. laudes arnaldi z cõsiliatoris.

¶ Arnaldi cõparatio ad cõsiliatorem Petrum aponensem. Ca. vij.

Vere in hoc duo illustres viri conformes q; sua virtute non maiorũ stemmate aut opibus ad rerũ naturalium cognitionem accesserunt: vterq; theologus: Astronomus: medicusq; clarissim⁹. Uerũ. Petrus Aponensis non crescẽtibus adhuc medicis questionarijs quos martinus Leuther ac Erasmus scolasticos appellauit: suo tempore primus in questionibus scolasticis italos docuit: Arnaldus autem ex paruo municipio amplissimã partiensem ingressus est achademiam. Petrus Aponensis siue paduanensis in medicina questionaria primas habuit in italia sedes. Arnaldus in medicina practica quaz aliquit: Empericam Alij methodicam: Alij logicam emulantur omnibus antecat et primas habuit partes. Dignus est enim: qui maxime Laudetur consiliator aponensis. Sed nemo quippe inter medicos est: qui arnaldũ non probet: laudet: admiretur presertim in ea parte medicine: que practica appellatur: in qua plus illum studij cõmisisse exploratuz est. Quinetiam in rebus diuinis nõnulli facilius aliquando arnaldo q̃ petro paduanensi consentire videntur.

Addendum est nãq; quis in medicina gloriosior extitit. Gẽtilis namq; Patricius fuit Arnaldus vero breuior gentilis veluti semina nobis tradidit arnaldus autem semina illa excoluit et propagauit et perfectionez imposuit: ergo gentilis introducendus scolastice disciplineq; non tamen secundum dignitatem: sed tanq; scolastice z q̃stionarie secte seminator z cõsiliatoris insectator gloriosus. Gẽtilis medicine scolastice cõcepta cõscripsit. Arnaldus practice medicine regulas z canones iuuenibus tradidit. Gẽtilis copiosiusq; Arnaldus scripsit Arnaldus tñ pleraq; memoratu digna suo pte ingenio addidit.

Addendi: cine partes siue secte tres.

¶ Arnaldi ad gentilem fulginatam cõparatio. Capi. viij.

Finis.

Tabula Capitulorum.

¶Tabula capitoꝝ speculi introductionum.

¶Capitulum prohemiale.

De diffinitione medicine et eius diuisione. Capitulum primum.

De elementis. ca. 2
De complexionibus. ca. 3
De humoribus. ca. 4
De membris. ca. 5
De virtutibus. ca. 6
De operationibus. ca. 7
De spiritibus. ca. 8
De rebus annexis rebus nãlibus ⁊ ꝑmo de sexu. ca. 9
De etatibus. ca. 10
De coloribus. ca. 11
De habitudinibus corporis. ca. 12
De rebus nõ nãlibus ⁊ ꝑmo de cõtinẽte corpus. ca. 13
De operimentis. ca. 14
De exercitio siue motu. ca. 15
De complexionatis. ca. 16
De cõplonato qõ corp⁹ immutat tñ vt nutriẽs. ca. 17
De cõplexionato qõ est medicina tãtum. ca. 18
De complexionato vt est cibus ⁊ medicina. ca. 19
De mõ cognoscẽdi ꝟtutes ꝟplonatoꝝ ꝑmo p exꝑimẽtũ. ca. 20
De mõ cognoscẽdi ꝟtutes medicinatoꝝ per rõnem. ca. 21
De trasmutatione complexionatorum. ca. 22
De inuestigatiõe ꝑmarũ ⁊ scõaꝝ ꝟtutũ cõplonatoꝝ. ca. 23
De cognitione virtutũ per sapores simplices. ca. 24
De cognitione virtutũ per sapores compositos. ca. 25
De cognitione virtutũ cõplexionatoꝝ per odores. ca. 26
De cognitiõe virtutũ cõplexionatoꝝ per colores. ca. 27
De cognitiõe ꝟtutũ ꝟplõatoꝝ ex mõ substãtie eoꝝ. ca. 28
De cognitiõe virtutũ cõplonatoꝝ ex opationib⁹. ca. 29
De predictarum tabularum sufficientia ⁊ primo.
De medicina sedatiua doloris. ca. 30
De medicina subtiliatiua ⁊ resolutiua vel absterssiua ⁊ exasperatiua simul. ca. 31
De medicina aperitiua. ca. 32
De medicina mollificatiua. ca. 33
De medicina maturatiua. ca. 34
De medicina digestiua. ca. 35
De medicina frangitiua ventositatis. ca. 36
De medicina incisiua. ca. 37
De medicina attractiua. ca. 38
De medicina mordicatiua. ca. 39
De medicina rubificatiua. ca. 40
De medicina pruritiua. ca. 41
De medicina viceratiua. ca. 42
De medicina adustiua. ca. 43
De medicina corrosiua. ca. 44
De medicina ruptiua. ca. 45
De medicina putrefactiua. ca. 46
De medicina cauterizatiua. ca. 47
De medicina exconatiua. ca. 48
De medicinis cõfortatiuis ca. 49
De medicinis repercussiuis. ca. 50
De medicina ingrossatiua. ca. 51
De medicina incrudatiua. ca. 52
De medicina stupefactiua. ca. 53
De medicina influatiua. ca. 54
De medicina lauatiua. ca. 55
De medicina soliditatiua. ca. 56
De medicina lubricatiua. ca. 57
De medicina aplanatiua. ca. 58
De medicina cõtractiua. ca. 59
De medicina expulsiua. ca. 60
De medicina oplatiua. ca. 61
De medicina conglutinatiua. ca. 62
De medicina consolidatiua. ca. 63
De medicina incarnatiua. ca. 64
De medicina sigillatiua. ca. 65
De medicinis habẽtibus operationes similes vniuersalibus ⁊ primo de generatiuis lactis ⁊ spermatis. ca. 66
De medicinis diureticis ⁊ ꝓuocantibus mẽstrua. ca. 67
De medicina sudatoria. ca. 68
De medicina solutiua. ca. 69
De medicina pretiosa venenosa ⁊ theriacali. ca. 70
De cõpositis operationibus medicinarum. ca. 71
De medicinarum graduatione. ca. 72
De somno ⁊ vigilia. ca. 73
De inanitione ⁊ repletione. ca. 74
De accidentibus anime. ca. 75
De rebus nõ naturalibus secundarijs ⁊ primo de quatuor ꝑtibus anni. ca. 76
De regionibus. ca. 77
De coitu. ca. 78
De artibus. ca. 79
De ludo. ca. 80
De balneo. ca. 81
De consuetudine. ca. 82
De rebus cõtra naturam. ca. 83
De morbis cõpositis. ca. 84
De causis morborum. ca. 85
De causa morbi calidi. ca. 86
De causa morbi frigidi. ca. 87
De causis morborum siccorum. ca. 88
De causis morbi humidi. ca. 89
De causis morborum compositorum. ca. 90
De accidentibus morborum. ca. 91
De causis accidentium. ca. 92
De signis. ca. 93
De signis membroꝝ cõplexionalium. ca. 94
De signis corporum actu egrotorum. ca. 95
De signis ꝓgnosticis futurorum morborum. ca. 96
De diebus creticis. ca. 97
¶Liber de diuersis intẽtionibus medicorum in duos tractatus diuisus. fol. 36

¶Capitulum prohemiale.

¶Tractatus primus cuius capꝝm est vnum de intẽtione vniuersali artificis medicinalis.
¶Tractatus scõs cuius capla sunt quatuor.

De assignationis intẽtione mẽbroꝝ principalium. capꝝm primũ.
De intentione diuisionis cuiuscp complexati potentialiter quod cõmune dicitur. ca. 2
De diuisione dispositionũ corporis humani. ca. 3
De intentione virtutis anime. ca. 4
¶Libellus de humido radicali. fo. 38

¶Prohemium.

¶Tractatus primus cõtinens tria capitula.

Quod humidũ spermaticũ inẽtũ spermaticũ nõ est humidum radicale. ca. 1
Quod humidum absolute acceptum a materia spermatis non est radicale. ca. 2
Quid sit humidum radicale. ca. 3
¶Tractatus scõs continet capitula quatuor.

De rationibus quibus videtur ostẽdi q̃ humidum radicale non restauratur scõm veritatem. ca. 1
De rationibus in cõtrarium q̃.s. humidum radicale restauretur ꝑm virtutem. ca. 2
Mõo soluũtur rõnes ꝓdicte. s. q̃ nõ restauratur. ca. 3
De termino restaurationis. ca. 4
¶Tabula libelli de mala cõplone diuersa Gal. fo. 42

Capitulũ primũ in quo ꝑmittit diuisionẽ male cõplexionis diuerse ⁊ intẽtionem suam.
Ca. 2. in quo ꝑmittit sue doctrine notitiã mẽbroꝝ in quib⁹ debet fieri mala cõplexio diuersa.
Cap. 3. in quo determinat cõem essentiam male cõplexiõis diuerse ⁊ docet cõmuniter diuidere species eius.
Cap. 4. in quo ponit qualiter generatur mala cõplexio diuersa calida cum materia in musculo.
Cap. 5. in quo determinat Gal. de accidẽteq̃ sequitur malam cõplexionem diuersam in musculo. s. de feb.
Cap. 6. de de febre sica.
¶Tituli questionum super eundẽ librum. fo. 58
qõ. 1. **Utrum** natura inquãtũ orbata intendat similare.
qõ. 2. Utrum os nutriatur ex medulla.

Tabula Capitulorum.

qō.3. Utrum ibidem sit ponere vacuitates in corporibus.
qō.4. Utrum sanguis sua multitudine sola possit tale facere corpus.
qō.5. Utrum sanatio aposthematis p resolutionē sit melior ḡ per digestionem et decoctionē.
qō.6. Utrum spiritus sit calidior res que sit in corpe nro.
qō.7. Utrum flegma sit frigidus melancholia.
qō.8. Utrum in febre putrida possit esse mala cōplō eglis.
qō.9. Utrū in ethica possit esse mala cōplexio diuersa.
qō.10. Utrum solo cōtinuitatis sit cā dolous absolute.
qō.11. Utrum saltus hois ieiuni interficiat scorp.
qō.12. Utrum ex malitia humoꝝ cōtingat malitia in spū.
qō.13. Utrum ex putrida ⁊ ephemera possit fieri ethica.
qō.14. Utrum multū infrigidatus subito igni approximatus debeat dolere.
qō.15. Utrum in minima pte carnis conueniat simul sentire calidum et frigus.
qō.16. Utrū in partib⁹ puis sibi iuxta se positis interi⁹ et exteri⁹ p totū possit sentiri ⁊ esse calm ⁊ frigidū.
qō.17. Utrum necesse sit q̄ ad rigorē sequat febris.
qō.18. Utrum ethica sit curabilis.
¶ Tabula libi de regimine sanitatis cōtinens duas partes prime partis. fo. 62.

Quid sit sanitas ⁊ quot modis dicatur. ¶ Capitulum proemiale. cap. 1

De regimie sanitatis sūpto ex diuersis ꝓpriis horuꝫ.c.2
De regie sanitatis sūpto ex diuersitate sexus ⁊ regionū.c.3
De regimine sanitatis ex diuersitate etatum ⁊ primo de regimine infantium. ca. 4
De regimine senum. ca. 5
De regulis sanitatis regiminis malorum cōplexionum naturalium in hominibus. ca. 6
De regimine macroꝝ ⁊ pinguium. ca. 7
De regimine cōplexionum omnium membroꝝ. ca. 8
De regimine coitus. ca. 9
De cōseruatione cutis ⁊ musculorum vngulū. ca. 10
De regulis appropriatis sexui femineo. ca. 11

De dispositione terre et aque. ¶ 2.pe cui⁹ capla sūt. ca. 1

De aere ⁊ de igne ca. 2
De exercitio. ca. 3
De fricatione membrorum. ca 4
De balneis. ca. 5
De coitu. ca. 6
De comestis ⁊ bibitis. ca. 7
De somno ⁊ vigilia. ca. 8
De accidentibus anime. ca. 9
De diuersitate temporum anni. ca. 10
De nutrimētis i spāli ⁊ ꝑmo ō ḡnis panificio ⁊ pane. ca. 11
De leguminibus in speciali. ca. 12
De fructibus. ca. 13
De herbis et oleribus. ca. 14
De radicibus. ca. 15
De fungis ⁊ eorum vsu. ca. 16
De turdis ⁊ truffis. ca. 17
De alimento sumpto a carnibus. ca. 18
De volatilibus et vsu eorum. ca. 19
De piscibus et vsu eorum. ca. 20
De superfluitatibus animalium. ca. 21
De caseo butyro et ouis. ca. 22
De melle et zuccharo. ca. 23
De cōdimentis et saporibus. ca. 24
De potibus. ca. 25
De cerusia et aliis potibus artificialibus. ca. 26
De vestimentis et indumentis. ca. 27
De regimine caste viuentium. ca. 28
De iteragentium regimine. ca. 29
De regimine naulgātium per mare. ca. 30
De confectionibus. ca. 31
De regimine corpoꝝ paratoꝝ cadere i egritudines. ca. 32.
De regimine corporum preseruādorum ab egritudinibus pestilentialibus. ca. 33
De regimine cōtra assumptiones veneni. ca. 34
De regimine cōualescētium ab egritudinibus. ca. 35
De regimine consuetudinis. ca. 36
De flobothomia ḡtū spectat ad regimen sanitatis. ca. 37
De sanguine aspiciendo post flobothomiam. ca. 38
De ventosis ḡtum ad regimen sanitatis. ca. 39
De sanguisugio. ca. 40
De cauterijs quo ad regimen sanitatis. ca. 41
De vsu medicinaꝝ laxativarū in vsu sanitatis. ca. 42
De vomitu in regimine sanitatis. ca. 43
De clysteribus. ca 44
De suppositorijs. ca. 45
De dessartis. ca. 46
¶ Tabula libi de regie sanitatis ad regē aragonū. fo. 82

De aeris electione. Ca. 1

De exercitio. ca. 2
De balneo. ca. 3
De ablutione pedum et capitis. ca. 4
De consideratione refectionis. ca. 5
De dormitione ⁊ corporis tranquillitate. ca. 6.
De accidentibus animi. ca. 7.
De nutrientibus. s. cibis ⁊ potibus. ca. 8
De vsu panis. ca. 9
De leguminibus. ca. 10
De vsu fructuum. ca. 11
De oleribus ⁊ supra terram nascentibus. ca. 12
De radicibus quibus vtimur. ca. 13
De alimento que sumuntur ex animalibus. ca. 14
De ferculis que sumūtur ex humiditatibus aialiū. ca. 15
De vsu piscium. ca. 16
De saporibus. ca 17
De vsu potus. ca. 18
De lapsibus hemorrhoidaꝝ ⁊ earū remedijs. ca. 19
¶ Tabula libi de conseruanda iuuentute ⁊ retardanda senectute. fo. 86

De conseruatione iuuentutis ⁊ retardatiōe senectutis. Proemium. ca. 1

De retardatione senectutis ⁊ reiuuenescētia acq̄rēda. ca. 2
¶ De his que iuuentutē inducunt. ca. 3
¶ Tabula libi de cōsiderationibus operis medicine per distinctiones et tractatus diuisi. fo. 90

Distinctionis prime cap. 1. de primis et generalibus cōsiderationibus. ¶ Proemium

Cap. 2. de primis differentijs primarum cōsiderationuꝫ ⁊ earum necessitate.
Distinctionis scōe prime partis cap. 1. de cōsiderationibus effectuū flōmie inq̄stum est euacuatio humoruꝫ absolute.
Cap. 2. de effectibus flobothomie inq̄stuꝫ est euacuatio facta per incisionē venarū diuersarū.
Distinctionis tertie cap. 1. tractat⁹ ꝑmi de regulis vtilib⁹ intuendi numeꝝ signoꝝ a pte corpis occurrētium corpi.
Cap. 2. de differentijs primis particularium ⁊ primo de significatione naturalium rerum.
Cap. 3. de significatione rerum contra naturam.
Cap. 4. de significatione rerum nō naturalium.
Distinctionis scōe partis prime de operatiōe particulariū et veritate flobothomandi. ca. 3.
Pars scōa de regimine corporis ante opus ꝓposituꝫ ad rem memorandum prohibentia. ca. 1
De regimine in actu operationis. ca. 2
De regimine corporis post operationē ꝑncipalr intētā. ca. 3
¶ Libellus de flobothomia. fo. 101
¶ Parabole medicationis que dicuntur regule generales curationis morborum. fo. eo.

Doctrina prima de regulis preparātibus animū ad vtiliter operandū ⁊ est capitulū vnū continens aphorismos. 20. ¶ Et sunt doctrine septem.

Doctrina. 2. de regulis eligendi ⁊ preparādi cōmodiora instrumēta curationis cuius ca. est vnicū ꝑtinēs aphos. 41
Doctrina. 3. de regulis mensurandi virtutem infirmoꝝ ⁊ vires instrumentorum curationis ⁊ tempus applicationis sufficiētis in qua est vnū capl̄m continens aphos. 11.

Doctrina

Doctrina.4. de regulis curandi ab malitiã cõplexionis ꝛ phlegmatis illius que cõtinet mãm vel humorẽ in qua sunt capla.20.
Cap.1.continet aphorismos.10.
Cap.2. de regulis curationis mãlis discrasie ꝛ primo euacuãdi humorem peccãtem per debitas partes ꝛ artificio cõgruo continens aphorismos.12.
Cap.3. de regulis euacuandi:cõtinẽs aphorismos.3.
Cap.4.de regulis multiplicandi euacuatiões debitas cõtinens aphorismos.5.
Cap.5.de regulis eligẽdi tẽpus anni ad vacandum continens aphorismos.4.
Cap.6.de regulis eligẽdi quadras lune ad flebothomandum:continens aphorismos.11.
Cap.7.de regulis quibus distantia vel ꝓpinquitas docetur in venis aperiendis:cõtinẽs aphorismos.3.
Cap.8.de regulis commoditatis incisionis venarum cuius aphorismus est vnicus.
Cap.9.de regulis in quibus ꝛ quotiens debet flebothomia intercipi:continens aphorismos duos.
Cap.10.de regulis mensurandi ẽqualitatem flebothomie cõtinens aphorismos.2.
Cap.11.de regulis medendi corporibus ad flebothomiam relatis.continens aphorismos.3.
Cap.12.de regulis pharmacãdi ꝛ eligendi tempus conueniens ad farmactã: cõtinens aphorismos.3.
Cap.13.de regulis alterãdi cõueniẽter in respectu ad pharmaciam:continens aphorismos.13.
Cap.14.de regulis super modo cõuenientis exhibitionis pharmaciarum:continens aphorismos.3.
Cap.15.de regulis in quibus ꝛ qualiter per exterius applicata cõuenit pharmacare:cõtinens aphos.7
Cap.16.quibus pharmacis conuenit somnum prohibere continens vnicum aphorismum.
Cap.17.de regulis mẽsurãdi euationem:cõtinẽs aphos.3.
Cap.18.de regulis vitandi cõstipationẽ in pharmacijs.cõtinens aphorismum vnicum.
Cap.19 de regulis alterandi post pharmaciam membra discrasiata:cõtinens aphorismos.8.
Cap.20.de regulis mensurãdi tempus ad curam sufficiẽs et opus temporibus cõfirmãdi:cõtinẽs aphos.3.
Cap.21.de regulis eligendi salubres causas in discrasijs tediosis:continens aphos.7.
¶ Doctrina.5.de regulis curationis morborũ in cõpositione cõtingentiũ ꝟm oẽm spẽm cõpõnis cui⁹ capla sunt.21

Capitulum primũ de morbo in figura continẽs aphorismos. 12.

Cap.2.de impedimento capacitatis qõ̃ est repletio concauitatis naturalis:cõtinens aphorismum vnicum.
Cap.3.de impedimento naturalis foraminis vel meatus: continens aphorismos.9.
Cap.4.de curatione meatus innãlis:cõtinens aphos.13.
Cap.5.de regulis curationis innãlis asperitatis.continẽs aphorismos.8.
Cap.6.de regulis curationis lenitatis innãlis:continens aphorismos.2.
Cap.7.de excessu totius corpis vel mẽbri:cõtinẽs aphos.12
Cap.8.de diminutione supplenda totius corporis vel mẽbrorum:continens aphorismos.2.
Cap.9.de correctione situs innaturalis cõtinẽs aphos.2.
Cap.10.de vulneribus et cutuscunq; cõtinuitatis solutiõe continens aphorismos.6.
Cap.11.de artificio cõponẽdi potionẽ vulneratorum continens aphorismos.2.
Cap.12.de his que phibẽt vulneratis potionẽ administrari:continens aphorismum vnicum.
Cap.19.quibus vulneratis maxime potio debet offerri: cõtinens aphorismum vnicum.
Cap.14.quibus vulneratis vinum debet denegari: continens aphorismum vnicum.
Cap.15.de artificio compescendi sanguinis fluxum:continens aphorismos.8.
Cap.16.de artificio resoluẽdi sanguinẽ intra corpus recenter coagulatum:cõtinens aphorismum vnicum.
Cap.17.quo artificio consolidatio vlcerum ꝓcuret:continẽs aphorismos.4.
Cap.18.de regulis sanationi vulnerum parturientibus. continens aphorismos.9.
Cap.19.de ingenio curatiuo vlcerum sordidorum et malignorum continens aphorismos.9.
Cap.20.de regulis medicandi neruis quos vitiat continuitatis solutio continens aphorismos.7.
Cap.21.in fracturis ossiũ pottota cõsiderabilia memorant
Doctrina.6.de curatione morbi compositi ꝛ precipue aposthematis cuius cap.est vnicus continens aphorismos.21.
Doctrina.7.cuius capitula sunt tria.
Cap.1.de canonibus regendi conualescentis et specialiter a morbis vniuersalibus continens aphorismos.13.
Cap.2.de regulis considerandi necessariam que pertinent recidiuo continens aphorismos.7
Cap.3.canones adaptantes, moralibus ante dicta continens aphorismos.4.
¶ Tabule que medicum informant specialiter cum ignoratur egritudo. fo 118.
¶ Aphorismi de ingeniis nociuis curatiuis ꝛ pseruatiuis morborum speciales partes corporis respicientes et sunt doctrine.5. fo. 120
¶ Doctrina pti.tradens canones membrorum capitis totius scilicet cerebri:auditus:visus ꝛc. ibidem
Doctrina.2.de cõseruatione memorie ꝛ aliarum virtutum sanitatis cerebri. fo. 121
Doctria.3.in qua cadũt canones egritudinũ mẽbrorũ spũaliũ nutritiuorũ ꝛ generatiuorũ ꝛpti.de spũalib⁹. fo. eo.
Doctrina.4.de conseruatione sanitatis. fo. 122
Doctrina.5.decõferẽtib⁹ ꝛ nocẽtib⁹ iuncturis. fo. eo.
¶ Liber de parte operativa. fo. 123
¶ Tractatus de regimine castra sequentiũ. fo. 130
¶ Regimen salernitanũ cum cõmento. fo.eo.
¶ Breuiarium practice a capite vsq; ad pedes et de febribus ꝛc. fo.150
¶ Incipiunt capitula primi libri breuiarij.

Prologus in breuiario. fo. 150

cap.1. De dolore capitis in generali. fo.150
capitu.2. De dolore capitis ex distemperantia aeris seu a vento frigido facto. fo.150
3 De dolore capitis ex calidi aeris distẽperãtia facto.f.150
4 De dolore capitis ex sanguine facto. fo.151
5 De dolore capitis ex cholera facto. fo.151
6 De dolore capitis ex flegmate facto. fo.151
7 De dolore capitis ex melancholia facto. fo.151
8 De dolore emigraneo. fo.151
9 De dolore capitis ex flegmate in stomacho superabũdante facto. fo. 152
10 De dolore capitis ex melancholia in stom: cho superabundante facto. fo.152
11 De dolore capitis ex cho.in stomacho superabundante. fo.152
12 De dolore capitis ex sanguine in stomacho vel epate:ꝛ de eodem dolore ꝓpter indigestionẽ ꝛ corruptionẽ cibi vel potus in stomacho. fo.152
13 De passionibus oculorum:ꝛ primo de gutta ca.rubedine:lippitudine:siue ophthalmia. fo.152.
14 De lachrymis oculorum. fo.153
15 De sang.oculoꝝ:tumore:puritu:dolore:ꝛ ardore.f.154
16 De caligine oculorum. fo.154
17 De cataractis. fo.154
18 De albula:vngula:pãno:ꝛ maculis in oculis.fo. 155.
19 De pediculis i palpebris:ꝛ fistula lachrymali i ocu.f.157
De fistula. fo. 157
20 De pilis in oculis vel alibi preter naturam natis in pertuum tollendis. fo.157
21 Ad faciendũ nasci pilos in locis preter naturaꝫ depilatis:vt in supercilio.barba:ꝛ huiusmodi. fo.157
22 De epilepsia. fo.158
23 De appoplexia. fo. 159
24 De paralysi. fo.159
25 De spamo. fo.160
26 De mania ꝛ melancholia. fo.161

Tabula Capitulorum.

27 De vertigine ⁊ scotomia. fo.162
28 De defectu memorie ⁊ iuuantibus memoriam. fo. 162
29 De catarro: et coriza: ⁊ brancho. fo.162
30 De pas. aurū ⁊ p̄mo de surditate: tinnitu: ⁊ sonitu. f. 163
31 De dolore aurū ꝓpter caliditatem et frigiditatem vel sanguinis repletionē vel apostema ibi natū. fo.164
32 De vermibus i auribus nato: ⁊ de ingressu lapilli: vel grani: vel pulicis. et huiusmodi in aure. fo.165
33 De fluxu sanguinis a naribus. fo.165
34 De dolore dentium. fo.165

¶ Sequuntur capitula secundi libri.

ca.1. De squinantia. fo.166
2 De folio et vua. fo.167
3 De raucedine et impedimento vocis. fo. 167
4 De botio gule. fo.167
5 De scrophulis. fo.168
6 De tussi. fo.169
7 De asmate ⁊ dolore pectoris. fo. 169
8 De emorhoica passione. fo.169
9 De empimate. fo. 170
10 De pas. stōchi ⁊ primo de vomitu ꝓuocando. fo. 170.
11 De vomitu restringendo. fo.170
12 De siti. fo.171
13 De mala cōplexione stomachi calida seu frigida dolorem faciente: ⁊ de ventositate stomachi. fo.171
14 De defectu appetitus: ⁊ de ināli appetitu: vt de appetētibus comedere carbones et huiusmodi. fo. 172
15 De appetitu canino et bolismo. fo.172
16 De eructuatione. fo.172
17 De singultu. fo.173
18 De inflatione: lubricitate: et debilitate stomachi. fo.173
19 De debilitate stomachi cum siti. fo.174
20 De vitio lapidis in renibus et vesica. fo.175
21 De stranguria: dissuria: et furia. fo.175
21 De diabete et mingentibus in lecto. fo.175
22 De dolore renum. fo.175
23 De mingentibus sanguinem. fo.175
24 De mingētibus pilos et furfureo. et scabie vesice. f. 175
25 De apostematibus ⁊ viceribus renū et vesice. fo. 176
26 De hiis qui coire nō p̄sūt: ⁊ ad coitū ꝓuocandū. fo.176
27 De vertigēda libidie ⁊ volūtate coeūdi remouēda. f.177
28 De inuoluntaria spermatis emissione. fo.177
29 De inflatione: rubore: feruore: et ardore: et excoriatione testiculorum et virge. fo.177
30 De pustulis seu carbunculis et fistulis in membro virili vel testiculis. fo.177
31 De crepatura. fo.178
32 De arthetica: sciati: chiragra: poda. et genagra. fo. 179
33 De colica et iliaca passione. fo.180
34 De lumbricis et ascaridibus. fo.180
34 De hemorrhoidibus ꝓuocādis et cōstringēdis. fo.180
34 De critu ani. fo.181
35 De thenasmone. fo.181
36 De lienteria et diaria. fo.181
37 De dysenteria epatica ⁊ intestinorum. fo.182
38 De distemperantia epatis in caliditate vel frigiditate: et de opilatione et duritie ipsius. fo.182
39 De mala cōplone epatis ca. vlcra: vel hu. ⁊ sicca. fo. 183
40 De icteritia. fo.183
41 De hydropisi. fo.183
42 De passionibus splenis. fo.184
43 De scabie cum pruritu. fo.185
44 De pustulis et viceribus tibiarum. fo.185
45 De porris et verrucis. fo.186
46 De lepra. fo.186

¶ Sequuntur capitula tertii libri.

ca.1. De impedimento conceptionis. fo. 187
2 De signis inpregnationis et vtrum mulier cōceperit masculum. fo.188
3 De regimine pregnantis de preseruatione embrionis ⁊ De cautela aborsus. fo.188
4 De difficultate pariendi ⁊ alleuiātibus partum. fo.188
5 De extractione fetus mortui de mola: et ad faciendum aborsum. fo.189
6 Ut mulier non concipiat: et vt mulier corrupta virgo videatur. fo.186
7 de retentione mēstruorum et ipsis prouocandis. fo.189
8 De fluxu mēstrui imoderato cōstringendo. fo.190
9 De suffocatione matricis. fo.190
10 De precipitatione siue dislocatione matricis. fo. 191.
11 De apostemate vulue. fo.191
12 De dolore mamillarum et generantibus lac: et de apostemate ipsarum. fo.101
13 De morsu canis rabidi ⁊ aliorū alaliū venenosorū. fol.191
14 De morsu rutele et arenearum. fo. 192
15 De morsu scorpionis stellionis et lacerte. fo.192
16 De simie: siue cani: siue canis domestici vel hominis morsu. fo.192
17 De morsu apum vel vesparum. fo.192
18 De morsu serpentum viperarum ⁊ similium. fo.192
19 De effugatione alaltum venenosorum. fo.192
20 De hiis qui sumpserunt venena in cibo vel potu et est cautela certa ad venenum habēda. fo.192
21 De fistulis: cancro: lupo: et similibus. fo.193
22 De antrace seu carbunculo. fo.193

¶ Sequuntur capitula quarti libri.

ca.1. Quid sit febris. fo.194
2 De ephemera. fo.194
3 De ethica. fo.195
4 De sincopi cardiaca: ⁊ tremore cordis. fo.195
5 De pleuresi. fo.196
6 De peripleumonia. fo.196
7 De pthisi. fo.197
8 De apostemate epatis ⁊ splenis. fo.197
9 De apostemate stomachi et intestinorum. fo.197
10 De frenesi. fo.197
11 De lethargia et subeht. fo.198
12 De cognitione vniuscuiusq; humoris per vrinam in sanis ⁊ egris. fo.199
13 De fe. continuis putridis. fo.199
14 De synocha inflatiua. fo.199
15 De synoco putrido. fo.200
16 De causonide. fo.200
17 De emitriteis et primo de minori. fo.200
18 De tertiana vera. fo.201
19 De tertiana notha. fo.202
20 De tertiana duplici. fo.202
21 De tertiana continua. fo.202
22 De quotidiana vera de flegmate naturali. fo.202
23 De quotidiana notha: et primo de ea que fit de flegmate salso. fo.202
24 De quotidiana que fit de flegmate dulci. fo.202
25 De quotidiana de flegmate acetoso. fo.202
26 De quotidiana de flegmate vitreo. fo.203
27 De quartana vera. fo.203.
28 De quartana non vera siue notha. fo.203.
29 De febribus erraticis. fo.204
30 De quotidiana continua. fo.204
31 De quartana continua. fo.204
32 De febribus pestilentialibus propter corruptionem aeris facte: et de regimine sanorum in pestilentia cōseruando. fo.204
33 De febribus emptiala et liparia. fo.205

¶ Explicit tabula breuiarii.

¶ Practica summaria seu regimen ad instantiā pape Clementis: cuius capitula sunt. 29. fo.205.

De dolore capitis. ca. 1
et tinnitu aurium. ca. 2
De vertigine. ca. 3
De tenebrositate oculorum. ca. 4
de dormitione vel stupore membrorum. ca. 5
de asperitate gutturis. ca. 6
de difficultate hanelandi. ca. 7
de difficultate deglutiendi. ca. 8
de tremore cordis et rectigatione. ca. 9
de dolore in quacūq; parte clibani. ca. 10
de constipatione ventris et lumbricis. ca. 11
de fluxu ventris. ca. 12

Decoplatione

Tabula Capitulorum.

De opilatione epatis. ca. 13
De opilatione splenis. ca. 14
De difficultate vrinandi. ca. 15
De ardore vrine. ca. 16
De tertiana simplici. ca. 17
De tertiana duplici. ca. 18
De tertiana continua. ca. 19
De feb. continua de sanguine. ca. 10
De feb. continua de flegmate. ca. 21
De feb. erratica. ca. 22
De feb. quartana. ca. 23
De exiturie memb. exteriorum. ca. 24
De apostematibus mẽbrorũ anteriorum. ca. 25
De defectu appetitus. ca. 26
De siti immoderata. ca. 27
Ut venenum nequeat cordi imperare. ca. 28
Ut venenosa reptilia de habitaculo effugentur. ca. 29
¶ Liber de modo preparandi cibos et potus infirmorum in egritudine acuta. fo. 207
¶ Compendium regimenti acutorum. fo. 208
¶ Regimen siue consilium quartane. fo. 208
¶ Consilium siue cura feb. ethice. fo. 209
¶ Consilium siue regimen podagre. fo. 210
¶ Libellus de sterilitate tam ex parte viri q̃ ex parte mulieris. continens duos tractatus. fo. 211
¶ Tractatus primus de sterilitate ex parte mulieris.

De causis Continet capit. 14.
sterilitatis ex parte mulieris. cap. 1
De cura sterilitatis propter nimiam extenuationem matricis. ca. 2
De cura sterilitatis facte propter nimiam pinguedinem in toto corpore mulieris. ca. 3
De cura sterilitatis facte propter pinguedinem in orificio matricis. ca. 4
De cura sterilitatis propter etatem mulieris. ca. 5
De cura sterilitatis propter nimiam laxationem orificij matricis. ca. 6
De cura sterilitatis facte ex nimia lenitate matricis. ca. 7
De cura sterilitatis facte propter menstrua: et de cura retentionis menstruorum. ca. 8
De cura sterilitatis propter nimium fluxum menstruorum et de cura fluxus menst. ca. 9
De cura sterilitatis propter suffocationem matricis. ca. 10
De cura sterilitatis propter caliditatem et siccitatem et propter frigiditatem et humiditatem. ca. 11
De cura sterilitatis propter debilitatem matricis. ca. 12
De cura sterilitatis propter apostema matricis: et de cura apostematis ei⁹. ca. 13
De cura sterilitatis ꝑpter molam: et de cura mole. ca. 14
¶ Tractatus secundus de sterilitate ex parte viri.

De cura Continens capit. 8.
sterilitatis propter gomoream. ca. 1
De cura sterilitatis propter satyriasim et priapismum: et de cura istorum. ca. 2
De cura sterili. ꝑpter apiorimeron: et de cura eiusdẽ. ca. 3
De cura sterilitatis propter causas extrinsecas. ca. 4
De cura sterili. ꝑp malã cõplexionẽ mẽbrorũ genitalium. ca. 5
De cura sterilitatis ꝑp debilitatẽ mẽbrorũ genitalium. ca. 6
De cura sterilitatis propter defectum renum et membrorum genitalium. ca. 7
Ad ostendendam qualiter debemus ꝓcedere ad cõceptum cũ ola nocumẽta superius erunt remota. ca. 8
¶ Compilatio de causis sterilitatis. fo. 211
¶ Tractatus de signis leprosorum. fo. 214
¶ Tractatus de bonitate memorie. fo. 214
¶ Tractatus de amore qui heroycus nominatur. Continens capitula. 4. fo. 214
¶ Capitulũ proemiale.

De descriptiõe amoris hereos et descriptionis notificatione. ca. 1
De origine et causa vehemẽtis cõcupiscẽtie et fixe imaginationis in amantibus et nominis interpretatione. ca. 2
De accidentibus et causis accidentie huius morbi. ca. 3
De remedijs dicte passionis. ca. 4
¶ Tractatus de remedijs contra maleficia. fo. 215
¶ Tractatus de cautelis medicorum. fo. 215
¶ Tractatus de veneno. fo. 216
¶ Libellus de arte cognoscendi venena cum quis proponit ea ministrare alicui. fo. 221
¶ Tractatus de dosibus theriacalibus. fo. 222
¶ Liber aphorismorum de graduationibus medicinarum habens partes duas. fo. 229
¶ Liber de simplicibus. fo. 233

De medicinis Continens capitu. 85.
temperatis. ca. 1
De medicinis distemperatis et primo de calidis in primo cum siccitate. ca. 2
De medicinis calidis in scõo gradu cum siccitate. ca. 3
De medicinis calidis in tertio gradu cũ humiditate. ca. 4
De medicinis calidis in quarto gradu cum siccitate. ca. 5
De medicinis calidis in tertio gradu cũ humiditate. ca. 6
De medicinis calidis in quarto gradu cum siccitate. ca. 7
De medicinis frigidis cum siccitate. ca. 8
De medicinis frigidis in primo gradu cũ humiditate. ca. 9
De medicinis frigidis in scõo gradu cum siccitate. ca. 10
De medicinis frigidis in scõo gradu cũ humiditate. ca. 11
De medicinis frigidis in tertio gradu cum siccitate. ca. 12
De medicinis frigidis in tertio gradu cũ humiditate. ca. 13
De medicinis frigidis in quarto gradu. ca. 14
Qõ omnes operationes et virtutes reducuntur ad calidũ et frigidum. ca. 15
De medicinis generantibus saniem. ca. 16
De medicinis mundificatiuis et absterſiuis. ca. 17
De medicinis mundificatiuis. ca. 18
De medicinis aperientibus. ca. 19
De medicinis fortius aperientibus et orificia venarum dilatantibus. ca. 20
De medicinis corrosiuis et causticis. ca. 21
De medicinis extrahentibus siue attrahentibus. ca. 22
De medicinis generantibus carnem. ca. 23
De medicinis attenuatiuis. ca. 24
De medicinis incidentibus. ca. 25
De medicinis rarificantibus et diaforeticis. ca. 26
De medicinis mitigantibus dolorem. ca. 27
De medicinis mondificatiuis. ca. 28
De medicinis indurantibus. ca. 29
De medicinis repercussiuis. ca. 30
De medicinis opilatiuis. ca. 31
De medicinis constrictiuis. ca. 32
De medicinis cicatrizantibus ca. 33
De medicinis regulatiuis. ca. 34
De medicinis stupefactiuis. ca. 35
De medicinis prouocantibus somnum. ca. 36
De medicinis linitiuis. ca. 37
De tertijs virtutibus medicinarum. et q̃ ad secundas et primas reducuntur. ca. 38
De medicinis lapidem frangentibus. ca. 39
De medicinis prouocantibus vrinam. ca. 40
De medicinis prouocantibus menstrua. ca. 41
De medicinis prouocãtibus hemorrhoidas. ca. 42
De medicinis retinentibus emor. ca. 43
De medicinis generantib⁹ lac et coitũ iuuantibus. ca. 44
De medicinis minuentibus lac et coitum. ca. 45
De medicinis mundificantibus pectus. ca. 46
De medicinis vermes necantibus. ca. 47
De medicinis pediculos prohibentibus. ca. 48
De medicinis veneno succurrentibus. ca. 49
De medicinis cor confortantibus. ca. 50
De medicinis totum corpus confortantibus. ca. 51
De virtute. 4. medicinaꝝ et ãre et q̃ vere sic dicantur. ca. 52
Dẽ medicinis purgantibus siue mundificantibus sanguinem. ca. 53
De medicinis euacuantibus choleram. ca. 54
De medicinis euacuantibus flegma. ca. 55
De medicinis euacuãtibus humo. melãcholicum. ca. 56
De medicinis euacuantibus humores aquosos. ca. 57
De medicinis cõtrarijs flegmati et melancholie. ca. 58
De medicinis prouocantibus vomitum. ca. 59

Tabula Capitulorum.

De modo corrigendi medicinas solutiuas. ca.60
Quo debeamus vti dosibus medicinarum. ca.61
De modo inuentendi doses in medicinis cōpositis. ca.62
De modo componendi medicinas. ca.63
De modo inuentendi dosim in medicinis cōpositis. ca.64
Recapitulatio dictorū ⁊ applicatio ad opus. ca.65
De generalibus quibusdā ad infra dicenda. ca.66
De medicinis digerentibus choleram. ca.67
De medicinis digerentibus flegma. ca.68
D medicinis digerentibus melancholiam. ca.69
D modo rectificandi sanguinem. ca.70
De quibus venis ⁊ in quo casu debet fieri flebothomia. ca.71
In diuersis mēbris corporis. ca.72
De ventosis.
De medicinis respiciētibus oē mēbrum indifferēter. ca.73
De medicinis respicientibus caput. ca.74
De medicinis respicientibus pectus. ca.75
De medicinis respicientibus stomachum. ca.76
De medicinis respicientibus epar. ca.77
De medicinis respicientibus splenem. ca.78
De medicinis respicientibus renes. ca.79
De medicinis respicientibus matricem. ca.80
De medicinis respicientibus iuncturas. ca.81
De modis diuersis quibus medicine operantur. ca.82
De modo aggregandi tabulas supradictas et earum virtutes ad vnāquāq; egritudinē ⁊ de inuestigandis secretis medicine. ca.83
Qō medicus non debet vti medicinis fortibus naturam dissoluentibus sed leuibus ⁊ dictis. ca.84
De cibis ⁊ potibus. ca.85
¶ Antidotarium. fo.243

De compositione medicinarum.

Proemium.
De immutatione medicinarum. ca.2
De tempore colligendi medicinas. ca.3
De loco repositionis medicinarum. ca.4
De immutatione medicinarū varietate temporis. ca.5
De modo ablutionis medicinarum. ca.6
De modo infusionis medicinarum. ca.7
De modo triturandi medicinas. ca.8
De modo coctionis medicinarum. ca.9.
De modo assationis medicinarum. ca.10.
De distillatione medicinarum ca.11.
De sublimatione medicinarum. ca.12.
¶ De electuariis in vniuersali. ca.13.
Electuarium plinis
Dianthos compositum
Diacastoreum
Diaspermaton
Diacodion
Diamoron
Diamargariton
Diacameron
Diacalamentum
Diatreos
Diapriassion
Diacyminum
Quadrimeron
Diapenudion
Diadragagantum frigidum
Diadragagantum calidum
Diadragagantum infusum
Diapapauer
Diacydonitem
Diacincibereos
Dianisum
Diasmon pipereon
Diagalanga
Diacitron
Diarodon abb.
Diarodon magnum
Dialacca
Dialacca isaac
Diacostou
Dianthos simpl.
Ā tabuglossatum
Diaboraginatum
Diacicoreatum
Diasticados
Mel violaceum
Mel rosaceum
Zuccharum rosaceum
Zuccharum violaceum
¶ De suffumigijs. ca.16.
Suffumigū in aeris corruptione
Suffumigium ad catarrū ⁊ tussim
¶ De pilulis. Cap.17.
Pilule aureę
Pilule artetice
Pilule artetice alie
Pilule cochie
Pilule cochie alie.
Pilule diacastoree
Pilule stomatice
Pilule fetide
Pilule fetide alie
Pilule octomere
Pilule de mastice
Pilule de quinq; mirab.
Pilule sine quibus
Pilule stiptice
Diacapparis
Diagartiofilatum
Diaprunis
Electuarium ducis
Electuarium petri
Electuarium ad humiditatē restaurandam
Electuarium diacatholicon
Electuareum caphonis
Electuarium de succo ros.
Electuariū de succo ros. nūm
Ori laxatiuum
Catharticum imperiale
Potio muscata
Electuarium psillicum
Rosata nouella
Stomaticū calidum
Stomaticū frigidum
Diasatyrion
Triasandali
Electuarium iustinum
Electarium litontripon
Filantropos
Hefrecarotion
¶ De galijs conficiendis. Cap.14.
Confectio gallie muscate
Confectio alipte
Confectio nere
¶ De oseruis flox. ca.15.
Dianenufar
Micleta
Musa enea
Opopyra
Panchustum
Pigra
Hydrocopion
Requies
Rubea trociscata
Trifera magna
Thiriaca magna
Thiriaca diatessaron
Thiriaca ex lilio pauli
¶ De triferis. Ca.22.
Trifera saracenica
Alcantalum
¶ De electuarijs solutiuis. Cap.23.
Benedicta
Blanca
Diassene
Electuarium purgās flegma
Electuarium aliud ad idē
Orimel iuliani
Potio sancti pauli
Theodoricon
Theodoricon empericon
¶ De trocicis. Ca.24.
Troscisci diarodon
Trocisci diani
Trocisci diacoralli
Trocisci crocumaginati
Trocisci idrioci
Trocisci de squilla
Trocisci tyrorum
¶ De vomitiuis. Ca.25.
Uomitus nicolai
Uomitus patriarche
Uomitus alius patriache
Uomitus scarpelle
Uomitus andree
¶ De hieris. Cap.26.
Paulinum antidotum
Hierapigra abbatis
¶ De pigra Gal. Ca.18.
¶ De pul. laxatiuis. C.19
Sal sacerdotale
Sal marcelli
Sal catharticum
¶ De syrupis. Ca.20.
Syrupus rosaceus
Syrupus violaceus
Syrupus nenufarinus
Syrupus acetosus simpl.
Syrupus de absinthio
Syrupus cydoniorum
Syrupus de fumoterre
Syrupus myrtinus
Syrupus iulep
Syrupus de olibano
Orizaccara simplex
Orizachara composita
Orimel simpl.
Orimel compositum
Orimel squiliticum
¶ De optatio. Ca.21.
Adrianum
Acharistum
Antidotum emagogum
Athanasia
Aurea alexandrina
Diaolibanum
Esdra innusitata
Philonium
Mithridatum
Unguentum populeon
¶ De olcis. Ca.29.
Oleum rosaceum
Oleum violaceum
Oleum nenufarinum
Oleum mandragoratum
Oleum viride frigidissimum.
Oleum camomillinum
Oleum myrtinum
Oleum amigd. dul.
Oleum amigd. amar.
Oleum liliaceum ex lilio celesti
Oleum liliacum ex lilio albo
Oleum absinthij
Oleum nardinum
Oleum laurinum
Oleum masticeleon
Oleum ouorum
Oleum ad scabiem
Oleum muscellinum
Oleum costinum
Oleum castoroleon
¶ Liber de vinis fo.262.
Uinum palmeum
Uinum pro melancolicis
Uinum cordiale
Uinum buglossatum
Uinum passulatum
Uinum laxatiuum
Uinum de cydonijs
Uinum de rosemarino
Uinum contra opilationem
Uinum barbaricum ad plagas
Uina laxatiua
Unum extinctionis aurt
Uinum raspatiuum
Uinum ad memoriam
Uinum de epithimo

Uinum

Tabula Capitulorum.

Hieralogodion
¶ De emplastris. Ca. 27.
Emplastrum apostolicon
Emplastrum ceroneum
Emplastrum oricroceum
Emplastruz attractiuū ꝛ maturatiuum apostematum
¶ De vnguentis. Ca. 28
Unguentum citrinum
Unguentum aureum
Unguentum dialtea
Unguentum marciaton
Unguentum aragō
Unguentum agrippa
Unguentum fuscum
Unguentum pro serpiginosis
Unguentum album
Unguentum laxatiuū
Unum diamoron
Unum aqueum
Unum coloratiuum faciei
Unum triginum
Unum mellitum
Unum de garriofilis
Unum de aromatibus
Unum de granatis
Unum ad asma ꝛ tussim
Unum de eufragia
Unum de enula
Unum de thucia
Unum de salutā
Unum de tartaro ꝛ albumine ouī
Unum de hyssopo liquiritia ꝛ oideo
Unum confortatiuum
Unum de feniculo
Unum de anifo
Unum ad senes et melancholicos
Unum ad senes et defectos
Unum de rosis
Unum de ebulis
Unum de alkekengi
Unum de gramena
Unum contra quartanam
Unum contra febricitantes
Unum nectar
Unum de sene
Unum aromaticum
Unum aquaticum
Unum cū aqua ardenti
Una laxatiua ꝛ san. mūdi
Unū phibēsabotsuz (fica.
Unum contra fluxum
Unum de absinthio
¶ Tractatus de aquis. fo. 265

De aquis Continens cap. 5. ꝛ ptisanis facilitātibus sputū Cap. 1
De aquis diureticis ca. 2
De aquis per secessuz purgantibus ca. 3
De aquis constrictiuis ca. 4
De aquis alterantibus ca. 5
¶ Liber de ornatu mulierum. fo. 267
¶ Tractatus de decoratione fo. 271
¶ Cōmentum super quibusdam parabolis fo. 272
¶ Liber de coitu. fo. 272

De coitu Continens cap. 4. ꝛ semie ꝛ cōplexione siue nā testiculoz ca. 1
In qua parte debeat masculus vel femina generari ca. 2
De hora coitus ꝛ quibus prosit coitus ꝛ de causis quorundam accidentium in coitu ca. 3
De his q̄ multiplicāt semē ꝛ augumētū faciūt in coitu. c. 4
¶ Tractatus de conferentibus ꝛ nocētibus membris principalibus nostri corporis fo. 274

De cōferētibus Cōtinens ca. 20 capiti ca. 1
De nocentibus capiti ca. 2
De conferentibus oculis ca. 3
De nocentibus oculis ca. 4
De conferentibus auribus ca. 5
De nocentibus auribus ca. 6
De conferentibus dentibus ca. 7
De nocentibus dentibus ca. 8
De conferentibus pectori et pul. ca 9
De nocentibus pectori et pul. ca. 10
De conferentibus cordi ca. 11
De nocentibus cordi ca. 12
De conferentibus stomacho ca. 13
De nocentibus stomacho ca. 14
De conferentibus spleni ca. 15
De nocentibus splent ca. 16
De conferentibus pedibus ꝛ manibus ca. 17
De nocentibus pedibus ꝛ manibus ca. 18
De conferētibus epati ca. 19
De nocentibus epati ca. 20
¶ Repetitio super cañ. vita brevis fo. 275

De his Continens capi. 6. que requiruntur ad perfectam expositionez et de diuisione aphi: et quid debeat agere volens proficere in medicina ca. 1
De stabiliendo subiecto huius scientie ca. 2
De vtilitate huius sciētie ꝛ ordinatione eius ca. 3
¶ Quod medicus cognita et inuenta debet aphoristice scribere ca. 4
Expositio vltime particule aphi. s. oportet aūt seipsuz ꝛ est de his que spectant ad medicū in seipso ca. 5
¶ De consideratione accidentium extrinsecorum ꝛ eoz ordinatione ca. 6
¶ Tabula super dicto aphō. s. vita brevissima fo. 181
¶ Expositio super illo aphō in morbis minus periculant egrotantes fo. 184
¶ Regule generales de febribus fo. 187
¶ Expositiones visionum que fiunt in somnis ad vtilitatem non modicam medicorum fo. 190
¶ Diuiditur in duas partes. 1. pars continet cap. 5.

De diuisione Proemium libri cap. 1
De causis magis particularibus horum graduz ex parte corporis ꝛ animę ca. 2
De gradibus conuenientibus arti pronosticandi ca. 3
De rerum proprietatibus ca. 4
De visionibus in tempora distinguendis ca. 5
¶ Secunda pars continet cap. 12.
1. domus De visionibus pertinentibus ad vitam. ca. 1
2. domus De visionib⁹ pertinētibus ad substātiā. ca. 2
3. domus De visionibus pertinētibus ad fratres ꝛ ad loci mutationem ca. 3
4. domus De visionib⁹ pertinētibus ad parētes ca. 4
5. domus De visionibus pertinētibus ad filios ca. 5
6. domus De infirmitatibus bestiis ꝛ seruis ca. 6
7. domus De visionibus pertinētibus ad timores prelia et controuersias ca. 7
8. domus De visionibus pertinentibus ad mortē ca. 8
9. domus De visionibus pertinentibus ad religiones et lōgum iter ca. 9
10 domus De visionibus pertinentibus ad honores et dignitates ca. 10
11. domus De visionib⁹ pertinētibus ad amicos ca. 11
12. domus De visionib⁹ pertinētibus ad inimicos ca. 12
¶ Capitula astrologie de iudiciis infirmitatum secundum motum planetarum quantum ad vtilitatem medicorum non modicam fo. 293
Continet capitula. 11.

De zodiaco ꝛ eius partibus ꝛ de distinctione signorum et tēporum per ea. ca 1
De triplicitatibus et signorum diuisionibus ca. 2
De quolibet signo qō membrum in corpore respicit ca. 3
De complexionibus triplicatis et aspectibus earum et de dominis. ca. 4
De numero planetarum ꝛ virtutibus eorum et motibus ꝛ aspectibus eorum ca. 5
De horis planetarum. ca. 6
De aspectibus planetarum faciebus et terminis ca. 7
De domibus planetarum vel de diuisione zodiaci in domos duodecim ca. 8
De virtutibus lune in signis et de aspectibus ad membra. ca. 9
De iudiciis spectantibus ad medicum ca. 10
De virtutibus lune in signis confortando vel debilitando virtutes corporis ca. 11
¶ Liber cosaben luce de phīcis ligaturis. fo. 295
¶ Liber dictus thesaurus thesaurorum. fo. 296
¶ Rosarius phōrum. Continens libros duos
¶ Libri primi capitula sunt decem.

De modo Proemium. generationis metallorum ca. 1
Qō argentum viuū est medicina oīum metalloz. ca. 2
Quod sulphur vulgi est causa imperfectionis omnium metallorum ca. 3
Quod solum argentum viuum est perfectio omnium metallorum ca. 4
Qō argētum viuum continet in se sulphur suum ca. 5

Tabula Capitulorum.

Quod vnus est lapis ph̄oꝝ ca. 6
Ex quibus extrahitur lapis ph̄icus ca. 7
Q̄ impoſe est lapidem perfici ex ſola metallorum. ſubſtā-
tia ſine materia ca. 8
Quid ſit opus primum phiſicum. ca. 9
Quid ſit lapis ⁊ q̄ indiget in opē vt ſit elixir, cōpletū. c. 10

¶ Libri ſecundi capīa. ſunt. 32.

De inueſtigatione perfecta lapidis phiſici. ca. 1
De primo lapidis regine q̄ est diſſoluere. ca. 2
Quomodo depurat ⁊ purgatur mercurius ca. 3
De inhumatione lapidis ca. 4
De recapitulatione primi regiminis ca. 5
De ſcō regimine q̄ est abſoluere ca. 6
De diuiſione lapis per. 4. elementa ca. 7
De ablutione aque ca. 8
De ablutione aeris ca. 9
Quomodo ab omni re extrahatur oleum ca. 10
Que differentia est inter aquam ⁊ oleum ca. 11
De ablutione ignis et terre ca. 12
De recapitulatione ſecundi regiminis ca. 13
De tertio regimine q̄ est reducere. ca. 14
De modo reducendi aquam ſuper terram ca. 15
De modo ſublimandi ⁊ albificādi terram ex recapitulatio
ne totius magiſterii ca. 16
Quomodo ſulphur album fit rubeum ca. 17
De recapitulatiōe tertii regimīs cū ſublimatur terra. ca. 18
De. 4. regimine q̄ est figere et fermentum al's fixum est ne
ceſſarium ad figendum. ca. 19
Quod pondus fermenti debet excedere pōdus ſulphuris
vel eſſe equale ca. 20
Que ſunt vtilitates magiſteriorum ca. 21
Quo debemus ſeruare quantitatē vniuſcuiuſq; ca. 22
Quomodo elementa ſunt corrigenda et quomodo acquiri
tur fuſio medicine non fundentis ca. 23
De ponderibus obſeruandis in fixione ca. 24
De fixatione elixiris in compoſitione ad album et de redu
ctione aque ca. 25
De reductione aeris ſuper elixir ad album ca. 26
De incerationē elixiris albi ca. 27
De compoſitione elixiris rubei ca. 28
De multiplicatione medicine ca. 29
Quomodo debemus intelligere ſolutionē ſublimationem
et coagulationem ca. 30
De modo faciendi p̄iectionem ca. 31
De recapitulatione totius magiſterij ca. 32
¶ Libellus dictus nouum lumen fo. 300. Continens
capitula nouem.

De nomine Proemium. lapidis philoſophorum. ca. 1
De mundificatiōe lapidis añq̄ ponāt in decoctiōe. ca. 2
De decoctione primi gradus vſq; ad albedinem. ca. 3
De gradu ignis aduenta nigredine ca. 4
De decoctione ſcōi gradus vſq; ad rubedinem ca. 5
De decoctione tertij gradus vſq; ad calcinationem. ca. 6
De calcinatione in q̄ vltimus gradus figēdi cōplet ca. 7
De cinere per calcinationē facto fuſibili ⁊ iterato lapis qui
eſt elixir completum ca. 8
Concluſio totius epiſtole ca. 9
¶ Libellus ſigillorum. fo. 301
¶ Libellus dictus flos florum: et eſt perfectum magiſte-
rium. fo. 302
¶ Epiſtola ſuper alkimia ad regē neapolitanū fo. 305
¶ Tractatus contra calculum. fo. 305.
¶ Libellus de regimine curatiuo ⁊ preſeruatiuo cōtra ca
tarrum. fo. 307
¶ Tractatus de tremore cordis fo. 309
¶ Tractatus de epilepſia fo. 311.

¶ Explicit tabula librorum ⁊ capitulorū in
hoc volumine cōtentorū.

Tabula alphabetica.

¶ Tabula alphabetica oīum opuz Arnaldi de villa noua dictoz vz eoz q̄ annotatiōe dignioza visa sunt. ¶ Et vt que requirūtur cīuus visui se offerāt. notauimus ea lrīo singulis opusculis: ac marginibus foliorum ⁊ columnarum.

¶ Ex libro speculi introductionum medicinarum.

Aer immutare corpus in superficie marie partes q̄ detecte sunt ⁊ itez in ꝓfundo ꝑcipue membra illa ad q̄ natura ordinauit ei⁹ substātiā peruenire ⁊ ꝑdicta mēbra ⁊ q̄ l eis cōtinētur velut in corde ⁊ arteriis sanguis ⁊ spūs immediate imutātur ab aere tā manifeste q⁹ medicus dicit euz nutrire spūs ⁊ augere nō equidem materialiter sed effectiue. 4.

Aer lucid⁹ subtilio ⁊ purus spūs ⁊ sanguinē clarificat subtiliat ⁊ depurat ꝓinde coz letificat. mētē serenat. corpus letificat digestione in oībus mēbris festinat. tenebrosus autem grossus ⁊ turbidus econtra. 5.

Aer aliq̄ informatur a causis extrinsecis. ita q⁹ q̄lib⁹ sit venenosus: ⁊ q̄lib⁹ tyriacali veneno resistens. 5.

Aurū q̄uis nō mutet cōplexionē corporis manifeste: tñ cōfortat coz ⁊ letificat sumptum. 6.

Artifici vnicui ꝓuenit aliq̄⁹ vti ꝓsideratiōibus quarū certitudo traditur in aliis facultatibus q̄s supponit. cōuenit etiā eidem quibuslibz indagare veritatē per ꝓpria. 9.

Ablutio separat partes igneas a terrestribus et grossas a subtilibus. 11.

Argumētum a ꝓportione tunc solum est necessarium q̄n in oībus terminis q̄ adinuicē cōparātur est vniformis ꝓportio ⁊ similes omnino cōditiones. 11.

Aer suis q̄litatib⁹ aut ſrutib⁹ imutat ꝛplonata q̄cūq⁹. 11.

Amara ⁊ acuta simplr nocēt intestinis ⁊ stomacho. 14.

Acuti amari ⁊ acidi cōpositio valde cōfert quibuscūq⁹ stōachus multo et viscoso flegmate leditur. 14.

Acuta ⁊ amara si stiptica fuerint parum aut nihil ledūt stomachum et viscera. 14.

Acuta ⁊ amara si pōtica fuerint nocēt interius sumpta. exterius vero applicata iuuant. 4

Acetū efficaci⁹ aprit opilatiōes itrīsecas q̄s vinū ex q̄ fit. 16.

Acetū renib⁹ ⁊ interioribus mēbris velociter nocet. 16.

Aie instrm ꝓprie ē mēbrū spūs aūt est instrumētū mediatū siue disponēs instrumētum primum. s. mēbrum. 24.

Accidētia animi post aerē tenēt 9m graduz inter ea q̄ subito et fortiter immutāt totum corpus. car.

Accña animi q̄ ex natura spēi repugnāt vitali actiōi dicūtur absolute nociua q̄ ꝛo scom spēm sue motiōis nō repugnāt actioni vitali nō dicuntur absolute nociua. 25.

Aeris corruptio ꝺz omnis mutatio trāsgredies cursum nature in qualitatibus aut substātia. 27.

Ars ¶ Ex lib. de diuersis intētiōibus medicoꝝ. oīs ꝓprijs limitibus ⁊ terminis includitur. 37.

¶ Ex libro de humido radicali.

Arboris ramus alij arboꝛi insertus quo humido radicali sustentetur. 39.

Alimētum vnuz ⁊ idē sola ratiōe differēs efficit ꝓprijs ⁊ immediatis subiectis gñatiōi nutritiōi et augmēto. 40.

Animalia q̄re ꝓportionabiliter plus crescāt i matrice et in tēpore lactatiōis q̄s in alio tempore. 41.

¶ Ex libro de mala cōplexione diuersa.

Agētia nālia nō ſūt intētionē ꝓprie: sz inclinationē q̄n agētiū nāliū intētiones q̄dā intētiones sūt intelligētie q̄ est cā vniuersi entis sub cuius lumine agentia naturalia se inclināt ad ꝓprias actiones. 51.

Actio differt ab operatiōe: q̄n actio solum cōuenit actiue potentie. operatio vero tam actiue q̄s passiue seu dispositiue ad patiendum. 55.

Accidētis q̄ddtas cōsistit in essentia ipsius accidentis eo mō quo cōuenit ei: ⁊ in subiecto cui infigitur. 55.

Actio ⁊ passio nō debētur rei nisi per sensibiles qualitates.

Actio et passio debentur q̄litati ꝓut est res naturalis non vt mathematica.

Aque frigiditas vt est elemētū est maioꝛ frigiditate terre: vt est elemētum: sz vt distāt ab igne localr est econtra. 59.

Ars ¶ Ex lib. de regimine sanitatis. est de his circa q̄ cōuenit errare ⁊ bñ agere. 62.

Acetū sentib⁹ ē icōuenientissimū. sensū. n. accelerat ⁊ ꝓfirmat rationē frigiditatis et siccitatis 64.

Aqua frigida in habentib⁹ mēbra pectoris debilia spamat merꝛ. 66.

Aqua ꝑ decoctionē nō ingrossat vt q̄dā stolidi. 66.

Aque terree cōfortāt oīa viscera ⁊ addunt in coitu. 66.

Appetitus naturalis incipit a mēbris tertie digōnis. 67.

Accidēria aie ex necessitate alterāt corp⁹ et correctio eorum ad medicū spectat et eorum moderatio. 68.

Aqua rōne, sue frigiditatis palliticat et mortificat: et oēs opatiōes aie destruit: vñ nō ponit pedē in opationē nature ꝑ se. in acutis tñ morbis est satis bona. 74.

¶ Ex libro de conservatione sanitatis ad regem.

Aer inter oīa que approximāt corpori humano fortius immutat ipsum: cū per os et nares pueniat ad coꝛ et arterias et spiritib⁹ ꝓmisceatur. 82.

Aer purus nō solū corpi ē accōmod⁹: sz ēt mētī: nā oīa mēbris opa clarius ⁊ pfectius exercent in aere puriori. 82.

Aeris impuritas atq̄ grossities ingenium ebetat apprehēsionem obtūdit: iudiciū obscurat: cogitatiōes infatuat et obliquat affectiones. 82.

Aqua cicerū aut pisoꝝ opatiua quomodo fiat. car.

Auellane recentes vitande sunt. nociue. n. sunt oꝛi stoma. chi: q⁹ sua grauitate et frigiditate percutiunt. car.

Allia porri ascalonie raphanus nocent habēribus hemoꝛroydas fluentes atq̄ pulsantes. car.

Acetositatibus oībus melioꝛ est que sumit ex malogranato muzo anni ꝓteriti: q⁹ modicum hz stipticitatis q̄ stoma chū confortare potest: et mēbra interioꝛa ⁊ hac rōne.

Agresta prie ceteris cōmēdatur q̄ fit ex temeritatib⁹ vitium.

Aqua ¶ Ex lib. de conseruatione iuuentutis. auri purissimi trāsmutat corpus humanū sincerat et innouat ipz: nec ipm alterat aliquo mō supflue. 87.

Aqua vini zuccarata si recipiatur in mane ieiuno stōacho. 5. i. nō permittit tristitiā incurrere et tardat senectutē et canos. ⁊ iuuenescere facit. 87

Aloes ad q̄ttatē medie fabe sumptū in medio cōfectiōis ꝑ se vl cū mastice ē sanitatis cura ⁊ iuuētutis ꝓbatio. 87.

Astrologus in multis dissentit a medico: et tamē sermo eⁱ⁹ non est vilipēdendus. 88.

Anima alligata corpori cōplexionē eius imitatur. 88.

Alialia quecūq⁹ pulchriozis sunt adolescentie ⁊ lōgioris ac sanioris vite nāli ex simplicib⁹ ⁊ paucioꝛib⁹ reb⁹ viuūt. 90.

¶ Ex libro de cōsiderationibus operis medicine.

Ars est semita vel ordinatio rōnis ad attingēdū finem in actibus humanis per media debita. car.

Aer circundās corp⁹ nostrū penetrat in ꝓfundū corpis cuz suis qualitatib⁹ per coꝛ ⁊ arterias ⁊ anhelitū ⁊ pulsuz. 96.

¶ Ex libro de parte operatiua.

Actionis cuiuscūq⁹ mēbri nocumētuz significat in eo morbū ꝓuatū vl ab alio mēbro cōtractum. si cōtinuum fuerit significat puua tuz: si interpolatū nō paroꝛtisimale cōmunicatum. 123.

Actionū ꝑ ordinē se habentiū cū aliqua ex priorib⁹ ledit ne cessario ledit quelibet illa posteriox nō: et econtra. 123.

Alienatio ⁊ sine febre et cum febre supra diuersas egritudines ⁊ dispositiones significare pōt et eas ponit. 123.

¶ Ex libro de regimine salernitano:

Aceti vsus assidu⁹ multa inducit incōmoda. visum debilitat: pect⁹ offendit: tussiz cōmouet stomachū et epar ledit nec nō et tuncturas vehemēter opprimit.

Artificis ¶ Ex libro de graduatiōib⁹ medicinaꝝ. extimationē in approꝛpinquando veritati regulat artis regula. 223.

Aro semp ꝓcedit ex his que circa naturā certioza sunt: nazꝝ incerta nō pñt ꝓbari nisi ex his q̄ aliquo mō certitudinem hñt vñ nō est aro q̄ nō inchoat ex certis principiis. 223.

Actio qua qualitates in mixto mutuo se frāgūt nō subiacet sensibus nostris: sed solū actio qua immutāt sensum: ideo mēsura potētie vnius respectu alterius ratione comprehēditur: licet cognitio incipiat a sensu. 223.

Aro nulla ⁊ vsr nulla rō pōt icerta ⁊ occulta cognoscere nisi ex aliq̄⁹ certis et manifestis a quib⁹ illa depēdēt. 225.

Artis certitudo humano labore nō acquiritur nisi duobus modis. s. ratione et experimento. 229.

Tabula alphabetica.

Ac⁹ magnete ꝓtacta vl'isformata si sup aquā natauerit exē indicat polo⁹ firmamēti magnete subtracta. 229.
Auerroys in olb⁹ errauit in quib⁹ locut⁹ ē ꝓtra gal. 229.
Auctor cōposuit hūc tractatū ꝛ q̄sdā alios ꝓtra ip̄s. 229.

Aurū ¶Ex libro de vino.
ēres archana ꝓfectissima tpamento eq̄li cōposi tū mirabili ꝓportione elemētarū virtutum cui de cōposi tio nō ē sile ꝓfortās cor ꝛ multas alias ꝓtutes hūs a natu rā ꝛ a corporibus celestibus. Sed 263.
Aurū alchimicū siue ab alchimistis factus lz in substātia et colore sit aurū: tñ nō hz virtutes. 263.
Aia cū mediantib⁹ spiritib⁹ in corpe suas naturales agat actiōes dū instrumēta sibi ex aliq̄ cā impediunt tristat ꝛ do let: ꝓpa. n. alligata corpori ꝓditiones corpis imitat: ꝛ tō nō est mirādum si melancolia facit accidere tristitiā ꝛ dolorē cum homo causam illius secum ferat. 265.

Aialia ¶Ex libro de coitu.
si coitū odirēt gen⁹ eor̄ ꝓcul dubio ꝓiret. 272.

Aqua ¶Ex repetitiōe super vita brevis.
qñ illa dik spūalib⁹ mēbris his q̄ incaute bibūt difficilr expellit ḡ mica panis ꝛ grauat angustiat. 278.
Aqua nō ꝓpter sui simplicitatē omni humore subtilior: exi stit atq̄ omni liquore. 278.
Ampli cōditio dz esse vt et⁹ scia sit vera vel semp vt qñ est de necessariis vl' vtplurimū vt qñ est de ꝓtingentib⁹: ꝛ cū hoc vt de superfluitate careat. 278.
Antidota magna optata velut tyriaca ꝛc. ex spāli gratia di uine inspirationis inuēta sunt potius ḡ ex industria ra tionis humane. 278.

Aie ¶Ex expositione visionum.
essentia ꝓ ea q̄ in visionib⁹ sequētib⁹ sumnū appa rēt perfecti⁹ cognoscit ꝛ q̄ ipsa sit substātia sepata: ꝛ q̄ ip sa cōiocat cum substātijs spūalibus. ꝛ q̄
Aia apprehēdit futura ꝑm eē intellectuale nullo sensu illius futuri ꝓcedēte ex dictis visionibus cognoscitur. 290.
Animā humanā substātiā spūalem qui cōcedit existere in conueniens non iudicet. 290.
Anima diuersas ꝓprietates acquirit ꝑm dominū stellarum dñantiū i infusiōe ipsi⁹: ꝛ hoc est q̄ haly. dixit stelle se hūt aliabus sicut elemēta corporibus. 290.
Aialis cuiusz corp⁹ q̄libet materialiter ex quatuor elemen tis existat. nō tñ ꝓ eleméta ad hoc deducit vt aptū fiat ad talē vel talē aie informationē: sed aptat per virtutem cele stis corporis: vñ virtus corporis formatiua virtutib⁹ astro rum est ꝓportionata. 290.
Aia mouet a motorib⁹ celi. ita q̄ ꝓ totū ꝓdū vite ipsa ad coordiationē ipsor̄ mouebit ꝛ mouebit vñ ꝑs q̄ celestib⁹ aerē turbātib⁹: ꝛ ingrossantibus: ꝛ ipsa aia in corde spirit⁹ ingrossat ꝛ turbat: vñ graue reddit corp⁹ ꝛ ecōtra. 291.

¶Ex lib. de regulis generalibus curādorū morborum.

Bonus in studio ꝓnus est in foro ꝛ ecōtra. 102.

¶Ex lib. de regimine salernitano.

Butyrum nociuū est corpori febrienti. nociuū itez est corpori sano in notabili quātitate sumptū. 139.

Corpa ¶Ex li. speculi introductionū medicialiū.
tpaa vt plurimū reptitur sub eq̄noctiali. s. in q̄rto climate. in aliis aūt habitatiōibus rarius. 1.
Cutis humana sola inter oia cōplexionata maxime appro pinquat ꝓ tpamēto: ꝛ ex ea corpus humanū dicit absō lute tēperatum respectu omnium aliorum. 2.
Chilus lac ꝛ spma ꝑm medicū sunt res nō nāles q: sunt nu triēs primū vel superfluitates exeūtes a corpore. 2.
Color ꝛ spūs subiecto sunt idē. vz. vnus vapor: lz sola diffe runt ratione similr omnes spiritus subiecto nō differunt sed ratione tantum. 3.
Cutis superficies lingue ꝛ vngues de se carēt determinato colore: ita vt nō colorata possint dici: sed eā habēt natura liter qualitatem visibilem per quā disponūtur ad omnes colores suscipiendos. 4.
Corpus inquantum sanum potest esse sine rebus nō natu ralibus: sed nō inquātum corpus aut viuens. 4.
Calor naturalis spūus: lz vt naturalis semp sit tpat⁹ ꝛ refri geratiōe nō indigēs tñ ꝓut intēditur a cōclusis fumositā tibus eget beneficio aeris tpātis ad reparationē spirituū qñ calor fumositatū ipsorum est cōsumptiuus. 4.
Carnis tyri a ꝓprietate sui pellunt superfluitates venenosas cuiuslibet alterius alialis quapropter mūdāt leprosos at trahunt vero tñ superfluitates ꝓprie speciei. 7.
Cōplexionatus nullū siue sit cibus siue medicina pōt equa liter immutare corpora q̄ sunt inequaliter lapsa. 8.
Comestio piscis salsi tussim sedat ex stillicidio causatā ni miū potāti. ꝛ vocē clarificat obscuratā potu superfluo. 8
Cōplexionato siue mixto duplex est in forma ꝑm medicos s. forma mixtionis et forma specifica. 9.
Cōplexionatoꝝ duplex est cōstitutio prima ex elementis ꝛ secunda ex mixtis. 9.
Cōplonatoꝝ oluz nāe ꝯgūt ad nām loci ḡnatiōis tpoꝝ. 10.
Cōtritio medicinarum quid operetur in eis. 10.
Caules ꝛ citonia cū suis granis quenētius ꝓpināt patiēti bus fluxū vētris cū difficultate vine q̄ reub. ꝛ mirtuli. 11.
Camomilla oia viscera ꝓfortat. lapidē frāgit: ꝛ cūctis febri citātibus deputredine hūoꝝ maxime cōuenit. 11.
Cera lota cum aqua frigida et albescat ꝛ infrigidatur amit tenda acumen. 12.
Color essentialr nō causat a q̄litatib⁹ cōplonalib⁹ sic̄ sapor ꝛ odor: sed a luce participata in puncto terminato. 12.
Colores naturalr ordinātur ad significādum rerū dīas in seipsis: ꝛ nō in cōparatiōe ad corpus sanabile. 13.
Caliditas absolute remissa dicitur q̄ intra latitudinem pri mi et secundi gradus decurrit: que vero intra latitudinē tertij et quarti dicitur absolute intensa. 16.
Causas in secretis nature ab effectibus inuestigamus. 17.
Calor extran⁹ ꝛ naturalis q̄d operēt agēdo in hūorē. 17.
Calculosis medicari cum aperitiuis excellētis caliditatis malū cum tēperate aūt calidis ꝛ aliqualiter hūidis bonū.
Caliditas multo magis est activa q̄ frigiditas.
Calculosis colericis ꝛ habētibus viscera ignea lubricativa nocent: nā in eoꝝ visceribus glutinosa hunt. 19.
Cinamomi sapor quadruplex: ꝛ de iuuamētis ꝛ nocumen tis eius cognitio per eius sapores. 20.
Cōplexionatum idē specie variatur quantum ad vires pri mas ꝛ secūdas ꝑm diuersitatē climatum vel regionum in quibus crescit vel generatur. 22.
Cōplexio vniuscuiusq̄ mixti ꝓ quā saluatur i sua specie nō est indiuisibiliter vna: sed multā habet latitudinē q̄ infra duos extremos terminos continetur ꝛc. 22.
Celum quō influat mixtis virtutes excedētes potentiā cō ponētium siue miscibilium et etiā ꝓprietates. 22.
Condio dilatatio vel cōstrictio si mutetur a solito cursu ne cesse est puncto cor calescere vel infrigidari. 24.
Cor diuersimode mouetur in accidētibus animi. 25.
Corpora sana egra ꝛ neutra que sunt ꝛc. 27.
Cōplexionis malitia cuius diuersitas in quatuor ꝑm gen⁹ consideratur a medico. 28.
Complexio maladiuersa sive incl termināt in equalem si ue manifestā ꝛ hec in corruptionē. ꝛ mortē. 28.
Cōplexio vel cōpositio est formale principium membri quo perficit operationem. 28.
Calor naturalis ꝛ fluēs est vapor aereus ꝛ corrupta substā tia vaporis calor naturalis extinguitur. 30.
Corpus sanum est quod in cōplexiōe est tēperatum: et in cō positione est coequale. 32.
Color cutis nō arguit supra cōplexionē cerebri sicut supra cōplexionē aliorum mēbrorum interiorum. 33.
Cōplo ē q̄litas cōposita ex oppositis q̄litatib⁹: ꝛ iō neutri oppositoꝝ ꝓprie ꝓtrariat: cū ꝓtraria maxie a se distēt. 34.
Cōplo q̄libet lapsa bñ degit in cōtinēte q̄litatis oppositē si nō excedat ꝛc. In cōtinēte ꝯo q̄litatis eiusdē: siue sibi in gradu nō pariter: in diffici ꝯo gradu patitur ꝛc. 34.
Corpora calida melius frigus tolerare q̄ calida quō intelligatur. 34.

Cōclusio ¶Ex li. de diuersis intētionib⁹ medicoꝝ vel ꝑmo que nō facit iuuamētum in ope vel in cognitiōe vtili ad opus nō est de medicina. 36.
Corpus optie cōpositiōis est regula cognoscēdi oēm excel su m ꝛ quecūq̄ in medicina absolute dicūtur tā incausis q̄ in corporibus ꝛ signis ad ipsum referuntur. 37.

Ex libro

Tabulaalphabetica.

¶ Ex libro de humido radicali.

Corpus alatū ꝑncipaliꝝ corrūpit inq̄tū est alatum ꝓpter actionē caloris naturalis in hūido radicali: qui est ꝑ ignis: vel et ꝑ retinet informationē. 40

Carni ⁊ pinguedini maiori cōceditur potētia restaurationis ꝓpter maiorē cōformitatē materie nutrimētalis. s. sanguinis cum eis q̄ cū alijs membris. 41.

Cōplexio ¶ Ex lib. de mala ꝙportione diuersa mala diuersa q̄ sit. ⁊ q̄re sic dicatur. ⁊

Cōplexio mala equalis que sit ⁊ quare sic dicat: ⁊ quō differunt abinuicem. 43.

Cancrena quid sit: ⁊ quō differat a cancro ⁊ antrace ⁊ alijs apostemantibus malis.

Cōplexio mala diuersa est q̄litas innaturalis actu alterās mēbrū ⁊ corrūpens eius naturalem cōplexionem.

Colera est calidior res in corpore nostro: deinde ex humoribus sanguis.

Corpus primo recipit excessum caloris aut cuiuslibet qualitatis a supercalefaciente aut quōlibet alterante qō magis dispositum est ad illud. 47

Eliban ꝰ dr tota cōcauitas illa que est a furcula colliuſq; ad pudibunda ⁊ ꝙtinet spūalia mēbra ⁊ nutritiua. 48.

Cor est oībus mēbris magis sanguineū: ⁊ post ipsum epar.

Complexio naturalis ⁊ propria ethicoꝝ est oino victa ⁊ resoluta quomō sit verum. 52.

Cōplo nālis latitudinē dr in vnoquoq; corpe inq̄tū est naturalis q̄ non inq̄tū est potissima illi corpi. 52.

Cōplexio innata mēbroꝝ corporis viuētis in naturali dispositione cū influenti concurrens quandam mediam dispositionem causat in mēbris que est ipsis cōueniens ⁊ amica scōm exigentiam corporis. 52.

Calor febrilis in ethica acutior est ⁊ fortior q̄ in alijs febribus esto q̄ aliquando gradualiter in alijs febri. sit maior quomodo verum sit. 52.

Corpa vehemēter infrigdata ab aere frigido cum appropin quāt igni subito sentiūt passionē ⁊ dolorem. quare ⁊c. 60.

Corpa corrūpunt a corporib ꝰ ꝑ cōplexionē ⁊ ꝓpriā spēm. 60.

Color nō videt eē nisi lumē obfuscatū ꝓp miscibilia in mixto cui ꝰ extremo in corpe terminato est color. 61.

Corporū ¶ Ex libro de regimine sanitatis. nroꝝ mā fūt duo spmata q̄ fūt licda.

Cōplo colerica est parata senectuti ꝓpter siccitatem.

Carnositas differt a pinguedine: qr arguit sup caliditatē ⁊ hūiditatē. pinguedo vo sup frigiditatē ⁊ humiditatē. 62.

Caput leporis cōbustū vz ptra cācrū gingiuaꝝ ⁊ palati. 65

Cor duos nocuos hostes hz. s. desperationē ⁊ tristitiā. 65.

Cordialia calida frigida ⁊ tēperata que sint. 65.

Capitis lotio nō tardet vltra. xx. dies nec fiat in hebdomada pluſq; semel ⁊ stō vacuo semp. puta aī prādiū ⁊ cenā.

Cibus grossus aliqñ preponēdus est subtili.

Cibus qñ. est multū delectabilis lesio inde prouenies nō est multū manifesta nā qō bene sapit nutrit. 71.

Colūbi antiq mirabilē hñt ꝓpietatē in epilepsia ⁊ palsi. 72

Coitus ¶ Ex lib. de ꝙseruatiōe sanitatis ad regē. hñtib ꝰ tūcturas debiles ⁊ ab hemoroidib ꝰ veratiosi famelici coeāt aut imediate post repletionē ē mal ꝰ.

Castanee assate post cibū sumpte cōpumūt ipsum orificium stomachi confortando. car.

Canos ¶ Ex libro de cōseruāda iuuētute. retardat ⁊ sensum corroborat ⁊ vitā ꝓlongat diāthos cū zuccaro in aqua vini dissolutum. 86.

Corallus si portet suspēsus supra os stomachi corrigit malitiam stomachi ⁊ est res certa. 87.

Cōedere coquinā paratā in vase auri vel in cuius decoctione lamine ei ꝰ posite fuerunt ⁊ potare vinū in quo monete vel lamine extincte fuerūt multotiēs imprimunt in corde bonam habitudinem impressione forti. 88.

Calor innatus naturaliter custodit hūores ne in eis extranee qualitates supueniāt: ⁊ facit preseruationē a putrefactione: omnium virtutum est instrumentum.

¶ Ex lib. de regulis gñalibus curatiōis morboꝝ.

Curatiōis opus ex duob ꝰ constituit. s. ex cōseruatione rerum naturaliū ⁊ remotione rerū cōtra naturā que ambo fiunt per debitā applicationē rerum non naturalium. 102.

Curatio recta fieri non potest per contraria nisi egritudo ⁊ causa eius cognoscantur. 102.

Curatio vt certius modo fiat dr fieri pauciorib⁹ instrumētis quibus possit. 103.

Caro ¶ Ex libro de regimine salernitano. quadrupedū q̄ sit eligibilior in regimine sanitatis ⁊ de modo decoctionis ⁊ ꝓparatiōis eius. 132.

Cerebrū alaliū parū ꝙuenit in regimie sanitatis ⁊ cōedi dr ante cibū cū tpantib ꝰ et ꝰ viscositatē ⁊ frigiditatē: vt ouiganū ⁊ calamētū ⁊c. sz in via medicine ꝙuentre pōt vt

Cerebrū capriolorū cōtra venena ⁊ cōtra morsum venenosorū ⁊ cerebrū leporis contra tremorem ⁊

Cerebrū pullorū ad mēouā ⁊ subtiliationē ingenij sm q̄sdā.

Cepe si comedant crude gñant in stō hūores malos et putrefactibiles. ⁊ inducunt somnia mala ⁊ dolorē capitis: et nimi ꝰ vsus eorū dispōit hoies ad mēouā depdēdā: ⁊ pducit ad vārētiā ꝑcocta tuūt digōnē ⁊ minuūt nocumenta. 135

Carnes volatilium plus conueniunt q̄ carnes quadrupedum his qui relicto exercitio corporali vacant studijs et contemplationibus. 138.

Cenā nō incipiēdā esse a potu. s. vino: vt quidam exponūt: sed a cibo potabili siue liquido. car.

Cerasa sunt multiplicia: ⁊ que sunt sana et que non sana. ⁊ quo tempore sint comedenda. 140.

Consuetudo cum sit altera natura si sit laudabilis custodienda est sicut natura: quantam transgressio a consuetudine nocet nocumento magno. 142.

Consuetudo quelibet pmutāda ꝓmutari dr paulatim ⁊ nō subito: qr natura nō tolerat subitas mutatiōes. 142.

Cauere debet sibi quisq; ne vni ꝰ rei q̄tūcunq; bona sit sibi consuetudinem faciat: quam ipm seruare sit necessarium: sed vnusquisq; disponere se debet: vt possit ad inconsueta sine nocumento transire. 142

Cibus nō est exhibēdus in paroxismo: nec immediate aī: nec immediate post ipsum paroxismum. 142.

Caules generāt humorē melācolicum ⁊ somnia mala mali sunt stōacho parū nutrūt vtilem obtenebrāt somnū inducunt mēstrua ⁊ vrinā ꝓuocāt ⁊ ebrietatē ꝓhibēt. 142.

Castoreū calefacit cōfert neruis ⁊ vētositati in aure. 142.

Cepe excitāt coitum. appetitum prouocāt: faciem rubificāt cum melle verucas eradicant: sitim faciunt intellectui nocent saliuam multiplicant: ⁊ succus earum confert aque descendenti ad oculum. 143.

Cerifolū cū melle tritū cācro suppositū curat ipm: ⁊ bibitū cū vino sedat dolorē vētris. vomitū ⁊ fluxū vētris. vrinam ꝓuocat ⁊ mēstrua: ⁊ soluit dol. lateris renū ⁊ vesice. 144.

Cerebrū ¶ Ex libro breuiarij. cataricis ās est cū multaꝝ egritudinū. 150

Cerebrum in q̄tuor ptes diuidit. in anteriori viget sanguis. in posteriori flegma: i dextro colera: ⁊ in sinistro melā. 150

Cerebri diuisio in vētriculos ⁊ eius complexio ⁊ cōpositio quomodo cognoscitur. car.

Coitus vsus moderatus vtilis est et competit in regimine ⁊ custodia sanitatis. 176

Coitus immoderatus vitam abbreuiat: qr humiditatē naturalem euacuat. 167.

Calor naturalis in corporibus nostris est duplex vnus qui ab elemētis nascit alius qui a spiritib ꝰ ⁊ humorib ꝰ innascitur qui cum digrīperatur dr febris. car. 176.

Coriandrum ¶ Ex regimine podagre. bullitus in aceto ⁊ exiccatus sumptum cum cibo a multis egritudinibus preseruat: et lumbricos generare non permittit. car.

¶ Ex lib. de amore hereos.

Cōcupiscētia vehemēs ab erroneo iudicio extimatiue ẏ tutio causatur. car.

Cerebrū ¶ Ex libello de venenis. gallinaꝝ assatum ꝙfert sua ꝓpietate tas morsure a venenosis q̄ his ꝑ hoc venenū sumpserūt. 222.

¶ Ex lib. de dosibus tyriacalibus.

Cause salubris quantitatē solum regulat cōsideratio expellibilis. s. rei cōtra naturā in q̄titate sua ⁊ cōsideratio tolerantie subiecti sanabilis. 222.

¶Ex libro de gradationibus medicinarū.

Cōplexio resultās in cōposito nō depēdet a cōponentib⁹ nisi rōne cōplexionis eorū. 225.

Credere nemo tenet aliqui sine rōnis euidētia in his q̄ tm rōnis sunt ⁊ nō fidei vel solius experimēti. 229.

Certitudo solo exprimēto habita eorū tm est quoꝝ causa est propietas. 229.

Cōparatorū adinuicē excessus nō pōt cognosci nisi cōtrarioꝝ extremorū vel mēsure cognoscāt. 229.

Cognoscit nihil certe nisi i suis ꝓpijs termis cognoscat: ⁊ ideo cognitio p diffinitiōnē facta dr cognitio terminis. 229.

Cōplexionatū oē in gradu inferiori pt reducere oppositū gradus supiorꝭ ad tpamētū si ꝑmū pōd⁹ inferioris multiplicet: ⁊ ꝑmū supiorꝭ maneat in cōpōne medicinaꝝ. 233.

¶Ex lib. de simplicibus.

Cor est corpis principiū ⁊ alie sedes olim archa ꝓtutum ⁊ spūs gñator: ⁊ nō pt aliq̄d fieri melius in egritudinibus q̄ cor cōfortare maxime in melācolicis pestilentialibus venenatis ⁊ cardiacis ⁊ qui fastidiosi sunt. 238.

Cib⁹ est illō q̄ ē aptū ꝟuerti i substātiā nrī corpis: ⁊ i corpis huius loco et⁹ q̄ ꝓtinue deperdit: ⁊ quo augemur et tenemur in vita ⁊ est aptū pati a calore ⁊ vinci magis q̄ agere ⁊ vincere: ⁊ nō agit in corpus q̄le: ⁊ multa de cibis dicūtur. 243

¶Ex antidotario.

Caulis nascēs in locis aridis ⁊ siccis est valde terrestris ⁊ stipticꝰ. crescēs aūt in loco calo ⁊ hūido margine argilloso est humide nature ac solutiuus. 244.

Capilli veneris recētes apitiui sunt: vētrēq̄ subducūt ⁊ deoplāt. sicci aūt obturāt meatus ⁊ cōstringūt. 244.

Colūbi siluestres masculi comesti cōferūt tremori mēbrorū paralisi ⁊ amissioni loquele. 244

Caput leporis ⁊ ꝑcipue cerebrū cōfert similiter vt colūbi et cerebrū gallinarum acuit intellectum. 244.

¶Ex libro de vino.

Corallus in ore retentus cōfortat stomachum ⁊ suspensus ad collum ita q̄ pēdeat versus stomachū ꝓhibet conturbationem. 263.

Cortex media sambuci si ꝓsus inferiora trahat ducit inferꝰ si versus superiora ducit superius. car.

¶Ex libro de coitu.

Coitus naturaliter inest alalibus ad cōseruationē. 272

generis eorum.

Complexio testiculorum que ⁊ qualis faciat ad generationem masculorum ⁊ feminarum.

Coit⁹ soluit malā hitudinē corpis. furorē mitigat melācolicis ꝓdest: ⁊ amātes ad mēoriā ꝓuocat: ⁊ cupiscētiā soluit

¶Ex repetit. de sup vita breuio.

Compata quecūq̄ qñ comparant debēt sumi vno uoce aliter cōparatio nulla existit. 278

Comestio vuarū recētiū ⁊ aliorū quorūdā dr. leuiꝰ ꝓpter q̄d quibusdam infert stipticitatem ventris. 278.

Causarū curatiuarū intētio dependet a noticia morbi scōm spēm ⁊ scōm causam ⁊ particulam patientem. Et

Cause neutre inuēte sunt a sapiētibus pp casus dubios vī multū iuuamētū pstāt in medicina cū infirmis ꝓbeāt consolatiōes ⁊ medicū pseruāt a confusione. 278.

Camōilla est medicina tpate cōplexionis: ⁊ hꝫ ꝓpietatē ꝑsers uādi spūs ⁊ cōfortādi membra ꝓncipalia ⁊ pellendi dolores mēbroꝝ interioꝝ: ⁊ facit aboꝝsuꝝ: vī decoctio camomille cōfert olbus doloribus in visceribus. 279.

¶Ex expositione visionum.

Cōtinēs nos p q̄ fiūt immutatiōes in nobis: est triplex elemētū celū ⁊ prima causa. 292

Cōtinēs nos ⁊ in vigilijs ⁊ ī somnis mouet ⁊ inclinat nos: nūc ad hoc: nūc ad illud imaginādū: aut agēdū: vel appetēdū: vl cogitādū aut obtinēdū nisi caute p intellectum in aliud remittamur vel motib⁹ intrisecis distrahamur. 292

Lign⁹ hꝫ ꝓpietates que multū ꝓportionātur ꝓpietatib⁹ philosophantium in hac vita. 292.

Casus dentium in somno alicuius amici vel consanguinei mortem significat. 292.

¶Ex lib. speculi introductionū medicinarum.

Dispōnes sanabilis corporis in genere non sunt nisi tres.

Draphanū splēdore carēs in ꝓfundo apparet nigrū: sicut pꝫ in aqua maris ⁊ oculo nigro. 4.

Dosis ꝓma cōplexionatoꝝ in tpata regione atq̄ respectu corporis tōperati quodāmodo canō est inueniendi doses in ceteris regionibus atq̄ corporibus. 8

Dulcia ola si adurantur fiunt amara. 14.

Dulce vt tale opilatiuꝫ vehemēter ⁊ copiose attrahit. 14

Dulcia ⁊ acuta cōuenientissima sunt ad mūdificatiōnē viscerū in olb⁹ corpib⁹ ⁊ ꝑcipue frigidis ⁊ humidis. 14.

Dulce ⁊ stipticū opilatis inimicatur: sed reumatismū patientibus valde confert. 14

Digestiua stōachi vbi debilitat ex limositatibus fregmatis naturalis mollificātib⁹ ipm et infrigidātib⁹ vel potu abūdāti necesse est stipticis in crispare stomachi. 15.

Dulcia fiegmaticos laxant colericos constipant. 19.

Dulce qōcūq̄ in via cibi cui corpi ꝓsit cui nocet. 22

Doctrina nullius mortalis sufficit medicū vbiq̄ certificare de viribus complexionatorum. 22.

Dactilia propietate relaxant gingiuas. 26.

¶Ex lib. de diuersis intentionibus medicorū.

Dispositiones corpis hūani. s. sanitas egritudo ⁊ neutralitas: ꝗre a medico ponāt tres a pho aūt due tātū. s. sanitas ⁊ egritudo. 38.

¶Ex lib. de mala cōplexione diuersa.

Dolor est sensibilis apphēsio inaturalis ꝓmutatiōis ⁊ exitus a q̄litate dolentis corpis. 47.

Discrasia seu mala cōplo nō ē morb⁹ ꝟueniēs ꝑ se nisi ꝓsit. b⁹ mēbris: vñ ēt ꝓsitus appellat. organicus ꝯo p accidēs. 51

Dolor ⁊ passio nō fiūt in his que tam integre alterata sunt eo q̄ sensus non fit nisi in alteratione. 51.

Doloris cause sunt due. s. solutio ꝓtinui ⁊ alteratio subita.

¶Ex lib. de regimine sanitate.

Digestionis prime error si sit notabilis non corrigitur in alijs. 46

Digestionis corruptio ⁊ indigestio est radix omnium malorum ⁊ maxime nocet cerebro. 65.

Digestio fit in quiete ⁊ somno in quo quiescūt virtutes animales ⁊ fortificantur naturales. 68.

¶Ex libro de conseruatione sanitatis ad regem.

Digestio cibi ⁊ maxime in stomacho neq̄t cōpleri nisi calor naturalis coadunet circa locuꝫ digestiōis ideo moderate refectionē nō cōuenit sumpto cibo deambulare vel laborare ⁊ etiam vigilare. 83.

Digestio fortior est in aere frigido q̄ in calido. 83.

Dulcia acuta assa ⁊ salsa patientibus hemorroidas pulsantes inimicantur. 85

¶Ex lib. de regimine salernitano.

Digō pfecta est: qñ calor ⁊ spūs ad interiora mouent ꝓpter quoꝝ motū naturalis calor incēditur: ⁊ sic tps noctis est tempus perfectionis digestionis. 132.

¶Ex libro breuiarij.

Dieta est potissima res in curatione cuiuslibet egritudinis. 252.

Dosis ¶Ex libro de gradationibus medicinarū. est certa q̄titas qua corpus sanabile imutat ꝓma applicatione vel multis huiusmodi. 226

Dosis q̄titas in genere est triplex maior ⁊ minor ⁊ media: ⁊ q̄uo dosis sit inuentenda in aliqua regione. 226.

Diffinitio cōtinet propios limites diffiniti. 229.

Dosib⁹ sine pōderib⁹ ꝓmtis simpliciū cognitio ī vna regiōe facile ē cōgiscere ī alia ꝫsiderata dr̄ia regiōis ad regiōē. 203

Diuretica ¶Ex lib. de aquis medicinalibus. in cibis accepta potius indigestionem stomachi operantur: quare in potu debent dari. 266.

Documentū ¶Ex repetitiōe sup vita breuis quodlibet dr̄ esse vtile q̄ p ipsum regulatur auditor ad bonū aliq̄d acquirēdum ⁊ tūc ei⁹ vtilitas percipit q̄ cognoscitur ad quod bonū dirigit. 276.

Dyadragantum cōpetit in tussi ab hūore colerico subtili et in qua etate ⁊ quo tempore. 277.

Diete regimē est basis ⁊ fundamentum aliorū duorū regiminum. s. potionis ⁊ manualis operationis. 270.

Doctrina operatiua tenebrosa est: inutilis nisi ad particularia contrahatur.

¶Ex libro

¶Ex libro speculi introductionum madicinalium.

Egritudo est innaturalis mẽbri vel corpis dispositio qua sensibiliter ⁊ immediate leduntur in ipsis actiones naturales. 1.

Exercitiũ pticulare mẽbri si fuerit moderatũ substãtiã ⁊ virtutẽ mẽbri ꝓseruat atq; ꝓfortat immoderatũ ꝙo debilitat ⁊ resoluit. sicr moderata ꝺes ꝓseruat imoderata hebetat. 5.

Exprimẽtũ rõnabile semp ꝑsuppõit determiatũ obiectũ. 6.

Exprimẽti notitia certa hr obseruãdo ꝓditões ꝙbus ꝑt fallacia vel error iudicij ꝑcaueri q̃ sunt sex in genere. 8.

Exprimẽtator artificialis volẽs inuestigare nõ solũ virtutẽ cõplonati: sed ẽt egritatẽ ꝑmã incipit a minori quãtitate quã sua extimatio particularis informata mensurat. 8.

Effectus per se ꝓplonati erit q̃ cõtinuabitur in oĩbus aut pluribus corporibus ⁊ in eidẽ ⁊ in oĩ tpevelut plurimum: nã q̃ per accns fiũt raro ꝓttingũt ⁊ in paucioribus. 8.

Explio superfluitatis a ꝙbuscũq; meatib⁹ efficacior ẽ si ad apitionẽ meat⁹ a pte afi seq̃tur ꝓstrictio ei⁹ a pte post. 24

Extimatio quõ immutat membra corporis ⁊ qũo sit causa accidentium animi. 24.

Exeuntium mutatio innaturalis vel fit in qualitate ipsorũ vel in quãtitate vel in tempore exeundi. car.

Extremor ꝓsideratio semp ꝑcedit ꝓsiderationẽ medij. 38.

Effectus ¶Ex libro de humido radicali.

nõ deficit nisi ꝓpter defectionẽ cãx. 41.

¶Ex lib. de regimine sanitatis.

Egritũdinũ actualiũ ⁊ parator in eas de ꝓpinquo cadere cura est eadem. car.

Exercitiũ ¶Ex lib. de ꝓseruatiõe sanitatis ad regẽ. moderatũ añ cibũ ꝓuenit: qr calorem excitat naturalẽ per quẽ digõ abi est celebrãda: ⁊ superfluitates corporis resolvit ⁊ expulsiõi preparat quibus manẽtibus in corpore calorem naturalem obtundunt ⁊ meatus impedĩũt per quos alimentum transire debet. 82.

Exercitiũ moderatũ ẽ ex quo alacrior ꝺs efficitur. ⁊ mẽbra ettã lentiora: nã si doluerit aut inde fatigata permãserint ꝓculdubio fuit immoderatũ: vnde cessandũ ẽ ab eo. 82.

Exercitiũ ¶Ex lib. de ꝓseruãda iuuẽtute.

est q̃ calor innatus reuocatur corporis leuitas ⁊ fortitudo acqrit ⁊ res magis phibẽs a repletione ⁊ coaptat mẽbra ad nutritionẽ ⁊ augmentũ bonũ ⁊ facit ea operatiua ⁊ assecurat ab accidẽtibus multis. 87.

Egritudo omnis est corrugans ⁊ ad sensũ perducẽs. 88.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Ebrietas q̃ ex cerusia ꝓuenit deterior est ea q̃ fit ex vino ⁊ magis durans. Car.

Ennule succ⁹ cũ succo ruthe patiẽtib⁹ ruptură subuẽit. 144.

Excessus ¶Ex lib. de graduatiõibus medicinar. omnis mensuratur per comparationem ad equale quomodo sit verum.

Expiẽtia ¶Ex repetitione supervita brevis. facit artẽ quõ debeat intelligi 276.

Expulsio nãlis recta materiei nõ fit nisi per excessionẽ ⁊ explsio fit per spõtaneũ cõstrictionẽ meatus a parte intra: et dilationẽ ei⁹ a pte extra: ⁊ quõ tuuet ꝑ medicinas. 280.

¶Ex libro speculi introductionũ medicinalium.

Farmacia peccãtẽ attrahẽs hũorẽ interficere aut multum ledere põt tripliciter. 7.

Forma specifica nec sensu percipĩt nec ratiocinando possumus dicere q̃ sit substãtia vel qualitas in qua talevel tale cõponẽs ⁊ tñ vel taliter dñatur quẽadmodum possum⁹ de forma mixtionis asserere. 9.

Forme substãles miscibilũ saluãt in mixto ꝺm medicũ. 10.

Finis impõit necessitatẽ his q̃ sunt ad finẽ ⁊ finis medici. s. cognitiõis cõplonator est dupler remot⁹ ⁊ primus. 22.

Finis ¶Ex lib. de diuersis intẽtiõibus medicor.

his q̃ sũt ad finẽ limitẽ ⁊ necessitatẽ ponit. 37.

¶Ex libro de mala cõplexione diuersa.

Febris puttide terminatio sine manifesta euacuatiõe qñ sit laudabilis ⁊ qñ suspecta. car.

Fla ẽ fridior res in corpe nr̃o delde ex hũorib⁹ mesta. 47.

Febrium generũ appropriatio cuz ꝺr: feb. in spũ. fe. in humore. febus in membris ratio quare ⁊c. 55.

Febris essentia nũq̃ põt infigi hũoribus q̃n spiritibus infigatur forti. n. devicto necesse debile deuinci. 55.

Febres oẽs. s. tã febus in spũ q̃ feb. in hũoribus cũ plongãtur veniunt ad hoc q̃ sequitur eas feb. fixa. 55.

fricatio ¶Ex libro de regimine sanitatis.

ordinatur ad superfluitatũ tertie digestionis mẽbror resolutionẽ ⁊ mẽbrorũ cõfortationẽ ⁊ pororũ apertionem et caloris attractionem. 64.

Farmacia ⁊ flõmia q̃dã purgẽt corpus: tñm tñ inueterant spãliter farmatia q̃ vt plurimũ hȝ naturã venent. 66.

Furfur parũ nutrit ⁊ vẽtrẽ subducit. ⁊ farina ecõtra. 70.

¶Ex lib. de cõseruatione sanitatis ad regem.

Frumentũ coctum si frequenter lumbricos multiplicat opilatiões gñat ⁊ disp̃it ad calculum in renibus ⁊ vesica ⁊ idẽ est iudicium de pultib⁹ factis de farina ⁊ de his que fiunt de pasta. 83.

Ferculũ ex ordeo mũdato cocto vsq; ad ruptură ⁊ loto cum aqua frigida deide pistato ⁊ cocto lacte amitõ. est valde cõueniens patientibus hemorroydas pulsantes. 83.

Fructus oleaginosi vt amigd. nuces pinee fistici oĩes crudi existentes stomachum offendunt. 19.

flõmia ¶Ex lib. de ꝓsideratiõib⁹ opis medicine: est incisio vene euacuãs sanguinẽ ⁊ hũores cũ sangule currẽtes in venis vel ẽ cũatio sanguis ⁊ hũor cũ sanguie currẽtiũ invento fctã p incisionẽ venarũ. 9.

Febricitates oẽs siue feb. fuerit acuta siue cronica in declinatione flobothomantur. 92.

Flobothomia penitus dimittenda est in ꝓncipijs morborũ in quibus colera ru. abundat cum sanguine. 92.

Flothomia fieri nõ ꝺr in corporibus lapsis in quibus cum sanguine abũdat flegma. aut colera ru. aut aq̃sitas tẽpore indigẽtis morbi. vr in ꝓncipio ⁊ augmẽto. 92.

Flobothomia fieri ꝺr de vena per quã mẽbrũ citius ⁊ perfectius et etiam securius exoneratur. 92.

Flobothomia fieri non ꝺr stante vacuitate pulsus: neq; in colica. neq; in spasmo paralisi cõgelatione: neq; in sitti arida: ⁊ quibus alijs dispositionibus. 94.

Flõmia non ꝺr fieri in aere valde calido neq; in aere valde frigido in quibus corporibus intelligatur. 95.

Flõmia fieri ꝺr non expectata hora motus humorum contra quosdam medicos. 95.

Flõmia fieri hora vespertina in melancolicis ⁊ epilepticis et quibusdã alijs corporibus quõ sit intelligendũ. 96.

Flõmia permittitur invtẽte bono cibo ⁊ multo. in ieiunãte vero et pauco cibo vtente prohibetur. 96.

Flobothomia phibetur in superflue vigilãtibus superflue se exercitantibus et irascẽtibus ⁊ timentibus. 96.

¶Ex lib. de regulis generalibus curatiõis morbor.

fidelitas est vt vnusquisq; faciat alteri quod facere tenetur ꝺm fidem. 103.

Flobothomia debet interrumpi siue intercipi cum digito in paratis ad sincopim. 108.

Flobothomie quantitas tam discreta q̃ continua sumitur a fortitudine ꝙrutis. ⁊ ab eruberantia sanguinis. 108

Flobothomia fieri non debet nisi prius mũdificetur stomachus a repletione quacunq; superflua. 108.

Fructus ¶Ex lib. de regimine salernitano.

ois recẽs nõ correct⁹ replet sanguinẽ aquo sitate ebullitẽte ⁊ sic ꝓpat sanguinẽ ad putrefactionẽ. 332.

Fruct⁹ magis nutritiui ⁊ similiores et ꝓpinquiores carnibus inꝺnutriendo sunt ficus vna ⁊ dactili. 134.

Ficus tam recens q̃ sicca est boni nutrimenti et q̃ sint eius iuuamenta et nocumenta. 134.

Furfur parũ nutrit ⁊ ventrẽ subducit farina ecõtra. 137.

Ficus decocte ⁊ cathaplasmate curant scrofulas ⁊ cũ papa uere valent in fracturis ossium. 140

Feniculi semẽ fugat vẽtositates confert febribus: venenum pellit: mundificat stomachum: ⁊ vtilis acuit. 131.

Flobothomia prohibentia que sint. 147.

Flobothomia phibenda est in pueris ⁊ senibus. 147

Flobothomia phibenda est in forti dolore ⁊ in forti ⁊ vehemẽti inflãmatiõe nisi fiat vsq; ad sincopim. 143

Flobothomia non est facienda in morbis cronicis neq; vbi

est humorum cruditas. 148.
Flobothomia fieri debet ieiuno stomacho scõm tamen alios post cibum aliqualem sumptum. 148.
Flõmia peccãte sanguine in ẽtitate dz esse copiosa: ꝫ peccante in qualitate debet esse pauca. 148.
Flõmia nõ est facienda in principio morbi nisi in tribus casibus. s. materia existente furiosa. mã exĩte multa valde ⁊ morbo existente magno valde. 148
Flõmia non est fienda in die motus egritudinis sicut in crisi neq; in paroxismo. 149.
Flõmia nõ est faciẽda in ꝓgnãte neq; in mẽstruata: ⁊ etiam Flobothomia non debet fieri post colericam passionem neq; post vomitum neq; post fluxum ventris neq; post vigilias magnas: neq; post motum fortem neq; post aliquod multum calefaciens. 149.
Flõmia conuenit abundantibus multo sanguine: ⁊ abũdãtibus melancolia naturali: ⁊ timentibus humorum ebullitionem ⁊ conturbationem ⁊ his qui sunt sanguinee cõplexionis habentibus venas amplas. 149.
Flõmia a quibus venis ⁊ arteriis fieri debeat. 149

flõmia ¶ De regimine podagre.
verẽda est luna existẽte in geminis. 210.

flõmia ¶ Ex libro de simplicibus.
est euacuatio masse sanguinee ⁊ nihil ita cito corp⁹ lapsuꝫ ⁊ subito ꝓfert iuuamẽtũ sicut ipa. si vtiliter fiat ⁊ ipa mirabilia largitur iuuamenta ⁊ subito: ⁊
Flomia est triplex diuersiua euacuatiua ⁊ factẽs vtrũq; : et qñ fieri debeat ⁊ a quibus venis. 240.

facilius ¶ Ex repetitiõe sup vita breuis. 175
ẽ luẽtis addere ẽ ola scẽda iuentre. 275.

flõmia ¶ Ex regulis gñalibus febrium
añ̃ fiat q̃ sint ꝓliberãda impedimẽta eã: ⁊ q̃ ante ẽ fiat ꝓfortari dz os stomachi: ⁊ in quib⁹ quadris lune fieri debeat: et q̃ luna sit bñ disposita. et q̃ in tertiana nõ dz fieri statim: ꝫ post tertiã aut q̃rtã accessionẽ. 287.
Febricitãtis ẽt febre acuta stomachus si patiatur angustiã ⁊ vexationẽ magnã statim ꝓfortari dz cũ emplo ⁊ vino puro bono exhibito cum pane tosto. 288.
Fluxus vẽtris in febrib⁹ acutis cũ mine diminutione tutior est ẽ̃ multitudo mine cũ diminutiõe fluxus vẽtris. 288
Fluxꝰ vẽtris in febricitãtib⁹ nõ ẽ statiꝫ restrigẽdus. 288.
Febris acute materia eo q; in venis ꝓtinet̃ p vomitũ nõ est educibilis: sed bene febris interpolate. 288

¶ Ex libro speculi introductionũ medicinalium.

Gradus in ꝓpriis ẽ integra distãtia recessus aut elõgatiõis alicuꝰ q̃litatis a tpamẽto. car.
Gũmi arabicũ ⁊ dragagãtũ assant i tussiculosis ⁊ tẽtericis nã mucillaginositas ipoꝝ aduersat stõacho ⁊ intestinis.
Glutinositas a siccitate i pl⁹ ⁊ hũiditate i min⁹ puenit. 18
Gaudiũ moderatũ impinguare ⁊ digestiuã cõfortare censetur. immoderatũ vero interdũ oppositũ operatur. 24.
Gaudiũ oẽ. s. moderatũ ⁊ imoderatũ paulatiꝫ cor dilatãdo infrigidat ⁊ syncopim et q̃q; mortem inducit. 25.

Gaudiũ ¶ Ex libro de regimine sanitatis.
⁊ cordis letitia marie intellꝫ purificãt. 62.
Gaudiũ tpatum est vnum de confortantibus virtutem. excessiuum vero inducit syncopim ⁊ mortem. 62.

Gaudiũ ¶ Ex libro de regimine salernitano.
ẽsencia etatẽ floridã facit hoiem i iuuẽtute ꝓseruat fortẽ ꝓfortat: vitã plõgat: ingeniuꝫ acuit: ⁊ ad singulos actus hominẽ habiliorem reddit: tpatum debet esse: q; excessiuum syncopim ⁊ mortem inducit. 13.

¶ Ex lib. speculi introductionum medicinalitũ.

Humorũ naturaliũ gñatiõis ordinẽ ex chilo i epate nõ ẽ necessariũ modico cõsiderare: qm̃ tpius notitia nullũ prebet iuuamẽtũ in opere. car.
Humana inter corpa solũ illud qõ est optime disp̃nto est aptũ ad manifestãdũ in seipo fructus quib⁹ois causa salubris põt immutare corp⁹ humanũ ꝓut est salubre: nã inter oia sanabilia corpa humane spẽi nõ est aliq̃s representãs perfectionẽ humane nature ꝓter ẽ illud. car.
Humiditas per se nõ attingit tertium gradum. 22.
Homines tpate regionis quales debeant esse. car.

¶ Ex libro de humido radicali.

Homines calide regionis cũ pauco spermate magnos filios generant. 39.
Humidum in corporibus animatis est triplex. 39.
Humidũ oẽ cõueniẽs corpi viuẽti inq̃tũ tale dz esse in ipo subtili caloris vitifica: ideo dr humidũ vitificũ. 39.
Humiditas spermatica quõ ⁊ vnde habet rationem essendi principium generationis. car. 40.
Humidi radicalis restauratio tempore crementi maior fit tempore perfectionis equalis: post autem minor. 41.
Humidum radicale corporis animati nõ est subiectuꝫ anime. sed caloris vitifice. 41

Humiditas ¶ Ex lib. de male ꝓpone diuersa.
⁊ siccitas per se causant dolorẽ quo modo ⁊c. 47.
Humiditas inq̃tũ hũiditas in ore stõachi defectũ appetitus ⁊ nauseã ⁊ abhominationem procurat. 46
Humiditas ⁊ siccitas possunt subito alterare. nõ tñ fortiter ideo nõ sunt per se causa doloris propie sumpti. car.
Humiditas ⁊ siccitas non causant malam complexionem diuersam in toto corpore. car.

Hoies ¶ Ex lib. de regimine sanitatis.
duos impossibile est esse eiusdem cõplexionis totalis fm gradum. 62.
Hoies masculi calidiores ⁊ siccliores ⁊ maiores ⁊ longeuiores ⁊ fortiores ⁊ cõiter prudẽtiores sunt femellis. 63.

¶ Ex lib. de regulis gñalibus curatiõis morboꝝ.

Humorũ euacuatio variatur fm speciem eorum et etiam fm locum eorum. 106.
Humor intercutaneus si subtilis p sudorẽ si mediocris aut grossus per ventosas ⁊ sanguisugas educitur. car.
Humores generãtur in tpibus fm eoꝝ ꝓportionẽ. car.
Humor dicitur furiosus ad similitudinẽ aialiũ mouentiuꝫ se ad coitum que nõ possunt quiescere. 108

¶ Ex lib. de modo preparandi cibos.

Herbe que nascũtur in locis hũidis frigidiores sunt illis que nascuntur in aridis. 207.
Herbarum pars que est iuxta terram est magis humida ẽ illa que est supra. ibidem.

Humorũ ¶ Ex lib. de simplicibus.
equatio in ẽtate ⁊ q̃li ⁊ ad oẽm pmanẽtiã est sanitas. ifirmitas ꝫo ẽ eoꝝ ineq̃litas ⁊ disproportio. 239
Humores simplices sunt quatuor ⁊ eorum compositiones sunt infinite ⁊ oẽs morbi naturales sunt ab istis q̃tuor humorib⁹ exĩtib⁹ extra naturalitatẽ ⁊c. ⁊ his alteratis facile est pmutari hominẽ ad omnẽ dispositionem. 239.
Homo talis est in omni opere suo in sensu ⁊ intellectu ⁊ in passionibus ale ⁊ corpis q̃les sunt humores calidi aut frigidi subtiles aut grossi clari aut turbidi. 239.
Humoris digestio nõ est nisi preparatio eius ad expulsionẽ ⁊ emẽdationẽ qualitatis maligne per quam aduersatur et resistit nature ne expellatur. 239.
Homo aliq̃n ex potu vini fit stolidus et furiosus aliq̃n alacer ⁊ cantãs. ⁊ silr ex cõestione alicuius cibi. quanto ergo magis ex vi medicaminũ poterit mutare mores. car.

¶ Ex lib. speculi introductionũ medicinalium.

Indiuidua que infra speciẽ cõtinentur differunt abinuicẽ ẽtũ ad medũ indiuisibile complexionis: qm̃ nullꝰ cõplo est silis in puncto. 1.
In oibus effectib⁹ ad quoꝝ generationẽ plures cause sunt necessarie deficiẽte vna cessabit effectus. 4.
Inclinatiões naturales rerũ q̃ nullo mõ pẽdẽt ab ala semper ad vnũ tendunt: ⁊ p se nũq̃ in oppositum possunt sicut ꝓprietas ignis est calefacere p se nequaq̃ infrigidare. 7.
Inflatiua et vaporosa cũcta maxime vapore grosso. quare dicantur offendere caput ⁊ obscurare visum. 18.
Infans si moueri pmittat itẽpestiue periculũ est magnũ manus aut pedes aut tibias aut brachia cõtorqueri. 31.

¶ Ex lib. de regimine sanitatis.

Ira corpus calefacit ⁊ ꝑcipue in habẽtibus calorẽ fortẽ ⁊ multos spũs in habẽtib⁹ tñ calorẽ debilẽ cũ trascũtur remanẽt exteriora tremẽtia ⁊ frigida. 69.
Imaginatio facit casum imaginationis. 99.

Tabula alphabetica.

Ira ꝓpter feruoꝛē cordis oēs actꝰ imaginatiōis ꝓfūdit. 69.
Imaginatio fortis impedit digōnē ⁊ somnū. fo. 69
Ieiunū ꝙuenīēter ab ecclia fiunt ordinatū in vere. 69.

Igius ¶De cōseruatiōe sanitatis ad regē.
si sūpto cibo sedat ad tpm vultu opposito rara corpa depauperat spū ⁊ eoꝝ impedit digestiuā ⁊ ebetat visū ⁊ acuit sanguinē ⁊ cāt ꝓtiginē: ꝫ dorso ad ignē ꝓso nō. car.

Ira ¶Ex libro de regimine salernitano.
corpa exiccat cū singula mēbra summe calefaciat ⁊ ꝓpter feruoꝛē cordis oēs actus rōnis confundit. 130.

¶Ex libro speculi introductionū medicinalū.

Liḉditas facit ꝓplonatū fluxibile vt in se ꝓstare nō possit: ꝫ sp declinat ad loca subiecta ⁊ sub ingredit cōcauitas ꝙ inuenit ꝓpter abūdātiā aquei. 15.
Legumina quare dicantur bonā habitudinē corpis facere ac subministrare virge erectionem. car. 15.
Lacris ⁊ spmatis cōuenīētia ⁊ dīa ⁊ q̄ sint coꝝ gñatiua.
Lapsus mēsura nō cognoscit a medico nisi p quātitatē distantie mēbri vel corpis lapsi ab optima cōpositiōe. 33.

Lepra ¶Ex libro de mala cōplone diuersa.
q̄d sit ⁊ an sit morbꝰ peculiaris vel vlis.

Lapsus ¶Ex libro de regimine sanitatis.
q̄ ē tpamēti pōderis de necessitate fit in duabus qualitatibus. sed lapsus a tpamento iustitiali potest esse in vna qualitate. 62.
Lapsus a tpamēto pōderis stat cū tpamēto ad iustitiā. 62.
Lapsus diuersi qui sunt ſm diuersitatē regionū nō indigēt regimine reductiuo sed conseruatiuo. Sed
Lapsus indiuiduoꝝ. vt labunk a medio latitudinis propē regionis indigent regimine reductiuo. 26
Leguminū olim cortex vētrē stringit: ꝫ medulla laxat: vnde nō est artificiale comedere simul corticē ⁊ medullā. 70.
Lactuca ex ablutione fit ventosa ⁊ inflatiua. 71

¶Ex libro de conseruatione sanitatis ad regē.

Limonū succus si frequentetur valde neruis ⁊ mēbris neruosis inimicatur. car.

Lapis ¶De seruanda iuuentute.
calamite cum croco gestatus supra se tardat senectutem. 77.
Laxatiui nullius attingētis ad spēm ligni substātia recipi dz. qm̄ adherēt ⁊ facūt timere accidētia nisi forte cū rebus lubricationē faciētibus: sicut reub. turbith. car. 87.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Lotio manuū in aqua calida gñat vermes in ventre ⁊ propīe post assumptionem cibi. 130
Lotio oris bis in mēse cū vino decoctiōis radicis titimali bonū odorē facit ⁊ preseruat a dolore dentium. 131
Lac corpiꝰ sanis ē laudabile sitm stō ⁊ epate bñ digerat: et multa affert iuuamēta: ꝙuenit q̄s corpiꝰ tpatis quoꝝ stomachꝰ mūdꝰ est a colericis ⁊ flaticis hūoꝝb⁹: ⁊ multa sibi affert iuuamēta: i distēpatis ꝓo corpiꝰ lac nō ꝙuenit. 132.
Lāpreda ⁊ anguilla sunt pisces valde periculosi de venenositate ⁊ quō ꝓparāde sunt: vt sint cibꝰ nō periculosus. 139.
Legumia olꝰ cōedēda sunt sine cortice. ⁊ sicca excoriata sanioꝛa sūt recētibꝰ q̄ excoriata ꝓo recētia sanioꝛa fūt. 139
Leguminū olim substātia est inflatiua ⁊ dure digōnis: vñ sanis nō cōuenit: ꝫ coꝝ brodiū siue decoctio cōueniens est: ⁊ quō tale brodiū fiat ⁊ quo tpe sumi debeat. 139.
Lac acetosum siue ebutiratū in quibusdā casibus vtilꝰ est ethicis q̄ lac mulieris aut asine. 139.

¶Ex antidotario.

Lapis elaterius situm sedās gestatꝰ ac tētus in ore victoriā prestāt extrahit a ventre galli anno. viij. etatis sue postq̄ spado vixerit quatuoꝛ annis. 244

Loci ¶Ex expositione visionum.
cōtinētia nos virtꝰ ex quatuoꝛ cōponitur virtutibus. i. elemēti: celi: motoris celi: ⁊ ipsius dei. 209.

Medicia ¶Ex lib. speculi introdu. medicinalū.
q̄d sit ⁊ de diuisionibꝰ eius. car. 1.
Medꝰ moderatꝰ tpate calefacit ⁊ mēbroꝝ supfluitates tm̄ dissoluit insensibiliꝫ ⁊ expirare facit. i moderatꝰ ꝓo calefacit moderate. humoꝛes acutos in corpe multiplicat dissoluēdo ⁊ educēdo substātiales humiditates: ⁊ tandem infrigidat consumpto subiecto caloꝛis naturalis. 6.
Medicina q̄ tm̄ est medicina imutat corpꝰ ⁊ non immutatur ab eo: ⁊ nō immutat corpus passiuo principio. s. materialiter: sed actuto virtutibus. 6.
Medicina tpata quālibet discrasiam frequēti applicatiōe vel vsu corrigit aliqualiter: quoniā plus de opposita qualitate participat. 6.
Medicina hꝫ per se humoꝛē attrahere ad locum in quo est sed ad naturā spectat corpoꝛis attractum humoꝛē: ⁊ etiā ipsam medicinam expellere. 7
Medrio duplr sumit large. p ꝓstitutiōe cōplonati ex diuersis cōponētibꝰ sub actu vnꝰ cōplonis cōis toti ꝓposito: ⁊ minus large pro constitutione cōplonati facta exponentibus secūdis vnitis tm̄ ſm situ ꝓpinquitatis. 10.
Medrio siue mixtiōis forma ē aliq̄ vnio ꝓponētiū in ꝓposito sub actu cōplonis cōis: ⁊ q̄dā ē distincta q̄dā indistincta: q̄dā fortis q̄dā debilis: ⁊ q̄dā plecta q̄dā imperfecta. 10
Medrionis perfecte quecūq̄ sunt tm̄ vnū operantur secundum quodlibet genus virtutum. 10
Medicine spēs conseruatur in corpore donec natura abea suscipit iuuamentum deinde natura studet vt ipsam corrumpat: si non possit eam cito expellere. 11.
Mirabolani adusti speciales sunt in cancris ⁊ fistulis. 11.
Medico nihil gloꝛiosꝰ q̄m scire q̄d possit quelibz res corpori applicabilis in eo impmere siue p se siue per accīs. 11
Mirrꝰ ⁊ syrupꝰ etꝰ quō iuuāt ꝓncipaliꝫ i egritudibꝰ suis. 11
Muscꝰ ⁊ ambra confortātibus cū ꝓprietate aromaticitate conuenientius elicitur ambra q̄m muscus. 12.
Mordicātia dupliciter impediunt gñationē nālis carnis q: ⁊ reumatismū ꝓuocāt ⁊ cōsumūt carnis materiā. 14
Morbi cōpositi sepius occurrunt q̄m simplices. 14
Mucillaginosum dicitur complonatum q̄m p infusionē corporis aquosi lubricum efficitur ꝓpter abūdantiam leuis humiditatis que profluit ab eo. 15.
Membrum non dicitur debilitari aut confortari nisi respectu operationis exercende per ipsum. 28.
Mēbrū innaturaliter potest disponi per malitiā cōplexionis cōpositionis ⁊ solutionis continuitatis. 28.
Malū in tristitia: timoꝛe: ⁊ ira cōceptum quomō differat ⁊ quomodo malū sit obiectum istarum passionum. 25.
Morboꝝ gña in cōi q̄ sint ⁊ a qbꝰ causis fiāt. car. 27.
Morbꝰ ꝓlixus: morbꝰ in cōpositiōe: ⁊ morbꝰ in cōtinuitate. quare sic dicant ⁊ quō ꝙuenīāt ⁊ differāt abinuicem. 27
Morboꝝ cōpositio variat modum preparandi medicinas ⁊ modum ⁊ ordinem applicādi eas. 27
Morbus cōpositus non dicitur vnus ab vnitate forme: sed ab vnitate subiecti in quo est. 27.
Medicine scientiā addiscere secm esse precedit: operari ꝓo fin intentionem vtplurimum precedit. 32.
Medicꝰ i iudicādo de dispōne sanabilis corpis nō trāscendit sensum: ⁊ ꝫ ꝓcedat ad aliqua sensui occulta: nō tm̄ ꝓsit in illis. nisi prout dependēt a sensu perceptio. 33.
Medīū respectu extremoꝝ hꝫ rōnē ⁊ trarij quō itelligit. 34.
Melheres ⁊ flatici i regiōibꝰ frigidis citꝰ senescūt ceteri: ma sculi ꝓo ⁊ colerici in regiōibꝰ calidis citꝰ: vt in. xxx. āno. 34.
Morbꝰ q̄ cū ꝙuenīētia pticulariū nāscit a pauciori pōt materia gñari q̄m ille q̄ gignit cū contrarietate ipsaꝝ. 35.

Medicus ¶Ex lib. ō diuersis itrēsibꝰ medicoꝝ.
cognitionē suā ad operationē ordiat 36
doctrina sua ad ꝓpria ⁊ singularia descēdit q̄m tū pōt. 36
Mēbrū nō dr ꝓncipale nec fundamētū respectu alioꝝ nisi qr vtutē influctez hꝫ ⁊ actuā aliq̄liꝫ inter mēbra. fo. 36
Membra principalia quatuoꝛ sunt ſm medicum ⁊ vnū tantum secm pm quomodo verum sit 36
Medicorum sermones acceptos esse a ꝓpositiōibus sensibilibus quomodo intelligitur. 37.

¶Ex lib. de humido radicali.

Moꝛs sequitur ex corruptione proportionis humorum animati corporis. 39.
Moꝛs viuentibus non contingit a parte intrinseca nisi ratione corruptionis calidi viuifici. 40.
Medicus non suscipit perscrutari verum in passionibus ⁊ ꝓncipijs corporis humani ſm q̄ generabile ⁊ corruptibile est absolute sed potius ſm q̄ sanabile. 41.
Membra que medicus vocat ex semine generata deputa:

quare non restaurantur. 41.
Membra non augmentantur nisi dum extendi possunt et sufficienter recipere augeno. 41.
Mēbroꝝ ꝑncipaliū ꝓ⁹ depdita ꝛre restaurari nō possit. 42
Mors naturalis siue finis naturalis vite est terminus restaurationis humidi vitifici. 42.
Mortis nālis cā ꝓxima est impotētia calidi vitifici vnuscuiusq; corporis ad restaurandū deperditū. 42.
Mors naturalis an tardari possit per mutationem complexionis ⁊ quomodo intelligatur. 42.
¶ Ex lib. de mala cōplexione diuersa.
Membro vnicuiq; debet gradus ꝓprius cōplexionis ad exercendum actionē vel tuum mentum ꝓ quibus vnūquodq; membrū causat. 44.
Musculꝰ nālr ē ordinatꝰ ad mouēdū motu voluntario mēbrū ꝓ sui laxationē ⁊ ꝓtractionē: ⁊ tō alia mēbra non sunt ad motū necessaria: sicut os pinguedo cartilago ⁊c. 45
Motus in oī alteratione fit inter duas q̄litates quaꝝ vna est terminus a quo incipit motus. s. que expellit: et altera est terminus ad quē. s. que introducitur. 50.
Mēbroꝝ patiētia ethicā dispositio non est dispositio qua quedā cor agāt ⁊ quedā patiant cū oīa iam facta sint dispositionis vnius: ⁊ facta sit cōplexio corporis vna. ⁊ ideo patiēs ethicam non sentit eam. 51.
Mēbris existētibꝰ ī naturali dispōne parua est ꝓportio siue dria inter ea in caliditate ⁊ frigiditate q̄bꝰ sitvel ⁊c. 52.
Mortis imediata cā est corruptio cōplexionis cordis. 54
Mēbrū supfluū infrigidatū subito calefactū dolet. 61
Membra ¶ Ex libro de regimine sanitatis.
spūs ⁊ colos ī natꝰ gnant ex duobꝰ spmatibus cū sanguie mēstruo mulieris. Mēbra quidē ex grossiori parte. calos aūt ⁊ spūs ex subtiliori ⁊c. 62.
Medicine mūdificatiue sanguis a malis hūoribꝰ differunt a medicis euacuātibꝰ hūores vt dictictos a sanguie. 64
Mali mores sequūtur malitiā cōplexionis ⁊ econtra malitia cōplexionis sequitur malos mores. 68
¶ Ex libro de cōsiderationibus operis medicine.
Medicorū opa in corpib⁹ hūanis fieri dēt ꝑ vtilitatē corpis securitati ꝓuēcaꝝ. car.
¶ Ex lib. de regulis vsibus curationis morboꝝ.
Medicine cōponēda quāto plura fuerint tanto minus est certus effectus eius. 103.
Medicari primo debemus cibis medicinalibꝰ: ⁊ si hec non sufficiant medicinis cibalibus: ⁊ si hec non sufficiant medicinis venenosis. 103
Medicatio cū puris medicinis nō ꝺ̄z diu cōtinuari. 103
Medicinas fortes ꝓpinare q̄nq; cogit necessitas: qm morbo forti necesse est q̄ fortis medicina respondeat. 103.
Medicus in curādis morbis vti debet medicinis cōsuetis ⁊ vsitatis et nō querere noua inusitata ⁊c. 103.
Morbo simplici subuenientū est cū medicina simplici. composito aūt cū cōpositā: q; sic est cōpositio ⁊c. 104.
Morbi ⁊ medicine simplicitas ⁊ cōpositio multiplr dicunt
Medicina tyriacalis ꝑ ceteris semp est eligenda. 105.
Morbo ꝑ se ⁊ ꝑncipalr debet curatio: ideo ab ipso etiā per se ⁊ ꝑncipalr sumitur indicatio de compositiōe medicinarum cū medicina habeat contrariari morbo. 105
¶ Ex libro de parte operatiua.
Maleficorū ⁊ fascinantium operationes fortiores ⁊ debiliores fiūt ꝑ⁹ q̄ figura celestis tempore maleficij aut fascinationis concordat aut discordat cum figura natiuitatis eius cui maleficia ⁊ fascinationes fiunt ⁊c. 127.
Medicꝰ ⁊ ministri pūria sui solū aliq̄n infirmū ledūt. 127.
Malua ¶ Ex lib. de regimine salernitano.
uocat mēstrua ⁊ vētrē remollit. 143.
Mēbra ſōm ꝓfortat lūbricos occidit ⁊ singultū sedat. 143.
Medicina ¶ Ex libro breuiarij.
in febꝰ vl̄ in aliis egritudinibꝰ ꝓdicto nunq; exhiberi debet in die cretica. 151.
Mulier ſpma verum nō emittit: ꝛ de spermate suo equoce dicto plus emittit mulier vna q̄s decē viri de suo. 151.
Medicꝰ ꝓbus assiduevisitare ꝺ̄z infirmū ⁊ nō semp in sola aspectione vrine confidat cum vrina sit fallax nuncius ꝑterq; in quibusdam morbis ⁊c. 200.
Mirabolani dati cū calida plꝰ faciunt vtinare ⁊ minꝰ assellare: cū frigida ꝛo dati ꝛtrarium faciunt. 201.
Medicus ¶ Ex lib. de dosibus tyriacalibꝰ.
nō cōparat sanabile corꝑ⁹ et medicinā admittē nisi quoad potētias actiuas ⁊ passiuas. 222
Medicina tyriacalis non est oino sibis nec oino dissimilis corpi sanabili nec etiā veneno: sed est media inter vtrunq; mediatione fouma li seu potentiali. 222.
Medicina tyriacalis non ꝺ̄z sibis corpi sanabili effectiue tm̄ q̄. s. liberet ⁊ sanet ipm̄ vt q̄dā dicerūt: ꝛ formalr ⁊c. 222.
Medicine nō vsus est trāsmutare corꝑ⁹ sensibiliter ⁊ nō trāsmutari ab eo inquātū tale ad sui sibilitudinē. 222.
Medicina tyriacalis operans a tota substātia solo experimento ⁊ non ratione cognoscitur. 222.
Mirro cuiꝰ ꝑter ꝓpietates plures alie virtutes ⁊ opationes cōueniūt q̄ oēs ad tres in gñe reducūtur. s. ꝑmas secūdas ⁊ tertias ⁊ que sint huiusmodi virtutes ⁊c. 222.
Muscus ꝑter ꝺ̄z q̄ obuiat veneno q̄ꝺ̄z cornu spice ꝺ̄z potētias mirū ꝓferētes cordi ⁊ cerebro in cūctis lapsib⁹. 222.
Medulla arietis castrati nāe humane intrīs ꝛtrariat vt me morīā amputet cui carnes fasiani spāliter obuiant. 222.
¶ Ex libro de graduatione medicinarū.
Medicus nō curat de graduatione coloris odoris ⁊ saporis: q; remissio ⁊ intēsio talium q̄litatū de se notabiliter nō immutat sanabile corꝑ⁹. 224.
Medicꝰ cogit in gradu q̄libet tres metas assignare. 224.
Medicus in regulatione sui opis non ꝺ̄z admittere qꝺ̄ est impossibile. sola enim consideratio possibilium regulat ipm̄: ⁊ ideo inꝯtum est operatiuus nō ꝺ̄z ponere impossibilia nec illorum positione persuaderi. 224
Mirrio non fit inter ea quorum alterum multum excedit. quod cūs est minimum corrumpitur. vt vncia vini in centum libris aque ⁊c. 228.
Medicus non considerat quantitatē cōplexionati nisi ꝑm q̄ ipa est aliquo modo principium sensibile immutatiōis sanabilis corporis ⁊c. 228.
Medicus in medicinis cōpositis ꝓsiderat tria tpa. 228.
Medicū necesse ē ꝓsiderare substātiā ꝓponētū ⁊ tpis medicine ad certitudinē cōplexionis ipi⁹ medicine cōposite. 228.
Medicinas cōpositas ingredientia considerari debent ꝑ sm̄ illum statum in quo sunt in termino preparationis. s. cum iam non restat nisi ea contingere. 228
Medicꝰ q̄ ꝑt hēre notitiā ꝑperatū iter alios ē mirabilr. 228.
Medicꝰ vti nō ꝺ̄z medicinis nouiter cōpositis: ꝛ antiqs ⁊ exptis vr̄ tm̄ simplicibus aut si cōponere cogat necessitas ꝯto pauciorib⁹ poterit sub dekmiatis pōderib⁹ cligat. 228
Medicina nulla per augmentum sue quātitatis transcendit gradum sue complexionis. 231.
Medicus ¶ Ex libro de simplicibus.
nō ē nisi administrator: ser rerū nō naturalium scōz q; res nāles ⁊ res ꝓtra naturā indicant. 233.
Medicine olo rō ē vt nō sit nata ꝓuerti in substantiā ⁊ fieri ꝑs nr̄i corꝑis: ⁊ in ꝫ distat a cibo: ⁊ ēt q; corꝑ⁹ de ea q̄ꝺ̄z tpata nō tolerat tantā q̄titatē quantā de cibo. 233.
Medicinaꝝ tpataꝝ vsus ꝓuenīēs in debilibus virtutibus quando. s. fortior non tolerat aut quando egritudo ignoratur plus enim adiuuant q̄s nocent ⁊c. 233.
Medicinaꝝ virtutes graduate sunt a medicis in qualitatib⁹ actiuis tm̄. in passiuis aūt nō inuenerunt hos gradꝰ: q; passiue sunt sicut proprīū cōsequēs actiuaꝝ ⁊c. 233.
Medicinas in primis gradibus semper prius experiri debemus nisi necessitas vigeat nos subito ꝙagere multum et magnum effectum ⁊c. 235.
Maturatio siue cōuersio hūoris in sanies fit a calore naturali nō simplr sicut digestio. in nocitiuo igit̄ ꝓhibēda putredinem nō cōueniūt huic opi sicut calida ⁊ frigida in excessu que simpliciter prohibent putredinem ⁊c. 235.
Mundificatio ⁊ absersio non ꝑt fieri a medicina stiptica pōtica q; talis sordicie stringit supra mēbrum ⁊c. 235
Mollificatio magis fit a medicis calfa ⁊ sic. q̄s hūida. 235.
Medicina apitiua nō pōt eē frida nec viscosa aut glutinosa nec pōtica sed calida subtilitās ⁊ dissoluens ⁊c. 235.
Medicia attractiua ñ ꝑt eē frī. q; attractio fit a calo. 236

Tabula alphabetica.

Medicina sedatiua doloris nō dz eē stiptica nec frida. 226
Medicine cordiales faciūt cor gaudere repellūt melācoliā totū corpus serenāt quocūq; modo applicate. 238.
Medicinaꝝ virtꝰ ḡrta qua. s. soluunt talē hūorē: a tali loco ⁊ in tota ḡstitate ⁊c. ḡre ⁊ quō dicak virtꝰ quarta. 238.
Medicina omnis solutiua hz aliquod nocumentum ⁊ est cōtraria ⁊ inimicatur regitiue virtuti. 238.
Medicie solutiue mīores minuūt a maiorib⁹ ⁊ maiores ad dūt minorib⁹ ⁊ semp p̄mo exhibere debemus minores vigoratas cū fortibus q̄ fortes debilitatas cū minorib⁹. 238
Medicinaꝝ solutiuaꝝ cōpositio dz fieri hz ꝓportionē hūorū dominātiū in corpore quos intendis euacuare. 238.
Medicina nō est nisi ingentū disponendi ⁊ regēdi hūores ⁊ fere nō occupat se in alio nisi in bōa protractione ipsoꝝ quoniam eorum proportio ⁊ equalitas est sanitas disproportio vero infirmitas. 240.
Medicine totum secretum et tota ingeniatio est in digerendo ⁊ soluendo humores. 240.
Medicine intento fm aliquos solum est circa sanguinem rectificandū: vt remaneat clarus ⁊ purus ⁊ in cōpetēti ꝓportione nature. quoniam hoc est sanitas. 240.
Medicine euacuantes a capite tam simplices q̄s composite que sunt. 241
Medicari super spinam dorsi in egritudibus stomachi est res magni iuuamenti imo in omnibus egritudinibus est secretum magnum. 241.
Medicina illa est eligēda q̄ per plures ꝟtutes iuuat. 241
Membrorum omnium compago est vna. condolent igitur inuicem ⁊ congaudent. 241.
Medicine aro ad oia hz ingentū vnde aliq̄ sunt medicine letificātes aliq̄ bonū intellectū faciētes aliq̄ possunt dici q̄ ducūt ad paradisum faciētes hominē misericordes benignum' castum liberalē ⁊ elemosynarium ⁊c. 242.
Morum hominis differentia tota fit ex sanguine calido frigido humido ⁊ sicco. 242.
Medicus arte sua pōt facere ex auaro ꝓdigum de casto luxuriosum: de timido audacē ⁊ ḡnal'r sicut mutat ꝓpones sanguinis. necesse est mutare sequentes inclinatiōes ⁊ cōplexiones ipi⁹: ⁊ hec sunt vltima secreta ipi⁹ medicie. 242
Medicine maximū secretū est post sanguis rectificationes infirmo ꝓmittere sanitatem ⁊ ipm nunq̄ a spe deponere t. accfitib⁹. n. aie mirabilia sunt secreta medicine. 242.
Medicina stiptica odorifera ⁊ temperato vicina naturales virtutem custodit ⁊ confortat membra principalia. hac igitur semper vtendum est ne igitur temerari⁹ sis in forti medicina que dissoluit naturam. 242.

Medicina ¶Ex antidotario.
simplex si inūiat ꝯplectēs oēs ꝟtutes q̄b⁹ldiget medic⁹ in curatiōe apponēda ē cōposite. 243
Medicie cōposite p̄ferēda ē simplici ꝓpter occultas potentias ex miscibilib⁹ euenientes ad qō hūana rō ñ ptigit. 243
Malū granatū stercorizatum stercore porcino ⁊ irrigatum aqua frigida melioraꝝ fructus suos. 244.
Medicine frigide efficiuntur cale per impssionem quā acq̄runt vicinitate calidaꝝ excessiue: ⁊ plures calide efficiunt frigide vicinitate diuturna frigidarum. 245.
Mel albū cōmodius mistratur in materijs calidis: rubeum vero in frigidis vt in electuarijs syrupis. 245.

Medicine ¶Ex libro de vino.
sine medicoꝝ error ꝓ eo q̄ fit in subiecto nobiliori vt plurimū nō de facili recipit correctiōez. 263.
Medicie scia redacta ē ad opionē emothoicoꝝ q̄ solū vsa cōtēplār: ⁊ ideo medicina est scia que nescit. 265
Medicinalis res est habens mēsurationē scōm morbi intēsionem ⁊ remissionē: ideo accipienda est consilio peritoꝝ medicorum. 263.
Medicus magis sciens magis ꝓficit ⁊ bene ingenioso medico pauca sunt necessaria: qñ natura vtio cū paucis ꝓncipijs operatur mirabilia. 265.

Medicū ¶Ex repetitione sup vita breuis.
quēlibet volentē in medicina notabiliter ꝓficere opz quatuor agere. primo ātiquoꝝ scripta plegere scōo caute experi tertio subtiliter iudicare quarto exprimē ta ⁊ certificata stilo breui scribere. 276.
Medicus nō debet facere experientiā de re aliqua de cui⁹ virtute nullā habet cognitionē re ipsa alterata. 276.
Maior habet certitudo de natura ⁊ specie morbi p tūam notitiā inuātium ⁊ nocentiū q̄s per aliq̄s signoꝝ. 276.
Medicus non curat de causa primitiua cū sit preterita nisi inquantum ducit in posteriorum notitiam. 278.
Medic⁹ in prīa visitatiōe cū nō est certus de egritudine dz vti regimine tpato: egrū ꝓfortare: deinde studere. 278
Morb⁹ p. ꝓpetatē mēbri ⁊ p cōitatē quō cognoscak. 278.
Medicie oēs tpate ꝓpionis pōt absq̄ nocumēto corpi humano applicari dū tñ ei⁹ ꝓpetas corpi nō repugnet. 278.
Medici offiū ē sike offō nāe q̄ ad ꝓcessum regimis vterq̄. n. regit regibile sibi cōmissum nō ex dictiōe necessariorꝝ ⁊ pmanentiū sed contingentium ⁊ variabilium. 278.
Medicus semp dz eligere medicinam que pluribus virtutibus ꝓdesse possit patiēti aut pauciorib⁹ nocere vel debilibus ⁊ que sit in specie sua potissima. 279.

Medicia ¶Ex regulis ḡnalibus febriū.
eradicatiua nō dz dari in acutis febrib⁹ sed lenitiua ⁊ lauatiua extinctiua febris. fo. 287.
¶Ex libro speculi introductionū medicinaliū.

Meutralitas ē dispō i q̄ medio mō sehūt corpis actiōes ḡstū ad iudiciū sensus. 1
Nutriēs triplicē trāsmutationē patitur a corpore sanabili in stomacho epate ⁊ substātia mēbroꝝ ⁊ vltimus terminꝰ siue trāsmutatiōis ad quem nā corpis intēdit est substātia mēbri in qua cū ꝓuertit nutriēs actu nutritiuo dr. 6.
Nutriens siue cibus tantum differentias no hz ex parte cōplexionis: hz ex pte materialis substātie p quā impūnit et diuiditur in subtile grossum ⁊ mediocre. fo. 6.
Nouitas ⁊ inueteratio complexionatoꝝ efficaciter variat virtutes ipsorum. 11.
Notitia vnū oppositoꝝ clari⁹ ꝓducit ꝯcognitiōez alteri⁹. 17

Nutritio ¶Ex lib. de humido radicali.
est actꝰ aie vel potētie ei⁹ p se nō corpis. nō ēt inuenīt in aliquo corpore qō nō sit alatū. 40.

Natura ¶Ex libro de regimine sanitatis.
optima de oblatis tm appetit ḡstū eidem. est opportunū: tm ꝓpter malitiā consuetudinis ⁊ motus pōt appetere q̄d quale ⁊ q̄stum ei non est conueniens.
¶Ex lib. de regulis generalibus curatiōis morboꝝ.

Natura ꝓpria cuiusl̄z individui est cā necessaria ad ordinationē regiminis ipsius. 102
¶Ex lib. de regimine salernitano.

Nuces sicce rōne vnctuositatis in colerā cōuertunt ⁊ inducūt capitis doloꝝ. ⁊ oculos turbāt: ⁊ tiginē generāt: ⁊ lingue paralisim inducunt ⁊ vomitum p uocant: ⁊ vesicas in ore faciunt. 135.
Nasturtij succus cum melle vnctus ⁊ intus sumptus curat squamas pelli adherentes siue furfures. fo. 144
¶Ex repetitione super vita breuis.

Natura est virtus que est principium motus ⁊ quietis: imo vniuersitatis eorum que ꝓueniunt ex materia corporali virtute accidentem. 277.

Natura ¶Ex expositione visionum.
nō cessat vnūq̄q̄ ad sui pfectionē mouere
Natura appellauit Auic. vis. de aialibus artē diuinā. 377.
¶Ex libro speculi introductionū medicinaliū.

Obūbrari sub arbore acuti ⁊ amari saporis vt fistulnee nucis et malogranati ⁊ maxime fetide: vt sambuci valde spiritualia ledit ⁊ caput. et sike iudicium est de stramētis plātaꝝ q̄ fiūt in māsionibus. 5.
Oleū quo inungēda sunt corpora ethicoꝝ et colericoꝝ nō solū expedit abluere ad separationē acuminis sed decoquere cum aqua dulcissima. 12.
Olerū olm colatio ⁊ fortis decoctio nō solū sepat substantiā aqueā ⁊ solutiuā a terrestri sed etiā cōsumit eā dē. 12.
Oppositaꝝ passionū semp opposite sunt cause. 12.
Oleaginosum dr qō aptū natū ē vnctuositatē emittere. 15.
Ova assa ⁊ mediocriter mollia notabilib⁹ augent sperma q̄s si fuerint elixata. 16.
Opilatio proprie quid sit. 28.
¶Ex libro de regimine salernitano.

Dua q̃ sint eligibiliora et q̃ maioris sint nutrimenti in regimine sanitatis ⁊ quo cocta melꝰ nutriũt. 133.

¶ Ex libro de graduationibus medicinarũ.

Spatio illa maxime indiget regula artis in q̃ maxima est promptitudo errandi. 224.

¶ Ex antidotario.

Oleum sabinũ italie ẽ dulce lenitiuum ac dyaforetꝛ cũm hyspanta ꝯ̃o est simplicẽ ⁊ erasparuum obturatiuũ meatuũ ⁊ ingrossatiuũ medicinarum. 244

Oleum balsaminũ quod arabice vocatur oleũ de been ⁊ ab aliq̃bus dicitur muscellinum quomodo fit. 262.

¶ Ex libro speculi introductionum medicinaliũ.

Proprietas est virtus q̃ debetur ꝯplonato rõne eorum que propria sunt ipsius. hec autem sunt duo. s. forma specifica ⁊ gradꝰ mixtiõis disponens ad illam formam. 6.

Proprietas est virtus occulta q̃ nec causis immediatis nec immediato effectu cognosci potest. 6.

Persica crescentia in locis irriguis inimicãtur dẽtibꝰ oculis ⁊ pulmoni. que vero in locis aridis coridi cõferunt oculis ⁊ pul. nec ledunt dentes. 10.

Pulverizabilitas viscositati oppõitur: ⁊ pulverizabilia dꝛ res que leui cõpressione diuiditur atq; multiplicatur in pꝛtes paruas adinuicem oĩno discontinuatas. 15.

Põnica sumpta post cibũ laxant. añ ꝯo ꝯstringunt. 19

Putrefactio in hũoribus quid sit ⁊ qũo ex ea fiat fe. 30

Phũs ordinat ꝯsideratione suã ad pfectã rerũ cogni (tionẽ. 13.

¶ Ex lib. de diuersis intẽtiõibus medicoꝝ.

¶ Ex libro de mala cõplone diuersa.

Panis tritice⁹ mediocriter fermẽtat⁹ ⁊ mediocriter sale pfectus aut optimus ⁊ piscis salsus modicũ excedũt tpa mẽtũ in q̃litatibus actiuis: ꝛ sicca sunt. 42.

Passio nulla conuenies alicui membro ex ordinatiõe nature est dolor. 42.

Pulsus ⁊ sũr anhelitꝰ tres sunt cause. vꝛ necessitas virtus ⁊ organi dispositio q̃bus variatis variatur pulsus. 54.

Pars quelibet corpis scõm formã. s. que habet virtutẽ alterandi nutritur. nõ tñ q̃libet pars scꝛ naturã nutritur nisi per accidens nutritione totius ptis scõm formaꝫ. 59

¶ Ex libro de regimine sanitatis.

Pueri si per ꝓstellationẽ ad aliquod vitiũ inclinẽtur corrigantur suo contrario. 63.

Pueris vinũ purũ est negãdũ nociuũ. n. est: q; adderẽt ignẽ igni ⁊ habent neruos debiles et cerebrum. 63.

Potus differẽdus est ꝑpe finẽ comestionis in principio autem ⁊ medio comestionis parum est bibendum. 68

Potus est triplex ꝓmptiuus delatiuus ⁊ sedatiuꝰ sitio primus sumendus cũ cibo tertius circa finem cibationis: sed secundus incipiente digestione cibi. 68.

Porcoꝝ carnes olim aliaꝝ maxime sunt nutrimenti. 72.

¶ Ex lib. de cõseruatione sanitatis ad regem.

Pisa alba rotũda iter oĩa legumia sũt minꝰ nociua. 83

¶ Ex lib. de regulis vrbium.

Potio ad vulnera sananda qualis eẽ debeat. 114.

¶ Ex lib. de parte opatiua.

Proprietas naturalꝫ aduenit gñato ab impssione celesti: ꝛ dispositio generati ad recipiendũ impssiones sit a mixtione siue complexione. 127.

Partes orbis ꝛ oĩa influũt aliã ⁊ aliã virtutẽ gñabilibꝰ scõm qꝫ redrit figura orbis determinata p ascẽdẽs.. 127

Productũ quodlibet tã per naturã qꝫ p artẽ aliquã ꝓprietatẽ ab orbe recipit patiendi ab aliquo vel agendi in aliquod q̃litas illa sit nobis ignota. 127.

Pestigia magoꝝ ⁊ icãtatoꝝ dilusiões ⁊ maleficioꝝ vexationes a ꝓtib⁹ celestib⁹ vim hñt ꝛ demões subministrẽt. 127.

¶ Ex libro de regimine salernitano.

Pira a ꝓprietate generãt colicã. ipa tñ multũ impingnant inter ceteros fructus. 132.

Pomoꝝ assidua cõestio facit euentre doloẽ neruoꝝ et etiã malã hñt ꝓprietatẽ in generãdo vẽtositatẽ in scõa digõe quare nocẽt egrisanti: ⁊ de crudis ꝓprie intelligendũ. 132.

Passule parũ caliditati attinẽt ⁊ bene nutriunt stomachus et epar confortant ⁊ opilationes remouent. 134.

Pori corpoꝝ dant nutrimẽtum illaudabile ⁊ oculis nocẽt ⁊ generat sanguinem nigrum melancolicum somnia terribilia ⁊ neruos legunt. 155.

Panis calidus non cõuenit in regimine sanitatis. odor tamen eius multũ confert syncopizanti ⁊ ple est aliquos homines viuere ex odore panis calidi. 137.

Potus est triplex q̃lis debeat esse q̃libet eoꝝ sup cibos: et quo tempore sumendus sit ⁊ in qua quãtitate. 139

Prunella siluestria ventris sunt restrictiua: ⁊ ex eis fit aq̃ q̃ ventris restrictionem facit. 140

Passule nocent splen: quia eius opilationem inducunt. rene autem mundificant. 140.

Pulmo arietis sanat excoriationẽ calcanei ex calciamento si ponatur super ipsum calidus. 141.

Pulices quomodo capiuntur ⁊ fungantur. 143.

Portulaca sup verucas fricata eas a ꝓpetate delet. 144

¶ Ex libro de graduationibus medicinarum.

Partes omnes totius alicuius necessario cõtinentur sub eius integritate. 225.

Proportio q̃ est inter effectꝰ eadẽ est ⁊ inter causas. 225.

Primũ in oi genere est mensura omniũ aliorꝝ. 228.

Pondera omnia componentium in medicinis compositis mensurata sunt per relationem ad pondus primum scõm exigentiam intenti finis. 228.

Proportiones in aliq̃bus rebus accipi nõ possunt nisi scꝛ rationẽ maioris ⁊ minoris numeri. 229

¶ Ex repetitione super vita breuis.

Proprietatum rerum notitia non põt haberi per rationẽ sed tãtum experimento vel per reuelationem. 276

Principia in oi sciẽtia supponũtur tãq̃ p se nota vel ꝓbata ⁊ vera ⁊ certa in sciẽtijs ꝓcedẽtibus. 276.

¶ Ex libro speculi introductionũ medicinalium.

Qualitas complexionalis nulla est ĩ summo nisi in elementis. 1.

Qualitas actualis nõ est nisi vna in mẽbro. s. cõplexio qua perficiũt suas operationes virtutes oẽs naturales medicus tamen dicit quatuor esse distinctas. 3.

Qualitates passiue ita bene alterãt corpus scꝛm suam naturam faciendo impressionem in eo: sicut ⁊ reliquę ducꝛ nõ ita cito aut fortiter. 3.

Qualitates ꝓpriã rẽperamẽtum causat in mẽbris: intẽpata vero rettmẽdo superfluitates humectat: ⁊ extendẽdo in frigidat suffocando caloꝛem naturalem. fo. 3.

Qualitates omnes primas medicus vocat actiuas. 6.

Qualitates cõplexionales cognoscũtur experimẽto ⁊ rõne actuales solo experimẽto: potẽtiales ꝯo vtroq; mõ. 8.

Qualitates sensibiles cõplexionatoꝝ qũo percipiũtur: ⁊ qũo differant ab operationibus ipoꝝ cõplonatoꝝ. 12.

¶ Ex lib. de mala cõplexione diuersa.

Qualitates primas alr cõsiderat nãlis phs ⁊ alr medicꝰ tõ phs duas vocat actiuas ⁊ duas passiuas medicꝰ aũt oẽs actiuas dicit ⁊ qũo. 47

¶ Ex libro de regimine sanitatis.

Quies vera non est nisi in somno: nã in vigilia organa sensuũ sũt ĩ actu scõo: ⁊ sic nõ põt coꝛpꝰ ꝯe qescere. 68

¶ Ex libro de graduatiõibus medicinaꝝ.

Qualitates cõplonales vim hñt imutãdi oĩa organa corpis q̃ ad dispõnẽ sanitatis ⁊ morbi. alie ꝯo q̃litates: vt color odor ⁊ sapor. nõ respiciũt nisi vnũ determinatũ organũ ꝓpriũ. s. sensus. 224.

¶ Ex lib. speculi introductionũ medicinalium.

Res naturales sunt ille que ad esse sanitatis sunt necessarie scꝛm rationem sui generis. 1.

Res non nãles sunt q̃ tñ ad bñ esse sanitatis reqrũt q̃ qñ oppositas ꝓtinẽt dras oppositas dispõnes cãre põt in sanabili corpe pp qõ nec res dr̃ eẽ nãles nec ꝓtra nãm. 4.

Reu q̃t sapores habeat ⁊ q̃bus egritudinibus ꝓsit. 21.

Rancor nihil est aliud nisi odium inueteratum. 23.

Reuma est ruinosus: siue inordinatus motus humoꝝ. 25

¶ Ex libro de regimine sanitatis.

Regimẽ sanitatis nõ est necessariũ. vt tueatur nos a morte: sed vt phibeat nimia ꝓsũptio humidi radicalis: aut eꝰ suffocatio ⁊ humoꝝ corruptio. 62.

Res nõ naturales dr̃: q; eis cõuenit bñ vti ⁊ male vti. 62.

Refectionatus nō immediate multum calefiat: quia ex hoc debilitatur digestio. car.

¶ Ex libro de cōseruatione sanitatis ad regem.

Refectionis matutine hora potior ē vespertina. ꝓpterea q; succedit frigiditas aeris mētis tranquillitas ⁊ corporis: ⁊ somnus quietus: q̄ tria ne cessaria sunt digestioni perficiende. 83.

¶ Ex libro de regimine salernitano.

Rape inter radices magis cōueniunt ad corporis nutritionem. 141.

¶ Ex libro speculi introductionū medicinalium.

Sanitas est naturalis dispō membri vel corporis q̄ nāles actiones ꝑficiuntur immediate .i. Sericū in debilitate cordis si subtilr cū forcipib⁹ incidat supra modū vtile⁹ erit q̄ si ignitā ad puluerizandum. 11

Saporeꝫ plus certificāt ō primis scōis virtutib⁹ cōplona torꝫ q̄ odores ⁊ colores: ⁊ odores q̄ colores. 12.

Saporeꝫ ⁊ odores nāli ordinā ad significādū cōueniētiā ⁊ discōueniētiā cplonatorꝫ applicabilū sanabili corpi. 13

Syrupoꝫ olim decoctio nō dz esse sm vnā formam. 15.

Subtilitas medicie vl cōplonati ō: illa dispō substātie ipi⁹ p quā apta nata ē p actionē corpis i ptes mimas diuidi et p ꝓfūdū membroꝫ grossities ecōtra. 15

Spōgiosū ē dcqd obliq̄ porositate ꝓbibē ꝑt hūiditates. 15.

Spūs tot modis alterari pōt in aturalr quot sunt q̄litates requisite ed eoꝝ tēperamētū siue perfectionem. 18.

Semina frigida mundata lenīūt pectus colericoꝝ et exasperant flegmatticorum. 19.

Spermatis ⁊ lactis conuenientia ⁊ differentia ⁊ que sint eorum generatiua. 19.

Spma gnatiuū ⁊ nō gnatiuū quō cognoscatur. 19.

Squinātū q̄t saporeꝫ habeat ⁊ q̄b⁹ egritudinib⁹ ꝓferat. 21.

Siccitas per se non attingit quartum gradum. 22.

Scitum reuelatione facta p substantias separatas excedit facultatem humanam. ⁊ sub arte non cadit. 22

Sonoꝝ diuersitas sicut ⁊ saporꝫ diuersitati rñdet ꝓportionāliꝫ

Spūs quō sunt instrumētū aie ⁊ causa accītū eius. 24.

Sāguis quō est instrm aie ⁊ cā accidētiū eius. 24.

Sanitatis ¶ Ex li. de diuersis ītētionib⁹ medicoꝝ custodia vl cū acq̄sitio duplici opādi labore fit. vz ꝓuenienter applicādo ꝓportiōna q̄ sanitas inuenit in corpe ⁊ ꝓuenienter remouēdo corrūpēta q̄ amittitur. 36

¶ Ex libro de mala cōplexione diuersa.

Spūs est subtilior ⁊ tenuior res in corpe nr̄o: ⁊ tō velocior ad resoluēdū ex eis q̄ sunt in corpe. 45.

Sperma nō est necesse deci ab oībus mēbris: tamen aliquando a pluribus membris deciditur. 56.

Sāguis i coitu aliq̄n emittit ꝓpter defectū spermatis. 56.

Stelle calefaciunt ⁊ infrigidant. non tamē sunt formalr tales: sed virtualiter. 60.

Sensui non repugnat simul contraria sentire. 61.

Sentire sensui est magis salus ⁊ pfectio q̄ passio que proprie dicta non videtur esse: nisi cum abiectione quadā. 61.

Sensitiue potentie siue operationes pro tāto dicūtur passiue: quia fiunt cum receptione quadam. 61.

¶ Ex libro de regimine sanitatis.

Sanitas est vna bona dispositio corporis humani per quā agit vel patitur actionē vel passionē eius debitam scōm naturam ablq̄ sensibili lesione: et hec dispō originalr est in mēbris homogeneis. 62

Sanitas hois in indiuisibili nō cōsistit sz eius latitudo est magna: est tñ dare vnā sanitatē alios perfectiorem. 62.

Splen est causa ridendi non instrumentū vnde habentes splenē fortē ⁊ bene dispositum sunt leti naturalr ⁊ sine tristitia ⁊ ecōtra habētes splenē debilē sunt tristes. 66.

Sitis vera est quedam estuatio in stomacho causata ex cibo retento que habet quodāmodo stomachum calefacere et desiccare. 68.

Sitis mendosa in qua non estuat orificium stomachi: sed guttur et pulmo vel os aut palatum melius sedatur gargarizando vinum bene limphatum aut masticando fructus aut aerem attrahendo q̄ bibendo. 68.

Sitis ieiuno stomacho euenies nō est ꝓa ⁊ nālis sitis q: vera ⁊ nālis est ꝓpter estuationē factā a cibo sumpto. 74.

¶ De conseruanda iuuentute.

Stomacho quod deterius videtur ⁊ magis agrauās est diuersitas assumptorū et maxime contrariarum dispositionum. 87.

Sanū in repletione nihil est sicut abstinentia. 87.

Spleneticus iuuatur cum rebus absterciuis ⁊ incisiuis nō multum calidis sed acetosis. 87.

Siccitas omnis a putrefactione ⁊ corruptione elongatur magis: ideo sal ponitur in pane. 87.

¶ Ex lib. de considerationibus opis medicine.

Sanguinem fluere ex inspectione rerū rubearū quomodo intelligitur. 95.

Sike applaudit suo sibi ⁊ mouet ad tpm quō intelligit. 95.

¶ Ex lib. de regulis gñalibus curationis morboꝝ.

Sapia est q̄ sibi caueat q̄ illud q̄ facit sm bonū intellectū nō possit redūdare alicui in malū. 103.

Sanatiōis instrm sunt medicine simplices ⁊ cōpposite. 103.

Saphirus ¶ Ex lib. de parte operatiua. q̄da hz virtutē corruptiuā ocli. 127

Spiritus humanus potest ligari ab aliquibus virtute celesti impressis: vt ꝓpriū opus exercere non possit. 127.

Sigillum leonis lūbis appositū non permittit sensum petere lesionem calculi. 127.

Sōnus ¶ Ex lib. de regimine salernitano. diurn⁹ quot nocumēta afferat ⁊ ꝓfuerit virtuperat. cōcedit tñ aliq̄n q̄nq̄ cōditionib⁹ obseruatis. 131.

Saluia potum malum corrigit: ⁊ habet virtutē confortandi neruos ⁊ cerebrum. 136.

Salsamenta siue salse diuersificātur sm tēpora anni: ⁊ sm diuersitatem cibariorꝫ pro quibus fiunt. 137.

Salis ⁊ salsorꝫ vsus superfluꝰ visui nocet ⁊ sperma minuit: et scabiē ac pruritū gñat: ⁊ alia multa nocumēta facit. 141.

Saporꝫ spēs sunt nouē accipiendo saporē ꝓ ois eo q̄ gustu iudicat ⁊ que sunt eoꝝ cōplexiones ⁊ opationes. 142

¶ Ex libro de sterilitate.

Sperma principaliter venit a cerebro ⁊ descendit ad renes ⁊ membra genitalia. 212

Spermatum siue seminum concursus est necessarius ad cōceptionem. 213.

¶ Ex lib. de aquis medicinalibus.

Semia melonis cucurb. cucu. ⁊c. non dāt bulliri: q: ex bullitiōe pdūt virtutē: sz infundāt. 266

Sperma ¶ Ex libro de coitu. est hūor i cerebro p caloꝝ in motu coitus colliquat⁹ qui prenas post aures ducit ad testiculos: ⁊ p virgā in vuluā ejicit: ⁊ si aliūde emittit q̄ a cerebro nō est sperma: sed aquosus humor. signū q̄ non est ad gñationē valens. incisis eis venis post aures ⁊c. 273

Semen est substantia humida pura calida: vnde fit homo ⁊ alias declarationes siue diffinitiones ponit. 273

¶ Ex repetitione super vita breuis.

Subiectum scientie nō dz stabiliri in scientia: cuiꝰ est subiectus an sit ⁊ quid sit immo scientia ipa dz concedere de ipso: q: est ⁊ quid est.

Scie oēs cōicāt in vna vtilitate q̄ est acquisitio ꝑfectionis hūane ale i effectū ꝓparātis eā ad futurā felicitatē. 277.

Scie ꝓncipiū nō ē ꝓncipiū ad h̄ q̄ oēs ꝓclones pendeāt ex eo ad demonstrādum eas p actum vel per potentiam: sed fortasse. 277

Scia metaphisice ē scia de eo q̄ ē afi naturā. ea. n. de q̄bus inquirit in hac scientia sunt per essentiam: ⁊ per scientiaꝫ ante naturam. 281.

Scientia nobilat ab eo q̄ est dignū in ea: sicut diuina. 281.

Simplicia rō alia est a rōne subtilis: simplex essi dr aliq̄d: q: est primū in cōpositione: ⁊ in vltimum resolutiōe: nec pōt in partes diuersaꝫ specierum resolui.

Subtile dicitur quod ex sui substantia est aptum natuꝫ penetrare strictos meatus. car.

¶ Ex libro speculi introductionum medicinalū.

Tyriaca sumpta per os liberat venenatuꝫ pellendo venenum non attrahendo ipm. 7.

Tyriaca sumpta q̄nq̄ necat corpa venenata. tūc. s. cum de bilia sunt: ⁊ in membris modici vl nullius sensus magna quantitas grossi veneni sopita latet. car.

Tristitia gaudio opponitur: et corpus opposito modo immutat non tñ calefacit: sed infrigidat ⁊ exiccat. 25
Tristitia de preterito facit hominem dormire. Tristitia ꝺo de futuro facit hominem vigilare. 25.
Timentes quare omnino pallescunt. 25.
Tparũ oē vniformiter opak in oībus mēbris atq; corpibus vñ nūq; distempantia causak a tpamēto inq̄tũ tale. 25

Testiculoꝝ factura nō est necessaria nec ad salutionē idiuiduꝰ se nec ēt l alio ꝙ ad saluationē spēt. 40.
¶ Ex libro de regimine sanitatis.

Tēperamētũ ponderis vocatur in quo elemēta q̄tuor sunt simplr adeqta sic q̄ vnũ alterũ nō excedat: ⁊ tale ē impossibile ꝼm naturã. 62.
Tempamētũ ad iustitiã est tēperamētũ debitũ alicui scōm exigentiam speciei vel indiuidui. 62
Tēperamētũ corpis sani simplr in specie humana hz latitudinem que se extendit ad masculum ⁊ femellã. 62.
Tristitia est senectutis festinatio: mālē calorē extinguit spm̃ profundat. ⁊ cōpōnē cordis dissoluit. ⁊ rādē interficit. 62.
Tristitia de futuro inducit vigiliam: sed tristitia de preterito inducit somnum. 69.
Tristitia corrũpit nām hoīs. infrigdat. n. ⁊ desiccat ⁊ ꝓparat corpꝰ ad maciē ⁊ extenuatiõ: genitũ ebetat: ⁊ rōnē impedit: iudiciũ obscurat: ⁊ memoriam obtundunt ⁊ spiritus tristes exiccant ossa. 130.
¶ Ex antidotario.

Triticũ aliqñ rōne soli mutatur in siliginē aliqñ rōne aeris aridi mutak i loliũ pniciosũ. 244.
Talpe comeste conferunt eptilepsie. 244
¶ Ex libro speculi introductionum medicinaꝝ.

Vapores a terra resoluti ⁊ manifeste aerē immutãtes ventoꝝ differentias causant. 5.
Ventoꝝ principales sunt quatuor: furta celi quatuor cardineꝰ et omneꝰ ex propria natura sunt sicci. 5.
Vua mustũ et dulcia quare quosdã soluãt ⁊ quosdã nõ. 8.
Vicinitas magnã facit in cōplonatiõ mutationem. 11.
Viscositas ē dispō vel q̄litas p quã cōplonatũ reddit aptũ pati extēsionē absq; discontinuatione suaꝝ partium. 15.
Unctuosa sumpta interius fastidiunt ⁊ amputãt appetitũ q: supnatant et velãt superficiē orꝺis stomachꝺo nec ab inde fumos et vapores exirare permittunt. 15.
Vinũ lz subtilꝰ ⁊ calidius sit aceto q̄ generak ex eo. nõ tñ efficaciꝰ aperit opilationes meseraicaꝝ aut epatis ⁊ splenis l potu sũptũ: lz poros cutis efficaciꝰ apit q̄ acetũ. 16.
Vinũ nocet capiti et supiorib⁹ q: prōptissimũ est in vaporem resoluꝛ: et ad superiora moueri. 16.
Virtus quot modis possit debilitari aut cōfortari. 18.
Vinum rubeũ nutricibus magis cōuenit q̄ album: q: magis lac generat. 19.
Virtus oīs excedens potentiam cōponentiũ necesse est: vt introducat ab altion agente q̄ sit virtus eoꝝ. 22.
Ungues significant suphũiditatẽ et siccitatẽ totius leneꝰ nāq; et molleꝰ humiditati attestantur. duri vero ⁊ cortices siccitatem significant nisi sit per accidens. 33.
¶ Ex libro de humido radicali.

Vite naturalis terminus nullo modo ptransiri pōt. et sic negatur vite naturalis mēsurã plōgari. 42.

Vinum nouum dulce coctum: ⁊ per decoctionem a grossa substantia depuratum plus ceteris prodest pulmoni et canalibus eius ante cibum.
Vinũ dulce deoptlat pulmonem et opilat epar. 66.
Vinũ bonũ odoriferũ vetus moderate sumptum: ⁊ in estate mediocriter lumphatum adeo cōfortat spiritũ cor ⁊ calorẽ naturalem q̄ nihil reperitur ita. 66.
Vinũ forte fractũ cum multa aqua melius est ⁊ sanius q̄ vinum debile sine aque mixtura et ꝓprie colericis et sanguineis. 68.
Volatilia q̄ sunt dure carnis indigẽt multa mora post eoꝝ occisionẽ añq; decoquãt ⁊ comedant et pauo iter oia. 72.
Vinum est potus ꝓuentiꝰ in sanitatis regimine q̄ aq̃. 74.
Vinum humores rectificat ⁊ malos expellit. ingenũ clarificat: iram cōpescat: ⁊ hominẽ liberalẽ facit ac virilẽ ꝼz alias et corpus: indebite tñ sumptum lumẽ ale extinguit. 74.

Vinum boraginatum tempore vindemiaꝝ factum est vinum cardiacum ⁊ maniacis ac melãcolicis cōueniẽs mundificat sanguinem. 87.
Vinũ in quo resoluũtur res medicinales est valde vtile. 87
Vinum croceatum ⁊ buglossatũ. ſ. in quo radices bugl. bene lote extiterint die ac nocte leticiam affert ⁊ dispositionem melancolice aufert. 87.
Vini proprietas cuius causa est occulta est prior in afferenda leticia et in confortando festinior. 90.
Vini commixtura non est cōquina nec medicina aliqua expellenda et est secretum. 90.
Vinũ est summũ aliorꝝ in ꝺbus ✠tutes rerũ excorporẽt. 90.
Vini receptacula qualia esse debent. 90.

Vini repletio nimia somnolentiã pigritiã debilitatem mẽbroꝝ: debilitatẽ stomachi: ⁊ multa his sibi iducit. 130
Vinum album subtile in regimine sanitatis plus ꝓuenit calefactis tam naturaliter vt colericis ⁊ sanguineis q̄ accidẽtaliter vt exercitatis in sole vl ex ira: ⁊ similiter cōuenit studentibus qui debent vti vio nō perturbãte cerebrũ: ⁊ similiter habentibus cerebrũ debile conuenit. 133.
Vinum rubeũ bonũ magis clarificat: ⁊ acuit ingenũ holis fortis cerebri q̄ aliud vinũ ⁊ iõ theologis altius speculari soliꝰ tiocõuenit tale vinũ: conuenit quoq; frigidis cõplexione ⁊ consuetis incurrere opilationes ex flegmate: habẽtibus autẽ cerebrum debile non conuenit. 133.
Vua recẽs est boni nutrimẽti ⁊ ꝓprie alba: ꝼz est inflatiua ⁊ doloris ventris generatiua: ⁊ ad erectionẽ virge faciens: et non debet comedi ab his qui habent stomachum cibo et malis humoribus immundum. 134.
Vinũ boni odoris siue redolẽs est multiplicatiuũ spirituuꝝ subtiliũ boni chimi siue hũoris q̃liatiuũ et capitis magis repletiuũ: q: calidꝰ ⁊ subtilius q̄ vinũ mali odoris. 134.
Vina dulcia sunt altis nutribiliora grossum sanguinẽ faciẽtia ⁊ vẽtrẽ humectãtia ad digerẽdũ dura ⁊ sitim faciẽtia.
Vina pōtica sive stiptica stomachum cōfortant vẽtrem constipant ⁊ mẽbris spiritualibus nocina sunt intestinis cōgrua: et ad digerendum dura. 134
Vina acerba sunt diuretica grossos humores dissoluẽtia.
Vina amara ceteris sunt minus calida. 134.
Vinũ dulce supflue dulcedinis sanguinẽ corrũpit: ⁊ ex vsu eiꝰ ⁊ aliorꝝ supflue dulciũ multa sequũtur nocumẽta. 134.
Vina variari debẽt ꝼm diuersas intẽtiones vtẽtiũ eis. 134.
Vomitꝰ ē marie pſeruatiꝰ ab egritudinib⁹ lõgis ⁊ mal. 135.
Vinũ immoderate sumptũ corrũpit cõplexionẽ epatis ⁊ cerebri et neruoꝝ: vnde inducit tremorẽ spasmũ paralisim apoplexiam et mortem subitaneam et
Vinũ moderate sumptũ facit penetrare cibũ: icidit flegma educit colerã p vinã: facit meliam labi p canales ꝓprios lassitudinẽ resoluit: ⁊ inducit gaudiũ audaciã magnanimitatẽ ⁊ liberalitatẽ calorẽ ⁊ spiritum naturalẽ confortat totũ corpus calefacit. ingenium clarificat. iram compescit tristitiam remouet. libidinem incitat et hominem virilem reddit: et ꝼm animam ⁊ ꝼm corpus. 136.
Vinum nouũ siue mustũ ceteris paribus facilius inebriat. fluxum ventris prouocat: atq; colicam inducit. Et
Vinũ olno vetꝰ est q̄si medicina ⁊ nõ sicut potꝰ. i. magis iest ei virꝰ alterativa corpis ad calitatẽ ⁊ siccitatẽ q̄ ✠tꝰ alterabilitatis ⁊ corpe p opꝰ nutritiõis ⁊ pauci nutriñti. 136
Vinũ eligibilius in regimine sanitatis est vinum medium inter vetustatẽ et nouitatem: clarũ ad rubedinem trahẽs bonũ hñs odorẽ equalis saporis nõ fumosuꝝ nec grossuꝝ nec valde subtile: ꝼz ad subtilitatem declinãs inter fortitudinem et

Tabula alphabetica.

dinē ⁊ debilitatē mediocre qđ etiā nō creuit in saxosis locis nec simpliciter plānis ⁊ arabilibus: sz in terra mōtuosa versus meridiem discooperta in regione nō nimis calida nec nimis frigida. 136

Unum puerō est cōtrariissimū sensibus aūt vtilissimū iuuenibus autem temperate datuz in q̄ntitate ⁊ lymphatione multa affert iuuamenta. 136.

Uomitus qūo ꝓhibeatur trāsfretātibus nō cōsuetis: et qñ sit restringendus ⁊ quando non. 136.

Unum decoctionis ysopi matricem mundificat a superfluis humoribus. 144.

Unum decoctionis pulegij valet cōtra dol. stomachi: ⁊ intestinorum a frigiditate. 144.

Unū decoctionis radicum celidonie purgat caput ⁊ vuluā ab humore frigido ⁊ humido si fumus recipiat. 144.

Uomit⁹ bis in mēse factus quas vtilitates afferat: ⁊ sibi vomitus superflue factus que documenta faciat. 150.

Uirtus ¶ Ex libro de amore heroyco.
extimatiua est que a sensatis intentionibus insensatas extrahit. ⁊

Uirtutes alie aliales quasi ad impiū extimatiue relinąt ita q̄ rōnis impiū sensibiliū virtutū delusiōib⁹ subiugat erroneis cū decretū extimatiōis sustineat vt informet. 215.

Uirtutes nō senescūt: nec i opatiōib⁹ vitiū patiūt rōne sui sz organi recepti spūs vł ēt apparētis: ⁊ sic in ope suo virt⁹ estimatiua errat ⁊ claudicat ex pte instrumentoꝝ. 215.

¶ Ex libro de simplicibus.

Uirtus vitalis gaudet cordialib⁹ virtus vero aialis gaudet delectationibus. s. sensibilib⁹ oīb⁹ sicut odoribus bonis coloribus pulchris sonis amenis saporibus delectabilib⁹. ola. n. illa reducūt cerebrū ⁊ cōfortāt aliales virtutes: virtus vero nālis gaudet calore siccis. 238.

Uētosa posita in vltima spōdili tollit vsum venereū. 240.

Uētosa in materiebus melancolicis debet esse magna: ⁊ cū multo igne: ⁊ talis ventosa subumbilico posita in mulieribus valet prefocationi matricis ⁊ aufert materiā sperma ticam que est causa prefocationis. 240.

¶ Ex antidotario.

Uitis stercorizata producit vinū putrefactibile qđ est causa feb. putride: ac apostematum. spirit⁹ ebetat ⁊ ingrossat neqz confortat. 244.

Urina vaporata data splenetico ex frigida causa confert mirabiliter et

Urina pueri septennis bibita cum suo calore hydropico cōfert. 244.

¶ Ex tractatu de vino.

Uina fortia per se vti expedit sunt medicina ⁊ vbi non efficiuntur venena. 202

Uino inest ꝓprietas magna cū natura humana: vinū. n. nō solū ꝓfortat calorē naturalē. verū ēt turbidū sanguinē clarificat: ⁊ alias vtilitates multas facit: vt nō solū sua bonitas in corpe: sz ēt in alia oīdat: sumptū eīs vt expedit conuenientis est oīb⁹ etatib⁹ tpibus ⁊ regionib⁹: ⁊ sapiētes ipōs assimilauerunt tyriace magne qm ipsum est rerum contrariarū operatiuū: ⁊ est nature amicissimū et receptiuū olim infusōis bonoꝝ in rectificatione ciborum malorū. 262.

Uinū ꝓ se ipsum gaudiū inducit melius omni alia re et nō est res neqz naturalis neqz artificialis q̄ in hoc possit sibi assimilari: ⁊ ideo vite est prolongatiuum. 265.

Uinū immediate lymphatū bibere est error maximus inde ēt accidit ꝓturbatio vētositas ⁊ indigestio stomachi: ꝓ tē pus aūt lymphatū donec cesset motus mixtionis bibere salubrissimū est deducitur enim ad temperamentum. 265

¶ Ex repetitione super vita brevis.

Urina et aqua resistunt actiōi nature subtilitate sua cōtra aliquos patet in ascitis. 277.

Urina inter sitach ⁊ intestina multo difficilius expellitur q̄ si esset humor. 277

¶ Incipiūt capla primi libri breuiarii.

Prologus in breuiario:

cap. i. De dolore capitis in generali. 150

cap. ii. De dolore capitis ex distemperantia aeris seu a vento frigido facto. 150

3 De dolore capitis ex calidi aeris distēperātia facto. 150.

4 De dolore capitis ex sanguine facto. 151.

5 De dolore capitis ex cholera facto. 151.

6 De dolore capitis ex flegmate facto. 151.

7 De dolore capitis et melancholia facto. 151.

8 De dolore emigraneo. 151.

9 De dolore capitis ex flegmate in stomacho superabundante facto. 152.

10 De dolore capitis ex melācholia in stomacho superabūdante facto. 152.

11 De dolore capitis ex co. in stō supabūdante facto. 152.

12 De dolore capitis ex sanguine in stomacho vel epate et de eodem dolore ꝓpter indigestionez et corruptionem cibi vel potus in stomacho. 152.

13 De passionibus oculorum. et primo de gutta ca. rubedine lippitudine siue obtalmia. 152.

14 De lachrymis oculorum. 153.

15 De sang. oculoꝝ tumore pruritu dolore ⁊ ardore. 154.

16 De caligine oculorum. 154.

17 De cataractis. 154

18 De albula vngula panno ⁊ macula in oculis. 155.

19 De pedicul i palpebris ⁊ fistula lachrymali in ocłis. 157

20 De fistula. 157.

21 De pilis in oculis vel alibi preter naturam natis in perpetuum tollendis. 157.

22 Ad faciendum nasci pilos in locis preter naturam depilatis vt in superciliis barba et huiusmodi. 157.

23 De epilepsia. 158

24 De appoplexia. 159.

25 De paralysi. 16.

26 De spasmo. 100.

27 De mania et melancholia. 162.

28 De vertigine ⁊ scotomia. 162.

29 De defectu memorie et tuuātibus memoriā. 162.

30 De catarro et corīza ⁊ brancho. 162.

31 De pas. aurū ⁊ ꝓmo de suditate tinnitu ⁊ sonitu. 163.

32 De dolore auris ꝓpter caliditatem et frigiditatē vel sanguinis repletionē vel apostema ibi natum. 164.

33 De vermibus in auribus natis: ⁊ de ingressu lapilli vel grani vel pulicis et huiusmodi in aure. 165.

34 De fluxu sanguinis a naribus. 165.

35 De dolore dentium. 165.

¶ Sequūtur capitula secundi libri.

cap. i. **De** squinantia. 166.

2 De folio et vua. 167.

3 De raucedine ⁊ impedimento vocis. 167.

4 De botio gule. 167.

5 De scrophulis. 168.

6 De tussi. 169.

7 De asmate ⁊ dolore pectoris. 169.

8 De emorhoica passione. 169.

9 De epimathe. 170.

10 De pas. stomachi et primo de vomitu ꝓuocādo. 170.

11 de vomitu restringendo. 170.

12 De siti. 171.

13 De mala complexione stomachi calida seu frigida dolorem facientes: et de ventositate stomachi. 171.

14 De defectu appetitus: et de innaturali appetitu: vt de appetētibus comedere carbones ⁊ huiusmodi. 171

15 De appetitu canino et bolismo. 172.

16 De eructuatione et singultu. 172.

17 De inflatione lubricitate ⁊ debilitate stōacht. 173.

18 De debilitate stomachi cum siti. 173.

19 De vitio lapidis in renibus ⁊ vesica. 173.

20 De stranguria dissuria et suria. 174.

21 De diabete ⁊ mingentibus in lecto. 175.

22 De dolore renum. 175.

23 De mingentibus sanguinem. 175.

24 De mingentib⁹ pilos ⁊ furfureo et scabie vesice. 175.

25 De apostematibus ⁊ vlceribus renum ⁊ vesice. 175.

26 De his q̄ coire nō possunt. ⁊ ad coitū ꝓuocādū. 176.

27 De extinguenda libidine et voluntate coeundi removēda. 176.

Tabula alphabetica.

17 De involitaria spermatis emissione. 177.
18 De inflatione rubore feruore ⁊ ardore ⁊ excoriatiõe testiculorum ⁊ virge. 177
19 De pustulis seu carbunculis ⁊ fistulis in membro virili vel testiculis. 177.
20 De crapatura. 177.
21 De arthetica: sciati. ciragra. poda. ⁊ genugra. 177
22 De colica ⁊ illiaca passione. 179.
23 De lumbricis ascaridibus. 180.
24 De hemorroydib⁹ puocandis ⁊ constringẽdis. 180.
24 De exitu ani. 181.
25 De thenasmone. 181.
26 De lienteria. 181.
27 De dissynteria epatica ⁊ intestinorum. 182.
28 De distemperantia epatis in caliditate vel frigiditate ⁊ de opilatione ⁊ duricie ipsius. 182.
29 De mala cõplexione epatis ca. vel fri. vel. hu. ⁊ sicca. 183.
40 De icteritia. 183.
41 De hydropisi. 183.
42 De passionibus splenis. 184.
43 De scabie cum pruritu. 185
44 De pustulis ⁊ ulceribus tibiarum. 185
45 De porris ⁊ verrucis. 186.
46 De lepra. 186.

¶ Sequuntur capitula tertij libri.

t.p. De impedimento conceptionis. 187.
1. De signis impregnationis ⁊ utrum mulier concipiat masculum. 188.
3 De regimine pregnantis de ꝓseruatione embrionis et de cautela aborsus. 188.
4 De difficultate partendi ⁊ alleuiantibus partum. 188.
5 De extractione fetus mortui de mola: ⁊ ad faciendum aborsum. 189.
6 Ut mlier nõ ꝯcipiat ⁊ vt mlier corrupta ꝯcipiat videat. 189
7 De retentione mẽstruoꝝ ⁊ ipsis prouocandis. 189
8 De fluxu mẽstrui immoderato cõstringendo. 190
9 De suffocatione matricis. 190.
10 De precipitatione siue dislocatione matricis. 191
11 De apostemate vulue. 191.
12 De dolore mammillarum ⁊ generãtibus lac: ⁊ de apostemate ipsarum. 191.
13 De morsu canis rabidi ⁊ aliorꝝ animalium venenosorꝝ. 191.
14 De morsu rutele ⁊ aranearum. car. 192
15 De morsu scorpionis stellionis ⁊ lacerte. 192
16 De simie. siue catti: siue cãis dõesticiꝝ hoꝛis morsu. 192
17 De morsu apum vel vesparum. 192.
18 De morsu serpentum viperarum. ⁊ similium. 192.
19 De effugatione animalium venenosorum. 192.
20 De his q̃ sumpserũt venena in cibo vel potu ⁊ est cautela certa ad venenum habenda. 192.
21 De fistulis cãcro: lupo ⁊ similibus. 123.
22 De antrace seu carbunculo. 193.

¶ Sequuntur capitula quarti libri.

t.p. Quid sit febris. 194.
1 De effimera. 194.
3 De ethica 195.
4 De syncopi cardiaca: ⁊ tremore cordis. 195.
5 De pleuresi. 196.
6 De peripleumonia. 196.
7 De ptisi. 197
8 De apostemate epatis: ⁊ splenis. 197
9 De apostemate stomachi ⁊ intestinorum. 197.
10 De frenesi. 197.
11 De litargia. 198.
12 De cognitione vntuscutusq̃ humoris per vrinam in sanis et egris. 199.
13 De feb. continuis putridis. 199.
14 De synocha inflatiua. 200.
15 De synocho putrido. 200.
16 De causonide. 200.
17 De emitritco ⁊ primo de minori. 200.
18 De tertiana vera. 201.
19 De tertiana nota. 202.
20 De tertiana duplici 202.
21 De tertiana cõtinua 202.
22 De quotidiana vera de flegmate naturali. 202.
23 De quotidiana nota et primo de ea que fit de flegmate salso. 202.
24 De quartana que fit de flegmate dulci. 202.
25 De quotidiana de flegmate acetoso. 202
26 De quotidiana de flegmate vitreo. 203.
27 De quartana vera. 203.
28 De quartana non vera siue nota. 203.
29 De febribus erraticis. 204.
30 De quotidiana continua. 204.
31 De quartana cõtinua. 200
32 De febꝫ pestilẽtialꝫ pp corruptionẽ aeris factis: ⁊ de regimine sanoꝝ in pestilẽtia cõseruãdo. 204.
33 De febribus empiala et liparia. 205.

¶ Explicit tabula breuiarij.

¶ Ex libro breuiarij.

Aqua preciosissima ad caliginẽ nebulam et ad oia vitia oculorũ visum miro mõ clarificat: ⁊ oẽm ocuꝝ maculã abstergit. Libro .j. ca. 17. in additionibus.

Aqua mirabilis infallibiliter oculoꝝ maculas delẽs. ⁊ oculos clarificãs sup omnia. iuuentutẽ cõseruat: ⁊ omnẽ maculã faciei delet: ꝫ gutte rosee ⁊ lepre nõ valet. Libro primo capitulo. 18. in additionibus.

Aqua tutie ꝑparate probatissima ad clarificandum visum Eodem capitulo et locõ.

Aqua visum acuẽs ⁊ oculos clarificãs et maculas ac pãnũ delẽs: ⁊ est magistri petri hyspani. Eodẽ capitulo et loco.

Anachardi quomodo ꝑparari debẽt: ⁊ quomodo fiat mel anachardinũ. libro primo capitulo. 28.

Aqua metalloꝝ ad omnẽ lepram scabiẽ fistulam morpheam serpiginẽ impetiginẽ ⁊ cancrum ⁊ cõfortationẽ omnium membrorum corporis et omnem morbum contagiosum palliat ⁊ interficit omnem morbum continue solutionis. Libro secundo capitulo. 46.

Claretũ cõtra paralisim arteticã ⁊ oia vicia nervoꝝ a causa frigida optimũ. Libro .j. capko. 24

Clystere ad eadem valens. Capitulo eodem ibidem.

Decoctio valẽs ad dolorẽ capitis ex melancolia in stomacho ⁊ ad quartanã notã de melancolia naturali ⁊ est experta. Libro primo capko 10.

Epithima valẽs ad punctionẽ ⁊ dolorẽ stomachi ⁊ incensionẽ que fiunt propter coleram rubeã ⁊ contra vomitũ acre. Libro ꝑmo. capko. 11.

Electuariũ optimũ qõ mirabiliter valet ad dissoluendũ flegma acetosum ⁊ ventositatẽ in stomacho existẽtẽ expellit flegma stõachi incidit ost odorẽ prestat bonũ. pcurat digestionẽ ⁊ mentẽ acuit. Libro primo. capko. 12.

Electuarium visum quasi deperditũ restaurãs: stomachum confortãs: ⁊ a superfluis humoribus mundificãs: renes mũdãs ⁊ lapides frãgẽs: ⁊ omnes ventositates expellẽs probatũ. Libro ꝑmo. capko. 17. in additionibus.

Electuariũ ꝯfortãs cor ⁊ cerebrũ ⁊ valens omni egritudini et melia bonũ ostis odorẽ facies. Lib. primo capitulo: 26.

Electuarium aliud ad eadem ⁊ letificans et valens ad coitum. Capitulo eodem ibidem.

Electuariũ confortãs mentem siue memoriã ⁊ cõferãs litargie et oblitioni et confortat stomachũ et oia membra debilitata a flegmate. Libro primo capko. 28.

Emplm ad brachios ⁊ relaxationẽ vue mirabile. Li. .j. ca. 19

Ellariũ gal. valẽs ꝯtra friditatẽ stõachi ⁊ renũ. grossas dissolut vẽtositatẽ: ⁊ flã. qõ ẽ in stõ attenuat: memoriã corroborat: canitiẽ retardat: tussim ex flegmate curat. Li. ij. c. 13.

Emplastra et vnguenta laxatiua et vine prouocatiua ⁊ vomitum facientia. Libro quarto capitulo. 28.

Nebule flegma. eradicãtes de stõ ⁊ intestinis ⁊ etiã vermes ⁊ ascarides puocant. Lib. .j. cap. 9.

Oleum mirabile ad paralisim ⁊ contractionem neruorũ epilepsiã spasmũ: ⁊ ad oẽs morbũ ex frida cã generatũ: et ad memoriã recuperãdã ⁊ surditatem ⁊ olfactũ amissum. Lib. .j. capko. 24. in additionibus.

Pillule optime in dolore capitis flegmatico. Libro primo capitulo. 6.

Pillule

Tabula alphabetica.

Pillule optie ⁊ expte valentes melācolicis timidis maniacis quartanariis ⁊ splenēticis. Libro.j. ca.7.
Pille multū iuuātes stōachū fridū in digōne. Lib. j.ca. 12.
Pille ad grauedinē capitis pp indigōnē cibi ⁊ pot⁹ factūt em digerere: ⁊ bñ assellare: ⁊ sunt vtiles arteticis iliacis ⁊ retētioni vine ⁊ sunt experte. Lib.j.cap.12.
Pille alie cōtra oēs corpis molestias. Eodem.capī.
Pille alie valētes splenēticis ⁊ epaticis. Eodem capī.
Pille cōtra infirmitates corpis ⁊ molestias. ⁊ ad dolorem ilia cū arteticū podagricū paraliticū tremulosum ⁊ oīb⁹ humorib⁹ vtiles ⁊ experte. eodē capīo in additionibus.
Pulvis mirabilis qui custodit visum ⁊ acuit digōnē cōfortat torsionē vētris ⁊ intestinoꝝ mirabīr placat: colorē bonū prestat ⁊ amissum ex quacūqꝫ cā restaurat: cōualescentes miro modo a frigido morbo confortat: canitiē tardat quotidianariis ⁊ q̄rtanariis typos coartat ⁊ vt breuiter dicā omnibus naturis ⁊ marie in senili etate peculiare est. Libro primo capī.17.in additionibus.
Pica cōbusta in olla sigillata quocūqꝫ mō data valet ꝓtra noctilopiam ⁊ cardiacam ⁊ melancoliam ⁊ cancruꝫ in mēbro virili curat cum litio ⁊ alio modo etiā valet ad oculos Libro primo capīo.18.in additionib⁹ in fine.
Pille ad melliaꝫ mantā ⁊ q̄rtanā ex hu. melico. Li.j.ca.26.
Pulvis valēs ꝓtra amissionē mēorie ex ḡcunqꝫ hūore scotomiā frigidē defectū visus ⁊ audit⁹ ⁊ oēm guttā ⁊ paulisim repellit: ⁊ ꝓtra excessuꝫ oīs hu. ⁊ p̄sertim flaticū: mīcū renū et inferioꝝ ptiū dolorē mitigat: et cerebri hūiditates cōsumit: ⁊ ingenū mirabīr acuit. Lib. primo capī.28.in fine
Pillule que miro modo valent ad catarrū visum clarificāt auditū: corroborāt ⁊ superfluitates a corpore expellunt. Libro primo capī.29.in additionibus in fine.
Pille valētes in oī arteticā: epilepticis tremulosis visuꝫ clarificāt ⁊ renes cōfortāt. Lib.2.ca.31.in additionibus.
Pille ꝓtra dolorē yliacū retētionē vine grauedinē capitis ⁊ contra indigestionem stomachi ex grossis humoris lib. 2.cap.32.in additionibus.
Pillule sive potio optime ⁊ mirabiles ad lepiā serpiginem impetiginē morpheā et infectiones cutis. lib.2.cap.46.

Syrupus valēs ad purgādū coleraꝫ de stomacho epar ⁊ vīcera refrigerat ventrē hūectat suauiter ⁊ calorē stomachi ⁊ capitis dolorē qui fit pp coleraī in stōacho existētē mitigat. lib.primo cap.vndecimo.

Strictoria sup trōtē ⁊ tympa ad restrigēdū oē reuma descēdēs a cerebro ⁊ ppīe ad oculos. lib.primo cap.14.

Syrupus dyaqlō ad opilatiōes epatis ⁊ calitate et opilationes icteritie ⁊ renū valēs cōtra dolorē. lib.2.cap.28.

Suffumigatio optīa ad aerem pestilentialē ⁊ valet epilepticis ⁊ cardiacis gingiuis ⁊ dentibus putridis cōfortat stomachum. lib.4.cap.30.

Syrupus sanguinē ꝓtinēs ne ebulliat variolas ꝓhibet et sudorē ꝓpellit: ⁊ i aere pestilētiali valde vtilis. lib.4.c.30.

Trocisci valētes in quolibet dolore capitis ex materia frigida. lib.primo cap.8.

Trifera optima ad epilepsiā apoplepsiā paulisim ⁊ torturaꝫ oris ⁊ oīum mēbroꝝ. lib.primo cap.23.in fine.

Unguētū prouocans somnū ⁊ dolorē capitis intēsissimū mitigās ⁊ in febre acuta ⁊ peracuta valens. lib.primo capitulo.5.

Unguētū ad emigraneā ⁊ dolorē cerebri ⁊ oīuꝫ mēbroꝝ ex ptū ⁊ valde vtile ⁊ necessariū in arte medicie. lib.j.cap. 8.

Unguētū exptū ꝓtra dolorē rubore sanguinē et ardorē oculorū maxime a frigida causa vel pcussiōe vel ex quocunqꝫ alio casu: lib.primo cap.15.

Unguētū aliud ꝓtra dolorē tumorē pruritū rubore pānicula ⁊ fluxū oculorum maxime a cā calida. Eodem cap.

Unguētū aliud expertū contra dolorē oculorū ex sanguine et carnositatem nimiā in palpebris ⁊ apa vel obtalmiam ex quacunqꝫ causa: ⁊ valet etiā ꝓtra scabiē quālibet et flā salsum ⁊ crepaturas manuū ⁊ pedum ibidem.

Unguētū aliud expertū ad rubore pruritū et ardorē oculorū et ad depilationē palpebraꝝ. Eodē capitulo.

Unguētū ad palisim arteticā podagram epilepsiā guttam et omne vitium frigidū. lib.primo capitulo.24.

Unguētū aliud p paraliticis sciaticis colicis ⁊ omnibus dolorib⁹ frigidis. Ibidem.

Unguēta ad scabiē cācrum malū mortuū et salsum flegma educēdo p os materiā: ⁊ vī curare lepiosos i pncipio ⁊ cōferūt arteticē ⁊ podagre. lib.2.c.cap.43.in additionibus.

¶Incipit tabula antidotarij per modū alphabeti.

Ablutio medicinarum. 245.
Assatio medicinarum. 245
Adrianū. 253.
Acaristum. 253.
Antidotum emagogum. 253.
Athanasia. 253.
Aurea alexandrina. 253.
Alcantalum. 257.
Antidotum paulinum. 258.

Benedicta Bianca. 257.

Compositio medicinarum. 243
Colligendi tempus. 244.
Coctio medicinarum. 245
Confitiendi tempus. 250.
Confectio gallie muscate. 250.
Confectio alip. 250
Confectio mere. 250

Distillatio medicinarum. 245.
Dianthos simplex. 250.
Dyacastoreum. 246.
Dyaspermatum. 246.
Dyacodion. 246
Dyamoron. 246.
Dyamargariton. 246.
Dyacameron. 249.
Dyacalamentum. 249.
Dyatrios 246.
Dyapiasson. 246.
Dyaciminum. 247.
Dyapenidion. 247
Dydragantum calidum. 247.
Dyadragantum frigidum. 247.
Dyadragantum infusum. 247
Dyapapaner. 247.
Dyacitonitem. 247.
Dyazinziberos. 247.
Dyanisum. 247.
Dyatrion pipereon. 247.
Dyagalanga. 248.
Dyacuron. 248
Dyarodon abbatis. 248.
Dyarodon magnum. 248.
Dyalacca ysaac. 248.
Dyalacca. 248.
Dyacoston. 248.
Dyacapparum. 248.
Dyagariofilatum. 248.
Dyapiunis. 248.
Dyanenufar. 250.
Dyanthos. 250.
Dyabuglossatum. 250.
Dyaboraginatum. 250.
Dyacicoreatum. 250
Dyassatirion. 49
Dyacastidos. 250.
Dyaolibanum. 257
Dyasene. 258.

Electuaria in vniuersali. 245.
Electuarium plīris. 245.
Electuarium ducis. 248.
Electuarium petri. 248.
Electuarium ad restau. hu. 248.
Electuarium dyacatolicon. 249
Electuarium cophonis. 249.
Electuarium de succo ros. 249.
Electuarium de succo rosarum. 249.
Electuarium psiliticon. 249.
Electuarium in cura lapidis. 249.

Tabula alphabetica.

Electuarium liton tripon. 270.
Electuarium tustinum. 249.
Electuarium ad flegma. 257.
Electuarium ad idem. 257.
Elidra. 254.
Emplastrum quid. 759
Emplastrum apostolicon. 759.
Emplastrum cironeon. 259.
Emplastrum oxirocroceum. 259.
Emplastrum attractiuum. 259.

Filantropos Filonium. 250.
Filonium. 254.

Idrocopion Infusio quomodo fit. 254.
Immutatio medicinarum. 255.
Iratarticum imperiale. 245.

Mel dispumatum. 44
Mel violaceum. 249.
Mel rosaceum. 245.
Metridatum. 250.
Micleta. 250.
Musa enea. 254
Mefrecatorium. 255.

Oxilatiuum Oxizacara simplex. 255.
Oxizacara composita. 257.
Oximel simplex. 252.
Oximel compositum. 253.
Oximel squille. 253.
Oximel tulianj. 253.
Opiata quomodo offeruntur. 255.
Oppopira. 257.
Oleum quid. 252.
Oleum rosatum. 255.
Oleum violatum. 260.
Oleum nenufarinum. 260.
Oleum mandragore. 261.
Oleum viride. 261.
Oleum camomillinum. 261.
Oleum mirtinum. 219.
Oleum irinum 261.
Oleum amigdalarum dul. 261.
Oleum amigda. amararum. 261.
Oleum liliaceum. 261.
Oleum de lilio albo. 261.
Oleum de absinthio. 261.
Oleum nardinum. 261.
Oleum laurinum. 262.
Oleum masticeleon. 262.
Oleum ouorum. 262.
Oleum expertissimum. 262.
Oleum muscellinum. 262.
Oleum costinum. 262.
Oleum castro. 257.

Potio sancti pauli. 249.
Potio muscata. 251.
Pillularum forme. 251.
Pillule auree. 251.
Pillule arthetice. 251.
Pillule arthetice quatuor magistrorum. 251.
Pillule cochie. 251.
Pillule alie cochie. 251.
Pillule dyacastoree. 251.
Pillule ante cibum. 251.
Pillule fetide. 251.
Pillule alie fetide. 251.
Pillule octomere. 251.
Pillule mastice. 251.
Pillule de. v. generibus mirabo. 251.
Pillule sine quibus. 251.
Pillule stiptice. 251.
Pigra galieni. 251.
Pulus lapatiuus. 251.

Panchristum. 255.
Pigra greca. 155.
Quadrimeron. 147.

Repositio medicinarum. 244.
Rosata nouella. 249.
Requies. 255
Rubea trociscata. 255.

Sublimatio medicinarum. 245.
Suffumigium. 250.
Suffumigium. 250.
Stomatichum calidum. 249.
Stomatichum frigidum. 249.
Sal sacerdotale. 251.
Sal marcelli. 251.
Sal catharticum. 251.
Syrupoium compositio. 251.
Syrupus rosaceus. 252.
Syrupoium clarificatio. 252.
Syrupus violaceus. 252.
Syrupus nenufarinus. 252.
Syrupus acetosus. 252.
Syrupi quomodo offeruntur. 252.
Syrupus de absinthio. 252.
Syrupus citonioum. 252.
Syrupus de fumo terre 252.
Syrupus de fu. compositus. 252.
Syrupus mirtinus. 252.
Syrupus iulep. 252.
Syrupus de olibano. 252.

Trituratio medicinarum. 245
Triasandal. 249
Trifera magna. 255.
Tyriacha magna. 256.
Tyriacha dyathesseron. 256.
Tyriacha ex lilio. 256.
Triphera quid. 257.
Triphera saracenica. 257.
Teodoricon. 257.
Theodoricon emperico 258.
Trociscoium exhibitionem. 258.
Trocisci dyarodon. 258.
Trocisci dyani. 258.
Trocisci dyacoralli. 258.
Trocisci crocomagi 258.
Trocisci ydrioci. 258.
Trocisci de squilla. 258.
Trocisci tyrorum. 258

Uomica eductio 258.
Uomitus nicolai. 258
Uomitus patriarche. 258.
Uomitus aliuo patriarche. 258.
Uomitus scapelle. 258.
Uomitus andree. 258.
Unguentum citrinum. 260
Unguentum aureum. 260.
Unguentum dyaltea. 260.
Unguentum marciaton. 260
Unguentum aragon. 260.
Unguentum agrippa. 260
Unguentum fuscum. 260.
Unguentum pro serpigine. 260.
Unguentum album. 260.
Unguentum lapatiuum. 260.
Unguentum pupuleon. 260.

Ydrocopion pere quid. 255.
Yerapigra abatis. 258.
Yerapigra constantini. 259.
Yerapigra galieni. 259.
Yera rufini. 259.
Yeralogodion. 259.

Zuccarum rosaceum. 250.
zuccarum violaceum 250.

Explicit tabula antidotarij.

¶ In nomine celestis agni medicinaliuz introductionū Speculū Arnaldi de villa noua clariſſimi doctoris incipit.

Introductiões appellãtur indebite: q̄ prima ⁊ cõta principioꝝ artis vocabula nõ exponũt: ⁊ multomi n⁹ nouos introducit doctria q̄ vndiq; defectiua est ⁊ obscura. Tu igit eterna sapiẽtia: q̄ in te credẽtes ad oẽm pcipiẽdã veritatẽ illumiaꝭ: nũc seruis tuis introductiones: i medicina digneris cõponere: q̄bus introducẽdi clare discãt ꝓprie loq; ⁊ semitis rectis accedere: q̄uis passim ad terminũ peritie phisicalis: puectis aũt gurgites ostẽdant. In q̄bus hõ pspicacis itellect⁹ posit magna ⁊ ꝓfunda piscari. Leuiter q̄ capiẽdis pisciculis: famelicos reficere voluptuosis aũt pateat pelag⁹ ad beluas insequẽdas. ¶ Precamur etiã verissime doctor atq; singularis magister: vt ad ea ꝓsiderabilia q̄ medicinalẽ sciẽtiã integrãt: nos introducas p dissolutionẽ quesiti ex notione finis: cũ sit doctrina ordinaria: cui⁹ pcessum necessarium esse scim⁹ ⁊ a plurib⁹ attẽtarũ videm⁹: iz a nemine cõsummatũ. Doctrina resolutiua ſi ducitad plectaz noticiã ſine cõpoſitiua

Et q̄n scis q̄ ista doctrina ꝓducere neq̄t ad plenã quesiti notitiã absq; sotore sua. s. cõpositiua illoꝝ q̄ per dissolutionem inueniunt: simul etiã doce recte cõponere: vel cõnectere que dissolutio q̄rentibus indicabit. Tu qui es igitur cõsummatio veritatis vsq; ad cõsummationẽ ꝓsequere. Nec minus suppliciter petimus: vt quotũcũq; considerabilium inuẽtoꝝ pdicta via diffinitiones iterseras nõ solum quas medicus fabricare dz: quas etiã ex preambulis accipit fabricatas vt introducẽdis cognitio clarior ⁊ pfectio fiat: introductis aũt memoriale sit efficax. ¶ Precamur iterũ vt que nimis breuiter: ⁊ obscure fuerint a veteribus tradita: prolixiori sermone clarifices. que vero sufficienti ⁊ diffuso pertractauerũt eloquio: moderata cõpendiositate pstringas. Sed q̄ medicinalis sciẽtie finis: ad quẽ doctrina dissolutiua quesiti semp satagit: ex diffinitione medicine cognoscitur: mor diffinitionem eius preponere nõ omittas.

¶ De diffinitione medicine ac primarum eius partium et subdiuisione theorice. Cap. j.

Diffinitio medicine⁊ diuiſio eiꝰ

Medicina est sciẽtia cognoscẽdi dispositiones humani corporis inq̄ntum sanabile. ⁊ cõseruãdi sanitatẽ inuentam in eo: ⁊ restituẽdi deperditam q̄ntum possibile fuerit. Et ideo recte diuiditur in theoricam ⁊ practicam. Nã theorica est pars illa: in qua dispositiões sanabilis corporis cognosci docent: q̄ntum necessarium est ad opus exprimendum. Practica vero est pars illa in qua modus recte operãdi describitur ſm exigentiã dispositionis ꝓcognite. ¶ Quia vero dispositiones predicti corporis perfecte cognoscuntur p cõsiderationẽ rerũ habentiũ aliquez respectũ ad illã dispositionez sanabilis corporis: quam principaliter considerat medicus. s. sanitatẽ. Ideo ab ea sicut a principali denominauit res oẽs quas propter eã considerat. Recipiunt autẽ nomẽ a sanitate sub eo nole per q̄d ratio designat ſm quaz cõsiderat a medico: videlicet sub nole nature. sicut enim forma substãtialis pfectiua rei dr absolute natura ipsius. tãq; potissimũ principiũ sui esse: sic sanitas dr a medico natura sani corporis absolute: q̄ſi ab ea perficit: vt est tale. ab hac ergo natura quã tpe cõsiderat principalr tanq; principiuz perfectiuũ sanabilis corporis denominant omnes res ab eo cõsiderate: nam aliter metas ꝓprie cõsiderationis trãsgrederet. ¶ Cum igitur perfecta notitia sanabilis corpis habeatur per cõsiderationẽ rerũ naturaliũ ⁊ non naturaliũ ⁊ ꝓtra naturã. ¶ Idcirco sapiẽtes medici diuiserunt in has tres partes theoricã. nam dispositiones sanabilis corporis cũ nõ sint in genere nisi tres. scz sanitas: egritudo: et neutralitas. Est sciendũ q̄ sanitas sub rebus naturalibus cõprehẽditur: q̄ formaliter est vel cõplexio mẽbrorum: vel cõpositio largo modo sumpta. prout cõtinuitatẽ mẽbroꝝ includit: q̄uo cõpositionẽ accipit Gal. ij. de igenio sanitatis ex ea cõsideratione q̄ declarabit infra. cũ sermo fiet de mẽbroꝝ egritudinib⁹. Egritudo vero oĩs res est ꝓtra naturã. Neutralitas vero partim est naturalis: partim cõtra naturã. ¶ Est igitur aduertẽdũ primo: q̄ sanitas est naturalis dispositio mẽbri: vel corpis qua naturales actiones perficiũtur imediate: q̄ p tãto iudicat esse dispositio vel qualitas mẽbri. ⁊ nõ actionis: q̄ si mẽbrum oino cesset ab opatione sicut in dormiẽte: nihilominus sanũ denominat dũmõ sit aptum pficere actionẽ. Ad hãc vero perficiendã pculdubio reddit aptũ solo habitu sanitatis. Ad quẽ cognoscẽdũ ⁊ cõseruandũ: aut reparandũ dirigit principaliter intẽtio medicoꝝ. Proinde cõsiderationes circa sanitatẽ quo nullo modo cõferunt ad hũc finẽ: aliene sunt penit⁹ ab arte medicine. Quapropter ab eius finibus erulat tanq; supfluus fantasijs alienatus: qui perscrutatur an sanitas innata et acquisita constituant vnũ habitũ aut diuersum: que nec p hoc sanitas: vt perfectiua est actionis cognoscitur clarius: nec rectius cõseruatur: aut reparat: nã siue sint idez siue diuersa: nihilominus semp est idẽ modus ꝓseruãdi: aut reparandi. ¶ Egritudo vero est innaturalis mẽbri: vel corpis dispositio: qua sensibiliter ⁊ imediate ledunt in ipsis actiones nature: hoc est que cõueniunt eis per naturã specificã sanabilis cuiuscunq;. ¶ Neutralitas aũt est dispositio in qua medio modo se habẽt corporis actiones q̄ntũ ad iudiciũ sensus. ¶ Post hec vero ad ptes theorice supradictas descẽdere ꝓuenit. de quibus hic scire oportet primo q̄ medicus dupl'r ꝓsiderat oẽs ptes theorice ſm gen⁹ acceptas scz res naturales. nõ naturales. cõtra naturã. nã q̄ſi ſm id q̄d sunt in se. q̄ſi vero ꝓut signa sunt ei alicui⁹ significabilis in sanabili corpore. Prima vero cõsideratio tanq; de absolutis pcedere dz in ordine doctrine intellectualis tãdẽ altera subiungẽt. ¶ Res igitur naturales sunt ille q̄ ad esse sanitatis sunt necessarie scz rõnẽ sui generis. ⁊ iõ dicunt res sine q̄bus corpus sanabile naturaliter esse non potest. ideo vero dicitur scz rõnẽ sui generis. quia iz corpus posset esse sanum absq; tali humore. videlicet innaturali. non tamẽ absolute absq; hũore. similiter nec absolute absq; habitudine vel colore vel sexu. Iz absq; tali vel tali. ¶ Nec hz instãtiã in operationibus. nam operatio nõ sumit a medico prout ipsa actione q̄ naturaliter debet corpori vel mẽbro. sed generaliter etiã prout generali cessatione ab ea. vñ somnus naturalis dicit opatio naturalis. Iz sit q̄dã quies. q̄uis igitur oculus dormiẽtis. vel spõte claudẽtis nõ videat. tamen sua sanitas nõ est absq; naturali operatione somni. vel spontanee clausionis. Sanitas enim oculi nõ requirit semper videre. sed vel hoc. vel ab eo quiescere naturaliter. nec hoc dici põt de continente. q̄ iz corpus sanum esse nequeat sine cõtinente. non tñ ei cõuenit habere continens inq̄ntum sanũ. sed inq̄ntum corpus. ¶ Earũ vero q̄dã sunt principales. quedã secundarie. que prout tãto secũdarie dicũtur. q̄ semp causant a principalibus. Principales autẽ sunt septẽ. scz elementa. cõplexiones. humores membra. virtutes. operationes. ⁊ spiritus. Secũdarie vo sunt quatuor scz sexus. etas. color. ⁊ habitudo. quã quidã figuram corporis vocauerunt.

Sãitas q̄d ſit.

Intẽtio medico rũ pricipaliter dirigit ad ſanitatem.

Egritudo q̄d ſit

Neutralitas q̄d ſit

Medicꝰ dupliciter cõſiderat res naturales nõ naturales et cõtranaturam.

Res naturales q̄ ſunt

Quõ ſumit opatio amedico.

Res naturales pncipales ſunt ſeptẽ ſecũdarie ſũt quatuor.

¶ De elementis. Cap. ij.

Elementa sunt prima: et simplicia cõponentia oĩm corporũ cõmixtorũ. ¶ Medicus aũt cõsiderat ea dupliciter. Uno modo quidẽ vt existũt res naturales. videlicet prout sunt essentialia principia sanabilis corporis. cogit etenim fateri q̄ quatuor elementa generabilium ⁊ corruptibiliũ rerũ sunt prima cõponentia eius. alio modo cõsiderat elemẽta prout sunt principia prima imutationũ ei⁹. nam contrarietati subiicitur qualitatũ primarũ q̄ ex doloribus deprehenditur. cũ ens dixerit ex preambulis dolorem esse rei cõtrarie sensum. consequẽter intelligit. q̄lle qualitates naturaliter insunt corpori. quarũ cõtrarie superuenientes imoderate causant in eo dolorẽ. sed quelibet primarũ hoc facit. cũ eidẽ obuiat in excessu. ¶ Cõstãtino⁹ igit

Medicꝰ dupliciter cõſid erat elemẽta

Conſtãtinus.

Dispoſitiones corpis ſanabilis ſunt tres

tenet q̄ sanabile corpus naturali cōstitutione participat qualitates primas: ⁊ per ꝑ̄s prima eorū subiecta: sine quibus esse nō possunt. ⁊ iō principes medicorum. s. ypo. ⁊ Ga. cōsiderantes elemēta put sunt prima cōponentia sanabilis corporis vt est tale: diterūt: q̄ sunt calidū: frigidū: siccū: ⁊ humidū. ⁊ hi quidē sicut viri habentes regulatū intellectū nō exorbitauerunt a terminis cōsiderationis medicinalis. nā vt patuit: medicus nō cognoscit elemēta esse prima principia sanabilis corporis: nisi q̄ cōtrarietati primarum qualitatū subijcāt. exorbitat ergo q̄cūq; loquēs de ipsis: vt sunt res naturales: diffinit siue describit ea ꝑ graue ⁊ leue. nā grauitas ⁊ leuitas nō cōueniūt elemētis: vt sunt prima principia sanabilis vt sanabile. ſz put est corp⁹ mobile ad vbi: q̄ ad medicū ꝓprie ꝑsiderare nō spectat: si qualitates iste referant ad totū corpus. si vero ad partes: vel ad cetera naturalia corporis referant vtūq; cōsiderat elementa vt sunt principia grauis ⁊ leuis: ⁊ in mēbris: ⁊ in spiritibus: ⁊ humoribus. in toto etiā cōsiderat ea vt sunt principiū molis: ⁊ duri: ⁊ rari ⁊ densi. nā has qualitates sensu deprehendit in corpore ꝑ etates ⁊ mēbra: ⁊ et etiā cōuenire: vt est sanabile: cū ⁊ ipsa sanitas ꝑ eas in corporib⁹ variet. Inquātū vero sunt principiū grossi ⁊ subtilis cōsiderat ea potius vt res naturales cōparatas; ad alia naturalia corporis q̄s ad corpus. nā subtilitas ⁊ grossities ꝓprie. s. put sunt qualitates pertinētes ad naturalē rei substātiā: ⁊ non ad habitudinē solū cōsiderat medicus in spiritibus ⁊ humoribus. si ergo elemēta cōsiderenk vt sunt principiū secūdarū qualitatū in corpore: vel in aliqua ipsius re naturali: tūc dicat medicus cōia elemēta mixtorū esse corporis sanabilis elemēta. Eodē quoq; mō si ꝑsiderētur vt sunt principia quarūcūq; q̄litatū in rebus nō naturalib⁹. ¶ Propter has igitur cōsiderationes dicit q̄ elemēta sunt terra: ⁊ aq̄: ⁊ aer: ⁊ ignis. in quibus cōsiderat q̄cūq; pōt esse principiū immutationis sanabilis corporis inquantū sanabile. hec aūt sunt grossities: et subtilitas: et grauitas: et leuitas: et qualitates cōplexionales. nā cetera ꝑsiderabilia vt plurimū reducunk ad ista: q̄ fluxibilitas et soliditas ad hūiditatē ⁊ siccitatē reducūtur. raritas vero et densitas ad subtilitatem et grossiciē. ¶ Scire igit opz medicū q̄ terra est grossa et grauis: frigida et sicca. Unde frigiditas et grossities: aut grauedo cū siccitate materialiter a terra causank in q̄buscūq; cōmixtis corporibus ad sanabile corpus relatis. Aqua vero post terrā grossa et grauis est: frigida et humida. pinde grauedo cū frigiditate et humiditate ab ea cātur. Aer ꝯo subtilis et leuis: et calidus et hūidus est. et pinde est cā leuitatis cū hūiditate et suaui caliditate. Ignis vero subtilissimus et leuissimus et calidissimus atq; siccus. vñ leuitas cū siccitate: et acuta caliditas cātur ab eo. ¶ Et ex his pz q̄ medicus non diffinit elemēta ſm q̄ sunt principia motus ad vbi. ſz ſm q̄ sunt alterationis principiū. ¶ Et idem dicit q̄ terra est elementū ꝑ q̄ oē corp⁹ relatū ad corp⁹ sanabile participat frigiditatē: et siccitatē in substātia grossissima de rōne sui. Aqua participat frigiditatē et hūiditatez in substātia mediocriter grossa de rōne sui. aer vero caliditatē et hūiditatē i substātia mediocriter subtili et leui. Sz ignis calidus ⁊ siccus in substātia subtilissima ⁊ leuissima.

Cōsideratio de elementis vt grauia ⁊ leuia. sunt nō esse medicinalis: ⁊ q̄ modo ē medicinalis.

¶ De cōplexionibus. Cap. vj.

Complexio vero est qualitas in cōmixtis corporibus ꝓuenies ex mutua actione primarum: ⁊ ex hoc patet q̄ nulla cōplexionalis qualitas est in summo nisi i elementis. nam in mixtis mutuo se frangunt: donec ꝓuenīat ad illud mediū inquo species aliqua cōmixti corporis pōt cōstitui: mediū aūt illud in quo species aliqua saluari pōt tātā hz latitudinē: q̄ta potest esse dissimilitudo indiuiduorum illius speciei. ¶ Dia vero indiuidualiq; infra speciē cōtinentur differūt adinuicē quātū ad indiuisibile mediū cōplexionis. q̄n nulloꝝ cōplexio est olno similis in puncto: ꝑ q̄ spēs pter q̄ vnūq̄q; habet suaz ꝓpietatē qua differenter ab alio agit aliq̄d: vel ab aliquo patitur. Hec aūt dissimilitudo punctualis: q̄ innumerabilis est: sicut ⁊ indiuidua: nec latitudi quēūt cōprehēdi rōne vel arte: sed operātis industrie relinquitur inuestiganda experimento iuuantiū ⁊ nocētiū: ⁊ iudicio regibiliū corporum. Sed necesse est medico hanc diuersitatē in indiuiduis ⁊ supponere ⁊ cōsiderare cū forma operandi circa singula iuxta exigētiā cōplexionis cuiuscū q̄ mēbroꝝ cū in eis non sit eadē oīno: sed in parte aliqua manifeste dissimilis. ¶ Tota vero latitudo cōplexionis cuiuscq; speciei reducit ad tēperamētū ⁊ distemperamētum. Pdeo prime differētie cōplexionū tm̄ sunt due: scz tempera ta ⁊ distēperata. Est aūt tēperata cōplexio illa: in qua prie qualitates mutuo se frāgūt in eo termino quo resultat potissima dispositio corporis ſz omnē modū: q̄ sue speciei debet. Nā in vna quaq; spē absolute tēperatū est: qđ respectu oīm indiuiduoꝝ sue speciei est tale. Quod ꝯo respectu aliquorū dr̄ tēperatū sufficit respectu illoꝝ habere dispōnem potissimā. ¶ Medic⁹ aūt octo modis: vel respectib⁹ attribuit corporib⁹ hūanis tēperamētum. in quoꝝ tm̄ illoꝝ modorū dr̄ cōplexio tēperata in puncto: ita scz vt illa cōplexio persistat in indiuisibili termino: tale nāq; tēperamētū insensibile est: nec etiā est possibile ꝑ naturā vt corp⁹ aliq̄ diu in tali cōplexione: scz indiuisibili diu ꝓmaneat: vel etatis rōne: vel cōtinentis: aut forte regiminis. Nā tam large sumitur hic tēperamētū: vt in quoꝝ octo modorū magnā latitudinem habeat. ¶ Et prim⁹ modus huius tēperāmēti existit ille quo tota cōplexio hūane speciei dr̄ tēperata respectu oīm aliorū cōplexionatorū. q̄ tēperamētū tantā habet latitudinē q̄ sub eo cōtinenk oēs particulares cōplexiōes hoīm quorūcūq;. Ita q̄ quilz hō dr̄ tēperatus q̄diu viuit respectu cuiuslibet alterius mixti corporis. Huius aūt latitudinis termini sunt due cōplexiones extreme. vltra quas si procederet intēsio: vel remissio qualitatū oppositarū. iam desineret esse humana cōplexio ꝓ tāto q̄ sub ea nō posset aliq̄s indiuiduū humane speciei saluari vel esse. Predicti ꝯo termini remissionis: vel intensiōis nominank a quibusdā medicis termini multitudinis et paucitatis. i. multe participatiōis ꝙdā⁹ qualitatis: ⁊ modice participatiōis oppositē. pinde dicunk termini multitudinis: ⁊ paucitatis copulari ue q: semp in oppositis qualitatib⁹ se cōcomitank multa: ⁊ modica participatio. nā participās multū de vna qualitate. modicū participat de oppositā. ¶ Scdo ꝯo modo dr̄ tēperata cōplexio illa que est mediū latitudinis ꝓmi modi per quā aliq̄s hō dr̄ tēperatus respectu aliorū corporū: vel oīm hoīm. et cōplexionem talis hois vocant medici meliorem formarum absolute. Pdcirco: q: nō solum respectu cunctorum hominū: sed etiā respectu quorūlibet cōplexionatorū habet cōplexionē potissimā: qđ tēperamētū. si cōsideretur ſm pūctualē rationē: vel terminuz indiuidualis cōplexionis: nō potest esse nisi in vno indiuiduo: vt ptz ex dictis: haberet tm̄ in eo latitudinē: qua decurreret ꝑ diuersas etates ⁊ tēpora vitēdo in sanitate. Sed q: talis terminus insensibilis est. Pdeo medicus iudicio sensus oēo eos dicit habere tale tēperamentū: qui tm̄ huic appropinquāt. vt eorū recessus ab eo neqneat sensu discerni. nā si aliquo modo sensu perciperetur: cōtūcunq; modicū esset: statim talia corpora saltim iudicat parū lapsa. Patet igit q: ſm cōsiderationē medici tale tēperamentū habet latitudinē nō solū etatis: ⁊ tpis regionis: ⁊ regiminis: sed etiā latitudinē pluriū indiuiduoꝝ: q̄ largo modo possunt dici temperata: respectu oīz aliorū q̄ nō cōtinēt eos in tali tēperāmēto. Qui ꝯo terminus in quo pfistit cōplexio nō cognoscit nisi ꝑ respectū eius ad tēperamētū. Pdeo vt plenius hec cōplexio cognoscatur: ⁊ cōparak ad verū tēperamētū. qđ sola cōprehendit ratione. pinde corpora q̄ habent ꝓdictā cōplexionē cuz ad verū tēperamentū cōparanf precipue in etate augmēti dicūtur esse calida: ⁊ humida in scdo gradu. nā cū illud tēperamentū verū nullo modo sensum immutet. istud tm̄ distat ab eo q̄ in ꝓma obuiatione ad sensum manifeste immutat tm̄ ꝑ caliditatē: ⁊ humiditatē. Pdeo si distantia ſm rationem respectu illius accipiak: iudicabit distare ꝑ duos gradus in predictis qualitatibus: ita tm̄ q̄ nulla cōplexionata magis reakr appropinquāt ad verū tēperamētū q̄s hūana corpora q̄ inueniunk tēperata in hoc scdo modo tēperamēti. Corpori cōsiderādo tm̄ cōplexionē qua totū disponitur: qualis est tempa cōplexio sanguinis ⁊ spirituū: ⁊ etiā cutis. Corpora ꝯo in tali modo tēperāmēto cōstituta vt plurimū reperiunk in habitatione quieto q̄ subijcik eq̄noctiali: vel quarto climati. In aliis aūt habitationibus

Qualitates immissertā quātū vsq; tinentur differūt adinuicē mēbruz plexionis. ꝙn nulloꝝ ꝑ i q̄ spēs pter qđ vnūq̄q; saluak ⁊ do punctualis: q̄ innumerabilis: sicut ⁊ indiuidua: nequēūt cōprehēdi

Prie ꝙ pkonz differa tie.

Tempa ꝓpa beck.

Octo modis attribuit dic⁹ tēperanā tū corpa bus hūanis.

Prim⁹ modus.

Scdus modus.

Tertꝰ modus. tationibus rarius. ¶ Tertio ꝯo modo tẽperamentũ dr cõplexio cõueniens habitatoribus vniuscuiusq; climatis: vel regionis ad viuẽdũ in sanitate ſm exigentiã illius habitationis reſpectu aliarũ: ita q; reſpectu cõplexionis huiꝰ habitatiõis vel illius oẽs habitatores alteriꝰ ſunt diſtemperati. qm̃ in climate huiꝰ cõplexionis non poſſunt viuere sani. Patet aũt q; iſte modus temperamẽti latitudinẽ habet magnã: cũ ſub eo cõprehendant oẽs viuẽtes sani in illo climate: q cũ ſint plures differũt in cõplexionibus penes plꝰ ⁊ minꝰ in participatione qualitatũ cõplexionaliũ. ⁊ cõtinetur tota hec latitudo infra duos terminos multitudinis et paucitatis: vltra quos nullus in habitatione viueret sanꝰ.

Quartus modus. ¶ Individuũ aũt cuiꝰ cõplexio pſiſtit in medio huius latitudinis dr abſolute tẽperatũ ſm quartũ modũ tẽperamenti ſcz reſpectu aliorũ oim ſui climatis: in quo mõ reperit latitudo: ſicut in ſcõo ſuperi9 dicto.

Quintus modus. ¶ Quinto ꝯo modo dr tẽperata cõplexio vnius cuiuſq; individui cũ cõparatur ad cõplexionẽ alteriꝰ. Ideo q; vnũqq; individuũ viuit sanus ſub individuali cõplexione ipſiꝰ ſub qua nullũ aliud poſſet viuere nec ipſum etiã ſub cõplexione individuali alterius: ꝓpter qđ cõplexio individualis cuiuslibet hoĩs dr eſſe temperamẽtũ ipſius: ⁊ oẽs alie prout eſt tale individuũ ſunt ei diſtẽperantie. Dicitur ergo quiſq; in ſe tẽperatus cũ habet ſuã ꝓpriã cõplexionẽ p quã viuit sanus ꝯ q; exigit ſua individualis natura: de quo tẽperamẽto tã ptz q; ꝯ latitudinem: cũ ſub eo viuat quiſq; sanus ſuo mõ nũc calidior: nũc minus calidus: aut ſicus: aut humidus ſm diuerſitatẽ etatis: ⁊ tpis: ⁊ regiõis.

Sextus modus. ¶ Cũ aũt vnũqq; individuũ habet medũ huius latitudinis dicte in quinto mõ. tunc dr ſexto modo abſolute tẽperatũ reſpectu ſuiipſius. iõq; tũc eſt i potiſſimo eſſe ſue individualis cõplexionis ſm medicũ: vt ex ſuperioribus ptz: ꝯ aliquã latitudinẽ: licet modicã cõparationẽ predictoꝝ modoꝝ tẽperamenti. nã cũ in quacũq; etate quiſq; attingat talẽ ſtatuꝝ potiſſimũ ſue cõplexionis cõſtat q; in iudicio ſenſus pluribus diebus viuit in eo sanꝰ ſm exigentiã ſue ſanitatis: tamen ꝓpter diuerſitates tpis: aut reguminis nõ in eodẽ puncto manet caliditas: aut frigiditas: aut ſiccitas: aut humiditas: ⁊ cõtinetur hec latitudo ĩfra duos terminos multitudinis: ⁊ paucitatis vltra q; iam eſſe definit in potiſſimo ſtatu ſue complexiõis ſicut in aliis eſt expreſſum.

Septimus modus. ¶ Septimo ꝯo modo tẽpamentũ accipitur nõ in toto cor̃pe: ſed in mẽbris: ſm quẽ modũ dr vnũqq; mẽbrũ in ſe temperatũ reſpectu cuiuslibet alteriꝰ mẽbri qm̃ ꝯ q; ſibi debeꝫ reſpectu cuius eſt diſtẽperantia oĩs complexio cuiuslibet alteriꝰ mẽbri. ita q; cõplexio carnis ꝯ habere humiditatẽ in plꝰ reſpectu oſſis: ⁊ os ecõuerſo ſiccitatẽ: ⁊ ſic de aliis. Cũ q; diu plꝰ ſiccitatis ꝯ os reſpectu carnis: ⁊ ſic de aliis: tãdiu dr temperatum in ſe reſpectu illius vel aliorũ: ⁊ ptz q; iſtud tẽperamentũ ꝯ latitudinẽ multaꝝ ſm q; cõplexio vnuſcuiuſq; mẽbrorũ qua pficit qđ ſuuꝫ eſt intendi vel remitti in aliqua qualitate ſm diuerſitatẽ etatis: aut tpis: aut reguminis.

Octauꝰ modus. ¶ Cũ ꝯo vnũqq; membrũ ꝯ latitudinis medũ ſue cõplexiõis: tũc dr reſpectu ſui abſolute temperatũ octauo modo tẽperamẽti: q; tũc eſt in potiſſimo ſtatu ſue cõplexionis: ſm quẽ modũ dr cõiter cerebrum aut cor tẽperatũ: ⁊ ſic de aliis. qđ tẽpamentũ ꝯ latitudinẽ ſimilem tẽperamẽto ſexti modi. nã ſicut ex predictis patet ſemp ſequẽs modus tẽperamẽti eſt medium latitudinis modi precedentis. ⁊ ideo minorẽ ꝯ latitudinẽ: ſz tñ ꝯ medicũ ꝯ aliquã vt iã patuit.

Cutis ẽt abſolute tẽperata reſpectu aliorũ membrorũ. Cõplexio intẽperata. ¶ Sicut aũt hũana ſpecies dicitur tẽperata reſpectu oĩm aliaꝝ ſpecieꝝ: q; maxime appropinquat vero tẽperamẽto: ſic inter mẽbra humana cutis dicit abſolute tẽperata reſpectu oĩm aliorũ mẽbrorũ. ꝓpter rationem eandẽ. ⁊ tõ ꝑ ſola cutis humana inter oĩa cõplexionata maxie appropinquat ꝯo tẽperamẽto. ⁊ ex ea in parte habet humanũ corpus. vt dicaꝫ abſolute tẽperatũ reſpectu omniũ aliorũ. ⁊ iſta tẽperantia cutis eſt cutis manuũ magis tẽpata. ⁊ ꝑcipue cutis volem̃an9. ⁊ maxime inventricularis quatuor digitorũ ⁊ pollicis. ¶ Intẽperata ꝯo cõplexio eſt illa in qua corꝑ cõplexionatũ recedit a potiſſima diſpoſitione p dñium alicuius qualitatũ primarũ. ¶ Ex quo ptz q; cũ in nulla cõplexione poſſit dñari qualitas aliqua: niſi ſimplex vel cõpoſita: tunc oĩs intẽperata cõplexio: vel ſimplex erit vel cõpoſita. Simplex ꝯo eſt in qua tñ vnica ⁊ tñ vna dñat qualitas: nec dr ſimplex: q; nihil ꝑticipet aliarum. cũ hoc ſit cõtra rationẽ cõplexiõis: q eſt qualitas cõpoſita ex quatuor ꝑmis: ſed q; iudicio ſenſus vna illarũ tñ ſue cõpoſite dñat. Cõpoſita ꝯo eſt in q dñant due. ⁊ q̃libet iſtarũ eſt quadrupler. ⁊ ſic in vniuerſo cõplexiones ſunt nouẽ. ſcz vna equalis ⁊ tẽperata. ⁊ octo diſtẽperate: q ſunt ca. ſri. hu. ſicca ⁊ hu. ⁊ ſic. fri. ⁊ hu. fri. ⁊ ſic. quas quidẽ cõplexiões nõ ſolũ cõſiderat medicus in ſanabili corꝑe: ſed etiã in cũctis ſalubribus cauſis prout referuntur ad ipſum.

Complexiones i ſũma ſunt nouem.

¶ De humoribus. Cap. iiij.

Humor eſt corpus liquidũ fluidum: in qđ in primis cõuertit chilus. et ex quo imediate cõſimilia mẽbra cauſant. liq̃dũ dr reſpectu mẽbrorũ: ſed fluidũ tertie humiditatis eorũ. Ad cuius euidentiã eſt ſciẽdũ q; tres ſunt humiditates q̃ naturaliter cõtinenꝫ intra mẽbrorũ ſubſtãtiã. Quarũ prima eſt hũiditas: q̃ ex cõcauitatibꝰ natutalꝫ continentiꝫ ſanguinẽ exſudat in porositates mẽbrorũ. q̃ ideo ros dr: q; minutiſſimis ⁊ ſuauiꝫ guttis roris exſudatione aſſimilatur. Secũda ꝯo eſt eadẽ poſitꝫ mẽbro cepit aſſimilari cõplexione atq; colore. Vnde q; mẽbra cõtinẽtis cõplexione tam alterata eſt manifeſte. idcirco cãbũ dr: ⁊ he due hũiditates adhuc fluide ſunt. Tertia ꝯo eſt humiditas qua partes mẽbr ꝛtinuanꝫ: ⁊ herẽt inuicẽ. velut glutinũ: ꝓpter qđ etiã glutinũ appellaꝫ: q̃ licet in ſe ſit liquidũ corpus: tñ in membris actũ nõ ꝯ fluidi. In qđ in ꝑmis ⁊c. Ad differẽtiam ſpirituũ ponit. Et ex quo a. ⁊ etiã ponit ad differentiã elementorũ. ptz q̃ q; cũ neceſſe ſit humiditates ſub reꝰ naturalibus cõprehẽdi: q; ros ⁊ cãbũ ad humores reducunt glutinũ ꝯo ad mẽbra. Cetera ꝯo liquida inanabilis corꝑis. ſine q̃bus aliq̃ naturaliter eſſe poteſt vt chilꝰ: ⁊ lac: ⁊ ſperma ſm medicũ res ſunt nõ naturales: q; ſunt nutriẽs ꝑmũ vel ſuperfluitates exũtes a corꝑe.

Humorũ ĝña q̃tuor.

¶ Humorũ aũt genera quatuor ſunt. ſ. ſanguis: colera flegma ⁊ melẽcolia. Et horꝫ oĩm quidã ſunt naturales. quidã innaturales. Sũt aũt ſm medicũ naturales illi q̃ ex cõditionibꝰ ſui ĝñis potiſſimas habẽt. Innaturales aũt q̃ ab illis recedũt.

Conditiones ſanguinis naturalis.

¶ Cõditiones ꝯo naturalis ſanguinis ſunt he. ſ. vt ſit in cõplexione tẽperatus ⁊ in ſapore dulcis. ⁊ in ſubſtãtia mediocris. ⁊ in colore purpureꝰ in venis. ⁊ rubicundus in arterijs. cuiꝰ ĝñatio eſt in epate ex tẽperatis chili partibꝰ. Locus autẽ naturaliter cõtinens ſunt vene ⁊ arterie ⁊ cõcauitates cordis: aptꝰ ad ĝñationẽ ſpirituuꝫ: ⁊ ad oĩa mẽbra laudabiliter nutrienda carens autẽ aliquo predictorũ innaturalis eſt.

Conditiones colere naturalis.

¶ Cõditio ꝯo colere naturalis ſunt vt ſit inter humores in cõplexione igneus: in ſubſtantia ſubtiliſſimus ⁊ leuiſſimus: in ſapore amarꝰ. in colore rubeus. clarus ad modũ ſubtilis vini ⁊ rubei. cuius generatio eſt in epate ex calidioribus ex ſic. chili partibus: naturale receptaculum eius pure ciſti fellis apta p ſe cõferre naturali fecũ expulſioni: ⁊ aptiõi meatuũ quos viſcoſitas: aut groſſities alterius ſubſtãtie obturare poteſt. Que ꝯo caret aliquo predictorum innaturalis eſt. ⁊ ſine ea põt eſſe naturaliter. alꝫ nõ põt eſſe ſanabile corꝑ.

Si reſerãt ad ĩnaturalia colere ſunt tres ſpecies.

¶ Sũt aũt innaturalis colere famoſe ſpecies quatuor. ciſtrina ſilis in colore citro maturo que generat ex cõmixtione groſſi colere naturalis ⁊ flegmatis naturalis in oi mẽbro alio a corde. Vitellina croceа vt vitellũ oui q̃ ex ꝑmixtiõe groſſi ⁊ globoſi flegmatis et naturalis coloꝛe generat: ꝓtiſſime in iũcturis: ⁊ ĩ inteſtinis. Alia q̃ q; ſimilis eſt praſſio. i. ſucco olerum acutorum: et maxime viriditꝫ in caldo ſtomacho. Quarta ꝯo: q; ſimilis eſt in coloꝛe: ⁊ in effectu erugini eris vel eruginoſa dr: ⁊ ex ĩmoderata aduſtiõe cuiuslibet alteriꝰ corꝑis: aptꝰ generari poteſt. nã pernicioſa eſt vt venenum.

Condiciones flegmatis naturalis.

¶ Flegma naturale ẽ humor in cõplexiõe aqueus: in ſubſtãtia mediocris inter groſſitiem ⁊ ſubtilitatem: ſed viſcoſus ad modũ albuminis oui crudi: ⁊ coloꝛis ⁊ ſaporis eiuſdẽ: cuius generatio eſt in epate ex hũi. ⁊ frigi. ⁊ ſanguinẽ ꝓueniẽter adherẽtẽ membris efficere. Mẽbra ꝯo corꝑis in defectu ſanguinis nutrire: licꝫ nõ ita ꝑfecte. Ac tuncturas corꝑis in tẽperata leuitate cõſeruare.

ad motū. Innaturalis aūt flegmatis modi sunt quatuor: quorū tres saporibus distinguunt. s. dulce qđ ex cōmixtiōe sanguinis: vel ex digestione quidē acq̄rit dulcedinis: ⁊ minus frigidus naturali exīstit: salsum qđ ex cōmixtione cole re aduste: vel supercalefactione terrestriū partiū ei⁹ causatur. Uū vim adipiscit exsiccādi: ⁊ multo minus est frigidū naturali. Acidū q̄ ex cōmixtione naturalis melancolie: vel alteratione qua frigidius naturali efficit. Quartus vero modus ex substātia distinguit. nā globosus est: ⁊ multo minus liq̄dū naturali ⁊ ceteris simile vitro liquefacto. pinde vitreū dicit: ⁊ ab intensa frigiditate coagulāte causatur. et ceteris est frigidius: nulla vero alia differētia substātie diuersam a predictis causat impressionē: ⁊ iō oīs alia diuersi tas in substantia flegmatis ad predicta reducit. nā gipseū ad vitreū. q̄ ad substātiā: mucillaginosus ꝯ ad alia ⁊ que cūq̄ similia.

Conditiones melācolie naturalis.

¶ Melācolia naturalis inter hūores habet cōplexionē terre. est in substātia ⁊ colore velut vinū grossum spissum. ⁊ nigrū saporē habēs acerbū. s. ex acido ⁊ pōtico mixtū velut succus prunoꝝ viridū cui⁹ gñatio est in epate ex grossioribꝰ chili partib⁹. receptaculū pure splen: apta de se officiū stōachi ad famen disponere ac in oī pte corpis iuuare retentionē inspissando ⁊ restringendo. Jn naturalis est illa q̄ ex quolibet p̄dictorū humoꝝ in quo uis mēbro gñatur p adustionē incinerantē. pinde tot ha bet diuersitates quot sunt predicti humores. nā cū eius a quo gñatur sapiat naturā: aliquid hȝ. ppriū vnaquaq̄ ve luti q̄ ⁊ flegmate gñatur min⁹ est sicca q̄ ex colera: vel na turali melācolia. Similiter in colore: ⁊ sapore: ⁊ substātia: ⁊ virtute differētes ꝓprios obtinēt gradus: ad quos erq̄ site humana ratio nō ptingit. Sed sufficat medico spēs hu

Quelibeat cō

mor⁹ gñis artificiali extimatiōe discernere. ¶ Cognitis igi tur humorū specieb⁹: ⁊ ē̄tum ad formā sui. ⁊ ē̄tum ad cau siderare sas gñationis: ⁊ receptacula nō est medico necessariuz or dinē generationis naturaliuz humorum ex chilo in epate esse hu cōsiderare: qm̄ ipsius notitia nullū prebet iuuamentum in mores ⁊ opere. cū em̄ virtus epatis operatur in chilo. iā chili mate que nō. ria corpori obtauit. circa cui⁹ administrationē supponit medicus q̄ recte processerit. s. ꝑm exigētiā corporis. Ordo vero sequestrationis ipsorū humorū naturaliū a chilo nō so lū ꝓuenit ab ipsius epatis cōplexiōe: sed etiam a chili po tētia vel apturudine. nā in aptiori ad flegma ꝓtinus incipit gñatio flegmatis si epar fuerit tēperatū. ⁊ in aptiori ad co lerā colere. ⁊ sic de alijs: qua ꝓpter ex tēperato chilo tem peratum epar simul sequestrabit humores.

¶ De membris. Cap. v.

Membrum est pars sana bilis corpis integralis: et solida susceptibilis sanitatis. per hāc aūt diffinitionē cōueniēter ostendetur differētia membri ad alias res na turales. nā cū ōe pars cōplexiones: ⁊ frutes: ⁊ opationes separant ab eo. causa vero integralis ab elemētis secernit q̄ partes sunt tm̄ materiales: sed cū solida ōe ab hūoribus ⁊ spiritib⁹ remouēt. susceptibile vero sanitatis additū est ad differētiā pilorū ⁊ ei⁹ ad qđ ex vnguib⁹ separat sine cor poris lesione. Nā hec sub exēplibus a corpore cōtinentur.

Medicus in q̄ tuor attēdit differētias mēbrorum.

¶ Membrorū differentias medic⁹ attēdit in quatuor. s. in materia: dignitate. vel officio: corpulēria ⁊ cōplone. ¶ In materia qm̄ ea quoꝝ possibilis est restauratio post depdi tionez asserit galien⁹ ex sanguine tantūmodo generari: vt caro ⁊ pinguedo. Cetera ꝯ q̄ depdita nō restaurant nō tm̄ ex sanguine: ꝙ ē̄ ex spmate generari dicit. Jn qua cōsi deratiōe solū vtitur sufficiēnibus ad finē suū: ⁊ nō necessa rijs absolute: sicut ostēditur ex tractatu de intētione medi corū. ⁊ de humido radicali.

Dignitas mēbrorū ex tri bus cognoscitur.

¶ Dignitas vero officiū mēbro rū ex opationibus: ⁊ iuuamentis: ⁊ virtutibus ipsorū co gnoscitur. Operationib⁹ aūt nā mēbrorū quedā sunt quo rū operatiōes oībus mēbris corporis sunt necessarie ad iu uandū: vel in se: vel in suo simili. in se quidē: vt cor epar: et cerebrū horū em̄ opationes membrorū in vnoquoq̄ indi uiduo necessarie sunt oībus alijs mēbris ad saluationē: et regimē vite: vt gñatio sanguinis que fit in epate ad nutri tionē. generatio caloris naturalis que fit in corde ad oēs actus vite perficiēdos. generatio animati spiritus q̄ fit in cerebro ad exercendū sensum: ⁊ voluntarium motū. Jn si mili q̄q̄: vt sunt testiculi. nā residuū alimenti a mēbris tra here. ⁊ ad perfectionē spermatis fermentare nō est necessa rium mēbris generantis: sed et simulto. s. generādi. Simili vero mō ⁊ virtutes q̄bus in his mēbris predicte operatio nes perficiuntur oībus p cōsequēs necessarie sunt. Alioꝝ aūt membrorū: nec operationes ac iuuamēta: nec per ꝓ̄s virtutes sunt oīb⁹ necessarie: ꝓpter qđ medici p̄dicta qua tuor mēbra dixerūt esse ceteroꝝ fundamēta: vel radices si ue principia: ⁊ ab aliquibus capita ꝑm quā ꝓsideration em diuiserūt mēbra q̄tū ad officiū seu dignitatē in principa lia: ⁊ seruientia principalibus. sunt aūt principalia. s. p̄dicta quatuor. Ceteroꝝ ꝯ q̄dā seruiūt ꝓncipalibus immedia te vt meseraice epati: ⁊ pulmo cordi: ⁊ neruꝰ obticus cere bro ⁊ vidum⁹ testiculis. Quedā vero mediāte alio mēbro: vt trachea cordi mediāte pulmone. stomachꝰ epati mediā tibus intestinis: ⁊ meseraicis: ⁊ oculꝰ cerebro mediāte ob tico. ⁊ renes ac lūbi testiculis mediātibus diximus: iterum seruientiū ꝓncipalibus quedā seruiūt deserēdo a ꝓncipali bus ad oīa alia mēbra ⁊ hmōi vocauerūt medici orta a ꝓn cipalibꝰ duplici rōne: q. s. cū eis cōtinuātur. ⁊ q. qđ in eis oritur ad alia portāt. ⁊ hoc mō dicūtur arterie oriri a cor de: nucha ⁊ nerui facies a cerebro. Uene vero ab epate: ⁊ se minales vie q̄bus spma effunditur a testiculis. Quedā ve ro afferēdo. s. aliq̄d ad mēbrū cui seruiūt portādo: sicut me ri stomacho ⁊ canna pulmoni: ⁊ vidimi testiculis. ⁊ sic de alijs. Quedā vero emūdādo a superfluis. Quedā vero ꝓpa rādo q̄ ab extrinsecꝰ aduenit. Quedā sustētādo. q̄dā defē dēdo: vel ab interioribus: vel ab exterioribus nocumētis. quoꝝ quilibet exēpla p anathomiā inuenies. Et horuz oīm seruiētiū mēbroꝝ virtutes: aut sunt influentes. aut innate tm̄: sicut patebit ex distinctione virtutū. ¶ Corpulētia mē broꝝ cognoscit per ꝓpriā vnuscuiusq̄ mēbri substātiaz ⁊ cōpositionē. Et ē̄tum ad cōsiderationē corpulentie mē broꝝ quedā sunt simplicia: quedā vero cōposita. Simpli cia dicuntur pro tanto quia in eorū corpulēria nulla diuer sitas ꝑm speciē apparet in partibus. ⁊ pinde etiā consimi lia dicunt: q. ps totius similis est ratiōe ⁊ nomine qualia sunt arteria: ⁊ vena: ⁊ neruus ⁊ os: ⁊ cartilago cutis glādu la naturalis pinguedo caro simplex. ⁊ ideo simplex dicitur q. q̄q̄ caro sumit ꝓ substātia cuiuslibet membri carnosi. Cōposita vero sunt illa in quoꝝ corpulēria sunt partes di uersaꝝ specieꝝ. ⁊ cūcta alia q̄ ex aliq̄bꝰ p̄dictorū cōponun tur quoꝝ ꝓpositio diuersificat forma: ⁊ quātitate. ⁊ nūero partiū ⁊ positione sicut patet per anathomias: ⁊ pinde q. eoꝝ cōpositio debita istis quatuor pficit ad instar instrumē toꝝ: vel organoꝝ musicaliū organica: vel instrumētalia di cuntur. ⁊ q. etiā deputata sunt ad exercēdū manifestiones operatiōes sanabilis corporis velut ad officia publica of ficia nominant. ¶ Cōplexionib⁹ ēt actualibus mēbra di stinguunt. put ꝓprie mēbra sunt. s. ptes corporis: vt est vi uēs. nā eoꝝ quodā est tēperatū absolute respectu omniū aliorū: vt cutis maxime in vola manus: ⁊ in summitate digi torū. ⁊ potius iudicio respectu cuius aliorū mēbroꝝ cōple xiones dicunt excedere in aliqua qualitate. hȝ consistāt in tēperamēto iustitie: vel proportionis: que illis debet. ⁊ oīs eoꝝ excessus mēsurat per cōparationē ad cutē. Ceteroꝝ vero cor est actualiter calidissimū: nō vt caloꝛ a sanguine vel spiritu cōtrahat. imo potius ecōtrario cū sit genitor: et non solū fabrica sanguinis arterialis: ⁊ spiritus sed horuz cōmunia caliditatis actualis signū est sufficiens medico vnder mēbra q̄ in suis cōcauitatibus immediate cōtinent sanguinē ꝑm plus ⁊ minus actu calida ꝑm veritatem esse fatemur. ⁊ iō post cor epar dicit esse calidius ceteris. q. cuz sit generatione sanguineū plurimū insuper sanguinē ꝓti net. Deinde sequtur caro simplex q̄ est generatione sangui nea: ⁊ spōgiositate sua plus sanguinis cōtinēs ceteris mē bris sanguineis excepto corde ⁊ epate: nec rectū est dicere q̄ sit epate min⁹ calida ꝓpter mixtionē villoꝝ neruū alium. vbi de actuali cōplexione agit q̄ ꝓuenit carni rōne sue sim plicitatis: sed q. minus sanguinea in substātia ⁊ min⁹ san guinem continens. Post carnē vero simplicē sequi musculus. deinde splē: postmodū renes. postea vero arterie. post ea vene. postea pulmo. Hec em̄ ola mēbra iudicio tact⁹ tē

Membra principalia.

Membra seruientia principalib⁹.

Cutis.

Membra calidiora cute.

peratu

peratī:ꝛ in corpore tēperato. percipiuntur actu esse caledio ra cute ſm ordinē dictū: put magis ꝛ min⁹ participāt sanguinem in substantia: vel continentia sanguinis in cōcauitatibus: vel vtrūq; ex his eſt actualis cōplexio efficiēs caliditatem naturaliter cute p̄dicta. nā q̄stū ad innaturalē caloreꝫ vel lapsum a naturali tēperamēto cuiuslibet mēbi colera semper est causa precipua. Inter ꝯ mēbra que actu frigidiora cute naturaliter sentūtur os est frigidissimū. postea cartilago: deinde ligamētum: postea chorda. postea vero pāniculus: deinde nerus: postea nucha: postea cerebrū. Post hec zirb⁹ ꝛ sūr pinguedo. Hec eſt ola q̄z ordinē p̄dictū: min⁹ sanguinea sunt. ꝛ minus sanguinē cōtinentia cute. ¶ Mēbra rū aūt quecūq; molliora sunt cute: ꝛ humidiora sunt actu: mollissimū aūt omniū est pinguedo. postmodū zirb⁹: deide cerebrū: postea nucha: postea caro māmillarū atq; testiculorū: deinde splen: postea pulmo. deinde epar: postea reneꝫ: ꝛ tandē musculus. ¶Quecunq; ꝯ duriora sunt cute: siccio ra sunt actu: omniū aūt os est durissimū: postea cartilago. deinde ligamentū postmodū chorda: deinde pānicul⁹ ꝛ sūr arterie. postea vene. deinde nerui motiui. postmodum cor. postea nerui sensus. Cetera vero mēbra que nominata nō sunt ad hec reducuntur. nā aut carnosa sunt: aut neruosa: vel glādulosa: vel ponticulosa. Distinctio vero per potētialem cōplexionē non conuenit ꝓprie membris. scz inq̄tum pars existūt viuentis animalis: aut sanabilis corporis: sed inq̄tum materia possunt esse causarū salubriū sub ratione cibi: aut medicine: sicut in rebus non naturalibus. ꝛ specialiter in complexionatis potentialiter habet locum.

Colera semp eē cā caloris innaturalis'. Mēbra frigidiora cute. Mēbra molliora cute. Mēbra duriora cute.

¶ De virtutibus. Cap. vj.

VIrtus est primū et particulare opationis p̄ncipiuz in quolibet mēbro. Primum ad differentiā mēbri: qō est ,primū: et immediatū opationis p̄ncipiū. particulare ad differētiā anime q̄ est vlē p̄ncipiū operū sanabilis corpis: vt est viuens. ¶ Medic⁹ aūt nō ab essentia distinguit gña virtutū: sed ab opationib⁹ ,primis: ꝛ ab ipsarū origine: quā habent in mēbris. Quātū autē ad cōsiderationē ,primarū opationum tria sunt gña virtutū: aialis: vitalis: naturalis ꝫ aūt aialis: q: p̄ncipiū est illorū operū vite q̄ tñ cōueniūt aiali. Hec aūt opa. q̄stū ad p̄ma gña duo sunt tñ. s. cognitio: ꝛ motus localis: tñ q̄stū ad ,prima tria dicunt. s. cognitio exterior q̄ quinq; sensib⁹ particularib⁹ exercet: ꝛ cognitio interior que perficitur tribus partibus cerebri distinguibilibus visibiliter per anathomiā: propter qō etiā a medicis tripler assertur esse. s. imaginatio: extimatio: siue ratio ꝛ memoria. Tertiū aūt op⁹ aialis virtutis est volūtari⁹ motus. pende aialis ꝫr⁹ tripler ꝫ: eē. s. sensitiua q̄ alio nole cognitiua ꝫ: de bono: discretiua q̄ alio nole cognitiua de int⁹ appellat. Et milri sapiētū vocāt eā regitiuā. q̄m de opib⁹: ꝛ obiectis oīm aliorz iudicat. ꝛ in oībus aliq̄d ordinat: et ab oīb⁹ cōiter nole mētis significat. Propter qō etiā mēs hec describitur esse collectio quedā trīū virtutū. s. imaginationis: estimationis: ꝛ memoue. Tertia ꝯ est motiua volūtatio motu: huⁱ⁹ aūt virtutis minerā: ꝛ radicem ,primā cerebrū ꝫ: esse pro tanto: q̄m primo illa⁹ opationes manifestantur. ¶ Vitalis autē virtus illa dicit cuius operatione vita p̄ncipaliter manifestatur in sanabili corpore. cui⁹ fundamētum predicta ratione cor: dicit esse. nam eius opationibus cessantibus nulla vite operatio manifestatur in corpe. nec tamē est ecōtrario. Huius aūt virtutis due sunt differentie quarum vnā est principiū passionis in corde: a qua ꝓcedūt gaudiū ꝛ tristitia: ꝛ timor: ꝛ ira ꝛ simulta. Alia ꝯ actiua ꝫ: q̄si agit motu ꝑ strictiōis ꝛ dilatatiōis in pulsu: ꝛ anhelitu. In pulsu q̄dē q̄stū ad cor: ꝛ arterias. In anhelitu ꝯ q̄stuz ad pulmonem: nā cōstrictione. ꝛ dilatatione pectoris exercētur alie virtutes. ¶ Virtus aūt naturalis dicit illa cuius operatione principaliter perficit ꝛ saluat natura: tam speciei q̄ individui. Cuius duo sunt genera. nā quedam sunt quibus ministratur: ꝛ ministrate vocantur. Quedam vero sunt ministrātes. Naturales autē virtutes q̄b⁹ ministratur sunt tres. scz gñatiua: augmētatiua: ꝛ nutritiua. ¶ Gñatiua quidē est illa que opatur ad hoc: vt simile corp⁹ sanabile p̄ficiatur. sunt aūt generatiue duo opa: ꝓpter qō etiā ,dicit esse duplex. Primū quidem opus generatiue est. immutare generationis materiā in matricē ſm qualitatez: ꝛ substantiam. put exigit diuersitas mēbroū corporis generādi: velut materiā ossis ingrossare: ꝛ exiccare: neruū ꝯ inuiscare ꝛ humectare. ꝛ in alijs similiter. propter qō hec para generatiue mutatiua cōiter appellatur. Alia ꝯ dicit informatiua: q̄m et⁹ op⁹ est in formare. hoc est debitā ꝛ naturalē fōrmam vnicuiq; mēbro tribuere: cui⁹ informatiue in genere sunt tot opera: quot sunt ea q̄ ad formā mēbri possunt esse necessaria. Hec aūt sunt quinq;. s. figura: meatus: concauitas asperitas: ꝛ lenitas. Proinde informatiua oībus membris aliquo linearū cōcursu figurā adaptat. Aliqua ꝯ cōcaua generat aliqua p̄fonata. quedā aspera. q̄dā lenia. quibusdā ꝯ mēbris diuersis ex partib⁹ totū attribuit. ¶ Augmētatiua ꝯ est illa q̄ gñati corporis q̄stitatem naturaliter perducit ad illū terminū ad quē individuū puenire potest. q̄diu ꝯ hec virtus operatur semp in mēbris ampli⁹ deperdito restaurat ex alimēto. ꝛ ideo surgunt notabiliter in q̄stitatē maiorē ꝓpinquā. a quibusdam virtus pascitiua vocatur. nā quēadmodū pastus satiatiuus mēbra refectionis extendit. similiter operatur virtus ista. Ab alijs ꝯ ꝫ nutrītes more vulgari sicut alalia dicūtur nutriri q̄diu crescūt. ¶ Virtus aūt ꝓprie nutritiua vocat ab aliquib⁹ pascitiua que cibū ꝓpinat: ꝛ introducit sicuti pascēs ex se: cū solūmodo reparat q̄stū deperditū est in mēbris: aut cui⁹ propria opatio est alimētū in mēbroꝝ substātiā trāsmutare assimilatione p̄fecta. ꝛ per hūc actū assimilationis seruit augmentatiue. ipa tamē sanabili viuente operatur continue. ¶ Virtutes aūt naturales q̄ predictis seruiunt tribus: vel ministrāt. quatuor sunt. s. attractiua qua mēbrū attrahit id quo indiget. Retētiua qua retinet. digestiua qua retentus trāsmutat ab vna dispositiōe in aliā: vel innatiua simplr. vel min⁹ nocitiua expulsiua qua expellit superfluū. ¶ Diuiduntur etiā virtutes q̄stū ad originē quā cōtrahūt a membris dupliciter. nā earum q̄dā sunt innate: ꝛ quedā influentes. innate virtutes ille q̄ ꝓprie sunt membrorum. Dicit autē innata ꝓprie virtus vnuscuiusq; mēbri pro tanto: q: nō inheret ei ex mēbri alterius influentia: sed ex propriis ꝛ intrinsecis sue generationis p̄ncipijs. Influentes autē dicuntur ille que ab aliquo mēbrio alio deriuātur. Ex quo patet q̄ vnūq̄q; mēbrū vel innata regitur tñ virtute: vel innata ꝛ influēte. sufficit aūt medico: nec obest asserere: q̄ ea mēbra innatis solū regātur ꝛ virtutibus: ad q̄ sensibiles meat⁹ a p̄ncipalib⁹ nō veniūt. q̄ ꝯ ab illis emanationes recipiunt aliquo meatu sensibilis regunt innatis: ꝛ influentib⁹. ¶ Nō aūt necessario habet scire medic⁹ in predictis virtutib⁹ est: q̄bus instrumentis perficiant suas operationes in mēbris. vt peccata operationū recte corrigere valeat: ꝛ perfectiōes eas etiā cōseruare. Ea igitur q̄bus immediate virtutes p̄ficiūt suas operationes in mēbris sunt cōpositio: ꝛ cōplexio. ola eñ viri⁹ exercens motum localem per se vtitur cōpositiōe immediate. Cetere aūt virtutes vtunt immediate cōplexione: q̄ō in quatuor naturalibus ministrātibus certi⁹ medic⁹ experitur. naturalis eñ cōplexio mēbri: q: particeps est caliditatis: q̄stū mēbrio sufficit attrahere potest: q: vero particeps siccitatis q̄stū sufficit retinere: q: ꝯ hūmiditatis expellere: q: ꝯ caliditatis ꝛ humiditatis digerere: siccq; fit vt q̄litas vna cōposita ꝛ diuersis diuersarū fit oppositionū: ala opationū p̄ncipiū. cui etiā vlterius calor naturalis: et spirit⁹ a corde fluentes naturaliter seruūt. ¶ Quāuis aūt nō sit in mēbrio nisi vna qualitas actualis. s. cōplexio: q̄ p̄sciunt suas operationes oēs naturales virtutes ei⁹. Medicus tñ quatuor dicit esse distinctas. nō q: sic membrū realiter informetur: sed q: sic exigit forma mentalis cōsideratio nis in ope medicātis. vt sciat alūn⁹ artis q̄ lapsus cuiuslibet naturalis ꝛtutis in q̄libet mēbrio q̄litatib⁹ distincte alterā tribus recte corrigit. Ita q̄ peccāte retētiua distincte sufficit exiccare q̄stū: ꝛ q̄libet mēbrū indiget. Expulsiua vero debilitata necesse est humectare distincte: sili q̄z modo de ceteris q̄litatib⁹ opz intelligi. Proinde notabiliter dicit virtutes mēbri opari cū eis: nō mēbrū informari ab eis. ¶ Ex qualitatibus ꝯ patebit vtiq; rō. ꝓpter quā medicus vocat oēs qualitates vo luptuosas qualitates cōplexionales actuales: vel opatiuas seu effectiuas. sicut ex. G. ptz in multis locis. Et vna q̄dē ē: q: sunt duas.

Virtus naturalis. Gñatiua. Nutritiua. Virtutes predicte seruientes. Virtutes aduc duplices innate ꝛ influēte. Virtus cōplexionis medic⁹ dicit esse quatuor.

principiū actiuū naturaliū opationū in corpe tāq̄ instrumēta virtutis. Alia vero est: q̄ per se faciūt immutationes: ⁊ alterationes in sanabili corpore. nā siccitas ⁊ humiditas: ita bene ſm suā naturā alterant corpua faciendo impressionem in eo sicut ⁊ reliqe due. licet nō ita cito: aut fortiter. Considerare vero has ſm q̄ ad adinuicem se habent in transmutationibus phyſicis solius est naturalis.

Cap. vij.

¶ De operationibus.

OPeratio membri quandoq̄ ꝓprie accipit q̄nq̄ ipſoꝝ ꝓprie q̄dē opatio mēbri ꝺ̄: effectꝰ manās a ꝟtute ipſiꝰ. Impropꝛie ꝯo ⁊ large q̄nq̄ ꝺ̄: opatio q̄libet iuuamētū q̄ mēbrū ꝑbet: vel cōpositiōe: vel substātia veluti q̄ craneū ptegat cerebꝝ: vel intestina matrica ꝑbeāt molle stratū. ¶ Opatiōis aūt ꝓpe due sunt gña: nā q̄dā ē simpler. q̄dā ꝯo cōposita. Simpler aūt est q̄ ab vna tm̄ ꝟtute pficit. Cōpoſita ꝯo q̄ a diuersis. Cōpositaꝝ aūt q̄dā sunt q̄ pficiunt a diuersis virtutib⁹ vni⁹ gñis: sicut est segregatio vine. ⁊ aliorū humorū a sanguine. nā hec opatio exercetur partim expulsiua epatis. partim ꝯo attractiua quoꝝ q̄dā aliozꝝ mēbꝛoꝝ: ⁊ ambe sunt naturales. Quedā ꝯo pficiunt a virtutib⁹ diuersoꝝ generū sicut transglutio. partim ab attractiua naturali. ꝓtim ꝯo ab aīali motiua q̄ lacertis meri opat. Et sicut fames in ore stōachi partim naturali attractiua mēbꝛoꝝ innaniēte ipſis: partim ꝯo ab aīali sensuz inanitiōis pſtante. Hec aūt diuersitatē necesse est medico in cunctis operationibus subtiliter perscrutari.

Cap. viij.

¶ De spiritibus.

SPiritus est vapoꝛ subtilis ⁊ paruꝰ ex naturali sanguine gñatꝰ ad deferēdū ꝟtutes influētes a p̄ncipalib⁹ membris ad alia: ⁊ eaꝝ opationib⁹ seruiendū. Per hoc quidē q̄ vapoꝛ est a ceteris reb⁹ naturalib⁹ separat: ſz subtilis ⁊ perui⁹ ꝺ̄: ad differētiā grossi ⁊ caliginosi vap is ex quo gñatur pilus. Q̄: ꝯo ex co. ru. naturalr clara subtilis perui⁹ vapoꝛ gñari potest. Additū est ex naturali sanguine generatus. Vñ autem ex naturali sanguine vapoꝛ alius nature inutilis: generat subiungit ad deferendū ⁊c. que dicta sufficiētia sunt q̄tū ad medicū. Nā in ordine ad sanitatem recte ꝺ̄: spiritꝰ latoꝛ virtutis: vel subiectuz deferēs eā. cū cōstet ipſum esse vapoꝛē ⁊ per eius absentiā operationē cessare. Si ꝯo dicat interdū subiectū ee sanitatis: eo q̄ fert qualitatē: qua in parte ꝛ̄stituit actualis mēbri ꝛplexio: siue fluens sufficienter cōpiehēdi pōt in eo q̄ ꝺ̄: esse instrumētū virtutis operationē suā cū eo pficientis inq̄ntum mēbꝝ quo fit opatio p spm̄ ad hoc perfecte disponit q̄litatibus ei⁹. Vñ q̄ latoꝛ est qualitatū informātiū aliqualr mēbꝝ sine q̄bus nō posset opatiōes pficere. iō medicus eum dicit virtutis latoꝛē. Nā oēm qualitatē q̄ principiū est opatiōis aliquo mō vocat virtutē: nec per eā intelligit hic potētiā aie. ¶ Spiritū gña tria sunt: quē admodū ⁊ virtutū quarū latoꝛes exiſtunt. ſ. vitalis: naturalis: aīalis. vitalis aūt in ſiniſtro coꝛdis vētriculo generat. ⁊ ab inde p̄ arterias ad cetera mēbꝛa puenit: sicut ⁊ naturalis calꝛ ex ide fluēs. Ita q̄ calꝛ ⁊ spūs teſte. G. subiecto sunt idē: videlz vnꝰ vapoꝛ: sed sola differūt rōne. nā idē vapoꝛ inq̄ntū calefacit mēbꝛa tēperate merito calꝛis ꝺ̄: naturalis: q̄ ꝯo sub forma vaporis insensibiliter spirat in mēbꝛoꝝ: ⁊ penetrat ꝑz oēs virtutes spūs appellat. Reliq̄ ꝯo spūs: ſz subiectio nō differāt a vitali: rōne tm̄ differētes sunt. Vitalis ē̄ cuz ab epate fuerit iformatꝰ naturalis efficit. ⁊ exinde p venas cū sanguine ceteris distribuit mēbꝛis: ⁊ ꝓpterea dicit medicꝰ ipſz oiri ab epate. Cū aūt idē vitalis a cerebꝛo iformat ad alias actiones exercēdas trāſit in aīalem. ⁊ ex eo p nuchā ⁊ neruos ad cetera mēbꝛa ſert. vñ q̄ ꝓmo cōstat ipm̄ oiri a cerebꝛo. medicus dicit cerebꝝ esse mineram eius.

Spiritū tria genera.

¶ De reb⁹ annexis reb⁹ naturalib⁹: ⁊ ꝓmo de seru. Ca. ix.

REs naturales secūdarie ⁊ cōsequētes sunt q̄cūq̄ aliq̄ ꝑdictaꝝ sequunt naturali necessitate. sunt aūt q̄tuoꝛ. seruus etas coloꝛ ⁊ habitudo: quaꝝ etas ⁊ habitudo sequūtur cōplexionē velut causam efficiētē aut formalē. Seruus autē ⁊ coloꝛ partim sequunt cōplexionē. partiz autem naturalem cōpositionē membꝛoꝝ. Seruus ē̄ cum sit differētia corporū q̄stū ad oꝛgana generatiōis cōstat q̄ sequitur diuersitatē compoſitionis illoꝝ oꝛganoꝝ tanq̄ ꝓncipiuz formaliter distinguens eius differētias. ſcz marem ⁊ feminā: cuius cōpositionis diuersitas ptz per anathomiā mēbꝛoꝝ. Sequitur etiā cōplexionē sicut causam efficientem disponendo ad generationē maris ⁊ femine: ⁊ etiam sicut causaz formalē distinguentē in quolibet. Nā masculus de ratione seruus calidus est ⁊ siccus vel minus humidus. Femina vero frigida ⁊ humida. ⁊ ideo naturaliter abundat superfluis ad oꝛgana generationis tendentibus.

Cap. x.

¶ De etatibus.

ETas vero cū sit differentia durationis viuētis ex immediatis ⁊ corporalibus principiis vite causata. ſcz ex calido ⁊ humido viuifico sequit caliditatē ⁊ hūiditatē tanq̄ ꝓncipiū effectiuū. ⁊ iterū etiā sequit aliā cōplexionē. ſcz tāq̄ ꝓncipiū distinguēs eius differentias. ¶ Que sunt quatuoꝛ. adolescētia: iuuētus: senectus: ⁊ senīū. Adolescentia est etas in qua ſm oēm diametrū crescūt mēbꝛa. Vñ q̄ in tali etate abūdant corpoꝛa calido ⁊ humido viuifico: nō respectu sequentiū talis etas cal. est hu. manifeste ⁊ extenditur vſq̄ ad. xxv. annū ad plus: ꝛz in calidis regionibus citius terminetur: velut in terra ethiopie. q̄bus senīū. aduenit in. xxx. anno. ⁊ in quibusdā etiā meridionalibus habitationibus nobis vicinis: vt plurimū in. xxvuj. anno finitur totaliter crescēdi potētia. ¶ Juuent⁹ aūt est etas: in qua cessat crescendi facultas: ⁊ coꝛp⁹ ſm nature cursuz stat in sua perfectione ⁊ in mēbꝛis ⁊ in virtute. Vñ q̄ sistitur mēbꝛoꝝ extensio: ad quā humidū disponebatur: rōnabiliter in illa etate minus esse cēsetur q̄s in p̄cedēti. ⁊ ideo ꝺ̄: etas ficca: ⁊ insuper calida: q̄ nōdū viuificū humidū tm̄ est diminutū quin fouere valeat calidū sufficiens ad plenā informationē totius. Ex quo ptz: q̄ ꝛz in mēbꝛis decrescentibus calꝛ viuificus sit in eodē gradu intensionis sicut viuenti concedit̄: sub latitudine speciei. quē gradū radices nominauerunt q̄dā. tñ in crescentibus maꝛ est ratiōe subiecti q̄s in iuuenibus tanta p̄portionē corporis. nā in illis cōparatione suoꝝ corporū plꝰ est de humido viuifico q̄s in istis respectu suoꝝ qb⁹ ꝓpꝛio sermone notauit ille doctoꝛ egregꝰ dicēs eos plurimū habere calorē innatū. nec dicit intensiorē. Intensiꝛ ē̄ apparet in corpoꝛe minus humido sicut in corporibus iuuenū. Hec igitur etas sequitur complexionem calidā ⁊ siccā: velut p̄ncipiū formaliter distinctiuuz eius ab aliis q̄tū ad qualitates cōplexionales. Ad plꝰ autem extēditur vſq̄ ad. xl. annū ⁊ infra citius: aut tardꝰ attingit terminū ꝛz regionū diuersitatē. Cōsueuit autem hec etas virilitas appellari ꝓpter perfectionez. ⁊ a quibusdaz etiā etas statua: quia iudicio sensus in vno tenoꝛe pmanent in mēbꝛis ⁊ in virtute. ¶ Senectus ꝯo ꝺ̄: illa etas in qua coꝛpus ſm cursum sue durationis naturalis manifeste percipit defectū: solūmodo in ꝟtute: vt visum ebetari: auditū ingrossari: motū durescere: venerē sopiri: q̄ contingit naturaliter ꝓpter diminutionē innati caloris sequentis defectū sui subiecti. ſcz humidi viuifici: ꝓpterea formaliter respectu p̄cedentiū etas frigida censetur ⁊ ficca. Si enīz seruauerit eandem formam regimiuis in hac etate quaz in predictis: ꝓculdubio sentiet in effectibus virtutes diminui. vltimus autē extensionis sue terminus est octuagesimus annꝰ. ¶ Senīū ꝯo etas est in qua mēbꝛa coꝛpis absq̄ causa exteriori manifeste diminuuntur. Unde ⁊ coꝛpis statura curuari ⁊ mēbꝛa rugari ⁊ contrahi nō desinūt vſq̄ ad vltimū instans vite ꝓpter nimiū defectum innati caloris ⁊ humidi. quapꝛopter frigidioꝛ est: ⁊ ficcioꝛ est essentialr ceteris precedentibus: sed aquosis humiditatib⁹ indigestis est abundantioꝛ. ⁊ inde etiā medici denominant eaz humidā. Innuētes q̄ rōne illius hūiditatis potiꝰ q̄s rōne siccitatis ēentialis idiget medicinali regimie. huiꝰ aūt etatis mors naturalis ē termin⁹: ⁊ ꝓinde ꝺ̄: etas mortis. ¶ Inter has aūt etates medieꝰ tantū in etate crescentiū distinguit notabiles ꝓportiones: in quib⁹ nō solū crescentiū dispositiones variantur

Etates q̄tuoꝛ.

Adolescentia.

Juuentus.

Senectus.

Senīū.

Diuisio adolescentie aliaꝝ ⁊ tatez.

variãtur ꝯtũ ad gñationes mẽbrorꝫ in eis. quẽadmodũ explicat hypocratis doctrina: ſz etiã indiget vario regimine ſanitatis. Prima igit̃ creſcẽtie pars eſt etas lactãtiũ q̃ tribus ad plꝰ pficitur ãnis. Sequẽs aũt eſt dentiũ plãtatiua: que vſq; ad octauũ annũ extẽdit. q̃ lz ꝯtũ ad duales ⁊ quadruples. vij. vel. viij. mẽſe incipiãt. tñ q: illoꝝ mutationẽ ⁊ molariũ plãtationẽ in ſequẽtibꝰ annis pficiãt. ſ̃ attribuit illis. Tertia etas ꝓceſſionis dr. tũc tunc iã manifeſtiſſimo motu currẽdi ⁊ ambulãdi corꝑ cõcutit. Tẽpꝰ aũt lactantiũ infantia dr ſequẽtiũ ꝙ duarũ ſpaciũ pueritia ſtricte nominat: q̃ vſq; ad initiũ pubertatis extendit. qñq; tñ pueritia ſumit large. ſ. ꝑ toto ſpacio pubertatis: infra qꝫ ad plꝰ in oi parte corꝑis puli naſcunt. q̃ vſq; ad. xxv. annũ extẽditur. ⁊ ſic accipit puericiã. G. in illo amphoriſmo q̃nte particule. ptiſis fit marie ꝛc. Eſt aũt pubertas vltia ꝑs adoleſcẽtie in que puli oriũ: ⁊ ſuperfluitates q̃ ſunt p̃ncipia gñationis incipiunt reſolui a corꝑe: vt ſperma in maſculis: ⁊ in feminis menſtrua: ꝓpter qꝫ etiã dr etas pollutiõis: ⁊ in feminis vt plurimũ incipit in. xij. anno. in maribꝰ vero. in. xviij.

¶ De coloribus. Cap. xj.

COlor in genere conſideratus ꝑ tãto res eſſe ponit naturalis: q̃ñ ſine ipſo in gñe corꝑ ſanabile neq; eſſe. ¶ Sz quẽadmodũ humor in naturalẽ: ⁊ nõ naturalẽ diuidit: ſic ⁊ color. Naturalis aũt eſt ille q̃ cõuenit corꝑi ex innatis p̃ncipiis. q̃ ꝙ ex ſuperuenientibꝰ accidit innaturalis eſt ei. Et vterq; quidẽ cõſideratur a medico in illis partibus corꝑis: in q̃bꝰ color eſt ſenſui manifeſtus. Et he partes ſunt quinq;. ſ. cutis: vngues: puli: ⁊ oculi atq; lingua. ſz in cute ⁊ lingua: ⁊ puli: ⁊ vnguibꝰ: color a qualitate cõplexionali cauſatur in oculis ꝙ partim a cõplexione: partim ꝙ a cõpoſitione. Ea ꝙ parte qua ſequit cõplexionẽ ſcien dũ eſt: q̃ q̃dam colores in predictis partibꝰ cauſant immediate a qualitate cõplexionali. quedã ꝙ mediãte corꝑe alio q̃ habẽte. potentiã tingendi ⁊ colorãdi. ¶ Aduertendũ igit̃ eſt q̃ in vnguibus in cute: ⁊ ſuperficie lingue color naturalis eſt ille q̃ cõuenit eis ratione humoꝝ naturaliter dominantiũ corꝑi. Nã de ſe carent determinato colore: ita vt nõ colorata ꝓprie poſſint dici: ſz eã habent naturaliter qualitatẽ viſibilẽ: per quã diſponũtur ad oẽs colores ſuſcipiendos: quale eſt gipſum tranſparens: ⁊ tales apparent in abſentia humorum vel aliorum tingentium. ſicut in ſincopidum tamẽ per aliquod agẽs extrinſecũ vel innaturale non amiſerint predictã trãſparentiã. Simpler igit̃ color in eis ſingulariter cauſat ab eo humore: cuius colorẽ repreſentat: Sed cõmixtus color ex al. ⁊ ru. a tẽperamẽto humoꝝ cauſatur. Innaturalis autẽ color ipſorum res eſt que a morbo cauſatur vel ab eo: quod tã eſſe incipit cauſa morbi: vel diſpoſitionis innaturalis. Et ideo ꝓprie non cadit inter res naturales eius conſideratio: tamen vt clarior ſit de coloribus doctrina: ⁊ hic ⁊ in rebus contra naturã dicamus hic q̃ color innaturalis interdũ cauſatur immediate a corꝑibꝰ colorãtibus appropinquãtibus eis. Interdũ ꝙ ſola actione qualitatis alterantis. Colorantiũ autẽ corꝑoꝝ quedã aduenunt ab extrinſeco ſicut in barbaris maxime mulieribus ⁊ genas ⁊ labia ⁊ vngues. alcana tangẽtibꝰ ⁊ ſicut interdũ lingua quibuſdam maſticabilibus colorat. Quidam aũt ab extrinſeco manant ſicut humores ⁊ vapores ab eis reſoluti. quorum motꝰ ad predictas partes: vel a predictis immediate ſemper cauſatur ab ope expulſiue virtutis mẽbrorum tantũ: vel expulſiue ſimul ⁊ attractiue. Quod autẽ virtutes has ſtimulat: aut eſt res contra naturã: vt in ictericijs morpheis ⁊ in motibus creticis morborum ⁊ in ipſis morbis. Aut non naturalis velut in accidentibus animi. vt verecundia vel conatus nimius recipiendi anhelitum. aut notabilis meri potꝰ maxime noui: vel eruce comeſtio: q̃bꝰ cogitur ſanguis ad facie eleuari. vel fugere ab ea: quẽ admodum in timore: vel vapore ad linguã eleuari, ſicut cõtingit in acutis calidis febribus. A ſola ꝙ actiõe qualitatis alterantis colorantur innaturaliter ex obuiatione exterioris corꝑis actualiter immutãtis cũ excellẽti caliditate: aut frigiditate: ſicut in cauteriſis ptz: ⁊ in regionibꝰ in q̃bus excedit aer in p̃dictis q̃litatibꝰ. Talia aũt corꝑa colorãt predicta mẽbra duplicater. ſ. imutãdo ipſa mẽbra in ſe: ⁊ etiã imutãdo hũores eis ſuppoſitos: quas imutatiões facit aer manifeſte in cute. ¶ Piloꝝ aũt colores ab eiſdẽ cauſis oriũtur: ſed differũt ꝓ tãto. q: nõ colorant ab humoribus niſi mediãte vapore: q̃ materia eſt ipſoꝝ. Qualitas aũt cõplexionalis colorat piloꝝ dupl'r. vno q̃dẽ mõ gñando vapoꝛẽ predictũ: aut alterãdo tm: aliter ꝙ imutãdo tm pilũ iã gñatũ. ¶ Inter q̃litates aũt p̃ncipal'r a caliditate ⁊ frigiditate cauſant colores. albedo q̃dẽ et pũbertas a frigiditate. nigredo ꝙ rubedo ⁊ ruffedo ⁊ citrinitas atq; viriditas ſ̃ predictis mẽbris a caliditate cauſant: ſz nigredo et viriditas ab itẽſione vel adurẽte. viriditas tñ raro a ſola q̃litate gñat in eis: ſz attingẽti hũore vt colera viridi vel ſanguine cõgelato. ſz color ex albo ⁊ rubeo cõmixtꝰ cauſat a tẽperamẽto qualitatũ. ¶ Colores aũt oculoꝝ attendunt in duabꝰ oculi partibꝰ: ſcz in cõiunctiua. q̃ vt plurimũ alba eſt ex ſua naturali cõplexiõe. ceteri ꝙ colores apparẽtes in ea cauſant ex hũore tingẽte. raro aũt ex ſola qualitate. Attendunt etiã infra ambitũ cornee: vbi quatuor vt plurimũ colores apparent: quoꝝ duo ſunt nigri: ⁊ alꝰ inter ceteros vicinissimus albedini. pinde ſubalbidus dr: ⁊ frequẽter apparet in oculis recẽter natorũ. ⁊ eſt ſicut color apparẽs in vitro claro et pleno aqua turbida groſſa cũ dyafanietas albedini vicinatur ſicut in albumine oui. Alij ꝙ ſunt glaucus et varꝰ: ⁊ hi quidẽ quãtum ad formã coloris abſolute cõſideratam medij ſunt predictoꝝ: q: nec tñ participãt de forma nigredinis quãtũ niger. nec tñ de forma albedinis quãtũ ſubalbidi: quẽadmodũ ſenſus diſcernit. Ita q̃ fm hoc iudicium glaucus vicinior eſt ſubalbido: varꝰ ꝙ nigro. ¶ Si autez colores oculoꝝ p̃dicti nõ conſiderẽtur fm q̃ imitãtur formã corꝑis abſolute ſed fm id a quo ſpãliter cauſant in oculis: tũc ꝓculdubio inuenientur extremi glaucus ⁊ niger. Id aũt quo p̃ncipal'r colorat p̃dicta oculoꝝ regio: vt excellẽs gal. explicuit: eſt diuerſa participatio ſplẽdoris diffuſi verſꝰ corneã regionẽ. Ita q̃ oculi qui plurimũ ſplendoris ibidẽ participãt fiũt glauci. Cauſas aũt multiplicãtes inſeparabiliter in predicta parte ſplendorem ab eſſentialibꝰ componentibus oculi docuit elegãter ſumme gal. ⁊ hec ſunt. v. ſ. magnitudo cryſtallini humoris: fulgentia radioſa ipſius: appropinquatio ſitus eius ad corneã: pura ſubtilitas humoris albuginei: atq; paucitas eius: quibus ſimul concurrentibus glaucitas in ſummo cauſatur. Si ꝙ per ſingula ſit oppoſitũ pauciſſimus ſplẽdor irradiat partes illas: ⁊ ideo nigredinem imitant. Nam dyaphanum ſplendore carẽs in profundo nigrũ apparet: ſicut ptz in aqua maris. Abſolutio ꝙ ⁊ paucitas ſpirituũ iz in parte cauſe ſint predictoꝝ. ſeparabiles tñ ſunt ⁊ nõ ab eẽntialibꝰ ſumpte. quapropter etiam nõ occurrit eorum conſideratio: vbi tñ agitur de innata cõplexione ipſoꝝ. Inter predicta vero extrema ſcilicet nigredinem ⁊ glaucedinem tantum eſt medius color varius fm plus ⁊ minus. qui ex predictis medio modo cõcurrentibus fm plus ⁊ minus cauſatur. At vero cum predicta regio oculorum conſideratur fm q̃ veram formam coloris participat: tunc extremi colores eius ⁊ etiam medij habẽt cauſas alias a predictis: in quibus aliqui errauerunt non aduertentes ſupradictam diſtinctionem: nec etiam recolentes naturales perſcrutationes de coloribus animalium. Verus igitur color infra corneaz apparens color eſt vuee: que in quibuſdam eſt nigra: in aliquibus vero ſubalbida vel pure caropos. In aliis ꝙ maculas habet ſparſas hinde: quandoq; nigras interdum rufas: nunc vero ſaphireas: ex quibus medio modo concurrentibus ſz plus ⁊ minus medij colores generantur. ¶ Subalbedinis inſuper cauſa eſt: abundantia humoris aquoſi ⁊ indigeſti in cuea ⁊ ſub ipſa ſicut eſt in recenter natis. Et hinc eſt q̃ ſubalbedo raro apparet in adultis: ⁊ vt plurimum nõ niſi in habitatoribus valde ſeptentrionalibus: vt ſcotis ⁊ norwegis ⁊ ſclauis: qui ⁊ albugineum aquoſum ⁊ indigeſtum ⁊ multũ habent ⁊ vueas caropinas. Et iſtum colorem aliqui glaucum: improprie tamen vocant: de qua glaucedine ſolũ habet veritatem q̃ debilem cauſat viſum: ⁊ impotentes oculos ad intuendum ſplendorem.

De pilorum coloribus.

De oculorũ coloribus.

Cauſe coloratiõis oculi circa corneam.

Cã ſubalbedinis.

¶ De habitudinibus corꝑis. Cap. xij.

Habitudines corporis a cōplexione efficiunt: quaꝝ vna causat a tpamēto cōplexionis. ⁊ hec est mediocris iter alias. itaꝝ vt corpus nec egeat carne atq; pinguedine: nec i his ēt nimis abūdet ſz vtrūq; participet moderate. Hēs vero alie habitudines ab intēperata cōplexione causant. Quarū simplices quatuor sunt. ſ. carnositas: pinguositas: extenuatio: macies. ¶ Carnositas ꝙ est superabūdātia carnis ex causat a dño caliditatis ⁊ hu. apte ad nutrīmēdū. Pinguositas ꝙ ēſt pinguedinis supfluitas. ⁊ causatur a dño frigiditatis ⁊ ꝑdicte hu. lz aūt carnis et pinguedinis vna sit cōis materia. ſ. hūiditas apta nutritiōi veluti sanguis i habēnb⁹ sanguinē. prima tñ est differēs. Nāvnctuosa ꝑo sanguinis cōuenit gñande pinguedini. reliqua vero carni propterea diuersa requirūtur efficiētia nam qō vnctuosum est a frigiditate solum coagulatur: cū sit aereuz. residuum ꝙ q terreum est a quietate contemperatū: nequit a frigiditate nisi congelata coagulari: que nullo modo pōt esse viuifice operationis principiū. ꝑpter qō in eis coagulatur a calore. Cū igitur a mēbris diuersimode participet pinguedo tam ex cōsideratione vtriusq; causarū ei⁹ differētia participatiōis clarebit. eteñ ea que ſm nature ordinationē sanguinis vnctuositate nō nutriūtur. pinguedine carent: siue calida fuerint: vt sunt epar ⁊ pulmo: seu frigida sicut ossa ⁊ cerebrū. Quecūq; ꝙ vnctuoso sanguine nutriūtur manifestā habēt pinguedinē: ſz si frigida fuerint abūdāter vt intestina. q̄ lubrica ⁊ leuia cōueniebat esse rōne siccarū superfluitatum pertranseuntium ea ⁊ mollia ratione mēbrorū que sustinēt vel impellunt. Si ꝙ fuerint calida: moderata pinguedine disponūtur: vt cor ⁊ latera: cor eñ habet in exterior parte sue basis pinguedinez ad preparandam eam motui lenitate sua: vbi truncus orientis arterie frigiditate innata disponit ad generationē ipsi⁹. Interiorē ꝙ partē lenire sufficit atq; mollificare fluens hūiditas sanguinis quib⁹ auxilijs nō indiguit pulmo: lz fortiter moueatur qñ ſpōgiosus est ac naturāliter mollis. cerebrū vero dura est ⁊ dēſa substātia. verū si hmōi calida mēbra nullū per se localē motū exerceant: abūdare possunt pinguedine ma xime si fuerint remisse caliditatis ⁊ vicina frigidis mēbris: vt renes. ¶ Extenuatio vero defectus est vel nimia diminutio carnis. ¶ Macies aūt defectus pinguedinis: et he due habitudines a sola domināte siccitate causant posito q caliditas ⁊ fri. nō excedāt tēperamētū. In oib⁹ aūt effectibus ad quoz gñationē plures cause sunt necessarie deficiente vna cessabit effectus. vnde cum ad generationem superfluе carnis aut pinguedinis due sunt necessarie qualitates: vt dictū est: quaruz altera est velut efficiens altera vt materia necesse est vt deficiente hūiditate propter siccitatis excessum vtrūq; deficiat predictorū. Nam hūiditas nutrimentalis est ipsorū materia. sed ex parte vnctuosa pinguedinis: et residua ꝙ carnis. ¶ Ex quo tā patet q excessus frigiditatis nō est necessarius ad causandam maciē: nec sīlr excessus caliditatis ad extenuationē: nisi dicatur causa extenuationis esse pro tanto: quia siccitatem introducit ⁊ fouet. si ꝙ caliditatis aut frigiditatis excessus cū dominēti siccitate cōcurrat: non alia spēs habitudinis causabitur q̄m predicte due. differūt tamē ſm plus ⁊ minus ⁊ ſm accidētia que ipsa cōcomitātur. Ad quā etiā differētiam significandā: quedā eis propria nomina reperiuntur imposita. iuxta quā cōsiderationem aliqui vocauerunt habitudinem causatā ab excessu caliditatis ⁊ siccitatis extenuatam maciem ad insinuandum duo. ſ. diminutionē carnis ⁊ pinguedinis ⁊ excessum diminutionis. Eā ꝙ que a modico excessu frigiditatis a magno siccitatis synthesim vocauerūt: volētes significare q̄ in talib⁹ cutis adheret ossibus equaliter: quasi simul sita vel cōposita. i. sigillata vel coequata illis. Illā aūt habitudinem que causatur a magno excessu frigiditatis ⁊ minori vel equali etiā siccitatis nominauerunt scalliditatem. i. habitudinem mortificate extenuationis propter manifestam habitudinem sensus ⁊ frigiditatem cutis. ¶ Cōposite vero habitudines ex simplicib⁹ cognoscuntur. eaꝝ tñ due sunt notate. ſ. cōposita ex abundantia carnis ⁊ pinguedinis: que cōiter bona habitudo appellat: ⁊ ab aliquibus crassitudo. tamen hic aliqñ indifferenter sumitur quandoq; pro abundantia carnis vt apud Joannicium: quandoq; pro abundātia pinguedinis vt illo aphor. Crassi valde fm naturam. ⁊ exinde etiam applicatur ad compositam ex vtroq; que ex temperata caliditate ⁊ abūdanti hūiditate causatur. Alia ꝙ cōposita est ex defectu vel diminutione pinguedinis atq; carnis: et extenuata macies dicitur de qua dictum est supra.

Carnositas.
Pinguositas.
Extenuatio, macies a sola siccitate causantur.
Extenuata macies. Synthesis. Scalliditas. Bona habitudo.

¶ De rebus non naturalibus. ⁊ primo de continente siue circunenunte corpus. Cap. xiij.

Res non naturales sunt q̄ tñ ad bñ esse sanitatis requirūtur. nā sine ipis pōt esse corp⁹ inquātū sanū: ſz nō inquātū corpus aut viuēs. vñ qz comitanf sanabile corpus potētes imutare ipm inq̄ tū talis ꝓpterea dñr res fore sine q̄bus corp⁹ sanabile viuere salubriter neq̄t diu. ¶ Quarū quedā sunt ꝓncipales: alie ꝓnītes. Principaliuz vero ſex sunt gña. Primū q̄dē genus est cōtinens. Scōm vero gen⁹ ꝓprio caret nole: sed cōprehēdit sub se motū vel exercitiū ⁊ quietē. Tertiū vero gen⁹ est cōplexionatū. Quartū autem somnū ⁊ vigilia cōprehēdit. Quintū vero inanitionē ⁊ repletionē. Sextū quoq; genus est passio mētis: que alio modo passio coꝛdis: aut accidēs animi vel anime appellatur. ¶ Cōsequētes autē hec sunt tpa regio: cortus: ares: ludus: balneū: ⁊ ꝓsuetudo. Hec igitur oia: qñ opposita cōtinent differētias oppositas dispositiōes causare possunt in sanabili corpe. ita q̄ nec tñ dispositionē naturalē: nec tñ innaturalē vel cōtra naturā. ꝓpter qō nec res dicūtur esse naturales: nec cōtra naturā sed pro tāto naturales esse negātur vt insinuetur q̄ ex parte maioꝛ possunt corrūpere q̄s saluare corpus sanabile: cū extrema in eis cōcurrāt lōge frequētius q̄s mediū ꝓportionale corꝓoꝛ⁹: ꝓpter qō Gal. egregie dixit esse causarū salubrium ⁊ non causas salubres. Possunt eteñ egre esse: nā vt dicit si indigēti corꝓoꝛi applicentur in debita quātitate ⁊ qualitate sanitatis sunt cause. Si vero nō indigēti applicentur: aut indigēti: nō tñ in qualitate aut quātitate debita sanitatē corrūpunt. Necesse est igitur medicoꝛ: cuius officiū est eas cōmensurare corꝓoꝛibus: differētias cognoscere: q̄b⁹ possunt corꝓoꝛa immutare: eo igitur ordine quo regimē circa res predictas est ordinādū quib⁹ licet corꝓoꝛib⁹ ꝓsequamur cōsiderationē ipsoꝝ. Prima vero cōsideratio circa cōtinens est habēda: ⁊ aduertendū est q̄ est duplex. ſ. cōmune oībus hominibus: ⁊ est aer ⁊ propriū cuiuslibet. ſ. vestes ⁊ quecūq; operimēta omniū mēbroꝝ aut aliquoꝝ. Hec duo tñ differēter immutāt corpus. nā aer immutat in ſupficie maxime partes q̄ detecte sunt aeri. ⁊ iterū in ꝓfundo precipue membra illa ad que natura ordinauit eius substantiā peruenire. Hec autez sunt os ⁊ nares ⁊ meatus palati ⁊ vuula: ⁊ epyglotum: ⁊ trachea: ⁊ pulmoꝛ ⁊ cor: ⁊ pectus: ⁊ vniuerse arterie. Coꝛ siquidē: ⁊ arterie oēs que intra cōcauitatē pectoris ⁊ clibani continentur a pulmone ⁊ pectoꝛe recipiūt aerē ꝑ suas porositates: cetere ꝙ ab extra ꝑ poꝛos corꝓoꝛis. Predicta igit mēbra: et que in eis ꝓtinent velut in corde: ⁊ arteriis sanguis. ⁊ spūs immediate: immutant ab aere. Tā manifeste ꝙ imutātur ab eo q̄ medicus dicit cū nutrire spūs: ⁊ augere: nō equidē materialiter: sed effective. Nam temperando caloꝛem consumptiuum spiritū reparat deperditionem ipsoꝝ. ⁊ insuper auget eos. tñ vbi medic⁹ dicit q̄ materialr nutrit spūs ita q̄ in eoꝝ substantiā trāsēudo restaurat deperditionem ipsoꝝ: ⁊ in parte auget: nō obest ei. Nam siue spūs trāsmutāt aerē in sui substātiā: siue nōiuna est semp forma qua potest aer spiritibus obuiare: nec potest hoc vllo artificio variari. sed cum simplex ac tale nequeat esse materia cōpositi vel cōmixti: asseri potest q̄ nutrit: vel auget spūs mō predicto. nā caloꝛ naturalis spirituuz: lz vt naturalis semp sit tēperatus: ⁊ refrigeratiōe nō indigens tñ ꝓuꝛ intendit a conclusis fumositatib⁹ eget beneficio aeris tpantis ad reparationē spirituum. q̄m caloꝛ fumositatū ipsoꝝ est cōsumptiu⁹. ¶ Operimēta vero corꝓoris immutāt exteriora solū immediate. aer autem ꝑ se: ⁊ ꝑ accēs immutat corpus qualitatib⁹: aut substātia: vel vtroq;. Superficiē q̄dē corꝓis solū quatuoꝛ tāgibilib⁹ qualitatib⁹. ſcz caliditate. frigi. ſic. hu.

Principales.
Consequētes.
Contingēs duplex cōmune et ꝓpriū.
Quomō aer nutrit ⁊ auget spūs.

Aer lucidus. profundū autē imutāt eisdē.⁊ insup etā visibilib⁹ qualitatibus ⁊ substātia. Nā lucidus:⁊ subtilis:⁊ purus aer spūs. et sanguinē clarificat subtiliat:et depurat: vnde cor letificat:mentē serenat:corpus letificat:digestionē in olbus mēbris festinat. Tenebrosus autē:⁊ grossus:⁊ turbid⁹ ecōtra cor cōfuscat:mentē cōturbat:corp⁹ grauat:digestionē retardat:⁊ ipedit ꝓhibēs supfluitates saltē fumosas:et vapores sas cito resolui a corpore. ¶ Quādoq; etiā informat aer a causis extrinsecis:vt pote stellis:aut mineralibus:aut plātis:aut alalibus aliqua insensibili virtute qua corpus immutat efficacissime:ita ꝙ quādoq;:⁊ alicubi fit venenosus ⁊ pestifer. alibi ēt adeo tyriacalis:vt nullis venenis ibi corpora ledant:aut parū:sicut in aliquibus insulis hybernie.

Aer tenebrosus.

Aer ad uersis causis infōrari pōt et corp⁹ immutat.

Inter quas etiā alique sunt in quib⁹ nūq; ieneranf cadauera mortuoꝝ exposita aeri. Alios etiā effect⁹:tam notabiles interdū ipumit corpori hac ex parte:vt spūs:⁊ cerebrū adeo tēperet:⁊ illuminet ꝙ preter solitū eleuetur ad occulta intelligibilia contēplanda:⁊ etiam ad speculāda futura et vir ad omnē actū rationis expedite pficiendū. Interdū ecōtra perturbat vsq; ad permutionē rationis:aut totaliter aufert seu ligat. Effectus aūt eius per accidēs innumerabiles sunt:sed incōmuniter accidētib⁹ ptz veritas:vt in frigido aere q̄ cōfortat digestiuā:⁊ vires corporis in his:quorū abundāt viscera spiritibus:⁊ calore cōcludendo interius.

Mutationes aeris a corpib⁹ celestib⁹.

Mutatōes autē aeris a corpib⁹ celestib⁹ multiplicitet imutaf:⁊ in diuersis tēporū spaciis fm diuersitatē eoꝝ:que oia:hꝫ expediat medicanti pcōsiderare: verūtamen ex scētijs pcēdentibus inuestigata rememorat. Inter immutationes autē que in aere fiunt a ꝓdictis corpib⁹ manifestiores sunt: quas motu suo facit sol in quatuor anni ptib⁹.⁊ post has quas facit luna in quadris mēsium. Aeris aūt dispositio naturalis:⁊ cōis i quatuor anni tēporibus manifestā hꝫ diuersitatē in medio cuiuslꝫ illarū partiū. In extremitatib⁹ autē cōcāt sibi inuicem.⁊ igit in medio veris fm cōem cursum solis aer est tēperatus in quatuor qualitatib⁹:⁊ ab eo tps tēperatū denominaf. tale ꝙ est illud qđ de se corp⁹ in sua dispositiōe cōseruat:nec aliqua qualitate manifeste alterat ipm: qm̄ nec calore facit sudare:vel estuare:nec frigore tremere:vel rigere:vel stringi:nec siccitate durescere:vel arefieri:vel exasperari vel corrugari:nec humiditate mollescere:vel torpere: aut reumatismis effluere:vel grauari. In medio ꝙ estatis ca.⁊ sic.maxime sole cōiuncto canicule ac pgrāte leonem. In medio ꝙ autūni tēperat⁹ est in frigiditate:⁊ manifeste declinās ad siccitatē. In medio ꝙ hyemis frigid⁹ est:humidus.accidētaliter aūt pōt ab alijs qualitatib⁹ i ꝓdictis tpibus informari. In quadris aūt mēsiū mutatio aeris maxime manifestaf in intentione:et remissione frigi.et humi.

Mutationes aeris ab alijs elementa.

¶ Mutatio vero q̄ fit in aere nos cōtinente ab elemētalibus corporibus:vel fit ab igne actualiter:⁊ existenti in subiectis inferioꝝ:vel ab aqua:vel terra:vel cōtentis in eis vel a vaporibus resolutis ab eis. Ab igne quidē calefit.et extenuatur:⁊ fumo etiā cōturbaf interdū. vnde si habitatio q̄ habitantis abūdat sicca fuerit naturaliter atq; calida habebit aerem immoderatū siccū:⁊ calidum succensis fomacibus. Si ꝙ naturaliter declinauerit ad oppositas qualitates purificabit aer:⁊ corrigetur frigi.⁊ hu.excessus. Aque vero p se vicinū aerē infrigidant:⁊ humectāt.et plus dulces q̄s salse:sed ex refulgētia radioꝝ caden tū super eas et luminositatē in aere duplicant:et calorē. vnde quotiescūq; inter solem precipue meridianum:⁊ habitationē mare vel magne aque medie sunt:semp est habitatio magis calida:⁊ aer lucidior:ita vt in estatis meridie delitescat habitantū visus. maxime oculos molles:⁊ debiles habētū. Terra q̄dē qualitatib⁹ q̄dē atq; situ informat aerē:qualitatib⁹ q̄dem.nā si fuerit pinguis:⁊ lutosa humidū reddit eū:et grossum. si ꝙ arida fuerit:⁊ fabulosa siccū cōstituit:⁊ pulueru-

Terraꝝ sit⁹ qua quadruplex.

lentū. Arida ꝙ⁊ calculosa siccū⁊ purū. Terrarū situs est quadruplex.nā q̄dā in vertice mōtis:q̄dam in eius declinio:q̄dā autē in valle:q̄dā autē in libera planicie situātur. In vertice vero mōtis cōparatione ceterarū partiū subiectarū aer subtilissim⁹ est ⁊ purus ab extraneis vaporibus et etiā frigidus. In valle vero circa quā hincinde montes eminēt grossus est ⁊ impur⁹:⁊ cōparatione verticis calid⁹ ꝓpter reflexionē radioꝝ solarū precipue in estate. In hyeme ꝙ si mōtes hincinde fuerint alti valde ꝓpter vmbriositatē frigidior est aer in vallibus. Aer autē in declinio montis in substātia mediocris est:⁊ mediocriter pur⁹:nisi p accidens conturbet:veluti cū ex vicinis paludibus vapor illuc ascēdēs ibidē reflectit ꝓpter supeminentē verticē montis: ꝓpter q̄ aer excellēter cogitur ingrossari:sed interdum ibi calidior interdū frigidior est q̄s in vertice. interdū vero mediocre. nā si declinū opponat septētrioni frigidior est:cuius a vertice obūbretur. Si ꝙ meridiei calidior:cū septētrionis flatu tegat.et ibidē meridionales radij reflectant. Si aūt opponat orienti:vel occidenti mediocriter erit calid⁹ atq; frigidus.libera planities est:que adeo detecta est:vndiq; q̄ mōtes eam obumbrare non possunt.⁊ ꝓpterea libere flatibus euentatur.⁊ ab ortu vsq; ad occasum libere recipit beneficiū solis in qua mediocris est aer in omnib⁹ dispositionibus suis.

Aer immutat ab his q̄ continent tā in terra q̄s in aq̄

¶ Et que in terra cōtinent:⁊ aqua immutāt aerem:sed rarius que in aqua. Que enim cōtinētur in aquis impetuose fluētibus:vel in mari nūq; sensibiliter immutāt.q̄ vero in aquis stantibus velut alalium mortuorum cadauera: vel putride plāte nocius qualitatib⁹ ipm informār. Sed q̄ in terra cōtinent ipm frequēter immutat.

Mineralia.

¶ Quoꝝ q̄dā sunt naturalia:quedā artificialia. Naturalium vero quedā mineralia:quedā plante.quedā vero supfluitates ex animalibus gñate. ¶ Mineralia vero immutant fm exigētiam sue nature. Nā minera sulphuris:⁊ arsenici calefacit aerē ⁊ exiccat. Marcasite ꝙ:⁊ antimonij infrigidat:⁊ exiccat.⁊ sil'r in ceteris. Similiter minera tyriacalium lapidū quales sunt illi quos vocant arabes bezahar tyriacalem aerē reddunt:et oppositā venenosum:et sic de alijs. ¶ Plāte vero immutāt sua quātitate:⁊ qualitate.

Plante

Quātitate q̄dem.nā arbores alte maxime si dense fuerint: velut in silua aerē obūbrāt:⁊ ꝓhibēt euētari:vnde grossior efficitur.⁊ ideo minus salubris est habitatio q̄ intra densitatem arborum collocatur. Si vero silua sit ex parte septētrionis algorem boree reprimit. Si vero ex parte meridiei tēperat estum. Qualitate vero informat ipm.nā temperare temperamento aromatice suauitate⁊ puritate.fetide autem horribilitate:⁊ in ceteris qualitatibus sil'r:propter q̄ valde spūalia ledit:⁊ caput obumbrari sub arbore acuti et amari saporis vt ficulnee:⁊ nucis:⁊ malignanati:⁊ maxime fetide vt sambuci:⁊ sike iudiciū est de stramētis plantarū q̄ fiunt in māsionib⁹.

Supfluitates ex alalib⁹.

¶ Supfluitates q̄ ex alalibus gñant in terra:vel sunt exēcta a viuoꝝ corpibus:aut sunt reliq̄e mortuoꝝ. Inter prima vero solū fim⁹ manifeste imutat.nā oīs fimus quidē calefacit aerē.sed aliquis exiccat:vt colūbinus. aliquis vero sicut vaccinus⁊ porcinus grossum reddit⁊ humidū. hoīs tñ dat ei grauē odorē. Inter vero mortuorum reliquias sola cadauera sua putredine manifeste immutant eum.

Resoluta tā in terra q̄s in aqua

¶ Que vero resoluunf a terra⁊ aqua et a cōtentis in eis vapores sunt. qui autē a cōtentis in eis resoluunf immutāt aerē:velut ex supradictis perpenditur.et in tantū etiā efficaciter ipm immutāt ꝙ eius corrūpūt substātiam:⁊ efficit pestilens⁊ venenositate sua sanguinem:⁊ spirit⁹ in corde⁊ arterijs putrefaciens⁊ corrūpēs:maxime in debilib⁹⁹⁹

velut frigiditatē.si per loca niuosa.vel grandinosa transierint.aut caliditatē etiā.si uentia deserta pflauerint. Ybiq; maxime manifestat cor̄ impressio.vbi per fauces cauallatas angustas valles ingrediunt. ¶ Artificialia ꝯo in terra locata.et aerē immutātia manifeste sunt mānsiones q̄ differunt materia.ꝛ forma.ꝛ situ.ꝛ q̄ntitate ꝛ incolatu.materia q̄ppe. Nā q̄ de pura terra vel lapidibus.aut lateribus.ꝛ cemēto sunt frigidū reddunt aerē.q̄ vero de lignis.et paleis caliduū. Mō si solū mānsionis pauimentū fuerit lapidib⁹ aut lateribus:ꝛ cemento puriorē quidē erit: sed valde frigidus mansionis aer. Terreū autem puluerulentū reddit: et pulmoni nocuum. Quod ꝯo de forma mānsionis immutat aerem est abūdantia:vel defectus spiraculosū.si vero mansio fenestrata fuerit:aut multis perforata spiraculis puriorem habebit aerem.q; liberius euentabilem minusq; transquillum. Spiracula vero tm̄ septēntrionalia frigidā constituunt mānsionē.tm̄ vero meridionalia calidā ouētalia vero:ꝛ occidentalia medio modo. Quod si mansio spiraculis caruerit velut testudinosa:vel forte permānserit obturata.impur⁹ et grossius efficitur mānsionis aer.ꝛ grauis in spirādo sentitur. Et si a pluribus frequentet celeriter calefit:ꝛ estuosus efficitur:vt in stuffa:egrisq; corporibus residentibus ibi precipue de foetidis ꝛ putrefactis humoribus cito corrumpitur ꝓpter hoc igitur sub tētoriis:ꝛ papilionibus extra puriorē est:ꝛ liberiorē aer:etenim spirare potest vndiq; ꝓpter raritatem pānī.nec ideo salubrius est sub diuo dormire ꝓpter subitas alterationes aeris.ꝛ incidentia radiorū celestū maxime perpēdicularū qui omnū sunt fortissimi. Quāobrem papiliones qui a pinaculo vsq; ad medium corpus spisso tegūtur cōstat esse tutiores ad dormiendū sub eis. ¶ Situat aūt mansio.vel in superficie terre:vel in profundo.et in superficie quidem subtilioris:ꝛ purioris aeris est. Subterranea vero grossiorē hz aerem ꝛ impurū:estate frigidū valde: sed hyeme calidum ꝛ caliginosum ex cōclusis vaporibus:ꝛ est omni tempore reumatismis habundās. Quātitas autē mānsionibus:ꝛ in toto:et in partibus est attendenda.,pinde lata:ꝛ alta mānsio atq; longa purissimum hz aerem:ꝛ omni tēpore frigidiorē.oppositā vero calidiorem:ꝛ minus purū. Que vero spissos hz parietes atq; tectum:maxime a parte meridiei frigidior est econtra vero si spissitudinē habeat in etsdē partib⁹ ex parte septēntrionis. Que ꝯo p̄dictas ptes tenues hz quarūlibet qualitatū impressiones de facili recipit. ¶ In colat⁹ hoim si cōtinuus fuerit in mānsionib⁹ aer purior erit ꝛ minus frigidus: ac etiā minus humid⁹. Nā caloꝛe corpoꝛū:ꝛ igne purificat:ꝛ calefit. si vero mansio diu fuerit distincta. alīs destituta. humescit aer:ꝛ frigescit:ꝛ corrūpitur:precipue si fuerit arcta:ꝛ subterranea.ꝛ spiraculis carens:aut si antris:et foueis abundauerit intra tectum.

Artificialia velut mansiones.

Alīs de stituta.

¶ De operimentis. Cap. xviij.

Operimenta diuersificātur:vel natura vel artificio. Natura q̄dem.qm̄ coꝛ materia vel ex aialib⁹ vel ex plātis accipit. ¶ Ex aialibus aūt vel ex membris vel ex superfluitatib⁹:aut vtroq;. A mēbris autē corpoꝛum accipit de quo fiunt operimēta pedibus ꝛ manib⁹ qsq; singulū ventri:q; qꝛ insensibiliter corpus immutāt ratione materie.ideo relinquunt. Ex superfluitatib⁹ autē fiūt operimēta:qsq; de pilo velut lanea vestis:qsq; de humiditate saliuali:quēadmodū pānus de serico. Ab vtroq; vero sumunt operimēta que de pellibus fiunt:quarū pelliū que dā sunt aromatice naturaliter:q̄dam grauis odoris. ¶ Ex plātis autē cōia optimēta:vel ex tenui cortice fiunt:vt in lino.ꝛ canabo:ꝛ similibus:vel ex lanugine floscul⁹:vt bōbace. ¶ Artificialia vero q̄bus diuersimode corp⁹ immutat sunt hec.s.filatura grossa vel tenuis.textura densa vel rara lotura:cōdutura:varia cōpositā:vel simplex.recens.vel antiqua.fumigatura fetida:vel aromatica forma lata:vel stricta tinctura diuersa. Omnia cōmuniter operimenta cōueniunt in calefaciendo corpus per accidens.s.reflectēdo fumos:ꝛ vapoꝛes calidos.qui spirāt a corpoꝛe:et per ꝓs raresaciunt cutim. Differunt autē qm̄ que pilosa sunt amplⁱ calefaciunt.exiccant etiā:et indurant cutim aspiritate sua lenta vero que de lino fiunt:et serico:et bombace leniunt:ꝛ minus calefaciunt:nec exiccāt. immo ex natura sue cōpōsonis infrigidāt. Similiter que de tenui filo sunt:et rata:ꝛ lauta minus ceteris calefaciūt. Ita ꝯo ꝛ q̄cunq; simplici aqua lauātur ꝛ retentiua sunt minus q̄s que cū litiuia et acutis: vt sapone vel similibus abluūtur: immo cum sunt recenter lota in prima obuiatione ad corpus actu infrigidāt. Similiter autē ꝛ pelles que cōdiuntur cum sale:furfure vel creta et recenti pinguedine minus calefaciunt:ꝛ exiccant q̄s que cum calce ꝛ pinguedine antiqua ꝛ salsa. ¶ Operimentum autē suffumigatum immutaret diuersimode sm̄ exigētiam suffumigij q̄s tum ad qualitates cōplexionales: sed q̄tū ad odoꝛem q̄ aromatica sunt:seu naturaliter: seu accidentaliter cor cōfortant:ꝛ cerebrū atq; letificāt:dum tamen indiuduo ꝓportionentur.nō enim q̄cunq; aromatica omnes delectant.q̄ vero grauis odoris sunt operant econtra. ¶ Tinctura vero parū immutat corp⁹ nisi q̄tum visum delectat: aut displicet. Aliter aūt immutāt sm̄ exigentiā tinctorū. Nā q̄ stipticis tingunt:vt grana:ꝛ p̄sidia minus rarificant cutim q̄s que cum acutis:ꝛ aperitiuis. ¶ Iterū autē in pellibus et pilosis operimētis diuersa est immutādi potentia. Nā eoꝛum quecunq; multo pilo abundant molli.ꝛ leui:vehementius adherent corpori. vnde amplⁱ calefaciunt:minus tamē exiccāt. Que vero modicū habent pili parū valde calefaciūt. Similiter q̄ durum habent ꝛ asperū pilū calefaciunt parū:ꝛ multū exiccant ꝛ indurant. Iterū etiā q̄ ex colericis aialib⁹ sunt vt ex vulpib⁹ multū calefaciūt ꝛ exiccant. q̄ vero ex aliis min⁹. Amplⁱ autē q̄ sunt ex aialibus humidis atq; calidis pediculos fouent atq; multiplicant: vt pelles agnine. Que vero ex callidis:ꝛ siccis pulices: vt vulpine. Que vero ex frigidis.et siccis vermina raro fouēt nisi forte sudoꝛe:vel alia superfluitate foedescant.

Ex plātis.

Ex artificio.

Ex suffumigio.

Ex tinctura.

¶ De exercitio siue motu. Cap. xx.

Exercitium siue motus. vno modo large accipitur:ꝛ est occupatio mēbri cuiusq; circa propriā operationem sm̄ quē modū exercitatur ocul⁹ in videndo:ꝛ organū audit⁹ in audiēdo:ꝛ olfactus in odorā do ꝛ lingua in gustu:ꝛ loquela:ꝛ dētes in mastiēdo:et neruri in trāsglutiēdo:stomach⁹ in cōtinēdo ꝛ digerēdo. Nutriēs pumū spūalia mēbra in anhelādo:ꝛ spāl⁹ pulmo: trachea arteria ꝛ epyglotū in clamore:ꝛ cātu ꝛ de ceteris consimilr ꝛ sm̄ hoc quies ꝛ ociū eoꝛudem ꝓprie.ꝛ dicit ociū ad differētiam somni in quo mēbra aiata cessant ab opatione non ocio sed potius pdunt sensus organ ligamēto. ¶ Aliter ꝯo exercitiū stricte ꝛ motus localis p se vel p accidēs ꝓcreatus. per se quidē:vt ille qui lacertis:ꝛ tūcturis ꝓpriis exercet in oībus: aut in aliquibus membris. Per accidēs vero vt quo mēbra alicuius mouentur motu alterius mouētis:ꝛ mobilis sicut nauigatio:suspēsio:vectio:ꝛ etiā fricatio:et dicit suspēsio:cū sedens:vel iacens in vase.vel sede pendēte in aere hincinde mouet:sicut pueri in cunis pendentib⁹ vectio sicut latio in brachiis: aut cruribus: aut similibus modis. Hoc autē motu vectionis mouet cerebrū moto capite:ꝛ mouetur stomach⁹:ꝛ epar ꝛ splen:ꝛ similia moto clibano. ¶ Exercitiū primo mō sumptū:q; circa ꝓpriā vniuscuiusq; operationē cōsistit semper particulare est:ꝛ et⁹ differentie sunt solūmodo moderatū:ꝛ imoderatū: moderatū autē est illud qō fit circa obiectum mediocriter ꝓportionatum virtuti:ꝛ in spacio tpis mediocris: immoderatū vero econtra. vnde moderatū exercitū visus est medios intueri colores:ꝛ sub luce mediocri:ꝛ in spacio tēporis cōpetēti similiter mediocria in quātitate:velut ex literis in legendo. nec nimis graciles:nec nimis grossas:similiter exercitatum moderatū audit⁹ est mediocres sonos audire: et mediocri mota. simil⁹ epyglotis:ꝛ canne cantare:vel clamare in vocibus mediis:ꝛ nō nimis diu. nec parū.ꝛ in ceteris simile iudiciū obiectū autē mediocre vnicuiq; est illud in quo marime delectat velut optima oculoꝛ cōpositio in viridi:lapsa vero magis in aliquo altoꝛ sm̄ inclinationē lapsus ipsoꝛ. similiter autē ꝛ optima compositio organi auditus in potissima melodia. lapsa vero in alijs. nā sicut nō oībus idem sapoꝛ est delectabilis:nec idē coloꝛ. aut idē sonus similiter. Mora ꝯo mediocris est illa i quo mēbrū. nec grauari. nec turbari percipit. cuius terminus fatigationis initiū existit. predictū igit exercitiū si fuerit moderatum.ꝛ subst̄iam.ꝛ virtutē

Exercitiū dupliciter sumitur large et stricte.

Diffe. exercitii primo mō sumpti sūt moderatus ꝛ immoderatū.

virtutē membri cōseruat atq; confortat: immoderatū vero debilitat: et resoluit. Excellētie enim sensibilū corrumpūt sensum, propter qđ nimia lux visum: ꝛ violētus sonus auditum corrūpunt: moderata vero quies cōseruat: sed immoderata hebetat. ¶ Exercitiū autē prout est mōtus localis hȝ prędictas differentias: scz moderatū: ꝛ immoderatū: q̄ patent ex dictis ꝛ in plus etiā diuidit in vniuersalē ꝛ particularē. vlis autē motus est ille in quo oīa mēbra corporis mouent per se: vel per accidens: sicut est pedi tare: vel equitare: et fodere. ꝛ sīlia particulare vero in quo alt; quod membrum tm̄ mouet sicut scribere: fuere: pingere: annulos et sīmilia fabricare ꝛ vlum quoddā est equal. quoddā vero inequalis. Equalis vero mot⁹ est in quo mēbra cuncta laborant vniformiter equalitate ꝓportionis: qualis est ludꝰ pile ꝛ lucte. Inequalis vero in quo aliqui laborant plus aliis: sicut in pedi tādo plus pedes: in fodiēdo plꝰ brachia: ꝛ dorsum: ꝛ cetera. ¶ Motuū autē quicūq; est moderatus tēperate calefacit: ꝛ mēbroꝝ superfluitates tm̄ dissoluit isensibiliter: ꝛ expiare facit: immoderatus vero calefacit immoderate fumos acutos in corpore multiplicat exiccat dissolnendo: ꝛ educendo substātiales humiditates: ꝓpter q̄ postremo cū diu frequentat infrigidat cōsumpto subiecto naturalis caloris. ¶ Tēperata ꝯo quies tēperamentū causat in mēbris: in tēperata vero retinēdo superfluitates humectat: ꝛ exinde tādem infrigidat suffocādo naturalē calorē.

Exercitiū moderatus ꝓseruat immoderatū debilitat.

Mód⁹ moderatus ꝛ ī moderatus.

Quies moderata ꝛ immoderata.

¶ De complexionatis. Cap. xvj.

Cōplexionata duplicater a medicꝰ ꝓsidꝛantur.

COmplexionatū hic large sumptum ꝺ: oē corpus aliud a continente qđ obuiare pōt corpori sanabili. ¶ Cōplexionatoꝝ autē ḡna duplr cōsiderātur a medico. Uno quodā mō ꝛm ḡna rerum a quib⁹ sumunt: ꝛ ꝛm hoc eoꝝ quedā sunt simplicia: vt aqua. q̄dā vero cōmixta: vt lapideo: metalla ꝛc. Quedā autem in via cōmixtionis: vt nix ꝛ ros. ¶ Mixtoꝝ autē quedā sunt mineralia: q̄dā vero sumpta ex vegetabilibus. quedā ex aīalib⁹. ꝛ mineraliū: quedā sunt lapides: quedam metalla: q̄dam media inter hec: vt argētū viuū: ꝛ sulphur: ꝛ atramenta: et salia: ꝛ sīlia. Uegetabilia hic large dicūtur ola quecunq; terre: vel aque adherent: ꝛ sub determinata forma recipiūt incrementū absq; volūtario motu. terre q̄dem adheret caulis: ꝛ lentigo aque in stagnalibus aquis. Scōm aūt hanc cōsiderationē fungi: ꝛ tubera sub aliis vegetabilibus vectigalibus cōtinent. Ex eis autē q̄libꝫ accipitur tota plāta sicut lentigo aque cum ponitur in sirupis: aut aliquid ex ea. Quod aūt ex ea est: vel est pars integralis ipsius: vel aliquid aliud ꝓductū ab ea: ꝛ integraliū partiū quedā sunt radices: quedā truncus: aut stipes. q̄dam vero rami aut virga: q̄dam folia: vt in oleribus. radicis autem ꝛ truncꝰ: ꝛ ramoꝝ partes sunt cortex: lignū: ꝛ medulla. Que vero a plāta ferunt: nec partes sunt integrales. aut flores sunt: aut fructus: aut humiditates. Flores autē hic sumunt large non solum ꝓ caduca: et leui substantia que ꝓcedit ex humiditate plante: sed etiam ꝓ qualibet alia substantia leui supra folia generata ex humiditatibus plante qualis est epithimi. Fructuū ꝯo partes hic large sumūtur nā in eis cupula velut in glandib⁹ intelligit: ꝛ cortex: et testa. et nucle⁹: et pulpa: et ossa: ꝛ grana: seminalia: ꝛ lanugo: intra fructu corticem cōtenta sunt in bōbace. ¶ Humiditatum autem quedā sunt intrinsece: quedam extrinsece. Intrinsecarū vero q̄dam sunt fecib⁹ cōmixte sicut oēs succi. q̄dam vero sunt a fecib⁹ depurate: ꝛ istarū iterum q̄dam habent substātiā cōstantē. vt zuccarū: q̄dam ꝯo fluidā: ꝛ fluidarū q̄dā aquea: vt aqua feniculi ꝛ rosarū: quedā oleaginosam: vt oleū: q̄dam vinosam: vt vinum pomaceū: et sīlia. ex trinsecaꝝ q̄dam sunt innate: vt gūmi q̄dā vero supeminentes: vel superuenientes: vt māna. ¶ Ex aīalibus vero q̄libꝫ totum accipitur illud velut lepus ꝛ scorpio: cū incinerātur ad opus calculi: q̄ꝝ vero ꝓpꝝ aliq̄d: ꝛ illud: aut erit mēbrum consimile: vel organicum: aut humor: aut superfluitas mēbri alicuius: vel totꝰ corporis. Mēbroꝝ autem oīa diuersitas applicabilis est sanabili corpori: vel via cibi: vel via medicine. humores autē qui vsualiter applicātur solū sanguis ꝛ colera sunt cōmunes: vt sanguis hyrcinꝰ in calculo: et fella in passionibus oculoꝝ: ꝛ in lumbricis. Superfluitatum quedā sunt residui velut lac: ꝛ oua: ꝛ sperma castoris: quedam vero impuritatis. Ex istorum quedam sunt lapidee substantie velut teste conchilium: vel ouorum. quedam vero liquide: vt vrina: quedam autem mediocres: vt pili. ¶ Omnium autem applicabilium cōiter complexionatorum diuersitas ex simplicib⁹ medicinis dyascoridis ꝛ Gal. colligitur. ¶ Alio vero modo complexionatorum diuersitas consideratur a medico ꝓut immutant sanabile corpus: ꝛm quā cōsiderationem eorum tria sunt genera. Nam manifeste immutant ipsum tm̄ vt nutriens: vel manifeste tm̄ vt medicine: vel manifeste etiam vtroq; modo.

Scōa ꝓsideratio complexionatorum a medico.

¶ De complexionato quod corpus immutat tantū: vt nutriens. Cap. xvij.

ITrientis autē differētia duplex est. nam quoddā per se nutrit: ꝛ cibus ꝓprie nominatur. Aliq̄d vero nutrit per accidens: necessariū tm̄ est omni nutribili: ꝛ ꝺ: potꝰ. ¶ Id autē qđ cibus est tm̄: aut immutat corpꝰ p se vel p accidēs. Per se q̄dem sua solū materia causa est effectuū quos manifestat in corpe: quam obiem non imprimit in eo: nisi patiendo transmutationem sui ad corpus: amittendo formā quam actu hȝ: aliam vero suscipiēdo: ꝛ ideo cibus ꝺ: tm̄ absolute pati a corpore. Patitur aūt triplicē trāsmutationē ab eo: vnā enim in chilū q̄ fit in cōcauo stomachi. aliā in humores que fit in concauo epatis. tertiā vero in mēbroꝝ substantias que fit in essentia cuiuslibet membri: vltimꝰ igit terminus sue transmutationis ad quē natura corpis intendit est substātia mēbri. in q̄ cum cōuertit cibꝰ: vel nutriens actu nutritio ꝺ: et illa ꝓprie nutritio est ꝓfecta assimilatio nutrientis cum nutrito. q̄diu ꝯo ab hoc termino distat veluti cuz est sub forma rei exterioris: aut chili vel sanguinis dicit cibus: vel nutriens in potētia remota vel propinqua ꝛm plus ꝛ minus. ¶ Ex his ergo patere potest effectus quē p se imprimit cibus tātum. Nam in prima trāsmutatione stomachum: ꝛ intestina per que transit: ꝛ meseray cas aliquantulum nutrit saltem q̄tum ad tunicas eorū interiores. In scōa vero sanguinez auget in epate: ꝛ in venis: ꝛ in corde: et in arteriis. ꝓfunde calorem naturalem multiplicat: et totum corpus per cōsequēs naturaliꝫ calefacit. In tertia vero ꝓfecte nutrit: et in crescentibus auget mēbra cōfortat ac actiones perficiendas: substātiā deperditā restaurādo: ꝛ in mollibus: et ertēsibilib⁹ mēbris velut carnē: ꝛ pinguedinē augmentando. ¶ Ad mēbra ꝯo cūcta mouet sanguis operāte attractiua quotūlibet ac iuuāte si. multitudine quā cū oībus vniformiter acquisiuit in q̄tum est viuens ꝓpinqua potētia iuuāte sil⁹ plurimum vacuitate membroꝝ quā continua resolutio corporis saltem insensibilis causat in eis. ¶ Quod autem est tm̄ cibꝰ differētias nō hȝ ex parte cōplexionis. opȝ enim semper vt tale cōplexionatū sit temperatum in cōplexione sed ex parte materialis substātie p quam imprimit: diuidit in subtile: et grossum atq; mediocrē. ꝛ subtilis quidē est ille q̄ in moderata q̄titate acceptꝰ ab idigēte tēperato velociter trāsmutatur: ꝛ cito resoluitur: vt succus pullorꝝ: et vinū subtile: vitellū electum. pinde talibus cibis efficaciter conseruat sanitas in tēperatis corporibus: aut diminuti caloris: ꝛ casus virtutis celeriter reparat. ꝛ mentales actiones clarius exercentur: sed ad corporales labores membra non efficiuntur exinde robusta. Nam eorum nutrimentum cum cito resoluat a membris celeriter facit ea deficere. Crassus autē cibus oībus in contrarius est huic. vt carnes veteris galline. mediocris autē medio modo. vt annalis gallina et panis triticeus. et in artificio. et in tempore mediocris.

Cibus materialiꝫ triplicater diuidit.

¶ Iterū ex ꝓdictis ptz. q̄ ciborū quidā multū nutriūt. qui dā parū. multū quidē hoc fit dupliciter. vel q̄tum ad dura tionē tpis. vel q̄tum ad mensurā tēporis ꝛ nutrientis. Et primo quidē modo grossus cibus multum nutrire dicitur quo ītel ligitur. ꝺ: multū nutrire cibus. ex quo multū sanguinis gnāt. qualis est ille qui paucas generat feces. ꝛ totꝰ aut cere trāsmutat in chilū mediocrē. ꝛ huiꝰ sunt vitellū. et vinum mediocre. lac. ꝛ laudabiliū carniū succꝰ. ꝛ panis de pelline frumē ti moderate cōfectionis ꝛ tpis. ¶ Effectus autē quos p accidens cōiter notos causat in corpore cibus tātum vel cau

Cibus multū nutriēs quo ītelligitur.

Effectꝰ causati in corpe ab ipso cibo.

santur a ḡtitate ipsius. vel assumendi ordine vel fortitā a qualitate actuali qua sumitur. Si enim fuerit excedens in ḡtitate stomachū aggrauat: ⁊ totū corpus digestionē impedit: caloꝛē naturalē debilitat suffocādo vel compumēdo chilum: ⁊ humoꝛes crudificat: ⁊ cetera que sequunt ad hoc. Oīdo vero si puertat corrūpitur cibus. In quibusdā enim expedit subtile ꝓmittere grosso. In aliis ꝯo ecōtra sicut docet in parte octaua qualitas vero actualis qua sumit: siue ꝓuentat: siue disꝓportionet corꝓoꝛi rōne cōplexionis: vel etatis aut temporis: ⁊ similium de se facit ipsum esse potꝰ.

Quō cibus statim reparat famelicos.

medicinam ḡ cibum. ¶ Preter autem hos effectus quos cibus tñ imꝓimit corꝓoꝛi est quidem alius qui frequenter occurrit: sed confortare subito corꝓoꝛa que fame deficiunt: ita videlicet: vt ex primis bolus famelicus reuiscat. et reparetur sensus eiusdē: hoc enim per se non cōuenit cibo recenter sumpto: cum necdū in chilum: nec in chimū sit trāsmutatus: sed accidit ei ꝓpter tanto quia rabiē stomachi qua cetera mēbra cruciat: siue torquet per sui ꝓsentiam mitigat: nā stomachus antea rabie famis a ceteris attrahēs adeo torqbat ea maxime cerebrū: cor: ⁊ epar: cū quib⁹ manifestā colligantiā hz: q̄ vires mēbris ceteris auferebat. Cū vero primo eidē obuiat nutrientis materia: circa quā occupari potest. statim desistit attrahere ab aliis mēbris: ꝺbus solutis reparatur virtus tam in principalib⁹ ḡ in ortis ab eis.

Quō potus ꝓp accidēs nutrire dicatur.

¶ Reliqua vero pars nutrientis. ſ. potus ꝓpter tātō dicebat nutrire per accidens. qm̄ ingitum potus est non oportet vt in humoꝛes conuertatur: ⁊ membroꝝ substātiam: sed sufficit: vt admixtus in cibo debita ḡtitate liquidū reddat ipz: ⁊ lubricum velut succum mediocris spissitudinis: ne nimia soliditate fiat imobilis: aut imoderata liqditate a mēbris defluat nō adherens. Nam cum sit necessariū: vt per se nutriēs ad mēbra ferat: ⁊ p angustos meatus penetret in coꝛ capacitates: ⁊ vt adhereat eis necesse est vt ꝑdictā dispositionē acquirat: q̄ solū fit aptū ad illa. nā testat experientia q̄ nimia chili soliditas atq; cibi siccitas cogit ipsum in stomacho plus debito remanere. Nimia ꝯo liqditas p secessum effluere. Quapropter natura sapienter ingeniauit saluā in oꝛe cū cibo misceri: vt ꝑdicta in eo dispositio acq̄rat.

Potꝰ q̄ dē tñ: q̄ dā potꝰ ⁊ cibus

Sed quibus ꝓpria saliua nō sufficit opꝫ aliūde mēdicare liquoꝛē: vel statim cū in oꝛe ꝓterit ⁊ ad stomachū deglutit: vel postmodū cū ordiata natura reqrit. ¶ Liquoꝝ aūt potabiliū: q̄dā est solū potꝰ vt aqua: q̄n cibis adiūgit. q̄dā ꝯo ⁊ cibꝰ ⁊ potus vt vinū: ⁊ ipm etiā interdū est medicina faciens stomachū frigidū et cōfortās digestionem. Quidā etiā solū est potus ⁊ medicina sicut acetū. sed q̄cūq; sit nunq̄ tñ ingitum potus hz operationem aliam ad predicta.

¶ De cōplexionato q̄ est medicina tantum. Cap. xviij.

Nulluz mineraleꝝ reptū est nutrire holez sicut venenū aliquod.

COmplexionatū vero q̄ tantum est medicina manifeste corpus immutat ⁊ non immutat ab eo. ꝓpterea quādiu imꝓimit in corpus spēm non amittit: sed sub ea forma operat in qua vel extrinsecus applicatur et: vel interius recipitur: ⁊ nō immutat corpus passiuo principio: scz materialiter: sed actiuis virtutibus ⁊ ꝑm hoc quecunq; venena pūt manifeste nutrire: non sunt tantummodo medicine hz enim aliquid ꝓprietate corrumpet: vt napellus: tñ ex quo pōt salte ꝓtiro vsu membri formam suscipere constat q̄ erat aliquo modo assimilabile rōne materie: que cū a forma specifica virtute corꝓoris spoliatur fit alimentū. Hoc aūt nunq̄ in mineralibus reperitur. tum q: ela: vel massa que forme mineralium subiacet penitus est inepta suscipere formā viui terreo numium dominātem. tum q: quoꝝdam fortis coagulatio prohibet ipa resolui a corꝓoꝛe. ¶ Actiuarū aūt virtutū q̄dam sunt cōes omnib⁹ cōplexionatis: ⁊ he sunt quatuoꝛ qualitates prime quas oēs medicꝰ: vt supra vocat actiuas. Alie ꝯo sunt ꝓprie et ideo ꝓprietates dicunt: ⁊ a q̄busdā virtutes specifice: q: forma specifica cōsequunt. Silr etiam: q: tales virtutes cōes sunt oībus idiuiduis spēi ꝓpterea operatio ipsaꝝ ꝺr a tota spē fieri. ⁊ q̄dā dicūt a tota substātia ꝓpterea q: rei cōuenit ratione eius quod est perfectio substātie totius compositi.

Que dicant virtutes specifice: ⁊ ḡre Quid sit proprie tas.

¶ Ex his ergo ꝓz q̄ ꝓprietas est virtus que debet complexionato ratione eoꝝ. q̄ propria sunt ipsius. hec autem sunt duo. ſ. forma specifica: ⁊ gradus mixtionis disponens ad illam formam. nam quātitates seu pōdera miscibilium pōsse est: vt eadē sint in cōplexionatis diuersaꝝ specieꝝ. sed sola diuersitas colle: vel cōprehensionis eoꝝ: quam quidā formā: vel mirabilitatem mixtionis appellant: disponit ad diuersitatē specificam. Que ꝓprietates: hz innominate sunt a suis tñ operationib⁹ quibus cognoscūtur denominationē recipiunt vt in magnete ꝺr tractiua ferri. ⁊ in scamonea tractiua colere: ⁊ in tyriaca obuiatiua veneno. ¶ Patet ēt ex predictis q̄ oēs ꝓprietates que reperiunt in cōplexionato: vel pendāt immediate a forma specifica. sicut in scamonea tractiua colere: vel pendēt magis a gradu mixtionis: sicut in eadē dissipatiua epatis. Et ḡtus cōplexionatum alterius speciei cōuenire videatur in eadem ꝓprietate cum isto. verūtamen modus operādi spāliter est diuersus: hz nobis aliq̄n sit ignotus. ⁊ ideo specie differūt: ḡtus in gñe ꝓprietatis cōueniant. ¶ Itaq; tam ex predictis aliqualiter ꝓpter quā multi medicoꝝ vocauerunt ꝓprietatem virtutem occultā. Non enim vt quidā dixerunt: q: est virtus innominata. nā res hz nomine careret: nō ideoq̄ame esset minus in se cognoscibilis: ḡtus esset minus significabilis per sermonē: q̄e admodū virtus calefactiua suo effectu cognosci posset. hz ei hoc nomē caliditas nō esset impositum. Et quo etiā ꝓz q̄ nō ideo ꝺr occulta: q: minus cognoscitur suo effectu ḡ virtꝰ complexionalis. nam eque bene tractiua cognoscit tractiōe: ⁊ pulsiua pulsiōe: ⁊ sic de alijs calefactio calefactione ⁊c. Sed ꝓpter tanto ꝺr occulta: q̄n ea quibus res cognoscitur omnino sunt apud humanam rationem ignota. omnis enim res determinate cognoscitur: vel causis imediatis: vel effectu immediato. quoꝝ vtrūq; in ꝓprietatibus ignoꝛat humana ratio. Cause eñ immediate ꝓprietatū: vt dictum est: due sunt. ſ. forma mixtionis ⁊ forma specifica. Forma eñ mixtionis ex ḡtitate miscibilis ⁊ colla ipsoꝝ efficitur: ad quoꝝ notitiā peruenire nō potest humana ratio: cum hec infinitum varient. Nec per ꝯñs ad formam specificam que ex potentia materie surgit. effectus aūt ꝓprietatis nequit ratione cognosci. cū priora sint in eis occulta. nec etiā colligi pōt rōnabili experimēto. sed tñmodo casuali. Rationabile eñ experimētū semp ꝓponit determinatū obiectū. medicꝰ enim cū in humano corꝓoꝛe vult experiri virtutē cōplexionalem alicuius mixti. Jam certe suppponit q̄ in omni parte corꝓoris suū effectū manifestabit. nam quelz esse potest obiectum complexionis. sed hoc nō est certum de ꝓprietate: immo anteq̄s cognoscatur ꝓprietas. incertum est penitus vtrū ad manifestationem sui effectus determinet sibi potius spiritus: aut humoꝛes ḡ mēbra: vel vnum membrum ḡ aliud. nisi eñ experimento casuali: vel aliquo modo reuelationis secretur corallū habere determinatū aspectum ad stomachū non posset vllo modo ratione cognosci. Dicitur etiam occulta q̄n ipsa in se nō est sensu perceptibilis sicut actualis caliditas aut frigiditas: aut color: aut odoꝛ: aut saporꝛ: et hr oēs sensibiles qualitates. ¶ Cōplexionatum igitur: q̄s est medicina tantum mutat corpus: vel per se vel per accidens. per se quidem complexione: vel ꝓprietate: sed differenter: ⁊ quātum ad effectum: ⁊ etiā in parte quantum ad modum manifestationis sue potentie. Quantū ad effectū quidē. nam per cōplexionem solum alteratur corpus in qualitatibus primis manifestando effectum cōplexionis: vel ꝑm rationē temperamenti: vel ꝑm rationem excessus. Scōm rationem temperamenti q̄n ex frequēti eius applicatione ad corpus in debita ḡtitate non mutatur complexio corꝓoris temperati. nā: corꝓoꝛa valde distēperata. vt actu egra: manifeste immutat remittendo discrasiā eius: et ideo medicina temperata quālibet discrasiam frequenti applicatione vel vsu corrigit aliqualiter: q̄n plus de oppposita qualitate participat. vnde quemadmodum minus calidum infrigidat magis calidum seu remittit: sic multo fortius temperatum. sicut in tractatu de gradib⁹ est ostensum. sed in corꝓoꝛib⁹ tēperatis cōplexione similiter nō immutat sensibiliter nec ideo tollit quin ei cōueniat tota ratio medicine scripta superiꝰ: scz q̄ manifeste immutat corꝓoꝛ: ⁊ nō trāsmutet ad substātiam eius. nā remanet ei ꝓprietas per quam manifeste immutat velut aurū ḡtus nō mutet cōplexionem corꝓoris manifestū cōfortat coꝛ ⁊ letificat sumptū. Similiter camomilla sumpta

Experimētū rationabile.

Medicina temperata qualibꝫ discrasiā corrigit.

Camomilla ꝓuocat aborsū.

sumpta manifeste ꝓuocat aboꝛsum: ⁊ conferticteritie veteꝛi: nec indebite cõuenit ei ratio medicine ꝓpter cõplexionem: cuꝫ ipsa complexio dispositio fuerit ad ꝓpuetatẽ qua manifeste immutat: et qꝫ lapsa coꝛpoꝛa manifeste iuuat tẽperamento sue cõplexionis: vt camomilla membꝛa apostemata. ¶ Effectũ autẽ sue cõplexionis manifestat medicina ſm rationẽ excessus: qñ mutat complexionem coꝛpoꝛis ſm aliquem gradum. Nam gradus in complexionibus est integra distentia recessus aut elongationis alicuꝰ qualitatis a temperamẽto. Sunt autem quatuoꝛ distantie integre que ly in se distinguunt ꝓportionibus numeꝛoꝝ. medico tamen sufficit manifestis impressionibus in coꝛpoꝛe derelictis eas discernere. vñ in primo gradu alicuius qualitatis dicit immutare: qñ ex frequẽti obuiatione eius ad temperatum coꝛpꝰ in debita q̃titate immutat eꝰ cõplexionẽ ſm illam qualitatẽ. In secõdo vero qñ prima obuiatione immutat absq; manifesta lesione ipsiꝰ. In tertio ꝯo qñ prima obuiatione mutat cũ manifesta lesione operationis totiꝰ vel partis absq; coꝛruptione substãtie. Quartꝰ autẽ est cũ mutat ipsum cum manifesta coꝛruptione substãtie membꝛi: sicut est vlceratio: vel mortificatio eius. ¶ Effectꝰ autẽ ꝓpuetatis in genere duplex est: scꝫ vtilis ⁊ nociuus: ⁊ vtilis quidẽ est quo naturalia in coꝛpoꝛe conseruantur aut cõfoꝛtant vel quo liberat coꝛpus a coꝛrũpentibus. Nocituꝰ autẽ est ille qui ledit coꝛpus. ⁊ vteꝛq; istoꝝ est vlis vel particularis. ⁊ vniuersalis est ille quo ꝓpuetas respicit totum coꝛpus. particularis quo respicit vnũ mẽbꝛũ. Quoꝝ exempla sunt plura: ꝓpuetate nãq; hyacincti: ⁊ auri coꝛ confoꝛtat et spiritꝰ cõseruat. Similiter ꝓpuetate vuarũ passarũ: et emblicoꝝ cerebꝛũ confoꝛtat: ⁊ memoria cõseruatur. Ꝓpuetate vero tyriace liberat coꝛpus a coꝛrũpente veneno: q̃uis ꝑfecte sanis coꝛpoꝛibꝰ sit iuuatiue: ⁊ nociua. Similiter ꝓpuetate scamonee liberat coꝛpus a coꝛrũpente chimo. ly sanis coꝛpoꝛibus sit venenũ. iterũ autẽ iuuamentũ tyriace oĩbus mẽbꝛis vniuersale est: nã ex oĩ mẽbꝛo venenũ pellit. Nocumentũ autẽ napelli: ⁊ fellis thiri oĩbus est cõmune: qꝫ oĩbꝰ cõtrariat inq̃ntum partes humani coꝛpoꝛis sunt. Ꝓpuetas autẽ ysopi particulariter iuuat pulmonẽ: et ꝓpuetas ſticados cerebꝛũ: ⁊ sic de aliis. Ꝓpuetas autẽ cãtaridum specialiter nocet vesice: iusquiami ꝯo ⁊ api specialiter cerebꝛo. Ꝛerum ꝓpuetatũ liberantiũ a coꝛrũpentibus quedaꝫ liberãt attrahẽdo coꝛrũpẽtia ad se: sicut plurima laxatiua: q̃dã vero pellẽdo: sicut tyriaca ⁊ multa tyriacalia: sicut plenius in epla de dosi tyriacaliũ medicinaliter expressimus.

¶ Quãtũ vero ad modum manifestãdi effectũ sue potentie in parte cõueniunt: ⁊ in parte differũt medicina immutãs a cõplexione: ⁊ immutãs a ꝓpuetate. Nam immutantium a cõplexione quedã sunt que immutãt actuali cõplexione: q̃dã vero potẽtiali. Que igitur operãtur actuali cõplexiõe ac ꝓpuetate sola ipoꝝ obuiatione: vel applicatione ad coꝛpus in determinata distãtia manifestant effectus suos. Ita qꝫ aliqua trãsmutatione nõ indigent: eo qꝫ virtutes quibꝰ operanꝝ insunt eis actu: vel habitu cõstituẽte tñ accidẽtalem potentiã: q̃ nõ indiget ad sui manifestationem trãsmutãte sicut essentialis: sed solum remouẽte ꝓhibente. vnde cũ indebita distãtia solũ ꝓhibet manifestationẽ sufficit rãtum debitã distãtiam ꝓcurare. Si vero interpositio alterius coꝛpoꝛis remouere illud: ⁊ sic de aliis ꝓhibentibus. Unde quẽadmodũ ignita coꝛpoꝛa calefaciunt coꝛpus ex debita distãtia ꝓter hoc qꝫ trãsmutentur ab eo. Similiter operãtia ex ꝓpuetate: sicut eñ catulus applicatus stomacho calefacit ipm intrãsmutatus a coꝛpoꝛe. sic ⁊ coꝛ allꝰ exterius similiter applicatus eidem liberat: vel remediat a dolore: sic ⁊ coꝛium lupi ventri appositum colicã mitigat. ⁊ sigillum leonis ab hermete traditũ si lumbis applicet ꝓtinus mitigat dolores in calculosis. similiter letificat et cõfoꝛtat coꝛ hyacynctꝰ grossa ⁊ electa: si teneatur in oꝛe ꝓter qꝫ transmuteꝫ. Eodẽ modo et venenũ ex sufficiẽti distãtia obuians coꝛdi: vel ceteris partibus coꝛpoꝛis coꝛrũpit: nec ad coꝛrumpendum indiget transmutari a coꝛpoꝛe: vel etiã trahi a membꝛis: nihil enim per se trahit qꝫ ei cõtrariatur a tota specie: quia oĩno est coꝛruptiuũ illius. vnde et venenum ea parte qua trãsmutatur a coꝛpoꝛe coꝛrũpitur. et a sua malitia spoliat. cũ eñ impossibile sit cõtraria approximata nõ agere: statim alterutrũ se transmutant ad coꝛruptionẽ. Quãobrẽ ꝓ: qꝫ nõ est necessariũ veneno trãsmutari aliquo mõ a coꝛpoꝛe ad hoc: vt manifestet effectũ sue venenositatis Sicꝫ nec tyriace ad hoc vt expellat venenum. Qꝫ manifestat eius experiẽtia in caseo recenti cũ toxicat: ⁊ nigrescit. nã tyriaca vni extremitati casei applicata pellit sensibiliꝫ toxicũ: ita vt a parte tyriace: vsq; ad oppositã extremitatẽ paulatim videat reparι albedo. ⁊ demũ caseus cõstibilis remanet: cũ tñ ãrea fuisset putrefactus ob toxicũ. Sicꝫ ⁊ magnes transmutatione nõ eget: sed sola remotione ꝓhibentis ad attrahẽdũ ferrũ. Et in tractu humoꝝ a pharmatijs ꝓpuetate trahẽtibꝰ est iudiciũ sisse. Qꝫ etiã manifeste ptz in his q̃ fugãt reptibilia venenosa: vel alia alalia: vt ꝑpetria serpẽtem. palma xꝑi talpã. pelemonũ scoꝛpionẽ. affatica yrici gregẽ vaccarũ ⁊ boum. ¶ Ex ꝓdictis igit ꝑz cos delirare q̃ asserũt qꝫ tyriaca sumpta peꝛos non liberat venena tũ in pede: vel coxa pellẽdo venenũ. sed venenatũ ex hausto veneni liberat attrahẽdo venenũ. nã cũ ꝓpuetas tyriace sit virtꝰ specifica naturaliꝫ operãs non p intellectũ: impossibile est manẽte specie tyriace qꝫ mutetur ꝓpuetas: ⁊ p ꝫns operatio. Si ergo ꝓpuetati sue conuenit ipsum pelre sicut in exterioꝛibus ꝓbat sensus nunq; attrahet manifeste specie salua. Naturales enim inclinatiões rerum que nullo modo pendent ab anima semper ad vnum tendũt: et per se nunq; in oppositũ pũt: sicut ꝓpuetas ignis est calefacere per se: nequaq; infrigidare. Predicte vero assentionis duplex ignoꝛãtia fuit causa: videlz qꝫ carnes tyri a ꝓpuetate sui pellũt superfluitates venenosas cuiuslibet alterius animalis: qua ꝓpuetate mundant leꝓosos: attrahunt vero tãtũ superfluitates ꝓprie speciei. Scõm est ignorare qꝫ venenũ sumptum per os manens in stomacho substãtialiter: vel etiã infra ſm minoꝛem ⁊ maioꝛem eius potẽtiã coꝛ ⁊ spiritualia virtute sua põt offendere. quapꝛopter tyriaca ꝯũr sumpta defendet eꝰ ipugnatione spũalia non solum ad inferioꝛa pellendo ipsum: aut consumendo. Sed etiã suis virtutibus ex eadem distãtia coꝛ ⁊ spiritualia cõfoꝛtabit: ⁊ maxime cum natura membꝛoꝝ etiam per poꝛos coꝛporis attrahat qõ sibi cõueniẽs est ac necessariũ valde. sic de tyriaca manifestat illa experientia. s. qꝫ si refectis indigentibus ꝓpinetur: et paulopost vomitus subsequatur: aut non reiscietur tyriaca: vel saltem in vltimo. Igitur cuncta mẽbꝛa ꝓsentia tyriace confoꝛtata venenum semp ad debiliora ꝓpellunt. ¶ Que vero immutãt complexione potentiali. quoniam virtus qua operantur nõ est in actu: vel habitu: sed essentiali potẽtia indigẽt reductiõe de potẽtia ad actum: ⁊ ideo ꝓuisq; immutent coꝛpus etiam applicata aliquam, recipiunt transmutationem a coꝛpoꝛe: qua illarum potẽtia in actum reducitur. Cum autẽ indifferẽter omne cõplexionatũ potentialiter reducat ad actum a coꝛpoꝛe nostro: si cõuenienter applicetur eidem: necesse est: vt id principiũ qõ reducit si reductio p se nam si ageret id per accidens: nõ semper reduceret: nec eũdem effectum. s. reductionis imꝑimeret in subiectis differẽtibus spẽ: vel cõplexione: sicut ꝑz in aqua frigida. cum enim calefaciat calcem non tamen calefacit lignum: aut lapidem. et cũ calefaciat exterius applicata coꝛpoꝛa que sunt calida in viscerib⁹ nõ tñ calefacit habẽtia frigida viscera: qñ calefacere conuenit ei p accidẽs tñ. At vero cũ id naturale agens quod p se reducit in actum potẽtiam alicuius passi: faciat hoc introducendo in passum similitudinem sui. Necessariũ est vt illud immediatũ reductionis ꝓncipiũ possit omni reducibili. s. cõplexionato potẽtialiter similitudinẽ suã imꝑimere: sed cũ illa similitudo introducta in reducibili faciat ipsum agere actu ſm aliquã qualitatẽ cõplexionalẽ: adhuc est necesse qꝫ reducẽs habeat potentiã imꝑimendi similem qualitatem. hoc autem in omni cõplexionato nequit facere indifferenter nisi solũ illud quod ex omni qualitate cõplexionali est cõstitutum. scꝫ actualis complexio sanabilis. Hoc igitur oportet esse reducẽs immediate per se naturalis etenim calor: vt calor: est nunq; potest nisi caliditatẽ imꝑimere: propterea dicentes qꝫ ipe reducat: intelligunt qꝫ hoc facit vt instrumentũ cõplexionis mẽbꝛi quo vtitur ad remouendũ ab eo ꝓhibens: vel substãtie grossitiem subtiliãdo: aut viscositatẽ incidendo: vel magnitudinẽ cõminuendo:

Gaud⁹ ꝙd sit et sunt q̃ntũ.

Tyriaca venenũ expellit.

Medicine q̃ immutãt corpus ꝓpone potẽtiali ꝙ idiget imutari a coꝛpe

Agẽs p accidẽs nõ semꝑ eodez mõ agit sicut a gẽs p se

nihil tamē hoꝝ sufficit. Licet ēm modica rei ꝯtitas citᵒ alteretur ꝙ multa: non tamen citius alterat. Unde cōplexionatū ꝯtumcūq; in minimas portiones diuidatur: dum modo in eis species saluetur. semper nihilominus erit complexio: vel cōplexionalis qualitas eius in potentia respectu corporis nostri: qm̄ si applicet ei nō immutabit ip̄m nisi prius imutet ab eo: ⁊ specialiter actione naturalis caloris. Ideo ꝓ dicit esse in potentia respectu corporis: qz si dō vt ait Gal. diceret cōplexionalē qualitatē in esse actu cuilibet medicine. verū quidē dicet: nec tñ hec dicta erit repugnātia in re: sed in voce vel ratione. cū enim dicit ꝙ medicina est naturaliter frigida vel calida in potentia: ⁊ non in actu respectu sanabilis corporis: tunc nō negatur actus primus complexionis: qui est informare medicinā per modū habitus naturalis: immo ponit esse: quia sine illo non posset imactū quē imprimit corpori: cū vero dicit ꝙ est actu talis antecꝺ applicetur: vtpote ꝯdiu est in orto: vel apotheca: non intelligit illud de actu secō: qui est operatio manifeste impressionis in corpore: sed de primo qui est habitus innate complexionis. sine quo medicina ꝯdiu nō est manet in sua specie. ¶ Patet igitur ex premissis ꝙ complexio mēbri vel corporis: qm̄ est per se: ⁊ principaliter reducēs potētiam ad actum. Ideo vniuoce operatur in omnibus complexionatis potentialiter: scz cum vna suarum qualitatum confortando qualitatem complexionati. et hoc est quod sentit in tertio de cōplexionibus. G. Calor vero naturalis: qz solum operat ad reductionē: vt instrumentū per qō prohibēs remouetur. Ideo non vniuoce operat in reductione complexionatoꝝ q̄ sunt qualitatū oppositarū: qō perspicaciter intelligens. G. non omisit exprimere. ℨ. de simplicib⁹ medicinis inquiens: ꝙ lz medicina naturaliter ca. ⁊ medicina naturaliter frigida conueniant in duobus: scz ꝙ vtraq; dicit in potētia talis respectu corporis. et iterum ꝙ neutra ipsarum sua qualitate immutat corp⁹ priusꝯ immutet ab eo: ꝓpter qō dicunt esse potentialiter complexionata respectu ipsius. Tamen differūt ꝯtum ad modū reductionis: qz vt dicit lz vtraq; recipiat principiū immutādi a corpe naturaliter: calida recipit principium calefaciendi ab ipso ⁊ frigida principiū infrigidandi corpus cui obuiant: ⁊ applicantur: tamē aliter ⁊ aliter: qz calida tñ alteratur. sed frigida ⁊ alterat. ⁊ in partes paruas diuiditur per qō acquirit motū ab extrinseco. et ne quis forsan putaret ꝙ hec differētia immutationis medicinarum a corpore procederet a principali reduceret. Ideirco subiūgit ꝙ diuisio medicine frigide i partes paruas: ⁊ acquisitio motᵒ ab extrinseco prouenīūt in ea per actionē caloris nostri corporis: quibus verbis intendit ꝙ lz neutra predictarū medicinaꝝ immutet corpus nisi prius mutet aliqualiter a calore ipsi⁹. Tamē differunt in immutādo corp⁹ p impressionē ab illo calore susceptam. nā calida medicina per ipsam tñ mutat: vel alterat corp⁹. nec per hoc excluditur impressio quam facit medicina propria caliditate: sed excluditur medicina frigida. Nam ipsa per hoc quod alterat solum. i. calefit a calore corporis nullo modo alterat corp⁹: qz p hoc ꝙ calefit nō infrigidat ip̄m: cum impressio caloris ordinetur per se ad calefaciendum: ⁊ non ad oppositum: nec calefaciet notabiliter: sed semper ꝯdiu vincet sua frigiditate infrigidabit. ¶ Ex quo patet ꝙ medicina frigida per hoc solum ꝙ a calore corporis calefit: nec alterat corp⁹ nec disponitur ad alterādum: sed medicina calida per hoc solum⁹ ꝙ calefit a calore corporis: et calefacit ꝯtum calefit ⁊ disponitur ad calefaciendū amplius etiam ꝯdiu sua potentia concedit eidem: quia per hoc ꝙ calefit sua potentia confortata: vel excitata cōsequitur actum manifeste impressionis in corpore. Frigida ergo medicina per impressionē primū susceptā a calore corporis: nec ummutat corpus. nec ad ipsum immutādum disponitur: sed per impressiones scās q̄ sunt diuisio in partes paruas: ⁊ ꝓfundatio eius in membrū vel corpus qō consequitur predictā diuisionem disponit ad alterandum. Medicina enim frigida diuisa in partes paruas citius recipit impressionē complexionis mēbri ꝯdiu integra: qz paruū citius alterat ꝙ magnum. Et similiter ꝯto fortius ꝓfundatur in mēbrum: tñ ipsum efficacius alterat: quā ꝓfundationē elegāter appellat motum ab extrinseco: quia frigide medicine non conuenit ab extrinseco principio in corp⁹ aliquod profundari qm̄ frigiditas non aperit: immo claudit corpora: quib⁹ approximat. ¶ Ex his igitur ⁊ ex natura p se ⁊ principaliter reducentis patebit vtiq; mod⁹ reductionis. Nam cōplexio membri: cum habeat virtutem omnis qualitatis complexionalis: si obuiet ei complexionatū potentialiter: quod ex parte dominātis qualitatis propinquā habet potentiam actui. tunc virtute quā habet cōformi cum potentia cōplexionati manifestat eam actu: cum actualiter addat illi dominanti portionem similis qualitatis: ex quo additamēto ligamen soluitur potētialis virtutis. Cuius rei veritas pendit̄ euidenter in exterioribus alterantibus: que actu fue caliditatis excitant potētiam eis similem in complexionatis potentialiter: tactus enim manifeste probat etiam in prima obuiatione ꝙ in aere pānus lineus excellētius infrigidatur ꝯ lane⁹. et marmor ꝯ lignum. ⁊ succus lactuce ꝯ rafani: aut vinū limphatum ꝯ purum. ¶ Ex his autē sermonib⁹ patet veritas illi⁹ differentis actionis mēbri supra cibum et medicinā quā posuit. G. Nam supra medicinā dicitur agere cum vna suarum qualitatum: supra cibum ꝓ cum tota substātia. i. cum totalitate complexionis: nec est intelligendum ꝙ ita membri cōplexio diuidat. vt cum vna qualitate agat interdū supra mēbra: ⁊ qm̄ cum alia. Cum in membro non sit nisi vna ⁊ indiuisibilis qualitas: que est cōplexio eius: sed quia virtutē habet omnium qualitatū: ⁊ ideo cum virtute vnius qualitatis manifestat actionē suā in aliquo passo: medicus vtēs sermonibus ad sufficiētiam non ad necessitatē dicit ꝙ agit cum vna qualitate. Nō aliqui nō intelligētes: vt posuerūt Auerroys ꝙ medicina corpus alterat: sicut ⁊ cib⁹: scz per qualitates quas relinquit post trāsmutationē ei⁹ in chylo ⁊ in chymis. ⁊ vltimo in humiditatibus mēbroꝝ: ꝑm hoc autē nunc̄ medicina altera tiua immutaret corp⁹ manente specie eius. cuius oppositū sensus ostendit ⁊ in applicatis exterius. nā succus mādragore ⁊ lactuce manente specie infrigidat tympora. et aqua ardēs oculū calefacit ⁊ alcofol anthimonij vel thutie ip̄m exiccant: ⁊ sic de aliis. ¶ Medicina similiter immutat corpus p accidens: tam complexione ꝯ proprietate. cōplexione sicut balneū aque frigide calefacit corpora. quorum viscera caliditate abundant. sicut sanguinea: ⁊ carnosa: atq; iuuenilia colerica. nam claudēdo poros. phibet expirationem vaporū calidorū a corpore. Unde cum in talibus corporibus aque frigiditas vincere non possit interiorum caliditatem. sicut in extenuatis et frigidis. quos mortificat et intus vapores calidi coarcētur: necesse est augeri et intendi caliditatem interiorū. Et exinde etiā multiplicatis vaporibus: ⁊ fortificato calore prouocari sudorē. precipue cū sit in talibus virtus fortis. in dispositis etiā febris est possibile generari: qui omnes effectus conuenit aque frigide superfuse p accidens. Similiter cum in acutis sebibitur copiose ab his quoꝝ viscera calida sunt ⁊ carnosa. ⁊ ab optalionib⁹ ⁊ apostemate munda: vomitum ⁊ fluxum ventris colericum: ⁊ quādoq; sudorē per accidens prouocat. Nam ingrossatus ⁊ ebetat⁹ hu. qui propter subtilitatē ⁊ acumen violenter membra subingrediens euadebat expulsionem. Jam beneficio aque superante natura per conuenientes regiones ejcitur. Oppositis autem rationibus aqua calida exterius applicata per accidens interiora infrigidat. Proprietate similiter medicina corpus immutat per accidens: velut tyriaca sumpta quādoq; pernecat corpora venenata. tunc scz cum debilia sunt. ⁊ in membris modici vel nullius sensus magna quantitas grossi veneni sopita latet. eis ergo si actione aliqua tyriaca propinetur. et predictum excitat venenum. Idq; cū auxilio tyriace vincere nequeat: procul dubio talia corpora: licet venenata: vel interficit: vel manifeste ledit. Similiter si venenū circa superficiem corporis exist̄at: maxime in regionibus vicinis cordi: aut cerebro et desuper applicetur tyriaca corpore debili existente manifeste ledet pulso veneno ad principalia. ¶ Similiter ⁊ pharmatia peccantem attrahēs humorem interficere. Aut multum ledere potest per accidens tripliciter. Uno quidē modo: quia non potest ipsum vsq; ad locum determinatum expulsioni attrahere. Medicina enim habet per se humorem attrahere ad locum in quo est sed ad naturam corporis spectat

Cōplexio corporis vel mēbri cum sit p se. Reducēs potētiā ad actuz tō vniuoce operat ⁊c.

Medicina frigida. et medicina calida. differēter disponunt a calore nri corporis vt operentur ⁊c.

Membrū differenter agit supra cibū ⁊ supra medicinā.

Medicina alterat corp⁹ p accidēs tā cōplexionē ꝙ ꝓprietatē.

Pharmatia. Interficere aut ledere potest.

ris spectat attractum hu.⁊ etiã ipsam medicinã expellere. ¶Cum igitur medicina in stomacho existit locus determinatus expulsioni erit stomach⁹ in quo est medicina vel intestina. Si ergo ad stomachũ attrahatur:et pars inferior fortis extiterit superior debilis per vomitum ejiciet. Si ẏo econtra per secessum:q̃ si humor qui trahitur a venis per epar:⁊ meseraicas transeat:cum ad intestina puenerit si expulsiua ipsorũ fortior fuerit ꝯ attractiua medicine obuiabit eius motui.et per inferiora deponet. si vero solum vsq; ad epar attrahat peccãtem humorem fueritq; multus⁊ grossus:aut forte viscosus per strictos meatus epatis et meseraicarum transire nõ potens.maxime debili existẽte epate proculdubio generabitur apostema in ipso vel circa:quod frequẽter contingit potionatis plectonicis cum medicina est violenta:⁊ sufficiens meatuũ apertio nõ precesserit:nec humorum perfecta digestio. Secũdo vero modo proprietate attrahendi peccãtem humorem ledit medicina cor⁹ p accidens quãdo scz hu.copiose trahitur ad loca determinata expulsioni.nec tamen expellitur propter nature defectum causatum. vel a resolutione virtutis.vel a forti constipatione intestinoꝝ. vel ipsorum apostemate:vel calculo vesice coãgustante longaonem. Propter quod interdum conuenit potionatis repleto stomacho:⁊ intestinis humore attracto syncopizare ac suffocatione perire. Tertio modo cõuenit eam per accidens ledere:quando euacuationem humoris peccantis comitatur: aut cõsequitur euacuatio nõ peccantis..Cuius cause teste.G.quatuor possunt esse.s.aptitudo hu. qui paratus est fluere multitudine:vel subtilitate.defectus virtutis:q; contẽtiua ex precedenti ꝓturbatione debilitatur.dispositio membrorum.q; venarum officia sunt aperta ex precedenti euacuatione. Impressio medicine q; qualitatẽ reliquit in membris abhominabilem. vel portio sue substantie vilis eorũ adheret:propter que velut in stomacho nauseam irritatur.expulsiua ipsorũ ad expellendum quecunq; contenta.⁊ ideo frequẽter accidit sumẽtibus scamoneam longam incurrere dissinteriã:vel colicã.

Effremitãtis pharmãtie cãe ẽtuor

Medicina nõ semper operatur eodẽ mõ interi⁹⁊ exteri⁹.

¶Ex predictis iam patet q̃ medicina:siue immutet cor⁹ complexione:siue proprietate non semper operatur eodem modo. Recepta interius:⁊ exteri⁹ applicata.immo sepe aliter⁊ aliter.vel per se vel per accidens.de cõplexiõe patet. Nam sinapis exterius applicata vlcerat⁊ vesicat. Interi⁹ vero recepta nõ.tum q; superficiei membri fixe non adheret.tum quia pluribus aliis obuiantibus obtundit virtus eius. Non figitur autem membro.tum q; expulsiua membri de parte ad partem mouet.tum q; cetera obuiantia non p mittunt vni parti adherere. Sunt autem obuiãtia digesti ua resoluens eius virtutẽ.cibus sepeliens ipsam potus et humor submergens.de proprietate patuit in tyriaca supra ⁊ iterum in venenis:⁊ pharmacijs. In venenis quidẽ.nam cerusa intus accepta in quãtitate notabili quecũq; corpora ledit. Exterius ẏo applicata quibusdã vlceratio:⁊ scabiosis prodest. De pharmacijs vero trahẽnb⁹ hu.peccãtẽ vt plurimũ cõtingit econtra. Nam intus immoderata quãtitate sumpte ab indigentibus manifeste iuuant. Si ẏo exterius applicenk:vel sub forma emplastri.vel sub forma vnguenti proculdubio trahunt ad eam corporis partem: cui applicantur. Unde si medicina sit fortior virtute mẽbri: cũ partes ille non sint apte ad expulsionem humoris maxime grossi coarctabitur ibi. ¶Proinde raro membra talia possunt euadere: quin apostema vel scabies generetur in eis. Quod si medicina peccantẽ humorẽ pellere posset sua proprietate:constat q̃ exterius applicata prodesset interdum. forti enim existẽte virtute corporis si tibijs ⁊ brachijs applicetur huiusmodi medicina.peccãs humor educek absq; lesione per vomitum ⁊ secessum. si tamen indisposita fuerint corpora:⁊ virtus eorum debilis periculum est:vel mẽbra principalia ledi:vel ẓapostema in interioꝝ⁹ generari.

¶De complexionato vt est cibus ⁊ medicina. Cap.xix.

Complexionatũ autẽ quod est cibus et medicina immutat corpus. et immutatur ab eo.immutat per se: et per accidens. per se quidẽ a cunctis virtutibus supradictis quãdiu retinet formam suam:immutatur autem prout recipit formam impressam et a corpore:vel in prima: vel in secunda vel in tertia digestione. Quia vero tale complexionatũ inequalis potest esse complexionis. Idcirco cõtingit q̃ chilus et sanguis: et cetera que ab eo generantur retinentrin parte naturam ipsius quãtum ad complexionem.⁊ ab hac consideratione iudicantur a medicis complexionata etiã prout sunt nutrientia.ca.vel fri.sic.vel hu.lactuca eñ frigidiorem temperate sanguinem generat.alluũ vero calidiorem. Solutiuum autem aut stipticum:aut aperitiuum:vel opilatiuum ⁊c.non iudicatur complexionatum inquãtum est nutriens:sed inquantum est medicina. Iuuat autẽ per accidens vel quãtitate:vel ordine sumptionis:vel actuali qualitate qua sumitur:sed quantitate: et actuali qualitate:vt supra tactum est in cibo tantum.ordine vero inquantum cibus:vt supra:sed inquantũ medicina est aliter. Nam stipticum ⁊ maxime ponticum alijs premissum retentionẽ et cõstipationem procurat in intestinis. Si vero subsequatur causat expulsionem.omne enim membrum dilatabile.⁊ constringibile perforatum ab vna extremitate in aliam: si in altera constringitur quod cõtinet per oppositam qua dilatatur habet expellere. Similiter in operatiuo ⁊ oppositorum:⁊ dulci ⁊ amaro:⁊ ceteris:vt suo loco patebit.

¶De modo cognoscendi virtutes complexionatorum primo per experimentum. Cap.xx.

Complexionatorum autẽ virtutes dupliciter cognoscunk a medicis.s. experimento:⁊ ratione. ¶Experimẽto quidẽ dicitur illa virt⁹ cognosci cuius habetur notitia sensibilis ex immediato effectu:quemadmodum calefactiua calefactione:⁊ infrigidatiua infrigidatione:et attractiua attractione. Unde quia propinquius⁊ immediatus effectus:quem sola experientia manifestũ facit: prebet de virtute notitiam. Idcirco dicitur experimento cognosci. Ratione vero cognoscit virtus cuius manifeste habek notitia effectu similiter ducente prius in cognitionem alicuius nature:vel passionis habentis respectum:vel ordinem ad virtutem complexionati.quandoq; quidẽ:vt effectus ad causam: quemadmodum in simili facto ab effectibus mediatis ad immediatum. Sicut quando virtus calefactiua cognoscitur per differentiam saporis: aut odoris ⁊c. Sapor enim ⁊ odor:⁊ similia nõ sunt effectus immediate qualitatum complexionaliuꝝ. Unde collectis huiusmodi effectib⁹ per experientiam ab illis sillogizatur vlterius in effectum calefactionis ⁊ infrigidationis ⁊c. Et tãdem habetur notitia calefactiue:⁊ infrigidatiue virtutis: q̃ sunt cause calefactionis:⁊ infrigidatiõis:qñq; ẏo id qõ prius cognoscik fiẽ est quod dãmado causa virtutis. Uñ qñ per liquiditatẽ arguik supra dñium aque.deinde p ẓñs supra frigiditatẽ et humiditatẽ. Proprietates igik nõ habent nisi vnũ.s.immediatũ effectũ.⁊ cause ipsaꝝ immediate occulte sunt nobis. Idcirco solũ cognoscunk experimẽto. Qualitates ẏo ẓplexionales cognoscunk experimẽto ⁊ ratione. actuales q̃dẽ solo experimẽto. potẽtiales vero vtroq; modo. ¶Sed de via experimẽti prius tractare cõuenit:q; cõmunior est tam ex parte cognitorum q̃ cognoscentiũ. Inter cognoscentes enim plures sunt illi quos experimẽtũ certificat q̃ hi quibus ratio persuadet. nam in plurib⁹ viget sensus q̃ ratio. Similiter experimẽto cognoscuntur virtutes cõmunes et propue. ratione vero cognoscuntur cões. Ad habendum igitur notitiã cuiusq; virtutis experimento necesse est complexionata corpori applicare. sensus autem statim de qualitatibus actualibus facit fidẽ. Sed si de ꝓprietatib⁹⁊ potentialibus qualitatibus querak experimẽto certa notitia oportet eas obseruare cõditiones in experiendo quib⁹ põt fallacia:vel error iudicij precaueri. Sunt aũt in gñe ser.s. subiectũ debitũ:q̃ titas cõuenies:qualitas cõgrua:modus cõpetens applicandi.mora sufficiens: impressio effectuũ p esset p accidẽs. Ad debitũ autẽ subiectum requirunk tria.s. species dispositio:et dieta. Spes aũt vt sit corpus humanũ nã cõplexionata nõ habent eundẽ respectũ:scz cõuenientie: vel ẓtrarietatis ad oẽ corpus:q; coluber:⁊ lacerta sũt cib⁹ ẓuenies oibus ciconijs. hũanis aũt corpoub⁹ sunt venenũ stercusq; bouinũ cibus est optimus faliano.et iusquiamus

Proprietates et actuales qualitates solo experimẽto cognoscũtur potẽtiales per experimẽto et rõne.

Ser ob seruandã i experimẽto.

passeri.hominꝭ vero solūmodo medicina. Et reubarbarū frigidū est leoni. calidum vero humano corpori. Unde cum inuētio salubrium causarum ad humani corporis indigentiam ordinetur. In eo tñ cōuenit experiri virtutes earuꝫ ⁊ propterea q̄ in aliis corporibus imprimūt.nō est trahendum ad cōsequētiam in humano:nec econtrario donec in eis fuerit facta specialiter experiētia. Cōtingit eñ sepe q̄ vnum cōplexionatū faciat euīdē effectum in corporibus diuersarum specierū rōne nature cōmunis.vt vinum qđ inebriat hominē ⁊ similā:⁊ vppe garrulū facit puerum ⁊ stolidum.vtrobiq; eñ multiplicat vinū vapores ⁊ spūs et ratione nature ꝓprie diuersificat indubitāter effectus cōplexionati in corporibus specie diuersis. Triticeus eñ panis cibus laudabilis homini:⁊ nō equo:lz vtriq; sit delectabilis rationis nature cōis. ¶ Dispositio vero q̄ requiritur in reḡsi subiecto in quo fit experiētia dz esse optima:vel simpler et insub ecto l q̄ fit experientia.

Regimen in dieta req̄situm ad debitū subiectū ꝓbe fit experientia

¶ Dispositio vero q̄ requiritur in reḡsi subiecto in quo fit experiētia dz esse optima:vel simpler et insub ectō lis. Inter eñ humana corpora soluꝫ illud qđ est optime dispositionis est aptum ad manifestādū in seipso virtutes q̄bus omnis causa salubris pōt immutare corpus humanum:prout est sanabile. Nam inter omnia sanabilia corpora humane speciei non est aliquod representans perfectionem humane nature preterq̄ illud ⁊ ideo quicquid conueniens:vel cōtrariū ſm virtutē debet esse nature hūani corporis citius in illo manifestabit:proinde regula dicitur ceteroꝝ corporū.cōperto eñ per experientiā qualiter ⁊ q̄tū ipsum immutāt quecūq; cōplexionata. Jā clarū est medico qualiter ⁊ q̄tuꝫ imutabunt cetera que recedūt ab optima cōplexiōe cognito gradu distātie cuiusq; ipsoꝝ ab illa. Cū autez ad experiendū corporis optime cōplexionis haberi nō poterit copia:tūc si fiat in corporibus lapsis necesse est obseruare q̄ sit lapsa dispositio simpler. Jta scz vt i ea nulla sit ꝓtrarietas.qđ cōtingit dupliciter.ſ.aut q̄ dispositio vni⁹ mēbri ꝓtrariat dispositioni alterius:vt si q̄s patiatur innate vel superuenientis frigiditatis excessum in stomacho ⁊ caliditatis in epate. Aut q̄ cā cōtrariatur dispositioni.vt si quis patiaf putridam fe.ex frigido humore. In primo eñ casu certitudo nequit haberi a cōplexionato sumpto interius q̄tum calefacere vel infrigidare possit corpora patientia simplicem lapsum:nec in secō casu silr cum infrigidans ex vna parte augeat frigiditatē rōne cause antecedētis.ex alia parte diminuat rōne discrasie:calefaciēs autez econtrario. Iterū ad certitudinē iudicij oportet obseruare q̄ dispositio corporis lapsi vniformis existat in oibus corporibus.nō solū q̄tum ad cōplexionem ſz etiam q̄tum ad cōpositionē. Et q̄tum ad cōplexionez quidē est vniformis cū fuerit discrasia similis in specie:⁊ equalis in gradu. Nā cum experimentū ex pluribus sensibus oriatur oportet experiri cōplexionatū in corporibus multis partibus eūdem lapsum in simili gradu. Aliter eñ artifex falleref:q̄ cōplexionatū quodcūq; nō immutat eodē modo colericū:⁊ flegmaticum. Uidemus eñ q̄ acuta ⁊ etiam aliqua dulcia que acumine participāt:soluunt flegmaticos maxime si humiditatibus flegmaticis abūdāt in intestinis:⁊ stomacho dissoluēdo eos. Colericos vero nimis exiccando constipant. maxime si epar calidū et exiccās humiditates intestinoꝝ tntīnet. Similiter atriplices celerrime soluunt habentes frigida ⁊ hu.intestina ⁊ stomachū. Utr aūt aut nūq̄ cōtrarios:⁊ vniuersaliter nullū cōplexionatū:siue sit cibus siue medicina pōt equaliter imutare corpora que sunt inequaliter lapsa. proinde testatur galenus ⁊ cōfirmat experiētia q̄ minus calidū infrigidat magis calidū ea pte qua plus de frigiditate participat. Si ergo per experientiā colligat diuersitas inditur est tradēda:nisi alia corpora similia nō solū in cōplexione: sed etiā in gradu cōplexionis equalia:vel vicina q̄tū possibile fuerit. Et ab hac quidē consideratione oritur diuersitas inter sapientes reperta:qua vnus iudicat vnum cōplexionatum:vt caulem:⁊ triferam ⁊c. forte cōplexionis calide alius vero frigide:vel vnus in vno gradu:⁊ alius in alio. Quilq; nāq; iudicat ſm experientiā quā exercet in corporibus regionis sue. Et similiter ab hac cōsideratione oritur diuersitas ista sapientū:qua vnus in vna egritudine alicuius mēbri cōposuit medicinā cōplexionatā in vno gradu ⁊ alius in morbo eodē specie similē:nū in alio gradu vnde in discrasia cala epatis alterius gradus est dyarodon abbatis:⁊ alterius cōstantini:⁊ sic de aliis. Similiter obseruāda est vniformitas in cōpositione:in qua si corpora differāt nō immutabūtur eodē modo. Uidemus eñ q̄ habētes meseraicas:⁊ meatus epatis valde latos vir aut nunq̄ leduntur aut soluunt a dulcibus velut musto ⁊ vuis. Nā potēter humiditas istoꝝ trahit ad epar. terrestreitas aūt remanēs in intestinis cōstipat. In q̄bus aūt ꝓdicti meatus stricissimi sunt sumptis hmōi dolēt in meseraicis ꝓpter distēsionem. ⁊ cum magna portio humiditatis intestina pfundat vētris mollicies ꝓcuratur. ¶ Iterū aūt ad debitū subiectū requiritur mediocre:ac etiā vniforme ipsius regimez in dieta. Jta vt nō solū sit in q̄titate ſz in qualitate mediocre. In his peccāte regimine nō erit certū:qualiter aut q̄tū absolute possit hoc cōplexionatū qđ applicatur corpora immutare. nimium eñ potenti comestio piscis salsi tussim sedat ex stillicidio causatā:⁊ vocē clarificat obscuratā potu superfluo. Cū tamē de se pūgitiuus sit pāniculoꝝ pectoris:⁊ exasperatiuus vocalis arterie. Simili mō vel ratione cōtingit variari effectū cōplexionati. ⁊ in eodem corpore si vna vice ꝓpinetur famelico:alia quoq; vice ministretur ei dem non famescēti:qđ manifestius apparet in his que clare participāt naturam cibi ⁊ medicine. Unde cassiaſ. ⁊ prūna non mōstrāt eundē effectū soluendi ventrem:aut lactuca ⁊ cucurbita eundē infrigidandi epar ⁊ spūalia:cum sumuntur ab indigenti cibo:⁊ non indigenti. ⁊ hec vero cōsideratio:lz ad dispositionē subiecti posset reduci. distinguitur tamen ab ea ex parte cause ꝓpter hoc vt diligētius aduertatur:id eñ a quo causatur:vel oritur hec cōsideratio.p pte nō est complexio vel compositio:sed potius regimen.

Qualitas q̄titas et obseruan in experiendo complexionem

¶ Tractatis igitur his que seruare oportet ex parte subiecti. Jā vlteri⁹ est sciēdū q̄ ex pte cōplexionati qđ obtinat corpori:⁊ q̄titas:⁊ qualitas debita obseruari dz.nō enim in quacūq; q̄titate obtinens pōt sensibiliter immutare.sed vna est prima q̄titas in qua si obuiet corpori sensibiliter immutabit ſm exigentiaz siue virtutis. verbi gratia. in his q̄ sumūtur interius prima q̄titas mellis est.ʒ.j.⁊ ℈.respectu corporis temperati.sandalis aūt.ʒ.ſ.et ℈.tyriace vero.ʒ.ℨ. Respectu vero corporꝭ a tēperamento distantiū interdū est maior interdū est minor ſm diuersitatem lapsus corporum ⁊ virtutis cōplexionati.minor ei quātitas tyriace calefacit colericum q̄ flegmaticū:⁊ minor sandal'.infrigidat ecōtrario. he autem q̄titates in sumptis interius dose dicūtur siue sumanf ad pōdus.vt.ʒ.⁊ lib.⁊c.siue etiā ad mensurā: vt cochear⁊ buala. Quarū differētie tres in genere sunt scz maior:⁊ minor:⁊ media. Qꝫ si nulla istarū determinate sciatur:⁊ sit intētio experimēto inuestigare nō solum virtutem complexionati:sed etiam q̄titatem primam. tunc artificialis experimētator cōueniēter incipit a minori q̄titate quā sua estimatio particularis informata mēsurat ne si forte nociua esset virtus cōplexionati numiū lederet.

Mod' inueniendi debitas dosis complexionatorum

¶ Quia vero prima dosis cōplexionatoꝝ in temperata regione atq; respectu corporis tēperati quodāmodo canon est inueniendi doses in ceteris regionibus atq; corporibus. Nam in distēperatis respectu illius minuitur vel augetur ꝓpter hoc illam cōuenit prius scire. De qua due regule collecte sunt p experientiā a sapientibus.⁊ prima est de dosibus cōplexionatoū inq̄tum absolutā habent rationē alterātium medicinarum. Scōa vero, de dosibus inq̄tum habent manifestā nutriendi potentiam. De absolute vero alterātibus est compertum in temperat a regione atq; in corpore temperato q̄ prima dosis cōplexionatoꝝ in quarto gradu est. ʒ.j. In tertio ℨo. ʒ.j.⁊ ℈. In scōo ℨo. ʒ.ij. In primo ℨo. ʒ.iij. intēperato vero vt intēperatū est nō cōuenit certa dosis. De cōplexionatis vero habētibus manifestam nutriēdis rōnez compertum est q̄ hoc facit in eis. ʒ.qđ.ʒ. in aliis. Unde sicut in tēperata regione vel respectu corporis temperati sunt prima dosis spicenardi que est calida in scōo gradu.ʒ.ij. sic prima dosis mellis. ʒ.ij.⁊ similiter de cōplexionatis in primo gradu. Ad tertiū eñ ⁊ quartū non perueniunt ea que notabiliter nutriūt. immo huiusmodi plus semp imprimūt corpori vt medicina q̄ nutriēs sicut cepe ⁊ alia ⁊ hmōdi. ¶ Si tamē habeatur noticia dosis in vna distemperatarum regionum de facili perpendet in alia ꝓcedendo per regulas generales:

neraleꝫ:quarꝫ prima est: vt attendatur differentia regionis ad regionē.ꝛ per cōsequēs habitantiū ad habitantes. ꝙ si regio ad quā dosis queritur. sit eiusdē qualitatis cadē erit dosis. si vero differens diuersa. ¶ Secūda regula ḡalis est ꝙ ad quācūꝫ regionē queritur dosis: tūc si conuenit medicina: cum qualitatibus eius.ꝛ regio fuerit intentionis qualitatis q̄s alia minuet dosis. respectu alterius regionis in qua est nota. Si vero opponatur augebitur. Nam in frigida regione: aut frigiditꝫ maiꝫ erit dosis calefacientis medicine q̄s in ea vel minus frigida: sed in calidiꝫ minꝫ. ¶ Tertia est ꝙ primū argumentū est tertie partis.ꝛ similiter prima diminutio. Nā sicut in gradibus infra tertiā partem nihil notabile sit in dosibus. Unde si in calida regione sit dosis. 3. i. in minus calida augebit. Primo de. 3. et deinde gradatim ascendetur vsq; ad duplū: et econtrario in diminutione. Qualitas aūt actualis ipsius debet esse medio cris ita: vt cū applicatur omnino sit ab omni aliena qualitate nudatū: scz vt nec vicinitate: vel coniunctione rei alterius actuali qualitate informet: vel antiquitate: aut corruptione quacunq; naturales potentias siue speciei amiserit: sed ꝙ applicetur corpoꝝ in ea perfectione ac puritate q̄ sue speciei debetur. ¶ Ex parte vero applicationis obseruare oportet: vt modus applicandi sit debitus. Nam si sandalꝰ per frusta sumatur.ꝛ aurū in pecijs: aut pſilium imperfecte ꝺ contritum applicetur arteticis: nec illud in epate: nec istud in corde: nec aliud in iuncturis manifestabit effectum. Sed oportet vt dura in puluerē resoluantur. Econtra vero si iacinctus teneatur in ore puluerizatꝰ parum proderit cordi. Aut si saphirus puluerizatus oculis applicet: sed vnicuiq; rei proprius debetur modus. qui si ignoretur caute queraꝫ experimēto.ꝛ ꝓpter pericula quibꝫ potius expertis adhereat. Similiter.ꝛ membra modum applicationis diuersificant. Nā qui vult experiri de aliqua medicina: vtrū sit consolidatiua vlcerū colonis: aut longaonis imprudenter applicat eam per os. Cum per inferius debeat per clistere applicari:ꝛ ſm hanc formam intelligendum est de alijs membris. ¶ Ad debitam similiter applicationeꝫ pertinet mora sufficiens: quam ideo seruare oportet. qm̄ non in quacunq; mora temporis agens naturale suum monstrat effectum. ¶ Ex parte vero impressionis facte obseruandū est: vt sub tiliter discernatur effectus per se ab eo qui est per accidēs. Nam solū ab effectu per se iudicatur res haberet talem potentiam. Jd autem discernitur consideratione ordinis impremēdi.ꝛ cōtinuationis:ꝛ ex diuersitate dispositionis corporū: sicut supra iam patuit. Ex ordine quidē impressionis. Nam interdū effectus per se precedit effectū per accidens. vt in aqua frigida que cum obuiat exteriꝰ corpoꝝ statim in frigidat: sed postmodum calefacit. Similiter in potentialiter cōplexionatis: vt iulep: cū obuiat stomacho primo infrigidat: sed interdū in crastino forte de die in diem inuenitur augere discrasiam in his in quibus aduritur in viscerib⁹ et in venis colera multa succensa. Quādoq; effectus per accidēs precedit effectum per se sicut in habentibus colericū stomachum.ꝛ ministrantem oculis fumum caliginosum et ebetantem visum. Nam vsus lactuce a principio sui visum per accidens acuit repumendo coleram.ꝛ ꝓhibendo vaporum ascensum: sed finaliter ebetat ingrossando spiritus: et albugineū atq; vitreum. Quicunq; igitur precedat siue sequatur ille semper erit per se qui continuabitur in omnib⁹ aut pluribus corporib⁹.ꝛ in eisdem.ꝛ in omni tempore vel plurimum. Nam que per accidens fiunt raro cōtingunt.ꝛ in paucioribus. Preterea si medicine impressio non manifestatur in corpore qm̄ obuiat illi: sed cū ab eo fuerit separata certum est ꝙ illa impressio sit eius effectus per accidēs. Nam ꝓ se agēria imprimūt actuali obuiatione ad passum.

¶ De modo cognoscendi virtutes medicinarum per rationem. Cap. xxj.

Dicta processus rationis qua cognoscuntur virtutes medicine ꝓcedit ordine gemino: q: partim a priorib⁹ partim ꝑo a posteriorib⁹ inchoat: ꝛ vterq; ꝓcessus est necessarius medico. Nam per ꝓcessum in quo incipit a cōsideratione principiorū cōplexionati.ꝛ suarum virtutū rationabiliter comprehendit quot sunt carū genera in quibuslibet medicinis. et ꝓ quas differentias possunt multiplicari: ſm hec cōsideratio maxime regulat per inuestigationes naturalis philosophie: scz inquātum considerat generationē mixtoꝝ.ꝛ rationem mixtionis. vnde solummodo conuenit medico vt vtenti:ꝛ nō vt docēti: vel pertractāti. vnicuiq; cm̄ artifici cōuenit aliquibus vti cōsiderationibus: quaꝝ certitudo tradit in alijs facultatibus quas supponit. cōuenit etiā eidem de quibusdā indagare veritatē per ꝓpria. Scōo processus etiā regulat per naturalia. Nam cōsiderat communes passiones mixtorum. vt colorē:ꝛ odorem atq; simulia. ¶ Quoniā autē processus a causis magis est scientificus. ab eo conuenit exordiū sumere. Sciendū est igit ꝙ causarum a quibus oriūtur complexionatoꝝ virtutes quedā sunt intrinsece cōplexionato: q̄dā vero extrinsece. Intrinsece vero tot sunt in genere quot sunt ea q̄ cōcurrūt ad ḡiationē cōplexionati a parte intra. hec autē sunt tria p ordinē se habētia ſm naturā: scilicet materia.ꝛ forma mixtionis:ꝛ forma specifica. Materia enim ex qua constituitur ipsum complexionatū prioꝝ sunt ſm naturā duobus sequentib⁹. Forma vero mixtionis: q: disponit ad formā specificā naturaliter precedit eam. Medico nāq; ſm suas cōsiderationes cōuenit dicere ꝙ inest cōplexionato vel mixto duplex forma. s. mixtiōis: q̄ cōsistit in modo colligātie miscibiliū adinuicē. Nā posito ꝙ in pondere vel mensura tantū esset de vnoquoq; componente in vno mixto q̄tum in alio. Tamē si in altero mixtoꝝ cōcurrant sub numero centū nūmoꝝ vel plurimoꝝ. In altero quingentorum cōstat ꝙ forma colligātie vel cōprehensionis ipsorum adinuicem variabit in vtroq;: quia variata ꝓportione miscibiliū adinuicē necesse est colligātiā variari. Scōa vero cōplexionati forma est forma ꝓ quā in determinata specie mixtoꝝ vel cōplexionatoꝝ reponitur: que dicitur cōpletiua rei. Talē autē pluralitatē atq; gradualitatem formarum in mixto nō ponit medicus ſm exquisitū iudiciū veritatis: q̄m nō conuenit ei certificare: sed hoc dicere cogitur ſm cōsiderationes sufficientes ꝓposito suo. cū enim intendat distinctā habere noticiā de virtutib⁹ mixtorum:ꝛ inueniat in ipsis aliquā virtutē manifeste reducibilem ad formam mixtiōis manifeste posse reduci: necessario cogitur dicere ꝙ altera ꝓcedit ex forma: que aliquo modo sensu.ꝛ ratione percipitur. Altera vero ad formā reducitur que in se penitus est occulta nostre cognitioni.ꝛ hec est forma specifica: quia nec sensu percipitur: nec ratiocinando possum⁹ dicere ꝙ sit substātia: vel qualitas: in qua tale vel tale cōponēs:ꝛ ſm vel taliter dominant: quēadmodū possumus de forma mixtionis asserere: q̄uis ignoremus exquisite gradū in quo cōsistit punctualiter. ¶ Scōm predictas igitur cōsiderationes inuenit medicus ꝙ prima genera virtutum que possunt in cōplexionato reperiri sunt tria. s. virtus manās a cōponentibus. Alia vero a forma mixtionis. Tertia vero a forma specifica. Et has quidē virtutes rationabiliter distinguit.ꝛ denotat nominibus ordinabilib⁹: cū dicit ꝙ virtutum cōplexionatoꝝ quedā sunt prime. quedā scōe. q̄dā tertie. primas vero qualitates cōplexionatas duplici ratione. tum scz qm̄ ante illas nō sunt alie a quib⁹ dependeāt. tum etiā: quia dependent ex his que ſm naturam priora sunt cōplexionato: scz ex materialibus componentibus. Scōe vero dicūtur ille q̄ immediate ꝓcedūt ex primis vel ex secundo principio complexionati supradicto. Tertie vero que ex tertio: que alio nomine vocantur proprietates. Auerroys tamē dicit eas esse quartas virtutes: quoniam scōas distinguit in duas. nam carū quedā sunt que indifferēter manifestāt effectū suum in quolibet organo: sicut abstersiua: corrosiua: vlceratiua.ꝛc. q̄dā vero determinate in aliq̄b⁹ organis: aut magis in illis q̄s in ceteris. vt ꝓuocatiua vrine in vrinalib⁹: vtꝰ ꝓuocatiua mēstruoꝝ in matrice. ḡiatiua lactis in māmillis.ꝛ ita de ꝓsilib⁹:ꝛ ly aliquaſ vera sit hec distinctio: tm̄ in ꝓposito locū nō hꝫ: q: virtutes medicinaꝝ nō distinguūtur hic penes mēbra: q̄m tales differēte non sunt eis essentiales: immo accidentales: cum ab extrinseco veniant. Sed prima distinctio procedit per ea que spēs primaꝝ generū virtutum. ¶ Luꝫ autē vlterius inuestigat medicus per hāc viam differentias aut species predictoꝝ generum: inuenit ꝙ sub primo genere tot species

Unicuiq; artifici cōuenit aliquibus suppositionibus.

Tria intrinsece concurrētia ad ḡiationem mixti. Ex. materiam et forme.

Prima genera virtutuꝫ q̄ ꝑsit i cōplexionato reperiri sūt tria.

Differētie aut species primaꝝ generū virtutum.

primarū virtutū cōtinētur quot sunt virtutes primorū cō
ponētium: scz cali. fri. sic. ⁊ hu. Has enim qualitates dicit
medicus esse virtutes: qz sunt principiū operationis ma
nifeste: scz alterationis in corpore sanabili. ⁊ iterū dicunt
virtutes ratione iam dicta. Cū aūt scde ꝓ tutes immedia
te proueniāt ex cōcursu primarū in mixto, propterea dicit
qꝫ due sunt prime differentie secundarum: qm̄ non possunt
a primis in genere differre nisi duob⁹ modis: aut sicut in
tēsum ⁊ remissum: aut sicut simplex ⁊ cōpositum. ⁊ ideo di
cit qꝫ secundarū virtutū quedā sunt que fm rem non diffe
runt a primis: sed sunt in aliqua primarum: prout est intē
sa. omnes autem secunde virtutes: ⁊ etiā tertie: qz carent
nomine proprio. ideo medic⁹ nominat ab effectibus earū
quib⁹ manifestātur. Dicit ergo qꝫ virtus cōbustiua nō est
nisi caliditas intensa: ⁊ cōgelatiua frigiditas intēsa: ⁊ sic
de cōsimilibus. Quedā ꝫo sunt que depēdēt a primis nō
solum inquātum prime intendūtur. sed inquātum reducū
tur ad aliquē gradū cōmixtionis proportionalis huic mi
xto vel illi: taliter qꝫ effectus qui manat a tali virtute nō
pōt esse tantū effectus vnius primarū virtutū sed diuersa
rum. Et talis est virtus mundificatiua et generatiua car
nis: ⁊ cōsolidatiua et similes. De tertijs autem virtutib⁹
non potest assignare primas differētias absolute: qz forme
specifice rerum a quibus dependent immediate nō habēt
aliquid commune sub ratione generis: ad quod vniuersa
les ⁊ prime differentie reducātur: sed tantummodo distin
guuntur propriis effectib⁹: qui alio nomine vocant ꝓprie
tates. ⁊ qz hos effectus considerat medicus per respectuz
ad corpus sanabile ꝓpterea respectu illius dicit vniuersa
liter qꝫ due sunt in genere tertie virtutes. qm̄ aut fz ratio
nem sue speciei contrariantur sanabili corpori: vel conue
niūt. ⁊ cōtrarie dicūtur quecūqꝫ toti corpori: vel alicui sua
rū partiū inferūt nocumētū. Cōueniētes ꝫo cōtrario mo
do: ⁊ tyriacales dicunt siue: ꝓprietates. Que ꝫo sunt spēs
specialissime tam istarū qꝫ secūdarū: qz solis effectib⁹ colli
gitur. Idcirco dicetur in secūdo processu. ¶ Nunc autē cō
siderandum qualiter notitia causarum: a quib⁹ dependēt
virtutes complexionatorum: dirigat medicum ad haben
dum plenioremnotitiam de virtutib⁹ quibus possunt im
mutare corpus. Dictum autē fuit supra qꝫ per viam ratio
nis non cognoscitur in particulari: nisi vel potētialis. vel
virtus a cōplexione dependens immediate vnde sequit qꝫ
solum de primis: aut secūdis virtutib⁹ potest per viam ra
tionis haberi notitia. videndū est igitur quantum ad hec
prosit consideratio causarū: ⁊ primo intrinsecarum. Ad cu
ius euidentiā est scendū qꝫ recta ⁊ plena notitia virtutū.
⁊ operum potētialiter complexionatorum non habetur ni
si per considerationē eoꝝ in quibus ipsa cōplexionata cō
ueniunt ⁊ differunt: tam in generali qꝫ in speciali. cognito
enim in quibus conueniant: ⁊ in quibus differant diuersa
complexionata sufficienter cognoscitur quas habeāt vir
tutes: ⁊ per cōsequens etiā quas operationes. Quia vero
noticia specialium perfecte non habetur absqꝫ cognitione
generaliū: ideo conuenit medico prius scire in quibus cō
plexionata cōueniunt in generali ⁊ differunt. Ex his autē
que sunt de cōplexione superius sufficienter tradita colli
gitur medicus qꝫ cōplexionata quātum ad id quod eis attri
buitur ex cōsideratione medicinali conueniunt tm̄ in vno
scz qꝫ omnia dicuntur sic vel sic complexionata cōparatio
ne humani corporis vt patuit supra. Quantū vero ad id qꝫ
pertinet eis ex natura ipsoꝝ cōueniūt in quatuor. Primo
qꝫ omniū ipsoꝝ eadem est prima materia: scz quatuor ele
menta. Secūdo qꝫ in omnibus ex mutua actione ⁊ passio
ne elementoꝝ vel quorumcūqꝫ miscibilium resultat quali
tas secūda que vocatur cōplexio. Tertio qꝫ in omni mixto
disponit illa complexio. ad recipiēdum aliam virtutē a cō
plexione que vocat ꝓprietas. Quarto ꝫo qꝫ omniū cōple
xionatoꝝ: quoꝫ complexio denominatur ab aliqua qua
litate semper denominatio fit a predominanti. ¶ Ex his
etiā vltert⁹ colligit qꝫ quantū ad intrinseca principia dis
ferre nō possunt cōplexionata nisi vel p formā mixtionis:
vel per secundo componētia: vel vtrūqꝫ. Quātum enim ad
formam mixtionis omnia complexionata diuersarum spe
cierum differunt. nam cum differant in forma specifica ad
quam illa disponit necesse est: vt in illa etiam differāt. In
componentibus autem differre nō possunt. nisi quantum
ad secundā: qz dictum est qꝫ in primis conueniunt. ¶ Ad
scendū igitur per causas intrinsecas qꝫtum in genere dif
ferre possint complexionata potentialiter penes virtutes
primas ⁊ secūdas necesse est attente considerare differen
tiam quam habent in secūdis componentibus: ⁊ in forma
mixtionis. Ad scendū autē qualiter complexionata diffe
rant in secundis componentibus conuenit scire que sunt
prima: ⁊ que secunda. Prima nāqꝫ sunt elementa cōmunia
omnib⁹ mixtis: qm̄ ex ipsis primo generātur cōplexionata
quecūqꝫ. Secūda vero sunt omnia cōplexionata: vel iam ex
elementis constituta: ex quibus alia cōplexionata secundo
constituuntur: ⁊ dicuntur secunda respectu primorum: non
em̄ primo sunt cōstituentia cōplexionata: sed scdo et prori
mo. Ex quibus patet qꝫ duplex in genere complexionatoꝝ
reperitur constitutio: scz prima ⁊ secunda. ⁊ dicitur prima
illa que fit ex concursu elementorum simplicium. Secunda
vero est illa que prouenit ex concursu corporū iam mixtoꝝ
ex elementis. Prima vero harum constitutionum: vt plur
mum manifestatur in commixtis per naturaz sicut in vino
oleo: ⁊ sale ⁊ similibus homogenejs que fm sensum tm̄ re
soluūtur in simplicia: ⁊ non in commixta. raro autē inuenit
in commixtis per artem: qm̄ ars raro commiscet elementa
simplicia. veluti si commiscat aquam terre ad componen
dum lutum. Veritas autē secūde constitutionis manifesta
tur crebro in naturalibus ⁊ artificialibus. In naturalibus
quoqꝫ frequentius. in etherogeneis: vt in corporib⁹ anima
lium in quibus ex diuersis complexionatis cōstituitur cor
pus animalis. ⁊ in fructibus plantarum: qui ex cortice ⁊ te
sta ⁊ nucleo cōstant ⁊ similibus: vt in persico: et prunis ⁊ ci
tro. Manifestatur etiā veritas huius secunde constitutio
nis complexionatorum in homogeneis per naturā commi
xtionis: vt in lacte et in sanguine: prout sumitur pro massa
confusionis hu. in venis: hec enim et multa naturalia simi
lia resoluūtur prorimo in corpora commixta ex elementis.
Et ideo constat qꝫ ex eis fuerunt prorimo cōstituta. In ar
tificialibus autem patet veritas huius constitutionis: non
solum per resolutionem complexionati: sed etiā per commi
xtionem: cū ars: vt plurimum cōmiscet elementata: ⁊ non
simplicia: vt mel ⁊ acetum ⁊ zuccarum ⁊ puluercs specierū
⁊ sic de aliis. Jam igitur ex his patet quomodo complexio
nata possint in secundis compositionibus differre: qz tunc
scz quādo ea ex quibus proxime cōponūtur differunt ratio
ne vel specie: nam caseus ⁊ butyrum ⁊ serum: ex quibus lac
constat alterius rationis sunt qꝫ nucleus et testa et corter
quibus constat fructus. Ignis autē ⁊ aer ⁊ aqua ⁊ terra: qz
in omnibus cōplexionatis sunt vnius rationis fm testimo
nium sensus cui medicus innititur. Jdeo absolute dicit qꝫ
per prima cōponentia non differunt complexionata: quo
niā eadē sunt fm speciē in oībus: sed qm̄ inuenit ad sensum
qꝫ secundo componentia sepe differunt in complexionatis
fm speciem. Jdeo elicit ex hoc regulam generalē circa no
titiam prime: vel secunde virtutis eoꝝ dicens: qꝫ quorum
cunqꝫ cōplexionatorum prorima cōponentia differunt sen
sibiliter necesse est qꝫ habeāt differentes virtutes: vel pri
mas: vel secundas: vel etiā vtrasqꝫ econtrario autē si diuer
sas habeant virtutes: ⁊ fm sensum non differant in compo
nentium quantitate necesse est: vt differāt in forma mixtio
nis vt clunia ⁊ marcasita ⁊ aristologia longa ⁊ ro. ⁊ mastix
⁊ olibanus ⁊ similia. Quantū autē differāt in primis elicit
per comparationem secundorum componētium ad primā
nam virtus vel qualitas illius elementi dominatur in cō
plexionato de quo elemento magis participāt secūdo com
ponentia: vt siccitas in eo cuius componētia secunda sunt
magis terrea: ⁊ sic de aliis. Que ꝫo elemēta dominētur in
secundis cōpositionibus per posteriora cognoscit sicut pa
tebit in secūdo processu. Sed ex his iam habetur qꝫ quāti
tas: vel mensura secūdo componentium ducit aliqualiter
medicum in notitiā primarum virtutum que sunt in cōple
xionato. Diuersitatem autem quantitatis: vel mensure cō
ponentiū attēdit potius in secūdis cōponentibus qꝫ in pri
mis. Jdeo quia secūda manifestius ad sensum distinguun
tur qꝫ prima. In artificialibus em̄ sensui patent in ipsa cō
positione

Cōplexionatoꝝ duplex reperitur constitutio.

Quō ꝓprietates ⁊ secūdarū virtutū possunt mutare corpus.

Quō notitia cārū ꝫ tutū dirigat in notitiā tpaz ꝫ tutum.

In qb⁹ oīa cōplexionata cōueniāt.

In qb⁹ differāt ꝓplexionata.

positione. nam artifex cognitor est materialium cōpositionis quam efficit: & ideo per artem iudicat de cōplexione: q̄ resultat in medicina quam ipse cōponit quēadmodum dicetur in consideratione de gradib⁹ compositarum medicinarum: in cōplexionatis autē que sola operatione nature cōstituuntur patent sensui componentia duplici modo: scz vel per distinctionem sensibilem ipsorū in complexionato: vel cōposito sicut in etherogeneis. vel per resolutionez: aut sequestrationem ipsorū: vt in homogeneis: sicut si patet in lacte. licet igitur ex noticia quātitatis primorū componentium haberetur aliqualiter noticia primarum virtutū. Tamen non attendit eam in prima constitutione: sed in secunda. tum quia in illa non patent componētia sensui: cum per istam secundā ducitur sufficiēter quātum possibile est in noticiam quantitatis primorum cōponentium. ¶ Considera tis igitur componētibus complexionatorum quātum possibile est. Jam restat secundo considerare formā cōpositionis: vel mixtionis. vt perpendatur quātum ex parte ipsius possint prime vel secunde virtutes in cōplexionatis diuersificari. Mixtio enim duobus modis sumitur. Uno quidē large scilicet pro cōstitutione complexionati ex diuersis cōponentibus sub actu vnius cōmunis complexionis toti cōposito: & hoc modo nō solū homogenea: sed etiā etherogenea dicuntur commixta: quia quāuis habeant partes formaliter sensu distinctas: tā ex eis in toto cōposito resultat vna forma complexionis: que debetur ei ſm speciem suam: licet igitur de forma mixtionis sit colligātia. vel comprehēsio miscibilium: aut componētium adinuicem alteratorum ſm q̄ exigit speciem complexionati. tamen quia vltimum & formale quod debetur complexionato in q̄ntum complexionatum est vnio suorum componentium sub actu vnius cōplexionis totius. Ideo medicus formā cōmixtionis denotat per complexionem cum dicit. ¶ Quod complexionū quedam est prima. quedā secunda. Intendens per complexionem: mixtionem vel constitutionem supra expositā: et hoc facit vt insinuet q̄ illud quo formaliter colligantur oia cōponentia in complexionato: ad hoc vt stent sub actu vnius forme substātialis que vltima perfectio est ipsius nō est nisi complexio. Ita q̄ sicut illa forma est vna sic est cōplexio totius. Licet enim constituatur ex partialibus & diuersis complexionibus. Tamen nō habet rationem: nisi vnius prout disponit totum cōplexionatū ad vltimā eius perfectionez. Iterum etiam: quia per complexionē id est per sensibilem effectum eius deuenit in notitiam forme mixtionis: vt patebit in secundo processu. Alio vero modo sumitur mixtio minus large: scz pro cōstitutione cōplexionati facta ex cōponentibus secundis vnius tātum ſm situm propinquitatis: & hoc modo sumit medicus quando dicit q̄ medicina q̄ quedam cōponuntur ex duabus aut pluribus diuersis substātijs impermixtis. quarū quedā hūt partes impermixtas sensu manifestas vt carnum. Quedā autē sensu occultas vt pistū. ¶ Ad videndum igitur quomodo diuersitas mixtionis diuersificat virtutes primas & secundas cōplexionatorum: precognoscere oportet differentias que in genere possunt cadere in forma mixtionis. Generales autē eius differentie patēt ex ratione ipsius. Nam cum forma mixtionis: aut mixtio prout hic sumitur sit aliqualis vnio cōponentiū in cōposito sub actu cōplexionis cōis et vnio cōponētiū in quibusdā sit distincta. vt in etherogeneis. in aliis indistincta. vt in homogeneis: & in quibusdā fortis. in aliis vero debilis. constat q̄ omnis mixtio cōplexionatorū decurret per has differētias. Est igitur illa mixtio distincta in qua cōponētia sensibiliter in cōposito distinguunt. Indistincta vero illi que opponitur. Fortis autē vel firma dicitur illa in qua componentia seu prima seu secunda difficiliter separantur adinuicem nō solum actione nostri corporis: sed etiā ignea. Debilis autem in qua componentia leuiter separātur. Nō solum actione fortis agentis: sed debilis. Mixtio autem perfecta & imperfecta realiter continetur sub predictis sed ſm rationem differt ab eis. Omnis eīn perfecta mixtio est: et indistincta & aliqualiter fortis: sed nō ecōtrario. Unde in plus se habet indistincta & fortis q̄ perfecta. Mixtio enim perfecta est que aliter vocatur mixtio ſm totum. & est illa in qua componentia ita perfecte se transmutant: vt ad homogenitatem omnino perueniant: tam in substantia q̄ in cōplexione q̄ in omni virtute. Ita q̄ ad vnam complexionē in toto et in partibus: & ad vnam virtutem seu proprietatē omnino reducuntur. & hec est vera mixtio quam cōsiderat naturalis: de qua non multū curat medicus: q̄ nō est principiū diuerse virtutis: sed magis curat de opposita scz imperfecta in qua cōponentia nō reducuntur ad talē homogenitatem: & in hac mixtio large sumitur scilz pro aggregatione componentiū sibiinuicem appropinquantium ſm situm. quapropter de ratione huiꝰ mixtionis est vicinatio partium ſm potentiam. Et propter hanc considerationem asserit medicus q̄ forme substantiales miscibilium saluantur in mixto. ad quod dicendum mouetur ex his que apparent in imperfecte mixtis: quorum vnū est distincta resolutio ipsorum in sua componentia. Secūdum vero est q̄ manente ipsorum specie distincte operantur contraria: vel diuersa in corpore: talem autem sententiam nō diffamat medicus: quoniam accepta est ex sufficientibus proposito. et ēre hoc non necessarijs absolute. Aduertēdum tamen est q̄ mixtio quoꝝcunq̄ complexionatorū si consideretur respectu complexionati: ad cuius gñā cōis est via. semper est perfecta: q̄ per ipsam speciem suam adipiscitur cōplexionatum. Sed si consideretur respectu alterius vt sanabilis corporis q̄ aliter solum consideret medicus: tunc potest esse perfecta et imperfecta. & perfectā quidem dicit esse medicus illam: in qua cōplexionatū si corpori applicetur nō immutabit tpm nisi cum vna virtute. prima & secunda & tertia: & non cū oppositis: aut pluribus diuersis. ita q̄ semper alterabit p se: cum vna cōplexione tm̄ & cum vna virtute. secunda operabitur & similiter cum vna tertia: quale cōplexionatū est scamonea. Nam prima virtus eius est solūmodo calefacere. secūda vero solūmodo aperire seu ratificare. tertia vero colera potēter attrahere. Imperfectā vero dicit esse illā in qua complexionatū immutat corpus oppositis virtutibus: aut plurib⁹ diuersis in primo. vel secundo. vel tertio genere virtutum: aut omnibus. ¶ Quod autem in eodem cōplexionato possint oppositē virtutes existere ratio probat et experiētia: vel sensus cōfirmat. Nā in etherogeneis: quorū partes distincte sunt ſm substantiam: vel corpulētiam necesse est: vt in cōplexione differant: & opponantur postq̄ in corpulētia opponūtur: sicut caro dactili: vel prunī est mollis: os vero durissimum. rationabile igitur est illam esse humide cōplexionis & istud sicce. Quemadmodum autem cōplexiones differunt sic & secūde virtutes & tertie. Iz a nobis ignorent. sed de his experientia nos certificat. cōstat enim q̄ scōa virtus in carne citonioꝝ exasperatiua est pectoris: in grano vero ipsius est lenitiua. caro similiter persicoꝝ est opilatiua canaliū pulmonis. nucleus autē eius aperitiuus: et illa frigida: & iste calid⁹. De tertijs quoq̄ scimus q̄ cortex citri confortat cor. et caro eius generat colicam: et semen eius pellit venenū. cauda quoq̄ serui venenū est homini: cornu vero eius tyriacha. similiter autem existimādum est esse in alijs homogeneis: vt in lacte. Quecunq̄ igit perfecte mixtionis sunt tm̄ vnū operantur ſm quodlibet genus virtutum: quod patet a maiori: quoniam ea que sunt imperfecte mixtionis. Dū tamen partes componētes tam vicine sint: vt sensu discerni nequeant. licet sint oppositarum virtutū: seu qualitatū: tamen de se non manifestant in corpore: nisi vnum effectum: quia cum vicinissime sint: vna nō operatur in alia parte notabili sine altera: & in impressione quam faciunt in sanabili corpore non apparet diuersitas: sed vnus cōmunis effect⁹. vtpote temperamenti. cuius igitur mixtio talium partium non sit perfecta: q̄ nondum ſm veritatem perfecte se transmutauerunt componētia sicut in tyriacha: et mitridato: & multis alijs confectionibus frequenter accidit ante fermētationē & perfectionem ipsarum. tamen non imprimunt sensibiliter diuersos effectus q̄tū est de se multominus ergo cōplexionato perfecte mixtionis. Ideo vero dictū est de se: quia possibile est q̄ per accidens manifeste faciant impressiones diuersas: sicut accidit q̄n membrū aliquod corporis: cui applicant indiget altero cōponentiū. tūc eīn possibile est vt in medicina: cuius partes vehemēter sibiinuicem adherent: oppositū cōtingat. ꝓpter vim discretiuam que viget in mēbris ex actione expulsiue & retētiue:

Mixtio differt a complexionata ex parte formē compositionis vel mixtionis.

Mixtio duob⁹ modis sumit.

Mixtio diuersificat virtutes primas & secūdas cōplexionatorum penes diuersitatē mixtionis

Mixtio considerata a philosopho.

Forme substantiales miscibilium saluantur in mixto. mixtio a medico.

mixtio perfecta ſm medicum.

mixtio imperfecta ſm medicum.

¶ Quod in eodē cōplexionato possint esse oppositē virtutes.

Qñ ℞ membꝝ separnat ꝛ diuidat cõponẽtia ꝛ qñ non.

qua nocitiuum abiscitur ꝛ iuuatiuum retinetur. Unde cum natura membꝝ diuidat: ꝛ secernat conueniens ab inconueniẽti accidit: quando membrum indiget altero componentium: vt diuersa manifestant secrsum impressiones opositas. Natura tamen membꝝ non semper diuidit componentia. Nam cum semper inclinetur ad melius quando cõtingit ꝙ omnium cõponentium virtutes sunt membro necessarie. tunc non laborat ea secernere. quapropter in quib⁹ complexio: et proprietas concorditer iuuãt membrum: omnino respuit natura secernere componentia: vt patet in fracturis intrinsecis ossium. Stenum nasturcij semen bibitum ab huiusmodi patientibus natura nutritur cõseruare in sua specie proinde post longa tempora circa potum fracture sepius inuentum est integrum. Similiter dato ꝙ complexio non iuuaret naturam vel modicum lederet: dum tamẽ proprietas esset valde necessaria corpori non conaretur secernere componentia medicine. nõ perderetur proprietas. Et idcirco in corporibus que multum tyriaca indigẽt propter graue toxicum seu venenum diutius saluatur in specie sua q̃ in non indigentibus. proinde colericus punctus a scorpione si sumpserit polomenũ: aut nullam: aut modicã caliditatis molestiam sentit in stomacho: ꝛ in aliis membris p que transit vsq; in finem: cum tam liberatus est a veneno. Si vero punctus non fuerit mox a principio viscera inflammantur et estuant. Nam in primo natura speciem illius medicine conseruare nititur donec ab ea susceptꝝ iuuamentũ. Postmodum vero quia potius lederet carpinare: ac ledere studet: vt ipsam corrumpat si non possit eam cito expellere. nam cum natura complexionato nullo modo indiget: sed ei repugnat. Tam ratione totius q̃ partium integrũ expellit celeriter si fuerit fortis. Quemadmodum frequenter accidit de pillulis laraturis. Cum vero membrũ aliquod parte aliqua complexionati multum egerit: tam in via nutrimenti q̃ medicine: tunc velociter eam diuidit a sibi opposita sicut epar velociter separat aqueam vini substantiam a terrestri ꝛ ignitam terrestrem aceti ab aquea. Hec autẽ est vna de causis propter quas in habentibus epar aut stomachum frigidum magis leduntur renes ꝛ vesica ꝛ matrix et iuncture sumptione aceti infrigidando. Nam epar frigidũ partes ca. sibi retinet quantum potest. propter quod aquee procedentes vltra fortius q̃ in oppositis: et illa membra quibus postmodum appropinquãt ledunt amplius cuius oppositum cõtingit in habentibus epar calidius temperato.

Nota de senaturcij.

Ex hoc etiam contingit ꝙ vinum album sensibiliter ledit frequenter in illis regionibus mulieres ꝛ senes. licet indigeant diureticis. ¶ Ex predictis autem colligi potest ꝙ tribus ex causis contingit: vt complexionatũ corpori obuias manifeste faciat in eo diuersas impressiones. Et vna quidẽ est sequestratio componẽtium eius a natura facta propter necessitatem: licet vehementer adhereant mutuo: sicut patet in vino et aceto. alie vero due sunt ex parte complexionati. Quarum vna est debilitas colligantie suorum componentium secundorum: propter quod facillime separantur: sicut est manifestum in etherogeneis: et in multis etiam homogeneis. In lentibus enim ꝛ ciceribus: cum debiliter colligẽtur inuicem substantia grossa terrestris valde atq; subtilis modice terrestreitatis: et pauce ignetatis ꝙ non solum elixatione separantur ab inuicem: sed etiam remollitione. et ideo illa stringit ventrem et obturat meatus. Hec autem vinum prouocat et aperit. vias: et si concurrunt in eodem membro precipue debili sicut in intestinis aut stomacho: torsionibus aut gurgulationibus verant corpus propter motus contrarios. nam alterum claudere festinat: alterum aperire meatus. et idem contingit ex sicla ꝛ multis oleribus: in quibus substãtia salsa et nitrosa debiliter cum terrea stiptica colligatur. In quibusdam etiam substantia subtilis adeo debiliter et superficialiter grosse conungitur vt modica lotione separetur ab ea: sicut in endiuia et lactuca et rostro porcino. Alia vero causa ex parte complexionati est possibilitas secundorum componentium: ratione cuius leuiter actione corporis reducitur ad actum. Licet enim secundo componentia cito sequestrentur: tamen si alterum esset compactum. et difficilis resolutionis: alterũ vero passibile manifestaretur impressio passibilis tantum. Proinde contingit ꝙ medulla ficuum operatur in corpore manifeste grana vero nihil: sed integra deponuntur. et hoc detegit error eorum qui arbitrantur ꝙ ad reductionem potentie complexionatorum in actum sufficiat tantum sequestratio partiũ. Jam ergo patet ex his qualiter distinctio componẽtium in commixto et debilitas colligantie deducit in notitiam potentie seu virtutis: quam habet complexionatum immutando corpus sanabile. Nam ex hoc perpenditur diuersitas virtutum: aut potentia faciẽdi diuersas impressiones. De fortitudine vero commixtionis patet etiam in parte qualiter ad hanc notitiam prosit per id quod est in mixtione perfecta: sed in quibus est fortis: ꝛ non perfecta iam per oppositum patet ꝙ eorum componentia: cum suis virtutibus faciunt manifestas ꝛ distinctas impressiones absq; eo ꝙ adinuicem separẽtur: sicut patet in camomilla in qua stipticum: et resolutiuum: ꝛ aperitiuum compositione: tam fortiter colligantur: vt per ignis decoctionẽ difficiliter abinuicem separentur. Quando igitur exterius applicat manifeste immutat cum vtraq; virtute partem eandem vt in membris laboriefatigatis. nam ꝛ superfluitates resolut abeis et moderate stringendo corroborat: interius etiam sumpta similiter operatur: nisi natura indigens altero componentium ea secerneret: vt tactum est supra. Complexionatum vero qõ perfecte simul ꝛ fortis est mixtionis: vt oleum: cuius componentia nullo modo distinguuntur: et per ignẽ difficillime separantur: vnum tantum operatur fm vnumquodq; genus virtutis et intus et extra. Nam quo ad primas per se temperate calefacit: quo ad secundas lenit solummodo: quo ad tertias vero lumbricos necat. ¶ Usus qualiter cause interiores complexionati ducunt in notitiã potẽtie quam habent ad immutandum corpus. tam de exterioribus restat videre. Inter quas ille tantum considerãde sunt que habent rationem efficientis. nam solum he possunt complexionatum virtute aliqua informare: constat autem ꝙ informatur: et a generante: et ab omni etiam transmutante. Unde per naturam ipsorum perpenditur aliqua tertia virtus: siue naturã complexionati. Generatiua vero sunt locus et individuum speciei. Quantum vero locorum diuersitas diuersificet non solum primas et secundas virtutes complexionati sed etiam tertias monstrat auctoritas Gal. dicentis ꝙ planta que in persia crescens erat permissa transplantata in egypto ad littus nili facta est comestibilis. Et aliqui sapientum asserunt plantam illam fuisse caulem. nec est incredibile quoniam hic apud nos experimur ꝙ caulis crescens in locis frigidis: et siccis vt in montibus aridis est valde terrestris et stipticus. In calidis autem et humidis: vt in solo maritimo precipue argilloso multũ est humid⁹ ꝛ ventris mollificatiuus et oculorum. Persica vero crescentia in locis irriguis comperiuntur inimicari dentibus et oculis et pulmoni: que vero crescunt in locis aridis maxime fabulosis cordi conferunt oculis: et pulmoni: nec ledunt dentes. Similiter quoq; per loca diuersificãtur in viribus grana panifica: vt frumentum: ordeum: et succi plantarum: vt vinum: et oleum: et sic de aliis. quemadmodum in particularibus considerationibus complexionatorum tractatur: nec mirum cum etiam propter diuersitatem locorum speciem mutet: vt frumentum in lolium: ꝛ ordeum in auenam: et sic panicum arabicum in ciperi speciem: et vlmus in vitem: et sic de aliis. Hic autẽ sufficit nosse ꝙ omnium complexionatorũ nature siue plante fuerint: siue animalia: siue mineralia. vergunt ad naturam loci generationis ipsorum. Et ideo mineralia: vt plurimum sicca sunt et terrestria: pisces autem humidi valde seu aquei: gressibilia et plante medio modo fm plus et minus. Ex hac autẽ consideratione prouenit diuersitas que reperitur apud sapientes in iudicando de naturis complexionatorũ. Nam vnus fm experientiam sue regionis calide complexionis iudicat esse caulem. Alius vero frigide quãtum ad suam. Species quoq; generantium diuersificãt complexionata. Nam stercus bouinum comparatione caprini vel ouini est humidũ. Hoc autem est valde siccum. et ideo necat fistulã. illud autem obtundit puncturas apum.

Tribus de cãis cõplexionatũ facit i corpore diuersas impressiones.

Quas cãe exteriores cõplexionatũ ducãt in notitiã potẽtie.

Caulis

Persica

Cõplexionatorũ nature vergãt ad naturã loci generationis ipsorũ.

¶ De transmutatione complexionatorum. Cap. xxij.

Circa

Circa transmutationem complexionatorum est sciendum q̄ omnia nata sunt transmutari ⁊ alterari: vel ab elemētis vel ab elementatis. Transmutantium vero genera denotantur per modos transmutationis. Huius autem duo sunt primi ⁊ communes modi: quedam est transmutatio pure naturalis ipsi complexionato. Hec autē distinguitur per tempꝰ siue durationis cuius due sunt partes. Nam aut duratio vicinatur generationi ⁊ tunc dicitur res noua vel recens: aut est a tempore generationis: valde remota: ⁊ tunc dicitur antiquata seu vetus. Nouitas igitur siue recentia ⁊ inueteratio cōplexionatorū diligenter est attendēda. Nam efficaciter variat virtutes ipsorum. Quedam em̄ in nouitate sua sunt temperata ⁊ parū calida: sed inueterata fiunt acute caliditatis: vel rancida: vt zuccarum et oleum: etiam pinguia. quedam vero econuerso. scilicet frigida: vt liquores aquosi. Similiter autem humiditas: vt plurimuꝫ dominat in nouitate: siccitas autē in vetustate: vt in aquosis fructibus. In terrestribus vero ecōtrario. Quedā etiā in sua nouitate sunt lenitiua: in vetustate ꝺo sunt pūgitiua: vt omnia pinguia. Despitia quoq; ⁊ sorba in sua recentia guttur erasperant: ⁊ leniunt in vetustate: ⁊ similiter cetera pontica. In tertijs quoq; virtutibus nō minus est manifestum. Nam agaricus pellit venenum in nouitate: sed antiquatus est venenū pestiferum. Mirab. quoq; recētes ventrem soluunt expellēdo humores. Inueterati vero fortissime stringūt. ⁊ hoc etiā idē facit turbith. ¶ Secunda transmutatio in genere cōplexionatorū est accidentalis que interdum est casualis. Quāq; vero per artificium procurata ⁊ quomodocūq; contingat sub sex differentijs cōprehēditur. Nam aut fit per ignitionem vel congelationem: vel per ablutionem: aut contritionē: aut vicinationē: aut per mixtionem. Quod autem per ignem alteratur. aut coquitur: aut aduritur. Que ꝺo coquūtur: aut elixant: aut assant: et vtrūq; fit pluribus modis: vt in partibus medicine docetur. constat autem q̄ cōplexionata: siue sint cibi: siue medicine aliter corpꝰ immutant cruda: ⁊ aliter cocta: ⁊ aliter hoc modo cocta: et aliter illo. Similiter quoq; adustio manifestas facit alterationes in eis. q̄uis multipliciter alterētur ea que iubet aro per ignem preparari. tamen omnes operationes reducunt ad duas intentiones: ⁊ vna est vt tantū amittat qualitates incōuenientes corpori vel operi vel vtriq;. corpori quidem quēadmodum coquūtur carnes ⁊ olera ⁊ cetera nutrientia: vt spolient qualitatibꝰ que digestioni repugnant: vt sunt grossities: duricies: frigiditas superflua humiditas. Et similiter intelligendū est de alijs nocuis qualitatibus corpori: siue in cibis: siue in medicinis: vt est acumen: ⁊ venenositas. alliū enim coquitur: vt spolietur acumine: vel vt saltem diminuat. Atramentū ꝺo leuiter assatur. vt resoluatur acumē ipsius vel minuatur. Cū em̄ eius substantia sit valde terrestris ⁊ pontica prius amittit per moderatam ignitionem acumen innatum quod in subtili fundat substātia q̄s acquirat. scorpio vero aduritur: vt eius venenositas resoluat. Operi quēadmodum calefit cera: vt amittat soliditatem: ⁊ apte relaxet in incorporatione pulueꝝ: et simili ratione liquat ambra: ⁊ sic de alijs: propter vtrūq; ꝺo fit quando assantur gummi arabici: aut dragagantum in tussiculosis: ⁊ lyentericis. Nam mucillaginositas ipsorum resistit puluerizationi: ⁊ aduersatur leuiꝰ intestinis: aut stomacho. Alia ꝺo in tertio est: vt acq̄rat qualitatem necessariam corpori vel operi. corpori vt vnctuositatem qua ratione assantur auellane in passionibꝰ pectoris. vel frumentum ad extrahēdum oleum pro lentiginibus et pannis. Quandoq; vero vt acquirat acumen: sicut quādo lapides calcinantur pro ruptoriis faciendis in frigidis et antiquis artheticis vel pontica in vlceribꝰ sordidis et deambulatiuis: aut superuenientem fluxum recipientibus. Nā talibꝰ cōuenit exiccatio fortis. Et etiā abstersio ad resistendum virulētie grosse: atq; moderata constrictio ad resistendum fluxui ⁊ dilatationi. ⁊ ideo necesse est medicinam esse amaram: vel acutā ⁊ stipticam. Cum ergo aduritur pontica moderate stipticum remanet. ⁊ amarum efficitur vel acutū. Ideo mirabol. adusti. speciales sunt ī cācris ⁊ fistulis. Interdū autem vt acquirat subtilitatem: vt cum assantur semina frigida diuretica in ardore vrine: cū epatis opilatione. vel cornu ceruinum in icteritia. Quādoq; vero solum ignitur: vt acquirat aptitudinem puluerizationis: vt cericū in debilitate cordis quando necessitas viget ad puluerizādum celeriter. Nam si subtiliter cum forpicibus incidatur supra modū esset vtilius. Hic autem incidendi taliter tactum est: id quod pertinet ad preparationem medicinarum. quoniam ad doctrinam spectat operis vel complectionis earū. Sed sufficit ad propositū scire q̄ alteratio facta p ignem aliqua complexionata subtiliat. aliqua ingrossat. aliquibus vero prebet acumē. Alijs aufert alijs vero venenositatem. quibusdā autem dat vnctuositatem. alijs siccitatem: quibusdam molliciem: quibusdā duriciem: quibusdaꝫ caliditatem: ⁊ quibusdā omnino aufert virtutem innatā: licet modicū patiantur ab eo sicut flores: ⁊ ea que subtilis et passibilis substantie sunt. vt epithimū leuiter per decoctionem perdit virtutem: quia vltra primum feruoreꝫ: que vero sunt grosse substātie tarde: et q̄ mediocris medio mō.

Transmutatio.

Transmutatio complexionatoꝝ accidentalis sub sex differentijs cōprehēditur.

Ignitio.

¶ De cōgelatione ꝺo constat q̄ de se infrigidat cōplexionatū ⁊ indurat et inspissat: ⁊ aufert ei subtiliatiuam virtutem. ¶ Ablutio ꝺo separat ptes acutas ⁊ igneas a terrestribus ꝓpter quod calx et aloe sepius abluuntur ⁊ totiens iterari potest q̄ vel infrigidabit: vel tēperabit ablutū. aliqua tamen interdū abluūtur: vt subtilissime partes separentur a grossis ꝓpterea thutia puluerizata frequēter abluitur. ¶ Contritio vero licet aliquādo fuerit modica: nihilominus aliquibus medicinis aufert virtutē: vt scamonee quibusdam ꝺo cum ingerit venenositatem: vt bdellio ⁊ agarico. tandiu etiam posset durare q̄ omnino complexionato aufert virtutē. Nec valet cum dicitur q̄ sicut se habet totum ad totū: sic pars proportionalis ad partē vt medietas ad medietatē: ⁊ decima ad decimam. ⁊ sic de alijs. nam argumētum a proportione: tunc ꝺolum est necessariū quando in omnibus terminis qui adinuicem comparātur est vniformis proportio: ⁊ similes omnino cōditiones. Hic autem sunt ꝺispares omnibus illis modis quibus deficere potest vniformitas proportionis partium ad totum quod duobus modis cōtingit: cū quantitas tota motoris in aliquotas partes diuiditur. Primo quia possibile est: vt ꝑ dominium eius partes deueniāt ad tantam paruitatē q̄ non saluetur in eis species totius. Nam cum omniū natura cōstantiū terminus sit: ⁊ ratio magnitudinis. ⁊ augmenti latitudo quātitatis in qua saluat species infra duos terminos cōtinentur. Quoꝝ vnus est terminus paruitatis: aliꝰ magnitudinis. Si ergo pars totiꝰ diuisi trāsgreditur terminum vltimum paruitatis nedum non retinebit partem virtutis proportionalē virtuti totius. Sed penitus nihil. Secūdo ꝺo modo potest deficere similitudo proportionis partis motoris ad totū propterea quia licet pars sit tanta et talis q̄ retineat ꝓportionalē partem virtutis totiꝰ: tamen possibile est vt taliter cōparetur ad partem mobilis et proportionalem q̄ non erit omnino eadē habitudo partis ad partem: que totius ad totū: ⁊ hoc contingit quotiescunq; pars motoris comparat ad partem mobilis vnitam toti q̄uis sensui. vel imaginationi distincta sit tanq̄ si esset singularis: aut separata: tunc enim cōtingit q̄ totꝰ motor cōparatur ad totum mobile sicut ad precisum separatum ab omni prohibente. talis autem pars mobilis nō erit precisa ⁊ separata. Nam si esset vtiq; moueretur ab illa parte motoris ad quam comparat. seruata etiam eadē habitudine in cōditionibꝰ ceteris vt spacio ⁊ tempore: ⁊ similibꝰ. Et hoc detegit ignorantiam ⁊ errorem eorum medicorum qui asserunt q̄ si vna dosis alicuius laxatiui euacuet. uj. ℥. alicuiꝰ humoris vel moueat tūc pars tertia dosis illiꝰ vnā educet. ℥. aut semel mouebit.

Argmētū a proportiōe

¶ Vicinitas quoq; magnam facit in cōplexionatis mutationē. per vicinitatē vero intelligit omnis approximatio corporis ad corpꝰ in qua nō est sensibilis mixtio. propterea continens dicitur approximari contento et nutriens nutrito ⁊ quecunq; etiam alia sibi appropinquātia intantum q̄ mutuo se transmutant. patet autem q̄ continens: vt aer suis qualitatibꝰ: aut virtutibꝰ immutat cōplexionata quecunq;. Nam in aliquo calefiūt. in alio vero infrigidant vel humescunt: vel acescūt: ⁊ quod

Vicinitas.

amplius est in aliquo bene conseruãtur. In alio ẽo corrũpunk atq; putrescunt. Nutrientia vero quãtum immutent patet ex pascuis animalium sicut in particularib⁹ declarabitur. de apportionatione vero ceteroꝝ corporum adinuicem patet veritas: tam in generatione complexionatorũ q̃m in cõseruatione ipsorum. nã vti si vinus approximquat vinuz erit calidius ad putrescendum promptissimũ ex abundantia superflue humiditatis. Proinde graues ⁊ ebetes spiritus generat ⁊ parũ cõfortat vires spirituales et animales. Ambra vero si turta castoreũ: vel assam fetidam teneat efficitur odoris horribilis ⁊ acute caliditatis. ¶ Complexionatũ vero alij permixtũ interdum cõfortat virtutem eius cui admiscetur vel adiũgitur. sicut zinziber cõfortat virtutem ⁊ acuitatem turbith. et per cõsequens dissoluendi potentiam: et vnumquodq; simile simili. Q̃dq; vero debilitat vt quando contraria iunguntur adinuicem. Nam lenitiuum ⁊ stipticũ mutuo se impediũt: vt pruna et citonia si simul sumãtur: aut pruna ⁊ mirabolꝝ. sed si lenitiuũ precedat et stipticum sequatur: tunc fit solutio fortior: econtra vero nulla vel debilis. Quãdoq; ẽo nec debilitat: nec cõfortat sed mẽbra tuetur ab eius malitia sicut bdellium in testinane vlcerentur a colloquintida et scamonea: et diagagãtũ spar ne dissipet ab aloe. Aliis etiam intentionibus permittentur que spectant ad cõpositionis scientiam medicinarum. ¶ Sed iam ex predictis est euidens q̃ necessarius sit medico diligẽter attendere quicquid ab intra: vel ab extra potest esse principium virtutis: vel operationis complexionatorum. Notitia enim virtutum nõ queritur nisi propter operationes possibiles in corpore sanabili manifestari. tãto etiã hoc oportet studiosius indagare q̃nto potius ab his pendet vtilitas corporis et gloria medici. Nihil eñ gloriosius splẽdet in medico q̃m scire quid possit quelibet res corpori applicabilis in eo imprimere: siue p se siue p accidẽs. Effectus enim per accidens non minus considerandi sunt ceteris: nam ⁊ per eos pluries corpus immutat fortissime. Gloriam vero medici quamplurimum faciunt rutilare. q̃m eius peritia mirabilior ⁊ profundior iudicatur si sciuerit ea seruare particularia: quibus constet febricitantem a febre subito liberari: tam per balneum aque frigide q̃m per potũ. Nam aqua frigida superfusa exterius non infrigidat interius: nisi per accidens. et ideo tanto magis commendatur operantis peritia: quanto res minus habet ordinem in talem effectum. Que vero per se sunt complexionatis operationis principium multipliciter artificem dirigunt. Primo quidem in electione salubrium causarum. Secũdo vero in preparatione. Tertio in amplificatione. Quarto etiã in indicio. Quomã autem huius consideratio est summe vtilis ⁊ necessaria ꝓpterea cõuenit hic aliqua super his ad maiorẽ euidẽtiã extra preponere in cõsiderabilib⁹ supra tactis. ⁊ primo in forma mixtionis: q̃ principium est mirabilium effectuũ in complexionatis. Ideo dicitur mirabilitas mixtionis. Jam enim est supra ostensum q̃ differenter in genere operãtur complexionata propter distinctionem: ⁊ indistinctionem componentium: ⁊ propter fortitudinẽ et debilitatem colligãtie vel mixtionis. Ex hoc autẽ iam patet qualiter vlterius dirigak ad supradicta. ⁊ primo ad eligẽdum in respectu plurium corporum ⁊ tãtum vnius. Ponantur eñ duo corpora quorum tñ alterum indiget vnius virtutis effectu. Reliquũ vero pluriũ. Constat q̃ duarũ medicinarum: quarum altera manente specie tantũ operabit vnum quo indiget illud corpus. Altera vero plura quibus indiget aliud. Licet habeant vnam virtutem cõem: tamen conuenientius eligitur illa que tantum operatur vnũ pro corpore indigẽti vnico iuuamento: ⁊ alia pro eo q̃ plurib⁹ indiget. Similiter posito q̃ ambo indigeant plurib⁹ iuuamentis tamen alterum pluribus simul. Alterum vero pluribus separatim. Constat q̃ medicina illa cuius componẽtia sunt distincta. vel propter debilitatem mixtionis cito separabilia cõuenit ist ⁊ opposita primo. Unde patiẽtibus fluxum ventris cũ difficultate vrine cõuenientius propinãtur caules: aut citonia cũ suis granis q̃m reub. vel mirtilli. Nam a carnibus citoniorum quibus indigent intestina distincta et separata sunt grana quib⁹ indigẽt vie vrinales. In caule quoq; ꝯ substãtia aperitiua nõ sit a stiptica distincta: tamẽ facillime separat ab ea. sed in reubarb. et mirtillis difficulter abinuicẽ separant ille due substãtie. corporibus tamen quibus necessarie fuerint ambe virtutes simul in vno mẽbro. vel in toto corpore magis cõpeterent. Unde his q̃ patiuntur opilationẽ in epate cum rarificatione substãtie causata ex discrasia ea. resoluente virtutẽ sicut accidit in asclite ⁊ tympanite: plus competunt reubarba. ⁊ mirtilli q̃m alia supradicta. Nã simul aperiunt: et constringunt. Et expulsio superfluitatis a quibuscunq; meatibus efficacior est si ad apertionẽ meatus a parte ante sequak contrictio eius a parte post. Uñ quecũq; a gibbo epatis expellũtur in vrinales vias efficacius exinde pelluntur aperitiuo stiptico veniente a syma velut reubarba. q̃m solo aperitiuo vt apio. ⁊ hec est ratio propter quã modica stipticitas commendat in medicinis aperitiuis canalium pulmonis. Nã cum superfluitas ibi contente semper vtplurimum expellãtur per partem oppositam ei per quam medicina peruenit ad pulmonem: eo q̃ superfluitas educitur per superiora ex creando: et aperitiuum ab inferioribus ad pulmonem propellitur: constat q̃ precedente apertione si cõstrictio sequatur efficacius ad superiora mouebit superfluitas. et hec est causa propter quam inter aperitiua valde iuuat pulmonẽ capill⁹ vene quia modicũ stipticitatis participat que moderata aggregatione partium membri cõfortat expulsiuã: ⁊ expellibile nõ ingrossat. Et hinc etiam est q̃ quia mirtillus multam stipticitatẽ participat que vim excedit aperitiuam. simpliciter nõ iuuat pulmonem ad excreandum. sed quãdo eius stipticitas frãgitur cum dulci ⁊ lenitiuo vt zuccarum: tunc nõ solũ nõ obest. sed etiã prodest. Et ideo dicitur q̃ sirupus mirtillorum solus inter sirupos ex stipticis factis nõ ledit pulmonem: licet esset apostematus. nã cum eis maneat vis aperitiua: et per artificialem admixtionem zuccari stipticitas reducatur ad terminum in quo potest prodesse cõfortãdo: et ideo nõ obesse coangustando vel indurando. constat q̃ iuuabit screatũ. Hinc est q̃ modica stipticitas ad hoc tantum sufficiẽs quod dictum vniuersaliter omnibus cõferi vlceribus. et ideo medicina aperitiua: cum stipticitate modica: siue per naturã: siue per artẽ fuerit moderata cuius commixtio fortis existit eligenda est in corporibus: quorum interiora laborant humoribus passionibus: et quanto plures aggregauerint virtutes membris accõmodas tãto potius debent eligi. ⁊ ideo camomilla preferetur omnibus aliis ⁊ hoc in casu. proinde concorditer asserunt sapiẽtes q̃ oia viscera confortat vinam prouocat lapidẽ frangit scilicet antiquum in renibus recentẽ in vesica: cõfert etiam cunctis febricitantibus de putredine humoris grossi seu calidi siue frigidi: licet eodem hu. viscera essent apostemata: maxime vero confert hu. digestio talis autem bonitas nõ solum conuenit et ratione componentium sed propter formam potius mixtionis. Uerũ quidem est q̃ componitur ex stiptico cõstringente ⁊ aperitiuo resoluẽte: sed aperitiuũ in q̃s resolutiuum parum amplius dominatur. et ideo prius incipit operari q: tñ fortiter sunt cõmixta: ꝓpterea sequitur immediate operatio stiptici experimentis. Proinde in materialib⁹ morbis nõ excellẽtis caliditatis aperit ⁊ resoluit nõ attrahendo materias: nec disgregat: vel dissoluit substantiam membri similiter expulsio efficacius expressione communicante apertionem. vel celeriter consequente. Puritas etiam siue substantie quam declarat aromaticitas fixa et inseparabilis ac suauis omnibus principalibus et stomacho prodest: ⁊ cum sua cõplexio nõ elongek a temperamẽto nullum membrorũ potest notabiliter discrasiare. Jam etiam ex his patet ratio quare dicitur valde cõferre lassitudini membrorũ ⁊ doloribus renũ et vesice: qui vtplurimum causantur ab humore frigido et ideo legitur q̃ antiqui puluere eius incorporato. cum melle curabant dolores renum et vesice prouocando, vinas.

¶ Respectu vero vnius corporis cõsideratione mixtionis dirigitur medicus ad eligẽdum. Nam siquis reumatismo laborãs indiguerit plicis aut malogranatis ad excitandũ appetitũ conuenientius ei ministrabit granata q̃m persica. Si ẽo porcaciis aut attriplicibus ad soluẽdum constipationem durarũ secum conuenientius portulace q̃m attriplices. Nam que fortioris sunt mixtiõis: aut min⁹ debilis: vt

proprius

Mixtio.

Notitia virtutũ q̃rit propter operationes.

Als scrutari

In fluxu ventris cuz difficultate vrine.

In asclite et tympanite.

In oppilatione canalis pulmonis.

Myrt.

Camomilla.

Attriplex portulaca.

propiꝰ hic loquamur. minus augent proculdubio reumata. Quoniã in eis aquea substãtia tardius a terrestri secernitur. Si vero medicus intenderet procurare corpori iuuamentum cum altera cõplexionati qualitate vel parte: nec aliquod ꝓhibens occurreret: tunc in ꝓpositꝰ conuenientiꝰ eligit complexionatum debilis mixtionis q̃ aliud posito q̃ possunt in eundem effectum. vnde q̃ cum aquea substantia complexionari voluimus mollificare duriciem secum in intestinis. conuenientius eligit attriplex q̃ portulaca. Si vero intendatur iuuari corpus cum virtutibus que nõ saluantur nisi saluata specie totiꝰ cõplexionati: tunc cõuenientius eligitur illud quod est fortis mixtionis. Muscus enim & ambra confortantibus cum propietate et aromaticitate cõuenientius eligitur ambra q̃ muscꝰ. Nam tardius ꝓpter fortiorem mixtionem amittit speciem. Idem vero accidit si cõplexionata sint applicanda via nutrimenti. Nam si amidum & ordei medulla propinãtur: amidum q̃ minus debilis cõmixtionis est eligetur ad ferculum parandũ reumatico inquantum patitur reumatismum. Posset enim ex alia consideratione fortiori medulla ordei preferri amido: quẽadmodum si patiens ampliꝰ indigeret mundificatione reumatis q̃ ingrossatione sicut contingit reumate declinante. ¶ Ex fortitudine vero et debilitate mixtionis regulatur in preparando. Nam ex hoc accidit: vt interdũ remolliat tantummodo medicinas. alias vero decoquat. & istaꝝ quasdã plus quasdam minus. Si enim corpus constipatum et maxime opilatum in miseraycis debeat farmacari cum mirabolanto. Tunc expedit amaram substãtiam q̃ aperitiua et solutiua est sic a pontica separare: vt nihil aut valde paruꝫ de illa participet. Cum igit he due substantie sint in eis debiliter commixte: vt per solam remollitionẽ diuidi possint. Eligit infirmi dispositione dãte inducias remollire frequẽter mirabol. & remollitionis aquas ꝓpinare potius q̃ decoctionis. Nam decoctio quãtumcũq̃ leuis aliquid de põtico resolut. In polipodio vero et sene ꝓpter oppositã mixtionem eligit coquere nõ solum debiliter: vt in epithimo: sed etiam fortiter. Similiter quoq̃ sepius accidit vt medicꝰ velit iuuare corpus tantum cum substantia pontica: vel stiptica pura complexionati alicuius vt cortice citri: aut citranguli vel nucum recentium: in quibus cum sit amara et acuta substantia debiliter cõmixta cum stiptica per remolliciones frequentes eligit eas secernere postponens coctionem: quia frangit stipticitatẽ. ¶ Quandoq̃ vero cõsideratio debilis mixtionis inducit ipsum ad postponendũ tã ablutionem q̃ remollitionem & decoctionem. Nam si medicꝰ ictericꝰ ex opilatione porꝝ cystis & epatis tunc rostrũ porcini & enditam sicut colligentur administrabit: nisi prohiberet circũstantia fortiorꝝ significationis: vt vlceratio stomachi vel intestinorũ. semper enim regulatur medicus principaliter per iudiciũ testimonij fortiorꝝ. Vnde licet acumen olei quo intendimus vngere corpus aliquod faciat ipsum profundius penetrare. tamen si corpus inungendum fuerit aridum & acutis abũdans fumositatibus. vt corpora ethicorum et colericorũ: tunc expedit non solũ abluere oleũ ad separationem acuminis: sed etiã cũ aqua dulcissima coquere propter fortitudinem mixtionis ipsius. In quibꝰ autem acuta substantia debiliter colligatur sicut acumẽ melleũ in cera sufficit abluere: quẽadmodũ in cerotis ethicorũ quotidie facimus. cera namq̃ lota cum aqua frigida & albescit & infrigidatur amittendo acumen. Quemadmodum vero in predictis modis preparandi exemplificatum est: sic in aliis conuenit intelligere. ¶ Forma etiam mixtionis dirigit ad recte applicandũ: id est ad discernendũ partẽ per quam debet applicari. Etenim si medicandum corpus patiatur arthreticam: et proponatur medico camomilla et psilium. Cũ cõstet ei q̃ mixtio stiptici cum resolutiuo & aperitiuo in camomilla sit fortius & indistincta. In psilio vero minꝰ fortis & tamen distincta. Nam frigida substantia & parum stiptica in superficie locatur in psilio. Acuta vero et ignea in profundo: quod patet ex hoc quia si corpori applicetur non cõtritum infrigidat. Si vero cõtritum calefacit & aliquãdo rumpit. In camomilla vero indistincte sunt: quia nec ante contritionem: nec post eius impressio variatur. Si ergo in puluere vel decoctione psilium propinetur interius separabũtur abinuicem componentia supradicta priusq̃ ad regionẽ perueniant iuncturarum: quod non est timendum in camomilla. et ideo conuenientius ipsa sumitur interius: & psiliũ exterius applicatur contritum: et cataplasmatũ: vel in balneo positum. sic enim sua componentia proportionaliter natura: vt simul repercutiendo dissoluat quantum consumere potest: et a profundo iuncture potest resoluere non impediẽte repercussiuo. Proinde eis celeriter subuenit cataplasma sue frictionis: aut balneis decoctionis ipsius: et q̃ nõ plus dissoluit: vel attrahit q̃ resoluat. ideo plectoncis ex se nunq̃ obest. Et similiter intelligendum est de camomilla sumpta interius q̃ in profundis iuncturis et grossarũ chordaꝝ vt scie. genu. & cauille. parum prodesset propter debilitatem resolutiue virtutis. ¶ In iudicio quoq̃ regulat medicum cõmixtio fortis & debilis. Facilimũ enim est medico iudicare propter quid esus caulium & sic de ceteris olenibus larat pauperes vt plurimum. et non diuites. Illi enim in propriis domibus edunt caules et parum coctos & non colatos. diuites vero econtra. Cõstat autem q̃ colatio: et fortis decoctio cunctorũ olerum non solũ separat substantiã aqueam et solutiuam a terrestri: sed etiam consumit eandem. Similiter est ei facile iudicare cur soluat ventrẽ rosa dum recens existit. constipat autem cum fuerit sicca. cum enim nõ exiccetur: nisi per priuationem humiditatis: constat q̃ in sui recentia humiditatem habuit solutiuã: qualis est aquea modicum nitrositatis: vel alcuminis habens: sed quia debilissime cõiungitur terree: facillime separatur ab ea. ¶ Qualiter autem decoctio et congelatio: & cetera supradicta regulent medicum ad operandum in parte manifestum est ex predictis: et in particulari doctrina plenius declarabit. Hec enim ad introductionem dicta sunt. Et hic sufficit in generali reddere cautum artificem: vt omnia ꝓdicta circa complexionata diligenti perspicacitate cõsideret si voluerit errorem a suis operibus: & iudicijs euitare. Ita scilicet vt attendat formã mixtionis cuiuscunq̃ complexionati: et vtrũ coctum aut crudum. & si coctum qualiter: & quantũ: et vbi: & cum quibus: & similiter si congelatũ: aut contritum: aut ablutum quoties: & cum quo: & vbi: &c. et similiter de vicinatione & mixtione. nam expedit valde scire. vbi res fuerit collecta seu generata: et vbi conseruata: et qualiter. aut iuxta quid hic vel ibi. quãtum autem expediet hec indagare patet per supradicta: et clarius manifestant sepius contingentia. Jam enim compertum est quosdã asmaticos: parũ aut nihil medicatione iuuari q̃n vtebantur aqua transeunte ꝑ mineram aluminis: vel plumbi vel antimonij. Nec medicꝰ aduertebat: cum de fonte limpido scaturiret. Compertum est etiã q̃ patiens qui sumebat decoctionẽ capil. vene. terribiliter syncopizabat: q̃n capillꝰ vene. bequadam cisterna collectꝰ habebat sub se cadauer buffonis. simili quoq̃ modo syncopizauit aliquando sumens melonem scilz magnuz sarracenicum. Nam cum pre maturitate finditur et aperitur buffo subingrediens delectabiliter cubat intus. Aliq̃n etiam visum est: vt patiens qui prisana iuuabatur manente pristina necessitate sensibiliter verabatur ex sumptione illius: quia confecta fuerat de ordeo conseruato diu in fouea vel de ordeo mundato: et conseruato in locis reumaticis et conclusis. Quandoq̃ iterum visum est q̃ solitus vini vsus generabat nouiter cephaleam et anhelãdi difficultatem. comperiebatur enim q̃ post alterum ,vas cepe & allia seruabantur. In altero vero ad clarificandũ fuerat gipsum vt calx oppositum: multum ledebatur. Visum etiam q̃ syrupus ex tyriach alibus confectꝰ vehementer angustabat sumentem: quia colatus extiterat colatorio decoctionis elebori: licet loto. Mitigantium etiam collirium oculorum compertum est oculos pestilenter grauasse: quia confector eadem erat veste superindutus: qua pridie puluerizans viride eris induebatur. Similes etiam casus tam sepe cõtingunt: vt nemo viuens narrare sufficeret.

¶ De inuestigatione sumarum et secundarum virtutum complexionatorũ. Cap. xxvij.

VIso in generali q̃ differenter operentur complexionata diuerse mixtionis: et informationis ab interioribus & exterioribus causis: Adhuc est ma

Mastic. Ambra Amidũ Medulla cedet

Mirabolani:

Polypodium:

Cortex citri vel aurãgia vel nucum.

Rostrũ porcini endiuia

Oleum

Mel. Cera.

Camomilla psilium.

Caules laxant pauperes & nõ diuites.

Rosa recens soluit sicca ꝓstipat.

Caſꝰ cõsiderandi.

prime necessarium medico de quolibet cõplexionato qõ ei occurrerit cognoscere: quib⁹ virtutibus primis aut secundis informetur: et que componẽtia: ⁊ fm quam proportionem in eo dominentur quãtum possibile fuerit: nequit eñ facultas humane rationis ad omnimodã horum certitudinem peruenire. Nam sensus ad quem recurrit tanq̃ ad anchoram sui regiminis pauccissima percipit de effectibus mixtionis. ¶ Dictũ autẽ fuit supra q̃ notitia virtutis prime ⁊ scõe complexionatorũ per viam rationis non habeẽ nisi vel inchoãdo ab his que priora sunt cõplexionato: ⁊ virtutib⁹ eius: vt sunt cõponẽtia: ⁊ forme mixtionis: vel procẽdendo a posterioribus: qualicũq̃ enim via sumatur que cõponẽtia: ⁊ qualiter dominãtur in cõplexionato quolibet: scitur p consequẽs que sit virtus eius prima ⁊ q̃ secũda. Jam autem est superi⁹ ostensum quãtum iuuet ad hoc priorũ consideratio. Nam q; sensui raro ⁊ modicum offerũtur nisi in artificialibus. Jdeo generalis ⁊ valde iuncta est cognitio qua p priora de his habeẽ. quapropter studiosi⁹ cõsiderandа sunt posteriora cõplexionati q̃ frequẽtius et clari⁹ sensui subiacent. Hec autẽ in genere duo sunt: scilz qualitas complexionati sensibilis. Scõm aũt est effectus ab eo procedens in corpus sanabile: vt est tale: et iste effectus vocatur a medicis operatio. quoniam est impressio que per operationẽ complexionati manifestatur in corpore. ¶ Ex his autem iam patet differẽtia inter qualitates sensibiles complexionatorũ ⁊ operationes. Nã qualitates sensu ꝓcipiũtur in complexionato preter hoc q⁹ applicent sanabili corpori ad immutãdũ ipm inquãtũ sanabile est: ⁊ hoc ideo dicitur quia quedã sunt qualitates sensibiles complexionatorum vt sapores qui nunq̃ sensu percipiuntur nisi sapora-bile corpori applicetur complexionatum autem sapora-bile nõ immutat corp⁹ vt est sanabile: sed vt est sensituum: vel sensatum. Nõ eñ est sanabile: nisi prout receptiuũ est mutationis in complexione: vel compositione membrorum: sensus ꝓpo test fieri nulla in his facta mutatione. Operationes autẽ complexionatorum de quibus hic loquitur medicus nunq̃ sensui patent: nisi post impressionem factam in corpore prout sanabile. Sensibiles autem qualitates complexionatorum habent duas differentias. Nam quedam sunt dispositiones accidẽtaliter acquisite: quedam ꝓpo sunt habitus naturales. Qualitates autem accidẽtales dupliciter cõsiderãtur. Uno quidem modo fm q⁹ informant complexionatum: ⁊ sic nullam faciũt notitiam de naturali potẽtia: vel virtute complexionati: sed tantum de accidentali. Uerbi gratia: cibus aut medicina: vel potus si fuerit accidentaliter calefactus aut infrigidatus: aut cõgelatus: aut cõdẽsatus ⁊c. Solum ostẽdit potẽtiam quam hz immutandi corpus sanabile ratione qualitatis accidentalis: p quã actu informatur velut si ferculum cucurbitarum calidum actu sumatur: vel populeon actu calidũ exterius applicẽt. per hoc nihil aliud iudicari potest nisi q⁹ calefacient cum actuali caliditate q̃diu durabit eis: sed p hoc rationi nullatenus aperitur via iudicãdi de naturali frigiditate ipsorum. Alio ꝓpo modo qualitates accidẽtales possunt cõsiderari fm respectum quem ad susceptionem ipsarum habent complexionata per naturalem ipsorum potentiam: vel impotẽtiam et hoc modo aliqualiter et aliq̃ ducũt in cognitionem naturalium virtutum aut dispositionum: nam caliditas si de facto ab aliquo complexionato suscipiatur: iudicat ipsum vel esse calidum naturaliter: vel alio mõ dispositum: ad eius festinam susceptionẽ: vtpote quia rarum vel inflammabilius: q; vnctuosum. ⁊ de frigiditate simile est iudiciũ. Nam si leuiter suscipitur ab aliquo: vel ipsum esse rarum vel naturaliter frigidum. et si leuiter cõgelatur aquosum et ex ista cõsideratione potest interdum certitudo haberi de naturali complexione: scilicet quando excluduntur cause dubietatis: qõ cõtingit in duplici casu: ⁊ vnus quidẽ est: cum duo vel plura cõplexionata sunt vniformis substãtie. ſ. eque rara: vel densa: vel grossa: vel subtilis. Nam tunc quodcunq; ipsorũ citius calefit aut infrigidat ab vniformi alterãte proculdubio est naturaliter tale. Cum eñ oẽs alie circũstãtie pares existant nullũ illorũ caliditatem aut frigiditatem reciperet citius: nisi in naturali caliditate: aut frigiditate disponeret ad illud. nullũ eñ passum recipit promptius impressionem naturalis agentis nisi q; est ei similius altero vel passibilius in substãtia. Excluso igit altero istorum mẽbrorum necesse est alterũ remanere. Scõs casus in quo excludit ambiguitas iudicandi est qñ complexionatũ qõ ex substãtia sua minus aptũ est impressionẽ alterantis suscipere suscipit facili⁹ ceteris ⁊ ideo datur regula gñalis si aliquod cõplexionatum grossum ⁊ densum citius calefit aut infrigidat q̃ aliud rarũ et subtile cõstat q⁹ est naturaliter tale. verbi gratia. pumex rarus quidẽ ⁊ subtilis est comparatione marmoris: hoc aũt dẽsum ⁊ grossum. et tñ absq; cõparatione celeri⁹ infrigidatur marmor ⁊ intẽsius valde. quapropter absolute iudicabit frigidũ. Pumex ꝓpo nequit ex hoc determinate iudicari talis vel talis: sed cũ difficultone. ſ. vel calidi⁹ vel min⁹ frigidi⁹ marmore. Similiter quoq; sulphur densius ⁊ grossius est q̃ sit assungia vetusta: tamẽ lõge citius inflammat ab igne: et celeri⁹ etiã q̃ assungia q̃ magis est vnctuosa. Hoc igit sufficiẽter ostendit q⁹ est calidum naturaliter ⁊ respectu corporis humani. Calor eñ naturalis ipsius inquantum calor est nõ aliter operat in obiectis q̃ ignis: ⁊ ex passibilitate quã habent cõplexionata respectu caloris ignei potest iudicari de passibilitate ipsorũ respectu naturalis caloris. et quẽadmodũ dictũ est de passione inflãmationis vel inflãmabilitatis ⁊ cõgelatiõis ⁊ infrigidationis ⁊ calefactiõis: sic ⁊ de ceteris passionib⁹ mixtorum dz intelligi de quib⁹ in quarto metheororũ cõsideratio tradit. Nã liquabilitas puluerizabilitas: frãgibilitas et sic de aliis. Illa in mixto elemẽta significãt dominari a quibus causant: et hec fm plus ⁊ minus facta comparatione cõplexionatorũ adinuicem. vt supra vnde puluerizabilitas qõ est aptitudo rei ad facilẽ puluerizationẽ que causat ex terreis partibus debiliter colligatis. tũ ratione pauci humiditum ratione debilis cõmixtionis eius cũ terreo: constanter indicat q⁹ in tali cõplexionato partes terre dominẽtur et p consequẽs etiã siccitas: sicut in cinere et calce ⁊ agarico que tactu: vel casu leuissime puluerizantur: sed tamen ex hoc nequit concludi q⁹ dominetur in eis frigiditas: quoniam prorima causa puluerizabilitatis est siccitas q̃ cõtis est igni et terre. Unde possibile est q⁹ cũ partib⁹ terreis abũdanter concurrãt ignee. sicut in predictis tribus cõplexionatis exist: ⁊ ideo cõplexio illorũ est a dño calida. Simili quoq; modo procedit in iudiciũ in liquabilitate et coagulabilitate et frangibilitate et ductibilitate: et sic de aliis. In quibus etiam passionibus hec regula cõis seruatur scilz q⁹ oppositarum passionũ semper sunt opposite cause. et ideo que coagulãtur a sicco liquantur ab humido: vt sal atq; lutum que ꝓpo coagulãtur a frigido liquãtur a calido: vt sepũ ⁊ olcũ et hec cõsideratio aliqualiter ducit in complexionis notitiam. Nam liquabilitas in sale causat per additionem humiditatis: ⁊ coagulatio per additionẽ siccitatis: pbabile est q⁹ siccitas dñetur in eo. ¶ Qualitates aũt sensibiles q̃ sunt naturales habit⁹ cõplexionatorũ: ex quibus in notitiã ducit primaꝝ ⁊ secũdarũ virtutũ: vel sunt ꝓpriũ obiectũ alicui⁹ sensuũ: vel cõmune plurib⁹. Propriũ quidẽ vt colores visui: voces auditui: odores olfactui: sapores gustui: durities autẽ ⁊ mollities tactui. Cõmunes ꝓpo sunt grossities atq; subtilitas: liquiditas ⁊ soliditas: viscositas: puluerizabilitas: mucillaginositas: vnctuositas: spõgiositas: grauedo et leuitas. de quarũ numero sunt spissitudo ⁊ raritas: asperitas ⁊ lenitas sz per eas nõ habeẽ aliqua notitia maior q̃ per alias numeratas. Jdeo medicus in presenti cõsideratione nõ cõnumerat eas predictis. Conueniunt autez oẽs huiusmodi qualitates q̃tum ad modũ faciendi notitiã de primis aut secundis virtutibus complexionatorũ. Nã oẽs faciunt inde notitiã tanq̃ effectus de cã: q: omnes aliquo modo causantur a primis qualitatibus. differunt tamen q: quedã immediate vt durities: mollities: sapores ⁊c. quedã ꝓpo mediãte alio: vt colores mediãte luce. Hinc autẽ oritur alia differẽtia ipsarũ q̃tum ad certitudinẽ notitie: q: aliquе ipsarum faciũt de primis ⁊ secundis virtutibus certiorem notitiam ceteris: vt sapores odoribus ⁊ coloib⁹: odores ꝓpo certiorẽ coloribus. Alie ꝓpo qualitates de quibus dã faciunt certiorem notitiam q̃ omnes iste: de aliquib⁹ vero minus: vt infra patebit. Ratio vero fm quosdam propter quam plus certificãt sapores q̃ odores ⁊ colores est: quia sapor

Pume

Mar mor.

Sul phur.

Assũ gia.

Dfia inter qualitates sensibiles complexionatorũ ⁊ operationes.

Qualitates sensibiles complexionatoꝝ hñt duas differentias,

Oppositarum passionum q̃ posite sunt cã Alio qualitates sensibiles deũt [illegible] marũ ⁊ scõarũ virtutũ.

sapor cū suo subiecto obuiat sensui sed odor ⁊ calor apprehenduntur a sensu preter applicationē cōplexionati: cuius sunt ad organū sensitiuum: hec autem ratio nulla est. quoniā obuiatio cōplexionati ad organū gustus est de ratione gustandi: ⁊ nō videndi nec odorandi. Gustus enim non fit sine tactu: q; id sine quo nihil est actu gustabile: scz hūiditas est tāgibilis. ⁊ ideo gustus est quidā tactus quātuz ad modū entiēdi: iz quātum ad obiectū ab eo formaliter differat. Unde cū in hoc nō cōmunicent nō poterūt penes hec cōparari: cum semper cōparatio fiat in eo quod cōiter conuenit cōparatis ⁊ per hoc habent aliquā similitudinē. Nō igitur ꝓpter hoc certus iudicabit gustus de primis aut secūdis virtutib⁹ q̄z olfactus aut visus: immo dicere hoc est ac si dicatur q̄ gallina melius vuiificat ouia sua: q; accubat in eis q̄z struthio qui solo visu solo anhelitu facit illud: q̄ tamen falsum est: quia ꝑm rationem sue speciei neuter vuificat melius altero: immo eque bene. de ratione eīs vuificādi ouia in specie galline est accubare: sed in specie struthionis: aut in genere piscium vuificantur non accubando: sed aliter. Cum autem ad confirmationem rationis adiungūt q̄ quia saporabile obuiat gustui. propterea virtus ex omni parte citius peruenit ad gustū. ⁊ ideo plenius pōt de virtutibus cōplexionati iudicare q̄z visus: aut odoratus. nā complexionatū quod videtur: aut odorat nō mouet visum: nisi cū vna suarū partium: scz cum superficie: quoniā in ea manifestus est color tantū: nec mouet odoratum: nisi cum vapore fumali: ⁊ hec quidē vera sunt. Sed tamen ratio ad propositū; apparentiam habet et non maiorem existentiam q̄z predicta. quoniam per eam nō ostenditur q̄ sapor complexionati faciat certiorem notitiā de primis ⁊ secundis virtutibus q̄z odor ⁊ color. Licet enim ex omni parte complexionati virtutes puenirēt ad gustū ⁊ ipsum moueret cū omnibus partibus suis. tamen virtutes aut partes eius nō mouēt ipsum nisi ꝑm q̄ habēt rōnem saporis: aut saporabilis: Gustus enim vt gustus non apprehendit nisi sapores. Unde hec ratio directe cōcludit: q̄ gustus potest apprehēdere sapores omnium partium complexionati: scilicet tam interiorū q̄z exteriorum. Olfactus autem tantum colores: exteriorū: ⁊ olfactus odores tantum partiū que sunt apte ad emittendū vaporem fumalem. ⁊ hoc quidem verum est: non tamen melius aut certius apprehendit gustus illos ꝑm suaz speciē q̄z olfactus ⁊ visus istos ꝑm suam: nec ideo apprehēdit melius quia plures. immo tale argumentū peccat mutando quantum in quale. Huius ergo diuersitatis rationē accipere opz ex eo q̄ tactū est supra: scz q̄ q: sapores sunt effectus propinqui: ⁊ immediati qualitatum complexionalium. Colores autem ⁊ odores remoti. ideo certius attestātur illi q̄z isti. nam vestigium ⁊ natura cause plenius apparet in immediato effectu q̄z mediato. Q̄ autē sapores immediate procedāt a complexione: ptz per rationē immediati subiecti saporū nihil eīs est saporabile nisi cōplexionatuz inquātū est aliqualiter cōplexionatū: non quia inquantum participat humiditatez passam ab aliis qualitatib⁹ occulte vel manifeste. Constat autem q̄ humiditas est qualitas cōplexionalis. Odoris autē subiectum est inquantuz participat vaporez fumalem. ⁊ coloris: inquantum participat lucem in perspicuo terminato: que duo nō sunt ratione cōplexionis. ¶ Simili quoq; rōne certius odoribus q̄z coloribus de cōplexione mixti corpis iudicatur: q̄m odor ꝓpinquior effectus est cōplexioni q̄z color. quod ptz ex hoc q̄ cōplexionū est causa coloris nisi per substantiā cōplexionati: quam preparat per raritatē ⁊ densitatem ad recipiendum lucem ꝑm plus ⁊ minus. sed causat odorem non solū preparando subiectū eius quantum ad substantiā. sed etiā informando ipsum qualitate cōplexionali. cōplexionatū eīs nō est subiectū odoris ꝑm rationē rari ⁊ densi: sed ꝑm rationē fumabilis: que est ratio informati a vapore calido ⁊ sicco in aliquo gradu. Unde ptz q̄ de ratiōe habētis odorē est aliquo modo calidū ⁊ siccū: ⁊ nō de ratiōe coloratī: ⁊ hec est causa ꝓpter quā odores significāt interdū supra sapores: q: significant supra qualitates: a quib⁹ immediate causatur sapor: ⁊ ideo sepe vi a medicis q̄ odores sequunt immediate sapores: tū q: significāt aliqualiter supra eos: ⁊ colores nō: tū q: posit sapores certe supra cōplonē significāt q̄z colores. Pōt etiā dici q̄ sequūtur eos ꝓpter dependentiā quā habēt odores ad ipsos per rōnē cōuenientie: quā cōuenientiā cū saporib⁹ nō habent colores: odores eīs conuenīūt cū eis ⁊ q̄tū ad originē ⁊ q̄tū ad finē. Nā essentialia ⁊ prima principia saporū ⁊ odorū sunt aliqualr qualitates cōplexionales. color autē essentialr nō causat ab his: iz a luce participata in perspicuo terminato. quātū ad finē ꝓ: q: ⁊ sapores ⁊ odores naturaliter ordinant ad significandū cōuenientiā vel discōuenientiā cōplexionatorū applicabilū sanabili corpori: put sunt ꝓncipia trāsmutatiōis in ipso siue p substātiā: vt nutriētia: siue p qualitates vt medicine. Colores aūt naturaliter ordinātur ad significādū rerū differētias in seipsis: et nō vt cōparatiōe ad corp⁹ sanabile. ergo in significādo supra cōplexionē respectu sanabilis corpis odores immediate sequūtur sapores. ¶ Iz aūt ordine predicto ꝓcedat eis certitudo significandi. Tñ nec sapor: nec odor: nec color pōt in omnib⁹ cōplexionatis haberi certitudo de cōplexione ipsorū. ⁊ sic per cōsequens nec de secūdis virtutibus huius autē causa vel est defectus qualitatū perceptibiliū: aut defectus perceptionis. Sūt eīs aliqua cōplexionata sapore carentia in toto: vt vitrū ⁊ margarita et multi alij lapides. Quedā ꝓ: naturaliter ⁊ sapore ⁊ odore ⁊ colore ꝓuantur in toto: vt vitruz ⁊ crystallus ⁊ similia. Sūt ꝓ: alia que predictis qualitatibus informantur in vno suorum componentiū ⁊ nō in alio: hec quidem cōueniunt in mixtis secūda mixtione artis vel nature: ⁊ maxime in etherogeneis in quib⁹ hec manifestius apparet. Ad quorū instar cōuenit de aliis arbitrari. sicut eīs primum habet testam in parte magnam sue cōstitutionis: que caret sapore ⁊ odore: sic et aliquod aliud cōplexionatū potest magnam sui partē habere propter fortitudinem sue mixtionis occultam: ⁊ carentem sapore ⁊ odore: atq; etiam in seipsa colore. Unde in his per aliquā istarū qualitatum non potest haberi certa notitia de cōplexione totius. In quib⁹ aūt omnes partes sunt his qualitatib⁹ informate. pōt adhuc abesse certitudo notitie vel iudicij ꝓpter defectū percipiendi qualitatē cuiuslibet partis. q̄ dupliciter cōtingit: q: q̄q; impeditur perceptio in omnib⁹: ita q̄ in toto nullus sapor percipitur. et hoc est ꝓpter duritiē ⁊ soliditatē cōpositionis: vt in ferro ⁊ stanno. Nā cōstat q̄ sulfur ⁊ argentū viuū: ex quibus cōstituūtur: saporē habent. sed tñ propter fortitudinem commixtionis ⁊ duritiē cōpositi nequeunt resolui ⁊ commisceri cū saliuali humiditate. quandoq; ꝓ: percipitur qualitas vnius ⁊ nō alterius. Impeditur autem perceptio qualitatis eius aut ꝓpter ineptitudinē illi⁹ partis in se vel ꝓpter obstaculū alterius partis cōplexionati. vel ꝓpter vtrūq; et primum patet in odoribus ⁊ saporibus in complexionatis habentibus in sui compositione vaporem vnum subtilez ⁊ alium grossum ⁊ spissum. possibile est vt odor manabilis a vapore spisso nō sentiatur propter ineptitudinem vaporis ad informādū medij: ⁊ per ꝑ̄s organi: sicut accidit in potionibus citri. Nā corticis odor ex distātia sentitur: carnis autē vix etiam cū naribus applicatur. Ex quo ptz q̄ si ille due partes essent fortiter cōmixte: scz vt sensu distingui nō possent sicut in aliquibus cōfectionibus accidit: nullo modo perciperetur odor carnis citri: q̄uis in quātitate corticem superaret ⁊ simile est de sapore in cōfectionibus illis. naz sapor carnis: q: obtusus aut vix: aut nullo modo percipitur: sapor autē corticis percipit manifeste. simile vero cōtingit in mixtis per naturā: vt ptz in opio. Nam pars eius grossa mixto maior est subtilis. ⁊ tñ percipitur sapor ⁊ odor partis subtilis: q̄ sub forma vaporis fumosi totā aliā partē occupat: ⁊ est saporis amari: ⁊ odoris acuti: sapor autem ⁊ odor alterius partis aut vix aut nūq̄ ꝑcipitur. Impeditur aūt participatio qualitatis vnius partis ꝓpter alteri⁹ obstaculū sicut patet in coloribus. Nam partes exteriores obstāt ꝓceptioni coloris interiorū: ⁊ partes magne partibus paruis. Obstaculū etiā pōt in sapoib⁹: ⁊ sic in odoribus adinuicem comparatis contingere. Nam aliquid obstat perceptioni alterius nō solum quātitate. vel situ suarū partiū: sed etiam virtute: quoniam excellentia maioris sensibilis impedit perceptionē minoris: sicut magna tuba parua: ⁊ magnus sonus minorē. sicut etiā videmus q̄ organum gustus non percipit sapores debiles: cuz sapore fort

Hec sapor: nec odor: nec color repotest haberi certitudo d cōplexione mixti.

Sapores immediate procedūt a complexione.

Certitudo ꝓpinquioris effectus indicatur odoribus q̄z coloribus.

est informatū. & ō lingua ifecta amaritudine iudicat amara dulcia & vnctuosa. Si ergo vnctuosus & acut⁹ sapor concurrāt in aliquo mixto propter excellentiaz acuti prohibebitur perceptio vnctuosi. sicut accidit quando sumitur sinapis: aut piper cū brodio. Et similiter si concurrant amarus & vnctuosus: aut insipidus: vel stipticus sicut in opio. & in predicta cōfectione: scz ex carne citri & eius cortice. Ibi enī nō solum impeditur perceptio saporis vnius partis ꝓpter eius ineptitudinem: sed etiaz propter obstaculū partis alterius. Nam sapor excellēs vi sue qualitatis occultat debilem ꝓpter quod iudicium per saporem datum potest a certitudine cadere taliter vt quantumcūq; ad saporem res videantur, cōplexionis vnius: & tamen erit a dominio complexionis oppositę: amarus enī sapor & acutus qui tantummodo sentieturin aliquo mixto. sicut in opio dicebatur: ipsum in toto predicant esse calidum: et tamen a dominio frigidum. Oppositum autē nunq; contingit: scz ꝙ sit calidum a dominio. & ꝙ sapor testetur oppositū. Nam vbi dominatur caliditas necesse est dominari saporez qui a caliditate causatur: sed nō econuerso. Caliditas enim cum sit qualitas formalissimi elemēti: & minime materialis est maxime actiua et ideo est efficacior q̄ frigiditas. tum quia citius. tum quia fortius. tum quia multiplicius operatur: vt infra patebit. & ideo parum caliditatis potest effectum suū citius & fortius in gustu manifestare q̄ multoꝓ frigiditatis. maxime quā do in substantia subtili fundatur. Quapropter substantia fumalis per totum corpus opij sparsa que in coctione opij fuit generata: & ibidem conclusa suum gustui cito & fortiter imprimit saporem occultādo principale ipsius. Ex quibus patet ꝙ per considerationem saporum non poterit vniuersaliter de complexione medicinarum haberi certa notitia: quoniam frequenter immutat fortius gustū paru illa complexionati que minus dominatur per cōplexionez in toto. Est etiā alia causa: scz quia sapor: vt sapor tantum immutat gustū: sed qualitas complexionalis immediate immutat tactū: & de obiectis propriis vnius sensus non pōt certe iudicari per obiecta alterius: quoniā inquantum ꝓprie sunt proprias habēt rationes. vnde si de vno iudicetur per aliud: hoc nō erit nisi prout conueniunt in aliquo cōmuni vel prout vnum dependet ab alio. Constat aūt ꝙ de re non habetur certa notitia per cōmunia. depēdētia vero saporis ad complexionem est vt effectus ad causam: non tamen est vniuocus cū ea: sed habent differentes rationes. Certitudo ergo cognitionis quam facit de complexione sapor: hec est: scilicet ꝙ significat illā partem cōplexionati in qua fundatur: vt in subiecto immediato participare a dīio qualitatem. ex qua talis causatur sapor. Et propter hoc scire cōuenit medico. de vnoquoq; simplicium saporum a qua cōplexione causetur. Et quoniam saporum qualitas est consequens mixtionez & mixto cōueniens: vt est motiuū gustus. Ideo debet a naturali gñaliter hec accipere: scilicet ꝙ acutus sapor: & amar⁹: & falsus: & dulcis: & vnctuosus a caliditate fm plus & minus causantur. pōticus vero & stipticus: & acetosus a frigiditate. Insipiditas autē fm veritatez nō est sapor: sz priuatio saporis. vel fm actū: vel fm potentiaz: Nam quēadmodum aliquid dicitur inuisibile in potentia: vt tenebia: vel intāgibile vt lux. aliquid vero tale fm actū dicitur: vel q̄ debiliter mouet sensum: quēadmodum corpora minima dicuntur inuisibilia: vel q̄ corrumpit euz: vt ignis dicitur intangibilis. Similiter dicitur aliquid insipidum quantum ad actum sicut ferruz: q̄ caret actu & sapore non tamen potentia. Aliquid ꝯo q̄ debiliter mouet gustū: vt succus cucurbite: vel quia nullo modo potest mouere: vt quodlibet simpliciū. Et prime insipiditatis causa est soliditas & duricies corporis: vt patuit supra. Secunde vero humidū aqueū debiliter passum a sicco & alijs qualitatibus. Tertie ꝯo defectus vel priuatio mixtiōis. Quia igitur priuatio saporis tanq; effectus aliquo modo ducit in notitiaz participationis qualitatum complexionaliū. Ideo medicus considerat causam. sed quoniam etiam priuationez nō cognoscit: vel percipit: nisi mediante gustu. pro tanto enumerat ipsam inter obiecta gustus. hoc est igitur qō per sapores in generali de notitia complexionum potest attingere. Si vero scire voluerit specialiter quantū: vel in quo gradu potest vnūquodq; saporabile immutare corpus humanum fm complexionem necesse est ipsum ad operationes recurrere: quas exercet manifeste in corpore. nam per impressionum differentias in sanabile cognoscitur, qualitas dominātis in cōplexionato & gradus etiaz in quo dñatur.

¶ De cognitiōe virtutū ꝑ saporez simplices. Cap. xxiiij.

QVia tamen impressionum quedam sunt communes complexioni & sapori sic: scz ꝙ nō solum conueniūt mixto inquantum est complexionatū: sed etiaz inquantum est saporabile. cōueniens est vt de his primo cōsideretur hic ad habendum plene notitiā: quā possunt facere sapores de virtutibus cōplexionati. postmodū autē habita consideratione de impressionibus seu operationibus aliis poterit sufficienter haberi notitia complexionis: que cuilibet saporabili: cōuenit ratiōe substantie vel partis: in qua sapor fundatur. propter quod hec determinatio reseruabitur vsq; ad finez huius tractat⁹. ¶ Impressiones vero cōmunes cōplexioni & sapori perfecte manifestantur: & eminent in organo gustus. nō solum quantū ad saporem: sed quantum ad complexionem. Nā tactus cuius obiectū est qualitas complexionalis viget in eo: propterea q̄ gustus est quidem tactus: vt supra tam patuit. & ideo medicus conuenienter iudicat complexionatum habere talē virtutem respectu totius sanabilis corporis qualez lingua testatur in gustu per impressionē saporum. siue fuerint simplices siue compositi. tamen simplicium impressiones oportet cōsiderare prius. ¶ Unde q̄ sapor acutus linguam excellēter pungit & perforare videtur. quoniā in profundo lingue punctio sentitur. ideo in subtili substantia iudicatur absolute fundari. Et ex his vlterius cognoscitur habere virtutem aperitiuā: & etiam incisiuam: q̄ quod penetrat in profundū & pungit: separare potest partem a parte: propter qō etiā & corrodetur. Et his etiam supra cōplexionem arguēdo perpenditur: ꝙ acutū inter saporez causatos a caliditate sit ceteris calidius. cum nullus aliorū saporum istas impressiones qne ad excellentem caliditatem pertinent faciat in lingua. Omne ꝯo tale resoluere potest ḣu. hoc est in saporem cōuertere: ac etiam putrefacere cum impressione caliditatis innaturalis. Sapor acutus.

¶ Amarū autē in aliquibus cōuenit cū acuto. pungit enī linguā & radit vt illud: nō tamē in profundo sicut acutū. & ideo respectu ei⁹ est grosse substātie atq; sicce valde. qō cōfirmat modus radendi: q̄ cuz quadam asperitate. Ad modus etiaz sue generationis: q̄ per rei adustionē. omnia namq; dulcia si adurātur amara fiunt. Iterū ineptitudo putrefactiōis corū: qō enī purū amarū est nō putrescit. nec ex eo per putredinē animal generat. Ex igitur pungit aliqualiter iudicatur apertiuū: sed q̄ fortiter superficiem radit esse cognoscitur abstersiuū. & ex ambabus predictis asperatiuū. & per ꝯns subsequentibus calidius atq; siccius. Sapor amarus.

¶ Salsum vero q̄ radit superficiē lingue: nō tamē ita fortiter vt amarū: q̄ nullā inequalitatē in eius supficie causat exasperādo. ꝓpterea mūdificatiuā & lotiuā ꝺ habere virtutē. Ad modus aūt generationis sue confirmat ipsum esse debilioris virtutis amaro. nam ex amaro superinfuso aqua & quasi loto generat: q̄ materia salis semp est aquea participās vapores adustos ipsam amaricantes: vt aqua maris. Frangitur ergo per aquā amaritudo: & siccum terreū adustum per modum ablutionis clarificatur et ebetatur. cūq; sub forma vaporis commisceatur cum aqueo sicut patet per ipsius aquei trāsparentiā: constat ipsum esse substantie subtilis respectu amari. propterea cū obuiat humido salinali celeriter in partes diuidit minimas. & ideo lingue superficiē equaliter tangit: quod nō facit amarum propter grossitiē sue substantie. Quapropter salsum amplius profundat amaro: vnde licet eo sit minus siccum: tamē efficatius exiccādo cōseruat corpora mortuorū. nā ꝓfundius penetrans plus exiccat. scz exterīue. sed amarū q̄ sua grossitie nō potest graciles & arctos sub intrare meatus nequit in ꝓfundo corporis exiccare humiditates. Iz in exterīue fortꝫ exiccet: immo ꝓtingit interdū: scz in corporib⁹ spissis: & valde humidis q̄ solis cōdunt amaris: q̄ in sui ꝓfundo putrescunt. Nā humiditates intimarū regionū supealefacte ab amaris exterius positis cū nō cōsumantur: sed coarctentur putrescunt

putrescunt. Salsum ꝙo:qꝛ nō est nisi siccū subtiliatissimuꝫ actione caloꝛis pauciſſimo aqueo colligatū:ꝛ per consumptionem ſuperabūdantis aqueitatis coagulatū. Ideo cōtingit qꝫ si aqueū occurrat eidem iterato liquescat in aquaꝫ atqꝫ dissoluitur:ꝛ in ꝓfundos meatus ac strictos ill abitur cunctis humiditatibꝫ se cōmiscēs. ¶ Dulce ꝙo:ꝛ vnctuosum dūmodo careant saporis alterius mixtiōe semper linguam leniunt ꝛ dilatant. Ita qꝫ si frigore constricta fuerit: vel alio exasperato sapore per istos extēditur.ꝛ absqꝫ resolutione cū punctura ipsius asperitas remouetur. Differenter tamen:qꝛ dulce corrigit efficatius impressiones in ea factas a frigore:sicut cōgelationē. Vnctuosum vero impressiōes factas a sicco sicut asperitatē ꝛ ariditatē. Cū itaqꝫ dilatare ꝛ extendere sit effectus caliditatis. Venire vero humiditatis:rationabiliter iudicatur qꝫ vnctuosum et dulce calida sunt ꝛ humida. sed tamen dulce calidius:ꝛ vnctuosum humidius. Iterū autē qꝛ dulce nulla qualitate verat linguā temperatam:eius caliditatem necesse est temperatam esse:ꝛ similiter eꝫ humiditatem. nam cum lingua nullo modo vertetur a dulci ꝛ maxime delectet necesse est ipm maxime esse temperatū ꝛ congruuꝫ corpoꝛi temperato. Ex his autem rationabiliter elicit medicus qꝫ dulce sit efficacissimum ad iuuandum digestionem et maxime nutrientis que tēperata caliditate ꝛ humiditate perficitur. Caliditate tamen vincente humiditatem:quemadmodum in dulci. Sed vnctuosuꝫ in quo dñatur humiditas notabiliter:ꝛ caliditatis modicū plus impedit digestionem nutrientis humiditate qꝫ iuuet caliditate. Iterū autem quoniam dulce summe est delectabile gustui. proinde dicit medicꝫ ordinatus qꝫ plus valet ad nutriendū omni alio saporabili. ꝓout tamen est saporabile:quod quidē ideo dicitur:qꝛ nutriens alijs conditionibus indiget a sapore. predictum autem iudicium cōfirmat sententia naturalis philosophi super generatione ipsoꝝ dicētis. qꝫ vnctuosum generatur ex plurimo aereo fortiter cōmixto per caloꝛē:cum multo aqueo ꝛ pauco terreo subtiliato. Dulce ꝙo ex multo aereo fortiter cōmixtio actiōe caliditatis:cū pauciori aqueo:et plurimo terreo subtiliato qꝫ vnctuosum. ꝓpter hoc etiā dicit medicus qꝫ dulce:vt tale opilat:qꝛ vehemēter:ꝛ copiose attrahitur. ꝛ ideo multitudine sua ꝓstrictos meatꝫ obturat.ꝛ ex inde acciden taliter inflat. qnicquid eñ copiose attrahitur cū trāsire nequeat libere meatū circūquaqꝫ distēdit. ¶ Pōticum ꝙo ꝛ stipticū linguā stringunt:ꝛ arefaciant.ꝛ ex his perpenditur cōsequenter qꝫ infrigidant ꝛ exiccant:sed amplius pōticum:quia excellenter cōstringit eam:intantum: vt in profundo constringat.ꝛ exterꝫ complicet:ꝛ corruget: atqꝫ exasperat. tamen ad fortem eius exasperationem iuuat grossities:ꝛ spissitudo substātie prohibens eam in partes paruas celeriter diuidi qñ gustatur.ꝛ ideo per inequales partes attingens linguam efficatius asperat. Nō autem grossissima sit eius substantia confirmant arboꝝ fructus qui tanditu sunt pontici q̄dtu terrestreitas dominatur in eis. stipticum autez in superficie stringit:et arefacit. Acetosum ꝙo manifeste linguam pūgit:ꝛ perforare videtur.ꝛ ideo quantū est ex impressione quam facit in lingua recte iudicatur esse apertiuū ꝛ incisiuum. In quibus effectibus cōuenit:cum acuto. Et ideo ex hac parte necesse est vt caliditatē in substātia subtili participet. nec tamen propter hoc medicus ipsum absolute iudicat esse calidū: quia immutationes cōplexionales quas facit in corpore manifestē cōperit huic iudicio repugnare. Unde qꝛ regulariter inuenit ipsum infrigidare ꝛ exiccare iudicat ipsum esse talis complexionis quantum dominium qualitatuꝫ in toto: sed ratione predictoꝝ effectuum colligitur ipsum in aliqua sui parte habere cōplexionem oppositaꝫ:ꝛ sicqꝫ ex diuersis substantijs cōponatur. Substātiarum autem differentia perpenditur. partim ex sensu. partim ex ratione. Sēsu quidez:qꝛ omne acetosum inuenitur participare acuitatem liquiditatē:ꝛ per ꝓñs aqueitatem. pungit etiam:ꝛ perforat sensibiliter.ꝛ ex hoc vlteriꝫ ratione ppendit qꝫ participet aliquam substantiam fortiter passam a calido cuius effectus est perforare ꝛ pungere. Substātia ꝙo in qua figit vestigiū acute caliditatis nō est aquea. qꝛ nulla hꝫ cū igneo calorē cōuenientiā. nec aerea:quoniam hec per acutam caliditatem in ignem conuertitur:sed talis est terrea quā necesse est per actionem caloꝛis igneꝫ fuisse subtiliatam. cum fortiter ꝛ imperceptibiliter sit commixta:cognoscitur ergo ex his qꝫ infrigidat ꝓpter substantiaꝫ aqueam. non tamen humectat:quia terrea ignita perꝫtā adustionis duplicē in de fortitur exiccādi potentiā.ꝛ notabiliter introducit exiccationis effectū. annullata penitus:vel saltē occultata humiditatis impressione. Licet autē sapoꝛ acidus causetur ex multo aqueo quod est incipiduꝫ:ꝛ pauco terreo ignito qñ est acutū fortiter cōmixtio. non est tamen ideo sapoꝛ compositus:quia per simplicem formam saporis ab alijs distinctam immutat gustū. ¶ Insipidū ꝙo sicut patuit supꝛa vel nullā facit impressionem in gustu:vel debilē. Sed quando causa huius existit soliditas:atqꝫ rei compactio: vel durities:vt in ferro ꝛ lapide:tunc tale insipidum non immutat corpus:sicut nec linguā nisi q̄tum pondere sue substantie premere posset:ea quib⁹ corporaliter obuiaret. quali modo limatura ferri deponit a superficie stomachi limositates ꝛ similimodo ab intestinis. Insipidum vero quod ex aqueo dominanti est tale:quemadmodum succus cucurbite linguam solum immutat lauando:ꝛ actuali humiditate mollificando. Similiter lauat interiora membra:ꝛ superficialiter humefacit atqꝫ molificat. Sapoꝛ insipidꝫ

¶ De cognitione virtutum complexionatoꝝ per sapoꝛes compositos. Cap. xxv.

VAria saporum cōpositio diuersificat impressiōes iuxta diuersitatē cōpositiōis ipsoꝝ. que tribꝫ modis in genere variantur scꝫ numero:sapoꝛe et specie:numero quidem vnū est cōplexionatum qꝛ duobus tm̄ saporibus percipitur esse compositū. Aliud vero pluribus. Specie vero qꝛ cōpositio fit interdū ex acuto ꝛ stiptico. vt in galanga. quandoqꝫ vero ex amaro:ꝛ stiptico:vt in litio. vel amaro:ꝛ pōtico:vt in mirabol. citri. et chebulis. vel pōtico ꝛ acido:vt emblicis ꝛ prunis viridib⁹ vel amaro ꝛ salso vt aqua maris. vel acuto ꝛ dulci:vt melle cocto vel antiquato. vel acuto ꝛ dulci ꝛ stiptico:vt cinamomo vel amaro ꝛ stiptico ꝛ acuto: vt in melongena. vel amaro ꝛ insipido. vt in endiuia:ꝛ similimodo possunt variari saporeꝫ cōponētes in eodē murto. Iꝫ raro ꝑm naturaꝫ inuenuꝫ cōpositio fieri ex oppositis ꝛ extremis saporibus: vt acuto:ꝛ pōtico:ꝛ amaro ꝛ dulci. Iꝫ artificialiter possunt sepe cōcurrere. Quapropter expedit medico diligēter oēm huiusmodi varietatē cōsiderare:quatenus ex simpliciū virtute valeat perpendi. qualiter ꝛ quantū res cōpositi saporis obesse pōt corpoꝛi vel prodesse. ¶ Inter cetera vero primo cōsiderandū occurrit qꝫ saporū concurrentiū: aut alter alterū iuuat immutādo corpus:aut impedit. Et in quibus cōponētia se adiuuāt efficatioꝛ est impressio nociua seu iuuatiua. Ecōtra vero in quib⁹ alterutrū se impediūt. ꝛ ideo q̄ncūqꝫ sunt impressiones alicui singulariter iuuatiue. tunc si mutuo se impediant compositū erit minoris iuuamēti qꝫ simpler. Si vero essent in sui simplicitate nocitiuo minus in compositione nocebunt. Ubi vero componentia se adiuuant vtilius est indigenti compositum qꝫ simpler. Sed si ambo componentia corpoꝛi aduersentur minus ei nocebunt cōiuncta qꝫ separata. ¶ Secundo etiam considerari debet qꝫ impedimentum atqꝫ iuuamentum quod inuicem sibi prestāt diuersi saporeꝫ vnius compositi:vel commixti raro est in toto. frequenter autez in parte. Cuius ratio est: qꝛ concomitantia saporem plura sunt:scilicet complexioꝛ ꝛ substantia. in quibus duo diuersi saporeꝫ nunqꝫ omnino cōueniunt.ꝛ ideo non possunt vndiqꝫ se iuuare nec omnino contrariantur:preterqꝫ in extremis saporibus qui sunt acutus et ponticus. quoꝝ compositio raro contingit. et ideo rarum est qꝫ vndiqꝫ se impediant diuersi saporeꝫ. sed qꝫ vnus iuuet alterum in vno:scilicet ex parte complexionis:aut substantie. impediat vero in alio frequenter cōtingit. ¶ Tertio quoqꝫ animaduertere cōuenit qꝛ impedimentum:et iuuamentum que sibi prestant differunt ꝑm plus ꝛ minus. nam quandoqꝫ vnus equatur alteri. quandoqꝫ superat alterū nō solū virtute:sed quātitate subiecti. que diuersitas:vel ex generatiōe conuenit:vel ex alteratione superuenienti post generationē ipsam. quibusdā eñ con tin-

git ex prima sui gñatione magis esse pōtica q̄ dulcia sicut mespulis: que tamen diu postmodū reseruata matorem habent dulcedinem q̄ ponticitatē: et per longiorem vlterius moꝝ ponticitatē amittunt. et habēt cum pauca stipticitate dulcedinē. vinuz autē in nouitate sua plus habet dulcedinis q̄ acuminis. cū ꝯo antiquat: ā in eo notabile⁹ est iacumen. Similiter ꝯo in ceteris ptz: qualiter vnus sapo: aliq̄s excedat q̄nq̄s plus q̄nq̄s minus. nata enim sunt omnia complerionata fm plus et minus per alterationē transmutari: vt superius tactuz fuit. iſtis ergo generaliter ꝯsideratis conuenit in specialī ꝯsiderare de vnaquaq̄ sapoꝝ compositiōe quos habeat effectus imprimere corpori. vel quibus imprimēdis effectib⁹ possit testari. Sufficit autem hic ad exemplū de his qui cōiter occurrunt facere mentionez.

De acutis et amaris. ¶ Rememoratis igitur simpliciū impressionibus: ā facile quisq̄ perpendit valde nociua esse viscerib⁹: quecūq̄ solūmodo acuta sunt: et amara sicut thimus et squilla. oē nāq̄ tale potenter aperit: et ratificat: ac dissoluit. proinde si ad viscera nuda peruenerit manifeste ledet: tam ratificando substātiā q̄ resoluēdo substātialē humiditatē. vtroq̄ nāq̄ mō necesse est virtutē mēbri debilitari. quēadmodū em̄ aggregatio moderata suarū partiū fortificat vires eius. sic et disgregatio maxime innaturalis debilitat. Ad cōsumptionē aūt substātialis hūiditatis necessario mēbra substātialr infrigidanf: q: resoluto subiecto caloris innati. cal. extinguif. et diminuto minuif. Proinde frequens vsus pure acutoꝝ: aut amaroꝝ. vel vtroꝝq̄ nimiū debilitat: q: calor innatus: et influens valde resoluitur maxime per acutū. sicut enim caminus ignis destruit parum ignem consumendo subiectum ei⁹. similiter et acuta destruunt naturalem calorem. Cū autem superficies viscerum protegitur velamine grossi et viscosi hu. vt in corpibus crapulosis atq̄ flegmaticis: tunc talib⁹ cōferūt que amara sunt et acuta. maxime si acetositas concomittetur. hec em̄ moderate sumpta prius humorē a superficie membri deponunt anteq̄ ad substātiam eius perueniāt. Unde cōpositio acuti et amari: et acidi valde cōfert quibuscūq̄ stomachus multo et viscoso flegmate ledif. maxime si carnosus: aut spissus extiterit. et in eis mortificatum viuificat celeriter appetitum et digestionis reparat bonitatem.

De acuto amaro et stiptico. ¶ Ex his quoq̄ tam pz q̄ si acutū vel amarum stipticū fuerit notabiliter: aut parum: aut nihil ledere poterit viscera nedū stomachum: sed etiam epar et splenez. nā stipticitate tuetur a nocumento amaritudinis: vel acuminis: et nō solū ea que substantiā habent cōpactam et solidam. sed etiā que rarā et mollem: maxime si stipticitas dominef. Propterea mollibus et passibilibus membris absterſione indigentibus est medicamen securissimum stipticum et amaruz. sicut licium oculis: et aloe ac similia. potissime: q: cōplexio eoꝝ est frigida et substātia dēsa. Nam quibus inest opposita dispositio cōplexionis et substātie. vt est epar. min⁹ etiā in necessitatib⁹ cōferunt supradicta. et quādo predominātur acumē et amaritudo stipticī maius est nocumentum q̄ iuuamentum. talibus enim acuta et amara directe inimicantur. quapropter cuz epar indiget medicamine aperitiuo et absterſiuo cōuenientius absinthiū et reubarbarū ꝓpinantur q̄ aloe. nam in eis amaritudinē vincit stipticitas vel equatur. Quibus autem substantia est compacta et maxime frigida: vt pars superior stomachi magis

De acuto amaro et pōtico. cōpetit aloe. ¶ Si ꝯo ponticitas cum acumine: vel amaritudine concurrit tale cōplexionatuz medicationis erit inutile: q: mutuo se impediunt: et maxime si equaliter dominentur. et ideo melongena cruda: et per se simpliciter est inutilis: et etiam nociua humanis corpib⁹ interius sumpta sed si talia cōplexionata exterius applicentur valde conferunt indigentibus. et ideo quibus absterſio: et cōstrictio: et insuper exiccatio fortis est necessaria. congruit amarū: et ponticū sicut in vlceribus que multa et grossa humiditate fordescunt. et in cunctis etiam aquosis vlceribus. et que reumatismis infundūtur. sicut in fistulis maxime corporum humidorum. quibus vero necessaria est constrictio et absterſio: cum resolutione compacti et imbibiti hu. directius cōpetit ponticum et acutum: vt in vlceribus corroſiuis queve nenosa et grossa humiditate abundant sicut in lupo: et cancro antiquo corporum adultorum. Diuersificātur autē cōuenientia fm q̄ alter saporum componentiū alteri dominātur. Si em̄ acutus sapor excedat ponticum: tunc tale cōplerionatū magis cōueniet eis quibuslibet q̄ solutio et cōsumptio: et subtiliatio pot⁹ est necessaria: vt in putridis et venenosis vlceribus. et q̄ carnes habēt iam mortificatas: vt in cācrenis et malomortuo. quibus autē est magis necessaria frenatio fluēxus supfluitatis: et exiccatio: tūc magis cōpetit medicina in q̄ pōticitas excedit acumē. Quapropter in eisdē vlceribus: cum iam premortue carnes ablate sunt: et venenosa humiditas resolutiua potius cōuenit generatiōni viue carnis intēdere que exiccantibus absq̄ mordicatione perficitur. Mordicantia enim dupliciter naturalis carnis gñationem impediunt: q: et reumatismum prouocant: et consumūt carnis materiā. ¶ Quecūq̄ vero sunt amara: et salsa possunt efficaciter immūditias cutis: et porōrū ei⁹ absterſiergere. et humidis corporibus securiter applicari. naz potenter exiccant. et ideo conueniens lotura fit eis in fistulis maxime que generanf in membris carnosis. Adhuc etiam in hoc casu fortiora sunt amara et salsa et acuta simul: vt capitellum. que tamen interius sumpta nimis lederent viscera. nec expedit ei sumi: nisi forsan vigeret casus necessitatis vt in quib⁹ timef piculū ex venenosis frigidis et nimis adherentib⁹ villis stomachi. sicut aliquādo contingit ex sumptiōe quorūdam fungorum et pisciuz et etiā opij. ¶ Dulcia ꝯo et acuta cōuenientissima sunt ad mundificationē viscerum. et in oībus corporibus et ꝑcipue in frigidis et humidis. Si ꝯo tēperata stipticitas his duobus saporibus adiūgatur tale vt plurimū cōplexionatū in interioꝝ ꝑderit. naz stipticitate mēbra custodiūtur ab innaturali ratificatione atq̄ dissolutiōe substātie. nec supfluitas humida plus per ipm dissoluif q̄ cōsumi valeat vi acuminis: et tēperate mūdificari ex vi dulcedinis. ¶ Dulce ꝯo solū et stipticū opilatiōis inimicaf. Sed reumatismū patiētib⁹ valde confert quibus opus est cōpescere fluxū: et iam fluxa digerere atq̄ mūdificādo educere. Simili quoq̄ cōsideratiōe pz: q̄ dulce et vnctuosum directe cōgruit solum indigentibus humectatione: et in digestione compacte superfluitatis ac mūdificatione: nec patientibus opilationem: qualia sunt extenuata corpora que vestigijs antiqui reumatis molestantur in pectore iam cessante fluxu: in quo casu mixtura butyri et mellis a sapiētibus cōmendatur. ¶ Quod autem est dulce et acidum his directe congruit: quos reumata tā fluxa: et cōpacta cum opilatione molestant: maxime si corpora eorum fuerint mediocria: et sapores equales et corporib⁹ humidis magis acida. Si vero talium patientium corpora frigida et humida fuerint magis congruet amarū et acutū. vel amarum et dulce tantum. aut plus participans hos saporeꝝ q̄ acetosum. Ad exemplum enim predictorum conuenit iudicare de quacunq̄ alia complexione saporum. hoc enim generale est q̄ cōpositum sapit naturam componentium. Et ideo cōplexionatū q̄ participat saporeꝝ diuersos eorum imprimit effectus fm diuersum participationis gradū. nā q̄ equaliter: equaliter. q̄ aūt inequaliter participat inequaliter imprimit. Quantū vero sit necessarius diligenter animaduertere naturalem saporuz cōpositionem ex duobus ptz: quorū primū est: quia corpora frequētius indigent rebus cōpositi saporis q̄ simplicis. Nam sepius occurrunt cōpositi morbi q̄ simplices. Et ideo cause salubres diuersarū virtutum magis sunt necessarie. Secundum est quia frequēter contingit q̄ res quaruz copia reperitur naturali cōpositiōe nō amplectūtur varios saporeꝝ: nec aggregant per cōsequens virtutes diuersas quibus opus est in proposito. Et ideo tunc necesse est artificiali extimatione componere: ad quā extimationem regulandam exemplo naturalis cōpositionis dirigetur. Nam cum ars imitetur naturaz ingeniari debet artifex quādo cogitur, exigente necessitate cōponere medicinā differentium saporū et, virtutum qualem sit efficatiorem esset ad talem effectum ex compositione nature verbi gratia. Nouit medicus cinamomū et maxime alithimū. scz medianū arboris corticem esse medicinaz cunctis visceribus congruam et efficaciter iuuare digestiones. vt ex ratione medicine digestiue patebit inferius: atq̄ spiritus confortare et conseruare. putredinesq̄ compescere. Notare igitur debet qualitates naturales ipsius. et in

De dulcibus et acutis.

De dulcibus et stipticis.

De dulci et acuto.

Q̄ non cessaria sit proprietas positionis naturalis saporū.

defectu

defectu eius componere simulem quantum possibile fuerit. taliter vt medicina composita participet stipticitatē notabilem. ⁊ adhuc notabiliorem dulcedinē. ⁊ acumē etiā dulcedine notabiliuꝰ: ⁊ aromaticitatē insuper suauem ⁊ mantellam. In quo casu .zij. cum dulcibus conditum ⁊ stipticis aromatizatū: cū suauibus redolentibus vt est ambra supplet defectum cinamomi alterius. pari quoq; forma procedit in reliquis aliquo suprādictorum modorū alterationis preparando componentia. ⁊ proportionando quantitates: vt ad formam intentam deueniat compositio. Ex hac enīz consideratione regulatus inducitur ad condiendū nuces: vel aliquid aliud. quibus enīz digestiua stomachi debilitatur ex limositatibus flegmatis naturalis mollificantibus ipsum ⁊ infrigidantibus. vel potꝰ forsitan abundanti. talibus quidem necesse est stipticis increspare stomachum. ita vt agregatis eius partibus confortetur: et limositates consumere atq; mundificando extergere: calorem quoq; naturalem moderata caliditate viuificare. spiritus etiam aromaticitate fouere. Quibus cōsiderationibus inuenit opus esse nucē sic preparare: vt amaritudo sensibilis per remollitiones ab ea tollatur: ne frequentem sumptionē ipsius horribilitate sua impediat: ⁊ notabilis stipticitas relinquatur: cui dulcedo mellis aut zuccari iungitur iuxta corporum diuersitatē. et insuper additur garioffil. ad conferendum acumen ⁊ aromaticitatem cum pauca stipticitate. Tale igitur cōpositum supplet in casu predicto defectū cinamomi: vel alterius similis medicine. In cuius cōpositione vel preparatione tantummodo regulant medicum necessitas corporis ⁊ exemplū nature. Vulgus vero qui ad voluptatem vtitur talibus non attendit nisi q̄ placeant gustui. Medicus autem interdum aliquid amaritudinis ibi referuat vt fortior sit abstersio maxime quādo talia ieiunis ꝓpinat: ne cū cibis cōcurrentia perturbent digestionem. Non solum aūt compositio naturalis saporis dirigit medicum in cōponēdo: sed etiaz in nunciando de preparatis per artificum. nā cognito q̄ illud cōplexionatum diuersos habet effectꝰ per naturā. Cuius sapores diuersi existunt: iam pro cōstāti habet: q̄ si cōpositum manifeste nō informetur saporibus cōponentium non imprimet effectus illorum. ¶ Per hoc aūt detegitur error vulgariū medicorum: qui vnam formam decoctionis obseruāt in cōficiendis syrupis. Unde sepius cōtingit vt syrupi quos cōuenit acetosos esse: nullā aut perceptibilem acetositatem participabunt resoluto siue consumpto per decoctionē acetoso liquore. Simile ꝯo iudiciuz est in ceteris cōponentium saporibus. nam si non sint in composito manifesti: deluditur operarius non tantum inani labore cōficiendi. sed etiam spe futuri effectus in corpore. quoniam nō habet syrupū intantum. nisi nomine solo. hec igitur ad introductionem de saporibus dicta sufficiant.

¶ De cognitione virtutum complexionatorum per odores. Cap. xxvj.

Odores quicūq; sunt acuti vt castorei ⁊ aliorum ⁊ musci attestantur caliditati ⁊ siccitati. qui vero graues sunt ⁊ obtusi: vt viole et nenufaris frigiditati ⁊ humiditati. Mediocres vt plurimum reperiuntur in frigidis: et siccis: vt camphora rosa ⁊ sandali.

¶ De cognitione virtutum complexionatorum per colores. Cap. xxvij.

Olores autem nō iuuāt medicum nisi ad cognoscendum remissionem et intentionem complexionis in eadem specie complexionati: vt in ceteribus caliditia sunt rubea vel nigra q̄s alba. ⁊ frigiditia potius albus q̄s niger: ⁊ sic de consimilibus.

¶ De cognitione virtutum cōplexionatorum ex modo substantie eorum. Cap. xxviij.

Vsa certitudine que per sapores odores ⁊ colores haberi potest de virtute complexionatorum: iam restat considerare certas qualitates nominatas superius inter habitus naturales ipsorum: que licet minorem faciant notitiam predictis. tamen faciunt aliqualem. Nam per eas cognoscitur elementum dominans quantum ad substantiaz per q̄s aliqua de virtutibus eius habetur notitia: sicut patebit infra. cum de operationibus erit sermo. cognoscit etiā modus quem virtus in operādo cōsequitur ex aptitudine substantie ferentis virtutem. verbi gratia. Medicine subtilitas: siue complexionati dicitur illa dispositio substantie ipsius: per quam apta nata est per actionē corporis in partes minimas diuidi. ⁊ per consequens penetrare in profundum mēbrorum qualia sunt spicanardi cinamomum absinthium anthos ⁊ crocus atq; similia. Grossities autē est opposita dispositio eius vt in cucurbita faba ⁊ cōsimilib⁹. Ex his ꝯo uaz colligit medicus q̄ hec sunt apta penetrare: vel nō penetrare: que duo nō pertinēt ad virtutem. nam opus virtutis est illud per q̄s immediate corpus immutatur: sed pertinet ad substantiam: q: penetratio non est nisi quidam motus passiuus corpulentie: vel substātie rei cōplexionate. Sēd ineptitudo penetrandi nō est virtus actiua. sed ōdam dispō passiua. ⁊ ideo per se virtuti nō attestatur. sed tm̄ per accidens. nam q̄s ineptū est penetrare aptum est inquantū tale: vel obturare vel opilare meatus. Subtilitas ḡ substātie atq; grossities: nō arguūt suprā virtutē aperitiuā ⁊ opilatiuā nisi per accidēs: ⁊ ideo per consideratione istam sub substātie nō queritur notitia illarū virtutū. sed solūmodo per sapores: aut operationes: vt infra patebit. sed modus consequens operationem virtutis. nam de medicina cuiꝰ virtus est calefacere vel infrigidare ꝛc. si fuerit subtilis cognoscitur inde q̄ celerius ⁊ efficatius alterabit profunda membrorum: vel corporis: ⁊ q̄ dominantur in substantia eius elementa subtilia vel subtiliata. Si vero fuerit grossa cōtrarium.

¶ Similiter autem ⁊ viscositas est dispositio vel qualitas per quā cōplexionatum redditur aptum pati extensionem absq; discontinuatione suarum partium. Ita q̄ duabus extremis partibus mēbri vnius habere potest regionem mediā nihilominus occupādo. per hoc aūt directe scitur q̄ talis res cū virtute sua operatur efficacius in membro q̄s illa nō aptitudinē adherēdi: q̄s diutius permanet in eodē cognoscitur. ⁊ q̄ diuersas partes mēbri simul occupare pōt. ⁊ ex hoc protegere velando. Qua cōsideratiōe Gal. inquit ius viscosi frumēti cōferre vlcera intestinorū patiētibus cū fluxu colerico: vel mundare latissimos meatus a contentis aridis trāseūdo: qua cōsideratione commēdauit ypo. ptisane viscositatē: quia vt ait q̄ gutturi adherere possit ex corticibus oīdet secum illabēdo trāsducit. Cognoscitur etiaz ex hoc vlteriꝰ q̄ strictos meatus potest celeriter complere vel obturare. Rursus quoq; viscositate cognoscit q̄ potentialis res complexio nō potest multum declinare ad siccitatē: cum causetur a multo humido fortiter cōmixto cuiz terreo.

Viscositati autem opponitur puluerizabilitas. Nam puluerizabilis dicitur hic res que leui cōpressione diuiditur atq; multiplicatur in partes paruas adinuicem omnino discontinuatas que passibilitas causatur ex abundantia sicci terrei debiliter mixti cum paucissimo aqueo. sicut in calce extincta: et in agarico ⁊ medulla putridi ligni que leuissima digitorum cōpressione puluerizantur ex quo terrea siccitas in eis dominari perpenditur. Licet autem subtilis ⁊ puluerizabilis in partes paruas diuidantur. Differūt tamen q̄s subtilis dicitur per trāsmutationez quam patitur intra corpus: sed puluerizabilis propterea: q: patit extra. Preterea subtilitas est q̄dā forma totius substātie cōplexionati. puluerizabilitas aūt quedā est naturalis in potētia sustinendi compressionē. vnde illa causatur ab omnibus partibus mixtionis. Hec ꝯo a quibusdā. sez terreo multo ⁊ aqueo pauco debiliter mixtis ꝓpterea pōt alterū sine altero esse. nāq; cinamomū ⁊ spica subtilia sunt. Non tamē puluerizabilia sm̄ hāc rationem. ¶ Liquiditas ꝯo facit complexionatum fluxibile taliter: vt in se constare non possit. sed semper declinat ad loca subiecta. ⁊ subigreditur cōcauitates quas inuenit ꝓpter abundantiam aquei. Per hoc autem colligitur potius ipsum operari: cum suis virtutibus. in concauitatibus ad quas fluēs sistit. ⁊ retinet q̄s in eis per quas decurrit. nā in his q̄s imprimit manifeste nō est nisi latis quā facere pōt cursu actuali liquiditatis sicut potꝰ opak in gut-

Subtilitas.

Grossities.

Subtilitas et grossities substātie nō arguūt suprāpositā virtutē aperitiuā vel opilatiuam.

Viscositas.

Puluerizabilitas.

Liquiditas.

Soliditas. ture. ¶ Solidū vero est qđ opponitur liquido: qz cōstat in suis terminis. tamen soliditas in quibusdam ꝛ tm̄ actu. sicut in congelatis: vt cera: ꝛ hec diu passa a calore corporis possunt liquefcere licet a principio constent. In aliis vero est actu: ꝛ potentia sicut in pipere: ꝛ similib⁹. tale autē soliditum in loco qđ tangit manifestat effectū sue virtutis preter sui diffusionem. et in primo quidem aqueum dñatur et terreum in scō. ¶ Mucillaginosum autem dicitur complexionatum quando per infusionē corporis aquosi lubricum efficitur propter abundantiam leuis humiditatis que prosiunt ex eo: qualia sunt fenugrecū ꝛ psillium ꝛ semen cidoniorūz ꝛc. cognoscitur autem ex hoc: qz sumpta interius causant in meatib⁹ lubricitatem ꝛ expulsioni pparant que cōtinentur in eis nisi assentur. nam tunc per consumptionem humiditatis superflue glutinosa efficiunt ꝛ retētiua.

Mucillaginosum.

Oleoginosum. ¶ Oleoginosum vō: quod aptum natum est vnctuositatem emittere. per hoc autē cognoscitur quod tm̄ potest corpus immutare quantum ꝛ vnctuositas ei confert: scilicet lenēdo: extendēdo: dilatādo: supnatādo. ꝛ etiā qz in substantia eius aerea dñatur humiditas.

Spongiosuz. ¶ Spongiosum autem est quicquid obliqua porositate cōbibere potest humiditates. ꝛ ideo erugit membra supernadefacta. sicut panis furfureus exquisite fermentatus erugat stomachum. et superfluas ei⁹ humiditates in intestina deponit secum ferendo: quoz substātia necessario abūdat terrea siccitate. ¶ Que cūz vō grauia sunt grauitate sua cōprimunt ea quib⁹ supponuntur: tā intra sicut caseus antiquus cibū vnctuosum ꝛ supernatātem: vt est cibus carnium q̄s extra sicut plumbum qđ superponitur glandulose collectiōi que nodus vocatur. Ex his ergo habetur qz grauia grauibus elementis abundāt. ꝛ efficaciter imprimunt membris quibus supponuntur.

Grauia

Leuia. Leuia vō ecōtra propter cōtrariū motū vnde superficialiter immutāt: nisi per violentiā aliquā perfundētur. ꝛ ideo vnctuosa sumpta interius fastidiunt ꝛ amputāt appetitū: qz supernatant: ꝛ velāt superficiem oris stomachi: nec abinde fumos: ꝛ vapores erpirare permittūt. Exteri⁹ autē opposita sine fricatione non profundātur: vel actualt caliditate poros aperiente ad subingrediendum liquiditate.

Unctuosa qđ facile fastidiūt.

¶ De cognitione virtutum complexionatoriū ex operationibus. Cap. xxxij.

Ab opationib⁹ ad virtutes duobus modis arguitur.

Viso de qualitatib⁹ naturalib⁹ cōplexionatoriū ꝗliter: ꝛ q̄tuz ratiocinādo ducant in notitiā elementi dñantis in eis. ꝛ p ꝑfās primarum ꝛ secūdariz virtutū. iam vltimo restat considerare qualiter in eādem notitiam dirigant operationes ipsoriū. tamen hic primus est aduertendus qz ab opationibus ad virtutes duobus modis arguitur. Primo quidem immediate sicut ab effectu ad causam imediatā: vt si dicatur hec medicina calefacit: ergo est calefactiua: vel corrodit: ergo est corrosiua: vl' attrahit. ergo est attractiua: ꝛ sic de aliis. talis autem notitia nō indiget arte: qz procedit ex per se notis ꝛ eis: quorum cognitio est nobis innata. etenim innatum est nobis effectum sensu percipere naturaliter etiā quisq; concipit intellectū qz qualis est effectus talis est potētia cause imediate. propterea talis notitia dicitur in demōstrationis cōmunis animi conceptus: vt cum dicitur omne totū maius est sui parte quomā per naturā omnibus inest talem habere intellectu notitiā cognita significatione vocabuloriū. ꝛ ideo medicus vt artifex rationis hec sapienter cōsiderans dicit qz huius notitia semper habetur experimento. Quapropter ad eam habendaz nullā tradit artificialem considerationem: qz nullus errare potest in arguendo ab effectu per se ad causam immediatam: inquātum per effectum notificatur. Ars autē semper est circa id in quo cadere pōt error: vnde supposito qz talis effectus per se procedat a tali complexionato semper infaliibiliter quilibet arguit ipsum habere virtutem que principium est talis effectus: sed qz circa id quod supponitur posset error interuenire. Nā possibile est: vt aliquis effectus a cōplexionato procedat per accidens. ideo ad vitandū illum errorē circa processum experimēti tradidit medicus artificiales canones: vt patuit supra. Secundo modo arguitur ab operationibus ad virtutes mediate. vt quando per effectum vnius virtutis arguitur supra aliam a qua illa dependet: veluti si dicatur. hec medicina corrodit: ergo est calefactiua: vel conglutinat: ergo est retentiua: vel mundificat et ericcat ergo est carnis generatiua: ꝛ sic de aliis. Circa notitiam ergo que tali argumētatione colligitur multipliciter vt patebit errari posset. Quāobrem necessaria fuit ars que in arguēdo ab effectibus cōplexionatorum ad causas mediatas nos regularet per ꝑpria cōplexionatorum ꝛ sanabilis corporis. propterea notitia que taliter habetur de virtute complexionatoriū dicitur a medico specialiter per viā rationis haberi. dependet autem ista notitia principaliter ex duobus: quorum primū est considerare differentias operationum fm genus ꝛ fm speciem. Scōm vero est considerare dependentiam vel ordinem vnius ad aliam. prima vero differentia ipsarum est quoniam quedam sunt simplices quedam composite. Simpliciū autem quedā sunt vniuersales: quedā particulares quedā vero medie: quia aliquid vtroumqz participant ꝛ dicūtur similes vniuersalib⁹. vniuersales eñ dicuntur. ideo qz tam ipse q̄s etiam iuuamenta ꝛ nocumenta que possunt ab eis prouenire cōuenienter ꝛ indifferenter omnia corporis membra respiciunt. lz enim de volūtate applicantis determinent sibi membrū non tamen de natura seu virtute medicine cuius est operatio. medicina eñ calefactiua vel infrigidatiua vel vlceratiua ꝛ similes quātum est de se nō magis manifestant suam operationem in capite q̄s in aliis partibus corporis. Ideo calefactio: infrigidatio vlceratio: ꝛ similes dicuntur operationes vniuersales. Que vero ex naturali potētia medicine determinant sibi membrum particulares dicuntur. siue determinent ratione naturalis dispositionis: vt confortatio in galanga que specialiter respicit stomachum: vel confortatio salutie specialiter neruos. ipsis etiam sanis existentibus: siue determinent sibi membrum ratione dispositionis innaturalis: vt centinodia que repugnat cancro determinat sibi mēbrum canceratum. potest etiam esse vt operatio particularis non fit iuuatiua: sed potius nociua mēbro quod sibi determinat sicut cidoniorūz est generare colicam: et le pous marini vlcerare pulmonem: ꝛ fungoz generare gutturis opilationem aut squinantiam. Similes autē vniuersalibus sunt vt solutio vētris ꝛ prouocatio vrine vel sudoris: que lz determinent sibi mēbra quātum ad operandum iuuamentū tantum: aut nocumentum est vniuersale a quo effectu tanq̄s a fine preconsiderabili a medico nominātur. In summa ꝛō tot sunt differentie operationum in genere. quot virtutū: scilz prime vt calefactio: infrigidatio et exiccatio ꝛ humectatio. Secunde que procedūt ab istis vt adustio: cōgelatio ꝛc. Tertie vero que a proprietate causantur. he tamen simpliciter: et per se considerare nihil ad propositum faciunt. quoniam per eas non habetur notitia de primis ꝛ secundis aliquo ratiocinandi modo. Sed quia concursus earum cum aliis est principiū diuerse impressionis in corpore: propterea in cōsideratione compositarum operationum occurrit earum mentio. A secundis autē ad primas arguitur ꝛ a quibusdam secundariū ad aliquas secundas. ꝛ ideo principaliter hic conuenit species agnoscere secundariū ꝛ primo simplicium. Ille vero que communiter note sunt prout antiqua collegit experientia sequentibus tabulis designātur nominibus virtutum a quibus procedūt. sicut eñ a calefactiua virtute procedit calefactio. sic ab vlceratiua vlceratio: ꝛ a cōfortatiua cōfortatio. vnde cognitis virtutibus a quibus communiter denominātur cōplexionata seu medicine per consequēs patebūt nomina operationum ipsarum que ad primam tabulam pertinent.

¶ Prima tabula.

Subtiliatiua.
Resolutiua.
Abstersiua.
Exasperatiua.
Aperitiua.
Mollificatiua.
Maturatiua.
Digestiua.
Incisiua.
Frāgitiua vel tositatis
Attractiua
Mordificatiua
Rubificatiua.
Pruritiua
Ulceratiua
Corrosiua
Adustiua
Diruptiua
Putrefactiua
Cauterizatiua
Ercoriatiua.

Hec ad primā tabulam pertinent.

¶ Que ptinent ad secundam sunt hec

Confortatiua.
Repercussiua.
Ingrossatiua.
Incrudatiua.
Stupefactiua.

¶ In tertia

¶In tertia ꝺo tabula cõtinẽtur.
Initiatiua.
Lauatiua.
Soꝛꝺidatiua.
Lubꝛificatiua.
Lenitiua.

¶In quarta ꝺo tabula hec
Expꝛessiua.
Contractiua.
Opilatiua
Glutinatiua.
Consolidatiua.
Carnis gñatiua
Sigillatiua.

¶In ꝙnta tabula cõtinentur.
Gñatiua lactis.
Generatiua
spermatis.
Pꝛouocatiua mẽstruorum.
Pꝛouocatiua vrine
Pꝛouocatiua sudoris.
Solutiua ventris.

¶In sexta vero cõtinentur hec.
Pernicioſa.
Venenoſa.
Tyuachalis.

De predictarum tabularum sufficientia. Et primo de medicina sedatiua doloꝛis. Cap.xxx.

Mitigat doꝛem nullꝫ.

MEdicina ꝺo sedatiua doloꝛis aut mitigatiua pꝛopꝛie sumpta nequit in aliqua predictarum tabularum specialiter collocari. sed circuit saltem quatuoꝛ primas. Nam ea que mitigat apparenter. scz ebetando sensum tantũmodo ad stupefactiuã reducitur. Que ꝺo mitigat vere vel existẽter: aut facit hoc pꝛopꝛie scz per abscisionem immediate cause ⁊ talis interdũ est calefactiua interdũ infrigidatiua ⁊c. aut mitigat abstinendo causam remotam ⁊ cõmunem oĩbus scilz resoluendo solũ vapoꝛes ⁊ superfluitates concurrentes ad doloꝛosum membꝝ: ⁊ talis est medicina tẽperate caliditatis: vt camomilia melilotum. se. lini ⁊ similia. vel a pꝛopꝛietate: vt cozallus et lapis asini doloꝛẽ pꝛecoꝛdiorum. Omnes igitur predicte virtutes habẽt operationes vniuersales vel similes vniuersalibus: quarũ licz alique sint tertie: scz pertinentes pꝛopꝛietati: vt pernicioſa ⁊ tyriachalis: tamẽ qz per cõsiderationẽ diuersitatis ipsaꝝ habetur aliquo modo notitia veritatis qua possunt immutare corpus ad meliꝰ: vel ad peius: ⁊ qz operationes habent vniuersalibus similes. ideo introducitur hic eoꝝ cõsideratio. Cetere vero que a pꝛopꝛietate pꝛouenuunt scz particulares innumerabiles sunt ⁊ valde pauce sunt cognite: nec iuuant ad cognoscendum predictas.

Vtilꝫ se habẽt de pꝛimis adinuicem ꝛc.

¶Viso igitur numero secundarum operationũ cõsideranꝺ est quomoꝺo habeant ꝺepenꝺentiam aꝺinuicem: ⁊ aꝺ primas vt pateat in quarum noticiam ꝺucuntur per rationem. Dependentia vero predictarũ operationũ adinuicez ꝺupliciter cõsideratur. primo scz in cõmuni. secundo vero particulariter. Cõmune vero est omnibꝰ depẽdere adinuicem altero ꝺuoꝝ modoꝝ: scilz vel ſm rationem intensionis ⁊ remissionis: vel ſm rationem mixtionis. verbigratia. aꝺustio pꝛocꝺit ex calefactione ſm qꝺ calefactio est intensa: ⁊ similiter vis aꝺustiua: vel calefactiua: sed ꝺigestio aut maturatio ꝓcꝺit ab ea ſm qꝺ caliꝺitas moꝺerat: vel moꝺificatur ab aliis qualitatibus: cum ea cõcurrentibus aꝺ mixtionẽ. Nam ſm qꝺ ab aliis ꝺiuersimoꝺe patit et frenatur: ſm hoc ꝺiuersam acquirit operanꝺi potentiam: que operatio: quia sequitur formam cõmixtionis ſm quã qualitates miscibiliũ colligãtur aꝺinuicem: ⁊ mutuo se ꝺisponunt aꝺ formã vnius complexionis. ideo aꝺ formã mixtionis ꝓcꝺere ꝺicit. Quia vero ex tali forma mixtionis: aut colligantia simpliciũ qualitatum conceꝺitur pꝛeꝺominanti multipler operanꝺi potentia: que nõ conuenit ei ſm rationem sue simplicitatis. ⁊ huius colligantie varietas ignoretur in forma ꝙ tum aꝺ exquisitam mensurã portionis cuiuslibet qualitatis. Ideo mirabilis iuꝺicatur: quia non solũ est aꝺmirabile quoꝺ existit insolitũ. sed etiã illuꝺ cuius cause nos latent. ⁊ hinc patet ratio pꝛopter quam quiꝺã ꝺixerunt ꝑdictas operationes ab aꝺmirabilitate mixtionis ꝓcꝺere. Sicut aũt his ꝺuobus moꝺis secũꝺe virtutes aut operationes ꝺepẽꝺent a pꝛimis: similiter ⁊ secunꝺe aꝺinuicẽ: hoc enim est oĩbus cõmune: scz qꝺ ꝺependent aꝺ aliis ambobus pꝛeꝺictis moꝺis vel altero. Quapꝛopter cõsiꝺeranꝺum est particulariter ꝺe vnaquaq; virtute vel opatione superi⁹ in tabulis nominata ecqua ⁊ quali moꝺo ꝺepẽꝺeat: vt per secunꝺas opatiões acquirat notitia ꝺe ꝺuobus scz ꝺe pꝛimis virtutibus que ꝺominant in mixtis. ⁊ ꝺe mirabilitate: vel forma mixtionis: aut colligantie qualitatum aꝺinuicẽ ꝙ tum possibile est humane obtusioni penetrare aꝺ secreta nature.

¶De medicina subtiliatiua ⁊ resolutiua ⁊ ꝺe abstersiua ⁊ crasperatiua simul. Cap.xxxi.

MAchoantes igitur a tabula pꝛima ꝺicemus in nomine veritatis eterne qꝺ subtiliatiua vis pꝛocꝺit a caliꝺitate remissa ꝓut fortiter: cum subtilissimo terreo colligatur. Ꝺicitur autem illa caliꝺitas absolute remissa. quoniam intra latituꝺinem pꝛimi ⁊ secunꝺi graꝺꝰ ꝺecurrit. que ꝺo intra latituꝺinem tertij ⁊ quarti ꝺicitur absolute intensa: sed qz medicus non scrutatur in complexionatis operatiuam potentiam respectu cuiuslibet obiecti: sed tantum respectu sanabilis corꝓoris. ideo conuenit vt in sanabili corꝓe ꝺeterminetur obiectum aꝺ quoꝺ operatio seu virtꝰ subtiliatiua refertur: ⁊ sic ꝺe aliis. oꝓoꝛtet esse vt illuꝺ in quo subtiliationis effectus manifestatur: sit aliquiꝺ in sanabili corꝓore sicut humoꝛ aut membꝝ ⁊c. Per quoꝺ ignoꝛantia ꝺetegitur fatuoꝝ alchimistarum qui ꝺe potentia meꝺicine applicabilis aꝺ mineralia nõ aliter iuꝺicãt qꝫ ꝺeterminetur a meꝺicis corꝓoꝝ humanoꝝ. Est ergo sciendum qꝺ vis subtiliatiua ꝺe qua loquitur meꝺicus effectum suum in humoꝛibꝰ manifestat. ⁊ iꝺeo cum ꝺescribit meꝺicinam subtiliatiuam ꝺicit qꝺ est illa que substantiam humoꝛis attenuat cũ remissa caliꝺitate: quam remissam caliꝺitatem frequenter meꝺici nominant temperatã. Qꝺ autem aꝺ mirabilitatem seu formam mixtionis in meꝺicina subtiliatiua pertinet est vt participet caliꝺitatem remissam foꝛtissime colligataz cũ sicco terreo subtiliato. patebit per ꝺifferentiam ceterarum operationum caliꝺitatis: aut virtutũ ꝺependentium aꝺ ea sicut resolutiue que post subtiliatiuã fiunt superius nominata. harum enim ꝺuarum iꝺem est obiectum pꝛorimum scz humoꝛ. sed ꝺifferenter in eo facium impꝛessiones. Iz ambe humoꝛem attenuent. ¶Ꝺiffert esse attenuatio quam impꝛimit hꝰoꝛi resolutiua ab ea quã ipꝛimit subtiliatiua ꝺupliciter. Pꝛimo qꝫtum aꝺ motũ alterationis. qm̃ resolutiua nõ solũ mutat substantiã hꝰoꝛis qꝫtũ aꝺ qlitatẽ mutãꝺo ꝺe grosso in subtile. sed etiã qꝫtũ aꝺ speciẽ: qm̃ mutat eã a forma humoꝛis in formã vaꝓoꝝ. subtiliatiua vero nequaq;. Secunꝺo quantum aꝺ motum localem qui sequitur aꝺ pꝛeꝺictuz quia resolutũ sub forma vaꝓoꝝ ꝺerelinquit humoꝛem a corꝓore sine membꝛio. sed subtiliatiua inquantũ talis nunq; ꝺerelinquit. quoniã manente forma humoꝛis grossitiem eius attenuat. ¶Ex qua ꝺifferẽtia patẽt tria. Pꝛimũ est ratio vel ꝺescriptio resolutiue. quoꝛ: ã est illa ꝙ humoꝛem ꝺerelinquit a corꝓore sub forma vaꝓoꝝ. Secũꝺũ est qꝺ hoc facit per caliꝺitatẽ intẽsam colligatã cũ terreo subtiliato. Tertium est qꝫtũ sit ꝺifferens colligatio caliꝺitatis in subtiliatiua ⁊ resolutiua. Ex eo esse qꝺ subtiliatiua potest attenuare substantiã humoꝛis non resoluenꝺo in vaꝓoꝛẽ: expꝛesse colligitur qꝺ iꝺeo attenuat qꝺ substãtiã cõpactã ꝺissoluit quasi liquãꝺo ⁊ poꝛtiões magnas quasi cõminuenꝺo ꝛeꝺucit in ꝓmoꝺicas. que opatio cõuenit soli caliꝺitati remisse atq; fundate in terreo subtiliato. Nã si foꝛet intẽsa resolueret in vaporem. si ꝺo terreũ complexionatũ. als copulatum: ei foꝛsitaz esset grossum nõ posset partes humoꝛis cõminuere ꝓpter obtusitatem vel grossitiem concomitantis. ⁊ simili ratione oꝓoꝛtet vt in resolutione inquãtũ talis substantia sit subtilis. nã si grossa obtũꝺeretur caliꝺitas: ⁊ nõ posset in vaporem attenuare. Patet igitur qꝺ in vtraq; pꝛeꝺictarũ meꝺicinarum colligatur caliꝺitas. cum terreo subtiliato. sic. scz qꝺ necesse est in eis hec ꝺuo ꝑꝺominari: ꝓout tales existunt. sed ꝺifferẽtia colligatiõis perpenꝺitur solũ ex eo: quoniam caliꝺitas in altera est intensa: et in altera est remissa. Nam vbi ꝺiatur intensius cõstat qꝺ a vinculo sibi oppositi saltẽ amplius liberatur. licet sicco terreo posset equaliter vtroq; ligari. ¶Secunꝺum hanc formam pꝛocꝺit iuꝺicium in ceteris operationibus a caliꝺitate penꝺentibus consiꝺerata quiꝺitate ipsarũ que per ꝺescriptionem meꝺicine quã ꝺenominant eluceꝺit. Cognito enim qꝺ abstersiua meꝺicina est illa que limositates: aut viscosas humiꝺitates remouet a superficie membꝛi: vel ab ouificijs poꝛoꝝ qui aꝺ eius superficiem terminãtur: non latet quiꝺ sit abstersio in meꝺicinis. Cognito etiam qꝺ crasperatiua meꝺicina est

Ignoꝛãtia alchimistarũ fatuoꝝ.

Subtiliatio a resolutiõe ꝺiffert ꝺupliciter.

Als copulatũ.

illa que membri superficiem inequalē reddit: quasdaꝫ eius partes ꝓfundādo: quasdā eleuādo. mor ptz qd sit exasperatio. Tamē hoc efficit medicina qñq; per se quādoq; per accidens. Per se quidem dupliciter. vno modo contrahendo qz per se ⁊ sic exasperatio nō pendet a caliditate. sed a siccitate: vt in qñq; per fra dicet in ꝓtractiua. Scōo modo secādo superficiē mēbri. ⁊ isto modo pendet a caliditate intensioni qz sit caliditas resolutiue tantum. medicina enim que superficiē membri secat est vehemēter acuta. Per accidens vero exasperat quādo mēbio restituit naturalē asperitatē tollendo ab eius superficie mucillagines que ipsam efficiunt innaturaliter lubricā siue leuē. sicut exasperāt incisiua ⁊ abstersiua. Sz hic tñ ꝓsiderat illa que parū caliditatis exasperat. cuiꝰ mirtio parum differt a mirtiōe abstersiue. cum esn vtriusq; caliditas operetur in superficie necesse est: vt subiectum eius participet grossam terreitatem que prohibeat profundari caliditatē: sed qz fortior est operatio exasperātis qz abstergentis. ideo cōuenit vt intensior sit illius caliditas qz istius quapropter exasperatiua inquātum hmōi sunt acuta: sed abstersiua propie sunt amara. Propie vero dictum est ad differentiam mundificatiue: quam lz quidam sub abstersiua cōprehendāt: tñ si ꝓprie vel stricte cōsiderentur: quēad modū cōsiderat. Gal. differūt. Nā abstersiuū est qđ a superficie membri deponit superfluitates conglobatas et fortiter adherētes pre sui viscositate. mundificatiuū vero qđ remouet inde quascūq; alias leuiꝰ inherētes. quapropter a. Gal. solum amara dicūtur abstersiua: sed que dulcia sunt. ⁊ precipue que parum acuminis participant: vt mel. mundificatiua nolunt ab eo. qz si multo aqueo frāgatur eiꝰ acumen vt ydromel ꝓprie nominauit lotiuum. volens insinuare qz ab sterſio ⁊ mūdificatio ⁊ lotio prout pendēt a caliditate dīr solum fm maiorem ⁊ minorē participationē caliditatis in substātia terrestri ⁊ vniformi. Ideo ꝛo dictū est hec tria differre ꝑdicto mō ingtuz a caliditate causant: qñ lotio et ēt mundificatio pendent ab alijs qualitatibus. nam lotio ab humiditate vt infra dicetur: ⁊ mūdificatio ab actuali asperitate cōplexionali: quam habet ratiōe sue terreitatis vt furfur ⁊ farina oidei que furfur participat. et qua circunstantia quedā dīr abstergere sicut panis furfureus: sed talis abstertio nō pertinet ad propositum: qz nō cōuenit medicinis actiue. sed passiue: qz nō est effectus immediatꝰ cōplexionis: sed potius compositionis.

Medicina qñ. Abstersiua et rūdificatiua differū.

¶ De medicina aperitiua. Cap. xxxiij.

MEdicina vero apitiua est illa que remouet opilationē vel obturationem a quocūq; meatu. nō tamē omnis hoc faciens dr absolute aperitiua. sed illa cui proprie ⁊ immediate cōuenit ꝓfotare obstaculū: qđ est in meatu: nā tali ꝓuenit ꝓprie aperire ⁊ ideo lotiua medicina ⁊ incisiua: que fm diuersitatē obturātū possunt interdū aperire meatꝰ: nō dīr absolute aperitiua. Jam igit ꝑ effectum ptz qz necesse est medicinā aperitiuā inquantū hmōi esse subtilis substātie participātis caliditatē. lz si caliditas participata fuerit intēsa vt in acutis erit vis aperiendi fortissima. si vero remissa erit debilis fm gradum remissionis.

Vinum. Acetuz.

¶ Tñ hic aladuertendū est qz lz subtiliora ⁊ calidiora maiorem habeāt aperiendi potentiā: nō semper efficaciꝰ manifestāt apertiōis effectum. constat enim qz vinum est subtilius et calidius aceto quod generaliter ex eo: quod plus participat de leuibus elemētis scz igne ⁊ aere. nec tñ efficatius aperit opilatiōes miseraicarū aut splenis ⁊ epatis. cuius causa est breuis mora quā facit in partibꝰ opilatis: ⁊ fiet fortꝰ actio nulla vel modica siue leuis. quāto esn subtilius est tanto citius per minora foramina penetrare potest. Similiter vero quāto leuius est. tāto minus figitur in perforabili. sed si portiōi subtili ⁊ calide copularef aliq substātia q̄ grauaret illā vt fortiter figeretur ⁊ eius trālitū retardaret: vt diutius in obturatione operaretur: cōstat qz in eadē parte manifestior ⁊ efficatior esset apertio: sic autem est in proposito. nā vinū velociter trāsiens cito desert obturatas partes. et dato qz ibidē cōtraheret motā equalem aceto, nō tñ perforaret obturans vt illud: quontā leuitate sua debiliter figeretur in eo: qđ in exteriorib⁹ pz. Nā acetū perforat ⁊ aperit saxum cui superfundit. ⁊ tamen vinū si superfundat: ⁊ diutius ibi maneat nō aperiet tm vel scindet: cuius ratio quidem est: qz nō pmittūt elemēta leuia qz vinū. rei subiecte figatur. Sz aereo dñanti ⁊ igneo separatis remanet in aceto terreū qđ ꝑ adustionem acquisiuit acumen ⁊ aqueo fortissime copulatur. ⁊ tō dñantib⁹ grauib⁹ elemētis vehemētius ad inferiora mouet ⁊ figit fortius in re q̄ subiacet. et: et luma sui acuminis efficaciter pforat partes eiꝰ: ⁊ hinc est qz acetum remb⁹ ⁊ inferiorib⁹ mēbris velociter nocet. vinū autē ecōtra. s. capiti ⁊ superiorib⁹. Nā promptissimū est in vaporem resolui ⁊ ad supiora moueri. Acetū vero promptissimū est illabi meatib⁹ subiacentib⁹. ⁊ tō in transitu suo per meri velociter offendit cānā gutturis ⁊ pāniculos pectoris in extenuatis corporib⁹. qñ descendēdo facillime subingredit poros meri ⁊ penetrat vsq; in colligata mēbra. sic q̄ ptz qz ad quecūq; mēbra obturata pōt acetuz ingredi sub forma liquoris. efficaciꝰ ibidē opabitur apertionē qz vinum. Sed in illis ad q̄ nō peruenunt ista duo sumpta interꝰ nisi sub forma vaporis vinū efficatiꝰ aperit. ⁊ tō vinū in potu sumptum efficatiꝰ aperit poros cutis qz acetū si biberet. Dico revero qz stipticitas quā aceto prebet substātia terrestris in fixa facit ipm potētius aperire qz vinū: est abusiuū: qz contingit opposita. tñ qz terreitas per quā acetum superat vinū ingrossat substātiaz. grossities ꝛo substātie nūqz est p se aptioꝛis ꝓncipū: sed potius clausionis: tum qz stipticitas p se stringit et inde claudit. vñ nihil aliud est dicere nisi qz acetū ideo plus apit qz vinū. qz dñantur i eo respectu vini qualitates q̄ sunt principiū clausionis: qđ est absurdū. nec minus est incōueniens dicere qz stipticitas vini aperitiuā p accidens fortificat in aceto. Nā cū oē per accidēs ad per se reducaf: ⁊ stipticitas p se claudat solūmodo necesse esset claudendo iuuet aptionē qđ est impossibile fieri fm eandē ptē vniꝰ meatus. sed fm diuersas vt elucidat. Gal. Haz qđ cōstringit vnā partē meatus oppositā dilatat ⁊ aperit. sed acetū mor in eadē parte cui obuiat ostendit se fortiꝰ aperre qz vinū a quo generat vt in superficie sarī. ⁊ tō caute loquēs prudēna. Gal. nō dixit qz stipticitas in medicinis fortificat virtutē aperitiuā. lz qz adiuuat penetrationē. qđ sic declarat: qz cum medicina per vim aperitiuā fuerit subingressa meatū. postea stipticitas poros claudēs vel stringens pellit vlteriꝰ medicinā. et sic ait stipticitatem iuuare oleū ros. ad penetrādū poros cutis. hoc aūt supra elucidatū est. capitulo de ꝓmittiōe medicinaꝝ. ¶ Patet igitur ex ꝓdictis qz ad naturā medicine absolute apitiue nō sufficit vt participet caliditatem in subtili substantia: sed fortiter copulata substātie figenti ⁊ retardāti sufficienter. ꝑ qđ differētia ptz ipsiꝰ ad subtiliatiuā ⁊ resolutiuā. qñ vtraq; illaꝝ ꝓticipat caliditatē in subtili substātia vel subtiliata. nā in eis est tercū subtiliatū sicut in aceto. Sz tñ eoꝝ natura nō req̄rit diuersitatem substātie sicut aperituā. et exinde contingit qz aliq̄d in quo dīatur subtilis substātia pōt esse aperituuz. lz caliditas eiꝰ nō fundet in illa. Sed in grossa quā tñ subtilis occultat ⁊ superat sicut in aliq̄bꝰ amaris. vt in aloe. ꝓpter quod oia amara subtilis substantie a dīio dicunt aperitiua ⁊ ideo vinum amarum potenter est aperituum ⁊ ad huc potentius si sue amaritudini acetositas copuletur.

¶ De mollificatiua medicina. Cap. xxxv.

MOllificatiua medicina ꝓprie dicit que resoluit mēbri duriciem. sed qz duricies ꝓuenit in membris aliquando a causa p se aliqñ a causa p accidens ideo ꝓuenit intelligere qz solū illa medicina dr absolute mollificatiua q̄ corrigit duriciē ꝓuenientez a p se indurante. dr aūt p se idurare quicqd exiccat ⁊ conglobat vel coartat ptes mēbri. Certū est esn qz duricies p se causat a siccitate. Nā siccitas p se facit cōstare partes quas humiditas facit fluere. ⁊ ab eadē rōne medicus dicit qz adunās ⁊ coartās partes mēbri p se indurat. qñ facit eas in se constare. lz autē coadunāo ⁊ coartāo partim induret per accidens. scz inquātū per coartationē excludit vel exprimit humiditatē interiacentē partib⁹ mēbri. tñ qz cōstantia sequit primo ⁊ immediate partū coadunationē. ꝑ tāto dr p se indurare. qz aggregat ⁊ inspissat. quēadmodū frigus cui ꝓuenit p se ⁊ primo intrigidare. ⁊ per se ⁊ scōo coadunare. his igit considerationib⁹ informatꝰ medicꝰ ait. qz mollificatiua medicina

Duricies caus. a siccitate.

medicina resoluit mẽbri durities ẽ duab⁹ qualitatibus predominãtibus in mixtione ipsi⁹.s.caliditate ⁊ humiditate.nã caliditate rarificat ⁊ relarat partes coadunatas.humiditate vero facit abunicẽ fluere ac tactui cedere. Hac igit ratione cũcta calida ⁊ humida dicunt mollificare vt semẽ lini ⁊ altea ⁊ fermẽtũ. Sc̃o herba anneti maxime recens. Nã semen eius occultam hz valde humiditatem.cetera vero q̃ nõ p formã mixtionis p̃dicte mollitãt nõ dicunt absolute mollificatiua.sed ſm q̃d ⁊ p accidẽs:q̃ qualia sunt in genere ptz per diuersitatẽ in genere causarũ indurãtium.que sunt tres.s.frigiditas:siccitas:de q̃bus iam dictũ est.⁊ tertiũ q̃ est tensio a repletione causata.q̃ vero mẽbrũ extẽdit nimiũ replendo vel humor est:aut ventositas.⁊ q̃cunq; ista duo resoluunt mollificant per p̃ius membrum ab eis induratum.quapropter medicina resolutiua ⁊ carpinatiua ventositatis possunt interdum mollificare per accidens.

De medicina maturatiua. Cap.xxxiij.

MAturatiua medicina ꝓcurat sanies i apostematibus gñari quo effectu diligẽter inspecto.mox elucescet forma mixtionis in qualitatibus primis q̃ pot imponere talem effectũ. Ab effectibus em in secretis nature causas inuestigam⁹. Cũ autem sanies gñatio cõsideretur hic prout pendet a calore extraneo.s.medicine citius intentũ habebit si effectus oppositus sanationi apostematis quẽ calor extraneus introducit: primus attẽdatur. Nã notitia vnius oppositorũ clarius perducit in cognitionem alterius:sed cũ in humore agit calor extraneus finaliter eius actio ad alterũ duoꝝ terminoꝝ deducit.q; si calor innaturalis ꝓualeat cũ sua actione putrefaciat:vel adurat humorẽ:terminus actionis erit incineratio:hoc est p̃fecta separatio humiditatis a terrestreitate humoris. Si vo ei⁹ actio in humore caliditate naturali manifeste impediat vtroq;.s.notabiliter agente in ip̃m:nõ poterit p̃fecte humidum a terreo separari:sed cõstat q; in gñatione saniei vterq; calor notabiliter operat:q; naturali solũ operãte termin⁹ esset qualitas membro cõformis ad cõuersionem humoris in ipsum operãte:terminus vero solũ innaturalis esset incineratio.sanatio vero est mediũ vtrorũq;:q; sanies nec habet qualitates dispositas ad conuersionem eius in membri substãtiã:nec est humor incinerat⁹:sed est humor fluidus ⁊ ineptus cõuerti ad mẽbra. ¶ Ex predictis igit ptz q; medicine per se maturatiue conuenit agere in materiã apostematis calefaciendo:⁊ ꝓ parte maxima eius humidũ conseruando quapropter necesse est vt caliditas ⁊ humiditas dominent in ea: nec tñ cõuenit vt caliditas sit excellẽs qm̃ talis est cõsumptiua:⁊ ideo medicina maturatiua p se dicitur agere cũ tẽperata caliditate.per q̃ differt a mollitiua. Nam medicina humida pot etiã mollificare:cum intentionem caliditate q̃ sit tẽperata.differt etiã ex parte humiditatis.nã in maturatiua conuenit humiditatẽ esse aliqualiter viscosam sicut est vnctuosa. vel mucillaginosa vt poros mẽbri opilet:⁊ expirationẽ humiditatis p̃hibeat. ⁊ ideo fenugrecũ ⁊ se.lini ac malue plus maturationi cõferũt q̃ botargo:q̃ cũ tẽperata caliditate plus de humiditate participat. sed ipsa est mollificationi vtilior. Per accidẽs vo p̃st etiã infrigidãtia ⁊ exiccãtia maturare. Infrigãtia q̃dem reflectendo vaporẽ calidũ ⁊ humidũ qui resoluunt ab ipo quo in apostematib⁹ valde calidis. vt flegmone ⁊ heripilia lactuca cocta ⁊ superposita saniem ꝓcurauit. Exiccãtia vero q̃ parũ habẽt stipticitatis maxime in apostematib⁹ calidis ⁊ humi.idem faciunt moderate claudẽdo poros ⁊ retinẽdo vaporẽ sicut i flegmone facit absinthiũ frixũ in oleo violarũ.

Ens in secretis nature ab effectib⁹ inuestigamus.

Notitia vnius oppositoꝝ ducit cognitionem alterius.

Infrigidãtia et exiccantia p accidens fit maturare.

¶ De medicina digestiua. Cap.xxxv.

MEdicina digestiua nole absoluto ỏi per respectũ ad nutriẽs. licet enim olo medicina alteratiua respectu alicuius alterabilis possit digestiua vocari. tñ illa p excellẽtiã nomẽ digestiui sibi vẽdicat absolute:q̃ in sanis corporib⁹ p se iuuat mẽbroꝝ naturã ad digerẽdum nutriẽs in potẽtia sicut ẽt ipa trãsmutatio alimẽti vocat digestio absolute. Illa eterñ:vt ait. ¶. circa pricipiũ libri de simplici medicina est vera ⁊ p̃fecta digestio in qua nãlis calor vincit olino vel absolute suũ obiectũ sicut ꝓtingit i alimẽto.

¶ Ex quo ptz q; medicina digestiua nole absoluto est illa q̃ habet caliditatẽ cõformẽ calori naturali.per quẽ:confortat eũdẽ ad trãsmutationẽ alimẽti p̃ficiendã. ⁊ maxime in puma digestione.in qua digestibilis ad digerens maior est repugnãtia.confortat autẽ ip̃m dupliciter. Primo q̃dẽ p se intendendo cũ moderamine qualitatẽ illius. Sc̃o p accidens.s.moderate calefaciendo digestibile.ꝓpterq; ꝯ digerẽti faciliꝰ obedit. ¶ Et hz digestio celebrẽ p caliduꝫ et humidũ:tñ medicina digestiua participare dz notabilius siccitatem q̃ humiditatẽ:ita q; siccitas nõ sit excellẽs.sed tãta solũ q̃ta sufficit mõderate stipticitati. Talis autem mensura succitatis plus cõuenit medicine digestiue q̃ humiditas dominans duplici rõne.quarũ vna ex parte humiditatis attendit. Nã extranea humiditas nequit innatã cõfortare:sicut extranea caliditas naturalẽ.qm̃ caliditas cũ sit excellenter actiua de facili subiectis cuiuslibet se cõicat. Hũiditas vo cũ sit summe passiua nequit seipsam cõicare alij sine admixtione vel applicatione subiecti ferentis eã. Unde cũ substantia medicine penetrare non possit ad innatas humiditatẽ mẽbri sicut caliditas pot ei⁹ intime calefacere. ꝓpterea nõ requirit i medicina digestiua hũiditas dominãs:qm̃ inutilis esset ad cõfortandũ p se innatã. Alia vo rõ ex parte siccitatis moderate vt pri⁹ est dictũ attẽdit. Nã siccitas cõstituẽs moderatã stipticitatẽ dupliciter cõfert digestiõi. Primo q̃dẽ:q; mẽbra disponit ad digestibile ꝓfectius amplectendũ:cũ partes ei⁹ decẽtes aggregent et adunent per impressionẽ stipticitatis. Secũdo vo q̃m aq̃sitatẽ superfluaz:q̃ ex parte digestibilis occurrit:potest cõpescere sine lesione innate humiditatis. Tertium vo q̃ I medicia digestiua requirit ẽ aromaticitas p quã puerita-ti spirituũ cõformata cũcta mẽbra delectat. In sup q̃ confortat seruando puritatem ipsorum et ipsos alliciendo ad membrum. ¶ Predictis igitur informati cõsiderationib⁹ sapientes medicoꝝ dixerũt cinamonũ alitiuũ ⁊ spicã nardi ⁊ xilobal.⁊ cardamomũ ⁊ crocũ ⁊ similes medicias totẽ digestiuas ⁊ ex eadẽ cõsideratiõe dixerũt q; vnũ aromati cum tpate caliditatis amicabilẽ stipticitatez participans moderate sũptũ p̃e cũctis medicinis fortificat digestiuã.

Sicciditas plꝰ facit ad digestionẽ q̃ humiditas.

¶ De medicina frangitiua vẽtositatis. Cap.xxxvj.

FRangitiua ventositatis ab obiecto simul ⁊ effectu sic nominat:frãgere nanq; dicit ventositatem:q; vaporẽ grossum ⁊ frigidum q̃ p̃sua grossitie atq; frigiditate nimiam contrahens motã in cauernis mẽbroꝝ verberat eadem subtiliat ⁊ excludit ab eis. ⁊ ex hoc patet q; operat per caliditatẽ intensam fundatur in subtili substantia ⁊ q; partim conuenit partiz differt cũ subtiliatiua ⁊ resolutiua. Cum subtiliatiua quidẽ conuenit subtilitãdo.sed tamẽ q; illa subtiliat humorem:hec autem vaporẽ:ideo necesse est vt hec habeat substantiam minus terrestrem ⁊ leuiores q̃ illa:cum resolutiua humoris inquantum talis intensionis est caliditatis.

¶ De medicina incisiua. Cap.xxxvij.

IMcisiua medicina denominatur ab effectu quẽ inprimit in humore viscoso:qui effect⁹ in genere tantũ est vnus.s.adherentiã tollere viscosi humoris.in specie tñ est duplex sicut adherentia ipsius humoris. Una quidem ipsi⁹ ad superficiez membri. Alia vo partium suaꝝ adinuicem:⁊ vtranq; abscindit vt plurimum tali ordine q; primo discontinuat partes humoris velantis membrũ.facitq; sibi viã:qua penetret vsq; ad superficiẽ mẽbri. Deinde subingrediens inter mẽbri superficiem ⁊ humorem:ab ea separat ipsum.ex q̃b⁹ ptz q; cõuenit cũ medicia aperitiua ⁊ abstersiua. Nã omne incisiuũ est aperitiuum ⁊ aliqualiter abstersiuũ:sed nõ cõuertit:ideoq; semper oportet vt incisiuũ sit acutũ aut acetosum. Aperitiuuz vo ⁊ abstersiuũ neq; vt ex superioribus ptz nec tñ omne acutum absolute ẽ incisiuũ:q; si fuerit excellẽter siccũ vt pip ipedit effect⁹ icisiõis ꝓpter siccitatẽ faciẽtẽ aliquã crustẽ in hũido viscoso. Jõ granũ synapis ẽ incisiuũ qm̃ hz vnctuosã hũiditatẽ q̃ declarat ex hoc q; oleũ ab eo extrahit. Sikter etiã ipedit vbi acutũ p leuitate:vel

aquositate in viscoso nō phigik sicut alliū. qua propter opz vt subiectum ferēo acumē possit illadi sicut acetū. aut q' ali qualē graueding cū remissa participet siccitate vt rafan' ⁊ synapis ⁊ cepe. Differētia ꝺo incisiui ad resolutiuū est manifesta p hoc: q: incisiuū vt tale ptes hūoris nō facit differre ꝑm substantiā sicut resolutiua: sed ḡtitate solū mō sicut subtiliatiua. tñ ab ea differt in hoc: q: subtiliatiua nō separat humoꝛem a superficie mēbꝛi vt incisiua. qñ aut nō illadit aut non est tanti acuminis.

¶ De medicina attractiua. Cap. xxxviij.

ATtractiua medicina cuius attractio pēdet a caliditate dicitur attractiua qñ a ꝓfundo mēbꝛiū suos trahit hūoꝛes ad superficiē. ⁊ nō p effectum pz: q' in forma sue mixtionis ꝺz habere in tēsaz caliditatē ⁊ subtile substātiā ⁊ q̄si aereā. Calor enim intensus trahit notabiliter hūiditates ad ꝓfundum: aut nō leuiter penetraret nisi fundarek in subtili substātia. nā si terrestris esset inspissaret poꝛos atq; ꝛstringeret. Si ꝺo aquosa clauderet obturādo. ꝓpterea cōuenit vt substātia i q̄ fūdat caliditas attractiue mōstū tale aerea sit magna ⁊ ignea moderate: sic. s. vt tñ sufficiat rareficare mēbꝛiū vsq; ad ꝓfundū salua substātia q' abūde possit hūoꝛē attrahere. nā si attraheret corrūpēdo mēbꝛi substātiā sicut corruptiua ⁊ vlceratiua iā nō ēt attractiua simpliciter: ⁊ hinc pz rō ꝓpter qua gūme in tēse caliditatis vt armoniachū ⁊ galbanū ⁊ similes nota biliter attrahūt. ⁊ quedā victuosa in tēse caliditatis: vt castoreū ⁊ leonis arūgia. tales etēm medicine nō solū caliditate apiunt: sz ēt ex seipsis multū vapoꝛē cōmittūt aereū. q̄ conculcat' ꝓfundantur: ⁊ ꝓfundatus laxos ⁊ patulos tenet meatus qua propter nō solum humiditates: sz etiā solida coꝛpa pieter naturā infira vt sagittas ⁊ spinas dicuntur attrahere. nam expulsiue virtutis operationē adiuuāt dilatādo meat' versus ptē expulsiōis. ⁊ ex his pz rō ꝓpter quā ruta simplr supposita mēbꝛo nō attrahit in fixa. sicut gummi cuius vel semen attrahit fixa in oculo.

¶ De medicina moꝛdicatiua. Cap. xxxix.

MEdicina moꝛdicatiua plures minutas et insensibiles facit solutiones ꝛtinuitatis in mēbꝛo propterea sic nominat: q: moꝛdicare est moꝛsuz diuisiz multiplicare que ꝛperatio duo testat. Unū est q' medicina participat ignea naturā siue acutā. Aliud ē q' illa vis ignea que solutiua est cōtinuitatis diuidit in plura minuta diuersas ⁊ vicinas ptículas occupātia qō aliq̄n ꝓuenit ex naturali dispositione ipsius medicine sicut in forti aceto aut capitello: ꝛel aqua nitrosa. Nā ꝓpter sui liq̄ditatē hincinde fluēs illabitur ⁊ in minuta vicina diuidit. Aliq̄n vero ex accidentali sicut in emplastro qō artificialiter fit ex puluere synapis ⁊ ficub' aut cera. ꝓmo ꝺo gñe moꝛdicatiuoꝝ frequēter vtit medicus vt in clysterib' ⁊ fistulis ꝓfundatis in carne Alio ꝺo raro: sicut in sonnolētis ⁊ eis q̄ labunt in litargiā.

¶ De medicina rubificatiua. Cap. xl.

RUbificatiua medicina ꝺr: que cutem rubificat sanguinemq; ad superficiem trahit sua caliditate qō potest facere olis medicina in tēse caliditatis: tamē ad hoc vt simplr rubefaciat est necesse q' vel caliditas nō trāscēdat tertium gradū sicut in calamēto: vel q' obtundatur acumē eius cū aliquo ingrossante: sicut fit de synapi cū cera incoꝛporata: vel q' figi nō ꝑmittat in mēbꝛo: sicut fit qñ superficies ei' cū cepa tricat: qui tres modi qñq; sub ordine quodā exercent circa eādē partē. Nā in morsetis albis ⁊ allo pitia primo tricatio fit cuz cepa: secūdo calamēto adhibetur incoꝛporatum cū ficub'. Tertio sinapis incoꝛporata cum multa cera.

¶ De medicina ꝑuritiua. Cap. xlj.

PRuritiua medicina inquantuz per caliditatez operatur attrahēdo nō differt a rubificatiua. Nā eadē caliditate qua sanguis rubificāo trahitur ad cutez trahi potest aquositas salsa vel humoꝛ colericus aut nut rosus in tā modica quantitate q' non vlcerabit: sed sufficiat generare ꝑuritū. ⁊ hoc modo differentia operationis ꝑuritiue ⁊ rubificatiue nō dependebat a differētia mixtiōis aut cōpletiōis: sz dispositiōis coꝛpoꝝ quibus applicabunt ⁊ ideo sepius experimur q' in aliq̄b' mēbꝛis ꝛfricata cū cepa tñ rubificant. In aliis autē ꝑuritū incurrunt.

¶ Si ꝺo medicina generet ꝑuritū p caliditatē nō attrahentē humoꝛē. tūc oporteb it q' ipsa participet aliq̄d salsedinis vel nitrositatis in substātia liquida vel subtili qua valeat poꝛos subingredi: ⁊ hoc mō generat ꝑuritū. vina cuiuslibet animalis ⁊ sudoꝛ equin' ⁊ alcali ⁊ fuligo ⁊ cūcta simulia: q' si medicina nō agat ꝑuritū p cōplexionē tūc operabitur aut p ꝓpietatē qua specialiter trahit humoꝛē ꝑurituū ad cutē: sicut laureola maioꝛ aquositatē: aut p cōpositionē sicut p lanuginē occulte spinositatis: vt lanugo seminis bedegar: ⁊ plurimū aliarū plātarū predictarū etiaz causare bene possunt due vel plures cōcurrere: sicut cernimus in vrtica. nā eius folia lanuginē hīt occulte spinositatis. ⁊ tantā caliditatē: q' potest rubificare ꝓpterea mēbꝛuz cum eis fricatū ⁊ ꝑuritum patitur et rubescit.

¶ De medicina vlceratiua. Cap. xlij.

VLceratiua medicina vt stoꝛax liq̄da q̄ visibiliter cutē vel quodlz membrum molle cui affigitur vesicat ⁊ rūpit. necesse est vt operetur acumine vel excellentis caliditatis fundate in substantia mediocri vel subtili. Talis enim caliditas ⁊ discontinuande substantie humiditatez in parte cui obuiat potēter cōsumit ⁊ aliunde trahit ad minus aquositatem quā acuit sua ignei tate: q̄bus duobus ꝛcurrentib': sez solutione cōtinuitatis. ⁊ de fluxu acute hūiditatis. mox generat vlc' sez cōtinuitatis solutio sordida vel saniosa.

¶ De medicina adustiua. Cap. xliij.

ADustiua medicina nō differt abvlceratiua ḡtum ad virtutē: sed ḡtum ad obiectum nam quod facit vlceratiua in cute ⁊ carne. hoc adustiua efficit in humoꝛe. s. q' excellentia sue caliditatis ⁊ siccitatis cōsumit qō ē subtile: ⁊ grossuz icinerat. ⁊ si hoc idē in mēbꝛo efficeret simul haberet adustiue rōnē Utrobiq; eīn pōt talē effectū manifestare. sz q: crebr' ⁊ veloci' i hūoꝛe manifestat. ꝛō p respectū ad hūoꝛē magis describik. sinapis eīn exterius applicata rūpere cutē ꝺr: vel vlcerare. sed interius crebꝛo ⁊ notabiliter sumpta ꝺr: humores adurere. Idem quoq; de similibus est iudicium.

¶ De medicina coꝛrosiua. Cap. xliiij.

COꝛrosiua medicina est illa q̄ paulatiz diminuit carnis substantiā more rodētis ossa: q: parū decerpit ab eis ea: tñ sic paulatim attenuat. ex q̄ pz q' necesse est vt participet caliditatē sub rōne acuti: siue sub rōne amari siue sub rōne salsi: vel oīm vt nitrosa. tñ q: coꝛrosiua medicina nō ꝛsumit substātiā carnis velociter sz paulatim: nō pōt coꝛrosiuū vt tale liberū acumē habere: sic. s. vt ignеitas ei' fundek in pure subtili subiecto. Caliditas eīn hmōi medicinarū velociter penetrat ⁊ ꝛsumit: ergo cū paulatim opet ⁊ superficialr qua si rodēdo: necesse est vt caliditas consumptiua vel acumen ignеitatis tēperek in ei' aquositate sicut in salib' vel capitello: vel multitudie terrestris ⁊ grosse substātie: sicut in arsenico ⁊ ere vsto ⁊ viridi eris ⁊ atrāmētis atq; silib'. In salibus eīn aq̄sitas obtūdit acumē ptiū adustaz. ⁊ cū in puluerē redigunk mox liq̄fiūt ⁊ submergunk in humiditate q̄ obuiāt eis ⁊ sic paz ꝛsumūt cū parū durēt. in q̄b' aūt multa est ⁊ grossa terrestreitas nō ꝑmittit pars ignea ꝓfundari: ⁊ iō superficialiter opaz. ¶ Et ex hoc patz illi' dicti mirabilis i auricul' pluriū. s. q' in excrescētijs mēbꝛoꝝ acuti sensus ⁊ passibilitū: vt est oculi' coꝛrosiua sine moꝛdicatiōe sunt applicanda. nā cū moꝛdicatio: vt patuit supra causek ex acuto i pluruma minuta diuiso ⁊ ꝓfundato in plurib' ⁊ vicinis partibus mēbꝛi. ꝛstat q' si minuta ignea ꝓfundari nō ꝑmittank in aliq̄ coꝛrosiuo: tale coꝛrosiuū nō moꝛdicabit. ⁊ hmōi sunt q̄cunq; particip̄at acumē in multa ⁊ grossa seu terrestri substātia: qua ꝛsideratiōe sublimitet informar' ē ille sincer' doctoꝛ medicinalū. s. G. ꝑcepit vt pōtica ⁊ terrestria q̄ carēt acumie sicut ossa murabolanoꝝ ⁊ dactilorum

lotiũ ⁊ fer aceti atq; similia cõburant. ⁊ postea lauẽt. vt corrosiua. sine mordicatione habeãtur in ꝓpõtu. ¶ Ex q̃bus vlteri⁹ ꝓz q⁹ medicina corrosiua sine mordicatione nõ differt a mũdificatiua ⁊ absterſiua. put opantur p caliditatẽ cõplexionalis ỹtutis. ſz ſolũ obiecto: ⁊ ſola rõne differunt ⁊ nõ re. Nã medicina q̃ ỹ: absterſiua vl' mũdificatiua inq̃ntũ a ſupficie mẽbri deponit hũiditates ſupfluas: erit corrosiua ſine mordicatiõe: cũ in mẽbri ſupficiẽ opabit immediate. ꝓpter q̃ applicatio diuturna mũdificãtiũ ⁊ absterſiuoꝝ hmõi. pfũdat ⁊ dilatat vlcera ſeu vulnera molliũ mẽbroꝝ.

¶ De medicina ruptiua. Cap. xlv.

MEdicina ruptiua equiuoca eſt apud medicos. nã aliq̃n ſumit. p medicina vlceratiua. ſicut cũ ỹ: in paſſiõib⁹ diuturnis ⁊ frigidis fiat ruptouũ ex cãtaridib⁹: aut ſi napi vel flãmula ⁊ ſimilib⁹. q̃nq̃ ỹo ſpãliter ac ꝯprie. p medicina lapidis frãgitiua: ſicut q̃ enumerat̃ iter ceteras opantes p ỹtutẽ cõplexiõis: vt in ꝓpoſito. ỹ: ḡ ruptiua: q: hũoꝛẽ putrificatũ cõminut: ⁊ ſi hoc ei a ꝓpꝛietate nõ inſit ſicut eſt plũbo rũpere dyamẽtẽ vel ꝓcino ſanguini magnetẽ: tũc neceſſe eſt vt hoc ei cõueniat p caliditatẽ fundatã i tali ſubſtãtia. qua ꝓpter lapidẽ pfortare ac ei⁹ poꝛos diliũgere ſicut in aptiua ⁊ incliua. Cũ igit cõminuat aperiẽdo ⁊ icidẽdo. ꝓſtat q⁹ natura ꝓticipat aperitiue ⁊ incliue. vnde videm⁹ q: ea q̃ ſũt fortis acetoſitatis vt accerimũ acetũ: ⁊ ſucc⁹ limonũ nõ rũpũt lapides: ſz cõminuũt. nã vmbilici marini ⁊ ſcrofule marineq̃ ſunt lapides leues ⁊ vndiq; poꝛis carẽtes i ſucco limonũ remolliti paucis diebus in farinã vertunt. Calculos tñ humani corꝓꝛionẽ eſt tutũ cõminuere talib⁹ medicinis acetoſiſſimis. q̃n pri⁹ offenderẽt vehementer mẽbra q̃s lapidẽ imutarẽt. etiã ſi poſſibile foꝛet vt parti tñ lapidẽ cõtunẽti hmõi liquores apponerent ſicut poſſibile eſt in veſica p ſiringã imponere. pri⁹ eñ corrũperet veſica q̃s calcul⁹ rũperet: ſz liquoꝛ cui vtraq; vis ineſt abſq; aciditate ſecure ꝓponit ⁊ efficaciter opat: vt aqua rafani vel ſucc⁹ ei⁹ mixtus cũ triplo ſui de vino albo nõ igneo: talis enim mixtura vini obtinet aperitiuã a vino ⁊ incliuã a rafano. ⁊ hinc ꝓz veritas illi⁹ regule medicinalis qua ỹ: q: oẽ aperitiuũ ſimpliciter eſt ad rũpendũ calculũ vtile martine renũ. ſimplr enim aperituũ racliditate caret. q: ſi eſſet acidũ tam non ſolum aperitiuũ: ſed etiã incliuum exiſteret. Similiter etiã caret potentia reſolvendi qua poſſet nocere in calculo. Nã vt ſupi⁹ patuit reſolutiua dũio ſue caliditatis educi ſubtile ⁊ aqueũ: ⁊ ita p ꝓs terreſtre cõpingit. qua ꝓpter i hũoꝛib⁹ multũ terreſtribus ⁊ groſſis qualeꝰ ſũt illi ex q̃b⁹ calcul⁹ gñat aſſiduatio reſolutiuoꝝ pficit gñationẽ ipi⁹. ⁊ hec ſunt rõ ꝓpter quam ſpecialr. G. ꝓhibuit medicari calculoſis cũ aperituis excellẽtis caliditatis. ſz cũ habẽtib⁹ hebetẽ caloꝛẽ ⁊ ſubtilẽ ſubſtãtiã vt gramẽ ⁊ ſcolopẽdria ſpica rõana ſpule ſinebocones caparis ⁊ ſiſib⁹: ⁊ cũ eis poti⁹ q̃ rpatã ꝓticipãt hũiditatẽ vt liq̃ritia: cretan⁹: tribul⁹: ſparag⁹: aq̃ cicerũ ⁊ hmõi nã talis hũiditas i ꝓte mollificati i ꝓte ꝯo lubricitati diſponit. lubꝛificatiua ꝯo accõmoda ſũt ſpãliter i calculo renõ: q: cũ ſit ꝓoſus ⁊ aſper hincande laterib⁹ meat⁹ affigit: ⁊ in eo ſimiliter hmõi apitiua debilia efficaciter opant: tũ q: poꝛoſus: tũ q: mun⁹ ab oꝛe diſtat q̃s veſicalis: ⁊ iõ citi⁹ ad ipſum vis medicine ſincera perducitur vel notabilius.

De medicina putrefactiua. Cap. xlvj.

PUtrefactiua medicina putrefactionem in mẽbro cauſat in quo applicata cõtrahit moꝛã. q: ỹo putrefactio eſt corruptio ꝓpria naturalis humiditatis ab aliena caliditate. ꝓpterea ꝓuenit vt putrefaciens medicina nõ reſoluat ſiue ꝓſumat humiditatẽ mẽbri remanentẽ in membro corrũpit in naturalib⁹ qualitatib⁹ diſponendo: q̃bus efficit mẽbro cõtraria: mutat igit cõplexionẽ q̃ mẽbro cõuenit in appoſitã. q̃ nõ poſſet efficere q̃diu maneret hũiditas ſformata nãli caloꝛe. q̃ propter oꝛ vt pri⁹ corrũpat nãlẽ caloꝛẽ: ⁊ q: latoꝛ ei⁹ eſt ſpũ: iõ eſt neceſſe vt ipſi⁹ corrũpat cõplexionẽ ⁊ idcirco dixerũt medici q⁹ medicina putrefactiua corrũpit humoꝛẽ ⁊ ſpiritũ ⁊ hũiditatẽ nãlẽ mẽbri ꝑter q̃ ipaz ob ⁊ reſoluat. talis aũt medicina nõ pri⁹ ceteris calidis ipriꝛeret hũc effectũ. niſi caliditas eius ab humiditate ⁊ ſiccitate reciperet talẽ informationẽ q̃ ꝓtraiat ſpũ ⁊ naturali hũiditati mẽbri. ⁊ iõ tribus medicinis nõ vtit medic⁹ in mẽbris in q̃bus putrefactio formidat. vt i vulneratis. imo tũc diligẽcer vita fructũ ſambuci ⁊ gũma ruthe: ⁊ arſenicũ crudum. nã arſenico ſublimato q̃s eſt albiſſimũ frequẽter vtit̃ p cauterio ⁊ corroſiuo ſz vbi expedit putrefactio ſicut in ſcitroſi ⁊ ſcrofulis ⁊ bocio mẽbri carnoſi. tũc putrefactiua maturatiuis adtũgit. hec eſt rõ ꝓpter quã tũc ſcarabeus frigidã byturo ꝓdulci ⁊ cõmaſſat adtũcto vitello crudo. hinc ẽt ꝓz rõ ꝓpter quã i talib⁹ collectiõib⁹ añ applicationẽ putrefactiue iuſſerũt aliq̃ ſapiẽtes hincinde pũgere collectionẽ cũ acu cãdenti vel imutare motu ſanguiſugak vt citi⁹ putrefactũ ipiumat ne diu aſſiduatũ ſuã maliciam ꝓtendat vltra collectionẽ.

¶ De medicina cauteriſatiua. Cap. xlvij.

CAuteriſatiua medicina ſimpliciter effectum operat̃ cauteriꝝ q̃ eſt carnẽ cõſumere ac in ſupficie cruſtã gñare. cauteriũ eñ cutẽ exiccat ⁊ indurat ⁊ interdum cruſtã vertit tales autem medicine ſunt quecũq; in multa ⁊ groſſa terreſtreitate multã igneitatẽ p ticipãt ſicut attramenta ⁊ ſpãlr attramẽtũ nigrũ q̃ dragagãtũ vocat̃. oim aũt cauteriſãtiũ medicinarũ potioꝛ eſt arſenicũ ſublimatũ. Tales etenim medicine: ſz igneitate ſua liquefaciãt carnẽ: tũ q: ſicciſſime ſunt. ꝓpter cõcurſum ignei tatis cũ multa terreſtreitate: ꝓpterea fortiter exicãt ſupficiẽ cui obuiãt ⁊ fortẽ ⁊ duracruſtã efficiũt ⁊ iõ talium opatio eſt accõmoda vbi corroſio eſt neceſſaria circa magnas venas ⁊ arterias vt precaueatur emoꝛroſogia vbi neceſſe eſt eam compeſcere.

¶ De medicina excoꝛiatiua. Cap. xlvij.

EXcoꝛiatiua medicina cuti applicata. vel mẽbris panniculoſis coꝛtices tenues vel membranas aut ſquamas eradicat inde: ꝓpter q̃s ſcoꝛiatiua denominat̃ cũ autẽ ſquama nõ ſeparet a mẽbri ſupficie niſi virtute ſupficialiter radẽtis neceſſe eſt vt talis medicina ſit abſterſiua. ſz cũ amoueat a ſupficie nõ ſolũ hũiditates ſupfluas. ſz ẽt ſolida de ſubſtãtia mẽbri neceſſe ẽ vt ſit excellẽtis abſterſiõis ⁊ ſic differt ab abſterſiua: vt infernus a ſuꝑioꝛi: q̃n oĩs excoꝛiatiua eſt abſterſiua: ſed nõ ecõuerſo.

¶ De medicinis confoꝛtatiuis. Cap. xlix.

COſt tabulam operationũ pendẽtiũ ꝓncipaliter a caliditate. Sequit̃ illa q̃ cõuenit pẽdẽtibus a frigiditate. Quarũ ꝓma eſt ꝓfortatio mẽbri de qua ſcire ꝓuenit ſapiẽtẽ nõ tñ q̃d ſit: ſed quot modis valeat exerceri. p hoc eñ ab ignaro diſcernit̃. Nã in gñalibus ſapiẽs ⁊ ignar⁹ cõicat: vterq; nãq; ſcit q⁹ mẽbrũ aut ſua virtus ỹ: cõfortari q̃n ꝓpri⁹ aut expeditius valet ſuã opationẽ pficere. cõius eñ animi ꝓcept⁹ eſt apud oẽs q⁹ membrũ aut virt⁹ ei⁹ nõ ỹ: debilitari vel ꝓfortari niſi reſpectu opatiõis exercẽde p ipm ⁊ cũ in hac exercẽda deficit vel ꝓficit ſenſu percipit a quocunq;. nec ad hoc peripatẽtici eſt artis cõſideratio neceſſaria: q̃ nihil aliud eſt. ꝙ diſcuſſio rõnis: propter hoc. G. teſtat̃ q⁹ medicus q̃ tñ dicit mẽbrum aliq̃ pati debilitatẽ virtutis nõ oſtẽdit p hoc ſe plus noſſe de mẽbri diſpoſitiõe q̃s vulgus in cui⁹ oꝛe multiplicat hoc dictũ ⁊ cõiter ſonat. Qõ ỹo diminutũ ſit inſpectũ ꝓz ex hoc q⁹ p ipm nõ denotat̃ haberi noticia maioꝛ de diſpoſitione mẽbri q̃s ſi diceret̃ patit egritudinẽ vl' malã diſpoſitẽ q̃ ẽ gñalliſſimũ ⁊ notiſſimũ. ¶ Eſt ergo ſciẽdũ q⁹ tot mõis põt ỹ⁹ mẽbri cõfortari q̃b⁹ põt debilitari: q: quot mõis dicit vnũ oppoſitoꝝ ⁊ reliquũ. Debilitat̃ aũt virt⁹ mẽbroꝝ duobus mõis in gñe. ꝑm⁹ eſt q̃n ſubſtãtia terẽtis ỹtutẽ minuit̃. hec aũt ſubſtãtia cui virt⁹ ineſt ỹ: ſubiũ ỹtutis a medico. q̃q; vocat̃ ei⁹ eſſentia: q̃n p tale ſubiũ hz cẽ in effectu. Sũt aũt duo ſubiecta ỹtutis vt. ẽ. patuit. ſ. mẽbrũ q⁹ ẽ ſubiũ inatẽ. ⁊ ſpũs q⁹ ẽ ſubiũ fluẽtis. Cũ ḡ minuit̃ ſubſtãtia mẽbri vel ſpũs nẽcẽ ẽ ỹtutẽ debilitari. Et cũcta minuẽtia dñr debilitare ſicut aer eſtuoſus ⁊ nimiũ exercitiũ ⁊ imoderatũ ieiunium ⁊ fluxũ ſanguinis ⁊ ventris ⁊ vlr q̃cq̃d manit ſuperflue. Per oppoſitũ ỹo ꝓfortãt ea q̃cũq; augẽtmẽbroꝝ ſubſtãtiã ⁊ ſpũz ſiue p ſe: vt alimẽta: ſiue p accidẽs vt aer moderaVirtus membri duobus modis ỹ: debilitari et ſimiliter ꝓfortari.

te frigiditatis: ⁊ moderata ḋes ī somno vl̄ in vigilia: ⁊ sic de aliis oīz eñ ser rez nō nāl̄ moderat⁹ vsus suo mō ꝓfortat ꝟtutē Scō mō debilitat ꝟt⁹ qñ subñ ei⁹ alterat ī qualitatib⁹ trāseūdo de nāl̄ ad innaturalē. ⁊ ī ō ille scōs mod⁹ accidit sp corpozib⁹ lapsis. ꝑm⁹ aūt ēt repīt in sanis ꝟtus ḡ mēbroz scō mō debilitat qñ spūs aut mēbrū vel ambo discedūt a naturali dispōne ipsoz. Et ex hoc pz ꝙ ille scōs mod⁹ ē multiplex valde q: quot modis ꝑt mēbrū aut spūs nāl̄iter alterari tot modis debilitat ꝟt⁹ mēbrū. cui⁹ rō est: q: ꝟt⁹ nō viget nisi p substātiā istoz duoz sufficiētē ⁊ nāl̄ter dispositā. Et ī ō ḋcḋ innaturaliṫ disponit debilitabit ꝟtutē ⁊ p oppositū ḋcḋ ad dispōnē naturalē reducet ꝓfortabit eādē.

Mēbrū innaturaliṫ pōt dispōni triplicit̄er.

¶ Cōstat aūt ꝙ mēbrū innaturaliṫ ꝑt dispōni p malitiā cōplexiōis cōpositiōis ⁊ solutiōis ꝯtinuitatis. Et ī ō in mēbro discraziato p frigiditatē ꝓfortabit ꝟt⁹ p calefactiōes ⁊ ecōtra Sicṫ i aliis qualitatib⁹. ꝑpter qō aut sublimiter Gal. ꝙ in his ḋ patiunt debilitatē stomachi a siccitate hūida ꝓfortat tp̄m vt ptisana: ⁊ stiptica debilitāt: q: sicca. Sicṫ ī quoz stomacho ꝓtētiua debilitat ꝑpter īnalē caliditatē trā vinū ⁊ cetera calida sumpta debilitāt ꝟtut⁹. qō ꝑz ex hoc: q: statiz reiciunt. ſz pot⁹ aque frigide cōfortat eā. ⁊ ī ō retinet. In qb⁹ aūt ꝓtētiua mēbri debilitat ꝑpter lenitatē īnaturalē: vt in matrice vel stomacho lubricis exaspera tiua: vt abstersiua ꝓfortāt eādē. In qb⁹ ꝝo debilitat ꝑpter vlc⁹ sola sanatiua vlceris ꝓfortabūt. ⁊ idē est iudiciū de ceteris lapsib⁹ mēbroz.

Spūs īnaturali ter dispōi pōt multis modis.

¶ Spūs aūt tot modis alterari pōt īnaturaliter: quot sunt qualitates q̄ reḋunt ad eoz tp̄amētū siue pfectionē. Hāz ꝝo q̄dā sunt tangibiles. vt oēs qualitates cōplexiōales: q̄dā sunt visibiles vt luminositas q̄dā cōes tactui ⁊ visui: vt grossities ⁊ subtilitas q̄dā vero sunt obiecta olfact⁹ vt aromaticitas. Oēs eñ spūs hūani nāl̄iter dispositi sunt aromatici. Ita ꝙ nulla aromaticitas corpalis suauior. pōt igiṫ spūs egredi tp̄amētū p q̄libet cōplexiōalū qualitatū. ⁊ exinde q̄tū ē ex pte spūs debilitat virt⁹ mēbri ⁊ p oppositā illi pōt restitui tp̄amētū ⁊ cōfortabiṫ virt⁹ mēbri. Siṫ mō debilitāt eā cūcta q̄ obscurāt innaturaliter vel ingrossant. Cōfortāt ꝝo q̄ illuminat ⁊ subtilitatē innaturale vel grossitiē corrigūt. Siṫ quoq; debilitāt eā ex pte spūs q̄cūq; sic inficiūt eos vt auferāt puritatē ac suauitatē odoris. Nā p illā puritatē in qua suauitas odoris fundaṫ delectabilissimi mēbris existūt. ⁊ ideo cōfortat ꝟtutē ḋcḋ eis puritatē restituit. Nō solū p ablationē cāe inficiētis: ſz ēt p mixtionē vaporis. aut aeris informati puritate substātie cuiuslz hūtis puritatē cōformē puritati eoz. Et hoc mō cuncta aromatica ingḗtū talia cōfortāt virtutē nō solū etiā cōfortāt eā quecūq; ꝓdicta bñficia cōferūt virtuti: sed illuminātia ipsius spūs ꝓpria splēdore sicut aurū ⁊ gēme faciūt: aut purificātia ꝓpria puritate: vel aromatica vel subtiliativa ꝓpria subtilitate: vt vinum subtile. ⁊ sic de aliis. ⁊ etiā q̄ abscindūt cās obscurātes aut inficientes vel ingrossantes. ⁊ hoc mō farmacie cōfortāt q̄ obscurantē humorē vel ingrossantē vel q̄libet aliter immutātē innaturaliter spūs aut membrum euacuant. aut ab eis elōgāt.

Quare medicina cōfortatiua ponitur sub tabula infrigidātis.

¶ Cū igiṫ tā varia ⁊ diuersa sint que pōt cōfortare mēbra vel eoz ꝟtutē nō irratiōabiliṫ dubitaret aliq̄s quare medicina ꝓfortatiua potiꝰ reponiṫ sub latitudine vel tabula infrigidātis q̄ alias. Nō enim minus ꝓfortatiua videtur esse medicina calefaciēs: aut humectās vel exiccans. ⁊ ī ō scire ꝑuenit ꝙ medicina infrigidās nulla rōne alia sibi vēdicat absolute nomē medicine ꝓfortatiue. nisi q: ex oī pte disponit mēbrū ad resistendū supfluitati ad ipsum fluēti coadunādo partes ipsius. q̄ coadunatio nec a caliditate p se nec ab humiditate pcedit. Siccitas quoq; medicine nō opaṫ in omni pte mēbri sicut frigiditas cū sit pas actiua ⁊ supficialiter operās ⁊ q: debilitas resistendi supuenīēti humori sepius manifestatur in corpore. ideo respectu talis debilitatis consideratur hic absolute medicina confortatiua.

¶ De medicinis repercussiuis. Cap. l.

REpercussiua medicina est attractiue cōtraria in effectu qñ humorē fluentē ad mēbrū repellit ab ipso. Cogit eñ retrocedere tp̄m ⁊ elongari a mēbro ad q̄ fluebat. ⁊ ideo necesse est vt ꝟtute cōtraria operet. ſ. frigiditate que si cōiuncta fuerit terrestreitati mediocri a qua ꝓcedit stipticitas efficacius opabiṫ. vtraq; nāq; virtute constringunt meatus in mēbro ex illa pte qua medicia fuerit applicata. cui⁹ oppositū attractiua opabatur: exinde ꝝo sicut āpli⁹ pfundaṫ frigiditas informata stipticitate meat⁹ ampli⁹ cōstringunt. ⁊ p ꝑs ampli⁹ retropelliṫ humor fluens quasi pcussus a medicina p̄dicto mō. Et ſz repcussiua possit ingrossare fluētē humorē. nō tñ est de rōne ipsi⁹ vt q̄dā dixerūt: q̄ ex hoc declaraṫ. qñ ingrossatio retrocedere nō cogit humorē: q̄ est de rōne repcussiue ſz ꝓhibet vltet⁹ fluere: q̄ ē de rōne īgrossatiue: differt āt frigiditas repcussiue a frigiditate cōfortāte. qñ frigiditas hui⁹ sp ē remissa ⁊ vicina tp̄amēto: ſz in repcussiua ītēsior.

¶ De medicina ingrossatiua. Cap. lj.

INgrossatiua subtiliatiue opponiṫ qñ humorē ingrossat: ⁊ differt a repcussiua: qñ illa semp opaṫ p frigiditatē: sed ingrossatiua qñq; p frigiditatē. ⁊ nunc vtplurimū cōgelādo ingrossat: qñq; p caliditatez insistāte. hoc est educentē subtile ac relinquentez grossum. Fit etiā tertio modo ingrossatio subtilis p cōmixtionē grossi cū eo: sicut liquoribꝰ faciētibus residentiā quādoq; pturbātur. Nā residētia cōmixta liquori cū ingrossat. ⁊ talis cōmixtio fit vt plurimuz a calida medicina per ebullitionē eleuātē grossum ⁊ cōmiscētē subtile. frigida ꝝo nequit hic tacere p se nisi deprimēdo subtile ad grossuz. qñ ꝝo p frigiditatē opatur ingrossatiua. tunc nō differt a repercussiua virtute: sed solū obiecto. nā inquātū repcussiua principaliter opatur in mēbro constringēdo meatus eius. inquantum vero ingrossatiua principaliter in humore.

¶ De medicina incrudatiua. Cap. lij.

INcrudatiua opponitur digestiue atq; maturatiue. quia sua frigiditate nō solū ipedit digestiōez alimēti q̄ fit a naturali caloꝛe ſz etiā eā digestionem humoris ad quā cōcurrit naturalis calo: ⁊ innātus vt in sanatiōe apostematū ⁊ digestione sebulis materie potest etiā frigiditatē adiuuare supflua humiditas ad impediendū digestionē: sicut in cucurbita ⁊ citrulo.

¶ De medicina stupefactiua. Cap. liij.

STupefactiua medicina mēbro cui applicaṫ sensuz ⁊ motum aufert vel nimiū ebetat saltē sensuz. ⁊ ideo nominaṫ stupefactiua: qñ stupor ē ebetudo sensitiue cognitionis. vt in ertasi positis: q: ꝝo sensus ⁊ motus viget p naturalē caloꝛē. ī ō necesse est vt stuporem efficiat medicina mortificādo vl̄ nimiū ebetādo caloꝛem naturalē in instrumētis sensus ⁊ motus. ſ. in mēbro ⁊ spū aīato. Nā vt in cōfortatiua supius patuit his nimiū alteratis ⁊ elōgatis a naturali tp̄amēto necesse est virtutem debilitari. Ex ꝓdictis aūt aliaḋuertere potest lector ꝙ multo magis est actiua caliditas q̄ frigiditas. tum q: citius ⁊ profundius immutat. tum q: multiplicior est in operando.

¶ De medicina inflatiua. Cap. liij.

WAter cōplexionata quoq; opano depender ab hūiditate. ꝑmo supius fuit inflatiuum enumeratū: ſz aūt effectus iflatiōis manifestet vt plurimū in alimētis tñ q: nō ꝑuenit alimēto vt est alimētū: q: sic a corpoꝛe patit: sed vt est medicina: ꝓpterea ꝺr absolute ꝙ ē effect⁹ medicine inflatiue q̄ sic notatur. cū intra corpus accepta extēdit mēbra vētositate quā gñat. Nā in sui substātia grossam ḥz humiditatē in quā cū agit calo: tēperatus. ſ. nālis grossi vaporez ⁊ inepti ad exitus intensibiles gñantur ab ea. ⁊ ī ō cōcludūtur mēbroꝝ cōcauitatibus: ⁊ extendūt eas: ⁊ si talis hūiditas debiliter mixta fuerit cū ceteris cōponētib⁹ medicine sensṫratur p ꝑmā digestionē. ⁊ ī ō in organis ꝑme digestionis vt stomacho ⁊ intestinis vētositas remanet: illas pteas tñ extēdēs nisi ḡtū ad colligata pertrāsit. sicut a stomacho ad caput ꝑpter qō inflatiua ⁊ cūcta vaporosa maxime grosso vapore dicūtur offendere caput ⁊ obscurare visum. Haz vapoꝛ grossus intra craneū receptus extēsione pāniculoꝝ nimā gñat cephaleā ⁊ obturat visuos meatus. Si ꝝo illa hūiditas tortiter ceteris ꝓponētibus sit admixta paro ei⁹ trāsibit ad

bit ad loca digestionū sequētiū. ⁊ ibidē effect⁹ ventositatis manifestabit. nā in ꝯcauo epatis ⁊ meatib⁹ ei⁹. ꝑcipue q̄b⁹ nāliter vl' accidēta⁹ sunt āgusti. tectigationē excitabit ⁊ nimia extēsiōe dolorē: ꝙ cū ad vlteriora ꝓuenit organa maxime p actionē digestiōis tertie nō est violenta. ⁊ tō absq; dolore extēdit lacertos ad cutē. ⁊ hac rōne dār lugumina bonā habitudinē corpis facere ac subministrare virge erectionē. q̄ q̄dē ꝛa sunt in q̄b⁹ oēs digestiones perficiuntur.

¶ De medicina lauatiua. Cap. lv.

LAuatiua mediciná ⁊ que solo cursu liquiditatis sue deponit ab orificijs porox supflua. q⁹ si habeat aliquā vi actiuam in abstergendo vel mūdificādo vel est actidētalis: vt in aq̄ caſa: vel valde debilis vt in aq̄ ciceru ⁊ tabarū aut ptisana ⁊ similib⁹. vñ ꝓprie ꝓprū ē lotiue q̄ō sit liq̄dissima sicut aq̄ ⁊ vinū ⁊ ydromel ⁊ biodia.

¶ De medicina sordidatiua. Cap. lvj.

SOrdidatiua vlcerum ⁊ que auget in eis humiditates ⁊ prohibet vlcera exiccari ⁊ mūdificari: q̄m oppolita humiditas est adherēs ⁊ corruptibilis de facili cū obuiat vlcerum humiditati: quales sunt herbe q̄ in succo abundant mucilaginoso vt altea ⁊ branca vrsina.

¶ De medicina lubricatiua. Cap. lvij.

LEbricatiua medicina leuē efficit superficiē meat⁹ in quo corpus durum ⁊ asperū cōtinetur: ⁊ sic leuē⁹ educitur inde: q̄m aut grauitate sua sublabit aut motu expulsiue facū⁹ p meatū lenē expumit talē ꝙ lenitatē efficat medicia cū hūiditate modice viscositatis nō glutinose: ꝙ mucillaginose: q̄lis est hūiditas pruno⁹ ⁊ succa liq̄ricie ⁊ gūmi arabici: ⁊ diagagāt ⁊ gūmi pruno⁹ ⁊ amigdalarū ⁊ sisum. ⁊ tō ad subducendū p hūc modū sterc⁹ durū ⁊ asperū cōferunt pruna sumpta p os ⁊ eorū decoctio sumpta iter⁹ ⁊ gūmi prunox ⁊ amigdalax vl' cera fax ad deponēdū calculū a meatib⁹ renū. ⁊ succ⁹ liq̄ritie ⁊ gūmi arabicū ad expellēdū hūorē siccū a meatib⁹ pectoris.

¶ De medicina applanatiua. Cap. lviij.

APplanatiua vel lenitiua medicina non differt a lubricatiua q̄tū ad virtutē: ꝙ q̄tū ad obiectū. illa enim referk ad expellibile: q̄ō medicina facat lubricare seu elabi. ista ꝓ refertur ad supficiē asperā quā applanat seu lenit. ⁊ vtraq; fit hūiditate viscosa. tñ ēt in hoc aliquātulū differūt: q̄m ad lubrificationē nunq̄ req̄rk glutinosa viscositas: ꝙ ad lenēdū vl' applanādū iterdū est necessaria vt in ragadijs ani. Nā mucilaginosa de facili deponunk a stercore duro. q̄ō primo ptingit fissuras deinde reliquū succedēs ⁊ discooptas coartās eracuit cruciatū. glutinosa ꝓ tenacit⁹ optūt eas ⁊ lenūt eaꝝ aspritatē.

¶ De medicina contractiua. Cap. lx.

COntractiua medicina fuit superius iter eas q̄rū opatio pēdet a siccitate ꝓmo enumerata q̄ sic nominak ꝓ tāto q̄m sua supticitate ꝛstrigit ⁊ aggregat partes mēbrox q̄ ad inspissationē porox ⁊ obturationem meatuum.

¶ De medicina expressiua. Cap. lxj.

EXpressiua ꝓ cū eadē opak ꝓtute q̄ cōtractiua: ꝙ itēsion⁹ siccitas eiⁿ in expssiua est valde terrestris. ⁊ tō semper grossam ꝙ substātiā: verū ē necesse q⁹ frigiditas dñetur in ea q̄m cū p vehemētiā cōstrictionis excludat humiditates in meatib⁹ exītes. dñante caliditate nō posset ī tātā ꝛstrictionē. ⁊ tō regula ḡnalis ē q⁹ oē expssiuū p cōplexionē est ponticū. ⁊ hinc ꝙ rō ꝓpter quā pōtica sumpta post cibū larāt. expmūt etiā p iter⁹ ꝛstrictō ḡdo vehemēter supiora: ecōtra ꝓ si ꝓmo sumātur. Nā in seriora ꝛstrictō ḡdo supuenīēna ꝓhibēt egredi.

¶ De medicina opilatiua. Cap. lxij.

OPilatiua est medicina q̄ in meatu figitur p quē trāsitū ipꝙ obturat: aut q⁹ grossa ē terrestris: aut q⁹ glutinosa.

¶ De medicina conglutinatiua. Cap. lxij.

COnglutinatiua ꝓ sua viscositate partes distantes adherere facat. ⁊ tō porox vel meatuū orificia claudit ne fluant exteri⁹ liq̄da q̄ cōtinētur in eis. vñ q̄ō facit opilatiua itra meatū facit cō glutinatiua in orificio meat⁹. Nā vtraq; ꝓhibet exitū ⁊ tō medic⁹ nō vtit eis nisi vbi timek emoroſagia ꝓpter incisionē magnarū venarū: vel vbi timek exitus mēbra. q̄ō cōnek intra illud cuius cōtinuitas est soluta: qua intēsiōe frequēter applicak in inguinali ruptura. Intra corp⁹ ꝓ nunq̄ nisi forsitā ī diaria intestinali. Q̄ō aūt glutinositas ꝓueniat a siccitate in plus ⁊ humiditate in min⁹ per hoc declaratur: q̄m ea in q̄b⁹ abūdat humiditas glutinosa fiūt si diu patiank ab igneo calore: vñ caseus mollis ⁊ frāgibilis pre mollicie si assek fit glutinosus: ⁊ nō tñ ꝛstantia: sed etiā liq̄da vel fluentia: vt mel aut ydromel ⁊ mustum ⁊ oēs succi aquosi: hec ei oia q̄tūcūq; aquositas dominek in eis: tamē per lōgā decoctionē resolvik aquositas. quapropter necesse est vt glutinositas generek a multo sicco fortiter colligato cū humido pauco. In tāta si quidē paucitate q⁹ ei ꝑbet nō solum cōtinuitatem. sed etiā extēsionem ⁊ ex hac cōsideratione lucescit. Quare lubricatiua que calculosis in renib⁹ propinātur q̄busdā nocēt: sicut colericis ⁊ habētib⁹ ignea viscera. Nā in eorū viscerib⁹ glutinosa efficiuntur. et hinc ꝓ q̄ō fit necessariū medico ad rectā exhibitionē medicia⁹ aut cuuslibet cōplexionati nō soluz corporū diuersitatē in cōplexione ⁊ cōpositiōe cōsiderare: vt superi⁹ tactū fuit in experimentali cognitiōe ꝛtutis cōplexionatorū: sed etiaz aptitudinis cōplexionatorū ad suscipiēdas diuersorū alterantiū impressiones nō tñ extra: sed intra corp⁹. Sicut enim vtplurimū dulcia latant flegmaticos ⁊ cōstipant colericos: ata semia frigida mūdata lenīūt pect⁹ colericox ⁊ exasperāt flegmaticox. nā ī eis augēt mucillaginositates q̄ coarctate falsificank ⁊ pect⁹ exasperāt ⁊ ad hāc cōsiderationē multū ē dire: tuū q̄ō est dictū supra⁹ de ꝓmutatiōe saporox.

¶ De medicina cōsolidatiua. Cap. lxiij.

COnsolidatiua medicina ⁊ que labia vulneris cōtiguata cōtinuat vel reducit ad vnitatē. ⁊ hoc q̄ dē facit ꝓparādo nature cōtinuanti humiditatē sanguinis erūdātis inter vtraq; labia. qui sanguis ad colligādū ꝓpus deide ad cōtinuādū nature magisterio. reuera disponik: si bñficio medicine cōglutinosus efficiak. Et tō necesse ē vt medicia cōsolidatiua moderata exiccatiōe glutinositatē ꝑbeat sangui. Cōfert etiā si medicina in se moderata fuerit glutinosa vt thꝰ ⁊ mastix ⁊ aloe.

¶ De medicina incarnatiua. Cap. lxiij.

CArnatiua carnis ⁊ medicina que sanguinem vulneri aduenientem disponit ad celerem cōuersionē in carnē sanguīo aquositatē exiccando. Secundario ꝓ reperamētū sanguinis moderata caliditate fouendo ꝑm exigentiā carnis. Mūdificatiua ꝓ et abstersiua nō dicuntur carnis absolute ḡnatiua: ꝙ ad hoc in vulneribus⁹ aut vlceribus ꝓsint: q̄m id nō p se: sed p accidens facūt. nō em sanguinē q̄ materia carnis est imediate dispōnunt: sed in supfluitates vulneris agūt imediate: ⁊ tō ꝓhibēs carnis ḡnationē extirpāt: sed generās non coaptant.

¶ De medicina sigillatiua. Cap. lxv.

SIgillatiua dicitur medicina p quam vltimo sicut literē sigillo vulnera claudūtur ⁊ maxime cōcaua que carnis ⁊ cutis substantiā perdiderūt. vltimū enim ad q̄ō talium vulnerū curatio terminak est cutis: ⁊ tō medicina q̄ cuti supinducit vulneri⁹: aut ei⁹ vicariū. ſ. carnē callosam que mollicē ptegit sublatētis nominak sigillatiua: de qua tā pz q⁹ dz esse vehementer exiccatiua: ⁊ omni mordicatiōe carens ꝓpter vulneris teneritatē atq; temperiē habens in cali. ⁊ fri. sicut etiam cutis. ⁊ ideo pontica leuiter adusta ⁊ lota sunt in ꝓposito specialia sicut solares veteres de corio bouis: aut corter vlmi vel querc⁹. talisetiā est scoria ferri lota ⁊ oēs lapides molares vsti ⁊ loti ⁊ sic de similibus.

Glutinositas a siccitate plus ꝓuenit ab humiditate.

Mūdificatiua ⁊ abstersiua quō faciunt ad carnisgenerationē.

¶ De medicinis habētibus opationes similes vtibus: ⁊ ꝓmo de gñatiuis lactis ⁊ spermatis. Cap. lxvj.

Dicto de opationibus vtilium. sequit cōsideratio de medicinis hūtibus opationes similes vtib⁹: q̄ in v. rabula supi⁹ fuerūt enūcrate: quaꝝ ꝓme due sunt gñatiua lactis ⁊ gñatiua spermatis. harū em effectus in vno mēbro manifestat: ꝛ olb⁹ tñ cōfert ꝛ in alio corpore. Nam ⁊ lac omnia membra lactantis alit: et sperma suo mō gñat oīa membra fetus. ¶Ūcta ꝙ gñantia lac ⁊ sperma cōicant in naturis ꝑm genus i q̄bus ⁊ ipsa generata ꝙuenīūt. Lac em ⁊ sperma ꝙuenīūt in gñe cōplexionis. Nā vtrūq; calidum est ⁊ hu. q̄m sunt hūiditas nutrimētalis decocta tertia digestiōe mēbroꝝ. nihil em aliud est vtrūq; nisi sanguis alteratꝰ a mēbris: ea vez alteratione q̄ primo ⁊ eoꝝ valet eoꝝ forma suscipe. Nulla em hūiditas ꝓpriꝰ vertit gñatiua similiter introducte: q̄lis hūiditas est lac in māmillis ⁊ sperma in testiculis. sunt em hūiditates suis ꝓtinētib⁹ assimiliate opatiōe illaꝝ. Nā māmilla ꝙ ⁊ testiculi mēbra sunt calide ꝙplexiōis ⁊ hu. q: vtrūq; est caro glādulosa. Sunt igitur lac ⁊ sperma hoꝝ mēbroꝝ superfluitates nō impure sicut nālis vrine hypostasis: ꝛ residui. Cū em oīa mēbra natura formauerit susceptiua nō solū alimēti sufficiētis ad restaurādū deperditū: ꝛ ēt ampliotis rōne augmēti pficiēdi tpe suo: hec duo spāliter sic formauit. s. spōgiosa: vt pl⁹ caperēt de humiditate nutrimētali q̄ eoꝝ depditiōi cōpeteret. ⁊ tō restaurato depdito supest notabilis q̄titas alimēti: ꝛ in māmillis absq; cōpatiōe sit notabilior necessitate finis. gratia cuius nā limitata semp in actib⁹ suis igentauit hoc fieri. Nā ad ꝑmā mēbroꝝ formationē modica valde q̄titas est sufficiēs ꝓncipij seminalis: quēadmodū declarātū est in tractatu de hūido radicali: ꝛ ad augēdū ⁊ nutriēdū mēbra natorū opꝰ exuberare nutritiuā hūiditatē. ¶Ex q̄ euidēter ꝓpēditur ꝙ necesse est oē gñatiuū lactis ⁊ spmatis habere potētiā calefaciēdi ⁊ humectādi ꝛ rōne alimēti ꝑ se vl ꝑ accidēs: q̄ ꝙ sub rōe alimēti calefaciūt ⁊ hūectāt ꝑ se duo sūt. q̄ūvinū ē efficiēs ꝓncipiū. s. pfecta digestio i olb⁹ mēbris. reliquū ꝙ māle. s. oīa olb⁹ apt⁹ gñare colerā calefacit exciādo ⁊ apt⁹ flegma gñare humectat infrigidādo. sic apt⁹ gñare sanguinē in pl⁹ calefacit ⁊ hūectat ꝑm tēperiē sanguinis. ⁊ hoc mō calefacit ⁊ humectat oīa olb⁹ in q̄bus gñatiuus est sanguis. Nā ex sanguine spūs gñant ⁊ mēbra nutrimētaliter irrorant. Igit ex his ꝑz ꝙ ad multiplicationē ꝑ se lactis ⁊ spmatis nēcia est pfecta ciboꝝ digestio ⁊ aptitudo ipsoꝝ ad gñationē sanguinis ampliorē. Per accīs ꝙ multiplicāt q̄libz nō sunt apta ex se gñare sanguinē absolute: ꝛ ꝙcurrētia cū aliis gñant vel gñari ꝓcurāt. gñant q̄dē sicut pisces q̄ ex se apti nati sunt flegma multiplicare: tñ si ꝙcurrāt cū ca. ⁊ sic. cōplexiōe multiplicāt sanguinem ⁊ ideo pisces in colericis masculis multiplicāt spma ⁊ lac tē patiū. In colericis ꝙ seminis gñari ꝓcurāt medicie q̄ auferūt id q̄ ꝓhibet sanguinē gñari. sicut in hūtibus fri. ⁊ hu. cōplexionē ꝓcurāt sanguinē gñari medicine moderate calefactētes ⁊ exiccātes. ⁊ hoc mō in flegmaticis ꝓdest ad gñationē lactis ⁊ spmatis comestio se. le. ⁊ anisi. ⁊ carui ⁊ etiā modici piperis. Nā excessum frigiditatis ⁊ humiditatis auferūt a mēbris quo pfectio digestionis impedit in eis: ⁊ eūdē excessuz tollūt a flegmate ꝑ quē impediebat ꝙuersio eiꝰ in sanguinē. Simili mō in colericis opatur lactuca ⁊ rostrū porcinū. ¶Et tō experimur ꝙ ēt q̄ cruda sumūtur ab eis multiplicāt lac ⁊ sperma. Ostēsum est igit ꝑ ꝙuenīētia lactis ⁊ spermatis q̄liter coꝝ gñatiua cōuenīūt in virtute. sic quoꝝ ꝑ oppositū innotescet q̄liter differāt in eadē. Iz em lac ⁊ spma ꝙuenīāt in dominio caliditatis ⁊ humiditatis. differūt tñ in mēsuris ipsaꝝ. Nā lac est humidꝰ spermate: sperma vero calidꝰ lacte. Sic em necessitate carnis ordinauit magistra que operatur sub regula sapientie prime. Lac etenim ordinat ad nutriēdum corpus mollissimum vel humidū reducēdo in sanguinē per primā ⁊ scōaz digestionē corpis nutriēdi. Quapropter necessariū fuit vt taliter sanguis in lac ꝛteret: q̄n abūdaret aq̄sitate. Sic em in māmillis excoquit ꝙ eius aquositas abūdāter in lactis substātiā retinet in ea mēsura qua transiens in stomachū infantis. ⁊ vlterius pueniēs ad epar ipius trāsmutatiōes ipsoꝝ seqūstrātes aquositatē sic patit ꝙ resurgit incolumis: ⁊ sic circulatiōe nature mirabilis ꝓuenit ꝙ sanguis q̄ pu⁹ in vtero ꝑ umbilicū nutriebat infantem: trāsiens per organa lactis ⁊ ipsorum exactione mirabiliter quodāmodo incrudatū tūdit in stomachū nati. ⁊ tandē alteratus procedens ad thalamū epatis reuertit in ꝛcipsum totū alchimie magisteriuz. Filius veritatis lucidissime pendens. ¶Et insu per arguens ꝓsumptionis alūnos: qui asserunt absolute ꝙ coctū incrudari nō pōt. Sperma ꝙ q: formādi corporis est actiuū ꝓncipiū caliditate indiguit ampliori. tū q: ꝓpter varia formationis opa sit necesse vt penetret in oēz ꝓptez masse formabilis: oportebat vt illa caliditas moderata foret acuminis. ⁊ tō hūiditas calorē ebetās fuit in spma te diminuta: q̄tuz exigebat huic fini. Predicta ꝙ differētia lactis ⁊ spmatis in seribus generantū ꝓsignatur. ⁊ in substantijs ipsoꝝ ostenditur euidēter. Nam lac ꝓparatur in corpore femine fetus in qua rōne fetus remissior est calidi. ⁊ hu. copiosior. sperma ꝙ in corpore fetus oppositi. Cum autē ipsorum substantie comparant. lactis quidem substātia reperitur oino liquida ⁊ nulla ex parte constās in aqueo. nam si aque superfundat cōmiscet eidez lac distinctū ab aqua nō remanet. Sperma ꝙ nō cōmiscetur aque iz cōstet in eā ꝓpriā substātiā globositate distinguēs sicut ⁊ in ouis globositas granosa spma distinguit ab ipsorum albumine: qua cōsideratiōe sublimiter informati peritiores in medicina docuerunt absq; ꝓiudicio nature bonitatē spermatis examinare. Nā collectio vtriusq; fetus vt minus imediate post coitū si sperma granosum siue globosuz videatur ab vtero distinctuz ⁊ maxime natans ꝓcul dubio generationi est vtile. si ꝙ inspisset vtinam: ⁊ ei cōmiscetur aut i fundo resideat fluitās vt aquosa. hy postasis: omnino est infectiuus. ⁊ hinc patet ratio ꝓpter quā decrepiti ⁊ crapulosi: vel ebriosi: ⁊ pueri emittētes nō generant: q: ꝑm veritatem spermate carent: nā q̄ emittūt aquositas est ⁊ nō sperma nisi nomine solo. ¶ Patet etiā tā ex dictis differētia generatiuoꝝ lactis ⁊ spermatis: tā in cibis q̄ in medicinis. Nā quecūq; notabilē habēt aq̄sitatē gñationi lactis magis cōuenīūt: dū tñ sanguinē aquosum nō immoderate constituant: q: licet lac multiplicaret. nimia tñ aquositate inutile fieret. qua cōsideratione nutricibus vinum rubeū ⁊ non album administratur. quecunq; ꝙ sanguinez parū tenacem: aut glutinosum possunt efficere generationi spermatis semper sunt aptiora. ¶Et ideo in corporibus tpatis plus generationi lactis ꝓdest esus pisciū ⁊ oleruz ⁊ offaruz q̄ carnū. Generationi vero spermatis ecōtrario. Simili ratione prosunt plus generatiōi lactis ampli⁹ elixa. Generationi vero spmatis assa moderate vel frixa ⁊ tō pisces elixi lac. frixi vero vel assi sperma multiplicāt. ⁊ ꝓpter cepe frixuz respectu elixi notabiliter auget sperma. hinc ēt ꝑz rō ꝓpter quā si ꝓtecte coquant caules: aut olera cetera lac nō augēt. semicocti tñ cū dulci pinguedine nutrices faciūt exuberare lacte. ꝓpterea quecūq; pascunt hmōi caulibus ⁊ offis in iure carnuz electaꝝ vinoq; potant rubeo vl mediocri lactis amenī sp infantib⁹ porrigūt plenos vtres. Cōtraria vero rōne masculi q̄ vescunt leguminibus perfecte coctis i multa ⁊ dulci pinguedine: vinūq; bibūt mediocres vacātes quieti ⁊ somno crebris emanatiōib⁹ sperma tis polluunt. ¶Eisdez cōsideratiōibus ꝑz cur ova que sumūtur assa ⁊ mediocriter mollia notabiliter augēt sperma q̄ si fuerint elixata. Nā per assationem eorum aquositas moderatur ⁊ aliquantulaz glutinositatē acquirunt: maxime cū ex mediocriter assis magna portio sumatur albuminis.

¶ Ex predictis igitur elucescit ꝙ ꝓpositum pertinet: ꝛ natura medicinarū generatiuarum lactis ⁊ spermatis. nā q̄cunq; faciūt hec per se notabiliter sunt cal'. ⁊ hu. que ꝙ ꝑ accidēs aliarum cōplexionum: sed in quibus aquosa notabiliter est humiditas dicunt absolute generatiua lactis vt herbe cerefolij ⁊ pastinace ⁊ baucie. ⁊ ipsa etiā pastinaca cruda ⁊ radix feniculi recēs ⁊ rapa elixa ⁊ similia. In quibus ꝙ humiditas caret aquositate notabili notatur gñatiua spermatis absolute vt tenereitas aspagi. se. ipsi⁹ ⁊ secepe ⁊ baucie: pastinaca assa: radix rigi ⁊ iuube ⁊ scarā nida assa q̄ ē radix quā arabes vocāt secacul: ⁊ sic de aliis.

¶ De diureticis

Lac et spma cōuenīūt: ⁊ eoruz gñatiua similiter ⁊ q̄lio.

Duo sūt q̄ calefaciunt ⁊ humectāt sub ratione alimēti.

Lac ⁊ spma ēt differūt

Sperma calidius est lacte.

Signum spermatis terminate ⁊ in fectiū.

Que magis generēt lac ⁊ ꝙ spma.

¶ De diureticis ⁊ prouocãtibus menstrua. Cap. lxvij.

MEdicine que ꝓuocãt vrinã ⁊ mẽstrua pro qualitates cõplexionales nõ differunt in virtute ſz in mẽſura virtutis. Utraq; eſt ẽ aptitua meatuũ ſuperioꝝ ⁊ ſubtilitatiua ſãguinis atq; groſſoꝝ humoꝝ: ſed medicine p ſe mẽſtrua ꝓuocãtes: vt plurimũ exigũt fortiorẽ ſubtiliãdi ⁊ aperiẽdi potẽtiã q; educentes vrinã: q; regulariter maioꝝ eſt groſſities ſanguinis q; vrine. precipue in ſexu femineo. qm igitur cõueniunt in potẽtia. Jõ pñt alterutrũ exhiberi. Tamẽ q; certũ eſt: q; cui ꝓeſt forte nõ obeſt debile: ſed cui debile ꝓfert poſſet nocere forte. Propterea dat a medicis regula q; diuretica pñt offerri cui ꝓuocatiua mẽſtruoꝝ ſunt neceſſaria: nõ ecõtrario. ⁊ iõ regulariter ad ꝓuocãdũ vrinã nõ exhibẽtur ſauina: rhimus: abrotanũ: calamentum: pulegium: arthemiſia: tenacetum ⁊ hmõi q; mẽſtruis imperãt: ſed bruſcus ⁊ aſparagus ⁊ gramẽ ⁊ liquiritia: ⁊ radix feniculi ⁊ petroſi. tribuli ⁊ cũcta ſimilia q; vrinas multiplicãt vtiliter exhibẽtur patiẽtib⁹ mẽſtruoꝝ retẽtionẽ ꝓpter humorum groſſitiẽ. ¶ Que vero ſint nõ medicinaꝝ aperitiuarũ habentiũ aſpectum ad meatus inferiores patere põt intelligẽtibus ex dictis ſuperius in capitulo aperitiue medicine. Nã in quibus igneitas fortiter cõplexionat grauib⁹ elemẽtis vt aquoſe: vel terreſtri ſubſtãtie. tales inquã medicine promptius in inferioribus meatibus operantur.

¶ De medicina ſudoꝛatiua. Cap. lxviij.

MEdicina ꝓuocatiua ſudoris reſolutiua eſt naturaliter q; humores ⁊ maxime ipſoꝝ aquoſitatẽ in vaporẽ cõuertit. ⁊ ideo ptz ex ſupradictis natura ipſius. opz eñ vt ꝓuocatiua ſudoris per ſe ꝓcipiet caliditatem in teſam in ſubtili ſubſtãtia nõ copulata multo terreo vel aqueo. ne per hoc impediat poꝛoꝝ apertio ſine qua ſudoris euacuatio neq; pfici. ⁊ iõ medicine calide quanto leuiorẽ habẽt ſubſtantiã tanto ſunt efficaciores ad ſudorẽ per ſe prouocãduz. vt anthos ⁊ ſambucus: ⁊ flores ſambuci. Flores enim multum aereitatis participãt: et ſimiliter herbe que fortem expirant odorẽ: vt pulegiũ: calamentum leuiſticum: ruthа: agnuſcaſtus: et ſimiles. Multũ eñ tales de igneo participãt et aereo cũ lõge diffundãt acutũ odorem: quapropter ex parte illa poſſunt efficaciter eum ꝓuocare p ſe. ¶ Que ſo frigide ſunt vel terreſtris ſubſtãtie: aut aquoſe nõ ꝓuocant: niſi per accidẽs ſcilicet actuali calore quo informãtur. ſic etenim ad ſudorem prouocãdum interdum ex ordeo: vel auena: vel maluis: aut violaria. vel ſimilibus cucatiſma precipitur fieri.

¶ De medicina ſolutiua. Cap. lxix.

MEdicina ſolutiua ventris per qualitates cõplexionales ad aliquaz ſupradictarum reducitur ſicut et cetere habẽtes opationes vniuerſalibus ſimiles. oẽs eñ medicine que operãtur per virtutẽ complexionis reducunt ad aliquã medicinarum habentiũ operationes vniuerſales. Cum autem operatio medicinarũ habentiũ operationes vltibus ſimiles dependet imediate a virtute ſpecifica non põt ad aliquã illaz reduci. neq; ducere cõſiderantẽ in notitiã cõplexionis: vel cõplexionalis virtutis: quecũq; igit medicina ſoluit vẽtrẽ vnica cõplexionali potentia: vel operatur expellibile diſſoluẽdo: vel expumẽdo: vel abſtergẽdo: vel mũdificãdo: aut lauando vel lenẽdo: aut mollificãdo: aut mordicando. Nam que diſſoluũt in inteſtinis flegma: vel muclagines vẽtrem ſoluũt: ⁊ hoc modo in pinguibus: ⁊ flegmaticis ſoluunt ſqlla ⁊ rafan⁹ et tartarum ⁊ ficus immature propter lac qđ eſt inciſiuũ ⁊ ſimilia. in eiſdem etiaz corporibus deponũtur feces ab inteſtinis citius ſolito ſi coctana ⁊ pira cruda vel ſimilia põta ſumãtur longe poſt cibũ: ſicut accidit ſumentibus hec poꝛo cena. Nã ſi ſumerẽtur in prandio non poſſent compleſſionis effectũ manifeſtare: cuz in multitudine cibi ſubmergerentur predicta. Similiter corpora ſoluit farina lupinorum mundificãdo ſeu abſtergendo: ⁊ aqua calida vel brodium lauãdo. Pruna leniendo ⁊ mollificãdo. ſal per cliſtere ſuppoſituz mordicando. ¶ Medicina vero que ſoluit ventrem attrahendo humorem ad ipſum inquantum habet ſpeciales aſpectũ ad attrahendum aliquem humorum nõ operat per virtutẽ cõplexionalem: qm̃ qualibet medicina attrahente determinatum humorem alia reperit in eadem cõplexione intenſioꝛ: q; tamẽ illum non attrahit. et iõ conſtat q; operatur per virtutẽ ſpecificã: nec tñ ideo numeratur inter medicinas operantes a ꝓprietate: que fuerunt ſuperi⁹ in ſerta tabula poſite. qm̃ ſoluere ventrẽ nõ eſt immediatus effectus eius: immo poti⁹ expulſiue inteſtinoꝝ ⁊ ſtomachi. Medicina ſiquidẽ per ſe nihil aliud operat niſi tractũ humoris ad illa mẽbra ad quoꝝ preſentiam excitatur expulſiua ipſoꝝ ⁊ ſeptus anteq; ad attrahentẽ perueniat medicinam. quapropter medicina talis per accidẽs ſoluit ventrem.

¶ De medicina pernicioſa: veneroſa ⁊ tyriacali. Cap. lxx.

MEdicinarum operantiũ a ꝓprietate ſolũ ille q; nominare ſunt in tabula ſerta tuuãt ad cognoſcendũ virtutes medicinarũ habẽtes opationes vltes vel ſimiles vltibus: qm̃ tales habẽt operatiõem ⁊ iõ ſcire cõuenit q; medicina pniciosa vꝛ: quecũq; medicina mortifera: ſz medicinarũ mortẽ inferentiũ duo ſunt genera. q; quedã interficiunt ꝓpter excellentiã qualitatũ cõplexionaliũ: vt optiũ ⁊ euforbiũ. ⁊ tales medicie habẽt opationes vltes: q; rõne ſ̃tutis p quã iterumũt nõ magis reſpicũt vnũ mẽbriũ q; aliud. Optiũ eñ quodcũq; mẽbriũ excellẽter intrigidat ⁊ euforbiũ calefacit. et etiaz qm̃ effect⁹ mortis vltis eſt nocumẽti. Sic igit patet q; hmõi medicine perducũt in notitiaz qualitatũ primarũ. ſ. caliditatis: et frigiditatis: put ſunt excellentes: et q; nomẽ ꝓprium nõ habẽt ideo reſtricto vocabulo dicunt he abſolute pniciose. alie ſo medicine pniciose ſunt ille que mortẽ inducunt ꝓpter cõtrarietatẽ quã habent a tota ſpecie cui corpore humano put eſt viuẽs: et talis medicina ꝓprio vocabulo vꝛ: venenũ. Et iõ vocata ẽ hic abſolute medicina venenoſa: ſz alꝫ nominek ſicut añdicta. Quãdo eñ medic⁹ diſtinguit venenũ a medicina venenoſa tunc per medicinã venenoſaz in telligit medicinã corrumpentẽ excellẽtia qualitatis ꝓplexionalis. Dic aũt vbi pernicioſa diſtinguit a venenoſa denominat venenoſa ab ipſo veneno cuius nocumentũ ſz ſit cũctis mẽbriis vel. tñ ſua ꝓtrarietas corrumpit ſpecialiter ſpũ ⁊ ſanguinẽ ac muneras ipſoꝝ precipue cor. ⁊ iõ ſenſualiter iudicãdo medicus ait. hmõi medicinã habere opationes vltibus ſimiles. ¶ Jdẽ quoq; de tyriacalibus eſt iudiciũ: qm̃ ꝓprie tyriacalis medicina ꝓtriat veneno a tota ſpecie. propterea liberat venenatũ a periculo mortis: q; venenũ corrũpit vel a corpore ejicit. ⁊ iõ ſpũs ⁊ ſanguinẽ ac muneras ipſoꝝ non ſolũ a corruptione tuetur: ſz etiã corrigit in eis veſtigia corruptiõis. Et ex hoc patet differentia iter tyriacalem ꝓprie ſumptã ⁊ cõfortatiuã. qm̃ oꝛis tyriacalis eſt confortatiua: ſz nõ ecõtrario. Tyriacalis eñ ſtricte ſumpta cõfortat ſolũ ipugnãdo debilitans qđ eſt venenũ: ſz cõfortatiua ſimpliciter ipugnat quodcũq; debilitãs ſicut ſupra fuit elucidatũ. Qñq; tamẽ oꝛis cõfortatiua largo vocabulo vꝛ: tyriacalis. ¶ Ex his ergo iaz patet q; per cõſiderationẽ venenoſe medicine ac tyriacalis: prout ſtricte ſumũtur nõ habek notitia virtutis ipumenẽtis vniuerſale tuamentum vel nocumentum.

¶ De cõpoſitis opationibus medicinaꝝ. Cap. lxxi.

POſt cõſiderationẽ ſimplicium virtutuz in medicinis dicẽdũ eſt de cõpoſitis q; cõſideratio tanto eſt medico neceſſaria: qm̃ ipſius tuamẽti vel nocumẽti valde minuit vel auget i corpore ꝓpter ꝛcurſuz diuerſarũ ſimplicũ virtutũ i vnica medicia. ⁊ iõ ad rectã applicationẽ medicinaꝝ ꝛuenit virtũ ipſaꝝ cõpoſitionẽ attẽdere. quaꝝ ꝛpoſitio ſz tot modis variari poſſit ẽt i eadẽ medicia pñt ꝛcurrere ſimplices ſupra tacte. Verũtñ huiꝰ totiꝰ diuerſitatis ꝛſideratio reducit ad tria cõſideranda. quoꝝ primũ eſt cernere quot ⁊ q; pdictaꝝ virtutũ in ꝓpoſita medicina cõcurrãt. Secũz eſt cõtẽplari an cõcurſus eaꝝ iuuatiuꝰ ſit corpi vl nociuꝰ. Tertiũ eſt exercitari circa id p qđ celerius ⁊ certiꝰ habek notitia ꝛpoſitiõis pdicte. ¶ Circa primũ ſo tñ occurrit vna cõis acceptio

scz q illa medicina q plures in se vires hz multiplicatiõe in opando ⁊ ecõtra q pauciores. ¶ Circa scõm occurrũt tria. Primũ é q ꝓpositio nociua corpori est vitãda: ⁊ iuuatiua est eligẽda. Hoc em est generale preceptũ: q medicina que iuuare nõ põt corpus sanabile vel saltem plus et nocere ꝯ cõferre nõ dz eidẽ vilatenus applicari. Scõm est motus quo vires ꝓcurrentes adiuuant corpus qui duplex est scz quoꝝ vnus attẽditur ex parte effectus. nam qlibꝫ vires ꝓcurrẽtes adiuuãt corpus ꝓprius effectib⁹ tm. sicut in medicina que aggregat vim solutiuã: ⁊ ꝓtractiuã. vt in opiatis recẽtibus. Nã per vim resolutiuã cõsumitur residuum peccãtis humoris: ⁊ per ꝓtractiuã aggregant partes mẽbri: ⁊ preparãtur ad resistendũ vteriori fluxui. Et similis huic est medicina que attrahit a tuncturis humorem: ⁊ hz cum hac vim cõtrahendi. Nam per vim attractiuam euacuat tunctũ: ⁊ per vim contractiuã cõstringit: vt hermodactili. Sile quoꝫ iudiciũ est de medicina que aggregat vim solutiuã: ⁊ percussiuam. Hec enim in augmento apostematis ꝓfert membro apostemato per vnam vim resoluendo qõ fluxit. ⁊ per aliam repellẽdo qõ adhuc fluit. ⁊ talis est herba plili ⁊ cõtãdri si conquassate ponãtur. qlibꝫ ho vires cõcurrentes in medicina iuuãt corpus non soluꝫ ꝓprius effectib⁹: sed cõtum sicut frequenter accidit in medicinis solutiuis in quib⁹ diuerse vires ad resolutionẽ vẽtris se adiuuant: vt abstersiua et expulsiua sicut in absinthio: vl dissolutiua ⁊ attractiua: vt in turbith. vl attractiua ⁊ cõpressiua: vt in mirabo. ⁊ sic de aliis. In omnib⁹ em medicinis his iuuatur corp⁹ per effectus ꝓprios virtũ cõcurrentium sicuper effectum expressiõis et absterssionis: vel attractiõis: ⁊ expressiõis ⁊c. ⁊ vltra hoc per solutionem ventris que illis est effect⁹ cõmunis. Hic autem est aduertendum q cum dicitur aliqua medicina laxare taliter: vel taliter operando illud gerũdum qlibꝫ denotat simplicitatem virtutis sicut cum dicitur q pruna laxant humectãdo vel mollificãdo. i. per solã vim humectandi vel mollificandi: qlibꝫ vero denotat concomitantiam vnius virtutis ad aliã: sicut cum dicitur q turbith laxat dissoluendo. Nõ em est intelligẽdum q laxet per solam vim dissoluendi: qm sinapis est magis dissolutiua: nec sic regulariter: vt turbith laxat. Sililiter quoꝫ cum dicitur q mirabo. laxant cõpumendo. Nã sorba ⁊ coctana cruda ⁊ prunelle pius compimũt: ⁊ tñ non laxant vt illi: sed sensus est q in turbith vis dissolutiua ꝓcomitatur: ⁊ coadiuuat altam laxatiuam: scz attractiuam: ⁊ in mirabol. ꝓpressiua. ⁊ ex hoc ptz error eorum q dixerunt q mirabol. non aliter educunt humores a corpe qm cõpressio excludat aquã a spongia. scz solũmodo expumendo. Nam sm hoc aut parum aut nihil per ventrẽ educerent: qz trãseũdo per stomachum ⁊ intestina fortius compimunt partes viciniores eis vt officia miseraicarũ altarũqꝫ venaꝝ eis affixaꝝ. quapropter hũores potiꝰ versus epar ⁊ venas pfundas pellerent qm ad ventrẽ. q si fortan imaginetur q vis coꝝ cõpressiua forti⁹ agat in ventis remotis qm in propinquis: tunc per solum actuꝫ compressionis eque bñ sanguis excluderetur ab eis ⁊ tãto citius quanto citius ceteris humoribus in ventis est copiosior.

¶ Alius ho modus iuuãdi attenditur ex parte temporis. Nam qlibꝫ vires ꝓcurrẽtes in medicina simul operantur: vt quando virtutes adequantur: ⁊ substantie ferentes ea immediate fortiter sunt cõmixte sicut vis aperitiua ⁊ dissolutiua. in apio adequãtur: ⁊ inseparabiliter conungũtur. Quandoꝫ ho succedũt sicut in medicinis in quibus vel sunt inequales vires vel separabiles: aut vtrumꝫ sicut supertius in capitulo de permixtiõe complexionatorum fuit elucidatum. ¶ Et ex his ptz q nõ est verũ absolute quod quidam dixerunt: scilicet q natura corporis diuersas vires vnius medicine secernit ⁊ attribuit diuersis partibus corporis prout indigent. Hec enim non habent locum vbi non fit sequestratio componentium medicine sicut in his que applicãtur exteri⁹: vt in medicina q aggregat vim resoluẽdi ⁊ repercutiẽdi cũ applicat extrinsecis apostematib⁹: exteri⁹ em nõ fit seqstratio. qõ ptz ex eo: q medicina manẽs sub vna spẽ diuersimode opatur ẽt: vel sicut in medicinis interi⁹ sumptis: in qbus nõ est possibilis seqstratio sicut i camomilla: sed in qbus possibile est: ⁊ maxime facilis habet locum predicta ꝓsideratio. In aliis ho nõ nisi dicatur q ideo in diuersis partib⁹ ab eadẽ ⁊ indiuisa medicina ꝓueniunt iuuamẽta diuersa: q: diuersis qualitatib⁹: aut impressionib⁹ eius. huncinde natura membri iuuatur. et ideo iuxta iuuamentum quod ꝓportionaliter recipit vtrobꝫ manifestat diuersos effectus. ita q ibi adiuta frigiditate manifestius repellit. hinc aũt adiuta caliditate manifestiꝰ dissoluit: hoc est expellit sensibiliter. ¶ Tertiũ q occurrit circa secundũ considerabile est electio ꝓpositionis vtilioris: de quo vna datur regula generalis: scilicet q illa medicina corpori est vtilior que plures vires eidem necessarias vel conferentes aggregat maxime per naturam: quoniam natura melius arte nouit ⁊ firmius commiscere. propterea dicitur q ethicis medicina infrigidans que tyriacha lis est ⁊ aromatica semper vtilior est ꝙ que solum infrigidat. patientibus vero cardiacam frigidam est vtillima que calida est ⁊ tyriacalis et aromatica.

¶ Circa tertiũ est sciẽdũ q duplici exercitio cognoscit diuersaꝝ virtutũ ꝓpositio i eadẽ medicina. quoꝝ vnũ est exercitiũ applicãdi medicinas corpib⁹ ⁊ experiendi effectus. Et ille pessius repudiatur a plurib⁹ ꝓpter duo: quoꝝ vnũ attenditur ex parte querẽtis. s. medici. qm per hunc processum tarde ꝓsequitur notitiã complexionis predicte: cum corpa ad experiendũ ydonea nõ occurrant ꝓ libito. Aliud ho attẽditur ex parte subiecti: circa qõ exercetur experiẽtia. quoniam ratione illius talis processus est timorosus. nam si applicetur id cuꝰ virtutes ignorãtur: timendũ est ne forsitan ledat nimis. Aliud ho exercitiũ est subtiliter iudicandi de diuersis saporibus medicine. Qui primã viam voluerit prosequi dz illa seruare q necessaria sunt ad certitudinẽ experimentalis iudicij de quibus superius tradita est doctrina. Qui ho voluerit per secundam viaꝫ ꝓcedere per quã sapientes multam habuerunt de operibus medicinaꝝ notitiam: debet obseruare q organũ gustus existat in suo esse potissimo scz immune ab omni distẽperantia humoralis: vel salsualis vel cuiuscunqꝫ rei potentis gustũ informare alieno sapore: sicut cibi ⁊ medicine. ⁊ ꝓpter hoc opz artificem non solum esse sanum sed sobrium: ⁊ q ieiunus gustet medicinas ⁊ attente consideret diuersitatẽ saporꝫ occurrentium gustui notãdo memoriter quis fortius aut minus fortiter gustum imutet: vt non solum numeꝝ sapoꝝ: sed excessum vnius ad alterum cõprehendat: ⁊ tunc iudicabit de viribus medicine sicut traditũ est superi⁹ in cõpletiõe sapoꝝ. Sz in medicinis inusitatis hec cautela seruabitur. s. q gustabitur in modica quãtitate. Deinde post gustũ lauabit os cuꝫ vino: vel aliquo liquore. Si qs igitur exercuerit in saporibus medicinaꝝ gustum suum: vtpluri mũ potent artificiali ꝓiectura perpendere virtutes: ⁊ per ꝓsequens operationes earum. sic enim iudicio saporis determinauerũt sapiẽtes: vt in pluribus naturas medicinarũ.

¶ Et hz superi⁹ in ꝓpositione saporꝝ exempla fuerint posita: nihilominus ad euidentiã clariorem iterũ placet in cinamomo ⁊ reubarbaro ⁊ squinanto exemplificare. Cũ em in electo cinamomo saporem: cum diligentia discernuntur mox apparebit in ipso q̃drupler sapor: scz acutus ⁊ dulcis ⁊ stipticus ⁊ salsus sed acutus est ceteris fortior. tñ in optimo cinamomo nullam hz modificationem: aut modicam post quẽ dulcis notabilior deinde stipticus. vltimo ho salsus q tam debilis est in optimo q vix percipitur. per hos ergo saporem ⁊ prime virtutes ipsi⁹ et secunde probabiliter ꝓiecturantur. Tres enim ex his attestantur caliditati scz acutus ⁊ dulcis ⁊ salsus. ⁊ tres siccitati scilicet acutus ⁊ stipticus ⁊ salsus. tamen quia humiditas dulcis est temperata non põt notabiliter cõpescere siccitatẽ sicut frigiditas stiptici cõpescit caliditatẽ. ⁊ tõ cõcorditer sapientes dicunt tpm amplius exiccare qm calefacere: ⁊ rõne predominãtis acuminis manifestius aperire: atqꝫ subtiliare parũqꝫ cõtrahere: vel cõstringere sua stipticitate: sed notabiliter mũdificare ꝓpter vim dulcedinis ⁊ salsedinis. Iterũ q: decoctiõe vl pulverizatiõe nõ resoluũt de facili hevires ab eo ꝓpriũt q substãtie ferẽtes eas fortiter sunt ꝓmixtiõe vnite: quapropter simul põdicte vires vtplurimũ opant. etiã ideo cognoscitur vt ille fore cũctis corporibus aut mẽbris quibus oẽs aut plures operatiões ipsius sunt necessarie.

¶ Quoniã

Als modus.

Duplex exercitio cognoscẽdi cõpositio diuersarũ virtutũ i eadẽ medicina.

Cinamomũ ꝯ druplex ẽ sapor.

Quo intelligit q natura secernit diuersas vires vnius medicine.

Quib⁹ vtile sit cinamomum.

¶ Quoniã igitur in mẽbris putredo causatur ex humiditate supflua: ꝛ coarctata inpoꝛositate: ideo dicitur cinamomum rectificare putrefactionẽ mẽbrorũ: ꝛ eorum sanioſitatẽ corrigere partim exiccando partim aperiẽdo partim mundificando. Hinc etiã patet ratio quare pãnos ꝛ lentigines dicitur extirpare: quoniam ouificia poꝛorum cutis aperit ꝛ mundificat: ꝛ quia fortiter exiccat: ꝛ aperit ꝛ aquoſitatẽ vesicas ꝛ zumie cõferre probatur maxime cũ aceto. ratione vero operationis ꝛ mũdificationis ꝛ exiccationis vlceribus sanioſis ꝛ impetigini medetur ꝛ cunctis membris opilatis cũ aquoſitatis abundãtia. Et hec est ratio propter quã specialiter dicitur prodesse coꝛize ꝛ aquoſitati auriũ atq; doloꝛi causato ex eis ab aquoſitate opilãte sicut accidit in coꝛiis et reumatiſmis frigidis. Eadem ratione lachrymis medetur habentiũ frigidos ꝛ humidos oculos atq; cerebrum ꝛ ideo aqua nimphea que plus recipit optimũ cinamomũ efficaci⁹ lachrymas stringit collirio: tamẽ etiã lippas ꝛ maculas inde genitas atq; ſordes humidas oculoꝛũ extergit vtiliter. Precipue cũ mordicationem non habeat: ꝛ p hũc modum tenebroſitatẽ ipſorum expellit. Dicitur etiam tuſſi conferre: qũ. ſ. ex aquoſo prouenit reumatiſmo: qm̃ supflua humiditatẽ conſumit: ꝛ a reſidua pectus exonerari mutat aperiendo ꝛ mundificando canales: fetoꝛem etiam anhelitus potenter corrigere cenſetur maxime cũ causatur a putredine gingiuarũ ꝛ ſtomachi. Similiter quoq; dicitur ſtomachum cõfoꝛtare. ſ. quãdo ſaltualis hũiditate ſubmergit: ꝛ epati cõferre peculiariter in hydropiſi: ſcz aquoſa: quia ꝛ opilationes eius aperit ꝛ aquoſitatem cõſumit: pari ratione medetur aquoſitatibus ꝛ ſanioſis fluoꝛib⁹ matricis vel doloꝛibus eius aut aliorũ membroꝛum prouenientibus ex cauſis predictis. ꝛ ideo etiã conferre probatur reptiliũ pũcturis ꝛ morſibus. quoniam vermes ꝛ huiuſmodi animalia pua: vt plurimũ frigidam ꝛ aquoſaz fundunt membris humiditatem. hic etiã patet ratio propter quam oleũ eius dicitur mederi paralyſi ꝛ tremoꝛi: quoniam frigiditatem ꝛ humiditatem a neruis ꝛ lacertis excludit cũ moderata cõtractione. Cuncta igitur iuuamẽta ſuperius expreſſa cognoſcuntur procedere a cinamomo per conſiderationem ſapoꝛum: ꝛ ſimili ratione perpendi poterunt nocumenta ſi cui aboꝛſus per efficaciam aperiendi. ꝛ maxime in cholericis mulieribus aut leſio pectoris in ſiccis: ꝛ extenuatis coꝛporibus: aut induratio groſſoꝛum humoꝛũz ſiue terreſtriũ: Vbi reſolutio ꝛ exiccatio ipſius adiuncto aliquo non frangantur. Cum autem ſuauitas odoris eius attenditur oſibus viſceribus cognoſcatur amicari. ꝛ exinde dicatur omnes ſpiritus confoꝛtare.

De rubarbaro ꝛ põtico

¶ Reu. vero ſi fuerit ſenicium ſiue barbarum ſiue ponticum ſemper habet amaritudinem ꝛ ſtipticitatem: ꝛ in omnibus ſtipticitas amaritudinẽ ſuperat. In eo tamen quod a põto inſula fertur. vnde etiam ꝛ ponticum nominatur: tãta eſt ſtipticitas q̃ vergit ad q̃ſ ticitatem: ſed in eo quod affertur de ſeni. aut de regionib⁹ barbaroꝛum non eſt tanta ſtipticitas. nã in eis quaſi adequari, videtur amaritudo ſtipticitati. Perpenditur ergo ex his duobus ſapoꝛibus q̃ eius ſubſtantia componitur ex terreo crudo ꝛ terreo aduſto ſiue ignito: ſed ex ſua ſpõgioſitate ꝛ leuitate multitudo perpenditur aereitatis in eo. In ſui quoq; recentia cum habeat inſipiditatem admixtã predictis ſapoꝛibus aqueitatem habet notabiliter: ſed he ſubſtantie debiliter vniuntur in ipſo: verum aqueitas debiliſſime: quia cito per eius exiccationem reſoluitur: aereitas vero debilius: quia per leuem decoctionez expirat: nã totum denſatur ꝛ acquirit grauedinem: ſed alie due terreſtres minus debiliter, vniuntur: quia forti decoctione reſoluitur: aut manifeſte minuitur amaritudo ꝛ manet ſtipticitas. Quod igitur mediocris tẽporis eſt crudum: vel nullo modo ſophiſticatũ cognoſcitur exiccare potentiuꝰ q̃ſ cale facere: parum enim poteſt cum ſtipticitas vincat amaritudinem cõſtringit tamen potentius ꝛ aperit ac abſtergit minus. Sed quia vis aperitiua et abſterſiua eſt ignea preuenit effectum ſtipticitatis: quoniam vt ſupra patuit caliditas magis eſt actiua frigiditate: ſed licet in principio vim ſuam amaritudo citius manifeſtet. In fine tñ vſurpatur effectus ſtipticitatis: tum quia maioꝛ illa: tũ quia perſeuerat. Nam vt dictum eſt amaritudo minuitur per reſolutionem ſubſtãtie ferentis eã. quam reſolutionem patitur reu. cum ſumitur intra corpus: q̃m ibi excoquitur.

Reu. potẽs cõſtringere ſine euacuare.

¶ Et ex hoc patet ratio per quã precipui medicoꝛũ. vt. G. ꝛ Dyoſcorides ꝛ eoꝛũ ſequaces abſolute dixerũt reu. eſſe cõſtrictiuũ vẽtris ꝛ nõ ſolutiuũ. Nam quelibet medicina denominatur abſolute ab ea operatione que principaliter: ꝛ per ſe cõuenit ei. reu. vero non conuenit per ſe ſoluere ventrem: ſed ſolũ per accidẽs: ſcz exprimẽdo: ꝛ hoc modo choleram euacuat nõ attrahendo. quod ex eo patet q̃ potenter ad vias vinales pertranſit ꝛ tingit excellenter vrinam: aut ei ſe commiſcẽdo: vel choleram a capillaribus venis epatis ꝓpellẽdo in vinales vias. ¶ Jam igitur ex his patet q̃ ea membra iuuabit quibus apertio ꝛ abſterſio: ꝛ finalis expreſſio ſeu conſtrictio ſunt neceſſaria: ꝛ ideo panno ꝛ maculis cutis: per ſe vel cum cõgruis adiuuãtibus conferre probatur: et impetigini atq; caſui vel concuſſioni aut conquaſſationi. Nam in huiuſmodi diſpoſitionibus mẽbro debetur puꝛa excluſio vel amotio adherẽtis: aut coarctate ſupfluitatis: ꝛ tandẽ cõſtrictio fortis ad expreſſionem: ꝛ conſolidationez ꝛ ad reſiſtẽdũ ſuperuenientibus reumatiſmis. ꝛ hec iuuamenta prebet: interius ſumptũ ꝛ exterius applicatũ: ideo rupturis ex hac excelléter ꝓdeſt: quoniam ſiue interius ſiue exterius applicetur ſemper vis aperitiua profundat ſtipticam: vſq; ad partẽ leſam: nec ad eam profundandã alieno eget auxilio. Nam etiã ſi cum aqua frigida ſumeret manifeſtaret efficaciã iuuamenti.

Quib⁹ vtile ſit reu.

¶ Jã vero patet ex his cur apoſtematibus ex ſanguine a principio prodeſt: quoniam reſoluere poteſt modicũ collecte humiditatis vel exiccatione conſumere. fluxum vero per fortem cõſtrictionem reſiſtere ac ipm exprimendo repellere. Sic ꝛ aſmaticis ac emoproicis efficaciter ꝓdeſt. Nam potatum aſcendens in ptes pulmonis. ꝛ pectoris aperit ꝛ mũdificat: ꝛ exprimit in aſcẽſu ꝛ mũdato pectore per ſcreatuz cõſtrictio perſeuerat que reumatiſmis obuiat aſmatiſantibus: ꝛ cõſolidationẽ vulneris ac rupture procurat. ¶ Simili ratione patet qualiter ſtomachũ cenoſum ꝛ ſordidis humiditatibus redũdantẽ aut ſingultruantẽ aut aliter debilitatũ fortificat: quoniã abſtergẽdo ipſum aggregat partes eius: ꝛ ab hac ratione philoſophus inquit q̃ vita ſit epatis. Nã id qõd creb: t⁹ mortificat epar ꝛ marcidũ efficit eſt cholericus ꝛ acutus hũoꝛ cõcluſus in ſtrictis meatibus ipſius ꝛ diſſipans eius ſubſtantiam: ad quem diſſipationẽ eſt promptiſſima propter ſui tenuitatẽ. ꝛ ideo reu. quidẽ ab omnibus latibulis etus excludit acutũ chimũ ꝛ moderate cõſtringit ipſum ad bonitatẽ ſiue compoſitionis recuperandum: p⁹ oculdubio vtilificat maxime cũ extirpet cauſam diſcraſie ſcilicet opilationẽ ꝛ chimum malũ: ꝛ ideo ſpecialiter dicitur cõferre doloꝛibus eius ꝛ ſplenem extenuare ſicut abſinthium ſcz aperiendo ꝛ mũdificando ꝛ conſtringendo. ¶ Simili ratione confert doloꝛibus renum ꝛ veſice atq; matricis: maxime ſi fuerit pungitiuus hoc eſt ex acuto ꝛ ſubtili humoꝛe cauſatus diſſenterie quoq; vel omni fluxui ventris ſanguinolẽto magnifice prodeſt mũdificando ꝛ fortiter conſtringendo.

¶ Ex his patet quare patiẽtibus fluxum ventris epaticũ ꝛ cholericũ vel ſanguinolẽtum: ꝛ quoniũ membra liqueſcũt preparãdo ad ethicam: ſingulare probatur eſſe refugium. Nam ꝛ diſcraſiam epatis coꝛrigit abſcindẽdo cauſam ꝛ fluxum eneruat ꝛ liqueſactionẽ exterminat conſtrictione vel ſolidatione mẽbroꝛum. ¶ Hinc etiam eluceſcit cur proſit antiquis ꝛ periodicis febribus. Nã cum ſint periodice cõſtat q̃ generãtur ex humoꝛe putribili ſub certa reuolutiõe fluẽti ad mineꝛã putredinis. in eo vero q̃ antiq̃ ſunt a groſſis ꝛ opilatiuis humoꝛibus noſcũtur oꝛiri. ꝛ ideo febribus huiuſmodi reſoluẽdis neceſſaria eſt medicina cõplectens vires opiataꝛũ: ſcilz aperitiuam opilationũ ꝛ abſterſiuam vel excluſiuam ſeu cõſumptiuam reliquiaꝛũ putride humiditatis ꝛ cõſtrictiuam membroꝛum vt ſuperueniẽti non cadat ꝓpterea medicine ſupradictis viribus informate: vt reu. ꝛ abſinthium et hebuli. ꝛ ſimiles dicuntur ꝛmederi ſpecialiter febribus nominatis ꝛ p⁹oculdubio taliter febricitãtib⁹ mire proſunt ſi recte adminiſtrẽtur. ¶ Predicta etiam tã hic q̃ſ in cinamomo declarant cur morſibus et puncturis reptilium prodeſſe dicantur: quoniam ꝛ aperiẽdo ꝛ abſtergendo ꝛ reſoluẽdo ꝛ finaliter exprimẽdo venenoſam ejec

dant humiditatem a mẽbris lesio. ¶ Jam etiam ex predictis patet quare pregnãtibus noceat ⁊ patiẽtibus colicã. nã illas cogit abortire per vim aperitiuam ⁊ expressiuam: colicos autem propter intestinorũ strictura ⁊ siccitatẽ grauiori colica torquebit ⁊ crebriori si sumatur ab eis: pnouẽdo per formam regiminis strictura ⁊ siccitatem ⁊ parirationem cunctis mẽbris obesse cognoscatur. quibus inimicantur siccitas ⁊ constrictio perseuerans. ¶ Squinantum vero diligenter masticatũ notabiliter inuenitur duplici sapore componi acuto ⁊ stiptico: ⁊ ideo substantia eius ppẽditur constitui ex terrea mediocri ⁊ ignea subtili: ⁊ q; neuter istorum saporum excellenter immutat gustũ rationabiliter: iudicat q; terrea vis ⁊ ignea nõ sunt excellentes in eo tali videlz excellentia que tertio vel quarto gradu completionis tribuit. sz cũ prima applicatione sensibiliter alteret mẽbrum cõuenienter in secundo gradu calliditatis ⁊ siccitatis reponitur: quecunq; predicte due substantie difficulter p decoctionem adinuicẽ separant: cõstat eas inuicẽ fortiter colligari: ⁊ pinde simul in corpore operari: vel imprimere: q; earum viribus pertinet: scz calefacere: ⁊ exiccare ⁊ dissoluere ⁊ apperire ⁊ stringere: nõ excellenter: q; cũ acumen eius est fortius stipticitate cognoscatur plus aperire q̃stringere: cum autem olfactus prebet ipsum aromaticuz esse per hoc noscatur spiritus confortare sicut cõuenit aromatico: ⁊ per consequens mẽbra. ⁊ p̃cipue ea que radices sunt spus. ¶ Ex quorũ cõsideratione cõcluditur ipsum cõferre mẽbris quibus omnia suprадicta simul aut aliqua cõuenit exercere. vñ gingiuis relaxatis: aut mollitis aquea vel flegmatica humiditate: cũ indigeãt dissolutione et exiccatione superfluitatis nociue: ac moderata constrictione directe congruit. maxime cũ sua debilis apertio iuuet ad exclusionem nociui. Simili vero rõne lacertis patientibus lassitudinem ꝓpter eandem superfluitatem medetur. ¶ Epati vero ex cã simili opilato vel in leucophlegmantia ⁊ frigidis apostematibus: aut similibus morbis cõueniens erit apitiuũ ⁊ etiam resolutiuũ: cum sit mẽbrum indigẽs cõfortantibus spiritus: ⁊ rectificantibus eos. atq; coadunãtibꝫ tẽperate partes ipsius ad conseruationem virtutis eius: ⁊ saluationem substantie que opa cõstanter exercet aromaticum stipticũ. Ex consideratione vero conseruandi mẽbrũ per quod medicamẽ träfit squinantum epati cõuenit: quotiens ad exercendum in ꝓfundis membris: vt splene vel renibus: aut matrice apertionem: ⁊ dissolutionẽ medicamen dirigitur. ¶ Olbꝫ etiã restrictiuis cuiuslibet fluxus potissime si fuerit aquositas eius causa: q̃bus necesse est admiscere. Penetratiuum conuenienter adiungitur: tum q; cõfert intermedijo per que transit: tum quia propter hoc q; facit alias penetrare cooperatur ad restringendum. ⁊ ideo cõuenienter adiungetur restringentibus fluxũ matricis: ⁊ cum eo mirabiliuꝰ ⁊ efficacius operantur q̃ per se: squinantuz enim est vna de medicinis indifferentis obsequi q̃ sequuntur potentiam fortioris. Vnde adiunctũ forti aperitiuo tuat apertionẽ: ⁊ forti restrictionem restrictiuo. ¶ Similis autem ⁊ in sedando dolores aperiẽdo ⁊ dissoluendo suauiter in membris indigentibus cõfortatione ac tẽperata constrictiõe: qualia sunt epar: ⁊ os stomachi: ⁊ principalia cuncta: ⁊ matrix: est cõueniẽs: ⁊ mirabile sedatiuũ. q̃propter excellens est in dolore viscerũ potissime matricis post partũ: q; tunc maxime indiget predictis omnibus iuuamentis: illi etiam q̃ est ineptꝰ cõceptui ꝓpter aquosas humiditates q̃bus illa vir caret: mirabili celeritate medet eucatissimate: vel fomento cũ vino. ¶ Iterũ etiã ꝓpter simultaneas ⁊ moderatas stipticitatis: ⁊ acumis: ⁊ caliditatis: ⁊ siccitatis oppositiones. In generatione piloum barbe tardatiuus efficaciter conuenit necesse est enim: vel ratione poti omniũ p̃dictarũ virtũ operationes ad eorũ gñationem concurrere quibus viribus sicut ⁊ cetera suprадicta morsibus veneno sorum potest mederi. ¶ Et cum diligenter eius odor discutitur: ⁊ discernuntur sapores inuenit participa re superfluã humiditatẽ ceteris partibꝫ debiliter mixtã. q̃ ex eo pz: q; in sua recentia plus abundat: ⁊ per decoctionẽ resoluitur. ⁊ gustꝰ q̃dẽ iudicat eã per quandã insipiditatẽ distinctam a suprадictis saporibus. olfactꝰ ño p quãdã odoris graue dinem aromaticitati cõmixtã. ¶ Talis igit humiditas: q̃ in grossum vaporẽ de facili soluitur: petẽs caput etiã ad somnum ꝓuocandum cooperari põt. ⁊ in dispositis parere cephalee potissime: cum ad copiosum ingressum eius aromaticitas magna cooperet. ¶ Si ergo hm formã in predictis medicinis exp̃ssam ꝓceda tur in aliis innotescet: ⁊ maxime ꝓbabili coniectura varietas iuuamẽtoꝝ ⁊ nocumẽtorum que in medicinis simplicibus pẽdẽt a primis ⁊ secundis earũ virtutibus per saporum varietatem. Et ideo prudens medicus postq; in generali nouit modos quibus potest sapoꝝ cõpositionem variare sicut fuit determinatum superius assidue se exercet in discernendis saporibus rerũ particularũ ⁊ illarũ maxime que cõmuniter sunt in vsu. Hã corpoꝝ diuersitate notata cuz ꝓmpte cognoscet que res quibus corporibus ⁊ qualr prodesse poterit vel nocere Uerbi gratia cũ in nutrimẽtibus vt plurimũ dulcedo quera tur iam medico scienti varã cõpositionẽ dulcedinis cũ saporibus ceteris non erit difficile iudicare de quocũq; dulci cui corpi ꝓderit vel nocebit. Scit em̃ q; si fuerit dulce purum: vt zuccaꝝ nõ antiquatum ⁊ mãna recens in omni regione actpe sanis corporibus cuiuscũq; cõplexionis fuerit vel etatis moderato ꝛgruit vsu: sz si frequenter ⁊ multũ dz sumi plus cõpetit frigidis. Inter corpora vero lapsa specialiter aduersatur patientibus fluxum ventris: ⁊ habentibus epar apostematum vel opilatum vel inflãmatum: ⁊ quibꝫ in stomacho multa cõcluditur cholera. ¶ Nouit etiam dulce insipidũ q̃ abũdat aquositate maxime cõpetere calidis ⁊ siccis corporibus ⁊ sibis circũstantijs. dũ tñ nõ patiantur vẽtris solutionẽ aut fluidos reumatismos. Et ideo in habitatoribus meridianis: vbi corpa sunt valde cholerica q̃diu vescunt talibꝫ alimẽtis ꝓficiũt ꝛumpinguanf sz plus ⁊ minus iurta distãtias corpoꝝ ⁊ ipoꝝ alimẽtoꝝ. Nã sicut corpoꝝ q̃dã sunt magis cholerica quedã minꝰ: sic ⁊ dulcũ aquosoꝝ. q̃dam sunt ceteris magis aquosa vt pruna recẽtia et cerasa plus q̃ vue recentes ⁊ bene mature. ⁊ oibus istis amplius malagranata dulcia. minus vero p̃dictis oibꝫ plica. ¶ Nouit adhuc q; dulce stipticũ si aquositatẽ habuit manifestã: vt poma dulcia bñ matura ⁊ pira electissima ⁊ plica ꝓfecte matura. calidis corporibus ⁊ similibꝫ ar cũstãtijs directꝰ cõpetũt. sz si aquositate caruerint oibꝫ cõferũt sumpto cibo: sicut dactuli ⁊ truffe de rotaria in spãia p pietate deberẽt aliter aduersari. sicut castanee q̃ sunt dulces ⁊ stiptice sine aquositate: q; sunt vẽtositatis gñatiue notabiliter stomachũ ventosum offendũt nõ rõne saporis sz p̃dicte malitie. ¶ Iteꝝ quoq; nouit q; dulce acidũ: vt malogranatũ muzũ ⁊ in aliis grisomilũ ⁊ fercula ꝓparata cuz zuccaro ⁊ aceto ⁊ reliqs acetosis liquoubꝫ plus cõpetit calidis ⁊ siccis corporibꝫ ⁊ in sibꝫ circũstãtijs. ⁊ oibus aliis q̃bus dulce puꝝ inimicat. ¶ Nouit ẽterea q; dulce acutum oibꝫ inimicat colericis: ⁊ cõfert vniuersis flegmaticis de rõne sui. Mutabile talia cõcedũtur in fine refectionis illis q̃bꝫ officiũ stomachi timet offendi a flegmaticis alimẽtis vt piscibꝫ. ⁊ ideo sicce ficus ⁊ vue passe post esum piscũ ꝓpinãtur. quibus aũt stomachꝰ flegmatica mucillagine torpet vt accidit sepe decrepitis: mel purus offertur cũ pomis aut pane tosto. Quemadmodum igitur sapiens medicus bene nouit diuidere de cõuenientia vel discõuenientia dulcis ad corpora ⁊ tempora ⁊ loca vel regiones ⁊ ceteras circunstantias simili ratione in saporibus reliquis.

Schinãti sapor duplex.

Mirabile vtile sit schinantũ

Dulcedo inuentiua vtilis quã q̃

¶ De medicinarum graduatione. Cap. lxxij.

Considerationis ergo ad plenum his quibꝰ ac quiritur notitia primarũ ⁊ secundarũ virtuum in medicinis: iam nõ erit difficile virtutum ipsarum gradum agnoscere in qualibet medicina particulari considerata siue notata impressione quam facit medicina in gustu in sanabili corpore. Dictum etenim fuit suprа q; que excellenter immutãt gustum ⁊ corpus earũ cõplexio situat in tertio vel in quarto gradu. Que vero non excellenter in inferioribus gradibus. ⁊ ideo constat q; amaꝝ purum: ⁊ acutũ purum: ⁊ acidum purum: ⁊ salsuz purum elcuantur per cõplexionem ad gradus superiores: ceteri vero sapores iudicant complexionem in inferioribus gradibus collocari: sz ad distinguendum in quo superiorũ aut inferiorum locatur complexio cum per impressionem in gustu

in gustu proceditur debet cōsiderari excessus impressionis vnius ad impressionē alterius. ⁊ ideo quia excellētius mouēt gustū pōticū ⁊ acutū locātur in quarto. Ceteri vero in tertio simili rōne: qz dulce ⁊ stipticū vehemētius mouēt gustuz in duplo q̄s insipidū ⁊ vnctuosum. ꝛō dulcia ⁊ stiptica dicūt altius cōplexionari q̄s vnctuosa ⁊ insipida. ¶ Sz q̄n isti processus multiplicter est incert⁹. ⁊ deficit vt patuit supra ꝓpter distinctiones graduū. In quibus per cōplexionē saporabilia collocantur precise accipiuntur ab impressionibus manifestatis in altera ratione corporis tēperati in qualibet regione. q̄s gradus qualitatū cōplexionaliuz forma liter distinguunt ꝑ illas impressiones: vt fuit determinatum superius ⁊ in aphorismis de gradibus. ⁊ ideo si medicina amara vel acuta ⁊ sic de aliis imprimat corpori tertij vel q̄rti vel alterius gradus effect⁹ illi attribuet. Ūñ qz amarū purū vtplurimū calefaciendo imprimit effectū tertij gradus: quontā prima obuiatione ledit operationez in corpore tēperato propterea calidum in tertio iudicat. Acutū vero purum vt synapis ⁊ ponticum purū vt sorba imatura vt eidē corpori approximant sufficienti mora ⁊ quātitate: nō solū in qualitate alterant: sed manifeste mēbri corrumpūt substantiā deformando: ⁊ ideo acutum caltdū in quarto: ponticū frigidum in quarto dijudicatur. alterū enī vlcerat mēbrum: ⁊ alterū attrahit ⁊ corrigit. hic vero vbi de tertio ⁊ quarto gradu fit mētio subticetur de humiditate ⁊ siccitate: propterea q̄n nec humiditas per se tertū attingit nec siccitas per se quartum: cum eīn sint debiles in alterādo respectu aliarum nō possint per se facere ita fortes impressiones vt ille. quod ꝑz in cōplexionatis in q̄bus caliditas ⁊ frigiditas separātur ab eis. vt in prunis dulcibus ⁊ recentibus ⁊ castaneis exiccatis. Nā si corpus temperatū pruna sumpserit in ea quātitate qua nutrientia frigida vel calida in secūdo gradu sumunt. vt in pōdere duarū. ℥. Prima quidē vice humectatiōis effectū in stomacho vel intestinis percipiet. nō tamen aliqua operationum naturalū manifeste ledet: ⁊ ideo iuste dicentur humida in secūdo gradu. Si tamē humiditati frigiditas equaretur aut superaret vt in prunis primus recētibus ⁊ acetosis vt in cucumere: vel citrullo. tunc adiutorio frigiditatis attingeret gradū tertium. Hec eīn a corpore temperato in prima dosi cōtentuam stomachi, vel intestinorum offendunt in prima vice. Medicus aūt idcirco gradū elevationis ad tertium attribuit humiditati sicut frigiditati. quonā per hoc i operādo dirigitur: nam comperit q̄ non solū offensa predicta prohibetur per caliduz dominans: sed etiam per id qđ in sua cōplexione siccū est a dōño sicut medulla biscocti cuz q̄ fi predicta sumāt prima vice non lubricabunt stomachum ⁊ intestina. Castanee, vero sicce si ꝑ se sumant a corpore predicto in quātitate vel pondere. ℥. prima vice notabiliter cōstipabunt ⁊ expulsiuā intestinorum offendēt. ideo rationabiliter dicit medicus q̄ siccitas per se pōt ad gradum tertū elevari. Sed nunq̄s sine auxilio dominātis caliditatis: aut frigiditatis pōt effectū quarti gradus imprimere. propterea nunq̄s sine dōño illarū qualitatū attribuit et: fz illis dominātibus vtiq̄. Unde piper ⁊ synapis q̄ sunt pure acuta calida ⁊ sicca iudicātur in quarto gradu: quontā effect⁹ vlcerādi non solum potest impediri per frigidū a dōño: sed etiā per humidū a dominio. sicut ꝑ pruna dulcia ⁊ recētia per que similiter impedit effectus exasperationis ⁊ contractionis in pōtico ⁊ acido ex quibus elucescit q̄ aliquid potest vna qualitas cū auxilio alterius operari quod ꝑ se nō posset. ꝑz etiā ex predictis q̄ ad certitudinem habendā de gradu cōplexionis considerandā est impressio complexionati quā facit in corpore. prout est sanabile. Nā illa quā facit in gustu falleret vt primū iudicantē ⁊ maxime cum paucissima sint cōplexionata vnius saporis tm: ⁊ fm hāc formā superius fuit dijudicata quinātī cōplexio quo ad gradū. ⁊ generaliter in quocūq̄ cōplexionato reperietur vna qualitatū fortius immutare corpus q̄s alia semper illi gradus attribuetur vel fm totū vel fm aliquā metā. eius prout in aphorismis de gradibus est tractatū. Elsdē etiā visis quibus percipit elevatio qualitatū cōplexionaltū cognoscit remissio ⁊ remissio virtū secūdarū. Cū eīn ab illis dependeāt sequunt intētionē ⁊ remissionē illoz vt patuit supra. vñ sicut acutū purū nosci esse calidū amaro per gustum: ⁊ immutationem corporis eisdem modis cognoscitur esse magis aptuū eo: ⁊ sic de aliis. ¶ Ex p̄dictis ergo tā ꝑz q̄ principui modi q̄bus medicus acquirit notitiā de viribus complexionatoz: ⁊ q̄tum ad pluralitatē ⁊ paucitatem ⁊ q̄tuz ad fortitudinē ⁊ debilitatē sunt duo: quoz vnus ꝓcedit p cōsiderationem saporum in complexionatis. Alius vero p cōsiderationē impressionū q̄s relinq̄t in corpe ꝓut existit sanabile. Quantū vero hi duo modi sint necessarij medico ꝺ viribꝰ ex duobus patet. Quorum primum est finis intētus. Haz cōplexionatorū. finis imponit necessitatem hisque, sunt ad finē. sic et in ꝓposito medicus cogit scire et obseruare modos q̄bus principue cognoscuntur vires cōplexionatoz taz fine remoto q̄ est recta applicatio ipsoz ad corpus sanabile: q̄s etiā ꝓximo q̄ est recta notitia virtū p̄dictarū i ordie ad finē ꝓnominatū. Si ergo medicꝰ intēdit vbiq̄ certificari de viribꝰ cōplexionatorū quantū possibile est ⁊ suo ꝓposito finaliter sufficit, necesse est vt his duobus modis vtatur: ⁊ cā necessitatis existit quia nullis aliis modis de tali q̄sito potest vbiq̄ certificari fm vires facultatis hūane: q̄s sic declarat qz nihil hūano labore vel misterio scit nisi vel p alterius narrationē: qualis est sciētia que acquiritur per doctrinā scriptā sine ꝓlatam vel per experiētiā ꝓpriā. Quod enim scit reuelatione facta p substātias separatas excedit facultatē humanā et sub arte non cadit: sed constat q̄ nullius mortalis doctrina sufficit medicum vbiq̄ certificare de viribꝰ cōplexionatorum q̄propter ad habendū de ipsis certitudinē vbiq̄ necesse est vt ad ꝓpriā recurrat experiētiā: ꝑz illa nullis modis exercet melius q̄s p̄dictis. ergo ꝑz ꝓpositum. Qđ aūt nullus mortalis certificari possit de viribus cōplexionatoz in oi loco ꝑz ex trib⁹. q̄z primū est brevitas durationis in eo q̄ ꝓprio labore certitudinem inuestigat. Secūdū est cōplexionatoz pluralitas innumerabilis q̄ ad nos. Tertū est cōplexionatoz variatio fm regionū diuersitatē Quibus cōcurrētibus nō solum difficile: ꝑz etiā impossibile est vt aliq̄s perlustret oēm habitationē ⁊ tantā in q̄libet cōtrahat morā: quantā req̄rit examē sufficiens oīm cōplexionatoz q̄ i eadē habitatione reperiunt. illec autem tria impedimēta certitudinis acq̄rēde. Hypo. cōprehendit in primo apho. sub vita brevi ⁊ arte longa. ideo in expositione illius apho. iam diu cōmunicata plenius istud elucidatur. Hic aūt sufficit tertū hoz elucidare. s. q̄ cōplexionatū idē specie variatur q̄tum ad vires primas ⁊ scōas fm diuersitatem climatū vel habitationū: in q̄bus crescit vel gignitur. hoc vero mox patet ei q̄ recolit precedentia documentoū in q̄bus ostendit q̄ cōplexio vniuscuiusq̄ mixti p quā saluaī in sua specie nō est indiuisibiliter vna sed multā ḥz latitudinē q̄ infra duos extremos terminos continetur: et intra quos decurrit oīm individuoz speciei diuersitas: et tanta q̄dē esse pōt latitudo q̄ duo individua etiā sdē speciei poterunt diuersificari. non solū fm maiorem ⁊ minorē ptticipationem vni⁹ qualitatis: sed si cōparentur ad tēperamētum in eadē specie, ꝑdubio reperientur oppositis qualitatibus informari: sicut cholericus ⁊ flegmatic⁹. Iz hec diuersitas manifestio: sit in corporibus aialium: tā fm eandē rōnem reperitur in aliis mixtis. Unde sicut corpora hoīm vel equoz vnius regionis vel habitationis erunt calidiora vel sicciora corporibus eorūdē in alia regione vel erunt in vna regione hūida ⁊ in alia sicca vel in vna flegmatica ⁊ in alia cholerica sic ⁊ in aliis vt ꝑz in vinoꝛ caulibus: nā vina q̄ crescūt in īsula cipri multo sunt calidiora vinis crescētib⁹ in ꝓuincia ceteris paribꝰ existētib⁹. Si ꝛo crescētia i gallia cōparēt istis q̄tū ad immutationē quā facūt in corpore tpato nō solū eis min⁹ calida repiētur ꝛz etiā frigida. Silis q̄z diuersitas in caulib⁹ reperit fm regionū varietatē ⁊ ꝛō de cōplexione ipsoz nō est idē apud oēs iudicium: sed aliq̄ dicūt eos frigidiores, aliq̄ minus frigidos. Aliq̄ vero dicunt esse calidos absolute: nam quilibet sapiens medicꝰ iudicat de cōplexione rerū fm circūstantias alicuꝰ regionis vel habitationis determinate: pinde. G. in habitatione Glauconis caulē posuit inter olera calida ⁊ acuta dicēs q̄ patētibus cholericis morbis valde inimicantur olera calida ⁊ sicca, vt caulis ⁊ nasturtium ⁊ porrus. Et sicut in aliq̄bus regionibus reperiuntur sicce cōplexiones vt in qua-

Duo sūt modi ꝓcipui q̄s ad fortitudinē ⁊ debilitatē medi c⁹ acq̄rit notitiaz ꝺ viribꝰ

Cōplexionatū idez spē variaꝛ fm varietatē habitationū.

bus cõstipant ⁊ arefaciunt corpora temperata. sic ⁊ in aliis humide vt in q̃bus eadem laxant ⁊ in eis multiplicant reu matismos. ¶ Ex p̃dictis autem tam patẽt duo. quoꝝ vnũ est q̃ sicut cõplexio mixti potest variari propter diuersitatem locoꝝ. ita ⁊ secũde virtutes quoniam immutatis primis a q̃bus dep̃dent secũde immutabũtur ⁊ ipse. Et ideo caulis in vno loco est laxatiua ⁊ in alio restrictiuus ⁊ in vno loco aperitiuus ⁊ in alio cõstrictiuus ⁊ similiter in vno ⁊ sic de aliis. Ex hoc pz q̃ ꝓprietates que dependent solum ex mixtibilitate mixtiõis vel ex particulari orbis impressiõe mutari possunt locoũ varietate manente specie. ⁊ hoc modo plãta que in vno climate comestibilis erit homini trãsplantata in solũ alterius climatis efficitur eidẽ mortifera sicut recitat. G. de illa planta q̃ in solo persaꝝ erat pernitiosa sꝫ trãsplãtata in egypto facta est comestibilis non mutata ꝓprietate que pendet a forma specifica: quoniam illa reperit in omni individuo speciei nec manẽte specie põt mutari: licet eius operatio possit debilior aut fortior esse in vno climate q̃s in alio p̃ q̃ a primis ac secundis virtutibus minus aut magis iuuabitur: quẽadmodum peonia in pellendo epilepsiã suspensione manifestius operabitur in vna regione q̃s in alia: vt in q̃rto climate q̃s in quinto ⁊ sexto. sed manẽte specie mutatur ꝓprietas individualis. sicut enim amigdale manente specie fient in vno solo amare ⁊ in alio dulces. ita q̃ ibi erunt valde aperitiue: hic vero neq̃s. Sic ⁊ cucurbite ⁊ cucumeres in vno solo sunt comestibiles ⁊ in grossatiũ humoꝝ ac opilatiuũ meatuũ. ⁊ in alio fiunt amariſſimi. ⁊ non tñ subtiliantes humores ⁊ aperientes meatus: sed etiã valde soluentes. Sicut enim in quodam solo alexãdrie ⁊ portugalie inuente sunt cucurbite alterari et p talẽ modum corporibus humanis maxime dispositis fiũt pernitiose. non solum enim homines pernecantur medicinis contrarijs a tota specie ipsorum corporibus. sed etiã cõtrarijs ex violentia primarum aut secundarum virtutum. que cõtrarietas ex quibusdam corporibus est manifestior propter dispositionẽ ipsoꝝ siue sit a regione impressa: siue aliũde. simili quoq̃ ratione manente specie possunt immutari varietate loci ꝓprietates individuales ab orbe impresse. sicut enim ꝓprietas specifica ab orbe imprimitur: sic ⁊ individualis posteq̃ excedit miscibiliũ facultatem. Omnis enim virtus excedens potentiam componentium necesse est vt introducatur ab altiori agente q̃s sit virtus eoꝝ. licet enim forma de potentia materie educatur. tñ talis virtus nõ potest cõsequi formaꝫ ex parte materie. quia q̃ in potẽtia materie: scilicet miscibiliũ nõ est dari nõ potest a materia mixto. necesse est ergo q̃ ab aliquo detur ꝓpter dispositionẽ per formam introductam. Et cum tot sint tales virtutes q̃t sunt species mixtoꝝ: aut forte quot individuorum: opꝫ illud agens vel influens esse vniuersale ⁊ etiam naturale. cũ tales virtutes sint naturales vel in naturali generatione adepte. huiusmodi vero agens vel influens celum extitit. Licet igitur ꝓprietas naturaliter aduenial generato ab impressione celesti. tamen id quod disponit generatũ ad susceptionẽz ipsius potest esse tota latitudo mixtionis vel cõplexionis quẽ cõuenit speciei. ⁊ tunc proprietas est virtus specifica. i. cõsequens speciem. ⁊ ideo cõuenit omnibus in diuiduis speciei: vel potest disponere generatum ad susceptionẽ proprietatis aliquis particularis gradus mixtionis: q̃ cadit sub latitudine speciei. ⁊ tunc ꝓprietas ab orbe impressa erit individualis. hoc est quibusdam individuis tantum cõueniens. sicut eñ alicui individuo speciei hũane cõuenit et esse colericum: ⁊ proinde iracibile ⁊ vigilatiuũ. Alij vero cõuenit esse flegmaticum ⁊ proinde mansuetum ⁊ somnolẽtum. sic per easdem complexiones disponi possunt vt ab orbe suscipiãt aliquas individuales ꝓprietates vel actuas: vt in gemellis austrie quoꝝ q̃libet opposito latere apiebat clausuras: vel passiuas vt q̃ colericus efficiat ꝓpetuo maniacus. Alius vero ꝓpetuo immemor. ptes est orbis cõtinue ouunt cõtinue rebus inferioribus influunt ⁊ fm dispositionẽ in eis inuentã etiã imprimũt. Et quod accidit in individuis speciei humane. similiter accidit in individuis aliarũ rerũ. nã a temperato q̃ earũ speciei debẽt poterunt fm locoꝝ diuersitatẽ in q̃bus nascunt oppositis q̃litatibus labi manẽte specie. taliq̃ lapsu disponi ad susci-

Sicut cõplexionis mixti variatur per diuersitateloci. Virtꝰ et ꝓprietas siue ꝓpetas individualis mutari põt ex varietateloci.

piendum ab orbe individuales ꝓprietates oppositas q̃bꝰ in alijs agunt vel patiuntur ab alijs. ⁊ ab hac rõne prouenit q̃ saphirus alicubi geruta pellet antraces alicubi vero nequaq̃: ⁊ q̃ est mirabilius coperta est saphirus alicubi: que prima applicatione ad oculũ eandẽ rumpebat: cum tamen optima saphirus saliat in oculũ ⁊ hospitẽt in eius sinu absq̃ offensione ipsiꝰ: nec egredit inde donec fuerit sordibꝰ onerata. Cõstat igit q̃ illa saphirus tñ fuerat ab optima dispositione lapsa q̃ acq̃siuit ꝓprietatem cõtrariã aliq̃bus oculis: scz dispositio ad recipiendũ rupture impressionẽ: sicut aliq̃ cerasa fiunt alicubi laxatiua q̃busdã hoibꝰ tñ. Sẽper eñ actus actuoꝝ sunt in patiente bene disposito. Sicut igitur res vnius speciei potest in solo vniꝰ habitationis dispositionẽ ad aliquã ꝓprietatem acquirere. sic in alia ad oppositã. Et tõ pz q̃ varietate locoꝝ variari possunt individuales ꝓprietates in rebus specie permanẽte.

¶ Scõm vero quod ex predictis etiaz elucescit est hoc scz q̃ cõplexionatum idem specie põt quãtum ad qualitatem cõplexionalem in diuersis gradibus collocari. vt supra docebatur de vino ⁊ caule. Cuiꝰ varietatis cõstat duplicẽ esse causam vt ex predictis elicitur quarum vna prouenit ex subiecto cõplexionis. Naz vt fuit expressum: vnumquodq̃ cõplexionatum habere potest individua informata differẽ ti cõplexione vel quo ad gradum vel quo ad qualitatẽ fm differentiã locoũ siue productionis. Alia vero causa prouenit ab obiecto cõplexionis scz sanabili corpore respectu cuius mensuratur complexio rei approximãtis ad ipsum fm diuersos terminos alterationis quos imprimit sensibiliter in eodem. Unde quia corpora vnius habitationis recipiẽt ꝓpter dispositionem suam intensius impressiones alicuius calefacientis q̃s corpora regionis alterius: ideo iudicabit esse calidius in vna regione q̃s in alia. Probat enim experientia q̃ si vna dosis puri. 33. exhibeatur gallico vel germano ⁊ ethiopi. si ethiopẽ inflãmauerit prima vice: tamen vix nona vel decima sensibiliter calefaciet stomachum aliorum. ⁊ nõ tñ in individuis distãtium regionum hec varietas reperitur: sed etiã in corporibus habitationis eiusdez. Jam enim in nostris habitationibus visa est mulier q̃ quotidie puri. 33. 3. comedẽs nec q̃q̃ plus soluto calescebat vt in aliqua parte offendebatur. ⁊ tamen in eadẽ habitatione si mulier colerica sumpsisset inde quartã partem. 3. sine freno alicuius cibi vel medicine: proculdubio estuasset eadẽ die violẽto ardore. ¶ Sz ex his ꝓbet occasio rationabiliter dubitãdi. cur ad vnum gradum potius q̃s ad alios determinetur a sapientibus in qualibet regione complexio medicine: cum in eadem possit fm individuorum diuersitatem effectus imputinere graduum diuersoꝝ. vel cura sapiẽ libertatibus quorum experientiam diuersa climata susceperunt. Giõ cõplexio alicuius medicine determinatur ad vnum gradũ sicut piper ⁊ synapis. ad quartuz ⁊ sic de similibus. Et hoc quidem elegantissima hec est causa. s. q: corpora respectu ad q̃s dantur absoluta iudicia de complexione medicinaruz semper ab eis recipiunt impressionem sub ratione gradus determinati si approximentur eisdem in debita quantitate. nõ enim medicina iudicatur a sapientibus talis vel talis respectu cuiuscunq̃ corporis: q: cum intentio sit ipsoꝝ tradere artem seu regulã directiuam in iudicando de conuenientia vel disconuenientia medicine ad quodcunq̃ corpus sanabile: necesse fuit vt de medicine potentia iudicarẽt respectu illius corporis cuius cõsideratio põt ad cognoscendam conuenientiam vel disconuenientiã in omnibus aliis corporibus regulare quale est corpus temperatũ siue sit eucratum absolute: scilz in tota specie hominis siue fm quid scilicet respectu individuoꝝ alicuius regionis. ¶ Ab hoc igitur corpore tantũmodo potest sumi iudicium complexionis medicinarũ vel quodcunq̃ documentum artis vniuersaliter directiuum ad cognoscendas naturas oĩm aliorũ propter tria. quorum primum est: q: hoc corpus respectu aliorum semper est vnius rationis. corpora vero distemperata: q: pluribus modis ⁊ quasi incõprehensibilibꝰ possunt a temperamento recedere non sunt vnius rationis ⁊ ideo non potest ab eis accipi regula directiua ad omnia alia. discurrere vero p singula est impossibile ⁊ inartificiale: quoniam sic fere tot essent gradus medicinarum: quot essent corpora

Ꝓpter ꝓprietatẽ specifice ⁊ individuales a celo ꝓcedũt.

Ꝓpter

essent corpora distemperata. Secundū est quia omnia corpora lapsa referuntur ad temperatum sicut ab eo distāta plus vel minus. Ita q̄ sue distemperātie nomen ⁊ rationē accipiunt per cōparationem ad temperamentū: ⁊ ideo sicut a signo vno ⁊ cōmuni omnibus distantijs regulantur tactus a sagittatibus: ita medicus cōsiderationes omniū sanabiliū regulat intuendo ad temperamentū siue ad mēsurādum distantias lapsorum siue ad mensuram de virtutibus illis applicādarum. Tertium est: quia temperatū in vna quaq; regione semper est notabilius. tum quia omniū aliorum distemperantijs aut lapsibus caret tā in habitudine ⁊ qualitate corporis q̄ in actionibus ⁊ exercitijs a corporetum quia rarius propter illud q̄ distēperata. pauciora enim sunt in qualibet regione corpora temperata respectu lapsorū: quoniam temperamentū stat semper sub vna ratione. Lapsus autem sub pluribus ⁊ diuersis. ⁊ ideo facilius est in qualibet regione cognoscere omnia corpora tēperata: q̄ omnia distemperata: cū sint paucissima ⁊ excellentissima respectu aliorū. non est enim difficille cognoscere in qualibet regione: quia suo regimine nō solū sapientibus: sz etiā vulgo se manifestant: cū in omnibus exercēdis cōparatione aliorū ostendāt se moderatos. ⁊ ideo q̄ pauci sunt ⁊ excellētia regiminis prelignati laudibus a multitudine viciorū diuulgantur. exinde cōstat q̄ citius experiēta directiua pficitur in paucis: videlicet modestis ⁊ discipinabilibus q̄ in turba indisciplinabili plurimorū. Quoniā igitur medicina tali corpori applicata sub quantitate sufficienti ad impressionē manifestandam qualis est quantitas prime dosis semper inuenta est ipsum immutare sub determinato gradu. Proptera sua ꝓpletio fuit ab illo gradu absolute locata p̄ cuius iudicij cōsiderationem sapienti facilime est inuenire sm quē gradū possit immutare corpora lapsa cognita distātia lapsus a temperamēto: q̄ est equē facile sicut ex doctrina de signis corporū lapsorū infra patebit. ¶ Nō aūt aliqn medicinas cōcoriter sapientes locāt sub vno gradu. q̄uis in diuersis regionibus experiuntur cuerit suā experiētiā. procul dubio tenēdū est q̄ si cōpletio fuerit ad primū: ⁊ secūdum: regiones fuerūt similime. Si vero ad gradus superiores. ⁊ maxime ad quartū. ratio est: quia cōperierūt q̄ medicine huiusmodi nō solum in corporibus tēperatis: sed etiā in alijs exterius applicate per se debito modo ⁊ mota sufficienti semper imprimūt determinati gradus effectū: q̄ maxime habet locū in medicinis cōpletionatis in quarto gradu: quia propter excellētiam sue virtutis nō possunt ita vinci de facili ab opposita cōpletiōe corporis lapsi sicut medicine inferioris gradus. Et si in prima dosi vnius regionis vincerentur in alia regione opposite q̄litatis interius sumpta propter fortitudinē interiorum alterantiū: humorū. s. ⁊ membrorū: tamē exterius applicate semper manifestabūt quarti gradus effectū. ⁊ ideo in oi regione sapientes docēt ruptorū facere de synapi. aut pipere aut calce viua vel flāmula ⁊ similibus: quoniam vbiq; cutē vlcerāt ⁊ vesicant. quapropter ab omnibus concorditer dicūtur esse calida ⁊ sicca in quarto gradu: ⁊ sic de alijs ⁊ rarissime discrepare inueniunt nisi in medicinis completionatis in gradibus inferioribus. ⁊ maxime in p̄mo ⁊ secūdo q̄s in illis pp debilitatē qualitatis nō solū intra: sz etiā extra facillime possunt vinci a corporibus lapsis in oppositā q̄litate. ¶ Declaratū est igitur vsq; nunc in fine intēto quātū sit medico necessariū vti p̄dictis duobus modis ad inuestigādū notitiā primaꝝ ⁊ secūdaꝝ virtutum in medicinis. Scōa vero rō declarat per cōpositionē ipsorū modorū adiuuē licet enim cōueniant in faciendo notitiā de predictis. tamen differūt in duobus: quorum primum est instrumētū quo exercetur. Nam modū inuestigādi notitiam predictā per gustū potest exercere medicus proprio corpore: q̄ proprio gustu. Sed alius exercet in alieno: quia licet medicus in seipso corpus temperatū haberet. non tamen ignotis ⁊ dubijs alterationibus debet suū corpus exponere ne laboretur: quoniā publice vtilitatis est instrumentum. plus enim cōmunitati obsequitur sapiens medicus q̄ mediocres ⁊ minores in populo. Secūdū vero in quo differunt est q̄ltas notitie quā exhibet de predictis. etenim notitia pfecta pgustum est quasi probabilis: q̄ facit opinionē quādā in quia plene non quiescit animus cū formidet contrariū: sed notitia facta per alterū modū est quasi demōstratiua ꝓpter certitudinē possibilem quā habet in tali materia. Cū igit sit medico necessarium quādoq; prompte cognoscere saltem in generali ⁊ ꝓbabilit naturā cōplexionati ꝓpositi vt cuz habitatoribus regionis quā ingreditur est in vsu cōmuni. Interrogat⁹ em̄ cōuenit vt dubitationibus lapsoꝝ circa vsuz ipsius aliquam prebeat directionē. quod nec̄t prōpte facere nisi recurrēdo ad gustum suppositi q̄ ignotum fuerit ei cōplexionatum: q̄ō p̄sentat. neq; debet esse contentus gustu alioꝝ postq; res est in vsu cōis. q̄q; vero necessariū est medico certificari de re ꝓposita. vt q̄ nō est cōiter vsitata. vel via cibi: vel via saporis aut cōdimēti. nec viget necessitas applicandi eā ⁊ iō cōuenit vt ei⁹ effect⁹ experiant in sanabili corpe sm regulas ⁊ cautelas exp̄ssas i exposito ne p̄mi ap̄houismoꝝ. ypo. doctissimi. ibi ei data ē doctrina experiēdi medicinas ignotas i hūanis corporibus. Tāta igit ad habendū noticiā de viribus cōplexionatorum potentialiter introduxisse sufficiat per gratiam iesu xp̄i.

¶ De somno ⁊ vigilia. Cap. lxxiij.

SOmnus ⁊ vigilia tantum corpus immutāt ⁊ specialiter cerebrū. ex cuius dispositione p̄ime vel immediate causant. ¶ Est em̄ somnus q̄es cognitiuaꝝ virtutum maxime sensitiuaꝝ ⁊ oim volūtarie motiuaꝝ ꝓpter diminutionē spirituū in cerebro: ⁊ defectum emanationis ipsorū ad organa sensus ⁊ motus. Vigilia vero est exercitium virtū predictarum propter causam cōtrariam. ¶ Immutant autem corpus per se ⁊ per accidens. Somnus enim sm medicū per se calefacit ꝓfunda corporis velut viscera ⁊ loca prime ac secūde digestionis. superficiem aūt corporis ⁊ extrema in frigidat. Nā calor naturalis ⁊ spiritus coadunantur ex regimine nature circa partes predictas propter digestionem cibi ⁊ ideo etiā tunc in cerebro valde diminuitur eorum presentia. propter quod dormientibus ⁊ maxime in frigido aere plura operimenta sunt necessaria q̄s si vigilarent. ꝓpterea sub diuo dormientes celeriter incurrunt capitis reumatismos ⁊ morbos q̄ ad eos sequuntur vt sunt pleuresis et peripleumonia ⁊ squinantia ⁊c. Humectat enim membra precipue interiora condensatis vaporibus resolutis a nutriēte: deinde reflexis ad membra. Proinde si prolixus intantū fuerit vt moderatam transgrediatur mensuram: multiplicat reumatismos ⁊ egritudines humorales. vt apoplexiam: litargiam. molliciem neruoꝝ. torporem ⁊ similia. maxime retentis superfluitatibus humidis vsine meatuū ⁊ simultum: que opz expleto moderato somno expelli a corpore. Effectus autem calefactionis ⁊ humectationis interiorum est inequalis propter diuersam formā decumbentis. Nam coꝝ viscera maxime calefiūt. ⁊ amplius eparā supra latus epatis dormiunt. similiter eis manifestus accidit litargia ⁊ nocumentū memorie ac neruoꝝ q̄ supra dorsum ⁊ occiput dormiūt resupini: cū coartate humiditates directi⁹ illuc fluāt: ⁊ silr accidit ceteris mēbris in alijs decūbēdi figuris. ¶ Vigilia vero ꝓtractū operat. nā ꝓfunda infrigidat ⁊ exiccat mouēdo cunctas exalationes ad superficiem unde calefacit eā nec tū hūectat exhalato vapore. ¶ Per accidēs aūt ⁊ interiora ⁊ exteriora p̄fit pluribus modis ⁊ alr q̄ dictū sit immutare. Somnus aūt maxime prolixus in corporibus: quoꝝ viscera multo abundant flegmate precipue vitreo vel acido interiora infrigidat dissoluto flegmate ad mēbra debilia fluente. ⁊ iterum etiam suffocato calore naturali ꝓpter superfluitatū coartationē. quare interdū causat paralysim ⁊ torturam nauseam ⁊ abominationem ⁊ infrigidationem stomachi ⁊ silia. Si vero coleric⁹ humor abūdet ibi multiplicato fumo colerico dolor causabit capitis. ⁊ vultus calor ad speciem cole declinabit. talis autem tm moderata vigilia calefacit interius feruore colerico.

¶ De inanitiōe ⁊ repletione. Cap. lxxiij.

INanitio ⁊ repletio et in toto et in pte immutāt corpus. Est autem inanitio sm medicū euacuatio cuiuslibet expellibilis rei a corpore

Repletio vero est retẽtio eius in corpore. Expellibiliũ aũt ꝙ retentibiliũ quedam sunt vniuersalia. quedã vero particularia. Uniuersalia vero sunt quecunq; omnibus mẽbris corporis cõmunia sunt sicut sanguis ꝙ aquositas ei⁹ ꝙ oẽs humores cõmixti cũ eo. Particularia vero sunt que tantuꝫ aliquibus mẽbris cõueniunt sicut mucus naribus ꝙ palato: salina oculis: creatus pectoris: feces ciborũ intestinis: vrina renibus ꝙ vesice: co. calli cellis. ꝙ melia splen: ꝙ sperma testiculis: lac mamillis: ꝙ emoroide ano: ꝙ mẽstrua matrici. que igitur vniuersalia sunt manifeste immutant totum corpus que vero particularia principaliter immutãt mẽbra quib⁹ cõueniunt ꝙ secũdaria colligata. ¶ Immutãt aũt inanitio ꝙ repletio quãtitate ꝙ tempore ꝙ mõ. Nam si aliquid expellaꝫ a corpore qñ ꝙ quãtum natura mẽbri vel totius corporis indiget ꝙ per regiones cõueniẽtes corpus quidem alleuiat ꝙ virtutes mẽbrorũ grauãtis, oneris deposita sarcina cõfortat ad actiones perfectius ꝙ liberius exercendas. Similiter si retineãtur quando ꝙ quantũ ꝙ qualiter etiam natura indiget. certum est id prodesse ad robur corporis ꝙ ad actiones perficiẽdas. ℞ si quãdo corpus nõ indiget aut plus ꝙ indigeat vel aliter: vt si stercus per os expelleꝫ, id fiat certũ est ꝙ membra leduntur ꝙ eorum virtutes debilitantur: maxime cũ omnis inanitio fiat cũ resolutione spirituũ. Similiter autem quando preter indigentiaꝫ aliquid retinetur membra grauantur ꝙ actiones impediuntur. Ho cuius aũt effectus inanitionis ꝙ repletionis in morboruꝫ accidentibus patebit in speciali.

¶ De accidentibus animi. Cap. lxxv.

Animi accidentia pro tanto passiones cordis omnes dicũtur: qñ cor in eis primo ꝙ principaliter patit. Nolantur aũt passiones mentis non formaliter sed potius effective. Nam mẽs que fm medicos est ratio interior cognitiua nõ est subiũ passionis illius. neq; cerebriũ in quo viget p̃dicta cognitio: sꝫ ipsa cognitiua qua mẽs p certam nationẽ iudicat aliquid vtile vl̃ nociuũ causat vel efficit passionẽ in corde: ꝓpter quã mẽbra cetera corporis immutant. pinde etiã ꝓprie dicunt accidẽtia animi: cũ animus vtrãq; vim cõprehendat. s. cognitiuaꝫ interiorẽ atq; motiuã: nam ꝙ aliquis in animo dicitur meditari. ꝙ ex animo agere. Sunt igitur accidẽtia mẽtis ꝙ cordis: sed mẽtis quidem velut cause primo efficientis a parte intra: cordis aũt vt subiecti primo ꝙ principaliter patientis. ¶ Perfecta vero cõsideratio passionũ cordis vel accidẽtiũ animi cõsistit in quatuor. Primo. s. vt sciaꝫ quot sunt in numero vel fm genus vel fm speciẽ vel vtroq; modo. Secũdo qd verunq; sit. Tertio q̃s habeat causas. Quarto quos effectus imprimat corpori. ¶ De primo modo credere debet medicus naturaliter als nãli q̃ prime passiones cordis: ad quas oẽs alie reducũtur due sunt. s. delectatio et dolor. cetera enim accidẽtia vel tm̃ ad delectationẽ pertinent vt gaudiũ audacia ꝙ spes. vel ad dolorem vt tristitia timor et desperatio. Delectatio vero ꝙ dolor nõ sumunt hic fm q̃cõueniunt apprehensioni exteriors cognitiue sed interioris. Nam delectatio cõmune nomẽ est. ꝙ ad apprehensionẽ boni factam per sensus exteriores. ꝙ etiam per vires interiores. Dolor vero similiter est nomen cõmune ad apprehẽsionẽ mali factã tam exterioribus sensibus q̃ interioribus viribus. Sed delectationem causatam ab interiori apprehensione boni cõmunis vsus vocat letitiã siue gaudium. Dolorẽ vero cãtũ ab interiori apprehẽsione mali tristitiã. ¶ Multiplicatio vero ꝙ tota diuersitas accidentium animi pẽdet ex tribus reb⁹. Primo scilꝫ ex potentijs: quarum operationes exiliunt. et per respectũ ad quas differunt genere fm quã considerationẽ aliqua dicuntur conuenire concupiscibili: scꝫ amor ꝙ odiũ ꝙ desiderium ꝙ fuga vel horror ꝙ gaudiũ ꝙ tristicia. quedam vero irascitue: scꝫ spes: timor: audacia ira: Secundo vero obiectis propositis per respectum ad quẽ recipiunt specificam differentiam. Tertio ex affectibus q̃ duo sunt modi. Nam quidã sunt effectus solum pertinẽtes ad motus sicut clamare ꝙ tacere ꝙ exultare ꝙ minuadere ꝙ similia. Nullo aũt predictoruꝫ modorum considerat medicus diuersitatem istorum accidentiuꝫ: sed quantum ad potentias spectat cõuenit ad naturalem: ceteris aũt modis ad moralẽ speculatorẽ: cuius est mores cõponere et animũ ordinare ad operationem boni ciuilis ꝙ humane felicitatis. Alij vero effectus eorũ pertinent ad phisicas alterationes corporis sicut calescere aut infrigidari aut exiccari: aut tremere aut sincopizare vel fluxum pati ꝛc. Diuersitas autem surgens inter predicta accidẽtia ex parte talium accidẽtiũ attenditur solum in medico qui non cõsiderat ea nisi put sunt cause immutãtes phisice sanabile corpus inquantuꝫ tale. Ab hac autem consideratione conuenit moralem aliter distinguere ꝙ multiplicare species predictorum: ꝙ aliter medicũ. Nam medicus solum illas dicit esse species distinctas accidentium quibus manifesto corpus sensu sanabile diuersimode alteratur. ceteras vero quarũ effectus tales non sunt manifeste diuersi sub vna specie cõprehendit vel reducit ad alias. ꝓinde nõ numerat inter ea desiderium et fugã: ꝙ audaciam ꝙ spem et desperationem et amorem ꝙ odiũ aut rancorem: qui nihil aliud est q̃ odium inueteratũ. Unde etiam nomen trahit. Nam rancidũ cor interpretatur. i. antiqua melia depsanatũ. Hec enim omnia accidẽtia non immutant corpus nisi mediante ira vel gaudio vel tristitia: sicut de pluribus patet patientibus amorem heroycũ. Sunt autem accidentia quibus manifeste sanabile corpus diuersimode alteratur gaudiũ ꝙ tristitia: timor: et ira: verecũdia ꝙ angustia. ℞ Quãuis autem quidã non connumerauerint tristitiam ceteris. v. non tamen credendum est q̃ omiserint. Ideo q; crederẽt nõ esse de illis que phisice corpus immutãt: quod ex duobus patet. Primo scꝫ ex ratione sufficiẽtie quã assignant que est motus cordis q̃ est versus pectus tm̃ aut versus dorsum tm̃: aut versus vtrũq; ꝙ versus alterum paulatim aut subito. Cõstat autem q̃ in tristitia cor mouetur aliquo istorũ modorũ. Secundo quoniam in executione de ipsa faciunt mentionem: sed ideo i numeratione subticuerunt: quia cũ sit passio gaudio ꝓtraria per oppositũ potest intelligi. Sollicitudo vero siue anxietas que quidem est immoderata sollicitudo nõ cõmunerab⁹ his: tum q; nõ est passio cordis. sed quedã prouidentia tũ q; nõ immutat corpus ex se: sed ex parte vigilantie quã inducat ex vehemẽtia meditationis circa directionem agẽdorum vel ex parte timoris et diffidentie: a quibus oritur.

¶ Quid aũt vnũquodq; sit ratione diffinitiua nõ est medici: sed moralis cõsiderare: cum formaliter sint quidã motus appetitui vel passiones siue operationes appetitiue potentie. ¶ Circa tertium vero debet credere medicus q̃ due sunt in genere cause predictorũ accidentium scꝫ intrinseca ꝙ extrinseca. Extrinseca quidem est obiectum boni vel mali. licet esse in aliqua passione animi vt in ira ꝙ spe obiectũ habeat specialiter rationem ardui. tamen generaliter obiecta omnium habent rationem boni vel mali siue nociui ꝙ iuuatiui placentis aut displicẽtis: quod exteriorib⁹ occurrit sensibus. Frequẽtius autẽ ex visis ꝙ auditis mouetur animus quoniaꝫ plura placẽtia vel displicentia percipiunt his duobus sensibus q̃ ceteris. Et hinc oritur in medicina necessitas cõsiderationis diuersitatis que reperit i cãtibus aut sonis auditis ꝙ ludis ꝓspectis atq; tripudijs nam sonoꝝ diuersitas sicut ꝙ saporum diuersitati respondet complexionum. Unde melodia que fm diuersos sonos formaꝫ diuersis auditoribus redditur placens. Nõ esse idem sonus est gratus colerico vel flegmatico. quamobrẽ sonus quo proportionatur auditori sic medetur animo eius: quẽadmodũ medicina corpori proportionata medetur ei. nam in cõpluribus ea cuius sapor est stomacho gratiosior. efficatius per se innutriat ipsum. Similiter quoq; ludorũ ꝙ tripudiorum varietas sicut diuersimode mouet animũ intuentis fm diuersam eius dispositionẽ in corpore vel in mente. Nam mores ꝙ disciplina disponũt menti. ¶ Intrinseca vero cã est duplex. quarum vna habet rationẽ efficientis. scilicet omne conceptum vel imaginatuꝫ sub ratione nociui vel iuuatiui. placentis vel displicentis. quicquid enim mẽte cõcipitur sub his rationibus. Ita scilicet q̃ tale putetur esse: quãuis in re sit aliter: nihilominus mouet animum: ꝙ aliquo mõ sanabile corpus immutat. Tantã enim vim habet mouendi corpus cõiunctum forma impressa imaginationi quam estimatio iudicat esse rei vtilis vel nociue: placentis aut displicentis: q̃ nõ solum in vigilijs mouet ac vehementer immutat. sed etiã frequẽter

Passiones cordis ꝑme sunt due

Multiplicatio ꝙ diuersitas accidentiũ animi ex tribus pẽdet.

Quãdiu corpus cõsidere accidentia ai.

Rãcor odiũ inueterati

Quare accidentia corpus sanabile alterat.

Quelibet cõe accidentiũ ai.

Sonus formaꝫ diuersus

Diuersitas saporũ.

etiam frequenter in somnis. In vigilijs quidē patet taz in alienatis corporibus q̄ in corporibus sane mentis. in alienatis eñ sepius experimur q̄ patiūtur irrationabiles erubescentias ⁊ timores ⁊ audacias atq; tristitias. Nam melancolicus qui existimabat se dentem habere prominentē exterius vt deus apu quotienscūq; videbat se ab alijs intuen ⁊ intuentes eū ad inuicē colloqui existimans de mōstruositate sui dēti eos habere sermonem erubescebat et rubore perfundebak. Qui vero existimabat se pedes habere vitreos nullaten⁹ audebat pervias calculosas ⁊ lapidosas deābulare. sed semper timebat huiusmodi calles. Ecōtra vero qui existimabat se habere ferreos pedes. nō audebat currere supra rupes ⁊ saltare etiā super lapides. Qui vero existimabat matrem suā obijsse propter partū ipsius frequenter gemens ⁊ tristis lachrymabatur: infinita simulia causat falsa extimatio. Qui vero sane mentis existūt propter extimationem similia patiūtur. Nam qui securus incedit aut forte currit supra latera trabe in solo posita. si supra eandē in alto sitam incessert accidit vt timore concussus tremendo deficiat ab incessu: q; casum imaginatur et oīno existimat sibi superuenire. In somnis autem ptz hoc in his qui exercent in eis opera vigilantium ⁊ multi comperti sunt lachrymari fortiter ⁊ ridere propter imaginata et extimata in somnis. et quidam tam tāto timore fuit p̄ssus in somno q̄ dum somniaret in tantū alteratum est corpus vt eius pili canescerent. Alia vero cā intrinseca rationem habet disponentiū ad generationem talium accidentium: ⁊ est duplex. quarū vna est dispositio instrumentoū anime vel nature. secunda vero est ipsum accidens animi.

Dispositio īstrumētoū ad generationē accidentiū animi recipiūtur.

Quod est quedā operatio spiritualis virtutis sm medicū vt supra tactum est in consideratione virtutum. ¶ Dispositio vero instrumentoz anime vel nature in tribus tantū rebus naturalibus inuenitur: scilz in membris ⁊ spiritib⁹ ⁊ in sanguine. Dispositio autem membrorum preparās ad generationem accidentium animi p̄cipaliter est complexio. Diuersitas quidem cōplexionum maxime cordis inclinat ad diuersa accidentia animi sicut in signis cōplexionū docetur. ꝑterea cū membra sint instrumenta anime suevirtutis illa cū eis promptius operatur ad que ipa mēbra ex sua dispositiōe sunt ꝑna: qua rōne plato auctorizauit animam sequi cōplexionē corporis: q; vero spūs est anime vel virtutis eius quodāmodo instrumētū ⁊ diuersitas instrumēti diuersificat actiones. Ideo sicut diuersa mēbroz complexio causa est diuersoz accidentiū animi: sic ⁊ diuersa spirituum dispositio. Quēadmodū eñ carpentarius nō idez opus exercet instrumēto quadrato ⁊ triangulari vt acuto ⁊ hebeti. sic nec ala siue virtus eiusdē idem accidens operat spū caliginoso ⁊ claro aut grosso aut subtili ⁊c. ideo vere dictum est quodāmodo q̄ proprie instrumentum anime nō est nisi organum cui ⁊ ipsa immediate cōiungitur sicut forma organici corporis ⁊ potentia ipsius vt motoz immediatus. Unde immediatū instrumentum eius est membrū cetera vero que mēbra seruūt instrumenta sunt mediata. spūs enim est dispositiuus membroz sm rationem lucidi vel tpate calidi ⁊c. Unde tā cōplexionatus spūs qui ⁊ radicalis a q̄busdā medicis appellatur quā etiaz fluens habent rationē potius dispōentis instrumentū q̄ instrumēti cōplexionatus tamē q: de substātia membri est potest instrumētū verius vocari. fluens aūt si dicatur instrumentū q: corpus est per q̄s anima suas perficit opationes in corpore cōstat q̄ separatuz est ab ea nō p̄fectū saltē unmediate. ¶ Rursus tā mēbra q̄ spūs recipiūt dispositionē a sanguinis diuersitate velut a cōi materia. ꝓptereā sanguinis dispositio causa quedā est ꝓpārās ad gñationē predictoz: quā non modicū attendere dz medicus in ꝓposita materia cū per sanguinis correctionē efficacissime subueniatur necessitati sanabilis corporis in talibus accidentibus maxime cū ad correctionē sanguinis sequatur p maiorī partē correctio non solum spirituum sed membroz. Oportet igitur eū scire q̄ sanguis subtilis ⁊ clarus in substātia: tpatus vero in qualitatibus cum spūs generet splendidos atq; tpatissimos. disponit ad gaudiū magis aut minus sm maiorem aut minorē talis sanguis qualitatē: subtilis aūt ⁊ clar⁹ a dūto calid⁹ qualis est sanguis corpoz: in quibus corda dominat: cū sit velocis inflāmationis ⁊ motus disponit ad velocissimā iram modicūq; durabilem: cū oē tenue vel subtile celeriter resoluat. Si vero subtilis ⁊ clar⁹ fuerit atq; frigidus: qualis est sanguis corpoz: in q̄bus, aquositas naturalis flegmatis dñatur cū spūs ex eo generat⁹ sit modicus frigiditate, phibente gñationem ipsius: ⁊ grauis ac parū inflāmabilis propter frigiditatē ⁊ hu. ineptus est calefacere cor ad exteriora mouere. Unde non ad iram et gaudiū inclinare pōt: sz tñ ad timorē ⁊ pusillanimitatez q̄ a quibusdā vocat cordis debilitas. Sanguis autem grossus ⁊ calid⁹ si fuerit niger aut tenebrosus ⁊ inequalis grossitiei: quē cōiter turbidus appellamus qualis est sanguis corpoz: in q̄bus colera appropinquans sm adustionis dominat. disponit ad tristitiā ꝓpter tenebrositatē spirituum. ⁊ ad ipam ꝓpter caliditatē ipsoz. insuper ad pertinatiam vel ad firam iram ꝓpter eoz spissitudinem siue grossitiem qua tarde nimis forma deletur eis impressa: necnon ⁊ ipsa tarde resolutur a corpore. Si vero grossus ⁊ calidus nō tamen turbidus fuerit qualis reperitur in corporibus habē tibus cor temperatū ⁊ epar notabiliter calidum atq; siccū sed lōge amplius siccum ⁊ vtētibus dieta mediocri: vel in corpibus temperatis quoz sanguis fortī exercitio calefactus ⁊ inspissatus nōdū cepit aduri ⁊ denigrari non ad tristitiā disponit. sed ad constantē audāciā: quā quidam vocant fortitudinē cordis ⁊ ad mediocrem iram: cū eam letitia frangat: cui sunt magis proni q̄ ad tristitiā. q; si ex vehementissimis causis ira fortis excitet in eis tarde sedatur ꝓpter spissitudinem vel grossitiem predictorum. Sanguis autē grossus ⁊ frigidus non tamen turbidus qualis est in corporibus habentibus cor tēperatum ⁊ epar siccius ⁊ frigidius temperato. sed magis siccum q̄ frigidum: ⁊ vtentibus dieta generatiua de se mediocris sanguinis in omnibus accidentibus animi mediocrem reddit hominē vt nō magis pronus sit ad hoc q̄ ad illud. sed in tantū differt ab his quoz sanguis est temperatus. quoniam ex dispositione sui sanguinis hebes est ⁊ solidus. siue cōstans aut p seuerans in inchoatis propter grossitiem suoz spirituum. Si vero sanguis grossus et frigidus turbidus fuerit sicut in habentibus epar equaliter frigidius ⁊ siccius tēperato vel amplius frigidū: ⁊ vtentibus his que generāt hutusmodi sanguinem disponit ad celerem et pmanentem tristitiā ⁊ ad lētam ⁊ tardam iram sed si excitetur ex forti causa nimium perseuerat ⁊ inclinat ad odium ⁊ rancorem. firmitudo tamen ire istoz minor est q̄ in habentibus grossum et turbidū atq; caliduz sanguinem: sed maior q̄ in habentibus ipsum subtilem propter quod naturaliter odium generatur et inueteratur in istis. ¶ De ipsis autem accidentibus animi est sciendū q̄ vnum quodq; si frequenter introducit promptitudinem ad generationem ipsius quēad modum in capitulo de consuetudine patebit sufficienter.

¶ Sz circa quartū expedit medico diligenter exercere: scz vt aduertat quos effectus imprimat sanabili corpori cum ab eis fortissimas immutationes suscipiat: quibus interdum habita sanitas manifeste corrumpitur: et interdum amissa celeriter restauratur expulso morbo beneficio accidentis. Inter ea quidem que subito ⁊ fortiter totū corpus immutāt post aerem tenēt secundū gradū animi accidentia. Sed quoniā ad esse predictorum accidentium duo cō currunt vt supra dictū est: scz extimatio iudicans aliquid esse vtile vel nociū: aut placens aut displicēs: ipsa passio cordis cū vtrum: q̄ istoz sit causa immutationis sanabilis corporis necessariū est et vtile medico aduentionē salubrium causarum considerare qualiter ex vtra: q̄ parte membra corporis immutentur. cum autē in genere predicti accidentis p̄cedat opus estimationis tanq; opus efficientis ⁊ nuncij exīstī de bono vel malo. ideo de illis effectib⁹ prius habenda est speculatio in cōmuni. ¶ Sciendum est igitur q̄ circa immutationem in corpore factam ex vi estimationis duo considera ⁊ medicus. Primo scz ordinem immutādi. Secundo vero immutationis effectus vel impressiones ⁊ quantum ad primum cōuenit scire q̄ estimatio sm cōsiderationez medici dupliciter immutat corporis membra. q; quandoq; mediante motu ⁊ passione cordis: quādoq; vero immediate. licz enim omnis estimatio cum sit placens aut

Quos effectus imprimāt ab estimatio immutet corpus

displicens cor aliqualr moueat. scz fm rationez gaudij vel alterius passionis. tamē quia mot⁹ cordis interdum a consueto sensibiliter nō discernit. ideo tūc si aliqua manifesta immutatio fiat in aliis mēbris: medicus eā absq; passione cordis iudicat fieri: cū et⁹ passio non sit adeo manifesta q̄ puocet eū ad operādū circa cor aliter solito. tm̄ enim eius iudicia se extēdūt circa dispositiones mēbrorū quātum requirit necessitas eis subueniēdi aliquo gñe opis ordinari ad sanitatē. Ubi ergo percipitur sensibiliter timorē aut tristitiam ⁊ ceteras passiones ab estimatione ꝓcedere. cōuenienter dicit alia membra corporis tā extrema vt vultus ⁊ man⁹ ⁊ pedes q̄s media sicut intestina ⁊ stomachus immutari mediāte passiōe ipsi⁹ cordis: sed cū passiones eius immanifeste fuerint sufficit ꝓposito suo dicere q̄ absq; passione cordis alia mēbra estimatio immutauit. Quēadmodū dicit in illis qui ad hiatū ꝓuocant vel ad mingēdū vel ad vomēdum vel ad coeundū q̄s talia cernūt fieri: vel contemplantur in imaginib⁹ exterioꝛ⁹ quas hūana curiositas crebro perfigurat in parietib⁹ ⁊ colūnis ⁊ tectis: vel q̄s solum in mēte talia speculātur: ad quos act⁹ celeriter mouent dispositi q̄s sub rōne placētis aut displicētis eos imaginātur. sicut em̄ organa gñationis ꝓparant ad coitū q̄s delectabiliter estimatur de fito intuitu mentis circa delectationis placētiā. similiter q̄s q̄s aliq̄d putet abhoīabile sumendū per os tūc estimatiua iudicāte cōferēs esse q̄ repellatur stomachus ꝓtinus nauseabit tāq; ꝓuocatus ad repellendū ꝑcipue cū aliq̄d cōueniēs ad expellendū q̄s in se cōtinet tunc titillat in ipso. Par quoq; iudiciū est in ceteris accidentib⁹ vt in oscitatiōe ⁊ spandidatiōe. Nā in quib⁹ laterti mandibularū aut brachioꝛū aut crurū abūdāt fumis aut grossis vaporib⁹ leui estimatiōe ꝓuocant in eis oscitatio ⁊ spandidatio. Non solū aūt estimationis impressio taliter manifestatur in corpe estimantis: sed etiā in deciso ⁊ ꝓpagato ab eo fm maiorem ⁊ minorē dispositionē ipsius: nā si sit in corpore eius aliqua dispositio ad fedam figuram generati vel generandi: tunc si tempore generationis vel in ipsa cōmutatione carnali mens et⁹ attente circa fedas occupetur figuras erit in gñato fedissima: vel contrariū in contrariis. perscrutari vero rationem huius altissimum est: nec pertinet medico sed sufficit ei credere q̄ spirit⁹ est ⁊ receptiuus ⁊ delatiuus formarū que licet in eo sensibiles nō existāt: in corporibus tamen aut membris dispositis faciunt sensibilem impressionem sicut aer. nam insensibiliter recipit ⁊ fert species quas per speculum visui representat. in spiritu quoq; velat in aere species ab estimatiua ꝓcedens multiplicatur. ¶ Cum igitur tali specie informatus femina copulet̄ aut mēbro superuenit vtrobiq; fm exigentiam sue informationis virtutem operantē inclinat: scz formatiuam in semine: regitiuam aut̄ in membris. ⁊ ex hac consideratione tenetur medicus: Gal. testante nocuas estimatiōes egri falsificare cū ingenio ⁊ cautela. scz vt eger ab eo subtiliter deceptus atq; latenter ad cōferentē estimationē mutetur. nā si fraudē aduerteret: q̄uis esset salubris: nihilomin⁹ aut contemneret medicū aut nō persuaderetur ab eo vel et⁹ ministris. De his vero tam plen⁹ est tractatuz in ꝯsideratione particulari de patientibus mēbris corruptionez. ¶ De effectib⁹ autem ab estimatione causatis. Sciendum est q̄ in genere duo sunt: quoꝝ primus est alteratio membroꝝ. secūdus fo qualitas opationis. Alterat enim mēbra non solū in qualitatibus primis sed etiam in secundis. nam aliqua ꝓpter estimationem calefiunt: aliqua ⁊ frigidant ⁊c. q̄dam vero colorāt̄: quedā discolorantur. que quidē alterationes manifestissime sunt in timore ⁊ verecundia ⁊ ira ⁊ ceteris passionibus cordis. Operationes quoq; membroꝝ qualificat. id est aliqualiter immutat. ⁊ hic effectus manifestatur principaliter in motu cordis. secundo vero in motu ⁊ ceteris operationib⁹ aliorū membroꝝ. nam ꝓportionaliter cordi mouentur fm maiorem ⁊ minorē dispositionem ipsoꝝ. In passionibus enim cordis fm exigentiā immutationis ipsius totū immutatur corpus. cum enim toti⁹ disponat. immutare em̄ totuz p cōsequēs immutatur. Duas igit patiuntur immutationes mēbra quecunq; ab estimatione mutantur siue ab accidentibus anim⁹: quarum vna est alterari fm qualitates. Alia vero est immutari fm opationes

De effectibus cāris ab estimatione.

Licet interdū altera istarū sit tm̄ in aliquib⁹ manifesta q̄s q̄s fo vtraq; et vt sit clarior doctrina ponatur generaliter exēplū in corde. Supponatur em̄ q̄ forma per estimationē appreh̄ēsa fm exigētiā sui cor faciat moueri localiter: vt q̄ sub rōne cōferētis apprehēditur dilatādo. Que fo sub ratione oppositi cōstringendo. Tūc vlterius est sciendum q̄ alteratio cordis in qualibet eius passiōe partim precedit. Partim vero sequit illos motus. Cū em̄ operatio membri alicuius nō mutetur a solito cursu nisi ꝓpter mutationē facta in ipso mēbro: necesse est quotiēscunq; mouetur cor aliqualiter ꝓter solitum: vt primo alteretur qualitatib⁹ illis quibus maxime disponitur ad hmōi motus locales. Hec fo sunt caliditas ⁊ frigiditas. illa nāq; p se principium est dilatatiōis: hec aūt cōstrictionis. Si ergo dilatatio vel constrictio mutet a solito cursu. Necesse est primo cor calescere vel infrigidari. Et hoc intendit philosophus q̄n dicit q̄ alteratis organis motus fit aliquo modo. Hoc aūt qualiter cōtingat nō est medici perscrutari: sed sufficit ei credere q̄ hec alteratio ꝓuenit a duob⁹ principiis. Primo quidē a vi specie cōcepte. Nā vt ait philosoph⁹ tales spēs vim habēt alterandi ꝓportionaliter rei cuius existit imago: vt species ignis calefaciēdi. ⁊ species nius infrigidādi. Species aūt viuendi viuificandi ⁊ per cōsequēs calefaciendi. Species autē mortui vel mortificati mortificādi ⁊ per cōsequens infrigidādi. Si vero ꝯcurrant species rerū oppositarū virū manifestabit solū impressio dominātis. s. illius ad quā imaginatio vel estimatio figit: vel si ex igne aliquis mot cōceperit. multo plus species mouētis infrigidabit q̄s calefacere posset species ignis. Secūda causa est: q̄a cum inter cetera corpis animati spiritus promptissimus sit moueri. Primo quidē in corde mouet localiter. s. expansione ⁊ retractione spiritus radicalis seu cōplātatus: vt ait philosoph⁹. hic em̄ cū sit de essentia organi corporalia ꝓtinus imediate quo moto ꝑ ter solitū exit apprehensi cor alterat. ⁊ simili modo mouetur localr. Nā retracto spiritu predicto inter cordis substantiā cor infrigidat atq; constringit. Expāso vero per eādem calefit ⁊ dilatatur. Ad motū aūt cordis ꝓportionaliter seqūtur motus spūs fluentis ⁊ tandē humoꝝ. nam sanguis sequitur motū spirituū ex quoꝝ fluxu ⁊ refluxu ad cor oritur alteratio q̄ sequitur motū cordis. nō em̄ est possibile q̄ alteratio q̄ causatur ex accessu ⁊ recessu spūs fluētis precedat motū cordis in accidentibus animi. cum naturaliter motus cordis precedat gñationez ipsius. Rursus q̄s nutrimētalis humiditas in dilatione mēbri ꝓpik et per cōstrictionem exprimitur: inde per hos motus aduenit cordi mutatio in humiditate ⁊ siccitate ꝓter humiditatem ⁊ siccitatē q̄ frigiditas ⁊ caliditas introducūt. ꝓportionabiliter aūt in ceteris mēbris erit iudiciū simile. His ergo ꝑspectis in generali tam specialiter cōtemplandū est qualiter immutet vnūquodq; ꝑdictoꝝ accidētiū cor ⁊ corpus. Scīē dū est igitur q̄ in gaudio puro cor dilatatur: ⁊ naturalis calor aut spiritus quasi ad exteriora diffunditur. non em̄ credendum est vt in ipso natura spūs ⁊ calorem emittat a corpore sicut vulgares medici somniant. Nā vniuscuiusq; corporis natura siu subiecti cōseruationē intēdit. Corpus autem animati naturali calore ⁊ spiritu conseruatur ⁊ ꝓficat. Unde stultum est opinari q̄ ipa q̄ā eterna sapientia limitauit in regimine corporis thesaurū sue perfectionis conetur effundere. Sed cum apprehensum rōnem habeat cōferentis ⁊ delectabilis mouetur primū mobile corporis ⁊ per cōsequens cetera proportionaliter fm formam occurrendi ⁊ appropinquandi rei: que talis extimatur videlz dilatatione et extensione. quapropter natura intenta preparare corporis partes ad delectabilē extensionem specialiter organa sensus ⁊ motus influit abūdanter eisdē a corde naturalem claritatem ⁊ spiritus quibus ⁊ membra huiusmodi delectantur ⁊ extēdūtur. Sanguis quoq; purus in tali apprehensione ad cor mouet ⁊ ad cetera membra. tum q̄ solum est cōueniens humor ad delectabilē extensionem. tum etiam per restaurationē spirituū in corde: cuz ex diffusione ipsoꝝ euacuetur. ¶ Quoniaz igitur mēbra humiditate pueri sanguinis imbuūtur dilatatione ꝓparāte capacitatem ⁊ copiosis infunduntur spiritibus: ideo per se gaudiuz moderatum et impinguare et digestiuaz confortare censetur.

immoderatum

immoderatū vero p accidēs sicut nimio motu exultationis vl' postpositiōe cibi causat interdū oppositū. Rursus vero quontā in gaudio vel delitijs nō fit mot' ad pellendum apprehensum: sed ad cōquiescendum in eo ⁊ recipiendū dilectabile. ideo mot' spirituū ad exteriora nō est impetuosus et subit': quontā suauitati atq; delectationi repugnat: sed lenis est ⁊ suauis ⁊ paulatinus. lenis quidē ꝓpter temperiem eius quod mouetur scilicet spirit' quē nulla cholera inflāmauit sicut ira. Paulatinus aūt ꝓpter finē predictum. Jā igitur ex his patet q̄ quia cor abundanter influēdo ceteris ⁊ maxime supradictis seipsum manit: ideo dicuntur in gaudio interiora frigescere ⁊ exteriora calescere temperato seu naturali calore: sed tamē verū est q̄ a toto fit resolutio multa spirituum q̄n ab organis dilatatis ⁊ quasi aptis faciliter spirāt: ⁊ hec est vna de causis ꝓpter quas debilitat vires delectatio ꝓtracta seu gaudiū. ¶ Patet etiā ex predictis q̄ omni gaudio: sez tam moderato q̄ immoderato cōmunis effectus est infrigidare paulatim cor ⁊ ipsum etiam dilatare. si tamē fuerit immoderatū possibile est vt infrigidatio cordis ⁊ dilatatio syncopim aut mortē inducāt. Jnanito enim corde spiritibus ⁊ naturali calore syncopis introducitur. corrupta vero naturali cōplexione cordis aut cōpositione mortis necessario sequitur. Hec aūt maxime conueniunt habētibus cor marciduz ⁊ paucitatem sanguinis et spirituum velut in senibus ⁊ decrepitis atq; cōualescentibus quādo magnum ac vehemens delectabile percipiunt subito. Nā intantū cor dilatatur: vt ille modicus thesaur' caloris naturalis ⁊ spirituum exhalādo celeriter resoluat: q̄ cū substantialis hūiditas cordis in eis ꝓ senectute vel longa egritudine sit valde cōsumpta: nequit in eo vitifica complexio aliquādiu seruari sine beneficio fluētio caloris ⁊ humiditatis: quod a spiritib' datur et sanguine: sicut in plāris arefactis ⁊ tabescētibus ꝓ vetustate: quapropter cum cor ꝓ sui debilitate nō possit reparare deperditū cooperante pauperie sanguinis amittit id paruz q̄d de tota lantitudine vitifice cōplexionis sibi remāserat. ⁊ ideo nō soluz ad tempus cessat a manifestis operibus vite sicut est in syncopi: sed totaliter vita pūnat. potest etiā in simili casu ꝓ nimia delectatiōe ⁊ immoderato gaudio solui ⁊ rūpi solutio cordis vt cōpertum est in quibusdā. ¶ Tristitia ꝓ quē opponit gaudio corpus immutat opposito modo: nō tamen calefacit interiora. Est enim obiectū tristitie malum ꝓpium siue sit existēs siue etiam sit apparens: aut putatiuum sicut accidit inuidis qui bonū alterius malū proprium esse putāt: ⁊ quocūq; modo sit semper percipitur sub ratione damni vel damnum causantis. quoniā est de bono amisso quod est dānum vel malum presens siue cōtinuētū ⁊ in hoc differt a malo q̄ est ꝓpue timoris obiectum. Haz hoc habet rationem periculi vel vite periclū inferētis qualia sunt terribilia propter: quia mortez minantur vel aliq̄ malum: quod est via in mortem. Unde omne terribile dicitur per relationem ad mortem que est omniuz terribiliū vltimuz. Differt aūt ab eo quantum ad modum cōcipiendi. nam in tristitia cōcipitur maluz sine spe fugiēdi: quia concipitur vt cōiunctum. ⁊ ideo tristitiam non comitatur appetitus fugiendi: sed in timore: q̄ ꝓcipitur adhuc vt separatuz propinquū vel longinquuz. Jdeo appetitum excitat fugiēdi fm plus ⁊ min⁹. In ira vero cōcipit cum spe repellendi quontam concipitur vt illatum a minori vel etiā pari. et propter hoc iram concomitatur appetitus vindicte. Cum igitur in tristitia concipiatur malum sine aliqua spe vitandi fugiendo vel repellendo seu impugnando: simplex odiū illius causatur in animo. Propterea ꝓceptus est paulatim ⁊ absq; impetu cor ꝓstringit. Et ideo prohibet in eo sufficiētem generationem spirituum ⁊ per consequens sufficientem diffusionem eorum et sanguinis in ceteris membris. Et ideirco non solum exteriora: sed etiaz interiora infrigidantur maxime cum cetera membra cordis imitentur constrictiones. Cum igitur per eandem non solum prohibeatur in corde ac membris ceteris receptio nutrimēti: sz etiam causet recepti impressio. Proinde tristitia vehemēter cricat cor ⁊ cetera membra: maxime cuz diminutio spirituum ⁊ frigiditas introducta prohibeat nutrimenti cōcoctionem. Ad frigiditatem autem ⁊ sic. membrorum sequitur ingrossatio sanguinis: que nō modicū ꝓhibet membra sufficiēter nutriri: ⁊ melācholie multiplicatio. Extricat aūt tristitia fortius q̄ infrigidat. q̄n per se nō infrigidat nisi solū vnico modo. i. ꝓhibēdo generationē sufficientē spūum. Extricat aūt plurib' modis. s. ꝓhibēdo receptionē alimēti ⁊ exp̄mēdo receptū. ⁊ item coarctatiōe fumoz q̄ rōne ꝓclusionis supcalescūt ⁊ acuunt: q̄bus oīb' ꝓcurrēt' ethicā tristitia causat celerrime: talē etiā fumoz ꝓclusio magnas generat exflatiōes i tristib': ex interuallis ꝓcessus ꝓpter cordis cōstrictionē. ¶ Ex p̄dictis igit iā p̄z rō ꝓpter quā consumptionē corpis ⁊ vigilias causat tristitia: p̄z et q̄ cuz sit ei' cā vel obiectū malū ꝓiunctū seu p̄ns plus aliis nocuus accidēt' grauat animū cū ex malo presenti ⁊ tā illato fortior fiat ipressio. ⁊ ideo etiā cōsequēter pl⁹ ceteris ledit corpus vt plurimū. ¶ Dicūt aūt accidētia absolute nociua illa q̄ ex natura speciei repugnāt vitali actioni. s. dilatationi moderate ipius cordis ⁊ diffusioni spūs ⁊ sanguis vitalis in mēbra sicut tristitia ⁊ timor et desperatio. Accidētia ꝓo q̄ fm speciē siue motionis nō repugnant actioni vitali non dicūtur absolute nociua: ꝛ fm qd. s. fm mensuram quādaz mot' cordis vt gaudiū ꝓpter immoderatā dilatationē. Jraꝓpter frequētiā mot' eius: et cum qua cōcantur vel sequunt eā. Nā in ipa ꝓtervehemētē appetitū vindicte cholericus sanguis mouet ad cor vt ipsum inflāmet ac spirit' ad audaciā inuadēdi: quo supcalefacto necesse est dilatari frequētius solito: ac totum corpus maxime circa exteriora cū impetu calefieri: cū spūs ad illas partes ex appetitu inuadēdi subito mouean'. cor etiā exiccatur ex frequētia sui motus ⁊ supcalefactione: ꝛ minus q̄ in tristitia. Jn timore quoq; sanguis ⁊ spūs a corde fugiūt ⁊ ipsum cor fortiter constringit atq; subito ꝓpter fortē ⁊ subitū fugiendi appetitū: quē parit spes euadendi: nec estimandū est vt tūc natura deleget ad cor spūs cū hoc repugnet desiderio fugiēdi immo vt ad hoc disponat ab eo recedāt. ⁊ huⁱ⁹ signū ē q̄n in timētib' cor tremit: vox ⁊ āhelit' minuunt vl' auferunt: ⁊ ipse etiā anhelitus rarus efficit: q̄ pculdubio causant ex diminuto calore circa regionē cordis. q̄ ꝓtz ex rationē cōceptus. malū esh in timore concipit vt repugnās vel corruptiuū nature. ⁊ p hoc differt a malo tristitie: q̄n illō cōcipitur cū imaginatiōe defectus virtutis: ꝛ in timore sanguis ⁊ spūs a corde fugunt: q̄ oino diffidit de ꝓpria virib' nō sperans se posse resistere: ꝛ imaginat vel estimat fugiendo se posse euadere. ⁊ ideo fm rationē conceptus calor ⁊ spiritus retrahūtur ab exterioꝛib' ad interiora: nō tamē versus cor: immo a corde ad inferiora mouentur sez versus intestina: tuz propter imaginationē defectus virtutis in corde: tū etiaz propter appetitū fugiendi taliter: vt nullo modo possit obuiare concepto malo. ⁊ ideo se profundant in mēbris que nec motu processiuo nec dilatationi se disponere possunt ad obuiādum terribili: qualia sunt mēbra que in inferioꝛi clibano cōtinētur. ꝓpterea testatur philosophus in libro de ꝓbleumatib'. q̄ in timentibus vēter dissoluitur dissolutiōe hu. facta circa intestina ꝓpter coarctationē cal. ⁊ spirituum in eisdē locis: disponit etiam ad defectiōnē spirituum eorū ingrossatio ⁊ grauedo: inā ad cordis cōstrictionem sequitur infrigidatio eius ⁊ totius corpis et diminuta generatione caloris atq; spirituum: intātum aūt vt in quibusdā extinguatur vel appropinquet extinctiōi. Jn dispositis etiā sicut in habētib' cor valde frigidum ⁊ inopes spiritibus innata complexione vel senio vel prolixa egritudine penitus extinguitur: ita q̄ ex vehemētia timoris in talibus syncopis ⁊ mors sequitur corrupta cordis ꝓpriōe vt supra dictum fuit in gaudio. ¶ Anguistia vero ⁊ verecūdia sunt passiones cordis: in quibus mouentur spiritus ⁊ humores ad oppositas partes scilicet nūc ad interiora nūc ad exteriora. Jn anguistia quidem qua partim tristitia qūo impartim ira laborat animus: ⁊ proinde consequenter: q̄ cor mutentur nimis laborat oppositis motibus nimium extricatur. ⁊ cuz corpus motu ire calescat celeriter post anguistiam introducitur ethica: maxime in dispositis. patet etiam cur ceteris anguistia plus vigilias excitet quod maxime fit quādo habet ortū exteriorem mali futuri. nam talem anguistiam concomitatur solicitudo virandi futurum malum. ⁊ per cōsequens vigiliarū instantiam. ⁊ etiam propter hanc rationem dixe-

Gaudiū sine debitū fm optimum modū impedit.

Ira tristitia lesionat corpus ⁊ timor.

Que accidētia animi absolute nociua dicātur.

Angustia ⁊ verecūdia

runt quidā q̄ tristitia de futuro facit hominem vigilare: t que de preterito facit dormire quoniam hoc sine solicitudine est t sine timore: t ita ꝓpter obiectū lesionis preteritum. Unde ꝓpter ꝓceptum euasionis a nocumento consolationem nō psuadet. ꝓpterea inquietātur spiritus t somnus inducit. ¶ In erubescentia quoq; seu verecūdia primo mouentur spiritus t san. ad interiora propter timorem veruz: q̄ timor in eis non est de malo repugnandi appetitui animali aut voluntati. Propterea statim cōcipit spes resistendi: t quidam motus tre cōtestim sequit ad oppositum mouendo: in vtraq; enim timet malum q̄ō est turpis opinio: sz in erubescētia in ipso actu presenti. In verecundia vero ex eo q̄ iam preterijt. t ex hoc ptz ratio ꝓpter quam timentes omnino pallescunt. Nam cū malū ab eis cōcipiat vt repugnās nature cū diffidentia resistēdi omnino sanguis t spiritus ad interiora retrahunt. t tunc natura ipsorum sequit motum vel conceptū animalē: sed in veredūdia concipitur vt repugnās tantū voluntati t nō nature. quapropter natura q̄ apparet intra mouet spūs: et sanguinem ministrat cum fiducia resistēdi. et iuxta hoc ꝓportionabiliter mouet instrumenta sua. s. versus partes illas que timore discolorantur t quasi mortificantur patētius: scz ad genas t partes vultus. ¶ Postq; autem sensui manifestū est sanguinē t spūs a quibusdā mēbris recedere: ad quedam vero accedere in accidentibus animi superfluum est medico perscrutari an sic moueantur pulsi ab alijs: aut fracti ab alijs: aut vtroq; modo: vel an sponte sic moueant obedientes imperio anime. Tales etenim cōsiderationes omnino sunt inutiles operi. t ideo tam dicta gratia introductionis sufficiāt.

Tristitia ō futuro facit vigilare: de ꝑterito dormire.

¶ Sed ex predictis elucescunt tam duo que cōsiderat medicus. Primū est q̄ diuersimode cor: moueatur in accidentibus animi. Nā in gaudio paulatim dilatat: t maxime versus anteriora. ꝓ q̄ō moueri dr a medicis versus pect⁹: in tristitia ꝯo paulatiz ecōtra. s. anteriora: maxime versus dorsum: in ira vero subito versus pect⁹: in timore subito ad oppositū: in verecūdia subito ad vtrūq; in angustia vero paulatim. ¶ Secūduz est ꝺ duos corporib⁹ ꝓsint aut noceāt: nā gaudiū moderatū oibus ꝓdest in cōseruatiōe sanitatis et etiā in curatiōe morboz infrigidātiū corpus t exiccātiuz. Tristitia vero nullis ꝓdesse pōt nisi quibus immoderatuz gaudium nocuit vel nocere timet. Ira vero tantūmodo ꝓdest illis corporib⁹ q̄bus nocet superflua frigiditas t hūiditas vt somnolētis t torpidis atq; stupidis t paralysim patientib⁹ aut torturā. Timor autē prodest quibus nocet aut timet nocere temeritas: sicut in his qui patiuntur furorem maniacū. Verecūdia vero ly plus prosit ad corrigēduz animi q̄ corpis vitia sicut arrogantiā: presumptionē t imprudentiam. tū confert ictericis t paludis ac discoloratis. nocet autem patientibus guttā rosaceam. Angustia vero generaliter cunctis corporibus physice per se nocet.

¶ De rebus non naturalibus secundarijs. et primo de quatuor temporibus anni. Cap. lxxvj.

RES nō naturales secūdarie sunt quecūq; immutant corpus sanabile mediantibus principalibus supradictis. quaz primā tpō esse superius diximus. Sumitur vero tpō a medico et ꝓ ptē anni t etiā pro parte diei naturalis vt pro die vel nocte: vl pro ptē diei t noctis: t quolibet mō tpō a medico dicatur semp immutare dicit corp⁹ p se q̄ immutat tpm mediante illa re que ꝓmo t imediate informat a ptē tpis vel quā impossibile est cuitare q̄ res aer est. Uñ immutatio corpis facta rōne tpis semp cōmitat immutationē q̄ fit ab aere.

Tempꝰ quorūcūq; mō sumptū immutat corpus.

¶ In partib⁹ ergo anni t ꝓpie in hyeme aer infrigidat et corpus p se immutat a qualitatibus: q̄ tūc naturaliter regnant in aere. Uñ corpa infrigidari t reumatismis abundare ac egritudines frigidas maxime pectoris t capitis t neruoz ac extremitatū t vniuersaliter omniuz frigidoruz membroz incurrere per se cōuenit hyemi. Uer autez corpa per se in temperamēto cōseruat. Estas vero per se calefacit corpa t exiccat. t egritudines cholericas i eis multiplicat. Autumnꝰ vero infrigidat t exiccat t ſfiat egritudines melancholicas t alias multas. Et inordinati motus ac ineqles ꝓpter inordinatā t inequalem aeris dispositionē. Aer etenim p arterias vniuersas ossa mēbra ptingēs suis qualitatibus actualibus alterat ea: t quecūq; etiā ꝓtinentur in eis: quapropter humores conformes in qualitatibus aeri nō solum in suis qualitatibus vigorantur: sed etiā in substātia sua recipiūt incremēta aere disponēte chilum aut humores ceteros ad generationē ipsoz: quibus cōcurrētibus suos effectus in corpore fortius manifestant: nō soluz alterando ipsum sed etiā q: regimini nature minus obediunt: minꝰ ordinate de loco ad locū mouent: ita vt ruere videant siue reumatizare. Quz reuma sit ruinosus vel inordinatus motꝰ humoz. t ab hinc ortū habet q̄ō cōiter dr. s. q̄ humores mouent in tēporibꝰ eis similibus. ꝑ est tū sane intelligē dū sicut ex ꝓdictis elicit t in tractatu de flothobomia plenius est expressum. ¶ Iuxta igit ꝓdictā ꝓsiderationez partes diei etiaz alterant per se corpus proportionalr ꝓtibus anni. ita q̄ sex hore q̄ sunt. 3. vltime noctis t. 3. ꝓme diei cōformant veri ratione tēperamēti in q̄bus regnare dicit sanguis: cū illo tpe manifestꝰ ostendat suos effectus in corpe respectu ceterarū diei partiū. in sex autez horis que post tertiā horaz diei sequunt eadē ratiōe cholera regnat: in alijs vero sex q̄ ꝓdictis immediate succedunt simili rōne regnat melācholia: t in sequētibus flegma. Quā efficaciter autez cōtēta in mēbris iuxta suas dispositiones recipiāt impressiones qualitatū aeris testant calculosi: maxime in vesica vbi magni lapides t solidi generant. naz infrigidato aere quibuscūq; causis ossa inferiora ipsoz rigescunt frigore manifesto.

Partes diei alterāt corpus proportionalr ꝓtibus anni.

¶ Per accidens vero duplr tpō immutat corpꝰ. Uno quidem modo q̄ō effectus immutationis conuenit per accidēs aeri. Alio vero q: nō ab aere fit immutatio sz ab alijs causis in illo tpe obuiātibus corpori. Iuxta primuz igitur modum accidit vt in hyeme fortificetur calor naturalis in visceribus corpoz calidoz: maxime sanguine abundātiuz t habentiū mēbra carnosa. t per ꝓsequēs vt digestio sit ꝓfectior: color cutis in eisdem viuidior: t splēdidior: cōclusis intus spiritibus copiosis diffundētibus t illuminantibus sanguinem: ac etiaz defendētibus ipsum a cōgelatione denigrante: q̄ cōuenit frigori per se facere. Similiter cōuenit ei per accidens ratione aeris generare interdum egritudines cal. vel eisdem fortificare vel acuere coarctādo in mēbris vapores ca. et hu. qua ratione fe. de nocte molestiores sunt septus q̄ de die. Iuxta sc̄m vero modū accidit hyemi cōfortare digestionē t ad trāsmutandū grossos cibos: aut ꝓpter somnū longissimum: aut propter vsum notabilē calidorum: t ex eadē causa egritudines ca. generare. Similiter estati accidit contrarium. Nam iuxta primum modus accidit ei vt interiora corpis diminuant naturali abundent. t ꝓpterea q̄ digestio debilitetur in eis t color splendidius euanescat acute: precipue illorum qui paucitatem habent sanguinis atq; spirituum. Iuxta vero sc̄m modū accidit vt in ea generentur aut conualescant egritudines frigide propter vsum recentium fructuum vel aquaruz: vel ꝓpter raritatē aut alleuiationē operimentoz in capite vel pedibus: aut alijs ꝓtibus corporis aut humidas t reumaticas egritudines generari ꝓpter potum immoderatū: aut somnū diurnū. t sic de alijs causis. ꝑ est similibus causis contingit interdū: vt dolor capitis in die acuatur t non in nocte. In vere autem generātur plurime passiones p accidēs t q̄rum ad primuz modum nō eo q̄ aer differenter alteret hec t illa. Nā omne temperatum vniformiter operatur in omnibus membris atq; corporibus. Unde nūq; distemperantia causatur a temperamento inquantum tale. sed ideo accidit aeri temperato ipsius veris: quoniam nullas actiones corporis impedit: sed potius omnes virtutes adiuuat in agēdo bonitate sue temperiei. ꝓpterea si quis noxius humor in estate vel autūno ꝓteritis vel etiam hyeme genitus fuerit: ac in eadem insuper hyeme cōcludatur in ventosis et profundis receptaculis corporis in quibus latitat vt sopitus. Vere superueniente impedimētuz expulsiōis abscinditur. t natura tam adiuta beneficio aeris mouet superfluitates ad expellendum: ita q̄ si omnino prevalet eis p conuenientes regiones educit. propter q̄ō illo tempore plurimꝰ t bone habitudinis fluxus ventris spōtaneꝰ t salubris quolibet modo superuenit: alijs autem vomitus. In quibus vero natura est potens per minus conuenientes regiones expellit.

Tempꝰ quorūcūq; mō sumptū immutat corpus.

Tēperamentum fouet ogāa ab eis q̄ eis ꝓsunt dubiꝫ rantia.

expellit. pinde ꝙbusdā apostemata sub cute vel pustule supa cutē seu etiā scabies ⁊ quecūq; fedatiões aut infectiones cutis ⁊ carnis. ex variis humoribus et supfluitatibus generant. Iurta scōm ꝙ modus accidit vt in vere plures egritudines generētur ex aliis causis ab aere: vt alleuiatio ne operimēto: uz maxime subita: vel cursu ⁊ saltu ⁊ ceteris exercitijs modis aut ludis ad q̄ tūc potissime iuuenes dissoluūtur: vel nturientibus ad que forsitan subita fit et tortis immutatio sicut in obseruātijs ictuniorum communiū. Par est quoq; iudicium de antumno. Nam ratione aeris ⁊ aliarum causarum immutare potest corpus per accidens. Plures enim videmus maculentos et stiptica vētris quos vuarū comestio frequēs ⁊ copiosa ⁊ ipingauit et solubiles reddidit. Iz atūnus fuerit siccus ⁊ simili modo pōt in alijs effectibus perpendi eius immutatio quaz facit p accidēs.

¶ De regionibus. Cap. lxxvij.

REgio apud medicuz large sumitur p quibusdam locis inhabitatis. ad inuentionē ꝙ salubritū causaruz tam vtilis est cōsideratio regionū quātum caruz diuersitas diuersificat nobiliter ⁊ causas ⁊ corpora. ⁊ Iz ex regionū diuersitate pueniat diuersitas in omnibus reb⁹ nō naturalib⁹. manifestior tñ est in aere primo: deinde scōo in aq̄s ⁊ tertio in terrenascētib⁹ ⁊ alijs. Nam manifesta est diuersitas bonitatis ⁊ malitie in aere ⁊ i aq̄ causat eādē diuersitatez in ceteris. Et ex his oibus causat diuersitas etiā in humanis corpibus Iz cause p̄cipue sint aer ⁊ aqua: ⁊ maxime aer vt patuit supra. Etenim aer spiritib⁹: ⁊ aqua humorib⁹ in oi pte corpis cōmiscētur. quapropter ab his fortiter corpa immutātur: ⁊ ideo sunt attētius eligēda vt habeāt puritatē ⁊ ab oi aliena substātia sint imunes nisi ꝓpter necessitas medicādi velut exiccādi ⁊ mūdificādi cū salsis aq̄s: stringēdi ⁊ exiccādi cū aluminosis: ꝓsumēdi ⁊ dissoluēdi cū sulphureis: extenuādi grossities: aperiēdi opilationes: ⁊ rūpēdi calculos cū ferreis aut cupreis ⁊ sic mō de ceteris. ¶ Regionū diuersitas duplex est: naturalis. s. ⁊ accidētalis. ⁊ naturalis quidē est illa que ꝓuenit eis distātia ipsarū ad cardines celi. Proinde alia respectu alterius est ouētalis. Alia quidē occidētalis. alia meridionalis. alia septētrionalis. ⁊ hoc ſm plus ⁊ minus iurta diuersitatē q̄ in climatibus ⁊ in partib⁹ climatū reperit. Accidētalis ꝙ est q̄ ex mōtibus ⁊ aq̄s ⁊ alijs terre accidētib⁹ ꝓuenit: Iz olim diuersitas ad duas differētias reducit. s. tēperatā ⁊ distēperatā: ⁊ ꝙus regio q̄rti climatis inter habitatas regiones iudicet naturaliter tēperata ꝓpter equidistātiā eius ab extremis climatibus septētrionis et meridiei. tñ medicus hoc accipit a preambulis: Iz speculatio medicinalis effectibus docet tñ discernere tp̄ataz ab intēperata sufficiēter. maxime tñ ab his effectib⁹ q̄ sunt i corpib⁹ viuētiū: ⁊ precipue hoim manifesti. Unde regionē illā rōnabiliter asserit tēperatā in qua cuncta viuētia vtplurimū bñ p̄ficiūt ⁊ mediocria sunt i naturalib⁹ suis. marie ꝙ spēs eoz viuētū que magis appropinquāt tēperamēto: vt sunt i terrenascentibus frumentum ⁊ vua ⁊ ficus olive ⁊ amigdale: granata dulcia: borago: buglossa ⁊ his similia. In quadrupedibus ꝙ eduli arietes. In auib⁹ tota gñatio gallinarū. ⁊ sic de alijs. Sed inter cūcta viuētia clarz⁹ adhuc manifestatur in hoibus tēperies regiōis: quādo sunt mediocres in statura: ⁊ in forma decori: ⁊ in colore splendidi: ⁊ animo māsueti ac ciuiles: ⁊ in morib⁹ bone appetēciōis: et in iudicio circūspecti: ⁊ puidi: ⁊ hītes discretā audaciā: ⁊ in cunctis delictis carnalibus seruātes regulā honestatis. In leuitate vero ⁊ robore corpis sunt semp moderati. ¶ Regio ꝙ distēperata est in qua oia viuētia ꝓmuniter nō bene p̄ficiūt: Iz aliqua alia ab homine p̄ficiant excellēter ⁊ in qua hoies manifeste vtplurimū in cūctis naturalibus suis aut plurib⁹ a mediocritate recedūt. Proinde caliditas hoim habitātiuz in extremis climatib⁹ testat illoz regiones esse distēperatas. nā meridionales vtplurimum parui sunt in statura ⁊ in forma syni ⁊ in colore nigri veloces ad iraz et tarde placabiles inciuiles morib⁹: facillime apprehensionis: Iz precipites in iudicio: ⁊ habentes impetuosam audaciaz: vulnera tamē ⁊ effusionē sanguinis valde timēt. natura sibi cōscia paucitatis imprimēre timorem illum propter quod ingenijs plus q̄ bello studēt resistere suis hostibus: sunt etiā in cibo parcissimi: modicum valde comedentes. Iz frequēter. luxuriā ꝙ bestialr exercent. nec seruz nec etatē nec speciem attendentes. ⁊ fragiles quidē sunt viribus sed agiles. pinde ad cursum ⁊ saltum promptissimi ⁊ silues eq̄s habent. s. velocissimos ⁊ extenuatos acute figure ac durissime vngule ⁊ exigui pabuli. Septētrionales autē ꝓcerem staturā hebent ⁊ in vultu figura est aquilina vtplurimum ⁊ ita vt manifeste sit acutus ⁊ eminens nasus et cetere ptes oblōge. colo: valde vicinā albedini. tardi sunt ad irā. velociter placātur. elati sunt corde atq; magnanimi. caliginosam habent appēhensiuā ⁊ ꝓfusum iudiciū atq; tardum: motosam habēt audaciā: sed cuz incaluerint valde feroces vulnera ⁊ effusionem sanguinis parum aut nihil timēt: Iz putridas fe. nimis cū natura cōscia multitudinis hu. non formidet minutionem: sed ipsoz corruptionem. Uñ robore cōfidunt de hostibus triūphare. ꝓpter qō seipsos pretio cōstanter exponunt: nec studēt ingenijs aut cautelis: cibis et potib⁹ ingurgitātur assidue. Ueneris autē sequuntur leges nature carentes omnino stimulis importunis. Robustissimi quidem sunt: sed ad cursum ⁊ saltum grauissimi. similiter autem ipsoz equi qui etiā rotundi sunt in figura et valde pingues ac mollis vngule nec solido pabulo vesci possunt modico cito deficiūt. Medie vero regiones in oibus his medio modo ſm plus ⁊ minus differunt a p̄dictis quātum est de differētia naturali. ¶ Immutat autē regio corpora per se ⁊ per accidēs. ⁊ per se quidē a medico dicunt immutare nō soluz aere sed etiā aquis et nutrientibus ⁊ vniuersaliter oibus causis que naturali dote cōueniunt regioni: taliter scz q̄ impressio ab his p se facta in corpe dicitur ei conuenire per se: sed effectus qui ab alijs causatur p accidens: et effectus aliarū causarum conuenit regioni p accidens: ⁊ in naturalibus quidez per se sufficiunt exempla supradicta. In effectibus autem contra naturam exempla patebūt in regionalibus morbis. Contingit autē in regionibus morbos gñari per accidēs atq; multiplicari ratione cōsuetudinis quam habitatores obseruant intentione regiminis sanitatis. Nā in septētrionalibus valde multiplicantur morbi ex adustis humo. atq; calidis: vt lepra ⁊ herpes pipula ⁊ ignis p̄sicus ⁊ antrax ⁊ carbunculus ⁊ noli me tangere atq; mania. Nam cum intentione resistēdi frigiditati vtantur acutis immoderate tam in saporibus q̄ in ꝓditis et etiam assaturis ⁊ reb⁹ salsis humores cholerici ⁊ aduſti multiplicantur in eis. Cuncq; frigiditas regionis cōcludat eos in corpore ⁊ fumos ⁊ vapores eoz prohibeat expirare facillime generantur p̄dicti morbi circa exteriora. precipue cuz interiora sint fortia. Simili quoq; accidente meridionales colicam ex cōstipatione incurrunt. Nam cū vescant cōiter dactilis qui sunt fructus regionales ipsoz ⁊ nutriēs magis cōmune plebi superuenit eis casus ⁊ cōmotio dentium cum dactili relaxent a proprietate gingiuas. Uñ stipticis ⁊ siccis vtuntur ad obuiandū huic nocumēto: ⁊ instantū etiā vt comedāt assaturam de carnibus q̄bus nullo mō parcunt cū pingues sunt cum adhuc ex ꝓprietate sint vtiles: ⁊ simili modo alie multiplicātur in alijs. ¶ Hoc ēt aduertendum est in regionibus q̄ in tēporibus tactum est: scz q̄ interdum vna est causa cōmunis. Interdum plures et cōmunes eorū morborum qui per accidens generantur ⁊ multiplicātur in eis. Nam in septētrionalibus crapula ⁊ ingurgitatio ciborum ⁊ potuū cōmunis et sufficiēs causa est multiplicationis hydropisis ⁊ nefresis ⁊ calculi renū et vesice ac similiuz. hoc vero atq; manere in stuphis ⁊ iurta caminum ignis maxime vultu oppositio ⁊ subito egredi ad aerem excellenter frigidum cōmuniter multiplicant rubores ⁊ inuersationes palpebrarū maculas cataractas ⁊ oēs passiones humidas oculorum.

¶ De coitu. Cap. lxxviij.

COitus immutat corpus mediāte motu ⁊ unatione ⁊ accidentibus animi. si ēm moderatus fuerit vt scz ex interuallis ꝓportionatis corpi iurta cōplexionē. et etatem et regimen ⁊ ante repletionem ⁊ famem ⁊ preter infrigidationem et estuationem corporis: talis quidem coitus ad gñationem est vti-

Parmedie alterāt corpus per contum proximū p̄ximi. Temp⁹ per accidēs immutat corpus duplicit. Regionum diuersitas duplex. Tpata regio in dicione medici. Distēperata regio in dicione medici. Abere dinaliter. Septentrionales. Medie regiones. Regio immutat corpa per se ⁊ p accidens. Tēperamenta formaliter opus ⁊ ab eis i pueris distinguuntur.

lis:nec ex eo corpus leditur coeūtis. Si vero immoderat⁹ fuerit veluti laboriosus ⁊ numis frequēs q̄si coactus corp⁹ exiccat inanitione:specialiter priorā cerebri:motu vero calefacit extraneo caloꝛe:maxime coꝛ ⁊ epar ⁊ cerebrū renes ⁊ lumbos atq; iuncturas:ppter qđ etiam fumis ⁊ malis ⁊fe tidis principalia replet ac totum corpus. Similiter autez motu ⁊ inanitione atq; delectatione resoluit spirit⁹ ⁊ nāle caloꝛē ⁊ ideo tādem intrigidat ⁊ ad hoc sequūtur plurima nocumēta sicut tremoꝛ mēbroꝝ ⁊ digestionis debilitas ppter impotētiam stomachi:oculoꝝ cōsumptioꝛ: humidi tatis radicalis:visus debilitatio ⁊ multa cōsimilia. Per ac cidēs vero doloꝛ ⁊ apostematio iūcturaꝝ:vt in podagra ⁊ in cyragra debilitatio iūcturis ⁊ dissolutio humoꝝb⁹ coꝛporis. ¶ Qđ si coit⁹ fuerit nimis rarus ⁊ nā fuerit ipotēs vel remissa coarctatū spūma in valis generationis per pollutiones emittere cogitur grauedo ⁊ tristitia ⁊ perturbatio mentis aduenitant coꝛpoꝛi propter vapoꝛes coꝛruptos ad coꝛ ⁊ cerebrū vehementes ⁊ interdum vasoꝝ apostemātio.

¶ De artibus. Cap. lxxix.

ARs immutat corpus per se quātū ad medicū. ibis sine q̄bus impossibile est fieri opus artis:scz motu coꝛporis aut membroꝝ rebus ad opus con curretibus:vnde fabri ⁊ vitrarij ⁊ omnes assi dētes fornacibus ex officio suo ab igne notabiliter immu tant in manib⁹ ⁊ in vultu. Fulloneꝝ ⁊ piscatoꝛes ab aq̄s in manib⁹ ⁊ pedib⁹. inūdatoꝛes bladi ⁊ scopatoꝛes pauimēto rū ⁊ vertētes canabū ⁊ linū vēdētes ea tractātes a puluere in oculis ⁊ gutture ⁊ pulmone. Balneatoꝛes aere calido ⁊ humido in coꝛpoꝛe toto ⁊ cementarij a calce. Deauratoꝛes ab argento vino:ꝛ ita de aliis. ¶ Per accidens autem ⁊ cū his ⁊ cum aliis causis potest ars immutare sicut de tempo re dictum fuit ⁊ omnes hos effectus necesse est medicū in dagare atq; discernere fm regulas supradictas. Verbi gra tia. Notarius quidē publicus qui sub immoderata luce iugiter chartas albas vel scribēdo vel legēdo inspiciunt per se dat eis officiū incurrere visus debilitatez intempeſtiuā: sz qđ nefrelim aut velice passiones incurrant vt calculum strangurią vel dissuriam immoderata facit hoc retētio uri ne ⁊ etiam fecum:aut quia sollicitudine distracti expelere negligunt:aut quia remoti a diuersoꝛio retinere cogūtur.

¶ De ludo. Cap. lxxx.

LEdus per se immutat coꝛpus speciebus exercitij ⁊ accidentibus animi scili cet delectatione:tristitia:ira et studio:sicut i lu do scaccoꝝ ⁊ aleaꝝ ⁊ omnem quidē ludum quē sequitur amissio seu lucrū cōcomitatur timoꝛ aut spes ⁊fe quuntur letitia vel tristitia:q̄ si tantummodo ludus ad vi ctoriam fiat in quo rerū amissio nō timetur: nihilominus indignatio atq; displicētia victuz conturbant:ꝛ hiusmo di effectus manifestissimi sunt in dispositis:nā auari ⁊ cupi di si in ludo quicq; boni amiserint nō euadunt tristitiaz: iracundi vero si victi fuerint vbi propter presentiam ma ioris irasci nō audēt:saltem displicentia coꝛroduntur.

¶ De balneo. Cap. lxxxi.

BAlneū mediante aere vel aqua p se immutat. Est em balneū quoddā vapoꝛis tm sicut in so liis ⁊ vulgariter stupha vocat. Aliud ꝛo bal neum est aque solummodo sicut in tinctoꝛ pilis ⁊ fluminibus ⁊ in mari ⁊ in ceteris aquis:ꝛ vtrūq; p se im mutat q̄litatib⁹ actiuis⁹ atq; potētialib⁹. Ūñ si vapoꝛ hūi dus fuerit sicut vapoꝛ aq̄ simplicis claref acit:ratificat: diſ ſoluit:mollificat ⁊ sudoꝛez puocat acutos fumos excludit. Si vero fuerit siccus vt vapoꝛ fumi potenter exiccat ⁊ mē bra mollificata indurat. Universaliter aute ois stupha tra hit a pfundo coꝛporis ad superficiem. Balneuz autem aque dulcis ⁊ calide fm plus et min⁹ calefacit mēbra mollificat dilatationi ⁊ extēsioni ꝑparat si cōsumpta fuerint ⁊ pstricta ⁊ indurata:ꝛ insup humectādo ebetat superfluitates choleri cas ⁊ acutas q̄ in lacertis ex p̄cedēti exercitio vel egritudi ne remāserūt:oēs superfluitates nō solū cutis:sz laceroꝝ tpa te resolut. Proinde cōfractiones lassitudines atq; doloꝛes sedat. Si ꝛo frigida fuerit p se ⁊trarū opat. ppterea soluz p se cōpetit supcalefactis:quoꝝ viri⁹ resoluit:sicut febrici tibus ethicis qñ imergūtur in ea cū linteo:post aliquātulam moꝛā ipsoꝝ in balneo caludo:tā calida q̄s frigida si nō fue rit simplex sed participet mixturā rei alicuius informātis eam:vt nitri:salis:aluminis:sulfuris ⁊ ceteroꝝ mineraliuz vel plantaꝝ vel partiū aut superfluitatū aialium per se im mutabunt fm exigētiā virtutis illoꝝ. Per accidēs balneuz aque tā frigide q̄s calide coꝛpus inmutat sicut dictuz est in effectu medicine per accidens ⁊ pluribus aliis modis. spe cialiter autē patet illud ex mora ⁊ ordine balneādi. Nam si plectoꝛici balneent ante sufficientē euacuationē aut repleti cibo ante refectionē ꝑme ac scōe digestiōis:vel cōstipati ante fecū expulsionem:q̄ busdā ꝑfractio coꝛporis quibusdā doloꝛ iuncturarū aut capitis aut aggrauatio prius dolentiū:vel obfuscatio visus aut obtalmia vel surditas aut tinnitus auriū vel catarr⁹:aut opilationes aut apostemata vl etiā syncopis:pluresq; reumatice egritudines ⁊ q̄ ex fumo sitate noctue materie ac maioꝛ dissolutione q̄s ꝓsumptiōe possunt causari. Ecōtra vero si extenuati ⁊ inaniti p̄cipue famelici q̄uis balneent in aqua dulci nihilominus ficca buntur si calida vl frigida fuerint manifeste:maxime si diu permāserint tam isti q̄s supradicti. Nam si tā modica fuerit moꝛa vt solum possint superficialiter ablui et sordes deponi prodesse poterit amplius q̄s nocere. Verumtamē autem per accidens nocebit balneum propter negligentiam vitandi frigus ⁊ laborem in introitu ⁊ exitu.

Bal. accidēs nocet.

¶ De consuetudine. Cap. lxxxij.

COnsuetudo mediātibus omnibus predictis rebus immu tat coꝛpus:cuiq; sit lōgus ⁊ frequens vsus rei alicuius. cōstat q̄ effectus quē p se ipsum imprimit coꝛ poꝛi nō est nisi prompta inclinatio coꝛporis ad rem frequentatā. dū tñ vsus fuerit moderat⁹:ꝛ nō quidem est q̄n res frequētate ꝑculdubio mēbris ipsum imprimūt dispositiones q̄bus eis assimilant vel cōuenīūt ipsa mēbra. ¶ In nutriē tibus aūt ⁊ his q̄ sumūtur interi⁹ tā via cibi q̄s medicine. manifestat assimilatio:nā stomach⁹ ex frequēti et lōgo vsu pot⁹ et humectātium humid⁹ ⁊ mollis efficit atq; latus et pinde prōpt⁹ ad tolerādā multitudinē pot⁹ ⁊ humectātiū: ⁊ ad abhoꝛrendū opposita ppter dissimilitudinē ex frequē ti ꝛo vsu assaturarū ⁊ exiccātiū siccus efficit ⁊ stiptic⁹ siue cōstrictus ⁊ adunatus in partibus siue substātie ⁊ ppterea delectat in vsu taliū sibi simiū. Proinde si laxo stomacho ⁊ extenso subito aduenīat q̄ manifeste constringit ipsum ⁊ coadunat:qualia sunt sicca vel stiptica:vel stomacho sic co et constricto que manifeste relaxant ⁊ extendunt qua lia sunt humida non solum alteratione complexionis: sed etiam mutatione subita compositionis ledetur.

¶ Patet etiā p̄dicta assimilatio in medicinis assuefactis. ex q̄bus coꝛpus nulla manifesta passione vel alteratiōe tur batur quēadmodū in his q̄ ex industria vel ex coꝛruptione mētis nutriunt veneno:sicut visus est in habitatiōib⁹ no stris ꝺ quodā ex puericia tatuo:q̄ paulatiz tñ assueuit esuz aranearū vt postmodū venarec easde solicite ad edēdum.

¶ Aer siꝛ ⁊ quecūq; mediāte ipso alterant coꝛpus aliquā similitudinez sui mēbris imprimunt. ¶ Alia ꝛo dicuntur cōuenientiā quādam imprimere qñ per dispositionē quaz mēbris imprimūt ipa mēbra nō assimilant essēdē p formam cōplexionis:sed quentunt eis pro tāto:q: informātur dispo sitionibus q̄bus ꝓuenīēter inclinantur ad illas res. Verbi gratia. exercitium formaliter nulla q̄litate disponitur sed tñ cum mēbra calefaciat ⁊ a superfluitatibus emundet ⁊ spiritib⁹ faciat abundare. Certuz est q̄ talibus fiunt exercitia prōptioꝛa:cōtrariū autē imprimit assueta quies. Similiter aūt ira ⁊ patientia ⁊ timoꝛ ⁊ audacia et tristitia ⁊ letitia et cetere passiones coꝛdis in se nec frigide sunt nec calide nec sicce vel humide vel stricte vel late:sed q: coꝛ ⁊ per ꝛsus coꝛpus his calefit ⁊ infrigidat ⁊ exiccatur ⁊ humectat et dila tatur ⁊ pstringitur ⁊ hmōi dispositionibus ꝓmpte inclina tur ad passiones predictas:ideo cōuenientiam cū eis acq̄ rere ꝺr:que conuenientia non solū in coꝛde sed etiā in toto coꝛpoꝛe dupliciter introducitur scilz ex parte membroꝝ ⁊ plantaꝝ ex parte spirituū. Et ex parte mēbroꝝ adhuc dupliciter. Primo immediate:secūdo mediante humoꝛe:nam ad alte

Bal. aq̄ dulc.

Consuetudo

rationes cordis sequitur alteratio cuiuslibet membri. Cuz ño mẽbra fm q̃litates cordis alterãtur: humor: sisiuz qualitatũ multiplicak ⁊ ipsius multiplicatio fouet q̃litates predictas in corpe ⁊ in corde: et sic mutuo se fouent causando vel cõseruãdo. Ex parte vero spiritus quontã in accidẽtibus animu ipse spũs acq̃rit dispositiões: q̃bus maxime pñptus est: ⁊ etiam preparat ad illud accidens per qõ acq̃sit eas. Dispositiones autẽ acq̃rit vel ex parte virtutis vitalis aut naturalis: vel ex motu suo sicut in letitia in q̃ predicte virtutes cõfortãtur acquirit ab earum operatione tẽperamẽtum in qualitatibus et multiplicationem in quãtitate atq; cõseruationẽ in sua copia ⁊ substãtia: que omnia disponũt ad gaudium. Ex motu vero acq̃rit in gaudio rarificationẽ cũ dilatetur in eo: ad quã duo sequũtur: scilicet ꝓmptitudo ad motum propter subtiliationez substantie eius: ⁊ scõm est attractio nutrimẽti vel materie generationis ipsius: nam cum sit naturalis inclinatio corporũ ad vitandũ vacuuz accidit naturaliter: vt cum moueatur per delationẽ sui ad partem oppositam motui fue materie sequatur ipsum illa materia que trahit successiue a vasis q̃ a spiritibus euacuantur paulatim. et p̃dicta duo disponunt ad gaudium. In tristitia ño accidunt spiritui cõtraria que disponunt ad eaz vt frigiditas ⁊ ingrossatio ⁊ ita de ceteris.

¶ In aliis ño rebus nõ naturalibus ꝓuenientia pari ratione poterit assignari: ex quibus liq̃de ptz causa ꝓpter quaz assueta per se minus molestãt: sed ꝓtingit per accidẽs amplius molestare: scz propter vsum immoderatum: per quem virtus resoluit aut calor naturalis extinguitur: aut cõplexio mẽbri corrũpitur: vnde tunc prompta nõ fiunt ad vsum illaꝫ rerum: sed potius horrent eas: et ideo frequens vsus immoderati exercitij membra nõ solum inepta: sed impotentia reddit ad exercitiuz: ⁊ frequẽs vsus alicuius cibi ad nauseatiuam satietatem reddit eundẽ abhominabilez stomacho: ⁊ simili modo in ceteris rebus. ¶ Unde regula generalis est tã in potẽtijs q̃ in habitibus q̃omnis operatio cõtrariũ habens cum frequentatur reddit virtutem a qua procedit potẽtiorem ad operãdum ⁊ organũ cum quo exercetur pñpti⁹ ad eãdẽ. Dũ tñ intẽsiue vl extẽsiue nõ sit immoderata: sed q̃ ꝓportionetur virtuti atq; subiecto eius. s. organo vel spiritui. Nam si excederet videlicet intẽsiue scz per vehemẽtiam aut extẽsiue: scz per durationez temporis per accidẽs debilitaret: videlicet resoluẽdo spiritũ. Causa vero ꝓpter quã frequẽtia operationis alicuius habẽtis contrarium causat pñptitudinem ad eandem in omnibus est cõmunis: q̃ per ipsam expellitur dispositio ad contrariã ⁊ introducitur ad eã q̃ frequentatur: sicut est iam ostensum.

Regula galie.

¶ De rebus contra naturam. Cap. lxxxvij.

REs autem contra naturam est quicquid sanitati repugnat semp. Sanitas enim est natura sanabilis corporis ꝓut tale. Per hoc quidẽ quod dicitur repugnat sanitati sequatur a naturalib⁹: sed per hoc qõ additur semper distinguitur a non naturalibus. ¶ Reo autẽ contra naturam tres sunt in genere tm: nã qõ repugnat sanitati vel repugnat vt forma opposita et: ⁊ hoc est morb⁹ ⁊ vlr lapsus: vel vt introducẽs aut imprimẽs illã formã seu dispositionẽ: ⁊ hoc ẽ causa morbi vel vt effect⁹ oppositus effectui sanitatis: ⁊ hoc est accidẽs morbi. Cõtingit tñ sepe vt vnũ ⁊ idẽ sit morb⁹ ⁊ causa morbi ⁊ etiã accidẽs diuersis respectibus: naz gutture apostemato ꝓpter vulnus apostema q̃dem est accñs vulneris et morb⁹ in se: ⁊ cã opilatiõis vel coangustationis in meri vel canna. ¶ Lapsuũ ño gña tot sũt quot esse opz ea q̃ requirũtur ad sanitatẽ cũ semp sint opposita circa idẽmã p lapsuz vniuscuiusq; mẽbriꝫ põt ꝓstitui egritudo. Sũt aũt in gñe ea q̃bus sanitas integra cõsistit in vnoquoq; sanabili corpe tria. s. cõplexio cõpositio ⁊ vnitas: quoꝝ vnũquodq; si corrũpak corrũpit sanitatem: ⁊ labik corp⁹ ab ea ꝑ duos lapsuũ grad⁹ ꝑmos: quoꝝ vnus est in quo iudicio sensus manifeste leditur operatio: ⁊ talis lapsus formaliter ꝓstituit morbũ pinde corpus ⁊ mẽbra patiẽtia talẽ lapsum actu egra dñr. Alⁱ vero gradus est in quo nõdũ sensibiliter lesa est operatio mẽbri alicuius vel operationes totⁱ corpis: ꝑ tm sensibili ꝑpẽditur euidentia q̃ nõ sunt ita pfecte ⁊ moderate sicut in corpore temperato. Et hec omnia dicunk largo noie sana lapsa. In quo lapsu tãta est latitudo q̃ in tres portiões distinguitur. Nam aliqua sunt corpora tam parũ recedẽtia a tẽperamẽto: q̃ sine impressione fortiũ causarũ nõ labuntur in egritudinẽ actu: et talia quidem paruz lapsa nominank. tamen lesa sunt fm veritatẽ: licz insensibiliter sed cõmuniter largo nomine vocank absolute sana. ¶ Alia ño sunt q̃ a causis debilib⁹ celeriter cadũt in egritudines: ⁊ ꝓpue nominantur egrotatiua: quasi frequenter egrotãtia. Proinde nq; nunq; de se possunt resistere ledẽtibus causis appellata sunt a quibusdã egra simpliciter. Egra quidẽ ad differẽtiã parũ lapsorum: simpliciter ño ad differentiam egrorum in actu que dicunk egra vt nunc: nã egra simpliciter sunt que cũq; talia ex generatiõe: egra ño vt nunc. Quecũq; a causis superuenientibus post generationez facta sunt egra: et simili ratiõe dicunk corpora sana et neutra simpliciter ⁊ vt nũc: illa enim dicunk simpliciter talia: q̃m a causis inherentibus semper talia sunt: ista ño vt nũc: q; nõ sunt talia nisi ex causis in aliquo tẽpore sue durationis euentẽtibus accidentaliter: ⁊ pinde neq; semp: ex q̃bus ptz q̃m sanũ simpliciter ⁊ egrũ vt nũc: aut ecõuerso possunt ꝓcurrere nõ impl⁹ cata ꝓtradictionem: nã tale simpliciter dicitur nõ a dispositione vel habitu: sed ab innata seu naturali potẽtia vel impotẽtia q̃ semp inheret corpori radicaliter. Unde temperatus ex generatione semp habet innatã aptitudinem sanitatis: ꝫ in aliquo tempore particulari careat eius habitu propter regimẽ aut cetera corrũpentia sanitatẽ que tũc occurrerũt quẽadmodũ ecõuerso. Cholericus ex generatiõe semp quidẽ lapsus est q̃tũ ad naturalem impotentiaz sed in hyeme sanus est vt nũc: ex habitu sanitatis acquisite beneficio tẽporis: sicut aliquis ex generatiõe semper est continens. i. habẽs naturalẽ impotentiã coeundi: sed ex regimine particulari fit aliquãdo continus. ¶ Alia ño sunt corpora q̃ causis ledẽtibus medio modo resistũt: q; nec ita fortiter vt parũ lapsa: nec ita debiliter vt egrotatiua: ⁊ iõ dicũtur esse mediũ inter p̃dictaz cõparationem ad corpus pfecte sanũ ⁊ actu egrum: q; nec tñ appropinquãt ad perfecte sanũ vt parũ lapsa: nec tm ad actu egrũ vt egrotatiuũ: ⁊ iõ etiã p respectũ ad p̃dicta extrema vocank neutra fm considerationẽ expressam in tractatu de intẽtione medicorũ. nõ inquãtũ neutra per abnegationẽ extremoꝝ: ꝫ p participationẽ vtriusq;. Et hoc est tribus modis ꝫ q̃ tripliciter pñt extrema participari: q; vel participank indistincte. ⁊ tũc fit neutrũ: q̃ vere dr esse mediũ sanissimi ⁊ egerrimi corporis q; vere amplectẽt: et q̃tũ ad iudiciũ sensus habet extrema cõmixta ⁊ indistincta vl participank distincte: q̃ neq; esse nisi duobus modis. s. aut q; in diuersis ptibus corporis in eodẽ tẽpore: vel q; in eisdẽ diuersis partib⁹ corporis in diuerso tẽpore: ⁊ oẽs has differẽtias neutri considerat mediocris: q; saltem in inuentionẽ causaꝝ salubriũ tuuãt eũ quẽadmodum patebit in parte operatiua. Dia igitur p̃dicta tria corpora lapsa medic⁹ idcirco reponit sub latitudine sanitatis dicẽs ea esse in genere sana lapsa: ⁊ nõ egra q; non debẽt eis regimẽ curationis ꝫ ꝓseruatiuũ aut pseruatiuũ.

Reo cõtra nãz sũt tres ngẽe.

Lapsuũ gña sũt tria.

Corp⁹a sanitate labẽ ꝫ duos gradus

Extrema participant tripl̃r.

¶ Modi autẽ genera in cõmuni medic⁹ cõsiderat in duob⁹: scilz in causis effectiuis ⁊ in lapsuaz formis. Et q̃tũ q̃dem ad causas efficiẽtes ipsorum quinq; sunt genera scz regionales epidimiales varij ⁊ inequales. Hereditarij ⁊ contagiosi.

¶ Regionales ño sunt qui multiplicãtur in aliqua regiõe propter cõmunia ⁊ naturalia regionis q̃ sunt aer ⁊ aqua ⁊ nutrientia. Unde structura pectoris multiplicak in habitationibus quarũ aer est frigidus et siccus et borealis: et sil̃r vbi vina cõmuniter sunt acerba. Calculus ño renũ ⁊ vesice vbi aque sunt fabulose ⁊ argillose: opilatio ño splenis ⁊ epatis vbi lutose: botiũ gutturis vbi vinose. Dissenteria ño vbi salse sunt ⁊ nitrose. Lippa et obtalmia flegmatica vbi abundãtia pisciũ. Squinantia ño vbi frequẽtak esus tuberũ ⁊ fungoꝝ ⁊ sic de cõsimilibus. Dicuntur autem generari a cõmunibus causis ad differentiã diuersoꝝ ⁊ inequalium: ꝫ cũ additur a naturalibus regionis hoc fit ad differentiã duoꝝ scz epidimialium ⁊ regionaliũ p accidens.

Morbi regionales.

¶ Epidimiales ño sunt q̃ multiplicãtur ex causis accidẽtaliter corrũpentibus aerẽ vel aquas aut nutriẽtia regionis sicut cadauera ⁊ morticinia reptiliũ et vapores ipsoꝝ

Morbi epidimiales.

et nebule. Intelligitur autē epidimia superior corruptio q̄ multiplicat accidētaliū egritudinū que raro contingit in aliqua regione: iz puenire possit ex corruptione aquarū ⁊ nutrientiū sicut fructuū. Camē raro cōtingit ista corrūpi absq; cōmuni corruptiōe aeris. Potest ēē cōtingere vl casualiter vel per industriā hostium vt fons cōmunis inficiat aliquo venenoso: vel aliquod granū panthetū ab alienis regionibus asportatū sit in foueis prolixa reseruatione infectū: sed si ex nebula corrūpatur tam procedit ex aere. Dicitur aūt corruptio aeris omnis mutatio transgrediēs cursum nature in qualitatib⁹ aut substātia. In qualitatib⁹ vt sit calidior aut frigidior ⁊c. q̄ deberet ēē ꝑm naturalē exigentiaz temporis. In substantia ꝯo q̄n ꝓficit admistione vapoꝝ tendentiū ad putredinis malitiā aut vniuersitatis alicuⁱ⁹. ¶ Tertio ꝯo sūt illi q̄ ex malo regimie vniuscuiusq; causant. ⁊ ideo etiā tales dicūtur varij ⁊ inequales ad differentiā ꝓdictoꝝ. Nā regionales ⁊ epidimiales vnius speciei sunt in omnibus corporibus habitationis cuz oriātur ab vna cā cōmuni. Sz q̄ regimē vniuscuiusq; diuersum est vtplurimū a regimine alteriⁿ: idcirco morbi ex diuersitate regiminis orti sunt vtplurimū varij quo ad speciem. Nam in vno quotidiana: in alio tertiana ⁊c. Mō si fuerint eiusdē speciei vtplurimū: tū quo ad accidēna sunt inequales vel dissimiles: q̄ inequalitas nō ē ita manifesta in supradictis.

Morbi varij et inequales.

¶ Hereditarij ꝯo sunt qui ex generātib⁹ ꝓpagant in genitio ꝓpter impressionē factā in materialibus principijs generationis a corporib⁹ generantium: q̄ morbi ḡtum ad cōem experientiā sūt podagra ⁊ ptisis: ⁊ lepra ⁊ tinnea: ⁊ illa scabies quā arabeo vocāt baras: ⁊ est genⁱ⁹ ad impetiginem: ⁊ calculus renū ⁊ vesice: ⁊ vena in naturalis oculi que vocāt zebel in arabico.

Morbi hereditarij.

¶ Morbi ꝯo cōtagiosi dīr qui a cōtagio causant. Est aūt contagiū approximatio corporuz adinuicem. Et dr a con q̄ est simul ⁊ tango tangis. Unde oēs illi morbi sunt cōtagiosi q̄ corporibus imprimūtur ex approximatiōe ipsoꝝ ad corpa patientia morbos illos. Et hi cōmuniter sūt lepra: scabies: variola: ſe. pestilentiales: apostemata venenosa maxime i locis angustis: epidimia: obtalmia: ptisis ⁊ baras: ⁊ etiā scrophe: cōgelatio dentium ⁊ zebel.

Morbi contagiosi.

¶ Quātū ꝯo ad ꝓsideratiōnē ipsoꝝ lapsuū dīcitur morbⁱ⁹ in simplicē ⁊ cōpositū: ⁊ simpliciter quidē est in q̄ tantū vnus est lapsus. Cōpositus aūt in quo plures lapsus diuersarū specierū cōcurrunt. ¶ Simpliciū igit prima gña sunt tria: etenim ⁊ primū est genus morbi q̄ fit in cōplectione: ⁊ vocatur morbus cōsimilis: vl cōsimilis mēbroꝝ: qui pro tāto appropriat eis: q: totū id q̄ pertinet ad quiditatē ipsiⁱ⁹ inḡtū est morbus accipit ex ꝓpijs mēbroꝝ ꝓsimilitū: nā ⁊ ipsa q̄litas q̄ formalr ꝓstituit morbū est imediata dispositio mēbri cōsimilis: ⁊ tm ei⁹ actionē ledit imediate. ¶ Scōs vero genus morboꝝ est in cōpositione q̄ vocat officialis: appropriatur aūt officialib⁹: tū q: ipsa mala qualitas seu dispositio immediate cōuenit officiali: tū q: imediate ledit operationē: q: nō cōuenit ei nisi prout exist officiale. ¶ Tertium ꝯo est in cōtinuitate ꝓpter quam vnitas reperitur in mēbris taz officialibus q̄ cōsimilibus: ita q̄ q̄diu cōtinuitas naturalr saluat in eis tandiu etiā vnitatē habēt. Nullum ēē mēbrum cōsimile vel officiale est vere vnū. ſ. vnitate quā dz habere p nāz nisi ptes eius habuerint cōtinuitatē quā p nāle habere debēt. Quia igit vnūq̄q; mēbrū officiale vel cōsimle p suā vnitatē est vnū. Hinc est q̄ vnitas est ꝓpie quoddā cōextriseq;. Cōtinuitas vero ꝓpie nō cōuenit nisi cōsimili ⁊ nō officiali quantū officiale: nā manus nō hz cōtinuitatē in oibus partib⁹ eius inḡtū est manus. Sz q: nec in officialib⁹ nec in consimilibus corrūpitur vnitas nisi soluta ꝓtinuitate i ꝓsimilib⁹. Propterea loquendi vsus apud medicos vocate morbū cōem solutionē ꝓtinuitatis: cū tm ꝓpie sit corruptio vnitatis: ⁊ ideo aliqui vocāt solutionē cū solutione vel corruptionē singularitatis. naz per vnitatem est vnūq̄q; singulare. i. indiuisum in se. ⁊ diuisum siue distinctū ab alijs. Hoc aūt genⁱ⁹ morboꝝ iterū a medicis separat a ꝓdictis duob⁹ generibus. Itaq; nec appropriat cōsimilib⁹ nec officialib⁹: sz dr cōmunis nō ab actualitate sz a passibilitate: iz ēē semp fit morbus in aliquo consimili nō tamē semp est morbus in officiali nisi per accidēs. Tūc enim est per se morbus officialis q̄n per cuz leditur vnitas

Morbi simpliciū tria sunt genera.

Continuitas proprie nō cōuenit mēbro officiali sed consili.

Quō solutio cōtinuitatis cū tm ꝓpie sit corruptio vnitatis: ⁊ ideo aliqui vocāt solutionē cū solutione vel corruptionē singularitatis. naz per vnitatem est vnūq̄q; singulare. i. indiuisum in se. ⁊ diuisum siue distinctū ab alijs. Hoc aūt genⁱ⁹ morboꝝ iterū a medicis separat a ꝓdictis duob⁹ generibus. Itaq; nec appropriat cōsimilib⁹ nec officialib⁹: sz dr cōmunis nō ab actualitate sz a passibilitate: iz ēē semp fit morbus in aliquo consimili nō tamē semp est morbus in officiali nisi per accidēs. Tūc enim est per se morbus officialis q̄n per cuz leditur vnitas

actionis que debetur officiali per se. Si ēē aliq̄s cōsimilis incidatur nō ex toto tam ipsius cōsimilis actio nō est vna. Si ꝯo ex toto maxime transuersaliter separatur in partes tunc nō tm eius operatio: sed etiā ipsiⁿ⁹ organici nō erit vna cū corrupta sit vnitas cōpositionis eius. Jā aūt ex his pz q̄ nō dicit cōmunis a cōsideratione imediati subiecti: nec etiā ꝓsideratione eius qualitatis qua membrū fm rē informatur: q̄n hic nō est nisi vel cōplexio vel cōpositio: sed a cō sideratiōe eius q̄ fm rem cōmune est ⁊ cōsimilibus organicis ⁊ eoꝝ actionib⁹. ſ. vnitas: q̄n igitur iste morbus cōsideratur fm id q̄ in mēbris pōt ēē principium immutādi vel ledēdi actionem aliter q̄ cōplexio vel cōpositio: tūc separatur a ꝓdictis ⁊ dicit cōmunis q̄n ꝯo consideratur fm id q̄ in ipso realiter mēbrum informat: tūc medicus reponit ipsum sub genere morbi officialis: quemadmodū. G. in secūdo megathecni cuz dicit q̄ oīs morbⁱ⁹ est aut cōplexionis aut compositionis: nā solutio cōtinuitatis realr nō est nisi malitia cōpositionis vel ex ptē forme vel ex parte positionis: ⁊ vtraq; ꝓdictarum cōsiderationū indiget medicus. nā in via distinguendi genera morboꝝ necesse est ponere q̄ sint tria. q̄n diuisio actionis nec significat supra ꝓpios cōsimilitū: nec supra ꝓpios officialiuz: sz supra cōem. in cōsideratiōe ꝯo ꝑmoꝝ genez opis curatiui nō differt morbⁱ⁹ cōmunis ab officialib⁹. Prima enim opera curatiōis que tm respiciūt morbū nō sunt nisi duo. ſ. medicari ⁊ manualiter operari: applicatio aūt medicinaruz per se ordinat ad correctiōez cōplexionis. manualis aūt opatio ad correctiones solutiōis cōtinuitatis ⁊ morboꝝ officialiū fm q̄ ambo largo modo sunt malitia cōpositionis. Iterū etiā q̄n opⁱ⁹ curationis variat ḡtum ad omne regimē. nō solum ex ptē forme ipsiⁿ⁹ morbi: sed et etiā ex ptē subiecti immediati eiⁿ: ꝓpterea medicus interdū differētiā morbi accipit a subiecto immediato: ⁊ fm hanc considerationē q̄n reponit solutionē continuitatis sub morbo cōsimili quēadmodū. G. in parte prima de morbo ⁊ accidēti vbi de morbis agit cōpositis: semper enim subiectū immediatū eius est mēbrum ꝓsimile vt caro aut os ⁊ neruus ⁊c. sic ergo patet qualiter interdū dicitur precise consimilis interduz officialis: ⁊ interdū ab vtroq; separatur sicut morbi genus aliud ab eis ⁊ cōmunis tunc appellatur. ¶ Est igitur morbus ꝓsimilis malitia cōplexiōis sensibilⁱ ⁊ immediate ledens operationem membri cōsimilis in quo est: consimilium aūt ⁊ etiam quotūcunq; aliozꝝ morboꝝ diuersitatem in tot rebus ⁊ tot modis ꝓsiderat medicus quot sunt ⁊ quib⁹ morbi sanatio variari pōt. Nam cum cognitio morborum queratur a medico ꝓpter ingenium sanitatis tm ab eo debet extēdi ḡtū est necessariū ad inueniēdū formam recte sanationis: et ū ad cognoscēdū perfecte discrasias: nō sufficit medico soluz nosse: q: hec est ca. ⁊ illa frigida: q̄n in eadē specie discrasie ḡtum ad qualitatē reperit multa diuersitas ꝓpter quā necesse est vt variet aliqualiter opus sanationis. Huius aūt gratia ponem⁹ exemplū in discrasia ca. Iz ēē in omni tali sit necessariū infrigidantibus vti. Tamen cū cōplexio intēsior fuerit i vno subiecto q̄z in alio necesse est vt infrigidās intēsius applicetur vni q̄z alij ⁊ in eodem etiā corpore posito ꝙ hic cerebrum ibi epar aut hic caro: et ibi os paterent discrasiam ca. in eodem gra. nō tamen eisdem et eque infrigidantibus vtrobiq; cōueniet vti nec eodē modo preparatis aut applicatis. Sitr quoq; si hic discrasia fuerit vniuersalis sicut in febribus aliter infrigidatio sanatiua perficiet q̄ si tantum esset in vno membro. Ipsa etiam se. licet quantum ad speciem qualitatis eadem existat discrasia. ſ. calida. tamen multiplicē diuersitatē acquirit. non solū ab intēsione ⁊ remissione caloris: sed etiam a causis generātibus ⁊ generationis modo que necessario diuersificāt opus curationis: posito enim q̄ eadem causa se. generet in duob⁹ corporibus: ⁊ in cūctis particularibus ꝓtinent: si tamen fuerit modus generationis diuersus infrigidādi opⁿ necessario variabit: nam si aere nimis calido duo pueri cecidерunt in ephemeraz: sed alter q̄ caput tenebat soli expositū alter ꝯo q̄ fecerat in stupha diuturnaz morā. Jā pz q̄ illi debetur infrigidatio capitis cū medicinis: cū ibi sit minera inflāmationis spirituū: huic aūt infrigidatio pectoris ⁊ maxime cuz inspiratione frigiditatis. Unde fm hoc rectiz

De morbo cōmuni et cause diuersitatibus que ad curam.

est caput

est caput illius epithimare cū frigidio: ⁊ hūc exponere frigido ⁊ libero aeri. Patet igitur tā ex predictis q̄ differentias febrium cogitur medicus in multis attēdere: q̄ differē tie ꝛ non sint essentiales q̄tū ad qualitatem febrilem que semp est calliditas intēsioꝝ aut min⁹intensa: tñ medico q̄tū ad finem ad quē cognitionē ordinat febriū speciē: similem posiꝝ certam faciunt notitiā de specie se. ꝛ forte cuꝝ aliis. Sūt em q̄dā accidētia cōcomitātia se. aliquā inseparabilr que sunt cōia tam se. q̄ alij passioni vel cause sicut alique differentie pulsuū: q̄ tñ cum alio accidente faciunt notitiaꝝ certam de specie se. Similiter quedā antecedentia vel sucDiuersitas malitie cōsiderat. cedentia necessario p se vel cū aliis certā faciunt inde notiam fm q̄ sunt ppria vel cōia. ¶ Et sic vlr intelligere conuenit de qualibet cōplexionis malitia cuius diuersitas in quattuor fm genus consideratur a medico. ¶Quorum vnū est esse ipsius male complexionis. Aliud est subiectum: ter tiū cā: quartū aūt species qualitatis. Iterū autē q̄tum ad q̄tum cōsiderat. esse duo considerat fm q̄ duo sunt que ptinent ad esse ipī scz operari et inherere. Quantum ad p̄mum ꝓsiderat medic⁹ in mala cōplexione tñ qualitatis efficaciā. Quātum ad scōm ꝯo considerat sue informatiōis differentiā. Efficacia malitie male ꝯo male qualitatis cōsiderat medicus in duob⁹ in q̄b⁹ ipsa qualitas innaturalis suā vim manifestat. Primū enim sensus est actus cui⁹ est ipsa ppria obiectū. Unde cū de ppriis obiectis certe ac ppie iudicet quilꝫ sensus necesse siderat medicus p tactū nō solū infirmi ſ ppriū inuestigare vim medic⁹, male cōplexiōis: nā fm q̄ diuersimode pōt imutare tactuꝫ maxime rectum ⁊ tēperatū fm hoc ꝓstat q̄ diuersificāt gradus intēsionis ⁊ remissionis ipsi⁹: ⁊ ex immutatiōe etiā tactus ꝑpenditur diuersitas quā acquirit q̄litas ex subiecto. Uā in discrasiis in quib⁹ maior cōtingit diuersitas: ibi maxime necesse est eaꝝ differētias tactu diiudicare: sicut in discrasijs caliditis ⁊ precipue in febribus. ⁊ ideo Ypo. i epi. ⁊ G. sequens ei⁹ vestigia i ds differētijs se. attēdere docēt formā sub qua tactū imutat calor febrilis. Hā in q̄busdā mordet tactū ⁊ q̄si spasmat velut calor carbonū. In aliis autez pungit et pustulat velut flāma. In aliis ꝯo calefacit vt vapor aq̄ vel vini vel olei ⁊c. Quib⁹ imutationib⁹ essentiales febriū differētie cognoscūt: ⁊ magna ē pertia medici talia discernētis que sine multa ⁊ lōga experiētia nō acq̄runtur.

¶ Scōz autē in q̄ discrasia suā efficaciā manifestat est naturalis operatio corpis quā sensibiliter ledit ꝓp immutationem quā facit in membro cum sit quedā vis immutativa sanabilis corpis: et ideo diuersitas immutatiōis eius q̄tuz ad efficaciā variabit fm diuersitatem graduū intēsionis ⁊ remissionis q̄b⁹ exceditur tēperamētum: que varietas multiplicatur ꝑ diuersitatē operationū naturaliū corpis vt pulsus anhelit⁹ somni vigilie cognitionis ⁊ mot⁹ attractiōis retentionis ⁊c. In olb⁹ em intensiō ⁊ remissio q̄litatis causat varium nocumēti gradū: excessus aūt male q̄litatis in lapsu cōplexiōis distinguit quo ad gradū p q̄litatē nocumenti qō facit in actione. Unde cū olis morb⁹ ledat sensibiliter actione necesse est vt olis discrasia ꝓstituens morbū excedat tēperamētū in tertio gradu: sed si tñ diminutiꝫ actionem excedit in principio tertij gradus. Si ꝯo mutet in formam innaturalis actionis olīno excedit in fine tertij. Cum autē olīno aufert actionē aut corrūpit substātiā mēbri: tunc taz excedit in quarto gradu. Ex q̄b⁹ etiā ptz q⁹ in corpib⁹ parū lapsis excedēs q̄litas parū recedit a tēperamēto p latitudinem p̄mi gradus: an neutris ꝯo decurrit a principio secundi vsq̄ ad medium in egrotatiuis autē elongat vsq̄ ad finez ei⁹. ¶ Ex parte ꝯo adherētie malitia cōplexionis

Malitia cōplexionis perfecte ⁊ imperfecte.

diuidit i ꝑfectā ⁊ in imꝑfectā. Imperfecta ꝯo dr q̄diu est in tia com fieri. ſ. dū mēbrū ꝓsistit in alteratiōe: q⁹ ꝯo q̄diu durat alte plexiōis ratio mēbri nō spoliatur olīno a sua naturali cōplexiōe: in ꝓsidera mo cū ea resistere non cessat innaturali qua ipm alteratur. ta crpte ita vt sic alterutrū pugnet donec altera vincat sibi rebellē. adherē- Ideo talis mala complexio imperfecta vocatur a medicis tie diuersa ꝑ tāto: q̄n aliena est et extranea mēbrio ac oppositiuersa ꝑ ta fue cōplexioni. Proinde cōtingit q⁹ sentitur a membro. tā ſ ip Nam nihil sentitur nisi prout est a sentiente diuersum: prosectam. pter quod sensus fit solum in alteratione sentientis mēbri. Si ꝯo sua complexio per quam sentit alterationem vincatur ab extranea: tam mala cōplexio est in mēbrio perfecta ⁊ conuersa in habitu ac membro etiam coequata. ita vt non sit velut in superficie partiū eius volūtas als violētia sicut ante: ſz ipsum vndiq̄ cōprependens ⁊ occupans: ⁊ ideo ab excellētibus virīs appellatur equalis: ab alijs ꝯo mālius: q̄n habituata est ⁊ taz fira: nec sentit a mēbrio velut antea sentiebatur diuersa: nam quēadmodū equalis est termin⁹ diuerse quando vincitur naturaliter: sic termin⁹ equalis est corruptio mēbri ⁊ amissio vite: q̄ omnia tam sunt exposita supra tractarum. G. de malitia complexionis diuerse.

Alexia lentia.

¶ Quantū ꝯo ab subiectū duas similiter differentias hz. nā ipsius quedā est vniuersalis: quedā ꝑticularis. Et vniuersalis quidē est in qua mēbra corporis vniuersa ſz ineqliter: tamē innaturaliter alterātur sicut in febribus ⁊ in carnosa hydropisi acvniuersali ꝓgelatiōe corpis nimbus cōclusoꝝ. Particularis autē est in qua mēbrū aliquod corpis innaturalr disponit sicut i vlcione pedū: manuū ⁊ lachrymis oculoꝝ. ¶ A causis aūt accipiūt specificas differētias sicut q̄ distinguūt ꝑ ꝓsiderationē hūorisvt hec discrasia cacosmirit ab illa q̄m hec cholerica ⁊ illa sanguinea. Silr quo q̄ i frigidis. hec a melācholia. illa ꝯo a flegmate: vel sicut q̄ ꝑ ꝓsiderationē aliaꝝ causaꝝ: vt hec a putrefactiōe: illa ꝯo ab igne. ¶ Differēte ꝯo male ꝓplexiōis simplicis quātū ad species q̄litatis sunt q̄tuor. ſ. ca. trig. sic. ⁊ humida. ⁊ calida quidē est illa intātū ꝑ excessum caliditatis actio mēbri vel corporis ledi potest percipit. ⁊ similr de alijs trib⁹.

Malitia ꝓplexionis simplicis quātū ad species q̄litatis q̄tuor hz differētias.

¶ Certificat aūt medicus de veritate istoꝝ morboꝝ experimēto et rōne. Experimēto q̄dē nā sepe videmus intantū igne supercalescere mēbra vt manifeste doleant. Interdū aūt aere nimioso tñ intrigidant vt sensum ⁊ motū amittāt. Aliqꝫ ꝯo tā imoderate siccant vt cutis adhereat ossib⁹ et ruga pmanet in sua ꝓtractiōe. Frequēter autē humescunt adeo q̄ labrica fiūt ⁊ vix digiti strigi possunt. Rōne ꝯo certificat in mēbris q̄bus hz esse discrasiam. q̄n ꝑter immutationē cōplexionis eoꝝ sensibiliter ledit operationē cū principiū formale mēbri quo ꝑficit operationē sit complexio vel cōpositio necesse est vt eius actio ledatur. Leso altero vel vtroq̄. Sepe vero ꝓtingit vt illesa cōpositione ledat aliqꝫ op⁹ corporis: quapropter relinquit necessario q̄ aliqꝫ mēbroꝝ q̄bus pertinet operatio sic aliqua specie cōplexionis discrasiatū. Si em operatio ꝑficiat vnico tñ mēbrio necesse est ipsum immutari: aliquo ꝓdictorū modoꝝ. Si ꝯo pluribus quēadmodū operatio anhelitus atq̄ vocis vno tantum mutato poterit actio sensibiliter ledi.

Medicus certificat de morbis rōn cet experimento.

Morbus officialis est mala vel innaturalis cōpositio ꝓtinēs organico mēbrio rōne partis principalis ei⁹ vel alicui⁹ suaꝝ coadunātum simpliciter ⁊ immediate ledēs operationē q̄ debetur eidē inq̄tū organicū est. Pluribus em partibus organici patientibus innaturalē cōpositionē. Solū illi⁹ partis mutatio cōstituit morbum totius ꝑ quā immediate ledit opus tot⁹ organici. Si ꝯo mutatio vnius partis nō ledat ipm nisi mediāte mutatione alteri⁹ partis: tūc pria mutatio dicet causa morbi totius organici: ⁊ scōa dicet morbus eiusdē. Innaturalis em cōpositio accidēs vue si visum imediate vel p se ledat sicut opilatio eius: pculdubio morbus erit tot⁹ oculi: cū per eā actio tot⁹ ledat imediate: ſz innaturalis cōpositio cōtinctiue q̄ visus imediate nō ledit sicut est vngula vel zebel nō est ppriē morb⁹ tot⁹ oculi: sed innaturalis mutatio cornee mediāte q̄ ledit visum: mutatio ꝯo ꝓiunctiue causa ē morbi toti⁹.

morborum officialium gña sūt qtuor.

¶ Morboꝝ officialiū gña tot sunt q̄t ⁊ q̄ requirunt ad cōpositionē nālē cuiuslibet organi. hec autez sunt forma q̄ greco vocabulo plasma dr ⁊ q̄litas ⁊ nūerus ⁊ positio. Medici ꝯo ꝑ quātitatē intelligūt hic nō genus ꝑdicamēti. Hā illud ꝓinet sub se rumeꝝ: ⁊ a tali quātitate nō diuidit numerus: sed sumit hec quātitas ꝑ mēsura ꝓtinctiue ſz oēs dyametros q̄ vocant magnitudo: curta modū q̄ q̄ri solet. q̄tū est illud corpus ⁊ respondet bicubitū tricubituz in lōgitudine: vni⁹ aūt cubiti in latitudine ⁊ palmi vni⁹ in spissitudine ⁊ sic de alijs. Est igit morb⁹ i forma innaturalis mēbri formatio q̄ simplr ⁊ imediate ledit opus q⁹ et debet inquātū officiale. silr quoq̄ de reliqs trib⁹ gñibus intelligere ꝓuenit. ¶ Morboꝝ aūt in forma tot sunt species q̄t ⁊ ea q̄ nālr requrunt ad debitā mēbri formationē. Hec autez quiqꝫ sunt vt patuit ex operibus formatiue. ſ. figura cōca-

morborum in forma spēs sūt quinqꝫ.

uitas meatus qui etiaz porus ⁊ foramē ⁊ via nominat frequēter. Differunt aūt cōcauitas ⁊ meatus. Nā concauitas est forma qua mēbrū disponitur ad capiendū vel continendū aliquid ratione spaciositatis ⁊ inde vocatur cōcauitas alio nōie spaciū. Meatus autē est forma disponēs ipm ad hoc vt ab vna ei⁹ extremitate in aliā ferat aliquid siue trāsmittat ⁊ pīnde nōiatur via siue meat⁹: quartū autē quod ad formā membri requiritur lenitas est. Quintū ꝙ asperitas vel cōuersio. Prime igitur species morboꝝ in forma erūt quinq; tantūmodo. s. in figura vel in cōcauitate vl' poro vl' lenitate vel asperitate. Cum autez figura sit superficies que linea vl' lineis terminatur ad figurā mēbri pertinet omnis differēcia superficiei vel linee vt rotundum vt triangulare et quadrāgulare ⁊c. ⁊ concauum ⁊ cōuexum ⁊ planum ⁊ obliquū ⁊ rectum: ita q; oībus his differētijs figure potest formaliter cōstitui morbus quādo aliquo predictoꝝ modoꝝ innaturaliter organū figurat. ¶ Erit ergo morbus in figura innaturalis formatio mēbri ꝑm rōnem superficiei vel linee sensibiliter ⁊ immediate ledens ⁊c. ꝑm rationē quidem superficiei: vt quādo cōcauitas plāte pedis carne repletur Tunc enī efficitur superficies eius innaturaliter plana vel si nimis excrescat caro replēs innaturaliter ꝓtuberat: q̄b⁹ figura manifeste leditur saltus ⁊ cursus. Scōz rationē linee si curuetur quādo tibia reflectitur intra vel extra. Nā tunc innaturalis obliquitas eius totū motū ꝓcessiuū impedit manifeste. ¶ Morbus in cōcauitate est innaturalis formatio mēbri quantū ad spacium ledens vel impediens manifeste. et immediate naturalē capacitatē vel continētiam vel aliud opus mēbri. Cōtingit autez hic morbus duobus modis ex quibus due species ipsius prouenīūt: scz quia aut diminuitur vel aufertur spatiū naturale: vel quia generatur innaturale. In primo vero ꝓhibetur mēbrū recipere vel cōtinere q̄ debet vel quātū debet sicut in stomacho cibus: et aer in pectore: quādo alterū ipsorum stringitur vel replet aut glutinatur. Differūt aūt hec tria: nā ꝓstrictio est appropinquatio laterū mēbri ad cētrū ipsius. Repletio vero est occupatio spatij eius ab alio corpore. Cōglutinatio ꝙ est cohesio applicatio distātium superficierum vel partium ei⁹. ¶ Quādo ꝙ generat innaturale spatiū: tunc si contingat hoc p deperditionē substātie quēadmodū in vulneribus ⁊ in collectionibus aposthematū ad gen⁹ solutiōis ꝓtinuitatis pertinet talis morb⁹. Prio. s. rōne corrupte vnitatis in mēbro ⁊ eius actione. Scōo ꝙ ptinet quātitatē vl' nūero propter deperditionē subē. Tertio forme: nam ibi fit cōcauitas nō necessaria mēbro: q; manifeste impedit moderatā ꝓtinētiam atq; retentionez mēbri: non solū que cōuenit ei: vt est mēbrū cōsimile: sed etiam ea que cōuenit vt est organicum sicut accidit vesice: q̄n collū ei⁹ efficit innaturaliter ꝓcauū deperditione lacerti. Si ꝙ sine deperditione substantie nequit hoc fieri nisi p dilatationē immoderatam mēbri concaui seu spacioſi. Pīnde cū dilatatio ⁊ constrictio sint cōtraria: quēadmodū innaturalis ꝓstrictio cōtinetur sub genere morbi in forma sīlr dilatatio quapropter immoderata dilatatio pupille morbus est in spatio ꝓhibēs moderatam capacitatē: lucis: ⁊ per ꝓs ledens visus. ¶ Morbus aūt in poro est innaturalis formatio mēbri quātū ad meatum aut viā ledēs imediate naturalē deportationē vel delationē rei per mēbrū. ¶ Innaturalis autē formatio ꝑm porum eisdē modis fit quib⁹ ⁊ mutatio ꝑm cōcauitatē: scz p corruptionē naturalis vel per generationē innaturalis. In ambobus enī morbus cōstitui pōt teste. Gal. qui dicit q; spēs morboꝝ in forma sunt cōcauitas ⁊ foramina quibus membrū nō indiget vel eoꝝ amissione cū ei sint necessaria. Igitur si foramē innaturale vulnere vl' fistula vel i generatione fiat vesica in virga taliter vt vrina vel sperma diuertatur a naturali meatu morb⁹ erit ꝑm porū. Si ꝙ naturalis porus corrumpat naturalis trāsitus alicuius corpis p eū manifeste impedietur: sicut in cōstrictione ⁊ ꝙglutinatione ⁊ etiam sicut in oplatiōe. Repletio autem ⁊ oplatio ret cōueniunt: sicut concauitas ⁊ porus. Hec enim duo in hoc cōmuni quod est habere spatiū conueniunt: sed differūt ratiōe: vt supra patuit: sīl' oplatio ⁊ repletio cōuenīūt i hoc effectu cōi q̄ est occupare spatiū: ſz differūt in ꝓprijs. Nāz occupatio spatij a repletione facta ꝓhibet in mēbro locari vel recipi q̄tū aut q̄ natura ordinata req̄rit: in oplatione ꝙ ꝓhibet trānsitū ei⁹ de vna extremitate mēbri ad aliā. Propriē igitur oplatio est interruptio meat⁹ aut pori casu facta a corpore intercepto ⁊ prohibēte transitum vel delationem rei necessarie per eundē porum: sicut accidit in oībus membris perforatis: quādo in concauitate foraminis aposthemat⁹: vt in epate ⁊ stomacho ⁊ intestinis ⁊c. In q̄ casu raro accidit quin plures morbi concurrant: in oib⁹ enī mēbris que non solum exercent opationes cōmunes scz quatuor naturalium virtutū: sed etiā habent aliquā propriaz p quā seruiunt alijs: qualia sunt predicta: si eoꝝ aposthemet cōcauitas: certū est q̄ mēbrū in essentia sua patiatur morbum cōsimilem rōne male cōplexionis aut qualitatis materie aposthematis. Ratiōe quoq; tumoris ꝓter naturā intercipitur meatus cōcauitas. Ita vt sensibiliter trānsit⁹ p eum impediat: ab eodē etiam spacium ei⁹ occupatū capacitatis patitur detrimētum: sicq; diuersis rationib⁹ cōcurrit morbus in concauitatem atq; foramē: sed impedimentū spatij vel capacitatis interioꝝ mēbroꝝ: nō adeo perpēdit euidentibus signis quēadmodum impedimentum poꝝ vl' trāsitus. Nam p hoc leduntur immediate cetera: quib⁹ seruit delatio facta p ipsum: ⁊ ideo ceteroꝝ lesione cognoscat: q; si membrum cōcauum aut perforatum nullā hēat actionem propriā q̄ seruiat alijs: tunc aposthema siue cōcauitatis erit solūmō morb⁹ vn⁹ scz essentie mēbri sicut aposthema in cōcauitate matricis: nā ex parte tumoris: licz sit innaturalis: possibile tamē est vt sensibiliter nec ledit capacitatem nec trānsitū. ¶ Morbus aūt in lenitate est innaturalis formatio mēbri q̄tū ad lenitatē sensibiliter. ⁊ immediate ledens operationem ipsius: ⁊ similiter morb⁹ in aspēritate: q̄ sicut et predicti duobus contingunt modis. scz aut q; naturalis leditur vel aufertur: vel quonā innaturalis superueniens matricis enim ⁊ stomachi: cū naturalis aspēritas cōcauitatis auferē vicenbus: aut velatur mucillaginibus lubricant in eis cōtenta: maxime si fuerint grauia nec possunt ibidē cōtinen sufficienter. Cū ꝙ ponticis liquoꝝ nimis exasperantur expulsionis opus manifeste leditur in eisdem. Sīl quoq; mō si naturalis lenitas vocalis arterie tumo vl' pulsu corrūpatur vocis aspēritas sequitur: si vero infundēti humore superinduatur innaturalis ei⁹ obscuritas vel raucedo sequetur. ¶ Ex predictis autē iaz patet cur inter species morboꝝ in forma expresse numerātur hec duo opposita scz aspēritas ⁊ lenitas ⁊ non oppositū ꝓcauitatis aut foraminis: illa enim opponūtur cōtrarie: ⁊ ideo vtrūq; pōt esse forma vel dispositio membri: et vtrumq; sub genere forme p se contrietur: ⁊ vicissim inesse possunt eisdē susceptibili q̄ sunt de ratione cōtrariorū: foramē vero nō habet oppositum cōtrarie: sed priuatiue vel negatiue: vt si dicamus nō foramē nihil autē pōtest esse morbus nisi possit esse qualitas vel dispositio mēbri: negatio aūt etiā priuatio cū non habeant rationē habit⁹ vel nature alicuius: sed ablatōis eius nō possunt p se informare mēbrū. Cōcauitas autē ꝑm q̄d est nomē significās spatiū: similiter nō habet oppositū cōtrarie: sed ꝑm q̄d est significans lineationis modū sic hꝫ contrariū. s. cōexitatē quoꝝ mediū est planicies. hoc autē modo ptinent figure: vt supra patuit. ¶ Morboꝝ in nūero due sunt species. s. innaturalis additio ⁊ innaturalis diminutio. Innaturalis autē additionis treꝝ due sunt spēs. Nā illud q̄d addit aut est simile naturalib⁹ mēbris vt sexti⁹ digit⁹ ⁊ vngula in occulo q̄ est similis naturalib⁹ truncis ei⁹ et zebel q̄ est similis naturalib⁹ venis ei⁹: aut est eis dissimilis: vt porr⁹ ⁊ verruca ⁊ lumbrici ⁊ calculus ⁊ silia: vnum aūt istorum si leserit aliquā opationem immediate morbus est si vero nō causa morbi. in diminutione ꝙ innaturali semp quod naturale est deperditur vel deficit: sed paro deficiēs alicui toti quandoq; est mēbrū officiale: sicut digitus cū deficit manui: vel lingua cum deficit ori: vel vuula cum deficit gutturi seu palato. Interdū vero est mēbrū ꝓsimile quē admodum cutis deficit priapo in circuncisio ⁊ alijs mēbris vnum ex ossibus suis: vt alicui digitorum aliqua vncia vel dēs ori. vel cū neruus aut vena vl' arteria deficit alicui mēbro: ⁊ sic de alijs: mēbroꝝ igitur cui pars deest: ꝓcul dubio diminutionem patitur: que tunc tātū est morbus: cum immediate ledit actionem illi⁹. Si vero mediāte dispositione alia opationem

Morb⁹ i figura.

Morb⁹ in cōcauitate.

Morb⁹ in lenitate.

Morb⁹ in aspritate.

Cōstrictio Repletio.

Cōglutinatio.

Morb⁹ in poro siue meatu.

Morbo rum nūerus

alia operationē aliquā leserit: tam erit ſm hoc causa mor-
de. possibile nāq; fit: vt sit morbus ⁊ cā: sicut amissio vnius
q̄ vocē ledit immediate: q; vera causat infrigidatione pul-
monis: ideo ꝓsequenter illa mediāte ledit anhelitū. ¶ Mor-
bi di q̄ fiūt in quātitate ſm rē cōueniunt cū morbis in nume-
ro ꝓ tāto q̄m additio ⁊ diminutio sunt spēs vtrobiq;: ſz dif
ferunt rōne. Nam additio ſm q̄ auget numerū partium na
turalibus ptinet nūcero: ſm ꝙ auget magnitudinē aut
paritatez vnius aut oīm pertinet quātati. de diminutio-
ne quoq; simile est iudiciū: ⁊ adhuc amplꝰ. Nā in diminu-
tiōe peccare pōt interdū simul ⁊ quantitas: ⁊ etiā numerꝰ:
vt si lingue medietas ascindatur ſm latum: nō est dubiū:
quia latitudo lingue minuitur: ⁊ etiam numerus venaruz
et neruoꝝ ipsius: si ꝙ ſm longū abscinderetur manifestꝰ
peccaret magnitudoq; numerus. Quorundā igitur mēbra
intantū magnificāturvt moueri nō possint aut difficulter:
vt cū lingua ingrossatur: ⁊ oīa etiā mēbra in pluribꝰ tūr in-
grossantur: q; totū corpꝰ immobile fit aut vix mouet: ītā bre
uis etiaz est in aliquibꝰ lingua vel virga q̄ nec illa sufficit
ad loquelā nec ista generationis vtilitati. q̄ pluribus etiaz
neruis manifeste impediunt opa membroꝝ ꝓpter paruita
tem. ¶ Positio apud medicū importat duo. ſ. sitū membri
⁊ eius vicinitatē ad aliud mēbrū: ideo morbus in posino
ne vel erit malitia situs ledēs immediāte vel malitia vici-
nitatis ⁊c. ⁊ hoc iterū duobus modis cōtingere potest: nā
vicinitas naturalis vnius mēbri ad aliud corrūpitur: aut
q; nimis separat ab eo: vel q; nimis adheret ei: quoꝝ oluz
occurrūt exempla frequēter. matrix enim in precipitatione
⁊ intestina in ruptura: ⁊ zirbus in hernia cum descēdunt in
osseū: que est bursa testiculorū ⁊ tūcture mēbroꝝ in disloca
tionibus manifestū detrimentū patiuntur in situ: cum non
stituētur vbi debent naturaliter situari. Jn quibus aūt vnū
eruꝝ: trā alij appropinquat vt nequeat patiēs furcatis cru
ribus equitare vel tantū inuicē distent vt saltare nō possit:
vt superi⁹ labium: aut superior palpebra tantū ab inferiori
elongētur aut econtrario: vt os ⁊ oculus nequeant claudi
sufficienter: sicut apparet septus in tortura: vel tantum ad-
hereat ei: q̄ debita prohibeatur apertio: sicut accidit invul
neribus imprudenter consolidatis manifeste corrumpitur
vicinitas naturalis.

Tertium ꝓ genus morborū simplicium quod est
solutio cōtinuitatis duas habet spēs pri
mas: nam talis solutio vel fit cū deperditione substantie vel
sine: que species nō habēt in cōi nomē ꝓprium: sed ſm diuer-
sitatem mēbroꝝ ⁊ accidentium cōcomitantiū vel cōsequē-
tium diuersa nōia sortiūtur. Nā in cute cum a carne separa
tur ⁊ excoriatio: cum autē ab ea nō separatur: sed soluz scin-
ditur aut vulneratur ipsa in se absq; deperditione substātie
⁊ caraxatio si fiat in superficie. Si ꝙ profundetur dicitur
scarificatio. Jn carne ꝙ vel carnosa substāna mēbri alicu
ius plaga dicitur si recens fuerit. Cum vero iam sanitat vl
cus appellatur cōmuniter: quādo vero est longum et con-
cauum ⁊ strictum vocatur fistula. Quando vero est latum
⁊ patulum ⁊ circumiacentia corrodens vocatur lupus. Et
hoc est verū si tedā figurā habuerit ⁊ tortuosos ramos cā-
cer appellatur cōiter: etiam sic vocatur omne vlcus corro-
siuum q̄ albescit in superficie: sicut cancer marinus cum
de aqua recēter extrahitur ⁊ habet sicut ipse aliquas vias
viridis aut terrei vel cinerei coloris albedini mixtas. So-
lutio vero cōtinuitatis in osse fractura generaliter dicitur
que ſm diuersitatē in ea cadentē potest diuersimode nomi
nari. Nā si solum findatur vt accidit frequēter in craneo ri
mula dicit: ꝑcipue cū est parua: si vero sic frāgatur vt mul-
te parue ptie separentur ab eo: comminutio nominatur.
Et illa similiter in qua ptie non separantur ab osse diuer-
sificatur. Nam quedaz est in qua latera fracture sunt equa
lia. Et talis fractura vocatur equalis. Quedaz vero est in
qua sunt inequalia ⁊ difformia ⁊ habentia dentes inequa
les sicut serra: ⁊ talis a quibusdam dentata vocatur: et ab
aliquibꝰ dicitur serralis. Solutiones vero continuitatis
que fiunt in cartilagine siue fiant ſm longum aut latum
aut profundum non habent propria nomina sed accidit ei
sicut carni corrosio: et sicut ossi fissura. Jn lacerto quoq; ac
cidunt omnes solutiones cōtinuitatis: que fiunt in carne.
Amplius etiā vna ꝓpria q̄ dicitur attritio. ſ. quā ꝙ lacer-
tus ⁊ maxime caput cuius plures paruas indistinguibiles incurrit solutiōes. Neruoꝝ aūt solutio multa ⁊ indistinguibilis ꝓpter puritatē appellat a quibusdā cōcussio: q̄ ꝓ distinguibilis est ſm latū incisio: ſm ꝙ lōgū fissura: ⁊ sic in chorda: cū aūt eoꝝ solutio pua est ⁊ vna nec longū nec latum occupat manifeste pūctura notatur. Sic' quoq; in ve-
nis tam pulsantibꝰ q̄ nō pulsantibꝰ accidit fissio: quādo. ſ. ſm longū soluit eaꝝ cōtinuitas ⁊ incisio q̄n ſm latū et per-
foratio q̄n ſm formā pōt aperit ⁊ quidā vocant apertionē q̄n. ſ. hoc contingit a causa exteriori: talis etiā ꝓforatio vel aptio arteriaꝝ a q̄busdā spāliter notatur mater sanguinis q̄n ad vicina loca sanguinē effundit: ⁊ effusum etiam recol ligit si ꝑmātur eadē loca: possibile tn̄ est vt predictas spēs morboꝝ alij vocēt nosibus suis: quoꝝ nominū diuersitatez ignorare nō obest medico dūmodo spēm morbi cognoscat per diffinitionem dicentē quid. Nam cū expulsio morbi ad quam intēdit sit quedā realis alteratio: realiter opz cognoscere quid ipz expellibile sit in se: quia per hoc tn̄ cognosci tur quo iuuamēto egeat ptcula patiēs. Unde q; iuuamen tum hoc nō ꝓcuratur per nomina: sed p rez oppositē virtu tis ad essentiā morbi necesse est ipsum cognosci p sui essen tiaz. Quapropter cognita specie morbi p sua essentialia. ſ. per diffinitionem in nullo ōtum ad opus obest. si nomē ei specialiter impositū ignoret: sed quontā per nota significa tur interdum essentia morbi sicut per hoc nomē lebris: aut significātur accidētia quibus deueniunt in notitiā essentie morbi sicut frenesis ⁊ litargie: propterea confert in via do ctrine nota rerū scire: nam noticia rei que sermone scripto vel plato cōnumeratur alicui leuius fit ⁊ acquiritur p no-
mina ꝓpria q̄ cōmunia: quibꝰ etiam nō fit certa vel deter-
minata rei noticia nisi per ipsa determinate intelligaf res ad quam significandā imposita sunt: ad quod multum pro dest rationes impositionis cognoscere: sicut q; sciaf q; hoc nomē mater sanguinis apertionem arteriarum significat ⁊ propter quid sic dicatur.

Solutio in lacerto.

Solutio in ossibus.

Solutio in cartilagine

Ignorare non obest medico.

¶ De morbis compositis. Cap. clxxxiiij.

MOrborum compositionē medicus cō-
siderat: ideo q; principium est regulandi ad opus curationis tam in cōpo sitis q̄ in simplicibꝰ ea parte saltez qua virtus cause salubris inuenitur per considerationem ipsius morbi. Nam quēadmodum simplicia morbo correspō det ex parte ipsius causa vnius virtutis: sic ⁊ cōpositio cau sa vna vel plures diuersaꝝ virtutū. Modum quoq; prepa rādi medicinas causarum salubrium variat ipsa morboꝝ cōpositio: nam hinc ex parte surgit necessitas componēdi vnam medicinā ex diuersis simplicibus: modū etiā ⁊ ordi nem applicationis interdum variat morborum cōpositio. Nam vulneri apostemato medicamen applicatur sub for-
ma cataplasmatis vl' emplastri: cū tamē applicaref simpli ci sub forma pulueris: ⁊ huc mollitiua ⁊ maturatiua prius applicātur. Jn simplici ꝙ exiccatiua ⁊ aliqualiter indura tiua. ſ. cōsolidatiua. ¶ Circa morbos aūt compositos tria cōsiderat medicus: quoꝝ primū ⁊ principale est diuersitas morborū cōpositionis. Secundū vero est quibus membris ⁊ qualiter cōueniat morbus compositus. Tertium autē est an sit vnus aut plures ⁊ quomodo. Cōpositio ꝙ tot mōis in genere variari potest quot modis morbi simplices pōt adinuicem combinari siue cōcurrere: cum nō sit aliud mor-
bus compositus q̄ cōcursus vel aggregatio diuersoꝝ sim-
plicium. Cū igitur tria tantū sint genera morborum. vt. ſ. trā-
tum erunt prima genera morborum cōpositionis scz cōsi-
milis cū cōsimili: officialis cum officiali: communis cū cō-
muni: cōsimilis cuz officiali: cōsimilis cū cōmuni: cōmunis cū officiali. Cōsimilis aūt associatur cū cōsimili vel cū ma-
teria aut sine materia. Jde nāq; due differētie ꝑ ꝙsidera tio
nem medici cōuenīt genera morboꝝ consimiliū ꝓpter q̄ omnis morbus consimilis tam simplex q̄ cōpositus potest esse cum materia vel sine materia. Et ꝙ materia sit cā ma-
le complexionis: tamē in diuisione morboꝝ nō cōsideratur vt causa: ꝙ id p q̄ differētia ḡnis cōstituitur: habere enim materiā: ⁊ nō habere materiā due differēte oppositē sunt sicut rationale: ⁊ irrationale: que quātum ad considera tio-

Modus ꝓparandi medicinas variat cōpositio morborum.

Medicus circa morbos cōpositos tria cōsiderat.

nem inuenīdi ꝙuenientiā salubriū causarū ꝓ spēm morbi duas spēs ꝙstituunt: quarū vna debet causa cū alteratiua alia ꝓ euacuatiua pri⁹: z alterātiua scō: Constat autē q̄ hec duo opa cōferūt ꝑm speciē cū aūt extendit cōsideratio medicinal multiplicādo spēs morboꝝ: quātū reqrit ad diuersificādū opus curatiōis. ¶ Est aūt hic aduertēdū q̄ ly morbi cōsimiles tā simplices q̄ cōpositi possint q̄libet predictarū differētiarū participare: nō tamē equalr quantum ad frequentē earum euentum. Nam morbi consimiles qui sine materia gīantur in membris frequentissime sunt simplices: rarissime vero cōpositi: quia cause primitiue a quibus vtplurimū introducūtur valde raro imprimūt manifeste prima obuiatione in corp⁹ nisi vnicā qualitatē. ¶ Cōtra rio vero est de cōsimilibus: q̄ sunt cuz materia. Nam illi vt plurimū sunt cōpositi raro ꝓ simplices. Humores enim a quibus introducūtur quando membra superant: quoniaz cito quasi substantialiter cōmiscentur duas qualitates imprimūnt manifeste: q̄bus quilz humor informatur ad minus: ly possibile est vt aer calidus z siccus informat⁹ a puluere calcis imprimat pectori caliditatem: z sic quarunlibet erit morbus cōsimilis sine materia. Hā vtraz ledet anhelitum manifeste: quia caliditas inflāmando frequentem facit: siccitas vero stringendo paruum: similiter est possibile vt humor cholericus in membro frigido et sicco causet rationē siccitatis morbum: non tñ rōne caliditatis: et sic erit simplex tum materia. ¶ Compositorum autem ex consimilibus cum materia vel sine materia: quattuor sunt species frequentius contingentes z magis communiter: scz cali. et sic. cali. z humi. fri. z sic. frigi. z humida: contingit etiā licet raro q̄ membrum aliquod aut corpus totū patitur morbū cōpositum ex duabus compositis qualitatibus: sicut cerebruz in subethvigilatiua patitur morbū ca. z fri. z sic. z humidū. z totuz corpus in epatica z liparia ca. z fri. hoc autez rarissime accidit in compositis sine materia vt in membris congelatis a frigore q̄n fortī igni subito exponūtur: sed frequenter contingit in compositis cuz materia specialiter in apostematibus in quibus semper est morbus cōpositus ex cōsimilibus cum materia. ¶ Sed cōpositio morboruz consimilium z materialium tribus in genere modis potest cōtingere ꝑm q̄ qualitates diuerse constituētes morbū compositū tripliciter possunt cōcurrere: sicut patet ex consideratione materie per quam qualitates introducuntur. nam in ea potest reperiri triplex compositio qualitatum: quarū vna est cōpositio qualitatum quibus cōstituitur compositio simplicis humoris: z talis compositio semp inuenitur in apostematibus propter quod in sanguineis dicitur esse morbus calid. z hu. In cholericis ꝓ ca. et sic. In fleg̃matis frigi. z hu. Et in melācholicis fri. z sic. ¶ Alia vero cōpositio qualitatū in humoribus est humiditas actualis q̄ ꝙuenit liq̄do inq̄tū flexibile est cū caliditate: sicut in chosera aut cū frigiditate sicut in melācholia. In his em duobus hūoꝝ⁹ ꝓter cōpositionē siccitatis potētialis cū caliditate et frigiditate est cōpositio humiditatis actualis cū eisdē. Quę possit actualis humiditas immediate ledere retentiuā mēbri cōsimilis: potest morbuz formalr cōstituere ꝓeter nāturā humectādo z mollificādo membrum q̄ contingit in prima eius obuiatiōe ad membrū: precipue quādo est materia notabilis multa: nec mirū ii ledit contentiuam: nam interdū fortificat expulsiuam: sic enim ex siccitate ciboruz aut fecum constipentur intestina multaq̄ cholera rubea vel nigra fluxerit ad ea sola humiditate actuali corriget siccitatem intestinoꝝ et mollificabit eadem. Licet autē actuali humiditati non correspondeat vel debeatur alia causa salubris q̄ que debetur materie vt materia: scilz causa euacuatiua: tamen non est superfluum considerare diuersitatem sue cōpositionis a caliditate z frigiditate ab aliis compositionibus: nam respectu simplicis: etiaz cū materia indicat euacuationem esse necessariam: quod non facit absolute consideratio materiei: si nanq̄ causetur solū a frigiditate melācholie dolor alicui quantū est de ratione curationis ꝓprie sūmpte. s. prout est actus corrigendi frigidā discrasiaz non conuenit nisi calefacere tam mēbrum q̄ tpām malitiā: sed q̄ manente materia timek iterū fieri: propterea ꝑm rationem preseruationis euacuatur: q̄n vero nō ledit solū sua frigiditate: sed etiaz actuali humiditate: tūc ꝑm exigentiam recte curatiōis euacuari dz: q̄uis euacuatio nō cōtrarietur huic male humiditati per se: sed per accidēs. Naz id qđ ꝙ se ꝓtrariatur ei. s. cōgelatio vel cō defatio nō ꝓficeret corpi: medicus autē nunq̄ contraria: sz vtilia dz eligere. ¶ Tertio ꝓ modo potest in humoribus inuenīri cōpositio vel ꝓcursus qualitatum oppositaꝝ. s. q̄n humores cōpositi cōmiscentur aut vicinant ex tali cōpositione frequēter in apostematib⁹ occurrit morbus compositus ex duobus cōsimilibus cōtrarijs: q: vtplurimū accidit q̄ materia apostematis nō est simplex sicut est in illo apostemate cerebri qđ causat subeth vigiliatiuā. Officiale aūt in aliquo mēbro potest cū officiali cōcurrere: sicut in oculo torsio pupille vl dilatatio cū opilatiōe. Hā torsio morb⁹ est in figura dilatatio ꝓ i cōcauitate vel spatio: opilatio aūt in foramine vel in via. Cōmunis autem cū officiali cōcurrit in mēbro q̄n ex vna parte patitur vuln⁹ simplex: ex alia vero cū deperditione substantie. Cōsimilis cuz officiali: sicut in mēbris dislocatiōis z apostematis: vt in tūcturis ad quaz dislocationē frequēter sequitur apostema. vel in matrice ad cuius apostemationē: sequit ꝓcipitatio siue dep̄ssio. Cōsimilis cuz cōi vt in vulneribus apostematis: aut in apostematibus vlceratis: sicut berusipilla et cancer. Cōmunis cum officiali sicut in oculo vulnerato in quo ꝓpter vulnus z ꝓforationē cornee vuea ꝓgredit extra: vel intestina ventre vulnere ꝓforato. ¶ Ex ꝓdictis autem ꝑz q̄ oia gīa morboꝝ possunt in aliquo membro concurrere sicut in separatiōe iuncture q̄n apostemat: nam ibi dislocatio z vulnus cū apostemate tria gīa morboꝝ constituunt. Est etiā possibile vt ipm apostema constituat nō solū morbum consimilē rationē qualitatū materialium: sed etiā officialem rōne tumoris aut magnitudinis: ꝙ quā immediate potent ledere operationez mēbri officialis vt apostema q̄ est in orificio stomachi vel matricis rōne sue magnitudinis olino vię intercipit ne soluta possint ingredi vl exire. sed in tali casu non est apostema morbus officialis sed causat ipm in officiali sz opilationem: attamen habetur ꝓpositum sz q̄ in tali membro ex parte apostematis concurrit morbus officialis cum cōsimili: sed ii contingat: vt magnuz apostema generetur in curuatura cubiti vel in genu tunc apostema prohibebit immediate flecti brachiū aut tibiā: z constituet formaliter morbum officialem sz inmaterialem magnitudinē vel figurā. ¶ Ex predictis etiam ꝑz inquirenti sz quib⁹ mēbris in gñe cōuenire possit morbus cōpositus: nā z cōsimilibus z officialibus. Sz cū hoc scire conuenit qualr his z illis: cū eñ vna de cōsiderationibus regulantibus opus accipiatur a membro: nisi morbus equaliter cōueniat membris nō equaliter ab eoz consideratione regulabitur opus: si em morbus aliquis per se: z primo cōuenit ꝓsimilibus partibus alicuius officialis principaliter regulabitur opus per cōsiderationem eius: q̄ debetur mēbri partibus: inq̄tum cōsimiles sunt: secūdario vero ꝑ cōsiderationē eius qđ pertinet compositioni totius: z ecōuerso si ecōtrario fuerit. Et igitur sciēdum q̄ morbi cōpositi conuenīt mēbro cōsimili vel officiali: sicut z simplices ex quibus cōponunt. Hā morbus compositus ex cōsimilibus: vt apostemaꝝ se cōuenit mēbro cōsimili: per accidens autem officiali. Unde apostema quod est in oculo inq̄tum apostema non est ꝓprius morbus oculi: q: nō solt cōuenit oculo: sed inq̄tū est obtalmia. i. apostema pelliculaꝝ oculi est ꝓprius eius: nō tñ cōuenit oculo perfecte non ratione cōpositionis: qua oculus est mēbrum officiale: nec primo q: non cōuenit ei rōne totius: sed ratione partis. et hoc dicta sunt de apostemate inq̄tū est morbus cōsimilis. Nam si ratione sue magnitudinis lederet immediate visum tūc esset morbus officialis et cōueniret oculo per se: ly non primo: z sic oculus pateretur morbū cōpositum ex cōsimilib⁹ et officialibus: z similiter quādo patitur obtalmiā z rasuram cornee z opilationem pupille: sed semper intelligēdū est q̄ quātūcūq̄ plures sint morbi semper illi conuenīunt oculo per se: qui sunt morbi officiales: ly ei non conueniat primo sicut opilatio pupille. Solutio vero cōtinuitatis in partibus oculi si ledit immediate operationem totius membri morbus est per se totius oculi: sed primo conueniret parti:

Morbi cōsiles sine mā vtplurimū sūt simplices q̄z mā ꝓ compositi.

Morborū cōpositoꝝ ex cōsimilibus quatuor sunt species.

Cōpositio morborū cōsimilū māliū trib⁹ modis pōt contingere.

Cōpositio morbi officialis.

Cōsimilis cōi.

Cōmunis cū officiali.

Cōsimilis cū officiali.

Cōmunis.

Omnis generatio morborū pōt aliq̄ modo contingere.

Qualr morbus in gñe positus cōuenit membro cōpositi z qualr.

parti:sicut vlcus cornee. Si ꝙ p se et primo cōuenit ipartī: per accidēs aūt ⁊ scōo cōuenit toti:sicut vlcus aut vulnus cōiunctiue:vniuersaliter autē solutio continuitatis que fit in vna cōsimiliū partiū:ex quib⁹ cōponit officiale:vt absolute morb⁹ ꝺsimilis rōne immediati subiecti:ex quo sumitur potior ꝺsideratio curationis ei⁹:sicut vulnerata cornea trā potius regulat curatio ex ꝺsideratiōe cornee q̄s toti⁹ oculi. Et quib⁹ ptz ꝙ cū morbus vnius ptis dicat esse morbus toti⁹ officialis aliquo modo: multofortī dicetur esse morbus totius ille morbus cōpositus in quo plures eius partes egrotāt de quocūq; morbo:⁊ maxime si ḥ abeāt rōnem officialis. ¶ Iam igit ex ꝓdictis relinquitur manifestiꝰ ꝙ morbus cōpositus nō ꝺt vnus a medico ab vnitate forme. qm̄ etiā hoc repugnat veritati ⁊ etiā fini. Veritati quidem qm̄ non est absolute verum ꝙ omnis cōpositio morborum reducatur ad vnitatem forme. naꝫ in illa que fit ex duabus qualitatib⁹ oppositis nō resultat ex eis vna forma:q; nihil ex eis vnuꝫ per formā potest resultare nisi qualitas media duarum extremarū:tale ꝺ medium cōstituit tēperamētū in quo nunq; est morbus:ſꝫ semp in excellentijs extremoꝝ in quibus cōsistit intēperamentū. Iterum in cōpositione morbi consimilis cū officiali vel cōi cuꝫ altero ipsoꝝ vel vtro q; non est possibile fieri ex eis aliquod vnū per formaꝫ: qm̄ ex componētibus nunq; resultat vna forma cōis nisi miscibilia sint adinuicem. Talia ꝺ non sunt nisi corpora informata contrarijs qualitatibus:quibus mutuo agunt et patiūtur:quoꝝ nihil cōuenit predictis cōponentibus inuicē cōparatis:nullū em̄ genus morboꝝ est corpus sed qualitas corporis:vt morbi cōsimilis ad officialem vel cōmunis ad eos est aliqua ꝓtrarietas:quare misceri nō possunt. Iterū aūt cū finis ꝓmus ad quem ordinat cōsideratio pluralitatis ⁊ vnitatis morboꝝ sit recta inuentio causarum et finis vltimus recta sanatio vtriq; repugnaret intētioni hec dicere absolute,nā cū forme morbi correspondeat oppositа virt⁹ cause salubris:necesse est vt vbi vnus est morbus p formā:vna sit per formalē virtutē causa salubris ⁊ vbi plures:plures. Sed constat ex predictis ꝙ vbi cōpositio est ex morbo ꝺsimili et officiali ⁊ cōmuni diuerse sunt forme morboꝝ:quibus diuerse debentur cause salubres diuersaꝝ virtutū nec curatio ⁊ sanatio perficiūtur in eis per vnuꝫ gen⁹ cause salubris:vbi tā distincta sunt illa genera morboꝝ ꝙ p̄t sensu dijudicari ſm quēm modum solummodo cadūt in cōsideratiōe medici. Patet igitur ꝙ in proposito nec recte inuentioni causaꝝ salubrium:nec per consequens recte sanationi ꝓdesset:sed potius obesset considerare morborū cōponentiū vnitatē per formam. Sed scire conuenit ꝙ cuꝫ plures morbi cōcurrūt in vno mēbro vel corpore solū id cogit medicū dicere ꝙ patiat morbū cōpositū: q; cōstat ꝙ nō patitur absolute simpliceꝫ :dicitur autem vnus ſm quid.ſ. vnitate subiecti cōis:in quo aggregantur:simplr autez ſꝫ quantū ad vnitatem veram ⁊ absolutam que conuenit rei per formam:tales morbos dicit medicus esse plures. Et q; cōsideratio prodest medico quontam arctat inuentionem causarū salubrium ad exigentiam illius subiecti cōmunis vt oculi vel capitis ⁊c. Scōa ꝺ ad exigentiam ꝓprie forme cuiuslibet morbi:morboꝝ autem cōpositoꝝ species specialissime ſm diuersitatem membrorum particularū multiplicātur:sicut et simpliciter:de quibus agitur in particularibus considerationib⁹ earundem.

¶ De causis morborum. Cap. lxxxv.

Causa morbi triplex.

Causa morbi est oē illud ad q̄d sequitur morb⁹. Cause morboꝝ duas ḥt differētias ꝓmas:nā oē q̄d aliq̄ modo ꝺt causa morbi aut est hoc p se aut p accidens. Et causa quidē p se est illa q̄ per naturā ꝓpriā seu virtutē p̄t esse principium ḡnationis eius:vt calidū morbi calidi: et cā secās aut corrodēs vel mordens bulliens vel vlcerans:⁊ sic de aliis. Causa ꝺ p accidēs est illa cui per ꝓpriā naturā aut formā nō cōuenit talē morbū ḡnare:cuius est aliquo modo principiū: ⁊ talis causa ꝓpue ꝺt occāsio :sicut frequenter accidit febricitantibus de febre acuta:⁊ marie dispositis:vt egritudines frigidas incurrant:vt colicā et nefresim ⁊ tussim ⁊ splenis tumorē ⁊ similia. Ita q; tales passiones erunt accidētia discrasiarū frigidarum in illis mēbris:que inquā discrasia in febribus introducuntur ꝓpter vsum infrigidātiū:sicut aque vel aceti vel aliorū repugnantium febri: ⁊ simul modo paralisis vel epilepsia ⁊c. causant febrē aut discrasiā ca.epatis vl alteri⁹ mēbri nō per se:ſꝫ ꝓpter vsuꝫ calidoꝝ excellentiū que ordinantur ad extirpationē eoꝝ de qb⁹ etiā causis p accidens multa exēpla posita sunt in reb⁹ nālib⁹ maxime nō secundis ¶Quapropter daꝫ regula ḡnalis in medicina q̄ si morbus ḡnatur aut vigoraꝫ in presentia sui cōtrarij necesse est hoc fieri per accidens ab illo cōtrario.ſ. ꝓpter alia que occurrunt occasiōe illi⁹. ¶ Predictaꝝ ꝺ causarū genera medicus triplr distinguit ſm tria q̄ cōsiderat in eis vtiliter:quoꝝ primū est genus rei cōstituētis cām:⁊ ſm hoc interdū dicit causarū q̄ cā morbi est aut res naturaꝫ aut nō naturalis aut cōtra morboꝝ naturā. ¶ Scōm ꝺ est vis imprimēdi quā ḥ causa: ⁊ ſm hoc dicit q̄ oīs causa est vel efficiēs vel materialis aut dispositiua:⁊ iste eedē cause sūt vigoratēs aut ꝺseruātes:naꝫ ab eisdē vigorātur ⁊ ꝺseruātur res a qb⁹ gnantur. ¶ Efficientes quoq; sunt ille que morbos generāt manifeste cuꝫ cause ef actiua potētia ꝓpter hoc q̄ sunt materia trāsmutatiōis ficiētes. substantialis in corpe:sicut putredo et materia calida efficiunt manifeste se.⁊ sub hoc ḡne causarū non reperiuntur nisi res nō naturales ⁊ cōtra naturam. ¶ Materiales ꝺ dicuntur q̄ manifeste generāt morbū cū quadā passiua potētia vt hu.putribil se.vl si accidētia sūt nihilomin⁹ materia substātialis trāsmutatiōis in corpe ꝓpter qd̄ dicuntur materiales :et sub hoc ḡne collocantur alique res naturales quātū ad spēm:tñ naturalr se ḥntes quātū ad quātitatem aut motuꝫ.cholera nāq; naturalis ḡnat herispullam:⁊ flegma naturale zumā:⁊ melācholia naturali sclirosim:silr res cōtra nām p̄t esse materia morbi: sicut humor oīs innālis:vt melācholia adusta vl cholera eruginosa q̄ semp sunt cā morbi. Res aūt nō nāles nō p̄t esse ꝓprie materia morbi:nisi valde large diceret materia remota vt cibi ⁊ nutrientia. ¶ Dispositiue cause dicunt q̄ neutro ꝓdictoꝝ modoꝝ manifeste introducūt morbū:ſꝫ ꝓparant vel inclinant corpus ad suscipiēdaꝫ impressionē ab aliis causis q̄ morb⁹ formalr vel actualr ḡnat:⁊ ex hoc ḡne p̄t esse nō solum res nō naturales ⁊ ꝓtra nāꝫ:ſꝫ etiā naturales:vt etas ⁊ cōplo ⁊ cōpositio sexus ḥuoꝝ. Et pte ei dispositiōis vl causaꝝ disponētiū accidit ꝙ diuersoꝝ corpoꝝ:⁊ q̄ ab vna ⁊ eadem efficiēti causa patiūtur:⁊ aliq⁹ in morbū ꝓlabitur. aliq⁹ vero nequaq;. Disponit aūt ad calidos morbos calida complexio ⁊ silia:⁊ raritas corporis ad calidos et frigidos. Similiter res ꝓtra nāꝫ: vt opilatio ad se.vel caliditas epatis ad tympanā vel asclitē:accidentia etiā morboꝝ vt debilitas virtutis derelicta ex ꝓcedēti morbo disponit tam ad frigidos q̄ calidos morbos:⁊ solutio vētris ad ptisim ⁊ ꝺspiratio ad scotomiā ⁊ cephaleā:⁊ sic de aliis. Silr res nō naturales vt siccitas aeris ad se.cholericas. frigiditas:humiditas ad artetichā ⁊ reumaticas passiones. Et vlr oīs causa efficiēs ⁊ materiaꝫ est dispositiua q̄ ꝺ duꝫ p eas manifeste vel immediate nō introducit morbus:ſꝫ alterāt vel mutāt corpus talr vt ad hoc ꝓparetur. Uñ nō semper differūt dispositiue ab alijs rebus:ſꝫ sufficit ꝙ differant rōne ꝓdicta: ita vt eedem que dicuntur efficientes q̄n actu introducunt morbū:sint etiā dispositiue prius immutādo corpus:vt ad hoc disponatur:⁊ silr eedē q̄ ꝺnt materiales q̄n sunt quedā materie trāsmutabiles in mēbris:sunt etiā dispositiue pri⁹ q̄q; morbū actu ꝓducāt. ¶ Tertiū ꝺ q̄ circa morboꝝ causas cōsiderat medic⁹ est ordo ipsoꝝ ad morbū: ⁊ ſꝫ hoc dicit ꝙ eaꝝ alique sunt primitiue alie antecedentes alie coniuncte. Primitiue ꝺnt q; respectu aliaꝝ duarum tpe prius agūt semp ad morbi ḡnationē. Antecedētes ꝺ dicūtur respectu cōiunctaꝝ solū:q̄n eas respectu morbi tpe p̄cedūt. Cōiuncte ꝺ ꝺnt ille quas ꝓcedūt antecedētes:et a quib⁹ oritur morb⁹ imediate. Uñ ſꝫ natura ꝓcedāt morbis: tāmē quantū ad iudiciuꝫ sensuale medici tpe simul existunt: et iō vocat eas morbo ꝺiunctas. Et his ꝺ ptz differētia inter causas:nā ad ꝺiunctas semp imediate sequit morb⁹ vel concomitat:⁊ iō a quibusdā vocāt imediate. Alias ꝺ duas nō semp imediate seqtur morb⁹:ſꝫ differūt dupliciter. Primo q; mitius ancedētes semp sunt aliq̄d i corpe vt aliq̄ dispositio corpis aut partis ei⁹ vel cōtētum in eo:sicut humor aut aliqua su-

Morb⁹ cōpositus nō ꝺt vnus ab vnitate forme.

Finis cōsiderationis pluralitatis et vnitatis morborum.

Cause materiales.

Cause dispositiue.

Differunt cause cōiuncte a p̄cedentib⁹

perfluitas rõne peccati sui. Sed primitiue sunt res vl' oĩno in corpore vel accidentia animi: vel si in corpore sunt: tñ extra corpus hñt esse suũ: & ideo sub causis ꝑmitiuis ꝓtinent oẽs res non naturales: antecedentes ꝙ semp sunt vel nãles vt humores vel contra naturas vt egre dispõnes mẽbroꝝ. Differũt autem differũt antecedẽtes a ꝑmitiuis ꝓter ordinem eorum ad morbũ: qm̃ antecedẽtes nunq̃ generãt morbũ nisi mediãtibus cõiunctis: sꝫ ꝑmitiue generãt eũ interdũ immediate: vt aqua & aer feruido potest gñari fe. immediate sicut effimera: non tñ ꝙ aer vel ira cã cõiuncta: qm̃ nõ precedit eã antecedẽs: vt dictũ ẽ: sic ꝙ respectu fe. putride cã cõiuncta ẽ ipsa putredo hu. vl' ipe hũor ꝙ actu putrefacit. Antecedens ꝙ humor est fluens ad minerã putrefactionis vel nociue disponentes eã: vt viscositas: grossities: aut discrasia membrorũ vt discrãsia calida mẽbri alicuius vel opilatio aut clausio poroꝝ. Sil' respectu discrasie frigide cerebri. Causa coniuncta erit humor aut vapor frigid⁹ in eo contentus. Antecedens ꝙ est humor vel vapor paratus alunde fluere vel mala dispositio mẽbri mandantis: vt stomachi vel epatis ꝛc. Cum autem vnicuiq; speciei morborũ que supra fuerunt enumerate conueniant aliq̃ species causaꝝ habentiũ rõnes ꝓducte vl' antecedẽtis aut ꝑmitiue vel efficientis aut cõseruãtis ꝛc. necesse est ad inueniendũ formã plenè curatiõis oẽs determinate cognoscere quarũ nũer⁹ & ordo sub sequẽtib⁹ tabulis leuiter potent ꝓpẽdi.

Differũt cause antecedẽtes a ꝑmitiuis.

¶ De causa morbi calidi. Cap. lxxxvj.

MOrbus calidus generatur ab eo quod in temperate calefacit corpus vel partes eius intemperate calefacit: aut qõ imꝑimit de se caloꝛem intemperatum: aut qõ retinet caliduꝫ qõ cõuenit expelli a corpore. ¶ Intemperatũ caloꝛem per se impiumunt mot⁹ corporis immoderat⁹: fortis & impetuosus animi mot⁹ vt furoꝛ & ira. Corpus intẽperate calidũ actu vel potentia vel vtroq; & hũoꝝ putrefactio. Retinẽt calidum qõ opꝫ expelli a corpe. Clausio vel constrictio nimia viarum expulsionis: vt poroꝝ cutis & aliorum membroꝝ retinẽs humos & vapores intemperate calidos: qui ex calidis hũorum partibus generantur. ¶ Corpus intemperate calidum vel est intrinsecũ vel extrinsecum. Intrinsecum humor aut vapor. Hũor tamen vtplurimũ cõpositum generat morbũ: sed vapor semp calefacit & temperate: quidem calidus tẽperate. intemperate vero calidus intemperate: maxime si fuerit acutus vl' valde sicc⁹: qui capinosus a capio: vel capinosus a capillo: dicit etiã in eo caloꝛ acuitur: & hoc in siccis & calidis corporibus multiplicat vel abundantib⁹ calidis & siccis hũoribus. Extrinsecus actu calidum vt ignis aer balneũ aque calide. Calidum potentia vel vtroq; cib⁹ pot⁹ et medicina int⁹ recepta vel exter⁹ applicata. ¶ Putrefactio est hũoris ebullitio facta a caloꝛe innaturali per quam primo inna turaliter calefit membrum continẽs putrescẽtem humorẽ. Tandem ꝙ caloꝛe multiplicato & per cõtinuitatẽ venarũ & arteriarum ad cor protenso supercalefit substãtia cordis que caloꝛem intẽperatum ex tũc generãs toti corpori prebet estum cõstituentem actu febrilẽ discrasiam. Eodem q̃s modo vapor putridus aut intemperate calidus si ad cor venerit supercalefacit ipsum & sic generat fe. Caloꝛ innaturalis aduenit putrescenti chimo: quoniaꝫ in eo & circa ipm vapor intemperate calidus conculcatur nequiens sufficiẽter expirare propter poroꝝ impedimenta.

Putrefactio ꝙd sit.

¶ De causa morbi frigidi. Cap. lxxxvij.

MOrbus frigidus generatur ab eo qõ intemperatã causat frigiditatem. Intẽperata frigiditas generatur in corpore vl' ab eo quod alienaꝫ introducit: vel ab eo quod infert caloꝛẽ ꝓprium. Alienã frigiditatẽ imprimit corpi corp⁹ frigidũ actu vel potentia vel vtroq; sive sit int⁹ generatũ vt hũor frigidus: sive sit adueniens ab extrinseco vt nix: glacies aer frigidus aut balneum aque frigide vel cibus & potus & medicina. ¶ Infert caloꝛẽ ꝓprium q̃ ipꝫ educit a corpe vt immoderatũ exercitiuꝫ. Cõ disponit ad hoc vt velociter expiret vel educatur ab eo aut poroꝝ corporis largitas vel apertio nimia. Cõ prohibet transitum eius: vt constrictio vel opilatio meatuũ suoꝝ maxime arteriarũ: sicut in dormitione mẽbroꝝ. Quod extinguit ipsum in corpore vl' disponit extinctiõi. Naturalẽ caloꝛẽ extinguit qõ infrigidat excellẽter vt nix aut opiũ & lactuca i valde senibus & sicis. Quod multitudine sua coarctat & opprimit etiã ipm: sicut multitudo nimia cibi et pot⁹ atq; hũorũ. Cũ eniꝫ caloꝛ naturalis & fluens sit quidam vapor aereus corrupta substãtia vaporis naturalis caloris extinguit. Corrũpit aũt cũ ingrossat in aquea substãtiã vel cũ igneo caloꝛe cõsumitur. Et ꝑmo qdem corrũpit ex nimietate cibi & potus & etiã sanguinis in arteriis. Nimi⁹ eñ pot⁹ vinꝰ tñ interdũ replet vaporib⁹ cerebrũ: vt cõculcati nimio in aquea substantia ingrossent & prẽ multitudine submergẽdo caloꝛẽ nãles ibidẽ suffocent ex qb⁹ morbus sequit frigidus vt apoplexia stupor epilepsia et litargia ꝛc. Sil' qꝫ mõ nimia multitudo sanguinis maxime in arteriis ipm corrũpit. Ũl morbus frigid⁹ generat nedũ in vno membro: sed in corpe toto. s. sincopis: qm̃ extincto predicto modo fluẽti caloꝛe in corde totũ corp⁹ infrigidatur: nimia tamẽ repletio venaꝝ & arteriarũ ex sanguine frigido in aliquibus mẽbris põt generare morbũ, phibendo trãsitũ caloris naturalis a corde. Ultimũ qõ extinguit caloꝛẽ naturalẽ est q̃ phibet ipsum in sua tẽperie ꝛseruari. s. immoderata clausio poroꝝ cutis et arteriarum vel aliorꝝ meatuũ ꝑ qs inspiratio & expiratio exercetur. Si eñ aer ingredi non põt vt caloꝛ nãlis vndiq; cõtinetus: eum tñ remittit quãtum fuerat intensus ex mixtiõe vaporis tẽperati tunc cõclusus & in se reflexus ꝓpriũ accidit subiectũ efficaciter vastat & eo cõsumpto extinguit sicut ignis nimiũ coopto. Similiter etiã si fumi & vapores q̃ ab hũoribus assidue generant in corpe viuẽtis exhalare prohibent ab ipso: extingui poterit naturalis caloꝛ: naꝫ in qb⁹ vapor multiplicatur aereus & naturalis: vt in sanguineis si pori sunt opilati adeo q̃n possunt aliqualiter aere tẽperari: tũc si caloꝛ more solito reficiatur diminuto tñ: aut cessante exercitio oẽs vene corpis nimio sanguine replebunt ꝓpter digestionis fortitudinẽ & boni vaporis abundantiã: q̃ si refectio solum cõcurrat cum exercitio intendet q̃dez ab exercitio caloꝛ & multiplicabitur in substantia: tum ꝓpter digestionis fortitudinẽ: tũ ꝓꝑ pdictã poroꝝ clausionem: que ipsum ꝓhibet exhalare: sed si nimia sit clausio ꝓhibẽs aerẽ ingredi sequit qõ est dictũ. In qb⁹ aũt mal⁹ & acut⁹ vapor multiplicat vt capinosus & expirare ꝓhibet: aut putrescere faciẽs humores aut caloꝛẽ naturalẽ extinguit corrumpẽdo subiectum ei⁹. Cõ ꝙ disponit corpus ad extinctiones caloris naturalis est quies immoderata q̃ multitudo supfluitatũ in corpore cõgregatur: & etiã omne qõ poros corporis claudere potest stringendo vel opilando.

Cũ calefit ꝛ putrefit corpus ꝛ supfluitas ꝛ

¶ De causis morborum siccorum. Cap. lxxxviij.

MOrbum siccum generant que sicca sunt in se vel q̃ resoluunt naturalem humiditatem absq; eo q̃ siccat assistit eis. ¶ Sicca i se dicũt q̃ talia sunt cõplexiõali virtute a qua ꝛformant interiora vt humor siccus: exteriora vt aer siccus: & balneũ aque salse & vniuersalit mineralia. Cibus vel nutriẽs siccũ & medicina sil' virtus receptа vel extrinsecus applicata: q̃ resoluũt humiditatẽ absq; siccitate cõplexiõali: sicut inanitiões corporis animi⁹ mot⁹ ei⁹ & incõueniẽs mot⁹ animi. Inanitio insensibilis vt in tetanico & abstinẽtijs. Sensibilis vt i sudore & fluxu & ceteris euacuationib⁹. Incõueniẽs mot⁹ animi sollicitudo & angustia & tristitia. Vigilie ꝙ cõprehẽdũtur sub immoderato membroꝝ exercitio et accidentibus animi quoniam concomitantur ea nec sine illis immutant corpus.

¶ De causis morbi humidi. Cap. lxxxix.

HUmidi morbi causant ab humectãtibus immoderate que sunt vel humida in se vel conseruantia qualibet humiditatem in corpore. Humida in se actu humida intrinseca: humida extrinseca pluuiosus aer balneũ aque dulcis & tepide. Humida potentia vel vtroq; vt cibus maxime copiosus & delectabilis: humida medicina cõseruat nõ solum temperatas: sed etiã supfluas corporis humiditates: preter q̃ in se sit humida immoderata corporis quies et tranquillitas animi: vt in gaudio & letitia nimius somnus.

¶ De causis

¶ De causis morborū compositorū: et primo consimilium Cap. xc.

MOrbi consimiles cōpositi aut ex cōpositiōe simpliciū causarū ꝓuenūt siue in virtute sint cōposite: sicut q̄libet humorū cōpositio ex duab⁹ qualitatib⁹ seu in substātia ꝓut accidit in mixtione aut vicinitate diuersorū humorū. ¶ Unde morbi cōpositi vtplurimū ex humoribus generātur vt apostemata quorū cause quatuor sunt in genere: scilz humoris peccantis mixtura aut simpliciter abundātia. Fortitudo membri mandātis vel mittentis superfluitatem specialiter quātuz ad expulsiuā naturalem qua vnumquodq; membrū expellit a se nociuū. Tertia est debilitas membri recipiētis quā nō pōt supfluitati misse resistere nec a se repellere. Quarta insuper est apertio seu prōptitudo meatuū per quos expellitur supfluitas. Ihe quoq; cause scz cōmunes sunt cūctis humoralibus morbis: nō tamē necesse est eas oēs in omnibus semp cōcurrere: sed solum in illis que fiunt per viā derivationis hoc est delegationis materie ab vno mēbro in aliud: sicut accidit in apostematib⁹ creticis: vbi mēbra ꝓncipalia et nobilia ad emūctoralia et ignobilia superfluitatem trāsmittūt: cū em̄ nāliter illa debeāt esse ceteris fortiora licz ꝓ pl⁹ et min⁹: et tūc faltē remāserit eis aliqualis expelendi vigor respectu suscipiētis emunctoruz: nec vie sint impedite morbi meteriā illuc pellunt. Sed interdum accidit apostema generare morbum altū humoralē per viaz cōgestionis: hoc est nō q̄ mēbrū aliquod deleget supfluitatē illi patētī: sed q̄ ipsum patiens mēbrū eā attrahēdo ꝓgregauit in se: sicut splen aggregat melencholiam: et in tali casu ad gñationē morbi due sufficiūt predictaꝝ causaꝝ. s. copia supfluitatis et expellendi debilitas. Septimus em̄ contingit q̄ splen qui potēter attraxit accidentaliter: postea debilitat⁹ expellere nequit attractum. ¶ Expulsiua quoq; mēbri debilis est ꝓpter lapsum cōplexionis innatum vel post generationem accidentalr acquisitum: vel ex inordinatione nature sicut in cute: nā cū solū ordinata sit ad tegēdū mēbra sapiendūq; cūctorū mēbroꝝ aliquas superfluitates naturaliter ē creata debilis expulsiue: cū etiā nō ꝓbeat alijs mēbris tuiamētum alicuius actiōis naturalis aut vitalis aut animalis nō indiguit fortitudine respectu ipsoꝝ. ¶ Superfluitates multiplicant in mēbris ex malitia regiminis vel nocumēto actionis naturaliū virtutuz vel propter vtrūq;. ¶ Naturalis figura membri corrumpitur vel in vtero vel in exitu ab eo: sicut ī partu vel nato tā corpore: in vtero quidem vel in ipa formatione vel postea. Recta vero formatio vel figuratio impeditur propter ineptitudinē puncipioruz materialiuz: nā si fuerit in spmate formatiua in se peccabit si ꝓ in sanguine mēstruo materia formabilis: erit erroris causa. Post formationē aūt figura corrūpit vel pp malitiaz sanguinis materni causatā ab eius malo regimine vel egritudine totī⁹ corporis eius aut ptis ꝓcipue matricis et epatis aut violēta occasiōe ipsius vteri. Forma parietī si fuerit innaturalis figurā naturalē sepe corrūpit vt in his qui parūtur tibijs aut brachijs cōplicatis. Post natiuitatem corrūpunt figurā mēbroꝝ extrinsecus et casuales euentus aduersitas mēbri cōtundēs aut torquens percussione vel casu quib⁹ ossa frāguunt et obliquant mēbra vel attritiōe cōpressa planescūt naturalr vt nasus ꝓcussus. Egritudo corrūpēs mēbroꝝ substātiā vl immutās figurā ꝓter corruptionem substātie. Primū in lepra q̄ nares dilatat tuberositatibus replēdo et distēdēdo: subtiliat aures sanguine pauperimas ampl⁹ depauperādo frigiditate et siccitate. In se. cōsumptiuis in quibus nasus acuitur oculi ꝓfundāt: humeri peminēt et spatule ꝓminēt altis ꝛc. In cācris et fistulis et in quibuscūq; apostematibus et vulneribus ossa corrūpunt et deperdunt: vñ figura mutat scēm in tortura ex pausi: vñ a mēbro sano cū aliq̄d agit aut mouet trahit egrū. In spasmo vbi egrū q̄ cōtrahit trahit sanū. Defectus et superabūdātia nutrimenti: nā defectus vt in famelicis immutat figurā: sicut in lepra dictū est. de aurib⁹ et in se. ꝓsumptiuis. Superabūdātia ꝓ in quib⁹ debilis ē ꝓtus apostemata gñat in q̄bus aūt fortis et potēs ad cōuertēdū multiplicāt vltra modū nālis figure carnositas et pinguedo. Quapropter in q̄buscūq; vēter efficit mōtuosus et lūbi sarcinati et facies semp spherica carnositate generatum; colluz quoq; taurinū: sicut a mēto inferius vsq; ad furculam pectoris manifesta ꝓtēdātur: et in aliq̄b⁹: vt vita mulierum subcingit trīs struma pinguedinis atq; carnis. Ex̄ grauis error ī necessarijs vl ad ꝓseruationē vl a curationē. Sūt aūt ad ꝓseruationē infantis necessaria ꝗes et obuolutio ac mēbroꝝ ꝓpositā et suauis tractatio: igit si moueri ꝑuitat itēpestiue: sicut bipes aut q̄drupes piculū est magnū man⁹ aut pedes: aut tibias aut brachia cōtorqueri. Sūt q̄s si ruditer tractet et icōuenīēter obuoluat: sepi⁹ em̄ inoderata et inequalis cōstrictio pectoris cū fascia gibbosos efficit pueros et cruribus ossib⁹ anterius vel posterius. Error accidēs in curatione q̄ corrūpit figurā est ille q̄ accidit in curatione fracturarū et dislocationum et culpa medici nō q̄ rectificātis aut cōstringētis vel cōsolidātis vl infirmi culpa si moueat itēpestiue scz priⁿ q̄ mēbra sint firma. Natural ꝓcauitas atq; via seu poꝛus q̄q; destruūtur oino et secatio nociua vel diminuunt aut impediūtur ꝓsolidari. sicut accidit frequēter in virga et vulua cū vlcerantur in interiori mea tu et incaute curant cōpetēte pōdere suo: sicut calcul⁹ magn⁹ vesice cōpetit lōgaonē et sterc⁹ phibet ibi recipi: et inde trāsire cōstringēdo sicut cōstrictio nimia vētris angustat stomachū et matricē coadunatione nāli vel accidentali nāli: scz retētiua vtute quēadmodū in ꝑgnantibus os matricis et vulue. accidētali sicut frigidis et siccis medicinis aut stipticis eedē partes coadunant. Replente vel optante vt carne supflua: sicut in ficis vl apostemate vel lapide vel fecib⁹ induratis aut sanguine coagulato vel alijs humoribus maxime grossis et viscosis.

¶ Innaturaliter dilatāt vl aperiūt defectio cōtētiue aut fortitudo expulsiue: sicut ī patētib⁹ abortum. Medicina aptiua hūiditas mollificās: vētositas aut vapor extēdēs īnaliter exasperāt intrinsec⁹ et extrinsec⁹. Exasperans intrinsec⁹ vt hūor acut⁹ aut pontic⁹. Extrinsec⁹ vt medicina vel cibus aut pot⁹ acut⁹ aut pulus et tum⁹ in oculis et gutture. Innaturaliter leniunt viscosa et vnctuosa intrinseca et extrinseca. ¶ Numer⁹ mēbroꝝ innaturaliter diminuit ꝓpter defectū innatū vl supuenīētē. Innat⁹ aūt ex defectu materie ꝓuenit. supuenīēs defect⁹ amissio ꝛ: et ꝓuenit vel a cā interiori vel exteriori. Exteriori aūt opak vel actuali vtute vl potētiali. Actualis aūt vt⁹ vl ē ꝓncipiū localis mor⁹ sicut ī incisiōe mēbroꝝ aut eradicatiōe vl euulsiōe: sicut ī dētib⁹ et in oculis sepe fit. aut opak motu alterationis oīno corrūpēdo vt⁹ cōplexionē in mēbris. sicut accidit in ꝓbustiōe ignis et in cōgelatiōe facta ab excellēti frigore p quā membra cadūt: et multi etiā moriunt. Potētiali vtute opak cā exteriori sicut medicina venenosa et corrosiua. Interior ꝓ cā vel est acuti humoris violēta vel putrefactio mēbri: humor autē acut⁹ vel infert mēbrio violētiā cōburēdo: sicut in igne persico: vel corrodendo p quem modū videm⁹ acuto reumate vel salso vuulam sepe deperdi. aut perforādo et subito motu pulsando per quem modū exilere videmus ab oculis crystallinam et albugineam in dolore tumoꝝ et oculorum causato ex hu. acuto vapori mixto. Putrefactio quoq; membri vel fit a medicina putrefaciente vel ex ꝓcoarctatione humorum et fumoruū in eo: quēadmodū in cancris et herisipillis sepe putrescunt mēbra. ¶ Supfluit autē in corpore numerus in his que sunt similia naturalibus ꝓpter abundātiaz materie et virtutis fortitudinem formatiue vt in natis cum sexto digito. Assimilatiue vt in supeuenīētibus sicut vngule in oculis et supflue carnis in vulneribus. Glandule quoq; simili cā fiunt in collo vel alibi. ¶ Dissimilia naturalibus addunt mēbris ex abūdāti superfluitate generata in eis vl aliunde transmissa p viā expulsiōis. Et ꝓmo q̄dez mō sepe generat bocius in interioribus mēbris: q̄ mā ex q̄ generatur vel est sanies magnoruū et calidoruū apostematū vel humiditas grossa et crūda: vel inepta putrefieri vel in saniē cōuerti. Et ꝓma materia generatur in mēbrio apostemato scz fortitan antecedēs et⁹ fuisset ab alio mēbrio trāsmissa. Cūq; talis sanies in suo receptaculo coarctat et retinet infrigidātibus ingrossantib⁹ applicatis errore medici vl infirmi bocū inde formal. In bocio tū duo notari possunt. s. folliculus vl cistis aut sacul⁹ exteriorum in quo residua materia claudit. Et ille folliculus nālibus aliqualiter assimilatur sicut cistis

Necessaria ad cōseruationē infantis.

Cause nocumēti accidētis cōcause naturali.

Cause nocumēti ī nūero membrorum.

fellis et quātū ad hec izvideret cōtineri sub primo membio additiōis in numero nō tñ sic est in veritate: qñ nec a naturali materia gñat: nec etiā a naturali immutatiua: ſz id qđ in folliculo bocij cōtinet. additū est oino dissike naturalib⁹ ⁊ quātū ad apparentiā: ⁊ quātū ad causaz existētiā. id esſi qđ in eis ꝓtinet interdū est simile melli qñq; luto qñq; feci vini: qñq; lateri siue teste: qñq; nucleis fructuū. Interdum aūt globo ploz aut calculis: ⁊ grosse vētositates q̄ frequē ter multiplicant in eis: ⁊ maxime in illis q̄ ex grossa ⁊ cruda materia generātur donec diuturnitate tpis forte putre scant in quibus tunc dolor incipit sentiri ⁊ forsitan febris. Sil'r ⁊ lūbrici addūt intestinis ex superfluitate gñata in eis. Calculus aūt renū ⁊ visice ptim ex ibi gñata ptim ex altūde fluēti. Scrofe ꝙo q̄ cuti addūt vel musculis ⁊ pustule cu tis averruce: et ét fauꝰ in q̄ cuti capitis addit humiditas si milis melli vel fauus q̄ est nariū innaturalis carūcula vel morphea. in qua cuti addit colo: innaturalis ⁊ cūcta simi lia. pculdubio sunt innaturales additiōes oino dissimiles nātibus rebꝰ et gñatis vtplurimū ex supfluitatibꝰ expul sis ad cutē vel ad mēbia in quibus generant. ¶ Magnitu dinē immoderatā causant abundātiā bone materiei ⁊ for titudo ꝓuersiue ꝛtutis: q̄z ꝓtraria cause sunt quātis in naturalis. ¶ Positio mēbi quātū ad sitū eius naturalem cotrūpit a cā intrinsecā vl extrinseca. Causa extrinseca cor rūpēs sitū naturalē est violēta cōmotio vl expulsio ꝓcipue si fuerit impetuosa vel subita: q: tunc nec resistit mēbia nec parāt se ad resistēduz ledentib⁹ causis: ⁊ p hūc modū acci dit frequēter vt ſūcture dislocētur pcussiōe vel casu vl alia simili offensione. Intrinseca vero cā est vel ligamēti cōser nātio in situ: mollificatio seu relaxatio vel ꝓtinentis mēbi fissura siue perforatio aut ipsius cōtinētis aut cōtenti mol lificatio. Causa vero mollificans seu relaxans est humidi tas accidentaliter membio infusa. Et ꝓmo q̄dem mō dislo cant iuncture mucillaginibus abundantes. Scō vero mō deserunt sitū naturalē intestina ⁊ zirbus ⁊ pulmo. naz fisso vel pforato siphac: maxime in ea ptevnde vndiqz oriūtur intestina vel zirbus cadūt i osseū: idest in bursam testiculo rum. Similiter fisso pectore paret pulmonis egredit. Ter tio vero modo contingit zirbū aut intestina egredi locū ꝓ prium qñ cōtinēs. s. liphac relaxat et cōtingit longaonē et matrice ⁊ vuā ⁊ matricē extra sitū ꝓprium qñ ipsa in se rela xantur seu nimiū mollificant. Poterūt nātis q̄tū ad vici nitatem aut colligantiā quādo corrumpit per innaturalē adherentiaz: tunc innaturalis consolidatio causa erit. Si ꝙo per innaturalem elongationem vel distantiā tunc mol lificatio erit causa vel incisio aut nimia distensio: sicut in ū cturis sepe contingit ⁊ in fortī expanditatione mēbiorum. ¶ Solutio continuitatis vel prouenit a causa interiori vl exteriori. Causa intrinseca vel est humor acutus pforans aut corrodēs: vel est grossa ventōsitas nimia extēsiōe dis rumpens. Causarū extrinsecarum quedam secat vel scin dit: quedā pungit aut perforat: quedam contundit: quedā ꝙo distendit: quedam autē torquēdo frangit: quedam vio lento motu exercitij findit: quemadmodū rūpitur siphach ꝓpter motum aut clamorem. Immoderatū exercitiuz ēt interdū rumpit tendendo nimis: vt quando siphach rūpi tur ꝓpter nimiū conatū eleuandi aliquod graue: aut vene pulmōis ex clamore fortī ⁊ subito et gradat im nō eleuato

¶ De accidentibus morborum. Cap. xcj.

accidēs dicit tri pliciter.

ACcidens multipliciter sumitur apud medicos. vno quidem modo valde large pro cunctis rebus contra naturā ab ea rōne qua dicitur per accidens quicquid adūenit corpori preter nature necessitatem. et hoc modo causa morbi dicitur accidens: vt quādo dicitur q̄ patienti accidit ira vel casus vel precipitatio ⁊c. Et simi liter morbus cum dicitur q̄ accidit ei se. vel apostema vel dislocatio. ¶ Alio mō sumitur accidens valde stricte: ſz ꝓ morbi effectu cōcomitanti vel consequenti: vt quando dici tur q̄ res contra naturaz aut est morbus aut causa morbi aut eius effectus. ¶ Tertio ꝙo modo sumitur ⁊ minus lar ge ⁊ minus stricte q̄z. s. ꝓ effectu non morbi tantum sed etiam eius q̄ interdum est causa morbi quēadmodū cum dicitur q̄ impedimētum digestionis qđ accidit stomacho causak interdū a morbo eius. Interdū vero ab imoderata quātitate cibi: vel ab intēpestiua sumptione illius: vel ab humore fluēte recēter ad cōcauū stomachi et similia. Scōz enim hoc ꝛ: accidēs oīs innaturalis imutatio facta in his que pertinent naturaliter corpori sequens morbum vel ali quam causam eius. Talis autez immutatio ſz nō semp cau setur a morbo: q: tñ vel ab ipso causatur vel ab eo qđ hz or dinem ad morbū. Ideo cōmuniter absolute dicitur accidēs morbi. et in hoc conuenit cum accidente dicto secundo mo do: et hoc nomine etiam denotatur differentia vtriusq; ad morbum ⁊ causam: nam cum sit quedam sequela illoꝝ diffe runt ab eis: sicut effectus a causa. Sz cum morbo specialiter cōsentiunt in hoc nomine qđ est passio. Nā cōmune no men est morbo ⁊ accidēti dicto secundo ⁊ tertio mō. Dicit enim corpꝰ sanabile pati morbuz vel febrem aut dislocatio nem vel rupturam ⁊c. Similiter dicit pati accidens tremo rem morbi stricte vel large sumptum: vt pati rigorē: fluxuz: defectionē: vel debilitatem visus: indigestionem et similia. Morbi dicunt passio.

¶ Cause autē morboꝝ nō cōueniunt absolute nomē passio nis: ſz alique dicātur passiones. vt timor ⁊ tristitia et angu stia: q: ratio passionis nō ꝓuenit oīb⁹ causis morbi. Passio est dictum omnis effectus impressus vel illat⁹ ab alio agē te in subiecto actionis. Nā q: semper morbus et morbi ac cidens imprimitur corpori ab aliquo agente: ideo absolu te conuenit eis nomen passionis. Cause vero morborum nequaq̄: nisi solū illius que ab aliquo manifeste imprimēte prouenīt corpori: nec etiā oēs illas vocat medicꝰ passio nes: qñ de rōne passionis quā cōsiderat est nō solum q̄ sit effectus illatus ab agente: ſz q̄ sit talis effectus per quem passum alteret in se manifeste a dispositiōe naturali ad in naturalē ⁊ per quam potius pati q̄z agere videatur: ⁊ ideo timorem ⁊ tristitiā ⁊ angustiam ⁊ verecundiam vocat spe cialr passiones. Alia ꝙo animi accidentia vt gaudium et letitiā ⁊ vniuersaliter delectationē vel delitias ⁊ iram vo cat nolle generis ſcz motus vel alterationes aut accidē tia. Multa tamen mē sis mortis ꝓuent

¶ Homē autez q̄litatis soli morbo ꝓuenit absolute: qñ ab omni morbo ꝛ: corpus quale in genere vt egrū: ⁊ in spe cie vt calidū frigidū opilatu vulneratū ⁊c. nō tñ ab oī acci dente dicitur quale: sed ab aliquib⁹ valde paucis respectu aliorum: vt infra patebit. ¶ Licet autē qualitas ⁊ passio sint quidam effectus illati ab agente: tñ differunt rōne. nā pas sio dicitur ꝓprie dum passum est in motu vel actu transmu tationis ab agente. Qualitas aūt potest dici etiam effec⁹ derelicto in passo post actum transmutationis: et inde est q̄ denominat subiectum ꝓpterea quia facta est ipsi vt ha bitus: ⁊ q: morbus potest cōsiderari: vt effectus qui der linquitur post impressionē causarum actu transmutantiū: ideo ⁊ qualitas ⁊ passio nominatur. ¶ Hiis quoq; pretibatis sciendum est q̄ quia accidens morbi sumitur hoc tertio modo sciz prout est effectus vel sequela morbi vel cause. Talis aūt accidentis tria sunt gña prima: et primum quidem est lesio vel nocumentū actionis vt indigestio debili tas visus, malitia anhelitus ⁊ silla. secundū ꝙo est innatu ralis qualitas corporis: vt innaturalis color aut odor aut sa por: ⁊ sic de obiectis aliorum sensuū: tertiū ꝙo genus est inna turalis mutatio exeuntium a corpore que sequitur ad pre dicta duo: sicut infra patebit. ¶ Primū aūt genꝰ tres con tinet species primas. nā actio que leditur vel auferitur oī no: et tale nocumentum vt ablatio sicut cecitas vel surdi tas vel minuitur: ⁊ minutio actionis dicitur quando persi stit citra terminū cōsuetum. quia per obiecta vel per tem pus determinatur: per obiectuz quidem: sicut quando non videt aliquis tam minuta vel a tanta distantia quēadmo dum consueuit. Per tēpus aūt quando tardius solito di gerit cibum vel expellit superflua: ⁊ tale nocumentū vniuer saliter vocatur diminutio vel debilitas. Tertiū ꝙo vt vni uersalr permutatio ⁊ est nocumentū in quo nō fit actio in formā naturalē qđ per ipam in se vel per obiectū eiꝰ discer nitur: vt qñ membrū mouetur innaturalr vt in rectigatione ⁊ spasmo: vel sicut qñ quis videt vel audit alia q̄z requirāt obiecta exteriora: vt si colūna que caret foramine videatur perforata vel crocea: cum tamen sit alba. Iterum autē hec tria genera nocumentorum actionis tot species habere possunt quot sunt actiones que per naturam conueniunt sanabili

Cause magnitudinis ⁊ pua tas ina turalis mēbioꝝ

Cause nocumēti in po sitōe siue situ mēbio rum.

Cause nocumēti in so lutione cōtinuitatis.

sanabili corpori: siue in gñe siue in spē sicut ꝓz i tabulis ꝑticularis cōsiderationis accidētiū. ¶ Accidēs ꝯo qō ꝺr inatu- ralis q̄litas corꝑis est oīs seq̄la morbi vl' ei⁹ cause q̄ sen- su patiētis aut alteri⁹ inesse ꝓpit corꝑi ꝓter nocumētū actionis. Ūā q: q̄litas hmōi nō discernit nisi sensu ꝑticula- ri. ꝓpterea tot spēs primas habere pōt q̄t sūt obiecta sen- suū ꝑticulariū hec aūt vel sūt cōia vel ꝓpria. ¶ Qualitas aūt hmōi q̄ nō est obiectū ꝓpriū sensus alicui⁹: ꝫ cōe pluribus est illa q̄ spectat ad formā mēbri vel totius corꝑis: sicut gracilitas & grossities: pigredo & macies. hec em̄ vt ex ꝓ- rib⁹ ꝓz morbi & accidēria pōt esse. ¶ Qualitates vero corꝑis q̄ ꝓpria sūt obiecta sensuū vel sunt audibiles & est son⁹ inna turalis: q̄ vel tm̄ audit a patiēte: sicut tinnit⁹ aurū vel ab eo & ab alijs quēadmodū rugit⁹ vētris & oregmō: vel sunt olfactu ꝓceptibiles vt fetor nasi: odus & tot⁹ corꝑis: vl' sūt visibiles tm̄ vt color innaturalis totius: vt in ictericia vel vni⁹ mēbri vt in rubore nasi: nigredine ligue: morphea bar- be. Vel gustu ꝓcipiūtur: & hoc tm̄ a patiēte: vel sunt tāgibi- les: quaꝝ q̄dā sunt prime vt caliditas frī. & sic. & hu. q̄dam scē: vt asperitas: lenitas: duricies: & mollities. he q̄litates sive in toto sint sive in ꝑte morbi pōt esse vel accidens tm̄ vel vtrūq; simul. ¶ Calefactio nāq; mēbri vni⁹ aut toti⁹ corꝑis qñ tāta est: vt sensibil' operationes nō inde ledant ac cidēs erit tm̄. ¶ Cū vero sensibil' & ꝛmediate ledit & nō sequi tur morbū tm̄ ē egritudo: sicut ephimera ex balneo. ¶ Cū aūt vtrūq; ꝛcurrit ei accidēs ē & morb⁹ vt ephimera ex bubone flec est supfluū medico si ꝛsideret morbū q̄ alteri⁹ est seq̄la ꝓut est accidēs principal'r. scōario ꝯo ꝓut est morbus. naꝫ ab eo qō principalius cōuenit rei ꝛcta naturā regulat ꝑn cipal⁹ opus curatiōis. & inde est q⁹ medicus semp iudicat egrū absolute pati morbū illū qui causa est alterius. vñ si- cut testatur. G. de pleuretico dicere ꝺz q⁹ patit apostema costaꝝ pectoris &c. fe. em̄ ꝛtinua nō est morbus principalis ꝫ accidens eius. Ūñ cū nō regulet opus curationis febris in pleuretico principal'r sicut morbus: sed velut accidēs ta lis morbi ꝓpterea cōsideratur ibi principaliter: vt accidēs nō vt morbus. posito nāq; q⁹ pleuresim patiatur eger. ꝓñ ponit eū pati accētia cōcomitātia pleuresim. quorū vnum est fe. cōtinua. Itez aūt aduertēdū est circa ꝑdictas quali tates q⁹ illa q̄ nō ꝑcipiūtur: nisi sensu patientis: vt tinnitus aurū & sapor oris: & sitis. ꝫ sm id qō sunt in se ꝛtinean tur sub gñe predicte q̄litatis corꝑis: tm̄ sm q⁹ sunt q̄dam forme erronee operationis cōtinentur sub actionis nocu- mēto. ¶ Cū ergo medicus cōsideret gña qualitatū innatura liū corꝑis q̄ sunt accidēs morbi distinguere ꝺz ab alijs illud genus cū occurrat in corꝑe: ꝫ qz notitia ei⁹ habere nō pōt: nisi ꝑ iudiciū patiētis: & patiēs iudicet de ea sm q⁹ est obiectū actionis: ideo inuestigādo causas nocumētorū actiōis inuestigat simul' cā talīū accidētiū. ¶ Innālis mu tatio ereūtiū: vel fit in quātitate ꝛpoꝝ vel in qualitate vel in ꝛpe ereūdi. Ereūtia vero a corꝑe ꝺsir innaturalia rōne q̄litatis duplr. Uno q̄dem mō rōne mēsure: vt si vrina vel egestio sint maioris aut minoris mēsure: vt multa vel pau ca plus q̄ nature cōueniat. Alio vero mō rōne nūeri: vt si plurib⁹ vicib⁹ q̄ cōueniat emittat: sicut accidit in frequen tia vrinādi & assellādi. Ereūtia ꝯ ꝺsir innālia sm q̄litatem duplr: vel q: ꝑ aliquā ꝑtē corꝑis emittit aliq̄d: vñ nō cōue- nit egredi sm nām corꝑis sani. & hoc mō ꝺr innālis effu- sio sanguinis facta ꝑ quācūq; alīā ꝑtē corꝑis q̄ ꝑ exitus mēstruoꝝ: qñ nulla ꝓter illā ꝓt cōuenire sanis corꝑib⁹: fluxus aūt eius per mēstrua nālis est absolute: nisi peccaue rit quātitate sumpta vel intellecta: vt prius expositum est: vel etiā ꝛpe vt dicetur. ꝫ em̄ sanguis menstruus esset inna turalis qualitatis: tm̄ eius emissio ꝑ ꝛtes ordinatas a na turali formatione corꝑis est naturalis. scōo mō ꝺsir ereun tia a corꝑe innālia sm q̄litatē nō rōne ꝑtis per quā ereūt. qñ nālis cōpositio req̄rit: vt talia egrediant: ꝫ quia talem hēt q̄litatē q̄lis nō cōpetit corꝑi sano. & hoc mō menstrua male q̄litatis innālia ꝺsir & egestio & vrina & sputum &c. q̄- ntus ꝑ ꝛtes debitas emittant. ¶ Qualitates aūt i ereūtibus a corꝑe multiplicant: sicut & de q̄litatib⁹ corꝑis iā est dictū: medic⁹ em̄ ꝛsiderat in ereūtib⁹ aliq̄n q̄litatē q̄ cōe obiectū est plurib⁹ sensib⁹: sicut figurā in cōtentis vrine vt in hypo stasi & in squāmis. ¶ Qñq; vero q̄litatē q̄ ꝓpriū est obiectum visus: vt colorē in oib⁹ ereūtib⁹. Interdū aūt sonū vt i ru gitu vētris & ereūtib⁹ ꝑ successus. Interdū odorē: vt i sudo re & anhelitu & screatu & ceteris. qñq; ꝯo saporē aut ꝓpriō sensu: quēadmodū i sanguine q̄ ꝑ flobothomiā egredit: aut sensu alteri⁹: vtpote patiētis: vt i screatu & vomitu. Inter- dū etiā ꝛsiderat tāgibiles q̄litates ꝓmas: vt caliditatē & fri giditatē i his q̄ egerūtur ꝫ hoc iudicio patiētis: & scōas vt duritiē & mollitiē. Innaturalis mutatio ereūtiū q̄ntuꝝ ad tēs ē q̄n tardi⁹ aut citi⁹ soluto emittunt. & ꝫ aliq̄ ꝓpiehēde rint tēs ereūdi sub q̄ntitate nūeri: tm̄ melius est vt a nūero di stinguat: tm̄ q: medic⁹ q̄nto pl⁹ ad ꝑticularia descēdit vl' ap ꝓpiquat tāto pl⁹ ꝑficit: tū q: nō pōt tēs ad vices ereūdi reduci. nā possibile ē: vt aliqs egerat solito tardi⁹ aut citi⁹ nec tm̄ iō plurib⁹ aut pauciorib⁹ vicibus vl' notabilr in ma iori vel minori mēsura. hoc tm̄ frequētius accidit. s. q⁹ mul- titudo & paucitas sequātur velocitatē & tarditatem.

¶ De causis accidentium. Cap. xcij.

Accidentiū causas vt patuit superi⁹ ex rōne accidētis: de q̄ hic agit semp opꝫ eē res illas q̄ dūr eē ꝛta nām: ita q⁹ oē accidēs aliq̄d hmōi rerum ꝳz ꝑ cā siue sit efficiēs: quēadmo dū fe. ē cā sitis: siue innālis quēadmodū hūor nocu⁹ ē cāvo mit⁹: ꝫ accidētiū q̄dā hēt tm̄ ꝑ cā rē ꝛta nāꝫ sicut ablatio visus i cataracta q̄ solus causat ab oplatiōe pupille. & silr volūtari⁹ mot⁹ a morbo lacerti. q̄dā aūt accidētia sunt q̄ꝝ cā silr sunt res ꝛta nāꝫ & res nāles: sicut tussis vomit⁹ ri gor & ois euacuatio cretica: & silia. Ilhoꝝ em̄ accidētiū est cā morb⁹ aut ei⁹ cā nālis expulsiua mēbroꝝ: ꝫ differūt. Nam res ꝛta nām est sicut cā remota & primū mouēs. Hā ꝯo si- cut primū. nā stimulata ꝑ illā efficit tales mot⁹. Res aūt ē ꝛta nāꝫ accētia causantes q̄ꝝ sunt morb⁹ tm̄. & sic causa tur amissio visus ab opilone pupille. q̄ꝝ ꝯo solūmō causa morbi. & sic causat vomit⁹ ab horribili cibo. q̄ꝝ ꝯo acci- dēs ꝛmediate causat solū ab accētu: sicut a nocumēto dige stiōis aut retētiōis solutio vētris. & sic ēt imutatiōes ereū tiū causant a nocumēto actiōis: & iterdū ēt a q̄litate corꝑis ꝫ q: ꝑncipal'r aut sepi⁹ ex nocumēto actiōis & iō ꝑncipal'r & absolute reducunt ad ipꝫ: vt ad cāꝫ primā: q: tū medic⁹ ꝑ pter bonitatē operatiōis tenet cōꝫ causaꝝ diuersitatē ꝛsidere rare. ꝓpterea nō solū attēdit qual'r a nocumēto actiōis ꝑ- cedāt. ꝫ ēt q̄l'r a q̄litatib⁹ corꝑis. Ūñ q: imutatio ereūtiuꝝ causari possit ab alijs duob⁹ gñib⁹ accidētiū: ꝓpterea dicit q⁹ sequit ad vtrūq;. Augmētū em̄ & diminutio q̄ntitatis ere- ūtū. silr aūt & tarditas aut velocitas exit⁹ ipoꝝ causant a lesione nāliū actionū. s. vni⁹ aut plurū. Similiter quoq; et q̄litas innaturalis ereūtiū causat iterdū a nocumēto ipaꝝ: sicut a nocumēto attractiōis cholere cistifellis tingit vri na in croceū. q̄ꝝ ꝯo a q̄litate corꝑis q̄ntum ad iudiciū me dici: quēadmodū fudor ab icteritia tingitur & sicut a fetore nasi fetidus fit anhelitus & in fetore totius: vt in lepr̄osis fetidus fudor. Similiter vero in pleuresi figmatica nō ꝓ pter pleuresim tingitur vrina: sed ꝓpter qualitatē totius corꝑis que est accidens eius. s. febris. Particularū aūt accidentium cause particulares in tabulis accidentiuꝝ ad hoc constructis clare patebunt.

¶ De signis. Cap. xciij.

Cōsideratio signoꝝ apō me dicū est secūduꝫ duas ra tiones.

Considerat is partib⁹ medicinalis theorice sm id qō sunt in se q̄tū in gñe iā restat de illis tractare sm q⁹ signa sunt medico. dispō nāq; sanabilis corꝑis nō per- uenit ad notitiā medici: nisi per ꝛsiderationē rer̄ nāliū vel nō naturaliū: aut ꝛta nām. & iō rursuꝫ ꝓuenit de his age re sub rōne signoꝝ: quoꝝ ꝛsideratio duersū ꝳz oīdinē apō medicum sm duas rōnes q̄ cōueniunt medico. ¶ Quaꝝ vna est ratio docētis vel aduscētis artē sive sciaꝫ medicine. Alia quoq; operātis est ratio. Prima ꝯo sm esse ꝑcedit: hoc est in oib⁹ medicinis. nā ꝑpe est scire q̄ ꝑ sciam oparī: sed sm intētionē: vt plurimū est ecōtrario. s. q⁹ scīa est prima. nā plu res sūt intēdētes habere sciam medicine ꝓpter oparī ꝓnci paliter q̄ ꝓpter scire. sm primā igit rōnem prius est ꝛsidera re de causis dispositionuꝫ sanabilis corꝑis q̄ꝝ de signis: quoniā intellectiua cognitio q̄ fit ꝑ doctrinā & disciplinaꝫ a prioribus sm intellectū directius inchoat. Illa vero sunt cause dispositionum inter quas etiā considerationes prio-

Extremoꝝ cõsideratio ꝓcedit cõsiderationem medie dispositionis.

res sunt cause sanitatis ꝙ egritudinis. nam etiaz fz intellectũ prior est habitus ꝙ ꝓuatio. medie quoꝙ dispositiõis cõsiderationẽ semp ꝓcedit cõsideratio extremoruz. Jn hoc igitur opere vbi sermones diriguntur ad medicum. put est docens vel discens scientiaz medicine vltima de signis cõsideratio traditur. Jn actionibus vero cũ tã medicꝰ vocat ad corꝑ sanabile: necesse est eũ prius habere cõsiderationem de signis: nã priusꝙ operẽ oporteat scire quo tuamẽto vel qua spẽ medicinalis operatiõis indigeat corꝑ presens: ad qõ discernẽduz ꝓuenit precognoscere ꝙ sit spẽs dispositiõis cui subijcit illõ corꝑ. hoc autẽ colligit ex particularibꝰ ꝙ circa ipsum notari possunt. particularia vero cũ solo sensus cõprehẽdant. ideo inquãtũ se offerũt sensui signa sunt eoꝝ ꝙ capiunt ꝑ intellectũ. s. causaruz. Jn egris autẽ coꝝpibꝰ ad ꝙ sepiꝰ vocat medicꝰ hoc clarius apparet. nam qõ priꝰ occurrit noticie medici vt est coꝝpis dispositio. sicut vulnꝰ aut dislocatio vel apostema ꝛc. vel accõita dispositionis de ꝗbus patiẽtes maxime cõquerunt ꝗbꝰ apprehẽsis cõueniẽter inuestigat coꝝ causas. ¶ Signoꝝ ꝙo gña multiplr diuiditur a medico ꝑ diuersa ꝙ circa signa ꝓsiderat. interdũ est attẽditur circa ipaz mãm hoc est hic qõ est signuz. ꝛ fz hoc vt q signoꝝ: ꝗdã sunt res nãles: quedã nõ nãles: ꝗdã cõtra naturã. Qẽs est res hñtes ordinẽ ad aliquid pñt esse signũ illiꝰ. dz ꝗdã: vt cause. ꝗdã vero vt effectus: pluuie nãq signũ est nõ solũ coꝛuẽs fundatio: fz etiã dẽsatio nubiũ. ꝓdicte vo res ordinẽ hñt vtroꝙ mõ ad dispositiones sanabil coꝝpis: ꝛ idcirco sepius ꝛ habitudo ꝛ etas ꝛc. aliquo mõ significãt supra sanitatẽ ꝛ egritudinẽ ꝛ neutralitatẽ. similr ꝛ aer ꝛ nutritiẽtia ꝛ cõsuetudo ꝛc. hec eadẽ ẽt significãt causas antecedẽtes morboꝝ. Jnter res vero ꝓtra nãz accidẽtia gñaliter significãt supra morbos: ꝛ morbi etiã supra morbos velut cause supra effectꝰ. Uã ꝛ opilatio poroꝝ cutis ꝓnosticat se. maxime in coꝝpibus in ꝗbus abundãt capitnosi vapores. i. acuti ꝛ similes fumo capilloꝝ cũ aduruntur. Similiter quoꝙ se. acuta ꝓnosticat frenesim: ꝛ ita de aliis. ¶ Scõz aũt ꝙ circa signa ꝓsiderat est ipz significatũ ꝛ quãtũ ad hoc dr ꝙ signoꝝ quedã sunt sana: ꝗdaz egra. et ꝗdã neutra. Iz est significẽt interduz causam dispositionis immediate sicut rubor apostematis significat supra sanguinem ꝛ de se non significat supra apostema: tñ qz cause ordinẽ habent ad dispositiones: ꝛ ab eis nominantur sane vel egre vel neutre: ita ꝛ signa siue dispositiones ipsas significent siue causas eaꝝ siue dispositionũ aut causaꝝ effectus: semp tñ a dispositionibꝰ nolanꝫ. ¶ Tertio vero considerat medicꝰ circa signa differẽtias tpis ad quas retorquek eorũ significatus. ꝛ ideo dicit ꝙ signoꝝ quedã sunt demõstratiua. s. quoꝝ significatum est pñs in tpe sicut presentẽ egritudinem cordis syncopis ostendit: ꝛ presentẽ aurium surditas: ꝛ presentẽ caliditatẽ cordis velocitas ꝛ frequentia pulsus. Quedã vero ꝓnostica. s. quoꝝ significatũ adhuc est futurũ sicut vlis ꝓfractio mẽbroꝝ absq cã manifesta: vel rigor aut horripilatio futurã se. prenunciat. Apoplexia vero maior futurã mortẽ: ossis deperditio cõcauitatẽ futurã in cicatrice. Quedã vero dicunt rememoratiua. s. quoꝝ significatus preteritꝰ: sicut cicatrix significat precessisse cõtinuitatis solutionẽ: ꝛ cõcauitas cicatricis ostẽdit mẽbu substãtiã fuisse deperditã. Jstoꝝ autẽ triuz generum necessitas ꝑz ex tuamẽto qõ faciunt ad finem vel in ope medicine. Cuiꝰ est ꝓsideratio nullo modo prodest ad finez artis extra limites cadit ostat mõ. Cum igit opa particularia medicine semp habeant immediatuz aspectum ad presentẽ dispositionem ad quã cõseruãdam vel pellẽdã ordinanꝫ. patet essentialem atq principalẽ pẽ medicine esse scientiã demõstrationum signoꝝ: qm prodest ad cognitionẽ eoꝝ a ꝗbus opationis regula pẽdet immediate. ꝗdquic nãq sub cõsideratione medici cadit: put respicat finẽ artis: aut est opis regula cõferẽs ad plenã cognitionẽ eoꝝ a quibꝰ hec ambo pendẽt. ¶ Signa vo ꝓnostica sunt necessaria ꝓsideratiõi medici ptim rõne ipsiꝰ: ptim vo rõne artis. Et primo ꝗdẽ mõ nõ ptinet ad integritatẽ artis coꝝ ꝓsideratio: qm nõ ordinak ad finẽ eiꝰ: fz solũ ad extrinsecũ bonũ operãs. ſ. ad pseruationẽ ẽ a suspitiõe nocẽdi. si future nãq determinatiõis vel periculi causas pñdẽs reuelauerit excusabil ab errore. Scõ vero mõ ipsoꝝ cõsiderato est arti essentialis: qm cõferens est ad debitã finis acqsitionem. Uno ꝗdem mõ ex parte regẽtis coꝝpis. nã cũ sine illiꝰ obedientia pueniri nõ possit opatio medicinalis ad finẽ excitãda est in eo ꝓfidentia de medico ꝙ ad obedientiã inclinat. Jn hñtibꝰ aũt vsum rõnis ꝓfidentiã gñat ꝓnosticatio futuroꝝ: ꝛ vlr occultoꝝ reuelatio: qm fide facit de pria opantis. alio vo mõ signa ꝓnostica ꝑtinent ad finẽ ex pte regetis. p tãto: qz futura immutatio sanabilis coꝝpis: quã prenunciat regulat ipm ad opus duplr. Primo qtũ ad pñs i pte: sez ad dietã: vt pz ex pcognitiõe status morbi vel eiꝰ durationis. Scõo vero regulat ipm ad preparãdũ instrumẽta medicatiõis: aut ꝓseruationis tpe futuro. Uã p hoc indigẽte coꝝpis propꝝ subuẽit. pcognito nãq qr crisis futura sit p apostemata mẽbri emũctorialis ꝓuenietes ꝑparat attractiua ꝛ dissolutiua vel maturatiua: ꝛ siliter in aliis. Uã iz necessitas ꝓnostiqoꝝ nõ sit ꝓncipal: sicut ꝛ demõstratiuoꝝ. magna tñ ẽ sicut illa ꝛ ea parte qua p se regulãt in opus de integritate sunt artis. et p ꝑns necessaria. ꝓpter qõ de ipsis specialis est ꝓsideratio vel tractatus in scientia medicine sicut ꝛ demõstratiuoruz. Rememoratiuoꝝ vero nequaq qm p se nullã facit i opus directionẽ: scõm mediantibꝰ demõstratiuis aut ꝓnosticis. Ad preterita eñ nulla opatio dirigit nec p coꝝrecordationẽ presens ad futura operatio regulatur: sed qr ipoꝝ rememoratio ꝓsideratio ꝓdest ad finẽ: sicut occultoruꝫ reuelatio. tõ fit mẽtio de ipsis in medicina. generat eñ cõfidẽtiã. Si tñ medicus visis cõtẽtis spermatis in vrina reuelauerit ei cuiꝰ est qr coierit aut pollutiones habuerit: manifestior erit eiꝰ peritia. Signa rõnis mouẽtia ꝓsideratio ꝓdest. no ẽt ipsa.

Jteꝝ autẽ qz de preteritis in cognitionẽ presentiuz plenius ducimur vtilis est rememoratiuoꝝ cõsideratio vbi de preteritis iudicio patientis vel assistentium nõ potest haberi certitudo: qõ rarissime cõtingit. Jacẽte nanq apoplectico plenius certificatur medicus de mensura debilitatis cerebri. Si rememoretur patiẽtẽ fuisse grauiter vulneratũ in capite qõ per ꝓcuã cicatricẽ innuit: fz qz pñs dispositio sufficienter cognoscitur suis accidentibus: ꝛ ostendit etiã qd agendum sit: qz valde modicum cõferens est id qõ addit rememoratiuũ signum. ꝓpterea modici vtilitatis est eius cõsideratio. ¶ Alioꝝ autẽ duoꝝ generũ demõstratiua prius cõsiderãda sunt. nã ad ꝑsentẽ dispositionẽ corporis prius ꝛ immediatius ordinanꝫ opa medicine ꝙ ad futura. Signa demõstratiuoꝝ. ¶ De demõstratiuoꝝ autẽ prius ꝓsideranda sunt ea que sanitatẽ demõstrãt cum ad ipsum principalr ordinẽtur: cõsiderationes ꝑs medicinales dupliciter attenduntur. Primo qdem qtum ad ea per que demonstrant. Scõo vero qtum ad demõstratum: qm igitur demonstrare sanitatez nihil aliud est qꝙ presentem ostẽdere. necesse est vt sumatur ab illis que inherẽt coꝝpori sano. iidez in qbꝰ duo sunt. nã quedã inherẽt essentialiter coꝝpori sano qualia sunt ea que ponuntur in diffinitione ipsius: sicut complexio ꝛ cõpositio. Uã quotiẽscuqz sanitas presens membri vel coꝝporis cognoscitur per considerationem istorum. s. qualitatum complexionalium qm qꝙ ad tẽperamẽtuz cõcurrunt vel forme quãtitatis ꝛ numeri ac positionis ex quibus coꝝporis coequalitas puenit mõ aliquo semp cognitio fit per substantialiter inherentia dicto coꝝpori. nam diffinitio ipsius integratur ex istis cũ dicatur. qꝙ coꝝpus sanum est quod in cõplexione est temperatum: ꝛ in cõpositione est coequale. Quedam vero inherẽt coꝝpori sano nõ sicut partes diffinitiõis: sed sicut effectus consequentes ad ipsa diffinientia. Istorum autẽ quedã necessario consequuntur: sicut ad temperamẽtum cõplexionis necessario sequitur mediocritas. Jn duritie ꝛ mollitie musculoruz ꝛ in multitudine ꝛ paucitate piloꝝ ꝛ in colore. Unde quotiẽscuqz a duritie ꝛ mollitie carnis signuz presentis sanitatis accipitur vel a diuersitate piloꝝ nõ solum in multitudine: quam vocat medicus asperitatem vel paucitatẽ quã nominat lenitatem: fz etiã in figura ꝛ eugline ꝛ colore ipsoꝝ aut cutis semper a necessariis consequẽtibus dicitur accipi. Similiter ad coequalitatem in his ꝙ componi debent: sequitur necessario conformitas membroꝝ adinuicem que a quibusdam coequalitas vocatur. ꝛ iteꝝ se ꝗtur pulchritudo que est decẽtia placẽs aspectui rationis ex puenienti forma toti⁹ organi atq corporis. Signũ igitur accepti ex decenti forma ꝓpõitis: aut indecenti accipitur ab eo qõ necessario sequitur cõpositionẽ. Si vero consideret

Signa ꝓ. ſ. ſ. ſ

decẽtia vel pulchritudo nõ solũ ea q̃ a cõformitate surgit ꝓportionate cõpositionis: ſz etiã illa que ꝓuenit simul tã ex hoc q̃ ex colore ⁊ pilis. Tunc talis pulchritudo cõtingit cõplexioni ⁊ cõpositioni: ⁊ erit necessario ꝑ̃s ad ambo diffinita: nec mirek aliq̃s: q; coeq̃litas iterdũ dicak eẽ diffinies: interdũ vero necessario ꝑ̃s. nã ꝓut importat respectũ forme ⁊ q̃ltatis ⁊ nũeri ac positionis sic est diffiniẽs: ꝓut aũt importat respectũ ad inuicẽ partiũ q̃bus ista cõuenit est necessario ꝑ̃s. est em̃ in organico mẽbio primus cõsiderare q; ptes et⁹ habeãt illa q̃tuor ꝓuenienter i seipsis. Ex hoc aũt vlteri⁹ ꝓuenit ꝓformitas ipsaꝝ adinuicẽ. sunt etiã q̃dã alia q̃ sequũtur ad p̃dicta diffinita nõ necessario: sed cõtingẽter. ſ. q̃ltates opationũ. nã ad tẽperamẽtũ cõplexionis in silibus: sequit pfectio vel bonitas opationis ipsoꝝ ⁊ silr a coeq̃litate organicoꝝ i mẽbris organicis. Hoc aũt terciũ genꝰ inherẽtiũ corpi vocak a medicis absolute accidens ad insinuandũ differẽtiã inter opationẽ ⁊ effectꝰ necessario ꝑ̃sites. nã ista sp cõcomitãtur corpus sanũ ⁊ nũq̃ separank ab eo: ſz opatio adest ⁊ abest: q; de rõne corpis sani nõ ẽ q; opet ſz q; sit aptũ opari pfecte. Vnde est etiã q; opatio in gñe a q̃busdã casus appellak ad insinuãdũ q; opatio sani corpis nõ est ꝑseparabilis vel sepabilis: ſz põt fieri ac cessare ꝑm tpa icerta: sicut ea q̃ casualr fiunt. ¶ Ex p̃dictis ergo tã pz q; signa q̃ demõstrãt sanitatẽ sp a naturali bꝰ reb⁹ accipiũtur: vt pote a mẽbris p q̃ cõpositio intelligit ⁊ a cõplexione ⁊ ab opatione: per quã etiã virtus dignoscitur: ita tñ q; p opationẽ intelligak nõ actꝰ operãdi: sed etiã opatũ: ⁊ sic in gñe nãlibꝰ rerũ. ſ. ꝑm genꝰ sunt signa sanitatis demõstratiua. ſ. cõplexio cõpositio opationes ⁊ opata ſz aũt sani formalr sit cõpositio vel cõplexio: nihilominus ista duo ꝓuenienter põt esse signa sanitatis. nam ꝑm aliud ⁊ aliud sunt signũ ⁊ signatũ. Sũt em̃ sanitas: vel alia dispositio ꝑm esse q̃ habẽt in ea pte corpis q̃ subiicit sensui iudicãs. signa aũt sunt respectu eaꝝ ptiũ q̃s sensus nõ apprehẽdit: nã tẽperies quã sensus apphẽdit in supficie musculoꝝ intrinsecã ostẽdit esse tẽperiẽ. Si ꝓ signa demõstrationis ꝓsiderẽtur nõ ex pte illoꝝ p q̃ demõstrãt: sed ex parte demõstrati. ſ. sanitatis: duo sunt eoꝝ tñ gña: nã vel demonstrãt sanitatẽ pfectã ꝑm iudiciũ recti sensus: a quo etiã corpus dr pfecte sanũ vel optie cõpositionis: ⁊ a q̃busdã etiaz nolatur corpus in melioꝝ formaꝝ: aut sanitate lapsam vel imꝑfectã a qua silr corpꝰ dr sanũ lapsum. Signa igit corporis pfecte sani sunt nãlia pfecta q̃ sensibus apparẽt: ita q̃ nõ põt esse corpꝰ pfecte sanũ: nisi oĩa q̃ naturalr insunt ei pfecta sint. Perfecta igit cõpositio apparẽs in vnoquoq; organoꝝ q̃ vocak a q̃busdã coeq̃litas ⁊ tẽperamẽtũ in q̃litatibꝰ cõplexionalibꝰ ꝑm q̃ exigit essentialis ꝓportio mẽbri cuiuslibet ingẽtũ est cõsimile. Silr decentia ⁊ pulchritudo forme q̃ ꝓcomitak cõpositionẽ pfectã ⁊ formositas dr a quibusdã ⁊ mediocritas i mollitie ⁊ duritie ac multitudine et paucitate pilorꝝ ⁊ i colore ipsoꝝ. ⁊ etiã cutis q̃ cõcomitak tẽperamẽtũ cõplexionis p pfectio olim opationũ q̃ debek mẽbris: ingẽtũ organica q̃ a q̃busdã vocak vigorositas: vt rubor ⁊ pfectio. silr eoꝝ q̃ debenk eis: ingẽtũ cõsimilia demonstrãt corpus esse pfecte sanũ. Et ideo regula est apud medicũ q; oẽ corpus hũanũ est tẽperatũ aut in melioꝝ formarũ cuius cõplexio ⁊ cõpositio ⁊ opationes ad opata perfecte se habẽt. Perfecta ꝓdicũtur q̃n etati ⁊ sexui cõuenit melioꝝ modo quo species hũana requirit q̃tum ad iudiciuz sensus. De oĩbꝰ em̃ his medicꝰ absolute dr sensu dijudicare: q; quãtũcũq; iudicet de occultis ⁊ imperceptibilibꝰ sensu per rõnẽ sicut dispõne mẽbrorꝝ interioꝝ. tñ nũq̃ rõcinatur aut iudicat: nisi per ea q̃ sensui offerũtur: ⁊ ideo medicus in iudicãdo de dispõne sanabilis corpis dr nõ trãscendere sensum: q; nõ iudicat ꝑm sanum aut lapsum per ea q̃ sola imaginatiõe vel itellectu de ipso percipiũtur: ſz per ea q̃ sensu percipiunk. ⁊ iuxta itellectũ dr sapiẽter q; speculatio medicinalis nõ pertrãsit. i. nõ valde trãsit sensum: q; ſz trãseat sine pcedat vltra sensum ad aliq̃ sensui occulta. nõ tñ plusquã in illis: nisi ꝓut depẽdẽt a sensu pceptis: ⁊ hoc est nõ trãscendere sensum vel pertrãsire. Duobꝰ aũt pcipue sensibus vtit in isto iudicio: vz tactu, ⁊ visu: tactu quidẽ de complexione iudicat corpis. nã complexio vtuẽtis cum sit qualitas actualis que ꝓpriũm est tactus obiectum ab eo solum percipitur esse actuale ipsius: sed per eam qualitatem quã in superficie tactu percipit iudicat de qualitate interioꝝ. Visu quoq; maxime percipit cõpositionẽ exterioꝝ mẽbroꝝ per quã in notitiã ex parte ducit interiseoꝝ. De operationibꝰ vero ⁊ operatis percipit veritatẽ: nõ solũ tãgẽdo atq; videndo: ſz etiã audiẽdo q̃ iudicant ⁊ interdũ odorãdo atq; gustãdo: ꝓut in accidẽtibus moꝝ superius est ostẽsuz. Ex q̃bus pz: q; cõuenit esse medicũ sensuũ perfectoꝝ ⁊ maxime in tactu ⁊ visu. ¶ Signa vero q̃ demõsirãt corpus sanũ lapsum ab optima cõpositione sunt ea q̃ deficiunt a perfectione olim vel alicuius predictoꝝ: de q̃bus faciendũ est q; ꝑm q; plus ⁊ minꝰ deficiunt a perfectione illoꝝ ꝑm hoc magis vel minus lapsum significant. Cũ aũt corpora lapsa q̃ cadunt sub latitudine sanitatis tria sint: vt patuit supra. ſ. parũ lapsa neutra ⁊ egrotativa. Jam pz ex his q; signa q̃ demõstrãt statꝝ corpoꝝ dispositionẽ: inquantũ sana dicuntur partim cõueniunt: partim vero differunt: conuenũt ei in materia: nã etsi de reb⁹. ſ. naturalibꝰ demonstrak cuiuslibet illoꝝ corpoꝝ sanitas lapsa. ſ. cõplexione ⁊ compositione, et etiã operationibꝰ ⁊ operatis. Differũt vero tantũmodo q̃tũ ad intentionẽ ⁊ remissionem vel maiorẽ ⁊ minorẽ distantiam eoꝝ a signis melioꝝ formaruz. Cognitio ergo signis vnius predictoꝝ triũ lapsuũ tã erũt nota signa reliquoruz. naz eadẽ sunt intẽsa vel remissa: q; ꝓ signa corporis egrotantis manifestiora sunt signis corpoꝝ ceteroꝝ. ideo sapiẽtes specialr de his tractant: nam per ipsa manifestantur signa corporis neutri et parum lapsi. corpus em̃ q̃ talibus signis cognoscitur esse egrotativum eisdẽ remissis cognoscitur esse neutrũ in primo significato. ⁊ amplꝰ notabiliter remissis cognoscitur esse parũ lapsum. Eodẽ quoq; dato q; nõ remittãtur demonstrabunt neutralitatem in secundo significato. si appareãt in vna parte corpis ⁊ nõ in alia: vel in tertio si appareant in vno tempore ⁊ non in alio. ¶ Si vero corpora que labũtur ab optima compositinne põt in vno membro vel in pluribus labi: ꝓs medicum in specialr cognoscere signa: quibus demõstrari põt lapsus vnuscuiusq; mẽbroꝝ: ⁊ maxime illoꝝ quibus notabilr disponitur totũ: vt corde et epate vel alicui notabili parti corporis q̃lia sunt cerebrum: pulmo ⁊ inteſtina atq; matrix et renes ⁊ musculi subcutanei. Cerebru nãq; complexio toti capiti manifeste disponit. pulmonis ꝓ pectoris vel thoracis. testiculorũ aũt ⁊ matricis et renum toti regioni que est infra vmbilicũ: musculorũ quoq; toti superficiei corporis siue cutis: aut quoꝝ iuuamentũ est vle qualis est stomachus. Licet enim expedíat medico: vt attẽdat in pumis cuiusq; particularis mẽbri cõplexionẽ ⁊ cõpositionẽ ad cognoscẽdũ legẽ perfectionis aut lapsus in toto. attamen in p̃dictis opz ipm̃ studiosius vigilare. nã in ꝓportione vel respectu mutuo principaliũ: vt pulmonis ⁊ stomachi ⁊ inteſtinoꝝ ⁊ splenis ⁊ renum ⁊ vesice atq; matricis ⁊ musculorum totius dispositio perpẽdit clarius. Et iõ cũ sit alphabetũ immediatũ hoc est primũ ꝓsiderabile mẽbroꝝ cõplexionem ⁊ cõpositionez attendere maxime dz in his attendi. ⁊ principalr in principalibus ⁊ musculis atq; stomacho. ¶ Itez etiã cũ mẽsura lapsus nõ cognoscak: nisi p q̃ntitatẽ distãtie membri vel corpis lapsi ab optima cõpositione nõ poterit medicꝰ plene cognoscere mẽsurã lapsus quã signa demonstrant: nisi nouerit distãtiã eoꝝ a signis demõstrãtibꝰ optimã cõpositionẽ mẽbri: cuius lapsus inuestigak: et ideo necesse est medico ad recte iudicandũ: vt specialr figuret: aliꝰ fingat puꝰ in speculo mẽtis ea signa q̃bꝰ optia dispositio cuiuslz intẽti mẽbri demõstrak. Et hinc est q; qi recti tudo opationis a perfecta cognitione ꝓcedit. nã medicus tñ recte opak q̃tũ recte cognoscit ꝓpterea cũ plena sint est possibile q; notitia lapse dispositionis non habeatur nisi per cõparationẽ eiꝰ ad optimã. dr optima cõpositio canon directiuꝰ medicinalis cognitionis: ⁊ ꝓ ꝓsequẽs opis ⁊ nõ solũ est regula diriges intellectũ artificis ad mẽsurãdũ lapsus in sanabili corpe: ſz etiã ad mensurãdũ virtutes in causis salubribꝰ: vt a me patuit in capitulo de notitia virtutis complexionatoꝝ. ¶ Ex igit mẽbris corporis distinguũt a medico per. iiii. differẽtias officioꝝ. ſ. aiata: spũalia: nutritiua ⁊ gñatiua: q̃ruz ferentius ordinẽ seruat in corpore ꝑm superius ⁊ inferius. ideo quodã ordine signa demõstratiua pfectionis aut lapsus in

Signa corpis lapsi ab optima compositione.

Corpa lapsa sub latitudie sanitatis tria sũt.

Mẽbra corporis distinguũt a medico per quatuor differẽtias.

eis ꝓsiderat. ita vt prius alatoꝝ: q; supma sunt in statura hūana ⁊ sensu medici cōiter pr⁹ patēt: deinde spūaliuꝝ q̄ subsequūtur imediate. tertio nutritiuoꝝ: ⁊ ōrto gñatiuoꝝ que in pte interiori cibani collocanf. Post hoc ꝯo. v. musculoꝝ dispō ꝓsiderat: sz in capite ꝑpio visu ⁊ tactu recolligit signa demōstratiua siue ꝓnostica. in mēbris ꝯo subiectis iterdū iudicio alieno. s. q̄n scrutiniū illoꝝ mēbroꝝ erubescētia ꝓhibet fieri tāḡ fidelis ⁊ puigil hosptaria seu calcula honestatis: quā illesaz oībus hoībus ꝓuenit obseruare ꝑcipue medico. Nā si postponaf ab eo mox a cognitiōne ſritatis exoꝝbitat mēs ipsi⁹ ⁊ in errorib⁹ deuiū ꝓr ꝑcipitat: quapꝛopter in hmōi casib⁹ medicoꝝ prudētia diligēter q̄rit ministros idoneos. sapiēter informat: subtiliter interrogat: ⁊ subtili⁹ examinat iudicata. ¶ Inchoādo ergo a cerebꝛo iuxta regulā supra datā supponit illud esse tpatū aut ꝑfecte dispositū cuius ꝓplexio ⁊ cōpositio ⁊ opatiōes ⁊ opata vigēt fm optimū modū. Lapsum ꝯo q̄ in oib⁹ aut aliq̄bus istoꝝ ab optima dispōne declinat: sz q; cerebꝝ sensui nō ptz: neq; medicus de ꝓplexiōe vel cōpositiōe ipsius certificari tāḡdo ipsum atq; vidēdo ꝑpterea de his iudicatur iudicio illi⁹ cuius coꝛp⁹ cōsiderat vel ex apparentib⁹ extra in capite q̄ est ꝓtinēs ꝑmū ꝑ naturā ⁊ ex opationibus ⁊ opatis. Sili quoq; ꝑcedit in ceteris mēbris: cuius ꝑcessus exēplariter formā tradit in⁹ plurib⁹ p̄dictoꝝ modorum. G. in tegnu. hic ꝯo sufficit hoꝝ triū generū differētias explicare in summa. Mō aūt ab eo cui⁹ coꝛp⁹ est iudicatur nō est nisi q̄litas quā propꝛio sensu ꝑcipit actualiter seu innata fuerit seu ꝓueniēs ab alteratiōe causaꝝ extrinsecaꝝ. Et ex hac cōsideratiōe medic⁹ dicit q; innata ꝓplexio mēbri cognoscaf ꝑ alteratiōes eius causatas ab his q̄ extrinsec⁹ accidūt. Que ꝯo exteri⁹ apparēt in regione cuiuslibet mēbri velut in capite. vel sunt q̄litas cōplexionalis q̄ tactu ꝑcipitur medici vel cōpositio: vt quātitas ⁊ figura ipsi⁹ capitis: vel etiā pili. quoꝝ gñatio ꝓuenit in pte a mēbris interioꝝib⁹: put eoꝝ ꝓplexio dispōit ad gñationē vaporis q̄ materia est ipsoꝝ. Color ēt cutis est vnū de apparētib⁹ extra ⁊ aliquo mō supra cōplexionē interioꝝ significat inq̄stum ab eis causari pōt mediātibus hūoribus ⁊ vapoꝝib⁹. sz inter signa significāta supra ꝓplexionē cerebri nō numerāt. Cerebꝝ eīm cum nō sit generatiuuꝝ humoꝝ insensibiles facit impssionē circa colorē cutis in capite. Sunt ēt de apparentib⁹ extra oēs effluxiōes. ¶ Operatiōes aūt interioꝝ mēbroꝝ quibus eoꝝ imꝑfectio vel lapsus perpenditur: aut sunt ꝑncipales: aut secūdarie. ꝑncipalis autē opatio vnius cuiusq; mēbri organici ꝺr illa q̄ ꝑprie propꝛia est ipsius. sicut desiderū cibi ⁊ potus ꝓpꝛissime cōuenit ori stomachi chilum generare ꝓpꝛissimū stomacho: ⁊ chymū gñare ꝓpꝛissimū est epati q̄ gñat sanguinē ⁊ reliqs chimos. cholerā ꝯo ru. sequestrare a sanguine ꝓpꝛissimū cistifellis. Nigrā ꝯo ꝓpꝛissimū splenī. Sili modo ꝓpꝛissimū cerebꝛo est exercere opa interioris cognitiōis q̄ cōiter designātur ꝑ op⁹ intelligēdi ⁊ vniuersalr ꝑncipaleso patiōes l̄ q̄libet mēbꝛio dicunf ille quaꝝ ipsum est immediatū principium. Et hui⁹ cuiuf hoc mō somnus ⁊ vigilia dicuntur ꝓpꝛie operatiōes ipsi⁹ cūqꝛque cerebꝛi. ¶ Omnes ꝯo alie ab his dicūtur secūdarie quarū aliq̄ sunt cōmunes omnib⁹ vt quatuoꝝ naturales quib⁹ ꝑficiatur in vnoquoq; nutritio. Aliq̄ ꝯo pluribus: vt sensus ⁊ voluntarius motus. illic tamē est aduertēdū q; opationes occultoꝝ mēbroꝝ medicis maxime cōtemplaf: vel in exeūtibus a coꝛpꝛe vel in apparentibus extra ipsum: sicut motū cordis in motu exterioꝝ arteriaꝝ: ⁊ digestionem epatis in colꝛore. Idem ꝯo est de opatis: nā eoꝝ aliqua sunt qualitates coꝛpis. vt colꝛ ⁊ habitudo. quedā ꝯo superfluitates illis: vt pili ⁊ vngues. Quedā ꝯo superfluitas effluēs vt a coꝛpꝛe excuntia. ¶ Quando igitur medicus recolligit omnia genera signoꝝ ꝓpria quibus cognoscitur perfectio vel lapsus coꝛporis dicit q; sunt ex parte compositiōis forma ⁊ quātitas ⁊ numer⁹ ⁊ positio. Ex quoꝝm consideratione datur regula generalis q; omne membꝝm oꝛganicum in his q̄tuoꝝ debitum modum seruans est ꝑfecte sanum. vt est oꝛganicum. Si vero in aliquo istoꝝm quatuoꝝ a mediocritate recedit vt est in seipso sic indecens vel aliis disꝓportionetur lapsum est a sanitate perfecta: ⁊ per consequens coꝛpus pars cuius existit.

Cōplexionata membꝝ quō cognoscatur.

Opatio ꝑncipalis vnius cuiusq; mēbri q̄ sit.

Opatio nesciōa op⁹ intelligēdi ⁊ vniuersalr ꝑncipaleso patiōes l̄ q̄libet mēbꝛio dicunf ille quaꝝ ipsum est immediatū principium. Et hui⁹ cuiuf hoc mō somnus ⁊ vigilia dicuntur ꝓpꝛie operatiōes ipsi⁹ cūqꝛque cerebꝛi.

Signa ex ꝑtecō positiōe.

¶ De signis membꝝoꝝ cōplexionalium. Cap. xciij.

Ex parte vero complexiōis dicit q̄ sunt nouem genera signoꝝm. Primum. sc̄z qualitates tāgibiles de quo talis est regula: q; omne membꝝ aut corꝑus quodreperiſ in qualitate aliqua nō excedere cum tangitur in aere tēperato ⁊ a sano tāgente ꝓcul dubio est in cōplexione perfecte sanū. Si vero tactu reperiaf ad q̄litatē aliquā declinare in ꝓximē tē mediocri lapsū est a sanitate perfecta: per q̄litatē ad quā cōclinat. ita q; manifeste calidū lapsum in caliditate: manifeste vero frigidū in frigiditate ⁊c. Silr etiā de scōis. Nā manifeste durū aut asperū ad siccitatē. molle vero ⁊ lene ad humiditatē: prima eīm per se causa duritiei ⁊ asperitatis est siccitas molliciei: vero ⁊ lenitatis humiditas. alte vero q̄litates p̄nt eē causa per accidens ⁊ remote: frigus eīm cōgelās humiditates ⁊ cōtrahens vel corrugans membꝝa duritiem introducit ⁊ asperitatem: nedum in temperatis: sed etiaz in humidis: vt semper cōtingit in frigoribus hyemis. Calor etiam dissoluens humiditates ⁊ sudare faciens nedum temperatas: sed etiam coꝛpoꝝa dura ⁊ aspera lenia sepe reddit in superficie. lenia vero arefaciēdo exasperat ⁊ ſdurat: vt ꝓz in his que preter solitum exponunf soli estiuis feruoribus. et ideo ad certitudinē significationis dictū est vt referanf ad continens tēperatum: per quod datur intelligi circunscriptio cunctoꝝ ummutantiū coꝛpus vt aqua. ⁊ epythimata ⁊ vnguenta: frequēs vsus eīm balnei ⁊ maxime tēperate aq̄ vel epythimatū ⁊ vnguētoꝝ lenitatē in cute causant atq; molliciē. ⁊ ideo lenitas eius ⁊ mollicies non significāt supra humiditatē innatā: nisi circūscriptis exterioꝝ⁹ alterātibus. Hoc autē maxime obseruandū est quādocūq; perdit spositionē cutis aut musculoꝝ: argumf supra dispositionem totius nō solū autē humiditas ⁊ siccitas totꝝ⁹ perpēdunf ex dispositiōe cutis ⁊ musculoꝝ: sz etiā vnguiū. nā vngues lenes ⁊ molles hūiditatē attestanf vt in pueris ⁊ mulieribus. Quivero asperi sunt aut duri siue scabiosi aut corticales siccitatē significāt. ⁊ maxime cordis aut epatis: nisi talis dispositio per accidēs causet sicut a causis exterioribus vt cōtingit ꝑparatoꝝ⁹ cotidianꝝ: ⁊ artificiꝝ⁹ tractantibus calcē ⁊ sptica: q̄bus accidit sicut eīs habentibus nāliter molles ⁊ marie tenues vngulas: nā ex diuturno ⁊ forti motu calescūt ⁊ arefiūt: q̄n ab eis de facili humidū exhalat. ⁊ ideo per frusta ⁊ cortices diuidunf celeriter: cuius oppositum est in solidis vngulis ac naturaliter duris sic ⁊ hoies molliores habētes vngues si tractauerint supradicta citꝝ in eis fissuras ⁊ scabiositates incurrunt.

Secundum genus signoꝝm cōplexionis est visibilis qualitas sc̄z color cutis. dū tñ a causis exterioribus nō ꝓcedat. vt ab excellētia qualitatū aeris vel rebus tingētibus. ¶ De tali ergo colore scīē dū est q; ideo significat supra cōplexionē coꝛporis: q̄n hūoribus in coꝛpꝛe dominātibus attestaf: de quo dat regula q; simplices colores supra simplicitatē hu. significāt. murtus vero supra mixtionē ipsoꝝ. ⁊ ideo si fuerit ex ru. ⁊ albo cōmixtus vt roseus tēperamentū significat tā in humoribus q̄m in cōplexiōe: q̄n tēperatō sanguinis attestaf: ⁊ in quātitate ⁊ q̄litate. ¶ Rubeus vero purus sanguinē puꝝ abūdare significat. ⁊ per consequēs ca. ⁊ hu. esse cōplexionem. ¶ Si vero fuerit rubicūdus aliqs eādē cholerā rubeā participare significat. ⁊ ideo calidiorē ⁊ minꝰ hūidā cōplexionē. ¶ Fusca vero rubedo ⁊ naturalis ostēdit sanguinē aliqd de cho. nigra manifeste participare: pinde min⁹ calidā ⁊ minus humidā cōplexionē. ¶ Albedo vero pura dūtum ostendit flegmatis naturalis. ⁊ ideo frigidā ⁊ humidā cōplexionē. sivero participet aliqd ruffedinis: vt ebur flegmatis. ⁊ co. mixtionem ostendit. ¶ Si vero ad fuscedinē vergat vt stānū flegmatis ⁊ melācholie. ¶ Nigredo aūt pura ostēdit dominari melācholiā. ⁊ ideo frigiditatē ⁊ siccitatē ⁊ fm q; aliis miscetur: variatur eius significatio.

Tertium genus signoꝝm cōplexionis est habitudo q̄ cōiter tactu ꝑcipiſ atq; visu: cuius significationes patēt ex capitulo de habitudine supra: tñ est hic vlterius aduertendū. s. q; carnositas que semꝑ atteſtat calidecōplexioni ⁊ humi. atq; pinguositas que frigidē

Tertium habitudo.

semper

semper ⁊ hu. quãdoq; ab innata: qñq; a supuenienti cõplexione puenit: qđ ab alijs distinguitur signis: nã accidentalis carnositas que bonitate regiminis ꝓcurat in corpoibus naturaliter frigidis cũ strictura venarũ existit ⁊ parutate. In calidis aũt ⁊ siccis cũ duritie manifesta venarũ ⁊ arteriarum atq; chordarum. similes quoq; circunstanti cõcomitãtur accidẽtalẽ pinguedinẽ ⁊ amplius etiam: nam in ea que puenit ab innata cõplexione nec fame torquẽtur nec syncopi dissoluunt: qz venaꝝ capacitas dissolutioni ꝓportionat. Si ꝯo fuerit accidẽtalis ⁊ immoderata pinguedo coãgustatis venis plus a substãtia mẽbrorꝝ resoluit q̃s restituere possint vene. ꝓpterea taliter dispositi crebro famescũt: ⁊ etiã syncopizãt nisi subtilibus alimẽtis refocillẽtur ⁊ maxime vino. Frequẽtius tamẽ pinguositas accidentalis q̃s carnositas euenit. Nã facilius est innatã hebetare caliditatẽ q̃s eam si remissa fuerit intẽdere vel augere scẽz qđ exigit pcedi sanguinis generatio: a quo multiplicat caro rubea que substantiam musculorũ in parte cõstituit.

Facilꝰ est innatã hebetare caliditatẽ q̃s augere.

Quartum genus signorꝝ cõplexionis a pilis accipit in quibus tria cõsiderant. s. tempus ouiginis ⁊ permanẽtie: numerꝰ et qualitas. ¶ Tẽpus quidẽ ouiginis. nã festinus ortus ipsorũ significat dominari caliditatẽ in partibus in q̃bus nascũt. ⁊ cũ hoc etiã aliqualiter siccitatẽ: qz pilus nõ generat nisi ex sicco vapore: quãobrẽ nõ habẽt pueri pilos alibi q̃s in capite: nã cetere ptes in q̃bus ouiri solẽt carnose sunt: natura lis aũt cranei siccitas vapores aptos generationi pilorum sufficit generare de ꝓprio alimẽto. Inter cutẽ vero ⁊ craneũ pauccissimi sunt ⁊ tenues musculi. ex his ergo ptz qđ tẽpestiua pilorꝝ natiuitas vel significat calorẽ dominãtem cũ moderata siccitate: vel ecõuerso. Tardus aũt ortus pilorꝝ frigiditatẽ significat dñari vel humiditatẽ. Tẽpus vero ꝑmanẽtie solũ in capillis cõsiderat. quoꝝ diuturnitas abũdare significat humiditatẽ naturalẽ in capite vel in cerebro. ꝓpterea mulieres vel nũq; vel tarde caluescunt. Festina vero caluicies priorꝝ capitis fatet innate hũiditatis pati detectũ vel nãliter vel accidẽtaliter vt in coitutis: ꝓpqđ asserit hypo. nõ caluescere pueros: qz nõ coeũt. ¶ In numero pilorꝝ attẽdit multitudo ⁊ paucitas: multitudo vero testat dominũ caliditatis ⁊ humiditatis temperamẽtum paucitas vero frigiditatis excessum aut cũ calore ꝛpato superabũdantẽ humiditatẽ. ¶ Qualitas pilorꝝ est duplex color atq; figura. Inter aũt colores nigredo si naturalis fuerit dominũ ostendit caliditatis: albedo vero frigiditatis. Canicies etenim capillorũ siue dicat a flegmate generari siue a frigiditate in idem redit: nã ⁊ flegma frigidum est. ⁊ in senibus ꝓpter caloris defectũ flegmatice supfluitates multiplicãtur: que circa radices pilorꝝ coarctate vapores informãt. Unde sicut messes albescunt per puuationẽ humiditingentis in viride vel in nigrũ: sic ⁊ capilli per acquisitionem humiditatis in album tingentis: quod etiam segetibus accidit: quãdo diutius exuberãtibus aquis: velut in stagno remollitur: ⁊ tũc quidẽ sicut in capillis albedo inchoat a radice: q̃ vero causatur ex puuatione humiditatis a summitate capit initiũ. Mediorum autem colorum qui flauus aut aureus est temperamentũ ostendit complexionis. Intermedij vero significãt illam complexionem: ad cuius extremũ maxime declinat: sicut ruffus calidam. ⁊ subalbidus frigidã. ¶ Ad figuraꝝ vero pertinet crispitudo ⁊ rectitudo: quarũ prima significat caliditatem ⁊ siccitatem ⁊ interdum posteriorum obliquitatem. Sola tamen obliquitas nõ causat eos duros ⁊ asperos: sz tantũmodo curuos velut in agnis ⁊ ouibus. Rectitudo vero testat oppositum.

Quintũ genus a ꝓpinquo membꝝ significat.

Quintum genus signorũ accipitur per cõpositionem membrorum. Precipue tamẽ ex quantitate ⁊ occultatione ac eius oppositio. Magnitudo quidẽ in ramis caliditatẽ in radice fatetur. paruitas vero ꝛtrariũ: ⁊ ideo magnitudo venaꝝ caliditatẽ significat epatis: arteriarũ vero cordis: ⁊ neruorꝝ cerebri: sz in ramis nõ ꝓximis vel immediatis incerta est significatio: qz magnitudo thoracis nõ significat necessario supra caliditatẽ cordis. Nõ enim ab eo causat immediate: sz a spina dorsi a q̃ magne oriunt coste si magna fuerit: ⁊ quesi pua. Spine ꝯo quãtitas: sequit q̃titatẽ nuche: nuchave ro sequit cerebri quãtitatẽ. ⁊ iõ cũ puitas capitis verã testetur cerebri quãtitatẽ. Inquisit sapiẽtes q̃ thoracis magnitudo cũ puitate capitis ꝓstater fatet cordis caliditatẽ. Sic q̃q; iudiciũ est de magnitudine digitorꝝ ⁊ manuũ atq; brachiorꝝ ceterarũq; extremitatũ: nõ enim necessario attestantur caliditatis cordis aut aliorꝝ ꝓncipiorꝝ: corde nãq; tẽperato existẽte possibile est illa magnificari ꝓp multitudinẽ materiei: sz si congrue formata fuerint proculdubio magnitudo ipsorꝝ significabit abundãtẽ in corde caliditatẽ ⁊ copiã sanguinis manasse ab epate. ¶ Manifestatio vero ⁊ occultatio testimonia sunt ꝓcipue siccitatis ⁊ hũiditatis. sicca nã q̃s sunt: corpa inq̃b⁹ articuli digitorꝝ ⁊ vniuerse ũcture nõ solũ tactui: sz visui se manifestãt. Idẽ q̃q; de venis et arterijs neruis ⁊ chordis ⁊ ossib⁹. In q̃b⁹ ei hec nuda sunt: ⁊ exterꝰ ꝑmanẽt sola cute velata: vt in q̃bus eminẽt spine dorsi vel colli. aut epiglotꝰ aut nasi carina: aut auriũ cartilago siccitatẽ in corpore testãtur: ꝓcipue si rugosa fuerit cutis ⁊ aspera. Illorꝝ autẽ opposita significant humiditatem.

Sertũ a passibilitate mẽbrorꝝ sumitur.

Sertum genus. passibilitas est mẽbrorꝝ q̃ partim supra cõplexionẽ: partim supra cõpositionẽ significat de quo dat rõa ꝗalis: q̃ oẽ corpus vel mẽbrũ recipit impressionẽ eius ꝗlitatis q̃ dñatur in sua cõplexione citꝰ q̃s oppositꝰ. ꝓpterea mẽbrũ vel corpora calida citꝰ calefiũt a quolibet caletactẽte q̃s frigida: sicꝫ quoq; frigida citius ab infrigidãtibus frigefiũt: ⁊ sic de aliis. Huius aũt rõ est qm̃ inter ea q̃ magis cõueniunt minor est resistentia ⁊ per cõs facilior impressio alterius in alterꝰ: intelligendo tñ p impressionẽ cõicationẽ quã philosophꝰ vocauit trãsitus qñ dixit q̃ i habẽtibus symbolũ hoc est cõueniẽtia facilior est trãsitꝰ. i. cõicatio formẽ: p quã fit alteratio vel ꝗatio: citius enim aer q̃s aque cõicat ignis caliditatẽ: ⁊ p cõsequẽs igneitatẽ ⁊ aer citius recipit caliditatẽ eius. ⁊ citius p cõsequẽs trãsit in ignẽ. Si ꝯo p impressionẽ intelligat passio p alterationẽ facta: tũc citius imprimit qđ opponit cõplexioni. nã ois passio fit a ꝛtrario vel dissimili que passio i sanabili corpore manifestat p sensum ⁊ lesionẽ: oẽ nãq; membrũ innata cõplexione dispositũ sentit celerius caliditatez oppositã sue cõplexioni q̃s similẽ. ⁊ ab ea si superauerit citꝰ ledit. nisi vero nõ superat: sz equat: tũc tardius ledit oppositã q̃s sibi similẽ: nã oppolita tardius a medio elõgat: q̃ cõsideratio tã nodosa q̃busdã physicis speculatorib⁹ visa fuit q̃ absq; diminutione vel incõuenienti nodos eꝰ explicare non potuerũt. ⁊ ideo ne vacallet intellectꝰ circa hanc appetẽsionẽ veritatis istorꝝ: a fundamẽto ꝓsiderationis est incho ãdũ. s. a cõparatione cõplexionis ad ꝗlitates cõplexionales.

Cõplexio quid sit.

¶ Recolendũ est igitur q̃ cõplexio: vt cõplexio ꝗlitas est cõposita ex oppositis ꝗlitatibus. ⁊ ideo neutri oppositorꝝ ꝓprie ꝛtrariat. cũ ꝛtraria maxime a se distẽt: sz extreme qualitates ꝓprie ꝛtrariãtur: cum autẽ dicit q̃ medium respectu extremorꝝ hz rationẽ ꝛtrarij. hoc nõ dr fm rõnẽ cõtrarij simpliciter: sed fm q̃d. s. inquãtũ participat qualitatẽ cõtrariã cuilibet extremorꝝ: sz cũ ꝓprie cõparat ad extrema dicit et simile vel dissimile. Simile q̃dẽ dicit illi de qua plus participat. alij vero dissimile. Cõplexio vero vt est in nata ꝓficat opationes vite sub latitudine cõueniẽti nature Poterit igit ex his duobus perpendi leuiter immutare cõplexionis effectus: nã si membrũ alteret ab eo: qđ est cõplexioni sue dissimile per aliquã qualitatẽ: cõstat q̃ citius immutabitur sensus eius. ⁊ ideo insueta citius mouent sensuz q̃s assueta. diu vero cõsueta minime: sicut ptz in ethica. illa enim dissimilia sunt hec vero similia sicut declaratuz est in capitulo de cõsuetudine. Lesio vero q̃ ab alteratione ꝓuenit: ꝓcipue manifestatur in opere que inq̃s non sequitur alterationem cõplexionis: vt est cõplexio: sed vt innata vel naturalis: fm enim q̃ contingit diuersimode naturalem cõplexionẽ mutari: sic diuersa fit in operibus immutatio si ei innata completio sic mutetur ab opposita vel dissimili qđ per eas reducatur ad temperamentum vel appropinquet nata bñ tunc per alterationẽ non leditur operatio: sz melioratur: ex qua consideratione legimus hypo. dixisse q̃ naturarũ que cõtinẽtidã in hyeme: q̃dã vero in estate bene vel male degunt: eis ꝗlitatis esse lapsa cõplexio bene degit in cõtinente qualitatis oppolite dummodo qualitas opposita nõ intantum excedat te. q̃ omnino vincat innatã cõplexionem ⁊ in oppositam fle-

Medijs quo cõueniant cõtrarie extre mis.

Cõplexio in per eas reducatur ad temperamentum vel appropinquet nata bñ tunc per alterationẽ non leditur operatio: sz melioratur: ex qua consideratione legimus hypo. dixisse q̃ naturarũ que cõtinẽtidã in hyeme: q̃dã vero in estate bene vel male degunt: eis ꝗlitatis esse lapsa cõplexio bene degit in cõtinente qualitatis oppolite dummodo qualitas opposita nõ intantum excedat te. q̃ omnino vincat innatã cõplexionem ⁊ in oppositam fle-

erat.nã tũc lederet opatio manifeste. At vero cũ qualitas cõtinentis:vel cuiuslibet alterãtis est silis cõplexioni mẽbri vel corpis silitudine gradualiter:qđ videlicet non excedit eã qualitatem que dominat in cõplexione:tũc ꝓcul dubio nec sensum immutat nec causat in ope lesionem:talis ẽt simulitudo pro certo cõplexionato ꝓtemperat.ꝛ ab eo qđ est oĩno simile nulla fit alteratio nec passio ꝓĩr si vero fuerit tm similis in qualitate:sed non in gradu.ita.ſ.vt qualitas alterãtis intensio:sit ꝺ̃ ea que dominat in cõplexiõato. Jã ſm rei veritatẽ est tm dissimilis:nã in ẽ̃tum illa est naturalis determinatũ habet gradum sue intentionis:in quo fundat sanitas corporis:ſz lapsa. Cum ergo tam elõgetur a tpamento per illũ gradũ:constat q̃ magis elõgabitur si vlterius intendatur.ꝛ talis alterãtio qđ est simile tm in qualitate:ſz cũ intensius citius ledit opationes mẽbri vel corporis:quoniaz citius ꝓducit ratione similitudinis ad excessum discrasie:nec tm ab vno patit:in ẽ̃tum est simile ſz in ẽ̃tuz est dissimile:ꝓinde quidam dicunt q̃ simile nõ patitur a simili ſm speciem.i.oĩno simili:sed bene patit a simili ſm genus. illac etiã cõsideratione sapientes medici regulatim nõ debẽt absolute in cõseruatione sanitatis lapse cõferre simulia:sed moderato vsu. ¶ Ex his ergo tam ptz q̃ cũ dicitur corpora calida melius frigora tolerare ꝺ̃ corpora frigida ꝛ corpa frigida minus pati a frigore ꝺ̃ corpora calida:nullũ incõueniens implicatur:nam vtrũq; est verũ diuersis respectibus:calida nãq; cõplexione deo frigiditatẽ melius tolerat:qz minus a frigore ledit corpus calidum:non tamen minus sentit impressionem. Frigida vero corpora:nõ minus pati dicũtur:qz minus eoz sensus efficax ꝓpter similitudinẽ:sed si exterior frigiditas ĩnatã excedat ꝓculdubio citius ledit frigidum ꝺ̃ lederet calidũ propter ea ſz in regionibus frigidis minus a qualitate ꝓtinentis afficiant flegmatici ꝛ mulieres:ceteris tamẽ senescũt velocius.ecõtra vero in meridionalibꝫ:vt in terra nigroz chorerici ꝛ masculi citius lõge senescunt velut anno.30. Silr quoq; ſz stomachus humidus minꝰ molestat ab humidis. tamẽ si excesserint citius per ea labitur ꝺ̃ per sicca. ¶ Redeuntes ergo dicamus q̃ omne corpus qđ cito calefit vel infrigidat.vel est tale in cõplexione vel raro est seu porosũ Nã ſz ad multiplicationem qualitatis necessarij non sint poti:tũ eis existentibus in alterabili corpore facilius ad intima perueniũt qualitas ingrediẽte subiecto in quo fundatur vt aere. Tenuitas quoq; circũtegẽtiũ mẽbroz ingressum facilem prebet qualitatibus ad pfundum. Et ideo cõcurrẽtibus istis tribus interiora mẽbra facillime alterant ab exterioribus causis:ꝓpter q̃ habentes cutẽ porosam ꝛ cranium tenue atq; rarum tueri nequeunt. aut vir cerebrũ a qualitatibus aeris:q̃ si frigidum fuerit rugibus reumatismis affligitur.

Corpa calida melꝰ frigꝰ tolerãt ꝺ̃ frigida:ſz frigida minꝰ patiũtur a frigore ꝺ̃ calida q̃ modo.

Septimus ab opatiõe sumitur.

Septimum quoq; genus signorũ ab opatione accipit.ꝛ ſm diuersitatẽ operationum diuersificant ꝛ signa:ſz aliqua sint q̃busdã cõia.tam ẽ̃ alalibus opationibus ꝺ̃ vitalibus:est cõmune q̃ velocitas ꝛ frequẽtia significat dãum calliditatis:opposita vero frigiditatis:que signa si propius hincinde tungãtur cõplexionẽ illoz mẽbroz veraciter indicabũt:naz in alalibus agilitas seu ꝓmptitudo ad motum ꝛ inquietudo siue mobilitas attendantur calliditati mẽbrorum:q̃bus motus ꝓcessimus cõpletur.ſ.cerebri ꝛ nucheꝛ nerwoz ꝓcipue masculoz.q̃ si cum his leuitas affuerit corporis eoz siccitas indicat:pigrities aũt sine torpor ꝛ immobilitas atq; grauedo testãtur oppositũ. ¶ Silr quoq; sensuũ acumẽ calliditatis est ꝛ ꝓcipue siccitatis indiciũ rã in ramis ꝺ̃ in radice.quoz oppositũ significat obtusitudo:nã in oibus organis sensuũ in quibus abũdat humiditas apprehensio debiliter viget. Acumen aũt ꝛ obtusitas in tertiotis cognitionis de cõplexione cerebri tantũmodo ꝓbent notitiã. Acutus ꝺ̃ est q̃ facillime apprehẽdit ꝛ inuenit atq; indicat q̃ ꝓspicax notat:cui cerebrũ calide complexionis existit: et quãto mobilior in optionibus ꝛ pluribus fantasijs abũdat:tãto calidius habet cerebrũ:sed si iudiciũ fuerit sincerũ ꝛ clarum permanẽs siccitatẽ indicat calliditati ꝓiungi. Si ꝺ̃ ꝓfusum atq; instabile vaporosa humiditas cõcomitatur eã quevelut in ebriosis caligine sua confundit eam.

Sciuz opationes.

Obtusus vero tardus est ad ꝓdicta:ꝛ oppositõ mõ disponit:nã frigidũ habet cerebrũ:hũiditas vero ꝛ siccitas possunt frigiditati cõiungi ꝛ diuersos gradꝰ obtusitatis cãre. si ẽ̃ humiditas moderata iũgat eĩ:nõ impedit apprehensionis facilitas:sed retẽtio ꝛ iudiciũ si tũ immoderata fuerit:tũc etiã apprehẽsionẽ sõniculositas impedit. Siccitas vero nocet apprehẽsioni:ſz cõfert iudicio atq; retẽtioni. ꝓinde si cõtingat:vt cerebri ptes cõplexionibus disponant oppositis:ꝛ ſm oppositũ ordinate nature modũ:ita se,vt pars anterior que apprehẽsioni maxime ꝓuenit fuerit sicca:posterior vero q̃ retẽtioni sit hũida taliter dispositꝰ obtusissimus erit ꝛ ad disciplinã inutilis:qđ ei difficulter acq̃rit amittit facillime:ꝓpterea nũq; sapiẽtiales diuitias cõgregat:nec ꝑsuaderi valebit:nisi exemplis ꝛ presentia sensibiliũ obiectoriũ. ¶ Spirituales verb actiones pulsus sunt anhelitus:quoz magnitudo velocitas atq; frequẽtia ꝓtestãtur caliditatẽ in spiritualibus dominari:opposita vero frigiditatẽ:ꝛ si ꝺ̃ in anhelitu magne fuerint exufflationes ac nebulose:ita vt ẽ̃ notabiliter videantur: sicut in hyeme multa caliditati humiditas iũgitur:in pulsu q̃q; mollicies humiditatẽ testatur arteriarum ꝛ cordis:ꝛ contrarium siccitatẽ sine innatã:vt innaturaliter extenuatis: sine accidentalẽ:vt in ethicis ꝛ spasmaticis ꝛ cõgelatis et apostematis ĩ velaminibꝫ marie cerebri ꝛ thoracis. ¶ In naturalibꝫ aũt actionibus velocitas aut facilitas ꝛ frequẽtia nõ eãdem significãt cõplexionem:naz diuersis actionibus naturalibus diuerse respõdent cõplexiones:nec soluz in diuersis generibꝫ:ſz etiã in eodẽ genere actionis:vt est appetitꝰ cibi:nã hic potius viget per caliditatem ꝛ humiditatem:maxime testiculoz:appetitus autem cibi:maxime p frigiditatẽ:ꝛ potꝰ p siccitatẽ:sed hoc est generaliter obseruãdũ q̃ velocitas atq; frequẽtia:vel etiam vehementia cuiuslibz naturalis actionis eã q̃litatẽ significat in cõplexione dñari:p quã actio illa perficit maxime:verbigratia: velocitas digestionis velut in stomacho caliditati attestatur:ꝛ moderate humiditati:fortitudo aũt attractionis caliditati ꝛ moderate siccitati:retentionis aũt dominio siccitatis:expulsionis vero humiditatis dominio.

Naturales opationes.

Octauum a passibꝫ naturalibus coditet cerebꝝ.

Octauum genus signorũ ex passionibus naturalibus cerebri:ꝛ cordis accipit:cerebri q̃dem:nã vigilia ꝓuenit a dñio siccitatis:ꝛ tõ vigilatiuos ꝛ parũ naturalr dormiẽtes:siccũ naturalr cerebrũ cõstat habere hũidũ ꝺ̃ q̃ fuerit nãlr somnolẽti:ideo ꝺ̃ nãlr dicãt: qm excludẽde sunt ſp accidẽtales cãe:si ẽ̃ sollicitudo immoderata:vl tra vel angustia ꝓstituerũt aliquẽ:vigiles vel imoderatꝰ potꝰ somniculosuz arguit:nõ posse exinde supra innatã cõplexionẽ. ¶ Est etiã q̃dã passio nãlr in somno cõtingẽs.ſ.somniũ ex q̃ aliq̃ signa colligũt innate cõplexionis:ꝛ primo ex defectu ipius:qi nullo mõ somniare frigidã ostendit ꝛ hũidã eẽ potẽter cerebri cõplexionẽ:scdo ex q̃litati bꝰ somniozũ nã vnusq̃sq; somniat marie q̃lia ꝓformẽt sue cõplexiõi vel hũori ꝑdominãti sicut alibi declarat. ¶ Eodẽq; mõ significãt supra ꝓpriam cordis passiones ipsi:nã letitia siue gaudiũ exuberãs caliditatẽ ꝛ hũiditatẽ.ira ꝺ̃ calitatẽ ꝛ siccitatẽ:ꝛ ꝑz maiorẽ ꝛ minorẽ eꝰ pmanẽtiã maiorẽ vl minorẽ idicat siccitatẽ:ferocitas ꝺ̃ signat vtrumq; q̃litatis excessũ:tristitia ꝺ̃ tortior silr mõ frigiditatẽ ꝛ siccitatẽ: pusillanimitas ꝺ̃ atq; ẽsibilitas frigiditatẽ ꝛ hũiditatẽ.

Horum abstinentibus ꝺ̃ minuit.

Nonum genꝰ signoz cõsistit in exitibꝰ a corpore seu a mẽbris q̃ duplr supra cõplexionẽ innatã significãt:ꝺ̃titate:vez q̃litate.ꝺ̃titate quidez:qm oẽ mẽbrũ nãlr diminutũ in effluxionibꝰ hũidis actu ꝛ potẽtia est sicce cõplexionis:effluxiones aũt hũide actu ꝛ potẽtia sunt sanguinee vel sigmatice vel aqose. Sãguinee ꝺ̃ dicunt nõ solũ q̃ formã sanguinis hñt vt mẽstrua:ſz etiã ꝓtimo q̃ generant ex sangule:sicut lac ꝛ sperma. Ubi sicut paucitas lactis fatet siccitatẽ mammillaz:ꝛ spermatis testiculorũ silr mẽstrua ꝺ̃titatis erigue matricis indicãt siccitatez: flegmatice ꝺ̃ sunt mucillagines narium:ꝛ tõ multitudo ꝑarũ hũiditati cerebri attestant. Aq̃se ꝺ̃ lachryme ꝛ saliua ꝓinde multitudo salue stomachuz indicat hũiditatẽ:et oculi lachrymosi cõsimile cerebrũ. Si ꝺ̃ effluxiones fuerint sicce in potẽtia:sicut cholerica supfluitas que p aures emittitur:eaꝝ multitudo siccitatẽ innate cõplexionis fatebit.

¶ Ex his

Et hiis autē iam ptz: quomodo naturales effluxiones qualitatibus suis ostendūt innatā cōplexionē. Nā sanguinee supra qualitatem ⁊ humiditatez: ⁊ sic de aliis.

¶ De signis corporum actu egrotum. Cap. xcv.

Signa demonstratiua egritudinis sunt illa q̄ corpus indicāt actu egrū siue in toto siue in parte: sicut cū in hypofarca vlis tumor olim mēbroꝝ ostēdit q̄ totū corp⁹ est actu egrū: sic tumor innaturalis oculi testat indubitāter oculū actu egrū existere. Vñ q; egritudo est absolute dispō ꝓtra naturā. Idcirco signa demōstratiua ipsius querēda nō sunt in rebus nālibus aut nō naturalibus sed solū in reb⁹ cōtra naturā: vt in effectibus morboꝝ ⁊ in causis actualibus eoꝝdē. In morbis vero patētibus sensui: ꝙles sunt morbi mēbroꝝ exterioꝝ nō indiget medic⁹ plectorū sensuū cōsideratione signoꝝ: qm̄ illa reb⁹ vlu vel tactu vel vtroq; tā spēs morboꝝ q̄ gña depheńdit vtrū scz sit cōpositus: vt apostema: vel simplex. s. vtrū malitia cōplexionis vel cōpositionis aut solutio ꝓtinuitatis: ⁊ q̄ vel q̄lis. ¶ De morbis aūt interioꝝ mēbroꝝ q̄ videri neqūt: vel etiā tāgi nō ḥz notitiā: nisi q̄tuz colligere pōt p cōsiderationē effectuū causatoꝝ a talib⁹ morbis q̄ pāt pci pi sensu patentiu vel cuiuscūq; alteri⁹. Tales aūt impressiones vel effect⁹ morboꝝ sub q̄tuor reb⁹ ꝓtra naturā comprehēdūt q̄ sunt dolor: tumor innālis: ⁊ lesio opationis: et immutatio excuntiū a corpe. Propterea dicit q̄ gña signorū demōstrantiū egritudines interioꝝ mēbroꝝ sunt q̄tuor.

Signa egritudinis interioꝝ mēbroꝝ nō ḥz fiat generalis.

¶ Unum sumptum a doloribus: nā cū dolor percipiat ab egro ⁊ omnis dolor causetur immediate vel a malitia complexionis: vel a solutiōe cōtinuitatis: vel ab vtroq; cōstat q̄ vbi patiēs dixerit se dolere ibi est egritudo alicuius p̄ductorum generū. Itē cū ipse patiens apprehēdat circūstātias doloris: aut differētias poterit aliqualiter iudicari p ei⁹ cōfessionē gen⁹ ⁊ species egritudinis. ¶ Aliud est sumptum a tumoribus: nā si mēbra que sub dyafragmate sunt precipue splen ⁊ epar ⁊ stomachus ⁊ intestina ⁊ matrix innāturaliter intumescāt: poterit pcipi tactu palpātis in qua pte sit tumor: ⁊ pāt pcipiet illā egrotare: q̄n vbi tumor innaturalis ibi est egritudo. ¶ Aliud est sumptū a lesione operationis: nam opatio manifeste lesa mēbrū: cuius est indicat actu egrū siue fuerit egritudo ei cōiecta p aliud membruz siue fuerit ei ꝓpria: nā fames innaturalis aut nullū cibuz in tēpore inanitionis appetere p certo testatur officiū stomachi actu egruz: sic lesio anhelitus indicat egrotare pulmonē aut pect⁹ vel vtrūq;: lesio vero pulsus cor ⁊ arterias vel coꝝ alterum. ¶ Aliud est sumptū ab immutatione cōtra nām excūtiū a mēbris vel a corpe. sicut cū innaturalia mēstrua: vel innaturalr excūtia matricē indicāt actu egrā sic innaturalis vuna vel innaturaliter exiēs vrinales meatus ⁊ innāles screatus egritudinē mēbroꝝ spūalū ⁊ innaturales effluxiones p palatū: aut nasum vel aures aut oculos cerebrū vel ramos eius infirmari testāt. ¶ De specifica vero significatione ꝓdictoꝝ q̄tuor genez tractat⁹. G. de interioꝝ⁹ ḥz nostrā trāsitionē ⁊ libri ei⁹ de pulsib⁹: ⁊ v̄ malina anhelitus ⁊ vocis ⁊ ꝓsiderationes ei⁹ de accidētibus morboꝝ: ⁊ viuae Ysaach satisfaciunt amatoꝝ⁹ veritatis.

¶ Qualitas vero corpis exterius patēs: vt asperitas cutis vel coloꝝ hyctericorum: ⁊ silia nō cōnumerātur in genere sign⁹ demōstratiu⁹ egritudinis interioꝝ mēbroꝝ: ḥz el p hec significet mala dispositio splenis vel epatis aut venaꝝ: tū per qualitates hui⁹ nihil ꝓprie demonstrat: nisi mala dispositio cutis aut mēbri sensui patētis q̄lis est oculus sed interioꝝ signant lapsum tanq̄ rememoratiuum dispositionis illius que talū qualitatuz extitit causa prima.

¶ De signis ꝓnosticis futuroꝝ morboꝝ. Cap. xcvj.

Signa ꝓnostica futuroꝝ euentuum sanabilis corpis: vt est sanabile ꝓsiderat medicus pri⁹ quisq; corpus sit actu egrū: parti vero cū actuali infirmat. Illa vero q̄ cōsiderātur an lapsum in egritudinē actualē regulāt medicū ad pseruādū corpus ne decidat in egritudinē quā ꝓnūtiat q̄z signa. ¶ Sūt aūt tot gña signoꝝ ꝓnosticantiū futurā egritudinē quot sunt gña signoꝝ demōstrātiū lap⁹ p̄cedētes egritudinē actualem: nā q̄cquid demonstrat paruū lapsum: aut neutralitatē ꝓnosticat futurā egritudinē in quā illa disponūt ⁊ licet prima gña sint res nāles: nō nāles ⁊ ꝓtra naturā tū res nō naturales ꝓnosticāt egritudines futuras p modū cārum efficientiū impressiones: q̄bus corpus īmutat: nāles vero ⁊ cōtra naturā p modū impssionū tā in corpe facta: ꝙ sed differenter: q; naturales ꝓnosticant egritudinē tā per intēsionē q̄z per remissionē: nā plus solito appetere: vel min⁹ solito appetere demōstrat vtriq; labi corp⁹: ⁊ sic p ꝓnūs casuz ꝓnūtiat in futurū morbū pseruātibus cautis. Sed res ꝓtra naturaz sicut est pruritus aut grauedo insolita: vel asperitas: aut otis amaritudo: ⁊ similia: q̄ diu remissa vel parua sunt ꝓnosticāt futurā egritudinē: q̄n vero intensa vel magna indicāt tā presentē siue in toto siue in pte ꝑm coꝝ diuersitatē.

Signa ꝓnostica in egritudine tā facta.

¶ Ꝓnostica vero q̄ in actu egris coꝝib⁹ attēdunt duoꝝ notitiā prestāt medico. Prima est de ꝓsistētia morbi. s. de breuitate vel longitudine. Scōa vero de termino. s. vtrū ad bonū vel ad malū terminabit: ⁊ etiaz qualr ad hoc vel ad illud. Utrūq; vero istoꝝ ꝓnoscit artificiali ꝓbabilitate per cōsiderationē rerū naturaliū ⁊ nō nāliū ⁊ ꝓtra nām. Duratio nāq; morbi cognoscitur esse breuis: aut lōga per cōplexionē ⁊ per cōpositionē: ⁊ per se: ⁊ p accidēs. Per se q̄dē ingtū immutāt corpus: ⁊ ea q̄ sunt in eo vel immutationi dī sponūt per ꝓpriā nām: per accidens vero inquantū significāt supra quātitatē materie morbi: pinde calida cōplexio egri per se ꝓnosticat breuitatē morbi: pcipue si fuerit calidus humor: tū q; vtriq; disponit calor ad resolutionē facilioꝝ ipsius: tū q; in corpore calide cōplexionis a modica materia cito morbus calidissimus generatur. Morbus ei qui cum cōuenientia particularū nascitur: a paucioꝝ pōt materia generari q̄z ille qui gignitur cū cōtrarietate ipoꝝ. Per accidēs vero cōplexio egri calida ꝓnosticat longitudinez morbi si fuerit frigidus: q̄n eius materiam innuit esse multam cū presente contrario genuerit euz. Cōplexio vero frigida per se ꝓnosticat longitudinē: ⁊ per accidens breuitatem ꝑm rationes contrarias valde. Siccitas ⁊ hūiditas cōplexionales vtroq; predictoꝝ modoꝝ significāt breuitatē aut longitudinem. Nā sicca ⁊ calida complexio egri p se ⁊ per accidens ꝓnosticat longitudinem morbi: ⁊ humida per se ⁊ per accidēs breuitatē: siccitas ei per se disponit ad tardā resolutionē: ⁊ ideo in corpore sicco morbus siccus longitudini se disponit: et similiter humidus ꝓpter multam materiā que ꝑsente siccitate genuit eū: et idem est iudiciū de corpore humido et morbo hūido vel sicco. Hoc aūt iudiciū se extendit ad omnia naturalia relata complexionem vt sunt humores ⁊ spiritus: etas ⁊ sexus. ¶ Cōpositio quoq; ꝓnosticat consistentiam: quoniā densitas pororum per se longitudinem: ⁊ raritas breuitatem ꝓpter cās predictas. ¶ Operationes naturales non minus significant supra breuitatem ⁊ longitudinem morbi: nā qui naturaliter habent debilem expulsiuam diutius egrotant et qui fortem breuius. ¶ Per hec autez que dicta sunt de naturalibus est facile iudicare de rebus non naturalibus et cōtra naturā: quia quecunq; disponunt ad facilē resolutionem: vel abscessionem causarum morbi: vel resolutionē virtutis corpis breuitatem significant: que vero ad tardā contrariū.

Que, sit vtilitas cognoscēdi ꝓsistentiaz morbi.

¶ Utilitas vero cognoscēdi morbi consistētiā est recta mensuratio refectionis egri: q̄tū ad multū ⁊ paruum ⁊ grossum ac subtile vel mediocre ꝑm diuersam distētiā status a principio morbi: ⁊ hec est vna de causis necessitatis: q̄ medic⁹ cogit morbi tpa distincte cognoscere scz vt ꝑm diuersitatē tēporum sciat diuersificare patientis regimen in cibo ⁊ potu. Secunda vero cā est vt recte sciat diuersificare medicationis opera: iuxta diuersitatem tēporum morbi tam in tēporib⁹ particularibus q̄z vniuersalibus. Tempora quidem vniuersalia morbi dicuntur illa: quibus totius morbi duratio mensuratur. Particularia vero quibus mēsuratur duratio paroxismi vnius. Tēpora vero q̄bus mensuratur cuiuscūq; rei temporalis duratio sunt hec q̄tuor. s. principiū: augmentū: status: ⁊ declinatio. Unde q; patiens aliter et aliter in singulis istoꝝ temporum disponit: siue in paroxismo: siue in toto morbo: necesse est vt in eis variet applicabilia ꝑm quātitatem: q̄litatem: ⁊ modum applicationis: prout docent considerationes ingenij sanitatis in

megategni ⁊ in regimẽto acutoꝝ. Ille igitur cause superi⁹ exp̃esse principaliter cogũt medicũ recte cognoscere tempora morboꝝ. Tertia vero ex p̃dictis annexa vel secũdaria scz vt plenius ꝓsistẽtiã morbi cognoscat. Cũ eñ cognoscit morbũ esse in statu vel declinatione: certus est q⁹ ex⁹ ratio minor erit q̃ si fuisset in principio vel augmento.

Tẽpora ex pte accidẽtiũ.

¶ Predicta ꝙo tpa distinguunt̃ ptim accidẽtibus morbi partim vero dispositionibus sue materie: nã cũ eius accidẽtia incipiũt percipi sensibiliter: tũc est principiũ eius: scz cũ incipiũt augeri terminat̃ principiũ ⁊ incipit augmẽtũ ⁊ tãdiu durant quãdiu augent̃: quãdiu vero post augmentũ notabile perseuerãt in vno tenore ꝑm iudicũ sens⁹: tũc stat⁹ est morbi: cũ aũt post hoc remittiũt̃ declinat.

Tẽpora ex parte materie.

¶ Dispositionibus vero materie morbi tẽpora distinguunt̃ p hec: q: quãdiu morbi materia nullũ habet signũ euidẽs digestionis morbus est in principio. Cũ aũt inciptunt apparere signa digestionis incipit augmẽtũ: ⁊ tãdiu durat quandiu signa digna digestionis nõ sunt pfecte. Cũ aũt apparẽt signa perfecte digestionis tũc statum sequit morb⁹. Declinat ꝙ q̃ succedit pfecte digestiõi expulsio vel diminutio talis materie: has vero differẽtias medicus leuiter appꝛehẽdit in morbis multoꝝ dieꝝ: sed in morbis vnius diei vel vnius paroxismi raro põt obseruare q̃ q̃libet appꝛehẽdat: q: rarũ est q̃ in tota morbi durat̃one assistat medicus patiẽti: ⁊ q̃ oĩa illius euentia speculet.

Termĩatio morbi.

¶ Terminus aũt morbi greco vocabulo crisis: hoc est iudicium nominatur. Ꝺicit̃co q: morbi ⁊ nature litigiũ tũc a medico vel medicinali peritia iudicat̃ ferendo sniam dãnationis in alterũ ꝑm p̃cognitam dispositionẽ testiũ vel signoꝝ. Termin⁹ etiã morbi siue quãtũ ad qualitatem hoc est bonitatẽ ⁊ malitiã siue quãtum ad speciẽ terminationis cognoscat̃ ex dẽ generibus signoꝝ q̃bus ⁊ cõsistẽtia. s. rebus naturalibus ⁊ nõ naturalibus ⁊ cõtra naturam: tamẽ consideratio istoꝝ respectu cõsistẽtie ⁊ respectu termini differt in aliquo q̃m ad habendũ notitiã cõsistentie tantũmodo considerantur illa simpliciter: q: materia signoꝝ pure cõsideratur: prout res naturalis vel nõ naturalis vel cõtra naturã: ꝛ inuestigando notitiã termini cõsiderant hec genera: non tm̃ simpliciter sed etiã mixtum. s. prout duo ex eis cõcurrũt ad cõstituendam vnam materiam vel subiectum signorum ꝓpter hoc antrum supra qualitatem terminationis.

¶ De diebus creticis. Cap. xcvij.

In hoc articulo scz in cõsideratione talium signorum occurrit medico: quartum genus cõsiderabilium medicinalium ita q̃ nec simpl̃r erit res nãlis aut nõ naturalis vel cõtra naturam sed ptim naturalis patim ꝓtra naturã. ¶ Qualis res existit dies critica q̃ partim ab operatione nature: partim a motu vel impressione morbi causant̃. Licet enim omnes dies in quib⁹ morb⁹ aliqualiter terminat̃ dicãtur critici hoc est iudicatiui a rõne p̃dicta: tm̃ aliqui sunt eoꝝ q̃ principaliter a natura causantur tãq̃ a p̃dominãte morbo: nec tm̃ causantur a morbo nisi sicut a resistẽte nature. Et tales vere dies critica dicũtur ordinarij ⁊ principales: q̃m a nã humana q̃ maxime deputata est ordini seruãdo principal̃ sumũt ortũ. Dicunt̃ etiã vniuersales: q̃m oẽs morbi q̃bus conuenit creticari. s. qui a malicia cõplexionis cũ materia p̃cipue febrili causant̃: possunt in illis dieb⁹ terminũ laudabilẽ ꝓsequi. Alij vero causant̃ principaliter a dominio morbi: ⁊ secundario a resistẽtia nature: ꝓpter q̃ etiã dicuntur secũdarij: q: ex causent̃ a nã corporis: nõ tm̃ ab ea principal̃ operãte: ex secundario. s. prout resistit morbo. Dicũtur etiã intercadentes: q̃m inter principales cadũt siue cõtingũt. Itez nominãtur particulares q̃m nõ oẽs morbi creticãtib⁹ q̃uenit sed solũ illis q̃ de tertio in tertiũ die exacerbant̃: q̃les sunt morbi cholerici: ꝑcipue q̃ ex putredine cholere gñant̃: nã ⁊ si dies alij cadẽt inter illos principales: in q̃bus aliq̃s terminat̃ morb⁹: nõ tm̃ absolute dicũtur critici: q: nõ fit in eis terminatio ad bonũ: aut est rarissimũ.

Dies critici ordinarij et principales.

Dies critici sẽbarij siue intercadẽtes.

¶ Sũt aũt principales q̃rtus ⁊ septimus in qualibet hebdomada: ⁊ hi causantur a natura operãte ꝑm regulã instinct⁹ sui. Instinct⁹ aũt suus est occulta informatio vel innata q̃ regulat ipsam ad mutandum in hebdomadis sui mensis ꝑm cursum in situ planetaꝝ. s. lune tãq̃ ꝓpinquioris elemẽtali nature. Unde sicut luna facit notabiles impressiones in q̃rtis dieb⁹ hebdomadarum sui mẽsis: ita q̃ corpora in suscipiẽdis lunarib⁹ impressionib⁹ aptioria sunt in illis dieb⁹ hebdomade lunaris ⁊ notabili⁹ immutant̃ ab ea: sic ⁊ natura corporis humani supra materiã in qua operatur notabilius imprimit q̃rtis dieb⁹ hebdomade sue si nõ fuerint ipedita. ¶ Per hoc aũt nõ attrahit̃ q̃ natura humani corporis in agẽdo supra materiam morbi sequat̃ lune cursum: q: tũc oporteret q̃ q̃rta dies hebdomade morbi esset q̃rta hebdomade lunaris: et sic de alijs qõ rarissimũ est: ⁊ in paucissimis cõtingens. sed ꝺ immutari cursuꝝ ex⁹ q̃tũ ad hoc: q: sicut luna distinguit suas notabiles influẽtias p q̃dras hebdomadaꝝ sui mensis ita natura humani corporis distinguit suas notabiles impressiones supra materiã morbi p q̃dras hebdomadarum suaꝝ vel sui mensis. Ille eñ mensis nature operantis supra morbũ dicit̃ ꝓprius ipsius ⁊ nõ lune: q̃ nec idẽ p̃cipiũ habet cũ aliquo mẽse lunari nec eundẽ finẽ: nec sunt vni⁹ mẽsure sue extẽsiõis. Per gressum eñ regis põt aliq̃s vasallus ei⁹ immutari sic. s. q̃ in in suo itinere faciet dietas q̃tuor leucaꝝ sicut rex. nec tm̃ ꝓ hoc faciet regis iter: sed aliq̃ multũ ab illo distans nõ tm̃ spacio locoꝝ sed tpis. Similiter in ꝓposito: mensis eñ quo agit natura supra materiaꝝ morbi nullus est mẽsiũ lunariũ: q: nec est mẽsis peragratiõis quo luna de p̃cto ad p̃ctũ ptransit zodiacũ: nec est mẽsis apparitionis vel manifeste visiõis in quo luna põt videri ab intuẽtibus in sereno: nec tm̃ adhuc soli ꝓpinquat: vt sub radiis ei⁹ totaliter occultet. nec est mẽsis cõsecutiõis: in quo luna recedẽs a diametrali ꝓiunctione solis redit ad similem cõiunctionẽ: in q̃ solẽ itez vt prius cõsequit̃: nã mẽsis nature predict⁹ q̃ dicitur medicinalis: q: tm̃ ꝓsideratur a medico: minor est mẽse cõsecutionis: q̃m mẽsis medicinalis non hz nisi. xxvj. dies integros: mẽsis aũt cõsecutionis hz. xxix. et est maior mẽse peragratiõis. q̃m hic hz. xxvij. dies. ⁊ octo horas. sed mense apparitiõis est minor: q̃m hic non habet nisi. xxvj. dies ⁊. xij. horas. mẽsis vero medicinalis hz. xxvj. dies integros q̃ est medietas precise totius summe que ꝓuenit ex additione mẽsis apparitionis ad mẽsem peragrationis: in quo verisimile apparet q̃ deus nature conditor instituerit corporis humani naturã vt cursum lune debeat imitari q̃tum ad illos duos menses quibus in inferiorib⁹ perficit suas ordinarias influẽtias ⁊ sensui manifestas per se q̃tum ad mensem peragrationis: vel p euidentes effectus q̃tum ad mensem apparitionis. Differt etiã mẽsis medicinalis ab omni mense lunari. non solum in mẽsura tẽporis: sed etiam in distinctione suarũ hebdomadarum: q: menses lunares habent suas hebdomadas discõtinuas: ita q̃ nulla earum alij continuatur. hz duo ex illis. s. minores non habeãt hebdomadas integras: sed mẽsis medicinalis habet duas primas discontinuatas. ita q̃ ꝑma terminatur in septima: ⁊ secũda incipit ab octaua ⁊ terminatur in quartadecima die tertia ꝙo sequens cõtinuatur cum hac secũda: q: in quartadecima que est terminus secũde incipit tertia. ⁊ ideo terminat̃ in. xx. q: respectu quarte decime. xx. est. vij. quarta vero septimana discõtinuatur a tertia: quoniã incipit a. xxj. si si vltra protẽderet̃ egritudo p alias tres hebdomadas non discordaret in continuitate ⁊ discontinuitate cũ p̃dictis. Unde quia dies critici principales redeũt semper ad eundem ordinem in omnibus tribus hebdomadis que tnõ cõplentur in. xx. diebus maxime: ꝓpterea spacium. xx. dierũ dicitur a medicis vna periodus. i. vna circulatio vniuersalis que p tanto dicitur vniuersalis: q: multas ptes particulares circulationes paroxismorum in interpollatio et exacerbationum in continuis sub se comꝓhendit.

Mẽsis medicinalis ꝓprius a mense ꝓ luna ribus.

¶ Q: vero dierũ criticorũ quorumlibet ordo ⁊ differentia nunq̃ fallunt: sed in suis terminis ⁊ viribus permanẽt immobiliter sicut in cunctis regionibus autorum experientia confirmauit: nec scrutinio rationis potest quicq̃ in eis addere vel mutare ꝓ tanto super scientia dierum criticorum si q̃rat q̃s amplius q̃ id q̃ tradit ab ꝓpo. in apho rismis. ⁊. G. in passionario exulari i curiositatẽ philosopho ⁊ rũ ⁊ p certo trãsgredit limites medicie. Sufficit ei medico vires dierũ criticoꝝ cognoscere tã in secũdario q̃ in principalibus de quaꝝ notitia sola experiẽtia certitudinẽ ꝓbuit: ⁊ per

Dicit differentia dierum criticorum lunaꝝ.

buit: ⁊ p ꝓdictos autores plene traditur in ꝓlibatis scripturis. Hoc enim est infallibile q̃ inter principales illiqui ꝓcedũt, sunt iudicatiui respectu sequẽtiũ: qi in illis iudicatur q̃d futurũ sit vel expectãdũ in sequẽti circũscriptis ꝓhibẽtibus. Ita q̃ in q̃libet hebdomada quarta est iudicatiua. vij. clarior cõiectura vel ꝓbabilitate q̃ aliq̃ alia q̃uis esset vna. vij. possit aliq̃d iudicare de alia. Ubi ad altã morbus ꝓtenderet tñ nõ ita clare iudicat q̃d in ea futurus sit. Quẽadmodũ q̃rta ꝓcedens immediate. Sixt intercadentiũ ꝓcedens immediate ꝓnosticat aliqualiter q̃d futurũ sit in sequenti vel de bonitate terminationis aut malitia vel de specie terminatiõis: vt pote si p exiturã vel aliquã colle ctionẽ aposthemalẽ aut p aliquã euacuationẽ sensibilitũ sanguinis aut vomit⁹ aut secessus vune sudoris ⁊c. ¶ Cũ igitur morbi terminatio q̃tũ ad illa duo precognoscat rebus nãlibus ⁊ nõ nãlib⁹ ⁊ extra nãm simplr cõsideratis aut mixtum vt in creticis dieb⁹ est dictũ sciẽdũ est q̃ hec ola differẽter significãt supra qualitatẽ terminationis ⁊ speciẽ. nã cõsideratio diex de se nõ significat nisi supra bonitatem aut malitiã termini. Cetera vero significãt ⁊ sup hoc ⁊ supra speciẽ terminationis: differũt tñ: qi ꝼm q̃ disponunt ad bonũ vel malũ siue efficiũt hoc aut aliud: ꝓnosticant bonitatẽ aut malitiã termini. Prout vero disponũt ad aliquam spẽm terminationis significãt illã futurã magis q̃ altam vel plures futuras si per signa videat ad eas disponi sicut advomitũ ⁊ secessus vel ad emoroisagiã ⁊ secessus ⁊c. Prout autem significãt supra bonitatẽ aut malitiã dicũtur signa ꝓnostica bona vel mala. Que ño nec hoc nec illud significãt manifeste nec bona nec mala dicũtur esse. Sũt aũt bona q̃cũq; vires nature significãt ꝓualere: ⁊ hec tãto meliora sunt quãto plus illud significãt. Que vero significãt q̃ vires morbi ꝓualẽt nature sunt proculdubio mala q̃ in interiori gradu malitie sunt q̃si solũ ostẽdũt vires nature diminui p viribus morbi. Quãdo vero nõ solũ diminuũtur ꝛ manifeste deordinant seu ꝓturbant: tũc proculdubio sunt pessima. Cum aũt oino auferũt eas: tũc pessima nominãtur sub laudatione quadã. Nã que significãt vires nature totaliter amputari sicut in morte dicũtur permixtiosa q̃lia sunt omnia signa mortẽ ꝓnosticantia. Que vero in parte auferũt vel auferri significãt vt signa prenuntiatia torturã vel paralysim aut apoplexiã vel cardiacam ac similia pessima quidem sunt sed minoris malitie q̃ illa que precise mortẽ ꝓnosticant de quibus oibus specialiter pertractare non spectat introductionũ ꝓsentiũ forme siue tenoris. Sed predictis contenti gratias referimus ihesu christo dño qui considerationes introductorias prime partis medicine: que dicũt theorica adimpleuit: ⁊ qui tã in regimẽto sanitatis nostrũ aphorismos de ingenio sanitatis abũdanter inchoauit cõsiderationes practice necessarias ⁊ speramus cũ devotione q̃ ipse ꝓficiet in commento predictorum aphorismorum: ⁊ in aliis aphorismis particulariter exprimentibus q̃ per medicũ sapiẽtem cõsiderãda sunt in morbis q̃rũdam mẽbrorum particularũ. In quibus velut in exemplo seu speculo claro via recti processus in ceteris apertissime cognoscatur a cunctis amatoribus veritatis.

¶ Explicit introductorium speculus medicine partis prime magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit liber de diuersis intẽtionibus medicorũ editus a magistro Arnaldo de villa noua. Cap. Proemiale.

Terne sapientie lumẽ defluat in cor tuũ ⁊ diuine potẽtie virtus labia tua corroboret: vt intelligẽda firmiter clare mẽtis oculo capias: vero sermone ꝓferas: ⁊ tãdẽ opus dictu opus ꝓfectꝰ ꝓsequaris: sane dilectissime prudẽtia medicinalis artificis a modernis studẽtibus diuersa ex causa noscat debiliter mẽsurari: q̃busdã eñ cõplexionis malitia nouercat. Alijs vero q̃ frequẽtius inuenit effrena cupiditas lasciua iunẽtutis inundãs, constituẽdi conceptu cecitatẽ ꝓperat ignorãdo. Hec eñ ambitionis hiatu seruos suos in preambula cogit trãscurrere nũc nõ gradualis intelligentie ꝓuentionẽ facit multipliciter corrumpi. Nulli vero potẽtia tanq̃ peruolantẽ continue pendulis, detinẽtur ydeis vtpote solis theoricis innutẽtes. Ibi nãq; in vniuersalibus stãtes aut q̃ eoꝝ intellectus practica sollicitudo ꝓp vitiũ organoꝝ ineptitudinẽ armonice cõpositionis ly occulte cõformari nõ põt: aut forsitã q̃n varijs reruꝝ experiẽtijs denudant: nõ valẽt intẽtionẽ materialiũ autoꝝ ꝓtingere. ¶ Utrũ igit istoꝝ calefacti exterius: interi⁹ autẽ algẽtes frigore glaciali realis medule sepeliũt essentiam ⁊ postponũt: vocabulis aũt corticis apparẽtiã manifesto conamine detegũt ⁊ venerant quãobrẽ foreten⁹ colorati rigoris oneratꝰ sermonib⁹ ea vniuersalia q̃ colligũt in primitiuis scientijs linia rõnis ⁊ statera ⁊ carẽtes iudicij cũ rex experiẽtijs nõ abũdẽt nequeũt decẽter piculis coarctare. Cũ ergo ꝓuenit ad liniã medicine tẽpus electũ ab ortu vitiosa trũcãtis hi q̃bus doctrina necessario succurrit exterior anteriorib⁹ obuiãt doctorib⁹ detrahũt documẽta reprobãt ⁊ ꝓprio effectus occultos añ a peritis in arte errore lucide manifestãt patẽte. ¶ Ut q̃ charissime ly cũ ꝓcipitia delusoria valeas euitare tibi nostri laboris areã pparamus: in q̃ tuũ poteris exercitare intellectũ. Libellũ vcz de medicorũ intẽtione a plurimis autorũ documẽtis exceptũ. G. vcz quorũdã arabũ: inter quos Rasis vir in speculatiõe clarus: in ope ꝓptus: in iudicio ꝓuidus: in experiẽtia approbatus specialiter nobis aperit introductionẽ in hui⁹ libello suo de cõcordia philosophoꝝ ⁊ medicoꝝ. in hoc aũt opusculo. ⁊ si dictoꝝ materialiũ ad plenũ intẽtio nõ pateat via saltẽ intelligẽdi q̃s dicta sibi lucidꝰ patefiet. Ea nãq; obscura q̃ in libris Gal. sepi⁹ expauisti hui⁹ opis lumine claro declarabit. amplectẽtis q̃ppe q̃ pia fronte Gal. valde ruditer ⁊ min⁹ bñ dixisse videt cognoscẽs beneficio luminaris h ⁊ ius cũdẽ. G. ceterosq; seqẽce eius cũ graui fine põdere nec nõ recti iudicij ꝓpediculo exq̃sita inq̃ pscrutatione ꝼm q̃ artis q̃rit necessitas precũctis medicine doctoribus gloriosius expẽdisse. ¶ Accipe q̃ sub plãta fatuitatis ꝓsumptione duobus distinctũ tractatib⁹: cuius primi tractatus vnum est capitulũ. s. de intẽtione vsi vel ꝓncipij artificis medicinalis seu medicine artis. Tractat⁹ vero secũs de intẽtionibus ꝑticularib⁹ cuius quatuor erũt capitula. Capitulum primũ de assignationis intẽtione membrorũ principaliuꝝ. Capitulũ secũdũ de intentione diuisionis cuiusq; complexionati potẽtialiter q̃ cõe dicitur. Capitulũ tertiũ de diuisione corporis dispositionũ. Capitulũ quartũ de intẽtione virtutis ⁊ anime.

¶ Tractatus primus cuius capitulũ est vnũ. De intẽtione vniuersali artificis medicinalis.

Scis tamen charissime q̃ inestima bilis vtilitas huius operis nõ patebit nisi sepius plegas. quãobrẽ tuã diligẽtiã hactenus incitamus quatinus mẽtales oculi perscrutationẽ tenorẽ opusculi per terras sepissime portãdo cũ sinonymitate vocabulorũ: q̃th ꝓpter bonitatẽ doctrine necnon ad plenioꝛẽ informationẽ minorũ illud ꝓfecimus. ¶ Nã nos alibi sepe dixisse recolimus q̃ intẽtio artificis medicine ad vnicũ finẽ principalez ordinat tãtũmõ: videlz ad custodiã dispositiõis naturalis q̃ sanitas vel tẽperamẽtũ naturale vocatur in humano corpore ꝓcipue ⁊ in ꝑtibus eius. q̃ eñ cõtrariũ illius dispositionis q̃ morbus vocat in humano corpore: ꝓcipue ⁊ in ꝑtibus eius nitit remouere a corpore humano nõ est ꝓpter se ly ꝓpter dictũ finẽ: vñ intẽdit principaliter ⁊ p se: iste aũt̃ per accidẽs est disciplina contrariorum: sed in omni disciplina vnũ intenditur per se: reliquum per accidẽs: vnde cõsiderato vno consideratur reliquum: iuxta illud: q̃ bene diffinitũr contraria consignant. ¶ Redit aũt̃ quod dictũ est ad hoc q̃ custodia sanitatis vel ius acquisitio duplici labore operãdi fit: videlicet cõuenienter applicando cõseruãtia quando sanitas inuenitur in corpore ⁊ cõuenienter removẽdo corrumpentia quando amittitur ⁊ cõtraria disposito introducitur: aliter nõ perfecte custodietur ⁊ acquiret corporis sanitas. Unde iuxta hos duos labores duplicem oportuit esse partem illius doctrine vel partis medicinalis que operatiua dicitur scz conseruatiua ⁊ curatiua. indiget autez medicus propter hanc doctrinam ꝓperatiuã docti-

Intentio medici aduenit cũ finez principalẽ ordinatur.

Sanitatis custodia vel eius acquisitio duplici labore operãdi fit.

ñā etiā cognitiua que tamen ad hanc intentionaliter ordinat: cuius rō est q̄m recte operari non potest aliquis ad formā aliquā vel effectū attingēdū nisi formā illā & causas eius pfecte cognosceret: q: sine hoc opus suū regulare nō pōt vt pote instrumenta formā ꝓducēda in materia cōueniēter applicare. Forma eñ artificialis vel ab artificio intēta ea pte q̄ ab eo intēdit. Et hoc dicimus ꝓpter sanitatē q̄ nō est artificialis: tñ intēdit ab eo introducta in solū corpus cōueniēter administrādo vel famulādo vere principiū accidētiū habet extra medicinā: & in hoc differt a naturali q̄m hec hz inchoationē a materia per virtutē formatiuā intus existētē. Illa aūt in alia artificia p exemplar eius in alia existēs: ꝓpter hoc tam ps fuit necessaria in arte medicine in qua sanitas primo & p ꝓns morbus cuz suis causis deberet ꝓueniēter cognosci: tilla ps prime doctrine cognitiua vel theorica nūcupat. Et ex hoc pz necessitas illarum duaꝝ partiū in medicina: & sistit etiā plus q̄ cognitiua nō est nisi ꝓp opatiuā & ad illā ordinat & sm hāc verificatur. Verbi gratia: q̄ intētio medicoꝝ sola opatio est. Et ex hoc pz q̄ cōclusio vel sermo q̄ nō facit tuuamētū in ope vel in cognitione vtili ad opus nō est de medicina: q̄m nō est artis q̄ ad finē artis, nō ordinat: sola eñ in arte sunt ꝓp finē eius: q̄m ergo medic⁹ cognitionē ad opationē ordinat in ol doctrina cognitiua vel cognitionis his ꝑmonib⁹ vtik quibus facili⁹ & pauciorib⁹ impedimētis ad recte opandū dirigik. Ad hoc eñ tēdit ei⁹ desiderium: & hoc rectū opus ꝓparare conatur pficere festināter ꝓpter necessitatē corpis: ideo sermonibus meis ab ope retrahentibus alm artificis & citi⁹ ostēdētibus rectitudinē operādi informat alm auditoꝝ. Cuz nāq̄ opus circa singulare existat plus in opere pficit notitia singularū & ꝓpinqua speculatio vtis & cōtis: & iō doctrina sua ad ꝓpua descēdit q̄tum pōt & omittit cōmunia q̄tum pōt sikr. Illa nāq̄ vero occurrūt operi. Ista ꝙ non nisi valde a remotis. Cū aūt hec singularia sensu capiātur & doctrina sua sermōes accipit ab his q̄ magis propinq̄ sunt sensui: & q̄ magis ꝓpriā & singularē naturā rei sacūt cognoscere: hac ergo necessitate coact⁹. s. volēdi pficere in operādo & desiderādi succurrere festināter hūani corporis indigētie nās seu virtutes rex ꝓprias cōsiderat et sensui manifestas: tales eñ opationes cōgruūt cū & ipsuz opus sensuū: quoddā aūt sensatoꝝ organoꝝ sit exercitiū.

¶ Tractatus scōs: cuius capt. sunt q̄tuor. De assignatiōis intentione mēbrorum principalium. Cap. j.

Dc autē qō dictū est nūc scz monstrare pedibus cōsiderationibus prepositis vbi in hac arte frequēter & primo in ea consideratione quā habet medicus de mēbrorum diuisione q̄ tangik in cognitiua doctrina ea parte qua de mēbris agitur: docet eñ medic⁹ ibidē principia seu fundamēta mēbroꝝ esse nisus in hoc obuiare directe philosopho nāli inter oia mēbra bñ vez esse ponenti pūcipiū seu fundamētū ceteroꝝ mēbroꝝ. Nos autez opz hic ostēdere sm ea q̄ dicta sunt videlz sm finē intentū in arte medicine q̄liter medic⁹ necessario cogitur ad hāc cōsideratiōnē habēdā: & p ꝓns aduertendum in doctrina sua cognitiua sermonib⁹, cōgruis hmōi ꝓsiderationi & aliter nāli phi losopho nō repugnat. ¶ Ad hoꝝ aūt euidētiā est sciēdū: q̄ medic⁹ mēbroꝝ differētiā & diuisionē nō inuestigat: nisi p ea q̄ sensui manifesta sunt cū artifex sit sensualis et opatiu⁹ vt supius expressuz est: vñ ea vniuersalia q̄ artem formaliter ꝓsti tuūt & q̄ in arte tradūtur ad particularia et sensibilia pp opus nititur extrahere q̄tū pōt: docet ergo artifex medicine & informat discipulū artis cognitiua doctrina cognoscere mēbra & eoꝝ cōprehendere demonstratiuā notitiā tā quo ad substātiā & dispositionē eoꝝ q̄ ad situm & figurā & cum sensu: vtpote in corporibus mortuoꝝ in materiali diuisione ꝓpter q̄ sensibus exercet ꝓpter hoc vt forma in mortuis apprehēsa sit eidē cū extiterit perfectus artifex introductio & via ad rectificādū opus i viuis: opz eñ vt supernus dictū est cām dispōnis ad quā intēdit: vtpote sanitatis perfecte cognoscere. Est aūt de illis mēbris: quēadmodū ex positum⁹ in libro de integritate medicine: pp q̄ vtent medicina operās videlz p omnē moduz laborat hābere mēbrorum notitiam & decētis in hac eadē cōmouet optime. Q: ergo ad hāc notitiā obtinēdā pfecte maxime iuuat subiicere mēbra sensibus: & hoc de interioribus mēbris licitū nō sit vel secure in viuoꝝ corporib⁹: nōq̄ hoc insensibiliter in mortuis perscrutat. In viuis aūt q: de occultis mēbris nihil sensui manifestū est nisi sola operatio largo mō sumpta: tā p actiōe q̄ p effectu actionis siue in esse corporis appeat siue appeat in exeūtibus a corpore: iō docet medic⁹ cognoscere & attēdere opationes ꝓprias & immediatas mēbroꝝ: p has eñ in viuis mēbroꝝ occultoꝝ dispositio sensibiliter apprehēdit: tūc nāq̄ medicus iudicat mēbrū esse dispositū sanitati cū pfecte exercet suā opationē cū ꝙ ꝓtrariū: ꝓtrariū iudicat. Q: opatio relatiue dicit ad virtutē & vnū relatiuoꝝ nō perfecte cognoscit sine altero iō etiā medic⁹ ad plenioꝝ notitiā ꝙsiderare docet opationes nāliū virtutū dictis opationib⁹ rñdētiū.

¶ Ibis ergo ostēsis relinquit manifestū q̄ necessarium est medico sm finē quē intēdit asserere q̄ q̄tuor sunt principalia mēbra. Mēbrū nō dicit principale nec fundamētum rei speciu alioꝝ nisi q: virtutē influentem habent & actiuā aliqualiter inter mēbra: hoc autem dicitur q: sunt vel erunt ad ꝙseruationē seu ꝙstitutionē eoꝝ in seipis sicut sūt epar: cor: cerebrū vel ad cōseruationē eoꝝ in ꝙsti: sicut sunt testiculi: ideoq̄ dicit principale q: ad fundāda mēbra seu cōstituēda quodāmodo principatū obtinet per virtutē sibi cōcessam. Dicēdū est ergo q̄ cū medicus in viuoꝝ corporib⁹ doceat per operationē inuestigare membroꝝ distinctā notitiā ea membra necessario principalia iudicabit: in q̄bus immediate manifestat operatio virtutū ceteris disponentium membris turta immediatam dictā rationem: q̄ si doceret vel in arte sua ꝓtrariū affirmaret tā repugnare liq̄do videret intento fini quem supra tetigimus: videlz operationi & recte cognitioni ordinate ad operationē debitā detur eñ q̄ ponat vnū membrū principale esse: tūc sm posita superius dabit q̄ oēs virtutes toti corpori disponentes in illo mēbro tundent seu ab illo ꝓcedant. Cuz aūt sm superius tacta nō iudicet: nec cognoscat hoc nisi per operationes q̄ manifeste apparēt sensui per illud membrū: & p has operationes veniat ad dispositionis notitiā membri vt superius memoriauimus: cuius iudicatiue cognitio erroꝝ labe necessario confundet: si nāq̄ virtū cadat in opere sentiēdi solū & medicus cor: dicat esse sentiēdi principiū & nō cerebrū iudicat: tunc in corde passionē seu dispositionem ꝓpter nām existere nō in cerebro q̄ tñ falsum relinquat euidēter: eo q̄ impossibile est q̄ cor patiat absq̄ eo q̄ aliq̄ virtus preter sensitiuā vitiū in corpore nō incurrat: vtpote virtus anhelitum & pulsum exercēs q̄ vitalis a medico nūcupatur: & sic si error in iudicio seu cognitione ceciderit necessario medicus in operādo incidet in errorem. Haz cām sanitatis quā debet applicare cerebri regioni cordi partibus applicabit. Et quo patet q̄m intētione frustrabit: videlz sanitatis acq̄sitione: docetur igik asserere in medicina q̄ vnū sit membrum principale manifeste cogit; a via tēdente ad finem artis deuiare seu repugnat intentioni artificis. ¶ Cōcedat aūt forsitā aliq̄s scz q̄ oēs sapientes in hoc cōuenūt q̄ sentētia & ꝙsideratio philosophi ꝙa sit affirmat aūt philosoph⁹ q̄ vnū sit principale mēbrū tñ oppositū ergo erit falsum. Gal. q̄ nō tñ vnū: imo plura sm q̄ medic⁹ docet. & tūc ars. cuius nō est ars: cū oīs ars sit cōprehensiua. & verū doceat. & ex hoc vlterius magis videbitur quō falsa & inductiua cognitio possit recte operationis ostēdere cū sm doctrinā Gal. tñ medicus recte operetur q̄tū recte cognoscit. Ibis aūt facile respondere videbitur superiora intelligens & ostendere: etiam quodcūq̄ istoꝝ artificum docet: & q̄ eoꝝ dicta sibi adhuc nō repugnāt nisi & in qō repugnare dicant: ideo etiā cōcordes sunt quo ad iudicium & etiā quo ad opus q̄ eñ philosophus dicit mēbrū esse vnū principiū inter mēbra loquit de ꝓncipio ꝓmo & originali: & hoc medic⁹ nō negat. facere aūt mētionem de hoc nō curat in arte sua: q: nō iuuat eū ad finē obtinendū: iō potius impedit & retardat vt statim ostendetur: q̄ autē medicus dicit q̄tuor esse principalia loquit de pncipiis ꝓprie manifestatiuis & hoc non negat philosoph⁹: imo pot⁹ asserit: q: hz oēs ꝓtutes a corde quanf: nō tñ in corde oēs manifestāt̄ suis actionibus: hz potius in aliis mēbris q̄ cordi instrumentaliter

Quōmodo dic⁹ sine fliget differentiā & diuisionē mēbroꝝ.

Utrūne mēbra principalia sint quatuor vel vnū tantum.

strumētaliter famulātur: vtpote aialis in cerebro: nutritiua in epate: generatiua in testiculis. Vnde ꝫ a corde ꝓmo oriunk: tamē in illis mēbris ꝓmo suas actiões manifestāt: nec hoc est inconuenies. oēs aūt virtutes in ꝓncipijs occulte sunt ⁊ confuse: in principiatis aūt manifeste ⁊ distincte sicut etiā est videre i cerebro. ꝫ eīm manifestis iudicijs scimus oēm virtutē sentiēdi ꝓxime ⁊ īmediate ad differentiā cordis a cerebro fluere. verūtamē particulares ⁊ ꝓprie sensuū actiões in eo nō manifestant: ꝫ in ꝓncipiatis potiꝰ a cerebro siue ramis: ⁊ etiā in alijs multis locis: quemadmodū ostēdit scientia de motibꝰ liquidis: ⁊ de somno ⁊ vigilia: ⁊ i alijs multis locis. cerebrū eīm nec videt nec audit nec gustat nec tāgit nec odorat manifeste. ꝫ oculus potiꝰ ⁊ aures ⁊ lingua ⁊ cetera organa particularia ceteris actionibus seruiētia. Cū ergo medicus ꝑ opera manifesta mēbrorū eorum dispositiões laborat cognoscere: q⁹ per hanc viā dispositio mēbri saltē occulti ad notitiā eiꝰ manifestꝰ puenit. ideo est qō tantū manifesta opera quorūcunq; mēbroꝝ cōsiderat. et illius virtutis tātū dicit illud mēbrum esse ꝓncipiū: cuiꝰ in eo manifeste apparēt actiões. cū ergo in corde tantū manifestꝰ appareāt actus virtutis vitalis iudicat cor tm̄ esse ꝓncipiū ꝟtutis vitalis manifestātissimū seu primū. ⁊ hoc verum est: nec repugnat sentētie ꝓphi sicut eodē modo de alijs mēbris iudicat. q⁹ aūt medicus nō ꝓfundat nec eleuat ad tantū cōsiderationē suā nec inquirat seu faciat mētionē de ꝓncipio primo ⁊ originali virtutum sicut phūs naturalis: rō est: q⁹ medicꝰ suā cognitionē ⁊ theoricā vt. ē. tractatū est ordinat ad opus. ⁊ tō plus in theorica sua cognoscere nō curat qđ est qđ facit ei ad opꝰ regulandi seu certificādi. Cū aūt cognoscere principalitatem manifestatiuā sentiat ei ad cognitionē dispōis mēbri: qđ necessariū est ad opus. ideo vlteriꝰ aliā ꝓncipalitatē vel potentiā mēbri inquirere nō laborat inquantuz medicus: finis eīm hīs q̄ sunt ad finē limitē ⁊ necessitatē ꝫponit. Cōsiderare ergo alia i arte q̄ ea q̄ ad finē ordinabilia sunt extra artē ⁊ terminos artis cadit. ⁊ tō cū oīs ars ꝓprijs luminibꝰ ⁊ terminis includaī: medicine artifex tanq̄ peritꝰ limites tm̄ exequit sue artis. nā si ad alia se diuertit recedit a ꝓposito ⁊ retardat optatū vel cōsecutionē inuēti finis. Naturalis aūt phūs suā cōsiderationē ⁊ cognitionē ad opꝰ nō ordinat. ꝫ ad plenariā ꝫsiderationē ꝺe corpis mobilis vna aūt ꝑ rei perfecte scītia seu intellectiua cognitiōe nō capitur donec cause ⁊ prime ⁊ ꝓme omnino cōprehēdant: ratio est q⁹ naturalis artifex nō in eo q̄ liquitrēdū est de ꝓncipalitate mēbroꝝ inquirit tantū principalitatē manifestatiuā ⁊ ꝓximā sed originalē ⁊ primā: tam a parte ipsiꝰ corporis inuētā q̄ etiā anime vt intuēti ꝑ satis in sciētia naturali. remanet ergo manifestum q⁹ medicus fm intētionē suā: verū docet rectā hz cognitionē qua pōt cōuenīter restituī ad finē operis ꝫsequi. Ꝑtē etiā euidēs est qm̄ ꝫsiderationes horū duoꝝ artificū nō sunt oppolite sibi adinuicē nisi forsan in sermone videaī. ꝫ potius quo ad aliquid sunt cōcordes. quo ad aliquid ecōuerso. diuerse tamē loquēdo de ꝓncipalitate manifestatiua ⁊ ꝓprima vtriusq; eadē est consideratio ⁊ sentētia. Si ꝯo de ꝓncipalitate aliquid absolute loquitur. ꝑt extrahit ⁊ abstrahit ab hac ⁊ ab illa. ⁊ tūc cōsiderationes diuerse sunt non oppolite: q⁹ medicus considerat principalitatē ꝑt ad manifestissimā cōcedit tantū: naturalis aūt ꝓpat cōprehēdit vtrāq;. Ꝺic etiam patet veritas sermonis dicētis q⁹ medicoꝝ sermones accepti sunt a ꝓpositionibus sensibilibus. i. falsitatis veritatē habētibus ad obtinendū finē in arte ꝓtentū ⁊ nō necessarijs. i. nō veris fm oēm ambitū et acceptionē sermonis sicut in añdictis immediate expositū est satis. ¶ Et ꝑdictis satis patere potest qualiter ex vtriusq; cōsiderationibus vna forma operādi elicitur. ponatur enim q⁹ vitiuz cadat in opere: tunc medicus ꝑ hoc opus q⁹ totū vitiat iudicabit mēbra nutritiua rātum egritudine dispōni. ⁊ illius causam salubrē studebit cōuenienter applicare: cū fm suā cōsiderationē illa membra tantum patiantur: quoꝝ manifeste apparet esse q⁹ vitiū etiā patitur fm intētionē ꝑhi. similiter operās dirigit salubrē causaz applicare illis etiāmsi nō alijs: quia fm illā cōsiderationem nititur. non potest cadere in opere nutriēdi error vbi alias. nisi egro contingat vel per lesionē principalis mēbri agentis seu primi vel secūdarij seu instrumētalis vel etiaz vtriusq; sicut ptz exteriꝰ in artis opationibꝰ: qm̄ in ope fabricādi monetā vel aliq̄ aliud nō cadet error nisi q⁹ ꝓpter vitiū fabricātis vl̄ alicuius instrumētoꝝ suoꝝ vel forsitā vtriusq;. hoc autez discernit: q⁹ cū vitio istrumēti tūc cetera opa q̄ sine instrumēto illo exercent principale agēs integre pficiatur. vnde tū autē est principale agens lesum existit: q⁹ videlz omnes actiones ꝓncipalis agētis vitiū patiuntur: cū agēs ꝑ hāc viā cognitū fuerit: q⁹ mēbrū patit: tūc etiē applicabit cansa salubris: eo q⁹ illud mēbrum solū est mouēdi ad sanitatē qō caret ea tm̄. Cū aūt fm ꝓpotiam supra tactā tm̄ vitiū cadat i opere nutriēdi: relinquit q⁹ tm̄ mēbra nutritiua curandi qō est ꝓmū ⁊ ꝓncipale agēs instrumētaliter fm̄ entia patient. Ꝺet ideo tm̄ illis cā salubris applicat. si nāq; vitiū nutritōis causaret a nutritōe cordis: tūc nō tm̄ actio nutritiua peccaret. sed etiā ceterarū virtutū oīm actiones: cuz omnes a corde fluant: sicut ꝑz in syncopi. Verbi gratia q⁹ cor patit: oēs actiões corporis patiūtur. Quēadmodū ꝯo superius tactuz est cum prima cōsideratio fiat medico ⁊ ꝓptius festinet opus rectū q̄ alia medicus: ideo secundam cōsiderationem postponit.

¶ De intentione diuisionis cuiusq; complexionati potenti taliter quod commune dicitur. Cap. ij.

Quod ꝓ os recipitur triplici differentia cadit.

INtentiones aūt medicorū manifestabiles in eadē cōsideratione quā habent de eo: qō comeditur ⁊ bibit. docet eīm medicus q⁹ illud qō ꝑ os recipit sub triplici differētia cadit. vna vt tm̄ cib⁹ fit. aliud medicina. aliud ꝯo vtrunq;. Intēdit aūt per cibū medicꝰ illud qō est ꝙuertibile ⁊ nō cōuertēs. ꝑ medicinā intendit illud qō est ꝙuertens ⁊ nō cōuertibile. ꝑ vtrūq; aūt q⁹ ad hoc habet potentiā etiā ad illud. ¶ Huic aūt cōsiderationi patenter repugnare videt doctrina ꝑhi ꝓbātis q⁹ agētia naturalia gñabilia ⁊ corruptibilia agūt ⁊ patiunt adinuicē q⁹ cū sint informata virtutibus actiuis ⁊ passiuis fm q⁹ nullius videbit sermo dicentis q⁹ aliquod gñabile ⁊ corruptibile sit ita agēs in corꝰ humanū q⁹ nullo mō patiēs vel econuerso. Dubitatio.

¶ Tollit aūt hec dubitatio ꝑ hūc modū qō videlz philosophus in doctrina sua cōsiderat vlr ⁊ absolute naturā rei. ita scz q⁹ ostēdit intrinsecā ⁊ occultā ⁊ etiā manifestā: medicꝰ aūt tm̄ manifestā. vñ fm veritatē oē agēs informatū contrarijs virtutibus: qō a medico cōplexionatū vocatur cū in corꝰ humanū ingredit: patitur ab eo vl̄ sensibiliter ⁊ hec naturalis phūs considerat. Si aūt de impulmētibꝰ sensibiliter fiat sermo quēadmodū facit medicus: tunc licet dicere q⁹ corꝰ humanū in aliqua que recipiuntur interius imprimit manifeste vel agit ab alijs aūt manifeste patitur seu etiā alteratur. Si aūt tacta in ꝓncipio huius operis ad memoriā reuocentur patebit ratio ꝓpter quā medicus in hoc considerabili necessario cogitur naturā sensui manifestā cognoscere seu attēdere nō occultam. cū eīm suā cognitionem solū ordinet ad necessarium huic indigētie ea solū cōsiderat que ꝓficiunt ad opus artificē. ⁊ non cōtrahūt: ⁊ eadē tm̄ ꝫsiderare docet: cū igitur medicꝰ sciat corporis indigētijs aliter nō posse succurrere ꝑ ea q̄ recipiunt interiꝰ q̄ cū ꝙplexiōatis. nō circa ea talē ꝯz cōsiderationē per quā pōt elici qō ad opus est vtile: qō ꝯo ab ope humano corporis necessario retrahit: derelinquit cū ad finē artis nō ordinet. Cum ergo cōsideratio occulte nature cōplexionatoꝝ pariat retētionē ab ope nō curat eā habere. cōsiderare nāq; q⁹ oīs res complexionata applicabilis corpori alterat ipm̄ ⁊ nō ꝙseruat in eo qō est. ꝙcludit humano corpori nihil posse applicari ad cōseruāduz habitā dispositionē. sed potiꝰ ad expellēdum habitā ⁊ recuperandū amissam. ⁊ ita per hanc ꝫsiderationē et doctrinā cognitā retrahitur animus artificis ab opere conseruādi. esset igitur ars tunc defectiua ⁊ erronea: quia videlicet careret doctrina conseruandi sanitatem: ⁊ sic non sufficienter humane necessitati succurreret. ⁊ etiaz videretur ꝯponere nullum corpus sanitati dispōni: sed potiꝰ omnia egrotare sicut cōtrariū accideret si poneret oīa corpi applicabilia pati a corpore. hoc eīm operi curationis manifeste repugnat quocunq; autem modo fuerit euidens est quoniam intētū

Ars nō cōsiderat nisi ea que ordinabilia sūt ad finē arte.

Sanitas que est finis medicine duplici labore acquirit

finẽ in arte sua quam supra ditimus non perfecte attingeret: cũ ad eandẽ vtã hoc est cognitionẽ seu cõsiderationem suam directe nõ ordinaret: quẽadmodũ enĩz superius fuit dictum sanitas q̃ in medicina est finis non pfecte acquirit nisi duplici labore: cõseruandi. s. et curandi. olb⁹ manifestũ relinquitur q̃ medicus necessario cogitur talẽ considerationẽ habere ante ppositũ. ⁊ p ꝯsequens in doctrina sua signis. sermonib⁹ vti cõuenientibus ad explicãdã dictã cõsiderationẽ seu cõceptionẽ animi exprimẽdã.

Dubitatio.

¶ Quit aũt dubiũ circa p̃dicta p hũc modũ: cũ medicus asserat: quemadmodum Gal. tertio de cõplexionibus q̃ aliquod receptibile in corpe hũano est cõuertẽs ⁊ nõ cõuertibile: ⁊ videt sibiipsi contradicere manifeste: sicut idem in eodem dicit nullum agẽs p potentialẽ virtutẽ in corp⁹ nostrũ agit in illud: donec passũz fuerit a calore nostri corpis. ¶ Cũ ergo inter ea q̃ ita nostri corporis sunt cõuertentia ⁊ nõ conuertibilia fm iudicium medici. vtpote venena: sicut aliqua plura agẽtia per potentiã seu virtutẽ non actualem. i. potentialiter manifestabilem non actualiter sequitur q̃ talia nõ cõuertunt corpus humanum donec patiantur a calore corporis hũani. ⁊ ita non tantum erunt conuertentia ea que ipse talia iudicat esse sed etiam conuertibilia: sicut exempli gratia opium in sufficienti quãtitate acceptũ nõ corrũpit sua excellenti frigiditate corpus humanũ donec a calore hũant corporis passũz fuerit: ⁊ sic de aliis venenis.

Solutio.

¶ Soluit aũt dubiũ illud si perfecte cõprehendatur intentio medici in his sermonibus cõuertibile ⁊ cõuertens. Gal. enim cũ dicit aliquid esse conuertibile ⁊ conuertẽs de ea cõuersione intendit que manifestatur in corpore meliorũ formaꝝ per agentia ꝓportionalia. quod vt cũ huius intellectu placeat sic exponimus omnia quecũq; in medicina absolute dicũtur: tam in causis q̃s in corporibus q̃s in signis ad corpus optime compositionis referuntur. q̃ est regula cognoscẽdi omnẽ excessum quemadmodũ ex doctrina Gal. in sexto de complexionibus ⁊ de simplici medicina elicit. cũ enĩ asseritur ita absolute q̃ quicquid sit ita conuertibile q̃ nõ sit conuertẽs ⁊ p hoc passibile ⁊ nõ agens intendit medic⁹ q̃ illud est tale quod ministratũ humano corpori meliorũ formarũ pcipitur manifeste vltima cõuersione cõuerti ad corpus ⁊ hoc est nutriẽs quod cibus vocatur. ⁊ ꝓpter hoc cõplexio q̃ ex tali ministrabili: vtpote de ouo. ⁊ alijs manifeste occurrit medico. Iudicat res per effectus seu operationes manifestas fm q̃ olim quecũq; agat in corp⁹ hũanũ optime compositionis in principio cum assumit ad vltimũ: tamẽ absq; frequenti ⁊ repenta acceptione vincitur ⁊ cõuertitur a corpore ⁊ nutrit ipm. ⁊ ideo dicit tanq̃ considerãs illud quod magis manifestũ est: q̃ ouũ est cib⁹ seu nutriẽs ⁊ conuertibile seu cõuertens. ecõtra: q; videt q̃ opiũ in notabili quãtitate administratũ humano corpori meliorũ formarũ lz in principio patiatur a virtute corpis cũ ad vltimũ absq; repenta assumptione manifesta cõuertit ⁊ corrũpit seu excellenter alterat corpus nostrũ. ⁊ tõ iudicat si docet ipsum esse conuertens ⁊ nõ conuertibile siue agens et nõ passibile q̃ medicina vocatur. Ex quo pz q̃ illud quod a medico iudicatur medicina tãtũ corrũpẽs est seu excellẽter alterans manifeste corp⁹ humanũ optime compositionis: quod venenum appellatur maxime quãtũ ad communẽ vsum: simpler tamen fuerit ⁊ non simpler: q̃ tamẽ manifeste alterat semper absolute cibus appellat a medico. illud aũt quod in predicto corpore vel ei propinquo p vnicã assumptionẽ notabilis quantitatis manifeste alterat et manifeste nutrit: ⁊ vtrusq; extremoꝝ proprietates obseruat. ideo nõ eius vtrunq; tanq̃ respicientes: sicut enĩz medicus p participationẽ nominibus eorundẽ cõponitur: vt videlz nominet cibus ⁊ medicina. s. lactuca q̃ vnica assumptione ⁊ in notabili quantitate ⁊ stomachũ corporis optime dispositionis refrigerat sensibiliter ⁊ tandem etiam in sanguinem corpus nutrientẽ conuertitur manifeste. ideo autem in corpore meliorũ formarum ditimus: q; in lapsis corporib⁹ fm diuersitatẽ lapsuũ vt ouũ vnica vice assumptũ posset esse medicina seu alterans ⁊ opiũ cib⁹ et cõseruans sicut intuẽti tertio de cõplexionib⁹ manifestũ est. q̃s vero ditum⁹ in notabili ⁊ ꝓportionabili quantitate. ideo dictum est: quia ouum in tanta quãtitate predicto corpori ministrari posset q̃ potius esset corrũpẽs q̃s nutriẽs vel saltẽ nõ nutriret. Opiũ ẽ ecõtra in tã modica q̃ sensibiliter nec alteraret nec corrũperet: scõo ideo fieret vtrobiq; q; esset inter agẽs ⁊ patiẽs disceptatio. q̃ aũt vnica assumptiõe superi⁹ dictũ est. Ideo dicebat q̃m illud q̃d cib⁹ vel medicina ẽ: non rõne sui recepti in ꝓportionali quãtitate mõstraret effectũ talẽ: vt videlicet cibus effectũ medicine vel medicina effectũ cibi: lz potius rõne diuturnitatis tẽporis mensurãtis. debile nãq; agẽs põt in longo impime re tpe q̃d non in paruo: q; ẽ illud q̃ in longo tpe mãnifestatur minus ⁊ tardius puenit ad notitiam medici q̃s q̃d in paruo. Ideo per hanc rõnez operatio iudicat rem esse talẽ: sed per illam potius q̃ in paruo apparet.

Quare medicꝰ q̃d nugis manifestus est cõmat.

¶ Causam aũt ꝓpter quã medicus q̃ magis manifestũ est ꝓfirmat pz ex ꝓtactis frequẽter superius hoc est vbi non deuiat a tali inquisitione intẽti finis: scz sanitatis seu cõseruãdi studio seu curãdi labore. si namq; cõsideret occultas rerũ actiões seu passiones nõ manifestas cadet in errorẽ ⁊ obtẽtu finis omnimodo puuarek sicut superi⁹ est ostensum: q̃d vt luciclius clareat iterũ ostẽdimus. Detur enĩz q̃ medicus cõsiderans occultã actionem oui ꝓportionaliter recepti in corpore meliorũ formarum: videlicet in sua doctrina cogniti ua ipsum esse conuenientis corpori: tunc via cibi non ministrabit ipsum corpori indigenti cõseruatione: scz meliorũz formarũ predicto videlicet vel ei propinquo. Si ergo alia matertam promptam nõ habeat: ⁊ cum hanc neget scõm hanc considerationẽ: eo q̃ quicquid cõsiderat propter operationẽ considerat: ⁊ hanc medicinã scz oui iudicet alterãs ⁊ nõ cõseruans: tunc ordinãdo ad opus cõcludit in doctrina opãtiua q̃ in omni via nutriẽtis non sit ministrandũ: ex quo sequitur q̃ dimittit corpus cõsumi in sanitate ⁊ destitui. eodẽ modo similiter etiam errabit ⁊ fine priuabit si cõsiderãs virtutem ipsius opij iudicabit ipm alterabile ⁊ cõuertibile nõ cõuertens: q; fm hoc iudicium sano corpori dabit ipm pro nutriẽte: cui tñ dandũ nõ est ⁊ egrotãti qui eo indiget nunq̃ dabitur cũ fm suam cognitionẽ seu considerationem cibus iudicari debeat et non medicina.

¶ Ostendit aũt nobis hoc dubiũ ex predictis. cuz etenim dictũ sit q̃ medicus q̃s dicit de his q̃ recipiũtur per os interius q̃ aliquod est agens ⁊ non patiens: ⁊ econuerso intendit de manifesta actione ⁊ passione: tunc videt q̃ de occulta nõ debeat eẽ cura et: lz potiꝰ naturali philosopho vt superi⁹ videbatur. videm⁹ tñ q̃ de ea tractat Gal. scõo de cõplexionib⁹. circa ꝓncipiũ. dicit enĩ q̃ nullũ potẽtio: ꝓplexionatũ receptũ in corpore nostro vt p potentiale donec a calore nostri corporis passum fuerit: lz interponunt cõplexionata sunt aliqua que ratiõe illius potentialis complexionis respectu humani corporis ab eodem tñ medicina iudicatur sicut opiũ ⁊ iusquiam⁹. ergo asserit q̃d illa q̃ tñ dicit esse agẽtia: ita q̃d iudicat ea tñ esse medicinã: anteq̃ agant per potẽtialem complexionem in corpus humanũ patiunt a virtute. lz hec passio occulta est respectu actionis sue. ergo agit ita bene de occulto sicut de manifesto cuius contrariũ videbatur dici superius.

¶ Dicimus aũt ad hoc q̃ medicus nõ agit de dicta passiõe prout occulta est lz put est manifesta. est enim occulta respectu actiõis manifeste quã facit in corpus. ⁊ ideo hoc modo medicus non curat eam considerare: q̃d pz q; tale complexionatum denominatur ab actiõe quã imprimit. nõ aũt a passione quã recipit cũ dicit q̃d est tantũ medicina. vnde sine dubio ꝓput rõ concludebat superius de ea non fecit medicus mentionem prout est occulta: q; nõ per se est manifesta ⁊ cognitio eius ꝓficit ad opus. ideo cogitur medicus eam merito cõsiderare ad artis sue perfectionez.

¶ Si aũt querat aliq̃s quomodo medico manifestatur inchoata manifestatiõe a sensu ⁊ quomodo eius consideratio sit ad debite operãdũ necessaria. Dicendũ aũtẽ ad primum q̃ medicus venit ad notitiã dicte passionis duplici instrumẽto quo ars hec cõficitur: quemadmodum cetere artes: experimento. s. facta consideratione sensibili primo: deinde postmodum ratione moderante: medicus ẽ primo sensu percipit q̃ in tali cõplexionato q̃d est opiũ anteq̃ applicet ad corpus hũanũ non manifestatur frigiditatis virtus: deinde cũ applicatũ fuerit corpori humano percipit etiam sensibiliter q̃d ipm

infrigidat

infrigidat manifeste. his collectis per experimētū seu cognitionē sensibilē necessario cogit rōne superueniente iudicare q̄ erat potētia tale. q̄ autē cum experimēto ⁊ ratiōe collegit q̄ dicta potentia fuit in humano corpore reducta ad actū iudicat dictum cōplexionatū fuisse passum in corpore humano cui applicatū extitit aūq̄ egisset. Experimēto inquā q: sensu p̄cipiente alterationem corporis manifestam ad frigiditatem post applicationē talis ꝯplexionati rōne autē dicente ꝓpter quid ⁊ assignante causaz ꝓut informata fuit in scientijs primitiuis: q: cum tñ tale cōplexionatū nō ageret frigiditate in sensu artificis tāgētis eā. nunc autē agit in corpus cui cōuenienter est applicatū necessario rōne cōcluditur artifex: q: tunc cū alterat corpus humanum fit actu frigidum: eo q̄ in p̄ambulis rō colligit artificem q̄ oē agens est actu ens. Si autem sit potentia ⁊ mō in actu: ⁊ intellectu medici ex p̄cedentibus scientijs relinquitur q̄ nullum in potētia relinquitur ad actum nisi aliquo motoꝝ aliquando existente q̄ passionē inferat dicto mobili ductu rōnis ⁊ experimenti. puidus medic⁹ iudicat cōplexionatum cuz applicatur ad corpus humanū ante pati in eo q̄ in ipm agere. q̄ aūt: q: qualiter hec consideratio ordinet ad opus. ⁊ ita q̄ sit de arte dicendi q̄ cōsideratio huiꝰ passionis operi famulat. cū enim intellectū medicātis aūq̄ instrumentum eius sui operi applicet necessario habeat in speculo mentis cognoscere olim suoruz instrumentoꝝ virtutē necessariū est medico vt complexionatoꝝ eorum quibus tanq̄ instrumētis vtitur cognoscat potentiā ⁊ habitū operādi: q: ergo virtus cōplexionatoꝝ potentialiter cognosci nō p̄t nisi ductus eoꝝ de potentia ad actū plenarie cognoscatur. ideo est q̄ artifex medicine vt in operādo nō dubitet nec applicādi ad corpus possibilia nō dimittat p̄dictam cōsiderationē. de potētia ad cōplexionatis laborat elicere. Si namq̄ ea cōplexionata potētialiter quib⁹ vtitur semp in potētia supponeret existere cū sit rationabilis artifex nunq̄ corpori applicaret: eo q̄ non agit in aliud illud q̄ soluz in potentia ⁊: permanere. Si ergo hanc considerationem postponeret tam manifestum est ex p̄dictis q̄ esset diminutus in ope: quamobrem frustraretur intentio: susceptibilis videlicet sanitatis acq̄sitione fm q̄ superius diximus ⁊c.

¶ De diuisione dispositionū corporis humani. Cap. iij.

MOnstrabimus aūt adhuc in illa doctrina quaz medicus dat de dispositionib⁹ corpis: q̄ eius ītētio ap opus recto tramite ordinat: pinde ētā coactus hac necessitate videlz debite operādi vtīt in doctrina sua sermonibus q̄bus obuiare nititur documento p̄hi. dicit ēn q̄ dispositiones hūani corporis tres existūt. s. sanitas ⁊ egritudo ⁊ media dispositio: que ⁊ neutralitas nolak. sentētia tū philosophi est q̄ inter sanitatē ⁊ egritudinē media dispositio nūq̄ sit: nos aūt ītēdim⁹ hoc q̄ considerationes ist oꝝ sapiētum varie sunt. contrarie tū nequaquam. Et iterq̄ q̄ necessitas medicum in arte sua cogit ad ponendū mediā dispositionē: ⁊ quomodo hec necessitas oritur a fine principali artis vel intentione principali artificis: q̄ frequenter superius mēoꝛauim⁹. diximus aūt q̄ medicus dispositiones corporis distinguit ⁊ laborat cognoscere per dispositiones operū que in dicto corpore exercentur. Cū autē medicus tres diuersitates manifeste percipiat: scz q̄ quedam perfecte exercentur quantū ad individuū sensitiue cognitionis: quedam autem manifestissime a pfectione recedant. Quedam ꝓ inter extrema mediocriter videnf exercere. ideo est q̄ sanabilis corpis tres iudicat dispositiones existere: q̄ si hoc modo nō inuestigauerit notitiā dispositionum seu etiam differentiā: sed quēadmodū inuestigat philosophus: tunc sua cōsideratio cognitiua nō eum ad finē intentū: videlz recte operandi seu sanitatis acq̄sitionē festinanter dirigeret. imo potius ab eodē fine deuiaret artifex: q̄ sic p̄z. Si ēn medicus indagaret. alias indiceret oē corp⁹ sanabile apud se tñ egrum aut sanū existere: tūc corpus decidentis ⁊ conualescentis: q̄ Gal. neutrū in primo significato constituit: egruz iudicaret: cū autē medicus causas salubres applicabiles corpori nō multiplicet nec iueniat nisi fm dispositionum numerū: quas attribuit corpori: sed tur q̄ corpus decidentis ⁊ cōualescētis regetur: cum applicatione congruentiū egro corpori. s. efficiētiū: q̄ tñ p̄z manifeste q̄ illa nō ꝯgruunt. decidēs ēn a fe. ⁊ a fe. cōualescēs nō infrigidātibus tñ regunf nec his q̄ tñ medicina iudicātur: sicut actu febricitātes quantū ad respectū in administratiōe medicinaꝝ: nec iterū eiusdē cibi ⁊ potus quātum ad respectū in dieta. Similiter de motu ⁊ quiete. ⁊ sic de alijs causis: hoc iterū incōueniēs accidet si medicus talium corpus iudicet esse sanū regeret etenz illud sicut ⁊ sana corpora docet regere. cū. s. cōseruātiᵇ⁹ tñ. Est aūt manifestū cuilibet ex doctrinis pluribᵘ⁹ in locis corpus decidētis ⁊ ꝯualescētis nō earūdē cautelaꝝ applicatiōe debere regi: quibus in sua dispositione sana corpora custodim⁹: quēadmodū in regimine sanitatis ⁊ in peritoneō noxoꝝ matū ⁊ tegni exponit lucide Gal. cū ergo fm medicinales autores cā tali corpori applicabilis sanis ꝓuentēs absolute nec egris similiter valeat iudicari: eo q̄ causa talis nisi per relationē ad corpus cōuenire videtur: cū neutrum conueniens per comparationē ad extremas poterit appellare: ita videlicet vt extreme sint tñ cōseruās ⁊ efficiēs tñ. hoc aūt q̄ cōualescētibus debetur ⁊ decidentib⁹ partim efficiēs partimq̄ cōseruans. ⁊ ex hoc iudicio medici sic procedentis sequitur q̄ corpus: cui conuenit dicta causa dicetur neutra dispositiōe dispositū absolute. quamobrem neutruz vocat ipsum ex hac recta operatione ⁊ festina sanitatis acquisitiōe occultis sermonib⁹ nequeat impediri. q̄ ꝑ impedimētū incurreret. si ecōtrario iudicaret: vt ostēsum est. ¶ Plautus aūt dicta patebūt in scōo ⁊ in tertio significato neutri. in his ēn significatis nulla neutralitas cuidētior est ꝓpter cursuz notabilē vtrarūq̄ dispositionū extremaꝝ. vñ clari⁹ p̄cipit q̄ nec hec nec illa absolute sz neutra dicet nō potius: q: nullius extremoꝝ partē capiat: ita vt per vtrumq̄ abnegationem sic dicat: sz q: nulla illaꝝ solū existit: ita videlz vt nominis interp̄etatio sit neutrū. idest nō tñ vltra: hoc est: nō tñ altera extremaꝝ nos aūt exemplificamus in neutris primi significati: qm̄ ibi min⁹ eu idēs neutralitas videbit. ¶ p̄hs aūt cū suam cōsiderationē nō ad plus ordinet: sed tātūmodo ad scientiā ⁊ perfectam cognitionem seu apprehensionē cuiusq̄ sabilis. talis aūt apprehensio nō acquirit donec cause rei peruenerint ad scientia notitiam: hinc est q̄ quoꝛūcunq̄ scibilū causas cōsiderat potius q̄ effectus. cū ergo intentiones sanitatis ⁊ egritudinis considerank nullū mediū inter eas poterit inueniri. sanitas enīz in sanabili corpore nihil aliud est formaliter q̄ temperamētum seu vere mediū: qđ eidem sanabili corpori ꝓportionat seu a iustitia ꝓuenit. egritudo ꝓo ē recessus a dicto medio ad extrema. Est aūt manifestū q̄ cum dictum vere mediū nō sit nisi vnū inter vere mediū ⁊ extrema non est aliquid vere medium. hmōi enim quorū temperamentum non habet latitudinem non recipit plus vel minus: sz recessus a medio potest fieri fm plus ⁊ minus: ita q̄ tā paruus potest esse recessus q̄ vitiū in opere cadēs sensui non patebit. Cū ergo maior modicū fuerit patebit vitium. non tamen additio ita manifesta bitur sicut amplior recessus extitit. Hec igit ē veritas quā philosophus sua cōsideratione concludit. ¶ Sed nūc forsitā dubitabit aliquis si doctrina p̄hi vera est qualiter cōtraria dicta medicorum veritatem habebunt. Et iterum si eius doctrina cognitiua vera nō sit quomodo ꝑducet ad verū opus rectū. Soluitur autem dubium per hunc modū q̄m̄ doctrina medicorū quantū ad rē nō obuiat considerationi p̄hi. ideo nec est ei cōtraria. ideo realiter eadē est: cū ipso nisi forsan fm q̄d ei dicat ⁊traria: vt. s. in sermōc. Medicus ēn q̄ p operatiōes laboret cognoscere sanabilis corporis dispositiones ad quas intēdit. nam dispositionē in qua mediocriter sit recessus a vero medio neutrū appellat nō vt velit inter vere mediā dispositionem ⁊ extremā esse verum medium extremoꝝ. quontā illam scit ex preambulis nō esse nisi vnam. sed eius intentio est q̄ inter vere mediā ⁊ vere vel absolute extremaz est dispositio in qua mediocris est recessus a vere media: ⁊ per oppositum distrahit. Quātum ergo ad considerationē mēsure huius recessus medicus vere mediam et absolute extremā sibi statuit

Quare medic⁹ q̄ magis manifestus est cōmat.

Dispositiones humāi corporis sūt tres et q̄d sic verū.

Alias ꝺicaret.

Alias decet.

Quō secundum philosophū inter sanitatem ⁊ egritudinem non est mediū.

Dubitatio.

Solutio.

pro extremis. ⁊ iō ſm hāc cōſiderationē: diſpoſitionē quā philoſophꝰ vocat ſm ſuā conſiderationē mediocriter recedē tē a vere media: medicꝰ vocat illā vere mediā iter illa extrema q̄ ſibi ſtatuit vt dixim⁹. ⁊ exinde neutrū vocat eā ꝓpter cām ſupius memoratā. Ex quib⁹ oīb⁹ ꝫ colligere q̄ vtriq; artifices cōcordes quantū ad rem in ſuis cōſiderationibus ſunt: ſz differūt ſola voce q̄ cōceptū mētis auditoꝝ explicat. ¶ Si q̄s aūt querat q̄re diuerſificātur ſic ſermōes erit ei ex dictis facile videre. philoſophꝰ eīm cū ordinet conſiderationē ſuā ad perfectā rerū cognitionē ſermonibus vtit ⁊ inq̄ſitiōe ſua quibus cōplete cauſe rerū cōprehendi valeāt ab intellectu. medicus autem intentionem ſuam principaliter ad opus ordinās in doctrina ſua ſoluz ſermonib⁹ his eſt contētus: quibus facilius artifex ad operandum dirigat. ¶ Cū ergo talis de quā dictū eſt media diſpoſitio inueniatur ſm rem ⁊ veritatē philoſophice cōſiderationis vel inquiſitiōis inter ſanitatē ⁊ egritudinē. ⁊ ꝓportiōalis eīm cauſa reſpōdeat abſolut medicus in cōſideratiōe ſua ſermones ſuos: ⁊ dicit q̄ inter ſanitatē ⁊ egritudinē mediaꝺ ſpoſitio inueniatur: nec curat intelligere vtrū eā dicat eſſe mediaz inter ſanitatem ⁊ egritudinem tanq̄ inter abſoluta extrema quātum ad cauſas vel inter vere medium ⁊ abſolute extremū: eo q̄ conſideratio hec non eſt eius qui operari intendit: ſed eius inquirentis: qui tantum ſcire deſiderat. ¶ Cū ergo ſine hac cōſideratione ſeu inquiſitione poſſit talem diſpoſitionē ſenſibili appꝛehēſione cognoſcere: ⁊ ſolū enumerat eam inter alias: ⁊ oſtendit etā quibus ſignis valeāt cōprehendi relinquens naturali artifici inquiſitionem ſeu oſtenſionē hmōi. ſ. que ſit cauſa ꝓpter quā media diſpoſitio iudicat: aut quomodo. ideo ſi medicꝰ de hoc interrogatus fuerit nō reſpōdebit: q̄ eiꝰ receſſus a ſanitate mediocris eſt: ſz potius aſſignabit ꝓ cauſa ſui iudicij q̄ cū phō via quedā veniēdi ad notitiā cāe ꝓpter quā diſpoſitio media ꝺz dicit opus: vez. dicit enīz q̄ ille ꝓpter q̄ diſpoſitionē eiꝰ hmōi corꝓis eſſe mediā iudicat eſt: q̄ hoc corꝓ⁹ mediocriter exercet operatiōes corꝓꝝ diſpoſitoꝝ diſpoſitiōe abſolute ſanā ⁊ diſpoſitiōe abſolute egra. phō aūt hāc oppoſitionē ꝓpriēs nō tm̄ iudicat hanc diſpoſitionē eſſe mediā: ſz ꝓ hoc vlterius cauſam medie diſpoſitiōis inquirit ⁊ dicit: q̄ cauſa eſt mediocris receſſus ꝛc. ſicut ſuperius eſt expſſuz. ¶ Ex his aūt dictis patet ſolutio ad dubiū: q̄ poteſt oriri ſupꝛ⁹ iuxta ꝓncipiū hui⁹ capituli. vbi dicebat q̄ conſideratio phi deuiare facit medicinalez artificē ab intento fine. ¶ Dubitaret forſan aliquis cū phō oſtēdat vez quomodo a recto tramite faciat deuiare. Ad q̄ hic ꝓ ſuperius dicta reſpōdet: q̄ videlz ſnīa phi ſm veritatez non deuiat a rectā operatione: cū eadē ſit ſm rem cuz ſcientia medicinalis artificis: ſz cū plura cōſiderare doceat q̄s medicinalis ſcia deuiat a feſtino recte operatiōis aggreſſu: q̄ ſimpliciter abiecto opere nō deuiat. ſz nihil eius ſm q̄d vt pote ab opere recto: q̄m ad feſtinā ſeu celeritatē: inquiſitio namq; philoſophi tardius operandi modū oſtēdit q̄s inq̄ſitio artificis medicinalis. ille eīm plus q̄s operi cōgruat inueſtigat. ille vero quātum operi ſufficat perſcrutatur.

¶ De intenſione virtutis anime. Cap. iiij.

Ex predictis iterū patere pōt intentio medicoꝝ circa illud q̄ de eſſe virtutis ⁊ aie ſnīare videt dicit eīm Gal. in multis libris ſuis ⁊ ſpāliter in libro de demōſtrationibus. eſſentiaz aie eſſe cōplexionē aut Deeſſen tia aie quid ſit. magis ꝓpriē miſcibiliuz armoniā. Ad idē ſcribēs de ⁊tute in reb⁹ ⁊tra naturā. ¶ Philoſoph⁹ aūt deuiare conat animam non exiſtētē ⁊tute ad aliquā miſcibiliū corꝓoꝝ nec armonia mixtoꝝ ꝓportionali cōcurſu miſcibiliū cauſatā in eis. ¶ Dicimus autē q̄ medicoꝝ ſermones cognitionē ad opus vtile nō tranſcendunt. cum ergo corꝓoris diſpoſitiōes: quas cōſiderat diſtrahat operibus cauſas conſiderat actiōnū ⁊ ſolū eas q̄b⁹ immutatio fit in organo q̄ ſufficit dicta operatio exerceri: ideo. vez vt illis cauſis cognitis valeāt recte mouere membrum: cū aūt in aīo ⁊ virtute cōſideratis ſm eſſentiā ꝓpriē variatio nō contingat ⁊ ea dicat operationuz ꝓncipiū ⁊ intelligat quātū opus exigit ea forte variabilia vel inter remota vel prima operationuz principia variabilia ſolū reperiatur complexio vel magis ꝓpriē miſcibiliū armonia: hinc eſt etiā tanq̄ ꝓncipiū operatiōis in organo variabili aiam dicit eſſe eſſentiā virtutis aut cōplexionē exiſtere tanq̄ virtutē influentē que ꝓncipiū opatiōis exiſtit primū. Si eīm p virtutē intelligeret medicꝰ potentiā anime ſicut facit naturalis nō deberent aliqua mēbra habere virtutē innatā cū oīa mēbra a corde acciꝑiāt virtutē innatā vite: ſed intelligit per virtutē armoniā q̄ manat ab armonia miſcibiliū: ⁊ hoc ſufficit medico: ⁊ non nocet hoc niſi oſtendit. Similiter dicere virtutē vitalē aliā ab alia eſſe: cum ſm veritatez virtus vitalis inq̄ſitū potētie aie ab aliis nō differat ſm rē. ideo eſt eadē cū eis. ſm hanc ergo cōſiderationē ꝓpriē loquendo docuit Gal. in libro de mirabilibus: medicū dicere aiam miſcibilium eſſe armoniā. cōplexionem ſo ab ea reſultantem tanq̄ potētiā eius vocare virtutē: poſtponit aūt altioꝝ conſiderationē ne ab opere retardetur. ¶ Si q̄s aūt obiciat: q̄ medicus dicit cōplexionē ⁊ virtutē eſſe res naturales: adhuc differētes ⁊ ex oppoſito ꝺuūſas: dicendū q̄ illud dicit q̄tū ad rōnē: ⁊ nō quātum ad rē ſm ſuā cōſiderationem. Una eīm ⁊ eadē res mḡtum eſt informans corꝓus ⁊ cōplexio. inquātū aūt eſt ꝓncipiū operationis eſt virtus. Quoniā aperuiſſe viā ſtudentibus curſum exoꝛationis noſtre cum laude dei tubemus hic feliciter terminari.

¶ Explicit liber de diuerſis intēctionibus medicoꝝ editus a magiſtro Arnaldo de villa noua.

¶ De humido radicali.

Incipit libellus magiſtri Arnaldi de villa noua de humido radicali cōtinens tractatꝰ duos: quoꝝ ꝓmꝰ eſt de humido radicali q̄d ſit. ſcōs de eiꝰ reſtauratione. Primi tractatus tria ſunt capitula. Primū in quo oſtēdit q̄ humidū ſpermaticū inquātū ſpermaticū: nō eſt humidū radicale. Scōm in quo oſtendit q̄ humidū abſolute acceptum a materia ſpermatis nō eſt radicale. Tertiū in quo oſtendit q̄d ſit radicale humidū ſm veritatē. Tractatus vero ſecūdi ſunt quatuor capitula. Primū eſt de rōnib⁹ q̄b⁹ videt oſtēdi q̄ humidū radicale nō reſtaurat ſm veritatē. Scōm in quo oſtēdunt rōnes ſapientū in cōtrariū. Tertiū in quo diſſoluunt rōnes q̄ vident oſtēdere q̄ nō reſtaurat aliquo mō ſm veritatē. Quartū capitulū eſt de termino reſtauratiōis. q̄m plebei philoſophi necnō hi q̄ in naturalib⁹ valde ſtuduerūt de humido radicali viuētis corꝓis diſputātes validā ſuſtentāt ſocijs noſtris dubitādi materiā. nūc ꝺo q̄d habē dā veritatis notitiā elaboꝛāt. ideo volentes ſatisfacere rogationi ſocioꝝ intendim⁹ circa ꝓtā materiā ſentētiā explicare collectā ex dictis ſummi Abubetri: quē nos raſim cōter appellam⁹: quē etiā ex dictis Ga. in duobus tractatibus de virtutibus naturalibus. ſ. ⁊ de trāſmutatiōib⁹ corꝓoꝝ ⁊ de ſecretis nature. ⁊ ex dictis etiā Theofraſti in lib. de operibus aie vegetantis intendētes hic ſocijs noſtris ſtudendi archam ⁊ exercitādi intellectum ꝓ modulo ꝓparare: emulis ꝺo noſtris materiā ꝓrebere latrādi ⁊ ꝓpuiam etiam eoꝝ inanitionē reficiendi clandeſtine. Sequit raſim.

¶ Qꝺ humidū ſpermaticum inquantum ſpermaticuz non eſt humidum radicale. Cap. j.

Dicimus ergo q̄ opinio fuit quoꝝūdam humidum radicale eſſe hu. ſpmaticū. ⁊ ſic ideo radicale vocat: q̄ ꝓmū ꝓncipiū immediatū exiſtit caloris viuifici q̄ debet vnicuiq; corꝓi viuēti: inquātū viuens exiſtit: q̄ humidu corꝓ⁹ tale acq̄rit in ſui gñatiōis ꝓncipio: q̄ ſi ſperma ticum humidū intelligāt tm̄ ſperma ſm formā ſuam acceptū: ⁊ humidū conueniens ſpmati inquātum ſpma exiſtit dementes vident. ꝓpterea: q̄ nō tm̄ rōni ſed ſenſui obuiāt rōni. nam in aliis eſt oſtēſuz q̄ materia corꝓis phyſici q̄ inquātū in fe: ⁊ nō inquātū materia: eſt hoc aliq̄d: cū ſibi ſitur gñation opz vt forma corꝓoris ad quam hz potētiā introducat cū diſpoſitiōib⁹ ſuis in materiā dicti. aut q̄ ſpoliet a forma ſua. q̄ actus eſt eiꝰ inquātū hoc aliq̄d eſt ⁊ oīb⁹ indiſpoſitiōibus dicte forme inquātū illi forme cōueniunt. ⁊ tā ēt dicit Ariſto. in ḡrto de impreſſiōibus que nos libū Prima opinio. Contra illam.

nos libū metheauroꝝ appellam⁹:oꝫ q; i omni corruptiõe corporis physici ad ablationẽ forme subst̃ialis:q̃ vltim⁹ actus est.auferant oia vsq; ad primã materiã:q̃ illi forme solum debeã: vtpote gradus ⁊ ꝓportiones:⁊ etiã q̃ in oib⁹ intermediis reperiunt respectu illi⁹ forme.vñ etiã nomen: qõ ẽt illi cõuenit ꝑ respectũ tm ad illã formã tã nõ eis vniuoce cõuenit:ſz equiuoce poti⁹.si quid aũt illa formaliter hꝫ cũ aliis:hoc nõ est necessariũ a materia separi.quapropter dictũ est:q; resolutio fit vsq; ad materiã primã inquãtũ soli illi cõuenit.ex his ergo pꝫ q; ſpma ẽm suã formã captũ ⁊ humiditas ẽt ſpmatis inquãtũ ei formaliter accepto cõuenit debere nõ remanet in corpe gñato. ¶ Sensui etiã ꝑdicta opinio ꝓtradicit.qm̃ nedũ sapiẽtib⁹ ⁊ exptis agricultoribus:ſz etiã mulierib⁹ notũ est ⁊ bubulcis q; granũ frumẽti:⁊ sic etiã de aliis seminibus.que ſpermata plãtarũ existunt:nõ vere ẽm suã formã ingrediuntur ꝓstitutionem corpis plante:⁊ intantũ notũ est vulgo q; cõiter ꝓclamãt nisi granũ frumenti putrescat ⁊ moriatur nullũ fructũ affert. Cõstat aũt q; ſperma ꝑut est ꝓncipiũ gñatiõis corporis aiati accepti vlr nõ cõuenit solũ hũano corpi ⁊ eqno inquantũ talia sunt:sed potius inquãtũ viuẽtia sunt:⁊ sic ratio ſpmatis vlr accepti oib⁹ corporibus viuentib⁹ est cõis. ¶ Preterea si voluerunt:q; nõ hu.ſpermaticũ iquãtũ tale ad formã ſpmatis ordinatur:tantũ sit primũ subiectũ ⁊ immediatũ talis viuifici.ſz poti⁹ humiditas cõis.q̃ i materia ſpmatis reperit:ex quo sola illa extẽsa cũ nutrimentali in omnibus ptibus corporis animati:sit subiectum ꝑdictũ calidi in omni pte corporis aiati. ¶ Tũc petim⁹ ab eis vt faciãt nos videre speciem imaginationis q; humiditas que i osse dactuli existit:ideo etiã dam⁹ eis q; os totũ in humidũ cõuertat siue simplicis siue cõpositi siue simplicis elemẽti cuiuscũq; q̃litatis põt extẽdi ꝑ oẽs ptes palme q̃ generant ex osse ꝑdicto:tota duratio palme.quã trecẽtorũ annoꝝ fatent agricultores:⁊ etiã cõmunis experiẽtia maxime cũ inueniat habere centum pedes in altitudine ⁊ v.in ſpissitudine.petamus etiã hoc ostẽdi in grano ficꝰ qõ vnius grani ficulnee quinquaginta annis viuẽtis:aut amplius sperma est:qõ rustici nõ ignorãt.nã si aliqua pars viuẽtis corporis nõ viuit sine caloꝛe viuifico fundato in humido radicali:⁊ hu.radicale sit illud qõ ꝑ istos asserit:oꝫ q; hũiditas grani ficulnee durãte ⁊ viuẽte ficulnea habeat extẽdi per omnẽ partẽ ficulnee.mirũ quidẽ erit.dato ẽt q; totũ granũ in humidũ cõuertatur si tantã posset illud hũidus extensionẽ pati sine corpore:cum forme naturales nõ quãtãcũq; sustineant quantitatem subiecti:ſz certã poti⁹ ⁊ finitã.⁊ si sic faciant hoc nos scire:nec hoc mirabile tm̃ in corporibus ⁊ in generatione plantarũ videt:sed etiã in aliquibus reperitur in quibus vtrunq; gñationis principiũ:tã actiuũ vcꝫ q̃ passiuum per individuale subiectã distinguitur.cõpertum est enim sicut periti recitant medicorum.⁊ etiaꝫ quotidie reperiunt homines calide regiõis ⁊ sicce a quoꝝ corporibus ſperma valde modice quãtitatis:vt pote vnius grani ciceriꝝ qõ duoꝝ forsitan siue trium decidit magnos filios generare multũq; viuẽtes.qui coeũt cũ muliere cõtrarie regiõis:in quib⁹ corpoꝝ⁹ mirũ videt si hu.ſpmaticũ a mare decisum possit illis existẽtib⁹ in pte cta etate extẽdi ꝑ quãlibet ptes corporis aiati:quã ꝑdicti nolauerũt radicale:quẽadmodũ os ⁊ neru⁹ ⁊ vene pulsantes ⁊ nõ pulsantes ⁊ cetera talia. ¶ Et q; aliqui de ꝑdicta secta imaginati sunt hec in partibus aiati corporis fieri sicut accidit in lucerna:q; videl; media pe:quẽadmodũ pe medule in plãtis:⁊ quẽadmodũ pe q̃ in medio nerui ẽ ẽm lõgitudinẽ:als põt imaginari:q; sit lineata ꝑdicta hũiditate in qua fundatur caloꝛ viuificus.sicut videm⁹ caloꝛẽ extraneũ solũ in papiro medie lucerne fundari. ¶ Tũc ẽt duas admirationes suscitabũt in corpoꝝ⁹ audictũ.quarũ vna videret predictis similiꝰ:vꝫ quõ cã modica humiditas faciat lineare mẽbra predicto modo radicalia recta a forma humana:seruato qõ dictũ est. vcꝫ q; nõ corrumpat. Preterea ouẽ dubiũ admiratiõe dignissimũ in mẽbris circularib⁹ fieri.sicut in craneo vtrũ illa linea radicalis hũiditatis sit vna vel plures.⁊ si vna vtrũ transeat super mediaꝫ partẽ capitis ⁊ per frontẽ voluat circunferentialiter: ⁊ si vna sit quomodo faciat ad viuificandũ ptes cranei remotas ab illa linea.⁊ si plures vtruꝫ decẽ tm̃ vel plures:⁊ quotcũq; quomõ faciat tã modica materia ad tot lineas lineales.⁊ in ossibus silr longis ⁊ cõcauis nisi sit illa linea. qm̃ in medio sicut in cẽtrali pte nõ est:q; ibi cõcauitas est: si aũt in ipsa circũferẽtiali substãtia ossis in quo latere sit si vna sit:aut in qb⁹ si sit plures.⁊ qõ fiat q; in alijs q̃rebat:q̃ oia absurdũ est fingere ⁊ ipossibile imaginari q; taꝫ modica humiditas ad tot lineatiões faciat. Videt etiã ex ꝑdictis impossibile sustineri.nã ẽm ꝑdictũ modũ humiditas radicalis extẽdatur que principiũ vite existit.etiã qõ superi⁹ dictũ est:tũc sequitur nõ q; in neruo ⁊ osse ⁊c.essentialiter videre partes ipaꝝ.imo in neruo principali⁹ viuet pars lineata q̃ alia. ¶ Aut forsitã ps ꝑdicte secte estimabit quẽadmodũ aliq; dixerunt;q; humiditas radicalis accepta.vt dictũ est:diuisa ꝑ athomales partes admiscetur cũ humido q; vlr nutrimentũ vocari põt:in qbusdã tm̃ viuentibus vt mẽstruale ⁊c.hoc ꝑ athomos distributo vniuersis mẽbris radicalib⁹.nõ solũ vna pars suscipiet hũidũ vite:ſz etiã alie. ¶ Qõ si ita est tũc petim⁹ respõdeat interrogationibus. B. q̃ due sunt ꝓncipaliter. Una est vtrũ illi athomi sint tot nũero quot ꝑtiuntiquãq; partẽ radicalium mẽbroꝝ pertingere vel non. Scõm ꝓo existit quomõ viuat pars in qua athomi talis hũiditatis scõm eos reperiri nõ valẽt:quẽadmodũ pinguedo ⁊ caro in aialibus.nã quesitũ primuꝝ nullo mõ videtur ostendi:q; videl; si athomi corpus sint quãtũcũq; parũ nõ poterit tã modica humiditas radicalis in tot athomos diuidi q̃t oẽs ptes alterius humidi possint attingere i radicalib⁹ mẽbris:q; si oẽs nõ tãgãt:sequtur q; pum⁹.i.q; nõ oẽs viuant.aut nõ equaliter in eodẽ membro specie ⁊ numero.q; aũt sit impossibile oẽs athomos alteri⁹ humiditatis tãgi ꝑ athomos radicales ostendit hoc liquide.nã sine cõparatione alia humiditas minoꝛ est radicali.nã si q̃libet humiditatũ i athomos eiꝰ quãtitatis debeat diuidi nõ est possibile supra dictũ ¶ Si ꝓo aliq̃s de ꝑdicta secta subtilius se sic velit dicere q; nõ opꝫ athomos aliaꝝ humiditatũ esse equales in magnitudine:ſz sufficit q; in numero sint equales. Sequtr tũc inconueniens qõ dictũ est nunc ꝑ hoc põt euitari.nã q̃stũ est de virtute humidi radicalis ⁊ caloꝛis viuifici in eo fundati cũ athomus radicalis humiditatis minoꝛ sit sine cõparatione q̃ athomus alterius nõ informabit tm̃ ad vitam.aut sit li non totum q; si totum principali⁹ tũ et veri⁹ partem quã attingit.⁊ ita sequitur vt dictũ est q; in parte vnius oꝛgani radicalis non oẽs particule viuent vel valde inequaliter q̃ inequalitas erit manifestata. ¶ Qõ autẽ quasi incõparabilis sit magnitudo athomoꝝ nutrimẽtaliũ talibus argmentis philosophicis ostenditur sic.nã si in eis equalibus extendẽtib⁹ in magnitudine quasi incõ possibilis est numerus illoꝝ ad istos.eodẽ modo adequato numero ⁊ inequali existẽte magnitudine idẽ respectus alterius poterit inueniri:aut si nõ fatẽtur:tunc ergo sciãt se nihil nouisse de proportiõe quantitatis ꝓtinue ad discretam:⁊ econuerso qõ in mathematicis per nicomacũ ⁊ euclidẽ sufficienter ostensuꝫ est:⁊ tũc ignorabãt qõ negotiatores cõiter nõ ignorãt:in quibus oĩbus sermonib⁹ seu ꝓpositionibus supradictis virtutem viuificã ad potentiam solũ cõparamus instrumenti ⁊ nõ principalis agẽtis.vcꝫ ale cũ de equalitate vite:⁊ inequalitate fecim⁹ mentionẽ. ¶ Preterea q̃ talia inueniunt videnꝫ asserere q;solũ ſperma sit ꝓncipiũ aiati corpis materialr.⁊ q; ſpma q; hꝫ rõnẽ factoꝝ materialiter igrediat aiati corpis cõstitutionẽ. quoꝝ somnietatib⁹ iã Arist.obuiauit sufficienter signis ⁊ rõnibus.⁊ multi etiã expositores naturaliũ scrutatores:tõ ad ꝑsens ꝓtermittimus illud.nec ꝑ hoc tũ intendimus sapientes medicos reprehẽdere:q; talia sermonibus docere videnꝫ.scim⁹ eos in tẽtiões peritoꝝ medicine:vtpote artis fundatores rectos esse:⁊ sufficientiã cõsiderare in medicina:nõ necessitatẽ vltime veritatis:eo q; nõ nocet hoc eis ad considerandũ intentũ:quẽadmodum item ostensuꝫ est in tractatu nostro de intẽtionib⁹ medicoꝝ.⁊ iã etiã tetigit Auicẽ.in cañ.medicine.f.in ca.de ꝓtutib⁹ ⁊ etiã i ca.de cã vel eẽ ſpmatis.nos ꝓo ꝑdictã sufficiẽtiã sermonũ medicorum hic nõ suscipimus explanare:sed solũ circa veritatẽ proficientem intellectũ circa talem materiam laboraꝝ⁹.

Modificato opinionis.

Cõtra.

Contra illam.

Alias maioꝛ

Alia opinio modificans.

Contra illam.

Alia opinio.

Contra illam.

¶ Qd humiduz absolute acceptum a materia spermatis non est radicale. Cap. ij.

Pedeuntes igitur ad predictam materiã petimus ab his qui predicte famulant opinioni: q ostendãt nobis q̃liter hũiditas ex spermate vel materia eius relicta in corpore generatus viuentis corpis põt tota duratione corpis in vita pati extẽsionẽ p oẽs ptes ei⁹. nã cũ his q̃ dicta sunt dubitam⁹ q̃ imaginatiõe hoc possit ꝟificari in plãtarũ insertionibus. videmus eñ q sagacitas rusticorũ: ⁊ etiã hoc Palladi⁹ iã ostẽdit: q perforat arbores ⁊ ramũ vel surculũ arboris alteri⁹ speciei ꝓpinque p dictũ foramẽ p̃dicte arboris trãsire faciunt elapsoq; tẽpore cũ predictus ramus quãlibet extremitatẽ p̃dicti foraminis sigillauerit rescindit ipsuz iuxta foramẽ ex pte radicis. ⁊ ps q̃ arbori affixa remanet vegetat ⁊ ꝓficit fructificando ꝟm exigẽtiã sue speciei. cũ ergo crescat ⁊ extendatur ⁊ ps illi⁹ rami põt per eundẽ modum similiter crescere ⁊ extẽdere in alia arbore sibi ꝓpinqua ꝟz seriem. ⁊ sic etiam vlterius spẽ remanente: tunc oportebit qd humidũ radicale a primo semine illius plãte contractũ extendat per omnẽ partẽ predicte plante insite alij per dictũ moduz: nõ eñ dici potest qd hu. radicale ex semine vel spermate alio recipiat. nam si ab alio deberet recipere humidũ radicale: tũc illud esset a planta cui inseritur: cuius cõtrariũ manifeste pz. quoniã non fructificat ꝟm exigẽtiã eius: sed poti⁹ illi⁹ a quo suscipit originem. ¶ Fuerũt aũt nõnulli qui volentes effugere incõuenientia supradicta et dictas etiã imaginationes intollerabiles dixerunt cũ predictis qd ꝟa hũiditas radicalis est que solũ ex generatione relinquitur ex materia spmatis: sed tñ illud humidum qd sic noiat spermaticũ non est necesse qd in omni pte corporis animati existat. cũ etiam hoc ꝓpter sui paucitatem nõ sit possibile. ꝫ cũ habeat rõnẽ formãtis sufficit solũ qd recipiatur in mẽbro: quod est p̃ncipiũ aliorũ. ita qd vniuersum hũidũ aliud informetur p ꝟtutẽ isti⁹ humidi existẽtis in primo mẽbro sicut corde. ita videlz qd omne humidũ qd subiectũ põt esse caloris viuifici: habeat hoc p informationem quam recipit a virtute dicti humidi radicalis: quod reperit in parte p̃ma corporis animati. ¶ Qd si sic fuerit: quẽadmodum isti dicunt multa incõuenientia videbũtur sequi: qm̃ tũc ꝟz eos nõ esset pars radicalis nisi vna in corpore animato: cuius contrarium tamẽ ipsi dicunt. Item etiam ex hoc sequeretur qd confluens et he partes que ex fluenti humido generantur possent in cõplexionibus mutari omnium aliarum partiũ a prima omnino: cum in illis cõplexio radicalis nõ sit. aut si dicerent illã eẽ ibi vterent equiuoce radicali cõplexione qd iterũ cõtra positionẽ eorũ est. ¶ Preterea cũ nõ viuant ptes corporis animati sine p̃sentia calidi viuifici. tũc qñ nõ reciperent a pte p̃ma bñficiũ dicti calidi oporteret statim partes illas nõ viuere. ⁊ ita in syncopizantibus alia membra a corde nõ viuerẽt: ꝫ solũ cor in quo est humidum radicale. ex quo oportet dicere: q ad min⁹ in longa syncopi mẽbra resurgerẽt maxime illa q̃ a corde magis distãt. ¶ Preterea seq̃retur ex dictis qd natura min⁹ solicita eẽt de pte p̃ncipali q̃ de alijs qd de natura nõ impedita nefas est dicere. nã cũ alie ptes a corde generent ab humido sanguineo: cor ꝟo ab hũiditate spmatica: tũc cõueniẽtius nutrimẽtũ ⁊ ꝓpinq̃us nature ipsoruz p̃pararet natura alijs mẽbris corporis q̃ substãtie cordis si san. cõis sit materia nutrimẽti cordi ⁊ alijs. nam cũ eisdẽ fiat nutritio ex q̃bus fit et gñatio oporteret dare qd natura p̃pararet humidũ spermaticũ ad nutritionẽ cordis. sicut humidũ viuificũ sanguineũ ad nutritionẽ aliorũ: qd nõ videt natura facere: q: deficeret in necessarijs ⁊ puerse oparet: cũ cordi nã ministraret nutrimẽtũ tãtũ cõueniẽs ⁊ cõforme quãtũ alijs mẽbris: aut si faciat natura qualiter faciat ostendãt. ¶ Qd si dicãt totã substantiam partis p̃me nõ esse constitutã ex humido radicali: ꝫ poti⁹ pars p̃ncipalis illi⁹ partis: aut qd in tota substãtia ei⁹ sit cũ sanguine ps materie: nõ tota materia: ita qd cordi voluit nõ deberi nutrimẽtũ nisi rõne ptis sanguinis: cũ solũ depditioni: ⁊ nõ alteri debet restauratio p nutrimẽtũ eo qd p ipos hu. radicale restaurari nõ possit. ¶ Tũc lz illud ostẽsum sciam⁹ nõ esse simpliciter verũ: miramur tñ q̃liter in his q̃ sepe ⁊ multũ febricitãt in quorum cordibus calor igneus seu febrilis nõ obediẽs aĩe frequẽter ⁊ fortiter operat: quomodo inquã illud radicale: si aliquã nõ recipit restaurationẽ: durat in tota vita illoꝝ: qui. lx. an. ⁊ ampli⁹ se extẽdit. ¶ Preterea si radicalis humiditas solũ in prima parte quẽadmodũ in corde reperiatur: ⁊ calor viuific⁹ in alijs nõ est mẽbris nisi inq̃tum a corde procedit: tũc videbitur vt arguit. G. qd in cõtinue febricitantibus in quib⁹ substantia cordis extraneo calore ignitur: alia mẽbra corporis nullã exercebunt operationem laudabilem nunc digestionis nũc expulsionis: aut cuiuslibet alterius. ⁊ sic in cõtinuis febribus: in quibus mala dispositio a corde nõ separatur: nec expulsio fieret materie febrilis: que continet alibi q̃ in corde: nec i stomacho digestio aut retẽtio aut i intestinis fecum expulsio aut vrine. ⁊ in mẽbris eius nũq̃ fieret vtilis corpori operatio. ⁊ sic p solam actionem nature nunq̃ contingeret aliquod corpus a fe. cõtinuo liberari. nam cum membra nõ exerceant actuz vite nisi a calore viuifico: quẽ ꝟm eos a corde solum recipiũt: quare cum a corde viuificũ nõ recipiant ꝟz q nature corporis ptinet: ꝫ potius igneũ: sequeretur qd dictũ est: q videlicet a fe. ꝯtinua. cum causa eius in mẽbris alijs a corde contineatur ⁊ continue cordi eius malaz dispositionẽ infundat: non liberabitur aliquis per solam actionem nature. Preterea si sola humiditas radicalis in parte p̃ma viuẽtis corpis reperit ⁊ p illi⁹ virtutẽ informat humidũ nutrimẽtale vel fluẽs ad vitã in alijs ptib⁹: tũc ostẽdãt nobis qualiter in incisiõe plantaꝝ: maxime in ea q̃ superi⁹ diximꝰ veniat informatio humidi radicalis a p̃ncipio primo ad ramũ insitũ cũ ei nõ continuet. nõ eñ dici potest q recipiat informationẽ ab arbore cui inserit. nã tunc ꝟm exigentiã illius speciei operaretur ⁊ nõ sui: qd tamẽ sensui falsuz ptz. q si dicat in arbore partẽ principalẽ nõ esse radicem: sed potius medulam: q̃ loco cordis in aĩalibus vicem gerit. lz illud verum nõ sit: tñ nihilomin⁹ redibit admiratio supradicta: quomodo vcz in ficulnea siue piro humiditas spermatica grani vel seminis sufficiat extendi sine corruptione sui per vniuersaz medulam corporis: plante: trunci videlz ⁊ ramorum ⁊ radicũ similiter ⁊ partium eius.

Dubiuz de plantis insertis.

Solutio quorundã.

Contra illã.

Solutio.

Cõtra.

¶ Quid sit hu. radicale. Cap. iij.

Propter hoc igitur et similia sciẽdũ q in corporibus animatis multiplex humidũ reperitur. vnũ videlz qd continuans appellat: ⁊ illud nõ cõuenit corpori animato nec partibus eius inquãtuz animatũ existit: sed potius: inquantũ mixtũ. alia ꝟo sunt duo humida que ipsi conueniũt: inquantum viuum existit. vñ est q predictũ humidũ basis est ⁊ principium ad alia duo: q: corruptis his duobus sequẽtibus non sequitur corruptio primi: ꝫ poti⁹ econtra: quãobrẽ qñ corrũpitur ꝓportio duorum humidorũ ad corp⁹ animatũ q̃ ei debet iquãtũ viuẽs sequitur corruptio eius inquantũ viuẽs q̃ mors cõiter appellat. nec tñ sequitur corruptio eius ꝓut mixtum est. lz tñ ei solũ cõueniat vt est mixtũ: quantitas tñ ⁊ ꝓportio ei⁹ ad alia miscibilia accipit ꝟm ꝓportionẽ aĩati corpis vel ptis eius ad actũ aĩe: quẽ hz exercere p ipsum. ꝓpter hoc etiaz mixtio ⁊ quo ad quãtitatẽ miscibiliũ ⁊ quo ad apprehensionẽ ipsorũ variat in corporib⁹ viuẽtiũ. ⁊ ptib⁹ ipsoꝝ: quẽadmodũ alia ⁊ alia est quãtitas ⁊ apprehensiua miscibiliũ in corporibus animalium ⁊ plantarũ ⁊ in oculo ⁊ in lingua ⁊ in carne ⁊ in neruo ⁊ in alijs vt alibi ostensuz est. alia ꝟo humida duoq̃ viuẽti corpori cõueniunt vt est viuẽs in hoc conueniunt: q: cum viuenti corpori nõ cõueniant nisi ꝓut viuẽs est. oportet necessario q sint ambo viuifica. humidũ autem viuificum non existit nisi propterea solum q est subiectũ caloris viuifici q̃ inquãtum viuificus non existit: nisi q: instrumentaliter seruit anime ad actiones vite exercendas in corpore aĩato. ex hoc ergo tantũ habetur q omne humidum conueniẽs viuenti ⁊ corpi inquãtũ tale habeat esse in ipso subiectũ caloris viuifici. tale autẽ nõ est in gñe nisi duplex: aut videlz in generatione acceptũ aut acq̃sitũ corpore generato. ex quo oportet necessario q quẽadmodũ generatio p̃cedit gñatuz. sic etiã humidũ qd in generatione

Triplex humidũ in viuente.

Humidum viuificum duplex.

tione acquiritur sic alteroꝑ ius erit. Et exinde etiã erit cũ corꝑe generato ⁊ nõ acquirit humidũ qõ ꝓssit esse subm caloris viuifici nisi ꝑ virtutẽ ⁊ actionẽ ipsi⁹ caloris instrumẽtaliter agẽtis informari ꝑ humidũ in quo quẽadmodũ esse quãtitatẽ vel quantũ ad esse subsistere in quo precedit alias preexistit necessariũ est ꝑ illud humidũ in quo existit primo exercẽs operationes vite in corꝑe aiato fit radix et fundamẽtũ primũ informãdi calidum vt subm ad seruiẽdũ anime in vite operatiõibus exercẽdis. quare inter predicta humida duo viuifica solũ idem primũ notabiliter vocabitur humidũ radicale. scdz ho supueniens vel nutrimẽtale vocabit vel fluẽs. ¶ Ex ꝓdictis igit̃ ꝫ inferre q̃ humidũ radicale est in viuẽtibus corꝑibus illud quod in ipsis ⁊ eoꝝ partibus est primũ subm calidi eis debitis ꝑm exigẽtiã sui viuere siue actionũ vite quas anima in eis exercet. humidum radicale.

¶ Patet etiã ex predictis q̃ tale humidũ qõ subm est calidi supradicti: cõceditur solũ viuẽti corꝑi ⁊ partibus eius in generatiõe seu ꝓma fabricatiõe ipsoꝝ. ⁊ iterũ etiã cũ nõ sufficiẽs sit humidũ solũ ex materia spermatis acceptum: vt supius est ostẽsum: ad oẽm partẽ corꝑis necessario relinquit̃ tanq̃ informãte ⁊ cõuertẽte ⁊ alio quocũq̃ materialiter viuẽte ad cõstitutionẽ viuẽtis corꝑis generek supradictũ hu. s. nutrimẽtale vel fluẽs ⁊ cõcedatur corꝑibus in generatiõe corꝑis aiati. ¶ Ex ꝓdictis etiaz ꝓz nõ ãre radicale vocak. vna. n. est q: radix est ⁊ fundamẽtũ primum caloris seruiẽtis aie instrumẽtaliter ad exercẽdũ vite act⁹ in corꝑe generato: ⁊ quẽ ꝓmus actus aie in corꝑus viuẽtis ꝑ modum habitus exercetur. alia ho est: quia est radix et principiũ post animam informationis humidi nutrimẽtalis per hoc quod est subm calidi anime seruientis.

¶ Tracta. scdus: cui⁹ capitula sunt q̃tuor. De rõnib⁹ q̃bus videtur ostẽdi q̃ hu. radicale nõ restauratur ꝑm veritatez.

QDst predicta ho inuestigãdum est vtrum hoc humidum qõ supradictum est restauretur in nutriẽtibus per actũ nutritiõis. hoc. n. dubiũ magnum est ꝓpter rõnes quotidiã philosophantiũ qui sermones medicorũ plegẽtes: nõ tñ apprehẽdẽtes intentiões eorũ inquãtũ fuerũt medici: dixerũt q̃ impossibile sit oino predictum humidum restaurari ꝑm veritatẽ per actum nutritiõis: afferẽtes ad hoc ratiões q̃ plurimas q̃ vident̃ iso lubiles eis penitus. ¶ Dicunt em̃ q̃ si supradictũ humidũ restauraretur ꝑm veritatẽ sequeretur tunc q̃ aliqs corꝑum pentib⁹ circunscriptis corꝑ animatum perpetuo viueret. nam cum virt⁹ duret durante subiecto in quo habet esse ⁊ crescat etiam eo crescente tunc sequeretur q̃ virt⁹ calidi viuifici fundati i ꝓdicto humido duraret ꝓpetuo. cũ ergo viuẽtib⁹ nõ cõtingat mors a parte intrinseca nisi ratione corruptiõis calidi viuifici: sequit̃ q̃ animatum corꝑ ꝓpetuo viueret illo ꝓpetuo durãte. ¶ Itẽ ẽt videt eis ex hiis cõcludi posse inconueniẽs maius. nã cũ viuere sit esse corꝑis viuẽtis ⁊ durationis: si animatũ corꝑus aliquo mõ semp viuere possit semp etiam durabit. q̃ aũt semp durat nunq̃ corrũpit̃. q̃ aũt nũq̃ corrũpit̃ icorruptibile ẽ. seq̃tur ergo q̃ corꝑ viuẽs inquãtũ tale poterit esse icorruptibile: sed ipsum etiã ꝑm q̃ est ꝑ viã gñationis m̃ esse ꝓductũ est corruptibile ꝑ naturaz sui. sequit̃ ergo q̃ corruptibile esset incorruptibile: q̃ tñ nõ solũ genere: sz ẽt spẽ sunt differẽtia: quẽadmodũ in scia de causa causarũ. s. in lib. meta. ostẽsuz est. nã in. x. meta. dicit pha corruptibile ⁊ icorruptibile pl⁹ differũt q̃ genere: quod cũ sit impossibile similiter primũ erit. ¶ Itẽ si ꝓdictũ humidũ taliter restaurek in ꝓcessu tẽporis ꝑm longitudinẽ durationis vite: ita q̃ predictũ humidũ possit illud fieri ꝑm numerũ. sequitur q̃ vna forma ꝑm numerũ diuersis numero subiectis possit esse perfectio: qõ tamẽ a sapientib⁹ relinquitur oino esse improbatũ. ¶ Itẽ arguitur planius ex sermonibus medicorũ dicentiũ q̃ mẽbra ex radicali humido gñata si deperdãtur generari non possunt cui⁹ aliã causam videre nequeũt nisi q̃ hu. radicale deperditũ restaurari nõ potest. ¶ Itẽ si possit restaurari nõ videbit̃ esse verũ qõ primo de generatione tradit. vez q̃ in nutritione ⁊ augmẽtatione oportet membrũ ꝑm speciem existere in quo tanq̃ in vase receptũ superueniẽs humidũ transmutetur ad speciẽ preexistentis mẽbri. qõ aũt facit mẽbrũ peristere in spẽ viuẽtis ⁊ exercẽtis vite actionẽ nõ videt esse nisi hu. radi. si illud igit̃ deꝑdak ⁊ desinat seu desinat nõ in spẽ remanebit mẽbrũ. ex quo vlteri⁹ infertur q̃ nec nutritio fieret nec augmẽtũ manẽte ypothesi supradicta. ¶ Itẽ si restauraret fieret hoc ꝑtim ꝑ tpe quo ꝑtes existũt ꝑfectiores. hoc aũt est qñ corꝑ ꝑfectũ existit. s. i ꝑfecta etate iuuẽtutis: ꝫ tũc min⁹ fit qõ ꝓz: q: corꝑ magis icipit deficere q̃ ꝓficere. alꝫ corꝑ icipit magnificare ergo min⁹ in succedẽtib⁹ etatib⁹ in qb⁹ ꝑtes imperfecte sunt ꝓpter imperfectionẽ: immo veri⁹ corrupte organoꝝ. Nõ ergo fit ꝑm istos eius restauratio ꝑ nutritionẽ ꝑm veritatẽ: ꝫ solũ ꝑm apparẽtiã dicẽtes q̃ nutrimẽtale humidũ nõ cõuertit̃ vere et ꝓfecte in similitudinẽ ꝓcedẽtis: ꝫ appropinquat ad illud ⁊ impedit cõsumptionẽ illius ꝑ hoc q̃ efficitur subiectũ ⁊ materia calidi viuifici taliter q̃ nisi ita fieret calor naturalis finiret ⁊ depasceret valde cito humidũ radicale ꝓpter sui paucitatẽ dicẽtes hoc fieri recte sicut in lãpade. ibi em̃ ꝓpiũ ⁊ immediatũ subiectũ calidi est humiditas lichini: quã de facili cõsumeret calor igneus nisi hoc impediret humiditas olei: que tamen humiditas olei non restaurat ꝑm veritatẽ humiditatem lichini: sed solũ impedit citam eius consumptionẽ distrahendo calorẽ virtutis ignei ad aliẽnã materiam. his igitur ⁊ talibus rationibus detinetur intellectus eoꝝ qui negant restaurationẽ humidi radicalis ꝑm veritatem fieri.

¶ De rationibus in contrarium q̃ scz humidũ radicale restauretur secundum veritatem. Cap. ij.

SApientibus autem ⁊ in his q̃ in pscrutatione rerũ naturaliũ sunt experti: sensui ⁊ rõni fallacib⁹ imaginationib⁹ penit⁹ abiectis inuitẽtib⁹ videre cõtrariũ supradictis asserẽtes q̃ hu. radicale sumptũ vt superius est expressum tã modice quãtitatis est q̃ tota duratiõe corꝑis aiati non sufficiat ad actionem vite in multis maxime ⁊ immensis partibus corꝑis supradicti nisi augmentarek. augmentum autem eis non fit nisi ꝑm speciẽ. ergo opz q̃ ꝓdictuz humidum in sua substãtia augmẽtek. nõ aũt fit augmẽtũ isto mõ in corꝑibus aiatis nisi augẽs transeat in speciẽ augmẽtati: ꝫ hoc nõ fit nisi per actionẽ nutrientis: q̃ assimulat ⁊ trãsformat nutriẽs cũ specie nutriti ⁊ augmẽtati. opz ergo q̃ augmẽtatio ꝓdicti hu. fiat ⁊ etiã cõpleatur per famulatũ nutrientis virtutis ad augmentatiuã. ergo cũ ꝓdictũ humidũ sit in cõtinua deperditiõe. ergo cũ augmentatiua opatur si nutritiua põt conuertere ẽtum augmentatiua rectit ad maius deꝑdito: multoforti⁹ poterit ꝓuertere ad eq̃le vel minus. ex quo rationabiliter cõcludit̃ q̃ nutritiua poterit restaurare in toto vel in parte deperditum humidi radicalis. ¶ Q: autem humidum radicale ꝑm q̃ supri⁹ est acceptum sufficere nõ possit ad vitã in tota duratione corꝑis viuentis ⁊ oibus partibus eius: similiter probatur per ea q̃ sensui offeruntur. visum enim est ⁊ iam Aristo. recitauit: q̃ in aborsu masculoꝝ embrionum humani corꝑis facto in. lx. dieb⁹ a ꝯceptu vel circiter apparet creatura formata ad quãtitatẽ vnius magne formice ꝑm distinctionem omnium membroꝝ exterioꝝ tantum: etiam addens q̃ veretrum ⁊ oculi ad cõparationem formate stature totius sint valde magna: in quo corꝑe opz q̃ formationes exterioꝝ membroruꝫ precesserit formatio interioꝝ: quemadmodum ipsemet verificat ibidem. nos etiaz iam vidim⁹ aborsum ad quantitatẽ minimi digiti perfecte formatũ: de ꝓdictis aũt aborsibus tam dixit Arist. q̃ cũ recenter a vulua exeunt dilatãtur ⁊ cõstringunt manifestius. q̃ ꝓz constrictio si pũgãtur. que viuẽtia erunt: que unquã oia manifestius patẽt sensui si debita fiat obseruãtia circa dicta: vt delz si aborsus recipiak in aqua clara ⁊ fri. ⁊ scindatur pellicula qua circũuoluitur creatura. de quibus omnib⁹ iam copiose exẽpla expressim⁹ hyppo. ⁊. G. eius expolito: tractauerũt: q: etiã hoc obstetricibus apparet: nõ curamus amplius affirmare: sed dicimus ex ꝓdictis q̃ cũ sit tã modica quantitas embrionis formati perfecte ⁊ viuentis humidi q̃ in eo exist̃it subiectum caloris viuifici. immo si tota embrio trãsiret in humidum supradictum non sufficeret siue ho augmento viuificare oẽs partes perfecte humani cor-

Prima ratio.

Secũda ratio.

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Quinta ratio.

Quod hũiduz radicale non possit in tota vita necin omnib⁹ mẽbris sufficere.

potus in tota duratiõe ei⁹ nec aliqs sane mẽtis hoc valebit asserere: imo ex hmõi assertõe ridebũt oes ĩtolerabile et stolidissime imaginatiões qs supius dixim⁹ de extẽsiõe hũidi radicalis p ptes viuẽtis corpis. sicr ẽt ly rõcinari ĩ plãtarũ corpoibus. videm⁹ em in illis ad sensum q planta tam gñata in pncipio sui valde modice et quasi incõparabilis quãtitatis est ꝓparatiõe ꝯ tractis pfecte quã post modũ attingit vbi null⁹ asserere põt q plãtula q ꝯ si sicut embrio existit si verterek in humidũ nedũ ei⁹ humiditas sufficeret toto tpe duratiõis sustinere calois naturalis actionẽ cõtinuã quãcũq quolibet nomiẽto tpis imaginek qs modicũ cõsumi et etiã per oes partes eius sine corruptione extẽdi sufficiẽter maxime in incisionibus in quibus superius fecimus mentionẽ. ly em q in momẽto consumek de tali humido diceretur insensibilis quãtitatis esse: tñ ꝑm multitudinẽ momẽtoũ efficeret sensibile. vnde si totũ tẽpus duratiõis talis viuentiũ corpoꝝ in momẽto resolueretur: et illud humidũ exiguũ radicale diuideretur in partes proportionabiliter respondẽtes numero momentoum sensibilis quãtitatis cõsumptionis inueniretur ipsum nõ posse sufficere actioni calidi in tota duratione. ullam ꝯo resolutionẽ potest facere intellectus medici sine deceptiõe et in tpe et in humido similiter ꝓparationẽ partiũ humidi ad ptes tpis mẽsuratis cõsumptionẽ. namq et si nõ posset eã facere ꝑm exquisitã et pcisam ꝯtitatẽ partiũ illoꝝ cõparabiliũ. põt tñ aliquis supponere p qđ concludo vt supius q nõ decipiek qz nõ põt diminuere quantitatẽ sensibilem cõsumptibilem et augmentare quãtitatẽ tempois tantum: qz et sensus et imaginatio et ratio cõis virt⁹ cognitiua cuiuslibet sani hominis stabit in illo: ideo et adhuc cũ toto illo: nihilominꝰ sequik cõclusio supradicta q videlz tã modicũ hu. nõ sufficeret sustinere actionẽ ꝓtinuã calois naturalis tota duratione corporis animati postꝯ superuentes humiditas nõ impedit: quin cõtinue calo: naturalis agat in eo. ꝯre oz q restaurarek. ¶ Uerificãt hoc nihilominus ꝓdicti sapiẽtes per naturã ipsius actus nutritionis acceptã ab eo cui p se debetur. dicũt. n. q nutritio: quẽadmodũ Arist. ostẽdit: est actus anime vel potẽtie eius p se et nõ corpis. nõ. n. inuenik in aliquo corpore q nõ sit animatũ et etiã illud in quo ꝑmitius inuenik animatũ existit. quãobrẽ necessario sequik q anime debeak primo et p se. corpori ꝯo nequaq nisi per animã vel eius potentiã. vnde est etiã q errauerunt dicentes sicut empedocles q esset actio virtutis corpis alicui⁹ sicut calois ignei inquãtũ virtus est ignis. quorum error manifestatur per differentiã actionis calois ignei et calois q est causa ignei: inquãtũ calo: nutritionis: qm caliditas ignea ly imprimat speciẽ suã in alieno subiecto paulatim: tamẽ limitãdo ipsum nõ intrẽdit ad sni subiecti salutionem: sz potius ipsius cõsumptionem. alia ꝯo vel potentia nutritiua ad saluationẽ sui subiecti laborat: cui⁹ subiecti corruptionẽ ignea caliditas inquãtum talis ꝓcurat. et hoc bene vidẽs Aristo. dixit q nutritiua est q est pncipiũ sui subiecti vel in se vel in suo tali: et ẽt ꝓpter hoc est. ex his ergo cõcludit q cũ corpus aiatũ pncipaliter corrũpak inquãtũ est animatũ ꝓpter actionẽ calois naturalis in humido radicali: put est virtus ignis vel eius retinet informationẽ animeve potẽtie nutritiue sic saluare subiectũ ad vite actiones exercendas p restaurationẽ deperditi: et hoc cõueniat ei per se: tunc anima inquãtum nutritiua principaliter obuiat illi corruptioni: q si non facit stabit otiosa: cũ nõ impediatur: et facit illud ꝓpter quod est q p se conuenit ei. hoc autẽ non conuenit ei vt ostensum est nisi assimilando humidũ nutrimẽtale supueniens ei quod preexistit. nec ꝑm veritatẽ dici potest q hoc faciat anima procurando humidũ nutrimẽtale. nisi ad hoc vt impediat actionẽ calidi in humido radicali: qz tũc faceret hoc p accns vt pote per virtutẽ humidi nutrimentalis: inquantũ ei emẽtum est vel habet virtutem elemẽti et dimitteret propriam actionẽ que ei per se cõuenit. Itẽ cum humidum nõ impediat actionẽ calois viuifici in predicto humido nisi prout ei quoquo modo cõtrariat et vita nõ stet nisi per actionem illius calidi in illo humido: tũc anima procurãt nulla agẽte necessitate actiones vite q eius est actio. ꝓpria impediri que oia intelligẽti absurda sunt. ¶ Quia tñ videbit aliq

Nutritio quid sit et cui debeak per se.

Opinio quoꝝ ũdam.

bus q aia cogerek per hunc modũ saluare subiectũ calidi viuifici: ꝓpterea q nõ habet ꝓuenientẽ materiã ad restauratiõnẽ radicale humidũ. ideo opz nos hic ostẽdere vtrũ habeat hoc veritatẽ. Dicũt em q materia ꝓuenies restaurationi humidi radicalis nõ est nisi sperma. tale aũt ly tpos nõ generak nisi in testiculis: q aut oportebit dare q a testiculis redũdet ad oia mẽbra vt restauret predictũ hu. qđ est inconueniens: aut cõcedek q nõ restauran põt quia anima nõ possit per restaurationẽ saluare. saluat vt põt cũ illud intẽdat: et illud est modo ꝓdicto. ¶ Quoꝝ opinioni ly superi⁹ obuiauerimus ostẽdẽdo sufficiẽter q humidũ radicale nõ absolute sumitur a materia spermatis. tamen paretⁱ⁹ volumus ignorãtiam istoꝝ detegere: qm manifesto caret fundamẽto philosophie naturalis: vñ dicim⁹ q materia siue humiditas spmatica q principiũ gñationis existit nõ ly rationẽ essendi principiũ gñationis. imo potius recipit eã in animato corpore in illis ptibus in qbus recipit virtutẽ et rõnez qua efficit vltimũ et imediatũ alimẽtũ vnuscuiusqs mẽbri. Hoc aũt nõ est in testiculis: ly sit hoc in vnoquoqs mẽbro p propriam virtutez digestiuaz ipsius. Hoc aũt eis ostendit rõne manifesta. Planũ em est quẽadmodum tam Aristo. docuit in libro de anima. q vnum et idẽ subiectũ. s. alimẽtũ sola rõne differẽs est ꝓpriũ et immediatũ nutriẽs et augẽs et generãs aiatum corp⁹ naturaliter. ly q: hoc sensui ptz nõ indiget ꝓbatione: ly etiam manifestus rõnib⁹ fulciatur. idem ꝯo et vnũ nõ põt esse subiectũ immediatũ diuersis ferẽtibus motibus cõmune. nisi sit p aliquã naturã cõem illis oĩb⁹. planũ aũt est q illa natura cõis in eo q trãsmutatur nõ potest esse nisi potẽtia passiua terminabilis immediate ad aliquẽ actũ cõez oĩbus illis trib⁹ motib⁹. ille aũt actus cois ad quez illi tres motus in animatis corporib⁹ tendũt vel terminãtur: nõ est nisi animati corporis substãtia. quãobrez ly diceretur q illa natura p quã alimẽtũ efficitur immediatũ subiectũ generationi nutritioni et augmẽto est potẽtia ꝓpinqua attingendi substantiã aiati corpis ad quẽ terminũ oĩs ꝓdicti motus inclinank. nã augmẽtũ vta est ad aliquã substãtiã aiati corpis: gñatio ꝯo ad talez nouã: nutritio ꝯo ad talẽ existẽtẽ. alio ergo materiale q potẽtia ꝓpinqua est subiectũ animati corporis vel animatũ corpus potest esse ꝓpter hãc potentiã subiectũ ꝓpinquũ in oĩbus motibus immediate tẽdẽtib⁹ ad hãc substantiã. tale aũt est alimẽtũ. et hec est ratio sicut sapientes dixerũt supra quã Aristo. fundauit dicta sua. et dixit in scõo de aia q idẽ est subiectũ alens: augens: et generans. Dicit em q idẽ est saluans et alimentatiuum et generationis factiuũ.

Contra illam.

Alimentũ est q possunt immediatam nutriẽ et augẽ et generãs aiatum corpus.

¶ Ex quo etiã viterius est videre vnde habet alimẽtũ illa potentia qua potest esse cõe obiectũ illis tribus aie potentijs. i. in quo agẽte et in qua parte corporis animati. nã cũ oẽm potentiã passiuã precedat aliqs actus sicut. ix. metaphysice ostẽditur: a quo actu manat illa potentia: que propinqua est et imediata. opz enim q alimẽtum recipiat hanc potẽtiã ab aliquo agẽte perfitiente: qđ sit cõe illis tribus. et itez cum illa potẽtia sit cõis ad illa: opz q loc⁹ in quo dat alimẽtũ illa potẽtia que ꝓpinqua est et immediata sit loc⁹ in quo alimentum moueatur ad suscipiendũ illã potentiã q nõ indiget nisi vno motore. illũ aũt agẽs actu perfitiẽs: qđ dat ei hanc potẽtiã: et q cõe agẽs est illis tribus actionibus vite nõ est nisi anima: locus aũt in quo aia operãs organitatẽ dat hanc potẽtiã. s. immediatã alimẽto nõ põt esse nisi locus in quo materia alimenti sufficiẽter passa est a dicto agẽte. s. anima: sufficiẽtia inquã tali q moueat acquirere supradictã potẽtiã. talis aũt loc⁹ ꝑz intelligẽti q nõ est nisi locus vltime operationis ale. hoc aũt est loc⁹ tertie distinctionis: sed illa est in quolz mẽbro: ergo alimẽtũ tertia preparatiõe ab vnoquoqs membro potest esse materia vel obiectum ꝓdictorum: ex quo habetur illud qđ Arist. tertio de animalibus docet. s. q si a residuo alimẽti vnius mẽbri ly marie pncipalis põt sperma qđ est pncipiũ gñatiõis deridi. et supra dictã rõnem fundat se ibi. ergo ex ꝓdictis habetur q humidũ qđ est principiũ generationis actiue. s. sperma qđ a mare decidit recipit potẽtiã gñationis ab aia tertia digestione operãte in quolibet mẽbro: ideo etiã qz ibi recipit potẽtiã immediatã nutriẽdi et augendi: ad q oia vna est potẽtia vt ostẽsuz est. nõ ergo a testiculis ly hoc. et hoc etiã confirmat

cõfirmat demonstratio Aristo. xv. de aialibus. vbi ostendit testiculoꝝ factura non esse necessariã nec ad saluationem individui in se: nec etiã in alio siue ad saluationẽ speciei. ſz solum facti sunt testiculi in his in quibus inueniunt ꝓpter vtilitatem ibidem ostensam. ergo ꝑz q̃ hũidũ seminale nõ est ꝓncipiũ gñationis ꝑ ꝓcipiũ vel potentiã quã recipit i testiculis: ſz potius in tertia digestione mẽbroꝝ ꝛre relinq̃tur manifestum ex dictis q̃ nulla est rõ supradicte opinionis sumpta a testiculis: quã putabãt locum generationis esse humidi radicalis: nũc cogitur per illã intellectus alicuius sapientis. his ergo nõ obstãtibus concedendum est q̃ per nutritionem humidum radicale restauratur.

¶ Quomodo soluũtur rationes supradicte scilicet q̃nõ restaurantur. Cap. iij.

Ad pri-mã ra-tionem

RAtiones vero supradictas in contrariũ reputamus deluſiones sophisticas pueroꝝ sola imaginatione naturalia scire viuentiũ ⁊ non dicta apprehendẽtiũ essentias rerũ ⁊ naturas ipsorum experientijs intentũ. ¶ Prima nãq; rõ peccat ꝑ ꝓhõ cõcludẽdo ex indefinita vlem sic. principiũ vite restaurat. ergo sẽper durat vita. semper ei durare nõ seq̃t nisi ad ſp restaurare: q; manifeste insinuãt se intelligere ꝑ restaurari semꝑ restauraꝛi. Hoc aũt sapiẽtes sciẽtes esse restaurationẽ nõ intelligũt. immo volũt q̃ restaurationi certa mẽsura tꝑis debeat: ⁊ q̃ in restauratione cadat ista diuersitas. ſ. q; tꝑe creꝺ mẽti plus restauraret q̃ꝫ deperdat: tꝑe vero ꝑfectionis tñ post ꝓ tꝑis cremẽti ⁊ ꝑfectiõis min⁹ ꝓꝑ qõ ꝺz dicta restauratio terminari. cui⁹ rõ paulo post clari⁹ oſtendet. ¶ Ex q̃ ẽt ꝑz defect⁹ sequẽtis sophismatis qm i ꝯclusione ꝓcedẽte fundat mutatio oꝛis corruptibilis substãtie in ſcorruptibilẽ: nõ cõcludit nisi supponẽdo q̃ ſp fiat restauratio ꝓncipij vite: ⁊ ꝑ cõsequẽs duratio ei⁹. hoc aũt dixim⁹ esse falsum. ¶ Ter-

Ad ſecũ-dam ra-tionem.

Ad ter-tiam ra-tionem

tia ꝓ rõ imo veri⁹ ꝓnugatio duo ꝑtã ꝓmittit. vnũ ꝝz q̃ supponit q̃ nõdũ cõcessũ extitit. ſ. q̃ hũidũ totaliter deꝑdat. Posset em̃ dici q̃ cũ ampli⁹ restauret q̃ꝫ deꝑdat in cremẽti tꝑe agit calꝝ in his in tꝑe al⁹. in parte multitudis restaurãte ⁊ nõ in ꝑte residua radicalis. immo illa remanet in duratiõe tota corꝑis aiati ad informationẽ ſupueniẽtis: q; tñ ista rñsio fugã ꝛrit incõueniẽter. ⁊ nõ simplr explicat veritatẽ. sicut ꝑz subtiliter intuẽti. Iõ dicim⁹ supradictã rõnẽ alr peccare dato etiã q̃ cõcedaꝝ totũ hu. radicale in tota vita deꝑdi: ⁊ eius actor ex itẽsione loquaꝝ: mõstrat se ignorantẽ. cũ ꝓcedat ex falsis. suppont em̃ q̃ hu. radi. corꝑis aiati sit subm̃ aie aũt apud sapiẽtes ⁊ etiã apud alios falsuꝝ est. Nã subm̃ aie corꝑus est organicũ physicũ ordinatũ ad vitã cuius organizationẽ tanq̃ materia humidũ cõtinuũ sufficiẽter acceptum sm̃ ꝓportionẽ quã superius dixim⁹. constat aũt ex supradictis q̃ in hãc humiditatem nõ agit ĩmediate ordinatione nature viuẽtis corꝑis calor viuificus. Hoc em̃ esset immediate ⁊ ꝑ se subiectũ corũpere: paruoq; tꝑe alia corruptione duraret corꝑora aiata ⁊ viuentiũ corꝑor: corruptio incineratio. esset. immo humidũ radicale subiectũ est calidi viuifica ⁊ per hoc etiã seruit instrumẽtaliter aie. Si ergo ipsum humidũ radicale totũ deꝑdatur in vita sequit. bñ q̃ subiectũ caloris viuifici efficiaꝝ aliud numero: quãdmodũ etiã calor ipse est subiectũ aie idẽ nũero ꝑ manet: quãdmodũ ipa aia. hoc aũt clari⁹ vidissent auctores opinionis supradicte. Si simile q̃ induxerũt ad ꝓpositũ de lucerna perfecta imaginatione formassent: vt q̃maginarie fingeret lichiniũ aiatum esse et ipsum esse subiectũ aie: ⁊ q̃ etiã calor igneus seruiẽs instrumẽtaliter lũi aie nõ ageret in humidum cõtinuans ipsius lichinij. sed potius inalio ab alio acquisito sibi in sua fabricatione. cũ videret q̃ in lichinio ſz cõsumeretur humidũ quod cõtinuãs non esset tñ remanet lichinium q̃ esset subiectum aie. ⁊ tandiu actiones aie exerceret ibi q̃diu posset cũ famulatu caliditatis restaurare q̃ de ꝑdicto hũido deperderet: ⁊ ita subiectum anime non efficeretur aliud in nũero: sed subiectũ caloris. ¶ Ex q̃ etiã ꝑz q̃ ꝑdictũ silr eo mõ quo ipsi induc̃t in ꝓposito est insufficies: nisi dicant hoc facere vt aliq̃ mõ sentiant q̃ addiscũt. ꝑz em̃ vnicuiq; q̃ deficit simile per hoc q̃ calor agit in humidũ cõtinuãs. ⁊ ideo etiã iam incineratur. et iterũ ibi aia nõ existit nec eius potẽtia. illõ aũt nõ est inconueniens q̃ si vnũ agens numero maxime quale est anima diuersis nũero instrumẽtis operet ⁊ diuersis specie illud faciat sicut neruo ⁊ osse ⁊c. qualr aũt alijs corũpẽtibus circũscriptis in potẽtia restaurationis humidi vnifici cũ tñ subiectũ aie nõ existat corruptionẽ inducat aliati corꝑis: inquãtũ viuens patere potent ex subscriptis.

Ad ꝙr-tã rõnẽ.

¶ Ad aliud aũt q̃ ex sermonibus medicoꝝ arguit dicim⁹ verũ esse q̃ sapiẽtes medicoꝝ quãdmodũ Gal. dicunt mẽbra humani corꝑis ex semie generata nõ restauraꝛi si deperdant. q̃ aũt exponunt predicti causam huius esse: q; ex hu. radicali generãtur: ⁊ imprudenter dictum est: ⁊ scimus prudentes medicoꝝ hoc non dixisse nos autem sermones medicinales Gal. perscrutati sumus in libro de spermate ⁊ in alijs locis: ⁊ scimus illã non fuisse intentionẽ eius immo ſm̃ q̃ ex doctrina eius collegimus in libro de fine medicine. ⁊ in libro de demõstrationib⁹ medicine: ⁊ in alijs libris in medicina: sermones sui in medicinalib⁹ accepti sũt ſm̃ q̃ medicinali speculationi cõueniunt: sufficit ad finem attingendũ in illa arte non aliter. non em̃ suscipit medicus perquirere vel etiã perscrutari verũ in passionibus ⁊ principijs corꝑis humani ſm̃ q̃ generabile ⁊ corruptibile est absolute: ſz potius ſm̃ q̃ sanabile est quapropter repiehẽsione dignus est et ignoratie testis quicũq; sit nouellus medicus qui de sermonibus sapientiũ medicorum iudicat ſz vniuersalẽ acceptionẽ naturalis perscrutationis: ⁊ tales nõ subtiles. immo potius rudissimi: ignorãtes iudicandi sunt. Cũ subtilitas ⁊ ingeniũ sit promptitudo cognitiua-rum virtũ ad inuentendũ vel cõprehendendum vez ſz existentiã vniuscuiusq; materie. iam em̃ aliter dicit Aristo. in

alias se minali

uestigari debere verũ in metha. aliter in theoricis ⁊ moralibus ⁊c. scimus em̃ q̃m hoc dictũ sc̃z q̃ membra ex humido ſpmatico alr seminali generata non restauraꝛi vel regenerãtur sufficiens est in medicina ⁊ conueniens. ⁊ si dicatur causa huius esse defectus materie ſm̃ autem perscrutationẽ naturalis philosophie nec sufficiens nec verũ est absolute sicut patet ex sciẽtia de principijs generationis animaliũ ⁊ scientia de etatibus. ⁊ ꝑz etiam ex predictis. nos autem intẽtiones medicorum sapientium circa particularia dicta nõ suscepimus hic exponere. In libro tñ quẽ in medicina fecimus de intẽtionibus medicorum: ad hoc aperuimus viã studẽtibus. hic autẽ q̃ꝫ ꝓposito sufficit explicare intẽdimus sc̃z rationem ꝓpter quã membra que medicus vocat ex semine generata nõ restauraꝛi deperdita. dicimus em̃ q̃ ſm̃ veritatẽ causa huius nõ est absolute defectus materie sed cũ effectus nõ deficiat nisi ꝓpter defectionẽ causarũ procul dubio necessarium est: q̃ si membrũ impediatur generari: qõ hoc fiat ꝓpter defectus alicuius aut pluriũ aut omnium causarum suarũ. ⁊ ſm̃ maiorem ⁊ minorẽ causarum defectum magis vel minus impedietur generatio membri vel partis. sunt autẽ cõcurrẽtes cause ad generationem partis corꝑoris animati ad min⁹ tres scilz materia sufficiẽs ⁊ ꝓportionalis: et virtus trãsmutãs eam: et locus in quo recepta materia trãsmutat. cõstat ergo qõ ꝓpter defectum cuiuslibet istarum impediatur mẽbri generatio vel partis animati corꝑoris. dicimus enim qõ causa ꝓpter quã neruus ⁊ os ⁊ pellicula nõ restauraꝛi est debilitas assimilatiue virtutis: ⁊ insufficiẽs loci capacitas: ⁊ quodãmodo defect⁹ materie. assimilatiua enim post perfectionis etatem deficit manifeste ꝓpter defectum caloris. quare tunc nedum restauraret quantitatem sensibilem deperditam. nõ etiã potest quod insensibiliter deperdetur restauraꝛi perfecte. tẽꝑe vero crementi ſz plus restauretur q̃ꝫ deperdatur. tamẽ illud plus nõ sufficit ad generationem deperdite partis: ⁊ ad perfectionẽ remanentis: aut valde parũ plus. quelibet enim pars nõ ducitur ad perfectã quãtitatẽ quam potest attingere per naturã nisi per operationem ꝓprie assimilatiue in materiã alimẽti ſm̃ ꝓportionem ⁊ exigentiam eius in qua virtus operatur: nec hoc fit nisi pars ad cuius perfectionẽ mouetur alimẽtum preexistat. tunc ergo si pars neruꝝ tẽꝑe crementi amittatur: cũ quelibet pars in corꝑe existẽs tantũ operetur principaliter ſm̃ ꝓportionẽ sui. tunc pars neruꝝ remanẽs in corꝑe operabitur ſm̃ sui exigentiam. ⁊ nõ eius que amissa est: quemadmodũ nec ꝓ illa operabatur

propter q̃d mẽbra sperma-tica non re-staurãt:

anteq̃ amitterek. immo illa ꝓportionabiliter et per se ex quo ꝑz q̃ remanẽs pars ꝛ si plus deperdito restauraret p propriã virtutẽ etiã tempore crementi. tamen illud non est nisi ꝓportionabile ad suam pfectionem. q̃ si plus sit q̃ illi perfectioni sufficiat: tam modicũ est illud. ls in aliquib⁹ sit minus q̃ in alijs: sicut statim ostẽdem⁹. illud tamen modicuz nõ sufficit ad perfectã restaurationẽ partis deperdite quia illud assimilãt mẽbro debilioris virtutis q̃ pars que assimulauerit. assimilãs em̃: q; habet innata naturalia fortis est assimilata autẽ: q; ex materia olno aliena facta est q̃ sui cõtrarietate resistebat transmutãti nõ tm̃ habet virtutis. ꝛ ita illa que in assimilãdo ꝛ restaurãdo vlterius deperditi residuuz deficit. Quapropter omnes etiaz tales ptes generate per viã restaurationis non sunt eiusdez virtutis ꝛ vigoris: quales fuerunt p̃cedẽtes aut quales sunt restaurãtes immo operatione illarũ debiliter minuunt ꝛ quo ad sensum: ꝛ motũ: ꝛ etiam ceteras actiones ls minus sensibiliter. quẽadmodũ experti medici narrãt de corporib⁹ humanis. ꝛ patet in caudis serpentum ꝛ lacertorum amissis quomodo alis. q̃ nõ restaurãtur et pedibus cancroz q̃ nõ pristinẽ quãtitatis sunt. hec aũt causa olb⁹ membris conuenies est que sumpta est ex operatiõe assimulatiue nõ sufficiẽtis ad talẽ ꝛ tantã restaurationẽ. ¶ Locus aũt nõ minus est causa ꝓpter sui defectũ. Cõstat em̃ q̃ mẽbra quanto solidiora ꝛ duriora sunt tãto minus extẽdi possunt ꝛ ꝓ cõsequẽs minus capere de eo q̃ transmittit ad ipa. ꝛ hoc ostendit operatio augmẽti qm̃ mẽbra nõ augmẽtant nisi dũ extendit possunt: ꝛ sufficienter recipe augens: ꝓpter q̃ etiã magnus Gal. dicit ꝛ alij sapiẽtes q̃ maiorem partem sue quãtitatis acquirit homo in ꝓmo septẽnio et pull⁹ eq in duobus primis annis ꝛ i ceteris alalibus ꝓportionabiliter. eo videlicet q̃ oẽs ptes corpis extẽ sibiliores sunt: ꝓcedẽte aũt tpe dato etiã q̃ alia circũscribank ꝓpter actionẽ caludi naturalis exticcank mẽbra et indurank. et per ꝓñs ipse calor naturalis: ls immediate agat i humido vuifico cũ tñ actualis sit: q; appropinquat ꝓtinuãti in ipso actualiter agit ꝛ ipsum diminuit. ls incõparabiliter valde modicũ sit cõparatione cõsumptionis vuifici: ꝓpter q̃s accidit in senectute corporib⁹ corrugatio ꝛ ptractio ad modũ carte expposite igni: ꝛ indurank organa ꝓpter hoc ꝛ ad vltimũ aie disꝓportionãt: q; aliqua causa mortis existit. Redeũtes ergo ad primũ dictũ q̃ mẽbra dura ꝛ solida fm̃ gradũ sue duricie magis ꝛ minus resistunt extẽtioni ꝛ dilatationi: ꝛ per ꝓsequẽs receptioni alimẽti. Ex quo sequit q̃ quãto mẽbra duriora erũt tanto minus fm̃ suaz duriciẽ de alimẽto recipient: quod etiã Gal. in medicina rememorauit in libro de rebus cõtra naturã. Membra autez que ex primis seminibus generank. quocũq; modo hic accipiãtur: q; de hoc hic nõ cõtendimus ad presens que inq̃ mẽbra multi medicoꝝ vocãt radicalia: cõstat esse duriora alijs q̃ ipsi vocant ex san. generata: sicut pinguedo. et illud quod ipsi fluentem carnẽ vocãt ad differẽtiam radicalis que alio nomine ab ipsis simplex appellatur. Hec etiaz Gal. verificauit secũda parte sui libri de cõplexionib⁹. vbi ostẽdit q̃ mẽbra in principio sue generationis sunt in vltimo humiditatis qua possunt esse: ꝛ deinde cõtinuo vsq; ad terminũ vite ficciora ꝛ duriora efficiunt. Ex quo reliquit q̃ radicalia solaz inquãtum radicalia cum duriora sint alijs minus recipiẽt de alimento. Hoc autem accidit vt dictũ est ꝓpter defectũ loci ꝛ capacitatis ipsorum mẽbrorum causatũ ab impotentia extensionis ꝛ dilatationis: que inquãtũ causa defectum materie cõstituit quodãmodo sicut superius tangebamus. Preter autẽ talẽ defectũ materie in quãtitate que per accidens causat vniuersaliter. Etiam defectus eius potest esse causa supradicti effectus: scilz si deficiet in proportione ꝛ cõuenientia quam debet habere ad membrũ. videmus enim cõuenientiam maiorem ad proportionem materie nutrimentalis ad corpus plante in eo esse causam: quodãmodo restaurationis partium deperditarum melius q̃ in animalibus ꝓpter quod minus distãt a nutura materie nutrimenti. ¶ Item iam narrauit doctissimus ypo. ꝛ Gal. eius expositor ꝛ alij sapiẽtes. q̃ vna causa propter quã animalia plus crescant ꝓportionabiliter in matrice et in tempore lactationis q̃ post est conformitas maioꝝ nutrientis materie scz sanguis menstrui vel lactis ad al. vel ad materiam generationis eius in illis temporibus quã post. Patet enim. san. menstruum ꝛ lac generari ꝛ preparari a calore in organis eiusdez corporis vel fm̃ speciem vel fm̃ naturam ex quo alis generabatur. alia autem mẽbra nutrientia nõ. Ex quibus ꝑz q̃ cũ san. qui cõmunis materia est nutrimenti membroꝝ conformior sit carni et pinguedini q̃ multis alijs membris radicalib⁹: immo omnibus preter epar ꝛ cor: tunc q̃tum est ex aptitudine materie maior conceditur potentia restaurationis carnis et pinguedinis. et quãtum est etiã ex hac causa cordi et epati. q̃ tamẽ impossibilis sit restauratio ptis deperdite in principalib⁹ vt corde ꝛ epate et etiam in cerebro nõ est ratiõe huius cause sed aliarũ pot⁹ supradictarum ꝛ alterius etiã q̃s non oportebit nos dicere scz si sufficiẽs in arte temporis. ratio valet: q; ante perit. al. ꝓpter deperditionez notabilis quãtitatis in magnitudine ꝓpter causas ex peritis medicis declaratas q̃s restauratio fieri possit. ¶ Ex gis ergo causis vel oĩbus vel aliq̃bus applicatis ad vnũq̃q; mẽbrũ cõuenienter habek sufficiẽs causa deficientis restauratiõis ptis manifeste deperdite in toto corpore de q̃bus medicus nõ cõsiderat nisi vnaz: q; sufficit ei ꝛ viterior prescrutatio nõ inuitat ipsuz in arte sua. q̃ qualiter sit ꝑz ex ꝓdictis in de intentiõe medicoꝝ subtiliter intuẽti. Presens aũ tractat⁹ cũ de medecina nõ sit intentiõis medicorum circa particularia dicta explicare dimittit. ꝑz nihilominus ex predictis q̃ rõ sumpta ex dictis medicoruz nullã efficatiam habet. nã ls pars deperdita manifeste non possit restaurari: q̃ magnũ est tamen. nõ tõ cõcludi potest quin restaurari possit q̃ minus est scz q̃ occulte ꝛ insensibiliter deperdek. ideo petiñ cõmittit ꝓsequentis. ¶ Nõ vero sumpta ex dictis Aristo. in de gñatione: nihil olno cõcludit apũ rationabilẽ intellectũ: sicut ꝑz ex ꝓdictis: q; nec humidum radicale facit mẽbrũ in specie remanere inquãtum radicale: sed inquãtũ viuificũ: nec etiã tollit ꝓpter restaurationẽ quin preexistat membrũ fm̃ speciẽ. vt em̃ ꝑz ex dictis nõ supponit q̃ restauratio possit fieri si olno deperdak humidũ viuificũ: sed supponit q̃ pars q̃ deperdek restauretur p actũ ꝛ virtutez remanẽtis ptis q̃ potentie fuit anime quoquomodo vt dictũ est: ꝛ hoc mõ semp̃ heristit mẽbrum fm̃ speciez quotiensc̃q; fit restauratio deperdit. nec etiam in cõueniens aliq̃ cõcedek si dicak esse membrum fm̃ spẽm ꝛ fm̃ materiã idẽ subiecto. q̃ autez q̃dã expositores Arist. nã parũ dixerũt mẽbra fm̃ speciẽ ꝛ formã esse q̃ ordinantur ad formales actiones anime q̃ vere ꝛ manifeste sunt actiones: ls fm̃ plus ꝛ min⁹. sed alia a carne ꝛ pinguedine. materialia ꝓ so sed caro ꝛ pinguedo q̃ alicui notabili et manifeste actione alie exercende nõ deputank. ls in se aliquã habeant veritatem virtutũ: tñ scimus hec non conuenire intentioni Arist. cũ plane in textu de generatione de carne fm̃ spẽm ꝛ materiã fecerit mẽtionez: nec etiaz cõuenit materie ꝓpositе de qua loqtur Arist. sermo ipertinens est et olno falsum: q; fm̃ illud nõ nutrirentur nec augmentarenk alia membra a carne ꝛ pinguedine q̃ expositio q; ipoꝛtat sue reꝑhensionis notam relinquetur ad presens. sed sufficit dicere ad rationem supradictã q̃ siue totuz hu. radicale nõ depdatur siue etiã totũ: dũ tamen simile illi in specie restauretur semp̃ fit restauratio ex post existenti membro ex humido fm̃ speciẽ: nec colligitur illud cum dicitur humidũ in parte deperdi ꝛ ipsum fm̃ speciem deperditã restaurari plus vel minus vel equaliter. ¶ Ratio autem vltimo rememorata nõ concludit posito etiã q̃ concederemus nutritiuã vel nutritionem eius fortiorẽ esse in perfecta etate q̃s ante. duricies nanq̃ membrorũ ꝛ inhabilitas recipiendi sufficiens nutrimentũ ad restaurationem tantã vel maiorem deperdito impediret hoc fieri. vnde nõ ideo ꝑsequitur q̃ tũc deberet deperditus restaurari fortius licet tamen absolute verum nõ sit q̃ fortior sit nutritiua ꝑfecta etate q̃s ante: quãuis in alijs operationibus anime corporali naturaliter ꝛ temperate se habente vez simpliciter sit. ꝑz etiam ex dictis sapientum in naturalib⁹ ꝛ in medicina: supra dictũ simpliciter nõ cẽ vez q̃ qz multipliciter ostensum est quo ad presens dimittim⁹. ¶ Similiter aũt q̃ superius attulerunt predicti ad confirmandum intentionem superius mõstratum⁹ valde insufficienter ꝛ imprudenter esse acceptum.

¶ De termino

aliasq̃ non.

ad quã tam ꝛ non.

ad sensi ramoꝝ.

aliaml i matrice. et infantia plus crescit quã alijs tẽ poꝛb⁹:

¶De termino restaurationis. Cap. iiij.

QUam autem per supradicta relinquitur manifestū. q̄ prefata restauratio naturalr mensurā hz certā cuius terminus motus naturalis pōtis ꝓsueuit appellari. a q̄busdaz autem naturalis finis vite. ab aliis aūt finalis terminus mēsure naturalis vite vel durationis viuentis: sed hac diuersitate nolm relicta planū est q̄ cū nō semp tñ restaurek de humido viuifico sicut deperditur oīb⁹ decurrētibus ſm naturā ⁊ exigentiā actiui principii ⁊ passiui et cunctis etiā impediēti bus circūscriptis: nihilomin⁹ tñ cessabit restauratio ⁊ certū cōsequik sue durationis terminū vltra quē trāsgredi nō valebit. natura ei q̄ principiū est corporis a parte durationis vite calor viui fic⁹ est: vt ex superioribus ptz. ostēsum aūt est superius q̄ ipe circūscriptis impediētibus per suā actionē. hz non inquātum viuificus procurat sibi per accidēs impotentiā restaurādi semp quātū deperdit: ergo si ab ipo tanq̄ a principio naturali particulari negetur hmōi viuentis corpis ꝓlongari ꝓdictū terminū vite ⁊ non sit aliud principiū a parte corporis q̄ possit vite mēsurā vel durationē extēdere: reluce clarius pz intelligenti q̄ ꝓfatus termin⁹ nullo mō poterit pertrāsiri. ⁊ sic negat naturalis vite mēsurā ꝓlongari p ꝓfis. ¶Fuerūt aūt nōnulli q̄bus mortis naturalis ⁊ impossibilitatis sue retardationis alias cās assignauerunt. quoz q̄dā direrūt q̄ causa mortis naturalis cuiuscū q̄ corporis viuētis: supposito q̄ ol ei conuenientia debito mō cōcurrat: nō est nisi dissimilitudo ⁊ cōtrarietas nutriētis in potentia ad ipm corpus in qua dissimilitudine ⁊ cōtrarietate persistens ſm plus ⁊ minus dum est in permutatione agit in corpus viuens ⁊ caloꝝ ei⁹ cōtinuo alterās et debilitās. etiā supposito q̄ nutriēs ministraret quātum cōueniētius posset ministrari. nihilominus tñ semper erit dissimile. ⁊ hanc formā dissimilitudinis sicut dictum est retinet in trāsmutationē ſm plus ⁊ minus. ex q̄bus cōcludik q̄ oībus cōueniētibus saluationi viuētis corporis cōcurrentibus laudabilr sicut debēt. ⁊ naturalr possunt: nihilominus tñ ꝓpter hāc actionē ꝓtrarietatis viuentis in corpore cessabit via: cum ipm corpus viuens vt patiēs est nō sit infinite virtutis in resistēdo. ¶Nos aūt dicimus q̄ hyeruāli sit supra dicto modo agere ad corruptionem viuētis: nō tamen dici debet absolute causa mortis naturalis conueniētis particulari subiecto. Talis cūm mors nō sit naturalis alicui nisi principiū eius natura sit: ⁊ cū dicatur esse naturalis huius ⁊ illius opz illā naturam que principiuz est eius nō esse naturā vniuersalem vel vniuersaliter debitam viuētibus corporibus. ⁊ si sic: nō debet tamē accipi vniuersaliter: hz prout conuenit huic particulari viuenti postq̄m ei particulariter accepto dicitur mors naturalis ꝟuenire. ⁊ differenter etiā ab alio indiuiduo. quare opz q̄ principiū sue mortis naturalis ei particulariter ⁊ cōueniēter sit natura vel naturale principiū cōueniēs ei particulariter. illud autē ptz absolute non esse nutriēs hoc potius. calor viuificus eidē cōueniens ꝓprie per sue gñationis naturā obtinens impotentiā operādi ſm exigentiā vite ꝓpter causas quas ditim⁹ ⁊ dicem⁹. Ex quo ptz q̄ prudētius tales locuti fuissent dicēdo. q̄ causa naturalis mortis est corruptio caloris viuifici cāta a dissimilitudine nutriētis: ⁊ hz insufficiēter dicū extrinsset: tamen ꝓpinquius veritati cum naturā particulari subiecto cōuenientē dixisset esse causam mortis naturalis eidem subiecto naturali als particulari attributo ¶Alii etiā altius philosophari credētes cām huius mortis naturalis seu finite durationis vite direrunt esse finita tē virtutū in agēte ⁊ patiente: intendentes q̄ cum virt⁹ calidi tanq̄ in quātitate fundati finita sit: eius actio finito tēpore mensurabiliter cum nulla actio finite virtutis ertē datur per tempus infinitum. Illud autem hz verz sit. patet tamen in proposito esse insufficiēs. ⁊ dictum est etiā imprudenter: quoniā nō quelibet virtus in quātitate fundata facit suum subiectum q̄ finite quātitatis existat finito tēpore nō infinito moueri ab aliquo quēadmodū naturaliter poescruptari celotū oībus iudicatur. Preterea quamuis virtus actiua vna numero in quantitate fundata finito tempore suam exerceat operationē: nihil tamen prohibet quin diuerse numero succedentes adinuicem per tempus infinitum continuare possit suam actionem in tempore infinito. ex quo si dictum etiā sit fieri in viuentū corporibus: nō tñ impedimētū huius ostēdit per dicētes causam mortis naturalr esse finitatē virtutū i q̄titate fundatarz. Qua propter dicendū est sicut prius q̄ causa mortis naturalis quā quodlz viuēs corp⁹ pōt attigere p naturā est i potētia calidi viuifici vniuscuiusq̄ corpis ad restaurādū deperdi tū. ⁊ sic ista ipotētia dici poterit causa prima. Omnes aūt cause naturali decursu rez pcurantes hāc ipotenti ā remote cause poterūt appellari: quas ex supioribus pz esse accidētalē actionem calidi viuifici et cōtrarietatē materialiū nutrientis. pz ēt q̄ illa natura q̄ principiū est hmōi mortis naturalis nō est quodlz naturalr cōueniēs indiui duo sed potiꝰ vt naturalis ab ista natura q̄ vt esse ꝓportio calidi viuifici ad humidū passiuū in potētia restaurandi et informandi ipm sufficienter ad vitā: ita q̄ cū hec ꝓportio deficit deficiet restauratio et informatio: et p ꝓfis vita. Huiꝰ aūt durationis mēsurā solus ille cognoscit ⁊ terminū eius ꝓuidet cui pz ꝓportio calidi viuifici ad humidū in restaurādo ⁊ informando ex oībus cōuenientissime cōcurrentib⁹ ad naturā viuentis corporis: ita vt q̄ cognoscit deperditionis mēsurā seu quātitatē deperditi in qualibet parte corporis ⁊ restaurationis possibilitatē ⁊ q̄titatē restaurari. silr ⁊ hoc in quolz corpe q̄ inq̄s cognoscere scōm veritatē pcisam solus credimus esse dei. ¶Quidā aūt sophistā direrunt q̄ mors naturalis posset tardari inuitētes medicoz operibus ⁊ doctrinis. permutāt cūm medici ⁊ pmutare studeant cōplexionē naturalem alicuius corpis minꝰ viuere facilitātē in cōplexionem lōgioris vite vt cōplexionē frigidi ⁊ sic. in cōplexionem ca. ⁊ hu. vel in ca. siccā. q̄ rōne pz ⁊ experiētia sensibili. Ratione q̄dē irrefrāgibili: q̄m videmus ad sensum in corpibus adultoꝝ q̄ rectificabitur alicuius membꝝ opatio distemperati: ita q̄ debilis efficietur fortis: ⁊ impediatur expedita. talis aūt permutatio in corporibus non potest cōtingere nisi permutationem factā in operantibus que non sunt nisi virtus anime ⁊ organū seu instrumētū. cōstat aūt q̄ virtus non recipit illā pmutationē: ergo opz q̄ hoc fiat ratione organi: in organo aūt nō potest fieri vel cōtingere mutatio naturalis nisi in cōpositione vel cōplexione. Et videmus aūt tales pmutationes fieri in operationibus organoz nō pmutata cōpositione: ergo pmutatio necessaria fiet in cōplexione q̄ instrumentaliter famulatur virtuti opanti in organo. Item etiā sensu colligimus q̄ medicus rectificat ⁊ docet rectificare pmutādo cōplexiones nō tñ in organis corpoz gñatoz ꝟ etiā in principiis seminalibus ipoꝝ. pcurat cūm medicus q̄ calido spermati maris occurrat humiditas fri. mēstrualis scōm plus ⁊ minus. et si embꝝ sit formatus et frigidis seminibus dum est quātitas vnius formice magnitudine vel vnius digiti ⁊ quasi incōparabilis sit quantitatis q̄ deficit ei ad alias modicā valde quā hz. poterit procurare medicus cū conuenienti regimine generationē caloris menstruoz. Ex quibus cōstat q̄ augmentatur quantitas vsq̄ ad partū et post partū. silr et san. ꝓportionabili illis mēstruis gñationē lacteis pcurātis. ⁊ etiā post tempus lactationis ex materialibus simulem san. gñantibus ipm corpus reficere ⁊c. hz ergo formato embꝝione nō possit medicus cōplexionem acquisitā ex seminibus primis totalr pmutare pp soliditatē ⁊ duritiem. hz valde modica sit cōparatione sequentis quā iā acq̄siuit: q̄ pmutatio illius fieri nō posset sine resolutione. et sic multomin⁹ quāto amplius indurescceret: tamen aliquo modo remittit et intēdit vel ad minus in partibus mobilibus ad augmentū. et pfectionem corporis poterit pcurare varietatez cōplexionis. Nulli autem sane mentis occultum est quin illud q̄ additur post illud tempus in quo embꝝ est quātitatis vnius digiti vel minoris cedat ad perfectū exercitiū operationis in quocuuq̄ organo notabilius et manifestius q̄ illud q̄ antea acquisierat: cū sive proportione quātitas sit notabilior sive maior que cedit in naturalē perfectionē organi ad sua opera exercēda. Talia aūt medicus dz exercere cum conuenienti regimine vt tam antea tangebat scōm exigentiam vniuscuiusq̄ corporis ad cui⁹ custodiā et saluationez

Quarta opio.

intẽdit. cũ ergo cõplexio naturalis q̃ causa est quoquo mõ lõgioris vel breuioris vite possit pmutari sicut ofiſum est p medicorũ peritiã tam in ope q̃ in doctrina: ꝛ sic minus viuẽs in plus viuẽte: ergo mors naturalis poterit tardari cuius cõplexione necessitas ꝓ hec q̃ cõplexio de qua loquitur cũ sit naturalis ea pte qua disponit ad citiorẽ mortẽ: cã ei⁹ est aliquo mõ. ꝛ ita illa mors eo mõ q̃ cãtur a cõplexiõe naturali: naturalis appellabit. Cũ ergo cõplexio naturalis aliquo mõ sit cã si pmutet illa cã necessario pmutabit ꝛ effect⁹ eo mõ quo manat vel pẽdet ab illa cã dato q̃ illa nõ sit ꝑncipiũ: quare si naturalis cõplexio põt aliquo mõ pmutari. ꝛ cã est aliquo mõ naturalis mortis tardioris vel citioris necessario relinquit q̃tũ fiet pmutatio in ipsa siue vocetur radicalis siue fluẽs. q̃ hec diuersitas nõ impedit cõplexionẽ quin sequat tñ q̃ mors pmutabit naturalis ad tarditatẽ vel ad festinãtã. Ex quo etiã ꝓz q̃ illa distinctio q̃ datur de naturali complexione in radicalẽ vel fluẽtẽ inutilis est ꝓpositꝰ: ꝛ nõ tollit si fluẽs aliquo mõ est cã tardioris vel citioris mortis quin eo mõ quo cã est cõplexio si permutet pmutabit ꝛ effectus. ¶ Nos aũt ad ꝓdicta tendẽtes dicimus q̃ taliter ostẽdentes naturalẽ mortẽ posse retardari ꝓpter ignoratiã labũtur in errores sophisticos. nam illa natura a qua mors de qua hic loq̃mur absolute dicit naturalis nõ est cõplexio nec q̃libet ꝓueniens naturaliter corpori cuicũq̃ viuẽti: sed solũ illud q̃ superius diximus. s. ꝓportio caloris viuifici cutuslib et viuẽtis corporis ad humidũ viuificũ in potẽtia infoimãdi ꝛ restaurãdi tp̃m fm melioꝛẽ ꝛ potissimã administrationẽ q̃ dicto corpori posset fieri: ita videlz q̃ ola decurrãt fm tolleranã corporis hũani melioꝛi mõ q̃ poterũt ꝛ cõuenũt cuiꝰta q̃ ꝓportiõis diuersitas in diuersis corporibus viuẽtibus sit cã diuerse mẽsure viuẽdi. ꝛ sic ꝓz ꝑ fui defectuz cã naturalis mortis tardioris vel citioris. ꝛ sic mors que a permutabili cõplexione causat quecũq̃ sit illa. lz ab eo q̃ naturale est corpori procedat vel causet: tñ ab eo naturali ꝑncipio de quo dicimus: ꝛ ita respectu mortis ab illo depẽdẽtis vel ꝓcedẽtis hec mors q̃ a permutabili ꝓplexiõe causat: accidẽtalis est ꝛ ipsa ꝓplexio que sibi derelicta mortẽ festinaret accidẽtalem fm hũc modũ: vnũ est de impediẽtib⁹ venire ad naturalẽ dictã absolute supius: ad quã dicimus etiã q̃ corpus viuẽs peruenire nõ põt nisi cũcta impediẽta ꝑ ꝓuenies regimẽ excludatur. Tale aũt regimẽ ipedimẽta excludẽs ille artifex docet cõuenienter exercere cui⁹ ꝓsideratio ordinat ad naturalis caloris custodiã in dispositiõib⁹ naturalib⁹ ad viuẽdũ meliori mõ quo põt: vel absolute vel fm necessitatẽ ꝛ occupationem: quẽadmodũ in hũanis corporib⁹ facit medic⁹ corporum humanorũ nisi fateamur talẽ medicũ ad aliꝰ nõ laborare nec ope nec doctrina ꝑncipaliꝛ nisi ad hoc vt humanũ corp⁹ q̃cũq̃ custodiat in dispositione naturali per quam duret meliori mõ quo potent. ꝛ quãtum etiã poterat absolute fm naturã suã: illam. s. quã superius diximus: aut meliori mõ qui ꝓuenit ei ꝛ q̃tum etiam plus poterit: fm etiã vniuscuiusq̃ ꝑtiã occupationẽ. cũ vnusquisq̃ discret⁹ et sanus hõ occupationi alicui deputet. Ex quo ꝓz euidẽter q̃ oẽs operationes medicorũ siue permutãtes siue ꝓseruãtes siue quecũq̃ alie nõ ordinãtur ad retardãdã mortẽ naturalẽ dictã absolute q̃ est superius memorata: sed potius ad tollendũ ola impedimẽta venientia ad illã: ꝛ nõ q̃ dictũ esset ꝑpter necessariã occupationẽ saltẽ maioꝛẽ ipsoꝝ partem: vel q̃tum plus poterit ad naturalẽ accedat quoꝝ ipedimentoꝝ quedã sunt similia: vt pauloante dicebamus: q̃daꝫ ꝺo intrinseca: vel sic. Quedã sunt naturalia ꝛ extrinseca: quedã ꝺo intrinseca: que ola pfecte in medecina ꝓsiderant. Unde cũ medicus dicit in ordinatione ꝛ cõsideratiõe cuiuscũq̃ cause salubris q̃ mortẽ retardat aut senectũ aut ꝓlongat vitã ꝛ iuuentutem custodit ꝛ reddit: aut quodlibet aliud totũ sane intelligendũ est dici respectu mortis accidentalis dicte sicut dicere cõpatione illius quã naturalez dirim⁹ absolute. Ad quã etiam nos feliciter ꝓcedat misericordia creatoris: necnõ ꝑsens opusculũ in manus intelligentis pducat quẽ inter presentes pfessores lachrymãtur non posse perfecte cognoscere nisi viuum.

¶ Explicit tractatus magistri Arnaldi de villa noua. De humido radicali.

¶ Incipit cõmẽtũ Arnaldi de villa noua sup libellum de mala complexione diuersa cuz textu Galieni.

¶ Premittit diuisionẽ male complexionis diuerse et intensionem suam Capi. j.

Malicia cõplexionis diuerse q̃cũq̃ in toto corpore aialis exiſtit: sicut q̃ ei accidat in specie ydrosis nomine carnosa ꝛ in febre in qua eger caloꝛẽ ꝛ frigus in vna inuenit dispositiõe: quam greci epialaz nominant: et in pleriſq̃ alĩs febrib⁹ ꝓter febrẽ fixam dictaz grece ethicam. ¶ Malicia quoq̃ cõplexiõis diuerse in vno membroꝝ erit: qõcũq̃ membrum fuerit cum in eo accidit mollicies que est apostema flematicum: aut fiet in ipso sanguineum apostema caliduꝝ ad terminum accedẽs caliditatis: fz q̃ erit in semita corruptionis ꝛ mortis: ꝛ est apostema q̃ greci nominãt cancrene. i. vlcus corrosiuũ aut fiet i ipso apostema aliud erisipila nominatũ: aut apostema nominatũ cãcer Lepra quoq̃ hui⁹ generis est: ꝛ similiter estiomenus: ꝛ formica. oẽs aũt iste egritudines nõ euacuant: quin cũ eis sit superfluitas mẽbro infusa in quo fiunt. Est autẽ malicie cõplexionis diuerse modus alius absq̃ infusione superfluitatũ in mẽbris sed ipsoꝝ qualitates tantuz alterantur cũ in ipsis superat caloꝛ aut frigus: aut cũ exercitium transeẽdit mensurã que est decens: aut cuz quies ꝛ transgl litas pertrãseunt quãtitatez intẽtiõis aut alia his similia. ¶ In corpib⁹ quoq̃ nostris fit malicia cõplexionis diuerse ex rebus q̃ eis exterius occurrũt sicut si calefaciãt res ille aut infrigidẽt aut desiccẽt aut humectẽt. Et he quidẽ species malicie complexionis sũt simplices ꝛ singulares quẽadmodũ ostẽdit in lib. de cõplexionib⁹. Eius quoq̃ sunt alie q̃tuoꝛ species cõposite que fiunt cuz calefit corpus ꝛ humectatur simul: aut calefit ꝛ desiccatur simul: aut infrigidatur ꝛ humectat simul: aut infrigidat ꝛ desiccat simul. ¶ Et manifestũ quidẽ est q̃ species iste malicie cõplexionis diuerse nõ diuersificãtur a speciebꝰ malicie cõplexiõis equalis: nisi qñ ipe nõ ꝓsistũt in oĩbus partib⁹ corpis cuius alterat cõplexio. ¶ Mẽa igit intentio in hoc libro est enũciare quo modo fiat generatio oĩum spẽruz malicie cõplexionis diuerse vt sit sermo meus in illo manifestus.

Attendit Galien⁹ in hoc tractatu ostẽdere quomodo malicia complexiõis diuerse introducatur in membrũ vnũ siue in corpus totum. Circa quod sic procedit primo nanq̃ insinuat necessitatem huius considerationis ꝛ intentionem exemplificat circa ꝓpositũ tractatum: quod tamen in ꝓhemio continetur. Secundo intentum prosequit ibi. (Nãq̃ ergo ꝛc.) Pars prima in duas diuiditur quoniam primo ostendit necessitatem presentis considerationis. secundo concludit ex predictis intentionem ibi. (Mẽa igitur intẽtio.) Iterum primo facit duo: primo ostendit necessitatem tradendi scientiam de modo ꝛ causa introductionis malicie complexionis diuerse. secundo ꝺo ad declarationem intenti cõparat maliciam cõplexionis diuerse ad contrarium scz ad malam complexionẽ equalẽ ibi: (Et manifestum quidem.) Prima ꝺo pars habet tres partes fm tres modos quibus probat minorẽ siue ratiõis. est aũt ratio intẽta quã insinuat nobis ex dictis suis ratio ista. Naz de eo est necessaria doctrina artificialis

cuius

Cognitio malicie ꝓplexionis diuerse difficilis propter multa.

cuius cognitio est difficilis: sed cognitio generationis malicie cōplexionis diuerse est huiusmodi. q̄ ꝛc. ¶ Nūc hui⁹ rationis hic talis rōne ꝓbatur. Illud est difficilis cognitionis: qđ plures habet diuersitates: ſ cognitio generationis malicie ꝓplexionis diuerse est hmōi. ergo ꝛc. qđ aūt cognitio generationis male complexionis diuerse habeat plures diuersitates ꝑz ꝑ hoc q̄ ipsa malicia cōplexionis quātum ad sui generationē diuersificat multiplr: q: vno mō rationis subiecti. vt pote aliquotiēs est in toto corꝑe aliquotiēs est in mēbro vno. Item quedā cum materia. quedā sine materia. Item etiā recipit diuersitatē rōne cauſarū: suaꝝ eo q̄ cauſarū introducētiū eā: quedā est intrinseca sicut humoralis materia: quedam extrinseca sicut virtus cōtinens scilz aeris ꝛc. Tertio etiā recipit diuersitatem rōne ſui. i. ratiōe malicie cōplexionis diuerse formaliter accepte: q: ſcz ipsa est multaꝝ specieꝝ eo q̄ aliqua simplex: aliqua est ꝓpolita. Et simpliciū et cōpositarū sunt multe spēs. vt ap ꝑet in litera. Harum aūt diuersitatū primā ostendit in ꝑma parte prohemij. ſcōaz ꝯo ꝛ tertiā ibi. (Omnes autē iſte egritudines ꝛc.) Quartā ꝯo diuersitatē ostēdit ibi. (Et hic quidez species mala ꝓple. diuer.) In prima itez duo facit: quoniā illius prime diuersitatis: quā ponit. primo exēplificat vnū membrū. ſcōo ꝯo aliud ibi. (Mal. quoq̄) qō intēdit ergo in his duabus partib⁹ mala complexio. diuersitas quedā est vniuersalis toti corꝑi. Quedā ꝯo ꝓticularis vni mēbro. De primo exēplificat in prima parte. ſ. in ydropisi carnosa scz. yposarca vel anasarca: in qua mala cōple. diuersa ſm. ꝛ hu. est in toto corꝑe. in aliis ꝯo specieb⁹ ydropisis mala cōplexio nō est vniuersalis adeo manifeste sicut exemplificat in febre epiala: in qua cum oībus se. aliis ꝓeter ethicaz est mala cōple. diuersa in toto. In ethica ꝯo eūdē vt docebit infernus. Qualiter aūt epiala fit mala cōple. diuersa in toto in fine huⁱ⁹ opus ostēdet. De ſcōo ꝯo mēbro exēplificat in omni specie apostematis: vt est in lepra. sicut ꝑz in quibus est mala cōple. diuersa in vno mēbro. ¶ Deinde sequitur pars in qua ponit: ſcōam ꝛ tertiā diuersitatē vbi primo exēplificat. vtraſq̄ differentias ſcōe diuersitatis: vt ſumat vnā differētiā vel vnū mēbrū. Scōo vero exēplificat aliud mēbruz ei⁹. ibi (In corꝑibus quoq̄ nostris.) In ꝓma vero exēplificat primū membruz ſcōe diuersitatis. ſcōa scilz ibi. (Est tñ mala) ꝛ dicit ergo in prima ꝑte egritudines autem nominate imediate. ſ. spēs apostematū ꝛ lepra sunt inſq̄ ex genere mala cōple. diuersa cū materia. i. cū hu. ſuperfluo effuso aliūde ad membrū in quo est illa mala cōple. Hoc eīn est qđ medicus in ꝓposita consideratione vocat materiā. ſ. ſuperfluitatem humoralē aliunde effusam ad mēbruz: et non ex ꝓpio nutrimēto: causam cui⁹ in lib. de morbo ꝛ accidēti plene explicuim⁹: deinde subungit aliud mēbruz: ꝛ dicit q̄ est etiaz illa mala cōple. diuersa sine causa humorali superueniēti ꝛ infusa in mēbris aliunde: in qua tātū membra in suis q̄litatib⁹ alterant: sicut accidit mēbris alteratis ꝑ ſolē aut ꝑ exercitiū imoderatū aut q̄tē immoderatā. nā ſol aliquando calefacit immoderate mēbrum absq̄ eo q̄ ab aliis membris ad ipsum ſupueniat calefaciēs humores. ꝛ potest infrigidare: similiter ꝛ immoderatū exercitiuz calefacere ꝛ exicare ꝛ immoderata quies infrigidare et humectare: lz per accidēs ꝓcurat eīn humectari mēbra superfluis humiditatibus ex ꝓpio nutrimento relictis. ꝛ non venientibus ab alio mēbro deinde q: vſq̄ nūc plane insinuauit ꝛ quasi expressit q̄ a causis intrinsecis pōt causari mala comple. diuersa. vt pote ab humore: lz etiam aliud mēbrum insinuauerit huius diuersitatis: nihilominus ad plenioreꝝ doctrinam exēplificat ipsum mēbrū dicēs: q̄ ab extrinsecis alterātibus siue actualiter siue potentialiter obuiātib⁹ corꝑoribus nostris pōt causari mala cōplexio diuersa. ¶ Deinde sequitur pars in qua manifestat tertiam diuersitatē: et primo tangit primū mēbrum. Secūdo sic. Et in hoc quoq̄ sunt. ꝛ patet sentētia. Tunc sequitur illa pars in qua cōparat malam cōple. diuer. ad equalem malā. vt clari⁹ pateāt dicta eius: de intētione eius: de intētione ꝓsentis tractatus. Ad cuius euidētiam scire debes q̄ mala cōple. est omnis cōplexio excedēs temperamētum: qō debetur vnicuiq̄ mēbro tam simplici q̄ cōpositō: licz simplici per ꝓprius ꝛ cōpositō per posterius siue secūdario per simplex debeatur.

quid sit mala cōplexio.

Et ista ꝓplexio excedēs pōt trahi a principio ḡnationis. ꝛ tunc dicat innata: aut etiaz pōt acquiri post natiuitatē: qz lz ante natiuitatē generato embrione possit ei malicia cōplexionis occurrere: tñ q: supueniet ei anteq̄z ꝑderet in lucē ꝑ natiuitatem: nihilominus dicit medic⁹ illā cōplexionē a generatione contractā. Hoc eīn ſuppositō reuertamur ad primā dicēdo q̄ ſi cōplexio excedēs introducat i corꝑ⁹ post natiuitatē: talis cōplexio mala vocabit nō innata ſz poti⁹ superueniēs vel etiā accidētalis: q̄ inq̄z nola medic⁹ ponit ſm ſufficientiā ſue cōsiderationis ꝛ non ſm necessitatē vltimate inq̄ſitionis. De hac igitur accidētali sciēdum q̄ aliq̄ excedēs cōplexio est in fieri introductionis in corꝑ⁹ eius vt in parte eius. et tūc dum corꝑus exiſtit in alteratione talis cōplexio excedēs mala est: ꝛ diuersa vocat non diuersa. qz cōpolita sit. Nā mal. cōplexio diuer. ꝛ simplex ꝛ compolita pōt esse vt ſuper⁹ ostensum est: sed diuersa inq̄z vt eo q̄ diſformis ꝛ aliena exiſtit cōplexioni mēbri qō alteratur ab ea sicut ſ hoc tractatu ꝑ Ga. ifer⁹ lucidi⁹ patefiet. Cui⁹ rō est q: ꝑ eā vnicuiq̄ mēbro ꝑ nām debeat grad⁹ ꝓpri⁹ ꝓplexionis ad exercēdū actionē vel iuuamētū. ꝑ qđ⁹ vnūq̄q̄z mēbrū causat ꝓplexio recedēs ab illo gradu cōplexiōis ipsius mēbri diſformis vocari poterit: ꝛ diuer. in alijs cū ipſi medico causa ipsius mēbri vt videt nālē cōplexionē excedat: ℈ obſē mala ꝓplexio diuer. nō ꝓsideraꝝ a medico niſi ſz q̄ naturalez excedit. hoc eīn mō ſenſibiliter alterat mēbrū. et sic in notitiā medici pōt cadere. cū aūt talis ꝓplexio excedēs saltim q̄tū ad verū iudiciū naturalez corrūpit: ita vz q̄ in mēbro ſenſibiliter ꝓplexio nālis nō remanet: q̄ reſiſtat ei q̄ ſupueniet ipſi mēbro: ꝓpter qđ actio mēbri ceſſat q̄tū ad manifestū ſensus iudiciū. Tunc talis mala cōple. ſupueniens equalr ꝛ in qđaſdā mālia dicit. ¶ Est ḡ intētio ℊ. circa pītē partē. ſ. ꝛ manifestū est q̄ differētia inter malā cōplexionē diuer. ꝛ inter malā cōplexionē eūlem sit q̄ diuersa est mala ſupueniēs dū introducit. ꝛ ſenſibiliter. eūlis ꝯo mala superueniēs qñ est ꝓfecte introducta q̄tū ad ſenſuz: q̄ tō eūlis dicit: q: q̄tū ad ſenſuz eūlr ꝛ ſine diuersitate oēs partes mēbri informat: ꝛ sic iſte due ſm formas nō differūt: ſed ſm effectus tpe distinctiōis ipaꝝ. prima nāq̄ parti facit: q: manifeste alterat ſcōa ꝯo ſine manifesta alteratiōe informat. iterū q̄ ad tēp⁹: qñ ꝑme temp⁹ introductiōis respōdet ſcōe vero tēp⁹ tertie cōplentis introductionē ineſſiter informātez. Ex qbus etiā vltimo intellectui alia differētia ꝑ ſentat. nā prima mal. ꝓplexio diuer. vz ꝑ ſuā inductionē cā est. eūlis vero ei⁹ effect⁹. Itez mala ꝓple. di. via ē ad eūlez. eūlis vero est termin⁹ ad diuersam: q̄ oīa ex dictis ℊ. patefient inferr⁹: vt ditum⁹. ¶ Tunc ſequit vltima ꝑs ꝓhemij: in q̄ exēplificat intētionē circa tractatū positū ꝛ ꝑz. Itez ex predictis pōt patere differentia huius opis ad libū de cōplexionibus. Ibi nāq̄ agit de cōplexione in cōi siue bona siue mala. in cōi siue diuersa siue equali siue potētiali siue actuali siue qualicūq̄: ꝛ sic in intentione oñdit q̄lis sit ꝓplexio: ꝛ q̄t sunt: cōplexiones: ꝛ assignādi nobis modos veniēdi in cognitionē cuiuslz ꝓplexiōis. Hic autē ſolū agit ꝓncipaliter. de mala cōple. diuer. cū intentione oñendo eīn qđ tꝑa sit ꝛ causa: ꝛ modus introductiōis ipsius in mēbrū vnū vel in corꝑ⁹. totū ꝛ q̄diu etiā durat: q̄ autem de mala ꝓple. equali vt pote de ethica efficit mentionem hoc non ex principali intētione: ſz poti⁹ ad maiorē euidētiā mal. cōple. diuer. nā opolita iuxta ſe posita clari⁹ elucescūt: vñ adeo ma. cōple. equalē nobis notificat diffinitionē ꝛ exēplo: vt rō diuerſe q̄ illi qđāmō cōtraria est: vt ostēdemus: clari⁹ habeatur. neq̄z tū cauſaꝝ introducētiū ethicā: vel quālibz aliā eūlē aut diuersitatem ipſaꝝ adnuncē oñdit. Sed ſolū de mal. cōple. diuer. ſupradicta ꝓſequitur. ¶ De his autem q̄ dicunt in prima ꝑte ꝓhemij op⁹ scire q̄ apostema calidum qō ponunt membrū illud in via corruptionis ꝛ mortificationis: q̄ greco ſermone nuncupat cācrena: nō est cancer neq̄z herisipila: qz de his iam facit in litera diuisim ꝛ specialr mētioez ſz poti⁹ carbunculi: ꝛ antraces q̄ generātur ex aduſtiōe putrefactis ſanguinis. nec differūt in qualibet malicia niſi ſz plus et min⁹. Qñ calidior: ꝛ acutior est ſan. in antrace q̄tū in carbūculo: aut qz magis aduſtus aut per diuturnitatē putrefactionē: aut per coleram rubeā aduſtā: ſimiliter mixtionem ꝓpter qō antraz corrodit. ꝛ concauat membroꝝ vnde

Cognitio malicie ꝓplexionis diuerse difficilis propter multa.

Hec liber differt a libro de cōplexionibus.

Quid p cācrenā intelligat.

ꝺequisiuit sibi silr nomẽ ab antro: tale ꝯo accidẽs in carbũculo nõ apparet. ꝑpter mixtionẽ qualitatũ mal. ꝫ est via intracẽ. s. ꝑ coarctationẽ: t vlteriorẽ putrefactionẽ. Amplius durik eius materia: q ꝑ negligẽtiã: t errores curationis leuiter ꝛtingit: ꝛcurretib⁹ etiã inflamatiuis partibus. Qñ aũt materia taliũ apostematũ ad destructionẽ ꝓducat mẽbrũ ptz ex doc. hyꝑo. 3. epidi. t Gal. primo de cõplexionib⁹ repetẽtis et⁹ verba dicentis q in illo anno ca. t hu. de q̃ loquit carbũculi multiplicati sunt in corꝑibus quoꝝ etiã mẽbra corrupta ꝑ putrefactionẽ ceciderũt. Hoc igitur intelligere opz ꝑ cãcrenã supradictã. Apostemata etiam sanguinea sunt ex sanguine calefacto materialiter ꝑ coarctationẽ t putrefactione: t cũ hoc etiã potissime. si aliq̃ talũ durant mẽbrũ ducũt in viã corruptiõis. i. in viã destructionis subẽ mẽbri ꝑ vlcerationẽ: t corrosionẽ t viã destructiõis sensus t ceteroꝝ actuũ vite: qõ mortificatio: vel via mortis ꝺi. Si ꝯo cãcrena nõ sumak ꝑ apostrmate ca. sicut diximus: sed sumatur ꝑ effectu: vel dispõne que ducere põt effectũ: tunc intelligim⁹ ꝑ cãcrenã illud qõ Ga. diffinuit in lib. de passionibus ad glauconẽ: t est passionari⁹. G. vbi dicit q cãcrena est ꝯsi obmortua caro: vel cutis et aruditatis nigredine calens nõ mortua: ſꝫ mortiens. i. in viã mortis existens. t hoc dico sicut sequek: q valde modicũ sensus: t vite. i. vitalis caloris retinens nigredinez fedatã t horroꝛem. t hec quidez est terminus ad quez perducũt membrũ carbũculi: t antraces si diuturnitate sue malitie vincerent mẽbrũ: tũc ad malitiaz cõplexiõis equalis instãter appꝛopinquat sicut ex sequentibus etiã patefiet. ¶ Scõo vero ꝛsiderãdũ est qualiter lepra sit de gne male cõple. diuer. in vno mẽbro sicut dicit Gal. in ꝑmio. videtur cñ huic dicto repugnare qõ de lepra cõiter ꝺi. s. q est cãcer vlis totius corꝑis quẽadmodũ plane recitat Aui. iij. cañ. vbi dicit vel ꝺat intelligere q est ma. cõplexio vlis cũ dicit q est cãcer vlis: t itez cũ dicit qõ est infirmitas mala causata ex chꝺo. nigr. sparsa in toto corꝑe. ad qõ rñderi ꝛsueuit q ꝑ tãto ꝺi pticularis vni membꝛo: q est malitia vel passio vnius membꝛi ꝑm speciem: scz carnis tm: sicut in lib. de morbo t accidenti docet Gal. vbi etiã colligit vera diffinitio lepre: qñ est mal. cõple. in carne faciens errare assimulatiuã virtutez: vel sic. Lepra est errꝛ assimulatiue in carne ex mala cõplexiõe creata: scz fri. t sic. Et si eñ lepra sit nomen morbi ꝑmo mõ dicak. Si vero nomẽ accidẽtis scõo mõ dicak. Et ex hoc qõ hic ꝺi: colligitur vna differẽtia sue diffinitiõis. scz q est mal. cõplexio diuer. Supradicta aũt rñsio nõ est cõueniens ꝓpositio qñ supponitur q mala ꝯplexio etiã si sit vniuersalis. vni membꝛo cõsimili ꝑm suã speciez: nõ ꝺi vniuersalis toti corꝑi: cui⁹ tñ cõtrariũ supponit. G. ꝑpterea: q in oi mẽbro corꝑis aggranatio inuenict ꝑm sensuz: t tõ medicus iudicat eã vniuersalem cuz reꝑitur in mẽbris corꝑis: q sensibiliter in oĩb⁹ illis mẽbris corꝑis ex q̃bus corꝑ ꝑz iudiciũ sensus integratur: t hec sunt officialia mẽbra: in que ꝑmo totũ corꝑ⁹ diuidit. sicut ꝑz ꝑ. G. in ꝑncio tractat⁹ huius opis. Qñ aũt ma. cõple. in omni organico mẽbro: si nõ in oi cõsimili: dicak morbus vlis toti corꝑi ꝑtz per Gal. in ꝑncipio tractat⁹ huius opis vbi dicit carnosam hydropisim eẽ malã cõple. vlem: t in fine etiã hui⁹ opis vbi ostdit qualr in epiala cõrarie ꝯplexio. sunt informãtes corꝑ⁹ silr plane insinuat hic satis sicut patebit q ma. cõple. nõ ꝺi vlis toti corꝑi: q̃ informat omne mẽbrũ cõsimile ꝑz materiã: sed q̃ informat omne officiale. dicẽdũ ergo q lepra rõnabiliter quãdoq; iudicatur a medico particularis quãdoq; vlis: q: cũ medic⁹ iudicat de dispõnib⁹ sanabilis corꝑis tm quãtũ apꝓhensio ꝺonat ei: tũc insensibilis ꝺicat lepiã esse pticularez. malitiã qñ in vna tm pte corꝑis manifestat sicut accidit: vt plurimũ in ꝑncipio sue manifestationis: qñ in extremis ꝑtibus corꝑis ꝑmo manifestat sicut i pedib⁹ t manib⁹ i quib⁹ actiões vite corruptione hũiditatis t caliditatis sensibiliter citius ledi possunt. ꝑpterea: q magis remota sunt a fontibus principiorũ vite: t exteriorib⁹ corũpentib⁹ magis exposita sunt. ꝑpter qõ etiã dicit Aui. qñ vtplurimũ ab extremis ichoat t paulatim se multiplicãs: vsq; ad mẽbra principalia pnecat: qñ ꝯo i toto corꝑe manifestak loquẽdo t sequẽdo de totalitate. sic vt ꝺixim⁹ pauloante iudicat eã vniuersalẽ sicut accidit qñ est cõfirmata. Dicẽdũ ergo est q. G. loquitur hic de lepra ꝑm id quod ei cõuenit in principio sue manifestationis: qñ aũt ꝺicit vlis: tũc ꝺi ꝑm illud qõ ei ꝯuenit ꝯformare. Qualr aũt in se. in q̃ eger caliditatẽ t frigiditatẽ sustinet sit ma. ꝯple. diuer. in toto corꝑe circa finẽ tractat⁹ huius plen⁹ ostẽdet vbi etiã patebit quã habeat medic⁹ intẽtionem circa hoc qõ ꝺicit cõple. malam esse in toto corꝑe.

Qualiter lepra sit de gne male cõple. diuer.

Diffinitio vera lepre.

¶ Premittit sue doctrine notitiam membrorum in quibus ꝺz fieri mala cõplexio diuersa. Cap. ij.

IAm ergo oportet: vt te recordari faciam ꝺispõnes mẽbroꝝ oium. et inciam recordari maiorum oiam q̃ nota sunt ei apud quẽ medicine notitia non existit. ¶Dan⁹ enim t pedes t vẽter t pectus: t caput non sunt ex eis quorũ esse ꝑm aliquẽ euanescat. Ad vnum igitur iplorum ꝓuenimus t ipsum in ꝓpinquiores partes ex q̃bus componitur diuidam⁹. Exempli itaq; gratia: pedez in coxam: t crus t pedẽ diuidam⁹: t manum in adiutoriũ: t vlnã t palmã sequeitremus. Ipsam quoq; palmã in membra sibi ꝓpria diuidam⁹ q̃ sunt rascetа t pecten: t digiti: t digitos etiã diuidam⁹ in partes ex quib⁹ sunt cõpositi: t sũt ossa t cartilagines t ligamenta t nerui: t vene pulsatiles t nõ pulsatiles: t panniculi t caro t chorde t vngues t cutis t adeps. ¶Hec ergo membra q̃ postremo noiaui nõ est possibile diuidere in speciẽ aliã post illaz: sed ipsa quidẽ sunt membra similiũ partiũ primaruz ꝓter venas pulsatiles: t nõ pulsatiles. ¶Iam hec duo cõposita sunt ex villis t panniculis sicut dixi in libro de indicatione anathomie: t in illo libro narraui etiã qõ inter mẽbra prima similiũ partium sunt foramina plura t ex eis plura t maiora existunt inter mẽbra cõpositа officialia. Qñq; tñ inuenimus similes istis foraminibus in aliquo mẽbroꝝ similiũ partium quãadmodũ inuenim⁹ illud in osse t cute. Verũtñ quodcũq; mẽbrorum fuerit molle quedã partes ipsi⁹: alias cooperient: vt occultentur: sensui foramina que sunt inter eas. Sed si quodcũq; mẽbrorum fuerit durũ et siccũ tunc consequeris quicquid est in eo ex foraminib⁹ t scissuris sensu sicut reperimus in vacuitatib⁹ ossium. Et in illis qdẽ vacuitatibus ostium est humiditas natura crassa alba preparata ostibus vt nutriantur ipsa. Quomodo autẽ pori q in cute sunt ꝓueniant iam ostẽdit in libro de cõplexionibus. ¶Hec ergo sunt quorũ necessario fuit rememorandũ: vt per ipsa verificetur quod in sequentibus narrabo.

TErminata parte ꝓoemij in qua vena tus est Gal. causam intenn etiã intentionẽ aperit. ¶Hic sequit ꝑs in q̃ intentũ ꝓsequitur. circa qõ ꝓncipalr duo ꝺicit facere. Primo nãq; ptractat intentuz. Scõo vero epilogat dicta sua t intentionẽ dictoꝝ circa finẽ lib. vbi dicit. Jã q̃ manifestum ꝛc. In prima ꝯo ꝑte duo facit principaliter: q: primo ꝑmittit ea quoꝝ cognitio necessaria ẽ ad declarationẽ quorũdam dictorũ inferius de gñatione mal. cõple. diuer. in vno mẽbro. secũdo vero aggredik intentum: ibi. Nunc autẽ oportet. Prima igik pars ꝺz duas partes: q: primo facit quod dictũ est. scõo vero dicta sua applicat ꝓposito. i. epilogando ibi. (Hec ergo sunt ꝛc.) Primo iterum duo facit. q: primo tangit diuersitatez membroꝝ ꝑm formã scõo vero ꝑm naturalem ꝯpositionẽ ibi. (Hec igitur membra que apostremo.) t illa iterum habet duas partes: q: cũ ibi ostẽdere intẽdat diuersitatẽ mẽbroꝝ ꝯsimiliũ q̃ntuz ad naturalem

turalē cōpositionē ſm q̄ ꝓpoſito pertinet primo oſtdit diuerſitatē cōpoſitionis q̄tū ad ptes q̄bus ſiſe ꝓſtituit. ſcōo ꝯo q̄tū ad ſpecialia repta i illis ꝓſtibus: ⁊ i officialibus q: hoc totū eſt neceſſariuz ſupponere ad verificationē quoꝝ dā dictoꝝ ſubſequentiū: ⁊ incipit ſcōa po iſta ibi. (In iſto ēt narrauī ⁊c.) q̄libet aūt iſtarū partiū hz duas ptes. In prima nāq̄ primo oſtdit in q̄ ꝓuenīt ꝓſtia mēbia ſcōo ꝯo differentiā q̄ reperīt in illis oſtdit ibi. (Sed ipa q̄dē ⁊c.) ſilr in iſta ſcōa. primo ponit ꝓueniētiā. ſcōo differētiā vel aliter ⁊ melius: q: prio ꝓueniētiā ⁊ differētiā tāgit. ſcōo ꝯo cāz differētie oſtēdit ibi. (Hec q̄cūq̄.) Et iſta in duas. ꝑmo facit q̄ dictum eſt. ſcōo rñdet tacite q̄ñi ibi. (quo aūt poſi ⁊c.)

¶ Circa ꝑmā igit ptē intēdit q̄ añq̄ oſtdat gñationē ma. cōple. diuer. ſiue in vno mēbio ſiue i toto coꝛpe: eſt etiā neceſſariū reuocare ad memoriā auditoris ordinati ei⁹ vim q̄ ꝓpoſuit p tact⁹ interiores diſpoſitionē mēbioꝝ illā vim q̄ ad verificādū ꝓpoſitū vtilis eſt. Ad cui⁹ euidētiā ſcire opz q̄ ad plenā noticiā cōple. diuer. cuz materia receptabili in alio mēbio neceſſariū eſt cognoſcere mēbioꝝ diſpōnē aptā ad recipiēdū illā materiā: niſi ei hoc mō ſupponerenī: q̄ mēbiū aptū eſſet ad recipiendū materiā hūoꝛalē nō verifi carēt ſermo dicētis q̄ in aliq̄ mēbio hūoꝛalis materia ſupueniēs gñaret in ea mal. cōple. diuer. vt igit oſtdat Gal. neceſſitatē p̄ſciēdi hoc. tāgit breuiter mēbioꝝ diuiſionē ⁊ per ſonationē: remittendo nos ad ſufficiētes tractat⁹ de materia iſta. Circa diuiſionē incipit. Ad maioꝛē euidētiā a mēbris etiā notis. libros q̄ mūda nō ſunt ſicut manu ⁊ pedē ⁊c. q̄ totū ptz in litera. hic tñ ſicut in multis locis aliis vel ali bi itelligit ꝑ manū q̄ eſt ab hūero vſq̄ ad palmā. ita q̄ ad intoriū q̄ eſt a cubito vſq̄ ad humeꝝ. ⁊ vlnā q̄ eſt ꝑs poſt iſtā a cubito vſq̄ ad radicē palme. ⁊ poſtmodū ſicut ptes maioꝛes manus ſic accepte. Silr ꝑ pedē intelligit q̄cq̄d eſt ab anchaꝛvſq̄ ad pedē ſiue ad plātā pedis. ⁊ ꝑ coxā q̄cquid eſt ab ancha vſq̄ ad genu. ⁊ ꝑ crus q̄cq̄d eſt a genu vſq̄ ad

Simile poſitū ſancti Thome. cauillas. q̄ ſcō ſequit ſub hoc eſt q̄ ꝓpe vocat pes. ¶ Tūc ſequit alia ꝑs in qua ipe oſtdit q̄ oia hec mēbra q̄ ipe noiauit vltimo. q̄ inq̄tū ſunt mēbra: in quo vltimo reſoluit oē mēbiū officiale: ex q̄b⁹ imediate cōponit. oia inq̄ in hoc q̄ nō pōt in mēbra diuerſa ſpēi vlteri⁹ diuidi: ſz eiuſdē ſoꝛme eſt q̄libet pars q̄titatiue accepta cuz ſuo toto ex q̄ ptz q̄ in mēbris ꝓſtib⁹ nō eſt reperire diuerſitatē ſoꝛme ſine ſpē in partib⁹ ipaꝝ ⁊ ex hac rōne ꝓſtia dicunt. ¶ Statim ſequitur ꝑs in q̄ oſtēdit differētiā q̄ in mēbris ꝓſtib⁹ cadere pōt intēdēs q̄ ipſa mēbra ꝓſtia q̄tū ad partes cōponētes diſtinguibiles ſilr ꝛ partiū ſenſu ꝑceꝑ i venis: ⁊ arteriis: in q̄ bus ſuenit manifeſta diuerſitas cauſata ex villis: ⁊ pānicu lis diſtinguibilib⁹ manifeſte ꝑ ſenſum ſicut ipe in libro de indicatiōe anathomie pareſecit. et hec diuerſitas quā hic tāgit nō tollit q̄n vene ⁊ arterie ſint mēbra cōſimilia ſz primū modū quē diximus. i. q̄ q̄libet iſtarū quātitatiue accepta. ſez cū oibus cōponētibus tot⁹ ſit eiuſdē ſoꝛme: vel ſpēi cū toto: ſz hec diuerſitas accipit ex partib⁹ cōponentibus totū que diuerſitas formalis nō eſt: ſed ſolū diſpōnis materialis: ſicut dicim⁹ q̄ arteria cōponit ex duab⁹ tunicis que ſi ꝓſtes ſunt in forma aut ex villis vni⁹ ſoꝛme: tñ alr ⁊ alr ſituatis: ⁊ hec diuerſitas neceſſario cōſiderat hic: q̄n iſta diſponit mēbiū ad recipiendū aliquo mō hūoꝛē ſuperueniēte que cauſa eſt mal. cōple. di. in ſtatua quidē ex vno vel ex vna ſpecie metalli conſtituta pōt eſſe diuerſe tunice vel diuerſe liniatiōes in vna parte ſm lōgitudinē ⁊ latitudinē: nihilomin⁹ tā interiores q̄ exteriores tunice: ⁊ ſilr tā latitudinales q̄ alie ſpēs ſeu margines erunt ex auro ⁊ argēto ita q̄ totū erit aureū: vel argēteū. vū ſpēs erit vna: materialis aūt diſpoſitio q̄tū ad ſitū alia ⁊ alia: ſilr in ꝓpoſito. ¶ Tūc ſequit alia ꝑs in qua oſtēdit diuerſitatē inter mēbra quātū ad ſpatia reperta in eis. ꝑmo tāgens conueniētiā ⁊ differentiā ſimul: intēdens q̄ in libro de anathomia oſtēdit q̄ intra ſubſtātiā mēbioꝝ: tā ſiliuz q̄ officialiū ſunt ſoꝛamina. i. receptacula plurima: ſed differunt in hoc: q̄ plura ⁊ maioꝛa ſunt ⁊ manifeſtioꝛa intra mēbra officialia abſolute accepta q̄ in ꝓſtibus acceptis abſolute: vel in definite. ⁊ hoc iō dictū eſt: q: vbi dicit in aliq̄ ꝓſti reperiuntur recepta cla ꝓſtia receptaculis mēbioꝝ officialiū. i. valde manifeſta ſenſui: ſicut in oſſe: ⁊ in cute. Deinde habem⁹ diceāt. cām aſſignat itēdēs q̄ cā ꝑ quā illa receptacula in q̄buſdā mēbris ſunt manifeſtioꝛa. ⁊ in q̄buſdā minime eſt duricies. ⁊ mollicies mēbioꝝ. q̄ñ in mollib⁹ vt dicit vnā ꝑs cadit ſupꝛa aliā. ⁊ altera ad alteꝛā inclinat cooperiens eā ſenſui occultās. in ſiccis ꝯo ⁊ duris mēbris fit ecōtrario ꝑ cōtrariā cām ſicut ſenſui manifeſtū eſſe dicit ad extremuz in ꝓcauitatib⁹ oſſiū ⁊ hoc q: in illis: vt dicit manifeſte vidimus exiſtere ſiue cōtineri aliq̄d diuerſum ab oſſe ſiue oſſis qualitatib⁹. ſ. hūiditatē aliq̄ groſſam ꝑ quā appꝛopiquat ad ſiccitudinē oſſis. ⁊ ex hoc dicit ꝑparata ꝛis oſſib⁹. vt nutriant ex ipſa eſt ergo rō talis ſua. ſ. q̄ illud hz manifeſtam ſenſus ꝓcauitatē q̄ manifeſte ad ſenſum ꝓuenit aliq̄d diuerſum a ſe. oſſa ſūt hmōi: vt ꝑz ꝑ illā hūiditatē q̄ ꝓtinet i eis. ergo ⁊c. ¶ Tūc ſeq̄t illa ꝑs i qua rñdet tacite q̄ſtiōi: q: ei dixit paulo añ q̄ foramia ſiue poꝛi cutis ſūt ſenſui mānifeſti: ⁊ fortitā. q̄reret aliq̄s quō ſit hoc verum: dicit ergo nos remittit ad libiū de cōplexionib⁹: vel in ſcōo de gñatione piloꝝ loquēs oſtdit quō in cute ꝓuenīt poꝛi: q: i quadā ꝑte coꝛpis ſicut in capite ſupercilijs palpebris ex intētiōe nature: ⁊ ope formatiue: in his aūt ꝑtib⁹ ex neceſſitate vaporis egrediētis ex q̄bus ibi ꝓoſiditur q̄ poꝛi cutis, capitis efficiūtur ſenſui mānifeſti. Tūc ſeq̄tur ꝑs vltima lectōis in qua ꝓpoſita applicat ſupꝛa dicta dicēs q̄ neceſſariū erat illa premittere: vt per ipſa verificetur: quod iam narraturus eſt poſt.

¶ Determinat cōem eſſentiaz male cōplexionis diuerſe: et docet cōiter diſtinguere ſpēs ei⁹. Ca. iij.

TAnc autē opz. vt ad itenſionē malicie cōplexionis ꝓueniamus diuerſe: ⁊ narremus q̄ ſit ei⁹ natura: ⁊ ſm quot modos ꝓueniat: ⁊ nos q̄dē iā in his q̄ ſunt ꝑmiſſa dixim⁹ q̄ i partibus coꝛporis in q̄ accidit malicia cōplexionis diuerſe: nō eſt cōplexio vna: q̄m hoc eſt cōe ⁊ ꝑticipatiuū oī malicie cōplexionis diuerſe. Eius aūt ſpēs ſequūtur naturā coꝛporū: in q̄b⁹ fiunt euent⁹ nāq̄ malicie cōplexionis diuerſe in carne nuda eſt ꝑ ter euētū ipſi⁹ in lacerto ſicut eſt: ⁊ vnuſquiſq̄ eoꝝ exiſtit ſm moduz aliū a modo ſm quē alter exiſtit.

¶ Capl'm. iiij. in quo ponit q̄liter generatur mala complexio diuerſa cala cum materia in muſculo.

¶ Inde eſt q̄ cū in muſculo cala effunditur ſuperfluitas tūc maioꝛes vene q̄ in ipſo ſunt pulſatiles: ⁊ nō pulſatiles implētur ꝑmo ⁊ extendunt: deinde poſt illud ille q̄ ſunt minoꝛes: et inceſſanter ꝓcedit ſic donec ad minoꝛes ꝓueniatur venas: Cū ergo ſuperfluitas illa in illis redūdat venis ⁊ eā nō continēt: effluit aliq̄d ex oꝛificijs illarū venarū ⁊ reſudat ex ea aliq̄d ⁊ egredit ex ipſo coꝛpe vena⁊ poſtq̄ ergo fluxerit illō ipleī foramia q̄ iter ꝑma exiſtūt membra illa ſupfluitate donec illa accidat calefieri: ⁊ humectari vndiq̄ ex illa hūiditate quā ꝓtinent. Per mēbra aūt ꝑma i hoc loco intelligi volo neruos ligamēta ⁊ pāniculos ⁊ carnē: ⁊ añ ꝑ ipas venas pulſatiles: ⁊ nō pulſatiles: in q̄b⁹ iaz ꝓprie doloꝛ ꝑmo accidit ꝛz modos diuerſos. Et illud iō q̄ñi ſupfluitas q̄ in interioꝛibus ea⁊ continetur calefacit eas: ⁊ extēdit: ⁊ diſrumpit: et ſuperfluitas que eſt extra eas calefacit eas: ⁊ coarctat ⁊ cōſtringit: ⁊ grauat. Alioꝝ ꝯo membroꝝ quedā nō facit egrotare niſi calefactio tñi: ⁊ quedaz nō facit pati niſi coarctatio tñi: ⁊ quedam eoꝝ egrotare faciunt vtreq̄ res ſimul. Et hec quidem egritudo dicitur apud grecos flegmō que eſt apoſtema calidum ⁊ eſt malicia complexiōis diuerſe accidens lacerto: ⁊ illud ideo q̄ñ

sanguis q est in ipso taz calefactus est:z euenit ei similitudo ebullitionis:deinde calefiūt primo ppter eius calefactione corpora venarum pulsatiliū:z nō pulsatilium:postea omnia que sunt extra eas ereis in quibus continetur donec ipsum submergat.

Determinata pte in qua Gal. explicuit mēbrorum dispositiones:z diuersitates q̄tum ppositō cōuenit: nūr accedit ad pleq̄dū intentū.z primo resumit ipm plenius explicās:vel aperiens q̄tū superius in fine phemij. Scōo vero pleq̄t ibi statim(z nos iā dē.) In pte ergo prima hoc intendit.s.q cū tam declarauit sicut immediate ex q̄bus aliqua subsequentia verificantur tam.nūc principalr pcedit ad itētionē mal.cōple.diuer. z est supra hoc intentio.s.vt narret q̄d sit natura eius:z q̄r modis pueniat in gñe:tūc in seq̄nti pte pleq̄tur ista duo:z primo primū:scōo scōz ibi:(Vnde est q cū in musculo.) In prima ergo parte oñdit vlr q̄d sit natura ma.cōple.diuer.q̄tū ad gen⁹.in scōa vo q̄tū ad spēs ibi:(eius aūt spēs.) Ad euidentiā autē eorū q̄ hic dār opz intelligere q genus mal.cōple.diuer.ē hic ipa qualitas innaturalis q membrū alterat sicut caliditas:z frī.z.c. Species aūt ē: gradus illi⁹ qualitatis:quē causat diuersitas mēbroz suscipiētiū illā q̄litatē sic frigiditas in osse aut in carne z.c. ¶ Dicit ergo in parte prīa q tam superi⁹ dixit:q i oī parte corporis in quo est mal.cōplexio.diuer.nō ē vna pplā imo hoc est gñale: z ab oī mal.cōplo.diuer.pceptibile.s.q vbicūq; est ma.cōple.diuer.sunt due cōplexiones in gñe.s.innaturalis q mēbrū alteratur:z naturalis q resistit alterationi.Hoc eīm dixit superius vbi assignauit differētiā inter equalē z diuersam. Ex hoc ergo z superius dictis iā insinuat nobis diffinitionez ma.cōple.diuer.in gñe q̄m est qualitas innaturalis actu alterās mēbrū:z corrūpens eius naturalē cōplexionem. Hec aūt cōsideratio pertinet ad ingenū sanitatis:z ad hoc aūt ad q̄s hec scīa ordinat nō pdest nisi ad cognoscēdū virtutē cause salubris:q cognitio facillima est:z multū vulgaris:sz mēsurare virtutē esse salubrē hoc est difficile:z artificiale egēs exercitatione q̄ regulat p cōsiderationē eoz q̄ a parte mēbri patiētis occurrūt:sicut in ingenio sanitatis perfecte hz oñdi.vnū aūt de illis q̄ regulāt illud ex parte membri est ei⁹ cōplexio. Propter hoc igit. G. in sequēti pte spēs mal.cōple.diuer.docet differēter attēdere sm diuersitatem cōplexionis mēbroz intendēs q̄ q̄uis oēs mal. cōple.diuer.cōueniāt in eo q̄d dictū est:tñ sm cōsiderationem medici ordinātis suas cōsiderationes ad opus specificantur differentie ipsarū q̄tū a mensurā seu gradū causatum a diuersitate cōplexo.mēbroz:z iō dicit q spēs ma.cōple.diuer.secāntur;id est multiplicant:z diuersificātur sm naturaz.i.sm cōplexionē mēbroz in q̄bus sunt:q̄d manifestat exēplo dicēs q euēnus.i.mēsura seu gradus formalis cōstituēs malā cōplexionem in carne simplicialius est ab effectu eius i lacerto:et q oēs lacerti nō sunt vnius z eiusdē cōplexionis eo q vnus alio cōtinet plus carnis simplicis:z minus de villis videlz nerualibus:ali⁹ vero ecōtra sm q exigit vnius cuiusq; labor interius.idcirco dicit q in ipis lacertis q̄tū ad predictam diuersitatē vnus ab alio differt huius cā est q: q̄ in alio recipit sm aptitudinē recipit rei recipientis. Nō est ergo possibile:vt in equalibus tpibus membra resistant equalr seu equali virtute alterantibus causis:quare etiā seq̄tur:nec equalis poterit esse receptio qualitatis innaturalis in eis.sic igitur postq̄ explicuit Gal.primū q̄ dixit se velle oñdere:z intendere gñalr ma.cōple.diuer.sm nām ei⁹. ¶ Tūc sequit pars.s.inde ē q cū in q̄ scōo oñdit scz modos:z causas gñationis ipsi⁹:z primo facit.in mal.cōple.di.q̄ est sine cōtrarietate.scōo vo in ea q̄ est cū.cōtrarietate ibi.(Et multi q̄dem illoz q̄bus euenit illud z.c.) Itez in prima facit principalr duo.q: prio agit de gñatione ma.cople. diuer. pticulari siue in vno mēbro.scōo vo de vsi q̄ totī⁹ corpis est ibi.(Cūq; calor sanguis z.c.) Itez aūt in parte prima facit duo:q̄si prio gratia exēpli oñdit gñationē ma.cōple. diuer.cal.z hu.i musculo:z cām illi⁹. scōo ostēdit diuersaz ei⁹ termiationē ibi:(z ipoke q̄dē.) Est eīm necessariū ad plenā cognitionē ma.cōple.diuer.cognoscere ex q̄bus z q̄:z ppter q̄d gñat:z etiā q̄diu durat.ad hoc vt suā opationē sciat medic⁹ regulare pcipue cū inequali z diuersa non eadem p pria forma sernek operādi sicut in igenio sanitatis p fecte ostendit:z vlterius ppter bonitatē doctrine iungem⁹.

Impossibile est aūt:vt sciat q̄diu durat aut est:nisi cognoscatur terminꝰ siue durationis:z iō necessariū est hoc scire: z distinctius signis cognoscere ppter q̄ Gal.subiūgit hic inde doctrinā. Itez i pte prima facit duo:q̄m primo oñdit generationē male cople.ca.in musculo q̄tū ad causas māles. scōo vo exēplificat ei⁹ causaz efficientē ibi.(Et illud iō q̄m superfluitas.) Et in prima itez parte duo facit q̄m primo docet gñationem flegmonis.scōo vo ꝟificat sua dicta removendo dubitationes q̄ possent occurrere circa ea ibi.(Per mēbra aūt prima z.c.) Q: q̄ in parte imediate pcedenti dixim⁹ i musculo gñari mal. cople.diuer.exēplificādo seq̄tur: infert ide est z.c. q̄si dicat.sic fit cū musculo calida effundit superfluitas.i.superflua quātitas sanguis adeo scz vt oēs pcauitates:z spacia:q̄ in eo reperiunt tā magna q̄ parua replētur p ordinez necesse est ipm musculū vndiq;.i.in oībus partibus eius calefieri:z humectari superflue innaturalr:z excellenter adeo:vt malā cople.diuer.formalr constituatur exinde q in sequenti verificat per effectū. Post tū remouet dubitationē potentem oiri circa dicta exponendo sepm. scōo verificat suppositum ibi.(In q̄bus aūt pprie.) ¶ Q: igit pauloante dixim⁹ q̄ q̄si superfluitas sanguinis egredi tur ex ipo corpore venaz ipletur foramina q̄ inter mēbra prima assistunt ne ppter hoc dictū sumant aliq̄ occasionē dicēdi venas nō esse membra prima:vel dubitet circa hoc exponit se dicens q intelligit per mēbra prima nō tm ea q̄ cōstituunt substātiā musculi sicut sunt neruus:pānic⁹:z caro:vel cōstituūtur ab eo:vt ligamēta:sz etiā venas taz pulsatiles q̄ nō pulsatiles q̄ nō sunt de cōpositione ipsius sz sunt sicut q̄dā rami afferentes ei materiā nutrimēti.illud eīm est de ꝟpositōe z substātia mēbri sine quo neq̄t:z cū q̄ sufficit exercere opationē illā ad quā naturalr est ordinatū. Musculus aūt naturalr est ordinat⁹ ad mouēdū motu volūtario membrū aliq̄d per sui laxationē:z cōtractionē. Ad hoc aūt sicut est i inuamēto mēbroz ostendere sufficit ꝟpositio z textura facta ex villis neruoz:z carne simplici: z pānic. circūuoluēte hz duo nec ad hoc piguedo est necessaria nec cutis nec os nec cartilago nec glādula nec vena pulsans nec q̄eta nec a substātia ei⁹ trahunt originem. Et exīde est etiā:q: hic vbi de musculi loq̄tur passiōe nō sa tis cit mētionē de piguedine z osse z cartilagine:z glādula et pie. cute:q: ad ipm nec referūtur nec ad effectus ei⁹ sicut ligamētū nec vt causa passiōis ei⁹ sicut vene:z hic sub ligamēto chordā etiā cōprehēdit sicut in scōo tegni:z i aliis pluribus locis:z cū ligamētū sit duplex.s.ligamētū quo ossa cōtunguntur:z ligamētū cū quo lacert⁹ cōiungit ossi musculi. Intelligēdū est ergo:q: de scōo hic principalr hic sermo. ¶ Post hoc aūt q: in parte pcedēti suppositū est:q̄ sanguis imoderate replens lacertū calefaciat z humectet adeo excellenter:vt nihilomin⁹ ipsum mal.cōple.diuer.in oībus cōtentis in eo.verificat hoc p effectū mal.cōple.diuer.sue etiā p diffinitionē ipius superi⁹ datā. Circa q̄z primo facit hoc:scōo cōcludit intētionē notando mor:bū sm grecos:et nois interptationē subiungēs ibi.(.hec q̄dem egritudo z.c.) Est aūt rō sumpta ab effectu calonis musculus dolet manifeste:z q̄tum ad iudiciū sensus patientis dolor:sz scōm prius:z posteri⁹ cōis est oībus mēbris:vt superi⁹ referri diximus ad musculū. Predictis ergo modis musculus patit sm istas ptes oēs aut solutionē ꝟtinuitatis aut mal. ꝟple. diuer.aut vtrūq;:q̄si sicut iferi⁹ docebit nullialie sunt causa doloris nisi iste due.hui⁹ rōnis p̄missas insinuat p hoc q cōplexionē ab eis illatā manifestat rōne cōuenīēti cōsiderationib⁹ medicine q̄ habētur de iudicio sanitatis dispositionib⁹ corporis:z effect⁹ causaz illius dispositiōis:q̄m talia iudicia semp dant p cōsiderationē eoz q̄ sensum:z recte extimatiōi de rebus:quartū sit mētio vicinius appropinquat:supposito.s.q hoc modo hec cōsideratio regulek.ostēdit Gal.causas ppter quas mēbra q̄ ad musculū dicta sūt referri dolorem patiantur dicens primo tā de ventis pulsatilibus q̄ nō pulsatilib⁹ q̄ proprie inter ceteras partes musculi puncto patiunt dolorē:z sm extimationē recte habitā

patebit:

Quid sit gen⁹ z q̄d species.

Diffinitio male cōplexionis diuerse.

Ligni

patebit:q; ꝓpter solutionem cōtinuitatis:z ꝓpter malam cōplexio. diuer. saltē cali. patiunt dolorē in ꝓposito. s. in flegmone. nā cū supponit hic q; i quātitate moderata san. rectū est extimare:z etiā ꝓsequēter iudicare q; sanguine itra cōtēto:z fumo z ibidē immoderate multiplicato:z insufficiēter expurāte dirūpunt vene. i. soluit eorū. cōtinuitas p extensionem adeo vt pp hoc possint manifeste dolere sicut rectū est extimare q; hūiditas q̄ extra eas ꝙtā immoderata ꝓfluerit:z factus est eius fluxus innaturalis q; soluit eorū ꝓtinuitatē cōstringēdo. i. coadunādo partē ipsaꝝ immoderate:z coartādo. i. immoderate applicādo ad alia membra marime dura grauādo. i. pōdere cōprimēdo: sīr rectuz est z rōnabile extimare q; tā san. intus contentus q̄m extra dilapsus pp excessum siue caliditatis possit dolorē manifestū cāre in ipsis calefactēdo ipsas immoderate. Sēsum em̄ habēt sufficienter ad ꝙpiēdū excessum illius distemperā tie. De alijs aūt mēbris dicit q; supple ꝑm illud q; manifestum est recta z rōnabili extimatione aliqua sunt q̄ nō manifeste dolēt nisi pp supfluā calefactioné sicut pāniculus: de eo. n. nō possumus dicere q; exterioꝝ cōprimēte: vel cōstrictēte dissolutionē ꝓtinuitatis ſcurrat: q̄m nō est tale cōpus cōple mēs extra ipm̄ q; ad hoc sufficiat nec est rectū extimare q; pp distēſionē rūpatur: q̄m talis distēſio non pōt fieri nisi in vasis in q̄b⁹ primo z vehemēter immoderata repletio pōt sensibiliter reperi. hic aūt in venis solum extimatio cernit esse: ſz cū sensū habeāt fortē rōnabile est dicere q; doleāt ꝓpter caliditatis excessum. Aliqua vero vbi dicit. s. q̄ solū ꝓpter coartationē dolēt sicut est rectū extimare de ligamento supradicto ipm̄. n. q; valde modici sensus est nō dolere nisi patiat a fortissima cā doloris:z ista est q̄ soluit ꝓtinuitatem: nō est aūt rectum extimare de ipso sicut etiā de alijs a venis diximus q̄ per extēſionē disrūpunt. et iō ꝓpter coartationē qua adhuc vehemēter, impellit dolere dicit. de carne vero:z neruis recte est iudicare q; egrotent. i. doleāt per vtrāq; cām. Hos igit ex his q; q̄m musculus ꝑm oia cōponētia eius patit mal. cōplexio. diuer. s. ad min⁹ calidā. Possumus etiā dicere q; Gal. ꝓbat intētū p diffinitionez ma. cōple. diuer. vt sit ratio quā intēdit talis oē mēbrū q; patit qualitatē innaturalē actu alterātē ipsam. z corrūpētē eius naturalē. cōplexionē patit mal. cōplo. di. musculus in flegmone patitur in naturalē: et extraneā caliditatē actualē ꝛc. ergo habet ꝓpositū. Huius aūt rōnis maior ex se manifesta est: ſz minorem ꝓbat per effectū: vt dictū est. ¶ Ex predictis ergo cōcludit intētū ac si diceret. tā ex his manifestū est q; hec egritudo q̄ apud grecos dicit flegmon: qō est vel interpretat apostema calidū vel inflāmatū cū est mal. cōplo. diuer. accidēs lacerto:z q; calida manifestio: est q̄m hūida. ideo gratia exēpli potius eā nolat. Post hec aūt sequitur pars in qua huj⁹ mala cōplexio diuersa ostēdit inquātum ca. est causam efficientē: q; miraretur aliquis quomodo sang. qui tēperatus est p̄ naturā gñet excessum caliditatis propterea dicit q; hoc fit ideo: q; sang. qui est in lacerto nō remanet in ꝓprio tēperamēto: immo calefact⁹ excellēter adeo: vt quasi ferueat. deinde. i. ꝓpter hoc calefiūt supple excellēter mēbra: q; in musculo reperiūtur prio circa calefactionē san. supple excellēter calefiunt vene. postea oia alia membra. supple que sunt extra ipsas venas eis in quā tum mēbris in quibus continetur. s. musculus. i. cōpositus donec ipsum submergat. i. donec ipsum tota cōprehendat. Sic ergo intēdit q; superflua: et innaturalis calefactio sanguis est causa superflue calefactionis musculi causaz aūt supcalefactionis sanguinis non explicat ſz sufficienter insinuet: ſz oportet eam accipere ex. xiij. de ingenio sanitatis vbi dicitur q; i flegmone san. sua multitudine superflue coartat⁹ in musculo cū calidus sit valde calidior efficit duplici rōne: q; cum pon. ꝓpter imoderatā san. quantitatem coartātur: z claudunt seu opilātur: nec fumi calidi gñati ex eadi valeāt sufficienter. quare coartati inflammant: z quasi feruere faciunt sanguinē: nec aer frigidus liberuz habet ingressum: qui ab arterijs ad refrigerādū attrahit: z sic cū calefiat a fumis coartatis z retentis: z exteriori frigiditate nō tēperetur: facillime suum tēperamentū amittit. z ad excessum caliditatis ascendit. ex predictis ergo tantū colligitur. s. q; causa materialis mal. cōple. diuer. in flegmone est supflua quantitas sanguinis immoderate replentis oēs musculi partes. efficiens vero est ebullitio: vel inflammatio sanguinis causata a fumo superflue retento z coartato.

Et impossibile quidē est quin res ad vnū duorū modorū pueniat: aut vt vincat supfluitas q̄ in lacertū effunditur: z corrūpat corpora in quibus vincit: aut vt vincatur illa superfluitas: et redeat lacertus ad dispōnem suam naturalē. ¶ Pono itaq; q; supfluitas vincat: cum incipere ab eo quod bonum sit melius et laudabilius. Dico q; sanitas erit tunc ꝑm vnuz duorū modorū: aut vt resoluantur oēs humiditates que effuse sunt in lacerto: aut vt decoquantur: sed laudabilior duarum sanationū est: que ꝑm resolutionē erit: decoctionem vero sequentur due res necessarie: quarūvna est generatio saniei: altera est collectio: z collectio quidem quādoq; in maiori foraminū est vicinioꝝ loco: et minoris timoris: et hec est collectio laudabilior: z q̄nq; est in maiori foramine propinquioꝝ loco: sed foramen illud non est parui timoris: aut est in foramine parui timoris: ſz nō est maius foraminum neq; propinquum. Qō si fuerit illud in ptib⁹ stomachi laudabilior erit collectio q̄ erit in amplitudine que in interioribus eius existit. z ad quā ꝑ ſz plurimū fit saniei eruptio. Collectio xo que fit sub siphac est mala. z cū fuerit illud in partib⁹ cerebri tūc collectio in duob⁹ vētriculis ei⁹ anterioꝝ erit laudabilis. ſz collectio sub duab⁹ matrib⁹ cerebri: z in vētriculo q; est in posterioꝝ cerebri facta est illaudabilis z praua. Exiturarum autē que fiūt in partibus costarū eruptio erit ad amplitudinē pectoris: et exiturarū: qui fiunt in lacertis: eruptio erit versus cutē. ſz exiturarū: que fiunt in viscerib⁹ eruptio erit aut ad venas q̄ sunt in eis pulsatiles: et nō pulsatiles: aut versus panniculū qui cōtinet ea: z est eis sicut cutis. ¶ Qō si supfluitas vincat mēbra tūc manifestū est q; oportet ex dūio malicie cōplexiōis in eis: vt ipsorū destruatur operatio: z corrūpatur ꝑm tempis longitudinē Sed ꝓncipiū quietis egritudinis ab eis erit cū assimilabunt rei que resolvit et trāsmutat ea. Et illud est quoniā in mēbris nō accidit dolor vel passio cū ipsorū cōplexio integre permutata est. Sed in dispositione permutationis eius sicut iā narrauit de esse eius admirabilis ypo. vbi dixit q; dolores non fiūt im mēbris nisi in dispositione alteratiōis eorū z corruptionis: z exit⁹ ipsorū a naturis suis. ¶ Et vnūquodq; qdē corporū alias mēbrorū nō alterat: z egredit a natura sua z corrūpit nisi calefiat vel infrigidetur: aut humectetur: aut exicet: aut eius cōtinuitas soluatur. Jn malicia autē complexionis diuerse ꝓpter ea quod mēbruz calefit aut infrigidatur ꝓprie illud ideo quoniam he due qualitates sunt fortioris operationis q̄ alie qualitates. Sed iam fit illud propterea q; mēbrum deficcatur: aut humectatur in fame: z siti: et accidit passio in fame propter penuriam substantie ficce: z propter penuriā humiditatis in dispositione sitis. ¶ Cū autē in mēbro fit operatio ab eo q; ipsum pūgit: aut corrodit aut extēdit aut coartat aut disrūpit: tūc euētus passiōis est propter solutionem continuitatis.

Alio mē brorum.

Dstq̃ docuit gal. generationē male complo. diuer. s. flegmonice in lacerto: ⁊ quo ad modum: ⁊ quo ad causas: sequit pars in qua determinis eius subiūgitur. circa qđ primo exēplificat mēbra diuerse terminationis flegmonis in genere. secūdo vero mēbra diuersitatis manifestādo ptractat ibi: (ponoꝫ taqꝫ.) ¶ In parte ergo prima intendit q̄ impossibile est quin flegmon ad vnū duoꝝ terminoꝝ puentat: qñ materia eius q̄ suis qualitatibus lacertū alterat aut vincit ptē lacerti aut vincitur ab eis. Necessitas aūt huius cōsequētie est: q; vtrūqꝫ nō pōt esse vincēs absolute respectu alteri⁹: nec eadē ratione vtrūqꝫ victū nisi vtrūqꝫ cessaret ab actione sua qđ est impossibile. s. q̄ ꝓtraria⁹ appꝛoximata nō agāt adinuicē. dicit ergo q̄ si materia flegmonis vinceret ptes lacerti: ⁊ mēbra in qua agit: termin⁹ flegmonis aut illi⁹ mal. cōple. diuerse erit corꝛuptio victoꝝ. si aūt vincat termin⁹ erit sanitas siue restitutio lacerti ad sanitatē. ad alterū igit duoꝝ terminoꝝ hꝫ puentre mala cōplo. diuer. ⁊ in eis finit: q; amplⁱ nō est: aut q; penit⁹ euanescit: a nō remanet aliqua mala cōplo. sicut q̄ mēbrū sanat. aut si remanet: nō tñ diuersa sicut q̄ ad corꝛuptionē pducit. ¶ Post hec vero ista duo membra terminatiōis ptractat. in ꝓio p̄mū. scōo alterꝫ. scōꝫ ibi (q; si supfluitas vincat.) in p̄ma iterū pte: q; mod⁹ sanationis in flegmone mēbri nō est vnus: ostēdit diuersitatē illoꝝ mēbroꝝ ad hoc vt medic⁹ plenā habeat noticiam mal. cōpl. quātū ad ei⁹ terminationē. Hoc ei est necessarium et ad regulationē sui opis nisi ei cognouerit: qñ cessat vl' scitiā mala cōple. diuer. Aliter nescit qñ cessare hꝫ ab applicatiōe cārū salubriū respiciētiū illā malā cōplexionem diuer. aut qualr op⁹ ipm sit pmutādū. Circa hāc igit partez gal. primo eligit illud mēbriū: de q̄ p̄mo intēdit agere ordinē: ⁊ etiā eius rōnē assignat. scōo vero subdiuidit ipm ibi (Dico q̄ sanitas.) Sentētia p̄me ptis pꝫ: hꝫ in scōa enumerat diuersitatē cadentē in illo modo terminationis. Secūdo ꝺo mēbra illi⁹ diuersitatis ptractat ibi (hꝫ laudabiliꝰ) In prima igit pte intēdit q̄ mēbriū qđ sanat a flegmone hꝫ hāc formā intelligēdū est de quolibet alio apostemate pōt sanari altero duoꝝ modoꝝ in genere. s. aut vt materia apostematis in lacerto cotēta penit⁹ resoluat. i. insensibiliter euacuet. aut decoquat. i. rectificet ei⁹ materia q̄ est inobediēs expulsioni p digestionē: deinde post hec quidē sensibiliter expellat. ¶ Postea vero ptractat ista duo mēbra: ⁊ ꝓio primū: scōo scōꝫ ibi: (Decoctionē ꝺo ⁊c.) Breuiter ergo se expediēdo dicit q̄ ex dictis modis sanationis laudabiliꝰ mod⁹ est ille q̄ fit p resolutionē. i. insensibilē euacuationē siue euaporationē: de quo nihil amplⁱ dicit: q; i isto modo sanationis nulla cadit diuersitas egēs cōsideratione medico necessaria ad cōsiderationē sui operis. Hꝫ verificat hec cōsideratio tribus modis. Primo quātū ad cām efficientē que in isto modo sanationis cōparatione alteri⁹ virtus expulsiua fortissima est ⁊ caloꝝ naturalis vel potētissimus q̄ sunt efficiētes cause resolutionis materie apostematis. Scōo vero verificat quātū ad cām materialem. qñ hec materia min⁹ est nature ꝓtraria ⁊ magis est obediens actiōib⁹ ei⁹. Tertio ꝟificat quātū ad effectū: qñ in isto mō sanatiōis nulla timet lesio in aliq̄ mēbro. i. alio vero fit quē a. ꝺmodū gal. statim inferi⁹ exēplificabit. ¶ Si ꝺo aūt obiciat ꝺi. q̄ gal. tertio de crisi docet terminationē febriū putridaꝝ q̄ fiunt sine manifesta euacuatione esse suspectas: ⁊ ⁊ nō absolute laudabiles: ergo a simili in ꝓposito dicēduz q̄ nō est simile. in putridis em febribus pōt fieri permutatio ab eisdē ad altū morbū cū periculosum aut pl⁹. s. ad ethicā. ois em putrida: ⁊ etiā effimera: via est in ethicā: sicut pꝫ ex doctria gal. inferius ⁊ etiā in de ingenio sanitatis ne ergo erret medic⁹ sicut plures errauerūt añ ipm: ⁊ etiam hodie errāt multi ꝓpter patiētis iudiciū: qui cōfiteretur se nō sentire inflāmationē alicuius febris. dicit⁹ gal. talē terminationē putride febris esse suspectā p ipsum in eodē. li. planū est aūt q̄ illa pmutatio illaudabilis est. si. n. medic⁹ attēdat solū cōfessionē patiētis reget eos vt cōualescētes. q; solū de debilitate cōquerunk: ⁊ significank in prima specie ethice esse quod esset eis valde nociuū: ⁊ ideo ne decipiatur medicus reddit eum cautū gal. ibi in predicto libro: vt aīaduertat hāc permutationē: ⁊ distinctiuis signis certificari curet an cessauerit inflāmatio: ⁊ ardor febris sicut patiēs ꝓfitek ꝓpter p̄dictā pmutationē aut per resolutionē materie insensibiliter: q̄ vno p certitudinē ꝓbabiliter cognoscet medic⁹: sicut ipse docet q̄ ad min⁹ duob⁹ signis sez qualitate corꝓis ⁊ pulsu. Si em supra pect⁹ patiētis diutenueris manū: ⁊ senseris extraneū: ⁊ inaturalē calorē: vt. s. acutū ⁊ pūgitiuū: scias putridā in ethicā pmutasse: potissime si in pulsu inueneris differētias innaturales ethicā designātes: sez strictura: ⁊ duricie insolitā ⁊ velocitatē: ⁊ frequētiā ⁊ hec signa: q; nō deficiūt: docet attēdere gal. Si aūt tēperamētū p̄m pect⁹ inuenik: ⁊ differētias naturales in pulsu certū est: q; nō est lapsus in ethicā: nec tū ideo certū est adhuc vtrū oīno a timore febris euaserit: posset ⁊ tē esse suspitio p mutationis ad aliā febrē preter ethicā: sicut q̄ interpolata mutak ad alꝫ se. maioris interpolationis: vt tertianā: ⁊ tūc: vsq; paroxismus fuerit p̄ns pulsus qualitate corꝓis nō poterit hoc discerni: hꝫ extimet hoc ex vrina: ⁊ grauitate corꝓis aut dolore vel rūore splenis: aut silib⁹ accidētib⁹ innaturalib⁹: ⁊ pp hoc etiā. q; istud certis signis discerni nō pōt. iussit ypo. in regimēto acutoꝝ post terminationē se. regere patiētes duob⁹ diebus sicut antea regebāt. si tū mūdū inuenit medic⁹ patiētē ab oī accidēte extraneo matime duob⁹ diebus elapsis post terminationē cognoscit corꝓ⁹ ab ea fuisse sanatū p resolutionē qui mod⁹ sanationis laudabilissim⁹ est pp cās supradictas. sicut etiā cōmendat ipm gal. in de crisi dicēs: q; fit p fortitudinē virtutis: ⁊ obediētiā materie in q̄titate ⁊ q̄litate. ꝓpter qđ dicit vt plurimū i pueris. ⁊ adolescentibus fieri in q̄bus post terminationē inuenik tēperamentū corꝓis: ⁊ bonitas appetit⁹. ⁊ oīm etiā nature actionū: sic igit pꝫ q̄ terminatio febris putride p resolutionē: etiā p gal. iqātū in se laudabilissima est: hꝫ q; cessare pōt q̄tū ad iudiciū patientis ad minus si p mutet: vt dictū est: ⁊ sit eā possibile pmutari: nō vt cautus sit medic⁹ ad euitādū errorē ⁊ deceptionē. dicit q̄ gal. terminationē esse suspectā qñ fit sine manifesta euacuatione. Cum vero ꝓstat q̄ nulla est pmutatio facta neq̄q̄ dicit eā esse suspectā: imo laudabilissimā: vt dictū est. ¶ Si aūt dicak q̄ idē pōt dici de flegmone: oēs em sapiētes puenūt in hoc. ⁊ experiētia ꝟfirmat q̄ flegmō. i. sclirosim facillime mutak per resolutionē subtiliū partiū eius: ⁊ p nimiā infrigidationē in cute. procreatā a medico: igit terminatio sua q̄ non fit ꝓpter sensibilē euacuationē erit suspecta ad p̄dictā pmutationez rōne cui⁹ silr nō poterit dici laudabil' absolute. Ad qđ dicēdū q̄ nō est silr: qm quāuis hic posset fieri pmutatio supradicta: morbi⁹ tñ ad quem fit permutatio nō latet sensui patientis: respectu cuius: vt ditimus: ibi suspecta terminatio febris putride insensibil' facta. sentit em infirmus duricie ⁊ pōdus in particula patiente: q̄uis cessauerit dolor et ardor. pp hoc igit: q; nūq̄ termatio flegmōis per resolutionē pōt esse suspecta respectu sensus patientis absolute. laudauit eā gal. potissime: q; gal. nō laudat eā absolute nisi prout cōstat q̄ perfecte membrū liberak a morbo: qđ ex verbis eius plane colligitur. non enim dicit laudabilis duaꝝ terminationū: hꝫ laudabilis duarū sanationum significās q; illā laudat terminationē absolute per quam mēbriū perfecte sanak: qđ ꝺdem nō est: qñ flegmon in sclirosim permutak. ¶ Deinde tangit p̄m membriū supradicte diuisionis. s. modū apostematis sanationis: q̄ fit per digestionem siue decoctionem. Circa qđ primo explicat effectus q̄ ad decoctionē sequunk ad hoc vt manifestior sit gradus laudabilitatis inter istum modū ⁊ primum: ⁊ silr vt perfecte sciat medicus ad quē finē decoctio peruenit siue terminuz: qđ hic p̄cipak' intendit. Scōo vero explicat diuersitatem cadentez circa alterū illoꝝ duoꝝ effectuū ibi. (Et collectio quidem.) dicit ergo in prima pte q̄ ad decoctionē sequuntur duo. q̄ꝝ vnum est gñatio sanie: ⁊ hoc est per se effectus ipsius decoctionis materie apostematis. hꝫ q; ipa sanies sicut generak nō expellit: sequit q̄ colligak seu cōgregetur in mēbro apostemoso: ⁊ iō dicit q̄ alterū est collectio supple sanei. ⁊ hec est effectus eius supple per accās. Jam ergo pꝫ ex his q̄ cū in mō sanationis per decoctionem gñetur: ⁊ aggregeki mēbro illō qđ nature ꝓtrariū ē: ⁊ corꝛūpere pōt mēbriū si diu p̄māserit ibi. q̄ hic modus sanationis nō est a deo laudabilis sicut

Qđ ⁊ q̄ resolutio materie sit laudabilioꝝ ei⁹ coctiōe in apatibus.

Quoteꝛminatio febriū sine mā festaeuacuatiōe sit suspecta.

lis sicut ꝑmus ⁊ ex cõsideratiõe istoꝝ effectuũ. s. decoctiõis ũ oritur medico ꝓncipiũ regulãdi opꝰ curatiõis taliũ apostematũ: vt pote ꝓcurare expulsionẽ festinã generate: ⁊ colligere sanies: sicut ꝓz ex. xiij. ꝓticula de ingenio sanitatis. generatio ergo sanies ꝑm q̃ talis effectꝰ est nullã diuersitatẽ causat ꝟ hmõi terminatiõis. aĩs sanationis apostematis de qua hic loquit. s. de mõ sanatiõis mẽbri apostemati per decoctionẽ vel digestionẽ materie apostematis q̃tũ est rõne saniei generate: nec põt iste modꝰ sanatiõis narrari p magis laudabile: ⁊ min⁹: aut ꝑ timiditũ: ⁊ nõ timiditũ: q; ꝟ ꝟ suppon̄itur ꝓꝰ q̃ in hoc mõ sanatiõis mã apostematis vincat a natura. ⁊ sic nõ refert quãtũcunq; sit mã: q; ex quo vincit a natura ꝓportionali q̃litate tã pauca q̃s mixta et laudabilis sanies gñatur. ⁊ ꝓpterea ¶Gal. obmisso effectu vnius trãsit ad aliũ. s. ad collectionẽ ꝓtractãdo ipm q̃n collectio est cãvariãdi hũc modum terminationis penes magis ⁊ minus laudabilitatẽ. ⁊ timorez lesiõis alicuiꝰ mẽbri: qꝫ necessariũ est medicũ ꝓsiderare in quibꝰ ex tali terminatiõe huiꝰ mal. cõple. diuer. timek maꝰ nocumẽtũ aut lesio succurrendũ est ꝓncipalibꝰ ⁊ efficaciozibꝰ causis. Circa hoc ¶Gal. ꝓmo explicat in gñali diuersitatez quã collectio saniei causat in hoc modo terminatiõis ꝑm diuersitatẽ mẽbroꝝ in quãtitate ⁊ forma: ⁊ situ ⁊c. Scdo ꝯ mãifestat illã i extremis mẽbroꝝ ꝓticulariũ ibi. (Mõ si fuerit illõ ⁊c.) In ꝑte ergo ꝓma intẽdit q̃ collectio saniei est magis aut minꝰ laudabilis: aut ti mẽda ꝑm diuersitatem mẽbroꝝ: in q̃bus colligit: q̃n si illa mẽbra habuerint magna foramia: magnos meat⁹ ⁊ ꝓcauitates qꝫ dictũ quãtuz ad quãtitatẽ vel formã: ⁊ fuerint sita loco minori. i. ꝓpinquiori exitui: ⁊ expulsiõi et fuerint ẽt mẽbra ꝓncipalis timoris. s. q; nõ sint nobilis operationis aut tuamẽti q̃lia sunt ꝓncipalia: q̃ ad salutationẽ induuidui ordinãtur: tũc illa collectio ẽ laudabilior ceteris: ⁊ minꝰ timẽda. alie vero sunt minꝰ laudabiles ⁊ plꝰ timẽde: sicut ꝓtingit qñq; q̃ fit collectio saniei in mẽbro magni foraminis. i. magni meatꝰ: ⁊ cõcauitatis: ⁊ ꝓpinque exitui superfluitatũ vel emunctorio. tũ ipz mẽbrũ concauũ nõ est ꝓncipium: imo magnitudinis: q; est mẽbrũ nobile in virtute seu operatiõe aut ẽt tuamẽto: aut forte etiã ecõtrario q; ipm mẽbruz cõcauuz est ꝓncipium q; vilis operatiõis aut tuamẽti cõpatiõe salutatiõis induuidui ꝟ tñ nõ hz magnã cõcauitatẽ ꝓpter qꝫ ibi sanies fortiꝰ coarctat: nec est ꝓpinquus exitui superfluitatũ deinde manifestat hãc diuersitatẽ i extremis ꝓticularium mẽbroꝝ cũ dicit. (⁊ aliqñ ꝑm plurimũ ⁊c.) q. d. ⁊ ad hoc alia rõ ⁊ ẽ laudabilior. q; s. ipa ampla ꝓcauitas ad quã ꝑm plurimũ fit eruptio saniei. q. d. est vicina valde exitui suo in locis expulsiõis. Tertia autẽ rõ nõ põt assignari: q̃n lesio stomachi nõ est ꝓncipium q̃n stomachꝰ est membrũ cuiꝰ operatio est vtilis tuamẽti oibꝰ mẽbris. immo vt verꝰ loquamur vtilis necessitatis: ⁊ valde necessarie ad salutationẽ induuidui S vero fiat collectio saniei sub scꝑhac illa est mala duobꝰ mõis. scꝑhac enĩ est pãniculꝰ adherens a ꝑte interiori lacerti vẽtris vndiq; q̃ a dyafragmate vsq; ad foramia dimidiorꝝ extendit ꝓtinens zirbũ: ⁊ intestina: ⁊ stomachum et cetera mẽbra inferiora clybani circũtegẽs a ꝑte interiori: cũ ergo sub ipso sit collectio saniei siue inter ipm ⁊ zirbum: siue inter ipm ⁊ intestina: aut alios pãniculos ex q̃bus ortz zirbus fit in cõcauitate modice spaciositatis: ⁊ non vicina extremis ꝟ vel locis expulsionis: ⁊ ꝺ hiis duabus rõnibus mala est: quãuis nõ sint membra magni timoris scꝑhac ⁊ zirbus si ledãtur: q; nõ exercent aliquã operationẽ necessariã vl' vtilem oibus mẽbris ceteris ad salutationẽ: sed tuamẽtuz ꝓstãt: ⁊ tamen illud nõ est absolute necessariuz ad salutationem induuidui. Si vero collectio fiat in parteꝰ cerebri tunc illa q̃ in ventriculis anterioꝝ cerebri est laudabilis cõparatiõe eius q̃ fit inter duas tunicas cerebri q̃ matres vocant. iste enĩ sicut dicit sunt vtilaudabiles. ⁊ male quoniã sunt in membro magni timoris ⁊ in cõstricta ⁊ parua cõcauitate: ⁊ remota ab exitibus: ⁊ emunctoriis. ventriculi aũt cerebri anteriores cõparatiõe aliarum partium supradictarum: ⁊ sunt vicini emunctoriis: ⁊ sunt ample cõcauitatis: ꝟ sint magni timoris. ¶Collectio autem exteriorarum vel apostematum que sunt intra costas nõ habent nisi vnum laudabile. s. q̃ fit in magna concauitate: vel spaciositate: id est amplitudine pectoris: cum sit in mẽbris quoꝝ lesio est magni timoris in spũalibꝰ: q̃n oia sunt nobilis actiõis aut tuamenti: et fit in mẽbris remotis a loco repulsiõis. ꝓpter que plus est vtilaudabilis q̃ laudabilis. sanies vero q̃ fit in apostematibꝰ lacertoꝝ colligit sub cute: et iõ fit in mẽbris ꝓximationis ⁊ est ꝓpinqua exitui: q̃uis sit in mẽbris stricte cõcauitatũ. Illa vero q̃ gñatur in exteriorib⁹ viscerũ. s. epatis ⁊ splenis. colligit qz i venis ⁊ arteriis q̃ in eis reꝑiũtur: aut intra ipa mẽbra et pãniculos q̃ sunt eis coopimẽtuz: ⁊ defensiculi sicut cutis in lacertis exterioribꝰ: ⁊ in q̃ ꝓz: q; illa sanies q̃ erumpit versus pãniculum: q; recedit aut elongat ab exitu nãli supfluitatuz vtilaudabilem facit collectionẽ: ⁊ ꝓꝝ q; in ꝓbus ꝓꝝ meatuũ⁹ occultatꝝ cõcauitatũ q̃uis illi pãniculi nõ sint mẽbra magni timoris. q̃ vero colligit in cõcauitatib⁹ venarũ cõparatiõe alteriꝰ nõ est vtilaudabilis nisi rõne mẽbri: qꝫ ẽ nobilis operationis. Intendit igit ex ꝓdictis ¶Ga. q; quẽadmodũ in hiis mẽbris i quibꝰ exꝑliariter est locus variatur collectiones saniei ꝑ diuersos gradꝰ bonitatis ⁊ malitie ꝓpter diuersitatem supradictoꝝ membroꝝ. Silr ⁊ in ceteris hoc ꝓtingit ⁊ sili mõ debet in eis attendere medicꝰ. ¶Post hoc vero se quit pars in qua ꝓtractat moduz terminatiõis apostematis vel ma. comp. diuer. in apostemate cõtrariũ supradicto s. illi in q̃ materia aꝑatus suis q̃litatibꝰ vicit mẽbrum circa qꝫ ꝓmo explicat vltimũ effectuz huiꝰ terminatiõis. In ꝑte vero sequẽti explicat signũ distinctiuũ manifeste inchoatiõis illiꝰ effectꝰ: ibi. (Sz ꝓncipiũ q̃rtis ⁊c.) In ꝑte ẽ ꝓma intẽdit q̃ fit mã apostematis suis q̃litatibꝰ vincat mẽbrũ necesse est ad vltimũ: vt destruat operatio mẽbri: ⁊ q; mẽbriũ ꝓcessu tpis corrumpat: ⁊ huiꝰ talis rõnẽ insinuat. omne agens nãle vincẽs passuz aliqd expellit ꝑ corruptionẽ: ⁊ formã inuentã in passo cũ dispositionib⁹ illiꝰ forme: ⁊ introducit suã cuz dispositionib⁹ eiꝰ: ꝟ mã apostematis cũ suis malis q̃litatibꝰ innaturalibꝰ vincit hoc passum. s. membruz apostematuz: ẽ ⁊c. huiꝰ aũt rõnis minorẽ ponit cũ dicit. tunc manifestũ ẽ q; opz ex differẽtijs ma. ꝓple. di. planuz autẽ est q; in illo destruit operatio: ⁊ ipm corrumpit qꝫ amittit formã suã: ⁊ dispositiões ad formã. Forma aturez mẽbri ꝟsimilis ꝑm medicũ ẽ ꝓplexio quã amittit ex dõito male ꝓple. di. i. q̃n mala cõple. vincit ipm. ¶In sequẽti ꝯ ꝑte: q; medico necessarium est cognocere distincte q̃n mãifeste incipit effectꝰ ꝓdictus corruptiõis a victoria a mal. ꝓple. diuer. causare signuz docet distinguere distinctuum. nõ enĩ adeo necessariuz est medico cognoscere cõplemẽtum huiꝰ effectꝰ sicut inchoationẽ. ꝓtecta enĩ corruptiõe mẽbri inutiles⁹ vane operatiões medici ordinate ad illud mẽbrũ: q; nec saluari põt nec corruptio eiꝰ retardari. ex quo est tã corruptuz: ꝟ q̃n incipit manifestari corruptio: põt q̃dem membꝝ adhuc remediis medicine vel oino saluari vel saltem poterit eiꝰ retardari corruptio: sicut enĩ ex vltã corruptiõe totiꝰ corꝑis qꝫ est fortiꝰ euenire videmus. Nã in prima specie ethice in qua membroꝝ corruptio incipit manifeste videmꝰ. adminiculo medicine saluari q̃plures: ⁊ plures a festino periculo manifestis effectibus retardari etiã scda specie: sed in tertia que cõplemẽto dicit sed corruptionis vicinissima est. Nã nihil aut valde modicuz ꝓsunt operationes medicine. Circa igitur hanc partẽ. ¶G. primo insinuat signum ⁊ explicat causam. scdo vero dictũ suum ꝰ confirmat: ibi. (Et illud quoniã membrum ⁊c.) Insinuat ergo in parte prima q̃ tunc incipit corruptio in membro apostemato que a victoria mal. comple. materie causat quando incipit quiescere egritudo idest dolor. hic enim sicut ex verbis sequentis particule claret non intelligit per egritudinem ipsam malam comple. sed passionem quã infert mala comple. membris: que in q̃ passio in sentientibus dolor est: siue dolor appellatur cõi nomine. insinuat ergo q̃ qñ dolor cessare incipit manente apostemate: tunc incipit corruptio membri manifeste causari a victoria mal. cõple. diuer. causam vero ꝓpinquam: tunc incipit cessare dolor quando incipit manifestari corruptio membri explicat intendens: qꝫ ratio est. quia tunc membra siue partes membri tam facta sunt ꝑm sensus iudicium simulia aut manifeste incipiunt esse assimilatiua materie resoluenti eoꝝ complexionem: ⁊ trãsmutãti ipsam. i. alterantis: ⁊ hoc est qꝫ intendit cuz dicit. ꝓncipium ꝯ q̃rtis egritudis sup. utiquã ꝑ ꝓncipiũ vl' apprehẽdit ab eis vel ꝑ ꝓncipiũ egritudinis. i. do-

Idem in membro corrupto vane fiũt operationes medici sed in principio corruptionis vtiles.

lotis ab eis.i.in eis.s.mẽbris vel partibus mẽbri erit tũc.i. qñ assimilabunt mẽbra:vel partib⁹ mẽbri.i.incipiẽt esse assimilata rei ꝛc. ¶ Post hoc ꝓo: q: assimilatione alteri⁹ ad alterã dixit esse causam cessationis doloris confirmat hoc rõne: primo faciens hoc.secũdo rõnẽ suam confirmat auctoritate cũ dicit:sicut tam narrauit Hyppo.intẽdit ergo in prima pte q causa ꝓpter quã dolor cessat qñ mẽbra sunt assimilata rei alterãti est:q: tũc integre,est permutata ꝯplexio mẽbrorũ:ꝛ membra nõ dolẽt nisi dũ eorũ ꝯplexio est in actu pmutatiõis:qõ lato sermone verificabit inferius. est ergo ipsius rõ talis in q̃buscũq; mẽbris cõplexio naturalis integre pmutata est a mal.ꝯple.nõ accidit dolor ab illa cõple. is in mẽbris quor cõple.taz assimilata est rei alterãti est illud:ergo ꝛc.minor de se manifesta est. supponẽdũ tamẽ est semp q in hmõi sermonibus accipit iudiciũ �means consideratione medici.alr eis nõ verificat sicut pfecte inferius ostẽdemus.maiorẽ aũt huius rõnis ꝓbat Ysaac p auctoritatẽ inferr⁹:vbi loquit de termino mal.ꝯple.diuer.cali.vlis.ꝓbat hoc soluta rõne.Circa hanc rõnẽ duo facit principalr q: primo tractat auctoritatẽ Hyppo.ꝛ ꝓposito applicat: secdo vero exponit dicta Hyppo.ad claritatẽ intelligẽtiã auctoritatis ipsi⁹ cũ dicit.ꝛ vnũquodq; mẽbrũ.q: dixit ergo in prima pcedẽti q dolor nõ accidit mẽbris qñ eorũ complexio integre permutata est: s; qñ est in fieri pmutatiõis.ideo ad cõfirmationẽ hui⁹ subiũgit:sicut taz narrauit de esse et⁹.s. doloris murabil'.Hyppo.sup.in libro de hũana nã hoc dixit q dolores nõ sunt in mẽbris nisi in dispositiõe.i.in fieri alterationis corpis:ꝛ supple i fieri corruptiõis.ꝛ exitus ipor.s. mẽbrorũ a naturis alẽ sensus. ¶ Post hoc ꝓo exponit qõ dixit naturis ostẽdẽs q̃ sunt ille nature q̃b⁹ cũ mẽbrũ egredit patit dolorẽ in ipo actu exeundi ab eis:vt dictũ est.circa qõ ꝑmo facit hoc:ꝛ explicat specialr nãm causaruz solutiũ ꝓtinuitatẽ ibi. (Cũ in mẽbro fit oppositio) Itez prima in duas:q: primo facit qõ dictũ est secdo vero remouet dubitationẽ potẽtẽ oriri ex dictis suis ibi.(in ma. ꝯple. diuer.) intẽdit ergo in pte ꝑma q ille nature sunt cõplexio:ꝛ cõtinuitas:ꝛ q cõplexio manet per caliditatẽ frigiditatem: et hũiditatem:ꝛ siccitatẽ.ex quo tm colligit.s.q mẽbrũ nõ patitur dolorẽ: nisi qñ soluitur et⁹ cõtinuitas:aut quãdo patitur mala ꝯple.diuer.cal.ꝛ fri.ꝛ sic.aut humida simplr aut composite:ne ꝙ credat aliquis q mal.cõple.diuer. sicca tãtum aut humida causaret dolorem:subiungit di.q in ma. cõplexio.diuer.propter quod.i.propter quam,membrum calefit:aut infrigidat ꝓprie.i. potius siue principalius sup. causat dolor q̃ in aliis duabus qualitatibus. et hoc tõ sicut dicit q ille due qualitates fortiores operatiõis.i.ipressionis sunt q̃ alie qualitates q̃.s.humiditas:ꝛ siccitas:ne tm credat q siccitas:ꝛ hu.non causent dolorem per se:ideo subiungit:sed tam fit illud.q.d.sed sup.quãtus caliditas:ꝛ fri.s.in causando dolorẽ sint fortiores.taz.i.certe fit illud.i. causatur dolor:ꝓpterea q membrũ desiccatur: aut humeratur in fame:ꝛ siti:si membrũ cuius passiones sunt fames ꝛ sitis alteretur a sicco tantum vel hu.s.os stomachi.ipius eis immediate sunt he passiones.sicut in.tiũ.de morbor ac cidenti ostenditur. ¶ Ad ꝓbandum autem per sensibilem effectum q dolor in ore stomachi causatur a sola impressione siccitatis:aut hu.in fame ꝛ siti:opz scire quib⁹ qualitatibus alteratur in fame ꝛ siti ad hoc vt accipiatur experientia de eo quod dicitur. Istud autẽ scitur rectissime per modum quez insinuat Gal.nã cũ fames ꝛ sitis sint: vt in quarto de morbo ꝛ accidẽti, ostendit:q̃dã desideria substãtie deficientis corpis:si sciat qualis est substãtia ꝓpter cui⁹ penuriam causant fames aut sitis:primus scit q substãtijs contrariũ qualitatũ potent expiri verũ siccitas tm aut hu. tm possint causare dolorẽ p se in ore stomachi.hoc igit cõsiderãs Gal.explicat in fine lectionis autẽ hui⁹ q̃les sũt substãtie ꝓp quaz penuriã he passiones causant in ore stomachi cũ dicit ꝛ accidit posito in fame ꝓp penuriã substantie sicce ꝛ ꝓpter penuriã humiditat; i siti aut i dispositionẽ sitis:q̃ idẽ est. Hoc em scito.tã em leuissimũ est cognoscere si siccũ debeat cãre dolorẽ inquãtũ siccũ vel inquãtũ p siccitatẽ est alterãs solũ q̃ h manifeste faciet si applicet ei id q̃ liquiget.s.humidũ.ꝯstat aũt sicut dictũ ẽ q̃ siti os stomachi patit penuriã hu.si ergo aliq̃ tẽperatũ in caliditate ꝛ frigiditate:tm manifeste exiccãs siue his potentiã manifeste exiccãdi os stomachi applicet:tunc os stomachi manifeste dolebit:si solum ꝓpter siccitatẽ aliq̃ mẽbrũ dolere debeat hoc idẽ facere dz ꝯtraria q̃litas in famelicis.s.hũiditas si p se debeat i mẽbro aliq̃ causare dolorẽ.talis aũt experientia leuissima est:ꝛ in ꝓptu:ꝛ pp hoc ẽt est experiẽtia taz diu accepta nõ solũ a sapientibus s; etiã a vulgaribus.exptus ẽ em q panis triticeꝰ mediocriter fermẽtat⁹:ꝛ mediocriter sale ꝯdit⁹:aut opti⁹:tm p diuturnitatẽ indurat⁹:aut piscis salsus q̃ inq̃ fm iudiciũ medici modicũ in his qualitatib⁹ tẽperamẽtũ excedunt:q: p illũ excessum nõ possunt causare dolorẽ:habent tamen manifestã potentiam exiccãdi. Ysaac inq̃ si corpi sano valde sitiẽti ministrẽtur causant i ore stomachi lesionẽ sensus patiẽtis manifestã:ꝛ hoc supernus.G. aucto.ꝯpo.dixit esse dolorẽ fm gradus lesionis: vel exitus a naturali dispositiõe. Expertũ est em siliter q si aqua tepida sumatur a corpore sano valde famelico protinus ledit eũ in ore stomachi sensibilr:ꝯtra hũ nõ si acuta lesio:s; manifesto sensu:tm percipit os stomachi adeo per remolitiones egredi a naturali dispositione q fere in sincopim incidit.ꝛ detectus talis q̃dẽ effectus lesionis :sicut ex superiorib⁹ ptz ꝓprie dolor est.sic igitur dicimus q Gal.hic et ad glan.ad ꝓbandũ q sic.ꝛ hu.p se causant dolorẽ:docuit:vtil artificio fortissimo apud oẽs artifices:ꝛ maxime cõuenienti medico cũ sit operarius artifex.s.argumẽto sumpto a sensibilis rei effectu:ꝛ hanc in dictis eius hic scimus esse ipsius intẽtionem sicut ex pluribus locis suaꝝ scripturaꝝ collegim⁹ ¶ Et hoc quidẽ dicimus ad repellendũ expositionẽ eorũ q̃ dicũt q intentio Gal.fuit in parte ista ꝓbare per causas famis ꝛ sitis q siccitas ꝛ humiditas p se causant dolorez:ata vt et⁹ intentio esset dicere q in fame:ꝛ siti siccitas et humiditas sunt per se causa istaꝝ passionũ.s. famis ꝛ sitis: que sunt q̃dam species doloris in ore sto:nachi.q: lesiones sensibiles in ipso. ¶ Nos aũt dicimus q hec expositio implicat falsitatem ad minus duobus modis.primo qñ nulla passio cõuenies alicui ex ordinatione nature est dolor:nec est cõsuetudo sapientum passiones naturaliter aduenientes alicui vocare dolores.planum est autem q fames ꝛ sitis ꝓpter naturalia desideria deficiẽtis substãtie naturales passiones sunt oris stomachi:ꝛ ab ordinatione nature ꝓcedũt ꝓpter saluationem individui aut subiecti. Dolor vero nõ est passio saluatiua subiecti.secdo vero qõ supponit hic expositio q hũiditas in ore stomachi sit causa naturalis p se famis. scimus aũt q nemo sapiẽtũ hoc dixit.G.em quarto de morbo ꝛ accidẽti:vbi causas explicat naturalis famis:nullam rõnem facit de humiditate:ꝛ oẽs q̃dẽ conueniunt:q: frigiditas põt causare famẽ:ꝛ de hũiditate q̃dẽ inquatũ humiditas est cõiter asserit q in ore stomachi defectũ appetit⁹:ꝛ nauseã:ꝛ ꝯabhominationẽ ꝓcurat:si aũt famen excitet hoc facit rõne frigiditatis:ꝛ acciditatis mouẽtis humiditates oris stomachi adherẽtes:sicut de melẽcolia naturali:et de flegmate acetoso ꝛi. ¶ Preterea.tertio pt dici qñ. G.sicut ptz in tex.nõ dicit siccitatẽ ꝛ hũiditatẽ esse causas famis ꝛ sitis.s; etiã q̃dã significata p famẽ ꝛ sitim sub rõne deficiẽtis cuz dicit:q in fame est penuria ficci:ꝛ in siti est penuria hu.plane ergo p modũ loquenda insinuat q illa nõ fuit intentio eius. Exponendũ est ergo sicut superius diximus:ꝛ valde est notãdũ prudentia Gal.ex hoc q docuit dictorũ: suoꝝ: experiẽtiã sumere in illo membro cui⁹ passio frequẽtior est:ꝛ magis ꝺsensui manifesta:tale ergo est orificiũ stomachi:qñ eius passiones frequentissime: ꝛ quasi quotidiane sunt:ꝛ ipm etiã est maxime sensus. ¶ Quãuis autẽ G.hic asserat humiditatẽ esse causaz doloris per se:dubitat q̃dam tamen nihilominus circa hoc propter dictũ Auicẽ.primo sui canonis:vbi dicit q humiditas nec p se nec per accidẽs est causa doloris:ꝛ iterum dubitant:q: Gal.di.in.xij. particula de regimento sanitatis.vbi loquitur de causis doloris. siccitatẽ quidem dicit esse causam doloris per accidens et tamẽ nullam facit mentionem de humiditate:vnde insinuare videtur vt dicunt q nec per se nec per accidens sit causa doloris:q̃ dictum absolute ꝺi esse falsum. q aũt humiditas sit se vel per accidens causa doloris p accidens sic ptz: qm̃ p se ꝛ per accidens sunt due differentie que cõueniunt enti:ꝛ ipm immediate diuidũt. igitur oi enti siue recipiat vt causa siue vt effectus. conueniet illud

Fames et sitis sũt passiones immediate oris stomachi.

Contra illam.

Expositio quorũdam.

Ulterius

Modi

nit illud esse p se vel p accñs: quapropter hūiditas poterit
eē cā doloris p se vel p accñs. Amplꝰ q sit cā doloris p ac-
cidēs ad oculū ptz. docet phūs. v. meta. cap. de ente. q ali-
qđ ptingit alicui p accñs qñ cōuenit ei cui ineſt: sicut musi
cus esse ꝓuenit grāmatico p accñs: idcoꝝ cui cōuenit esse
grāmaticū ꝓuenit eē musicū. s. hoī. Arguit ḡ sic. hūor sicco
cui ineſt hūiditas ꝓuenit eē cām doloris: sicut sapiēteo scri
būt de quolibet hūore: ḡ ꝓuenit hūiditati p accñs. q aūt p
se ꝓuentat sez hūiditati cām doloris eē tā p Gal. supꝰ pa-
tuit: ⁊ p rōnē iterū cōfirmat. illud esñ ꝓuenit alicui p se cui
ꝓuenit eꝰ diffinitio: vel ps diffinitōis: sicut ptz ex scia po-
steriorꝝ. ⁊. v. methaphi. sz hūiditati ꝓuenit diffinitio dolo-
ris seu partes eꝰ: vt effectꝰ eꝰ: ergo dolor ꝓterit esse effec-
tus hūiditatis p se minor aūt huiꝰ rōnis ptz: qñ dolor si-
cut ex supriorib⁹ ptz est sensibilis apprehēsio innaturalis p
mutatiōis: ⁊ exitꝰ a qualitate debite corpis ⁊ hoc itelligit
Auicē. qñ dicit. dolor est sensus ꝓtrarie rei. i. sensibilis ap-
prehēsio rei corrūpētis naturalē dispōnē a corpe por tñ dif
finitio ꝓpor est: sz planū est: qñ hūiditas cū sit q̄litas sensi
bilis cāre pōt sensibilē apprehēsionē mouēdo sensuz ⁊ ter-
rū ēt corrūpere pōt siue ēt innaturalr pmutare a naturali
dispōne corpꝰ extrahere. qđ ptz ex hoc: q qđ pōt excedere
respectu tpamēti alicuiꝰ ⁊ oē excedēs tpamētū alicuiꝰ est
corruptiuū illiꝰ: ⁊ innaturalr pmutās ipz. reliquit ḡ qñ po
test p se cāre dolorē. ¶ Propter hoc igit ⁊ silia est sciēdū:
q dolor a medicis qñq accipit large: ⁊ absolute. s. p sensi
bili apprehēsiōe cuiuslibet inaturalis alteratiōis vel cuius
libet exitꝰ a naturali dispōne ad inaturalē: ⁊ hoc mō Gal.
hic loquit de dolore: put supꝰ patuit: ⁊ silr mō accepit do-
lorē i oī loco in q̄ hūiditatē ⁊ sic dicit eē cās doloris p se: si-
cut in telligit. ij. tegni. Alio aūt mō accipit stricte. s. p gra-
ui ⁊ acuta molestia: ⁊ sz hāc acceptionē p̄dicta diffinitio do
loris nō est sufficiēs: qñ isto mō dolor ē sensibilis apprehē-
sio nō cuiuslibet exitꝰ a dispōne naturali sz fortis: ⁊ subiti.
Isto aūt scōo modo Gal. loquit de dolore in. xij. particula
megategni. qđ p eundē ibidē ptz. Dicit ei versꝰ pincipiū il
ius particule q de dolore: ⁊ aliis accidēb⁹ morbi agit: vr
loquit in illa particula fm q sunt magis timorosa q̄s ipsi
morbi vt pote q causare pñt sincopim aut defectionē ꝑtu-
us: ⁊ hoc q̄dē nō est nisi ꝓut sunt graues: ⁊ imoderate mo-
lestie. dicēdū ḡ q si dolor ꝓmo mō accipiaf: hūiditas potest
esse causa eiꝰ p se: sicut supꝰ fuit manifestū ex scia Gal. ⁊ si-
cut rō cōfirmabat: ⁊ silr pōt esse causa p accñs sicut ostēde-
bat rō supradicta. Si ꝓo scōo mō accipiaf dolor tūc dicen-
dū est q siccitas ⁊ hūiditas nō pñt esse causa doloris p se:
ita. s. q gratia sui vel sue ꝑtutis sicut mouētes immediate
subiectū adeo vt grauē: vel acutē vel intolerabilē molestiā
patiaf. huiꝰ aūt rō est sicut supꝰ innuebat in textu auctor
q nō sunt fortis impressiōis sicut alie due qualitates sunt.
ad hoc aūt q acutā ⁊ grauē molestiā causent in corpe opz
q alterēt corpꝰ subito ⁊ fortiter simul. oēs aūt q̄litates pñt
subito alterare: qñ sicut cōmentator oñdit. viij. phīsicoꝝ: q
de qualibet qualitate pōt accipi i motu alteratiōis aliqđ q
nō est minꝰ accipe. illō aūt q minꝰ accipi nō pōt minimū est
⁊ idiuisibile. hoc aūt nō accipit i tpe. q tā acciperet sz ꝓius
⁊ posteriꝰ. ⁊ hoc fieri nō pōt nisi diuisibile eēt ḡ accipit incō
tinēti ⁊ subito. Et q ptz q siccitas ⁊ hūiditas possunt subi
to alterare nō tñ fortiter sicut dictuz est. ꝓpterea q̄dē q de
virtute actiua modicū habēt cōparatiōe aliaꝝ duaꝝ q̄lita-
tū. habēt esñ de ꝑtute actiua aliqđ manifeste sz cōside-
rationē medici. ⁊ ideo oēs has qualitates medicus vocat
actiuas. sicut ptz p Gal. in tegni. in illa parte. totꝰ ꝓo cor-
pons habitudines. q̄uis p excellētiā nihilominꝰ ipse me-
dicus qñq vocat caliditatē ⁊ frigiditatē actiuas. alias ꝓo
duas passiuas sicut facit in septimo megategni. Nos etiaz
ꝓfecte exposuimꝰ sup p̄dicta pte tegni: q alr cōsiderat me
dicus has qualitates q̄s faciāt naturales. Hic esñ cōside-
rat eas sz q sunt ꝓncipia gñabilis mixtiōis corpis: in gña
tione aūt corporis tam simplicis q̄s cōmixti caliditas ⁊ frī
giditas sunt tñ mouētes materiā ad formā. sez subtiliādo:
⁊ ingrossando rarificādo: ⁊ cōdensando. cōgelādo ⁊ coagu
lādo ⁊c. siccitas: ⁊ humiditas nō mouēt nec permutāt ma-
teriā ad formā ꝓpria virtute sed disponūt eaz ad hoc: vt di
uersimode patiatur. ⁊ moueatur ab illis qualitatibus: et
disponunt quidē ad receptionē formaruz in mixtis. ⁊ ideo
rationabiliter. vocat caliditatem: et frigiditatem actiuas
alias ꝓo passiuas sicut ptz ex ꝓncipio. iiij. methauroꝝ. In
principio: medicus cōsiderat eas tñ fm q sunt ꝓncipia sa-
nabilis corpis inq̄tū tale: igit quelibet istarū qualitatū ꝑ
pria sui virtute sine auxilio alteriꝰ qualitatis mouere pōt
⁊ pmutare corpus a sanitate ad egritudinem: ⁊ ecōtrario si-
cut ostēdimus supius de humectātibus: ⁊ exiccātibus tem
peratis in caliditate ⁊ frigiditate. qñ corrūpere possunt et
restituere sanitatē p solā alteratiōnē ab humiditate ad. sic
citatē factā: sicut etiā ptz in fluxibus ⁊ cōstipationibus ven
tris: idcirco medicus ostēdēs absolute, vocat actuas: qñ
omnes habēt per se potentiā imprimendi effectū sanitatis
⁊ egritudinis in sanabili corpore. Nihilominus imprimēs
do suos effectꝰ fortes iudicat absolute caliditatē ⁊ frigidi-
tatē esse actuas fortes. Alias vero debiles: sicut colligit p
effectū rei sensibilis quemadmodum in ingenio sanitatis
septimus declarat. Patet igitur ex p̄dictis: quoniam humidi
tas nō pōt esse per se causa doloris secundo modo accepti.
Per accidēs aūt accipiendo accidēs absolute ⁊ vniuersali
ter p quocūq accidēte nemo dubitat quin possit esse cau-
sa huius doloris: hmōi esñ humor calidꝰ cū est humiditas
potest esse causa acuti doloris: ⁊ sic humiditas erit eiꝰ cau
sa p accidēs sicut superius cōcludebat ratio sumpta ex do
ctrina philosophi quito methaphisice. ¶ Ad illud aūt qđ
dicit in cōtrariū auctoritate Auicē. sez q: nec per se nec per
accidēs est cā doloris. dicendum q in eo qđ dicit q nō est
causa doloris per se intelligit de dolore scōo mō dicto: vel
accepto. Aliter esñ illud verificari nō potest sicut ex ratio-
ne ⁊ doctrina. Gal. superius patuit. Et si dicat q verba sue
diffinitionis nō signnicant eum habuisse istum intellectū.
cū enim dicit q dolor est sensus rei cōtrarie: significatur q
loquit de dolore primo mō accepto sicut superius patuit.
¶ Tūc dicimus q illa diffinitio non importat hunc intelle
ctū: immo valde diminuta est sicut superius docuimus. sed
q aliter dictū est q negari non potest: dicemus q in sequē
tibus in illo capitulo insinuat hoc cū dicit: q siccitas nō est
causa doloris nisi mediante solutione continuitatis: dolor
aūt quē causat solutio continuitatis est dolor scōo mō ac-
ceptus: ⁊ sic quāuis per istā modū excusetur q̄tuz ad illud
dictū de humiditate: tamen remanet adhuc in eo aliquid
reprehensionis. habemus ex hoc q sua diffinitio nō cōso-
nat intēsioni. quā in sequēnb⁹ ptib⁹ capituli videf habere
nec est iputādū errori trāsferētis: q in oīb⁹ libris arabū q̄s
iuenire potuim⁹ sic iuenim⁹ ꝓtinere: nec silr iputādū ē defe
ctui vocabuloꝝ i illa ligua: qñ ad notificādū doloꝝ scōo
mō acceptū scim⁹ i eo copiosos eē sermones: ⁊ in illo q̄dez
capitulo spāliter defectuo intellectu nō pōt excusari oīno
maxime cū iposuerit. Gal. illud qđ ipse Gal. in decretis
diebꝰ reprobat. sez q mala cōplexio diuersa nō causet dolo
rē nisi soluēdo cōtinuitatē. Jam esñ superi⁹ in hoc libro p
doctrinā. Gal. patuit q hoc nō est de intētiōe ipsiꝰ: ⁊ clariꝰ
patebit inferi⁹ in hoc ope vbi hāc opinionē directis sermo
nibus reprobat: quē passum nō videf vidisse. Auic. qñ con-
posuit canonē: sz scim⁹ q deceptꝰ fuit ex verbis. Gal. quar
to de morbo ⁊ accidēti. vbi subtilissime ⁊ multū ꝓfunde lo
cutꝰ est Gal. de causis doloris: ⁊ delitiarū: ⁊ videtur supfi-
cialiter illud qđ dicit Auic. intellexisse. cū tñ sit omnino ab
illo intellectu remotꝰ quēadmodū patenter ostendim⁹: sed
intellectus eius circa cās doloris ⁊ illud qđ de his prescire
est sciēdum: ex hoc tractatu pfecte colligit: sicut expositio
nostra pfecte declarat neq̄ alibi de hac materia quicquaz
opz ingrere. ¶ Ad illud aūt qđ dicit Aui. sez q hūiditas
nō est cā doloris p accidēs posito q loquat de dolore scōo
mō accepto: q aliter illō verbū verificari nō posset. dicem⁹
q Aui. nō loquit de quocūq accidēte absolute: sed de illo
tñ qđ dicit siccitatē causare dolorē. s. de solutiōe ⁊tinui-
tatis. ¶ Silr respōdēdū ē ad illō qđ scōo dicebat ex Gal.
qui. xij. pticula megategni loquēs de causis doloris nullā
facit mētionē de hūiditate: cū tñ ibi dicat siccitatē esse cām
eiꝰ p accidēs ⁊ sic insinuat q nec p se nec p accidēs hūidi-
tas est causa doloris. Verū quidē est esñ q hūiditas nō est
p se causa doloris de quo dicim⁹ supius cū loquit: ⁊ tñ insi
nuat qđ nō est eius cā p accidēs intelligit similiter de hoc

dolor dif.

dolor ac
cipitur
large et
stricte.

Expo-
nit te-
stu al-
ter me-
dicus ⁊
aliter
philo-
sophꝰ
agit de
qualita
tibus
p.

vtrūma
la ꝓple
xio di-
uersa
causet
doloꝝ
solū sol
uēdo cō
tinuita
tem.

accidẽte qõ est solutio ꝯtinuitatis.hoc ei accidẽs tñ cõsiderat.medicꝰ in ꝓpositā materia:qñ est principiũ variandi:ꝛ regulãdi opꝰ curatiõis:aliud vero nõ.si humor cñ caliduꝰ causat doloꝛẽ acutũ:nõ.ꝛ scit medicus:qꝛ rõne caliditatis causat illũ doloꝛẽ ꝑ se ad regulãdũ opꝰ curatiõis:non eget cõsiderare qꝰ hũiditas q̃ inest illi hũori est cã ꝑ accñs: quãq̃ hoc verũ sit silr posset dici de colore hũiditatis:et sapore:ꝛ de odore:ꝛ de ceteris etiã qualitatibꝰ eiꝰ:qꝛ verũ est qꝰ sunt cã illiꝰ doloris ꝑ accidẽs:nõ tñ est medicinalis ista cõsideratio.qꝛ inutilis est ad opꝰ.nõ ei ꝑ hoc regulaꝛ in aliq̃ actꝰ curatiõis.imo si penitꝰ ignoraret hoc nõ minꝰ bñ cõpleret curatio canoñ.sz ꝓsiderari.qꝰ ꝑter potẽtiã alterandi quã hz humi.etiã ꝓcurat solutionẽ ꝓtinuitatis qꝰ ꝑter mal. cõple.iſup est cã doloris.hoc id ẽ ꝑbet discretionẽ ad opus cõpletũ.ꝛ rectũ qñ ex hoc artifex cã colligit.qꝛ opꝰ ẽ vti causis curatiuis diuersam virtutẽ habẽtibꝰ.vt pote alterãdi.ꝛ cõsolidãdi.hoc igit est cã ꝓp quã ditrꝰ Gal.ꝛ Auicẽ.itel ligere de hoc accidẽte.qõ est solutio cõtinuitatis qñ dicũt vel insinuãt qꝰ siccitas est cã doloris.scõo mõ accepti ꝑ accidẽs.Hũiditas aũt nec ꝑ se nec ꝑ accidẽs. ¶ Si qꝺ aũt obiciat qꝰ hũiditas ꝓp subiectũ põt esse cã solutionis cõtinuitatis.ꝛ sic cõuenit ei ꝑ accidẽs. ¶ Dicemus qꝰ humiditati bñ ꝓuenit soluere cõtinuitatẽ ꝑ accidẽs isto modo.sz tñ nõ sequit qꝰ absolute ꝑ hoc accidẽs qõ est solutio cõtinuitatis cõueniat ei esse cã doloris supradicti.eo qõ illud accidens nõ cõuenit nisi accidẽtaliter sicut dicebat.s.rõne subiecti.ꝛ ita haberemus dicere ad veritatẽ loquẽdo:qꝰ est cã doloris supradicti accidẽtaliter ꝑ illud accidẽs:ꝛ hic consideratio: quãuis vera sit:inutilis est medico:qꝛ cũ scierit medicus qꝰ subiectũ hũiditatis rõne sue quãtitatis soluit continuitatẽ sufficit ei scire fm hoc qꝰ euacuãtibus indiget tñ:neqꝰ nocet medico qꝰ ignoret qꝰ hũiditati cõuenit accidẽtaliter illud accidẽs qõ est cã doloris.hec est igit rõ:ꝛ etiã intellectus medici qñ dicit qꝰ hũiditas nõ est cã supradicti doloris per accñs.i.ꝑ hoc accñs:qõ est solutio cõtinuitatis: de siccitate tñ oportet scire eũ qꝰ sic:qꝛ ꝗtũ ad hoc tã colligit: qꝛ cã alterãte tã indiget ad cõplẽdũ actum curatiõis:ꝛ quãtum est ex hac cõsideratione nõ est ei necessaria causa euacuãs.qꝰ aũt illud accidẽs.s.solutio cõtinuitatis conueniat siccitati:ꝛ nõ hũiditati absolute.ptz ex hoc qꝛ siccitati conuenit ꝑ naturã:humiditati vero nõ:ꝛ siccitati quidẽ cõuenit nõ vt agẽti:sz vt disponẽti ad passionẽ.Naturalis enim inclinatio siccitatis est disponere subiectũ ad hoc vt alteri nõ adhereat.ex se igit siue ex sua naturali inclinatione disponit ad solutionẽ cõtinuitatis.Hũiditas vero sua inclinatione disponit ad cõtrariũ.ex quo ptz:qꝛ nõ conuenit ei solutio cõtinuitatis nisi accidentaliter:vt est dictũ: ꝛ nõ ex se ex sui natura:ꝛ idcirco ꝓportionata materia attribuitur eis a medicis absolute.sz attribuũt siccitati cuz inter qualitates passiuas seu debilis impressionis solũ ei cõuenit ex sui natura:hũiditati vero nisi ꝑ aliud:ꝛ ꝑ accidẽs:vt ꝑ subiectũ.quo etiã modo posset aliter cõuenire siccitati:sz sicut ditimus de tali accidẽte nõ curatur a medico in materia ꝓposita. ¶ Ad rõnẽ aũt sumptã ex diffinitione doloris tã ex superioꝛib⁹ rñsio ꝑ qñ illa rõ bñ cõcludit de doloꝛe primo mõ sumpto:sicut fuit cõcessum superius.sz de doloꝛe scõo modo sumpto nõ:ꝓpterea:qꝛ ista diffinitio doloris per quã arguebat nõ est sufficiẽs seu cõpleta respectu doloris scõo mõ sumpti.vt superius docuimus ꝛ ista ꝓpositio.s.cuicunq; conuenit diffinitio:ꝛ diffinitũ.nõ habet veritatem nisi diffinitiones sufficiẽtes fuerint ꝛ cõplete. ¶ Post hoc aũt sequitur vltima pars i qua explicat Gal.naturã cãrũ soluẽtiũ cõtinuitatẽ dicẽs.qꝰ cũ mẽbro fiat impressio ab eo qꝰ pungit aut corrodit:ꝛ cũ tunc euenit⁹ passionis.i.doloris est ꝓpter solutionẽ cõtinuitatis:quasi dicat.cause soluentes continuitatem sunt aut pungentes aut corrodentes ꝛc.

Obiectio. solutio.

¶ Determinat Gal. de accidente quod sequitur malam cõplexionem diuersam in musculo:sez de febre. Cap.v.

Amq; calor sanguinis qui est in mẽbro apostemoso fuerit calor quietus ꝛ fuerit sanguis quez totũ cõtinet corpus equalis complexionis:forsitan non accidet ei: vt calefactione membri infirmi calefiat corpus:ꝛ cũ caliditas sanguinis q̃ est in mẽbro apostemoso fuerit caliditas fortis calefiet corpꝰ fortitudine ebullitionis eiꝰ:ꝛ cũ fuerit.vt sanguini quẽ totum continet corpus dominetur colera:tũc nõ stat quin calefactione eius superflua calefiat totũ corpꝰ.Et quãto plus fuerit id cum vtreq; res aggregent.s.ita vt sanguis q est in membro apostemoso sit fortis caliditatis:et in sanguine qui est in corpore dñetur colera. ¶ Primũ veroqꝺ ex sanguine calefit cũ i eo supfluit calefactio est sanguis q est in venis pulsatilibus:ꝓpterea quod in natura sua est calidior:ꝛ natura spũs ꝓpinquior:deinde post ipsum sanguis q est in venis nõ pulsatilibus.Si ergo mẽbrũ apostemosum ꝓpinquũ fuerit aligbus visceribus sanguine abũdãtibus quẽ cõtinẽt erit caliditas eiꝰ recurrens velociter ad sanguinẽ:quẽ totũ continet corpus.Et vniuersaliter dignius est vt calefiat añ oẽs res q̃ velox est ad resoluendũ:aut in natura sua est calida.Et similiter primuz qꝺ quod infrigidatur ante etiã est res q̃ velox est ad resoluendũ:aut in natura sua est frigida:velocius aũt ad resoluendũ ex eis que in corpore sunt est spũs ꝓpter illud qõ est eis subtilior:et tenuior:ꝛ calidius qõ est in corpore est colera rubea:et frigidius qõ est i corpore est flegma. Quis sit calidꝰ ꝛ ꝺ frigidꝰ corꝑ. De reliquis aũt humoribus sanguis calidior est post colerã:et melancolia frigidior post flegma. Et colera quidem facile resolnitur:ꝛ velociter ab omni quod in eam agit. melancolia vero laboriose:et tarde vel violenter resolnitur:et vniuersaliter quidem omne quod est subtile:et tenue est velocis resolutionis:ꝛ omne quod est grossum et spissum est tarde resolutionis. Quapropter oportet:vt sit eueniens apostematum resolutio plurimum diuersa ꝓpter diuersitatem dispositionis corporis.

¶ Primo autẽ quoniã humor a quo ꝓuenit apostema aut erit augmẽtate caliditatis:aut diminute caliditatis:deinde post illud qñ putrefactio eiꝰ nõ erit nisi fm naturam ipsius:ꝛ fm superfluitatẽ retentionis eius:aut paruitatẽ retẽtionis eius in iterioribus:nam illius qõ expirationem nõ habet velocius erit putrefactio:et illud quidẽ in oĩbus rebꝰ extrinsecis inuenit:quod si cõuenerit in hoc qꝰ sit eius cõplexio calida ꝛ hũida:erit illud magis adiuuãs ad hoc vt eiꝰ putrefactio velox sit. ¶ Et mẽbrum etiã in quo est apostemata aut erit ꝓpinquũ visceribus sanguine abũdãtibus:aut ab his remotũ:nã ꝛ i sanguine toto etiam superabũdat colera aut melancolia aut flegma:aut vẽtositas:et omnes quidem iste res alias dispositiones diuersificãt paucitate:ꝛ multitudine:opz ergo necessario:vt sit resolutio plurime diuersitatis cum vnum comparatur:alij autem cum comparatur sibĩ ipsi. Qõ ꝛ puram mẽ nõꝝ velocꝛ ꝑ mẽt.

Terminata prima parte in qua egit Gal.de mala cõplexione particulari.hic sequitur pars in qua descendit ad loquẽdũ de vniuersali scõs qꝰ exigit tractatꝰ ꝑsens.In hoc cñ tractatu:vt ditimus supius intendit ostendere q̃ sit natura male complexionis diuerse ꝛ qualiter etiã:ꝛ a qbꝰ causis in gñe introducat i corꝑ.Circa hoc aũt sic ꝓcedit qñ ꝓmo ostẽdit qualiter

liter ma. ꝛple. diuer. calida: ꝛ a q̄bus causis in totū corp⁹ ꝓ
uenit. scdo ꝯo manifestat illud de frigida ibi: ꝛ quēadmo
dum se. accidit a caliditate sol. ꝛc. ¶ De siccitate autem ꝛ
humiditate nō facit mētionē inter malas ꝛplexiones diuer.
sed vsq; cuius rō est: q; hūiditas: ꝛ siccitas non causant malā
cōplexiō. diuer. I toto corpe. mala eñ ꝛplexio sicca aut hu
mida nō ꝓuenit in toto corpore subito: imo valde paulati
ne: ꝛ lente: nec etiā fortiter q̄n ipse qualitates: vt dictū est
supius nō sunt fortis impressiōis. subito aūt mal. ꝛplexio.
sicca aut hūida totuz corp⁹ occupare nō pōt ꝓpter multi
modā difformitatē mēbroꝝ: et q; ipse sunt valde debiles in
agendo: vñ q̄n aduenit toti mal. comple. sicca aut humida
tral;it in malā equalē: sicut ꝑz in ptisi. De siccitate manife
stū est: ꝛ in yposarca de humiditate. in illis eñ dispositiōi
bus ꝓpter siccitatē aut humiditatē nō dolet corpus mani
feste in toto. in yposarca aūt quāuis doleant mēbra ꝓpter
tūionē quā facit subiectū hūiditatis ſ. aquositas flegmati
ca: non tñ rōne ipsius qualitatis sentit afflictio manifesta
in toto corpe: ꝛ ꝓpter hoc tales mal. cōple. inquantū vles
sunt equales iudicātur potius q̄ diuerse: ꝛ ideo circa eas
in actu curatiōis sumat forma operādi: quā ars seruare do
cet in mala ꝛplexiōe eq̄li: ꝛ differēter ab ea que est diuersa.
Et q; supius ꝓmisim⁹ nos hāc diuersitatē hic tangere ꝓ
pter bonitatē doctrine: accirco notādū est q; in mala ꝛple
xione eq̄li substātialr mēbra debeliora sunt q̄ in mal. ꝛple.
diuer. ꝓpterea q; qualitas corrūpēs forti⁹ mēbris inheret:
et ideo ars medicine docet circa curationez mal. ꝛple. equa
lis aliqua fuare: de q̄bus nulla aut minor multa cōsidera
no habet in curatiōe mal. ꝛple. diuer. Unū q̄dē est: vt euitē
tur fortiter et subito alterantia: q̄n faciliter vel facilime to
taliter virtus mēbri resolueret. sed paulatim: et suauiter al
terantibus docet vti in oi mēbro cōparatione male cōple.
in eodē. Aliud q̄dē est: vt ꝓ alios aliquos modos: et ꝓ quā
alterationē mal. ꝛple. equalis ꝛfortet mēbrū conueniēter.
sicut ꝓ ea q̄ ex ꝓpietate hoc facūt: aut ꝓ potētiā laudabi
liter nutriēdi: de q̄bus in mal. ꝛplo. diuer. ꝛ maxime q̄n est
in mēbris q̄ nō sunt nobilis actiōis aut iuuamēti nō curat
eino: immo q̄n in illis mēbris ē ma. ꝛple. equalis docet ars
ea penitus remouere a corpore ne cetera corrūpantur: qō
nō facit in mal. comple. dum adhuc est di. dentes eñ ab ore
et ossa ex locis fistulatis docet ars medicinalis auferre q̄n
tas in eis est mal. comple. infira: quod nullatenus facit q̄n
ma. cōple. est diuer. et tan. q̄ volitans supra membrum. tali
ter eñ: ꝛ multum bene vocat eā Aui. in tractatu suo de vi
ribus cordis. talez igitur formā operandi circa mal. cōple.
equa. volūt seruare periti medici circa curā ma. ꝛple. sic. in
ptisi ꝛ hūida in yposarca. de his aūt modis narrandi opus
in hac: ꝛ in illa mal. ꝛple. coptosam doctrinā insinuat Ga.
in de ingenio sanitatis. ¶ Redeūtes igit dicam⁹ q; in pri
ma ꝑte galienus duo p̄ncipalr facit: q̄n primo ostēdit qua
liter calor innaturalis se. formalr ꝛstituēs ꝓuenit a mēbro:
qō pariē calidū apostema ad totū corp⁹ ipo calido aposte
mate existēte cā cū ouginali. Scdo ꝯo explicat alias caū
sas seb. ibi. (Redeam⁹ igit ꝛc.) In p̄ma iterū facit duo q̄n
p̄mo ostēdit p̄ncipalr modū multiplicationis mal. ꝛple. ca
lide a mēbro apostemato ad totū corp⁹. Scdo ꝯo ostendit.
q̄n diu durare pōt sub rōne male ꝛplexiōis diuerse ille ca
lor vlis ibi. (Uerūtñ in hmōi seb.) In p̄ma aūt intētio. Ga.
est explicare causas multiplicatiōis caloris extranei ab illo
mēbro ad totū corp⁹: ꝛ causas intētiōis: ꝛ remissionis ip̄⁹
siue in diuersis corpib⁹ siue in diuersis mēbris vni⁹ corpis.
Circa qō sic ꝓcedit. q̄n p̄mo explicat illas causas ꝛ mani
festat ꝓpositū quātū ad diuersitatē causaꝝ. Scdo ꝯo quā
tū ad diuersitatē mēbroꝝ vni⁹ corporis ibi. (Et hic quidez
ola sunt causa ꝛc.) In p̄ma parte itez duo facit q̄n primo
explicat causas multiplicatiōis p̄dicte qualitatis in totuz
corpus: ꝛ etiā intentionis eius in ipso: siue ostendit possibi
litatem p̄dictarū. In parte vero secūda ostendit ordinē:
ꝛ modum istius multiplicationis ibi. (Primum vero ex co
lera.) ¶ Intendit ergo in parte p̄ma q; ꝓpter apostema su
p̄dictum. ſ. flegmonez aliqū mal. cōplo. diuer. ca. in toto
generatur: aliquādo nō. cuius ratio est: sicut insinuat: q̄n
ad hoc q; calor apostematis vnius mēbri introducat calo
rem in totum corpus: necessariū est ipm esse fortem: ꝛ suffi
cientem: et sanguinem totius corporis esse dispositum ad
suscipiendū illius caloris excessum: ꝛ hoc est qō intēdit cū
dicit. q; si cal. san. q̄ in mēbro apostemato fuerit quietus. ſ.
remissus et fuerit san. quē to. cō. cor. eq̄ ple. tēperate com
plexiōis: fortitā nō accidet ei. ſ. corpi: vt calefiat calefactio
ne mēbri infirmi. ſ. vt ita excellēter sicut mēbrum infirmuz:
ideo aūt dicit fortitan: q̄n sanguine totius corporis existē
te tēperato ꝑm naturā corpis: possibile est calorem aposte
matis peruenire ad totuz corpus: q̄uis etiā valde fortius
nō sit: verbi gratia: sicut in corpore ub⁹ pueroꝝ aut infantiuz
potē: in his eñ q̄uis apostema ca. sit in mēbris remotis a
corde: ꝛ ipsi etiā ꝑm naturā sanguinē habēt temperatum:
tñ ꝓpter paruitatē membroꝝ: causantē modicā distātiā de
facili ꝓuenit excessus caloris ad cor: ꝛ inde ad totū corpus.
In corpore⁹ aūt adultoꝝ sicut iuuenū atq; senū neq̄t hoc
fieri ꝓpter cōtrariā cām: et multominus si sanguis totius
corporis ad frigiditatatē declinet: sicut flegmatic⁹. in ipsis
etiam adultis: q̄uis sanguis totius sit naturalr tēperatus
tñ si apostema ca. sit in mēbris valde vicinis cordi: de faci
li poterit supercalefieri totum corpus: hec est igitur causa
ꝓpter quam dixit q; cum calor apostematis sit remissus: et
sanguis totius corporis est tēperatus: fortitan. ſ. possibile
est q; nō supcalefiet totuz corpus: ideo eñ ponit sub dubio
quia pōt accidere cōtrariū sicut ostēdimus: si tñ sit ꝛtrario
modo necessariuz est: vt corp⁹ fortiter calefiat: et hoc est: qō
intendit cū dicit: q; si calor sanguinis mēbri fuerit fortis ca
lefiet totum corpus: ꝓpter fortem ebullitionē sanguinis in
mēbro apostemato supple quāuis sanguis totius corpis
fuerit naturalr tēperatus: similiter calefiet corpus calefa
ctione superflua. ſ. fortiori si sanguis quez corpus continet
colera dñetur. ꝛ hoc est: qō intendit per hoc q; dicit: tūc nō
stat q̄n ꝛc. quāuis supple calor sanguinis qui est in mēbro
apostemato remissus fuerit: multo autem fortius illud fit si
ambo supradicta cōcurrāt: hoc est qō intendit cum dicit: et
quanto plus fiet istud cum vtroq; res aggregātur ꝛc. Usq;
nunc ostendit possibilitatē multiplicationis caloris extra
nei a mēbro apostemato ad totum corpus: ꝛ possibilitatez
intentionis ꝛ remissionis ipsius intendēs in summa: quia
eoꝝ causa sunt fortitudo vel debilitas alterantis: sicut est
san. mēbri apostemati: et dispositio alterabilis corporis: sic
enim per diuersitatem istorum duorum diuersificantur co
pora q̄ntum ad susceptionē caloris extranei a membro apo
stemato per totum corpus. ꝛ q̄ntum etiā ad intentionē ꝛ re
missionem ipsius in diuersis corporibus: sicut eñ ex verbis
auctoris ꝑz: vt exposuimus corpora calidiora que intelli
gūt per corpora sanguinē calidiorem habentia citius et in
tensius inflammantur per totū. contraria vero ecōtrario.
¶ Post hoc vero ordinem ꝛ modū p̄dicte multiplicatiōis
ostendit. circa qō primo facit hoc. secundo verificat per ra
tionez dicta sua ibi. (Et vniuersaliter est ꝛc.) In parte pri
ma iterum primo explicat ordinē. scdo vero modū ibi. (Si
ergo membrum.) dicit ergo in parte prima q; quādo super
fluit calefactio in eo. ſ. in corpore ꝛ quādo superflua calidi
tas occupat ipm: siue apostema calidum alicuius membri
immoderate calefaciēs sanguinem corporis: quam; gratia
exēpli ponamus esse colericum: tunc supercalefit sanguis
corporis ab illa colera que dominat in eo: ꝛ quez dixmus
supercalefieri a sanguine apostematis ꝑm hunc ordinez q;
primum quod calefit est colera. ſ. ille sanguis in quo primo
caloris excessum imprimit illa colera est sanguis q̄ est in ve
nis pulsatilibus: cuius rōnez assignat q; calidior est et pro
pinquior est nature spiritus. que aūt natura ista sit statim
declarabit: deinde post ipm: scz sanguinem arterialem sup
calefit supple sanguis q̄ est in venis non pulsatilibus. Est
autem intelligendum hic q; quāuis Gal. loqtur hic in exēplis
rez particularium: tamen res vniuersales docet more
Hyppo. et omnū sapientū: vnde quāuis loquatur particu
lariter in hoc alterante seu calefaciente quod est colera: et
in hoc alterabili qō est sanguis: tamen intētio eius est vni
uersalis: scz q; a supercalefaciente aut qūlibet alterante
corpus illud primo recipit excessum caloris aut cuiuslibet
qualitatis q; magis dispositum est ad illud. verbi gratia.
Cum in corpore citius alterentur humores quaz membra:
et sanguis citius calefiat quā membra primo supple sang.

qui magis est dispositus ad recipiendum excessum caloris: similiter intelligendū est inter membra q illa prīo.i. citius que magis disposita sunt ad hoc: et similiter sicut de caliditate: ita intelligendū est de qualibet qualitate. Quō aūt tā vniuersalis sit intellectus eius: patebit p rationē qua vtimur post. ¶ Si quis aūt dubitet de hoc qđ dicit quod col. primo calefacit sanguinem arteriarū q̄ venarū nō pulsatilium: cuz tamē colera misceatur sanguini venarum non pulsatiliuz et aliis non omne autem agens agit citius in sibi ppinquū q̄ in distans. ¶ Dicendū q̄ Gal. de col. non loquitur ibi assertiue. sz gratia exempli: vnde per col. intelligit superflue calefaciēs sicut est sanguis apostematis: sed ideo nominat eo. q: manifestior est in eis calefaciendi potentia q̄ in ceteris humoribus: sicut tam paulopost ipse docet. Vel dicēdū q̄ quāuis in sanguine venarum citius agat propter propinquitatem tamē sanguinis arterialis plus recipit impressionē per aptitudinem: nō enim inconueniens est effectū alicuius agentis citius manifestari et fortius in remoto: tamen ad determinatā distantiā q̄ in ppinquo propter aptitudinē patientis subiecti. Videmus em ab igne citius liquarice ra quāuis ab eo distet aliquātulum plus q̄ plūbum. Cum tamen vtrūq liquabile sit ab igne: sic ergo intelligendum est in pposito cum dicitur q̄ sanguis arterialis citius calefit a colera. i. quando recipit effectū calefacientis superfluē. quāuis aūt agat in sanguinem venarū nō pulsatilū: potest et tā dici q̄ illud intelligitur de diuersa colera fm numerū: ita q̄ ad sanguinem venarū nō pulsatilium tantuz referat colera eidē sang. commixta: ad sanguinem vero arteriarū col. est dominans in ipso sanguine arteriarū. non enim verū est q̄ col. que in sanguine corporis dominatur solum modo misceat sanguini venarū et non arteriarū: immo ex quo sanguini totius corporis dominari co. proculdubio ipsi sanguini arteriaz aliqua portio proportionaliter dīmetur. vñ etiā est q̄ sapiētes ipsuz colericū dicunt: comparatione sanguinis aliarū venarū: cū sit calidior et subtilior co. sicut em inquit Gal. in de virtutibus naturalibus. arterie a venis trahūt sanguinē et cōmunis est trānsitus a venis ad arterias: cuius signū est: q: si aliqua magnarum arteriarum incidatur totus sanguis corporis vel ceterarum venaz effluet inde. Cum ergo dī q̄ et colera citius calefit iste sang. q̄ ille. intelligendū est ab illa colera fm specie non fm numerū: imo ille et ille sibi cōmixta similiter. ¶ Post hoc vero sequitur pars in qua modū explicat multiplicationis p̄dicte qualitatis in totū corpus: per hoc enim manifestabitur causa proxima et immediata eius. per ea em que dixit: non cōprehenduntur nisi cause originales et remote. Dicit ergo q̄ quando contingit q̄ membrū apostematum est propinquum aliquibus visceribus. Circa qđ notandū est q̄ p. vi- Clybanus. scera intelligit membra que intra clibanum continent. Dicitur autez clibanus tota concauitas illa que est a furcula colli: vsq; ad pudibunda: et cōtinet spiritualia membra et nutritiua. Dicit ergo q̄ si membrum apostematū fuerit propinquū visceribus: nō quibuscunq; sed abundantibus sanguine quem continent velociter recurret calliditas: scilicet apostematis ad sanguinem quem cōtinet totum corpus. Hec autem sermonibus Gal. multum subtiliter et proprie veritatem insinuat sue intentionis. plane em insinuat q̄ cuz calor apostematis ad aliquod predictorū viscerū peruenerit mediante sanguine. scilicet venarū et arteriarum: sicut diximus: de facili occupat totū corpus. ex quo plane colligitur q̄ causa prima illius multiplicationis ipsius est supercalefactio alicuius visceruz supradictorū quod membruz. qđ vniuersalem faciat impressionem necessariū est q̄ sit membrū cuius actio sit aliquo modo tota vniuersalis: vt potentis totius corporis dispositiua: quale vero sit illud membrum p̄priis sermonibus determinat cum dicit. Visceribus sanguine abundātibus quem continent: id est ad quem cōtinendū concauitatibus suis naturaliter ordinantur. nō enim dicit tm̄ viscerib⁹ abūdantibus sanguine: sz adiunxit: quē cō- Cor ob⁹ tinent intra clibanū: nec in aliis regionibus corporis non mem sunt membra adeo sanguinea seu sanguine abundantia quē bris est naturaliter in concauitatibus substantie ppie cōtinēt nisi magis cor et epar et precipue cor. ipm em teste Gal. in fine primi de sangui complexionibus est omnibus membris magis sanguineuz: et neum. post ipm epar. propterea nullum membrum fm veritatem in cōcauitatibus ppie substātie cōtinet sanguinē tā abundāter et tā manifeste sicut ipsum cor. De epate em sensui manifestum est: q: tota eius cōcauitas manifeste cōtexta est capillaribus venis. Vñ hic in sermonibus suis insinuat Gal. p quie nō cōuenit nisi cordi. vñ etiā est q̄ dato q̄ extraneus calor meditāte sanguine venarū et arteriaz prius ad epar superuenerit: non tm̄ ab ipo immediate supercalefit sanguis totius corporis siue corpus: immo opz ipsum ad substātiam cordis antea peruenire. et hoc qđē cōfirmat ex doctrina et in fine primi de cōplexionibus. vbi dicit: q̄ sanguis nō acq̄rit caliditatē nisi a corde. et itez directius q̄tū ad ppositaz materiā in scō de morbo et accidēti. vbi ostendit qualr ab vno membro in totū corpus multiplicat calor extraneus: et vtitur hoc sermone. calor a membro in quo est putredo capit exordiū: deinde ab eo ad membrum vicinū distenditur: et ab illo ad aliud: et sic successiue donec puenitat ad membrum qđ est calor naturalis initiū et fundamētū: scz cor: quo supercalefacto postea totū corpus vnū efficitur cū eo in passione idest in participatione caloris extranei passionē inferentis quomodo autē a corde ola membra corporis cetera supplementantur ostendemus infertius. ¶ Patet igitur ex p̄dictis modus multiplicationis p̄dicte qualitatis in totū corpus: et tunc sequit pars in qua verificat dictum suū per rationē extendendo ipm. Fuit aūt dictū eius superius q̄ sanguis arteriaz citr⁹ calefit q̄ san. venarū. ppterea q: calidior est et nature spūs propinquior: in quo diximus et superius hoc vsiter intelligere in ol alterabili a qualibet qualitate qđ manifestat p dicta eius hic: vbi dicit tā de frigiditate q̄ de caliditate: et ad veritatē illius dicti intēdit vsiter hanc rationē s. q̄ omne illud alterabile citius alteratur a quolibet alterante qđ ei similius est in qualitate aut passibilius in substantia. sed in humano corpe de quo est cōsideratio medicine: quedā sunt similiora in qualitate calefacientibus. q̄dā vero infrigidātibus: et quedam passibiliora in substātia q̄dā minus. ergo in humano corpore ea citius calefiūt que caliditia sunt aut passibiliora in substātia et illa citius infrigidant q̄ frigidiora sunt aut passibiliora sunt in substātia. Huius aūt rōnis maiorē supponit: sz cōclusionē explicat hic et minorē manifestat. et primo facit primū. et secō secōm ibi. (Velocius ad resoluendū.) In prima itez primo explicatcō clusionē q̄tum ad caliditatem. secō q̄tum ad frigiditatem ibi. (Et silr.) Dicit ergo in parte prima. et vniuersalr quasi dicat q̄ diximus in hoc calefactibili q̄ est sanguis. vsiter verū est in ol calefactibili sz q: dignius est vt calefiat. supplecitius ois res quevelox est ad resoluēdū. i. passibilior: in substantia videlicet: sicut dicit paulopost. q: subtilior: et rarior qualis est spiritus: aut in natura sua est calida quasi: autq: est calida in naturali cōpositione. deinde dicit. et silr primū qđ infrigidatur. quasi dicat. et vniuersalr verū est similiter nō tm̄ in calefactione sz etiā in infrigidatione q̄ illud infrigidatur aut qđ est ꝛc. et q: in his duabus qualitatibus dictū est ad exēplum in aliis duabus qualitatibus intelligēdum est. sed in illis q̄ manifestiores habēt effectus facit exē plariter mētionē: tales aūt sunt caliditas et frigiditas sicut diximus superius vbi de causis doloris loqbat. Post hoc vero sequit ps in qua minorē predicte rationis manifestat primo faciens hoc. secō infert ex dictis suis correlarū valde vtile in p̄senti consideratione ibi. (Quapp opz) In parte autem prima manifestat diuersitatem seu differentiā eorum quibus maxime corpus ad alterationes disponit. Primo naturā spiritus explicans. secundo humores ibi. (Et caludius qđ est in corpore ꝛc.) Intēdit ergo in parte prima q̄ cor que in corpore sunt nihil est rōne substātie passibilius q̄ spūs. propter hoc q: ceteris est subtilior et tenuior. et hoc est illa natura de qua intelligebatur superi⁹. Siguinē arteriarum et possum⁹ potius assimilare q̄ sanguinē altaz venaz deinde de humoribus. primo tāgit differētiam quantum ad q̄litates. secūdo vero quātum ad substātiā ibi. (Et coleraq dem facile ꝛc.) Dicit ergo primo q̄ calidius quod est in corpore est colericum. et post ipsam sanguis. Et frigidius quod est in corpore est flegma et post ipsum melēcolia. Et intelligo q̄ hic loquit de naturalibus humoribus quibus pōt disponi san. venarū p totum corpus de quo tecit superius

mentionem

Frigida superius mẽtionẽ. ¶ Cõtra aũt hoc q̃ dicit Auicẽ. ſ. ca. de cõplexione mẽbrorũ. ſ. q̃ calidius q̃ est in corpe sunt cor t spiritꝰ: de cho. ſo nullã facit mẽtionẽ: sicut nec Ga. i ſi. pti mi de cõplexionibꝰ. vbi ſpãliter de cõplexione partiũ corpis loquitur: de quo valde mirãdũ q̃ hic dicit Gal. cho. esse caliditates oibus q̃ reperiunt i corpe. Propter q̃ aduertendũ est q̃ in p̃dictis locis illi sapientes nõ loquũtur de cõplexione corpis nisi put sunt aliquo modo p̃ncipiũ t causa naturalis cõplexionis siue tẽperamẽti corpis. temperamentũ aũt humani corpis naturaliter declinat ad caliditatẽ t humiditatẽ. t idcirco inter humores ibi nõ facit mẽtionẽ nisi de sanguine t flegmate. q̃m hi sunt aut p̃ncipiũ sufficiẽtis caliditatis in toto: sicut sanguis cõprehendẽdo cordialẽ t epaticũ arteriale t venalẽ aut principiũ remisse caliditatis in aliquibus mẽbris: sicut flegma t melancolia: sunt etiã sufficiens principiũ humiditatis t in toto et in partibus cũ adminicẽ ꝓportionaliter cõmiscẽt. Si igitur inter cõponẽtia corpis put p̃ncipia sunt naturalis tẽperamẽti totꝰ p̃sideret quid calidius pculdubio patebit q̃ spũs scz vitalis t cor in quo gñat est calidius: t hec fuit cõsideratio Galeni et Auicẽne in p̃dictis locis. Hic autẽ Gal. nõ loquitur de ꝓplexione mẽbrorũ t humorũ nisi quãtũ dispositiue vel effectiue põt est principiũ distemperamẽti vel innaturalis cõpletiõis totius: t ꝑm hoc nihil potest esse i corpore principiũ maioris caliditatis q̃ cholera: aut intensioris frigiditatis q̃ flegma. ¶ Si quis aũt obiiciat q̃ melãcolia cõparat ad alios humores sicut terra ad alia elemẽta: ergo sicut terra est frigidissima respectu aliorũ elementorũ similiter melancolia naturalis respectu ceterorũ humorũ naturaliũ. Itẽ Aut. inquit. ſ. cañ. ca. de qualitate generationis humorũ. q̃ frigiditas generat flegma. Excellẽs aũt frigiditas generat melãcoliã. ergo erit frigidior flegmate: cum a fortiori frigore generet. t ꝑstat q̃ illa melancolia non est innaturalis: q̃m non generat per viam aduſtionis. Preterea oẽs sapientes cõueniũt in hoc q̃ flegma acetosũ frigidius est naturali: ſz ipſi dicũt ipſum vno modo generari ex cõmixtiõe melancolie cũ flegmate naturali. ergo necessario opz q̃ melãcolia que p̃bet ei ampliorẽ frigiditatẽ sit frigidior ea. illa ãt melãcolia nõ est innaturalis: q̃m oẽs innaturales min⁹ frigide sunt naturali: eo q̃ p viam aduſtionis sunt generate: et sic a fortiori calore passe sunt q̃s naturalis q̃ a tẽperato calore gñat. ergo est naturalis. Preterea oẽs etiam cõueniũt in hoc q̃ in quartana ꝑ melancolia nãlis in inuisꝰ paroxismoꝝ causat frigꝰ cũ forti tremore t concussione t etiã stridore dentiũ t experimur hoc esse verũ ad sensum. in quotidiana ꝑ naturali tremor t stridor dẽtiũ nõ causant a flegmate: vnde videtur q̃ melãcolia naturalis frigidior sit flegmate naturali: cuius cõtrariũ asserit hic Gal. t etiam in ſcõdo de cõplexionibus. vbi dicit: q̃ olim eorum que in corpe sunt frigidius et humidius est flegma: t hoc quidẽ est verũ q̃ etiã medicus colligit: tũ ex causis. tũ etiã ex effectibus. ſ. semper enim videmꝰ q̃ ea materialia ex q̃bꝰ flegma generat frigidiora sunt inter materialia ciborũ adminicẽ ꝓportionaliter cõparata: nã inter plãtas olera vtplurimũ ex q̃bꝰ flegma gñat sunt sicut atriplices t blite: t tã frigidiora sũt leguminibꝰ ex q̃bus melãcolia gñatur. Item pisces frigidiores sunt q̃s carnes siluestrium quadrupedũ. Ex illis tamẽ flegma gñatur t ex istis melãcolia. De efficientibus aũt causis etiã manifestius est q̃m semp a debiliori calore flegma gñatur in mẽbris sicut ꝑs in sensibus. ¶ Melãcolia aũt a tẽperato calore sicut est naturalis: vt dñs. ſ. cañ. recitat Auicẽ. aut ab imoderato valde sicut innaturalis: ſz illud q̃ efficaciꝰ ꝑbat: t etiã q̃ magis cõtẽdit medicus sunt effectus. Videmus enim frigidissimos morbos: vtplurimum a flegmate gñari. Raro aũt melãcolia generat adeo frigidos. cõgelatio aũt et stupor t paralysis t epilepsia t appoplexia q̃ vtplurimũ a flegmate generãtur morbi sunt in q̃bus manifestius et excellentius corpa infrigidant q̃s in melancolia: vt elephantia aut sclirosi aut varicibꝰ. ¶ Cũ aũt obiiciat q̃ in quartana vera videmus frigus causari cum forti tremore t cõcussione mẽbrorũ t stridore dentiũ: q̃ tũ in vera quotidiana flegma nõ causat. dicemus q̃ verum est q̃ ibi sunt talia accidẽtia nõ in vera quotidiana: ſz tũ non ideo fortius est frigꝰ in vera q̃rtana q̃s in vera quotidiana: nec est existimãdum q̃ ꝓpter fortius frigus ibi causent. immo ſm veritatẽ in quotidiana sentitur frigiditas intẽsior a corpore patientis: t hec est intẽtio sapientũ quãdo dicũt q̃ quotidiana in principio paroxismi causat verũ frigus aut purum t adeo forte sicut si corpus niue vel glacie frãgeret: quemadmodũ Ysaac dicit in hoc tam forte frigus ꝓ tãto dicit vel aut purũ q̃m causatur ab impressione flegmatis fortiter infrigidantis t nõ a fuga caloris naturalis. hoc enim modo t in tertiana t in omnibus aliis febribus interpolatis põt causari frigiditas in principio paroxismoꝝ. Et ad hoc notandũ signanter dicũt sapientes in quotidiana causari purũ aut vel frigus t forte. nunq̃ autem dicũt hoc in quartana aut in aliis febribus interpolatis fieri q̃m et si forte frigus appareat in quartana: illud nõ causat penitꝰ a virtute infrigidãtis humoris: immo magna ex parte causat ab occultatione naturalis caloris: qui potius in hac fe. occultatur t fugit cum spargatur melancolia supra mẽbra sensibilia. ꝓpterea q̃ pre ceteris humoribus nature horribilior est: et magis actionibus vite cõtrarius propter q̃ membra valde destituuntur naturali calore: t pinde etiam virtus mẽbrorũ valde debilitatur. t idcirco etiã q̃ mẽbra sic disponunt melãcolia: q̃uis minorẽ potentiã habeat infrigidãdi q̃s flegma: nihilominus põt fortiorẽ in eis facere impressionem per frigiditatẽ: q̃uis supradicta accidentia sicut tremorẽ t ꝓcussionẽ membrorũ t cõfractionem t stridorem dentium t cõfractionẽ solum nõ causent ꝓpter frigiditatẽ sed etiã multũ coadiuuãt grauedo t siccitas ipsius. cũ enim virtus debilitet in membris tunc vt dirimus t materia ꝑmens mẽbra sit grauis t põderosa leuiter causatur in eis tremor cũ causetur ex debilitate virtutis ferẽtis et grauedine mẽbri debilitati sicut inde p Gal. demonstratũ est plane. Cõcussio aũt iuncturarũ t stridor dentiũ ex spasmatione lacertorũ mãdibularũ ceterorũq̃ membrorũ causatur: q̃m spasmationem nõ solus frigiditas inducit: sed etiã materie siccitas multũ iuuat. Cõcussionem autem sine cõfractione ossium t iuncturarũ potꝰ inducit materie grauitas q̃s frigiditas: t hoc significat Rasis. t. almãſoris dicẽs q̃ dolores in iuncturis t ossibus sentiũt ac si aliqua re graui ꝑmãtur seu cõcutiãtur. ipſi etiã patiẽtes cõqueruntur se graue põdus in membris portare seu sentire. ¶ Q̃ etiã flegma de se fortius infrigidet q̃s melãcolia: signũ est q̃ multo tardiꝰ quotidiane arij calefiunt q̃s quartanarij. Hec aũt q̃ dirimꝰ sunt ea in q̃bus oẽs sapientes cõueniunt t que sensibili impressione capere q̃ſq̃ põt. ¶ Additum ãtq̃ vt de cõparatiõe humorũ ad elementa dicendum q̃ nõ est omnimoda similitudo inter elementa t humores: t ideo ꝓportio nõ seruatur in oibꝰ. non enim est intellectus sapientum q̃ ſolino sic se habeat melãcolia respectu ceterorũ humorũ sicut terra respectu ceterorũ elementorũ. sed dicunt esse ſimilitudinem per quandam rationabilem adaptationem q̃s tum ad hoc. scz q̃s tum ad naturã feculentie t q̃s tum ad naturã grauis t leuis: t q̃s tum ad simplicem principalitorem frigiditatis t siccitatis: est enim respectu aliorum humorum sicut terra respectu aliorũ elementorũ sicut feculentia t opaca turbiditas: t est etiã respectu aliorũ grauissima sicut terra. est etiã respectu aliorũ elementorũ frigida t sicca t sic est melãcolia ſz nõ ẽ necessariũ q̃s tũ ad gradũ alicuius istarum qualitatũ se habeat respectu aliorũ humorũ sicut terra respectu aliorũ elementorũ: cuius ratio est q̃ non ſm eandẽ viã nature gradus qualitatis. vtpote frigiditatis atq̃ melancolie vtpote in minori mundo: scz in corpore animalis: t terre in maiori mundo. terre autẽ dat gradꝰ frigiditatis per viã localis distantie: melancolie vero per viam generationis t aptitudinis materie sue. in naturalibꝰ enim terra t potius que in cẽtro mundi est pro tanto dicit frigidissima fuisse respectu ceterorum elementorum: q̃ pre ceteris elemẽtis a fonte caloris siue sit sol siue rationabile corpus maxime distat ſm locum nec per viam digestiõis illi valet acquirere donec ecõtra melãcolie conuenire videmꝰ non per viã maioris distantie localis ab aliquo vno sicut a generãte acquirit gradum frigiditatis sue sed a frigida t grossa materia sequestrata per viam digestionis a tẽperamẽto caloris ex mediocri substãtia q̃ sangui. laudabili

debebatur. ⁊ sic pz q̄ p̄dicta obiectio ꝓpter illud similenō cōcludit. ¶ Ad illud qō Aui. dicit fortissimū frigus generare melancoliā. dicendum est q̄ verum est disponendo: sz nō efficiēdo qō ex verbis eius ibidē colligitur plane. Paulo eñ dirimus ante q̄ cū efficiens melācolie est: scz caliditas temperata. Cum autē dicit fortissimum frigus causat melancoliam: subiungit q̄ hoc facit per superfluitatē ꝯgelatiōis sicut imediate qñ dixit facere superfluitatē adustiōis. sicut eñ ab aliquo materiali subiecto resolutk qō est subtile per superfluitatē adustionis: sic ab eodē per superfluaz cōgelationem efficitur apta materia ad gñationē melācolie: q; si naturalis dz esse opz necessario vt a calore naturali: vt ab efficiente generetur aut ab excellenti ⁊ innaturali calore si debeat esse innaturalis. Fortissimū eñ frigus nullius humoris est cā efficiēs nisi flegmatis vitrei: qō omni humori frigidius est: ⁊ per excellētē frigoris actionē generatur sicut inquit Joānitius vt in sanibus naturali calore destituto. ¶ Ad illud vero quod obijcit de flegmate acetoso: dicēdū est q̄ verū q̄dē est q̄ flegma acetosum quocūq; mō gñetur naturali frigidius est: sed tamē cū dicit q̄ quādo gñatur per cōmixtionē ipsius cum melācholia naturali q̄ illā frigiditatē intensionem acquirit a commixto. scz a melācholia: dicendū q̄ illud est falsum: nisi illud dicatur p accidens fieri. Per se enim melancolia naturalis non pōt intensionē frigiditatē flegmati dare naturali: cum eo sit minus frigida. minus aūt fortis agēs: in fortius nō efficit impressionem fortiorē p se. Jā eñ ostendimus p sensibiles alterationes corporis sicut in quotidiana vera q̄ fortius infrigidat p se flegma naturale q̄s melācholia naturalis: sz dicimus q̄ flegma acetosum supradicto mō gñatū acquirit illā frigiditatē intensionem a forma cōmixtionis pducētis cōponentia ad aliquā vtā gñationis ⁊ corruptionis: et hoc ideo dicimus: q; in cōmixtione istoꝝ duoꝝ si nō aliud interueniat nisi mutua alteratio ſm portiones illaꝝ duaꝝ qualitatū primarū quas habēt tunc in cōmixto non resultabit aliquo primaꝝ qualitatū intensior q̄s in cōponētibus: qñ ea que componunt nō sunt simplicia: sed cōmixta ex elementis: imo potiꝰ remittent qualitates p̄me in cōmixto cuiꝰ rō est sicut tertio de simplici medicina ꝓbat Gal. ⁊ in scientia de gradibus ostenditur: q; minus tale additū ad magis tale efficit minus tale sicut minꝰ calidū additū magis calido aut minus frigidū magis frigido: ⁊ illud tō qñ in mixtis corporibus nihil est minꝰ tale: nisi q; de ptra tia q̄litate pticipat plus. Qō eñ minꝰ calidū est plus participat de frigiditate q̄s magis calidū: ⁊ q̄ minꝰ frigidū plꝰ de caliditate q̄s magis frigidū: quando igitur cōmunicat minus calidum cuz magis calido si nō interueniat mutua alteratio q̄tum possibile est per se inter portiones qualitatum vtriusq; cōponētis: minus calidū ꝓpter participationem maioris frigiditatis reprimet magis calidum in caliditate ⁊ magis calidū reprimet minus calidum frigiditate qua erat magis frigidū: econtrario simiſiter intelligēdū est de minꝰ frigido si magis frigido ꝓmisceat. quāobrē pz q̄ſ qualitates prime per istam vtā in cōmixtis corporibꝰ nō intēdunt: sed si forma ꝓmixtiōis perducat alterā qualitatē ad validā corruptionē tunc contraria remanēs in cōmixto erit valde intēsior q̄s in cōponentibus. per istā viam in cōpositis ⁊ fermētatis medicinis aliqua p̄maꝝ qualitatū efficit quādoq; intensior q̄s esset in aliquo suoꝝ cōponentium: ita scz q̄ per formā mixtionis pducentis ad vtā aliquā generationis ⁊ corruptiōis. q̄ totum in fermentatione ꝓtingit acquirit medicine intensionē caliditatē: aut acquirit nouā virtutē: ⁊ hoc est qō Auicēna dicit in de viribus cordis. capitulo de tyriaca ⁊ metridato. versus finem. cū dicit: q̄ huius syllogizatione nō cōprehendatur: tū estimatio artificialis ⁊ experimētū psuadēt q̄ cōpositio p̄ fermentationem adipiscitur caliditatē aut frigiditatē ab extra. hoc etiā modo. scz per viam corruptionis ⁊ generationis. Et ideo dicimus gñationis q̄ qō est vna corruptio est alteri gñatio: ⁊ ecōuerso. dicit enī Gal. in. vj. de interioribus sperma vel sanguinez materie in suffocationē matricis acq̄rere excellentē frigiditatem. Hoc igitur modo flegma acetosum acquirit intēsam frigiditatem ex cōmixtione flegmatis naturalis: ⁊ melācholie naturalis: qō ēt ipse sapor ꝓfirmat. melācolia eñ naturalis valde habet saporē acetosuz debilē. manifestius eñ est pōticus in sapore sicut recitat Aui. primo canone. Flegma vō naturale valde insipidū est sed estimatio artificialis: ⁊ experimentū psuadent q̄ valde debile acetosum neq̄t facere de valde insipido manifeste acetosuz. Insipidū eñ valde repūsiuū est acetosi. opz eñ q̄ in cōmixtiōe ipsoꝝ interueniat gñatio ⁊ corruptio per quā vtā cōmixtam manifestā viam acetositatis adipiscat. ¶ Post hoc vō: q; tā explicuit auctor differentiā humoꝝ q̄tū ad q̄litates: sequit po in qua explicat eorū differētiā q̄tū ad substāttā. Hic enīz de illis agit inq̄tū p sui differētiā sunt principia diuersitatis cadētis i mala cōplexiōe diuersa. In tilla aūt pte duo facit. Primo enim explicat illā differentiā. scō vō rōne cōfirmat illud p modū epilogi dicēs (Et vlr quidē oē qō est subtile: ⁊c.) quaruz ptiū snia pz: q̄bus terminatis seq̄tur pars in qua ex p̄dictis infert corelariū: circa qō primo explicat intētū: ⁊ manifestat. scō epilogat ipz p̄modū ꝯclusiōis cū dicit (Oportet ergo necessario.) Itez in parte prima duo facit. Primo explicat intētū. scō vero manifestat ibi. (Primo autē ⁊c.) Intēdit ergo in pte p̄ma: q̄ tam ex p̄dictis patet vnū qō est valde necessariū cōsiderare in hac materia. s. diuersitas resolutionis apostematū: ⁊ cā huiꝰ diuersitatis est cū etiā apostema sit mala cōple. diuer. pticularis: sicut supius docuit in pemio huius operis. ⁊ sit necessariuz: vt superꝰ est expressum cognoscere totā diuersitatē terminationis ipsiꝰ. De modis aūt ipsius terminationis vnus est q̄ fit p resolutionē apostematis: idest materiei sue tūc necessariū est ad plenā ipsius notitiā omnē resolutiōis diuersitatem perpēdere: ⁊ in hoc modo terminationis membrū apostematū vincat apostema: sicut superꝰ docuit: q̄ terminatio laudabilis est. ⁊ sumitur resolutio tam p insensibili resolutione q̄s p̄o directione. intēdit ergo Gal. q̄ cū immediate superius sit ostensum: q̄ humores nō sunt vniformis resolutionis. i. nō equaliter ab agētibus impressionē recipiūt. pt; ex illis q̄ necessarium est q̄ apostemata que ex illis generantur humoribus difformiter: ⁊ inequaliter resoluant. id est per resolutionem suprādicto modo acceptā timenk q; aliqua tardiꝰ: ⁊ hoc est qō intēdit cū dicit (Quapropter opz) idest ex p̄dictis pt; esse necessariū: vt sit euentꝰ apostematū. i. vt cuenat: vl accidat ipsis apostematibꝰ. Resolutio. plurimū diuersa ꝓpter diuersitatē dispositionis corporis vt ne credat aliqs propter dicta q̄ talis diuersitas dispositionis corporꝰ ab humoribus causetur solūmodo: ideo subiēquenter causam huius diuersitatis plenꝰ manifestat. circa qō primo tāgit causas huius diuersitatis. scō ꝓparat eas ibi. (Et oēs iste q̄dem ⁊c.) Prima vō habet tot partes quot causas tangit: ⁊ incipit prima ibi. (deinde post illud.) scōa ibi. (qō si cōuenerit.) tertia ibi. (Et mēbrū ⁊c.) quarta ibi. (nā in sanguine toto.) In prima ergo intendit q̄ vna causa diuerse dispositōis corporis ad diuersam resolutionem apostematis est diuersitas intēsionis ⁊ remissiōis caliditatis i materia apostematis: ⁊ tu intellige siue ab itrinseco siue ab extrinseco ꝓueniat. In scōa ostendit q̄ alia cā est diuersitas coarctatōis materie in mēbro apostemato ⁊ hec cā accepta est a forma ipsius mēbri: q; aliqd solidiꝰ est aut porosiꝰ altero i mēbro in quo fortiꝰ coarctat materia minus exprimat fumus inde resolutus. ⁊ tō citius putrescit materia: ⁊ ita si per decoctionem debeat terminari citiꝰ in sanguinem cōuertetur. ecōtra vō in cōtrario: ⁊ hoc vt dicit nō solū habet veritatē in humanis corporibus: sed etiā in aliis: ⁊ hoc est qō intēdit cū dicit. Deinde vō illud idest ꝓter illaz causam quam dirimus potest esse alia qñ putrefactio eius. s. materie apostematis nō est nisi ſm naturaz ipsius. i. ſm qualitatem de qua taz dixit cū intentionē ⁊ remissionē ipsius tāgeret in parte antecedēti: ⁊ tez supple non est putrefactio ⁊c. nisi ſm superfluitatē. i. vehementiā retētionis. i. coarctationis eius scz materie in interioꝝ id est in concauitate membri: ⁊ q̄ quod dixi q̄ putrefactio diuersificatur ſm coarctationez materie: idcirco cōfirmat hoc ratione: ⁊ exemplo. ratione cum dicit. Nam putrefactio illius supple materie vel corporis qō expirationez nō habet velox est cōtraria. danda supple. exēplo cū dicit. (Et illud qō in interioribꝰ rebus. ⁊c. quasi dicat in rebꝰ extra

corpus

corpus humanū taliter inuenitur esse: ergo similiter in rebus humani corporis cū putrefactio sit vnius rōnis vniuersalis in omnibus putrefactibilibus. In tertia ꝙo parte intendit ꝙ alia causa potest esse caliditas: z humiditas que ꝺdez alia sunt a grossitie z subtilitate humoꝝ: z illa enim materia cadē de qua ꝓpter caliditatē dicit citius putrefieri vel putrescere vel resoluitur cuz hoc fuerit humiditas citius putrefiet aut resoluet ꝙ si fuerit sicca. Et similiter intelligēdū est de frigida z humida cōparatōe sicce z frigide. Autor enim loquit de materia calida z humida: in qua manifestius apparet impressio: doctōs nihilomin⁹ more hyppo. z similiter cuiuslibet sapiētis: reos vniuersaleos per exempla rerum particularium. Hec autem litera patet. Deinde ꝙo in quarta parte intēdit ꝙ alia causa ꝑdicte diuersitatis pōt esse sicut membu apostemati: quoniam aut pōt esse ꝓpinquum aut remotū visceribus sanguine abūdantibus: vt cordi: z epati. Planum autē est quontā apostemata que ꝓpinquiora sunt illis citius resoluuntur: tum ꝓpter caliditatē: tum ꝓpter fortitudinem virtutis vel virtutū. Remotiora ꝙo ecōtra. Post hoc ꝙo in quinta parte intēdit ꝙ illa causa potest esse illa quā supertus tetigit: scilicet diuersa substantia humorum penes subtilitatez: z grossitiem: z hoc est qō intendit cum dicit: in sanguine toto: quasi dicat alia causa potest esse diuersitas i substātia materie apostematis: sicut supponamus gratia exēpli sicut supertus fecit flegmonē esse apostema qō ex sanguine generatur: tunc diuersitas sanguinis quātum ad substantiam est causa diuersitatis cadētis in resolutione flegmonis: z idcirco subiungit: naz in sanguine totoad est totius corpis aut in tota massa humorali in vena existente quaz sanguinē vocamus etiam superabundat cholera aut melā colia ꝛc. quod supple causat diuersitatē in substantia illi⁹ sanguinis. ¶ Post hoc sequitur pars in qua cōparat oēs causas istas: z hoc penes multitudinē aut paucitatē intēdēs qō ex oib⁹ istis causis diuersitatis supradictis plures possunt: aut pauce in apostematibus inueniri. In aliquo enim plures inueniunt. In aliquo pauce: z ideo dicit. Et omnes ꝺdem iste dispositiones: idest cause disponētes ad apostemata ad diuersam resolutionem vel terminationē. Diuersificātur cūpaucitate aut multitudine. Post hoc ꝙo concludit epilogādo supradictam intentionem dicens: qō oportet necessario vt resoluto supple apostematū sit plurimie diuersitatis: cū vnū supple apostema cōparatur alijs: scz in specie: z cōparatur sibipsi similiter in specie. verbi gratia. Si sanguineū cōparetur flegmatico siue sanguineum sanguineo: nihilominus vnū potentesse altero velocius aut tardius resolutionis ſm ꝙ plures aut pauciores ex predictis concurrant.

ET hec quidem omnia sunt causa malitie complexionis diuerse. Et illud ideo quoniam in eis vincens est caliditas ꝙ est in sanguine. qui est in mēbro apostemoso: deinde post ipsum in sanguine qui est in visceribus. z ꝓprie in sangnine qui est in corde: z ex hoc ꝓprie que est in ventriculo ipsius sinistro. Nā si ad hunc ventriculū veneris: dū adhuc vivit animal: z nondū accidit ei febris: z intromiseris digitū tuū: ncut narraui in libro de meditatiōe anathomie: senties ex eo fortiorē caliditatem ꝙ est. Non est ergo longe cum corpus totū calefactum fuerit calefactione naturaz supgrediēte: quin pueniat ventricul⁹ ille cordis ꝓprie ad finē caliditatis. Et ex eis quidē que adhuc iuuāt est ꝙ in ipso est sang. subtilior: z nature spūs vicinior: z mouet etiā motu assiduo. Verūtamē etiā in hmōi febribus totū sanguinē inuenit cōprehendisse iā calefactio. z recipit illā caliditatē egrediētē cursuz naturalē gñatā a putrefactione humoꝝ receptiōe perfecta. ¶ Corporū ꝺo venaꝝ: pulsatiliū. z etiaz aliorꝝ corporꝝ cōplexio ꝙ eis sunt vicina. z cōtinēt ea nō invenit adhuc pfecte z itegre alterata: ſz sunt adhuc habētia resolutionē: z alterationē tendētē ad calefactionē. Et ſi illud pseuerauerit in eis spacio longo: pueniēt ad terminū in quo iam erūt victa z resoluta penitus. ita vt tūc nō sint in termino ī quo calefiant: ſz sint ī termino in quo iaz integrā cōsecuta sunt calefactionē a natura egrediētē. Resolutionis aūt terminus in vnoquoq; mēbroꝝ est nocumētū operatiōis eius. ¶ Tota aūt intētio ꝙ est apud principiū rei ad hoc vt perueniat ad hūc terminū: nō est nisi via adeūdi ad dispositionē egrediente a re naturali cōmixta cōis media inter duo contraria. ſ. inter dispositionē ꝙ est vere natura ei⁹ z inter dispositionē que est a natura penit⁹ egressa. In toto egro hoc tpis spacio inerit corpori: ꝙ a calore calefit quātitas resolutiōis que ipsum sequit. ¶ Dū autem ola prima corporis membra integre z pfecte sunt calefacta dicitur febris illa ethica que est fixa: z illud ideo: quoniā eius essentia tūc nō excidit in humiditatibus. z spiritu tantuz. ſz est ꝓter hoc in corporibus quibus adest.

QUestquā Gal. in ꝑte ꝓcedenti manifestauit causas diuersitatis cadēn⁹ in mala cōplexione diuersa ꝙ tū ad intēsionē: z remissionē. z hoc in diuersis corporib⁹. hic sequit ꝓ in qua resumit ad hoc vt manifestet ꝙ tū ad diuersitatē mēbroꝝ in vno corpe. circa qō ꝓmo resumit intētū suū. scōo manifestat seu declarat ibi. (Et illō ꝛc.) Intēdit ꝙ in ꝑte ꝓia ꝙ hec ola ꝙ dicta sunt supr⁹. ſ. diuersitas ꝛpleriōis corporꝝ. z mēbroꝝ. z diuersitas sanguinis abūdātis in corporib⁹ seu humoꝝ: z ꝙtum ad substātiā z ꝙtū ad ꝙlitatē sunt cause male ꝛple. diuer. i. sunt causa diuersitatis cadētis in mala cōple. diuer. ꝙtū ad multitudinē ei⁹. z ꝙtū ad intēsionē: z remissionē. hoc aūt declarauit supert⁹ ꝙtū ad diuersitatē corporꝝ. Hic ꝺo declarat ꝙtū ad diuersitatē mēbroꝝ in vno corpe cū dicit. (z illud ꝺo.) in qua ꝑte ꝓio declarat intētū. scōo ꝺo. ꝓbat quoddā suppositū in dictis suis: ibi. (Nā si ad hūc veneris.) in ꝑte ꝙ ꝓia intēdit qō supradicte cāe diuersificant ꝙtū ad intēsionē z remissionē malitie cōplexiōis diuerse nō solū in diuersis corporib⁹ ſz ēt in diuersis mēbris. qō manifestat in male cōple. diuer. quā causat flegmō ꝙ introduct⁹ est ad exēplū. z nō subūgit: z illud iō qz magis vincēs caliditas ꝙ ē i sanguine ꝙ est i mēbro apostemoso ꝓpter coarctationē z violētiā z ebullitionē ipsi⁹. (Deinde post ipz ꝛc.) q. d. intēsior est caliditas in mēbro apostemato flegmone ꝙ i aliis mēbris. min⁹ aūt intēsa in aliis viscerib⁹ sanguine abūdātib⁹ ꝙ i lacerto apostemato: ſz intētior ꝙ in ceteris mēbris ꝓpter dispositionē: z naturalē cōplexionē ipsoꝝ. Iterū inter ipsa adhuc intēsior est i corde ꝓpter sui dispositionē ꝙ in ceteris viscerib⁹. Et iterū inter ꝑtes cordis adhuc est itēsior in sinistro ventriculo cordis ꝙ in dextro ꝓpter sui dispositionē. sic igit patet qō supius dicebat. ſ. qō diuerse dispositiōes sunt causa intensionis z remissiōis mal. ꝛple. diuer. in mēbris vnius corpis: z ſz Gal. attribuat caliditatē intensam vel remissam sanguini membroꝝ. hoc tū non facit: qz male ꝛple. diuer. cōuenīt sanguini siue humoꝝ: z nō membris: sed vt insinuet: qz per mediocritatē san. peruenit ad membra: de quib⁹ loquit scz ad viscera. malitia ēm cōplexionis solis mēbris cū peruenit inest subiecto scz laudabili corpori z humoribus: aut ſm ꝙ sunt cause solūmodo. ¶ Ꝺo dicit ꝙ sinister vētriculus cordis calidior est ceteris viscerib⁹ in corporibus febricitātibus. idcirco subiungit ꝑtē in qua probat hoc: z primo per rationem sumptā a cōplexione naturali ipsi⁹. scōo ꝺo per rationē sumptā a cōtento z actiōe ei⁹ ibi. (z ex eis quidem.) In prima iterū

facit duo. qñ primo insinuat ꝓmissa. scdo ꝯo infert cõplexionẽ ibi: (nõ est ergo ꝛc.) In prima ergo pte intẽdit hanc rationẽ. scz q in febre illa pa viscerum intensius calefit ca liditate extranea que calidior est p naturã. sinister ventriculus cordis est hmõi. ergo ꝛc. maior huius rõnis hic supponit: qz iam in precedenti intẽtione verificata fuit. an illa parte. (Et vniuersaliter dignius est.) Minorẽ autẽ docet verificari p experimentũ dicens: q si alali viuẽte: et vere febricitante intromittatur digit⁹ in predictũ ventriculuz sentietur in eo fortior caliditas que est supple in corpore cuius experimenti formã recte docuit exercere in libro de meditatione anathomie. Insinuatis ergo premissis sue rationis infert cõclusionẽ dicens. nõ est ergo lõge supple ab intellectu: vel nõ est lõnge. i. non multum differt quin perueniat ꝛc. Deinde sequitur pars secunde rationis in qua intendit q illa pars viscerum intensius calefit in febre meditãte sang. que cõtinet sanguinẽ p naturã magis inflãmabilẽ: z cuius actio magis disponit ad intensionẽ caliditatẽ sed sinister ventriculus est huiusmodi. ergo ꝛc. Minorem huius rationis hic manifestat dicens: q ad intensionẽ calefactionẽ illius ventriculi iuuant subtilitas: z vicinitas sanguinis ad naturã spũs in ipso cõtenti: quontã ratione huius fortiter inflãmatur. z iterum ad hoc etiã iuuat assiduus motus eius. ¶ Ibis itaq; partib⁹ terminatis sequit illa pars in qua Gal. ostẽdit quãdiu durare põt caliditas vniuersalis toti sub ratione male cõplexionis diuerse. animali tñ viuente sue corpore sanabili permanẽte. Hoc eñ vt supert⁹ ostẽdimus: manifestum est considerare ad perfecte cognoscendũ in corporibus male ꝯplexionis diuerse. Illud aũt nihil aliud est nisi cõsiderare ad quã terminum peruenire potest: z quo signo cognoscit ille termin⁹. Intelecto enim quid est illud signũ tã sufficienter regulat artifex: q antecz̃ appareat illud signũ q̃diu durat ille calor extraneus in febrib⁹ supradictis est sub ratione mal. cõple. diuer. Circa hoc autẽ primo manifestat intentionẽ suam in generali. scdo ꝯo in speciali cũ dicit. Tota autẽ intẽtio que est ꝛc. z in parte prima iterũ facit duo: qñ ꝓmo ad claritatẽ euidentiã sue intentionis cõparat sang. seu humores ad mẽbrum quantũ ad temp⁹ introductionis perfecte caloris extranei. Scdo ꝯo explicat intẽtũ ibi. (Et si illud perseuerauerit.) Prima igit habet duas ptes: qz primo tãgit tẽpus introductionis perfecte caloris extranei i humoribus: scdo ꝯo in membris ibi. (Corpora ꝯo venaz̃ pulsatiliũ ꝛc.) Intendit ergo in parte prima: qñ q̃dus ꝓdictũ sit q modo predicto calor extran⁹ a mẽbro apostemato se multiplicãdo effuderit: z per totũ corpus occupet: z cõstituet ꝯo maliter febrẽ: tamen nõ equali tẽpore perfecte imprimitur in sanguine: z in mẽbris: z dicit pfecta impressio: qñ ꝑm exigentiã virtutis agentis cause relinquitur effectus in passo: vtpote quãdo humores z mẽbra calefiũt tñ quãtũ ꝑm exigentiã z virtutem. z exigentiã calefactionis apostematis calefieri possunt. Dicit ergo q in hmõi febricitantibus inuentur sanguis totius corporis recepisse perfecte caliditatẽ extrancã z generatã a putrefactione humanorum supple in loco apostemato vel quomõdolibet aliter: qñ p eũdẽ modũ se habet. similiter inuenit inq̃s san. perfecte sic alterat⁹ in tpe supple in quo nõdũ mẽbra pfecte sunt altera ta illa calore extraneo: cui⁹ rõnem insinuat esse: qz potẽtiora sunt supple: tũ ꝓpter soliditatem: tũ ꝓpter eoz̃ virtutes regitiuas ipsoz̃ resistere alterationi: z impedire p ampli⁹ tẽpus ad perfectam eius introductionẽ. z ꝯ dicit. Corporũ ꝯo venarũ pulsatilium cõplexio z cõplexio aliorum corporũ. que sunt eis vicina. s. venis pulsatilib⁹ sicut vene nõ pulsatiles. z ꝯtinet ea. s. corpa venarũ pulsatilũ sicut caro pinguedo z pãniculus non inuenit adhuc. i. in illo tpe in quo ad pfectionem ducta est alteratio cõplexionis sangu. pfecte: z integre alterata: sed sunt supple mẽbra ad hoc cõtrahẽtia. i. retardãtia: vl ipedietia resolutionẽ supple ꝯplexionis ipsoz̃: z alterationẽ tẽdẽtẽ ad calefactionẽ. sic igit habemus ex ꝓdictis q in febrib⁹ a natura pfecte alterant tam calore extraneo humores potẽtissime caludi q̃ mẽbra.

Postea ꝯo sequit po in q̃ explicat terminũ z signũ termini illi⁹ ad quẽ puenire pt: si tñ diu duret i hmõi febrib⁹ ꝓdicta mal. ꝯple. diuer. circa qõ primo explicat terminũ. scdo ꝯo signũ illi⁹ termini: ibi. (Resolutis dnis ꝯo terminus ꝛc.) dicit in pte prima q si illud. i. predicta alteratio pseuerauerit in mẽbris spacio lõgo. i. ꝓportionabiliter sufficiẽti ꝑm exigentiã particularũ cõcurrentiũ. peruenit supple mẽbra ad terminũ scz perfecte alterationis vt amplius resistere nequeãt: z tõ dicit in quo taz erãt: victa z resoluta. i. alterata penitus: z hoc exponit dicens. ita vt tũc fuit in termino in quo tam integre cõsecuta sunt supple q̃tũ exigit potentia calefacientis innaturalis. est ergo vt pz ex predictis terminus predicte alterationis pfecta resolutio nãlis cõplexionis mẽbroz̃ a calore extraneo cũ pfectione introductionis ipsi⁹. Subiũgit ergo post hoc signũ huius termini dicẽs: q terminus. i. signũ termini. qñ sicut pz tam explicuit terminũ resolutionis. i. predicte alterationis. In vnoquoq; mẽbro est nocumẽtũ. i. destructio vl ablatio operationis ei⁹. i. cuiusq; mẽbri. in qua aũt operatione specialiter ꝓdãt illa destructio vel ablatio in sequẽti parte manifestabit. Sed generaliter ex predictis colligit q̃ q̃diu durat predicta mala cõple. si nõ appareat operationis destructio in mẽbris: z specialiter ei⁹ operationis: de qua dicet inferius: tũc illa mal. cõple. est diuer. qz nondũ pfecte est introducta: nec naturalis pfecte resoluta: z hoc est de ratione male cõple. diuer. sicut in ꝑmio hui⁹ operis fuit sufficiẽter ostẽsum. Colligit etiã: q qñz apparet ꝓdictũ signũ ea. ꝑmanẽte: tunc illa mala ꝯple. est equalis: qz ipsa etiã est pfecte introducta: z nãlis pfecte resoluta: ita q illa omnino vincẽs: z ista oino victa: qõ est de ratione equalis: z in ꝑmio explicite docuit: z hoc etiã tã manifestum est qõ in ꝑmio diximus. s. q mala cõplexio diuer. via est ad equalez. eius aũt termin⁹ est ad diuersam. Sed ad pfectionẽ z claritatẽ doctrinã opz predicta specialiter declarare. hoc maxime necessariũ est i arte medicinali. vbi doctrina finaliter q̃tuz est de rõne artificis ad regulationẽ operis ordinati: in quo magis specialiter q̃s generalia regulãt: z idcirco q̃tus generaliter dictũ sit q predicta mala cõplexio in corporibus febricitãtibus sit diuer. vsq; quo puenit ad terminũ perfecte introductionis ipsius z q̃ ille est termin⁹ eius si tẽpore sufficiẽter longo duranerit: z q̃ tale in genere est signũ illius termini: tñ ad plenioẽ supradictorum dispositionẽ corpoũ opz cognitionẽ specialiter ostendere: quomodo ẽ diuersa tũc tẽporis: z cũ illa equalis ad quẽ terminari potest sit aliqua species febris ꝑ eo q̃ est vlis calida opz specialiter explicare ad quã speciẽ febris terminat. et tez̃ de signo hui⁹ febris: vt ad terminũ nosci⁹ specialiter peruenisse: sic eñ ad operandũ ꝓprius regulabit artifex etenim opus istud ad ingenũ sanitatis ordinat sicut ipse met auct⁹ in fine operis explicuit. ¶ Postq̃s igit illa tria generaliter explicuit sequitur pars in qua eadẽ specialiter manifestat. circa quod eodẽ ordine procedit quo z i parte antecedenti: qñ primo manifestat naturã predicte discrasie scz feb. taz dicte: videlicet putride q sout est in via introductionis in mẽbris: z etiã in termino. secundo ꝯo manifestat specialiter signũ illius termini: ibi (Et cũ hac feb. non est passio ꝛc.) In pte ꝯo prima manifestat naturã ei⁹ q̃ est in via. secundo ꝯo q̃ est in termino: ibi. (Cum autez ola.) In parte ergo prima manifestare intẽdit per naturã alterationis inquãtũ est naturalis motus q predicta discrasia dũ est in via introductionis cõstituit malã complexionem diuersam. z intẽdit talẽ rationẽ scz q in omni alteratione fit motus inter duas qualitates: quarum vna est terminus a quo incipit motus alterationis. s. illa que expellit: z hoc est intrinseca subiecto quod alterat: alia ꝯo est termin⁹ ad quẽ scz illa que introducitur: z est extrinseca. z istaz̃ duaz̃ qualitatũ inter illos terminos duos inter quos motus fit semp est aliqua portio in subiecto ita q a ꝓncipio vsq; ad mediũ maior est portio qualitatis que expellitur: a medio ꝯo vsq; ad finẽ maior est portio qualitatis que introducitur. In toto ergo tẽporis spacio in quo mot⁹ fit infinit ꝑm plus z minus in subiecto due qualitates scz intrinseca z extrinseca. Hoc igitur suppposito taliter intẽdit arguere. In quocũq; tempore in predictis febricitãtibus corp⁹ subest dispositiõi vel qualitati ꝓmixte vel medie inter vere naturalẽ z penitus innaturalem patitur innaturalẽ complexionẽ. nam omnino vincentem aut victam: sed vincentem

ꝑm partem

fm partē plus ⁊ plus. autvictā fm partē vnā plus ⁊ plus: ⁊ hec est diuersa. sed in tēpore qō est ab inutio alterationis vsq; dū perueniat ad terminū supradictū est corp⁹ in predictis febricitantib⁹ subiectū dispositioni vel qualitati cōmicte et medie inter vere naturalē et penitus innaturalē. ergo in toto illo tpis spacio patitur corp⁹ ⁊c. Huius autē rōnis maiorem subintelligit: sed minorē rōnem hic explicat: ⁊ p̄mo minorē. scō cōmunē ibi. (In toto ergo ⁊c.) Dicat ergo in parte p̄ma q̄ tota intētio. i. tota inclinatio alterantis: ⁊ hoc ideo dicitur: q⁹ in reb⁹ cognitione carētibus nō est intentio ꝓpue: sed consuetudo est vocare inclinationē agētis naturalis intentionē: qm̄ intentiones agētiū nāliū quedā intētiones sunt intelligētie: q̄ est cā vniuersitatis sub cui⁹ lumine agēntia naturalia se inclināt ad ꝓpias actiōes: quēadmodū in prima philosophia ostendit. tota ergo inclinatio alterātis q̄ est apud p̄incipiū rei. i. alterationis: q̄ supple inclinatio solū est ad hoc vt perueniat ad hūc terminū scz qō pauloante dixi. i. terminū in quo mēbra tā integre cōsecuta sunt calefactionē a natura egrediē tēr. tota m̄q; inclinatio que est vsq; ad terminū hunc vel dico tota intentio tdēst tota trāsmutatio nō est nisi via exēūdi. i. extrahēdi corp⁹ a dispositōe nāli ad dispositionē egredientē a re naturali: si tm̄ intelligit p intētionē trāsmutationē corporis: litera nō indiget alio intellectu: sed ꝓprio: vt dicam⁹ q̄ tota illa trāsmutatio nō est nisi via exēūdi: in q̄ corp⁹ exit a dispositōe naturali ad dispositionē ⁊c. Et est inq; via talis cōmixta siue cōis siue media inter hec duo. s. inter dispositionē q̄ vere est natura. i. naturalis cōplexio eius: scz corpus: qō transmutatur: vel alterat supradicto modo: ⁊ inter dispositionē q̄ nō est a natura penes egritudines: quo dicto ꝯcludit dicēs. In toto ergo hoc spacio tē poris inerit corpi q̄ a calore tali. i. predicto. s. calore fe. putride calefit quātitas resolutiōis supple naturalis dispositiōis seu cōplexiōis eius: q̄ scz quātitas resolutionis tm̄ cōsequit. i. ei ꝓportiōaliter cōuenit. Et hoc dicit ad denotādū diuersitatē cadētē in corporib⁹ circa hoc. Quedā em̄ corpora ab eodem gradu caloris extranei: ⁊ inequali tpe amplius extrahunt a dispositiōe vel cōplexione naturali. q̄dā ꝯo minus: ⁊ hoc fm diuersitatē particulariū cōcurrentiū: scz etatis habitudinis cōplexionis ⁊c. Intendit ergo habitudinē predicte cōplexionis Gal. q̄ cū in predicto tēpore insit corpi q̄ alterat quātitas vel portio aliq̄ ꝑs plus ⁊ plus resolutiōis ꝓpue cōplexionis: ⁊ nō insit ei tota aut perfecta resolutio: illa inq; mala cōplexio q̄ resoluit nō est ei no vincens: ⁊ sic relinquit ex p̄dictis in ꝓmio q̄ sit mala cōplexio diuersa ⁊ nō mala equalis: ⁊ hoc est ita intēdz manifestare. ¶ Postq; igit manifestauit i speciali naturā p̄dicte discrasie prout est in via introductionis: sequit pa in qua manifestat eā in speciali ꝓut est in termino: ⁊ intēdit q̄ q̄ ola mēbra sunt inducta ad terminū ꝓfecte calefactionis innaturalis: tūc illa discrasia vltio que termin⁹ est p̄cedentis vie seu alterationis: ꝺ speciali⁹ feb. ethica: circa qō primo tacit hoc. scdo ꝺo causam nominationis subiūgit ibi. (Et illud ideo ⁊c.) Dicit ergo in parte p̄ma. Qō cū ola corpis mēbra p̄ma. i. cōsimilia. Hec em̄ vocant prima supple a medicis. ⁊ recte respectu organicoꝝ. ⁊ ideo de illis speciali⁹ dicit. q̄ sicut i prio de morbo ⁊ accidēti ostēdit q̄ q̄ ola mēbra sunt inducta ad terminū ꝓfecte calefactionis innaturalis: tūc illa discrasia vltio que termin⁹ est p̄cedentis vie seu alterationis: ꝺ speciali⁹ feb. ethica: circa qō primo tacit hoc. scdo ꝺo causam nominationis subiūgit ibi. (Et illud ideo ⁊c.) Dicit ergo in parte p̄ma. Qō cū ola corpis mēbra p̄ma. i. cōsimilia. Hec em̄ vocant prima supple a medicis. ⁊ recte respectu organicoꝝ. ⁊ ideo de illis speciali⁹ dicit. q̄ sicut i prio de morbo ⁊ accidēti ostēdit q̄ q̄ ola mēbra sunt inducta ad terminū ꝓfecte calefactionis innaturalis: tūc illa discrasia vltio que terminat

curatiõis cause salubreo mẽbris sunt principalẽ coaptatione: deinde alijs quod in ingenio sanitatis hẽ latius demonstrari ad quem demonstrationes ordinantur que habentur in materia huius libri.

De febre sita. Cap. vj.

Cum hac febre non est passio neq; dolor: estimat patiens eam q̃ nullo modo sit in eo feb. quoniam nõ sentit eius caliditatem. Nam mẽbra omnia eius iam calefacta sunt equaliter scõm dispositionem vnam. Et iam quidem conueniunt super hoc speculatores naturarũ apud considerationes suas de sensibus: q̃ sensus quidem nõ fit nisi alteratione: et nõ fit passio neq; dolor in eis que iam integre alterata sunt. Quapropter fit vt cum nulla febre huius generis: quã pauloante diximus nominari ethicaz: sit passio neq; dolor: vt neq; patiens eã penitus sentiat. Et id ideo quoniã membrorũ eius dispositio nõ est dispositio: qua quedam eorũ agant: et quedam patiantur: cum omnia iam facta sint dispositionis vnius: et facta sit complexio eorũz vna cõueniens. Et si sint quedã augmentationis calefactionis: et quedã augmentationis infrigidationis. Nam ex superfluitate calefactionis eorũ que ex eis sunt calidiora nõ ꝓuenit eis q̃ ex eis sunt frigidiora: vt impediãt que ex eis sunt vicinia alias media calefactiõe: q̃ si res ita esset mẽbra seipsa ipedirẽt adinuicem naturali etiã existẽtia dispositione: mẽbra namq; illa etiaz dispositione in complexiõe diuersificant sua: et illud est quoniã caro ex eis est mẽbrum calidũ: et os est membrũ frigidum: verunta men cum diuersitate horum: et similiũ nõ est dolor neq; passio ꝓpter paruitatẽ cõparationis inter ea in caliditate: a frigiditate. Vnde est q̃ aer nostra corpora circũdans nõ impedit ea anteq; alterẽtur eousq; donec supfluat in ipso calor aut frigus: species aũt diuersitatis eius inter caloris supfluitatẽ et frigoris sunt scõm multitudinẽ eorũ: et manifestationẽ comparatiõis: alias operatiõis inter ea: nã corpora ipsum sentiunt: et nõ ab ipso impediunt.

In parte immediate ꝓcedenti manifestauit in speciali autor terminũ supradicte discrasie. Hic ꝯo sequit pars in qua declarat in speciali simile signũ ipsius: et ꝑmo facit hoc absolute. scõ vero cõparate. Primo enim agit de signis ethice absolute. Secundo vero per cõparationẽ ad alias feb. ibi. (Illã aũt fe. firam ꝛc.) In prima ꝯo parte primo explicat intentũ. secũdo vero ꝓbat vel cõfirmat per rationẽ sumptam ex cõsiderationibus naturalis philosophie: ibi. (Et iam ideo quidẽ cõueniunt.) Dicit ergo in parte prima q̃ cum hac fe. scilicet ethica quam nominauit immediate ante nõ est passio vel non sentitur afflictio ex discrasia. Et ideo quasi ad expositionẽ subiungit nec supple est dolor: quod perpendit euidenter per hoc: quia patiens estimat se nõ febricitare: et ideo dicit estimat patiẽs q̃ nullo modo sit in eo fe. et hoc ideo etiam estimat: quoniam nõ sentit caliditatem: scz illam extraneam: cuius rationẽ assignat dicẽs: nã membra eius iam calefacta sunt: equaliter scm dispositionẽ vnam: idest iam perfecte alterata sunt ab illo calore extraneo: et propter ea cessat sensus alterationis qui fiebat ab illa qualitate: quoniã terminata est illa alteratio. et membra victa sunt: et eorũ cõplexio resoluta. Habemus ergo ex hoc q̃ ꝓdicta discrasia cũ ad terminũ puenerit cõplementũ sui cognoscit specialiter per hoc signũ: qõ est ablatio huius operatiõis: que est sensus discrasie: quod idem est qõ doloris priuatio. durante ergo predicta discrasia q̃diu non auferetur sensus discrasie scitur ipsam nõdũ perfecte ad predictũ terminum scz ethicã peruenisse. cum aũt apparet hoc signũ se. nihilominus datur per pulsum: et tactũ corporis medicus noscit et sibi certum est tpaz esse in termino supradicto. Quia ꝯo dictũ est q̃ terminata alteratiõe cessat sensus discrasie seu qualitatis alterãtis. id circo sequitur pars in qua cõfirmat hoc ratione. circa qõ primo ꝑmittit rationẽ. secũdo infert propositũ: ibi. (Quapropter fit ꝛc.) Dicit ergo in pte prima q̃ in hoc cõueniũt naturales philosophi apud cõsideratiões quas habẽt de sensibus sicut pz secũdo de anima Arist. q̃ sensus supple sensibilis cuiuscũq; nõ est nisi in alteratione. sz passio supple seu dolor nõ sunt nisi ad alterationes: et ita sequitur q̃ nõ sit passio nec dolor in his que iaz integre alterata sunt quoniã iaz in illis terminata est alteratio. Hoc igitur supposito in naturali philosophia vbi verificatur sequit ꝓ in qua propositũ de et hica superius infert per modum cõclusionis. circa qõ primo facit hoc. secundo respondet ad obiectionem potentẽ oriri ex predictis suis: ibi. (Et si sint quedaz.) In parte ergo prima intendit q̃ cum ita sit sicut in naturalibus diximus esse verificatũ: scz q̃ terminata alteratiõe cessat sensus alterãtis qualitatis. ideo ꝓuenit in ethica qõ est dictũ: et ideo dicit: qua propter. i. propter istã causam vel rõnẽ sicut dicim⁹ fit. i. ꝓuenit q̃ est cũ nulla se. huiꝰ generis scz ethice sicut dicit. et dicitur genꝰ: qñ tres species scz primã: et secundã: et tertiã. et nullã facit passionẽ nec dolorẽ: et vt breuius cõprehendat dicit. ne patiens penitus eã sentiat: et huiꝰ repetit causam dicẽs. et illud nõ qñ dispositio mẽbrorũ eius scz patiẽtis nõ est dispositio qua quedam ipsoꝝ scz membrorũ agant. et quedam patiantur idest nõ est dispositio mẽbroꝝ talis in qua adinuicẽ agãt resistẽdo cũ ꝓpria qualitate: quia hoc nõ est nisi dũ alteratio adhuc fit siue est in via: vt superiꝰ est ostensuz. Hec aũt calefactio tã in termino est: et nõ est in mẽbris de tota cõplexio. i. ex expellibilis. et ideo subiũgit: cũ oĩa scz mẽbra tã facta sint vniꝰ scz dispositiõis et facta sit eoꝝ ꝯplexio vna cõmunis vel ꝑformis. quasi dicat. vna in oĩbꝰ cõformitas hẽ nõ numero. Posset tñ aliquis obijcere q̃ ea que superiꝰ docuit q̃ impossibile est in oĩbus mẽbris ethicoꝝ vnã et cõformẽ cõplexionez esse: et idcirco sequitur pars in qua ipse remouet ipsiꝰ dubitationẽ obiectiõis: et impedimẽtũ. et ponit duo. ꝑmo remouet obiectionẽ. scõ ꝯo facit: q̃ resp̃siõnẽ insinuat. qñ dicit. (Hãcũ ex supfluitate calefactionis ꝛc.) In parte ergo prima intẽdit q̃ in mẽbris ethicoꝝ quedaz sunt magis cali. quedã minꝰ. docuit enim superiꝰ vbi egit de natura mal. ꝯple. diuer. in cõi q̃ mala ꝯple. i carne differt a mal. cõple. in osse: et sic de aliis mẽbris. et dictũ fuit q̃ talis differentia cõplexiõis est quo ad gradũ: qñ nõ scm cundẽ gradũ sunt mẽbra qualitatis alicuius susceptiua. quare scm diuersitatẽ membroꝝ: differens et difformis: et non ita erit mala cõplexio in ethica. cuius tamẽ ꝓtrarũ Gal. asserit: q̃ sic posset aliquis obuiare: idcirco subiungit ipsemet istam obiectionẽ dicens: et spiritus: quasi dicat ita. et cõueniens est cõplexio in mẽbris ethicoꝝ. et si. i. cũ sint q̃dã intensionis caliditatis. quedã ꝯo intẽsionis frigiditatis. et remisse caliditatis. q. d. ita esse. nõ obstante tali obiectiõe subiungit ergo responsionẽ. et primo facit hoc. secundo ꝯo obijcit contra dicta in sua responsione: ibi. (ergo fo: sitan.) In prima itẽ ꝯ parte primo responsionem vel resolutionẽ insinuat. scõ ꝯo rationẽ confirmat ibi. (q̃ si res ita esset.) In parte ergo prima intẽdit q̃ illa vnitas et ꝑformitas cõplexionis in mẽbris ethicoꝝ est scm quandam ꝓportionẽ videlz simulẽ illi quam habẽt in sanitate: cũius sint differẽtium cõplexionum scm speciem. tamen sic ꝓportionãtur q̃ vnum sua cõplexione nõ impedit alterum: et ideo vnuz nõ sentit alterũ nec patitur ab ipso. cũius vnum sit calidꝰ altero siue frigidus: quoniã excessus caliditatis vniꝰ respectu alterius nõ est tantus q̃ ipsum impediat: et similiter de ceteris qualitatibꝰ et recte: similiter in proposito est qñ oĩa mẽbra scm suas dispõnes naturales iã victa sunt a calore extraneo

extraneo: quoniã speciales cõplexiones male ipsorum mẽbroꝝ ꝑm dictam proportionem adinuicem conformantur ⁊ ideo dicit. Haz ⁊ supfluitate. i. excessu calefactiõis ipsorum: scz mẽbroꝝ q̃ ex eis: icz membris sunt calidiora. i. excessu caliditatis caloꝝ nõ ꝓuent. i. nõ accidit eisque ex eis sunt frigidiora. i. min⁹ calida. que sup. minus calida vicina sunt: scz illis calidioꝝ: vt impediant calefactione: scz ipsorum calidioꝝ. Hoc aũt qõ dicit cõfirmat primo ratiõe ducẽte ad inconueniens. scdo ꝯo exẽplo ibi. (Inde est ꝙ aer.) In parte ergo prima ostẽdit ꝙ si aliquis diceret ꝙ res nõ esset ita. i. nõ se haberet: vt dicit scz ꝙ inter membra quoꝝ vnius cõplexio excedit ꝓplexionẽ alterius modicũ nõ vnum nõ impedit seu ledit alterum: quãuis sint vicina. tũc ducetur ad inconueniens: scz ꝙ mẽbra cuiusq; corporis impedirent. hoc est lederent seinuicem naturali essentia. ⁊ ꝓ. i. dispositione. i. cõplexione: ⁊ hoc manifestas dicẽs. mẽbra esh in illa dispositiõe: ⁊ ꝓio: idest cõplexione sua naturali. i. qã extrahunt in suis naturalib⁹ dispositionib⁹: vel cõplexiõibus diuersificãtur. quoniam caro est membrum calidum: ⁊ os est mẽbrũ frigidum: ⁊ similiter sumẽdo de ceteris virtutẽ cũ diuersitate. i. propter diuersitatẽ hoꝝ: idest carnis ⁊ ossis ⁊ similiũ: nõ est dolor: neq; passio ꝓpter parui tatẽ cõparationis q̃tuz ad excessum inter ea in caliditate ⁊ frigiditate: manifestat hoc etiã exẽplo exteriorus alterantis: scz ꝓtinẽtis. circa qõ primo explicat exemplum. Scõo ꝯo respõdet tacite q̃stioni que põt oriri ex dictis eius ibi. (Species autẽ ⁊c.) In pte ergo prima manifestat propositũ dicẽs: inde quasi dicat ad hoc manifestãdũ est cõueniẽs illud qõ expertmur de aere ꝓtinente corpus: ⁊ est hic: scz ꝙ aer corpora circũdãs nõ impedit. i. non ledit ea. scz corpora anteq̃ alterent. i. sint alterata: eo. s. aere: ⁊ iõ dicit hoc ꝙ si ledere debet ea ledet dũ alterarentur eo ⁊ non postq̃ essent alterata: vt supernus fuit ostẽsum. Repete ergo non inquãtũ ledit donec superfluat in eo calor aut frigus. supple respectu corporis intelligit per superfluat. i. multũ excedat: quasi dicat ꝙ quãuis aer suis qualitatib⁹ modicũ excedat cõplexionẽ corporis in eo contenti. non tamen ledit ipm donec multum excedat respectu illius. ne ꝯo credat aliquis ꝙ in aere est vnus grad⁹ caloris: aut frigoris sufficiens ad ledendũ: ideo subiungit ꝙ species diuersitatis eius: scz aeris inter superfluitatem caloris ⁊ superfluitatẽ frigoris sunt ꝑm multitudinem. i. diuersitatem multam. coꝝ scz corporum: ⁊ manifestationis cõparationis. i. manifestam diuersitatẽ respiciens. in corpora scz inter corpora humana adinuicẽ cõparata vel inter aerem ⁊ corpora cõparata adinuicem: quasi dicat ꝙ ꝑm diuersitatẽ corpoꝝ in numero: ⁊ respectu ad aerẽ multiplicantur species ꝓdicte diuersitatis. ꝙ autem nõ idem sit respectus omniũ corpoꝝ ad aerem quãtum ad susceptionem impressionis a qualitatib⁹ eius per hoc manifestatur: quod subiũgit dicens ꝙ supple aliqua corpora vel aliquando. Si esh diuersa corpora quãtũ ad dispositionẽ: vt ꝙ vnum colericum ⁊ aliud flegmaticum ⁊c. cõparantur ad vnum aerẽ dicemus aliqua. Si ꝯo vnũ corpus quãtuz ad vnã dispositionẽ ad diuersuz aerẽ cõparetur dicemus aliquãdo: corpora ergo aliqua vel aliq̃ sentiunt ipsum: scz aerem. i. sentiunt qualitates eius: ⁊ nõ impediuntur. i. non leduntur ab eo: ⁊ per hanc partem oppositionis dat intelligere contrariam: scz ꝙ aliqua vel aliquando etiã sentiunt: ⁊ impediuntur. Ex quo ꝓz ꝙ cum aer in aliquibus corporibus quandoq; tãtum suis qualitatibus imprimat: qõ nõ soluz moueat sensum: sed etiã ledat ledere. in aliq̃bus ꝯo quãdoq; non põt nisi tãtũmodo sensum mouere: qui respectus vel operatio eius ad corpus quãtũ ad excessum suarum qualitatum nõ est vnus. sed multiplex ⁊ diuersus ꝑm multitudinẽ ⁊ diuersitatem corpoꝝ comparatorum ad ipsum. Hoc enim clarũ est non solũ sapientibus: sed etiã vulgo ꝙ aer hyemis aut estatis aut alterius tẽporis non vniformiter mouet corp⁹ pueri ⁊ iuuenis siue senis: aut corp⁹ cholerici siue flegmatici: aut corpus extenuati ⁊ crassi: immo aliq̃ sh̃oruz qualitatem aeris nõ sentiet: aliquod autem vix. Aliud autem manifeste leditur ab ipso. ¶ Circa predicta in lectiõe duo dubia oriuntur. primũ est de eo quod dicebatur ꝙ in membris ethicoruz naturalis ⁊ propria complexio est omnino victa: ⁊ resoluta. nullum esh viuens in esse saluat nec potest exercere actus vite nisi per propriam cõplexionẽ qua corrupta ⁊ resoluta viuere cessat oino: ⁊ quo ad actũ ⁊ quo ad habitum. Videmus autẽ in corporibus ethicorũ membra exercere actus vite sicut actum cognitiõis interioris. videt esh: ⁊ audiunt ⁊ etiã sentiunt frigus aeris: ⁊ calorem: ⁊ sentiunt si pungantur: ⁊ remotũ exercent ⁊ actus nutritionis. aut aliter frustra ordinaretur eis regimẽ curatiõis: tã quo ad nutrientia q̃ quo ad alia. Exercent etiaz anhelitũ atq; pulsum: ⁊ hec ola manifeste patent in prima et secunda specie ethice: que tamen impossibile est ꝙ membra exerceant nisi per propriam cõplexionẽ ¶ Iterum si verũ esset illud nunq̃ aliquis ethicorũ in quacunq; specie esset posset sanari. nam in restituenda sanitate: vt dicit Gal. natura est principale agens. illa autẽ natura proprie est naturalis cõplexio: deficiente autem principali agente nil possunt actiones ministri: quoniã administrata per ipsum nõ hñt motorem scz naturam operatricẽ quẽ vtitur eis: ꝓñs est ꝙ natura per se sine adiutorio medici quandoq; potest restituere sanitatem. Medicus autem sine natura nõ põt quod si posset vtiq; mortuus suscitaretur. Omnes aũt sapientes in hoc conueniunt ꝙ prima species ethice sit facilis sanationis. secunda ꝯo difficilis: tñ possibilis. tertia ꝯo impossibilis absolute. ¶ Hic autez dicendũ est ꝙ de dispositiõe corporis seu mẽbrorũ in ethica potest aliquid dupliciter iudicare: videlicet aut ꝑm exquisitã ⁊ absolutaz veritatem aut ꝑm sufficientem ꝓposito. Si primo modo: tunc procul dubio in nullo corpore naturalis ⁊ ꝓpria cõplexio est omnino resoluta dum viuit: ⁊ mẽbra possunt vite actus aliqualiter exercere: vnde in corporibus ethicorũ vsq; ad finez tertie speciei ethice a membris omnino resoluta non est complexio naturalis: ⁊ hoc modo procedunt rationes supradicte obiectionis. Si vero secũdo modo consideret: tunc poterit dici scõm aliquem intellectũ hoc est respectu alicuius cõsiderabilis omnino resoluta: ⁊ hoc mõ ꝓcedit iudiciũ medicorũ in hac materia siue in presenti tractatu siue in alijs locis. Naturalis enim cõplexio in corpib⁹ ethicorum comparata ad qualitatem innaturalem que introducitur scz ad calorem febrilez habet se respectu illi⁹: vt resolubilis. Calor autez febrilis respectu illi⁹ habet se vt resoluens. quando igit resoluens nõ cessat vincere: intantũ ꝙ a membris iam non sentitur: tunc per comparationem ad resoluẽtem recte potest dici vel iudicari resoluta cõplexio per cuius resistentiam a natura sentiebatur resoluens: ⁊ ita est in corporibus ethicorum: in quibus non per cõparationẽ ad alia imprimentia: sed per comparationẽ soluz ad calorem febrilem dicitur victa et resoluta naturalis cõplexio: cũ calor resoluens ipam iã a mẽbris nõ sentiat. hoc enim non est inconueniens ꝙ complexio naturalis tantuz superetur respectu alicuius imprimẽtis: ꝙ nõ sufficiat mẽbris ad sentiendũ illud imprimens: ⁊ tamen sufficiet ei ad hoc vt sentiat alia. ⁊ exerceat aliqualiter alias actiones vite: etenim naturalis cõplexio latitudinem hz in vnoquoq; corpore: inquantũ est naturalis: hz nõ inquantum est potissima illi corpori de his autem que habent latitudinem infra duos terminos contentã nõ est inconueniens ꝙ amisso vno gradu latitudinis remanẽat alij. sic igitur est in corporibus ethicoꝝ: quoniam respectu caloris febrilis naturalis complexio amisit illũ gradum quo membra dispone bãtur ad sentiendum illum calorem: quem etiam gradum abstulit ei febrilis calor ꝓ eo: quia tam affixus est mẽbris. ⁊ ideo in cõsuetudinem ⁊ habitum ductus. propterea nõ sentitur: qz factus quasi consimilis. Hec autem consideratio quã dixim⁹ necessaria est medico in materia cognoscendi pfecte quantitatem impressiõis qualitatis innaturalis in corpore: ⁊ in ꝓposito sufficit ei scz in materia cõsiderandi quantitatem impressionis qualitatis scz caloris febrilis in corpore febricitanti. cognito enim per signũ supradictum ꝙ cõplexio naturalis victa est in mẽbris modo dicto a calore febrili quantum ad predictam operationez scz sensum illius caloris ⁊ alteratiõis: iam medicus cognoscit sufficiẽter ꝙ calor febr⁹ est impressus corpori ꝙ in ephemera vel putrida: quia non tantum in spiritibus ⁊ humoribus: sed etiaz affixus est membris. que inq̃ consideratio

Dubiũ primuz tangit de complexio incorporis ethicis. scilicet naturalis

Solutio.

Cõplexio naturalis habet latitudinem.

seu cognitio est ei principiū regulādi opus curationis aliter ꝯ in febribus supradictis: ⁊ in cognoscendo: ⁊ mēsurādo virtutē cause salubris: ⁊ in eligenda medicina: ⁊ in modo etiam applicandi. Et supradicta namq; consideratiōe perpendit artifex: quoniam fortior infrigidatio ethicis cōuenit. alias cōpetit ꝯ in alijs: quoniā calor in his fortius est impressus: ⁊ mēbris affixus: ⁊ qz supponit aliquo modo vt dixim⁹ naturalem cōplexionē victam esse in mēbris: ⁊ mēbra proinde circa debitam nō procurat istā fortiorē infrigidationem eo modo fieri quo in alijs: qz non p fortiora infrigidantia subito ⁊ in magna quātitate recepta inter⁹ sicut per multos potū aque frigide vno haustu: quēadmodū aliquādo fit in sinocha: ⁊ in cholericis febribus: sed p alia infrigidantia interius recepta. tamen tēpore longiori ⁊ per applicata exterius: sicut per infusionez aque frigide: tamē aliter ꝯ in alijs: qz nō sine premissione balnei calidi ꝓpter debilitatem mēbrorum supradictā: perpendit etiaz ex predicta cōsideratione istius iterum nō cōuenire digestiua: ⁊ euacuatiua humorū: aut fudoris ꝓuocatiua sicut in alijs. Et iterū perpendit qz istis alia nutrientia cōuenunt ⁊ aliter administrata ꝯ in alijs: que omnia plene patēt ex viij. ix. x. ⁊ xj. De ingenio sanitatis. ibiꝯ autē de hoc nos facimus mentionem: vt pateat qualiter predicta consideratio est medico necessaria: etiā ꝓposito. ⁊ qualiter ei est sufficiens: postꝯ per ipsam regulatur sufficienter ad inuentē dum formā recte operandi in corporibus ethicorū ꝑm qō sunt ethici absolute immo non nocet ei si aliud non cōsideret: immo si aliud consideraret ꝯ quod in proposito sufficit ad intentū ⁊ principale fine medicine recederet: quēadmodū in libello nostro de intentione medicorū nos plene recolim⁹ ostendisse. ¶ Secūdū autē dubiū quod circa predicta potest causari: ⁊ est de eo quod dixit Gal. scilz qz in vtrū cō membris existentib⁹ in naturali dispositione parua est cōparatio seu differentia inter ea in caliditate ⁊ frigiditate. ꝑhuic enim videtur esse contrariū recte quod docet in fine ꝑm de cōplexionib⁹: scz qz mēbrorū quedā sunt manifeste frigida respectu aliorum: quedam manifeste calida sicut cerebrū respectu cordis: ⁊ econuerso: ⁊ caro respectu ossis: ⁊ sic de alijs. Planum est autē qz non parum distant in caliditate ⁊ frigiditate que manifeste iudicantur esse in cōtrarijs qualitatibus. Qō autem in contrarijs qualitatib⁹ manifeste iudicētur esse, ꝑbari potest per effectus de quibus ibidem loquitur: ⁊ etiam scōo eiusdē libri. scz per dissolutionem ⁊ coagulationez. hi sunt contrarij effectus: q̄ semp a contrarijs causis procedere habent. ipse autem dicit in ꝓdictis locis: qz virtuositas sanguinis a qbusdā mēbris coagulatur in pinguedinē. ab alijs autez dissoluitur in vaporem ⁊ fumū: ergo oportet qz illa mēbra sint ꝑm veritatē contrariarū qualitatum in frigiditate ⁊ caliditate: ita scz vt ipse docet ibidē: vt qō coagulantia sint manifesta ⁊ ꝑm vicinitatē infrigidantia. Dissoluētia ꝛo calida. ꝑm hoc ergo nō poterūt huiusmodi mēbra adinuicē cōparata parū iudicari magis calida vel parū minus: sed absolute calida vel frigida: ergo erit magna distantia inter ea. ¶ Ad hoc aūt dicendū qz mēbra ꝑm aliquā consideratione adinuicem comparata in complexione multum distabūt in caliditate: ⁊ frigiditate. scōm aliā vero parū: ⁊ ideo ad euidētiā huius est sciendū qz aliqñ medicus cōparat mēbra alia quo ad cōplexionē inquātuz sunt corpora mixta: ⁊ tūc nō cōparat ea nisi quātū ad potentialē cōplexionē: ⁊ hoc modo ꝓcedit sua cōsideratio in scientia dietarū vel nutrimentū vel in scientia simpliciū medicinaꝝ: ⁊ scōm istā cōsiderationē mēbra animalis iuenunt aliqua multū distare in caliditate ⁊ frigiditate. Talē aūt ꝛsideratiōnē nō habuit hic Gal. qñ; de mēbris loquitur prout sunt ptes corporis actu viuētis: vt patuit sentētiando. Aliqñ ꝛo cōparat mēbra animalia adinuicē in complexione ꝑm qz sunt corpora viuentia. ⁊ tunc considerat actualem ipsorū cōplexionem: ⁊ isto mō ꝓcedit: sed tamē ꝑm hanc cōsiderationē possunt cōparari dupliciter: qz videlicet aut ꝯtum ad cōplexiōes ꝓpias: quas habent ista mēbra rōne ꝓprie nature: ⁊ hoc modo ēt aliqua mēbra dicūtur multū in caliditate: ⁊ frigiditate distare: ⁊ isto modo cōsiderantur in predicta parte de complexiōibus: quo etiam modo procedebat obiectio. Aliter autē possunt cōparari rōne cōplexionis quā habēt simul: ⁊ quali propria ⁊ cōmuni. Est aūt communis natura vel cōplexio illa quā a corde ⁊ epate recipiūt mediante sanguine ⁊ spiritu: ⁊ hāc cōsiderationē nobis insinuat. G. circa finē primi de cōplexiōibus vbi dicit: qz corpora venarū pulsatilū ⁊ nō pulsatilū ex natura sunt frigida: ⁊ post dicit ex vicinitate sanguinis calefiunt donec ad mediā cōplexionē veniāt. ꝑm hanc igitur considerationem si membra sani corporis que ꝑm veritatez vicinitate sanguinis: ⁊ spiritus calefiūt naturali ⁊ cōmuni calore ꝓparent adinuicem in caliditate ⁊ frigiditate: tūc ꝓculdubio parua reperietur inter ea distātia in his qualitatib⁹: ⁊ hoc mō Gal. hic cōparat animalia mēbra adinuicē. cū loquat de ipsis ꝑm qz se habēt in corpore viuētis: ⁊ dispositā naturali dispositiōe. in quo quidē corpore innata cōplexio mēbrorū cū influēti cōcurrēs quandam mediā dispositionē causat in mēbris q̄ est ipsis ꝓueniens ⁊ amica ꝑm exigentiā corporis. Et iō etiā vnius cōplexio nō ledit alterā: nec etiā infert ei aliquā passionē. ſz si aliquādo destemperatur cōplexio alicuius mēbri: ⁊ nō ꝓportionatur vicino ꝑm illā conuenientiā ⁊ similitudinē quā exigit corpus sanū: tunc illud membrū cuius cōplexio distēperatur infert passionē vicino et ipsum ledit ⁊ huiusmodi distēperātiā. qz dissimilis ⁊ discōueniēs est ei ⁊ nō assueta: sentit ipsum membrum vicinū: ⁊ per hanc cōsiderationē peruenit medicus ad notitiam qualitatis distēperantis in interioribus membris interrogando de qualitate passionis que sentitur in ipsis.

Dubiū secūduz vtrū cōparatio siue differentia mēbrorū innaturali dispositione existentiū in caliditate et frigiditate sit parua.

Solutio.

Ergo forsitan anima scōm hanc rationi nationem acquiescit illi sermoni qui dictus est: quēadmodum Ypocra. dixit in quibusdā libris suis. qz omnes egritudines nō sunt nisi vlcera. Et illud iō: quoniaz vlcus nō est nisi solutio cōtinuitatis: ⁊ caliditas supflua: ⁊ frigus superfluum fortasse cōtinuitatem soluunt. Caliditas quidem fortis ꝓpterea qz soluit ⁊ secat continuitatē substantie in qua vincit. Et frigiditas quidē superflua propter ea qz adunat ⁊ cōstringit substantiaz in qua vincit ad interiora donec exuberet ex ea aliquid ⁊ egrediatur: ⁊ coarctat quod remanet ex ea: ⁊ disrūpit. ¶ Qō si aliquis ponat hunc terminum in superfluitate caliditatis: ⁊ frigiditatis dignuz est vt sit nō longe qō estimet de eo qō iam adinuenit. Verūtamen si hic nō est termin⁹ in superfluitate ſz termin⁹ in illo est alius: tūc scōz manifestā dispositionē est qz omnis supfluitas nō intelligit nisi secūdū semitā relationis ad aliqd. Et illud ideo quoniaz id qō adnenit omni corpori ex rebus q̄ sunt vnius dispositiōis ⁊ caliditatis ⁊ frigiditatis non est res vna. Quapropter fit vt humores q̄ sunt in qbusdā animalibus adinuicē sint cōueniētes: ⁊ quozdā humores nō adinuicē conueniant: sed preter hoc corrūpāt se ⁊ interficiāt: vt homo ⁊ vipera. cuiusq; enim eorū saliua alterum perimit. Et ex hoc quidem fit vt cū homo super scorpionē exputt cuz est ieiunus interficiet ipsum. Homo autem hominē sibi similē nō interficit cum eum mordeat: neq; vipera viperam sibi similē: neq; draco draconem. Et illud ideo quoniā simile est conueniens ⁊ amicuz: et contrarium ipsum est inimicū et impediens. Et ex eis quidē que hec significant est qz omnia que augmētant et nutriūtur: nō augmentātur et nutriūtur nisi a suo simili et cōuenienti. Et omne qō mo-

ritur et minuitur:non moritur nec minuitur nisi a suo cõtrario:ꝛ pp hoc cõseruatio sanitatis nõ fit nisi rebus conuenientibus:ꝛ filibus corporibus sanis. Sanitas vero ꝛ curatio ab egritudinib⁹ nõ fit nisi rebus sibi contrarijs:verũtñ loq de hoc est p:ꝛeter id in quo sumus. ¶ Illam autem febrem fixã q̃ substantie animalis fixe inheret:non sentit q̃ ea laborat:nulla vero reliquarum febrium existit quaz eã patiens non sentiat: verũtñ quasdã earum sentit:ꝛ ab eis impeditur plus:ꝛ quasdam minus:earũ propterea sunt quedam cũ quibus est tremor:ꝛ hoc quidẽ accidens scz tremor sicut et plura alia accidẽtia nõ fit nisi a malitia cõplexionis diuerse. Et neqꝫ qdẽ possibile est vt narrẽ qualr hoc accñs gñetur in hoc sermone in quo sumus nisi ostendam de virtutibus naturalibus quot sint:ꝛ que sint:ꝛ qd sit illud quod vnuscuiusqꝫ earum proprie est efficere. Ego autem narrabo esse omnium accidentiũ in libro de morbis:ꝛ accidentibus.

Terminata parte in q̃ satisfecit obiectioni p̃dicte cõtra p̃dicta hic sequit pars in q̃ obijcit iterato cõtra dicta in antecedẽti rñsiõe. Circa q̃ primo mouet obiectionẽ. scdo vero subungit respõsionem:ibi. (Ad n aliquis ponat.) Intẽdit ergo in pte prima q̃ ex his q̃ dicta sunt in respõsione immediate p̃cedẽti posset arguere aliqs q̃ ois passio:ꝛ omnis dolor cãtur a solutione cõtinuitatis qõ qdã opinati sunt sicut ypo. narrat in lib. de humana nã. posset eñ aliquis ex p̃dictis arguere vel ratocinari per hũc modum:calor ꝛ frigus nõ causant dolorem siue passionẽ in membro aut sensum alterationis nisi superfluant:vt dictũ est:sed superfluus calor aut superfluum frigus causant solutionẽ ꝓtinuitatis p̃ modũ quẽ tãgit:ergo pas. mẽbri vel dolor nõ causabunt a calore vel frigore nisi mediante solutione cõtinuitatis. Fit autẽ hac ratione sillogismus vniuersaliter ꝓcludens vt ita dicatur:ois calor superfluus:ꝛ sílr omne frigus causans dolorẽ. i. multum excedens ꝛ sílr oẽ frigus causat solutionẽ cõtinuitatis:sed ois calor superfluus ꝛ sílr omne frigus causans dolorẽ seu passionẽ in mẽbro:ergo ois dolor seu passio mẽbri causatur a solutione cõtinuitatis:huius aũt rationis minorẽ p̃misit añ. Hic adũgit maiorẽ ꝛ cõclusionẽ:ꝛ primo cõclusionẽ:secũdo vero maiorẽ ibi. (Et caliditas superflua.) Dicit ergo in pte prima ergo forsitã. i. ex dictis poterit esse q̃ si rõnẽ. i. argumẽtationẽ:alia. i. intellectus alicuius acquiescit hoc ẽ cõsentiet sermoni illi q̃ dictus est. i. quẽ aliq̃ fm suã opinionẽ affirmauerit:quẽadmodũ dixit ypo. s. inquã in q̃busdã libris suis:sicut in libro de humana nã:ꝛ alibi:qõ qdã opinanti sunt q̃ oẽs egritudines. i. dispositiones dolorẽ vel passionẽ aliquã interẽtes nõ sunt nisi vlcera:ꝛ exponit statim qõ dixit. s. vlcera intẽdẽs q̃ p vlcera dederũt intelligere solutionẽ cõtinuitatis:ꝛ huius cãm reddit dicẽs:ꝛ illud iõ. i. ppterea intellexerũt p vlcera solutionẽ cõtinuitatis:qñ vlcus nõ est nisi solutio cõtinuitatis:vñ supple per speciez dederũt intelligere genus:sermo ergo q̃ dictus est ab aliq̃ duo nõ est aliud nisi iste:scz q̃ omnes dolorẽs ꝛ passiones mẽbrorũ causantur a solutione continuitatis:ꝛ hec fuit cõclusio supradicte rationis. Tũc sequitur pars in qua explicat maiorem. Et primo ponit eam. Secũdo declarat:id est ostendit per quem modum habeat veritatem:ibi. (Caliditas quidem.) Intẽdit ergo in parte prima q̃ fm autorẽs supradicte opinionis potest aliquis ratocinari vt dictuz est:q̃ cali. ꝛ frigiditas qñ multũ excedunt solũt continuitatẽ:dicit ergo:ꝛ ideo sup. aliquis acquiescat sermoni q̃ dictus est ꝛc. q̃ cali. supflua. i. multũ excedẽs:ꝛ frigus superfluũ fortasse:ꝛ hoc ideo dicit:qñ nõ est vniuersaliter verum de ol supfluo calore vel frigore sicut stati post dicet:solũt cõtinuitatẽ:qliter ergo habeat veritatẽ hoc mãifestat:ꝛ itẽ dit q̃ caliditas solut cõtinuitatẽ:q̃ disgregat:ꝛ iõ sepat continuitatẽ inter extrema quoniã supfluit. dicit ergo caliditas igitur quidem propterea supple soluit continuitatẽ membrorũ:q̃ pro quia soluit. i. sepat ꝛ secat. i. segregat. i. continuitatem substantie cuiuscũqꝫ. i. qua vincit. i. que nõ oino sepat substãtiã in qua est. ꝛ frigiditas quidem superflua sup. facit qõ dictũ est:q̃ coadunat ad interiora. i. versꝰ interiora donec eruberat ex ea aliq̃d supple substãtia in q̃ vincat quidẽ circa medium substãtie eiusdẽ:ꝛ ingrediatur versus mediũ ꝛ coarctetur. i. contrahatur qõ remanet supple cum extrema ex eo:scz corpore in quo vincat:ꝛ ideo supple disrũpit videlz in extremis. ¶ Posita obiectione. Tũc sequitur pars. (Verum si hoc non est.) In qua respondet ad illã:ꝛ primo explicat illam respõsionẽ secũdo declarat per experimentũ. ibi. (Quapropter fit.) In parte ergo p:ia respondet per interemptionẽ maioris:ꝛ intendit q̃ si maior esset vniuersaliter vera:tunc ꝓcederet ratio:non tamẽ est vlr vera. Non eñ est verũ q̃ omnis calor superfluẽs in quocũqꝫ gradu vel respectu causet solutionẽ cõtinuitatis:ꝛ similiter de frigore:sed solum est verũ quãdo superfluunt in illo gradu qui dictus est immediate:scz qñ superfluunt in summa victoria:verũ est etiã q̃ si accipiat illa ꝓposito vniuersaliter:cõmittetur fallacia cõsequentis. ac si diceret ois calor supfluẽs in p̃dicto gradu soluit cõtinuitatẽ:ergo omnis calor absolute. Patet ergo ex hoc quãdo p̃dicta ratio non ꝓcedit:ꝛ nõ solũ ppterea q̃ peccat in materia: sed etiã q̃ peccat ꝓtra formam sillogisticam quãdo concludit vlr in tertia figura. Sz auctor tãqꝫ reali artifici sufficiens fuit obiectionem referre ostẽdendo:quoniam ꝓcedit ex falsis. Dicit ergo q̃ si aliquis ponat hunc terminũ quẽ immediate:videlz in parte ꝓcedenti dixit in superfluitate caloris ꝛ frigoris:ita. s. vt supponat q̃ alium terminum nõ habent in supfluitate tertij digestiui:tunc dignum est fm suã obiectionem vt sit nõ longe scz a ratione. i. dispositionũ rationi q̃ estimetur de eo qõ aliquid supple veritatis inuenit. s. an p̃dicta opinione:verũtamen si p q̃ hoc quod dictũ est non est terminus in superfluitate:sed terminus in illo mõ superfluendi est aliud q̃ est qõ dictũ est. i. q̃ terminus excedẽdi nõ est ille qui dictus est solũ:sed potius est aliud:tũc fm manifestã dispositionẽ. i. manifeste disponitur intellectui ad cognoscẽdũ q̃ ois superfluitas supple caloris aut frigoris:aut alterius qualitatis nõ intelligit. i. nõ debet intelligi nisi fm semitã resolutionis. i. fm aliquem modũ:respectu ad aliquod scz ad subiectũ:ꝛ q̃ excessus qualitatuz respectu subiectorũ nõ debeat intelligi absolute. s. q̃ vnus fit respectu oĩm. hic ꝓbat p sensibiles effectus intẽdens q̃ ab equaliter calefacientibus aut infrigidantibus non vniformes fiũt impressiones in oibus corporibus:qõ tñ esset necessariũ si respectu omniũ vno modo vel illo modo excederẽt:ꝛ ideo dicat illud oĩno. s. ideo verũ est q̃ superfluitas nõ debet intelligi vniformiter absolute:sed per cõparationem ad corpus qõ subijcitur qualitati. ¶ Qñ qõ aduenit oi corpori. i. qõ imprimitur ex rebus que sunt vnius dispositionis caliditatis ꝛ frigiditatis. i. vniformis potẽtie in cali. ꝛ frigiditate nõ est res vna. i. nõ est impressio vna vel vniformis:q̃ autẽ ea q̃ vniformiter sunt cali. aut frigida non vniformiter imprimãt in diuersis corporibus. Hoc probat exẽplis tantũ in parte sequẽti:circa qõ primo explicat exẽpla:scõ verificat suppositum in exẽplis ibi. (Et illud iõ.) qñ similiter intẽdit ergo in pte prima q̃ hũorum:ꝛ eiusdẽ corporis est cõueniẽs alicui corpori:ꝛ valde disconueniens alij: intñ etiã q̃ corrũpit ipm:cũ tñ ille humor in se semper sit vniformis caliditatis aut frigiditatis:qõ evidenter ptz in homine:ꝛ vipera ꝛ scorpione:quoniã saliua hois q̃ est q̃dã eius humiditas est cõueniẽs homini:ꝛ tñ valde disconueniẽs vipere:aut scorpioni:ecõuerso est de hũiditate vipere ꝛ scorpionis:qñ quelibet earũ est in corporibꝰ sue speciei conueniens:humanis aũt corporibus est adeo disconueniẽs q̃ corrũpit ea:ꝛ licet virtus per quam iste humiditates saluant aut corrũpunt corpora supradicta nõ sit virtus elemẽtaris:scilicet calidi. aut frigidi:sed sit virtus cõsequens formã specificam rei cuius est:tamẽ nõ ideo debet illud exemplum impertinens ꝓposito iudicari:qñ ad similitudinẽ introductũ est nõ enim est alia ratio ꝓpter quã

specifica virtus aliter ⁊ aliter imprimit in hoc corpus ⁊ illud nisi q; illa corpora aliter ⁊ aliter sunt disposita ad recipiēdū impressionem ipsius:ita scz q; fm illam dispositionē quam acquisiuit ex natura sue commixtionis comparatur ad virtutē illam illud corpus ⁊ fm aliam illud: ⁊ similiter recte per ola se habet de caliditate ⁊ frigiditate quodcūq; corpoꝝ:q; aliter ⁊ aliter imprimūt in hoc corpus ⁊ illud, propter diuersitatem dispositionis qua cōparant ad illas qualitates:quas inquā dispositiones corpora acquirunt vel a natura mixtionis:vel ab aliis partibus:posuit etiā Galienus hoc exemplū ad maiorem euidentiā:si enim virtus specifica que semper vna ⁊ vniformis permanet in corpore cuius est:varias efficit impressiones in diuersis corporib⁹: multoforitius virtus elemētalis seu complexionis que variatur,per intēsionem ⁊ remissionem hoc faciet. Preterea in p̄dictis ex istis habet locum que dicitur ex calu.⁊ frigiditate:quod patet ex dictis Gal.in de interioribus:libro tertio de epilepsia:et sexto libro de suffocatione matricis:vbi enim dicit q; humiditas scorpionis causam vehementē facit:⁊ impressionē frigiditatis in humano corpore q; videtur esse impressio grādinis aut glaciei:⁊ similiter de humiditate āraneē quod tamen nō facit aranea in araneā: aut scorpio in scorpionē:⁊ similiter de aliis corporibus:differētia autē virtutis specifice sequitur differentiam cōcursus qualitatū elementalium dispositarum ad illam virtutem: sicut in de cōplexionibus ⁊ in de simplici medicina plenius tangit Gal.⁊ in naturalibus plenius demōstratum est:dicit ergo q̄propter ⁊c.quasi dicat:nonne dictum est q; ex rebus que sunt vnius dispositionis nō aduenit vna res vel vnus effectus omni corpori:sicut declarat euidēter in humoribus animaliū:quapropter.i.quoniam fit.i. conuenit: vt humores qui sunt in quibusdam animalibus adinuicem sint cōuenientes:in quorundam vero propter hoc.i.,propter diuersum respectū sicut superius dixi:talem inquam q; discōuenient corrumpunt ⁊ interficiunt:verbi gratia sit homo et vipera:quia semper saliua cutusq; horū alterum perimit ⁊ ex hoc quidē fit:vt est homo:quasi dicat:⁊ patet ex hoc q; cum homo spuit super scorpionē vū est ictuunus:qm tunc virtus quā habet saliua ratione humani corporis efficatior est:non enim est tunc fracta seu debilitata virtute alieni corporis:sicut cōtingere potest sumpto cibo fm diuersitatē eorum que sumuntur ipsum interficit:scz supple homo aut hominē sibi simulem:⁊ hoc dicit quoniam homo potest per morbum homini difficilis effici quantum ad ea que necessaria sunt humane nature ad sui saluationem:vnde in morbis cōtagiosis vnus homo per similitudinem fu p̄dictā ledit alterum ⁊ corrumpit etiam cum sui humiditate:sicut sperma leprosi:⁊ saliua epileptici:aut etiā rabiosi hominis:homo inquātum homo sibi simulem non interficit cum mordet ipsum:nec vipera viperam:nec draco draconē:⁊ tu intelige ratione humiditatis salualis que cum morsu emittatur:⁊ nō ratione solutionis cōtinuitatis quā facit morsus. Possibile ēn est vt vna vipera aliā mordeat et,pinde moriatur:⁊ vidimus etiam porcam suos porcellos qñq; comedere:⁊ cattā cattulos suos. Qui igitur dixit q; homo interficit hominē supradicto modo ⁊c. Idcirco subiungit partē in qua verificat seu confirmat hoc ratione :⁊ primo facit hoc:secūdo vero rationem suaz manifestat exēplis effectuum :tam pure naturalium q̄ etiam partim innaturalium ⁊ partim artificialium ibi: (Statim ⁊ ex eis q̄dem dixit:) Dicit ergo in parte prima:⁊ illud ideo : quasi dicat ideo supradictū est:quoniam simile est conueniens: ⁊ amicū:cōtrarium vero econtra:hanc rationem cōfirmat immediate exemplis:⁊ primo exemplis pure naturaliū effectuū:secūdo vero effectuum partim naturalium: ⁊ ptim artificialiū ibi:(Et propter hoc ⁊c.) Dicit ergo in parte prima q; ex eis que significant signo vel exemplo confirmant hoc:hanc rationem immediate dictam:est vnū supple hoc scilicet q; omnia que augmētantur:⁊ nutruntur:non augmentātur ratione q; mouetur:⁊ minuitur ⁊c.non motū nec minuitur ⁊c. Augmentatio autem:⁊ nutritio effectus sunt pure naturales quibus viua corpora proficiunt ⁊ saluantur:contraria vero sunt effectus contrarij:et nihilominus naturales supradictam etiam rationem manifestant vel cōfirmāt effectum conseruationis sanitatis : ⁊ curationis egritudinis qui partim sunt naturales:partim vero artificiales:quantuz enim ad principale agens naturales sunt quantum vero ad ministruz artificiales:dicit ergo:⁊ propter hoc supple:q; simile est conueniens:⁊ amicum ⁊c. Conseruatio igitur sanitatis:quod supple est idem quod cōseruatio conuenientium ⁊ naturalium non fit nisi ex rebus conuenientibus ⁊ consimilibus sanis corporibus. Ex quo ptz q; cōuenientia consimilia sunt ⁊ amica sicut dicebatur:qm cōseruant illud quod est conueniens:⁊ amicum corpori:sicut patet in conseruatione sanitatis. Cōtrarium vero est de sanatione ⁊ curatione:quoniam per contraria fit q̄ sunt inimica. ꝗt nō sunt corruptiua ei⁹ aliq̄d:q; ordinātur salicet res contra naturā. Et ideo dicit quoq; pro sed sanitas idest sanatio vel sanitatis reductio ⁊ curatio ab egritudinibus nō fit ⁊c.q; vero aliquis quereret manifestare quare cōseruatio fit per similia:⁊ curatio per contraria: q; nō facit in de mentionē. Idcirco excusat se intendens q; nō p tinet ad presentem considerationē cum dicit verūtamē de hoc loquitur. Illis autem partibus determinatis sequitur pars illa in qua sicut dicebatur superius agit de significationibus ethice per cōparationē ad alias febres:circa qō quantum ad hoc primo tangit naturam ethice inquantuz est ethica in communi. Secundo vero aliarum febriuz ibi. (Nulla vero reliquarum.) Intendit ergo in parte prima sicut superius fuit declaratum:q; hoc est generale omni febri ethice inquātum ethica est q; non sentitur a patiente ipaz ⁊ hinc habet illa regula generalis in qua dicitur:q; si quis febricitauerit:⁊ tamen nō sentit febrem ethicam patitur. Dicit ergo illam autem febrem fixam que animalis substātie fixe inheret:hoc est ethica nō sentit qui ea laborat. Tunc sequitur pars in qua tangit naturam reliquarum febrium q̄tū ad sensum vel passionem quē faciūt in primo facit hoc absolute:secundo vero comparatiue ibi. (veruntamen q̄dez.) Dicit igitur in parte prima q; non est aliqua alia febris ab ethica quā non sentiat patiēs. In secunda vero parte primo comparat alias febres q̄tum ad gradū passionis quā inferunt sensui. In parte vero scda q̄tū ad multiplicationem:⁊ paucitatē earū ibi. (earum preterea sunt quedam) Intendit ergo in parte prima:q; q̄uis dictum sit de omnibus aliis febribus ab ethica q; patiēs sentit febrem:⁊ inde sequit q; sensui eius passio ⁊ lesio inferat sensibilis tamen ne credat aliquis q; hoc fiat equaliter in omnibus idcirco subiungit differentiam dicens:q; in quibusdaz supradictarū febrium etiam dum sentiuntur impeditur ⁊ leditur amplius patiens in quibusdā vero min⁹ supple fm intensionē ⁊ remissionem febrium ⁊ diuersitatem particularuz febrū. Cōtra vero assignat aliam differētiam inter eas ⁊ primo facit hoc:secūdo vero excusat se circa dicta de insufficientia remittendo dicta ad sufficiētiores tractatus ibi:(neq; d̄ dē possibilis.) Dicit ergo q; inter predictas febres. s. alias ab ethica est alia differentia:quoniam cum quibusdā ipsa rū est tremor supple nō de quo accidēter de pluribus aliis q̄ in predictis febribus differēter ap patent ⁊ sentiuntur a patiente. Dicit vltr q; omnino causantur a malā complexione diuersa. Sed quia quereret aliquis forte quomodo ⁊ a qua:idcirco excusando se de omissione huius reddit primo causam omissi signanter quantum ad tremorem. Secundo vero pro ipso ⁊ omnibus aliis simul remittit ad libium de morbo ⁊ accidenti ibi:(Ego aūt narrabo.) In parte ergo prima dicit q; in p̄senti materia non potest narrare hoc est declarare qualiter tremor generetur:cui⁹ rationē assignat quia ad hoc declarandum necesse est prius ostēdere de virtutibus naturalibus quot sunt:⁊ que ⁊q̄d efficit vnaquaq; ⁊ hoc supple valde longū est et impertinens p̄senti tractatui. Sed subsequenter p̄mittit q; et de hoc ⁊ de aliis accidētibus dabit doctrinam:in de morbo ⁊ accidēti. ¶ Supra vero hāc ptem in qua compat ethicā ad alias se cōmuniter querit vtrū calor febrilis acutior sit in ethica q̄s in causone multi enim dubitant circa hoc quibus videtur ꝓbabiliter q; acutior fit in causone q̄s in ethica multis signis adducti ad hoc credēdū:quorū vnum est q; corpora vt dicunt patientiū causonem citius deficiunt ⁊ extenuantur:⁊ etiā pereunt ꝓpter calorem febrilem q̄s corpora ethicorum :qm ne.

illi vir

Ali vix possunt expectare. viij. diez. ex ethicis aūt multis pluribus annis viuunt. ¶ Preterea a corporibus patētibus causonem multus fumus ⁊ multus sudor resoluitur: quoꝝ tamen aut modicum aut nihil resoluitur a corpoīb⁹ ethicorum: igitur in illis est calor resoluens fortior. Itē patientes causonem habent magnum ⁊ velocem valde atq; frequentem anhelitū ⁊ pulsum similiter: ⁊ multo magis sine comparatione q̄ in ethicis saltem manifeste habent ipōs maiores ⁊ velociores: planum est autē ꝑm doctrinam omniū sapientum q̄ tales differētias in pulsu ⁊ anhelitu causat maior necessitas temperandi excessum caloris: ⁊ causa maioris necessitatis est materia maior excessus caloris.

Iīs ergo effectibus: ⁊ similibus mouentur aliqui ad credendum hanc partem: contrarium autem asserunt sapientes medicorum: ⁊ specialiter Auicen. asserit plane in libro de viribus cordis capitulo. xiij. q̄ in ethica feb. ꝑm veritatem fortior est calor febrilis q̄ in acuta. Ad hoc autem cōuenienter patet responsio ex doctrina Gal. superius si diligenter intuemur: quoniā ethica que comparatur ad aliaꝝ febrem quecunq; sit: aut est terminus ipsius ad quam comparatur aut non q̄ si sic: tunc proculdubio fortior seu acutior est calor in ethica q̄ in ea que precessit: non tamē intelligendū est q̄ sit fortior quocunq; modo: sed eo modo quo superius insinuabat Gal. patet enim dici fortior quantuz ad gradum quem habere debet a sua origine: scilicet causa imprimente siue sit apostema calidū siue humor putrid⁹ siue corpus actu vel potentia calidū obuians corpori: verbi gratia: vt dicamus gratia exempli q̄ causa imprimens quantum est de sui virtute non potest calorem febrilem imprimere nisi vsq; ad secundum vel tertium gradum: ⁊ quātum ad istum gradum non est fortior in termino q̄ in via: sed equalis: sicut etiam in exemplo: quod superius introduximus patet quantum enim est de virtute ignis calefacientis paleas: dom⁹: ⁊ ligna tecti non fortior est indignisq; in paleis: potest etiā alio modo dici quomodo calor fortior est quantum ad potentiam quam manifestat in subiecto in quem agit: sicut dato q̄ quantū ad vnum gradū imprimatur in duobus subiectis quoꝝ vnū est et minus resistens: reliquū vero magis: tamen fortior dicet quādo impressus fuerit in magis resistenti: quāuis tardius imprimatur in eo maxime si illud subiectū tale fuerit q̄ per ipsum calor habeat fortiores effectus: sicut dicimus q̄ calor in ficco: ⁊ calido corpore potenter fundatus fortius calefacit aut comburit q̄ in eodē gradu fundatus in humido corpore: sic cū enim corpus conuenientius instrumentum est igneo calori q̄ humidum. hoc autem modo Gal. intelligit caloꝝ febrilem esse fortiorem in ethica q̄ in qualibet alia febre antecedente ad ipsam: ⁊ hoc insinuabat superius qñ dicebat q̄ ethica non est tantum in spū: ⁊ humoribus: sed etiam in solidis corporibus: sicut in membris figebatur eius essentia: et planius tamen in quarta parte de ingenio sanitatis hoc insinuat: vbi dicit q̄ in ethica membra se habent comparatione febris antecedentis ad ipsam: sicut ferrū cādēs comparatione ferri calefacti a flamma nōdum tamē candentis: in ferro enim cādenti potentius est impressus calor igneus q̄ in non cādenti: ⁊ hoc similiter valde conuenienti sermone. Auicēna signat in supradicto capitulo de viribus cordis: vbi dicit q̄ in aliis febribus ab ethica calor febrilis volitat supra membra. intelligendum est recte sicut flāma palearum volitat supra ligna anteq̄ ipsa ligna candentia sint sicut carbones ignuti: sic in ethica infixus est membris sicut ignitus carbonibus. Secundum hanc igitur considerationem sapientes medicorū q̄ de dispositione sanabilis corporis iudicant ꝑm illud quod in effectū sensui manifestatur in corpore dicūt caloꝝ in ethica fortiorem esse q̄ in aliis febribus antecedentibus tanq̄ via ad ipsum: ⁊ hoc est etiā rōnabile iudiciū ꝑm cōsiderationes quas habēt in gradibus: in ethica cīm ꝑm efficiens sensibile inuenitur rō quarti gradus ꝑm medicum: quoniam ibi calor febrilis nō tantū ledit sensibiliter operationes: sed etiā manifeste corrūpit mēbra in substantijs suis: qđ ad quartū pertinet gradum ꝑm rectam: ⁊ propriā considerationē medici: in aliis autē febribus solūmō insensibiliter leduntur operationes membroꝝ: quod tertio gradui attribuit medicus. Planū est autem q̄ tertius infra quartum est. ¶ Si autem febres alie ad quas ethica comparatur in fortitudine caloris nō sunt via ad ethicā illam: sed ipsa sit morbus per se: ⁊ aliunde causetur sicut in apostematibus cordis ⁊c. Et tunc possibile est q̄ in aliis febribus sicut in causone multo erit fortior calor febrilis quātum ad gradū q̄ in ethica. Pōt enīz esse q̄ ethica propter dispositionē membroꝝ a debili calefaciente introducetur: ⁊ etiā q; corpus valde dispositū est ad hoc infigitur in membris: quāuis in paruo gradu causon vero semper introducitur a caloꝝ fortissimo vel a cale faciente fortissimo per comparationem ad ethicam: et nihilominus quāuis scōm gradū qualitatis fortior sit in causone: tamen ꝑm aliā considerationē iam dictam: scz ꝑm cōsiderationem subiecti in quo manifestat effectū corruptionis iudicabit ipsam medicus fortiorez in ethica: nec est inconueniens q̄ aliq̄s calor debilior altero fortiorem manifestet impressionem in corpore in quo agit: q̄ alter in altero: quoniam non solum fortitudo ⁊ debilitas imprimentiū sunt causa diuersitatis impressionis in fortitudine ⁊ debilitate: sed etiā diuersitas dispositionis corporis in quibus impressio fit. ¶ Iīs igitur bene intellectis facile est obiectionibus respōdere: quoniam ꝓculdubio externus in ꝑte procedunt corrupte tamen acceptis. Cum enim dicitur q̄ in causone citius exterminātur corpora: ⁊ citius perit patiēs: dicendū q̄ si causon comparetur ad ethicam que causatur ex ipo. Illud absolute est falsum: quoniā multo fortiꝰ exterminatur ⁊ citius pereunt: patientes cū ad ethicam ex causone venerint q̄ dum persistūt in causone: patet enim in causone ꝑmanere ꝑ duos dies vel ꝑ tres: sed postq̄ causon in ethicā fuerit transmutatus in vna hora vel in valde pauco tēpore deficit ⁊ moritur patiens. Si vero causon ad aliā ethicam cōparetur non est inconuenies quod dicitur: potest enim calor valde fortis in causone citissime corpus extenuare et ad secundā ⁊ etiam tertiam speciē ethice ducere citius corpus q̄ calor debilis alius ethice: ⁊ cū immediata causa mortis sicut testat Gal. v. particula de interioribus: sit corruptio complexionis cordis: pōt ille calor valde fortis in causone: valde citius cōplexionem cordis corrūpere q̄ debilis in alia ethica. ¶ Cum autem obijcitur secundo q̄ in corporibus patientibus causonem multus fumus ⁊ multus sudor resolui manifeste: nō tamē a corporibus ethicoꝝ. Dicēdum q̄ hoc verum est: sed tamen huius diuersitatis causa non est solū fortitudo caloris aut debilitas: sed etiā habitus aut puuatio resolubilis: quandiu cīm febrilis calor copiā inuenit humoris in corpore: multū causat quantum in se est sudorem: ⁊ fumū: sed aretacto corpore sicut in ethica diminuit illa resolutio manifeste: sicut in exterioribus apparet corporibus: quādo ligna viridia exponunt igni: nā a principio exsudat inde humiditas actione caloris: ⁊ multus fumus generatur: aretactis vero illis ⁊ tam igneo calore infixo in ipsis valde minuunt resolutiones ille: ⁊ cessant. Et si calor fortius agat in eis q̄ ante.

¶ Illud autem qđ obijcitur tertio: scilicet de anhelitu atq; pulsu: verum est: sed tamē valde insufficienter accipitur in ꝓposito: testāte autem Gal. libello de introductione pulsuum: tres sunt cause siliter de anhelitu: videlicet necessitas virtutis: ⁊ organi dispositio: ⁊ immutatio vtriusq; istoꝝ causat immutationem in illis: vnde in ethica nō solummodo propter minorē necessitatem potest esse minor anhelitus atq; pulsus. Sz etiam sicut est in veritate propter debilitatem virtutis nequeuntis dilatare sufficienter: ⁊ ꝓpter siccitatem: ⁊ duritiem organorum nequeuntium dilatari: ⁊ ista sunt que ad doctrinam Galieni ad literam colliguntur: in scientia de pulsibus et anhelitu. similiter causa velocitatis ⁊ frequentie non solum est necessitas sed etiam virtus: vnde cum dicitur q̄ in causone velociores sunt. Dicēdum q̄ causa propter quam in ethica non sunt equeveloces aut plus non est minor necessitas tantum: sed potest esse preter hoc debilitas virtutis mouentis organum: sed cum dicuntur pulsus et anhelitus esse frequētiores in causone. Dicēdum q̄ est absolute falsum si causon comparetur ad ethicam quā precedit: vt via ad illam in aliis autem possibile est esse minus frequentem propter minorem necessitatem sicut ex predictis patet.

REdeamus autem ad ſpectes male cõplexionis diuerſe:iam quidẽ dixi in his que premiſſa ſunt qualiter generetur feb.ab apoſtemate illo.alſ calido quod flegmon nominatur:ꝛ ꝙ oẽ apoſtema huius generis:et omnes ſe.preter nominatam fixam ſunt ex egritudinibus in quibus cõplexio eſt diuerſa. ¶ Et iam quidem ſunt ſe.ex putredine humoris tantũ abſq; apoſtemate:et illud ideo quoniam nõ quod iam putrefit eſt quod iam adheret:vel retentum eſt:et priuatur expiratione tñ:ſed velociſſime fit in hoc putrefactio:ꝛ fortiſſime. Et iam quidẽ putrefiunt res alie multe q̃ ſunt preparate ad putrefactionem. Sed narrabo eſſe ꝓparationis eius quod preparatũ eſt putrefactioni in alio libro ab iſto. ¶ Et malitia quidẽ cõplexionis diuerſe fit ſm modũ aliũ i toto corpore:ꝛ q̃q; quidẽ eſt illud cum vapor calidus in ipſo cõſtrictione retinetur:ꝛ eſt q̃q; ꝓpter augmentum caloris cauſa exercitij plurimi vltra menſurã que cõueniẽs eſt. Et q̃q; eſt propterea ꝙ ſang. calefit et feruet ebullitione ſuperflua ꝓpter irã:aut calefit ſupflue propter morã in ſole calido. ¶ Et manifeſtũ quidẽ eſt apud me ꝙ oẽs iſte feb. prouenientes ab apoſtematibus ſunt prouenientes ſm virtutẽ cauſe agẽtis alſ operantis in corpore:ꝛ ſm diſpoſitionẽ cuiuſcũq; corporum erit feb. in quibuſdam corporib⁹ fortior:ꝛ in quibuſdam debilior:ꝛ q̃dam eorum penitus non febriunt. ¶ Et manifeſtum eſt etiam ꝙ malitia complexionis q̃q; prouenit in ſpiritu ſiuro cõs tñ:ꝛ q̃q; pertranſit eum etiam vſq; ad humores. ¶ Et ex eis qdẽ q̃ non ſunt inferiora illo in declinatione eſt ꝙ oẽs feb. cuz prolongantur conſequit eas febris fixa dicta ethica. ¶ Et ex hoc qdẽ ſermone iã q̃ſi declaratũ eſt ꝙ malitia cõplexionis diuerſe q̃q; pueniat ex hũiditate calida aut frigida curr̃ete ad aliq̃ mẽbrũ quẽadmodũ narrauim⁹ de eſſe mẽbrorũ:in quibus ſunt apoſtemata:ꝛ q̃q; non eſt res ita:ſz eſt cũ alterat cõplexio corporis in qualitate ſua:ꝛ ꝙ quedã occaſiones que ipſum alterãt cõſurgunt ex ipſo corpore:ꝛ quedã eueniunt exterius:ꝛ cum febris quidẽ ſit a putrefactione ſolũ: et cũ a q̃busdã apoſtematibus ex ipſo corpore procedit:ꝛ febris qdẽ euentus a calefactione ſolita aut a ſupfluitate exercitij exteri⁹. Et illo qdẽ narrabo latius q̃ in hoc ſermone in libro de cauſis accidẽtiũ.

Febris ethica ſe cũ plõ gantur.

ERminata pte in q̃ egit. B. de ſe. ſcõ ꝙ cauſat ab apate calido

¶ Hic ſequitur paro in qua explicat alias cãoſe. circa qõ primo reſumit intẽtionẽ. Scõo ꝓſequitur ibi: (ſi qdẽ dixi.) q̃ igitur in parte immediate pcedẽti diſgreſſus fuerat aliquãtulũ faciẽdo mẽtionẽ de cauſis tremoris:ꝛ de aliis accidẽtibus morbor:idcirco reſumit principale intẽtũ dicẽs. Redeam⁹ ſupple q̃ alitẽ tuli digreſſi ſumus a principali ad ſpẽs ma. cõple. diuerſe. In parte vero ſequẽti primo repetit ſupradictã cãm gñationis ſe.ꝛ applicat principali ꝓpoſito. Secũdo vero ſubiũgit alias cãs. ibi (Et iã quidẽ.) Patet aũt ſnia prime partis. Circa ptẽ vero ſcõam primo enũerat abſolute cãs feb. quas nõdũ explicuit. Scõo vero cõparat ipſas ſe. adinuicem aſſignãdo differentiã inter eas q̃tũ ꝓpoſito ptinet ibi (Et manifeſtũ qdẽ eſt.) In pte iterũ prima primo explicat cãm q̃ cõuenit in genere primo cum ſupradicta:ꝛ in parte ſcõa explicat alias: ibi. (Et malitia quidẽ.) In prima iterũ explicat intẽtionẽ: ſecũdo declarat ibi. (Et illud ideo.) Dicit igitur primo ꝙ ſe. etiã generãtur a putredine humorum abſq; apoſtemate. i. abſq; hoc ꝙ illi hũores generẽt apoſtema. Iſte igitur due cauſe ſe. cõuenient in hoc genere, primo: qõ eſt putrefactio humorũ ſiue exuberent:ꝛ coarctetur in illo loco:ꝛ ibi generet apoſtema: ſiue etiã ſint ſparſi extra venas vel intra ſaltem: vt nequeant gñare tumorẽ ꝑter naturã. Qualiter aũt a minera putrefactionis mal. complexionis caloꝛ multiplicet adeo vt occupet totũ corpus ſuperficiem oſtenſum eſt: neq; hic opz repetere. Sz q̃ inſinuauit ꝙ humores cauſantes apoſtema ꝛ etiã nõ cauſantes putrefcere poſſunt. Idcirco declarat hoc ſubſequenter ꝛ primo primã: ſecũdo ſcõam ibi. (Et iã qdẽ putrefiunt.) Dicit igit in parte prima:ꝛ illud ideo: q̃ſi dicat vnde ſuppoſitũ eſt ꝙ humores cauſantes apoſtemata: maxime calidũ putrefiũt. Et illud tõ q̃n adheret vt retentum eſt. i. q̃ inheret alicui mẽbro:ꝛ coarctat in ipſo. Et priuatur expiratiõe ſupple ſufficienti ꝛ debita non tñ putrefcit ſupple quocũq; mõ ꝛ q̃cũq;: ſz etiã velociſſime putrefcit. Aliter aũt inherent: et coarctant hũores in membris apoſtematis. Cõueniẽter declarat ſcõam ptẽ ſupradicti intenti. circa qõ primo facit hoc. Scõo vero excuſat ſe de inſufficientia remittẽdo nos ad altos tractatus: ibi. (Sed narrabo.) Intendit igitur in parte ꝙ nõ ſolũ hũiditates in apoſtematibus ſunt parate ad putrefcendũ: ſed etiã alij. ꝛ ideo dicit. Et iã: et etiã qdã. i. deſit recte putrefiũt res alie multe: ꝛ quãtũ ad ꝓpoſitũ intelligimus hu. alij multi a predicto:ꝛ illius cã eſt: q̃ poſſunt diſponi ad putrefcẽdũ aliter quã generare apoſtema. Et ideo dicit ꝙ ſunt parate ad putrefcẽdũ: q̃ vero aliquis q̃reret q̃ ſunt diſponẽtia ad putrefactionẽ: idcirco excuſando dicit ꝙ in alio libro narrabit: ſicut in libro de morbo et accidenti ꝛ ingenio ſanitatis:ꝛ in libro febrium. ¶ Poſtq̃ igit explicuit iſtã vel iſtas cãs male cõple. diuer. calide in corpore toto ſeq̃tur paro in qua explicat alias: et primo facit hoc in gñali. ſcõo in ſpeciali: ibi. (Et q̃q; quidẽ.) Dicat igit primo ꝙ malitia cõplexio: diuerſe ſupercalefit ſm medium: ſit ſm aliũ modũ q̃ſ per illũ qui dictus eſt in toto corpore:ꝛ cõſequenter explicat iſtos modos:ꝛ hz tot partes quot ſunt modi quos enũerat ſiue cãs. Intendit ꝙ ſe. etiã cauſatur a vapore calido coarctato:ꝛ ab immoderato exercitio ꝛ a ſupflua ira ꝛ ab aere nimis calido. Dicit ergo q̃q; q̃q; quidem eſt illud. i. generatur malitia complexionis diuerſe calꝛ in toto corpe cũ vapor retinetur in ipſo: cõſtrictione id eſt coarctatione. Et q̃q; eſt propter augmentum ꝛc. quod totum pz: vſq; ad finẽ vbi dicit propter morã in ſole calido. i. aere ſuper calefacto per ſolẽ: et quod dicit de ſole intelligẽdũ eſt de quocumq; accidentaliter calefaciente. In hoc eñ tractatu de iſta materia exemplariter loquitur ſcz ad oſtendendum modum generationis male complexionis diuerſe: nec principale intentum eſt de cauſis eius perfectam dare doctrinã: ſz potius aliqualẽ introductionẽ: perfecte enim agere de cauſis innaturalis diſpoſitionis ad libium pertinet de morbo ꝛ accidẽti. Ad quẽ etiã libium remittit paulo poſt pro ſufficienti doctrina male cõplexionis diuerſe: ſicut iã patebit inferius. Et ex hoc etiã remouetur obiectio q̃ fieri poſſet hic de inſufficientia q̃n non facit hic mentionẽ de potẽtia aliter calefacientibus: ſicut cibo ꝛ potu ꝛ medicina: a q̃bus tã feb. cauſari põt: quẽadmodũ docet ſcõo de morbo ꝛ accidẽti: vbi reponit etiã iſtã cãm ſub tertio genere calefacientiũ. Nõ eſt eñ ꝓpter hoc inſufficiẽs hic: q̃ quia dicit ꝓpoſito ſufficit ſufficienter eñ introducit q̃ſq; p ea q̃ dicit ad cognoſcẽdũ ꝙ diuerſis cauſis introducit ſe. in corpus: quãtus modus immediatus ſit vnus in oibus ille. ſ. qui ſuperius diximus. i. ꝙ extranea caliditas pungat ad viſcera ſanguinẽ habẽtia que cõtinent. Et etiã de ꝙ diffundatur in totũ corpus. ¶ Poſt hoc ſequitur pars in qua cõparat ꝓdictas feb. adinuicẽ aſſignãdo differẽtiã inter eas:ꝛ primo facit hoc quãtũ ad intẽtionẽ ꝛ remiſſionẽ. Scõo vero quantũ ad effectus manifeſte corruptionis rerũ naturaliũ. i. quãtũ ad ſubſtãtiam in quibus figit eſſentia feb. vt ſuperius dixi. Tertio vero q̃tũ ad diuerſitatem cãr imprimẽtiũ extrinſecorũ dicto ad alias malas cõple. diuer. oẽs eñ iſte cõſiderationes vtiles ſunt ad igeniũ ſanꝛ

tatis

tatis ⁊ incipit secūda pars: ibi. (Et manifestū quidē est q̄ malitia.) tertia vero ibi incipit: (⁊ ex hoc sermone.) q: vero tā ante dixerat q̄ a supradictis causis introducuntur se. ne credat aliquis q̄ equales: ⁊ eedem sunt: idcirco subiungit oēs: primo q̄ nō sunt eq̄les ⁊ dicit q̄ manifestū est apud ipz idest ex ipsis q̄ ipse superius docuit: q̄ oēs se. iste. s. quas dixit superi⁹ sunt intense aut remisse ꝑm esse. i. ꝑm exigentiā virtutū operatiuarum in corpore. Et vocat virtutes opatiuas tam eas que trāsmutāt corpus: vel alterant actiue: sicut sunt virtutes alterantium quam eas que disponunt passiue: sicut est cōplexio membrorum ⁊ humorum. Hec ēm est differentia inter operationē ⁊ actionem: quoniam actio conuenit solū actiue potentie: operatio vero taz actiue q̄z passiue seu dispositiue ad patiēdū. Est igitur intētio Gal. q̄ ꝑm exigentiā virtutis calefacientis: ⁊ dispositionē corporis diuersificantur se. quantum ad intensionē ⁊ remissionē. Qualiter aūt huius causa sit diuersitas: virtutis impulmētis quantū ad fortitudinē ⁊ debilitatē de se patens est. Sz de dispositione corporis hoc declarat expressius dicēs. Et ꝑm dispositionem cuiuslz corporum quantum supple acq̄rit vel a membris vel ab humoribus erit feb. in quibusdaz corporibus fortior: ⁊ in quibusdā debilior ⁊ quedam eorū supple taliter erūt disposita q̄ propter innaturaliter calefaciens non febricitet penitus ⁊ aliqualiter: scz nec intense nec remisse. Postq̄z igit declarauit q̄ nō sunt equales quātis ab eodem genere cause introducantur. Consequenter ostendit q̄ non sunt eedem specie neq̄z genere proximo: idcirco subiungit immediate hāc diuersitatem: quoniaz ista procedit ab eadē causa predicte diuersitatis: etenim diuersitas virtutis calefacientis quantū ad fortitudinem ⁊ debilitatem: ⁊ diuersitas dispositionis corporis est causa ꝓp quam illud corpus incurrit feb. in spiritu tantum: illud aūt in spiritu ⁊ humore: dicit igit q̄ manifestū est sup. ex dictis q̄ mala complexio sup. in. feb. quandoq̄z prouenit in spiritu tantum: ⁊ tunc causat illud genus fe. qđ dicit ephemera: ⁊ hoc causat diuersitatem in q̄ditate: quidditas ēm accidētis cōsistit in essentia ipsius accidētis eo modo quo cōuenit ei: ⁊ in subiecto cui infigitur: ⁊ ꝑm cōsiderationez medici: vt superius declaratuz est. essentia caloris febilis infigitur in spiritu i huiusmodi genere febris ⁊ quādoq̄z ꝑtransit. scz fixio male complexionis febilis cum hoc scz cū sua infixione in spiritu: ⁊ vlt̄z ad humores: ex quo euidenter insinuat q̄ nunq̄z potest essentia feb. infigi humoribus quin spiritibus infigatur: fortis enim deuicto necesse est debile deuinci: vnde si simul in vtroq̄z primo vincetur debile q̄z forte sicut autem contingit in oī febre. Simul ēm calor agit in spiritu humore ⁊ membris: sed tamen antea vincuntur spiritus q̄z humores: vt superius docuit: quoniam passibiliora sunt q̄z spiritus ⁊ humores. Si igit febris in spiritu aut feb. in humore diu duret: intellige diu ꝑm diuersitatem dispositionis corporis: in ethicā ꝑtransibit. Et q: illud est valde necessariū cōsiderare medico. Idcirco dicit: ⁊ ex eis quidē que non sunt inferiora. i. minus cōsiderabilia: ideo l. q̄ immediate diximus in declaratione. i. in doctrina nostra siue medicinali est q̄ oēs febres: scilicet tā feb. in spiritu q̄z febres in humoribus quando plongantur veniunt sup. q̄ sequitur eas se. fica. i. introducunt: hoc autem ideo necessarium est medico considerare: vt in actu curationis cuiter quantū diligentius poterit supradictarūz febrium prolōgationem: aut in diuturnis studeat aduentuz ethice recordare quēadmodum copiose docetur in de ingenio sanitatis. ¶ Deinde tertio ex supradictis infert differentiaz alia inter febres: scz quantū. Circa qđ primo explicat illaz differētiā. Scdo vero excusat se de insufficientia remittendo se ad aliū libū: ibi. (Et illud q̄dē narrabo.) prima vero ꝺz ptes duas ꝑm q̄ explicat duas differētias: scda ibi: (⁊ qđ quidē occasiones.) Intēdit igitur in primis duabus ptib⁹ q̄ ex predictis relinquitur manifestū illud qđ supra posuit in proemio huius operis. s. q̄ se. aut cuiusq̄z male complexio. diuer. quedā causant ab humoribus sicut illa que causatur ab apostemate sine putrefactione humi. absq̄z apostemate: q̄dā vero non ab hūore causant sicut q̄ a q̄litate aeris aut exercitio vel ira causantur: scilicet qđ complexio corporis alterat absq̄z humoris vitio siue in quātitate siue in qualitate. Hoc est dictū q̄ humor nō est causa illius mal. cōple. diuer. nec rōne quātitatis nec rōne q̄litatis. Itez ex predictis est manifestū q̄ q̄dā puenīūt ab intrinseca causa sicut ab apostemate vel hu. quedaz vero ab extrinseca sicut ab exercitio vel ab aere. dicit igitur q̄ ex hoc sermone supradicto est declaratū. quasi: ⁊ dicit ꝓpterea: q: de causis male cōple. diuer. aut aliaz nō est hic ꝑfecte locutus: sz in alio libro sicut statim dicet: q: malitia cōple. diuer. sup. febilis de q̄ immediate locut⁹ est: aut etiā omnīū aliarū: quādoq̄z puenit ab humiditate calida frigida sup. vel sparsa p totū vel occurrentē ad aliq̄d mēbruz ⁊ de hoc subiungit exemplum qđ superius tetigit dicens: quēadmoduz narrauī de esse: idest de dispositione mēbroz quibus fiunt apostemata: ⁊ quādoq̄z nō est res: ita scz vt ab humore vel humiditate corporis causetur malitia cōplexionis: sed est. i. cōuenit cum pio quia: alteratur complexio corporis in q̄litate sua sup. sine vitio humoris: ⁊ ad hoc sup. ex predicto sermone declaratur q̄ quedā occasiones. i. cause que alterant ipsuz corpus cū surgunt ex corpore. i. pceduut ab intrinsecis corporis: ⁊ quedam euenīūt exterius. i. ab extrinsecis: ⁊ statim subiungit exempla huius differentie. Scdo vero resumit alterū exemplo⁹: vt addat: ibi (Et euentus quidē.) Exempla aūt quibus predicta differētia ꝓz: sunt ēm hec que sequūtur ac si dicat. Bene dixi q̄ quedā euenīūt exterius sicut sup. cū pio quādo se. fit ex calefactione solis. Et statim subiungit exēplum alterius partis dicens. Et cū quedam fit se. a q̄busdā apostematibus tunc supple ꝺsurgit ex ipso corpore resumit etiam primum exēplū ⁊ addit dicēs q̄ euētus feb. a calefactione solis hoc addit ad maiorem euidentiam: aut a superfluitate exercitij est supple exterius. idest ab extrinsecis: ⁊ q: minus plene pertractauit materiā predictam de causis feb. Idcirco subiungit ad excusationē q̄ latius q̄z in hoc tractatu narrabit in libro de causis accidētium scz in libro de morbo ⁊ accidenti. ¶ Circa predictam questionem queri consueuit ad euidētiam sermonis quō vapor coarcatus generet se. ad qđ respōdētes aliqui dixerunt q̄ vapor calidus quādo coarctat in aliquo membro ita q̄ exprimi nequit sufficienter per mediocritatem venarum ⁊ arteriarum petit cor ad eius ventriculos venīēs inflammatur: ⁊ inflammatus cum calore naturali ad oīa mēbra corporis tendit associatus: ⁊ sic causat feb. ⁊ per istum modum vaporē putridum a minera putrefactionis manē tē dicunt cāusare feb. Et hoc dicunt confirmari per doctrinā Ysaac in libro febrū vbi diffinīēs dixit q̄ febris est calor preter naturā petens cor in unitio per mediocritatē arteriarū: demum se subito dividens cum naturali per totū corpus naturali nocet actioni. Dicunt igitur q̄ in hac diffinitione plane dicit Ysaac q̄ calor innaturalis per arterias petit cor: et q̄ associatus cum naturali tendit ad totū corpus in eo q̄ dicit: q̄ se dividit cum naturali p totū: cuz ēm dixit vt dicunt circunstātiam associationis inter diuersa ⁊ ita dicūt q̄ duo calores sunt ibi. s. vnus nāliz: ⁊ alter ꝓter naturā. Hoc etiā signo cōfirmāt dicētes: quoniam in se. putridis quas subito cessare videmus per creticas euacuationes q̄ fūt in eis. cōstat aūt q̄ ad expulsionē alicuⁱ materie nō cessaret tā cito nisi depēderet ab illa expulsibili materia: vt dicūt q̄ cū febris sit vlis discrasia ex quo cessat ad expulsionē materie illⁱ opz q̄ vlr dependeat ab ipa ꝺz hoc nō est: q: in toto corpore sit illa materia pu. qđ illud est impossibile saltē in interpolatis. igit opz q̄ aliq̄d ab illa materia resoluat qđ possit vlr diffundi p totū in quo fundat se. ꝺz illud nō est nisi vapor. igit saltem in putridis: vapor putridus erit subiectū: ⁊ latet calor febilis q̄ vapor ꝑm rōnē deficit expulsa materia: et q̄ resoluit: qđ vero obuiat eis q̄ Gal. dicat sup illo apho. ⁊ qui crescunt: ⁊ in pluribus aliis locis q̄ te. nihil aliud est q̄z calor nālis mutatus in igneū. vnde vult q̄ nō sit altius: sed sit vnus calor ꝑm se differēs tū ꝑm rōnē: ꝑm q̄ antea erat remissus: nunc autem valde intēsus ad qđ respōdent exponentes verbum Gal. ⁊ dicūt: q̄ ipse intellexit mutatus in igneū hoc est obtusca tus vel obumbratus ab igneo: ⁊ ita saluāt intentū. ¶ Nos autem dicimus q̄ error istorum tantus est q̄ vix potest explicari. primo enim errant q̄ exponunt dictum Gal. circa

Quidditas accidentis.

Calor febilis simulatur cū spū humore et membris.

Febres ethice fiunt ex aliis febribus cū plongantur.

Quō vapor coarctat⁹ generet febrem. Prima opinio.

Cōtra istam opinionem.

ꝑsentē lectionē impertinēter. Sebo vero q̄ falsum ⁊ oino absurdū est vliter qđ supponūt: ex quo nō est mirādū viterius si corrupte exponūt verba: qm qui errat in antecedentibus necessario hꝫ errare in cōsequentibus. Primū autez ptz sic: qm cum Gal. dicit q̄ vapor calidus generat febrem non intendit loq̄ de vapore putrido: qz de re. ꝓbat prout a putredine generatur: adeo ante locutus fuerat: propter qđ dicit q̄ malitia cōplexionis diuerse generat in toto hꝫ modū alterꝫ ab eo q̄ dictus est. Si igitur iste modus: vt ipse dicit alius est a ꝑdicto non est ille qui per putrefactionē fit. Iste igitur vapor quē dicit generare febrem nō generabit ipam inquantū putridus: hꝫ inquantū calidus. Mō autez falsa supponant materialiter: ex hoc patet. Primo qz supponūt q̄ vapor putridus missus a corde ꝑ arterias ad mēbra causet formaliter febrem. Secundo supponunt q̄ febris non sit sine vapore putrido ꝑdicto mō emisso a corde. Tertio: qz supponunt in febre esse duos calores distinctos fm numerum per sua subiecta. ¶ De primo quidem: qz vapor putridum nō recipit cor: ⁊ si recipiat violēter non tamē ꝑ modū quē dicūt: poterit inde vniuersalis discrasia gnari tridꝫ nō vapor ille putridꝫ venenosus: ⁊ horribilis valde est naturmutak a re vuentis: q̄ potius viget in corde tanq̄ in principio vite corde ad q̄s in alijs mēbris: omnes autem sapientes in hoc conuenūt totū cor nūt q̄ vapor horribilis: ⁊ venenosus valde cum ad cor ꝑpuus cauuenerit: syncopim ⁊ defectū ꝓcurat cor: enim vehemēter cōfortat se- stringitur: vt effugiat nocumentū: vñ aut remittunt valde brem. tūc sue actiones: aut cessant: maxime cum lumē suoꝝ spiritū caligine tumt extranei obtenebrak: ⁊ obfuscak de putrido: qz de illo fumo seu vapore fumoso q̄ generatur in ipso corde: ⁊ vnctuositate sanguinis: dicunt oēs q̄ si non sufficiēter respiret ⁊ in corde remaneat aliquādiu syncopim inducit. quomodo igit̄ poterit aliqs intelligere sane mentis q̄ q̄diu durat febris nō sint absq̄ vapore putrido thalami cordis. Planum igitur ex hijs est q̄ vaporem putridū non recipit cor. Et huius etiā signū est sicut oēs sapiētes recitant q̄ febricitantes ex putrido humore in principio anguſtiā: ⁊ cordis cōpressionē sensibiliter patiuntur: q̄n vapor incipit a minera putrefactionis copiose resolui. Cor enim fortiter resistingit: ⁊ adunat calores ⁊ vires suas: vt resistat illi vapori: ⁊ maxime quādo resoluitur ex humore magis horribili nature: q̄n aūt expirauerit ille vapor: aut rōne caloris febrilis consumptus: aut diminutus fuerit tūc q̄ ad regionem cordis non sufficiat peruenire: tunc incipit cor fm suam necessitatē dilatari: ⁊ hec est vna de causis ꝓpterquā in principio paroxismoꝝ febrium putridaꝝ manifeste occultatur pulsus. Et posito q̄ ꝓpter exuberantem multitudinē illius vaporis violenter aliquid cor habeat inde recipere nō est intelligendū q̄ ab ipso diffundantur ad totū corpus: q̄n ipsum nō attrahunt alia mēbra corporis: quia sicut dictū est: totū nature corporis viuētis est horribilis: nec cor nutrit ipsum ad totum corpus per arterias: q̄ sicut oēs sapiētes docēt: cor ⁊ arterie nō retinēt fumosas superfluitates: immo se per cōstrictionem velociter expellūt: et multo citius in putridis q̄s in alijs febribus: q̄n in illis fumose supfluitates multo copiosiores sunt q̄s in alijs ꝓpter quod oēs sapientes dicunt q̄ in putridis velociores sunt cōstrictiones dilatatiōibus. Si igit tales fumositates cor: et arterie velocissime expellūt a seipsis: ⁊ a corpore per poros ipsius: tūc absurdū erit imaginari q̄ a corde per arterias mittātur per totum corpus: opz enim q̄ cōstrictio per quā expelluntk ab illis mēbris a corpe tanto tpe tardetur q̄ a corde possent peruenire ad totū corpus. Hos autem nō videmus in hmōi febribus amplius q̄s in alijs retardari cōstrictiones: immo potius minus: sicut omnes sapientes testātur: immo fm veritatē si debent retardari constrictiones cordis ⁊ arteriaꝝ donec ille fumositates a corde per arterias peruenissent ad totum corpus: certe retardarēt plus q̄s per horam vnam que omnia imaginari potius est alienati hominis q̄s intelligētis. Preterea dato q̄ mitterentur ad totū corpus: vt ipsi dicunt: dum tū sit euidēs ⁊ stulta falsitas sicut patuit cū valde modicum sit cōparatione totius corporis illud qđ de illo vapore fumoso: ⁊ horribili cor: recipit violēter: quomō poterit sufficere ad informādū totū corpus: hꝫ nullo mō capiat intellectus: nec imaginatio poterit ꝓtestarē. Si enim cor in suis ventriculis haberet mineralē materiā illoꝝ vaporum sicut habet materiā mineralem spiritus ⁊ caloris naturalis: tūc ꝓculdubio possent dicere q̄ cor continue absq̄ successione generationū illoꝝ vaporꝝ multiplicaret ipsos adeo q̄ totī sufficerēt: sed illud est impossibile. Dicere enim q̄ cōtinue recipit aliunde: ⁊ continue mittit hos sicut patet ex predictis absolute falsum est et stultum: ⁊ mōstrat validam ignorantiā medicinalū speculationū in scientia pulsus ⁊ anhelitus: ⁊ etiam virtutuz naturaliuz. ¶ Quantum ad scōm fo ptz falsitas ⁊ rudis ignorātia ex hoc q̄ ratio se. fm se. in genere est vna: ⁊ cadē in oibus: vnde per illud q̄ febris est febris: idē est in omnibus febribus: sed planuz est q̄ in ephemera: ⁊ in ethica nō est vapor putridus inquantuz est ephemera: ⁊ ethica. Cū igitur sint febres fm veritatem: et eis conueniat ratio se. oportet q̄ aliud a vapore putrido sit illud per quod febris est febris. Ex quo relinquitur manifestū q̄ febris putrida inquātū febris nō eget vapore putrido vehente. alis venīte ad cor. Ad hoc igit̄ vt febris putrida si febris nō opz imaginari vel supponere q̄ vapor putridus ad cor veniens ⁊ ibi incēsus redeat ad totum corpus. Hec similiter q̄ sit putrida est necessarium illud: quoniam non iudicant sapientes esse feb. putridā esse ꝓpterea q̄ in sebā ꝓte de morbo: ⁊ accidēti ꝓpterea ꝙ stultū sit imaginari: ⁊ irrōnabile qđ dictus vapor nō gīret se. nisi ꝓpius inflāmek: vel incēdatur in corde ⁊ postea inflāmat⁹ redeat ad totū. Ex hoc ꝓz q̄ supponūt q̄ in corde acq̄rat excessum caliditatis: fm cui hanc imaginationē scz ponamus q̄ cum ille vapor primo peruenit ad cor nōdū ipsum cor est supercalefactū: quomodo tūc in ipso supercaleſiet ille vapor: cordis enim vapor inquantū de se nō est expellēs respectu corporis trahit vt intendat ⁊ inflāmet ipm: immo potius est conuenies ⁊ amicus corpori. Patet igitur q̄ in corde non supercaleſiet ille vapor: cū primo peruenit ad cor inflāmatur ibi: deinde postmodū rediens ad corpus inflāmabit ipm. ¶ Ex predictis etiā patet iam error ⁊ falsitas in tertio supposito: qđ ex illis habet exortū. Si enim aliud esset feb. inquantum feb. ⁊ inquantum putrida: non est necessariū vaporem ad cor peruenire ⁊ a corde redire ad totum corpus: tunc diuisio est ⁊ fabula imaginari q̄ in febribus a corde ad totum corpus ꝓcedūt duo calores fm nūer distincti per subiecta: quomodo enim in ephemera ⁊ ethica dabit q̄s intelligere q̄ sint isti duo calores: hꝫ nō est mirum: qz ex illo falso: ⁊ impossibili sequūtur multa. ¶ Illud autem quod allegāt de diffinitione quaz dat Ysaac si eius intellectus sane acciptatur: potius est in firmatio: ⁊ destructio delirationis ipsoꝝ q̄s affirmatio: immo fm veritatem accipiunt illam diffinitionē partim aliter q̄s litera sonet: ⁊ partim aliter q̄s reqratur intellect⁹ autoris. Et primum ptz per hoc q̄ Ysaac non dicit q̄ febris sit vapor putridus aut calidus petens cor: quasi dicat: qđ q̄uis calor ꝓter naturā alibi a corde posset primo incipere tn qñ fortificatur cōstituit feb. ita. s. q̄ meret ꝓprie dici feb. seu calor febrilis a corde incipit: ⁊ hoc est qđ ꝓbat Gal. in libro de febribus. s. q̄ oēs fe. inquantū fe. incipiūt a corde. Jam igitur patet: qz quod ad primam partem diffinitiōis aliter accipiunt ipam q̄s litera sonet. In sequenti vero ꝑte vbi dicit se subito diuidens cū naturali per totum. Accipiūt aliter q̄s intelligat auctor: sicut patet per expositionē quā ipsemet subungit ibidem: viderunt cetera litere: sed nō inspexerūt corpus sentētie. Dicit enim immediate: immo exponens istam partē: qz extraneo calore ad cor veniente naturalis egreditur a temperamento. Cūq̄ ad totius corporis mēbra diuidatur: vt eis vitā tribuat sicut sup. solitū est ex nature ordinatione. q. i. q̄uis egressus a temperamēto tamen sup. necesse est: vt mēbra eum recipiāt in ea qualitate qua est. i. qua ꝓuenit ad ipsa: vnde sup. quia est inter sus ꝓpter causam ꝓdictam. s. discrasiaz cordis calefacit sup. nimis ⁊ vt ea mēbra. Plane igitur ostendit q̄ a corde ad totum corpus nō procedunt duo calores fm nūerū scz distincti per diuersa subiecta. hꝫ vnus tantū nūero per vnū subiectū in quo vna forma caloris fundak. Illud enim subiectum caloris naturalis qđ antea calore tēperato ipsoꝝ matū mittebatur ad membra nūc intēsum mittitur: vnde plane vult q̄ fm rem ⁊ numerum non sit nisi vnus color in

Quare in principio paroxismorū occultāt pulsus

Qđ hic dicit sit efficax ratio ꝓpter quam.

Qđ hic dicit sit vnū ex dictis.

Expōit diffinitionē Ysaac.

febre

febre inquātū se. sed sint duo ſm rationem inquātū illa caliditas fundatur in subiecto: calor naturalis dicit naturalis: ꝫ ſm quid. ſ. inquantum excedens temperamētum dicitur innaturalis. Plane igitur exponit Ysaac ibi: q cū dicit cū nāli se diuidēs. i. distribuēs ꝛc. Hec ꝓposito cū: non importat ibi circūstātiam diuersitatis quātū ad numerū: sed quātū ad rationē: immo ponitur ibi ad significandum idēntatē in subiecto: vt intelligamus cū nāli. i. cū subiecto naturali. ¶ Sic igitur cū errauerint valde circa intellectū dicti Ysac nō est mirum si errauerint turpiter in exponendo dicta Gal. cū dicit q febris nihil aliud est q̄ calor naturalis mutatus in igneū. Uolētes enim seruare corruptam intentionē ipsorum corrupte nimis exposuerunt seu interpretati sunt verba sapiētis: ꝛ accidit eis sicut scarabeo stupis inuoluto: qui quāto plus nititur liberare seipsum tāto fortius se illaqueat: sic ꝛ isti turpius errauerūt quando exposuerūt q Gal. intellexit per calorem naturalem mutatū in igneū obfuscatum: vel obumbratum ab igneo quem dicūt in alio subiecto fundari: scz in vapore putrido. In hac aūt suspectione multipliciter errāt sicut ad sensum patet. Uno modo: q supponunt ipsum stulte loqui. Alio modo: q supponūt ſm illud eum falsum dicere. Tertio q dicunt Gal. intelligere illud quātuz ex verbis suis Gal. excludit. Et primū quidē patet ex hoc: q stulte loquūtur. Quicūq; asserit aliquid et diffinit aut notificat quantum ad essentiam p disperata quantūcunq; sint vicina ei quod diffinit: vt si quis dicat q nebula est aer obūbrat⁹ vel obfuscatus a vapore caliginoso. Si q̄s eñ dicat q aer nihil aliud est q̄ hoc: stulte loquitur: quia dicit assertiue q vnū disperatoꝝ est aliud: ꝛ recte similiter est in proposito. Et ex hoc etiam clarum est q quicunq; sic falsum loquitur etiā impossibile dicit. Tertium aūt patet ex hoc q Gal. quidem dicit naturaliter ꝛ exclusiue cū dicit: q nihil aliud est q̄ hoc ꝛc. i. feb. vniuersaliter est hoc et nō aliud. Si igitur febris est illud quod ipse dicit: ꝛ nō aliud tā illud quod ipsi exponunt nō conuenit intentioni Gal. quia aliud est ab eo quod ipse dicat. ¶ Nos autē redeuntes dicimus ſm veritatē q feb. quātum ad fundamentum essentiale ipsius nihil aliud est q̄ illud quod dicit Gal. vnde per illa verba nonhcat non totā quidditatē sed fundamentum essentie suc. ad completam enim quidditatem deficiunt duo: scilicet q ille calor igneꝰ a corde sumat originem: ꝛ in toto corpore ledat actiones naturales: sed illud quod formā feb. constituit est mutatio caloris naturalis in igneū: sicut enim inquit Gal. in commēto illius aphorismi: ꝛ qui crescunt: calor naturalis temperatus est: ꝛ amicus: ꝛ cōueniens toti corpori: ꝛ ipsum generat cor: dum in suo tēperamento consistit. sed si nimium calefiat q̄dabt estuosuz calorē: ꝛ igneū: ꝛ sic exponebat Ysaac eleganter: ꝛ talis estus seu igneus calor horribilis ꝛ angustiosus est omnibus membris. Accidit igitur cordi quod videmus exterius in furno. Nam quando tēperate calidus est respectu panis qui ds in eo decoqui panem temperate coctū: ꝛ cōuenientem ministrat. Quando vero immoderate calefactus est: incensum ꝛ torridum efficit panem. Similiter ꝛ cor cum in suo temperamento existit calorem temperatū ministrat membris: quādo vero recedit a temperamēto ſm gradum sue discrasie ministrat intēperatum: et hoc nulli sano intellectui dissonat. ¶ Si quis autem q̄rat quo modo a dictāti loco putrefactionis veniat ille calor immoderatus ad cor: ꝛ distemperat substantiā eius. Nos supius docuimus ex doctrina Galieni in de morbo et accidenti. Dicimus enim quontam species caloris per mediocritatē sanguinis: et venarum ꝛ arteriarum se multiplicat vsq; ad cor sicut videmus in virgis ferreis quamuis lōge sint: quoniam vna extremitatum existente in fornace se extendit calor igneus vsq; ad extremitatum oppositam. Nec etiam est necessarium imaginari q vapor calidus ad cor veniat: et dato q veniat non oportet imaginari q ad febrem causandam redeat per arterias cum naturali calore ad totuz corpus. Cum enim ad cor peruenerit substantiam cordis immediate calefacit: quo facto sequitur se. vt diximus. Et ipe quidem vapor consumitur celeriter: ꝛ expellitur: vt ostendemus superius. ¶ Ex predictis autem iam patet defectus illius rationis quem predicti attulerunt ex cessatione feb. putride ꝓpter creticas euacuationes: etenim multipliciter ignorātie testis est. Primo quidē: q: supponit q vniuersaliter febris putrida cessauerit post euacuationes creticas quāuis perfecta fuerit. Hoc eñ ad sensuz experimur in cōtinuis esse falsum. Hoc etiā ꝓbat doctrina Gal. in scientia de crisi: et repetunt sequaces eius cum dicunt vniformiter offis q̄ bona crisis in statu morbi fit et eam sequitur declinatio morbi. Cōstat autē q declinatio cōstituit vnū de tēporibus vltibus morbi in quo morbꝰ adhuc existit formaliter nec cessauit adhuc: ꝓpter q docuit Gal. et ceteri sapientes q euacuata ꝓfecte materia morbi veniendum esset ad alterādū discrasiā derelictā: q si ꝓfecte euacuata materia non remaneret discrasia frustra dedissent hmōi documentum: supponit etiā ꝑdicta sicut ptz q ab aliquo morbo euadit aliqs sine declinatiōe: cū tñ ꝓbet ꝛtrariū dicēs: q oēs morbus a q̄ q̄s euadit hz q̄tuor tpa sicut ptz ex libro de crisi ꝛ p effectus ab eodē libro de horis egritudinū siue de tpibus morbi. ¶ Et si obijciāt supradicti q ꝛtrariū videmꝰ in interpellatis: ꝛ in ꝛtinuis etiā sepe videmꝰ scz q post creticā euacuationē adeo cessat fe. q posthmodū non redit paroxismus. Dicem⁹: qñ q̄uis verū sit nō tñ absolute credēdū fe. illā sine declinatione cessare. qñ cū eius euacuatio critica in statu paroxismi ꝛtingat si sit laudabilis ꝛ perfecta sicut docet Gal. in de crisi: tūc post tpam sequit declinatio morbi: hz breuis sit. Nec est mirū si post istū paroxismū: in q̄ talis erit euacuatio: cessat oīno febris cū etiā in quolibet die paroxismoꝝ cessat testāte Hypo. cū dicit: q̄ dus quo tidie frigores fiunt quotidie feb. exoluuntur. In febribꝰ autem ꝑdictis cū discrasia nō sit infixa in mēbris: nec sit morbus continuus aeri frigido per cor ꝛ arterias attracto celeriter euanescit post perfectā expulsionem materie arden ꝛ tis a fornace. Deficit etiā ꝑdicta ratio grauius q̄ sit dictū q̄n q̄uis concederetur q aliqñ se. pu. cessat imediate post creticas euacuationes perfectas: ꝛ verū sit q se. dependet a materia pu. dependentia totū corpus occupante. tñ consequentia quam facūt nulla est: q̄uis eñ dependeat a materia putrida non tñ sequitur necessario q per modū vaporis ex materia emissi ad totum corpus potius q̄ per aliuz moduz multiplicationis caloris extranei a fornace in qua est materia putrida vsq; ad substātiā cordis imo cōmittit fallaciā ꝓsequētis q̄cūq; sic arguit: hic dependet ab hoc: igitur p talē modū modus aūt quē ipsi ponūt iam est superꝰ reprobatus sufficienter ꝛ idcirco nō opz circa hoc diutius immorari: sed de predicta rone ptz q peccat ꝛ in materia ꝛ in forma sillogizandi. ¶ Cū igit q̄rit quomodo vapor calidus coarctatus siue putridus siue nō generet febrez dicēdum q altero ulloꝝ duoꝝ modoꝝ qui dicti sunt aut calefaciēdo primo vnā ptē in qua coarctatur: deinde ab illa ptē mediantibus supradictis scz mēbris ꝛ sanguine se extendit calor extraneus ad cor: ꝛ sic deinceps: vt dicebatur superiꝰ generatur se. aut quod vapor veniens ad substātiā cordis ꝛ immoderate calefacit ipsum: et deinde similiter generatur se. Si vero q̄rat an vapor calidꝰ nō tamē putridus per suā coarctationez generet se. aliquo predictorum modorum: dicendum est q sic: quemadmodū Gal. in predicta parte lectionis huiusmodi asserit. Sed copiosa huius exēpla dat in. viij. ꝛ. ix. de ingenio sanitatis. vbi ostendit qualiter per opilationē poroꝝ vapores calidi siue fumi nimiū coartantur in corpore: ꝛ retinentur. ꝛ exinde etiam generari se. sicut in synocha vbi ꝓpter multitudinem sanguinis obturantur pori: et in multis ephemeris q̄ generātur ꝓpter balneuz aluminose aque aut stiptice vel alterius cause poros claudentis de quibus omnibus in speciali reperitur doctrina.

Quemadmodum feb. accidit a calore solis cum alterat cōplexio corporis: similiter accidit quibusdā hominibus ex frigore aeris vt multoties vincat in eis vehemēter frigꝰ i toto corpore donec moriantur qdā eoruz. Et res quidē in his etiā omnibus manifesta est q accidit eis passio ꝛ dolor. ¶ Et passio ꝛ dolor

Expōit intentionem Gal.

Qñ non sit morbꝰ salubris sine declinatione.

Quōmodo vapor coarctatꝰ cōcet calorē cordi ꝛ faciat febrem.

etiã accidit ei cui dominatur frigꝰ vehemẽs ex fortifrigore deinde nititur calefacere corpus suũ velociter appꝛoximando ipsum igni.ꝛ multi eorũ qbꝰ euenit illud cũ appꝛopinquãt corpora sua subito igni sentiũt dolorẽ vehementissimũ in radicibꝰ vnguiũ. ¶ Quis ergo cũ sensibiliter videat in hac dispositione q cã doloris ꝛ passionis nõ est nisi malitia cõplexionis diuerse audeat respuere illud i doloꝛibus q fiũt in trinsecꝰ:ꝛ miretur qualiter accidat doloꝛ multotiẽs hominibus absq apostemate:vt in intestino quod nominatur colõ:aut in extremo testiculoꝛum:aut in reliquis membꝛis ꝛ illud ideo quoniam nihil hoꝛum est mirabile.

Postq Gal.egit de modo vel modis male cõplexionis diuerse calide vlis toti coꝛpoꝛi. Seq̃tur pars i qua agit de modo gñationis male cõplexiõis:frigidevniuersalis Circa quẽ pꝛio explicat modũ gñationis vlis discrasie frigide. Et in pte scõa ꝓbat sicut supius fecit de calida q illa mala cõplexio est diuersa ibi. (Et res q̃dẽ in his ꝛc.) Intẽdit igit in pte pꝛima q mala cõplexio frigida põt in toto coꝛpoꝛe cãri vel introduci sicut mala cõplo calidã sicut a supflua caliditate aeris se.gñatur q̃ est vlis discrasia calida:sic a supfluo frigoꝛe aeris cõtingit aliqtiẽs q totũ coꝛpus nimis infrigidat:ꝛ intrñ qñq illa frigiditas vincat in coꝛpe q q̃dã moꝛiunt. Exinde enim narrat in secũda pte de moꝛbo:ꝛ accidente se vidisse quosdã q deambulãtes p niuosa ꝛ frigidissima loca pꝛe nimio frigoꝛe moꝛtui sunt anteq̃ redirent:ꝛ iste modꝰ quẽ hic explicat q manifestioꝛ est:ꝛ frequentius cõtingẽs ceteris :sufficit hic ad ostẽdendũ causam introductionis:q vlis discrasia frigida põt esse:ẽ de causis ipsius siue sint vles siue pticulares pfectã doctrinã accipere oꝛ ex libꝛo de moꝛbo ꝛ accidẽti:deinde ꝓbat per effectũ q talis discrasia cõstituat qñq malã cõplexionẽ diuersam:ꝛ intendit talẽ rationẽ sicut supꝛ de calida q in quocunq coꝛpoꝛe aliq̃ discrasia causat sensum lesionis in eodẽ constituit malã cõplexionẽ diuersam ẽ in coꝛpoꝛibus vniuersaliter infrigidatis a nimio frigoꝛe aeris illa vlis frigiditas causat sensum lesionis ergo tunc cõstituit in eis malã cõplexionẽ diuersam. Huius aũt rõnis maioꝛẽ supꝛius declarauit perfecte minoꝛẽ aũt ponit hic cũ dicit.q manifestũ est in huiusmodi hoibus q accidit eis passioꝛ doloꝛ id est sensus alterationis:ꝛ lesionis cum eis dominat frigus vehemẽs. Et ne credat q ꝓp aliaz causam. Idcirco subiungit:ex forti frigoꝛe.i.pꝛopter illud forte frigus.ꝛ huius signũ est.ſ.q sentiãt se ledi a frigoꝛe qñ nitũntur velociter expellere a coꝛpoꝛe.t ideo dicit:deinde nititur.i.ꝓpter qõ nituntur taliter infrigidatus calefacere coꝛpus suũ velociter appꝛoximãdo igni seq̃tur ergo cõclusio. ſ.p effectũ euidẽs q in talibus coꝛpoꝛibus vlis discrasia frigida qñq cõstituat malã cõplexionẽ diuersam:de equali aũt dubitat saltꝫ qñ rõne ipsi⁹ moꝛti appꝛopiquat. ¶ Usq̃ huc igit egit de malitia ꝓplexio. diuer. sine ꝓtrarietate:nũc aũt sequit pars in qua puncipalr agit de ea que cõpositaest ex ꝓtrarijs q̃litatib⁹.ꝛ primo de ea q̃ nõ est cũ feb.scõo vero de ea q̃ est cũ se.ibi. (Nec etiaz qualr accidat feb.) Et primo itez facit duo quoniã primo explicat modũ gñationis ipsi⁹ male cõplexiõis.scõo ꝺo ex dictis remouet irrationabilẽ admirationẽ quoꝝũdã que orit ex erronea quoꝝũdã opinione.scõa ibi:(q̃s igit cũ sensibilr.) Dicit ergo in parte pꝛima q multi pꝛedictoꝝ.ſ.quoꝝ coꝛpoꝛa sunt infrigidata nimis frigido aere qñ appꝛopinquãt subito coꝛpus suũ igni sentiũt acutissimũ doloꝛem in radicibus vnguiũ.ꝛ dicit multi:ꝓpterea q aliqui sunt q̃ subito appꝛopinquãt nõ tamẽ diu tenent sed valde parũ coꝛpus expositus igni de ꝓpe igni cũ cito appꝛopinquãt tam cito remouent ꝛelõgant:ꝛ sic calꝛ igneus in eis põt debiliter agere:et hoc faciunt vt euitent illum acutissimũ doloꝛẽ ꝓpter experientiam didicerũt alios incurrisse ꝓdictum modũ:dicit etiã in radicibus vnguiũ:q tales infrigidati vtplurimũ manus et pedes potius appꝛopinquãt igni q̃ alias ꝓtes coꝛpoꝛis: et sic in radicibꝰ vnguiũ caꝛo est valde tenera ꝛ passibilis:amplius inq̃ q̃ in aliis ptibꝰ digitoꝝ:est etiã ibi fortis valde sensus a natura cõstitutus qñ igit appꝛopinquãt igni tales partes excellẽter calefiunt ex vna parte ꝓpter igneum caloꝛẽ ꝛ ex alia parte.q.ad latus illius sunt excellẽter infrigidate:cuz igitur vehementer duplek cã doloꝛis vehemẽs erit doloꝛ:sic igitur pz q cũ doloꝛ in talibus partibus acutioꝛ aut fortioꝛ sit q̃ antea nõ superueniente solutione cõtinuitatis aut apostemate:sed solũ excellenti calefactione q ibi mala est cõplexio diuersa ꝛ q est ex cõtrarijs cõpositã. ¶ Et tũc ex hoc seq̃tur pars vbi remouet irrationabilẽ admirationem quoꝝũdam:ꝓpterea q supꝛa falsam fundatur opinionez:q̃dã esse opinantes q ois doloꝛ causat vel a solutione ꝓtinuitatis vel ab apostemate:miratur q̃o doloꝛ causari possit in mẽbris in q̃bus aliq̃ istoꝝ non appaꝛet nec percipitur esse:sicut accidit quãdoq̃ in interioꝛibꝰ mẽbris. Q̃nq̃ esse in intestinis sicut in colico vel in oꝛe stomachi vel in testiculis perpẽditur doloꝛ nullis signis solutionis continuitatis aut apostematibus apparẽtibus.cuz igitur dicit istos q causatur ex malitia cõplexionis diuerse mirãtur ꝛ hoc credere respuũt ac si mala cõplexio diuersa nõ possit esse:q causa doloꝛis ꝛ passionis in radicibꝰ vnguiũ solũmõ fit a mala cõplexione diuersa:nullꝰ oz respuere vel negare q in mẽbris interioꝛibus a simili cã ꝓcedere possit:ꝛ ideo dicit:quis igitur ꝛc.q.d.nullus cũ sensibilr videat in hac dispositione scz quã dixit esse in radicibus vnguium ꝓdictoꝝ coꝛpoꝝ q causa passionis ꝛc.q̃ oia plana sunt. ¶ Posset aũt aliquis obijciens ꝓtra ꝓdicta dicere q non videt q ignis debeat augere doloꝛẽ in ꝓdictis qñ qõ delectat nõ auget doloꝛẽ immo remittit. Q̃ aũt ignis delectationẽ ꝓcurat videt ex hoc qõ expellit cõtrariã ꝛ innãlem dispositionẽ:ꝛ maxime si subito expellat. In hoc ei cõuenit sapiẽtes q quẽadmodũ subita introductio innaturalis dispositionis causat doloꝛẽ in membꝛis sic subita expulsio illius:vt veꝛi⁹ ꝛ ꝓpius loquamur subita restitutio nãlis q̃ fit per illã expullionẽ causat delitias. Cõstat enim q calꝛ igne⁹ ꝓpter fortitudinẽ sui quasi subito expellit a digitis innãlẽ frigiditatẽ:igit causabit delectationem:ꝛ sic habetur ꝓpositũ scz q nõ augebit doloꝛẽ. ¶ Ad hoc dicendũ est breuiter q ignis non causat nec auget doloꝛẽ in predictis prout expellit innaturalẽ frigiditatem:sed prout introducit innaturalẽ ꝛ excellentẽ caliditatẽ subito:ignis em fortitudine suevirtutis qñ digitis nimis appꝛopinquat ad tẽm quasi subito ꝛ ipercepti bili tpe corrũpit frigiditatem in superficie q̃ opponitur ei ꝛ quasi subito introducit innãlẽ ꝛ excellentẽ caliditatẽ. Et idcirco q: duplak causa doloris in eodem mẽbꝛo augetur doloꝛ. Et huius signũ est:q si tales infrigidati temperato caloꝛi exponãt manus vt si ponãtur in sinu alicuius vel inuoluant pellibus calidis nõ tñ dolebunt:q̃tum si subito exponant igni qñ tunc non hñt nisi vnã causam doloris:scz immoderatam frigiditatẽ: sed quãdo igni exponuntur:vt dictum est:habẽt duas. Et si q̃s querat ꝓpter quid quandoq̃ tales infrigidati nõ dolent in predictis membꝛis:ꝛ postmodum cum aliquãtulũ in sinu tenuerũt manus dolere incipiũt. Videtur esse ex hoc q excellẽs caliditas in supꝛadictis nõ sit causa doloris:immo potius temperata. ¶ Ad q̃ dicẽdũ q illud nõ accidit nisi quando adeo infrigidantur digiti q penitus amputãtur in eis sensus ꝛ etiam motus quandoq̃ vnde quãdo tẽperato caloꝛi exponuntur reuiuiscit sensus:quoniã sensibꝰ aperiuntur trãsitus qui ꝓpter excellentem frigiditatem concluſi fuerãnt:ꝛ ideo cũ sensus reperiatur percipitur lesio illius frigiditatis quare doloꝛ tunc causatur a frigiditate ꝛ non ab illo temperato caloꝛe nisi per accidens.

Et nec̃ etiam est mirabile q̃liter accidant feb.ꝛ tremoꝛ quibusdam hominibus in dispositione vna:ꝓpter ea q multiplicat in coꝛpoꝛe hu.frigidꝰ flegmaticus similis vitro ꝛ humoꝛ calidꝰ qui est de genere cholere donec in ipso simul dominetur ꝛ moueatur in coꝛpoꝛe ꝛ ꝓprie in mẽbris sensibilibus nõ est mirãduz si sentiat

si sentiat cui⁹ est hec dispositio vtraq; simul: nam si ad hoiez veneris ⁊ in sole calo eū stare feceris: deinde super ipsum aquā frigidā effunderis nō erit incōueniēs si sentiat caliditatē solis ⁊ frigiditatē aq̄. Verūtamē hec duo simul habent hanc dispositionē ⁊ nō euenīūt nisi exterius et aduenit ei etiāvnūquodq; eoruz in partib⁹ corpis sui magnis. ¶ In febre autē quā greci noiant epialaz q̄ aduenit ei ex calido ⁊ frigido nō aduenit ei nisi intrinsecus. ⁊ aduenit ei et etiā vnūquodq; eorum in partibus corporis sui paruis: et ita fit vt nō sint partes magne corporis, prime quibus aduenit frigus nisi et ad latꝰ cuiusq; earū sit pars magna cui aduenīat calor: et nō sit pua pars corpis scōa cui aduenīat frigus nisi ad latus eius sit alia pars parua cui aduenīat calor: et ꝓpter hoc fit vt ille sensus estimet se sentire vtraq; simul in suo corpore: et illud ideo quoniā cū vnumquodq; qō infrigidat et calefacit sit sparsuz in partibus paruis: quaꝝ vna est post aliā: et nō fit post eā in paruitate vltima: ⁊ nō est possibile: vt inueniatur aliqua haꝝ partiū minimarū sensu in aliquo frigido et calido absq; alia. ¶ Et cuidam corqui febriunt accidit cū primo fe. eū inuadit in vnaquaq; accessionū suaꝝ: vt sentiat in ea frigus superfluum: et calorē superfluū. sed nullū horū sentit in loco in quo sentit alterum. Ille tamē cui illud aduenit potest discernere manifeste inter mēbra sua q̄ calefiunt: et inter ea q̄ infrigidantur. Et illud ideo quoniā sentit calidū quod interius est in suīpsius viscerib⁹ et sentit frigus in oībus mēbris q̄ sunt in manifesto sui corporis. ¶ Et ex febribus preterea est febris quā greci nominant sinochum nunq; remota ab hac dispositione. Et similiter est genus febriū adurentiū mortificatiuū: ⁊ illud quidē qō accidit in his febribus in partibus maiorib⁹ est qō accidit in fe. quā greci noiant epialam in partib⁹ minoribus. ¶ Malitia autē cōplexionis in hmōi febribus etiam est diuersa. ¶ Et est diuersa in eo cui aduenit tremor preter q̄ ipsum sequatur fe. et hoc autē accidēs raro accidit: sed tū ꝑm dispositionē accidit quibusdā mulierib⁹ ⁊ quibusdā viris: verūtamen opz ꝑculdubio vt ipsum iā precesserit regimē quietis aut patiēs spacio lōgo assidue sit vsus multitudine cibi generātis humorē frigidū et crudum flegmaticū sicut humor silis vitro. ¶ Et videt quidem q̄ accidēs hoc nō accidat antea alicui penit⁹: quoniā non fuit aliquis hoium vsus hoc regimine quietis ⁊ multitudinis cibi. Et ꝓpter hoc inuenimus aliquos medicorū iudicantes q̄ necesse est vt tremorez sequaꝝ febris: nos aūt iam vidim⁹ multotiēs et viderūt aliqui nouorū medicorū tremorē ꝓuenire quē postea febris nō est secuta. febris autem quā greci vocāt epialā est cōposita ex hac malitia cōplexionis a qua ꝓuenit tremor quē nō sequitur fe. et ex malitia cōplexionis a qua prouenit fe. Cuz aūt dico epialā: nō volo intelligi ꝑ hoc nomē nisi fe. in qua vtraq; accidēt semper: febrem vero quam precedit: et quā postea sequitur calor sicut accidit in tertiana et quartana non nomino epialam.

Dostq̄ manifestauit qualiter gñari potest mala cōplexio diuersa composita ex cōtrarijs sine seb. hic sequit pars in qua principaliter mōstrat illud in febribus. circa qō primo intinuat admirationē quorūdam cū hoc destruendo ipsaz. In parte ꝺo scōa ostēdit ꝓpositū cū dicit: ꝓpterea qō multiplicat: qz igit in fine precedētis lectionis remouerat quādam admirationē cōtinuās illius sermonē dicit: neq; etiam quasi dicat. illudqō dicimus nō est mirabile. Silr etiā neq; ꝑ non est mirabile qualiter accidit febris et tremor hoc est mala cōplexio calida ⁊ frigida simul quibusdā hoib⁹ in dispositione vna: tunc sequitur pars in qua ostendit modum gñationis huius male cōplexiōis. Circa qō primo ostēdit in gñe quot modis in febrib⁹ pōt cōtingere talis mala cōplexio cōposita ex cōtrarijs ⁊ applicat ꝓpositō. ⁊ in secunda parte cōparat inter illas fe. ⁊ exponit vocabulū quo est vsus vt dicit: (fe. autē quā greci ⁊c.) Jn pte ꝺo prima iterum facit duo. qm primo ostēdit quot modis pōt dicta cōplexio in fe. cōtingere. ⁊ in parte secūda applicat dicta sua ꝓpositō ibi. (Et illud quidē ⁊c.) Jn pte ꝺo prīa iterū duos modos quos explicat facit duo: qz prio explicat vnuz. scōo alterū ibi. (Et cuidā eoz quib⁹ se.) Jn prima itez parte primo explicat modū illū generationis ⁊ causam. Jn pte scōa cōfirmat intētū suū per exemplū: ibi. (Nā si hominem in sole calido.) Jntēdit igitur in parte prima q̄ vnus mod⁹ quo mala cōplexio diuersa cōposita ex cōtrarijs pōt in febricitantibus ꝓtingere est vt in eadē parte corporis simul vtraq; qualitas cōtraria sentiatur: ⁊ causa hui⁹ erit: qz hūores cōtrariarū qualitatū mixtum spargunt supra mēbra sensibilia. Dicit igit. ꝓpterea q̄ ⁊c. q. d. bene dixi. qz nō est mirabile qualiter accidat fe. ⁊ tremor ⁊c. ꝓpter hoc sup. q̄d dicā qz cū multiplicat in corpore humor flegmaticus frigid⁹ similis vitro ⁊ humor calid⁹ choleric⁹ donec dominent ⁊ moueātur simul in ipso corpore ⁊ ꝓpte sup. q̄ moueant in mēbris sensibilibus nō est mirandū ⁊c. deinde qz dixit q̄ q̄ ꝑdicti humores mouent supra mēbra sensibilia nō est mirum si vtraq; qualitas sentiat in ipsis. q. d. q̄ vtraq; sentiet. tūc ꝓfirmat hoc per exēplū. circa qō primo ponit suū exēplum: scōo ꝺo assignat differētiā inter exemplum ⁊ propositū: ibi (Verūtamen hec duo.) Jn parte prima intēdit q̄ si fundat aqua frigida sup hoiem calefactum a sole calido. i. aeri calefacto a sole nō erit inconueniēs q̄ talis hō sentiat sup. in eadē pte vel in eodē mēbro corpis caliditatē solis ⁊ frigiditatē aque. q. d. qz sentiat ꝑm veritatē. hec duo igit sup. sicut sentiunt in eodē mēbro simul ꝓtrarie impressiōes exterioꝝ alterātū eadē rōne silr ⁊ interioꝝ. deinde ne credat oīno simile qō ita in hoc exēplo ad illud qō dictū est assignat differētiā inter ea. ⁊ ꝑmo explicat differētias. scōo ꝺo manifestat alterā illaz. s. min⁹ euidētē. ibi. (Et ita fit.) Jn ꝑma itez prio explicat differētias q̄tum ad vnā. s. q̄tū ad exēplum. scōo vero q̄tū ad ꝓpositū. Jntēdit igit in his duab⁹ ꝑtib⁹ q̄ differūt illa duo ⁊ q̄tū ad causas effectuas: qz in exēplo alterāta sunt extrīseca. Jn ꝓposito ꝺo intrinseca itez q̄tū ad substātiā: qz in exēplo sentit alteratio ⁊ alterātis impressio in ꝑtibus magnis corpis. Jn ꝓposito ꝺo ī puis. dicit igitur in prīa pte. verūtamē. q. d. ly dictū sit q̄ silr se habeat illud ad hec tū sup. differēna est: qz hec duo simul. s. caliditas solis ⁊ frigiditas aq̄ habēt hanc dispositiōez. s. q̄ nō aduenīūt nisi exterī⁹. s. ab extrīseco vel extrīsecis causis: ⁊ etiā sup. est alia differētia: qz vnūqōq; aduenit ī partibus magnis corpis sui. s. corpis ī quo sentiunt ⁊ horum ꝓtraria sunt in ꝓposito. Jn fe. aūt quā greci vocāt epialā q̄ aduenit i. accidit patiēti ex calido ⁊ frigido. i. ex caliditate ⁊ frigiditate nō aduenit ei extrinsecus. i. ab extrīsecis alterātibus ⁊ etiā aduenit vnūqōq; illorū. s. caliditatis ⁊ frigiditatis in paruis partibus corpois sui. Jnde manifestat qō dixit de ꝑtibus magnis ⁊ paruis: et primo declarat in ꝑtibus magnis ⁊ paruis qualiter fit impressio qualitatū cōtrariarū: ⁊ hoc q̄tū ad hoc exēplū. scōo vero declarat in puis ꝑtib⁹ ⁊ hoc q̄tuz ad propositū: ibi. (Et non sit aliqua alia corporis parua.) Jntendit igitur in parte dicere q̄ cōtrarie qualitates recipi possunt simul in partibus magnis corpois. sed ꝑm hanc formam scz q̄ in vna membri consimilis recī-

ptāt caliditas ⁊ in alia frigiditas.⁊ ideo dicit q̄ ita fit q̄si dicat bñ dixi q̄ cōtrarie qualitates pñt recipi simul in magnis ⁊ paruis partib⁹ corporis ⁊ sup.in magnis fit ita .s.vt nō sint partes magne corpis prime.⁊ hoc intelligendus est indefinite vel vl̄r ac si dicat fit ita vt quecūq; magna paro corpis prima cum dicat in p̄dicto exēplo simul infrigidari ⁊ calefieri:nec etiam calefieri aliqua illarū cui aduenit frigus i vno latere q̄ñ ad aliud ⁊ circa:⁊ ita nō itelligem⁹ oēs ptes corpis magnas ⁊ p̄las infrigidari ⁊ califieri simul:ꝛ intendit dicere q̄ a quibuscūq; accidit hoc:sit ita vt nō sint partes.i.mēbra corpis magna ⁊ prima.i.cōsimilia.per primā ēm ptes ꝓsimiles intelligit sicut ostēsum fuit circa principiū huius tractat⁹:dicit de ꝓsimilibus ad differēntiā organicoꝝ. ⁊ mēbra em̄ organica sunt etiā partes magne corporis:tñ in p̄dicto exēplo vbi calefactū a sole dicebat infrigidari ab infusione aque fri.possibile est q̄ totum corp⁹ infrigidet:⁊ ita tunc partes organice nō tñ infrigidarētur ex vno latere:sed siue per totū siue p ptē infundat corp⁹ semp cutis aut caro aut neruus ⁊c.ex vno latere infrigidabūtur ex alio erit supcalefactū:⁊ hoc intēdit in ista ptē. ¶ Inſequēti ꝺo facit duo:q̄ primo declarat p quē modū in ptib⁹ paruis recipiuntur qualitates cōtrarie.Scōo ꝺo ex dictis ad maiorē euidētiam q̄ supponit in p̄dicto mō cōpositiōis cōtrariarum qualitatū:ibi. (¶t ꝓpter hoc.) Intēdit igitur in prima ptē q̄ sic recipiūtur ꝓtrarie q̄litates in partib⁹ paruis sicut ⁊ in magnis.s.q̄ in quibuscūq; puis hoc accidat in vno latere illaꝝ paruaꝝ ptū recipit frigiditas: in alio ꝺo caliditas.¶t hoc statim infert vt plen⁹ declaret q̄ supponit supra.s.q̄ in hoc mō primo cōpositiōis q̄litatū ꝓtrariarum simul sentit in eadē ptē corpis vtraq; q̄litas.⁊ ideo dicit:⁊ ꝓpter hoc.s.q̄ i partib⁹ paruis corpis recipi pōt vtraq; qualitas fit vt iste sensus.s.quo immediate dixit in puis partib⁹ corpis recipi ꝓtrarias q̄litates:⁊ estimet sese sentire vtraq; simul.i.indistincte in corpe suo. ¶t hui⁹ cām reddit plenius ad euidentiā plenioꝛē illius modi. ⁊ illud quidem ideo fit q̄ indistincte sentūtur ⁊c.q̄ñ vnūq;q; q̄ ifrigidat ⁊ calefacit.i.humor ifrigidās ⁊ calefaciēs hūor sit sparsus in partib⁹ puis:quarū vna est post aliā.i.circa aliā ⁊ intantū puis sup.q̄ nō sit post eas aliqua ꝑs vltima alia in paruitate.i.magis parua:⁊ hoc intelligē ēm iudiciū sensus cū inēq; ita sit nō est possibile vt inueniatur aliq; haꝝ minimarum partiū sensus: in quo .s.sensu sit frigus:et calor: absq; alia.⁊ hoc sup.est ꝓpter magnā vicinitatē illarum partiū. ¶ Posito igitur ⁊ declarato primo mō cōpositionis q̄litatū cōtrariarū in se.sequit̄ paro in qua explicat scōm:⁊ p̄mo explicat ipm attribuēdo interpolatis febib⁹.scōo ꝺo cōtinuis:ibi. (¶t ex febribus ꝓterea.) Intēdit igitur in his ptibus q̄ aliud modus qualitatū ꝓtrariaꝝ in se.scz calidi ⁊ frigi.sit.scz vt distincte in diuersis partib⁹ corpis sentiantur ⁊ ideo dicit quātum ad interpolatas q̄ quidē vel q̄busdā ex febricitātibus.cum post.i.postq̄ inceperit febricitare inuadit eum sup.feb.in vnaquaq; accessionum suarū accidit vt sentiat cum ea accessione frigus supfluū ⁊ calorem supfluū sed differūt sup.a puio mō:q̄ñ nullū coꝝ:scz calorum ⁊ frigoꝝ sentit in loco in quo sentit alterum. et hoc declarat cum dicit. Ille em̄ cui illō accidit pōt discernere manifeste inter membra calefacta ⁊ infrigidata. ¶t hoc declarat adhuc spectalius di.⁊ illud ideo sup.dictū est q̄ pōt discerne re manifeste ⁊c.q̄ñ sentit calorē intus in viscerib⁹.s.in corde ⁊ epate ⁊ ore stomachi ⁊ dyatragmate ⁊c.⁊ sentit frigus in oībus mēbris q̄ sunt in manifesto corpe sicut in manib⁹ ⁊ pedib⁹ et dorso et auribus ⁊ naso:⁊ hoc est q̄ accidit in paroxismis interpolatarū se.deinde applicat illud ad cōtinuas:⁊ intēdit q̄ in quibusdā cōtinuis etiā accidit: hoc .s.distincte sentire ardorē in viscerbus et frigus superfluuꝫ in exterioribus mēbris:et ideo dicit:et ꝓpterea.i. ꝓpter interpolatas ex se.est se.sup.continua quā greci notant synochā:nūq; remota ab hac dispōne.s.quā immediate dixit ⁊ sup.sil⁹ est genus febriuꝫ audurētiuꝫ mortificātiū:sicut causon. in quo sup.ghie se.accidit ista dispositio quā diximus. Hic tñ intelligēdum est q̄ intērio Gal.nō est q̄ in omni synocho et causone accidat hoc:sed in q̄busdā.ꝺbi gratia.vt cum illis q̄ sunt cuꝫ apate calido interioꝝ mēbroꝝ.sic enim ꝺocet in commēto ꝓnosticoꝝ.⁊ q̄ ꝺicit nūq; esse sine hac dispositione:nō dicit vltimitatem in suppositis illarū se.ꝛ vltimitatē in tpe durationis illaꝝ:quib⁹ illa dispositio accidit.cū em̄ in ptē antecedente dixerit de interpollatis: q̄ in vnaquaq; accessione:⁊ sic ptes tpis habeāt dispositionē. intēdit hic ad differētiā illaꝝ dicere q̄ in istis se.q̄s.s.nominat synocho ⁊ causone quib⁹ illa dispositio accidit q̄ cōtinuet sine interpolatiōe durāte se.inuenit in illis illa dispositio. Deinde in se.applicat ꝓposito hui⁹.s.tractat⁹.et p̄mo facit hoc.scōo ꝺo remouet quādā falsam antiquoꝝ opinionem quā habuerūt cū alia tacta superi⁹:ibi. (¶t etiā est diuersa.) Intēdit igit i ptē prima q̄ tā in p̄mo mō q̄ in scōo est malitia cōplexiōis diuer.⁊ hoc est q̄ spectat ad p̄sitem tractatū ꝓsiderare.⁊ iō dicit:⁊ illud quidē q̄ accedit in ptibus maiorib⁹ de p̄dicta dispositiōe sicut in scōo mō applicuit ad interpolatas ⁊ ad aliās ꝓtinuas. et q̄ accidit i se. quā greci vocāt epialā:q̄ sup.in partib⁹ minoribus.totum sup.ꝓcedit ab vna causa cōi.ideo subiūgit. malitia namq; cōplexionis in his seb.est diuer. ¶ Tūc sequit̄ paro in qua remouet quādā opinionē falsam antiquoꝝ quā habuerūt circa quoddā accidēs de quo locut⁹ est in p̄incipio lectiōis hui⁹ tex de tremore:q̄ em̄ superi⁹ locut⁹ est de tremore: quē sequit̄ vl̄ cōcomitat se.¶t opinio antiquoꝝ fuit q̄ oēm tremorē sequit̄ febrīs.ideo ne q̄s tenēdo hanc opinionem erret subiūgit hāc partē:in qua primo explicat illud accidēs applicādo ꝓposito:et ostendēdo in quib⁹ corporib⁹ pot⁹ tale accidēs generat.s.tremor:quē se.nō sequit̄:scōo ꝺo explicat motiuū antiquoꝝ circa ꝓtriā opinionē et destruit eā:ibi. (¶t ꝓpter hoc inuenim⁹.) In prima tex ptē facit duo:q̄m̄ p̄mo explicat accidēs ⁊ ꝓposito applicat. scōo ꝺo ostēdit quib⁹ corporib⁹ euenit ⁊ ꝓpter q̄s causas:ibi. (Uerū tamē oportet.) Intendit igitur in ptē prima q̄ nō tñ a malitia cōple.diuer.causat tremor quē se.sequit̄:ꝛ etiā tremor quē nō sequit̄ se. ¶t sic habem⁹ q̄ tale accīs pōt eē⁊ tex cōuenit ꝓposito:q̄m̄ a malitia cōplexiōis diuerse causat.⁊ iō dicit.⁊ etiā est diuersa.⁊ hoc dicit q̄ imediate añ dixerat q̄ in p̄dicta dispositiōe est mala cōple.diuer.et iō cōtinuādo ad aliud dicit:et etiā est diuersa in eo cui aduenit tremor. Deinde dicit q̄ illō accidēs raro accidit :ꝛ tñ ꝛ dispōnes ⁊ ēm ꝓcurrētiā particularū dispōnētiū ad hoc accidit quibusdā:cōsequēter q̄ dicit q̄ accidit illis quib⁹ ꝓcurrūt cause dispōnētes:idcirco declarat q̄ sunt ille cause dispōnētes ⁊ intēdit q̄ sunt lōgitudo quietis ⁊ ociꝛ ⁊ diuturnitas:multi vsus ciboꝝ generātiū frigidū atq; crudū humoꝛ:ꝛ scz vitreū flegma. ꝓuenit igitur q̄ in illis tñ accidit q̄ vtūtur regimīe tali:⁊ hoc etiā q̄ in libro de rigore mōstrauit. Dicit igitur:verūtamē oportet ꝓculdubio ⁊c. Cōsequēter ꝺo explicat motiuū antiquoꝝ ad opinionē ꝓdictā: ⁊ intēdit q̄ ꝓpterea:q̄ raro valde accidebat antiquit⁹ tremor quē nō sequerek se.et hoc etiam q̄ ꝓdicto regimine rarissime vtebant antiqui.ideo medici antiqui tpis meditauerūt absolute q̄ necesse est vt tremorē sequat̄ se.hoc tamē destruit dicēs q̄ contrariū vidit ipse ⁊ multi et etiā nouī medici sui tēpoꝛis sicut patet in litera. ¶ Cōsequēter ꝺo cōparat.s. nominatas se.q̄tū ad hoc accidens et exponit vocabulū quo vsus est superi⁹ circa quod ponit vnū mēbrū differre. secūdo aliud ibi. (Fe.ꝺo quam in primo.) Primo ostendit qualis nature est tremor qui fit in epiala. Secūdo exponit vocabulū ibi. (Cum aūt dico epialā.) Intēdit igitur in his partibus q̄ q̄cq; diterat supius q̄ in epiala ⁊ in aliis interpolatis febribus accidat tremor.tamen differentia nature est ille ibi:⁊ hic.quoniā ille q̄ accidit in epiala est de natura illius tremoris quē nō sequitur se. quādo nō causat ab humore q̄ putrescit tūc:sicut in libro febriū ⁊ alibi est ostēdēs. Tremor ꝺo accidēs aliis se.est cōtrarie nature: ⁊ ideo dicit:se.aūt quam greci ⁊c.est cōposita ab hac malitia complexionis a qua prouenit tremor quem nō sequitur se. ⁊ ex alia supple malitia cōplexionis diuerse a qua prouenit se. ¶t quia nominauit epialam:exponit dicens. cum autem dico epialam nō intelligo per hoc tantū nisi feb.in qua vtraq; semper accidūt simul ⁊ indistincte: sicut superi⁹ docuit. Consequēter redit ad mēbrum huius differentie:ꝛ scz naturam altarū febriū ab epiala q̄tuꝫ ad tremorē di.feb.autem quasi dicat. bene dixi q̄ illa est epiala in qua vtraq; predicta accidūt.sed febris quam tremor precedit: ⁊ quā postea

calor

calor sequit sicut est tertiana. ⁊ ꝯrtana nō nomino epialaz. igitur in tertiana ⁊ quartana ⁊ similibus tremor causat a
Obiecto. malitia cōplexiōis ad quā sequitur febris. ¶ Contra p̄dicta in lectiōe pōt aliq̄s obijcere qm̄ Jsaac in libro feb. dicit q̄ in epiala calefiunt interiora manifeste et frigescunt exteriora: ⁊ sic asserit q̄ iste due q̄litates distincte sentiuntur in maioribꝫ p̄tibꝫ corpis: cuius tm̄ ꝓtrariū asserit Gal. sicut patuit supra. Jtē Ga. dicit hic epialā generari ex flegmate vitreo ⁊ cōmixto. Jsaac autez dicit q̄ gñat ex flegmate vitreo
Solutio. solū: cuius pars putrefit: pars ꝝo nō. ¶ Propter hoc sciēdū est q̄ epiala ⁊ lipparia nō sunt febres cōposite: qm̄ cōposite sunt q̄ cōstituuntur ex duabus feb. siue sint vnꝰ: vt due tertiane: siue diuersaꝝ: vt emitritꝰ: sed sunt fe. simplices in quibus ꝓtrarietas qualitatū in eodem rpe manifeste sentit in mēbris corpis: ⁊ in rē istaꝝ fe. nō discrepāt sapiētes: sed nolbus vtūtur indifferēter sicut ptz per Gal. commento aphorismoꝝ: ⁊ in aliis pluribus locis. ⁊ ex hoc pz signāter q̄ illa feb. in q̄ cholera ⁊ flegma dominat maxime in corpe: quā Ga. vocat hic epialam: vocat Jsaac in quinto feb. lipparā. Si q̄s aūt quereret quis seruat melius ꝓprietatem
1 Epialā hic galenus. Lippara Jsaac nominū in hoc dicimus q: nō scimus cū sint vocabula greca: sed estimādum est q̄ Gal. qui in lingua greca nutritus est potius q̄z Jsaac israelita qui in babylone nutritꝰ est in arabica lingua: q̄z quomodocūq̄z sit de nolbus possibile est in vna fe. simplici ꝓtrarias sentire qualitates in mēbris corporis eodem tēpore per illos modos quos dicit Jsaac. et p istuz quē hic explicat Gal. Sed Jsaac tāgit in somnijs opantes tetigit modos magis notos ⁊ frequentius contingentes. Gal. vero tanq̄z in somnijs speculātes circa compositionem contrariarum qualitatū in malitia cum dicit: tetigit modum minus apparentē. ⁊ rarius cōtingentez vt de aliis facilꝰ crederetur. Rarꝰ em̄ accidit q̄ cholera ⁊ flegma mixti absq̄ tamen eo q̄ p̄fecte semuicē alterauerint dominentur in corpore q̄z non mixti: frequēter em̄ accidit flegma interius ⁊ cholera exterius dominari aut etiam ecōuerso sed q̄ in toto dominētur simul quasi in eisdez partibus corpis nō accidit nisi p̄ modū quē recitat Gal. quē modum negat
2 Jsaac nec Ga. illos quos ponit Jsaac quare patēs est qm̄ in dictis suis non sunt oppositi: sed diuersi.

IAm igitur manifestum est q̄ feb. que epiala nominatur est cōposita ex duobus modis malitie cōplexionis diuersi: ⁊ similiter est dispō i febribꝰ reliquis preter febres fixas: et similr sunt egritudines que sunt proprie alicui membro cū apostemate. oēs enim sunt a malitia cōplexionis diuerse sicut apa q̄ nominat flegmō ⁊ q̄ nominatur cancer ⁊ q̄ nominat formica ⁊ pustule que per herisipilā nascūtur ⁊ apostema q̄ nominat mollicies et esthiomenꝰ ⁊ illō quod noiant greci cācrenat est accidens p̄ducēs mēbrū in semitā mortis. Oībus enim istis egritudinibꝰ est cōe q̄ ab huiditate ꝓueniunt ad aliq̄ mēbrū effusa. Et diuersificātur qm̄ quedā earum proueniunt ab humore flegmatico: et quedam de hu. qui est de genere cho. ru. ⁊ quedaz earū a cholera nigra ⁊ quedam a san. Et horum que proueniunt a san. quedam proueniūt a san. calido subtili ebulienti: et quedā proueniunt a sanguine frigido spisso: et quedā fiunt a sanguie cuius dispositio alia est. ¶ Scrutabor autē subtilissime: ⁊ exponaz species harum egritudinū in lib. alio: in hoc autez libro contentus sum: vt dicam qualiter sit dispositio in humiditate que ad mēbrum effunditur prouentu suo quo peruenire facit egritudinuz vnamquamq̄z quas nominauimus que alꝰ quod est ſm rationem alꝰ ratiocinationē quam in eis que premissa sunt narrauimus: de prouentu apostematis quod nominat flegmō ab humore calido ⁊ sanguineo: et q̄ vnūquodq̄z mēbrum similiū partiuz simplicium primorum cum in eo vincit humiditas illa: peruenit ad malitiam complexionis diuerse. Et illud ideo quoniam manifestum est et apparens q̄ calefit aut infrigidatur aut deficcatur aut humectatur ſm q̄ in ipso dñatur illa humiditas que ei appropinquat. Eius vero interiora nondum conuersa sunt ad similitudinez illius eiusdē cōplexionis. Qō si totum resoluatur ab humido exterius siue interius: et fiat totū dispositiōis vnꝰ sedabitur ab eo subito dolor penitus: egritudo tamen tunc erit spissior et difficilior et ficcior. ¶ Et qui antecedit quidē et scit qō narro de hoc sufficit ei donec intelligat librū meū de medicinis: deinde post ipsum librum de ingenio sanitatis.

DOstq̄ Gal. terminauit intentionem suam circa predicta quantum sufficiebat presenti tractatui: seq̄tur pars in qua propter bonitatē doctrine ad corroborandū videlicet memoriā ⁊ ad cōfirmandum euidentius intentionē quam se dixit habere superius in principio circa presentē tractatū epilogat supradicta: ⁊ primo facit hoc. secō imponit sufficiētiam dictis: ibi. (Et q̄ antecedit quidem.) In prima ꝝo pte p̄mo epilogat qō dixit de morbis vlibꝰ. secōo ꝝo de particularibꝰ: ibi. (Et similiter sunt egritudines que sunt ꝓprie. (Intendit ergo in prima parte q̄ ex p̄dictis est manifestū q̄ in epiala est malitia cōplexio. diuer. ⁊ non tm̄ vna: sed duplex ⁊ cōtraria: ⁊ silr est manifestū ex predictis q̄ in oībus aliis febribus ab epiala p̄ter ethicam est mala ꝓplexio diuer. Et ex his ptz q̄ de predictis circa hos morbos vles nō repetit in hoc epilogo nisi tm̄ illō qō principaliter cōuenit cōsiderationi p̄sentis tractatꝰ. Dicit igit q̄ iam manifestū est sup. p p̄dicta q̄ fe. epiala est ꝓposita ex duobꝰ modis malitie cōplexionis diuerse: et ex hoc tm̄ vlr et principalr q̄ causet a malitia complexionis diuerse: ⁊ similiter est dispositio in reliq̄s febribus p̄ter fixas. vnde hec silr non refertur ad hoc q̄ dixit epialaz cōponi ex cōtrarijs diserasijs. ꝓsequēter ꝝo epilogat q̄ de morbis particularibus p̄cipalr dixit ⁊ specialr de apostematibꝰ q̄tū ad p̄tē cōsiderationē. ⁊ in pte secōa remittit nos p specialiori cōsideratiōe apostematū: ostendēdo nihilominus excusationē sui q̄d de ipsis apostematibꝰ sufficit in hoc libro ꝓsiderare: secōa ibi. (perscrutabor igitur.) Jterū in prima p̄mo epilogat illud in quo cōueniunt genera apostematum. secōo ꝝo illud in quo differunt: ibi. (⁊ diuersificantur.) dicit igitur in prima parte q̄ egritudines q̄ sunt ꝓprie alicui mēbro cum apostemate similiter sunt supple sicut ille vles: de quibꝰ dixit immediate: ⁊ explicat illā similitudinem dicens. oēs em̄ fiunt a mala cōplexio. diuer. ⁊ exēplificat in omni gñe apostematis sicut ptz i litera: ⁊ infert ad vltimū q̄ oēs iste egritudines q̄s particulariter enūerat in litera ꝓueniūt in hoc q̄ causant ab humiditate effusa ad aliq̄s mēbrū: fiūt igit a mala cōple. diuer. cū materia. i. cū hūore aliūde veniēti ad mēbrū p̄ter naturā. deinde epilogat imediate illud in quo differūt. ⁊ intendit q̄ q̄uis ola apostemata sup. notata cōueniāt in hoc q̄ ab hūore causant: tamen differunt in specie humoris aut in qualitate vel substātia ipsi⁹: in specie q̄dez qm̄ quedā a cholera rubea sicut herisipila: quedā ꝝo a cholera nigra sicut cācer: q̄dā ꝝo a sanguine subtili: ⁊ valde calido vt esthiomenꝰ: quedā ꝝo a spisso ⁊ frigido sicut cācrene. dūtm̄ cācrene sumātur eodē modo quo supius in p̄ncipio huius opis diximus supponit Gal. in libro de passionibus ad Glauconē. quedam ꝝo alia sunt sicut dicit q̄ ausantur ex sanguine cuiꝰ dispositio est alia supple a dispositionibus p̄dictis sicut flegmon. ⁊ sic de aliis. ¶ Deinde ꝝo quia de diuersitate apostematum fecit mentionem: ne credat aliquis q̄ hec dicta sufficiant de consideratione diuersitatis apostematuz: idcirco remittit ad alios tractatus. et primo facit hoc. secūdo ostēdit quid de ipsis sufficit in pre-

senti tractatu cõsiderare:ibi. (Inhoc aũt libro.) In pte igit̃ pma:dicit q̃ in alio libro ab isto sicut in lib. de apãtibus perscrutabitur subtilissime hanc.s.naturã diuersitatis apostematis adeo.s.vt exponet oẽs species ipsorũ in particulari:sed ne credat ds q̃ ad hũc librũ pturet subiungit q̃d hic de ipsis ꝓsiderare sufficiat. ꝓio igit̃ facit hoc. secũdo epilogat q̃ de mõ generatiõis apostematũ docuit supius inq̃tũ malitia cõple. diuer. scẽa ibi: (qõ est ꝑm rõnem.) Dicit igit̃ in pma p te q̃ in hoc libro sufficiũt esse. aĩs causę qualis sit dispositio humiditatis que effundit̃ ad mẽbrum. vt pfecte sciatur qualiter humiditas ad mẽbra effusa causet in eo mal. cõple. diuer. Ad hoc em̃ cõsiderat̃ modus generationis apãtis:sic vt pateat modus generationis mal. cõple. diuer. cũ materia. ⁊ hoc est qõ intendit in parte. Hic em̃ cõsideratur modus effusionis humiditatis ad mẽbrũ. inq̃tũ cõstituit malitiã cõplexionis in mẽbro. Cõsequẽter vero epilogat supra dictũ modũ innaturalis effusionis humiditatis ad membrũ: ⁊ primo facit hoc. Secũdo vero per modũ epilogi applicat illã cõsiderationẽ ꝓpposito:ibi (Et qõ vnumquodq̃.) Intẽdit igitur in pte pma q̃ modꝰ perfecte effusionis:scz humiditatis generãtis quodcũq̃ apostema est ꝑm ratiocinationẽ:adest ꝑm eũ modũ:vel ꝑm eam rationẽ vel dispositionem quã dixit superiꝰ in generatione flegmonis de sanguine:hoc est ꝑm illum modum ꝑm quem sanguis in generatione flegmonis effunditur ad membrũ ꝑm eundem modum alti humores in quocunq̃ apostemate alio effunditur ad mẽbrum qm̃ videlicet a magnis venis ad paruas:⁊ a paruis ad cõcauitates mẽbri simplicis vel cõsimilis. ¶ Si autem obiciatur q̃ possunt generari apostemata per viam cõgestionis ex superfluitate nutrimenti ꝓpter cuiuscunq̃ mẽbri et ideo nõ semper generabitur per viã effusionis. Dicendũ est q̃ verum est: sed non constituit speciem illam mal. comple. diuer. que est cum materia: quoniaz nõ dicitur esse cũ materia: nisi causetur ab hũore aliũde ad mẽbrum effuso. Illam aũt mal. cõple. diuer. que sine materia est specialiter non ptractat: qm̃ modus sue generationis est manifestus: ⁊ modica fit in eo diuersitas: sed in alia est ecõtrario: ⁊ ꝓpterea istam specialiter pertractauit que est cũ materia. ¶ Postq̃ igitur epilogauit materiã generationis apostematũ: de quibus specialiter hic est locutus sequit̃ vbi applicat illã cõsiderationẽ ꝓposito. Et intẽdit q̃ ideo cõsideratur modus effusionis humoris ad mẽbrũ vt cognoscat̃ q̃liter humor põt malitiã cõplexionis i mẽbro cãre: ⁊ hoc sufficit ꝓsiderare in ꝓposito. ꝓio igit̃ epilogata applicat ꝓposito. q̃ dicit de gñatiõe effuso ad mẽbrũ inq̃tũ ꝓstituit malitiã cõple. di. Secõ ꝓo inquãtũ ꝓstituit malã cõplexionẽ equalẽ ibi. (q̃ si totũ.) dicit igit̃ in pte pma q̃ sup. cõtẽtus sum vt dicã in hoc libro q̃nq̃ mẽbroz primoz: ⁊ hoc exponit cũ dicit simultũ partiũ. cum eo vincit humiditas illa sup. effusa ad ipsum ⁊ peruenit ad mal. cõple. diuer. et hoc declarat dicens: quoniam mẽbrum aut calefit aut infrigidatur ⁊c. Et hoc inquã dicit si in ipso sup. mẽbro dominatur illa humiditas que et appropiquat et q̃ dominetur: tamẽ taliter q̃ extrahat̃ mẽbrũ a naturali complexione: sed tamen nondum perfecte vincit tpaz intꝰ ⁊ exterius siue in omni parte membri. ⁊ ideo dicit eius ⁊c. quasi dicat bene dixi si dominat̃. ꝓo ꝓio sz tali inq̃ dño q̃ interiora eius scz mẽbri nondum conuersa sint. i. trãsmutata perfecte ad similitudinem eiusdem dispositionis. s. quaz humor effusus imprimit. ⁊ hoc ideo dicit quoniaz si pfecte esset mẽbrum alteratũ ab humore effuso tam non cõstitueret malam complexionẽ diuersam: sed equalem. ⁊ ideo subtungit epilogum huius termini. s. male cõplexionis equalis. primo faciẽs hoc. secõ cõpat ad diuersa sub rõne egritudinis ibi. (Egritudo.) Primo dicit q̃ si tota substãtia mẽbri resoluatur: id est pfecte alteretur intus et exterꝰ ⁊ fiat modus dispositionis per totũ: cuius signũ est sup. sicut docuit supius: q̃ sed abitur adeo subito dolor penitꝰ tũc constituet sup. mal. cõple. equalem. consequenter ꝓo cõparat di. q̃ tunc. s. cum ad predictum terminum deuenerit malitia comple. erit egritudo spissior: idest magis intensa membro seu ẽrẽs: ⁊ difficilior ad cognoscẽdũ ꝓpter ꝓuationẽ sensus ⁊ siccior. i. diminutior ad extirpãdũ vel eradicãdũ. Deinde sequit̃ vltima pars libri. in q̃ finẽ ponit q̃ dicens: q̃ qui antecedit. i. q̃ prie aliis est intelligens: scz cõsideratiõnes medicinales: vel q̃ añcedit. i. antecedentia bene intelligit: scit q̃ narratio hec de essentia et diuersitate et modo generationis malitie cõplexiõis diuer. sufficit ei donec intelligat libriũ de medicinis simplicibus ꝑmo. deide post libriũ de ingenio sanitatis. ex quo patet q̃ scientia de simplicibus medicinis precedit ꝓsiderationes ingenij sanitatis: et q̃ hic libellus ordinat̃ vt introductorius ad ea q̃ de malitia cõple. tãgunt in predictis operibus sicut superius in parte manifestauimus: sed specialius ostendimus tam sup libris ꝓdictis. ¶ Hortamur aũt lectores tã bacchalarios q̃ magistros vt irequẽter plegant hunc tractatũ: qm̃ inter opera Gal. difficillimũ valde obscurũ opꝰ inuenimꝰ: istud habet considerationes prebentes introitũ ad oĩa ea que frequẽtius occurrũt: tã in speculatiõe q̃ in opere. ¶ Nos aũt circa expositionẽ ipsius nõ potuimus illã diligentiam obseruare quã exigebat materia ꝓpter varios labores instãtiũ tribulationum que studium nostre mentis perturbauerũt. Sed scimus q̃ in predicta expositione aperuimus sufficienter viã intelligẽtibus. vnde rogamꝰ eos vt de defectibus nos curialiter excusent: qm̃ in aliis libris Gal. cõcedẽte dño satisfacere plenius curabimus diligenter.

¶ Explicit cõmentũ Alnardi de villa noua super libello de mala cõplexio. diuer. Gal. cũ textu eiusdem.

¶ Incipiunt questiones eiusdem super eodẽ libro.

¶ Vtrum natura inquantũ ordata intẽdat sibi fetuz ordatum assimilare. Questio. j.

¶ Queritur vtrum natura inquantũ ordata intendat sibi fetum ordatuz assimilare: ⁊ arguitur q̃ nõ: q̃ agens agit ꝓpter finem: ⁊ finis est bonũ. igitur assimilat sibi ꝙ intendit bonũ. sz ordatio est priuatio boni. vñ videtur q̃ leprosus vel podagricus nõ assimilet sibi fetum. Oppositũ patet per sensum. Potest dici q̃ dupler est ordatio: quedã sc̃z est introducta per dispositionẽ materie recipientis: ⁊ talis natura ordata nõ intendit generare talem ordatam naturã sibi simulem sicut si fuit cecus vel mancus per intentionem nature nõ intelligo cũ cognitiõe que fit in ea. Sed talem quam habet ex parte materie vel formevel totius cõpositi: sicut dicimus q̃ ignis intẽdit ignire vel calefacere: tunc in nõ oculato est virtus actiua virtualiter oculi que in principalibus principiis fuit infusa a parentibus: nõ autem infunditur hec virtus ab oculis. sic em̃ illam nõ haberet cũ oculos nõ habeat. Alia est natura ordata in principiis actiuis sicut posuimus in leprosio vel podagrico: ⁊ si ista fuit tanta q̃ nõ possit corrigi a loco in matrice: nec propter admixtionẽ spermatis vel mẽstrui multeris. Jã talis natura ordata assimilãdo sibi fetum ad quam similitudinẽ inclinatur: naturaliter intẽdit talẽ ordationẽ. ¶ Et si dicas q̃ aia est principiũ omniũ operationũ naturalium principale. non aũt̃ videtur q̃ ipsa defectũ ⁊ priuationẽ intendat: eius em̃ est dare esse quare ordationẽ nõ intendit. ¶ Dicẽdum est q̃ sz aia sit principalis in operatiõe naturali hac ipsa est natura q̃ principalis. cõplexio aũt est principale instrumẽtũ ⁊ immediatũ quo totũ cõpositũ operatur. Operat̃ igit̃ p cõplexionẽ: vñ p illã sibi assimilat. sz em̃ hec ordatio defectus, sit: nõ tñ est purus defectus sed natura positiua. Vñ hoc intẽdendo intẽdit esse: ⁊ si intẽdat illũ q̃ est de imperfectiõe individui huius nõ tñ de imperfectione individui ꝑm q̃ participat speciẽ: sed hoc est q̃ principaliter intẽdit: immo natura particularis intẽdit hoc particulare. ¶ Per hoc põt dici ad primã rationez. est em̃ ordatio illa p suũ subiectũ: et per ꝙñs bonũ ⁊ est ordatio podagrici ⁊ leprosi ens et bonũ q̃ sufficit nature speciei vt in ipso rãñ ꝓfecto individuo vel individuatio saluetur sz nõ sufficiat vt individuũ in suo esse cõseruet. requirit em̃ ⁊ appetit natura speciei vt suũ simile ꝓducat. Habere em̃ principia omniũ q̃ sue speciei vel forme assimilentur vt est perfectiua speciei vel cõsimilia. sufficit ad hoc vt natura suuz habeat intentũ hoc in operatiõibꝰ individualibꝰ. terminat̃ em̃ appetitus naturalis ⁊ conseruatur species hominis per homines: quoꝝ senectus est triginta annis sicut in hominibꝰ q̃ viuũt per centũ annos. natura em̃ intẽdit bonũ sibi: vñ natura in leprosio intẽdit talem carnẽ vt in ipso est: ⁊ sz mala sit respectu

Obiectio.

Solutio.

Sciatur simplicibꝰ pcedit eã q̃ est de ingenio sanitatis.

Expositit alios libros Gal.

Solutio. Duplex est ordinatio nature.

Obiectio.

Solutio.

Ad primas rationes.

sit respectu sibi est bona cōparate: q; p hanc saluatur ipse in esse. similiter est in alijs similib⁹. operatiōes enīz sunt et particularīz: t circa particularia t intētiones nāles et appetitus. Sed de podagra cū nō cōtingat ex mēbrōrū punctali defectione in quibus virtus omniū virtualiter actu existit qūo generabit podagrā si ab oibus membris nō decidetur sperma. Dicēdū q; sicut videm⁹ in ydropisi cuius cā ans est defect⁹ in mutatiōe in carnē que dr ydropisarca. inducitur mal. cōplexio donec etiā epar ex hoc inficiat: ita vt ppter eius impotētiā finaliter ydropisis fiat semp. Sic possumus dicere q; nutrimētū t spiritus delegētur a p̄ncipalibus mēbris ad pedes ipsiīz sint defecti t infecti ꝛtingit vt in coitu ppter multā cōmotionē caloris q; et calor t spiritus reuertant vñ venerāt: ita q; delegētur ad vasa spermatis t misceātur cuīz spermate: ita q; spirituū aliqua pars et spiritus ille infect⁹: vel etiā nutrimētū pdict⁹ delegatū infectū ꝛmixtū agēs in mēstruū virtute illius generabit podagricus. vñ in talib⁹ ꝛtingit q; cū aliqs plures generet sol⁹ vn⁹ hz patris accidēs t nō alijs eo q; nō semper sperma patris defert talē infectionē: vel si fert nō tantā quin corrigatur. Et licet nō sit necesse sperma decidi ab omnib⁹ mēbris aliquādo tamē a plurib⁹ mēbris decidit forte in illo coitu q; in alio. cōtingit cīm aliquādo q; ppter defectū spermatis sanguis in coitu emittatur. ¶ Sunt autē qui dicūt q; virt⁹ podagraci generātis intendit sibi assimilare ictū. vñ lz virtus generatiua detur per cor in testiculis. tamē non solum est simile generato in testiculis: vel in corde: sed in alijs mēbris. Sed si sic dicatur quid erit determinās p̄ncipiuīz vniuersale ad hunc effectum. Item tunc erunt mōstra si generet fetum nō podagricum. Jtē q; intendit nā nō intelligo nisi inclinationem ad faciendum sibi simile. igitur opz q; faciēs sit pr⁹ tale non quero quid est q; vbicūq; in spermate facit talem si nihil decidatur a pedibus. Et principalium membrōrū virtus sit fortis nō est dū quid respondeak. ¶ Intelligendum q; si vocem⁹ orbationē quēlibet lapsum a meliore formarū cōditione. t quia tunc est quidā lapsus naturalis et quidā accidentalis: naturalis est vt choleric⁹ et cum in tali complexione t in tali constitutione cōtingit sepe vt talem orbationē efficiat in effectu causa generatiua: si lapsus sit accidentalis erit aut habitualis. t tunc vel erit orbatio ppter peccatum solius qualitatis sicut t i hoc t tunc potest esse tantus q; a matrice corrigi nō potest t generabit similem vel debilem. Si erit talis q; corrigibilis sit t corrigatur a matrice: tunc non generat simile. si autē nō sit habitualis vt in putrida: nō ppter hoc generat sibi simile: eo q; natura adhuc potentior nō intēdit naturali intensione similem sibi efficere effectum. q; autem natura sit adhuc potens: patet quia calor ille fe. facit passionez: qō nō cōtingeret nisi esset resistentia. Talis autem nō est in ethica nisi post comestionem. t ille calor fortis febris nō est sed ubi. Sed in putrida appetēte cōtrarium illius qō appetebat nunc appetim⁹. t ꝓbat q; natura nō intendit ad illud quod in se est: sed contrariū. Illud enim intendit quod appetit: t ideo putrida febris laborās nō generat se. nec febricitantem nec intendit illum generare.

¶ Utrum os nutriatur ex medula. Questio. ij.

In illis quidem vacuitatibus ossium existit: queritur vtrum os nutriatur ex medulla. q; sic: quia hic videtur expresse hoc dicere Gal. ¶ Item hoc dicit Aui. primo can. hic loquēs q; vna causa cōcauitatis ossium fuit vt eius medulla in illa aggregaretur que est ei⁹ nutrimētū. ¶ Item hic arguit ratione: natura nihil facit frustra. Sed nisi medulla nutriret ossa videret frustra esse. ¶ Sed dices forte q; illa humectat: t hoc est eius necessitas. ꝛtradicit Aui. in p̄dicto loco q; vna necessitas eius est vt ipsa os nutriat sic dicens. q; vna causarum: quare ꝛcauuz fuit os: scz vt medulla i eo reciperet fuit vt nutriretur. videt igit q; de intentione sua sit hoc. ¶ Oppositum hz Ga. vj. de morbo t accidenti. nutritio fit a simili in substātia t cōplexione. ¶ Jtē q; retinetur a mēbro expulsiua salua videtur esse nutrimentū hoc non est medulla. igitur ꝛc. Nunc os est melācholicuz t durum. Medulla vero mollis et calida. igit ꝛc.

¶ Dicendū q; os nō nutritur medulla: cui⁹ causa est: q; medulla hūida est t aerea. q; aūt sit hmōi pt̄z: cū eīm sit pabulū flāme pt̄z ipsam esse hūidaz aereā: aliter eīm extingueret ignē t nō nutriret ipm. Jtē dissolutiua calido qō nō cōtingeret si esset sicca: sed ipm os est frigidū t siccū: t iō indiget nutrimēto sibi magis p̄portionali t similiori a suo nutrimēto: q; grosso nutritur et vnctuosum et aereū tāq; superfluū nutritioni ossis t incōuenīes expellit ad interi⁹ ppter necessitatē q; dicetur. t fortis pars ad exteri⁹. Ex quo cōtingit carnes iuxta os fore dulciores p illud admixtū fortē. ppter illō qō de nutrimēto carnis grossius est magis melancholicū vadit in ossis nutrimētū. Et ideo qō remanet dulcius est. hmōi aūt carnū dulcedo magis est iuxta iūcturas ossiū q; in alijs ptib⁹ ossis reperit. ¶ Ad primū in oppositum dicendū q; ex dictis Gal. hoc nō pōt cōcludi. si pōderetur ei⁹ hmones. loquit eīm de potis in quib⁹ retinet nutrimētū. nō autē de alijs cōcauitatib⁹ mēbrōz. ¶ Ad scōm dicēdū sm Aui. cap. de nā ossiuz t eoz iuncturis q; ossa sunt vt sint corpis sustētamēta t erectio et ad mēbra mouēda: non vero solida facta sunt: lz sint in eis vacuitates t foramina parua: et pot q; sint necesse in eis esse. Eorū ꝓo que ppter motū etiā necessaria sunt in quātitate cōcauitatis augmētū factū fuit et ei⁹ nutrimētū qō est medulla: in cuius interiori aggregat iuuamētū eius ꝛcauitatis intrinsece in ipōr: nō aūt ex humido aereo: qō sibi est impōportionabile: t sic pz ad tertiā rōnē. Et addit q; medulla sua humiditate humectat ossa quib⁹ fit motus q; per motum desiccant: vnde t in talib⁹ maiores cōcauitates t medulla plus reperitur q; in alijs ossibus. ¶ Ad tertiū dicēduz q; os ex grosso terre stri eius nutritur: nō autē ex humido vnctuoso. Et dicendū per interemptionez maioris. potest eīm aliquid retineri ad aliā vtilitatez q; ad nutritionem. vt patet de retentiōe cholere t melācholie sm dicētes q; nutrūt. Cholera eīm habet necessitatem vt eundo ad fundū stomachi digestionē confortet t mordicādo intestina secessum prouocet: et melācholia. vt veniens ad stomachi orificiū appetitum fortificet immo t similia fz aliquos vt humectet t pulmonē irroret vel mēbra motiua exterius ne desiccentur: sic et os interius irroratur a medulla ne nimis propter motum desiccetur: vñ ossa mobilia plus habent de illa q; alia.

Solutio.

Ad oppositum.

Solutio.

¶ Utrū ibidē sit ponere vacuitatesi corpb⁹. Questio. iij.

Queritur vtrum ibidem sit ponere vacuitates in corporibus. Qō nō per Gal. primo de morbo et accidenti. reprobat enim illos qui poros posuerūt. ¶ Jtē Arist. primo de generatiōe eos reprobat qui actionē t passionem sm poros fieri dicebant. ¶ Item si pori ponantur in corpore hoc est ppter nutritionem et augmentationem: sed q; hoc nō faciant: arguo sic: quoniā nutrimentū aduenies ad cōcauitates mēbr⁹ vel ibi reperit nutrimentū vel non. si ibi reperit: tunc ibi recipi non potest: q; fieret penetratio corporis per corpus: et tunc duo corpora essent in eodē loco. si autē ibi nō reperit corp⁹ et ibi subintret: tunc nō nutriretur quelibet pars mēbri: et fiet positio partis iuxta partem et nō fiet bene continuū. si autē dicas q; per totū nutritur: tunc videt cuz sit corpus q; nō nisi in porositatib⁹ accipiatur: t tunc conuenit q; totum corpus sit porosum: sed hec ola sunt incōuenīentia igit illud ex quo sequit scz positio porōrū. ¶ Oppositū hic dicit. Ga. dicendū q; cōcauitates necessarie sunt in corpore. cum eīm cōtinue sint actio t passio in corpore. t deperditio corporis indiget restaurari. hoc aūt non fit nisi per nutrimentuz: qō cū in principio sit cōtrarū: oportet trāsiri. aliq; transmutari p multas dispositiones: vnde necessari⁹ fuit stomachus in quo primo recipiatur disponatur et alteretur: necessarie similiter fuerūt reliquę ꝛcauitates venarū quibus ad singula membra deferretur. silr necessarie fuerunt porositates in cōsimilibus mēbris: vt nutrimentuz ibi reciperet carminatū: t in partes diuisum paruas: vt mēbro vltimate p ipsam mēbr⁹ actionem posset assimilari. Jtem fuerunt necessarie q; cū in qualibet digestiua fiat sequestratio impuri a puro vt p illas impurū expelleret a corpore: quod si fuerit grossum fit per intestina. si aquosius t subtilius fit p vias vrinales. si aūt magis fuerit aereū t subtilius hoc fit p poros

insensibiles partiũ cõsimiliũ p quos aliquãdo expellit sen
sibiliter vt in sudore plures aut insensibiliter vt sicut ꝓtinue qñ
Ad op- nõ est sudor vt excercitio. ¶ Ad primũ dictũ i. G. oppositũ
positum dicẽdũ q ipse negat poros esse illud qõ est principiũ opatio
Ad pri- num nãliũ effectiue sicut est cõplexio. Ad aliud tñ vnitates nõ negat eos. fuerũt enim quida vt Democrit⁹ q̃ posuit
corpa indiuisibilia esse principia rerũ q̃ intercipiebant iter
vacuitates: ꝛ tales negat. G. nõ ponẽs corp⁹ ex indiuisibilibus cõponi. ¶ Ad dictũ Arist. dicẽdũ q ipse negat p poros fieri actionẽ ꝛ passionẽ sic q ipm agẽs p poros penetra
ret vniuersalr ad passum vel ecouerso: vel q agens p poros vniuersalr parti cõtingat: q sufficit q agẽs approximet
passo: ita q virt⁹ agẽtis in passum pueniat sine eo q mi
sceatur parti. nõ ꝑm idẽ impossibile est agere ꝛ pati simul.
¶ Ad rõnes dicẽdũ q ad pnsens sufficiat q nutrimẽtũ ad
uenies mẽbro reperit poros q̃ non vacui nõ sunt: ꝛ aliquo
subtilio: ꝛ corpe repleti: vñ ꝛ augmẽtata corpa ꝓpter deper
ditũ reperiũtur rugata: ꝛ extẽditur totũ corp⁹ ꝓportionalter in nãli augmẽto: ꝛ sic nõ sunt duo corpa in eodem simul
Pars ꝑm for- nec vacuũ ponit: nec totũ corpus est. Et cũ ostendit q tũc
mã est q nõ quelibet pars nutritur ꝛ augeꝛ. ¶ Dico q q̃libet ꝑm for
pprie. mam: ꝛ q̃ habet virtutẽ alterandi nutritur: ꝛ cuilibet tali
aliq̃ nutrimẽtũ aduenit: q̃ alterat ꝛ in sui nãm conuertit
illud: nõ tñ q̃libet ꝑm materiã nutritur nisi p accidẽs nutritione totⁱ partis ꝛ formãm nec cuilibet tali aduenit aliq̃d.
Tales enim ptes sunt infinite ꝑm diuisionẽ cõtinui q̃ sequit
potẽtiã materie nõ forme q̃ determinat materiã ad nutrimentũ maximũ. De istis partib⁹ ꝑm materiã dicit Aristo. ꝛ
fluũt: ꝛ refluũt: nõ autẽ partes ꝑm formã. p virtutẽ enim suam
qua habẽt alterari. ꝛ alia multo plus seipsa habẽt ꝓseruari ꝑm q̃ huiusmodi: q̃ cũ in qualibet parte ꝑm formã cadat
pars ꝑm materiã ꝛ virtus forme est finita ꝛ determinata cõ
uenit p hoc q̃ p accidẽs pa ꝑm formã fit ꝑm mãm vt fluat.

¶ Utruꝫ sanguis sua multitudine sola possit calefacere
corpus. Questio. tuꝯ.

Quam ꝯ supfluitas redũdat ꝑ ventꝰ. Hic que
ritur vtrũ sanguis sua multitudine so
la posset supcalefacere corp⁹. videt qõ nõ: q̃ illud qõ nõ ẽ ꝓncipiũ alicuⁱ⁹ actõis nec ꝫ actionẽ actuaꝫ: nõ videt esse cã calefactiõis alicuⁱ⁹
hoc est q̃ntas. igit ꝛc. Maior ptꝫ: q̃ in subiecto includitur
causa p̃dicati. Minor pꝫ: q̃ntitas est de cõsideratione mathematice: ꝛ per ꝫõs de absolutis a materia. vñ vt q̃ in mathematicis nõ est finis nec bonũ. ꝛ hoc iõ: q̃ absoluta a motu ꝛ finis ꝛ bonũ sunt mot⁹ principiũ. Preterea magis vel
magnũ calidũ nõ est magis eleuatũ in gradu caliditatis q̃
calidũ paruũ ꝛ granũ piperis sicut vna libra. ſ̃ sanguis in
moderata q̃ntitate nõ supcalefaciat corp⁹: igit nec i maiori.
Ad oppositũ, ¶ Oppositũ dicit hic. ¶ Intelligẽdũ q̃ sua q̃ntitate multꝰ
Solutio. sanguis corp⁹ pot calefacere: nõ tñ pauc⁹: cuius ratio est.
Cũ enim sanguis sit calid⁹: rõne cui⁹ debeꝫ sibi calefacere: et
in maiori corpe maior reperitur virtus ceteris paribus: vt
pbaꝫ. viij. physico. ptꝫ q: maior sanꝫ. in multa q̃ntitate ꝛ multitudine plus pot calefacere pauciori. principalis tñ actio
hec nõ debeꝫ sibi rõne q̃ntitatis: ſ̃ q̃litatis actiue q̃ est caliQuãtitas du- ditas: augmẽtũ tñ in actiõe ꝓncipali sibi debeꝫ rõne q̃ntiplicater pot ꝫsi- tatis. ¶ Et si dicas si aliqua opatio nõ debeꝫ alicui tũc maderari. ior opatio illa multomin⁹ nõ sibi debeꝫ. Istud soluet cũ primo argumẽto. ¶ Intelligẽdũ tñ q̃ q̃ntitas pot dupliciter cõsiderari: vel ꝑm se. vel ꝑm q̃ est huⁱ⁹ rei nãlis. ipsa autẽ ſ̃ se
ꝓsiderata nõ est actiua: vel ꝓncipiũ alicuⁱ⁹ actionis actiuũ
ꝑm aũt q̃ est p se cõsiderata pertinet ad metaphisicuꝫ: cuius ꝓsideratio est de absolutis a mã sensibili. Actio autem
ꝛ passio nõ debenꝫ rei nãli nisi per sensibiles qualitates. et ideo
q̃ntitas p: out est rei naturalis ipsa est actiua: vñ ois virtus
Ad secũ in magnitudine augeꝫ ꝑm magis augmentũ ceteris paribus
dum. Per hoc ꝑꝫ ad ꝓmũ in oppositũ. ¶ Ad scõm dicẽduꝫ q̃ bñ
veruꝫ est q̃ magnũ calidũ nõ est magis eleuatũ intẽsiue in
gradu caliditatis. Et quãtũ est ex hoc nõ magis calefacit
sed tm̃ est bñ magis eleuatũ in caliditate extensiue: eo q̃
ad plures partes magnitudinis se extendit. Et ideo cũ sit
virtus in magnitudine: magis pot in suã opationẽ q̃ est calefacere ꝓpter maiorẽ magnitudinẽ. Si dicerem⁹ q̃ hec pa
albedinis est minor albedo q̃ tota albedo. nõ tñ est minus albedo. vñ ꝛ ꝫ eadẽ sit essentia: tñ virt⁹ nõ est eq̃lis: vñ tota albedo plus potest disgregare visum q̃ hec pars.

¶ Utrum sanatio apostematis p resolutionẽ sit melior
q̃ p digestionẽ ꝛ decoctionẽ. Questio. v.

Ojco qõ sanitas erit. Queritur vtrũ sanatio apostematis p resolutionem
sit melior q̃ p digestionẽ ꝛ decoctionem. Et arguitur q non: q̃ dicit Gal. super vno apho. qõ
purgatio apostematis q: indigestũ: est illaudabilis: ꝫ sic sanat p resolutionẽ. igit ꝛc. ¶ Jte. G. in ꝓnosticis
ibi. quã. ſ. collectio. dicit q in resolutiõe apostematis subtile resoluit ꝛ derelinquit grossuꝫ ꝛ lapidosũ: qõ postea corrodit mẽbrũ: igit ipa pior est ꝛc. ¶ Jtẽ talis sanatio ꝓnecat
dolores ꝛ calores: q: resolutiua superposita apostemati cũ
sint calida augẽt malã qualitatẽ mẽbri. Et iterum q: attractiuũ est calidũ: nõ mã pl⁹ trahit ad mẽbrũ. nõ sic aũt p sanationẽ. alꝰ sanationẽ q̃ est in digestione. ꝛc. ¶ Jtẽ i resolutiõe seqstrat humiditꝰ cũ nocitiuo: ꝛ hoc ẽ nocitiuũ pl⁹:
q̃re ꝛc. ¶ Oppositũ. G. dicit. ¶ Dicẽdũ q ipsi mẽbro apostemato melⁱ⁹ ẽ vt i ꝓncipio p resolutionẽ sanek q̃ p decotionẽ: q: tũc nocumẽtũ: vl dolor nõ fit ipsi aliq̃ de q̃ sit curãdũ. Si aũt sanek p collectionẽ hũiditatis i mẽbro: ꝛ p dolorẽ ꝓtingẽtẽ: tã ex malitia cõplexiõis q̃ solutiõe ꝓtinuitatis ibi. Et iõ in ꝓncipio apostematũ vtimur repcussiuis
q̃tũ est ex ipo apostemate: tñ si aggregek mã in loco q̃ sit tmẽd⁹ vt sub ascellis vel in iguinib⁹ nõ est repcutiẽda mã: ꝛ
hoc q: timek transiꝫ⁹ illius materie ad locũ nobilis membri cui inferat nocumẽtũ: ꝫ igit repcutere esset melⁱ⁹ membro
apostemãdo: nõ tñ toti corpi melⁱ⁹ ẽ. si aũt apostema taꝫ sit
gñatũ ita q̃ colligit in loco si ille locⁱ sit in nobili mẽbro vl
turpi mẽbro deseruiẽti nobili mẽbro sicut ẽ guttur tũc melius est repcutere ꝛ facere mãꝫ dissoluti: vel ad aliũ locũ eã
attrahere ne aliq̃ decoq̃t ꝛ digerat materia apostematis hõ suffocetur. ¶ Per hoc ꝑz ad argumẽta in oppositum.

¶ Utrũ spũs sit calidior res q̃ sit in corpe. Quoslio. vj.

Tcalidius qõ est in corpe. Queritur
qd est calidⁱ⁹ vel cholera
vel spiritus. q̃ spũs: q: hoc dicit Auic. lib. primo doctrina. ꝫ. ca. tj. ¶ Jtẽ illud videt esse calidius qõ magis est accensibile spiritⁱ⁹ est hmõi.
q̃ ꝛc. maior ptꝫ p Gal. hic minor ptꝫ p Arist. lib. metheo. de
gñatione fulminis. ¶ Item caliditas causat leuitatẽ: sed
spiritⁱ⁹ leuior: igit ꝛ calidior. ¶ Jtẽ spũs magis assimilat ꝓmo calido ꝛ igni elemẽtari. igit. ¶ Jtẽ mobilitas causat ex
caliditate. ſ̃ spũs mobiliores sunt cholera. igit. ꝛc. ¶ Cõ- Ad op-
trariũ arguitur. illõ qõ ad maiorẽ distẽperãtiã caliditatis positũ.
addit corpi est calidⁱ⁹. cholera est hmõi igit. ꝛc. Inducit ci
causonẽ. ¶ Intelligendũ q̃ calidⁱ⁹ pot sumi duplr: vl calidius. i. purⁱ⁹ ꝛ simplicius in caliditate: ꝛ sic calidior est spi- Solu-
ritus: vel calidius. i. magis ẽ cõpletũ alꝰ cõiunctũ calidũ: tio.
et sic cholera est calidior: sicut in materia ignis in sua sphera est calidior q̃ ferrũ ignitũ caliditate pura et ẽ minⁱ⁹ cõiu- Calidⁱ⁹
ctum ferro: ꝛ tamẽ ferrũ ignitũ calidius est: q: grossius est: q: potest sumi
eiñ compactũ. ideo habet partes vnitas: et iõ fortius est: ꝛ dupliciter.
etiã plus potest agere ꝛ cõburere. Earum enim nõ ꝫ partes ita vnitas et iõ nõ pot tñ agere. olꝰ enim virtⁱ⁹ vnita fortior est scipa dispersa. Est igitur aliq̃d calidⁱ⁹: q: minus de
frigido habet cõmixtum. ꝛ sic ignis ꝛ spũs sunt calidiores
vel q: plures partes habet vnitas ꝛ ꝓiunctas. etiam ꝫ nõ
sint ita pure calide: ꝛ hoc modo cholera est calidior spiritus: et ferrum ignitum igne in sua sphera ꝛc.

¶ Utrũ flegma sit frigidⁱ⁹ melãcholia. Questio. vij.

Queritur ibidem quid sit frigidⁱ⁹ flegma vel melancholia: et videtur q melãcholia: q: illud qõ
magis recedit a caliditate est frigidⁱ⁹: melãcholia est hmõi. ergo ꝛc. ꝓbatio: q: cũ chilus sit in
epate ꝛ calor nãlis agit in ipꝫ ꝛ portio ex q̃ fit flegma sit humida ipa magis ẽ receptiua caloris q̃ portio ex q̃ fit melãcholia q̃ grossior ꝛ durior ẽ: iõ magis calefacit q̃ melãcholia. ¶ Jtẽ illõ qõ magis ꝓpiquũ ẽ calido ẽ calidⁱ⁹. ꝛ p ꝫõs
minⁱ⁹ fri. hmõi ẽ flegma. nã vt i ꝓnosti. q: tpe necessitatis cõ
uertit i sanguinẽ. iõ currit p venas: nec ꝫ receptaculũ i corpore sicut alij hũores. Melãcholia ꝛo est in potẽtia ad sanguinẽ

Solu. 10. guinẽ.ergo ꝛc. ¶ Poteſtis dicere vno mõ ꝙ ſi flegma accipiatur in tota ſua cõitate ꝓut cõtinet flegma vitreũ ſic eſt frigidꝰ melãcholia.ſi aũt loquamur de flegmate nãli:tunc in actu calidius eſt flegma ꝙ melãcholia:ꝛ hoc ꝓpter rationẽ factã:vrũtamẽ q; paſſibilꝰ eſt.eſt ī potẽtia ad maiorẽ frigiditatẽ ꝙ ipſa ſit:eo ꝙ magis ſit receptiuũ impſſionis frigiditatis ſi ſit impſſo ꝙ ſit melãcholia. ¶ Sz forte cõtra hoc diceret ꝙ ex quo calidius eſt agẽs in portiõe chili ex qua melancholia fit ipſa magis calefaciet ꝙ ſiegma.et hoc ıõ q; humiditas nõ eſt in melãcholico humore q̃ obtũdat caloris actionẽ ſicut in flegmate:ꝛ ıõ cũ ſit hũida:et cũ hoc nõ tm̃ hũida vt flegma magis recipiet actionẽ caloris ꝛ iterũ cũ ſit fortior hũor fortꝰ retinebit caloꝛẽ epatis. Et iteꝝ cũ ſit groſſior ꝓpter caliditatis magnitudinẽ. ¶ Et de illo qđ dr:ꝙ flegma ꝑ virtute paſſiua ẽ frigidꝰ lz actu calidꝰ. Cõtrariũ argueret ꝙ ꝑ virtute diceret aliq̃d tale qđ lz efficere tale in corpe noſtro:nõ q; ab alio poſſit alterari ad tale: vñ lz flegma poſſit ꝛgelari forte nõ plus corpus noſtruꝫ ꝙ melãcholicꝰ humor frigidiſſimus alterabit:immo qñ corpꝰ noſtrũ vadit ad ſenectutẽ ꝛ mortẽ vadit ad frigidũ ꝓportionatũ melãcholie:verũtamẽ flegma ī duabꝰ qualitatibꝰ ipſs in ſpecie humoris reponẽtibus cõuenit cũ aqua que marime opponit igni:vnde frigidiſſima dr.videt ex hoc ꝙ ſit humor frigidiſſimꝰ. Vñ forte hic diceremus ſicut diceretur in queſtiõe q̃ querit:vtrũ aqua ſit frigidior ꝙ terra. Si eñ loquamur de frigiditate aque ſm ꝙ eſt elemẽtũ ipa frigidior eſt.ſi autẽ loq̃mur de frigiditate aque que ſibi debet rõne diſtãtie a fonte caloris ſic frigidior ẽ terra:q; plus ꝙ aqua diſtat ab igne:elemẽtũ eñ nõ lz rõnẽ elemẽti niſi ſm ꝙ ꝑncipiũ eſt.Nõ aũt eſt ꝑnciptũ niſi ſm ꝙ actiuũ aut paſſiuum. Et ıõ q̃litates elemẽtares p̃ꝺs Ariſto.diſtunt elemẽta in ij.de gnatione ſunt ſimiles ipis inq̃ntũ elemẽta:nõ aũt inq̃ntũ ſubſtãtie:cũ ipe ſint actu actua. Nũc autẽ magis actiua frigiditas actualr eſt q̃ in natura aquea ꝙ que in natura terrea reperitur. Aqueum eñ aliq̃d cõgelatũ frigidꝰ eſt: terreo aliquo ꝛgelato:ſicut dicũt aliqui de terra ꝛ de aqua: hec poſſunt coaptari flegmati qđ magis naturã aque lz:ꝛ melãcholie que magis naturam terre habet.

¶ Vtrũ ī ſe.putrida poſſit eſſe ma.cõple.eq̃lis.Nõ.viij.

CAm autẽ oia prima. Queritur vtrum in ſe.putrida poſſit eẽ mala complexio eq̃lis. Et videtur ꝙ ſic:q; in ea calidum agẽs et calefactibilia patiẽtia equalr vidẽtur cõmixta ſicut in ſe.ethica.ſicut enim mẽbra in ethica caloꝛi agẽti ſupponunt:ita ꝛ in putrida lz in ethica eſt equalis.ergo et in putrida poterit eſſe equalis. ¶ Itẽ in putrida reperit eadem habitudo et ꝓportio.q; vt dicit Euclides ꝓportio nõ ẽ niſi habitudo ꝓportionatoꝝ adinuicẽ:ſed equalis habitudo calefactoꝝ et calefaciẽtiuꝫ reperitur in putrida ſicut in ethica.ergo ꝛc. Minoꝛ ptz: q; cũ os ſit frigidius carne et caloꝛ febrilis vnitus agat in hiis ꝓportionalr calefaciet os et carnẽ:lz non equalr intẽſiue. ergo ꝛc. Et ſi dicaſ lz in ethica ſupcalefiũt mẽbra et in putrida cuꝫ coꝛ ꝛ mẽbra magis calefactibilia magis calefiũt ꝙ alia. Et ſic erit cõplexio diuerſa in ipa. Cõtra:ſic etiã eſt in ethica: q; magis calefactibilia calefiunt plus. Item in vtraq; ſe.apparẽt reſolutiones crinoidales:ſimiliter igitur ſit reſolutio ergo ꝛc. ¶ Oppoſitum dicit Gal'.

¶ Vtrũ in ethica poſſit eſſe mala cõple.diuerſa. Nõ.ix.

QEritur vtrũ in ethica ſit mala cõplexio diuerſa vel ſit paſſibilis. Videt ꝙ ſic:q; dicit Ga.ꝙ malitia cõplexionis diuerſe contingit ex diuerſitate mẽbroꝝ:ſed in ethica ſũt mẽbra diuerſa ſupcalefacta ꝛc. Itẽ calor febrilis in ethica nõ ꝛuenit equaliter ad interiora mẽbra:ꝛ ſuas ſupficies de quo arguitur vbicũq; caloꝛ ꝓportionaliter nõ cõtingit nõ eſt ibi ꝓportionalis:ſz difformis calefactio:ſed hoc eſt in mẽbris ethice.ergo ꝛc. ¶ Oppoſitũ dicit hic Gal'. ¶ Ad primã queſtionẽ dr ꝙ non eſt poſſibile in putrida eſſe caloꝛẽ equalẽ.qđ pz in putrida ex apoſtemate. Tunc eñ caloꝛ innaturalis diutius et plus agit ī mẽbro et loco in quo apoſtema aggregatur ꝙ in aliis locis:igitur inequalis ibi ꝛ in aliis ptibus corpis eſt caloꝛ. Itẽ hoc ptz in ephemera ī qua ſpiritꝰ ſupercalefiũt q̃ equaliter nõ extẽduntur ad oĩa mẽbra:ſed in aliquibꝰ plures ſunt. Item nec mẽbra ſunt eq̃liter diſpoſita ad recipiẽdũ caloꝛẽ exiſtentem in ſpiritibꝰ qui ſunt ſupercalefacti. Itẽ hoc ptz in putrida q; caloꝛ putride nõ extendit eq̃liter ad oĩa mẽbra: immo vt detur ibi maioꝛ recipi vbi putreſcit mã:q; ex malitia materie in putrefactione etiã ex delegatiõe ſpirituũ accenſoꝝ in corde illud ſupcalefacit. Alia aũt mẽbra ſolũ ex delegatiõe ad ipa. ¶ Ad primũ in oppoſitũ dicẽdũ negãdo minoꝛẽ:q; lz mẽbra eq̃liter ſe ſubijciãt calefaciẽti:nõ tm̃ eq̃liter ſũt diſpoſita ad receptionẽ caloris. Et iteꝝ in putrida nõ eſt diuturna actio caloris ſicut ī ethica. ¶ Ad ſcõm ꝛcedẽdo maiorẽ ad minorẽ dicẽdũ ꝙ cũ oſſa ſint duriora:ꝛ frigidiora: et cũ hoc inſenſitiua ꝙ caro ꝛuẽit reſiſtẽtia oſſis a caloꝛe magis fieri ꝙ carnis. vñ ī illo tpe ī quo mala cõplexio põt itroduci nõ eſt neceſſe vt itroducat ī oſſe.diuturnitas eñ agentis debilioꝛis caloris ſolis põt in longo tẽpoꝛe magis deſiccare ꝛ putrefacere lignum ꝙ maioꝛ ignis qui eſt fortius agens in modico tẽpoꝛe. ¶ Ad aliã queſtionẽ dicẽdũ ꝙ in ethica.ſm ꝙ hmõi nõ eſt poſſibilis mala cõplexio diuerſa: q; mala cõplexio diuerſa eſt quãdo impꝛoportionaliter alterant:et q̃ mẽbra diuerſimode reſiſtunt nocumẽto caloris:ita vt ex hac reſiſtentia cõtingat ſenſus. Sed in ethica ſm ꝙ huiuſmodi nõ ſunt mẽbra in alteratione:ſz in altero eſſe.hic eñ nominant ethicã:ꝙ idem eſt ꝙ mos vel conſuetudo que non ſunt niſi quidã habitus ꝛ non quoddam fieri. vnde nõ ſunt ſub illa ratione in qua reſiſtant vel nocumẽtũ ſentiant. cũ iam ſint ꝓportionaliter totalr mutata: vnde lz ipſa ſequatur malã cõplexionẽ diuerſam aliq̃ vt feb.putridã vel epheme. cũ ipſa eſt q̃ derelinquit poſt ipam. vnde ſicut lapides in calce cõburunt caliditas naturalis ꝛ habitualis calcis non eſt in illo exceſſu accenſionis lapidis lz poſt refrigerationem ipſius exceſſus:ſic et ethica remanet poſt iſtaſ antecedentis caloris naturalis ꝙ ex fortitudine ipſius:ꝛ remanet diſpoſitio caloris habitualis illius:ſicut pz in generatiõe virtutis ex vitioſo:vt ſi ꝑdigus fiat liberalis vl ecõuerſo. ¶ Ad primũ in oppoſitũ dicendũ ꝙ diuerſitas mẽbroꝝ nõ ſufficit ad tnẽq̃litatẽ male cõplexionis inequalis ſed opz ꝙ fiat illa mala cõplexio cũ nocumẽto ſenſus et cũ reſiſtẽtia ſenſibili:nũc quãdo membra ſunt alterata nõ eſt reſiſtẽtia:ſicut habitũ habens in moralibus non operatur cũ pugna partiũ aie. poſſet tamẽ mala cõplexio diuerſa eſſe rõne caloris febrilis ſupuenientis in ethica. licet enim ſentiunt tactus ꝛ ſuo organo ſit approximatũ ſenſibili ſcz cõplexio habitualis:ıõ nõ ſentit cum illa que primaꝫ:ſcilicet diſcraſia putrida põt alterari ꝛ ſentire.recipiẽs eñ opz eſſe denudatuꝫ a natura recepti. ¶ Sz dices ꝙ ethicus ſentit maiorẽ caloꝛẽ poſt prãdiũ.igit. Dicendũ ꝙ ille non eſt feb. ethice:ſz magis ipi' cui calefaciẽtia mẽbra:ſicꝫ ꝓpter feb. putridã põt eſſe caloꝛ maioꝛ ſenſibilis:ſed ſm ꝙ hmõi non eſt caloꝛ ethice-imo vbi ethica generaꝫ ex putrida remanet caloꝛ ethice poſtq̃ terminaꝫ caloꝛ ſe.putride. ¶ Ad ſcõm dicendũ ꝙ bñ verũ eſt ꝙ caloꝛ ethice nõ eſt equalr in oĩbus mẽbris ꝛ ptibꝰ oĩm mẽbroꝝ. vñ calidioꝛa ꝛ rariora ꝛ magis calefactibilia magis ſupcalefiũt ꝙ fortiora ꝛ duriora,ꝛ magis reſiſtẽtia:nihilominus:ita ꝓportionalr ſunt alterata ꝙ medicus nõ dicet ibi eſſe aliquã inequalitatẽ ꝓportionis lz ad inquiſitã veritatẽ loquẽdo aliq̃ impꝛoportionalitas de neceſſitate ibi repiꝛ:qđ ptz:q; nõ oẽs ptes eiuſdẽ membri etiã cõſimiles ſunt eque diſtantes agẽti:nec ſunt eq̃ diſpoſite in ſe ad receptionẽ actionis agentis:nec etiaꝫ equalr appropinquãt caloꝛi agẽtis.qũo igit ab eo equalr alterabũt: imo videmꝰ in aere ī quo nulla eſt reſiſtẽtia ad receptionem luminis plus ꝓpinquiores ptes a lumine illuminari multoplus:hic diuerſimode ptes etiã cõſiles eiuſdẽ mẽbri ſupaccẽdunt ꝛ calefiũt.verũtamẽ:q; illa actio q̃ mutuo fit ẽ in ſenſibilibus:tũ q; modicũ:tũ q; non ſubito ſz ſucceſſiue fit:ıõ medicꝰ oẽs ptes ꝓportionalr ꝛ equalr dicit eſſe alteratas: imo p rõnẽ.G.ī litera hoc ꝛcludit:vult eñ ꝙ os ꝓportionaliter nõ tm̃ vt caro vel coꝛ ſupcalefit eo ꝙ frigidꝰ ꝛ idiſpoſitius ſit ad receptionẽ caloris. Et pari rõne ꝛcludeꝫ ī ptibꝰ mẽbri ſimilis cũ differãt:vl in ſe vel ꝓpter ſitũ reſpectu calefactiẽtis ꝙ inequliter ſupcalefiũt inquiſite loquẽdo:ſed tamen hoc fit inſenſibile medicus hoc non dicit eſſe.

Ad ꝓpoſitũ. Solu. 10. Obiecta. Ad primã quẽ ſtionẽ. Ad ſcõm ꝛcedẽdo maiorẽ ad minorẽ. adſcõaz qõnem. Ad primã rõnẽ in oppoſitum. Ad ſecũdã ratiõnem.

¶ Utrum solutio continuitatis sit causa doloris absolute. Questio. x.

QVeritur Utrũ solutio ꝯtinuitatis sit cã doloris absolute. Et videt q̃ non: q̃ S. in tegni ponit duas cãs doloris. s. alterationẽ et solutionẽ ꝯtinuitatis. ¶ Itẽ has duas cãs silr ponit Aui. ¶ Itẽ q̃: dolor est sensus rei ꝯtrarie. igit ꝯtrarium appriorimatũ sentiẽti mẽbro inducet dolorẽ si sit ꝯtrarũ: ꝛ manifestũ est q̃ caliduꝫ ⁊ frigidũ inquãtũ excellentia sunt mẽbro ꝯtraria. igit sibi appriorimata inducũt dolorẽ. Oppositũ videt hic inuere. S. ⁊ silr in. iiij. de morbo ⁊ accidẽti. Cui⁹ rõ hec est: q̃: caliduꝫ ⁊ frigidũ alterãdo soluũt ꝯtinuũ: igit nõ inferũt dolorẽ nisi ingẽtũ soluũt ꝯtinuũ. ¶ Itẽ arguit idẽ: q̃: caliduꝫ appriorimatũ dissoluit ꝯtinnũ hũidũ: ⁊ p ꝫ̃ p illã solutionẽ ifert dolorẽ. silr frigidũ superfluũ cõgregat ptes mẽbri ⁊ cõstringit ex quib⁹ ꝯtingit solutio ꝯtinuitatis ⁊ dolor. ¶ Dicẽdum q̃ due sũt cãe doloris: solutio ꝯtinuitatis: ⁊ alia alteratio subita. de solutiõe ꝯtinuitatis nõ est dubiũ: ⁊ ꝓz ad sensuꝫ: ꝫ mod⁹ p quẽ dicim⁹ cũ diminutio nihil aliud sit q̃ ꝑuatiuuꝫ ⁊ nõ positiuũ quo deducit sensuꝫ de potẽtia ad actũ: ꝫ forte illa ꝑuatio sequit motuꝫ corpis a suo nãli loco q̃ ẽ q̃d positiuũ: ⁊ p se sensibile vniuscuiusq̃ sensus. Sꝫ hoc nõ sufficit nec videt bñ vñ hꝫ occasionẽ ꝓstudẽdi: ꝫ de alteratiõe subita nõdũ cũ est cã doloris ꝝ Aui. qui dicit ꝯtra. S. q̃ si dicaꝫ q̃ frigidũ causat dolorẽ ꝛstringẽdo soluit ipm mẽbrũ: ⁊ nõ alterãdo: tũc nõ poterit dari cã doloris i cẽtro mẽbri in quo paruaꝫ nulla fit ꝛstrictio: cũ tũ in ipso ꝓpriat aliq̃s valde vehemẽs dolor: fit hic igit dolor ex alteratione subita ⁊ nõ tñ ex ꝛstrictiõe vel solutiõe ꝯtinuitatis. Sꝫ ad hoc dictũ Aui. posset dicere Ga. q̃ imo quãtũcũq̃ paru mẽbri in centro seruat si debeat esse sensibilis opꝫ q̃ habeat determinatã q̃litatẽ ex partibus suis ⁊ situatione i toto. Et illa soluit cũ cõpuncit ꝓpter partes exteriores cõpressas ad interius ⁊ maior causat dolor: qm nõ solũ ptes exteriores cõpuncturꝫ exterius ⁊ soluit cõtinuũ verũ ⁊ centrales partes silr cõpuncturꝫ. vñ hec ratio Aui. hꝫ ad rõnẽ nostrã ꝯtraria sit: nõ tñ illa videt cõcludere.

¶ Sꝫ aliter hic arguit: q̃: mẽbri pelitia duplr causat cũ alterat subito ab innãli dispõe ad naturalẽ vt ꝓz ad sensum: ⁊ vult Gal. in. iiij. ỗ morbo ⁊ accidẽti auctoritate Hipo. q̃ delitia nõ est nisi reductio sensatoꝝ ad suã naturalitatẽ: vñ si mẽbrũ fuerit superflue caliduꝫ p frigidũ reducẽs causat delitia. Si aũt caliditas ex dissolutione humidi ꝯtinuãtis: ⁊ sic p̃solutionẽ ꝯtinui fuit cã illi⁹ doloris. Iteratq̃ frigidũ nõ potuit reducere illud humidũ ⁊ restaurare: immo nec frigidũ m q̃ hmõi videt habere virtutẽ restaurãdi illud humidũ. Sed potiꝰ nutrimẽtũ: igit predict⁹ dolor fiet ex alteratiõe tãtũ. ¶ Sed ad hoc diceret Gal. q̃ frigidum illud humiduꝫ ꝯtinuãs nõ restaurat qđ deperditũ est ⁊ dissolutũ p calidum inferẽs dolorẽ illũ soluẽdo ꝯtinuũ. Sꝫ ptes innaturaliter extẽsas ꝓpter numiã apertionẽ porozꝝ reducit ad naturalẽ positionẽꝫ. Et sic adhuc delitia videt esse extensione cõtinui sicut dolor ex dissolutiõe eiusdẽ. Immo dicit ⁊ ipe q̃ exhalatio hũidi ꝯtinui est rõne cause facientis dolorem scz q̃ est extensio partiũ mẽbri dolentis. ¶ Sed arguit aliter: q̃: in ethico cessat dolor: nõ tñ cessat causa soluens ꝯtinuũ: q̃ ꝯtinue corpus cõsumitur: igit ꝑuatio illius doloris est alteratiõis ꝓuatio tñ et nõ ꝯtinuitatis solutio: qđ cõcedit. ¶ Tñ adhuc posset dicere Ga. q̃ solutio ꝯtinuitatis successiua ⁊ paulatina: aut numia ⁊ parua nõ facit dolorẽꝫ qui proportionalr ⁊ a proportionabili agente fit. Sꝫ illa q̃ subita ⁊ improportionaliter vel fm magnam partem corporis fit sicut ꝓz in dissolutiõe cõtinuitatis ad etatem longam in senibus. Sed certe cum delitia et delectatio causet ex reductione alicuius ad suam naturalitatem: tunc nõ solum membri naturalitas consistit in suaꝝ partiũ situatiõe sed in cõplexione. Et ideo reducens ad debitam cõplexionem mẽbri faciet delectationem per se sicut ad debitum situ partiũ in toto. ita vt p se delitia ⁊ delectatio causetur ex alteratione sicut ex motu localiꝰ: ꝫ forte ad alterationem sequatur motus localis: ⁊ etiam terminantur omnes in motum localem. vt ꝓz. viij. phisicoꝝ. ⁊ sicut dico de delitia sic ꝺ suo modo de dolore. ¶ Ad primũ dictum Gale. in oppositum dicitur q̃ loquitur hic dubitando et non assertiue.

¶ Ad scõm dicẽdũ q̃ vel trãslatio fuit corrupta: vl dicit q̃ p se põt fieri delitia ⁊ dolor ex alteratiõe: si tñ fortiter fiat alteratio sequeꝫ post cõtinuitatis dissolutio cõtinuitatis vñ dictũ suũ non excludit dolorẽ ⁊ delitiã p se posse esse ex alteratione. ¶ Ad rationẽ in oppositũ dicendũ qđ caliduꝫ pri⁹ de necessitate alteratũ q̃ nunq̃ dissoluat humidũ continuãs: q̃ nõ dissoluit nisi rarefaciẽdo: nõ aũt rarefiũt ptes cõtinuantes nisi pri⁹ calefaciat: ⁊ cũ illud caliduꝫ sit sensibile erit illius cõuenientis vel discõuenientis: si cõueniens alterãdo mẽbrũ faciet delitiam: si discõueniens faciet dolorẽꝫ. Qđ autem sit de intẽtione Gal. q̃ absolute dolor causeꝫ ex alteratiõe ꝓz. quia in tegni quem vltimo composuit in quo quidem libro etiã si quid in aliis libris omisisset correxit.

Gal. ꝺ posuit tecni i vltimo.

¶ Utrũ saliua hois ieiuni interficiat scorpionẽ. Qõ. xj.

ITquor ũdam humores nõ admiscem. Queritur vtruꝫ saliua hominis ieiuni interficiat scorpionem ⁊ videt q̃ non: q̃ occisio non fit nisi a vehementi cõtrario. sed saliua hois ieiuni non est vehemẽter cõtraria scorpioni. igit ⁊c. maior ꝓz. mior probat. q̃ scorpio est frigidus ⁊ saliua hois nõ multũ excedit cõplexionẽ scorpionis. Scõo maior distãtia est inter hoies ⁊ plãtas q̃ inter hoies ⁊ scorpionẽ. ꝫ saliua hois nõ interficit plantas ergo ⁊c. ¶ Oppositũ dicit hic Ga. ¶ Dicẽdũ q̃ saliua hominis ieiuni corrũpit scorpionẽ fm Auic. ¶ Nota q̃ q̃daꝫ corrũpunt corpa per cõplexionẽ. quedã ꝯo p ꝓpriã speciẽ: q̃ ꝯo corrũpunt a cõplexione faciunt hoc multis modis: q̃ calida corrũpunt corrodẽdo corpꝰ. Alia ꝯo inflãdo vt totũ corpꝰ infletur vel pustulis repleat. Alia ꝯo interimũt infrigidãdo vt iusquiamꝰ opiũ. Alia ꝯo ingrossando hu. ⁊ impediendo fluxũ: multis aliis modis nominatis ab Auic. ca. de venenis in gñali corrũpẽtib⁹. Corrũpentia ꝯo p totã speciẽ sunt sicut napellus ⁊ ista altigatꝰ et subtilꝰ interficiũt q̃s alia. Et hoc mõ saliua hois ieiuni interficit scorpionem: q̃ saliua illa a tota specie est vehemẽter ꝯtraria scorpionis cõplexiõi in ꝓtute cũ nature ⁊ totꝰ speciei q̃ est virtus occulta sic hꝫ alterare. ¶ Ad primũ in oppositũ dicendum q̃ aliud esse ꝯtrariũ alteri ꝯtingit duplr. vel formalr vl ꝓtute: nunc autẽ ꝫ saliua nõ sit ꝯtraria formalr multus ipi scorpioni. est tñ virtute multũ ꝯtraria. ꝯtingit eñ aliqđ alterũ alterare ꝫ caliditatẽ vl frigiditatẽ q̃ cũ illo est taliter: aliq̃ ꝯo nõ formaliter: sed virtute solũ: vt ꝓz in fidelis infrigidantib⁹ ⁊ calefaciẽtibus que talia formaliter nõ sunt. ¶ Ad scõm dicẽdũ q̃ hõ plus distat a plãta q̃ a scorpione: q̃ conueniunt genere etiã q̃ magis calida ⁊ hũida: virtute tñ magis distant scorpio ⁊ saliua hois. Uel dicẽdũ q̃ scz compactio plante non permittit saliuam subintrare sicut fit in scorpione: verũ aliq̃s vna planta bene ꝺpedit generationẽ alterius plante si iuxta illam inserat: et hoc p naturã occultã a tota specie: imo q̃ mirabili⁹ est: dicit Auic. possibile est tñ eadem specie reperiri vnum individuum q̃ alterũ interficere potest: et nihilomin⁹ in latitudine speciei conueniunt: vt ꝓz de puella nutrita napello que solo aspectu propter aeris infectionem interficiebat homines: ⁊ nõ solum homines sed gallinas: iuxta eaꝫ existentes vt refert. non est igitur mirum si vnius speciei individuum alterius speciei individuũ interficere potest. ¶ Queritur quare magis saliua hois ieiuni hãc habet virtutẽ q̃s nõ ieiuni. Causa est q̃: illa purior est ⁊ maiorem recipit impressionẽ a mẽbris quia magis incõmixta est cibis: eo q̃ celebrata sit iaꝫ perfecta digestio. si enĩ aliqua operatio debeatur alicui fm q̃ tale quãto impermixtius est tãto plus debet sibi opari.

Ad ꝓpositũ. Adoppositũ. Solutio. Ad argumenta tum noppositũ. Ad oppositũ. Ad argumenta in scõm. Ad oppositũ.

¶ Utrũ ex malitia hũoꝝ ꝯtingat malitia in spũ. Qõ. xij.

ITmateria est malitia complexionis talis. Queritur vtrum ex malitia hũoꝝ cõtingat malitia in spũ. Qõ nõ: q̃ humores putrefacti cũ sint min⁹ calidi spiritibus: eo qđ spũs sint calidius i corpore nostro nõ videtur q̃ possint ipsos supcalefacere. ¶ Et si dicaꝫ immo p fumos resolutos ab ipis hu. cõtra non est necesse illos eẽ multũ calidũ a quo fumi eleuant vt ꝓz in aq̃ tepida: vel in aliis fumo sit aliꝰ resolutio ab aliquo parũ calido: nec etiã oportet illũ fumum fore multũ calidum. ergo ⁊c. ¶ Oppositum ꝓz per Gal. in de morbo et accidenti.

¶ Dicendum

Solu. ¶Dicendũ q̃ sic: q̃ si materia contineatur intra vasa vbi meat⁹ lati apparẽt delegata ⁊ mota ad cor p se: vel per fumũ ab ea resolutũ caliditate cordis supaccẽditur: ⁊ per cõsequens ipsum corp⁹ supcalefit: ⁊ per eos et per calorem et spiritũ naturalẽ qui delegat ipsum a corde ad totũ corpus ⁊ ad singula mẽbra totũ corpus oĩno per illos supaccẽsos supercalefit. ¶Ad rõnem in oppositũ dicimus q̃ materia putrefacta ⁊ fumi ab ea resoluti donec puenĩãt ad cor non sunt caliditates spiritibus: nec cor ⁊ spiritus supcalefiunt: sed plus hoc. s. q̃ tã caliditate cordis ad vlteriorẽ gradum caliditatis ⁊ innaturalẽ sunt deducta. ¶Sed dices cũ cor dis caliditas sit cã effectiua illi⁹ caliditatis nõ videt quod magis possit illã materiã vel fumũ supcalefacere q̃ ipsum est: vel etiã spũs. videnť enim tunc agere vltra suam speciẽ generãdo calorem naturalẽ. Dicendũ q̃ rõne dispositiõis materie cõuenit hoc. sunt eñ fumi ꝓpter sui siccitatem valde inflãmabiles: ⁊ ipsi inflãmati ⁊ cõmixti spiritib⁹ naturalibus ipsos inflãmant: ⁊ per cõsequẽs totũ corpus. ¶Ad scõm ꝑz q̃ illa actio: ly fiat a calore naturali cordis: q̃ tñ fit in materia innaturali ⁊ indisposita ⁊ impoportionata tali agenti q̃ hz innaturalitatẽ hoc habet a materie essentialitate ⁊ indispositione: et fm phĩcam veritatẽ ille calor non est alius in specie: immo solũ differt fm magis a calore naturali: ⁊ dicitur innaturalis nõ innaturalitate caloris qui est idem specie sed innaturalitate caloris fm q̃ est instrumentũ opationis naturalis alicuius hominis vñ est considerare duplicẽ naturã: sicut dicit etiã motus saltus in fursum naturalis animali. fm q̃ terra in eo dñatur innaturalis ⁊ sic sequit q̃ in oi se. sit ephemera sed non conuertitur. sed forte ꝓprie loquẽdo de ephemera nõ est in omni tebie. ¶Vtrũ ex putripa ⁊ ephe. possit fieri ethica. ¶Nõ. xiij.

Ad ra. Oppositũ. Solu. Ad ra. Ad op. Solu. Ad op. Solu.

Ter eis ⁊c. ¶Queritur vtrũ ex putrida ⁊ ephemera possit fieri ethica: et arguit q̃ nõ. quia tunc ex omni posset fieri ethica: cõsequẽs est falsus. ergo cõsequẽtia ꝓbatur q: qua rõne ex vna ⁊ ex alia sed nõ ex omni fit ethica: ergo ⁊c. Itẽ quãto agẽs in suo passo repit maiorẽ resistentiã minus introducitur forma agentis in passum: sed hoc est in ethica: q: calor febilis putride inuenit mẽbra solida q̃ magis resistũt calori agẽti. nõ igitur introducunt in illis malã cõplexionẽ: ly introducere possit in mẽbra mobilitera. ¶Oppositũ dicit hic. Dicẽdũ q̃ ex ephemera põt fieri ethica: q: si spiritus tãtũ multus supaccendãtur q̃ superaccensio diffundit ꝑ totũ corp⁹ ⁊ solida mẽbra in sua actione diuturna si sit: ⁊ etiã cũ sit corpus valde subtile potẽs penetrare tãto plus cõplexionẽ malã frã ⁊ equalẽ põt introducere q̃ ethica dicit. Similiter ꝓtingit in putrida in qua humores supaccẽdũtur: q: eadẽ ratione ex eis mala cõplexio equalis fixa introducitur in corpus sicut in exterioꝝ⁹ videtur in lapidibus q̃ calcinãtur ex longa ⁊ diuturna actione ignis ad ipsos introducit caliditas habitualis infixa. ¶Ex hoc ꝑz ad pumã rõnẽ q̃ ex illa ephemera vel putrida qua diu eger patitur fit ethica. nõ aũt ex alia q̃ ita diu nõ durauit. ¶Ad secundũ ꝑz solutio q̃ ly in duro nõ ita cito introducatur forma vt in molli cũ diuturna actione in ipso põt introduci ⁊ remanet diuturnior. sic est in proposito.

¶Vtrum multum infrigidatus subito igni appioratus debeat dolere. ¶Questio. xiiij.

Tres quidem in dis ⁊c. ¶Queritur cũ quis est supinfrigidatus multũ ⁊ subito ponat manus ad ignem ex hoc debeat dolere. ¶Nõ: nõ: q̃m oppositorum debent esse oppositi effectus. igit si nimio frigido dolet quis ex calido posito sibi appioratus nõ cõburẽte nõ ꝺz dolere nec tristari. Itẽ delitia vt dr. xiij. de morbo. nõ est aliud nisi reuersio mẽbri ab innaturali dispositiõe ad suã naturalitatẽ: ly hoc fit cũ q̃s infrigidat⁹ calefit ad ignẽ moderatũ: ergo nõ ꝺz ex hoc dolere. ¶Oppositũ dicit ¶Gal. ⁊ appet ad sensum q̃ in radicibus vnguium vehemẽs ꝑz dolor si multũ frigide sint man⁹ ⁊ digiti. ¶Dicẽdũ q̃ aliq̃n contingit mẽbrum per nimiũ frigus mortificari: vel etiã totum corpus: ita vt calor naturalis corrũpat: et tũc ꝓpter ignem cui appioratur nec dolor: nec delitia gignitur in ipso. mortuum enim nõ habet potentiam sentiendi. Aliq̃n aũt ꝓtingit mẽbrum ꝓpter frigus nõ mori: ly stupefieri: ita vt dolorẽ ex illo frigore nõ sentiat: immo nec sentiunt hoc eo tunc illud mẽbrũ: ⁊ tũc si subito appioratur igni tũc in illo dolor causabit ab igneo calore: ly hoc erit ꝑ accidẽs q: eñ ꝑ calorẽ ignis calor reuocat naturalis ⁊ fortificat in illo mẽbro ĩõ illud mẽbrũ q̃ prius fuit impotẽs sentire illud frigus: quare nõ dolebat: tũc sentit illud ꝓpter q̃ dolet cũ prius nõ doleret. Et hoc mõ cõtingit etiã dolor cuiꝰ q̃s videt sup crus: vel pedes suũ: ita q̃ apparet sibi q̃ in mẽbro teneat q̃li pũgẽtes actus: q: eñ ꝓpter cõpressionẽ cruris vel pedis sanguis calor ⁊ spũs nõ habebãt liberũ aditũ ⁊ trãsitum ad mẽbrum: ideo mẽbrũ nõ sentiebat: ly alterarẽt in se vl ab extra. redeuntib⁹ ꝺo calore ⁊ spũ ⁊ sanguine sentit alterationẽ vnde sequit dolor. Si aũt mẽbrũ infrigidet: ita q̃ stupefiat in tãtũ q̃ nõ sentiat cũ multũ supinfrigidat apositũ ad ignẽ radices vnguium dolẽt. Et hoc iõ forte: q: cũ frigus infrigidet man⁹ ⁊ digitos fm partes suas exteriores quãto ptes sunt remotiores a fonte caloris tãto pi⁹ frigescunt: ⁊ iõ extremitates digitoꝝ⁹ plus frigescunt. Hũc aũt quãdo igni appioratur q: pori corpis per hoc aperiunt frigus q̃ exteri⁹ fuit fugiẽs suũ cõtrariũ: ⁊ ratione eius in principio fortificatũ interiora mẽbra sensibiliora ab eo alterata: ꝓpter hoc dolent cum prius nõ doluissent. Et ꝑ hanc viã dicit q̃ quãdo quis igne cremat in digito si ĩmediate illum ponat in frigidã aquaz in illo tpe ex hoc delectabit q: excedentia calefactionis auferuntur. sed postea plus dolet ⁊ hoc iõ q: cum per illud frigidum membrum quodãmodo reducatur ⁊ cõtẽperetur redditur magis perceptiuus doloris: vnde ⁊ causatur dolor maior. ¶Ad primũ in oppositũ dicẽdũ q̃ oppositoꝝ effectus immediati ⁊ ꝑ se sunt oppositi: vt frigidi infrigidare: ⁊ calefacti calefacere: tñ ꝑ accidẽs bene possunt esse idem. frigidũ eñ per se infrigidat per accidens eñ circunstãdo cõburit. vnde frigido vnito aliquãdo nimiũ comburitur sicut in proposito caliduz reducẽdo ad temperamentum mẽbruz nimis infrigidatum ꝑ accidẽs facit ipsum magis sentire caliduz. ¶Ad scõm ptz ꝑ idem. ex hoc enim q̃ mẽbrum infrigidatũ reducitur ad suũ temperamentum nõ causatur dolor sed ipsum existens in temperamento suo: q: melius potest sentire suum nocumentuz ꝑ accidens faciens illud temperamentum facit ⁊ dolorem. Ad rationes.

¶Vtrum in minima parte carnis cõuenit simul sentire calidum et frigidum. ¶Questio. xv.

Tillud ideo ⁊c. ¶Queritur vtrum in minima parte carnis conuenit simul sentire calidum ⁊ frigidum. videtur q̃ nõ quia contraria non contingunt simul inesse eidẽ: sed calidũ ⁊ frigidũ sunt hmõi. igit ⁊c. ¶Sed forte dices q̃ sensus est receptiuus specierum sine materia: et sic poterit esse q̃ caro siue membrum sentiens ⁊ calidum et frigidum potest sentire non obstante eoꝝ cõtrarietate. Cõtra. ꝓpriꝰ ⁊ immediati effectus contrarioꝝ sunt cõtrarij sicut ⁊ illa sunt cõtraria: nunc calidi effectus est calefacere ⁊ frigidi infrigidare. igit eidẽ inesse nõ potẽrũt. ¶Oppositũ dicit hic ¶Gal. ¶Itẽ hic arguit q̃ cõtrarioꝝ intẽtiones nõ sunt ꝓtrarie q̃ patet: q: fm vnũ ⁊ idẽ eidem possunt inesse vt intẽsio albi ⁊ nigri fm eãdem partẽ. ly in materia adhuc immutãtur sensus ⁊ alteratur membrũ. ergo. ⁊c. ¶Intelligendum q̃ ipsa alteratio quã facit calidum ⁊ frigidũ nõ est sensus: sed ad illã sequit sensus q̃ ꝑz: q: caliditate ⁊ frigiditate quedã alterãtur q̃ nõ sentiunt: sed mẽbrum ꝑ ipsas alterat vsq̃ ad organũ sensus. Et virtus aie existens in illo est principiũ formale sentiendi: ita q̃ in virtute illius sentit organũ: nõ inquãtũ calidum vel frigidũ vel in media proportione existẽs. nihilomin⁹ tamen adhuc alteratio necessaria est ad illã cognitionẽ. Ex his igitur dico cũ impossibile sit duo alterãtia simul ⁊ semel eidẽ nõ diuersificato in partibus appropinquare. Impossibile etiam est in vna et eadem parte indiuiduali fieri sensum calidi et frigidi. Et huius ratio est: quoniam semper vnum aliud expelleret. cõtraria enim mutuo se expellunt. Quãrum enim est de ratione sensus hoc non repugnat eoꝝ perfectio sensus est suum propositũ sensibile siue suum genus: vt visui color vel lumẽ. Color enim non videtur esse nisi lumen obiuscatũ propter miscibilia in mixto: cuius extremum in corpore termi- Solutio.

nato est color materialiter loquēdo: ipe tñ fm q̄ visibilis est mot⁹ visus fm actū dyafani formaliter magis loq̄ndo: magis ei accidit q̄ sensibile suum diuidat in ɔtrarias spēs. In tactu igit spes ⁊ ex pte tāgibilis: ⁊ ex pte medij q̄ naturaliter alteratū est q̄ fm vnū ⁊ idē ɔtraria nō cognoscit in sensib⁹ nō magis in materialib⁹ illō magis dubiū videt habere ḡre hic nō determino. ¶ Ad primā rōnē. ꝓbātē q̄ nō cōtingit simul sentire ɔtraria ɔcedat ḡtū ē ex pte alterationis nō aūt ḡtū est ex pte sensus. ḡt si ex pte sensus esset defectus hoc nō esset ex pte ɣtutis: sed potⁱ⁹ subiecti ei⁹ q̄ est quātuz ex toto organo ex corpe ⁊ virtute debet operatio. Sz ad ɔtrariū argumētū dicēdū q̄ tm est sophisticū: q: lz calefacere ⁊ infrigidare sint ptia ⁊ p se operatiōes istaꝝ qualitatiū: tñ ipe nō agūt inquātū ɔtrarie. Abiiceret enī aliq̄d ab illo q̄ alteraret. nūc aūt nō abiiciūt sensibilia a sensu imo ipse est in vltima dispositiōe ad receptionem sensibiliū: vñ sentire in instāti est sicut illuminatio ⁊ sentire est magis sal⁹ ⁊ pfectio ḡ passio q̄. ꝓpue dicta nō videt esse nisi cū abiectione quadā. ¶ Ad dictū. G. fz q̄ dicit Auicē. dicak q̄ sermo medici est magis manifest⁹. Sz philosophi ⁊ ꝑmi magistri est verior. ⁊ hoc videt esse de intentione ipsi⁹. ¶ Ad rōnē alia dicēdum est q̄ bñ verū est q̄ ɔtrariozꝝ intentiones sunt ⁊ intentionaliter existūt ɔtrarie nō sunt: vñ calidū ⁊ frigidus fm q̄ sensu percipiunt ɔtrarietatē nō habēt. ḡt q: impossibile est q̄ simul ⁊ semel vni ⁊ eidē fm idē ⁊ additis aliis cōditionib⁹ appropinquet: ideo simul ⁊ semel fm vnā ⁊ eandem ptē cōtraria nō possunt sentiri. ¶ Utrū aūt cōtraria visibilia vt albus ⁊ nigrū vel duo alba fm eandē ptē oculi videātur nō determino. de hoc enim sunt opiniones ɔtrarie verūtamē videt q̄ nō recipiātur in eadē pte oculi: q: dispositio sit ex parte medij oculi vel rōne corporis visibilis: sed rōne quātitatis: cuz eñ sint diuersi colores in diuersis quātitatibus: opz q̄ sint in diuersis locis: ⁊ p cōsequēs immutabunt oculuz vel partē oculi quo fit visus in actu fz diuersas partes: ⁊ hoc pz p perspectiuos q̄ sub angulo dicūt rez videri cuius conus est in oculo ⁊ basis est in re visa. ḡt hoc etiā pz experimēto in speculo q̄ diuersa obiecta faciunt diuersas imagines in speculo fm q̄ diuersimode situātur. sicut enī diuersitas alterātium nō permittit q̄ in eodez indiuisibili fiat sensus tactus cōtrariozꝝ lz medio tāgibili ⁊ organo tactus hec nō repugnēt: sic ⁊ diuersus ꝑ hoc impedit ne simul ⁊ in eadē parte videtis recipiātur diuersa visibilia ⁊ alia. ideo nō simul tēpore eodē indiuisibili pōt sentire diuersa: nō tñ intelligere et hoc nō q: intellect⁹ nec p se nec per accidēs est diuisibilis: vñ ad vnū vna intellectiōe seq̄tur vno ⁊ eodē tpe nō nisi vnū pōt intelligere. Sz mirū videt quomodo sensibile est ꝓncipiū sentiēdi cū tm nō sentiat formaliter nec etiā ɣtutē hz efficiēdi sensuz vtvidet: q: cū aliq̄d inest alicui nobiliori nō est i illo tāq̄ in illo in quo fit formaliter: nūc aliq̄d cognitiōis nō inest sensibili fm q̄ hmōi. Ite nō facit sensibile aliq̄d aliud nisi q̄ se offert sensui multiplicādo suā spēm vsq̄ ad organū. ḡt hac ergo inductione videt q̄ ex sensibili extra nō fiat sentire sz potius ex virtute perficiēte organū. Propter hoc dī q̄ videre ⁊ alie opatiōes alales sunt ꝑ tāto potētie passiue: q: fiunt cū receptiōe quadā nihilomin⁹ preter receptionē illius sensibilis requirit opatio organi p virtutē alatā in eo q̄ se cōuertat sup spēz receptā: ⁊ hec opatio nāliter sequit receptionē illā lz simul tpe: ⁊ hec opatio facit ipz sentire. ḡt hoc pz: q: sensus visus inq̄tū receptiu⁹ tm est dyaphan⁹ ⁊ pspicu⁹: ⁊ hec rō nō sufficit ad sentire imo inq̄tū cognoscim⁹ q̄ est ꝑ formalē ɣtutē est sentire. Ite si ꝑmus actus ipsi⁹ sensus est dare esse organo in quo est sensus: actus nō fit passioni oīno de similis lz ēt actiōi oīno remanētis i cognoscēte: vñ alia videt esse rō simil⁹ visibilis fm q̄ multiplicabilis est sui p dyaphanū medīū ⁊ oculū: ⁊ fm q̄ ad cōprehensionē sui inclinatur visus: sed tamē in ea minima parte nō possint nec esse nec sentiri simul calidum ⁊ frigidum.

¶ Utrū in partib⁹ puncti sibi iuxta se positis interi⁹ ⁊ exteri⁹ ꝑ totū possit sentiri ⁊ esse calidū ⁊ frigidū. ¶ Ō. xvi.

QUeritur vtrū in ptib⁹ paruis sibi iuxta se positis interius ⁊ exterius ꝑ totū possit sentiri ⁊ esse caliduz ⁊ frigidū. ¶ Ō nō. ꝓmo ꝑ Isaac q̄ dicit q̄ i empiala frig⁹ sentit interi⁹ ⁊ calidū exteri⁹. Interius ẏo ɔtrario mō sentiūtur: ergo ⁊c. Idem videtur velle Aui. lz has seb. cōtrarijs nominib⁹ q̄ Ga. vñ nō videt q̄ distinguātur. ¶ Dicēdū q̄ aliq̄ ꝓtigit q̄ flegma vitreū abūdat in interioib⁹ ita q̄ aliq̄ pars ei⁹ putrefit. ḡt fumus dissolut⁹ pertingēs ad cor ipm inflāmat: ⁊ ꝑ ẏus calor ⁊ spiritu a corde delegatus mittit ille fum⁹: ad singula mēbra in iteri⁹ ⁊ exteri⁹: ⁊ cū paro⁹ dicti flegmatis mittak sup singula mēbra ex hoc ꝓtingit q̄ vna pars inflāmet ⁊ alia a dicto flegmate sparso ꝑ corp⁹ infrigidak. lz eñ aliquātulū sit calefactū liq̄factū vt fluat q̄venit exteri⁹ de facili reddit ad suā frigiditatē ⁊ infrigidat exteri⁹: ⁊ sic cōtingit in partib⁹ paruis: ⁊ nō solū in magnis sentiri calidū ⁊ frigidū: ⁊ hāc speciē ēpiale nō ponit Isaac. ex cōbinationibus tñ quas ponit Auic. pōt haberi ipsam tñ non expressit sicut fecit hic Gak. ⁊ in differentijs febriū vbi queras de hac materia. Contingit autem aliquādo q̄ cholera superaccenditur interius: ⁊ flegma est in exterioribus corporis congelatum: ⁊ cum fumi resoluti a cholera mittūtur exteri⁹ ⁊ euaporare nec expirare possunt remittunt partes flegmatis congelati exterius ⁊ reflectitur ad interius ⁊ fortificabitur per flegma liquefactum: se diffundens super membra sensibilia. Aliquando autem contingit q̄ cholera est in corpore superabundans ⁊ flegma grossum. ḡt cholera diffunditur per corpus exterius ⁊ interius. flegma autē illud sic interius contingit ipsum ratione caloris antecedētis dissolui ⁊ diffusum super mēbra sensibilia interius infrigidat ⁊ cholera exterius calefacit: hoc cōtingit etiā ex flegmate grosso hñte aliās ꝑtes subtiles q̄ accēdūtur ⁊ multiplicate exteri⁹ calefaciūt corp⁹. Alie aūt ꝑtes grossiores interius liq̄facte infrigidāt interius. ḡt p hoc pz ad rōnes.

¶ Utrū necesse sit q̄ ad rigorē sequak febris. ¶ Ō. xvii.

ET ꝓpter hoc inuenim⁹. ¶ Queritur vtrū necesse sit vt ad rigorē sequatur febris: videt q̄ sic: autoritate antiquoꝝ hoc dicentiū fm Gak. hic. Ite rigor causatur ratiōe ebullitionis humoris: sed ad ebullitionē sequit febris. ergo ⁊c. Adeppositi. ¶ Oppositū dī hic ⁊ tertia particula de morbo. ¶ Dicēdū q̄ nō est necessariū ad rigorē sequi febrē: cui⁹ rō est: q: aliq̄n sequitur frigor vel rigor ex aliqua aqua calida supinfusa corpori: vt pz si aliq̄s sit frigid⁹ ⁊ supinfundatur aq̄ calida vt intret balneū aque magis calidis q̄s ille q̄ intrat illud. Aliq̄n aūt cōtingit rigor ꝓpter frig⁹ exterius. ⁊ tñ ad hoc nō sequit febris. de necessitate cum nō habeāt vehemētē cām. vnde ⁊ talis rigoꝝ remoto est ꝑ palliatiuā reductionē alteratiuā ad tpamētū. Rigor enim sicut dī in tertia particula de morbo fit a virtute ⁊ natura nocumentum suū volēte expellere. vnde est cōpositus motus ex naturali ⁊ re cogēte q̄ innaturalis est: cum hoc cogat ꝑ sui p̄sentiam: nō tamē sunt ad motum nisi occasionaliter. In tremore ẏo est motus cōpositus ex virtute ⁊ re innaturali: vt ex ɣtute erigēte mēbra ⁊ grauitate deprimēte q̄ innālis dī fm medicū. Rigor enim ẏo est cōpositus innālis ⁊ spasmus: q: fiūt a re penitus ɔtraria. Aliquādo ẏo ɔtingit febricitantio. materia ebullitente in corpe: ⁊ cū ille vapor venit ad mēbra sensibilia pūgēs ea: ex eo q̄ illam nitk virt⁹ expellere comprimitur in seꝝ fortificetur pernionem sui in se⁹ fortificatum mēbrū dilatatur: vt expellat illū fumū q̄ mot⁹ formaliter est rigor. simili etiā mō ɔtingit expādidatio. Cuz eñ in somno alique superfluitates ex digestionib⁹ remāserūt in membris que grauāt sua multitudine mēbrū: vel etiā si hoc cōtingat ex multo labore ꝓpter quem ad mēbrū labōrās cuz calore ⁊ spiritu aliqui ẏmores diffunduntur ⁊ extenduntur cōcathenatiōes mēbroꝝ: ⁊ fit mot⁹ ipsoꝝ: q̄ mot⁹ formaliter dī expādidatio. nūc aūt si hec materia in membrū diffusa in ꝓncipio fe. sit acuta cholerica fit ac si mēbra acubus pungerētur: ⁊ vocak ꝓpue rigor sicut in tertiana cōtingit. si autez illa materia sit vaporosa frigida tūc magis sentit quasi frigus expānsum per oīa membra: ⁊ hoc ɔtingit in cōtinua q̄ fit ex flegmate: et vocatur frig⁹. Si autez illa mā sit magis grossa: non tñ ita frigida: causatur ex hoc horripilatio. ꝓpter eñ māe grossitiē nō pōt ita penetrare: vnde non tñ infrigidat: vnde aliquas partes nō infrigidat: et ille q̄s infrigidat mouentur: vt remoueant nocumentum. Alie autem retrahunt vt naturaliter situent. ⁊ hō videt q̄ mēbra se

parentur

parentur ab inuicē. ¶ Ad autoritatē antiquoꝝ dicendum ꝙ Gal. in de differentijs febrium ꝙ si interpretemur dicta antiquoꝝ cū amore ⁊ sine odio: dicem⁹ eos intellexisse de regione q̄ venit ab interiori ⁊ sufficiēti: ⁊ abūdanti materia ad accēsionē febris. Ad scām dicēdū ꝙ ꝓcedit insufficiēter: imo est fallacia ꝓsequntis nō em̄ sequit si in aliq̄ causek ex ebullitione materie cholerice: ꝙ ideo semp: immo ecōuerso sequek.

¶ Utrum ethica sit curabilis.

Queritur cōsequēter vtrūz ethica sit curabilis. ⁊ videk ꝙ sic: ꝙ virtus nostri corpis pōt curare putridā in qua est maior calor: ꝙ in ethica. igit ⁊ c. ¶ Et si dicatur ꝙ ethica nō pōt curare: ꝙ est mālua magis. Cōtra. vult Gal. tertia ꝑticula tegni. ꝙ discrasie nāles nō obstāte earū fictione possunt reduci ad melius cū iste sint magis fixe q̄ accidētales ⁊ ꝓtra nām. ergo ⁊c. ¶ Oppositū vult manifeste Gal. tertio de morbo. hoc idē vult in de differentijs febrium. ⁊ Auicen. q̄ dicit ꝙ tertiā speciē ethice null⁹ nisi solus de⁹ pōt curare. ¶ Dicēdū ꝙ aliquādo fit ebullitio in humoribus: ⁊ tunc solū est putrida. Aliquādo ꝩo nō solū in humoribus ꝫ in humiditatib⁹: ⁊ ꝑm diuersitatē humiditatū ⁊ ebullitiōis eaꝝ diuersificāt ethice spēs. qñ em̄ nutrimētū exuit extra capillares venas ⁊ porositates mēbri tūc vocant rose: ꝙ in albedinē tūc est mutatū. qñ aut vlter⁹ mutat vocatur cābiū: ꝙ ꝙ in vno ⁊ eodē loco remanēs vnū causabitur ꝑ alio: ⁊ tūc fit grossities: ⁊ siccitas substātie q̄ fuit pri⁹: qñ aūt vlter⁹ alterat ⁊ vnit mēbro tūc dr glutinū: ꝙ tūc q̄si glutinū adheret mēbro: nihilomin⁹ nō est adhuc mēbro ꝑfecte assimilatū: sed cito post ꝑfecte assimilat a mēbro: et qñ nō sit tps ꝓceptibile: ita tñ ꝙ nō est reperire vltimū instans in quo sit gluten: sed bñ est repire primū instans in quo est caro vel aliud mēbruz cuius fuit nutrimētū: ⁊ tunc cum est ꝑfecta assimilatio. s. in primo instanti conuersionis formaliter est nutritio. In nulla aut aliarū trāsmutationum vel alterationū ꝓcedentiū est reperire primū instans in quo sit caro quin ꝓcedant plures alie mutationes. Hūc ꝓma spēs ethice cōtingit in rose in quo calor innaturalis radicatur. qñ aūt calor in solā caliditatē mutat est tertia species. ꝓma species de facili ē curabilis. scōa curatur de difficili. tertia ꝩo est impossibilis curationis. est tantū in virtute dei. tunc enim intātū est calor naturalis ⁊ virtus debilitata vt etiaz si donet esse ipsi membro: non tamen sufficiens est ipm cōseruare diu in esse: vnde ⁊ si medicamina applicētur corpori virtus ꝓpter suam debilitatem non sufficit illa regulare nec deducere de potentia ad actū suum ꝓpriuum. cū enim nō sufficiat diu cōseruare corp⁹ in esse: etiā nullo alio nocumento aduenīente: quomodo sufficeret ad educēdū medicamina de potentia ad actū. vna cum hoc ꝙ conseruet corpus in esse. quod enim in vnuz nō pōt multominus in duo pōt agere. nec etiam nutrimentum valet quantuncūq; bonum debite conuertere. ¶ Ad rationez primā in oppositū dicendum ꝙ in putrida virtus fortis est ita ꝙ medicamina pōt de potentia ad actū deducere: nec est ita radicata mala cōplexio in putrida: ꝫ in modico tempore sit calor ita intensus sicut in fixa. ¶ Et si q̄ras quomō natura pōt agere in putrida: i qua tm excedit calor i gradu. Dicēdū vno modo ꝙ euacuat humorē cōtinuātē istam caliditatē. Et quia virtus fortis est dictū medicamen potest deducere de potētia ad actuz. s. vt malā qualitatem calidā remoueat ab humore accenso. Et si dicas ꝙ virtus non agit nisi ꝑ organuz qđ est ꝓplexio. illud aūt est indispositū. Dicēdū ꝙ ꝑm plus et min⁹ reperit in feb. illud organū dispositū vel indispositū. In putrida em̄ ꝫ actu qñ fe. est sit indispositio in potentia: tñ in ꝓtute est vt illud impedimētuz amoueat. Et sic post ꝑ tpam poterit adimplere suum opus: ⁊ est simile ac si dolabra esset ligata: ita ꝙ manus illa mouere non posset ipsa soluta a ligamine manus ꝑ ipsam bene secaret. Si tamen dolabra esset putrida nō esset in potentia manus per eā bñ dolari. sic aut̄ est in ethica: ad tantā enim malā cōplexionem puenit corpus vt virtus aie ꝑ ipsam suas operatiōes facere nequeat: vnde qualecunq; nutrimentū sibi detur generatur ex ipso caro calidior q̄ temperata: vnde contingit in ultima corpus ethici desiccari. ¶ Ad contrarium argumentuz dicēdum ꝙ nō est simile de discrasia fixa naturaliter et accidentaliter: q: in discrasia fixa naturaliter est ꝓstātia virtutis a qua oīa fiūt vt principali agēte: vñ ꝙ ꝓtraria administrata ꝫ dictamē medicinal⁹ rōnis ꝙ agēte ꝓtutē pōt reducere ad melius. In discrasia ꝩo accidentali calor fluēs ⁊ calor influus sunt distēperata: et mēbra radicalia sunt debilitata vñ nō est in eis ita fortis: vt administrata sufficienter de potētia ad actū possit reducere. s. vt ꝙ ipsa mēbra reducantur ad suum temperamentum. De hoc enim ꝓz exemplum Auicē. in lāpade plena oleo in qua ardet lichinū: et assimilare oleū qđ est in lampade circa lichinuz humiditati q̄ est ros. oleū aūt qđ tam est imbibituz ipsi lichino assimilat cābio. humiditas ꝩo que cōtinuat ꝓtes lichini assimilat gluti ni. nūc aūt manifestū est ꝙ pōt subuenīri flamme vt cōtinuetur. ⁊ ne extinguatur si oleū in lampade deficiat vel in lichino addito semp alio oleo cōtinuabitur flāma i lichino. Si aūt humidū cōtinuās lichinū deficiat quātūcunq; addatur de oleo nihil ꝓdest q̄n extinguaē lumē: sic etiā est in tertia specie ethice. Vel aliter pōt dici ꝙ si lapsus naturalis causatus esset vt in ethica ꝙ impossibile esset illū curare. ꝙ tanto em̄ lapsu tm debilitaret virtus sicut in ethica: vnde non posset reduci. Nihil plus de istis questionibus.

¶ Explicūt questiōes compilate a magistro. Arnaldo de villa noua super libello de mala cōplexione diuersa.

¶ Incipit liber de regimīe sanitatis Arnaldi de villa noua quē Magninus mediolanensis sibi appropriauit addendo et immutando nonnulla.

Modregimen sanitatis sit necessarium dupli ci via inuestigare contingit. Prima q̄dem via sumit a variabilitate corpis humani Scōa via sumit ex diuersitate rez nō naturalium quibus necessario indiget corpus humanum. ¶ Prima itaq; via sumit a variabilitate corporis humani: qđ est variabile ⁊ transmutabile nō ꝑseruata cōstentia quā habuit a generationis principio. Ad materia em̄ nostroꝝ corporū sunt duo spermata q̄ sunt liq̄da: ⁊ hūida ⁊ multū passibilia: hūidū em̄ facile est passibile. Ex his duobus spermatib⁹ cū sanguine mēstruo mulieris gñant membra: spūs ⁊ calor innatus q̄ mēbra ex grossiori ⁊ corpulētiori ꝑte gñantur: ⁊ ex subtiliori calor ⁊ spūs: et hec est opinio Aui. Et ꝓpter hoc opinant aliq̄ ꝙ sperma masculi qđ est subtilis⁹ ⁊ spumosius semine mulieris vel sanguine mēstruo ꝙuertit in spm̄: q̄ ꝓparat cordi ⁊ aliis mēbris sicut radix ramo. Sicut em̄ ram⁹ oūt a radice: sic cor ⁊ alia mēbra ab hoc spū suam ꝓpriā traxit ouginē. Cū ꝙ materie nostroꝝ corporum sint valde passibiles ꝓpter eoꝝ humositatē et hūiditatem. Sum⁹ em̄ gñati in fine humositatis. Nō est mirū si nostra corpa sint q̄plurimū passibilia: nō em̄ sum⁹ sicut lapides et metalla: a quibus paruz vel nihil resolui pōt nisi in tpe valde longo. Et q: corpora nostra sunt plurimuz variabilia: vt ostensuz est: ⁊ labi possunt faciliter extra terminos propriae sanitatis: ideo indiguerūt regimine cōseruante qđ vocatur regimē sanitatis. ¶ Nō est aūt istud sanitatis regimen necessarium vt tueatur nos a morte: sed est vtile ꝓpter duo incōmoda specialiter vitāda vel fugiēda. Quoꝝ primū est nimia cōsumptio humidi radicalis. Scōm est humorum putrefactio. Si em̄ erretur in regimine anticiparī poterit hūidi radicalis consumptio sicut ꝓtingit in iciunātibus ⁊ laboratibus excessiue: ⁊ poterit suffocari calidū innatū: sicut ꝓtingit comedētib⁹ et quiescētib⁹ excessiue. Poterit em̄ cōtingere in humoribus putrefactio: sicut ꝑ in vētibus rebus participātibus caliditate extranea ⁊ hūiditate actuali vaporosa. Talia em̄ sunt apta nata putrefieri et ebullitionē suscipere de q̄b⁹ in ꝓcessu pleni⁹ apparebit. sic igit ꝑ prima via ad inuestigādū regimen sanitatis esse necessariū ⁊ vtile. ¶ Scōa via erat ex diuersitate rerū nō naturaliū q̄b⁹ necessario nostrū corp⁹ indiget: cuiusmodi sunt cib⁹ ⁊ pot⁹: aer: inanitio ⁊ repletio: somn⁹ ⁊ vigilia: motꝰ et q̄es ⁊ accidētia animi. Hec em̄ dicunt res nō naturales q: eis cōuenit bñ vti ⁊ male vti. vnde circa eas res non naturales contingit errare ⁊ recte agere et ideo circa vsum talium indigemus arte. Ars enim est de his circa que conuenit errare et recte agere. Potest enim aliquis errare in vsu

Al oppositū.

Solutio.

Duo spermata sunt mā corporū nostrorum.

Alio spirituo sigo.

regimē sanitatis non tuetur a morte.

cibi et potus: et sic de aliis. Bene ergo est vtile habere artem euitandi maluz vsum ⁊ ꝑsequendi bonum: licut in virtutibus ⁊ aliis artibus est videre.

¶ Quid sit sanitas. et quot modis dicatur. Cap. j.

Non est possibile sanitatē custodire si ipsi⁹ naturam omniphariam ignoremus. In hoc igit capło dicemus quid sit sanitas. Scdo quot modis dicatur sanitas nec intendimus loqui nisi de hois sanitate vel aliox ad hoie vt forsan veniunt ad vsum hois. vnusquisq; autez hoim dicit se fore sanū cū pōt in solitas opationes sine lesione sensibili. Verbi gratia. cū oculꝰ pōt i actū videdi cōsuetū sine lesiōe sensibili dr sanꝰ. ⁊ sic intelligak in aliis mēbris. ¶ Dicamꝰ igit ꝙ sanitas ē vna bōa dispositio corpis humani ꝑ quā agit vel patit actionē vel passionē eiꝰ debitam ſm naturā absq; sensibili lesione. Hec autē dispositio est ouginalr ⁊ ꝓmo i mēbris homogeneis seu cōsimilibus. puta in carne osse ⁊c. ⁊ vocatur cōmensuratio in quatuor primis qualitatibꝰ. puta in calido frigido. ⁊ sicco. Talis em cōmensuratio est sanitas cōsimiliuz et est cōplexio vel proprietas ꝓsequēs vel cōcomitās cōplexionē. Amplius illa bona dispositio que est sanitas est in membris secundario etherogeneis seu officialibꝰ. puta in corde. cerebro. pede ⁊ manu. Hec em sanitas talis nō erit solū cōmēsuratio calidi frigidi. ⁊ sic. sed etiā quātitatū numeroꝝ et figurarum et situū. vñ ad hoc ꝙ manus ⁊ pes possint insolitas opatiōes sine lesiōe nō sufficit tpamētū cōplexiōis: qđ cōsistit in cōmēsuratiōe calidi. ⁊ frigidi. ⁊c. imo opz manū esse debite quātitatis: debite figure: ⁊ debiti sitꝰ: et habere digitos numeri determinati. Et qz mēbra organica cōponunt ex similibus: et ab eis dependet sanitas organicoꝝ: ⁊ totum corpus est cōpositum ex diuersis membris cōsimilibus: et organicis. ideo in toto corpe reperitur vltimo sanitas. vnde ex omni mēbroꝝ coalteratione tam principaliū qꝫ non principalium: tā simpliciū qꝫ organicoꝝ sine dubio resultat sanitas totius corpis. Sic igitur ad sanitatem totius requiritur etiā vnitas in vtriſq;. vnde soluto quo ad similia vel discōtiguatio quo ad officialia impedit corporis sanitatē. Sic igitur ptz quid sit sanitas: in cuius regimine nos intēdimus. ¶ Nunc restat ostēdere quot modis dicat sanitas quantum spectat ad ꝓpositū nostrū. Propter qō sciendum ꝙ sanitas hois in indiuisibili nō cōsistit. qō apparet primo inducentibus nobis in diuersa membra: quoꝝ non est eadem sanitas: cum appareat ea manifeste habere diuersas cōplexiones: ⁊ per cōsequens diuersas sanitates: quod est bñ rationabile: cum habeant diuersas operationes: et operatio diuersa arguit diuersam sanitatē. Si quidem sanitas est dispositio firma actus. hoc idē apparet cōsiderantibus diuersitatē etatū. vnde puer non est eiusdem sanitatis pūctualis subtipli sen. vnde ſm aliam et aliā etatez est alia ⁊ alia cōplexio: ⁊ per cōsequens alia sanitas. et ꝑ cōsequens indiget alio regimine: licut posterius apparebit. vñ nō est eadem sanitas mane ⁊ vespere. Sunt enim nostra corpora in cōtinua alteratione. ⁊ sic continue aliter se habent: ⁊ sic sanitas in indiuisibili nō consistit. Hoc idem ptz ex diuersitate seruum. Vita enim est sanitas masculi ⁊ femelle. Hoc idē patet ex diuersitate regionum. Hominum enim diuersarum regionum sunt diuersarum sanitatum. Hoc etiam ptz ex diuersitate complexionum naturaliū. Nam hominum diuersarum cōplexionum sunt diuersæ sanitatum. vnde est alia sanitas cholerici a sanitate flegmatici: ⁊ sanitas tēpati est: alia a sanitate lepłosi. vñ sanitatis latitudo est valde magna: est tamen dare vnam sanitatem aliis perfectiorem: ⁊ est sanitas corporis tēperati in specie humana: que etiaz sanitas in indiuisibili non consistit propter aliqua.

¶ De regimine sanitatis sumpto ex diuersis cōplexionibus hominum. Cap. ij.

Quoniam diuersoꝝ hoim sunt diuerse cōplexiones totales: imo nō est possibile duos hoies esse simul eiusdem cōplexionis totalis ſm gradū: ⁊ per ꝓns diuersi hoies indiget diuerso regimine sanitatis. Cuz em regime sanitatis sit ꝑ sita: ⁊ cōplexiones diuersoꝝ hominū naturales sint differētes: oz ꝙ ꝑ differētia ꝓseruētur. ⁊ eide z omnino cōuenit si dicatur ꝙ sanitatis regimē est ꝑ similia sicut quidā dicūt de copibus lapsis. Nam sicut lapsus qui regi deberet nō ꝑ similia: sed per cōtraria sunt diuersi. Sic etiā eoꝝ regime erit diuersiuz: ꝙ em diuersa vt diuersa cōseruentur per idem nō est bñ rōnabile. Quot igit sunt diuersitates in cōplexione totali naturali hois: tot sūt diuersitates regiminis sanitatis Sūt aūt. xx. diuersitates i cōplexione totali: quarū ꝓma est nobilissima: ⁊ est cōplexio temperata ad iustitiā. ⁊ ab hac cōplexione temperata octo mōis labi ꝓtingit naturaliter: ⁊ tuor mōdis in simplicibus: ⁊ quattuor mōis in cōpositis. Simplicibꝰ quidē in cal. fri. hu. ⁊ sic. ⁊ cōpositis quidē in ca. ⁊ sic. ca. ⁊ hu. fri. ⁊ sic. fri. et hu. Vñ ly siue dato ꝙ lapsus qui est tēperamenti ponderis sit ex necessitate in duabꝰ qualitatibus ſm sniam sapientū lapsus a tēperamēto iustitiali potest esse in vna qlitate. ¶ Vocatur aūt tēperamētū pōderis in quo elemēta quatuor: sunt simplr adequata. sic ꝙ vnū alteꝝ nō excedet nec ecōtra: tale aūt temperamētū est impossibile ſm naturam. Nā ex hoc tolleretur actio ⁊ passio elementoꝝ adinuicem: ⁊ per cōsequēs temperamentū. qō est ꝓprietas mixtionis: et respectu huius tēperamēti omnia quecūq; sunt ulla sunt lapsa i vna qlitate actiua ⁊ alia passiua. Unde ois res attributa complexioni hz inde dominiuz vnius qualitatis actiue que est in eo loco forme ⁊ alterius passiue q̄ est in eo loco materie. Unde hō q̄ hz naturaliter cōplexionē magis equalē labitur a tēperamento ponderis in duabus qualitatibus puta in calido et humido. vñ ola cōplexionata labūtur ab hoc tēperamēto in duabꝰ qualitatibꝰ. ¶ Tēperamētū autē ad iustitiā est tpamētū debitū alicui ſm exigentiā speciei vel indiuidui: verbi gratia: hō ſm speciem hz vnaz cōplexionem sine qua forma humana esse nō pōt. Similiter hoies sclaui et indi habent vnaz cōplexionem ꝓpriam sine qua talis homo esse nō pōt. ⁊ similiter intelligitur in cōplexione partium ipsius hominis: cuz isto tpamento ad iustitiā stat lapsus a tpamento pōderis qui est necessario in duabus qualitatibus: vt ad ꝓsens supponimus: ab hoc tēperamento iustitiali pōt esse lapsus in simplici qualitate ⁊ similiter in duabus qualitatibus. ⁊ ſm hoc ꝙ aliter ⁊ aliter lapsi sunt indigebūt alio ⁊ alio regimine vel cōseruatiuo vel reductiuo: deinde corꝑ in specie humana tempatū indiget regimine pure ꝓseruatiuo ⁊ idiget pure similibus quātum est ex parte cōplexionis naturalis. Quod autem sit istud corpus tēperatū: ⁊ q̄ sunt illa q̄ sunt pure similia corpori temperato scitur ex libris antiquorum medicoꝝ. ⁊ hoc ad presens supponendum est. Nolumus em omnia in nobis occultare: ⁊ specialiter: qz hoc negotiū est nō vt sciamus: sed vt sani in sanitate conseruemur ⁊ ab egritudine ꝓseruemur. ¶ Oportet ergo scire ꝙ corpus tēperatum in specie humana debet vti his q̄ pure talia sunt virtualiter corpori tali eo mō quo possibile est vt bñ scim⁹ nihil ē adeo sitē corpi tpato q̄n aliqliter nā ei⁹ tpm trāsmutet. Modꝰ autē regimis spālis huiꝰ corpis inferꝰ apparebit: vbi nos ponemꝰ regulas spāles regimis sanitatis sum ptas a rebꝰ nālibꝰ ⁊ innaturalibꝰ: ⁊ sumptas a diuersitate mēbroꝝ. Ex dictis autē satis pz ꝙ corpa q̄ labunt notabiſr lapsu naturali ab hoc tpamēto nō indiget eodē regimine ꝓseruate. Calidiora em calidioribꝰ indigēt auxilijs. vñ vtrū detur rōnabile ꝙ corpora cholerica ꝓseruent in sua caliditate ꝑ cholerica virtualiter: q̄ sunt calidiora ꝓtualiter his quibꝰ ꝓseruatur cōplo corpis tpati. nec imagino: ꝙ illa q̄ dicimꝰ corꝑ cholericū ꝓseruari in sua cholericitate sint cholerica simplr nec cholerica respectu corpis tēperati. Si em q̄ sunt cholerica respectu corpis tpati administrarent cholerico nō ꝓseruarent ipm in sua cholericitate sed distarēt a sua nāli cōplexiōe: ⁊ facerēt labi in egritudinē. Verbi gratia. Si cholericꝰ vteret vinis fortibꝰ allijs ⁊ pipere nō ꝓseruaret respectu corpis cholerici sicut ꝑ ꝓseruatiua que postq̄ passa sunt a corpe cholerico cōuertūtur ad gradꝰ caliditatis seu cholericitatis ipsiꝰ vel ꝓpe. vñ dicimus ꝙ corpora cholerica q̄ ponunt lapsa a tpamēto iustitiali ꝓseruabūtur ꝑ alia q̄ postq̄ passa sunt a tali corpe nō augēt nec diminuūt suā cholericitatē: ⁊ hec sūt frigida i pncipio respectu tpati ad iustitiā. ⁊ sic pz ꝙ regimē ꝓseruatiuum talium corꝑ non est idē nec ex eisdem cū regimine cōseruatiuo corporis

Sanitas qđ sit.

Quot modis dicat sanitas.

Non est possibile duos homines esse eiusdez cplexionis totaliter.

Nōnulli uersitates i cplexionibꝰ totis.

Tēperamētum pōderis

Tēperamētum ad iustitiam

Solum corpus tpatum ꝓseruat in hac ptas a pure similia

Utrum corpus cholericum

corpis tpatt: et simlr in alijs. ¶ Si aũt loquimur de regimine pseruatiuo seu reductiuo pdictoꝝ corporuꝫ ad hoc magis hũt ꝓpositũ. qm̃ corp⁹ tẽperatũ nõ idiget reductõe nec pseruatiõe: sz corpa multũ lapsa puta cholerica ⁊ flegmatica indigẽt. Si em̃ ꝓseruare vellem⁹ talia corpa in suis lapsibus pluries caderẽt in egritudinẽ: qz ex sua nã ꝓpria apta nata sunt labi in egritudinẽ. quapropter dr̃ simplr egra ⁊ a generatione. Melⁱ⁹ est igit q reducant. ⁊ qz corpa cholerica lapsa in scõo gradu caliditatis ꝓseruabũt ꝑ frigida in ꝓmo reducent ꝑ frigida i scõo. Talis aũt reductio nõ erit extra terminos cõplexionis cholerici: sz infra terminos latitudinis etiã. ⁊ sicut dictũ ẽ de lapsu cholerico sil⁹ intelligat in alijs lapsibus tã simplicib⁹ q̃ cõpositis. Quid em̃ sit gradus ⁊ quot modi graduum supponitur ad ꝓsens.

¶ De regimine sanitatis sumpto ex diuersitate sexus et regionum. Cap. iij.

Sicut diuerse cõplexiones naturales indigẽt diuerso regimine sic etiã diuersi sexus siquidẽ diuersus sex⁹ arguit diuersam cõplexionẽ. Masculi aũt sunt calidiores ⁊ siccio res i quãtitate maiores et lõgeuiores femellis in spe humana ⁊ fortiores ⁊ cõmuniter prudẽtiores. Quicquid sit in alijs speciẽb⁹: in quib⁹ põt cõtigere femellas eẽ maiores fortiores: ⁊ calidiores: sicut pz in aialib⁹ viuẽtib⁹ de rapina piscib⁹ ⁊ auib⁹ ⁊ alijs de quib⁹ ad pñs nõ est sermo. Supponam⁹ igitur in hijs q̃ apparẽt etiã dictis sapientũ. masculos calidiores ⁊ sicciores femell in spẽ hũana: ⁊ femellas frigidiores ⁊ hũidiores ⁊ corpe miores masculꝰ. Igitur hõ tpatior calidior ⁊ siccior est muliere tpatissima et pquã indigẽt alio et alio regimine ꝓseruãte: ⁊ puto saluo meliori iudicio q mulier tpatissima in genere mulierũ nõ idiget regimine reductiuo: sz ꝓseruatiuo sicut et masculꝰ tpatissimus. Masculꝰ em̃ tpatissimꝰ est tpatior i spẽ hũana q̃ mulier seu femella tpatissima. Ambo tñ sunt intra tpamẽtũ corpis sani simplr ⁊ hꝫ illud tpamẽtum latitudinez q̃ se extẽdit ad masculũ ⁊ femellã. Mõ aũt masculi ceteris paribus sint calidiores femell supponim⁹ ad pñs ex dictis sapientũ ⁊ signis manifestis. Sic igit pz q̃ habito respectu ad cõplexionũ diuersitatẽ diuerso⁹ sexuũ. diuersi sex⁹ indigẽt alio ⁊ alio regimine ꝓseruatiuo vl⁹ ꝓseruatino. hoc idẽ pz ex diuersitate cõpositiõis ⁊ operatiõis. Nã alia est cõpositio in sexu femineo ⁊ masculino. vñ multa mẽbra sunt in femenino sexu q̃ nõ sunt i masculino. ⁊ aliter ⁊ aliter disposita. Nã in mulierib⁹ est matrix ⁊ collũ et q̃ nõ sunt i viris. In mulierib⁹ ẽt aliter situant testiculi q̃ in viris: qz i viris sunt pẽdentes ⁊ nõ in mulierib⁹. Itẽ in mulierib⁹ sunt mãmille ꝓpter lactis gnationẽ ⁊ in viris nõ sunt ꝓpter hunc finem sz ꝓpter decoriẽ: et ad caliditatis cordis cõseruationẽ. vñ mãmille mulierũ sunt maiores mãmillis viroꝝ. Amplius in mulierib⁹ est impar regimẽ: pturitio ⁊ mẽstruoꝝ fluxus que non reperiuntur in viris. Itẽm in mulierib⁹ est infantiũ lactatio seu nutritio. et in regimine sexus feminei indigemus regulis specialib⁹ diuersis: quib⁹ nõ indigem⁹ in regimine viroꝝ: vt sunt matrix in femina: et virga in viro: et menstrua sunt in femineo sexu ⁊ nõ in masculino: ⁊ sic de alijs: ⁊ sic in regimine sex⁹ femini egem⁹ regulis specialibus diuersis q̃b⁹ nõ egem⁹ in regimine masculi. Sicut indigemus regimine cõseruante matricẽ et collũ matricis et preseruãte a fluxu ⁊ retentione menstruoꝝ immoderatis ⁊ regimine preseruante ⁊ conseruante mãmillas: ⁊ preseruãte ab immoderata lactis generatione ⁊ regimine pgnãtis parturientis et lactãtis indigem⁹: quoꝝ nullo mõ indigemus in masculorum regimine ⁊ de alijs oibus ꝓpter arctis cõplemẽtũ bonũ esset fieri capitulũ singulare. et de isto forsan inferi⁹ apparebit: et erit capl̃m de regulis regiminis appropriati sexui femineo vt differt a masculino. Sic igit pz diuersitas regimis sanitatis ex diuersitate sex⁹. ¶ Et sicut oz ꝓsiderare diuersitatẽ sexuũ in regimine sanitatis: sic ẽt est vtile ꝓsiderare diuersitatẽ regionis. Homines em̃ diuersaꝝ regionũ sunt diuersarũ cõplexionũ naturaliũ ⁊ formarum ⁊ figurarũ ⁊ colorum vt patet in regionibus extraneis vt est scocia ⁊c. Et puto saluo sanctoꝝ iudicio q lapsi diuersi qui sunt sm̃ diuersitatem regionũ nõ indigẽt regimine reductiuo: sed conseruatiuo. Nã sm̃ istoo lapsus qui sunt ex parte regionis corpa nõ dicuntur egra nec egrotatiua simplr: nec vt multum: nec vt nunc. vnde individua diuersaꝝ regionũ solum indigent regimine reductiuo sm̃ lapsus appropriatos singulis idiuiduis vt labũtur a medio latitudinis ꝓprie regionis. vñ sclauus tẽperatissimus non indiget regimĩe reductiuo ad cõplexionem climatis tẽperati. vnde sclauus tẽperatissimus melius viuit ⁊ sanius in suo ꝓprio climate q̃s viueret in climate tẽperato. Sed sclaui q̃ sunt multum lapsi a tẽperamẽto propriꝰ climatis indigẽt regimine reductiuo sicut infra terminos latitudinis cõplexionis ꝓprie et naturalis indiuidui q̃s reducitur. vnde puto q in climatibus sunt corpora sana vt multuꝫ: corpus tamen sanum simpliciter vnius regionis est sanius et pfectius alio alterius regionis. vnde corpus humanum tẽperatum climatis tãperati dicitur vere medium et equale ad iustitiam in cõparatione ad corpora temperata aliaruꝫ regionum respectu huius dicuntur lapsa: sed talis lapsus nõ erit faciens talia corpora esse egra quouis pacto.

¶ De regimine sanitatis ex diuersitate etatum ⁊ primo de regimine infantium. Cap. iiij.

Consequens est dicere regulas generaleꝫ regiminis sanitatis sumptas ex diuersitate etatum. supponam⁹ autẽ hanc diuersitatẽ etatũ esse in homine tẽperato libero ab occupationib⁹ qui sit potẽs obedire seu subijci regimini sanitatis. Quid aũt sit de corporibus lapsis ⁊ occupatis ex dictis poterit apparere: ⁊ qz prima etas est infantis primo dicemus regulas regiminis sanitatis infantis q̃ i fine eũ litatis existit. ¶ Dicam⁹ q̃ q talis infans post ipsi⁹ parturitionẽ statim ponẽd⁹ est in aq̃ tepida seu tẽperate caliditatis: ne eⁱ⁹ corp⁹ alteret ab aeris frigiditate vel excessiua caliditate vt etiã sordes si q̃ a matre fuerint delate p aquã caliꝫ deleant. Sz etiã añ vmbilicⁱ⁹ ei⁹ est alligandus nõ nimis lõgus ne sit maior q̃s deceat: ligatura autẽ oz esse ex filo lane nõ nimis duro post abscisionẽ vmbilici supaspgat puluis sang. dra. vel aliq̃d simile vt puta ciminũ: sarcocolla ⁊c. Quãtitas incisionis est quatuor digitorũ ⁊ lõgatiõis vnius digiti. Post casum vmbilici mulieres gallicane solũ saliuã ponere ꝓsueuerũt. alie aũt docẽt ponere cinerẽ cocleaꝝ aut plũbi. aut cana adusti aut calcaneivituli. ¶ Cõsueuerũt autẽ mulieres gallicane infanté nouissime natũ ante oia ponere supra nudas palleas ⁊ eũdẽ fricare paleis tẽperata fricatiõe: et ego laudarẽ palleas nõ esse frigidas: sz calidas tẽperate. Sz mos aliaꝝ est infanté recipe in gremio in pãno lineo vl⁹ laneo temperate caliditatis. Nã tẽperate recipiẽd⁹ est infans in loco siccior matricis q̃to possibil⁹ est: qz ois subita mutatio nocet nocumẽto magno. Et ideo nullo mõ balneãdi sunt in aq̃ frigida post parturitionẽ sicut q̃dã barbari ꝓsueuerũt. ¶ Dicũt aũt q̃dã antiquorũ q eorũ corpa post partũ debẽt linapizari sale minutissime triturato ⁊ inde fasciari decenter. Nõ oz esse ligatura nimis fortis nec nimis debil. hec autez sinapizatio vtilis est ad mẽbra eoꝝ roborãda ne sic ledãt ab extrinsecis occurrrẽtib⁹ puta calore frigore ⁊ silib⁹. Ex hoc etiã cutis efficit dẽsior ⁊ impassibilior. humiditates ẽt ⁊ impuritates cutis superflue cõsumunt in quib⁹ infantes cõstat abũdare nõ paꝝ. sz q: sal hꝫ ex sui natura mẽbra infantũ mordicare: loco salis ad pdictas intẽtiones vtunt aliq̃ sapiẽtũ oleo fructꝰ glãdiũ ex quo mẽbra roborant ⁊ humiditates aliquaⁱ r exiccant nec ex eo membra mordicantur. et hoc esset satis rõnabile infantib⁹ valde calidis et valde raris: puta sanguineis vl⁹ cholericis: quoꝝ mẽbra sunt valde rara ⁊ quãplurimũ passibilia: sz in infantib⁹ q̃ sunt in fine eũ litatis secus est. In hijs em̃ forsan est sal magis vtile ⁊ si essent flegmatici infantes eoꝝ sal oz esse calidius ⁊ acutius ⁊ si essent melãcholici calidius sz nõ siccius. Amplius eoꝝ vesice sunt cõprimẽde vt facilius vrinã emittant: etiã nares eoꝝ purgent cũ digito minimo cuⁱ⁹ vngues nullam habeat eminẽtiã ⁊ oleo vncto. Mulieres em̃ gallicane habẽt regulã specialẽ in regimine infantũ quã nolum⁹ ꝓtermittere. Dicunt enim pueros nouiter natos debere sinapizari fasciari et specialiter eorum partes musculose: deinde fricari cute porcina tẽperate asperitatis. Dicũt enim in hoc ab eorũ corporibus resolui quasdam malas superfluitates

Regimen ꝑseruatiuum seu reductiuum.

Diuersitas regionũ.

Ablutio.

Incisio vmbilici.

Receptio infantis.

Sinapizatio et fasciatio.

Cõpressio vesice.

que in cute porcina sensibiliter apparent post fricationem.

balneatio. **Et** autem infans balneandus singulis diebꝰ bis: vt quidam dicunt stomacho pleno lacte ⁊ statim post lactationē: sed nō est verū: qz ante lactationē. Sicut enim exercitium dz anticipare cibū in potentibus exercitari: sic balneū lactationē: in nouiter natis qui aliter nō sūt exercitati. vñ si stomachꝰ sit plenꝰ lacte digestio corrūpitur ꝓpter balneū et ei opilationes in lateribꝰ generāt. Silr etiā coꝝ dyafragma cōprimit ⁊ tussis generat. ⁊ qñqz vomitus: ⁊ sit balneū aque pure et munde cuius motus sit adoneo ⁊ moueat i balneo quousqz carnes coꝝ incipiāt rubere et post balneum deceter sunt fasciādi: ⁊ fascia nō dz eē nimis stricta ne coꝝ mēbra idebite figurēt nec nimis laxa: nec debēt pānī ex quibꝰ fasciant eē frigidi: ⁊ si forsan i eoꝝ mēbris aliqō peccet cōplonis figure vel sit vel quantitas appareat tunc post balneū reparari dz: vt si vna tibia brevior sit alia: illa extendi magis et sepius alia dz. post autez infans lactādus est quousqz dormiat. ꝙ si forsan cū māmilla dormire nō velit: crebrādus est cuz dulcibꝰ cāntenis: ⁊ si oia ista nō iuuerint portandꝰ est hinc et inde ⁊ sup oia nō sint vestes eiꝰ imūdere. ¶ Totiēs aūt sunt fasciādi die nāli quotiēs eoꝝ vestes sunt sordide: semper enim post balneū lactandi sunt: ⁊ post fasciationem seu vestium sordidarum mutationem: ⁊ hm ꝙ vnica lactatione plus aut minꝰ de lacte recipiūt sic tardius aut sepius lactandi sunt. Hā maior pars temporis nouiter natorum occupāda est in lactatiōe: balneatione et dormitione: vestium sordium mutatiōe: nec oino nouiter natꝰ alio cibo indiget a lacte quod sit eis loco cibi et potus. ¶ Lac autem infantibus cōuenientius est lac matris ꝓprie. Haz natura sagax sagacitati cuiꝰ nō est finis ex vna portione sanguinis matris fetum generat ⁊ nutrit in vtero matris: ⁊ alia portione lac generat in mamillis: qō quidē cuz sit generatuz ex sanguine maxie illi sanguini q̄ fuit materia generatiōis ⁊ nutritiōis ⁊ infantis est eidē optimū nutrimentū: qō ē verꝰ dūtū mater sit sanat sit debita regimis ꝛ egregit acta nutritōis seu nutricis. Qō si forsan mater ꝓpriū genitū nutrire nō possit tūc eligēda est nutrix sana bone cōplexionis et bonoꝝ morum etatis ꝓcere cuiꝰ color declinat ad nigruz et vene sint late et collum longuz et pectus ampluz et māmille nō carnose magne nō laxe venarum multarum cuiꝰ lac nō sit nimis subtile et serosuz: nec nimis grossum nec caseatum coloris albi boni odoris ⁊ saporis: cuius etiā lac nō sit nimis partui ꝓpinquum nec nimis longuz: et cuius partꝰ tuerit naturalis et masculꝰ ⁊ sit vnius mēsis cū dimidio vel duoꝝ. et si possit inueniri nutrix simulis cōplexionis et regiminis matris infantis etiā cuiꝰ partus fuerit naturalis et masculus nō foret maluz: immo valde bonuz. Qō autē sit bonuz regimē nutricis ex q̄ eiusdem latus seruatur et corrigitur aut augetur inferiꝰ apparebit: vbi quedaz regula regiminis sanitatis appropriate sexui femineo vt differt a masculino ponetur. Nec laudare ꝙ in primis diebꝰ partus lactaret matrē: qz multum alterata est a parturitiōe lac diu remānsit in māmillis: forsan potest esse corruptū sicut esset ex proprio colore ⁊ substātia videre: vñ mulieres gallicane faciunt lac suggere ꝙ aliquaz mulierē vilē. ¶ Nō est autē suum cunabulum mouēdū ad somni prouocationē motu violēto: ne eius lac i stomacho concutiatur et digestio eorum" afficiat: sed motu suaui: et si sine motu cum māmilla melius erit. ¶ Moderatus quoqz fletus ante lactationem cōuenit: et specialiter ad partium spiritualium dilatationē: et ad humiditatem capitis aliqualez euacuationē: et ad caloris innati reuocationē et cōfortatiōnem. ¶ Lac autez in die naturali est ab eis ter aut quater suggēdum. quod si forsitā in eorum stomachis corrumpat ex multa et immoderata suggestiōe ex qua ꝓuenit inflatio et extensio ⁊ ventositatū multitudo et vene albedo loco et tempore famelici sunt permittendi et dormant longū somnum et securius est vt parum suggāt ⁊ sepe. assimilātur eīs corporibus conualescentium qui ita sunt cibādi vt inferiꝰ apparebit. ¶ Bonū est etiam ꝙ aīs lactationē parum melius dispumati cum aliquantulo vini limphati albi eisdem ꝓpinetur ꝓpter stomachi ablutionem et confortationē ne etiam lac in stomachis eorum corrumpatur. ¶ Opz etiam ꝙ ante lactationē ⁊ specialiter in principio aliqd lacteo in ore, mulgeatur vt villus mery eorum attractione laboret et ex conamine suggestionis gule eoꝝ cum mery ⁊ reliqs instrumentis lesionē nō incurrant. Et istud regimē sit, infantis quousqz dentes anteriores emittāt. ¶ Postqz aūt duales dentes anteriores inceperūt apparere alius cibus a lacte nutricis interdū est ꝓpinādus ⁊ sint cibi similes substātie lactis ⁊ in virtute paū lacte grossiores ⁊ paucā: aut nulla indigeant mastication cuiꝰ sunt ciboria laudabilia matris ab eadē prius masticata ⁊ panis dissolutus in aq̄ melius: aut aq̄ carnū laudabilū aut cibꝰ ex farina frumenti et lacte aīalis sicut mulieres gallicane facere ꝙsueuerūt: aut panis dissolutꝰ in vino aquatico. Interduz autē pōt tribui aqua pura: aut brodium vnū ex aliis diuersis horis ꝓpinādo digestione ꝓcedenti o cibi facta. Hoc etiam tpe possunt indui ⁊ portari hinc et inde et minus qz ꝓmptus balneari. ¶ Cum autez ceperint per seipsos ambulare nutrix dz esse sollicita ne infans diuersis et inordinatis motibꝰ moueat ne forsan ipsius mēbra torqueantur: nec est cogendꝰ sedere vel ambulare anteqz sibi desideriuz naturaliter aduenīat. Locus in quo sedet nō debet esse durus asperus neqz pūgitiuus ⁊ caueatur ne ab alto cadat loco. ¶ Cum autē dētes canini apparere inceperint ab omni re dura ad masticādū abstineat ne materia dentū minuatur aut resoluat. in hoc tpe bonuz erit fricare gingiuas ex arungia galline aut butiro recenti: aut cerebro leporis vt facilior fiat exitꝰ dētū. Et quia in tēpore originis dentū cōsueuerūt digitū masticare colla rubere quāplurimū laudo vt hoc tpe inungat caput et colluz cū oleo rosato cōquassato cum aqua calida ⁊ frustum radicis yereos in eorum manibꝰ ponat q̄ nōduz sit sicca perfectevt eam masticent loco digiti ⁊c. Ha ex talis radicis mastication prohibēbitur infantium gingiue ab vlceribus ⁊ dolore: seruando etiam ꝙ eius gingiue fricentur ex melle dispumato cuz aliquātulo salis radit liquiritie q̄tidie masticetur. ¶ Ultimo cum predicti dentes canini perfecte creuerint ⁊ quanto magis appropinquant ad tempꝰ in quo sunt totaliter a matre sequestrandi tanto assuescere debent capere grossos cibos. ¶ Tēpus autez sequestrationis est quando oēs dentes creuerint et oēs cibos masticare possunt: ⁊ hoc tempus est duorum annorum cōmuniter. dicūt autē ꝙ masculꝰ tardiꝰ est sequestrādꝰ femella ceteris paribꝰ. Qō si forsan infans nimis fletu laboraret ꝓpter eꝰ a māmilla sequestrationem: tūc mammille sunt vngende sinapi aut succo absinthij aut arūgia quadā vt inde infans abhorreat māmillarum succionem. ¶ Postqz igitur natꝰ totaliter est a matre sequestratꝰ tota sollicitudo primo dz esse in mores eius meliorādo. in hoc enim duplex existit vtilitas. prima quidē vt crescat in bonis moribus: cuius artē nō habet medicus: sed moralis phūs. secunda vtilitas est attinēs corpori. Hā ex malitia morum et passionū pōt in corpore generari cōplexionis malitia. vñ sicut mali mores sequuntur malitiā cōplexionis: sic ex malitia morum cōplexionis malitia generari pōt. vñ si timor et pusillanimitas tēpus habeāt melancholicū perficiunt. Nō igitur sunt permittēdi tristari: nec trasci nec flere nec nimiuz gaudere: sed tēporis medium teneāt: et si per constellationē ad aliqd vitiū inclinētur corrigātur suo cōtrario. ¶ Post somnū balneētur quousqz carnes rubere incipiāt. deinde ludere permittātur per vnam horam deinde cibādus est cibis laudabilib⁹: deinde permittēdus est ludere diutius: deinde balneādus: deinde cibādus: verū est ꝙ his tpib⁹ post coꝝ sequestrationē sunt contenti exercitio parū: aut nihil curātes de balneis.

¶ Sed qz eoꝝ mēbra aīs septimū annū adhuc sunt debilia multum ⁊ ad motū inepta: rationabile est qō interdum balneētur ad mēbroꝝ confortationem ⁊ ad superfluitatū tertie digestionis expulsionē ⁊ vt mēbra preparantur ad augmentum. Non igitur debent esse balnea mixta sulphure ꝛ simplicia. ¶ Hoc etatis tpe vinum purū est eis negandū. nociuū enim est: qz adderent ignē igni ⁊ habent neruos debiles et cerebrū: quoꝝ vinū est maxime lesiuum. Vinū autē albū limphatū valde potest eis ꝓpinari loco potꝰ ⁊ quāto sunt calidioris complexionis minus vtātur vino et quāto frigidioris plus. Aqua autem que est eorum potus sit aqua pura. ¶ Hoc igitur sit pueri regimē quousqz tradatur magistro quod est tempus sex annorum. In hoc eīs tempore tradat

Fasciādi sunt multotiens in die.

Lac matris melius.

Nutricis electio.

motus cunabuli ad sōnum.

Fletus aīs lactationem.

Si corrūpatur lac i stomachū.

Prohibēs corruptionem lactis.

Mulgēdū ē lac in ore.

regimē post dētū ortū.

Cū ipsum balneat.

qui sequestrādi aīs mulla.

Sequestratiōne a māmilla.

Aīs dz dari vinū purum.

post quod aīs debet magistro tradi.

tradak magistro: qui cum doceat in moribus ⁊ scientia ⁊ in hoc gradatiz est ordinãdus: nec est cogẽd⁹ in scholis cõtinue morari: ⁊ cũ ad hanc peruenerit etatẽ minus est solito balneandus: q: membra sunt solito fortiora. nõ sunt tamẽ apta fortibus exercitijs. Ante nonũ annũ ⁊ finez adolescẽtie et secundã septimanariam annoz non competit eis vinum nisi aquatũ: sed minus aquatũ q̃s anteiz interdũ hoc tẽpore nõ est malũ ministrare aliquid purũ boni vini propter ꝓseruationẽ a generatiõe vermiũ. Hoc igitur sit pueri regimen vsq; ad annum. xiiij. Parum refert regimen deincepo corpori debitum scz tẽperato libero: a regimine ꝓdicto postq̃ possunt fortioribꝰ exercitijs vti ⁊ grossioribus cibis ⁊ vino min⁹ aquatico ⁊ pauciorib⁹ balneis ⁊ indiget breuiorib⁹ somno. nõ indiget exercitijs fortissimis: nec talia exercitia sustinere possunt sine notabili lesiõe: cuiusmodi sunt exercitia luctantium athletarũ cursorũ ⁊c. Naz eorũ mẽbra non sunt sufficienter apta ad tales motus ꝓpter eorũ imperfectionem. Sunt enim adhuc in via ad augmẽtandum et sicut dictũ est de exercitijs intelligatur de cibis: nõ enim possunt digerere conueniẽter cibaria fortissima ad digerendũ dura: quẽadmodum ⁊ illi qui sunt in terminum adolescẽtie. Silr actus venereoz nõ sunt eis ita cõuenientes sicut his q̃ terminũ adolescentie iã sunt cõsecuti. immo et coitus immoderatus ꝓsequuntur maximã lesionem. ex hoc enim corpus impeditur ab augmẽto: nec etiã semen est vtile generationi anteq̃s membra ad perfectionez deuenerint augmẽti: sicut ꝑz in terre nascentibus: quoꝝ semen est imperfectum anteq̃s planta ad perfectũ deuenerit augmentũ qõ cõuenienter supponitur circa meedium quarte septimane annoꝝ ⁊ est annus. xxv. tũc est etas ꝓtectissima et sanitas ⁊ durat vsq; ad. xxxij. annũ. ⁊ vocat etas pulchitudinis ⁊ fortitudinis. ¶ In hac eñ etate indigemus fortioribus exercitijs. ⁊ silr hec etas indiget minus balneis q̃s precedẽs. Balneũ autẽ aque frigide huic soli etati est cõueniẽs vt mẽbra reddãtur fortiora ⁊ robustiora ad motũ fortẽ: nec calor innatus ex dicto balneo debilitatur: sz magis cõfortabitur nec debet esse tale balneum intense frigiditatis nec in tẽpore et hora frigidis: sed calidis. Cibus etiam in hac etate debet esse grossior ⁊ maioris quãtitatis minoris nũeri ⁊ que sunt eis cõgrua cibaria inferius apparebit. Potus eorum est vinum album subtile minus aquatum q̃s in prioꝝ etate ꝓpter vigẽ prouocationem choleraz mũdificantem: et propter sudoris prouocationez et mẽbroꝝ humectationẽ. Nec debent eoz vina esse multum ca. nec acuta ne forte ex eis caderent in febrẽ aut epatis supercalefactionem aut humoꝝ adustionem. ⁊ eadem ratione debent cauere oia excessiue calida ⁊ sicca sicut piper et allia et similia. hec etas indiget breuissimo somno respectu aliaruz etatũ propter digestionis fortitudinem ⁊ robur membroꝝ que sunt instrumẽta virtutum animaliuz sensituarũ ⁊ motiuarũ. Somnus enim ordinatus est ad conseruationẽ virtutum et cõfortationẽ naturaliũ ⁊ quietẽ animaliuz. Quo ad anime accidẽtia summe virtãda est ira et tristitia q̃ sanguinẽ supcalefaciũt aut adurũt. hec eñ etas actibus venereis est aptior et cõueniẽtior ꝓpter mẽbroꝝ perfectionez ⁊ calorꝭ ⁊ spirituũ fortitudinẽ ⁊ seminis multitudinez et digestionẽ. Regule autẽ specialiores regiminis sanitatis que magis ex diuersitate rerum non naturaliũ sumuntur: inferius apparebũt. hãc autẽ etatẽ sequitur consistentia: cuius regimẽ parũ differt a ꝓdicto imminẽte. hanc autẽ cõsistẽtiã sequitur senectus cuius volumus ponere regimẽ speciale.

¶ De regimine senum. Cap. v.

Sciendum est q̃ tota intentio in regimine senũ est administrare qõ calefaciat ⁊ humectet ex nutrientibus ⁊ balneis potibus lõgo somno ⁊ quiete. ¶ Et quia in stomachis senũ ꝓsueuit flegma multiplicari ꝓpter digestiuã debilẽ: illud euacuare procurabimus ꝑ viã intestinoz. primo digerendo cuz decoctione hyssopi et origanelle diuretico. Euacuatio põt fieri cum yerapigra vel cum decoc. volubilis: vel polipodij ⁊ anisi in qua infundatur semen cartami ⁊ turbith. ⁊. ȝȝ. Pillule etiam facte ex scartami ficubus ⁊ terebentina sunt senibus cõuenientes: erit autem quantitas duaruz auellanarum vel circa. ¶ Dicamus ergo q̃ nutriẽtia senũ debẽt esse facilis digestionis ⁊ boni nutrimenti et minoris quãtitatis ⁊ varioris materie q̃s in precedẽtibus etatib⁹. a corporibus enim senũ nõ multa fit resolutio ꝓpter caloris debilitatẽ ⁊ membroꝝ duritiẽ. Et sic nõ indigent multo cibo: nec sepe: sed pauco respectu aliaram etatũ ⁊ raro ꝓpter digestiue debilitatẽ. debẽt igitur ministrari eis nutriẽtia in pauca quantitate que ꝑfit corpus senis sufficienter nutrire. Et si tarde digerunt nõ indigẽt sepissima refectione: immo eis sufficit comedere semel in die naturali. Senes enim faciliter ferunt ieiunium. Nõ igitur sepissima: neq; multa indigẽt comestione qõ est verũ de senibus a senectute dictis: et nõ a senio siue decrepito: quia senes a senio qui sunt velut lucerna extinctioni parata indigent sepissima et paucissima refectione. A multo enim cibo semel sumpto suffocaretur eoruz calor sicut paruꝰ ignis a multis lignis. Et si sepe nutrimẽtuz nõ administretur eis deficiet calidum naturale simul cum humido radicali sicut ꝑz in lucerna extinctioni parata ꝓpter humidi oleaginei cõsumptionẽ ⁊ lichnij illuminantis paucitatẽ. Bonũ igitur puto tales dietari ter in die naturali sic: q̃ inter primã et secũdaz comestionem interueniat ser horarũ spatium: ⁊ inter secũdam ⁊ tertiam superueniat horarum spatiũ octo. ⁊ inter vltimam refectiuaz prime diei: et vltimã sequẽtis diei interueniant decẽ hore vel. xij. Et sic tertia comestio erit minor scõa. ⁊ scõa erit aliquãtuluz maior q̃s ꝑma. Prima igit comestio erit circa secũdã horam et tertia circa decimã ⁊c. ¶ Debẽt aũt vitare ola cibaria flegmatis aut melãcholie gñatiua et venarũ opilatiua: cuiusmodi sunt grossa viscosa salita ⁊ digestiõi inobedientia. vertigra gratia. legumiñũ ⁊ piscium salitoꝝ ⁊ nõ salitoꝝ ⁊ specialiter bestialiũ marinoꝝ genera et carẽtiũ squamis ⁊ spinis ⁊ auiũ in aq̃s degẽtiũ ⁊ cibatoꝝ ex pasta azima: quib⁹ maxime italici vti cõsueuerũt ⁊ gña fructuz crudoꝝ frigidorũ: puta piroꝝ: pomoꝝ: coctanoꝝ: mespiloꝝ: ⁊ similiuz portulacarũ. cõueniẽtiora sunt elixata q̃s frixa: ⁊ assata q̃s pastillata. Salse ex vino magis cõueniunt q̃s ex aceto ⁊ vino. Acetuz eñ est senibus incõueniẽtissimum meo iudicio. ratiõe eñ frigiditatis et siccitatis senectutẽ accelerat et confirmat. ¶ Sint aũt gña specierũ. ȝȝ. ⁊ cinamomuz sunt cõueniẽtia senibus ⁊ gñalr oẽs species ꝓcipãtes ca. ⁊ hu. vel minori siccitate. Mel senibus est multum cõueniẽs. dz eñ esse albũ: sz melꝰ est q̃ declinet ad colorẽ aureum nisi in aliquib⁹ calidus grandinosum ⁊ durum: vt in Montepssulano. Carnes castrorum iuuenũ et gallorũ testiculi oua recẽtia sunt cibaria senib⁹ conuenientia: ⁊ silr perdicũ: alaudarum: factanoꝝ ⁊ similium. Inter pisces marinos conuenientiores sunt rogeꝰ: gomatus: plaicia: ⁊ similes. ⁊ melꝰ est vt dequoquãtur cũ vino: feniculo: aneto: ⁊ sale. Lac aũt senibus conuenit quibusdã: eo q̃ cito nutrit corpus humectat. quibusdã autem non conuenit eo q̃ opilationẽ gñat. vñ q̃busdã ex lacte sub dextro ypocõdrio dolor ⁊ extẽsio cõtingit ꝓp venarũ strictura ⁊ talib⁹ lac nõ ꝓuenit. lac aũt sit caꝑnũ aut asininũ ⁊ forsan vaccinũ cũ pauco sale: aut melle aut succaro. Caseus est senib⁹ inutilis nisi sit bñ butirosus et nõ salsus nec nimis recẽs. butirum cõpetit senib⁹ et eos hũectat ⁊ calefacit ⁊ pectoralia lenit. Olera senib⁹ cõuenientia sunt sicla: feniculũ: petrosilium: borago: ⁊ buglo: saluia: mẽta: hyssop⁹: ⁊ similes ad caliditatem declinantes ⁊ humiditatez. Polipodium etiam cum apio conuenit eis ad leniẽdum ipsoz naturas si cum carnibus laudabilibus decoquãtur. et silr intelligaꝝ de volubili cui⁹ flos est albus ad modũ cãpane: et silr mercurialis. Et oleum eis magis cõuenies est oliuaz nucũ ⁊ amigd. dulciuz ⁊ sisaminũ. Fructus eoruz sint ficus ⁊ specialr sicce passule amigd. pinee fistici ⁊ dactili. Ficubus quidez in principio comestionis: ⁊ alijs in fine vtendus est. ¶ Circa cõdita est dyacalamentũ eis conueniens et specialiter ad aperiendum opilationes laterũ quas sepe senes incurrere solent. ¶ Clystere ex oleo simplici dulci eis quandoq; conuenit ⁊ caueant ab acuto clysteri ne intestina eorum deũccentur: debent autez senes solicitari de vẽtris lenitate et non de flobotomia. ⁊ loquor de senibus a senio cuius initium ponit. lxij. anno vel circa quibusdã citius: quibusdã tardius. ¶ Unũ nouũ album aquaticum gallicum nõ est senibus cõueniens: nisi

Nutriẽtia.

Que vitare debent.

Que cõuenãt.

Vinuz.

forsan post balneum si eodē inordinate sitire contigerit: vinum enim senū debet esse rubeū subtile odoriferum ⁊ antiquum: tale enim vinū sufficienter calefacit ⁊ nutrit et melācholiā cōpescit: vinā ꝓuocat ⁊ ulcuras humectat: spiritum ⁊ calorē innatū reparat quibus oībus senes indigent. ¶ Acruminū eñ generibus vti possunt si eisdem vti cōsueuerūt: puta allijs ⁊ cepis ⁊ specialr ꝓpter opilationes venarum aperiēdū: ad qō valet etiā dyacalamēta ⁊ dyatrūpiperon. vnde tyriaca senibus multū cōpetit ad aperiendum ipsoꝝ opilationes: ⁊ etiā athanasie confectio. ¶ Potagia conuenientia senibus sunt gruellū de auena ⁊ ordeo cum aqua carnū laudabiliū: sikter rape seu napones cuz aqua carnū laudabiliū ⁊ feniculo sunt senib⁹ cōuenientes. Similiter porreta ex borragine: bleta: feniculo: petro. ⁊ nasturcio. Potus ydromellis cōuenit eis ad opilationes aperiendū. ⁊ si opilationes sint in vijs vine decoquatur cū ydromelle petro. ⁊ specialr macedo. apium feniculum ⁊ similia. Et si opilatio sit in partib⁹ spiritualib⁹ addak ydromelli ysopus capillr. veñ. cassialig. ⁊ similia. ¶ Fricatio cōuenit senibus tpatā quātitate ⁊ qualitate: debilia membra ⁊ dolentia senum fricatione non indigent. Dz aūt fieri fricatio cum manibus asperis ⁊ grossis pannis vicib⁹ interpositis. Nō eñ debet esse tanta senū fricatio q̄ mēbroꝝ sequatur deficcatio ⁊ caloris innati resolutio: sicut in exercitijs superfluis ꝓtingit. nec etiā esse ita parua q̄ nulla sequatur resolutio: cū fricatio ordinetur ad superfluitatū tertie digestiōis mēbroꝝ resolutionē: ⁊ mēbroꝝ cōfortationē: ⁊ pororum apertionē: ⁊ caloris attractionē. Tēpus cessandi a fricatiōe est cū mēbra senum que sunt naturalr debilia rubere ⁊ calere incipiunt ⁊ aliqualiter dolere: nec est malū circa finē fricationis manus inungere oleo amigd. aut oliuaꝝ vt siccitas aliqualiter senū temperet. ⁊ calid. naturale in eisdem mēbris melius ꝓseruet. Fricētur igitur qualibet die nō solum fricatione preparante ad exercitium: sed supplente vicem exercitij. ¶ Et balneent quater in mēse in aqua dulci apposit̄is camomille vtriusq; flica. ⁊ bismalue. bismalua eñ mēbroꝝ siccitatē tēperat ⁊ flicab. ⁊ camo. valet ad mēbrorū cōfortationē ⁊ lassitudinē removendū: ⁊ circa finez balnei fricētur: vt si que sordes sint moueātur et vltimo fricentur manib⁹ unctis oleo cōi aut amigd. dul. aut sisamino vt post balneū membra remaneant humidiora: et fiat mora in balneo tandiu quādiu delectatio erit: ⁊ asperitas seu rugatio pulparū digitoꝝ incipere apparebit. Senes autem q̄ mēbra habent fortiora ad exercitiū bene apta nō balneo neq; fricatione adeo sepe assuescere. Balneū enim et fricatio pro magna parte vtilitatis ordinantur ad expulsionem superfluitatū tertie digestionis: ⁊ ad emundationē mēbroꝝ interioꝝ ad que ola exercitū ordinatū debito modo plus valet. ¶ Membra autez debilia in senibus exercitari non debent: ne ampliorem incurrant debilitatem. Secus est in adolescentibus: in quibus mēbra debilia naturaliter exercitantur amplius vt fortiora ⁊ maiora fiant: ⁊ hoc puenit ex eo q̄ adolescentiū virtutes cōualescunt: ⁊ senum corpora sunt decidentia. vnde nulla spes est de mēbrorum debilium fortitudine per exercitium. Et per oppositū mēbra senum sicciora ⁊ exercitio apta debēt amplius exercitari non quidē ad virtutis nec mēbrorum augmentum: sed ad residue vite reseruationē. vnde si membra superiora sint debilia ⁊ inferiora fortia exercitētur inferiora magis. Nō enim viribus corporalib⁹: quibus prior indiget etas: res magne geruntur: sed cōsilio auctoritate ⁊ sententia que in senibus augeri consueuerunt.

Potagia.

Fricatio.

balneū.

Exercitium.

¶ De regulis sanitatis regiminis malarum cōplexionum accidentalium in hominibus. Cap. vj.

QOniam in precedēti capitulo posui regulas regiminis sanitatis corporis tpati seu sani a gñatione a quo non parū differūt corpora egra a gñatione q̄ respectu corporis tpati sunt malaꝝ ꝓplexionū. Nolum⁹ i hoc capitulo ponere regl̄as regiminis sanitatis malarum cōplexionū accidentalium. hoc enim pertinet ad regimen curatiuū: ⁊ malarū complexionum naturaliū. Sūt enim quidam qui a generatiōis puncipio sunt calidiores q̄ requirit corpus humanum complexionis temperate: et alij qui sunt frigidiores. ⁊ similiter intelligak in alijs qualitatibus tam simplicibus q̄ cōpositis: quaꝝ cōplexionum regimē non parū differt a regimine cōplexionis tēperate: siue earūdem regimen sit conseruatiuū siue curatiuū. Hec est intentio nostra loq̄ de parū lapsis: qi talū corpoꝝ regimen sufficienter haberi pōt ex his q̄ dicta sunt de regimine tēperate cōplexionis: et in his que dicētur in multū lapsis in isto presenti capitulo. ¶ Intēdim⁹ igitur hic de corporibus multū lapsis i toto ꝓsenti capitulo: cuiusmōi sunt sanguinei: cholerici: flegmatici: ⁊ melācholici. Primo dicem⁹ de cōplexiōis sanguinei regimine q̄ est minus mala ⁊ min⁹ distans a temperata: immo quidā dixerunt hanc ꝓplexionem esse tēperatā. Tēperatā etiā cōplexionez posuerūt ca. ⁊ hu. sez sanguineā: qō vtiq; verū est respectu tēperamenti ponderis. vnde homo teperatissimus patest labi in calido ⁊ hu. a ponderis tēperamēto. ⁊ sic intellexerūt quidā antiquoꝝ tēperataz in specie humana: et in tota natura entis esse calidā ⁊ humidā. Sz cōplexio calida et humida respectu tēperamēti ad iustitiā: puta respectu hominis temperati non est tēperata: sed lapsa: et huiusmodi cōplexio naturalis est sanguinea: immo habētes hanc cōplexionē sunt parati cacochimijs egritudinib⁹ et naturaliter oībus egritudinib⁹: quaꝝ cā est putrefactio ⁊ humoꝝ plenitudo: ⁊ silr opilatio ⁊ specialr sanguis multitudo. In tali eñ ꝓplexione ꝓsueuit multiplicari sanguis ꝓpter qō sepe indigere cōsueuerūt flobotomia ⁊ ventosa ꝓp sanguinis euacuationē et specialr cū regimen habētū hanc cōplexionē in reliquis nō est equale. Talis eñ flobotomia fiēda ē etate ⁊ tute tpe et arte ⁊ ceteris partib⁹ ꝓueniētib⁹ ⁊ tpe veris in puncipio vbi dubitam⁹ de egritudinib⁹ ex sanguinis multitudie: vt plurimū ꝓtingētib⁹. hoc eñ tps assimilak morbo de repletiōe. In fine quidē cū dubitamus de egritudinibus ex sanguinis acuitate: vtplurimū ꝓtingentib⁹: quare ex hoc ꝓcluditur in p̄ncipio veris flobotomiā fieri maiorē ⁊ in fine minorē. De ventosa aūt flobotomādis ⁊ mō flobotomādi ⁊ sanguinis q̄litate ⁊ q̄ntitate ⁊ sufficiēti cognitione circa alios ꝓsiles fiet in fine hui⁹ opis p dei gratiaz vnū capl̄m. ¶ Nō aūt solū indiget hic flobotomia: sz ēt pharmacia: nō quidē ad sanguinis euacuationē: sz et⁹ mūdificationē: ⁊ vētris solutiōe. Medicine aūt ad hoc ꝓueniētes leues ⁊ benedicte sunt vt agaricus q̄ est medicina facilis: etiā turbith ⁊ cartamus sicut testat mirabilis Auerroys. Ponūt aūt magistri salernitani exti multas medicinas san. mundificatiuas: puta cassiaf. prisana. thamarinde: viol. sez. capitū: borag. mirabol. cerasa. epatica: dyanthos. ceterach. et multa sisa q̄ in tabulis salernitanis facile est videre. omnes aūt medicine sanguinē purgantes: aut sunt euacuantes melācholiā generatā ex fece sanguinis imperfecte digestionis: aut melancholiam generatam ex sanguine grossiori per viā ebullitiōis. seu cholerā ex eadem parte subtiliori per viā ebullitiōis generatā. Cū eñ sanguis ebullit q̄ subtilius est cōuertit in cholerā: ⁊ est cholera inaturalis q̄ omni aduētua corpe est expellēda. Nō aūt grossuz est in sanguine ad melancholiā innaturalē cōuertitur. Et silr cū sanguis nō pōt perfecte digeri generat quoddā flegma innaturale: qō nō est aptū corpus nutrire. vnde medicine euacuātes hu. pdictos sanguinis mundificatiue ab autorib⁹ dicunt. Nō eñ debemus vti medicina purgāte sanguinē in sua puritate. Unde si sang. nō peccet in qualitate sz solū in quāto nulla pharmacia est exhibenda. Cū eñ san. ebullit quod subtilius est cōuertitur in cholerā: ⁊ est cholera unnaturalis q̄ a corpore est expellēda omni cuētu. Quod aūt grossius est in sanguine i melācholiā innālē cōuertit. Et similiter cū sanguis imperfecte digerit gñatur flegma quoddaz innaturale qō nō est aptū corpus nutrire. vñ oīno inartificiale est medicinam san. purgatiuā exhibere: sed solū mundificatiuam: vt sunt cassiaf. mirabol. ⁊c. Nō aūt sic est de alijs humoribus a sanguine: qi ipsi manētes in sua puritate quo ad substantiā ⁊ qualitatē peccātes in qualitate alia quātitate debent p pharmaciā euacuari eisdē appropriatā. ¶ Ex his q̄ apparet in quo differūt medicine sang. mūdificatiue a medicinis euacuātibus alioꝝ hu. Nā medicine euacuative alioꝝ hu. a sanguine aspiciūt humores alios vt distinctos a sanguine in quātitate peccātes qualitatevel substantia. Sed

De regimine cōplexionis sanguinei.

Et sanguine melancholici naturalis.

Cholera innaturalis.

flegmatis naturalis.

medicine

medicine mūdificatiue sang. respiciunt humores eosdez vt deficientes a sanguinis pfectione: vel ꝓpter diminutionē caloris: vt in flegmate vel excessuz eiusdē caloris: vt in chola et melancolia. Nō est etiā inconueniēs q; aliqua melācolie species a sanguine generetur frigido. Cui⁹ melancolie medicina euacuatiua vocabit sanguinis mūdificatiua vt mirabol. indi. et fumiterre: et sunt medicine benedicte: sz aliox hūoꝝ a sang. medicine euacuatiue sunt fortes et magis periculose: q; tales hu. sunt a sang. magis distantes et minus nature obedientes. Igit redeuntes dicamus q; ista cōplexio magis indiget medicina san. mūdificatiua: et ad ꝓpositū q; hec cōplexio ꝓsueuit multiplicare superfluitates et specialiter tertie digestionis. ¶ Indiget sanguinei exercitio veloci fortī ad p̄dictarū superfluitatū cōsumptionē: ex quibus pōt opilatio: et p ꝓximis putrefactio in corpe gñari. Regulas aūt exercitij obseruandas infra docebimus capitulo singulari. et per eandē rationē indigent frictione multa et fortī et balneo ieiuno stomacho bis vel ter in septimana et ad minus semel et opz stomachū talīū intueri: nā si eius cōplexio ad malā cōuerteretur cōplexionē cōuerteret hūores totius corporis etiā ad malitiā: error autē notabilis factus in prima digestione non corrigit in aliis. est igit talis cōplexio intuenda ne error notabilis factus in prima digestione trāsiret p alias digestiones. ¶ Et q; hec cōplexio est parata putrefactioni hūoꝝ: bonū est q; vtak his q; putrefactioni resistūt vt frigida et sicca nō vtēdo vnctuosis pinguibus dul. nec passibilibus in substātia nec ꝓcipātib⁹ hūiditate actuali extranea nec vaporosa: cuiusmōi sunt fructus vaporosi et specialr virides et veteres: puta fic⁹. vue amigd. et similia vaporosa. et sīlr lacticinia et spāliter recentia et vina dulcia: et carnes ca. et humi. et vnctuose: vt carnes mutonis et porcine: et sic de aliis. et plus talib⁹ interdū cōpetit trasci et min⁹ gaudere: sīlr cōuenit tristari plus q; aliis cōplexionibus sine lesiōe. ¶ Talis ergo min⁹ ledit a ieiunio: vñ forte sufficit comedere eis in trib⁹ dieb⁹ q̄ter. et hec cōplexio min⁹ inter ceteras cōplexiones ledit a coitu et a vigilia: et pl⁹ grauat a somno immoderato: hec cōplexio ꝓsueuit reumatib⁹ abūdare: vñ satis bonū est materiā reumatis interduz p sternutationē: et interdū p gargarisma ad hoc cōueniens euacuare p̄cedētib⁹ vniuersalib⁹ purgationib⁹. vñ mastix: staphisagria appropriata sunt in reumatis capitis mūdificatione gargarizādo: aut masticando aut sternutando. et satis est dispositā opilationibus: q̄re abstineat ab opilātibus: vt sunt viscosa et dulcia cibaria et balneari post cibum et fortiter exercitari et coire et multū bibere. hec autē sunt cā descensus cibi a stomacho ante perfectā digestionez. et sic talis cibus venit ad venas causare opilationes. ¶ Hūc dicamus de cōplexione cholerica q; parata ē ad febres in flegmaticas. igit tpib⁹ ca. vtak orizacara simplici cum syrupo viol. et nenufaris. Est aūt cōueniēs vt tales syrupi recipiātur cū decoctione quoꝝdā se. de opilatiuoꝝ cuiusmōi sunt se. meloñ. cucur. citru. apij et scariole etc. et q; talis cōplexio cōsueuit cholerā multiplicare et spāliter calidis tpibus indiget purgatione solūtō purget cū scamonea ꝓparata et etiā reubar. cassiaff. thamarindo. et silla. Est autē hec cōplexio senecuti parata rōne siccitatis: q̄re indiget humectātibus ne cadāt in ethicā et egritudines ca. et sic. vtank igit hūectātibus vt sunt cibi laudabiles sicut pulli gallinaꝝ et galloꝝ iuuenuz: extremitates porcoꝝ et carnes vituli et vino subtili odorifero nō fumoso nec nimis acuto: oim est velociter et cito nutrientiū est vinū: vtak etiā balneo aq̄ dul. et somno. et illi sunt cibādi bis in die nāli: nec dēt cibi eoꝝ esse subtiles valde passibiles et dulces. tales em cū patiunt a caloꝛe fortī cholerā cōuertunt: igit illi cholerici indiget cibis fortis digestionis seu fortionis: et hec cōplexio min⁹ indiget coitu et flōmia saltē ꝓp purgationē: sz interdū flōmari ꝓp san. euētationē et frigidationē. ¶ De cōplexione flegmatica dicam⁹ q; dieta dz declinare ad cal. et sic. vt est panis bñ fermētat⁹ tritice⁹. cū modico salis et pōt addi se. ani. fenic. ameos etc. et min⁹ ledit a ieiunio et vigilia et tpe veris: in principio veris bonū ē vti pharmaco phlegmatis euacuatiuo et spāliter in hyeme vt est dyaturbith digestiōe facta cū oximelle simplici aut diuretico aut squilitico. carnes sint ca. et sicce aut ca. et hu. cōplexionis. et pisces spāliter aq̄ dul. inimicant huic cōplexioni vñ pisces marini sunt ei min⁹ nociui: et laudo q; coquāt in vino cū seminib⁹ calidis diureticis. et inter aliis pisces approbo ostreas et molea inspicta cōplexione. hec ergo marie indiget exercitio: et ab eo min⁹ ledit a ieiunio vñ forte sufficit eis comedere semel in die nāli: ne dz cibus eoꝝ esse difficilis digestionis: nec sit eoꝝ pot⁹ aq̄ nec ceruisia: sz vinū forte odorifer⁹ subtile in substātia et actione: hec cōplexio parū indiget flobothomia: sz multū pharmacia flegmagoga. cōsueuit aūt hec cōplexio flegma multiplicare et spāliter in hyeme. vñ circa principiū veris bonū est in talibus flegma purgare. hec cōplexio min⁹ ledit a coitu: et est in eo satis potēs ꝓtinue nō multū appetēs pp defectū calī. vñ totalis coit⁹ dimissio est eis multū nociua. Stupha est et ꝓuentētio: q̄ balneū aq̄ dulcis: sz balneū sulphuris etc. et vigilia interdū ꝓfert et somnus: marie diurnus et lōgus est et nociuus. ¶ Cōplexio melācolica vtak ca. et hu. et coitu marime dānū incurrit: purgenk cū mirabol. indis lupulo et lapide lazuli: et digerak pul⁹ cū scolopen. ma. et mino. buglo. thimo. epithimo lingua auis etc. Isti debēt cibari ad minus bis in die nāli: et nō indiget cibis fortis digestionis. Regimē complexionis melancolice

indiget frictione tēperate et exercitio tēpato et balneo aq̄ dulcis: et somno et q̄ete. caueāt a coitu et tristitia et flobothomia est nociua: sz cōpetit pharmacia melācolie eductiua. Hec breuia sufficiāt de regimine totalis complexionis lapse a vero tpamēto iustitiali in specie hūana. Quid aūt sit de regimine lapsus in singulis mēbris inferi⁹ aliquālr apparebit. Alio em regimine indiget cerebrū lapsum q̄ tēperatū. panis cōplexionis melācolice sit satis mollis triticeus sine sale: cū pauco fermento vinū sit odorifer⁹ et subtile: q̄ est de his q; magis seruiunt huic complexioni.

¶ De regimine macrorum et pinguiū. Cap. vij.

IN eodem regimine indiget pingues naturaliter plus q̄ requirit cōplexionis tēperamētum et nālr macilēti. sunt ei q̄dā q; ex eoꝝ totali cōplexione sunt magis macilēti q̄ requirat habitudinis tpamētū in hūana specie: q̄ cōtingit ex siccitate cōplexionis cū caliditate mēbroꝝ tertie digestionis et situ aliox mēbroꝝ. et sīlr hoc cōtingere pōt ex debilitate mēbroꝝ tertie digestionis vñcūq; possit talis debilitas ꝓuenire: siue ex pte cōplexionis siccē et ca. siue siccē. siue ex pte cōpositionis rōne cui⁹ debilitatis mēbra nō attrahunt nutrimētū: aut nutrimentū attractū digerere nō pōt. et sic eoꝝ mēbra extenuantur. Quibusdā tñ hoibus cōtingit q; eoꝝ mēbra sunt fortia in attrahēdo et digerendo. et tñ nō impinguant: sz remanent nālr macilenta: q̄ est ex caloris resolutionis fortitudine: et ex virtutis cōuersiue mēbroꝝ debilitate: et ex eoꝝ mēbroꝝ restauratione in humiditate seu in habilitate. Humiditas aūt mēbroꝝ cū caliditate obtusa: et fortitudo cōuersiue et digestiue membroꝝ et restaurationis eorundem habilitate ex parte molliciei et raritatis sunt cause pinguedinis naturalis seu multe carnositatis. Sūt em forsan mēbra inhabilia vt a cibo restaurent ꝓpter eoꝝ duriciē: et siccitatem sicut in melācolicis est videre vel ꝓpter fortē cōsumptionez vt in cholericis in q̄bus calidū est acutū et ꝓsumptuū. Differūt aūt carnositas et pinguedo: ex eo q; pinguedo est a frigido et hūido: nec arguit fortitudinē cōuersiue: sz solū digestiue prime et scde. Sz multitudo carnis arguit calī. et hu. et sanguinis multitudinē: et digestiue mēbroꝝ interiorum et exteriorū bontatē: et sīlr cōuersiue et restaurationis eorūdē habilitatē: et carnositas est minus vituperabilis q̄ pinguedo. ¶ Si igit aliq̄s homo nālr sit extenuatus p carnis et pinguedinis priuationē dz vti calefacientibus et humectātibus: et cibis multi nutrimēti et facilis digestionis: et cōuersionis: et dz cōfortare mēbra tertie digestionis: et ea ꝓparare vt alimētū melius attrahāt et digerāt: et retineāt et cōnertāt: et vti eis q̄ resistunt siccitati et resolutioni. Vñ resolutio fortis est vna magna causa extenuationis: cōueniēs igit est q; vult pinguedinē ꝓuocare: q; abstineat a salsis acutis acetosis et pungitiuis nisi forte his q̄nq; vtatur rōne appetitus suscitandi. Vñ triticum coctum oua sorbilia: pultes sorbiles de farina frumenti. sifter triticum nutritū cū lacte risum et fabe fracte: lac: caseꝰ recēs: amigd. fistici: pinee auellane recens ficus: oua assata: caro arietina

galline pulli colūbaꝝ pīguiū assati aut pastillati: vinū bonū: gaudiū: priuatio purgatiōis ꝛ euacuatiōis. balneū post cibū cōpleta puma digōne: paꝝ patī famē. multū comedere. paꝝ bibere ꝛ spālꝛ vina fortia. parū irasci ꝛ tristari exercitū ꝛ parū: fricatio ꝛpata: ꝛ vinū silr oē dul. ꝛ vnctuosa impinguāt corpa. Si q̄s ergo cupit mēbra tertie digestionis ꝛ virtutē attractuā spālꝛ cōfortare optimū est añ introitū balnei eī⁹ mēbra moderate fricari: deinde picari: deide sic eis mādilib⁹ exiccari: postea lungi oleo camomille oliuaꝝ aut anetino. deinde cibari cibo ꝓuenīēti ꝛ cal. ꝛ hu. Et si etas ꝛ cōplo ꝛ cōsuetudo pmittāt fundat supra mēbra sua aquā frigidā in exitu balnei. Finis aūt fricationis q̄ añ pitis empl̄m p̄mittit: ꝛ vt inflatio nō inciptat ꝓsumi. Ampli⁹ scias q̄ verberari ꝛ flagellari cū virgulis de bondis q̄sq; rubeat eoꝝ color. ꝓfortat ad attrahēdū: ꝛ digerēdū et pfectī⁹ ꝓuertēdū nutrimētū ꝛtractū: ꝛ laudam⁹ q̄ virgule sint vncte oleo oliuaꝝ. Antidotū bonū ad impinguādum. Ꝛ. amigd. excorti. ꝛ auellan. ſ. papaueris aā granoꝝ viri. de q̄ fit terebētina ꝛ butiꝝ vaccinū: ꝛ zuccari sumank oia ifimul ad q̄ntitatē castanee sero: ꝛ mane ꝛ vinū optimū supbibak.

¶ Et p ꝛtrariū sit regimē pinguiū excessiue. igit demacrak corp⁹ et p euacuatiōes freq̄ntes. Ampli⁹ alteratio cōplexionis ad ꝛtrariū faciētis pinguedinē plurimū extenuat. verbi gratia. si est frigiditas calefactio: ꝛ si caliditas infrigidatio cūlte: aut superflua calefactio. Et est notandū q̄ macrefaciēta sunt diuretica secessiua ꝛ ꝓuocātia sudorē ꝛ resoluentia: ꝛ desiccantia. ꝛ omnia similiter impedientia motum alimenti ad membrum ꝛ moram in eisdem.

¶ De cōplexione oīm mēbrorum in speciali. Cap. vtil.

Dota regio corporis hūani in q̄tuor partes diuisa est a sapiētibus. Quaꝝ prima est regio virtutū animaliū puta cerebrū et mēbra adiacētia. Scōa est regio virtutis spiritualis seu vitalis: vt cor: ꝛ cetera membra adiacentia. Tertia est regio virtutis nālis: puta stomachus epar ꝛ ite stina. Quarta est regio virtutis ḡnatiue: puta testiculi virga matrix: et collū eius: et hec mēbra sunt diuersaꝝ cōplexionū ꝛ cōpositionū. ideo diuerso indigēt regimine. ¶ Incipiētes igit a capite primo dicem⁹: quō cutis capitis pōt cōseruari: ꝛ silr pili ibi situati. deide dicem⁹ de cerebro: ꝛ mēbris et adiacētib⁹: et ꝓsequenter de corde et pulmone ꝛ sic de aliis suo mō ꝛc. ¶ Cutis capitis ab vlcere et scabie pseruatur si primo melle vngueris. deinde ipm balneaueris et marie in hyeme. Si pili capitis exules fuerint latenk cū cinerib⁹ olivaꝝ lexiuio facto ex illis. et si lexiuia sit et aq̄ decoc. capill. vel. edere arboree et terrestris bonū erit. Ampli⁹. frica raꝺ. ipoꝝ cū oleo anetino et masticino ꝛoliuaꝝ. nā multiplicāt capillos: et pseruāt et canitiē retardāt. ¶ Itē pulvis lazuli mirabilē hȝ pprietatē in ꝓseruādo pilos palpebrarum. Amplius capitis lotio minime est negligēda quin fiat ad minus in mense bis: deinde infunde aquā mediocriter ca. sup caput et pluries añ̄ a vapore balnei calido calefiat. et hoc q̄dā sapiēs p̄cepit: cū tuū corpus balneare volueris prius effunde sepe aquā ca. sup caput tuum: et sic dolorem capitis non timebis. pectina etiā q̄libet mane caput pectine eburneo. Nota q̄ pulvis lazuli mirabiliter hȝ pprietatē in conseruando pilos palpebrarū. ¶ Itē decoctio bletarū cōseruat pilos barbe. ꝛ spāliter lotio vini simplicis ad hoc valet. ¶ Itē frequēs ablutio cum aqua frigida retardat canitiem et depilationē. et in hoc concordauerūt omnes antiqui ꝛc. mirabolani hebuli condit canitiem retardant ꝛ nigrum colorem capillorum conseruant propie. ¶ Sanitas cerebri cōseruat cū suffumigationibus et odoribus speciērū aromaticarū: vt sunt lignū aloes ambra herbe odorifere vt matoiana balsamita: et sisla. et in estate cum rosis et aliis frigid. ¶ Sternutationes facte ieiuno alleuiant cerebrū et ebetudinē sensuū remouēt. et dicit philosophus magnus q̄ sternutationes duplāt cerebrū et ingrossant collū et mundificāt; facīē et ꝓfortāt sensus ꝛ canitiē retardant et dissoluunt fumositates inclusas in cerebro: nō est igitur sternutatio negligenda sine cū reb⁹ cal. in hyeme: et fri. in estate tpatis sive in hyeme q̄dē fit sternutatio cū radice bete aut cōdisi. et i estate cū tēta papyri: aut cū aspectu radiorū sol. ¶ Q̄ maxie nocet cerebro est idigestio et digestionis corruptio. hec ei est radix oīs maloꝝ: q̄ aūt plus ītellectū purificāt est gaudiū: ꝛ cordis letitia: ꝛ trāq̄llitas. Dicit aut tē q̄dā sapiens q̄ spatiari: et letari deseruiunt intellectui. De rebus cōferētibus cerebro sunt achoar: spica: sticad. matoiana: et mirabol. et cetera que in aureolis ponuntur.

¶ De oculis: eufrasia feniculꝰ et celidonia ꝓsunt oculis. Sanitas oculoꝝ cōseruat si q̄s a cena abstineat nocturna et nō stati dormiat post cibū stomacho pleno. Ampliꝰ vti pulvere cuꝰ recepta sepīs cōseruat: et ꝓfortat visum. Ꝛ. se. feniculi partē vnā eufrasie minoris ptē. ſ. maiorane: fileris mōtani aā. ptē vnā zuccari albi. ptē. i. et fiat pul. iste pul. oī bus medicinis possibilib⁹ visus ꝓfortat et ꝓseruat. Ampliꝰ suffumigatio oculi supra fumū aq̄ ca. decoc. feniculi oculos viscositate grossa mūdificat: et pōt addi vinū album cum aā. ¶ Itē pōt addi eufrasia: rutha: berbena: et celidonia in pdicta decoctiōe. et hoc multū pdest. put p me septꝰ est exptū. Aspectus coloris viridis visum cōfortat et quāto color magis distat a medio tātomagis ꝓfortat. ¶ Itē si oculus aperiat in aq̄ frigida in vase coloris viridis intuendo et cōtinue ter hoc fiat parvo tpis interuallo organū oculorū ꝓfortat tpis existētib⁹ sub latitudine sanitatis: visus tuus quaꝝ aūtū pdicū visum cōfortat. ¶ Itē visus feniculi crudi aut cocti visum ꝓfortat. Naponos seu rape hȝit mirabilē pprietatē in ꝓfortādo visum. ¶ Itez linire palpebras oculi cum licio distēperato in aq̄ feniculi visum cōfortat: et oculos corroborat: et a grossa viscositate mūdificat. De vētris lenitione patebit inferius. ¶ Nocētia oculis sunt olea salsa acuta et fumosa seu evaporantia et fumus: coitus ꝛc. De auribus.

¶ De auribus: dicunt q̄dā q̄ acetū forte tepidū guttatim teiuno stomacho auribus instillatū plus ceteris medicaminibus cōfert auditui: q̄n auditus instrumētum cōfortat: et phibet fluxum reumatis ne a cerebro descēdat. Acetū aūt auribus ꝓiectū paꝝ: deinde demū tepiduꝫ instillet. optime est meatū mundificat aurium a superfluitatibus grossis ipȝ opilātibus q̄ interdū auditum grauāt et diuersas egritudines in auribus generāt. Amplius oleum amigdalarum amararum vel nucleoꝝ pticoꝝ instillatū tepidū aurium meatus aperit et cōfortat. Et dicunt quidam medici q̄ prae ceteris auditum conseruat est fumigare aurem supra fumum aque calide et si in ipa bullierit absinthiū vel pulegium vtilius erit. De olfactu: conseruatur cum odoriferis et removendo immunditias nasi ꝛc. De olfactu. De naribus.

¶ De ore. os cōseruatur incolume cum ablutione aque calide ante pastuꝫ et post. Ablutio oris cum aqua ca. ante comestionem: et post: os mundificat. et humiditates gingiuaꝝ a capite descendentes consumit et desiccat. Et dixerunt q̄dam sapiētum q̄ dētifricū cū puluere garioſi. misceatur et spicenardi die quolibet ieiuno stomacho fetorē oris removet. Si dissoluatur aliquantulum masticis in oleo ros. et inungatum palatum cōfortat palatum: et illud cōseruat. Caput leporis cōbustum valet ꝓtra cācrū gingiuaꝝ et palati. ¶ De lingua lingue sanitas cum ablutione aq̄ in ieiuno: et cuꝫ mellis fricatione linguā attenuat: et grauitatem eius removet et siliter tenere cubebas in ore ieiuno stomacho et garioſilos. Nuces inimicātur lingue: cauendum est enim ab eis in regimine sanitatis. Caules cōferunt grauedini lingue comesti et masticati. vnde infantium accelerāt locutionē et ambulationē cōfortāt eā musculos et articulos. Ampliꝰ tenere spēs in ore aromaticas et spāliter in ieiuno: puta garioſi. et cubebe linguā a grauedine liberāt et facilitatē ad loquendum dāt: et eius sanitatē cōseruāt. Et hec breuia sufficiāt de toto capitis cōseruatione et membroꝝ situatoꝝ in capite. De lingua.

¶ De mery et cāna pulmonis. Cōsequēter dicemus de cōseruatione sanitatis mery et cāne pulmōis: et cōsequēter dicimus igit q̄ cāna: et mery conseruantur cum potu brodij pinguium gallinaꝝ: aut carnium semi ānualis agni cū rebus dulcibus decoctarum. et spālꝛ cum liquiritia: et si cū pdictis caulium summitates decoquantur erit laudabile. potus vini dul. valet ad idem: ossa mollia castratorum iuvenum multum cōpetunt in conseruatione mery: et cāne leniendo et confortando et mollificādo et meatus pectoris elargando. Caveatur a potibus actualiter frigidis. Galenus enī vnum cansonicum morti tradit ex potu aque frigide: q̄ non fuidit eius mery debilitatem et complexionis eius frigiditatē

De cerebro.

Regimē capitis ꝓtiū ei⁹.

De mery et cāna pul.

eius frigiditatē. Aqua enim frigida in habētibus mēbra pectoris debilia spasmat mery. De pulmone:myrrha sub lingua retenta pulmonem cōfortat:ʒ id qō ex ea liquescit cum melle si trāsglutitur. pulmonē cōseruat:et confortat: et vocē clarificat.et similiter pinee amigō.spāliter amare et liquiritie. Vinū nouū dulce coctum ⁊ per decoc.a grossa subā depuratū pluꝰ ceteris prodest pulmoni:⁊ eius cānalibus ante cibū ⁊ post.vinū dulce deopilat pulmonē:⁊ opilat epar.⁊ rō est:qꝛ vinū dulce nō venit gradatim ad epar: ex eo qꝛ epar multū diligit illud:qꝛ dulce:et propter eꝰ facilē penetrationem.⁊ qꝛ est potus calidus non moratur in eo:quātitate magna qua separatur ter ab eo:immo perue nit ad epar cū grossitie sua:inuenit eñ meseraicas aptas ad hoc:sunt eñ ample:⁊ vene epatis sunt stricte valde:cuꝫ igitur peruenit ad epar non peruenit ad illud quantitate qua degeratur: immo expellitur subtile in vena ꝓstrictas velocitate sue penetrationis:et remanet sedimē ꝓ er venarū cōstrictionē. Sʒ in pulmone oppositum euē.⁊ quia ad pulmonem venit cum tā colatū est per venas strictas: aut per viā meatuū mery in bibēdo ꝑ viā resudationis ex meatibus strictis ⁊c. Etiā valent mery ⁊ trachee arterie:⁊ lac ⁊ oua mollia:sed frigida actuvt aqua frigidea nocēt mery ⁊ cāne. Pulmo vulpis mirabilem habet proprietatē in pulmonis conseruatione:et confortatione:ad idem valent cancri fluuiales.et tortura ⁊ rana.et limacia.

De cor. ¶ De corde nihil reperitur qꝛ adeo cōfortet ipsum cor:⁊ calorem naturalē sicut bonū vinū odoriferum vetus moderate sumptū:⁊ in estate mediocriter limphatū. Et nota qꝛ syrupus ex succo pomoꝝ dulcis:⁊ corticibus citri ⁊ succo baglo.⁊ borag.cū murabola. pdest cordi:⁊ oua cōfortāt cor: quia sanguinem generant cordi proportionabilem.

¶ De corde dicat quidā sapiēs qꝛ habet duos nocuos hostes.s.desperationē ⁊ tristitiā.ex desperatione nāꝫ prouenit torpor pigritia siue inertia.⁊ tristitia est senectutis festinatio:⁊ naturalē caloꝛē extinguit:⁊ spūs profundat:⁊ compositionē cordis dissoluit ⁊ tādē interficit. ¶ Cordialia cassunt doronicū zedoarū muscus ambra ⁊ seta ⁊ ambo been crocus garioſi. sunt mirabiles.⁊ triaaloes cruō.⁊ mellissa ⁊ se.eius:cubebe smaragdꝰ ⁊ enulla est mirabilis. Alia cordialia frigida vt cāphora carabe corallus sanō.roſ.spodium sigilla rū coriādrū. Et cordialia tēperata sunt:hiacinthus aurū argentū ⁊ buglossa. ¶ Itē ex coadunatione vtni ⁊ sono delectabilis chorde instrumēti musicalis coadunātur ola bona in spiritu cordis. Sʒ delectus socius supplet instrumentoꝝ musicaliū melodiā. ¶ Itē cursus aquarū ab alto sine strepitu magno in viridariis cor confortat.

De stomacho. ¶ De stomacho. stomachus eñ se hʒ in homīe sicut radix in arboribus:sicut alimentū venit in arbore per radicē :sic in corpus per stomachū. comedere vuas passas cū granis in ieiuno stomacho malā cōplectionē reparat.⁊ silr electuariū factū ex mastice ⁊ ligno alo.⁊c. Dicit arist.qꝛ sumere in ieiuno.ʒ.iij.electuarij de ligno.⁊ reubar.cōfortat calorem stomachi:⁊ iuuat digōnē:⁊ eius orificiū a fiegmate mūdificat et appetitū ꝓcurat ⁊ vētositatem expellit.⁊ silr aqua roſ.cum mastice:⁊ carnibus cidoniorū. Stomachi digōnis error notabilis nō corrigit per sequam digōnē nec tertiam. Alimētū eñ remanet indigestū ⁊ ineptū ad hoc vt conuertatur in nutrimētū.⁊ per ꝑs deficit vita:qꝛ stomachus est sicut radix in arboribus.

De epate. ¶ De epate:carnes laudabiles assate super aquā calidā:et nō super carbones confortant epar.assatura.n.super carbones nō euadit ab vstione :sed sup aquā calidā.assat vniformiter:et equaliter:⁊ ab vstione securat:epar lupi ⁊ limacie a ꝓprietate conueniunt epati.

De splene. ¶ De splene:vnū albū ⁊ citrinū splenī ꝓcurat. Splē est cā riddi:⁊ nō instrumētū. vnde habentes splenē fortem:⁊ bñ dispositū ad attrahendū sanguinē grossum ⁊ turbidum.et quo corpus nō pōt bene nutriri:sunt leti naturaliter:⁊ sine tristitia:⁊ ecōtra habētes splenē debilē sanguis eoꝝ grossus ⁊ turbidus remanentꝫ ventis ⁊ mouet ar.⁊ cetera membra corporis.⁊ sic redditur homo tristis. Dicūt qdā emperici qꝛ mouere sinistrū pedē ante dextrū ascēdēdo⁊ descendendo splenē in sanitate cōseruat:vinū infusionis floꝝ aut fructus thamarisci confortat splenem ⁊ grossitiem eius attenuat.et similiter in vase fraxino aut thamarisci.

¶ De intestinis dixerunt sapientes qꝛ allū coctū cū carnibus pinguibus edi mitigat intestina ⁊ impetuosam eoꝝ re De intestinis. mouet ventositatē:comedere allū crudū intestinorū dolorē frigidū curat vt gallici facūt. Intestina cōseruant cum mundificātur a fecib⁹ cōtētis in eis:⁊ ab humoribus grossis viscosis qui in eis multiplicari consueuerūt ex regiminis malitia vel ex eoꝝ debilitate. isti quidē humores interdū impediunt exitum fecū nālē:mundificenī igitur intestina ab hu.⁊ fecibus cū potu aque mellis in ieiuno.⁊ cū comestione ficuū pinguū siccaꝝ aut potu decoc.earū in ieiuno.ad idē brodiū galli cū polipoſ.⁊ anisō aut brodiū carnū agnicū bletis.⁊ scias qꝛ vue passe nō enucleate cōfortat volēs sanitatē intestinoꝝ ꝓseruare caueat ab acetosis acutis grossis ⁊ viscosis.

De renibus. ¶ De renibus farina ordei cū lacte renes impinguat:⁊ eorū sanitatē cōseruat.vnde lacti inest ꝓprietas valēs renibus:qō ꝑs ceteris renes cōseruat ⁊ cōfortat quando sunt debiles in propria operatione.s.in attrahēdo aquositatē est canabe spinargia cū carnib⁹ mutonis seu arietis decocta.

De vesica. ¶ De vesica vue passe vesicā cōfortāt.⁊ similiter comedere sepe thꝰ vesicā cōfortat:⁊ vomitꝰ ꝓseruat vesicā ab egritudine:semē tritici ꝓparatū cū butiro ⁊ melle ꝓfert vesice: porꝰ aq̄ frigide in ieiuno nocet vesice ⁊ retētio vrine.dyagalāga ⁊ dyatriūpipereō ⁊ silr valēt vesice. Amplius.ʒ.ß. ligni alo.quolibet die sumpta in potu confert vesice.

Deano. ¶ De ano.extremitates vituli non permittunt emoroiꝺ, nimis fluere.

De iuncturis. ¶ Aqua graminis valet ad iuncturas ⁊ assiduatio balneationis extremoꝝ:cū aqua salsa:⁊ pōt addi camo.sticad.et roſ.⁊ sic forsan iūcture sint frigide addantur ellebori in ꝓdicta decoctione:⁊ hec sufficiant.

¶ De coitu ⁊ regimine eius. Cap.ix.

ACtus coitus vsitatus modo ⁊ hora conuenienti est de his q̄ cōfortant gnationis membra sicut mulierū māmille melius lactēt:⁊ lac generāt: vsus contrarii debilitat coitū infrigidādo ⁊ desiccādo.⁊ similiter vsus olim frigidoꝝ ⁊ siccoꝝ vt aceti camphore ⁊c. Libaria autē ca.⁊ hu.confortant coitum vt sunt oua forbilia:pulli: butyrum:lac:et similia.

¶ De conseruatione cutis et musculorū ⁊ vngluū. Cap.x.

DYporum aūt mundificatio fit cum suaui cutis fricatione ⁊ leni vnctione cum oleo oliuaꝝ antiquo odoris suauis tpe hyemis:⁊ estatis tpe cū oleo roſ.⁊ viol. Simil⁹ balneare in aqua ca.suaui.simil⁹ iunctio facta in balneo cū melle dispumato mirabiliter mūdificat a sordibus.⁊ qō est subtile attrahit.⁊ ꝑ poros exire facit:hoc idē facit farina fabaꝝ ⁊ cicerꝝ fricatione cū pāni asperi coloꝛē mūdificat ⁊ cutim attenuat. Dixerūt sapientes qꝛ fricare vngues manuū:⁊ pedū cum aqua et aceto cōseruat eos et ꝓseruat a denigratione et infectione etiā ne scindantur.et iunctio facta cū oleo et aceto cōfortat eos. De vngulbus.

¶ De regulis appropriatis sexui femineo. Ca.xj.

SAnt autez.iiij.aut.v.appropriata sexui femineo impgnatio parturitio lactatio māmillaꝝ ꝓseruatio:mēstruoꝝ euacuatio:et ꝑ cōsequēs matricis cōseruatio. Nota qꝛ hypericō portata. alo potata:aut ēplastrata renibus remouet malitiā seu maleficiū i muliere:⁊ silr coralli⁹ et lapis magnetis:ꝓceptio qñq̄ impedit ꝑ vsum quarūdā rerū cōceptū impedientiū. ponemus igit hic primo aliqua ex q̄bus malitia ꝓcueri pōt seu rapinū:aut hyricō in camera ponant ola demonia fugabunt. ¶ Itē lap.magnetis portatus valet ad idē:et ꝓcordiā facit inter virum et vxorē.itē coralli⁹ tollit maleficia.ad idē rad.brionie aut peonie portata aut pringoꝝ. ¶ Nota qꝛ flōmia saphenarū iuuat multū ad impregnādum. Primo qꝛ matricē mundificat. Scōo qꝛ facit matricē ad inferius descendere ex quo descensu semē viri ad eam ꝑfectius attingit:verū est qꝛ flōmia magis conuenit in cā ca.q̄ fri.et forte nō cōuenit in frigida nisi ꝑ causas dictas. ¶ Exercitium et stupha et cibi subtiliatio et clysteria calida ⁊ exiccatiua cōpetunt mulieribus habētibus matrices hūidas et pingues:et alia calida sumpta

p os vt vinū forte: ⁊ tyriaca ⁊ sīla. ¶ Aliq̄ vētositates impedīūt ꝛceptū: ⁊ dyaciminū remediat. Fiat pulus ex coagulo aut matrice leporis cū limatura eboris ⁊ se. siseleos: ⁊ vtat mulier sero ⁊ māe cū brodio cicer ru. aut arthemisie decoctione. Aliud impedimētū ꝛceptionis est q̄ matrix si tuat numis alte. ⁊ fiat descēsus p flōmiā saphenar ⁊ vētosar applicationē pectini. ¶ Jtē vir mulierē palpet suauit donec semē suū ⁊ eius sit digestū ⁊ si corruptū fuerit pp numiā morā tūc fiat copula cā. et⁹ expulsionis: ⁊ ñ deinde post certū interuallū q̄ aliud spma aggregatū ⁊ digestuz fuerit viro copulet mō ⁊ forma debitis. Nō cōcidat coagulū leporis post ptū nec ferat saphir: nec cōedat os de corde cerui. Post mēstrua lauet mulier pudibūda sua cum vino puro rub. ⁊ post suffumigēt cū vino decoc. nepite ⁊ supponat sibi basiliconē mērhā aut maiorānā: ⁊ ꝛcipiet li de⁹ voluerit.

¶ Nota q̄ untre māmillas cū cācro marino aut fluuiali hz ꝓprietatē in minorādo māmillas post ptū: ⁊ silr epithymatio cū decoctiōe ruthe lac minorat. ¶ Ad dolorē matricis post ptū intret balneū decoctionis aneti ⁊ camomille.

¶ Jncipit scōa pars huius libri que tractat de dispositione terre habitabilis. Cap. j.

NOta q̄ multe sunt plāte in q̄busdā terris q̄ multū inimicant corporibus nostris sicut experiētia docet de arbore nucis: ⁊ vt de p̄tico populo sambuco ⁊ ficu. Terre igitur fecūdate bis arboribus nō sunt bone habitationis vt puto. ⁊ ilr intelligatur de herbis q̄busdā sunt eñ q̄dam herbe venenose sicut est elleborus esula solatrum mortale opiū: ⁊ silles ⁊ per oppositum terre fecundate bonis herbis ⁊ odoriferis sunt bone habitationis. ¶ Aq̄ aūt currētes versus orietē sunt eligibiliores: ⁊ magis dulciores ⁊ leniores: et si nō sint tales de se subtiliant p decoctionē ⁊ sublimationē. Sūt eñ q̄dā medici stolidi q̄ dicūt aquā p decoctionē ingrossari: et eo q̄ subtile exhalat resolui ⁊ euaporat: ⁊ residuū q̄ remanet post decoctionē ingrossat. vñ apparet q̄ aq̄ pluuiales sunt subtiliores nō pluuialib⁹: et sic q̄ remāebit post decoctionē erit grossi⁹ q̄s añ. Nos āt dicim⁹ q̄ vel ipi supponūt aq̄ puritatē in substātia et q̄litate: ⁊ sic oz q̄ hōgeneū sit illud q̄ resolui et q̄ remanet vñ aq̄ subtilitas est cū aq̄ resoluta est. ⁊ euaporata et q̄ remanet. cū tota aq̄ fuerit substātie hōgenee añ decoctionē. Q̄ō aūt vna pars euaporata ⁊ alia resideat ꝛcingit ex hoc q̄ vna pars aq̄ magis passa est ab igne vel a sole. et rō ārē vna pars est magis passa q̄s alia est ꝓpinq̄tas ad agēs. et sic ptz q̄ eozargumētatio nō hz locū in aq̄ pura: ⁊ hōgenea. Vñ puto q̄ si aqua pluuialis eleuarek ab aqua pura ⁊ hōgenea nō esset subtilior q̄s illa aq̄ eleuak q̄tū est de p se. Vñ vez est q̄ tpe euaporationis est subtilior eo q̄ subtiliata est a calore: ⁊ postq̄s infrigidata est ⁊ inspissata aq̄ subtilis est et forte minus subtilis eo q̄ magis patik a frigido ꝓpter subtilitatē accītalē quā acq̄siuit a calido eleuāte. Sz nota q̄ aq̄ pluuiales regulr sunt subtiliores: ex eo q̄ eleuātur ab aq̄s puris: ⁊ ꝓpter eoz subtilitatē fiūt putrefactibiles magis: vñ si dubitatur de eaz putrefactione laudo q̄ decoquāt: nā decoctio obuiat putrefactioni. Si vero ipi argumētētur in aq̄ non pura in substātia p admixtionē ptū terrestriū sic nō vz eoz argumētatio: ex eo q̄ ptes terrestres p decoctionē nō remanēt: vt nec esset substātia ei⁹ grossior q̄s ante ex eo q̄ minus esset de aqua q̄s ante: ⁊ cum ptes terrestres nō essent diminute. Vñ si ex ptibus terreis ⁊ aqueis fieret vnū mixtū indissolubile p decoctionē: sicut in vino et multis aliis liquoribus q̄ p decoctionē ſpissant: inspissaretur vtiq̄ aqua per decoctionē: ⁊ nō ita accidit aque: q: talium ptū terrestrium admixtio per decoctionē descēdit per modū dictum: plus igit facit aq̄ decoctio ad subtiliationē per descēsuz partiū terrestriū q̄s ponit ad grossiciē per subtilis euaporationez. Et si eoz argumentatio sit in aq̄ inspissata a frigore in qua nō fit admixtio partium terrestrium: ptz q̄ argumentatio nō ꝓcedit: nā sic q̄ resoluitur est ei hōgeneuz q̄ remanet post euaporationē nisi q̄ subtiliatū est p frigoris amotionē. Amplius nota q̄ admixtio ꝛcet cū aqua rectificat eius grossitatem. ¶ Jtem aq̄ cōmotio de vase in vas et ꝓiectio postea lapillor paruor in aqua cadē ab alto aquā grossaz rarificant et subtiliant. ¶ Scias q̄ bibere aquam ieiuno stomacho: et post exercitiū et balneū ꝓpre stomacho ieiuno et ebrio crapulatis est cā sitis mēdose. Sitim vero habēs mēdosam nō bibat: sz paulatim suggēdo ⁊ sup dormire ⁊ sitim tolerare tpam sedat: ex eo q̄ hūor eā faciēs digerik: ⁊ corrigik: sz cū digestio impedik pp potū redibit sitis mēdosa: nā siti hūor faciēs nō corrigik nec digerik. ¶ Aqua tepida nauseā facit: sz calida stomachum debilitat: sz raro sumpta stomachū lauat ⁊ vētrē larat. Aqua frā confortat oēs virtutes in suis opatiōib⁹ q̄s sunt cū eq̄litate. s. digestiuā attractiuā retētiuā et expulsiuā. et cōfert habētib⁹ raritatē: et cursum a quocūq̄ mēbro fiūt hūores: sz nocet neruis: et habētib⁹ opilatiōes et apata. ¶ Aq̄ ferree cōfortāt oia viscera et addunt in cortū: vñ cōfortant splencticos epilēticos ⁊ spinaticos et vlr habentibus viscera debilia. Aqua pudaca. Aqua calida: frigida. Aq̄ ferree.

¶ De aere et de igne. Cap. ij.

DE aere obtēperantia caloris innati fit p aeris attractionem et eiusdez depuratio per eius expulsionem. primū quidem fit per motū attractiōis q̄ dyastoles no iatur secūdū per motū expulsionis q̄ systoles a sapiētibus appellak. Si igit aer sit corruptus ⁊ fetidus corrūpit calor et spūs innatus. hz igit medicus esse sollicitus in electione aeris boni in sanitatis regimine. ¶ Aer calidus dissoluit virtutes corporis et larat: sz calid⁹ tpate trahit sanguinē ad exteri⁹ et colorē corpis rubificat si aūt sit multuz calidus citrinat facitq̄ multū sudare: diminuit vrinā digestionē debilitat. Aer vero frigidus ventrē stringit digōnē fortificat: vrinā multiplicat: sudorē diminuit et egestionē. aer humidus lenit ⁊ hūectat corp⁹: sicc⁹ vero desiccat cutē et denigrat. ¶ De igne. laudo ignē bonoz ligno⁹ siccorū nō fetētiū clare lucentiū: vitupero vero ignē carbonū et corbellaz: q: cū eoz fumus exhalare debuisset per violētā remāsit in eisdē inclusus: q̄ postea incēdunt sine flāma ad actū deducik seu reducik et corpori⁹ nostris inferūt notabile nocumētū. Sit igit ex siccis et laudabilibus lignis tales: caueas ne ignis appropinq̄t immediate corpi: sz p aliq̄ mediū. Nā appropiquādo. immediate nimis corpa nostra desiccat. ¶ Jtē magis laudo ignē a pte posteriori q̄s añtori: nec multū laudo q̄ pastus siue refectionatus immediate multū calefiat: q: ex hoc debilitatur digestio: non laudo ignē stupharum: quia calor est inclusus non euentatus.

¶ De exercitio. Cap. iij.

DE exercitio testificati sunt sapientes q̄ exercitiū tpatuz et eq̄le ante cibū sanitatē causat: et ꝓseruat: sz immediate post cibū impedit digestionē: añ cibum calorē cōfortat naturalē: et ex hoc appetitiua in stomacho vigorak: et exinde mēbra copiosius recipiunt alimētū: et post apertiunk: et ex hoc superfluitates tertie digestionis liberius expellunk: et alimētū per mēbra plectius diffundik. Amplius per exercitiū ꝓuenit duricies organoruz: ex q̄ difficilius patiunk: et reddunk fortiora ad ceteras actiones. ¶ Jtē p exercitiū mor⁹ spūum vigorātur ex q̄ superfluitates euacuātur: et p poros expurgātur liberi⁹: q̄s est necessariū. Et exercitiū igit moderatū nō permittit humores nec eoz superfluitates in corpori⁹ adunari q̄bus multiplicatis indigem⁹ pharmacia et flōmia q̄ q̄litis purgēt corp⁹: ipm tñ inueterāt: et spāliter farmatia q̄ vrplurimū habēt nāz veneni. et sic nō solū euacuant nociuū: sz magnā ptem caloris et spūs q̄ sunt fundamēta vite nostre et exercitiū nō merek dici exercitiū: nisi cū ex eo ꝓuenit inanhelitu magni tudo et frequētia hoc est eñ signū fortitudinis caloris nātis et innati. ¶ Est igit exercitiū mor⁹ volūtari⁹ in quo req̄rik anhelit⁹ magnitudo et frequētia et velocitas ad ipm peragēdū fm modū siue equalitatis. Bonū est igit tpertius eius nō inuenire multitudinē crudoz et indigestioz hūoz seu cibor in vētre aut vasis. Periculū eñ esset eos attrahi ad oēs alak ptes las añs benigni fierēt. Si eñ digō fit ingete tūc mor⁹ fortis eā ipediet. Et intelligit de repletione humoz laudabilū aut illaudabilū q̄ nō cōpetit exercitiū Nā exercitiū nō est sufficiens ad euacuādū talē plenitudinē. vñ solū hūores cōmouet ⁊ ebullire facit. et ex hoc piculū est febres et aposteata et opilationes q̄ ad hoc sequūtur cāri. Talibus igit corporibus añs exercitenk et spāliter exercitio forti

Pharmacia purgat et inueterat.

Quidā exercitium.

Q̄ō aq̄ pluuialis sit subtilior

Aq̄ ꝓpter coctionē subtiliātur.

citio forti cōpetit flōmia vel farmacia fm̄ exigentiā hu. pec cantis. vñ dico q̄ exercitiū sero tunc quod fit ante cenā nō fit ꝓpter expulsionē superfluitatū cibi suscepti in prandio

Tempus exercitij

eiusdē diei: ꝫ cibi suscepti in cena precedētis diei. ¶ Item tēporis exercitij cognitio est vtilis. nā aquosus qui dē significat indigestionē: et q̄ adhuc nō instat exercitij tps Rubeus vero et choleric⁹ ex multo tēpore digestionē fuisse factā: et tēpus exercitādi preteriisse scīam. Sz color tēperat⁹ puto rube⁹ tpate nō ignit⁹ signat scīaz digestionē fore factā de ꝓpinquo et tunc est tēpus inchoandi exercitiū.

Fricatio ꝓparat ad exercitium.

¶ Illi vero q̄ locuti sunt subtiliter de exercitio docuerunt corpora p̄ fricationē conuenientē ad exercitiū preparari. et spāliter cū quis tēderit ad exercitiū fortius. Si em̄ q̄s ad fortiores venerit motus anteq̄s molliat totū corpus et superfluitates subtiliet et poros dilatet q̄ fiunt fricationibus immoderatis: et demū superinfusione olei dulcis. periculū est erūpere quid vasoꝝ. et periculum est ne supfluitates impetu spūs moti poros opiēt. Si vero paulatim per fricationē primo calefactōs p̄molliat q̄dē solidat⁹ p̄subtiliet hūida. et poros dilatauerit periculū nullū: nec rūpt aliquā particulā nec poroꝝ obstructiones causare: tū qui exercitatur refricet fyndone totū corp⁹ quousq̄s moderate calefiat. Sufficiūt aūt vt plurimū manuū circūdationes ad hoc vt corpus calefiat absq̄ cōpressione: etenim his facientib⁹ apparebit rubor bene floridus supcurrēs toti cuti. et tūc est tēpus superinfundere liquorē olei: fricareq̄s manibus nudis fricatione media inter mollitiē et duritiez sic q̄ corpus nō colligat et stringat nec exoluatur vlterius q̄s deceat: ꝫ in vsu natura custodiatur. Hec aūt fricatio que ꝑparat ad exercitiū in primis debet in imissionibus manuū leuiter inde paulatim augmētari: et ad fortius ducere: vt cōprimat q̄dē manifeste: caro aūt nō stringat. Hec aūt fortis fricatio est quidē nō multo tpe: ꝫ semel aut bis in vnoquoq̄ membro: si aūt amplius fieret corp⁹ induraret: et in his q̄ augentur augmētū impedit. Est aūt hec fricatio fienda fm̄ oēm differētiā positionis. s. fm̄ latū obliquū et trāsuersum. Quatenus tota possibilitatē vniuersi musculoꝝ nerui et oi pte fricent: et ad exercitiū ꝑparentur: poros. s. dilatādo et solida et spissa rarefaciēdo et rara inspissando: molliaq̄ indurādo.

Quantitas tēporis exercitij scīdo ꝑt.

¶ Quātitas aūt et qualitas et modus circa exercitiū in sanitatis regimine dari non pōt literis certis seu denotari: sicut nec quātitas ceteroꝝ offerendoꝝ nostro corpori. Nā fm̄ diuersitatē cōplexionū et habitudinū etatū et regionuꝝ aliter et alr exercitiū est mensurādū. Sūt em̄ quidā indigētes exercitio fortiori et maiori vehemētiori et velociori: tales sunt q̄ vtuntur cibo amplio. et sunt fortiū virtutū aīalium motiuaꝝ habentes lacertos et neruos fortes et tuncturas aptas ad motū: et cū hoc nō habent calorē naturalem consumptiuū minus fortē: talib⁹ inq̄s cōpetit exercitiū manus fortius et velociꝰ et vehemētꝰ. Illi aūt q̄b⁹ deficit aliq̄ istaꝝ cōditionū nō cōpetit exercitiū adeo fortē: verbi gratia: ponamus q̄ deficiat vltima cōditio: q̄ sit homo habens calorē fortem: et acutum multū cōsumptiuū et tū habeat oēs alias priores cōditiones talis em̄ non indigebit exercitio adeo magno nec fortī. et sīlr intelligatur in aliis cōditionibus. Et si aliquis reperiat in quo oēs cōditiones deficiāt et opposite reperiātur. s. qui paꝝ comedat: et cuius alales virtutes motiue sint debiles: et organa ad motū deputata: et calorē habeat cōsumptiuū satis: talis vtiq̄s indigebit nimio exercitio: et per extrema potes iudicare q̄d de medijs. Quātitatē igit exercitij offerendi: sīlr et qualitatez sola rōne cognoscere experiētia ꝑtermissa multū est difficile. In

Optima nā tātū appetit q̄tū sibi cōuenit.

experientia igit cōsideramus quomō se habeat exercitans in primo die et secūdo: et sic deinceps. ¶ Optima em̄ nā mensurā olim offerendoꝝ manifeste adepta est: tūc em̄ appetit exercitiū q̄ntū et qualiter eidem est opportunū. Et sīlr intelligatur circa cibos et somnuz: et cetera q̄ corporibus nostris offeruntur ꝓpter regimē sanitatis: q̄s vtiq̄s verū est suppositā bonitate moꝝ. Nā ꝓpter malitiā cōsuetudinis et moris nā tēperata pōt appetere q̄d quale: et q̄ntū: q̄s ei nō est cōueniens: ꝫ lapsi in altū mensuras exercitioꝝ et alioꝝ minime naturalr sunt adepti. Quidā em̄ plus appetunt exercitari q̄s oporteat: et quidā minus. Minus q̄dē vt quidam flegmatici in quoꝝ corporibus hūores flātici sunt qui frigore retēti sunt cōgelati et otiosi effecti. Illi aūt qui appetūt minime moueri et exercitari sunt sōnolenti: et ad lectū naturaliter inclinati: et tales exercitādo nō debēt seq̄ naturales appetitus: ꝫ si sint caliciores et hūidiores naturaliter vel accidēt aliter: et cū hoc sint apti ad motū ex mēbroꝝ leuitate et organoꝝ habilitate hi vtiq̄s plus appetūt exercitiū: et in eodē plus delectant q̄s oporteat eoꝝ cōditionibus. igit isti vt immediate dicti nō debēt ꝓprius appetitus imitari in mēsura exercitij. Qui vero nec corpus calidius nec frigidius habēt nec ꝓ accidēs nec fm̄ nām nec sunt trascibiles oīno vel alterabiles et philothomi: his custodiūt cogitationes mēsure exercitioꝝ: ꝫ primus die addak magno tpe p̄cedēte. Nā si aliq̄d latuit primo die certificabit: et hoc experientia: edoctus igit ita ad certitudinalē cōiecturationē deuenit nō solū exercitioꝝ verūetiā cibarioꝝ mēsura nullo mō fm̄ puncipia cognosci poterit sed experientia que fm̄ singulū die sunt in memoria q̄ntitatis exercitioꝝ et cibarioꝝ: et ceteroꝝ offerendoꝝ. verbi gratia. Si q̄s a primo die exercitij plus vel minus exercitet q̄s oportet in secūdo die corrigit: et sic deinceps: et hoc est cōe tā cōplexionibus tpatis q̄s distēperatis. ¶ Quātitas aūt exercitij: quā literis possum⁹ describere est quousq̄s hō sudare icipiat et anhelitus augeri et color corpis rubificari et vene ingrossari et membra incipiūt laxari et tumor mēbroꝝ dñari. his em̄ appentibus ꝺz ab exercitio cessari.

Signa delistēdi ab exercitio.

¶ Et nota q̄ exercitiū fortius corpus nimis euacuat et debilitat: et hoc bñ manifestat in exercitātib⁹ forti exercitio exercitiū: aūt debile q̄s est cūandū: non euacuat: nec p ipm̄ pōt cōsumi q̄s dissoluēdū est. Sz exercitiū ꝓportionatū ꝓportionalr dissoluit et cōsumit quapropter substātiā mēbroꝝ augmētat et corp⁹ impinguat. Pituatio aūt huius ꝺz in incarceratis: quoꝝ facies cacochimie fiūt: et coꝝ color est impurus: et oēs eoꝝ opatiōes sunt lese: et hoc nō solū accidit hoibus: ꝫ aut⁹ in cauernis detētis. Si q̄s vero exercitet pedit̄ādo bonū est exercitiū iterdū inclinari et lapidē manib⁹ eleuare versus posteriora: retro respicere et interdū mēbra extēdere. et anhelitū cōtinere et musculos vētris aliquātulū extēdere. Nā anhelitū retinēdo cōfortat calor nālis: et post apiunt: ꝑ quos supfluitates expelluntur. Dz autem anhelitus esse cum extēsione musculoꝝ pectoris: q̄ extēsio ꝺz esse parua. Nā ꝑ hāc extēsionē supfluitates pectoris et pulmonis ad mēbra nutritiua expellūtur: et ꝑ extēsionē musculi vētris supfluitates vlteri⁹ inferi⁹ expelluntꝫ ꝫ hūtes debile ꝺz a fragma aduertāt a cōstrictiōe anhelitus ne supfluitates ad cerebrū mutātur sicut apparet in his q̄ multū laborant insufflādo instrumento tubaꝝ quibus vene faciei inflantur et facies rubefit.

Exercitū fortis debilis ꝓportionatum.

¶ Postq̄s aūt exercitat⁹ q̄s fuerit aliquo exercitioꝝ ꝺz fieri fricatio et ꝺz ad aspitatē declinare ꝓpter duas cās. vna est vt supfluitates subcutanee emundentur q̄ ab exercitio sunt trāsmisse. et alia est vt corpus solidet et vapores boni retineātur: vt ab his q̄ ab extrinseco accidūt nō alterentur et ꝺz hec fricatio simul aut velociter fieri. immo si totū corpus simul et semel fricari posset mānibus vtilius esset vt supfluitates simul et semel exhalarēt: et ē bonū: vt hec fricatio fiat cū oleo dulci: ꝫ fricatio q̄ fit ante exercitium debet esse leuis mollis et lenta vt duritiem non operetur.

Cap. tiij.

¶ De fricatione membroꝝ.

Fricatio intentionē ꝺz in supfluitatum tertie digōnis euacuatione sicut et exercitiū: et sīlr in caloris mēbroꝝ cōfortatione et ad multa alia vñ sermonē de fricatione in p̄cedenti capīlo inchoatū cōplere volum⁹. Primo em̄ dicem⁹ vtilitatē fricationis ꝓp quā cōpetit in sanitatis regimine. Secūdo fricationis tps: mēsurā et modus. Tertio fricationis mod⁹ et spēs gñales. ¶ Quo ad primū igit vtilitas fricationis est supfluitatem tertie digōnis expulsio. vñ in his q̄ exercitari nō pōt vel ꝓp corpis debilitatē vel ꝓp infirmitatē alicuⁱ mēbri spāliter: vel ꝓp incarceratiōnē nō est fricatio neglegēda. Nā ꝑ frictionem materia subtiliatur et pori aperiūtur: et calor in mēbris cōfortatur: et fricatio sic supfluitates liberi⁹ expelluntur: et ꝑ ꝓpria mēbra pfectius nutriūtur et appetitiua vigorat: ſi q̄dē naturalis appetitus incipit a mēbris tertie digōnis: nota q̄ ꝑ frictionē mēbra rara inspissant et spissa rarefiūt: et dura mollificātur et mol-

Utilitas fricationis.

lia indurãtur. Corporib⁹ igitur raris cõpetit fricatio nõ solũ propter expulsionẽ superfluitatum: ꝛ reliq̃ q̃ dicta sunt: ꝛ vt aliq̃liter inspissentur ꝛ minus passibilia efficiãtur: et sic suo mõ intelligãt de corporib⁹ spissis grossis duris ꝛ molli b⁹. Ampl⁹ est alia fricationis vtilitas. nã p̃ eã lassitudo mẽ brior remouet: vñ fricatio est facies q̃sceret: ꝛ hec fricatio est necessaria post exercitiũ immoderatũ: ex q̃ aliqs incurrit lassitudinẽ. Amplⁿ fricatio iuuat cũ tps est dormiendi: q̃n corpus alleuiat: ꝛ hũditates ad ũcturas fluere prohibet. Maltũ autẽ sollicitari debemus: ne puerop̃ corpa fricẽtur cũ duritie ꝛ asperitate ne forte abaugmẽto impediant.

Tps fricationis. ¶ Tps vero fricationis idẽ est cũ tpe exercitij: ꝛ sic mẽsura fricationis q̃ sit pp superfluitatũ expulsionẽ. Nõ enim intelligo de fricatione p̃parãte ad exercitiũ nec p̃ãte ad exercitiũ sed de fricatione supplẽte vices exercitij. ¶ Spẽs exercitij sunt ser simplices ꝛ .ix. cõposite. Sũt enim tres simplices sm quãtitatẽ: puta multa pauca ꝛ mediocris: ꝛ tres sz qualitatem: puta aspa lenis ꝛ mediocris: vel põt dici sic pla cet fortis debilis ꝛ mediocris. Ex his simplicibus prouenium .ix. cõpositiones. Nã fricatio multa potest componi cum forti debili et mediocri. ꝛ sic de aliis suo modo.

Spẽs exercitij sunt .xv.

¶ De balneis. Cap. v.

Post cõsiderationẽ exercitij balnei sequit ex eo q̃ balneũ mẽbia exteriora lauaret a sordicie q̃ in superficie mẽbrop̃ per exercitiũ forsan est derelicta. Amplⁿ si aliqs sit derelictũ sub cute qõ per exercitiũ ꝛ frictionẽ non fit sufficieter resolutũ de superfluitatib⁹ tertie digestionis p balneũ resoluet. Si q̃s ab exitu balnei calidũ nimis poraueriet ethicã incurrere põt: ꝛ nimis frigidũ ydropisim. balneũ q̃dẽ deficcat ꝓpter resolutionẽ quã facit: ꝛ hũectat q̃n nõ est fortis caliditatis: ꝛ calefacit sua caliditate actuali: ꝛ infrigidat frigiditate actuali ꝛ potentiali: ꝛ etiam calorez ꝛ spm̃ resoluendo. Nã balneũ resoluit ea q̃ propinqua sunt cuti sicut fricatio balneũ supplet exercitij vices. Amplius balneũ membra exteriora calefacit ꝛ hũectat tpate q̃ forte p exercitiũ ꝛ frictionẽ fuerũt aliqualr desiccata ꝛ infrigidata. ¶ Itẽ somnũ ꝓuocat oplationes apit ꝛ vẽtrẽ soluit ꝛ digonẽ cõfortat ꝛ nutrimẽtũ ad cutis supficiẽ attrahit ꝛ ventrẽ interdũ stringit ꝛ fatigationẽ remouet: humectat: desiccat: calefacit ꝛ infrigidat. ¶ Nota q̃ colũne pedũ ad conseruationẽ sanitatis visus ꝛ auditus sepe lauari debẽt atq̃ fricari cũ aq̃ moderate caliditatis. Amplⁿ capitis lotio nõ tardetur vltra .xx. dies nec fiat in ebdomada plus q̃ semel ꝛ nunq̃ stomacho repleto: sz aũ prãdiũ aut cenã.

Lotio pedum.

Lotio capitis.

¶ De coitu. Cap. vi.

Coitus macris inimic⁹.

Coitus hz necessitatẽ in expulsione superfluitatis tertie digestiue. q̃re competit in sanitatis regimine: tñ nõ cõpetit macris et extenuatis. Nã coit⁹ immoderatus: et ꝑ ibus nõ ꝓuenit plima ifert nocumẽta: inducit enim plus debilitatẽ oi alia cũatione vt appetitiue destructionẽ: oculop̃ ꝓcauitatẽ: ꝛ cerebri ac sensuũ debilitatem.

Retẽtio spmatis destruit testiculũ

Corpa aũt hũtes sicca a coitu cauere debẽt sicut ab inimico mortali quop̃ si q̃s vl⁹ fuerit ethicã icurret. In actu vo coit⁹ nullo mõ retineat spma: q̃ hoc pducit ad ẽstructionẽ vni⁹ testiculop̃. Magna ẽsup delectatio i coitu est cã debilitatẽ inducẽs: ideo q̃ minus delectat minus debilitatur.

¶ De comestis ꝛ bibitis. Cap. vii.

Quid sit ꝛ qõ causetur fames.

Post exercitiũ coitũ ꝛ balneũ corpus remanet inanitũ cui debet refectio. vñ videm⁹ q̃ post talẽ ũationẽ seq̃tur appetit⁹ cibi q̃ incipit ab inanitione mẽbrop̃ et terminat ad inanitionẽ factã versus orificiũ stomachi ad quã seq̃tur cã talis inanitionis q̃ fames nolat et desideriũ cibi: et hoc est pco indubit⁹ ad ofidẽdũ necessitatez cibationis. post igit hoc desiderũ nõ est tardẽda cibatio: ex eo q̃ famẽ tolerare stomachũ replet malis hũoib⁹. Attrahit ei a stomacho et vicinis ptib⁹ q̃ retinẽt: qõ est melius et vtilius: ꝛ dimittũt abire qõ peius et inutilius. vñ videm⁹ manifeste q̃ famẽ tolerãtes multã aq̃sitatẽ emittũt ab ore ꝛ satio cito desunt eop̃ appetitus ꝓpter repletionẽ malã et innaturalẽ in stomacho causatã. vñ appetitu deficiente non est cõedendũ: sed recipiendũ iulep. aut sirupũ acetosũ aut aquã calidã: et tñ est ieiunãdũ donec vomuerit vel asselles vel appetitus excitet ꝛ redeat: q̃bus recte pactis subseq̃ dz. Et est valde cauẽdum ne stomachus torq̃at ꝛ multum grauet: ꝛ anhelitus angustet: ꝛ pulsus velociter. Multum est euitãda nauseatiua refectio: nec ex toto dz desiderũ spiritus retineri debẽt reliq̃ reliq̃e appetitus: ꝛ hoc spiritualiter est obseruãdũ in habẽtib⁹ calorẽ fortẽ. Sũt enim q̃dã q̃b⁹ appetit⁹ multũ sopit⁹ est: ꝛ isti forte plus debẽt cõedere q̃ appetãt: ꝛ in hoc multũ cõsidẽdũ est in experientia: ꝛ sic rãdo subtiliter q̃titatẽ cibi. ¶ Amplius ꝛsiderãdũ est q̃ appetitus nõ sit ebriosi vel fastidiosi. talis enim appetit⁹ nõ est indicatio suscipiẽdi cibi: ꝛ tõ recurrẽdũ est ad alia signa sz q̃ sentiat stomachũ vacuũ: ꝛ q̃ expulse sint egestiones cibi priores: ꝛ q̃ vine sint digeste. his enim apparẽtibus tps est recipiẽdi cibũ: dato q̃ nõ vigeat appetit⁹: et spãr si adueneriit hora in q̃ cõsueuit cibari. ꝛ nõ acciderit error i posteriori cibo in sua digestione. ¶ Nota q̃ habẽtes calorem fortẽ et mẽbra dura et virtutes cibatiuas: et multũ laborãtes indigẽt cibis grossioribus: vt sunt carnes boũne: porcine: anatũ ꝛ similiũ: et p oppositũ quop̃ mẽbra sunt mollia hũida rara: et calor debilis indigẽt cibo subtili: vt sunt ouа sorbilia aq̃ carnis et mediocres indigẽt mediocri cibo.

Que ꝛhonarena actipiẽdi cibos.

Qui indigerent cibo ĝ so et q̃ subtili.

Qui indigerent cibo multo ꝛ q̃ pauco.

¶ Itẽ q̃dã indigẽt cibo multo: q̃dã pauco: ꝛ q̃dã mediocri. Boues enim macilẽti q̃p calor multũ est resolutiꝰ: et multũ laborãs indigẽt cibo multũ nutriẽte: cuiusmodi sunt ouа sorbilia: et caro vaccina et ouа dura ꝛ aq̃ carnis et p oppositũ pingues boues plent flegmate carnes hũidas hũtes nõ multũ laborãtes hũtes calorẽ obtusum et lẽtũ indigẽt cibis pauci nutrimẽti: vt sunt olerop̃ gña: et fructuũ gña: et caseus et mediocres indigẽt mediocri. sicut ei se hz extremũ ad extremũ sic se hz medium ad medium. ¶ Amplⁿ notaq̃ oẽs hoies indigẽt cibis boni nutrimẽti: vñ si q̃s vtaꝛ cibis mali nutrimẽti q̃uis in pñti forsan ei nõ noceat: vel ꝓpter cõsuetudinẽ et digestiue bõtatẽ. In posterũ tñ ad malas deueniet egritudines. Quidã tñ sunt q̃ pp cõsuetudinẽ et q̃dã pp nãe ꝓportionẽ peligere debẽt cibũ paꝰ deteriorem vñ si q̃s cõsuet⁹ sit vti aliq̃ cibo nõ subito dz mutare cõsuetudinẽ: sz paulatim q̃ si forsan cõsuetudinẽ mutare nõ possit pp aliquã cãs spãle: bonũ est q̃ sollicit⁹ sit in purgãdo hũore q̃ gñaꝛ a tali cibo: et sic ꝑseruabit ab infirmitate. Si aũt cib⁹ ꝛsuetus et desiderat⁹ tñ erit sẽs notabilis malitie non mutet ad malitiã p̃auã nã corrigit bonitate digestionis et lõgitudine ꝛsuetudinis. ꝛ si sit malitia notabilis ꝛ magna nõ est corrigibilis a natura: vñ falsẽ opinãtur credẽtes malũ cibũ notabiliter tps longitudine bonitate appetitue posse corpus in sanitate debita ꝛseruare sine opationũ sensibili lesione.

Omnes hoies indigẽt cibis boni nutrimẽti.

Recapitulatio de cibis.

¶ Dicam⁹ igit recapitulãtes pria cõpositionis q̃d in simplicibus dictũ est. Nã q̃dã indigẽt cibo multi nutrimenti facilis digestionis et boni chimi: cuiusmodi sunt ouа sorbilia et aq̃ carnis: et vinũ subtile: et odoriferꝰ: ꝛ talia cibaria cõpetũt habẽtibus digestionẽ debilẽ: ꝛ quop̃ corporis plurima fit resolutio sicut sunt ꝓfalescẽtes: ꝛ idigẽtes augmẽto: ꝛ vlr q̃p corpora sunt multũ resolubilia a calore intrinseco ꝛ extrinseco. Alij sunt q̃b⁹ cõpetit cibus multi nutrimenti difficilis digestionis ꝛ boni chimi: cuiusmodi sunt caro ãnualis agni: ouа dura: ꝛ enã hic cõpetit eis corpib⁹: q̃p calor est fortis valde ꝛ multũ exercitãt: ꝛ habẽt digestiuã fortẽ: et mẽbra dura et spissa. Qdã aũt multi nutrimenti: et difficilis digestionis: et mali chimi: puta vt caro eq̃na anatis: et vaccina meo iudicio nulli ꝓuenit. Est alⁱ cib⁹ difficilis digestiõis pauci nutrimẽti et mali chimi q̃ in sanitatis regimie nõ ꝓuenit vt caro salita et pisces salti. Alⁱ est cib⁹ facilis digestiõis et pauci nutrimenti: bonι chimi: vt sunt lactuce: malagranata et sicla: et iste cibus cõpetit corpib⁹ repletis: et hũidis habẽtib⁹ debilẽ digestiuã a quop̃ corpib⁹ nõ multa fit resolutio: hũtib⁹ tñ bonum appetitũ. Alia sunt cibaria q̃ sunt facilis nutrimẽti: et pauci et mali chimi q̃ nõ cõpetũt in regimie sanitatis: vt sunt pulmo et caro aialiũ nouiter deytero exeũtiũ.

Defectibus ciborum.

¶ Amplius cõsiderãda est cibariorum q̃litas sz virtualis ꝛ actualis. Actualis q̃dẽ est q̃ in hyeme recipiãt cibaria actu calida: et in estate actu frã. ꝛ in mediis tpibus mediocria: ꝛ similiter intellige de qualitate virtuali. Nã calida actualiter cõpetũt in hyeme: et frigida in estate ꝛ tpibus tpatis tpata.

Amplius

Amplius qui multū sunt lapsi in calido indigēt cibis frigidioribus:ꝛ ecōtra:et sil'r intelligāt in alijs qualitatibus.

De ordine cibandi. ¶Ulterius nota q̄ euitari debēt ea q̄ sunt cā corruptiōis digestionis vt voracitas cōedēdi ꝛ mala masticatio ꝛ mala cibariorū ordinatio:vt ꝓz in Auic. de his q̄ bibunt ꝛ cōeduntur. vñ rationabile est primo recipere subtilia cibaria q̄ grossa. Si em̄ digerenť anteq̄ grossa:tūc descendunt de stomacho ꝛ grossa remanēt in stomacho vsq̄ ad pfectā digestionē. Nā via que ptz subtiliori cibo non ptz grossiori. Sz est hic diligēter aduertendū q̄ si q̄s parū velit comedere de grossis:et multū repleri subtilibus:tūc puto q̄ rōnabilius esset p̄emittere cibarū grossum subtilu. Nā cibaria grossa in parua quātitate eque cito digeri pñt sicut subtilia in magna quātitate. Si q̄s aūt sciret ꝓportionare passum ad agēs vnifōmiter:ita q̄ tāta esset diuersitas inter grossum et subtile sicut est inter calorē fundi stomachi:et oris tpius tūc melius esset ponere grossum in fundo:ꝛ subtile in orificio. Sz q: hoc quasi est impossibile ꝛ error q̄ pōt cōtingere p̄mittendo subtilē est minor ꝛ magis corrigibilis igit subtilius p̄emittendus est grosso.

Primū cibū nō dz esse lubricans.

¶Aduerte vlterius q̄ cibꝰ primo sumptus nō sit lubricās. Nā postq̄ esset digestus vel ante digestionē trahet secū cibū indigestū nō lubricatiuū. Sil'r q̄ in principio nō sumať cibus stipticus:vtputa coctanū pirū ꝛ mespilla ꝛ similia. Nā ex hoc posset impedīri descensus cibi in stomacho. Hāverū est q̄ habentibus fluxibilē ventrē talia in principio cōpetūt ꝛ sil'r sciēdū q̄ sanitatis cōseruatori:nec fructibus:nec olerib⁹ vti dz nisi in pauca quātitate:q̄ant em̄ sanguinē aquosum vaporosuz ꝛ putrefactioni aptū. Si tñ fructibus vti cōtingat in sanitatis regimine fructus stiptici postponāť ꝛ laxatiui ꝓponātur in mēsa. nec ꝓ post tales fructus immediate est comedendū:fz parū immorādū et superbibēdū aliq̄d vētris subductiuū puta mellicratum:vel vinū dulce:aut aliq̄d biodium subductiuuz.

Diuersi sapores nō adeo mēsa nō cōpetūt.

¶Amplius sciaz q̄ in sanitatis regimine nō multū cōpetunt saporū diuersoꝝ delectamēta ex q̄bus hō plus de cibo recipit q̄ deberet vñ talia delectamēta sapoꝝ plus cōueniunt egris q̄ sanis. ¶Amplius nota q̄ in sanitatis regimine nō cōpetit aliq̄d medicinale nisi forsan ad p̄seruādū:fz nō ad cōseruādū. Nā sicut de natura cibi est cōseruare:ita medicine alterare.

De hora cibi.

¶Amplius hora comestionis eligať frigida:aut saltē locus frigidus:si nō sit possibile reperire horā frigidā:ꝛ sint hore comestiōis tales q̄ post ea cōtingat q̄escere:et tādē dormire nō immediate post cibū.

De somno.

¶Dormire aūt supra dextrū latꝰ iuuat:vt cibꝰ descendat ad fundū stomachi:deinde lōgiori tpe sup sinistrū latꝰ plus ꝓfert digestioni oī alio decubitu. In hoc em̄ decubitu epar amplexať cibū sicut gallina pullos:et sic cibus per sectꝰ i stomacho digeriť:fz i fine somni iterū tacēdū est supra dextrū vt facilꝰ cibꝰ trāseat ex stomacho ad epar:ꝛ superfluitates digestionis prime facilꝰ descēdāt ad intestina.

¶Ulterius si quis receperit cibos nimis acetosos:aut salsos rationabile erit statim ante eoꝝ digestionē accipere cibos contrarie qualitatis:ꝛ sic intellige in alijs. Nota q̄ digestione inchoata nō est multū supbibēdum ne ebullitio digestionis interrumpať.

Vtilitas potus post cibū digestionē inchoata facit cibū descēdere de stomacho indigestū:et facit possidere opilationes:et eoꝝ egritudines et similiter putrefactionē.

Valde facile.

¶Amplius sciaz q̄ fames licus vehementer dz ꝓtius recipere cibū grossum q̄ subtilē. alꝫ stomachus terrebiť ꝛ cibus grossus corrūpet.

Cautela ꝓ hac ponat ci bū grossum.

¶Cauteꝫ ꝓ sa huius est:q: in stomacho vehemēter famelico ꝛ vacuo est calor intēsus:cibus subtilis nō est ei ꝓportionatus. vñ tali recepto cibo subtili dispergiť cibus ad oēs ptes stomachi ꝓpter stomachi forte desiderū:ꝛ cibi subtilis paucā resistētiā et sic cāpiť quedā repletio fantastica:ꝛ os stomachi claudetur:ꝛ sic terrebiť nā a cibo supueniente grosso nisi tātum interueniat spacium q̄ predicta repletio fantastica nō causabiť:sed si ꝓtius suscipiatur grossus cibus nō sic dispergetur ad singulas partes ꝓpter eius inobedientiā.

¶Amplius sollicitādū est in numero comestionū. Quidā em̄ sunt quibus vnica comestio in die naturali sm̄ rationē videť sufficere. verbi gratia. quoꝝ virtutes sunt satis fortes:ꝛ mēbra nō multū resolubilia:ꝛ parū exercitāda ꝛ sufficientem cibū vnica vice sumere possunt ꝛ abundant hu.

Denūero cibatorum.

flegmatici:ꝛ vlr quorū corpora sunt humida ꝛ cibaria quibus vtunť sint aliqualr grossa ꝛ viscosa ꝛ multū nutriētia ꝛ nō facile resolubilia:talibus em̄ sufficit cibus semel i die nāli nisi cōsuetudo sit ad cōtrariū. Sunt aūt alij q̄bus non sufficit vnica comestio in die naturali sicut illi quoꝝ virtutes sunt debiliores:ꝛ quoꝝ calor est fortis ad digerendum ꝛ resoluēdum:ꝛ quoꝝ corpora sunt resolubilia ꝛ macilēta ꝛ ad siccitatē vel naturalē vel accidētalē declinātia ꝛ ventricia cibo subtili resolubili ꝛ digestibili facilr in quantitate minori:ꝛ cū hoc multū exercitātia his igitur cōpetit bina comestio in die nāli fz mediocris:ꝛ tpatis sufficit comedere ter in duob⁹ diēb⁹:sic q̄ inter vnā comestionē ꝛ aliā interueniat spatiū. xvj. horaꝝ. Sūt aūt q̄dā q̄b⁹ nō sufficit bina comestio in die nāli:fz debēt cibari ter vel quater sicut sunt senes a senio:ꝛ cōualescētes ꝛ pueri ꝛ vlr debiles. Senes em̄ sunt sicut lucerna parata extinctioni vñ si cibꝰ eis nō sepe administreť calor cōsumiť ꝛ extinguetur:ꝛ si vnavice multū administreť eoꝝ calor suffocatur vñ isti indigent sepe cōedere et parum. Cōualescentes etiā sunt hmōi:indigēt em̄ cibo:vt deueniāt ad primū ꝛ ꝓpriū statū:fz q: eoꝝ calor est debilitatus nō possunt digerere. bonum est igit q̄ parcať eoꝝ cibus vt corpus cōfortet:ꝛ calor naturalis eorū nō laboret in digerendo ꝛ eadē rō est de pueris. Quo ad cōplexiones igit flegmatici melꝰ pñt ieiunare cholericis vero minime sanguinei magis se tenēt ex parte cholericoꝝ. ꝛ melācolici ex parte flegmaticoꝝ:et tpati mediocriter existūt ꝛ sic de ceteris ꝓportionalr.

Cibaria grossa q̄n cōpetāt pādio vel cena.

¶Amplius multum est cōsiderādū q̄n cōpetūt cibaria grossiora an mane vel vespere:et saluo meliori iudicio puto q̄ si reuma nō impediat q̄ vespere grossiori cibus:ꝛ plus in quātitate cōpetit ꝛ spālr suppositā noctis lōgitudine sufficiētius:et q̄ hō de nocte dormiat. Nā digestio fit in q̄ete et somno in quo quiescūt virtutes alales ꝛ fortificantur nāles. Jn somno em̄ melior fit digestio in stomacho cpate et toto corpore:sed suspecti de reumate abstineāt a cena ꝛ parum cenēt ꝛ lōge a somno.

Potꝰ circa finē cibatiōis plus cōuenit.

¶Amplius diligēter cōsiderādū q̄ aliq̄s volēs sanitatez cōseruare nō multum bibere dz nec in principio mense:nec in medio:sed differre dz potum vsq̄ ꝓpe finem comestiōis ꝛ tūc bibēdū est:q̄ vera sitis sedať. Est aūt vera q̄dā estuatio in stomacho cāta ex cibo retento que dz quodāmodo stomachū calefacere ꝛ deficcare. Est aūt fames appetitus calidi ꝛ sicci:ꝛ sitis frigidi. hu. ꝛ q: talis estuatio maxime cōtingit circa finē comestionis tō tūc bibēdū est:ꝛ nō añ nisi parū.

Potꝰ triplex.

¶Sciendū est q̄ potus est triplex. f. ꝓmixtuus:delatiuus:ꝛ sedatiuus sitis. Potus igit ꝓmixtuus pōt recipi simul cū cibo. vñ saluo meliori iudicio puto q̄ talis potus nō debet differri vsq̄ ad finē comestionis:sed dz recipi in principio medio et fine:ꝛ maxime iste potus cōpetit q̄n sumuntur cibaria sicca actualr ꝛ virtualiter sicut patet in laboratoribus cōedētibus panē siccuz ꝛ legumina sine biodio. Sz potus sedatiuꝰ sitis regulariter:ꝛ in holbus bñ disꝓsitis dz differri vsq̄ ad finē comestionis:tunc em̄ est vera sitis ꝓpter estuationē calidi et sicci cibi:nō em̄ multū rōnabile esse videť q̄ simul vigeat sitis:et fames:q: sunt appetitus ꝓtrarij. Potus em̄ delatiuus maxime cōpetit cōpleta prima digestione regulariter nō est malū bibere vt facilꝰ trāseat de stomacho ad epar et ꝓparetur stomachus ad recipiēdū alīū cibū:ꝛ si forsan ꝓtingat sitire nō ꝓcedēte comestione:ꝛ sine fame:pōt pronosticari medicus illā sitim esse nālē ꝛ in tali casu pōt cōpetere potꝰ añ cibū:fz q: erit limites regiminis sanitatis nō plus loquor.

Vinū est potꝰ cōueniēs ꝛ esse dz mō sit eligibilis an vinum debile sit neaꝝ:an tale:vñ facile corrūpunť. ꝛ hmōi signum est:q: si vinum debile ꝛ gallicanū diu mutereť in aere ꝓ nocte de mane inuenire potēs cū aqua.

¶Potꝰ aūt q̄ cōpetit in sanitatis regimine nō est aq̄:sed vinum aut cerusia aut pomarū aut mellicratū aut aliq̄d simile:quoꝝ vinum est melius. Vinū aūt quo vti debeť in sanitatis regimine sit album vel roseū:ꝛ in hyeme rubeū vel subrubeum et sic clarū et subtile ex saporis amicabilis ꝛ suauis.

¶Est hic diligēter aduertēdū q̄ quorūdā magistroꝝ opinio est q̄ melꝰ est eligere vinū debile sine aq̄ mixtura q̄m vinū fortē cū aq̄:et spālr coꝝpibus tēperatis cholericis et sanguineis. Sed istoꝝ opinioni nullo modo acquiesco. Nā vina debilia quēadmodū sunt gallicana sunt multū corruptibilia:vñ facile corrūpunť. ꝛ hmōi signum est:q: si vinum debile ꝛ gallicanū diu mutereť in aere ꝓ nocte de mane inuenire aqua.

uenirek sanum. vñ puto q̄ vinū forte fractū cū multa aqua est cōueniētius in sanitatis regimine nisi in casu in quo vi num debilius nō sit adeo debile q̄ sit nimis corruptibile in natura sua: cuiusmōi sunt vina gallicana. Ex his igit ptz q̄ nectar nō cōpetit in sanitatis regimine in via potus. et vſr simul et vinia sapientia naturā alicuius farmacoti: vel ratione valis: vel ratione admixtionis. ex hoc ēm ptz q̄ vi

In siti mēdosa nō est bi benduz. num clarificatū magis cōpetit in regimine sanitatis q̄ vi nū acutū. ¶ Nota q̄ aliq̄n q̄s patitur sitim mendosam in qua nō ēstuat officiū stomachi: sed gutt̄ et pulmo aresc̄t vel os aut palatū ꝓpter fumos capinosos ticcos a stoma cho elcuatos: aut ꝓpter pulueres: aut motū aut aeris calo re et siccitatē: et in tali cā nō expedit bibere: sz sufficit garga rizare vinū bene limphatū: aut aquatū p̄ partes p̄dictas

Quib⁹ ꝙueniat bonum vinum De quā tate potus. aut masticare quosdā fructus: aut attrahere aerē frigiduz. ¶ Amplius multi indigent bonis vinis: tū quia sicci et vi nū humectat nutriendo: tū q: frigidi et vinū calefacit: tum q: tristes: et vinū letificat: tum q: paucoꝝ sunt spirituū et vi nū multiplicat spiritus. ¶ Quātitas aūt mediocris pot⁹ quā hō dz recipere in mēsa ad sitim sedandū: et ad cibi per mixtionē est quatuor librarū minus sicut quidē sapiens testatur vt experientia docet. Sed quātitas potus offeren di certis literis scribi nō potest: sed cōiectura ꝓpinqua ve ritati: quidam ēm sunt quibus sufficit minor quātitas po tus. Nā ad aliā et aliā quātitatē et qualitatez cibi reḡitur alia et alia quātitas potus: etiā dz in hoc attēdi quātitas et qualitas stomachi. ihabētes aūt stomachū siccum multuz sitiūt et magnā quātitatē potus sustinere nō possunt: et cō trariū est de habentibus stomachū humidū. Nā isti paruz sitiunt et magnam quātitatez sustinere possunt: hec igitur generalia de cibo et potu sufficiunt.

¶ De somno et vigilia. Cap. viij.

Quies ꝑa nō est nisi in somno. Sōnus tpatus.

Vigilia tpata.

Sōnus immode ratus.

Vigilia immode rata.

Superq̄ latere sit dormiē dum.

Er somnum calor naturalis q̄ ope ratur circa materiam nutrimenti in interioribus cōfortatur q̄bus lo cis viget alimēti digestio: et sic melior fit diges tio. Non est ēm vera quies nisi in somno. Nā in vigilia organa sensuum sunt in actu secundo: et sic non pōt corpus vere quiescere. vnde etiā mēbra mottua nō ve re quiescere possunt in vigilia ꝓpter colligātiā et sitstudi nē et ꝓpinquitatē ad organa sensuū que sunt in actu secun do. ¶ Si ēm somnus fuerit moderatus cib⁹ digerit: cor⁹ impinguat: dolor dissolutur: anim⁹ cōfortatur: calor natu ralis augmētatur: hūores temperant: mens clarificat. Am plius calefacit et humectat: digestio aūt viget calido et hu mido: et sic iuuat somnus digestionē: et q: senes sunt frigi di et sicci et male digerūt indigēt maximo somno: qua ꝓp pter Galen⁹ in etate senectutis ꝓuocabat somnū cū come stione lactucarum: et q: lactuce sunt frigide ipsas cum aro matibus comedebat. ¶ Et sicut somnus debito mō exhi bitus hz multas vtilitates: sic etiā vigilia moderata q̄ de sideriū auget et famē efficit ꝓtes exteriores cōfortat et spiri tus ad exteriora mouet sine quo nō possunt mēbra exerca tari. ¶ Et per cōtrariū somnus immoderatus ꝓparat cor⁹ ad apoplexiam epilepsiā et paralysim et stupoꝛē reuma ta apostemata et fe. etiā: et vigilia corpus desiccat: virtutes alales debilitat et digestiua diminuit: et corpus ꝓparat ad egritudines cōsumptiuas. ¶ Post cibū aūt non est statim dormiēdū: nec immoderate laborandū: studēdū aut dispu tādū nec legēdū et similia. ihoc aūt impedit digestionē: se dēdo descēdor audiendo aliq̄ musicalia: quibus homo nō multū sit intentus: et si tardek cibi descensus paz et lente est deābulādū quousq̄ sentiat descēdisse a stomachi officio. Si aūt quis ꝑsumat dormire ante cibi descensum ab offi cio generabitur rugitus inflatio et dolor in ventre: et erit somnus labiosior: et digestio corrūpit. Ygit postq̄s cibus descendent et fumi mulcebres et suaues fuerint eleuati ad cerebrum inducentes somnū: tunc est nature satisfaciēdū et dormiēdū. In estate ꝛo loco frigido nō reumatico ꝙui dā aūt dicunt q̄ decubit⁹ supra dextrum latus iuuat dige stionē: quia tunc epar supponitur stomacho sicut ignis le beti. ihec aūt imaginatio calefaciēdo ad modū ignis: sed amplectando cibum in stomacho est falsa. Nam epar di gerit cibū in stomacho sicut gallina ouū: et q: dormiēdo su pra sinistrū latus ꝓfectius amplectitur: igitur est dormien dum prius supra dextrū ꝓpter descensum cibi: et deinde su pra sinistrum ꝓpter digestionē: in fine digestionis aliquā tulū supra dextrū: vt facilius descēdat cibus de stomacho ad epar et superfluitates prime digestionis liberius descen dant. ¶ Quātitas vero somni sicut nec aliorū pōt certis li teris denotari. Debet autē somnus esse tātus q̄ cōpleta sit prima digestio: et q̄ cibus ad epar transeat: et non est forte malū tm̄ ꝓlongare somnū donec scōa digestio sit cōpleta. ihoc aūt tēpus diuersificat ꝑm diuersitatē cōplexionū: eta tum: tēporū et situm. Nam q̄ sunt calide cōplexionis et ha bent digestiuā bonā et comedūt cibaria facilia ad digeren dum: et nō comedunt multum in quātitate tales cito dige runt: et sic talibus forte sufficit somnus duarum: puta ser ho rarū vel octo ad plus. Sed his contrarijs opz tēpus. xvj. aut. xvij. horaꝝ nec tales possunt comedere nisi semel i die scz q̄ sunt tri. cōplexionis habentes digestiuā debilē et mul tum comedētes et multa cibaria nō obediētia digestioni ta les vt quandoq̄ digent somno longissimo. Alij aūt q̄ sunt me dij inter p̄dictos in cōplexionibus predictis: et tales indi gēt somno mediocri. puta. xij. horaꝝ. Amplius debem⁹ cō siderare fatigationē virtutū alalium. Nam ēm q̄ fatigatio seu lassatio est maior et intensior ꝑm hoc opus est longior somno. et ecōuerso. ¶ Signū aūt sufficiētis somni est tot⁹ corporis leuitas et spāls cerebri: et palpebraꝝ: et oculorū: et descensio ciboꝝ a stomacho: et voluntas assellandi et mun gendi. cōtraria aūt signa somnum nō sufficientē significāt et cū hoc totius corporis grauitas: et eructuatio sapiēs na turā cibi. In quātitate aūt somni experiatur homo quāti tatem somni vna die: et sic cōsequēter: et sic ꝓculdubio per pēdet quārū dormitare debeat. ihec aūt experiētia dz fieri supposito regimine eodem: et equali in predictis diebus.

Quies tas somni. Signus sufficien tis somni.

¶ Et notādū q̄ homines tpati tm̄ appetūt somnū necessariū eis. Nā optima natura tm̄ appetit quātū est ei necessariuz: et hoc est verum nisi cōsuetudo obuiet: sed in corpoꝝ lapsis nō est cōsiderandū in appetitu. q̄dā ēm plus appetūt somnū q̄s oporteat: et q̄dā minus sicut in exercitio superius memini me ditisse in corpibus egris. Tēperatis vero vten tibus regimine tēperato pōt dici q̄ quātitas somni est eḡ lis quātitati vigiliaꝝ. ¶ Amplius sciendū q̄ de qualitate somni quāto ꝓfundior tāto melior et loquor de somno na turali: et nō de stupore: et in tali melior fit digestio. ¶ Am plius sciēdū q̄ corpoꝝ tpatis nō cōpetit dormire supra ventrē ꝓpter colli cōstrictionem seu cōtorsionem et stoma chi cōpulsionē: hz in habētibus digestiuā debilem confor tet digestionē. ¶ Amplius sciendum q̄ nullo modo dor mienduz est supine. hec ēm figura dormiendi facit super fluitates declinare ad posteriora et nō incedūt per suos cā nales q̄ sunt in anterioribus: et sunt cā egritudinū puta in cubi et ceteraꝝ malarum. ¶ Amplius dormiēdū est de no cte et non de die. Nā dies est luminosa cū strepitu apta ex ercitio et vigilie: et nox est apta somno: tum q: frigidior die tum q: obscurior: tum quia quiescentior quo ad animam et quo ad corpus. ¶ Cōpleto autem somno sciēdū est dili gēter emūdare corpus a superfluitatibus multiplicatis non solum per secessum et vrinam: sed per tussim rascationē ex creationem emunctionem et pectinationem faciem ac manus cum aqua tepida lauando.

Hozsio p vigi nem ne pine do mādz.

¶ De accidentibus anime. Cap. ix.

Sicut accidentium alie correctio ad philoso phū medicum ꝓtinet vt alia bonis habitibus informetur: sic ad medicuz spectat cor rectio accidētū vt corpus hominis in sanitate debita cōseruetur. Quot ēm modis alteratur ex necessitate corpus tot sunt ꝓcurationis genera: et quia anime accidentia ex necessitate alterāt corpus et correctio eoꝝ ad medicū spectat et cōsūdē moderatio. Sicut ēm mali mores ꝙsequūtur malitiā cōplexionis sic plerūq̄ eos seq̄tur cōplexionis malitia. vñ iracūdi ex frequēti ira vltra mo dū supcalefiūt. et sibi suo mō intelligat de aliis. In ira qui dem mouet calor et spūs subito et impetuose ad cor: nō totali ter relinquēs radicē: sz in radice primo accendit: et postea mouetur ad extra et interdum totaliter radit: puta cor relin quitur denudatum. Vnde mulieres et debiles corde ex gau

dio

dio syncopizãt: qđ nõ cõtingit ex ira. vnde cõtingit hoiem mori et gaudio: ſz nõ ex ira. In timore calo: ꝛ ſpũs cito mouent ad intra ꝛ in triſtitia paulatim: ſz in tedio ꝛ verecundia ſpũs ꝛ calo: mouent duobus motib⁹: mõ ad intra mõ ad extra: ſicut patet in tedio qđ eſt triſtitia de eo qđ futurũ eſt: ꝛ inducit vigiliã dato eñ q calo: moueat ad intra et eo q triſtat: tũ mouet ad extra et eo qđ futurũ eſt. vñ talis triſtitia inducit vigiliã: ſz triſtitia de eo qđ iã ꝓteriit inducit ſomnũ. Et ſimiliter in verecũdia ſpũs primo mouet ad ira: ꝛ deinde reddit ꝛ dilatat illũ qđ eſt ꝓſtrictũ vt egrediat exteri⁹: rubificat colorẽ ꝛ ſic manifeſtũ eſt q accidẽtia aie alterãt corp⁹ noſtrũ. ¶ Vñ ira corp⁹ calefacit: q accendit calor: ꝛ ſpũs i cordẽ diſpgit ad ſingla mẽbra ꝛ ꝑcipue in hñtibus calorẽ fortẽ: ꝛ multos ſpũs. In hñtibus eñ calorẽ debilem iraſcunt vt vindictã appetũt calor nõ põt cũ feruore diſpergi ad extrema corpis: ꝛ ſic remanẽt exteriora mẽbra tremẽtia ꝛ frigida nõ obſtãte q calor ſit accẽſus in corde. vñ videm⁹ multos iratos appetẽtes vindictã in actu tremere: ꝛ in talib⁹ nõ eſt ira ꝑfecta ſz eſt quodãmodo timor cũ ira. ¶ Sz gaudiũ corpus infrigidat ꝑ viaz reſolutiõis ꝛ diſtractiõis caloris: ſz timor infrigidat paulatiz ꝑ modũ deſiccatiõis vt phthiſis. Nõ ſolũ aũt iſta accidẽtia aie q̃ ſe tenẽt ex parte appetit⁹ iraſcibilis ꝛ cõcupiſcibilis alterãt corpus noſtrũ: ſz etiã imaginationes aliq̃ q̃ ſe tenent ex parte virtutis cognoſcitiue ſicut videm⁹ manifeſte in videndo res rubeas: ꝛ ipſas imaginari mouẽt ſanguinẽ: ꝛ ſi qs imaginat doloꝛẽ qđ patiẽ fortius in aliquo mẽbro incurret doloꝛẽ. vñ imaginatio facit caſum. imaginationes igit ſpiritũ in res naturales. ¶ Dicim⁹ igit q ira nõ cõpetit in ſanitatis regimine. Ira eñ ſupcalefacit oia mẽbra ꝛ ꝓpter feruoꝛẽ cordis oẽs actus rõnis confundit. Igit cauẽde ſunt eius actiões: niſi quãtũ rõ ꝓcipit aduerſus illicita. iurta illũ. Iraſcimini ꝛ nolite peccare. Hã in licitis ꝛ honeſtis ꝓuenit iraſci q̃ nõ ꝓferat in ſanitatis regimine. ꝛ nota q q̃dã ſunt maleficiant: ꝛ frigidi quib⁹ interdũ iraſci ꝓdeſt in ſanitatis regimine. ¶ Ampli⁹ dico q triſtitia nõ cõpetit in ſanitatis regimine. Hã triſtitia corrũpit naturã hois. infrigidat eñ ꝛ deſiccat ꝛ ꝓparat ad maciẽ ꝛ extenuat: q corp⁹ totũ ꝓſtringit: ꝛ ſpiritũ obtenebriat: ꝛ ingeniũ ebetat: ꝛ rõnẽ impedit: iudiciũ obſcurat: memoriã obtũdit. Igit vitãda ſunt eius obiecta niſi quãtum rõ ſuadet ad deteſtationẽ vitioꝝ: ꝛ mẽtis pulchritudinẽ retomãdã. ¶ Et eſt intelligẽdũ q q̃dã ſunt: quoꝝ ſpũs ſunt ita mobiles et calidi et ſunt adeo pingues et carnoſi q eis eſt bonũ interdũ triſtari vt ſpũs ꝛ calor ebetent ꝛ corp⁹ aliqualiter macerẽt. ¶ De gaudio aũt ꝛ mẽtis trãquillitate ſciẽdũ q gaudiũ tpatũ cõpetit in regimine ſanitatis ex eo q eſt vnũ de cõfortãtib⁹ virtutẽ. virt⁹ eñ ꝓfortat trãquillitate ꝛ gaudio: ſz nõ dz eſſe exceſſiuũ: q inducit ſyncopim ꝛ mortẽ: ꝛ maxime gaudiũ cõpetit his q̃ multis curis ꝛ ſolli citudinib⁹ deſtruunt: ꝛ in cerebio pũgũtur: et ſimiliter his q̃ ſunt in gaudio ꝓtinuo ꝛ immoderato: qñ ꝓuenit triſtari Sz omnino hoium accidentium ſuperfluitas eſt euitãda. ¶ Et ſicut intelligendũ eſt de accidentibus anime ſe tenentibus ex ꝑte appetitus ita ſuo modo de ſe tenentib⁹ ex parte imaginationis. Non enim eſt ꝓuenies in ſanitatis regimie aliq̃d imaginari nimis intẽſe. Hã ex tali imaginatiõe mouetur ſpũs motu inordinato ꝛ relinquit locũ digeſtionis et impeditur ſomnus. Hec breuia ſufficiant de accidentibus anime.

Ira nõ cõpetit in regimine ſanitatis.

Triſtitia non cõpetit in regimine ſanitatis.

Gaudiũ cõpetit in regimine ſanitatis.

¶ De diuerſitate temporum anni. Cap. r.

Diſtinctio tẽporũ anni ſm medicos.

AD ſanitatis regimẽ ꝑfectũ opz cõſiderare diuerſitatẽ tpis anni. vñ in hoc eſt aliq̃d dãdũ tpi ſicut etati et cõplioni. Nõ eñ idẽ regimẽ totaliter dz eẽ i diuerſis tpibus anni. Si q̃dẽ corpa hũana diuerſimode ſe hnt in diuerſis tpibus: ꝛ ſm diuerſitatẽ cõplexionis corpoꝝ attẽdit diuerſitas regiminis. Sunt aũt q̃ttuor tpa anni: ver: eſtas: autumn⁹: ꝛ hyems. ¶ Medic⁹ aũt in tpoꝝ diſtinctiõe nõ ꝓſiderat motũ ſolis i zodiaco ſeu circulo ſignoꝝ vt aſtrolog⁹: ſz ꝓſiderat alterationẽ in corpib⁹ noſtris ex tpibus cõtingẽtem: ꝛ qz experientiã videmus aliquã ptẽ ꝑ ãni calidiorẽ aliã frigidiorẽ: ideo coact⁹ ẽ ponere medicus diſtinctionẽ in tpibus anni. Illud igit tempus anni in quo ẽ maior tẽperies i actiuis ꝛ paſſiuis vocat medic⁹ ver: ꝛ qz illa tẽperies nõ durat ꝑ tres mẽſes: ſz minus. ideo ver ſm medicos eſt minoris tẽporis q̃ ſz aſtrologos. Illoc aũt tẽpus ſm diuerſitatẽ regionum ꝛ annoꝝ interdũ incipit citius ꝛ interdũ tardius: ꝛ interdum plus durat et interdũ min⁹ ꝛ interdũ incipit anteq̃ ingrediat ſol ꝑmũ minutũ arietis. Illoc aũt tẽpus eſt tẽpus floꝝ. ꝛ initiũ pomoꝝ deinde ſequit eſtas: ꝛ eſt tẽpus calidũ ꝛ ſiccũ: qđ quidẽ tẽpus eſt multũ magis cõiter q̃ ver: ſz in q̃buſdã regiõibus plus durat: ꝛ in q̃buſdã min⁹. Similiter etiã in q̃buſdã anno revolutiõib⁹ ꝛ a ſimili interdũ: ꝛ in q̃buſdã aliis regionibus tardi⁹: deinde ſequit autũnus: qđ eſt tẽpus recte oppoſitũ veri in qualitatib⁹ vel ꝓpe cũ eo: ꝛ eſt tẽpus ſatis tẽperatũ in actiuis: ſed multum declinãs ad ſiccitatem ſicut eſtas ꝓcedẽs: ꝛ habet magnã diuerſitatẽ in hoiꝛe: cũ dies eſt multũ calida: ꝛ noꝛ frigida ꝓpter eius ſubtilitatẽ ꝛ ſiccitatẽ facilẽ recipe impreſſionẽ caloris in die ꝛ frigiditatẽ in nocte. vñ diſtãt multum noctes a dieb⁹ in calido ꝛ frigido qđ tamen nõ cõtingit in vere: qz aer tũc nõ eſt ita ſubtilis nec fortis nec ſiccus. ꝛ ideo nõ eſt adeo paſſibilis: nec tãm recipiẽs impreſſionẽ. videm⁹ eñ q aqua calida rõne ſubtilitatis ꝛ paſſibilitatis citius cõgelat q̃s frigida ꝛ tpata: ꝛ ſimiliter intelligatur de autũno reſpectu veris. In hoc aũt tẽpore eſt mutatio coloris folioꝝ ꝛ principiũ caſus eoꝝ. et deinde ſequit hyems frigida ꝛ hu. cuius initiuz eſt autumni finis: puta cuz folia ab arboꝛib⁹ ceciderint ꝛ eius finis eſt principiuz veris: puta cũ arbores incipiunt floreſcere: ꝛ aues cantare ꝛ breuiter cum oia incipiunt pullulare. Finis aũt veris eſt initium eſtatis: ꝛ eſt cum fructus ꝛ ſpecialiter poma incipiunt apparere: ꝛ herbe ſemen ꝓducere: vnde tunc ſciendũ q tunc eſt tẽpus veris cum floꝛes ſunt in ꝓncipio ꝛ augmento ꝛ ſtatu. ſz cuz floꝛes declinãt ꝛ herbe ꝛ fructus ſunt in principio augmento ꝛ ſtatu tũc eſt tẽpus eſtatis: ꝛ cum herbe declinãt ad ſemina ꝛ ſunt in ꝓncipio augmento ꝛ ſtatu eſt tempus autũni. et cuz ſemina declinãt ꝛ radices ſunt in ꝓncipio augmento et ſtatu bonitatis eaꝝ: tũc eſt tempus hyemis: ꝛ quia virtus deficit citi⁹ in floribus et ſeminibus q̃s in herbis et radicibus inde eſt q ver ꝛ autũnus ſunt breuiora tẽpora q̃s eſtas et hyems. vñ ſm medicos nõ multũ approbo dictũ illoꝝ q̃ dicunt ſe ſtum clemẽtis eſt principiuz hyemis: et etiaz ponentiũ horum tempora certa ꝛ determinata ꝓncipia ſua. ¶ Sz circa dicta eſt vnum dubium magnum. quare ver ponitur tẽperatum in paſſiuis qualitatibus puta in humido et ſiccо ſic etiã videt q autũnus dz eſſe tẽperatus in paſſiuis ſicut ponitur tẽperatus in actiuis. ꝛ ſpecialiter qz ſolis aſpect⁹ eſt idem in vere et autumno et idem aſpectus videtur eſſe cauſa eiuſdem cõplexionis in actiuis debet eſſe eiuſdem cõplexionis in paſſiuis: quia mẽſure qualitatum actiuaꝝ videtur ꝓportionari mẽſuris qualitatũ paſſiuaꝝ. vnde ver et autũnus ſunt eiuſdem complexionis in qualitatibus paſſiuis. ¶ Reſpondetur ad hoc breuiter qđ non eſt ſimile de vere conſequente hyemẽ: et de autumno cõſequẽte eſtatem. Nam caliditas ſuperueniẽs hyemi potẽtior eſt in deſiccando et faciendo humiditatem q̃s frigiditas ſuperueniẽs eſtati in humectãdo. Videmus eñ q pannus lineus humidus in aere calido citius deſiccatur q̃s pãnus ſiccus humectatur in aere frigido. Amplius ſiccitas autũni non eſt equalis pure poſitiua: ſed dicit priuationẽ humiditatis vaporoſe et diſperſe in aere. vñ modo cõſtat qđ facilius deuenitur ab habitu in priuationem q̃s a priuatione in habitum. et ideo facilius obtemperatur humiditas hyemis q̃s ſiccitas eſtatis: ſed qua iſta materia eſt extra regimen ſanitatis. ideo breuiter de hac tranſeo. Sufficit enim ad preſens ſcire quot ſunt tẽpora anni et eorum diſtinctiões quãtum ſpectat ad medicũ. ¶ Modo reſtat dicere quod eſt ꝓprium ſingulis temporibus de regimine ſanitatis incipiens a vere. ¶ Dicamus igit ur q ver aſſimilatur modo de repletione. vñ iſto tempore corpora maxime ſunt repleta et ex iſto cõcluditur q iſtud tempus eſt magis mutationi aptũ et purgationi q aliq̃ aliud tẽp⁹: ꝛ hoc eſt et ꝓprie: et ſpecialiter: qz tẽs ẽ tẽperatũ et tales euacuatiões debẽt fieri in tpe tpato. Ampli⁹ qz in hoc tpe maxie cõmouẽtur humores ſuſpecti. igit de repletionibus: egritudini-

Utrum autumnus ſit tpatus in paſſiuis ſicut ver ẽ tẽperat⁹.

De vere

bus repletionalibus flōmenk ⁊ purgentur in vere ⁊ ꝓpter eandē rationē in eodē tpe dz vomit⁹ ꝓuocari.⁊ qz in hoc tpe corpora sunt calidiora ⁊ humidiora ꝯ oporteat.tēpus etiā de se declinat ad calidū ⁊ humidū.ió respectu aliorum tēpoꝝ nō est vtēdū rebus multū calefactiuis ⁊ humectantibus ex carnib⁹ ⁊ potibus.vñ subtiliandum est regimen. Corpora eñ plena nō indigēt multo cibo nec multo potu: ⁊ sicut hoc tps est tpatū.ita dz esse exercitiū tpatum:⁊ debet esse maius exercitio estatis:⁊ minus exercitio hyemis Ampl⁹ qz hoc tpe calor incipit inualescere ⁊ san.⁊ spūs p corp⁹ ꝓmoueri bonū est abstinere a calidis ⁊ sallis aut acutis:⁊ bonū est sumere in potu syrupos extinguētes ifl̄atiōē:⁊ puta syrupū nenufa.⁊ acetosum ⁊ sikes. Et nota qꝺ supposito qꝺ corpus sit sanū:⁊ ex pte precedēte nō sit in corpore repleto derelicta. tūc dico qꝺ isto tpe pōt dari multū de cibo ⁊ cibaria grossiora ꝯ in estate:⁊ plus ꝯ in autūno:⁊ plus ꝯ in hyeme ⁊ min⁹ grossa. Hā isto tpe virt⁹ est fortis ⁊ calor innat⁹:⁊ adhuc a corporib⁹ multa fit resolutio a calore innato:⁊ ex fortitudine caloris ⁊ obediētia corpis rōne humiditatis. Sed qz cōiter in hoc tpe corpora sunt plena ⁊ habent virtutes fortes bonū est parū comedere et lōgis interuallis.vñ apparet mihi qꝺ ecclesia bene ordinauit ieiunū in isto tpe. Nō tamē est rationabile qꝺ isto tpe homo multū repleat se vna vice sicut faciūt cōiter ieiunātes. Melius est eñ hoc tpe cibū partiri ꝯ multū semel vna vice re

De estate. cipere. ¶ In estate aūt nō tñ est exercitādū:nec tñ comedēdū nec grossa cibaria:nec calida nec dulcia nec nitrosa nec salsa:amplⁿ vino miscēda ē multa aqua ⁊ dimittat⁹ vetus vinū ⁊ fortē:⁊ vt sit verū dicere totū estatis regimē sit ad fri.⁊ hu.declinās. Amplius sepe comedendū est:⁊ parū vna vice.amplius cibaria sunt facilis digestiōis.amplius cibaria sint actualiter frigida ⁊ potētialiter.amplⁿ aqua frigida est bibēda:⁊ cū ablutiōe vtēda. ¶ In autūno autē

De autūno. multū solicitari debemus de bono regimine. Hā hoc tempus ꝓpter sue cōpletiōis malignitatē:⁊ corporū nostroꝝ debilitatē nō sustinet errorē in regimine:nec permittit vti largis nutrientibus nec dietā despicere.⁊ quia hoc tempus est valde siccū ⁊ corpora sunt multū debilia:⁊ extenuata tota nostra intentio debet esse in corporis humectatiōe ⁊ virtutū cōfortatiōe. Est igitur cauenduz a cotu qui corpus debilitat:⁊ desiccat ⁊ similiter a solicitudinib⁹ ⁊ curis tantibus mētis:⁊ ab oībus desiccātib⁹.⁊ a potu aque multe frigide ⁊ ipsⁿ balneatiōe ⁊ supra caput effusiōe ex qua horripilatio cōtingat.illhec eñ eadē cadere facit in febrem: amplius euitare debēt famē ⁊ sitim. Nō etiā multū repleatur cibo vna hora.vinū aūt mediocriter sit limphatuz. In plurib⁹ autē regimen autūni est simile regimini estatis quousqꝫ aduenerint pluuie q̄ postqꝫ euenerūt a multo male securos reddūt. Plus aūt solicitādū est isto tpe in humorū correctiōe ⁊ corporis cōfortatiōeqꝫ in humorū euacuatiōe. Et qz hoc tpe autūni est multa copia fructuum cauēdum est ab eis:qz generant humorem aptū corruptioni:et hoc tēpus assimilatur morbo de corruptiōe:amplius cauēdū est a noctiū frigore.⁊ diei calore:⁊ qz egritudines hui⁹ tēporis male sunt ⁊ pessime:si quis intret morbū statim est succurrēdū a ꝓncipio anteqꝫ cōfirmetur.amplius vinū debet esse aquaticum:sz nō tñ sicut in estate:⁊ si videam⁹ alquos humores peccare bonū est qꝺ euacuent añ euentum

De hyeme. hyemis ne ꝓpter frigiditatē hyemis ꝓstringant:⁊ sint causa egritudinuz. ¶ In hyeme aūt plus pōt cōedi ⁊ cibaria grossiora ⁊ calidiora ⁊ matorib⁹ interuallis.vñ si aliqs sit frigide cōpletiōis pōt hoc tpe vti alijs cepis sinapi ⁊ eruca sz iuuenis ⁊ calide cōpletiōis his vti nō debet. Haz si in plenti nō et nocebunt:tamē aduenīte tēpore estatis aut veris male sequētur egritudines:nisi succurrat cuz minutione ⁊ purgatiōe. Sūt autē quidā in hyeme multū cōedētes ⁊ auide ⁊ vinū multū bibētes:⁊ nō multū exercitātes:⁊ isti sunt minuēdi in ꝓncipio veris:⁊ si eoꝝ nutrītia sunt grossa ⁊ mala:tunc succurrēdum est cum vēnis solutiōe. Amplius sciēdum qꝺ hoc tpe pl⁹ est exercitādum. ¶ Itē hoc tēpus est multuz sanitatis cōseruatiuū. Hā hoc tpe nō egrotat qs nisi forti cā ⁊ sustinuerit errorē regiminis:⁊ qz i isto tempore multiplicat in corporibus flegma:bonuz est qꝺ olera et fructus quibus vtitur non sint frigida ⁊ hu. vnde eui tāde sunt lactuce atriplices ⁊ portulace:sz vti debem⁹ feniculo: petrosilino:borragine:salutia:mētha:⁊ sic intelligat de fructib⁹.vinū aūt quo est vtendū debet esse roseū nō albū cū pauca aqua. In hoc aūt cauēdū est a minutiōe:sz interdū possum⁹ vti purgatiōe:nisi sit frigus nimis intēsum. Amplⁿ in hyeme nullo mō vomēdum est. Amplⁿ hoc tpe multū solicitādū est qꝺ partes pectorales tueantur a frigore ⁊ similiter cerebrū ⁊ extrema corporis ⁊ specialiter pedes. Sūt aūt quidaz maleficiati ⁊ frigidi qui pessime se habēt in hyeme ꝯ in estate.habent eñ calorē ita debilē qꝺ frigiditate hyemis calefactiē per antiperistasiz:seu antifrasim nō cōfortant:sz magis debilitant ⁊ frigꝰ nō solū circūstat:sed vsqꝫ ad interiora penetrat:⁊ sic calorē debilitat cuⁿ simile habemus de q̄busdā serpētibus qui in hyeme accūbunt in cauernis tanqꝫ mortui ꝓpter frigiditatē cōtinētē: ⁊ aduentente estate mouentur comedūt ⁊ melius habent.

¶ Determinatio nutrimentoꝝ in spāli. Cap.xj.

Talia sermones vses in operabilibus sunt inutiles nisi applicent ad particularia. Superⁿ autē determinatuz est de nutrītib⁹ in vsi sue in generali.nunc aūt in spāli.⁊ primo de cibis. secdo de potib⁹:taz naturalib⁹ ꝯ artificialibus. Quo ad cibos erunt nouem capitula specialia. Primū de granis panificis ⁊ pane.secōm de leguminibus.tertiū de fructibus. quartuz de oleribus ⁊ herbis.quintū de radicibus.sextuz de alalibus.septimū de alaltū superfluitatibus.octauū de pis-

De panico. cibus.nonum de cōdimentis. ¶ Sciendu igit qꝺ panis potest fieri ex frumento ordeo auena siligine milio panico ⁊ riso. Nō solum autē ex his granis fit panis:sed pōt fieri panicū. Fit aūt panicuz ex grano decocto in aqua vsqꝫ ad cōsistentiā simile pani vñ granuz decoquit in aqua perfecte vsqꝫ spissitudinē ⁊ tunc optime permiscetur cū aqua et ponit in scutellis vel scissuris ⁊ dimittitur infrigidari:et tūc habet quasi figurā panis ⁊ pōt incidi sicut panis.hoc autē panicum melius et cōuenientius pōt fieri ex granis multis minutis puta ex milio panico ⁊ riso ex eo qꝺ perfectius possunt cōmisceri in aqua in qua decoquuntur.illhoc autē panicuz nō est multuz in vsu:nec ēt multuz cōpetit in regimine sanitatis ꝓpter defectum fermēti ⁊ salis. vñ puto qꝺ idē est inducū de panico sicut de potagio ex eis facto.

De frumento. ¶ Frumentū autē coctuz in aqua nō cōpetit in cōseruatio sanitatis. Hā opilatiōes⁊ lubricos multiplicat ⁊ ad calculū ꝑparat.⁊ similiter intelligat de pultibus ⁊ de omni cocto de facto ex pasta azima.sz amidum melⁿ est ceteris ꝓpter maiorē desiccationē ipsius frumenti et humiditatis pfectiorem digestionē. Predictus tñ cibus est multi nutrimēti et difficile resolubilis.vnde multum exercitantib⁹ ⁊ fortibus minus nocet:sz tēperato corpori nullatenus cōpetit. et si interduz cōtingat vti ferculo de frumēto ꝓmitus frumentum decoquat in aqua:deinde cōdiat cum brodio carnū laudabiliuz vel lacte amigdalaruz et erit cibus cōueniens aliquo modo ieiuniozꝝ tempore:qz tarde resolvitur et digerit et multū nutrit. ¶ Et similiter pōt fieri ferculū de ordeo et auena et riso et sunt laudabiliora ꝯ de frumēto. Sed tale ferculuz de milio et panico nō approbo:qz minus et panicuz sunt pauca nutrimēti et difficilis digestiōis

De ordeo auena et riso

sed ordeum et auena sunt laudabiliora ꝯ de frumento. Sed tale ferculuz de milio et panico nō approbo:qz minus et panicuz sunt pauca nutrimēti et difficilis digestiōis

digeratur:et nō dz esse calidus nec vetustate induratus. sit igitur coctus pridie die ⁊ ignis coquēs nō sit nimis fortis nec nimis debilis:⁊ q̄ sit ex lignis ꝓuenientib⁹ nō sapiētibus naturā alicuius farmaco:uz vel metallorū. et si quera mus nutritionē maiorē et puriorē mūdificet a furture:⁊ si volum⁹ vētris subductionē aliqualē dimittam⁹ aliq̄d furturis. furfur enim parum nutrit ⁊ ventrē subducit ⁊ farina econtra. Ampli⁹ sciendū q̄ mica panis est melioris ⁊ maioris nutrimenti ⁊ velocioris q̄ exterior crusta. Hec enim generat humorē melācholicū ⁊ nō multum cōpetit sanis nisi habētib⁹ stomachū humidū ⁊ volentibus demacrari. ⁊ in fine comestionis plus cōpetit. Iuuat enim cibi descēsum ⁊ confortat officiuz stomachi. hec igitur sufficiunt de pane ⁊ granis panificis.

¶ De leguminibus in speciali. Cap. xiij.

Sunt autem quinq̄ species leguminuz que sunt in vsu scilicet cicera fabe pisa faseoli lētigines:⁊ si sint alia similiter pñt ad hos reduci. Horū autē oīm leguminū faba est inflatiua et difficilis digestionis ⁊ eius nutrimentū est melācholicū: vñ nō multum cōpetit corporib⁹ tēperatis q̄m manent in sanitatis latitudine. ¶ Horū autē substātia est vitāda fz brodia sunt vētris subductiua ⁊ vrine ꝓuocatiua ⁊ venarū deopilatiua. vñ satis ꝓuenient tpibus q̄bus holes vtunt cibis grossis ⁊ opilatiuis puta tpe leuantorū: in isto brodio ꝓuenīter factovt dicē nō sunt nocumēta q̄ sunt in substātia. vñ in eo nō est inflatio: nec difficultas nutritionis nec malitia nutrimēti. fit autē brodiū hoc mō. In fero autē ponantur cicera vel pisa in aqua ferventi ⁊ in eadem longo tpe manib⁹ ꝓfricent. deinde in p̄dicta aqua tota die ⁊ nocte tēperent:⁊ in eadē sequēti mane bullitāt duab⁹ vel trib⁹ ebullitionib⁹:⁊ postea colent:⁊ colatura reseruetur ⁊ appropinquāte hora refectionis ꝓparet: cuz cinamomo spica ⁊ croco ⁊ addat aliquantulū vini: et deinde vnico feruore bulliatur ⁊ ꝓpinet in principio refectionis. Brodiū aūt cicerū ⁊ pisorū albor̄ est cōuenientius nature ⁊ amicabili⁹:⁊ similiter eorū substātia. Fabaꝝ aūt substātia ceteris leguminib⁹ est deterior ⁊ spāliter cū cortice exteriori. est enī magis vētosa ⁊ difficilious digestionis ⁊ magis melācholica. ¶ Et nota q̄ cortex exterior ē pessimus nutrimēti q̄m medulla ⁊ vētrē ꝓstringit:⁊ medula laxat vētrē ⁊ hoc est verū in oīb⁹ leguminib⁹. vñ nō est artificiale comedere simul medullā cū cortice. nā vnū laxat:et altrū stringit ⁊ sic sunt mor⁹ agitatus ⁊ hoc est vlr verū de leguminib⁹ habētib⁹ multā corticē exteriorē: cuiusmōi sunt fabe ⁊ cicera nigra. sed vna est maneries pisoꝝ albor̄ rotūdoruz hūtū corticē exteriorē valde subtilē q̄ securi⁹ potest comedi cū medulla. melius tñ est si depilletur. Sed legumina recentia sunt plurū superfluitatuz et corruptibilioris substātie ⁊ min⁹ cōpetūt corporib⁹ humanis hoc respectu. Nā sicca legumia a cortice depillata sunt saniora recētib⁹

Leguminum cortex stringit ⁊ medula laxat

¶ Itē in recētib⁹ est humiditas vaporosa. Recētia eīn nō depillant: sz viridia sunt saniora siccis nō depillatis. vñ bonū est q̄ viridia decoquant cuz brodio carniuz laudabiliū vel cuz lacte amigdalarū:⁊ addito zuccaro albo ⁊ croco:⁊ si ꝓpingat legumina sicca comedere:⁊ nō decoquantur cū brodio carniū bonū est q̄ cōdiant cū oleo oliuarū et cepa alba in eodē frita ⁊ minutim incisa. Itē dāt cōedi in fine mēse. Nā si in p̄ncipio tūc eleuāt alios cibos ad stomachi officium. In regimine tñ sanitatis nō cōpetūt nec in p̄ncipio nec in fine. In principio q̄dē ꝓpter causaz iā dictā. I fine q̄dē: q: vētositatē ⁊ eructuationē causant: q̄ vētositas apit officiū stomachi:⁊ sic calor exhalat: digestio ipedit. Si aūt sumank i medio cū aliis cibis poterūt cū aliis cibis faciliꝰ p̄misceri cū digestio fiat per viā ebullitionis:et sic corriget eoꝝ malitia. Amplius sciao q̄ si legumina in fine comedātur inducūt somnia mala ⁊ melācholia. ⁊ ideo nō comedātur in principio nec in fine: sed in medio: hec breuiter sufficiant de leguminibus.

¶ De fructibus. Cap. xiij.

Efructibus sciendū: q̄ q̄uis in via nutrimenti nō cōpetāt in sanitatis regimine: q: nutrimētum fructuū cōmuniter nō ē laudabile. generāt eīn sanguinem putrescibilē ⁊ parū nutriunt ⁊ sunt multaꝝ superfluitatū: tñ multi holes existētes in latitudine sanitatis vtūtur interdū fructibus ꝓpter vtilitatē quā sperāt cōsequi in eorum vsu: alitā nutrimēto: ex quo cōcluditur q̄ nō debēt sumi in quātitate magna. Illud eīn q̄ medicinaliter sumit: et nō via nutrimenti nō dz sumi in quantitate magna: nec dz multū continuari vsus ei⁹. ¶ Sunt aūt q̄dā vtilitates ꝓpter quas fructus cōpetere possunt in sanitatis regimine ꝓseruatiuo. Quaꝝ ꝓma ē cholere mitigatio ⁊ feruoris sanguinis extinctio ⁊ corporis humectatio seu infrigidatio. Fructꝰ aūt ad hoc deputati sunt frigidi ⁊ humidi ⁊ specialiter recentes: et hmōi sunt pruna: persica: ficus: et vua et specialiter meloues: cucumeres: ⁊ citruli ⁊ cucurbite: ⁊ si velim⁹ hūc sanguinis feruorē mitigare in pectorialib⁹ partibus ⁊ spūalibus vtemur p̄dictis cucu. melonibus post ea q̄buz specialiter cū dubitam⁹ estuatione in pectorialibus ⁊ cerebio ex aliquo cibo sumpto sicut ex assaturis ⁊ trixuris cōtingere cōsuevit. Si aūt velimus cholerā q̄ est in venis alterare ⁊ feruorē sanguinis in epate ⁊ splene ⁊ ceteris membris mitigare: tūc p̄dicti fructus sumātur ante cibū et superbibat aq̄ frigida vt citi⁹ trāseāt ad venas ⁊ magis infrigidet vel vinū bene limphatū q̄ magis approbo. tales aūt fructus cōpetūt marie estuo tpe ⁊ tpe autūni. his eīn tpibus corpora sunt sicca i humore cholerico ⁊ sīl magis ꝓuentūt cholericis iuuenib⁹ ⁊ sanguineis. Et ē diligēter notādū q̄ meloues citruli ⁊ cucu. sunt multū difficilis digestionis: et eoꝝ humor est parat⁹ ad putrefactionē:⁊ generāt febres cronicas. vnde vex est q̄ sitim sedant: feruorem san. mitigant:⁊ stomachum confortant. ⁊ cucumeres melius valent q̄m melo. ⁊ citru. Aduertenduz tamen q̄ tales fructus non sunt inuatiui quando sunt vetustate corrupti quod obseruandum est in omnibus fructibus.

Fructꝰ pñt cōpetere i regimine sanitatis ꝓseruatiuo

Pruna. Meloues. Citrulli Cucurbite.

¶ Sunt autem q̄dā fructus qui ꝓueniunt ad perfectā maturationē supra arborē: ex qua perfecta maturatiōe nigrescunt et efficiuntur cib⁹ aranearū. vt mora et similia. et talium vsus non est conueniens aliquo modo. preparant eīn humorē ad putrefactionem ⁊ corruptionem. ⁊ multiplicant bubones carbunculos ⁊ antraces in vtentibus corporibus. ⁊ huiusmodi sunt mora celsi ⁊ etiam vna maneries ceraso rum grossarum que vocantur galliones in lingua nostra. vnde cum percipimus fructus predictos nullo modo est eis vtendum taliter. Et vniuersaliter non est vtenduz aliquo fructu in cuius interioribus inueniuntur vermes. et ille annus: vt plurumū est epidimialis: in quo vermes in fructibus abundanter reperiuntur.

¶ Scōa vtilitas ꝓpter quam homines interdum vtuntur fructibus est ventris subductio et laratio. quare vtuntur ficubus vuis prunis moris celsi maturis cerasis ⁊ pessicis mollibus: q̄bus est vtendum in principio mense. nec statim est comedendus alius cibus. sed aliquantulū immorādum. Et est superbibendū aliqd brodium vel vinum limphatum vel aqua frigida vt quidam dicunt q̄d forte verū est in hominibus valde cholericis inhabitātibus regionē calidam et iuuenibus ⁊ tempore calido. Sed communiter melius est superbibere aliquod brodium carnium laudabilium vel vinum dulce bene limphatum.

Scōa vtilitas

¶ Est notādum q̄ triplex est vua. quedā est īmatura et sit aggresta ex ea: et matura et viridis et recens ex qua fit vinū: ⁊ sicca q̄ passula dicitur. prima quidem ventrez nō subducit: sed magis cōstringit:⁊ appetitū ex cholera defectū reducit et stomachi calorem refrigerat:⁊ multum valet in fluxu vētris cholerico. Sz vua matura ⁊ specialiter alba ⁊ recens valde sine nucleis et cortice ventrē laxat. et ceteris fructib⁹ plurib⁹ ⁊ melioris nutrimenti existit sicut et ficus. vnde verū est q̄ ventositates generant et inflationez et ventris dolorem. Et si remanserit p duos dies aut tres suspensa melius nutrit ⁊ minus laxat nec tāruz inflat. Et habentes stomachum plenū cibo vel immundum humoribus malis. nullo mō comedant vuas ⁊ specialiter recentes siue virides. velociter enīz in stomacho immūdo corrūpunt. Et in stomacho pleno cibis nimis cito digerunt nō potentes exire de stomacho post earum digestionem. Et alius cibus nōdum est digestus. ⁊ in stomacho corrūpuntur:⁊ alium cibum corrumpunt. Et similiter intelligatur

Vua.

de alijs fructibus laratiuis. Et si aliqs velit sumere vuas viridē ⁊ recentē bonum est q̄ primo infundat in aqua feruenti p horā: ⁊ deinde ponat in aqua frigida. Sz vua passa magis attinet caliditati ⁊ ꝓfortat stomachum ⁊ epar et opilatiões remouet. Et vt: q̄ epar inpinguat ex eis: et maxime si mūdent a suis arillis. ¶ Quo ad fic⁹ nota q̄ hūida ⁊ recens velocius nutrit ⁊ citius trāsit de stomacho ad epar ⁊ magis humectat. Sz ficca, est min⁹ inflatiua ⁊ magis aperiēs opilatiões. vñ sciēdū q̄ ꝓpter suā dulcedinē si ex eis multus comedat citius gñat opilatiões. Et nota q̄ ficus siccē et passule pulmonē ⁊ pect⁹ mundificāt ⁊ lenūt.

Ficus.

Mora. ¶ De moris celsi ⁊ bacci sciēdū est q̄ mora imatura nō laxāt ventrē: sz magis cōstringunt ⁊ habent virtutē repcussiuā et stipticā. Sz matura laxāt ventrē et declināt ad hūiditatē ⁊ caliditatē. Et nullo mō debent comedi post cibū ꝓpter passibilitatē sue substātie. ⁊ dubitātes de hūoꝛ putrefactiōe nō vtant moris celsi nec bacci. est em cibus febilis. vñ nō approbo eoꝛ vsum in febricitāt⁹: dcq̄d dicant alij nec in dispositis ad febrem. ¶ Quo ad pruna sciendū q̄ pruna matura sunt in vsu ⁊ nō imatura. Pruna aūt matura magis ꝓuenīēta sunt magne figure oblōga hūita carnē paucā ⁊ durā ad aliquā siccitatē declinātē ⁊ corticē exteriorē tenuē. ⁊ debēt esse in sapore nō vere dulcedinis: sed dz esse eorū dulcedo attinēs alicui acredini. ⁊ huiusmodi sunt pruna damascena. Talia em pruna humectāt ⁊ ifrigidāt: ideo multū cōueniunt febricitāt⁹ et ventrē laxāt vt dictū est. Sūt aūt multe alie maneries prunoꝛ: quoꝛ vsuz nō approbo. Sūt etiā prunella siluestria parua removēda ne crescāt in sepib⁹ ex quoꝛ succo fit acaria q̄ vētrē stringit. debent aūt pruna q̄ sumunt ꝓpter vētris subductionē primo poni in aqua frigida p horā. tunc em ꝓfect⁹ infrigidāt et humectāt. et cholerā quā inuenīūt lubricādo soluūt ⁊ sic stomachū melī⁹ disponunt ad recipiendū cibū. Notādū tñ q̄ pruna humida recentia sunt magis alteratiua ⁊ laxatiua q̄ntus sint petiora nutrimēti: et plurū superfluitatū. Sed pruna sicca magis cōfortant ⁊ melī⁹ nutrimētū dant corpori. ¶ Et sicut dictū est de prunis sic suo modo intelligit de ceralis. Tñ ceraloꝝ humiditas est subtilioꝛ ⁊ minus viscosa: vnde minus nutriunt q̄s pruna. ¶ De persicis sciēduz q̄ humores generāt putrescibiles. verū appetitum cōfortant: ⁊ nō debēt recipi post cibuz: sed ante sicut pruna vñ stomachuz cholericū cōfortant infrigidant ⁊ humectāt. Et scias q̄ eoꝛ odoꝛ valet cōtra cardiacā passionē. et hāt ꝓprietatē mirabilē resistendi fetoꝛi ꝓuenienti a stomacho.

Pruna.

Persica

Tertia vtilitas ¶ Nota vltr q̄ diuersitas talū fructuū nō dz assumi i eadē mēsa sicut nec diuersitas cibarioꝛ in sanitatis latitudine. ¶ Tertia vtilitas ꝛre hoies in latitudine sanitatis vtunt fructib⁹ est vētris cōstipatio. quare in ꝓncipio mēse vtuntur fructibus stipticis: vt sunt coctana: mespilla: pira ⁊c. q̄ naturaliter vel accidētaliter habēt vētrē lubricū. vñ nō debēt sumi in magna quātitate: q̄ sunt difficilis digestiōis ⁊ mali nutrimēti. vñ cibus post eos sumptus citi⁹ digerit q̄s predicti fructꝰ: et permanēt in stomacho vltra debitū tē pus: et sic corrūperetur digestio sicut pz in carnibus perfecte coctis: et vteri⁹ in poto bullīāt. Si aūt querat vētris subductio recipiant in fine mēse. Inter hoc aūt fructꝰ cocta ne. crana sunt laudabiliora. nā cū stipticitate ⁊ pōticitate sua sunt odorifera. iō sunt stomacho ⁊ cordi magis conferentia. vñ multū cōferunt in reducēdo appetituz et dīno cholere defedatū. bonū aūt est q̄ inuoluant stupis ⁊ decoquātur in prunis siue carbonibus seu calidis cineribus. et tūc frāgātur p frusta. ⁊ in optimo vino odorifero: et sic melī⁹ nutriunt ⁊ minus grauāt stomachū ⁊ citius digeruntur: ⁊ sic debēt exhiberi habēnb⁹ stomachū debilē. Sz cruda cocta sunt maioris stipticitatis ⁊ pōticitatis ⁊ difficilioris digestiōis: ⁊ nullo modo ꝓcuīūt habentib⁹ stomachū debilē et frigidū. ¶ De piris aūt nota q̄ quāto pira magis sunt odorifera ⁊ coctanis in sapore et substātia ⁊ calore p pinqua tanto sunt stomacho cōuenīētiora. Et pira quāto pl⁹ dulcedine participāt tāto pl⁹ nutrimēto attinēt ⁊ tāto min⁹ tunc ad laxādum si post sumant apta. Et nota q̄ pira ⁊ coctana ieiuno comesta sunt cā fortis cholice passiōis ⁊ incurabilis. ⁊ si cōtingat q̄ in ieiuno sumant supbibat vinū vetus odoriferū sicut dictum est de persicis. ¶ De pomis est sciendū q̄ poma dulcia possunt comedi ante cibū ⁊ post. ⁊ magis ꝓcuīunt ad nutriēdum q̄s pōtica acetosa ⁊ stiptica. de quib⁹ pōticis silis est rō sicut de coctanis: et piris q̄tū ad opationes ⁊ modū exhibēdi. Poma aūt odorifera cōfortant cor et cerebrum ⁊ pricipalia mēbra si sint in caliditate distēperata. ⁊ hoc verū est de pomis acetosis ⁊ ponticis. Sed poma dulcia non multū cōpetūt cholericis corporib⁹ cōuertunt enim in cholerā. Et nota q̄ poma hāt malā ꝓprietatē in generādo ventositatē in secūda digestione: propter quā dictū est a sapientibus q̄ pūt generare ethicā et phthisim. Nā vēr⁹ generat⁹ ex eis dz malā ꝓportionem ad exiccandum arterias pulmonis. ¶ De mespilis autem et sorbis est sciendū q̄ minus cōpetūt nutrimēto inter ceteros fructus superi⁹ notatos: quod satis ostēdit asperitas sui saporis et duricies sue substātie posthq̄ sunt in arbore matura: ideo magis cōuenīūt via medicine q̄s cibi. Sorbe autem sunt delectabiliores mespilis.

Mespila. Sorbe.

¶ Quarta vtilitas pp quā i latitudine sanitatis vtimur fructibus est cōpressio de orificio stomachi ad fundū. sunt aūt quidā fructꝰ cōprimētes sua stipticitate ⁊ ponticitate de quibus sufficienter superi⁹ dictū est. Alij vo sunt cōprimentes sua grauitate ⁊ grossitie sue substātie: et huiusmōi sunt auellane castanee. Nā isti duo fructꝰ nō hāt pōticitatem nec stipticitatē propter quā cōprimāt: nec aromaticitatem rōne cuius cōfortēt orificium stomachi. Sed deponūt cibū ratiōe sue grauitatis in grossitie substātie. Et iō auellane virides ⁊ hūide sunt maxime euitāde. Iz possint cibū sumptū cōprimere grauitate sua: q̄ nō hāt dulcedinē qua placeāt ori stomachi. Nec aromaticitatē qua cōfortēt et foueāt spūs. Nec stipticitatē aut pōticitatē qua roborēt stomachū aggregādo ptes. et iō gñaliter sunt nociue ori stomachi: q̄ sua frigiditate et grauitate ꝓcurūt nullū cōferendo iuuamētum. ¶ De castaneis aute sciendū q̄ sunt difficilis digestionis ⁊ generant humorē melācolicū ⁊ opilāt venas. Sz inter siluestres fructꝰ castanee nō distinguūtur a glādibus. Notabile aūt nutrimentū dāt: ⁊ habēt aliquā stipticitatē spāliter si assenk. ⁊ iō cōpetūt post cibū. Similiter auellane si assenk aut corrigant acquirūt quādam stipticitatē et dulcedinē ratione quarū stomach⁹ in eis delectat ⁊ cōfortantur sicut ⁊ castanee q̄n assant. ¶ Et est notādū q̄ nuces sicce petiores sunt auellanis. Nā magis sunt vnctuose rōne cui⁹ in cholerā ꝓuertūtur inducūt capitis dolorē et oculos turbant ⁊ vertiginē causant. et gñaliter sumpte post cibū ⁊ lingue paralisim inducunt: ⁊ vomitū ꝓuocāt. Et habētes cholericuz stomachū euitare debent nuces siccas: et quāto antiquioꝛes tāto petioꝛes. Recētes aūt min⁹ male sunt q̄ nō sunt tāte viscositatis. ⁊ ideo nō generant dolorem capitis nec vertiginem: et similia sicut sicce. et ratiōe humiditatis lubricāt vētrē: et si aliqualiter corrigantur ⁊ comedant post cibum cōpumunt cibuz sumptuz. Et si sicce sumank ante cibum cuz rutha ⁊ ficu valent ꝓtra venenum. Sic igit patet q̄ nuces recētes sunt magis ꝓuenīētes corporib⁹ sanis q̄s sicce: et cōtrarū est de auellanis q̄ sicce meliores sunt viridibus. ¶ Dulces aute amigdale medie sunt iter auellanas ⁊ nuces nisi q̄ melioris sunt nutrimenti ⁊ stomacho magis cōueniūt. Et puto q̄ virides sunt meliores ad esum q̄s sicce et antique. Nam sicce hāt quandā vnctuositatē ratione cui⁹ possunt inducere nocumenta que inducunt nuces. Amigdale tamē sicce nā sunt adeo male sicut nuces: quia nō tantā habēt vnctuositatē vnde nota q̄ lac amigdalarū antiquaruz siccaruz nō multuz competit febricitantibus ꝓpter vnctuositatē eaꝛ rōne cuius inducit capitis dolorez ⁊ cholere generationē: Iz lac amigdalarū viridium est febricitantibus ꝓuenientius. Et si velim⁹ ex antiquis lac febricitāntibus facere pri⁹ torrefiāt modicum: vt lac careat vnctuositate: deinde infundantur in aqua feruenti: et postea in aqua leuētur frigida. ⁊ deinde pistentur et distemperentur cuz aqua laudabili: ⁊ deinde lac cōmoueatur fortissime: et spuma post agitationē removeat: et lac remanebit sine vnctuositate. et q̄s amigdale habeant multas bonas ꝓprietates: tamē inimicant stomacho. similiter nuces auellane fistrici: et quidam dicūt q̄ et pinee. et fistici quidē minus offendūt stomachū in sui recentia et silr intelligatur de amigd⁹. ⁊ nucib⁹. Sed pinee ⁊ auellane

Quarta vtilitas.

Auellane.

Castanee.

Alias vnctuositas.

Amigdale.

ꝛ auellane cõtrariũ.nam cuꝫ modicũ deficcant minus nocẽt stomacho. Amigdale sicce nullo mõ cõpetunt post cibum nec ante nisi ad ꝓhibendum ascensuꝫ vaporũ vini ad caput:vnde ebrietatẽ ꝓhibent. ¶ Pince plus inimicãtur stomacho ꝛ plꝰ ꝓsunt pectori. ¶ Fistici ãt magis nocẽt stomacho ceteris fructibus oleaginosis vt dicũt quidã:et sic parum nocent vel non nocẽt:sed ꝓsunt vt dicũt alij.ꝓhibent eñ nauseã ꝛ stomachi subuersionẽ:ꝛ ꝓfortãt os eꝰ vel nõ hñt inuamẽtuꝫ nec nocumẽtum vt quidam dicunt. ¶ Quinta vtilitas vtendi in sanitatis regimine:ꝛ via cibi tẽpore necessitatis casu quo deficiũt alij cibi. ¶ Inter aũt fructꝰ humidos vna est maioris nutrimẽti ꝛ melioris. Reliqui aũt fructus humidi:puta prũna mora:et similia manus cõpetũt nutrimẽto.siĉ fructꝰ succosi:puta poma pira ꝛ siĉa parũ cõpetũt via nutrimẽti ꝛ spãliter in hyeme. Amigdala aũt et pineis auellanis fisticis nucibꝰ vti possumus tẽpore necessitatis via cibi spãliter i hyeme. ¶ Amigdale et spãliter recẽtes impinguãt ꝛ estuationẽ stomachi suo tẽpore possunt aliqualiter ꝛpare:ꝛ cũ exteriori cortice sumpte stomachi humiditates cõsumũt seu mũdificãt ꝛ ebrietatẽ ꝓhibẽt.ꝛ sumpte post cibũ ascensuꝫ vaporꝫ vini ad caput ꝓhibent:visum cõfortant:pectus mundificant:opilationes laterũ aperiũt:ꝛ spãliter amare.ꝛ vsꝰ superfluitates a viscerib⁹ abstergũt:ꝛ substãtiã cerebꝛi augmẽtant:et matricẽ multũ ꝙuenũt:et bñ nutriunt ꝛ suauiter dormire faciũt ꝛ vias vrine apiunt ꝛ ginguas cõfortãt ꝛ ꝓstringũt cũ cortice exteriori ꝛ qñ sicce aliqualiter torrefiũt sunt cõuenientes stomacho:qꝛ eorũ vnctuositas remouet. Et recẽtes amigdale magis cõpetunt post cibos qꝫ sicce:ꝛ ecõtra de siccis. ¶ Nuces aũt hñt vnã solã bonitatẽ q᷑ a veneno piscium tuent ante cibum comeste:quia ante ꝓsunt:ꝫ plus ꝓsunt ante vt credo:et quo ad istud sicce sunt meliores:q᷑uis nutrimenti via ꝛ quo ad alia virides sint minꝰ nociue. ¶ Auellane epar cõfortant:sed nocent stomacho:ꝛ capiti.ꝛ fm alios paruꝫ differunt a nucibꝰ nisi q᷑ nõ sunt vomitiue. Nõ est aũt auellana tãte caliditatis:sicut nux. Et est maioris nutrimẽti:ꝛ minꝰ vaporosa ꝛ ventrẽ stringit ꝛ nuces magis laxant qꝫ stringant. ¶ Fistici aũt epar ꝓportant:q᷑uis oppositũ dicaĉ superius:ꝛ possunt comedi añ cibum ꝛ post:qꝛ laxant ventrẽ nec stringunt.quidã dicunt q᷑ vẽtrẽ laxãt. ¶ Pinanũ pinꝰ est difficilis digestiõis:ꝛ est multi nutrimenti:ꝛ plus ceteris fructibꝰ oleaginosis cuꝰ nutrimẽtũ est fortẽ. Et renes mundificat:ꝛ similiter mẽbra spũalia:sed ceteris fructibꝰ plus stomacho inimicaĉ. Dactyli aũt sunt indigestibiles.ꝛ caput grauantes:generãtes humores grossos ꝛ viscosos ꝛ venas aperiunt ꝛ pectus leuiant ꝛ screare faciunt ꝛ tussim mitigãt ꝛ dẽtes putridos efficiũt vt quidã asserit. Dactyli aũt participãtes q̃dã stipticitate stomacho sunt boni:ꝛ ventrẽ stringũt. Si aũt predicti fructꝰ cõdiantur cũ melle ꝛ zuccaro ꝛ fisticis:pinei:ꝛ similia minus nocebunt. Sed tamẽ nõ ꝓpetit corporibus tẽperatis eis vti precipue cum magis condiant ad voluptatẽ qꝫ vtilitatem. Hec breuia de fructibus sufficiunt.

¶ De herbis ꝛ oleribus. Cap. xiiij.

DE herbis seu oleribus q̃ sunt in vsu ponende sunt primo regule generales. ¶ Quarus prima est q᷑ omnes herbe simpliciter sunt male in vsu via cibi.vt nutrimẽtũ dẽt corpori.declinãt eñ p suã nãm ad humores melancolicos.ꝛ hoc faciunt etiã a tota natura ꝛ substantia:excepta lactuca ꝛ buglossa.he autem due via cibi sunt meliores seu minꝰ male aut nociue.Herbe eñ frigide puta attriplices spinargia et blete generant san.aquosum flegmaticũ ꝛ inde aptũ putrefactiõi:ꝛ ebullitioni rõne humiditatis seu substãtie.ꝛ paucitatis calidi naturalis.talia eñ cito recipiũt caloꝛ extraneũ.Herbe calide puta salua mẽtha:petrosilinũ:allia:cepe:sinapi:ꝛ similia gñant sãguinẽ acutũ iflãmatiuũ pũgitiuũ calidũ:ꝛ siccũ.ꝛ sicvia cibi nõ multũ cõpetũt corpoibꝰ tẽperatis.nã frigidis cõpetũt via alteratiua et hyeme marie. ¶ Scõa regula est q᷑ herbe nõ debẽt comedi crude nisi interdũ lactuca et portu.cũ aceto ad ꝓpescẽdũ sanguinis feruoꝛẽ.et estuationẽ stomachi et epatis.ꝛ debẽt sumi i ꝓncipio mẽse:ꝛ i pauca quãtitate. ¶ Tertia regula est q᷑ herbis calidis vtendũ est hyeme:et frigi.estate.et herbis tempatis:puta borragine et buglossa vere ꝛ autũno.et omni tpe cuꝫ his addãtur lactuca caloꝛe:ꝛ salua aut mẽtha frigido tẽpore.in vere cũ borragine ꝛ buglossa possunt addi aspagi postq̃ tuerũt ꝓbulliti.

Prima regula.

Scõa regula.

Tertia regula.

¶ Quarta regula est q᷑ herbe nõ debẽt coqui cum semẽ est perfectũ.et etiã anteq̃ ad aliquale venerunt augmentuꝫ. ¶ Quinta regula est q᷑ nõ debent ꝓpararí cũ lacte aliũ:ꝫ cũ lacte amig.vel brodio carnũ laudabiliũ:aut oleo oliuarũ dulci. ¶ Sexta regula est q᷑ fercula de oleribꝰ cõter debẽt sumi i ꝓncipio mẽse:qꝛ cõiter laxãt vẽtrẽ.Caulũ aũt brodiũ nõ dꝫ sumi simul cũ substãtia sua:sed substãtia in fine mense cũ sit stiptica ꝛ brodiũ in principio cũ sit laxatiuũ. Hã inartificiale ẽ simul sumere eoꝝ brodiũ ꝛ substãtiã qꝛ causaĉ motus agitatiuus nisi esset brodiũ prima aqua abiecta:ꝛ eẽt de scõa aut tertia aqua addita. De aliis aũt oleribꝰ humidis ventrẽ laxantibus nõ expedit multuꝫ qõ abiiciaĉ prima aqua:nisi forsan intẽdamus magis ad nutrimẽtũ:ꝛ velimus impedire laxationẽ.sumẽtes igiĉ tales herbas via cibi expedit vt primã aquã ebullitiõis ꝓiciãt sic eñ magis nutrient ꝛ minꝰ laxabũt. ¶ Septima regula est q᷑ si herbe frigide et humide sumant via cibi debẽt taliter ꝓpararí q᷑ earũ humiditates tẽperẽt.vnde bonũ est primo q᷑ coquanĉ in aqua:et deinde frixerẽt cũ oleo dulci. Aut si nõ coquanĉ totaliter in aqua ꝓmisce aliqua hñtia virtutẽ ꝓtrariã.verbi gratia.curcurbite sunt frigide et humide.vñ bonũ est q᷑ primo coquanĉ i aqua.ꝛ deinde frixerẽ tur in oleo aut q᷑ cũ eisdem albũ aut feniculũ aut petro.ꝓmisceaĉ.Et sic intelligaĉ de ca.ꝛ sic.per cõtrariũ. ¶ Octaua regula est q᷑ illa olera ꝙuenientiora sunt ad nutrimẽtũ que minꝰ ꝓticipãt tarmaca qualitate.ꝛ he sunt herbe q᷑rũ sapor est minꝰ austerus et dulcedini magis ꝓpinquꝰ. Sciẽdũ igiĉ q᷑ herbe seu fructꝰ ex q̃bꝰ cõsuetũ est fieri ferculum sunt he.lactuca:bleta:atriplex : portulaca: caules:cucurbi.meloues:borago:buglosse:petrosilinũ:apiũ:cepe porrus ꝛ alliũ.ꝛ ex alio tñ nõ fit ferculũ cõiter. Dicũt q̃dã q᷑ melõgenis q̃ cõiter vocaĉ albugea nõ valet in ferculis:et audiui q᷑ si q̃s ex eis cõederit quotidie p annũ incurrit ysantiã. Quidã tñ faciũt ex eis cibaria delicata.et aqua prime decoc. piecta ꝛ coquunt post cuꝫ iure carnũ laudabiliũ sunt delectabiles multũ.ꝛ sit sicut caulis que ex se generãt sanguinẽ melancolicũ:tamẽ beneficio talis ꝓparationis auferitas remouet. Multũ eñ dꝫ ꝓsiderari modus ꝓparãdi.et illud q̃ eis miscetur ex quo malitia corrigitur.ꝛ etiã multũ debet cõsiderari amicabilitas gustus. Hã quãdo cibus est multum delectabilis lesio prouenies nõ est multũ manifesta. Hã q̃ bene sapit nutrit. Datus est eñ gustꝰ ꝓpter alimentũ. De istis melõgenis paꝝ curaui i septẽtrione:et parte occidẽtis:quia nõ inueniunĉ apud nos. ¶ De lactuca nota:cruda cõesta plꝰ alterat et minꝰ nutrit.et ecõtra si coquatur debet sumi ante cibũ. Et nõ dꝫ abluiꝛ:quia ex ablutiõe fit vẽtosa:ꝛ inflatiua.et iterdũ ex frigiditate:ꝛ hũiditate:et quo redditꝫ indigestibilis. Lactuca eñ de natura sua cito digerit.siti sedat ardoꝛẽ cholere ꝛ sanguinis mitigat.i ebullitiõe humores ꝓpat.lac i mamillis nutricũ multiplicat appetitũ cibi excitat defedatũ a cholera nõ soluit nec stringit vẽtrẽ nec vrinã ꝓuocat.et i modico potiõis vini cõesta nõ sinit hoies ebriari.somnũ ꝓuocat.visuꝫ obfuscat igiĉ tñ calidũ admiscaĉ vt faciebat Galenꝰ:qꝛ senib⁹ somnũ ꝓuocat:corꝰ libidinẽ sedat. Et nota q᷑ aliquando lactuca põt sumi post alios cibos.ſ qñsumpti sunt cibi acuti calidi ad remouẽdũ eorũ malitiã. Lactuca ẽ duplex hortulana et agrestis seu siluestris.siluestris ei ẽ frigidior hortulana.et nõ cõpetit ꝙia cibi.et est i virtute opũ. ¶ Bleta declinat ad frigiditatẽ et humiditatẽ.et alba est melior ad esuꝫ q᷑ nigra. Et nullo modo debet comedi cruda ſ cocta et paꝝ nutrit num⁹ q᷑ lactuca et stomachũ debilitat ꝛ ite sitim. Et assiduatio vsus eꝰ inducit rugitũ et iflationẽs nisi condiaĉ et comedaĉ cũ q̃busdã spẽbus malitiã,ipsiꝰ repugnantibus.immo sic sumpta curabit doloꝛẽ ventris vẽtrẽ larãdo:et vias aperiẽdo.et nota q᷑ bleta ẽ humidior:lactuca vñ lactuca est quasi media iter bletã et caulẽ. ¶ Atriplices paꝝ differũt a bletis in cõplexione et operatiõe nisi q᷑ atriplices sunt aquosiores.et ratione huius ventrẽ subducũt et parum nutriunt et ardoꝛem cholere mitigant et vomitũ

Quarta regula.

Quinta regula.

Sexta regula.

Septima regula.

Octaua regula.

Melõgenis albugea

Lactuca.

Bleta.

Atriplices.

puocāt spāliter eoꝝ semē:ꝛ parati sunt putrefactiōi:ꝛ ꝑcte ricio ꝑsunt. Nullo mō comedatur cruda. Sola eñ lactuca: ꝛ portulaca comedaſ cruda aut cocta. Debēt aūt attripli ceo cōdiri cū oleo sale ꝛ aceto. nā simplr sumpti sunt mali

Spinar gia. stomacho. ¶ Spinargia silia sunt atriplicib⁹: nisi q; melio ra sunt stomacho: vētre eñ humectāt:ꝛ aquosuꝫ ꝛ frigidū humoꝛē valde ꝛ humidū gñant nisi malitia corrigaſ sicut humoꝛē valde ꝛ humidū gñant nisi malitia corrigaſ sicut atriplices. Et nota q; spinargia sunt valde bona gutturi ꝛ

Portu laca. pulmoni. ¶ Portulaca nutrimētū paucū dat ꝛ laudabile tri. et hu. Multū aufert sitiꝫ ꝛ cōstipat vētre ꝛ aufert dētū stupoꝛē: est bōa spleni. ꝛ ꝑapue semē ei⁹. ſꝫ visuꝫ obfuscat ꝛ appetitum detedat. nimi⁹ vsus ipius visum debilitat:ꝛ li-

Cucur bita. bidinē ꝛ vomitū ꝓhibet. ¶ Cucurbita gñat humoꝛē aquo sum nō auſteꝛ: nec vlr ꝓticipātē tarmaca q̄litate sicut ipli⁹ sapoꝛ oñdit et parū nutrit:ꝛ ꝓpter passibilitatē sue substā tie est parata suscipe corruptione. vñ q̄ ipli⁹ digestio cor rūpiſ gñat hūoꝛē malū valde. vñ nō ē recipēda i stomacho immūdo. Et nā nō dꝫ comedi si sit neōueniēter preparata. nā his duob⁹ modis cito in stomacho recipit corruptionē: ꝛ ad maluꝫ humoꝛē valde ꝛuertit. Amplius ex ipi natura gñat humoꝛē nō ꝓticipāntē qualitatis excessum: si bñ di geratur: qō ostēdit ex sui saporis insipiditate: ſꝫ etiā ex sui passibilitate facile ꝛuertit ad extrema. Et q; cucurbita est multū aquosa bonū est admiscere eū ea cepulā albā vel le

Caules niculū calamētū organum. ꝛ ꝑmo elixeſ deinde frigaſ. ¶ Caules ſm aliquos fri. sunt ꝛ sic. ꝛ ſm alios calidi ꝛ sic ci. Nos aūt dicim⁹ q; via cibi:ꝛ eoꝝ substātiā cōsiderando sunt fri. ꝛ sicci. ſꝫ via medicie:ꝛ quo ad eoꝝ circūferentiam sunt calidi ꝛ licci. Sūt malū stomacho parū nutriūt:ꝛ ma lū humoꝛē gñant:ꝛ petoꝛē q̄s lactuca. visum obtenebrāt ni si oculi sint valde humidi. runc eñ pūt ꝛterre deliccando: somnū inducunt. ꝛ vrinā et mēstrua ꝓuocāt. Caules silue stres nō ꝓpetūt esui. summitates caulīū ꝛ spāliter eoꝝ oculi cōuemētiores sunt stipite et foliꝫ. et debēt coq̄ cuꝫ brodio laudabiliū carniū et efficiunt satis boni et delectabiles

Bora go. gustui. vñ antiq⁹ mulieres cibabāt filios suos caulib⁹ vt citi⁹ ambularēt. ¶ Borago domestica et silueſtris ceteris olerib⁹ est melioꝛ: hūane cōplexiōi ad esum: est eñ calida ꝛ hu. tpate et ceteris olerib⁹ tpatis calidior melioꝛē gñat san guinē. Et q; borago ꝑticipat quādā asperitatē ex qua ad esum reddit min⁹ delectabilis et vtilis. bonum est admu scere cuꝫ ea remouētia illā malitiā vt spinargia dicte fene res: ꝓfortāt eñ cor: et vltr oia spūalia. ꝛ ē lenitiua pectoris ꝛ pulmonis:ꝛ letitiā inducit. Quidā dicit q; si comedaſ cru da gñat laudabilē sanguinē. coctā tamē magis approbo. ¶ Alie herbe calide q̄o⁹ hoies cōiter vtunt sunt trifoliuꝫ: aſpagi: feniculū: petrosilinū: apiū: nasturtiū hortulanuꝫ: ꝛ aq̄ticū: saluia: mēta:ꝛ ysop⁹. Et his aūt herbis ꝑ se nō fiūt fercula. nā paꝝ nutriunt ꝛ gñant sanguinē acutum et adu runt sanguinē iam gñatuꝫ. vñ tales herbe singulares nul lo mō sumēde sunt via cibi: ſꝫ solum via medicine: tū aliq̄ his vtunt hoies ad corrigēduꝫ malitiā aliꝝ olerum frigi dioꝝ. et in salsis ꝓpter aliquas virtutes speciales q̄b⁹ ho mo forsan ab egritudine ꝑseruaſ. ¶ Trifolū est herba ca

Trifo lium. lida ꝓticipās amaritudinē cū stipticitate manifesta. ꝛ tō via cibi nō ꝓpetit. valde aūt est bonū stomacho siue crudū

Aspara gus. siue bullitū. Sꝫ paꝝ sustinet decoctionē: pōt aūt ꝛueniēter exhiberi cū oleo ꝛ aceto ꝛ sale. ꝛ stōachū ꝓfortat ꝛ fastidio

Fenicu lus. sos curat:ꝛ appetitū reuocat. Ablutio decoctiōis trifolij supra locū morsus scorpiōis vel vi pe sedat doloꝛē. Et si lo cus nō sit morsus inducit doloꝛē simulem dolori causato a morsu. ¶ De spagis nota q; parū alimēti dant coꝝpi: et nō bonū. pūt aūt dari cū oleo:ꝛ aceto ꝛ sale sicut de trifolio di ctū est. et sunt delectabiliores ad esum:ꝛ stomachū magis ꝓfortātes: bulliti in aq̄ vētre molliunt:ꝛ vrinā ꝓuocāt. ꝛ di cit q̄dā q; nauseā inducūt. ¶ Fenicul⁹ tarde digerit et ma le nutrit ꝛ parū. vñ nō cōpetit via cibi: ſꝫ cōfert inflatiōi sto machi. Et si bibatur cuꝫ aqua frigida nauseā iducit. ꝛ si te rat cuꝫ aq̄ supra morsum canis rabidi fert. plus igit cōpe tit via medicine q̄s cibi. Nō igit vtenduꝫ est eo in regimine

Petrosi linum. sanitatis: nisi ad correctionē malitie quorūdā olerū:ꝛ alio rum ciboꝝ sicut interdū cuꝫ lactuca aut rapis aut cucur. ¶ De petrosilino sciēduꝫ q; gñat sanguinē valde acutuꝫ ꝛ incitat ad īrā: et est aperitiuum. Nō cōpetit via cibi nisi ad correctionē malitie quorūdā alioꝝ vt fenicul⁹. In cibis eñ positū digestionē cōfortat:ꝛ vētositatē excludit et est herba satis cōueniēs ad salsas: et vsus eius plus cōpetit hyeme senectute: et cōplexiōi frigide. Emplastrū ex eo cū sale valet morsui canis rabidi. ¶ Apiū satis cōuenit pe- Apiuꝫ.

trosilino in cōplexione ꝛ proprietatib⁹. sed saporꝫ ei⁹ est mi nus delectabilis. vñ via cibi min⁹ vtunt hoies cōiter. nō ē tñ tāte siccitatis sicut petro. vñ nō tñ adurit: aperit opila tiōes sple. ꝛ epa. ſꝫ nocet capiti: et incitat motū epilepticū: et masticatū facit bonū oris odoꝛē. ¶ De nasturtio seu cres

Nastur tium. Cres sonib⁹ sciendum q; tale calefacit stomachū: et epar et cōfert grossitiei splenis sanguinē adurit et parū nutrit:ꝛ ipi⁹ nu trimētū est laudabile. pulmonē mundificat:ꝛ renes ad cor tuꝫ incitat ꝛ appetitū. vñ parū ex eo pōt sumi in principio pastus cum croco sale ꝛ oleo. ad reuocationē appetitus et aliter est malū stomacho: q; ipm nimis mordicat vmbicu lū. Et lenituꝫ retinet capillos cadētes. ¶ Saluia multum Saluia.

ca. est ꝛ sicca. ió ꝑ se nō multum competit via cibi:ꝛ ꝓfortat multuꝫ neruos. in sanitate vtitur saluia dupliciter: ꝑmo fa ciendo vinum saluaticuꝫ quo hoies vtuntur in latitudine sanitatis. ꝛ specialiter in principio mēse:ꝛ ꝓpetit huiusmo di vinū paraliticis ꝛ epilepticis moderato vsu precedente purgatione materie peccātis. ¶ Amplⁱ vtiſ saluia in sal

Abro tha. sis: nā appetitum excitat. ꝛ spāliter cuꝫ stomach⁹ repler⁹ fuerit malis hu. crudis indigestis. Et ad candē intentionē posset fieri herbolatū et comedere ieiuno. ¶ Abrotha mul tū est sicca ꝛ paruꝫ cōpetit via cibi in regimine sanitatis. verū est q; stomachum cōfortat et calefacit:ꝛ singultū sedat et digerit: et ꝓhibet vomituꝫ flegmaticum: et sanguinem: et ad coituꝫ incitat. ꝛ ꝓhibet sputum san. confert ad morsum canis rabiosi:ꝛ est propria ad illud.

¶ Speciale de radicibus. Cap. xv.

RAdices quibus hoies sani cōiter vtunt sunt porri: alia: cepe: rafanus: ra dix: pastinaca: napi seu rape: et corne. ¶ De ce

Porri pis alijs: et porris sciendum q; via cibi nō cōpe runt tpatis coꝝpibus nec calidis:ꝛ ſpāliter cru da: paruꝫ eñ nutriunt ꝛ male: q; gñant sanguinē acutū pū gitiuum grossum. tā hu. subtiliāt:ꝛ viscosos incidunt. Et posthꝫ cocta sunt ꝑdunt pungibilitatē:ꝛ adhuc remanet in eis virt⁹ incisiua ꝛ subtiliatiua. vñ magis ꝓpetūt cocta q̄s cruda. ¶ Porri eñ calidi sunt et sicci:ꝛ dāt coꝝpi alimē Porri.

tuꝫ illaudabile valde: et oculis nocent: et generāt sangui nē nigrum:ꝛ melācolicuꝫ:ꝛ somnia terribilia. ꝛ neruos le dunt rōne punctiōis coꝝ nocēt dētibus et gingiuis. ꝛ nul lus melancolic⁹. ꝛ cholericus eis vtaſ specialiter crudis. ¶ Cepe calide sunt:ꝛ habēt humiditatē superfluā terre Cepe.

streatē cū humiditate subtili aquosa indigesta. Si come daſ cruda generat in stomacho malos humoꝛes putrefa cibiles et corruptibiles: et gñant somnia mala:ꝛ doloꝛē capi tis: vñ nimi⁹ vsus dispōit ad maniā:ꝛ ꝑturbat intellectū ꝛ memoriā: iuuat digestionē:ꝛ ei⁹ nocumēta minuunt cuꝫ Allia.

eis q̄bus decoquunt: sed melius est eo nō vti. ¶ Allia ca lida sunt:ꝛ declināt ad aliqualē humiditatē: sed minus q̄s cepe valent cōtra vētositates:ꝛ valēt in tussi:ꝛ bene screa re facunt. sed nocēt visui:ꝛ doloꝛem capitis inducunt. Al lia sunt ꝛpriaca rusticoꝝ. vñ ꝑdicta acumina solū ꝓpetunt his q̄ flegmaticum aut grossum ꝛ viscosum humoꝛē colle ctuꝫ hñt a q̄b⁹ acuminib⁹ marie debēt abstinere cholerici. Rapha nus.

¶ De raphano autē q̄ sunt ꝓpinque in ꝓpriōe: et ꝓpie tate. Sciēdum q; nō multum cōpetunt via cibi:ꝛ ſpāliter coꝝpib⁹ cholericis: gñant eñ sanguinē acutuꝫ ꝛ pungiuuꝫ:ꝛ est malus stomacho facies eructuationē:ꝛ gñat hu. grossuꝫ. ꝛ si digestiua sit debilis gñat hu. cruduꝫ. tamē ha bet virtutē subtiliatiuā ꝛ incisiuā. Quidā aūt comedunt radicē:ꝛ raphanuꝫ post alios cibos ad cōfortādū digestio nē de q̄ admirat Gal. vñ vep ē q̄s experiēntia docet. dicunt eñ sapiētes. q; si comedaſ post aliuꝫ cibuꝫ iuuat ad descē sum ei⁹ et vētrē laxat ꝛ si comedaſ ante aliuꝫ cibuꝫ impel lit ipsum ad superiora ꝛ vomituꝫ inducit. Bonuꝫ autē est q; comedaſ cuꝫ aceto ꝛ sale post alios cibos in pauca q̄ti tate. veruꝫ est q; oculis nocet ꝛ capiti et vꝫ cōtra morsum scorpionis sumptuꝫ intus ꝛ extra applicatus. ꝛ ad coituꝫ incitādum. ¶ De rapio autē nota q; inter radices magis Rapi cōuenit

ꝑuenit ad corpis nutritionē. qꝫ satis ostendit ex amicabilitate sui saporis. Hoc autē cōe est omnib⁹ eduliis. q⁹ amara ⁊ pungitiua minus alimentū dant corpori b⁹ ꝫ dulcia. Et q: rape ⁊ napi sunt de radicibus dulciores: ⁊ min⁹ pungitiue: ideo magis cōueniunt via cibi. sed generāt hu. crudū si digestiua sit debilis. habēt tñ ꝓpietatē mirabilē ad ꝓfortandū visuz: vñ bonū est q⁹ depurentur a prima aqua: et nullo mō comedi debent cruda et napones sunt rapis laudabiliores: ⁊ incitant ad coitū: et ventrē mollīūt: ⁊ vias mūdificant vrinales. ¶ De pastinacis sciendū q⁹ si fuerit albe potentie cocte qñq; cū aliis cibi sumi qñ cōferūt vt rape: ſz expedit: vt primo sumātur: ſz minus nutrīūt ꝫ rape ⁊ napones: et indigestibilitas inest eis sicut aliis radicib⁹ et hu. grossum ⁊ crudū generāt si digestiua sit debilis ⁊ humor generat⁹ ab eis est mediocriter malum. ¶ Cheretrane aūt meliores sunt pastinacis: ſz multū nocēt capiti hūido ⁊ pulmoni. Hec de radicibus breuiter dicta sufficiant.

Pastinace.

Cheretane.

¶ De fungis et eorum vsu. Cap. xvj.

VOlo autē loqui de fungis: q: maiorē hāt similitudinē cū radicibus ꝫ cū herbis vel fructib⁹. est aūt ꝗdā maneries fungorū qua Italici cōiter vtunt positꝫ elixati sunt ⁊ ꝓditi cū specieb⁹ via cibi. ⁊ credo q⁹ sunt boleti: sunt sapore delectabiles: ⁊ vocāt apud gallicos boleti ⁊ nascūt in pratis: ⁊ in terra nō corrupta. vbi ēt animalia venenosa nō ꝓuersant. Nascunt etiā iuxta cauernas aialiū venenosoꝝ: et in locis putridis. ⁊ iuxta plantas seu arbores moriferas: et isti sunt mortiferi. Sunt etiā ꝗdā fungi q⁹ a tota spē sunt mortiferi. Fungi aūt nō mortiferi meliores sunt sicci ꝫ virides. ⁊ est bona q⁹ ꝓbullianꝫ in aqua cū pyris ⁊ pulegio. et deinde frisurenꝫ cū oleo oliuarū: et semp aspergaꝫ puluis quarūdā speciez. puta zuccari albi cinamomi ⁊ sic corrigit eoꝝ malitia. Sūt eñ multū frigidi ⁊ humidi. et talē hu. gñant. ⁊ substātia eoꝝ est multū putrefactibilis. ⁊ similiter hūoꝛ generat⁹ ab eis male digit nutrīūt. sunt difficilis digestiōis: ⁊ egerunt sicut comedunt et gñant cholerā. Et eis interdū supuenit suffocatio anxietas sincopis: ⁊ sudor frigid⁹. et cura est p orymel diureticū cū decoctiōe hyssopi et pulegij. et sunt mali stomacho valde. ⁊ sic bonū est post eos bibere bonū vinū. Vsuz igit fungoꝝ oīno vitupero salua reuerētia Italicoꝝ q⁹ eis vtunt ad voluptatē.

Fungi mortiferi.

¶ De turdis et truffis. Cap. xvij.

MOn solū hoīes vtunt fungis: ſz etiā truffis seu turdis: sic eñ ab ātiquis nominant. Aliq; aūt vocāt cubeā: ⁊ sunt radices in terra sine crure ⁊ foliis figure totūde: coloris rubei: saporis insipidi: sed declinātis ad dulcedinē aliqualem. et puto q⁹ alimentū dāt frigidū et hu. et grossum gñant humorē nō multum malū. ⁊ comedunt crude et cocte. Substātia eoꝝ est multū terrea ꝓpter hoc si comedant post aliū cibū iuuant ad eius descēsum ab orificio stomachi. Et dicit ꝗdā q⁹ gñant hu. melācolicū. et nihil est eis par in hoc. bonū est q⁹ primo elixenꝫ in aqua cū vitello oui postꝫ fuerūt exceratata. ⁊ deinde cōdiantꝫ pfecte cū oleo dulci. et addaꝫ puluis speciez. Et post truffas ꝺz bibi bonuz vinum. Vsus eoꝝ cōtinue est periculosus: ex eo q⁹ inducit paralysim: et opilatiōnē cholericā et strāgurnā. ⁊ sunt dure digestiōis grauātes stomachū et multū appropinquant ad naturā fungoꝝ: et sunt min⁹ male ꝫ fungi. ⁊ dicūt ꝗdā q⁹ sicca deteriora sunt humidis ⁊ maxime comedanꝫ in vere. generanꝫ aūt in ꝓfunditate terre p viā putrefactiōis. vñ interdū videt terra effumare in loco in quo generanꝫ. interdū q⁹ nix existens in eodē loco penitus liquefiat. et sic caliditatē quādā habent putredinalē. et ex hoc opinanꝫ ꝗdā q⁹ sunt ca. cōplexiōis: et q⁹ generāt hu. ca. et q⁹ incitāt ad coitum. ista tamē nō approbo: q: dicta sapiētū in hac materia nō cōcordāt. Securius est eis nō vti salua reuerentia quoꝝundā eis vtentium plus propter voluptatem ꝫ commoditatem.

¶ De alimento sumpto a carnibus. Cap. xviij.

QVia bone carnes bonū generāt sanguinez inter alia cibaria supposito q⁹ bñ digerant. determinādū est de alimēto sumpto a carnib⁹ quadrupedū domesticoꝝ et siluestriū. Et deinde de alimēto a volatilib⁹. tā domesticis ꝫ siluestrib⁹. Sciēdū q⁹ aialiū quadrupedū quedā sunt boni ⁊ laudabilis nutrimēti: ⁊ ꝗdā illaudabilis. Amplius ꝗdā sunt facilis digōnis: ⁊ ꝗdā difficilis. Ampli⁹ ꝗdā generāt hūoꝛē grossiorē ⁊ viscosiorē: ⁊ ꝗdā subtiliorē. Ampli⁹ ꝗdā carnes multū nutrīūt: ⁊ ꝗdā parū. ¶ Carnes eñ laudabilis nutrimēti de numero quadrupedū sunt carnes capriolorū iuuenū siluestriū. ⁊ domesticoꝝ. siluestres eñ sunt domesticis debito siccioꝛes ⁊ min⁹ bone. Sz carnes capriū antiquaꝝ: ⁊ hircoꝝ sunt simplr illaudabiles siue sint siluestres siue domestice. Ampli⁹ dico q⁹ carnes porcoꝝ nō antiquoꝝ nō nimis iuuenū. s. etate mediocres: puta vnius anni vel duoꝝ sunt multū laudabiles corpib⁹ sanis ⁊ fortibus ꝺb⁹ viget fortis calor. ⁊ puto q⁹ siluestres sunt domesticis meliores: ex eo q⁹ domestice sunt debito viscosiores ⁊ hūidiores et ꝓdicte carnes si aliquātulū saliantꝫ añq; comedāt obtēperāt eoꝝ viscositas: ⁊ ꝗdā opinātur has carnes iter quadrupedia esse simplr ꝓuenientiores corpib⁹ nostris et magis ꝓportiōales: et magis nutritiue. Ampli⁹ dico q⁹ carnes vituloꝝ sunt valde laudabiles. nō ꝗdē bouz veterū nec tauroꝝ nec vaccarū domesticoꝝ aut siluestriū: nā sunt difficilis digestiōis: et mali chimi: ⁊ hūoꝛē generāt melācolicū. vñ eoꝝ vsus inducit lepram quartanā: et splenēticā. passionē ⁊ sicos egritudines mlicas. Ampli⁹ carnes arietū vnius āni spāliter castratoꝝ sunt laudabiles: ⁊ plurimū approbate ꝗbusdā sapiētū. Sz carnes arietuz antiquoꝝ ⁊ oīz agnorū paruoꝝ nō sunt laudabiles nec in sanitatis regimie ꝓuenientes. ¶ Predicte aūt carnes sunt laudabiliores tp⁹ ꝗbus pascue sunt meliores: tūc eñ sunt pinguiores: ⁊ esui meliores. vñ carnes capriolorū sunt meliores in estate i q⁹ pullulatiōes ꝺb⁹ pascūt sunt pfecte. ⁊ sikr: q: boues herba ꝓfunda indigēt ꝓ eoꝝ pastu. in estate sunt grossiores: pinguiores: ⁊ vsui meliores. Oues aūt ꝑ prīa ⁊ mediaueris satis sunt cōuenientes. nō eñ tñ indigēt pasture herbā magnā et ꝓfundā. a parua eñ sufficiēter nutriuntur. Quidā aūt opinātur vitulinas meliores: alij porcellinas magis approbant etiā alij carnes annuales arietis castrati: ⁊ in hoc multū cōsiderāda est cōsuetudo et appetit⁹ hominis. Ampli⁹ cōsueuerūt hoīes vti in latitudine sanitatis carnib⁹ leporinis ⁊ cuniculoꝝ ⁊ ceruoꝝ q⁹ sunt melīce. vñ cū talescarnes advetustatē deueniūt sunt eatāde penit⁹. Hā carnes ceruoꝝ ꝓportiōabiles sunt carnib⁹ boum ⁊ leporū ⁊ cuniculoꝝ carnib⁹ capriolorū. Nō aūt carnes vulpiū canū asinoꝝ equoꝝ lupoꝝ ⁊ silīū distāt a cōplexione hūana nō approbo eoꝝ vsuz nisi tpe necessitatis. Carnes aūt cuniculoꝝ post carnes apri seu porci siluestris ⁊ caprioli sunt sanitoꝛes i sanitatis regimie. Et est notādū q⁹ carnes declinātes ad siccitatē nō debēt assari: ſz elixari: ⁊ ecōtra de humi. et tō carnes cuniculoꝝ leporū ceruoꝝ ⁊ vituloꝝ ⁊ caprolorū debēt elixari: et carnes porcorū ⁊ castratorū arietū assari. et ex hoc ꝑz q⁹ carnes hūidiores ꝓueniūt magis tpibus siccis et ꝓplectiōib⁹ ⁊ regiōib⁹ siccis et ecōtrade siccis carnib⁹. ¶ Inter carnes laudabiles ꝓdictas. ꝗdā sunt faciliores digestiōis sicut capriolorū et cuniculorū iuuenū. et ꝗdā difficiliores puta porcorū et castratorū arietū aliqua liter antiquorū et tauroꝝ iuuenū. et ꝗdā sunt mediocris digestiōis sicut carnes vituloꝝ lacrāriū: et ānuales agni castrati et iuuenū leporū. Ampli⁹ carniū ꝓdictarū laudabiliū. ꝗdā gñant humorē grossiorē sine viscositate: vt carnes cuniculorū et capriolorū: et ꝗdā subtiliorē cū aliquali viscositate vt carnes agnorū iuuenū. Carniū ēt ꝓdictarū laudabiliū. ꝗdā pl⁹ nutriunt: et ꝗdā min⁹: et ꝗdā mediocriter. Exēplū ꝑmi vt porcus. scōi vt cuniculꝰ: tertij vt aries.

Capitoli.

Capre.

Hyrci.

Porci.

Vituli.

Boues Vacce.

Tauri.

arietes

castrati

Agni.

De pascuis et tpibus.

Lepores.

Cuniculi.

Cerui.

Vulpes

Canes.

Assari.

Equi.

Lupi.

Que sint facilioris digestiōis.

Que gnerent humores laudabilio res.

¶ Ampli⁹ ꝓuenit ꝓdictarū laudabiliū carniū diuersitatē mēbroꝝ ꝓsiderare. et primo ꝗdē mēbroꝝ exterioꝝ et interioꝝ: et post anterioꝝ ⁊ retroꝝ: ⁊ dextrū ⁊ sinistrum. Quo ad ꝑmuz sciēduz est q⁹ cōiter ⁊ regulanter mēbra exteriora sunt magis laudabilia in sanitatis regimine ꝫ interiora: nā interiora vt splen: cor: pulmo. ⁊c. nō sunt laudabilis nutrimēti simpliciter vel respectu exterioꝝ. sunt eñ difficilis digesti ōis ⁊ grossi humoris gñatiua. Vñ de cerebro est sciēdū q⁹ est stomacho maluz nauseatiuuz: et grossi hu. gñatiuuz. vñ si bñ digerat alimētū dat notabile. ſz nullo modo comedi debet post alios cibos: bonuz aūt est q⁹ ouigano vel cala. vel cum aliqbus obtēperantibus et⁹ vi

De mēbris q⁹ sunt laudabilio ra.

De cerebro.

stositatē ⁊ frigiditatē in qb⁹ sit ⁊tus incisiua ⁊ calefactiue ꝑparet.⁊ sicut dictū ē de cerebro:sic intellige de ceteris medulis ⁊ nucha.⁊ pcio assari debēt vt viscositas tēperet. Et nota q cōfestio cerebelloꝝ:⁊ specialr capoloꝝ cōuenies est cōtra venena:⁊ ptra morsus venenosoꝝ animaliū. ¶ De corde sciēdū ē q ē difficilis digestiōis:⁊ tarde ptrāsies. Si ꝯ bñ digerat alimētū nō paucū:nec mali chimi dat corpori. specialr cor eduli ⁊ cerui. ⁊tutē hñt ⁊tuacalē. De pulmone sciēdū est q ē difficilioris digestiōis ceteris interioribꝰ: qđ declarat eiꝰ raritas ⁊ mollities. ſz alimētū dat flegmaticū ⁊ paucū.⁊ puto q nō multū malū.⁊ specialiter pulmo eduli. Stomachꝰ aūt ⁊ gutt̄ intestina ⁊ matrix sunt difficilis ⁊ tarde digestiōis nō boni san.gnatiua. Splens autē caro specialr est pessima.⁊ eiꝰ nutrimētū ē cachochimicū:et est melācolici san.gnatiua ⁊ saporis indelectabilis. Epar est dure digestiōis. ſz multuꝝ nutrit ⁊ gnat sanguinē cōuenientē.supposito q nutritū sit ex ficubꝰ et passulis multis. Testiculi sunt indigestibiles ⁊ cachimi.sed si pfecte digerant bñ nutriūt. Meliores aūt sūt porcoꝝ testiculi.inquā tū aūt caro porcoꝝ est melioris intri ⁊ testiculi. Et est dūm gēter notādū q testiculi alaliū ꝓuectoꝝ in qb⁹ tā est sermē tatū ⁊ gnatū spmatis:nō sunt boni nutrimēti habent aliquid fetens insinuans materiā vine in eis gnate.⁊ ꝓseruate.et ꝓpter hāc causam renunculi nō generāt sanguinē simplr bonū. ſz testiculi alaliū iuuenū adhuc coire nō potentiū sunt satis notabilis:⁊ laudabilis nutrimēti:si bñ digerāt

De corde.

De pulmone.

De stomacho: gutture:intestino et matrice

De splene.

De epate.

De testiculis.

De membris exterioribus.

¶ Quo ad mēbra exteriora sciēdū q ceteris paribꝰ anteriora sunt meliora posterioribꝰ:q magis a superfluitatibus depurata:⁊ forti calori ꝓpinquata:⁊ magis mobilia:⁊ ꝓsequēter minus pinguia. Et sīr dextra pte est melior sinistra ⁊ similiter ptes carnee sunt meliores ꝑuatis carnibꝰ. ptes eīm priuate carnibꝰ sunt sicut pedes rostrū ⁊ aures.⁊ inter has ptes pedū sunt laudabiliores. deinde rostrum deinde aures.⁊ oēs iste sunt difficilis digestiōis ⁊ pauci nutrimēti. Laudabiliores aūt sunt pedes porcoꝝ iuuenū decocti ⁊ elixati in aqua:postea comedant cū aceto ⁊ sinapio. Et interdū decoquunt cū oleribꝰ:⁊ interdū cū ordeo.⁊ efficiunt digestibiliores:⁊ ptisana efficit laudabiliorꝝ:⁊ magis subductiua vētris. Pedes aūt porci:⁊ extremitates eduli lactātis cholericis ꝓferūt.⁊ specialiter i tpe calido marie si cōdiant in salso. De partibꝰ aūt carnis sciēdū est q caro est duplex:vna est caro glāduloſa sicut caro māmillaꝝ ⁊ testiculoꝝ ⁊ iguinū:⁊ assellaꝝ ⁊ fauc tū ⁊ linguaꝝ ⁊ similiū. ¶ Oibus aūt carnibꝰ laxis:⁊ glāduloſis cōe est appere delectabiles ꝑ suū esuꝝ.est tū magis defective digestū crudū flāticū q̄ humorē duꝝ generāt. Alimētū aūt vberꝝ habētiū lac insinuat aliqđ dulcedinis.⁊ ꝓpter hoc est desiderabile lactātibꝰ cedulū plent lacte facti et maxime in porcis gnant tū humorē flāticū.⁊ interdū crudū qđ aūt detestabile sit sciēdū supraꝰ dictū est. Nutrimētū aūt lingue medīū est iter nutrimētū carnis firme nō spōgiose ⁊ mollis. Nō esn est adeo vt spōgioſa. lingua ꝯo vituli vel cerui est laudabilior:sicut testiculoꝝ porcoꝝ iuuenū.⁊ adhuc sunt meliores gallorū sagliatoꝝ. Et ꝑmo eduli ē alijs laudabiliores.⁊ sīr epar eiꝰ ⁊ stomachꝰ gallinaꝝ et cerebrū cuniculoꝝ et cor:cerui. Carnū nō aūt spōgioſaꝝ nec hec glāduloſaꝝ melior est:q ē cordi ꝓpinquior.et q est iuxta ossa et q ē in pte anteriori et in pte dextra.et q est pinguis pinguedine moderata. Carnes autē macre et maxie distātes a corde et in parte sinistra:⁊ sine ossibꝰ sunt minꝰ bone sicut carnes natis sinistre est hic diligenter notādū q cuniculus hꝫ partes posteriores satis bonas.ex eo q ille ptes elevate supra partes sunt anteriores. Et sic per accidēs sunt magis depurate a superfluitatibꝰ q̄ anteriores:vt qđā dicunt.⁊ sunt pinguiores:⁊ super hoc est considerandum. Hec igitur sufficiant breuiter de carnibus quadrupedum specialium.

¶ De volatilibus et vsu eorum. Cap. xix.

Volatilia q̄ cōiter sunt in vsu sunt gallꝰ gallina capones anseres anates domestice pdices fasiani pauones agrones grues molardi simplices aues siluestres degētes in aquis: turtures colūbi sturnelli alaude pluuerij passeres merule:⁊ reliq̄ aues minute. ¶ Volatiliū aūt ꝓdictoꝝ qđā sunt laudabilis nutrimēti:⁊ qđā illaudabilis:⁊ quedā facilis digestiōis:⁊ qđā difficilis:⁊ quedā tpate cōplexionis:⁊ quedā distēperate. Laudabilis ꝯo nutrimēti sunt galline:⁊ earū pulli allaude:⁊ turtures pluueri:⁊ beccade coturnices:⁊ aues pue q̄ capiunt in brieto. Alie aūt ab istis sunt illaudabilis nutrimēti:⁊ difficilis digestiōis:⁊ inequalis cōplexionis:puta anseres anates pauones malardi:⁊ aues habētes collū lōgū:⁊ rostrū longū degētes in aq̄s q̄ sunt illaudabilis nutrimēti difficilis digestionis ⁊ generant humorē melācolicū. Similr sturnelli merule ⁊ turdones sunt graues ad digerēdū ⁊ grosse nature. Passerū aūt carnes sunt calidissime:⁊ a tpamēto lōgin que:⁊ multū incitāt coitū. vū nō multū cōueniūt in sanitatis regimīe. Quedā sunt tpamēto ꝓpinquiores:vt galline iuuenes gallinaꝝ pulli:⁊ iuuenes capōes. q̄ tū ad aliqualē caliditatē declināt ⁊ hūiditatē similiter ⁊ pdices iuuenes ⁊ coturnices. Perdices tū declināt ad aliqualē frigiditatē ⁊ siccitatē:⁊ sunt sicut galline deserti:et habēt propietatē stringēdi ventrē asse et elixe. Coturnices etiā satis sunt tēperate. Dicit quidā q ex comestione coturnicis fit spasmꝰ ⁊ tethanus:ſz aliquāsulū declinant ad caliditatem:et generāt bonos humo.⁊ multū cōpetūt sanis:et ꝓualescētibꝰ. Reliqua aūt volatilia laudabilia distāt plus a tpamēto puta colūbi iuuenes ⁊ turtures. Nam earū antiquarū carnes sunt eutāde ꝓpter caliditatē nimiā eaꝝ ⁊ siccitatē:et digestiōis difficultatē. Antiq̄ eīm colūbi mirabilē hñt ꝓpietatē in epilepsia ⁊ paralysi ⁊ turtures acuēdo igentū ⁊ tuāt. Horum tū pulli sunt cōueniētiores sanis:ſz declināt ad ca.⁊ sic.et debēt euitari in cōplexiōe regione:⁊ tpe calido. Aues aūt minute q̄ capiunt i brieto. vt allaude.et tū declināt ēt ad ca.et sic.ſz nō tñ vt turtures et colūbe. Et nota q genꝰ volatiliū olim pauciorꝝ ē nutrimēti respectu ḡneris quadrupedū:et maxime porcoꝝ:quorū carnes nullū aliud amplioris nutrimēti habebit assumere. Sed volatilitū caro est digestibilior:⁊ maxie pdictoꝝ ⁊ gallinaꝝ et gallorū:iuuenū colūbaꝝ allaudaꝝ:et autū paruaꝝ dictarū.

De interioribꝰ volatilium.

¶ De interioribꝰ volatiliū respectu mēbroꝝ exterioꝝ idē est iudiciū sicut i quadrupedibꝰ suo mō. De intestinis volatiliū sciēdū q simpliciter sunt incomestibilia. Sz vētres quarūdā sunt cōestibiles:⁊ nutritiui et valde delectabiles sicut vētres anserū ꝑpinguataꝝ gallorū et gallinaꝝ:quorū alimentū fuit infusuꝝ in lacte eorū:ventres et epata nō solū ad esum laudabilia:ſz ēt maxie nutritiua. Testiculi etiā gallorū sunt boni nutrimenti:⁊ faciūt digerere. Cerebella aūt volatiliū laudabiliora sunt cerebellis q̄drupedū quāto sunt his siccioraꝝ:ipsoꝝ aūt volatiliū mōtana aquaticis meliora hñt cerebella. Proportionaliter alijs ptibus crestas et barbas galloꝝ nō collaudabit alijs nec vituperabit Nota q ale volatiliū:et specialiter crescētiū iuuenū et pinguiū ydonee sunt ad digestionē et nutritionē. ¶ Et nota q volatilia q̄ sunt dure carnis:vt pauōes āseres ꝛc. idigēt multa mora post eaꝝ occisionē aīq̄ decoquant ⁊ cōedant Et oppositū ꝓtingit ō mollis carnis volatilibꝰ.et pauōes maxie indigēt mora lōga inter oīa volatilia: et grues deinde capones antiqui:deinde galline.vt carnes earū molescāt:et flāt magis apte decoctiōi et digestiōi.et earū aromaticitas deducat ex potētia ad actū. Bonū est igitur qō pauo cōseruet p tres dies vel duos.et capo iuuenis et gallus iuuenis ad minꝰ p. tri. horas:⁊ grues p duos dies aut dtē cū medio. ¶ Ite assata volatilia dāt corpori sicci alimētū et difficiliꝰ digerunt.et ecōtra de elixatis. Similiter domestica ceteris paribus dāt humidi nutrimentū et facilꝰ digerunt et pluriū supfluitatū. Et habitātia in locis mōtanis dāt alimētū magis siccū et pauciorꝝ supfluitatis.magis mūdū et minꝰ resolubile:et difficiliꝰ cōuertibile q̄ habitātia i locis hūidis et aquosis.et dz hec ꝓparatio fieri in eadē spē ceteris pribꝰ ex pte etatis habitudinis et similiū.

De volatilibus.

De maciatis.

¶ Et q: macie similitudinē vident habere cū carnibꝰ pedītātiū. Sciēdū q carnē habēt durā:et ꝓpter hoc idigestibilē: si tñ digerant maxie nutriūt:⁊ aqua decoctionis eaꝝ est vētris subductiua. Si aūt vis carnem proijce sebam tertiā et quartā aquā decoctiōis donec caro teneram fiat:sic esn multum competit volētibus impinguari et alimentum sufficiens dabit:valet enim emorroidibus.

¶ De piscibus et eorum vsu. Cap. xx.

Pisces

Pisces respectu carniū ceteris paribꝫ sunt minoris nutrimēti ⁊ facilioris ad difficilioris digestionis: et eorū nutrimentū est magis superfluosum ⁊ flāticuz frigidū ⁊ humidū: ⁊ minꝰ mālsiuū. Et quidā sunt ad digerendū dur: ⁊ longā faciūt morā in stomacho ⁊ sitiz generāt: ⁊ hoc ratiōe frigiditatis ⁊ viscositatis: ⁊ qz in horū digestiōe qñqz laborat stomachus interdū corrūpunt. ⁊ caliditatē quādā suscipiūt putredinalē ⁊ sitim causant. Et vt sit verū dicere nutrimētū carniū laudabiliū est melius piscium nutrimēto. ¶ Et nota qꝺ pisces marini sunt meliores piscibus aque dulcis ceteris paribꝫ: ⁊ magis mūdi a superfluitatibꝫ: ⁊ nutrimēto carniū magis propinquū. Et qz ceteris paribus sunt carne duriores: ideo sunt difficiliꝰ digestibiles et resolubiles: ⁊ pluris nutrimenti ⁊ purioris. vñ iudicio meo sunt meliores in regimine sanitatis qñ pisces aque dulcis. ¶ Et nota qꝺ pisces oēs tā aque dulcis qñ marini eligendi sunt quorū caro nō est viscosa ꝛ frāgibilis: nō multū grossa: sed subtilis: nō grauis odoris sed suauis: nec cite putrefactionis: sed sufficiētis durationis: nō mali coloris: ꝛ albi: ⁊ quorū habitatio nō est in lacubꝰ: nec stagnis nec locis sordidis nec aquis multas herbas habētibus nō sint macri: vel valde iuuenes: nec valde magni: et qui sint velocis motꝰ: ⁊ pauce viscositatis. Et si sint pisces marini qui capti fuerint in fluuijs multū distātibus a mari tales vtiqz pisces cū cōditiōibꝰ ꝓdictis ꝓ̄ ceteris erunt magis eligendi. Et si sint squamosiores cū predictis ꝓditiōibus adhuc meliores: ⁊ similiter intelligat de spinis: hec eñ significāt puritatē substātie piscis. ¶ Itē inter pisces marinos pisces capti ⁊ nutriti i mari ꝓfundiori: ⁊ magis agitato: ⁊ ad qꝰ est cōcursus plurū fluuiorꝫ ⁊ purioꝝ sunt meliores. Et hoc cōcludit qꝺ pisces capti in mari meridiano sunt ita laudabiles: sicut qui capti sunt in alto mari dempto septētrionali: qz septētrionales marini sunt meliores: qz mare septētrionale est magis agitatū ⁊ fluctuosum: ⁊ tēpestuosuz velocioris fluxus ⁊ refluxus. Et similiter intelligitur de piscibus aque dulcis qz quanto aqua est profundior: ⁊ velociꝰ mota tāto meliores. ¶ De piscibꝰ aūt qꝺ sunt i vsu in istis partibꝰ gallicanis dicemus. ⁊ primo de marinis. Pisces igit bestiales sicut porcus marinus: ⁊ canis marinꝰ ⁊ delphinꝰ: ⁊ similes nō multū cōpetunt in sanitatis regimine. sunt enim difficilis digestionis ⁊ grossi hu. et multe superfluitatis: nec in talibus piscibus apparēt cōditiōes predicte: puta albedo: subtilitas frangibilitas: quātitas mediocris: velocitas motꝰ: ⁊ odoris suauitas. Et ſ̄ hi pisces ⁊ similes comedi cōtingat statim nō sunt coquēdi nec edendi postqꝫ capti sunt: sed diu seruandi sunt per aliquos dies: quousqꝫ eorum carnes molescāt: ⁊ tenere fiāt sine sue substātie corruptiōe. Item predicti pisces sunt meliores semi salli qñ recentes. Pisces aūt ꝓdicti salli nō cōpetunt in sanitatis regimine sicut nec carnes. nā male nutriūt: ⁊ parū ⁊ tarde digerunt. ¶ Et de aliis piscibꝰ marinis sciendum: qz consideratis conditionibus predictis mihi apparet qꝺ rosetus aliās rogetꝰ ⁊ gronatꝰ inter pisces marinos sunt laudabiliores. Nā eorū caro est alba valde subtilis frāgibilis boni saporis ⁊ delectabilis odoris: ⁊ substātia eoꝝ apparet purissima: ⁊ post hos platicia ⁊ sola: ꝛ eoꝝ caro ē magis viscosa: ⁊ minꝰ frangibilis: ⁊ minus alba: magis grossa: ⁊ minus subtilis: nec saporis ⁊ odoris ita delectabilis: et forte piscis merlēgus est laudabilior post rosetum. ⁊ sicꝫ intelligitur de allece. ⁊ morrua iuuene satis appropinquat ꝓdictis i bonitate: sunt tñ grossiores ⁊ viscosiores. Salmones aūt ⁊ croach. i. sturiōes macharelli: ⁊ cōgrui multum deficiūt a bonitate rosetorū. sunt eñ multo viscosiores et grossiores: ⁊ ad digerendū difficiliores: ⁊ magis flegmatici vnde nō cōuenīt ntli exercitantibus: fortibus: iuuenibꝰ: ⁊ robustis cū aliq̄ sale ad eorū correctionē. Radraga aūt est multū ꝓpinqua predictis in malitia ⁊ bonitate. Sepia aūt ceteris ꝓdictis est deterior: sicut facile est videre considerato cōditionibꝰ superius dictis. Oēs aūt pisces superiꝰ dicti meliores sunt frixi ⁊ assati qñ elixati. Si cocti sint in vino cū quibusdā feminibꝰ vel herbis repugnātibus vi scositati ⁊ frigiditati piscium: tūc sunt minꝰ mali. Lutis aūt piscū ſp̄aliter frixoꝝ in multo oleo simplr est cuitanda: et vlr eorū interiora euitāda sunt qñ quorūdā piscū epata: ⁊ similiter capita sunt gustui delectabilia: sicut patet de epate morrue ⁊ capite eiusdē: ⁊ oculis aliquoꝝ piscū sicut melius me nouerunt leccatores. ¶ Preter aūt hos pisces sunt qꝺ alij de gñe ostreacoruz qꝫ sunt in vsu de ostreis. et mollis quibꝰ soli gallici vti cōsueuerūt. Aqua decoctionis predictoꝝ quandā hz viscositatē: ratione cuius laxat ventrem. Sed ꝓdictoꝝ caro ꝑfecte cocta: ⁊ in pluribus aquis p decoctionē depurata iter alios pisces sufficiēter nutrit sicut de limacibus supius dictū est: ⁊ ventrē inter alios pisces plus ⁊ stomachū cōfortat ⁊ minoꝝ frigiditate partici pat: humoꝝ tñ ab eis generatus sicut ceteroꝝ piscū est crudus et flegmatic⁹ minus tñ. ¶ De piscibꝰ aūt aque dulcis meliores sunt qui capiunt in aqua petrosa current eversus septētrionē: profunda multe agitatiōis ad quā nō cōfluūt sordes ciuitatū: in qua etiā nō sunt herbe male: ⁊ mihi apparet qꝺ pcia: lucius: ⁊ medionuuius obtinēt primū gradū: supposito qꝺ sint pingues. ⁊ deinde vēletia: ⁊ deinde lucia. Huius carpa sit squamosior: tamē carnē minus habet albā subtilē ⁊ frangibilē qñ lucius ⁊ persica: et sepius reperiꝫ in stagnis. Anguilla aūt dato qꝺ sit delectabilis gustui: deficit tñ a predictis piscibus in bonitate multū. Sz parue lāpriede sunt laudabiliores anguillis: ⁊ minus periculose. nō eñ sunt tante viscositatis: ⁊ grossitiei: vt ptz ad sensum: de magna aūt lāpreda idē est iudicū sicut de anguilla. horuz aūt generatio in aqua est similis gñatiōi serpētū in terra. vnde eoꝝ capita ⁊ cauda: in quibus venenū maxime ꝓsuere solet esse: similiter etiā ⁊ interiora spina sunt nullo modo edēda. Bonū aūt est ꝓpter eoꝝ viscositatē qꝺ primo submergā tur in vino optimo: ⁊ dimittant donec sint mortue: deinde bulliant in alio vino duabꝰ ebullitiōibus cū aqua mixto ⁊ illis abiectis tūc decoquant in alijs ad perfectionem ⁊ fiat galētina vel pastlēta vel assatura ⁊ cū salsamēto preparato comedant. Tamē securꝰ est vsuz piscū talū dimittere qz multi ex eoꝝ vsu periclitati sunt. ¶ De cancris aūt tam marinis qñ fluminalibꝰ quasi eadē est ratio sicut de ostreis ⁊ mollibus: qz difficiliores sunt digestiōis: ⁊ pluris nutrimēti. ⁊ nō facile in stomacho corrūpunt sicut multi aliorū piscū: ⁊ hñt quēdā viscositatē ratione cuius ventrē laxāt. Si tñ in pluribus aquis decoquant eoꝝ substātia ventrē stringit: ⁊ est eiꝰ nutrimētū satis laudabile inter pisces. Est aūt notādū qꝺ pisces coꝝ humectāt ⁊ lac ⁊ spūa multipli cant: ⁊ multū cōpetūt cholericis et loquor: de recentibꝰ piscibꝰ. Nō aūt sunt comedēdi post forte exercitū aut laborē qz tūc de facili corrūpunt. Amplꝰ habētes stomachū debilē vel malis humoribꝰ plenū nō gaudeant in vsu piscium. Amplꝰ nota qꝺ pisces grossi ⁊ viscosi sunt meliores semisalli qñ recētes. ¶ Itē pisces salli multo tpe nō sunt boni. ¶ Itē nō sunt comedēdi simul pisces ⁊ caro: nec pisces et lacticinia: nec sunt comedēdi pisces post alios cibos. Pisces aūt laudabiles paꝝ saliti in pauca quātitate sumpti reuocāt appetitū ⁊ stomachū roborāt et marie si appetāt.

¶ De superfluitatibus animalium. Cap. xxj.

Sciendum qꝺ omnis sanguis est difficilis digestiōis: ⁊ maxime qꝺ est grossus ⁊ melācholicꝰ cuiusmodi est sanguis bouū. Sāguis aūt leporis ē alijs delectabilior: qdā eñ decoquūt cū epate et qbusdā videtur sanguis aūt porcoꝝ ⁊ agnoꝝ nō castratoꝝ est idelectabilis et difficilis digestiōis: ꝛ capitoloꝝ iuuenum qdā dicunt esse delectabilē. ¶ Itē qdā comedunt sanguinē gallinaꝝ et colūbaꝝ pinguataꝝ: multū tñ a san. leporis deficit: sanguine tñ nō est vtēdū in sanitatis regimine: qz est indigestibilis et superfluitatis multe. ¶ Lac aūt est boni nutrimenti et nō difficilis digestiōis et satis nutrit. est aūt eligēdū lac mediocre nō humidū nec pinguissimum cuiusmodi est lac vaccarū ⁊ pecudū. Lac aūt humidissimum est vētris minus subductiuū in sanitatis regimine. Et lac grossissimū ⁊ pinguissimuz est venaꝝ opilatiuū et vētositatis gñatiuū et difficilioris digestiōis qñ sit necessariū in sanitatis regimine: eligat igit lac capre non nimis propinquum partui nec ab eo nimis distās nō pregnātis nutrite bonis pascuis et tpe quo reperiuntur pascua meliora et quo etiā animalia sūt pinguiora. Et qz lac est facilis digestionis et

corruptiõis nõ est comedendũ cũ aliis cibis: specialiter cũ cibis piscũ. Et ẽ sumẽdũ lac sicut trahit ab vbere. Si aũt remaneat per tps notabile corrũpitur a cõtinẽte. bonũ est etiã qn ei admisceat aliquãtulũ mellis vel zuccari: vt corrumpdum est ruptio eius in stomacho impediat: vẽtositatũ in laterib⁹ mel aut ghatio: dẽtũ gingiuarũ lesio: capitis grauedo. vñ bonũ est post assumptionẽ lactis trãsglutire aquã mellis: similiter gargarizare: et ex toto os gingiuas lauare: scdo post aqua mellis vti. eodẽ modo vino põtico ppter gingiuas: et dentes quos lac larat. Et si dubitam⁹ capitis dolorez nullo mõ post lac vinũ bibat nisi sit aquaticũ. Qui aũt magis grauant ex vsu lactis sunt hãtes capita debilia: et venas epatis stricras: stomachũ debilẽ et imundũ. Usus aũt cõtinuus lactis seroſi nõ est periculosus oibus eo vtẽtibus sicut lactis nõ seroſi sed caseati plurimũ. Nã lac plurimum caseatum ledit illos qui sunt dispositi ad lapidẽ et opilationes venarũ. Preterea aũt et pulmoni omne lac bonũ. Jn quibus aũt dubitat fluxus ventris abstineant se a lacte seroso.

Lac coctũ igne vel ferro vel lapide.

¶ Si aũt lac caseet seu coaguletur cum igne aut sine eo: siue bulliat et decoquatur: scias qꝫ lac bullitum et decoctũ caret substantia serosa: et ideo efficitur difficilioris digestionis et maioris opilationis et ventositatis: et humorũ grossoꝝ: nõ tantũ cõuenit in sanitatis regimine: et similiter intelligatur de lacte ignito cũ ferro aut lapidibus. Tamen lac ignitũ acquirit quãdam stiptică qualitatẽ: rõne cui⁹ cõfortat viscera: et stomachũ: et magis qꝫ aliter coctũ: vel nõ coctũ simpliciter et nõ cito corrumpit in stomacho: et valet illis quoꝝ cibus cito descẽdit a stomacho anteqꝫ perfecte digerat: et quia lac larat ventrẽ ratiõe cuiusdam viscositatis in aquositate lactis: qꝫ totũ lac ptecipat: et nõ solũ aqua ipsi⁹: bonũ est qꝫ cum lacte misceat alia aq̃: sicqꝫ aqua pmixta simul cũ lactis serositate p ignẽ: et ebullitionem totaliter cõsumat: sic lac ꝓparatũ erit vẽtris minime subductiuũ.

Lac coagulatũ cũ coagulo.

¶ Lac aũt coagulatũ virtute coaguli distinguẽtis serũ a caseo sine serositate sumptũ est min⁹ pue menoꝝ sanitatis regimine qꝫ lac simplex ppter ei⁹ grossitiẽ nec est ita stomacho et viscerib⁹ cõuenies sicut lac ignitum. Sz si comedat serũ simul cũ caseo in lacte: sic coagulato erit quasi eadẽ ratio de lacte simplici et coagulato: nisi qꝫ rõne coaguli minus larabit ventrẽ: et plus mouebit in stomacho: et erit maioris caliditatis, et ratiõe distinctarũ partiũ lactis natura magis laborat in digerendo, vñ oib⁹ consideratis minus cõpetit in regimine sanitatis qꝫ lac nõ coagulatũ.

Lac acetosum

¶ Alia est maneries lactis acetosi qꝫ est grossioris substãtie difficilioris digestiõis et frigidioris cõplexiõis aliis manerieb⁹ lactis: et min⁹ cõuenit corpib⁹ sanis ad frigiditatẽ declinãtib⁹ in hyeme: et regiõe frigida. Sed habẽtes renes calidos et meat⁹ strictos nõ debẽt hoc lacte vti. Nã vsus ei⁹ est cã ghatiõis lapidis et opilatiões in illis ghat. Si aũt habeãt meat⁹ amplos spãliter frm renes et vesicã: tũc periculũ est sublatũ totaliter. hec breuia de lacte sufficiũt. Hoc tñ lac nõ ita doloẽ causat nec gingiuas larat.

¶ De caseo: butyro et ouis. Cap. xxij.

De caseo.

Caseus recens est frigid⁹ et humid⁹ et grosse substantie et difficilis digestiõis opilationũ et lapidũ ghatiuus: et nõ multũ cõpetit via cibi in regimine sanitatis. Case⁹ aũt vet⁹ est ca. et sic, ppter sal et tendit ad adustionẽ et difficile digerit et paꝝ nutrit: et male et min⁹ cõpetit qꝫ recens. Et si al iqs case⁹ est bonus est medi⁹ inter nouũ et veterẽ viscosum et frãgibilem durum et mollẽ nõ lachrimosus cũ incidit nõ cedẽs tactui cõpumẽdo ad modũ panis recẽtis bñ fermẽtati nõ leuis nõ põderosus: saporis delectabilis et boni odoris cuius in stomacho mora nõ est diuturna ex bono lacte cõuenienter factus: sufficienter butyrosus: talis post cibũ sumptus nõ multũ potest nocere in sanitatis regimine. Sz omnis caseus in quãtitate notabili sumptus via cibi vtr maluz stomachuz grauãs et inobediens digestiõi opilatiu⁹ lapiduz in renib⁹ generatiu⁹: et hu. grosꝺ soꝝ generatiuus. Case⁹ est bonus quẽ dat auara manus.

De butyro.

¶ De butyro nota qꝫ rõne sue humiditatis et viscositatis plurime nõ multuz cõpetit via cibi: immo si qs vtak eo in quãtitate notabili abominationez inducit laxat plus debito et vomitũ causat: et spãlr nõ comedak post alios cibos igit via cibi nullo mõ cõpetit in quantitate notabili. Sed ad cõdimẽtũ satis cõuenit sicut et oleũ: qꝫ butyrũ sit caliꝺ⁹ oleo et multo humiꝺ⁹: nec dz multũ decoqui ne virtus ei⁹ exhalet: qz est maioris passibilitatis qꝫ oleũ. Oleũ ãt est magis viscosum et min⁹ resolubile: nõ pl⁹ sustinet de ignis actiuitate: quapropter et eo cibaria pfectius cõdiunk: sed oleo carẽtes butyro vtunk.

Decoctis

¶ De ouis nota qꝫ ouа gallinarũ tasianoꝝ iuuenũ et pinguiũ sunt bona in sanitatis regimine: dũ sunt recẽtia et ceteris sunt meliora. Ouа paruula et lõga sunt meliora. Ampli⁹ ouа tremulosa sunt meliora duris: et talia sunt multi nutrimẽti et boni et facilis digestiõis: et gnant sanguinẽ coꝛdi maxime ꝓportionalẽ. Nã cõualescẽtib⁹ senib⁹ et debilib⁹ maxime cõuenit: et spãliter vitellus. Albumẽ oui nõ est maluz si nõ sit induratũ. tñ duruz simpliciter est cuitãduz. Ouа aũt assata aut frita dura sunt pessimi alimẽti respectu tremuloꝝ: difficilis digestiõi ledẽtia pulmonẽ et pect⁹. Cocta aũt in aqua indurata sunt difficilioris digestiõis: et multi nutrimẽti et tarde ptrãseũt. Ouа aũt vẽti qꝫ sunt sine coitu masculi minora sunt aliis: et credo qꝫ sunt minus bona: qz nõ sunt cõpleta. nec ita digesta sicut alia. Ouа aũt anserũ structionuz et anatis sunt cuitãda: aut saltẽ nõ sunt ita cõueniẽtia in sanitatis regimine: nec etiã ouа aliorꝝ volatiliuz. Hec breuiter dicta de alimento sumpto a superfluitatibus animaliuz sufficiunt.

¶ De melle et zuccaro. Cap. xxiij.

Sciendum qꝫ mel et zuccaꝝ paꝝ nutriũt: sz nutrimẽtũ eoꝝ satis est laudabile: sz nutrimẽtũ mellis est caliꝺius nutrimẽto zuccari. Ambo aũt in cholerã cõuertunk in corporib⁹ cholericis. mel qꝺẽ ppter ei⁹ caliꝺitatẽ: et zuccaꝝ ppter eius passibilitatẽ. Mel coctũ vel cuz aqua dispumatum nutrit: et minus ventrẽ subducit et est minus ventosuz et magis est vtile prouocatiuuz si cuz aqua decoquat.

¶ De condimentis et saporibus. Cap. xxiij.

De sale.

Sal ex quibus cibaria ꝺdiunk in sanitatis regimine nõ sunt modicuz vtilia ppterea qꝫ gustui efficiunk delectabiliora: et per cõsequẽs digestibiliora. Ea aũt quibus cibaria cõiter cõdiunk sunt sagimẽ oleũ et butyruz. ¶ Experiẽtia aũt docet qꝫ comestibilia condita sine sale sunt ou⁹ insipida. Sal igit comestibilib⁹ addit bonitatẽ saporis: et humiditatẽ quãdã aquosaz: indigestionẽ aufert: et sic pfect⁹ cũ sale digerunk: et decoquunt qꝫ sine sale. Saltz aũt ꝓpietas est humiditates extraneas et superfluas desiccare: deinde qꝫ remanet fortius cõstringere et adequare: et et dictis põt elici sufficiẽter q̃ cibaria indigent pluri: aut pauciori sale in eoꝝ ꝺdimẽtis: et similiter de cibis piscuz sicut carniũ. Nã viscosa et suptiue humida et grossa plurimo sale idigẽt: et cibaria sicca nõ suptiue humida et subtilia indigẽt minimo sale et mediocria mediocriter. ¶ Ampli⁹ in delectu carniũ indigemus ad cõdimẽtuz et oleruz leguminuz oleo butyro vel sagimine. Nã q: olera et legumia sunt nature melãcholice et terrestris: bonum est ea cõdiri cuz aliquo vnctuoso aereo: coꝝ terrestreitatẽ obtẽperante. ex quo etiã sapor eoruz efficit suauior et delectabilior. et per cõsequẽs fiunt ad nutrimentuz digerẽduz meliora. Oleuz aũt oliuarum inter cetera olea est dulcius tẽperatius et nature amicabilius.

Deoleo

Oleum autẽ nucũ est multum ca. et siccũ. et similiter oleuz lini: nec eoꝝ sapor est ita nature amicabilis. Oleum aũt papaueris quo aliqui vtunk est boni saporis et odoris: declinãs ad frigiditatẽ. nõ tamẽ sic cõpetit in sanitatis regimine. Oleuz autem amigꝺ. dul. est satis laudabile et tẽperamẽto ppinquum. Butyro aũt delectu olei qlicꝫ cõdim⁹ cibaria: et ẽt sagimine sicut est sagimine porci.

Sapo

¶ Saporꝝ delectamẽta ob voluptatẽ magis qꝫ ppter sanitatẽ a lecatorib⁹ fuerũt inuẽta vsi nõ sunt multuz necessaria in sanitatis regimine. Nã p res pro tales saporꝝ homo plus comedit qꝫ natura reqrat quare pter vo nature sunt nociua. et si aliqs san⁹ tales saporꝝ appetat luptatẽ est ex ꝺsuetudine: cũ dãnosum sit subito permutare: dan insensitẽ dũ est eis cõsuetudini. Nã homini sano tales saporꝝ nõ sunt nõ cõuenit nec via cibi nec via pot⁹. vt bñ patet cõsiderãti. propter igit ppter consuetudinẽ aut alia obseruanꝺ ista. Primo qꝫ sanitas in sanitate paꝝ de salsamentis sumak. et quãto plus sal-

tem.

salamentum

samentū distat a tpamēto tāto minus de eo sumaf. ⁊ ḡto plus appropinquat tpamēto ⁊ nature cibi aut potꝰ ꝓpinquior tāto plꝰ ex eo ꝑt sumi. Amplꝰ nota q tpe ca. sapores declinent ad frī. ⁊ tpe frigido ad calī. et tpe medio sint mediocres. Amplius sapores diuersificant ex diuersitate cibꝰ vt scūt coci dñꝰ. ¶ Castratorū igit elixatorꝰ ⁊ sīl vitulorꝰ ⁊ capitolorꝰ sapor ꝓueniētior est salsa viridis. In carni estate q̄dē ex aceto ⁊ agresta cū paucissimis spēbꝰ siue aliis cum petrosilino pauco. ȝȝ. albo et agresta et aceto ⁊ pauco pane asso infuso in aceto vel agresta. Et in hyeme fit ea dē salsa cū pluribꝰ spēbus ⁊ pauco allio ⁊ optimo vino: et pauca agresta vl possunt sufficere eruca ⁊ sinapī. Sapor aūt carnis bouine elixate est ex pipere ⁊ pane asso: aq̄ carnuȝ et pauca agresta. et iste idē sapor satis ē cōuenies carnibꝰ porcinis spāliter in hyeme. ⁊ pōt sufficere sinapī vel eruca. Sȝ q̄n comedit eruca dȝ pistari cū amigdō. et distēperari cuȝ aceto in estate et vino optio in hyeme. possunt ēt comedi carnes porci frigide cū aceto et petrosilino i p̄ncipio refectionis: si aūt predicte carnes pastilenf apponat cepe albū aut spēs dulcis cū caseo butyroso. Assature aūt pdicuȝ et fasianorꝰ ⁊ turturꝰ nullo indigēt sapore nisi sale. ¶ Nota vlr tā ꝑ carnibus q̄ piscibꝰ q quāto carnes sunt aut piscis viscosiores et difficilioris digestionis ⁊ maioris supfluitatis et humidioris nature: tanto indigēt saporibꝰ calidioribus et acutioribus vt piperata ⁊c. Gallinaꝰ aūt elixataruȝ est ysopꝰ petrosilini et croci: et assataꝝ est liquor descendens cum sapore cōuenienti respectu tpis. ⁊ hec de saporibus breuiter sufficiant. ¶ De potibus. Cap. xxv.

POtus alius est mere medicina sicut syrupus digestiuus vel laxatiuus vel nectar seu claretuȝ ex forti vino et spēbꝰ q̄ dat in fine cibi ad ꝓfortādum virtutē digestiuā in stomacho solum. Potus est alius q̄ est potꝰ et medicina sicut syrupus violatus rosf. aut nenufa. in estate ad sitim cōpescendū et malā discrasiā actualē remouēdā. Potus aūt pure potus est q̄ dat ad cibi p̄mixtionē vel delationē: vel estuationē sitis a cibo sicco inducit remotionē sicut est vinū ⁊c. Et iste est duplex naturalis et artificialis. Naturalis est duplex. s. vinum ⁊ aqua: cuius abusiue gentes vtunt lacte ꝑ potu: et aliq̄ oleo: et q̄dā syrupis. Artificialis aūt potꝰ est sicut cerusia ex ordeo vel auena facta. pomecruȝ ceraseruȝ mellicratū seu bochetuȝ. ¶ Sȝ q̄ supius de aqua sufficiēter dictū est. Sciēdū est q ḡuis in sitis extinctiōe aqua sit ꝓuenientior potus q̄ vinuȝ. tū oibꝰ cōsideratis vinū est potꝰ ꝓueniētior in sanitatis regimine Nā dato q in sitis cōpletiōe q̄ est appetitꝰ frī. et hu. aq̄ sit vlr melior: q frigida ⁊ humida: ⁊ vlr in cibi cōmixtione et cuslē delatiōe ad partes corporis extremas. vinū tū ꝑualet aqua. Nā vinuȝ rōne sue subtilitatis in substātia et actiōe facilꝰ cibis ꝓmiscet: et spāliter natura q magis delectata i eo: tō citius ipm attrahit et alijs cibis pmiscet ⁊ spāliter q hec pmixtio fit ꝑ viā ebullitionis cuiusdā: quā aqua impedit rōne frigiditatis: ⁊ vinū est calī. ⁊ sic patet q ꝑualet in ciborū p̄mixtiōe. ⁊ sīl delatiōe. Nā vinū est optimꝰ penetrator q̄ ei debeā rōne sue subtilitatis substātie et virtualis calliditatis. Amplꝰ motus alimēti ad mēbra est a virtute attractiua mēbrorū: et q mēbra magis diligūt vinum q̄ aquā: igit amplꝰ vinū nutrit et aqua nō. Amplꝰ vinū cōfortat caloꝝ naturalē spūs et totū corꝰ calefacit q̄ multū faciunt ad nutritionē. Et aqua rōne sue frigiditatis paralitcat et mortificat: et oēs alie opatiōes destruit. vñ nō potest pedē in operibꝰ nature ꝑ se. aqua tū in acutis morbis est satis bona. Amplꝰ vinum hȝ alias bonas ꝓprietates quas nō hȝ aqua. Est eīm bonꝰ penetrator corpe toto ⁊ flegma grossum incidit ⁊ resoluit ipsuȝ. et cholerā citrinā et rubeā cū vrina ⁊ sudore expellit: ⁊ cholerā nigrā subducit ⁊ flectit suū nocumētū et materias ꝓgelatas dissoluit. Ytē ingeniū clarificat: irā cōpescat: tristitiā remouet: gaudiū inducit: libidinē incitat: audaciā causat: auaritiā fugat: libertatē inducit. Et vt sit verꝰ dicere vinuȝ reddit holeȝ vrinē et fm alaȝ fm corꝰ: et aqua femineū. vñc ōpertuȝ est q aliquis primo nō bibēs vinū ⁊ postea ꝓsuetus est bibere vinū melior effectus est fm alam et fȝ corꝰ. Si aūt vinū indebite sumat vsq ad ebrietatē lumē alē extinguit et mala plura facit et oppositum oīm predictorꝰ aut plurium.

¶ Ut igit nō cadat error in vini administratione sunt ponēde q̄dā regule: p̄ma regula est q vinū tetuno stomacho ⁊ corpe sanetico nō est sumendū: facit eīm cadere in spasmū ⁊ mentis alienationē. Et si aliquē ꝓtingat sitire tetuno stomacho sciat sitim nō esse verā ⁊ naturalē. Nam sitis vera naturalis est propter estuationē factā a cibo sumpto q̄ in ꝓposito esse nō potest. In tali igitur siti nō est bibendū vinum nisi aliquid simul comedatur: aut bibat syrupum violatum aut rosa. cum aqua. Regule in administratione vini.

¶ Scōa regla est. q inter duas comestiones cibi sumpto ad huc in stomacho indigesto vinū nō est bibendū: tum q digestionē corrūpit: tū q facit indigestū de stomacho descendere. ¶ Tertia regula est. q post forte exercitiū ⁊ balneuȝ vinū nō est supbibēdū q hoc nimis ledit neruos ⁊ cerebrū ¶ Quarta regla ē q vina sumpta cū pauca aqua citꝰ inebriāt ⁊ cerebrū ⁊ neruos penetrāt ⁊ spāliter si sint vina grossa ¶ Quinta regula est q cū malis cibis ⁊ cuȝ fructibus duȝ comedunt nec postq̄ comesta sunt ⁊ indigesta i stomacho nō dȝ bibi vinū ⁊ maxime subtile: q faceret malignā ciborꝰ ad mēbra citꝰ penetrare. ⁊ hoc est verū in quātitate notabili. Sȝ si bibat in quātitate pauca ad intentionē permixtionis corrigit malignā ciborꝰ malorꝰ: vñ cū malis piscibꝰ ⁊ fructibus ⁊ spāliter interioribꝰ nō est bibēdū vinū laudabile subtile ⁊ forte in magna quātitate q̄ sit potus delatiuus sed in parua quātitate q̄ sit potꝰ p̄mixtiuus ⁊ malitie correctiuus ⁊ digestiōis cōfortatiuus. et hoc superius me memini dixisse in tractatu de fructibus. Mūo cū fructibꝰ sit bibēdum.

¶ Sexta regula est q si in eadē mēsa vtunt vino forti ⁊ debili incipiendum est a debili. Nā digestio in orificio stomachi est debilior q̄ vino forti i fine bibito ꝓfortabit. Amplꝰ vinū forte ex maiori delectatione suscipit. ⁊ sic, stomachꝰ totū cibū perfectius claudit. Amplꝰ si vinū forte aī recipet debitādū esset ne rōne sue subtilitatis ⁊ acuitatis aī perfectaȝ digestionē a stomacho descenderet: ⁊ reliquū cibū indigestū secum traheret ⁊ q: cetera mēbra plus diligunt vinū forte q̄ debile: ⁊ sic citius traherent q̄ esset oppositum. Vinū debile dȝ precede vinum forte.

¶ Septia regla est q vinū q̄ bibit ad cibi p̄mixtionē ꝺȝ recipi simul cū cibo: nec dȝ expectari sitis: sed vinū q̄ bibitur ad sitis inducte a cibo extinctionē dȝ sumi in fine totius digestionis ⁊ plus aut minꝰ scōȝ q est maior ⁊ fortior sitis Sȝ vinū q̄ est potus delatiuus dȝ sumi cōpleta prima digestione ⁊ sic parū aī horā suscipiendi alium cibum ⁊ talis potꝰ spāliter ꝓpetit q̄n cibaria p̄assumpta fuerūt grossa in substātia ⁊ actiōe nec dȝ expectari sitis ad talē potū suscipiendū. Nā talis potꝰ ꝑparat stomachū ad suscipiendū alium cibū et iuuat transitū cibi ad epar: nec debet esse talis potus magne quantitatis: vt cito possit digeri: nō eīm est imaginandū q̄ transeat ad epar ante ipsius digestionē in stomacho sed si talis potus delatiuus esset aqua non oporteret expectari extra digestionē ante penetrationē ad epar. Quib⁹ horis debeat sumi vinū in trib⁹ ptib⁹.

¶ Octaua regula est. q ḡto cibꝰ est grossior et siccior ⁊ frigidior tāto potus p̄mixtiuus et delatiuus dȝ esse maior ⁊ ecōtra. quāto cibus est subtilior ⁊ humidior: potus dȝ esse minor delatiuus et permixtiuus. et similiter ḡto cibꝰ est frigidior ⁊ grossior et digestioni inobedientior tāto vinuȝ p̄mixtiuum vel delatiuū dȝ esse subtilius et fortius. ⁊ ḡto cibus est subtilior et calidior et digestibilior tāto dȝ esse potus debilior. vñ fortius vinū bibēduȝ est cum carnibus bouinis et leporinis q̄ cum gallinis. ⁊ fortius cum piscibus q̄ cum carnibus regulariter loquendo. Fortꝰ vinum cōuenit cuȝ cibo grosso ⁊ debilꝰ cū subtili.

¶ Nona regula est. q q̄n aliquis est valde sitibundus: tūc citius vinum dȝ esse debilius subtilius ⁊ in colore remissꝰ: et ḡto aliqs est minꝰ sitibūd⁹ ei⁹ vinū dȝ esse fortꝰ et rubicundꝰ. ¶ Decia regla est. q pueri ⁊ nutrices nō dēt bibere vinū forte et odouriferū ⁊ saporosuȝ vñ pueris dare vinū spāliter forte ē addere ignē igni. ⁊ ē alia rō: nā pueri hñt neruos debiles ⁊ cerebrū valde passibile ⁊ debile: vñ cito ledunt a vino. ¶ Vinū ēt nō ē ꝓportiōale eoꝝ cōplexioni rōne siccitatis vini. sunt eīm pueri valde humidi. nec comedunt fortia cibaria ad digerēdū. ⁊ habēt cū hoc digestionē fortē ⁊ spirituū multitudinē: ⁊ sic pueris ⁊ spāliter nouiter natis nullo mō vinū est exhibendum nisi valde paruȝ. vt ad vinū paulatim assuescāt. ⁊ ḡto magis ꝓcedūt in tpe tan- Nō vinū ⁊ qñ debeat exhiberi pueris.

to magis est securius dare eis vinum:& spāliter cū comedunt grossa cibaria:et ad digerēdū difficilia.et ad mēbra difficilius transeuntia.et in eis cholera multiplicat:quonā vinū eam extrahit cū sudoribus & vrina.

Quib⁹ conueniat vinum fortiter quibus debile.

¶ Undecima regula est:q habētes cerebrū debile naturaliter aut accidētaliter nō bibāt vinū forte & odoriferū in ḡti tate notabili:ſz vinū debile & aḡticū.& sibi hītes epar calidū & stomachū:abstineāt a vinis fortibus & calidis.& sibi habitātes in regiōe calida:& vbi q̄ sunt calide cōplexiōis: min⁹ indigēt vinis calidis fortib⁹ & subtilib⁹:& cōtrariū est de his q̄ sunt frigide cplexionis & habitāt in frigida regiōe.

Que vina sint eligēda.

¶ Duodecima regula est q vina aquatica valde sunt eligenda vtenda via pot⁹.magis eñ sunt medicinalia ḡ potabilia et vina etiā noua:sunt eñ adhuc indigesta impura & vētosa & opilatiua:& dissenteriam inducunt. Sed vina mediocria etate defecata sunt magis eligenda ceteris.

Conuenientes est inebriari semel vino vel bis in mēse cōpetit in regimine sanitatis vt quidā asserunt:tū inebriari ppter somnū frequētē ex quo virtutes alales quiescunt & fortificant naturales:tū q̄ sequit sudor vel vrina vel vomitus ex quib⁹ superfluitates a corpe expelluntur.& remanet corpus mundū. hāc tū regulā nō approbo nisi in his q̄ vtunt malo regimine.hec regula nō est obseruāda:& circa hāc regulā cōsiderādū est q inebriatio nō sit fortis cui⁹ nocumētū in cerebro sit notabile. Nā talis inebriatio plus debilitaret virtutes alales ḡ quies sequens cōfortaret ipsas:ḡ igit inebriatio esse debilis q̄ somnū inducat:& sollicitudinē circa moderātā penitus amoueat. Fortius eñ inebriari vituperabile est in moribus & natura.

Conuenientes est inebriari semel vino vel bis in mēse, propter quod.

¶ Deciaquarta regula est.q si bibat vinū nō ē solū in rōne pot⁹:ſz ad corpis nutritionē & impinguationē sicut in macillētis ꝑtingit naturaliter vel accidētaliter:tunc vina dulcia & grossa & sufficiēter colorata bibant. Talia eñ vina sunt sufficiēter nutritiua:& deperditi restaurativa & corpoꝝ ipinguativa macroꝝ. ¶ Et p oppositū si intēdamus nō nutritionē nec deperditi restaurationē & impinguationē:ſz magis ꝓsumptionē macillētā et deficationes.sicut cōtingit in his q̄ sunt multū carnosi & pinguedinosi.tunc vina subtilia in substantia et actione nō dulcia:sed sapore acuta sunt eligēda:& spāliter si sint venax subtilis & strictax:vñ habētes venas strictas multū est nociuū exhibere vina grossa & dulcia q̄ sunt opilatiua. vnde si ḡs esset macillentus & cū hoc haberet venas strictas nō est securū ei exhibere vina dulcia grossa & rubea.

Que vina melioraſint ad restaurationes & que ad cōtingit in his q̄ sunt multū macreta ctiones.

¶ Decimaquinta reg.est.q si dek vinum ppter cibi pmixtionē et delationē:tūc vina subtilia nō dulcia sed sapore amicabilia odorifera nō austera nec pōtica colore mediocria:ad albedinē aliqualē declinātia sufficiēter fortia sunt eligēda.talia eñ vina bene sunt aliis cibis permiscibilia: & sufficienter penetrativa:& digestionē nō impedientia:et stomachū ad sequentē cibū melius preparantia & talis cibus ḡs esse permixtiuus & delatiuus:si aūt dek vinū ad sitis extinctionē tunc vinū albū subtile ꝑpinquum nature aḡ est ꝓuenientius .tale eñ vinū magis humectat et infrigidat:et p cōsequēs magis extinguit sitim.& ḡto sitis ē maior tanto talis potus est cōuenientior.& in isto casu in fine comestionis eligibile est vinū debile albū aquosum & subtile.qñ.s. tū bibit ad cibi pmixtionē & aliud ad sitis extinctionem. Et si vtrūq̄ vinum bibatur ad vnam intentionē tunc semp incipiendum est a debiliori.

Ad spirituum cōfortationem et reparationē

¶ Decimasexta regula est.q si vinū dek ad spirituū ꝓfortationē & reparationē:& virtutis fortitudinē:tūc ḡs dari vinum subtile odorifer⁹ in sapore delectabile:colore mediocris:sufficientis fortitudinis.& tale vinū ḡs sumi cū pauco cibo.& debet esse aquaticū & optime depuratum ab vtraq̄ fece.

Ad confortationem cōtētiue & superfluitate:& digestiue stomachi.

¶ Decimaseptima reg.est.q si exhibeam⁹ ad stomachū & viscerū cōtētiue fortitudinem eligem⁹ vina grossa pōtica nigra vel rubea:sicut cōuenit habentib⁹ fluxū vētris ꝓpter debilitatē cōtētiue stomachi. Sed si intēdamus ꝓfortationē digestiue cōpetunt vina subtilia:vel mediocria in sint & q̄ subtilitia et colore boni odoris & saporis cōuenientis & sufficientis vigoris & aliqualis stipticitatis.

Que vina sint calidiora.

¶ Decimaoctaua regula est q vina alba sunt debiliora:& magis aquosa & frigidiora rōe terrestreitatis:& nō aquositatis. Et rubea & ruffa sunt calidiora ceteris:& hoc ē verū cōparādo vina terrtoriū adinuicē:et nō aliter:vñ vina multa gallicāna alba & ruffa nō sunt ita fortia sicut multa vina alba alia q̄ reputant vt ad sensum ptz:bū eñ videmus q vinū q̄ pumit⁹ est valde album tpis ꝓcessu cū detecat & purificat efficit minus albū. Et vinum q̄ minus a principio est rubeū tpis ꝓcessu efficitur magis rubeū.& tūc signū est medium q nigredo & albedo attestant minori caliditati vini. Et rubedo & ruffedo maiori caliditati.

Vinum debile p admixtionem aq̄ eligibile⁹ est ḡs debile naturaliter.

¶ Decimanona regula est q vinū factū debile per admixtionē aq̄ laudabili⁹ est:& eligibili⁹ ḡs vinū debile naturaliter suppositō eodē gradu debilitatis in vtroq̄:& spāliter q̄n debilitas vini est magna valde sicut ē debilitas vinoꝝ gallicoꝝ. Nā vina sic debilia naturaliter sunt multū corruptibilia & putrefactibilia. Sed vina debilia p admixtionē aque nō sunt putrescibilia sicut manifeste possumus experiri. Nā si dimittat vinū gallicanū in vitro p noctē:tūc in mane sentiet sapor corrupt⁹:& color mutat⁹:ſz nō sic de vino per aquā debilitato. Sz secus est vbi nō esset tanta debilitas naturalis nec p aq̄ admixtionē q̄ natura magis laborat in digerēdo q̄ est minus homogeneū:et vinū debilitatū p aquā et ei⁹ respectu vini naturaliter debilis et hāc regulā tetigi ca. de comestis et bibitis in generali.

Quāta aqua miscenda ḡs vino.

¶ Vigesima regula est.q cū vinis fortibus & subtilibus:& fumositis bonū est q̄ admisceat aqua q̄ sufficit ad repressionē fumositatis vini q̄ tū nō faciat substantiā vini velociꝝ penetrare.vñ pauca quātitas aque sufficit ad repressionē fumositatis:q̄ respectu vini nō sufficeret subtiliare substātiā vini vt citius penetraret:ratiōe cuius penetratiōis cōtingit inebriatio.& nihil iuuat ad penetrationē substātie vini ad cerebrū & neruos rōne cui⁹ posset ꝓtingere inebriatio. Sz maior ḡtitas supradicta iuuabit ad vini penetrationē.& spāliter si forte & grossum:& nō impediet vini fortitudinē:quin possit inebriare:et si pl⁹ de aqua apponat virtus vini totaliter destrueret.sic q̄ inebriatio non poterit leduvñ etiā posset sustineri q̄ cuiuscūq̄ ḡtitatis aque appositio iuuat penetrationē substātie vini. Nā fumositas vini plus debet vino rōne qualitatis que est repressa p admixtionē pauce aque. Et inebriatio ei debetur ratione substantie imbibentis substātiā cerebri et neruoꝝ penetrantis nec iuuat admixtio aque modice.et in hoc est materia subtilis in considerando.

Ad mūdificandū pulmonē.

¶ Vigesimaprima regula est.q si intendamus pectoris et pulmonis mundificationē & vētris laxationē tūc vina mediocria substātie in sapore dulcia sunt magis eligibilia:et spāliter si nos dubitemus opilationem venarum.

Q̄ vinum sit melius in regimine sanitatis.

¶ Vigesimasecūda regula est cōsiderāda q̄ vinū eligibilius & melius in sanitatis regimine est vinū mediū seu equaliter inter vetustatē & nouitatē:et est clarū ad rubedinē tēdēs bonū habēs odorē equalis saporis:q̄ nec acre nec acutū nec dulce:et nō fumosum:nec valde subtile:ſz ad subtilitatē declinās.obtinēs mediocritatē inter fortitudinē & debilitatē q̄ cū creuerit in locis saxosis & lapidosis mōtibus nec in terra simpliciter plana & arabili:sed mōtuosa sicca soli discooperta versus meridiē q̄ etiā nō creuit in regiōe nimis calidā.nec nimis frigida. Et ex his pōt ꝓcludi q̄ vina capriua nec greca nec varnacina cōuenīt in sanitatis regimine vtia pot⁹. Nec vina gallicana et eis similia:ſz vina belua:et Italica:de verciliaco:et de sancto portiano. Hec enim vina sunt cōuenientia via potus in regimine sanitatis. ꝓsideratis eoꝝ coloribus:substantijs:et saporibus:et locis in quibus creuerunt et consideratis eorum effectib⁹ quos homines in seipsis iamdudum experti sunt.

Utētes multo vino.

¶ Vigesimatertia regula est ꝓsideranda q̄ homines q̄ vtunt multo vino ex natura aut consuetudine:vel quacunq̄ alia necessitate nō debēt vti multo cibo:vinū eñ est potus & cibus, vñ videmus potatores tabernas quotidie frequētantes cibos pauci victus respectu aliorum hoim. Nam male posset natura digerere multū cibū & multū vinū. Et bonū est q̄ ille vti. q̄ vult repleri vino in suis cibis vtat quibusdā diureticis vt vinū citius transeat de stomacho.et nō accidat repletio nauseativa.que si accidat prouocetur vomit⁹ & bibat ydromel. deinde euomat deinde lauet os suū aceto et melle

ne gingue

ne gingiue ⁊ dentes ꝓpter vomitū remaneant infecte ⁊ fa
Que ꝓ hibēt ebuta tionem. cie cū aq̄ ros. vel cōt frigida parū irroꝛet. Amplꝰ volēs re
pleri vino nō comedat rē dulcē ſz vnctuoſam. puta micam
panis vnctuoſaz:⁊ carnē pinguē mixtā ⁊ poſt vinū bibere
voluerit amigd̄.⁊ caules coctı:⁊ oliue ꝓparare et cōdite
cū ſale eiſdē cōuenit vt vino repleri poſſint ſine leſiōe. Et
vl̄ omne qđ vaporē alleuiat valet ad idē. puta ſemē cau
lis:rutha:calamēt̄:ameos et ſimilia. Amplꝰ nota q̄ ciba
ria groſſa in quib⁹ eſt viſcoſitas: cōglutinatio:⁊ dulcedo
ebrietatē impedit̄:q: tarde penetrāt:⁊ ſic impediūt trāſi
tū vini:⁊ eius vaporē ingroſſant. q̄ꝝ nō ſint cibaria cuz
quib⁹ ſine leſiōe q̄ eſt repletio nauſeatiua poſſit recipi ea
et nō vinum. Cibaria igitur ſubtilia:⁊ vnctuoſa nō dulcia
ſant cū q̄bus repletiōe nauſeatiua et ſtomacho grauedine
pl⁹ pōt hō repleri vino. Sz cibaria dulcia groſſa:⁊ viſcoſa
ſunt cū q̄bus pōt recipi pl⁹ de vino ſine ebrietatis nocumē
to nō ſine grauamine ſtomachi:et repletiōe nauſeatiua.
Si igit̄ homo velit bibere multū vinū ⁊ dubitet ebrietatē
vel ꝓpter cerebri debilitatē:vel ꝓpter vini fortitudinē:vel
humoꝝ plenitudinē:vel cibi paucitatē:tunc talis cib⁹ groſ
ſus glutinoſus dulcis:et viſcoſus eſt maxime neceſſari⁹:et
nō pinguis ſubtilis ⁊ vnctuoſus. Sz ſi q̄s nō dubitet ebrie
tatē et velit multuz bibere reſpectu cibi:et dubitet replo
nē nauſeatiuā:⁊ ſtomachi grauedinē. tūc cib⁹ pinguis ſub
tilis et vnctuoſus eſt maxime neceſſari⁹. ¶Et eſt diligēter
notādū q̄ amigd̄.amare ſimpliciter ciminū ſal ſemē cau
lis:ſal napticus aut ameos ī ieiuno ſumpta cū aq̄ frigida
impedit̄ ebrietatē.⁊ potus aque frigide cū aceto:aut cuz
vino granatoꝝ paulatim exhibita ebrietatē remouēt ⁊ ſi
militer odoꝛare cāphoꝛā:et ſandł.ſed q: nos ſumus extra
regimen ſanitatis ad ꝓpoſitum redeamus.

De vinis artificialib⁹ ¶Vigeſimaquarta reg. eſt de vinis artificialib⁹ q̄ apd̄ ali
quos hoies ſunt in vſu puta ſaluiatū vinū et enulatū et ro
ſatū. De his igit̄ eſt ſciēdū:q: cū ſapiāt naturā medicinalē
nō cōpetunt in regimine ſanitatis niſi in pauca quātitate.

Vinum ſaluia tum. ¶Vino igit̄ ſaluiato pōt q̄s in hyeme bibere in quātitate
pauca:ſz in magna quātitate nō eſt cōueniens:nec ad ſitis
extinctionē q: ſaluia ca. eſt ⁊ ſic.ī tertio:nec ad cibi delatio
nē ⁊ ꝓmotionē:q: totū cibū ad nimā ſiccitatē ⁊ caliditatē
faceret declinare. ¶Itē ſi bibat ſaluiatū ī magna quātita
te:q: vinū acquirit quādā diureticitatē a ſaluia:et ſubſtan
tie ſubtilitatē.intātū q: ipſius decoctio ꝓuocat vinā ⁊ mē
ſtrua.et erit cā deſcēſus cibi a ſtomacho ante ſui digeſtio
nē perfectā:et cā trāſitus vini ad cerebrū:et neruos añ et⁹
digeſtionē in ſtomacho et epate. Sz habētes neruos debi
les vtantur eo in pauca quātitate:q: in magna plus ledet
neruos q̄ꝝ vinū ſimplex. Eſt aūt holum conſuetudo ta
le vinū bibere aliq̄n forte:q: incitat appetitum:et ſic vinū
ſaluiatū primo ſumptū incitabit appetitum ad cibū ſumē
dū:et hoc modo etiā melius cōfortabit neruos q̄ꝝ ſi recipe
ret in fine. Sz vinū qđ poſtea aſſumi debet in proceſſu refe
ctiōis debet ſumi ad ſitis extinctionē:et cibi delectationē
quorum nullū faceret ſaluiatū:q: quātitas que ex eo bibi
ꝺ eſſet minoꝛ q̄ꝝ oportet ad predicta. Si tū poſt omnē ſitiz
⁊ omnē cibū parū ſumerek ex eo cū nebula vel cū pane to
ſto ad officiū ſtomachi cōfortationē:et digeſtionis cōfoꝛta
tionē eſſet forte laudabilius q̄ꝝ ſumere claretū. vel alia vi
na acuta valde q̄ ſunt multū acuta et fumoſa:et capitis re
pletiua. Tū ſaluia ponak ī orto vbi ꝓpe ſit magna copia
ruthe alias ſerpētes eā inhabitarēt et macularēt. qđ libē
ter cognoſcak per foliaꝝ in acumine denigrationē et deſic
Vinū roſaceū. Vinum enulatū. cationē. ¶Vinū aūt roſaceum valet in tpe ca. cōplexione
calida et habētib⁹ viſcera ca. et diſpoſitis ad vomitū cho
lericū: ſz ī ſanitatis regimine plus valet ſimplex. ¶Vinū
vero enulatū multū confoꝛtat coꝛ et mēbra adiacentia:vt
ſtomachum et pectus et ſine dubio in multis eſt vinū enu
latum conuenientius ſaluiato.

¶De ceruiſia et aliis potibus artificialibus. Cap. xxvi.

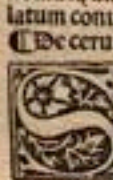

Sant cuiz q̄dā qui ꝓpter penuriā vini vtū
tur bocheto et pomerio et ceraſeato
et ſimilib⁹ nō tū ſunt pot⁹ adeo ꝓuenientes in
ſanitatis regimine ſicut vinū. ¶Nota igit̄ q̄
ceruiſia pōt fieri ex auena:oꝛdeo et frumento
et ſic eſt alterius et alterius cōplexionis. Omnis tamen
ceruiſia ex grano eſt groſſioꝛ q̄ꝝ vinū ⁊ multū difficilis ad
digerēdū:facit opilatiōes in viſceribꝰ:⁊ maxime cū eſt no
ua ⁊ inflationē et vētoſitatē gñat. et capitis doloꝛē:⁊ inter
dū fluxū vētris:et appentū deiicit Sz multū nutrit ⁊ coꝛpꝰ
impinguat ſi bñ digerat. Cui ſi admiſcet loliū eſt peſſima
generās doloꝛē capitis:et neruos ledēs. Facta aūt ex oꝛ
deo pl⁹ attinet frigiditati. et facta ex frumento caliditati.
Amplꝰ q̄ fit ex oꝛdeo et auena minus opilat ⁊ minꝰ gñat
vētoſitates et minus nutrit. Et que ex fruméto magis nu
trit:et magis opilat. et quāto ceruiſia eſt groſſioꝛ tāto dete
rioꝛ:et quāto ſubtilioꝛ et clarioꝛ tāto melioꝛ. ¶Alij aūt po
tus q̄ ſunt cū melle ſunt calidi et ſicci multū opilatiui vena
rū epatis ⁊ ſplenis:⁊ gñant multas inflationes:⁊ maxime
q̄ſ eſt in eis quātitas maxima mellis. et q̄ſ mel nō ē coctū
ſufficiēter et ventrē laxāt. In cholericis igit̄ nō cōpetit ta
lis potus et ſpāliter ſi epar et ſplen fuerint opilata. Sz eſt
cōueniens habētibus cōplexiōes frigiditas maxime ſi ha
beāt in inteſtinis et ſtomacho multū flegma:q: ſua ꝓpꝛie
ciſiua et abſterſiua incidit ⁊ mūdat:et ventrem euacuat
vñ in his ſoluit vētrē. ¶Ceraſarū aūt ⁊ pomerū ſunt ꝓ
pinquioꝛa nature. vini q̄ꝝ ceruiſia. et puto q: in regimine ſa
nitatis ſunt cōuenientioꝛa: ſicut patet cōſideranti bus co
loꝛē: ſubſtantiā et oꝺoꝛē predictoꝝ potuū:et ſunt maioꝛis
caliditatis aromaticitatis cōfoꝛtationis et nutritionis q̄ꝝ
vinuz: vnde minus cōuenientes in regimine ſanitatis. vñ
hos potus et ſimiles oꝛe poſſumus laudare ſed coꝛde et
opere nos et noſtros dilectos vino optimo copulare. Hec
igitur breuia de talibus ſufficiunt.

¶De veſtimētis et indumentis. Cap. xxvii.

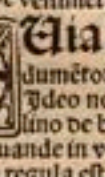

Uia hoies poſſunt vti veſtibus et indumē
tis debite ⁊ indebite et talis vſus in
dumētoꝝ eſt neceſſari⁹ in regimine ſanitatis.
Ideo nota q̄ veſtes et indumēta vel ſunt de
lino de bōbace ſerico lana vel pellib⁹. Regule
aūt obſeruande in veſtibus ſunt he.

¶Prima regula eſt q̄ veſtes et indumēta ſunt ꝓpter de
fendere mēbra exteriora a nocumēto exteriori puta a calo
re vl̄ frigoꝛe: pl⁹ tū a frigoꝛe. Tpe eñ calido nudū incedere
mēbra denigrat:et cutiz aduriti:et totū coꝛpꝰ pl⁹ debito ca
lefacit:⁊ ſiti tpe ſolis. Igit̄ tpe calido iduat magis tenue
q̄ꝝ tpe frigido taliter q̄ coꝛpꝰ nō ſupcalefiat:nec infrigidet
Indumēta ꝓhibent coꝛpus a frigoꝛe tripliciter. ¶Nota q̄ indumēta calefaciūt ſeu ꝓhibēt coꝛpus a frigo
re extrinſeco tripliciter. Uno mō obuiando frigido aeri ne
coꝛpus tangat. Scō modo reuerberando fumos et vapo
res calidos ab humoꝛibus coꝛpis ad ſupficiē eleuatos:et
ſic etiā tales calefaciūt veſtes quibus calefactis etiā cale
facunt coꝛpus. Tertio mō calefacunt coꝛpus ſuo caloꝛe
actuali aut virtuali et eſſentiali. exēplū primi. q̄ſ ad ignem
primo calefiunt anteq̄ꝝ coꝛpori applicentur. ſed talis caloꝛ
actualis cito euaneſcit et remanet virtualis et eſſentialis
reducta ad actū. Exēplū ſcōi ſicut q̄ſ ſunt calidi eſſentia
liter ſicut experientia docet. et talis caliditas actualis in
actum reducitur per caloꝛem noſtri coꝛporis.

¶Scōa regula eſt q̄ quāto tpe eſt frigidius et vētoſuz et
aer frigidioꝛ. et coꝛpus eſt rarius tanto plurib⁹ indigem⁹
veſtibus. et eōtra de tpe ca. et etiā idē intelligo de tpe no
cturno reſpectu diei:⁊ tpe pluuioſo ⁊ nebuloſo reſpectu ſe
reni. ei ſimiliter de hominib⁹ flegmaticis et melācholicis
reſpectu cholericoꝝ. ¶Sed tu dices q̄ coꝛpora cholerica
ſunt rarioꝛa. ⁊ per cōſequēs paſſibilioꝛa. et ſic indigēt plu
rib⁹ veſtibus q̄ꝝ melancholici. quoꝝ cōpoſitio mēbroꝝ eſt
durioꝛ et denſioꝛ: dicendū eſt q̄ nō eſt inconueniens aliquē
cholericū quo ad mēbra exteriora eſſe cōpoſitionis durio
ris:et min⁹ paſſibilis aliquo melācholico: vñ dato q̄ regu
lariter cōpō ſequak cōplexionē interdum ꝓtingit cōtra
riū. ſic igit̄ ſtāt ſimul q̄ aliq̄s ſit cholericus et nō dēſus: vñ
cōplexio calida reſiſtit frigoꝛi in ratione actiui reſiſtentis:
et cōpō: puta denſitas in rōne paſſiui opponentis.

¶Tertia regula eſt q̄ hoies q̄ pl⁹ exercitant ceteris parib⁹
minus indigēt veſtib⁹ q: ꝓ exercituz calefiūt exteriora et
ſuperflue hūiditates coꝛpis cōſumunt:et mēbra aliqualiter
indurant et minus paſſibilia efficiunt. In quieſcētib⁹ aūt
mēbra ſunt ſopita:et caloꝛ in eis. et ideo opoꝛtet q̄ ꝓ idu
mēta cōfoꝛtent.⁊ de potētia ad actū quodām. ō reducant.

¶Quarta regula est: q̄ seruiēt̄es in stuphis ⁊ q̄ in eoꝝ domibus ꝓmoranꝫ qñ ꝓtingit q̄ ad aerē liberū se exponūt indigent pluribus indumētis: tū q; plus ledunt a frigore: q; cōsueti sunt in calore. Sicut enī ab assueto nō fit passio sic ab eo qō est cōtrariū assueto corpa nostra marie patiunt. Alia ratio q; eoꝝ porositates sunt apte ⁊ rare: ⁊ sic frigiditas cōtinentis aeris citius ⁊ perfectius mēbra pōt intrare ⁊ ledere. Et propter hāc cām in primis frigoribus indiget homo cooperimētis pluribus vel indumētis ꝓpter hoc q̄ subita mutatio nocet et aperti inueniuntur pori.

¶Quinta regula est. q̄ in somno q̄o indiget pluribus indumētis seu cooperimētis q̄ in vigilia. Nā cū in somno calor retrahaꝫ ad interiora ad loca digestionis exteriora tūc remanēt calore ⁊ spū denudata respectu vigiliaꝝ ⁊ sic apta sunt magis ledi a frigore aeris ꝓtinētis: ⁊ mēbrū marie frigidū indiget cooperimēto vt est cerebrū. vñ caput in somno maxime est cooperiēdū ⁊ spāliter. q; in somno vapores eleuanꝫ ad caput tpm infrigidātes: q; in cerebro cōuertūtur in naturā aqueā. vñ puta q̄ in somno caput est plus cooperiēdū ⁊ in vigilijs minus q; in vigilijs multus calor ⁊ spūs mittunt ad cerebrū ꝓpter virtutes aīales interiores ⁊ exteriores quoꝝ operatiōes vigent in eo: ⁊ sic in vigilia calidū est sufficienter: ſz in somno contrariū est vt dictū est partes aūt pectorales. ſ. spūales maxime debēt cooperiri nō solū in somno: ſz etiā in vigilijs. Nā partes tales difficile est tueri a frigore: q; aer frigid⁹ ꝓtinue inspirat: ⁊ expirat: ⁊ reuma cōtinue descēdit a cerebro ad predictas partes pectoris ⁊ pulmonis. etiā ibi est magna ꝯstitas ossium q̄ sunt frigida nō obstāte igit cordis caliditate partes pectorales a me sunt cooperiende ꝓpter cās dictas. Extrema aūt puta manus pauciorib⁹ indiget cooperimētis q; sunt in cōtinuo motu. Sunt enī mēbra deputata ad operatiōes trāseuntes. et minus indiget ꝯ pedes q; eoꝝ operatio impeditur a cooperimētis: ⁊ sunt ꝓpinquiores cordi. Ite in ipsis sunt maiores arterie et pulsus. ⁊ quia operatiōes ad quas deputantur a natura sunt valde multe q̄ multo calore exercentur ⁊ spū. igit natura regitiua ad easdē manus mittit multū caloreꝫ ⁊ spīn. Mēbra etiā facies multis nō indiget cooperimētis nisi magna necessitate vigente: quia natura multū calorē mittit ꝓpter operationes sensuum q̄ maxime indigent partibus faciei q̄ etiā operationes cōuenienter nō possent exerceri cum cooperimentis.

¶Sexta regula sumitur ex parte habitudinis. Nā habentes mēbra exteriora carnosa pauciorib⁹ indigent cooperimētis ꝯ habētes ea carne denudata.

Indumētorū in calefaciēdo diuersitas.

¶Septima regula sumit ex parte indumentoꝝ ⁊ vestium in quibus plurima diuersitas inuenit. Quedā enī indumēta sunt magis calida ⁊ q̄daꝫ minus ⁊ quedā mediocriter. Indumēta aūt de pellib⁹ cōiter sunt calefaciētia plus ⁊ ex pānis laneis ⁊ subtilibus ⁊ mollibus: ⁊ dēsis ⁊ silr grossis ⁊ deinde de bōbace: ⁊ deinde de serico. ⁊ vltimo indumenta linea q̄ ceteris sunt minus calida. Bōbacina aūt ⁊ seric a que magis pilosa sunt et mun⁹ lirata sunt caliditia: cū aūt sunt multū lirata sunt frigida. Silr linea multū subtilia ⁊ nō pilosa: ⁊ rara ⁊ lirata nō lenia. ſz aliquaſr aspera minus calida ⁊ econtra. Similiter pellicea quāto sunt densiora in pilis tanto caliditia.

Pelliuꝫ diuersitas i calefaciendo.

¶Pelles diuersificanꝫ ſm diuersitatē aialiū a quibus sumunt. Nā pellis capruna est minoris caliditatis deinde pellis de grifo. pelles aūt vulpine sunt multū calide ⁊ sicce. ⁊ sic cōfortāt neruos ⁊ sic ꝓsunt paraliticis ⁊ arthreticis. Et etiā illis q̄ sunt multū pingues ⁊ volunt eoꝝ corpa macrefacere ⁊ desiccare. Pelles aūt cuniculoꝝ ⁊ lepoꝝ sunt his ꝓportiōales minus tamē desiccāt: vñ puto q̄ in regimine sanitatis magis ꝓsunt: vel pellis de bicuria satis est calida consideratis cōditionibus supradictis: q; talis pellis est satis grossa: ⁊ habet pilos multos. ⁊ leues: ⁊ sufficienter magnos: ⁊ valde nitida: ⁊ pediculoꝝ minime generatiua: ⁊ habet pilos fortissime adhesionis. vnde tales apud me pelles sunt satis cōmēdande. Pelles aūt ouis sunt ca. ⁊ humide cōsequētes complexiones aialis cuius sunt. vñ multū cōfortāt corpus ⁊ calorem naturalē: ⁊ corpus impinguant. sed sunt multoꝝ pediculoꝝ generatiue. Et vt sit verū dicere pelles q̄ habēt pilos duros ⁊ asperos desiccant: ⁊ si humiles ⁊ leues impinguant ⁊ hoc est vlr verū i ꝛ oibus indumētis. volētes igit impinguari habeāt camisias leues ⁊ moles ⁊ densas: ⁊ p oppositum demacrescere volentibus.

¶De regimine caste viuentium. Cap. xxviij.

QVoniam sunt quidā venerabiles viri q̄ volunt viuere continenter ⁊ tū sani esse volunt. nō de meliori talū regimine intēdo breuiter ꝓtractare. Scim⁹ enī q̄ si actus venereus sit vtilis in sanitatis regimine: nō ē tā necessarius: vñ aliqui sapientū etiā qui fuerūt locuti de sanitatis regimine nullā penitus de coitu fecerunt mētionē. Multi enī sunt q̄ viuunt sani sine coitu: vt in pluribus virginibus preteritis ⁊ presentibus patet.

¶Regula prima igit ex parte cōsuetudinis sumpta sit talis q̄ a coitu ꝓsueti nō subito abstineāt totaliter ſz tardi⁹: ⁊ cū turpibus: ⁊ vetulis coeant paulatine coitū dimittēdo.

¶Secūda reg. est q̄ vtanꝫ rebus semen minuentibus vt flōmia ⁊ vomitu ꝯ farmacia ꝓpter dubiū descensus superfluitatū ad mēbra coitus. vtanꝫ etiā se. portulace aut agni casti. ⁊ aliis similib⁹ ⁊ cibos pauci nutrimēti accipiāt ⁊ regimē superfluitatū desiccatiuū teneāt. Et si ꝓpter penuriaꝫ coitus stomachus debilitet: vt in pluribus cōtingit recurre ad caplūn de stomachū confortantibus. Et si cor debilitet similiter ad caplūn de cordialib⁹: ⁊ fiat flōmia de saphenis ⁊ interioribus pedū q̄ maxime conueniunt his q̄ ex coitꝰ dimissiōe incurrere solēt stomachi ⁊ cordis debilitatē. poterunt ſmaragdus ⁊ saphirus fiant vnguenta frigida circa renes: ⁊ lamina plūbea ibidē ponteꝫ.

¶De iter agentium regimine. Ca. xxvj.

QVinta regula attendenda circa agentiū iter regimē est: q̄ intendēs iter arripere ex necessitate ds in mō viuēdi ꝓsuetudinē mutare: ⁊ hoc paulatim: opꝫ igit q̄ in principio sui itineris parū plus solito exerceatꝫ: et sic paulatiꝫ anaſcat anteq̄ incipiat: ⁊ similiter intelligit de fame ⁊ siti: vñ in hoc casu summe oportet ad nō cōsueta trāsmutare: ⁊ ds assuescere ad cibū quo ꝓponit vti in itinere. Maius aūt periculū est in his qui nō cōsueuerūt iter arripere: ⁊ in debilib⁹ ⁊ sensibus q̄ cōsueris ⁊ fortibus. ideo circa tales maius studiū est impendendum.

¶Secunda regula est: q̄ cibus itineruntū ds esse facilis digestionis ⁊ melioris suoſtātie. ⁊ si possint vsq̄ ad horam hospitādi de sero differāt comedere: q̄ si forsan sit necessariū comedere parū comedaſ: ne necessitas bibēdi interueniat vñ itinerātes sum. ne cauere debēt a potu. ⁊ spāliter aq̄.

¶Amplius fastidiosus non itineret. dormiat igit donec fastidiū remoueaſ. Amplius famelic⁹ nō itineret. nā vbi indigētia nō oportet labotare. igitur virt⁹ potius est cōfortanda. Sz qi itinerāti pōt necessitas imminere tolerādi tamē tādiu q̄ desideriū totaliter destrueret vel multū minueret bonū est scire cibos cū q̄b⁹ hō pōt sine cibo diutius ꝑmanere Nota igit q̄ cibi facti ex epatib⁹ assatis ⁊ pile facte ex amigdā. ⁊ oleo amigd. ⁊ adipe anatis si vna ex his comedat fames longiori tpe tolerabit. Amplius sumere olcū violatū in quo dissolutus sit adeps vaccinus. aſe anatinus diu tacit tolerare inanitū q̄ si aliquis sumeret lib. j. talis ꝓditi sine desiderio notabili quasi per. x. dies permanere valeret de siti vero vinū est facile ⁊ leue. Semē portulace pistatuꝫ cuꝫ aceto: ⁊ sint se. portu. ʒ. iij. pistate cū aceto: ⁊ aqua distēperata et eaten⁹ iritim causantia. Solū aūt acetū cū aqua bibitum extinguit sitim.

¶Tertia reg. est: q̄ flōmeſ aut farmaceſ ſm exigētiā. Haz si aliquis ꝓpter plenitudinē indigeat aliqua istoꝝ ⁊ nō fiat. dubitādū est de febrib⁹ ⁊ apostematib⁹: ⁊ mēbroꝝ interioū infectiōibus. ⁊ si tps est frigidū ⁊ humores corrupti: nō multū ca. et sint grossi: ⁊ mēbra interiora fortia et humores aliqualiter adusti dubitandum est de lepra.

¶Quarta regula sumit ex parte caliditatis aeris. nā studendū est ne cerebra a calore ledanꝫ: ⁊ ex hoc capitis dolorē incurrant: ⁊ febrē putridā aut alias egritudines. cooperianꝫ igit cerebra ⁊ capita: vt a calore defendanꝫ. ne igit corā pectora desiccētur ⁊ caleſiāt ꝓpter aerē attractū: ⁊ circūdantē vngatur regio cordis cū mucillagine psilij ⁊ succo portu. ⁊ siſibus et comedaſ ordeatū aut ſrūpū de fruc,

autuꝫ

aut ius oꝛdei anteꝯ incipiat dieta:ꝛ nō incipiāt dietā anteꝯ cibus ab officio descēderit.ꝛ bonū est ꝙ secū deferāt vngue̅ta frigida ꝛ humida quib⁹ spina ꝛ pectus hoꝛa post hoꝛā vngat.ꝛ si odoꝛes malos inuentant ligēt simul os et nares.ꝛ anteꝯ dietā incipiāt comedāt lac eburatū cum cepis minutim incisis.ꝛ odoꝛēt etiā oleū rosa.aut nenufa.ꝛc.

¶Quinta regula est ꝙ tpe frigido cooperiant indumētis dictis ne appoplexiā:aut ꝓgelationē aut paralisim incurrāt.ꝛ dū ad ignē venerint caueāt ab appꝛopinquatiōe nimia ne postea ad frigidū aerē ventēteꝫ oculoꝫ moꝛbos incurrerēt.q̄ si accedāt fomēte̅k oculi cū aqua decoctiōis camomille sticaꝺ.vel anet.ꝛ si flōmia aut farmacia cōpetat fiat. ¶Ampliꝰ anteꝯ hō se exponat itineri pedes spāk sunt multū fricādi deinde cū oleo oliuarū fricādi ꝛ inungēdi vt caliditas de potētia ad actū deducta melius cōseruetur.ꝛ si vis oleū de sticaꝺ.aut camomille aut alio ca.vt a frigoꝛe melꝰ defendank.fiat igitur hec fricatio post hoꝛaꝫ ſm ꝙ expediet.qua fricatione ꝛ inunctione facta imediate pedes pānis lineis mollibus inuoluank.deinde lana succida supponak plāte peꝺ.ꝛ postea calcietur fotularibus vel ocreis largis in quib⁹ peꝺ.ꝛ pedum digiti moueri possint. ¶Et postea qñ ꝓgelari inceperint:fiat iterū fricatio ꝛ vnctio ¶Et dicūt aliq̄ ꝙ submersio extremitatū in aqua frigida cōfert in tali mēbꝛoꝫ stupefactiōe sicut videm⁹ in pomis cōgelatis. Si eīn ponank in aqua frigida redeūt ad suā naturam.ꝛ si ꝓpe ignē minime.causa aūt est fortificatio cōtrarij ꝙ antipꝛaſim quo ꝓfortato mēbꝛū totū in circūferētia plus calesit.ꝛ spāk qꝫ mēbꝛū est magis aptū recipe caliditatem:qꝫ remollitū ab humiditate aque. Defensio oculoꝝ. ¶Et si timeatur imobilitas oculoꝝ aut visus destructio ꝓpter nimiā disgregatiōē factā ab albedine niuis:bonū erit iduere vestimēta nigra.ꝛ oculos nigris reb⁹ cooperire. Additur poterit cōgelationē a nive. ¶Et si quis esset stupidus:ꝛ quasi cōgelat⁹ a frigoꝛe ꝛ nive:in suo tūc hospitio primo ꝙ totū corpus fricādus i loco calido.deinde inūgendus cū oleis calidis aromaticis:vt est oleū de lilio et aneto camo.ꝛ de sticaꝺ.deinde ponendus in loco molli:et cooperiēdus cooperimētis mollib⁹ calidis actualr ꝛ virtualiter ꝛ ꝓmittēdus dormire.ꝛ si sit magna necessitas debet in lecto amplecti ab hoīb⁹ calīḍ.et fricari in pectoꝛe ꝛ mēbꝛis:deinde dari sibi de assa fetida ꝛ mica.ꝛ pipere cum vino foꝛti.ꝛ post cibari cum mica panis infusa in iure carnium ꝛ in maxima quātitate bibat de vino optimo.deinde in lecto poni cooperiri ꝛ dormire.post somnum ingredi balneū ꝛ stare diu.et ab exitu vngi oleis calidis vt costino:ꝛ cū admixtione castoꝛei:euforbij ꝛc. ¶Si ꝙs autem timeat frigus in itinere comedat allia et nuces.vñ nuces habent in hoc mirabilē ꝓpꝛietatē.vñ si nuces ꝛ allia simul pistenk:et cū aqua carniū laudabiliū distēperētur multū coꝛpus calefaciūt:ꝛ a frigoꝛe tuenk. Allia et nuces multum calefiūt. Ad idē valet dyatriō pipereon ꝛ silia. Amplius lotio extremitatū in aqua salsa quotidie mane ꝛ sero est de ꝓhibitis extremitates a frigoꝛe.ratiōe eīn salis extremitates calefiūt ꝛ indurank:ꝛ superfluitates in eis consumunk:ꝛ sic impassibiliores efficiunk.

¶Amplius debētes trāsire ꝓ loca frigida:nō debēt carere oleis calidis ad vngendū collū ꝛ nuchā.nec cooperimētis ipsius nec ab odoꝛamētis calidis.

¶Sexta regula est.ꝙ si fatigatio accidit in itinere ex debilitate ꝛ laboꝛe:aut alīs cuz ad hospitiū peruenerit ꝓ vnā hoꝛam quiescat.deinde balneum intret:ꝛ in eo maneat donec caro lenis ꝛ rubea fiat:deinde totū coꝛpus fricet lenter:et fricture cū pollice quasi cōprimēdo palpenk.deinde totum coꝛpus inūgatur et specialiter fricture. In hyeme quidē cū oleis calidis:et in estate cum frigi.vt ole.ros.camo.ꝛc.deinde quiescat ꝛ dormiat ꝛ mollicē lecti ꝓcuret et cooperiatur multū.deinde cū excitatus fuerit a somno ad fricationē.deinde ad balneū et inunctionē redeat.et sic ad suam reuertatur consuetudinem.

De correctiōe aquaꝝ. ¶Septima regula est de aquis. Nā si aquas malas inuenīāt colenk cū portione terre natiuitatis ꝓprie seu habitationis aut ꝓ filtrū aut distillatoꝝ colenk donec clarificenk amplius ꝓiectio aluminis iamini in aqua ipsaꝫ clarificat. Amplius scias ꝙ comedere cepas:et allia ꝛ lactucas cū aceto remouent malitiā aquarū. Et sic permiscere eaꝫ cuz aceto:ꝛ si fuerit aqua salsa mittende sunt fozbe aut octane in ea ꝛ bibēda est cū aceto.et vt sit verū dicere aqua per suū cōtrariū est corrigēda.et si sint sanguisuge:aut parue bestiole aq̄ est bibēda mediāte pāno lineo subtilissimo.

¶De regimine nauigantiū per mare. Cap.xxx.

OPoꝛtet q̄ mare velit intrare ꝓ aliquos dies ante cibum minuere ꝛ minus comedere cōsueto:ꝛ ꝙ vtatur cibis roboꝛātibus stomachū:ꝛ secū oꝓtet coctanā cappaꝛes mala granata:ꝛ alia cōtra vomitū valētia. Et prima die qua ꝙs intrauerit nō aspiciat aquā nec caput teneat eleuatū:nec comedat:nec bibat nisi forsan paꝛ Et si a vomitu abstinere non possit vomere nō est malū.tñ effrenatū vomitū sedet cū coctanis malis granatis ꝛc. Semē aūt apij bibitū nauseā sedat.ꝛ spāk si sit torrefactū et in aceto infusuz.et absinthiū bibitū ꝛ ēplastratū. Silr mice panis assati loti in aqua frigida comeste cūvino valent. Similiter panis assatus comestus cū vino odoꝛifero vz. Sedantia vomitum.

¶De confectionibus. Cap.xxxj.

QVia hoīes sani cōiter vtunk cōfectionibus ꝛ ante cibuz ꝛ post:ꝛ tpe frigido ꝛ camihi videt facere vnū capm vñ salubꝛi meliori iudicio puto ꝙ plꝰ nocent i sanitatis regimine:q̄z ꝓfint.ꝛ si competāt per aliquē modū coꝛporibus sanis hoc est ad ꝓseruādū ab aliquib⁹ malis ꝓtingere possibilibus. Sed isto mō hoīes nō vtunk:sed magis ad voluptatē ꝛ potus receptionē.vñ si aliquis velit comedere cōfectiones ad finē ꝙ vinū ꝛsumptū nō noceat:tunc melꝰ esset pānē assumere. ¶Sciendū igīk ꝙ meliꝰes confectiones q̄ sunt i vsu sunt he.zz.cōditū et zinzibꝛatū cū zuccaro vel cū melle pineatū vel phisticatum auellane ꝓdite amꝰ. conditū coꝛiandꝛū cōditū:diageta grossa ꝛ diageta rabꝛilata ꝛ huiusmodi.quientēteꝫ aūt in hyeme magis in regiōe frigida et senectute sunt.zz.seu zinzibꝛatū viride cōfec.cū melle tragea grossa:ꝛ in tabula nuces ꝓdite.ꝛ siles ꝓfectiones calide.ꝛ in estate zucca.roꝛ.pira cōdita cucur.coꝛiandꝛū cōditū. ¶Itē ꝓfectionū q̄dā sunt q̄ magis cōuentūt tpe ieiunioꝝ cū vino de sero. Et alique magis cōueniunt post cibū immediate vel ante cōfectiōes minus calide:minusq̄ deficcatiue:et acute minus in q̄b⁹ magis reperiūt de rōne nutrimenti sunt pineatū ꝛ phisticatū et zuccarū roꝛ.ꝛ ꝓfectio noiata marcepā:ꝛ silr auellane ꝓdite cū optio mele dispumato:et paucis spēb⁹ et dactuli ꝓditi. Si eīn ieiuno stomacho bibak vinū sine quacūq̄ comestiōe in pauca quantitate incitabit stomachū ad appetitū sequentis cibi quo nō indigēt ieiunare volētes:et si bibak in magna quātitate ledit stomachū cerebꝝ et totū coꝛp⁹.et si ꝓdicte spēs comedank vini nocumētū remouebik. Et si comedank alie cōfectiones acutioꝛes ꝛ plus distātes a rōne nutrimēti nō sic remouebik vini nocumētū et ad sequētē cibū stomach⁹ plꝰ incitabik.vñ.zz.cōditū et spāk de india et tragea grossa:et carui cōditū ꝛ anisū ieiunātibus nō multū cōuentūt. Sed si quis post cibū immediate velit vti cōfectiōibus ad digestiōis ꝓfortatiōnē et spāk i orificio stomachi qō est frigidi⁹ naturaliter et ad digerēdū debil⁹:tunc zz.ꝓditū ē cōuenient⁹ et ꝛz sumi valde in pauca quantitate et supbibē dū bonuz vinū modicū. Et si aliquis post cibū sumptuz cōsueuit sentire eructuatiōes vētosas vel cōederit ciboꝫ vētosoꝝ.et vlr habeat stomachū vētosum tunc post cibuz immediate bonū est vti anisō cōdito et carui ꝓdito et tragea grossa. Et si ꝙs orificiuz stomachi habeat natural debile tūc post cibū vtak coriādro cōdito.i hyeme q̄dē cū pulnere quarūdā spērū et in estate sine spēb⁹. Idem etiā coriādro cōdito pōt ꝙs vti tpe ieiunioꝝ in collationibus serotinis ad obuiādū nocumēto vini dato ꝙ nō appꝛopinquet nutrimēto sicut cōfectiōes predicte. ¶Postq̄ aūt stomachi orificiū est clauſuz nullo modo sunt comedēde spēs nec bibēde q̄uis dīoꝝ ꝛsuetudo sit in ꝛtrariū. Nā ex isto duplex contingit nocumētū.primo q̄dē q:ꝛ ex hoc orificiū stomachi aperitur:si cū delectatiōe recipiank.et hoc est causa corruptionis aut diminutiōis digestiōis in stomacho. Amplius tales confectiones citissime digerunt ꝛ citꝰ reliquo cibo ꝛ vltra debitū nō habētes exitū corrūpunt.ꝛ per cōsequēs totam massaz cibi corrūpūt. ¶Et si quis omnino velit ista duas comestiōes ꝓfectiōes comedere et cōsuetudinē nō mutare

meliores cōfectiōes tunc sunt q̄ magis digestiōez ꝓfortāt. ⁊ que sunt subtilious substātie. tales em̄ ꝓfectiones cū tota massa ptisanaria in stomacho exāte citꝰ ꝓmiscent: ⁊ sic minus impedīūt digestionē ⁊ cū aliis simul digerunt: vt ē ȝȝ. cōditū seu ȝinȝibiratū cū ȝuccaro qđ pasta regia nolak. vū saluo meliori iudicio puto hoc tpe marcapan ⁊ pineatū phisticatū dactili ꝓditi auellane ⁊ coriādrū ꝓditū nō cōpetunt ⁊ dyaficuū ⁊ ꝓfectio de citonijs hoc tpe minime cōpetūt. ¶ Amplius ꝺđ sunt quoꝝ digestiua est debilis in toto stomacho: ⁊ quoꝝ stomachꝰ est frigidꝰ ⁊ vētosus: ⁊ talibus bonū est ꝑ modicū tpis aīi cibuȝ cōfectiōes calidas cōedere ad ventositatū ꝓsumptionē: ⁊ cibi futuri melioris digestiue. tpis aūt suscipiēdi tales ꝓfectiōes est quasi vnꝰ hore cū media: qⁱ tūc sunt reducte de potentia ad actū ⁊ stomachū calefaciūt ⁊ ad stomachi fundū descēderunt. Nam tales ꝓfec. qⁱ sunt subtiles ī substātia ⁊ actiōe: ⁊ recipiunt in pauca quantitate citissime digerunt: ⁊ stomachū cito ꝑparant ad suscipiendū cibuȝ ⁊ cū talibus ꝓfectionibus bonum est parū boni vini optimi supbibere. cōfectiones sunt vt ȝinȝibiratuȝ ⁊ specialiter de indīa ⁊ tragea grossa caruī cōditus et anis. cōditi et similes. Et hec breuiter de confectionibus ⁊ earum vsu sufficiunt.

¶ De regi. corpuȝ paratoꝝ cadere in egritudines. ca. xxxij.

Einceps determinare volumus de regimine corpoꝝ q̄ sunt parata cadere in egritudines nō quidē ratiōe lapsus naturalis in cōplexione qⁱ de regimine talium corpoꝝ sufficienter dictū est in prima ꝑte huius opis in capitulo de regimine malaꝝ cōplexionū naturaliū. volumus aūt hoc in capitulo facere mentionem de corporibus paratis cadere in egritudinē de propinquo ꝓpter cāȝ accītalē in eis exītem: quā cām ꝑ accītia q̄dam ꝓtra naturam inuentā percipimus. Et vocant talia corpora neutra decadētie q̄ tñ adhuc sunt in latitudine sanitatis. vnū autē sermonē cōmunē proferendum in oībus talibus corporibus q̄ similis est custodia futuroꝝ ⁊ curatio pītiuȝ: ꝑ easdē em̄ medicinas ꝑ quas curant egritudines actuales: curant etiā parati in eas cadere de propinquo: ⁊ sic istoꝝ regimen sufficientius habēt per regimē meatuū. Ne igit transeamus limites nostri propositi: scȝ reginimis sanitatis de regimine talium corporū ⁊ de modo latitudinis sanitatis breuiter pertractabo vniuersales ⁊ particulares ordinationes.

Correctio humorum peccantium in quātitate.

¶ Sciendū aūt q̄ q̄ parati sunt in egritudinē cadere: aut sunt parati ꝓpter repletionē sui aut ꝓpter eruditatez seu malitiā humoꝝ q̄ in eis existūt. Quo ad primū tēperanda est humoꝝ quātitas: quo ad scōm eoꝝ qualitas est corrigēda ꝑ ȝtrarium: vel ad finem q̄ corpus possit nutriri ex his: quātitatem aut q̄ obediāt expulsiōi nō reducti ad benignū aut si reducte ⁊ qualitate. cant: ⁊ sint in nimia quātitate minuātur. Humoꝝ aūt quātitas tēperabit cū eqlitate ꝗritatis nutrimēti: et augmēto exercitij fricatiōe ⁊ balneo ⁊ cibi ptitiōe vt scȝ vnica vice suā nō cōpleāt satietatē. Et si de facili sudēt fit vt sudor toleref. qñ ⁊ tardat comestio post balneū spacio. iij. horaꝝ nisi dubitemus motū cholere rubee ad stomachū. tales em̄ cibandi sunt ante balneū: ⁊ si fiāt optiationes in lateribus vtant de opiatiuis notis ⁊ sue cōplexioni appropriatis. Posset aūt esse tāta humoꝝ plenitudo q̄ predicta nō sufficerēt: sȝ esset necessaria flōmia aut farmacia. Posset etiā esse tūc petīn in qualitate humoꝝ q̄ alterantia ꝓtraria nō sufficerēt: sȝ esset necessaria euacuatio. ¶ Et qⁱ parati cadere in egritudinē habēt quedā accidētia ⁊ signa egritudines pronosticantia: de his signis ⁊ accidentibus eoꝝ et remediis eoꝝ volo hic breuiter pertransire. Nā de hoc spāl⁹ tractare ptinet ad libū de ingenio sanitatis. Incipiam⁹ ergo ab vna mala aptitudine egritudinis pnosticata q̄ ē de labore spōtaneo. alijs generalior. ⁊ ponamus eius remediuȝ. Et ē illa mala aptitudo laboꝝ spōtaneꝰ. Nā em̄ quis sentit se aggrauatū seu fatigatū: ac si magnū fecisset exercitū ⁊ mēbra cōfracta: ⁊ dolorosa: ac si eius mēbra ꝓcussa fuissent ꝓpter dubio signari posset egritudo futura nisi remediū adhibeat. Nec remediū aptitudinis male coincidit cū cura alicuⁱ egritudinis ꝓticularis: ⁊ tō de remedio huius accidentis est hic diffusius ꝓtractādū q̄ de remediis aliaꝝ malaꝝ egritudinū quaꝝ remediū coincidit cū remediis aliquarū aptitudinuȝ specialiū. vñ etiā sapientes loquētes de regi. sanitatis ⁊ remedio huiⁱ accidētis longū facūt sermonem. Est autē hec aptitudo non ad egritudinē vnam spālem sed ad multas: nec etiaȝ aptitudo ad egritudinē vnius membri determinati. sed potius corpis ⁊ oīm partiū eius tam exteriorū q̄ interiorum: vnde expedit de hac aptitudine mala: ⁊ eiⁱ remediis lōgiorem facere sermonem.

Spōtaneus labor est triplex.

¶ Sciendum igit q⁹ hic spontaneus labor est triplex q̄tū ad propositū spectat scȝ vlceratiuus q̄ est ex humoꝝ mala qualitate acuta ⁊ mordicatiua. aliuȝ aggrauatiuus q̄ est ex humoꝝ quantitate immoderata. Aliⁱ apostemosus q̄ ꝑ uenit ex humoribus peccātibus qualitate ⁊ quātitate. ȝm oīos aūt hos laboribus spōtaneis indigemus alterātibⁱ ⁊ corrigentibus malitiā humoꝝ vel euacuātibⁱ aut vtroq;. Quo ad laborē vlceratiuum indigemus alterātibus ⁊ corrigentibus malitiam humoꝝ. Quo ad aggrauatiuum indigemus euacuantibus. Quo ad apostemosum vtriq; indigemus. Alteratio aūt ⁊ digestio fit a natura ⁊ medicinis ꝓueniētibⁱ ⁊ cibis q̄ habēt hu. corrigere. Et aliq̄n somnus ⁊ quies ⁊ fames iuuāt ad hoc. Euacuatio fit cū meātu nis que prouocāt vrinā ⁊ sudorē ⁊ ventrez cum flōmia ⁊ exercitio. hic igitur est modus generalis remediādi laboribus his spōtaneis.

Decura laboris vlceratiui.

¶ Et vt laboris vlceratiui curam spāliter videamus. Sciendū est q⁹ humor acutus mordicatiuus est cā hmōi laboris. ⁊ iste humor mordicatuⁱ nō est solus cholericus: sȝ melācholicⁱ ⁊ flegmaticⁱ. Cholera nāq; mordicat ꝓpter suaȝ acumē. ⁊ melācholia ꝓpter eius acetositatē: ⁊ flegma propter eius salsedinē ⁊ tenacitatē tpe separationis eius a mēbro. Isti aūt humores aut sunt sub cute vel in porositatibus membroꝝ vel profundati in musculis aut sunt in venis. Amplius cū istis humoribus sunt alij hūores viscosi grossi ⁊ mucillaginosi: aut nō. Et si sint hu. mucillaginosi aut sunt in venis cū sanguine vel in mēbroꝝ spongiositatibus ⁊ musculoꝝ ⁊ cū ꝓdictis hu. in venis ē multus sanguis aut paucus. Paucus quidē cum tales humores sunt multi ⁊ multuȝ elongatia natura sang. multus q̄dē cuȝ sunt propinqui nature sanguinee: ⁊ sunt pauci. Si igit humores q̄ sunt cā vlcerosi laboris sint subcute sufficiat exercitū: fricatio: ⁊ balneuȝ ⁊ cibⁱ subtilis et syrupus acetosus. Si aūt isti humores q̄ sunt cā vlcerosi laboris sint locati in carne et musculis indigemus quiete ⁊ abstinētia a cibo. nā ista adducunt digestionē: nec tūc indigemus exercitio: et in sero balneentur in aqua calida: ⁊ cibentur cibis subtilibus ⁊ vtantur syrupo acetoso et si accidens sedetur cuȝ hoc regimine: bene q̄dez: tunc cognoscimus cām et locuȝ. Si aūt humores sint in venis magnis ⁊ sint propinq̄ nature sanguinis: ⁊ cum multo sanguine: et nō sint humores mucillaginosi fiat flobotomia. Et si sint cū pauco sanguine: ⁊ nō sint humores mucillaginosi: ⁊ sint longinq̄ a natura sanguinis exhibeat farmacia humoruȝ appropriata. nam si in venis sint humores mucillaginosi: ⁊ grossi nullo modo fiat flōmia: si aūt sanguis sit multus ⁊ humores predicti sunt ꝓpinqui nature san. fiat flobotomia: ⁊ si sit paucus: ⁊ hu. sint distantes a natura sang. tūc fiat humoruȝ talis subtiliatio: et post euacuatio cū farmacia. Nā subtiliatis humoribⁱ mucillaginosis cū subtiliantibus spargent tales hu. ad mēbra. Si aūt tales humores mucillaginosi nō sint in venis sed in mēbris: tūc securius possunt exhiberi farmaca subtiliantia: et q̄ sint illa scit ex libris simplicium medicinaꝝ ⁊ cōpositarū. nolumⁿ aūt hic ola. ī omnibⁱ cōculcare: signa etiā significātia humoꝝ peccantem et locum humoruȝ. scies ex libris signoruȝ: nec est locus hic perscrutandus. Considerata igitur vrinis et pulsibus et ceteris signis in regimine precedente ⁊ complexione et etate tempore et consuetudine arte: et similibus leuiter deuenietⁿ ad cognitionē humoris peccantis et loci ⁊ quātitatis: sic igit patet qualiter obuiādū est labori spōtaneo vlceratiuo.

De cura laboris ex cessitate venit ex sanguine multo. ideo ꝓueniens est partē la oris tē penitus flōmari si particularia concurrant. Quantitas extēsiui aūt flobotomie accipiatur ꝑm tempus anni etatem ⁊ com ⁊ apoſ plexionem ⁊ maioꝝ et minoꝝ plenitudinē: ⁊ sint destinguenda membra in curatione huius laboris. Si enim grauitas sentiat in capite fiat flōmia de cephalica: et si in mē

bris

bris inferioribus fiat de basilica: ⁊ si ivtriscq̃ mẽbris sentiatur grauedo fiat flobothomia de mediana: sic igit̃ est satis manifestũ quomodo est laboti spõtaneo succurrendũ: qui põt pnocare diuersas ⁊ multipharias egritudines futuras.

Sume nut nul li acci dẽs & grauidi nẽ pnosticata.

¶ Sunt etiã alie aptitudines male ⁊ innaturales egritudinẽ ꝓnosticãtes aliquã ꝑticularem: ⁊ in libro specialt: seu particulari: que tñ remedijs earum valde generalibus cõuenienter cuitande sunt. dicam⁹ igit̃ primo q̃ cũ dolor capitis fortis ⁊ permanens fuerit vel emicranea timendum est ne aqua descendat ad oculos et dilatet pupilla ⁊ causetur catharracta. Si igitur talis dolor diu pseuerauerit nec medicinis alijs alleuetur infirmus: tunc subueniendũ est infirmanti extrahẽdo arterias que in timpoubus pulsant ⁊ sic per illas partes humor ad oculos non descendet.

Dolor capitis.

Saltus ĩ toto cor pore.

¶ Amplius saltus faciet perseuerãs et fortis tortura oris significat quibus subueniendum est cum medicinis vẽtre soluentibus ⁊ vomitiuis: ⁊ est danda parua comestio: et a vino abstineat: et vtatur euacuationibus: fricationibus: ⁊ gargarismo ⁊ sternutationibus: ⁊ facies fricetur cum vino acetoso decoc. mentastri. ¶ Fortis aut̃ saltus in toto corpore ꝓnosticat spasmum: ⁊ talibus expedit subtiliare regimẽ ⁊ fortiter euacuare: ⁊ fricare corp⁹ cũ medicis acutis.

Saltus i toto cor pore.

Paraly sis pua.

¶ Amplius paralisis parua protendit magnã paralisim ⁊ expedit subtiliare regimen ⁊ corpus euacuare cũ medicinis acutis ⁊ fortibus que scribuntur in cura paralisis magne: similis est autem custodia futuror⁹ ⁊ cura presentiuz.

Paraly sis pua.

Radẽ dotacie tocloz.

¶ Amplius facies et oculoꝝ rubedo ⁊ venarum oculoꝝ manifestatio et mobilitas et luciditas et lachrymaꝝ descẽ sus et nõ posse pati claritatem: hec ola si cum forti dolore capitis fuerint significant frenesim futurã. Succurrẽdum igit̃ erit cũ minutiõe et clysteribus et farmacia ventris solutiua caput quoq; oleo rosa. et aceto infundendum erit et totũ caput infrigidandũ.

Radẽ dotacie tocloz.

Jacub⁹ Tristi tia et no mor.

¶ Incubus perseuerans epilepsiã protendit cui succurrendum est cum medicinis epilepsie. ¶ Tristitia: timor: ⁊ pusillanimitas diu perseuerãtes melancoliã futurã significãt. cui succurrẽdum erit cũ medicinis mẽtis.

Jacub⁹ Tristi tia et no mor.

Sudor lotera.

¶ Cũ aliquis quasi muscas volare añ oculos. videt vel aliquid simile catharractas oculoꝝ futuras ꝓnosticat quibus succurrendũ erit medicinis catharractaꝝ timor.

Sudor lotera.

Lodis

¶ Rheumatismi ⁊ contracta si frequẽter euenerint: passiões ipsius pectoris ⁊ pulmonis protendunt. vñ succurrẽdũ est cũ misericordia. nutriõe ⁊ nutrimẽti paucitate. Si sudor malus fuerit odoris fetidi significatur q̃ egritudo aut febris de cholera est iam ꝑparata. qua in qua danda sunt que choleram rubeam soluit. Color tremor: frequens et fortis sine causa manifesta mortem significat. ideo succurrendum est cum minutione ⁊ solutiuis ventrem. ¶ Ventris repletio superflua emorroidas aut apoplexiam: aut vene rupturam ꝓnosticant: ⁊ mortem subitam: succurrendum est statim cum minutione.

Lodis

Egestio tincta.

¶ Si sensuum perturbatio et motuum debilitatio cũ repletione affuerint timenduz erit de apoplexia futura: succurrendum est igitur cum minutione ⁊ gargarismo.

Faciet tristitia.

Egestio nigra.

¶ Si grauitas fuerit in dextro latere punctura: et tensio epatis lesionẽ significat cui subueniẽdũ vt in ca. de egritudinib⁹ epatis est. ¶ Egestio magis tincta soluto significat q̃ cholera multiplicat in corpe et min⁹ tincta soluto significat opilationẽ oris cistis fellis quibus subueniendũ vt in ca. ꝓpio. Faciem ⁊ palpebre inflate ydropisim futurã significãt: succurrẽdũ est vt i cap. de ydropisi dictũ est.

Appeti tus de structo

Egestio nigra.

¶ Egestio fetoris magnus fastidiũ aut humoꝝ corruptionẽ significat sed vine fetor magnã putrefactionẽ sanguinis ⁊ febrẽ futurã significat. Fatigatio et destructio appetit⁹ febrẽ significat. ¶ Appetitiue destructio et fastidiũ significãt colicã passionẽ futurã cui subueniẽdũ est cũ longo somno ⁊ cibi abstinẽtia.

Egestio nigra.

Egestio mollis.

¶ Grauitas ⁊ tensio in inferioribus ventris cum permutatione vine a dispositione naturali nocumẽtum in renibus inchoatũ denuntiat. ideoq; succurrenduz erit. ¶ Urine ardor diu perseuerans vesicam et virgã pustulis hereditabit subueniẽdũ igit̃ sicut i ca. propio dictũ est. ¶ Egestio mollis ani adustionẽ: et pũcturã faciẽs distinctiã significat futurã subueniendũ igit̃ erit. ¶ Pruritꝰ ani signat emorroydas: si nõ pungat cã vermiũ paruoruz ibidem existẽtiũ. ¶ Apata parua multa pronosticant apostema magnũ et multis paruis glandulis magne glãdule suspitio oritur. ¶ Morphea parua albaꝝ magnã ꝓcedit q̃ adeo intendit vt lepra putet. ¶ Multis faciet rubor: cum phea ꝑquadam obfuscatione ⁊ difficultate anhelandi: ⁊ vocis rauedine lepram pronosticat. ¶ Et vt sit verũ dicere si aliqua dispõ corpis sani mutata fuerit egritudinẽ futurã pronosticat vt si appetitiua fortior fuerit vel debilior. ¶ Excuntia a corpe plura vel pauciora. somnus breuior vel lõgior aut insomnietas adsit: aut sudor a corpe ꝑter solitum decurrat: sicut ea q̃ a corpe decurrere solebãt retineant vt emorroydes aut sanguis mestruus. Et vomitus q̃ statutis horis venire solebat aut sanguis narium cõsuetus retineat: aut totius corpis dissolutio: aut ingens ebetudo fiat: aut in ore sentiatur sapor extraneus: aut que nõ consueuerunt delectatiõez afferant vel econuerso: aut coeũdi desiderium sentiat quis augmentari vel diminui siue in somno occurrat somnũ nõ consuetum: aut calor corpis cõuertatur ⁊ mutetur aut tactus preter solitum ⁊ ad vltimũ cum aliquid inconsuetum acciderit et augmentari ceperit. hec omnia egritudinẽ futuram pronosticanq: tuamobrem cuilibet predictarum est succurrendum subtiliter causam inuestigando.

Faciet rubor.

¶ Amplius hic loquemur de regimine preseruatiuo addẽ aliqua quibus homo potest a multis egritudinibus ꝑseruari. et per consequens in sanitate conseruari. ¶ Scien dum igitur q̃ comedere simul pira seu poma ⁊ ova cholericas generant vẽtositates y liosum doloreꝝ ⁊ emorroydas. ab egri Unum et lac simul sumpta podagram generant. Caseus ⁊ pisces simul sumpti colicam generant passionem. Dua frequenter sumpta maculas generant et ventositatem in quarum remotione stupor accidit. Balneari stomacho pleno generat colicam. Sero comedere pomum citrinum generat angustiam. Cotre ante euacuationem vine arenullas generat. Cotre cum duabus mulieribus immediate generat lepram. Unctio cum oleo violato in introitu balnei: ꝑseruat a scabie. In comestione aquam non bibas. nam potus aque relaxationem seu mollificationem causat in stomacho. Tres haustus aque calide in introitu lecti sumpti a tussi preseruant. Cũ pisces comederis nõ dormias donec in stomacho sint quasi digesti: qm̃ torturam faciunt accidere q̃ si somnum non potes fugere parũ mellis sume: ⁊ optimum vini. Si comederis in sero parum comede: ⁊ mane te leuem inuenies. Et si quolibet manevuas passas comederis proiectis arilis bonũ erit. Si etiã semel in septimana mirabol. condi. sumpseris a cholericis: ⁊ sanguineis egritudinibus preseruaberis. Et dicunt experimẽtatores q̃ liengues die iouis prescindantur a fissuris: et alij egritudinibus preseruantur. Si semel in septimana vnum haustũ aceti sumpseris a dolore splenis preseruaberis.

Dua fre quenter sumpta maculas

¶ Item primo calciando pedem dextrũ ⁊ decalciando primo sinistrum valet contra dolorẽ splenis. ¶ Si vis q̃ dentes tui non alterentur munda eos ligno persici. Ad vitandum surditatem mitte in aures semel in septimana aliquã tulum de aceto ⁊ oleo de lilio. Si vis viuere sanus sit cibꝰ tuus equalis: ⁊ non plus recipias vna vice q̃ alia: ⁊ cum appetitu desinas: ⁊ cum sitieris bibe ad medium satietatis hoc em̃ corpus cõseruat ⁊ stomachũ cõfortat: ⁊ cibuz ad digerendũ iuuat: ⁊ cum existens in lecto vigilaueris decũbe in dextro ⁊ cum dormieris decũbe in sinistro. Utere somno duabus partibus noctis: ⁊ cum mane surrexeris frica dentes cum ligno aloes ⁊ sale nitro et ros. adustis puluerizatis ⁊ sic dentes dealbantur ⁊ mundificantur et gingiue et flegmate liberantur: ⁊ oris fetor remouetur.

¶ De regimine corporum preseruandorum ab egritudinibus pestilentialibus. Cap. xxxiij.

ADhuc in regimine ꝑseruatiuo q̃ debet corporibus decidentium holim restat determinare de regimine corporum ꝑseruandorũ ab egritudinibus pestilẽtialibus nobis cõtingere possibilibus ab aere ꝑter naturam. Primo igit̃ ponemus signa quib⁹ pestilentiam futurã cognoscem⁹ seu pñtem. Secundo dicemus aeris rectificationem. Tertio dicemus modum preparãdi corpora ne lesentur ab aere pestilentiali quantum possibile erit.

Signa pestis tu ture et ꝑ sentis.

¶ De primo aũt nota q̃ quando in estate multe euenerint

pluuie ⁊ nubes ⁊ multitudo pluuiaꝝ nocte ac die pmãserit vel aer ita q̃tek q̃tũ moueak: et cũ hoc aer meridionalis morbid⁹ exĩstit: hec oĩa ꝓnosticãt pestilentiã futurã in fine estatis. Amplit⁹ q̃ apparuerũt aeris apparatiões coruscatiõib⁹ silẽs ⁊ color aeris erit sibs tetericus. vẽti quoq; flauerint: post quoꝝ aduẽtũ multa aialia ⁊ holera egrotẽt in nocte quoq; videank in aere radij ⁊ splẽdor: atq; egrotãtes cito morte icurrũt. Aer etiã difficiliter attrahik: ⁊ egrotãtũ ora emittũt fetidũ odorẽ: ipsi quoq; infirmi multũ angustiãtur: ⁊ sitim hũt magnã: ⁊ ipsoꝝ extrema vomũt: ⁊ emittũt hu. fetidos ⁊ corruptos: ex his oĩb⁹ pestilẽtia denotak. Amplit⁹ scias q̃ multiplicatio muscaꝝ ⁊ reptilũ: et ranarũ mortalitatẽ ꝓnosticãt: ⁊ silr vtrideas mures ⁊ habitãtia aialia sub terra fugere ad superficiem terre: ⁊ extra manifestẽ: ⁊ videas aialia multa fugere a nidis ꝓpriis ⁊ dimittere oua sua. Amplius cũ videris aerẽ alterari vno die multotiẽs ⁊ clarificari die alio⁹ alio die turbari: ⁊ oũk i velaminib⁹ nubila q̃ est vt pulueꝝ tũc tudica pestilentiã accidere. Amplit⁹ cũ apparet q̃ pluet: ⁊ nõ pluit. Pestilẽtiã aũt malignã significat paucitas pluuie in vere cũ frigore. deinde multiplicak auster ⁊ cõturbatur aer aliquibus diebus deinde clarificak alia die ⁊ accidit frigidus in nocte: et cõturbatio ⁊ prefocatio ⁊ caliditas: ⁊ tũc tã pestilẽtia venit ⁊ expectãtur febres ⁊ variole ⁊ similia. hec igitur sunt signa pestilentie presentis aut future.

De rectificatione aeris.

¶ Rectificak aer dupliciter in q̃litate ⁊ substãtia: in qualitate quidẽ q̃n aer excedit in caliditate ⁊ frigiditate: vel sic citate aut hu. Sz rectificatio in substãtia accidit putrefactio aut corruptio vndecunq; hoc ꝓtigerit. Corrigik igit q̃ ad qualitatẽ per cõtrariũ: sed in substãtia corrigit per odorãtia suffumigando ⁊ odorãdo. cala aut fri. aromatica nota ex tpis qualitatẽ. ¶ Itẽ euẽtatio aeris a plaga septẽtrionali multũ rectificat aerẽ. ¶ Et nos volumus ponere suffumigiũ mirabile et expertum ad rectificãdũ aerem corruptũ. ℞. Bedagar sanẽ. ru. folioꝝ mirti añ. partẽ. ℈. rubea lo. olibani. añ partem. ß. ℈. se. matera. garioſ. ciperi. zucca. al. muſci. añ. partem. ℈. fu. dauci terank: ⁊ bñ dissoluãtur in aqua storacis ambre. añ. partem ℈. fuerint dissolute.

De preseruatiõe corpoꝝ a peste.

¶ Si quis aũt voluerit corpa a pestilẽtia preseruare oportet vt extrahank humiditates superfluas atq; inclinek eius regimẽ ad subtiliationem ⁊ exiccationẽ: ⁊ minorem cibũ sed nõ exercitiũ fiat nec balneũ sitis tolerek: ⁊ aer rectificetur. vt supra. ⁊ declinet cibus ad acetosa: ⁊ caro decoq̃t in acetosis. ad idem valent cappares conditi cum aceto: ⁊ similiter oliue. ¶ Itez sumere in die. ʒ. ß. ex pilulis de aloe myrrha ⁊ croco tuuat. ¶ Amplit⁹ nota q̃ q̃n aer est corrupt⁹ in substantia: ⁊ putrefactus habitandum est in cauernis: ⁊ locis subterraneis: ⁊ q̃n in aere est magna caliditas habitãdum est in locis mõtanis ventoſ vẽto septẽtrionali. Item terra sigillata ⁊ bol⁹ dãt magnã iuuamẽ i aere pestilẽtiali. ¶ Itẽ in aere pestilẽtiali ꝓpter corruptionẽ ⁊ putrefactionem aeris euitãdi sunt fructus humidi ⁊ olera: pisces ⁊ lac ⁊ carnes demptis carnibus volucrum montanarum: vituli: ⁊ edi: ⁊ perdicis: ⁊ res vẽtrem leniẽtes vniuersaliter hoc tempore ꝓuenit vt tamarinꝺ. cassiaſ. pruna ⁊ manna viole: ⁊ similia. ¶ Q̃n autem estas fuerit dispolita: vt dictum est in principio huius capituli infantes ⁊ iuuenes ⁊ habẽtes corpora grossa et colorem rubeũ maxime sunt custodiẽda ab aere pestilẽtiali: ⁊ q̃n estas totaliter dispolita fuerit tũc abstinendũ erit a carne vino ⁊ ꝓfec. de melle ⁊ fructib⁹ spãr recẽtib⁹ dul. ⁊ a balneo ⁊ lauacro aque ca. Et vtendum est aceto in oi comestione ⁊ agresta ⁊ succo limonum ⁊ aliorꝝ acetosorꝝ: ⁊ si necessitas sit comedere carnes sint superius notate et cõdiank cũ acetosis. ⁊ si in corpe sit sanguinis plenitudo festina flõtomia: si etas cõplexio ꝓsuetudo ⁊ relqua particularia cõcurrant. Mansiões quoq; frigide eligende sunt ⁊ foramina a parte septentriõis fienda: est essi possibile cũ hoc regimine auxiliante deo pestiferam dispositionẽ euadere. ¶ Q̃n autem in fine estatis multus fuerit calor: ⁊ autũnus valde siccus ⁊ pulueulentus ⁊ frigidus ⁊ pluuia tarde venerit: tunc eligende sunt frigide mansiones: ⁊ vtendũ infrigidantibus rectificantibus aerẽ: et a labore ⁊ cursu abstinendũ est: ⁊ pauimentũ aqua frigida irrorandum: ⁊ appendantur panni linei aspersi aqua: et hoc tẽpore corpus aqua calida erit lauandũ et aqua infrigidata in potu sumẽda ⁊ vinũ cuttetur nisi multũ limphetur cum aqua cucu. ⁊ aliis frigidis. Summopere cauẽdũ erit a cessione in sole et nullo mõ tetunek: nec comestio post famem tardek: ⁊ nullo mõ toleranda est sitis. Eligatur locus frigidus ⁊ maxime in dormitione meridiana: ⁊ si pisces comedantur assenk: ⁊ talibus diebus multũ ꝓuenit bibere aquã ordei spãr habentib⁹ corpora ca. ⁊ sic. ¶ Cum aũt in aere coruscatiões aut aliquid silẽ eis apparuerit: vt dictũ est in principio huius tũc olera ⁊ fructus q̃ hoc tpe nascunk cuttenk: et aqua q̃ est i superficie terre nõ est bibẽda: et hoc tpe fri. ⁊ acetoſ. est vtẽdũ ⁊ suffumigijs ꝓprijs. ¶ Accidit quoq; multis annis in vere vt squinãtia: opz eos igit minuere: et vẽtosare crura et pedes et vẽtrẽ soluere et gargarizare singulis diebꝰ ⁊ noctib⁹ cũ aqua roſ. in qua sumach made factũ fuerit: et cũ rob moroꝝ: et nucũ et cũ his preseruabit hõ a squinãtia si deus voluerit. et contingit etiam cũ apopleria et paralis et egritudies his silẽs euenĩr. Est igitur necesse cũ talis fuerit annus frequẽter purgare corpus cum pillulis appropriatis gargar. et sternutationibus et vnctionibus que in libris particularibus inuenies ⁊ eorũ nutrimẽtum est subtiliandum et minuendum. Hec breuia sufficiunt de preseruatione a pestilentia.

¶ De regimine ꝓtra assumptionẽ veneni. Cap. xxxiij.

QVoniam hoies sant ex veneni assumptiõe pñt nocumentum magnũ incurrere: bonũ est hic cautelã et studium adhibere sic q̃ hoies ab assumptiõe talis venenĩ nivalẽãt melius preseruari. ¶ Nota q̃ non est silẽ de colorib⁹ inuentis immixtis ⁊ eorũdẽ saporib⁹ respectu aialiũ et holis. Naz sicut albedo cigni disgregat visum hois et nigredo corui ꝓgregat visum eius: sic etiã hũt cassdẽ operatiões isti colores in olibus aialibus habẽtibus visum: sed sic nõ est de saporibus et odoribus. Nam aliquis sapor est delectabilis alicui speciei: et non alteri et ecõuerso. vñ sapor colloquintide nõ est homini amicabilis nec sapor elleborꝰ. ⁊ tñ sapor colloquintide ẽ amicabilis porco: ⁊ sapor ellebori perdici. ¶ Dubitantes igit de intoxicatiõe anteq̃ accedãt ad mensam lauẽt os suum aqua frigida et post cibus diu masticek in ore sine deglutione ⁊ sine dubio si sit q̃tas veneni potẽs interficere percipiek sapor alienus horribilis et malus. vñ dubitantes de veneni assumptiõe plus vtank cibis simplicibus q̃s cõpositis et aqua q̃ vinor brodio simplici q̃s ꝓdito et adhuc vino albo q̃s rubeo: et sit vas vitreum. nam in talibus venenũ cito apparet. ¶ Nota q̃ quedam sunt que venenum presens nõ sustinẽt quin statim mutetur color sicut cõiter de cornu serpẽtino vl̃ lingua serpẽtis. que in ꝓsentia veneni humefit spãr si sal supponak eidẽ. ⁊ sal etiã lingue serpentine suppositum humefit in presentia veneni: ⁊ idẽ ꝙ de coallo: igit talia sunt pmiscenda q̃n dubitatur. ¶ Amplius tyriaca aut mitridatũ sumpta ante cibũ et post valet ad idẽ: ⁊ similiter nuces: auellane: ficus: ruta: saluia tormentilla: bacce: lauri herba tincta quã Dyoscorides vocat polomenon. dicunt quidã q̃ si san. leporinus fumak ante venenũ expellit ipsum. Amplius puluis testiculoꝝ visi ericcatoꝝ valet ante et post ẽt cibum. ¶ Item dubitãtes de veneno euitare debent cibi speciem in qua inueniuntur individua habentia venenũ et hmõi sunt species fungoꝝ et truffarũ lampredarum et silurium. Amplius euitandũ et cauendũ est ne aialia venenosa cadãt in cacabis et vinis: q̃n quedam sunt q̃ multũ diligunt odorẽ vini: et ad illud occurrentia ibi moriunk et in eo vomũt: ideo teneantur clausa. cauendũ est igitur ab herbis collectis circa habitationẽ aialium venenosorum et etiã ab aquis stationarijs vbi talia habitãt. ¶ Unde si quis in stomacho suo perceperit nocumentum puta incẽsionem mordicationem et inflammationẽ angustiã: et sitiz et sudoris exuberãtiam aut somni profunditatẽ et stupore et frigus aut casum virtutis cuz sudore et syncopi. his inq̃s apparentibus vl̃ horꝝ quibusdã et subito sine alia manifesta causa statim est succurrẽdum: et cum vomitu ꝓuocato cũ oleo sisamino aut amigd. dul. aut butiro: et lacte et cibo multo ad vomẽdũ: et dato q̃ nõ sequatur vomitus: tamen bonum est q̃ per ista virtus veneni destruak aut minuak.

Et si forsan

Et si forsan venenū tā de stomacho descenderit fiāt dysteria. Amplius sumak bolus ar. cū vino et fricek totū corpus et somnus inhibeak: et fiāt olia diuertētia venenū ad cor. vnde saluo meliori iudicio puto q trāsacta secūda aut tertia die nō est malū facere flōmiā: si vtile. Et si p signa pcipiak venenū esse frigidū qđ scik ex somni supfluitate et stupore et frigore. bonū est dare calida veneno resistētia: vt sunt allia: ruta piptam⁹: et sīlia supⁿ nūerata. et si sit calidū venenū sumak coriādrū: cāphora: sumach: et similia. Et si sit ex his q̄ interficiūt a tota spē vt napellus: sumak tyriaca mitridatū et semen vitice: agaricus: colloquintida se. tunipera: serapinū castoreū: q: ducūt p secessum et vomitū et valēt a virtute specifica. Sed q: cura venenorum et venenatorum in spāli magis pertinet ad regimen curatiuum. ¶ Ideo non me vlterius extendo.

¶ De regimine cōualescētiū ab egritudinib⁹. Ca. xxxv.

QVoniam cōualescētes ab egritudinibus cōtinenk sub latitudine sanitatis determinādū est hic de eorū regimine l generali. Nota igitur q q̄dā sunt impfecte cōualescentes et male: et sunt impfecte mundifi

Signa cōualescentium impfecte

cati: et alii pfecte: q: sunt pfecte purgati. Signa aūt primo p̄ sunt defect⁹: appetitus: sitis inordinata: dolor: capitis: grauedo totius corpis: et eorū corpa nō redeūt ad virtutem et fortitudinē et insomnietas et labor in somno. et similiter intelligatur de vina. ī talib⁹ enī ē dubiū de recidiua tiōe. nam que relinquunt in morbis subuersionē facere ꝓsueuerūt: talis cūs regimē multū appropinquat ad regimē egroꝝ: indigēt cūs mundificantibus et alterātibus residuum materie.

Signa cōualescentia pfecte

Sed vere et pfecte cōualescētes in quibus nihil remānsit de materia qđ scik ex bonitate appetitue et ex eo qđ corp⁹ redit ad virtutem et carnē. et q egritudines nō sunt humorales: et nihil ex priori morbo adsit nisi solū debilitas mēbrorū. tales indigēt cōualescētes nō indigent aliqua spē cūonis. solū aūt indigēt virtutē cōfortantib⁹ et faciētibus corpus redire ad virtutē et solitas operatiōes. Cōe aūt est omnibus conualescentibus tam mundificatis q̄ nō mundificatis q̄ post crisim immediate dz eorū regimen esse sm qđ fuit in egritudine duobus diebus cōtinue et parū valde dz appropinquare ad sanoꝝ regimē: et quāto plus aliquis distabit a die cretica tanto plus et⁹ regimē debet esse simile regimini sanoꝝ. Cōualescētes cūs subito puenire ad sanorū regimē est periculosum. et q: vt dictū est virtutes cōualescētiū sunt debiles: nihil graue est eis dādū nec ex cibis nec potibus: nec motibus nec ponderibus. et similiter intelligit de alijs.

¶ Debēt aūt cōualescētes paulatim deduci ad exercitium facile et equale quātū pcepim⁹ eorū mēbra sustinere posse sine lesione et fatigatione. tale cūs exercitiū est cōualescentibus optimū q̄ plurimū. ¶ Et q: in cōualescētib⁹ sanguis est paucus. administrāda sunt sanguinē augmētantia. cibi igitur eorū debent esse optimi chimi: et facilis digestionis. et dēt esse cibi fluidi et potabiles. tales enim cit⁹ nutriunt et digerunt. et debēt eoꝝ cibi declinare ad caliditatē subtilez cū humiditate: et sint tāte quātitatis q̄ digeri possint: et q̄ non sentiant grauedinē et rugitū: nec inflationem: nec debent conualescētes tollerare sitim nec famē. et sepe debent comedere et parum in vice. hora aūt cibādi conualescētes est hora diei magis temperata: nec debent comedere ad satietatē: nec tolerare sitim nec famē. ¶ Potus eoꝝ sit vinuz subtile clarū bonū in odore nō fumosum saporis delectabilis trahentis ad dulcedinē et nō debet esse forte. et nullo modo bibāt aquā frigidā multā: nec abluantur in ea. Hoc cūs posset esse cā recidiue eorum repētina. ¶ Amplius opz q̄

Quādo fiat opus ocsa

quiescant gaudeāt et letenk: et ab euacuatuis abstinant et propue a coitu. ¶ Cōualescētes quorum crisis fuit occulta penitus est recidiua: et tō interdicēda est eis satietas comestionis olino: et plusq̄ alijs conualescentibus. Et si videris eos indigere euacuatione qđ scik p signa superius dicta: tūc prius virtus est confortanda cū bono cibo per aliquos dies. deinde euacuēk cū medicina appropriata aut flōmia q̄ eorū videris expedire. flōmia tñ est vitāda in cōualescētibus quāto plus possumus: q: cōiter in eis est paucus sanguis. Interdū tñ est fienda ppter aliquas causas speciales sz ppter malitiā sanguinis: et propter illud quod remānsit in eo de reliquijs hūoꝝ: quare necessariū erit q̄ extrahatur san. paulatiz malus et augeak bonus somnus diurnus nō multū ꝓpetit cualescētib⁹: q: mollificat eos: et si ꝓpetat hoc est q: eos quiescere facit. ¶ Et de regimine cōualescentiū est vt pmutek ad aerē ptrariū aeri in quo euenit infirmitas. ¶ Amplius scias q̄ cōualescētes vti debent his q̄ securitatē faciunt a reliquijs egritudinis q̄ pcessit: verbi gratia. Cōualescētes a pleuresi bonū est q̄ asperitas pectoris curetur. ¶ Amplius bonū est q̄ cōualescētes non sudent in balneo ppter raritatē carnis seu debilitatē: et si in cōualescēte multiplicek sudor signū est superfluitatis. ¶ Iterduz cōtingit q̄ cōualescētes auidi sunt in cibo suscipiendo: et tñ corpus nō redit ad virtutē et venter solutus est: et in hoc casu est dimittēdus cibus et aque potus et cōfortādus est stomachus cū miua citonioꝝ aromatizata et cū cerotis et emplis et vnguētis calidis vl frictis frigidis qđ eoꝝ magis videris expedire. Et q: nō sunt diuturni morbi q̄ non inferāt passionē alicui mēbro principali multū cōsiderādū est in conualescentibus si aliquod mēbroꝝ principalū incurrat passionē seu lesionē cui resistendū et succurrēdū erit totis viribus. et sīlr intellige de virtutib⁹. Hā ad illā virtutem magis est intēdendū q̄ videmus magis debilitatā. Et hec breuiter sufficiunt.

¶ De regimine consuetudinis. Capi. xxxvj.

CONsuetudo est res valde fortis et trāsgressus a ꝓsuetudine nocet nocumēto magno. Cōsuetudo enim obtinet vim nature: sicut igit natura custodiri opz sic et ꝓsuetudinem: et spāliter si ꝓsuetudo sit laudabilis vel indifferens in bonitate et malitia respectu eius ad qđ dz fieri pmutatio. vnde si quis fuerit cōsuetus multū laborare et velit hāc ꝓsuetudinē dimittere: et in otio viuere vel multominus laborare: vel alia speciem laboris assumere et aliud tps et aliū modū pculdubio multa grauabit ex hoc. et sīlr intelligak in cibis et potibus somno et vigilijs et alie accidētib⁹. in olb⁹ cūs multū ꝓsideranda est ꝓsuetudo si sit laudabilis vel parū laudabilis vel indifferēs respectu huⁿ ad qđ dz fieri pmutatio. ¶ Si vo ꝓsuetudo sit illaudabilis et qua debeāt puenire ad pessimas egritudines sicut solita ꝓsuetudo comedere malos cibos: et siluestres sine pducūt ex necessitate ad pessimas egritudines: et sīlr cetus imoderat⁹ et sīles. Tales cūs ꝓsuetudines corrigere et pmutare oz vl totalr vel saltē infra termios eaꝝ latitudis. et hoc fieri dz paulatim et sm quēdā ordinē. nā ois subita mutatio nocet et spāliter ad nō cōsueta. Amplius q̄ sibi caue re dz ne vnius rei quantūcūq̄ sit bona illa res ꝓsuetudinē faciat q̄ ipm obseruare sit necessariū et cuius obseruatione patiak cōstrictionē: verbi gra. Si quis vno cibo cōsueto semp vtak vel aliquo potu vel totaliter ab eis abstineat aut dormire aut moueri aut coire totaliter assuescat et ad hoc grauiter maximū nocumētū incurret si interdū ab eo oporteat abstinere. Sic igit quodlibet corp⁹ disponere debet: vt caloris et frigoris patiens esse possit: et ad motiōes et nutrientia sibi necessaria aptus reddak: et vt somni et vigiliaꝝ horas māsiones domos et lectos et indumēta sine lesiōe permutare possit quodquidē fieri poterit si cōsuetudo nō obseruetur ad vnguem: sed interdū ad inconsueta transmutet: oportet enim ad non cōsueta transmutare: hec breuia de consuetudine sufficiunt.

¶ De flobothomia quantum spectat ad regimen sanitatis. Capi. xxxvij.

QVoniam flōmia ventosatio farmacia sanguisuga et cauteriū vel sectiōes interdū sunt intrātes in sanitatis regie vt hoc op⁹ nihil ꝓtineat diminutū: determinādū ē de his sm qđ spectat ad regimē sanitatis.

De flobothomia primo consideratio.

¶ Quo ad flōmiam igitur sit prima cōsideratio q̄ corpus simplr sanū seu eucratū: et a tpe nullo mō indiget flōmia. Natura enī non facit aliquā euacuationem sanguinis in talibus sed corporibus quibusdā lapsis vel a generatiōe vel a tpe vel vtroq̄ mō flōmia est valde vtilis q̄ plurimū et notanter dico quibusdam. Sunt enim quedam corpora lapsa quibus flōmia nō solum non competit. immo est eis valde nociua quapropter videmus q̄ in quibusdā corpo-

rib⁹ lapsis natura sine artis adiutorio facit sanguinis euacuationē: vl̄ p nares aut emoroyd̄. aut p os. aut p secessū. aut p vrinā remanētibus eisdē sub latitudine sanitatis: ⁊ quia ars imitat naturam inq̄tū pōt: nihil miꝝ si amoueat ars modū euacuādi sanguinē in nature adiutorio: modus aūt ꝓuenientior est p flōmiā aut vētosas aut sanguisugas. Hō em̄ ē medicina laxatiua q̄ sanguinē euacuet: aut saltē nō est in vsu: igit̄ est inartificiale sanguinē euacuare cū farmaco. ¶Modus ꝯo euacuādi p flōmiā est multū necessari⁹ ⁊ rationabilis. Nam per flōmiam euacuatur san. a toto corpore. ⁊ silr̄ oīs humor ⁊ spāl̄r a partibus interioꝛib⁹ ⁊ sistere possumus cum volumus. vñ in flōmia nō est tm̄ periculū sicut in farmacia. Sic igit̄ ptz q̄ corpora lapsa a gñatione vel a tempore vel vtroq; modo indigent flobothomia.

Secunda cōsideratio. Que corpora cōuenienter sint flobothomanda.

¶Scōa ꝯsideratio est ad sciēdū q̄ sunt illa corpa lapsa q̄ maxime indigēt flōmia ex parte lapsus naturalis: ⁊ ex pte lapsus accidētalis. Dico igit̄ q̄ corpa cōplexionis sanguinee maxime flōmia indigēt quātum est ex pte ꝯplexionis: ⁊ ꝯplexio melācolica minime. Flegmatica ꝯo ⁊ cholerica mediocriter: sed cholerica plus q̄ flegmatica. Et ex parte cōpositionis habētes venas latas ⁊ habitudinē carnosaz ⁊ colorē inter ru. ⁊ nigrū: ⁊ pilos multos ⁊ musculos bonos ⁊ fortes: ceteris paribus pl⁹ alijs idigēt flōmia. nō igit̄ est solū cōsiderāda ꝯplexio: sed etiā ꝯpō. Amplius ꝯsiderāda est virtus etas ꝯsuetudo obtinens vim nature. Nā ceteris paribus corpa lapsa a naturali ꝯplexione: que sunt virtutis fortioris ⁊ perfectioris etatis ⁊ q̄ magis ꝯsueuerūt: magis debēt flōmari: virtus aūt debilis nō sustinet flōmiam: nec etas infantilis nec senilis. Cōsuetudo etiā multū est ꝯsideranda non solū in hoc: sed etiā in alijs. Et sicut dictū est de naturalibus lapsibus: sic suo modo dicēdum est de accidētalibus: vñ sanguineus p accidēs est maxime flōmādus et melācolicus accidētaliter minime flegmaticus et cholericus mediocriter. Silr̄ ille q̄ est accidētalr̄ musculosus ⁊ carnosus maxime ⁊ extenuatus minime. ⁊ silr̄ vtētes regimine multiplicāte sanguinē sicut viuētes in otio ⁊ gaudio ⁊ habitantes in regiōe vbi pauca fit resolutio ⁊ multas carnes comedentes: ⁊ assaturas ⁊ dulcia ⁊ bibētes bonavina ⁊ balneo vtētes ⁊ carētes coitu: nec multū exercitantes: tales em̄ plus sunt alijs flōmandi: ⁊ p oppositū iejunātes et comedētes cibaria melācolica: ⁊ tm̄ sunt minime flōmādi. ⁊ ex hoc cōcludit̄ q̄ in partibus frāte sunt plus flobothomādi q̄m in italia. q⁹ minor multo fit resolutio a corporib⁹ in frācia quia est regio minus calida ⁊ viuunt magis delitiose et inordinate q̄m in italia.

Tertia consideratio. Que prohibeant flobothomiam.

¶Alia cōsideratio est q̄ q̄ dz flōmari nō dz eē ebrius: nec crapulatus: nec nauseatiue satiatus nec in stomacho pleno cibo: ⁊ i ei⁹ stomacho nō sit cholera: vñ si q̄s hz stomachū informatū ex cholera: tunc ante flōmiā vomat cholerā deinde comedat aliquid modicū acetosum stipticū stomachi cōfortatiuū ⁊ postea flōmet. Amplius habētes humores crudos viscosos: ⁊ indigestos cū sanguine p̄mixtos nō debēt flōmari anteq̄ san. fiat subtiliatio. ⁊ de hoc superi⁹ dictū est in regimine decidentiū. Itē post balneū ⁊ coitum aut forte exercitium nullo modo est flobothomandus.

¶Amplius⁹ post longā egritudinez cauendū est a flōmia donec corp⁹ fuerit fortificatū: nisi spālis necessitas ad hoc cogat: ⁊ de hoc superius dictū est in regimine conualescētium. ¶Itē qui ꝓuersant in artibus multum laboriosis ⁊ resolutiuis corporū minus alijs debēt flōmari ceteris paribus. vnde seruiētes in balneis ⁊ stuphis minus sunt flobothomādi: nisi vigeat magna necessitas. Amplius tēpore calidissimo ⁊ frigidissimo nullo mō fiēda est flōmia nisi vigeat causa valde magna. Ver autē est tp̄s valde aptum flōmie ꝓpter etius tēperiem ⁊ q⁹ assumlat morbo de repletiōe. ⁊ in principio estatis seu in fine veris q̄n dubitamus de sanguinis acuitate: q⁹ in principio dubitamus de san. corruptione ⁊ putrefactione. Autūnus autez satis est tp̄s aptū ad flobothomiaz rōne sue tēperiei: ⁊ precipue q̄n dubitamus de sanguinis incineratione.

De aeris dispositione.

¶Amplius multuz cōsiderāda est aeris dispō: vñ aere existente pestilētiali: vel nebuloso aut turbido ⁊ flante vēro australi quacūq; mala qualitate infecta non est aperienda vena: ne aer infectus subintrans venā sanguinē reddat pestilentialem ⁊ infectū ⁊ sit error peior priore: eligatur igit̄ aer clarus ⁊ purus ⁊ luminosus ⁊ magis depurans acrē ventus cuiusmodi est boreas: ⁊ nō sit vētus fortis. In hyeme tū eligēdus est australis vētus ad aeris temperiē. in estate eligat hora tertia: et i hyeme meridies. ⁊ nō fiat de nocte nisi cā necessitatis. nō aūt approbo illos q̄ dicūt q⁹ horis cholere dz fieri flōmia sanguinis cholerici. Et si sit flegmatic⁹ horis a nona hora diei vsq; ad tertiam diei: ⁊ si melancolicus debet fieri a tertia noctis vsq; ad nonā diei: q⁹ flobothomia debet fieri in lumine diei nisi causa necessitatis magne aliter indicet.

De etate lūe et alijs ꝯsiderādis circa ipsam.

¶Ampli⁹ cōsideranda est etas lune ⁊ locus eius conuinctio ⁊ aspectus. nā in prima quadra lune flōmāde sunt in uencule: in qua etiam manifeste videmus eas pati fluxum menstruorum: sed in ultima quadra flōmāde sunt seniores ⁊ in tpe medio mediocres etate: iuxta illud. Luna vet⁹ veteres: iuuenes noua luna requirit. ¶Amplius quidam dicunt q⁹ in prima quadra lune flōmādi sunt cōplexiōis sanguinei: ⁊ in secūda cholerici: ⁊ i tertia flegmatici: ⁊ in quarta melancolici. iuxta simbolum. Cum lune quartio. Et silr̄ possumus dicere q⁹ si velimus euacuare sanguinem puruz fiat in prima quadra: si cholericum in secūda: si flegmaticū in tertia: ⁊ si melancolicum in quarta. Considerandus est etiam locus lune. ¶Nam si luna sit in signo habente aspectuz ad aliq̄d mēbrū non fiat flōmia de illo mēbro: ꝓbat gratia: si luna sit in gemini nō fiat flōmia de brachio. ¶Amplius: luna existe i signo fixo nō est fiēda flōmia nisi necessitas imunerit. puta luna exīte in tauro: leone: scorp̄. ⁊ aquario. eligāt igit̄ signa mobilia vel mediocria si sint ca. ⁊ hu. melius valet: vñ oībus ꝯsideratis luna existente in prima facie libre debet esse bona flōmia ceteris paribus: tum q⁹ est signum mobile: tū q⁹ est signū ca. ⁊ hu. ⁊ notāter dico in prima facie: q⁹ in secunda ingredit vīā cōbustam que durat vsq; ad finē secunde faciei scorpionis vel circa. aries ēt signū ca. ⁊ mobile: ideo conuenientēr: ⁊ gemini cōuenientēr: nisi de brachio. sagittarius etiam ⁊c. ¶Item luna existēte retrograda non debet fieri flōmia ⁊ similiter luna conuncta maliuolo ⁊ infortunato planete puta Saturno vel marte: siue conuncta sit corporaliter siue per aspectum: de diēb⁹ autē egyptiacis scriptis in antiquo kalēdario dico q⁹ non est causa naturalis. quare fuerūt maledicti: ꝛ supernaturalis nec fuerūt maledicti apō oēs gētes: ꝛ apud illos de regno pharaonis. Et si tpe illo fuisset aliqua mala constellatio: tm̄ p tpis ꝓcessum illa ꝓstellatio tam mutata est. ꝓpter em̄ opinionē vulgi q̄ credit nihil fiendū in talibus diēb⁹ ad honorē ferie dei auralis: aliq̄n a flōmia abstinui q̄n nō erat necessaria. ⁊ hoc ꝓpterea ne infamā vulgi incurrerez: tm̄ in me ⁊ i meis de talib⁹ nihil obseruant nec obseruabo.

Detimēta ⁊ nocimēta flobothomie.

¶Amplius cadit consideratio circa tuuamēta ⁊ nocumēta flōmie. Si em̄ flōmia fiat q̄n oportet: ⁊ vbi oportet sic ei⁹ fiunt tuuamēta pluriuma: ⁊ in sanitate ꝓseruātiua. Ex negligēa autē eius cū ipsa quis indiguerit accidēt apāta int⁹ ⁊ extra: parua ⁊ magna scabies ⁊ impetigo: serpigo: sinochus: variole appoplexia ⁊ paralisis: ⁊ morbili et sputum san. squinantia: pestilentia: ⁊ mors subita ⁊ lepra. ⁊ vniuersaliter ex negligentia flobothomie omnes egritudines sanguinee vel de sanguinis corruptione vel ipsius multitudine vel intentione contingere possunt: in corporibus etiam paratis ad tales egritudines nō negligatur flobothomia. Flobothomie etiam sunt plurima nocumenta quando indebite exerceturr: ex frequenti em̄ san. minutiōe accidit malignitas opilationis ydropisis ⁊ festina senectus ⁊ destructio appetit⁹ stomachi cordis ⁊ epatis debilitas tremor et paralisis. ⁊ postremo oim virtutū tā naturaliū q̄m aialiū debilitas ⁊ imbecillitas. per flobothomie frequētiam in q̄b⁹ et quando et quotus non oportet solet sepius euenire.

Decausis ꝓpter q̄s fiat flobothomia

¶Amplius oportet scire ꝓpter quas causas gñalr̄ fiat flobothomia. Sciendū est ergo q⁹ flōmia fit quinq; de causis in generali. nam fit ad euacuandum omniū humo. aut san. multitudinē. interdum fit ad partē humorum minuendam vt natura sit potentior supra residuum. interdum fit ad infrigidādum. interdum ad attrahendū sangut. ad aliquē locū. ⁊ interdū ad diuertēdū sanguinē ab aliquo loco. Quo ad primū igit̄ dr̄ tō a sapiētib⁹ q⁹ flōmia est euacuatio vlis euacuās humoꝛ multitudinē. q̄n igitur nobis apparuerint

rucrint signa replettonis venarū magnarū: quā ispossibile est laratiuo purgari:tūc fiat magna flōmia si reliqua pticularia cōuenīāt supius notata ⁊ fiat illa flōmia de venis magnis et respiciētib⁹ totū coꝛp⁹ aut partē coꝛpis in qua magis signa repletiōis apparēt. ¶ Et ad hāc intentionē fit flōmia in paratis cadere in sinochā aut sinochū. ⁊ similes egritudines repletiōis:et quāuis in oi flōmia fiat euacuatio tñ in hoc casu fit maioꝛ euacuatio de maioꝛibus venis qꝛ quasi intentio est euacuare radicitus totā superfluitatē materie. ¶ Amplius quo ad scōm fit flōmia ad diminuendū partē humoris peccātis:⁊ natura sit potentioꝛ sup resi duo:et ista intentiōe pōt fieri flōmia pp hu.flātici aut colerici dūtum aut melici.⁊ talis flōmia dꝫ esse multo minoꝛ et deuenis habētib⁹ repletionē. ¶ Amplius quo ad tertiū scilicet quo ad infrigidationē san.dꝫ fieri parua flōmia.⁊ isto mō pōt fieri flōmia non exīte pctō ꝯtitatis ꝫ qualitatis. ¶ Amplius ꝙ ad quartū fit flōmia ad attrahēdum sanguinē ad locū puta ad matricē:⁊ sic fit de saphenis pedū. Amplius quo ad quintū fit ad diuertendū.et hoc modo in patiente siruū san.narīū fit flōmia de saphenis et venis infeꝛioꝛibus:et de basilica et sciatica ꝓpter diuersionem san.

De venis ḟlō nātur.

Et circa istud nota qꝛ ḟsto locus a quo fit diuersio est longinquioꝛ ⁊ directioꝛ loco ꝓpter quē fit diuersio:ratō est diuersio melioꝛ ⁊ pfectioꝛ:⁊ artificialioꝛ:tū est bonū ⁊ artificiale qꝛ in casu ꝓposito pꝛ⁹ fiat flōmia de venis supioꝛibus:⁊ finaliter terminet̄ inferioꝛib⁹. ¶ Amplī⁹ circa flōmīā ꝯsideāde sunt ꝙ in nostro coꝛpe flōmari ꝯsueuerunt vene ⁊ non oēs ꝙ possent flōmari. ¶ Sciendū igitur: qꝛ haꝫ venarū ḟdā sunt pticulares:⁊ alie vles siue cōes. dīr cōes eo qꝛ a toto coꝛpe euacuant:⁊ a locis principalibus totius coꝛpis immediatius ⁊ a venis maioꝛibus.⁊ ꝓpter oppositū dicunt pticulares qꝛ imediate euacuāt a venis minoꝛibus ⁊ aspiciunt mēbra particularia imediate:⁊ nō euacuāt a toto coꝛpe cuꝫ flōmant sicut maioꝛes. Vene aūt maioꝛes ⁊ cōioꝛes sunt res ꝙ reperiunt in curuaturis brachioꝝ:quaꝝ superioꝛ vocāt cephalica. ⁊ inferioꝛ vena apatis in brachio dextro ⁊ splenis in sinistro.⁊ media iter illas vocāt mediana que repitur in medio : et aliter vocāt vena cōis ⁊ aliter vena cordis. Iste tres vene sunt alijs cōmuniores.tuꝫ qꝛ grossioꝛes ⁊ maioꝛes.tum qꝛ mēbris principalibus interioꝛibus propinquioꝛes ⁊ directioꝛes : tū qꝛ cumvenis totius coꝛpis sunt magis colligate ⁊ manifestī⁹ ⁊ nō cū fit flōmia ꝓpter euacuationē a toto coꝛpe rōnabile est qꝛ fiat ex altera ularum. Uerūtñ est qꝛ cephalica magis respicat partes supioꝛes:⁊ basilica inferioꝛes : et mediana medias partes ⁊ indifferenter superioꝛes⁊ inferi.vñ quelibet istaꝝ venaꝝ est ꝓposita ſm ramos ꝙ flōmari possūt in defectu istarum.ſ.qꝛ nō apparent.vnde vna regula generalis in flōmia est obseruāda.ſ.qꝛ ceteris paribus vena grossioꝛ ⁊ apparentioꝛ est flōmanda. ¶ Et nota qꝛ circa cephalicā minus inest periculū:qꝛ sub ea non est neruus nec arteria notabilis ex quoꝝ tactu ꝙ flōmiā possit imminere periculuꝫ. Sꝫ sub basilica est arteria magna de cui⁹ apertura dubitādū est:ideo huius vene apertura nō dꝫ esse ꝓfunda:et sub vena cordis est neruus de cuius punctura multū dubitandū est:qꝛ nerui punctura nata est adducere spasmum:⁊ quāto he due vltime vene sunt ꝓfundioꝛes ⁊ minoꝛes:tanto est maius periculum in flōmanda. ¶ Item iste tres vene reperiuntur in brachio dextro ⁊ sinistro ⁊ earum rami ⁊ interdū aperiende sunt in parte dextra qñq in sinistra. et circa hoc cadunt ꝯsiderationes plurime. Prima cōsideratio est hꝫ in parte frigidioꝛi rpis.ſ.in hyeme vel iuxta dꝫ fieri flōmia de parte sinistra: ⁊ in parte oppositā dextre ptis ⁊ vīr si ex regimine vel cōplexione naturali aut etate: nos perciptamus san.esse grossum ⁊ melācolicū: est flōmandū ex sinistra parte. ¶ Et ꝓ oppositū si ꝓcipiamus san. esse subtilē et calidū et cholericū ex ipte dextra est flōmādū . Amplī⁹ si velim⁹ diuertere a dextra fiat flōmta in sinistra: ꝙbi gratia . Si dubitamus de apostemate in parte dextra fiat in sinistra flōmia ⁊ ecōtra. Si aūt materia tam sit fluxa vl̄ per viā cōgestionis in loco congregata aut generata fiat flōmia ex illa parte in qua magis apparebunt signa repletionis. ¶ Et nota iuxta diuersionem qꝛ nūqꝫ est fienda diuersio nisi ꝓ vnā dyametrū. puta a dextra in sinistrā vl̄ a deoꝛsum sursum aut econtra.ſm esse duas dyametros nō est fiēda flōmia nisi vbi esset maxima plenitudo. ¶ Amplius notandū qꝛ maioꝛ est adhibenda consideratio in mediana ꝙ in alijs: ex eo qꝛ huiꝰ vene flōmia plus debilitat coꝛ.vñ in habētib⁹ coꝛ debile ⁊ in paratis ad cordis tremoꝛē ⁊ syncopim non flōmenḋ de mediana:sed si necessitas occurrat accipiatur vena cephalica vel basilica. ¶ Et silr si percipimus epatis aut splenis aut stomachi frigiditatē multum dubitandū est flōmare basilicā.et si necessitas occurrat accipiatur mediana.⁊ sic suo mō intelligiḋ de cephalica. ¶ Ego aūt super istarū venaꝝ apertione habeo talem cōsiderationeꝫ ⁊ rōnē.qꝛ vena haꝫ triū grossioꝛ ⁊ apparentioꝛ ⁊ plenioꝛ sanguinis est aperienda. Nō qꝛ ex hoc cognoscīt ꝓbabilr mēbrum super quo vena habet aſpectum fore calidius et fortius ⁊ sanguine plenius. ¶ Est aūt notādū qꝛ flōmia fit de vena capitis ⁊ oculoꝝ:et si nō exeat sanguis in prima percussione securepotest iterari percussio:qꝛ nō est dubitandū de tactu arterie aut nerui vt supra dictum est.sed sic nō est de alijs duabus venis. Flōmia vene cōis q̄ alīs vena cordis noiatur. valet ad infirmitates ca.totius coꝛpis: et specialiter partiū cordis ⁊ pulmonis. Uena aūt basilica dꝫ ad infirmitates epatis stomachi ⁊ splenis. In defectu autem cephalice brachij capiaḋ vena que est in radice pollicis ꝙ ad idē valet. Silr loco basilice brachij aperiatur saluatella que est in manu inter auricularem ⁊ medicū : sed est aperiēda cum timoꝛe:qꝛ sub ea est neruus.⁊ ponatur in aqua calida vt vena magis appareat ⁊ san.subtilietur ⁊ liberī⁹ exeat ⁊ etiam manus flōmata minus ledaḋ a cōtinente, et hec sufficiunt de venis que sunt in brachijs et manibus.

De venis brachioꝝ:et manuum.

De venis capitis et colli.

¶ De alijs aūt venis que sunt in collo ⁊ capite ꝙ nō cōsueuerūt aperiri in regimine sanitatis leuiter ꝓtransibo . In collo aūt sunt due vene:quaꝝ vna est i parte dextra:et alia in sinistra:⁊ in hoīb⁹ cantantibus.et anhelitū retinētib⁹ mirabiliter ingrossantur ꝓ tunc:⁊ vocāt guidegi.harum vero flōmia valet ad cōstrictionem anhelit⁹:⁊ ad inceptionem lepre ⁊ impetiginē:serpiginē:⁊ ad egritudinē ꝙ comedit carnes que alio nole dicīt nolimetāgere.aut cācer coꝛrosiuus:⁊ dꝫ stringi collū cū mantili vt vena appareat melius:et dꝫ parū scindi vena ſm lōgū.⁊ postea parū distringatur ligamētū.ſ.mantile ne suffocet flōmatus ⁊ dimittat cū vsq̄ mane sanaḋ esī vulnus. ¶ Amplius due vene sunt post aures quaꝝ flōmia valet ad emicraniā ⁊ catarrū antiquū:et tineā:⁊ capitis exiturā. Ille aūt vene sunt in loco concauo post aures.⁊ bene apparent cū gula stringitur:et sunt in loco vbi appositō digito sentitur pulsus:aperiēnḋ igitur parū in longitudine vt fluat sanguis. ¶ Amplī⁹ in tinporibus sunt due vene:quaꝝ flōmia valet ad capi.doloꝛē antiquū:⁊ apata palpebrarū et oculoꝝ : et ad oēs sup fluitates currētes ad oculos:⁊ vs sanguisuga. ¶ Amplī⁹ est vena in medio frontis inter duo supcilia q̄ valet ad infirmitates antiq̄s faciet ⁊ turpia vlcera.et ad doloꝛē posterioꝛē capitis. ¶ Amplius est vena in buto nasi cui⁹ flōmia vs ad frenesim et febres acutas:et doloꝛē capitis antiquū et antiquā rubedinē faciet. ¶ Amplius vene que sunt i lacrymalibus oculoꝝ valēt ad egritudines oculoꝝ et coꝛ scabiem et rubedinē ⁊ debet heri flōmia de lacrymali versus nasum etiā ꝓpter dubiū de fistula. ¶ Uene labij inferioꝛis valent ad coꝛrosionē et rupturam gingiuarū et fissuras earum et vlcera mala que fiunt in naso. ¶ Sub lingua due sunt vene quarū flōmia valet ad apata gule:et oris et sp̄liter squinātiam. ¶ In quolibet pede sunt tres vene q̄ cōter flōmanḋ.ſ.sciatica et saphena:et quedā vena q̄ est inter pollicē pedis et digitū proximū. Flōmia vero sciatice valz ad passionē sciaticā:⁊ saphene ad passiones matricis et testiculoꝝ et antiquam scabiem et flegma salsum coꝛarū et tybiaꝝ:⁊ ad idē valet flobothomia illi⁹ vene que est iuxta pollicem digiti pedum:et est diligenter notandum qꝛ flōmia:harum venarū magis debilitat ꝯ magnarum:⁊ ratio potest esse.quia magis diuertit caloꝛē:et spiritum a corde: ideo fit cōiter post prandium talis flobotomia quia tūc virtus est fortioꝛ :et etiaꝫ quia tunc magis apparent et humores magis mouentur ad extrema coꝛporis et venas minoꝛes ⁊ ieiuno stomacho debet fieri flobotoma de maioꝛib⁹ venis:qꝛ tūc magis dſiatur sanguis in eis:qꝛ post cibū san-

De venis pedum.

guis magis mouek ad venas paruas ⁊ corporis extrema.

De cõsiderãdis ante flobotomiam.

¶ Amplius sunt cõsiderãda ea que facienda sunt añ flobothomiã in actu flõmie ⁊ post actũ flobothomie. ¶ Añ flobothomiã vero bonũ ẽ aliquãtulũ exercitari moueri ⁊ exhilarari vt sanguis sit mobilior: et ad euacuationẽ habilior. Amplius mẽbrũ flõmãdum est fricandũ ⁊ calefaciẽdum cũ aqua calida irrorandũ ⁊ lauandum vt vena sit apertior et sanguis fluxibilior: fiat ad locũ flõmie. ¶ Legendus est autẽ flõmator: iuuenis ⁊ expertus boni visus nõ tremulus non ebriosus nec crapulosus de cui⁹ bonitate ⁊ fidelitate habetur certa fiducia. ¶ Et si forte flõmãdus esset pusillanim⁹: vel valde debilis: ⁊ eius stomach⁹ debilis ad quẽ ẽt ꝓsueuit cholera fluere: comedere pr⁹ dz bucellã panis in vino stiptico infusam: ⁊ odorifero aut succo granatorũ qõ horũ magis videbis expedire. Amplius quidã sunt qui añ flõmiaz per aliquos dies sunt balneãdi. ⁊ isti sunt quoz sanguis est grossus ⁊ valde immobilis ⁊ vene occulte. nã p talem balneationẽ sanguis subtiliatur ⁊ vene ingrossantur. ¶ Etiam per balneũ superfluitates ꝓpinque curi euacuanꝫ et resoluunt. ⁊ sic cũ fiat flõmia de venis magis attrahentur ille immũditie ad venas magnas si balneũ nõ premitur. verbi gratia. Si immũditie essent in riuulis paruis si fieret euacuatio a fonte magno immũdicie riuulorꝫ põt redire ad fontẽ. nã flõmia euacuat ab olibus venis p quandam colligãtiã q̃ est in magnis venis cũ paruis. Si tamẽ corpus esset valde plectoricũ nullo mõ pr̃emittat balneũ. nam magnum periculũ esset q⁹ balneũ nõ faceret ebullitionẽ in humoribus: et febrem cõtinuã vel aĝa in aliquo principali mẽbro: ⁊ simules morbos qui cõsueuerũt euenire ex humoꝝ ebullitiõe. Amplius ante flõmiam emittẽde sunt feces: ⁊ vina ne istarũ vapores superfluitatum attrahant ad venas vt inficiant sanguinẽ. nã vene exinanite per flõmiã attrahũt a stomacho ⁊ intestinis meditãtibus meserat

De cõsiderãdis in actu flõmie.

ciis: ⁊ aliis venis epatis. ¶ Itẽ in actu flõmie multa sunt considerãda. nã non est aperienda vena cũ flõmo obtuso: qi esset error: ⁊ nõ ꝓsequerẽ finis intẽtus et posset esse cã aĝationis loci. Flobothomator aũt nõ debet flõmum manu p̃mendo impellere ne extremitas flobothomi ad interius vene perueniat. bonũ est igitur prius experiri quõ flõmus cutim manus ingrediatur. anteq̃ cuz eo fiat apertio vene. dz aũt vena aperiri quãto suauius est possibile. vide quãto vena est durior tanto aperienda est cum minori suauitate: ⁊ quãto mollior cũ suauitori. Amplius aptio venarũ q̃ sunt in brachijs dz fieri ꝑm longũ: ⁊ q̃ sunt in angulis oculoꝝ ꝑm trãsuersum: ⁊ que sunt in medio frontis. ¶ Et dato q⁹ omnes vene sint aperiende per trãsuersum aliquãtulũ: vene tñ brachiorũ minus inter alias. Itẽm q̃to virtuosa est fortior: ⁊ vena maior ⁊ plenior ⁊ sanguis eius grossior tanto apertio debet esse maior ⁊ ecõtra: et idẽ quãto vena est subcute grossior ⁊ callosior: ⁊ in loco profundior ⁊ sanguine plenior ⁊ ecõtra. Amplius si virtus sit fortis et plenitudo magna ⁊ cetera ꝓticularia ꝓcurrãt: puta etas cõpletio cõsuetudo tpis ⁊ corporis habitudo ⁊ mẽbroꝝ corpous: ⁊ totius dispositio põt multũ extrahi de sanguie simul. ⁊ si virtus sit debilis ⁊ cetera particularia non concurrant econtra. qi tunc dz fieri flõmia parua ⁊ sepe. ¶ Itẽ magna necessitate cogente flõmia debet esse ceteris paribus maior flõmia. ⁊ hec necessitas nõ semper est ratiõe plenitudinis: sed interdum rõne doloris ⁊ interduz rõne malitici morbi. vt patet in squinantia. Recollige igitur hic quot sunt ⁊ q̃ sunt indicantia flõmiam fieri debere magnam ⁊ que paruã. ¶ Itẽ notãdũ q⁹ in patientibus aĝa dz extrahi tanta san. quãtitas q⁹ color mutek in sanguine dato q⁹ virt⁹ suffriciat: ⁊ nõ deficiat: ⁊ cetera particularia nõ dissonent. Sed q̃ est simpler plenitudo sine apostemate nõ oportet expectare san. mutationem: qi possibile est totũ sanguinem esse bonum ⁊ vniformem. Itẽ in actu flõmie ꝓsiderãda est pars de qua fieri dz flõmia. ⁊ de hoc superius dictũ est. ¶ Item in estate: ⁊ vere debet fieri flõmia in parte dextra: ⁊ in autũno ⁊ hyeme de sinistra. Sed in egris corpore existente plectorico ante materie fluxum fiat primo de parte oppolita

De secũdatiõe flõmie.

deinde de eadẽ: sed quocũq; modo vadat negotium in materia venenosa debet fieri semper flobothomia ex eadem parte. ¶ Amplius cadit cõsideratio circa secundationem flobothomie: qi fit eadẽ die, anteq̃ vulnus sit clausum pfecte q̃ est magna necessitas extrahẽdi sanguinẽ ⁊ forte debilitas virtutis aut medici ignorãtia fuit: aut q̃ cetera accidẽtia non cõcurrerũt: aut nõ fuit de sanguine extractum tantũ sicut fuisset expediens. ⁊ tunc eadem die aperiturve na non cũ vngue: sed cũ flõmia: quia alꝫ forsan exiret sanguis subtilis ⁊ bonus ⁊ malꝰ remaneret. ¶ Et ista secũdatio valde habet locũ in aĝatibus quando videmus sanguinẽ in secunda scutella poni ẽ sanguine prime scutelle. ⁊ simul ter intelligatur de tertia respectu sciẽ considerata circunstantia virtutis: qi virtute debili existente nõ est fienda secundatio. ⁊ ideo in principio dicit: quis intendit scẽare flõmiã bonũ est mũgere flõmũ oleo ne vulnꝰ ira cito solidet.

Propter qd sanguis i egredi tur ꝑ tu vena.

¶ Amplius circa flõmiã actualem considerandũ est q⁹ interdũ cõtingit sanguinem nõ exire vena aperta q̃ multis de causis põt ꝓtingere. Prima causa ꝓpter sanguis multitudinẽ: quare cõculcat ⁊ ingurgitat ⁊ foramẽ opilat: ⁊ nõ exit aut guttatim exit. Sed vulnere existẽte largo cito exit cũ flo: cũ vulnus percutitur in circuitu cũ vngue. ⁊ in tali casu bonũ est tussire ⁊ screare ⁊ flõmatũ sup spatulas ꝓtere. Secũda causa est grossities san. ⁊ tũc nullo modo potest bene exire nisi pr⁹ subtilietur cũ cibis ⁊ medicinis notis. Tertia causa est paucitas san. q̃ scit quia macer ⁊ extenuatus. ⁊ tũc prius talis indiget dicta resumptiua ⁊ nutriẽte. Quarta causa est timor ⁊ pusillanimitas: aut q⁹ nõ ꝓsueuit. ⁊ tũc cõpetit mica panis in vino et aspsio cũ aqua ros. et vino odorifero ⁊ verba cõsolatoria. Quinta cã põt esse paruitas foraminis: et tunc elargãdũ est: q⁹ alꝫ subtilis san. exiret et grossus maneret. ¶ Amplꝰ sanguie egrediente tangendus est q̃ si frigidus inueniatur statim est restringẽdus: ⁊ silr si inueniat calidus ⁊ subtilis valde. nam in vtroq; casu dubitãdũ ẽ de sincopi. Si aũt san. fuerit substãtie mediocris ⁊ calidus et vina rubea ⁊ spissa ⁊ pulsus tũc extrahẽdus est in magna copia si particularia cõcurrant. Amplius ponatur vna gutta san. super vngue tũc si fluat: et nullo modo cõsistat tũc est multũ aquosus ⁊ stattz restringẽdus: ⁊ si nullo modo fluat est nimis grossus: ⁊ parũ est extrahendũ donec fuerit subtiliatus. si aũt mediocriter se habeat securꝰ potest extrahi si alia particularia concurrãt. Similr proijciat vna gutta sanguinis in aqua: ⁊ si ad fundũ descẽdat signatur grossities nimia. ⁊ si totaliter diffunditur et supnatet est nimis aquosus. et si medio mõ se habeat bonũ est.

Cõsiderãda circa sanguinem exeũtẽ.

¶ Amplius cum sanguis actu exit avena bonũ est q⁹ digitus supponat vulneri: ⁊ hoc ꝓpter duo. Primo vt virt⁹ reuertatur in se: et nõ dispergatur et debilietur ꝓpter subitã euacuationẽ ⁊ spũum resolutionẽ. Secũdo qi ꝓpter digiti positionẽ reijcit san. ad tũs aliquod quousq; malus san. distãs a loco flõmie ad locũ flõmie possit manare. q̃ igit in corpore est aĝa ⁊ flõmta sit ad diuertẽdũ maxime cõpetit huiusmodi digiti suppositio. ¶ Amplꝰ ꝓsiderãda sunt q̃ fiũt post flõmiã: qi imediate post flõmiam non est dormiendũ nec ambulandũ: nec cũ hominibus colloquẽdum nec in loco luminoso morãdum. Sz statim post flõmiã et vulnere ligato decenter si fuerit de brachio teneat brachium eleuatum et alicui appodiatum per aliquod tempus: et tũc sine cibo quiescat super lectũ in loco obscuro: nec aliquo modo taceat sup latus ex quo fuit facta flõmia: et teneat oculos clausos et sollicitãs mancat per tẽpus aliq̃d ne spiritus dispergãtur. et interduz parat bucella panis cocti in bono vino ⁊ satis cito eã comedat. ¶ Et si stomach⁹ sit mũdus põt dari ova duo recẽtia sorbilia et deinde comedat cibũ ordinariũ: ⁊ illa die sit cibus facilis digestionis et bonus et paucus. ⁊ potus eius sit bonus vinum cũ pauca aqua: et securius in die flõmie põt excedere in potu vini boni ꝙ cibi. In die flõmie nullo modo exercitek: sed remaneat in domo cũ sociis ⁊ in gaudio etiã illa die non balneek nec coeat: nec de die dormiat. Nã alꝫ esset dubium motus superfluitatum ad aliquod membrũ nobile: et de cõfractione mẽbroꝝ. ¶ Item posset fieri ebullitio in humoribus: ⁊ per ꝓsequẽs febris et aptio vene rõne motus retractionis caloris et spũs ad cẽtruz: spãliter qui in somno mouẽt mẽbra motu loordinato ⁊ inopinato reuoluẽdo ⁊ voluendo dormiendo. sic igitur post flõmiã statim non est dormiendũ et specialiter ante cibũ: sed post cibũ ꝑ

duas vel

duas vel tres horas: q; tunc humores possunt sufficienter esse quieti. securius tñ est, nō dormire: si tamen dormiatur sit valde parū et cum bona custodia ꝓpter pericula dicta. Sexta aūt die aut septima potest flōmari: ⁊ in quarta cotidie ⁊ exercitari. sic igit flōmatus dz esse triduo post flebotomiam. ¶ De sincopi ꝓ post flebotomiam.

Si sincopis sequitur flōmiā. ⁊ speciali in habētib⁹ stomachū cholericū ⁊ spūs subtiles. Bonū autē est statim facta flōmia fricare membra ⁊ irrorare faciem aqua rosata et vino odorifero et vocentur proprio nomine ⁊ aperiatur os cum ligno ⁊ detur brodium galline cum vino: et potest dari dyamargariton ⁊ plinio cum musto vel cum zuccaro ros. et hec sufficiunt quo ad predicta tria.

¶ De sanguine inspiciendo postq̄ est congelatus post flebotomiam. Capi. xxxviij.

Consequens est de sanguinis inspectione et corporis dispositione. Per horā igitur post flōmiam inspicit̄ duo est san. postq̄ fuerit cōgelatus: bonum est igitur q̄ sanguis extrahatur in pluribus scutellis vt ipsius difformitas ⁊ diuersitas melius a medico potest denotari. ¶ Prima consideratio est circa hoc q̄ si primus sanguis sit peior: secundo. ⁊ secūdus tertio. ⁊ sic cōsequēter et vltimus sit bonus ⁊ naturalis seu ratiōabilis signum est q̄ sufficiēs est flōmia. et si econtra. s. q̄ prim⁹ sanguis sit bonus ⁊ secūdus malus nō est a deo bonū: immo signū est q̄ adhuc est necessitas flōmie aut farmacie. In flōmia autem que fit ad diuertēdum. vbi locus flōmatis dictat a loco infirmo hoc sepe cōtingit ⁊ rationabiliter q̄ secūdus san. est peior: primo: quod est signum predicte diuersionis. Sed quādo flōmia fit ad euacuādū: et ex loco propinquo morbo: puta ex ea parte. tūc primus san. dz esse deterior secundo. et secūdus tertio et si oppositū contingat adhuc est flōmie aut farmacie necessitas ꝯ in corporibus sanis que minus indigent flōmia sepe cōtingit q̄ primus erit melior secūdo. ⁊ tunc est iteranda flōmia satis cito. ¶ Secūda cōsideratio est circa san. substātiā q̄ est quintupler. s. melancolica: flātica: sanguinea: pura cholera: et aquositas vinalis. Melācolica est fex san. q̄ est coloris nigri: ⁊ est in fundo scutelle: et quādo est nimia q̄titas huius feculentie, nō est bonum signū. tunc cōꝯ possumus iudicare talem hominem esse tristem: inuidum: ⁊ curiosum: auarū: ⁊ timidum ⁊ pusillanimē. ⁊ talis dz vti mundificantibus sanguinē ⁊ multiplicantibus bonum sanguinem. Flegma quidem est albus mucillaginosum insipidū: qō est quasi simile albugini oui et debet esse in sanguine in loco post melancoliā: et huius nō dz esse nimia q̄titas. ⁊ si sit talis hu. multa quātitas iudicare possumus talem flegmaticū naturaliter vel accidētaliter: ⁊ esse somnolentū rudem ⁊ pigrū ad actiōes ⁊ multi spūs. de isto tamen humore plus dz esse q̄ de melia. Et deinde sequit sanguis purus cuius color dz eē purpureus vel subruffus aut ruffus ⁊ huius hu. dz esse maior q̄titas cuius humoris si sit magna q̄titas possumus iudicare talem esse hominē sanguineum: ⁊ liberalem et amabilē hilarem et ridentē ⁊ coloris rubei satis audacē atq; benignus: deinde sequitur cholera q̄ est spuma sanguis croceo colorata trahens ad scintillātem rubedinē: ⁊ huius humoris dz esse minor q̄titas q̄ san. ⁊ flātis ⁊ maior q̄ melācolie. Si igitur sit magna q̄titas huius humoris possumus iudicare talem esse cholericū: et per cōsequēs versutum fallacē iracundum et audacē prodigum: et ad actiōes ꝓptū: vigilē et subtilē: vnde ſm quandam coniecturā propinquam veritati posset dici q̄ sanguis ē in duplo respectu flegmatis ⁊ flegma duplū respectu cholere: cholera duplū respectu melancolie: hec ꝓ scire punctualiter, cū certitudine ē valde difficile. ¶ Amplius cōsideranda est substantia aquosa que supernatat in sanguine coagulato sicut serū i lacte cū coagulatū est et apparet aquositas similis vine si ponat in vinali: et q̄ talis aquositas est similis vine sani hominis cui⁹ est sanguis: est bonū signum. alias vero non. Et quāto illa aquositas a sanguine perfectius separat tanto melius ⁊ melior digestio ⁊ decoctio in epate signat ⁊ econtra. Hec cōꝯ aquositas dz esse in sanguine ad subtiliandū substantiā ipsius sanguinis: vt liberius et facilius per venas magnas ⁊ parvas ad membra valeat pervenire. Unde nō est bonum sanguinem esse taliter priuatū tali aquositate vinali: nā ex hoc signatur siccitas et grossities sanguinis et paucus potus permittit⁹ delatiuus ꝙ: ⁊ talis aquositatis priuatio solet esse in multū ieiunātib⁹ ⁊ vigilātibus: et in his qui vtūtur cibis siccis et calidis: ⁊ in his q̄ multum exercitantur ⁊ studēt: ⁊ similiter in cōualescentibus. Amplius nō est bonū q̄ nimia huius aquositatis q̄titas sit in sanguine. Nā ex hoc sentitur defect⁹ digestionis vel ratiōe ciborū ⁊ potuū vel rōne membrorū cibum in sanguinē conuertere non potentium: et signatur etiam nimia frigiditas et humiditas sanguinis: ⁊ corporis debilitas. vnde habentes stomachū frigidū et epar frigidus: ⁊ similiter venas ⁊ similiter vtentes cibis frigidis ⁊ humidis: ⁊ multum comedentes ⁊ bibentes specialiter et parū exercitantes: et nō ieiunātes: nec consueti vigilare talem habent sanguinem sepissime. ¶ Itē in sanguine est quedā substantia carnosa declinans ad albedinem. Nā sanguis incipit in ventriculo dealbari: q; digestio vlterior vt cōuertatur in membra dealbādo ꝓcedit. ⁊ hec digestio incipit in magnis venis: ⁊ ꝓ venas paruas terminatur. finaliter ad membra digestionis tertie scilicet ad membra exteriora solida totius corporis. Nam huiusmodi substantia quasi carnea et manifeste apparet in sanguine post eius ablutionem: et quanto sanguis est pinguior vel humidior aut aquosior tanto minus est in eo de hmōi substātia: et quanto est grossior nisi temperamentum excedat et minus pinguis: ⁊ tanaquosus tanto plus ꝓpriē de tali substātia. ex multa igitur quātitate talis substātie albe bonitas digōnis venarū significatur ⁊ sanguinis obediētis ad cōuersionē in membrū: et spāliter si talis substātia inueniatur tractabilis manibus: nec in ea apparent contēta magna nec ad tactum dura: ⁊ que digitis fricata quasi pulueriz̄etur. Et hoc cōꝯ significat dispō ꝓpinqua ad lepram. Serta substantia i sanguine. Prima considerato. Secūda cōsideratio. Quintupler sub stantia sanguinis.

¶ Amplius si de tot⁹ sanguinis substātie subtilitate certificari voluerit: tūc post sanguinis coagulationē incide cū cultello aut subtili ligno sanguinē. si cōꝯ nō resistat: sed faciliter incisiōi obediat subtilitas sanguis significat. Si autez difficulter diuidat ⁊ icidatur: tūc viscositas ⁊ grossities signat sanguis q̄ viscositas non est sine dominio aliqualis humiditatis: sed grossities pōt esse cū dominio siccitatis. Sanguis igit grossus sine viscositate non erit glutinosus nec habebit partes adinuicē adherentes sicut cathena. Sz sanguis viscosus ē glutinosus: ⁊ partes adinuicē adherēt sicut partes cathene. Si aūt sanguis nullo mō sustineat incisionē q̄tis faciliter diuidat sicut apparet in aqua et oleo ⁊ ceteris liquoribus qui faciliter diuidunt: sed nō incidunt̄ talis enim sanguis nimis est subtilis: ⁊ talis subtilitas meo iudicio arguit indigestionē. ⁊ quādo sanguis de facili perforatur satis cōuenienter: sed nō incidit̄ tūc arguitur sanguinis viscositas: ⁊ talis sanguis vtplurimū est flegmaticus: et quando sanguis incidit̄ sed cuz quadam resistētia: tunc vtiq; sanguis est grossus non viscosus. Subtilitas. Grossities. Viscositas sanguinis.

¶ Item cōsiderandū est circa colorē sanguinis. Si cōꝯ ſm alium ⁊ alium situ scutelle sanguis appeat alteri⁹ ⁊ alterius coloris sicut apparet in collo colūbe: signatur ex hoc malorum humorū diuersitas: et cū quadam ventositate eleuante partes sanguinis vt lumen facilius subintret: ⁊ ſm aliuz ⁊ aliuz situm aliter ⁊ aliter subintrat: ⁊ alium ⁊ alium colorem causat: et q: tales nō sunt veri colores sanguinis. ideo demū debemus cōsiderare verū colorē ⁊ firmū sanguinis qui color sit rube⁹ purpureus non obscurus qui arguit bonuz sanguinem: ⁊ si sit color scintilate rubedinis. arguit dñiū cholere: ⁊ si sit croce⁹. Si aūt sit spumosus arguit ventositatem: ⁊ si sit albus vel liuidus arguitur frigiditas ⁊ flegmatis dñiū. ⁊ spāliter si cū hoc sanguis sit viscosus ⁊ cetera ꝓticularia arguēta dñiū flegmatis cōcurrūt. Isti ēt colores ꝓfit̄ ꝓuenire ex adustiōe sicut patet i extenuatis: ⁊ dispositis ad lepram: color viridis attestat adustiōi spāliter cholere. Color ꝓ niger et valde liuid⁹ melācolie attestat naturali vel ex vitio adustionis. De colore.

¶ Itē ꝙsiderare debemus saporē si placet. Qi sanguis dz esse dulcis: si vero insipidus arguit dñiū flegmatis: si amarus cholere: si pōticus aut acetosus melācolie aut flegmatis acetosi: et si salsus flegmatis salsi ⁊ adustionē in humoribus arguit. De sapore.

¶ Amplius ꝙsiderādus est odor: q: si sit bonus De odore.

odorus ⁊ delectabilis arguit bonitatē sanguis:⁊ sic fetid⁹ De colore. arguit magnā putredinē in humoribus. ¶ Amplius cōsiderandū est si san. p flōmā extract⁹ coagulet cito aut tarde. Si aūt cito coagulet nimia tūc grossities sanguinis significat:⁊ si tarde nimia subtilitas ⁊ indigō significat: ⁊ si mediocriter mediocritas substantie designat. ¶ De ꝓsideratiōibus aūt circa flōmā q̄ sumunt ex parte egritudinis non est hic locus. hec igit ad regimen sanitatis sufficiunt.

¶ De ventosis quantū ad regimen sanitatis. Capi. xxxix.

Modꝰ vētosax duplex. Uētosa sine scarificatione.

QUoniā sani vtunt vētosis minus q̄ flōmia: ideo de vētosis breuius est trāseundū. Circa aūt ventosarū applicationē multe cadūt cōsiderationes. prima est de vtilitatibus ventosax. ¶ Sciendū est igitur q̄ duplex est modus ventosarū. quidā est sine scarificatiōe ⁊ carnis incisiōe. ⁊ alius cū carnis incisiōe ⁊ scarificatiōe. Uētosa sine scarificatiōe fit interdū ad diuertendū sanguinē ab aliquo loco ne euacuet immoderate: vtin immoderato fluxu mēstruox aut emoroydarū: q: in fluxu tali mēstruox apponit ventosa sub mamillis ad san. diuertendum: item fit interdū ad attrahendū verbi gratia: si apostema sit profundū apponit vētosa supra locū apostematis vt ei⁹ materiā trahat ad extra ⁊ medicaminū virtus melius possit ad materiā penetrare. Amplius interdū fit vētosatio vt apostematis materia mutet de nobili mēbro ad min⁹ nobile. Amplius fit vt mēbrū caleſiat ⁊ sanguis ad ipsum trahat: et ei⁹ vētositates removeant. Aliquādo vt mēbrū reducatur ad suum proprium locū ⁊ naturalē a quo fuit motū: vt in dislocatiōe ⁊ ruptura inguinis. Aliqñ fit ad sedandū dolorem vt in dolore matricis ⁊ colica ventosis. ¶ Uētosa aūt cum scarificatiōe fit propter duo. Primo quidā ad euacuādum a venis magnis q̄uis nō immediate vt in crurib⁹: et inter spatulas: sed sanguine existēte grosso tales vētose parum valēt nisi precedāt subtiliātia ab intra p cibos ⁊ medicinas ⁊ ab extra p fricatiōes ⁊ balnea. Amplius fiūt ad euacuādū sanguinē subtilē q̄ est propre cutim. vnde in quibus nō audemus facere flōmā ꝓpter etatē aut debilitatē virtutis aut incōsuetudinē debemus facere vētosas. ⁊ pōt fieri cū magna scarificatiōe aut parua. cū magna quidem quādo est euacuādum a toto corpore: ⁊ pua a venis capillarib⁹ ⁊ aliquo mēbro speciali. ⁊ quāto sanguis est pfundior et grossior: tanto dz fieri maior scarificatio ⁊ ecōtra. ¶ Et scias q̄ infans in primo anno nullo modo dz vētosari ⁊ in secundo anno et tertio: et deinceps pōt vētosari. Et dicūt quidā q̄ post sexaginta annos nō ventosēt. ¶ Dicūt q̄dā q̄ ventosatio non dz fieri in nouilunio nec in fine lune: sed luna existente in magno lumine: ⁊ dz fieri hora diei secūda vel tertia: ⁊ post horam vnam ventosationis datur cibus. ¶ Et q: vētosa ⁊ flōmia multū ꝓuenit: ⁊ specialiter ventosa q̄ fit ad euacuādū: tūc reducēde sunt ad mēorā multe cōsiderationes ꝓdicte de flōmia: ⁊ vltra has sciendum q̄ dz scire loca in quibus cōmuniter ventose poni ꝓsueuerūt: scz supra caput in frōte sub mēto in parte colli posteriori iter duo cornua in principio nuche: ⁊ inter spatulas recto loco qui opponit cordi ⁊ stomacho: ⁊ supra renes ⁊ in cruribus tā in parte posteriori q̄ anteriori domestica ⁊ siluestri: et in locis cauillax. ¶ Unde quidā dicūt q̄ vētose posite supra caput ꝓferunt amētie ⁊ scothomie ⁊ tardāt canos. hoc tamen nō esse vniuersaliter recipiēdū puto: immo quibusdaz accelerāt canos ⁊ intellectū impediūt: sed ꝓferūt egritudinibus oculox: puta scabiei et bothor et ignitiōi nuche: scz intellectū impediūt ⁊ faciūt hereditare stupore ⁊ obliuionē igit in sanitatis regimine nullo mō vētosāt capitis summitas. Ventosa autē in frōte posita valere potest dolori posteriorius capitis ⁊ ad alias egritudines ad q̄s vz fleubothomia vene frontis: sed impedit rationē et intellectū. vnde nō est vtēdum in sanitatis regimine. ¶ Uētose sub mēto valēt pustulis q̄ fiunt in ore ⁊ egritudinib⁹ dentiū ⁊ ginguarū ⁊ multū debēt iuuare in mundificatiōe faciei ⁊ cutis capitis. ¶ Uentosa posita inter cornua occipitis valet grauedini: ⁊ vanitati q̄ est in capite: caput et facie alleuāt et doloib⁹ qui sunt in radicibus dentiū auriliat: ⁊ est mirabilis in tumore faciei ⁊ squinātie: ad cibū et potū trāsglutiēdum. Nota tamē q̄ in hoc loco non est assumenda vētosa nec ponenda nisi in magna necessitate: q: memoriā debilitat. Uentose q̄ ponunt inter spatulas valent egritudinibus pectoris puta sanguineis ⁊ asmati ⁊ spasmo: scz stomachi debilitāt: ⁊ possunt esse causa tremoris cordis alteri⁹ q̄ sanguinei. ¶ Uētose renib⁹ posite cōferunt apostematibus coxax ⁊ scabiei eax emoroydib⁹ ⁊ podagre et elephātie pruritui dorsi et vētositatibus matricis et vesice. ¶ Uētose in cruribus maxime cōpetunt in sanitatis regimine loco flebothomie: q: marie repletionē diminuūt. ⁊ pl⁹ aliis vētosis: et talis ventosa maxime valet doloribus matricis antiquis et doloribus renū et vesice et mēstrua ꝓuocat. et posite in parte anteriori valēt apostematib⁹ testiculorū et vulnerib⁹ coxax ⁊ crurū: et posite i parte posteriori valent apostematibus ⁊ extructis que fiūt in manib⁹. ¶ Uētose q̄ ponunt in cauillis pedū cōferunt ad ea ad que ꝓferūt illa arum venarum flōmia puta prouocationē menstruorum ad passionem sciatice et podagre. hec sufficiant de ventosis.

Ink spatulas. In renibus. In cruribus. Uētose q̄ ponunt in cauillis pedū cōferunt ad ea ad que ꝓferūt illa arum venarum flōmia puta prouocationē menstruorum ad passionem sciatice et podagre. hec sufficiant de ventosis. illisque dum.

¶ De sanguisugis et de electione earum. Cap. xl.

Electio

COnsequens est dicere de sanguisugis: circa quas cadunt quinq̄ cōsiderationes. quarū prima est de illarū electione. secūda de ipsarum vtilitate. tertia de ipsax preparatione anteq̄ applicent. quarta de applicatiōe eax. quinta de ipsarū remotiōe: pōt addi ꝓsiderario sexta. s. de his q̄ fieda sunt post eax remotionē. ¶ Quo ad primū nota q̄ eligende sunt sanguisuge de aquis mūdis currētibus participantibus cōditionib⁹ laudabilib⁹ aquax bonax superius enumeratax: ⁊ sunt aque in quib⁹ inueniunt rane mūde: q̄uis quidā asserāt huius oppositū. Ampli⁹ sanguisuga debet esse debilis sicut cauda muris et parui capitis nō coloris viridis aut nigri nec alteri⁹ mali coloris nec sup illas debēt esse fila coloris lazuli. eligātur igit ruffe quasi coloris epatis: vel habētes vētres rubeos et dorsum coloris similis ert super quā erāt viriditas: et nō simpliciter viridis. Si em̄ sint magne et magni capitis et coloris nigri aut diuersox coloriū: et sint et aquis fetidis: in quib⁹ reperiunt alialia venenosa: vt in stationariis paludib⁹: tales em̄ sunt venenose: ⁊ ex eis cōtingere ꝓsueuit syncopis ⁊ apostemata mala: ⁊ sanguis fluxꝰ: et febris: mēbrox laxitas: ⁊ vlcera fraudulēta. ¶ Propter q̄ sciendū q̄ sicut p flōmiā ⁊ vētosas euacuat sanguinis totꝰ plenitudo ⁊ mēbri particularis: sic etiā p sanguisugas: verū est tū q̄ flōmia magis euacuat a ꝓfundo q̄s sanguisuga ⁊ ventosa. ¶ Itē attractio q̄ fit p ventosam est a calido et a vacuo: scz attractio q̄ fit a sanguisuga est a virtute anime ⁊ a tota specie cū spiritu ⁊ calore: eodem est attractio fortior q̄s p ventosam. etiā illud q̄ attrahit maiorē habet cōuenientiā sanguinis q̄s q̄ attrahit cū ventosa. igit sanguisuga ē ꝓuenientior ad euacuādū plenitudinē sanguis: ⁊ specialiter a ꝓfundo q̄s ventosa. ¶ Et sciēdū q̄ quidā dicunt q̄ sanguisuga extrahit sanguinē bonum ⁊ dimittit malus et sm̄ hāc viā nō competeret sanguisuga in san. plenitudine ⁊ non in sanguinis corruptione. sed istorū opinioni nō consentio: q: sapientū dicta nō cōcordant. Nouerūt em̄ sapientes q̄ sanguisuga valet lemorphee impetigine ⁊ serpigine: q̄ nullo modo esset si attraheret bonū sanguinē et relinqueret malū. sic em̄ plus noceret q̄s iuuaret. vñ puto saluo meliori iudicio q̄ sanguisuga plus euacuat et attrahit malū sanguinē q̄s bonū ꝓpter duo. prio q: natura corpis retinet bonū ⁊ dimittit abire malū quo nō indiget. scdo q: forte sanguis malꝰ est ꝓportionabilior sanguisugis q̄s bonus. Nō em̄ est rōnabile q̄ sanguis humanꝰ q̄ hz similitudinē ⁊ ꝓportionē a tota specie cū membris corporis nostri habeat ꝓportionē cuz sanguisugis: q: sanguisuga est multum distās a corpore nostro. scz rationabiliꝰ est q̄ sanguis malus ⁊ corruptus qui nullā hz ꝓportionē cū corpore nostro attrahat a sanguisuga ēt qui nullā habet ꝓportionez cum corpore nostro: scz magis cū sanguine malo. In omnibus igitur morbis subcutaneis qui sunt ex sanguine corrupto multū valēt sanguisuge ⁊ plus q̄s ventose. Nā ventosa indifferēter attrahit bonū ⁊ malū. sanguisuga ꝙo nō: sed sibi proportionale scz malum. ꝓpter tertiū sciendum est q̄ anteq̄s applicentur debent seruari per vnū diem: et procuretur q̄ euomāt cōstringēdo quod est in eox ventribus: et parum

De vtilitate. De preparatione.

et paruz sanguinis agni aut anatis eis ꝑpinek et inde nutriant. postea ꝙ eaꝝ sordicies cū spōgia aut panno mūdek. Et anteq̄ applicentur fricek locus cui applicari debent et fomentek tm̄ ꝙ rubeat ⁊ post apiantur⁊ sanguis subtiliet ⁊ demum ꝓiciatur sanguisuga in aqua dulci ⁊ mūdek et loco applicetur:⁊ si adherere noluerint tūc vngak locus cū modico sanguine agni aut luti aque in qua mosari consueuerunt ⁊ ꝓmittātur attrahere sanguinē donec sint bene plene. ¶ Propter quartū sciendum ꝙ q̄ volumus eas remouere a mēbro cuz applicate sunt hoc pōt fieri cum seta caude equi aut aceto tepido aut aqua salsa aut aloe. deinde abluak locus cū vino puro ⁊ melle ꝙ apponak vētosa supra locū:et si forte sanguinis fluxus nō cessaret aspergatur puluis galk. cōbustarum:masticis:san. diacho. ⁊ similibus: et hec breuiter de sanguisugis sufficiant.

De applicatione earū.

De remotione earum.

¶ De cauterijs quo ad regimē sanitatis. Cap. xlij.

Via homines sani vtunk cauterijs interdū ꝓpter igit operis cōplementum addemus vnū capitulū breue de cauterijs q̄tuz spectat ad regimē sanitatis. Cuz quibus autem ⁊ quomodo fiant cauteria ⁊ sectiōes spectat ad chirurgicū. nec est hic determinānduz. Nolum⁹ etiā hic ennumerare oēs egritudines in quaꝝ cura ꝓpūt cauteria: nec oia loca in quib⁹ applicari pōt seu cōsueuerūt: sed tm̄ dicemus gñales vtilitates cauteriorꝝ. et quedam generalia in cauterijs obseruāda. ¶ Sciendum igit ꝙ cauterizatio est valde vtilis in excitādo. aks exiccādo hūores:⁊ attrahēdo eos a remotis ⁊ a ꝓfundo:⁊ ad ꝓhibēdū ne corruptio spergatur ꝙ mēbra ⁊ ad mēbra etiā cōtortāda: quoꝝ cōplexionē volumus rectificare:⁊ ad resoluendū materias corruptas in mēbro retentas. Ampli⁹ cauterizatio valet ad retinendum sanguinē et fluxum sanguinis:⁊ qñ cauterium fiat ad istā vltimam intentionē: tunc cauterizatio dz esse fortior et profundior: q̄ si esset debilis faciens crustā que postea sanato cito caderet: tunc esset error nouissimus peior priore: q̄ sequeret fluxus sanguinis peior et incurabilior priore.

Vtilitas.

¶ Homines igit in latitudine sanitatis existentes qui cuz sunt parati cadere in egritudinē mēbrorum exteriorū contingentē ex humiditatibus corruptis debent vti cauterijs sicut: verbi gra: parati ad lepriā aut guttā rosaceā ⁊ vniuersaliter ad egritudines deturpātes faciem ꝓpter humiditates corruptas i cerebro que nō habēt os spiraculum descēdunt ad tacie et ad totum corpus. et anteq̄ materie descēdant tūc cauterizatio in quatuor partes capitis quouisq̄ cauterizatio pueniat ad craneum est multum vtilis: vt scz humiditates corrupte euacuationē habeāt et spiraculum: et ad cetera mēbra corporis non decurrant ⁊ specialiter ad faciem: sz talis cauterizatio in qua peruenitur vsq̄ ad craneum est subtilr valde fienda ne cerebrū ebulliat et pia mater et dura ledātur: et sit error nouissim⁹ peior priore: et ista cauteria facta in capite preseruāt et curant ab oibus egritudinibus causatis ⁊ causari possibilibus ꝓ vtā reumatis descendētis a capite:⁊ sic ꝓseruāt ab vlcere pulmonis tussi asmate squinātia: et vlr ab oibus egritudinibus aliis quarū mater pōt esse reuma descēdēs a capite:⁊ si spāliter sint humores valde corrupti:⁊ i cerebro coarctati: sicut dictū est de humiditatibus capitis corruptis ⁊ coarctatis que ꝓ cauteria mundificantur ⁊ exiccantur. Sic suo modo intelligenduz est de aliis membris corporis. Nam in quocunq̄ membro corporis sint tales humiditates corrupte ꝓ taliuz membrorum cauterizationē mūdificanť ⁊ desiccanť et mēbruz purificak. Unde si tales humiditates corrupte sint coarctate i splene epate stōacho pectore aut alio mēbro superillo mēbro fiant cauteria: et sīlr intelligitur si sint coarctate in iuncturis fiant cauteria in circuitu iuncture.

Regule obseruāde.

¶ Nunc restat ponere quasdā regulas obseruādas in cauterijs. Prima est ꝙ nunq̄ fiat cauterium nisi prius corpore mundificato per farmacīā et flōmā aut alterum illoruz vt medico videbitur expedire. ¶ Scōa regula est. ꝙ qñ cauterium fit ad euacuādū teneatur cauterium apertum: sz quando fit ad restringendū sanguinē nō. ¶ Tertia regula est ꝙ cauterium qñ fit ad euacuādum ad minus teneatur apertū per quadraginta dies ⁊ qualibet die locus mūdificetur semel aut bis ꝑm ꝙ plus vel minus corrupta exiet humiditas. et interdū lauetur locus cum decoctione folioꝝ edere terrestris ⁊ arboree vt loc⁹ cauterizat⁹ nō tetat. ¶ Quarta regula est. ꝙ nō fiāt cauteria in infantib⁹ nec valde senibus: in infantibus quidem ꝓpter membroꝝ numā mollitiē ⁊ in senibus ꝓpter nimiā siccitatē membroꝝ. In his etiam et aliis membra sunt debilia nō potētia bñ sustinere cauterium. ¶ Quinta regula est ꝙ nō fiant cauteria tpib⁹ valde calidis nec valde frigidis nec valde siccis. ¶ Sexta regula est ꝙ non fiant cauteria supra musculos. ¶ Septima regula est ꝙ cauteria fiant interduz supra membrum mandans qñq̄ supra mēbrū medū cuius mandak et qñq̄ ad qđ mādak. ꝟbi gratia. Si materia existens in cerebro fluat ad oculos et facie ꝓ arterias ⁊ venas tempoꝝ anteq̄ materia fluat fiant cauteria in capite:⁊ cuz actu fluit in tempoꝝ fiāt cauteria: et cū tota materia fuerit fixa fiant in lachrymalib⁹ oculoꝝ cauteria. Interdum etiā fiant cauteria sub mēbro ad qđ fit fluxus. ꝟbi gra. si materia fluat ad faciem pōt fieri cauteria sub mēto ad mūdificanduz facie. ¶ Octaua regula est ꝙ cauteria q̄ fiūt sub genub⁹ sunt vtiliora ad totū corpus mūdificandū ⁊ humiditates corruptas a toto corpore. vnde talia cauteria debent esse satis vtilia in cura lepre. hec breuia sufficiant de cauterijs.

¶ De vsu medicinarum laxatiuarum in regimine sanitatis. Cap. xlij.

Vti interdū ventris solutione quibusdam hoibus multū cōpetit in regimine sanitatis: scz ad preseruāduz ab egritudinibus materialibus et humoꝝ corruptione. est em̄ possibile vt catartici laxatiui cā corp⁹ mūdificetur ab humore qui gñari consueuit ex negligētia diete: et et corporis viscralia naturali vel accidētali. Nam ꝙtūcūq̄ is aliq̄s sit bone cōplexionis ꝓpter nutrientia siluestria in se multiplicabit malos humores a quib⁹ si nō mundificek corpus gñabitur morb⁹. Et sīlr ꝙtūcūq̄ aliq̄s bone fuerit regiminis: tm̄ ꝓpter malitiam cōplexionis ⁊ debilitatē mēbroꝝ spūum et virtutū multiplicabuntur in corpe multi hūores: puta cholera et flegma vel melācholia: ex quorum purgatione ꝑseruabitur corp⁹ ab egritudine. ¶ Utentes igit malo regimine:⁊ q̄ sunt male cōplexionis: et nō sunt infantes nec decrepiti: et hāt stomachum et corpora et viscera forta hītq̄ corpus magnū ⁊ pingue:⁊ sunt gulosi: et multos fructus comedūt et parū mouenť ⁊ exercitantur: et non multū assellāt nec sudāt nec coeūt: tales em̄ maxime sunt pharmacādi: et si nō: nō euadēt ꝙn cadant in pessimas egritudines. Et istoꝝ oppositū cōditionibus enumeratis minime sunt pharmacādi seu ad medicinā laxatiuā apti et spāliter si eoruz vēter sit solubilis: et sint apti ad diariam et dissinteriā: et similiter si corp⁹ eoꝝ sit siccū. In talib⁹ em̄ medicine laxatiue sepius sumpte corpus debilitāt et ethicā et phthisim adducunt. Est notādum ꝙ anteq̄ recipiatur medicina laxatiua preparādi est corpus ad eā et hūores sunt digerendi et preparādi vt obediant euacuationi. Qui em̄ conak materiam indigestā euacuare: ipam nō euacuat: sz sana mēbra debilitat et morbo ⁊ resistētia. Corpus igit preparandū est cū nutriētibus mollificatiuis ⁊ vnctuosis:⁊ venaꝝ aperitiuis: ⁊ partiēdus est cib⁹. ⁊ vt sit vnū dicere corp⁹ est premolliendum ⁊ humectādū nutrimēto plurimo balneo ⁊ requie. Si autez materia sit grossa et viscosa: tūc est incidēda et subtiliāda: et si sit nimis subtilis et ca. aliqualiter est ingrossanda vez est ꝙ materia exīte turiosa rōne mobilitatis sue: siue rōne malitie: siue rōne membri: loci: siue rōne q̄litatis et q̄titatis: siue rōne accītis inducti ꝓ talē materiā nō dz expectari digō. ¶ Itē nō recipiak medicina laxatiua in tēporibus nimis calidis nec valde frigidis: sed in tpibus tēperatis: puta in vere vel in autūno. tpe em̄ hūidum est cōuenientius ad laxatiuā medicinā. ¶ Et cōsiderādū est ꝙ luna nō sit in signo fixo sz mobili hūido ⁊ frigido. vñ inter oia signa michi videk ꝙ cācer est signum ꝓuenientius ad medicinā laxatiuā: deinde pisces: q̄ sunt signa frigida ⁊ hūida mobilia:⁊ scoꝑio: q̄ est tri.⁊ hu. sed fixū. ¶ Itē multū ꝑsiderādū est ꝙ luna nō sit ꝓiuncta Jouī nec corporaliter nec aspectu nec ꝙ iouis nec sit coniuncta saturno. Nam coniunctio cum ione debilitat saturno virtutē medicine et fortificat virtutem naturalez corporis

qui sint pharmacādi ⁊ q̄ nō.

De ꝓparatione pharmacandi.

Quo tēpore pharmacāda sit.

In q̄b⁹ signis ō beat esse luna.

Non sit luna cū nec saturno

humani:medicina aūt laxatiua nō euacuat humores nisi superando virtutes nāles corporis. Amplius connexio cū saturno imobilitat humores ⁊ impedit operationem medicine laxatiue. ¶ Itē nota q̄ q̄dā sunt medicine sup quas multū est dormiendū sicut sunt fortes medicine q̄ sumūtur permodū electuarioꝝ:⁊ q̄dā sunt sup quibus nihil aut parū est dormiēdū:sicut sunt medicine debiles valde:⁊ q̄ recipiunf in colatura. ¶Medicine aūt pillulate recipiūtur in sero ⁊ supdormiūf tota nocte. ¶Adultū ēt est ꝑsiderādū q̄ pillule nō sint nimis desiccate nec putrificate nec nimis molles sed sint siccate de nouo. ¶Medicine aūt sumpte p modū electuariꝝ sunt sumēde media nocte ⁊ supdormiendū ē vsq̄ ad diē.sed q̄ recipiunf in colatura sumēde sunt in aurora ⁊ nihil aut parū est superdormiēdum:sed statim quiescēdum ⁊ postea ambulādū. ¶Q⁊ scimus q⁹ medicina q̄tuncunq̄ sit debilis nō operatur in hūorē nisi prius nā tpaz deduxerit de potēta ad actū. Et tō q̄liscēdū est sup tpam assumptā quousq̄ appropinquet tps operatiōis:⁊ tūc mouēdū est corpus huiusmōde nō laboriose. nec in loco valde calido nec valde frigido. Si esh vis educere elleboꝝ moue corp⁹ nec dormiatur aliq̄ mō donec medicina suā pfecerit operationē:q⁹ somnus fortes cūones retinet. ¶Et sifr nō est comedendū nec bibendū donec medicina suā pfecerit operationē. Sūt autez q̄dā debilis nāe:rare cōplexionis q̄ nō pūt esse sine cibo quousq̄ medicina suā pfecerit opationez. Et isti debent aū hausti medicine cōedere aliq̄d subtile:leuis digēstis:⁊ tales et postq̄ medicina cepit operari pūt aliq̄d cōedere stipticum qō stomachū cōfortet ⁊ medicinā ad inferiora deponat: sz nisi necessitas cogat cibus ⁊ pot⁹ totaliter dimittant quousq̄ medicina suā pfecerit operationē. Scim⁹ aūt medicinā cōpleuisse operationē ex eo q⁹ videm⁹ mutatiōem in egestionibus ad humorē cui medicina adhibita nō est appropriata:⁊ tūc pōt pharmacatus cibari. ¶Itē alīd signū est qñ medicina a nā expellit cū egestiōib⁹. Nā postq̄ medicina sufficiēter est operata nā tpam emittit. Aliud signuz est sitis quā scim⁹ non euentre ex pharmaci acuitate nec humoris nec cōplexiōe stomachi. Tūc esh qñ percipim⁹ pharmacum appropiquare ad operatiōis medicine terminū tunc bonum est q⁹ pharmacat⁹ bibat aliquid lubricū lauatiuū:⁊ sitis sedatiua. Et tūc post horā comedat cibū facilis digestionis ⁊ bibat vinum limpharum calidum:nihil esh suscipiat actu frigidum:⁊ dimittat illa die oēs fructus frigidos humidos et laxatiuos:⁊ specialiter aū cibos crudos et specialiter debilitātes stomachū:⁊ si forsan medicina fuerit multū acuta et farmacatus cōplexionis multū calide: ⁊ tempus fuerit calidū:nullo modo bibat vinū: sed loco vini bibatur mellicratū aut aqua zuccarata aut aqua cocta a vino paucissimo et debilissimo alterata. Si tū farmacatus fuerit vehementer purgat⁹ et timeamus de vlteriori purgatione nullo modo bibendū est mellicratuz:nec aqua zuccarata nec simile q̄ posset ventrē laxare:sed succus citoniorū inspissatus per decoctionez cum aqua ferrata aut aliquid simile. ¶Interdum autem contingit q⁹ medicina nō operatur aut q⁹ medicina est debilis:aut q⁹ corpus est debile:aut q⁹ vētositas grossa est in stomacho q̄ subleuat corpus medicine: vel q⁹ vie intestinorū sunt opilate. Si igit videamus medicinā non operari:q⁹ virtus est debilis fortificanda est virtus cum cibo subtili lubrico : et postea exhibeatur aqua nō multū frigida. Si autem medicina sit debilis damus aquā frigidā nō nimie frigidationis: et deinde dabimus aliqua cōpressiua pōtica sicut citonia et pira. Hec esh medicinam ad interiora deponunt. Si autem ventositas sit i cā aut cōstipatio intestinorū:tunc clisteria sunt competentia et dissoluēntia ventositatem. Si autem medicina nō operetur ⁊ declinet ad superiora ⁊ generet motus cordis angustiam ⁊ estuationez et motum spasmosum prouocādus est vomitus. ⁊ si viderimus q⁹ declinet ad inferiora premittantur clisteria attractiua fortia. Amplius talū medicinarū malitia corrigit potus aque vehemēter frigide ⁊ balneatio in ea ꝓpterea q⁹ frangit acuitatē eius ⁊ inflāmationem ⁊ ferositatē etiam ad idem valent species: q⁹ tales medicine sunt de genere venenorū: sed super omnia quādo medicina nō euacuat cōfidēdum est in clisteriorum beneficijs. Si autē cum his omnibus medicina in corpore remanserit et accidentia mala multiplicent⁹ et medicina et materia moueat desup fiēda est fiōmia de saphena :postea de basilica. Vomitus autē magis ꝓficit sicut sunt qñ medicina generat cordis motum ⁊ nausea m ⁊ singultū ⁊ prefocationē. nec tñ sunt cōtenēda clisteria. In hoc esh remedio confisus sum vsq̄ ad nunc ⁊ bonum effectum inueni. ¶Inter dum etiā contingit q⁹ pharmacia euacuat plus q̄ oportet. et tūc primo studēdūz est q⁹ medicina a corpore expellatur. secō vt intestina cōfortentur. tertio vt materia diuertatur. quarto vt totū corpus et specialiter cor et spiritualia membra cōfortentur. Hic etiā in fluxu forti exhibenda sunt narcotica stupefactiua et materiam coagulātia. Primum perficitur cū aqua ordei calidissima cū mucillagio se. pfiluj aut citoniorū in potu data:q⁹ virtutē medicine laxatiue debilitat:et ipam a corpore expellit:qk etiā ⁊ in isto casu nō est primo cōtentiua intestinoꝝ cōfortāda. Secōm aūt ꝓficit scz qñ talis superflua euacuatio nō plus ē ꝑpter medicine ꝑsentis fortitudinē:sz ꝓpter ꝓtentiue intestinoꝝ debilitatē: cuz stipticis ab intra:⁊ ab extra. Ab intra quidē cuz mirra citoniorū aromatizata:⁊ ab extra cum oleo rosato masticino ⁊ mirtino. Tertiū ꝓficit scz diuersio fluxus. ꝙdigra. possibile est q⁹ materia fluat ad intestina ab oibus mēbris: ⁊ tūc frictiones et balnea multū cōferunt et eadē rōne interdū cōpetūt diuretica interdū etiā vomit⁹. hec oia diuertūt materiam ab intestinis. Quartū ꝓficit scz cōfortatio virtutis q⁹ medicina laxatiua interdū euacuat vltra debitū iupando virtutes corporis naturales ⁊ vitales. tūc studēdū est in tali casu in virtutis ꝓfortatiōe cū appropriatis epaticis stomaticis cordialibus et capitalibus. Quintū ꝙo ꝓficit cū somniferis ⁊ stupefactiūb⁹ retinentibus eiationes fortes magna stante necessitate. ideo nō est malū dare aliquam opiatā ad immobilitandum materiā:et ad stupefaciendū aialez virtutem. hoc tñ est faciendū cū magna cautela. et hec breuia sufficiunt de medecinis laxatiuis.

Super quibus pharmacatus sit dormiēduz ⁊ super quibus non.

Si medicina effrenatur.

Quoddam oz cibare aū operationē complete pharmaci.

Signū cōplete opationis pharmaci.

Lauatiuū dandum.

cibatio.

Si medicina nō operatur.

¶De vomitu in regimine sanitatis. Cap. xliij.

Quamuis homines simplr sani: et a tpe nō indigent vomitu. tñ homines in quorū stomachis multiplicat flegma et cholera p vomitū ab egritudinibus ꝑseruātur ⁊ in ꝓpria sanitate ꝑseruāt. Si igit huiusmodi holeos vomitu vtunf hm q⁹ expedit eoꝝ stomachus a super fluitatibus mūdificatur digestioꝝ efficit melioꝝ et corp⁹ renouat. caput etiā ⁊ sensus alleuiātur ⁊ visus acuit:et si fiat vomit⁹ imoderate. et vbi nō opz corp⁹ desiccabit nocebitꝝ epati:pectori:oculis et pulmoni:venas qñq̄ scindit et rūpit ex quo passio emoptoyca causat. Debet aūt vomit⁹ fieri ad pl⁹ bis in mēse in regimie sanitatis hoiz ꝑdictoꝝ. nec dz talis vomitus fieri stomacho vacuo:q⁹ esset laboriosus numo:sz post cibi saturitatē abominabilis ⁊ diuerse nature habētis quodāmō inciuiā ⁊ abhominabilē ꝙtutem:nec dz fieri frequēter ne stomachus corrūpat ⁊ eius virtus destruat ⁊ sic dz obseruari certus numerus dierū inter vomitū vnū ⁊ aliū. Vū habentes collū longū et pectus strictū et hūeros elcuatos ad modū alaꝝ ⁊ crura tortuosa tales inūf vtunf vomitu ad ꝑseruādū sanitatē:et q⁹ oculi multū ledūtur interdū vomitu:cū aliq̄s vomere voluerit duos panniculos i rotūditate circūuoluat:et sup oculos clausos ponat ⁊ cū alio pāno lato optime liget nec auferāt donec vomit⁹ cōpleatur:⁊ tūc facies aqua ros. est abluēda in hyeme addēdo aliquātulū ligni aloes:⁊ os abluēdū est cū ꝙdromelle aut syrupo acetoso. ⁊ nō ē comedēdū statiz:sz tardet comestione donec fames sit fortis:⁊ si ꝓtingat sitis:sedet sitis cuz syrupo citoniorū:et nō cum tulep aut syrupo acetoso: q⁹ incitarēt ad vomitū et comedant carnes pullorū facilis digestionis in galatina et galantina. hec breuia sufficiāt de vomitu ꝑut cōpetit in regimine sanitatis. ¶De vomitu autē laboriosi qui sit ieiuno stomacho :⁊ cū fortibus medicinis nō est hic determinādum q⁹ nō competit sanis corporib⁹:⁊ si interdū, forsan cōpeteret ad ꝑseruādū ab aliquib⁹ malis egritudinibus:est eadez ratio sicut de medicina laxatiua laboriose ducente et effrenāte.

¶De clisteribus et diuersitate eorum. Cap. xliij.

Quia homines

Olia boles sani sepe ⁊ sept⁹ clisteriḃ⁹ vti cō
sueuerūt: et sīl' suppositoriis determi-
nandū est de eis dicendū ⁊ūtū spectat ad sani-
tatis regimē. ¶ Sciēdū est igit q⁹ boles in qui
bus seu in quoꝝ intestinis feces indurari ꝓsue
uerūt ꝓpter quā indurationē pōt cholica cāri. Sīl' in quo
rum viscēribus solent vētositates multiplicari aut flegma
mucilaginosum vel ad quoꝝ intestina cholera pauca deri
uatur incitās expulsiuā. Tales inq̄ indigēt in sanitatis re
gimine clisteribus remollitiuis fecū aut carminātib⁹ vēto-
sitatē aut euacuātib⁹ flegma aut ꝯtra defectū mordicatio-
nis cholere nō mittē interdū etiā fiūt clisteria aliqꝝ hūoꝝ
eūatiua aut mūdificatiua viceꝝ: aut eorū ꝓsolidatiua aut
vētris restrictiua aut attractiua a remotis ⁊ impinguatiua
ſz q⁹ talib⁹ nō vtimur in sanitatis regimine de his penitus
Regule nulla fiet mētio. ¶ Et nota q⁹ multe sunt regule obseruāde
circa administratōez clisteriꝝ. ¶ Pria regula ē q⁹ clisteria
maxime fiūt ad eūationē fecū intestinoꝝ: ⁊ ꝓsumptionē vē
tositatū in eis ⁊ sīl' in renib⁹. vñ suspecti de cholica ⁊ pas-
sione renū ⁊ spāl' vētosa maxime debēt vti clisteriḃ⁹. vñ cli
steria imediate euacuāt ab iteſtinis inferioꝝ ꝯ renib⁹: et
ex ꝑte ab iteſtinis supioꝝ. ¶ Euacuāt igit ab inferioꝝ: ⁊
eradicāt a supioꝝ p quādā colligātiā inferioꝝ ad supe-
riora. ¶ Scōa regula est q⁹ clisteria fortia nō debent fieri si
materia sit indigesta. ¶ Tertia regula est q⁹ clisteria nullo
mō fienda sunt cibo existēte in stomacho adhuc indigesto:
quia attraheretur cibus indigestus ad intestina ⁊ ad epar.
¶ Quarta regula est q⁹ clisteriano sunt nimis frequētāda
ne natura debilitetur. ¶ Quinta regula est q⁹ q̄ exhibeḃ
clistere ꝓpter renes clisterizandus debet esse supinus: ⁊ ꝓ-
pter intestina econtra. ¶ Sexta regula est q⁹ nō dz fieri cli-
stere tēpore calido nec hora calida: ſz eligi dz hora aliqualī
ter frigida. ¶ Septima regula ē q⁹ nō dz fieri balneū ante
clistere ne in corpore fiat motus agitatiuus. ¶ Octaua re
gula ē q⁹ qui sunt suspecti de emoꝛroydibus: ⁊ similib⁹ pas-
sionibus ani nō debent vti clisteribus. ¶ Nona regula est
q⁹ si quis timuerit ne clistere retineatur poni debet i circui-
tu ani auena calefacta aut multum calefactum que autem
sint materie clisteriorum scitur de alijs negocijs.

¶ De suppositorijs. Cap. xlv.

Onsequenter de suppositorijs qui
bus sani interdum
vtuntur dicendū. Sūt autē suppositoria q̄dam
leuia nō acuta. puta suppositoria facta ex mel
le ⁊ succo mercurialis vl' ex sapone gullico aut
ex succo caulis ⁊ similia: et sunt alia his fortiora .ſ. facta ex
melle acuata cū scamonea aut euforbio aut colloq̄ntida et
similibus: prima quidē suppositoria ordinātur ad vētris re-
molliendū. ⁊ scōa ad attrahendū materiā a remotis: ⁊ spe-
cialiter a partibus supioribus. Prima igitur suppositoria
magis competunt in regimine sanitatis q̄ secunda.

¶ De pessarijs ⁊ diuersitate eorum. Cap. xlvj

Epessarijs autem sciendum q⁹ sic se
habēt ad matricem sicut
suppositoria ad intestina. interdum autē fiunt
ad menstrua prouocāda: ⁊ ad mūdificādū matri
cem: ⁊ aliq̄n ad restringēdū matricē: et interdū
ad cōfortandū matricē vt disponat ad cōceptum. horū aūt
materia scitur ex libris particularib⁹. ideo hic pertranseo
cum dei laude huic operi finem imponendo: a quo reperi ⁊
recepi gratiam doctrinaꝝ et perfectionem.

¶ Incipit regimen sanitatis ad inclitum regē aragonū a
magistro Arnaldo de villa noua directum et ordinatum.

¶ De aeris electione. Cap. j.

Prima pars vel cōsideratio sanitatis
cōseruande pertinet aeris ele-
ctioni. Nam inter ea q̄ necessario appropri-
mant humano corpori nihil est q̄ immu-
tet fortiꝰ ipm q̄ id q⁹ p os: et per nares ad
cor: et ad arterias inspirando peruenit cuꝝ
qualitatibus suis: ⁊ p omnes arterias im-
miscetur spiritibus cordis: p quos omnes
actiones vite corporalis perficiunt. Ideo regalis prudentia
que ad ꝓpriē sanitatis ꝓseruationē studere dz ꝓpter salutē
regni nūq̄ negligat ⁊ūtum facultas cōcedit eligere aerem
ad habitandum: tam in partibus regni q̄ in mansionibus
locorum ad que inhabitanduꝝ declinat. Nam cū in ea par
te regni eligit diutius habitare iuxta differentias partium
anni. qua salubrior seu purior viget aer dupl'r pendet vtili-
tati cōi. Primo quidē in cōseruatiōe propriē salutis a qua
deriuat salus totius multitudinis cui ꝓest. Scōo ꝓpter qm̄ Aer pu
pendet multitudini que ad presentiā cōfluit de cōseruanti ruoꝛēti
bus sanitatē nō solū aūt corpori est accōmodus aer purus ⁊ corpo-
sed etiā mēti. Hā ola mentis opera siue in apprehendendo ri ꝓfert.
siue intudicādo clariusꝛ: et ꝓfectius exercent in aere puriori. Et qua cōsideratiōe cōseruationis etiā nō modice regis
prudēcia sublimat. ¶ Cū per hoc publicę vtilitati prouideat
valde in ꝓcurando claritate cognitionis et industrie natu rex obli
ralis non solum in mente propria: sed totius consilij. Unde gat ad
manat gubernatiōis influentia toti regno ad quod bonuꝝ ꝓcurā
ꝓcurandum ⁊ūtū et possibile fuerit ipe rex obligatur ex pro dūbonū
prie matestatis officio. cum nō tm̄ naturalibus documētis regno.
sed quotidianis cōstet experimētis q⁹ aeris impuritas atq̄
grossities ingenii obtundit: iudiciū
obscurat: cogitationes infatuat: et obliquat affectiones:
¶ Ea igitur paro ad habitādū diutius eligatur: vbi fuerit
in substātia purior aer: et in qualitatibus ꝛpatus iuxta dif
ferētiam ꝛpis. Nam in estate querendus est purus: ⁊ ex cir-
cūstantijs habitationis declinās ad moderatam frigidita
tem: et ecōtra in hyeme. Ubi autem purus est aer ibi ver et
autūnus existunt in qualitatib⁹ ꝛpati. Sed q: frequēter cō-
tingit q⁹ vbi purus est aer subitis vētoꝝ flatibus agitatur.
ideo tunc corpus rarū de facili ledit alterationibus repēti
tis: cū leuiter ad eius interiora penetret ventus maxime si
flauerit veluti per canalē ꝓpter q⁹ expedit in locis ventosis
de alis vestibus operiri. Sed cholericis atq̄ sanguineis cō
gruit vestis ex lino vel serico intercluſa bōbace. Nam talis
vestis sanguinem nō inflammat nec estuare facit: et a vēto
rum ingressu partes ꝓtegit circūtectas. ¶ In mānsione ve-
ro que precipue deputabit ad iacendū: vel ad dormiendum
cauebitur ne sit aer cōclusus: ⁊ non habens libera spiracu-
la: sicut in aliquibus domibus testudinosis: et que parua ⁊
pauca habent spiracula: vel reumaticis sicut i subsolarijs
quoꝝ solū nō est pauimentatū. In talibus eīm mansionib⁹
aer est nimis grossus ⁊ humidus: et iacentes maxime dor-
mientes in eis multū grauātur in capite et in pectore: facit
enim eos obtusos: ⁊ pigros ⁊ somnolentos: cor constringit
anhelitū indurat. faciēdo respirationem difficilem: et vocē
amputat: vel obscurat. Propterea si necessitas vigeat in ta
li domo iacere in hyeme subtilietur ⁊ depuretur aer cū igne
maxime facto de ramis siccis aut rosemarino vel bruſco vl'
similibus: ſz lignis nō humentibus. sed facientibus flāmā
claram. Estate vero cuncta spiracula teneantur aperta ne-
q̄ solū irrigetur: et in ea parte iaceatur per quam liberius
ingredi potest aer: ⁊ sisterni debuerit virentibus plāte cau-
eatur ne sit aquose vt iuncus grossus: sed bona ⁊ mollis
herba ſz murto: ⁊ salice aut similib⁹: ⁊ talis domus poterit
in hyeme cum lignis iunperi vel cipressi vel ligno aloes fu
migari aut thure. Estate ꝓpter cuꝝ sandalis: aut foliis mirthi Stare
siccis aut virgis eius vel rosis siccis quibus etiam si copia mul tuꝝ
suppetat solū sternatur aut sacculi repleātur ex eis et collo ignē no
centur circa pulmonal lecti. ¶ Cum autem frigora cogent cet.
vti beneficio ignis cauendus erit ne nimis appropinquetur:
aut diu sedeatur ad ipm: ⁊ maxime sumpto cibo ⁊ vultu op
posito. Hā rara corpora depauperat spiritu ⁊ eorum impe-
dit digestiuā: et ebetat visus: ⁊ acuit sanguinem: et causat
vertiginem: sed dorso ad ignem conuerso eius beneficium
moderate sumatur. Si vero fuerit coram oculis: et maxime
prope conueniat aliquid prope oculos interponi.

¶ De naturali exercitio. Cap. ij.

Post considerationem aeris consideratio se-
quitur exercitij: quoniaꝝ naturaliter dz
refectionem precedere propter duo: quoꝝ vnū
est: q⁹ calorem excitat naturalem: per quem est
cibi digestio celebranda. vnde expedit vt cib⁹
qui sumitur cum inueniat excitatum ⁊ nō sopitū. Aliud est

qi superfluitates corpis resoluit ⁊ preparat expulsiõi quibus in corpore manentibus natura mẽbrorum suas nequit perficere actiões. Etenim calorem naturalem obtũdunt et meatus impediunt: per quos dz alimentũz transire. Unde natura corpus impedita manet donec superfluitates cibi p̃riti fuerint excluse perfecte. Quus autẽ grosse superfluitates vt intestinales et vesicales ab aliquibus corporibus egrediantur absq; exercitio tamẽ subtiles que p poros cutis habent expelli: ⁊ que vtplurimuz aggregantur in lacertis mẽbrorum ⁊ inter cutem ⁊ carnem raro nisi per exercitium forte educũtur a corpore sano: tum qi raro sudat: tum qi rarissimũ est q; aliquis ita parce viuat siue cibetur q; calor naturalis possit membror̃ superfluitates ꝓpter paucitatem cõsumere. Uel q; ita fortis sit q; possit quascunq; superfluitates vastare. ¶ Congruit igit añ cibum exercitari: sed comedentibus paz sufficit exercitium modicum. Quibus autẽ qui copiose reficiuntur magis est necessarium ⁊ ecõtra. Nã his qui parum exercitantur sufficit modica lenisq; refectio. Illis vero qui multo ⁊ forti exercitio corporali vtũtur copiosa ⁊ grossa debetur refectio. Quibus vero attẽtis ⁊ prandio et cene p̃mittatur exercitium moderatuz ⁊ vniforme. Moderatum quidem est ex quo alacritas q̃s efficitur ⁊ membra etiã leuiora. Nam si doluerint aut inde fatigata permanserint, pculdubio fuit immoderatum. Et ideo cũ fatigatio incoat, cessandum est ab eodẽ. Uniforme vero dicitur quando inferiora et superiora ꝓportionaliter exercitantur siue peditando siue equitãdo: vel aliter exercitiuz peragat. Unde qui peditando exercitant debent aliq; inclinari ad colligẽdum manibus aliquid placiduz vel operandũ. Equitas vero siue ascẽdẽdo siue descẽdendo siue mouẽdo equũ nõ solum pedũ colũnas: sed dorsum mouet ⁊ man⁹ ⁊ brachia maxime si venationi dederit operã. Illa tã in ꝓposito motus spẽs ad exercitiũ eligi dz p quam semper illesa p̃maneat regalis maturitas et honestas. Quapropter ludus pile vel lancealis: aut luctæ cũ coetaneis nullo modo regie cõgruit honestati. qm̃ personaz ipsius contemptibilem reddit. ⁊ istud publice honestati nimium derogat.

¶ De balneo. Cap. iiij.

Post considerationem exercitij consideratio balnei sequit. ideo qi defectum suppleat ꝓpius. Nam in regimine sanitatis illi solũ balneantur in quibus propter obmissionẽ exercitij ⁊ copiosam refectionem multitudo superfluitatũ aggregatur in lacertis et intercutaneis regionibus: aut illi quib⁹ pre multitudine sudoris in exercitio vel alia cã lotio corpis est necessaria. Et tõ balneũ sluphe cõperit p̃mis ad puocãdũ sudorez alijs vero balneũ aque ad abluendũ. Sed in ꝓposito neutrũ balneum locũ hz. Nã corpori tpato vel sanguine abũdanti si moderate cibet et moderate exercitetur nec cõgruit sudare nec necessarium est ablui ꝓpter sudoris vestigia. Quõ si ꝓpter eius exercitiũ sudoris puocatiuum aliq; sequeret necessitas abluendi cauendum est ne corpus mergat in aqua notabiliter calida: sed sit tepida vel lut illa que solis feruoribus in estate calescit et rose vnico feruore bullite proijciantur in balneum.

¶ De ablutione pedum ⁊ capitis. Cap. iiij.

Solũne tamen pedum ad conseruationẽ sinceritatis visus ⁊ auditus atq; memorie sepe lauent ⁊ fomentent cũ aqua moderate calidirata: et talis lotio hat in sero circa introitum lecti diebus illis in quibus cenare non contingit. ¶ Lotio vero capitis non tardetur vltra xv. dies. nec in hebdomada plusq; semel fiat. et nunq; stomacho repleto. sed ante prandium vel longe post ipsum: et ante cenam si proponatur cenare.

¶ De consideratione refectionis. Cap. v.

Post cõseruationẽ exercitij ⁊ balnei sequitur consideratio refectionis duplici ratiõe quarũ prima est: quoniam exercitium corpus: inanit: ⁊ inanito corpori debetur refectio. Secunda vero est: qm̃ exercitiũ inanitũdo puocat appetitũ cibi q̃ nolat fames q̃ nihil aliud est q̃s ꝑco nature ad indicandũ necessitatem cibationis. De corpore nanq; sano tunc certum est q; indiget cibo qñ manifeste tamescit: ⁊ ideo specialiter habentib⁹ tẽperatũ corpus ⁊ sanguinem abũdãtez pre alijs nõ expedit sumere cibũ donec esuriant. Natura em̃ mẽbror̃ nõ amplectit qõ nõ appetit: sz respuit ipm: et tõ cib⁹ qui sumit sine appetitu nature velut grauis sarcina ferit a stomacho: et ab alijs mẽbris. Propterea magis corrũpit in eis q̃s cõuertat in ea. Nã cũ natura reipuat ipm vel conat tepide in suã substãtiã conuertit. ¶ Quãobrẽ patet ex his q; sanis corpor̃ in qualibet parte anni nulla dz natura est alia cõgrua hora cibatiõis siue in prãdio siue in cena nisi qñ natura cõcedere appetit. ⁊ hoc testat q; vulgarium obseruãtia tẽpestiue cenãdi nõ hz in sanis existentiaz rõnis: sz ex leui cõceptu manauit ipertor̃ et obseruat ex indiscreta cõsuetudine populari. Sumẽd⁹ est igit cib⁹ appetẽte natura: nec diu etiã post esurit dz sumptio ei⁹ retardari nisi qz fere cõstitutiões eccle vel honesta occupatio aut religiosa deuotio qiq; suggerunt ipsam esuriem tollerare. Ilorare ra cibi ẽ appetitus.

¶ Debet etiã taliter mẽsurari cibatione stomachus tẽliõe grauet. Sicut em̃ nocet cib⁹ sumpt⁹ ante tps predictuz: sic etiã nocet si sumat inoderate: ad qõ vitãdũ expedit vt duo vitent. Primũ est imperfecta masticatio: per quã fit magna nature iniuria: cũ nõ reddat ei qõ ex prima institutione ei debet. Ad hoc em̃ dentes sunt a natura ordinati vt ꝓfecte cibus cõminuat anteq; trãsmittat ad locũ digestionis. Cũ ergo cibus nõ est liquidus: aut particulaz cõminut⁹ valde natura sui corporis defraudat qui suis dentibus ꝓfecte non cõterit. Nam aptitudo cõterendi nec stomacho nec ceteris mẽbris interioribus est cõcessa. Quapropter necesse est vt ledant a cibo imperfecte masticato cuz nequeant supplere defectũ cõtritionis. Leduntur aũt a cibo imperfecte masticato dupliciter. Primo qi plus in de sumit ex quadã deglutiẽdi voracitate. Secõ qm̃ cibus deglutitus imperfecte digerit: et per cõsequens corpus ad multas preparat passiones: ⁊ ideo voraces frequẽter egrotãt: et nunq; ad naturalẽ peruenunt senectutẽ. Mimẽ mẽsurari cibo grauẽ ꝺz ſtoma cho cõminuat ante ꝙ trãsmittat ad locũ digestionis. Cũ chus.

¶ Scõz aũt qõ mensurate refectionis imo derate debet vitari est varietas ferculorũ in vna mensa: et maxime si fuerint delicata: citius em̃ latat ⁊ deficit appetitus in sumptione vnius cibi q̃s diuersor̃: qm̃ blandimenta sapor̃ puocãt cum ad plus sumendũ q̃s stomachus possit digerere. Preter hoc etiã quando difformitas ferculorũ est tãta q; vnũ est facilis: reliquũ ꝙ difficilis digestiõis necessariũ est vt debita nutritio mẽbror̃ impediatur: qz cũ prius digerat vnũ q̃s aliud: ⁊ cũ misceãt admiscez. aut cũ digesto dilabit indigestũ: aut si viq; ad perfectaz digestionẽ alteri⁹ remãserit corrũpetur: veluti si carnes pullor̃ ⁊ vaccine misceantur mul decoquerent. Accidit etiã q; quãdo fercula varia multa sunt numero duobus modis ꝓfecto impedit digestiõis. Primo qi comedẽs ad frequẽtius potãdum inducitur frequẽs aũt potus digestionẽ impedit: quẽadmodũ qñ frequẽter suffunditur aqua olle impedit ei⁹ feruoreꝫ. Secõ qi inter primũ ferculũ ⁊ vltimũ magnũ ẽ itetuallũ: ꝓpter qõ ichoata digestio primi a cruditate suguentium impeditur: que ola nocumẽta vitãtur p sumptionẽ vnius ferculi tantũ aut duor̃ ad plus: dũ tamẽ inter ea nõ cadat notabile internallũ ⁊ q; nõ sint valde difformia quãtũ ad habilitatẽ digestiõis. ⁊ ideo qui paucis cibis vescũtur ad extremã ⁊ mũdã peruenũt senectutẽ. Qui vero studẽt ad multitudinem ciborum incarcerandam vel ante senectutẽ extinguuntur: vel cõuz senect⁹ intẽpestiua erit ⁊ valde immũda sicut in habitatoribus septẽtrionis frequẽter occurrit. Diuersitas cibor̃ simile ẽ malũ.

¶ Nõ solum autem commoda refectionis: ⁊ q̃titas sed etiã qualitas ciborũ debet intendi: sic scilicet vt illi sumãtur qui corpori cõgruunt ꝑm exigentiã nature ipsius ⁊ temporis: et qui non congruunt eui dantur. Unde qui naturaliter dispositus est ad patiendum fluores emoroydas: ⁊ pulsantes vitare debet acuta ⁊ salsa ⁊ nimiũ dulcia: ⁊ quecũq; cõstipant: de quib⁹ infra dicet in tractatu speciali. ¶ Nunc aũt cõuenit de regimine potus in genera vera et tractare: circa qõ natura breuẽ patebit sanis corporibus mẽdosa regulã: sez vt potet quando ipsa requirat: hoc est quãdo vera sitis aliquis patitur. Tunc est aũt vera sitis quãdo in ore stomachi percipitur exsiccatio: qõ nunq; in sanis corporibus nisi sumpto cibo cõtingit. Unde cũ talis sitis est manifesta sumẽdus est potus ⁊ sobrie qualis nature corporis et tẽporis debet. Est etem̃ in ꝓposito cauẽdũ ne sit vinũ acutũ vel igneũ aut grossum et dulce sed in estate albũ vel rosẽũ in

De potu in ſpeciali.

seū. in hyeme subtrubeum: ⁊ in substātia semper clarum atq; subtile cui⁹ sapor est simplex: ⁊ amicabilis ⁊ odor suauissimus: Et ex talib⁹ eligantur semp debiliora: que minus possunt tolerare aq̄ mixturā. Corporibus ergo tēperatis: ⁊ sanguineis ⁊ cholericis vtil⁹ est bibere vinū debile naturaliter cū modico aque q̄ vinosum fractum cum multa aqua. Sic igitur in ꝓposito ꝓfz q̄ expedit oino vitare vina q̄ cōficiūtur gipso vel calce vel q̄ cōseruantur in vasis pice linitis. Et eadē rōne vitandū est nectar nisi cōcideretur ꝑm formaz inferius posita. Patet etiam ex predictis q̄ vinum nouum perfecte clarificatū est in ꝓposito veteri semper vtilius. Ingluvies vero mendosa in qua non estuat orificium stomachi: sed guttur arescit: vel os aut palatum ꝓpter pulueres aut motū aut aeris calorem ⁊ siccitatē nō expedit bibere: sed sufficit gargarizando vino bene limphato: aut aqua ꝓdictas partes humectacere vel emundare vel si magis placeret succosos fructus masticare: ⁊ abijcere: vel modicuz succi deglutire ꝓpter gutturis ariditatem erit expediens.

¶ De dormitione et corporis tranquilitate. Cap. vj.

POst refectionem naturali ordine quiescere conuenit atq; dormire. Cibus enim ad hoc recipitur vt digeratur ⁊ digestus conuertatur in membrorum substātiaz. Digesto vero cibi ⁊ maxime in stomacho vbi recipitur cum totalitate sue deformitatis ad mēbra neq̄t cōpelli nisi calor naturalis ꝑ quē digestio celebratur quātū possibile est coadunetur circa locū digestionis. Quapropter moderate refectis nō cōuenit sumpto cibo deambulare vel etiā vigilare maxime si corp⁹ eoz nō abūdauerit naturali calore. qm̄ in motu ⁊ labore distrahitur calor ad membra q̄ motu exercitātur. Sil⁹ in vigilātibus dato q̄ nō mouerent colūnas pedum ⁊ manuū nihilominus: ad organa sensuz vt auditus ⁊ visus ⁊ ad ip̄m cerebrū vbi meditationis operatio exercet: calor enim naturalis distrahitur: qm̄ sine ipso nulla vite opera pfit in corpore perfici. Que oīa recte considerātes philosophi direrūt cōcorditer q̄ potior hora matutinis refectionis ad cōseruandum sanitatez est vespertina. Propterea q̄ nox refectiōi succedit ex qua tria bona ꝓueniunt necessaria digestioni perficiende. Primū est frigiditas aeris: cterū in aere frigido fortior est digestio q̄ in calido: qm̄ per frigiditatē aeris coadunatur calor naturalis in clibano corporis: et ꝑ calorem ip̄ius aeris disgregatur vertus exteriora ꝓpter q̄ homines vtplurimū comedūt amplius in frigidis habitationib⁹ ⁊ in hyeme. Scōm est tranquilitas mētis ⁊ corporis: qm̄ de nocte cessant meditationes ⁊ occupatiōes diurne. Tertiū est somnus quietus. naz sub silētio noctis nec strepitu nec clamoribus interrumpit nec occupatiōibus impeditur: nec luce feriente oculos breuiatur. ¶ Iq̄t qui moderate refectus sumpto cibo sedeat ⁊ quiescat: tam mēte q̄ corpore. et sedendo audiat nō amara neq̄ subtilia: sed placida que fuerint facilis intellectus: vt sunt regnū ⁊ sanctorum hystorie vel musice melodie. Cū autē somnus aduenerit ꝓtinus dormiat. Sed de die maxime in estate dormiat in loco frigidiori et obscuriori ⁊ maxime trāquillo: dū tamē non sit reumaticus. Pedes quoq; di calcientur ⁊ cooperiantur. Nā dormire calciatis pedibus ⁊ hyis maxime in estate fumos reflectit: ⁊ corpus estuare facit ⁊ inquietari ꝓpter q̄ impeditur digestio: visus obscuratur. ⁊ mens ebetatur. Cooperiendi vero sunt ne nimium infrigidētur. Et similiter caput in somno plus q̄ in vigilijs est cooperiendū. Nā cum calor naturalis in eo coadunetur circa mediam corporis regionem extrema manent modico calore munita. ⁊ ideo tūc facilius possunt a frigore ledi maxime si sit aer frigidus: quasi per canalem propulsus a ventris percutiet membra. Propterea cauendum est ne in dicto capitis fenestra vel spiracula sint aperta. ¶ Qui ꝺo sani sunt corpore debent in primo somno supra dextrum latꝰ dormire vt epar quod circa corpus abūdat naturali calore subiaceat stomacho tanq̄ ignis suppositus lebeti. Cū aūt fuerit primus somnus expletus non est necessariū hijs qui temperate reficiunt amplius dormire. Sed si q̄q; plus debito sumeret aut aliquid quod esset graue ad digerendum tunc dormiens nō excitaret a primo somno ꝓpter pfectionem digestionis. sed ꝓpter stimulum supfluitatis aggregate in membris sicut vine in vesica: vel fumorum in lacertis aut sereatus in pectore: vel similiū quibus expulsis vinam do vel tussiendo vel membra extendendo adhuc expediens erit ad somnū redire quod perpendetur ex pōderositate capitis et grauedine palpebraꝝ: et tunc ne fumus concluſus epar supercalescat cōuenit iacere super latus sinistrū. Naz cibo iere digesto multo minor calor sufficit ad perfectiōdum digestionē q̄ crudo. Supinus autem nunq̄ debet sanꝰ dormire ne superfluitates que fluūt ad palatū: ⁊ nares refluāt ad cerebrum et submergant memorīā. Sz excitatus a somno potest stare spinus: ⁊ parum quiescere ad membrorum equationē. et maxime iuncturaꝝ spinaliū. Similiter sanis et stomachū habētibus calidū vel tēperatū nō expedit supina vētre dormire ꝓpter ceruicis contortionem ⁊ stomachi cōpressionē. Illis ꝺo quibus propter stomachi frigiditatē est necessariū: ꝓcipitur vt supina mollissima pulmaria ventrem colloceāt: et vt ingenientur quanto minus poterūt collū torquere: licet melius esset ventri cerucal mollissimum ⁊ calidū applicare: ⁊ brachijs amplecti vel cū lata fascia lineā pānt superfirmare: vt in somno adhereat. ¶ Sicut aūt qui moderate reficiūtur nō expedit sumpto cibo deambulare: sic est immoderate refectis expediēs priusq̄ dormiant deambulare suauiter atq; diu quousq; depressum fuerit pōdus orificij stomachi: ⁊ cū omnis refectus debeat in somno tenere caput ⁊ pectꝰ ceteris partibus altiora: magis tamen hoc expedit immoderate repletis ne regurgitāte cibo grauetur orificium stomachi: et per consequens caput et membra spiritualia. ¶ Somno itaq; expleto studendū est diligēter emūdare corpus a superfluitatibus multiplicatis in eo nō solū per secessuz aut vinādo. sed etiam per alias partes vt tussiendo ⁊ spuendo ⁊ nares mūgendo: caput pectinādo. ⁊ facies ac manus cū aqua tepida semper lauando. ¶ Coitus etiā quid ad nature cōmodum ordinatur exerceri debet expleto somno ⁊ existēte corpore tēperato. ¶ Hijs autem quoꝝ iuncture sunt debiles aut emorroydes sepeveniant: siue fuerint fluentes aut surde: cauendū est diligenter ne famelici coeant vel imoderate post repletionē: maxime si stimulus voluptatis excitaretur ad hoc studiose. natura enim semper expectāda est: vt ipa sponte requirat: ⁊ ex debitis interuallis: vt natura possit effundere semē absq; dissolutione corporis et tormento. Violentus enim coitus est cunctis hominibus cū terrore vitandus: quontā oēs vires corporis amputat et in extremam precipitat senectutem.

Sup cibū immoderate sumptuz deambulādum.

Post sōnuz corpus a superfluitatibus emūdādum.

¶ De accidentibus animi: Cap. vij.

SIgitur per ordinem obseruatis scire conuenit insuper q̄ animi accidentia corpus efficaciter mutant seu alterāt: ⁊ in operibus mētis faciūt manifestam impressionē ⁊ ideo q̄ nociua sunt debent studiose vitari ⁊ specialiter ira ⁊ tristitia quontam ira supercalefacit oīa membra. ⁊ propter seruorem cordis omnes actus rationis cōfundit. Et ideo cauēde sunt eius occasiones nisi quātū ex ꝓcepto rōnis aduersus illicita cōcitat. ¶ Tristitia ꝺo corp⁹ infrigidat ⁊ exiccat. Propterea macie ⁊ extenuationē inducit. et quia cor cōstringit ⁊ spiritus obtenebrat: ⁊ ingrossat: ingenium ebetat. apprehensionē impedit: audicium obscurat. et obtūdit memorīā. ⁊ ideo vitada sunt eius obiecta. nisi q̄tū ratio persuadet ad detestationē vitiorum et mentis pulchritudinē reformandam. ¶ Qui ꝺo multis curis ⁊ solicitudinibus distrahunt et cerebro pungunt gaudio sepe vacare debēt et honestis solatijs vt animus refloreat et spiritus recreentur.

Ingluvies mendosa.

Infōno pedes ⁊ caput cooperienda sunt.

Super quo latere dormiēduz.

¶ De nutrientibus scz cibis et potibus. Cap. viij.

QUoniam generalia cōuenit specialiter loqui de nutrientibus ⁊ remedijs cōtra lapsie. Et inter nutrientia primo de cibis. secundo de potibus. Sed q̄ ciborum quidam sumuntur in alimētum. quidam vero in saporem et condimētum. ideo prius erit sermo de alimentis. Quorum quedā sumuntur ex terre nascentibus. quedam vero ex animalibus. licz animalia dignitate priora sint plantis: tū q̄ materia sunt aialium: ideo q̄ nutriuntur ex eis: ideo terre nascentia priora sunt aialibus p̄ naturam ⁊ rōne nutritionis. ¶ Ex terre vero nascētibus assumūtur

in alimētū quinqꝫ per ordinē. Primo scz grana panifica: vt frumētū: ordeū: siligo: milū: auena panicū: t risus. Scōo legumina. Tertio fructus. Quarto folia. s. olerū. t herbarū. Quinto radices vt sunt pori t sepe t cetera que sub terra sūt. Frumēta suspiciūt incrementū. ¶ Frumentū aūt coctū frequentari nō debet quoniā lubricos multiplicat opilatiōes generat t disponit ad calculū in renibus t vesica. Et similiter pultes de farina frumēti: t quicqd fit ō pasta frita vl elixa. Et idem iudicium est de triquod vulgariter dicitur alatria. et de amido licet sit leuius ceteris. Temperato tamen corpori nō expedit iſtis vti. Et si forte diebus ieuniorū interdus placuerit sumere conduīt cuz multo lacte amigdalarum t prius fortiter coquantur. Simula ꝫo min⁹ in predictis oībus est nociua. et adhuc colatura furfuris minus: q si prius cū multa coquatur aqua: deinde cum multo lacte amigdalarū erit in diebus ieuniorum tēpatis atqꝫ cholericis oīb⁹ leuissimus. t etiā vtilis. ¶ Utilius tamē erit ferculū factuz ex ordeo mūdato prius cocto vsqꝫ ad ruptura. deinde loto cū aqua frigida post modū pistato: t cocto cuz multo lacte amigdalaꝫ vsqꝫ ad mediocrē densitatē. talis eñ cibus est valde cōuenīs patientibus emoroydas pulsantes. ¶ Et simili modo fieri debet ferculum ex auena mundata. si placuerit magis. licet sit minus vtile qꝫ predictū. ¶ Ferculum aūt ex rizi si fiat cuz multo lacte amigdalarū semp est vtile corporibus tēperatis. Ad vitandū tamē ventris constipationem vltimo debet sumi. ¶ In predictis oībus est cauēduz ne vetustate sint corrupta vel appropinquēt corruptioni: t ideo farina t furfur et simula et rizi que plus qꝫ septem mensibus fuerint reseruata vitari debēt a corporibus temperatis atqꝫ cholericis. Et amiduz si plus qꝫ duodecim mēses habuerit. Et rizum si plus qꝫ decemocto mēsibus fuerit extra corticem reseruatum: t maxime in regionibus calidis. Generaliter ꝫo cauendum est q si ꝑdicta omnia fumosi odoris percipiantur esse vel acuti saporis aut terrei semper sunt vitanda.

Frumēti coctum.

Colatura furfuris.

Ferculū ex ordeo

Ferculū ex rizi.

Vetusta vitāda.

¶ De vsu panis. Cap. ix.

PAnis autē semper debet esse mediocriter fermentatus: t parum salsus t nequaquā farina inbibitus. Et ad euitādū cōstipationē prodesset vt sertā vel septimam partem furfuris cōtineret tamen cauendum est ne sumatur calidus vel induratus. Si vero necessitas vigeret aliquando vesci biscocto sumatur in principio remollitum in pingui brodio sine fuerit pinguedo carnium aut dulcis olei oliuarum aut amigdalarum. Et in diebus carnium frusta lardi bacconis cuz eo sumantur vel aliqua ventrem humectantia seu mollificantia: de quibus infra dicetur.

¶ De leguminibus. Cap. x.

LEgumina nūqꝫ cōgruūt tpatis corporibus q̄diu manēt in sanitate. ꝓpterea ꝓuenit in ꝓposito vt eoꝝ substātia vitet t maxime siccoꝝ. Sed si de recētib⁹ aliqñ placuerit sumere gra nouitatis expedit q coquant cū zinziber: t croco t in fine cōdiant cū lacte amigdalaꝝ nisi cū pingub⁹ carnibus coquerent q: tūc nō oporteret adde lac amigdalaꝝ: t inter cetera legumina minus nociua sunt sanis corporibus pisa rotūda t cicera t fabe. Et istoꝝ etiā triuz min⁹ nociua sunt pisa rotūda t alba. Generaliter aūt quecūqꝫ sicca sine carnibus sint ꝑparata debet cepe rotūduz t albuz cōminutū frigi cū multo t dulci oleo t eis adūgi. t vltimo lacamigdalaꝝ: t hoc est maxime necessarium si faba debet comedi: t precipue si fiat ex faba fracta. ¶ Legumina ꝫo que cum lacte animaliū ꝑparantur oīno vitanda sunt in ꝓposito. scz in quadragesima qñ est diuturnus vsus opilantiū alimentoꝝ vt piscium t polentarū vtile est ad conseruationem sanitatis in principio refectionis interdum sumere puretā cicerꝝ aut pisoꝝ. Et hec est illa aqua quā sapientes cōmendant. s. vt pisa vel cicera in aqua dulci remolliātur p noctē t in eadē sequēti die bulliātur duobus aut tribus feruoribus t tūc colētur t colatura reseruet: t appropiquāte hora refectionis addatur parum vini albi t modicū de puluere spicenardi: t croco t sal immoderata qñtate. deinde vnico feruore bulliat t ꝓpinet i ꝑncipio refectiōis vel ad potādū aut si magis placuerit fiāt offe. tale nāqꝫ brodiū aprit t mūdificat venas capillares epatis t vias vrinales. t tō ꝓeseruat a calculo: et ab arenis precipue si pisa vel cicera remolliantur t coquātur cū aqua ꝑdicta cū petrosilico. Vulgares autē nimis decipiuntur in eo q credunt hanc vtilitatē inesse brodio ciceꝝ remollitorum in lixiuio. Nam tota substantia subtilis: et appetitiua per primam remollitionem separatur exinde.

Pureta aqua remollitio ciceꝝ aut pisoꝝ.

¶ De vsu fructuum. Cap. xi.

VSus fructuū tēperato corpori nō cōgruit via cibi: sed potiꝰ medicine videlicet ad preseruādū ipm ab aliquo accidēte nociuo qđ ex cōcurentibus potest timeri: t ideo moderate t ordinate conuenit. vt eis vtatur considerata semper vtilitate que speratur acquiri per sumptionez ipsoꝝ. Nō eñ ad voluptatē sumēdi sunt: scz ad vtilitatez. Nam vti fructibus ad voluptatē cōseruationē impedit sanitatis. Est igitur cōsiderandū q corpora que fructib⁹ vtūtur pro alimēto debēt in qualibet parte anni ꝓsiderare qualia possint accidētia nociua incurrere. vel ex qualitatibus aeris: vel ex nutriētib⁹: aliis tēporis. t sm hoc vti fructib⁹ magis cōgruit ad obuiandū accidentibus illis et meliori modo. ¶ Quoniā igit in estate sanguis feruore aeris inflāmatur: in ipso vero autumno siccitate acuitur. ideo tūc expedit ad tēperandū sanguinem vti fructibus frigidis t humidis. Similiter quando estiuo feruido mēbra corporis rarificant: t facilius ab eisdē exalat calor naturalis et spiritꝰ. t ideo tunc expedit ad tēperādū sanguinē vti fructibus tēperate cōstringētibus quales sunt stiptici. Similiter tūc cōpetit vsus acetosorum etiā ad frāgēdū caliditatis acumē. Siccitas etiā tēporis que sepe ventrē cōstipat requirit frequēter estate t autūno vsum ipsoꝝ. Similiter quoqꝫ ꝑsunt ad somnū ꝓuocandū vbi a siccitate tēporis impeditur vel ad sitim cōpescendum vel ad estuationē cordis t epatis et orificij stomachi mitigādā. quibus omnibus diligēter cōsideratis facile quisqꝫ poterit estate t autumno vsum fructuū moderate ad regimē sanitatis. ¶ Quicūqꝫ ꝫo ad cōseruationē sanitatis intenditi debet hanc regulā generaliter ob seruare. s. q nūqꝫ vtatur fructibus tam coctis qꝫ crudis donec in arbore fuerint cōsecuti perfectā maturitatem si possint in arbore maturari exceptis moris: quibus vtendū est priusqꝫ ex perfecta maturitate nigrescant: quoniaz sunt cibus aranearū t muscaꝝ t sanguinez inficiunt: t ad putridinē ꝑparant. et bunones t carbūculos et antraces multiplicāt: t ideo in regionibus calidis t humidis anno quo tanti mororū copiosus est vsus epidimia regnat nisi per fluxū ventris impediatur. ¶ Scōa vero regula est. q abstinēdū est a fructibus quādocūqꝫ multiplicātur in eis vermes aut interius tabescunt quod in vulgari catheclanoium dicitur antacar. et cognoscitur per hoc quia fructꝰ nō est interius naturaliter coloratus nec habet naturalem medullaz. tales enim fructus generāt cōtinuas febres nisi forte superfluitas eorum per fluxum ventris aut fortem laborem t copiosos sudores a corpore resoluātur. ¶ Tertia ꝫo regula precipit ne fructus diuersi sumātur simul quātūcunqꝫ sint in naturis suis vel effectibus propinqui. Verbi gratia. si debuerint pruna sumi ad ventrē mollificandū non expedit simul cū eis cerasa sumere. sed sufficit q hec vel illa sumantur in principio refectiōis. Similiter quoqꝫ tempore quo ficus et vue reperiuntur nō expedit vt simul sumantur: scz vtrūqꝫ prosint ad ventrē mollificādū. sed sufficit alterum t maxime ficus: et ad hoc vt efficaciter mollificent dz brodiū superbubi vel alius liquor. Sed habētibus epar t stomachū caliduz et cunctis cholericis qualis sunt habitatores affrice t libie tutius est aquā frigidā superbibere: ceteris aūt vinū bene limphatuz. Si vero debuerint vua sumi propter ventris solutionez cauendū erit ne sumatur in mensa: sed longe ante maxime si fuerit recens. quoniā nō solū generat ventositatem: scz etiā facit ebullitionē. t ideo subuertit cibū t perturbat digestionē: t vuis sumptis vinū nullo modo superbibatur: sed brodium tūi vel aqua frida. Si tamen in mensa debuerint vue sumi: conuenit vt multis diebus post collectionez fuerint seruate. vel cū aqua feruenti superfundātur primo t secūdo cū aqua frigida. Idem quoqꝫ de persicis: et ante persicis comparatis ficubus debet intelligi. Nam persica sumūtur

Frumēta

Prima regula.

Scōa regula.

Tertia regula.

Ficus.

Vua.

Persica

sica sumũtur interdũ in ꝓncipio prandij ad vẽtris solutionẽ ab his maxime quoꝝ epar calidũ est ⁊ siccũ. sed nõ expedit vt tunc ficus sumantur ⁊ maxime duratiua que maiori abũdant aquolitate. Ecõtra ẽo in his quoꝝ viscera frigida sunt ⁊ humida: quia plus eis molliora cõpetũt. Et si ex ꝓdicta necessitate cogant aliquãdo duratiua sumere puius remolliant in vino puro: maxime si fuerint ipsa die collecta. Nã que post collectionẽ soli biduo vel triduo exponuntur sapidius et salubrius tunc sumunt. Si tñ habentes viscera calida deberẽt sumere ficus in notabili quãtitate tũc expediret eis premittere ꝓlica vel ante persica ficubus vel poma bene matura ⁊ aromatica cruda in estate ⁊ cocta in hyeme. vel saltim eligant ficus muzas scilicet. quarũ sapor ꝓcipat manifestã acredinẽ per naturã. Electissime nanq; sunt ficus quaꝝ rubea est medulla: ⁊ sapor muzus. et tales cõpetunt maxime iuuenibus: ⁊ quorum est cõplexio calida vel tẽperata. Predicta regula similiter locum habet in fructib⁹ qui sumũtur ad mitigandũ feruorẽ sanguinis vt sunt cucumeres ⁊ melones vel ad frangendũ acumẽ cholere vt sunt acetosi fructus. Nam cucumeres ⁊ melones vel citrulos nõ conuenit simul sumere. ⁊ si in mensa sumant parum debent ex eis sumi. ⁊ ex cucumeribus sola medulla ⁊ ante cene finem. Iuuenib⁹ dico ⁊ habentibus viscera calida. Verũtamen estatis caloribus nõ incõgrue sumuntur ab eis in fine cene vt dyafragmati ⁊ superioribus mẽbris estuantibus ꝓpter precedẽtem diei feruorẽ ⁊ aridꝫtatem efficacius mitigium prebeatur: maxime cũ somn⁹ debeat subsequi. Et ex hinc ꝓz ratio propter quã et persica et malagranata dulcia plus cõferunt sumpta in fine cene cum moderamine ẽo in ꝓncipio licet sint fructus aquosi. Nã aridꝫtatẽ et estuationẽ superiorũ partium efficaciter mitigant ⁊ suauez procurãt somnũ. In his etiã qui acutis ⁊ aridis vescuntur in cena vt assaturis obtũdunt fumoꝝ acumez. tamen si longe ante cenã sumeret medulla cucumeris aut melonis ad mitigandũ sanguinis feruorem ytilius esset. In fine ẽo cene sumantur persica vel malagranata vel poma electa cruda vel assata ⁊ infrigidata cum modico panis. Acetosi quoq; fructus qui sumuntur ad cholerã extinguẽdã seu obtundẽdã et excitandũ appetitũ longe ante prandiũ debent sumi vel ut malagranata vel poma in principio sicut cerasa acetosa: aut mora ꝑfecte matura siue tũ in ꝓncipio siue longe ante sumantur nihil supbibendũ est nisi forsitan timeretur in his qui longe ante sumũtur q⁹ eoꝝ acetositas offenderet guttur, et ouficiũ stomachi vel spiritualia mẽbra: tũc enim expedit parũ brodij vel vini bene limpidati aut zuccari puri imediate põt sumere. ⁊ ideo tales qui sumpserint ie tino acetositatẽ maligranati aut citri vel limonis debent cũ zuccaro sumere. ¶ Predicta simil⁹ regula tenet in fructibus qui cõpiunt vel constringunt q⁹ multi simul non debent sumi. Et ideo sumptis sarmenijs nõ debent sumi pira et sumptis piris est abstinẽdũ a coctanis. ⁊ sumptis coctãis respuẽda sunt sorba ⁊ mespila ⁊ ecõuerso. Sed circa fructus cõpimentes multa occurrit diuersitas. Nã quidaz cõpimũt sola grossitie atq; grauitate substantie sicut auellane crude. quidã ẽo cõpiunt ꝓ potentiam quam habẽt constringendi. Et istorũ cõpimentorũ quidaz sunt qui debiliter constringunt: ⁊ vocantur stiptica vt sarmenta ⁊ pira. quedã que fortiter vt coctana et sorba ⁊ huiusmodi põtica nominant. Item istorum omnium quedam sunt aromatica ⁊ quedam non quedam dulcia ⁊ quedam non.

¶ De compimentibus igitur datur regula generalis q⁹ si sola grauitate cõprehenserint: ⁊ nullã habeãt potẽtiã cõstringẽdi vel aggregandi ptes mẽbris cui obuiãt. Nec aromaticitatem aut dulcedinem habẽtes nullo modo debent sumi. maxime a corpoibus tẽperatis. et ideo auellane recentes vitãde sunt. Iꝫ possunt cibũ sumptũ cõpimere: q⁹ nec dulcedinem habent que placeat ori stomachi. Nec aromaticitatẽ qua confortẽt: ⁊ foueant spiritus eius. nec stipticitatem aut ponticitatẽ qua corroborent aggregando ptes ipsius ⁊ ideo generaliter nociue sunt ori stomachi q⁹ sua grauitate ⁊ frigiditate percutiunt nullũ cõferendo iuuamẽ. Sicce ẽo minus frigide sunt. ⁊ ideo minus nocent. Et si aliquãtulũ torreantur minus nocebũt ⁊ acquirũt stipticitatẽ atq; dulcedinẽ ꝑ quã possunt prodesse: sicut et castanee quãdo assantur. nã stipticitas ⁊ dulcedo vigorantur in eis. ⁊ ideo sumpte post cibũ cõpimunt ipsum officiũ stomachi cõfortando: maxime si in vino aromatico calido immergantur.

¶ De ꝓstringẽtibus aũt dant regule plures. Et prima ẽ q⁹ si sumant ante cibũ cõstipãt. si vero post cibũ laxãt. Nam quã cibꝰ cõdo ꝑcedit cibũ cõstringũt partes inferiores quib⁹ obuiãt. ⁊ ideo feces ciboꝝ ꝑ meatus ꝓstrictos difficilius expelluntur. Quãdo ẽo sequũtur cibũ cõstringũt meatus sup feces ⁊ exprimũt eas per partẽ inferiorem. Scõa regula est. q⁹ cõstringentia pontica nunq; sumenda sunt cruda nisi fuerint cõdita vel ꝑ diuturnã moꝝ põticitatem amiserint. oia enĩz põtica ledũt immoderate pãniculos pectoris: ⁊ iõ coctana et pira debent prius sumant in pingui brodio carnũ decoqui vl in pastillis cuz carnib⁹: aut si magis placeret assari sub prunis aut in furno: qõ melius est. Vel coquantur in vino puro: iꝫ assata vel in vino puro cocta fortius stringũt q; si cũ pinguedine carnũ coquãtur. Sorba ẽo ⁊ mespila q; raro matureſcũt in arbore ꝑ diuturnã moꝝ post collectionem amittunt põticitatem. ⁊ ideo si tunc ꝓdicta necessitas vigeat vt sumant: vel ipsa mespila: q; carent notabili amaritudine possint assari: vel coquãtur in mero. Alij ẽo fructꝰ põtici qui cõdiunt ꝑ cõdimentũ amittũt nociuam põticitatem sicut nuces q; cum cortice cõdiunt: ⁊ oliue in salso et iõ hec moderate cõstringunt. plus tamen oliue q; nuces: qm cõdiuntur absq; melle vel zuccaro. ⁊ iõ parcius vel rarius debẽt sumi qm lederent spiritualia. ¶ Tertia ẽo regula est q⁹ cõstringentia succosa vt pira magis cõgruunt siccis tẽporib⁹ vt estate ⁊ autumno q; in hyeme. succo ẽo carentia maxime si fuerint dulcia in hyeme: ⁊ vere pl⁹ cõpetũt sicut castanee: dactili. hñt em oẽs dactili aliquã stipticitatẽ: sed manifestius est in dactilis insularibus ⁊ africanis q; alerãdrinis. Et hyeme et vere si necessitas vigeat vti fructibus ad laxandũ ventrẽ ꝓuenienter sumunt post cibum: sicut de vua passa cũ suis granis: dum tñ nihil superbibat. Et efficatius venter mollificat si ficus sicce sumant in principio absq; pane: In fine ẽo vt dactili vel oliue: ⁊ post oliuas poterunt absq; potu sumi alique vue passe. Sz si fructus succosi magis placerẽt illis tempoibus vitari debent: magis nociut sicut sunt vue brumales q; valde nocent intestinis ⁊ renib⁹ ⁊ vesice. Vã si sumere placuerit in ꝓncipio refectionis ventris mollitiua succosa melius est vt pomum aromaticum ⁊ infrigidatum sumatur vel coctum in vino aut vue brumales marie albe sumant ⁊ abiciãt cortex ⁊ grana. Si vero necessitas vigeret sumere brumales immergant pl⁹ in aqua feruenti. deinde superfundat aqua frigida ⁊ paruz inde sumat. Si vero cõstringentia vel cõpimentia succosa in fine placuerit sumere sicut pira: sumant cum caseo veteri ⁊ electo. Vel assant: ⁊ in vino mergantur. Caueant tamẽ ab eis qui frequenter patiuntur tortiões aut iuncturarum dolores. ¶ Ultima vero cõsideratio q; de fructibus est habẽda ptinet ad fructꝰ oleaginosos vt sunt amigdale auellane nuces, pinee fistici: de quibus due regule dant ⁊ prima de crudis, secunda de cõditis. De crudis sciendũ est q⁹ oẽs offendunt stomachum: sed amigdale ⁊ nuces ⁊ fistici min⁹ offendunt in sua recentia ⁊ veneritate. Auellane vero ⁊ pinee tunc plus q; quando sunt mediocriter exiccate. Unde corpoibus temperatis ⁊ quorũ complexio ad caliditatem declinat nõ expedit his fructibus crudis vti q; multũ nocere possunt ⁊ parũ prodesse. Amigdale nanq; rentes ⁊ tenere suo tempore possunt aliqualiter estuationem stomachi temperare. sicce vero ⁊ remollite nõ prosunt nisi ad prohibendũ ascensum vaporis vini ad caput. Nuces aũt tenere: ⁊ indurate non solum stomachum: sed caput ⁊ visum offendunt: ⁊ solum a vetositate ⁊ viscositate piscium tuent. Auellane parum etiam epar confortant sua proprietate: sed stomacho nocẽt ⁊ capiti. Pinee ẽo inter cetera grana pl⁹ stomacho iniuicãtur. sed paraliticis ꝓsunt ⁊ habentib⁹ screatus in pectore saniosos. Fistici vero efficaciter ꝓsunt epati frigido ⁊ stomacho: in ceteris min⁹ offendũt: iꝫ capiti nocẽt. Si vero ꝓdicti fructus cõdiãtur cũ melle val zuccaro sicut pineatũ vel muscatum: stomacho quidem minus nocebunt: sed tñ predictis corpoibus nõ expedit eis vti ꝑpue cum magis ad voluptatem condiantur q; ad anilitatem.

¶ De oleribus ⁊ supra terrã nascentibus. Cap. xij.

Fructꝰ ꝓpinẽtes multũ diuersificant.

De fructibus cõditis. De fructibus oleaginosis.

Lactuca portulaca.

Borago Buglosa.

Spinarcia.

Bleti.

Caules albi.

Asparagi.

Cucurbite.

Caules

Porri. Cepe Ascalonie.

Rape. Napi.

Pastinace.

Cheruie.

Alcus oleribus largo nomine compr̃ehẽdũtur quecunq; nascentia super terram: ex quibus coquina seu terculũ preparat: siue sint herbe: vt caules ⁊ blete ⁊ spinargia ⁊ similia: siue fructꝰ herbaꝝ vt cucurbite ⁊ melongene. et q vulgariter albuginie vocantur. ¶ De oleribus igitur est breuiter sciendũz q; nunq; expedit tẽperato corpi q; cruda sumãtur exceptis lactucis ⁊ portulacis tribus feruidis ad compescẽdũz sanguinis feruorẽ ⁊ estuationẽ in stomacho ⁊ in epate: cata q; aliquãdo ante cibũ cuz modico et limphato aceto sumãtur. Amare tamẽ lactuce sunt omnino vitande corpibus tẽperatis. ⁊ quoꝝ cõplexio ad caliditatem declinat. Fercula ꝯo possunt ex oĩbus eis fieri exceptis melongenis: quaꝝ vsus nullo modo ꝓdest illi. ¶ Sz in ceteris cadit dubiũ. nã borago ⁊ buglosa domestica ꝓpter sui temperamentũ omni tẽpore ꝯgruunt: maxime quibus venter est cõstipatus: quib⁹ ad tollendã asperitatẽ pñt adiungi semp spinargia vel bleti teneriores ⁊ nõ rubei. ⁊ in estate lactuce vel portulace: vl etiã attriplices ⁊ blete. In hyeme ꝯo cressones: petrosiliũ: et pauca folia mẽte vel oculi caulũ albos rũ. ¶ Spinargia ꝯo ⁊ bleti supradicti: q; vicinãtur tẽperamento possunt mixtim vel separatim sumi qualibet parte anni ⁊c. que tempori congruunt adiungi. Estate enim congruũt lactuce dulces ⁊ portulace ⁊ blete ⁊ attriplices ⁊ cucurbite. Hyeme ꝯo cressones et vitica tenera ⁊ petrosiliuz ⁊ caules rubei aut crispi ⁊ virides. Albi vero quoꝝ costa ẽ lata et solũ lene marie si creuerint in solo arido ⁊ vmbroso vtiliter sumantur interdũ in estate ⁊ autumno abiectis magnis ⁊ extremis foliis et oculis ꝓparatis. In vere vero teneritas sparagorũ põt adiungi vel per se preparari postq; fuerint prebullite. in vsu tamẽ predictorũ tria conuenit obseruare. Primũ est vt cũ spicata fuerint respuãtur. Secũdũ est ne cũ lacte aliũ cõdiãtur: qñ nimia fumositate lederẽt corpora supradicta scz tẽperata vel calida: sed cum brodio carnũ maxime gallinaꝝ aut cũ lacte amigdalaꝝ: vel oleo dulci ⁊ maxime recenti. In cucurbitis, vero specialiter pueniit obseruare vt pro lacte animaliũ ponatur lac amigdalarum ne renibus noceant nec vesice. similiter quoq; ne noceãt intestinis cõuenit eis aliquas cepas albas ⁊ rotũdas adiungere. Sed vt nõ obsint stomacho debent eis adiungi oculi caulũ vel in scutella cõspergi cũ cinamomo. Tertiuz est q; ante omnia fercula debent sumi exceptis caulib⁹ qui in fine sumi possunt ꝓpter sotticitatẽ quaz habẽt marie crispi et virides siue rubei. Si tamẽ sumatur tñ eoꝝ brodium conuenit vt primo sumatur propter vim quam habet aperitiuam vel brodium ciceruum supradictũ. Nã propter eoꝝ repugnãtiam veratur stomachus et ipeditur digestio si sumatur simul: scz substantia ciceruum ⁊ predictoꝝ caulium ⁊ brodium ipsoꝝ. Quãobrem expedit ad vitãdum hoc inconueniens q; ante prebullitur et postmodum coquantur cũ ꝑdictis aut feruẽti aqua diu superfundãtur anteq; coquãtur vsq; ad densitatem ad hoc vt brodiũ rosoluatur: vel q; brodium in principio sumatur et in fine substantia.

¶ De radicibus quibus vtimur. Cap. xiij.

Radices quibus vtimur communiter sunt porri ⁊ cepe ⁊ allia ⁊ raphanus ⁊ napi: rape ⁊ pastinace: cheruule. et a primis quatuor debent omnia corpora temperata et calida penitus abstinere maxime si fuerint cruda: sed in algoribus hyemis pñt interdum fercula fieri ex porris aut cepis. Patientibus tamen fluẽtes emorroydes atq; pulsantes conuenit semper vitare porros: et allia: ⁊ raphanũ et cepas longas que vulgariter dicuntur ascalonie. et similiter rotundas si fuerint rubee: sed si fuerint albe potest ex eis prebullitis fieri cepulla tum cum carnibus aut dulci oleo: et sic sumi: et debet eis lac amigdalaꝝ semp adiungi. Et quia tale ferculum ventrẽ mollificat: debet ante omnia fercula sumi. ¶ Rape ꝯo dulces et napi teneriores si cũ carnibus coquantur et absq; melle et pipere et cimmio et carui congruunt predictis corporibus. et etiam dato q; nullo sapore condiãtur. Si tamẽ placuerit sufficit vt coquantur cum garofilis cõquassatis: vel cum zinzibere ⁊ croco, ⁊ cinamomo: ventrem enim mollificant: et vias vrinales mũdificant ⁊ visui prosunt ¶ Pastinace quoq; si fuerint albe poterunt esse vel cocte cum carnibus aliquando sumi. quoniã eadem tunamina ventriculis vrinabilibus cõferũt. expedit vt ꝑdicte radices primo sumantur. ¶ Cheruue ꝯo possunt a predictis corporibus hyeme ⁊ vere sumi si moderate assentur. Tamen si caput et pulmonẽ vel pectus reumatismis vexarentur nõ sumerentur quoniam nocent humido pulmoni et capiti.

Pastinace.

Cheruie.

¶ De alimentis que sumũtur ex aialibus. Cap. xiiij.

Alimenta que sumũtur ex aialibus aut sumũtur ex eoꝝ substãtia: vt ex mẽbris: vel ex humiditatibus eorũdez sicut ex lacte ⁊ ouis. Animalia quoq; vel gressibilia sunt vt quadrupedes: et aues vel natantia vt pisces. Gressibilia ꝯo vel domestica sunt vel siluestria: ⁊ tã de hiis q; illis semper ea sumẽda sunt in alimẽtum q; vicinioria sunt tpaméto vel que magis cõgruunt qualitatibus tẽporis. ¶ Unde gallina que parere incipit et capo sex vel octo vel septẽ mẽsiũ: ⁊ pauo vnius anni vel. 16. mẽsiũ. Amplius ⁊ cuniculus quatuor aut sex mẽsiũ ⁊ capriolus decez vel. 12. mẽsium: dũmodo sint in suo genere mediocriter pingues cõuenienter possunt sumi qualibet parte anni. Et similiter cõgruunt omni tẽpore corporibus tẽperatis aut caldis. carnes eduli lactãtis: aut vituli si possent haberi qlibet parte anni. Sed pulli gallinarũ et anserum quãdiu pipticant ⁊ carnes recentes porci ⁊ porcelli magis cõgruunt in estate ⁊ autũno. Pulli quoq; perdicũ eodem tempore cõgruũt. Sz quia solũ in autũno reperiũtur sicut ⁊ iuuenes coturnices ⁊ turtures. ideo tunc magis cõgruunt sicut et pulli colũbini. ¶ Sed galline veteres ⁊ agrones ⁊ grues ⁊ pauones veteres ⁊ perdices et cuniculi annuales ⁊ lepores ⁊ anseres: ⁊ carnes bidentis arietis et castrati et auicule que capiunt in brieto ⁊ palumbi ⁊ faliant ⁊ turdones et gallinacea magis in hyeme cõgruũt. Et similiter carnes salse: ⁊ que cũq; fũt diuerse digestiõis: vt vaccine ⁊ apri. Sed que de facili digerunt propter laxitatem ⁊ raritatẽ: et tamen sunt frigide et sicce cõplexiõis: ve carnes cerui ⁊ caprioli quocũq; tempore fuerint animalis bone habitudinis possunt sumi. Anates ꝯo ⁊ fulice magis in autũno cõueniunt. Sed corporibus temperatis nunq; expedit anatibus vel fulcis vti. Eis etiã quos emorroyde cerebro verãt et maxime pulsantes expedit vt diligẽter euitent grues et agrones ⁊ anseres veteres ⁊ pauones et turdos ⁊ merulas ⁊ sturnellos ⁊ turtures et cadones et coturnices. Hic tamẽ corporibus maioris facienda est in artificio preparandi carnes predictas. Debent eñ galline post occisionem euisceari et suspendi a mane vsq; ad sero: vel econtrario pluscq; coquãtur. Perdices ꝯo veteres ⁊ cuniculi debẽt ad minus p̃ diem naturalem post occisionẽ seruari. Grues vero et saliant biduo i estate ⁊ in hyeme triduo. Pauo vero omni tẽpore dz seruari post occisionẽ duobus diebus. Et si plus q; annũ habuerit trib⁹ ad min⁹ debẽt frequẽtari magis carnes elixe vel cocte in pastillis q; asse. Fritas vero debẽt oĩno vitare similiter vitabũt caniculos assos ⁊ oẽs agniculas q; capiũtur in brieto vel similes assas. et in estate mutonem assum. Et omnis assatura sumatur in fine preter assaturã porci vel oduli. Porcellus etiã assus vitandus est. sed de cõdito in fulso tẽpore estiuo potest aliquãdo sumi. est etiã obseruandũ in omni assatura: et specialiter in pedicibus ne arescant naz si auerint in ꝓposito sunt nociue. Quod enim de assaturis fuerit in superficie torridũ semper in ꝓposito est vitandũ. Et iõ cutis et etiaz pinguedo aliature porci dz vitari. Fercula vero que fiunt ex caruibus cõminutis: et cum pinguedine colligatis atq; densitas ⁊ mortaliũ carnes vitande sunt et maxime in ꝓposito. Sed alba comestio de pullis gallinarũ poterit frequẽtari: dũ tñ nõ fiat de pulpis effilatis: sz extrãsuerso graciliter incisis: et postmodũ contritis ⁊ ligatis cuz lacte amigdalarũ tantũmodo. Uel si amidũ vel farina rizi iungant q; sit valde modicũ. ¶ Membriorũ etiã diuersitas dz attẽdi. Nã licet paries vicinatores cordis sunt puriores ꝓpter beneficiũ copiosum naturalis caloris qõ ab ipo recipiunt: ipsum tamen cor via cibi nõ cõpetit temperatis atq; cholericis vel habẽtibus debilem digestiuã: cũ sit dure digestionis et grossum generans sanguinẽ. Epar quoq; debet sibi vitari maxime si fuerit ꝑfecte coctum: qñ constipat et

De ꝓparatione carnũ.

De diuersitate membrorum biorum.

patet terreum ac melancolicū generat sanguiné Solū autem epar eduli cōpetit interdum predictis: dū tamē moderate sit assum: et similiter cerebrum ipsius tantū nō si perfecte asserur. Cor autem cerui et cerebrum leporis aut cuniculi si sumantur prosunt ꝓpter virtutem tiriacalē: sed ceterorū quadrupedū cerebra: et cuncto:um alialiū intestina: et stomachus ⁊ renes: ⁊ splē debēt vitari preter stomachū gallinarum aut anserū aut gruis. Extrema vero sicut aures et rostra: et pedes quadrupedū ex paucis alialibus debent in vsum aliquando sumi a predictis sicut ex porco vel edulo. Nam cholericis ꝓdest visus ipsoꝝ ⁊ temperatis in feruido tēpore: maxime si condiantur in sulso. Et idez de pulmone debet intelligi: dum tamē de edulo accipiatur. Nam aliorꝝ animalium pulmones sunt eis inutiles. Lingua vero ex vitulo vel seruo tantum accipiatur. Vbera semper vitētur nisi deberent cuz fame sumi et absq; alijs ferculis.

¶ De ferculis que sumuntur ex humiditatibus alialium. Cap. xv.

Humiditates vero animalium que communiter et maxime sumuntur in alimentuz sunt lac armentoꝝ: ⁊ oua gallinarum: et ea que fiunt ex lacte. Sāguis eñ nullius animalis ꝓgrue alimēto ꝓpue corporibus temperate complectionis aut calide. ¶ In ꝓposito vero salubris est vsus ouorum recentium fractorum in aqua ⁊ semper mollium ex quibus a medio autūni vsq; ad mediuz veris sufficit vitellum accipere. Reliquo vero tempore potest albumen oui accipi cum vitello. Si vero placeret sumere aliter ꝓparata cauendum est ne sumantur cocta in ventrib⁹ gallinarū: aut inuoluta ⁊ frixa: et semper sint mollia. Si aūt sint assa singulariter frixa ⁊ mollia sumi debēt. ¶ Lacteo vsus oīno vitetur preterq; a medio aprilis vsq; ad finē madij. Nam in illo spacio proderit lac capraruum saltim sumere per quindenam: et maxime sumere in prima quidena madij. Sumatur aūt sicut egredietur ab vberibus in tenuio depositis superfluitatib⁹ ⁊ premisso aliquali exercitio. dum tamen nullus extraneus sapor in ore percipiatur: aut tenebrositas in oculis aut dolor in capite. sitq; mēsura mediocris: scilicet continens mediaz libram vel ad plus. ℥. ij. aut. x. Post eius sumptionez tandiu tardabitur prandium donec manifest⁹ aduenerit appetit⁹. ¶ Inter ea ꝙo q̄ fiunt ex lacte butirum specialiter et serum sunt a ꝑdictis corporibus euitanda. Si tamē placeret aliquādo in hyeme sumere butirum: cauendum est ne sit rancidum. aut nimis salsum: et q; in modica quantitate sumak. q; si fuerit melle cōditum erit melius ad sumendum crudum. ¶ Serū aūt recens et maxime caprinum bullitum et colatū esset perutile frequentare a medio madij vsq; ad finē iulij vel augusti sub predicta hora et quantitate. ¶ Caseus ꝙo si fuerit vaccin⁹ et butirosus ac dulcis poterit frequentari assus vel eius aūtūno et hyeme. minus autem pinguis et nōdum rācid⁹ nec nimis salsus poterit interduz in fine refectionis in modica quantitate sumi. ℳultum enim non expedit nec est tutum nisi cum cucurbitis aut herbolato facto ex borraginibus et spinargijs: ⁊ a triplicib⁹ sumeretur et raro. Caseus vero quicunq; fuerint eū coagulato facti debent a ꝑdictis corporib⁹ euitari. ¶ Sed lac cum flore coagulatum potest esitus feruoribus aliqñ sumi ad estiationē stomachi compescendam. ⁊ hoc tantum in principio cene: dum tñ potus vini non sequeretur immediate. Simili quoq; rōne potest tunc temporis caseus recens in fine sumi si deessent fruct⁹ superius nominati.

De ouis.

De lacte.

De butyro.

Desero.

De caseo.

De lacte coagulato.

¶ De vsu piscium. Cap. xvj.

Pisces quicunq; fuerint lacunales vitanda sunt nisi cōstaret lacum esse limpidissimum inprofundo vel saxosuz vel calculosum aut arenosum: ⁊ maxime q; ex trāsitu magni fluminis crearetur vel ex magna scaturigine fontiū aut ex magno ⁊ frequenti reditu maris. Similiter sunt vitandi qui sunt ex riuulis lente fluentibus: ⁊ maxime si receperint ebullitiones canabi aut lini aut putridarum herbarum vel limositates coquorum aut condimenta ipsoum vel ceteras superfluitates ciuitatum villaruz aut oppidoꝝ. ¶ Et vniuersaliter quicunq; fuerint hoc est marini seu fluuiales vel lacunales attendendum est principaliter q; habeant substantiam puram que nec sit in odore grauis nec in sapore nec in tactu ⁊ in separatione limosa. ⁊ eoꝝ qui puram habent hoc modo substantiā semper existunt salubriores: qui pulpam habent candidam vt argentum. Et inter os etiaz squamosi sunt semper ꝑelegendi. Tamen si squamis caruerint saltim obseruandū erit vt substātia sit talis qualis est dicta. ¶ Erit etiā cauendū ne pisces magni et dure pellis vt rex. ⁊ delphinus ⁊ sturgio et similes comedant recentes De ꝓpa ratiōe. captiuus: sed tanto tēpore piscis reseruetur: ⁊ maxime cuisceratus q; absq; corruptione substantie teneresçat. Debēt autē predictis corporibus pisces recentes vtplurimum assari vt elixari. sed assatura magis est frequentanda in hyeme q; in estate: siue in turno siue in pannis assentur. ¶ Eliratura vero estate. sed illa que fit cum vino albo congruit omni tēpore. ¶ Est etiā obseruādum ne in assando pisces oleo liniant: sed vino in quo sal fuerit dissolutuz. Si vero tricantur aut multo liniantur oleo dum assantur non expedit sumere cutem. Nam vniuersaliter cutis piscium est vitanda: et ipsorum assungia.

¶ Pisces autē perfecte salci et maxime pre salsedine arefacti nō cōgruunt tēperatis corporib⁹: sed brodiuz simplex cōgruit sumptū interdū ⁊ ꝑcipue in quadragesima qñ frequentātur opilatiua fit vtile in principio mense: q; aperit meatus atq; mūdificat. Sed ex substantia vel nihil sumatur vel parum. et raro et circa finem refectiōis. Si vero piscis perfecte salsus fuerit lardosus vt tunina siue balena poterit in quadragesima parum aliquādo sumi cū spinagijs in principio quādocunq; necessitas occurrerit constipationem soluendi: sed ex piscibus semisalsis ⁊ maxime pinguibus eliratis largius potest sumi. Hā pisces pingues: ⁊ grossi qui biduo vel triduo fuerint sale cōditi si elixentur sapidius ⁊ salubrius comedentur.

¶ De saporibus. Cap. xvij.

Et saporibus ⁊ condimētis cōuenit scire quod nunq; ꝑdictis corporib⁹ acuta cōueniūt. Et tō fortia salsamēta: vt piparas ⁊ allias: ⁊ acutos sapores vt sinapi ⁊ eruca eis expedit vt euitēt nisi talr possent repari q; eoꝝ nocumētū nō timerēt: sicut eruca repurgat qñ pastillū ei⁹ diu in aqua simplici coquit qñ sc̄z coquerent vaccine carnes: deinde pistata cū paucis amigdalis distēperet cū pauco aceto nihil aliō adiūgēdo nisi forsitā modicū cinamomi. ¶ ℳodi aūt vitare debent corpa supradicta: ⁊ multū etiā vsum zuccari. Si tñ eruce vel alicui acido salsamento placeret vti interdū ꝗequā iungere dulce melr est vt zuccaruz albissimū vel pan⁹ sape que vulgariter dicit arob. Semp tamē est memorandū q; valde dulcia ⁊ acuta ⁊ assa ⁊ etiā salsa patiētibus emorroydes pulsantes inimicātur. ⁊ tō nō expedit eis vt cōfectiones ⁊ salsamēta frequētent: ⁊ maxime si fiant ex pipere vel cū multo zinziberc vel galāga aut nuce muscata vel gariofilis aut etiā multo aceto. ¶ Sed vt error omnis possit euitari portabitur sequēs pulvis. ℞. zinziberis albissimi. ʒ. ij. contādri bulliti in aceto ⁊ exiccati. ʒ. j. cardamomi bcē albi. ana. ʒ. ß. rasure eboris lote. ʒ. ij. gariofilorꝝ croci. añ. ʒ. j. cinamomi electi. ʒ. vj. fiat pulvis. ⁊ de ipso cū amigdalis pistatis fiat salsamētuz cui modicum agreste vel aceti poterit addi. De ipso etiā in modica quantitate condiantur pastilli. ⁊ per totā estatē imponatur pastillis cū defurno extrahentur lac amigdalarū tactum cum agresta vel cum succo malorum granatorum aut limonū aut citrangulorum que vulgariter dicuntur arangie. tales eñ sapores acetosi facti cum amigdalis. raro aut nunq; possunt ledere spiritualia. Potes etiā istarum aceto si tatū que ponuntur in pastillis cauere offensa si totū ouum cū eis fortiter agitetur: ⁊ postmodum pastillis imponatur cū fuerint extracti de furno. Simili quoq; si lacte amigdalarū facto cuz ꝑdictis acetositatibus assature cūspergātur semper minus nocebūt. Sed si placuerit esitus feruoribus vti ad saporē simplici acetositate cauēdū est ne nimiū succus limonū seequētetur: qñ valde neruis ⁊ neruosis membris inimicat. Acetositas ꝙo citrāguli: qrvicinior est ⁊ pamē to semp est minoris offensiōis. Et i his et fructib⁹ dēs obseruari regula supradicta: sc̄z vt nō sumank in vsuz donec i ar-

bore maturauerint. Limo enim tunc perfecte maturit cum amisit omnino corticis duritiē vel viriditatē. Citrangulus aūt ad sui pfectā maturitatem dz per annū integrū in arbore pmanere. Omnib⁹ autē acetositatibus melior est que sumitur ex malogranato muzo anni preteriti: tum qz debilior: tū qz modicū habet stipticitatis qua pōt cōfortare stomachū ⁊ mēbra interiora. Et hac etiam ratione pre ceteris cōmendatur agresta que fit ex teneritatibus vitium. Et ab oībus aliis abstinendū est: cum de ipsa copia reperitur que poterit acui cū ceteris acetositatibus si placuerit. ¶ Cū assaturis tñ auuz estuo tpe sufficit ad saporē vt cōquassent in mixtura vini et multo aque rosacee cum modico salis. Assaturis aūt quadrupedū si placuerit aliud saporē a sale cōiungere sufficit eruca predicto modo preparata. Uel salsamētū viride factum solummodo cum aceto ⁊ amigdalis et petrosilino ⁊ modico mēte vel cinamomi. Uel si carnes aride fuerint quas tamen opz vitare diligeter sufficit parū salis cum modico vino limphato. Sed in proposito pōt et cinamomo electo ⁊ amigdalis: ⁊ aceto fieri sapor cōuenies omnibus assaturis nō solū quadrupedū: sed etiā piscū: et in hyeme potest addi paz zinziberis. Sed ille sapor q̄ fit tā tū ex optimo cinamomo. ⁊ multis amigdalis atq; aceto potest omni tēpore frequentari si cōsuetudo requirat vti saporibus. Quod ideo dicit qz corpora tpata nō indigēt alieno sapore. Haz cum appetitu regulato semper ab eis sumitur alimentū. ⁊ tō nisi qualitates alimētoz vel tēporū ab equalitate recesserint nō indigēt mēdicato sapore nisi sale tantummō. Sed cōsuetudo nature frequenter imponit necessitatem: teste ⁊iō. Ypocrate. dādū est aliq̄d cōsuetudini ⁊ aliquid nature corporis et aliquid tempti: icut docetur in proposito per regulas supradictas. De his autē quib⁹ cibaria cōdiuntur sicut sunt sal oleū acetū ⁊ carnes salse: ⁊ silia per predicta sufficienter dat intelligi quid cōueniat obseruare.

Cap. xvuj.

¶ De vsu potus.

Potus solum.

Potus medicinalis.

Potus ⁊ medicina.

Succ⁹ amarus vtium neruis.

¶ De potibus vero sciendum est q̄ ea q̄ bibuntur a sanis corporibus communiter aut sumūtur tantum in rōne potus: aut in ratione tantummodo medicine preseruatiue vel in ratione potus et medicine. ¶ In ratione quidē potus sumitur oīs liquor sumptus ad extinguēdū sitim cātan a cibo ⁊ ad reddēdū ipz moderate fluribilē: sicut bibit vinū vel aqua in ora refectiōis. De vino igit q̄le ꝓueniat in ꝓposito: ⁊ qñ debeat sumi dictū ē. ē. ī generalib⁹. ¶ In rōne ẏo medicine sumit tñ qñ in estate. bibitur aliud liquor ad mitigādū estuationē mēbroz iteriorz qua intētione bibit tūc a plurib⁹ in feruore diei tulep. et est syrupus factus ex aqua rosacea tñ ⁊ pane zuccarī. q̄ syrupus est tunc tpis valde vtilis etiā temperatis corporibus qñ pre feruore tpis estuant. ⁊ adhuc magis vtilis habentibus ꝓplerionē naturalr calidā specialr. in epate: ⁊ ī corde. bibitus enī cū aqua frigida nō solum infrigidat: sed humectat: ⁊ etiā ꝓfortat. Simili quoq; rōne habēt⁹ stomachuz siccū ⁊ intestina spectalib⁹ ꝓuenit tūc tpis bibere syrupū violaceū modo ꝓdicto. q̄b⁹ ẏo sunt humida syrupū rosaceū: sicut his: quoz cerebrū siccū est ꝓuenit ꝓpter estuationē interioz mēbroz. tunc tpis bibere syrupū nenufarinū. Eadem etiā rōne bibūt tūc tpis aquā ordei: quoz ꝓplerio totī⁹ decimat ad siccitatē. Sz carnosis ⁊ habētib⁹ viscera naturaliter calida sufficit tūc tpis ꝓpter estuationē iteriorz aquā purā frigidā bibere: q̄ sit de fonte vivo aut de laudabili puteo: vel cisterna. Pinguib⁹ tñ ⁊ oppilatis ⁊ strictos habētibus meatz interiores ꝓuenit addere paz aceti. Sz in ꝓposito si ꝓdicta necessitas vigeret interdū bibere tpām: dissoluatur in ea potus zuccaz rosaceū factū de puro ⁊ albissimo pane quapropter ipm tunc dz potari et maxime in diebus canicularib⁹. Et ēt tulep sit factū: scz q̄ ad vnā librā panis. zuccari ponant tres libre de aqua rosacea. Nec supra ignez stare permittat nisi quātum ad clarificationē sufficiet: ita q̄ ad plus nō consumatur de aqua rosacea nisi tertia pars. ¶ In rōne ẏo pot⁹ ⁊ medicine sumit sicut qñ in feruoub⁹ estatis post somnū diurnū sitiunt: ⁊ estuāt vera siti: q̄ bene in prandio fuerūt refecti. nam talib⁹ tunc tpis expedit via potus et medicine bibere aquā frigidā vel vinū bene limphatū cōuenit. Sz in algoribus hyemis et interdū in quadragesima sumitur via medicine solūmōnectar siue clarretum in fine refectionis: scz ad hoc vt os stomachi calefaciat ⁊ digestionem confortet. ⁊ ideo sumit vtplurimū cum eo q̄ circa regionem orificij stomachi plus retinet ipsum sicut cū nebulis que sua viscositate adherēt. Uel habentes ipz hūdum cum pane aliquātulū torrefacto. Sed in ꝓposito nō est necessarius nectaris vsus qz cōficitur ex duob⁹ habentibus acumē ⁊ in flāmātibus: scz spēbus ⁊ vino. ⁊ tertio inflāmabili q̄ est dulce scz mel aut zuccarum. propterea si rōne tēporis aut ꝓsuetudinis eo placuerit vti parce sumat. ⁊ sp fiat ex puluere sequēti. Ꝛ. cinamomi electi. ʒ. j. zinziberis albissimi. ʒ. ẏ. rosarum rubearz garioflorz sandali rubei. aā. ʒ. ij. piporum spicenardi. ʒ. j. fiat puluis qui sufficiet i ꝓposito ad. xxx. libras vini addito melle vel zuccaro quātum sufficiet pulueribus incorporandis. ⁊ ad plus sufficiet quartum vnum mellis dispumati aut media libra zuccari dissoluti cū modico vini. Tamen cū melle diutius ⁊ melī⁹ ꝓseruatur.

Nectar.

¶ De lapsibus emoroydarū ⁊ ipsaz remediis. Cap. xix.

¶ Certum est q̄ seruando regimen supra dictum emoroydarum veratio vel oīno cessabit. vel tam leuis erit q̄ poterit parui pendi. Sed qz frequēter a debito regimine declinatur: ideo conuenit vt hi qui per naturam proni sunt ad talem verationem sciant quibus remediis in actu passionis poterunt se tuuare.

¶ Quando igitur emoroyde moderate fluunt nō sunt vllo modo restringende: qñ talis fluxus corpori est salubris et preseruat ipsuz a pluribus ⁊ grauibus morbis. Sed immoderate fluētes nimis corpus debilitāt et tō sunt compescende. Ad quod tria sunt necessaria. ¶ Primū est diligēter seruare precepta suprascripti regiminis: et specialiter in vītā do acuta ⁊ salsa ⁊ dulcia: ⁊ in acutis debent assature intelligi. ⁊ maxime si fuerint aride. Debent etiā vitari cuncta inflāmātiua. sicut ira ⁊ coitus ⁊ exercitium. forte. ¶ Secūdum est vti parce delectabilib⁹ stipticis vt sarmentis et piris ⁊ coctanis: et similibus: vt est scriptum superius. Non tamē in principio sumātur ne ventrē constipent ⁊ auricule porci ⁊ pedes ⁊ amidum: et etiaz rizi tunc frequentabuntur. Uel in estate bibatur mane syrupus rosaceus: aut syrupus factus ex succo citoniorum siue ex murtillis. Si vero nō esset syrupus ad perfectionem coctus quod melī⁹ est: calefactus modicum et bibatur. Et si coctus fuerit ad perfectum admisceatur duplū aque calide: et quasi tepid⁹ bibatur. Et si forte horreretur dulcedo addatur cū debuerit sumi paz de succo maligranati recenter expressi vel saltem puri aut modicū de succo citranguli. In hyeme vero comedant in ieiuno decē vel viginti vel quadraginta radicule que dicūtur vulgariter trifler de roapa. Tertiū est vt exterius applicēt aliq̄ stiptica sic videlz: vt in estate fiat sacell⁹ ex trib⁹ gnib⁹ rosarum. et quarta murtillorum ⁊ vnico feruore bulliantur in aqua deinde exprimatur: ⁊ cum tepuerit diu sedebitur supra ipsum mane ⁊ sero. ¶ In hyeme vero saluia recens cōquassabitur ⁊ frigetur cuz multo aleo rosarum ⁊ in sacello ponetur ⁊ sedebitur desupervt pitus. ¶ Est etiā in fluentibus emoroydis aduertenduz ne cessante fluxu sanguinis forte stillent aquositates albe vel citrine vel vtrides: ⁊ inde foeticies aggregetur. Nam talis immundicia cōclusa non solum pruritum facit: sed frequenter vlcera generat corrosiua. Et ideo cum apparuerint predicti flores debet illa regio sepe lauari: et etiam diu cum vino in quo saluia recēs ⁊ plantago equaliter sumpta et conquassata pitus bullian tur. Uel in defectu plantaginis ⁊ saluie sumantur equales partes rosarum. ⁊ yreos ⁊ absinthij et conquassentur ⁊ bullantur cum vino.

Curatio emoroydarum moderate fluētium.

¶ Contingit etiam sepe q̄ dolore molestant: et hoc multipliciter. qūdq; quidem ꝓpter retentionē sanguinis emittendi. qñ enī ille vene sunt immoderate replete nec aperiuntur vt cōsueuerunt ad effundendū sanguinē excedēte dolore afficiunt regionē illā. ⁊ qñq; vicinas vt est regio ancharum. ⁊ colligatas vt est regio dorsi ⁊ cognoscunt excessus sanguis ibi retenti per hoc q̄ tument et grauedo siue ponderositas. ⁊ pulsatio sentiunt ibidez. ⁊ in iuuentibus masculis magis sentit pulsatio ẽ grauedo. Et quando sāguis exuberat nō solum ibi: sed etiam supra totū dorsum tendit et difficiliter curatur

Cura doloris emoroydarū.

curuank ac si baculus esset infixus. ¶ Mitigak autē dolor duplr. Uno scz modo ad curā pfectam. Alio vero modo ad remediū tm. Cura ꝺo pfecta est vt causa doloris abscindatur pfecte qō fit si sanguis.q̄ superfluit sensibilr euacuatur et maxime p illas partes per ꝙs natura cōsueuit: adhuc conatur euacuare.s.p emoroydas.ꝛ iō festinandū est: vt ille aperiantur qō fit tribus modis. Unꝰ est cū flōmia seu lā ceola. Aliꝰ est cū sanguisugis appositis p cānas. Tertius est cū medicinis appositis. Et melior medicinaꝝ est folium ficulnee qō ꝺz primo cōplicari:ꝛ q̄ vna pars folij cū alia cō fricetur quousqꝫ lac effluat inde. postmodū fricent emoroyde cum supficie cōfricata donec aperiantur. Et simili modo cōfricantur cū cepa lactescente. vel distemperetur aloe cicotrinū cum felle bouino ꝛ modico aceti.ꝛ calidū cū panno vel bombace superponatur vel supra pānū sedeatur donec aperiātur: vel simili modo supponak oleū amidō. amaraꝝ vel persicoꝝ. Si vero tardaretur aut tardari timeretur emoroydaꝝ apertio saltz diuertendus est sanguis quod fit in aperiendo in ambobus pedibus venam grossiorē que apparet supra dorsum pedis:ꝛ hoc fiat in tertio ad minꝰ: de vtroꝫ tres vncie sanguinis extrahantur. Uel si predicta flōmia nequeat fieri saltem fiat de vena epatis in plicatura brachij. Et subtilis dieta seruetur tribus diebus.

¶ Cōgrua ꝺo remedia sunt in ꝓposito calefactiua mollitiua que suauiter ꝛ insensibiliter detumefacere facūt superfluitatē sanguinis resoluendo: Fiunt autem hec calefactiua duobus modis. Uno mō vt medicine cocte in aqua ponātur in aliqua olla sub sella perforata et sedendo in sella recipiatur huiusmodi vapor p inferiora. Alio modo vt medicine cum aqua decoctionis eaꝝ ponātur in gandali vel cōcha:ꝛ sedeatur ibi vel immergatur ibidē spongia ꝛ expri matur:ꝛ desuꝑ sedeak. Sed primus modus leuius ꝛ secundus efficatius operatur. ¶ Medicine vero que bullientur in aqua erunt iste: scilicet duo manipuli foliorū lingue canis vel in defectu eius tantūdem malvaꝝ vel bismalue ꝛ manipulus vnus violarie ꝛ tantūdē petrosilij.ꝛ libra semis fenugreci. vel in defectu eius ponank quatuor vncie mellilloti:ꝛ due desiccatos citrino:ꝛ omnia conquassata ponantur in sacculo lineo ꝛ bulliantur in aqua dulci ꝛ fiat vt priꝰ est dictum.

¶ Quādoqꝫ ꝺo dolorem creant ꝛ ꝓpter excrescentiam q̄ sez in extremitate ipsaꝝ exterius eminent quedam additamēta sicut si essent papille mammillaruꝫ que excrescētie in quibusdam sunt aspere:ꝛ dure ad modū verruce. et inde vocantur verrucales. In quibusdam vero sunt leues:ꝛ rotunde ꝛ turgētes ad modū vue:ꝛ inde dicūtur vuales. In quibusdā vero sunt molles ꝛ granose vt moꝫ. et inde dicūtur morales:ꝛ q̄ resudāt humiditate sanguinolenta. iō quidam ficos nominauerunt. Et oēs huiusmodi excrescentie affligunt sedentē vel equitantem:ꝛ maxime verrucales propter suaꝝ duriciē et sperositatem. Et post has grauius affligunt vuales ꝙ morales:q̄ ꝓpter sui tumorē vel tensionem nō cedunt compressioni. ¶ In his autem excrescentiis est sciendū q̄ parū ꝓsunt remedia supradicta preterꝙ in vualibus que vtplurimū generank ex retentiōe sanguinis .cuius euacuatio moderata ꝓdesset.ꝛ iō ꝓsunt in eis exercere predicta. In verrucalibus autem prodest ad remediū applicare mollitiua ꝛ lenitiua ꝛ vitellum oui conquassatum in estate cū oleo violaceo:ꝛ in hyeme cum oleo amigdalarum dulciū aut butiro recenti. Et omni tempore ꝓdest adiungere mucilaginē malvarū aut fenugreci:ita vt immixtura predicta bombax vel pānus lineus immergatur ꝛ superponatur. In moralibus autē ad remedium plus prosunt exiccatiua sine mordicatione sicut pulvis factꝰ ex foliis tapsi barbati vel plantaginis adusti vel radicibus cannarum adustis. hic enim pulvis incorporatus cum oleo rosaceo debet superponi cū panno: vel debet supersederi in spongia. Predictis etiam pulueribus debet adiungi quarta pars ceruse:ꝛ alia quarta pars litargirij:ꝛ cū oleo rosaceo fiat vnguē tum conueniens in proposito ad remedium. Sed in omnibus predictis excrescentijs est melius ad curam intendere ꝙ ad remedium. quoniaꝝ per remedium non prebetur nisi momentaneum iuuamentum. et ideo procuranduꝫ est vt ille excrescētie auferātur ad hoc vt equalis maneat superficies regionis. ¶ Tamē in illis corpibus in quibus expedit vt emoroyde sepe fluant cauendum est diligēter ne per modum auferendi solitus fluxus prohibeatur sicut accidit quādo extirpantur cauterio vel incisione: quia vtplurimū tunc contingit q̄ in sanatione cauterij vel incisionis clauduntur omnino per cōsiderationem oris venaꝝ. Sed conuenies ac securꝰ modus est vt auferatur paulatim cuz suauisꝰ corrosiuis qualia sunt ea que sunt de natura salis: naꝝ quasi piuriendo consumunt superfluitatē ꝛ cito liquescūt sicut fex aceti cōbusta sagimen viri ꝛ salgemma ꝛ nitrum et mel ꝛ vetus axungia porci. ex quibus optimum conficitur vnguētū sic: scilicet vt fex aceti combusta ꝛ sagimen vitri et salgēma et nitrum simul omnia vel aliqua ipsorum accipiantur eꝝ portionibus et puluerizentur. deinde cuz vna parte mellis ꝛ duabꝰ partibus axungie liquefacte fortiter incorporentur vt fiat sicut vnguentū: et in panno superponatur et qualibet vice lauētur pius cū vino calido in quo modicū mellis dissoluatur. Potent autem in estate modicum aceti cum ꝓdictis ex quibus vnguentum fiet incorporari. Cū autem excrescentie fuerint climate manserito superficies regionis equata sufficit in estate lauare cum vino decoctionis rosarum aut tassi barbati vel plantaginis. In hyeme ꝺo cum vino decoctionis salute cui parti post lotionem super aspergatur pulvis ex duabus partibꝰ rosarū :et vna ceruse factus. ¶ Possunt etiam cōuenienter auferri ligentur in radice cum seta: vel cum filo serigino: dū tamen ligatura nō stringatur immoderate: sz quantū tolerare potent absq̄ dolore graui. Si ꝺo accipiatur cortex laureole que vulgariter dicitur mactapoil:ꝛ fiāt ex eo fila ex quibꝰ ꝓdicte excrescentie ligentur radicitus moderata strictura celeriter abscindētur. ¶ Tertio modo affligunt ꝓpter inflāmationem earum ꝛ circunstantias regionis:ꝛ tunc sufficit: vt sepe lauentur cū aqua dulci et tepida in qua prius bulliātur semē cucurbite vel cucumeris conquassatum: aut portulaca vel semprauiua: vel flores nenufaris vl suo tempore liniantur cum succo cucurbite vel sempervive: aut ex albumine ouī:ꝛ oleo violaceo fortiter agitatis. Ul fiat vnguē tū ex ceruſa lota ꝛ cera alba et oleo violaceo et mucilagine psilij equalr acceptis et fortiter incorporatis. Et similiter poterit iunctio fieri ex populeon si recens inueniatur. Et si predicta omnia deficerent tepefiat aqua simplex sicut si stetisset ad solem. et bombax vel pannus lineus mersus in ea frequenter applicetur regioni predicte. ¶ Quarto etiam modo cōsueuerunt affligere specialr in egerendo quando stercus emittendum est durum:q̄ tunc maxime si fuerint excrescentes coarctātur ꝛ cōprimūtur ab eo in exitu et grauē generat cruciatū. Et ideo precauendū est ne feces indurētur cibis vtēdo mollitiuis ꝛ humectatiuis iuxta doctrinaꝝ superiorē. Et si cetera non haberentur in promptu saltem in principio prādij sumetur medulla cassiefistule vsq̄ ad ꝙtitatem vnius vncie vel circiter. vel vncie semis ad minus. In actu vero assellandi pōt obuiari afflictioni si mergantur inferiora i aqua moderate caliditatis:ꝛ maxime si male fuerint ibi cocte vel in oleo violaceo tepido pannus lineus immersus ano suauiter ꝙtuꝫ poterit intromittatur.

¶ Explicit regimen sanitatis fm magistrum Arnaldū de villa noua inuictissimi regis aragonie.

¶ Incipit liber Arnaldi de villa noua de conseruanda iuuentute ꝛ retardanda senectute.

Serenissimo ac sapientissimo principi inclito domino Roberto digna dei prouisione hierusalem sicilie regi illustrissimo longeuam et prosperam in sanitate iustitiam: victoriam et pacem omnibus diebus vestris vitam et salutem eternam. Quia bini vita regis salus est populi et longitudo dierum eius augmentatio regni fore dignoscitur. et ampliatio subditorum. Idcirco decet quinimmo expedit quemlibet principem de preseruatione ꝛ conseruatione sui principalem curam et specialem prouisionem habere: ac cuilibet fidelium conuenit huiusmodi prout ex alto promittitur aut iungitur quomodolibet acquisitis tota de-

De conseruanda iuuentute et retardanda senectute.

fudatiõe vacare. Et ꝟ in manu dñi sit oim sanitatio mors: t vita: non tamen dei bonitas impedit quin et naturales inferioris nature cursus ꝑut eis disp insitũ est suas ꝑagat operatiões. alo aũt medicina quã ꝑpue ad conseruationem sanitatis: t vite perfectionẽ creauit altissimus: frustra esset. ¶a propter rogitãs siquidẽ q̃ longanimitas t prolongatio vite vestre sit ꝑpter serenitatẽ grauis: mentis magnanimitatẽ: sternuitatẽ corporis t scientiarũ pluralitatẽ innumerabilũ t virtutũ: quib⁹ gloriosus: t bñdictus de⁹ vestrã decenter ornauit regiã maiestatem: speculũ est cunctoꝝ regnantium exemploꝝ regula dñorũ t doctrina regni singularis. ¶go ꝟ seruus inutilis hõ siluester: theoricus ignot⁹: et practicus rusticanus: qui ex innate fidelitatis deuotione pro salute vestra merito semper oro cupiẽs aliq̃d in gazophilatiũ regimẽ de mee scientie penuria ponere cũ pauꝑcula multere ꝑsentẽ libellũ de ꝑseruatiõe a senectute: et retinuenescentia propꝛij excultũ ingenij vomere nulli notum ad regie exercitationis solatium duri vestris cõspectibus transmittendum. Et cuius inspectiõe tãto sit palã cum intelligibili oratione exemplũ practicum artio sensum eliciet regia celsitudo quãta in eo viget: vberius speculabiliꝰ pre cunctis terre regibus t hominibus intellectus.

¶ De ꝑseruatione iuuẽtutis t retardatõe senectutis. cap. j.

Aquit iuuẽtutem seruare: et a senectute retardari: fit per conseruationem virtutũ et ſpirituꝝ et caloris naturalis in suo esse et temperantia: et ipsorũ confortatione et multiplicatione in eorũ defectu. Nam quãdiu t virtus et ſpiritus t calor naturalis nõ debilitantur neq̃ pili canescunt neq̃ cutis corrugatur: quoniaꝝ ex debilitate caloris innati declinantis ad frigiditatem et siccitatem: ex quo nutrimentum corrumpitur. et membrorum corrugatio ꝓcedit. Nam cibus perueniens ad quodlibet membrum digerit a calore naturali illi⁹ mẽbri. dum igit debilitatur ille calor ab aliqua occasiõe corrũpitur ille cibus: et tunc accidit corrugatio cutis et canicies: vt patet in senibus cũ sint frigidi et sicci. Canicies aũt fit ꝑpter calorem naturalem qui a corpe diminuit senectutem. Senectus aũt infrigidat et exiccat. Idcirco est pauci sanguinis: t virtus t calor naturalis debilis in digerendo. ẽ aggregantur humiditates multe et humores crudi. et ꝺ debilitãtur tres ſpirit⁹ in eis t tres digestiones t ꝺfiatur in eis debilitas caloris naturalis. t hoc accidit ex cursu tẽpoꝝ: t hoc põt retardari: aut p accidẽs sollicitudinis tristitie t similis: t hoc etiaꝝ amputari põt per alienationẽ ab illis que faciunt eã cõtinuationẽ sui ipsius ad cõtrarium: et cum est causa morbi abscindere eam cũ rebus ad hoc propꝛijs. ¶ Et senescentes quidẽ indigent calefactione et humectatione equali ex cibis et potibus et medicinis cõuentibus t exercitio t gaudio: et de preseruatiuis additis ad virtutem est iulep. de vino et zuc. et vltimum preseruatiuũ q̃si virtutes sunt debiles: quonã indigent que cõfortent virtutem ex cibis et potibus et speciebus odoriferis et medicinis humectãtibus hãc proprietatẽ. et hoc est occultum: t cum sint humiditates corrupte: et humores crudi aggregant in eis indigẽt q̃ attenuãt et exiccant humiditates superfluas: et digerunt humores crudos et sincerãt corpus: t corrugano: t veterascentia cutis indigent que abstergant: t applanent ex oleis: t aq̃s t vnguentis et coloris pulchritudo sicut ex eis que laudabilem sanguinẽ gñant: et q̃ cito digeruntur: et per mundificationem sanguinis cum rebus propꝛijs: et que inueterant t debilitant calorem: et virtutes multarum sollicitudinum. cure etiã euacuationes exquisite et flebothomia frequens et his similia: t ꝺ istis succurritur cum brodio pullorũ: quiete et somno: etiam rebus odoriferis et similibus. ¶ Et que generant flegma putridũ sunt sicut fructus: pisces: lacticinia: frumentosa medullata et similia. ex quibus generatur aquosus humor et qui non digeretur in membris: quorum generat canicies et cutis corrugationẽ: et nõ est accidens ita forte ad canescendum sicut timor desperationis ꝑpter totalem regressum caloris naturalis ad interiora maxime quando in hoc communicat complexio: et est apparatus. t inde est q̃ quãplures obuoluti maris fluctib⁹ subito in pilos fiunt albescentes. Que vero fluctuationi obuiant sunt sicut granatorum succus propꝛie de pomis t hora sumẽdi expresse t aurum precipue t succus borraginis et fumusterre specialiter viridis t purificatus t virtus rad. plantaginis t silia. t illa q̃bus flegma putridũ subtrahitur est sicut mirabolani conditi t aloe rosatus t agaricus t similia. Et illud quo subducuntur propꝛie melancolia t flegma putridum inueterantia hominẽ est elleborus niger preparatus p magisterium paucis notũ. nã in rectificatione malitie eius est secretũ. per ipsum nãq̃ homo ꝙuertitur de mala cõplexione ad bonã: etiã acquirit renuenescentia: sed nõ est propter corpoꝝ delicatis t nobilis cõplexionis. Ideo nõ figo sermonẽ meũ in ꝛpo. Et ex eis que confortando cõsumunt est dyanthos cum zuc. conditũ q̃ ꝑpue ꝓsumit flegma t melancoliam cerebri: t canos retardat t sensum corroborat et vitam prolongat maxime cũ de ipso in aqua vini cum sciẽtia t sapientia facta t ꝑ quibusdam in vino ꝑpue caliduꝝ per triduũ dissoluatur decolatur t bibitum cũ sapientia: et quomodo t sicut oportet. Et sunt alia que humanãt et actuant sicut dyacamerõ t mirabol. chebuli cõditi propꝛie cõsumunt flegmaticas superfluitates stomachi t ꝓfortãt ipm t clarificant sanguinem t valent melancolicis et assiduatio ipsorum confortat iuuentutẽ t facit reiterare adolescentiã t prolongat a canicie. Similiter decoctio folliculorum sene propꝛie cũ dyaborag̃inatio t sero caprino t que sunt his similia. Et vita habita ad senectutẽ canicies accũtibus t principalioꝝb⁹ rebus cõseruãtibus est euacuatio humoris flegmatici cum vomitu in vnoquoq̃ mense semel: t clystere semel in septimana. t propꝛie de succo foliorum mercurialis ebuli t sambuci t bletarum cũ ʒ. ℈. yerepigre quod est secretum magnũ. Et iterum subductio cũ yerapigra vel cassiaf. et cum succo quidem ros. t ex recentibus rosis tracto cum zuc. preparato est linimentũ bonũ nature cum sapientia: t est ex medicinis benedictis solutionis cũ cõfortatione principalium. t omnium membrorũ t permutat malaꝝ dispositionem calidam aperit opilationes: cor confortat t mũdificat t de laudabus eius est magnum capitulum. ¶ Et de rebus cõsumentibus hꝰores ad senũ preparãtes sunt species tẽperate note vt gario. cinamo. liquiritie. t similia. propꝛie tamen quãdo incorporatur virtutes eorũ in bono vino t iulephatum sumitur. t pillule quidem mirabolane quedam sunt note bonitatis in conseruando sanitatem t vitã: q̃ opponũt se putrefactioni rectificant t sinerant: quod tam putrefactioni vicinatur. Et inde est quod ex rebus de quibus componuntur conduntur corpora mortuorũ t non putrefiunt. Predictum autẽ vinũ specificatum cum recipitur per omnia diffusum membra deportatur t confortatur super exiccantes superfluas humiditatis. Similiter vsus pulueris earũdem specierũ in cibis est de reb⁹ conferentibus. In sicca tamen habitudine opus est: vt cũ eis temperata cõficeãtur sicut sunt succus granatorũ aqua rosarum zuccarũ: uq̃ritie: passule t huiusmodi. dyacamerõ vero digestionẽ confortat seu reparat: t trifera similiter precellit illud declinãdo versus caliditatem. in debilitate autem caloris naturalis t corruptione cibi que ꝓuenit in membris que superueniunt ex cholera putrefacta accidit corrugatio t senectus sicut in scabiosis apparet corrugatio membri t dispositio senectutis t recedente scabie inueniscit: t propꝛie aurũ ꝑparatum. Ideo valent lepr̃osis ꝑsertim t vinuꝝ granatorũ t similia. Vino quoq̃ granatoruꝝ quocunq̃ mõ sumpto ꝑpuetas est humores extenuandi t extinguendi calorem epatis t lunã libera: caloris offensa confortare: t ꝑpue confortẽ epaticis: t cardiacis: t os stomachi t cor ꝓfortat. Chebuli aũt conditi in vtraq̃ frigida: t calida cura valent et stomachum confortant et superfluitatem eius deiccant. Iterum melancolicos iuuant: sanguinem t ſpiritus clarificant: nec est res que loco eorum stare possit. t vinum quidem borraginatum tẽpore vindemiarũ factũ t est vinũ cardiacis. aut maniacis t melancolicis conueniens. mundificat eiñ sanguinem: t aufert suspitiones malas: t totã regitiuã virtutẽ ꝓfortat t ol corruptioni se opponit. Et electuarium de quinq̃ mirabolanis. fm receptã paucis notã in viam conseruationis sanitatis t prolongatiõis vite: t reiuuenescentia est res probata t perfecta t donũ electũ vite. Hanc stomachum confortat. et adaptat t aque superfluitatẽ a nutrimẽto

Julep ꝺ vino.

Que generant flegma putridũ

Que flegma putridum subtrahũt melancolĩ

Que cõfortãt t consumũt humores.

Vomit⁹

Clystere lectorium.

Species cõfortantes hꝰ. preparãtes ad senium.

vtil⁹ granatoꝝ ꝑpuetas.

Rebuli cõditi.

Vinum borraginatũ.

electuarium de quinq̃ mirabolanis.

trimẽto ꝓterito remanentẽ purgat et vsus ei⁹ caniciẽ retardat et ad decrepitã etatem venire facit nutu dei. ¶ Et car nes viperarũ ꝓparate sunt huius gñis: sed mihi nõ placẽt ꝓpter illud qđ accidit in errore recollectionis eaꝝ. Iteruꝝ etiã de genere vtilitatis sunt suffumigatiões de rebus cõpetentibus ꝑm necessitatẽ cõuenientem: et balnea ꝓpte tẽperata sine eruberãti sudore: ita vt mũdet solũ cutis ⁊ mũdetur a sorde aggregata. pori nãq; aperiunt et hũiditates superflue desiccãtur. ¶ Usus nãq; vini in quo resoluunt̃ predictaꝝ rerũ virtutes cũ aqua temperata in sua hora perforabit occultos meatus corporis ⁊ humiditatẽ superfluã desiccabit ⁊ cõfortabit mẽbra interiora ⁊ deoptilabit de opilatione perfecta: qđ est secretum magnum. deoptilatio namq; facit currere spiritus per membra ⁊ vigere in corpore calorem naturalẽ. Oꝑtilatio vero cõtrarium operatur. Calor aũt naturalis cõculcatus debilitatur: et nõ potest separare purũ ab impuro quare humiditas superflua putrefacta crementũ habet. vñ ⁊ carnis ⁊ cutis corrugatio ⁊ senectus festinant. Sciatur autẽ hoc qđ huic succurrit impedimẽto vsu vini ꝓdicti aut alterius rei similis operationis: et qđ virtutes earũ rerũ resoluta in vino non effrenat calorẽ naturalez in cõuertendo et dissoluendo quẽadmodum qñ cũ substantia recipiuntur sunt de hominibus qui eũdem modum seruãt in acceptionib⁹ medicinaꝝ laxatiuarũ et prosperanꝫ et cauetur ꝓpter hoc error effrenitatis eaꝝ. hoc est vnum secretum magnũ verũ. Jn operatiõe est vnũ secretum magnuz: qđ ignis adurit et immutat et resoluit de virtute ⁊ opatione rerũ ipaꝝ sicut in decoctiõe syrupoꝝ et electuarioꝝ. verbigratia est cum elleborus in vino permanserit fit potus vomitiuus. Et est q̃ vidit ponere sacculum cuz puluere suo in vino die vna qđ vinũ illud sumptum facit ꝑ vulnus dulcẽ sanies vsq; ad mundificationem et curatur curatiõe ꝑfecta sed sapiẽtes antiqui occultauerũt hoc sublime opus medicinarum euacuauerunt oẽs libros artis ab hac intentione. ⁊ hec sufficiant dicta circa hoc.

Lameo viperarum.

Suffumigatio oꝝ et balnea.

vinũ in ꝓfũdo.

¶ De retardatione senectutis et retuuenescentia acquirenda. Cap. ij.

¶ Si voluerit vere retardare senectutem est retuuenescentiã habere vel acquirere sic sollicitus de rebus generantibus ⁊ clarificãtibus sanguinem laudabilẽ spissum: qñ quãdiu sanguis calidus ⁊ spissus pinguis ⁊ viscosus ꝑmanet canicies retardatur. fit ẽ cõtrariũ cum ad aquositatẽ declinat et frequentatio rerum sanguinẽ mundificantiuz assecurat a festinatione canicie.

¶ Tota autem cautela regiminis cibi: ⁊ pot⁹ fit vt ola ꝑm ordinẽ: ⁊ tẽpus et debitã quãtitatem administrentur ⁊ laudabilis semꝑ digestio fiat. Jn digestione autẽ est radix intentionis. Et indigestiõe quidẽ si ex laudabili⁹ fiat assumptus sanguis corrũpitur ⁊ humores impuri generãtur. bonitas autẽ digestiõis et cõseruatio vite cõsistunt primo in aere q̃ torũ attingit ⁊ motu ⁊ quiete somno ⁊ vigilia cibo ⁊ potu in debita ꝓparatione ⁊ moderata exhibitiõe ⁊ necessaria expulsiõe superfluitatũ: et nõ pretermittere cõsuetudinẽ ⁊ hoc ꝑm canones diuulgatos in arte. ¶ Et est sciẽdũ qđ innouatio et cõfortatio cutis fit cum potatiõe aque aure purissimi ꝓpte. ipa nãq; allopiciã curat ⁊ tyriã et transmutat corꝑ humanũ sincerat ⁊ innouat ipm ⁊ virtutes multarũ rerũ appriorumat huic operationi: sed ipa est que prẽdictum miraculum facit et que nõ corrumpitur et cõplexioni humane est conuenies: ⁊ neq; calefacit neq; infrigidat neq; humectat neq; desiccat. immo omni est tẽperameto tẽperata oẽmq; rez excedentem in tẽperantia et perennitate quã habet: etiã subuenit stomacho frigido tumorosos facit audaces: cardiacos cõfortat. valet contra melancoliam et alopitiam et calorem naturalem cõfortat ⁊ tẽperat: in quibus non ast res aliqua que stare possit loco eius: et virtus ei⁹ in sua manifestatur substantia quare est in ea caliditas: ideo clarificat: ⁊ in ea est magna tẽperantia: ideo magnum temperamentum efficit super omnem rem. et ideo est perẽnitas. ideo conseruat corpus humanum et in ea est assimilatio cõplexioni humane: ideo incorporatur si preparetur vt decet: in eius preparatione est totum secretum quod sapientes propter inuidiam occultauerunt. Confirmat autez et sincerat cordis substantiam et sue puritatis impressione: omnem dejcit impuritatem ab eo: et tuetur illud et clarificat spirituum. substantiam et mouet sanguinem: ad cutim et inducit pulchritudinem juuentilem et abstergit absterſione leui.

Aqua auri pu rissimi.

¶ Et extraneus modus retuuenescentie est: vt per abstinẽtiam et subductionem cõuenientem deueniat quis ad vltimam extenuationem. deinde cum laudabilibus nutrientibus reficiatur. hoc autem seruatur apud eos qui boues impinguant: quoum caro quanto magis macrescat et deficit tanto magis intenerescit et iuuenescit. Exẽplum secundus est in conualescentibus tam resumptis.

Ultia extenuatio deinde refectio bõa.

¶ Porro de signis approximationis ad senectutẽ est inherentia oblitionis. et huic dispositioni obuiatur cũ vsu pulueris piperis longi et cumin. aã. partes .ij. garioſi. ꝑtem. j. zuc. ad quãtitatẽ totius: ⁊ cum vsu dyanthos et subductione et dicta conuenientibus. et in tempore epidimie ⁊ pestilentiali ꝓpter corruptionem que est in rebus ex quib⁹ obuiatur cum pillulis aloeticis. vel mirtinis superius dictis. Et quando accidit aeris malitia ex corruptione aut vicinatione putrefactionis aut flatus fetidi: et nõ est tale sicut cõuertere se ad ea que ad acetositatem declinant et stipticitatem habent. Etiam Auẽzoar testificatus est in libro suo qđ aduicinatio cattorum et flatus eoꝝ inducit pulmonis putrefactionez ⁊ ptisim. ⁊ estimo qđ accidat ꝓpter corruptionem alias corruptiuam complexionis eorum: quoniã fiat⁹ eorum fetet multum. et flatus quidẽ hominis corruptioni attinens est detestabilior ꝓpter cõplexionis similitudinem magis inficiens. Jdeo ad cautelam obseruandã in domibus est vt ab ore loquentium auertant faciem ⁊ dent aurẽ. et in aeris propterea malitia cõseruatio est rectificare ipm per immutationem loci et elongationem ab eis et bonoꝝ odoꝝ: vsu: et ablutio aceti et vini circa os ⁊ nares assecurant ab hoc multum.

oblitio nunciat senectutem.

¶ Similiter ⁊ defectio auditus preuenit senectutem. et est qđ minoratur in corpore cholera que instrumẽtum auditus aquosarum superfluitatum materiarum alleuiabat. et in senibus multum excrescit de superfluitatibus indigestis propter caloris innati minorationem. ideo mũdificatiões facẽde sunt capiti cum his que neruos mundificant calefaciẽdo vt agaric⁹ ⁊ alia ꝑm qđ necessitas facit. Et pillule auree sunt ꝓpte exercitium ⁊ intromissio in aurẽ de genere eorũ que ad operationem reparent membrũ sensus sicut oleum amigd. amararũ cum vrina pueri et lacte mulierum: vel cũ succo cucumeris agrestis ⁊ similium et prouocatio somni comestioni vicino ⁊ cauere a replectione: ⁊ alijs que implẽt caput vapore. Jtem in quibusdam euacuatio cholere multiplicate: vel iam mote ⁊ retente sunt de bona consideratione medici ⁊ periti in arte.

Defectio auditus ꝑ uenit senectutem.

¶ Defectus autem appetitus generationis et minutio est de signis prognosticantibus senectutem. ⁊ inuentur propte cum his cum quibus augentur: ⁊ confortantur calor ⁊ spiritus: ⁊ humores: ⁊ ex quibusdam alijs quorum tacco remoꝛationem propter pudicitiam.

¶ De his que iuuentutem inducunt. Cap. iij.

¶ Defectio deniq; et hilaritas anime naturam excitant ⁊ iuuentutẽ inducunt clarificant sanguinem. et per venas ipsiz currere faciunt. Exhilaratio quidem mouet et singulis que delectationẽ occupationis inducunt siue interꝰ siue exterius siue sit omniũ sensuum siue vnius ⁊ cõtrarium faciunt que cõtristant. Tristitia enim ossa desiccat: carnem eliquat: ⁊ conturbat spiritum. ⁊ corrugat cutẽ. ¶ De vinũ afferentibus vero letitiam ⁊ auferentibus melancolie dispositionem est vinum croceatũ ⁊ vinũ bugulosarum: in quo radices bene lote extiterint die ac nocte vel syrup⁹ eꝝ ⁊ vsu latum. eius ab amentia ⁊ permixtione ⁊ alienatione rõis curate sunt. Et sedes qđẽ caloris est in corde ⁊ qñ excedit a tẽpera

vinũ croceatũ et bugulosarum.

mento diminuitur ⁊ debilitatur. et hō pigrescit et senescit ¶Que autem caloꝛē naturalem minuunt sunt oia q̄ flegma putridum gñant in stomacho:ꝛ q̄ minuunt virtutē et spūs sunt que infrigidāt ⁊ digestionē corrūpunt:ꝛ ois egritudo et immundities corpis.⁊ accidētia aie. et ois fetoꝛ. et aspectus maluꝫ:ꝛ q̄diu retinetur caloꝛ naturalis i corpe temperatus pseuerabit sanitatē:ꝛ obseruabit habitus iuuēturis. Et accidētibꝰ ex melācholia:ꝛ tristitia sine cura vitiniū est dyamastic ⁊ dyambia tpāp quelibet melācholicis offert dispositionibus:ꝛ bonum coloꝛē acq̄rere facit:iumē acuit: canos retardat:mētē sincerat:et digestionē adaptat: et de ceteris q̄ tēperamēto equali calefaciunt ⁊ humectāt est vinū tpate cōplexiōis.⁊ perla q̄dē est tēperata tēperās:ꝛ cōfortās caloꝛē naturalez ipa cōfert cardiacis et timoꝛosis et sang. cordis ꝓprie clarificat in qua vidi quosdā eliquasse ⁊ egritudines multe ex eis curate sunt. Sed illud cui nō est par:est sal de minera et sapientes assimilauerunt tpm ꝓparatum caloꝛi naturali sane adolescēte:et ꝓpter hāc similitudinē vsi sunt sapiētes et appelauerunt lapidē noie aialis. Alij chimir mineraleꝫ et a q̄busdam vocata est medicina perennis et aqua vite.et totum ingenium ꝓparatiōis est q̄ in aqua purissima et potabili reducatur cum rebus q̄ non extraneēt ꝓpuetatē eius. ¶ Amplius iam dictum est generaliter q̄ sapiētes in artis cōsideratione direrunt illud esse principium in cōsideratione nō ꝓperandi ad intempestiuā senectutē et mortē festinā. immo cōtinuandi sanitatē bonā videlicet ꝑseruare stomachi dispositionem:q̄ ipsa est radix illoꝝ. et cum debilitatur et impeditur stomachus in operatione eius oēs alioꝝ mēbroꝝ virtutes senescunt et apocopantur:q̄n debilitas stomachi omnē cōplexionis malitiā facit hereditare. Et de his que nequitia sunt ei est satietas nauseatiua:et iam probatū est q̄ natura minimis est cōtēta:et de rebus magis nocuis stomacho et replexiōe experimentum verificat illud quotidie in his q̄ se deo in solitudine dedicauerunt:et in quibꝰ necessitas eos ad hoc perducit:quoniā in paucitate:simplicitate assumendoꝝ phcium magis in tempore et perseuerāt magis incolumiores. et iā Seneca inducit q̄ multi coci fecerūt multas egritudines. ¶ Et in cibis quidē:et in potibꝰ et medicinis quāto res q̄ illud ingrediunt tendūt ad simplicitatē. amplius i melius cōmutāt:et q̄ videtur detrimi stomacho et magis aggrauat stomachū est diuersitas assumptoꝝ ⁊ maxime cōtraria rū dispositionū ꝓpter inequalitatē sumptorum:et malitiā coctionis et trāsubstantiationis in eis. et odio etiā iuuat in hoc et nocet. Et illud quidē q̄ in galosis reprobabilꝰ est multū etiā:et si obseruātur cōditiones:remediatio in eis est semel in die comedere. Et in omni quidē repletione nō est ita sanū sicut abstinentia. In ipa quidē caloꝛ naturalis resurgit confortatur:et non desinit agere in id q̄ cuasit a de coctione donec conuertatur et digestum fiat. potro et epar cōmunicat in erroꝛē stomachi in bonitate et malitia similiter et splen vtplurimum quidem sm cōmunē cursum q̄ accidit et de impedimento operationis eius est opilatio q̄n opilationes sunt de materiebus egritudinū eius:et habēs eas fit pauci sang. et corrupti coloꝛis et occurritur eis cum incisiuis et aperitiuis et absterſiuis in cibis et potibus et medicinis:et de melioribus rebus in hoc casu et omni via est syrupus dictꝰ diaquilon de quinq; rebꝰ et subductio cū hyerapigra de. xvij. rebꝰ soluta in decoctiōe cōmuni in qua dissoluatur:et cōmisceatur de cassiaꝫ. et q̄ colatura bibatur. ¶ Et splenis quidē occasio nō est pretermittēda cōsiderationis in hac via. ipm enim est toꝛcular sang. fecis et adustionis eius et q̄n debilitat in mūdificatiōe illius superueniunt corpi egritudinū gña metācholicaꝝ et cōtristatio et q̄n causa est necessaria facit ipm impediri in mūdificatione ipsius spiritus ingrossantur et accidit epatis et toti corpoꝝ arefactio:et extenuatio ⁊ paucitas sang. imo hu. maloꝝ repletio:ꝛ facit puenire patiētē ad ydropisim ex erroꝛe digestionis scō:et ad grauitatē moꝝ et coloꝛis plūbei vel citrinum cum macrefactione totiꝰ corpis. immo penitus dispō ipa fugat decoꝛē iuuētutis. Illud aūt cū quo iuuatur splenetic⁹ est cū rebꝰ absterſiuis ⁊ incisiuis in quibꝰ nō est multitudo caliditatis:ſz ad acetositatē et stipticitatē et amaritudinē sint declinantes:et in summo est assiduitas regimi-

nis subtiliatiui in via curationis ⁊ preseruationis:ꝛ de preparationibus sm semitaz medicine familiaris sunt minutio debita ⁊ mūdificatio cū his qua melācholiā trahūt. Et nō eligitur supra puluerē radicis scolopen. et decoctionis gramis cū syrupo acetoso cū radicibꝰ ⁊ decoctiōe rad. capparis in aqua frigida et huiusmodi et de vnctionibus sup oleū sambucinū. Iterum et illud nō est pretermittēdū in via curationis omne illud ex quo caloꝛ naturalis vinificatur. et illa sunt exercitū tpatū et fricatio moderata ⁊ huiusmodi. Exercitū nāq; est quo caloꝛ innatus reuocatur corpis leuitas et fortitudo acquirit:et res magis ꝓhibens a repletione et coaptat mēbra ad nutritionē ⁊ augmētū bonū:et facit ea operatiua et assecurat ab accidentibꝰ multis. Otiositas aūt flegmaticos ⁊ accrescere facit humoꝛes ⁊ caloꝛē ⁊ spiritum pigritari:et ad maciē et pellis corrugationē puenire. et preparant ad senīū:et fricatio etiā est pars eiꝰ fricatio quidē extremitatū est ex eis q̄ caloꝛē innatus vinificant et materias ab interioribus ad extremitates trahit et mēbra principalia a multis assecurat infirmitatibꝰ ⁊ passionibus. fricatio aūt cubitoꝝ donec scabiosa fiant et ꝑseuatione rupture pellis in eis confert visui ⁊ actionibus oculoꝝ. spine ꝫo dorsi cerebro et cordi ⁊ aliis mēbroꝝ illis principalibus cū quibꝰ ꝑm scientiā anathomie maioꝝ hāt colligātiā. Et ipse quidē fricatiōis actus intrat in intensiōe decoctiōis et renouescēte:ex eo q̄ per eam adducitur ad superficiē loci san. et implet cutis eo et extēdit et pinguescit et rubescat:et tēpus ad hoc cadit celebriata propie digōne scōa. Et ad summū est oē illud intus receptū: vel exterius applicatūquo ad superficiē sanguinis trahit intrat hoc capitulū:et de his ꝓprie causatis. Illud aūt q̄ per fricationem intendit est supfluitatū resolutio que i musculis cōtinent que p exercitū absq; fatigatione resolui nequierunt: quare et debilioꝝ sunt meliores. et ad vltimum est q̄ oē exercitij genus omniscaialis et corpalis actus fiat cū temperamento et discretione sm debilitatis ꝓportionē ad q̄ expedit. Est eñ inciſlitatis tpātia sanitatis ⁊ vite. ¶ Que aūt cogitatiōes et tristitias expellūt sunt rememoratio ꝓuerbioꝝ sapientum et ꝓspectus sacroꝝ cañ. et audire dicta seu gesta prioꝝ:ꝛ q̄uertere interdum intellectū et sensuz ad illud in quo aia delectat cū sobrietate:et de exercitis est porta re super se de lapide calamite cū croco. ⁊ p stomachi malitia habere corallū suspēsum supra os stomachi est res certa. et recipere in mane ieiuno stomacho. z.j. aq̄ vini zuccarate nō ꝓmittit tristitiā icurrere etiā retardat senectutē et canos et iuueniescere facit. Sit degustatio passulaꝝ in ieiuno ꝑficit ad vitā iuueniescētie ex eo q̄ digestionem efficiunt meliorez ⁊ minorat ex eis flegma:immo addūt in epate et ipinguāt ipsum q̄n amice sunt stomachi ⁊ epatis ad generādū sanguinē coctionē et spissioꝛē:et consumunt post cibum habitāt et humectāt ventrē. ¶ Sciendum autē q̄ in medio est virtus. Expedit autez vt eorum que sumūtur non declinet natura ad vtilitatē. alis vicinitatem extremoꝝ que sunt subtile et grossum aut in saporibꝰ:ꝛ interdū expediat.⁊ cauliores quidē vētres habentiū natura quecūq; dura difficilia et mutabilia melꝰ cōuertit:et vtiliora sunt quecunq; delectabiliuꝰ recipiuntur:q̄uis minus fortia concedēda. Et in ordine eorū hora sumēdi ea opz vt quota recipiatur. Sit post desiderii ⁊ affectibus conuenientem expressionē et cum desiderio dimittat:et nō semper toleret famē. ex hoc aūt stomachus pascatur humoribus putridis. et etiā regio tempus et hora cadūt in hac cōsideratiōe etiā vires. Nihil autem malignius q̄ super indigestū cibū crudū cibi et potus quicq; ponere. ¶ Et opz hominez naturā suā nō ignorare et tēperare per innocentia et nocentia ad deuenīendum in cognitionē sufficiuꝰ. nā cum de hac re certificatus fuerit. ipe sub his sibi ꝓdere potent. vnusquisq; aūt quanto manifestius inclinat versus aliquē lapsum tanto amplius ad illud q̄ eiusdem lapsui opponitur faciat additamentū vt ille in quo superest flegmaticus sanguis:et aquosus sit in administratione subtilis cibi calidi facilis nutrimenti ⁊ pauci. et sic de aliis. et superbibere aquam cibo nondū distributo malum. Vinum autem pessimus:quoniam facit penetrare cibum ante debitam coctionem incurrere opilationes. et sunt de hominibus qui in medio comestionis faciunt fructum

Diamastic. diabra. perla.

Salmi nerale.

Preseruatio dispositionis stomachi optia.

Satietas nauſeatiua pessima

Simplicitas assumptorū bōa.

Diuersitas pessima.

Abstinētie repletioi optia.

Splenis rectificatio nō ē ptermittenda.

Conseruentia splenetico.

Que vinificant caloꝛem nālem.

Expellētia cogitationes ⁊ tristitias.

passula.

Nō nos dz ignorare ni ſuam.

Glossi nalocu.

piunt frustum ad medie quãtitatem fabe et aloe bono per se:vel cum mastice inuncto.et est in eo ventris bũficiuz:sanitatis cura ꝛ iuuenturis conseruatio.ꝛ ad summũ est paucitas in vice ꝛ alternatiua diuersitas in tẽpore ꝛ in reb⁹ nutribilibus excusat a multis que ingrediũtur hoc capitulũ de adiutoriis extraneis.et tames quidem sapoꝛẽ facit ꝛ diuersitas colluctatur:vt non fiat excrescentia perceptibilis lesionis. ¶ Et de preparamẽtis que viã decoratiõis ingrediuntur sunt sicut ea que mũdificant ꝛ clarificant et abstergunt et lenunt:ꝛ de illis est q̃ accipiat spuma mellis ꝛ spuma clari ouoꝝ ꝛ permisceat in vino cũ quãtitate qua sufficit et lauetur sero sine absterſione.de mane ỽo lauet cũ aq̃ oedet ablactata cũ lacte amigdalaꝝ ꝛ est nobile et bonũ et non approrumetur aqua rosacea.neq; cãphorata ad faciez:q̃m generat caniciem in pilis. ¶ Item vnguẽtum camphoratum ex radice lilij cocta cum melle clarificat et applanat cutem et rugas cutis. ¶ Item vinum in quo dissolutuz est de sale tartari negatum quantum sufficit ad absterſionem calcinati prius in aqua dissoluti et congelati est mũdificatiuum bonũ. Et ablutio q̃dẽ capitis cũ liuuio facto ꝑprie cũ cinere pedum cauliuz decoctionis camomille ꝛ foliorum mirti est floruz rosmarini confortat cerebrum:confirmat radicem pilorum et nõ ꝑmittit canescere. Et similiter quando in liuuio bullierunt folliculi señ.ꝛ siccados cõfortat cerebrũ ꝛ abstergit humiditatẽ subcutaneam ꝛ ꝓhibet caniciem. ¶ Et motus quidem temperatus supplet vicẽ exercitij et caloꝛem excitat et efficit fortiorem.quies autẽ oĩno cauenda est ꝓpter suffocationem caloꝛis naturalis et putrefactionem viuificationis ipsius in ea.ipsa quidẽ humectat ꝛ remollit:ꝛ est via qua velociter deuenit ad senectutem et personis quietis et occupatis melius exercitij genꝰ est deambulatio frequens et vicissitudinaria incuruatio ꝛ directio orationis cura.et ascendere versus altitudinẽ locoruz ꝑprie vel alterius speciei laboris se exponere: maxie stomacho a cibis exonerato:ꝛ vsq; ad sudoris cõmotionẽ. nã cum hoc q̃ caloꝛẽ euigilat ꝛ quietas adducit facit vendositates et deponi facit superfluitates. ¶ Ampliꝰ de complexione ad senectutẽ declinante ad cholericã habitudinẽ ꝑm q̃ possibile est transitum fieri est faciens elõgari a se in preparatiõe cholerica.nãq; dispositio ab affinitate senectutis tẽperamẽtũ recipit:et ꝓpterea cholerici post etatis statum in melius vitã cõmutant:et pre aliis equidem naturalis euacuationis actibus frequentuosa viri ꝛ mulieris carnalis copula est nociua ꝛ perducẽs ad senectutis dispositionẽ:ex eo q̃ ipsius abusione trãsducitur multum de spiritibus:ꝛ caloꝛe naturali:ꝛ cũ hoc excitãt vapoꝛes putridos ad superficiem cutis.ꝛ inde est q̃ infectio interdicatur et q̃ multi fortiores et longioris vite sunt equis.q̃m non coeunt.

Cerebri dispositio cõsideranda.

Similiter ꝛ cerebrum:in quo est habitatio spiritus animalis:dispositio non est parui pendenda.et ipsiꝰ quidem habitudo interdũ disponitur ꝑ stomachi dispositionẽ:et vtplurimum ꝑm creationem sui.et q̃dãm membrũ facit sibi operationes nãlem a deo benedicto insitam.est sanum:q̃m infirmitas ꝛ debilitas nõ est nisi propter operationis ꝛ debite lesioꝛ:ꝛ ab ista regula pendet cuiuslibet hoꝛis magna preuisio in preuenẽdo cũ his que opꝰ lesionis confirmationem:aut videlꝫ cum cessatione ab eis que nocumẽtum faciunt vel remotionem nocumẽti ipsius. Et scientia prognosticationis hic habet locũ similiter et notitia curationis:ꝛ vt nõ recedatur a breui contextura canonum ꝑm q̃ in aliis capitulis huius libri est obseruatũ.Sed ad illud regimen autoꝛ precipue mentis oculum habeat q̃ medicatur ꝓout possibile fuerit quãtuz ad soluta sua cõsuetudine recessum est in singulis operationibus suis:ꝛ q̃ ꝓpter hoc future nouitatis accidere põt ꝛ hec imaginatio erit perducens in cognitionẽ cause mobilitatis ꝛ ꝓnostications future successionis extimationem et curam. exẽpli gratia:nondũ habentes epatis opilationem vel renũ:egre diebaꝰ vna libera substãtiosa.iã ỽo facta egredit subtilis et decolata.merito igit subtilis ꝑsumit q̃ in viis illaꝝ priũ ꝑ quas vna trãsit est alicuiꝰ impedimẽti occasio:et hec ẽ cõsuete operatiõis lesioꝛ:et hac via scit:q̃m extenuatio nisi cũ sit rarefactione in via cure ẽ insistendũ.et ꝓnostationis ꝓsagiũ haberi potest ex successione nocumẽtoꝝ ex opilatione cõtingentium:q̃m sang. nõ mundificatur ab aquositate sua:et quãdoq; incaditur in ydropisim et epar impedit in sang. decoctiõe ꝛ conuersiõe bona:ꝛ fit malus coloꝛ:ꝛ indigestioꝛ:ꝛ nõ nutritur corpus nutrimento bono:ꝛ q̃ refundũtur in epatis substantiam superfluitates impure. vñ timent egritudines plures que apte sunt illi dispositioni.

¶ Jam ergo digressione nõ absq; vtilitate facta regrediamur ad narrationem primã:ꝛ dicamus q̃ cerebri substantia est creata frigida et humida:et ꝓpter hoc in pleriſq; aggregatur plurimum circa tẽm de flegmate:maxime in quibus alia membra et natura et conditio coꝝ que in vsu habẽtur in hoc cõmunicãt:ꝛ ideo in magis dispositis ad hoc citꝰ:in singulis ỽo capitis ꝛ faciei pilis tẽpestiuꝰ q̃ in aliarum corporis partibus albescentes fiunt ꝛ apparẽt vestigia senectutis:et in summa:tota quidẽ ꝓuisio est in minoratione etiam in correctiõe eoꝝ que ad curam addunt:et est subtractio flegmatis:ꝛ alienatio ab his q̃ gñant illud: et in tempoꝛib⁹:ꝛ in anteriori parte faciei pili citius canescunt: q̃m illuc plus aduenit de vapoꝛe crudo que materia caniciei habilius subtiliaꝰ ꝛ penetrat in radices ꝛ substãtia piloꝝ ipoꝝ:ꝛ cõplerionem quidem cerebri ꝛ eius dispositionem opꝰ scire ꝑm eius circuitatẽ:ꝑm ỽo cõitatem ipsius accipiunt narrationem ab eis que sunt ex genere operationuz sensibilium alialium motiuaꝝ et naturaliũ figure passionũ ꝛ mẽbroꝝ que cũ ipso habent cõicationẽ:ꝛ in hoc est scientia magna. vez eñ qui sciuerit dispositionẽ:ꝛ ꝓsequẽtias actuaꝝ ꝛ passiuaꝝ qualitatũ simplicium et cõpositaꝝ non est de illis difficile dijudicare. Jlloc aũt sciẽdũ q̃ somn⁹ multꝰ est signũ flegmatis multi.et tpe quidẽ somnus qui est oiuz sensuũ:ꝛ alalis ꝺes virtutis plurimũ flegma nutrit:ꝛ cholerici quidẽ ꝛ acuti intellectꝰ:ꝛ ꝑcipue adusti sunt pauci somni multaꝝ imaginationum ꝛ acuti intellectꝰ ꝛ tarde icanescẽtie et audacie magne:q̃b⁹ ỽ iuuẽtute accidũt egritudines timoroſe:sed si tpe ebulliẽtis etatis eoꝝ cuaserint fiũt longioris vite:ꝛ sane ꝑseuerationis.et omnis quidem siccitas a putrefactiõe et corruptiõe elõgat magis.ꝛ ideo quibusdã ꝓsuetudo est cõedere sal plurimũ et plures pitoꝝ decreuerunt ponere sal in pane:et sal quidez ꝛ omne diureticũ ꝛ incisiuũ ꝛ absterſiuũ sunt dissolutiua ꝛ ꝓsumptiua flegmatis et aliaꝝ aquositatum.et ideo illa intrãt intẽtionẽ libri. Ceteꝝ qui ꝑm naturã sunt aptiores promptioꝛes sunt incurrere passiões similiores.ꝛ astrologus quidem in multis dissentit medico:ꝛ tamen sermo eius nõ est vilipẽdendus.

Jn tempoꝛib⁹ ꝛ in anteriori ꝑte faciei pilicitꝰ canescunt

Et in cordis timore et ꝓsolatiõe i quo est munera virtutũ ꝛ sedes vite nõ ẽ pua sapiẽtia.tm̃ nãq; principalꝰ est oĩ mẽbio atq; nobiliꝰ.ꝛ ꝓma rectificatio ab his que extrinsecꝰ ventũt est boni et puri aeris attractio cui nõ admisceat de vapoꝛe melliorato ꝛ elõgare a tetroꝝ⁹. q: corruptio aeris q̃ aspirat est res pestilẽtioꝛ oĩ re:cum misceat substãtie spirituũ cum quib⁹ facit cor affligit:ꝛ res custodientes illo sunt res odorifere frigide et ca.diuulgate i arte sicut necessitas facit.ꝛ vsus odoꝛãdi pomũ ambre:q̃m ꝑseruat ꝛ rectificat ꝓpone corrupẽ:ꝛ rectificatio aeris q̃ attrahit nõ est pue ipressiõis.ꝛ tã ex ptum est q̃ ꝓficit pomũ ambre mediciale cuiꝰ solo odoratũ laraf vẽter ꝛ purgaf hoꝛ:et utez ẽ q̃ vidisse se asserit oẽm fe.putridã ãputari ꝛ tolli solo odore cuiusdã ꝓfectiõis.ꝛ secretũ q̃dẽ nature in via hũane cognitiõis nõ ẽ hnis: et inuẽtiõib⁹ sapiẽtũ decretũ est q̃ cõedere coquinã patã in vase auri:vel i cuiꝰ decoctiõe lamine ipiꝰ fuerũt et potare vinũ in q̃ lamie vt monete exticte fuerit multotiẽs ipumũt i corde bonã hitudinẽ ipressiõe forti. Silr vt oẽs medicine hyracales ꝓpterea dyagario filatũ et dyamirabolani:et pitris ꝛ dyamargaritõ ꝛ ꝑpe ꝓfectio inda q̃ recipit spẽs et emblicos positos i antidotario Aui.et silr dimissio eoꝝ q̃ ẽ tristãt et ꝓfortari cũ amicis et filiis.hec eñ faciũt reiuuenescere ỽtutes et ad vltimũ expedit eẽ nõ pigrũ ad excitationẽ operationũ nature:et ipedimẽtis eoꝝ obuiare tẽpestiue.q̃m q̃ citra vl̃ vltra cursum nãlem:et cõsuetũ ẽ facit timere iclinatiões ad lapsũ et egritudinẽ:ꝛ ois quidẽ egritudo est corrugãs:ꝛ ad senũ ꝓducẽs. ¶ Et in custodia q̃dẽ rez naturaliũ ꝛ approximatiõe nõ nãliũ ꝑtis oꝝ ꝑm semitã sapiẽtũ et cauere ab accẽtib⁹ q̃tũ ẽ ꝓle ẽ ꝓcipiũt finis eiꝰ q̃s itẽdit.in summo ỽo ẽt nõ abscõdat ab oĩ arrificio ꝓsideratiõe canõ ille gñal:q̃m ỽr⁹ a ỏfectu ꝛ supfluitate cõtingentium:q̃m sang. nõ mundificatur ab aquositate sua:et quãdoq; incaditur in ydropisim et epar impedit in sang. decoctiõe ꝛ conuersiõe bona:ꝛ fit malus coloꝛ:ꝛ indigestioꝛ:ꝛ nõ nutritur corpus nutrimento bono:ꝛ q̃ refundũtur in epatis substantiam superfluitates impure. vñ timent egritudines plures que apte sunt illi dispositioni.

Cordis rectificatio sume ꝑ randa.

vinũ et tinctio nis auri

Rndit toriꝰ q̃s ꝑ hic inte dimus.

tate corrūpitur:et ꝙ abscindatur causa cuiuscunq; faciens opationis impedimētū omnino:ꝛ opari ſm operationem est radix in custodienda sanitate et elōgatōe ab erroribus frequēter accidētibus in minoratiōe visus que est oe accidentib⁹ senectutis:est cōfortare ppie virtutē cerebri ꝛ assiduare semē feniculi.sc.filetis motani.pul.eufragie: mēthe et pul.spicis ppue et pulueris garioſilor ꝛ purgatio cum agarico cuscute ꝛ perapigra vel chebuli ꝑdiri:ꝛ cauere a repletiōe:ꝛ de his que oculis ingrediunt et ppie cōtra caligīnē senescentiū ꝛ collirii ex melle ꝛ felle galli ꝛ collirii ex aloe succo radicū feniculi ꝛ lacte mulieris fero qū intratur dormitorii. ¶ Et iā verificatū est ꝙ experimentum donec venit in notitiā viris illiteratis ꝛ mulierib⁹ ꝙ virtus generatiua debilitata:aut minorata iuuat ꝛ restaurat donec iā senes faciāt opatiōes iuuenis cū re cibali: et cum electuariis et ꝙbusdā aliis.virtutes eīs nō senescunt neq; minorātur nisi ꝙ accidēs:vel nisi ꝙ deteriorationē instrumētorum in qb⁹ virtutes existūt. ¶ Et ēt declaratū est innaturali scientia ꝙ si senex haberet oculum iuuenis vtiq; videret vt iuuenis. Palā aūt ē ꝙ obiectū politicū ꝛ diaffanū est aggregatiuū visus ei⁹ ꝙgregās disgregatū.sic aūt ꝛ alie ꝑtū operatiōes et sensuum corrigi pōt et rectificari ꝙ semitas eoꝝ que habēt ppietatē subiantiā ꝛ virtutē et sensus in meli⁹ disponendo.fit autem actus actuoꝝ in scōi passi dispositionem. ¶ Sic autē et audit⁹ ꝛ aliq; sensus et aia et ipa q̄dē alligata corpi cōplexionē cuius imitatur:ꝛ quēadmodū impedimentum pati ſicet lucrifacere pōt meliorā etiam:cōtrariorꝝ q̄dē eadē est disciplina:ꝛ virtus opatur:et ab ipsa ꝓcedit ois opatiōis principiū:ꝛ cū cōfortatiōe indiget ministerio ipsoꝝ quib⁹ innati sunt faciēdi apparatus. Singule aūt ipoꝝ singula habēt mēbra quib⁹ irradiant:ꝛ tam capitulate sunt i area simpliciū potestates rerꝝ q̄ ꝛ quib⁹ mēbris ꝓsunt ꝛ nocēt res ipe:ꝛ illic reqrant:ꝛ tota scientia huius tractatus dependet a magnis capitulis incertis et diuersis voluminib⁹ artis medicine et a bona ipressione imaginatiōis significata in aia cum extimatiōe discreta. Hec eīs est q̄ rectificat scientem in opationibus in scientia sua. ¶ Amplius aūt ꝛ i summa oīm cōsiderationū est vt calor innatus cōseruet.ipe eīs naturalr custodit humores ne in eis extranee q̄litates supueniāt ꝛ facit preseruationē a putrefactiōe et qua plurimū mors sequit qui oīm virtutū est instrumētū ꝛ cōseruatio ei⁹ est ꝙ regimē bonū. Sūma autē boni regiminis est abstinēntia.unde est ꝙ q̄cūq; repletio mala est quocunq; modicū ꝓtingit a subtractiōe incipe. Illius aūt q̄ bono vtunt regimine nō attinēt vomit⁹ neq; ventris solo neq; aliq̄d hoꝝ. Nec est currēdū ꝙ qualibet alteratione ad remediū:nisi cū victoria egritudinis nature inceperit dūari. Natura eīs cuius sapiēte nō est finis oīm hoꝝ artifex est. Adiuuet nos ministet cum bonitate ꝛ adiutorio deꝰ dūdicti. Cui sit laus gloria ꝛ honor in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Jam cōplet⁹ est sermo canonizatus in sueſtigatiōe sciēdi regimen cōseruatiōis iuuētutis ꝛ ꝓlōgatiōis a senectute ꝛ ei⁹ accidētib⁹ cū textu bieu. Deinceps ꝺo supest remotationē fieri singularē quarūdā descriptionib⁹ receptarū:q̄ medicine regales nolantur:de quibus compendiosa mentio facta est in tractatu superiori:et ꝺi ꝙ tractatus predictus remittit lectorem ꝙ singulis ad magna theorice et practice capitula que in multis artis medicine voluminibus sunt cōprehensa. vetꝝ in hoc loco ponētur que sunt familiariores cōpositiōis: et operationis nobiliores ſm prudentiorem meditationem modernorum.

Que iuuēt virtutē generatiuam.

Alia cōpositi alligata ei⁹ cōplexiōnē imutatur.

Sūma cōsideratio est vt calor naturalis ꝓseruet.

Tracta. scōs de descriptiōib⁹ q̄rūdaꝝ receptarū q̄ medicine regales dicunt.

Julep de vino

Sermo sup syrupo de vino.tulep et vino est vt i tribus ibus boni vini ponāt.ij.lib.zuc.et fiat syrupus ꝛ recipiatur cū aqua gerit vicez cibi:et potus:qm in eo aggregantur que sunt amicabiliora nature.

Dianthos.

Sermo super dyanthos.modus dyanthos est ꝙ in lib.iij.vini ponant boni dyanthos facti cū zuc.ʒ.iij.p triduū vl in aqua vini distillata semel ꝙ sentib⁹ ꝓterea distilletur p filtrum:et quidā ponunt ad distillādum in alābico vel in vase aque ros.et seruāt et recipiunt:ꝛ quidam miscēt ros.nouelle partē tertiā ad temperandum dyāthos:quoniam declinat ad caliditatem et siccitatem.

Vinum specificatum.

Sermo sup vsu vini specificati.et modus specieꝝ ponēdaꝝ in vino est vt fiat sacculus lineus ꝛ immittant species non trite.sed particulatim scisse.ita ꝙ substantia specieꝝ sit in sacculo vaga ꝛ ponatur in vino: ꝛ in vase ꝙ obturari possit ne aberet corrūpat: et ne virtus exhalet. Item ꝛ aliud ad cōfortationē complectionis: et iuuentutis.cubebe gerios.nucis muse.passule.añ.ʒ.iij.posite in sacculo bullāt in bono vino li.iij.quibus ad lib.ij. redeāt ponatur de zuc. et ex eo mane et sero bibat.ʒ.j.vel plus vel minus ſm ꝙ expedit vel fiat sicut claretum.

Vinum boraginatum.

Sermo super vino boraginato. Et virtū boraginatum sic fit ꝙ in musto nouo ponātur boraginis flores vsq; ad ꝑfectā depurationē:vl aliter ꝙ i vino bono dyaboraginatum vel conserua dissoluatur ꝛ reseruetur ad vsum.

Pulueres cōpositi.

Sermo sup vsu pulueris specierū. Et modꝰ puluerizandi cū cibus nor⁹ est:vel cuz speciebus eiusdē puluerizandi incisi minutiz cuz zuc.ꝛ vino modico cōficiant est de bene disponentibus:et ei⁹ vtilitas est ad conseruādū oia mēbra principalia cuius aggregatio hec est. Ꝛ.zinzib.albi mūdati.ʒ.ſ.cardamomi domestici.ʒ.ij. cinamomi.ʒ.j. croci ʒ.ſ.coriandri.ʒ.x.fiat pulvis ꝛ addatur de zucca.ad placitum.

Succus rosarum.

Sermo super succo ros.ꝛ succi ros.zuccarati:opio est hec ꝙ in succo ros.electaꝝ rub. collecta rum mane ante diē cuius nor serena ꝓcesserit bene colati et extracti ꝑ stamineā lib.ij.ꝛ zuccari lib.j.cōficiant cum eo sup ignē lentum et non fiat spissus:sed quasi currens:et de operatione eius dictum est superius.

Vinum crocei.

Sermo super vino et oleo croceato sicut de croco ad letitiam inducēdā ponāt de croco bene sicco in sacculo spacioso de panno lini subtilissimi rari in quātitate pauca et sacculus ponāt in colatorio de stamina vel pānō lineo ꝛ super infundat vinū vel oleū ad modū luxuriꝝ jet reteretur donec placeat color ꝛ sapor ꝛ potest admiscēri de speciebus ad beneplacitum.

Stupha

Sermo super balneo quomodo fit stupha vaporosa in tina cum decoctione herbe rotis marini ꝛ floꝝ ei⁹.propue renouabitur vt aquile iuuētus sua. Et iterū de sticados ꝛ saluia ꝛ camomilla et qūo lauantur pedes et decoctione floꝝ camomille aperit clausuras cerebri:et confert:et etiam confortat multum.

Pomus ambre.

Sermo super pomo ambre. Pomū cōtra epidimiā pestilentialē ꝛ corruptionē aeris. Ꝛ.lauda ni.ʒ.j.ꝛ.ſ.storacis.ʒ.iij. Been albi ꝛ rubei.añ.ʒ.j.murrhe:folioꝝ murti:gariof.añ.ʒ.j.ꝛ.ſ.sandali.ʒ.ij.cāphore.ʒ.iij.ligni aloes:calami aromatici:valeriane.añ.ʒ.j.muici ambre.añ. ʒ.j.cōfice cū succo melliſſe buglosse ꝛ aqua ros.

Sex a panū.

Sermo super opoponc splenis et epatis ꝛ ydropisis calide: in fero capiō colato coquāt endi. scolopen.et parum de spica.et iterum cola ꝛ afferatur.

mixtura restaurans.

Sermo super restauratione cōsumptoꝝ mixtura dyadragagāti.ʒ.ij.dyapenidiō.ʒ.j.rosate nouelle.ʒ.j.dyarodon.ʒ.j.zucca. ros.ʒ.j.zucca. violati.ʒ.ij. ter in die recipiatur.

mūdificās sanguiē.

Sermo super mundificatione sanguinis ꝛ scabiei. Ꝛ.suc.fumi terre:succi plātaginis depuratorum.añ.lib.ſ.zuccaci lib.j. cassieſſ.ꝛ tamarindorum.añ ʒ.j.et est bonum et soluturum.

Triferā

Sermo super trifera que prodest melancholicis et maniacis vsuꝝ ꝛ cetericis corrugatio exiccatis cho.ru.vl nigre ꝓpocūdrioꝝ.calou extremitatū ꝛ citrini tam oculoꝝ in canelcenbus ꝛ stomaticis ꝛ cardiacis. Ꝛ. mirabolanoꝝ citrinoꝝ.ʒ.vj. chebulorum.ʒ.iij.indoruz.ʒ.j. ꝛ.ſ.emblicorum et bellericorum. añ.ʒ.vj. malticis.ʒ.j.anisi semuis feniculi.añ.ʒ.j.spice garioſ.aloe.añ.ʒ.ſ.melliſ caſſieſ.ʒ.iij.zuccari quod sufficit et fiat trifera.

Vinū artificiatū

Sermo super vino artificiato cōtra humores adustos ꝛ ꝓ cholericis ꝛ maniacis adducēte lentiā.Ꝛ.radicis bugloſſe mūda.lib.j.ros.rub.flosū violarū.boraginis ꝛ bugloſſe.añ.lib.ſ.been albi et rubei.añ.ʒ.j. cōquassent ꝛ ponantur in sacculo et sacculū in vase ꝓmiente tres sarcinas boni vini nouiter expressi albioris ꝛ puriꝝ qō inueniri potest ꝛ ꝙ medietas ipsi⁹ cū dictis speciebus bullitat:ꝛ alia medietas per se ꝛ bene despumet:et tūc colet illud vbi res fuerit:et de alio implebat donec recesserit feruor:

feruor: et bene clarificatum fuerit et assiduetur.

Hiera pigra. **Sermo** super yerapigra. potestates sunt note et eius ethimologia narrat bonitatē eī⁹ vez yera. Gal'. cōposita ō sex reb⁹ ē multū pigra vt plurimū nisi sit eius quantitas magna remanet in visceribus pigritate sua ꝛ mouet: ꝛ nō euacuat maxime qñ recipit ḡnitas paucat hoc nō ē rectū. Dz illi⁹ q̄ fit ō. xvj. reb⁹. sufficit. ʒ. j. vel. ij. fm modū sapientū ꝛ virtus eius attingit ptes remotas et eonerat eas ꝛ deducit feces copiose: ꝛ in ea cōprehendūtur que exiguntur in omni medicina sublimi solutio vez et membrorū principalū cōfortatio et eius descriptio est hec. ℞. cinamomi: spice: squinānti: rilocassie: rilobal. carpobal. absinthij: viol. epithimi: ros. turbith: agarici: colloquintide: masticis: añ. ʒ. ij. aloe ad pondus omniū: melitis dispumati ꝛ colati ḡstum sufficat.

dectna rientc. **Sermo** sup electovite de mirabolanis. ℞. vuaꝝ passarum munda tarū lib. ij. liquiri. mūde. ꝛ cōtuse. ʒ. ſ. ponank in. ij. lib. ꝛ. ℔. aque ꝛ coquank bene ꝛ postea colenſ et exprimank. ꝛ in illa colatura ponank mirabolanorū ex ossibus enucleatoꝝ: ꝛ in mortario percussoꝝ. ſ. chebulorū citrinoꝝ indoꝝ. añ. ʒ. ij. emblicorum ꝛ bellericoꝝ. añ. ʒ. ij. coquank ꝛ exprimank ꝛ colātur ꝛ post addak zuccari albissimi li. j. ꝛ coquak ad decoctionē syrupi. tunc addak cinamomi electi. ʒ. ℔. gariof. galāge. añ. ʒ. ij. nuces muscatas. ij. grossas: fenicu. anisi. añ. ʒ. j. ꝛ plus ꝛ reponak electuariū in pixide ligni. ¶ hoc dicit electuariū vite stomachū roborat ꝛ aptat ꝛ superfluitates humoꝝ ex nutrimēto preterito remanētes reprimendo purgat ꝛ visus eius facit coloratos homines ꝛ caninos per illud retardatur. ꝛ totius libri pollutio pendet in hoc capitulo solo.

Aloe ro sarum. **Sermo** super aloe rosato: terak aloe bonū ꝛ cū eo de foliis ros. ru. viridū ḡstū sufficit ad faciēdū magdaleones: ꝛ seruet et qñ opꝰ ꝑficiatur ex eo pillule lacum ortimelle: ꝛ recipiak ex eo pilluia frequēter: qꝛ nō est ei par in ꝓferēdo capiti et morbis oculoꝝ ꝛ articuloꝝ int⁹. ¶ Et acceptio eī⁹ est indifferēs et imperceptibilis est operatio eī⁹ educēs quēcūq; triū humoꝝ non potest nocumentū facere et ipsius assiduatio nō ḡmittit egritudinē in corpore sanabili nutu dei. ¶ Et ex eo partes quinq; myrthe ptes. iij. masticis ptē. ℔. de croco sicco: modicū cuꝰ succo boraginis resoluti: fiant pillule mirtine in quaꝝ frequēti vsu acquiritur processus adolescentie et regimen sanitatis.

Vinum granatorum. **Sermo** super vsu vini granatoꝝ exprimak succus de granis granatoꝝ nō vicinantibus corruptiōi cū panno et misce de bono vino ad medietatē vel plus aut min⁹ fm q̄ dispositio recipientis exigit manevel meridie cuius natura versus latus caliditatis vel caloris attinentis: quoniam est bonum: vel misce cum aliis saporibus et eligatur cuius sapor est muzus.

Cassiel. **Sermo** sup acceptione cassiel. modus accipiendi et operatio eius noti sunt. illud aūt de nocumēto hꝰ q̄ nauseā facit et neruos relaxat: ita q̄ debilē stomachū facit et viscera. vñ grana berberis vel zuc. ros. cuꝰ ea rectificāt illud: et qñ yerapi. miscetur in medula cī⁹ vel subsequit melioratur operatio vtriusq; in via sua: et est bonū lenitiuū. ¶ Et ipsa quidē corrigit serositatē yere: quā cōtrahit a spectebus eius et yera rectificat labefactionē eī⁹ et melior acceptiōis modus est comesta per horā ante cibū vel substātiosa q̄s dissoluta: quoniā subductionē quā facit operak cū viscositate: et adherentia sua dicitur materia cui obuiat verū: et dum recipit ante cibū trahitur de virtute eius ad remotas ptes cum virtute cibi. ¶ potestas autē eius est scripta plenius in areolis simplicitū: et illic requiratur. similiter et de aliis.

Agarici. **Sermo** sup agarico eligatur albior et leuior: et ponatur quātitas eī⁹ nota in orimelle cū modico de syrupo viol. et cum per noctē steterint simul in mane coletur et colatura bibat: ꝛ ipsum q̄dem agaricus in se. diuturnis et mūdificatiōe sensuū facit mirabilia. substantia aūt eī⁹ nullo modo recipiatur nec reubar. nec turbith. nec alicuī⁹ laxatiui attingētis ad speciē ligni vel ad dispositionē duritiei: quoniā adherēt et faciūt tumere accidētia nisi forte cum rebus lubificationem facientibus et multiplicatio quantitatis laxatiuoꝝ facit virtutē eorū. et in summa in omni acceptiōe laxatiui reiteratio vicissitudinis est securior q̄s excrescētia quantitatis nisi necessitas ad illud nos cogat tunc ad vltimū eius defectum ducendum.

Passule. **Sermo** super passulis. ꝛ melior res que fit de eis est syrupus fm descriptionem quam raby moyses ponit in libro suo. et ipse quidem et propie dulce omne et calidum est copiosi et boni nutrimenti: et facit ex decoctione earum in aceto et vino.

Cib⁹ et potus. **Sermo** de cibo ꝛ potu: et iam dictū est q̄ quegerāt bonum et purum et viscosum fan. sunt causa preseruationis vite. alia autem ad aliud. de harum aūt rerum potestatibus plures sunt libri: et iam noti sunt. ¶ Inquit mitor hominem panem de bono frumento et carnes de bonis animalibus comedentem: et vinum de bona vite bibentem quantum ꝛ quomodo et sicut oportet quomodo infirmari ꝛ mori potest et ego faciam tantum sermonem de his circa libri conclusionem.

Clystere. **Sermo** super clystere ipm est ē medicamē nobile benedictū ꝛ secure operatiōis ꝛ inuamenti festini ꝓprie ad partes inferiores: ꝛ operatio creationis eī⁹ offert se vsq; ad circuitū: ita vt capitis occasio eī⁹ eductione a nocumētis multis alleuiatur: ꝛ ipsum regulak fm eorū ꝓprietatē que emergunt in illō: qñ ipsa sunt cause operationis illius: verūtamen ipsum etiā simplex in via regimīs sanitatis est aduitoriū bonū: qñ adducit feces secū et mundat viscera: ꝛ cū hoc a partib⁹ superioribus aliquid attrahit ex quo eonerank: ꝛ excitat naturā pigritantē in deponēdo superfluitates otio vel alicuī⁹ alterius occasione deficcatas: ꝛ ꝓhibet fumositates secū in torcularitantibus cōtētas ꝛ in vijs viscerum occultarū et deponit viscositates ꝛ humiditates derelictas a mēbris ꝛ adherētes eis et remediak opilatiōib⁹ epatis ꝛ splenis: ꝛ ꝓficit vsus et⁹ propter iuuamēta ꝑseruatiōis a senectute: qñ plimū q̄s ipsi⁹ magisterio educit est flegma. ꝛ tm quidē excusat a multis adminiculationibus alijs artis interioribus. et qui vsus fuit semel in septimana tēpore dierū suorum et processit in bona cōualescētia: et furat⁹ est ꝓpter hoc senectutē annos plures et deduct⁹ ad decrepitā nihil vel modicū in aliquo suoꝝ sensuū deteriorat⁹. ipsum nāq; est ingenitū p q̄ō aduenit vtilitas ꝛ securitas mēbroꝝ interioꝝ: ꝛ eius cōstitutio req̄rit sapientē ꝛ in cōstitutiōe simplicis sufficit succus sicle mel ros. et de sale ꝛ oleo: et ex aliis sicut oportet: ꝛ in ꝓncipio scabiei ante humores ad cutim trahuntur: ꝛ venter incipit retineri: ꝛ similiter in exonerādo vētrē et in difficultate partus non est res aliqua in bonitate sibi similis.

reubarbarum. **Legi** in quibusdā secretis: q̄ rationis causam nō habere videt: q̄ masticare in ieiunio reubarbarū cum mastice clarificat facie: q̄nq; sensus: corroborat aiam odore et mēbra ꝓncipalia: ꝛ corꝑ totū cōfortat: cerebū clausuras apit ꝛ expellit vētositates ꝛ estio q̄ mittio zuc. effet bona.

De scabie. **Sermo** super scabie: narratū est superi⁹ q̄ scabies ponit hoiem in figurā veterascētis. ꝛ ipsa q̄dē tristitiā: ꝛ pigritiā possidere facit: pellē corrugat: ꝛ est habit⁹ molestus atq; malignus: ꝛ occupat habentē eā ad fricationis delectationē cū exitu doloroso. ꝛ ipsa quidē generatiōis radicē habet ab hūoribus acutis calidis: aut flegmaticis salsis: vl a sanguine incolerato. aūt incinerato vl adusto: ꝛ est de genere infirmitatū q̄ sunt longe perseverationis: ꝛ expellens eā ad cutim est ꝓncipalū membroꝝ totius nature expulsio fortis: cui⁹ materia potiū opilatiōe vel pauitate mūdificatiōis vel expulsiue debilitatis in poris sub cute retinet: ꝛ ꝓprie propter debilitatē tertie digestionis: et inde iuuatur leuiter per ea que exterius consequuntur sicut per balnea ꝛ vnctiones: verū quandoq; multitudo materie est in causa ꝛ repletio: ꝛ euacuatio ipsi⁹ est principium intentionis cuius rebus propriis ad hoc. ꝛ alienatio: similiter eorum que addunt in ipsam sicut dulcia salita: et acuta calida ꝛ propie vinum purum. ¶ Verum in huiusmodi et cuiuslibet egritudinis cura oportet fore cautam facientem illam et res propias illi applicandas. Nā non quecunq; euacuationis et applicationis approximatio est amputatio rei nocue: ꝛ contingit interdum in aliqua egritudinum vt euacuentur de medicorum cōsilio pertotius vsq; fere ad exquisitū: ꝛ non iuuek. ꝛ est q̄ mouek sella

vna vel tribus: et recipit liberationē: et hoc frequentius fit in alia sciēte et illuminata a deo būdicto: et nō est mirus pi culū cū incidere in manꝰ medici infortunati vel laudati: et nō approbati: plures q̄dē latēt sub modio: qui si essent sup cādelabro sibi et alijs plus lucerent: et ola hec cām habent.

¶ Dicat ergo ꝑm artis directionē q̄ illa ad q̄ ꝓpue in hu iusmodi dispōne recurrit est clusteret solutio frequēs epan ca cū virtute mirabol. et propue citrinoꝝ et indoꝝ et succo fumiterre et borag. depuratoꝝ cū ablutione melius cassie et tamarindoꝝ et similiū horū et balneū et aqua decoctiōis maluaꝝ et foliorꝝ sambuci et lapacij et fumiterre: et aliorū huiusmodi et inunctionibus illorū que cutim confortant et abstergūt. et demū tota occupatio nutritionis sit in hūectātibus et declinantibus versus frigiditatem.

Aqua auri. **Sermo** super aqua auri nō legi huiusmodi aq̄ pro prietates in libris famose autoritatis: sed ꝑsumendū est q̄ si est ita sublime opus est: q̄si modū ꝑparationis occultauerūt ipsius: et ipam etiā notare subticuerūt auri tā nolauerūt et annuntiauerūt ipam inter medicinas cordiales et posuerūt sub tēperamēto: et in cōfortatiōe cordis et palliatione lepre: et alijs pluribus laudauerunt: et possibile sicut tota die ꝓtingit aliquā rē per magnā diuersitatē trāsubstātiari et acquirere rei transumpte altā et altā operationē: sic vt q̄ de vino fit aqua vite multum diuersa a vino in colore et substātia et effectibus et operatione: vez illud facit dubitare sup ea nō q̄ nō possit fieri: sed quo magisterio et cū q̄bus. Potro olim metallorꝝ corpora in aqua posse reduci aliquo ingenij modo experimētū eorū q̄ secta tores sunt secretorū sicut naturalis nō habet dubitationē verum opatio et natura rerum illarū cū quibus ad hoc pertinerit nō attinet etiā fatui medici considerationē: q̄si sunt res corrosiue maligne et destructes. Relinquat igitur via illa et estimetur trāsumptiue verbū illorū accipi forsitā vt dicat auri aqua rōne nobilitatis et colouris: et sit forsitā aq̄ vite: in qua spēs aut tīs flores rorismarini aut his rebus similes bullite seu mollificate fuerunt: q̄si tunc cōtrahit aq̄ illa colorē auri et dicatur in consideratione bonitatis magnifice opationis eius potestates et virtutes rerum que in ipsa sunt tā expallificate et hat aggregatio ventatis aq̄ solius et tpatio virtutū rerū aliarū adinuicē et resultabit i iudicio scrutatiōis illorū quātū sit similis opatio aque eius et vtrū inueniat hoc nomē: q̄ est aq̄ auri sine bonitatis excellētia notari. ipsius aūt aq̄ modꝰ notus est et opatio eiꝰ multū et in pluribus est per experientiā nota et scitur q: in ea nō est malignitas: et q̄ res cū q̄bus fit eius ꝑparatio nō sunt habētis suspitionis dubietatem: et q̄ licet natura sua cal'a et sicca sit elōgata a tpamento: q̄ possibile fit p bonū artificis rationabilē considerationē reduci: cum rebus propijs adhuc ad tēperamētū eq̄le et deus scit. ipsa vero aqua nō attinet caliditati et desiccatōi nisi tamen forte reducta ad tēperamētū fuerit. Species vero que ipsam intrāt sunt sicut cinamomuꝝ grana paradisi gariot. cucube. liquiritie zuc. et similia et que ipsam contēperant sunt succus grana torum aqua rosꝝ. zuc. et similia.

Thyriaca. **Sermo** sup tyriaca et eiꝰ descriptio et prātes et quā titas et modus recipiēdi sunt note et a multis tradite. Signū aūt fiducie et efficacie eiꝰ stat in ꝓbatione alialis venenati: q̄s multa alia composita et simplicia facīat simile opationē. et ipsius quidē vsus apud antiquos est in cōseruanda senectute: et nō q̄s aliquē esse sine eaquoniā est clarum vite bonū. verūetiā post annū sue effectiōis est ꝓmissa ad vsum: et cū excedit trigesimum annū senescit virtus eius: et est necessario thesaurus in scrinio senum: et sublimiꝰ medicinarū ꝓpter multitudinē inuamentorum suorū in hoibus flāticis et melācolicis egritudinibꝰ et pūcturis et morsibus venenosis et putridis humoribꝰ corruptis et locis fetidis et cōfortat spīm et caloꝝ naturalem et est defensor vite et cordis: et cū ea iuuatur natura sua contrietatem facietātis: et est vehiculū adolescentie et frenū senectutis: vez in recipiēdo et hora sui: et quomodo est sapientia et ne supmittat cibꝰ donec fecerit operationē suā: et nō mandetur oblutioni: q̄ melior est multiplicatio numeri q̄si multiplicatio quātitatis. Et ad vltimū vtēti ea in tpe sanitatis: et nō expedit tuīere de veneno et de multis nocumētis et egritudinibus. et aere pestilētiali: et nō est in alijs huic operationi attinentibus ita fixa fiducia festini iuuamenti sicut in ea etc.

Astrologia. **Sermo** super astrologia. testificatꝰ ē hypo. q̄ astrologia non est parua pars medicine. Ceruꝝ vbi necessitas facit nō causat: quāq̄ astro. quidā finis non imponit rebus necessitatē: sed illas ꝑm earū influētiā et habilitat et disponit. Sed vir sapiēs dominabit astris sui rationabilitatis in oculo a predominatur dispositionē illā si mala fuerit poterit in melius et debito pulsionis remedio cōicare. si ꝙ bona adequabit illā cū directione sua: et resultabit ex eis exitus operationis sublimioris: et tam diffinitū est p experiētiā q̄ superiora magnā habēt in inferioribꝰ impressionē. Ita vt ista ex illis quodāmodo regulēt. Sane cōpertū est etiā q̄ si cōiungat alicui cū ferro ꝑcuti vel incidi luna in signo cui attribuitur mēbrū ipm māsionē faciente illud mēbrū vel eius vite vtplurimū discrimē incurret. Et tā propter minutionē solū in aliquibus hoc ꝓtingit. Similiter vero eligit apud sapientes exhibitio farmacie in signo retrogrado aut afalto ruminosi neq̄ in fixo: q̄si ipa ea euenīet aut ꝓueniet eiꝰ opatio molesta. Et q̄ virtꝰ vnita fortior est certumq̄ scientia astrologie: et scientia medicine relationis ad scīnicē habent nexū: et q̄ medicina indiget astrologia: quodq̄ in adequatione istarum duarum sicut in ipsarum vita requiritur iudicium et operatio medici magis felicitatur nutu dei.

Aquavite. **Sermo** super aqua vite. et quidā appellāt eā aquā vite et certe et vidi: et quibus expedit bene ni. cōsonat nomē rei. ita q̄ dixerunt aliqui de modernis q̄ est aqua perennis. et aqua auri ꝓpter sublimitatē operatiōis ipsius verū nō dixerūt q̄si ipsa excedit in caliditate et siccitate donec sit quasi sicut ignis. aqua aūt auri sicut iā dictū est. est tpata sup omne tēperamētū: veritas tū est q̄ interdū cōtingit fieri rerū eq̄polentia in defectu. Credat ergo q̄ illa est pretiosissima si ei ita: vt dicat q̄ aqua vitis: vel aqua vini quā maxime extenuant res conuenientes in ea est res magna facies operationem supra estimationem. Et tam virtutes eius note sunt apud multos. Illud tū manifestatū est q̄ in omni egritudine de frigida et humida causa est festini iuuamenti: et q̄ addit in cōfortatione cordis. et in consumptiōe superfluitatū q̄ vagant in corpe: et sincerat corpus vtens ea: et asecurat a multis et iuuentatē nutrit: et propue illis qui sunt ad ingrediendi senectutis tempus: vel in ea positi sunt. Et tam curati sunt cū ea simplicia et artificiata ex rebus que expediunt paralyticis quartanarijs et epilepticis et albugines oculorū et cancer oris: et aliorum locorū et lapillosis similiter et ydropicis et yliosis: et alijs aliaꝝ egritudinū que eis attinēt: et opponitur propue cōtra putrefactionē ꝓpter eius sinceritatē et puritatē. Ideo sincerat corpus et mēbra et prolongat vitam: et ex eius operatione dicimerit aqua vite. Et totum quod quidē ꝑsumitur in eis est: q̄si excedit tēperamētū equale: q̄s prudēs artificis intellect eā ad id pōt rectificare cū alijs cōmixtis. et in q̄stitate quidē: et tpe recipiēdi et quo et vtrū p se solū: vel cū alijs sibi conuenientibus facere est magisterium: et illud requirit medicū bone opinionis. in sūma autē propter sui simplicitatē: receptiua est olim impressionū saporis odoris et virtutis faciens eis acquirere in eorū operationib' additamentū. Prudens igit lector cōiūgēdo pyreos misceat: et ad illa se exerceat ꝑm bonam dijudicatiōez gra xpi cuz ꝓtute rorismarini salute meliorametū faciet i oi occasiōe neruoꝝ: q̄si illis nerus cōferūt sane ꝓseruatiōis et' melior est i vase auri. In alijs aūt valis ꝓterq̄ i vitro nō est sine suspitiōe. ipsa nāq̄ propter sui subtilitatē penetrat i poros corpis valis et dissoluit de natura et cōpone eiꝰ pmixtōes secundū gre si conseruet in auro acūit ꝓpietas eius melior. Et tā vidi q̄ q̄dā pro necessitate deferendi ad locū posuit in vase. et de ea facta est in colore lactis propter argēti viui mām latētē i eo: et recipiēs in ore subito de ipsa incurrit alterationē stomachi et epatis debilitatē: et mēbroꝝ tremorē et imutatōez forte: et ex ipsa nāq̄ cā permisceꝰ cū vino et lauat facies et efficit eam iuuenilem. Et q̄si ponit in ea aliq̄d de museo est res mirabilis.

Prouocatio appetitus. **Sermo** super ꝓuocatione appetitꝰ canonizatū est autez q̄ appetitus nō est nisi sensibilis imantionis

anitionis ꝓceptio. Quare sciẽdũ est ꝙ repletio plurimum est in cã in hac dispositione quecũqꝫ igitur abstergẽdo aut euacuãdo vel cõgregãdo appetitũ excitãt: ideo in ipsi⁹ debilitate aliq̃ hoꝛ operaf. Cõi aũt cursu põticis acetosis ⁊ stipticis ꝓpter eoꝛ aggregationis ⁊ expressionis actiones hec potestas est attributa. Et spẽs q̃dẽ aromatice et herbe sicut mẽta: et similes ꝓpter odouferã virtutẽ que est in eis qua propue alia reficiũt. et stomachus et mẽbra principalia cõfortant sunt in hoc adminiculares. Et aro saporamẽtorũ est apud coquinarios magis nota: ideo nõ discerno inter eaꝫ eis relinquo. Utrũ ingeniatio ꝓparationis rei ciballis et assaporamẽtorũ in q̃bus natura delectationẽ inuenit qñ mazie regulaf illi cui debef consideratione discreta est de excellẽtioꝛib⁹ adminiculis dictaꝛ et nõ equiparatur huic simile in artẽ regẽdi sanitatẽ aut infirmitatẽ corrigẽdi. Ex⁹ aũt ex pte q̃ cũ delectatione accipiũ a nã: confortat ipsam: ⁊ ex parte artificiationis sue vel nutritũ cõpositoꝛ successione nocumẽto obuiaꝛ verus sapoꝛ q̃ fit de acetositate limonũ cũ cõmixtione speciẽ q̃ ꝓ ebullitionẽ fuerunt excorpate: ⁊, de zuccaro additũ fuerit: vt opꝫ purificationi seruaf per annũ: ⁊ est sapoꝛ sapientũ. Et iterũ qui fit in patella ex frusto carnũ frixarũ superaddito vino granatoꝛũ: aceto ⁊agresta ⁊vino modico: ⁊ de zuccaro q̃stũ decet. Ita ꝙ acetositas semꝑ est laudabilis cõmẽdationis: ⁊ ppue in cõualescẽtib⁹: ⁊ debilib⁹ stomachũ quidẽ mũdificaf ⁊ prouocat appetitũ. Et item ex manipulo feni. petrosilini ⁊ modico mẽte ⁊ piperis granis trib⁹ cũ aceto fermẽtato est cõfortãs odoꝛe ⁊ cõferens in oĩ ꝓstratione appetitus. Ceterũ labor: ⁊ abstinentia ⁊ vnũq̃qꝫ inanitionis genus ꝓuocat appetitũ in via repletionis: in ea vero q̃ fit ex inanitionis causa quiescere: ⁊ naturã cibo ⁊ potu ⁊ aliꝭ rebus cõuenientibus confortare est rectum. Et omnia ista requirũt scientem illud ſm rationem.

In aere epidimie. **Sermo** super cõfortatione ꝓ itinerãtibus in estibus magnis: ⁊ est cõtra aeris putrefactionẽ: ⁊ in tpe ⁊ loco epidimie in aceto calido vini granatoꝛũ ⁊ aq̃ roſ. ⁊ modico vini ponaf de zuccaro ad sufficiẽtiã indurationis: ita ꝙ in frusta in pixide ponatur ⁊ seruef per se vel in aqua simplici vel vinata recipiatur.

Laranium regale. **Sermo** sup laranuo cõi: ⁊ est regale in aq̃ prunoꝛũ ⁊ florũ boꝛagis. recipiaf mãna ⁊sirup⁹ roſ.

Ser ca ſz si fit ĩ sero capno ẽ melĩ⁹. ⁊ si ablactaf de reubar. ẽ rectiꝰ. capruũ. **Sermo** sup sero capruno nutriaf capra herba melã colica ex reb⁹ ⁊ herbis. ꝗrũ ꝓprietates coꝛ poꝛa hñt fiuxa fieri. ⁊ illi⁹ lactis serũ capiatur ⁊ est secretũ.

Syrup⁹ dyaq̃ũ. **Sermo** super syrupo dyaquilon q̃ est contra opilationẽ epatis stomachi ⁊ splenis. Ꝛ. succi feni. apij cũ radicibus scariole et boꝛaginis ⁊ succi granatorũ dulciũ ⁊ acetosoꝛũ seu muzoꝛũ purificatoꝛũ. aã. ℥. ij. zuccari lib. ſ. ⁊ recipiatur cum decoctione graminis.

Suffumigiuz. **Sermo** sup ꝛfectiõe ad suffumigãdũ: ⁊ est odoꝛ et⁹ sup oẽm turificationẽ: etiã est ꝛferẽs marib⁹ ⁊ mulieribꝰ. Ꝛ. ambre. ℥. ſ. ligni aloes. ℥. iij. musci. ℈. camphore grana. xvſ. ambra pũo ĩ cassia dissoluaf. postea pul. ligni aloes addaf. deinde muscꝰ: ⁊ vltio cãphora superponaf extra ignẽ bñ miscẽdo: ⁊ manibus malaxando: ⁊ super aliquã sculpturã: vt cera imprimaf et cõseruef in tpe necessitatis. Per hmõi nãqꝫ ꝛfectiõis fumũ ⁊ odoꝛẽ mali aeris inherẽtia rectificaf ⁊ ꝛfortaf cerebrũ: ⁊ coꝛ ⁊ matrix ꝓprie ⁊ spãliter ad vsum dñarũ sunt inuẽte: qñ ad cõceptũ proficit: ⁊ in hac intentione cadit collatio similitudinis ⁊ conuenientia dispõnis q̃ est semẽtis ⁊ terre. ⁊ illa consideratio illic reqꝛatur: qñ nõ errabitur. Et multi medicoꝛũ ad istaꝫ imaginationẽ nõ ꝓueniunt: ⁊ ideo errauerunt frequenter.

Panis. **Sermo** sup pane: eligaf de bono frumẽto puro in quo sit de virtute furfureitatis: ⁊ qñ appetitus ꝙsi nõ attingat: ſz sit bñ fermẽtatus: ⁊ bñ coctꝰ cuꝫ lignis bone substãtie. ⁊ q̃ nõcõedaf in die coctiõis sue: caloꝛ aũt cõculcatus: in eo ab igne et vapoꝛ eius silr ⁊ coq̃ne nõ feruẽte. i. que post ebullitionẽ nõ cõuenit: replet stomachũ vapoꝛe ⁊ pturbat spĩm: et ꝓprie caloꝛi naturali nocet ⁊ nõ expedit ꝓ vtã aliquã cõedi plurimũ de ipo vice vna: qñ addit in laboꝛe digõnis. Et albus q̃dem opilationẽ et stipticitatẽ quãdã operaf ꝓpter eius viscositatẽ per furfureã aũt cum eo remanẽtiã clargaf venteꝛ: ⁊ sequitur eius beneficiũ ⁊ pars eius que est detestabilioꝛ est leuis planicies et⁹ ꝓpterea q̃ immiscetur ei de vapoꝛe terre furni cui superinheret: bonitas eius apparet cũ nõ est in eo sensibilis alicuius vapoꝛis saporis ⁊ ipse quidẽ stat ꝓ subiecto ad recipiẽdum omnium vapoꝛum impressionem.

Vinum. **Sermo** super vino: eligaf annuale in colore coloris granatoꝛũ cũ aliqua rubedine in cui⁹ dyafanicitate sit declaratio coloris versus albedinẽ ⁊ bonũ habẽs odoꝛẽ ⁊ saporẽ suauẽ inter dulcedinem qua copiose nutriaf ⁊ põticitatẽ qua cõfortet ⁊ excitet appetitũ ipsum nãqꝫ quãdo est nimis dulce est pater opilationis ꝓpter velocitatẽ qua attrahiꝭ a natura ante sui digestionẽ: ⁊ oẽs res dulces sunt huiusmodi occasionis. vini aũt ꝓprietates note sunt: ⁊ a multis descripte. ideo nõ me occupo ad reme moꝛãdũ illas hic singulariter.

Vini ꝓprietas. ¶ Et vini ꝓprietas cui⁹ cã est occulta est prior oĩ alia re in asserenda letitia ꝓpter laudabilem sanguinis et spiritus copiam quã generat: presertim cũ ipsius degustatio multiplicaf: et in cõfortando festinioꝛ ꝓpter amicabilitatẽ quã habet cum natura humana.

Coqna nulla ꝛ mẽ dicia ex poltãda est auio. Uinũ cõtrahit a vase. ¶ Et a cõmixtura eius nõ est coquina nec medicina aliq̃ expoltãda: qñ est secretum ipsum. nãqꝫ est suscipiens in se virtutẽ rerũ quibus admiscetur et delatoꝛ bonus ad mini mas et occultas coꝛporis partes faciẽs in eis operationẽ firam ꝓpter nobilitatem delectationis qua suscipitur. ¶ Uerũ illud ignoꝛare non oporteꝛ q̃ a vasis in quibus cõseruatur saporẽ aut desipientiã cõtrahit. et q̃ ipm est summũ aliorum in quibus virtutes rerũ excoꝛpoꝛãtur: ⁊ cui earũdẽ rerum vintur impressione fortiꝭ in eo ꝓpter excellentẽ sui saporis bonitatem: extraneus sapoꝛ non habet pedem latitationis: ⁊ alleuienf penitus ne in ereis aut plumbeis aut stagneis cõseruetur repositoꝛijs qñ est prauũ. Es aũt multũ sulphuris: duo vero plumba multũ impuritatis argenti viui impuri cõtineꝛ: a quibus malitiã cõtrahere põt et saporis alterationẽ. Et vsus nãqꝫ vini in vasis plũbeis cõseruati sicut abusus inuenit promptius est nocumentuꝫ cordi: cerebꝛo: visceribus et minimis virtutũ facere ſm genera nocumentoꝛũ que ex metallorum impuritate rõnabiliter ꝓuenire possunt. Et meliora quidem receptacula eorum sunt que fabricata sunt ex auro et argento vel de ligno bone substantie saporis et odoris.

Aqua. **Sermo** super aqua: iam diuulgauit hip. q̃ in aqua nullum opus inuenif nisi q̃ in acutis dat moꝛbis: verũ ipsa est vehiculũ cibi ad membra. et est regulans vini superbietatẽ: ⁊ faciens ipsum acquirere temperamentũ. et eligitur leuioꝛ et clarioꝛ et ea non habens saporẽ perceptibilẽ sensu gustus. Et ipsa a locis q̃bus innascif aut decurrit contrahit conueniẽtiam et inconueniẽtiam. Et de aquarum differentijs sunt tractatus magni.

Carnes **Sermo** super carnibus: eligaf carnes animaliuꝫ que magis sunt mũda: et in quibus virtus aerea magis dominatur verũ in hoc cadunt magna capitula: quoniam quibusdam viue pullinis et auiculinis sunt expedientioꝛes: quibusdam vero alie et alie: et similiter artificiũ et modus ꝓparationis earum alterant cõditionem earũ et abusus delitiarũ: ꝓpter quarum abusionem apparatur frequenter diuersarum carnium commixtura: nõ facit liquidũ discernere inter eas: nam tamen veritas est illa q̃ varietas variat et pluralitas assumptarũ cõsumit plures. Iterũ qñ oporteꝛ nutriens habere cõuenientiam cum nutrito singula animaliũ mẽbra similib⁹ hominũ mẽbris magis conferunt additamentum. Ideo in ossiũ fractura caro neruosa comeditur et viscosa. Et q̃ quecunqꝫ minus pingues sunt et digestibilioꝛes: pinguedo aute stomachi substantiam remollit et appetitum prosternit.

Pisces. **Sermo** super piscibus: eligantur q̃ in mari degũt verũtamẽ ipsi nõ sunt de intẽtione libri: et iam dictum est q̃ dispositio figmaticitatis est nutriẽs sanguinem aquosum et sentum properãs. Similiter et vtplurimum olerũ et fructũ genus et leguminum etiam adhuc aut in plerisq̃ nõ velut cibi causa: sed velut medicine via ꝑ parum et de raro conuertendum.

Ceterum caulaz a frigoribus ⁊ estibus ⁊ permitio sis accidentibus hic plus locū habet distinctio q̄s medicina: ⁊ autē ⁊ alia solo nature instinctu requirenda requirunt et fugiūt fugiēdā. Illud aūt in quo error: est vicinior ⁊ prior culpa ad nature annihilationem est deperditorū: debita ex nutriēte cōuenientī restaurario in natura humana q̄ nō cessat fluere tota die ideo in sciēdo ⁊ eligēdo illud est sciētia magna: verū pro hac ambiguitate ꝓuisum est: ⁊ ad illud tota intēdit bona artificis intentio: vt paucitas assumēdorū malitiā vincat: ⁊ virtus alleuiata ⁊ fortificata p victoriā bone cōuersionis de maligno bonum eliciat ⁊ de bono in optimū distribuat ⁊ puertat fortiori cui virtuti nihil resistit. Et iam premissum est q̄ nature pauca sufficiūt: etiā in hac sciētia stat ratio: et exemplū: et multa magna volumina cōprehēduntur: ex eo causantur multuz scientie adminiculationibus: iam palā est q̄ animalia quecūq; pulchriora sunt adolescētie ⁊ lōgioris ac sanioris vite naturaliter ex simplicibus ⁊ paucionibus rebus viuunt: sed homo cuius nunq; satiatur anim⁹ nec ambitione pficitur abusus arbitrij: ⁊ rationabilitatem oblitus maiorem semper habere videt de aliaz rez suaz q̄s de propria cōseruatione custodiā: nō preponderās quid dicat aut q̄d faciat ve. ⁊ quādo ⁊ quomodo comedat siue bibat vel aliis accidētibus innumerū se exponat: sed q̄ō de voluntatis p cedit imperio totū licitū esse putat verū et fit q̄ nonnunq; in homines accidūt mille egritudinū genera: ⁊ mortes etiā multe mille mōis: diuitiarū nāq; multiplicata mūdo fecūditas: ⁊ copias rez docuerūt possidere delitias. delitie aūt mutādo mores: ⁊ animos molliendo naturali humane dispositioni adduxerūt preuaricationē. Et heu tā intantum a summo aie ⁊ corporis bono hominū cura elōgata est: q̄s vix est q̄ mar⁹ nō impendat studiū in conseruanda suoruz sanitate animaliū q̄s in sua ꝓpria illis aūtvt saniora iumēta tur q̄ nō offendātur semp electa: ⁊ sub certa mēsura dātur purgātur: ⁊ custodiūtur: a nocabilib⁹. Et si q̄s aliq̄d lesionis incurrerint statim remedia ꝓparātur. homo vero cui⁹ vitū est initi semp vetitū per sepius quādo fuerit pleniori tūc repletur: ⁊ quāto reo est impedientior: ⁊ desiderabilior petit illā: ꝓpter q̄ō alal mario: terreq; laboribus frigoribus⁹ ⁊ estibus: q̄nimmo ⁊ infinitis mortis piculis se exponit: vñ securū est q̄ intātū vnuscuiusq; creuit ebrietas agendorū q̄ spretis plurimū scientijs ⁊ virtutibus q̄bus alia pficitur: ⁊ cognoscitur deus: ⁊ ꝓpriis volūtatibus tam cōcretis verificatum est illud verbū: plures occidit gula q̄s gladius: ⁊ facta vita breuis est: ars vero lōga. ¶ Redeamus igitur vnde cāmus q̄ scientia medicine est de ente nobili: et q̄ est ars necessaria: et q̄ creata est ad cōseruationē sanitatis: ⁊ ꝓtectionē vite hominis q̄ est dignissima creaturaz: et q̄ nō expedit alicui medico naturā ignorare penit⁹: aut q̄q; face re sine ipsius medici consultatione. Et sic iam finit⁹ est tractatus iste: ⁊ cōpletus totus libellus cum laude ⁊ benedictione dei ad honorē ⁊ gloriā perpetui serenissimi Roberti hierlm ⁊ Sicilie regis illustris cui subijciātur omnia imperia nationum. Amen.

¶ Explicit liber de cōseruanda iuuentute ⁊ retardāda senectute fm Arnaldum de villa noua.

¶ Incipit tractat⁹ eiusdē de ꝓsiderationib⁹ operis medicine: primo ponēs ꝓlogum ad Grosseynum colomiensem.

Virtutem querimonie tue percipiēteo: nuper tibi charissime significauimus q̄ admirari nō debeo: si ea que ad expositionē libroz Gal'. et hipo. scripsimus cōicare publice denegamus: nō em̄ suggerente spiritu liuoris: sed persuadēte ratione id facimus. Nam arma quibus versutia retūdi valet hostis: licet eisdem sensus inimicoz sit licitū mouere tñ eoz manibus cōmitti nō debēt. Nā qui aduersarium munimine roborat interitus sui casum merito ꝓtingere iudicatur. Tu autē nouisti quātum hi q̄ medicinalium artificiū circa nos nomē habent nobis cunctisq; viam veritatis tenentibus aduersentur: non equitate iusticie moti sed stimulati potius inuidie fumo. Quantam em̄ pestilētiā scādaloz necnō pniciē corporis nobis nostrisq; socijs in desiderio veritatis attētauerūt suscitare: tibi narrare nō expedit q: notū est vulgo. Eos igit̄ q̄s ingratitudinis vicio nouum⁹ deturpari iusticia nō pcipit victoz mūerib⁹ fore ptiripes: nec irratiōabile q̄spiā iudicabit si suos tpi conatib⁹ pmittant cōfundi: quoz cōfusionē poteo speculari de facili. Nā q̄ legūt picture sunt: cartapelloz calligārti memorie cōmēdent nō autem intellectus illuminati pfecta notitia. Non em̄ de his que plegunt iudicant diffinitiuo sermone: sed recitāt: sicut hauriūt ex scriptura nequeūtes discernere vtrum terrā ptranseant ꝓuiā vel alienā: sed sicut bruta chorda trahit̄: et etiā detinet: sic et eoz intellectus in scripturis cartapelloz detinet et etiā alligat. ¶ Quāobrē duci potius q̄s ducentes more ceteroz digno censent: ⁊ liquidovidetur eis esse q̄ō somnolētis agricolis accidit. Qui cuz terram ingrediuntur quam cogitauerunt excolere: puulq; excolāt illam dormitantes in foueis eius sorbentur ab ea. ¶ Dosigit̄ quos ignoriātes esse nō dubitas p̄mittim⁹ propue cōfusionis incurrere labyrinthū. Nā cuz innitātur scripturis: ⁊ mēdacibus alieni laboris: ⁊ nō ꝓprie virtutis industrie aut doctrine sapientū ⁊ fundatoz artis: nō dubitamus q̄n eoz ignoriātia intelligētibus nota fiat cōpatimur tue sinceritati: ꝓpterea q: lapsum q̄si te videm⁹ in heresim opinans q̄ de applicatione cārū salubriū artificialē considerationē medici non habeāt. ꝓinde casualiter potius q̄s artificialiter medicos iudicas opari. ¶ Nos aūt dicimus q̄n intellect⁹ tu⁹ adhuc obūbrat⁹ existit lectionib⁹ supradictoz medicoz: q̄b⁹ primitus adhesisti. Ab eis etiā scimus q̄n reportare nō poteras artē seu regulā rōnis ad inueniēdum formam recte applicationis cārum salubriū ad humanū corpus: q̄n in eis nō est: nā cū empirica sint: solū in collectione ꝑticulariū elaborāt. et ideo de illis solum notitiā crassantē faciunt ⁊ obscurā. ¶ Preterea non in scripturis student in q̄bus ars tradit̄ supradicta. G. et hypo. videliz q̄b⁹ medicinā diuina cōcessione veraciter ⁊ ꝓfecte nouim⁹ esse reuelatā: imo poti⁹ i cartapellis: ⁊ summis q̄ potissime magni volumus sunt sicut in hystoriis gilaberti: ⁊ fabulis pōtij ⁊ galteri. Quogit̄ opinant i ꝓdictis: ⁊ eoz sequētibus cōcedim⁹ esse verū de. G. vero ⁊ hypocras nō his q̄ ꝓfecte eoz doctrinā intellexerūt: scim⁹ q̄ fuerūt artifices rationis. ⁊ artē habēt ⁊ tradiderūt inueniēdi formā recte operatiōis in applicatiōe causarum salubriū. Nō em̄ estimandū q̄ rō sapientie artificis: ꝓ incerta ꝓcurrat: animo ad inueniendū recti operis formā: certis cōsiderationibus ambulat. Nā cū id quod intendit certū sit ⁊ finitū: certis ⁊ finitis vijs habet ꝓuenire ad illud q̄ vie nō sunt nisi cōsiderationes artis seu regule: imo formaliter artē constituunt: cū sit ars semita vel ordinatio rōnis ad attingēdū finē in actibus humanis ꝓ media debita. Cū ergo illa debita media nō sunt infinita: q̄n infiniti finis nō est. Nec incerta q̄n ex incertis nemo regulatur. opz artē vel ordinationem inueniendi formā recti operis: qua vtiē sapiēs ⁊ rōnabilis artifex certis ⁊ finis cōsiderationibus ⁊ regulis cōprehendi et opz iterū inter illas aliquas esse primas ⁊ generalissimas a q̄bus inuestigatio artificis inchoat: ꝓ quarū differēias recto ordine dilabitur in extrema: sicut in his q̄ sub ratione vniuo vie ad vnicū finem tēdunt: necessarium est ordinem adinuicem inuenire. ¶ Nos autem q: videmus q̄ iudicia que de medicinis seminas infinuāt intellectuz tuum. hanc aerē in somnis speculari: ⁊ tristitia de opinione manans significat q̄ eā desideras inuenire: volumus tibi ceteris q̄studētibus ad rei veritatē in medicinalib⁹ capiendā breui tractatu exponere fm eas q̄ colligimus ex fundamentis. G. ⁊ hypo. cōsiderationes: et in cōsiderationibus etiā regulas q̄b⁹ intellectus illuminat⁹ reddit potentē artificē ad inueniendū formā recti operis q̄ elicere intendit: aut de quo dubitat: vtrū debeat exerceri vt vno titulo notitia opis clarius expādat: volum⁹ imprimere titulū frōti eius: vñ cū ordinata series repsentet cōsiderationes in genere q̄b⁹ artifex nititur inuenire opis recti formā: rōnabiliter poterit appellari liber de cōsiderationib⁹: vel liber inueniendi rectitudinē opis: q: cū ꝓponam⁹ doctrinā istarū cōsiderationū patefacere in exemplo ꝑticularis operationis more sapiētū docentiū res vniuersales per exēpla rerū particularium: nō opa

tionem

Nō medic⁹ artificialem habeat cōsiderationē cārū salubrium.

Quid sit ars.

Titul⁹ hui.

rationē flōmie de qua in pluribus plures dubitāt ad exemplū introducemus: explicātes iuxta notatas ꝯsideratiōes ⁊ regulas q̄s to ptecti⁹ poterim⁹ q̄cūq; medic⁹ ꝑm arte suaz tm̄ hz ꝯsiderare ad pfecte exercēdū ꝓdictū opus: accipientes q̄d vtile fuerit ex libro. G. de flōmia. Si ergo quis hoc opus intelligens vocet librum de flōmia: ꝓpter hoc: quia materia eius hic perfecte: ⁊ medicinaliter pertractatur: nō peccabit: dū tm̄ non deroget vniuersali doctrine operis: sed intelligat de flobothomia hic solum exemplariter agere.

Diuisio libri. ¶ Huius aūt opis due partes erūt ⁊ erit prima de cōsiderationibus primis a q̄bus inchoat inuestigatio artificis ⁊ de cōsiderationibus vtilitatis operis medicine. Scōa vero pars erit de cōsiderationibus modi opandi. Partis aūt prime. uj. sunt distinctiones prima videlz de ꝯsiderationib⁹ primis. ⁊ caꝫ primis differētijs. Scōa de ꝯsideratiōe effectus opis intēti: vtpote flōmie. Tertia vero de ꝯsideratione significationis particularū occurrētū opi a parte corporis. ¶ Prime aūt distinctionis capla duo sunt. Primū videlz de ꝯsiderationibus primis: scōm vo de differētijs primis earū: ⁊ earū necessitate. ¶ Distinctionis etiam scde duo capitula sunt. Primū de ꝯsiderationib⁹ effectuū flōmie inq̄tū est euacuatio absolute hūoꝝ scōm aūt de effectib⁹ ei⁹ ꝑm q̄ est eūatio facta p incisionē diuersaꝝ venaꝝ. ¶ Distinctionis tertie duo sunt tractat⁹. Primus. ſ. de significationib⁹ particularū scōs de cōparatione significationū ipaꝝ: cuius vnum tm̄ est capl̄m. Primi sunt capla. uij. Quoꝝ primū est de vtilibus regulis ad inuenīendū numerū ⁊ significationē particularū a parte corporis occurrentium operi. Scōm vero de differentijs primis particularū ⁊ significationem naturaliū rerū. Tertiū vero de significatione rerū cōtra naturā. Quartū vero de significatione rerum̄ naturaliū. ¶ Partis aūt scde huius libri tria tm̄ capitula sunt. Primū. ſ. de regimine corpis ante opationez ad remouendum ꝓhibentia. Scōm vero de regimine corporis in actu ipius opis. Tertiū vero de regimine ipius post operationem ꝑm inq̄ꝫ q̄ ad ipsum refertur.

¶ Capitulū primū distinctionis prime: ⁊ prime etiā partis de primis ⁊ generalibus considerationibus. Cap. j.

Duo intēdit medic⁹ in ope vtilitatē et modaz.

QAm artifex medicine intendit aliq̄d opus exercere in corpore humano necessariū est ei tot in gñe p̄ia ꝯsiderationes occurrere: quot in gñe sunt ea q̄ circa opus intēdit. Cū sapiens artifex nihil in actum profert nisi ꝑm regulā eius pexistētis medicie. ¶ Si nos igit ꝯsideraueri⁹ in eis ea que artifex circa opationem intēdit inuenim⁹ ea i gñe solū duo esse. ſ. vtilitas ⁊ modus: medic⁹ em̄ sicut. G. in pl̄ibus locis recitat: ⁊ significatū est in libro de fine medicine. Ne turta sniam hipo. dicentis q̄ opa medicorum in humanis corporibus fieri debent ꝑm vtilitatē corporis securitati cōuenientē: nō intendit in optibus suis nisi pdesse humano corpori vel ad salutē. vel absolute vel ad minus plus pdesse q̄z nocere: si nō possit euitare q̄n noceat: ⁊ hoc plane insinuat hipo. cum dixit q̄ operandū est ꝑm vtilitatē ⁊ q̄ scivit hipo. aliquotiēs vtilitatē ꝓcurari nō posse sine aliq̄ nocumēto ad infinuādū q̄ maius dz esse iuuamētum q̄z nocumētū adiunxit vtilitati securitatis fiduciā: volens innuere q̄ semp in operādo dz timorosa magna medicus euitare: hec est ergo principalis intentio quā hz medicus circa op⁹

¶ Propter istā aūt hz alia ꝯsiderationē. ſ. intentionē seruādi modū debitū in ope. Est aūt modus debitus ille p quē finis intentus acquirit. ſ. sanitas ꝑm vtilitatē absolutā corporis: vel ad minus ꝑm vtilitatē maiorē. Prima igit intentio. ſ. p ficiēdi imponit necessitatē artifici ad intendendum ꝑm. ſ. debitū modū opandi. Cōcluditur ergo ex his q̄ prime considerationes que accidunt artifici volenti formā recti operis inuenire: due sunt. ſ. consideratio vtilitatis opis ⁊ consideratio modi operandi.

Forma recti operis.

¶ Cū igitur forma recti operis non sit nisi illa p quā ꝓcuratur vtilitas corpori eo mō quo dictū est necessario oportet medicum considerare de opere aliquo vtpote flobothomia anteq̄ exerceat ipam. vtrū sit vtilis corpori. i. si sit ei necessarium vel exigat ab eo ꝓpter aliquā dispositionem: ⁊ propter hoc etiam vlteriꝰ: vtrum tolerabile sit a corpore: quoniā dato q̄ aliqua opatio debeat corpori ꝓpter dispositionem. si tamē corpus non posset illā opationem tolerare non esset ei vtilis: nec absolute nec ꝑm plus: ergo ꝑm hoc vtilis est opatio que corpori debetur ⁊ fieri pōt. Ad inueniendū igit perfecte: vtrum operatio sit vtilis corpori: nō solum cōsiderare oportet vtrū sit ei necessariū vel debeat: sed etiā cōsiderare vtrū ꝓhibeatur vel permittatur fieri. nā si exigatur ⁊ permittatur fieri fiet. Si vero debeatur corpori ꝓpter aliquā dispositionē: ⁊ tm̄ occurrat aliquod ꝓhibens: remouebit ꝓhibens si possibile sit. Si autem nō: diuersificabit medicus operationē: que ois perfecte suo loco infertur ostēdemus: sed in ꝓposito tantū habemus q̄ summa predicti sermonis redit ad hoc q̄ tota ars recte exercēdi flobothomiā vel quācūq; operationē cōsistit in duabus cōsiderationibus generalissimis ⁊ principijs a quibus inchoat inuestigatio volēs inuenire formā recti operis quarū prima est cōsideratio necessitatis et possibilitatis. Secūda vero est operis cōsideratio ⁊ modi operādi. Est aūt intelligēdū q̄ necessitas ⁊ possibilitas i opib⁹ medicine nō accipiuntur absolute. i. ꝑm rationē absolutaz necessarij ⁊ possibilis: nā necessarium hic nō dicit necessariū necessitate rei: et p se sicut in perpetuis: sed necessitate cōditionis siue suppositionis. ſ. finis operationis: vtpote sanitatis attingende vel ꝓcurādi iuuamentū absolute vel in plus hūano corpori: ⁊ ꝓpter hoc flobothomia vt aliqua operatio medicinalis seu q̄libet cā salubris dicitur necessaria hūano corpori: si videlz sanitas debeat eidē adequari. alꝫ acq̄ri ꝑm rectā formā vel si seruari ⁊ custodiri debeat per formā sanitatis. Sitr etiā possibilitas flōmie vel alterius opationis seu applicationis cuiuscūq; cause nō accipit ꝑm absolutā rationē possibilitatis: q̄ hoc mō in quocūq; corpore hūano posset fieri flōmia ⁊c. sed accipit ꝑm relationē vel cōparationem ad finē suppositū vel intētū: ⁊ ꝑm hoc flōmia: ⁊ cetere operationes dicunt possibiles q̄n fieri possunt cū suppositione finis. i. cū obtentu perfecte sanitatis vel iuuamēti vel ad minus in plus. i. q̄ possit fieri cū tolerātia perducente corpus ad finez operis intentū sine nocumēto vel minori ad minus: vnde ista possibilitas ꝓprie nō est nisi tolerātia vel potentia: ad tolerandū etiam illud quod aliter ꝓhibitio ⁊ permissio nūcupat. Tota vero cōsideratio possibilitatis ⁊ necessitatis nō est nisi consideratio vtilitatis operis. ⁊ sic etiā nomine cōmuni pōt appellari. necessitas em̄ et possibilitas operis non cōsiderant nisi ad cognoscendū vtilitatē operis. ¶ Redeūtes igitur dicimus q̄ prima cōsideratio que occurrit in ope medicine est cōsideratio vtilitatis opis. Scōa vero est cōsideratio modi operādi. i. prima cōsideratio est qua cognoscim⁹ vtrū talis opatio sit vtilis corpori. Scōa vero est qua cognocim⁹ modū recte exercendi illā operationē q̄s in ingenio sanitatis aliter diximus. ſ. vtrū tali cā salubri corpus indigeat. secūdo qualiter debeat appellari. Istis igitur duabus cōsiderationibus ꝑm genus perfecte habitis sufficienter elucetur ars ⁊ regula cōuenienter exercendi hanc operationem.

¶ Capitulum secundum distinctionis prime: ⁊ etiaꝫ prime partis de primis differentijs primarū consideratio num: et earum necessitate. Cap. ij.

QPortet autē ad hanc perfectionē attingendam dissoluere has considerationes ꝑm naturā cōsiderabilium: in particulares considerationes vsq; ad spālissimas: ⁊ primo primā in qua cum intētio sit inuenire sicut patet ex predictis duo. ſ. vtrū opus flōmie sit necessariū corpori: ⁊ vtrū possibile ad terminādū vtrāq; istarū questionū docet hipo. cōsiderare particularia operi occurrētia vt possibilia occurrere: que duo in genere dicit esse. ſ. effectū operis. i. potētiā quā habet immutādi corpus ꝑm particularia a parte corporis occurrētia: que quare dicanf particularia patebit infertius suo loco. Istorū autē particularū duo dicit esse principalia. ſ. dispositionē corporis ⁊ virtutē ad hoc aūt cetera referūtur sicut etas cōplexus ars consuetudo ⁊c. de q̄b⁹ infertius tradem⁹ doctrina: quātū huic negocio pertinere nouim⁹. Istis enim duobus ꝑm gen⁹ perfecte ꝯsideratis sicut docuit hipo. cōplete inuenti pōt vtrū operatio intēta sit vtilis corpori tā a pte necessitatis q̄z etiā a pte possibilitatis. ¶ Dicemus ergo q̄ pria ꝯsideratio sicut pz ex dictis duab⁹ ꝑm gen⁹ cōsiderationib⁹ cōplet. quaꝫ prima

Necessitas ⁊ possibilitas quo accipiūtur a medicina.

est cōsideratio particulariū a pte corporis occurrentium. Necessitas aūt ⁊ etiā differētia istaꝝ duaꝝ considerationū patet per hoc q̄ prima cōsideratio solum docet in generali. ⁊ etiā indefinite q̄lia debēt esse corpora in q̄bus flōmia requirit aut phibēt aut permittit. Illud aūt ad operandum nō sufficit q̄m operatio nō exercēt in generibus aut in specie bus per se. ſz potius in individuis: ideo cū opus occurrat individuū necessariū est anteq̄ opus in eo exerceatur de illo scire vel cognoscere vtrū sit tale q̄le est illud in quo scīz prima ꝯsideratione requiritur: aut phibēt aut permittit operatio. Illud aūt nō scit nisi p ꝯsiderationem eoꝝ que hic significāt vel ostēdunt: ⁊ ita nō sunt nisi cetera alia que p̄po nūt operationē ꝓpositā. ſ. flōmiam ostēdunt diuersitatē immutatiōis corporis siue vt cause efficiētes immutationem vel disponētes ad eā siue vt effectus immutationū. ⁊ ita q̄ p̄ter flōmiā immutāt corpus: ideo dicūtur particularia operis corporis vel a pte corporis occurrēntia: q̄ dicta sunt p̄mere ad scām cōsiderationē. Pz igit differentia vnī⁹ cōsiderationis ad alterā. ⁊ necessitas vtriusq̄ ad inuentē dū vtilitatē operationis in flōmia ⁊ sīr in q̄cūq̄ alia operatione medicinali vel applicatione causaq̄ cause salubris.

¶ Capitulū primū distinctiōis scōe p̄ma de ꝯsideratiōib⁹ effectuū flōmie inquātum est euacuatio humoꝝ absolute.

Ex prima aūt consideratione sciendum q̄ illa terminat̄ per ꝯsideratio nē quidditatis ipsius opis vel rōnis dicentis quid eius: eo modo quo conuenit ei hoc est per cōsiderationē totius diuersitatis cadētis in p̄tinus affectionis. Ad inuentēdū est quā immutationem vel quas pōt inhumano corpore facere opatio: accipienda est rō dicēs quid ipsius operationis ſm spēm accepte. Nā si sit applicatio medicine alteratiue cōsiderabimus cuius medicine ⁊ qualiter: ⁊ qualiter applicare debemus q̄m si p posita operatio est applicatio infrigidātis tm̄: applicabit ſm talē modū vtpote recipiēde interdū talr vel talr vel appo nēde exterī⁹ talr. Et ſ ꝯsiderabimus q̄r talis applicatio pōt immutare corpꝰ: inquātū est medicine infrigidātis et inquātū infrigidātis tm̄: vel in tali gradu: ⁊ inquātū etiam tali mō applicata corpori: ⁊ q̄ medicine infrigidātis est alicui particulare corpus: q̄ est materia medicine: de illo ꝯsiderādū est etiā p̄ter potētiā infrigidandi quā habet vtrū aliter possit immutare corpꝰ rōne substātie aut alterī⁹ virtutis et oīm eoꝝ que cōueniunt ei sicut odoris saporis ⁊c.

¶ Sīr de applicatione euacuatiue accipiendū est: q̄ est applicatio medicine euacuantis talē humorē: et per talez partē: ⁊ suauiter aut violēter applicabilis per talem partē ⁊ taliter vtpote in solida ⁊ dura substāna vel molli siue liq da vel mediocri. Post hoc cōsiderādō qualiter talis applicatio immutare pōt corpus ſm q̄ est huius particularis medicine: ⁊ ſm q̄ ipa euacuat: ⁊ ſm q̄ talē humorē: ⁊ ſm q̄ per talē p̄tialitatē: ⁊ ſm q̄ taliter aut taliter applicat. Similr per oia intelligēdū in applicatione medicine corrosiue: aut constrictiue aut aptiue vel quarūcūq̄ aliaꝝ ⁊ similiter in ceteris opib⁹ medicine. q̄ p̄fecte manifestabim⁹ in flōmia cōsideratis oibus que cadūt in diffinitione seu descriptiōe eius eo modo quo cōuenire potest ei. inquātum est operatio medici circa corpus humanū. ¶ Est ergo diffinitio q̄ flōmia est incisio vene euacuās san. ⁊ hu. cū san. decurrentes in venis: vel est euacuatio san. ⁊ hu. cū san. decurrētiuz in venis: facta per incisionē venarū: q̄ idē est. Habet igit flobothomia immutare corpus ſm q̄ euacuās: ⁊ ſm q̄ euacuans sanguinem: ⁊ ſm etiam q̄ euacuat alios hu. cū sanguine: ⁊ ſm etiam q̄ euacuat per venam insignem. et scōm diuersitatem cadentem in vnoquoq̄ istoruz. ſ. in euacuatione sanguinis: ⁊ cū diuersificabitur immutatio: quā diuersitatē oportet artificē medicine cōsiderare ad p̄fecte inuenēdum vtrum conueniat corpori vel non. ¶ Cum ergo considerat effectū euacuatiōis inuenit q̄ euacuatio minuit plenitudinē: ⁊ obuiat oibus effectib⁹ possibilibus causari ab ipsa. Et quo cognoscit quātum est ex hac cōsideratione q̄ cōueniat flōmia illis corporibus q̄ egressa sunt a dispositione naturali aut parata egredi ꝓpter plenitudinē seu abūdātiam: q̄ius primis conueniat propter curationem: aliis aūt ad p̄seruationē: ⁊ sic immutat ad sanitatem talia vero sunt corpora lapsa vel parata labi in apopleriam ex sanguine vel aliorū humorū cū sanguine: obtalmiā: ſq̄nantiā: ſponēſ: i corpim: arteticā ex sanguine sinocum et sinocam. ⁊ sic de similibus sicut sunt corpora in quibus purgationes san. cōsuete vel ꝓpter mēstrua vel emoz. ⁊c. cessauerūt aut ea que cū habundātia sanguinis habent aliquod interioꝝ mēbroꝝ debile ꝓpter malitiam cōplexionis vel que habent cū hoc apa in interioꝝ. In his etiā si nō fuerit sanguinis multitudo: nihilominꝰ tū q̄ timet inconueniens terminatio apostematis: vtpote intēpestiua ruptura: competit mutatio quātū est ex hac cōsideratione. In habētibus etiam aliq̄ interioꝝ mēbroꝝ debile ꝓpter malitiam cōplexionis ca. q̄ius plenitudo nō sit: nihilominus cōpetit flōmia propter timorē collectionis: ⁊ ꝓpter hanc cōsiderationē in p̄te flōmāt oēs febricitātes in declinatione siue se. fuerit acuta siue cronica. Ecōtrario autem dispositā. ſ. corpore inanito maxime illo humore quē flōmia euacuat immutat ad egritudinē: ⁊ sic cognoscit illis nō cōuenire. ¶ Iterum etiam inuenit q̄ euacuatio inquātū euacuatio debilitat omnem virtutē corporis: ideo quia ad omnem euacuationē sequitur deperditio ſpūum. maxime q̄ per ipsam educit materia ipoꝝ. ſ. sanguinis sicut fit p flōmiā: ⁊ ex quo cognoscit q̄m corpib⁹ debilib⁹ seu nāturaliter seu accidētaliter nō cōuenit quātū est ex hac cōsideratione: nec etiā corporib⁹ habētib⁹ mēbra aliqua debilia in quib⁹ timet nocumētū ꝓpter debilitatē cārā a mala cōplexione siue naturali siue accidentali quā euacuatio nō rectificat sicut in habētib⁹ intestina ⁊ cor aut os stomachi: aut epar ⁊c. debilia ꝓpter malitiam cōplexionis frigide. In aliq̄bus eñ istoruꝝ timet fluxus vētris. in aliis aūt syncopis: in aliquo aūt ydropisis: in aliquo vero indigestio ⁊ nausea ⁊ abhominatio ⁊c. talia etiā sunt corpora egrotātiū in hora paroxismi vel statu existentiū in eis eñ timet tunc ꝓpter acumē ⁊ molestiā morbi ꝓstratio virtutis: quare illis nō cōpetit illo tpe. ¶ Itē etiā flōmia in quātū est euacuatio hūoꝝ in venis cōtētoꝝ aliud a p̄ctis facit: q̄. ſ. ruere seu fluere facit humores p venas corporis. ex quo cognoscit q̄ istā est ex hac cōsideratione nō cōpetit corporib⁹ in q̄bus timet nocumentū ex ruina hūoꝝ vtpote in oi corpe reumate molestato maxime si flobothomia fiat ex vena trahente hūores ad p̄tem reumate lesam. ¶ Iteꝝ etiā flobothomia trahit ad partē p quā euacuat. ⁊ ꝯ ex hac ꝯsideratione cognoscit esse vtilis corporibus in quibus necessariū est trahere sanguinē ad diuersam vel oppositā partē: qualia sunt corpora maxime plectoracia: in q̄bus incipit generari apostema: aut corpora in quibus fluit sanguis p aliquā partem. ex quo timetur maxime nocumētuz sicut in spuentibus sanguinē ꝓpter vulnus pulmonis. ¶ Cū aūt cōsiderat humore qui euacuat aut naturā euacuant inuenit q̄ flōmia ſm q̄ euacuat sanguinē q̄ calidū ⁊ hūidū est immutat corpꝰ ad frigiditatē ⁊ siccitatē ⁊ cognoscit q̄ ꝯ illis in q̄bus timet nocumētū ex frigiditate ⁊ sic. vel altero solū nō conuenit cōtrarijs aūt ꝯtrariū vt dictū est. ¶ Scōm autē q̄ euacuat flōmia mixtū cū sanguine iuuenit q̄ disponit ad hoc vt corpꝰ cito caleſat ⁊ exiccet ergo cognoscit q̄ non cōuenit corporib⁹ in q̄b⁹ timet nocumētū ex hūore calefactē te excellēter ⁊ exiccāte: sicut i corporib⁹ i q̄b⁹ minus co. ru. dñat ⁊ in q̄b⁹ cito ebullit ꝓ q̄libet leue cām q̄m tūc subtrahitur frenū ei⁹ ⁊ illud q̄ impedit ei⁹ ebullitionē: calida aūt sunt corpa patentiū causonēt tertianas fortes ⁊ cautas. ſ. excho. ru. ⁊ maxime in p̄ncipio tpis morbi: materia indigestat ⁊ cholera existe in sui malitia ⁊ acumie aq̄ rectificata sit: et ꝯ istū est ex hac ꝯsideratiōe in p̄ncipio morboꝝ penit⁹ otmittenda est flōmia i morbis i q̄b⁹ multa cho. ru. abūdat i corpe cū sanguine: marie si extra venas in receptaculo sit: q̄m i his flōmia subtiliat hūores ꝓp cōmixtionē cho. cū eis ⁊ amplius corrūpit sanguinē cōmiscendo cho. cū eo q̄ amplius nā oppumit ⁊ grauat: ⁊ de interpolata ꝓmissa pcurat. Hāq̄ est intelligēdū q̄ in p̄ncipio cuiuslibet morbi penit⁹ cessandus sit a flōmia q̄ si morb⁹ est ex sanguine sicut i sinocha ⁊ flōmia ⁊c. secure in p̄ncipio flōmād⁹ est: sicut sapientes docēt: maxime vbi nō timet ex eo illud nocumētū supradictū: ſz i oi morbo melius ⁊ securius fieret flōmia: ⁊ ois euacuatio q̄ nā minus morbo grauat ⁊ opprimatur sicut anteq̄ morbus incipiat cū videlz corpa pata sunt labi: aut post perfectaz digestionem in

Diffinitio flōmie.

In pu ris egritudinū nō ſ flōmā dum.

nem in declinatione:tñ si inciptente morbo maius timeat nocumētū ex phibitione flōmie q̄ ex ipa flōmia sicut i his q̄ pro maiori parte fiūt ex sanguine:et nō ex abūdanti cho. cū sanguine:melius est q̄ fiat. In illis etiā in quibus morbus ex abūdāti cho.cū sanguine fit:si timeat nocumētū :vt dictū est superi⁹ ex sanguine sicut collectio:aut putrefactio ꝺz fieri quātū est ex hac ꝓsideratione:t iō si aliq̄ medici dicāt in principio colericaꝝ puraꝝ debere flōmiā hoc intelligendū est si ex sanguine abundāte in corpore timeatur magnū nocumētū sicut in p̄dictis cōsiderationibus dictū est. Aliter aūt nullus sapientū ꝓcet in febribus colicis facere flōmiā in principio. Et hec ola dicta sunt solum fm cōsiderationē humorū t euacuationis ei⁹. Postea eīm dicem⁹ de cōsiderationibus pticularū occurrentium a parte corporis q̄m illa possunt iudicare aliud ab istis:ꝛ si ad aliorū particularū significationē sit declinandū post modū dicem⁹ explicatis cōsiderationib⁹ particularib⁹:talia sūt corpora in q̄bus multa cho.ru. effunduntur ad stomachum: aut ad intestina siue ꝓpter poꝝ directū est stomachum vel ad intestina siue ꝓpter debilitatem ipsoꝝ:tamen hic plus leditur stomachus:ex tali effusiōe.in intestinis eīm raro accidit nocumētū:sed solū ventris solutio in aliquibus :tamē aliqua nocumēta timorosa ꝓcurat sicut in paratis ad dissenteriā vel dissentericis:vel paratis ad cholericas passiones. ¶Cū aūt cōsiderat medicus flōmiā inquātū euacuat choleram mixtā cū sanguine inuenit q̄ talis euacuatio cho.t san. disponit ad infrigidationē:t per cōsequens ad incrudationē ex quo cognoscit q̄ corpoub⁹ patientibus egritudines ex frigidis hūoribus:t in q̄bus modicū cho. mixtū est cū san. flōmia nociua est in principio morbi :quia tūc amplius infrigidat et incrudat:t etiā ꝓparat ad multiplicationē aquositatis que reddit humores curribiles:qō q̄dā medicoꝝ impropie vocauerūt subtiliationē. ¶Ex q̄bus colligitur q̄ in corporibus lapsis in quibus cum sang. abūdat flegma.aut cho.ru.aut aquositas nō ꝺz fieri flōmia tpe indigestionis morbi:videlicet in principio t augmento:qm ebullitionē ꝓcurat cho.aut incrudationē flegmatis aut curribilitatē aquositatis:t in his casib⁹ loquūt illi medici q̄ dicūt q̄ in principio artetice nō est exercenda flōmia. Aut ꝺo docent q̄ fiat in principio intelligūt circūscriptis oibus his phibentibus.s.cū sit ex san.naturaliter abūdāte absq̄ abundantia flegmatis et cho.ru.et aquositatis.

¶Caplz scꝺz distinctiōis scōe p̄me ptis de effectib⁹ flōmie inquātū est euacuatio facta p incisionē venarū diuersarū.

IIs cōsiderationibus habitis sequitur vltima distictio in qua ꝺr q̄ flōmia euacuat per incisionē vene in qua opz cōsiderare qualiter flōmia fm q̄ est euacuatio facta per venas incisas immutat corpus:vel partes ei⁹ immutatione iuuatiua vel nocitiua:t cū diuerse sint vene que incidi possunt:aut q̄ cōuenīter incidunt est considerandum vtrū equaliter ꝓfit aut noceat oibus mēbis earū incisio sine euacuatio per earū incisionē factā:aut q̄busdā plus aut quibusdā minus:aut vtrū per incisionē quarūlibet venarū fiat euacuatio cuiuslibet vel qualiscūq̄ materiei:sine hac ergo cōsideratione nō pfecte inuenitur forma recte flōmie. id est iuuatiue fm diuersitatē partū corporis patientū:qm per hāc cōsiderationē inuenit medicus per cuius venę incisionē sit pars aliqua corporis exoneranda a nociuo hūore q̄ ꝺz p flōmiā euacuari. ¶Est aūt prima diuersitas quam reperit in venis diuersitas fm spēm:quoniā quedam earū sunt pulsantes:q̄dā quiete:t diuersitas immutationis facte in corpe per incisionē ipsaꝝ cōsiderataꝝ fm speciē est q̄ p pulsantiū incisionem euacuat semp cōparatione aliarū san.subtilissimus t calidissimus:ecōtrario vero de aliis cōparatione istaꝝ.ibi eīm cognoscit medicus ex consideratione hu.cōtētoꝝ in istis venis:ex quo etiā vlterius iam cognouit q̄ quātū est ex hac consideratione cōpetit flōmia arteriarū oibus corporib⁹ in q̄bus vel quoꝝ mēbis cātur nocumentū ex san.subtilissimo et calidissimo:cōtrariū aūt in aliis:nocet aūt corpoub⁹ in quibus causatur nocumentū a cōtrariis causis. ¶Scōa aūt diuersitas que reperitur in venis est diuersitas fm numeꝝ:qm tā pulsantiū q̄ q̄etarū magna est multitudo fm nūeꝝ q̄ tota diuersitas i diuersitate mēbroꝝ corporis reperit:t ista diuersitas nō diuersificat immutationē factā in corpore per incisionem venarum nisi fm diuersitatē mēbroꝝ vel partiuꝝ corporis:qm incisio quarūdā eronerat p euacuationē q̄dā mēbra manifestius q̄ alia:ex qua cōsideratione tā inuenit medicus q̄ vena corporis sit incidenda ad exonerandā quālibet partē corpis ab hu.nociuo inuenis eius cōtento q̄ p flōmiā euacuādus est.sine quo forma recte flōmādi q̄ supra dicta est:non habetur ad minus perfecte. Cū aūt vene multe sint:opz medicū de omnibus illis que incidi possunt sine periculo inuestigare t cognoscere p anathomicā cōsiderationem et iuuamenta mēbroꝝ:quas ptes corporis exonerare possint:maxime ꝺo cū nocumētū cuiuscunq̄ mēbri per incisionē vene cōuenientis abscundat. Cū fm. G. in pionatomatuꝝ: vena cōueniens ad incidendū in cura per flōmiā q̄ per se ꝺz vnicuiq̄ mēbro:sit illa per quā membrū citius et perfectius et securius etiā exonerat:cuius dicti veritas colligitur ex cōsideratione finis intenti per artificem q̄ est sanitatē festinā ter perfecte acquirere vel restituere hūano corpori est autē ars inuenienti q̄ dictum est respectu cōsiderādi sicut docet. G. originē vel situm seu trāsitum vniuscuiusq̄ vene:q̄ sit per anathomiam vt ditimus. ¶Nos autē explicabim⁹ q̄ inuentum est hoc modo per sapientes de venis que frequētius incidunt:t primo de pulsantibus. De q̄bus est sciendū q̄.tiij. incidi solēt cōiter:videlz due in manibus:t due in tempoib⁹:t q̄nq̄ due que sunt post aures. Ille autē que sunt in manib⁹ inueniunt inter pollicē t indicem in dorso. Diuersitas aūt iuuamētoꝝ que ꝓcurat per incisionē istaꝝ venaꝝ est sicut inuenīt sapientes p p̄dictū modū:q̄ incisio arterie q̄ est in manu:inuēta est ꝓdesse doloribus antiquis epatis et dyafragmatis:spūalibusq̄ mēbroꝝ:ꝺū tñ causet ab hu.in eis cōtento:q̄ cognoscit medic⁹ p pulsationē cōtinuā q̄ sentit in loco doloris. Vene aūt q̄ sunt in tempoib⁹ q̄nq̄ apiunt:q̄nq̄ penit⁹ incidūtur:q̄nq̄ vero extrahūtur:t adurunt:t quōcūq̄ incidant iuuamētū ipsaꝝ est intercipere acutū:t calidū reumatismū descēdēte in oculos:t emigraneū dolorē.ex ꝓdicto hu.cātū mitigare:t in emigraneo etiā doloris cā quocūq̄ antiquo t impedire dilatationem pupille. Incisio aūt venaꝝ q̄ sunt post aures ꝓpinq̄ operatur iuuamenta his q̄ dicta sunt:t iō accidūt in antiquis doloribus capitis:t in obtalmia:t in principio catharacte t pāniculoꝝ:vtpote vngule vel tele.q̄n videlz cāri timet ex acuto reumatismo. ¶Venaꝝ aūt nō pulsantiū q̄ frequētiꝰ incidunt:q̄dā sunt in capite:q̄dā vero in collo: quedam in brachijs:quedā aūt in tibijs:t pedib⁹. Earū vero q̄ in capite cōtus incidunt in q̄bus cōprehendunt totum iuuamentū q̄ ꝓt per flōmiā illis ptib⁹ ꝓcurari vna est que in medio frōtis t due in tempoib⁹:due in angulis oculoꝝ domesticoꝝ t vna in summitate nasi:t due sub lingua:Et vene q̄ sunt in labijs:quaꝝ quatuor vtplurimū sunt manifestiores t maiores. s. due superius t due inferius. Una aūt que directe supra caput intra sinciput t cētrū capitis inuenit raro incidit:t solū in pustulis capitis superius:rarius aūt q̄ sunt post aures.deinde ille q̄ sunt sub naso sup fontunellaꝫ superioris labij.deinde q̄ sub mēto:t in mēto sunt:t ꝓpter hoc de illis nō curam⁹ facere mentionem:maxime cum idē iuuamentū ꝓcuret per alias. ¶Vena aūt frontis teste hipo.incidit ꝓpter dolorem posteriorus ptis capitis. Intelligendum semper in sermone hoc t cōsimili q̄ dolor vel altq̄ aliud accidēs aut morb⁹ causet ab eo hu.ad quē euacuā dū flōmia ordinat euacuat etiā sanguine a toto capite t a facie:t ꝓpter hoc incidit in freneti t apostematibus calidis.s.cerebri et oculoꝝ:cephalica tamē puus minuta si corpus fuerit per totū sanguine abundans. ¶Vene autem q̄ sunt in tymporibus et angulis oculoꝝ ꝓpter easdē cāas incidunt:t nō differūt nisi q̄ he que sunt in tymporibus plus sanguinis euacuāt q̄ ille que sunt in angulis:t ideo i emigraneis t doloribus capitis maxime declinātibus ad posteriora plus ꝓsunt q̄ alie si incidātur. Alie vero t modicum sanguinis emittūt q: valde stricte sunt:t euacuatio p eas facta:ꝺū tñ vniuersalis de cephalica ꝑcesserit si necesse sit plus ꝓdest oculis q̄ superioribus partibus capitis vñ pro antiq̄s passionibus oculoꝝ incidunt sicut lachrima et pāno t noctilupa t in obtalmijs. ¶Vena aūt que in su.

Diuersitas venarum

Arterie quatuor flōmāt.

Que vene non pulsatiles incidantur.

Vena frontis

Vene tēporū et oculoꝝ

tate nasi est inciditur ꝓpter guttã roseam. Que autẽ est in labijs ꝓpter apostemata ⁊ passiones gingiuaꝝ et palati ⁊ Uenena etiã ipoꝝ labioꝝ. Que vero sunt sub lingua ꝓpter passiones et laneos gutturis sicut squinãne ⁊ vuule. ¶ Uene aũt q̃ in collo sunt et lo incidunt due sunt q̃ gaudẽ vocãtur arabice: ⁊ experiunt lingue. in eo ꝑ longum ꝓtendi lateral'r sicut in alte clamãtibus

Uene colli.

ꝑz manifeste: q̃ potẽtissime sanguinẽ euacuãt a canna pulmonis ⁊ circũiacentibus partibus. ⁊ iõan principio lepte incidunt ad interciptendũ difficultatẽ anhelit⁹ ⁊ raucedinẽ que de facili cãtur in talibus corporibus ꝓp nimiã siccitatẽ adusti sanguinis autvad abscindẽdum talia accidentia q̃ incipiunt apparere. cio esi cõfirmatis ⁊ infixa malitia in organo paꝝant nihil ꝓdesse eis. ¶ Uenaꝝ aũt q̃ in brachijs incidũtur: vna est in dorso manus inter manimuz ⁊ sibi primũ. Quinq̃ vero in plicatura brachij. quaꝝ tres principales sunt. Alievero ramificant ab altã illaꝝ. Inter tres vero prima vna trãsit ꝑ altiorẽ ptẽ plicature: q̃ extendit brachiũ ꝑm figurã q̃ iungit manus manui ad oãdũ situaturq̃ supra lacertũ ibi existẽtẽ quãobrẽ securius incidi tur aliꝝ que supra nervũ aut arteriã aut chordã tacet sicut dicemus infra: vñ in incisione ipsius nõ timet nocumentũ nisi reiteret. qñ frequẽs incisio ⁊ multiplex in lacerto ꝑcurat apostema. Ista aũt vena copiosius euacuat sanguinez a partibus que sunt supra furculã pectoris superiorem q̃ alie due principales: ⁊ ꝓ hoc illis ꝓdest in passionibus illaꝝ partiũ ⁊ cũ a capite sanguis potẽtius euacuet q̃ alie due: ꝓ etiã respectu illaꝝ capitalis vel cephalica meruit nominari. Post istã autẽ inferius recte in medio plicature seq̃tur alia que tacet supra nervũ. sub illa vero videz inter illã ⁊ nodũ domesticũ illius plicature seq̃tur tertia que supra arteriã situatur que due itez differunt a cephalica: q̃ videz sanguinẽ copiosius ⁊ citius q̃ cephalica euacuant a ꝑtibus que sub collo sunt: ⁊ ideo in egritudinibus illoꝝ mẽbroꝝ securꝰ inciduntur q̃ cephalica: sz differunt adinuicem: q: infima potẽtius exonerat ⁊ citius q̃ alie partes q̃ sub dyafragmate sunt sicut epar: ⁊ ea q̃ sub hypocõdriis sunt vsq̃ ad vmbilicum: ⁊ ideo q: inter ceteras que sunt in brachio directius sive specialius euacuat epar qõ est basis venarũ ꝑm cõsiderationẽ medici ꝓpterea basilicã eã nuncupam⁹. Alia vero directius euacuat partes mediastinas iter collũ ⁊ dyafragma: videz cor ⁊ pect⁹ totũ: ⁊ ꝓpter hoc mediana vocatur: aut ꝓpter hoc: q: media inter cephalicaz et basilicã: tam in situ q̃ in potentia euacuandi. Nominat etiã cardiaca: q: directius aliꝝ euacuat cor: ⁊ q: etiã cõis est illis duab⁹ sicut constituta ex illis vt in anathomijs venaꝝ ostẽsum est ideo a quibusdã matrix vena vocatur. ⁊ ex hoc iterũ: q: cõmunior est oibus partibus corporis. s. tã superioribus q̃ inferioribus ⁊ q̃ alie due. ideo vena totius corporis ab aliꝝ appellat: ⁊ ideo in passionibus superiorũ ⁊ inferioꝝ mẽbroꝝ simul cõuenientius incidit ista q̃ alie due in passionibus inferioꝝ mẽbroꝝ tñ cõuenientius incidatur q̃ cephalica. ⁊ in pas. superiorũ cõuenientius q̃ basilica. Aliꝝ vero nigrã vocauerũt ipsam: q: ꝓp profundũ situ eius aliꝝ duabus vtplurimũ occultior reperit. ¶ Repellimus aũt qõ q̃dã imperiti direxerunt sez q̃ quelibet istarũ denominat ab illo mẽbro a quo habet ortũ sicut basilica que hz ortũ a basi. s. ab epate: hoc enim stulte dictum est: quia etiã alie due sicut etiã oẽs ab epate oriuntur ꝑm cõsiderationem medici: vnde nõ est dicendum q: a mẽbris a q̃bus oriunt denominent supradicte vene: sed potius ab illis q̃ directius euacuant sicut dictum est: q̃ autem supradicte vene tam differenter vt dictum est habeãt potentiã euacuandi membra corporis. perhibet ex anathomijs in q̃bus origo seu ramificatio et transitus ipsaꝝ ostenditur: nos autem perfecte scripsimus illud in secunda parte regumenti acutorũ super expositione cõmenti. G. vbi etiã ostendimus q̃liter in flõmijs opposito partis sumẽda sit ꝑm vera et solida fundamẽta: immo ⁊. G. ibidẽ ⁊ etiam in libro de flõmia Que ve circa qõ eis intellexisse nemine latinorũ inuenim⁹: ibi etiaz ne incurrit universa dubia que occurrere pñt circa transitũ ⁊ motum natura sanguinis ꝑ flobothomiam in corpe quocũq̃ remouimus. b achij ¶ Ex supradictis tam ptz que sunt tres vene principales cidũtur. que in curuatura brachij inciduntur. sez cephalica mediana ⁊ basilica. Sciẽdum tñ q: basilica: hz hic noie cõi appellatur in vtrobiq̃ brachio: tñ differẽti et speciali nole consueuerunt appellari in quolibet: nam basilica in dextro spãlr epatica' vocat basilica vero in sinistro splenetica vt nomle spãli. Sũt aũt in plicatura alie due vene vt diximus: quaꝝ vna ramificat a cephalica anteq̃ ad plicaturã ꝓueniat. et inuenit a ꝓte siluestri sez supra nodũ vt plurimũ qui est inter summitatẽ cubiti ⁊ cephalicã: ⁊ quia ꝓ'maiou ꝓte supra chordã tacere inuenitur: ideo iunio brachij vocata est: hz tamẽ hoc sit verũ cõtter vero iunis dicitur vena manifesta q̃ trãsit sup focile et aperitur supra politicẽ: vel inter ipsum ⁊ indicẽ. de qua iam ꝑtz: quia vicaria est cephalice. vñ si cephalica non inueniat ista scundẽda est si aperuerit: sive ro nõ mediana. Alia vero vena ramificatur a basilica anteq̃ ꝓueniat ad curuaturã brachij. ⁊ apparet in parte domestica inter basilicã ⁊ summitatẽ cubiti. q̃ qi assellã directus respicit ꝓ assellaris vocat. Aliꝝ tñ ipam basilicã cubitalarẽ appellant. que etiã loco basilice inciditur qñ basilica nõ apparet aut incidere nõ est turũ qua etiã assellari nõ inuẽta mediana incidit aut si hec nẽ: alia que magis appropinquat virtuti basilice sicut in periontico docuit. G. vena autẽ q̃ inter minimũ digitũ ⁊ medicũ inciditur saluatella vocatur. arabice aũt scy'lien. que cũ ramus sit basilice: eisdẽ mẽbris iuuamentũ ꝓcurat q̃bus et illa. Est aũt differentia q: hec ad locũ trahit remotiorẽ q̃ illa que autẽ in dextra ꝓ passionibus epatis aperitur. in sinistra ꝓ pro passionibus splenis. huius aũt differentie veritas est: q: pendet ex anathomia venarũ ideo in regimento acutoꝝ perfecte explicuimus: cũ de anathomia istarũ venarũ. G. ibi fecerit mẽtionẽ. ¶ De venis aũt que in tibijs ⁊ pedibus incidũtur scire opz: q: per cõparationẽ predictarũ oẽs potentius euacuãt sanguinẽ a mẽbris que sub lũbis ⁊ vmbilico sunt differunt tamẽ q̃n ille que in siluestriori ꝑte sunt: plus ꝓsunt exteriorib⁹ mẽbris sicut anche: ⁊ toti illi; partꝰ q̃ subijcitur ei vsq̃ ad cauillam exteriorem. Ille vero que interꝰ sive in ꝑte domestica inciduntur plus interioribus membris prosunt sicut renib⁹ ⁊ vesice: ⁊ matrici: ⁊ ano: ⁊ testiculis: ⁊ toti etiã illi parti q̃ illis mẽbris subijcitur vsq̃ ad cauillã interiorẽ. Quaꝝ vero q̃dã sub genu apparent in tibijs: q̃dã sub cauill' in pedibus. Ille aũt que in tibijs sunt: varices vocant a q̃busdã que vero sub cauillis sunt indifferenter noiant: nã interiores saphene greca nominatione dicũtur ꝓpter: exteriores vero sciatice quidã tamẽ nomẽ saphene indifferẽter vtrisq̃ attribuunt: sed relictis noibus dere sciendũ est quoniã ille que sunt sub cauilla nõ differunt ab his q̃ sub genu sunt in tibijs: nisi q: trahũt ad ptẽ remotiorẽ q̃ sue ꝓportionales. s. interiores q̃ interiores ⁊ exteriores q̃ exteriores. quaꝝ oim incisionum ꝓcedit incisio venarũ que in brachio sunt si corpus fuerit plenũ: quod q: in recẽtibus ⁊ brevibus morbis maxime cõtingit. In antiquis autẽ morbis in quibus iste vene pedũ ⁊ tibiarũ frequẽtius inciduntur: nõ opz illã premittere. Preter dictas autẽ venas pedũ quedã reperiũtur in dorso pedis in directo ptis q̃ interpolicem ⁊ immediate sequentẽ notatur que ramus est interioris saphene: de qua iam sapientes probauerũt: et nos etiã ita ꝓpti sumus frequenter q̃ in emoroydis surdis dictis ꝓptereа: q: tumentes sanguinẽ nõ emittũt. Inter ceteras efficaciter abscindit doloẽ illarũ partiũ ꝓter hoc etiam vicem supplet eius a qua ramificatur. Tanta igitur dixisse sufficiat de imminutione quaz in humano corpore flõmia facit ꝑm diuersitatem venarum incisarum.

Finis brachij.

Assellaris.

Saluatella. Scyli.

Uene tibiarũ et pedum.

Contra impitos quosdã.

¶ Capitulũ primũ tractatus primi: distinctionis tertie: ptis prime. de regulis vniuersalibus inueniendi numerum signorum a parte corporis occurrentium operi.

QOstquã determinauimus cõsiderationẽ potẽtie quã habet immutandi corpus humanũ flõmia inquantũ sanabile est ꝑm oia que flõmie conueniunt: restat secundo considerare particularia occurrentia operi a parte corporis iuxta ordinẽ quẽ ostendim⁹ in principio huius opis obseruãdũ in hac materia. ¶ Sũt aũt vt supra⁹ diximus oia hec particularia significãtia supra immutationẽ hũani corporis vel sicut cause: vel etiã sicut effectus: ea vero q̃ significãt immutationẽ vt cãe: aut significãt vt cãe efficientes: aut dispõẽtes: efficiẽtes vero in humano corpore

pōte sunt sicut aer ⁊ nutriēs ⁊c. disponētes aūt ad immutationē sunt sicut ꝓpīo. vt siccitas ⁊ hūiditas cōpō. ⁊ sicut raritas ⁊ dēsitas ⁊c. Cū igitur vt supius dictū fuit necessariū sit immutationē corporis cognoscere eqō pticulariter occurrit artifici ad sciendū vtrū in eo exigat aut prohibeat vel pmittat operationē flōmie. ⁊ silr etiā de oībus opationibus medicine necessariū est artifici cōsiderare ista particularia que hanc immutationē significant quoquo modo.

¶ Nos igit q̄ docētis effectū nō operātis i hoc negocio ex ercemur: oportet ostēdere ſm rationis ꝓcessum: vtā quam volēs operari seruare dz ad perfecte cōsiderandum dicta pticularia. ⁊ de hoc certos tradere canones siue regulas: ſm firmas et ꝓbas acceptiōes vniuersaliū formaliter artez cōstituentiū. ita q̄ p has regulas potēs reddāt intellect⁹ artificis operari volētis oīa particularia inuenire ⁊ eoꝝ significatiōes quātum ad immutationē corporis pfecte attendere. Et ſm hoc duas oportebit tradere regulas quaꝝ vna est ⁊ prima regula inueniēdi numerꝫ pticulariū. Scōa vero regula cognoscēdi significatiōes eorꝝ. ¶ Prima ergo regula est inchoare a primis differētijs huius generis scz particularis occurrētis corpori preter medicinalē opationē. ⁊ per illas cōuenienter descendere a gñalissimo vsq̄ ad spāliſſimū. ista est em via rōnis recta ⁊ firma ⁊ vera ad inuentiendū omne qō cōtinetur ſm spēm sub aliquo gñalissimo quā artē seruauit magnus. G. inueniēdi numerꝫ morborū ſm spēm. ⁊ alijs etiā ꝓsiderationib⁹ silibus. ¶ Scōa ꝙo regula est vnūqōq⁹ pticularū inuētorꝫ cōparare ad id ad qō ſt relative. s. ad cās vel ad effectū. ex hoc em eliciet sup quā imutationē corpis significet. Nā si fuerit cā disponēs corpus: cōsiderādū est ad quē effectū disponat ipm. Si aūt fuerit efficiēs cōsiderādū est qualē effectū. ⁊ quem efficit in ipso corpe. Si āt pticularis fuerit effect⁹: cōsiderādū est a q̄ cā ⁊ q̄liter in mutatiōe corp⁹ pcedat. ⁊ hoc est ꝓparare pticularia adinuicē vt cām ⁊ effectū. inuēta aūt immutatione corpis supra quā significāt pticularia. vlteri⁹ iterꝫ eliciēdū ē vtrū p hāc imutationē significēt supra necessitatē flōmie vel cuiuscūq⁹ cāe salubris. aut supra possibilitatē. ¶ Ām igit hoc est qō ꝑncipalr ḡrū in negocio sciēdi formā recte opatiōis quale est istud. igit necessaria ē tertia regula ostēdens modū recte inueniēdi hāc significationē ex illa immutatiōe corporis quā pticularia significāt. Est aūt regula vt vz cōparent effect⁹ immutatiōis significate ad effect⁹ flōmie supadictos in ꝑma ꝑte huⁱ doctrine: q̄ si ambo cōuenīt ad tuamētū corporis pticulare significabit pmissionē. si aūt effect⁹ immutatiōis significate per pticulare nocius sit corpori. ⁊ effect⁹ cōueniat cū illa nocēdo pticulare significabit ꝓhibitionē medīte immutatione quā significat. si vero particulariū significationes discrepent vt vz partim significent tuamentū: partim vero nocumentū declinabit artifex ad id qō fortiores significationes ostendūt qō totum inferius declarabitur suo capitulo.

¶ Cap'm scōm de differētijs primis particularū ⁊ primo de n sigificatione naturalium rerum.

¶ Procedamus igit ad pfectionē doctrine ſm hāc viā vel artez inuestigādo numerꝫ pticulariū: ⁊ oīndendo eoꝝ significationē ⁊ eliciēdo ex ꝑtute significatiōis ipoꝝ vtrū ꝓhibeāt, vel pmittāt aut exigi faciāt flōmiā. ¶ Dicim⁹ igit q̄ prime differētie pticularis corporis sumpti ſm gen⁹ nō sunt nisi intrinsecū et extrinsecū. oē enim qō occurrit a ꝑte corpis aut est intrinsecū corpori aut extrinsecū. opz ergo necessario q̄ oīa pticularia sint vel intrinseca et vel extrinseca. Intelligimus aūt p intrinsecū: vt clarior sit doctrina: nō id qō pars corpis est: sed id qō corpori ſm q̄ in cōsideratione medici cadit cōuenit necessario vel inhereret: ita qō corp⁹ humanū ſz q̄ ⁊ illi nature subiicit eē nō pōt sine illo. est aūt illa natura ꝓpter quā medic⁹ humānū corp⁹ ꝓsiderat sanitas: ⁊ oē qō dicit esse corpori naturale. dicit per cōparationē ad sanitatē: q: videlz corpus ſm qō subiicit huic nature q̄ sanitas est sine illis naturalib⁹ nō ē neq̄ cōstituitur pfecte: pinde ēt dicunt ea q̄ sunt naturalia ad esse vel cōstitutionē pfectā corporis aliquo mō cōcurrere. planū em est: q: corpus humanū sanū esse nō pōt sine elemētis cōplexiōibus hūoribus membris ꝓtubus operatiōibus ⁊ spīrib⁹ etate ⁊ sexu ⁊ habitudine ⁊ colore. Et vnūqō q̄ istoꝝ facit ad esse ⁊ ꝓstitutionē corpis sani. aliquo mō vel sanitatis corporis. ¶ Scōz hāc igit cōsiderationē ꝓz q̄ extrinsecū iudicat rōnabiliter qō nō facit ad esse nature corporis seu ꝓstitutionē ipsi⁹: qō aūt ad esse nō facit necessario aut est corrūpens ipm aut ꝓseruās seu custodiens. Qō ꝙo esse supadicte nature corrūpit necessario ꝓtrariū est ei aliquo mō. ⁊ tō ofa talia res cōtra naturā: dīr q̄. s. sunt morbus ⁊ cā eⁱ ⁊ accīs: ⁊ hñt se res iste respectu naturalīū sicut extremū cōtrarietatis. iste aūt res q̄ nec cadunt in cōstitutionē supadicte nature vel corporis ei subiecti nec corrūpūt esse. nullⁱ istoꝝ extremoꝝ nocīatione recipere meruerūt. ⁊ cū p respectū ad ꝑdictā naturā medic⁹ ei nomē impo nat, vocat eas noīe priuatiōis ꝑdicte nature. s. nō naturales q̄ sunt aer mor⁹: ⁊ quies: cibus ⁊ pot⁹: somn⁹ ⁊ vigilia. inanitio ⁊ repletio accidētia aie. Hec obuiet aliquis: q: diuim⁹ ista cōseruatiō nature supadicte sore necessaria. cū ⁊ ipsa etiā corrūpentia sint: q: prout corrūpentia suut: rōnē habent rei ꝓtra naturā. s. cause morbi. Et ꝓpter hoc etiam q: materia sunt rerū ꝓseruātiuꝝ ⁊ corrūpentiū: ꝓponit eis nomē infinitū ad denōsträdū eoꝝ indifferētiā q̄tū ad illa duo extrema. Scōm hoc igit ꝓz q̄ ista se habebūt cōparatiōe supadictoꝝ. vt medīū inter ea. ¶ Nos aūt demōstraturus ꝑmo de significatiōe particularū se habentiū sub rōne extremoꝝ. s. rerū naturaliū ⁊ cōtra naturā. scōo ꝙo de significatiōe reꝝ nō naturaliū. Inter ꝑia ꝙo a naturalib⁹ inchoādū est: quoꝝ iterꝫ duplex est dīa. q̄m ipoꝝ q̄dā sunt ꝑncipalia: q̄dā ꝙo cāta a ꝑncipalibus. ꝑncipalia ꝙo sunt viij. elemēta. cōplōnes: hu. mēbra: ꝑtutes: opatiōes ⁊ spūs. canta ꝙo a ꝑncipalib⁹. viij. sunt. s. sexus. etas: habitudo: et color. Cōsiderandū ergo de hijs ꝑmo quā habeant virtutē significādi. ō. id qō dictū est. ¶ Sciendū ergo ꝑmo q̄ elemēta nō significāt supra imutationē corpis. ⁊ hc p nāc nec supra exigētiā ac ꝓhibitionē aut pmissionē flōmie. rō aūt est: q: ipa occulta sunt sensui ſm q̄ sunt elemēta vel ꝓponētia corpis. ⁊ tō nō pūt eē signū cū signū sit obiectus sensus: medic⁹ em sensu nō apprehēdit ea. ſz solū vta rōnis ⁊ intellect⁹ rōcinādo ab effectibus ipoꝝ ad ipa: ab illis. s. effectib⁹ q̄ tm corpori cōuentūt inq̄tū sanabile sicut est cōplexio et diuersitas seu ꝓtrarietas cōplexiōis. In hijs q̄ manifeste cernunt cōstituere corp⁹ sicut membra ⁊ hu. ⁊ sicut est passio vel dolor ⁊ alterationes ipsi⁹ corpis: ex q̄bus rōnabiliter arguit supra elemēta ⁊ eoꝝ diuersitatē. cū omnis cōpositio ⁊ diuersitas in cōposito necessario causet ex simplicib⁹ et indiuisibilib⁹ ſm spēm: cuꝝ ꝓcessus in causis ſm quācunq̄ vīam nō sit in infinitum: vt in ꝑabilibus ad materialia fuit oñsum: hoc aūt manifestat ex negocio de elementis. G. ſm ſniam ypo. ⁊ nos etiā pfecte delucidam⁹ illud. et intētionē quā hz ⁊ ꝓcessus quē cōseruare dz medicus in ꝓsideratiōe elementoꝝ ⁊ q̄ differunt a naturali artifice in epistola quā de eīis cōposuim⁹. nec obuiēt nobis hic sophiste ꝓ eo q̄ dixim⁹ medicum via intellectiua ventre in notitiā elementoꝝ cum dicat sensitivus: q: nō de talis nisi q: in iudicio de dispositionib⁹ corporꝫ ⁊ causis ipaꝝ nō ꝓcedit nisi p ea q̄ sensui manifesta sunt: siue in operib⁹ siue in exeuntibus a corpore ⁊c. sicut in ꝑdicta epistola et in tegni exposuimus. vsus aūt in libro de intētiōe medicoꝝ. ¶ Pretermissis igit elemētis quātum ad cōsiderationē ꝓpositā sequēnuz cō sideratio habeat. de quoꝝ significatiōe ⁊ virtute significādi in cōi primⁿ est agendū. Cōsiderandū est em vtrum significent aut significare possint inquātum naturalia sunt sup exigentiam flōmie aut sup possibilitatem. s. sup ꝓhibitionē ⁊ pmissionē. hoc aūt inuenit ex cōsideratione ipsius operatiōis ⁊ cōparatione eius ad id qō ordinat. planū est aūt q̄ flōmia nō est opus regiminis in dieta. ſz est aut op⁹ medicationis aut manualis operatio: sed nullum istoꝝ duoꝝ ordinat ad id qō naturale est. ſz pori⁹ ad id qō est cōtra naturā sicut in de ingenio sanitatis ostensum est videlicet ad morbū vel ad accīs ipi⁹ vel ad cās eⁱ⁹. siue illa causa sit cōiuncta aut in morbis ꝓsentibus siue aūs vt in morbis futuris seu etiā ꝓsentib⁹. ergo patet q̄ nulla res naturalis inquātum naturalis est facit exigi flobothomiā vel indicat ipam esse necessariā: sicut nec etiā aliquod op⁹ medicatiōis aut manuale: opz ergo cum non sint nisi duo modi

Regula inuentē dirume ni parti cularū. Scōa regula.

Tertia regula.

Quidi telligat esse intrinsecū corpori qō subiicitur sanitati.

Obiectio et ꝙo solutio.

Designificatiōibus rū naturalium.

Elemēta nō significāt supra imutationem corporis.

Utrum res naturales vt naturaleo significēt sup exigentiaz flōmie aut sup possibilitatem.

significandi super flobothomiã a parte ipsius flõmie. s. sup necessitatẽ ⁊ sup possibilitatẽ: q̃ si res naturales nõ significant sup necessitatẽ q̃ significet sup possibilitatẽ: ⁊ cũ possibilitas se habeat ad esse ⁊ nõ esse fieri vel nõ fieri: significabũt aut sup ꝓhibitione aut super ꝓmissione videdũ est igit de vnoquoq; istoꝝ q̃d significat: ⁊ q̃liter fit sup ꝓhibitione ⁊ ꝓmissione flõmie: ⁊ etiã per quid. nã cũ dictũ sit in principio huius capituli q̃ omnia que significant sup flobothomiã significant propterea q; sunt signuꝫ aliquo modo immutationis corporis vel presentis vel future: tunc videdũ est super quã immutationẽ vnũquodq; significat. ⁊ ex ipsa immutatione elicere ꝓhibitionẽ vel ꝓmissionẽ flõmie ⁊ uteꝫ etiã videdũ est per qd significet sup immutationeꝫ. vtrũ per se vel per aliud. ¶ Cõplexio igit significat supra

Cõplexio. ꝓstãtiã virtutis. s. fortitudinẽ ⁊ debilitatẽ. ⁊ propter hoc significat sup ꝓhibitione ⁊ ꝓmissiõe flõmie ex mõ quo fortitudinẽ ⁊ debilitatẽ virtutis significare dixim⁹. in parte huius ꝯsiderationis. s. in ꝯsideratiõe immutationis vel impressionis q̃ fit p flõmiã. Iterũ etiã significat p qualitates humoꝝ in corpore dominantiũ. ⁊ per hoc vlterius sup possibilitatẽ flõmie. nã vt superius⁹ memoratum⁹ licca cõplexio ⁊ frigida siue singulariter siue cõposite ⁊ ca. cũ licca ⁊ frigida cum humida prohibeant. ca. vero ⁊ humida permittit.

Humores. ¶ Humores aũt dũ in corpore existũt naturaliter nõ ꝓnt p se significare ꝓptereaq; sensui nõ subijciunt: sed per aliud s. p immutationẽ quaꝫ faciũt in qualitate corporis. s. colore odore: sapore: duricie: mollicie ꝛc. ideo quãtũ ad hoc eoꝝ significationes cõtinet in significationibus supradictis ex qualitatibus corporis. Sedm aũt q̃ humores egrediunt a corpore: tunc necessario habẽt significare vt exeuntia a corpore. ⁊ ideo quãtuꝫ ad hoc eoꝝ significatio reseruabit vsq; ad significationẽ ab exeũtibus sumptã.

Mẽbra ¶ De mẽbris aũt sciendũ q̃ ipsa sm substantiã nõ significãt sup immutationẽ quoniã ipsa sunt que mutant vel ipsoꝝ substãtia. vnde sup immutationẽ substãtie ipsoꝝ significatur. fz cõpositio mẽbroꝝ significat aliquo supradictoꝝ modoꝝ. s. immutationẽ ipsoꝝ vel dispositionẽ. qualitates etiã fz significationes qualitatis reseruabunt vsq; ad propriũ locũ: sed cõpositio significat per formã ⁊ quãtitatẽ. per formã sicut per raritatẽ ⁊ dẽsitatẽ laxitatem ⁊ soliditatem. Raritas namq; ⁊ laxitas significant sup facili resolutione virtutis. ⁊ ita super ꝓhibitionẽ flobothomie. cõtraria aũt cõtrariũ. Similiter strictura ⁊ largitas venaꝝ q̃s etiã ad formã ptinet: et paruitas ⁊ magnitudo: q̃s etiã ad quãtitatẽ. nã strictura ⁊ paruitas super paucitate hu. cõtraria ꝺo cõtrariũ. Et ex his qui bene recolit eorũ que docuimus in parte prima huius cõsiderationis: elicere põt significationẽ prohibitionis flobothomie ⁊ permissionis flobothomie. ⁊ similr i significationibus aliorũ particularũ q̃ sequunt. Similiter autez occultatio ⁊ manifestatio venarum que partim ad situm venarum partim ad quãtitatem pertinent prohibitionem ⁊ permissionẽ significant sicut patet similiter in alijs membris preter venas. nam largitas porti choleram effundentis in ventre flobothomiam prohibet propter timorẽ effusionis cholere ad stomachum. sicut etiã vena aliter q̃ dirimus prohibet: vt videlz q; situatur supra membrum timorosum sicut arteriam chordam neruum musculum sicut in venis brachij superius diximus.

Virtus. ¶ Virtus significat per se super immutationẽ corporis vtpote per propriã cõstantiam. scilicet per fortitudinem ⁊ debilitatem que siue in toto corpore siue in vno membro sicut in ore stomachi ⁊ sic vlterius super flõmia quẽadmodum patet ex supradictis.

Operatio. ¶ Operatio ꝺo vt plurimũ per virtutem significat super immutationem corporis. primo enim significat super virtutem: deinde super immutationem corporis ⁊ sm diuersitatem operationum significat super diuersas virtutes. nã operationes virtutuꝫ aiatarũ supra cõstantiã illaꝝ virtutũ. Spãliũ ꝺo supra spirituales: naturaliũ supra naturales. effectio nãq; sensus ⁊ motꝰ ⁊ cognitionis intentionis significat supra fortitudinẽ virtutis aiate: cõtrariũ ꝺo ptrarium. Nõ tamẽ fortitudo sensus in ore stomachi permittit flõmiã fieri ꝺmo. ꝓhibet cũ flõmia inaniat. fortis aũt sensus inanitionis angustiã ⁊ tristitiã magnã gñat. ⁊ q̃q; syncopi. Est etiam cũ ipsa opatio cum obiectũ suũ significat supra qualitatẽ humoꝝ in corpore dominantiũ: sicut somnũ q̃s est opatio ꝛtutis cognitiue interioris q̃ obiectũ est res rubedinẽ delectabiles habẽs ⁊ res deliciaꝝ vt nuptie ⁊ ludi ⁊ dulcea seu delectabiles cibi. somnũ aũt aliorũ obiectorũ aliquos hu. sm q̃ docet periti medicorum tractantes de significationibus somni. Similiter bonitas pulsus ⁊ anhelitus supra fortitudinẽ virtutis spũalis. Sicut etiam de naturalibus indicandũ est. Est etiã preter hoc cũ ipsa operatio naturalis ⁊ naturaliter se habẽs significat per se supra immutationẽ corporis: sicut naturalis expulsio sanguinis sup inanitiõe venarũ sicut fluxus mẽstruoꝝ naturaliũ siue in partu siue sine ptu. quare illud ꝓhibet flõmiã ⁊ cõtrariũ nõ. s. naturalis retentio sanguinis cũ cõparatur ad corp⁹: in quo fit retentio significat in eo repletionem. ⁊ ideo respectu eius ꝓmittit fieri flõmiã. in quocũq; statu fiat illa retentio siue ante ꝯceptũ siue in ꝯceptu. sicut in ꝓgnãtibus. Si aũt cõparet ad corp⁹: propter q̃s fit retentio: q̃sq; ipsa retentio nõ significabit sup ꝓmissionem: immo sup ꝓhibitionẽ rõne finis sicut in ꝓgnãtib⁹ cũ san. retineat ꝓpter embrionẽ quãtũ est ex hac cõsideratione ipsa retentio que naturaliter fit ꝓhibet flõmiã. Spũs

Spũs ¶ Spũs cõsiũr significãt primo supra cõstantiã virtutis per subtilitatem ⁊ grossitiem ⁊ multitudinẽ ⁊ paucitatez: ⁊ per hoc vlterius super immutationẽ corporis: sed q; sensui nõ subijciuntur: tõ ab illis nõ accipit̃ significatio quapropter relinquẽdũ est ꝛtũ ad presentem considerationẽ. medicus eñ nõ cõprehendit sensu subtilitatem nec multitudinẽ ⁊ paucitatẽ ipsoꝝ. immo via intellectiua peruenit ad horũ notitiam rõnãdo ab aliquibus signis.

Semen. ¶ Super hoc cõuenienter attendẽda est significatio rerum naturaliũ principalibus annexarũ: ⁊ primo seminis: de quo ptz rõnabiliter intuẽnti: q; nõ significat sup immutationem corporis p se. sed per aliud sicut per cõplexionẽ. nam semineus seminis quãtum est de se corpus significat esse frigidũ ⁊ etiã minus siccũ corpore masculi inchtũ talis. Significat ⁊ seminis operationem quemadmodũ diximus pauloante.

Etas. ¶ Etas ꝺo significat p virtutẽ. et humoꝝ q̃ntitatẽ ⁊ q̃litatẽ. puerilis ⁊ que infra. xxj. aut. xxxj. annos est: significat supra facilem resolutionẽ virtutis ꝓpter mollitiẽ ⁊ passionẽ organoꝝ ⁊ hu. equalitatẽ cõparatiue nutritiuis ⁊ augmẽtis simul. ⁊ tõ flõmiã fieri nõ ꝓmittit. Etas manifeste declinationis sicut senectutis ⁊ senij significat supra virtutẽ iã debilitatã: ⁊ etiã supra dispositionẽ ad maiorẽ debilitatẽ ⁊ supra frigiditatẽ ⁊ cruditatẽ. hu. tõ ꝛtũ est de se ꝓhibitionẽ significat.

Habitudo. ¶ Mẽdie ꝺo etates ꝓmissionẽ significãt sm plus ⁊ min⁹ iuxta diuersitatẽ virtutis ⁊ hu. dñantiũ in illis etatibus q̃litatẽ ⁊ etiã quãtitatem. ¶ Habitudo aũt corporis sup hu. quãtitatẽ ⁊ qualitatẽ significat primo. ⁊ etiã supra virtutẽ: abũdãtia namq; pinguedinis abundantiã significat fri. hu. ⁊ hu. paucitatẽ ⁊ sãguinis. ⁊ caloꝝ hũoꝝ maties ꝺo ⁊ extenuatio corpis et tomatilitas facit debilitationẽ ꝛtutis ostẽdũt: ⁊ paucitatẽ sãguinis seu hũoꝝ. hũidoꝝ ⁊ sic coꝝ abundãtiã. abũdãtia ꝺo carnis ⁊ sanguinis ⁊ abundãtiã ⁊ fortitudinẽ ꝛtutis.

Color. ¶ Color autem naturalis de quo sermo ꝓns est: super differẽtiã ꝓcipue humoꝝ significat nã rubeus color sanguinẽ. albus aũt flegma citrin⁹ ꝺo cholã. niger aũt ⁊ fuscus melancoliã. Et quo ptz ꝛtũ de se est vtrũ supra prohibitionem vel permissionẽ significet. et ideo diximus ꝛtũ est de se: q; aliquoties color naturalis corporis erit alb⁹ aut niger ꝛc. nihilomin⁹ tñ ẽ q̃ p bonitatẽ dicte san. abundat in corpore. q̃s p cõsiderationeꝫ huius particularis nõ cognoscit. ideo ad certitudinẽ habẽdã de ꝓmissione et prohibitiõe flõmie particularis nõ standũ erit significatiõi huius particularis sed aliorũ oim particularium significatio erit attendenda sm formã quã trademus in cõparatiõe significationum particularium suo loco.

¶ De significatiõe rerum cõtra naturam. Cap. iij.

POst predicta vero rerũ cõtra naturã significationẽ attendere oportet sm ordinem superius prenotatũ. quarũ quedã sunt principales. s. morbus cã morbi: accidẽs. q̃dã aũt sũt que consequuntur supradictas. s. tempus morbi q̃s ingnõ dicit cõsequens: q; nõ prosistunt essentiam rei cõtra naturã: sed sequũt ad esse ipsarum. ⁊ agendũ est autem primo de significatiõe ipsarum in cõi. ¶ Videndum est igit

vtrum res

Utrum vtrũ res cõtra naturã significẽt supra necessitatẽ operationis aut supra possibilitatẽ. hoc autẽ inueniri nõ põt absq; duplici cõsideratione: quarũ vna est cõsideratio cõparationis rei cõtra naturã ad ipsum corpus. secũda vero cõparatio operis vel cause salubris ad ipsam rẽ. nã cũ ois operatio medicine fiat quãtũ est ex intentione artificis ppter iuuamẽtũ corporis. ex hoc ẽm exigẽtiã dispositiõis ⁊ eox q̃ dispositiõis sunt. s. cause ⁊ effect⁹ ad inuentẽdũ vtrũ opatio sit necessaria corpori ad iuuamẽtũ attingendũ necessariũ est artifici cõsiderare ꝓmo de vnaquaq; supradictax rerũ vtrũ sit cõueniens corpori vel nõ. nã si cõuenies ⁊ cõseruatiõe indiget ⁊ etiã cõfortatiõe res illa ẽtũ ẽ ex hoc. Si aũt incõuentes auferre opz et debilitare vel diminuere. ipsaz. Deinde opz secũdo ꝑsiderare vtrã operatio vel cã salubris ꝓposita ꝓdictã rẽ auferat vel ꝓseruet seu ꝓmoueat. Nã si aufert necessaria est ad rẽ corpoꝛis vl̃ nature ei⁹ ⁊trariã auferẽdã. si aũt cõseruare habeat nõ est hic necessaria. sed in re cõuentẽti nature corporis. ẽm has igit cõsideratiões procedẽdo in opere flõmãdi patebit vtrũ aliqua rerũ ⁊tra naturã sit a corpore auferẽda sicut inuenit ex ꝓma ꝯsideratiõe ⁊ flõmia aliquã ex ipis possit auferre a corpe. sicut inuenit ex scõa. patebit q̃ illa significabit supra necessitatẽ ipsius quã per se põt ipa flõmia auferre a corpe. ⁊ cũ per se nõ ad oẽs auferẽdas ordinet patebit ex his q̃ dixim⁹ in capitulo de rebus naturalibus. q̃ illeres ad ẽs auferẽdas p se ordinari nõ põt nõ significabũt. ẽ. necessitatẽ ipi⁹ ergo significabũt necessario sup possibilitatẽ ꝛz imutationẽ corpis ꝓsentẽ vel futurã: quã significare põt cũ oẽ pticulare significet necessario vel. ẽ. necessitatẽ vel supra possibilitatẽ vt supr⁹ est oñsuz. ¶ Ex his ergo pz rerũ cõtra naturã significatio in cõi q: vz. ꝓmo supra necessitatẽ vel exigẽtiã. ꝓmo vero sup possibilitatẽ significat. Restat igit de vnaquaq; cõsideratiõe supra q̃ ist⁹ significet: ⁊ per q̃: ⁊ ꝓmo de morbo de quo patere põt: q: de se nõ significat supra necessitatẽ flõmie. Cui⁹ rõ est: q: morb⁹ q̃litas est ergo cõtrarii ei⁹ q̃litas erit. cũ ⁊traria i eodẽ gẽe sint. Cũ ergo p morbũ significet imuamẽtũ quo idiget corp⁹ vel mẽbriũ: ⁊ id nõ sit nisi dispositio cõtraria ipsi morbo: morbus nõ significabit nisi supra necessitatẽ vel exigẽtiã qualitatis cõtrarie vel ei⁹ cause salubris q̃ per se virtutẽ ꝛz imprimẽdi qualitatẽ cõtrariã. vt tritas supra calefactiõnẽ vel calefactiẽs. Similiter in officialib⁹ morbis dilatatio. ẽ. ꝯstrictionẽ. ⁊ ꝯstringẽs ⁊ solutio cõtinuitatis. ẽ. vnitatẽ vel vnẽs seu cõsolidãs ⁊ sic̃ in aliis morbis. Hoc ergo cõsiderato ꝯsiderare oz de flõmia si qualitas sit aut nõ vel qualitatẽ morbo cõtrariã p se imprimẽs planũ aũt ẽ q̃ flõmia nõ ẽ q̃litas imo actio q̃dã sue passio vtpote euacuatio. Erit ẽm respectu medici actio respectu ꝯ corpis passio q̃dã. nõ q̃ ⁊trariabit morbo ẽre nec morb⁹ supra necessitatẽ ipi⁹ vt. ẽ. ⁊trariũ p se significabit. Similiter aũt nec flõmia imprimit effect⁹ p se ⁊trarios morbo q̃m effect⁹ eius est corpus reddere vacuũ ab aliquo replente. vacuitas aũt ⁊ repletio nũq; sunt morbi ꝛz cause morbi ergo nunq; vnũ alteri cõtrariabit vt morbo. vacuitas ẽm venaꝝ a sanguine nõ est morb⁹. q̃m nõ est qualitas aut dispositio qualitatiua mẽbri. Sic̃ nec plenitudo venarũ ⁊ sanguine. põt ẽm esse plenitudo ⁊ vacuitas in mẽbro absq; eo q̃ naturalis dispositio p̃mutet̃ stomachus ẽm põt eẽ plen⁹ cibis nihil admittẽs de naturali ꝯplectione aut cõpositiõe aut cõtinuitate. ⁊ similiter vacuitas a cibis: nec cũ dicit eẽ dispositũ a dispositiõe ⁊tra naturã. Sic̃ ⁊ in matrice ⁊ in aliis mẽbris. Cũ ergo plenitudo ⁊ vacuitas possint inesse vicissim vni ⁊ eidẽ mẽbro absq; eo q̃ mẽbriũ iudicet morbo disponit: planũ est q̃ nullũ istox de se morb⁹ erit: illõ ẽm necessariũ esset. s. q̃ si vnũ esset formaliter morbus: q̃ reliquũ ꝯstitueret formal̃ sanitatẽ ⁊ ecõuerso. Preterea qõ nõ est differẽtia cõplexiõis aut cõpõnis vz: vt sub cõpõne cõtinuitatis includat ꝑm cõsiderationẽ quã ꝛz. ẽ. secũdo de ingenio sanitatis. prout ibi exposuim⁹. illudin q̃ nunq; potest esse morbus sicut determinat in primo de rebus cõtra naturã. vacuitas aũt ⁊ plenitudo nec cõplexio nec cõpositio sunt: sicut pz p differẽtias illarũ: q̃ nec morbũ aut sanitatẽ formal̃ ⁊ p se cõstituere põt. Sz ab ipsa bñ sequit ⁊ bñ sequit ꝯ sicut dilatatio ⁊ cõstrictio vel pforatio ⁊ cõtrariũ. s. apertio vel cõcauitas seu capacitas ⁊ ei⁹ ablatio plenitudo eẽm cõcauitatẽ mẽbri naturalẽ aufert sicut in tegni ⁊ in de morbo ⁊ accidẽti ostẽsuz est: q: tũ ablatio cõcauitatis vel impedimẽtũ capacitatis naturalr factũ p plenitudinẽ nomẽ ꝓpriũ nõ ꝛz. ꝛõ medic⁹ tali morbo nomẽ cãe imponit: appellãs ipm plenitudinẽ vel repletionẽ ad facilioꝛẽ doctrinã: q: ergo ad plenitudinẽ ⁊ inanitionẽ sequit cõpositio: nõ dixim⁹ q̃ cause possint esse morboꝝ. Ex predictis ergo relinquit q̃m morbus nõ significabit supra flobothomiã vt supra causaz imprimẽtẽ p se cõtrariã ei. quare nullo mõ p se significabit supra necessitatẽ ipsius sed p accidẽs sicut p causam: relinquit ergo q̃ significabit vt prohibẽs ⁊ pmittẽs. nã si fuerit ogritudo ca. ⁊ hu. pmittet cõtraria vero ꝓhibet. ¶ De cã tã ex ꝓdictis pz: q: illa cui cõtrariat̃ p se effectus flõmie significabit supra necessitatem ipsius: cũ flõmia vel causa salubris quecũq; per se nõ ordinet ad rẽ cõtra naturã nisi ad illã auferẽdã per se. ⁊ hoc nõ facit nisi effectus ei⁹ illi ⁊trarietẽ per se. planũ est aũt vt dixim⁹: q: effect⁹ flõmie p se est euacuatio. huic aũt p se cõtrariat̃ plenitudo. relinquit̃ ergo q̃ solũ plenitudo per se significabit supra necessitatẽ flõmie ⁊ nõ q̃libet plenitudo. sed illa que fit ex eo replente: qõ per se põt esse obiectũ flobothomie vel euacuatiõis cũ obiectũ ⁊ actio relative dicant̃ ⁊ olo actio per se ad ꝓpriũ obiectũ terminet̃. Relinquit ex predictis q̃ oẽs alie cause morboꝝ a plenitudine vt inanitio vel inanitẽs vt cotꝰ vel rheuma vel morsus ⁊ quecũq; alie siue ꝓmitiue siue añtes seu ꝓiuncte significabunt vt prohibentia vel permittẽtia: ⁊ nõ vt exigentia nisi p accidens seu per aliud scilz ꝓpter plenitudinẽ vel abũdantiã ei⁹ euacuabilis q̃ statim diximus ⁊ hoc modo cõcussio et morsus ⁊ mala ꝯplexio ca. interioꝝ mẽbroꝝ eo modo quo cause põt esse ex sanguine supra necessitatẽ flõmie significãt nõ per se sed per plenitudinẽ futurã quam significãt in mẽbro in quo timet̃ collectio. pars aũt significat supra possibilitatẽ tm. Regula aũt inuentẽdi determinatã significationẽ causaꝝ supra necessitatẽ aut possibilitatẽ ẽ illa quã superius dixim⁹. s. vt viso supra quã immutationẽ corpis significẽt cõparet̃ immutatio illa ad immutationẽ quã põt facere flõmia. ⁊ iudicet̃ vlterius ꝑm formã in supradicta regula data p cõsiderationẽ iuuamenti ⁊ nocumenti. ¶ De accidẽtibus aũt morboꝝ tam ex superioribus pz q̃ nullũ ꝯ istoꝝ supra necessitatẽ significat: q̃m dictũ est plenitudinẽ solũ que causa est morbi cõtrarii p se effectũ flõmie. Nullũ ẽo accidẽs est plenitudo: q̃ propter significabũt supra possibilitatẽ: ⁊ ꝑm diuersitatẽ ꝯ ꝓ sic diuersificabit significatio. vnde cõsiderande sunt prime differẽtie accidẽtiũ. ⁊ illorũ significatio supra possibilitatẽ attendenda est iuxta doctrinã superius traditã. s. vt consideret supra quã immutationẽ corpis significare põt sive vt cause sive vt effectus ⁊ ex hoc vlteri⁹ eliciat significatio supra ꝓhibitionẽ et permissionẽ cõparãdo effectũ flõmie ad immutationẽ quã significat partulare. s. accidẽs morbi: ita q̃ pro effectib⁹ flobothomie semp recurrat ad id qõ dictũ fuit in prima parte huius doctrine. vbi de hac materia plenarie doctrinatuz extitit. ¶ Sũt aũt prime differentie accidẽtiũ sicut diuisio accidentiũ ostensuz est in capitulo de rebus cõtra naturã: lesio opationis immutatio exeuntis a corpore ⁊ immutatio qualitatis corporis. ⁊ iterũ quelibet istarũ differentiaꝝ plures ꝛz. q̃m lesio opatiõis triplex ẽ. s. ablatio debilitatio ⁊ pmutatio. qõ alio noĩe corruptio appellat. Et itex q̃libet istaꝝ lesionũ tot ꝛz spẽs ⁊ differẽtias quot sunt opationes corporis ꝑm speciẽ. Sic̃ diuersificat immutatio in exeuntib⁹ ꝑm diuersitatẽ exeũtiũ. ipsoꝝ aũt triplex est differentia ꝑm. ẽ. q̃m aut est pars cõmunis sicut pars substãtie pulmonis aut vesice aut id qõ naturalr innex̃ i mẽbris ꝓter hoc qõ sit fistulitas vt san. aut est fistulitas siue naturalis: vt fex in ꝓma digõne ⁊ vrina in scõa: siue cõtra naturã vt sanies vel lapis ꝛmis ⁊c. ⁊ itex in vnoquoq; istoꝝ nõ cadit imutatio nisi altero triũ modoꝝ aut oim. s. q̃litate qua cõprehendit. ⁊ id qõ medic⁹ substãtiã vocat et qualitate et tpe exeũdi. Accidẽs sic̃ qõ qualitas corpis est tot ꝛz differẽtias qt sunt differẽtie q̃litatũ corpis. differẽtie aũt q̃litatũ sensibiliũ nõ accipiũtur nisi p cõparationẽ ad sensus pticulares quoꝝ obiecta sunt ꝓpria. Sũt aũt. iiij. sicut docet. ẽ. q̃m aut sunt obiectum visus aut gustus aut odo-

Supra q̃d significet cã.

Supra q̃d significat morb⁹.

Supra quid significẽt accidentia morborum.

Prime differentie accidentiũ morborum.

ratus aut tactus. nulla aũt qualitas corpis põt esse obiectũ auditus proprie ⁊ p se. q; id qõ ppie audit sonus est. soni aũt subiectũ nõ est aliud corp' ab aere. Itez. vnuscuiusq; pdictarũ qualitatũ ſm genus acceptaꝝ plures spes sunt. nã visibilis albedo ⁊ nigredo: ⁊ medij colores omnes q̃ in corpore apparent ⁊ gustabilis omnis species saporis que manifestat gustui corpis nullo exterius gustabili preexistente. ⁊ ideo dixim⁹ gustui corporis: q; sapor prout est qualitas corporis nõ mouet nisi sensuꝝ patientis. Et ideo dictũ ẽ put q̃litas est corpis: q; put est q̃litas exeũs a corpore mouet sensum medici: oẽs aũt alie q̃litates corpis a gustabili põt mouere sensuꝝ medici: sicut ⁊ corpis parietis Nã medic⁹ põt sentire letorẽ resolui a corpe patientis. ⁊ ipse etiã parẽs nullo psente tendo aliquo exteriori visibiles ẽt ⁊ tãgibiles q̃litates corpis: ꝓꝝ q; possunt mouere sensum vtriusꝝ. Similiter species tangibilium qualitatũ attẽdẽde sunt. sicut mollities: duricies: caliditas ⁊ frigiditas ⁊c. ⁊ odoribilũ simili modo. omniuꝝ igitur predictorũ accidẽtiũ significationes supra immutatiões corporis attendere oportet. ⁊ ex hoc vlterius ſm regulam superius traditã elicere significationẽ supra necessitatẽ vt possibilitatẽ operis proposiri. ¶ De his igitur vel eorum significatiõe supra immutatiões corporis videndũ est primitus in ꝯmuni qualiter significent: ⁊ q̃d. per qualiter autem intelligimus vtrum significent vt cause vel effectus. per quid vtruꝝ per se vel per aliud. patet aũt per supradicta ⁊ per scientiã de rebus cõtra naturam q; oĩa accidẽtia effectus sumũtur se quele immutationũ corpis. ergo ſm hoc cũ effect⁹ nõ prece dat causam ſm esse: opꝝ q; significẽt vt effect⁹ supra immutationẽ iam existentẽ ⁊ causas eius: siue illa sint presentia siue pterita siue futura: quamq̃ de pteritis nõ curet medicus nisi vt p ea veniat in notitiã ptentũ: quẽadmodũ. ⁊ⅭⅭ. docuit in scõo de rebus cõtra naturã. omne eñ qõ medic⁹ cõsiderat est ꝓpter psentẽ dispositionẽ pmo ⁊ pncipaliter secũdario ẽo ꝓpter futurã sicut in expositiõib⁹ nr̃is ostẽdimus sup tegni tractatu de signis. Jn proposito igit vbi accidẽtia supponũtur esse psentia ⁊ tam cognita medico nõ indiget cõsideratione pteritoꝝ ad accidens cognoscendum: q; ipsum est patẽs de se: q; psens sensui medici vel p se vel p medũ patientis. nec etiã hꝫ per ipsum accidẽs q; psens est inuestigare pterita immutationuꝝ: qm̃ de illa nõ curat vt dictũ est. nisi tantũ vt per illam veniat in presentẽ. Adinquit ergo q; accidẽs occurrens operi a pte corpis prout est effectus immutatiõis eius significabit supra psentẽ dispositionẽ vel imutationẽ corpis: q; hꝫ supra pteritã cũ nõ curat medicus vt dixim⁹ pro eo: q; pteritã: nec pdest nec obest ad psens opus exercendũ nisi valde p accidẽs. s. put facit notitiã de psenti dispõne vt dictũ est. Itez aũt accidẽtia cõparata ad corpus manifeste inueniuntur immutare ipm in dispositõibus ei ptinentibus vt sanabile est: sicut dolor spasmus fluxus sanguinis aut retentio fecum ⁊c. possunt ergo esse cause immutatiõis. Planũ est aũt q; cũ causa nec ſm se nec ßm rõnẽ sequat effectũ vel posterior sit oportebit necessario q; illa immutatio ei⁹ cause põt esse accidẽs morbi: q; sit simul tpe cũ accidente. ⁊ ita q; sit psens vel q; posterior sit tẽpore. ⁊ sic erit futura. q; pluribꝰ modis esse nõ põt. ergo necessario cõcludit q; accidens significans supra immutationẽ corpis vt causa significabit vel supra psentẽ immutationẽ vel supra futurã. Ex q̃bꝰ omnibus licet parũ digressi fuerimus: tñ q; pncipaliter intendim⁹: istud est. s. q; omnia morbozꝝ accidẽtia significare possunt supra immutationẽ corpis q̃ꝝ velut cause semp aũt velut effect⁹: ⁊ sic habeꝫ in cõmuni qualiter significare possunt. Per q̃d aũt significẽt paterepõt ex supradictis itelligẽ. qm̃ quadoq; per se. q̃q; per aliud. per se nãq; supra illas immutationes quaꝝ sunt immediate effectus vel immediate cause. sicut sitis supra siccitatem vt supra causaꝝ ſmediatã. retentio aũt fecũ supra opilationẽ inteſtinoꝝ vt supra effectum immediatũ. supra ẽo illas signant mediãte quaꝝ sunt cause mediate vel effectus mediati sicut retẽtio fecum supra calefactionem corporis mediante cõplexiõe fumoꝝ inde resolutoꝝ. Fluxus vero sanguinis supra refrigerationẽ mediante cõplexione fluxibilis. s. sanguinis. Itez etiã patet q; ea mediantibus quibus significãt. aut sunt alia accidentia a significantibus aut sunt alie res ab accidentibus. s. dispositiones vel cause dispositionũ. ẽbi gra operatio significat imediate supra virtutẽ. et mediãte virtute q̃ est vna de causis dispositionũ corporis. inquãtuꝝ sanabile vlterius significat supra dispositionẽ vel immutationẽ corporis. Exeũtia vero ⁊ qualitates corporis ꝓmo significant supra operationes. deinde per ipsa supra immutationẽ. ⁊ tunc significant mediante alio accidẽte. Jterum etiã ipsa significant super hu. ⁊ superfluitates in corpore que cause sunt dispositionũ: ⁊ nõ sunt accõs: ⁊ tunc significant supra immutationẽ corporis mediãtibus aliis reb⁹ ab accidente: Ex predictis tñ colligitur. s. q; omne accõs significat supra immutationẽ corporis imediate ⁊ per se. aut mediãte alio: ⁊ illõ aliud aut erit accõs. aut aliud ab accidẽte. ¶ Post hoc aũt ozꝰ vnuscuiusq; accidẽtis pticulariter significatiõi attẽdere. Scientia aũt pticularis significationis ipsoꝝ colligitur ex scientia de causis accidentũ ⁊ ex scia de signis ꝓnosticis. ⁊ etiã de crisi. ⁊ uterũ ex scientia de interioribus: ⁊ etiam ex scia de pulsibus ⁊ anhelitu. Jn his eñ negocijs docentur significationes operationũ corporis: ⁊ exeũtiũ ⁊ qualitatũ. Habita aũt significatione ipsoꝝ supra imutationẽ elicienda est ſm artẽ superi⁹ tradita significatio supra necessitatẽ aut possibilitatẽ ꝓposite operationis. vtpote. flõme. sic eñ ꝓcedendo inuenietur q; inoperatiõe pulsus fortitudo: mollicies cũ plenitudine ⁊ caliditate significãt supra permissionẽ. Nec mireturꝰ aliquis: q; diximus mollitiẽ et caliditatẽ ⁊ plenitudinẽ pertinere operationi. cũ ſm veritatẽ qualitates sint corporis vel membrorum: q; illud diximus ſm considerationem medici referentis ista ad operationem pulsus: ꝫ etiã hoc ei attribuatur ratione organi contraria autem sicut. vacuitas pulsus ⁊c. significant contrarium. Similiter accidens q̃ sensitiua operatione vt dolor acutus sicut in colica prohibẽt quãtũ est de se. s. inquãtũ est per se immutãs vtpote debilitãs virtutem. ⁊ hoc ideo diximus q: inquantum significat causam immutationis: aliquotiens significat permissionẽ. vt quando significat colicã causare ex inflatione inteſtinoꝝ. Similiter inuenire etiaꝫ de accidentibus in motu vt spasmus. ⁊ paralysis. ⁊ tremor ⁊ congelatio. omnia prohibent. Sitis ex forti ariditate ⁊ siccitate oris stomachi ⁊ meri ꝓhibet q; est lesio operationis desiderij in ore stomachi et similiter in alijs omnibus. Similiter aũte inuenit in differentijs qualitatũ corporis. nã rubedo permittit: citrinitas autem et albedo et omnes colores sanguinẽ nõ significantes ꝓhibent quantum est de se. ⁊ similiter sapor dulcis in ore perceptus nullo presente exterioꝝ saporabili flobothomiã permittit fieri. Amaritudo autem ⁊ salsedo ⁊ acetositas ꝓhibent ꝫ suã significationẽ. Similiter etiã inuenietꝰ in exeuntibus a corpore. Nam spurum sanguinis et guttatim eius distillatio per nares: ⁊ rubedo ventris cum spissitudine omnia permittunt. remissio autem colorꝰ ⁊ tenuitas prohibent. Similiter retentio fecum aut fortis fluxus vẽtris aut fortis fluxus sanguinis si superueniat p aliquã partẽ que oĩa sunt immutationes ꝓhibent flobothomiaꝝ fieri: hec ad exemplum introduxisse sufficiant. Similiter enim in ceteris accidentibus inueniet eorum significatio: supra necessitatem aut possibilitatem flobothomie: vt videlicet si immutatio quam significat accidens operetur ad immutationem quã efficere potest flobothomia: vel q̃libet alia operatio: que si cõcurrunt ad iuuamentũ corporis permittentur. si vero ad nocumentum absolute vel in pluribus signo accidentis erit ꝓhibitio. hec aũte de significatione rerum contra naturã principaliũ ad introductiones sufficiant. ¶ De tempore autem morbi sciẽdũ: qm̃ nõ opꝰ ipsum considerare propterea: quia per se significat supra immutationem corporis neq; q: alia immutationẽ significat q̃ predicta: immo omnes immutationes que significari possunt per res contra naturã significanꝫ per predictas ⁊ ratio illius est: q; tẽpus morbi neq; causa est impimens in corpus neq; effectus impimẽtis: ꝫ est mẽsura cõsequos esse ipsius morbi vnde consideratio ipsius quantum ad esse perfecte scientie vel cognitionis immutationum corporis nec est necessaria: sed q; partes predicte mẽsure morbi distinguũtur per diuersitatẽ accñtiuꝝ. ¶ Ipsa tpa morborum

Propo sunt libꝰ tegni.

Designatiõe vnuscuiusq; accidẽtis particulariter.

De tempore morbi quo significet.

borum vel partes tẽporis significant supra diuersitatẽ accidentium. quẽadmodũ ⁊ diuersitates ipsorũ accidentiũ supra diuersitatem temporum. vnde mutuo supra se significãt tangũ regulã. s. distinguens ⁊ distinctum: qꝫ igitur tẽpus morbi supponit ⁊ aliqua manifesta diuersitas accidẽtium morbi corpus immutantiũ. ⁊ propter hoc etiã causaꝝ morbi. protinde est qꝫ medicus per tempus tangũ per id qõ significat supra diuersitatẽ accidentiũ ⁊ causaꝝ morbi: docet significare supra immutationẽ corporis. Planum est esse qꝫ in principio accidẽtia: siue in exeuntibus a corpore: siue in operationibus: siue in qualitate corporis differunt ab accidentibus in statu. ⁊ similiter in aliis tẽporibus. Similiter ⁊ causa morbi materialis: in principio est cruda ⁊ indigesta. in statu aũt digesta ⁊ pfecte coacta seu rectificata eo ergo modo quo acutꝰ dolor q̃ est in statu: ⁊ debilis qui est in ꝓncipio cõparatione status: in quo est remissio vine ⁊ subtilitas que apparent in vno tẽpore. ⁊ remissio ⁊ spissitudo que apparent in alio significabũt. Similiter ⁊ tẽpus in quo apparet ratiõe illoꝝ significare dicitur. Patet igit qꝫ consideratio tẽporis morbi ad bene esse cognitionis immutatiõis corporis: prodest ⁊ nõ ad esse: quia videlicet ea parte qua diuersitate accidentiuꝫ ⁊ cause morbi facit aliquam cognitionẽ. ⁊ per hanc cõsiderationẽ dicitur qꝫ status morbi ꝓhibet flobothomiã fieri: ⁊ similiter principiuꝫ quãdoqꝫ. sicut in prima pte huius negocij dixim⁹: qꝫ ola pfecte inueniũtur ex ꝓsideratiõe diuersitatis accidentium ⁊ cause morbi in vnoquoqꝫ ꝑm formã quã superi⁹ dedimus in significatione accidentium ⁊ causarum.

¶ De significatione rerum non naturalium. Cap. iiij.

Onsideratis significatiõibus rerũ naturaliũ ⁊ cõtra naturam. cõsequenter remanet iuxta ordinẽ statutum superius: rerum nõ naturaliũ cõsideratio attendẽda. de quaꝫ cõmuni significatione tam ex predictis patere potest considerantibus certitudo: an videlicet significent supra necessitatẽ aut possibilitatẽ flobothomie vel alterius operationis manualis operationis exhibitionis medicinarũ. nam cum exhibitio medicinalis ⁊ manualis operatio nõ ordinenẽ nisi ad res contra naturã: planũ relinquit ex supradictis: quoniam qꝫ res nõ naturalis nõ significabit supra necessitatẽ vel exigẽtiã flobothomie vel alterius operatiõis manualis vel exhibitionis seu applicatiõis medicine: immo supra possibilitateꝫ. Iterũ etiaꝫ patet qꝫ cum habeant significare aut vt cause immutatiõis corporis aut vt effectus eius quod significãt sicut cause immutãtes corpus humanũ. ⁊ nõ sicut effectus immutationis. ⁊ potius tangũ cause efficientes q̃ disponentes. Iterũ etiaꝫ cũ cause sint immutantes corpus. ꝑz quia significabunt per virtutem vel potentiã quã habent immutandi. ¶ Istio ergo habitis considerandus est vnuscuiusqꝫ particularis significatio supra immutationẽ corporis. ⁊ ex hoc vlterius oportet elicere iuxta regulã superius traditam significationem supra possibilitatem operis ꝓpositi. oportet aũt primo sicut superius docuimus. in ꝑmo capitulo huius secũde partis. numeꝝ ipsaꝝ exquisite cognoscere. deinde significatiões inuestigare. Sunt autẽ res non naturales due differentie sicut de ceteris superius dixim⁹: quoniã ipsarũ quedã sunt principales. s. que cõstituunt substantiam vel esse ipsarũ rerum nõ naturalium que sunt ille. vt. quas superius enũciauimus. Alie ꝺo sunt cõsequentes esse illaꝝ principaliũ. que videlicet sunt dicta vniuersaliter sumpta ꝓout videlicet cõmensuratio est omnium supradictaꝝ. Secundũ est aer. Tertium ꝺo ꝓsue tudo exercitium autẽ a supradictis diuersum nõ ponim⁹: quia sub motu intelligimus cõprehendi. Inchoandũ igit est primo ab aere inter principales. deinde ꝑ cetera procedẽdum. Et cõsiderãdũ in vnoquoqꝫ que sunt ea ꝑ que põt in corpus humanũ imprimere. Deinde qualiter imprimãt ꝑ vnũ quodqꝫ illorum sicut docetur in parte medicine que de rebus nõ naturalibus agit: ⁊ ideo de effectibus aeris. aut somni aut vigilie aut ciboꝝ ⁊ potuum. ⁊ sic de aliis. ⁊ ꝓ omnium diuersitate effectuum ipsorũ vel impressionũ in corpus recurrẽdum est ad doctrinam illam. Nos autẽ ꝓpter bonitateꝫ doctrine exemplificabimus in aliquibus

Rerum non naturaliũ quidam sunt ꝑncipales

sicut in aere. ¶ Primo enim debet scire medicꝰ quomodo aer potest imprimere in corpꝰ humanũ propter tria. s. per qualitates ꝓpriationales. s. ca. frigi. sic. ⁊ humiditas: et ꝑ illud qõ medicus substãtiã vocat. s. grossitiẽ ⁊ subtilitatem. Tertio autẽ per lucem ⁊ tenebras. Secundo vero cognoscere habet quid per vnũquodqꝫ istoꝝ imprimat. que duo colliget in prima pte medicine: in qua de immutatiõe et aeris impressione agit. Tertio vero eliciet ex his significationẽ supra possibilitatẽ propositi operis ꝑm regulam superius traditã in hoc negocio: quoniam istud vltimum ad hoc negocium pertinet siue ad ingenium sanitatis. Cũ ergo consideret aeris manifeste ca. effectꝰ in humano corpore inuenit qꝫ ipsum calefacit ⁊ aperit eius poros. et spiritus ab eo resoluit potenter: quare virtutem manifeste debilitat. ⁊ dissoluit hu. grossos ⁊ coagulatos in corpore: et qua consideratiõe iam cognoscit qꝫ corporibus in quibus timetur nocumentum ex calefactione aut humoꝝ subtilitate aut in apertione poroꝝ aut debilitate virtutis nõ competit aer calidus: ⁊ ideo quãtum est ex hoc flobothomia prohibẽt. ⁊ ex hac consideratione prohibet medicus flobothomiaꝝ in tempore excellenter calido. sicut hora meridei: et in diebus canicularibus. Iterũ etiam cognoscit qꝫ corporibus in quibus nocumentũ timetur ex humoꝝ grossitie cõpetit et ideo quãtum est ex hac cõsideratione nõ prohibet flobothomiã in talibus corporib⁹. Simili mõ inuenit qꝫ aer excellentis frigiditatis: quia hu. coagulat ⁊ ingrossat: ⁊ etiã infrigidat. flobothomiam prohibet maxime in illis corporibus in quibus tales hu. abundant. ⁊ propter hanc considerationẽ in hyeme prohibẽt. Similiter etiã procedit cõsideratio in aliis qualitatibus aeris nec nõ in substãtia. nã aer subtilis in quib⁹ timẽt nocumẽtũ ex subtilitate hu. aut spirituũ ꝓhibet flobothomiã. ⁊ permittit in cõtrariis. similibus aũt grossities in oppositis. Similiter aũt cũ medicus considerat effectus tenebrositatis ⁊ luminositatẽ aeris inuenit qꝫ inquantũ talia nõ causant nisi accidentia animę: vtpote timorem ⁊ audaciã aut tristitiã ⁊ letitiã. Tenebra enim de se solũ videlicet inq̃tum tenebra considerata timorem suscitat ⁊ tristitiam: sicut iã. G. dixit in consideratiõe melancolice passionis. Lux autẽ contrarium. ex hoc igitur patet qm̃ tenebra ⁊ lux in aere inq̃tum talia non significabunt supra possibilitateꝫ flobothomie vel alteri⁹ operationis nisi sicut predicta animi accidentia significant. cõsiderandi igitur sunt effectꝰ ipsorũ accidẽtiũ animi nec ex hoc predicta significatio eliciatur. Cum igitur medicus considerauit aerẽ ꝑm omnia supradicta: ⁊ inueniet maxime cõueniens ad flobothomiam exercendam est ille qui modo modo se habet in oib⁹ supradictis: sicut quãdo considerat aerẽ immutatũ ꝓpter tempus: dicitur qꝫ maxime conueniens est aer trium primaruꝫ horaꝝ diei. ⁊ maxime in vno tempore: quoniam nec est excellenter calidus nec subtilis aut luminosus: sicut meridianus et estiuus nec excellẽter frigidus aut humid⁹ aut grossus aut tenebrosus. sicut hyemalis. vnde si possibile sit id tẽpus eligendũ est potissime ad flobothomiã exercendã: nõ aũt dixim⁹ si possibile sit: qꝫ si flobothomia exercenda occurreret in alio tpe necessaria: non expectaretur predictum tẽpus. qm̃ differre flobothomiã noceret corpori absolute: vel amplius q̃ si nõ differat ⁊ ideo oꝫ qꝫ fiat tunc quãdo necessaria est. ⁊ qꝫ nõ differat. Et ex hac cõsideratione flobothomauit. G. de nocte. viij. hora ⁊ istud vocatur tẽpus necessitatis. Primũ aũt tẽpus electionis. Et qõ quidã dixerũt qꝫ in tempore necessitatis non attenduntur prohibentia: nõ est verũ absolute: qꝫ quẽ admodũ inferius ostendimus si prohibẽs significaret maius nocumentũ q̃ esset tuum entum qꝫ significat exigens nõ fieret flobothomia sicut si pleuritic⁹ esset puer. v. vel. vij. annoꝝ manifestus est em̃ qu onã hic licet ratione pleuritis esset necessaria flobothomia: tamẽ ꝓpter etatẽ que forte prohibens est non fieret sed alie euacuationes sicut inferius dicemus. sed si verificari debeat predict⁹ sermo: oportet vt intelligatur de ꝓhibente. scz temporis qualitate vel substãtia aeris ⁊c. aut de ꝓhibente debilitatis significationis q̃ sit id qõ significat necessitatẽ sicut in flobothomatiõe iuuenis in hyeme frigiditas nõ attenditur. immo dato. qꝫ frigiditas prohibeat nihilomin⁹ fit. aut dato etiã qꝫ

Deaere.

Quomodo debeãt attendi prohibẽtia i operationibus.

Opinio quorū= dā quo aere sit floboto mādus.

alia prohibeāt:dūtā non maius nocumentum significent.
¶ Quidam autem medicorum fuerunt qui cōuenientiam
potissimam temporis ad flobothomiam nō acceperunt ab
aere separato ab omni excellentia extremoꝝ:sed cōueniē=
tiam eius cum corpore flobothomādo:ita ꝙ illud tempus
dixerūt esse magis cōueniens flobothomie in quo magis
aer conuenit qualitatibus suis cum cōplexione corpis flo
bothomādi:ꝛ ideo dixerunt cholericos cōuenietius flobo
thomari i tēpore calido ꝛ sicco:ꝛ sic i meridie ꝛ in estate:me
lancolicos autem vespere et autūno. Confirmant autem
istam propositionem ratione tali dicentes. ꝙ illa hora cō
uenientius fit euacuatio qua magis mouentur humores
in corpore dominantes. Istud autem est in tēpore quo aer
est similium qualitatum ad humorē dominantē. ꝛ hoc con
firmāt autoritate illius q̄ dixit ꝙ simile applaudit suo si=
mili ꝛ mouetur ad ipm. exponētes hoc per talem modum.
videlicet ꝙ cuz aer circundet corpus:ꝛ sit semper ei p̄sens
tunc quādo disponitur qualitatibus similibus cōplexioni
alicuius hu. p̄dictus hu. mouetur ab intra ad superficiem
corporis versus aerē sibi similē congaudendo ei:sicut san.
mouetur ad fluendum extra propter intuitū reruꝫ rubea=
rum:quēadmodū dixerunt vltimi sapientes. ¶ Nos autē

Contra illā opi niones.

diximꝰ ꝙ supradicti medici rustici rudes medicinalia didi
cerunt cuz vetulis carpentātibus que cantantes suoꝝ car=
minū significationes ignorant. ꝛ hi similiter verba inquit
in ore habent:sed verborū intentionibus carent. Preterea
principia sue cōsiderationis ignorant ꝛ obliti sunt doctri
ne sui magistri. que omnia sic patefecimus. Cum enī dicūt
ꝙ illa hora cōuenientius fit euacuatio. qua magis mouē=
tur hu. in corpore dominantes. quilibet sane mētis intelli
git ꝙ hoc nō habet veritatem nisi ille motus hu. cōueniat
ad euacuationē ipsius rectius ꝛ perfectius exercēdū quo=
niam si motus impediret rectam eius euacuationē nō cre
dimus predictos sompniātes esse intantū alienantes:ꝙ di=
cerent in illo motu ipsius debere euacuari conuenientius.
Igitur ad verificationem predicti sermonis oportet cōpa
rare speciē euacuatiōis ad hu. q̄ mouetur. et si ille humor
qui mouetur in aliquo tēpore ea parte qua mouetur facit
euacuationē rectiorē:tunc sermo illoꝝ verus est:si vero nō
vox erit sine re. sic autē est in proposito:quoniam si cōpare
tur flobothomia ad cholerā vel melancoliam que mouent
suis horis:inuenimꝰ quoniam motus cholere vel melāco=
lie nō facit flobothomiā esse rectiorem. immo dicentes hoc
ignorant principium in hac cōsideratione. scilicet diffini=
tionem flobothomie. diximus enim superius quoniā flo=
bothomia nō est euacuatio per se nisi sanguinis. ꝛ nō est
euacuatio alioꝝ humorū nisi ꝓut admixti sunt sanguini.
ergo si flobothomia per se ad sanitatē ordinetur ad eā cō=
uenienter exercendam nō est expectandus motus aliorum
humorū. maxime cum nō prosit ꝛ noceat:quia aut illi hu=
mo. sunt in receptaculis deputatis aut in venis aut in cō=
cauitatibus membrorū extra venas. cuz ergo mobiliores
efficiuntur illi q̄ in receptaculis continentur vtpote in chi
sti ꝛ splene:tūc per flobothomiam facilius attrahūtur ad
venas. flobothomia autem procurās istud:non dicetur re=
cta:cū nociua sit ea parte qua illud procuratur. Si autem
predicti humores qui mouentur in venis cōtineātur: ad=
huc etiā tunc minus vtiliter fiet flobothomia:q̄ si non mo
uerent. quoniam cum ipsi expositi fuerint per motuz exitū co=
rū ab interioribus versus superficiem. si tunc sic moueant
egredientur a venis:ergo minus euacuabuntur per flobo
thomiā cum flobothomia nō euacuet eos nisi prout mixti
sunt cum sanguine permanent in venis. Similiter et si per
motum intelligeretur ebullitio ipsorū intra venam:nō fie
ret ꝓpter hoc rectior ipsorū euacuatio per flobothomiam
q: nō euacuantur nisi mixti cum sanguine:immo cōueniē=
tius euacuarētur:cum sanguis mouetur. nam cū maior sit
portio sanguinis ꝛ ad motū maioris minꝰ fortius mouea=
tur q̄ econuerso:tūc cōuenientior eē esset flobothomia. qn̄

Respon sio quo= rundaꝫ.

humor maioris portionis mouetur:scilꝫ sanguis maxime
cuz ad ipsum principaliter ordinet. Nec est rationabiliter
dictuz hic illud quod quidā dixerūt:scꝫ ꝙ natura cū tales

Contra illam.

humores ebulliunt:ꝛ mouent sagacitate sua expellit eos
ꝛ retinet sibi sanguinē:q: natura quātūcunqꝫ sit sagax nō
operatur nisi qđ potest. vnde cū ille hu. mixtus sit cuz san.
nō poterit ipsuz euacuare separatim a san. nisi antea seq=
stret. talemqꝫ sequestrationē facere nō pōt:quia impedit
propter subitā violentiā q̄ fit ei. s. incisionē vene. Ita etiā
videmꝰ ipsaz operari in acutis fe. et cho. qn̄qꝫ vt impedita
nō sequestrato a sanguine sed per euacuationē sanguinis
facit crisim quare de natura nō impedita intelligit ꝙ sa=
pientissime seu rectissime operatur. Si vero humores qui
mouentur extra venas sint. s. in cōcauitatibus. s. mēbrorū
aliorū a receptaculis ꝓprijs:tūc flōmia pōt esse inutilis si
fiat hora qua mouent. tum q: per flōmiā nō euacuantur
cum nō sint mixti cum sanguine venaruꝫ. tū etiā q: nō mo
uētur s̄m istos intra ad venas:immo ad superficieꝫ extra.
Preterea s̄m opinionē istorū in flegmaticis flobothomia
conuenientius fieret etiā in media nocte quod absurdum
est dicere. pꝫ igitur ꝙ dato ꝙ hu. moueātur s̄m ꝙ ipsi expo
suerunt in horis quibus aer disponitur similibus qualita
tibus nō tn̄ est veruz ꝙ tunc conuenientius fiat flobotho=
mia. ¶ Nō autem p̄dicta suppositio vera nō si absolute sic

Quod humores nō mo ueantur ad aerē sibi simi lē in qua litatibꝰ.

ostēdimus. ꝙ lꝫ i aere ca. ꝛ sic apparet esse verū ꝙ cho. mouea
tur ad superficiē corporis. ꝛ in ca. ꝛ hu. sanguis tn̄ in aere
frigido ꝛ sicco nō videtur esse verum ꝙ melancolia mouea
tur predicto modo. s. ad supficiē. Cuius ratio est:q: frigidi
tas ꝛ siccitas cōprimit ꝛ cōcludit oēm hu. in ꝓfundo corpo
ris:ꝛ hoc pꝫ vnicuiqꝫ cōsideranti impressionē frigiditatis
ꝛ siccitatis:q: tamen ad hoc respōdere videt per predictā
rationē. ideo opꝫ illam repetere ꝛ satisfacere ei. dicunt enī
ꝙ humor nō mouetur ad aerem sibi similem propter actio
nem quā facit qualitas aeris in humorē s̄m ꝙ talis quali=
tas est. s. fri. ꝛ sic. ꝛc. sed propter impressionē quā facit in=
quātum simile cōfirmātes hoc autoritate sapientis cuiusꝫ
dam dicentis ꝙ simile applaudit suo simili. ꝛ mouetur ad

Ad pri maꝫ ra tionem eorum.

ipsum. Iterum etiam sapientes medicorum dixerunt ꝙ di
uersis horis diei. diuersi hu. mouentur propter similitudi=
nem aeris ad humorē in qualitatibus. Nos aūt ad primuꝫ
diximus ꝙ impressio similitudinis propter quam aliquid
ad alterū mouet non est eius similitudinis que consistit in
qualitatibus sensibilibus:immo cōsistit in eo ꝙ sensui est
occultum. hoc tamē predicti medici non debent ignorare:
qn̄ eorū magister. s. Auicen. in cuius magno volumine se
studere gloriantur illud docuit ꝛ illud etiam ipsi sepissi=
me garriunt autoritate illius. vnde vidētur immemores
documenti ipsius:aut videtur ꝙ reputēt se contentos si vi
dere aut legere possint:ꝛ in magnis cathedris sarcinā vo
luminis ostentare. ꝛ hoc quidem mercatoribus ꝛ fumosis
medicis reputamus sufficere. quoniam intelligere ꝛ par=
ticularum dictorum eius veritatem si scalpere inchoarēt
fetida sanies emanaret:et sermonibus eorundem.

Ad secū dam.

Cum autem confirmare volunt ꝙ similitudo in qualitati
bus similibus mouet humo. ab interioribꝰ corporis ad ex
teriora:sicut dicit Auicē. de sanguine fluente per nares p=
pter intuitum rerum rubearum. diximus ꝙ hec pecora cā
pi non intellexerūt dictuz Auicē. qn̄ eius intentio nō fuit
ꝙ sanguis flueret propter impressionem factam in sangui
ne a similitudine rubedinis rerum exteriorum. hoc enim
esset impudenter dictum. qn̄ nunquam visuꝫ est nec ali=
quis sapiens recitauit ꝙ in ceco abundanti etiaꝫ sangui=
ne sanguis fluat dato ꝙ totū corpus rebus rubeis circun
daret. sed intellexit ꝙ imaginatio sanguinē moueret. hoc
autē in parte naturali philosophie verificatur. scꝫ in ꝯside
ratiōe de motibus animaliū vbi ostēdit ꝙ forma repꝛesen
tata in imaginatiōe mouet corpus sibi cōiūctū ꝛ ea q̄ in

Ad ter tiam.

eo sunt. ¶ Et cū dicūt ꝙ simile quacunqꝫ similitudine ap
plaudit suo simili:ꝛ mouet ad ipsum. dicemꝰ primo ad il=
lud ꝙ primo dicūt applaudit:ꝙ si applaudere ꝓprie suma
tur s̄m ꝙ sonat in id quod est cōgratulari non est verū qđ
dicūt in ꝓposito:ꝛ qn̄ applaudare ꝛ cōgratulari nō est nisi
rerū animatarum sensibilis. hu. aūt nō est res animata nisi po
tentia. quare ignorat grāmatici sermonis virtutem qui ei
attribuit applausuꝫ. ꝛ si dixerit ꝙ illud dixerit sapiens ali
quis:dicemus ꝙ si intellexerit proprie non intellexit: nisi
in rebꝰ animatis cognitionē habētibꝰ. Aut si metapho=
rice sumptū sit vocabulū:intellexit per applaudere conser=
uari transferens applausum ad conseruationem propter
hoc

hoc simile:q; quemadmodum q; applaudit alteri inquantum applaudit sustentant virtutem eius:sic q; alterum cõseruat. vñ si intellexerit sapiens aliqs q; simile quacunqs similitudine applaudit suo simili:exponendũ est cõseruat. Et qõ adducunt mouetur ad ipsum dicimus id nõ fuisse dictũ sapiẽtis nisi sapiens propue vtereturapplausu:sicut dicimus. ¶ Cũ autem ad confirmationem sue opinionis scilicet q; hu. moueantur ad superficiẽ corporis propter similitudinẽ ad aerem in qualitatibus allegant dicta sapiẽtum medicoꝝ:qui dicũt q; diuersis partibus diei naturalis diuersi humo. corporis mouenẽ ꝑm similitudinẽ ad humorem in qualitatibus dicemus:quoniã sapientes medici nõ intellexerũt:sicut predicti scilicet q; propter similitudinẽ in qualitatibus mouentur humo. corporis ad aerez. hoc enim sicut patet per ꝓdicta nemo sapientũ intellexit. ex quo plane ostendit se ignoare intentiões sapientũ medicorum circa dicta particularia. quare rationabiliter cõcluditur q; in illis ipsi nõ docent discipulos suos:quoniã nõ potest facere cognitionẽ in altero de aliquo:qui nõ habet eã penes se vel intellectũ suum. vnde quod seminant in animabus illorum cõfusiones sunt. ⁊ corruptiões potiꝰ ꝙ cognitiões. ¶ Nos autem propter eos qui scire laborãt aperiemus intentionẽ quaz habẽt sapientes circa ꝓdictũ sermonẽ ꝑm q; ex scientia Gal. colligemus in de tuamentis pulsus. ⁊ expositionibꝰ ipsiꝰ supra dictis ippo. de aere ⁊ aqua ⁊ regiõibus. dicit enim q; aer circũdãs corpus nostrum penetrat in ꝓfundũ corporis cum suis qualitatibus per cor et arterias ⁊ alias partes corpis:sicut per anhelitum ⁊ pulsum relinquitur manifestũ. Cum ergo appropinquat humoribꝰ corporis ꝓpter hunc modũ actualionibus virtutibus seu qualitatibus:quas secũ defert necessario in eos imprimit ꝑm exigentiam suaꝝ qualitatũ:quapropter si aer fuerit calidus ⁊ siccus. cũ calefaciat ⁊ exiccet intendet caliditatẽ ⁊ siccitatẽ in melãcolico. ⁊ similiter in aliis. Cũ aũt hu. aliqs cõfortat ꝑ hũc modũ in virtutibꝰ seu qlitatibꝰ suis:manifestꝰ immutat corpus iuxta naturã suarum qualitatũ:ita q; effectus impressionis eius in corpore manifestius apparent. sicut ira ⁊ instantia vigiliarũ et sitis ⁊ calefactio corporis ⁊ amaritudo oris ⁊c. q; dicuntur a cholera causari manifestius apparẽt quãtũ est ex hac causa in tẽpore cali. ⁊ sicco. Timor autem ⁊ sollicitudo:melãcolia:⁊ tristitia:⁊ ceteri effectꝰ melãcholie in frigido ⁊ siccO. dormitatio ꝯo ⁊ grauitas palpebraꝝ et pigritia ⁊ multitudo saliue ⁊ muncoꝝ:⁊ ceteri effectus flegmatis in frigido ⁊ hu. Similiter aũt in sanguine:istam igitur alterationem corporis manifestã ab humoribus factam sapientes vocauerũt motũ humoꝝ dicẽtes humores moueri pro tanto:q; tunc manifestius mouent corpus motu alterationis:aut q; eodẽ motu manifestius mouentur ab aere. propter hoc etiã ad dictum motũ alterationis sequitur quandoq; motus localis ipsorũ. nam ad intentionẽ qualitatuz ipsoꝝ humoꝝ ⁊ multitudinẽ substãtie:sequit motus localis ipsorũ. ille qui tenet substantie humores. aut ad quẽ disponũt qualitates. sicut q; cholera ebullit ⁊ ad putrefactionẽ mouetur. ⁊ p vnas ⁊ vomitũ ⁊ secessum educit in tempore ca. ⁊ sicco. flegma aũt stillat in corpore ⁊ per palatuz ⁊ nares:⁊ ceteras ptes emittit frigido ⁊ hũdo:sicut hyeme et media nocte. inde aliqsetiã cõsimiliter. Idcis igitur modis intellexerũt sapiẽtes humores corporis moueri ꝓpter similitudinẽ in qualitatibꝰ ad aerẽ circũdantẽ. ⁊ non intellexerunt q; moueren̄ ad superficiẽ corpis ꝓpter aeris similitudinẽ. ita videlz vt ille motus esset humoris ad aerẽ:sicut ꝓdicti medici intellexerunt. Nec fuit sapiẽter acceptũ motuum qõ induxit eos ad hãc opinionẽ:q; videbãt scilz in estate colores cutis in corpibꝰ citrinescere. estimãtes imprudenter causam huius esse motũ cho. ad aerẽ circũdãtẽ ꝓpter ꝓdictã similitudinẽ:q; si hec esset causa tũc ꝓpter cõsimilẽ causaz albescere deberet cutis vniuersaliter in hyeme cũ tũc flegma moueri debeat. Nos aũt videmꝰ i corporibus sanis pfecte digerẽtibꝰ colorẽ esse rubeũ tũc et clarũ etiã ꝓpterea quod dicũt veritatẽ nõ habet:quoniã in corpoꝝ sanis nõ citrinescit cutis in estate. sz si fiat:in egris est:vtpote yctericiis. sed hoc est verꝝ qrtplurimũ palleſcũt respectu coloris viridi quẽ habebãt in hyeme ⁊ vere:cuiꝰ cã nõ est illa quã dicebãt:q; tũc citrinesceret vt ipi dicebãt ⁊ nõ pallesceret. Sz causaz dicimꝰ esse q; flos sanguinis. i. subtile eiꝰ ꝓpter caliditatẽ aeris tũc expirat. ⁊ tõ cutis vergit in naturalẽ ⁊ ꝓpriũ sibi colorem. dato etiã q; citrinescerent corpora sana multiplicatõe cholere. diffusio eiꝰ p corpus sufficiẽs esset cã. Jam igit ex ꝓdictis pfecte colligit q; qõ sumpta a motu humoꝝ in diuersis horis diei naturalis nõ dz monere aliquẽ sapientẽ ad dicẽdũ q; flõmia cõueniẽtius fiat hora qua mouet humor cũ sanguine abundans. ¶ Si qui ꝯo ad cõfirmandũ hanc opinionẽ iterũ obijciãt dicẽtes q; sapientes medici tulerũt flõmiam fieri in aliquibus corporibus hora vespertina sicut in melãcolicis ⁊ epilepticis. Dicemus qm̃ intentionem illoꝝ sapientũ non capiunt in illa doctrina. Nam sapientes nõ intellexerunt q; flõmia fieret illa hora propter cõuenientiã illarum rerũ: ⁊ hz appareat coꝝ illam fuisse opinionẽ in melãcolicis:propterea q; ipsius est cõuenientia ad horã vespertinã tamẽ in epilepticis possent videre supradicti medici:q; illam nõ habuerunt intẽtionẽ. Sunt eñ epileptici cum sanguinis abũdantia ꝑter hoc q; epilepsia causetur a melancholia. Sed moti fuerunt predicti sapientes. propterea q; horam predictã sequitur hora somni naturalis. vnde cũ predictis vigilia sit nocua aut diurnus somnus precauerunt flobothomiam fieri in illa hora postꝯ si somnus supueniat erit naturalis ⁊ quietus:potissime cuz eis sit necessarius sicut melãcolicis. Alia etiã intentiõe iubẽt illa hora fieri quando:q; cibus primo receptus in mane tũc est digestus perfecte ⁊ superfluitates educte:⁊ ideo dicimus q; quãdoq; sicut inferius ostendemus:opz medicum ꝓmutare ⁊ etiaz cibare corpus ante flõmiam ad remouendũ aliqꝰ prohibens. Cũ ergo cibat in mane sẽa vel tertia hora diei vel quarta:tũc opz necessario expectare ad minꝰ quatuor horas vt digerat cibus:cũ flõmia nõ debeat fieri post nutrimẽtum donec perfecte digestũ fuerit:opz potꝰ quando tunamen qõ intendit ꝓcurare per cibationem nõ procuratur nisi digesto cibo in stomacho ⁊ epate sicut qñ hoc facit vt vene parue que occulte sunt sicut frequẽtius hoc accidit in saphenis et saluatellis ꝓpter repletionez ipsaꝝ ex sanguine fiant manifestiores:ergo transactis quattuor horis aut quinqs sequitur hora. vj. aut contra circater que inter diurnas peiores sunt ad flõmãdũ:ideo sapiẽtes medici in hoc casu tulerũt expectari minus intemperatã horã. i. vespertinam. Vulgares autem medici ⁊ barbitonsores cum ignorent causam huius ⁊ perceperint q; medicus sapiens hoc aliquotiens precepit faciũt de particulari vniuersale: ⁊ sic oia corpa idigẽtia flõmia de saluatellis siue de saphenis siue habeãt illas venas manifestas siue occultas iubẽt flõmari hora vespertina:horã matutinã penitꝰ execrãdo.

¶ Redeuntes autem ad propositũ:q; qñadmodũ cõsideratio ipsoꝝ ꝙ q; aer immutare põt corpus iudicat significationez aeris sup ipa possibilitate flõmie vel alteriꝰ cuiuslibet opationis. sic põt cõsideratio medici ꝓcedere in aliis rebus nõ naturalibus. Jta. vz vt in nutrientibꝰ que recipiũtur a corpore flõmando ꝓsideret quãtitatẽ ⁊ qualitatem ⁊ substantiã ⁊ etiam horã receptiõis. quãtitatẽ ideo q; multitudo nutrientis vel magnitudo de se abũdantiã ꝓcurat quare in corporibus que nutriẽte cõsueuerunt vti multo pmissionem flõmie significat. Paruitas ꝯo ⁊ paucitas nutrientis siue abstinentia a cibis ⁊ cõsuetudo ieiunãdi cõtrariũ. Jn qualitate nutrientis considerare hz cõplexionẽ ⁊ bonitatẽ ⁊ malitiã. i. potentiã generãdi hu. bonũ conuenientẽ nature sicut est sanguis tẽperatus vel ptrariũ. Planũ est q; nutriens calide cõplexiõis ⁊ hu. ⁊ boni humoris gñatiuum sicut vitella ouoꝝ ⁊ vinũ ru. Et etiã in corpibꝰ ꝙ talibꝰ nutrientibus ex ꝓsuetudine reficiunt significat pmissionẽ flõmie. Aliter aũt est de nutrientibꝰ aliarũ cõplexionũ ⁊ aliosz hu. generantiũ. Dulcia sic nutriẽtia in corporibus tẽperatis aut frigidi ⁊ tẽperati epatis siue frigidi sanguinẽ multiplicãt. Jn calidis aũt ⁊ maxime siccis cholerã gñant. quare pz q; vsus ipsorũ in quibusdam corporibus flõmiã permittit ⁊ in aliis ꝓhibet. ⁊ vlr hec est regula inueniendi vtrũ regimẽ nutriẽtiũ quãtũ ad qualitates ꝓhibeat vel pmittat. i. vt ꝓsideret quantum ⁊ qualem hu. generare põt in corpore:qõ occurrit opz: ⁊ ex hoc patebit

Ad ꝙr: tum.

Declarat diã sapientũ.

Et motu hũoꝝ cũ sanguine abũdantium non dz eligi hora flobotomie.

Error aliquorũ medicorum ⁊ barbitõsorum.

De cibi ⁊ potus significatiõe.

quesitũ ꝑm formã eorũ q̃ docuimus superius: similiter de substantia. Hora vero receptionis nutrientis parũ significat supra possibilitatẽ flõmie aut cum cõparatur ad horaz ipsius: tunc enim significat pmissionẽ aut ꝓhibitionẽ a pte inanitionis vel repletõis stomachi. Nã si hora refectionis inde ꝓpinqua fit flõmie indicat stomachi repletionez. ⁊ hoc ꝓhibet flõmiã: vt nõ ꝓpter vacuitatẽ vel euacuationẽ venarũ trahat crudũ ⁊ indigestum ad eas. Et iõ iubet semp flomã fieri teiuno stõmacho nisi aliquod ꝓhibẽs ex quo timetur magnũ nocumẽtũ hoc ꝓhibeat: sicut tremor sincopis aut otis stomachi debilitas quẽadmodũ dicem⁹ inferius. Aut timor erroris flõmantis ꝓpter occultationẽ venarũ ⁊ parvitatem. ¶ Scõm hanc formã similiter ꝓcedẽdo ꝑ alijs rebus nõ naturalib⁹ inuenit medicus significationem super flõmiã: ⁊ ideo dicit nimias vigilias ꝓhibere flõmiam: q̃ desiccant ⁊ virtutem resoluunt. Similiter de nimio motu: similiter de nimia ira ⁊ furore ⁊ tristitia ⁊ de timore: q̃ ad interius mouent humores: cõtra flõmia. ⁊ q̃ eos debilitãt. Cõtrario autẽ mõ est de audacia tocũditate et motu ⁊ vigilia tẽperate se habentibus quoniã ꝓmittũt similiter ⁊ temperatus somnus et tẽperata q̃es. Si autem excedant nõ multum ꝓhibent nisi ad frigiditatẽ perducãt multitudinẽ superfluitatis. ¶ De inanitõe ⁊ repletione similiter cõsiderãdũ est: ⁊ nõ tãtũ ipsius inanitõis ⁊ repletionis: sed etiã inantis ⁊ replentis virtutẽ et impressionem. q̃ si inanitio fiat in his que superflua sunt et ipsaz impediunt naturam sicut feces ⁊ vina et virtutẽ nõ resoluunt permittit flõmiam fieri. Retentio autẽ ipsorum ꝓhibet. similiter inantem considerandum videlicet si resoluat virtutem et a quo eronerat corpus q̃n si nõ debilitat et superfluitatem educit permittit. Et hoc mõ ꝓmittit flõmiã fieri: coitus tẽperat⁹ qui vez fit q̃n fieri debet ad expellẽdũ sez spermaco arctatuz in testiculis. Intemperatus ẽ ꝓhibet Balneum cõsiderandum est similiter q̃ imutat corpus cum ei⁹ ingrossat cutim ꝓhibet fieri flõmiã a pte qua sciso est. Cũ aũt subtiliet sanguinẽ grossum tunc in corporibus q̃ talẽ habent sanguinẽ nõ ꝓhibebit: sed ꝓpter dictũ impedimentum q̃ ꝓcurat: ingrossationẽ sez cutis fiet per diem ante. balneũ aũt intẽperatũ q̃ virtutem resoluit flõmiã fieri ꝓhibet absolute. ¶ Post hoc cõsiderãde sunt res nõ naturales ꝑdictis annexe. sed de dieta prout est regimẽ in omnibus supradictis sufficienter habetur ꝑsideratio regiminis in eisdẽ. Similiter etiã de cõsuetudine ꝓut ad dicta referẽ. Si vero ad flõmiã referak. opz de ipsa hãc cõsiderationem habere ꝓ se: q̃n ipa ꝓter supradicta est: q̃ de significationibus vna de significantibus sup permissionẽ flõmie. Securus q̃tum est ex hac consideratione flõmari potest qui consuevit flõmari: q̃ qui nunq̃ cõsueuit: aut nũquam exercuit: aut nõ est assuetus. Ars autẽ ꝑm genus in ꝑdictis intelligit. q̃n ois ars ⁊ oẽ officiũ comitant motũ ⁊ q̃etẽ. Sed q̃ artes ꝑm spẽs varie sunt iõ opz de ipsis spãliter habere considerationẽ ad eliciẽdũ significationẽ supra possibilitatẽ flõmie. Ars ei⁹ corp⁹ inantis sicut balneãdi seu stuphandi ⁊ virtutẽ resolutiua: vt inunerandi flõmiã ꝓhibet et ceteras euacuationes q̃tuz est ex hac considerationẽ Ars aũt quietis ⁊ modici laboris sicut sutoria ⁊ cãpsoria permittit. hec igitur sufficiant de consideratione reruz nõ naturalium.

¶ Distinctiõis sc̃e: partis prime. de operatiõe particularum ꝑm numerum et veritatem flobothomandi. Cap. iij.

De somno ⁊ vigilia et motu et quiete ⁊ de accidẽtibus anime.

De inanitione ⁊ repletione.

De coitu.

De balneo.

De anneris.

De dieta.

De consuetudine.

De arte.

Primi exẽplũ.

Secũdi exẽplũ.

Tertii exẽplũ.

Quo.

Isaũt particularib⁹ occurrentib⁹ operi sufficienter cõsideratis tã a parte ipsi⁹ operationis q̃ corporis tã cognoscere põt medic⁹ vtrũ flõmia conueniat corpori vel exigatur a corpore ⁊ quid etiã ꝓhibeat eã fieri ⁊ q̃d permittat. ¶ Ars autem inueniendi ꝑ cõsiderationẽ horum particularium vtrũ debeat eã exercere vel nõ est regula cõparandi significationẽ ⁊ virtutẽ particularium: sic valet vt oia particularia cõueniãt q̃ debeat fieri ita vt quedã exigant: vt egra dispositio. Alia vero permittãt sicut virtus ⁊ tẽ vt fiat. Si vero omnia significent q̃ nõ debeat fieri sicut si dispositio non requirat vt in morbis frigidis ⁊ siccis: cetera vero nõ permittant vt fiat. Si vero iudicauerit aliqua q̃ debeat fieri vt q̃ dispositio exigit. q̃dã vero ꝓhibẽt oz medicũ, dicta ꝓhibẽtia ꝓhibere causis cõuenientibus ad remouendũz ea ꝑm doctrinã quã tradem⁹ inferi⁹. aut si nõ poterit oportet ipm cõsiderare virtutẽ particularium cõtraria significãtiũ ⁊ illã partẽ eligere quã fortiora significãt. Dicunt aũt fortiora particularia illa que significãt maius iuuamentũ vel maius nocumẽtũ. ita q̃ si aliqua particularia ostẽdãt q̃ iuuamẽtũ ex flõmia erit maius q̃ nocumentũ q̃ iudicant alia particularia fiet flõmia. q̃ si ꝓhibentia nõ similiter ꝓhibebũt operationẽ ꝑ vices operatiõis. s. euacuatiõis ⁊ in q̃titate euacuabilis faciẽt mutationẽ. Ab eo q̃ deberet fieri exigẽtia illoz particularũ q̃ significãt q̃ fieri dz. ⁊ sic regulabũt ad inueniendum vices euacuatiõis ⁊ mẽsurãdũ quãtitatẽ euacuabilis: quẽadmodũ i canonib⁹ inferius operãdi ostẽdemus. ⁊ sic oia particularia tã exigentia q̃ prohibẽtia q̃ etiã pmittẽtia semp in aliqua pte ostẽdunt operãdi rectitudinẽ ꝑm formã recti operis: per q̃ scz inuamentũ procurat ⁊ nocumentũ euitat in applicatione causarũ salubriũ per se vel per accidens. Si aũt particularia que ꝓhibẽt fieri euacuationẽ significẽt maius nocumẽtũ procurari per flõmiã q̃ sit inuamentũ. q̃ significãt particularia que exigentia flõmie significãt cessabit medicus ab ea. huius aũt regulã subiũgemus exinde in aliquibus particularib⁹ ad formã aliorz. Ponak eiã q̃ occurrat operationi pregnans lapsa in squinantia ex sanguine: vt tam ptz ex supradictis cõsideratio egre dispositionis. s. squinãtie indicat exigentiã flobothomie. Impgnatio ẽ ꝓhibet eã tũc ad inueniendũ quid opz fieri. dz medicus illa particularia cõsiderare vtrũ eorz significatio cõueniat cũ exigẽte aut cũ ꝓhibẽte. Nã si cum eo particulari q̃ iudicat exigẽtiã cõuenerunt maius significak iuuamẽtũ q̃ nocumentũ. ⁊ sic ostẽdit q̃ debeat ⁊ possit fieri. Verbi gra. si cõsuetudo ꝑgnãtis fuerit flõmiã exercere in impregnatiõe et etas ⁊ habitudo ꝑgnãtis ⁊ cõplexio ⁊ dieta ⁊ cetera cõcurrant fiat flõmia ꝓpterea q̃ egritudo reqrit ⁊ maior pars particularũ pmittit. Hec ꝓhibẽt ꝓpter impregnationẽ q̃ istud particulare min⁹ forte est ceteris: in significãdo tñ regulebit opus istũ q̃ ꝓpter cõsiderationẽ ipsius variabit quãtitas vel vena vel vitet sicut i quãtitate min⁹ extrahet de sanguine aut in pluribus vicib⁹ aut ad minus cauebim⁹ aperire venas q̃ sanguinẽ fortiter ⁊ manifeste euacuẽt ex matrice: quapropter si cephalica nõ inueniatur nõ aperiemus basilicã: sed solũ venas que sunt sub vena. Similiter autem procedendũ est si operi occurrãt alia particularia siue a pte egritudinis siue a parte corporis. Sicut q̃ occurrat febricitanti ex sanguine cum impregnatione aut squinãticus vel splenecticus cuz sanguine. Aut puer vel senex aut squinantic⁹ cũ abũdantia cholere ru. extra venas. aut squinãticus cũ colica: aut squinanticus in diebus canicularibus vel in tempore fortis frigoris vel squinanticus ex sanguine cum reumate ⁊ sic de alijs. Sunt eiã cetera particularia cõsideranda ⁊ per oẽm modum iudicandũ est de virtute significatiõis sicut fecimus in squinãtia ꝓgnantis inuestigãdo ad quã partẽ plura ꝓcularia cõueniant. Nã si plura ⁊ fortiora cõueniãt cum exigente fiet. Si aũt cum ꝓhibente nõ. ¶ Et per istã artẽ terminank oẽs questiões que fiũt de flõmia vel de applicatiõe cuiuslibet cause salubris. Sicut cũ querit vtrũ flõmia in ꝓncipio aposthematis debeat fieri ex eadẽ ꝑte an nõ: vel vtrũ in reumaticis morbis debeat fieri: ⁊ sic de alijs. Nã ois hanc questionum est respõsio q̃ si iuuamẽtũ absolute vel ad minus q̃ maius q̃ nocumentum procurat ꝓposita operatio fiet. si ẽ nõ: nõ. Ad inueniendum quãtitatẽ iuuamenti vel nocumenti ꝓcedendum est ea arte quã dedimus. s. cõparãdo virtutes particularium ⁊c. vt prius patuit. ¶ Iuxta igit hanc regulã ponak q̃ occurrat operi puer septẽnis pleureticus ex sanguine: iam ex cõsideratione morbi colligitur q̃ indiget flobothomia corp⁹: ⁊ dz fieri ex consideratione autem etatis elicit q̃ nõ põt fieri: remoueret igit medicus istud ꝓhibẽs si posset: sed q̃ etatem remouere nõ potest habet viterius cõsiderare q̃ est fortioris significationis. q̃ igitur inuenit etatem significat maius nocumentũ q̃ sequit ex flobothomia q̃ sit inuamen significatum ꝑ morbuz. iõ cessat omnino a flobothomia. Et si querak quomodo talis ꝑsideratio docet recte operari cum faciat cessare ab opere. ⁊ ꝓuatio nõ sue.

esse operis

esse operis nõ sit opus. Dicemus qñ predicta cõsideratio si faciat cessare ab opere.talt.s.flobothomia:tamẽ nõ facit cessare ab opere absolute:immo regulat artifice ad operãdum ea parte qua per hoc dirigit ad permutãdũ operationem:q: tũc iuuamentũ qõ per flobothomiã deberet procurari studet medic⁹ ꝓcurare per alias euacuationes vel per sensibiles euacuationes vel quocũq; modo euacuationis.

Quarum est plum.

Cũ autẽ occurrerit pleuretic⁹ medie etatis in dieb⁹ fortis caliditatis aut frigoris temperat medic⁹ illas qualitates in aere quantũ potest.et cũ sit min⁹ nocumentũ significatuz per hec prohibẽs quã sit iuramentũ qõ significat mor bus nõ cessabit omnino a flobothomia. Sed in vicib⁹ euacuandi ⁊ quantitate euacuatiõis variabit opus ab eo qõ motib⁹ faciat exigi. In his ergo particularibus explicasse sufficiat:q: recte ꝑm flõmiã eandẽ est in aliꝭ procedẽdum.

¶ Pars secunda.de regimine corporis ante op⁹ propositũ ad remouendum prohibentia. Cap.i.

GErminata questione prima huiꝰ negocij videlicet consideratione necessitatis aut exigẽtie seu vtilitatis flobothomie nunc tã tẽpus est ad scõam considerationẽ superius memoratã procedere:que videlicet est ostendẽs modũ operandi. Inuẽto autem propter dictas considerationes vtrũ flõmia sit necessaria aut cõueniens corpori:tunc vltius inuestigãdũ est qualiter sit operãdum. Sic enim exercetur opus ab operãte artifice:quẽadmodũ quinta regula sapiẽtũ edocuit. Unde cũ hoc negocij docẽtis sit ⁊ tradentis artẽ nõ operãtis:oportet ad complementũ artis huiꝰ regulas tradere ostẽdẽtes verũ ⁊ rectuz modũ exercẽdi hoc opus. Est aũt verꝰ modus iste.s.vt oĩa que corpori cõueniũt ꝑm qꝫ flõmak et ꝑm qꝫ flõmie subijcit vel ad eã cõparatur ꝙueniẽter exerceãtur. Illud aũt qõ cõuenit nomine gerito regimẽ appellak.igitur regula docẽs vel ostendẽs recte modũ operãdi in ꝓposito erit regula ostẽdẽs formã regiminis cõueniẽtis corpori prout ad flõmiã cõparak siue refertur. ¶ Ex quo patet qꝫ ꝑm diuersitatẽ cadẽtẽ in regimine diuersificabuntur canones vel regule huius regiminis. Est aũt verũ sicut in periodicon monstratũ est:qꝫ regimen sanabilis corporis non variatur nisi ꝑm variationez factã in dispositionib⁹ corporis. Manifestum est eñ qꝫ in cõparatione cõparati ad flõmiam nõ reperitur nec notari potest mãifesta diuersitas nisi tripler. vna. vz. añ flobothomiã q̃ est dispositio corporis repleti. Secũda vero in ipso actu flõmie q̃ est dispositio corporis qõ euacuatur. Tertia aũt est post flõmiã q̃ est dispositio corpis manuti ergo regule ⁊ canones cõuenientes regimini predicti corporis in genere erunt nisi tres.s.conueniens regimen eius ante flobothomiã ⁊ ꝑm qꝫ ad ipsam ordinatur alia cõueniẽs regimẽ eius in ipso actu flõmie. Tertia aũt regimẽ post flõmiã ꝑm qꝫ ad ipsam que tam precesit cõparatur. Quilibet aũt istorũ canonũ plures sub se continet partiales ꝑm pluralitatẽ eorũ:quibus regimẽ integratur in vnoquoq; predictorum ipsoz. Oportet ergo ad inuentendũ sufficientiã regularũ vel canonum cõsiderare ea que corpori cõueniũt ad perfectã eius regimen in quolibet tẽpoꝝ predictorũ:⁊ de propositione seu aptatione illorũ ad corpus ꝙuenientes canones tradere seu etiã inuenire. ¶ Ut aũt clarior necnon perfectior sit doctrina a generalissimis cõsiderationib⁹ debet in hac materia inchoari: ita qꝫ per conueniẽtes differẽtias adspecialissimas ratio seu artis scala descẽdat. Id aũt generalissimũ in opere medicine.s.regimẽ humani corporis inquãtum sanabile tres habet primas differẽtias absolutas ⁊ simpliciter cõsideratũ ꝑm qꝫ tria sunt que ipsum cõstituũt:scz dieta:medicatio:⁊ operatio:manualis. Hec intelligendum qꝫ oĩa hec tria conueniant omni corpori.s.tã sano qꝫ egro qꝫ neutro. Sed intelligitur qꝫ regimen vniuersaliter acceptũ ꝑm qꝫ refertur ad corpus sanabile:⁊ non specialiter hoc vel illud his trib⁹ differentijs operatiõis completur. Oportet igitur qꝫ regimen cõueniẽs corpori relato ad flõmiã in quocũq; tẽpore sit aut regimẽ diete vel medicationis aut manualis operatiõis aut oĩa simul aut aliqua rum ipsoz. Uidẽdũ est igitur in quolibet predictorum tempoꝝ ex his tribus regimĩb⁹ quod cõueniat corpori relato ad flõmiã.i.vtrũ omnia aut aliqua ex oĩbus.⁊ si aliqua que sint illa ⁊ qualiter exerceri debeãt seu etiam ordinari. Et primo videndũ de regimine cõuenienti corpori relato ad flõmiã anteq̃ flõmetur cõsequenter de aliꝭ. ¶ Planũ qõ rest autẽ qꝫ omne regimẽ cõueniẽs corpori sanabili qõ ordinãdi gimẽ cõnak ad aliquã operationẽ intentã ab artifice in eo exerceri ueniat in quocunq; futuro tẽpore siue propinquo siue distãte.nõ corpori est nisi regimen preparans ipsum corpus ad suscipiendum antecipe ipsam operationẽ ꝑm rectã formã iuuamenti:⁊ nõ nocumẽ rationẽti vel maioris iuuamẽti q̃ nocumenti:ergo sequit qꝫ regimẽ intentã cõueniẽs corpori relato ad flõmiã anteq̃ flõmet ꝓiout ab artifice videlicet ad eã ordinak est regimẽ preparatiõis ipsi⁹ ad flõ fice i eo miã tolerandã ꝑm iuuamentũ ipsius. Preparatio aũt ad fieri. opus iuuatiuuz non est nisi illa que remouet impedientia operationẽ:que impedientia vt superius est dictũ sunt illa quibus nocumentum timek in operatione:siue que significant nocumẽtũ posse procurari ex intento opere si cũ eo occurrãt oĩs siue aliq̃ dicte dirie regiminis cõueniãt corpori ꝓut ordinak ad flõmiã futurã fieri. Nihilomin⁹ illa regimina taliter ordinare qꝫ ꝓ ipsa tollãt veleuitenk sicut ꝓfectius fieri põt oĩa quecũq; flõmiã impedire possent:aut et⁹ rectitudinẽ siue ea parte qua est incisio siue ea parte qua est euacuatio. Oportet igit inuestigare vt ante flõmiã predicta tria regimina cõueniãt flõmãdo vel nõ.⁊ de ordinatione eorũ cõueniẽti ꝑm predictã formã canones inuenire vel tradere formã cõueniẽtis ordinatiõis q̃ ostendant vt dixim⁹ negociũ faciendi cognitionẽ de mõ operãdi. ¶ Dicimus igitur qꝫ regula inuenẽdi vtrũ predicta tria regimina cõueniant corpori flõmãdo ꝑm qꝫ ad flõmiã comparak est cõsiderare id ad qõ regimẽ antecedẽs flõmiã ordinak: ⁊ ex cõsideratione illius tanq̃ signi. sicut in cunctis aliꝭ operatiõib⁹ poterit inueniri ex ꝓdictoꝝ regiminũ tã in generali q̃ in speciali ꝙueniat dicto corpori. Iã aũt dictũ est pauloãte qꝫ regimẽ ꝙueniẽs corpori anteq̃ flõmet est regimẽ ordinatũ ad remouendũ ordinationẽ propositã:tũc igit ad inuenẽdũ qõ ꝙsequẽter oportet cõsiderare qd est prohibẽs ⁊ ꝑm gen⁹ ⁊ ꝑm speciẽ:⁊ hac cognitione cognoscet qd cõueniat ad auferendũ ipm tã vniuersaliter q̃ particulariter. Hoc eñ est regula tradita in de ingenio sanitatis ad inuentendũ virtutẽ cause salubris auferẽtis aliqõ nociuũ a corpore:vt videlz noscak ratio dicẽs:qd illius nociui:⁊ hoc cognito patebit qualis debeat eẽ virt⁹ cause salubris auferẽtis:qñ cũ auferẽs cõtrarie virtutis sit ad id qõ auferẽ:patebit qꝫ virt⁹ auferens ꝙtraria erit ei qõ auferẽ:qꝫ cognito vno cõtrario cognoscik ⁊ relinquũ. Cõsiderandũ est igit in generali qd põt esse ꝓhibẽs flõmiã. Postmodũ aũt in speciali tã tũc ex his q̃ perfecte superius dixim⁹ de ꝓhibentibus ⁊ etiã permittentib⁹ patet qꝫ oĩe ꝓhibẽs aut est res naturalis aut ꝙtra naturã aut nõ naturalis.ergo ꝑm qꝫ ad hec ꝓhibẽtia poterũt cõparari ꝑm gen⁹ predicta regimina in remouendo ea ꝑm qꝫ ipsa regimina conueniunt corpori flõmãdo. Planũ est aũt prouectis in medicina qꝫ regimen in dieta remouet ꝓhibitionẽ rerũ nõ naturaliũ cũ ad illas cõmensurãdas debite ordinek:ergo cũ in corpore flõmãdo ꝓhibẽs qõ occurrit possit esse res nõ naturalis:ptz qñ regimen in dieta qõ in illis cõsistit reb⁹ eidẽ cõueniet. Item etiã sicut ex supradictis ptz:res naturalis ⁊ contra naturã pñt ꝓhibere flõmiã:sed planũ est qꝫ exhibitio medicinaꝝ ⁊ manualis operatio:ad auferẽduz rez cõtra naturã ordinãtur per se:ergo regimẽ cõsistens in vtroq; istoꝝ.s.regimine in exhibitione medicine ⁊ in manuali operatiõe poterit cõuenire flõmãdo corpori. Res aũt naturalis ptim aufert ꝙ vnũ istoꝝ triũ:partim per aliud:quarũ etiã ratione rerum naturaliũ pñt oĩa predicta tria regimina ꝙuenire supradicto.vtrũ aũt res naturalis sit auferenda ⁊ qñ:statim inferꝰ oñdem⁹. Ex his igit rõnabiliter ꝙcludik qꝫ oĩa tria ꝓdicta regimina ꝙueniunt corpori flõmando absolute ꝙsiderato: nõ hoc vel illo sz quocũq;. Et hoc ideo dixim⁹:qꝫ aliqõ põt esse corpus flõmãdũ in quo talia ꝓhibentia non occurrent pretet qꝫ oĩa predicta regimina tria conueniãt. Aliqõ autẽ cui oĩa conueniant:⁊ ideo superius referendo ad particulare corpus dicebam⁹ poterunt conuenire.Tũc cũ cõclude bamus qꝫ oĩa ꝓdicta cõueniunt corpori flõmãdo intelleri mus de corpore vlr accepto ꝓut cõprehendunt illud:⁊ cui oĩa possunt cõuenire:⁊ illud cui nõ cõueniunt. ¶ Hoc igit

Regula

Regula

Quid possit esse ꝓhibens flõmiaz in vlt.

Quid sit prohibẽs flõmaz in particulari.

cognito in vniuersali siue generali ꝓcedẽdũ est iuxta hãc doctrinã ad particularia cognoscẽda: quoniã in illis consistit opus. Est inuestigãdũ est in corpore particulariter occurrente operi qđ est ꝓhibẽs particulariter occurrens siue sit res naturalis siue nõ naturalis siue ꝓtra naturã. Et ex hoc vlteri⁹ inuenire qđ predictoꝝ regiminũ particulariter conueniat. ei. vz. si ꝓueniat ei ordinatio vel regimẽ in dicta ad remouẽdũ ꝓhibẽs. videndũ est vtrũ in aere vel cibis vel motu ꝛc. Si ꝙ regimẽ in exhibitiõe medicinarũ attendendũ q medicina sit exhibẽda. Si ꝙ regimẽ in manuali operatione cõsiderãdũ que manualis operatio debeat esse: ꝛ hoc cognito q exerceantur predicta regimina: ꝛ sm hec tria per ordinem erũt necessaria attendenda: vt istud opus scilicet remotio prohibentis perfecte exerceatur. scilicet q primo cognoscatur ꝓhibẽs: scz particulariter acceptũ: ꝛ nõ quocũq; modo: scz per diffinitionẽ: ꝛ secũdo q eliciatur ex hoc virt⁹ cause salubris. vel regimẽ cõuenies corpori ad auferẽdũ illud. tertio vero vt attẽdat modus exercendi istud regimen. Post has autẽ cõsiderationes perfecte habitas nõ restat aliꝗd nisi operari de quo perfectius locuti sumus in cõmento nostro super ingenio sanitatis in prima: secũda particula vbi ostẽdim⁹: de quibus ꝛ quot ꝛ que oia habet artifex medicine certificari anteq̃ operetur. Quõ autẽ cognoscere possit artifex ꝓhibẽs tam ꝓfecte docuim⁹ superi⁹ in prima parte huius negocij: quõ etiã per noticiã ꝓhibentis deueniet in noticiã regiminis cõuenientis ad auferendũ ipsum tã pauloante dictum⁹ ꝛ perfecti⁹ in de ingenio sanitatis. Tertiũ autẽ scz qualis sit modus operandi ꝛ regimen ordinãdi ꝓfecte docetur in de ingenio sanitatis. Nec hic aliquẽ tangemus nisi quãtum sufficiet ad manifestãdũ qõ pertinet operi ꝓposito. s. flobothomie. ¶ Ponatur igit q inueniremus per predicta q in flõmãdo corpora nimis calid⁹ aer prohibeat flobothomiam cũ tam cognoscit medicus q ꝓhibens est aer inquãtum excellenti caliditate informatur: tunc tam cognoscit q virtus auferentis hoc prohibens debet esse infrigidatiua: ideo studebit infrigidãtibus rectificare aerẽ quãtum poterit eo modo quo in de ingenio sanitatis docet: vtpote cũ cooperimẽtis domoꝝ aut infusionib⁹ seu instillatiõib⁹ infrigidãtiũ corꝓ⁹. Si autẽ ex cellẽtia frigiditatis in aere fuerit: ꝓhibẽs tãq̃ scit nõ removetur nisi calefaciẽtib⁹: ideo fornacibus cõuenienter factis aut igne mũdo ꝛ claro frigidatẽ aeris tẽperet. Si vero humoris grossities sit ꝓhibens tã scit: q; subtiliare hz eos. Si autẽ viscositas incidere studet: ꝛ sic de aliis. ꝛ ex hac cõsideratione medici sapiẽtes tulerunt aliqua corpora flõmãdo vti exercitio mediocriter fortis ante flõmã ad grossium humorum subtiliãdũ. Aut si hoc exercere nõ possunt q vtãtur syrupo decalamento aut de pulegio vel cõsimilibus. Aliqui autẽ tulerũt vti syrupo acetoso ꝓ aliquos dies ante flõmã ad incidendũ viscositatem. ¶ Similiter cũ inuenerit q cũ cõstipatio occurrit operi tãq̃ prohibens cum sciat q cõstipatio nõ est nisi retentio fecum in intestinis studet contrariũ exercere, scz educere ipsas ab intestinis ante flobothomiã eo modo quo in prefatis negocijs docetur. Verbi gratia: sicut de ambulatione aut cibis mollificanib⁹ aut suppositorijs aut aliis causis salubribus ad hoc cõuenientib⁹ ¶ Si aũt effusio cholere fuerit ad stõachũ abscindet hoc prohibẽs medendo stomachũ ꝛ potum effundentẽ in ipm cholerã per vomitum ante flobothomiã prouocando ipm cum leuibus sicut multa aqua calida mirta cuz syrupo acetoso aut similibus: posthꝫ fortificabit stomachi substantiã aggregando partes eius cum administratione medici panis infusi in succis stipticis aromaticis: vt sunt succus citoniorum aut cum zuccaro, ros. aut syrupo ros. aut murtino cum frigida aqua recepti aut similibus ꝓ quibus recurrendũ est ad nominata negocia. deinde post modicaz quietem fiet flobothomia. ¶ Si ꝙ prohibens fuerit fortius sensus in ore stomachi. hoc enim dixim⁹ superius vnũ de prohibentibus in ratione sui. sed ratione eius qđ posset sentiri scz inanitionis de qua timentur nocumẽta que superi⁹ docuimus. tũc medicus obuiabit illi rationi cui⁹ timetur nocumentũ. s. future inanitiõi. ꝛ ideo ministrabit in hoc casu bucellas panis ifusas ꝛ aliquo succoꝝ ad aggregãdũ ꝓtem̃bri: ꝛ in hoc casu cõceditur q bucella laudabilis assatu re carniũ recipiat ante flobothomiã cũ bucella panis ꝛmodico vino. ꝛ sic ꝑseruatur a syncopi ꝛ aliis nocumẽtis possibilib⁹ euenire corꝑi ex fortis sensu manitiõis. ¶ Si ꝙ debilitati stomachi obuiatur cũ occurrerit cũ abscisione causaꝝ debilitãtiũ sicut solutioni cõtinuitatis aut malitie complexiõis. Hã si frigiditas causet debilitatem ministrabit ante flõmã panis infusus in succo vel syrupo mẽte maxime muscato: aut modico dyamusci aut dyambre cũ vino vel similib⁹: vel applicẽtur regiõi stõachi ꝛ oti medicamina cũ simili virtute. Aõ si causetur ex caliditate fiat ꝓtraria sicut cũ succo citoniꝝ aut similib⁹. Si ꝙ aũt ꝓceditur in alia malitia cõplexiõis sm doctrinã traditã in de ingenio sanitatis ¶ Si vero acut⁹ dolor ꝓhibens fuerit studebit medic⁹ se dare dolorẽ seu abscindere ante flõmã. Causas aũt abscindẽtes dolorẽ ꝙtum ad virtutẽ medicus cognoscit: sicut dixim⁹ cognita quidditate doloris. Scit em̃ q nõ abscindetur dolor nisi abscindãtur ea q cõstituũt doloris essentiã: sicut ꝑfecte docuim⁹ in duodecima particula de ingenio sanitatis: vbi de modo agitur sedãdi dolorẽ. ¶ Cũ aũt doloris essentia eo mõ quo cadit in cõsideratiõe medici cõsistat in sensu tãq̃ in ꝑcipiente ꝛ virtute: ꝛ re ꝓtraria tanq̃ in obiecto illius sensus. scz in solutione continuitatis ꝛ malitia cõplexionis diuerse sicut ꝑfecte scripsimus in expositione tractatus Gal. de malitia cõplexionis diuerse. ꝛ quãto de morbo ꝛ accidẽti: vbi ad ꝓmptum monstrauimus solidam veritatẽ. Galieni nõ fuisse intellectã ab Auic. qui quãtitate seu magni voluminis in medicina maiorẽ partẽ medicoꝝ latinorum infatuat. Tunc tam scit medic⁹ q nõ põt sedare dolorem nisi abscindendo vel rẽ cõtra naturã vel virtutem ꝑcipientem eam. s. sensum vel ambo simul. ¶ Cũ autem sit sensus res naturalis ꝛ res naturalis faciat ad constitutionẽ corꝑis sani debet medic⁹ seruare sensum ꝛ non abscindere vel debilitare: ꝛ debet laborare ad ablationẽ solutionis continuitatis aut malitie cõplexionis causis cõuenientib⁹ ¶ Aõ si medic⁹ causas nõ habuit ꝛ acumẽ doloris inducias nõ cõcedat cũ mal⁹ sit nocumentũ periculũ corꝑis quod timetur ex acumine doloris q̃ abscisio vel debilitatio sensus q ꝓtinetur ex causis hoc ꝓcurãtib⁹ ideo medic⁹ studet maius nocumentũ euitare ꝛ hoc de intentione ipsi⁹: ꝛ ideo medic⁹ in hoc casu sapienter agit cum studet abscindere vel in toto vel in parte rem aliquam naturalem: ꝛ nõ tãm sensum: sed etiam mẽbrum: sicut in ingenio sanitatis ostendimus. Expedit aliquotiẽs amputare pedem vel manũ vt reliquũ corpus saluũ vel sanũ fiat inuento igitur q necessario habet auferre sensum vel in toto vel in ꝑte laborat hoc facere ad hoc cõuenientibus. de quibus licet in duodecima parte ingenij sanitatis ꝑfecte dixim⁹: tamen ꝓpter multos hoc breuiter repetem⁹ dicẽtes q medicus per noticiam quidditatis rei auferende deuenit in noticiaz virtutis causarum auferẽtiũ. Hic em̃ est canon quem dixim⁹ tradi in ingenio sanitatis. vbi em̃ traditur ars inueniẽdi qualis debeat esse virtus causarum salubriũ efficientium sanitatem: cũ vult auferre sensum: primo cõsiderat que sunt ea que cõcurrunt necessario ad sensum constituẽdum in corꝑe vel in membro: prout est potẽtia percipiendi obiectũ sensibile. scit autem q ad hoc q membrum habeat hanc potentiã necessarium est in mẽbro duo concurrere. s. q recipiat virtutẽ sentiendi ab origine sua. Secũdum est q habeat dispositionem naturalem per quam aptum sit ad exercẽdum operationes conuenientes illi virtuti: ergo tam cognoscit medic⁹ per hoc q tam abscindẽs sensuz in toto vel in ꝑte: q; hoc differre nõ facit causas quantum ad essentiã virtutis: sed solum sm intensum ꝛ remissum hoc non potest esse nisi altera duarũ: aut ambe simul. s. subtrahens virtutẽ sentiẽdi organo vel auferens naturalẽ dispositionẽ siue diuisim siue simul corꝑi applicẽtur. Cum autem vlterius velit cognoscere causam subtrahẽtem organo virtutem sentiendi recepta ab origine aliqua considerat similiter quid est virt⁹ illa que transmittitur ad organũ a predicta origine. per cõsideranonem autem suã unquãtum medicus est non dicit virtutem sentiendi nisi spiritũ animatum transmissum a cerebro ad predictum organum: ꝛ ideo dicimus virtutez sentiẽdi: quia virtutem naturalem medicus dicit esse complexionem: sicut in de intentiõe medicorum ostẽdimus. Dicimus etiam

Si debilitas stomachi fuerit ꝓhibens.

si dolor ventris fuerit ꝓhibens

Cõmentatus operatur gal. Contra auicen.

Duo cõcurrunt ad cõstituendũ sensum in membro.

mus etiam inquantũ medicus: propterea q; fm consideratio-
nem naturalis philosophie que ordinatur ad aliuz finẽ
vt predicto tractatu ostendimus: aliud oporteret dicere q;
esset virtus sentiẽdi: vel alia virtus corpous animati: quia
proprie est anime potentia ordinata ad exercendum talem
actionem. Sic enim notificat per substãtiam a qua manat
ꝛ per actionẽ qua cognoscitur. Sed cum ad potentiã anime auferendũ per se vel quomodolibet mouẽda per se medicus nõ habeat causas: propterea q; nec anima nec eius potẽtia sicut in alijs est ostẽsum: subijcitur motui. ideo pretermittit hãc considerationem inq̃tum medicus est: cũ nullum prebeat ei iuuamẽtum in operatione: sed cũ sciat virtutem esse principium actionis: illud dicit esse principium cuiuscunq̃ quod comparatũ ad eam est primuz principiuz transmutari potens. Patet autem fm hanc cõsiderationẽ q; in eo quod trãsmittitur in organum aliquod ab origine sensus primũ principium transmutari potens est spiritus: quoniam philosophus naturalis proprie vocat latorẽ virtutis. Sed quocũq; modo cõsideretur a medico: quia hoc alibi perfectius disputauimus. Tamẽ ex his habetur sez̃q; tam cognoscat medicus q; causa subtrahens virtutẽ sentiẽdi organo nõ põt esse nisi subtrahens tantum spiritũ transmissum ad ipsum ab origine aliqua ad exercendũ actionez sentiendi. Non restat ergo nisi differentias cause trahẽtis inuestigare sensuum: ergo considerat: hoc inuenit q; causa subtrahens spiritũ organo aut est resoluens ipsum ab organo ꝛ mouens extra corpus: aut est mouẽs in partẽ oppositã organo vel diuersam in corpore recurrit ergo ad negocia quibus agitur de materia ꝛ virtute causarum salubriũ talem virtutem habẽtium. Et ideo cum vult medicꝰ sedare vel alleuiare dolorem auferendo vel debilitãdo sensum per subtractionem spiritus applicat membio temperate calida ad resoluẽdũ spiritus a membio non attrahenduz. Alia etiam intentione sicut diximꝰ in ingenio sanitatis ꝓ sunt talia calida ad alleuiandum dolorem ex quacũq; cõplexionis malitia cum materia. s. ad resoluendũ materiã. Sed fm hanc considerationem nõ prosunt in doloribus ex malicia cõplexiõis sine materia: aut ex solutione ꝯtinuitatis. sed fm intentionez resoluendi spiritus prosunt oĩbꝰ doloribus. Ad subtractionem autem per motum in partem diuersam vtitur fricationibꝰ in oppositis partibus aut ablutionibus cum calidis aut vẽtositatibꝰ: aut procuratur instrumentis musicis spiritus distrahi a cognitione vel quomodolibet aliter sicut in predictis negocijs edocetur. Si vero iste sedãdi modꝰ sufficiẽs aut prõptus nõ fuerit: ꝛ cogatur medicus vt diximus sedare dolorem per ablationẽ sensus tunc necessario oportet ipsum ad euitandum nocumentũ auferre ab organo dispositionem naturalem: quia istud est vt diximus necessarium ad hoc vt habeat potẽtiam exercẽdi sensus actionem. ꝛ ideo primitus fecimꝰ mentionem de subtractione spiritũ: quia vt de ingenio sanitatis diximus recolimꝰ: ꝛ etiã ostendisse ex fine intento a minus nociuis medicus incho are debet. Minus autẽ nocumentum sicut patet: est organo subtrahere id quod non est de cõstitutione ipsi⁹ scilicet spiritum: q̃ remouere dispositionẽ ipsius naturalem que facit ad eius essentiã: inquãtum est organũ viuentis corpus. Et ideo donec alie operationes minus periculose deficiãt nõ debet ad hanc magnũ porrigere: sed alijs deficientibus. Si ad hãc exercendam se conuertat excusatus est a reprehensione: quia vt prudenter Ga. recitauit in megategni. Aut non habet nisi vnam viam sue deambulationis per quam transmeare habeat necessario pertransibit eandem. Redeuntes igitur ad propositũ dicimus q; cum medicus vult auferre dispositionem naturalẽ ab organo per quam est organum aptum ad sentiẽdum solutionem continuitatis: aut malitiam complexionis. Cõsiderat primo vt superius diximus in reb⁹ alijs auferẽdis quid sit illa naturalis dispositio: per quam membũ efficitur organum sentiẽdi si complexio aut dolor sicut comparatio naturalis tũc cõsiderat medicus: quid est hoc aut illud. Scit autem medicus sicut ostẽsum est in quarto de rebus cõtra naturam: q; vehemẽs delectatio nõ fit nisi in sensu tactus Illud autẽ qõ dispouit organum ad tactum exercendũ nõ est nisi cõplexio: sicut alibi ostensum est. In ꝓposito igitur vbi in sedatiõe acuti doloris loq̃mur: licet dicere q; dispositio naturalis organi sensitiui est cõplexio: igitur ad inueniendũ virtutẽ cause auferentis complexionem cum consideret medicus quid est illa cõplexio: inuenit q; est temperamentum in primis qualitatibus proportionaliter cõueniẽs organo ad exercendum talem vite actionem. s. talem sensum. Ex quo iam cognoscat per cõtrarium q; causa auferens dictã complexionem debet habere virtutem distẽperãdi virtutem organi per qualitatem primam: maxime impedientem vite actionem. Talis autẽ nõ potest esse nisi infrigidãs. Sic ex consideratione frigiditatis habita in naturali philosophia cuius conclusiones supponit: ꝛ ex ea q̃ de ipsa habek in medicina. Jam igitur habet q; infrigidãtibus in tali casu habet vti inchoãdo primo a debilib⁹. Et ꝓpterea primo applicat mẽbio rosas. deinde crasulã: hiis autez habitis ꝛ nõ proficientibus papauer al. ꝛ ad vltimũ coactus vtik opio ꝛ mãdragora ꝛ simlib⁹: supradicto igitur modis huic ꝓhibẽti poterit medicus obuiare. ¶ Est etiã possibile q; occultato venarum sit ꝓhibens flobothomiã fieri inquãtum incisio est. Hoc enim diximus vnum de prohibentibus superius vbi de consideratione particulari: nõ a parte corporis occurrentiũ egum⁹: sine illa occultatio causetur propter strictura sine ꝓpter pfundum sitũ. istud autem ꝓhibẽo remouere studet medicꝰ diuerso regimine fm diuersam intẽtionem quã habet in incidẽdo venaz. Quasdam autem venas penitus intẽdit incidere. aut extrahere sicut venas pulsantes in tẽporibus in emigraneo dolore vbi timek descensus aque in oculos. Quasdaz autẽ intẽdit solũ aperire findẽdo superficiez maxime sicut venas brachij ꝛ manus ꝛc. In incisiõe igitur primarum venaruz tam forma incisionis quam intẽdit ostendere et: q; oportet findere cutem: et cum vncinis dilatare vulnus donec carnem remouere possit a superficie vene: sicut perfecte docek in particularib⁹ negocijs cyrurgie. vt in lib. cathage. Gal. ꝛ ideo diximꝰ in particularibus: q; in tractatu vniuersali de ingenio sanitatis nõ docek particulariter exerceri. Cũ autem medicus intendit solum findere venã est necessariũ ei distincte cognoscere ipsam ne propter dubietatẽ percutiat membium aliud: vt pote lacertũ aut neruũ ꝛc. Ad hãc igitur dubitationez mouendã propter errorem monstratũ oportet medicũ procurare q; vena manifestetur sensui ei⁹ distincte ab alijs membijs. Jam autem per se patet q; non potest illud facere nisi ꝓcurãdo q; vena intumescat quãto amplius poterit. nã per hoc solum sensibiliter discerni potest ab alijs mẽbijs. Tumefactio autem non potest fieri nisi per implectionem earũ in illa parte in qua queritur ipsarum manifestatio. Jdeo oportet meditũ in proposito vti hanc repletionẽ procurantibus. Jam quoq; patet quomã nulle cause possunt hoc facere nisi vel coaceruando sanguinẽ in illis venis vel laxando ꝛ mollificando eas: vt capacitati sanguinis et earum extẽsioni fiant habiliores: vt ergo laxarentur ꝛ mollificentur ipse venę: ꝛ etiam cutis oportet vti leuiter calefacientibus: ꝛ humectantibus actu ideo quãdo volumus saphenas aperire hac intentione. tubem⁹ in aqua calida per horam ante balneare. ꝛ q; in eadẽ aqua teneantur post incisionẽ. hoc nõ fit propter intentionẽ hãc sed vt clausio vulneris impediatur ꝛ cõgelatio sanguinis que leuiter venit ibi ante sufficientẽ euacuationem ꝓpter strictura venarũ: ꝛ a fonte caloris elongationẽ spirituum. Et licet pertineat ad sequẽs capitulũ: tamẽ q; breue de ipsis expediemꝰ hic vt non oporteat post facere mentionẽ. Cause autẽ cõgregantes sanguinem in ventis nõ sunt nisi attrahentes sanguinem ad venas: aut impellentes ipsum ad eas. Cũ ergo medicus vult ꝓuocare ampliationẽ venarum per congregationẽ sanguinis in eis: necessarium est q; laboret attrahere sanguinem in eis: ꝛ etiaz impellere ad eas quaꝝ manifestatio queritur. ꝓpter hoc igitur ad attrahendũ direrunt sapientes fricari partem in qua vena queritur. Quidam autẽ direrunt calefieri ad ignem. q; tamen calor ignis nõ attrahit nisi quod subtile est: nõ consulimꝰ: q; hoc fiat si imediate post fieri debeat incisio. Aliquotiẽs vtile est hoc facere vt in tẽpore frigido ad remouendum a cute duritiem causatam a frigiditate exteriori ꝛ hoc in corporibus debilibus in quibus per exercitium aut motũ mẽ

Sed ꝓhibẽs tẽperate calida sedãdo dolorem.

Si occultatio venarũ fuerit ꝓhibens.

Quare vene ꝓuocate flobothomãtur cum aqua calida.

Quare fricatio fit: ligatio i flõmia.

bium vbi potest effectus depelli frigiditatis:in aliis etiam ad duritiem remouẽdum suauiter inungim⁹ locum vbi volumus venam aperire:in quibus dura:t aspera est natura liter cutis. Ad impellendũ autẽ sanguinez ad venas oportet ligare membrum versus originem venaꝝ. videlicet versus partem domesticam semper nõ longe a loco in quo debet aperiri vena. Ligetur autem cum fascia nõ multũ lata vt melius stringi valeat.nec multũ stricta vt amplius impellere valeat. Stringatur autẽ membrũ taliter vt per cõprehensionem venarũ factam in loco stricture sanguis ad locũ signatum veniat. Quãtitas autẽ occultationis perpẽdet ex quãtitate materie t pinguedinis t carnositatis corporis:vnde in macris corporib⁹ debiliter stringere sufficit comparatione corporũ grossorum. Similiter,etiam quantitate occulta corporis diuersificatur duricies et grossities: quare t hoc considerare oportet ad mensurandũ quãtitatẽ stricture:t etiã operationẽ membri sicut statiz dicemus de collo. Hac igitur intentione stringimus ante incisionez cum fasciacula medium adiutoui:quãdo volumus aperire venas que sunt in plicatura brachij. Proventis aũt manus stringimus extremitatẽ vine que terminatur ad radicem manus. ¶ Cum autẽ volumus aperire venas a mento superius stringimus collũ cũ fascia leni q̃ alta mẽbra ne anhelitus prohibeatur:vt ergo manifestentur vene fit ista cõstrictio ante incisionem:t ideo dicimus ante:quia post incisionẽ etiam quandoq; fit:nõ tamen ita fortiter ꝓpter hoc vt velocius t sufficient⁹ etiã sanguis veniat. Dicim⁹ aũt non ita fortiter fieri vt sanguinis transitus non impediat propter fortem strictură.retinetur autem sanguis propter fortẽ stricturam:maxime in macris corporib⁹:t hoc in illis venis que sunt supra ligaturã:hoc ab illis que sub ligatura sunt fortius euacuantur:t ideo facta incisione relaxamus strictura ne retineatur. Quando autẽ volum⁹ aperire venas colli videlz guide.circa furculam cũ stricta corrigia stringim⁹ collum vt manifestetur vena. Prodest etiã ad hoc retentio aeris attracti copiose. Adhuc vt manifestior sit vena debet inclinari caput in partem contrariã. ꝓpter hoc enim cutis que prius rugata manebat tẽdit t attenuat.quãobiẽt vena manifesti⁹ apparet. Ampli⁹ ꝓdest hec ligatio ad aliud:quia vsq; ad incisionẽ firmius exercẽdã.nam cute rugata existente labitur flobothomus ꝓpter lapsum cutis. Oportet aũt cauere ne nimis inclinet caput in cõtrariã partẽ:qz superficies vene superior inferiori vicinaret.hoc autẽ disponeret ad superficiei inferioris incisionem siue fieret incisio ſm latũ siue ſm longum:qõ esset causa apostematiõis propter coagulationẽ sanguinis in parte incisa. Supradictis igitur ligationibus fricationibus t ceteris obseruatis est videndũ:vtrũ vena distincte appareat visui ſm colorẽ t figuram:vtpote ꝙ visu distincte apprehendatur corpus oblongum protendens luudum coloreꝫ cõparatione aliarũ partium:quod si sit tam habetur propositum:t nõ restat nisi incidere. Si vero visui nõ manifestetur ſm hunc modum tentetur.his igitur obseruatis:vt tactu discernat.t ideo cũ indice tãgenda est suauiter pars vbi queritur vena:t cõsiderãdũ vtrum digito occurrat corpus mobile localiter ſm figurã colũne:ita ꝙ cedat tactui cum compuimitur sicut vter plenus ad differẽtiam nerui t chordẽ:t cũ suauiter eleuatur digitus sentitur vena turgescere ad modum pleni vtris. Et vt etiã plenior certitudo habeatur debet primo cũ minimo digito pleni locus:deinde illo digito remoto applicetur index t suauiter cum eo prematur loc⁹ ꝓpinquus minimo digito elabendo versus eum. Consideretq; diligẽter tũc vtrũ versus mediũ digitũ sentiatur aliquid manifeste turgescere per motũ rei contẽte interius:ac si corpus colũnare repleretur quod nõ sit in neruo t chorda.ꝙ si sic fiat notetur diligentissime loc⁹ quoniam ibi vena est. ¶ Venam autẽ pulsantem a nõ pulsante medic⁹ solo pulsu discernit. caueat sibi tamẽ ne decipiatur. Strictura enim fortis vel ligatio impedit motum arterie:cũ ergo medic⁹ vult aperire venas que sunt in brachio maxime basilicã sub qua magna locatur arteria:tãgat ipe primo locum cũ digito:t vbi senserit artẽriam pulsare notet:deinde ligetur brachium:t videat cũ ligauerit vtrũ tumor admoduz ciceris aut lentis appareat in loco signato vz. vbi pulsat arteria:t si sic nõ tangatur:qz est arteria que inflatur ꝓpter sanguinẽ impulsum t melius certificatur si relaxato ligamẽto deleatur:t iterum reparato appareat. Causa autez ꝓpter quã sub tali forma appareat est:qz ibi arteria facit quasi extremitatẽ ꝓpterea qz separatur a vena profundẽdo se q̃ curuatio incipit in curuatura brachij. Et quãto amplio⁹ profundatur arteria in illo ergo in initio curuatiõis vbi facit angulz apparet talis forma tumoris quando fortiter stringitur brachiũ.tunc ergo relicto predicto loco ampli⁹ poterit noscere ad incidendum partem basilice manifestã que magis accedit ad manum. ¶ Si vero post predicta examina medicus adhuc dubitet:debet quere ramũ vnũ propositę intẽtionis sicut annullarem loco basilice. Si vero nihil distincte nouerit queret venam magis appropinquantẽ advirtutẽ predicte. Si vero in oibus dubitauerit permutabit operationem sicut poterit vt superius dixim⁹ in vltimo capitulo prime partis. ¶ Ex his ergo que dicta sunt tã potest colligi qualiter ꝓcedere habet medic⁹ ad remouendũ ea que ꝓhibent suam operationez t specialiter flobothomiã. Et licet superius plura alia dixerimus esse ꝓhibentia:tamẽ hic nõ fecimus mentionem nisi de quibusdã illoũ ad exemplũ: vtpote de his quibus necessaria est subtilis consideratio medicantis:quoniã in his que auferri nõ possunt:sicut est etas aut sexus non debet occupari consideratio artificis ad auferendum. Similiter in his que leuia sunt:sicut sunt accidentia anime t obscuritas aeris tc.p atet mod⁹ auferendi per ea que in aliis dicta sunt. Patet nihilomin⁹ ex predictis veritas eoꝝ que circa principia huius tria dixim⁹:scilicet ꝙ aliqua prohibentia remouẽtur per regimina in dieta sicut per rectificationem aeris t per cibationem t exercitium. Quedam vero per administrationem medicinarũ sicut per subtiliãtia modica t fliptica tc. quedam autem per manualem operationem sicut per incisionem cutis excarnationez vene tc. que omnia conueniunt corpori flobothomando ſm ꝙ ad ipsum flobothomia ordinatur.

¶ Sede partis:de regimine in actu ipsius operationis.

Cap. II.

POstq̃ docuimus prohibentia remouere: quod pertinere dixim⁹ ad regimen corporis anteq̃ flobothometur scõm tamen qõ ad illam retetur sequitur vt ostendamus per ordinẽ regimen corporis:quod et conuenit in ipo actu flobothomie. De quo sciendũ est ꝙ quontã regimẽ ratione flobothomie ad aliquid quod nõ conuenit corpori dũ flobothomat ꝙ fit illud qõ dixim⁹ ordinari anteq̃ fiat flobothomia:ideo vt possit ipsa recte exerceri qm̃ illa cõmensuratio rerũ non naturaliũ q̃ fit ante flobothomiã ad hoc vt ꝓhibentia remoueatur non est nisi regimẽ in dieta quo adhibito corpori poterit flõmia exerceri:ergo post ꝓdictuz regimẽ ratione flobothomie nulla alia dieta necessaria est. Similiter nec regimẽ applicationis medicinarũ cõuenit corpori dũ flobothomat rõne ipsi⁹ flobothomie:qz illud regimẽ nõ est nisi remouẽs illud quod ꝓhibet flobothomiã fieri. Regimen autem remouens prohibẽs ꝓcedere habet ipsam operationẽ vt dixim⁹. Concluditur ergo ex his ꝙ regimẽ in dieta t administratione medicinarum a supradicto non conuenit corpori quod flobothomatur nisi ratione eius quod superuenire potest corpori in actu flobothomie. Et hoc ideo qz regimẽ ei conueniens ꝓpter ea que causantur facta flobothoma dicem⁹ in sequẽti capitulo t vltimo huiꝰ operationis. De regimine autem in manuali operatione tam per se patet ꝙ cõuenit corpori ratione flobothomie ea parte qua flobothomia incisio est:videndũ est igitur de his regiminibus eo modo quo cõuenit corpori dum flobothomatur qualiter exerceri. Et primo de regimine cõuenientẽ ratione flobothomie. Secundo vero de regimine conuenienti ratione sui effect⁹. Iste ein est ordo naturalis:scz vt causa precedat effectum. Et similiter consideratio de causa ſm speculationem intellectus premittẽda est consideratione de effectu. ¶ Cũ autẽ flobothomiã duo constituãt vt supert⁹ diximus in descriptione flobothomie:scz incisio t euacuatio. Primo de incisione agendũ est tanq̃ de prima: declarando qualiter debeat exerceri. Cum enim incisio varie-

tur per

Quare postincisionẽ fit relaxatio stricture in flobotomia.

Quo inuenitaꝫ vena vsui nõ manifesta.

tur per longum ⁊ latum ⁊ trãsuersum et strictũ ⁊ amplum considerandũ est ꝑm quid istorũ modorũ vtilior sit: quoniam ꝑm illum modũ debet fieri. ille enim est forma recte operandi sicut superius diximus. Regula autẽ inueniẽdi hec est illa quã superius diximus: ⁊ scilicet vt considerẽt effectus vel iuuamentũ ⁊ nocumẽtum que causare potest in corpore vnaquaq; illarum incisionum. deinde q̃ particularia occurrẽtia a parte corporis considerentur: ⁊ his cõparatis ⁊ consideratis adinuicẽ eliciatur: vtrum operatio sit vtilis corpori aut nõ aut plus vtilis q̃ inutilis vel ecõtra ꝑm formam quã docuimus in vltimo capitulo partis prime istius negocij. hec est regula vtilis vt superi⁹ dixim⁹ ad inuenienduz de quacũq; operatione vel causa salubri. Itẽ ex predicta doctrina patent regule ad inueniendũ potentiaz quã habet ad immutãdum corpus operatio proposita scilicet ad inuenienduz numerum ⁊ significationẽ particularũ a parte corporis occurrẽtium: quaꝓpter in aliqua operatiõe supradictas regulas tam ammodo repetere nõ oportet: sed ꝑm formam ipsam procedere ad inuestigãdũ ꝓpositũ: igitur cõsideratio si est stricta incisio inuenitur q̃ ipsa prebet exitum solũ humori vel sanguini subtili: impedit aũt exitum grosso: ecõtrario aũt de largo. Item illa est vtilis ad cõseruationẽ spirituũ: ⁊ per cõsequẽs virtutis: ista vero ecõtra. Ex quo patet tam q̃ in corpoub⁹ in quibus grossus abũdat sanguis: ⁊ nõ timetur defectus virtutis est vtilis aut minus vtilis: ⁊ ideo ex hac intentiõe iusserunt sapientes largas incisiones facere in hyeme in corporibus. in quib⁹ aũt sanguis est subtilis ⁊ spiritus vtilior est stricta: ⁊ hac intentione iubeẽ calidis fieri in pueris et in estate. Eodem autem modo attendendũ per ꝓsideratio nem particularium vtrũ retentio grossi sanguinis que procuratur per strictã incisionẽ possit vtilis esse corpori pl⁹ q̃ nocẽs. quoniã ex hac intentione fieret stricta vt sit sicut in corporibus in quibus fit propter curationẽ vulnerũ interiorum mẽbrorum quã obrẽ iubent sapientes subtilẽ aut strictam facere incisionem in curatione vulnerum pulmonis ⁊ pectoris. quoniã grossus sanguis ad cõsolidationem vtilior est subtili. ¶ Similiter autem cõsideramus incisionẽ inquãtum ꝑm latum: fit aut longum aut trãsuersum. Nã si vena fuerit localiter mobilis ⁊ effugiat flobothomũ: nec cadat incisio super partẽ aliam: maxime si ibi fuerit neruus aut chorda aut arteria: melius est vt fiat scõm latum aut transuersum. modica aũt est differentia inter latum ⁊ trãsuersum. Uene autẽ mobiles sunt vene colli: ideo in eis ꝑm latum fit incisio: quãdoq; etiam sunt tales vene brachij et pieter hoc etiam ibi cõcurrũt mẽbra que diximus sicut cũ venis pedum: quoniã ꝓpinque sunt neruis ⁊ chordis. proinde etiam ꝑm latuz ⁊ trãsuersum incidũtur. In saluatella vero cum sita sit quasi in valle securior est incisio ꝑm lõgũ facta q̃ ꝑm latum: nõ enim timetur eius mobilitas lateraliter. Alia etiã intentione est ꝑm longũ q̃ ꝑm latũ aũt trãsuersum: vt videlicet euacuatio sanguinis nõ impediatur. In paruis enim venis ⁊ strictis quaruz sunt vene labiorũ ⁊ lingue ꝑm longũ: ⁊ ideo nõ incidantur ꝑm latũ vel transuersum: maxime cum fieri possit. quãdoq; vero alia intentione variãtur isti modi incisionis. scilicet ꝓpter intentionem quã habemus ad tardam vel festinam consolidationem vulneris. Cum eñ volumus vt cito solidetur vena in plicatura brachij incidimus ꝑm lõgum. propterea quia cũ brachium maxime ꝑm longum situetur conueniẽti⁹ labia vulneris ⁊ ampli⁹ adherent. Cum volumus enim tardare solidationem sicut cum proponim⁹ secũdare flobothomiã per eundem locum incidimus ꝑm latũ. Nam extensio brachij prohibet adherere labia vulneris ⁊ consolidationẽ fieri. Proportionabiliter autem medicus cõsiderabit in aliis venis iuxta formã motus membri ⁊ quietis ⁊ situs. ¶ Hec etiam intentio que variat ꝑm latum ⁊ longũ incisionẽ potest variare ꝑm strictum ⁊ amplum. quoniã planũ est q̃ incisio stricta ⁊ parua citi⁹ consolidat larga ⁊ magna. Scõm quãcũq; igitur formã debeat incisio fieri accipiẽdus est flo

Quo de bothomus in medio sic vt non vacilleꝫ et vt sic ad minus beat tenetur cũ pollice ⁊ duobus sequentibus digitis sitq; flo ri sẽ bothomus acutus vt leuiter penetret ⁊ dolorẽ nõ inducat nus. sine penetrationis difficultate. Sit etiam mund⁹ ab omni rubigine ⁊ quacũq; alia substãtia quoniã omnia impediũt penetratiõis lenitatẽ: ideo lauari ⁊ tergi debet diligẽter et suauiter ne asperat tersione hebetetur. Si tamen aliquod iuuamentum sperareꝫ: ex aliena substãtia dimitteret ibi sicut de oleo fecimus cũ volumus secundationem facere ⁊ reiterationem vngum⁹ oleo aut butiro vt impediat consolidationem vulneris. ꝓfundetur ergo flõmus in venã suauiter: nõ prosidiose ne rumperetur: nõ directe ne inferior superficies vene tangatur: sed oblique ⁊ mẽsuret quantitatẽ ꝓfundationis ꝑm quantitatẽ vene ⁊ etiã ꝑm quantitatẽ incisionis: quã facere intẽdit: quod si ꝓfundare non audeat ⁊ necessaria sit maior incisio aperiet superficialiter venã cũ flobothomo habẽte pilũ seu dentẽ acutũ ⁊ incisuz aliqua sui parte iuxta cuspidem ad modũ ferre. ⁊ in extractiõe flobothomi fixo dẽte in venam findatur cum eo. Aliqui pilũ in summitate flobothomi ꝓsituũt ⁊ ꝓfundato in vena modice resupinãt ipm deinde trahendo ad exterius findũt: et isti modi findendi in venis strictis ⁊ lateraliter ⁊ mobilib⁹ securant ab errore labendi ⁊ tãgendi aliam partẽ vene. Et ꝓfundatione eñ flõmie in aliã partẽ aposteme generatur qñq; etiã fistula sicut in venis que sunt in angulis oculorũ que supra os seu mẽbrũ frigidum situantur. ¶ Facta igit incisiõe alia duo restãt: scz euacuatio ⁊ obuiare nocuis ac cidentib⁹: que apparent in ipsa euacuatiõe. Oportet ergo primo attendere formã recte euacuationis: ad quã cognoscendã medicus debet tria cõsiderare. s. q̃titatẽ sang. qui euacuat: ⁊ qualitatẽ ipsius ⁊ iuuamẽtũ euacuationis. Ex his tamẽ trib⁹ duo sunt principalia. s. qualitas sanguinis ⁊ iuuamentũ euacuationis. quãtitas vero debita per cõsiderationẽ horũ duorũ cognoscitur esse debita et cõueniẽs. Similiter etiã si quantitas agit absolute nõ inq̃tum debita est ⁊ cõueniẽs siue parua siue magna per se nõ inq̃tum debita ⁊ cõueniẽs indicat bonitatẽ euacuatiõis ⁊ sufficiẽtiam. Istud eñ necessariuz est cognoscere ad certificandũ vtrũ flõmia facta per incisionem sit recte aut artificialiter facta: nec sufficit cõsideratio supradictorũ particularium qñ ex illa cõsideratione nõ cõcluditur necessariũ iudiciũ: sed ꝓbabile tñ. ⁊ inde est q̃ iudicia medicoꝝ dispositionibus corporis sanabilis ⁊ de cõuenientia causarũ salubriũ sumpta sunt ex consideratione particulariuz: quorũ varie sunt cause ⁊ etiã multipliciter variãtur. Dixit Gal. q̃ talia iudicia medicorum ꝓbabilia sunt et nõ necessaria. ⁊ hoc perfecte exposuimus in regimento acutoꝝ. vbi etiã dixim⁹ q̃ virt⁹ ⁊ etas senex ꝓplexio ⁊ ꝓsuetudo ⁊c. õ dixim⁹ esse superius ꝑticularia nõ sunt ꝑticularia ꝑm q̃ in arte ꝓsiderant. Quia ars de particularibus nõ est: cũ sit regula vniuersalis. Unde ars medicine nõ agit de etate pueri hui⁹ ⁊ hui⁹ vel cõplexiõe calida hui⁹ ⁊ hui⁹: sed vniuersaliter de etate puerili ⁊ cõplexiõe calida in quocũq; corpore ⁊ sic de aliis ⁊ hec vniuersal'r accepta perpetua sunt: semp eñ talis cõplexio ⁊ talis etas ⁊ sic de aliis: ꝛz nõ semper sit talis cõplexio in hoc vel in illo: ⁊ ideo de his ars est. sed dicuntur particularia q̃ ad q̃s singulariter regule artis ordinant particulariter occurrũt quemadmodũ erit corpus q̃s subijcit operi est hoc vel illud. Similiter etas et cõplexio et cũcta que eis conueniũt indiuidua sunt ꝑm q̃ ad ipsum referuntur ⁊ a consideratione illorũ sic particulariter occurrentiũ medicus operari volẽs artis regulis informat⁹: ꝛz elicere iudiciũ de dispositione ei⁹ ⁊ operi cõuenienti et. et ideo dicebamus q̃ medicina medicoꝝ manat a cõsideratione particularium que cũ vario ⁊ vario modo seu aspectu adinuicẽ in diuersis corporib⁹ occurrũt: ⁊ ipsa ꝑm particularitatem cõprehẽdi nõ pñt ꝓpter multitudinẽ eorũdẽ: hinc est q̃ iudiciũ ab eis nõ est necessarie veritatis: sed cũ accipit cum plurium cõsiderationẽ ⁊ etiã potioꝝ ⁊ significãdo ꝓinde fidẽ facit sicut iudiciũ astronomoꝝ ⁊ rethoꝝ: q̃s fiat ꝓcedit p cõsiderationẽ ꝑticularium maioꝝ ⁊ manifestoꝝ. Est aliud etiã ex parte nostra q̃s impedit certitudinẽ iudicij: scz in experientia artificis. Nã sicut Gal. docuit in terapẽtica. ⁊ nos ibidem scripsim⁹ nõ põt ꝓperfecte seu cũ certitudine iudicare de dispositione corporis particulari ⁊ operi cõuenienti ⁊ particulariter: nisi qui potens est omniũ particularium significationes ꝓattendere ⁊ eoꝝ virtutes ⁊ significatiões nẽ iudiciũ adinuicem cõparare: sicut etiam superius docuimus. Inexperientia artificis impedit certitudinẽ iudicij. Ade etj.

dicus aũt qui põt hoc facere: vt ibidẽ dixit Gal. debet esse subtilis seu ingeniosus: id est clare apprehẽsiue ⁊ facilis memorie: dz etiã esse sciens. i. perfecte habens noticiã de regulis artis. item diligẽs ⁊ sollicitus ad laborẽ vtroq; labore scilicet mentis in studendo ⁊ corporis in visitando cũ hoc etiam debet esse exercitatus in experientia rerũ particularium. ⁊ cum his etiã debet esse bone memorie: id est bene recolens de apprehẽsis ⁊ expertis. Cum ẽm talis perfectio raro reperiatur in medicis: inde parũ est q; iudicia medicorũ sint fm exquisitã veritatẽ accepta ideo supradictis cautis exigentibus, dixit Galienus in commẽto prediciti libri: scilicet regimẽti ⁊ aliis locis q; plurimis q; accepta sit fm estimationẽ artificialẽ q; est estimatio ꝓpinqua veritati ⁊ pro pte maioi vera sed ad certitudinẽ habẽdam de rectitudine oꝛis et iudicij cuiuscũq; oportet cõsiderare vltimus effectum operis: scilicet vtrum fuerit vtilis corpori aut nocuus. Nam si vtilis certificatur q; opus est rectum ⁊ similiter iudicium. Si vero cõtrarium: contrarium. ⁊ ideo ad examinandum iudicium docuit Gal. recurrere ad cõsiderationẽ iuuantiu et nocentiu dicimus sepissime prodesse medico ad certitudinem habẽdam iudicij de forma recti operis ac dispositiõe que inuestigare anteq; operetur in occurrẽti corpore si alius medicꝰ coactus fuerit et qualia fuerint opera et vtrum vtilia vel nociua quoniã si vtilia operari habet ad formã illoꝝ manente eadem dispositione. Si vero nociua ⁊ illa et etiã cõsimilia euacuare habet ⁊ euitare. ¶ Redeũtes igitur ad formã dicimus q; duo sunt fm doctrinã ypo. que ostendunt laudabilitatem euacuationis sang. scz per incisionem qualitatis san. ⁊ iuuamentum euacuationis. ista ẽm duo sicut perfecte scripsimus in apho. docet ypo. considerare ad cognoscendũ sufficiẽtiam et laudabilitatẽ euacuationis cuiuscq;: dicit q; in his que a corpore educũtur ad cognoscẽdũ supradicta nõ est conueniens signũ multitudo ereũtis a corpore: sed qualitas ipsiꝰ et iuuamentuꝝ euacuatiõis qõ cognoscit p alleuiationẽ patientis ⁊ tolerantiã corporis. Nam dũ euacuatur quale dz euacuari ⁊ corpꝰ tolerat cũ leuitate laudabilis est euacuatio ⁊ nõ est nociua: si vultis fiat. si vero cõtrariũ nociua est ⁊ cũ inceperit apparere ꝓtrariũ scz alia qualitas ⁊ intolerãtia patientis significat sufficientẽ euacuationẽ: et q; multitudo nõ est sufficies signũ: ꝓbat q; aliquotiens euacuatio fit vsq; ad syncopim vt si multitudo ꝓsideraret nequaq; expectaret syncopis q; terminꝰ euacuatiõis in aliqua euacuatione nõ expectatur nisi in flõmia sicut dicemus de paucitate aũt p se ptz: q; nõ est signũ sufficies debite q̃titatis euacuatiõis ⁊ bonitatis. Cũ q; sanguis euacuaꝝ dz ꝓsiderare medicꝰ ꝑncipalr et sapore ⁊ odorẽ etiaꝝ sang. substãtiã ⁊ si vlr se habuerit et laudabilia sint sine dita te incipiaꝝ euacuatio nisi petitã q̃titatis euacuet. ⁊ tũc ad cognoscendũ sufficientiã euacuationis ⁊ bonitatẽ recurrimus ad altrũ signũ sicut statiꝫ dicemꝰ. Caueat etiã sibi medicus ne decipiaꝝ in cognitiõe ꝑdicta ꝑdictoꝝ signoꝝ. Alii quotiẽs ẽm laudabilis sang. primus egredit: aut q; attractus est ꝓpter ineptã ptis trications in qua fit incisio vel calefactio ⁊c. Aut q; ps in qua laudabilis sang. ꝓtinet nõ remota est a parte incisiõis sicut inqt ypo. in regimẽto acutoꝝ in plaresi dicẽs q; primo appareat sanguis clarus et laudabilis coloris: scõo illaudabilis quẽ colorẽ iussit expectare. Ideo ad hãc deceptionẽ remouendã oportet medicũ expectare tantum quãtũ extimauerit sufficere ad hoc vt san. illaudabilis incipiat euacuari si in corpore fuerit: ⁊ si appareat illaudabilis ea illaudabilitate cui nociuũ est p flobothomiã obuiare sicut eẽ crudũ: vtpote aquosus ⁊ flegmaticꝰ qõ per albedinem ⁊ subtilitatẽ cognoscit: nobilissimum est talem sanguinẽ extrahere sicut in prima parte huius operis diximꝰ. Si vero apparuerit sang. grossus et niger aut ad viriditatẽ trahẽs aut fetidꝰ aut amarꝰ aut falsus fluere ꝓmittaꝝ. Tales ẽm differentie in colore: et sapore ⁊ alie apparere põt in sanguine: ⁊ in eo qõ in venis cõtinet sicut in sexta parte de morbo ⁊ accõte Gal. tetigit vbi de corruptiõe digestionis in venis ⁊ epate locutꝰ est: ⁊ nos ibidẽ ostendimꝰ. siue igit euacuet sang. ꝓpter ptis qualitatis siue ꝓpter ptis q̃titatis attẽdere habet medicꝰ vt euacuetur in q̃titate cõuenienti qm nõ quecũq; q̃ttas est cõueniens sicut diximus a vena. ¶ Debet etiã medicꝰ mẽsurare q̃titatẽ illã taliter vt cõueniẽs siue vtilis efficiaꝝ corpi vt euacuet corpori absolute vel in plus. q; vero illud tm nõ est vnũ in quocũq; corpore: ideo fm ꝑfectam ꝓportionẽ debite mẽsure vel certi põderis cognosci non põt aut etiã edoceri: sed hoc inuestigare per extimationẽ artificialẽ: que ad veritatẽ appropinquat certe mensure. ⁊ ideo videns hec ypo. et sequaces eiꝰ tradiderũt artẽ per quã extimatio artificis reguletur ad accipiẽdũ mẽsurã ꝑdicte quãtitatis: ⁊ pinde dr artificiale: q; illa arte regulat. ¶ Est autẽ cañ. ille vt vez cõsideret quãtas peccãtis materie et tolerãtia virtutis: ⁊ hz cõsideratio omniũ particulariũ ad hoc profuit: tamẽ in apho. nõ docuit cõsiderare nisi hec duo. propterea quia ista duo principalia sunt ⁊ alia ꝓpter ista cõsiderantur cũ vult medicus ergo mẽsurare quãtitatẽ hu. peccantis debet cõsiderare quãtitatẽ ipsius prout peccãs est et fortitudẽ corporis. ⁊ si virtus toleret tantũ debet euacuare quãtũ estimabit humorẽ peccantẽ. Si ergo peccet humor in qualitate tãtũ debet euacuare quãtuꝫ apparet peccatũ qualitatis sicut in proposito dũ apparet sang. grossus et niger ꝓmittar egredi vsq; quo nõ apparet talis. dũ tamen virtꝰ toleret dato etiã q; ad syncopim perduceret quõ veritatẽ habeat q; virtus corporis posit tolerare euacuationẽ facta per flobothomiã vsq; ad syncopim. Cum autẽ syncopis defectio sit perfecte ostendimus in nona parte de ingenio sanitatis vbi Gal. docet facere flobothomiã in sẽ. sanguinis vsq; ad syncopim si virtꝰ toleret. Ibi enim ostendimus q; ille sermo quẽ dicit q; scilicet aliquando fit euacuatio vsq; ad defectionẽ si virtus sufficiet nõ: includit oppositionem intelligẽdo per defectionem syncopim sicut ypo. intellexit et oẽs sapientes: quẽadmodũ in aphorismis latissime exposuimus remouẽtes falsam expositionẽ vulgarium medicorum: qui dixerunt q; ypo. non intellexit per defectionem syncopim sed perfecte materie peccantis euacuationem: ad quam expositionẽ dandam moti sunt ꝓpter cõtradictionẽ quaꝫ videtur eis includere sermo si intelligaꝝ per defectionẽ syncopis que defectio virtutis est vnde q; ignorauerũt quomodo ista defectio que syncopis nũcupatur potest simul esse vel cõcurrere cum sufficientia virtutis ideo ligamẽ siue apparentia ꝑdicti motiui tenuit eos ligatos: ita q; non aduertunt ea que eorum oculis subijciunt. Nam cum exponũt amphorismũ supponimus eos videre cõmentũ Gal. ⁊ perlegere etiã. Cum ergo ibidem insinuet per defectionẽ syncopim: vident non aduertere qõ legunt. dicit q; sermo ypo. non est intelligẽdus de defectione que fit ꝓpter angustiã vi que fit propter malos humores in ore stomachi natantes ⁊c. per quas defectiões cõstat q; nõ intelligit vltimas et ꝑfectas euacuatiões sicut illi dixerunt sed syncopizatiões. sed vt dicit ypo. loquitur ibidẽ de defectione que fit per flobothomiã dicẽs solum q; in flobothomia ducẽda est euacuatio vsq; de defectionẽ plane denotans q; per defectionẽ non intelligit vltimatam euacuationem humorum peccãtium quia tunc sermo eius nõ haberet veritatẽ: imo manifeste falsus esset: quãtuꝫ in aliis euacuatiõib⁹ a flobothomia ducitur euacuatio. ⁊ etiã ipse docuit vsq; ad perfectã euacuationem hu. peccantis sicut in purgatione vẽtris in qua cholerã intendimus euacuare continuamꝰ pargationẽ quousq; cesset cholera euacuari et hoc nõ raro sed frequenter facimus. ergo ibidẽ plane intelligit per defectionẽ syncopim. manifestius etiam dat hoc intelligere frequẽter cum dicit q; in febribus acutis cũ flobothomas vsq; ad defectionẽ refrigeratur statim cor et febris extinguitur. in plurimis vẽtres soluũtur: et sudores patuntꝫ. ⁊ exinde perfecte sanantur. sed nunq; visum est q; subito refrigeretur cor ⁊ febris extinguatur propter flobothomiã nisi ad syncopim duceretur: ꝓpterea si defectio ad quam ducit flobothomia nõ est nisi ꝑfecta euacuatio hu. occantis nõ diceret Gal. q; post defectionem sequeret in aliquibus fluxꝰ ventris aut vomitus aut sudor quibꝰ liberaꝝ: q; postq; perfecte euacuata est materia peccans nõ est necessarium euenire euacuationem ad liberandum a morbo: sed solam arterationẽ. ex quibus manifeste colligit q; per defectionem syncopim intelligit. Plenarꝰ autem in supradicta

Nõ quãtitas sz q̃litas ⁊ iuuamẽtũ i euacuatiõe ꝓsiderãda sunt.

In euacuatiõe sanguinis.

Cautom cerca q̃ntitatem materie euacuãde.

Quãdo nisi euacuatiõne nõ posse vsq; ad syncopim cũ tolerãtia virtutis.

predicta parte de ingenio sanitatis ofidim⁹ eũ sic intellexisse. ¶ Propter hoc etiam supradicti expositores ostẽdũt se oblitos esse eusqđ eorum dux Auicena. de flõmia dicit: q in febrib⁹ synochis ⁊ squinãtijs et in principio appoplexie ex multitudine san. et apostematib⁹ perniciosis ⁊ dolorib⁹ fortib⁹, nõ curamus si flobothomia ad sincopim perducat.

Que cõsiderãda sint in secũdatione euacuatiões in virtute debili.

Si ꝓ virtus sit debilis ⁊ sincopim tolerare nõ possit ante etiam perfectam euacuationem: dato q̃ sincopis nõ perueniret debet mẽsurare quãtitatem euacuationis quãtuz debilitas virtutis requirit: ⁊ tũc in hoc casu occurrit cõsideratio secundandi sanguinis euacuationem per eandẽ incisionẽ: qñ cũ virtus nõ toleret q̃ tãta peccãs materia euacuetur vna vice cognoscit ex hoc q̃ prima vice nõ dz euacuari nisi pars quã ꝑt⁹ tolerat: ⁊ ꝑ residua opz expectare q̃ virt⁹ cõfortetur ad tolerãdũ et⁹ euacuationẽ. quapropter occurrit cõsideratio medico ad mensurãdũ temp⁹ qđ̃ dz cadere inter vnã extractionẽ san. ⁊ aliã ⁊ etiã cõsideratio cõfortãdi virtutẽ intermedio tpe cũ nutrientib⁹ laudabilib⁹. Illud aũt per qđ̃ cognoscit estimatione artificiali quãtũ tp̃s debet intercipi inter vnã flõmiã ⁊ aliã et sic de aliis euacuationibus est cõsiderandũ. Nã ꝑm gradũ debilitatis ei⁹ est illud tp̃s longũ vel breue. Si enim fuerit virt⁹ modicũ debilis fiat scõ̃atio eodẽ die. si ꝓ ampli⁹ scõ̃a die et interim cibabitur patiẽs laudabiliter. Tãta enim posset esse debilitas q̃ tñ differretur scõ̃a flobothomia q̃ iteꝝ oporteret facere incisionẽ sicut si fieret. viij. aut. viij. die ⁊c. ¶ Cũ aũt fiat secũdatio dz cauere medic⁹ ne vuln⁹ minoratũ sit ꝑ cõsolidationẽ alicuius sue partis: q̃ si tũc fiat flõmia accidit frequenter q̃ subtilis sanguis egreditur ⁊ pulcher: ⁊ int⁹ remanet grossus ⁊ turpis: ⁊ hoc põt esse nociuũ: q̃ tunc opz vuln⁹ dilatare ⁊ reducere in priſtinã quãtitatẽ. ¶ Ꝺ aũt dictum⁹ de sanguine peccãte in qualitate. nã tãtũ dz euacuare medic⁹ quãtũ estimat peccare quãtitatem. dũ tñ virtus toleret: etiã si ad sincopim ꝓduceret; eũatio. Izꝰ sicut in magnis tegmi oñdim⁹. rarius cõcurrat debilitas ꝓ tutis timorosa cũ sanguine peccãte in quãtitate solũ q̃ peccãte in qualitate: qñ minima quãtitas sanguis laudabilis solũ debilitat opprimẽdo ꝓ tutẽ qua debilitas in euacuãdo fortiter nõ timeꝫ. Sz mala qualitas eius debilitat corrũpẽdo cõplexionẽ q̃ debilitas si fortius fuerit ꝓhibet euacuatiões: qđ̃ in de ingenio sanitatis perfecti⁹ ostẽsum est. ¶ Post hec aũte ꝓsiderare hz q̃ accñtia timorosa apparere possunt in actu flobothomie: qb⁹ est obuiãdũ: vñ sciẽdũ est q̃ ex erronea pulsione causat acutissim⁹ dolo: qñ neru⁹ aut chorda pungit vnde festinãter succurrendũ est ne spasmus subsequatur ⁊ bõbat in oleo calido immissa supponat ad sedãdũ dolorẽ ⁊ alia que in pictura nerui docentur. Qñ ꝓ pũgitur arteria egredit sanguis cito perducẽs ad sincopim. Cognoscitur aũt incisio arterie: q̃ sanguis inde exiẽs est subtilis clarus et ruffus ⁊ cũ saltu egredit. apponat ergo medic⁹ medicinã ꝓstrictiuã vt illa q̃ fit ex pilis leporis: san. dra. ⁊ mastice aloe ⁊ albumine ouj. Si ꝓ hec medicina parata nõ fuerit apponat bombacẽ ⁊ rasurã solee intinctã in albumine ouj: q̃ si puluis olibani aut masticis aut aliquid stipticũ melius erit. ⁊ ista remedia apposita nõ moueantur vsq̃ ad tertiam diẽ: ⁊ in tertio panni madefacti in aqua fri. vel ros. aut plãtaginis applicent parti et supra partez versus originẽ veniaꝝ vt impediatur collectio sang. et apostematio. tertia vero die suauiter deponatur ligamẽ ⁊ si medicina fortiter vulneri adhereat nõ remouea tur: qñ vuln⁹ nõ dũ est ꝑfecte solidatũ sed circũponatur illi recẽs medicina ⁊ post cõuenientẽ ligationẽ remaneat sic vsq̃ ad aliam tertiã diẽ. ⁊ sic deinceps donec vuln⁹ perfecte fuerit solidatũ. ꝓpter hec igitur accñtia ⁊ cõsilia mutat se medicus diuersis medicaminib⁹ ꝑm exigentiã operis vt festinãter remediet. Cõtigit enim nobis ꝓpter defectũ medicaminũ q̃ supra vuln⁹ posuimus mediã fabã bene alligatã et ꝑfuit cũ emplastro ex farina ordei et luto armenico ⁊ albumine ouj desuper et sic in tertia die fuit consolidatũ vulnus sed erat paruũ. ¶ Inter accñtia aũt que ex euacuatione timẽtur timorosi⁹ est sincopis: non illa quã diximus esse terminum sufficientis euacuationis in aliquib⁹ egritudinib⁹ superꝫ qñ hec sincopis nõ impedit immo potiꝰ expectatur: ⁊ cum apparere incipit intercipit euacuatio sed intellectus est de sincopi q̃ aduenit añ sufficiẽtẽ euacuationẽ ꝓpter quasdã causas sicut pusillanimitatẽ cordis causatã ab innata mala cõplexiõe ipsius vel motu hu. in ore stomachi vel quãcũqz aliã causam. Huic sincopi obuiãdũ est cũ subita aspsiõe facies ⁊ pectoris cũ aqua frigidissima vt calor ⁊ spũs subito ad cor refugiãt. ⁊ si possibile sit dz aqua esse suauis aromatisatis sicut ros. ⁊ nenuf. ⁊ sambucina ⁊ facta ex flor. sanc. citri aut florib⁹ mirte ⁊ sic de aliis. Expti eñ sunt Rasis ⁊ alij sapiẽtes ⁊ maxime. Rasis narrat in lib. de ꝓpriẽtiõe multoꝝ. ⁊ ꝑfecte etiã declarat doctrina Auic. in tr. 4 fen. 4 cordis. q̃ oẽ aromaticũ suaue inq̃tũ tale cõuenies est ꝓpriis cordis ⁊ spirituũ. ⁊ tõ cor delectat rn istis ⁊ ꝓfortat et ad ipsoꝝ pceptionẽ dilatat. Hac igit intẽtione iubemus talib⁹ dũ flõmanf vt olfaciãt folliculũ muscj aut muscum aut pomũ ambre aut citri aut coctanũ aut ros. ⁊ silia. Nec arguat hic q̃s: q̃ docem⁹ hic obuiare sincopi q̃ habet aliascãs q̃s sit ipsa euacuatio sang. ꝑ flõmiã: cũ in capitulo pcedẽti dixerim⁹ q̃ añ actũ flõmie sunt abscindẽte cause q̃ possunt eã ꝓhibere. Planũ est aũt quẽadmodũ dixim⁹ superꝫ q̃ causa ex qua timet sincopis vnũ est de ꝓhibentibus: ⁊ nos in precedẽti capitulo dedimus doctrinã auferẽdi tale ꝓhibẽs. Nos aũt respõdem⁹: q̃ hic nõ agit de sincopis ꝓhibitiõe ꝑm q̃ a causis pri⁹ cognitis et possibilib⁹ remoueri causat: qñ ꝑ cludubio istud ad cpitulũ precedens siue ad regimẽ ante flõmiã ptinet. sed loquimur de sincopi cuius cause aut nõ fuerũt precognite sicut pusillanimitas in euacuatione sanguinis in illo corꝑe q̃ nunqz flõmatus fuerit: que precognosci nõ potest aut si precogn fuerint: nõ tamen auferri valuerũt saltim ꝑfecte sicut innata mala cõplexio cordis. vnde de sincopi aduenĩẽte quasi ex improuiso hic agitur; ꝓinde etiã: q̃ supponimus huius sincopis causas esse vel occultas vel quasi non possibiles auferri. Ideo nõ docem⁹ hmõi causas hic abscindere: sed aliter docemus ipsi accidẽti obuiare meliori mõ quo fieri potest: et q̃ in actu flõmie nihil est manifesti⁹ ipso actu de causis immutãnib⁹ corꝑ⁹: ideo etiã hoc accñs ꝑz iudicũ sensus actui flõmie attribuit a medico. cũ enim occurrat ei ꝓter cognitionẽ aliaꝝ causarum ⁊ sic est necessariũ ei obuiare subito absq̃ eo q̃ in causis aliis cogitet nõ nocet et si causam ei⁹ dixerit flõmiam licet nõ sit causa nisi remota sicut mõẽs aliaꝝ causas q̃ maxime sunt. Patet igit q̃s differẽter supra⁹ hoc accidẽs ꝓhiberi docet: q̃ si ante flobothomiã notificaret aliq̃s medico q̃ ꝓsueuit in actu flobothomie sincopizare sine aliqua manifesta causa ⁊ occurrat necessitas exercẽdi flõmiã ꝓpter squinãtiã aut aliã egritudinẽ: tũc si posset medic⁹ deuenire in noticiã cause abscinderet eã ante flõmiã. Si ꝓ nõ vteret causis q̃b⁹ magis possibile esset ꝑseruare corꝑ⁹ a sincopi in actu flobothomie: sicut administratiõe aromaticoꝝ exteri⁹ ⁊ iteri⁹ sine cũ modico haustu vini. ordinaret etiã q̃ flõmaret patiẽs suppin⁹ marie si debilis esset tacẽs ꝑm figurã cõuenientẽ flõmie. ¶ Alia vero accidentia timorosa preter sincopim nõ apparent in actu flobothomie: aut si appareant valde raro. Quidã enim asserũt in quibusdam regionibus se vidisse q̃ in actu flobothomie soluebatur. ideo medicus ordinabat flobothomãdum sedere in sede ꝑforata cessante vero flobothomia cessabat soluto quod in meticulosis maxime debilem in intestinis contentinam habentibus contingere potest propter timorem: sicut ex problematibus. Aristo. et doctrina libri de morbo et accidenti sufficienter colligitur: quibus ad prohibẽdũ hoc ꝑdest añ flobothomiã ventrẽ inũgere post depositionem secum cum oleo masticino aut dyambra aut dyamusci administratione cũ modico vino aromatici: In actu autem flobothomie olfacere debet patiens aromatica.

Dubitatio.

De accidẽdus malicm actu flõmie.

Dolor ꝓcutiẽs neruũ ꝑcutiens arterie.

Syncopis.

¶ De regimine corꝑis post operationem puncipaliter intentam. Cap. iij.

Ernumerato medicationis ꝓpere qđ̃ ad restaurandum sanitatem deperditaz simpliciter ordinatur: opz artifex aliter ipsum corꝑ⁹ sanabile regere q̃ corꝑ⁹ tolerare valeat regimẽ scõm exigentiaz dispositionis introducte per opus medicatiõis premisse. Hoc enim mõ in actibus medicandi finis includitur quẽ intendit artifex medicine qñ medic⁹ circa corꝑ⁹ humanũ intendit opus medica

tionis aliquod exercere aliter regit corp⁹ anteq̃ operetur aliter vero dũ operatur. ⁊ aliter particulari opere terminato: ⁊ illa tria regimina ordmenẽ ſm q̃ reſpiciũt illud op⁹ particulare ſicut in opere flobothomãdi: quod gratia exẽpli fuit in hoc tractatu ſuper⁹ introductũ. Reſtat ergo dicere de regimine corporis flobothomati. ¶ Eſt igit̃ videndum quẽadmodũ ſuperius dixim⁹: vtrum flobothomato corpori cõueniãt omnia illa regimina quibus act⁹ medicationis vtiter cõplen ſuperius dicebat: ſcz dieta ⁊ exhibitio medicinarũ ⁊ operatio manualis: ⁊ qualiter etiam regimen cõueniẽs debeat exerceri. Eſt autẽ manifeſtũ q̃ flobothomato corpori ſm q̃ inanitum eſt per flobothomiã cõuenit regimẽ in dieta ſm q̃ dieta eſt cõmenſuratio omniũ rerũ nõ naturaliũ in quãtitate ⁊ qualitate: ⁊ maxime principales ſicut ſuperius dixim⁹. De cõmẽſuratiõe aeris in choandũ eſt. Et eiſdẽ canonib⁹ quibus ſuperius inueſtigãdũ eſt cõuenientia ſeu cõmenſuratio debita ipſi⁹ ⁊ quarticũq̃ etiam cauſaꝝ ſalubriũ ad corpus ſm q̃ diſpoſitum relinquitur per operationẽ premiſſaꝝ: vt pote ad corp⁹ inanitũ per flobothomiã quib⁹ cõſiderationibus diligẽter habitis patebit.

De aere. ¶ Et primo de aere. Corpori inanito nõ conuenit ſi calidus fuerit. Hã inanitis corporibus cauſe reſolutẽtes ſpirit⁹ ⁊ inanientes nõ cõpetunt. Aer vero excellentis frigiditatis cũ cõgelatiu⁹ ſit ⁊ nimis hys corporibus valeat nocumentũ procurare ſicut et fere cunctis alijs corporibus vitandus eſt potius q̃ eligendus ab eis. Similiter aũt et diſtemperatus in humiditate cum ſit reumatis cauſa. Siccus etiã cũ ſit cõſumptiuus inquãtum talis ptz q̃ nõ valet talibus inquantũ flobothomati ſunt. ergo relinq̃tur ſolum temperatus in hys qualitatibus eis rõnabiliter cõuenire. Similiter etiã tẽperatũ in ſubtilitate ⁊ groſſitie attendendũ eſt ⁊ manifeſta excellentia vitanda. Hã manifeſta groſſities eſt cauſa triſtitie ⁊ accidentiũ debilitantiũ conſicut in libro de cordis virtib⁹ docuit Auicẽ. Nimia ẽ ſubtilitas aeris ad facilẽ exalationẽ diſponit eos. Modica aũt ſubtilitas aeris aut groſſities nõ abſolute vituperatur cum primũ ſit cauſa melioris inſpirationis. ſecũdũ ẽ cauſa melioris retẽtiõis ſpirituũ in quibus inquã qualitatibus ſicut et in ceteris cauſis cõmenſurandis maioritas tnuamẽ ⁊ nocumenti debentur ſm exigentiam corporis. De aere autẽ lucido et tenebroſo ſic iudicare oportet: quia licet ſuperius dictum ſit q̃ inquãtum immutat corpus nõ imprimit in ipſum niſi valde per accidens: vtpote mediantibus accidentibus anime: tamẽ per ſe ⁊ immediate imprimit in aliquã partẽ eius ſicut in oculo. Probat enim Gal. q̃ in luce pupilla dilatatur ⁊i tenebroſo ẽſtringitur. ad dilatationẽ vero ſequit eodẽ ſtãte facilis diſperſio vel diſſolutio ſpirituum vicinorum propter quod vſus debilitatur ⁊ ſubſtantia oculi facilius alteratur et ſuſcipit nocumenta. Cõſtrictio vero ad cõtraria diſponit. Cum ergo flobothomia tum per eductionẽ ſpirituũ in hora euacuatiõis: tum per impedimentũ copioſe generationis ipſorum in corde diminuat ſpirit⁹ in organis animatis: cõcluditur q̃ flobothomatis inquãtuz tales ſunt ſcilicet inquãtum ratiõe flobothomie habẽt paucitatem ſpirituũ in oculis nõ cõpetit excellẽs lux aeris: immo eſt vtilior eis aer ad tenebriam declinãs inquãtum ad cõſiderationem viſus: predicto modo ſufficere poteſt ⁊ nunq̃ mai⁹ nocumẽtũ procurare poſſet iper triſtitiã ⁊ timorem: ad quod menſurãdũ oportet cũ hoc ſupradicto particulari cõſuetudinẽ flobothomati attẽdere. Cetera ẽ particularia q̃ut frequenter ſuperius diximus quibus ſufficiẽter cõſideratis tam patebit artifici q̃ diſpoſitis ad ſuſcipiẽdũ predicto modo nocumẽtũ in viſu periculoſuz valde luci expoſi maxime excellenti poſt flõmiã donec tẽperata fuerit caloris naturalis ⁊ ſpiritus copia: quales ſunt habẽtes debilẽ viſum propter paucitatẽ ſpirituũ et preparati ad aque deſcẽſuz in oculum: ad que duo preparati ſunt habẽtes cerebrũ frigidũ ⁊ humidũ. quamobrem ex negligentia huius regiminis ſepiſſime cõpertũ eſt plures amittere viſuz ⁊ incurrere catharactas: nec euadunt eas ſi frequẽter flobothomãtur: ⁊ ſi circa predictũ regimen fuerunt negligentes ⁊ etiam predicta cõſiderare p experientiã moti fuerunt antiqui q̃ flobothomat⁹ per tres dies vitare debet excellentiã aeris lucidi ſiue lucis ſuppo

nentes q̃ intra illum terminum copia ſpirituũ poſſet reparari. ¶ Eodem modo autẽ quãdo inueſtigatur regulus ſupradictis regimen eis cõueniẽs in exercitio ⁊ quiete. ſimiliter inuenitur qm̃ quies cõuenit eis ⁊ nõ exercitiũ maxime graue ⁊ diſſolutiuum virtutum: ad q̃ recte ordinandũ et cõſuetudinem ⁊ cuncta alia particularia ſuperius memorata cõſiderare oportet. Null⁹ eiñ contẽnere debet q̃ grauiter exercitari poſt flobothomiaz ⁊ maxime frequẽter in etate ſenectutis celeriter ꝓcipitat corpus. ¶ Similiter eiñ regimen in cibo ⁊ potu ex particularium cõſideratiõe ſm formã ſuperius datam patebit qualiter in flobothomatis ſit ordinandũ inquãtum eiñ tales cum eis cõueniat habentiũ debiles virtutes ⁊ ſignãter naturales cognoſcit: qm̃ modicus cib⁹ eis in quantitate ⁊ qualitate cõuenit: qui per facilem eius et bonã digeſtionem laudabiles ſanguinem celeriter reparet. Qualia ſunt quedã forbilia vt vitellus ouorum et ius carnium et vinũ ſubrubeũ aut citrinũ ⁊ cognoſcitur etiã q̃ tale et tantũ ſm iſtaz conſiderationẽ frequenter cõuenit miniſtrare. Dõ ſi occurrat cõſideratio particularis fortiorꝫ in ſignificando neceſſitatem contrariam ad cõtrarium potius inclinabitur regimen quẽadmodum accidit in corporibus in quib⁹ exercetur flobothomia ſolum ꝓpter peccatũ quantitatiuo in ſanguine ſicut in patientib⁹ gomoſreã aut ſinochã inflatiuam. oportet ergo omnia aut plura particularia cõſiderare ad formam recti operis. quo niã conſideratio vnius tantũ particularis medicantes facit errare. Hoc enim tam vidimus medicum volentem in quodã religioſo cauſam nocturne pollutiõis abſcindere: cui⁹ cõplexio ca. ⁊ hu. erat: ⁊ maxime in teſticulis quãobrẽ tubebat flobothomari frequẽter. cõqueſtus eſt enim religioſus q̃ expertus eſſet ſe poſt flobothomiam ampliꝰ pollutionibus moleſtari conturbatus et dubitans de cauſa huius accidẽtis nobis reuelauit querelã religioſi. interrogantes igitur qualiter cũ regebat poſt flobothomiã. Reſpondit: quoniam nutrientibus facile digeſtionis ⁊ laudabilem generãtibus ſanguinem ſicut didicerat flobothomatis competere. Ipſe etiam religioſus confitebatur poſt flobothomiã tribus diebus cibarijs nõ vti conuentus ſed hys q̃ religioſo propria in infirmatoria miniſtrabat. Quis ergo hys auditis admirabitur de accidente predicto. Cũ enim monachus vt dicebat: complexionẽ fortem haberet conuerſuam in membris ⁊ teſticulis ita vt ante flobothomiam ex fabis ⁊ caulibus et arido caſeo ſumptis in conuentuali refectione copiã ſpermatis generarent: ſtultum eſt admirari q̃ poſt flobothomiã ex ouis forbilibus et vino ⁊ ſucco carnũ ⁊ caſeo pinguiori eadem membra copioſius ſperma generarent. Materia nãq̃ diſpoſita ſi agentibus fortibus appropinquat facile informat et hec quidẽ materia poſt flobothomiã valde magis erat diſpoſita ſpermatis generationi q̃ ante. agentia enim. ſcz virtutes trãſmutantes in mẽbris erant in radicalibus eque fortes: ⁊ dato q̃ minus nihilominus ſequeretur predictus effect⁹ maxime vbi multũ minus fortes eſſent virtutes: quoniam diſpoſitio in qualitatib⁹ materia dupla imo quadrupla cauſarum eſt eius cuiuslibet effect⁹ ſicut in libro de virtib⁹ cordis probat Auic. ⁊ in locis plurib⁹ Gal. in ꝓpoſito tamen ola mẽbra ſufficiẽter fortia erant ad generandũ ſperma et maxime teſticuli: qui ꝓpter intenſionẽ ſue cõplexionis potẽtes erãt ex reſiduo ſui alimẽti ſpermatis copiã generare ⁊ rõne ſue fortis caliditatis celeriter ⁊ copioſe attrahere. Supradict⁹ igit̃ medic⁹ in forma predicti regiminis ordinata nõ cõſiderabat niſi inquãtum erat flobothomat⁹ ob-mittens conſiderationem inuamenti quo indigebat rõne frequentis pollutionis ⁊ cõſiderationẽ cõplexionis ſuorũ membrorum: ⁊ ſic de cõſimilib⁹. Si eiñ cõueniſſet oculos ſue cõſiderationis ad hoc cognouiſſet vtiq̃: qm̃ expediebat cũ vti poſt flobothomiã lentibus cũ aceto coctis aut lactucis aut ſalſis piſcib⁹ plus q̃ ouis aut oluris maturis additis.

De cibo ⁊ poca.

¶ Secundum eandẽ formam conſideranda ſunt circa regimen in iſtis conuenientia in ſomno ⁊ vigilia quibus diligenter conſideratis colligit q̃ immediate poſt flõmiã non competit ſomnus flõmatis: qm̃ ſomnus miſcet hu. et pfundat in viſcera. igitur cum intẽtio ſit per flobothomiã ſanguinez ad exteriora trahere quocũq̃ modo peccet ſiue ad

De ſomno ⁊ vigilia.

partes

partes a visceribus remotas non expedit eis post ſlōmiaz immediate dormire donec ſanguis in toto corpore fuerit adequatus equalitate proportionis quātū corporis natura redrit q; hmōi distributionē ſanguinis preueniat somn⁹ impedit motū ab interioribus ad exterius ⁊ in oppositum mouet ex quibus cōtingit morbus reumarū stillicidia: p curantur ⁊ merito cum reuma sit ruina ⁊ motus inordinatus humorū ex quo sequitur q; cū hu. complere non valeat motū ſm rectam venarum lineam decimat localiter ad lacertos et circumiacentia mēbra. ꝓpter qō etiā dicit. Auic. ⁊ alij sapiētes q; flobothomati si dormiāt immediate post flobothomiā incurrūt cōfractionē mēbrorum. Quod etiā accidit eis scōm plus ⁊ minus inquātū abūdantia humorum ⁊ qualitas consuetudinis ceterorūq; particularium variantur in eis. Post flobothomiā vero sumpto cibo q̄dā valgariū medicorū absolute ꝓhibuerunt somnū solū considerantes: q; per incautā revolutionē in somno posset ligatura dissolui partis flobothomate: ⁊ sic p locū incisiōis posset sanguinem in somnū ignoranter. Nō si verū sit multū debilis ⁊ diminuta est cor cōsideratio ad inhibēdū absolute somnū post cibū: tū q; nocumētum q̄ timeꝯ ab istis non taceat supra partē incise vene ⁊ custodiant ab aliquibus astantibus tēpore somni: ⁊ sic breuis somnus: cū iterū reuocatur ex obmissione cōsiderationē aliorū particularū quibus mane cōsuetudinequā sunt debilitas stomachi ad digerendū cibū aut dormiendi nū sit fortuna. cōsuetudo. q; fortis aūt sit significatio ex cōsuetudine sumpta in oi regimine sanabilis corporis plenarie: manifestat doctrina. Gal. in li. de consuetudinib⁹ hyp. in variis locis: ⁊ etiā auctoritatibus ostratis: in scda particula. libri de mollificatione ⁊ rōnibus pluribus sumptis: ex scia virtutū nālitū ⁊ experiētijs copiosis: ostēdit cōsuetudinē in quibuslibet consuetis rebus esse fortem siue accidēs ad significādū in oi negocio inq̄sitionis sanitatis. Si ergo flobothomatus post cibum consuevit dormire nō est absolute ꝓhibendus a somno maxime si debilem habeat digestiuā: ⁊ si tūc aliq̄d ꝓhibens occurrat somnum sicut timor supradictus aut timor ne incisio cito cōsolidet in somno ꝓpter digestiue ⁊ assimilatiue fortificationē quēadmodum maxime timeꝯ in his in quibus volumus secundare: ⁊ tūc etiā cuitare ne iterū incidatur in his inquam flobothomatus minus dormire permittatur nisi q; absolute prohibeatur a somno. Maius enim nocumentū est impedimētū digestionis ⁊ maioris nocumēti causa q̄ consolidatio incisionis. Nō em magnū timeꝯ nocumētum ex iterata incisione vene in eadē parte intercidētibus multis horis. Sic ergo ⁊ hic patet cōfirmatio doctrine superius tradite. scz q; non sufficit in forma recti operis attingenda vnū tm cōsiderare.

De inanitiōe ⁊ repletione. ¶ Qualiter aūt cōueniat eos regi quātū ad inanitionē ⁊ repletionē hoc est quantū ad eductionē superfluitatum ⁊ retētionē iam ex supradicta doctrina leuiter inuenitur. Suauis enim superfluitatum eductio per quā scz nō dissoluitur virtus imo potius confortatur non tantū eis sed vniuersaliter omnibus cōperit sicut leuia suppositoria ꝓ cibos fecibus educēdis: aut leuia diuretica si necesse sit ad vrine ꝓuocationem: aut cōuenientia medicamina sternamē ꝓuocātia ⁊ in ceteris emūdationibus educēdis: similimodo q; occurrent particularia necessitatem significantia poſt cōsiderata fuerunt ⁊ quātū ad numerū et quātum ad vicē ſm q; in precedētibus est ostēsum. Eodē modo hz cōsiderare artifex vtrū flegmatis cōuenientia sunt aliq; primenta ministrare sicut conuenit his qui flobothomantur ad diuertendū nimū fluxū sang. siue per nares siue per os siue sternutatū siue tussi vel vomitu siue per aliam partē corporis: ⁊ in his similiter talia retinentia ministrare oportet q̄ bus prouocet iuuamētū qō intendit ꝓcurari ⁊ nullū nocumētū aut valde modicū cōparatione iuuamēti qō inuenit rationali ⁊ artificiali certitudine ꝓcedēdo p vtā superius ostēsam ⁊ aliter nunq̄ inanita quibus virtus dissolutur ⁊ manifeste debilitatur nō competunt his: hz maxime cuitantur primis tribus diebus post flobothomiam qualia sunt fortia solutiua: ⁊ pp hoc illis diebus balneum prohibetur ⁊ item pp timorē apertionis vulneris in his potius in quibus consolidatio tardat. ¶ Itē etiā dixerunt idē de coitu absolute: quoniam illis diebus primo maxime nullo mō competit coitus flobothomatis corporibus tum propter timorem apertionis vulneris: tū ꝓpter dissolutionē virtutis quod imprudēter dictū est sicut ⁊ oē absolutū de conuenientia ⁊ inconuenientia alicuius medicine salubris ad sanabile corpus ꝓpterea q: in oibus corporibus particularia non eodē mō conuenīūt etenim qō statim dictū est scz q; forte solutiuū infra tres primos dies non competit flobothomatis hoc nō est verū absolute: immo q̄q̄ cogit necessitas primo aut scdo aut tertio die fortibus clisteribus vti aut solutiuo manifeste fortitudinis ministrare sicut cū aliq̄s plenitudinis iuuenis ⁊ fortis virtutis in pruinosam vel valde periculosam labitur squinātiam vel appoplexiā qui primo flobothomabitur hic vero eodē die si periculū timeatur clisterizabitur fortiter: q̄n immoderata repletio exigit ⁊ eras ⁊ virtus permittunt. vñ nō timeat nocumētū: aut si sit multum cum eo nocumēto quedā per has operationes sperat euitari: vt ergo medicus nihil de cōtingentibus obmittat talia exercet aut exercere dz ſm canones sue artis. Cū ergo dicebatur q; forte euacuatiuum nō conuenit flobothomatis in primis diebus intelligendū est hoc ſm cōsuetudinē ipsoꝝ inquātū flobothomati sunt: nō sp meminisse opz q; oim aut plurū pticularū ⁊ potioꝝ habere oz cōsiderationē ꝓpter qō dixim⁹ absolute q; nulli flobothomato die prima aut scda conuenit coitus est dictū non artificiale nec absolute verū. ⁊ si aliq̄s sapientū sibi vteret sermone intelligēdū est ꝓut diximus scōm ꝓsiderationē corporis in q̄tū est passum p opus ꝓmissum: q̄n si occurreret pticularia significātia maius nocumētū ex ꝓhibitione cor⁹ pcuranda q; ex pmissione exerceri pmitteret in prima die vt q̄q̄ iuuenis extis cōplexionis qualis monachus superi⁹ memorat⁹ assuet⁹ coire molestat ⁊ pturbat valde p coartationē spmatis in testiculis ⁊ in eius testiculis celeriter multiplicet et cōgregat nō tm modicū imo ledit nec apertio vulneris aut dissolutio virtutis in talib⁹ est timēda. spermate em tā in testiculis cōgregato: nō opz timere q; labore aut motu cocūtis ⁊ calefactione ex labore cāta aperiat vulnus: q̄n velocissime coitus erplet in talibus ⁊ ad hoc etiā sufficit cōtritio seminum in talibus ⁊ q̄buslibet bñ dispositis ad hoc. Nec ex tali coitu dissoluitur virtus aut grauatur corpus immo testante Gal. post talem coitū corroborantur virtutes et corpus alleuiatur. Tristitia aūt ⁊ angustia ex ꝓhibitione causata cor primo: ⁊ per ꝓns oēs virtutes debilitat ⁊ digestionē corrumpit aut manifeste defecat. ¶ De accidētibus aut anime idem dicimus q̄ de alijs: q̄n flobothomatis in quātū tales cōuenit accidēs cōfortans cor ⁊ vires corroborās sicut gaudiū ⁊ letitia ira vero ⁊ tristitia ⁊ desperatio ⁊ cūcta debilitantia ſm hoc euitāda ad quorum conuenientiā mensurandā particularū numerū ⁊ virtutem cōsiderare oportet: vt dictū ē. Plus em letitie ⁊ gaudij reqrit flobothomatus q̄ cōsueuit in exultationib⁹ viuere q̄ ille q̄ solitarius ⁊ tacitus viuere cōsueuit. Similiter etiā est post de alijs particularib⁹ iudicandum. ¶ Hinc vero subiūgendus est sermo de regimine administrationis medicinarū: de quo iam ex supradictis patet: quoniā flobothomato inquātum dispositus siue passus per flobothomiā medicari nō conuenit medicamine laxatiuo. Medicia vo alteratiua nō conuenit olbus flobothomatis cōiter nisi inquantū de flobothomie immutatione patiuntur spiritus. Infractio em totius corporis aut oris stomachi tm aut alterius membri aut sinecopis ⁊ sic de aliis accidētibus non sunt cōuenientia olbus flobothomatis. et ideo idem supradicti accidētis eis conuenit ministrare medicinā temperate caliditatis ⁊ aromatica: sicut sunt dyarodon aut dyābia minor aut potio muscata aut aromaticū vinum. aut quecūq; aromatica tpata exterius applicata faciet ⁊ naribus vt per anhelitus virt⁹ ad cordis regionē trahat talibus ⁊ que medicinis sanguis dispositus ad generationē spirituū ⁊ vaporū amicabilius de facili trahatur ad ventriculos cordis: in quorū sinistro fornat est et munera generationis ipsorum. Cuius sermonis veritas colligitur lucide ex dictis Gal. in ꝓplurimis locis: videlicet in. ij. de ingenio sanitatis. in iij. de virtutibus naturalibus. ⁊ in libro de cōsuetudinibus. ⁊ in libello etiā de concordia platonis. ⁊ ypoc. ⁊ principaliter hic ex dictis Auic.

De coitu flobothomatis

De accidētibus anime.

De administratiōe medicinarū.

in laudabili complexione de viribus cordis in quibus scripturis aliqua portio predictorum sermonū ꝑm plus ⁊ minus inuenitur verificari. Si corpora flobothomata cōsiderantur scōm significationes aliop particularū sicut morbi aut cause eius aut accidentis aut complexionis cordis aut orto stomachi aut aliorū mēbrorum ⁊c. In quibusdam flobothomatis ꝓadministrabit laxatiuum vt superius dixim⁹ in ꝙbusdā alteratiuū stipticū frigidū sicut his ꝙbus ad os stomachi debilitatum leuiter cholera fluit: ministratur zucca. rof. ⁊c. aut his qui febricitāt ꝑm diuersitatem suarū ⁊ accidentiū ipsarum. ꝙbusdā autē calefaciens stipticū vt his quorū os stomachi per frigiditatem ⁊ humiditatem de facili ledit. ¶Quibusdā dyacitonitē. Post flobothomiaz aūt folia salue ministrant in vino madefacta quibusdam aūt applicātur exterius medicine tēperate dissolutiue scilz parti flobothomate propter tumorē quibusdaz medicina doloris sedatiua applicat sicut flobothomatis quoꝓ neruus est punctus. ⁊ cōsimiliter in aliis accidentibus ⁊ ptib⁹ que considerantur in ingenio sanitatis ⁊ curādi negocio.

De manuali opatiōe. ¶Similiter aūt et regimē in opere manuali non cōuenit flobothomatis inquātum tales extstunt nisi quis aptam ligationē mēbri flobothomati vocare voluerit opus manuale: cuius ligationis forma ex ingenio sanitatis ⁊ libro cathegenis colligēda sunt in ol incisione cōsiderando formā mēbri ⁊ quātitatē ⁊ positionē ⁊ suarū partiū numerum Si vero considerentur flobothomati scōm alia particularia cōcurrentia poterit manualis operatio cōuenire ꝙbusdā et quibusdā nequaq. Possibile enim est aliquē plectoticū cadere ⁊ ex hoc cōcussionē corporis incurrere ⁊ dislocationē simul alicuius mēbri in quo si flobothomia ꝓmittat ad prohibendū generationē apostematis in loco concussionis rōnabile est vt dislocati mēbri rectificatio subsequatur. ¶Sic igitur concluditur ex oibus supradictis qꝺ volenti scire perfecte quid agēdū sit in opere medicine: oportet ipsum ꝓcedere per viā quā superius intelligentibus ⁊ bene dispositis sufficiēter recolimus explicasse: sine qua doctrina nullus se credat vniuersaliter perfectus in negocio ingenij aut regiminis sanitatis. Hic igitur finem opis concludentes gratias altissimo referimus: cuius gratia reuelante ⁊ auxiliante virtute: alꝰ notabiliter valuit intellect⁹ noster in his aliquid ꝙuis modicum.

¶Explicit tractatus magistri Arnaldi de villa noua de cōsiderationibus operis medicine.

¶Incipit flobothomia magistri Arnaldi de villa noua.

OMni tempore si necessitas viget flobothomia est adhibenda verum. ab. S. kalendas aprilis vsqꝫ ad. S. kalendas iunij vtilissimū tempus est sanguinē detrahendi: quia tūc crescit in homine sanguis ⁊ augmentū habet. Postea sunt obseruationes temporis ⁊ cursus lune. 5. 15. 20. 25. 35. in his flobothomari ꝓhibēt a. 15. kal. august. vsqꝫ in nonas septembris. tunc sunt dies caniculares tribuātes in quibus neqꝫ flobothomiā precipiāt neqꝫ potionē dabūt. Potio vero ab. S. kalen. octobris vsqꝫ ad. S. kal. de cēbris vtile est vt nocuos humores quos estuū tēpus traxerat deponat autūnus ⁊ a sicca cholera vsqꝫ ad aliud tēpus autumni securius esse poterit: qui hoc cibando vel potando obseruauerit: ⁊ etiam oportet vt vtatur: ⁊ a quibus ledi poterit abstineatur. ¶Sed quia de flobothomia mentionem fecimus quid sit ventilemus Flobothomia est veneranda vene incisio cū effusione sanguinis flobothomia non ex felle est applicāda. Sūt enim principales vene tres: scilicet cephalica: mediana: basilica: siue epathica. Cephalica est propter causas capitis: incidi oportet nonas aprilis que supra brachium currit Mediana in medio brachij currit que nonas septembris propter causas pulmonis incidit. Epatica est subtus brachium currens ob epatis ⁊ stomachi dolorem inciditur nonas maij. Ibe tres sunt in flectione brachij. Sunt ⁊ alie vene: vna est desuper politicz que inciditur nonas februarij ob felleis effusionem Alia est de sup digitum minorem que inciditur ob indignationem splenis nonas nouēbris: alꝰ duas incidim⁹ ꝓpter capitis dolorē ⁊ maxime passionē in occipitio de ambobus temporib⁹. Alias duas ꝓpter claritatē oculoꝝ. Sub lingua due sunt q̄ incidunt ꝓpter reuma ⁊ vitū dētiū. In frōte incidimus ob alienationē mentis et capitis dolorem. De naribꝰ ob capitis grauitatē. Subtus talos podagricos ⁊ mulieribus q̄ nō purgātur a menstruis neqꝫ concipiunt. Sup pollicē pedis ob indignationē testiculorum. ¶Flobothomia quoqꝫ est initiū sanitatis mentē sinceram facit: memoriā ꝓbet vesicam purgat: cerebrum siccat: medullas calefacit: auditū aperit: lachrymas stringit: fastidiū tollit: stomachū ꝓficit: ꝓpium nutrit: extraneū eiicit: longiorem vitam creditur ministrare: ⁊ aduersas valitudines deuastare. ¶Flobothomia est vene recta incisio ⁊ sanguinis moderata euacuatio. Flobothomia cum cautela debet fieri. si perfectus vis esse medicus semper time mēsuram semper ad pōdus fac ꝑm vires: etates: tempus: calores: immutationes tēporū Si sanguis a principio niger extiterit fac extrahi donec deueniat ad rubeum. Si spissus quousqꝫ veniat ad tenuitatem Si hyems fuerit plātas ⁊ faciem calidis fomentabis. Si estas sit frigidum odorem naribus impones vt pulegij aut menthe aut balsamite: et aliarum herbarum quarū nomina sunt infinita.

¶Explicit flobothomia magistri Arnaldi de villa noua.

¶Incipiunt meditationes parabole magistri Arnaldi de villa noua ꝑm instinctum veritatis eterne q̄ dicuntur a medicis regule generales curationis morborum.

Doctrina prima est de regulis preparantibus animū advtiliter operandum: in qua non est nisi vnicum capitulum quod continet. 20. aphorismos.

¶Doctrina secūda de regulis eligendi et preparandi commodioꝝ instrumenta curationis: ⁊ continet capitulū vnuz in quo continētur. 41. apho.

¶Doctrina tertia est de regulis mēsurādi vires instrumētorum curationis ⁊ tēpus applicationis sufficiētis in qua est capitulum. 1. ⁊. 12. apho.

¶Doctrina quarta est de regulis curādi malitiā cōplexionis: ⁊ primo illius q̄ caret materia vel humore in qua sunt 21. capitula. Et primū illoꝝ continet. 10. aphorismos: secūdum. 12. tertium. 3. quartū. 5. quintum. 4. sextū. 11. septimū. 4. octauum. 3. nonum. 2. decimum. 3. vndecimum. 3. duodecimum. 4. decimumtertium. 13. decimumquartū. 3. decimū quintum. 8. decimumsextum. 1. decimumseptimum. 3. decimūoctauū. 1. decimūnonū. 8. vicesimū. 3. vicesimūprimū. 7.

¶Doctrina quinta est de regulis curationis morboꝝ in cōpositione contingentiū ꝑm omnē speciem compositōis in qua sunt. 21. capitula. primū vero capitulum cōtinet. 12. aphorismos. secundū. 1. tertium. 7. quartum. 14. quintum. 8. sextum. 2. septimum. 12. octauum. 2. nonum. 2. decimū. 6. vndecimum. 2. duodecimū. 1. decimūtertiū. 1. decimūquartum. 1. decimumquintum. 8. decimumsextuz. 1. decimumseptimum. 4. decimumoctauum. 9. decimumnonum. 9. vigesimum. 9. vigesimumprimum. 4.

¶Doctrina sexta de curatione morbi compositi in qua est capitulum vnū: quod continet. 21. apho.

¶Septima ⁊ vltima doctrina est de regulis regiantibus cōualescētes: ⁊ specialiter a morbis vniuersalibus in qua sunt capitula. 3. primū cōtinet. 13. aphorismos. secundū. 7. tertiū. 4. et sunt in vniuerso: septem doctrine: quadraginta nouem capitula: ⁊ trecenti triginta vnus aphorismus.

¶Doctrina prima de regulis preparātibus animū ad vtiliter operandum: cuius capitulum est vnicū cōtinens aphorismos. 20.

OMnis medella procedit a summo bono. ¶Iuxta illud Johannis. Dño de celo creauit medicinam ⁊ vir prudens non abhorrebit eas. Et iuxta illud Jacobi. Omne datum optimuz et omne donum perfectum desursum est a patre luminum: sed medicina est bona q: ad bonum finem ordinatur: ⁊ quia de bono subiecto: quia de corpore humano sanabili: quia a bono efficiente facta est: medicina est scientia. primo cañ. fen. j. c. j.

Qui iuste

2 ¶Qui iuste voluerint ac vtiliter medicari figāt in aio suo nobilem appetitum.
¶Istam parabolam ꝛ subsequentem ponit Gal. per alia tamen verba in. 7. de ingenio capitulo. j. iuxta illud Arist. 2. physicorum. appetitus quem habet materia ad formā ratione pauationis eius est causa q illa forma acquiritur in illa materia: et ideo qui habet appetitum medicandi medicat et per consequens qui habet nobilem appetitum nobiliter medicat.

3 ¶Elegās appetitus aut feruet in cultum dei aut in cōmodum proximi.
¶Iuxta illud euangelij. Diliges deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et diliges proximum tuum sicut teipsum. Et iuxta illud: vnum cole deum et iuxta epistolam pauli: q semper debemus esse in charitate que stat in honorando ꝛ diligendo deum et proximum.

4 ¶Qui nō vt sapiat sed vt lucretur adiscit in facultatē quam eligit efficitur abortiuus.
¶Ratio est: quia puer dicitur abortiuus cum paritur imperfectus ꝛ ante tempus debitum: sed qui adiscit vt lucretur et non vt sapiat paritur imperfectus: quia paritur ad imperfectum finem cum perfectus: finis cuiuslibet facultatis sit cognitio creatoris: sed lucrum ꝛ maxime rerum mūdanarum: de quo hic intelligitur: non facit ad cognitionē creatoris: immo impedit ipsam: quia comparatur spinis. Hanc parabolam ponit per alia tamen verba Galie. in. 2. de ingenio. cap. 5. circa finem capituli.

5 ¶Sollicite vacās commodo tēporali nō solū inutilis sed nociuus est pluries in medēdo.
¶Iuxta illud. Pluribus intētus minor est ad singula sensus: ꝛ iuxta illud: q bonus est in studio pauus est in toto. ꝛ ecōtra. Et rō est: quia intellectus noster potentia simplex est et nō pōt apprehēdere plura simul et ideo si sollicite intendat tpalibus imperfecte pōt apprehendere res aie ꝛ iō non solum inutilis sed nociuus est eis. Hanc parabolā ponit Gal. in. 2. de crisi. ca. j. tamen per alia verba.

6 ¶Uagus animus ꝛ voluptatibus irretitus artis peritiam sterilitate fedat.
¶Ratio est quia sterilis dicitur mulier que fructu caret: ꝛ quia fructus animi sunt bone operationes ꝛ bone cogitationes: sed si talis animus non habet eas: ꝛ in ipso sit pertina artis: fedat ipaz sterilitatē: quia nō facit fructū et⁹

7 ¶Omnis motus animi vel appetitus inordinat⁹ mētem lacerat operantis ꝛ impedit rectum opus.
¶Ordinatus appetitus: vt supradictum est: aut feruet in cultum dei aut in commodum proximi ergo inordinatus ad ea que sunt cōtra deū et primū: ergo mēs que habet talē appetitū lacerat ab eo: q: de ratione est q mēs que appetitū contra deum et dominū suum debet laceraꝛi ꝛ laceratur ꝛ per cōsequens cū operante ꝛ impedit rectum opus.

8 ¶Cū determinatio lāguēs inuamēto indigeat: necesse ē medicātē ad spālē effectū dirigere op⁹ artis.
¶Iuxta illud: medicus nō curat hoiem sed hunc hoiem ꝛ ideo per cōsequens non dz curare per talia sed per hec talia: vt habet. j. physicorū innata est nobis via a cōioribus ad propria. Et ideo cū loquimur de natura humana in cōmum detenta per talez morbū in cōi curamus per talia in cōi sed cū loquimur q sortes habet talem morbum particularē de tali materia particulari cū talibus accidentibus particularibus et indigeat determinato iuuamento necesse est dirigere opus artis ad effectum illius specialem.

9 ¶Et effectibus pintētis tota rō agibiliū derinaꝛ.
¶Iuxta illud Gal. supra. j. apho. Ubicunq; cuⁱ⁹ ꝛc. Dicta futura actio ex suo effectu approbatur ꝛ pm finiam Arist. j. physi. in fine. vbi pbat q finis imponit necessitatē ad ea q̄ sunt ad finem. et in. ij. eiusdē probat q finis ordinat ꝛ iumtat cū sit causa rōne cuius aliquid fit: sed effectus pcintētus est finis illorum que ad ipsum ordinantur ergo ꝛc.

10 ¶Cū exemplar exterioris operis in mēte geratur artificis: necesse est vt sit clarū speculū mētis eius.
¶Speculū mentis sunt q̄nq; potētie exteriores ꝛ q̄nq; interiores: q: sicut spēs rerū repsentāt in speculo: sic species intelligibiliū repsentātur in istis potētijs p ordinē. Iuxta illud. 2. de anima: opz intelligentē fantasmata speculari. et ideo cū intelligibilia gerantur in intellectū opz vt iste potentie sint clare: quia sicut speculū obscurū nō gerit bñ species rerū in oculos: sic potentie obscure non gerunt bene.

11 ¶Dēs informata cūctis prebētibus directionez ad opus claro mōstrat intuitu quid agendum.
¶Per mentē intelligo potentias exteriores et interiores: per cūcta prebētia directionē ad opus intelligo signa sumpta a rebus naturalibus nō naturalibus et cōtra naturaz ꝛ principaliter pnostica. Et ideo cū mens habuerit informationē olim istoꝝ ꝛ cognouerit cās morbi clare monstrat curationē iuxta illō Aui. nō ē pole q̄ cures egritudinē ꝛc.

12 ¶Corporū naturas morborū species causarū varietatem ꝛ vires instrumētorū agnoscēs cum rōne medebitur ꝛ arte iuuabit egros.
¶Per hoc quod dicit corporū naturas tangit signa sumpta a rebus naturalibus vel ab essentialiter inherentibus p hoc q dicit morborū species ꝛ causarū varietatē: tāgit signa sumpta a rebus contra naturam vel ab accidentaliter inherentibus per hoc q dicit: vires instrumētoꝝ tangit signa sumpta a rebus non naturalibus. Et ideo oia signa ista agnoscens cum ratione curabit vt Gal. volēs hoc primo ponit omnia hec signa. 2. tegni. postea ponit curam.

13 ¶Proprietates indiuiduales corporum sanabilē licet scribi nō valeant necesse est tamē vt operarius non ignoret.
¶Hanc parabolaz ponit Gal. 3. de ingenio sanitatis. ca. iij. ꝛ etiā ca. vij. eiusdē. Proprietates indiuiduales vt tāgitur in porfirio. ca. de spē circa finē sunt forma: figura: parēs loca: tpa: patria: nomen: que nūq; in duobus possunt simul inueniri. De cōplexione vez est vt dicit Aui. de figura etiā cū causetur a cōplexione: de loco ꝓbatur. iij. physicoꝝ. De aliis intelligit cū aliis dictis que non possunt scribi cū sint infinita primo poste. tū nō debēt ignoraꝛi: q ab eis dependet regimen primo aphorismoꝝ. apho. primo.

14 ¶Per ignorātiam indiuidualis nature proprijz regimē cuiuslibet corporis ignoratur.
¶Iuxta illud Gal. ij. tegni canone illo. Rursus igit ꝛc. ꝛ rō talis: nā ignorata cā necessaria alicuius effect⁹ ignoratur tpe effectus: sed ꝓpria natura cuiuslibet indiuidui est causa necessaria ad ordinationē regiminis tpius: ergo maior tenet. ij. poste. ꝛ primo physi. ꝛ primo cano. minor tz. ij. tegni. ca. pallegato. ꝛ. ij. regimēti acutoꝝ: ꝛ in tota medicina.

15 ¶Propria natura cuiuslibet indiuidui formam proprij regiminis determinat exquisite.
¶Istud tenet ex pmissis. ꝛ ratio est: qꝛ ꝓpuez vni nature p prijū ꝛ vnum regimē debetur vt superius est ꝓbatum: sed quodlibet indiuiduū habet ꝓpriā ꝛ vnā naturā vt superi⁹ probatū est: ergo ꝓpriū ꝛ vnū regimen sibi debetur: qō est cōtra multos qui quasi oēs codē regimine regūt qui increpantur a Ga. ij. de ingenio. dicente illos esse amicos.

16 ¶Proprietas icogita rōne vel syllogismo reuelatiōe vel experimēto iuuantiū ꝛ nocētiū innotescit.
¶Dicecōcludit innuēdo ꝛ dicēdos modos sciēdi ꝓpietateꝝ. s. corpoꝝ ꝛ instrumētoꝝ: qꝛ q̄ bñ diffinitū ꝛ ꝛaria cōsignificāt ꝛ prio ponit rōnē. i. diffinitionē q̄ est ꝓncipal⁹ ꝓncipiū sciēdi. prio poste. ꝛ. ij. phy. Scōo ponit syllogismū q̄ est vniuersal⁹ instrm sciēdi cū sit subiectū sciēne cōis. Tertio ponit experiētiā q̄ est certius vt patet in ꝓhemio meta. exptos magis ꝓficere videmus. Quarto ponit reuelationē q̄ a solo deo ꝓcedit q̄ scientias causat. hec parabola ponitur per Gal. 3. de ingenio sanitatis. cap. vij.

17 ¶Artificialis notitia passionum non acquirit⁹ nomine sed diffinitione ipsarum.
¶Iuxta illud Aui. j. can. fen. j. ca. vl. de vocibus nō disceptamus solū q̄ intētiones ꝛ differētia habeamus. Et iuxta illud Gal. ij. de morbo. vbi dicitur q̄ cōplementum medi-

nererū est:et nō vocum. Et ratio est quia voces significāt ad placitum et ideo possunt mutari iuxta placitum imponentis sed diffinitio necessario cum sit conuertibilis quare non potest mutari. Hanc parabolam ponit Gal. in primo de ingenio. ca. vj. circa tertiam partē capituli.

18 ¶ Notitia nominum ꝓficit ad doctrinā rebus autē significatis medela perficitur.

¶ Hanc parabolam ponit Gal. vlt. de ingenio sanitatis. ca. primo. Quantū ad primā partem patet. iiij. phy si. titulo de vacuo. ca. ij. vbi habetur: q̄ q̄d notis principium est doctrine. Et alibi: ignorato quid dicitur per nomen impossibile est fieri disciplinam. Et alibi. qui virtutes vocabulorū sunt ignari de facili paralogizantur. Et plato vox in aere audibilis existens instrumētū cuiuslibet discipline. Et gal. secūdo prognosticorum cōmēto illius. Homit⁹ sicut succus poiri ꝛc. vbi dicit: oportet aūt vt sit sollicitudo tua de esse nominū ꝛc. sed tamen vocibus non perficitur nisi vt immutet ibidē. Et ratio est: quia ois medela oportet q̄ medicabile contingat: cū medicatio sit operatio naturalis. Sed vox non potest contingere mēbrum neq; humorē: sed solum res significata per vocem.

19 ¶ Nomina morbis imposita scōm mēbrorū diuersitatem vtrorūq; prebēt notitiā cognita vi sermōis

¶ Quia morbi q̄ denominant a membris quorum sunt facillime per nota cognoscuntur ab eis: quibus significatus notis innotescit: vt si dicatur medico de patiēte q̄ pleureti veratur aut peripleumonia statim audito nōie sine diffinitione cognoscit q̄ apa costarū pateret aut pulmonis.

20 ¶ Conuenit medicum efficacē esse in opere non loquacem quia morbi nō vocibus sed rerū essentijs aut viribus expelluntur.

¶ Hanc parabolam ponit Gal. tamen per alia verba primo de ingenio. ca. vj. Iste aphorismus a precedēti dependet: nam ex quo rebus significatis medicatio perficitur et nō vocibus medicantem cōuenit esse efficacē in opere et in applicatione rerum significatarū: et non conuenit eus esse loquacem. Iuxta illud. In multiloquio non deerit peccatum: q̄ō est contra multos qui dum sunt ante patientes: fabulant hinc ꝛ inde extra intētū ꝛ nō curant morbū curare.

¶ Doctrina secūda de regulis eligendi et preparandi cōmodiora instrumenta curationis cuius Cap̄. est vnicū cōtinens aphorismos. 41.

1 VItando nociua et vtendo iuuantib⁹ ꝑficitur in egris opus curationis.

¶ Opus curationis ex duobus ꝓstituitur opus. s. ex conseruatione rerum naturalium ꝛ remotione rerū contra naturā: que ambo fiunt per debitam applicationē sex rerum nō naturaliū: quātum est de primo ptz ꝓmo aphorismorū cōmēto illius. Humide diete oīb⁹ se bucitātibus ꝛc. et in primo can. fen. iiij. ca. primo ꝛ talis cōseruatio fit per similia: vt habetur in preallegatis locis. Quod aūt talis cōseruatio sit pars operis curationis patet quia virtus est q̄ curat morbos vt dicit Auice. iiij. can. fen. prima trac. 2. cap. 8. ꝛ secundo tegni. Dim quidem hoc ꝛc. ergo cōseruando eā et ipsam integrādo perficitur quedā pars curationis. ¶ Quantū ad scōm mēbrū patet quia oē distemperatū debet reduci ad tēperamētū per suū contrariū eleuatum in equali gradu: vt patet tertio tegni. Si vero permutare vult ꝛ transferre ad melius ꝛc. quantum est de tertio dicto: patet tertio tegni et secunda fen primi Et ideo postq̄ ex istis perficitur opus curationis: ptz q̄ vitādo nociua ꝛ vtēdo iuuātibus. s. conseruantibus naturalia et corrumpentibus cōtra naturam ꝛc.

2 ¶ Anteqū inotescāt egritudinis spēs aut prime cause: temperatis aut neutris regēdus est patiēs.

¶ Ex speciebus egritudinis habetur intentio in medicando eas: et nedū ex spēbus immo ex individuis vt dicit Ga. tertio tegni versus principiū. Si impossibile ꝛ impermutabile esset corpus ꝛc. Et intētio in medicādo habetur ex causis egritudinis vt dicit Auicē. tertio can. fen. prima. tractatu. 2. capit. septimo. Modo fm q̄ dicit Aui. in eodem capitulo impossibile est q̄ cures egritudinem nisi postq̄ cognoueris eam ꝛ fm Ga. in passionario. Medice quid curas cū causam morbi ignoras: non potest fieri recta curatio p cōtraria nisi egritudo ꝛ causa eius cognoscantur. Et ideo nō est curandū cum fortibus ꝛ excessiuis: sed vt nō videat medicus penitus ignorans debet aliquid facere ꝛ hoc cū neutris vt non possint ad minus nocere: debet naturalia conseruare saltim cum temperatis et hoc est consiliū Haly. tertio tegni. commento illius.

3 ¶ Sicut ex singulis corporis mēbris totius ꝓstat substantia: sic alterū alterius auxilio gubernatur. ꝛ ideo totum corpus in curatione cuiuslibet morbi conuenit aliquo beneficio procurare.

¶ In hoc apho. magister Arnaldus intēdit probare q̄ cū medicus vult curare aliquē morbū in quocūq; membro particulari fuerit siue in toto corpore quod habet: ꝛ debet procurare totum corpus ꝛ oīa mēbra corporis. Et facit talem rationem: quādo aliqua multa sunt et vnū gubernatur auxilio alterius: ꝛ vnum illorum patitur in curatione illius passionis: oportet q̄ oīa adiuuētur: omnia membra corporis sunt huiusmodi: igitur ꝛc. De hac rōne ꝓcedere intendēs. Primo ponit vnā propositionē: ꝛ qua debetur minor. Secōo ponit minorem sub propria forma. Tertio ponit conclusionē. Et primo dicit q̄ ex singulis mēbris corporis totius cōstat substantia: q̄ō est verū: cū mēbra sint partes integrales et substātiales ipsius corporis testante Auic. primo can. fen prima doctrina quinta. Modō ptes integrales totius simul sumpte idē sunt cū toto ꝛ econuerso vt habet et primo physicorū. ¶ Si hic arguit̄ si totū nō differret a suis partibus simul sumptis in corpore humano: tūc sequerentur tria inconuenientia: aut q̄ esset dare gradum in formis in eodem composito: aut q̄ ex multis actu existentibus fit tertiū: aut q̄ forma corporis nō erit causa neq; pars primū est improbatū per ecclesiam scōm per Aristote. ij. de anima tertiū de se. Consequentia tenet: nā aut forme singulorum mēbro erunt forme cōpositi. aut erit ibi dare vnam formaz distinctā ꝛ vltimatam ab illis. Si primo modo sequentur duo prima inconuenientia. Si secūdo modo: tunc dico q̄ illa forma erit vna pars compositi tūc: ꝛ hoc est falsum p tenam aut pars forme cōpositi aut materie cōpositi: aut morbor aut vnius entitatis distincte a materia ꝛ forma et nō premissis tribus modis vt ptz de se. Si tertio modo ꝓpositum habeo: quod declaro accipiēdo tres ꝓpositiones: quarum prima est hec: causa realis ꝛ realiter causans debz habere effectum realiter causatum. Secūda est hec: q̄ effect⁹ cause formalis non pōt precedere fm ipsam cām formalez. Tertia ꝓpositio est: q̄ forma est cā realis: tunc ꝓbo ꝛ accipio formaz cōpositi p tertiā ꝓpositionē: ipsa est causa realis realiter causans per primā: ergo cāt effectum realiter distinctuz ab ipsa: tūc ille effectus aut est materia aut forma aut ambo aut realiter qui distinctum ab ipsis: nō materia per secundam propositionem: quia materia precedit formā nec forma: per primam: neq; ambo per ambas: ergo tertiuz Item ad idem auctoritate Aristote. vj. topicorū: qui dicit q̄ destructo toto adhuc remanent partes eius: ꝛ septimo metha. ¶ Dico q̄ totum nō differt realiter a partibus suis simul sumptis. Et ꝓbo sic si ergo esset aut differret ab eis se ipso aut per aliquā partē: nō seipso: quia includitur in eis neq; per aliquam partem: quia tūc idem esset causa distinctionis sui ipsius. ad idem sic accipio illam tertiā entitatez quātū ponis: tūc aut erit tota entitas totī⁹ aut pars essentie: non tota: q: tunc partes nō essent de essentia totius. Si ꝓ essentie totius: tunc cū aliis partibus causabit vnum totum: tūc aut totum erit distinctum realiter ab istis partib⁹ aut non. Si nō ꝓpositū habeo: si sic accipio vt prius et sic ad infinitū. ¶ Dico ad rōnē q̄ forma est pars materie ꝛ forme simul sumpte: ꝛ quādo tu dicis. ergo erit pars materie ꝛ forme. Dico q̄ nō sequit̄: q: vnitas est pars binarij: ꝛ tamen non est pars alterius vnitatis. Et quādo tu arguis p locū a toto copulato. dico q̄ nō est hic iste loc⁹: q: illud totum nō attribuitur vtriq; parti. Ad auctoritatem Aristo. dico: intelligit q̄ remanent aliquē partes ꝛ nō pōt destrui totū quin destruatur aliqua pars. ¶ Secūdo ponit munerem

Vtrū totū differat a pti⁹ simul sumptis in corpe hūano.

tem sub propria forma: ⁊ dicit q membrorum alterū gubernatur auxilio alterius. ⁊ hoc est q dicit Gal. secūdo tegni. ⁊ Auicē. primo can. fen prima doctrina quinta. q declarat quia omne membrum: aut est principale aut non. Si primo modo sic gubernat alia vt patet de se. si nō aut deseruit principali virtute latoria aut preparatoria vt declarat Auic. ⁊ Galie. Sed hic arguitur quia cor nō gubernatur auxilio alterius vt ponit Aristo. secō de partibus animaliū. et dicit q est membrū tribuens et non suscipiens. Item sm Galie: secundo tegni. ⁊ Aui. est dare membrū suscipiēs et non tribuēs vt ossa. Ad hoc dico q tu arguis de virtute: ipse loquitur de auxilio vel de seruitio: quare non valet. cōclusio de se patet et habet bonum locum in practica.

4 ¶ Medicus fidelis ⁊ sapiens cognitis agnoscendis quanto celerius poterit subueniet egrotanti.

Fidelitas. Sapientia. ¶ Fidelitas est vt vnusquisq faciat alteri qđ facere tenet sm fidem. Sed sapientia est q sibi caueat q illud quod facit sm bonū intellectū non possit redundare alij in malū. Prima harū patet ex vocabulo fidelis quod sumitur a fide que oritur a deo. Secōa potest haberi ex dicto Aristo. sexto ethicorum. Sed vnusquisq debet subuenire alteri iuxta facultatem sm preceptū creatoris. Juxta illud pauli. Alter alterius onera portate. Et iuxta dictum euangelij. Et anteq subueniat per sapientiā debet precauere ne noceat dū intendit subuenire: ergo medicus primo debet cognoscere agnoscenda et postea vt citius potest debet subuenire iuxta facultatem egrotanti.

5 ¶ Illa operatio breuior est que paucioribus īstrumentis effectum consequitur preoptatum.

Opatio breuio duplicit. ¶ Opatio pōt dici breuis dupliciter. Primo modo q; breuitempore perficitur: et sic proprie dicitur breuis. Alio modo large vt in presenti aphorismo si quid cōsequit preoptatum effectum paucioribus instrumentis: et de quacūq potest intelligi aphorismus precedēs. Primo de prima operatione. i. medicatione vel sanatione declaratum est ⁊ tenet pro tanto: quia medicus non debet mederi nisi cū morbus et natura sunt in indifferentia potestatis q vnus possit supra alium: nā quando natura dominatur non indiget medicamine iuxta Gal. 2. de interioribus: natura nō indiget medicaminis auxilio nisi cū morbo nimis magnifico neq; erit dominari: neq; similiter quando morbus dominatur supra naturam iuxta sententiā Galie. primo aphorismorū commēto illius. Mā si steterit egritudo ⁊c. ergo sequitur qđ medicus debet subuenire quando natura nō potest supra morbum neq; morbus supra naturam. sed tūc nisi cito subueniretur timendū esset q in illo modo morbus nō deuinceret naturam: ergo in breuissimo tempore debet subuenire. De secōa breuitate operationis nos hortatur Arnaldus cuius sunt due cause. Prima est: quia instrumentum sanationis sunt medicine simplices et composite: ſz quāto plura fuerit componentia medicine tanto minus est certꝰ effectus eius: ergo vt certiori modo fiat curatio dz fieri paucioribus instrumentis quibus possit. Secunda ratio est: quia alias fiunt multi sumptus infirmo siue incommoda: quod debet vitari pro possibili.

6 ¶ Opus rectissimum non efficacioribus tātū: sed tutioribus consumatur.

¶ Ex premissis aphorismis dubia quedam pōt ventilari. Dictū est enim q medicus quāto citius potest debet subuenire egrotanti et etiā dictū est q breuior operatio paucioribus instrumentis perficitur: ergo rationabiliter post ista duo potest queri. aliqua sunt multū simplicia et multū fortis virtutis. Et ideo cito subueniunt: debemus ne medicari cū illis vt sunt elleborus: colloquintida: et specialiter omnia talia in quarto gradu siue a tota propietate fortē ⁊ subitam operationez facientia. Respōdet doctus Arnaldus dicens q non: q; tale opus nō esset rectissimum: quia recta operatio cum eo q sit breuis et simplex debet esse secura. talis autē non est secura. Juxta dictū Auic. primo can. fen quarta. capitulo primo iuxta finem. Dicit enim sic ex regulis ꝓterea ḡs tu obseruare debes est fortes dimittere medicationes quāto plus poteris sicut vērē vehementer solue re aut vomitum prouocare ⁊c. Et iuxta eundē in eadē sen. capitulo tertio. dicit esti sic iuxta finem. Et scito q relidui materiei dimittere qđ de ea necesse erat euacuare minus nocumentū est ḡs eā exq̄sitissime euacuare. Et iuxta hipo. quarto aphorismorū. Elleborus periculosus est ⁊c. Et iuxta eūdē super secō aphorismorū. Sana habentes corpora farmacijs exoluuntur: et iuxta Galie. in commento.

¶ Quecunq; nature subiecti sunt magis amicabilia securius mouent ipsum. 7

¶ Ex premisso aphorismo discrete q̄stio pēdet dubia quērens certitudinem dicens: q opus rectissimū principaliter fit ex tutioribus. Et ideo queritur que sunt tutiora in mouendo et medicando respondet q illa que sunt magis amicabilia nature subiecti. i. corporis humani. ¶ Ad cuius declarationē scienda sunt aliqua. Primo esti sciēdū q de numero mouētiū corpus. i. ipsum larantiū: quedā mouent leniēdo vt cassiafi. prune: mānā: ⁊ sic de alijs. Quedā cōprimēdo vt mirabolani et stiptica in fine comestionis data. Quedā lubricando vt mucillago psillij ⁊ sic de alijs. Quedā abstergendo vt mel zuccarū ⁊ sic de alijs. Quedam mordicando vt salsa acuta vt mercurialis: ⁊ sic de alijs. Quedā attrahendo vt scamonea: esula: euforbium: ⁊ sic de alijs ⁊ oia ista intrāt corpus: mō sm Auicē. primo canoñ. fen. secūda. doctrina scōa. summa prima. cap. 15. corpus ingrediē tiū: q̄dam solum sunt cibus quedā solū sunt venenum quedam solū sunt medicina: quedam cibus ⁊ medicina: quedā medicina ⁊ venenū modo nulla medicina eductiua est solum cibus: quia de ratione cibi est solum vt nutriat: vt ibidem habetur modo nulla medicina eductiua datur tantū ad nutriendū: neq; etiam est solum venenum: quia oē venenum in sua dosi datus prima applicatione interficit. modo nulla medicina in debita dosi data interficit: vt ptz p oēs. sed quedam medicine laratiue sunt medicina ⁊ venenū: vt dicit Auerroys. v. colliget: vt omnes medicine attractiue ipsomet testante: sed excipit reubar. Alie sunt medicine laratiue que sunt cibus ⁊ medicina vt oēs alie preter ḡs attractiue scōm Galienum ⁊ Auicen. primo cano. fen quarta. ca. iiij. modo qđ magis attinet cibo magis amicat corpi et quod magis attinet veneno minus: ergo alie medicine ab attractiua magis amicantur corpori q̄s attractiua ergo securius mouēt ipsum: modo que sunt magis secura facūt rectissimā operationē: ⁊ talibus debemus vti: sequitur igitur q in laratione corporis non debemus vti medicina attractiua ſz solum alijs. Sed obijcit dñe ergo frustra fuerūt inuente medicine laratiue dico certe q sic nisi in duob⁹ casibus. Primo propter hoc vt alie simplices eis acuētur et fortificentur. Secundo vt cum necessarium fuerit eis vtamur ⁊ est necessarium: vt quando materia est venenosa vel multū immobilis: vel multa: vel in locis remotis: vel quando sensus corporis est debetatus. Item scias sm Galienum primo aphorismorū cōmento illi⁹. Uētres ⁊c. q natura sumitur ātuor modis: vt ibi ptz: de quoꝝ mō intelligitur hic.

Laratiua corpus multiplicia.

¶ Prudēs ⁊ pius medicus morbū expellere satagit ante cibis medicinalibus q̄ medicinis puris. 8

¶ Inclytus auctor pmissis demonstratis ex eis vult elicere conclusionē que quasi documētū in opere pōt dici. pmissum est esti q fidelis ⁊ sapiens ⁊c. Item q illa operatio breuior est ⁊c. Item q opus rectissimum ⁊c. Item quecūq; nature subiecti ⁊c. Sequitur igitur ex quo celerius pōt dz subuenire medicus ⁊ ex alijs q et prudēs ⁊ pius medicus satagit morbum expellere ante cibis medicinalibus q̄ medicinis puris: puris ſz a naturis cibi: sed nō intelligas puris. ſ. a venenositate: ⁊ dicit bñ ante. nam vt dicit Galie. ij. regi. cōmēto secō. Primo in qualibet curatione debemus vti magis simplicibus in virtute postea magis fortiorib⁹. Et ideo documentū est conclusio ista in opere: nam in medicatione primo debemus medicari cibis medicinalibus. et si hec non sufficiant medicinis cibalibus ⁊ vltra si hec non sufficiant medicinis venenosis.

¶ Cuicūq; potest per alimenta restitui sanitas fugiēdus est penitus vsus medicinarum. 9

¶ Ex premissis ostēsum est q in quocūq; cā. primo debe-

mus curare cū medicinis ⁊ cibis:⁊ cū illis curam perficere postea debemus vti medicinis puris vel medicinis ⁊ venenis. Si cum cibis medicinalibus non possumus curare et hec est que inclytus Arnaldus in presenti aphorismo nos hortatur dicens. Quicunq; potest restituere sanitatem per alimenta hoc est cibis puris vel cibis medicinalibus omo cauere debet a puris medicinis ⁊ venenosis.

10 ¶ Medicatio q̄ puris agit medicinis aut diu non poterit tolerari: aut non est diu continuanda.

¶ Solēnis doctor in presenti ponit vnū documentum valens ad opus faciendum per puras medicinas dictum est enī q̄ aliquoties licet in medicādo vti medicinis puris vel medicinis adhuc venenosis. Et ideo posset oriri dubiū dñe quādo vtimur medicinis puris talis medicatio debet diu cōtinuari:⁊ respōdet ipse ⁊ dicit q̄ non:et reddit cām: q̄ non potest diu tolerari:intendens talem rationē quod diu non pōt diu tolerari:non est diu cōtinuandū medicatio cū puris medicinis est hutusmodi:igitur ⁊c. maior ptz:q̄ medicus est aditor nature etnō impediens eam vt dicit Auicē. quarto canoñ. fen prima. doctrina tertia capitulo primo ⁊ in scōa fen. capitulo primo. ⁊ Galie. in quarto aphorismorū in cōmentis vltimorū aphorismorū.

11 ¶ Modestus et sapiēs medicus nunq̄ pperabit ad farmaciam nisi cogente necessitate: cum etiā debilia quibus corpus non indiget sint nociua.

¶ Ex premissis videtur ostensum q̄ nullꝰ debet vti medicinis laxatiuis. Et ideo optime iuuenis potest dubitare dñe ergo nūq̄ ppinabimus medicinas laxatiuas attractiuas: tñ auctores eas inuenūt et in scriptis eas commendauerunt ⁊ approbauerunt: Respondet inclytus Arnaldus q̄ immo aliquoties. s. q̄n necessitas viget: nam necessitas nō supponitur legi vt cōiter dicitur. Modo necessitas vigēs medicinas attractiuas propinare sicut supradictū est: est duplex in genere aut in tali egritudo est furiosa: aut non: Si furiosa sic dicitur igitur sicut potest haberi ex versibus Sinocha cū colica frenesis squinātia ⁊ antrax. Materias crudas euacuare iubent. Si nō est furiosa adhuc est talis necessitas sit materia est immobilis ⁊ fixa:⁊ etiā si materia sit in partibus longinquis: et etiam si patiens sit valde obtusi sensus. Sed tu dices domine nōne in istis casibus pōt purgari talis materia cum aliis preter attractiuam. Dico q̄ nō: nā cū egritudo est furiosa est fortis morbꝰ modo forti morbo necesse est q̄ fortis respondeat medicina vt scribit Galienus quarto aphorismorū cōmento tertio. Elleborus periculosus est ⁊c. neq; cū materia est immobilis: nā oportet q̄ moueus eam tunc sit forte neq; cum est in locis lōginquis: nam alia laxatiua non euacuāt nisi a partibus ppinquis: neq; cum patiens est obtusi sensus: nam fm q̄ scribit Auicē. primo cāi. fen quarta. capitulo quarto medicina attractiua operatur incitando naturā que sentit onerositatem medicine et materia ⁊ tūc natura expellit medicinam ⁊ materiam: sed tunc natura nō potest excitari nisi a forti medicina. Et cōfirmat dictū suum: nā dicit q̄ debilia nocēt corpori nisi corpus eis indigeat: ergo magis nocebunt fortia nisi sint necessaria: et arguit per locum a minori.

Necessitas medicine attractiue est duplex.

12 ¶ In pueris ⁊ decrepitis verendū est farmacare: iuuenibꝰ q̄q; suspectū est crebro sumere farmaciā.

¶ Ex quo in precedentibus disputatum est de administratione medicinarū laxatiuarū quārū est ex parte earuz nū: vero docetur de administratione earū quātum est ex parte corporis. Et primo fm etatem eius: nam dicit q̄ in pueris neq; decrepitis nullo modo sunt administrande: quārū est ex parte etatū intelligēdo. In iuuenibus aūt bene possunt administrari sed non sepe. Hec sunt que habētur ab Auic. primo cano. fen quarta. capitulo tertio. Dicit enim sic: etas puma que nondum ad augmenti cōplemētū peruenit: aut ad cōsumptionem est tranties ab eis phibet. Et causa est de pueris: nā habent virtutes debiles ⁊ cū hoc habēt meatus strictos:⁊ cum hoc indigent multo nutrimēto quibus de causis in eis negatur farmacia. In decrepitis aūt est cā nam habent modicum de calore naturali et de spiritibus modo farmacia minuit calorem naturalem ⁊ euacuat de spiritibus quare prohibetur eis. Iuxta illud Galie. secundo pronosticorum commento illius Liquida bona ⁊c.

13 ¶ Quicūq; in iuuentute sepius farmacantur cito deflebunt incommoda senectutis.

¶ Hic inclytus reddit cām cuiusdā sui dicti. dixerat enim q̄ suspectum est in iuuenibus sepe farmacias sumere.⁊ dicit q̄ ratio huius dicti est: quia si hoc sit: tales cito deflebūt incōmoda senectutis.⁊ intendit talem rationē: allis est suspectū farmacias sepe sumere qui si sepe farmacantur: cito dolent propter incōmoda senectutis: iuuenes sunt huiusmodi: igitur ⁊c. De ista ratione sic procedit q̄ ponit propositionez ex qua probatur minor:⁊ causa dicti est nā farmacia euacuat caloꝝ naturalē et spiritus vt habetur secundo pronosticorū. ⁊ specialiter vbi motus vigeat ad farmaciā. nam existentes sub latitudine sanitatis farmacijs vti est difficile fm ypocra. scōo aphorismorum. Sana habentes corpora ⁊c. et dicit Galienus q̄ in his farmacia facit ad cōsumptionē cū dissoluat virtutē et minuat substātialē humiditatem. Ista autem sunt incōmoda senectutis scz cōsumptio substātialis humiditatis ⁊ dissolutio virtutis: et per consequēs defectus operationū. Et est notāndū q̄ etas non hz prefixum terminū duabus de causis. Primo quia minoratur vel prolongatur ad bonitatem vel malitiā cōplexionis. Scōo ppter causas extrinsecas vt patet hic.

14 ¶ Fallax aut ignorās est medicus q̄rēs inusitata ⁊ rara: cum possit cōmunibus languido subuenire.

¶ Ex quo in p̄missis immediate aphorismus docuit administrare farmacias consideratione sumpta ex parte infirmi ⁊ specialiter etatis eius: hic ponit vnum cōmune documētum valens ad modum operandi sumptū ab vtilitate vel inconsuetudine ipsius medicine:⁊ dicit q̄ cū possumus sp debemus subuenire cum cōibus: q: operarius est ignorās aut fallax potens subuenire cōmunibus cum querit rara: ⁊ supple tu: q̄ quando non possumus subuenire cū cōibus debemus querere aliqua specialia inusitata: que etiam aliquando, videntur abusiua: nam multoties videmus q̄ talia multum prosunt in multis casibus:⁊ tamen omnia cōmunia vsitata faciunt.⁊ nihil proficiunt.⁊ in talibus dicit Auic. q̄ vsus vnius ibi existēs:⁊ causa dicti est nā aut operarius operabitur cum cōibus aut nō: si sic habeo p̄positū. Si nō aut ignorat ea: aut nō: si ignorat erit ergo ignorans si non ergo fallax vel sociorum vel infirmi vel vtriusq;: sociorū q: facit vt ipsi teneant eum pro ydea separata: infirmi ad hoc vt magis infirmus consideret de eo q̄ de alio:⁊ vt extorqueat pecuniam.

15 ¶ Potens mederi simplicibus cōpōsita medicamina dolose aut frustra querit.

¶ Ostensum est quomodo medicemur cū medicina cōsueta pro possibili: hic docetur quomodo medicina debeat dari simplex vel composita:⁊ quibus de causis medicina est componenda:⁊ quibus non. Et primo ponit vnum documentum generale:⁊ est q̄ semper vbi possibile est debemꝰ vti simplicibus:⁊ non cōpositis: q: qui potest mederi simplicibus et queritcomposita: aut est frustratorius aut dolosus vt patet cuilibet intuenti.

16 ¶ Simplicem medicinā species rerū elemētalium administrant: cōpositam vero ex illis ars preparat.

17 ¶ Doribus simplicibus medicina q̄uenit in virtute simplici: compositis vero multiplex in eadem.

¶ Hāc ponit Galienus quarto de ingenio sanitatis. primo capō. ⁊ septimo de ingenio capō nono. ponit regulā operandi sumptā a simplicitate vel cōpositione medicine.⁊ dicit q̄ si morbꝰ est simplex dz mederi cū simplicibꝰ: si morbꝰ est cōpositus: tūc dz mederi cū cōpositis. Et hoc quārū est ex parte morbi. Cā dicti est: nā olis cura fit per contrarium vt patet secundo aphorismorū ⁊ per omnes. modo fm q̄ dicit Aristo. in primo periarmenias tantū vnū opponitur vni:⁊ nō plura vni: patet ergo q̄ vni morbo solū vna ptrariat medicina:⁊ per cōsequens multis morbis multe cōtrariantur medicine cū quilibet morbꝰ sit vnus:⁊ quilibet habeat vnam medicinam contrariam: ergo da q̄ sint plures morbi

morbi oportebit q̃ multis curentur medicinis.

18 ¶Cum in simplicibus non occurrit amplexus virium debitarũ compositio lapsui: necessitas vrget preparare compositas.

Morbꝰ põt dici simpler tripliciter.

¶Tangens quãdam distinctionẽ ponit vnũ documentũ. Distinctio aũt est hec ex parte morbi. s. q̃ morbus põt dici simpler tripliciter. Primo modo simplicitate analoga vt qñ nihil de sanitate de quo sit curãdũ medico est cũ eo. ⁊ est cõpositꝰ p cõtrariũ. s. qñ adhuc est aliqualis sanitas. Alia est simplicitas in genere: et hoc dupliciter vel gñalissimo: vt quando est sola mala cõplexio vel compositio: vel subalterno vt qñ est mala cõplexio calida ⁊ humida. Alia est simplicitas in specie specialissima vt quãdo est solum mala cõplexio calida vel frigida in tali mẽbro ⁊ de tali simplicitate morbi loquitur in proposito. Alie autem simplices possunt dici compositiones quia in talibus morbi sunt multi simplices morbi in specie specialissima sicut in corpe. Alia est distinctio ex parte medicine: scz q̃ medicina dicitur simpler multis modis. Primo ex non adũctione ad aliã vt rosa sola. ⁊ ista appellatur simplicitas specialis. Alia est simplicitas: scz quando nõ operatur a tota specie vel a ꝓprietate cibali: quia reubarbarũ est medicina cõposita isto mõ quia vno mõ infrigidat a tota specie: scz expellendo coleram. Alio mõ calefacit: quia calidũ est: ⁊ tyriaca isto modo est cõposita: q̃ operatur a substãtia ⁊ a q̃litate. Alia est simplicitas cõplexionũ scz qñ solũ vna cõplexio excedit in ea ⁊ alie sunt in tẽperamẽto ⁊ de istis pauce inueniunt̃ ⁊ ista simplicitas vocatur virtualis: ⁊ hoc est qõ ipse dicit.

19 ¶Octo sunt precipua componendi medicinas sumpta a morbis vel membris aut medicinis.

20 ¶Morborum pluralitas aut contrarietas cause ad ipsum morbum vel accidentis ad eũ diuersitas vrget diuersas coniungere medicinas.

¶Hic ponit causas componendi medicinas: scz de numero istarũ causarũ: scz que sunt cause vt medicina componatur: quedam sunt cause per se: et istas enumerat. in primo apho. Alie per accidens ⁊ istas enumerat in secũdo aphorismo. causa prima tam dicta est. De scõdo dicto nota q̃ aliquando causa proportionatur cum morbo ita q̃ ambo põt curari cũ eadem medicina vt mala cõplexio calida facta in membro calido. Aliquando autem causa penitus contrariatur ipsi morbo vt in feb. de flegmate. Flegma enim est frigidũ et humidũ et feridum est mala cõplexio calida et sicca. et tunc necessario oportet habere diuersa medicamina vt dicit Auic. quarto cano. fen prima. tractactu secũdo capitulo octauo. Cã tertij dicti est q̃ aliqñ accidẽs grauius est q̃ morbus vt ponit Auic. in. iiij. fen primi. capitulo viri mo: ⁊ sic apparet q̃ aliquãdo prouenit syncopis ex mala cõplexione calida ⁊ humida oris stomachi: ⁊ ideo eque bene ⁊ aliquãdo magis obuiandum est accidenti sicut morbo: ⁊ si accidens sit diuersum vt in exẽplo dicto: necessario oportebit habere diuersa medicamina contra morbum ⁊ cõtra accidens que necessario erunt cõtraria. sed nota q̃ primo et per se non debetur cura nisi morbo: sed propter morbum debetur cause et accidenti: ⁊ hoc est quod habetur a Galieno in de ingenio sanitatis.

Cõpositionis medicine.

¶Ut ducatur ad mẽbrũ distãs vel penetret in cõpactũ: aut si cõis est pluribus vt adynũ determinet aut adhereat ei aut immoretur: vna res alij socie-
21 tur.

¶Hic enumerat causas per accidens ex quibus sumitur intentio cõponẽdi medicinas. De primo certũ est sicut quãdo volumus q̃ medicina vadat ad pulmonẽ administramus aliquod diureticum ⁊ subtilis substantie: sicut vuas passas ⁊ liqri. miscemus cum raz. enule et aristologie. De secundo patet sicut quando tu ponis acetum qui est martius penetrator. vt ponit Auicẽ. De tertio sicut cum medicinis stomachi miscemus anisum absinthium: ⁊ in egritudinis partium renalium miscemus diuretica. Et alia causa per accidẽs compositionis medicine põt esse refrenatio virtutis medicine vt hipocras in secundo regimẽ docet ponere cũ ello daucũ siseleos. ⁊ auctores docẽt administrare masticem cum scamonea vel ad fortificationem eius sicut cum turbith miscemus zinziberem.

22 ¶Ne vis medicine corpori necessaria virtutẽ eliminet mẽbri nobilis: aut offendat ab ea membrũ passibile vel acuti sensus in termino vel in via: ne vis ipsius nociua cuiq̃ ingerat lesionem aut horribilitate cõturbet ne cito pereat virtus eius vt conforetur vel vt repressa qualitas proposito conformet medicine alterius copulam necessario sustinebit.

¶Cum superius posuerit aliquas causas per accidens q̃ bus medicine debẽt componi ne videatur insufficiẽs: nũc enumerat auctor alias causas: de quibus auctores multũ loquuntur: ⁊ specialiter Johan. ebeme. in suis medicinis laratiuis. Et ideo recurratur ad ipsum ⁊ alios.

23 ¶Quanto plura sunt cõponentia medicine. tãto est componenti minus certus effectus eius.

¶Ex quo superius ostẽsum est in quibus casibus debemꝰ vti medicina cõposita ⁊ in quibus medicina simplici. ibic ponit vnum documentũ bonum: ⁊ sensus est q̃ quãdo debemus vti medicina cõposita adhuc debemus ibi ponere pauciora cõponentia q̃ possumus ⁊ ratio dicti est: q̃ multitudo componentiũ facit ad incertitudinẽ effectus ipsius medicine composite. ⁊ hoc est quod põt elici ex dicto Gal. primo aphorismorum commento primo iuxta finem: dicit enim sic. Siquis medicinatus sit diuersis quolibet diuersorum iuuatur siue disturbetur q̃ inuerit seu nocuerit nõ facile est videre. Et nota q̃ licet posset verificari canon de ol medicina composita: tamen magis est verus de medicina cõposita operãte per virtutes ⁊ cõplexiones simpliciuz: qõ est cõtra aliquos q̃ in omni casu faciunt vnam magnam receptam semper. Sed potest obiici. domine auctores antiq̃ multum approbant multam cõpositionẽ plurimorum componentium sicut Nicolaus ⁊ alij. Notandum q̃ medicina dicitur cõposita quantũ ad substantiã scilicet que est composita ex medicinis diuersarum specierum vt ex lactuca et enõ. aut est cõposita quantũ ad virtutem vt composita ex lactuca et absinthio: vel vna sola medicina in se habens diuersas complexiones vt cicer lens et ro. vt aliqui ponunt. ⁊ de ista compositione principaliter intelligitur aphorismus. Unde medicina potest esse composita quantũ ad substantiam et erit simplex quantum ad virtutẽ vt medicina composita ex lactuca et enõ. et scario ⁊ portul. et sic de aliis: est composita quãtum ad substantiam: ⁊ simplex quãtum ad virtutem ⁊ de multa compositione q̃tum ad substantiam auctores loquuntur: aliã autem increpant: quare ⁊c. nisi tantum in casibus dictis.

24 ¶Sicut medicine composite basim ꝑmutare nõ licet: sic neq̃ medicine a proprietate iuuantis eã vel eius malitiam corrigentis.

¶Basis in medicina composita dicitur illa medicina que principalis est ibi posita contra aliquem morbum. Verbi gratia sanõ. sunt basis in triasandalo: ⁊ etiã cuminũ in dya cumi no aqua illa medicina proprie sumit denominationẽ vnde talis basis in illa medicina non est permutãda: quia tam ab non esset illa neq̃ haberet talem denominationẽ. Et ideo si talis basis indigeat medicina ipsam iuuante sicut zinziber iuuat turbith neq̃ ipsam corrigente sicut mastix corrigit scamoneam talis medicina etiam non est permutanda sicut dicit canon. Et causa est: quia medicina cõposita remanet ex hoc imperfecta.

25 ¶Quorũcũq̃ cõponentiuz iuuamina sunt plura vel pauciora cõuenienter eorũ pondera maiorant.

¶Questio posset fieri: domine oportet multas componere medicinas: et hoc propter multas causas dictas. Sunt ne omnia illa simplicia ponenda in medicina composita in eadem mensura vel in eodem pondere: respondet et dicit q̃ non. immo sunt quantitates augmentande vel diminuẽde iuxta magnã vtilitatẽ vel pnã ipsiꝰ medicine simplicis. Et rõ ẽ: q̃ quãtis quãtitas nõ mutet gradũ fm quos dicit augmẽtat vel diminuit operationẽ vt sensus quotidie ostendit.

26 ¶ Sicut cōponens efficax ad iuuandū augetur in quātitate.sic efficax ad nocendū quibuslibet membris necessario minoratur.

¶ Istud tenet ex terminis quia medicina debet esse adiutor nature et non impediens eam.

27 ¶ Licet cōponēs excellētis fuerit iuuamēti vt aurū respectu cordis:tamen quia grauitate sua diuertere pōt cōpositū ⁊ secessum:rideo quantūlibet eius quātitas non augetur ⁊ sic de similibus.

¶ Istud tenet ex illo:quotūcūq; cōponētū iuuamēta sunt plura vel pauciora cōuenienter eoꝝ pōdera minorantur:qz medicina iuuat aliqñ oibus suis viribus a substātia sua et a sua cōplectione ⁊ suis viribus scōis ⁊ tertijs.⁊ talis medicina nō pōt nimis dari in magna quātitate:aliqñ medicina iuuat sua cōplectione:tamē nocet sua substantia sicut ratit.et talis dꝫ augeri vel minui fm ꝓportionē iuuamenti et nocumenti:⁊ hoc habet remitti industrie operantis.

28 ¶ Sicut in medicinis ordinatis ad membra lōgin qua pondus augetur hec dꝫ cōuenienter in oppositis minorari.

¶ Causa est:qz in mēbris ꝓpinquis sicut est os:dētes:lingua:guttur:meri:stomachus medicina iuuās cito obuiat cito et ipsa cōtingit:⁊ iō minor quātitas sufficit. Sꝫ in membris longinqs sicut vesica: reines:matrix:iuncture: pulmo si detur medicina iuuatiua in parua quātitate anteqꝫ possit talia mēbra contingere erit deperdita et quasi annihilata in via:⁊ ideo debet quātitas sua augeri.

29 ¶ In cōponētibꝰ quoꝝ sapor auteꝫ vel odor extenerit:aut q̄litates prime fuerint excellentes rōnabiliter pōdꝰ minuitur in oppositis vero pōt augeri.

¶ Tales cōpositiones sunt ẏer gra:apsa yerapigra q̄rum sit vtilissima:tñ est horribilis saporis ⁊ odoris necessario: vbi dat ꝓ os hꝫ dari in prīa quātitate:qz patiētes sunt delicati ⁊ vix possent magnā quātitatē accipe:oppositū est de dyacitonitē:iuxta aphorismum hipo.parū deterior cibus ⁊ potus detestabilior ⁊c. idē intelligendū est de medicinis.

30 ¶ Quecūq; solēt cōtristari sumētē rōnabiliter minorantur que vero delectant poterunt augeri.

¶ Reddita est causa:ideo sufficat q̄ fiat sic in opere.

31 ¶ Quarūcūq; medicinarū virtus corpori necessaria pōt resolui celeriter:augeri cōuenit quātitatez in oppositis autem minuitur competenter.

¶ Exēplū de capillis veñ.⁊ de camo. hnt virtutes valde accōmodas:et tñ celeriter resoluunt:⁊ ideo q̄n administrantur ab intꝰ vel extra dꝫ poni magna quātitas:qz magis durat ibi virtus:in illis aūt vbi nō,tñ resoluit:nō opꝫ ponere tātā quātitatē sicut in pomo citro vel in piro:⁊ sic de aliis.

32 ¶ In cōponēte cuius potētia iuuatiua ceteris est cōis licet minuere quātitatē cū plures habeat adiutores:ñ vero ꝓpria sit eidem cōuenienter augeꝫ.

¶ Cōis potentie vel virtutis ẏest medicina que in multis medicinis inuenit vt est virtus restringens ventrem cū sit piticis. Et ideo non opꝫ tales quātitates augeri in q̄libet: qz multe tales possunt adiungi. Sed q̄n est operatio ꝓpria opꝫ q̄ sit quātitas maior vt est pul.rūdinum in squinātia: ⁊ cinis scorpionum in calculo:⁊ sic de aliis.

33 ¶ Ceitium vniuersoꝝ concordia clarū processum indicat operanti:discordantibus signis declinādū est semper ad plura vel fortiora.

¶ Iste canō positus est a Galie. viij. de ingenio sanitatis capitulo ñ. Positi sunt multi aphorismi facientes ad augmentandum vel diminuendum quantitates medicinarum in compositis medicinis.Quereret iuuenis: domine multa dixistis:tamen presupposuistis ipsa sciri quero quo modo sciam. Respondet q̄ vadas ad testes et tales testes sunt auctores ⁊ magistri qui si concordent clarum est q̄ habes facere: tamen si discordāt ad opus tuū recurre ad plura et fortiora signa.

34 ¶ Cum significationes augendi vel minuendi pares fuerint numero seu virtute mediocris erit quātitas cōponentis.

¶ Iste canon clarus est ex terminis.

35 ¶ Mediocris quantitas medicine dosis terminū respicit seruata proportione medicine componentis ad componentem.

¶ Dosis in medicina idē est q̄ debita mensura seu q̄ntitas alicuius applicabilis corpi hūano ad faciēdā opationē debitā in eo:⁊ principalr attēdit in medicinis laxatiuis ⁊ specialiter attractiuis. Uñ auctores ponētes tales doses ponūt de qualibet medicina dosem maiorē ⁊ minorē ⁊ mediā q̄ medicine quecūq; sint nisi applicent in debita quātitate nō facūt debitā ⁊ rectā opationē in corpe. Nā si applicētur in paucissima quātitate nō operātur de quo sit curandū .quāuis fortissime sint virtutis. Si aūt applicētur in nimia quātitate facient opationē effectiuer intēperatā:q̄uis debilissime sint virtutis. Et ideo posita est quātitas cuilibet medicine q̄ tñ q̄ntitas hꝫ latitudinē infra quā latitudinē medicine faciet opationē sibi pertinētē:⁊ talis q̄ntitas vocat dosis medicine. Modo expedit componētē medicinas habere in mente doses oīm cōponentiū:aliꝫ nil faceret Et ideo dicit canon q̄ quādo facio tibi medicinam lib.media quantitate medicine intēdas q̄ intelligo dicere de media dosi ipsius:ideo serues tuas ꝓportiones que sunt immutabiles:sed habēt relinqui industrie operantis.

¶ Inter salubres causas illa potius est eligēda salubilis que plura potest iuuamenta conferre. 36

¶ Cause salubres sicut oēs auctores oīderūt:sunt.vj.res no n nāles.s. aer cibus et potus.⁊ sic de aliis. Modō aphorismus pōt habere duplicē sensum. Primus est q̄ cōparetur vnū genus alteri:sicut si cōparetur aer alijs:vel accidētia aie alijs:⁊ sic loquēdo intelligeret amphorismus:principaliter de bono aere:nam aer principaliter immutat corpus vel ad bonum vel ad malū:cū opposita nata sint fieri circa idē i ꝑdicamētis si bonus aer principaliter iuuat corpus:⁊ malus aer principaliter nocet corpori:⁊ hoc est qđ habet ab Auicē.j.can. sen.ij.doctrina.ij.summa prima. Secūs sensus est:q̄ in eodē gñe causarum salubrū cōparet vna spēs alteri:vt puta si dicatur accidentiū aie plus est applicandū gaudium q̄ alia. Et causa est:qz plura pōt iuuamenta conferre:vel etiam si dicat illoꝝ q̄ intrāt corpus nostrū : plus debent applicari illa q̄ operātur materia sua ⁊ qualitate sua:vt illa que sunt medicina et cibus q̄ alia:qz plus possunt iuuamēta cōferre. Vel aliter ⁊ magis ꝓprie.s.q̄ cōparetur vnū individuū alteri:vt q̄ est melius preparatus:aut est magis cōsuetum aut hꝫ in se plures bonas ꝓpietates aut magis appetitur:cā amphorismi de se patet.

¶ Medicina plures ꝙgregat ꝑ naturā virtutes accōmodas mēbro vel corpi ceteris est sp eligibilior. 37

¶ Hinc ipsemet ponit cām veritatis aphorismi immediate pcedētis ⁊ q̄ntum ad primū sensum primus aphorismi hic nō loq̄t. Sed q̄ntū ad scōm sensum.s.q̄ cōparet vna species alij.⁊ ponit exēplū magis principalr de illis q̄ intrāt corpus nrm vel de illis q̄ ab extra pñt applicari:⁊ dicit q̄ medicina sez intrās corpus vel applicabilis corpori ab extra: que hꝫ per naturā vel per artē plures virtutes accōmodas corpori vel mēbro est eligibilior. Sꝫ nota fm Galie.primo aphorismorū commēto illius. Uētres hyeme ⁊ vere calidissimi sunt natura ⁊c. q̄ natura sumit ꝑ cōsuetudine:ꝓ cōplexione:ꝑ cōpositione:ꝑ virtute regitiua in qua medicinis accipio ꝑ ꝓpietate:⁊ oibus modis sumit hic. Unde si sumat ꝑ cōplexione dico q̄ cōiter cōplexio cali. est plus accōmoda corpori:⁊ rō est:qz oēs opationes in corpore fiunt a calore:qz oēs virtutes operantur per calorem:vt ꝓbatur cano. fen. prima:doctrina. vj. calō tertio qz frigida complexio est magis nociua: inter passiuas dico q̄ cōplexio humida vt plurimuz est magis accōmoda qz cōseruat calorē. Si autē sumatur ꝑ consuetudine dico q̄ res cōsueta quamuis peior de se:tamen rōne consuetudinis magis est accommoda:⁊ hoc est quod habet secūdo amphorismo.⁊.ij.regi-

Nā multa modus fa-

acutor. Si sumatur p cōpositiōe: dico q res leuis cōiter ⁊ specialiter in illis que nutriunt est magis accōmoda q̄ res pōderosa. ⁊ rō est: q⁹ virtus deducit de potentia ad actū per colorē naturalē. in alijs aūt dz videri a medico operāte fm suppositū versus qō opatur. Si aūt sumatur p virtute regitiua. i. pro tota forma vel pro tota ꝓprietate. sic dico vna cum aut. primo ca. fen. ij. doctrina scōa. summa prima. cap. xv. q̄ illa que operantur a tota specie: quedā habēt operationē cōuenientem corpori vt peonia que a tota ꝓprietate curat epilepsiaz. quedā habēt operationē nocentē corpori: vt napellus: q̄ a tota proprietate interficit primo aductu ⁊ ideō sumitur in ꝓposito pro illis que a tota proprietate habent operationem conuenientem corpori.

38 ¶ Medicina tyriacalis ꝑceteris sui gēris ē eligēda

¶ Medicina pōt dici tyriacalis dupliciter. Uno modo. q⁹ admixtrek cum illa confectione que dicitur tyriaca. Alio modo ⁊ magis proprie: q⁹ valet cōtra venenū: q⁹ tyr⁹ est animal multuz venenosum. Isto scōo mō ꝓprie sumitur hic. s. medicina tyriacalis. i. medicina valēs contra venenuz ⁊ est duplex: quedā simplex vt iste herbe pas. enula: raphanus: diptamus vtraq; aristolo. gētiana: lāceola: peonia: mētha rutha: herba ciceris: lingua auis: consilus: scordeō: vitreolus: gūmi arabici: pes columbin⁹: carneo serpentis maruni gallina assa viua vel gall⁹ vel palumbus. quorū aliqs supra locū positus trahit venenū ciclamē barbarus: ypericoneō: alo ypericon. euforbiū: cardamomū: pir liq̄da: tenta ⁊ exterius applicata ⁊ cathaplasmata: semē citri: eruca: lupulus acer comi: porrū: balsam⁹: nuces comeste: sanguis leporis: lac asine: testiculi cerui ⁊ asini siccati: ⁊ bibiti et yc: saluia: sauina castoreū herba tūicij: tormentilla: q⁹ ista. s. herba tunicij fugat venenū: nō cōsumēdo. cōposita aūt medicina est sicut tyriaca. metridatū: dyateseron. ¶ Notandū tū q⁹ venena multiplicater interficiunt. nam quoddam interficit ridere factendo vt crocus: ratione tū suē quantitatis q̄ determinata est ad hoc. sed postq̄ interficit potest reponi sub genere venenoz. ⁊ sunt alique que interficiunt opilādo sicut plumbū. ⁊ quedam mortificando sicut opium: ⁊ quedam calefaciendo sicut euforbium: ⁊ quedam corrodendo sicut cātarides: ⁊ quedam putrefaciendo sicut vermis pini: ⁊ quedam a tota substantia seu a tota ꝓprietate sicut napellus: seu appocinum isto vltimo mō dicit venenū. ¶ Item notandū q⁹ venenoū quedā aduenūt corpori ab extra. vt supradicta. quedā sunt que generātur ab itra vt cholera praua: de qua dicit Auic. primo can. fen. prima. doctrina. iij. cap. j. q⁹ per adustionē transfertur in naturam venen. Alia per nimiā congelationem vt flegma vitreū vel gipseū. Alia opilādo vt hu. faciēs apoplexiam. Alia per putrefactionez: vt in sinocha sanguis reducit ad naturā veneni per multaz putrefactionē. ¶ Item notandū q⁹ inter venenū ⁊ cor⁹ propter maximā contrarietatē que est inter ipsa. est quidā contractus. nam venenum vadit ad cor⁹ appetens ipsum a tota ꝓprietate vt sibi noceat: ⁊ cor⁹ attrahit venenū. q⁹ cū sit fortior⁹ virtutis q̄ alia membra intendit ipsum corrigere. et ideo omnis medicina correctiua supradictoz venenoz vel euacuatiua ipsorum a corpore vel ꝓhibitiua q⁹ venenū nō vadat ad cor: dicitur medicina tyriacalis. ⁊ cā oim est manifesta ex declaratis cuicunq; volenti intelligere.

Medicine simplices cōtra venenum.

Uenenū multiplicater interficit.

Uenenū itra corpus generatū.

Inter venenū ⁊ cor est ꝓtrarietas.

39 ¶ Doctrina precipua componendi medicinas surgunt a morbis.

¶ Hic incidentaliter ponit vnius dubij declarationē: dubiū est istud. dñe vos dixistis superius q⁹ medicina cōponitur propter multa. s. propter pluralitatem morborū. s. cōtra morū: ⁊ propter diuersitatē cause ad morbū ⁊ sic de alijs vt superius patuit a quibus maior sumit cā cōponēdi medicinas. Respondit ⁊ dixit. q⁹ a morbis. s. contrarijs: et cā dicti est. nam vt dicit auctor de causis: cā primaria plus influit supra suū causatū q̄ cā vniuersalis scōa. sed primaria causa curandi surgit a morbis. nam cā non extirpatur nisi p morbo: q⁹ cā morbi neq; accidens extirpatur nisi p morbo scilicet q⁹ ꝓuenit a morbo neq; ducitur medicina ad membrum distans neq; penetrat in compar actum nisi q⁹ ibi est morbus. Et iō causa primaria ⁊ principalis curationis est a morbo. immo nulli ꝓprie debet curatio neq; p se nisi morbo vt scribit Gal. j. de ingenio ergo cā primaria ⁊ principalis componendi medicinam surgit a morbis contrarijs: cō sequentia tenet. nam medicina non cōponitur ex cōtrarijs recta intentione nisi vt contraria curet sed principaliter neq; per se non curat nisi morbos ergo principaliter ⁊ p se nō componitur nisi pro morbis.

¶ Medicina potens a proprietate cōferre melior est conferente virtute complexionis. 40

¶ Rō est: q⁹ proprietas est res que corruptiue se hz ꝓpter passo ⁊ non alij: sed cōplexio nō sic se habet immo aliqn nocet tali passo ⁊ etiā multos alios iuuat.

¶ Effectus proueniens a primis medicinaruz virtutibus etiaz vulgus attendit communiter: sed in his q̄ proueniunt a secundis ⁊ tertijs prepollere debet consideratio sapientis. 41

¶ Iste canō vel ista parabola hz tū p alia verba habetur a Gal. v. de simplici medicina ca. j. Si vulgus attendat effectus prouenientes a primis qualitatibus non mirū: q⁹ valde sunt manifeste ⁊ ad sensum apparentes effectus aūt prouenientes a secūdis ⁊ tertijs virtutibus nō sic a vulgo manifestant: immo per longas experientias ⁊ cuz discursu rōnis debent haberi. Et iō si sapientes attendant ad longas ⁊ probatas experientias ⁊ ad magnos discursus rōnis: et sic habeat notitiam taliū effectuū bene prepollet sua consideratio: q⁹ dicit pñs regla. ¶ Morbus dicit grauior multis modis vel q⁹ a maiori materia vel q⁹ in mēbro nobiliori ⁊ multis alijs modis sicut ⁊pz cuilibet itelligēti ⁊ dequo libet mō intelligit hꝫ: ceteris rā existētib⁹ paribus. alo nō haberet verū amphoūmus vt si discrasia sit in corde ⁊ in epate sit magnū apostema calidū: non est dubiū q⁹ quantum est ex parte mēbri grauior morbus est in corde: sed tū in epate est grauior morbus q⁹ cōpositus ex mala complexione mala compositione ⁊ solutione cōtinuitatis: ⁊ causa aphoris. est nam morbus grauior magis ledit naturam. medic⁹ aūt debet esse aditor nature ⁊ nō impediēs eam fm Auicē. et hoc est q⁹ habetur. j. apho. commento illius. humide dicte. ⁊ ab Auu. j. can. fen. ca. ij. vltimo.

tudicio meo de ficit hic vnius aphoris mus loquēs de grauitate morbi ⁊ effect⁹ aphoris mi. xlj.

¶ Doctrina tertia de regulis mensurandi virtutē infirmoru ⁊ vires instrumentoriū curatiōis: ⁊ tempus applicationis sufficientis in qua est cap. j. ⁊ xj. aphorismi.

1 GRauioribꝰ morbis obuiandū est studiosius: nō expedit tū leuioribus nō mederi.

¶ Medicatio fm Auicē. j. can. fen. iuj. ca. j. ex ona trium rerum completur ⁊ glosatur sic. Medicatio completur ex triū rerū. i. ex tribus rebꝰ vna. i. simul vel pariter. s. regimē seu dieta ⁊ exhibitio medicine ⁊ operatione manuali. Et ideo q⁹ morbis malignis et impetuosis debeat fieri medicatio fortis ex parte dicte ptz per hipo. j. apho. Ad vltimas egritudines vltime curationes ⁊c. Et in sequenti apho. vbi ergo fm acumen egritudo ⁊c. ⁊ per Gal. in commento. Quod autem sit necessaria fortis medicatio per medicinas in morbis malignis ptz p Gal. in. iij. apho. commento illius. Elleborus periculosus est carnes sanas habentibus. De opatione manuali similiter ptz q⁹ in apostematibus calidis vt in carbunculo ⁊ antrace dz fieri subita ⁊ fortis attractio medicine. In alijs autem debet fieri paulatina attractio vt ponunt auctores. Et similiter in preallegatis locis ps q⁹ morbis mitibus et tardis conuenit medicatio per dietam ⁊ per exhibitionem medicine. s. debilis ⁊ diuturna. Sed nota q⁹ morboz quidā est debilis ⁊ diuturnus vt scabies vel mala cōplexio existēs in mēbris remotis vel mala compositio vel mala vnio similiter eiusdem. quidaz est fortis vel malignus ⁊ impetuosus sine breuis: vt spāliter ois morbus qui sit in corde: ⁊ secundario in cerebro: ⁊ tertio in epate: et quarto in mēbro sensibili vt in oculo ⁊ officio stomachi vt expresse ponit Gal. ij. tegni cōmento illius. Neq; etiam quispiam medicoz ⁊c. Et quidaz est mitis seu debilis ⁊ breuis vt morbus factus in mēbris lōginquis a materia subtili ⁊ virtute existente forti. Alius est fortis ⁊ longus vt aliquis morbꝰ cordis seu cerebri: qui est fortis: q⁹ in mēbro nobili: sed tamen est longus quia non

multum stimulat naturā vt tremor cordis vel reuma in capite vel dolor capitis:vel etiā si sentiē multa materia grossa in mēbro remoto virtute existente debili faceret morbum fortē ratione multitudinis materie:r longū ratione debilitatis virtutis vel ratione grossitiei materie. Item nota q̄ morbus potest dici longus r breuis dupliciter:vel quātum ad totum morbū vt causun est breuis r quotidiana est longa:vel quantum ad paroxismum.vt quartana: et tertiana: et flegmatica sunt breues quantum ad paroxismos r aliq̄ sunt longe quantum ad totum morbum.

2 ¶ Morbis malignis r ipetuosis subita r fortē medicatio correspondet.mitibus vero atq̄ tardis debili r diuturna.

regimē in gñe a trib⁹ diuersificatur.

¶ Regimē diuersificat a tribus in genere:scz a re naturali r a re contra naturam:r a re non naturali. A re naturali:q̄ semper requirit cōseruationē vt habet.j.apho.hūide dicte. A re cōtra naturā:q̄ semper requirit remotionē p cōtrariū vt habetur.ij.aphorismo. ab ypoc.quecunq̄ ex repletione egritudines fiunt rc.r a Gal.in cōmento:r a re nō naturali per quā dz fieri cōseruatio naturaliū:r remotio eorū que sunt cōtra naturā vt habet tertio tegni per totū processus: tū inter res naturales r nō naturales sunt res annexe reb⁹ naturalibus que sunt quatuor:scz etas:cōsuetudo:habitudo corporis:r sexus:que diuersificāt regimē.quare debent cōseruari per similia vt ponit Gal.ij.regimēti.cū cōplexio morbi cuiuslibet dispōne:vbi dicit q̄ a re.sumitur principalior indicatio.in curādo eñ a tribus mutatur regimē in medicando.s.a dispositione virtutis:r per hoc intelligūtur alie res naturales a qua virtute sumit sublimior intētio: vt ponit Gal.ij.regimēti cōmēto illi⁹ aphorismi:nec etiā quispiā medicorū rc. Et a cōplexione que est instrumentū virtutis vt ponit Aui.j.can.fen.j.doctrina.vj.ca.iij. Et a cōsuetudine per quā intelligūtur alie res annexe.r postea subiungit in can.cibi r potus.per qō dat intelligere q̄ res non naturales immutant regimen seu conseruant effectiue instrumē taliter quantum ad medicum r principaliter quantū ad infirmum.r ab aliis immutatur regimen in genere cause finalis.nam finis media est q̄ conseruet naturalia r ex eis annexe r remoueat contra naturam. Sed nota q̄ ypo.in can. preallegato:cum complexio etiā morbi rc. Noranter posuit duas res naturāles.s.cōplexionē r virtutē.nā a virtute immutatur regimē puncipaliter sm quantitatē.nā virtus fortis quert medicū cibū in regimine curatiuo r multū in regimine ꝓseruatiuo r de medicinis in quocūq̄ regimine virtus fortis requirit multū de quacūq̄ medicina r debilis parum r de qualitate quantitatis:r de quātitate qualitatis: sed a cōplexione in quocūq̄ regimine magis immutatur regimen quantus ad qualitatem r hoc est qō dicit Gal.in cōmento ahpo.immediate.preallegati.

3 ¶ In virtute medicaminis cuiuslibet mensurāda est non vis morbi:sed corporum r mēbrorum diuersitas vigilantius attendantur.

¶ Causa est.nam mēbra r virtutes eorum sunt res naturales que debent semp conseruari in quocūq̄ medicamine immo fortius attendendū est ad cōseruandū naturalia q̄ ad remouendū ea que sunt cōtra naturā hec est posita a Gal. iij.de ingenio sanitatis capitulo.vij.

4 ¶ Sicut etas r habitudo diuersificant regimē non soluz in quātitate sed etiā qualitate:sic r cetera particularia quibus corporum virtus differt.

¶ In hoc aphorismo duo facit.primo ponit documentum valens ad curandū.scdo remouet dubiū. documentum est istud.q̄ corpora debilia r mēbra debilia non tolerāt fortes medicinas neq̄ sectiones neq̄ cauteria. Et ideo nō debēt eis applicari:r causa est:nam instrumentum debet proportionari agenti principali:sed virtus est agens principale: ita ponit Gal.iij.tegni r medicamen est instrumentuz quo virtus cōparat.ita ponūt oēs. ergo dz ei proportionari: ergo mēbro siue corpori debilis virtutis debet debile medicamen applicari r non forte. Dubiū quod remouet in secūda parte est istud.dñe bene video qō dicis:sed que sunt mēbra fortia r debilia r quomodo cognoscuntur.Rñdet r dicit q̄ corpora tenera et candida sunt debilia.et corpora rubea et fusca sunt fortia:r hoc de corporibus:sed membra debilis coagulationis vt epar aut cerebrum sunt debilia r membra fortis coagulationis siue compositionis sunt fortia.

¶ Sicut infans r mulier nō tm̄ corpore differunt: sed virtute:sic p eandem distant rationez. 5

Juuenis	calidus.	mollis corpore
atq̄ senex	r frigidus	atq̄ durus.
Tenuis	Porosus	audax
et spissus	ac densus	et pauidus
estiuus	yberno-	laboriosus
et hyemalis	req̄ degens	et ociosus.

Solitus pati atq̄ insolitus.

¶ Omnes iste differentie attribuunt cōplexioni r cōpositi r cōsuetudini. Et ideo operās semp hz attēdere ad hec in diuersificatione sui regiminis:q̄ cōplexio r cōsuetudo habēt cōseruari per cōsimilia illa que arguūt supra forte vt sicut iuuent⁹ duricies mēbrorū:spissus.audax hyemalis:degens rure:laboriosus:solitus pati demonstrant modico q̄ minori cibo habēt satis r possunt fortiora medicamina tollerare contraria complexio modo.r.

6 ¶ Sicut insoliti parce viuere ieiunio tabescunt velocius sic insoliti crebro pati vi passionis aut medicaminis citius prosternuntur.

¶ Tota rō est q:ab assueto non fit passio cum consuetudo sit natura acquisita vel secundaria.

7 ¶ Sicut mēbra mollissima velociter a forti medicamine resoluuntur nisi protegantur testudine velut cerebrum:ita q̄ sensibilissima vt os stomachi r oculus eo q̄ grauiter indignantur.

¶ Sensus aphorismi satis clarus pz r ponit vnam distinctionem mēbrorū.s.q̄ quedā sunt mēbra mollia vt cerebrum r epar. Alia sunt vehemētis sensus sicut os stomachi r oculus:r tā hec q̄ illa grauiter indignant. Ex trō est de primis q̄ sunt debilis texture. Et ideo cito dissoluitur virt⁹ ab eis. De secundo vero est cā colligantia nernorum r cerebri.

8 ¶ Sicut mēbra sensus acuti diu nō tollerāt medicamen forte:similiter mēbris obtusi sensus paruz aut nihil prodest ammotum celeriter.

¶ Presens aphorismus docet mensurare tps siue motam qua medicamē dz retineri supra mēbrū medicādū r hoc ab acutie siue optusitate ipsius sensus mēbri. Nā ps sniaz Gal. in.ij.de morbo r in multis alijs locis r ps q̄ apparet ad sensum ad hoc q̄ agens imprima in passum requirit mota sufficiēs. Et ió si mēbrū est acuti sensus r medicamen est forte: cito imprimit in ips:r p ps nō dz diu retineri ibi:si aūt mēbruz sit obtusi sensus tarde imprimit. Et ió diu dz retineri. 9

¶ Medicamē appositū mēbris obtusi sensus amoueri nō debet saltem quousq̄ sentiatur ab eis.

¶ Medicamē qō apponit:apponit ppter aliquam vtilitatem mēbro inferendā.cū igit mēbrū illud sit obtusi sensus r medicamē amoueat anteq̄ saltem sentiatur ab illo mēbro nullā vel quasi nullā potent inferre vtilitatē.r tō appositū eius esset frustra ociosum r frustra est auferendū ab arte cū sit imitatrix nature. 10

¶ Membra que medicine granem sarcinam diu tolerant priusq̄ indignentur:vt pulmo splen r zirb⁹: ebetem sensum habent.

¶ Facta fuit mētio de mēbris obtusi sensus quare iuuenis posset petere:dñe q̄ sunt talia mēbra. Ad quā gōnē nūc respōdet q̄ mēbra obtusi sensus illa sunt q̄ grauē sarcinā diu tolerant de notitia medicine anteq̄ indignent ab ea. Juxta qō est sciendum q̄ duplex est sensus. Iterum q̄ duplex est causa quare humores fluunt ad membrum doloriosuz:r ideo indignat mēbrū doloriosum ppter decursuz humoruz: qr si mēbrū sit acuti sensus leuiter incurrit magnū dolorem ppter quē ipsum mēbrum indignat. Si aūt sit obtusi sensus diu continet causam doloris anteq̄ dolor augmentet

ppter

propter quem fluant humores ad ipsum.

II ¶Medicamen corpori applicatũ absq; mora sufficienti non perficit opus suum.

¶Causa huius reddita est: prius data.3.physicorũ.t.2.de morbo.t causa fundatur q: talis perfectio est quidam motus qui semper habet fieri in tempore t in mora.

¶Doctrina quarta de regulis curantibus malitiã cõplexionis t primo illius qui queret materiam vel humorem in q̃ sunt.xx.capitula t primũ ptinet.x.aphorismos. Cap.j.

I Humoris vitio carens discrasia solum corrigitur alterãtibus causis.opposita vero cogitur vt plurimum excludere vitiosum humorem.

¶Regula ista duas hz partes. Prima est q mala cõplexio siue materia dz corrigi solum alterantis medicinis.Scõa est q mala complexio cũ mala materia dz corrigi cum euacuatione t postea cũ alteratione si indigeat.iuxta qõ est sciendum fm qõ ponit Auicẽna primo can.fen.prima:doctrina tertia cap.primo:et in fen. quarta. capitulo scõo.t etiam fm qõ ponit galienus in libro de malitia complexionis diuersis.t.7.de ingenio et in quam pluribus alijs libris suis:t istos duos sequũtur oẽs alij q mala complexio aut sit simplex aut composita:aut sit vniuersalis in toto corpore aut particularis in vno mẽbro: aut est cũ materia:id est cum humore qui infixus membro causat in ipso talem complexionem aut sine materia.i.sine humore talem complexionem aut sine materia.i.sine humore talem complexionẽ membro imprimente. Et ideo prima pars regule dicit q mala complexio ledens membrũ sine vitio humoris debet corrigi sine euacuatione solũ cum alterantibus contrarijs.t cã est.nã ibi nihil est euacuandũ cum non sit aliquis humor. Secũda autem pars regule dicit q si mala complexio ledat membrum mediante humore q tunc medicus vt plurimum cogitur euacuare talem humorem vitiosum.i.male dispositum propter aliquam qualitatem que est in ipso vltra naturam infectum dicit vt plurimum:q: fm qõ declarat galienus in secundo aphorismorum commento illius:vbi cum cibus preter naturã ꝛc.potest esse q humor ledens membrum aliqua mala qualitate habeat tam paruam malitiam q sufficit ei sola alteratio in illo membro vel corpore:sed hoc est raro vbi medicus de cõmuni cursu vocatur.

2 ¶Morbi quos generat euacuationis cõsuete cessatio eadem redeunte vel reuocata cessabunt.

¶Causa dicti satis patet t tenet ex illa maxima q̃ dicit cessante causa cessabit effectus.quam cõfirmat galienus.iiij. aphorismorũ cõmento illius. ¶Quibuscũq; in fe.aures surdescunt:vbi dicit nimirum si cessent accidentia cũ purgentur humores facientes ea verbi gratia.mulier debet habere mẽstrua debite cessant igitur ex qua cessatione incurrit aliquẽ morbũ.medicꝰ debet facere q dicta mulier habeat mẽstrua t si de alijs. Attamen attendendũ est fm doctrinã Auicẽne in primo can.fen.ij.doctrina.ij.cap.j.circa finẽ capituli.q cause morborum cadunt sub duplici differentia. Nam quedam sunt vicarie:quedam non vicarie:intellige regulam de causis non vicarijs.

3 ¶Nihil prohibet vim alterantis adequare si leuis extiterit discrasia.

¶Regula ista vnũ dicit aliud intelligit. Iuxta q sciendum q discrasia est duplex.aut leuis aut malitiosa. Et tõ regula dicit q si discrasia fuerit leuis q dz amoueri a mẽbro cũ medicamine cõtrario sibi in equali gradu eleuato:t cã est: quia mẽbrum potest bene tolerare talem applicationez sine lesiõe sui. Ideo ex tali applicatiõe inducũtur delitie ipi mẽbro. Illud qõ intelligit est q si discrasia fuerit malitiosa id est in maximo gradu q medicamen non debet adequari ipsi discrasie in cõtraria qualitate:t cã est q: mẽbrum inde molestaretur t specialiter si sit acuti sensus vel tenere substãtie fz qõ tactũ est superius. Et ideo tunc dz remoueri discrasia cum contrarijs remissis diu applicatis et frequẽter mutatis fm qõ quotidie contingit in opere.

4 ¶Mẽbris tabefactis aut marcidis vires alterantiũ in intensis discrasijs nõ conuenit adequare:sed hoc est cũ virtus est fortis t mẽbra sunt solida.

¶Causa reddita est in precedẽti aphorismo:t fundatur in hoc:quia membra debilia aut naturaliter aut per accidens lesa propter magnam t malitiosam discrasiam habẽt vires debiles:quibus si applicetur medicamen contrarium discrasie in equali gradu virtutes ille non iuuabuntur tali medicamine immo prosternentur.

5 ¶In inueteratis discrasijs t maxime principaliũ paulatim mẽbra sunt temperamento restituenda.

¶Causa veritatis regule pẽdet in hoc vt virtꝰ mẽbrorum conseruetur t spãliter principaliũ.q: si discrasia fuerit inueterata in membro certũ est q debilitabit virtutẽ ipsius mẽbris spiritus t caloẽ dicti membri resoluendo t euacuãdo seu mortificando. Et ideo in reductione talis mẽbri si subito fieret:oporteret q fieret fortis alteratio qõ nõ debet fieri vt supra dictũ est.q: virtus mẽbri multũ lederetur. Expedit ergo vt talis reductio paulatim fiat.

6 ¶Membra congelata si repente camino approximantur nõ effugiunt doloris acerbitatem t in posterum scabie fedabuntur.

¶Regula ista tota fundatur in clara experientia:et estq̃si quedã probatio aphorismorũ premissorum:q: mẽbra congelata sunt tam debilitata t mala cõplexio est in eis quasi inueterata. Et ideo debet paulatim cum igne temperato reduci t non subito cũ camino. ¶Causa autem quare in posterũ talia scabie fedantur potest esse:q: propter subitaz applicationem ad caminum adurũtur humiditates intercutanee que aduste sunt materia ꝓpria ipsius scabiei.

7 ¶Signata frigiditas circa cutez ruptorijs aut ꝓfundatis cauterijs extirpatur.

¶Signata intellige.i.diuersis remedijs t diuersis modis temperata extirpari t nullo mõ potuit extirpari t hoc propter multas cãs q̃ nõ permittunt ipsam extirpari.s.vel propter spissitudinẽ cutis q̃ non permittit medicinam penetrare:vel ꝓpter maximã congelationẽ alterius materie frigide vel ꝓpter debilitatem remediorũ:q̃ nullo modo possunt impedire quin ꝓpter cauteria ꝓfundata aut propter ruptoria t propter cauteria potentialia applicata extirpentur: vt satis potest haberi ex dictis Aui.j.can.fen.iiij.ca.xix.

8 ¶Mẽbrũ quod substantialiter exiccatur velut in senio cõtabescit:atq; destruit naturali caliditate.

¶Tale mẽbrũ ꝓtabescet naturali caloꝛe.i.destituit a naturali caloꝛe:ita q naturalis calor ammodo nõ põt tale membrum reducere ad humiditatem t hoc satis declarat galienus in suo libro de marasmo vbi ipse probat q marasmꝰ senij est impossibilis restaurationis sed põt prolongari.

9 ¶Lactis alimentuz solũmodo vel humectãtia similia membra ptifica per se fouent.

¶Talia mẽbra ptifica id est ethicata quocũq; modo contigerit possunt foueri dupliciter vel per se:vel per accidens per se solũ habent foueri per illa que in substantiam eorum habent conuerti mediãtibus debitis digestionibus t talia sunt solũmodo lac t similia sibi sicut vitellus oui: aqua carnis:vinum temperatum t similia:iuxta doctrinaz galieni in septimo de ingenio:capitulo septimo:t in decimo de ingenio:t in quinto de ingenio.t iuxta doctrinã Auicẽ.in.iiij. canone.fen.j.tractatu quarto.

10 ¶Sup humectatis mẽbris aut nimiũ tãtummõ calefactis leuiter in oppositum alterãtibꝰ subuenitur.

¶Sciendũ iuxta doctrinam ga.in septimo de ingenio capitulo sexto t iuxta doctrinã Auic.in primo can.fen.iiij.capitulo secundo.q: calefaciendi t infrigidandi aliq̃ membrum tempus aut mora est eadem.attamen non est eadem securitas:q: nõ est securum membrum calefactum infrigidare sed est securũ membrum infrigidatum calefacere etiã q in humectando t siccando est eadem securitas: attamen non est eadem mora:q: citius reducitur membrum humidum ad siccitatem ꝙ siccum ad humiditatem et ideo intelligatur honeste ista litera que dicit aut nimium tantummõ

calefactis:q; melius esset calefaciendis.

¶Regule curationis materialis discrasie ⁊ primo euacuā di humorem peccātem ꝙ debitas partes ⁊ artificio cōgruo. Capitulū.secundū cuius proprij aphorismi sunt .xij.

1 SEcundū speciem ⁊ locum peccantis humoris eiꝰ exclusio variatur.

¶Iste canō vnū supponit:aliud affirmat supponit ꝙ oīs humor peccans in corpe vitio magno est a corpore vacuandus:iuxta qō est sciēdum ſm doctrinam Galie.in secundo aphorismorum.cōmento illius vbicunq; adꝰ ꝙ sic est de humore sicut de vino:quia vinum aliquando accipit aliquam paruam corruptionem ad quam sufficit sola alteratio ita ꝙ reducitur ad bonitatem aliquādo aūt tantam acquirit corruptionem ꝙ nūq; potest reduci ad bonitatem :sic est de humoribus aliquando paruā corruptionem acquirūt.que est corrigibilis posito ꝙ non euacuat:⁊ hoc etiam innuit ipsemet in libro: de regimine sanitatis capitulo tertio:particule prime. vbi dicit ꝙ melius est euacuare superfluitates corporis que in cute sunt et exercitijs q; attenuatiuis q; abstrk pharmacijs: ⁊ in diuersis aliis locis:aliquando tamen tantam recipiūt malam dispositionem vel qualitate vel quātitate vel vtroq; modo:quare expedit ꝙ euacuetur a corpore iuxta sentētiam ypocratis secundo aphorismorū. Ex plenitudine que cunq; ⁊c. Et affirmat aūt presens canon variationem talis euacuationis:que quidē est multiplex ⁊ diuersa:que quidē diuersitas seu variatio talis euacuationis attendit penes multa ⁊ specialiter penes speciem ipsius humoris ⁊ etiam penes locum.nam alia euacuatio debet sanguini:alia cholere:alia flegmati:alia si humor est intercutaneus:alia si est in cerebro alia si est in stomacho:alia si est in pulmone ⁊ sic de alijs.

2 ¶Intercutaneꝰ humor si subtilis fuerit:vel aquosus resoluitur per sudorē:grossus vero atq; mediocris cutis incisionibus sanguisugis aut vētosis.

¶Sudor diffinitur a Gal.in libro de tuamentis anhelitꝰ sic:sudor est aqua sanguini admixta q̄liter aūt diffinitur sic.Sudor est vapor humoris ab interiori corpore resolutꝰ ⁊ iuxta corporis superficiem condensatus. Que descriptiones:quamuis videant dissonare:tñ valde bene consonant bene intelligenti. Et ideo si humor sit subtilis vel aquosus leuissime conuertitur in sudorem:⁊ per illū modum a corpe expellitur.Si aūt sic intercutaneus mediocris in substātia aut grossus expellitur illis modis.

3 ¶Intercutaneus sanguis nitrosus aut eruginosus vel purulētus ventosis euacuātibus cōuenienter extrahitur maxime si grossus extiterit aut profundus:superficialis autē atq; subtilis sanguisugis.

Sanguis nō naturalis duplex.

¶Sciendū iuxta doctrinam Auic.ꝙ sanguis nō naturalis est dupler. Aliusēs est qui in se viciatus est sine admixtione alterius humoris aut parua:est nimis calidus :aut nimis frigidus:⁊ est alius qui est viciatus propter humorez malū sibi admixtū:⁊ sic dupliciter:aut ēs admiscet aliquis humor ab extra.⁊ sic possunt sibi admisceri omnes spēs cholere ⁊ melancolie ⁊ flegmatis:⁊ per cōsequens fit nitrosus aut eruginosus ⁊ purulentus. Aut tales humores qui admiscent sanguini sunt generati ex sanguine ⁊ ꝓpter putrefactionē subtile conuertit in cholerā:⁊ grossuz in melācoliā ⁊ remanent tales humores cū sanguine ⁊ similiter possunt reddere ipsum sanguinem talē:qui necessario habet expelli a corpore.

Ventosa magis mūdificant cutē q; flōmia.

¶Sciendū etiam ſm Auicennā in primo tercia quarta.ca.ij.ꝙ ventosa magis mundificat partem cutis q; flobothomia:⁊ plus extrahit sanguinem subtilē q; grossuz Et ideo bene intelligenda est ista litera maxime si grossus extiterit:aut profundus:q; debet intelligi si grossus extiterit:scz in genere sanguinum subtilū non aūt grossus in genere grossitiei absolute ꝓpter admixtionem flegmatis aut melancolie grossarum:q; tunc parum podesset ventosa ſm Auicennā.Quare aūt talis sanguis sit euacuandꝰ cū ventosis vel sanguisugis satis patet propter propinquitatem sue euacuationis.Sed quare quādo est magis superficialis ⁊ subtilis est magis euacuādꝰ cū sanguisugis q; cū vētosis ⁊ cōuerso qñ est magis profundꝰ.Intellige tñ profundus in genere superficialis est:q; fortiorem attractionem facit vētosa:⁊ spāliter cū scarificatione q; sanguisuga ⁊ inter alias causas est vna causa:q; maiorem ambitum continet.

¶Vbi prauo sanguine sola cutis inficit sufficit vt multis incisionibus flobothomi perforetur. 4

Cutis dupler.

¶Cutis est dupler exterior et interior de exteriori potissime ⁊ principaliter intelligatur canon.

¶Ille vētose tñ euacuant sensibiliter q̄ sensibilibꝰ portis ac naturalibus applicātur vt auri saniem cōcludenti vel atificialibus:vt incise cuti. 5

¶Causa est.nā sensus nō pōt percipere euacuationē nisi fit in grossa substantia:mō substātia grossa nō potest euacuari per poros strictos ⁊ clausos sed solū per poros apertos. aut naturaliter sicut per aurem:vuluam:anū:⁊ sic de alijs. Aut artificialiter sicut per scarificatum mēbrum aut vulneratū. Et ideo intentiones applicandi vētosas sunt multe: sicut attrahere ad locū:diuertere a loco:euacuare de loco. Primus duabus intentionibus pōt fieri sine scarificatione Tertio modo cum scarificatione.

¶Uentosa que solum trahit aut reuocat sanguinem effluentē aut dislocati membri situz rectificat vt in matrice precipitata vel mēbro infrigidato calorem adducit:vt in paralitico:vel membri dolētis habeat sensum constringendo ⁊ diuertēdo.sicut in locis:vel submersum facit emergere vt in hemorroydarum capitibus. 6

¶Dictū est superius ꝙ ventosa sine scarificatione fit prop̄ie ꝓpter duas intentiones scilicet vt attrahatur ad locū sine scavbi ponitur aut vt diuertat ab opposito loco illi in quo apponit ⁊ pōt addi tertia quā ponit Gal.secūdo de ingenio. capitulo nono.ſ.vt vētositas a mēbro expellatur:⁊ tunc semper est apponēda cū igne:q; multū prodest:⁊ iste intentiones habent multas particulares in se que numerantur nunc in aphorismo ⁊ notandum est in opere.

Uētosa scarificans habet tres intentiones.

¶Uentose que turno vel succione trahunt paruz aut nihil cōferunt membris infrigidatis: plurimū vero q; cum igne sunt applicate. 7

¶Cā dicti est maxima caliditas actualis ⁊ virtualis ipsiꝰ ignis qui est calidus simpliciter ⁊ ꝙ se vt habetur ii. de clemētis a Galieno.que quidem caliditas summe calefacit membra infrigidata:⁊ summe ad ipsa attrahit.

¶Cutis incisio tanto profundior esse dz quāto est grossior ipa cutis atq; sanguis euacuād ꝓfundior. 8

¶Ista veritas per se manifesta est.

¶Si sanguis intercutaneus aquosus fuerit aut subtilis cutem sufficit carazare .Si grossus fuerit aut p:ofundus nō superficialiter incidenda est sed profunde:quod greci vocant scarificare. 9

Causa dicti est:nā sanguis aquosus ⁊ subtilis de se est trā sibilis ⁊ fluxibilis.⁊ ideo solum q; cutis modicū superficialr carazetur.Statim aperiuntur paruule vene ibi terminate et talis sanguis debite ⁊ copiose manat.Sed si sit grossus nō potest sic fluere:q; requiritur ꝙ profundius aperiantur matores vene que quidē incisio vocatur scarificatio.Juxta verſuz.Summa carazam*.ſz infima scarificamus.

¶Sanguis immoderatus venarum incisione vel naturali fluxu minuitur. 10

Sanguis dplicter sumpt.

¶Sanguis dno habet significata.aut ēs sumit spāliter pro vno humore aut pro omnibus simul.⁊ ideo tūc dicitur sanguis id est massa sanguinaria:quolibet modo sumitur hic: ⁊ talis incisio dicit flobothomia.Unde flobothomia ē euacuatio vniuersalis que multitudinē humorꝝ euacuat.Sciēdū tamen ꝙ sanguis immoderatus aut euacuat in propria forma aut in altena .Si primo modo verus est presens canō.Si secūdo modo potest euacuari insensibiliter ⁊ hoc ꝓ exercitium ⁊ per abstinentiam.aut sensibiliter ⁊ sic euacuatur per

tur per sudorem quocunq; modo procuratus vt in balneis ⁊ stuphis ⁊ sic de aliis.

11 ¶Cum sanguis arterialis acumine suo membrum sagittat vt oculum non solum per incisionē arterie debet euacuari sed etiam ipsa detruncatur vtiliter maxime reumatismo inueterato.

Trūcatio arterie debz fieri cuz cōsideratiōe.

¶Causa est debilitas virtutis talis oculi qui non pōt resistere quin suspiciat talē materiā sic sibi nocentē: ⁊ hoc propter inueteratū decursum ad ipsum ⁊ ideo non est aliqō remedium ita oportunum sicut q̄ detruncet arteria per quaz talis cursus demandat ad ipsum ⁊ sic curabitur tale membrū aut amē fiat cū maxima diligentia ⁊ cū scrutamine documentorum sapientum q̄ timor est in tali operatione.

12 ¶Chimus prauus abundās in cōcauitatibus viscerum aut in venis: medicinis excluditur educentibus ipsum per exitus breuiores ac securiores.

¶Que sint talia educētia ⁊ q̄ sint tales vie seu exitus breuiores ⁊ securiores recurrendus est ad antiquos docentes: vt ad Galienum ⁊ ypocratē: ad Auicē. ad Rasim: ad Joā. ebemesue: ad Auerroym ⁊ ad quāplurimos alios qui talē doctrinam clare ⁊ palam tradiderunt.

¶Regule quibus ostenditur modus et ordo euacuandi. Ca. 3. Cuius aphorismi sunt tres.

1 Euacuationes vniuersales particularib⁹ premittuntur nisi particulares ad tollēdum prohibens ordinetur. Sicut interdum clistere flobothomie premittitur cū eam prohibeat constipatio fieri.

¶Galienus cōmēto illius aphorismi in pharmacijs talia educere oportet: ostendit q̄ purgationes vniuersales sunt

Euacuatio vniuersalis.

que fiunt per pharmacia vel secessiuam vel vomicā ⁊ flobothomiaz. Et omnis purgatio sanguinis sicut mēstrua ⁊ hemorroydes ⁊ fluxus sanguinis narium. Intellige ois euacuatio sanguinis facta a venis grossis: nō a venis capillaribus extra citra balnea ⁊ fricationes.

Euacuatio particularis

Euacuationes autez particulares sunt q̄ euacuāt ab aliquib⁹ mēbris: ⁊ non a toto corpore sicut caput purgia: excreationes vrine: cauteria ⁊ sic desimilibus. Sed obijcit. naz Galienus in tertio de virtutibus naturalibus dicit sic. Uniuersaliter autem tam dicere: quod ⁊ ante tam dictum est: omne ex omni trahere et mittere licet fm diuersa tempora. Sequitur ergo ex hoc textu q̄ omnis euacuatio sit vniuersalis. Dicendum q̄ euacuatio dicitur vniuersalis que notabiliter euacuat a toto corpore sicut ille que supradicte sunt. Modo ille euacuationes que supra nominate sunt particulares quāuis occulte attrahant a toto corpore tamen non notabiliter ⁊ manifeste euacuant a toto corpore sed soluz ab vno vel aliquibus mēbris. Et per hec relucet veritas dicti: q̄ si corpus sit plenum ⁊ fiat euacuatio particularis sine hoc q̄ precedat vniuersalis fit attractio ad illud membrū ⁊ cauſabitur ibi nocumentum ⁊ etiaz cōmouebitur plenitudo corporis sine beneficio euacuationis notabilis.

2 ¶Euacuatio ministrantis dz eius cui ministratur euacuationi precedere quapropter visceribus non purgatis aut venis ventosatio fit nociua.

¶Galienus. iiij. de ingenio sanitatis capitulo. v. sic dicit: omnes concordant pariter q̄ corpus totū primitus debemus mūdificare: deinde infirmo membio securius cum calidis et acutis subuenire. Nam calida medicina trahit humorē ad locum vbi ipsa posita est sicut vētosa sanguinem. Ideoq; si purgatio totius corporis primū non prespicitur et mēbium cum acutis curetur: materiam ad se manifestuz est adducit: in quo quidē metodici et logici concordati sunt id quoq; periti philosophi laudauerūt. Quoniam impossibile est oculus prius oportet curare, nisi capitis cura primitus inducatur: nec caput potest curari nisi primo totuz corpus curetur. ⁊ ista auctoritas Gal. sit pro declaratiōe dicti.

3 ¶Prauo chimo cum immoderato sanguine abūdante debet flobothomia precedere pharmaciam.

¶Causa dicti est. nam flobothomia euacuātur omnes humores iuxta diffinitionem ipsius. cum pharmacia autē nō euacuatur sanguis ⁊ si euacuatur est pessima ⁊ molesta euacuatio. iuxta dictū Galieni in libro de virtute pugnantium medicinarum. Et ideo q̄n sanguis immoderatus abundat in corpore cum alio prauo chimo: flobothomia debet precedere pharmaciam: quod clare patet cuilibet intelligenti. Et ideo bona litera debet habere cuz immoderato sanguine abundante.

¶Regule declarātes vbi ⁊ q̄n conuenit euacuationes debitas multiplicare. Cap. iiij. Cuius aphorismi. sunt. v.

1 Pharmaciam ⁊ flobothomiam eadem die verendum est exercere.

¶Causa dicti est: naz p flobothomiā debilitat virtus ⁊ per pharmaciā etiā quanto magis debilitaretur per trasq; si fierent eadem die.

2 ¶Fortis euacuatio tam in eadez specie q̄m in diuersis nunq̄ geminabitur vna die.

¶Causa reddita est superius. Hā virtus non posset pati ⁊ cōfirmatur auctoritate Auī. j. cañ. fen. iiij. ca. v. qui sic dicit. Duas preterea ventrem soluētes medicinas in vna die cōiungere timorosum est et extra rectitudinem. Intellige tamen sane scz q̄ euacuatio sit notabilis vna vice q̄ nō dz fieri alia euacuatio notabilis alia vice. Bene autē potest fieri q̄ coniungantur due medicine pro vna virtute vel si in vna vice diminute fieret flobothomia: tamen potest geminari vel etiam pharmacia.

3 ¶Ubi multus est sanguis ⁊ prauus ⁊ timetur virtuti secundatur flobothomia seu fiat apophozema.

¶Secundatio vocat euacuatio sanguinis facta per idem sed tamen quod adhuc non est cōsolidatū. Et ideo non dicūtur due flobothomie proprie sed dicitur flobothomia retentata de qua loquitur Auic. in primo canone fen. iiij. capitulo secundo sic. Scire quoq; debes q̄ secundatio fm mensuram debilitatis est tardanda. ⁊ si debilitas quidem non affuerit sit vltima eius tardatio hora prima. Qui aūt voluerint eam facere vt sanguis ipsius trahatur ad diuersuz partis fit vnus dies.

4 ¶Triduū recreationis exposcit flobothomia notabilis in quo fortis medicatio perdit locum.

¶Spacium duoū dierū expectatur communiter: et vt in pluribus post flobothomiā anteq̄ efficiat alia fortis opatio i corpore sicut alia flobothomia: vel medicina laxatiua vel cauterū: vel apertio apatis: vel huiusmodi. Intelligēdum tñ q̄ tale vel tale spaciū mensurat fm tenoiē virtutis q̄ aliquando expectatur vltra triduū quādo virtus est debilis. ⁊ in illo spacio virtutis cōfortetur decenter pro posse. Aliquando ante triduū: sicut quando virtus est fortis: ⁊ necessitas magna ⁊ in illo spacio patiens non cibatur nisi tenuerit: ⁊ hoc derelinquitur industrie operantis.

5 ¶Post pharmaciam notabilem infra triduuz flobothomia non sequatur.

¶Hoc fundat in ratione superius tacta. s. in hoc vt virtus nō debilitet: ⁊ etiam fundat in quotidianis experientijs. Fuit eñ semel quidā pharmacat⁹ ⁊ in crastina venit ad me dicēs q̄ volebat flobothomari: ⁊ ego dixi q̄ nō erat sibi expediēs illa die qui dixit quare nō. quia ego sentio me bene fortē. Cui respondi: si vos facietis ego sciam postea quare non. Qui non obstantibus verbis meis flobothomiā fecit cui superuenerūt diuersa sinthomata ⁊ etiam aliis idē vidi.

¶Canones eligendi congruas anni partes ad euacuādū ⁊ spāli p flōmiaz. Cap. quintū. Cuius aphorismi sunt. iiij.

1 Omni euacuationi preceteris anni partibus est electissimum vernum tempus.

¶Iurta dictum ypo. in. vj. apho. vbi dicit qui buscūq; flobothomia aut pharmacia cōuenit hos vere flobothomare aut pharmaciam dare cōuenit. ⁊ ratio est. nā illud tempus est electissimum: qđ est magis conseruatiuum nature ⁊ cum hoc in quo natura est fortis ad expellendum superfluitates: in quo tales super-

fluitates magis sunt obedientes nature q̄ aliud tp̄s. Sed tp̄s veris est hm̄ōt. igit tp̄m est electissimū ad faciendū oēz euacuationem. maior patet ex terminis cuilibet intelligenti minor ponitur ab ypo. quo ad primā partē. iij. apho. carino. illo. In autumno acutissime egritudines fiunt ⁊ marie moriferc: ver vero sanissimum ⁊ minime morifer. Quo ad alias duas partes: probatur minor intentione Galieni iij. apho. cōmento illius. c. vere siquidē mante fiunt ⁊c.

2 ¶ Urgens necessitas nec p̄bet inducias expectādi tēpus electionis neq̄ tardandi opus expediens.

¶ Fundat super illo aphorismo. iij. apho. medicari in valde acutis eadē die cōuenit: differre est in talibus malus est: ⁊ causam possumus assignare: q; anteq̄ tempus electiōis euenisset: forsitan patiens moreretur. Que sit autē vigens necessitas p̄t haberi ex versib⁹. Sinoca cū colica frenesis squinātis ⁊ antrax. Materias crudas euacuare iubēt. Intelligc autem q̄ iste passiones ponuntur in versibus et p̄pte causa exempli.

3 ¶ Sicut dispositio cōtinentis arefacientis corpa flobothomiā prohibet vt feruor estiuus: similiter ⁊ infrigidās vt hyemis algor.

¶ Causa quare dispositio aeris nimis calida p̄hibet ne pharmacia propinet: additur a Gal. iij. apho. cōmento illius sub cane ⁊ ante canez ⁊c. Et est triplex. s. q; calidissima natura temporis nō potest sustinere pharmacias q̄ vt plurimum sunt calide. Et ideo multi incidunt inde in te. Secūdo q; virtus corporis est debilitata p̄pter tempus: ⁊ ideo non bene patitur euacuationes. Tertio q; nimia caliditas temporis facit exalare vires ipsius medicine. Idem intelligendum est de flobothomia. ⁊ per oppositum intelligendū est de nimia frigiditate temporis et specialiter ⁊tum ad vltimas duas causas.

4 ¶ Quibus est sanguis grossus timēdū est in algoribus exercere flobothomiaz ne solū euacuet quod subtile est: propterea si cogat sub frigore minui nō igne sed tolerabili motu mēbra contēperabūt.

¶ Causam primi dicti ipsemet reddit: sed cām secundi dicti videlicet q; taleo sint contēperādi in tali tēpore motu: ⁊ non igne: vel sole: vel vino vel spectebus. vel sic humidum oportet inuestigare: ⁊ videtur mihi esse: q; sic talis humor siue sanguis grossus calefit: ⁊ subtiliatur ⁊ cōmouetur ⁊ calor naturalis confortatur. q̄ non ita fieret aliis modis calefaciendi q̄ apparet per experientiā. Nā calor ignis si calefacit in vna parte infrigidat in alia. Item exiccat ⁊ nimis resoluit. Calor solis ad idem. attamen intelligendū est hoc in illis qui possunt facere exercitium q; in illis qui non p̄nt ⁊ habent flobothomari illo tempore expedit vt aliter calefiant sicut fricatione vel sole vel igne.

¶ Canones demonstrantes quadram lunationis vtilioē in flobothomia electionis. Capitu. sextum. Quus aphorismi sunt. xj.

1 Secūdum lunarem influentiā etas lunationis ad flobothomiā eligitur cū passio tribuit inducias expectādi.

¶ Q̄ lunaris influentia sit cōsiderāda in operationibus medici sicut in flobothomando ⁊ pharmacādo ⁊ sic de aliis: magister iste supponit tanq̄ verum q̄ potest valde bene haberi per experientiam longā cuicunq̄ opanti ⁊ intelligenti. Et hoc valde bene probant et ponūt auctores astrologie. Auctores aūt medicine valde tacent. Ueruz Gal. in. iij. de creticis diebus dicit sic: q; est: q; oib⁹ q̄ apud nos sunt nō adducit ordo nisi propter corpora celestia ⁊ ponit ibi multa de luna ⁊ probat q̄ ipsa est causa diez̄ creticorum: q; imitat naturam ad faciendū crisim illis diebus. nō ars imitatur naturam. igitur ex hoc habetur q̄ ars hz artē dere ad lunam vt natura. ⁊ in prohemio libri epidimiarum sic ponit Gal. addens q̄ plenius tibi petēti si p̄silij p̄sta re poterit: q; in vltimis legis dinamidijs habere q̄ expedit vt crescentibus numeris lunam obserues cū tollere ⁊ pone re velis curationem: si itaq̄ vero feceris ⁊ ad diminutionē lune sustuleris minus valet. Scire tamen oportet: et mare augeri per lunam ⁊ minui. ⁊ cerebrū hominuz augek crescēte luna. Cū aūt minuitur luna: ita ⁊ vnaquecq̄ haruz rerum diminutionē sentit ⁊c. Item Gal. in libro de humana natura sic ait. Asserunt aūt philosophi ola in terris formari ⁊ cōpleri fm cursum ⁊ operationem superiorum corpoū quoū operationes in omni creatoris virtute constituit. Elementa igitur quatuor signis. xij. coniuncta sunt eorum quatuor habent tēporum mutationes. fm quas humana ⁊ oiuz sub lectoz̄ natura mouek ⁊ acuit: per quam mutationē ⁊ acutionē passiones fiūt. Hec aūt mutatio oibus mūdanis est vniuersalis. Et est alia mutatio spāliter ex natura terre ⁊ planetarū cōstans ex diuersis regionibus. Quadrifidus em̄ orbis etiā in septem diuisus est partes fm septē planetas q̄ p astrolabium discernunt ⁊c. Item ille Gilbertus anglicus in prima parte sui libri in cura ethice spāliter in capitu. de fluxu sinthomatico in ethica sic ait Dicit etiam q; in diebus canicularibus non debet fieri flōmia: q; vt dicit Gal. qui facit vite terminū sibi imponit q; venenosus aer subintrat loco sanguinis. Idē dico de hyeme. Et q̄ dico de flobothomia: idez̄ dico de cauterijs ⁊ aliis operationibus cirurgicis. idē de pharmacia nisi instet summa necessitas: sicut in ptisinis vbi in canicularibus fit flōmia ⁊ simplici tertiana ⁊ duplici fiat flōmia ⁊ detur colagogū extinctiuum caliditatis et purgatiuum paulatiue. De diebus egiptiacis dicit etiam Gal. q; in illis non debet fieri flobothomia: q; luna in ascensu suo ⁊ descensu acquirit immutationē ab aliquo maluoso planeta: fm quē alterat corpora. Similiter dico de coniunctione lune vsq̄z ad quintū. p̄pter reuma ipsius neq̄ in xv. neq̄ in. xvij. neq̄ in. xxv. neq̄ in. xxvij. neq̄ in aliquib⁹ viris debet vena aperiri: neq̄ opus incidendi: neq̄ comburēdi cirurgie exercēri hec Gilbertus concluditur ergo manifeste q; medicus sapiens in operationibus suis attendit ad ipsam lunam. ⁊ operatur fm suum cursum ⁊ eligit etatem eius in morbis vbi potest eligere sibi tempus.

2 ¶ Influētia stellaruz proueniēs a virtute specifica fortior est illa que p̄uenit a virtute cōmuni.

¶ Uirtus cōis stellarū est illa quam accipiunt per irradiationem solis p quā omnes lucent. ⁊ per quā lucem aliquid opatur in corporibus: sicut declarat Gal. in tertio de creticis diebus: vbi dicit q; cū luna est in plenitudine denigrat fauces nostras: et sic de aliis effectib⁹: quos ponit ibi quos habet facere luna virtute cōi ipsius solis. Uirtus aūt specifica est illa per quam operantur propria suis naturis ⁊ sic semp luna habet infrigidare ⁊ humectare ⁊ sic de aliis. Et stelle operantur per istam virtutem specificam per se operā tur autem virtute communi per accidens modo fm q; declarat Gal. in. iij. de complexionibus fortior est semper operatio per se q̄ per accidens. Stellarū virtus duplex cōis et specifica.

3 ¶ Uirtus lucis solaris que ceteris stellis cōicatur recipit informationē a ppria natura ipsaruz q; q̄ in altero recipitur sequitur modū recipiētis.

¶ Iste aphorismus non est multum de operatione medicine et ideo dimitto.

¶ Cū ex ppria virtute luna moueat ⁊ extēdat aquosas substātias ⁊ augmēto disponat quanto fortius irradiabit tāto magis augebitur reumatismus.

¶ Supponit regula q; luna extendat ⁊ moueat aqosas substantias q̄ potes percipere ad oculū in decursibus aquarū: ⁊ in ostreis ⁊ in seminib⁹ ⁊ in multis aliis. Et tāgit hoc Gal. i. j. dynamidiaz: sz cā scōi dicit. s. q; q̄to fortius irradiat luna tanto magis augeat reumatism⁹: p̄t esse maior distātia solis a corpe lune. Sol em̄ effectiue calide ⁊ sicce cōplexionis est: ⁊ ideo quanto propinquior est lune tanto luna minus infrigidat ⁊ humectat. ⁊ quanto magis distat a lūa vt in oppositione tāto magis luna infrigidat ⁊ humectat ista inferiora. ex qua oppositione reumatismus hz prouenire.

4 ¶ Cū effectiue sit luna frigide cōplexionis ⁊ humide in nulla etate poterit ab effectu proprio calida vel sicca dominari.

¶ Sicut Gal. oñdit in tertio de diebus creticis in principio luna habet aliquos effectus caliditatis impimere dicit em̄ sic videmus

sic videm⁹ eā maturare fructū ⁊ augmentare eos velocius et putrefactere corpora mortua. ⁊ ipsum ipressionē manifestā in eis: q̄ permanēt in raritis eis: aut plongāt mota i eis aliquomō: ita q̄ color eoꝝ ettā conuertit ad citrinitatē: et grauātur capita eoꝝ. Et iō videtur ex hoc q̄ in aliqua etate sua sicut q̄n est plena vel indifferēs q̄ esset sicca ⁊ calida Et hoc dubiū tollit magister in regula dicēs q̄ i aliqua sui etate nō pōt esse quin luna sit frigide et hūide cōplexionis. Et talis cōplexio effectiue inest sibi a natura sua mō q̄ a natura in sunt semper insunt. illos aūt effectus efficit: nō per virtutez ppriā sed per virtutē solis vt declarat ettā Gal. ibidem.

6 ¶ Et eadē ratione qua principales etates in viuentibus distinguūtur p similitudinē notātur in luna.

¶ Similitudo ista est large sumpta. nā i viuētib⁹ distinguūtur etates penes oppositionē quā hz efficere calor naturalis circa nutrimentū in luna: aut distinguūtur penes illuminationē quā hz efficere claritas solaris circa corp⁹ lunare.

7 ¶ Sicut ꝓma etas est in qua cremētū inchoat ⁊ p cedit vsq; ad notabilē mēsurā stature viuētis. Sic ⁊ luna in prima etate incipit augeri vsq; ad mediā. Et sicut etas secūda viuētiū est in qua cremētū ipo rum lz notabile terminat. Sic ⁊ in luna. Similiter quoq; tertia viuētiuz est in qua viuēs incipit occul te decrescere. s. in ☽ tute licet in pcessu manifestetur Quarta vero est in qua decremētū sensui manifestū in ipa substātia cōsequitur terminū simil⁹ ⁊ in luna.

¶ Canon iste manifestus est intelligenti q̄ tales etates attenduntur in luna penes illuminationē: quam ipsa accipit a sole: alias nihil valerent sensus ipsius.

8 ¶ Licet cremētū ⁊ decremētū in inferioribus sequatur varietatez superiorū ⁊ non econuerso: tamen q̄ notiora sunt nobis inferiora superioribus: variationem superiorum ab inferioribus nominamus.

¶ Ñdens tacite qōni. s. quare tales etates lune docuit distinguere p silitudinē etatū viuentiuz: cū etates superiores sint cā etatū inferiorū ⁊ nō econuerso. ponit dictū q̄ notiora sunt nobis inferiora superioꝝ. Et iō p notiora intelligim⁹ min⁹ nota. Iuxta q̄ est sciēdū fm doctrinā Aristo. in primo phīlicoꝝ vbi dicit sic innata est nobis via ex certioribus nobis incertiora nature ⁊ notiora: nō esn eadē est nobis nota ⁊ simplr ⁊c. q̄ q̄cūq; cause effectuū sunt nobis notiores q̄z ipsi effect⁹ tūc eadē sunt nobis notiora ⁊ notiora nature: nature esn semper cause sunt notiores effectibus. Sed q̄cūq; effectus sunt nobis notiores q̄z cause: tunc non sunt eadem nobis notiora ⁊ nature: sicut in proposito.

9 ¶ Cū calida ⁊ humida cōplexio sit cremēto promptissima: propterea prima etas lune in qua cremen tum nullaten⁹ sistit: ab ea denoiatur: q̄ vero notabile crementuz etatis secūde: viuentiuz efficit caliditas: ⁊ siccitas terminat: ideo calida ⁊ sicca denominatur. Qō nomen etati scōe lune accōmodat ꝓpter similitudinem supradictā ⁊ sic in alijs.

¶ Tota sna cañ. stat i hoc q̄ pria etas lūe: q̄ est ꝓma septimana lunationis ☉ calida ⁊ hūida. Et scōa etas lune q̄ est scōa septimana lunatiōis dicit calda ⁊ sicca. Et tertia etas q̄ est tertia septimana lunationis dicit frigida ⁊ hūida. Et q̄rta etas q̄ est quarta ⁊ vltima septimana lunatiōis ☉ frigida ⁊ sicca. ⁊ hoc intellige quantū ad irradiationē solis: q̄ de natura semper est frigida ⁊ humida vt prehabitū est ⁊c.

¶ Etas lunaris i qua minus aquositates reumatice multiplicantur aut fluitant ⁊ in qua min⁹ ob diminutionem aquositatis densatur sanguis magis est flobothomie conueniens.

¶ Cā dicti. est nā tūc natura meli⁹ pōt retinere benignuz ⁊ expellere malignū in actu flōmie: tñ tales aquositates reumatisantes inferunt diuersa nocumenta mēbris ꝓpter que natura diuertit ab opere electuo: et ēt expedit vt sanguis nō sit nimis cōdēsat⁹ ob diminutionē aquositatis exītis cū eo q̄ tūc melius fluit: ⁊ promior est ad euacuandum. ⁊c.

¶ Cū i tertia quadra lunatiōis moderate minuā 1
tur aquositates cōstat q̄ electio in flōmia debet ei.

¶ Ista est cōclusio totius capli ⁊ memorie comm ēdenda.

¶ Regule quib⁹ distātia vel ꝓpinquitas eligēdi docet in venis aperiēdis. Ca. septimū. Cuius aphorismi. sūt tres.

Si mēbrū cretica nō grauetur collectione 2
vel materia venenosa flobothomād⁹ est
eger per venas longinquiores oppositionis vni⁹ dyametri vel multaruz si fuerit corpus plectoricuz. Morbo vero cōfirmato ⁊ fluxu cessante per venas propinquiores.

¶ Supponit hec regula q̄ mēbrū grauatū alitq; ap̄ate: vel alitq; collectiōe dz medicari cū flōmia: ⁊ hoc est intelligendū esse verū si talis collectio fuerit de sanguine: vel de alio humore vel de multis humoub⁹ cū sanguie attamē si talis collectio sit de alio humore a sanguine nullo mō cōpetit sibi directe flōmia sed tñ bñ pōt cōpetere indirecte ⁊ hoc exīte magna repletiōe corpis: ⁊ hoc est ꝓ suppositio regule Mō supra istud suppositū magr facit tales regulas q̄ vel talis collectio sit in tali mēbro p modū crisis vel nō. Si fit: flōmād⁹ est eger per eandē partez ⁊ hoc ponit a pho. primus que opz ducere vñcūq; rapit natura ⁊c. Et hoc ponit Aui. i fen. xxii. tertij. tractatu. ij. capi. de curatione dolorū iuncturarū in fine capli vbi dit sic. Et si euenerit dolor dorsi in primis ⁊ permutatur ad manus: tūc flōmia ex manu vt egrediatur sanguis ⁊ humor ex parte sue declinationis si aūt talis collectio nō sit p modū crisis aut est materia venenosa aut nō Si sit materia venenosa fienda est flōmia per idem mēbrū q̄ si fieret in opposito talis materia venenosa trasiret p mēbra principalia: ⁊ sic fieret eis maxima lesio qō nō est fiēdū: ⁊ hoc ponit Aui. in. iiii. cañ. fen. iij. tracta. j. capitulis de altoyen ⁊ de apostematibus ⁊ glandulis. Si autem materia nō fluat p modū crisis vel nō sit venenosa aut penit⁹ fluxit ⁊ cassatus est flux⁹: ⁊ sic etiam de eadem ⁊ propinquiori facienda est flobothomia: aut materia adhuc fluit ⁊ sic fiēda est flobothomia per longinquam partem: ⁊ per oppositionem vnius dyametri vel plurium. Si sit magna repletio fit per diuersas dyametros: si parua repletio per vnam.

¶ Infra primū dyatritū rarissime fluxus cessat et 2
plectoria frequēter occurrit: quapropter vt plurimū oppositio longinquior seruit flōmie.

¶ Dictū erat q̄n mā erat in fluxu: duz tñ non esset venenosa neq; per modū crisis missa: q̄ tūc debebat fieri flōmia p partem oppositam. et ideo apparebat questio videlicet q̄n est tempus fluxus in fieri ⁊ in facto esse. Hūc respondet qō intra primū dyatritū vt in pluribus materia fluit in fieri. Et intellige q̄ nō pōt certus terminus imponi: sed tñ regula ista est vera vt plurimum sicut ipsemet dicit.

¶ In creticis ⁊ venenosis materijs exercetur flo- 3
bothomia per venas propinquissimas membro leso nisi fuerit nobile.

¶ Hec regula supflua est sine exceptione: nunc autez ponit suam exceptionem. s. si tale membrū vbi sunt vene propinquissime de quibus debet fieri flōmia ad sanandum mēbrum apostemosum collectione cretica vel venenosa sit nobile: quia istud obstat ne talis flobothomia ibi fiat. Et causa est: quia nobilitas illius membri proderetur. sed hoc rarissime.

¶ Regule super artificio commodioris incisionis venarū. Cap. viij. Cuius aphorismus est vnicus.

Quibus in vna vena secundatur eadē die 1
flōmus inuenit⁹ custodiet incisiōis apertionem. Cū incisionis foramen cōsolidatione minuitur: tñ excludit q̄ subtile ē. Quibus sanguis grossus aut flōmādi necessitas in valido frigore peragēt flōmia larga incisione. Quibus vero econtrario constricta.

¶ Cā ist⁹ vltimi dicti p se pz. nā sanguis grossus ⁊ trūbos⁹

non pōt expelli per strictū foramen imo aliqñ illi trūbi opilāt ⁊ claudūt tale foramē ⁊ nō expellunt neq; pmittūt exire sanguinē sīlr maximū inq; acris stati coartat magis foramē: ⁊ iō nō pōt expelli sanguis grossus. Quare caute ē agēdū in secūdationib⁹: qr stati ꝯsolidat foramē ꝯtinuis pāo esset amplū ⁊ ppter illā ꝯsolidationē strigēt quare si sanguis sit grossus nō dz fieri talis scāatio. Sz diceret aliqs dñe: ḡ tūc q̄d agendū: iterabum⁹ aperire eū flōmo. Rñdet primū dictū q̄ nō imo apiat i alio loco ⁊ nō fiat iterū vuln⁹ in loco apture Et rō est qr afflacto nō est dāda afflictio: cū illa pōs sit afflicta ⁊ vulnerata nō est iterū vulnerāda durāte illa afflictiōe.

¶ Regule declarātes in quibus ⁊ quoties debet flobothomia intercipi. Cap. ix. Cuius aphorismi sunt duo.

1 apophoresis.

¶ Ronis ad syncopiz magie friditate corpis apophoresis ē amica sāguie iā fluēte.

¶ Quid ē apophoresis. Apophoresis ē intercepnovl interruptio flōmie q̄ ē multūv tulis i multis casib⁹ ⁊ spālr i pūti casu. s. vbi ḡs sit par⁹ ad syncopin ⁊ spālr cū friditate ⁊ cordis cā est nā si talis indigeat euacuatione sanguis pria. t. lib. ⁊ iste sanguis euacuet cōtinue vna vice timēdū est vt incurrat in syncopin ppter defectū spūum. Et iō q̄n euacuata fuerit lib. f. si claudat foramē vt digito per aliqđ spacium tpis in tali tpe cor retinebit sibi spūs necessarios ⁊ postea tutius euacuabit alia lib. f.

2 Cholochimia stomachi.

¶ In pronioribus ad defectum vt in melācholicis fluxus sanguinis interciptur sepius in eadē flōmia.

¶ Rō fundat in eodē cū priou ne ꝓtus cadat ex continua tali euacuatione. ḡtiō in talib⁹ interruptionib⁹ natura resumit sibi vires. ⁊ retinet sibi quo indiget: quod non posset fieri sine istis interruptionibus.

¶ Regule mēsurandi quātitatē flobothomie. Cap. xvj. Cuius aphorismi sunt duo.

1 Virt⁹ fortis vñ cognoscatur.

¶ Tenore virtutis queq; circūstātie variātes eum notificant: ⁊ ab exuberātiam sanguinis ei⁹ euacuatio mensuratur.

¶ Flōmia ē cūatio vlis q̄ multitudinē hūorū eñat. ij. ca. q̄rta. fen. p̄mi cañ. Aui. Ihac regla supponit tā q̄ flōmia sit agēda: sz vtrū in magna ḡtitate: vl in pua vel mediocri: vl semel: vl plies ḃ docet. Et tota intētio medici sumit a tenore ꝓtus ⁊ ab exuberātia sanguis vñ si sanguis multū exuberet ⁊ fr⁹ sit fortis multa ḡtitas sanguis ē cuāda si parū sit de sanguie ⁊ fr⁹ debilis quare sic obviādo vñ aūt cognoscat fr⁹ fortis sciēdum q̄ principalr attēdēd⁹ est pulsus ⁊ alie circumstantie sicut etas ars cōplo ypō corpous accidēcia alie regimē preteritū. Quomō aūt sciat exuberantia sanguinis recurre ad signa posita ab auctoribus.

1 ¶ Quibuscūq; fortib⁹ ⁊ audacib⁹ vna die geminatur flōmia conuenit vt prima euacuatio maioretur In debilibus ⁊ meticulosis gradatim est pcedēduz ad multi sanguinis fusionez ūpropter in illis flobothomia succedens maior est precedenti.

¶ Hanc. primo cañ. fen. iiij. c. xx. sic aut. ex iuuamentis: ergo scāationis est q̄ flōmati virtutē cū pfectiōe suę euacuationis q̄ est necessaria cōseruat. Hñ sciēdū q̄ vbi est magna necessitas ⁊ fortis virtus ⁊ materia disposita facienda est flōmia semel ⁊ plecte imo q̄ñ ad syncopi vt docet ypo. ſ. apho. cañ. illo. Que egerūtur. ⁊ Gal. i cōmēto ēt. ix. de ingenio. c. iij. vbi aūt est fortis necessitas ⁊ virt⁹ nō bñ stat facienda est flōmia. sz tñ partiēda est p vices. Et tūc aut mā est bñ disposita ad expulsionē aut nō. si nō. multiplicāde sunt vices per diuersas apertiones flōmie. Et hoc ē q̄ dicit Aui. i eodē. iij. c. iiij. fen. ⁊ ad summū melius est vt ipsi vasflōmie vices sint multe ḡtitas sit multa. Si aūt necessitas ē multa ⁊ virt⁹ non bñ stās ⁊ materia nō satis parata tūc multiplicāde sunt vices expellendi sanguinē per vnū foramē aptū ⁊ cito claudat. Et istud docet cōseruare Aui. si foramē aptū in eodē. xx. ca. iiij. fen. ⁊ tunc aut talis flōmand⁹ est audax ⁊ animosus ad flōmiam aut nō si sit: pria euacuatio sit maior: et alie subsequent minores: si nō pma euacuatio sit mior ⁊ alie subsequent maiores. Et hoc ē q̄ magister docet cā sanos.

¶ Canones medendi corporibus ad flobothomiā relatis Cap. ij. Cuius aphorismi sunt. 3.

1 ¶ Iquor gustui suauis ⁊ redolēs ad infrigidandū fornaces corpis atq; venas sanguine fluente suggitur competenter.

¶ Iste cañ. ppie hz intelligi de sanguie fluēte p nares siue p emorroidas aut p palatū aut q̄cunq; alio mō ⁊ spālr si patiēs sit supercalefactus ⁊ deliquatus ⁊ aliq̄ liter deficiēs. nā de actu flōmie nō pōt intelligi cū pro tunc olus cibus ⁊ potus sit cuitandus: ⁊ hoc pz de se.

2 Cachochimia stomachi.

¶ Quicūq; sunt prompti ad cachochimiā stomacalem flobothomati deficiunt niſi premundetur stomacus ⁊ corroboretur os eius.

¶ Cachochimia stōachalis aut est de cibo nouo aut de fecce cibi aut de hūoib⁹ et hoc aut de frigidis aut de calidis aut vterq; ⁊ hoc aut cōtēto aut imbibitis aut mistratis: q̄ cūq; mō sit semp ante flobothomiā est stomachus mundificandus ⁊ os eius corroborandū. ḡt cā est q̄ propter in mūdificationem stomachi in flōmia multi syncopizant q̄ñ materia cholerica cōmota p flōmiam mordicat stomachum ⁊ os eius. Si aūt stomachus sit plenus humoribus crudis ⁊ sit flōmia humores illi magis incrudabunt ppter flōmiam ⁊ etiam attrahunt crudi ad venas ⁊ facient penus ꝯ ꝓtus. Cū quibus aūt debet mundari stomachus ⁊ os eius ꝓfortari. recurre ad auctores docentes operari.

3 Resistētia chimi⁹ fluētib⁹ ad stomachum.

¶ Queq; resistunt fluentibus chimis ad stomachū facta flōmia mor poterunt sumi competenter.

¶ Illa que resistūt fluētibus chimis ad stomachū sunt cōter acetosa pōtica ⁊ stiptica simplicia aut cōpōsita: qr resistentia talis habet prouenire ex duob⁹. primo q̄ substantia stomachi ⁊ eius villi consistentur et coadunent in se et p ꝓs nō erit sic parata recipere fluentia. Scdo q̄ talia fluētia ingrossentur ⁊ retro impinguantur. Qb aūt acetosa vt malūgranatū agresta: succus limonū: ⁊ citrāgulor ⁊ acetū fracrū habeāt has opatiōes appet ad sensum. Sz qb pōtica vt succ⁹ pirorū maciano⁹ citrinor ⁊ stipticar absinthū ⁊ berberis cōdrū ꝓparatū sint hāc operationū sicut ponunt operantes: pz ad sensum. Ucr. qñ stomach⁹ est calid⁹ debet iuuari cū frigidis: qñ aūt frigidus debet iuuari cum calidis sicut mastice ⁊ mentha ⁊ similib⁹. Tñ aduertendum q̄ talia. ſ. acetosa pōtica stiptica: siue calida: siue frigida debent administrari ipsi flōmādo añ actuz flōmie ppter cām immediate suptadicte regule: ⁊ hoc i parua ḡtitate: sed tñ possunt administrari post flōmiam ipsi flōmato ad fin: ez vt sit promptior ad alias flōmias: quas hz facere p tpe. ⁊ hoc pōt in maiori ḡtitate ⁊ longiori.

¶ Canones pharmacādi ꝓuenienter ⁊ ꝓmo eligēdi ꝯgruz tpo ad pharmacā. Ca. xij. Cuius aphorismi sunt tres.

1 Tpo generatiua morbi ppter nonatales.

¶ Uemadmoduz estas in euacuādo colerā ꝓuenit: similiter hyēs purgatio flegmatis ⁊ nigri humoris precedere debet.

¶ Ad verificationē huius regule debes scire q̄ hz vez in regle pseruatiuo. Hñ fz doctrinā Ga. in. iij. tegni. tripler regimē docet in medicina. Primū vt cōseruatiuum Scōm vt curatiuū. Tertiū vt pseruatiuū. ſ. ne corp⁹ cadat in aliquā malā dispositionē ad quā aliqualiter est dispositū ⁊ de ista loqunt plenus lectio: ⁊ cā dicti est. Hā fz doc. Aui. in primo ca. fen. scōa doctrina scōa summa pma. c. vi. ⁊ I diuersis capitis eiusdē summe. Unumq̄q; tpo genera humores sibi ꝓsules ⁊ proportionabiles. Idē dicit ypo. ⁊ Gal. i toto processu tertio apho. Cū igitur sit aliq̄ corp⁹ dispositus ad egritudines corporeas sicut sunt multa. sapiēs pricusor et pseruator dz euacuare cholerā a tali corpore in principio estatis. Idē si corpus sit dispositū ad egritudine flegmatic⁹ vel melancolicas debet iſm euacuare de flegmate vel de melancolica in principio hyemis vel autumni.

2 ¶ Sicut euacuatio frigidi hūoris in vultu estatis parit acutos morbus: sic ⁊ in introitu hyemis euacuatio calidorum gignit diuturnos.

¶ Ista regla dependet ex ꝓficatiōe pcedēti nā dein ē ibi q̄ qlibz tpo mltiplicat hūoz sibi ꝓportiōale. Cū igit in esta

euacuatus

te euacuaꝛ hũoꝛ frigidꝰ ꝓpter absentiã talis hũoꝛis frigidi
t ꝓpter nãz tpis. tam magis mltiplicaꝛ hũoꝛ calidꝰ ex quo
gñant morbi acuti t ecõuerso i hyeme. tñ notãdũ q hoc ꝟz
verũ vt in plũbꝰ t ẽstũ ẽ de nã tpis. ſz nõ ꝟz verũ semp t ẽ
stũ est de natura aliozꝝ particularũ. Hã fm doctri. ypo. in oi
tpe pũt fieri ocõ egritudies. ẽstus raro: vt tpe dicit in tertio
apho. Egritudines aũt fiũt in olbꝰ tpibꝰ: maxime vero ẽdã
fm aliqua eozꝝ t fiũt t acuunt: quedã ꝟo fiũt t nõ accuunt.

3 ¶ In exacerbationibus aut diebus paroxilmoꝝz
verẽdũ est pharmacare seu flobothomare in die trã
quillitatis fortes euacuationes cõuenit exercere.

¶ Nota fuit qõ q aliqs vtrũ euacuatio hũoꝛis sit fiẽda p
artẽ in die portilmi vel i die ẽtis: arguũt q in die portilmi:
q: tũc natura mouet materiã tõ ẽ adiuuãda ad ꝓplẽdũ eua
cuationẽ. Arguũt ẽt autoꝛitate ꝝrũdã ãtiqrũ q hoc dicunt.
artũ ocs moderni t ẽtquot fuerũt postypo. habẽt ꝓ deter
minato q melꝰ est in die ẽtis sicut dicit ypo. primo apho.
llotis q i circuitibꝰ exarcebant ꝛc. docet nõ dare cibũ i acces
sione quãtomagis catharticũ. Auic. aũt in. iiij. can. fen. ꝑma
tractatu secdo ca. de curatiõe i vlc. putridarũ sic dicit: t nõ
moueas i die portilmi aliqd ẽstũ possibile ẽ tibi neq cures
se. Et tota intẽtio illꝰ opinionis est: q: sic conseruaꝛ virtꝰ vñ
fit vna maxima q afflictio nõ est dãda affucto. attñ vbi es
set maxima neceſſitas t cõstaret de ꝟtute bene posset fieri.
¶ Regule docentes alterare conuenienter in respectu ad
pharmaciam. Capl. 13. Cuius aphorilmi sunt. 13.

1 SIcut exclusionẽ peccãtis hũoꝛis altera
tio lequit corrigẽs discrasiã derelictã. sic
praui chimi eductio ꝓcedere ꝟz ad illius
malitiã emẽdẽdã vbi extiterit furiosus.

¶ Alteratio corrigẽs discrasiã ꝛelictã post exclusionẽ pra
ui humoꝛis fit aliqñ ope nature siue ope artis alterãtis cũ
semp est obseruãdũ bonũ regimẽ t tũc sufficit aliqñ natura
aliqñ tñ natura nõ põt p se alterationẽ talẽ facere: ſz ꝟz iu
uari p artẽ vt docet Ga. i tertio tegni. can. tllo. Unũ cõe ha
bẽs ꝓceptũ efficiẽtẽ vñ aq̃ũq eaꝛ cãm abscindere prius
dẽde sic venire ad eã discrasiã que facta est ex illa egritu
dine salubrũ causarũ inuẽtione facturos. Uerbi gra. facta
exclusiõe humoꝛis si medicus sit ꝓtilus potest cognoscere
si natura põt reducere corpꝰ vel mẽbrũ ad suã debitã dispo
sitionẽ t si sic videat: ꝟz regere tale corpꝰ seu mẽbrũ regimi
ne melioꝝ quo põt t post paucz tpis ꝟz ipm dimittere. Si
aũt videat q natura nõ sit per se sufficies ꝟz applicare sua
medicamina a pte extra p syrupos: p electuaria: p puluereꝫ:
per trociscos alterãtes p cõtrariũ discrasiã. Uel a parte ex
teriori per vnctiones: p faccellatiões: per balnea: p empla
stra apponẽdo supra mẽbrũ q̃ fuit lesum: sicut quotidie fa
ciũt boni practicãtes: t hoc est de ꝑma parte regule. ¶ Se
cũda autẽ pars est duplex: nã aut humoꝛ peccans in mẽbro
aut in coꝛpoꝛe est furiosus multipliciter fm illos versus be
ne t artificialiter cõfectos fm intentiones auctoꝝ in diuer
sis locis q̃ tales sunt. Sinocha cũ colica frenesis squmãtis
t antrax. Materias crudas euacuare iubent. Si furiosus
fuerit statim est ꝓ posse expellẽdꝰ vbicũq fuerit. Et huius
intentionis fuit ypo. in primo apho. in can. illo. Digesta me
dicari t mouere non cruda neq in principijs nili expediat
multa enim nõ expedit. t Ga. in cõmento bene declarauit et
etiam in. iiij. apho. can. tllo. Medicari in valde acutis si ne
cesse fuerit eadẽ die. differre enim in talibꝰ malũ est. t Gal. in
cõmento. Si autẽ nõ fuerit furiosus est digerẽdus. vñ di
gestio est duplex: quedã est digestio iuuãtiua que diffinitur
ab Auic. in primo ca. fen. prima. doc. vi. ca. iiij. dicẽs sic. Di
gestiua ꝟo est illa que qõ attractiua attrahit t retinuit retẽ
tiua in essentiã conuertit aptã virtutũ in ea permutationẽ
facientium operationi t cõplerioni t cõuersioni: que cõple
tionis nutritiue in effectu est cõpetẽs. hec est eius operatio iu
uativa que vocatur digestio. Alia est digestio nocitiua que
nihil aliud est nili preparatio materie ad facilem exitum. t
ista digestio tractatur ab ypo. quãdo dixit. Digesta medica
ri t a Ga. in tegni t ab Auic. in loco prealligato. t in. 4. ca.
fen. prima. tractatu. ij. de curatione ſeb. putridarum in vni
uersali t in tractatu. iiij. de cura emitritei.

¶ Si prauus chimus ad exitũ cõpellatur vitio per 2
digestionẽ non emẽdato aut difficiliter euacuabit:
aut offendẽt membra per que trãsibit.

¶ Pro euidẽtia huiꝰ regle t quarũdã q̃ sequunt est sciẽdũ
q humoꝛ faciẽs morbũ: cũ sine furia est primo est digerẽdꝰ
anteq̃ euacuet: t talis digestio nihil aliud est q̃ eius ꝓpa
ratio t dispositio ad facilẽ exitũ. Et iõ illa q̃ faciũt humoꝛẽ
inobedientẽ ad facilẽ exitũ reducunt ad duo. Unũ est ex par
te mẽbroꝝ p q̃ ꝟz transire t de hoc dicet infra. Aliud est ex
parte ipsi⁹ humoꝛis t hoc reducit ad tria. Primũ ẽ acuties
t subtilitas ipsi⁹. Secũz est viscositas t tenacitas. Tertiũ ẽ
grossities t terrestreitas. De primo dicit q si talis malꝰ chi
mus. s. subtilis t acutꝰ excludat a coꝛpoꝛe ꝓeter hoc q primo
sua subtilitas t acuties non fuerit repressa: vnũ de duobus
erit: aut forsan ambo simul. Primũ q: forsan nõ euacuabit
vel cum magna difficultate euacuabit. Et cã est: q: natura
nõ põt bñ imprimere cuti actionẽ in eũ cũ ipse labat. Secũz
est q posito q euacuet mordicabit t ledet mẽbra p q̃ trãsi
bit: t hoc ꝓpter suã acutẽ. Ingrossand⁹ est igitur talis hu
moꝛ t remittẽdus: t hoc cũ frigidis t humidis ingrossanti
bus que docentur ab auctoꝛibus omnibus.

¶ Ex grossis humoꝛibus nõ digestis aut ꝑfecte 3
subtile tãtũ euacuat pharmacia residuũ ꝓpingẽdo.

¶ Dictũ est q scõm q reddit humoꝛẽ euacuãdũ ineptũ ad
expulsionẽ ẽ viscositas t tenacitas ipsi⁹ hũoꝛis: t talis hu
moꝛ ꝓprie cadit sub spẽ seu genere flegmatis. Et iõ si medi
cus ꝑsumat ipꝝ euacuare cũ pharmacia videlꝫ cũ turbith:
agarico colloq̃ntida: t silib⁹ tales medicie attrahũt ab illo
hũoꝛe illud qõ est subtile t nõ adherens: q: illud obedit at
tractioni: t residuũ magis cõpingek t adherebit: q: nõ obe
dit ipsi mẽbro t hoc erit maximũ nocumẽtũ tali mẽbro siue
coꝛpoꝛi. Incidẽdus est ergo talis humoꝛ cuꝫ incidentibus
t diuretic⁹ que docentur ab auctoꝛibus copiose.

¶ In chimis furiosis t qui p vrinas euacuãt emẽ 4
datio vitij t eductio fiunt simul.

¶ Ista regla est bipartita. Prima ꝓ dicit q in chimis fu
riosis emẽdatio vitij t ipsi⁹ eductio simul fiunt idest posito
q sequãtur icõuenientia supradicta. s. in hũoꝛe subtili t acu
to q difficulter euacuetur aut ledat mẽbrũ p qõ trãsit et in
hũoꝛe viscoso q subtile attrahat t residuũ cõpinguat. Ad
huc debet statiz euacuari sic q eius euacuatio sit idẽ q sua
correctio: t hoc est qõ dicit prima pars regule. Et cã est: hu
moꝛ ꝟz furiosus ad similitudinẽ aliaꝝ mouẽtiũ se ad coitũ
q nõ pũt quiescere imo cõtinue mouenk t agitãtur. Sic est
de humoꝛe furioso q̃ nõ daret inducias ad emẽdandũ suũ
vitiũ quin citꝰ intulisset mortẽ discurrẽdũ ad mẽbra punci
palia. quare statim est euacuãdꝰ ꝓ posse. ¶ Secũa ꝓ regu
le est q humoꝛ malus q̃ p vrinas est euacuandꝰ ipsius edu
cti o t ipsius correctio simul fiũt: t ista intelligi ꝟz sano mõ
nã illud qõ educẽdũ est p vrinas: aut cõtinet in vijs vrina
libꝰ aut in aliꝭ ptibꝰ coꝛpis ab illis. Si primo mõ tũc eua
cuatio eius t ipsius eductio simul sunt. i. q statim cũ medi
cus est certus q lapis est in renibꝰ: aut in vesica aut pilus.
aut humoꝛ statim ꝟz intendere ad expellẽdũ tale q̃d p vias
vrinales. tñ ad mũdificationẽ talis rei ꝟz precedere clyste
re seu clysteria diuersa fm ꝟtutẽ. Dz etiã precedere vomitꝰ
ante cibũ. t post cibũ ad educendũ materias. Dz etiã medi
cus incipere a debilibꝰ ꝓuocãtibus ad fortiora t in proces
su ad fortissima sicut declarat Auicẽ. in fen. xviij. t fen. xix.
tertij can. in diuersis locis: t omnes practicantes addidere.
Si aũt talis humoꝛ q est euacuãdus per vrinas fuerit ꝓten
tus in aliꝭ partibꝰ coꝛpoꝛis: tũc ꝟz digeri sicut si esset eua
cuãdus per alias euacuationes. Et hoc est qõ innuit auic.
in. iiij. can. fen. prima. cap. de cura emitritei.

¶ Alleuiatiua purgatio non expectat digestionẽ: 5
sed eradicans chimum prauum.

¶ Iste canõ clarꝰ est de se: imo qõ tortꝰ est alleuiatiua eua
cuatio ꝟz ꝓcedere digestionẽ mali humoꝛis sicut sepe ꝓpo
nimꝰ clysterẽ alleuiatiuũ seu cassiat. t talia hmõi añq̃ ppie
mꝰ syrupũ digestiuũ. Et cã est q experiẽtia ostẽdit q tũc syꝛ
rupus melius digerit illũ humoꝛẽ quẽ ꝟz digerere cũ prius
fuerint feces purgate que nili pugrentur inficiunt syrupum.

6 ¶ Alleuiatiua purgatio clysteribus sit vt plurimum aut lenientibus medicinis.

¶ Duplex est euacuatio artificialis: q̃daz alleuiatiua siue minoratiua: et talis fit clysteribꝰ aut medicinis lenẽtibus sicut cassiafi. mãna: prunis: viol. et silla. Alia vẽ eradicatiua q̃ fit medicinis attractiuis sicut dyagridio: colloq̃ntida ⁊ sikibus. vñ Joã. ebeme. in primo suoꝝ vniuersalium. c. ij. sic ait. ¶ Medicinarũ educentiũ per vehemẽ operatio fit quatuor modis cũ ꝓprietate innata quodãmodo eis: aut enim educũt dissoluẽdo ꝓprietate sua sicut scamonea ⁊ turbith: aut cõpulsiue ꝓprietate sua sicut mirabolani: aut lenificãdo ꝓprietate sua sicut cassiafi. ⁊ tamarindi: aut lubrificãdo ꝓprietate sua sicut mucilla. psilij. Et dico q̃ medicina q̃ de ꝓprietate sua educit dissoluẽdo fm primũ sigillata est virtꝰ attractiõis ⁊ eradicatiõis: attrahit: esn a superioribꝰ materias ⁊ eradicat ab inferioribus in relicq̃ aũt nõ sic ⁊c.

7 ¶ In materijs aquosis vel fluidis vitãda sũt liquida digestiua nisi vim habuerint educendi peccãtez humorem: vt serũ in ydrope: aut ꝙsumendi vt aqua ardens in paralyticis nõ repletis.

¶ Liquidũ digestiuũ est multiplex: quoddã est liquidũ actu exccatiuũ aut in potẽtia vel virtute: vt succi herbarũ caldarum ⁊ siccarũ: ⁊ syrupi decoctionũ radicis: ⁊ herbarũ caldarum ⁊ siccarũ: ⁊ tale bene põt tolleari in digestione materiarũ aquosarũ. Aliud est liquidus actu ⁊ potentia ⁊ tale nullo modo est: tolerandũ. Et rõ est: q̃ magis redderet materia liquida ⁊ fluida. Attamẽ melius est q̃ digestio talium materiaruz aquosarum fiat per digestiua grosse substantie sicut per electuaria et pulueres ⁊ trociscos ⁊ loch: vt docto. practicantes docent. Et ratio est q̃ substantia sicca ⁊ grossa magis adaptat materias fluidas.

8 ¶ In reumatismis ꝓpter aquositatẽ distillãtibꝰ in guttur aut pectus: ingrossatiuũ syrupum absq̃ mixtura limphe cõuenit exibere.

¶ Tota regula est clara: ⁊ patet ex precedẽtibus: attamen si propter delectationem habeat adiungi aquaz: debet esse in parua quantitate.

9 ¶ Ad suauitatez purgationis atq̃ securitatẽ non sufficit corpa fluxa facere digestiuis humoris euacuandi: sed aperitiuis ⁊ lenitiuis acdilatantibus.

¶ Ista consideratio se tenet ex parte mẽbroꝝ ꝑ que debet fieri euacuatio sicut sunt intestina: vesica: pectus: stomachꝰ: vel meri et pori ipsius corporis ⁊ membra emũctoua. Et rõ de se prz: q̃ quãto sunt talia mẽbra magis amplificãta tanto magis sunt apta ad talem exitum. Et ideo Auicẽ. in. iiij. fen. j. ca. iiij. sic dicit. Verũtamen anteq̃ ventris solutio: aut vomitus fiat precommittenda est humoris subtilitatiuꝰ: qui est euacuandus. ⁊ canalium amplificatio: ⁊ ipsoꝝ apertio: q̃n hoc est eo q̃ corpus a pena securum reddit. ⁊c.

¶ Sicut balneũ lauans corpus ⁊ excludẽs reliquas nociuorum sequitur pharmaciã. Sic ꝓhumectans ⁊ corpora fluxa reddẽs precedere debet: maxime si fuerint chimi terrestres.

¶ Balneũ est duplex. s. aereũ ⁊ aqueũ: de aqueo magis intelligit: qõ est multiplex. nã quoddã est ex aqua sola: aliud ex decoctione rerũ: aliud est ex aqua mineraliqõ est multiplex fm diuersitatẽ mineraruz. Dicit intelligit principaliter balneũ simplex ipius aque solꝰ vel simplicis ⁊ nõ nimis calidez: ⁊ tale q̃nit pharmacis ad excludẽdũ reliquas hũoꝝ derelictoꝝ post pharmaciã: qõ põt elici ex dictis ypo. ⁊. G. in. iij. regi. ⁊ ex dictis Galeni in lib. de marasmo. Silr tale balneũ põt ꝓcedere pharmaciã in casu q̃ hũores essent terrestres vt in quartana ⁊ melãcholia ⁊ mania ⁊ aliis morbis sikibꝰ ad hoc vt talis humor magis subtiliet ⁊ ad motũ facilionem disponat. Et hoc intellige sanc. s. vbi nõ sit repletio ⁊ etiã q̃ patiẽs nõ sit dispositꝰ ad incurrendũ opilationes.

Cholere nõ naturalis spẽs septem.

¶ Cholera cinerat eruginosa ⁊ nigra terrestreitate sua possident immobiliter cauernas interiores.

¶ Spẽs cholere nõ nãlis septẽ sunt fm q̃ põt hẽri ex dictis Auicẽ. primo can. fen. prima. doc. iiij. c. j. f. citrina: vitellina. Tertia dicitur adusta in se: cum tñ subtile nondum separatur a cineritate. Quarta vẽ: adusta propter admixtionem melãcolie. Quinta vẽ: gliata p adustionẽ sanguinis. Sexta dicit erugionosa. Septima vẽ prassina. Magister hic loquitur de quacũq̃ cholera tam adusta q̃ causata p admixtionem melãcolie. De cholera rubea ⁊ citrina ⁊ vitellina nõ loquitur ꝓprie: q: tales nõ sunt terrestres: ⁊ per ꝙsequẽs sunt mobiles: et non possident interiores cauernas.

12 ¶ Terrestres chimi profunda corporis occupãtes etiã post aliorũ emissionez repẽtinis alterationibꝰ ⁊ improuisis pturbant medicatũ ⁊ medicantem.

¶ Istud sepe cõtingit in ope q̃n aliquis pharmacabit in regimine sanitatis. vel in regimine curatiuo. s. euacuabitur de flate seu de cholera vel de melãcolia: vel simplr vel composite: ⁊ sicut debet sequi trãquilitas sequitur molestia aliquando sicut arsura: estuatio: mordicatio viscerũ angustia. insomnietas: ⁊ sic de aliis ita q̃ patiens erit totus perturbatus: ⁊ ꝑ cõsequens etiã medicus. Et cã rei aliq̃n est ista que ponit in isto can. q: latebant in profundis corporis chimi terrestres qui fuerũt aliqualiter cõmoti ꝓpter pharmaciã que eduxit humores qui erant dispositi: ⁊ tũc ledẽt mẽbra vel ꝓpter suã malã qualitatẽ: vel propter mordicationẽ quã faciunt mẽbris sua acutie vel q: trãsmittunt vapores malos ad membra mobilia et sensibilia.

13 ¶ Qui a fecez duritie cõstipãtur nisi clystere ꝓmiserit pharmacie torsionis vexabuntur.

¶ Cã manifesta est q: fm doctrinã Joã. ebe. in suis vniuersalibus in diuersis capitulis cuz medicina attrahit humores ad intestina vel ad stomachum natura conat expellere ipsam medicinã ⁊ humores attractos. ⁊ si inueniat intestina clausa a constipatione secum et ab alia clausione nõ potest libere expellere et per cõsequẽs vexatur patiens torsionibus quare semper debet sibi cauere medicus.

¶ Regule super modo cõuenientis exhibitionis pharmacarum Cap. xiij. Cuius aphorismi sunt tres.

1 Pharmacia leptoniẽs ⁊ maxime ardẽs vt euforbiũ ⁊ dyagridiũ ꝑ grossas portiões siue per se siue cum alijs est glutiẽda.

¶ Joã. ebe. primo suoꝝ vniuersaliũ summa. ij. ca. quarto ponit de triturationc: q: quedã sunt medicine laxatiue q̃ nõ debẽt multũ triturari: ⁊ ipse exẽplificat de scamonea antyocena. ⁊ ipsemet in. ij. vniuersaliuz ponit idẽ de euforbio. Alie sunt que multuz dẽt triturari: ⁊ ipse exemplificat de colloquintida. alie mediocriter.

2 ¶ Acutuz pharmacũ nisi lubrico velatu deglutiat offendit guttur: ⁊ si fuerit macillentum ⁊ aridum ꝑpetuo ledit vtplurimum.

¶ Et cã dicti satis apparet per experientiã sicut vidẽt operãtes: ⁊ rõ est q: tale pharmacũ rõne sui acutiei ledit ⁊ pũgit ⁊ vlt mẽbra ꝑ q̃ transit: cũ igitur transeat per guttur et specialiter si guttur sit macillentũ ⁊ aridum statim contingit substãtiam suam que est magni sensus ⁊ perpetuo ledit ipm. Et iõ q̃n est necessitas dare talia debẽt velari ⁊ cooperiri velatu lubrico sicut mucillaginibꝰ vel lacte: vel alijs fm q̃ satis docent auctores.

3 ¶ Pharmacum violentuz prohibendum est cibis occurrere nisi necessitas perurgeret.

¶ Auic. in. j. fen. iiij. ca. v. dicit oportet vt medicine potator non comedat vel bibat donec medicinã suã perficiat operationẽ. ⁊ hoc ꝑ prima parte aphorismi. Pro secũda aũt parte declarat Auic. talẽ vigentem necessitatẽ sic ibidẽ dicẽs. Nõ si ipsius stomachus non tollerauerit ne comedat propterea q̃ stomachus eius est cholericus ⁊ cito descẽdit ad ipsam co. aut ꝓpterea q̃ vehementer a comestione abstinuit ⁊ famen tolerauit: detur ei parum panis infusi in pauco vino super medicinã anteq̃ venter soluatur: q̃n hoc est ex eo: q̃ fortasse medicinam adiuuabit.

¶ In quibus et qualiter per exterius applicata conuenit pharmacare. Cap. xv. Cuius aphorismi sunt septem.

Exemplastrio

Cataplastris vel vnguẽtis attractiuis chimorũ verendũ est pharmacare precipue cum occurrit euidens plectoria.

1 ¶ Aliqñ ꝓtingit q̃ patiẽs est tñ delicat⁹ q̃ nõ vult aliquo mõ sumere medicinas neq; p os: neq; p clistere. Aliqñ ẽt nõ est tutũ dare p os ꝓpter multas rõnes: neq; ẽt põt accipere p clystere: q; marie est ꝟsitat⁹ ⁊ clausus i lõgaone: q̃ nõ põt aliq̃ mõ imitti aliq̃d: ⁊ tũc nõ habem⁹ aliq̃ ingeniũ nisi q̃ facim⁹ vnguẽta vel empla euacuãtia sicut docẽt auctores. Dicit magister q̃ hoc est verendũ spãr q̃ est euidens plectoria: ⁊ ipse reddit cãm in sequenti canone.

¶ Exteriorib⁹ locis plectoricorũ trahẽtibus pharmacis appositis vel apostematis idignatio vel scabiei feditas preueniet ea.

¶ Ista regula satis patet ex duobus supꝛapositis. Primũ est q̃ corp⁹ sit cũ plectoria. Scõm est q̃ medicina attrahens apponat: q; medicina ex quo attractiua est de natura sua attrahit ad se. tũ ꝓpter suã ꝓprietatẽ: tũ ꝓpter suã ꝓportionẽ q; ocõ medicie attractiue sunt calide. cũ ig̃ corp⁹ sit plectoricũ attraherẽt ad mẽbrũ hũor: q̃ fiũt grossus ⁊ mult⁹ causabit apã. ⁊ si sit subtilis ⁊ paucus causabit feditatẽ scabiei.

3 Pharmacie trahentes applicãtur exterius vrgẽte necessitate videlicet cũ oino respuit pharmacãdus vnguenta soluti ua. applicationem earum per partes conuenientes.

¶ Istud iã dictũ ẽ supius ⁊ iõ satis ꝑz. Et ad hoc ꝓcordat. Jo. ebe. in. c. de⁹ arthanitha dicẽs: vnguẽtũ laratiuũ cũ q̃ si vngank man⁹ ducit supꝛ dixõ pedes inferꝛ. Et si nimis duxerit vnge manus ⁊ pedes cũ populeõ. Rx. elleboꝛi albi ⁊ nigri hermodactilꝫ amꝫ: acori: succi sempuiuer: buonie: anaꝫ: cõficiank cũ axũgia porcina veteri. Unguẽtũ arthanite ex inuẽtione nostra q̃ tñgit vẽter ⁊ sumẽ: ⁊ illia ⁊ solut solutiõe cathartici ⁊ administrãdũ est nõ volẽtibus sumere medicinũ. Et si vngak supra stõachũ facit vomitũ ⁊ cõfert ydropi si ⁊ solutione educit aquã citrinã: cuius permixtio hec. Rx. succi arthanite lib. ij. succi cucũeris asinini. lib. ß. olei. trini lib. ij. butiri vaccini lib. ß. pulpe colloq̃ntide. ʒ. ij. polipodꝫ. ʒ. vj. euforbij. ʒ. ß. terẽda teranꝫ ⁊ submergank i succis ⁊ ponãtur in vale vitri stricti ouo: stringe caput ei⁹ ⁊ dimitte p dies octo: deinde bulliat simul ⁊ colet ⁊ in calatura ponat serapin auꝛ. v. aut auꝛ. ij. ⁊ ita q̃ primo resoluak in aceto vini q̃ntate sufficiente aggrega ola simul ⁊ bulliant semp agitãdo conficẽ vsq; ad succorum fere consumptionem: tunc addatur de cera. ʒ. v. fellis vaccini aur. v. ferueat donec cera liquefiat. tunc acq. scamonee ⁊ aloes ⁊ colloq̃ntide añ. aur. v. euforbij aur. ij. galbani aur. ij. turbith. aur. v. pipis long. gi. ʒ. camo. añ. aur. ij. puluerizã ⁊ permisce cum illis terendo in mortario donec permisceank. Aliud vnguẽtũ ⁊c. hec ⁊ consimilia q̃plurima docta sunt ab antiquo.

4 ¶ Attractiuis exterius applicatis repercussiua ⁊ confortantia conuenit sociare.

¶ Cã dicti est vt mẽbrũ ꝑ posse defendat a nocumẽtis q̃ si bi cõtingere possunt ꝓpter applicationẽ illoꝝ attractiuoꝝ q̃ inquã nocumenta multa sunt. sicut supius dicit magꝫ. ß. apostemato mẽbri ⁊ feditas ei⁹: ⁊ põt addi debilitas eius nisi talib⁹ addank aliqua repercussiua ⁊ stiptica multotiẽs eralat calor naturalis mẽbri: ⁊ per ꝑs mẽbrũ debilitatur.

5 ¶ Licet chimus eradicetur a pharmacia: tamẽ ei⁹ expulsio perficitur a natura.

¶ Joãnes ebe. primo vniuersalitũ. ca. ij. sic dicit. Et illud iõ q̃n medicina laratiua pueniẽs ad stõm nõ vadit ad humorẽ quẽ euacuare dꝫ põtando ad ipm: sed virtute actiõis sigillata in ipsa attrahit: quã ex humore attrahere est ea propꝛiũ ⁊ est ei⁹ opatiõis cõpatio ad medicinas cõpatio magnetis ad ferrũ ⁊ fustere ⁊ alia. Attractio aũt nõ ẽ nisi ex venis ⁊ occultis ductib⁹ corꝑis: donec humor eũand⁹ ad stõachũ: intestina repliãtur. stomachi ꝫo ⁊ intestinoꝝ natura grauata mouek vt eas expellat ⁊c. Idẽ Auic. i. cañ. fen. iij. c. v. sic dicit. Et debes scire q̃ humoꝝ attractio q̃ fit potẽtia soluẽtũ ventrẽ aut vomitũ faciẽtiũ nõ est nisi in venis in quib⁹ venerunt donec ad intestina peruenĩũt ⁊ stomachum ⁊ hic natura mouetur ad hoc vt eas expellat extra. ⁊c.

¶ Chimũ cõmotũ a pharmacia expulsiua mẽbroꝝ obuiãs inclinabit ad exit⁹ naturales si preualuerit pharmacie. q̃ꝓpter ꝛ vt iteriora mẽbra et exteriora sint fortia cũ pharmacia trahẽs exteri⁹ applicat. 6

¶ Añdẽs cuidã qõni incaurat medicũ operãtẽ dñe dictũ est q̃ vbi est necessitas vrgẽs expedit euacuare corp⁹ medicinis attractiuis exteri⁹ applicatis q̃n hoc est possibile fieri dicit q̃ possibile ẽ ⁊ sic q; hũor ꝓmouek a pharmacia ⁊ hoc sua ꝛtute ⁊ ꝓprietate ⁊ violẽtia: ⁊ cũ talis humor est cõmotus obuiat ꝛtuti expulsiue mẽbroꝝ. Unde talis virt⁹ aut est fortis aut debilis. Si est fortis ducit talẽ humorẽ cõmotum ad exit⁹ nãles: vꝫ ad secessum vel ad vrinã: vel ad vomitũ vel ad sudorẽ. Si aũt sit debilis nõ põt ipꝫ ducere ad exit⁹ naturales: ⁊ p ꝑs talis humor cõmot⁹ inducit fortissima accidẽtia et efficit furiosus ⁊ p ꝑs inducit mortẽ vel pessima accidentia quare concludit in sequenti aphorismo sic. 1

¶ Hunc̃ tabefactis corꝑibus cõuenit solutiuum trahens exterius applicare.

¶ Expositum est satis in precedentibus.

¶ Quibus pharmacijs somnũ cõuenit prohibere. Ca. xvj. Cuius vnicus est aphorismus.

Pharmacijs venẽosis vt diagridio ⁊ elleboro supdormire nõ ꝓuenit aut p modicum ne ꝓncipalia mẽbra cõclusis vaporib⁹ offendãtur. ⁊ maxime si debilia fuerint. 1

¶ Ypo. in. iiij. apho. sic dicit. cũ biberit ds elleborũ ad cõmotiões q̃dẽ corp⁹ magis ducere opꝫ ad somnos ꝫo ⁊ imobilitates min⁹ ⁊c. Auic. in. j. cañ. ten. iiij. c. v. sic dicit. Cũ aliꝗs medicinã vẽtris solutiuã biberit melius erit et si medicina sit fortis vt sup eã dormiat añq̃ opet: q̃n opabit melius: ⁊ si medicina debilis fuerit melius erit ne sup eã dormiat quocũq; mõ fuerit ⁊c. Joã. ebe. j. vniuersalitũ: intentiõe tertia. cap. de sedatione laboris ⁊ fluctuationis post medicinã sic ait. Laboriosam aũt egritudinẽ ⁊ fluctuationẽ in corꝑe sedamus cũ q̃ete ⁊ somno. Jnq̃t esu ypo. cũ abscindere volueris fluxũ vẽtris p elleboꝝ inductũ ⁊ multiplicatũ ꝓpe q̃tẽ ⁊ somnũ. ⁊ subdit ⁊ cito q; somn⁹ ⁊ ꝓfundatio in eo est ex maxime sedãtib⁹ agitationes oẽs ⁊c. Apparet ergo prima frõte q; pñs canon repugnet auctoribus allegatis. Sed ꝛtate nõ ꝓtradicit. nã intentio magistri est q̃ vbi expediat administrare tales medicinas venenosas ⁊ fortes debẽt in tali q̃ntitate administrari q̃ cito operentur ⁊ expellantur a corꝑe: sic q; non oporteat multũ supra dormire eis anteqũ operentur: q; tunc nocerent sua venenositate propter multam motam quam facerent in corꝑe. Sed nõ intẽdit fiat aliquis somnus supra eas: sicut Auic. vult. neq; intẽdit q̃ in casu quo faceret violentiam q̃ non inducatur somnus sicut vult ypo. ⁊ Joan. ebe. Super medicinas fortes nõe dormiẽdum.

¶ Regule de mẽsura euacuationis per pharmacias. Cap. xvij. Cuius aphorismi. sunt. iij.

Humoris euacuandi per pharmaciã neqd quãtitas certis rationibus mensurari. 1

¶ Cã dicti est. nã mensuratio medici semp ꝛz fieri p sensus ⁊ nõ ꝓtãsit sensus ꝛm q̃ põt galie. in. ij. tegni. in illo. cañ. oib⁹. his sensu ꝛdicatis: ⁊ haly in ꝓmẽto. Et q; hũores peccãtes latitãt iteri⁹ in corꝑe: iõ nõ põt mẽsurari certa q̃ntitate: attñ mẽsurantur aliquo bono ingenio ⁊ grosso mõ per signa ⁊ conecturas.

¶ Ex regulari vẽtris officio ⁊ vi medicine atq; dosi ⁊ humorum digestione numerus assellãdi frequẽter extimatur vltra necessitatem. 2

¶ Aliqui volẽtes videri q̃n administrãt medicinas dicunt patientib⁹ ⁊ assistentibus numerũ assellationũ. sic q̃ q̃tiẽs vel totiens dꝫ assellare talis propter istã medicinã. Et saluo cor honore nõ bene faciũt q; sepe fallunk vt dicit ꝓpria regula. Quia ꝓpones sunt valde diuerse in hoib⁹: ⁊ humores multum diuersificank in multitudine ⁊ obedientia: vel inobediẽtia cor ⁊ ex multis aliis reb⁹ q̃ quotidie cõtingũt. Quare sapiens medic⁹ nõ debet dare certũ numerũ assel-

lationū. Sz dz facere suā actionē doct⁹ p ypocratē i primo apho. ⁊ p Gal. in cōmento canonis. Que egeruntur.

3 ¶ Tādiu solutio proficit q̄diu peccātis humoris euacuatio fine defectu ⁊ angustia tolleratur.

¶ Respōdet tacite questiōi: posset dō dicere: dñe certa q̄titas humoris peccātis nō pōt sciri neq; certus numer⁹ assellationū pōt predeterminari: ergo quid agēdū nōne euacuabimus cū medicinis. Rīdet ⁊ dicit q̄ sic: ⁊ hoc q̄diu solutio ꝓficiat ⁊ q̄diu humor peccans euacuatur sine angustia patientis ⁊ sine defectu virtutis eius tandiu ipsa euacuatio ꝓficit q̄ dicta de se patēt ⁊ p experiētiā quotidie vī.

¶ Regula vitandi constipationez in pharmacijs. Cap. 18.

Cuius aphorismus est vnicus.

1 IOst pharmaciam comnenit alimētis exitus retinere mediocriter laxos ne nouaz procuret offensam constipatio fortis ⁊ repentina.

¶ Experientia docet q̄ multi fortiter constipant post op⁹ pharmacie: ⁊ ideo magister dicit q̄ talibus de quibus dubitat q̄ nō incurrant talem constipationē debēt dari alimēta lenificātia ventrē sicut sunt iura pinguia: olera: fructus recentes ⁊ talia hmōi ꝑm q̄ melius occurret operanti.

¶ Canones alterandi post pharmaciaz mēbia discrasiata Cap. xix. Cuius aphorismi sunt octo.

1 ODiscrasia membrorum post pharmaciam ⁊ maxime fortem nunq; est corrigenda excellenti alteratiuo.

¶ Joannes ebeme. in suis vniuersalibus intētione quarta ponit nocumenta hereditātia post purgationē ⁊ dearticulat de quolibet. Et in quolibet ponit diuersas cās: nocumēta q̄ ipse ponit sunt hec: feb. dolor capitis: vertigo debilitas visus: debilitas stomachi: indigō stomachi. fitis singultus: dolor stomachi: excoriatio viscerū: tenasmon egestio sanguinis: lassitudo: ⁊ debilitas purgati spasmus. Ista ponunt ab ipso: q̄ sepius euenīūt: tñ alia possunt cuenire. Sz cā tot⁹ nostre regule est: q̄ q̄cq̄d mali accidit post euacuationē pharmacie est cū debilitate virtutis q̄ nō posset tollerare excellēs alteratiuū sicut ponit Gal. iij. de simplici medicina sic dicēs. Et illud est qm̄ natura debilis nō sufferret motum vehementer neq; caliditatē fortez: ⁊ est ad hoc vt resolnat per illud propinquior q̄ addatur.

2 ¶ Membra discrasiata multiplicāt superfluitates conformes eorum discrasie: q̄uis eucrata fuerunt alimenta.

¶ Causa huius dicti est: nā virtutes mēbrorū conuertūt alimentū in chilū in prima digestiōe vel in humorē sicut in secunda digestione: vel in substātiam mēbrorū sicut in tertia ⁊ hoc semp factūr mediante sua complexiōe ꝑm declarationē Galieni in libro de virtutibus naturalibus. vbi ipse dixit q̄ cōplexio est factor mēbrorū ⁊ ꝑm declarationez Auic. in. iiij. ⁊. v. doctrinā: fen. prime. Et ideo illa cōplexio si dominetur in membro debilitato: necessario imprimet suam similem qualitatem in materia nutrimenti: ⁊ per consequēs membro aliquo: quamuis pro si. scilicet si alimenta sint temperata.

3 ¶ Corpora quorum interiora discrasiantur oppositis qualitatibus sunt vtplurimum cachochima.

¶ Dictum istud satis patet de se cuilibet intelligenti: ⁊ nō indiget declaratione.

4 ¶ Oppositas discrasias in interioribus patientes leuiter offenduntur distinctio vsu contrariorum si sumantur interius. ⁊ ideo media debēt sumi: vel cōmixta contraria.

¶ Ista veritas fundatur ex hoc q̄ supradictū est q̄ membra discrasiata multiplicāt superfluitates conformes eorū discrasie. modo ponatur q̄ fortes habeat stomachum frigidū ⁊ epar calidum sicut sepe contingit vel econuerso quod minus accidit. Si dētur sibi lactuce: pisces: spinargia. ⁊ talia frigida necessario stomachus magis infrigidabitur.

Et cū generet superfluitates frigiditas ex cibis ꝑtio quanto magis ex cibis frigidis: ⁊ sic necessario ostendet distinctio vsu talium frigidorum si interius sumantur. Similiter est dicēdum de epate calido si ipse vtatur salsamētis ⁊ aliis. Et ideo quid agendū magister respondet q̄ debēt sumi media vel cōtraria cōmixta ⁊ tunc natura segregat vtens calidis cōtra frigiditatē membri infrigidati ⁊ vtens frigidis contra caliditatē membri supercalefacti ꝑm quod declarat Auicenna in quarto can. fen. prima: tractatu. iiij. capitulo penultimo.

5 ¶ In oppositis membrorū discrasijs nociuior semper amplius impugnatur.

¶ Ista regula ex suis terminis ꝑz et tenet cū medicus sit adiutor nature: ⁊ non impediēs eā ꝑm Auic. in. iiij. can. tractatu. ij. cap. de curatione febricitantiū in communi.

6 ¶ Discrasia fortior: aut mēbri nobilioris apta est plus nocere.

¶ Rīdet questioni que posset fieri ex dictis. Dñe vos dixistis q̄ illi q̄ habent oppositas discrasias in interioribus offendunt distinctio vsu cōtrariorū. Iterū dixistis q̄ in oppositis discrasijs mēbrorū nociuior debet amplius impugnari: dñe que est nociuior. Respondet iste canon ⁊ dicit q̄ illa q̄ est fortior. aut illa que est in nobiliori membro tunc q̄ō est sciendū q̄ membra corporis diuersificant in nobilitate matoris vel in minoris ꝑm q̄ō declarat Gal. in. ij. tegni. ⁊ Auic. in j. cano. doctri. v. ⁊ diuersificantur discrasie i se. considerate ꝑm magis ⁊ minus. naz quedā sunt in se fortiores ⁊ magis intense: quedā debiliores ⁊ magis remisse. Unde combinādum est ꝑm bonā discretionē operantis: q̄ si fortis discrasia sit in membro nobili sicut in corde: ⁊ debilis sit in membro ignobili sicut in splene non est dubium q̄ō debet extirpari prius fortis in corde: sed si econuerso q̄ fortissima discrasia sit in splene ⁊ debilissima in corde prius est iuuandum splen: sed si equales prius iuuandum est cordis: ⁊ si coniecturāda est bono arbitrio.

7 ¶ Inueterata discrasia trāsit in habituz: et respuit extirpari.

¶ Auic. in. j. can. fen. iij. summa. ij. capitulo. xix. declarat quo modo inueterata discrasia transit in habitum ⁊ in hoc stat q̄ non sentitur mobiliter sic dicēdo. Malitia aūt cōplexionis mansiua nullo modo efficit dolorē neq; sentitur velut si cōplexio malaque tam est in mēbrorū substātia mansiua corrumpit complexionē principalez ⁊ facta est vt si ipsa esset principalis. tra eā dolorem non efficit: quoniam non sentitur ⁊c. ⁊ ideo in opere talis discrasia respuit extirpari. quare cautela est q̄ discrasie extirpentur a membris anteq; inueterentur: quia postea quasi non potest fieri: vel de valde difficili fit.

8 ¶ Hereditarie passiones inextirpabilis sunt radicis: ⁊ sufficit ne pullulent in deterius cōuenienti regimine prohibere.

Morbi hereditarius.

¶ Sciendū q̄ morbus dicit hereditarius. i. qui in semine parentū hereditatur vt ponit Auic. in. j. can. fen. ij. doctrina j. ca. viij. Hūc aūt sic est q̄ tales passiones aut sunt tāte malitie ex defectu virtutis formatiue vl spasmatiuū que sic deficit in filio propter hoc: quia tam deficiebat in patre: ⁊ vtplurimum tales connascuntur cuz subiecto potentie: sicut sepius vidi q̄ pater orbatus generabat filium cecuz: vel q̄ pater impotens in brachio vel in tibia ⁊ hoc aperte ex causa interiori vel ex causa exteriori talis generabat filiū impotentē in tali simili membro. ⁊ de talibus habet verū regula ꝑo necessario q̄ talis morbus est inextirpabilis virtutis. aut sunt cū minori malitia: sic q̄ tales passiōes nō cōnascūtur cū eis: immo postea inueniunt: sicut pater podagricus generat filiū ⁊ talis filius efficit podagricus post triginta vel quadraginta annos. Talis podagra est morbus hereditarius q̄ in semine hereditauit: q̄ semen emanauit a mēbris podagram patientis. quia talis filius dispositus est ad patiendum podagram de facili: sed tamen q̄ necessario incurrat. podagrā non est credendum: et si incurrat q̄ necessario talis podagra sit extirpabilis absit: sed tamen cum maiori difficultate

ti difficultate extirpatur q̃ si patet non fuisset podagricus. Et hoc docet experientia quotidiana.

¶ Canones mẽsurandi tp̃s ad curã sufficiẽs ꝛ opus tẽporibus cõtinuãdi. Cap. xx. cuius aphorismi sunt treo.

1 ¶ Uarta morborum durationẽ sunt tẽpora mensurãda perfecte curationis.

¶ Regula ista ex suis terminis tenet ꝛ clara ẽ cuilibet sane mẽtis: sed sunt multi fatui: quos cedere regimus ꝛ anteq̃ morbus cesset dimittunt regimen ꝛ medicinas conuenientes quos semper pentet: saltim si bonum regimen dimittat.

2 ¶ In morbis annũ trãsgredientibus cuncta sanatõis opa nequeũt in minori tpis spacio terminari.

¶ Iste canõ exẽplificat immediate precedentẽ ꝛ clar⁹ est.

3 ¶ In annualibus morbis nõ solũ in quadris anni ꝓportional⁹ medicari opz sz etiã inquolibz mẽse.

¶ Annus diuiditur in quatuor tpa. s. in ver ꝛ estatẽ ꝛ autũnum ꝛ hyemẽ: que tpa vocantur a magistro quadre anni. et quodlibet tp̃s continet tres menses. Hũc aũt in morbis annũ durantibus vel annum transgredientibus medicandũ de diuersimode tã i dieta q̃ in medicaminib⁹ diuersimode est ꝑm diuersitatez temporum sicut ponit ypoc. ꝛ Gal. in. i. aphorismoꝝ can. ij. vbi dit. Cõtẽplari vero oportet ꝛ horas ꝛ tẽpus ꝛc. ꝛ can. illo. vẽtreo hyeme ꝛ vere calidissimi sunt natura ꝛc. ꝛ can illo. Et quibus semel aut bis: aut amplius aut minus: aut ꝑm partẽ. danduz vero aliquid ꝛ tẽpori ꝛc. Et can. illo. Estate et autunno cibos grauissime ferunt ꝛc. Et similiter in toto ꝓcessu. iij. apho. ꝛ ꝑm declarationẽ Auic. in. i. can. fen. ij. doctrina. ij. summa. i. i diuersis capitulis. Sz q̃ non solum sit ꝓportionabiliter medicandũ intalibus quadris anni verum in quolibet mense sicut ponit regula ꝓsens patet. nam in quocunq̃ tẽpore. s. estate autũno hyeme ꝛ vere est latitudo ꝑm menses cõtentos in tali tempore. nam ꝑm maiorem ꝛ minorem calorem: frigiditatem: siccitatem ꝛ humiditatẽ longitudinẽ dierũ ꝛ breuitatẽ est diuersificandã regimẽ ꝛ medicine ꝓportionabile ꝛ sic est diuersificandum ꝑm mutationem temporum ꝛ hoc patet de se.

¶ Canones eligendi salubres causas in discrasijs tediosis Cap. xxj. Cuius aphorismi sunt septem.

1 ¶ Anguor diuturn⁹ peregrinationib⁹ aut loci mutatione fugatur.

¶ Sepe contingit in opere q̃ egritudines ꝓlongant anteq̃ possint bene curari tum ꝓpria malitia tũ errore assistentiũ: tum errore in cauti medici: tum ꝓpter exterius accidẽtia: tñ vocat medicus sapiens ꝛ vir potest ipsum morbũ extirpare: quia redundat sibi in tediũ. Et ideo inclytus magister hoc preuidens incantat ipsum: ꝛ dicit q̃ faciat talem infirmum peregrinari aut saltim mutet sibi aerẽ quia tunc tales morbi vtplurimum fugantur. Et cã est. nam in peregrinatione cõcurrunt multa ad fugãdum morbos tediosos. Primum occurrit deuotio ad illud sanctuarium. Secundo occurrit iucunditas aeris. Tertio occurrit motus corporalis qui exercitiuz vocatur. Quarto occurrit mutatio aeris de malo in bonuz: de assueto ad nõ assuetum. Quinto occurrit mutatio cibariorum ꝛ alia multa que omnia faciunt ad curationem ipsius morbi sicut potest declarari in quolibet sed esset longum.

2 ¶ Morbi diuturni ꝛ humorales extirpantur cauterijs aut terminalibus aquis.

¶ De cauterijs constat ꝑz doctrinã Auicẽ. in. i. can. fen. xiiij. capit. xxxv. vbi sic dicit. Cauterizatio est medicamen valde vtile ad prohibendũ ne corruptio pergatur ꝛ ad confortandum membrũ cuius complexionem volumus rectificare et ad resoluendum materias corruptas in mẽbro contentas: ꝛ ad restringendum sanguinis fluxum. De balneis ꝓz per experientiam ꝛ ratio est. Nam tales aque resoluunt materias grossas ꝛ multas ꝛ viscosas exspargunt eas ad totum corpus ꝛ conuertunt eas in sudores quare morbi diturni ex ipsis extirpantur. ꝛ hoc docet sensus experientia.

3 ¶ Dis medicina pollẽs viribus opiate cõgruit excelleter i morbis diuturnis cachochimia diminuta.

¶ Opiate dicuntur medicine ꝓprie que opium recipiũt: ꝛ sunt multe: inter quas magis vtimur tyriaca: metridato: aurea alexandrina. ꝛ tales congruunt excelleter in morbis diuturnis: quia subtiliant materias grossas resoluunt ventositates: remouent opilationes: confortant virtutes: tamẽ q̃ cachochimia fuerit diminuta: id est q̃ corporis repletio fuerit prius euacuata cuz flobothomia aut pharmacia aut alio competenti modo. et causa huius reddetur in sequenti regula.

¶ Febres multiplicãt vsus opiatarum cachochimia dominante. 4

¶ Causa huius: quia tales medicine dissoluunt materias grossas ꝛ multas ꝛ viscosas ꝛ ideo materia quanto magis fuerit dissoluta nisi expellatur a corpore tanto magis rarefit: ꝛ maiorem locum occupat: ꝛ per consequens magis cõmiscetur cum aliis humoribus: quos corrumpit quare tũc se. magis multiplicantur.

¶ Sub eadem specie febres vtplurimũ opiata multiplicat vt duplando vel triplando quartanam. 5

¶ Causa huius est dissolutio talis humoris quisi dissoluatur ꝛ non euacuetur molestabit cor per suos fumos ꝛ si duplabitur vel triplabitur. Et dicit vtplurimum: q̃ aliquãdo fit putrefactio in aliis humoribus ꝛ fiũt alie species febrũ sicut plurimum contingit q̃ superuenit cõtinua de sanguine vel tertiana de cholera.

¶ Quocunq̃ regimine patiens emendatur eodez ꝓportionabiliter obseruato consequitur possibilem sanitatem. 6

¶ Ista regula tenet ex suis terminis cuilibet sapienti. Et ideo quilibet operãs q̃ videt q̃ tali regimine intus fuit infirmus ꝛ morbus fuit annulatus vel saltim diminutus nũ q̃ debet mutare ad alia. Sed debet tale regimẽ seruare saltim per vnam vel duas peryodos ꝛ hoc ꝓportionabiliter ꝑm tenorem virtutis. Contra quã regulã faciunt multi fatui volentes videri qui mutant ad alia: ꝛ sic agitant patientem ꝛ innouant morbum ꝛ sua accidentia.

¶ Quanto plus egritudo minuitur tanto minus forte membro vel corpori medicamen est applicandum. 7

¶ Causa huius est. Nam cessante causa cessat effectus: cuz igitur fortitudo vel malitia ipsius egritudinis sic causa mouens medicum ad imponendum medicamen forte corpori vel mẽbro ꝛ cesset talis malitia ꝛ fortitudo egritudinis: bñ debet cessare talis actio ipsius medici. Quia sana habentes corpora pharmatijs celerius exoluuntur q̃ malo cibo vtentes. Et iterũ sana habẽtes corpora pharmatia vti est difficile. ij. apho. Et iteꝝ in. iiij. apho. Elleborus periculosus est sanas carnes habentibus: spasmũ cẽ facit. Et Galie. in cõmento. nemo inquit sanis dare elleborũ presumat. detur autem his in quibus humorum distemperantia a nimia superfluitate est facta: vt forti infirmitati fortis cor respondeat medicina. si enim humores nõ inuenerint habiles ad expellendum desiccando spasmum facit.

¶ Doctrina. v. de regulis curationis morborũ in compositione contingentiũ ꝑm omnẽ speciẽ compositionis. Cuius capitula sunt. xxj. ꝛ primo de morbo in figura. Capitulum primum cuius aphorismi sunt. xij.

1 ¶ Alicia cõpositionis aut exibitione medicinaꝝ aut cirurgia corrigit aut vtroq̃.

¶ Bona ꝓpositio mẽbroꝝ stat in bona figura: bona via: bona continuitate: bona superficie: bona quãtitate: bono numero: bono situ: ꝛ per cõsequẽs malitia compositionis stat in malitia alicuius istorũ dictoꝝ aut multorum. Unde si mẽbrũ non habuerit ista dicta ꝑm q̃ debet habere per naturã suã dicit̃ habere malitiã cõpositionis que quidẽ mala cõpositio est morb⁹ ipsi⁹ mẽbri. Uã sequit̃ immediate ꝛ ꝑ se lesio in opationib⁹ ipsius mẽbri. Et ió habet corrigi per medicũ: et magister docet q̃

hoc hz fieri tripliciter: aut cum medicinis aut cuz manuali operatione aut vtroq; modo simul.

2 ¶ Membris quibus nequeũt applicari manꝰ aut instrumenta q̃ manus officio regi possunt: manualis operatio nunq; prodest.

¶ Volens tradere doctrinã reducendi mẽbra egra morbis officialibꝰ facit talẽ distinctionẽ. Quia talia mẽbra an possunt tractari manibꝰ perfecte: sicut pes: manus: nasus ⁊ talia exteriora bene apparentia: aut nullo mõ possunt tractari manibus sicut sunt cor ⁊ pulmo ⁊ cerebruz ⁊ sic de similibus: aut possunt tractari nõ tã cũ manibꝰ immediate hz mediantibus quibusdã instrumẽtis vt vesica q̃ tractatur cum siringa ⁊ vulua q̃ tractatur cum forpicibus ⁊ sic de aliis. Et ideo dicit de talibus membris que nullo mõ possunt tractari manibusq; nihil prodest in eis manualis operatio cuius dicti causa per se patet.

3 ¶ Innata malitia figure nunq; in adultis corrigitur in crescentibus autem raro.

¶ Causa dicti clara est. nã mẽbrũ figuratur pcipue hz figuram mẽbrorũ fũdamẽtaliũ ⁊ specialiter suorũ ossiuz que quidem ossa in adultis sunt multũ dura ⁊ inflexibilia ad partẽ sue positionis: q; citius frangerentur q̃z possent reduci. sed ossa crescentiuz adhuc sunt tenera ⁊ flexibilia ⁊ cũ bono ingenio reducibilia: ⁊ bene audiui de quodã qui reduxit gibbositates antiquas in adultis.

4 ¶ Malitia figure accidentaliter superueniens corporibus addultorum cum deperditione substantie incorrigibilis: est vtplurimum. que vero sine deperditione substantie contingit sepe corrigitur: vt in dissocationibus iuncturarum.

¶ Intelligẽdũ est q; talis substãtia deperdita si sit ex membris radicalibꝰ q̃ nõ ꝓt reduci ⁊ p ꝓsequẽs si deperditum fuit de tali mẽbro. figura oportet q; remaneat vitiosa ⁊ ꝓcua. Vbi aũt talis depditio sit soluz ex membris fluentibus: sicut solũ ex carne vel pinguedine bene talis figura põt reduci. Itẽ intelligendũ est q; talis depditio aut est pua aut magna aut mediocris. Si multũ parua etiaz põt reduci: si sit de mẽbris radicalibus: si multũ magna etiã nõ põt reduci ex fluẽtibus. Si mediocris sic loquitur textus.

5 ¶ Sicut obliquitatẽ dissocatiõis aut spasmi mollificatio prius aut resolutio deinde pulsio vel tractꝰ aut extensio dirigunt. Sicut tortura mollificatõis exiccantibus ⁊ contrahentibus aperte corrigitur.

¶ Ois malitia figure reducibilis est ad duas causas antecedẽtes. Primitiue nãq; infinite sunt. Prima quarũ est siccitas vel duricies q̃ remãsit in tali mẽbro: per quã talis mala figura ibi durat sicut est in dissocatiõe inueterata vel refrigerata: vel i spasmo de inanitione. vel forsan de repletione facta ex humoribus grossis ⁊ siccis et talis mala figura reducibilis est. Primo. s. q; humectẽt tale membrũ: deinde resoluaẽt materia aliquo mõ huc tractata si adsit postea q̃z impellaẽt vel q; attrahaẽt vel q; extendatur ad aptandũ talem figurã. Alia cã est nimia mollificatio talis mẽbri vel relaxatio ⁊ tũc cura est q; primo exiccẽt: nõ tamẽ nimis: ⁊ postea q; cõstrahatur iusta figurã naturalem. Et hoc potest haberi ex dictis Auicẽne. iiij. canone sen. v. quasi in quãplurimꝰ capitulis ipsius sen. Istud idem tangit Galienus in tertio regni canone illo. Quecũq; igitur peccauerunt partes quidem quemadmodum quecũq; distorte sunt intus vel extra ⁊ hi recenternate quidem: existentes quidẽ et molles plasmatione ⁊ similiter ligatione ad illud qõ fm naturã est reuertunt ⁊c. Sed cã quare induratũ debet primo humectari cũ q; reducibilius est mẽbrum vt patet ad sensum: sed cã quare humectatum debet primo exiccari est vt quando reductum fuerit permaneat in illo esse quod non faceret nisi primo temperate exiccaretur.

6 ¶ Rectificata figura membri congrua ligatura: situatio quieta ⁊ firma parumper constringentia medicamina seruant eam.

¶ Cũ reductũ fuerit mẽbrũ primo humectatũ aut desiccatũ ⁊ fuerit figuratũ p impulsionẽ ⁊ p attractionẽ vel p extẽsionem expedit q; per tẽpus seruẽt sic artificialiter. Nã nisi hoc fieret statim reduceretur ad id qõ prius: ⁊ hoc fit cũ cõgrua ligatura q̃ debet fieri cum panno lineo non nouo nec nimis veteri ne frãgatur vel relaxetur. Quo facto situetur membrũ situ decenti in quo aliquando et multotiens curatur per cyrugicos ⁊ per patiẽtes: quo facto quiescat sic firmiter. nã in motu est error ⁊ apponant medicamina temperate cõstrictiua: et cã est. Nam cessant humores fluentes et adducũtur partes mẽbri adinuicẽ. Sed cauendum est a nimia constrictione facta p ligaturã vel per talia medicamina ꝓpter duo. Nam aliquando inducunt apostema in mẽbro q; ꝓpter nimiũ sensum ibi factũ attrahũtur ibi humores mẽbrũ apantes aut inducũt marasmũ in tali mẽbro: q; nõ pmittunt transire nutrimẽtũ quo mẽbrũ hz nutriri.

¶ Utilis ligatura nec; vexat cõstrictione nec; fluxitate laxitate. 7

¶ Declaratũ est hoc in superiori aphorismo.

¶ In situatione firma vel a stellis fulcitur mẽbruz vel suspẽditur linteo vel tabulis ꝛcoarctaẽ aut gerit vel stuellis impositis sublcuatur vt i naso ⁊ virga. 8

¶ Ista sunt ingenia cirurgicorum que diuersimode faciũt fm diuersitatem corporum ⁊ membrorum medendorum et sunt clara.

¶ Quibuscũq; paruulis aut passibilibus dissocatio spondilium corrumpit figurã dorsi vel pectoris vtplurimum nequit rectificatio solidari. 9

¶ Istã materiã aliqualiter tangit ypo. in. vj. aphorismoz. Quibuscunq; gibbi ex asmate fiunt aut tussi añ iuuentutẽ pereunt. Et Galienus in cõmẽto. Modo magister iste etiã ponit talẽ malã figurã que cõmuniter vocaẽ gibbositas incurabilem vtplurimum esse in paruulis: q; de adultis non dubitat. Auic. tũ ponit curam ipsius gibbositatis in tertio canone sen. xxij. tractatu. j. quare magistẽr iste nõ dicit ipsaz gibbositatem non posse curari simpliciter: sed dicit vtplurimum. Ego autem multotiens laboraui ⁊ nunq; attingi finem ⁊ vidi aliquos socios laborare ⁊ non curauerũt. Uerũ audiui q; quidam rusticus infallibiliter curat etiam adultos ⁊ ideo bone fortune remittatur.

¶ Passibilia mẽbra ⁊ maxime calida si diuina sensibilibus coarcentur: aut suffocationis periculũ: aut febrium incommoda nõ euadent. 10

¶ Istud est: q; multi incurrunt sempiternã malã figuraz in suis mẽbris fractis aut dissocatis. Nã ꝓpter nimiũ sensum non possunt sustinere ligaturas nec; fotiones quare relaxant ligaturas ⁊ alia artificia. Et ideo valde caute est agẽdũ ⁊ hz bene iudicari qñ debeat fieri. Quia aliqui sunt impassibiles q; nisi relaxaretur ligatura forsan morierẽtur. Alii qui autem sunt ita vitiosi q; bene possent ipsam sustinere sine periculo: tñ nolunt eã sufferre. quare sunt multum increpandi ⁊ vidi multos de hiis de aliis.

¶ Superficies tabularũ absq; plumaceolis nequit vtiliter superficiei mẽbri vel corporis coaptari. 11

¶ Causa dicti est duricies tabularũ ⁊ sensibilitas mẽbrorũ q; tabule cũ sint dure si applicent mẽbris aliquo molli non mediante causabunt ipsi mẽbro lesionẽ cuz fit ipsum membrũ sensibile. Et ideo debet interponi plumaceolus vnꝰ vel plures simplex vel cũ aliqua medicina fm industriam operantis: ⁊ hoc faciunt cõmuniter omnes.

¶ Quibuscunq; relaxatione ligamentorũ spondilia dissocãtur precunctis exiccatiuis efficatius balnea sulfurea vel cauteria conferunt iuuamentum. 12

¶ De balneis sulfureis ratio est q; multũ exiccant ⁊ etiam exiccarent alia q̃ possunt applicari. Sed non possunt tantum conferre: q; balneũ magis vniuersaliter contingit totum corpus: qua de causa attrahit hũiditatem relaxantes ad diuersas partes corporis: qõ non posset facere sic aliud quodcunq; remediuz. De cauterio autem ratio est: q; ignis est simplex

est simpliciter calidus et siccus et non sic quodcunq; aliud.
¶ De impedimento capacitatis qõ est repletio naturalis concauitatis. Cap. ij. Cuius aphorismus est vnicus.

1 QUicquid preter naturã replet concauitatem mẽbri vel minuit eius capacitatem debet quantum possibile fuerit cõgruis exitibus ab eodem expelli.

¶ Istud vocatur morbus in concauitate: qz operatio talis membri leditur que deberet in sua cõcauitate tenere aliqd fm naturã et nõ potest. vt potest videri in stomacho: matrice: vesica: pectore: ꝛ sic de aliis. quia talis humor qui cõmuniter impedit talẽ concauitatem: ita q; tale membrum non potest cõtinere illud quod deberet cõtinere fm naturam. ꝛ etiam quia tale cõtentum vltra naturam in tali concauitate recipit putrefactionẽ et corruptionẽ ꝛ per cõsequens ledit illud mẽbrum ꝛ alia membra circũuicina et totũ corp⁹. Et ideo debet expelli iuxta regulã ypo. ex plenitudine que cũq; egritudines fiũt ꝛc. Sed hoc cõgruis exitibus vt declarat Gal. ꝛ Galen. ij. regni cañ. illo. Eius vero que preter naturam in parte continetur humiditatis et in diuersis aliis canonibus ibidem sequentibus.
¶ De impedimento naturalis foraminis vel meat⁹. Capitulum tertiũz cuius aphorismi sunt. 9.

1 QUod meatũ obturat ꝛ impedit transitũ naturalem expellẽdum est ab eodem.
¶ Ista regula est generalis ad curãdũ morbũ in via siue in trãsitu q̃ cõiter vocat opilatio et descendit ab illa maxima. cõtraria cõtrariis curantur. Et ab illa regula. Ex plenitudine quocũq; egritudines fiunt ꝛc.

2 ¶ Secundum diuersitatem corporis opilantis et membrorum in quibus transitus obturantur cõuenit de opilantia preparare.

Opilatio triplex. ¶ Sciendũ est q; opilatio cadit sub triplici genere. nã quedam dicit coarctatoria: quedaz dicit attenuatoria: quedam dicit clausiua siue obturatiua. Et differunt in hoc: qz coartatoria semp habet fieri ab extra per aliqd corpus compumẽs siue coartans talem viam: quẽadmodum multotiens stercus grossum ꝛ siccũ existens in intestinis coartat ꝛ compumit meatũ ꝛ vnne in renib⁹ ꝛ vesica. phibẽs trãsitũ vnne per meatus suos. Attenuatoria aũt fit in substantiam ꝛ talis mẽbri vbi est talis via. et ista opilatio talis semp habet fieri per exiccãtia mẽbrũ: ꝛ etiã propter frigus: ꝛ per consequẽs tale membrũ exiccatũ ꝛ corrugatum angustat in sua via ꝛ claudit via rei qua debebat transire. Opilatio autem clausiua siue obturatiua habet fieri per illud qd̃ cõtinet intra tale mẽbrum in illa via: ꝛ illud tale sic claudẽs habet cadere sub vno triũ modoz: qz aut claudit qz multũ: aut claudit qz viscosum: aut claudit qz grossum. ꝛ hoc ponit Gal. in ij. de morbo. ca. vij. Sicr hoc ponit Aui. in. j. cañ. fen. ij. doc. ij. summa. ij. ca. vj. Et addit duas opilationes. s. quãdo mẽbrũ apostematur: ꝛ per ꝙsequẽs impediunt meatus sui. Et etiã cicatrix que fit post vulnus factũ in tali mẽbro claudit introitũ talis vie seu meatus sui: in quibus trãsitus opilãtur: sunt quasi omnia que sunt in corpore sicut intestina: vesica: aures: nasus: trachea: arteria: oculus. meri et sic de aliis. Et ideo cũ quecũq; opilationes debeãt remouere a vno. et illa que claudunt sint diuersa: ꝛ membra in quibus claudũtur sint diuersa oportet diuersa deopilãtia. ꝛ diuersas medicinas deopilãdi preparare siue inuenire: sicut clare docẽt omnes practicantes et omnes operantes.

3 ¶ Sicut intestina deopilãtur a stercore duro clisteribus mollificatiuis: sic ꝛ meatus renũ a calculo medicis cõminuẽtib⁹ calculũ aut faciẽtib⁹ lubricare.
¶ Stercus quãdoq; sic indurat in intestino q; vidi quẽdaz tuenẽ: qui tenuerat eũ plus q̃. 15. diebus sine beneficio vẽtris. Et vidi etiã quandã dominã que tenuerat ipsum plus q̃. 20. diebus ita q; nõ poterat eũ egerere. Et ideo talibus debet expelli tale stercus cũ clisteribus lenitiuis. Aduertẽdũ tamẽ q; aliquando talia clisteria non possunt immitti: qz foramen instrumẽti: cũ quo datur clistere claudit et obturatur ipso stercore. Et iõ tũc haberet liniri et mollificari tale stercus vnctionibus ꝛ diuersis applicationibus lenitiuis factis ab extra. sic vie renuz et vesice opilantur quandoq; a calculo vnde sequitur infinitus dolor: ꝛ q̃plurima pessima accidẽtia ꝛ ideo premissis vniuersalibus. s. bono regimine et euacuatione vniuersali debet talis lapis comminui cuz appropriatis. s. cum tribulo cũ meu. cum dauco. ꝛ cassiaf. et similibus que ponuntur ab auctoribus et per ꝙs̃ expelli a corpore: aut debet expelli cum aliquibus lubificatiuis: et meatus illos dilatantibus: sicut est lac se. mulsum balneum dulce ꝛ mollificatiuum ꝛ sic de aliis.

4 ¶ Sicut humor opilãs multitudine sola: detrahit tamẽ ad apertionẽ meatus vt in venarum repletione: sic ꝛ opilans viscositate innãte siue grossitie debet incidi vel subtiliari vt detrahatur.
¶ Dictum est q; opilatio obturatiua aut fit a multo aut a grosso: aut a viscoso sequit ergo q; illa que fit a multo curatur per euacuationẽ talis multi: siue p eius destructionẽ illa autem que fit a grosso curatur si tale grossuz subtilietur Illa aũt q̃ fit a viscoso curat si tale viscosum incidatur.

5 ¶ Medicia aperitiua meatuũ occultoz quãto subtilioris substãtie fuerit tãto pre ceteris eligibilior.
¶ Ex propijs terminis apparet veritas ista cuilibet intelligenti.

6 ¶ Sicut medicina resoluẽs absq; stipticitate non cõuenit epati: sic nec fortiter aperiens meatus ipsi⁹ carere debet pauca stipticitate.
¶ Sciendũ est q; medicinarum resoluentiũ. q̃dã sunt stiptice a natura sua: quedã non stiptice sunt sicut absinthium ꝛ nacetũ ꝛ sic de aliis: nõ stiptice sunt sicut origanum ꝛ q̃plurime alie. Sicr est de aperientibus meatus. quedã sunt cuz aliquali stipticitate sicut achorus ꝛ cipressus: q̃dã cũ nulla sicut daucus semẽ apij ꝛ q̃plurime alie. Modo sic est q; qñ medicus opatur contra morbos ipsius epatis: ꝛ intẽdit resoluere materias contentas in epate. aut intendit aperire meatus eius semp dz vti medicinis quibus associat stipticitas naturaliter et si non habet tales in promptu: semper debet adiungere illis medicinis quasdaz medicinas stipticas. ꝛ ego libenter adiungo mirtam plãtaginem rosas et similia. Et causa dicti est compositio membri. s. ipsius epatis: quia est facillis resolutionis.

7 ¶ Sicut in pustulis aut ragadijs vlceri⁹ mẽbroz interiorũ acuta ꝛ incisiua perse vel cũ aliquo introducta mordicatiõis ingeniãt cruciatũ. sic lenitiua ꝛ frigida sine tormento illoruz sumẽtur vtplurimum.
¶ Q̃ pustule ꝛ ragadie ꝛ vlcera exasperent mẽbra dictuz est superius: ꝛ pz ad sensum: licet q; tunc acuta ꝛ incisiua faciant cruciatũ. s. dolorem pungitiuũ hoc est vtplurimuz: qz vtplurimum talia sunt de causa ca. aut per se aũt per accidens ꝛ cum calida ꝛ incisiua apponũtur: augetur lesio: qz si mule additum simili facit ipm turere ꝛ augmẽtari. ij. apho. In morbis minus periclitantur egrotantes ꝛc. Cũ autem apponuntur lenitiua frigida non inducunt talez dolorem: immo inducunt delitias: cum omnis cura fiat per contrarium. Et ideo intelligendũ est hoc vtplurimum.

8 ¶ Inter lenitiua communia ragadiarum ꝛ vlcerũ occultorum plus lac ptisana tertie decoctionis vẽdicat sibi gradum.
¶ Si vis sane intelligere hanc regulã nõ intelligas q; fiat cõparatio inter ptisanã ꝛ lac sed fiat cõparatio a ptisana ꝛ lacte ex vna parte ꝛ ab alijs lenitiuis ex alia. ita qõ talis est sensus. Ptisana tertie decoctionis. et lac vendicãt sibi pumum gradum bonitatis in curatione asperitatis que prouenit in interioribus ꝓpter ragadias ꝛ vlcera. Et cã est: qz ista duo sunt veri cibi ꝛ cum hoc medicina: in tali casu non inuenirentur forsan alia que essent cibi ꝛ medicina.

9 ¶ Quod opilat meatus si nequit expelli a mẽbro vel corpore trãsponẽdum est: ꝛ q̃tum possibile fuerit elõgandũ ab eodẽ vt calculus a collo vesice: vel a pupilla catharacta deponitur.

¶ Respondet tacite questiõi. dictum est superius generaliter sic: q meatũ optiat ⁊ impedit trãsitum naturale expellẽ duz est ab eodẽ. Dñe verũ est si potest fieri: sed aliquãdo sic est q nequit expelli tale obturans meatũ: q materia talis est nimia in quãtitate vel nimis grossa vel nimis viscosa in respectu ad fortitudinẽ mẽbri seu corporis sicut plerũq; videt in catharactis ⁊ calculis. Tũc quid agẽdũ. Rñdet magister q tale opilans si nõ potest penitus expelli a corpore vel a membro in quo facit tale nocumentum: q saltẽ transponatur a meatu. Et causa dicti est. nam ex tali transpositione saltẽ sequitur iuuamentum q talis meatus redit ad naturales operationes sicut est in oculo et in vesica.

Mdeatus diuiplex.

¶ De curatione meatus innaturalis. Capitulum quartũ. Cuius aphorismi sunt. 13.

1 MEatus innaturalis qui diu manauit vt in fistulis antiq̃tis neq̃t obturari absq; timore grauioris incõmodi nisi manatio consueta deriuetur ad proxima.

¶ Dupliciter est meat⁹. Unus est naturalis qui factus est, naturaliter a ỹtute informatiua: sicut meat⁹ intestinoꝝ ⁊ vene ⁊ sic de aliis. Et de isto locut⁹ est magister supr⁹. Alius est innaturalis qui fit aliquando ab extra. ſ. a sagitta a telo et sic de aliis causis perforantibus membra et facientibus in eis foramina seu meat⁹. Et aliquãdo fit ab intra. ſ. q: corrũpuntur humores seu humiditates in mẽbris: ⁊ habẽt facere aperturas seu meatus p quos talis corruptio alleuietur. Modo ois meatus innaturalis: aut est recẽs: aut antiquatus. de recẽti magister tacet q̃d sit in eo agẽdũ. põt intelligi q semp debet claudi: q: omne innaturale reducendũ est ad naturalitatẽ. De antiquato: aũt dicit vnũ ⁊ supponit aliud Illud qõ supponit est. ſ. q est claudẽdũ. Sed illud quod dicit est q nõ potest claudi absq; timore grauioris incõmodi nisi manatio cõsueta deriuetur ad proxima. Unde sciendũ q talis meatus remãsit diu inclusus ꝓpter humores fluentes ad talẽ partẽ mẽbri qui humores corrodunt seu lubrificant membrũ quare natura nõ põt ipm claudere. Modo si medic⁹ per suũ artificiũ clauderet absq; eo q nõ deriuaret tales humores ad proxima sequeretur grauius incõmodum vel q humores illi redirent ad membra nobilia. vel q pentus corrumperent illud membrum: igitur sequitur cõclusio q talis manatio deriuanda est puius a membro.

2 ¶ Innaturalis manatio congrue permutatur ad exitum naturalẽ vt fistula lachrimalis ad calamos nariuz in osse corrupto.

¶ Aphorismus iste dependet ab̃ immediate dicto. dictum est enim q meat⁹ innaturalis qui diu manauit nequit obturari sine periculo nisi manatio deriuetur ad proxima. Modo sciẽdũ est q talis manatio antiqua innaturalis aut est multũ ꝓpinqua meatui naturali: aut nõ. si est multũ ꝓpinqua bene põt talis manatio pmutari ad illũ naturalẽ meatum. Et tunc ille talis meat⁹ põt bene claudi sine periculo: sicut magister ponit in sequẽti canone: sicut ipa declarat in duobus exẽplis. in primo de fistula lachrymali que pmutari potest ad nares ⁊ sic ipa potest cõsolidari sine periculo. Scõs exemplum est q: si cõtingat q in via vesice ꝓpter calculum vel ꝓpter aliud fuerit factũ foramẽ ꝑter naturã bene potest claudi sine periculo. Et causa est q: meat⁹ naturalis est valde proximus per quem corruptio potest mundificari.

3 ¶ Quibuscũq; superfluitas manans adducitur a proximo ⁊ naturali meatu sicut vrina distillãs per foramen incisionis vesice in calculo nunq̃ timendũ est claudere foramen innaturale.

¶ Iste canon tam superius est expositus.

4 ¶ Quicunq; meat⁹ innaturalis põt absq; timore claudi si fuerit strictus ⁊ antiquitate suspect⁹ ad immũdicias coarctatas elargãdus est incisione vel medicinis: vt a ꝓfundo sincera cõsolidatio ꝓcuretur.

¶ Sincera consolidatio alicui⁹ mẽbri fit quãdo partes redeũt eedẽ specie ⁊ natura. ⁊ hoc fit mediãtib⁹ virtutib⁹ naturalib⁹ ⁊ ministrãtib⁹ ministratis: ꝑ quas natura operatur

Modo sic est q obiectũ seu medicina apta ad hoc vt efficiatur pars essentialis mẽbri necessario requirit q sit nutrimẽtũ parũ ⁊ mũdũ bñ digestũ a superfluitatibus remotũ ⁊ seperatũ. Sed nisi meat⁹ talis innaturalis perfecte mundificetur ab immunditicijs coartatis tale obiectũ vel talis medicina nõ erit pura neq; apta vt efficiat pars mẽbri necessario ergo requirit q talis immũdicia: seu corruptio a tali mẽbro perfecte expellatur. Sz multotiẽs non põt pfecte expelli per aliqõ artificiũ. requiritur ergo q talis meatus sit elargãdus ⁊ hoc per incisionem: vel medinã corrosiuam et hoc est qõ magister dicit.

5 ¶ Manatio que diuerti nequit ad exitũ naturalẽ: vicinis cauterijs abducitur cõpetenter.

¶ Dictũ est superius q meatus innaturalis nõ põt claudi sine periculo nisi manatio deriuet. dictũ est etiã q talis manatio si habeat meatũ naturalẽ ꝓpinquũ bñ põt claudi sine piculo: q: talis manatio põt mũdificari p meatũ naturalẽ propinquũ. ⁊ tũc etiã ipse meat⁹ innaturalis i sua clausione est elargand⁹ incisione vel cũ medicinis. Modõ remanet dubiũ dicere q̃d agẽdũ qñ talis manatio nõ hz meatũ naturalẽ ꝓpinquũ. Dicit nunc magister q talis manatio q̃ nõ põt diuerti ad naturalẽ meatũ abducitur cauterijs vicinis Et iõ concordat cũ Auic. in. j. cañ. fen. iuj. ca. xxix. vbi dicit sic. Cauterizatio est medicamẽ valde vtile iuuans ad phibendũ ne corruptio spargat ⁊ ad cõfortandũ mẽbrũ cuius complexionẽ volumus rectificare: ⁊ ad resoluendum materias corruptas in mẽbro retentas ⁊c.

6 ¶ Euacuatiua cauteria semper in fontanellis vbi lacertus a lacerto manifeste diſiũgitur aut nõ fieri subsistit consideratio recta iubet.

¶ Recta ꝯsideratio iubet hmõi cauteriũ fieri in fontanellis. Dictũ est enim q hmõi cauterũ dz fieri vt manatio materiei ⁊ corrupte q̃ solet venire ad meatũ innaturalem deriuetur ad cauterũ. Sed prompti⁹ deriuabit si fiat cauteriũ ad fontanellas ꝓpter mollicie ipsius loci: ⁊ etiã propter aliqualẽ vacuitatẽ que magis appet in fontanellis: sicut põt videri ad oculũ. Cauendum tñ est ne tale cauterium nimis ꝓfundet: q: noceret neruis chordis ⁊ ligamentis. A nocumento quoꝝ mẽbrioꝝ cauterizato: sibi cauere dz ꝑm Auic. in. iuj. fen. j. ca. xxix. vbi dicit sic. Cauterizato: preterea sibi cauere dz ne fortitudo cauterizationis ipsi⁹ ad neruos perueniat neq; ad chordas neq; ad ligamenta.

7 ¶ Cauteria q̃ distrahũt fluxꝰ inueteratos efficaci⁹ operãt si ꝓpinqua sint magnis venis sicuti q̃ diuertũt a partib⁹ capitis: cephalee debẽt appropinq̃re.

¶ Dictum est superius q manatio abducitur cauterijs vicinis. Et dictũ est etiã q talia cauteria apponenda sunt in fontanellis. Modõ dr q etiã debẽt appropinquari venis. Ũã sciendũ est q vene ꝓprie sunt vasa vbi humores habẽt contineri ⁊ tales vene sunt porose ꝑm qõ declarat Gal. in. iij. de virtutibus naturalibus ⁊ in libro de vtilitate pulsus. Et iõ cauteriuz appositus circa ipsas velꝓipas magis attrahit ab eis humiditates q̃s si apponeretur longe ab eis. Et hoc est qõ magister dicit.

8 ¶ Quam diu vixerit fistula nunq̃ poterit obturari humidtias dominans ⁊ ancilla frigiditas fistule vitam prebet.

¶ Scõm q põt haberi ab Aui. in. iiij. cañ. fen. iiij. tractatu iij. Fistula est vlcus ita q vlc⁹ est gen⁹ ad fistulã. ⁊ hz ꝓ differentia specifica ꝓfunditatẽ mẽbri: ita q oñe vlc⁹ i ꝓfundo mẽbri dr fistula. Cuius sunt multe spẽs ꝑm qõ declarat ab auctoribus ⁊ spãr cirurgicis. Modõ sic ẽ q ex eo q est vlcus necessario sequit q sit humidũ humiditatẽ cõtra naturã q: ois solutio ꝯtinuitatis cũ mala humiditate q̃ proprie vocatur virus siue virulentia siue soridicies dr vlcus: et iõ q̃diu vixerit fistula q̃ ꝓprie nõ põt dici vita. sed q̃diu fuerit fistula. i. talis meat⁹ innaturalis fuerit vlcus. i. cũ virulentia nũq̃ poterit dici q̃n sit ibi mala hũditas dñans sicut declarat̃ est Sed ancilla frigiditas fistule vitam ꝓbet. Unde sciẽdũ q qñcunq; contingit in alieno membro q̃ fiat solutio cõtinuitatis: siue a cã extrinseca: siue intrinseca: et ad talem

solutionẽ

solutionē vertuank malt hūores sine acuti:sine viscosi:sine quocunq; modo corrupti calor naturalis illius mēbri debilitaf:r p ꝫñs virtutes naturales nō pñt opari in tali membro naturalr r talis debilitatio ipsi⁹ caloris vocat hic ancilla frigiditas ipsi⁹ mēbri que q̄dē p̄bet durationē ipsi fistule. ¶Si humores corrupti venīūt ad tale mēbrū:r posito q; veniret hūores boni adhuc corrumperenk in mēbro:q; mēbrū cū sit defectū r in calore naturali diminutū non pōt bene illos hūores digerere: assimilare. Et ideo talis frigiditas prebet vitam.i. durationem ipsi fistule.

9 ¶Quādiu sanies fistularis aquosa vel glutinosa seu prave qualitatis extiterit fistula viua manet.

¶Quidā diuidūt fistulā tali diuisione fistularū quedā est viua:quedā mortificata. Et ista diuisio non est propria q; nō pōt dici ꝓprie viua vt supra dictū est.sed sonat tm. fistularū quedā habēt cām effectiuaz cōseruātez:quedam non. Unde sciēdū q; cā cōseruās ipsam fistulā est duplex:quedā est in mēbro r ista est mala cōplo mēbri que cōcomitak semp frigiditati.i.debilitati ipsi⁹ caliditatis naturalis mēbri. Alia est supuentēs mēbro: r ista est malus humor fluēs ad mēbrum.vñ ad hoc q; fistula curek expedit vt mortificek.i.vt cās ei⁹ removeank. ¶Magister aūt dat signum si tales cause sint remote:r dicat q; signū q; fistula non sit mortificata est sanies aquosa vel glutinosa vel male qualitatis.

Cā duplex fistulā cōsequens

10 ¶Ex quacunq; sui parte fistula saniē perfectam r puram emiserit ibi est iam extincta.

¶Galien⁹ in. iij. de igenio sanitatis conak ꝓbare q̄n quolibet vulnere:r p ꝫñs in qualibet vlcere:r per ꝫsequēs in qualibet fistula est duplex hūidū.vnū subtile qō vuln⁹ humefacit:r aliud grossuz qō vuln⁹ putrefacit. Uñ necessario sequik q; ex hoc duplici hūido in vlcere aliq̄d gñetur qō nō sit hūor neq; mēbrū.r si natura opek in tali humido gñat inde saniē. Si aūt morb⁹ operek in tali hūido gñatur inde vir⁹.iuxta doctrinā Gal.i. ꝓnost.cōmēto illi⁹.putredo laudatur. ¶Nō sic est q; fistula quādiu ad ipsaz currūt hūores corrupti r quādiu ꝓpio mēbri vbi ē fistula est mala.r calor naturalis ipsi⁹ mēbri deficit in sua opatione ūi viua:r per ꝫñs hz emittere virulētiā fetidā mali coloris:r mali odoris r male substātie: sz imediate cū ad fistulā currūt humores boni r nō excedūt in quātitate r cōplo mēbri vbi est fistula redacta est ad dispositionē naturalē:talis fistula iam est extincta r per ꝫñs si emittit humiditatē aliquam emittit eā puram r perfectam r hoc sonat regula.

11 ¶Fistula tortuosa r intricata nunq; perimitur ni si felleis aut nitrosis liquoribus imbuatur.

¶Isti tales liquores fellei r nitrosi q̄ sint r quō ꝓpinētur satis tradītū est a Gal.in.iij.dynamidiaꝑ: r ab Auic.iij. can.fen.iij.tractatu.iij. Et ideo ibi videas diligenter.

12 ¶Fistula inossata nunq; medicationi obediet donec extirpatum fuerit os corruptum.

¶Cā hui⁹ ꝓpositus ipsemet tangit in seq̄nti can.q̄ talis est.

13 In cunctis vlceribus os infectum respuit incarnari:virulentas intus cauernulas gignens.

¶Dictū est supius q; fistula est vlcus r per ꝫñs nullū vlc⁹ vbi est os infectū pōt incarnari nisi talis infectio extirpetur euidēter seq̄tur q; nulla fistula inossata pōt incarnari r per ꝫñs nunq; obedit curationi nisi tale os extirpetur. Sz q̄ cā huius dicti q; nullū vlcus vbi sit os infectū possit ĩcarnari dico q; cā est:q; ꝫm dictū Gal.in.iij.de virtutibus naturalibus.natura hz oia mēbra nutrire ex sanguine. ¶Nō ad hoc q; talis sanguis fiat mēbrū vel pars mēbri expedit q; transeat per multas transmutationes q; si membruz est sanguineū.s.caro r quedā viscera nō pluribus transmutatiōibus indiget. Si vero membrum fuerit spermaticū sicut ossa multis transmutationibus indiget que habent fieri a virtute membri:r in tempore r spacio. Quare natura ordinauit ipsis mēbris quedā spacia vbi talis sanguis in illo intermedio cōtineak.vñ est q; dicitur modus.ossiuz quedā habēt medullā:r talis medulla continek in eoꝝ concauitate:r est ipsa medulla ille sanguis in fieri transmutatiōis quo tale os nutritur. ¶Quedaz aūt nō habent medullā r habēt quasdā porositates seu foramina vbi talis sanguis habet cōtineri. Et iō textus. ¶.est talis ossa ꝺo que multa indigent in medio alterationevt nutriantur r equalis sanguis carnibus calidis medulla ossibus. In paruis quidē r his que ventrem non habent sed siringas.i.scissuras eorū disseminatus. In maioribus autē r ventres habētibus in illis coaceruatus. Unde euidenter sequik q; vicus factū in ossibus necessario talis hūiditas est putrefacta r corrupta q; natura nō pōt talia ossa vestire carne nisi talis mala humiditas corrupta extirpek. Et iō cōiter dīi cirurgici bene operātes q̄n volūt ossa vestire radūt ipsa r ponūt aliquas medicinas appropriatas ad exiccandum illā malā humiditatem:r si aliter non possunt cauterizant cū igne vel penitus remouent illam partem.

¶Regule curationis innaturalis asperitatis. Cap.5. Cutis aphorismi sunt.8.

1 OSsis asperitas radendo corrigitur vel liniendo.

¶Magister volēs tradere regulas curatiōis innaturalis asperitatis innuit talē distinctionē mēbrorum. ¶Membrorum quedā sunt mollia:r de istis tractat in sequētib⁹ canonibus quedā sunt dura vt ossa:r de istis se expedit vno canone qui talis est.q; si asperitas innaturalis cōtingat in osse:regula est q; radatur vel liniatur illa pars ossis que supereminet facīdo asperitatē. Et est intelligendū q; tale os fuerit discoopertū:q; alias nō posset bene fieri. Et causa dicti est.nam asperitas innaturalis in mēbro nihil aliud est nisi quādo quedā partes supeminēt: quedā deprimunk modo si reducak ad debitā lenitatē expedit q; vel deplesse superemineāt:vel q; supereminentes deprimank. Sz quasi impossibile est vel valde difficile q; partes deplesse superemineāt:r est multū facile p modū rationis vel linimentis q; supereminentes deprimank donec deueniatur ad naturalitatem.quare stat canon.

2 ¶Cutis innaturaliter aspera lenitiuis vnguētis aut balneis vel mūdificatis lotionibus emēdatur.

¶Causa ipsius asperitatis cutis pōt reduci ad trimēbrē. Aut est ē causa siccitas exterior q̄ hz ꝓcurre aliqñ a calore inordinato:aliqñ a frigore aliqñ a siccitate pulueris vel alteri⁹ rei exterius exiccātis.vñ ūr q; siccitas ē mater asperitatis:r hūiditas est mater lenitatis:Et tūc valēt vnguēta lenitiua ca.si siccitas ꝓcurēta sit a frigiditate. Aut frigida si siccitas ꝓcurēta sit a caliditate:aut tēperata in actuijs si siccitas prouēta sit sola. ¶Que aūt sint talia vnguenta re currak ad tractat⁹ Auic.r Raf.r alioꝝ auctoꝝ de pulchritudine.r ista satis scīūt dīne delicate r spāliter nītates.secūda causa talis asperitatis pōt esse carentia nutrimenti sicut in nimis ieiunātibus r in nimis laborātib⁹ hz quotidieveri:r tūc ponit scōm remedīū.s.balneū dulce r tēperatū attrahens nutrimentū ad talem cutem sic aspatā.r intelligas tu q; talis patiēs bñ pascak r cibek r dimittat nimiuz laborē tā corporeū q̄s aialē. Et etiā ad hoc reducūt multa q̄ habēt attrahere nutrimētū ad mēbrū:sicut debita tricatio piceatio r sic de aliis q̄ ēt specificank ab actoribus in diuersis locis. Tertia cā talis aspitatis pt eē q̄dā supappositas ipsi mēbro sicut sordicies deficcata vel crustula r sic de aliis:r tūc valent mūdificatiue lotiones sicut q; fūt cū furfure cū interioribus melonū cū floribus fabarū r sic de aliis. Asperitatis cutis cā triplex.

3 ¶Concauitatibus interioꝝ membrorum humectantia infusiua aut mucilagines aut quecunq; nitrosum vel terrestrem chimum euacuant et naturalem restituunt sanitatem.

¶Expedito de asperitate ossis r etiā cutis docet curare asperitatē cōcauitatū membroꝝ interioꝝ. Que reducitur ad bimembrem.nā aut ꝓuenit a siccitate corrugante sicut apparet in ethicis r marasmatis:r sic valēt humectantia infusiua vt sūt lac r mucilagines r adipes r sic de aliis. Aut ꝓuenit ab aliquo humore adherente ipsis cōcauitatibus r sic cōuenīūt euacuātia tales humores vt radices Yreos et enuk.agari.se.vitice et talia huiusmodi. Aspitatis mēbroꝝ interioꝝ cā duplex.

4 ¶Exasperata ꝓcauitas pluralitate ragadiarū:in

fusiuis lenitur mucilaginosis aut glutinosis preci
pue lactis vsu.

¶ Cā dicti tacta est. Raz talis aspitas q̄ est pluralitate ra
gadiaz. vt primū hz euenire a siccitate tā extrīseca q̄z intri
seca scz ex defectu nutrimēti. Et tō intusiuā mucilaginosa
aut glutinosa talē siccatatē h emēdare. Et spāliter vsus la
ctis si siccitas sit ab intra: scz ex defectu nutrimēti vt decla
rat. G. v. t. vj. de igenio t Auic. i. iij. fen. j. tractatu quarto.

5 ¶ Flutritiuis exasperatis pluralitate verucarum
limantia subueniunt vt pulueres metallini vel ab
stergentia incisiua.

¶ Tales pulueres metalli sunt ꝟbigra. sicut pulus fact⁹
ex auripigmēto aut litargirio. abstergētia incisiua sūt ꝟbi
gra. sicut lac fic⁹ aut lac titimali aut acerū forte: t sic de cō
similib⁹. Attamē sciēdū est q̄ añq̄ talia apponant debent
veruce euelli aut sanguinari cū vngui⁹ aut cū nouacula
aut alto modo. Itē sciēdū q̄ anteq̄ talia fiant debet corp⁹
purgari de materia melācolica et flegmatica.

6 ¶ Pustulis exasperantibus mēbra interiora: lac
subuenit aut vnctuosa quecūq̄ parū mundificant
et exiccant.

¶ Videt q̄. G. cōtradicat intentioni hui⁹ regule. et hoc in
v. aphorismorū in cō mento illo. Lac dare caput dolētibus
ꝛc. vbi dicit. q̄ aūt aliquib⁹ dirit ypocundria quedāmō su
spēsa sicut ex apostematib⁹. f. flegmone herisipila. numia et
scirosi sic. Dicēdū q̄ talia apostemata seu pustule pñt du
pliciter ꝓsiderari. Primo mō igītū sunt apostemata. t sic nō
ꝓuenit lac. Alio mō inquātū asperitatē. t sic ꝓuenit vnde in
opere si apostemata sint in interioribus t sint in p̄ncipio vel
in augmēto: vel in statu t p̄ncipalr de materia calida: tūc
nullo mō est lac adhibendū. Et in tali intentione loquitur.
ypo. et Gal. q: tūc lac faceret ad augmētū illorum aposte
matū. Si aūt talia apostemata fuerint in declinatione et
spāliter sit sint de materia frigida vel grossa tūc valde bene
cōuenit lac: q: auser asperitatē eoz: t sic loquit pās regu
la vnctuosa mūdificantia possunt esse forbitiones recipien
tes mel: vel butirum vel sapam: t sic de aliis.

7 ¶ Sicut in pustulis aut ragadiis vel vlceri⁹ mem
brorum interiorum acuta et calida mordicationis
ingeniant cruciatum. sic lenitiua et frigida sine tor
mento illorum sumuntur vtplurimum.

¶ Q̄ pustule t ragadie t vlcera exasperēt mēbra dictuz
est superius. t patet ad sensum. Sed q̄ tūc acuta ca. t inci
siua faciant cruciatū: scz dolorē pungitiuū hoc est vt plurī
mū: q: vt plurimū talia sunt de cā. ca. aut p se aut per acci
dens: t cū calida t incisiua apponant augetur lesio: q: si
mile additū simili facit ipsum iurere t augmētari. ij. apho.
cōmēto illius. In morbis minus periclitantur egrotantes
ꝛc. Cū aūt apponuntur lenitiua frigida nō inducunt talē
dolorez immo inducūt debilitas cū omnis cura fiat per cō
trarium. Et ideo intelligēdū est hoc vtplurimum.

8 ¶ Inter lenitiua cōta ragadiarū et vlcerū occulto
rum post lac ptisana vendicat sibi gradum.

¶ Si vis sane intelligere hanc regulā nō intelligas q̄ fiat
cōpatio inter ptisanā t lac. scz fit cōpatio a ptisana t lacte
est vna pte: t ab alijs lenitiuis et alia: ita q̄ sensus est talis
ptisana secūde decoctiōis t lac vēdicat sibi p̄mū gradū bo
nitatis in curatiōe aspiratis q̄ ꝓuenit i interioribus pp raga
dias t vlcera. Et cā cl: q: ista duo sunt ꝟbi cibi. t cū hoc me
dicia i tali casu forsā nō inuenirēt alia q̄ eēnt cibi t medicia.

¶ De curatiōe lenitatis unnaturalis. Cap. 6. Cuius
aphorismi sunt. 2.

1 LEnitas inaturalis quā mucilagines inse
runt emendatur incisiuis t abstersiuis.

¶ Res mucilaginose sunt viscose et adherētes
sicut sensus manifestat: t pōt haberi ex dictis
Galieni. in. v. de simplici medicina. Et ideo habēt remoueri a mēbro: cui naturaliter adherent cū suis cōrarijs que
sunt res incisiue q̄ habēt viscositatē incidere: t res abstersi
ue q̄ talē rē incisam hūt a mēbro abstergere. Exēplū reruz
incidentiū squilla t acetū et⁹ oximel squillaticū t diureticū. Exē
plum abstergentiuz: furfur: lupin⁹: t alie res salse t amare.

¶ Concaua mēbra quorum superficiem intrinsecā 2
cicatrices vlcerum lenierunt cōuenienter ponticis
mordicatione carentibus incrispantur.

¶ Cicatrix ē caro insp̄issata in cōcauitate vulneris tenēs
ibi locū cutis t vī manifeste q̄ aliq̄n est ita lenis q̄ mēbrū
illud nō pōt tuā operationē exercere: sicut q̄cq̄ contingit
in matrice q̄ pp talē cicatricē nō pt retinere spma et⁹tigit
in intestinis. Et tō subueniendum est cū pōticis sicut cocta
nis piris: mespilis: sorbis t talib⁹ hmōi tā q̄ talia pōtica
careant mordicatione cuiusmodi ponticum est eos vstū cal
cantum t huiusmodi. Ratio est: q: talis mordicatio forsan
liquefaceret talem cicatricem vel imā uceret dolorem.

¶ De excessu totius corporis vel membri. Capitulū. 7. Cu
ius aphorismi sunt. 12.

QVicquid p̄ter naturaz additur numero 1
vel mensura si tute fieri queat totum est
auferendum.

¶ Canō iste manifeste cōcludit ex hoc q̄ dicit
p̄ter natura: q: oia que sunt in corpore p̄ter natura sunt
cōtra naturā t impedientia naturā. Et ideo sequit q̄ oia
talia sunt auferēda. sed dicit: si tunc fieri queat t bñ. nā ali
q̄ sunt aliqua in corpore cōtra naturā que de rigore artis
sunt extirpanda: tñ hoc nō pōt fieri in securitate. t ideo nō
extirpantur: t ipse specificabit in sequentibus.

¶ Incisio: et vstio: et corrosio: et consumptio aufe 2
runt quod excedit.

¶ Omne q̄ excedit sm q̄titatē mēsurā: tūc ois q̄titas
aut est ꝓtinua sicut magnitudo: aut est discreta sicut nūer⁹
q̄ numer⁹ additus p̄ter naturā talr q̄ imediate t p se t no
tabiliter impediat actionē naturalē ōr morbus illi⁹ mēbri
Si āt ipediat aliquā actionē mediate ōr cā illi⁹ morbi sm
q̄ declarat Gal. in ō morbo. ca. iij. q̄ ē duplr: aut cū illō q̄
excedit in nūero est sike ipi mēbro siue corpi sicut scirr⁹ digi
tus vel vngula in oculo vel superflua caro in naribus. aut est
extra naturā exīēs: sicut lūbuci in intestinis: t lapis in ves
ca vel i renib⁹ t verruce t sic de aliis. Stlr illō q̄ excedit i
corpe adeo q̄ ꝓpter illā indebitā magnitudinē actio mem
bri ipedit notabiliter t imediate ōr morb⁹ illi⁹ mēbri vt sicut
q̄n lingua nimis augmētat t totū corp⁹ nimis auget t to
tū caput māmille t testiculi. Et tō cū ois morb⁹ sit extirpā
dus et ois cā morbi sit euellēda a corpore: q: talis est finis
medicine: sequtur cōclusio canonis q̄cquid excedit auferē
dum est t magister specificat quatuor modos auferendi
magis congruos sm possibilitatē agendi.

¶ Ubi vene sunt t arterie notabiliter magne cor 3
rosio et incisio ꝓpter emorrosagiam sunt verende.

¶ Dictū est q̄ pcm in q̄titate tam cōtinua q̄ discreta est
auferēdū. t hoc aut incisione: aut vstiōe aut corrosiōe aut
cōsumptiōe: nūc specificat q̄ illud q̄ excedit cōtineatur
nas vel arterias: q̄ illud tale nō oz incidi neq̄ corrodi: et
hoc timēdo nimā cursuz sanguinis q̄ sursuz induceret ma
gnū nocumētū. Uñ inuit magr q̄ tale oz auferri vel vstiōe
sicut cū cauterijs aut cōsumptiōe. De modis cauterioz ipe
specificabit consumptio autem fit aut p̄ diete extenuatio
nem aut per apposita ab extra resolutiua vel multuz stipti
ca sicut auctores docent in practicis.

¶ In excrescentijs mēbroz passibiliū t sensus acu 4
ti corrosiua nō mordicātia sunt applicanda.

¶ Mēbra sensibilia sunt sicut oculi ouificū stomachi vesi
ca capita lacertorū t sic de aliis. Nō si fiat ibi excrescētia
tā in numero q̄z in q̄titate oz q̄ extirpent: t hoc cū medici
nis corrosiuis: tñ carētib⁹ mordicatione: q: si mordicarent
substātiā ipsi⁹ mēbri cū sit maxime sensuo induceret ibi do
lorē: vñ ꝓuenit mai⁹ nocumētū q̄z iuuamētū. Que aūt sint
tales medicine recurre ad auctores practicos. Uñ scribit
turta doct. Auic. in. ij. cañ. tractatu p̄mo. ca. iiij. q̄ medicia
corrosiua est cuius ꝓprietas ēt resoluat t ꝓsequat vt eius
resolutiōe: t ulceratiōe quatin⁹ de substātia carnis inuuat
vt flos eris. Mordicatiua ꝛo medicia est in qua est qualis
tas penetratiua valde subtilis facies pueire i ꝓximitate
semp actionē pluri nūeri ioordinati sit⁹ pue q̄titatis. Qua
re vnaquoq̄

re vnaquaq; eaꝝ nō sentiꝫ singulariter: sed sentitur totum quasi dupliciter vnus sicut emplastrum simplex cū aceto ⁊ acetum ipsum.

5 ¶ Ustio vel igne pficiꝫ aut cōburētibꝰ medicinis.

¶ Ysta diuisio est multū cōis diuulgata in medicia ⁊ spāliter i parte cirurgie. ⁊ dr per alia verba. nā vistio vocaꝫ cauterū: ⁊ dr q; cauterū qdā est actuale. s. vbi ignis apponitur in forma sua: ⁊ fit cōiter mediāte aliquo metallo ignito quoꝝ melius est aurum: aut est potētiale qō fit cū medicis multū calidis in quarto gradu: de qbus loquit Auic. in. iij. trac. ꝑmo ca. vbi dicit. sed adustiua est medicina curꝰ ꝑprietas est vt resoluat subtile qō est in humoribꝰ ⁊ mēbris ⁊ faciat remanere cinereitatē earū sicut eusorbium.

6 ¶ Metallis ignitis breuius et efficacius cōpletur adustio et certius regulatur.

¶ Ysta regla experientie quotidie cōfirmatur: attñ rō est q; qñ fit cauterū actuale nō hz deduci de potētia ad actū cū elemētum actu agat sine deductione. Et iō breuis et etiam faciliꝰ: certꝰ aūt regulaꝫ q; cauterizāo si aptꝰ est cauterizat ad suū placitū. s. de quātitate mēbri. De tpe applicationis: de ipressiōe: ⁊ sic de nūeris cauterizandi. Si aūt apponaꝫ medicia cauterizāo ligaꝫ ipsi mēbro: ⁊ nō fiāt iste circūstātie opandi sic in manu opantis: ārē nō ita certe regulaꝫ.

7 ¶ Deticulosos tātūmō cōuenit vrere medicinis.

¶ Dictū est q; vsto faciliꝰ ⁊ certius ⁊ breuiꝰ fit cū metallis ignitis qz cū medicis causticis. Dubitaret iuuenis: ergo nū qz debemꝰ vti nisi cauterio actuali: trusta ergo inuenerūt auctores cauteria potētialia ⁊ ipa docuere. Rndet magr q; ō numero hominū quidā sunt timidi ⁊ ita delicati q; nō volūt aliquo mō sustinere actualitatē ignis. imo citius dimitterent se mori ⁊ sua mēbra corumpi ⁊ solū pro talibus sunt. inuenta cauteria potentialia.

8 ¶ Ferrū ignitū efficacius auro et argento resoluit superflua pellit; frigiditatē et crustam obuiantē emorrosagie facit solidiorem.

¶ Dictū ē q; cauterū actuale fit cōiter cū metallis ignitis q; inter cetera sunt tria. s. aurū ⁊ argētuz ⁊ ferrū. Quereret iuuenis. dūe ql istoꝝ metalloꝝ est melioꝰ. dicit q; ferrum ad istas ꝺditiōes. s. ad resoluēdū superflua: ad pellēdū friditatē mēbri ad faciendū crustā solidiorē. Ūā sciendū iuxta doc. Auic. in ꝑmo cañ. fen. iij. ca. xxix. q; cauterizatio est medicamē valde vtile inuās ad prohibēdū ne corruptio spādat ⁊ ad cōfortādū mēbrum cuius cōplexionē volumus rectificare: ⁊ ad resoluendū materias corruptas in membro retentas: ⁊ ad restringenduz sanguinis fluxum.

9 ¶ Circa mēbra multis irradiata spiritibus et resolui promptissima quales sunt oculi tutius fit auro vel argento cauterium.

¶ Dictū est q; ꝗtum ad illas tres ꝺditiōes melioꝰ est cauterizare cum ferro. mō dicit q; quātuz est ad quartā ꝺditionē que est ꝺfortare virtutē membri: ⁊ spāliter qñ hz fieri in mēbro multoꝝ spirituū melius est fieri cum auro vel argento. ⁊ rō est: q; auruz ⁊ argentum sunt metalla magis perfecta. Ūā soluit obiectio: q; Auic. in qrta fen. ꝑmi cañ. ca. ix. dicit q; res qua cauterizz fit melius est aurum: verum est ꝑ ista intentione cauterizandi.

10 ¶ Exercitari fortiter ante cibū famez sitis ⁊ duricies stramētorū atq; vigilie sollicitudinis spinis ägariātes ꝺsumūt excessuz piguedinis atq; carnis

¶ Causa quare oia ista habeāt ꝺsumere excessum carnis ⁊ pinguedinis est. q; oia hñt exiccare ⁊ siccitatē inducere vt satis appet ex dictis Gal. i sco de morbo. Et hoc sciūt bene illi q; nolunt tenere vitā in penitētia ad castigandum voluptates carnales. hz si magis dearticulate vis ꝓcedere vade ad Auic. in quarto can. fen. vij. tractatu quarto.

11 ¶ Tenuis dieta ꝓcurrēs cū balneo termarū celeriter macerat corꝑa nimis crassa.

¶ Balnea termaꝝ quāuis actualr sint humida: tñ potentialr sunt sicca rōne sulfuris: vel aluminis: vel salis. Et iō habēt corpꝰ exiccare ꝑ se habēt etiā corpus exiccare ꝑ accidēs: ⁊ hoc ꝑ caloꝛē cōsumētē humiditates superficiales mēbrorum: ⁊ multomagis qñ adiūgitur tenuis dieta.

¶ Excedēs moles vnius mēbri vt māmillarū assiduata constrictiōe seruat humiditatem. 12

¶ Ysta talis ꝺstrictio hz fieri obseruatis aliis. s. obseruata cibi dieta: obseruata euacuatiōe corꝑis: ⁊ ēt adiūcto aliq; ꝺtualr adiuuāte: sicut Auic. docet de illo q; resident ex ꝺstrictiōe vbi cutis cū alia mediāte aceto: ⁊ sic de aliis que astringēs vocēt. Item q; nō nimis stringaꝫ: q; ꝓpter nimiā cōstrictionē causaret dolor: qui faceret ibi euenire humores.

¶ De diminutiōe supplenda totius corꝑis vel membrorum Cap. octauū. Cuius aphorismi sunt. 2.

1 Liménta resumptiua et humectantia balsamica mentis et corꝑis habitudinem reparat accidentaliter diminutam.

¶ Causa ē: q; omnia ista essentialiter humectāt ipsa membra.

2 ¶ Membrum extennuatum diminutione pinguedinis atq; carnis abundantia sanguinis et quiete perseuerantibus ingrossatur.

¶ Iste canō est cōis hz Auic. in. iiij. fen. septia. trac. quarto sic dicens. possibile ē in hoc illō qō appropriaꝫ illi mēbro. ⁊ nō est illud ex parte eiꝰ qō comedit ⁊ bibit: qm illud est cōe corꝑi: imo ex parte attractiōis cibi ad ipm ⁊ retentiōis eiꝰ sup ipm ⁊ cōuersioni eiꝰ ad naturā ipsiꝰ: ⁊ illud ꝺdē quēadmodū scuttli fit ꝑ fricationē rubificātē cū asperitate ⁊ cuz medicinis rubificātibꝰ. deinde cū fricatiōe q; est fortior et cū effusione aque ca. deinde liniaꝫ pix. Et quidam ponunt sanguisugas cāpestres: et sunt vermes ru. i hūte picis ⁊c.

¶ De correctione situs innaturalis. Cap. nonū. Cuius aphorismi sunt. 2.

1 Ūm his q; corrigūt figure malicia rectificaꝫ in parte mēbrum innaturaliter situatum.

¶ De cōi cursu ad malū sitū sequit mala figura: ⁊ hoc appet ad sensum. Et iō sciēdū ē q; malꝰ situs aut est in mēbris extrinsecis sicut qñ digiti manꝰ male adiunctē situaṅ: aut est in mēbris intrinsecis sicut in matrice aut intestinis ⁊ sic de aliis. Ndō cōiter qñ mēbra extrinseca male situaṅ reddūt malā figurā: ⁊ de correctiōe talis mali sitꝰ ponit magister suā regulā. s. q; corrigitur cū his q; corrigūt malitiā figure de q; correctiōe male figure ipe locutus est supraꝰ: ⁊ spāliter posuit istum canonē rectificata figura mēbri cōgrua ligatura situatio qeta et firma paꝛꝑ ꝺsligētia medicamia seruāt eā. Sz qñ mēbra intrinseca male situātur magr docet corrigere eoꝝ malū sitū in sequēti canone.

¶ Membrum discedens a sede propria sine lesione figure vel pulsione reducitur sicut anus vel horrido vapore fugatur: vel allicitur placidis: aut vnctosationibus trahitur sicut matrix. 2

¶ De vulneribus et cutiscūq; cōtinuitatis solutione. Cap. 10. Cuius aphorismi sunt. 6.

1 Sit vulneribus ⁊ figuram mēbri et situm partium eius vt plurimum opz rectificare.

¶ Vulnus solutio cōtinuitatis: separatio tūcture scz cōtinui idem sunt. Iuxta quod est sciendū q; omne vulnus: aut est simplex: aut cōpositū dicit vulnus simplex quādo nulla alia species morbi potest reperiri in illo membro vel parte mēbri pter solutionem cōtinui. Compositum aūt vulnus dicit quando simul cū ipso alius morbus pōt reperiri in illo mēbro. Ūñ sciendū est q; aliq; cū illo vulnere est vnus alius morbꝰ. aliq; plures. verbigratia aliq; simul cū vulnere est deperditio substātie mēbri ad quā statz sequitur mala figura vel mala superficies: vel morbus in qtitate diminuta: vel morbꝰ in numero. Aliq; est ibi mala cōplexio introducta ab extra: aut ab intus. aut vtroq; modo. Aliq; est ibi apostema calidū aut frigidum. sed vt in pluribus calidū: ⁊ sic de aliis morbis. qui pñt euenire mēbro vulnerato. Nunc sic est q; qñ vulnus est simplex tota cura est cōiunctio partium. sed tñ partes debent sic coniungi q; mēbrū redeat ad suam naturalē formā: ⁊ per ꝺsequēs

operās dz aduertere ad figurā mēbri ⁊ ad situm partiū ei⁹ Et ratio est: nā mēbrū per suā naturalē dispositionē: q̄ artē dit p suā debitā cōplexionē: ⁊ p suā debitā cōpositionē operatur suas debitas operationes. Et ideo si ptes cōiungerētur nō seruata naturali figura sua neq; seruato situ suarū partiū tam mēbrū nō posset bene supra suas operationes vel saltē remaneret indecoratum ⁊ desedatum.

2 ¶ In quibuscūq; vulneribꝰ mēbri substātia nō deperdit sola coequatio ⁊ glutinatio restituūt sanitatē.

¶ Iam dictū est q̄ in vulnere simplici sola iunctio partiū sufficit artifici opanti. Hic vltrꝰ dr q̄ coequatio ptiz nihil aliud est q̄ cōiunctio ipsaꝝ seruata debita figura ⁊ debito situ: ⁊ ex ipsaꝝ ptiū glutinatio restituit sanitatē: quia mēs cōglutinatio solū ppriē est opꝰ nature sm q̄ determinat Gal. tertio tegni. canone illo. Cōglutinare ergo distantia ⁊ ca q̄ ex p̄cipio vnitionē reddit medicina ⁊c. Attamē aliter iuuat natura dupliciter. Primo cauēdo ne intercidat aliq̄d inter ptes glutinādas. Scōo vt illud q̄ supat de nutrimēto i mēbro vulnerato mūdificet: ⁊ hoc est q̄ dicit Gal. tertio tegni. cap. illo. Primū ꝯo ⁊ dz opus ⁊c. hoc tdē declarat Gal. in tertio de igenio sanitatis. vbi ponit tale exēplum. Sed tū cū in carne que glutinatur quedā duo efficiant ⁊ vnū grossum: ⁊ aliud subtile: que nō in solis vulneribus dum caro restituitur oriunt. sed etiā in toto corpore subtile aūt q̄ de toto corpore dissolutione occulta dissoluit: ⁊ aliquādo palā. causa est aut defectio causalis naturalis: aut multitudo cibi vltra modū acceptꝰ: aut nimia ⁊ fortia exercitia virtutē ꝓgrauātia. grossum ꝯo sit lutū q̄ in mēbris corporibꝰ efficit subtile quoq; vulnus humectat: grossum ꝯo illud putrefacit. Ā dico necessariū materie cōuenit desiccatiuū videlicet in hoc q̄ est humidū ⁊ mundificatiuū eo q̄ putridū est. Cū natura nō deficiat a sua actione necessario incessanter hec duo vulneribus oriūtur: igitur nullū tēpus ē quo hec duo mūdificatiua nō sint necessaria ⁊c. hāc doctrinam docet Auicen. in quarta fen. primi. cap. 28. ⁊ in fen. 4. quarti in diuersis locis.

3 ¶ Labia vulneris glutiāt si nihil alienū intercidat ⁊ naturalis mēbri cōplexio fuerit custodita.

¶ Q̄ nihil intercidat inter labia vulneris tā ꝓtactū est. Et ꝯ est euidēs: q̄ tale q̄ intercidit nō est de intētiōe nature ⁊ ideo natura nō pōt ipm corrigere neq; vnire ipsi mēbro quare multū est cauēdū q̄ multa sepe ꝓtingūt cirurgicis. Audiui de multis curātibꝰ p̄ lōgissima tpa ⁊ vulnera non poterāt ꝯglutinari: ⁊ post multa tpa natura expellebat illa talia sicut aliq̄n bōbacē aliq̄n pānū: ⁊ sic de aliis. Q̄ nālis mēbri cōplio debeat custodiri ps: nā ipa virtꝰ mēbri hz facere suā operationē p suā ppriā ⁊ debitā ꝯplonē ⁊ hoc declarat Gal. iij. de igenio in hec ꝛba. Impossibile eñ est q̄ carnē in vulneribus generari cōplexione nō sm sui naturam existente. similiter neq; solidari neq; cicatrizari poterit ⁊c.

4 ¶ In magnis vulneribus ligatura nequit absq; sutura labia vulneris contiguata seruare.

¶ Hoc docet experiētia ꝓbata: ⁊ ideo vulnera debent sui quomodo ⁊ cum quo infrius dicetur.

5 ¶ Filum sericinū labia distincta nodās in moderata distantia suturam efficit meliorem.

¶ Tria hic tāguntur de sutura. Primū est res cū qua sutura debet fieri. Scōm est modus in maneries suēdi. Tertiū est distātia seu lōgitudo que debet attendi de vno puncto ad alū. Primū tāgit cū dicit. filuz sericinū: hoc est certū q̄ melius cuz quo pōt fieri sutura in vulneribus est sericum. Et ratio est: nā ꝓpter sui viscositatē est magis forte ⁊ magis tenet: ⁊ magis durans. Etiā pōt esse ratio. q: sm serapionē sericū seu seta habet ppietatē que est bona cordi et cōfortat substantiā vel totalitatē cordis. Scōm q̄ tāgitur est manieries suēdi in hoc q̄ dicit. labia distincta nodans. Unde sciendū q̄ sutura debet fieri taliter. s. q̄ q̄ membrū est bene figuratuz ⁊ labia sunt ꝓiuncta minister dz seruare membrū: ⁊ artē fer debet facere vnū punctū in medio vulneris: ⁊ dz ipsum nodare. ⁊ filum frāgere. Deinde debet facere aliuz pūctū in medio inter punctū primo factū ⁊ vltimū vulneris. Itez in medio alū: donec sit totū ꝓfecte firmatū ⁊ sic de alia parte: ⁊ p istū modū pūcti semp sunt impares vt in plurib⁹. Tertiū tāgit cū dicit. in moderata distātia vū quāta sit distātia siue spaciū ab vno pūcto ad alū: hoc hz remitti industrie operātis qui hz hoc diuersificare sm qualitatem et cōplexionem patientis et membri vulnerati.

6 ¶ Festina cōsolidatio vulnerum potissime causat a sanguine pauce aquositatis: quapropter aquosos potus vulneratis conuenit euitare.

¶ Galienus in tertio de igenio. c. ij. sic dicit. Intelligēdū est q̄ materia carnis gñande bonus sanguis sit. gñans aūt ⁊ quasi artifex ē natura ⁊c. ⁊ subdit ibidē. Ideo in curando vulnere duo ponit⁹ sunt inuestigāda: quoz vnū est membrū vbi est vuln⁹: vtrū sit tpatū sm ppriū ei⁹ tēperamētū quattuor qualitatū. Dictū eñ est sanitatē ⁊ stabilitatē fieriz mēbroz nō fieri nisi cū tēperamēto quattuor qualitatū. Aliud ẽ est sanguis ad eūdē locū defluēs q̄ sit tpat⁹: q: si aliq̄s istoz intēperatū fuerit morb⁹ multiplicabit ⁊c. Et subdit ibidē. hz tū cū in carne que gñat q̄dā duo efficiant ⁊ vnū grossum ⁊ aliud subtile que nō in solis vulneribꝰ dū caro restituit: oriunt sed etiā in toto corpore. Subtile aūt q̄ de toto corpore dissolut q̄dā occulta dissoluunt ⁊ palā cā est defectiua caloris naturalis: aut multitudo cibi vltra modū accepti: aut nimia ⁊ fortia exercitia ⁊ tutē ꝓgrauātia. Grossuz vero sit lutū q̄ in mūdis corporibꝰ efficit subtile quoq; vulnus humectat: grossum aūt illud putrefacit. vū dico necessario ꝓuenit medicamē desiccatiuū videlicet in hoc q̄ ē humidū ⁊ mūdificatiuū eo q̄ putridū est ⁊c. Ūñ ex hoc apparet q̄ ad testinā cōsolidationē vulnerū requirat tēperamētū mēbri ⁊ sanguinis. Et q: vt plurimū peccāt p humiditatem: ideo vt plurimū ꝓuenit aquosos potꝰ ⁊ cibos euitare ⁊ eligere siccos ⁊ tostos desiccationis ⁊ mūdificationis.

¶ Artificium componēdi pottonem vulneratorum.

Cap. ij. Cuius aphorismi sunt. 2.

1 Potio que consumit atq; sequestrat aquositatem a sanguine non aqua sed vino et stipticis diureticis cū aromaticorum cōmixtione conficitur.

¶ Galienꝰ docuit tales potiōes in. iij. dynadimiaq; ex tribꝰ capitis sibiunctis ꝓximis. ⁊ semp iubet fieri cū vino. vñ in vno cap. sic dicit: ad plagā piloselle succāda bibere si reiecit motiem. Si nō vtuit: ꝓmo die plātaginē ⁊ fragulariā i vino dab. scōo die garioffilatā adūge cū vino. ⁊ tertio die pilosellā. q̄rto die pipinellā. q̄nto die ederā terrestrē septēneriam. Trāsactis ꝯo diebus septē subtrahere debes sigillatim ecōuerso. Tadeus ⁊ dñs hugo magister suus talem facit potionē. Ꝛ. cinamomi optimi. 3. ß. 33. 3. ß. granoz paradisi: galāge: cardamomi boni: pipis lon. ana. 3. ß. garioffi. numero. xij. pipis nigri grana. x. terant cribellētur et altera pte. Ꝛ. mellis optimi lib. j. vini optimi sufficiēti nō nimis fortis: lib. vj. quod quidē mel in pauco vino bulliat. s. totū mel donec spuma eleuet sup ipz deponat ab igne tepefiat. deinde incorporet tot⁹ pul. tūc addat totū vinū q̄ remāsit ⁊ cō misceat ⁊ tēperet. tūc distillet p colatoriū pluries sicut lexiuz distillat ⁊c. Et ideo apparet q̄ tales potiōes fiunt cū vino ⁊ cuz stipticis ⁊ diureticis sicut ponit regula presens.

2 ¶ In vulneratis flegmaticis et in hyeme mel coniungitur potioni.

¶ Patet hoc ex supradictis.

¶ Que prohibent vulneratis potionē administrari.

Cap. 12. Cuius aphorismus est vnicus.

Venter stipticus et viscera opilata vel tumida spiritualia sicca vel totius aridditas prohibēt vulneratis offerre potiones stipticas et acutas.

¶ De stipticitate vētris cā est: nā tales potiōes stringunt vētrē. De viscerib⁹ opilatis certū est: nā tales potiōes claudūt ⁊ restringūt viscera. De siccitate spūaliū sicr apparet. nā tales potiōes desiccāt. De ariditate corpis sicr ptz nā tales potiones magis arefacit: ergo quid agendū in talibꝰ casibus. dico q̄ hz remitti bono igenio operātis qui sciat discernere

discernere quid ⁊ quomodo sit agendum.

¶Quib⁹ vulneratis maxime potio debet offerri. Cap. 13. Cuius aphorismus est vnicus.

QUanto vulnerati maiorez fuerint emorroisagiam passi tanto securius pigmentis aromaticis imbuuntur.

¶Nō est: qz multitudo sanguinis: ⁊ humoris est cā apostematiōis vulnez: ⁊ etiā est cā q̄ se. cruus ⁊ fortius intēdatur. Et iō qñ sanguis ⁊ humores sunt euacuati: securius possunt administrari tales potiones.

¶Quibus vulneratis vinum est denegandum. Capi. 14. Cuius aphorismus est vnicus.

SIcut vulneratis emorroisagiam passis merum precipue congruit: sic pronis ad eam derogat omne vinum: ⁊ quicquid acuit sanguinem vel stimulat ebullire.

¶Causa ē: qz vinū ⁊ talia acuētia ⁊ stimulātia sunt calide nature. Et iō vbi est plenitudo humoz intēdūt se. ⁊ faciūt fluere sanguinē ⁊ humores ad locū vulneratū: ⁊ etiā habēt apire meatus: ⁊ vias ipsius mēbri vulnerati: quare sequit ipa emorroisagia: que aliqñ est multū vtāda maxie illis q̄ sunt pni ad ipam. Et hoc est qđ dicit regula pni autē sunt homines cholerici ⁊ pleni ⁊ mobiles ⁊ agitatiui.

¶Artificiū cōpescendi sanguinis fluxum. Capi. 15. Cuius aphorismi sunt. 8.

1 SIcut inflammatiua et subtiliatiua cogūt effluere sanguinem: sic ⁊ infrigidātia ⁊ ingrossantia prohibent emanare.

¶Iste aphorismus valde clarus est ⁊ nō indiget magna expositione: qz oēs auctores practici p hūc modum operā tur. ⁊ hz fundamentū ex illo canō. quinto apho. In his vero opz frigido vti. vñ san. fluxus futurus est ⁊c. ⁊ Gal. in cōmēto sit dicit. intēdit ypocra. docere in his verbis suis vbi frigida aduuuent: dicit ergo iuuare illos vnde sanguis fluere paratus est ⁊c. Istū canonē quo ad scām sui partē posuit Gal. v. de ingenio sanitatis. Cap. iij.

2 ¶Sicut inquietudo ⁊ clamor ⁊ ira sanguinem faciunt ebullire: sic eum retinent quies et taciturnitas et pax cordis.

¶Mō inq̄etudo. s. corporis faciat sanguinē ebullire ⁊ per ꝓñs fluere ꝓter modū ⁊ vltra naturā in vulneratis et apparatis clarū est: nā inq̄etudo calefacit sanguinē cū mot⁹ sit causa caloris ſm Gal. ij. de morbo. ⁊ etiā cōmouet ipm. Modo ois liquor cōmotus magis fluit q̄ quietat⁹ qđ apparet ad sensuz. de clamore manifestū est: cū sit labor ⁊ motus capitis ⁊ oris ⁊ pectoris: ⁊ per ꝓñs totius corporis. Ira certū est cum ſm Gal. ij. de morbo. ca. ij. vbi dicit ira eſt feruor cal. in corde existentis ꝓpter fortem motum animē ⁊c. Et ideo si inq̄etudo ⁊ clamor ⁊ ira faciūt ebullire sanguinem: ⁊ per consequens faciūt ipsum manare: bene seqūtur per locum ab oppositis q̄ quies ⁊ taciturnitas ⁊ pax cordis ipm infrigidēt: ⁊ per ꝓsequens ipm faciant quiescere ⁊ retineri: qđ dicit primus regula.

¶Vbi vena corroditur prauo chimo vel putrefactiōe dissoluit absq̄ cauterio dissoluente causam apertionis eius nō sistitur fluens sanguis.

¶Sanguis fluēs necessario ꝓuenit a vasis ꝓtinētib⁹ cū mō vasa ꝓtinētia sanguinē venalē sunt ipe vene q̄ aliqñ findunt aliqñ aperiunt in suis orificijs: aliqñ scindunt: aliqñ corrodunt vel putrefiūt. Et hoz cāe aliqñ sunt extrinsece: vt cultell⁹ vel cuspis. aliqñ sunt intrinsece q̄ aliqñ euenūt ꝓpter multitudinē sanguis: ⁊ tūc cōuenit diminutio. Aliqñ ꝓpter ipius acumē ⁊ tūc ꝓpetūt frigida ingrossantia. aliqñ euenūt ꝓpter malū humorē corrodētē ipaz venā. Aut qđē hūoz aliqñ est infra ipaz venā: aliqñ est extra ipaz sz tñ ipsaz cōtingit. ⁊ aliqñ humor nō est corrodens: qz nō habet acumē. sed est putrefaciens propter maximā humiditatē. Et in istis duob⁹ casib⁹ dicit magister q̄ cauterij est necessariuz qđ quidē curat ⁊ dissoluit humorē corrodētē ⁊ exiccat et resoluit humorē puterfaciētē: ⁊ per ꝓñs natura claudit venā corrosam: ⁊ per cōsequens sistitur fluens sanguis sicut dicit regula. Mō aūt cauterijt hoc faciat: hoc pōt elici ex dictis Aui. primo ca. fen. iiij. capō. xxix. vbi sic dicit. Cauterizatio est medicia valde vtilis tuitiō ad ꝓhibēdū ne corruptio spargat et ad cōfortādū mēbrū: cuius cōplexionem volum⁹ rectificare: ⁊ ad resoluēdū materias corruptas in mēbio retentas: ⁊ ad restringendum sanguinis fluxum ⁊c. Iste canon est Gal. v. de ingenio sanitatis. cap. 10.

¶Medicina cōburēs cū manifesta stipticitate vt atramentū nō solū corruptionē extirpat: sz escarā seu crustā fluxui obuiantē efficaciter generat. 4

¶Mō atramentū hoc faciat ita ponit Auicen. in. ij. capit. ꝓprio de atramēto. dicit enī sic. operatiōes et ꝓprietates ola sunt adurētia facientia ꝓuenire escarā stipticam ⁊c.

¶Arteria vulnerata quāto plus dilatat pl⁹ sanguinē euomit: quocirca necesse est vt eius dilatatio quantū possibile fuerit remittatur. 5

¶Iste regula ex suis terminis manifesta est cuilibet sane mentis.

¶Latitudinalis arterie sectio promptius solidatur q̄z apertura ſm longum. 6

¶Iste regula habet efficaciam propter longissimas experientias.

¶Modica vene pulsatilis apertura in corpe molli ⁊ humido vt pueri li ⁊ mulierbri sanari pōt: magnaverō vir aut nūq̄z in ficco ⁊ calido corpore. 7

¶Istud idē dicit Gal. in. v. de ingenio. ca. vij. vbi sic dicit incipiā ab eis q̄ experimēto cognoum⁹: ⁊ q̄ vidim⁹ ⁊ aliis palā ostēdim⁹. Dico ergo me pulsantes vidisse venas esse solidatas: ⁊ carnē circa eas generatā: in pueris qdē ⁊ mulierib⁹ in frōte: ⁊ oculis ⁊ plāta: et racheta manus ⁊c.

¶Vbi sā. arteriaz ꝑ vulnere cogit scaturire necesse est stipticis exterī⁹ applicatis iūgere glutinosa.

¶Sicut docet Aui. in quarto cañ. fen. quarta. tractatu. ij. cap. intitulato. Canon curatiōis fluxus san. circa finē capituli. vbi docet has medicinas: ⁊ calx flor eris arsenicū citrinū sumak albugo ouī ⁊ aggregek cū calce nō extincta et inuoluātur ibi pili leporis: ⁊ similia: colcotar: dragagantū fimus asinin⁹: ⁊ etiā glutinare cū his gipsum ablutū: glutinū decoctū: amilū: pul. molendini: thus: rasina: rane colla: retinere cū his exiccatiuis: aloe: corter. thurio arilli. galle: papirus adustus: scoria ferri: sterc⁹ equi: stercus asini: cinis ossiuz nō ablutoz: spongia noua submersa in oleo: deinde adusta pili adusti ⁊c. Cōstringentia sanguinē arteriālē ex vulnere

¶Artificiū resoluēdi sanguinē intra corpus recēter coagulatum. Cap. 16. Cuius aphorismus est vnicus.

QUibuscumq̄z vulneratis intra corpus recēter sanguis coagulatur his potio resolutiua sudorem prouocans confert cito.

¶Sciedū est q̄ quādocūq̄z cōtingit sanguinē extra venas ⁊ nō expellitur a corpore q̄ coagulatur in aliquo loco ⁊ putrefit ⁊ corrūpit et generat pessima accidentia. Et ratio est: qz san. est calidus ⁊ humidus: ⁊ per consequens receptiu⁹ cite ⁊ magne putrefactionis. quare est necesse q̄ expellatur a corpore. et talis expulsio est duobus modis. aut q̄ expellatur in sua forma sicut sepe cōtingit: aut q̄ subtiliet ⁊ per sudorem emittatur. ⁊ hoc est q̄ dicit presens regula. Que aūt sit talis potio resolutiua sudorē prouocans vel expellēs. Aui. in. vj. fen. quarti. in tractatu. v. dicit sic sumak pōdus. 3. j. ellebori albi. ⁊ fabarū pōdus. 3. iij. ⁊ sumatur in potu cū aqua calida. si aūt coagulet sumat in potu eger aquā alhasē ⁊ sīr coagulū leporis. Et subdit: cura et⁹ est sumere in potu coagulum leporis cū aqua mellis ℈itatē. 3. ij. in qua tā positū sit pondus. 3. ij. salis cōtriti. Mō aūt sanguis coagulat in vesica docet Auicē. xix. fen. tertij. tractatu primo dicens has medicinas carpobal. lignū peonie cordument sauina rubea tinctoriū siseleos aristolo. rotunda: fel testudinis: coagulū leporis: lignū vitis: lac ficus exiccatiuum ⁊c. Discoagulātia sanguinē cōgelatū.

¶Quo artificio cōsolidatio vulnerū ꝓcuretur. Cap. 17. Cuius aphorismi sunt quatuor.

1 ¶ Consolidat efficaciter suppositū medicamē vehemēter exiccās et vim glutinādi gerēs.

¶ Si vulnus fuerit simplex primo sunt iungenda labia sm formam ⁊ bonā figurā mēbri ita q̄ talis figura ⁊ cōtūctio seruet. aliqñ est necesse facere futurā aliqñ sufficit bona ligatio. Et iō vel q̄ suaf vel q̄ solū ligef bonū est apponere medicamē exiccans sicut dictum est in aphorismis precedentibus: qō cū exiccatione glutinet partes vt figura melius conseruetur.

2 ¶ Lotio vulneris exiccātibus tepidis exerceri debet vt vino vel aqua vini.

¶ Aliqñ euenit q̄ vulnera sunt sordida qñ medicus vocatur. ⁊ ideo vt melior fiat cōiunctio partiū ⁊ eaꝝ vnio necesse est q̄ quicq̄d sit preter naturam inter labia vulneris expellat ⁊ aliqñ est necessaria lotio. Et ideo dicit regula q̄ talis lotio debet fieri cū exiccātibus tepidis sicut cū vino vel cū aqua vini. i. aqua ardenti. Qō talis res sit exiccās iam supradictū est: q: vulnera nō curantur nisi pus exiccentur sed q̄ nō sit frigida apparet: quia frigidum vlceribus mordax. in. v. aphorismorū: neq̄ debet esse nimis ca. quia multa mala inferret.

3 ¶ Recētia vulnera cum aqua ardēti lota sanationis effectum citissime cōsequuntur.

¶ Intelligēdū q̄ qñ medicus vocatur aut est vulnus sine deperditione substantie aut nō: si sine aut est fluxus humorum aut nō. si est fluxus humoꝝ: aut fluunt humores calidi pro maiori parte aut nō. Itē aut est tēpus frigidum aut caldū. Itē aut est etas complexio aro ca. aut frigida aut nō Si vulnꝰ fuerit cū deperditiōe substantie ⁊ adhuc nō sunt labia coniuncta: et q̄ non sit tbi fluxus humoꝝ calidorum: et q̄ sit tempus: etas: complexio: ⁊ aro frigida bonū est abluere vulnera recentia cum aqua ardenti: q: mundificat et exiccat: et etiam remouet aliquam malam complexionem introductaꝫ ab aere. Ex qua lotione sequitur citio: sanatio vt dicit regula in aliquibus autem complexionibus non. Nam est dubiuꝫ de apostemate calido vel de emorroisagia vel de mala complexione sicca vltra modum.

4 ¶ Nō solū aquositas omni vulneri: sꝫ frigꝰ inimicat et cuiusq̄ cōplexiōis malicia: quapropter opꝫ medicinam variare sm diuersitatem corporum et membrorū licet exiccantia cūmuniter exiccantur.

¶ Galienus in quarto de ingenio. ca. ij. sic dicit. Sed defectio membri propter qō humores ad vulnus descendunt nō est nisi causa sue male complexionis q̄tus nō sequatur vt omnis mala cōplexio sit causa defectionis. Ideoq̄ videmus plurimum carnem vulneris malam complexionē habere nō tamen esse defectam: quia defectio membri non fit nisi dum mala sui complexio multum a temperamento remota: dicitur: quo sic existente debet curari sicut dixi tibi vt calida infrigides: frigida calefacias humida desicces: ⁊ sicca humides ⁊ composita componas.

¶ Regule sanationi vulnerū vtiliter pertinētes. Cap. 18. Quinus aphorismi sunt. 9.

1 ¶ Sanies et maxime in vulneribus concauis deperdite carnis prohibet substantiam generari.

¶ Sanies sm q̄ declarat Gal. in primo pronosticorum cōmento illius. Putredo autē laudatur ꝛc. generatur a sanguine cōtento vel sparso in venis et cōcauitatibus membroꝝ: ⁊ cōuertitur a cal. ibi agente. Qui quidē cal. nō potest talem sanguinem ad perfectionez perfecte digestionis deducere propter multa. Primo quia talis sanguis peccat qualitate: aut quātitate: aut vtroq̄. sed conuertitur et putrefit sicut omnes res que calefiunt calefactione vehementi non in suo loco. q̄ si caliditas innata egredit ab equalitate sua naturali egressione multa putrefit sanguis sicut putrefit in corporibus mortuoꝝ. et si fuerit virtus adhuc rema nens accidit sanguini dispositio composita a dispositione extra naturam et a dispositiōe naturali. quare putrefit pars eius propter dispositionē innaturalem. Et quecūq̄ harū duarū dispositionum vincit: tunc significationes operationis eius sunt magis vincētes in calore ⁊ odore et substātia. Ex qua declaratiōe habef q̄ in sanie est putrefactio et corruptio: ⁊ per cōsequens corrosio: quātus talis sanies sit laudabilis: quāto magis in illaudabili qua corrosione prohibet naturam membri vt non possit bonam substantiam generare.

¶ Alimētū attractū ⁊ nō incorporatū in sanie conuertit: et iō vulneratis obest superfluitas alimēti. 2

¶ Ex declaratione immediati aphorismi pōt videri quomodo si alimentum currat ad mēbrum vulneratum necessario fiet inde sanies. Et ideo si superfluat in tāta quātitate q̄ nō possit incorporari: necessario fiet nimia et mala sanies impediēs naturā in suis operationib⁹. quare sequitur cōclusio q̄ vulneratis dꝫ offerri multo minus de cibo ⁊ potu q̄ ipsimet nō vulnerati. que aūt sit talis quātitas nō potest scribi certis literis sed hꝫ remitti arbitrio operātis.

¶ Sicut aquositati debent exiccatiua: sic vulnera saniosa mundificātibus indigent medicinis. 3

¶ Superius est allegatū: et adhuc repeto: quod dicit Ga. in tertio de ingenio. ca. ij. vbi dicit. Sed tamen cū in carne que generaf quedā duo efficiantur: ⁊ vnū grossum ⁊ aliud subtile que nō solū in vulneribus dū caro reficitur oriūtur sed etiā in toto corpore subtile: aut qō de toto corpore dissolutione occulta dissoluitur. ⁊ aliqñ palā cā est aut defectio caloris naturalis aut multitudo cibi vltra modū accepti: aut nimia ⁊ fortia exercitia virtutē pgrauātia. grossum ꝯo fit lutū quod in medijs corporibus efficitur. subtile quoq̄ vulnus humefacit: grossum autē illud putrefacit. Unde dico necessario medicamē conuenit desiccatiuū videlicet in hoc quod est humidū ⁊ mundificatiuū eo q̄ putridū est ꝛc. Ex quo originali apparet clara nostra regula.

¶ In vulneribus que nō saniant vel corpus non alitur aut pre defectu naturalis caloris deficit attractiua vel immutatiua. 4

¶ Aut. in quarto cañ. fen. iiij. tractatu. iij. ponit capm de curatiōe vlcerū difficilis cōsolidatiōis: ⁊ ponit ibi multas causas que oēs possunt reduci ad duas quia vel hoc est ꝓpter presentiam nimij ⁊ mali nutrimēti: ad quam sequitur mala cōplexio mēbri. quare corpus vel membrū non alitur sicut dicit prima pars presentis regule: vel propter absentiam boni nutrimēti: ad quā sequitur mantio et defectus membri: et per consequens membrum non perfecte attrahit nutrimētū ad se: ⁊ si attrahat nō bene cōuertit. sicut dicit secunda pars presentis aphorismi. Quid aūt sit agendum Auic. docet in allegato loco.

¶ Sanatio vulneris vbi est opus debilis cōuersiue nullo modo debet a medico procurari. 5

¶ Istud tenet pro tanto q: medicus debet esse adiutor nature et nō impediens. eam. iiij. cañ. fen. j. tractatu. ij. ca. de curatione fe. putridarum in vniuersali.

¶ Minister nature supplere tenetur defectū eius nō facerę: propterea sanie ex vulneribus eijcit: nō inducit nisi superfluitas prohibens ipsorū sanationē nequeat aliter extirpari. 6

¶ Ypo. in. v. aphorismoꝝ sic dicit. Et si i vulneribꝰ malis ⁊ fortib⁹ exñtib⁹ tumor nō appareat hoc magnū malū: iara bona: cruda mala. ⁊ Gal. in cōmento illi⁹. Caliditū sanie faciens ꝛc. sic ōt. Impossibile est exñ in vulnere faciente saniē vt vel periculosum vel molestū debeat esse. Vulnꝰ aūt qō cā est spasmi nō facit saniē neq̄ ⁊ putrefacta vl i circuitu corrosiua et oia maturātia saniē sunt factētia ꝛc. Et iō diceret iuuenis. dñe supi⁹ ostendistis icōmoda saniei i vulneribꝰ. Est ne semp resistēdū nāe vt nō faciat saniē: vel si tā est vt oino tham excludat. dicit ps̄is regula q̄ nō: nisi esset tāta sanies q̄ ꝓhiberet sanationē: q: si nimis exiccarēf vulnera ⁊ spāliter illa q̄ fiūt in fine musculoꝝ fierēt tbi spasmi et maxim i dolores: sicut declaratū est in locis allegatis

¶ In qbuscunq̄ vulnerib⁹ cruda superfluitas cū globatur cassatione vel extrinsecorū alterantium 7

obuiatione

obuiatione seu aḡs causis et putrefactiuis cogēda est saniare nisi nerui prohibeant.

¶Nō sanies sit ꝓcurāda in vulneribus:satis patet ex supradictis.q̄ aūt excipiant vulnera neruoꝝ ipse ponit in sequēti regula et declarabitur in canone sequenti.

8 ¶In neruosis vulneribꝰ calefactiuis leptōerisnō putrefactiuis autsaniētibꝰ ē supfluitas resoluēda.

¶Galienus in.vj.de ingenio.ca.tij.sic dicit.Aquam vero quātū poteris fugein curādis neruis.si fissurā vel pūcturā habeāt silr mollitiua carthaplasmata.vñ ꝑm Gal.in.v.de simplici medicina:medicamē generās saniē debet esse simile in cōplexione cōplexiōi corpis ꝛ mēbri vbi volumus saniē facere:ꝛ cū hoc dz esse opilatiuū que multū resistunt ipsis neruis:q; resistūt inquātum sunt humida vt declaratum est ꝛ resistūt inquātuz sunt opilatiua.Q; necesse est vt punctura nō claudatur neq; opiletur:immo semp mūdificetur ꝛ exiccetur.Que aūt sint talia leptomera calefactiua Gal.distinguit in ꝑallega.ca.vj.de ingenio:q; talis neruus vulneratus aut est discoopertus a cute.aut nō.Si sit discoopertus indiget medicamine desiccāte sine dolore ꝛ punctura.Si aūt vulnus sit coopertū cute sustinet fortiora q̄ docet Auic.sicut glutinuz albotim:rasina: euforbiuz: lac titimalli:assa serapinū:ꝛ multa alia.

9 ¶Superfluitas vulneris nisi vertat in saniē aut aliter resoluatur vel cōglobata gñat apostema vel spasmum accelerabit.

¶Ista est verissima ꝯclusio:q̄ supfluitas que fit in vulnere de qua supius diuersimode est ꝓbatū necessario aut dz cōuerti in saniē:ꝛ ꝑ ꝑs debet mūdificari a vulnere:ꝛ hoc in oībus vulneribus ꝓterq̄ in vulneribus neruosoꝝ mēbroꝝ:aut dz mūdificari ꝛ exiccari ꝛ extirpari ꝛ resolui a vulnere anteq̄ ad saniē cōuertat.Et nisi sic fiat aut ipsa cōglobabitur in vulnere ꝛ generabit apostema:aut erpestiomendū:ꝛ sic mēbrū corrūpit:aut adducet spasmū:ꝛ specialr in vulneribu neruosis ꝓpter colligantiam cum cerebro sicut dicit regula prius ꝛc.

¶Ingeniū curatiuū vlcerum sordidorum ꝛ malignoruz. Cap.19.Cuius aphorismi sunt.9.

1 VLcera sordida nō tantuz emittunt saniē sed virulentijs lachrimantur:ꝛ ideo exiccanda sunt absterſiuis.

¶Sciēdū est q̄ in vlcerib⁹ ꝑm q̄ ꝓtactū ē semp ē supflua humiditas vnde aut exiccat perfecte aut nōsi sic cito fit curatio talis vlceris.Si nō aut fit inde sanies: ꝛ tūc est cum melioribus significationibus q; natura est ex opere nature agentis ꝑm cursum naturalem ꝛ nō generat sanies nisi a digestione naturali ꝛ nō associatur ei malum ex accidētibus vlcerū maloꝝ:ꝛ est talis sanies propria laudabilis alba leuis equalis:que cōsecuta est complementū distensionis.Et neq; associat ei fetor cum in ea nō sit putrefactio ꝛ fortasse nō euacuat a fetore paruo ꝛc.Aut talis superfluitas est subtilis ꝛ cōuertit in pus:aut est grossa ꝛ cōuertit in sordiciē.aliq̄ est ex grosso ꝛ subtili:ꝛ sic fiūt diuersitates pure.vnde quandocunq; sit semper oē vlc⁹ est exiccandū:vt dicit regula:ꝛ antecedētia ponunt ab Auice.ij. can.fen.tiij.tractatu.vj.ca.j.cōclusio autē ponit in cap.ti. vbi sic dicit.Scias q̄ oīa vlcera indigēt exiccatiōe quadā ꝓter facta ex attritione lacertoꝝ ꝛ ipsoū contusione.

¶Sordidis vlceribus tumefactis exiccatiuū cōgruit absq; mordicatione resoluens vt psidia vel plantago in vino decocta.

¶Ex quo in vlcere est tumefactio sequit q̄ ibi est q̄dā apostemacio vnde cōpetit ibi exiccatio inquātum est vlcus et cōuenit quedā repercussio ꝛ specialiter si sit in principio ꝛ de materia ca.inquātum est ibi apostema.ꝛ cōpetit ibi resolutio ꝛ specialr si sit apostema in augmēto vel in statu.ꝛ hoc facit psidia aut plātago in vino decocta:q; talis medicina desiccat repercutit ꝛ resoluit:ꝛ expedit q̄ nō sit ibi mordicatio specialiter si apostema sit de materia ca.ꝛ in principio:q; tūc fieret attractio ad apostema rōne mordicatiōis que causaret dolorem:ꝛ hoc est quod dicit regula.

¶Ulceribus corrosiuis q̄ sponte dilatant ac profundantur:stiptica mordicatione carentia debent exiccatiua.Si vero fuerint venenosa vt lupus et cancer tyriacalia debent esse. 3

¶Inquantū dilatant signū est q̄ materia fluens sic ca.et subtilis ꝛ ꝑ ꝯsequēs corrodit partes mēbri ꝛ vlcus dilatatur ꝛ ꝓfundat:ītre necessariū est medicamē exiccatiuū inquantū est vlcus.ꝛ q̄ sit stipticū vt habeat illā materiā cō pescere:ꝛ q̄ nō sit mordicatiuū:q; tam dictū est q̄ materia est ca.ꝛ sic.si medicamē esset mordicatiuū malignaret materiā.ꝛ per cōsequens magis dilataret vlcus.Si aūt talis materia fuerit venenosa sicut in pestilenti alicui tempore ꝛ in passionib⁹ venenosis:medicamē debet esse tyriacale:quod defendat ꝛ confortet substantiā membri ꝛ spirituū eius vt est bolus armenicus ꝛ myrtilli ꝛ ro.

¶Ulcera deambulatiua stipticissimo medicamine compescuntur.

¶Talia vlcera habēt malicia a cholera.et ideo cōuenit talia multum stiptica sicut solatruz ꝛ armagnosa ꝛ similia.

¶Ulcera quecūq; partim a grosso chimo ꝛ ignito causant:ptim vero a subtili ꝛ calido sicut nolimetā gere:manifeste resoluētibꝰ ꝛ pure stipticis indignātur.Et ideo solūmodo cōgruit medicamen has vires equatas habens fortiter colligatas. 5

¶Grossus hūoꝝ ꝛ ignisꝰ est de natura melācolie cui aduenit calefactio:aut ꝑ viā adustiōis:aut ꝑ viā putrefactiōis Calidus ꝛ subtilis hūoꝝ est de natura cholere q̄ humores aliq̄n occurrūt ad faciēdū vlcera:ꝛ talia vlcera sunt mala ꝛ corrūpētia mēbrū.Et tō sunt diligēter curāda nō cū soli stipticis alterātibꝰ:q; tūc humor melācolicus qui est grossus magis ingrossaret:ꝛ magis infigeret mēbro.neq; cum manifeste resoluentibꝰ:q; tūc cholera magis incēderet et indignaret.Sed debent misceri stiptica cū resoluentibꝰ q; natura segregat tuuās mēbrū cōtra cholerā cū stipticis et tuuās ipm cōtra melācoliā cū resoluentibus:sicut dicit regula.Que autē sint ista.Auic.in.iij.cano.fen.iij.tractatu primo ponit nenufa.portula.psidia gallas:fructus tamarisci psidia:bolū armenicū:caput piscis salsi:folia albedi rongi flos eris:ꝛ sulphur acetū aqua ligni vitis ꝛ similia.

¶Ubicūq; subtilis ꝛ grossus hūoꝝ inequalr causant vlcus ꝓdominātī est obuiādū fortiori virtute. 6

¶Questio posset fieri a iuuene.dñe:distinctoꝝ in curatiōe talium vlceruz opz vti medicamine habēte vires equatas secz virtutē stipticā ꝛ virtutez resolutiuā.Tamē multotiēs occurrit q̄ i vlcere magis nocet humor grossus:cuiꝰ signa sūt q; magna ē grauitas i mēbro.labia sūt dura ꝛ grossa indignata a frigore:ꝛ sic ō alijs signis.Aliq̄n magis nocet hūor subtilꝭ cuiꝰ signa sūt martinꝰ ardor:ꝛ caliditas labioꝝ ꝛ subtilitas virulētie:ꝛ ledūt a calidis ꝛc.Quid ē agēdū i tali casu:rīdet regla ꝛ dicit:q̄ dñanti magis ē obuiā dū.

¶In quibuscunq; vlceribus caro est mortua computrescit:et ideo vel ferro secari vel igne cōburi debet aut medicinis. 7

¶Auic.in ꝓio can.fen.tiij.cap.xxvij.sic dicit.Cū mēbruz ꝓpter malitiā cōplexiōis cū materia aut sine materia corrūpit:et nō ꝓficit et scarificatio aut epitimari:ex quo cōferre cōsuevit de eis q̄ in libris particularibus dicta sunt:necesse est vt caro corrupta que est supra eū removeat.Et melius q̄dē est vt fiat sine ferro:si possibile fuerit:qm̄ plerūq; ferrū luent tunicas musculoꝝ ꝛ venaꝝ pulsatilū periculose q̄ si hoc nō cōtulerit.et corruptio tam in carne precesserit necesse erit vt ipa icidat et vt locꝰ icisiōis calido ferro aduratur ꝛc.Nō caro mortua corrūpat necesse est cū sit humida et nō regat a calore nāli et spū.q̄ sit removēda cū sit corrupta vel aliq̄ putrefiat:clarū est cū sit penit⁹ cōtra naturā Cū qbꝰ aūt habeat fieri ex supradictis habet q̄ cū argēto vel auro cādentibus et ignitis vel cū cauterio potentiali.

¶In vlceribus caro moriens et iam parū vite reti 8

nens vt cancrene iudiciū subit cū veteris auferendis. Que vo icipit adhuc mori carazatiōib⁹ ⁊ scarpellis ab humore mortificāte cōuenit vt purgetur.

¶ Insuper allegato tertu Auic. ipe remittit ad libros priculares vbi ipe posuit multa que ꝓsunt ad reducēdū vt caro que incipit corūpi ⁊ mori nō putrefiat: sed ꝙ reducat ad suā sanitatē ⁊ bonū statū cū scarpellatiōibus: cū allutionib⁹: cū ēplastris ⁊ epithimatib⁹. ⁊ ipe hoc posuit in. iij. cano. ten. iij. tractatu. iij. in diuersis capitulis.

9 ¶ Sicut scirosis diu radicitus incalescens trāsit in herpetē: sic in viceribus calidorū membrorū caro mortua nisi radicitus euellatur: ⁊ prope festinabit gignere sacrū ignem.

¶ Cā qre mala scirosis trāsit ad herpestiomenū: q̄ ſz aut. in. iij. can. ten. iij. trac. j. herpes caulat ab humore grosso corrupto ⁊ incrūt est grossus optlat ⁊ nō pmittit transire spūs alē ⁊ ꝙtutē ad mēbrū: ⁊ qr ē corrupt⁹ corūpit substātiā mebri: ꝙre necessario caro ⁊ alia mēbra sikia corūpunt. Et ro mala scirosis cū sit de mā grossa si fuerit radicit⁹ incalescēs ⁊ ꝓfundit⁹ optlās trāsit i herpetē. Sz cā ꝙre caro mortua i cal. mebris nisi euellat trāsit ad sacrū ignē ē: q̄ facer ignis causat ab hūore calido ⁊ subtili ſz declarationē aut. i. iij. ten. iij. tra. j. vbi facit caplz ō carbōe ⁊ igne ꝓsico.

¶ Regule medicādi neruos quos vitiat cōtinuitatis solutio. Cap. 20. Cuius aphorismi sunt. 7.

1 ¶ Unctura neruosi membri fomentis oleorū subtiliū perdit doloris acerbitatem.

¶ Iste ponit. vj. de ingenio. ca. ij. Regula ista supponit ꝙ in pūctura neruo⁹ sit mult⁹ ⁊ fortis dolor ⁊ est verū sicut quotidie oūdit expientia. Et rō est cū neruus sit mēbrū sensibile imo delator sensus ad mēbrū: ⁊ hoc supposito magī ponit quō talis dolor removeat. Et dicit ꝙ fomēta oleoꝝ subtiliū curāt talē dolorē: q̄ aūt sint talia olea sicut oleū laurinū costinū: oleū ruthe. ⁊ sic de silibus. Et rō est. nā talis dolor vt plurimū ꝓuenit a mala cōplone frigida ⁊ sicca introducta ibi. sed talia olea sunt calda virtualiter ⁊ potētialiter: ⁊ actualr. quare talē malā cōplonē removēt. Sunt etiā subtilia ꝛre opilationē ibi factā aperiūt. ⁊ p ꝙs a tali neruo totā cām doloris removēt et resoluūt.

2 ¶ Virulentia quo cōcluditur in pūcturis acerbo dolori potissime caulam prebet.

¶ Iste ponit eodē loco vt precedēs aquositas virulēta resoluit moderatis atq; cōsumit potēter et cicatrizat. Talis virulētia aliq̄n subintrat ad pūcturam ab extra. aliq̄n fluit ibi ab intra sm ꝙ corpus est plenum malis humoribus qui fluunt ibi ratione doloris ⁊ inducunt ibi dolorē. Et cā est: q̄ sunt ibi contra naturam penitus.

3 ¶ Oleū terebētie p se vel oliuaꝝ cū euforbio moderate ꝓfectū efficacit subtrahit eruginē a pūcturis.

¶ Iste ponit a Gal. vj. de igenio sanitatis. ca. ij. Joh. ebeme. in suo antidotario distōne vltima loquēs de oleo terebētine sic dicit. Oleū de granis viridib⁹ ē alboti: ofert sigillatiōi vulneꝝ: ⁊ est mā emplaſtr mkroꝝ et ꝓtert spasmo ⁊ tetano ⁊ duriciei neruoꝝ. ⁊ mod⁹ opatiōis et⁹ est sicut dictum est de granis lauri: quare valeat in hoc casu superius dictū est. De oleo oliuaꝝ ꝓfecto cū euforbio nō est dubiū cuz euforb. sit medicia multū ca. ⁊ subtilis attrahēs ad se: ⁊ resolvēs: ⁊ apiēs: ⁊ mūdificās: dz tū admisceri in pua q̄ntita te: q̄ alō magis noceret ꝓpter sui maximā caliditatem.

4 ¶ Par est iudiciuz in puncturis neruoruz ⁊ chordarum ligamenti et panniculorum.

¶ Questio posset fieri, domine facte fuerūt regule in vulneribus ⁊ viceribus carnis ⁊ ossiuz ⁊ aliorū membrorū ex vna parte. et etiam posite sunt regule in vulneribus ⁊ viceribus neruorum. Quid faciemus de vulneribus ⁊ viceribus chordarum: ⁊ ligamentorum: et panniculorum: cui respondet dicens illa que dicta sunt de curatione vulnerum neruorū eadem intelligas in curatione chordarum et ligamentorum ⁊ panniculorū. Et ratio dicti est: quia ista membra in casu esse cōstituunt ⁊ fiūt a neruis: ⁊ hoc apparet per oēs loquentes de membris et de anathomia eorū. Verum que dā sunt ligamenta que soluz habent ortū ab osse et de istis non essent regule simpliciter loquendo vere.

¶ Neruo oino sect⁹ infrigidatiōe veloci spasmabit nisi cauterio vel fomētis oleorū subtiliuz p̄seruet ⁊ q̄libet vitiatus aq̄ infusiōe celeriter cōputrescit. 5

¶ Galienus in tertio regni sic dicit. Neruo ꝙo et tenantos punctura ꝓpter plurimū sensum: ⁊ ꝓpter hoc q̄ ꝓtinua est sm p̄ncipiū ꝓticula ꝙra aduocare spasmos ⁊c. Et subdit dictum est aūt de hoc perfecte in terapēticis ⁊c. quare ipse in. vj. de ingenio. ca. ij. sic dicit. Jdeoꝙ si q̄s in neruo vuln⁹ patiet prohibet eū vt ex aqua ca. nō infundatur: ⁊ locus ex oleo ca. fomētetur ⁊c. Et subdit. propter qō primūq; reperi terebētinā dans illud simplr ⁊ aliq̄n cū aliquantulo euforbio in siccis ⁊ duris corporibus. Si fect ex fece multū dās eā solā: ⁊ aliq̄n cū aliquātulo euforbio ⁊c. Et in ca. ij. sic dicit: aquā vero quantū poteris fuge in curādis membris si fissurā vel pūcturā habeant: similiter mollitiua cathaplasmata ⁊c. Et subdit: ſz neruum in cuti cōcussum multotiēs vidi q̄n hoc sepissime laborantibus et maxime atletis contingunt: in quibus experimentatores cathaplasma apponūt ex farina fabe ⁊ aceto ⁊ melle quod medicamē optimū esse dicitur ⁊c. Et subdit. Jtē si neruus incisus sit ac separatus nullam suspitionē habeat ⁊ curatur sicut cetera vulnera. ex quibus omnibus occlaratur presens canon. 6

¶ Neruū infrigidatuz cōtrahēs frig⁹ nō spasmatur sz supfluitas vapo:osa in eodē multiplicata.

¶ De frigore ꝙ spasmet nō est dubium: q: contrahit cū de ratione frigidi sit ducere a circumferentijs: ad centrū. Et tō sequit ad hoc talis motus ꝓtrahens ꝓter naturā: q̄ vocat spasmus. Sed ꝙ talis superfluitas spasmet certū est cum imbibat porositates neruī: et p consequens eū impleat. ad quod necessario sequitur contractio qui dicitur spasmus. 7

¶ Si vulnerati sub hūeris a spasmo ceperint apprehēdi cauterū pfundū in spōdilib⁹ colli: mortis piculū aufert vel tardabit: ⁊ vbi spasm⁹ gignit a pūctura: cōfestim est dilatāda ⁊ fortiter expurganda.

¶ Nō tale cauterū auferat vel tardet periculū mortis apparet. Nā sicut dictum est: talis spasmus fit aut ꝓpter malam cōplexionē frigidā: aut ꝓpter malā materiā contentā neruos implentē. Similiter talis spasmus generat mortē q: nerui cōtinui sunt ipsi nuche ⁊ ipsi cerebro qō ē mēbrū p̄ncipale: ad qō euenit maxima lesio ꝓpter ipsum spasmū ⁊ per cōsequens mors. Et ideo si anteq̄z talis mala cōplexio attigerit ipsum cerebrū: vel anteq̄z talis mala materia ipsum infecerit si fiat cauterū in spondilibus colli alterabitur p ipsum illa mala complexio: et euacuabit per ipm talis mala replexio: ex quo necessario sequit mors aut nō veniet si virtus sit fortis: ⁊ causa nō magna: aut tardabit nō effugiet si virt⁹ sit debilis ⁊ cā fortis. Nō aūt pūctura sit dilatāda ⁊ fortiter expurgāda tā apparet ex supradictis.

¶ In tracturis ossium potiora considerabilia memoranf. Cap. 21. Cuius aphorismi sunt. 4. 1

¶ Jmula cranei que interius terminatur ꝓz scarpello ⁊ trepano dilatetur vt possit educi sanies aut virulentia subdistillans.

¶ Ista operatio que fit per incisionē cutis et per discarnationē carnis ⁊ per trepanationē et euulsionē ossis. et per ꝙs per eductionem et mundificationē saniei: aut virulentie est operatio antiquoꝝ: et spāliter Gal. qui allegat ypo. in. vj. de ingenio. ca. vlt. ⁊ etiā Auic. sm ꝙ ipse tractat istaz materiam in quarto cāi. summa. v. tractatu. iij. cap. primo. Et ista via est magis cōis ⁊ magis auctorizabilis. Sed tamē moderni ꝓpter multa pericula que eueniunt in tali opere ⁊ q̄s plurimi mortui fuerunt et moriuntur quotidie imaginati fuerūt alios modos et inuenerunt pigmenta et potagia de quibus facta est mētio et dāt patiēt ⁊ nō ꝓsorant: sed illa superfluitas resolvitur ⁊ multi curantur. Et ideo quilibet operās scōm suū melius ingeniū et bonam consciētiā experimētet omnes modos: ⁊ sequatur illum modum operandi. qui sibi magis videbitur securior.

¶ Sanies

2 ¶ Sanies aut virulentia distillans in durā matrē incōmoda letifera multa parit.

¶ Ista regula reddit causam istius immediate p̄cedētis ⁊ verissima est: nā dura mater est mēbrū neruosum: imo fons et origo mēbrorū sensibilitū: cū igit talis sanies vel sordities diu stat supra tpaz: p̄am corrodit: stimulat: vlcerat: ⁊ putre facit: vñ sequūtur incōmoda letifica sicut spasmus amētia angustia et mors. Quid ergo possunt dicere moderni: naz remouētes peciam cranei dicunt q̄ natura iuta suis medicaminibus talem sordiciam resoluit et annullat.

3 ¶ Ubiq̄ poro sensibili possibile est fractura infantium solidari.

4 ¶ Hiunq̄ in dura parte sed molli sicut extremitati b⁹ ossis pecia alias fractura solidatur.

¶ Intelige hoc de vera cōsolidatiōe que est talis cōditionis: q̄ sensus nō p̄t distinguere ibi aliq̄d meditū nisi solus mēbrū in natura sua. Sz tñ ossa dura solidant secūda solidatione: que fit p̄ porū arthoidē qui discernit a sensu quo ptes disiuncte ligant: fm q̄ declarat Gal. ⁊ haly. tertio tegni in illo cañ. fracturā igitur est quidē in osse ⁊c. ⁊ in duobus canonibus sequentibus.

¶ Doctrina sexta de curatione morbi cōpositi et special' apostematicis: cui⁹ capl'm est vnicū. Cuius apho. sunt. 21.

1 Iuertendo fluentia et dissoluendo coadunata vel extirpando curantur apostemose collectiones.

¶ Gal. in lib. de mala cōplexiōe diuersa volēs tradere modū gñationis apostematis sic dicit. Inde est q̄ cū in musculo calida effundat supfluitas: tūc maiores venę q̄ sunt in ipo pulsatiles: ⁊ nō pulsatiles implentur primo ⁊ extēdūtur. Deinde post illud ille q̄ sunt minores ⁊ incessanter p̄cedit sic donec ad minores puentat venas. Cū ergo illa supfluitas redūdat in venis ⁊ eā nō cōtinēt effluit aliq̄d eius et ouicijs illaz venaz: ⁊ refudat aliq̄d ex ea: et egreditur et ipo incorpore venarū postq̄ fuerit illud implentur forāmina q̄ intra puma mēbra existūt illa supfluitate adeo donec accidat eis calefieri et hūectari vndiq̄ ex illa humiditate quā p̄tinēt ⁊c. Et subdit: hec quidē egritudo dicit apō grecos flemō: qō apostema est calidū ⁊c. Et q̄bus apparet q̄ apostema est morb⁹ cōpositus: q: in ipo est mala complexio mala cōpositio et solutio cōtinuitatis: vñ manifeste apparet q̄ si volumus ipm curare opz q̄ materia illa repcutiat vbi debet. Et ppter hoc dicit regula. Diuertēdo fluentia: et si nō p̄t repcuti vel non debet saltē resoluatur q̄ est melior cura fm Galie. in lib. de mala cōplexione. Et iō dixit regula dissoluendo coadunata. et si nō p̄t resolui ꝓuertat in sanē: ⁊ p̄ cōsequēs euacuet. et ideo dicit regula vel extirpando curantur apostemose collectiones.

2 ¶ Fluxus diuertit humorē qō retrahit ac repellit.

¶ Supius dictū est q̄ diuertēdo fluēcia extirpant apostemose collectiones. Hūc magister dat modos diuertēdi: dicit: q̄ hoc fit retrahēdo: q̄ retractio p̄t dupl'r considerari. nā aut fit vigore infrigidationis et constrictionis alicuius appositi qō q̄dē nō pmittit amplius talē humorē trāsire ad illud mēbrū: et istud vocat ꝓprie repcutere materiā: aut fit vel vt talis hūor trahat ad alias ptes corpis aut euacuet a corpe: sicut facit ventosa in pte oppositā: ⁊ flōmia a pte opposita: ligatio: aut fricatio: aut cauterizatio: aut magnū exercitū mēbri oppositū: et tūc tale mēbrū non apostemabitur: et si apostemet cito curabit: aut saltē apostema non veniet ad statū vel ad augmētū. ⁊ hoc ē qō dicit sequēs canō.

3 ¶ Euacuantibus aliūde q̄ per partē apostematā et maxime. sensibiliter fluentia retrahuntur.

¶ Ista regula tam est expositā: et de se est manifesta.

4 ¶ Pustullētib⁹ in corpe bubonib⁹ aut furūculis ō tractio sanguis ⁊ ffectio tenuis exīminat exituras

¶ Bubones dicūtur apostemata ca. de gñe sī ꝺnū: que nascunt in emūctoriis q̄ altorn vocant: talia apostema sunt venenosa et in tēpore pestilētie. Furūculi autē dicunt apostemata ca. de genere flōnū: q̄ nascunt in diuersis partibus corporis: que quidē causant a malo sanguine peccante vt plurimū sui quātitate: ⁊ natura regēs repellit ipm ad superficiē corpis: si aūt paties abstineat a cibis ⁊ potib⁹ talē sanguinē generātib⁹ necessario exterminant tales exituras talia apostemata. q: nō est mirū si cessent accidētia: cū purgētur humores facientes ea. vt ponit Ga. iiij. apho. cōmento illius quibuscūq; in se. aures surdescunt ⁊c.

5 ¶ Ubiq̄ cibi tenuitate nūq̄ humoralis collectio commode resoluetur.

¶ Auicē. in. ij. cañ. tractatu. j. cap̄. iiij. sic dicit. Resolutiua medicina: cui⁹ ꝓprietas est vt separet hūorē faciēdo ipsum vaporē: ⁊ extrahēdo ipm a loco in quo fuit retētus. s. ptem post ptē: donec assiduatiōe illi⁹ opatiōis annihilet illud q̄ ex eo remanet fortitudine sue caliditatis. ex quo tertio apparet q̄ tale resolutiuū cōmouet ipm humorē: ⁊ ipsum calefacit: ⁊ ipsum diuidit: ⁊ ipm subtiliat: ⁊ ipsum per poros expellit. Ad quas opatiōes necessario sequit attractio ad locum apostemosum ⁊ spāliter si humor abūder in corpore ergo sequit cōclusio q̄ si cōmode volum⁹ resoluere necessario habes iūgere tenuē dietāvt tal' hūor nō nimis abūdet 6

¶ Nō solū repellit mēbrū vtpote fluxui resistēdo: ꝫ medicina repcussiua refrigidando ⁊ stipticando.

¶ Qō medicina repcussiua debeat eē frigida appet. nam fridū imobilitat materiā feruētē: ⁊ ēt ipam īgrossat ēt ptes mēbri ꝓstrigit. vñ necessario sequit repercussio. Qō aūt debeat esse stiptica apparet: q̄ tūc magis cōstrigit: ⁊ opilat. ⁊ claudit: ⁊ cōūgit partes mēbri: ⁊ spāliter si cū stipcitate sit frigida sicut plātago plidia semperuiua ⁊c.

7 ¶ Ubi calidus mediocris aut subtilis hūor ad collectionem nō fluxerit repercussio fit nociua.

¶ Scōz Auic. j. cañ. fen. ij. doc. j. ca. v. Oē apostema aut generat q̄ viā derivatiōis: aut per viā cōgestiōis. Si per viaz cōgestiōis semp repcussio si fiat supra mēbrū apostemosuz nocet bñ posset fieri i mēbris q̄ sūt via ad tale mēbrū: vt nō veniret nimis de nutrimēto ad locū apātū. Si autem fiat per viā derivatiōis. Aut est materia ca. per naturā sicut est san. ⁊ co. ⁊ tūc rōne materie cōuenit repercussiua. Aut est materia ca. p̄ accīs: q̄ ejus sit frida de sui natura. tñ p̄ pu trefactionē effecta ē ca. ⁊ tūc cōuenit repercussiua debilitat: ⁊ incta ē resolutiuis ⁊ mollificatiuis. Aut ē materia frida sicut flegma: aut melācolia. aut vētositas: aut aq̄sitas: ⁊ tunc nullo mō cōuenit repcussiua. Et rō. Nā cū talis mā iā fcā ē iobediēs sui cōplone q̄ ē fridītas ⁊ repercussio magis ipsaz ifridaret. Sikr si apa ēt emūctorio mēbri p̄ncipalis nūq̄ dz fieri repcussio. Sikr si corp⁹ sit plectoricū timēda ē repcussio Sikr si apa sit i mēbro ꝓprie mēbrū p̄ncipale timēda est repcussio. hec hūtur ab auctorib⁹ ⁊ a rōne et ab experientijs: et specialiter est doctrina Aui. in. iiij. fen. j. cap̄. v.

8 ¶ Euaporatiua moderata caliditate dissoluūt insensibiliter globum collectionis.

¶ Talia euaporatiua debēt eē moderate calida caliditate virtuali siue potētiali. Et cā est. nā caliditas hz subtiliare ⁊ aptre poros ⁊ si eēt multū ca. adureret materiā: ⁊ corrūperet naturā mēbri pp nimiā caliditatē. et ēt debēt esse calida caliditate actuali vt magis iuuet calitas virtualis. Que aūt sint talia sept⁹ vsus suz sacculis de camo. ⁊ de turfure ⁊ de se. lini bulliti i aq̄. Et ponunt ca. sic. q̄ mēbrum tolleret tpate: ⁊ aliq̄n tūgit vinū ipi aq̄: aliq̄n acetū in modica quātitate: aliq̄n aposmi pultes tepidas: ⁊ bene me inuenī.

9 ¶ Magna collectio precipue grossi humoris tutius. insanie vertitur q̄z euaporatione dissoluatur.

¶ Posset petere iuuenis. dñe ex quo nō p̄t vel nō dz cura collectio cū repcussiōe: ⁊ venit ad augmētū: quid faciendū. Ipse rñdit in regla immediate ꝓmissa q̄ dz resolui si sit ex hūore calor q̄ nō sit nimis magna collectio. Tūc adhuc p̄t petere iuuenis: quid agēdū q̄n materia non est ca. ⁊ q̄n est multa in quātitate. rñdet regula pñs et dicit q̄ tūc tutius ē ipam cōuertere i sanē. et cā est: or q̄n materia est frigida vel grossa vel multa: natura nō est potēs ipam resoluere: ⁊ si omnimode laborem⁹ cū resolutiuis curis non poterimus habere intentū: imo citius resolueretur calor na-

turalis membri et materia magis malignabitur. et ideo tutius est conuertere ad sanié: ꝛ hoc est quod dicit canon.

10 ¶ Collectiones q̄cūq; fuerint intra craneū ꝛ thoracē nūq; intensione directa vertit in sanié artifex eruditus: ſz indirecte cum cogitur lenire maturatiuis doloris acerbitatem.

In collectionib⁹ intra craneum et thoracez fugiéda est sanatio quantū pōt.

¶ Dictū est sup⁹ q; collectiones magnas de grossis humorib⁹ tutius est conuertere in sanié q̄s resoluere. Poteret inuenis. dīe hz hoc verū in collectionib⁹ que fiūt intra craneū ꝛ thoracē. dicit q; nō. et ratio est: nam si sanies generet in mēbris interioribus duo sequūt incōuenientia. Primuz est q; in generatione sanies fiūt multe fe. et fortissimi dolores q̄ sunt fugiendi p posse q; dubiū est q; patiens non morit añq; sanies sit pfecta. Scōm incōueniens est: nā q̄s sanies est generata stati est expellēda ab apostemate: q; ē facile in mēbris exterioribus: sed est multū difficile: immo alq̄s impossibile in mēbris interioribus: ꝛ spāliter in illis q̄ tegunt ab ossib⁹ sicut in craneo: ꝛ thorace. Itez q; resolutio est facilior vt in plurib⁹ ī apostematib⁹ intrinsecis. Primo q; vt plurimū nō tāta materia. Secundo q; calor naturalis cum sit fortior interius magis iuuat ad resoluendum in intrinsecis q̄s in extrinsecis. Attamen intelligendū hoc vt in plurib⁹: q; aliq̄s debet se iuuare in talibus cum maturatiuis ꝓpter duo. Primo ꝓpter acerbitatem doloris: sicut patet hic. Scōo ꝓpter maximā inobedientiam materie q̄ nō pōt resolui. Et ideo hz maturari sicut ponunt auctores de pleuresi empimate ꝛ piplemonia ꝛ de apostematibus cerebri. tā cū talia apostemata sanantur pauci euadunt.

11 ¶ Euaporatiua et saniatiua nisi notabili caruerit siccitate periculū est in sclirisim verti collectionem.

12 ¶ Collectio saniosa per incisionem dissoluitur ꝛ laniei exclusionem.

¶ Dictum est in precedentibus aphorismis q; in apostematibus q̄ nō possunt repcuti neq; in eis q̄ nō pōt resolui ꝓcurāda est sanies. Quereret inuenis: dīe q̄d faciemus de sanie q̄s fuerit generata. Respondit ꝛ dicit: q; dz incidi apostema ꝛ tota sanies inde expelli. Si valet aut debeat. docet Auice. in. j. cañ. fen. iij. capitulo. xxv.

13 ¶ Ne chorde vel nerui putrescāt in collectiōib⁹ iū cturarū. cōpleta generatio saniei p̄ueniēt icisione.

Q̄n fieri dz icisio ante cōpletā sanatiōez

¶ Diceret inuenis dīe docuistis q; icidat apostema q̄s facta est sanies p quā incisionē illa sanies possit educi de apostemate: expectabo ne q; sanies sit pfecte pfecta. rīdet ꝛ dicit q; nō in apostematibus iuncturaꝝ. Et rō est: q; ibi sunt chorde ꝛ nerui q̄ citius putrefierēt q̄s sanies esset cōpleta. ꝛ ideo sciendum ſm doctri. hipo. ꝛ Gal. j. apho. digesta medicari ꝛc. ꝛ etiā in. xiiij. apho. Medicari in valde acutis ꝛc. q; ad eductionē cuiuslibet materiei p̄ter naturā necesse est vt ipa materia digerat nisi ipa materia fuerit furiosa. Sed si fuerit furiosa nō dz expectari digestio: immo est euacuanda ante digōnē vñ fiūt illi versus cōes. Stomacha cū colica frenesis sq̄nātis ꝛ ātrar. Materias crudas euacuare iubet Scōm q̄s vsus cōmēt. viij. cāz de mā veneno sa. ꝓmo pp nimā sui mltitudinē: sicut vidi de aliq̄b⁹ apostematib⁹ q; cāte erāt q; citi⁹ totū mēbrū esset corruptū q̄s nā illā mām deduxerit ad pfectā sanié. Scōo pp nimiū dolorē. ꝛ ad istum modū pōt reduci pīus canō: cū fūctura ꝛ capita lacertoꝝ: pe fūcturas sint maxie sensus venīūt mlti hūores. ꝛ aliq̄n si expectaret pfecta sanies citi⁹ putresceret vel spasmarent nerui ꝛ chorde. Tertio pp nobilitatē mēbri. vñ si fieret apostema ī capsulis cordis: vel in vētriculis cerebri: quātū citi⁹ pōt dz hō illā materiā resoluere. Quarto pp officiū mēbri sicut in sq̄nātia. Quinto pp venenositatē materie. Et ideo alq̄s ī mortalitatib⁹ stirpabāt totū apostema añq; maturaret

14 ¶ Multa poterit incommoda tardare apertionē saniose collectionis.

¶ Causa est, q; sanies ex toto est res p̄ter naturā. ꝛ ideo multa facit incōmoda nisi euacuet: et ipse subdit causam.

15 ¶ Conglobata sanies et maxime que in sclirosim vertitur cācrum: aut lupum: aut fistullā machinat: aut transit in bocium.

¶ Tota rō est. nā sanies nisi euacuet nō regit a cal. naturali. ꝛ ideo necessario trāsit in qualitates pessimas: quibus corrūpit mēbrū vbi ꝓtinuet vñ ſm cōplexionē patiētis ꝛ ſm diuersitatē hūoꝝ q̄ occurrūt ad apostemata nisi euacuent efficit illa sanies corrosiua sicut ī cācro: aut putrefactiua sicut in lupo: aut cauernatiua sicut in fistula: ꝛ sic fit cōplexio frigida et humores grossi sicut in bocio.

¶ Turma scrophularū colli securius extirpat corrosione medicinali et saniatione: q̄s ferro. 16

¶ Auic. i. iiij. cañ. fen. iij. tractu. ij. ca. de cura scrophularuꝝ sic dicit. Et cū scrophule sūt magne tūc plagarij alienent a curatiōe eaꝝ cū ferro ꝛ cū medicamīe acuto ꝛ illud est de illis q̄ ducūt ad vlcerationē eaꝝ ꝛ corruptionē ipaꝝ ꝛc. Et subdit q; si necessarū est in curatiōe scrophulaꝝ vti ferro opz tūc vt fiat administratio eius in scrophulis nō vicinantibus venis plurimis ꝛ venis pulsantib⁹ ꝛ neruis ꝛc. quare apparet q; opatio cū ferro in scrophulis magnis est periculosa ꝓpter vicinitatem eaꝝ cum neruis ꝛ arteriis ꝛ venis ideo securius fit cum medicinis.

¶ Quelibet extirpatio pestis inguinarie vel subaf sellaris pluriū scrophularū in pueris ꝛ debilib⁹ est verenda maxie in estate ne corpora febribus aut nimia purulentia contabescant. 17

¶ Talis pestis ꝓuenit ex multitudie māe ad talia emūctoria delegate: ꝛ tō verēda est in pueris ꝛ debilibus in estate. Et rō est: nā nō pōt repcuti pp duo. Primo q; sunt in emūctoriis. Scōo q; mā est frigida ꝛ grossa. ꝛ tō opz q; resoluat talis materia aut sanietur quodlibet horū apponat attrahitur multū de materia que ratificabit ꝛ cōmouebitur ad quā cōmotionē ꝛ rarefactionem ꝛ calefactionē sequitur fe. si materia sit mota et remaneat in interioribus aut purulēta si expellatur ad membra exteriora.

¶ Scrophularum extrinseca multitudo clamitat earū pluralitatem intrinsecam. ꝛ ideo talibus scrophulis nihil ꝓfixit exterius operari. 18

¶ Tota intētio magistri est q; vbi talia apostemata multiplicant in exterioribus significāt multitudinē materie antecedētis: ꝛ tō nō est laborādū exterius dōec talis multitudo fuerit diminuta: q̄ diminuunt bono regimine et bonis euacuatiōibus tā p vomitū q̄s p secessuz q̄s alr factis sicut docēt auctores: et spāliter Auic. in. iiij. fen. iij. tracta. ij.

¶ Boetium colli verendū est incisione corrosione dissoluere vel extirpare. 19

¶ Istud apa est de materia grossa et viscosa et ē ī locovicino neruis arteriis et venis et trachee arterie ḡre est periculosuz corodere vel incidere. Et tō recurrat ad alias curas vel dimittat: q; cōiter nō interficit sed deformat.

¶ Usus aquarum mineralium et maxime saporis tartarei vel acuti: non solum interiora bocia sed extrinseca valde extenuare. 20

¶ Nō ē. nā tales aq̄ sūt ca. et sic. et p ꝓpriū carmiatiē: et subtiliatiue: et icisiue: et exiccatiue: et resolutiue: ḡre necessario lōgovsu tā exteri⁹ q̄s ī terius talia apata dissoluūt: sicut expertū est de aq̄s marinis: et de aq̄ calidarū et erularum. 21

¶ Glāduloſa collectio nō inherēs neruis aut magnis venis vt mod⁹: extirpari dz icisiōe cū cisti sua.

¶ Cā hui⁹ euidēs ē. nā talis cura ē breuis: clara: secura: et apta: ꝛ facilis. Nō aūt sit facil ꝛ pfecta pz ad sensum ꝛ multum bñ expellitur cū sua cisti. Nō aūt sit secura apparet ex quo nō inheret neruis neq; venis: neq; arteriis. Sciendum tamē q; q̄n tale apostema est expellēdū bonū est q; corpus puus purgetur: et etiā bonū est q; fiat in luna electa.

¶ Doctrina septima cuius capitula sunt tria: canones regendi cōualescentes et specialiter a morbis vniuersalibus. Capi. primum. cuius aphorismi sunt. xj.

Vera conualescentia nec morbum patik nec radices eius. 1

¶ Conualescentia est dispositio neutralis: qua corpus procedit a morbo finito vsq; ad salutem solitam

solitā. Et sciēdū q̄ in morbo quecūq; fuerint virtutes debilitant. et hoc ꝑm magis ⁊ minus: ꝛ̄re sequitur necessario q̄ quādiu morbus durat tādiu virtutes amittūt de suo posse. Ex quo morbus est finitus ⁊ determinatus membra reducuntur ad suas operationes et non possunt reduci sine spatio tēporis. et dispositio corporis que est in tali tempore vocat cōualescentia que est dupler: nā quedā ꝺ̄: falsa cōualescētia in qua morbus adhuc durat. sed multū est diminutus in tm̄ q̄ vī patienti q̄ suus morb⁹ cessauerit q̄ alt q̄si euenit ꝓpter duritiē virtutis sensitiue. et etiā imperit⁹ medicus hoc credit ꝓpter sui ignorātiā: vel posito q̄ morb⁹ formaliter cessauerit cū nō cessauerit materia: q̄ sua cā q̄ vt plurimū est mal⁹ hūor: nō est penit⁹ euacuata. iuxta istuz apho. Que relinquentur in morbis ⁊c. Ad quā cōualescētā vt plurimū seqtur recidiuatio. Alia ꝙualescētia est vera de qua loquitur ꝑs canon in qua nō est morbus formaliter neq; materialiter. et ad istam non sequitur recidiuum.

Cōuale. scentia duplex.

2 ¶ Declinādo a primitiuis causis absciſi morbi cōualescentia solidatur.

¶ Ratio dicti est: nā ois cura fit per contrarium cū igitur morbus habuerit cās primitiuas ex quibus cōsecute sunt antecedētes et finalr cōiūcte ex quibus immediate factus est morbus necessario ab absentione morbi. absentione ꝓmotā cā ⁊ q̄si annullata ipa antecedēs. Sed cause primitiue remanēt adhuc post morbū. ergo dicit regula q̄ declinare debemus ab ipsis si volumus ipam connualescentiā solidare q: alꝰ periculū est. Ideo rationabile est q̄ adhuc procuret sibi morbū: sicut verbi gratia. Socrates ꝓpter nimiam sollicitudinē alicuius opis multū vigilauit pauc comedit: comedit cibaria calida et acuta finalr multum laborauit et tratus est. unde incidit in causonē vel tertianā continuā vel interpolatā quam bene ferit medicus ⁊ infirmus finaliter curatus est a morbo. et ideo in sua connualescentia ꝺ̄ esse in locūditate: bene dormiens: bene comedens cibaria frigida et humida: debet parum laborare et dare locū omni re et sic solidabit suam connualescentiam.

3 ¶ Trāquillus ⁊ purus aer solūmodo cōualescentibus est amicus.

¶ Ratio est: nam sicut dictum est virtutes corporis debilitate sunt in morbo. Et ideo ois aer pluuiosus turbid⁹: grossus: vētosus: calidus: frigidus: humidus: ⁊ nimis siccus facit sibi lesionē: quia tale corpus nō potest restitui pristine sanitati. Ideo cōualescentes debent eligere aerem clarum et quietum ⁊ temperatum.

4 ¶ Damnio quam infecit egritudinis preterite longitudo connualescentis profectui squallore carceris aduersatur.

¶ Ista regula tenet ꝓpter duo. Primū q: talis aer est tot⁹ putrefactus ⁊ corrupt⁹ a morbo p̄cēdēti. et ideo aduersat connualescēti sicut dicit prima regula. Ad ꝺ̄ q̄ vult bonā cōualescētiā declinare ꝺ̄ a causis primitiuis moueri mō aer vna ē de causis primitiuis. Secūs est pp accidentia animi: q: egrotās si egrotauit in vna villa vel in hospitio: vel in vna camera: vel i vno lecto vī sibi q̄ talis ciuitas vel talis dom⁹: vel talis camera: vel talis lectus sit sibi carcer. ⁊ si mutat hoc videt sibi esse alleuiatū a carcere. vnde multum iuuat.

5 ¶ Connualescens incautus recidiuat festinanter.

¶ Causa est dupler. Prima est debilitas virtutis q̄ nō pōt resistere causis imprimētibus malis quecūq; sunt. Secūda causa est dispositio corporis ⁊ humoris ⁊ membrorum quibus de facili fit mala impressio nisi fuerit calidus.

6 ¶ Sobrietas et perfecta digestio corroborant mēbra connualescentis.

¶ Cā est: q: tūc mēbra debilia sunt ⁊ nisi accipiat cib⁹ sobrie ⁊ nisi bene digerat statim gnāt superfluitates in quanto ⁊ in quali que grauāt corpus: ⁊ si accipiat sobrie et bñ digerat: membra attrahūt ipm cibum ⁊ ipsum bene alterāt iuxta doctrinā hipo. ⁊ Galie. in. ij. apho. plerumq; omnes male habentes ⁊c.

7 ¶ Puritate alimentorum et potibus aromaticis connualescentium incommoda reparantur.

¶ Causa est. Nā si alimēta sint pura. i. carentia vitio quantitatis ⁊ qualitatis et ordinis bene digerūtur ⁊ per consequens bene restaurāt deperdita in mēbris que vires membrorum fortificant q̄ tūc potentes sunt reparare talia incōmoda. Idē intelligendū est de potibus aromaticis reparando ⁊ confortando spiritus q̄ sunt instrumenta virtutū.

¶ Dulcibus melodijs ⁊ amenis aspectibus ꝙualescentium animus reflorescit. 8

¶ Ista reducūtur ad hoc: q: cōfortāt virtutes aiales ex q̄ cōfortatione ꝓfortant naturales ⁊ p ꝓñs vitales vī animꝰ reflorescit id est totū corpus suas virtutes recuperat.

¶ Stellarum sublimitas: gemmarum varietates: plantarum viriditas: aquarum paruitas intuitu refocillant. 9

¶ Tota cā est cōplacētia quā hz aspiciens circa ista ex q̄ cōplacentia generatur gaudiū qō gaudiū augmētat virtutē iuxta illud qō dicit. Auic. iij. can. fen. xj. tracta. ij. in vltimis sic dicēs. Et scias q̄ virtus augmētat cibo ⁊ vino subtili conuenientibus et odorantibus bonis ⁊ tranquilitate et gaudiū ⁊ depositione eoꝝ que contristari facit: rememoratione rerum amabilium ⁊ habitatione cum dilectis.

¶ Exteriori corporis lotione ⁊ maxime capitis: non solū alleuiantur mēbra conualescentis ꝙ̄ animus recreatur. 10

¶ Cā ē nā ex tali lotiōe sicut capitis: pedū: tibiaꝝ: brachiorū ⁊ aliq̄n tot⁹ corpis et maxime si sit assueta in tpe sanitatis remouentur multe opilatiōes q̄ claudebāt meatus et poros ꝑ quos multi mali vapores exalāt a membris et corpore. ⁊ etiā q: exonerat mēbra a feditatib⁹ ⁊ sordiciebus ex alātibus: ex qua exalatiōe ⁊ exoneratiōe animꝰ recreat vt ꝑz ad sensum. Artū in ꝙualescētia morbi maligni q̄ multū verauit patientē nō est nimis festinandū: q: virt⁹ adhuc est debilis ad sustinēdū cōmode ꝓp duo. Prio q: exalāt aliqui boni spiritus q̄ innabāt natura. Scōo q: introducit mala cōplexio frigida ⁊ ventositas per poros apertos.

¶ Lotio crebra pedum: capiti conualescentis ⁊ vī sui prebet finceritatem. 11

¶ Ratio est: q: ex tali lotione diuertūtur ⁊ euacuanť multi fumi qui grauabant caput ⁊ obfuscabant visum.

¶ Exercitia consueta ⁊ placida q̄ morbum ꝑteritū nullo modo causauerunt: ſi resumātur paulatim ⁊ moderate prosunt conualescēti. 12

¶ Exercitiū est vna de rebus nō nālibus qō si fiat vt decet ⁊ q̄si decet causat sanitatē ⁊ cōseruat ipam vt docet. Auic. in primo cano. fen. iij. doctrina. ij. vbi sic dicit. Propterea qō plurimū regiminis ꝓseruatiōs sanitatis est vt nos exercitemur ⁊c. ⁊ etiā Gal. in. ij. de regie sanitatis vbi diffinit ipm sic dicēdo. Exercitiū est motus vehemēs intm̄ vt alterū respiratione in maius: vel minus vel velocius: vel spissus vt eq̄tando fodiendo incedendo. Qō vtilitates exercitij sunt due ad euacuationē superfluitatum ⁊ ad bonā valitudinem solidorum corpoꝝ ⁊c. igitur si sint consueta cum consuetudo sit natura secunda sic dicit Galienus in libro de viribus cibariorum capitulo. ſ. Et cum sit natura acquisita sicut allegat Gallie. in. ij. de complexionibus. ¶ Itē si sint placida cum omne placidū sit amicū nature sicut ponit hipo. parum deterior cibus ⁊ potus ⁊c. ⁊ etiam q: non causauerit morbum non est murum si ꝓsunt conualescēti et hoc est qō dicit presens canon.

¶ Aromatice confectiones ⁊ temperate studio pitorum facte: conualescentes viuificant matutinis horis et vespertinis. 13

¶ Istud maxima hz verū in cōualescentibus qui passi fuerūt lōgas egritudines vī diuersa incōmoda remanserunt tali corpori posito q̄ morbus sit finitus sicut remanēt sepe tectigatiōes: insomnietates: pstratiōes appetit⁹: dolores oculorū capitis ⁊ intestinorū debilitates ⁊ mollicies ūctrarum. quibus periti solent cōponere multas confectiones q̄ debēt esse aromatice: sapiētes imperāt ⁊ administrāt horis matutinis ⁊ vesptinis ne turbēt cibū neq; turbēt ab eo

Tabula quando ignoratur egritudo.

¶ Cõsiderandi necessaria que pertinent recidiuo. Cap. 2. Cuius aphorismi sunt. 7.

1 ¶ Debiles ⁊ icauti promptissime recidiuãt.

¶ Recidiuatio est qñ morbus redit similis in specie ipsi patienti anteq̃ ad cõplementũ perueñtũ fuerit: siue ad pfectã sanitatẽ: siue ad solitam sanitatẽ. ⁊ tõ si talis patiẽs sit debilis aut de sui natura sicut sunt melãcholici: aut fuerit debilis propter morbũ ꝓteritũ sicut melãcholicis cõtingit: aut vtraq̃ manerie nõ est mirũ si leuiter i simile morbũ decidat, et facili cã qz nõ põt resistere causis imprimẽtib⁹ ⁊ specialr si cũ hoc fuerit incautus idest male seregẽs in sex rebus nõ naturalibus sicut sunt multi. et hoc est quod dicit regula.

2 ¶ Graue recidiuium in conualescentia supueniẽs minatur periculum.

¶ Hec sonant verba Auic. in iiij. cañ. fen. i. tractatu. iiij. in vltimo cap. q̃ sic dicit. Recidiuatio peior est radice vel deteriori ⁊ cõsilũ quidẽ est vt in ea nõ fiat inceptio ad curandũ donec manifestus sit modus egritudinis. Nã fm plurimũ est seua. et rõ est: nã virtutes sunt debiles. Et ideo nõ possunt morbũ nouũ supare vel tollerare et etiã to cose loquẽdo: quia patiens est attediatus expendere ⁊ assistẽtes sunt atediati seruire: quare medicus vacillat.

3 ¶ In graui⁹ debilitũ recidiuis pplex⁹ est medic⁹.

¶ Causa est. Nã graue recidiuũ requirit dietã tenuem vel vergẽtẽ ad tenuitatẽ etiã reqrit digestionẽ materie et apertionẽ opilationũ ⁊ ẽt euacuatione materie peccãtis ⁊ ista reqrũt virtutẽ cõstãtẽ sz cũ medicus videat clare patientẽ debilẽ nõ est murum si est perplexus fm quod dicit regula.

4 ¶ Impugnare morbũ ⁊ virtuti subministrare fomẽta in recrudatis debilibus valde graue.

¶ Iste canon reddit causam precedẽtis ⁊ clarus est.

5 ¶ In validis recrudatis aut cibis medicialib⁹ erit subueniẽdũ aut leuissimis ãtidotis queniet medicari

¶ Causa est ex quo virt⁹ est fortis qz tũc patiẽs sustinet abstinẽtiã qua patiẽs ex plenitudine curantis iuxta aphorismũ hipo. Nã pura corpa ⁊c. ⁊ etiam sustinet medicinas fortes tam alterantes q̃ aperientes q̃ euacuantes.

6 ¶ Suaues fricationes debilium in recidiuis cõuenit frequentare.

¶ Questio posset fieri. dñe dixistis qz medicus est perplexus in grauibus recidiuis corporum debilium ergo q̃d faciemus: dicit qz procedas cum frequẽti fricatione.

7 ¶ Prudentia medicantis in grauibus recidiuis nunq̃ obmittit periculum protestari.

¶ Iuxta dictum hipo. primo ꝓgnosti. finis medicine: laudabilis existit cũ auctor futura in singulis perpendit: quãtis omnes procurare maxime possit.

¶ Canones adaptantes moralibus añ dicta. Cap. 3. Cuius aphorismi sunt. 4.

1 ¶ Parabole salomonis ostẽdunt qz q sapiẽtes i cõsiderationib⁹ naturalib⁹ ptulerũt conuẽiẽti methaphora moralib⁹ adaptãt.

¶ Salomon fecit librum: q̃ in hebrayca lingua misse nũcupat: ⁊ in nra lingua vocat parabole siue liber puerorum: ⁊ ponit ibi multa documẽta moralia ad hñdũ prudẽtiã sicut ihe ponit in ꝓncipio sic dicẽs. Parabole salomõis regis israel ad sciẽdã sapiẽtiã ⁊ disciplinã ad intelligenda verba prudẽtie ⁊ sustinẽda eruditõe doctrie iustitiã ⁊ iudicii ⁊ eqtatẽ vt det puulis astutia ⁊ adolescẽtib⁹ sciẽtia et intellect⁹ ⁊c. Et in toto ꝓcessu ponit multa q̃ nãlib⁹ naturaliter insunt ex q̃b⁹ hõ intelligẽs põt se erudire ⁊ gubernare fm veram prudentiã ⁊ iustitiã fortitudinẽ et tpantiam q̃bus efficit homo bonus et sine talibus virtutibus homo nõ põt dici bonus: et hoc allegat psẽs regula ⁊ bene.

2 ¶ Doctor gratiosus ⁊ efficax parabolis vtit ad occulta per sensibilia declaranda.

¶ Cũ ois ꝑa cognitio a sensu oriat ⁊ ab his que sensibilia sunt habeat ortũ: necessario ipa sensibilia debẽt gratiose ⁊ efficaciter demõstrari iuuenibus ⁊ adiscentibus: qz tunc intellectus discurrens ꝓ ea abstrahit multa media et multas cõclusiones. Unde per sensibilia venit intellectus ad cognitionẽ insensibiliũ ⁊ occultoꝝ: ⁊ arduoꝝ: ⁊ subtiliũ vt declarat per totũ ꝓcessum theologie ⁊ per totum processum medicine. Et ideo tales parabole vtiles sunt sicut dicit canõ.

3 ¶ Eterni doctoris euangelica lectio testat eundẽ fuisse parabolanum.

¶ Confirmat qõ dictũ est ꝓ locus ab auctoritate ⁊ allegat doctorẽ eternũ: scz dñm iesum xp̃m qui docuit discipulos suos ⁊ informauit eos ⁊ instruxit etiã gẽtes ⁊ populos de regno dei: ⁊ de via eius: ⁊ de volũtate dei. Et hoc est ꝓ multas similitudines quas posuit in sua doctrina sicut ponũt sancti euangeliste in libro suo vt manifestum est omnibus.

4 ¶ Sapiens igitur ad exemplũ illius p̃missa reducet in parabolas oportunas.

¶ Cõcludit suũ intẽtũ circa istud op⁹ quasi epilogãdo sic intendẽs dicere: in p̃nti ope tibi scripsi o iuuenis regulas breues q̃ in medicina aphorismi appellant: que continent magnã ptẽ curationũ egritudinũ ⁊ conseruationũ sanitatis: ⁊ tamẽ si crude ipsas accipias forte nõ essent tibi sufficientes: sed nõ accipias eas crude. immo ad exẽplũ istaruz regularꝝ que dicte sunt intelliges optime ⁊ ꝓ oportunas si multitudines alia q̃ nõ sunt scripta: ⁊ sic habebis op⁹ pfectũ.

¶ Explicũt medicationis parabole seu canones generales curationis morborum.

¶ Incipiunt tabule magistri Arnaldi de villa noua q̃ medicum informãt specialiter cum ignoratur egritudo.

Ateq̃ innotescat ⁊c. Quia canon precedens obligat medicum ad ꝓhibendum egro nociua et iniungendũ vsuz iuuantium prout natura membri requirit ⁊ est possibile sicut in morbis occultis ⁊ maxime compositis q̃ medicus in primis visitationibus egri nequeat ipm morbum fm speciem aut causas eius exquisite cognoscere ꝓpterea docet in tali casu regere patientem meliori modo quo regi potest fm artem vel regimen intendens q̃ in casu predicto nequeat medicus determinate quid ratione morbi nociuũ aut iuuatiuum sit egro quousq̃ determinate cognouerit totã naturam morbi: rationabile est vel expediens vt regat eum taliter q̃ saltem per regimẽ non ledatur cum directe non possit eã iuuare per impugnationem directam ipsius morbi: nec sit cõueniẽs q̃ infirmus destituatur aut careat solatio beneficij medicinalis: nam hoc eum ad tristitiã et desperationem impelleret: et medicum duceret in opprobriũ ⁊ contemptum. Ut igitur vtriq̃ prouideatur diligenter: ⁊ cõuenienter expedit vt regatur patiens cauſis neutris que quidem neutre dicũtur q̃tũ ad effectum curationis: qz nec ꝓ cõtrarietatem ad morbum possunt dici curatiue ipsius: nec per conformitatem ad ipsum possunt dici efficientes aut cõseruatiue morbi: ⁊ talia sunt ola temperata vel vicina temperamento: siue sint talia per naturam: siue per artificiũ hec enim inquãtum talia sunt non immutant corpus: quãdmodũ tẽperamento: tamen immutatio illa vel nõ est sensibilis: aut si ꝓ vsum continuatum aliquãdiu manifestaretur nociua impressio corrigi possit facillime. Propter hoc talia igitur secure possunt in quocunq̃ tẽpore morbi quibuscũq̃ corporibus applicari: maxime quãdo per tales causas neutras virtus cõseruatur aut confortatur sicut per cibos temperatos ⁊ per medicinas que a ꝓpietate conferunt virtutibus regitiuis: sczvitali aiali et naturali. Sic enim medicus proficiet notabiliter infirmo q̃tum ad principalem eius intentionẽ que respicit virtutem: q̃uis notabiliter nequeat q̃tum ad eam que respicit morbum: et licet in cognitione quarumcunq̃ causarum debeat medicus esse promptus: in notitia tamen hutusmodi neutrarum debet esse promptissimus: quoniam in his non solum in causa predicta sed in omnibus aliis potest indubitanter prodesse absq̃ timore nocendi: ad quam promptitudinem habendam debet hutusmodi causas in tabulas describere. Tabulam quoq̃ cum attentione sepius intueri. Forma vero tabulandi ser-

uabit

vabit hunc ordinez. s. vt primo cibaria tēperata sub prima linea describantur: deinde sub secunda scribātur medicinalia et vtrobiqz cōbinatio est ipsarum. Cuius tabulationis exemplum subiungit hic ꝓpter nimis vigentē necessitatē.

¶ Medulla panis electissimi.

¶ Medulla biscocti optimi remollita in aqua vel vino albo limphatissimo.

¶ Lac amigda. parum bullitum vel cum aqua feruenti factum. Intecto supradictarum in lacte predicto.

¶ Tortelle de pasta fermentata facte cum amigda. pistatis et zucca.

¶ Medulla tritici remolliti per noctē in aqua ca. ⁊ in crastino vsqz ad dissolutionē cocta cū duplo sui de lacte amigda. vsqz ad mediocrem densitatem.

¶ Amidū primo aqua simplici coctū duob⁹ feruoribꝰ. deinde cū sep tuplo sui lactis amig. vsqz ad mediocrē dēsitatez.

¶ Medulla ordei vsqz ad dissolutionem cocta cum duplo sui predicti lactis vsqz ad mediocrem densitatem.

¶ Totum ordeum excorticatum et primo coctum in simplici aqua vsqz ad dissolutionem deinde pistatum ⁊ coctum vt supra cum triplo sui de lacte. amigda.

¶ Spelta excoriata et sicut totū ordeum primo cocta. deinde cum duplo sui lactis amigda. vt supra.

¶ Medulla spelte sicut medulla ordei.

¶ Auena excoriata sicut totū ordeum.

¶ Medulla eius sicut medulla ordei.

¶ Pultes de farina frumenti primo cocta duob⁹ feruoribꝰ cum aqua decoctionis graminis eboliati: deinde cū triplo sui de lacte amigda. vt supra.

¶ Pultes de farina ordei primo cocta vnico feruore cū aq̄ decoctionis radicum feniculi. deinde cum duplo sui de lacte amigda. vt supra.

¶ Pultes de farina spelte vt pultes de farina frumenti.

¶ Pultes de farina milij cocta primo cum aqua decoctionis prunorum dulciū cū brodio pullorum deinde cū duplo sui de lacte amigda. vt supra.

¶ Risum coctum duobus feruoribꝰ in simplici. deinde cuz triplo sui de lacte amigd. vt supra.

¶ Pultes de farina risi cocta primo vnico feruore in simplici. deinde cum triplo sui de lacte amigd. vt supra.

¶ Lenticule albe prebullite in simplici. deinde cocte vsqz ad dissolutionem in simplici. postmodum in duplo lactis amigda. vt supra.

¶ Lenticule predicte post bullitionem coete vsqz ad dissolutionem cū cepis albis ⁊ oleo onfancino vel amigda. dul. et modico aceto ⁊ coriandro.

¶ Lenticule supradicte ꝑbullite vt supra cocte in brodio pullorum aut vituli lactantis.

¶ Aqua pisorum alborum duobus feruoribus coctorum cum croco ⁊ coriandro in qua medulla panis superꝰ remorati mice vel offe fiant.

¶ Aqua cicerum alborum tribus feruoribus coctorum cū radici petrosilij ⁊ croco ⁊ albo cepe in qua panis mergatur vt in aqua pisorum.

¶ Fasceoli remolliti per noctez in aqua ca. decoctionis cimini et in crastino cocti tribus feruoribus in brodio eduli lactantis: vel in simplici cum virgis graminis: deinde cum equali mensura sui de lacte amigda vnico feruore.

¶ Cerasa albaria perfecte matura cum medulla panis superius dicti.

¶ Pruna sicca pinguia: vt supra.

¶ Uue vineales albe post collectionez ad minus. iiij. ebdomadis reseruate cum pane predicto.

¶ Uue passe albe bene cum aqua feruenti lote ter cū farina in quaz quelibet aliquādiu molleantur ⁊ ab aritis mūdate sumpte cum pane zuccari vel albis ferculis. vt supra.

¶ Persica sicca post perfectam maturationem cum predicto pane similiter.

¶ Poma reseruata post collectionem ad minus ebdomadis sex assa ⁊ frigida sumpta cum predicto.

¶ Poma muza similiter reseruata ⁊ concauata ⁊ cum zucca. assa ⁊ super supra.

¶ Ficus muze recentes aut naturaliter albe medulle recentes vel sicce q̄ ꝑfecte maturuerint cū frigida lote excoriatis recētibus per se sumpte primo inde ꝓpanis ꝓdictus

¶ Amigdale recentes ⁊ tenere vel sicce mūdate diu in calida remollite cum pane predicto sumpte.

¶ Pirula mucerella pfecte matura cū pane ꝓdicto supra.

¶ Nuces recentes et tenere et a mēbranis mūdate ac diu remollite in tepida cum pane predicto sumpte.

¶ Malogranata dulcia post collectionem quinqz hebdomadis reseruata mundatis granis et lotis cum calida et sumptis cum pane predicto.

¶ Giana pineaz recētia enucleata primo remollita in calida de salsa deinde lota cum vino albo vel frigida sumpta cum pane predicto vel ferculis albis.

¶ Mixtura duaz partiū boraginis ⁊ vnius spinargiorum vel cressonū cum bletis cū media trifolij vel tertia petrosilij prebullita deinde perfecte cocta cum lacte amigda. aut brodio pullorum vel edi lactantis vel vituli.

¶ Mixtura duaz partium cressonū ⁊ tertie spinargiorum aut bletarum similiter.

¶ Mixtura spinargiorum et sicle equaliter ⁊ medie petrosilij similiter.

¶ Mixtura trium partium trifolij et tertie spinargiorum aut blete similiter.

¶ Mixtura duarum partium bletarum et tertie petrosilij vel attriplicis similiter.

¶ Mixtura duaz ptium astriplicis ⁊ tertie petrosilij silr.

¶ Mixtura duarū partium prebullitarum lactuce ⁊ tertie petrosilij aut senationum et sex mēthe similiter: aut lactuce prebullite et cum foliis equaliter similiter.

¶ Oculi ꝑcisi caulū primo in calida remolliti: deinde cuz lacte predicto cocti vel cū gallinis iuuenculis aut cū porcinis recentibus carnibus semicoctis in olla positi.

¶ Portulace similiter vel ex duabus partibus ipsarū prebullitarum et tertia petro. et quarta mente fiat ferculū cuz lacte amigda.

¶ Teneritates a sparagoz ꝑbullite i aq̄ ⁊ sale deide cocte cum lacte amigda. vel gallinis ꝓdictis aut vitulo ꝓdicto.

¶ Pulpa cucurbitaz recētiū cum toto semine ꝑbullita in aqua et sale deinde pistata et cocta cū brodio gallinaz vel caponum aut bouis iuuenis ⁊ lardo baconis dul. vel cum tribus partibus lactis amigda. et pul. coriandri.

¶ Pastinace albe perfecte cocte sub cineribus et primis ⁊ sumpte cum pane predicto.

¶ Pastinaca alba ꝑbullita et postea cocta cū triplo lactis amigda. vel in pastillo cum lardonibus dulcis baconis et pul. coriandri superfusa agresta in exitu de furno.

¶ Secacul quē puinciales vocāt gerollas et gallici escramides frustatum cocta in pastillo cum pul. coriandri preparati et paruis lardonibus et in exitu de furno instillet pastillo lac amigda. factum solūmodo cum agresta.

¶ Secacul pastillatū per frusta parua cum granis granati muzi et pul. coriandri ⁊ paucis lardonibus.

¶ Carnes pullorum cristā emittentiū vel pullarū mediocris quantitatis cocte cum petrosilio. et. vij. vel. viij. capitibus croci sumpte p se vel colatura ipsorum: similiter de gallinis octo vel decem mensiū.

¶ Alba comestio facta de colatura carnium predictarum et colatura furfuris vel ordei aut auene vel spelte.

¶ Carnes predicte pastilate cum pul. coriandri et paruis lardonibus atqz paucis superfuso lacte aggreste: vt supra.

¶ Carnes predicte lardate et mediocriter assate ac merse in lacte predicto et absqz lardonibus sumpte.

¶ De perdicibus et stranellis et fasianellis fiat similiter.

¶ Carnes cuniculi trium mensiū aut quatuoz: aut plus ꝑ bullitti et lardati et cum gallinis iuuenibus cocti vel lactātibus edulis ⁊ absqz lardonibus.

¶ Carnes cuniculi ꝓdicti prebullitti ⁊ lardati ⁊ in pastillo cocti cum pulis cuniculi superfusa predicta agresta in exitu dissoluto primo in ea toto liquore vnius oui.

¶ Lepusculus lactens similiter preparatus.

¶ Auicule parue septus primo elixate deinde cocte in agresta predicta cum puluere coriādri.

¶ Auicule ꝓdicte prebullite et pastilate cū paucis lardonibus supfusa: vt supra ꝓdicta agresta in qua dissoluantur primo duo albumina ouorum et vnum vitellum oui.

¶ Pulmo eduli ꝑbullitus in aq̃ et sale deinde p frusta coct⁹ i dnq; trib⁹ lactis amigda. ⁊ ser aceti ⁊ pulue. coriandri.
¶ Pulmo ꝑdictus in brodio dulcis baconis coctus deide p frusta supradicto modo semel bullitus in agresta predicta et in pul. coriandri.
¶ Brachium eduli et mandibule inferioris in fine coctionis bullita, semel in agresta superiori.
¶ Collum eduli et lac similiter preparatum.
¶ Brachiũ agni moderate assa cuius pulpa sine pinguedine sumetur cum agresta predicta vel sapore viridi facto cum puro aceto et teneritatibus petrosili.
¶ Collum aut ceruix vituli lactantis coctum cum petrosilio et croco appositio in fine decoctionis.
¶ Ova vnius diei et mollia per se sumpta vel cũ agresta.
¶ Ona ꝑdicta singulariter frita in oleo onfacino vel sine presserio facto et vnius anni ad plus mollia et in aceto modico vel in agresta immersa.
¶ Lac amigdalarum cũ sexta parte boni aceti vnico feruore bullitũ in quo tria vel quatuor ova ponentur in depositione ab igne.
¶ Aquaꝫ ptes aque cũ sexta boni aceti vnico feruore bullite ouis predictis dissolutis et ibi positis in depositione ab igne cum puluere coriandri vel pauci zinziberis pistati cũ paucis amigda.
¶ Serũ recẽs maxime caprinũ bullitum et colatũ in quo mice supradicti panis aut biscocti similiter dissoluantur.
¶ Cẽri fluuiales elixi ⁊ p se sumpti cum pane supradicto.
¶ Cẽri marini tã magni q̃s parui sicꝫ ꝑparati. ⁊ sumpti.
¶ Pedes et rybie locustarum et cornua.
¶ Alba comestio de pulpa locustaꝝ colata ⁊ cũ tribus ꝓtribus lactis amigda. vsq; ad dẽsitatẽ mediocrem cocta.
¶ Locuscelli quos prouinciales vocãt cameroles elixati vt cancri et similiter sumpti.
¶ Locuscelli ꝑdicti cum cortice leuiter frixi et cum aceto loti et vt elixi sumpti.
¶ Alba comestio facta ex ipsis elixis tam non colatis q̃s colatis.
¶ Cercleti quos galli vocant auliscos exẽterati et elixati cũ modico croco ⁊ petro. vel frixi leuiter et in aceto mersi cum puluere coriandri.
¶ Cercleti pastillati cũ coriãdro ⁊ cepis albis pu⁹ l feruẽti aq̃ remollitis: dũ tñ nũc cepe nũc panis pastillati sumãt.
¶ Serrã elixi in duabus partibus vini et tribus aque vel assa ⁊c. vino ⁊ sale tantum in assatione lenitis.
¶ Asinus quẽ ꝓuinciales griondam vocant ⁊ gallici gornardũ elixus in duabus partibus aq̃ ⁊ trib⁹ vini vel assus ⁊ cum vino tñ lenitus. ⁊ sibiter rancellus vel pagellus.
¶ Rogetus quẽ ꝓuinciales culina vocant catalum mollẽ elixus in puro vino aut trib⁹ partibus aque ⁊ vna aceti cũ trib⁹ nucibus pistatis vel assatis ⁊ cũ sambucina lenitus.
¶ Aranea elixata velut asin⁹ vel pastillati veluti cercleti.
¶ Gallus quem prouinciales suem vocant elixatus velut asinus vel pastillatus vt aranea.
¶ Rũbus elixatus in equali mixtura aque ⁊ vini cũ nucibus et cũ salsamẽto de coriãdro ⁊ amigda. ⁊ aceto supra.
¶ Pecten quẽ prouinciales vocant planã elixus in puro vino cum nucibus ⁊ folijs salue.
¶ Solea quã palayna prouinciales vocant elixa vt pectẽ vel assa et cum vino et sale linita.
¶ Scorpiona quã prouinciales tam strupam q̃s rascaton dicunt cocta in puro vino albo et gariof. et folijs costi vel radicis raffani et sumpta cum salsamẽto de zinzibere tamigda. ⁊ aceto frigido.
¶ Oisus quem acum vocãt cõiter coctus in equali mixtura vini et aque cum nuce muscata per. iiij. frusta diuisa.
¶ Omnes ꝑdicti pisces possunt in furno assari. scz in thanori: q̃b⁹ i exitu supfundat lac amigda. puꝝ vel cuꝝ agresta factũ: vt supra aut coriãdro aut elixati in duab⁹ ptibus aq̃ et trib⁹ vini vel. vj. ace. ⁊ croco et coriãdro ⁊ petro. ꝑbullitis
¶ Sal autem in omnibus ferculis moderate ponatur.
¶ Panis zuccarate in omnibus albis ferculis absq; decoctione ponatur.
¶ Julep rosaceũ citramarinũ aut violaceũ, vltramarinũ.
¶ Una pomoꝝ dulcium supradictorum recenter facta et non ad perfectionem cocta.
¶ Una muzorum granatorũ similiter facta.
¶ Unum malorum granatorũ in quo frusta radicis fenicu li prius diu remolliantur.
¶ Passum factum ex passu. al. mundatis ⁊ leuiter pistatis et aqua decoctionis trium partium se. cucu. quos neapolitani vocãt citrulos: et quarta raõ. feniculi ⁊ predicte passu. diu remollite postea colabuntur.
¶ Omnes autẽ liquores distillati per filtrum al. lyrapiõ: retinent bonitatem suam.
¶ Potus vero suaues ac temperati sunt ydrozaca. facta cum pane zucca.
¶ Ptisane tertie decoctionis ordei in quatuor ptibus aq̃ vsq; a ꝓsumptionẽ tertie ptis residerit piasta de vuis albis
¶ Unũ albũ ꝏbile seu mortui odoris: q; nihil hꝫ acuminis
¶ Unũ fractũ vino sum vbi ponuntur ad minus q̃tuor ꝓteos aque feruentis ⁊ residere pmittit ad minus. xii. horis.
¶ Aq̃ decoctionis gramis efoliati ⁊ ptis vigesime liq̃ritie.
¶ Aqua decoctionis vni⁹ ptis liq̃ritie ⁊ trium berberis. et vj. radicis feniculi.

Tabulatis alimentis temperamento ꝓ pinquis atq; suis ubus sequitur tabulatio medicinarũ similiũ que sub duabus differentijs hic solummõ tabulantur: scilicz alterantium ⁊ solutiuarum.

¶ Ille quoq; medicine dicuntur vicine tẽperamento q̃ parum elongantur ab ipso tẽperamento: sicut ille que distant ab eo ꝓ vnum gradum aut modicum plus.
¶ In vtraq; vero tabula scilicet tam alterantium q̃s solutiuarum. primo simplices collocãtur deinde cõposite prout patet infrius.
¶ Aurum illi mitatur vel in folio per se vel cum alijs.
¶ Argentum similiter.
¶ Anthos purum sit: scilicet vt nihil participet foliorum aut copularum similiter.
¶ Melilotum purum. s. nihil de stipite retinens similiter.
¶ Flores boraginum similiter.
¶ Flores bugloſſe similiter.
¶ Flores cicorie similiter.
¶ Flores anisi similiter.
¶ Anisum in violaceo remollitum saltim ꝓ vnã noctem
¶ Alleluya seu panis cuculi.
¶ Acetus in violaceo saltem per vnã noctem infusus.
¶ Acedula pervnam noctẽ infusa in ydrozacara feruenti.
¶ Semen acedule cum zuca.
¶ Semen portulace similiter.
¶ Semen endiue similiter et scariole.
¶ Semen cucu. quem neapolitani vocant citrulum mundatum cum puluere liquiritie.
¶ Semen melonũ mundatum similiter.
¶ Liquiritia vnius anni vel minus.
¶ Succus eiusdem cum tertia parte seminis acedule vel cucumerum predictorum.
¶ Amomũ in aq̃ ꝑdictorũ cucumerũ remollitũ ꝓ noctem
¶ Ameos sibr vel in ptisana tertie decoctionis vel in viol.
¶ Flos camomille purus et infusus per noctem ad minus in ptisana facta vt supra cum tertia ꝑte se. cucu. predictorũ sticados citrini similiter.
¶ Semen buglosse cũ zucca. vel in pura ptisana remollitum.
¶ Semen citoniorum cum zucca.
¶ Semen pomoꝝ in ydrozacara infusum per noctem.
¶ Semen pirorum in aqua liquiritie per noctem infusum
¶ Nuclei cerasorum per se vel cum alijs.
¶ Nuclei persiccorum cum syrupo ros. infusi per noctem.
¶ Semen baucie similiter.
¶ Amigdale amare infuse similiter.
¶ Semen caulium in ydrozacara infusum in puluere beben al. conspersum.
¶ Coriandrum preparatum per se vel cum alijs.
¶ Beben al. per se vel cum alijs.
¶ Beben rubeum in syrupo viol. infusum ⁊ cũ floribꝫ boraginis sumptum.
¶ Fistici mundati sicut amig. in sirupo. ros. infusi ꝓ noctẽ.
¶ Ulnea mundata lota ⁊ exiccata cũ tertia parte anthos

predicti

predicti vel sticados citrini.
¶ Cressones recentes infusi in aceto ⁊ zucca.
¶ Berula similiter.
¶ Lenngo aque infusa per noctem in ydromelle.
¶ Folia capl'. veñ. pistata ⁊ per noctē infusa in syrupo de sticad3. citrini.
¶ Folia polytrici ⁊ dyanthos similiter.
¶ Folia scolopendrie pistata ⁊ per noctē remollita in siru po de liquiritia ⁊ floribus boraginis ⁊ buglosse.
¶ Pimpinella per se vel cum alijs.
¶ Similiter et gramen.
¶ Folia lingue auis pistata ⁊ infusa per noctē in syrupo rosato.
¶ Folia baucie similiter.
¶ Folia tribuli marini pistata ⁊ infusa similiter.
¶ Item radices eius infuse per noctem in ydrozacara.
¶ Radix tringi profundissima per trusta incisa et in viol. infusa per ser horas ad minus.
¶ Radix sparagi similiter.
¶ Radix fenticuli et viol. similiter.
¶ Radix paucedani pistata et triduo remollita in nenuf.
¶ Radix lilij sicca cum triplo de pul. candi.
¶ Puluis nenuf. citrini per noctem in rosaceo infusus.
¶ Pul. ortis balsami per noctem in viol. infusus.
¶ Pulvis squinanti par noctem in aqua cucu. supradictorum infusus et cum zucca. ros. sumptus.
¶ Pulvis cassielig. ifusus per noctē in syrupo nenuf. citri. vel se. cucu. supradictorū aut acedule ⁊ cū viol. sumptus.
¶ Puluis nardi similiter.
¶ Puluis folij similiter.
¶ Puluis cinamomi aliptimi: scilicet qui habet colorem cpatis assi et multe dulcedinis parūq; acuminis per noctē infusus in viol.
¶ Teneritates citri p̄bullite vnico feruore pistate ⁊ triduo infuse cū nenuf. vel sirupo viol. ⁊ seminum cucu. p̄dictorum.
¶ Cortex citri similiter.
¶ Cortex citranguli cum morsu per noctem infusi in violis deinde mixti cum duplo zucca. ros.
¶ Cortex citranguli sine morsu collecta iuxta finē secundi anni leuiter prebullitus. et postea cu3 viol. per noctē infusus similiter.
¶ Pinee mundate ⁊ pistate per noctem in rosaceo infuse.
¶ Iuiube infuse per noctem in aqua granatis similiter.
¶ Gūm arab. similiter infusum per se vel cum alijs.
¶ Dragagantum infusum in aqua radicis fenticuli per se vel cum alijs.
¶ Doronicum contritum ⁊ p noctē infusum in sirupo ro.
¶ Giuba myrtillorum triduo remollita in violaceo calido
¶ Berberis biduo remollite in viol. calido.
¶ Sumach vna die remollitum similiter.
¶ Flores origani puluerizati ⁊ triduo i siru. ro. remolliti.
¶ Flores temararisci biduo remolliti similiter.
¶ Radix rubee maioris mundata ⁊ pistata similiter remollita per vnum diem.
¶ Jacinctus per se vel cum alijs.
¶ Smaragdus similiter.
¶ Margarite similiter.
¶ Saphirus similiter.
¶ Os de corde cerui similiter.
¶ Rasura eboris similiter.
¶ Sericum crudū et cū feruenti lotū ⁊ subtilissime scissum lorpicibus per se vel cū alijs.
¶ Sādalus rub. puluerizat⁹ infusus triduo in aqua lāri.
¶ Sādal⁹ citrinus puluerizat⁹ biduo in aq̄ passu. albarū.
¶ Lignum aloe puluerizatus ⁊ triduo infusum in nenufa.
¶ Panis zucca. per se vel cum alijs.
¶ Penidie similiter.
¶ Candi similiter.
¶ Conserua ros. anni preteriti et plus. facta tamē cum pane zucca. per se vel cum alijs.
¶ Conserua boraginis similiter.
¶ Conserua nenufarum citri similiter.
¶ Mel ros. factum ad solem ⁊ conditum similiter.
¶ Dyarodon tulij similiter.
¶ Dyamargariton similiter.
¶ Dyacameron fermentatum ⁊ ad medios pulueres.
¶ Potio muscata similiter.
¶ Rosata nouella cum medietate puluer̄ confecta ⁊ acuata cum. ʒ. ſ. coriandri preparati.
¶ Omnes p̄dicte medicine confortant aliquā vel aliquas regitiuarum virtutum ⁊ appropinquant temperamēto per se vel modis p̄dictis in quarum applicatione vel vsu medicus recordari debet cōmunium regularum scz vt debiles velut aliquas qualitates applicet potius corpibus ⁊ temporibus declinantibus ad oppositum.

Solutiue autem secure in casu proposito sunt ille que in sequenti tabula describūtur.

¶ Clystere factū ex aqua calida mediocriter salita.
¶ Clystere factū ex vino debili al. ⁊ puro ac cū duplo aque feruentis lymphato si fuerit forte.
¶ Clystere factuz ex aqua mediocriter salita ⁊. xij. partes mellis crudi ⁊ olei cōmunis quātum est medietas mellis.
¶ Clystere factū ex vino supradicto. ⁊. xij. parte olei viola. aut vnius albuminis ouī fortiter agitati cum tantūdē olei communis.
¶ Clystere factum ex colatura furfuris. ⁊. xij. parte olei cōmunis vnius anni ⁊ salis quantum medietas olei.
¶ Clystere factū ex decoctione duor̄ feruor̄ ordei mūdati. et. xij. parte mellis ⁊ salis quārum quarta pars est mellis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris fenugreci. ⁊ tertie se. lini. ⁊. xij. parte. mellis: ⁊ ḡrta pacte ipsius salis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris cicer̄ cuz xij. parte olei cōmunis agitati cum tota medulla vni⁹ ouī.
¶ Clystere factū ex colatura decoctionis ordei supradicti vsq; ad dissolutionē. ⁊. xij. parte mellis et ipsius salis cōis.
¶ Clystere factuz ex succo bletar̄. ⁊. vj. parte mellis. ⁊. xij. olei communis.
¶ Clystere factū ex decoctione vnius feruoris spinargior̄ et. vj. olei communis. ⁊. xij. mellis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris attriplicum. ⁊. viij. mellis. et. xij. olei cōmunis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris violarie et. vij. mellis. et. viij. olei cōmunis. ⁊. xij. salis.
¶ Clystere factū ex decoctione vnius feruoris borag. ⁊. xij. mellis et tantūdem olei cōmunis ⁊ medietatis salis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris maluar̄ aut malnauisci ⁊. vj. mellis. ⁊. xij. olei ⁊. xij. salis.
¶ Clystere factū ex decoctione vnius feruoris sene cōmunis. ʒ. cardi benedicti ⁊. xij. mellis. ⁊. xij. olei viola. ⁊ medietatis eiusdem salis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris cressonū ⁊. viij. mellis. ⁊. xij. olei cōmunis. ⁊ quarta ipsor̄ salis.
¶ Clystere factū ex decoctione vnius feruoris tribuli marini vel saluatici. ⁊. xij. mellis ⁊ tantūdem olei viola. ⁊ quarta ipsorum salis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris brāce vrsine. ⁊. vj. mellis. ⁊. xij. olei viol. ⁊ medietatis ipsius salis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris folior̄ vitice et. vj. olei viol. ⁊. xij. mellis. et quarta ipsius salis.
¶ Quātitas iniciēda decoctionis est lib. vni⁹ ad min⁹ in corpib⁹ q̄ sūt infra pubertatē: illis vo q̄ sūt supra fit ascēs⁹ ab vna vsq; ad tres sm q̄ maiora vel minora fuerint corpa.

¶ Sequitur tabula solutiuarū que possunt per os in proposito exhiberi.

¶ Pruna pinguia cum nucleis fortissime pistentur ⁊ cum aqua calida dissoluantur ⁊ de colatura spissa sumatur ad minus lib. ſ. vel ad plus vna ⁊ calida.
¶ Carnes prunorum dulcū in prima mensa sumpte per se vel cum pane furfureo saltem vsq; ad. ʒ. ij. supbibēdo hausta ptisane tertie decoctionis vel brodio.
¶ Lib. ſ. ptisane tertie decoctionis dissolute in ea. ʒ. ij. mane pure.
¶ Duc. ʒ. manne pure primo sumātur deinde supbibatur frigida moderate sumpta.
¶ Puluer̄ autem sufficit. ʒ. ſ.
¶ Folia boraginis tenerrima et cruda p̄ se sumpta q̄bus frigida superbibatur.

¶Duc.ʒ.succi tunci radicis rotunde cum frigida sumpte. Uncia semis de semi. ipsius pistato ⁊ cū ydrozaca. sumpto vel ptisana supradicta.

¶Una.ʒ.medulle cassiefistulle si cruda sumatur in principio prandij.

¶Diagma.ʒ.folicul. sene pulue. ⁊ remollite per noctē in ydrozaca. vel sirupo viol.

¶Folliculoꝝ sene.ʒ.j.semi.mellonum:liquiri viol.añ .ʒ.ß. sumantur cū frigida vel ydrozaca. vel viol.

¶Conserue viol.facte cū pane zucca.ʒ.j.superbibēdo frigidam vel ptisanam.

¶Conserue boraginis.ʒ.j.similiter.

¶Diacatholicon.ʒ.j.similiter.

¶Succi rosar.recentium.ʒ.j.cum duplo de ydrozaca.

¶Explicunt tabule magistri Arnaldi de villa noua q̄ medicum informant specialiter cum ignorat egritudo.

¶Incipiūt aphorismi ab Arnaldo de villa noua editi de ingentis nocuis:curatiuis ⁊ preseruatiuis morboꝝ speciales corporis partes respicientes.

¶Doctrina prima tradens canones egritudinū membroꝝ capitis et prīo cerebri. Uerū nota q̄ hic sunt aliq̄ additi ⁊ rāq̄ vtiles a pte operatiua dicti magri Arnaldi extracti.

¶Egritudines capitis vel cerebri sunt:vel in tegumentis:aut in ramis eius. ¶Quecūq̄ passiones in capite sunt continue aptuate causa capitis oriuntur. Que vero a causis exterioribus interpolant ab alijs membris eis communicantur.

¶Malitia stomachi ⁊ intestinorū atq̄ matricis: vtplurimum caput ledit.

¶Omne nocumētū actionis cuiuslibet mēbri significat in esse passionē aut morbū priuatū vel ab alio cōicatū mēbro.

¶Omne nocumentum singularis actionis continuū:cām nocumenti significat esse priuatā mēbro cuius actio ledit.

¶Nocumenta continua pluriū actionum habētium ad se inuicem ordinem significant mēbrum prime actionis pati immediate. Et posterioꝝ actionuꝫ lesiones ab ea ꝓcedere.

¶Ablatio repentina cuiuslibet actionis absq̄ causa extrinseca testatur eruberare humiditates.

¶Omne nocumentū actionis interpollatum:non tamen interpollans ꝓpter causam primitiuam nisi sit paroxismale:sicut epilepsia significat causaꝫ passionis esse in trinsecā materialē. Et aliunde mandari particule patienti.

¶Causa passionis ab eo membro cōmunicatur patienti cuius immutatio precessit vel concomitatur lesionē patiētis ad quam sequitur immutatio eius.

¶Si membrū aliquod patiatur propter causam cōicataꝫ a membro vicino vel colligato:pculdubio aliqualiter immutantur cetera mēbra sibi vicina vel colligata preter naturam membro mandanti precipue si fuerit sensus acuti.

¶Omne nocumentum vicinum in ramis alicuius mēbri significat cām passionis in toto ramo ptineri vel in radice.

¶Nocumentum oē ex radice ꝓuenēs indicatiuum est cōmune membris ortis ab illa radice.

¶Nocumentum diuturnū quod in solo ramo manifestat non prouenit a radice:sed proprium illius est.

¶Omnis materia cōmunicata membro patienti:vel humor est:vel aliquis vapor.

¶Oē nocumētū subitū ⁊ momētaneū si ab interiori ꝓcesserit ouf a vapore:si vero taliter non fuerit ouf ab humore.

¶Si morbo aliquis aggrauatur presente cōtrario vel precedente accidens illud contrarium est causa aggrauationis:sicut accidit epilepticis colicis nefreticis ex frigiditate naꝫ in feb. aut post febrem grauius molestantur per vsum aque aut aliquorum infrigidantium cōtra febrem.

¶Si morbus aliquis abiciatur presente simili vel presente per accidens illud contingit.

¶Quibus sudor aut cōsueta euacuatio diu cessauerit necesse est digestionem grauari in organo vel impediri ⁊ nocumenta lese digestionis in interioribus apparere.

¶Omne nocumentum actionis repentinum ⁊ sine causa exteriori attestatur repletioni veteri vel antique.

¶Cerebrū qđ iuuatur calefactiōib⁹ excellēter frigidus est

¶Qđ iuuatur calefactionibus moderate vel frigidum est vel leditur ab humore quē moderatus calor resoluit.

¶Qđ iuuatur ab infrigidantibus calidum est.

¶Qđ iuuatur humectantibus siccum est et econuerso.

¶Quod ab euacuātibus leditur vt flobothomia vel cotu ⁊ ceteris siccum est.

¶Quod velociter calefit calidum est vel rarum.

¶Qđ tarde calefit frigidum est aut densum.

¶Qđ tarde abūdat humiditatibus spissis siccum est.

¶Qđ satis abūdat superfluitatibus tēperatis hūidū est.

¶Quod cito abundat humiditatibus spissis acutis fetidis velut putridis calidum est et humidum.

¶Cuius calidū trahēdo multiplicat humiditates frigidus maxime in gulosis ⁊ multum potantibus.

¶Quod tarde leditur a vaporibus vini fortis est in virtute compactum et quasi durum in substantia.

¶Quod cito leditur ab eo debile est ⁊ molle.

¶Dolor qui sentitur in profundo ventre vsq̄ ad radices oculorum vel oculos causam doloris in substantia cerebri aut in ventriculis eius continere significat.

¶Dolor q̄ nō sentit in profundo:sed magis extra in alijs ptibus capitis a cerebro cām doloris cōtineri significat.

¶Dolor profundus peryodicus in fronte vel prora:marie in altero cornu si est causa primitiua causam doloris significat oriri a stomacho.

¶Dolor peryodicus in fundo sepe ⁊ sepius euentēs in ieiuno maxime si acutus fuerit vaporez acutum a stomacho procedere ad caput significat:⁊ stomachum esse calidū naturaliter aut calidis et acutis humoribus aggrauari.

¶Dolor peryodicus ⁊ ꝓfundus maxime euentens in ieiuno ⁊ totam proram occupans ac diuidēs frontē per lineaz circumquaq̄ protensam dum tamē sine ponderositate sit et acumine significat causaz doloris siccitatum eiusdē partis ab inanitione ieiunij vl' copt⁹ vl' alteri⁹ inanitis ꝓpinquaz.

¶Dolor peryodicus ꝓfundus in capite maxime lētus sine causa primitiua significat:q̄ ꝓcedit a flegmate vel vapore resoluto a membro flegmatis copiā cōtinente.

¶Quibus craneum spissum aut cerebrum medulosum et tramentum quoq̄ miringe solide talibus vt plurimum est caput forte et non leuiter patiuntur doloꝛem in eo.

¶Grauissima cephalea et maxime in repletis futuram p̄dicat apoplexiam.

¶In olbus cephaleis quotidiana secum expulsio iuuat egros In omnibus capitis passionibus fricatio pedū ⁊ tybiarū prestat remedium.

¶Ab olbus vaporosis ⁊ maxime generantibus grossum fumum conuenit cephalargicos abstinere.

¶Humor viscosus qui solū in capite cōtinetur vel fomentis extrinsecis ⁊ odoribus tm̄ digerit vel aromaticis absq̄ potu sumptis post cibū ꝑcipue ne ab ore stomachi elōget.

¶Chymus opprimens capitis regionē vel pilulis in somno ad stomachum trahitur vel ad palatū ⁊ nares dissolutē tibus obtalmicis inclinatur aut lotionibus consumptuis resoluitur in vaporem.

¶Pillule capitales debent aromaticis abundare.

¶Uehementia resolutiua non cōuenit capiti applicare si ne stipticorum cōmixtione.

¶In emigranea violenta ⁊ subita declinanti ad alterum tympanum nisi vena frontis celeriter incisa fuerit ⁊ multꝰ exinde sanguis effluxerit aut secetur arteria tympaꝝ picalis est oculum ejici a sua concauitate vel rupta cornea hūores effluere aut intus corrumpi aut conturbari.

¶De vertigine ⁊ scothomia.

¶Quibus vertigo ⁊ scothomia causantur a stipticitate intestinorum. illos grauius in ieiuno vexant fumositates caput grauantes.

¶Fumositates in capite generantur propter cibi hūiditatem:et eius impositione prohibentur ascēdere.

¶Scothomia quā causant squibala inclusa in intestinis in exercitijs frequenter exacerbātur.

¶Scothomaticus nauseā ⁊ sapore luteo molestatus in ore nec cibum abhominans immo copiose mādūcās ⁊ aui de proculdubio gignit multitudinē humoꝝ:nec a ꝓdictis liberabit

liberabitur accidētibus donec ab eis fuerit emundatus: ⁊ quotidiana letetur secum expulsione.

¶ Sicut in habētibus stomachum cholericum efuries lōga vertiginem parit et scothomiā: sic in habētibus flegmaticum refectio festinata.

¶ Qua ratione iubetur in passionibus capitis vaporosis et subtilis fricatio māmillarū in feminis: cadē conuenit in manibus fricatio testiculoꝝ illesa decentia sicut in pueris

¶ Scothomia fortis appoplexiam pronosticat cum a parua epilepsia non differat.

¶ De epilepsia.

¶ Epilepsia que sequitur motum lune si coniunctionē seruauerit ac vicinos aspectus principaliter a frigiditate cātur: quevero in plenilunio cōmouetur nascitur maxime ab humiditate.

¶ Epilepsia concutiēs in somno ⁊ cum tremore medicinā aut curam non recipit mortalium medicorum.

¶ Epilepsia consurgēs a mixtura chimorum precipue rufi et nigri similiter maligna est: et curari difficilius.

¶ Galosi et infrenati et maxime violēti sicut ab epilepsia tardissime liberantur: sic ab eadem facillime capiuntur.

¶ Epilepticus negligens a potibus abstinere nūq̄ opprobrijs carebit epilepsie.

¶ Epilepticus his contrarijs qualitatibus eius interiora discraliata: et maxime nutrientia non multum poterit emendari.

¶ Qui vero quādoq̄ mania torquētur qnādoq̄ epilepsia nunq̄ sanabuntur.

¶ De frenesi ⁊ litargia.

¶ Frenesis et litargia permutantur alterutrum sine contrario nam frenetici pereuntes fiunt litargici: sed hic frenescendo salutem recuperant.

¶ Intuitus picturaꝝ et multum diuersorum et splēdor et sonitus freneticos nimis turbant.

¶ Multa lux et tumultus et quicquid euigilare facit litargicis multum confert.

¶ Sicut freneticum non ligatum exterminat inquietudo sic et litargicū quietatum pernecat sopor mendax.

¶ Uenter stipticus et nimis solutus ambo litargicum impediunt aut impedire dicuntur.

¶ Ubi cerebrum comprimit apostema tunc et fumoꝝ illuc directio ⁊ naturalis caloris abunde subtractio festinat pernicie maxime: quia manet eger immobilis.

¶ De maniaca et melancolica passione.

¶ Maniacis et melācolicis frigidus aer semper inimicat: et quicquid in eorum corporibus fumos concludit horribiles somnus tamen et humectatio prosunt eis.

¶ Sicut timor est a melancolicis extirpāduꝫ: sic est incutiendus terror maniacis minarū et flagellorum.

¶ Quātū melācolicis obest habitaculū tenebrosum: tātū potest cōferre maniacis potissime si ad lectū eos induxerit

¶ Melācolicorū fantasmata subuertēda sunt ingenio: nō damnanda ne prouocati respuant medentibus obedire.

¶ Melancolici non curati septuo transeunt in maniam.

¶ Maniaci quorum aures falsis vocibus crebre sonant si ligati non fuerint seipsos exterminant.

¶ De paralysi ⁊ appoplexia.

¶ Paralysis totius corporis est mortis: mago appoplexiā vicariam eius pretendit precessisse aut vetere immoderatā attestatur repletionem.

¶ Non solū refectio nimia: sed inanitio stomachi precipue calidi potest fumositatibus incubum generare.

¶ Intelix terminus appoplexie videlicet impotētia semi corporis lateralis demōstrat repletionem immoderatam.

¶ Immoderatam et vniuersalis repletio sine ydropisi nūq̄ caret exuberantia sanguinis.

¶ De passione membrorum neruosorum.

¶ Quocūq̄ hūido replēte venas ceterosq̄ meatus immodare pisit ⁊ nerui ⁊ lacerti et chorde mollificari superfluę.

¶ Lacertus imbibitus aquosa humiditate vel infusiua sedibus correspondet nimium remollitis.

¶ Chorde remollite cedunt: sed non obediūt pulsantis imperio: nam regere nequeunt ad mouendum aeremyel sanādum prenimia laxitate.

¶ Lacertus mollificatus perdit constantiā naturalis firmitatis et laxitate cadit a natura li sicu.

¶ Corruens lacertus pre nimia laxitate seqtur via cētri.

¶ Lacertus prostratus laxus seu naturaliter prolongat⁹ nequit sursum seu lateraliter mouere iunctura cui superiacet aut deputatur ad mouendum.

¶ Membria relaxata pre nimia laxitate non solū impotentia sunt ad motum: sed etiam ad sensum inepta.

¶ Quia temperamento spiritus animalium perficit: ideo sensus deficit vbi non admiscentur aut eorum temperātia corrumpitur.

¶ Membria que corruerunt spūs non recipiūt vt solebant ⁊ susceptos extinguunt arctando et humectando.

¶ Quāto digniora sunt opera spiritus animalis tāto tēperamentum eius melius est q̄ in ceteris.

¶ Quod magis elōgatur ab excellentijs semper facilius vincitur ab extremis

¶ Cuius temperātia magis declinat in alterum extremorum corrumpitur leuiter ab illius oppositis.

¶ Pre cunctis spiritibus est aialis subtilior atq̄ lucidior et minus calidus: quapropter immoderata caliditas ⁊ frigiditas velocius eum distemperat ceteris.

¶ In medicatione vlcerum diuturna inguinalium aut vicine regionis nisi core protegantur operimentis periculuꝫ est in posterum spasmari lacertos eorum ac tantum infrigidari vt sint admodum inepti.

¶ Quod autem obtenebrat et ingrossat citius extinguit ⁊ sterilem efficit.

¶ Membrium paralyticum: licet sensu priuetur ⁊ motu calere potest vt in sanguineis qui venarum ⁊ arteriarum beneficio non priuantur.

¶ De spasmo.

¶ Repletio vaporosa fm latū offendens organa motiōis et longitudinem contrahenda spasmat.

¶ Replicatio infusiua vel aquosa mollificans oēs partes instrumenti motui paralyticat ipsum.

¶ Spasmo repletionis resolutiua magis: paralysi exiccatiua magis conueniunt et ruptiua.

¶ Uniuersalis ablatio vel diminutio subita motus volūtarij frigiditatem et humiditatem cerebri significat.

¶ Ablatio humiditatum repletionem vt in appoplexia.

¶ Diminutio et laxitas siue stupor frigiditatem ⁊ humiditatem significat.

¶ Permutatio motus vel innaturalitas mot⁹ et spasmositas omnium membrorum subiecta corruptam humiditatē cerebri vel vaporem venenosum aliunde venientem in epilepsie speciebus significat.

¶ Spasmositas vniuersalis paulatim membrorum siccitatem significat.

¶ De visu.

¶ Lapsus cerebri nerui optici tunicarum oculi vel humoris eius aut spiritus ingerunt visui nocumentum.

¶ De membris organicis: et primo de passionibus oculoꝝ

¶ Illesis organis potest spiritus vitiari vaporibus: vt cō firmat scothomia et vertigo.

¶ Non patitur lucem solis oculus plenus aquositate.

¶ Quibuscunq̄ vaporibus cholerici aut calidi a stomacho resoluti visum obtenebrāt hic in fine refectionis expedit aquā sumere frigidā cū manifesta sitī ⁊ marie circa somnū.

¶ In habentib⁹ palpebrā scabiosam vel pilorū reflexionē pungentem oculus perfluit lachrymis incessanter.

¶ Quibus cerebrū reumatizat et cibis ingurgitantur vel potibus: ocli q̄us aura leuissima prōptissime lachrymātur.

¶ Quibus palpebra superior pre magnitudine cōplicatur in oculum necesse est orbem eius pungere suis pilis.

¶ Rugosa palpebra si deturbet i medio cessabit cruciare.

¶ Si ruga superueniēs in medio palpebre forpicibus aut diu constricta cū macellis inflexibilibus decidat arefacta mantica palpebralis oculo poterit confirmari.

¶ In palpebra moderata si pili reflectantur oculum cum fuerint, extirpati mox cōuenit situm eorum cum acu pfunde cauterizare. Sanato cauterio meatus vnius pili cauterizandus est alter postea: et interim ceteri reflexi cum exterioribus glutinentur.

¶ Palpebra scabiosa cum inuersatur granosa et rubea fit semper est grauis.
¶ Pinguedo congesta inter intrinsecam tunicam ⁊ extrinsecam et nodus et scabies palpebram grauāt ⁊ oculum ꝓhibent aperiri.
¶ Uenositates in cornea innaturales semp ꝓcedūt a coniunctiua et ideo cū extirpātur ab ea marcescunt in cornea.
¶ Uulnerum cicatrices in cornea semper albe: que vero in coniunctiua vt plurimum rubee.
¶ Uidere clare paruas tm̄ ex propinquo claritatem cerebri significat cum siccitate et paucitatem spirituum.
¶ Uidere turbide res grossas tantum ex propinquo turbiditatem cerebri significat ex materia vaporosa in ventr et̄ immo in rethi.
¶ Quib⁹ vterq; oculus caligat altero clauso clari⁹ videt.

¶ De aurium passionibus.

¶ Ablatio auditus et diminutio frigiditatem cerebri vel instrumenti significant.
¶ Permutatio auditus audire impetū aque cāpanas suffiationes ventorum malleationes concussiones arborū tonitrua frirationes immoderatā siccitatem in media parte cerebri aut velaminū significat res grossas vapores autvē tositates aliunde venientes vel ibi generatas. Audire quasi a remotis humiditatem.
¶ Quibuscūq; post obturationē auris reuiuiscit auditus hunc procul dubio frigiditas ebetauit.
¶ Dentatio reumatis intra caput non solum parit grauedinem: sed tinnitum.
¶ Surditas magna ātiq; medicamīs auxilia nō admittit
¶ Surditas paulatim superuenies ⁊ cōtinue cum fe. vel sine fe. perpetuatur maxime quibus etas declinat manifeste
¶ Quēadmodum naturales effluriones auriū fellee surditatem superueniente curantur: ita et surditas fellis emēdatur liquoribus: et maxime aurium.
¶ Olea nitro cōdita vel acutis apituis fellib⁹ cōparant.
¶ In vulneribus auris precipue longi temporis fabulaq; auditus vitandus est et sonorum.
¶ Fluores aurium diuturni temperandi sunt nō constringendi ⁊ maxime subito.

¶ De passionibus narium.

¶ Ablatio odoratⁿ siue strictura et eius dimissio sine opilatione narium frigiditatem cerebri significat.
¶ Permutatio odoratus feto: siue immūditia narium humores corruptos significat in cerebro.
¶ Olfactⁿ recēter amissus acutis odorib⁹ ⁊ obtalmicis restaurat frigidis ⁊ humidis liquorib⁹ ⁊ viscosis diminutis.
¶ Quibus olfactus triēnio defuit semper deficiet.
¶ Carentes olfactu nec delectari nec tristari pñt odoribus
¶ Quicūq; diligēti⁹ vigilādo q̄ dormiēdo caput operiūt his vtplurimum sanguis e naribus cerebro instillat.
¶ Si fluens aquositas in cōtinuā subito restringatur nō solum grauabitur prora capitis: sed auditus ⁊ visus recipiēt nocumentum.
¶ Indecēs rubedo nasi ⁊ maxillarū cum manifesta venositate illarum partiū nequit extergi quousq; ruptonis contrarius vultui proportionatis extirpatio venarum premittatur cicatrix ibidem equalis et solida procuretur.

¶ Doctrina secunda de conseruatione memorie ⁊ aliarum virtutum sanitatis cerebri.

EXterior excedēs frigiditas ledit memoriam precipue nocturnā ꝓpter malam capitis cooperturam.
¶ Caliditas intensa valde qñq; permiscet rationem et memoriam: ⁊ illam inde ledit.
¶ Excedens cibi ⁊ potus quātitas memoriā multū ledit.
¶ Ciborum fumosorum comestio et potus vt aliorū porrorum ceparum porri casei et leguminum virtuti nocēt plurimum memoriali.
¶ Ex frigidis fructib⁹ atq; hūtidis ⁊ alijs crudis refectio ledit memoriam atq; corpus.
¶ Fructuum stipticorum vel per naturā aut per artē post comestionem tēperata acceptio prohibendo fumos eleuat memoriam iuuat valde.
¶ Fructibus aliqbus per assationē stipticis bonitas acq̄ritur sicut sunt pira hyemalia regulata: sicut ⁊ sunt auellane castanee nuces atq; ficus.
¶ Carnū nō castrati arietis medulleq; mutonis frequēs comestio a tota proprietate memoriā debilitat atq; ledit.
¶ Temperatorum ciborum ⁊ potus: sicut gallinaq; ⁊ pdicum: precipue cerebellorum: earū temperata refectio nō tm̄ confortat memoriam: sed etiam totum corpus.
¶ Potus excedens vini vel aque specialiter excedētis frigiditatis actualis corpore nimis calido calorem naturalē depauperat stomacho: et per consequens memoriam debilitat atq; ledit.
¶ Potus post comestionē dum cibi fiat ebullitio digestionem interrumpens: memorie ⁊ cerebro nocet valde.
¶ Ante refectionem corporis ꝓcurare moderatum ⁊ cōueniens exercitium non tantum memorie: sed ceteris virtutibus prodest valde. Spaciari enim et delectari sensui sunt intellectus.
¶ Quies autem superflua calorem debilitat: superfluitates retinet ⁊ aggranat: quare ledit memoriam ⁊ vsurpat.
¶ Somnus superfluus et vigilie nimie caput et etiam memoriam valde ledunt.
¶ Somnus comestioni propinquus priusq; cibus ad fundū stomachi descenderit surripit memoriam atq; aufert.
¶ Superfluitatum per intestina per nares per palatū per viuā per os per aures: ⁊ per fricationem capitis cū pectine cōuenientes ⁊ debita expulsio cōfert virtuti plurimū memoriali: ⁊ hoc est post somnum et exercitium faciendum.
¶ Sollicitudo visorum seu auditorum frequēs recordatio memoriam corroborat ⁊ confirmat.
¶ Gaudium temperatū ⁊ honesta delectatio non solū memoriam: sed virtutem intellectuā: et ceteras virtutes corporis etiam tam augmentat.
¶ Sepe lauare pedem aqua calida in qua bullierint mel lissa: ⁊ folia lauri: camo: et similia memorie capiti et oculis valde confert.
¶ Dormire calciatis pedibus precipue sotularib⁹ memoriam impedit atq; sensum.
¶ Lauare caput de decimo in decimum diem cum lexiuio in quo calefacta fuerint camomilla: melissa: vel saluia: vel maiorana: vel lauri folia et similia: memoriam corroborat et confirmat.
¶ Stare pedes post comestionē suauiter deambulare multum expedit atq; confert.
¶ Coriandri preparati post comestionem assumptio prohibēdo fumos ad caput ascendere memoriā multū iuuat.
¶ Masticatio masticis cū modico .ʒʒ. facta ieiuno stomacho ab humiditate flegmatica sine molestia caput purgat et inde impedita memoria confortatur.
¶ Pluris cum musco passule ⁊ anacardina cōfectio mirabolani quoq; cōditi confortant memoriā ⁊ restaurant.

¶ Doctrina tertia in qua cadunt canones egritudinū mēbrorum spiritualium nutritiuorum ⁊ generatiuorum: ⁊ primo de spiritualibus.

ETisici et quicūq; extenuati celerrime caliditatibus aeris in profundo corporis alterantur maxime si rari fuerint naturaliter vt cholerici: vel accidētaliter: vt qui diu febribus languerunt.
¶ Quicūq; febricitantes exposuerūt mēbra nuda frigido continenti vel vt in laboriosis febribus dolorē in articulis patiuntur ⁊ molestam incurrunt tussim.
¶ Extenuatos precipue tacētes in māsione frigida vel reumatica tussis infestat nisi tunicatis brachijs ⁊ torace tacuerint ⁊ capite pileato maxime si rasum extiterit.
¶ In extenuatis corporibus pāniculi spirituales ⁊ asales et cerebrum repente ⁊ immoderate leduntur a frigido aere vel a quibuscūq; actualiter frigidis.
¶ Repētina panniculorū spiritualium infrigidatio subitā introducit anhelādi difficultatem qui si nimium contrahātur immoderatū causabit dolorem: et interdum sincopim

atq;

atq; mortem constrictis capsulis cordis.

¶Tunica lanea quare sensibiliter calefacit ⁊ angustiat patientē.bōbicina vero vel sericina vel linea intercluſa bōbace sufficiēter a frigore ꝓtegit neq; estuatiōe,vexat infirmū.

¶De sudore.

¶Quotiēscūq; sudauerint tunicati maxime graciles expedit mutare tunicā ne corpus ledatur infrigidato sudore.

¶Quanto tunica calidior aut minus fuerit spongiosa:tāto copiosius reflectit sudorem:et ideo cōuenit in predictis festinantius deponere.

¶De epate calido.

¶Quibuscūq; caliditas epatis causat cōstipationem ab aquosis dulcibus velut vuis ⁊ cerasis fortius constipātur: maxime si fuerint meseraice late:nam terreū fortiter exiccatum constipat intestina.

¶In habētib⁹ meseraicas latas ⁊ epar calidū multitudo por⁹:nō tamē immoderata cōstipationē,phibēt solui frigidioribus et intestinis nimiū mollificatis nequeūt inferiora superiorum constrictione iuuari. Si vero immoderata fuerint nec epar attrahere nec intestina potuerunt retinere.

¶De febribus.

¶Qui in multis temporibus in contemplatione virerūt: et maxime cibo paucissimo celeriter eos feb. vitali depauperat spiritu.

¶De administratione vini in febricitantibus.

¶Quibuscūq; febricitantibus arterie sunt anguste modi cumq; spirituum continentes necesse est vino subtili ⁊ debili spiritus fouere vitales.

¶Febricitantes qui penuriam spirituum patiūtur nisi vino caute refocilentur cito deficiunt.

¶Quibuscūq; febricitantibus stomachus fuerit frigidus caput aūt forte:⁊ vir passibile vinū congruētius ministrat.

¶Soluti sudoris ablatio tā in sanis q̄ in lapsis:et maxie febricitantibus opilatos aut clausos indicat poros cutis.

¶Febricitantes ex putrida carnosos necesse est ad aerem subtilē ⁊ liberū trāsportare:maxime si poros habuerit opilatos:ab esu quoq; carniū conuenit eos abstinere penit⁹.

¶De voce.

¶Diminutio vocis euanescēs per clamorē ⁊ loquendi conatum aut per sudorem ⁊ calefactionē ex motu a frigiditate causatur et partim ex humiditate.

¶Vox rauca in loquendo ⁊nō in clamādo vel in loquēdo submisse ⁊ nō alte humiditatē tātum circa epiglotum esse significat:que per clamorem excutitur aut consumitur.

¶Rauca vox in clamādo significat humiditatem dissolutā ex conatu ad organū vocis ꝓcedere:si cū rasca tione ex capite si cum tussi aut cū subito saltu granorum ad guttur intercipientium vocem a pulmone procedit.

¶Quorum caput humidum est ⁊ reumatismis abūdans in acutis vocibus festinanter mutescunt.

¶Rancedo quā introducunt fortes ⁊ subite alterationes qualitatum oppositarū vtplurimū est perpetua.

¶Quicūq; masticabilia bñ deglutiūt potabilia vero trāsglutire nō p̄nt vel difficiliter his vocalis arteria neq; obturari sufficienter ab epiglote ex vno quidē latere si difficiliter aut ex ambobus simili modo valeat deglutire.

¶Si trachea arteria ꝓhibeatur obturari ex vno latere ꝑ partē oppositā laterio ingentatur natura potuz trahiscere

¶Nimi⁹ ⁊ assidui cātandi vsus vel alte clamādi pectoris meatus dilatat:⁊ pāniculos spiritualiū mēbrorum relaxat

¶Quibuscūq; spiritualium meatus nimium dilatantur his:attractus aer ab eorū pectore cito egreditur.

¶Aer inspiratus si moderata dispēsatione nequeat expelli vocis officium non poterit diu continuari.

¶Quibuscūq; cātantibus inferior cliban⁹ aut stomachus estuat.aſs resonat his multa vētositas ⁊ subtilis ibidē includitur circa frenem:aut circa stomachum habentem tunicas siccas ⁊ tenues.

¶Quibuscūq; sanguis flegmaticus dñatur ⁊ viscera sua naturaliter sunt calida ⁊ robusta his flegmatica superfluitas ad cutē copiose propellitur ⁊ candida morphea sepius maculantur:hoc autem illis precipue contingit.

¶Sicut anhelitus ⁊ insufflatio cū ictu ⁊ vox ⁊ loq̄la sunt actiōes ꝓ ordinē se habētes cū leditur ex prioribus necessario leditur quolibet illi posteriori ⁊ nō ecōuerso. Sic⁊ in digestione prima secūda ⁊ tertia necnō in sensu⁊ ymaginatione estimatione et memoria ⁊ sic de aliis.

¶Sicut anhelitu leso leduntur lacerti pectus ambientes sic lesa tantum in sufflatione primo necessario patiunt lacerti que sunt intra costas. Et lesa solū ictuali patiūtur gule lacerti:lesa quoq; voce tantummodo ledūtur solum musculi gutturis hoc est regionis epigloti. Si tātum loquela leditur sine precedentibus tātum ledit lingua vel aliquod coadiuuantium membrorum ad loquelam:vt labia:dēteꝰ palatum ⁊ nares.

¶De passionibus membrorum nutritiuorum:⁊ primo meri et stomachi.

¶Quibuscūq; subito et sine nausea glob⁹ aut nod⁹ ab ore stomachi ad guttur ascendere videt ⁊ cibi trāsitū impedire his grossa vētositas inter ysophagū et lacertos cōcluditur aut inter tunicas meri si cum dolore ascenderit.

¶Quibus vero cū fastidio ⁊ nausea globus ascendit glomeratos lumbricos superius pelli significat.

¶Quoscūq; sollicitudo immoderata vexauerit somnū impediēs naturaleꝫ:si copiose reficiant necesse est eos indigestione grauari ⁊ reumatismis refluere:quapropter timēdū est ydropisim aut oblitionē:id est litargiam aut scrophulas aut glāduloſas collectiones generari nisi superuenerit flurus vētris. Nō si sollicitudines importunas sepe timor cōcomitatur.alienationem vel cardiacā periculuz est oriri.

¶Importuna sollicitudo corpus macerat et extenuat:precipue si crebra tristicia vel illud cōcomitetur.

¶In pruritu et pustulis sanioſis pedū et tybiarū expedit calciamenta deponere saltim stricta et lanea.

¶Fomētationes aque calide sunt vtāde:sed carnosis est vtile balneum aque frigide.

¶Quibus epar calidū ⁊ stomachus frigidus necessariuz est venas eorum crudis humoribus et flegmaticis abūdare precipue si copiose reficiātur:nā cruditas chili per actionem epatis nequit corrigi.

¶Quibuscūq; sitis,ex falso flegmate causatur his vinum purum vel aqua calida sedat efficacius eam q̄ murtum vel frigida.

¶Quibuscūq; tēditur cutis immoderate:sicut ydropicis vel sudare nequeūt vel difficiliter:etenim porꝰ tēsione strinḡuntur et obliquantur.

¶Quoscūq; sine feb. verauerit amaritudo si deliḡrit sumpto cibo necesse est hos aut induratis et aridis fecib⁹ cōstipari vel preter solitum ad piloron.id est ad fundū ventris effluere choleram:Si vero sumpto cibo ⁊ maxime humido nil remittatur aut parum necesse est in venis orto stomachi concludi choleram.

¶Quibus in ore stomachi cholera cōcluditur aſs cōculcatur hos dolor prograuat in prora capitis ⁊ amaritudo et siccitas cholerico molestantur.

¶In crapulosis habentibus ventrem stipticum vtplurimū scrophe multiplicantur.

¶Quibuscūq; stropus abundat intus et exterius his extrema cito infrigidātur:grauissima quoq; sunt corpora et mor in labore deficiunt.

¶Vorantes et quicūq; deglutiunt vtplurimū cibū immasticatum non euadunt capitis nocumenta:nam aut visus caliginem aut dolorem aut putredinem dentium patiuntur:aut aliquam cephalcam.

¶Quibus cor;est paruum et epar:anguste sunt oēs vene.

¶Quibuscūq; febricitantibus stomachus fuerit frigidus caput autem forte vir passibile vinū ꝯgruētius ministrat.

¶Quibus craneum spissum ⁊ cerebrum medullosum ⁊ tēperatum miringe quoq; solide talibus vtplurimum caput forte nec leuiter patiuntur dolores in eodem.

¶De epate.

¶Quib⁹ epar est calidū necesse est chimos corporis quātūcūq; crudi exiterint aliqualiter sint acuti.

¶In habentibus epar calidum ⁊ meseraicas latas vtplurimū sicce sunt egestiones et velut aduste.

¶Corpora que crudis ⁊ acutis abūdant chimis cōtrariarum qualitatum mutationibus alterantur:⁊ cum exercitijs incalescunt punctis.id est pustulis rubeis primo macu

lata cutis tandem albescit. ¶ Calidi eñ et acuti humoris impressio vaporosa p̄venit frigidi ⁊ cōpacti humoris impressionem: que tardius illo dissoluitur.

¶ In quibuscūq; corporib⁹ abūdauerint chimi crudi si calidi et acuti humoris impressio excedēs supervenerit in alia qua parte corporis immoderatā illius ostendit malitiam quia nimis est fortis ignis q̄ viget in aquis vel qui in aqua non extinguitur.

¶ Epar habens calidum ⁊ cholericum si ceciderit in aschitem vel hypoſarchā: neq; calidis neq; frigidis poterit emēdari: sed sufficit medico retardare periculum.

¶ Cholerici et in quibus epar est caliduz immoderato potu vel vsufructuū aquosoz in hypoſarcham: interdum ⁊ sepius incidunt in aschitez. his vero assistētibus ignis: sicut exigit cocorum officium crebio percutiuntur arthetica vagatiua cruda aquositate petēte iuncturas que sept⁹ motu dilatantur: vt spondile lumborum.

¶ Quibuscūq; lāguētibus aschite vel hypoſarcha superuenerit carbunculus vel antrax proculdubio mortē vicinā esse denunciat.

¶ Quibuscūq; iuuenibus epar calidū constipationē inducit his potus aque frigide subuenit precipue si sumatur circa principium refectionis.

¶ Quibus vapores a stomacho cholerico vel calido resoluti visum obtenebrāt: his in fine refectionis expedit aquā sumere frigidā cū manifesta sitī: et maxime circa somnum.

¶ Qui lacticinijs cibis ⁊ piscibus atq; oleribus vescūtur vtplurimum necesse est horum sanguinē abundare flegma tem maxime si cum his fructibus aquosis vtantur.

¶ Quibuscūq; sanguis flegmatic⁹ dominat ⁊ viscera sua naturaliter sunt calida et robusta: his flegmatica superfluitas ad cutem copiose propellitur. ⁊ cādida morphea sept⁹ macalantur. hoc autem illis precipue cōtingit quibuscūq; sub vestibus crebio sudor concluditur.

¶ Circa vētrem vbi sudor maxime coarctatur morphea sepius incipit: ⁊ ad superiora sepius protendit vaporis flegmatici motum sequens.

¶ Purgati ⁊ alimenta flegmatis euitantes a morphea celeriter emendantur aquis sulphureis ⁊ ardentibus atq; ruptoriis medicatis.

¶ De intestinorum ⁊ partiuz ventris passionibus.

¶ In diuturnis ventris solutionibus nisi caute p̄tegatur ancharū regio patiēsq; sederit in sella pānis calidis circūtecta verabitur in posterum nefresi vel dolore lumborum.

¶ Quibuscūq; veratis tortiōibus aut alijs ventris doloribus absq; seb. vel vlcere nō remediant̄ per calefactorium vel clystere vel balneū aque calide his filonij aut alia ex magnis optatis recētibus aut non recentibus sembus aut iuuenibus conuenit ministrare.

¶ Quibuscūq; venter fuerit stiptic⁹ ⁊ chimi crudi atq; acuti multiplicantur in venis vtplurimum scabile vexantur ⁊ immunditijs cutis.

¶ Iuuenes qui a fluxu cholerico molestātur: ⁊ maxime in estate copiosus potus aque frigide liberat si sumatur vigēte siti precipue circa refectionis principium.

¶ Iuuenibus cholericis in vijs vrinalibus vlceratis fluxū patientibus vrinalem expedit abstinere a potu vini: et maxime acuti.

¶ In assuetis diu sedere quorū mens studio distrahit: precipue quando diuersoria sunt remota nimis retenta coarctantur egestio ⁊ vrina.

¶ Quibus egestionis ⁊ vrine superfluitates diutius retinētur necesse est lumborum: aut circūtacentium membrorum passiones incurrere.

¶ Assuefactio simplicis suppositorij vel clysteris in illis q̄ a cōstipatione grauantur quotidiana nō offendit naturā.

¶ In regulariter constipatis obseruāta diete laudabilis vsus nocumēta nō corrigit: sed phibet augmētari: et ideo melius est vt corrigatur vni q̄ nature cursus permiserit.

¶ Intentiones rerum conspectarum tempore generationis efficaces in genitis relinquunt impressiones.

¶ Vigilie vespertine solēnitatis vētralis leuitatem strangulant matutinam.

¶ Quibuscūq; venter immoderate tumescit absq; dolore vel impregnatione his inter sifach ⁊ nutritiua multa coaceruatur aquositas velut in ascite siccari ⁊ multa ventositas: vt in tympanite: vel si mulier fuerit a matrice extensa a vētositate mediocris tumor causari potest.

¶ Uenter qui mediocri ventositate tumescit exterius percussus tympanizat interius.

¶ Si ventus clausus in matrice tetenderit mulieris vētrē tunc exitus femine. i. vulue sepius sepius ructuabunt.

¶ Quibuscūq; ventus a sifach retinetur his sumptis aperitiuis ructuat per os sursum.

¶ Tumor qui delituerit fomētis moderate calidis: ⁊ infra diē naturalem resurgit: aut circiter a tenui vel mediocri vētositate causatur.

¶ Conseruatio sanitatis in lapsis corporibus cum his que lapsum corrigunt leuiter securius exercetur.

¶ Etas et innata cōplexio atq; ꝓsuetudo semper attendi debent in moderanda virtute correctiuorum.

¶ Ubi complexio naturalis cum etate cōiungitur declinādi precipuū est vsus tēperatorum in qualibet anni quadra.

¶ Sicut calidiora modicū tēperatis conueniūt vsui tēpore hyemali: sic estatis tempoibus frigidiora conceduntur.

¶ De conferentibus ⁊ nocētibus iuncturis: ⁊ primo de nocentibus.

¶ Passibilitas iuncturarū nequit vsum nocetium in q̄titate notabili tolerare: pedes corporum predictoz aer offendit excellenter in frigidās ⁊ facienq; estuare. ois fatigatiua deābulatio ledit eos: ⁊ maxime sumpto cibo: plitaq; suspensio pedum facit idem.

¶ Hyemalia pira ⁊ mala coctana castanee: vue: bumales ⁊ subtilitie leguminū et rapaz iūcturis oīb⁹ aduersantur.

¶ Lactans porcellus aut fluuiales aues ⁊ vetuste galline p̄dicaliter feriūt iūcturas inferiores cū modico iteruallo.

¶ Minas terribiles infert iuncturis lesis et capiti qui lac animalium cum cibis et vino frequenter sumit.

¶ Pisces belluales: vt murex ⁊ anguilla iuncturis inferioribus semper inimicantur.

¶ Potus qui non expectat iudicium vere sitis iuncturis ministrat grauamina lesionis.

¶ In humiditib⁹ nimis ledit articulos decubit⁹ resupin⁹.

¶ Sicut auarus vētet opprimit oēs artus sic eius quotidiana largitas fouet eos.

¶ Extremis artubus nāliter excitat iracundia tēpestatē.

¶ De conferentibus iuncturis.

¶ Flores amigdali: necnon mirti et camomille meliloti atq; rose semp iuncturis possint conuenienter administrari.

¶ Achor⁹ ⁊ edera non arborea: sed terrestris iuncturis omnibus spectaliter amicātur.

¶ Ruta indica iuncturis ⁊ neruis pre ceteris terre nascentibus multipliciter est amica.

¶ Salua parum cocta ⁊ crebio sumpta in fine refectionis ministrat eis inestimabile iuuamentum.

¶ Qui sepius calcat vuas ac musto recēti balneat pedes suos rarissime podagrizat.

¶ Floribus alcāne laxi pedes fragiles perpetuo roborāt.

¶ Uerbena gestata recens circa colūnas pedum viribus occultis prebet iuuamen eisdem.

¶ In terris alumiosis pedib⁹ nūq; deest robur ꝓpitatis.

¶ Fomentationes quoq; aque calide sunt vitāde: sed carnosis est vtile bal. aque frigide.

¶ Celeste sigillum dolores pedum fugat in eternum.

¶ De febribus.

¶ Qui in multis tempoibus ⁊c.

¶ Quibuscūq; febricitantibus artetis ⁊c.

¶ Febricitantes qui penuria spirituum ⁊c.

¶ Soliti sudoris ablatio ⁊c.

¶ Febricis

¶ Febricitantes de putrida ꝛc.
¶ Quibuscūq; febricitātib⁹ stomachus fuerit frigidus ꝛc.

¶ De apostematibus.

¶ Quibuscūq; scrophus abundat ꝛc.

¶ De sudore.

¶ Quotienscūq; sudauerint tunicati ꝛc.
¶ Quanto tunica calidior ꝛc.
¶ Soluti sudoris ablatio tam in sanis ꝛc.
¶ Quibuscūq; tenditur cutis ꝛc.
¶ Circa ventrem vbi sudor ꝛc.
¶ Purgati et alimenta flegmatis ꝛc.

¶ Explicium t aphorismi particulares ab Arnaldo devilla nova editi ingentis nocus curatiuis ꝛ preseruatiuis morbis spiritualeꝫ partes corporis humani respicientes.

¶ Deo gratias.

¶ Incipit liber de parte operatiua magistri Arnaldi de villa noua.

Sanitas pro tanto finis dicitur medicine: quoniaꝫ est illud in quo qʒsert principium. ſ. medicus vel minister nature inquātum est operans per artem cuius sanitatis prout est in forma sanabilis nō sit in parte principij predicti quod est principiū extrinsecus: scilicet artis vel operantis per artem. In his enim operabilibus in quibus solum finis est bene operari: sicut in moralibus finis est in partem operātis: sed in his quoꝝ finis est operatus: quandoq; est in partem operantis: sicut est de forma omnino artificialibus: quandoq; vero non: sicut quando forma q̄ est finis operis non est absolute artificialis: et talis est sanitas: nam corpus eius principium per se naturale est: per accidens vero artificiale. ¶ Vnde sicut finis agricole qui operatur per artem agriculture est fructꝰ: qui tamen non est in partem eius: sic et medicine vel medici finis est sanitas: ꝛ vniuersaliter in artibus et scientijs q̄ habent adinuicem ordinem finis posterioris est in partem prioris. ¶ Omne nocumentum actionis cuiuscūq; membri significat in eo passionem: aut morbum priuatum: vel ab alio membro communicatum. ¶ Omne nocumentum singulis actionis continuū causam nocumenti significat esse in membro priuatam: cuius actio leditur. ¶ Nocumenta continua plurū actionū habentium adinuicē ordinem significat membrum prime actionis pati immediate: ꝛ posteriorum actionum lesiones inde procedere. ¶ Ablatio representatiua cuiuslibet actionibus absq; causa extrinseca testatur exuberare humiditates. ¶ Omne nocumentū actionis interpolatum: non tamen interpolans propter causam primitiuam: nisi sit paroxismale: sicut in epilepsia significat causam passionis esse intrinsecam materialem: et aliunde mandari particule patienti. ¶ Causa passionis ab eo mēbro communicatum patienti: cuius immutatio p̄cedit vel concomitatur lesionem patientis: ꝛ ad quā sequitur immutatio eius. ¶ Si membrum aliquod patiatur propter causam communicatam a membro vicino: vel colligato ꝑcul dubio aliqualiter immutantur propter naturam cetera vicina vel colligata membro mandāti: precipue si fuerit sensus acuti. ¶ Omne nocumentum vicinum in ramis alicuius membri significat causam passionis in toto ramo contineri vel radice. Nocumentum diuturnuꝫ quod in solo ramo manifestatur non prouenit a radice: sed propriū est illius. ¶ Omnis materia cōmunicata membro patienti vel humor est vel aliquis vapor. ¶ Omne nocumētum subitū et momentaneū si ab interiori processerit outur a vapore. Si vero taliter nō fuerit ouk ab humore. ¶ Si morbus aliquis aggrauetur presente cōtrario vel precedenti per accidens illud cōtrariū est causa grauaminis: sicut accidit splenetico ꝛ colico: atq; nefritico ex frigiditate: nam in feb. aut post feb. grauius molestātur per vsum aque: aut aliox infrigidantiū cōtra feb. Si morbus aliquis alleuietur presente simili: vel p̄cedēte per accidēs illud cōtingit. ¶ Quibus sudor: aut alia ꝓfluetia euacuatio diu cessauerit: necesse est digestionē in organis impediri et nocumenta lese digestionis in interioribus apparere. ¶ Omne nocumentū actionis representatiuum et sine causa exterior attestatur repletioni veteri vel antique. ¶ Sicut anhelitus ꝛ insufflatio sine ictu ꝛ insufflatio cū ictu et vox et loquela sunt actiones per ordinem se habentes cum aliqua leditur ex priorib⁹ necessario leditur quelibet illa posterior: et non econuerso. Similiter in digestione prima et secunda et tertia: necnon in sensu imaginatione et estimatione et memoria: et sic de aliis. Sicut anhelitu leso leduntur lacerti pectus ambientes: sic lesa tantum insufflatione primo necessario patiuntur lacerti qui sunt inter costas ꝛ lesa solum ictuali patiuntur inde lacerti: lesa quoq; voce tantummodo ledū tur solum musculi gutturis: hoc est regionis epiglotalis si tantum loquela sine precedentibus ledatur tantum patitur lingua vel aliquod coadunantium membrorum ad loquelam: vt labia dentes palatum ꝛ nares.

Signa dispositionū cerebri innāliū.

¶ Signa quibus cognoscūtur dispositiones cerebri potis sime innaturales aut lapse. Nocumenta sensuū subita ablatio oim humiditatū. Visio albox flegma: visio nigroꝝ melācolia. Igneox ꝛ citrinox choleram: rubeox sanguinem. ¶ Diminutio visus videre clare res paruas tantum ex propinquo claritatē celebri cū siccitate ꝛ paucitate spirituum significat: videre turbide res grossas tm̄ ex propinquo turbiditatem significat cerebri et materia vaporosa in ventriculis vel rethi. ¶ Ablatio auditus et diminutio frigiditatē permutatio audit⁹ audire impetū aque: cāpanas: sufflationes ventoꝝ: malleationes: concussiones arboꝝ: tonitrua fritationes: vonit⁹ immoderatā siccitatem in media parte cerebri: aut velaminū eius res grossas vapores: aut ventositates alūde venientes vel ibi generatos. Audire quasi a remotis humiditates. ¶ Ablatio ꝛ diminutio odorat⁹ sine strictura et epilatione narium: frigiditatem cerebri significat. Permutatio odoratus fetor: siue immundicia narū humores corruptos in cerebro. ¶ Nocumenta gustus ꝛ tactus principaliter significant dispositiones primoꝝ organoꝝ: ꝛ nō cerebri: nisi in vniuersali sensus ablatione: sensus alicuius qualitatis manifeste significat eandē qualitatem in cerebro esse. ¶ Nocumēta interiora cōmunicationis et motus ablatio subita totius in toto cerebro frigiditatem ꝛ humiditatē ostendit: aut in his qui habent visiones ꝛ somnia frigiditatē et humiditatē. ¶ Ablatio ꝛ diminutio imaginationis partis anteriorius frigiditatē et humiditates ostendit: stupor vigilativus frigiditatē et siccitatē indicat: stupor somniculos⁹ frigiditatē ꝛ hūiditatē indicat. ¶ Permutatio ymaginationis caliditatem et siccitatem indicat: ymaginatio in somnis somnia permutata seu confusa caliditatem. Sōnia quorum nō est memoria vel oblivio somniorum frigiditatem ꝛ humiditatem. Somnia igneoꝝ terribilium citrinoꝝ: ꝛ sic de similibus caliditatē et siccitates. ¶ Ablatio et diminutio estimationis: vt in amentia et stoliditate frigiditatē et humiditatē medie partis: alienatio vel pmixtio rationis prauitatē spiritus animalis in qualitatibus et in motu. ¶ Alienatio sine feb. declinans ad irā ꝛ audaciam et ferocitatem. vt in mania manifestam ostendit caliditatem ꝛ siccitatem ꝛ feruidum motum spirituum: alienatio sine feb. declinās ad tristitias ꝛ timores: vt in melancolia frigiditatē et siccitatem. ¶ Alienatio cum feb. vapores calidos aut apostema calidum in cerebro vel inferioribus circa spiritualia: vel etiā in matrice. ¶ Alienatio cū feb. et inflatione oculoꝝ et capitis et horrore luminis ꝛ insueta inuerecūdia: vel audacia maxime cum pmīnētia vel mobilitate oculoꝝ: aut inuoluntaria lachrymatione apostema calidū intra craneū significat. ¶ Alienatio cum febre et inequalitate: vel diuersitate ꝛ coāgustatione anhelitus siue manifesta immutatione oculoꝝ et capitis ꝛ manifesta immutatione ꝛ cōtractione hypocūdrioꝝ vel signis pleuresis apostema calidū in dyafragmate vel vicinis pellitulis pectoris significat. ¶ Alienatio predicta cum serenitate pulsus in saltu: aut tremore ipsi⁹ apostema predictum in velaminibus significat: in velaminib⁹ capitis cum malleatione et ceteris signis apostematis capitis. In velaminib⁹ pectoris: cū etiā signis apostematis pectoris. ¶ Alienatio p̄dicta cum duritie: dolore et inflatione oris stoma-

ebriatoꝫ sitl vel nausea predictū apostema in ore stomachi significat. ¶ Alienatio aūt p̄dicta cū duritie ⁊ dolore ⁊ inflatiōe matricis apostema significat in matrice. ¶ Alienatio ex corruptiōe fantasie vel imaginatiōis: ita vt ex vestibus: aut vicinis corporibus villos: aut paleas vel ea q̄ nō sunt: nitat colligere vel asserat se videre: vt ignes aut aq̄s ⁊ etiā recte cum loquatur et operetur: et preteritorū recordetur apostema predictū in prora cerebri significat tantū esse: cū etiā signis apostematis cerebri: vel sine his ex⁹ infectionē ex humore vel ex vapore. ¶ Alienatio vehemens cum multa garrulositate: aut inordinata locutione vt dicenda non recte dicere vel non agenda operatur presentia. Unde cognoscens preteritas bene recordando: ꝓpter turbationē operationum estimationis et rationis aliquod lesiuū predictorum in medio significat esse causam. ¶ Alienatio predicta: sꝫ cū feb. vel etiam signis apostematis capitis intra cū oblitione eius: quod videt audit et petit significat ipm esse in pupi: si vero fuerit absq̄ signis apostematis cerebri significat lesionē intrigidationis eiusdē partis tātūmodo. ¶ Alienatio predicta cū risu ⁊ distillatione sanguinis per nares p̄minentia ⁊ rubedine manifesta oculorū turpitudine: et multa rubedine lingue añq̄ nigrescat et ebetudine eiusdem: ⁊ grauitate in loquēdo: ⁊ plenitudine venarū frōtis et oculoꝝ et frequētia sedēdi: ⁊ standi absq̄ necessitate apostema predictum ex sanguine significat. ¶ Alienatio cū tra: ⁊ rra: et clamore: ⁊ audacia: et multa mobilitate oculorum: ⁊ asperitate lingue et citrinitate anteq̄ nigrescat: et multa loquela: ⁊ expedita ⁊ vigilitaꝫ assiditate apostema predictum ex co. rub. significat. ¶ Alienatio predicta cū ferocitate lupina: vel demoniaca significat apostema predictum ex col. coadusta vel solum intrigidatione cerebri et spirituū ab ipsa deficientibus signis apostematis. ¶ Alienatio in qua manifeste ledūtur diuerse mentis operatiōes plurium partium cerebri lesionem significat: ⁊ specialiter correspondentium lesis operationibus.

¶ Multitudo cogitationis instabilitas ⁊ variatio caliditatē: paucitas cogitationis fixio singularis frigiditatem. ¶ Oblimio vel ablatio ⁊ diminutio memorie frigiditatē et humiditatem puppis: memoria preteritorū ⁊ nō presentū caliditatem permiscentem. Memoria presentium ⁊ nō preteritorū frigiditatem ebetātem: atem preteritorum non presentium lesionem prore. presentium et non preteritoꝝ lesionem puppis. Itē oblitio incōplexorum tantū lesionem p̄re. Item oblitio complexorum lesionem puppis.

¶ Nocumēta motus voluntarij vniuersalis ablatio vel diminutio subita motus volūtarij humiditatem ⁊ frigiditatē cerebri significat ablatio humiditatē repletem: vt in apoplexia. Diminutio humiditatem infundētem: vt in paralysi ⁊ torpore: ⁊ vniuersali pigritia. ¶ Inquietudo caliditatē ⁊ siccitatem: pigritia ⁊ lassitas siue torpor humiditatē et frigiditatē. ¶ Permutatio motus vel innālitas motus spasmositas omniū membrorum subita corruptam humiditatem cerebri: vel vaporem venenosum: aliunde venientem vt in epilepsie speciebus spasmositas vniuersalis mēbroꝝ paulatim siccitatem significat. ¶ Somnulositas frigiditatem et humiditatem: vel humiditatem tātū resolutionē spirituum animalium: vt in superfluis exercitijs ⁊ cottu: distractionē ipsorum: vt in principijs paroxismoꝝ ⁊ sumpto cibo: vigilātia siccitatē cerebri: vel vapores aut humores acutos ⁊ pungitiuos. Uniuersaliter autem hec duo significant suas causas que in proprijs capitulis dicentur.

Signa lesionuꝫ opatiōnū nālū cerebri.

¶ Lesiones operum naturalium cerebri denotantur in capillis ⁊ exeūtibus ab eo: et qualitate cutis capitis. ¶ Pili ortu et casu colore et figura: celer ortus pilorū caliditatem Tardus frigiditatē. Celer casus siccitatem: aut corruptos aut acutos humo. ad radices illorū: tardus bone humiditatis abundantiam. Nigredo caliditatē: albedo frigiditatē Medius color medium ꝫm plus ⁊ minus: planities humiditatē. Crispitudo siccitatem. ¶ Exeuntia per nares ⁊ palatum abundātia defectu coloꝛe sapoꝛe et odoꝛe. ¶ Abundātia superfluitatis exeuntis abundantiā humoris ex quo causatur et fortitudinem expulsiue. defectus eius cum leuitate capitis siccitatē pura defectus eius cū grauitate mordicatiua et inflammatiua et cum citrinitate coloris significat choleram intus clausam: defectus cum grauitate extē sua pulsatiua ⁊ ruboꝛe coloris sanguinē significat. Defect⁹ cū grauitate laxatiua somniculosa ⁊ albo calore flegma defectus eius cuꝫ grauitate cogitatiua ⁊ vigilatiua fusco vel plumbeo colore melācoliā. Defectus cū grauitate extē sua et tinnitu ⁊ p̄mutatione grauedinis de loco ad locuꝫ materiam generatiuam vētositatis et vaporis cum caliditate in ipso agēte. ¶ Color ⁊ sapor superfluitatis exeuntis speciem humoris significat ex quo ipse generatur vel causatur. ¶ Odor fetidus putredinem humoꝛem existētium significat: vel in naribus vel in proꝛa: vt in polipo ⁊ corriza cū incipit inspissari ⁊ retineri: et maxime in simio et habentib⁹ nares strictas cutis capitis coloꝛe exteriꝰ: ⁊ q̄litatis tāgibilis. ¶ Iuuātia ⁊ nocētia vel extrinsecus alterantia cerebrū quod iuuatur calefacientibus excellēter frigiduꝫ est quod iuuatur calefacientibus moderate vel frigidū est vel b⁹ ⁊ nō leditur ab humo. quē moderatus calor resoluit. ¶ Quod iuuaf ab infrigidātibus calidum est. Quod iuuatur ab humectantibus siccum est: et ecōuerso. ¶ Quod ab euacuātibus leditur: vt flobothomia vel cottu ⁊ ceteris siccum est. ¶ Q̄ velociter calefit calidū est: aut rarū. Q̄ tarde calefit frigidū est: aut densum. ¶ Q̄ tarde abundat superfluitatibus est siccū. Q̄ cito abūdat humiditatibus tēperate humidū est. Quod cito abūdat humiditatibus spissis acutis fetidis velut putridis ca. est et hu. cuius calor etiā trahendo multiplicat humiditates frigidius: maxime in gulosis et maxime potātibus. ¶ Quod tarde leditur a vaporibus vini forte est in virtute compactū. et quasi durum in substantia. Quod cito leditur ab eo debile est ⁊ molle.

Signa q̄titatis et figure capitis.

¶ Quātitas ⁊ figura capitis: cuius caput ꝓnium male figuratū cerebrum similiter ⁊ ineptum ad operam cōmunicationis et motis significat perfidum timidum: et mobilez ad tram: et interdum et in omnibus hesitat.

Signa sumpta anatia a cerebro.

¶ Nata a cerebro vel vicina. Aures vimitu et dolore. Uimitus vt in permutatione audit⁹: dolore vt infra. Oculi q̄litate extrinsece situ motu figura existētib⁹ ⁊ doloribus. Oculi sicci siccitatē cerebri maxime prore. Oculi lachrymosi et lipposi sine morbo eoꝝ humiditatē partis eiusdem. Citrini et rubei caliditatē plūbini ⁊ albentes frigiditatē. Magnitudo venarū caliditatem paruitas cōtrariū. ¶ Prominentia oculoꝝ apostemata et repletionē vasoꝝ cerebri: ꝓfundatio resolutionem plurimū eius substantie: vt in vigilijs cottu fluxu acuta febre ⁊ ethica. ¶ Mobilitas caliditatem: maxime contunctam siccitati inflammationem frenesim aut maniam. Defectus intuitus in vno loco frigiditatē stupoꝛē terroꝛē mamentiam vel alienationem melācolicā. ¶ Uehemētia timoris angustie desideriū delectationis resolutionis vt in libidine. ¶ Tortuositas innata: vt in luscis humiditatē cerebri: ⁊ mollitiem lacertorum oculi supueniens spasmum vel paralysim: vt in tortura et epilepsia. ¶ Inuersatio palpebrarū apertio cum immobilitate stupoꝛem congelantia. Clausio cū difficultate aperiendi litargiam. ¶ Fluxus lachrymarū insolitus absq̄ causa manifesta in egritudinib⁹ calidis inflāmatiōnē ⁊ apostema capitis significat. ¶ Nares existētibus vt supra. ¶ Lingua coloꝛe situ: et quantitate coloꝛe venaꝝ que sub apparet in ea Citrinitas rubedo: viriditas: nigredo caliditatē ⁊ apostema calidū. ¶ Os exeūtibus exteriꝰ: fluoꝛ humiditatis abūdantia aquositatis. ¶ Gingiue coloꝛe tumoꝛe uuula similiter amigdale similiter. ¶ Dētes coloꝛe doloꝛe. ¶ Facies coloꝛe habitudine. Rubedo ⁊ carnositas dīnū san. ¶ Macies cum citrinitate dominū cholere: Macies cū tenebrositate dominium melancolie. Inflatio modica aquositatez in sanguine dominari: vt in cachochimia prima ad hydropisim. ¶ Collū quātitate virtute collectionib⁹ forte ⁊ grossum fortitudinē cerebri ⁊ abūdātiam substantie eius cōtraria contrarium glandulosum et scrophulosum superfluitates indigestas abundare in cerebro. ¶ Nucha ⁊ nerui quātitate: et virtute inter collū supple at restant sup principio.

Signa sumpta a mēbris cōcantibus.

¶ Mēbra remota a cerebro precipue cum eo colligantiaꝫ habentia operatione: et accidentibus suarum passionum. ¶ Pectus anhelitus meri deglutiōe stomachus inanitio ne repletione nausea vomitu appetitu: ⁊ doloꝛe. ¶ Matrix inanitiōe repletiōe: doloꝛes ꝓcipitatiōe suffocatione

catione emoꝛroydaꝝ inanitione repletione dolore. ¶ Uniuersaliter autem si ad immutationē tactū in aliquo membꝛio:vel in suis accidētibus:seu passionibꝫ quo ad qualitatem:vel quātitatē:aut tēpus fiat immutatio in capite: vel in accidentibus passionum eius quo ad tria predicta:ꝛ nō cōuersio:certum est ꝙ illa mēbra cōmunicant capiti passionem. ¶ Dolores capitis:dolor capitis continuus causam doloris significat in capite contineri. ¶ Dolor capitis interpolatus sine causa priuata significat causaꝫ doloris ab aliis mēbris ꝓcedere. ¶ Dolorꝙ sentit in profundo ventre vsq; ad radices oculoꝝ vel oculos causam doloris in substantia cerebꝛi:aut in ventriculis eius continere significat. ¶ Dolor qui nō sentit in ꝓfundo:sed magis extra in aliis partibus capitis a cerebꝛo causam doloris cōtinere significat. ¶ Dolor profundus perꝛodicus in frōte vel ꝓcꝛa: maxime in altero cornu:siue causa primitiua causam doloris significat oriri a stomacho. ¶ Dolor periodicus et profundus semper et septus euentes in ieiunio:maxime si acutus fuerit vaporē acutū a stomacho ꝓcedere ad caput significat:ꝛ stomachū naturaliter esse calidū:aut calidis ꝛ acutis hu.accidētaliter aggrauari. ¶ Dolor ꝓdicus ꝛ ꝓfundus magis euentes a ieiunio:ꝛ totam ꝓcꝛam occupans:ac diuidens frōtem per lineam circūquaqꝫ ꝓtensam dum tamē sine pōderositate sit:et acumine causam doloris siccitatem eiusdē partis esse significat ab inanitione ieiunij: vel contꝛa:vel alterius mānētis impressam. ¶ Dolor periodicꝰ ꝓfundus capitis maxime lentus:sine causa primitiua significat ꝙ ꝓcedit a flegmate:vel a vapore resoluto a membꝛio flegmatis copiam cōtinente. ¶ Abscisio cauſarum primitiuarum regimē in dieta:regimē in morbis creticis: regimē in dieta ꝓhibens in ser rebus nocentia supꝛa tacta tandem commensurans eas:vt sint iuuantes in abscisione morbi: vel saltem neutre maxime ĵn nutrientibus:ꝛ aere quibus saluātur virtutes ꝛ cōfortantur. ¶ Cōmēsuratio serꝝ rerum:vt sint iuuātes appꝛoximare eas corpoꝛi in ea q̄litate et qualitate qua imprimāt effectū oppositum morbo in equali gradu:vel ad cautelam esse in minoꝛi. Cum membꝛum principale nō sit fortibus subito alterandū precipue in lentis et cronicis morbis aduersantis nature cōtrarijs abscindūtur. ¶ Cōmēsuratio serꝝ rerū:vt saltem sint neutre appꝛoximare:eas coꝛpoꝛi ꝑm ꝙ cōueniunt cerebꝛo temperato. ¶ Cōferunt cerebꝛo temperato aer purus in substantia temperatus in qualitatibus ꝛ tranquillus suauia aromatica et ꝓpoꝛtionata tēpoꝛi gestata vel in mānionibus posita caput:et collum mediocribus operimētis in hyeme regere:aliis vero tempoꝛibus caute detegere. ¶ Exercitium ꝓpoꝛtionale coꝛpoꝛi ante cibū:deābulatio moderata post cibuꝫ:pectinatio potius ante cibū. ¶ Fricationes suas extremitatum:nutrientia tēperata vel vicina tēperamēto cibus et potus humositate carētes:vinū debile vel bene lymphatū:mediocris refectio:ieuis vel nulla cena. Exiguꝰ potus:moderatus somnus et longe post repletionē maxime onerosam. ¶ Moderata vigilia:eūo debita fecis et vine tēperata capitis ablatio ante cibū:et famē frequens ꝛ tanta ꝑ eodem ablutio cum calida:balneum rarum et temperatum:coitus rarus et moderatus:gaudium delectabile: studium et moderatum:moderata et placens sollicitudo. ¶ Regimen in morbis creticis iuuare naturam ad perficiendū creticā euacuationē quā nitit facere per candē partem ad quā ipsa mouet materiam si saluū fuerit:vel securū vel per oppositū si extinde periculum timeaf. ¶ Per secessum lententibus intestina:vrinas diureticis:per matricem et emoꝛroydam aperituis:per vomitum prouocantia: per sudoꝛē vel ꝑ apostema sub auribus:vel alibi trahentibus medicinis vētosis:aut sanguisugis:cū tamen apꝛa creticuꝫ quod erumpit sub auribus non est saluum:sed timorosum: quia videt accidentia timorosa:alo periculosa cōcomitantur ipm vt alienatio:stupoꝛ:suffocatio:vel coarctatio gutturis:vel ꝓe multitudine materie regurgitātis ad nobile mēbꝝ:vt cerebꝝ vel nobilis et supꝛeme nocue operationis vt guttur timetur egrum perire priꝰ q̄ per eandez ꝑ tem materia trahetur tutius est eā flobothomijs ab inde trahere vel diuertere q̄tum possibile fuerit. ¶ Abscisio cārum antecedentiuꝫ dicta medicatio. Manualis operatio. ¶ Dicta conseruans virtutē maxime in principalibus et contoꝛtanis:si sit necesse:ac insuper ꝙ imꝑimat effectū oppositum cause vel saltem ꝙ natura sit propter securitatem. ¶ Medicatio rarificans vel aperiēs cutim ꝛ cranū. Prohibens passibilitatem cutis corrigēs peccatum humoꝝ rectificās malam dispsitionē totius coꝛporis vel membꝛi mādātis. ¶ Manualis opatio secans arterias tympoꝛuz vel extrahens:aut venas innaturales. ¶ Medicatio aperiēs vel rarificās temperata fricatio capite raso lotio vel embꝛocatio cū ca.vel cum decoctione medicinarū aperituarū reumate nō obstante ꝓhibens passibilitatem densando substantiā:ꝛ interdū claudendo poꝛos stipticis:aut frigidis leuibus. ¶ Corrigēdo numis lapsam cōpsionē causis oppositis ebetādo sensum ingrossantibus cibis:aut stupefactiuis et leuibus medicinis:vel frigidis ꝛ hu.moderatis. ¶ Corrigēs peccatū humoꝝ peccātis in coꝛpoꝛe vel matoꝛibus venis q̄titate vel qualitate:vel motu trīs:aut simul tractu ad oppositū alteratiōe cūone vtrobiqꝫ simꝫ:aut separatim.tractu ad oppositū squinantiā cūone cū humoꝝ nō,peccās quātitate:aut qualitate timetur ad caput tēdere dolorē acumine:vt in ictibꝰ ꝛ pcussionibꝰ sepe cōtingit.

¶ Exercitio. pedum.tybiarum:coxarum:
Fricatione. natum: brachioꝝ manuꝝ
Ligatione. um: et in masculis testiculoꝝ
Uentosatione: siue. rum:ꝛ in feminis mammillaꝝ
Scarificatione. rum. Tractu ad oppositum

cum euacuatione humoꝝ peccāte in quantitate flobothomia:ventosis cum scarificatione:sanguisugis ruptoꝝ:fomentis:farmacia:clisteri:pessario eo.ſ.modo quo ꝛ quantū cōplexio:etas:sexus:ꝛ ceteras particularia tolerabūt:maxime virtꝰ ꝓpter quā etiā cōsiderarf alteratione tantum:humoꝝ solū in qualitate peccāte:cola namqꝫ peccante in modica quantitate si nimis subtilis ꝛ pungitiua fuerit:vt sanguis acuat ꝛ subtiliet nimis tantum indiget ingrossantibus mediocriter. ¶ Euacuatione tantū humoꝝ solum peccātibus in quātitate:multitudo namqꝫ cholere citrine vel rubee vel praſſine natātis in stomacho tantū indiget vomitu sanguine vero per sevel cū aliis in toto eruberāte flobothomie sufficiūt. Flobothomia cephalice tam in veteri q̄ in recēti morbo sanguē tā fluxo ad caput:ꝛ ibi corrupto. ¶ Flobothomie mediane si cephalica occultetur ꝛ sangui.mūdo fluxo ad caput:flōmia basilice mediana latēte. ¶ Flobothomia funis p̄cipue in recēti dolore ad diuertēdū:vel etiā in antiquo:vt si malitia sangu.extiterit vniuersalis vt ad remotioꝛa trahat. ¶ Flobothomia sciatice supꝛa dorsum pedis:aut saphenarū in hiꝛquoꝝ mēstrua:aut emoꝛroyde cessauerunt:ꝓcipue in recēti galea in qua mūdꝰ sang. est in capite coꝛruptꝰ assiduitate morbi. ¶ Alteratiōe ꝛ cūone simul humoꝝ alijs a sanguine peccantibus quātitate ꝛ qualitate in viis vnalibꝰ:aut venis ꝓpinquo. ¶ Diureticis frigidis peccāte co.diureticis pauce caliditatis peccāte humoꝝ adusto. Diureticis intēse caliditatis peccante hꝰmoꝝ frigido nimis flegmate subtili ꝛ aquositate abundāte in venis totiꝰ coꝛporis ꝓuocātibꝰ sudoꝛē stuphis medicinarū dissoluentiū intense caliditatis. In flegmate stuphis medicinarū dissoluētiū remisse caliditatis in aquositate. ¶ Alteratione ꝛ euacuatione separatim:alo humoꝝ bꝰ a sanguine peccātibꝰ in venis q̄titate ꝛ qualitate:digestiuis ꝓuenientibus alteratio prius farmacijs debitis:cōsequēter euacuatio. Digestiua conuenientia medicine alterātes humoꝝes in qualitatibus ꝛ substantia virtutibus primis scdis ꝛ tertijs:precipue que specialiter habent aspectum ad cerebꝛum. ¶ Farmaca debita medicine solutiue tā simplices q̄ cōpolite:precipue cerebꝛo specialis. Medicatio corrigēs peccatum humoꝝ peccantis tantū in capite vel ex ipsa dispositiōe ꝛ habitudine peccātis:vel q: vniuersalis est p̄missa euacuatio:vel trīs alteratio ꝛ euacuatio simul:aut separatim. ¶ Euacuatio tātū peccante sang. vel per se:vel cū aliis flobothomia vētosatione sanguisugarū appositione:flobothomia frontis dolente occipite:ac sanguine ꝓfunde existēte. Flobothomia nasi sanguine magis superficiali:flobothomia post aures dolēte ꝓcꝛa. ¶ Uētosatione sanguine in paruis seu intercutaneis:extra cranium existēte maxime in tunicis:flobothomiam autez occultas

venas habentibus ventosatione occipitis,dolēte proa. Vē tosatione spatularū dolēte occipite:ventosatione cubitorū nō obediētibus spatulis. ¶Sanguisugarū appositione in pueris ꝛ formidolosis super verumq; tympus:ꝛ post aures ¶Alteratio ꝛ euacuatio ab hu. aliis a sanguine peccātib⁹ alteratio ꝛ euacuatio simul caputpurgio cauterio ꝛ rupto rio.Caputpurgiū per palatū ꝛ os gargarismis latū:ꝛ os ꝛ masticatoriis dissoluētib⁹ ꝛattrahētib⁹:ꝛ dispositio pulmo nis:aut gutturis resistat vel hu.cholerici non abūdēt in ca pite. Caputpurgium per nares sternutatoriis:ꝛ dissolvēti bus et attrahentibus si nō resistent timor est nocumēti ma loris. Ruptorium cauterū in antiquato dolore et flegma te vel falso sanguine. Cauterium occipitis patiente proa. ¶Cauterū in fontanella adiutorij patēte occipite rupto riū supra caput passione ꝓfunda. ¶Euacuatio ꝛ alteratio separatim digerere prius capitis humorē tandē euacuare pilulis trahentib⁹ per secessum:aut caputpurgiis tam di ctis cauēdo:ne tñ subtile educat:aut plus attracto dissol natur:digerere medicinis alterātibus in primo gradu ma teria existēte qualitatis debilis. Alterātibus in quarto ma teria exīte qualitatis intēse:nisi ꝓpter exuberātiā cuius ti meatur augmētū doloris ebullitione ꝛ extēsione:aut gene ratione apostematis cōgelatione:aut augmēto doloris:al terātibus in mediis gradibus materia exīte medie qualitatis tenēdo p̄dicta in ore:maxime odorifera:ꝛ que subtilē ac purū vaporē emittūt:ꝛ etiā resoluēdo p os masticatio ne collutione vel gargarismo:si phibēs nō occurat deglu tiēdo sub forma q̄diu mouet in stomacho:sicut forma electuarij vel pulueris vel trociscī:vel pillule:maxime illa ho ra q̄ diutius in ore stomachi retinetur:vt post cibū:et in de cūbentibus:aut hora cubandi:nullo tñ sequēte potu ne vltra ꝓcedāt liquore esū meri et stomachum cito transeunt. ¶Sacellādo caput cū siccis magis in humidis:vel cū ca lidis actu in frigidis. Cū torrefactis aut fritis:ꝛ nō elixis: in reumatismis fumigādo magis in frigidis:ꝛ hūidis ma terijs si spūalia nō resistāt stuphādo magis in frigidis ꝛsic cis. Embriocādo magis in ꝓfundis ꝛ craneū dēsum haben tibus fomētādo et leuiter abluēdo in oppositis:cū tñ prędi ctis reumata vel alia phibētia:vt vlcera capitis non resi stant. ¶Epithymādo in materijs extra craneū:ꝛ habenti bus caput passibile capite raso. Emplastrādo in ꝓfundis materijs in habētibus caput durū ꝛ forte. ¶Itē epithymā do ꝛ emplastrando magis per partē superiorem in qua est cōmissura coronalis q̄ inferiorem:et partē anteriorē in q̄ est cōmissura sagittalis:si virtus medicinarū ad cerebrū di rigatur. Itē epithymādo ꝛ emplastrādo cum valde calidis magis posteriora:ꝓpter nuchā et neruos:ꝛ cū valde frigi dis magis anteriora auribus instillando in quibus latera capitis magis declinat materiā distillando calida ꝛ subti lia ad carpinādū ventositatē. Frigida vero ad obtundēdū acumē humoris:aut vaporis acuti q̄ acru sunt tepida. Ha ribus attrahēdo liquores:aut pulueres:aut odores repu gnātes:aut phibētes vapores:aut hu. receptionē in capi te:aut q; receptum dissoluūt;ꝛ attrahūt:aut etiam solū alte rāt:maxime vero in proa cerebri. ¶Medicatio rectificās malam dispositionem totius:aut mēbri mādātis. Medica tio conueniens tot:aut mēbro mandāti ratione suarum di spositionū:vel conuenēs eis specialiter ratione capitis si cut in stomacho. Generaliter enim in omni passione capi tis cōuenit vt mundus a superfluitatibus teneatur vomi tib⁹ aut alijs modis:quia promptissime capiti cōmunicat earū malitia:ꝛ vniuersaliter intelligitur in quibuscūq; mi nistrātibus ceteris patientibus membris.

Medicatio rectificās

¶Medicatio cōueniens mādātib⁹ specialiter ratione ca pitis. ¶Regimē phibens motū vaporis vel hu.ab eo ad caput vaporis frictione mādātis:aut inferioris vaporis eius ad tractū:fomētatione vel embriocatione:vel ventosa tione resoluēte vaporē ligatione et⁹ a parte superiori.Cau terizatione cū medicinis rūpētibus cū igne.Euacuatione vaporantis humoris ab eo applicatione medicinarū phi bitiuarū vapor ascēsuū velut in stomacho. ¶Regimē p hibēs ascensum humorū:ꝛ eorū receptionē in capite tract⁹ eius ad oppositū sine eūone vel cū eūone. Euacuatio eius a mēbro mādāte sentiū per cōuenientes regiones:vel insen titur resoluentibus medicinis modis tā dictis in tractatu humoris peccātis in corpore toto. Cōfortatio capitis cum stipticis phibētibus receptionē humorū:et etiā vaporū in eo vel cū infrigidātibus:maxime in hu.collecto applicatis modis tā dictis in digerētibus medicinis. Cōstrictio arte riarū pulsantiū in tymporibus cū stipticis ꝛ frigidis stri ctoris in acuto humore:cū stipticis ꝛ calidis in humore fri gido.Cauterizatio earūdē cū acubus secātib⁹ in hu.frigi dis extractio ꝛ abscisio earū in calidis:abscisio cāp cōuen crap cephalice. ¶Rectificatio vel correctio male cōplexionis sanatio solutiōis ꝓtinuitatis curatio apātis. ¶Correctio male cōplexionis alteratio cū impumētibus oppositā qua litatē in gradu ꝓximi:maxime in ea parte q̄ causa primi ua principaliter alterauit excluſa tñ prius materia si q̄ fue rit,modis p̄dictis:ꝛ fiat cū alterantibus maxime cōferēti bus cerebro. ¶Sanatio solutionis continuitatis ablatio solutiōis cōtinuitatis. ¶Curatio apostematis fluctua diuertere tractu ad oppositū di cto modo repercussione in calidis cū stipticis frigidis:ma xime in principio et augmento mixtis penetrātibus:vt ace to repercussione in frigidis cū stipticis calidis. Coaduna ta dissoluere maxime in statu et declinatione sensibilibus euacuantibus supradictis:ꝛ quibus etiā patientibus si flo bothomia de brachio fieri nequeat propter alienationē ꝛin quietudinem patientis:fiat immediate de vena frōtis. In sensibilibus euacuationibus superius nominatis in appli cationibus digestiuorum in calidis:primo cū resoluētibus frigidis aut pauce caliditatis:deinde cū calidis et calidio ribus ꝓm q; morbus amplius declinabit. In frigidis vero primo cū calidis minus:cōsequenter cū calidioribus ꝓm q; finis declinationis amplius appropinquat. In cholericis plus extinguēdo:ꝛ tō magis vtēdo frigidis ꝛ aquosis. In sanguineis vero plus euacuādo et soluēdo.ꝛ magis vtendo frigidis stipticis:ꝛ vniuersaliter etiā exiccātibus in eis ma xime vitādo aquā frigidā intus ꝛ extra:quonīā coadunat: ꝛ nihil resoluit. Itē in flegmaticis plus cauendo somnū ꝓ fundum clamando ꝛ exponēdo patientem luci trahēdo ca pillos. Plus etiam clisterizādo acutis mordicatiuis ad ex citandū et attrahentibus q̄ farmacando plus gargarisma tibus incisiuis vtendo plus vomitū prouocando cum pen na mellita et sinapizata plus corpus fricando ꝛvnguendo cū oleis ꝛ acutis trahentibus:vt nitrose:vitice laureole pi pere:piretro:ꝛ similibus plus in principio repercutiendo cum aceto squillitico et modico oleo ros.post biduum vero miscendo casto:cū:vel aliquod aliud forte resolutiuū plus ruptorio et rubefactorio:et etiam mordicatiuis capiti ap plicando:etiā squillā recentē plus ventosa cum igne ꝛ sca rificatione prouocare apponendo:in melancolicis vero mi nus vtendo predictis:magis autem embroc. resoluentium subtiliantium:et similibus gargarismis et sternutatoriis velut cum calamento origano ysopo:magis farmacando: et vniuersaliter minus ericcando et incidendo:et magis subtiliando cū aromaticis cauendo:vt subtile educatur:et grossum remaneat duratum mollificantia resoluētibus ap ponendo. Eradicatio vestigiorum relictorū a causis cōti ctis cephalee alteratione male qualitatis relicte in capite cū medicinis oppositę qualitatis,aut virtutis mitigatio pi culosi accidentis preter abscisionem cause quando acumē dolor:ꝛ

Regimē phibēs ascēsum vaporū

Cura ꝛ tio apostematis

dolor ⁊ inſtãtia vigiliarũ timek alienatio apoſtemato appopleria:ſpaſmus ſincopis maligna vel mors. Stupefactiõe ſenſus in caſu trã cũ narcoticis trã. Jn frigidis autẽ nõ accidit acutus dolor: vel fit aliqualiter ſuffi. tpate caſu mitigare:ne mẽbrũ nobile ſtupefacientibus, corrũpak. Jn mẽbro aũt villi tutum eſt: vt in dolore coloco applicare. Jn apatibus aũt cõpoſitis ex diuerſis humorib⁹ cõpoſito regimine medicatiõis ꝓcedere cauſiſq; ſalubub⁹ vti. Oppoſitarũ virtutũ natura: vel artificio preparãs equalr ſi eũtis fuerit concurſus humorũ cauſantiũ apoſtema: inequaliter ſi fuerit inequalis: ita tũ vt predominanti hu. potius obuient oĩa ſpecies medicaminis ſupra enumerate: vel q̃ illis cõueniet: hoc ſemper recolendo q̃ in ſubtiliatiõe quorumcunq; apoſtematũ ſolũ diſſoluentibus eſt vtendũ et ſic etiam debilibus debilioribus vſq; ad finem.

phrenetis. ¶ Phrenetis grece ſonat ꝓprie in latino pelliculam: aut velaminũ leſio ⁊c. vñ per antonomaſiã attribuit apoſtemati calido pellicularũ indifferenter tã capitis q̃ pectoris: quin ex vtraq; paſſiõe cãtur illa ſumma et abſolutã holo leſio q̃ eſt anuſſio rõnis. Perſice cũ ꝓprijs vocabulis dicunt: naz tale apoſtema in velaminibus pectoris noiatur berſen: in

Karabicus. velaminibus capitis ſirſen. ¶ Karabic⁹ aũt ẽ nomẽ phrenetis corruptum apud arabes ꝓpter vniformitatẽ literarum. quibus ſcribitur apud eos. Vnde punctis deficiẽtib⁹ q̃ vices gerunt vocalium eedẽ litere in eadem dictiõe ſcripta eque bene poſſunt repreſentare hãc dictionẽ phrenetis ⁊ aliã. ſ. karabicis et karabicus. Species phrenetis vera ẽ capitalis nota: et ẽ pectoris alto ⁊ interdum ex ſiki apoſtema

Cauſe. te in matrice vel ſtomacho. ¶ Cauſe eius primitiue oia extrinſeca aduentientia: que humores calidos: aut generant aut acuunt: aut mouent ad locum collectionis.

¶ Cauſe eius antecedentes abundãtia humoris calidi in corpore toto: vel maioribus venis. Debilitas membri recipientis et apatis marime cauſatiua ex mala cõpletiõe cõmunicata vel ſuperueniente. fortitudo membroz aliorum mala diſpoſitio totius: aut vnius membri ⁊ potius cordis mandantis acutum vaporem: aut calidum humorem. vt in acutis feb. dolor acutus capitis vel mẽbri apoſtemati.

¶ Cauſe conuncte ipſius ſan. feruens. in venis predictorum velaminum. Cholera ibidẽ exuberãs ⁊ coarctata citrina ru. vel aduſta. Melancolia ſanguinis ⁊ cholere ꝓclusa ibi vapor calidus et acut⁹ in velaminibus cerebri coarctatus.

¶ Signa phrenetis ĩ ſe ſigna diſpoſitionũ cerebri ꝓpria que ex alienatione et membris colligatis accipiunt. ¶ Signa periculi in phrenetis alienatio demoniaca cũ falſo riſu ⁊ interpolato. Jnquietudo vehemẽs: emiſſio lingue eiuſq; nigredo: vrina alba: ⁊ marime aquoſa: pulſus ſpaſmoſus. frequẽs: tremulus: his quidẽ ſignis cũ virtute fortis apparẽtibus ad plus ad plurimum. vſq; ad diem tertium tardak mortis periculũ. tãdẽ deficiẽte virtute remittit inde tudo vt interdum ſubito cadentes mouũtur ⁊ pereũtes efficiũtur

Signa. litargici. ¶ Signa permutationis vere in litargia oculorum profundatio cum clauſione ⁊ lachrymis: fluor ſaliue tardus pulſus ⁊ rarificatio immobilitas patientis. ¶ Jn

Apoſtema ſubſtantie cerebri. apoſtemate ſubſtãtie cerebri ⁊ partis anterioris aut medie occultatio nigredinis oculorum ⁊ apertio albedinis: electio decubit⁹ reſupini: inflatio ventris ⁊ extentio oſſium pectoris: ⁊ multiplicatio tremoris in membris: in ethicam profundatio oculorum: ſedatio febrilis inflammatiõis: inſenſibilitas feb. apud patientẽ nigredo corporis parvitas ⁊ durities pulſus: in ſpaſmuz tremor multitudo icctigationis: ſtridor dentium torcio oculorum et cerutcis. Signa reſolutionis eius per emorroſogiam naruz: aut emorroydarum. aut menſtruorũ aut matricis copioſa ſanguinis euacuatio p partes ꝓdictas cum ſedatione alienationis ⁊ rectificatione pulſus. ¶ Cura eius. medicatio occultoz apoſtematũ cerebri dicta in cephalea dieta infrigidans et humectãs ⁊ valde ſubtilis: vſq; ad declinatiõez ꝓpter acumẽ morbi. ¶ Litargia grece: obliuio ꝓprie latine: ſed p appropriationẽ ſignificat apa frigidũ cerebri: vel ſuorũ velaminũ: hoc ſit rarũ ꝓpter ſolidũtatẽ ⁊ duritiẽ eoz: q̃ reſiſtunt

Lithargie. receptiõi hũoris frigidi ⁊ obtuſi ad penetrãdũ: ⁊ denomiatur a ſuo manifeſtiori accidẽte. ſ. obliuiõe. ¶ Species eius flegmatis purũ vt plurimũ mixtũ ex flegmate ĩ plus ⁊ melãcolia in minus raro melancoliciũ p maiori pte rariſſime

Cauſe. ¶ Cauſe eius primitiue quicquid ſex rerũ nõ naturaliũ generat humores frigidos marime flegma vapores groſſos ⁊ humidos: ac etiã ꝺcq̃d ſola qualitate infrigidat ⁊ humectat excellenter. Aer pluuioſus et nebuloſus ꝓcipue frigidus: immoderata olfactio humidoz ꝓcipue frigidoz: immoderata ḋes nimia repletio: marime in cena taz cibo q̃ potu: ſicut in ebrijs: nimi⁹ potus aque frigide ac brodiorum pinguiũ ⁊ infrigidatoriũ: carnes porcine recẽtes. Jtẽ agnine aume auiũ fluuialiũ vel ſtagnaliũ cerebella: pedes quadrupedũ albumẽ ouoz: lac: ⁊ etiã caſeus piſces recẽtes ꝓcipue fluuiales ⁊ lacuniales ⁊ ſine ſquamis: cepe oẽs. nam earũ vapor et groſſus ⁊ humidus ẽt ⁊ ad putredinẽ pron⁹ ſua incõueuiẽti caliditate marime in rubeis atq; longis. Fructus recentes marime aquoſi. tubera ⁊ boleti vel fungi attriplex: portulaca: cucurbite: melones: cucumeres: citruli: caro citri: ſomnus nimius: marime poſt repletionẽ nimia ceſſatio cõſuete purgatiõis marie flegmatis. ¶ Cauſe et⁹ antecedẽtes debilitas cerebri: marie a frigiditate et humiditate cauſata: fortitudo aliorz mẽbrorz mala diſpoſitio totiꝰ corpis. vt in cõgelatis mala diſpoſitio vniꝰ mẽbri mãdantis predictũ humorem. Abundantia frigidoruz humorz in corpore dolor capitis marime ĩ reumate frido.

¶ Cauſe cõiuncte ipſius humoris ꝓdictus immoderate collectus in meatibus cerebri: vel in ſubſtãtia eius: aut velaminibus. ¶ Signa litargie in ſe ſigna frigidoriũ apatuz in

Signa. interioribus capitis: et etiã frequenter oculoz clauſio cuz difficultate aperiendi: pigritia reſpondẽdi clamantis: oris fluor aptio ⁊ cũ pigritia ⁊ obliuione claudẽdi: ⁊ albedo lingue. ſingultus ꝓpter cõtatẽ ſtomachi: anhelitus tarduoſus et debilis: egeſtio humida vrina iumentina et obliuio vrinandi: permixtio intellectus cum reſpondere coguũtur immobilitas decũbendi. Signa litargie in ſubſtantia cerebri parvitas doloris eminentia oculorum. ſomnus ꝓfundiſſimus: immobilitas marima: albedo lingue intenſior. Signa eius in velaminib⁹ dolor ſenſibilior: ⁊ cetera remiſſiora. Signa periculi in litargia intenſio predictorum accidentiũ: multiplicatio ſudoris cum defectu pulſus ⁊ virtutis. Signa euaſiõis bonificatio anhelitus remiſſio cunctorum accidentium: apoſtematio ſub aure. Signa permutationis eius in paralyſim. Signa paralyſis. ¶ Cura litar-

Cura. gie medicatio et dieta: medicatio apoſtematũ frigidoriũ: marime flegmaticorum dicta in cephalea: ⁊ ſup omnia ꝓmuttere flobothomiã in plectoricis. cõſequenter clyſterizare acutis. Nam clyſtere medicatiuum morbi ſequitur flobothomiã: clyſtere vero ſoluens conſtipationẽ precedit eã tanq̃ auferens prohibens. acumentũ clyſteriorũ conuenit moderate ne ſolutio viam procuretur: qz vt Gal. ad glauconẽ teſtatur: et nimi⁹ fluxus ventris et nimia cõſtipatio in litargicis feſtinãt pernitẽ et idem intelligere conuenit in cunctis apoſtematib⁹ cerebri vel vomituz procurare ſi ſtomachus plenus fuerit cibo recenti aut crudo: embrocare cũ mollitiuis vt maluis camomilla et melliloto: et radice lilij et viol. ⁊ cõprimere veſicã in oblitis mingere: dicta calefaciens ⁊ cricans ⁊ valde ſubtilis vſq; ad declinationẽ cũ morbus ſit repletionis ⁊ breuis ꝓpter mẽbrũ principale

Colle-ctio aq̃oſitatis capite ¶ Collectio aquoſitatis in capite frequẽter accidit pr⁹ la-ctãtibus: rariſſime ꝓ maioribus. ¶ Species eius collectio inter craneũ ⁊ durã mẽm: vel collectio inter cutim et ſitum craneũ. Cauſe eius primitiue quicq̃d ſex rebus licet hz potẽtiã generãdi ⁊ multiplicandi aquoſitatem in ſanguine ⁊ etiam coartãdi error obſtetricis in cõpimẽdo caput infantis adeo fortiter ⁊ ruditer: vt ſeparet partes ⁊ ouficia venarum aperiat. ¶ Cauſe antecedentes. aquoſitas abũdans cum ſanguine in alijs partib⁹ corporis. diminuta digeſtio epatis fortitudo membroruz impellẽtiũ debilitas capitis cauſa coniuncta aquoſitas ipſa in capite collecta. ¶ Signa ipſius in ſe ſigna dicta in apoſtematibus capitis. Signa periculoſa immoderata collectio cuz defectu virtutis marime collectio intra craneũ. Signa euaſionis collectio extra craneum: marime pauca: et cũ bonitate virtutis.

¶ Cura in exterioi ſi aqua fuerit valde pauca cũ reſoluẽtibus. ⁊ exiccantibus aquoſitatẽ ſub forma emplaſtri applicatio cũ alijs modis dictis in cephalea et raſo capite. Si-

Apostema cõpositz dormitio vigilatiua. Cause.

vero fuerit multa cũ scissura capitis trimẽbri vel quadrimẽbri si plurimũ fuerit ⁊ eũone aquositatis p locũ incisionis sequẽte postmodũ cura ipsius manifõis. ¶ De apostemate cerebri cõposito qõ causat dormicon vigilatiua suchos corrupto arabico: interptat latine dormitio vigilãtia ⁊ appropriatur hoc nomẽ apati cerebri ꝓpositi et flegmate ⁊ co. qñ tali apati excellẽter: cõuenit tale accidẽs a quo denolatur. ¶ Species eius apostema equalis mixtionis co. ⁊ flegmatis apostema mixtiõis: vel collectionis in qua alterũ excedit. ¶ Cause eius primitiue regimẽ malũ in sex reb⁹ multiplicans flegma ⁊ co. maxime gulositas ⁊ multa comestio in q̃ sumunt indifferẽter acuta: ⁊ insipida ⁊ aquosa ⁊ assa ⁊ elixa: ꝑcipue reseruãtia. ¶ Cause añcedẽtes torpitudo mẽbroꝝ expellẽtiũ abũdãtia ꝓdictoꝝ humoriũ i eis debilitas capitis oppositi lapsus viscerũ: vt caliditas et siccitas epatis. ⁊ frigiditas ⁊ humiditas stomachi: vel ecõuerso. Cã coniuncta predicti humores in capite collecti.

Signa.

¶ Signa ipsius in se: signa apostematũ ꝯpositoꝝ capitis Signa distinctiua ipsius a suffocatiõe matricis immutatio faciei a dispositione naturali. Locutio patientis cũ aliquo intellectu ⁊ feb. cõtinua quib⁹ caret suffocatio matricis: et insuper defectus signoꝝ ꝓpriorꝝ matricis. Signa distinctiua ipsi⁹ a litargia ⁊ freneli est participare accidẽtia vtriusq; simul: vel cũ manifesta successione: vel alteratiõe: sicut in signis apostematũ capitis dictũ est.

Cura.

¶ Cura predicti apostematis medicatio cõposita ex medicatiõe choleri corũ apostematum cerebri: ⁊ flegmaticoꝝ. sicut dictum est in cephalea: maxie premittendo flobothomiã: precipue in plectoricis: ⁊ clysteria. necnõ ⁊ vomitũ si stomachus plen⁹ fuerit cibo recẽti. vel crudo dieta temperata: vel declinãs ad qualitatẽ obuiantẽ predominãti ⁊ subtilissima: vsq; ad declinationẽ ꝓpter morbi acumẽ et brevitatem cũ omnis morbus acutus sit brevis. sed nõ ecõuerso.

Somniculositas vel somniculẽtia. Subeth Cause.

¶ Sõniculositas vel somniculentia est superfluus somn⁹. ¶ Species ei⁹ prolixus levis in quo mens parũ ligata fantasijs eludit: ⁊ dormiẽs clamore vel pulsione facili excitat prolixus grauis siue ꝓfundus in quo mẽs oĩno ligat. Et dormiẽs difficulter excitatur: torpet ad motũ et oẽ opus: ita vt q̃si sit impotẽs ad surgẽdũ: ⁊ subeth arabice nolatur. Plures autẽ latinoꝝ ⁊ grecorũ vocãt stupoꝛẽ. ¶ Cause eius primitiue quecũq; sex rerum primãt spiritibus cerebrũ p se: vel p accidens: per se resoluentia ipsos a corpore. Aer manifeste calidus: precipue in corporibus raris: ⁊ paru sanguinis habẽtibus. Exercitũ maxime toute cotius superfluus immoderata ⁊ sensibilis euacuatio san. ⁊ aliorꝝ humorꝝ: supflua ⁊ insensibilis inanitio: aut in his q̃ passi sunt acutos dolores feb. laboriosas: aut cronicas: aut prolixas vigilias aut ieiunij numij. Intẽse delitie: vt in auditu melodie: p accidẽs quecũq; infrigidãt vel humectant: vel vtroq; mõ alterãt: vt somnifera exteri⁹ applicata: vel intus sumpta: sicut lac maxime coagulatũ in stomacho. coriandrũ receno: laeruca: opium: iusquiamus: nux mechelise. pfilij: ⁊ papaueris: nenufa. radix: aut semẽ mãdragore. ⁊ cetera alia de qb⁹ ẽ dictũ i litargia. Infrigidãtia qi spũm coadunãt: ⁊ a corde ad cerebrum: ⁊ a cerebro ad organa sensuũ phibẽt dilatari. Humectãtia qi spũ ingrossant generãte ac ꝓhibẽt ad predicta moueri: de quorũ numero est decubitus resupinus. Nam cõpressis venis exterioribus in occipiti pellunt humores ad interius capitis: et ꝓsus oculos extra: sed intus econtra. Nã superfluitates prone cerebri deriuãtur ad pupillam eius. Utroq; modo alterãtia vtraq; facilit⁹ ⁊ cetera spiritum ineptum reddũt ad actiões.

Cause antecedentes abundãtia sanguinis in corpe toto humectãdo: paucitas eius spũs minuẽdo: abũdantia flegmatis infrigidando et humectãdo: abundantia melancolie naturalis infrigidando raritas poroꝝ facili deperditioni spirituum seruiendo vel disponẽdo. Frigiditas mẽbroꝝ maxime cõcata cerebrio: sicut in algorib⁹ aeris corpus infrigidãtis: ⁊ in febrilũ rigoribus atq; tipis: mala dispositio totius corporis vapores grossos ⁊ humidos multiplicando: ⁊ maxime mãdãdo cerebrio: sicut in febrib⁹ lẽtis: precipue in pueris: atq; humidis. Mala dispositio mẽbri vnius ꝓdictos vapores cerebro mãdãs: vt pulmo sanioſus: aut pect⁹: aut epar: aut stomachus limosus: matrix mucillaginosa. Intestina lubrico sa: mala dispositio totiꝰ paucitatẽ cõsumens vel resoluẽs spirituũ: vt effumera in corporib⁹ extenuatio ⁊ mantacio. Permutatio morbi alicuius ꝙsolite: vt peripleumonie: ⁊ plenresis. Mala dispositio mẽbri alicuius cõtrahẽs cerebrum ⁊ claudens meatus eius: maxie prone velut spasmatio stomachi ⁊ vt sepe cõtingit in valida fame. Mala dispositio mẽbri alicuius cõpumens ⁊ coartans maxime priorã cerebri: sicut in craneo ictu velut cõpresso.

Cause coniuncte vel immediate somni defectus: vel diminutio magna spirituum in cerebrio: et in organo sensuũ. Cõiuncta cerebrio frigiditas pura cõstringens meatus eius ⁊ prohibẽs spiritꝰ dilatari. Humiditas meat⁹ eius ⁊ obscuras ⁊ spiritus generãs frigiditas ⁊ humiditas causantes. vtraq; cõpressio vel cõtractio cerebri claudens meatus eius.

Signa. ¶ Signa speciem somniculositatis ex descriptionibus specierum supra. ¶ Signa causarum primitiuarũ iudiciũ patiẽtis vel assistentium: et vestigia derelicta in corpore ab eisdẽ causis: sicut viriditas aut blũbetas cutis in congelatis a frigore: tarditas: magna raritas pulsus aut odor somnifero rũ vel alia venenis ebibita tacta: ⁊ sic de aliis. ¶ Signa causarũ coniunctaruꝫ signũ prime cause ipsa somniculositas: signa frigiditatis ⁊ humiditatis. ¶ Signa male complexionis cerebri: ⁊ ipse species somniculositatis: nã levis signum est debilis frigiditatis cum aer clamore concussus frãgat eandem ⁊ pauce humiditatis: grauis aũt signũ est excessus nimij alterius: maxime humiditatis vel vtriusq;.

¶ Signa compressionis cerebri: spasmatio stomachi fortis ictus in capite cõpressio cranei. ¶ Signa distinctiua somniculositatis ab eius dispositionibus in quibus vniuersaliter sensus motus ⁊ cognitio auferuntur in ipso esse paroxismi: distinguit ab apoplexia: qi somniculosus põt excitari ⁊ surgere itelligere ⁊ sentire. a sincopi differũt: qi pulsus hꝫ magnũ ⁊ sikem pulsib⁹ sanorũ: nec color in vultu fit pallidus aut gipseus vt i mortuis. nec extrema frigescũt a stupore cõgelatiuo: qi nõ hꝫ aptos oculos: a litargia: qi nõ febricitat: ab epilepsia: qi nõ torq̃t aut mouet labia: nec iuersat oculos: a ꝓtocatione matricis: qi somniculosus vocat⁹ aperit oculos ⁊ ridet: hꝫ in prefocatiõe nõ. Itẽ antecedentibus signis que assistẽtes: si fuerint exprimũt etiã distinguitur. Itẽ somniculosus vt plurimũ habet vultũ tumidũ. aut palpebras.

Cura. ¶ Cura somniculositatis est causarum abscisio primitiuarum per dietam impumẽtẽ effectum oppositũ illis causis discernẽdo per singulas vt est supra ordinatum vel vt saltẽ sit neutrũ. abscisio causarũ antecedẽtium dieta multiplicante spũ vel diminuẽte hu. peccantem: aut gñante cõtrariũ illi. ¶ Medicatione corrigente peccatũ humorũ in toto corpe rectificãte malã dispositionẽ totiꝰ: aut mẽbri mandatis modis expressis in cephalea manuali opere extrahẽte os cranei: quo cerebrũ cõprimit: sicut docetur in fracturis illius: abscisio causarũ cõiunctarum regimine motus corporis ⁊ accidẽtiũ cũ quo spũs ad organa sensuũ terminatur: ⁊ magis ad cerebrũ mouẽdo ⁊ tricãdo trahendo capillos ⁊ nasos: aurib⁹ cõtristantibus: pronocando: pungẽdo: pectinãdo: viẽdo: vel etiã vlcerãdo. ¶ Medicatiõe corrigente malã cõplexionẽ cerebri excludendo prius materiã si qua fuerit ibi. Domũ vero alterãdo cũ calefacientibus et exiccantib⁹ separatim: aut simul ꝓpõnis gradũ cõplexionis male ⁊ tolerãtie subiecti: ꝑm q̃ particularia iudicabunt: et ẽt modis applicatis dictis in cephalea: spãr aũt ad attrahẽdũ vtẽdũ est emplastris rũpẽtib⁹ cũ squilla cõfectis: sternutatoriis: pretro. sinapi: ⁊ odoramẽtis muscꝰ ⁊ accti acerrimi calidi: aqua aromatica: herbe thuris ⁊ melãtij: ⁊ siliqꝫ aromaticoꝝ: ac ẽt singulis capilloꝝ. ac solee veteris fumi columbini ⁊ similũ. Universaliter aũt ex causis ꝓsomnietatis eligere oportet causas curatiuas somnolentie.

Insitãtia vigiliarum. Cause.

¶ Insitãtia vigiliarũ cũ imoderata ⁊ inuoluntaria vigilia quã quidã latine vigilatiuã nominãt: quidã insomnietatẽ arabice vero corrupto noie saharra ỏi. ¶ Cause eius primitiue q̃cũq; sex rerũ spũs mouẽt ad cerebriuꝫ ⁊ ad organa sensuuꝫ p se vel p accidẽs. Per se aer calid⁹ et luminosus membrorum motus: ⁊ maxime frigidorum: cibus: calidus actu vel potentia: ⁊ potus sikr. Licet p accidẽs somnũ causet. s. humectãdo vaporibus vt dictũ est supra. Ira et gaudiũ: siue letitia p accidẽs: quecũq; calefacit ⁊ exiccãt: aut fortiter

fortiter mouēt sensus: sicut ea que nūc dicta sunt p maiorē parte. Ptē ola acuta ⁊ pungitiua. siue in nutrīēnb⁹: siue in medicinis verba fortia clamores acuti studium vehemēs vigens sollicitudo: vt ex hac causa timor causat vigilias: qñ sez cā remissa est: vt causet sollicitudinem de vitādo terribili. Similiter intelligere oz ō displicētia mentis ⁊ indignatione. Cause aūtes hu. sicci abundātia in corpore: aut hu. velut siccis vel q̄uis fuerit prius caliduz: aut etiā frigidus qualis est cholera adusta vel abūdantia humoris salsi ⁊ nitrosi velut in scabiosis ⁊ senibus valde. Mala dispositio totius corpis: aut alicui⁹ mēbri mādātis cerebro aliquē p̄dictorū humorū: vel vaporem acutum ⁊ pungitiuum sicut in febribus cōtingit caliditas vel mala dispositio mēbrorū causans angustias ⁊ laborē: sicut accidit in ortomia ⁊ asmate ⁊ similibus: dolor acutus mēbroz capitis ⁊ habētium colligātiā cum cerebro: vel etiam vicinorū. ¶ Cause coniuncte: coniuncta spirituū multitudo ipsoz in cerebro coniuncta cerebro caliditas ⁊ siccitas: aut valida siccitas q̄bus spiritus acutus ⁊ lenis efficitur: ⁊ meat⁹ cerebri patuli cōsumunt. Punctio cerebri ⁊ velaminis eius vapore vel hūore vel acuto corpe velut petia cranei. ¶ Signa cārū primitiuarū. indiciū patientis vel assistentium. vestigia derelicta in corpore velut inflatio vultus in tra: odor comestū sinapis. vberū liuor. Signa causatū antecedentium. Signa humorum in corpore dominantiuz ledit cū balneo calido aque dulcis. Nam si vigilias foueat aut augmētet calidi ⁊ acuti humoris aut nitrosi abundantiam in corpore significat. Signa dispositionū totius aut mēbri mandātis dicta in signis dispositionū cerebri querela patiētis de dolore manifeste in aliqua parte corporis. Signa causarū cōiunctarum multitudinis spirituū ipsa vigilantia caliditatis et siccitatis. Signa talis complectionis in cerebro siccitatis tantum. Signa eⁱ⁹ absq; sensu caloris aut frigoris nitrosi humoris. etas ⁊ regimen preteritū reuma precedens maxime conclusum subito excitatio a somno cū saltu siue signis humoris nitrosi acutus corporis dolor cōtinuus in vna parte significatur fractura cranei precedens. ¶ Cura insomnietatis absciso causarum primitiuarum regimine conuenienti per singula discurrēdo taliter: vt ad oppositū moueāt vel saltem sint neutra: absciso causarū antecedentium vietā phibēte generationem humorū in corpore medicatione cōtigente peccatū illius ⁊ rectificante malā dispositionem totius aut cerebri mandantis ac doloris acumē in mēbro quolibet mitigāte modis et medicinis dictis in cephalea. ¶ Absciso causaruz cōiunctarū regimine diuertente a cerebro spiritus: quēadmodū ⁊ vaporeo modis dictis in cephalea precipue suaui ⁊ delectabili melodia canentiuz vel instrumentorum sonantiū. aut distillatione aq̄rū supra corpora resonantia vel tinnientia velut concharū: aut assistentium placida collocutione tacēdo repēte: atq; suaui extremitatum fricatione sine fomento nec ea largiter fortiter nūq; cito et repēte soluantur. Medicatione cuz alterantibus corrigēte caliditatē ⁊ siccitatē cerebri aut solū modo siccitatē maxime balneo aque dulcis ⁊ succis et mucillaginibus ⁊ oleis attractuis narib⁹ vel instillatuis auribus aut prore capitis et tympanibus applicādo circūscriptis p̄hibentibus vel reumate et sitibus: ⁊ ceteris somniferorū materijs nominatis in somnolētia ⁊ litargia ⁊ cephalea: miscēdo vtrūlibet ad cauteriū somniferis frigidis ⁊ calidis somniferis aliq̄d maxime aromaticis: vt croco ⁊ squinātho: ⁊ sticad. citrino et storace: ac recenti cassialig. ⁊ vino aromatico atq; dulci. et ex frigidis aromaticis possumus semper eligere: sicut malagranata: et persica: meloneſ: palestini cucumeres: viol. nenut. flores amigdal. ⁊ iusquiami sandalus muscatellinus vsnea precipue quercina vel sarī vmbrosi. ¶ Manuali opere pungēs corpus amolente: et sicut in cranei fractura docetur. Uniuersaliter aūt et cautis somnolentie conuenientis eligere: tamē aduertēdum est hic q̄ stupor interdum stricte capitur a medicis. s. p ablatione imaginationis tm̄ quandoq; ꝙ large: s. p ablatiōe cuiuscunq; comunicatiōis vel pro magna diminutione ipsius: an tantū etiā q̄ ablationem vel diminutionez tactus in aliqua parte corporis quā q̄dē dormitationē appellant vocant stuporem: qm̄ per stupoꝛē intelligūt somnolentiā vel subeth. qñq; vero litargiā: quādoq; ablationem scientiatiōis: ⁊ sic vtunt velut indifferēter hoc nomine sicut in signis distinctius hoz vocabuloz inferius declarabit. ¶ Sōnifera aūt cōuenientius applicātur exterius olea ⁊ que cū eis incorporant aut aliter preparant aut fricatiōe aut coctione cetera nec cōuenientius per os sumunt. oleorū vero certiora sunt que fiunt ex nenut. aut viol. aut flore papaueris: aut q̄ de semine eius expumit vel aliquis seminū frigidoz: marie cucurbite ⁊ lactuce. ¶ Lesio cognitionis iteriotis tres hz gradus i gñe: sicut ⁊ nocumēta cuiuslibet actiōis. nā aut diminuit: aut perimit: aut aufert ablatio ⁊ diminutio totⁱ⁹ mētis nō hñt nolā ꝑpria: sed q̄ talis ablatio cōcomitat sincopim vel appopleriā vel epilepsiā vel suffocationē matricis: nō tractādū de ipsa relinquit in hmōi passiōibus. ⁊ maxime in appoplectia q̄ est passio cerebri oīno auferens mētis cognitionem: vñ et taciturnitas notatur a radice. ¶ Sz ablatio ⁊ diminutio aliquarū partium mētis habēt aliqua nota ꝑpria. nam ablatio imaginatiōis tm̄ vt stupor in gñe ⁊ ab aliquib⁹ extasis: specialiter tamē vocat cathelectis vel cōgelatio quādo a frigido ⁊ sicco causat. Diminutio ꝙ etⁱ⁹. i. imaginationis dicit hebetudo. ¶ Ablatio ꝙ et diminutio scientiatiōis tm̄ cōiter notat stoliditas et amētia: sz stoliditas maxime cōmunicat diminutiōi: ⁊ amētia ablatiōi. sine mēte em̄ dicunt tales: vt sola mens hois per excellentiā dicit cōcepto cōmunis qua isti carent. ¶ Ablatio ꝙ ⁊ diminutio memorie q̄ noīe vocantur oblitio. permutatio vero cognitionis que a pluribus vocat corruptio dicitur alienatio mētis ⁊ est in naturalis etⁱ⁹ cognitio. vnde dicit alienatio quasi altera actio: quonīā res aliter cognoscit vel apprehendendo vel iudicando q̄ cōueniat nature cognoscibilitū: ⁊ etiā nature specifice cognoscētis. s. ratiōi. naz ꝑpter lesionē cuiuslibet partiū mētis aliquo mō rō ledit seu turbatur. ⁊ interdum vocat demētia quasi deuiatio mētis: quapropter etaz in actibus suis nō sequit rectā rationē oīno spēs alienatiōis simpler in qua tm̄ ledit operatio prīs vnius ipsius mētis cōponit in qua due vel oēs ledūtur: et dicitur indiscretio. Species alienationis simplicis alienatio in qua imaginatio rātū leditur: ⁊ dicit fatuitas quasi fantasie vel imaginatiōis prauitas alienatio in q̄ tm̄ extimatio ledit siue vt loquamur in hoīe specialiter in quo vī cogitatiua. nam et hoc propriē vī vesania vel infatua quasi contraria operatio sanitati. s. recte rōnī q̄ est supiema ⁊ ꝑpria hois sanitas ⁊ ab hoc etiā vocatur ab aliis permixtio rōnis: ab aliis vero q̄ mētē cor vocāt vecordia ōiter tm̄ large sumunt hec nolā large pro gñe alienatiōis ꝑpter cāz ꝑdictam. s. q; ad quālibet lesionē mētis aliq̄ mō sequit lesio rōnis vel q̄ ad rē cognitā vl q̄ ad modū ratiocinādi. s. syllogistice. ¶ Alienatio in qua tm̄ memoria manifeste primo et p se leditur. sed ad eā seq̄tur lesio rōnis pro tanto: q; memoria nō representat cōsiderationi ꝑpositē: sed alia ex quibus occupata rō deuiat a ꝑposito vacillāte memoria fm̄ quā ꝓsideratione dicit. G. in. 3. de morbo et accidenti: q; alienatio interdū est accidēs corrupte memorie. talis aūt alienatio apud medicos nō habet nomē ꝑpriū: sed nominat noīe cōi: oblⁱ⁹ nocumēti memorie: qđ est oblitio. cōueniēter tamen potest vocari delratio q̄si delinita. i. paulatim delata ratio. cum enim propriū sit rationis cōponere ⁊ dividere ꝑpriuz est memorie humane cōplectionabilia scilz enunciationes seruare: sicut propriū est fantasie vel rep̄sentare tm̄ formas incōplectionatorum. Cum igit enunciabilia vel cōplectionabilia que sunt quedā ratiōes delentur a memoria manifeste deuiat in talibus ratio: ita vt eorum locutiōes in cōsuete sint ⁊ inordinate: sicut frequenter accidit in decrepitis: q; ratio dignior pars mētis ⁊ extimatio siue in hoīe ratio: adeo medicus specialiter species assignat estimationis corrupte subiacens de speciebus corruptionis aliarū partiuz duarū: nā eodē modo multiplicant ⁊ quo ad obiecta. ¶ Species aūt scientiatiōis corrupte distinguunt ex accidentibus animi que concomitantur eaz. imaginatio enim non mouet animū nec ad eius denunciationē impetrat voluntas nisi scientia prohibens aſs approbans vel improbans. imaginata causet opinionē. Sunt aūt ipsius q̄ndq; species famose. scilicet alienatio qua letitia ꝓcomitatur: ⁊

Signa.

Cura.

Lesio cognitionis iteriotis

Stupor Cathalepsis. cōgelatio. Hebetudo.

Stoliditas. amētia

Oblitio. Alienatio.

Demētia Indiscretio. Fatuitas.

Uesania.

Oblitio. Declinatio.

Stultitia. Temeraria. Furiosa mania. Melancolia. heroys. amoroticus.

propie stultitia dicitur: quasi stupida letitia: quoniam tales in extasi velut rapti letãtur et rident sine cã exteri⁹ manifesta. ¶ Alienatio quam ,cõcomitat audacia temeraria ⁊ furiosa: nominaturq; mania: quasi manum. i. deorum infernalũ insania. ¶ Alienatio quam concomitatur timor irrõnalis et sollicitudo: q̃ cõiter nominatur melancolia recipiens suam denominationẽ a sua causa materiali.

¶ Alienatio quam cõcomitatur immẽsa cõcupiscentia et irrõnalis: ⁊ grece dicitur heroys. idest domina rõnis, nam heroys est corrupta scientiatio qua iudicatur appetibẽsus delectabilius aut excellentius esse q̃ sit: quapropter excitat vehemens desiderium ad querendum rem illam: ⁊ suã cogitationẽ in ea frequentius: cum hec species manifestatur in cõcupiscẽtia indiuidui humani: qua indiuiduũ vni⁹ sexus cõplectionari desiderat indiuiduo sexus alteri⁹. Et vulgariter dicit amor: ⁊ a medicis amor heroycus. i. immẽ suus: et irrationabilis. ¶ Alienatio quam cõcomitatur horror vel odiũ irrõnabile siue immoderatũ ⁊ frequenter hec species manifestatur in errore societatis humane vel cuiuscũq; indiuidui humani. est enĩ corrupta scientiatio qua iudicat hominẽ vel quodcũq; appetibẽsum summe nocium et euitabile. maxime oẽs viuentes homines: ⁊ vocatur hec alienatio cicubus propter similitudinem quaz habet in incessu cui alienatus. cicubus eñ est quoddã animal paruz simile aranee degens in aquis: ⁊ super eas incedit preter ordinem aliquẽ nec ante nec retro nec lateraliter. Similiter iste alienatus cum omnes homines cõceperit euitare: fieq; adeo raptus vt nõ percipiat eos qui exterius ei presentes donec tãgant eũ vel appropinquant. ⁊ quẽlibet sic obuiantem velut fugere seu vitare nullũ in fugiẽdo seruat ordinem incedendi cum plures eidẽ obuiant absq; ordine et plura etiam alia vel alia cetera vel parietes ⁊ similia: q̃ nõ percipit propter extasiz que procedit ab immensa cogitatione sine desideratu intra conceptum. ¶ Predictas autem spẽs alienationis: ideo talibus accidentib⁹ distinguit medicus: quia dicta causa materialis ipsoz per quam regulatur in operando clarius patet predicto modo distinctionis. sicut patebit in causis antecedentibus cõiũctionis: cũ cõmuniter prima tertia ⁊ quinta species supradicte apprehenduntur sub melancolia: rũ quia melãcolicus humor est cõmunis materia omnibus: tum quia accidentia melãcolie sint timor irrõnalis et placẽtia sollicitudinis manifeste concomitãtur eas plus q̃ alias duas species. nam insanos et hereticos nõ cõcomitatur timor maniac⁹: ⁊ propter hanc considerationem. scilicet cõmunis accidentis ⁊ cõis materie nõ distinguuntur a melãcolia: ideo sub genere melancolie comprehenduntur. Sed quãtum ad considerationem prime materie aut propriꝝ accidentis differunt: vt supra in parte dictum est: ⁊ vtraq; cõsideratio est vtilis in cõsideratione: cognitione: ⁊ operatiõe. Species predictaruz quinq; alienationũ tot sunt quot possunt esse obiecta ymaginatiua: et ideo innumerabiles sunt: sed quia prodest ad inuentiendum formam perfecte curationis conari debet medicus: vt speciem ymaginatiõis per quã informatur cõceptus alienationis extimatio exquisite cognoscat. Uerbi gratia. de melancolicis vtrum extiment se gallos eẽ vel lupos aut canes ꝛc. vel vtrũ esse vitrea vasa vl̃ caput vitreũ aut nõ habere caput: ⁊ sic de mẽbris aliis: aut se esse mortuos ⁊ nõ debere comedere: ⁊ sic de aliis q̃busc̃q; ymaginatis tam in melãcolia q̃ in aliis speciebꝰ. ¶ Cause ablationis et diminutionis interiorum nocumẽti eedẽ sunt fm speciem licet differant tñ fm intensum ⁊ remissum aut perfectum ⁊ imperfectum. Sunt aũt cause coniuncte vel solũ defectus spirituũ in cerebro: sicut in sincopi vel malitia cõplectionis ipsius: ⁊ licet omnis malicia cõplectionis vltimata membri auferat actionem: sicut et vitaz. cũ citius auferatur vel diminuitur actio per excessum illarum qualitatum que minus actiones necesse sunt in quibus maxime motꝰ impeditur spirituz et membrorum que sunt frigiditas et humiditas. ¶ Quinq; communiter cause coniuncte stuporis hebetudinis ⁊ obliuionis necnon stoliditatis ⁊ amentie sunt. aut frigiditas tantũ vt in congelatis. aut frigiditas et humiditas: vt in aliis. Frigiditas enim in mobilitãdo spiritus et constringẽdo meatus cerebri prohibet actionem cuiuslibet partium mentis: ⁊ hoc voluerunt significare quidam dicentes q⁹ stupefaciendo: ⁊ humiditas autem grauando spiritus ⁊ phãtasiã retentionẽ ymaginum. Si vero dicatur q⁹ caliditas non vltimata memoria sicut in multo potu vini. sciendum est q⁹ illud conuenit ei per accidens. s. ratione vaporose humiditatis que contingitur ei. per se enim ꝓprie cõtigisset ymagines: ⁊ nõ debet: vnde prius effectus eius est permutatio cognitiõis potius seu alienatio q̃ ablatio vel diminutio. ¶ Cause vero antecedentes ⁊ primitiue seu eedem que dicte sunt in litargia et somnolentia: ⁊ amplius etiam virtus occulta ligans totã vel aliquam partem mentis de qua dicetur statim in causis alienatiõis. ¶ Cause primitiue alienationis in genere quicq̃d in. vi. rebus spiritum animalem alterat ⁊ extrahit ab eo temperamẽto q̃ ei cõuenit in qualitatibus visibilibus atq; substantia ad perficiendum cognitionem mentis fm exigentiam humane nature. spiritus enĩ ⁊ maxime animalis: ⁊ illud solũ q̃ facit corpus humanũ appropinquare ad celi equalitatem quando est in substãtia subtili ⁊ puro ⁊ qualitate visibili luminosus ⁊ intangibilis. s. qualitatibus primis habens temperamentũ ꝓportiõale speciei humane: ita scz vt ad caliditatem moderamine ꝓportiõali declinet: ac moderatã iuxta temperamẽtũ iustitie participet siccitatez. Nil enĩ est in corpore passibilius spiritu: cũ sit vapor: ⁊ ideo facillime immutat: maxime si cõcurrãt fortitudo immutãtis ⁊ dispositio mutabilis introducta p̃ causas antecedentes. Unde fm quãcunq; virtutem spirit⁹ informetur fm illaz est promptus vel dispositus agere: sic q⁹ interdum tam fortiter informatur ab aliquo immutãte: cuius impressio repugnat actibus honestatis vel rationis q⁹ ꝑa nullo modo potest vincere vel domare: vt in operibus mẽtis repsentet honesta vl̃ ad cognitionẽ spũalũ seruiat. Unde cum mens ocia nõ roleret ac rebellem habeat spiritũ aliter sensuum exercet operationem fm exigentiam famuli ꝓterui scz spiritus: ⁊ ad illa que ille repsentare põt trahit tota ymaginãdo sciẽtiãdo ⁊ memoriãdo: ⁊ in hoc verificatur specialiter illud dictum platonis q⁹ anima sequit dispositiones ⁊ inclinatiões corporis. Ueritas aũt predicte informationis frequenter nobis ostenditur in illis corporibus in quib⁹ coartato in testiculis spermate nõdũ corrupto: sed vapor ante vsq; ad cerebrum cum fortiter informabitur illo vapore cerebrum atq; spiritus: vt quãdo mẽs ab exterioribus obiectis retrahitur siue in somno siue etiã in tranquillo studio nil aliud repsentat nisi ea que cõferũtur ad vsum spermatizandi velut species mulierũ aut ceterorum omniũ que ad hoc referuntur. Unde tũc accidit anime sicut paterfamilias ⁊ cuilibet rectori subditorum. Nam domesticum famulũ quẽ neq̃t inducere ad seruiendũ in palatio deputat seruitio stabuli: ⁊ statuit eũ seruire in tumentis qui respuit seruire boibus spiritui vero accidit sicut vitro de quo fit speculum. nã si fuerit pure diaphanetatis aut substantie perfecte aut pure repsentat intuenti eo speciẽ cuiuscũq; obiecti voluerit. Si ꝯo fuerit infectus colore vl̃ sapore aliquo. naz sub illo sapore oia saporabilia repsentat quodcunq; igitur agens extrinsecũ potest per se vel mediante aliquo alio species alas. spiritus inficere vel innaturaliter immutare tã fortibus vt rõnis actib⁹ sint rebelles aut ymaginationis vel memorie necesse est durante malitia spirituũ presentem alienari. potest enĩ spiritus aliq̃d immutare dupliciter. s. aut q⁹ imprimit eis q̃litatez alienã et ꝓprie vocatur infectio: vel q⁹ ꝓpriaz aufert ⁊ nõ habet proprium nomen: sed cõiter alteratio vel immutatio vel corruptio potest dici. ¶ Extrinsecorum autem agentium nullũ inficit spiritus nisi mediante humore aut mediante vapore resoluto ab eo. sed differt. nam mediante humore eiq; pt⁹ inficiunt minoras eorum. scz cerebruz tantũ: aut cor ⁊ cerebrum: et quorum infectione cõsequenter inficitur spiritus cum vero mediante vapore inficiũt: possunt tñ inficere spiritus ꝓpter hoc q⁹ minere inficiant miscetis malis vaporib⁹ cum spiritibus. Iterum etiam alterare vel corrũpere possunt extrinseca spirituũ naturã dupliciter. s. primo ⁊ secũdo sicut dictũ est in defectione huius autẽ differentie veritas magis habet locũ in impressionibus facto a particulari virtute q̃ a cõmuni. extrinseca enim q̃ per qualitates primas

Cicub⁹.

Cause.

Cause primitiue alienationis.

primas immutant prius alterant ⁊ corrūpūt spūs: qi passibiliores ꝯ mēbria ꝑm que immutāt ꝓpietatibus qnqz pri⁹ membra ꝯ spūs. nā ꝓpietas interdū directe cōtrariatur mēbro ⁊ nō spūi: qnqz vero econuerso: sicut aliquod cōplexionatū rōne sue ꝓpietatis repugnat aut confert vni mēbro ⁊ nō alteri. ol aūt mixto vel cōplexiōato directe apponitur in virtute propietatis aliquod aliud in genere mixtorum vel cōplexionatorū. nā cū gradus mixtionis disponat in omnibus mixtis ad susceptionē ꝓpietatis in omni gradu ⁊ ol gradui mixtionis aut cōplexionis sit alius oppositus in natura necesse est illū esse in re: sicut suū oppositū: ⁊ per cōsequēs est necesse vt sint res ꝓpietatis ad quā ille gradus disposuit: cuz nunqz sit materia sine forma: vñ cū spūs sit de genere cōplexionatorū aliqd per propietatē ex directo opponit: sicut mēbris: illud autem pōt esse non vnūz tm: sed multa. cuius ratio patet ex causis ꝓpietatis.

propietas ad ventre generato ab ipso celesti.

¶ Propietas enim ꝫ naturaliter aduenit generato ab impressione celesti: tū illud quod disponit generatū ad susceptionē ipsius qnqz est tota latitudo mixtionis vel cōplexionis q̄ conuenit speciei. ⁊ sic ꝓpietas est virtus specifica. i. cōsequens spēm: ideo conuenit oībus indiuiduis spēi qnqz vero illud qđ disponit gñatuz ad susceptionē ꝓpietatis est aliqs particularis gradus mixtiōis qui sub specie latitudine continet: sed accidentaliter ei subuenit in hora generationis ex fortitudine causarū concurrentiū vtpote fortis aspectu celestiū corpoū siue hora generatiōis siue hora casus puncti seminalis in agro nature: seu hora naturitatis: seu hora qua res sui esse plectionē accipit: vt in figuris artificialibus. Jn ol eñ hora influūt partes oꝛbis aliā ⁊ aliā virtutem generabilibus ꝑm q̄ requirit figura oꝛbis determinata p oroscopū vel ascendēs in hora relata ad generabile vel gñatū quecūqz sit. sed tñ virtutē quaz suprioꝛa influūt nō suscipiunt nisi corpora disposita vel solum per agentia naturalia vel adminiculo artis: vt ex hac parte q̄ dā indiuidua cuiuslibet speciei acquirūt aliquā ꝓpietatē q̄ ceteris eiusdē speciei nō cōueniūt: vt q̄ aliqua saphyrus eiusdē coloris ⁊ substātie cū aliis multis habeat virtutem corruptiuā oculi. Hā cōpertū ē q̄ puma obuiatiōe ad oculi rūpebat ipsum oculū. Sūr accidit aliquib⁹ plantis in toto vel in parte hora pullulationis aut collectiōis acquirere ꝑtutē quā cetera indiuidua eius plante non habent: interdū nociuā rebus: ⁊ interdū etiā iuuatiuā. Sūr aliqb⁹ ⁊ partibus alialiuz quēadmodū accidit duobus gemellis in austrū cū oppositis lateribus aperire clausuras: ⁊ sili mō de his q̄ artificialiter figurant. oē eñ q̄ sub oꝛbe ꝑtē vel naturā ꝓ lucrī aliquā ꝓpietatez ab oꝛbe recipit patiendi ab alio vel agendi in aliud ꝯmis illa sit nobis ignota ⁊ ex hac cōsideratione solum verificatur illud quod cōiter dicit de fortunio ⁊ infortunio constructionis edificioruz aut collectionis plātarū aut inchoationis itinerū ⁊ sic de aliis humanis operationib⁹. Unde quicūqz sciret virtutes oꝛbis et materias cognosceret cū dispositionibus que ꝑparāt eas ad susceptiēdū illarū virtutū impressionē miras ⁊ velut magnas faceret immutationes in rebus inferioꝛib⁹: nec aliqđ agens circa primū pōt eas aliter facere nisi mediātib⁹ corpoꝛib⁹ informatis virtutib⁹ corpoꝛū supioꝛ vel partiū celi vñ ⁊ magoꝛ prestigia ⁊ incātatoꝛ deluſiones ⁊ maleficiorū veratiōes ac etiā festinātes impressiōes nō alr efficaciā hāt: licet demones subministrēt. ¶ Ex qbus sufficit tñ hic aduertere. s. q̄ aliqđ minerale aut vegetabile: aut ēt aiale pōt vel rōne speciēi dispositionis aut indiuidualis acq̄rere virtutē a stellis cōtrariā hūano spūi q̄ cōtrarietas ꝑt ad plēs effect⁹ oppositos spūm terminare. Possibile est eñ q̄ illa virt⁹ ei opposita sit corruptiua luminositatis ei⁹ aut substātie: vel tm ligatiua operatiōis illi⁹. Ligari enim ꝺr vnūquodqz qñ preter corruptionē substātie vel sensibilē ei⁹ alterationē nō pōt in ꝓpriū op⁹: sicut pūnta adamātis nō potuit magnetē attrahere ferrū: et pūtia sigilli leonis lūbis appositi nō permittit sensum percipere lesionez calculi. Sūr pūtia q̄rūdā plantarū: aut etiā ꝑticularū aialiū ac etiā quorūdā lapidum alligatoꝛ corpoꝛis vel suspensorum aut vestibus cōsutoꝛ ꝓhibēt organa generatiōis suū officiū exercere. Simili mō ligari pōt operatio cuiuslibet organi vel instri vuētis corpis: ita vt bos aut equus aliquā ꝓtem gustare nō possit: immo qđ plus est intrā ipe rabit ei virtus oppositā q̄ escā in oꝛe cōtentā proiciet nec poterit cōtinere: sicut in filiestribus aquilis sepe visuz est tēporibus nostris q̄ nec vnguibus retinere. nec rostro poterāt lacerare venationē. ¶ Simili quoqz mō et in bestijs ⁊ in hominibus plurīes ligatur operatio mentis interduz q̄tum ad ymaginationē tantum: quandoqz vero q̄tuz ad estimationē ⁊ interdum q̄tum ad memoriā: quandoqz vero q̄tum ad totuz: sicut in animalibus que incurtari dicūtur intra certū spaciū velut in curte concludi taliter q̄ vbi vellent nescirent exitū inuenire turbata vel ligata ymaginatione vel nō recordarentur ligata memoria ⁊ hominuz mētes tā fortiter ligantur interdū maleficijs: aut incantationibus: vt opera necessaria ⁊ consueta nequeāt exercere vel nō recordentur. ¶ Tunc aūt efficacissime sunt operationes maleficiorum ⁊ similiū quādo nō solū rebus quib⁹ instrumentaliter vtitur operarius inest virtus predicta: ſz etiā ipſi⁹ operatio virtus cōsimilis coadiuuans inest: impressa ex figura sue natiuitatis ad quā cū referatur periodus tota sue durationis q̄tum aliquod perfectū ⁊ defectuz est possibile q̄ virtus impressa illi apud horaz natiuitatis postmoduz confortatur aut debilitatur superiori aspectu ꝑm q̄ aspectus ille refertur ad partes figure natiuitatis ⁊ exinde contingit q̄ aliquorū magorū aut maleficiorū aut fascinantiuz impressiones vel opa sunt efficaciora valde aliquorū aūt nequaqz ⁊ illis ēt exinde ꝓtingit q̄ qnqz nullius erunt efficacie: aut si sic valde parue: quādoqz vero habebunt mirabilē efficaciā: cuius igit virtus ex oꝛbe acquisita valde cōtrariat mollibus ⁊ puris corporib⁹ qualia sunt puer ⁊ cera noua: si talibus appropinquēt ex debita distātia corrūpent ea spiritibus ⁊ vaporibus emissis aere infecto vel informato: precipue si hora illa confortetur virtus aspectu oꝛbis. ¶ Ex hinc etiā contingit q̄ aliquis medicus pūtia sue visitatiōis ledet infirmū q̄tūcunqz rationabiliter administret. Et similiter intelligēdū ē de ceteris ministris eiusdē infirmi. vñ si aliqs ministroꝝ habeat virtutē occultā ad predictā infectionē vel corruptionē spirituuz ⁊ eger patiatur alienationē illo pūcto: nō solū conseruat alienatio: sed etiā cōfortat et vigoꝛatur. Inter ceteras ꝺo res nō naturales efficaciores ad imutādū ꝑ se spūz iste sunt. s. aer informat⁹ excellēter qualitatib⁹ cōplexionalib⁹ alienatione ꝑ se causantib⁹ vt caliditas ⁊ siccitas: aut frigiditas ⁊ siccitas: vel siccitas tm. q̄ vero alterāt aerē in his q̄litatibus dicta sunt in cephalea ⁊ vigilātia. Sola ꝺo frigiditas aeris nō causat alienationē nisi ꝑ accidēs. s. claudēdo poros cutis: ⁊ ꝓhibēdo operationē fumoꝝ causantiū eam: ⁊ ideo quibus tales fumi sunt exuberantes alienatio potius venit hyeme vel tēpore frigido ꝯ oppositum. aer informat⁹ virtute sensu ꝓmperceptibili: ea vero q̄ informant ipsuz tali virtute sunt ista. s. malus aspectus oꝛbis ad locū inhabitatū: mineralia vegetabilia vel alia quibus maleficia ꝓpetrant occulta in mansione ⁊ lecto vel stramētis aut vestib⁹ vel operimētis. Naturalis cōtrarietas medici ad infirmum ab oꝛbe cōtracta vel ministri alicuius vel altertius assistētis aut septus visitantis. Scda res nō naturalis q̄ per se pōt informare spūm qualitate disponēte ad alienationē est vehemēs passio cordis vel accidentis animi. sicut patebit in spēbus alienatiōis: ⁊ ideo ex cuctibus representatis fortiū obiectoꝝ. in qbus fortiter ymaginatio vel extimatio informat: ⁊ fortiter cor simul patit: vel morbo ꝑm tristitiā vel timorē forte impressionē relinqt videmus frequenter melācolie corruptionis quā melācoliā solā ymaginatiōis q̄dā appellāt: q̄ñ alterius est originis ab illa que ab infectione humoris aut vaporis causatur: ſz in ꝓcessu hoc virtū introducat oēs aūt alie res nō naturales imutant spūs q̄litate disponēte ad hāc passionē vel mediāte humore quē primo generant vel immutant mediāte mēbro vel etiā vtroqz q̄liter aūt ⁊ humores ⁊ mēbria possint immutare: patet ex dictis in cephalea ⁊ in vigilātia. ¶ Cause antecedētes alienatiōis in cōi cause antecedētes ad cephaleā ⁊ vigilantiā ꝑm q̄ pōt alienationē causare: insup aūt etas ⁊ clausio poroꝝ capitis in toto ⁊ debilitas cerebri: cause cōiuncte alienationis in cōmuni innaturalis qualitas spirituum tantū vl ipsoꝝ ⁊ cerebri potēs alienationē causare. ¶ Cause pri-

Maleficiozope rationes q̄ sunt efficacissime.

Medicus sui presentia alicui q̄ ledit infirmū

que sunt res efficaciores ad imutādū spiritū.

propietas ad ventre generato ab ipso celesti.

Di oꝛa partes oꝛbis diuersas virtutes gñabiles in suis.

Mirta possunt acquirere a sterilis virtutē cōtrariā spēi ipsoꝝ.

Aliud ligari virtutē alicuius.

mittue alienationis quã letitia concomitatur:omnes res naturales vel cõtra naturã que sanguinẽ acuunt ⁊ acutũ incendunt ⁊ ingrossant ⁊ excellenter extrahunt a naturali temperamẽto per caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ et siccitatẽ aut siccitatẽ tantum.propterea leuiter accidit sanguineis ⁊ tẽperatis si acutã sumpserint medicinã:maxime sine sirupo ⁊ digestiuo et sufficienti ⁊ debito precipue si precesserit aut sequatur immoderata tristitia propter aliquã displicentiã magnam.nam sanguinem ⁊ spiritꝰ vehemẽter ingrossat ⁊ similiter de ceteris sanguinem sic alterantibus que colligi pũt ex tabula cephalee.Cause antecedentes in tali specie alienationis abundãtia predicti sanguinis in corpore pcipue vero in cerebro mala dispositio corporis totius vel mẽbri alicuius mandãtis cerebro sanguinẽ predictũ vel eius vaporem qualia sunt mẽbra predicta in causis antecedentibus cephalee.oꝝ autẽ membrorũ mandãtiũ deterius est si cor mandauerit vel post ipsum epar ¶Causa cõiuncta ipsius mala qualitas spirituum vel ipsorum ⁊ cerebri declinans parum ad caliditatem ⁊ siccitatem. ¶Cause primitiue manie oẽs res nõ naturales vel contra naturã cholerã adurentes vel adustã generantes.propterea cholericis celeriter aduenit si furor diuturnꝰ aut se.diuturna:aut intensissima pcesserit.similiter melancolicis si eorum naturalis melãcolia vehemẽter intẽdat et acuatur similibus causis.De ceteris vero adurẽtibus cholerã est intelligendũ similiter. ¶Cause antecedentes manie abundãtia cholere aduste in corpore potissime circa cerebrum mala dispositio totius:aut membri alicuius mãdãtis humorem predictũ aut eius vaporem.causa cõiuncta ipsius manie mala qualitas spirituũ vel ipsorũ et cerebri declinãs multum ad caliditatẽ et siccitatem.magis vero ad caliditatem. ¶Cause primitiue melancolie oẽs res nõ naturales que generãt vel multiplicant melancoliam innaturalẽ ex flegmate putrefacto et adusto vel incinerato.nam has vtrasq; melãcolias timor cõcomitat ꝑm pluo et minꝰ:vt patebit in signis. Iterũ etiã omnes res predicte que ipsam naturalem melãcoliam tam parũ adurũt ⁊ incẽdunt:vt manifeste nõ acutur:sed nigrior fiat et grossior et magis obtenebrans spiritus.nam cui vehementer incẽditur et acuitur maniam generat:vt est dictum. Ex quibus patet q̃ celeriter aduenit melancolicis qui diu passi sunt lentas feb.nec predicta nocẽtia vitauerũt.ꝑcipue si nimio timore cõcutiant.aut nimia grauent tristicia:sicut illi q̃ res valde charas subito amiserũt:vt diuitias cupidi vel dilectissimos amicos.⁊ sic de aliis. ¶Cause antecedẽtes melancolie abundãtia predicte melãcolie in corpore:precipue circa cerebrum vel in eo mala dispositio totius aut mẽbri mãdãtis ꝑdictã melãcoliaꝫ vel eius vaporẽ.inter mẽbra vero deterius est si cor mandet et post ipsum epar.vnde habentes cor calidũ vehementer ⁊ siccũ:ꝑcipue si cerebrũ fuerit humidũ ⁊ leuiter receptiuum impressionis celeriter incurrunt melancoliaꝫ. Cum aũt fuerit cor melancolici naturaliter vel accidentaliter grauioꝝ incurrũt melancoliaꝫ tardiusq; curabiles. Similiter qui cor habent debile vt pueri et mulieres citꝰ incurrũt melãcoliã ex timore forti ⁊ subito. ¶Post has vero species melancolie deterior est illa que causat ex vestigijs bocij vel apostematis melãcolici sub hypocũdrijs aut in orꝝ vel fundo stomachi:que oẽs hypocũdriate nominantur. Que vero causatur ex vestigijs predictis apostematis in splene potissime in eiꝰ parte superiori vel in matrice vel in renibus vel in mirach ventris causatus minus est malus ꝙto plus materia mãdans humorẽ aut fumum remotior est a corde ⁊ cerebro:propter quod est predictis oibꝰ minꝰ mala cittusq; curabilis illa que procedit ab emorroydibꝰ varicibus:⁊ in quibus etiam emorroyde pũt celeriter aperiri:leuiter curabilis est illa que ꝓcedit a vena magna tortuosa vel cystli. Cause cõiuncte melãcolie mala qualitas spirituum vel ipsorum ⁊ cerebri declinãs multũ ad frigiditatem ⁊ siccitatem. Tenebrositas ipsorum spirituũ.scilicet vel animalium tãtum vel animalũ et vitaliũ simul. ¶Cause primitiue heroys frequentia vidẽdi vel sentiẽdi rẽ desideratã sub circũstantijs placentibus. In oꝰ eñ amore sine sit ꝓpter honestũ sine ꝓpter vtile sine ꝓpter delectabile:sine etiam sit rationabilium sine irrationabilium moderatus vel immoderatus.primum semper est et vniuersale generatiõis eius principium:primũ.s.placentia rei amate sine de re amata vel desiderata que propter aliquã ouꝝ circũstantiã existentem vel apparẽtẽ in ea:sicut in rebus inanimatis color aut fulgor aut odor:aut sapor:aut figura et cõpositio vel cõplexio q̃ duo rebus etiã inanimatis cõuenitũt: ⁊ ꝓpter hoc etiam motus ⁊ actiões ⁊ mores sunt cũ indiuiduis humanis placentia:que ortu ex cantu:vel loquela: vel risu:vel intuitu:vel consimilibus perceptis:vel apprehensis vidẽdo in cõuersationibus:vel audiẽdo aliorũ rõne q̃ si frequẽtia videndi vel audiendi vel aliqualiter percipiendi talia de re interuenerit forma rei percepte cũ sua circũstãtia placendi figitur in cogitatione.fixa vero cogitatio in re aliqua sub ratione placentis excitat cõcupiscẽtiã vel desiderium eius:maxime si tantum peccauerit rõ vel estimatio:q̃ rõ illa decernat vel iudicet placidioꝝ omnibus alijs quemadmodũ heroycis accidit. ꝓpter hoc inter virum et mulierem heroy cumulant frequentia conuersationis ⁊ ratiocinandi vel blãdiendi consuetudo sequendi desideria sensibilium rerũ per quam corruptus habitus generatur in mente:quo mẽs irrationabiliter seu corrupte iudicat de bono et vtili. ¶Cause antecedentes dispositiones corporis inclinantes ad talez cõcupiscentiam propter aliquam vtilitatem siue necessitatem:sicut est inter virũ ⁊ mulierem complexio venerea vel humiditas titillãs in organis gñatiõis:⁊ sic de alijs. Cause coniuncte fixe cogitationis ac estimationis corrupte mala qualitas cerebri in spiritu nõ declinans ad siccitatem in plus ⁊ caliditatez in minus. Nota istã materiam diligenter:quia ibi bene determinatur de stupore. ¶Cause primitiue cicubi per se oẽs res naturales vel contra naturaz adurentes cholerã ⁊ melãcoliã vsq; ad incinerationẽ ⁊ sanguinẽ totius corpis ad eo corrũpentes vt totus ad putredinẽ declinet:p accidẽs autem omnia cõcludentia ⁊ cõseruantia. ¶Cause antecedentes abũdãtia predictorũ hu.in corpore:precipue circa cerebrum mala dispositio totius aut mẽbri mandãtis hu. predictum vel eius vaporem. Cause cõiuncte mala qualitas cerebri et spirituũ. vel spirituũ tñ declinans multũ ad siccitatem ⁊ parum ad caliditatem. Tenebrositas ⁊ grossities nimia spirituum:ex quibus omnibus spũs efficit valde difformis ⁊ contrarius spiritibus viuentium hominũ ⁊ rõne contrarietatis adhoret societatem viuentium:⁊ propter acumen ⁊ caliditatẽ quã habet concipit iniquitatem contra eos:⁊ propter vehementiam siccitatis ⁊ grossitiẽ figuratur ⁊ permanet ac inueteratur odiũ illud et in rãcorẽ conuertitur:nec tñ leuiter irascũtur tales:tũ quia spiritus pauce caliditatis est:tũ etiam quia propter grossitiẽ suam nõ est inflãmabilis.tum etiã quia cuz valde sint rapti nõ aduertũt exteriora obiecta. ¶Signa nocumentorũ cognitionis interiorum in se nulla:quia omne nocumentũ actioni sensui manifestũ ex seipso cognoscitur. ¶Signa distinctionis stuporis ab alijs nocumentis in q̃bus interior aufertur cognitio et sensus ⁊ motꝰ. Signa dicta in somnolentia inter que dictum est esse proprium stupori q̃ patiens teneat oculos apertos in quo tñ dicto sapiẽtes valde discordare videntur:⁊ tõ ne diuersitas eorũ sit studẽtibus turbationis aut erroris occasio. Notandũ est diligẽter q̃ stupor acceptus proprie nõ est nisi ablatio vel magna diminutio cognitionis tantũ:et p hoc differt a congelatione.qñ hec est proprie:vt scribit in fine quarti de morbo ⁊ accidẽti debilitatis sensus et motꝰ.i. valida diminutio vel ablatio cognitionis ⁊ motus. Vñ q̃ tale nocumentũ actionis.als cognitionis que fit per tactum nõ habet nomẽ proprium:sicut diminutio vel ablatio visus ⁊ auditus:ideo p stupore q̃nq; datur intelligi diminutio vel ablatio tactꝰ in quocũq; mẽbro:⁊ tũc stupor accipit pro passiõe tñ neruorũ:sed q̃n accipitur p passiõe cerebri:tũc cõtingit q̃ q̃nq; sumit p passione prorie cerebri distincta ab omnibꝰ alijs passionibꝰ eiꝰ in q̃bus auferr vel valde diminuit cognitio interiorũ:q̃ sunt apoplexia:epilepsia:litargia:somniculositas:vl subeth sine copis:⁊ suffocatio matricis:⁊ put ab oĩbus istis differt nihil aliꝰ est q̃ cathalexis,vel cõgelatio.s.prorie q̃ passio causat a frigore ⁊ siccitate:vt ait Gal.3 .affectuum. Somnus et vigilia ꝛc,vñ ꝓpter defectũ humiditatis ꝛ prorie cerebri nõ grauant

Cause alienationis quã letitia ꝯcomitat. Cause manie. Cause. primitiue melãcolie. Cause heroys. Cause cicubi. Signa Signa stuporis

nō grauantur palpebre:ſz oculi ſtāt apti propter ſiccitatē palpebrarū:t ꝓpter eāde cām inquit Rasis in diuſionib⁹ q̄ in litargia q̄ fit ex pura cholera magis oculi ſunt aperti: vñ ſi patiēte puppi ex ſicco ꝑmanēt ocli apti multo fortiꝰ patiēte proia q̄ propinquior eſt eis:t cū⁹ cōicat ſnā qualitatē.cū ergo vi alicubi q̄ in ſtupore ſunt oculi aperti:tūc p ſtuporē intelligendū eſt cōgelatio cerebri t ſpecialiter proie:t ſic intelligit Rasis in Almanſ.cū dicit q̄ in ſtupidis oculi ſunt aperti:qō ꝓz ex verbis eius.nā nō dicit hoc eſſe in omni ſtupido abſolute:cū dicat q̄ ſtupidi quaſi dormiētes tacent t ſtatim ſubiūgit:t ḡuis eſſent oculi aperti ꝛc. quaſi dicat in aliquibus ſtupidis oculi ſunt aperti vñ clare inſinuat q̄ per ſtupidos intelligit cōgelatos:maxime cū paulopoſt dicat q̄ tales de quibus locutus eſt ſtupidi ſeu rigidi ſunt.rigidi ẏo ꝓpie ſunt cōgelati. Inſinuat etiā cū dixerit q̄ ſtupidi quaſi dormientes tacēt:qō intelligit per ſtupidos alios q̄ cōgelatos. Et ideo iterum eſt ſciendum q̄ ſtupor qñq̄ ſumitur ꝑ ſomniculoſitate vel ſubeth ſicut accipit. ℔.4.de interioribus.vbi dicit q̄ ſtupor et cōgelatio ſunt paſſio eiuſdē partis cerebri.ſ.proie.dicit eñ ſtuporē cauſari proia patiēte:ſed differunt vt ibidē ait in accidētibus:q̄ in cōgelatione ſunt oculi aperti:ſed in ſtupore:vt dicit clauſi:t ſic etiā accipit ſtuporē viaticus q̄ eſt q̄ſi ſomnus oculis clauſis. Rasis autē noie ſtuporis intellexit vtrūq̄.ſ.ſomnolentiā t cōgelationē.in ſtupore igit qui eſt ſomnolentia vel ſubeth ꝓut differūt a cōgelatione ſemper ſunt oculi clauſi:ſz nō ita grauiter:vt in litargia. ꝓpter hoc etiā eſt aduertendū q̄ licet ſtupor predicta modis acceptus ſit accidēs paſſionis proie.nihilomin⁹ quādoq̄ attribuit paſſionibus aliarū partiū cerebri. Unde. ℔.dicit in fine decimetertie particule megategni.q̄ litargia eſt cum ſtupefactiōe. Item in tertio de interioribus dicit .q̄ carentes memoria t intellectu patiunt ſomniculoſitatē vel ſomnum. Similiter interdū accidēta aliarū partiū cerebri attribuunt paſſioni proie:vñ in tertio de interioribus dicit. ℔.q̄ in omni paſſione ſtupida euenit nocumētū ablatiōis vel diminutionis cogitatiōis t memorie:que duo principaliter ſpectāt ad mediam t vltimā partes cerebri. Sīlr in eodē loco dicit q̄ ablatio cogitationis t memorie interdū refert ad litargiā:t ita inſinuat que nocumēta cogitatiōis q̄ ſpectat ꝑncipaliter ad mediā partē ſit accidētis paſſionis proie.ſ.litargia. Sīlr in eodē tertio vocat apoſtema puroſum generatū ex mixtura flegmatis t cholere ſtuporez vigilinū. Et quib⁹ omnib⁹ colligit q̄ frequēter accidēs vni⁹ partis cerebri attribuit paſſioni alteri⁹:t hoc ſit quouſq̄ paſſiones illarū partiū ab eadē cā ꝓcedūt ſicut hic. Nā ſtupor quocunq̄ mō ſumat t litargia ſemp ad mun⁹ hāt vnā cām cōem:ſcz frigiditatē.rō aūt huius eſt duplex:quarū vna eſt vicinitas t colligātia illarū partiū quapropter vna patiēte maxime fortiter alia manifeſte patit cuz ei celeriter cauſa paſſionis cōtrarietat. Alia vero eſt mutatio quaſi aſpect⁹ ipſarū virtuz mētis ad cuius actionē ꝑfecte exercēdā oēs ſibi ſeruiūt equaliter ſaltē ꝓia ſequentib⁹ et vtraq̄ extrema medie quarū leſa actiōe vni⁹ ledit vt plurimū aliqualit tota opatio cognitiōis interioꝛ:t ſic ēt ꝑ ſtuporē intelligitur qñq̄ largo mō ablatio vel diminutio toti⁹ mētis. ꝓz igit q̄ multipliciter t q̄ large ſumat ſtupor t ꝓpter q̄d.ḥ aūt large ſumptū nō repugnat rō ſua:cū nō ſit niſi ablatio vel magna diminutio cognitionis:vt dictū fuit. ¶ Signa cōia oī alienationi.loqui nō loquēda vel agere nō agēda: t que ſunt cōtra cōem hoium rōnem, vel cognitionem. Signa diſtinctiua ꝓuate alienatiōis a cōicata.aſſiduitas vel cōtinuitas alienatiōis et cogitationis circa concepta vel ymaginata:t ꝓtinde fixio intuit⁹ circa partē vnā t etiā q̄ ꝓuate diſpoſitiōi cerebri atteſtant. ¶ Signa diſtinctiua generis alienatiōis.ſ.ſimplicis t cōpoſite actuum ſimplicū q̄ pertinēt ad tres partes mētis. Signa dicta ſunt his ſignis lapſuum cerebri ſuper alienationē. Signa cōia oīm ablationū vel diminutionū totius mētis vel alicuius partis. ¶ Signa cauſarū ſomnolētie vel ſubeth. Signa diſtinctiua ſpecierū alienationis in cōi animi accidētia que cōcomitantur alienationē t actiones t mores et qualitates corporis t oīa quibus peccātes humores diſcerni poſſunt. ¶ Signa diſtictiua ꝓme ſpeciei corrupte eſtimatiōis.iterdum ridere vel letari ſine manifeſta cā. ꝓpter cōceptū placitū:interdū aūt erubeſcere ac vibantitates pretēdere indi ſcrete mobilitas nō impetuoſa:ſed modeſta.ſolita capitis operimēta deponere. Si ẏo ꝓuata fuerit doloꝛ in dextra ꝑte capitis ꝓcedit vel cōcomitat:t ſic de aliis ſignis ſanguinis. Signa diſtinctiua manie de pura cholera adusta ira t clamor:t ſi ꝑcutudo:ſeu mobilitas ipetuoſa ſeu vulpina:calliditas t ferocitas leonina:t agilitas corꝛpis et cetera ſignificātia cholerā. Si ẏo cō miſceat ei melācolia intenſa mores erūt lupini t valde doloſi:ſicut mores rabidi canis t furta et⁹ cū ira doloſa t malitioſa:vt demoniaci tales dicant:t breuiter ab illa re denominant quā imitant in moribus vel in actib⁹.ꝓinde aliqua ꝓ canina aliqua lupina aliqua demoniaca ꝛc.qñ eñ tantā habēt malitiā et omnē habeāt peruerſitatē vt varia loquantur ydiomata merito demoniaca dicitur.Similiter quoq̄ ſi hominibus blādiēs aſſocietur t tādē perditionaliter mordeat canina dicit:et ſic de aliis. Signa melancolie in cōi eſt timoꝛ irrationabilis t triſtitia ſine manifeſta cauſa:et dilectio ſolitudinis: malitia eſtimationis:anguſtia:ſollicitudo:faſtidiū: ꝓpter abundantiā vētoſitatis.hec eſn manifeſte apparent ſi fuerit cōfirmata:ſed in puncipio eius debilia ſunt:t cū his appareat velocitas ire inſolita et timoꝛ inſolitus atq̄ vertigo et ſonitus t tinnitus aurium t inflatio' hypocōdriorū in hypocōdriaca t mirachia:et ſi pura ſit melācolia manifeſtantur ſigna pure melācolie. Si ẏo habeat mixtionē alicuius humoris apparent accidēta que pertinent ad illum hu. ſicut ex flegmate puſillanimitas t pigrities et aliqua ſomnolentia:t ſic de aliis. ¶ Species aūt melancolie ex ſpecie timoris cognoſcitur que ſunt infinite.nam aliqui timent celū cadere.quidā aūt guttas ſtillātes numerū ſuoꝛ peccatoꝛū ſignificare quidā latrones incidere:quidam frāgi:q̄dā abſoꝛberi a terra:t ſic de aliis:quod totū accidit ex coꝛrupta eſtimatione. Nā qui eſtimāt celū ab athlāte ſuſtineri:t cū poſſit fatigari merito timent celū poſſe cadere ſuper ſe.Similiter q̄ ſe vitreos eſtimāt merito timent ex caſu cōminui.q̄ vero eſtimāt q̄ deus per guttas pluuiarum numerat hoim culpas:t q̄ hoc eis pluendo inſinuat:merito timet qui videt guttas pluuiarū q̄ culpe ſue ſint innumerabiles homini:ſicut ille. Similiter qui eſtimat ſe vel ferre vel habere theſaurū merito timet inſultum latronū. Et ſi mulier qui timet terrā fundi et aperiri vſq̄ ab baratrū timere pōt ne ab ipſa trāſglutiat. Similiter q̄ eſtimat ſe nō habere caput tenere pōt ne ab aliis ſepeliat⁹ mortuus t dignus ad ſepulturā. Similiter q̄ eſtimat ſedentē habere valde ꝓminentes exterius vt appareat velut elephas merito timet irrideri ab aliis. Proinde etiam manibus illū dētez nutritur cooperire t tranſiens cotā aliquib⁹ vertit in oppoſitum facie ne videatur t in cūctis aliis ſpēbus eſt iudiciū ſile. Signa boni i melia.erit⁹ cholere nigre depōſſe egeſtione:vel vomitu:vel vrina:vel eruptio ei⁹ in cute manifeſto colore:pannis lentiginibus:ſcabie:varicibus.nā tūc a ſanguine ſecernit cōſtāte tū ẏtute. Signa mali caſus appetit⁹ vlcera ſubita t mala. nā mortē ꝓpinquā ſignificāt. ¶ Signa diſtinctiua hereos oīa a accidētia q̄ cōſequnt aſſiduaz cogitationē mixtā interdū ſ⁹ ēt:qñq̄ ẏo deſperationi adi piſcēdi deſideratū vel eo fruēdi qualia ſunt abſtinētia inſolita t inſtantia vigiliarum. Proinde ſiccitas t ꝓfunditas oculoꝛum et lachrymarū puuario ſi non fletus affuerit t leuis ac frequens motus palpebrarum niſi grauant ꝓpter indigeſtionē ex vigilia cauſatā. vnde etiā qñq̄ ingroſſant interdū etiā motus palpebrarū et totius vultus eſt velut videntis vel viſui ſe deponētis quaſi aliquid aſpiciat delectabile aut placidū audiat:qñq̄ vero econtra facies conturbatur cogitando vel videndo vel audiēdo aliquid contriſtās vt eaq̄ ad elongationē vel repudiū ſpectāt.t ꝓinde ſit eoꝛum anhelitus:t pulſus etiā interſectus t quodā modo inordinatus.nā ꝓe vehementia cogitatiōis diu ſuſpendūt anhelitum t tandē alte ſuſpirant per lōgā interſectionē. Sīlr quoq̄ pulſus intercidit t inordinat.t qñq̄ fit paruus qñ triſtitia vel deſperatione cōſtringunt:magnus vero qñ cōtrarijs afficiuntur. Sīlr interdū eſt altus rarus interdū vero minimus aut mediocris:vnde cōtingit q̄ ex immutatione pulſus q̄ fit in auditu rerū noiatarū vel me

Signa prime ſpeciei corruptē eſtimatiōis.

Signa melācolie.

Signa hereos.

Signa cicubi.

motatarum pōt cognosci desideratū nā qñ illud aut eī⁹ ar cūstātia nominat pulsus manifestā inducit magnitudinē⁊ qñq; velocitatē aut frequētiā. ¶ Signa distinctiua cicubi fugere a viuis⁊ appropinq̄re mortuis⁊ eox sepulchris i cedere sine ordine. maxime vero cū plurib⁹ obuiat modicū in illo loco quiescere pōt desiderū fugiēdi. Proinde simil⁹ de nocte ambulat de die occultat propter solitudinē⁊ quā diligit⁊ cū nō discernat pūctia: aut caueat pedibus et tybijs offendit sepius. quapropter vlcerat ibidē⁊ cū vlcera ꝓpter negligentiā nō cōsolidant corrupti humores ad ea fluētes augmētāt multiplicata potus offensione⁊ motu canū⁊ sitib⁹: maxime q; multitudine mot⁹ trahit iferi⁹ et vlcera causat. Sitis aūt⁊ siccitas vñat in eis tā in oculis q̄ in vultu⁊ lingua⁊ ceteris⁊ colo: mixt⁹ citrino⁊ fusco: vt plurimū euenit hec melācolie species i februario qñ fo rtius vapores in corpore coarctant. ¶ Cura stupōis⁊ obli uionis ac stoliditatis seu amētie cura litargie ac somnicu losītatis. Interea ꝙ q̄ maxime cōfortāt memoriā sunt que cūq; flegma⁊ aquositates ꝓhibent gñari⁊ gñata cōsumūt suauiter ac deponūt: qualia sunt sobrietas: et abstinere a cena superflua:⁊ multo potu:⁊ tolerare sitim: et potissime vitare potū serotinū: hec em̄ q; interiora est somno nociuio: qñ vapores aquarū qui ex eo generant minus expirant a corpore nā somno⁊ frigiditati noctis resistūt cōdensantur medicinarū aut ē que precipue sunt ad hoc fin antiquoꝝ experientiā: quedā sunt fortes: vt anacardus et castoreum⁊ piper⁊ .33. post hec aloe: myrrha: betonica: costus: agaricus. Suaues sūt aūt nux: seu cubebe: sticados arabicis. pi nee toste: vue passe: camomilla cufragia myrtili emblici ce rici: ebur: acorus olibani. Sz vue passe si fuerint cū aqua ar denti efficacissime sunt ipsa vero aqua si ex optimo vino fiat singulariter cōfert si inde pupis capitis inungatur: et per aurū foramina instillet. Inter solutiuas cōpositas est specialis paulinum cū ex gūmis ca. cōponat et medicinis cerebrum⁊ neruos respicientibus vt anacardo: costo aga rico⁊ aloe. Lingua nape suspēdat obliuioſi collo. ¶ Cura alienationis in cōi absciso causarum eius: introductio vel impressio noui cōceptus vel accidētis animi taliter vt apponatur precedenti. Absciso causarū primitiuarum re gimē in dieta per qd introducatur effectus oppositus effe crui causarū supradictarū: ita scz vt in omnib⁹. vj. generibus rerū nō naturaliū sint medicine causaꝝ salubriū oppo site virtutis ad egras vel saltem neutre: sicut dictū est in ce phalea:⁊ hic est ꝓprie vitare nocēta in. vj. reb⁹ maxime cō tinēs informatū nociua virtute sensibili vl in sensibili mu tando habitationē⁊ domicilia mansionū mutando instru mēta⁊ quecūq; operimenta: mutādo medicū⁊ quoslibet assistentes suspectos soluendo maleficia perpetrata si fue rint nota. occulta vero reprimēdo rebus obuiātib⁹ a ꝓprie tate: vt mineralib⁹ aut partibus plātarū aut alaliū vel si gillis celestiū figuratū suspēsis egro vel colligatis vel cōpe tēter situatis instrumētis vel operimētis aut māsiōe: absci sio causarum antecedentiū: dieta et medicine sicut in cau sis antecedētibus cephalea. Absciso causarū cōiunctarū alienationis in quā dieta⁊ medicatiōe rectificātibus qua litatē spirituū tm̄ vel ipsoꝝ⁊ cerebri sensibilibus qualita tibus⁊ occultis virtutib⁹ siue proprietatibus. ¶ Cōia ma nia⁊ melācolie ꝓter absciſionē cārū primitiuarū⁊ antece dētiū ascensum vaporū ab inferioribus ad caput ꝓhibere. Somnū prouocare debilib⁹ tm̄ somniferis vel securis cor poris humectatione ac inunctione toto studio procu rare. spāliter vero cerebri ꝓpter qd flegma dulc. vel natura le nō nocet eis: cor⁊ cerebrū pre membris alijs cōfortare. Ascēsus vaporū ꝓhibet quotidiana fecū ab intestinis edu ctiōe maxime mollitiuis et mundificatiuis clysteribus. vt ne prouocatiōe cū tēperatis diureticis: pedū et tibiarum⁊ cotarū frequenti fricatione et ablutione. Medicinarū ad hoc valentium sumptione siue laxatiuis vt mirabolanis seu nō laxatiuis vt coriādro. Sōniera sunt quib⁹ nerui et cerebrum⁊ alia membra nequaq̄ manifeste leduntur, quo rum medicinas declarat capitulum litargie somnolentie ac insomnietatis: humectetur corpus frequenter cum de coctione suaui: balnei dulcis aque oleis resumptiuis: et ci bis et potibus conuenientibus ethicis: maxime vero pe troſio piscibus lacte ac ptisana cum hrupo prunoꝝ et ce teris nō opilantibus. ihumecta caput et cerebrū embro cis⁊ linimētis: maxime decoctionū pedū et capitū quadru pedū vel aquatilis aues: aut aliarū medicinarū humectan tiū addita camomilla vel sticados arabicis vel cephiri. i. viol.⁊ melilloti: vel cum aliquo subtili temperato ad pene trandū aut mulctiōe lactis supra caput: aut nutritionibus vel instillatiōibus causatis per aures aut nares. Cōfortetur cor atq; cerebrum cū temperatis:⁊ maxime tyriacalibus siue simplicib⁹ siue cōpositis prout docet tabula cor dis et cerebri. ¶ Propria manie curationi humectantia et diuretica que dantur ad prouocandum vrinam si tempera ta nō inueniantur possunt ad frigiditatem inclinari parū per⁊ nō ad caliditatem: vt nō exiccent nili cōferant eis a proprietate vt radix⁊ sem. tenticuli siluestris et radix nu cis albe potui data. Timor incutiatur⁊ tristitia et fletus prouocet presentia timendorum. minis flagellis atq; ver beribus vinculis⁊ cōpedibus arceantur. cum agitatione maniacus ledi timetur: aut cuz cauea vel carcere. detinea tur ne aliquē ledat pressuris: vel seipsum precipitet⁊c. Cō fortantia cor si tēperata nō inueniantur pōt ad frigiditatē declinare: vnde poma matura⁊ aromatica⁊ ꝓsica et simi lia:⁊ cucumeres:⁊ melones:⁊ tuiube dyarodō dyamarga riton letitia. Gal. dyanenufa.⁊ similia cōuenienter adminī strantur eis. Cor⁊ simij suspendatur eius collo et dēs homi nis cum ala vpupe ponatur sub capitibus. ¶ Propria cu rationu melācolie pure humectātia cor⁊ et caput declina re pōt ad caliditatē: vñ cū aqua simplici calidiori embro cari pōt eorū capita. Similiter ceteris humectantibus em briocis administrari pōt⁊ que penetrare faciūt⁊ que ꝓhi bent medicinas ingrossari: vt thimus: laurus: calamentū:⁊ silia. Similiter diuretica possunt ad caliditatē declinare parū cum exiccantia cūcta repugnent eis: propter qd etiaz acetum⁊ simplex et squillitici: et oximel ex eo factum et si milia ꝓhibētur eis nili rone materie digerēde in mirachia⁊ melācolia de caliditate ad caliditatē: aut ꝓpter vētosita tē dissoluēdā: letitia et audacia ꝓcurēt pūctia dilectio gra tis collo quinq; dulcibus cātilenis: suauibus melodijs: quo rūcūq; instrox: et cōpellere solicitudinem et timorem que maxime nocent eis sollicitudinem quippe placenti societa te ne permittant in cogitatiōibus profundari: propter qd etiā placens occupatio ꝓdest eis: timorē vero psuasiōib⁹ rōnis et falsificatione cōceptus vel ymaginationis cauto sermone vel ingenio ne sophismata apprehēdāt⁊ directo rē cōtemnant vel odiāt⁊ tristētur: vñ approbandā est pri⁹ in parte ymaginatio vel ꝓceptus eox seu iurta hoc rōna bili et ingenioso sophismate dz improbari vel fundamēto suppositio erroꝛe cōcept⁹ spe rectificādi ꝓmittere vel yma ginate rei cōsūmatione trāsactā persuadere: vel ingeniari q̄ agat vel sentiat aliud oppositum cōceptui et in se vel in alio. Nā si mortuū seipm̄ imaginet:⁊ ide cibos abhorreat alius siccus mortu⁹ associet ei se ꝓpter mortuū asserens eum cōcomitans: cibos tamē in eius pūcta comedens. Si vero ymaginet capite se carere plūbea semisphera taliter caput eius grauetur vt sentiat se supra humeros aliqd fer re⁊ sup iurta spēm ymaginatiōis aliud fingere: ꝙ qd yma ginatio timorē cōsequatur et euanescat. Cōfortantia cor⁊ cerebrū pōt ad caliditatē declinare: vt anthos et doronicū et cetera simplicia et dyambra:⁊ dyamuscus: et tyriaca: et metridatū et sikia: vñ et eis maxime cōpetit vinū albū aro maticū bene hymparū: ideo ēt cōuenienter somnus prouo catur in eis: iacinctus smaragdus saphirus. toparius: in spis collo suspendātur: pul. eox si copia sit cū ouis sorbili bus ꝓpinetur aut pul. cordis simij puluerizatus. Specia le est i melācolia splenē confortare vt attrahat co. nigrā ne cerebro mandetur: emplastratione medicinarum calidarū: et appositione ventosarum cū igne sine scarificatione su pra regionem splenis apostemate non impediente. Simi liter quoq; quia ventositas que in eorum corporibus mul tiplicatur digestionem impedit et torsiones procurat ne cesse est vt carminantibus resoluatur: etiam si necesse fue rit se, agnicastꝰ et ruthe et athanasia⁊ sikibus: hoc aūt ac cidēs nocumētū ventositatis in mirachia:⁊ hypocundria ca molestat precipue specialia cure melancolie sanguinee

plus

propria melācolie.

plus ceteris intende sanguinis euacuationē iuxta tolerā-
tiam virtutis ⁊ testimoniū etatis :⁊ cōplexionis:⁊ sexus:et
temperationibus semper vti tā in alterantibus q̄s euacuā-
Cura ci tibus. ¶Specialia cure sicubi sanguinem putrefactū per
cubi spe hobothomiam poterit educere:ita q̄ tolerāte virtute vsq;
cialis ad syncopim detrahat ⁊ vsu cere vene lauantur. post san.ve
ro de tractionez communia sequant scilicet somn⁹ ⁊ hume
ctatio corporis:⁊ confortatio cordis:quibus non conferen
tibus timere cogatur in edendo verberibus acutis ⁊ dolo
rem causantibus:tandem vero cauterizari in commissura
sincipitis. his em̄ sensus ad exteriora reuocat ⁊ mala etiaz
materia de profundo eiciatur:vnde sanant. Et si residuuz
incurrant redire conuenit ad eandem. ¶Specialia cure
Cura heroys diuertere cogitationem a re desiderata. procurare
heroys odium ⁊ displicentiam eius eadē re vel simili potiri si possi
specia- bile fuerit:salua tū in omnibus honestate:diuertatur cogi
lis. tatio extraneis et insuetis obiectis: sicut accidit in longa
peregrinatione ad partes multum distantes: a loco rei de
siderate occupatione circa diuersa negotia sine placentia
fuerint vt venatio:disputatio ⁊c. seu displicētia vt litigare
in causis p̄ susceptā iniuriā ,vel ,guerrarū sollicitudine de
tineri. aut opus aliud ,p̄sequi precepto supiorus ⁊c. Scēdū
est tamen q̄ placida ⁊ quecūq; delectabilia non distrahunt
cogitationē in omnibus a rebus desideratis. Naz illi quos
diuturna copia talium delectabiliuz fecit expertos vt sunt
nobiles ⁊ potentes:qui modo odorifero ⁊ generibus mu
sicoruz ⁊ virgultoꝝ amenitatibus non distrahuntur a cōce
ptu ⁊ appetitu heroys co:animo potius ex his coꝝ desideriū
inflammatur ⁊ incenditur cogitatio circa desideratum. nā
talibus excellentius reputatur ab eis. econtra vero contin
git his qui nunq̄ tales delitias gustauerūt. Similiter au-
tem quoꝝ vita aspera ⁊ penosa si heroy capiātur parū eos
distrahit simulis occupatio:multis vero contraria:vñ vni
cuiq; p̄m contrarium sue consuetudinis adaptanda est oc
cupatio:nisi ,phibeat timor nocumenti maioris. Distrahit
quoq; mens cogitātis heroy ci duro ac reprehensiuo collo
quio verende persone:odiū ⁊ displicēna rei desiderate pro
curāt videre aut audire deformitates turpitudines ac vi
litates eius atq; narranda. Tales sunt eligende p̄sone que
caute faciant esse credibile quod narrabūt:aut potius expe
riri faciant:ita forte. Odium quoq; procurant empta natu
ralia assecutio rei desiderate sollicitudinem furiosam desi
derantis expellent:⁊ feruoꝝ desiderij terminant:q̄ si res de
siderata nequeat obtineri per vsum expellentis. aut sitis he
roycus temperatur . Nam si desiderata persona propter
carnis complacentiā non possit haberi vsus carnis in alia
desiderium alterius reprimit ⁊ velut delectabili occupatio
ne detrahens mentem nebulas tumultuose sollicitudinis
pro magna parte dispergit. Simili quoq; modo si res desi
derata sit equus quis aut aliquid aliū rei similis vsus ,put
expedit debet sequi.
Uertigo ¶Spēs ꝓtiginis ⁊ scothomie sortis in qua patiens cadit
vel ca sui appropinquat:⁊ cuius paroxismus notabilē mo
ram cōtrahit. debilis cuius paroxismus est momentaneus
⁊ sine casu. Uertigo est passio in quaverti vel volui aut titu
bare cūcta que videnē apparent. ¶Scothomia ꝺo est su-
bita ⁊ quasi momētanea visus obtenebratio. Sunt aūt ce-
rebri passiones. nā lz visus in vtraq; ledat:ipsa tū innatura
lis dispō qua ledit visus nō in oculis est: sed in ꝓxia cere-
bri vel meatuū suoꝝ spiritibus. s. venaꝝ arteriarū ⁊ vētricu
lorū:licet nō differunt in accidentibus a quibus denolant
Cause. ne ⁊ in causis maxime cōiunctis. Causa cōiūcta:vel imme-
diata vertiginis innaturalis reuolutio vel vndositas vel
quilibet alius motus similis spūum in parte p̄dicta. Unde
forma exterioris obiecti:ad quod formatur mēbris intēcio:
mēti relata ⁊ repiesentata spiritibus hoc differenter ⁊ rep̄-
sentātis agitatione vacillat.⁊ rem cuius est similitudo sue fluctuationis inordinatione diffamat. nam taliter se hz indi-
cio sensus ⁊ habere putatur qualiter se hz imago per quaz
cognoscitur. vt supra iam in alienatione fuit expressum.
Causa. ¶Cause cōiuncte scothomie obnubilatio spūum predicto
rum tegens oino splendorem ipsorum. quapropter nihil vi
sibile recipere potest ab extra:nec per cōsequens repiesenta
re interius. ¶Causa innaturalis motus spirituū intrinse-
ca ⁊ extrinseca. Causa intrinseca coniuncta vel antecedēs
Causa coniuncta intrinseca ventositas aut vapor clausus Mot⁹
cum spiritibus in vento arterijs aut ventriculis nō habēs spūuū.
facilem ⁊ liberum exitum:quapropter reflexus ⁊ coartatus
circūuoluitur:sicut ventus in theatris ⁊ locis testudinosis
⁊ spiritū motibus suis agitat:sicut ventus puluerem et pa
leas ⁊c. quibus infra theatrū obuiat:omnis namq; ventosi-
tas ⁊ omnis vapor coartatus in meatibus huiusmōde mo-
uetur maxime si sit ibi caliditas ⁊ sit ventositas contraria
fugans eam. Malā cōplexio cerebri faciēs absq; ventosita
te spūs inordinate moueri ⁊ ebullire velut ignis aquā. cā
intrinseca ⁊ antecedēs innaturalis motus spirituū materia
lis ⁊ efficiens ⁊ dispositiua materialis est quilibet quatuor
humorum ex quibus vapor nocuus generatur. Cā efficiēs
intrinseca mala complexio:cerebri supuenies vel innata ge
nerans vaporem ventosum vel alios vt frequenter accidit
in cerebro reumatismis:mala complexio totius corpis vel
alicuius mēbri cōmunicātis cerebro maliciam complexio-
nis vel mandantis eidem copiam mali vaporis vt in febri-
citantibus ⁊ habentibus stomachum calidū:maxime car-
nosum ⁊ in humiditatibus abundantem. Illis em̄ diu tole-
rantibus famē accidit vertigo et scothomia: precipue si ad
fundum stomachi multa co.effundatur ⁊ os fuerit humidū
atq; molle:similiter quoq; de reliquis mēbris:sicut dictum
est in cephalea. ¶Causa intrinseca ⁊ dispositiua latitudo
venarū ⁊ arteriarum ascendentium cerebrū:et simili modo
neruoꝝ orientiū ab eo vel habentium colligantium: sicut
nerui venientes ad orificiū stomachi. Latitudo meatuum
cerebri aut debilitas eius resistere nō potentis clausio po-
roꝝ cranei ⁊ cutis capitis:⁊ totⁱ capitis vel corporis. Cā
extrinseca innaturalis ⁊ violēta motus spūum. Illis cā pa- Causa
tutiua potens generare vel claudere vapores in corpore: extrinse
vel potēs alr spūs cōmouere sicut patet in cephalea. Spā- ca inna
liter aūt cibⁱ aut chilus corruptⁱ in stomacho vel intestinis turalis.
vt accidit crapulosis ⁊ intēpestiue comedētibus precipue:
si cibus fuerit humidus:⁊ voscosus. vt anguilla ⁊ pisces si-
ne squāmis:⁊ oēs frixure. Itē immoderatus potus precipue meri. Itē ,plira rotatio corpis vt accidit pueris q̄ diu
circūmouentur. Itez vndosus ⁊ ,plirus motus totⁱ corpis
vt cōtingit nauigantibus:⁊ postq̄ in terram descenderunt
quibus accidit:sicut pelui rotanti. nam diu post quietē eiⁿ
adhuc circūuoluitur aqua quā continet. Item casus ⁊ per
cussio quibus caput fortiter allidit. nam ex ictu vehemen-
ti ola interiora capitis cōmouentur:et diu vacillant ⁊ agi-
tant postmodum sicut aque percusse peluis. Itē intuⁿ p̄-
cipue dicendo fixus volubiliū aut mobiliū:aut aque fluē
tis aut immundantis leuiter etem̄ in dispositis imaginatio
motus visi mouet:silr spiritus ⁊ humores. ⁊ iō Gal. in pas-
sionario dicit scothomaticos tendentes ad aquam vertigi
nem pati. Itē subita capitis erectio post tedū lōge curua-
tionis nō est bona:q: spūs ⁊ humores in cerebro subito trāf Causa.
ponit. ¶Cā obūbrationis intrinseca ⁊ coniuncta spirituū obūbra
fumus aut vapor tenebrosus qui extendit vult nebula su- tionis.
pra regionē ipsoꝝ:sed q: non immorat:ita vt retentus ītra spūum.
meatus violēter moueat spiritus:ideo vertiginē non indu
cit. Est em̄ vapor in stomacho velut celeriter transiens sine
nebula ꝓpter subtilitatē fumi siue ꝓpter raritatē mēbrorū
obturatū vel qualitate sue nigredinis. vel vmbrositate aut
spissitudine sue multitudinis. In vertigine primo est pma-
nens vt violenter retenta:nec tamen obscura vel quia pau
cā lz grossa:vel quia subtilis ⁊ rara:exinde contingit q̄, vt
plurimū scothomia pura ex vapore sanguinis aut co. gene
ratur vt in corpoibus in quibus non aduritur aut supcale propter
fit san. aut co. vel remanēt adustionis vestigia qualia sunt qd ī sco
co:pora naturaliter vel accidentaliter habentia viscera ca thomia
lida. Prima quoq; vertigo ab interiori procedens frequen nō ꝺpria
tius accidit his quibus grossus vapor aut ventositas ge- uat ratio.
neratur:vt in quibus abundat materia ⁊ claudicat digestiua. ¶Ex predictis aūt iam patet cur in scothomia nō de
pauatur ratio vel cognitio sicut in melancolia. nam spūs
in se nulla mala vel extranea disponitur qualitate:sed trā
modo tegitur splendor eius. ꝓpter q̄ auferetur cognitio:in
quo conuenit cum aliis speciebus dispositionibus auferē
tibus cognitionem dictis in somnolentia. ¶Preterea fre-

quenter in scothomicis oculi scintillant ⁊ ipsi stant vsq; ad sudorem vniuersalē ꝓpter quod ipsi protinus alleuiantur.

Signa virtiginis. ¶ Signa ꝓpria vertiginosi titubando velut ebrius stat et incedit: motum voluntarium regere nō potest q̄ signa qui bus dirigitur in suo motu. s. visa exterius īdirecte informēt eum propter intrinsecū vitium. ¶ Signa ꝓpria scothomaci in quocūq; sita fuerit subito visum obscurari ⁊ euanescere sentit: ꝛ oculos tunc teneat apertos ⁊ sensibili nebula p cipit obtenebriari ac celeriter velut in momēto redit ad pristinum statum ꝛ vie admiratione subita euentus aliquantulum stupeat. ¶ ꝛt signa distinctiua scothomie ab aliis dispositionibus in quibus aufertur cognitio nulla aliarū celerrima transit: vt ista nec in ista si pura fuerit apparens aliarum accidentia q̄ne sunt dicta in somnolentia. ¶ Signa bona ⁊ cōia virtiginis ⁊ scothomie breuitas durationis paroxismi. raritas paroxismorū saluatio sensuum ⁊ cognitionis interioris in actu paroxismi ⁊ post immediate.

Signa bona. Sitis quoq; cōseruatio naturalis figure vel totius vultus.

¶ Signa mala cōia vtriusq; contraria predictis. s. paroxismorum longitudo ⁊ frequentia manifesta hebetudo cū

Signa ctorum sensuum interioris cognitionis: hec em appoplexiā minant maxime in habentibus cerebrū debile velut decrepitis et senibus. nam predicta significant exuberare materiā infra corpus in quibus est cerebrum forte aut minus debile timenda cephalea vel paralysis aut vt ait Gal. in passionario mania vel epilepsia. ¶ Signa mala spāli i scothomia inuersatio palpebraꝝ aut aliqualis torsio labiorum vel insolita saluatio vel in voluntaria demersio capitis: et similia. talia nāq; significant scothomiā: non ettam puram: sed mixtam aut valde vicinam epilepsie. Fortis em scothomia: sicut p̄dicta maxime flegmatica dicitur parua esse epilepsia. vtrobiq; namq; meatus cerebri aliqua ex parte replentur extranea innaturali substantia. Sed in scothomia non spasmantur membra: tum q; cerebrum non cōtrahitur vel ad replendū scilicet vt receptioni resurgat: vel ad expellendum vt in sternutatiōe qui minima dicitur epilepsia q̄n materia est non sic venenosa vel pungens nō excitat expulsionem vel expulsiuam nec molestat cerebrum: tum etiam q; descendit ad ventriculos cerebri. ꝛx his igitur patet q; in pura scothomia non destruunt membra nec priuātur motu voluntario: ideo patiens tenet rectus caput ⁊ appodiat se: vel manus ad sedem: aut parietem vel ad substentaculum in actu etiam parū. ⁊ hoc maxime faciunt meticulosi: qui cadere timent hi: ⁊ ideo tales clamant petendo subsidiū. Epilepticus aūt si steterit subito cadit silens voluntario motu priuatur. ¶ Signa priuate vertiginis ⁊ scothomie assiduitas passionis. maxime cū grauitate vel dolore capitis ⁊ vniuersali lesione virtutum vel actionum cōuenientiū aliqualiter cerebro. assiduitas tū plus conuenit vertigini q̄n scothomie: sed frequentia vocari potest in scothomia priuata cum aliis dictis. ¶ Signa comminute passionis longa vel manifesta interpolatio cū defectu vel absentia grauitatis capitis est lesionis ceterorum sensuum ac virium: precipue si regulariter membri alterius immutationes sequatur aut commutetur. ¶ Signa causarum materialiū vapores eleuati ad caput. ¶ Signa dominantis aut peccantis humoris apparentia in toto: vel in aliqua parte: maxime in mēbro mādante: ac vicinis eius ⁊ in vicinis patienti: vt in vultu. Nam si color eius in actu paroxismi declinauerit ad puram rubedinem sanguineum testatur esse vaporem. Si ꝛo ad citrinitatem vel rubicundū vel etiā occulta citrinitate attestatur co. ru. citrine quoq; si ad citrinitatem manifestaꝝ p̄rasine vero ⁊ eruginose si ad viriditatem: nigre vero si ad nigredinem: aut plumbeitatem: siue fuscitatem: flegmatis: si ad gipseitatem: vel albedinem vel discolorationem nisi per accidēs fiat. s. propter timorē contingit tamē sepius et hoc in meticulosis vt in principio paroxismi timore pallescant: aut discolorentur: si in fine coloꝛe manifestato tingitur totus vultus sic quoq; attendenda cetera signa peccātis humoris ⁊ dicta superius in tabula signorum. Item alleuatio passionis sequens resolutionem humoꝝ materiam peccantem determinat. Nam si ad emissionē cholere passio remittatur siue cessat cum sint aliqualiter passionis: et sic de aliis. ¶ Signa membri mādantis aggrauatio ⁊ alleuatio passionū istaꝝ: sequens aūt cōicās aggrauationē ⁊ alleuationē alterius: nā illud est mandans: ad cuius mutationem regulariter mutant he capitis passiones. ¶ Signa latitudinis meatuū amplitudo venaꝝ ⁊ arteriarū exteriorū maxime colli. sikr ⁊ neruoꝝ: calida cōplexio puncipaliū membroꝝ ⁊ robur corporis. ¶ Signa oplationis poroꝝ cutis: pauc itas sudoris: carnosa ⁊ pinguis habitudo diminutio: vel amissio exercitij fricationis ⁊ balnei: lōga quies ⁊ ociū.

¶ Signa causaꝝ primitiuarū indiciū patientis ⁊ assistentiū. ¶ Cura vertiginis ⁊ scothomie causarū abscisio: vestigiorū eradicatio per ola sicut in cephalea: sed etiā recolendū est diligēter q; cū scothomia frequentius ex vapore sanguinis aut cholere generet cautus est vtēdū calidis in eadem maxime sumptis interius ne vaporꝝ obscura multitudo causet ⁊ exinde contingit q; plus inuetur scothomicus potu aque q̄n potu vini quantū ad scothomiam: ⁊ similiter intelligendum est de aliis calidis vaporosis. Cura vertiginis et scothomie.

¶ Incubus in latino ⁊ ephialtes in greco passio est ab accidente denotata: qñ patiēs aliquid oppressus decūbere vel supiacere sibi dormiendo existimat. io determinat a medicis esse cerebri morbus: qñ sensibiliter impedit oēs motꝰ q̄ virtute a cerebro derivata perficiunt. opatio nāq; cōis pluribꝰ mēbris nō ledit: nisi cōe principiū opationis ledat vt aūt principiū motus localis mēbrorū ⁊ cor ⁊ cerebrū eē noscunt ꝛ ordinē. nā cor ꝓmo ⁊ cerebrū primo: cū ergo in cūctis aliis mēbris ab his duob⁹ auferatur motus vel sentit impedit necesse est istoꝝ duoꝝ alterū vel vtrūq; dispoi p̄ter naturā ꝛ cū passio cordis aufert in aliis ꝓpriū ḡne accidens cōicās ipam. s. q; ois vite actio sensibilis in oi pte cor poris desinet ⁊ penitus cessat quilibet motꝰ tā pulsus q̄n anhelitus q̄n etiā ꝓcessiuus ⁊ ois etiā cognitio: taz interior q̄n exterior: sicut ꝑz in syncopi: ꝛ in incubo manet pulsus ⁊ anhelitus quoq; licet impediatur. non tū auferf. neq; vox cuz agunt etiā. huius cām patientes vocē informēt quasi mugitent agnoscūt etiā in actu passionis se in pluribꝰ impediri s. in motu surgendi ⁊ ambulandi ⁊ in dilatione thoracis ⁊ intrā anhelitus impedit vt sibi ipsis videtur suffocari. Cognoscūt etiā se non posse loqui nec libere vocifērare. conantur quoq; impedimenta percepta dissoluere. nā ⁊ surgere ⁊ clamare ⁊ loqui nituntf: ⁊ q; nequeūt ⁊ laborant ⁊ angustiātur cū cām impedimēti nullo sensu exteriou peripūt ligatis spiritibus leui somno: quasi recurrentes ad vires exteriores: maxime ad imaginationē ⁊ estimatiuā quas nōdū ligauit somnus: cū sit leuis: ⁊ velut incho ão speculanf i forma reseruata in thesauro imaginatiue formaz illiꝰ rei que ꝓpinquiꝰ significat causam impedimenti. quapropter cū pectus ⁊ guttur dilatari ꝓhibeanf videt imaginatiōez formā incūbētis ⁊ strangulātis vtplurimū: naz a talib⁹ ꝓprie cān tur impedimenti q̄ patūtur interdū cuius videnf sibi detineri stricto foramine: vel aliquibus coartari: ⁊ quasi innatas habētes priā acutā aut longā. frequentius. aut citius patiuntur hoc nucumentuz q̄n curtā ac rotundā habentes: isti aūt incubum citius. Similiter ex parte cōplexionis. nā in quibus cella fantastica ceteresq; virtutes sequentes sunt calide cōplexionis ⁊ sicce: vel sicce tm citius patiūtur illud quibus vero sunt frigide tm: aut calide ⁊ humide ꝓpius incubū. ¶ Jā ergo ex predictis pateꝛ causarū coniunctaꝝ differentia: nā in patientibus incubū vapor. nō tm venenosus opilat puppim q̄nq; ꝛstrictis cerebri meatibus a frigore: q̄nq; vero nequaq̄. In alijs ꝛo humiditas grossa ⁊ frigida partē extremā prone. ¶ Causarū vero antecedentium quedā sunt cōes vtrisq; sicut viscerū calor vapores multiplicās ⁊ opilatio corporis eos ꝛcludēs. et hec est cā ꝓpter quā frequēter incubꝰ generaf ex inanitione vel ictumo in habētibus stomachū calidū in quo p̄ciunū chimorum superfluitas aggregaf. Si ergo vapor fuerit humidus ⁊ hu. frigido maxime resolutus ⁊ puenerit ad cerebrum habens extremā partē prone frigidā naturaliter vel accidentaliter: ceteras vero calidas ⁊ sic. vel tantūmodo manifeste sic cum illa extremitas vicinissima sit aeri citissime vapor in aq̄m hūiditatē coagulaf frigiditate cōtinētis p̄cipue cū in somno naturalis calor ad viscera retrahitur. q; si vapor ex grosso ⁊ viscoso resoluif hūore fortissime sensus ligabif cū ceteꝛ partes cerebri sicce fuerint notabiliter: ⁊ etiā calidevt cō

Cauſe

sumere possint ⁊ pellere vapore clarū ⁊ purū remanebit ibi vyaphanū aſe:qđ est spūs ⁊ iō formas ⁊ intentiones susceptas lucide repiesentat ⁊ recte.qñ nō est ibi tāta caliditas vt permiscendo ⁊ cōturbādo trāquilitatē auferat spūs: vñ solutis ceteris partibus cerebri cognitionē interiorē exercēt taleo in somno:⁊ motū etiā qui ad formas sequit̄ speculatas:cū aūt inuenit cerebrū sic dispositū:vt anteriorē ⁊ posteriorē extremitatē possit sine dicto modo ligare generat incubū. Repletio ꝺo vñs spāl̄r est cā añs ad icubū potius ꝙ ad aliam passionē. Sil̄r ⁊ excessus aduste co. multus em̄ vapor pōt multas ligare cellulas:q̄ ꝺo pauce frigiditatis ⁊ humiditatis existit sensus cōis organū fortiter ligare nō pōt. Propter hoc aūt ꝺr a sapientibus medicis ꝙ incubus sit precursor appoplexie:⁊ epilepsie:⁊ manie. nā ad vnū horū triū dispositi sunt q̄ frequēter eo verantur. Sed in quoꝝ corporib⁹ co.⁊ flegma seorsum peccant. co. tñ amplius maxime dispositi sunt ad alīā passionē. ꝺinde ꝺtingit illius patientibus celeriter incurrere porotismū: qñ viscosis ⁊ acutis in eadē refectione cibant̄:vt caseo allijs ⁊ porcello: ⁊ pipere vel silib⁹:⁊ piscibus in pasta coctis cū multis spēbus ⁊ reseruatis diu post infrigidationē eoꝝ aut nebulis et nectare vel quibuscūq; generantibus ꝓdictos hu. acuta enim caliditas ⁊ viscosos elevat vapores a flegmate: ⁊ ptes siccas ⁊ calidas cerebri potenter in sua dispositione. ꝺseruat.

Prono-stica.

¶ Ex ꝓdictis aūt ꝑz ꝙ in causis primitiuis sic differūt. nā ieiunium ⁊ abstinēcia ledunt excrescētes opera vigilātium tñ semp iuuāt patientes incubū ex plenitudine:econtra vero copiosa refectio iuuat illos ⁊ nocet istis. Similiter infrigidatio capitis in somno ledit vtrosq;:sed illos tñ retinendo vapores:hos ⁊ coangustando meatus interiores.

Cura.

¶ Cōis intentio curationis abscisio causaꝝ: vt in cephalea. Spālis intentio curationis in incubo minuere plenitudinem potissime flōmijs ⁊ moderatis abstinentijs ⁊ adustā co. pharmacijs euacuare. Spālis intētio curatiōis in alijs corpus tenere mundificatuꝝ a co.⁊ supfluo: maxime grosso flegmate: temperate quoq; humectantibus somnū profundū inducere. Uniuersaliter vero talibus adaptare cōuenit regimē resumptiuū ⁊ eis vsum moderate somniferoꝝ ꝓcipue confortantibus cerebrū: de quibus dictū est in somnietate. Sed inter cetera herba coriandri cocta ⁊ granum: vel crudū vel coctū cōpetit vsui quotidiāo. ¶ Incubus vt ait Gal'. vj. ad glauconē generat̄ ex inaniti one: hoc est ex absti nentia nimia a cibo: maxime tñ hoc cōtingit habētibus stomachū calidū in quibus chimi malt ad stomachū attracti vapores multiplicāt: conueniunt aūt vt ait Gal'. in de iuuamento anhelitus. epilepsia:⁊ appoplexia:⁊ incubi ⁊ somn⁹ in hoc qđ oēs causantur ex opilatione contingente in loco vbi vena ⁊ arteria que a corde procedunt ad caput coniunguntur miringis cerebri: sed in vapore vel hu. differunt.

Dolor stomachi.

¶ Dolor stomachi q̄ ꝓuenit ab exterioribus causis aūt vel ab impressione continentis: cōtinētis impressio frigiditas ē opimentoꝝ vel aeris: vel alicuius alterius facti obuiātis: ꝑcipue columnis pedū: aut pudendis precipue lateribus: atq; ventris vel aūt a sumptis interius. Que sumunt intrinsi vel sunt cib⁹: aut pot⁹ aut medicina quoꝝ vnūquodq; si sumis frigidū aut calidū fuerit: aut pungitiuū aut vētositatis generatiuū doloꝝ causat: amplius aūt minus: iuxta dispositionem stomachi ⁊ vires immutantiū causarū: disponunt ad dolorem acutū ꝙ se caliditas innata vel accītalis acumen sensus solutio cōtinuitatis: frigiditas aūt ꝙ accīs s. prout generat ventositatē q̄ distēdit ⁊ soluit cōtinuū. Interiores cause doloris coniuncte sunt malitia cōplexionis: cōtinuitatis solutio añtes autē humores sunt aut lūbrici: aut ventositas ibidē generata vel prouentens alūde: sicut ab intestinis: dolor cū inuenitur continuus tactui resistēs motū cū manifesta duritie significat apostema in loco doloris. ¶ Duricies aut tentio que non minuitur: aut occultat stomacho inanito ⁊ resupinis iacentibus nō in substantia stomachi: sed in lacertis exterioribus indicat esse collectionē. ¶ Quibuscūq; resupinis dolor profundari videtur accedere ꝺsus his collectio est in parte anteriori. apostema i anteriori parte stomachi: si eueniat in tunica exteriori non occultabitur palpā ꝺ resupinū: econtra vero si tumor ad tunicam declinet interiorem. ¶ Quicūq; caliditatē aut frigiditatē in stomacho sentiunt qñ resupinant̄ his pars anterior stomachi repletionis. aut collectionis. pondere deſſa tangit posteriorē. ¶ Botū in sō intus vel extra pondere grauat ⁊ eberi dolore molestat:⁊ stamachū facit ventositatibus abūdare aut vomicationibus:⁊ singultibus cruciat.

¶ Dolor continuus in aliqua parte stomachi sine pondere ⁊ tumore vic⁹ pterēdit ibidē:⁊ a q̄buscūq; augeꝝ: nisi fuerint vnctuosa vel leuia: que nihilominus eū augebūt: si in tanta quātitate sumant̄ vt distendere possint. ¶ Dolor ante cibū tātummō verāo ⁊ declināo cibo sumpto stomachum sentit inanitōe torqueri. ¶ Dolor qui tñ desinit sumpto cibo viscoso vl' vnctuoso: vel liquore mediocris dēsitatis modicationis indicat humores i stomacho fluctuare. ¶ Uexatio ⁊ angustia stomachalis: ad quā sumpto potu maxime vini: vel brodij sequit̄ vomitus humoralis grauari et compimi stomachum ostendit feculentio ⁊ spissis humoribus. marime circa fundum quos potus supueniēs liquefacit. ¶ Dolor ante cibū in: interioribus stomachi qui sumpto cibo superiora petit absq; rugitu significat humores cibo miscer: ⁊ per ipsum attingere partes frigidiores. ¶ Dolor aut vexatio stomachi tñmodo crucians cibo sumpto nociuū indicat alimentū quātitate vel qualitate vel lumbricoꝝ ad pastū ascensionē. ¶ Lumbricosi quibus intestina fecibus humidis non abūdant. hi cibo sumpto lūbrici stomachū ascēdunt:⁊ eū ꝓuocando digestionem pturbant: causantq; dolorem lumbrici ascendentes lateraliter inordinate moueñ si caliduꝝ fuerit stomachus: aut acuta fuerint alimenta vt vinum ⁊ allia:et similia. nam veratri sanie: ac repugnantia nutrientis ⁊ loci turbati querentes remediuꝝ varia loca tāgunt. ¶ Dolor in supmo ventris qui immediate deprimit ingresso cibo vel potu necesse est ab humoribus fluidis ⁊ flegmaticis in superficie stomachi existētibus generari. ¶ Angustia repsentatiua sine cā exteriori cū defectione animi et timore mortis ac desperatione viuendi stomachum et maxime os eius significat opprimi a cholera nigra.

¶ Explicit de parte operatiua magri arnaldi de villa noua.

¶ Incipit tractatus de regimine castra sequentium.

Exercitus debet castrametari ad longam stationeꝝ in locis nō paludosis. Et vbicunq; castra metantur semper dūs rex collocabitur ex parte illa vbi flabunt venti montium aut terreni seu zephirus. i. garbius:⁊ quolibet fero accipiēs de pomis ambre siccis. i. cicer aut lupinus et madefactum in vino ponatur supra prunas in tēporto: vbi iacebit aureole vero ꝙ sanitis tenebit ad caput: sertum vero de lapidibus gestabit de die ad collū pendēs vsq; ad pectus. ¶ Quandoq; exercit⁹ transferri debuerit de loco ad locū semp ad distātiā vnius militaris: aut duoꝝ ꝓcedāt pedites grossiores calciati q̄ tam in via q̄ circa ꝓtēplabunt: an fuerint iactati vel semiati tribuli ferrei ⁊ colligent. Item in fontibus scrutabuntur vtrū sit ibi cōcauus ⁊ mollis vel palus infixus: et puteus extrahant q̄ de aqua bibāt:⁊ similiter si fuerint ibi herbe nō radicate: sed mortue. In fluuialibus autē animaduertant vtrum aliqua trabes longa sit ibi transuersaliter collocata ⁊ si amoueri non possit: tunc supra ipsam auriatur aqua vel si sub tunc longius saltem ad vnum miliare. In cisternis aut puteis fiat scrutinū dictū in fontibus ⁊ insup attendatur si massa picea vel vnctuosa iacebit in fundo extrahak. ⁊ si fuerit cisterna recusetur aqua: si vero puteus exhauriatur primo. Si vero dictū scrutinium fieri nequeat: tūc pannus subtilissimus lineꝰ ⁊ candidissimus madefiat in aqua perfecte qui explicabitur absq; compressione siccq; complicatus:⁊ cū chorda ligatus pēdebit ad solem vel ad aerem ⁊ cū videbitur exiccatus complicabitur ꝙ si macule cuiuscūq; coloris appareant certū est aquam esse pestiferam: si vero nullus appareat macula salubris erit. ¶ Et vt exercitus ab epidimia preseruetur vbiq; fiant extra limites eius quasi per modū fossati fouee in quibus cadauera ⁊ superfluitates animalium proiiciantur:⁊ cuꝝ semplene fuerint terra cooperiantur. Et vnctuosi cum cibis vtant̄ puluere coriandri prebulliti in aceto:⁊ exiccati. Ut aūt efficatius preseruētur sumant in ieiunio subscriptum puluerem saltē de quarto in quartum diem. ℞. flouis camomille partem vnam.

grane partes duas: vnee ptes. iij. ceterach. sicci ad pōdus
olum sumāt vnū cocleat cū zuccaro simplici: ⁊ supbibatur
aliquātulū boni vini: vel pauperes bibāt vinū ciatū de pti-
sana terne coctiōis cū duplo graminis effoliati. ¶Cōs etiaz
habeāt pileū alcanne etiā collū tegatur. Ptisana vero pre-
dicta sic fiet: vna scutella ordei ponak in aqua tāte quātita
tis q̄ ordeū cooperiak in mūda olla vitrea vel in lebete sta-
gnato: ⁊ sic bullietur vnico feruore ad lentū ignē postea co
labitur ⁊ simili modo iterū bulliek ⁊ collabit: deinde tertia
vice ponak in .x. scutellis aque cū .ij. m̄d. graminis effoliati
⁊ lotī: ⁊ tunc totū bulliek ad lentum ignē ⁊ clarū vsq; ad cō-
sumptionē fere medietatis aque: postea deponak ab igne ⁊
vsui reseruabitur: siue colatum siue non locarū. ¶Cunctis
febricitantibus cuiuscunq; fuerint etatis: aut senes vel cō-
plexionis debik pulnis factus de pane cuculi: sic. s. q̄ vnum
coclear admiscebitur ptisane supradicte: ⁊ sic bibek in esta-
te frigidū et i hieme tepidū: et predicta ptisana semp vtan
tur in potu quando vinū nō bibāt. ¶Omnes vulnerati vten
tur puluere poligonie minoris dupliciter sic sumendo in le
tunio coclearynū cū vino: vel si pauper fuerit cum predicta
aqua. Et iterū vulnere mundificato supspergatur exterius
Si vero sagitta vel aliter quis toxicatus fuerit sumat ietu-
nus coclear vnū de puluere subscripto cū vino aromatico:
vel ptisana supradicta. Re. sem. citri partem .i. scolopendrie
partes tres fiat pulnis: talibus etiam caules cum oleo pro
pinantur in cibo: ⁊ sic est finis.

¶Explicit tractatus de regimine castra sequentium.

¶Incipit commentum Arnaldi de villa noua super regimen salernitanum.

Aglorum regi scripsit schola tota salerni. Si vis incolumen si vis te reddere sanū. Curas tolle graues iracsci crede p̄ophanum.
Parce mero: cenato parum: nō sit tibi vanum.
Surgere post epulas: somnum fuge meredianum.
Non mictum retine. nec comprime fortiteranū.
Hec bene si serues tu longo tempore vives.

¶Iste est libellus editus a doctoribus Salernien sib⁹ in quo inscribunt multa ⁊ diuersa p̄ obseruatiōe sanitatis humane ⁊ edit⁹ est iste liber ad vsum regis anglie. Et in tertu lecto auctor ponit octo documenta ḡnalia p̄ obseruatiōe sanitatis: de quibus postea spāl̄r p̄ ordinē determinabit. Primū ergo documētū est q̄ hō san⁹ volens viuere dz ab eo remouere graues curas. Naz cure exiccant corpa ex q̄ tristificāt spūs vitales mō spūs tristes exiccāt ossa: et sub isto documento etiā cōphēdi debēt tristitie: q̄ sil̄r corpa exiccāt. et infrigidāt maciē ⁊ extenuationē inducūt: eos astringunt: ⁊ spīm obtenebrāt: ingenīū ebetāt. ⁊ rōnē impediūt: iudiciū obscurāt ⁊ memoriā obtundūt. Uerūtn aliqui pingues ⁊ carnosi sunt spūs adeo mobiles ⁊ calidos habētes q̄ eis inter dū bonū est tristari: vt spūs calor ebetet et corpus aliquāl̄r macerek. ¶Scōm documētū est nō irasci: primo q̄ ira sil̄r corpa exiccat cū ipsa summe singula mēbra supcalefaciat: nimia aūt calefactio siccitatē inducat. teste Amc. p̄ma p̄mi. doctrina tertia cap. 12. q̄ ira ppter feruorem cordis oēs actiones cōfundit. Aduertendū tn̄ est q̄ quidā frigidi sunt ⁊ malefician: quibus interdū irasci prodest in regie sanitatis: vt in eis calor excitet. ¶Tertiū est parce vti potu vini. Nimia em̄ repletio vini somnolētiā: pigritiā debilitatē mēbrorū: debilitatē stomachi: ⁊ multa alia his sibi inducit de quibus posterius magis patebit. ¶Quartū est parū cenare: quia nimia nocturna repletio dolorē in ventrē inducit: ac inquietudinem: insomnietatē ⁊ angustiā: put manifesta patz experiētia ⁊ iteru magis declarabitur. ¶Quintū est surgere post cibū sumptū q̄ facit ad digestionem: ppterea q̄ cibū sumptū facit descēdere ad fundum stomachi: in quo viget virtus digestiua. ¶Sextū est non dormire post prandiū cuius nocumenta postea tangūtur in tertio libro. Febris pigrities. ¶Septimū est nō diu retinere vinaz. Ex nimia ei vine retētiōe aliqñ sequit difficultas mingēdi: aut oīno phibitio a mictu: vt testat Aui. declanona tertij trac. ij. ca. de difficultate vine. Sil̄r ex nimia retētione fecali plura p̄ uenīant nocumēta. Indurank ei feces in intestinis ppter cōtinuā fuctionē venaz meseraicarū cū intestinis ptinuatap oēm hūiditatē a fecibus fugentū ⁊ sic remanēt sicce difficilis exit⁹ intestina opilātes. ad quā opilationē pp vētositatez eductionis phibitiōez: ⁊ aliarū fecū aceruationē sequūtur nocumenta in tertio postea posita ibi. Spasmus hydrops ⁊c. ¶Octauū est nō fortiter cōprimere anū ex hoc em̄ sequitur tenasmō: siue exitus lōgaonis. Ulterius subdit auctor q̄ ola ista debite cōseruans longo tpe san⁹ viuere poterit.

Si tibi deficiant medici: medici tibi fiant.
Hec tria: mens leta: requies: moderata dieta.

¶Auctor in hoc passu tāgit tria remedia ḡnalia p̄ obseruatione sanitatis nature hūane: ⁊ p̄cipue ipsoz nobilū. Primū est q̄ anim⁹ hois dz ee let⁹ ⁊ gaudēs cū letitia. siue gaudiū etatē floridā factat: hoiez in iuuētute p̄seruat: frutē cōfortat: vitā plōgat: ingenīū acuit: ⁊ ad singulos actus hoiez habiliorē redūt. Et dz istud gaudiū i regie sanitatis cōuenīēs esse tēpatū: ⁊ nō excessiuū: q̄ excessiuū sincopiz ⁊ mortē inducit. Et marie gaudiū ꝑperit his q̄ multū curāt ⁊ sollicitudinib⁹ destruunk. Et pōt in ipsis de nouo acquiri per vsum cibi ⁊ vini delectabilū ⁊ dimissiōe eoz q̄ tristitiā inducūt ⁊ inhabitare cū sibi dilectis ⁊ sibb⁹ q̄b⁹ ht⁹ p̄fortak te ste Aui. ij. tertij. c. de casu frutis subito sic dicēte. Et scias q̄ virt⁹ augmētak cibo ⁊ vino subtili cōuenīētib⁹ ⁊ odoribus bonis: ⁊ trāquillitatez gaudio ⁊ dimissione eoz q̄ cōtristāt ⁊ rixari faciunt: ⁊ renouatione rez amabiliū ⁊ habitatione cū dilectis. ¶Scōm est trāquilitas animi. Nobiles em̄ p̄ter nimis magnas ⁊ diuersas curas q̄s hnt plus leduntur ceteris paribus q̄ mediocres sunt. Inquietatio vero mētis somnū marie impedit q̄ nobilib⁹ summe vtilis est: q̄ cōtra nature sicce sunt atq; cholerice. q̄b⁹ pmaxime somn⁹ est vtilis. ¶Tertiū ē moderata dieta. i. moderata sumptio cibi ⁊ por⁹. Nocumenta vero supflui cibi ⁊ potus postea dicem⁹.

Lumina mane manus surgens gelida lauet aqua.
Hac illac modicū pergat: modicū sua membra.
Extēdat: crines pectat: dentes fricet: ista
Confortant cerebrū: confortant cetera mēbra.
Lote: cale: sta: pasce vel infrgesce minute.

¶In hoc ter. auctor ponit septem documēta q̄b⁹ q̄ cerebrū confortak. ⁊ sil̄r singla corpis mēbra. Primū est q̄ postq̄s hō de mane surrexerit dz lauare oculos in aq̄ frida. Mundari ei dīt vt ab eis remoueank imūdities palpebris adherētes: ⁊ circa oculos exūtes: ne ab ipsis ocli corodāk. ⁊ istō satis inuit Aui. iij. tertij. trac. j. c. de rememoratione p̄seruationis sanitatis oculi ⁊ rememoratione eoz q̄ nocēt ipsi. vbi dicit. Et eis aūt q̄ abstergunt oculū ⁊ acuūt ipm est submergi i aqua clara ⁊ aperire oculū in ea. Et idez vult tract. iij. c. de cura debilitatis visus dicēs. Et ingredi aquā clarā viridē ⁊ submergi in ea ⁊ aperire ambos oculos in ea p̄m q̄ituratē q̄ possibile est: ē ex eis q̄ seruāt sanitatē oculi ⁊ cōfortāt ipm: ⁊ propie in iuuēnte. Cā aūt quare oculi magis dīt lauare i aq̄ frigida q̄s in aqua calida est q: vnūq̄q; p̄seruat suo simili. vt dicit Aui. q̄rta primi. c. j. Et idem vult Gall. tertio tegni. cap. ullo Calidiora calidioribus idigēt adiutorijs: frigidiora frigidioribus sed sic est q̄ oculi sunt frigide nature: ergo potius debent lauari aqua frigida q̄s calida ¶Scōm est q̄ hō debet lauare manus. q: sunt instrumenta quib⁹ mūdank organa p̄ q̄ exeūt supfluitates cerebri vt sunt aures ocli nares: ⁊ ergo ad hoc man⁹ debent esse mūde. pl⁹ tn̄ debēt lauari in aq̄ frigida q̄s in aqua calida: q: lotio manuū i aqua calida generat vermes in ventre: ⁊ hoc spāl̄r dūmodo manus in aq̄ calida lauenk post sumptionē cibi vt innuit Aui. declaxta tertij. trac. v. ca. j. vbi agit de vermib⁹ in ventre genitis. Et ratio est q: per lotionē manuum in aqua calida post sumptionem cibi trahitur calor naturalis quo completur digestio in stomacho ad extra: quare imperfecta fit digestio: que potissima causa est vermuz. ¶Tertiuz est q̄ postq̄s homo surrexit a somno dz paulatim incedere: siue se mouere. Cuius causa est vt superfluitates prime ⁊ secunde digestionuz

Lotio manuū in aq̄ calida generat vermes in ventre.

que

q̄ sūt feces ⁊ vrina descēdant ⁊ ꝑparent faciliꝰ euacuatio nt. ¶Quartū est q̄ postq̄ hō surrexerit a somno dz extēdere manꝰ ⁊ pedes ⁊ alia mēbra. Cuius cā ē vt trahant vitales spūs ad mēbra exteriora: ⁊ p hoc subtiliant spūs cerebri ¶Quintū est q̄ dz egrēs pectore. Cuꝰ cā est vt aperiātur pori ⁊ per hoc capitis exeāt vapores cerebro derelicti post somnū ⁊ subtilient eiꝰ spūs. Ūñ vsus pectis multū cōfortat visui ⁊ marie sembꝰ ꝓdest. Ūñ dicit Auicē. iij. tertij tracta. 4. c. de cura debilitatis visus. Administratio pectis sup caput tunatua est: ⁊ confert ꝓprie senibus: quare optz q̄ administretur oī die multoties: qm̄ attrahit vapores ad superiora ⁊ mouet eos a ꝓte oculi. ¶Sextū est q̄ hō dz mūdare ⁊ fricare dētes. Cuius cā est: q: immūdities dētiū est cā fetoris anhelitus. Silr a dētibꝰ immundis spūs immūdi elcuātur ad cerebrū tpm ꝓturbātes. Preterea cōmixtio limositatis dētiū cū ipso cibo ad stomachū misso: est cā corruptiōis cibi in stō. Modū aūt ꝙseruādi sanitatē dētiū ⁊ bonitatem odoris cor tāgit Aui. septima tertij. c. de ꝙseruatione dētiū sub his verbis. Ex eis que conseruant sanitatem dentium est vt colluak os in mēse bis cū vino i quo decocta est radix tutimalli: est em̄ pueriēs ad vltimū in faciēdo bonum odorē ⁊ nō aduenit faciēti illud dolor dentiū. ¶Ulterꝰ auctor in vltimo versu subdit aliqua ꝓcepta gñalia. Primū est q̄ hō lotus stupha vel balneo dz se tenere caliduꝫ: q: tunc pori sunt aperti: ⁊ sic de facili frigus posset subintrare et magna nocumenta corpori inferre. Aliud est q̄ postq̄ hō sūpserit cibū dz modicū stare vt cibus perfecte descēdat ad funduz stomachi in quo cōplet digō: deinde lēte ambulet ⁊ nō fortiter ne ꝓpter motū fortē calor trahat ad partes exteriores: ⁊ p hoc ipediat cibi digō. Aliud est q̄ hō frigid⁹ dz cauere ne subito se calefaciat: ꝙ paulatim mutatiōes. n. subite natūrā ledūt. Dia. n. extra naturam molesta sunt vt dicit Gal. in cōmēto illius canonis. Scōm multum et repente.

Zotio ꝑ seruans a dolore dentiū.

Sit breuis aut nullus tibi somnus meridianus.
Febris: pigricies: capitis dolor: atq̄ catarrus.
Hec tibi proueniunt ex somno meridiano.

¶In hoc textu tāgit auctor quatuor nocumēta que ꝓueniūt ex somno facto post prādiū. Quoꝝ primū est q̄ ex somno meridiano solz sequi febris: qđ aliq̄ putant verificari de febre ꝓuenīēte ex opilatiōe cām isti⁹ febris reddētes: q: tēpore dicti calor ⁊ spūs mouētur ad exteriora: ⁊ sic virt⁹ digestiua in die est debilis: digō. enim pfecta est qñ calor ⁊ spūs ad interiora mouenk ꝓpter quoꝝ motū calor naturalis incēditur ⁊ sic tps noctis est tps pfectionis digōnis. Indigō em̄ ⁊ cruditas hūor est cā opilatiōis: q̄ opilatio ē cā febris ꝑm Auic. ꝑma quarti in plurib⁹ passibus. ¶Secūdū nocumētum est pigrities q̄ ex eadē cā vī oritur. Ex materia. n. indigesta ⁊ grossa grossi elcuank spūs: q̄ moti ad membra corporis grauedinē corpori inducunt quēadmodū spūs subtiles ⁊ leues leuitatē animi ⁊ corpis inducūt. ¶Tertiū ē dolor capitis q̄ etiā ex eadē cā ꝓuenire videt. Ex cibo. n. indigesto i stō elcuāt grossi spūs cerebrū ꝓturbātes: q̄ spūs sunt cā discolorationis etiā faciet qñ ad cutē mouenk: q: vbi est materia grossa necesse est q̄cq̄d ex tali materia dissoluik esse grossum vt innuit Gal. i cōmēto illi⁹ apho. Et q̄ crescūt. sic inquiēs. Quicq̄d ei de q̄lz re dissoluik ei vñ dissoluik necesse est vt assimilet. ¶Quartū nocumentū est catarrus q̄ silr ex eadē cā vī oritur. s. ex reumate. Reuma. n. dr ois fluxꝰ materie de mēbro ad mēbrū in quacūq̄ ꝑte corpis fuerit: ꝙ ꝑm q̄ ad diuersas ꝑtes corpis fluit: diuersa sortit nōia: qñ enīz mouet, ad pectꝰ siue ad mēbra spūalia. vz ad pulmonem: dr catarrꝰ. Sz qñ fluit ad fauces: siue ad colatorium palati dr bracⁿ: ⁊ qñ fluit ad nares dr coryza: vt habet in istis versib⁹. Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus.
Ad fauces brancus: ad nares dico coryzam.

¶Preter tū p̄dictoꝝ nocumētoꝝ cās narratas alie pñt assignari magis efficaces. Cā nāq̄ primi nocumēti. s. febris: q̄ aliq̄n est ephemera aliq̄n putrida ē. Febris q̄dē ephemere est retētio fuliginū in somno diurno: quarū resolutionem vigilia facere cōsueuerat: quibꝰ aceruatis et spiritibus admixtis i eis accēdit calor extraneus causans febrē ephemerā. Febris vo putride putrefactio hūiditatū multiplicata rē ex somno diurno ad cor effumāttū. Scōm vero nocumētū. s. pigritia ꝓtingit ꝓpter hūiditates p somnū diurnuz retētas circa musculos chordas ⁊ tūcturas q̄bꝰ torpescunt et tarde reddunk ad solitos motus. Tertiū vo nocumētū ex simili cā oritur. s. ex hūiditatibus ⁊ vaporibꝰ p somnū meridiani retētis q̄ moti versus caput ⁊ cerebrū ei dolorē igerunt. ¶Quartū vero nocumētū dz catarrus q̄ vīr per oē reuma significat: cōtingit ꝓpterea q: vapores ⁊ fumi q̄ vndiq̄ p cutē hora vigiliaꝝ resolui solēt in somno diurno ad caput tēdūt vbi impulsati recidūt inferius reumatizantes. ¶Huic. aūt tertia ꝑm doctrina. ij. c. ix. alia superaddit nocumēta sōni diurni. ¶Quoꝝ ꝑmuz est generare egritudines hūiditas vt guttas ⁊ paralysim ex retētionibꝰ hūiditatū q̄ de die magis resolui solent. ¶Scōm est corruptio colorꝰ faciei ꝓpter hūiditates aquosas vrine silres i sanguine multiplicatas ex sōno diurno resolui solitas tpe vigiliarū q̄ ad faciem cutē cū sanguine expulse reddūt eā tumidā ⁊ declinātē ad citrinitatē. ¶Tertiū est gñatio splenis. i. splenetice passiōis indispositis ad eaz. Cuius cā est retētio hūoris grossi melācholici i splene ex somno diurno: sicut cām iuuāt vigilie motū ⁊ liberū trāsitū hūoris grossi hūoris p canales strictos cū calore diei vias apiēte: sic somnꝰ impedit marie: diurnus: cū tūc instet hora ꝑm pkm trāsitus melie p canales suos ⁊ marie p illū canalē q̄ a splene transit ad orificiuz stomachi gra ꝓuocatiōis appetitꝰ p quē splenis supfluitas emūdari solet. nō. n. cōuenit vt de nocte ꝓuocet: ꝙ de die potꝰ appetitū cibi. ¶Quartū est relatio neruoꝝ seu remollitio eoꝝ. Cuꝰ cā est ꝓhibitio resolutionis hūiditatū quā facere solent vigilie diurne q̄ interius retēte neruos ibidūt. ¶Quintū est debilitatio appetitꝰ. Cuꝰ cā est ꝓhibitio resolutionis: que est pria cā famis. Alia cā est repletio stomachi ex fumis vaporibus ⁊ humiditatibꝰ remollientibꝰ ⁊ saturātibꝰ orificiū stomachi. ¶Sextū est gñatio apatū. Cuꝰ cā est q: supfluitates p somnū diurnū multiplicate colligunk sepe in altq̄ mēbroꝝ: ⁊ tpm intumescere facit. Et vlterꝰ dicit Auicē. q̄ due, de potionibus cauſis ꝓpter quas nocet somnꝰ diurnus sunt. Pria quidē: q: cito interrūpitur ꝓpterea q̄ calor dicti trahit versus exteriora caloꝝ cōptis ⁊ ecōtra somnus ad interiora vñ morꝰ ꝓuenit agitatiuꝰ: ⁊ iō ꝙsulit tunc dormire volētibꝰ q̄ i vmbra dormiāt ⁊ i tenebroso loco. Scōa vo ꝓpterea q̄ reddit natūrā stupidā: ⁊ quasi ꝑterritā retrahēte se ab eo in quo erat. s. a digōne cibi. Attendendū tū est: q̄ ꝙ somnꝰ diurnꝰ gñalr vituperet: ⁊ nocturnꝰ cōmendet ex diurno tā ille minus vituperat: q̄ a mane est vsq̄ ad tertiā s. ab ortu solis vsq̄ ad tertiā post tpm. Iurta illud ypo. pronosticoꝝ scōa dicētis. Sōnus vt motus est cōueniēs ⁊ naturalis: vt nocte nō effugiat: ⁊ die nō impediat est laudabilis cōtrarꝰ vo ē ip: obāduus minus tū si a mane vsq̄ ad tertiā tenuerit. Quāq̄ tū somnꝰ diurnꝰ ⁊ meridianꝰ intrātū a primis medicine inuētoribus detestet: moderno tū tpe nō ois somnꝰ diurnꝰ est vituperandꝰ: ⁊ ꝓprie si in eo. v. ꝙditiōes ob seruentur vt vult. Bartrucius. Pria est vt sit ꝙsuetꝰ: scōa vt non sit illico supra cibū: tertia vt nō sit capite depresso: ārta vt nō sit lōgus: quinta vt non fiat ab eo subito stupida: ⁊ repentina expergefactio sed motosa.

Quatuor ex vento veniunt in ventre retento.
Spasmus ydrops. colica: vertigo quatuor ista.

¶In hoc textu auctor ponit quatuor nocumenta ꝓuenīētia ex retētiōe ventositatis in corpe nostro. Quoꝝ primus est spasmus. Cuius cā est: q: vētositas retēta sepe capit raptū ad iuncturas ⁊ neruos ipos replens ex quoꝝ replone sequik ipoꝝ ꝓtractio q̄ vocatur spasmꝰ. Et ab Aui. scōa. iij. cap. de spasmo. spasmꝰ sic diffinit. Spasmꝰ est egritudo neruosa qua mouenk lacerti ad puncipia sua: inobedientes sūt in dilatatiōe eoꝝ. Et iste spasmus est duplex. Hā quidā est ex repletione in quo mēbrū abbreuiak ⁊ ingrossak ꝓpter repletē eos: sicut corrigia cū est res iplēs ⁊ abbreuiak ⁊ ingrossak: ⁊ iste spasmꝰ fit subito Aliud est ex inanitōe in quo ꝓtrahit longitudo ⁊ latitudo: ⁊ minorak mēbrū ꝑm lōgū ⁊ latū sicut in pgameno cū apponik ignī fit cōtractio ꝑm lōgū ⁊ latū ⁊ iste spasmus fit paulatine. ¶Scōm nocumentū est ydropisis: q̄ est morꝰ materialis causatus ex re frigida plurima ingredīēte ⁊ inflāte mēbra: aut loca partiz: in quibus regunt. i. digō cibozꝝ fit ⁊ humoꝝ vt dicit Bar-

spasmꝰ qđ sit et q̄ est duplex.

ydropisis. q̄d sit et q̄ est triplex.

trutius ydropisis.n. nō ḡfiatur: vbi dicit Gal. 6. particula aphorismoꝝ in cōmēto illi⁹. Emoirroides sanantꝫ antiquas ⁊ est triplex ydropisis.s. ypofarca: asclites: ⁊ tympanites. et de tympanite intelligit istud scōm nocumentū. Tympanites esn vt dicit Bartrutius: fit a mala complexione frigida stomachi ⁊ epatis ꝓhibente cibū trāsmutari in chilū ⁊ humorē benignū: aut sanguineū quare ꝙuertitur in rē ventosam: que dū nō expellitur per eructationē aut alīūde oportune viarum ꝓhibete. vel virtute expulsiua: vel sequestratiua superfluitatum debili existente colligitur inter siphac ⁊ myrach ventris: ⁊ causat ydropisim. ¶ Certum nocumentuꝫ est colica: que est egritudo multum dolorosa facta in intestino dicto colō: qō est vnum de intestinis grossis: quemadmodum ytaca est egritudo dolorosa facta in intestino graculi dicto ylion. Et fiunt dicte egritudines sepe ex ventositate inclusa in dictis intestinis. ¶ Quartū nocumentuꝫ est vertigo ⁊ est egritudo cū qua videt homini ꝙ ola voluant in gyrum. Cuius egritudinis cā est ventositas ad cerebrū mota: q̄ ꝓpter eius in cerebro motionem vertiginem facit. Et ista quatuor nocumenta cum quibusdā aliis pulchre commemorat Auic. 16. tertij. trac. 4. ca. de rebus que nocēt colicis dicēs. Et scias ꝙ retētio ventositatis multotiēs facit accidere colicā: ꝓpterea ꝙ subleuat eā ⁊ expumit ipsaꝫ. ita vt aggregetur res vna: ⁊ ꝙ facit accidere debilitatem in intestinis. Et q̄ñq̄ perducit illud ad ydropisim. Et quādoq̄ generat tenebrositatē visus ⁊ vertiginem ⁊ epilepsiam. Et q̄ñq̄ retinetur in iuncturis ⁊ facit accidere spasmum.

Colica.

Uertigo.

Ex magna cena stomacho fit maxima pena.
Ut sis nocte leuis sit tibi cena brevis.

¶ In hoc tertu auctor ponit vnum documentum ꝓ cōseruatione sanitatis dicēs ꝙ homo in sena dz esse sobrius ⁊ se non multum cibo replere: quia nimia repletio nocturna inducit impedimentum somni: torsionem: ventris: inquietudines corporis: pustulas in facie: grauitatem capitis in mane ⁊ maliciam oris. ¶ Dubiū tam incidit vtruz maior q̄ntitas cibi sit sumenda in prandio q̄ in cena. Pro cuius decisione aduertendū est ꝙ ꝑm diuersitatē corporum maior aut minor quantitas cibi sumenda est in prandio q̄ in cena: q̄ corpora aut sunt in morbū declinantia: aut sub latitudine sanitatis. Si in morbū declinant: aut cum humoris vitio: aut sine humoris vitio. Si sine humoris vitio sic est magis cenandū. Cuius ratio est: quia natura in talibus solum est ciborum digestioni intenta: non aūt superfluitatū maturationi: carent enī eis. Quod si cū humoris vitio patiant conuenientius est prandiū maiorare. Unde Auic. prima tertij. tractatu. v. c. de cura epilepsie. Ille cuius consuetudo non tolleret vt semel reficiat: dubitat cibū suū qui est minor refectione sua in tribus partibus ⁊ sumat duas tertias in prandio: ⁊ tertiam in cena post exercitium subtile. Ratiōe sic ꝓsuadet: q̄ñ illo tēpore quo natura debilis inuatur in digestione calore solari viuifico: ⁊ resouunt amplius superfluitates amplior sumendus est cibus hoc autē magis fit in prādio q̄ in cena: ergo ꝛc. Preterea in die calor vitalis adest solaris ⁊ lucis digestiuus cum sit vite principium quare ad digestionem tunc duplex operabitur calidum. in nocte vero non. Et etiam nocte natura magis est circa superfluorū digestionē in talibus intenta: nō est ergo impedienda multa ciborum exhibitione. Quamuis enī calor in pleriscꝫ fortificetur in nocte spirituum retractione et somni reductione: non tamen potest huiusmodi calor duo: vt alimentum ⁊ superfluitates digerere. Conuenit itaq̄ in his cenam breuiare. Si ꝙ huiusmodi corpora sub latitudine fuerint sanitatis: aut sunt sufficiēter sana robusta superfluitatibus sensibilibus carentia cū omnes expellant sua via: vt athlete ⁊ hos expedit cenam maiorare. Tum quia natura eorum nocte solum est digestionē ciborum intenta: ⁊ nō superfluorum maturationi cum illis fere careant. Tum quia solum robur corporis intendunt quod ⁊ nocte acquiritur magis est amplior fiat ſignificatio: distributio: ⁊ spirituum in his generatio. Si autez corpora fuerint a dicto tēperamento et robore distantia: sicut sunt plurima vsq̄ in egritudinē nūc deuenientia: talia aut exercitantur exercitio forti continuo ⁊ vehemēti: aut nō. Si sic vt sunt victuz manibus: querēdes melius est eis prandiū super cenam maiorare. Cuius causa est: quia alimentum nō solum expetitur ꝓpter nutrire: sed ꝓpter humectare mēbra: ac timorare ne arefiant ex fortī motu: ⁊ resistatur resolutioni caloris ꝓpter qō oportet plus cibi exhiberi in prandio. Neq̄ ꝓpter exercitium talia corpa cessant ab eorum digestione. cū ita sint cōsueti: vsus enī est res ꝑter naturā. Est ⁊ calor vehemens ꝓpter exercitiū potens sup digestionem in eis ꝓpter qō videm⁹ eos ter in die cum appetitu comedere ⁊ bene digerere. Si autē non vtantur forti ⁊ laborioso exercitio continuo: sicut predicti dupliciter illud euenit: quia aut solum quandoq̄ vtūtur exercitio forti laborioso et non continue aut solū vtuntur exercitio debili cum quo stat multiplicatio superfluitatum. Si vtātur exercitio plurimo forti ⁊ laborioso ꝓpter occupationes necessarias in vita ⁊ ad salutem: sicut ciuiles viri q̄ plures circa bona fortune negociantes: ⁊ ad salutez interdum exercitio forti ⁊ laborioso mouentur. vt diu equitantes vel itinerantes: aut aliud quoddam fortius a cōsueto agentes exercitio. Et hic vtilius est cenam super prandium amplius augere. Cuius ratio est: quia si tales prandium augerent cum non sint consueti: adeo forti et laborioso exercitio agitari. vt priores ipsorum iam corrūperetur digestio malorum humorum generatiua. Item ꝓpter motum superfluum caloris horꝝ dissemination est debilitatus: cuius quidē vitio que magis nocte fit q̄ die potissima est fortitudinis: ⁊ digestionis quare causa in cena instante nocte alimentum amplius potest administrari. Item isti pⁿ non laborioso vtebantur exercitio: et sic corpus eorum humiditatibus plenum est: quibus et paruo cibo sufficienter potest resisti resolutioni ⁊ exiccationi factis per motum in die occurrente. Si vero paucis debilibus exercitijs ⁊ paruis occupationibus in vita vtantur precipiendus est ipsis melius prandere q̄ cenare. Et declaratur istud sicut in corporibus nunc egrotantibus apparuit. Cum esn hi sunt debilis digestōis vt plurimū inuātur per calorē solis ⁊ lucem valde viuificos: confortat esn inde ipūs ꝓpter suum simile. Ipse esn est lux aut effigiē habet lucis ꝑm Auicen. Juuantur etiā quia superfluitates nunc melius expelluntꝫ potus aptis de die q̄ de nocte. Preterea nocte non oportet eos multo cibo: sed pauco repleri cum natura tunc intenta est magis circa digestionem humoꝝ crudorum quos somnus hz maxime digerere: ac ad benignum reducere: hz esn nocte digestiua fortificetur virtus: non tn adeo ꝙ valeat cibuz ⁊ superfluitates digerere. ¶ Aduertendum est insuper ꝙ in exhibitione cibi maioris: aut minoris in prandio q̄ cena maxime seruādus est vsus: quia cōsuetudo est res maxima in cōseruatione sanitatis ⁊ egritudine curanda. Secundo re ūāda ligiminis acutoꝝ: quod ostenditur ex eo qō eius mutatio ⁊ maxime subita vehementer est lesiua. Unde Damas. Mutare consuetudinem nociuum est ⁊ molestum: ⁊ precipue senib⁹ Et ideo praue consuetudines abolende sunt: sed nō mox: eo qō natura nō sustinet repentinas mutationes. Et sic pz ꝙ vtius maiorandum est prandium super cenam cuz plurime egritudines sunt materiales: ⁊ plurima corpora lapsa. Si tamē solum semel in die comedatur melius est cibuz in cena exhibere. nisi oculi aut cerebrū patiantur: tunc esn melius est in prādio exhibere: cum cena nō parū egrotātibus nocet oculis ⁊ cerebro. ¶ Ulteri⁹ circa tertium est notandū ꝙ non solū repletio nocturna. siue in cena nocet stomacho imo ois repta cibi: generat ei opilatiōes febres putridines apata ⁊ lepram. q̄ est cā indigestionis. Mō autē ois repletio nociua est stō: declarat Aui. declaratia tertij. tractatu primo. ca. de rebus quarū vsu ledunt stomachus ⁊ intestina dicens. Et ex rebus magis inimicis stōacho est repleno. et ꝓpter illud nō augek corpus gulosi: q̄ñ cibus eius non digerit q̄re nō crescit ex eo corp⁹. Ille aūt q̄ cibo abstinet: tn remanet aliq̄d appetitus ei⁹ augek. q̄ñ stomachus ei⁹ bene digerit cibum. Et sic valde cauendū est ne stomach⁹ torqueat ⁊ multū graueꝰ ex cibo ita vt anhelit⁹ angustietur ⁊ pulsus velocitetur. Et similiter repletio nauseatiua ⁊ fastidiū inducēs multū est euitanda. ⁊ spāliter ex malis nutrimentis. Nā si fastidiū sit ex grossis nutrientibus prouenient iuncturarū dolores ⁊ renum ⁊ podagra ⁊ grossities splenis et epatis et regulariter egritudines flegmatice et melancholice.

Utrum maioꝝ q̄ntitas cibi sumē da sit in prādio q̄ in cena.

Consuetudo maxima est reseruādus est vsus: quia cōseruatione sanitatis ⁊ egritudine curanda.

Quis repletio nocet stomacho.

cholice. Et si fastidiū sit ex nutrientib⁹ subtilib⁹ prouenīt febres acute ⁊ maligne ⁊ apata multū acuta: igit euitanda est repletio nauseatiua: non igr̄ tñ est comedendū quin stomacho maneat aliquis locus vacuus: nec ex toto dz desiderium sopiri: sed retineri debent aliq̄ reliquie appetitus. Et hoc spāl̄r obseruandū est in habētib⁹ appetitum forte: sunt em̄ aliqui quoz appetitus naturaliter multū sopitus est. ⁊ isti forte debēt plus comedere q̄ appetunt.

Tu nunq̄ comedas stomachum nisi noueris ante.
Purgatum vacuum cibo quem sumpseris ante.
Et desiderio poteris cognoscere certo.
Hec tua sunt signa subtilis in ore dieta.

¶ In hoc tertu ponunt aliqua precepta q̄ hō sane cupiēs viuere necessario dz obseruare ante sumptionē cibi. Quoz primū est q̄ hō nō debet sumere cibū nisi nouerit stomachū suum esse purgatum a malis humoribus qō fit per vomitū expellendo humores putridos ⁊ malos in eo existētes: qr si sumeretur cibus predictus malis humoribus in stomacho remanentibus ex cōmixtione taliū humoz cum cibo cibus sumptus corrumperet. ¶ Secundū preceptū est q̄ hō non debet sumere cibū de nouo: nisi prefenserit cibum presumptum in stomacho suo forte digestum ⁊ ab eo euacuatum: qr nihil est deterius in humano corpe q̄ intromittere cibuz super alū qui nō est digestus sed digeri incipit. Nā superassumptus cibus prioris digestionem inchoatam impedit. Et digestio prioris ante complebit qui transiens ad epar per venas meseraicas ducet secum cibum superassumptum indigestū vnde crudi humores in corpe multiplicabunt. ¶ Ulterius in tertu ponunt duo signo euacuationis stomachi: a cibo preassumpto. Primum est desiderium certuz idest vera fames. Et pro intellectu istius sciendum est q̄ duplex est fames. s. vera ⁊ mēdosa. Ueram Galienus describit secūdo apho. in cōmento illius can̄. Ubi indigentia nō oportet laborare dicens. Certa fames est cum hō cibo indiget. vnde immensus sequitur appetitus. Sed mendosa fames est cibi appetitus corpore non indigente. Et sicut vera fames fit ex constrictione ⁊ corrugatione venarum ouificij stomachi p̄cedentibus a fuctione mēbroz inanitorum cibo indigentiū: sic mendosa fames solet ab eis fieri que stringunt ⁊ rugant ouificium stomachi membris cibo nō egentibus: vt ab actu frigidis stipticis aut acetosis Et istius signi et secūdi p̄cepti p̄cedentis cōmemorat Aui. iij. p̄mi. doc. ij. cap. de eo q̄ cōeditur sic inquiens. Opz preterea ne aliquis comedat nisi post desiderium: neq̄ in hoc tradetur cuz desiderium ebullierit. i. forte fuerit nisi mēdosuz fuerit: vt ebriorum desiderium ⁊ habentium fastidium: quoniam tolerare famē stomachum putridis replet humoribus: ⁊ postea eo. ca. dicit. Et neq̄ ipse: neq̄ omnes qui sanitatem haberevolunt aliquid comedāt nisi desiderū fuerit certum: ⁊ stomachus ⁊ superiora intestina a p̄mo nutriēte euacuata fuerit qō em̄ in corpe existit deterius est nutriēs supnutriens: qō non est digestum mittere. ¶ Secundum signū quod significat super certo desiderio: siue certa fame est subtilis dieta precedēs. i. parua administratio cibi. qñ ci illa sequit fames significatur esse certa ⁊ vera. ¶ Sciendum est insuper q̄ in vna ⁊ eadem refectione pessimum est simul multos ⁊ diuersos comungere cibos: vt carnes ⁊ pisces: vel pullos ⁊ porcum ⁊ postea prolongare tempus in comedēdo: qr primus cibus iam digeri incipit cum aduenit vltimus: ⁊ sic partes cibi dissimiles fiunt in digerendo: sicq̄ preassumpte prius digeste sunt q̄ postremo sumpte siue digestionis mediū attigerint: vnde fit q̄ quedam corrumpunt alias. Et istud innuit Aui. iij. primi. doctrina. ij. ca. de eo quod comeditur dicens. Et nihil quidem deterius est q̄ diuersa nutrimēta simul adiungere: ⁊ post hoc in comedendo tempus prolōgare: cum em̄ postremum nutriens aduenit primū iaz incipit digeri. nutrientis ergo partes in digerendo nō similantur. ¶ Sciendū est tamen q̄ prolongatio in comedendo moderate facta fere vna hora gratia bone masticationis ⁊ trāsglutionis est laudabilis: ⁊ plurimū conferens ad conseruationem sanitatis. quia perfecta cibi masticatio cum molesta transglutione siue ingluuie: est veluti media digō: ſz male masticatio vel digōnem cibi impedit vel vehementer retardat. Sed plongatio in comedendo cū interlocutionib⁹ ⁊ paucis duabus vel tribus horis est plurimū nociua: ⁊ sequuntur ex ea nocumenta prenarrata.

Fames duplex.

Persica: poma: pira: lac: caseus: ⁊ caro salsa.
Et caro cerutina: leporina: caprina bouina.
Hec melancholica sunt infirmis inimica.

¶ In hoc tertu tanguntur decē cibi siue alimenta melāchoniam generantia aut infirmis inimica. Quoz primū est comestio persicoz. De quibus Gal. secūdo alimētoz cap. xix. dicit q̄ ⁊ hoz succus velut caro facile corruptibilis: est: ⁊ oino quidem prauus: quare non oportet sicut quidam post aliud alimentū offerre: corrūpūtur em̄ supernatantia. Ademinisse autē oportet huius qō est cōmune in omnibus que cunq̄ cacochimia humida ⁊ lubrica ⁊ facile subire potētia propter hoc oportet ipsa comedere prioria aliis. sic em̄ ipsa celeriter subeunt ⁊ illis viam faciunt: vltimo autez sumpta simul corrumpunt ⁊ alia. Et ita patet q̄ istud dictum dz intelligi de persicis comestis post cibum aliū: qr ipsa sumpta ante cibum bona sunt stomacho ventrem lenientia atq̄ appetitum prouocantia. Juxta illud Auic. ij. cano. capitu. de persicis dicentis. Maturata sunt bona stomacho: ⁊ in eis est virtus faciendi appetitum cibi. Et subdit Auic. Et oportz quidam vt non comedantur post alū cibum qm̄ corrūpuntur post eum: sed precedant ante cibum. Similiter serapio in aggregatorie. capitu. de eis autoritate Dyasco. ait. Maturata ex persicis sunt bona stomacho ⁊ molliūt vētrem. Immaturata vero stringunt: ⁊ quando desiccantur stringunt fortius: ⁊ decoctio siccorum quando bibitur prohibet fluxum humiditatum ad stomachum ⁊ ventrem: ⁊ quando trita super locum puluerizantur: vnde fluit sanguis abscindūt eū. Et licet prenarrata habeant iuuamenta: quia tamē humorem generant putrefactibilem nociua sunt infirmis: ⁊ maxime quando indebite sumuntur. Et sunt persica frigida in p̄mo gradu ⁊ humida in secundo. Persica.

¶ Scōm est pira siue comestio pirorū. Et causa huius est quia pira ⁊ generaliter oēs fructus recens non correctus replet sanguinez aquositate ebulliente in corpe. ⁊ sic p̄parant sanguinē ad putrefactionem: ⁊ per consequens nocent egris. Pira sikr vt ait Auicē. ij. can. cap. de eis: a p̄prietate inducunt colicaz. Ipsa tamē inter ceteros fructus multum impinguant. p̄pterea porci ex ipsis piris impinguantur plusq̄ ab aliquibus aliis fructibus. Et quia pira ventositatē generant ⁊ sic inducūt colicā: vsus habet q̄ pira ⁊ alij fructus ventositatē facientes cū carminatiuis. i. ventositatē expellētibus comedunt: vel possumus obuiare nocumēto ipsorū supbibēdo vinū vetus odoriferū ⁊ meliora pira sunt que magis odorifera sunt: et magis dulcedinē p̄cipātia: ⁊ etiā meliora sunt decocta q̄ cruda: ⁊ possunt decoqui cū anisi feniculo ⁊ zuccaro. Pira.

Tertiū est comestio pomoz de quibus dicit Aui. ij. can. cap. p̄mo q̄ assiduatio comestionis eoz facit cuentre dolore neruoz. Et poma etiā malam habent p̄prietatem in generādo ventositatē in secunda digestione quare nocent egris. Et etiam propter similem causam illi que dicta est de piris. Et ista dicta de piris ⁊ pomis maxime intelligēda sunt de ipsis crudis ⁊ non de ipsis coctis. Et nedum isti fructus ab infirmis sunt vitandi: immo oēs fructus implentes sanguinem aquositate ebulliente. et fructus recentes quorum succus in humano corpore ebullit: sicut mustum et succus fructuum ebullitur exterius in vase: ⁊ hoc propter caloriem solis derelictum in eis cum maturabantur. Isti em̄ fructus propter ebullitionem succi eorum p̄parant sanguinē ad putrefactionē. licet pro hora qua sumuntur iuuamentum p̄stent humectandis. Et hac de causa Aui. febricitantib⁹ p̄hibuit fructus maxime recentes: prima quarti trac. ij. cap. vij. dicēs. Et oēs fructus nocent febricitanti cum ebullitione sua ⁊ corruptione in stomacho. Poma.

¶ Quartū est comestio lacte. Cuius causa est: quia lac de leui corrūpitur ⁊ in fumū aut acetositatē cōuertitur in stomacho immundo sicut vtplurimū est stomachus febricitantis febre putrida. et ergo febricitantibus febre putrida nō cōceditur. Et similiter malū est habētibus doloreż capitis ⁊ stitticulosis ⁊ pluribus aliis de quibus loquitur ypoc. quinta particula aphoris. aphorismo illo. Lac dare caput dolentib⁹ malum ⁊c. Uerū Lac.

est tamen q̄ in aliquibus passionibus cōuenit: sicut in ptisi
& ethica: & aliquibus alijs prout dicit etiam Hyppo. apho-
rismo tam allegato: & etiā inferius aliquid dicetur ibi. Lac
ethicis sanum &c. & licet lac in predictis passionibus vitu-
peretur in sanis tamen laudabile est: & hoc si in stomacho
epate bene digeratur: tunc enim intestina lauat sua aquosi
tate & mundificat butirositate sua: humoubus venenosis
repugnat mēbra humectat: caseitate sua vulnera pectoris
tuuat: & pulmonis gutturis reuum quoq; & intestinoꝝ & ve
sice mo'suram acutorum humorum in intestinis mitigat:
qui a visceribus inuiscatur: & humorum prohibet motum.
Preterea conuenit lac corporibus temperatis quorum sto
machus mundus est a cholericis & flegmaticis humoub⁹
In hio. n. lac bene digestū multū dat nutrimētū: laudabilē
sanguinem generat: carnem augmentat: totum corpus lau
dabiliter humectat: exteriora pulchra facit. vt refert ysaac
indictis vniuersalibus. Et ibi etiam auctoritate ruffi dicit
q̄ lac bibentes ieiunos esse oportet: & bibatur calidum cuz
ereat vbera: neq; aliquid comedatur quousq; digeratur: &
labor & nimi⁹ motus caueatur. Non est tamen quiescendū
omnino a deambulatione: sed deambulandum est suauiter
quousq; in stomachi fundum descēdisse sentiatur. In distē
peratis vero corporibus lac non conuenit. In calidis enim
corporibus cito mutatur in fumositatem & choleraz. In fri
gidis vero in acetositatem et putredinē. In stomacho etiā
immundo lac non conuenit. quia in eo corrumpitur. Circa
electionem autem lactis sciendum est q̄ magis eligenduz
est lac mediocre in via nutrimenti & non subtilissimum si-
cut lac camelī: aut etiam asininum: neq; pinguissimuz & gro
cissimum sicut lac vaccarum & pecudum. Eligenduz est igi-
tur lac capre: non enim habet tantum aquositatis sicut lac
cameli quod nō est aptum ad nutriendū ratione nimie hu-
miditatis: sed ventris subductiuum: nec habet tñ pingue-
dinis & grossitiei seu caseitatis & vnctuositatis: sicut vacca
rum & pecudū: qō propter grossitiem & vnctuositatē est ve-
narum opilatiuā ventositatem etiam generatiuum: & diffi
cilioris digestionis q̄ sit necessarium in regimine sanitatis.
Eligatur igitur lac capre non nimis propinque partui: nec
nimis distantis a partu: non pregnantis nutrite in bonis
Caseꝰ. pascuis. & itpe quo reperiunt meliora pascua. ¶ Quintū
est comestio casei. Et potest intelligi de omni caseo: maxie
tñ de veteri. Cuius ratio est q: caseus recēs est frigidus et
humidus & grosse substantie & difficilis digestionis & opila
tiuus & lapidis generatiuus: & nō multum cōpetit via cibi
regimine sanitatis: & caseus vetus est calidus & siccus pro
pter sal facit cibum digeri & difficulter digeritur: parum nu-
trit & male: stomacho nocet: & nimis desiccat & nimis com-
pescit q̄ recens. Et si aliquis caseus est medius inter nouū
& veterem: viscosum & frangibilem durum & mollem: & pa-
rum declinans ad aliqualem dulcedinem: nō nimis salsus
nō lachumosus cum inciditur: saporis delectabilis & boni
odoris cui⁹ stomacho mora nō est diuturna ex bono lacte
conuenienter factus sufficienter vnctuosus: talis vtiq; ca-
seus bon⁹ est: & inter alios magis est diligēdus: & post cibū
sumptus non multa q̄ntitate: multa vero q̄ntitate sumptus
in via cibi vniuersaliter est malus: stomachum grauans et
tno bediēs digestioni: & opilatiuus est lapidis in renibus et
humoꝝ grossorum in corpore & ventositatuz generatiuus.
Solum igitur ille caseus est bonus quē dat auara manus.
Caro salsa. ¶ Sextum est caro salsa. Caro em̄ salsa sine sale sine fumo
exiccata cuiuscunq; generis: aut aialis fuerit generat san-
guinem grossum & melācholicum: & per consequens nocet
infirmis nec est conueniens sanis. Et istud innuit Auic. ij.
primi doctri. ij. ca. 15. in fine dicēs. Et est spissi & pauci nutri
Caro ceruī. menti malī chimi. i. mali humoris est caro solita. ¶ Septi-
mum est caro ceruina q̄ fitr sanguinem melancholicū gene
rat teste Rab. uj. Almāsoris. ca. de aialibus siluestribus et
Caro le porina. domesticis. ¶ Octauum est caro leporina: q̄ similiter san-
guinis melācholici est generatiua. Dicit em̄ Rab. de ea lo-
co preallegato. Ipsa em̄ plus alijs melācholice generatiua
est. Et de ista etiaz dicit ysaac in dictis vniuersalibus q̄ nō
conuenit in via cibi: sed solum in via medicine. Et est scien
dum q̄ ista caro leporina & similiter ceruina cum peruene-
rint ad antiquitatem simpliciter sunt euitande: si tamē alī
quo modo conuenant meliores sunt iste carnes cuz partui
sunt propinque: vt siccitas eaꝝ obtēperetur ab etate & etiā
sunt euitande nisi sint pingues. Nam ex earuz pinguedine
obtemperat siccitas. ¶ Nonum est caro capuna. ¶ Deci-
mū est caro boutna: q: iste carnes etiam sunt carnes melan
cholice. nā ysaac i diebus vniuersalibus de eis dicit. Caro
capuna & boutna sunt pessima dura & in digestiōe tarda: &
digesta grossum generāt sanguinē & melācholicū. & Aui. ij.
cano. de carne capuna. dicit. Capuna vero nō est bona mul
tū: & etus humor forsasse est malus valde. Et sub isto etiaz
intellige carnem hircinam & vaccinam que pessimes sunt p̄
dictis carnibus. s. capunto & bouinis. Nam de eis dicit aui
cēna secundo can̄. cap̄. de carne. Caro vaccina & ceruorum
& hircorum siluestrium & magnarum auium facit euentre fe
bies quartanas. Et de carne vaccina adhuc dicit q̄ caro
vaccina plurimi nutrimēti est grossa melācholica generās
egritudines melācholicas. Et vlterius dicit q̄ caro vacci-
na generat lepram. Et de carne hircina dicit q̄ est mala ab
solute. ¶ Quia tam certus locutus est de carnibus vitan-
dis & maxime aialium quadrupedum videndū est vlterius
de carnibus eligendis aialium quadrupedū. & q: circa ele-
ctionem carnū aialū quadrupedum controuersia videt in
ter auctores medicine. Quidam em̄ dicūt carnes porcinas
esse meliores. sicut Galienus & quidam alij. Alij vero dicūt
carnes edinas esse meliores: sicut Rasis Auicē. Auer. licet
Auerroys quinto colliget imponat Auicēne q̄ dixerit car-
nes porcinas esse meliores quod tamen non dicit auctori-
tate propria: sed auctoritate christianorum. Alij vero vitu-
linas laudant pre alijs carnibus. ¶ Secundum est q̄ ele-
ctio & melioritas carnium animalium quadrupedum po-
test multipliciter attendi. ¶ Primo modo ex parte maio-
ris nutrimenti & irresolubilioris & carnibus humanis simi
lioris: et isto modo caro porcina ceteris est melior. Primo
propter maximam similitudinem cū carnibus humanis te
ste Galieno tertio alimētoꝝ vbi dicit. Porcine autē carnis
similitudinem ad homines adiscere est: ex eo q̄ quidaz co
mederunt humanas carnes: vt porcinas nullam suspitio-
nem habentes fm̄ gustum ipsarum & odorem. Et Auicen-
na secundo canone. capitulo de sanguine ait. Sanguis ho
minis & sanguis porci sunt similes in omni re: ita vt quidā
fuerunt qui vendebant carnē hominis: ac si esset caro porci
& occultatum fuerat vsq; quo inuēti fuerunt in ea digiti ho
minis. Et illud idem sentit satis Auerroys quinto colliget
capi. de carne. Secundo quia caro porcina valde nutritiua
est: nam dicit Galie. tertio alimentorum. Omnium edulino
rum caro porcorum est maxime nutritiua: & huius experiē
tiam euidentissimam habent athlete. Et postea eodem li-
bro ait. Porcorum carne nullum aliud amplioris nutrimen
ti habebis sumere. Tertio quia generat alimentum stabile
fortiter resistens solutioni: & ista fuit mens Galieni in passi
bus: vbi non parum prefert porcinas carnes ceteris carni-
bus scilicet in octauo de ingenio: vbi dicit. Ceteris carni-
bus porcina est laudabilior si porcus montana incoluerit:
post porcum edus. Et similiter in quinto terapentice vbi
dicit. Quadrupedum caro laudabilior est porcina in calo-
re & humiditate tēperata: eiusq; cibus plurimus & sanguis
ab ea generatus omni melior est sanguine. Et istud venia
tem habet de carne porcorum non antiquorum quia eoruz
caro indigestibilis est: nec iuuenū siue lactentium: q: caro
eorum humidissima est sed etate mediocrium puta vnⁱ an
ni: vel duorum tam domesticoꝝ q̄ siluestriuz. Verisimilius
tamen estimandū est q̄ porci siluestres sunt domesticis me-
liores: quia carnes porcorum domesticorum sunt plus de-
bito viscosiores. Et de carnibus porci siluestris: siue apri:
dicit Aui. ij. can̄. cap. de carne. Christiani vero dixerunt et
qui eos imitantur q̄ melior caro siluestris est caro porci sil
uestris. Nam cū hoc q̄ est leuior carnibus domestici porci:
est fortis nutrimenti & plurimi: & est velocis digestionis et
est melior in hyeme. Et ex isto vlterius sequitur q̄ predicte
carnes porcine multum laudabiles sunt corporibus iuue-
nibus sanis fortibus laborantibus non dispositis ad opi-
lationes. & his qui impinguari querunt quia talia corpora

indigent

Caro ca puna.
Caro boula.
Que car nes qua drupe dū sunt eligibi liores.
Melio ritas carniz quadru pedū po test mul tipliciter attendi.

indigent plurimo nutrimẽto: & difficiliter resolubili. Et ideo dicit Raſ. tertio almansoris. c. de virtute carnium. Caro porcina grossa multum laborantibus conuenit: subtilis vero his qui predictis sunt contrarij conuenit. Et idem vult auctor tertia primi ca. de regimine eius quod comeditur dicẽs. Exercitati preterea et multi laboris magis sunt tolerantes nutrimenta grossa. ¶ Alio modo potest attendi melioritas et electio carnium ex parte temperate complexionis earum facilis digestionis & sanguinis ex ipsis generati temperãtia vt scz illa caro dicatur melior que temperate est complexionis facilis digestionis sanguinem generans temperatũ in caliditate & frigiditate subtilitate et grossitie. Et isto modo caro edulina est melior & laudabilior ceteris: vt vult rasis. Auic. & Auerroys. Nam dicit Raſ. iij. Almansoris. cap. de animalibus siluestribus & domesticis. Edulina caro est tẽperata nullam in se habẽs malitie admixtionẽ que licet temperatum generet sanguinem laborantibus tñ non cõgruit cui nulla alia caro preferenda est. Non est enim adeo debilis vt ex ea virtus minuatur neq; eius nutrimentum adeo multum est & grossum: vt ex eo proueniat repletio & grossus generet sanguis. Sanguis quoq; q̃ ex ea generatur inter subtilem & grossum: ac inter calidũ & frigidũ existit: et ista caro nõ cõuenit multum laborantibus sed iuuenibus temperatis exercitio mediocri vtẽtibus: quia ista caro generat sanguinem fortis exercitio vel labore faciliter resolubilem: licet non exercitio mediocri. Et sicut quo ad istã intẽtionem caro edina inter carnes domesticas: ita caro capreoli iter carnes siluestres est melior. Et post istam carnem edinam plurimi medicorum: sicut Raſ. & Auerroys ponunt carnem arietinã. Et dicit Auerroys quinto colliget. ca. de carne q̃ hec est opinio maioris partis medicorum preter Galienum qui abhominatur carnes arietum. Et videtur sibi q̃ caro vitulorum est melioris nutrimenti q̃ arietina. Et forsaz Ga. hic attendit melioritatem nutrimenti ex eo qõ est plurimi nutrimenti & nutrimentum dare magis irresolubile quod magis videtur conuenire carnibus vitulinis q̃ arietinis. cum arietine magis humide sint. ¶ Tertio modo potest attendi melioritas & electio carnium ex parte minoris viscositatis & melioris odoris earum: & sic carnes vituline sunt meliores ceteris carnibus. Et istud innuit Auerroys. v. colliget c. de carne dicens. Et carnes vitulorum sunt bone carnes: ideo q; non habent villam viscositatẽ. frigiditatem & siccitatem quam habent carnes bouine veteres: et carnes eorum sunt magis odorifere alijs carnibus & quãtũ est in hoc meliores sunt carnibus edulinis: quia in carnib⁹ edulinis manifestatur quedam mucillago. i. viscositas anteq; coquant sed carnes eduline sunt meliores vitulinis: q; meliores generant humores. Et ex isto patet quomodo nõ est tãta cõtrouersia inter auctores medicine super electione carnium q̃ta prima facie apparet. ¶ Notandum est insuper q̃ carnes animalium sicce cõplexionis meliores sunt circa partum: q̃ distantes multũ a partu: & ideo edi & lactantes vituli meliores sunt hyrcis & bobus q̃ sua siccitas prime etatis hũiditate corrigit. Sed carnes animalium complexionis humide sunt meliores distantes a partu: & circa partum deteriores quia sua nimia humiditas processu etatis exiccantis. scilz inuentutis corrigit aut tollitur: & ab humiditate prime etatis crescit: & ideo iuuenes castrati arietes. s. vnius anni sunt meliores & minus viscosi lactantibus agnis: & porci vnius anni vel duorũ meliores lactantibus porcellis. Et ergo bñ dicit Auic. tertia primi. ca. de regimine eius qõ comeditur. Oportet aũt vt cibus supple sanitatis cõseruatiuus sit talis quales sunt carnes & ppue carnes edorum & vitulorum lactantium paruorum et agnorum annualium. Et ex istis omnibus concluditur q̃ carnes hyrcorum capiarum & arietum: boum: & porcorum antiquorum: & spãr non castratorũ & porcellorum lactantium & agnorum lactantium non sunt multum conuenientes in regimine sanitatis. Sed carnes vitulorum iuuenum & arietum annualium & porcorum duorum annorum: vel vnius etiam castratorum sufficientes & cõuenientes sunt esui in regimine sanitatis. Et est diligẽter notandũ q̃ carnes declinantes ad siccitatem debẽt elixari: et declinantes ad humiditatem debẽt assari vt earum humiditas temperet: et ideo carnes cuniculorum. leporum cerui rum: vitulorũ & capreolorum debent elixari: et carnes porcellorum & castratorũ arietum assari: elixatio enim obtemperat siccitatem. Et ex hoc patet q̃ in temporibus et complexionibus humidis magis competunt carnes declinantes ad siccitatem & assentur. In temporibus siccis & complexione & etate siccis magis cõpetunt carnes declinantes ad humiditatem.

Ouа recentia: vina rubentia: pinguia iura.
Cum' simula pura nature sunt valitura.

¶ In hoc textu ponunt tria alimenta que in modica quantitate multum nutriunt. Quorum primum est ouа recẽtia: q; sunt de his que in modica quãtitate multum nutriũt vt innuit Auic. secundo canone. capitulo de ouis. Et idẽ vult quarta primi. cap. j. vbi dicit. Nutriens vero parue quantitatis & multi nutrimenti sunt ouа. & gallorum testiculi. Et illud idẽ in multis alijs locis repetit. ¶ Circa electionem ouorum sciendum est q̃ ouа gallinarum: & perdicum et fasianorum iuuenum & pinguium sunt bona in sanitatis regimine: & alijs ouis simpliciter meliora: vnde ouа paruula longua sunt bona. vnde filia presbyteri iubet pro lege teneri. Quod bona sunt ouа cãdida longua noua. Amplius ouа tremula ideſt p decoctionem aliqualiter inspissata vt in manu tenentis in cortice suo videantur tremere sunt meliora duris & forbilibus & sunt multi nutrimenti & facilis & bone digestionis: & generant sanguinem maxime cordi ppportionabilẽ: vnde conualescentibus sensibus & debilibus maxie conueniunt & maxime vitella. vnde Hui. in tractatu de viribus cordis vult q̃ vitella ouorum animalium bone carnis sicut gallinarum perdicum & fasianorum licet non sint medicine cordi multum tamen cor confortant. Et postea subdit q̃ cito in sanguinem conuertunt: & post couersionẽ paucam habent superfluitatẽ & generant sanguinem subtilem & clarum: et ergo maxime confortant cor generãdo sanguinem sibi proportionalem. Et vlterius dicit q̃ multum valent in dissolutione substantie spiritus et diminutione sanguinis cordis. Sorbilia ẽo ouа facilis sunt digestionis et leniunt pulmonem & pectus & ventrem lubricant & minus nutriunt q̃ tremula. Dura vero ouа per decoctionem facta ad digerendum sunt difficilia & nutrimẽtũ exhibẽt grossum & tarde a stomacho descẽdunt & tarde penetrant. Notandũ est insup q̃ ex diuersitate preparationis ouorũ etiam acquiritur ei bonitas vel malitia: aut esũ sunt assata: aut elixa: aut frixa: aut in iure sunt cocta. Assata elixis grossiora sunt & ad digerẽdum duriora: q; focus substãtialem eorum humiditatez desiccat. Et fiunt duobus modis. aut enim cũ corticibus inter calidos cineres ponuntur: aut in testis frãguntur. In testis fracta peiora sunt alijs. Illa autem que cum corticibus inter calidos cineres ponunt duobus fiunt modis: aut inter cineres ponũtur tota aut super carbones partim discoopta: que in cineribus ponunt tota sunt peiora: q; cum calor foci circuat fumositates retinet. discoperta sup carbones posita fumositatẽ emittunt & munda fiunt elixa in aqua meliora sunt q̃ assata: q; aque humiditas calori foci in humiditate desiccãda repugnat. Et fiunt duobus modis: aut enim cũ corticibus elixant: aut intra aquaz franguntur. Cuz corticibus peiora sunt alijs: quia cortices prohibent dissolutionez fumositatum & grossitiei. In aqua fracta calor aque temperate penetrat & grossitiem. suã subtiliat & aufert sibi grauitatem sui odoris. Unde hutusmodi laudabiliora sunt ceteris omnibus. Frixa ceteris peiora sunt quia pessimos generant humores: & sunt in stomacho mortantia: fumositatem & corruptionem inducentia: & fastidium facientia. In iure cocta inter assata et in aqua fracta sunt mediocria. Et ista colligũtur ex ysaac in dietis vniuersalibus. Sciendum est etiam q̃ ouum diuersificat sm eius partes cõponẽtes. Nã vitellũ in caliditate temperatum existit. Albumen vero frigidum est et viscosuz dure digeritur & sanguis etiã ex eo generatus nõ est bonus. vt habetur ex Rasi tertio Almãsoris capitulo de virtutibus ouorum. Et sicut ouа p̃dicta: scilicet gallinarum perdicum & fasianorũ sunt cõuenientia in regimine sanitatis: ita ouа anatũ anserũ struthionũ & similium volatilium minus cõuenientia sunt in re

Quorũ dictio.

De preparatione ouorum.

De diuersitate et electione vinorū.

gimine sanitatis vel simplr euitāda. ¶ Scōz est vinum rubeū p quo sciēdū q vina diuersificant in colore. Nam quedam sunt alba: quedā rubea clara: quedam citrina. ⁊ quedā nigra. Una.n. alba debiliora sunt ceteris minus cala et minus nutritiua verū sunt minus ledentia caput. ⁊ magis vine ꝓuocatiua et aperitiua. ¶ Quod sint debiliora ceteris ptz qz ꝑm Gal. sup ꝑmo canone tertie particule regio acutorū. Debile vinum est qđ minus calefacit ⁊ minus replet caput. Cum ergo vina alba minus calefaciunt ⁊ minꝰ replēt caput ceteris: vt patebit debiliora erunt ceteris. Qđ autez vina alba sint ceteris minus calida patet per Gal. in cōmēto illiꝰ canonis tertie ꝑticule regiminis acutoꝝ: de vino eteñ albo dicēte. Nō est ꝓle alicui ex vinis albis vt calefaciat calefactione vehementi. Et postea subdit. Unū autem albū ē minoris calefactionis oibus vinis. Et istō est verū cōparādo vina eiusdē territorij adinuicē ⁊ nō aliter: qñ vina rubea ⁊ ruffa gallica nō sunt ita fortia nec ita cala: sicut sunt multa vina alba que reperiunt in aliis territoriis. Dz tgit fieri cōparatio inter vina eiusdē materiei et territorij. Qđ aūt sint ceteris minus nutritiua pz per Gal. in ꝓmēto illius apho. scōe ꝑticule aphorismoꝝ. Facile est repleri potu q cibo decētem. Unū.n. aquosum subtile atq albū vsualiter aque est vicinū: ⁊ illiꝰ virtutes vicinant ad nutrīduz: vñ vina ꝓuocāt: nec corpus inde nutrit. Et silr in ꝓmento illius apho. eiusdē particule. Eoꝝ q nutriunt dicit Gal. vinū aquosum minus dat corpori nutrimentū. cuiꝰ liquor est sicut aqua subtilissima ⁊ caloꝝ albꝰ. Qđ aūt minꝰ ledat caput patet ꝑ Aui. 3. ꝑmi. doc. tr. c. de regie aque ⁊ vini dicente. Unū vero album ⁊ subtile calefactis est melius: nō enīz capitis efficit dolorē: sed fortasse humectabit ⁊ capitis dolorē alleuiabit. Et idē etiā vult Gal. in cōmēto illius can. tertie particule regiminis acutoꝝ. Potꝰ aūt dulcis. Nō autez quare minus ledūt caput est: qz minus fumosa ⁊ minus vaporosa sunt ceteris. Qđ aūt magis sint vine ꝓuocatiua et aperitiua patet ꝑ ypocratē in canōe illo tertie particule regiminis acutorū. de vino eteñ albo dicentē. Sed transitus eius. s. vini albi in vesicā est facilior q̄ cuiuslibet alteriꝰ potus cū quo etiā vim aperitiuā habere dignoscit. Et ex isto

Una alba cōuenit calefactis ⁊ studētibꝰ ꝯa bētibus cerebrū debile.

sequitur q ista vina alba subtilia plus cōueniunt q̄ alia vina calefactis siue a natura: sicut cholericis ⁊ sāguineis naturalibus siue ab accidente: sicut calefactis ex tra vel mora in sole. Et similiter magis cōueniunt studentibus q̄ debēt vti vino nō turbāte cerebrū. Et silr cōueniūt habētibꝰ cerebrū debile: siue naturalr siue accidentalr: qz habēntes cerebrū debile ex forti vino faciliter inebriant: vt dz Aui. 3. ꝑmi loco ꝓalle. Et ergo si vti velint vinis fortibꝰ necesse est ea fortiter lymphare. Et silr cōuenīt habētibꝰ epar calidū ⁊ stomachū calidū ⁊ habitātibus in regione calida: qz calida vina in istis facerent estuationē. Una vero rubea clara sicut dcluensia caliditora sunt ceteris. vt vult Galienꝰ in cōmento illius canonis supra allegati. De vino etenim albo vbi dicit: verūtamē cuius calefactio ex vinis est vehemens eius color est rubeus clarus. Et ista vina etiā nutribiliora sunt ceteris vt habet Galienus in commēto illius aphorismi ꝓallegati. Facile est repleri vbi dicit. Grossum vero et rubeum vinum nutribilius est ceteris implēs corpora cito obnoxia inanitioni. Et circa istud est intelligendū q vina rubea dicuntur nutribiliora: eo q plus in substantiam eorum membroꝝ conuertitur. Una tamen mera possunt dici nutribilia ceteris: quia constantius dant nutrimentum ⁊ tardius a membris resolubile. Et isto modo dicit Galienus in commento illius aphorismi ꝓallegati. Eorum qui nutriunt q vina grossa ⁊ rubea nutribiliora sunt q̄ aq̄sa minus tamen q̄ nigra. Et isto modo etiam intelligitur dictū ysaac in dictis particularibus vbi vult q vinū nigrū plus nutrit q̄ rubeum. Et ista vina rubea magis ledunt caput q̄ alba ⁊ minus vine sunt ꝓuocatiua. Et hinc est q ista vina: quia fortia sunt habentibus debile cerebrum non conueniunt vt dictum est: sed bene conueniunt habētibus fortē cerebrū: cū forte cerebrum vapores eleuat ad ipsum: non fuscipit vt dicit Aui. iij. primi. ca. ꝓallegato. Et circa istud est sciēduz q ingenū hoīs fortis cerebri magis clarificat ⁊ acuitur si bibat vinū bonum q̄ si non biberet: vt vult Aui. 3. primi. cap. ꝓallegato. Et ratio est quia ex bono vino plꝰ q̄ ex quocunq; alio potu generant ⁊ multiplicantur spiritꝰ subtiles clari ⁊ puri. Et unde est q theologi. cōtemplari soliti circa altissima bona vina diligunt. Et ꝑm Aui. ibi. Ista vina valent hoībus frigide cōplexionis ⁊ flegmaticis. Talia nāq; vina corrigunt lapsum frigiditatis complexionis: ⁊ aperiunt opilatiōes euenire solitas frigidis flegmaticis ⁊ digerunt flegmata cooperantia ad conuersionem eorum in sanguinem ⁊ digerunt faciliter ⁊ cito penetrant ⁊ ꝓbent alimentum mundū ⁊ spūs plurimos. Una ꝓo citrina minoris calefactionis sunt q̄ rubea clara: vt vult Galienus in cōmento illius canonis ꝓallegati. De vino etenim albo, maiorīs tamen calefactionis sunt q̄ alba: ⁊ ergo etiaz magis sunt caput ledentia q̄ alba vt vult Galie. in commēto illius canonis ꝓallegati. Potus autem dulcis: et ista vina etiam minus nutritiua sunt q̄ rubea. magis tamē q̄ alba. Et apud quosdā ista vina etiam vocantur alba. Et hinc est q aliqui dicunt q vina alba cito calefaciunt multum. Una vero nigra sunt minoris calefactionis q̄ citrina: ⁊ ergo etiam minus ledunt caput q̄ citrina. Sed qz tardioris descensus sunt in ventrem ⁊ minus vine ꝓuocatiua q̄ alba magis ledunt caput q̄ alba: vt habet Galienus in commento illius canonis ꝓallegati. Potus autez dulcis. Et sunt ista vina etiam plus nutritiua q̄ alba ⁊ citrina: minus tñ q̄ rubea: vt predictum est. ¶ Tertium est sorbilia facta ex iuribus carnium: ⁊ maxime ex brodio pulloꝝ. Talia eñ brodia nature humane sunt amica: ex quo facillime in sanguinem sunt mutabilia ⁊ bonum sanguinem generant. Et maxime dum fiunt ex simula. i. ex subtilissima parte farine quia simula ⁊ maxime tritici multum nutritiua est ⁊ bonū nutrimētum affert vt habeti potest ex rasi tertio Almansorio. Et ista tria predicta ponit Auic. secunda primi. doct. ij. summa prima. capi. xv. in fine vbi dicit. Exemplum subtilis multi nutrimenti boni chimi idest humoris est ouorum vitelli et vinum et aqua carnis. Et ex isto concluditur quod ista tria sunt de genere naturam humanam maxime confortantium. Jurapigua.

Nutrit ⁊ impinguat triticum: lac: caseus infans
Testiculi porcina caro: cerebella: medulle
Dulcia vina: cibus gustu iocundior: ꝓua
Sorbilia: mature ficus: vuecq; recentes.

Triticū

¶ In hoc tertu tāguntur duodecim res: corpus humanū nutrientes ⁊ impinguantes. Quarum prima est triticū: id est panis ex tritico: de quo dicit Aui. secundo can. cap. de pane q impinguat velociter: ⁊ maxime de frumento novo Rasis vero tertio Almansoris de tritico dicit. Triticum tēperamento vicinum est: licet caliditatis parum attineat. Quod autez ponderosius ⁊ solidius inuenitur maioris est nutrimenti: omnibus quoq; hominibus alijs granis prosiciens magis propriuum inuenitur. Sanguis etiam ex eo generatus omni sanguine qui ex alijs generatur granis tēperatior est. Et sequenti cap. dicit panis qui ex tritico fit pluribus hoībus conuenientior est. ¶ Circa electionem autē tritici sciendum est q electio eius potest sumi vno modo ex parte substantie ipsius: alio modo ex parte preparationis eius. Electionem autem eius ex parte substantie ipius ponit Auic. secundo cano. capitu. de frumento dicens. Melioꝝ est illud quod est medium inter duritiem et mollitiem magnum pingue recens. i. non nimis antiquum planum quod est inter rubedinem ⁊ albedinem. Frumentum vero nigruz malī est nutrimenti. Rasis vero superaddit ponderositatez eius super electionem eius. Circa electionem vero eius ex parte preparationis sciendum est q omnia que sunt ex farina tritici frixa tarde a stomacho descendunt: generāt grossos humores. opilant vias epatis: augmentant splenem et generant calculum: multum nutriunt si digerantur. Triticū vero elixū est cibus grauis ⁊ indigestibilis: sed si digeratur fortiter nutrit ⁊ roborat virtutem. Sed triticum sub forma panis bñ fermentati ⁊ assati in clibano moderato igne est electus cibus. Et omnia ista colliguntur ex galieno primo alimentoruz. ¶ Scōa res est lac ⁊ pōt istud intelligi de lacte ebutyrato: quod apud medicos: ad hoc dicitur ⁊ apō cōes balbuca. Balbuca. eñ recēs si comedatur cū pane recenti siue calido ei impositio: maxime impinguat. Pōt etiaz Lac.

intelligi

intelligi de lacte caprino: qđ etiam multum nutrit de quo
Case. prius latius dictū est ibi. Persica poma pira. ¶ Tertia res
est caseus tritans siue recēs de quo dicit Auic. ij. can. capit.
de caseo: qđ est nutritiu⁹ et impinguatiu⁹. Et iz recens nu-
triat ⁊ impinguet: in regimine tñ sanitatis non cōuenit: qz
sequunt er eo nocumēta prius dicta ibi. Persica poma pi-
Testicu li. ra. ¶ Quarta res est testiculi. Et istud maxime intelligen-
dū est de testiculis gallox impinguatox: de quibus Auic.
secundo can. ca. de testiculo. dicit q̄ sunt valde boni nutri-
menti ⁊ plurimi. Et. iij. pmi. cap. j. de eis dicit q̄ in modica
q̄ntitate: multum nutriūt. Et pōt etiā istud intelligi de testi-
culis porcox multum pinguiū nondum coeuntium. Sicut
enim porcorum caro ea aliorum animalium quadrupedux
melior existit: ⁊ quo ad hoc est nutrimentux plebere magis
tresolubilius ⁊ corpi humano similius: sic etiam et porco-
rum testiculi respectu testiculox aliorum animalium qua-
drupedum. Et est hic diligenter notandum q̄ testiculi ani
malium puectox: in quibus est iam fermentatum semen: ⁊
generatū non sunt boni nutrimenti: sed testiculi animalū
iuuenum adhuc non coitu potentium: in quibus adhuc nō
est sperma fermentatum: sunt satis laudabilis nutrimenti
si bene digerantur. Et de istis etiā intelligit dictum prius.
Caro porcina Cere bra. ¶ Quinta est caro porcina: de cuius electione ⁊ effectu sa-
tis ample dictū est prius ibi. Persica ⁊c. ¶ Sexta est come-
stio cerebrox. Pro quo sciendum est q̄ cerebrum est stoma-
cho malum nauseatiuum. detectuū appetitus: ⁊ grossi hu
moris generatiuum. Ueruntamen est q̄ si bene digerat ali-
mentū dat corpori notabile: sed nullo modo comedi debet
post alios cibos. Bonum est autē q̄ cum origano vel cala-
mento vel cum aliquibus obtemperantibus eius viscositā
tem ⁊ frigiditatē in quibus sit virtus incisiua ⁊ calefactiua
parek. Et cauendū est q̄ si comedatur q̄ primitus assit su-
per carbones. Et est aduertendum q̄ nō conuert illis quib⁹
frigide solent aduenire egritudines: sed bene habētib⁹ cōplexionem calidam: vt vult Rasis tertio Almansoris cap.
de virtutibus membrox animalū. Et bene parum con-
uenit in regimine sanitatis: sed aliquando bene conuenit
via medicine: sicut cerebrux capuolox conueniens est con-
tra venena ⁊ contra morsum venenosox: et cerebrū leporis
contra tremorem: ⁊ pm quosdam cerebrum pullorum et ca-
ponum ad memoriam ⁊ subtiliationem ingenij conferunt.
Circa electionē tamen cerebrox sciendum est q̄ meliora eo
rum sunt cerebra volatilium ⁊ ppie montanorū: ⁊ et cere-
bris quadrupedum cerebrum arietis: deinde vituli vt vult
Auic. secundo cano. cap. de cerebro. ¶ Septima est medul-
Medul le. le que multi sunt nutrimēti si bene digerātur. put dicit Auicenna secundo canone. cap. de medulla. Et etiam facile in
sanguinem conuertuntur. Sed hoc tamen malum facunt q̄ de
iciunt appetitum atq; nauseā inducunt ⁊ ergo Auicen. do
cet eas comedere cum piperibus. Et etiā aliqui eas prepa
rant cū cidonijs ⁊ pastillis vt facit̄ leccardi. Et pro electio
ne earum dicit Auicē. q̄ conueniētior est medulla vitulo
rum ⁊ cerui. Deinde tauri: ⁊ postea caprarum: deinde ouiū
Vinum dulce. Et pm aliquos medulle taurorum iuuenum ⁊ pinguiū mul
tum conuenientes sunt. ¶ Octaua est dulcia vina de qui-
Vīa dulcia gustu iocundiori sunt nutritiua. ¶ Nona est cib⁹
gustu iocundior: quia talis maxime nutrit. Iurta illō pyp
cratis secunda particula aphorismorum dicentis. Parum
deteriori cibus ⁊ potus: delectabiliori quidem meliorib⁹ ma
gis delectabilis est appetendus. Et Galienus in cōmento
illius ait. Omnis enim cibus sapidus in quo quisq̄ delecta
tur cum accipitur a stomacho complexus retinetur: et cum
magna delectatione digeritur: plusq̄ alius qui si sit abho-
minalibilis fugit: vnde vomitus fastidium: inflatio rugitus
generātur. Et hinc est q̄ aliqui melius valent cum malo ci-
bo q̄ cum bono: quia maiorem delectationem habēt in ma
Quasor dilia. lo. ¶ Decima est oua sorbilia que in modica quātitate etiā
multum nutriunt. de quibus etiaz dictū est supra: ibi. Oua
Ficus ma ture recētia. ¶ Undecima est ficus mature que propter suā dul
cedinē multuz nutriunt ⁊ impinguant. ¶ Circa istud tamē
sciendum est q̄ licet nutrimentum ficus non existat in ro bo
re nutrimenti carnis ⁊ granorum: est tamen vehementiosus
roboris q̄ nutrimentum omnium fructuum: vt vult auicē.
ij. can. ca. de ficubus. Et ibidē etiam dicit: q̄ ficus est nutri-
bilior ceteris fructibus. Et idē vult Auicēna. iij. primi. cap.
de regimine et⁹ qō comeditur dicēs: q̄ inter fruct⁹: fructus
magis nutritiui et similiores ⁊ ppinquiores carnib⁹ ⁊ i nu
triēdo sunt fic⁹ ⁊ vue valde mature et dactili. q̄rca electio
nē vero earum sciendum est q̄ pm Auic. secundo can. capi.
de ficubus. Melior est alba: qz leuior: deide rubea siue citri
na. ⁊ deinde nigra. Et que vehemēter matura est: melior est
⁊ prima ad hoc vt nō noceat. Item humide et recētes fic⁹
magis et velociꝰ nutritiue sunt q̄s sicce: et citius transeunt
de stomacho ad epar. ⁊ magis humectant epar. ⁊ magis le
nificāt q̄s sicce. Uerū sicce sunt minus inflatiue ⁊ magis sto
macho cōuenientes q̄s humide. Et de siccis dicit Auicēna
loco prealleg̃ato. Sicca quidē in suis operatiōibus est lau
dabilis: verū sanguis ex ea generatus nō est bonus: et pro
pter hoc facit pediculos: verum si sit cū nuce: tunc eius chi
mus. i. humor fit bonꝰ et post nucē cū amigdalis. Et postea
dicit q̄ administratio sicce cū ieiunium adest est mirabilis
iuuamenti in aperiendo vias cibi: et propie cum nuce et
amigdala: cum tamē eius nutrimentum cum nuce sit plus
q̄s cū amigdala. Et cōuenit vtroq; fic⁹ in hoc q̄ in ipis est
inflatio et lenificatio et expulsio superfluitatum ad cutē: ⁊
ꝓuocatio sudoris et remotio asperitatis gutturis: ⁊ mūdifi
catio ⁊ lenitio pectoris: pulmonis et canne eius: et aperti
opilationum epatis renū ⁊ splenis. ¶ Duodecima res vua Vua re
recēs. i. vua dulcis ⁊ bene matura. Pro quo sciendū q̄ vua cens.
est triplex. Nā q̄dā est immatura: et acerba ⁊ fit ex ea agre
sta: et ista stringit vētrē ⁊ cholerā rubeam reprimit atq; san
guinē. Et malū valet in fluxu vētris cholerico. Alia ē ma
tura viridis ⁊ recēs: et qua fit vinum. Et ista specialiter q̄s
est alba ⁊ sine nucleis ⁊ cortice: vētrē laxat ⁊ ceteris fructi-
bus plurimi et melioris nutrimēti existit sicut et fic⁹: minoris tñ nutrimēti est q̄s fic⁹. vt hz Auic. 2. can. ca. de vua. Ve-
rum est tñ q̄ ventositatem generat et inflationes ⁊ ventris
dolorē. Et si remāserit per duos dies vel tres post collectio
nem suspensa donec coeat detumescat: melioꝰ nutrit ⁊ minꝰ
laxat nec tātum inflat. Et habentes stomachum plenū ci-
bo ⁊ immūdum malis humoribus nullo mō comedāt vuas
et specialr recentes ⁊ sine arillis. velociter enī in stomacho
immūdo corrumpūtur: ⁊ in stomacho pleno cibis: q̄ nimis
cito digerūtur: ⁊ non poterunt exire de stomacho post earū
digestionē ꝓpter cibū nondū digestū: quare tunc in stoma-
cho corrumpuntur: ⁊ aliū cibū corrumpunt. Et sicr etiā in-
telligendū est de alijs fructib⁹ laxatiuis. Et si aliquis velit
sumere vuā viridē et recentē bonū est q̄ primitꝰ infundatur
in aqua feruēti p horā. ⁊ deinde ponatur in aquā frigidam
et post sumat. Rasis ꝓo tertio. Almansoris de vua recenti: et
spāliter dulci dicit q̄ cito corꝓ impinguat: ⁊ augmētat ere
ctionē virge. Et vlterius dicit q̄ illa vua que est subtilioris
corti. i. corticis citius descendit a stomacho Illa vero q̄ est
grossioris tradi⁹. Alia est vua sicca que passula vocatur: et Passu
ista licet ponatur et numeretur inter equalia: parum tamē la.
caliditati attinet: ⁊ bene nutrit sz Rasim loco prealleg̃ato:
et cōfortat stomachum: et epar pm Auicē. loco prealleg̃ato
et opilationes remouet. Et dicit q̄ epar impinguat ex eis
et maxime si mundentur ab arillis. Et sic textus predictus
potest intelligi de vua sicca que passula dicitur.

Uina probantur odore: sapore nitore: colore.

Si bona vina cupis: hec tunc probantur in illis: Fortia: formosa: fragrantia: frigida: frisca.

¶ In hoc textu ponuntur quatuor generalia: quibus vina Uina p
probātur. Primum est odor. Unum enim boni odoris siue bantur.
redolēs multiplicatiuū est spirituū subtiliū. Et pm Cōstātinum q̄nto theorice: bene nutrit ⁊ bonuz sanguinē generat.
Unū ꝓo fetidū abhominabile est nature humane spiritus
grossos ⁊ melācholicos generās. Et pm constantinuz quin
to theorice. malū sanguinez et capitis dolorem ex malo fu-
mo caput ascendēte generat. Galienus vero tertio regimi-
nis acutorum. commēto primo loquēs de diuersitate vinox
ex odore dicit: q̄ ex vino: qō est boni odoris est melioris chi
mi id est humoris. ⁊ sz illud est multitudo que implet ex eo
caput: qō est: qz ē subtilꝰ et caliginosus: qō autē ex eis est ma
li odoris pm malitiam chimi generati ab eo erit paucitas

lesionis eius in capite. qđ est: quia est frigidius et grossius. Illud aũt cui pentus non est odor: non facit oĩno aliq̃d accidere in capite q: est vehemẽter grossus. ¶ Scđz est sapor sicut est cũ sapidior: melꝰ nutrit ⁊ melꝰ a stomacho amplectit: vt dictũ est in sylla p̃cedenti ita et vinũ. Circa istud tñ est sciendũ q̃ vna in sapore diuersificant: quedã ei sunt dulcia alijs nutribiliora grossum sanguinẽ faciẽtia: ⁊ vẽtrẽ humectãtia: ad digerẽdũ dura ⁊ sitiz gñantia. Alia sunt p̃ŏtica siue stiptica stomachũ confortãtia: ventrem cõstipãtia pectori ⁊ sue ptinẽtie. ſ. pulmoni ⁊ cãne eius nociua: intestinis cõgrua: ad digerendũ dura. Alia sunt acerba que sunt diuretica. i. vrine puocatiua. grossos hũores nõ gñantia ſz dissoluentia. Alia amara minus calida. vt hz constãtinus quinto theorice. ¶ Tertiũ est nitor siue resplẽdentia q̃ indicat sup subtilitate vini: ⁊ sic ex ꝓsequenti super subtilitate spirituum ex ipso generatoꝝ. ¶ Quartũ est color. Et parte coloris vina diuersificant in nutritione. Vina em̃ rubicũdiora ceteris paribus magis nutribilia sunt albis: et ideo plꝰ ꝓsunt macris q̃ alba. Alba tñ plus cõuenũt pinguibus. Et de ista diuersitate vini ex colore dictũ est prius ibi. Qua recẽtia. ¶ Deinde in textu ponunt quinq̃ spẽcia quibus ꝓbatur bonitas vini. Primũ tãgitur cũ dicitur forma. Formtudo enim vini cognoscitur ex effectu. Vinũ em̃ forte est qđ calefacit corpus: vehemẽter replens caput ſm Gal. cõmento primo. tertie particule reginis acutoꝝ. Istud em̃ vinũ maxime spirituũ est multiplicatiuũ ⁊ multũ nutrituũ. Caueant tñ ab illo nisi sit limpharũ: q̃ sunt debilis cerebri q: magna effumatio ab ipso ad cerebrũ ipoꝝ perueniret ⁊ ipsos lederet. Scõm tangit cũ dr formosa. Vinũ enim formosum siue pulchrũ q: cũ maiori appetitu sumit melius digeritur ⁊ melius nutrit. ¶ Tertium tangit cũ dicitur fragrantia. Vinũ em̃ fragrans siue bene redolens maxime cõfortatiuum est et spũm subtilũ generatiuũ vt dictum est. Quartũ tangit cũ dr frigida. Nam vinũ dz esse frigidũ quo ad actum: nõ autẽ quo ad effectũ. Vinum autem calefactũ cũ sit rarius ⁊ subtilius citius inebriat: neruos debilitat: et caput ledit. nisi in modica q̃titate sumptũ fuerit. ¶ Quintũ tangitur cũ dicit frisca. Vinum em̃ bonũ dz esse friscz siue leue quod spumãdo somnũ facit ⁊ hz spumã tenuẽ de facili labilẽ ⁊ in medio existentem: siue quando in eo mouẽtur athomi. Vinũ em̃ nõ istius dispositionis pendulũ dici dz: ⁊ maxime si non sonat vel corpora athomalia nõ habeat. vel debet dici debile vel limpharũ si spumã habeat cũ magnis ampulis vel ad latus cyphi spuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia cãdida vina.

¶ In hoc textu ponit vnũ documẽtũ de vinis. Et est q̃ vina candida ⁊ dulcia ceteris paribus plus nutriũt reliqs vinis: ⁊ istud voluit Cõstan. loco ꝑallegato. ⁊ idẽ vult Auic. tertia primi. ca. de regie aque ⁊ vini vbi dicit. Vinum quoq̃ grossum qđ est dulce ẽ melius illi qui vult esse pinguis. Et rõ est q: vina dulcia vehemẽter a mẽbris attrahunt ꝓpter eoꝝ dulcedinem cui natura cõgaudet. Nã dicit Auic. scõo can. trac. primo. ca. 3. Operatiões aũt dulcis sunt digõis: et lentificatio ⁊ multiplicatio nutrimenti ⁊ natura diligit ipz: ⁊ virtus attractiua attrahit ipsum. Et licet iste textus verificetur de omni vino dulci: eligibile tñ est vinũ moderate ducedinis ⁊ non dulce in summũ: sicut vinũ qđ vulgo muscatellũ siue muscadetum dicitur q: tale corrumpit sanguinẽ. Cuius ratio est: q: natura rapit auide tolevinũ a stomacho ad epar pauscq̃ digerat: qđ in eo est vtile chylificatiõi: ⁊ anteq̃ maturetur eius superfluitas ꝓpter delectationẽ etꝰ maximã in connaturalitate dulcium: et sic replet sanguinẽ aquositate indigesta ex qua redditur aptus ebullitioni et putrefactioni. Et istud etiã intelligendum est de alijs ciboꝝ dulcibus in summo. ¶ Pro maiori notitia: sciendum est q̃ ex vsu vini dulcis et aliorum nutrientiũ dulciũ tria timẽtur nocumenta: ⁊ maxime hijs qui ad ea proni sunt. Primuz est fastidium. propterea q̃ dulcia sua caliditate ⁊ humiditate leniunt ⁊ applanãt orificiũ stomachi inducentia illic dispositionẽ cõtrariam inanitioni ⁊ corrugationi illius q̃. sunt cãsamis. Secundum est velocitas inflãmationis eorum ⁊ cõuersionis in choleraz. nã res dulces conuenientissime sunt in generatione cholere. Et ꝓpter hoc mel plus omnibꝰ resbus generat cholerã: quoniaz ipsum est dulce omnibus resbus: ⁊ post ipm vinum dulce: vt habet Gal. in cõmento illius can. tertie particule reginis acutoꝝ. mentez leuius percutit. Et hinc est qđ inducit sitim nec conuenit febricitãtibus. nec etiã cholericis vt ibidem dicit Gal. Tertium est opilatio epatis et splenis: q: dulcia trahuntur ab eis cum fece sua propter magnam delectationem quã habẽt in eis: ⁊ maxime epar antequam digerantur: quare illic leuiter inducunt opilationes cooperante ad hoc substãtia grossa in qua fundatur sapor dulcis ſm Aui. secundo can. tracta. i. ca. 3. Et hinc est q̃ vinũ dulce minus est vine puocatiuuz q̃ alia vina. Et contra ista tria nocumenta summe valent acetosa: q: appetitũ sua acetositate puocãt ⁊ sua frigiditate inflãmationem prohibent: ⁊ subtilitate sue substãtie opilationes aperiunt. ¶ Notandũ insup q̃ licet vina dulcia, ⁊ alia nutrimenta dulcia opilent epar ⁊ splenẽ: deopilant tñ ipsum pulmonem. Et ratio quare non opilant pulmonẽ sicut epar ⁊ splenẽ est: q: a dulcibus in trãsitu suo ꝑ merũ nil nisi subtile ad ipsum refudat: ⁊ sanguis genitus ex rebꝰ dulcibus ad pulmonem venit iam purificatus in epate prius ⁊ in corde subtiliatus. Et istud vult Galienus in cõmento illius cano. tertie particule reginis acutoꝝ dulcis potus Item vina dulcia minus inebriant ſm Hyppocratem tertia particula reginis acutoꝝ. cauo. illo. Mentem leuiꝰ percutit q̃ reliqua fortiora vina. ¶ Ex predictis concludi potest q̃ si bibatur vinũ ratione nutritionis corporis restaurationis ⁊ impinguationis: sicut contingit in hijs q̃ macri sũt siue naturaliter siue accidentaliter: tunc cõpetunt vina dulcia ⁊ grossa sufficienter colorata. talia em̃ vina sunt sufficiẽter nutritiua ⁊ deperditi restauratiua et corporum impinguatiua: vnde conuenientiora sunt ad impinguãdum corpora macra. Et ꝑ oppositum si intendamus nõ nutritionẽ nec deperditorum restaurationem nec impinguationez: vt contingit in hijs qui sunt multum carnosi ⁊ pinguedinosi: tũc vina subtilia non dulcia: sed sapore amicabilia odore liera ad albedinem declinantia sufficienter fortia eligenda sunt. Si vero detur vinum ad sitis extinctionẽ: tunc vinũ album subtile debile est eligibilius. tale. n. vinũ magis humectat ⁊ in frigidat. ⁊ ꝑ ĩns melius extinguit sitiz: ⁊ quãto sitis est maior tãto tale vinũ est cõuenientius. Si vero vinũ detur ad spũm confortationẽ ⁊ reparationẽ ⁊ virtutis confortationẽ: tunc dz dari vinũ subtile odouriferũ saporis delectabilis mediocris coloris: sufficientis fortitudinis: ⁊ tale vinum dz sumi sub pauco cibo: ⁊ dz esse depuratũ ab vtraq̃ superfluitate. ⁊ dz sumi in pauca q̃titate. Si vero intendamus pectoris ⁊ pulmonis mũdificationẽ: et vẽtris laxationẽ tũc vina mediocris substantie sapore dulcia sunt magis eligibilia.

Vinum dulce.

Si vinum rubeum nimium quandoq̃ bibatur. Venter stipatur: vox lympida turbificatur.

¶ In hoc passu ponunt duo nocumenta nimie potatiõis vini rubei. Primũ est q̃ nimia bibitio vini rubei cõstipat vẽtrẽ. i. duros facit secessus: seu difficiliter habere egestionez. cuius causa ſm aliquos est: q: tale vinũ rubeum plus ceteris paribus est calefactiuum ⁊ magis nutritiuũ. Inq̃ntum em̃ plus est calidũ magis exiccat ⁊ inq̃ntũ magis nutritiuũ auidius a natura retinet. Potest tñ textus intelligi nimia potatione vini rubei stiptici aut põtici ex qua stipticatur et constipat venter: propter stipticitatem aut põticitatem vini. ¶ Circa istud tñ sciendũ est q̃ si exhibeat vinũ ad stõachi ⁊ viscerũ cõtentiue fortificationẽ eligemus vina grossa pontica vel stiptica rubea vel nigra: sicut contingit in habẽtibus fluxũ ventris propter debilitatẽ cõtentiue stomachi ⁊ istud vult ypo. tertia particulari regis acutorum can. illo Palmeus quidẽ ⁊ niger: ⁊ similiter Galienus in commento illius. Sed si intẽdamus cõfortationẽ digestiue competunt vina subtilia vel mediocria in substãtia ⁊ colore boni odoris ⁊ cõuenientis saporis ⁊ efficiẽs vigoris et aliquales stipticitatis. ¶ Secundum est exasperatio gutturis siue rancedo quam inducunt aliqua vina intense rubedinis ꝓpter eorum siccitatem et terrestreitatem. Et istud nocumentum etiam contingit ex vinis rubeis patrie Brabantie propter eoꝝ stipticitatẽ ⁊ terrestreitatem. Et maxime quando musta sunt vina predicta istud nocumentum scõm contingit.

Nõ tamen

Non tñ primũ q; mustũ magne rubedinis solet inducere vẽ tris fluxũ ꝓpter feces suas terrestres cũ eo mixtas que sui mordicatione mordicant intestina: ex qua mordicatiõe fluxus ventris causat: ⁊ tale vinũ nõ debet bibi mustũ .i. q̃diu fuerit turbidũ: ⁊ bullies: q; ex quo ipm est mordicãs ꝓpter suas feces terrestres ab eo etiã eleuatur fum⁹ mordicãs: q̃ ad cerebrũ ueniens sui mordicacitate mordicat oculos atq; rubificat. Et istud etiam intelligẽdum est de istis mustis patrie brabãtie siue rubeis siue albis ꝓpter eoꝝ terrestreitatem Causa autem quare iste fumus est mordicatiuus est q; vinum a quo dissoluitur est mordicatiuum. Jam vt dicit Gal. prima particula aphorismoꝝ in cõmẽto illius aphorismi: ⁊ qui crescũt quicquid aqualibet re dissoluitur ei vn de dissoluitur necesse est vt assimiletur.

Allia nux: ruta: pira: raphanus. ⁊ tyriaca.

Hec sunt antidotũ contra mortale venenum.

Contra venenũ alliũ et cepe et porruꝝ.

¶ In hoc ter. ponunt ser medicine valentes ꝓtra venenũ. Prima est alliũ qõ maxime vꝫ ꝓtra nocumenta prouentre folentia ex mala aqua: ⁊ marie vꝫ ꝓtra potũ male aque de quo dicit Serapion in aggregatorio. ca. de eo. q; qñ sumit allium ⁊ post bibitur aqua corrupta nõ nocet aqua illi potanti. Et idẽ innuit Auic. ij. cañ. ca. de eo ⁊ tertia primi. ca. de cõseruatione iter agentis a nocumento diuersarũ aq̃rũ. Et idem etiã operat cepe: vt vult Auic. sexto cañ. ca. de eo. ⁊ sic potest cõprehendi sub allio ⁊ de eo etiã dicit Auicenna tertia primi loco prealligato. q; cepe est vt tyriaca malarus aquarum ⁊ maxime cum aceto: q; cepe est subtiliatiuum in ciuum absterciuum cũ stipticitate: ⁊ aperit fortiter: vt vult Auic. sexto cañ. ca. de eo. Et est calidũ in tertio quare calefacit malas aquas prohibens ne sua frigiditate stomacho nocent: ⁊ subtiliat grossas faciens eas cito penetare. ⁊ acetũ huic permixtũ vigorat virtutẽ eius in subtiliatione: ⁊ penetratiõe aquarũ ⁊ prohibet a sitti quã inducere solet cepe comestum. Et eadẽ rõ verificatur de allio. Et ergo etiam dicit Aui. iij. primi loco ꝓallegato. q; allia comedẽda sunt super aquas grossas ⁊ turbidas: q; subtiliant eas ⁊ cito descẽdere faciunt ⁊ prohibent ne stomacho noceant ⁊ intestinis ⁊ ne venas opilent. Allium preterea comestum ante iter ⁊ post hoc ex melioribus rebus est ⁊ cõuenientioribus illis q̃ ueniunt ab aere frigido vel qui vadũt ad eũ: vt innuit aui. tertia primi. ca. de regẽdo iter agentẽ in frigore ⁊ cõgelatũ Et ex isto sequit q; alliũ multũ valet iter agentibus ⁊ p diuersas terras euntibus ⁊ diuersis potibus vtentibus. Jutta illud metricum. Allia qui mane ieiuno sumpserit ore. Hunc ignotarũ nõ ledit potus aquaꝝ. Nec diuersorũ mutatio facta locoꝝ. Valet preterea alliũ ad punctura ꝛ̃muꝫ venenosorum ⁊ morsum serpẽtum qñ bibitur cum vino: qõ Auic. ij. cañ. c. de eo. se dicit fuisse expertũ. Et confert etiam morsui canis rabiosi ⁊ qñ fit emplastrũ ex allio ⁊ solijs ficus ⁊ cimino sup morsum mugali confert vt ibidẽ dicit auicen. Cepe ꝙ ꝙm Auic. ij. cañ. ca. de eo. cõfert etiã morsui canis rabiosi cum linit super ipm aqua eius aut emplastrat ex eo cum sale ⁊ ruta. Et cepe qõ comedit expellit nocumentum ventositatis vel venenositatis venenosorum. Et dixerunt quidã q; ipsum generat in stomacho humorem humidum plurimum frangentẽ nocumentũ venenosoꝝ. ¶ Notandũ est circa istud q; allium ⁊ cepe. ⁊ silr etiam porrum vta cibi non competunt tẽperatis corpoꝝ nec calidis ⁊ spãlr cruda parũ enim nutriunt ⁊ male nutriunt ⁊ generant sanguinem acutum ⁊ pungitiuum grossos humores tñ subtiliant ⁊ viscosos incidunt: ⁊ postq̃ decocta sunt perdunt pungitiuitatẽ ⁊ adhuc remanet virtus incisiua ⁊ subtiliatiua vñ magis cocta cõpetunt q̃ cruda. Porri esi sunt calidi et sicci: ⁊ dant corpori alimentũ illaudabile et oculis nocent: ⁊ generant sanguinẽ nigrũ melãcolicũ somnia terribilia et neruos ledunt rõne pungitiuitatis eoꝝ nocẽt dentibus ⁊ gingiuis: ⁊ nullus colicus ⁊ melancolicus eis vtat et spãliter crudis. Cepe calide sunt ⁊ habẽt caliditatem superfluã terrestrem cum humiditate aquosa subtili indigesta. Si comedantur cruda generant in stomacho humores malos ⁊ putrefactibiles ⁊ corruptibiles: ⁊ inducũt somnia mala ⁊ terribilia ⁊ dolorẽ capitis. Et nimius vsus earum disponit hominem ad memoriã deperdendã ⁊ perturbat intellectuꝫ: et perducit ad dementiam. Sed si comedantur cocte cũ aqua laudabilũ carnũ laudabiliter iuuant digestionẽ ⁊ minuũtur earũ nocumenta ⁊ temperant cibaria frigida cum quibus decocquũtur: sed melius est eis non vti. Allia calida sunt ⁊ declinant ad aliqualem humiditatem. sed minus q̃ cepe. valent contra ventositatẽ et valẽt in tussi: ⁊ bene screare faciunt: sed nocent visui ⁊ dolorem capitis inducunt et sunt tyriaca rusticorum. Et sic predicta solum cõuenũt his qui flegmaticum aut grossum viscosum humorem habuerint. Cholerici vero a predictis abstineant. ¶ Secunda est nux de qua dicit Auic. secundo cañ. ca. de ea. q; ipsa cum ficubus ⁊ ruta est medicina omnibus venenos: ⁊ ex ea cuz cepe ⁊ sale fit emplastrũ super morsum canis rabiosi. Et istud maxime intelligitur de nuce sicca ante cibum sumpta modo predicto. Et circa istud viterius scendum est q; nuces sicce pectores sunt recentibus ⁊ humidis: quia sicce magis vnctuose sunt ratione cuius in coleram conuertuntur: ⁊ inducunt capitis dolorem: et oculos turbant ⁊ vertiginẽ generant. Et specialiter sumpte post cibum et lingue paralysim inducunt et vomitum prouocant et vesicas in ore faciunt: et habentes stomachum cholericum maxime debent euitare nuces siccas ⁊ q̃to antiquiores tanto pectores sunt. Recentes autem minus male sunt: q; non sunt tante vnctuositatis: ⁊ ideo non generant dolorem capitis aut vertiginẽ ⁊ silia sicut sicce: ⁊ rõne humiditatis lubricãtis laxãt ventrẽ ⁊ si aliquãtulũ torreantur ⁊ comedantur post cibum cõprimũt cibũ sumptũ. Et sic patet q; nuces recentes sunt magis pectibus conuenientes corpibus sanis q̃ sicce. ¶ Tertia est ruta de qua dicit auic. ij. cañ. ca. de ea. q; resistit veneno. Et post ea subiungit. Et bibat qui sibi timet ne in potu sumat venenũ ⁊ pungit a venenosis de semine eius pondus. ʒ. j. cum solijs suis in vino ⁊ propie si bibit cũ nuce ⁊ bolo olbus cõtrictis ⁊ cõmixtis. Et dicit Aristo. in de aialibus q; cuz mustela vult pugnare cum serpente siue cũ buffone ipsa comedit rutã ⁊ interficit eum: quia odor rute est inimicus veneno: vnde comestio rute cum ficubus ⁊ amigdalis dulcibus in mane preseruat a veneno. Notandũ circa istud q; duplex est ruta quedam domestica: ⁊ alia siluestris. Domestica melior siluestri est: quia siluestris est maxime sicca calida: ⁊ sicca est in quarto gradu: quare plurimum sumere de ea est pernitiosum. Domestica vero humida calida ⁊ sicca est in secũdo gradu: sicca vero in tertio. Et est incisiua resolutiua carminatiua ventositatũ: ⁊ istud maxime conuenit sicce. Nam dicit Serapion capitu. de ea. q; est de rebꝰ magis conferentibus inflationibus .i. ventositatibus: sed in humida est inflatio. Jtem ruta vehementer acuit visum: et propie succꝰ eius cũ succo feniculi et melle collirio facto ex ea aut comesta: vt dicit Auicẽ. secundo cañ. cap. de ea. Quia tamen in sicco rute quedam est bauracitas nocens oculo: ideo ruta potest applicari oculo ventilando ita q; solum vapor siue fumalis euaporatio eiꝰ ⁊ nõ substãtia rute ad substãtiã oculi pertingat. ¶ Quatta est pira de q̃bꝰ dicit Auic. secundo cañ. cap. de eis: q; sunt cura fungoꝝ mortificantiũ et qñ coquũtur isti fungi cũ piris minoratur nocumentum ipsoꝝ. Uel potest iste textꝰ verificari de piris aromaticis: que sui aromaticitate spiritꝰ confortarent: et sic nocumentum veneni repellerent. ¶ Quinta est raphanꝰ de quo dicit Aui. sexto cañ. capitu. de eo q; cõfert morsui vipere: et cum vino morsui comute etiã: et semen eius confert venenis ⁊ vermibus venenosis. Et si ponatur frustũ super scorpionem moritur: ⁊ aqua eiꝰ est experta in hoc ⁊ est fortior. Et si momorderit aliquẽ scorpio qui raphanum comederit non nocebit ei. Et cõfert etiam prefocationi que fit a fungis monteris Uel potest dici q; raphanus valet contra venenũ: quia prouocatiuus est vomitꝰ: et sic per vomitum stomachus purgatur a malis humoribus si qui in eo sint. ¶ Et circa istud scendũ est de raphano: ⁊ de radice que sunt propinqua in complexione q; nocent corpoꝝ colericis: generant enim sanguinem acutũ et pungitiuũ et raphanus est malus stomacho facies eructuare et generat humorem grossum. Et si digestiua sit debilis: generat humorem crudum: habet tamen virtutẽ subtiliatiuam et incisiuam. Quidam autẽ comedunt radicem et raphanum post alios cibos ad cõfortãdum digestionem. de quo admiratur Gal. Unde verũ est q;

Nux.

Ruta.

Pira.

Raphanus ⁊ radix.

experientia docet. Et dicunt sapientes medicique si comedantur post alia cibi iuuant ad digestionem et descensum eius et ventre larant: sed si comedank ante alia cibi impellunt cibum a sublimi superiora et vomitu inducut. Bonum est autem q comedank cu aceto et sale post alios cibos et in pauca quantitate. Verum est tm q oculis nocent et capiti. Rak. vero tertio. Almansoris dicit q raphanus longa facidio morans in stomacho incitat flegma: cuius folia cibus digerunt: et appetitum adimunt qui parum sumitur de eis. ¶ Sexta est tyriaca que a toto genere valet contra venenum: et ideo valet tam rationalibus q brutis: contra venenum tam frigidum q calidum. Et sub tyriaca potest comprehendi mutridatum: qui simile operatur. De tyriaca enim dicit Auicen. sexta quarti. tractatu tertio ca. primo. Scias q canon maximus in curatione veneni est proportio caloris innati et excitatio ipsius ad expellendum sicut facit tyriaca. De tyriaca vero et mitridato simul dicit Aui. sexta quarti tractatu primo cap. de medicinis communibus ad venena. Sunt medicine que contrarie sunt veneno: quare non permittunt ipsum peruenire ad cor et sunt sicut tyriaca et metridatum.

Tyriaca.

Aer sit mundus habitabilis ac luminosus.
Nec sit infectus nec olēs fetore cloace.

De aeris electione.

¶ In hoc tertio notantur quatuor circa electionem aeris habitabilis. Quorum primum est q homo debet eligere aerem mundum i. non infectum vaporibus: qui aer immundus alterat cor: pm complexionem illius quod sibi commiscet: sicut innuit Galen. tertio regni in principio illius can. Ola hec enim etc. Secundum est q homo debet eligere aerem luminosum. Aer enim turbidus inducit in corpe tristitiam et pigritiem: qui aer turbatus permiscet humores et turbidus ad cor peruenit: quare ex ipso et humoribus grossi et turbidi generant spus aiam tristificantes et pigritiem inducentes. Nihil est ergo q magis iocundum faciat hominem atque mirum graue q in claro aere ambulare vel mane surgere. ¶ Tertium est q homo debet vitare aerem infectum cuiusmodi est aer in quo fuit strages. Coiter enim in locis in quibus precessit maxima hominum interfectio sequitur pestis et in locis vicinis. Aer enim infectus qui inspirak inficit spiritus in nostro corpore. ¶ Quartum est q homo debet vitare fetorem cloace: et p hoc innuuntur infectiones particulares aeris: cuiusmodi est infectio aeris latrinarum vel fouearu coquine vel locorum in quibus proiciuntur cadauera mortua et ossa mortuorum et aeris vicini aq in qua putrefit linum vel canapis. Aer enim taliter infectus inficit spus nostri corporis et maxime cerebro nocet. Et hoc est quod dicit Aui. secunda primi. doctrina secundum cap. scdo. Et aer quidem dum est temperatus et clarus non substantia extranea complexioni spus contraria ei admisceat: est sanitatem efficiens et ipsum conseruans: et cum mutak contrarium sue operationes operak. ¶ Et p maiori declaratione predictorum sciendum est q aer necessarius est in regimine sanitatis duplicit er. Primo quidem propter refrigerationem cordis. Secundo propter expulsionem fumositatum superfluitatum tribulantium spus: et caloris innatum: sicut enim exterioribus nos videmus q ignis sine euentatione aeris suffocatur et extinguit sic etiam imaginari debemus q spus et calor innatus indiget aere ipsum nutriente conseruante et obtemperante. Obtemperatio igit caloris innati fit per aeris attractionem: et eius depuratio fit per aeris expulsionem. Primus quidem fit per motum attractionis: et secundum per motum expulsionis. Si igitur aer attractus sit fetidus et impurus corrumpitur calor et spus innatus. Aer igit debet esse bone substantie cui non admisceak aliquid ex vaporibus: nec fumositate extranea. Non enim debet esse aer turbidus nec nebulosus: nec malis vaporibus admixtus hic enim aer humores conturbat et animam contristat. vt dictum est. Et debet esse discoopertus celo et non inter parietes et tecta constrictus: et vt sit ad vnum dicere maxime euitandus est aer inclusus et non euentatus. Verum est tm q tempore epidimie in quo accidit aeris putrefactio cibus eligendus est aer inclusus. Unde temporibus illis bonum est manere in domibus et tenere fenestras clausas ne aer putrefactus ingrediatur sed aer discooptus melior erit. Euitandus est preterea in regimine sanitatis aer cui miscetur vapores lacuum et profunditatum aquam putridam continentium et olerum talium: qualia sunt caules et eruca et silia: et arborum viscosarum malarum: qualeo sunt ficus et nuces. Amplius eligendus est aer in quo sufflant venti ex terra alta vel equali. et multum etiam sollicitari debemus q aer non excedat in aliqua qualitatum primarum. s. caliditate frigiditate: humiditate et siccitate: quod si forsan contigerit obtemperetur per artem quantum possibile est. Et ista colliguntur ab auicen. secunda primi doctrina secunda. cap. de diuersis.

Si tibi serotina noceat potatio vina.
Hora matutina rebibas et erit medicina.

¶ In hoc textu ponitur vnum documentum: et est si quis male valuerit ex sumptione vini de nocte siue tpe serotino talis in crastino die iterato sumere vinum. Una potatio vini nocturna potest inducere ebrietatem siue sitim matutinam: vel potest inducere supcalefactionem corpis. Si ergo inducat supcalefactionem corpis tunc maximus error est de mane iterum sumere vinum: quia est addere igni igni. Si vero homo incurrat ebrietatem cum aliquali nausea: tunc de mane bonum est sumere vinum quia ex sumptione vini de facili: tunc prouocak vomitus ex quo sequitur mundificatio stomachi qua mundificatione facta de facili cessat nocumentum ebrietatis et nausea. Et propterea consulit ypocras semel in mense inebriari vt ex ebrietate prouocetur vomitus qui est maxime preseruatiuus ab egritudinibus cronicis. i. lugis et malis. Si etiam ex potatione vini nocturna ledatur aliquis et propter inconsuetudinem potandi vinum: tunc de mane potest precedi vinum vt assuescat: et sic minus ledak a sumptione vini. A consueto enim minus fit lesio vt vult Galen. secunda aphorismorum. ibi. Et multo tpe presueta etc. Si vero ex potatione vini nocturna sequak sitis matutina illa est mendosa que curak potatione vini magis tm sedak potatione aque. ¶ Et q: tam dictum est de lesione ex sumptione vini. Sciendum est q homo debilis cerebri et etiam cuiuscunque alterius conditionis summopere cauere debet a frequenti ebrietate. Frequens enim ebrietas pm Aui. tertia pmi ca. de regimine aque et vini. inducit. ser incomoda in corpore humano. Quorum primum est corruptio complexionis epatis: qui vinum superfluae bibitum ad epar veniens vel superflue resolut calorem ipsius vsque amittit virtutem sanguificam: et loco sanguinis generat aquositates efficientes ydropisim vel incendit epar et humores eius vsque generak lepram vel maniam. Secundum est corruptio complexionis cerebri propter assiduam elevationem fumorum vini ad ipsum disponentem calidum cerebrum manie phreneti et frigidum epilepsie litargie: apoplexie et subeth. Tertium est debilitas neruorum: videmus ebibulos inebriari solitos tremere caput et membra non solum in senio sed etiam in senectute et iuuentute quandoque. Quartum est egritudines neruorum sicut spasmus et paralysis: qui vinum superflue acceptum sepe in stomacho acetum efficit quod valde nocet neruis. Sepe quoque conuertitur ex defectu digestionis in aquositates indigestas que neruos remollint. Et sepe ducit humores grossos ad neruos quibus distendunk vel strahunk. Quintum est apoplexia propter humiditates cerebri multiplicatas a vinum vt totalit repleant vias spuum animalium a cerebro in membra. Sextum est motus subitanea: dum. s. stertendo et dormiendo vie anhelitus multitudine vini vel humiditatum ex eo generatarum claudunk et ebrius suffocak. ¶ Et licet vinum immoderate sumptum predicta inducat nocumenta: moderate tm sumptum multa inducit iuuamenta. Tangit enim Auic. cap. pallegato quinque eius iuuamenta. Primum est q est bonus cibi penetrator in toto corpore. i. facile efficit penetrationem cibi cui immiscetur ad ola membra sui caloris subtilitate: et conuenientia proprietate occulta. Secundum est q incidit flegma: et hoc sui calore et subtilitate substantie et resolut ipsum: tum coaptando expulsioni: vias aperiendo et naturam confortando ad expulsionem. Tertium est q educit cholera rubeam in vina et alias euacuationibus: vt sudore egestione et resolutione insensibili. Et istud intelligendum est de vino subtili subrubeo: vel albo. qui vel debile sit ex natura sui vel fortiter lymphatum aliquin multiplicaret cholera per auersionem ipsius in ea et supcalefactionem a patis ab eo. Quartum est q facit melancoliam que grossa est et tardi motus faciliter labi per canales proprios ab epate ad splenem et a splene ad os stomachi: et tandem a corpe cum fecibus exire et flectit seu repumit nocumentum melancolie propter contrarietatem in complexione et modo substantie

Vomitus est maximus preseruatiuus ab egritudinibus cronicis.

Quinque vtilitates vini.

et in

ꝛ in effectibus. Nã mesta tristitiã pusilanimitatẽ: ꝛ anaritiã parit. Vinũ ꝙo gaudium audaciã: magnanimitatẽ ꝛ liberalitatẽ. Quintũ est ꝙ resoluit oẽs modos seu spẽs lassitudinis: nisi multa caliditas extranea fuerit eis sociata: qꝛ vinum resolutos spũs abunde reparat: virtutẽ ꝓfortat: humiditates relictas in musculis neruis chordis ꝛ uncturis tollit aut minuit. Et si fuerit opus humectatione in lassitudine arefactiua vinum velociter humectat: dummõ lymphetur. Preter autẽ ista iuuamenta plurima alia inducit. Oium enĩ velociter et subito nutrimentũ est: vinũ calorẽ ꝛ spũm naturalẽ confortat: ꝛ totũ corpus calefacit. ingenium clarificat: iram compescit. tristitiã remouet: libidinem incitat. Et super oẽs potus semicrudos humores digerit. Et vt sit ad vnũ dicere vinũ reddit hominem virilẽ: ꝛ fm animam ꝛ fm corpus: vnde ceteris paribus non bibentes vinum sunt effeminati respectu vinum bibentium.

Dignit ꝛ humores melius vinum meliores
Si fuerit nigrum corpus reddit tibi pigrum
Vinum sit clarũ ꝙz vetus subtile maturum
Ac bene lymphatũ saliens moderamine sumptũ.

¶ Hic primo ponit vnum documentũ de vino. Et est ꝙ vinum melius meliores generat humores: ꝛ cã est quia quãto massa humor est melior tanto humores ex ea geniti meliores esse debẽt. Deinde subdit ꝙ vinũ nigrum inducat pigritiã in corpore. Et cã est: qꝛ vinũ nigrũ grossius ꝛ terrestrius est reliquis ergo spũs ab eo geniti grossi sunt. Iurta illam auctoritatem Ga. prius allegatã. Quicquid de aliquare dissoluit et vnde dissoluit necesse est vt assimilet. Spũs autem grossi faciunt corpus graue siue pigrũ. ¶ Deinde ponũtur septẽ documenta circa electionẽ vini. Primũ est ꝙ dz eligi vinũ clarũ. tale.n. qꝛ subtile est spũs subtiles ꝛ claros gñat. Documẽta septẽ circa electionẽ vini.

¶ Scõm est ꝙ dz esse vetus. i. nõ nouũ. Nouũ enĩ vinũ siue mustũ ceteris paribus facilius inebriat: fluxum ventris ꝓuocat. atq; colicã inducit ꝛ cetera accidẽtia que posterius sunt dicenda ibi. Impedit vinã. Nec est intelligendũ ꝙ vinũ debet esse omnino vetus. tale.n. fm Auic. 3. primi. ca. de regie aque ꝛ vini. est quasi medicina ꝛ nõ sicut potus. i. magis inest ei virtꝰ alteratiua corpis ad caliditatẽ ꝛ siccitatẽ q̃s virtus alterabilitatis a corpe ꝓpius nutritionis: et est pauci nutrimenti quia est spoliatũ a fece ꝛ viriditate: quaꝛ pehabuit ꝛ pene igneum factũ: ꝓpter qõ in Aggregat scribit cap. de vite. auctoritate Gal. ꝙ est calidum ꝛ siccum in 3. gradu. ¶ Tertium est ꝙ vinũ debet esse subtile. Subtile enĩ vinũ multos spũs ꝓcreat atq; subtiles. grossum autem grossos. ¶ Quartũ est ꝙ vinũ dz esse maturum ꝛ nõ stipticum. Vinũ.n. stipticũ abscindit oẽs spẽs evacuationis: vt vult Gal. in cõmento illꝰ cañ. tertie ꝑticule regis acutorũ. Sciendũ etiã ꝛc. ꝛ ergo nocet corpibus indigentibus evacuatione ꝓ vinaꝛ ꝛ oibus mẽbris supioribus: vt ibidẽ etiã dicit Gal. Verũ est tñ ꝙ vinũ stipticũ cõuenies est infirmitatibus accidentibus intestinis: vt ibidẽ dicit Gal. ꝛ etiaꝛ superius dictũ est. Remouetur tñ stipticitas a vino ꝓ multaꝛ cõmixtionẽ aque vt ibidẽ etiam vult Gal. ¶ Quintũ est ꝙ vinũ dz esse lymphatũ: qꝛ per hoc remittit vinũ a sua fumositate ꝛ sic minus inebriat. Et istud verũ est de vino subtili. Vinũ tñ grossum si lymphet citius inebriat. qꝛ per hoc subtiliat ꝛ magis fumosuꝛ efficit. Et de isto vino itellegit Auic. qñ dicit. 3. ꝑmi. cap. de regie aque ꝛ vini ꝙ vinũ lymphatum citius inebriat q̃s vinũ purũ. ¶ Sextum est ꝙ vinuꝛ dz esse salẽs cũ ꝓportione ꝛ est vna de cõditionibus boni vini ꝓ dictis. ¶ Septimũ est sumptũ ex cõditione bibentis ꝛ non vini: ꝛ est ꝙ vinũ dz temperate sumi: qꝛ temperate sumptuꝛ acuit ingenium ꝛ inducit iuuamenta prius narrata. ¶ Ex predictis oibus cõcludi põt ꝙ vinũ eligibilius ꝛ melius in sanitatis regie est vinum medũ seu equale inter vetustatẽ ꝛ nouitatẽ. ꝛ est clarũ ad rubedinẽ trahens bonuꝛ habens odorẽ ꝛ equalis saporis: qõ nec acre nec acutũ nec dulce sit qõ non fumosum nec grossum nec valde subtile. sed ad subtilitatem declinans: quod etiam inter fortitudinem ꝛ debilitatẽ obtinet mediocritatem: quod etiam nõ creuit in saxosis ꝛ lapidosis mõtibus nec in terra simpliciter plana ꝛ arabili sed in terra mõtuosa versus meridiẽ discooperata ꝛ in regione non nimis calida nec nimis frigida. Et ista partiꝛ colligunt ex Auic. 3. primi. loco ꝓallegato.

vinũ eligibilꝰ i regie sanitatis

¶ Circa regimẽ vini quo ad etates notande sunt tres regule quaꝛ: ponit Auic. 3. ꝑmi. loco ꝓallegato. ¶ Prima est ꝙ dare vinũ pueris in potu est sicut ignẽ addere igni in lignis debilibus eo ꝙ pueri vehementer rari sunt: ꝛ de facili inflãmabiles ꝓpter abundantiã sui caloris innati ꝛ sunt debilium neruoꝛ ꝛ debilis cerebri quare ledit eos multipliciter vinũ ꝛ inflammatione facili: ꝛ percussione cerebri ꝛ neruoꝛ sua penetratione facillima ꝛ effumatione copiosa. Cum igit queris vinũ in potu datur: caloꝛ eius inflammabilis caloꝛi pueri inflãmabili additur in corpore pueri qõ est pauce resistentie sicut debile lignũ vel arundo sicca vel stipula arida ante faciẽ ignis. Scõa regula est ꝙ seni potest dari vinũ in potu: quãrũ tolerare põt sine nocumento q̃tũ appetit appetitu naturali ꝛ regulato. Sicut.n. veteres ocree aride et rugate renouãtur si oleo lentunt ꝛ applanant sic corpa senũ potu vini electi: sicut vinũ beluensis. Seneꝰ enĩ frigidi sunt a vino calefiunt: ꝛ habẽt spũm tristẽ ꝛ abũdant in melancolijs sed vinũ exhilarat eos: ꝛ melancoliaꝰ repimit. cõter male dormiunt: vinũ vero ꝓuocat in eis somnũ. Ad opilationes proni sunt: quaꝛ vinũ aperit ꝛ eas ꝓhibet. Et sicut vinum est pueris contrariꝰsimum: ita senibus vtilissimum.

¶ Tertia est ꝙ vinũ tẽperate dandũ est iuuenibus tẽperate quidẽ fm mẽsurã quãtitatiuam: ꝛ decentem lymphationẽ. Licet enĩ iuuenes sint calidi sicut pueri: tñ habẽt membra solidiora neruos ꝛ cerebrum fortes: quibus potẽter resistunt nocumẽtis potus vini. Consequunt etiã ex potu vini subite sumpti iuuamenta plurima: videlicet eductiones cholere: ꝛ corporale robur ꝛ ingenij acumen: abundantiam spirituum subtilium ꝛ paruorum.

Non sit acetosa ceruisia sed bene clara.
De validis cocta granis satis aceteratata.

¶ In isto textu ponunt quinq; documenta circa electionẽ cerutisie. Quoꝛ primũ est ꝙ dz eligi ceruisia non acetosa: qꝛ acetosa nocet stomacho. Acetũ enĩ nocet neruis fm Auic. in pluribus passibus. nam stomachꝰ est mẽbrum valde neruosum ꝛ hoc quo ad eius officiũ. ¶ Scõm est ꝙ ceruisia dz esse clara. qꝛ turbida opilat atq; calculosis nocet nimiũ impinguat ac inflationẽ inducit atq; breuitatẽ anhelituoꝛ est multoꝛ flegmatũ generatiua. ¶ Tertiũ est ꝙ dz eligi ceruisia de bonis granis non corruptis. ſ. de optio ordeo tritico siue auena: qꝛ quãto grana sunt meliora: melioꝛ ex eis generatur humoꝛ. ¶ Quartuꝰ est ꝙ ceruisia debet esse bene cocta quia melius digeritur ꝛ amicabilius a natura recipitur ꝛ nocumenta q̃ ꝓueniunt ex bibitione eiꝰ melꝰ tolerantur. Ceruisia enĩ nõ bñ cocta ventositates in ventre inducit torsionẽ: inflationẽ atq; colicã. ¶ Quintũ est ꝙ ceruisia debz esse antiqua: ꝛ a fecibus mũdata nõ nimiũ recens. Recens enĩ ceruisia inducit eadem nocumenta q̃ ceruisia non bñ cocta: ꝛ cum hoc de facilime inducit stranguriam.

De qua potetur stomachus non inde grauetur.

¶ Hic ponitur vnũ documentũ circa vsum ceruisie. Et est ꝙ vtens ceruisia debet vti ea temperate: sic ꝙ nõ grauetur stomachus vel inducatur ebrietas. Ebrietas enim q̃ ex ceruisia ꝓuenit deterioꝛ est ea que ex vino est: ꝛ magis durãs: cum ex ceruisia fumi ꝛ vapores elevati ad caput sint grossi. quare minus resolubiles sunt q̃s qui ex vino elevãtur. Et est hic sciẽdũ ꝙ in principio prãdii vel cene ceteris paribus minus vtilius est incipere suũ potũ a ceruisia q̃s a vino. Cuius cã est: quia in principio mense corpus est famelicum: et sic stomachus ante principium sumptionis cibi famelicus erat: ꝛ sic traxit superfluitates a membris. Si ergo vinum in ꝑncipio mense daretur ex quo natura maxime trahit vinum quia de se maxime nutritiuum: ille superfluitates: scilicet a stomacho tracte simul cum vino ad partes corporis trahe rentur: sed natura non ita aude trahit ceruisiam. Similiter ceruisia lauat humores adherentes officio stomachi: ꝛ ꝓpter illam causam medici consulunt ꝙ in maxima fame debeat prius prouocari vomitus q̃s cibus sumatur: vt ille superfluitates a stomacho famelico tracte euacuentur ne commisceantur cum chilo. Similiter timens sitim ex nimia potatione vini debet bibere ceruisiam. Ipsa enim sitim mẽdosam repimit.

Temporibus veris modicum prandere inberis.
Sed calor estatis dapibus nocet immoderatis
Autumni fructus caueas ne sint tibi luctus.
De mensa sume quantum vis tempore brume.

¶ In hoc passu determinatur de quātitate cibi sumēdi ꝓz diuersitatem temporū quatuor anni: q̄ sunt ver: estas: autūnus ⁊ hyems. Et dicit textus ꝓmo q̄ tpe veris debemus modicū prādere. i. paucū sumere cibū. Et idē vult Auicenna. 2. primi. doctrina. 2. ca. 6. ⁊ 3. primi. doctrina. 5. de regie tempoꝝ cū rectificatione aeris. Et rō huius est vt ibidem etiā vult Aui. q: tpe hyemis ꝓpter gulositatē exercitij putatē ⁊ resolutionis ꝓhibitionē multiplicant humores crudi: ⁊ maxime fleg̃matici q̄ ꝓpter ꝓportionalitatē tpis: tunc maxime generant: et isti in interioribus corpis coadunant ꝓpter frigus circūstans. Uer aūt supueniēs istos humores crudos in interioꝝ coadunatos eliquat et facit eos currere p totū corpus: quare natura tunc multū occupatur circa digōnem coꝝ. Si ḡ tpe veris daret magna quātitas cibi natura a digestione talū humoꝝ fleg̃maticoꝝ impediretur ⁊ diuerteret q: p istos humores ⁊ magnā quantitatē cibi oꝝ nimtū grauarēt. Et sic tales hūores in corpe manerēt indigesti: ⁊ currentes ad aliquod membrū illic egritudines inducerent. Et ergo summopere cauere debemus a magna quātitate ciboꝝ in vere: q: diminutio ciboꝝ tali tpe est vnū de maxime ꝑseruātibus ab egritudinibus veris vt vult auicen. 2. primi loco ꝓallegato. Et istō q̄ dictū est maxie ꝙ vitatē hz de medio ⁊ fine veris ⁊ nō de initio eius: q: initiuz ei⁹ hyemi assimilat: quare tunc hō pōt nutriri sicut in hyeme. Et istō etiā intelligendū est q̄ ver inuenit corp⁹ repletum hūoꝝ⁹ fleg̃maticis crudis. Si. n. ver inueniat corp⁹ tēpatū in hūoꝝ⁹ cib⁹ in eo dandus est ꝓm mensurā caloris innati ⁊ resolutionez q̄ fit a corpe: q: tunc ablata est cā quare diminuerēt cibus. Et istud voluit ꝓhypo. primo aphorismorū dū dicit. Uētres hyeme ⁊ vere calidissimi sunt natura ⁊ somni longissimi. In his igit tpib⁹ oblones plures dande sunt eteñ innatus calor est multus nutrumēto igr indigent ampliori. ¶ Scōo dicit q̄ nimia sumptio cibi nocet in estate. Cui⁹ cā est: q: tūc tpis digestiua virtus est debilis cū spirit⁹ ⁊ calor innat⁹ q̄ sunt instrumētū virtutū multū sunt debiles ipsi ⁊ resoluti ꝓpter, calorē extrinsecū vehemētē trahentē eos ad exteriora: ⁊ ergo mult⁹ cibus nō posset digeri. Et circa istud sciēdū est q̄ ꝓpter vehemētiā resolutionis humiditatū tā substātialiū q̄ nutrimētaliū corpis i estiuo tpe grossior ⁊ maior cib⁹ exhibendus esset: si virtus sufficeret ad digerendū talē ⁊ tm: sed q: nō sufficit vna vice multū digerere cibū parū ⁊ sepe de eo dandum est. Iuxta illud Gal. ꝓmo aphorismoꝝ: cōmēto illius cañ. Et q̄b⁹ semel aut bis vel dicētis. In estate cibus multotiēs erit dandus ⁊ parū. multotiēs q: indiget ꝓpter sepissimā dissolutionē parum: ꝓpter virtutis defectionē. Et hz in estate parū de cibo sit dādū: multū tā de potu pōt dari: cū tūc resolutio maxia fiat: ⁊ desiccatio corpis. ⁊ eleuatio caloris sup humidū ⁊ plus sitiat homo tunc q̄ alio tpe. Uerū est tā q̄ potus vini: ⁊ precipue vinosi puri minuend⁹ est: q: tale vinū est faciliter inflammabile ⁊ calorē tam acutū estu violēto excandescere facit. ⁊ ergo si bibat vinū miscenda est multa aqua ⁊ dimittatur vinū vetus ⁊ forte. ¶ Tertio dicit q̄ in autūno debem⁹ cauere a fructibus saltē illius tpis: vt vuis plicis: ficubus ⁊ silibus: vel saltē nō multū de eis comedere: q: tales fructus generāt sanguinē dispositū ad putrefactionē ꝓpter ebullitionē quā in corpe ⁊ hūoribus faciūt: ⁊ maxime si fuerint i stomacho immūdo vel in cachochimico corpe recepti: quale corpus i autūno sepius occurrit. Et sic male tūc accidūt egritudines. s. variole: morbili: et pestilentie. ꝓmo maiori tm noticia regiminis cibi ⁊ potus tpe autumni sciēdum est: q̄ tempore autūni dz cuitari fames ⁊ sitis ⁊ repletio multi cibi in vna hora: vt vult Rasis quarto almansoris. c. de regie corpis ꝓm tpa. Unū preterea quod bibit tpe autūni vehemēter est lymphādū vt corpus humectet ⁊ calorē repumat sed nō superfluē dz lymphari intantū quantū in estate: neq̄ superfluē dz tūc bibi q: tunc natura debilitata nō sufficeret ipsum regere ⁊ digerere ⁊ nimis lymphatum calorem obtūderet multiplicaret vētositates quibus colica generari posset. ¶ Quarto dicit q̄ tpe hyemali debem⁹ sumere cibū tā tū q̄tū volumus. i. plusq̄ ceteris tpib⁹. Et idē vult Auicē. ꝙ primi loco ꝓallegato. Et Gal. in cōmēto illius aphorismi ꝙme ꝓticule aphorismorū. Et quib⁹ semel aut bis vel dicat. In hyeme multus cibus ⁊ paulatim est dādus. Et rō huius est. q: calor nostri corpis in hyeme est fortissim⁹. Tuz q: vnitus. Tū q: fortificatus ꝑ antipistasim. i. iuxta positionē sui cōtrarij: videlz frigiditas aeris nostra corpa circundantis. Et istud verum est in corpib⁹ robustis ⁊ carnosis: ⁊ nō in raris ⁊ debilibus. quia in talibus corporib⁹ frigus intensum hyemis nō cōfortat calorē: sed magis debilitat. Et istud innuit ꝓhypo. primo aphorismoꝝ dicēs. Uentres hyeme ⁊ vere calidissimi sunt natura ⁊ somni longissimi. In his ergo tēporib⁹ oblationes plures dande sunt eteñ innatus calor est multus. nutrimento igitur ampliori indigent ⁊ ex isto etiā sequitur q̄ nutrimēta grossiora ⁊ duriciei digestionis plus ꝓsunt hyeme q̄ alio tēporibus: q: calor est fortior. Unū aut ē quo vtendū est hoc tēpore dz esse roseus nō album cum aqua pauca. ¶ Notandū hic: q̄ hz consideratione habita ad fortitudinē caloris ⁊ digestiue virtutis in hyeme grossiores ⁊ densiores cibi conuenāt: q: tū corpora tūc disposita sunt ad opilationes ⁊ repletiōes ex flegmate plurimo nec ab eis resolutio multa fit a continente tutius est vt tunc mediocribus cibis inter solidum ⁊ ratum: grossum ⁊ subtile: sicut carnibus edi vitulī ⁊ mutonis: lucio parcis ⁊ cāeris. Et vtētibus grossioribus cibis: vt bouc: porco: ceruo: conchis: ostreis: carpis ⁊ similibus expedit vt vnica comestione in die contententur vel vtantur sepe rebus diureticis ⁊ aperitiuis vt petrosilino: nasturtio: apio. ⁊ similibus ⁊ forti vtantur exercitio.

Saluia cū ruta faciunt tibi pocula tuta.
Adde rose florem minuit potenter amorem.

¶ In hoc passu ponuntur duo remedia corrigēna potum malū. Quoꝝ ꝓmū est saluia: cui⁹ folia impositā potui corrigūt malicia potus sua ꝓpietate: ⁊ etiā in se habēt virtutem confortandi neruos ⁊ cerebrū: quibus cōfortatis meli⁹ resistunt malis fumis recipiēdis q̄ ꝓueniūt ex malo potu. ¶ Scōm est ruta: cuius etiā folia integra absq̄ coꝝ alia cōtritione debent potui imponi: quia sua caliditate ⁊ propietate corrigunt malitiam potus. Et de ruta quomodo valet contra venenum patus dictū est tibi. Allia nux ruta. Postea subdit textus q̄ istis duobus ꝓdictis poste addi flos rose. ⁊ hoc maxime debet intelligi de rosa rubea que sua aroma ticitate existente in eius superficie: ⁊ similiter sua stipticitate corrigit malitiam potus.

Nausea non poterit quemquā vexare marina.
Si tea cum vino mistam si sumpserit iliam.

¶ In hoc ter. ponit vnū remedium ꝓtra nauseā siue vomitū ꝓueniētes transfretantibus nō ꝓsuetis dicēs q̄ ille qui dz transfretari anteq̄ nauē intret dz aliquib⁹ diebus miscere aquā marinā suo vino. Et istud est remedium ꝙ diuturnius: q: si paup fuerit dz potare aquā marinā vt facilius nauseam euitet. Et cā huius est q: aqua maris salsedinez hz. ⁊ sic sua salsedine ⁊ stipticitate q̄ ꝓsequit salsedinē officiū claudit: ⁊ ꝓhoc vomitus impedit. ¶ Et circa istud est notandum: q̄ sicut vult Auicēna tertia. ꝓmi. ca. de regimine iter agentis in mari. viator in mari nō dz multū conari retinere vel cōpescere a principio nauseam vel vomitum: sed dimittat vomitus ipsi⁹ cōtinuari: donec p ipsum fuerit bene purgatus hoc est ꝑseruat a multis egritudinibus. ⁊ nedum ꝑseruat: immo etiam curat vel alleuat grauces et magnas egritudines. vt lepram: ydropisim: appoplexiā ⁊ frigiditatē stomachi ⁊ eius inflationē prout vult Auic. tertia primi. doctrina. ij. cap. ij. Si tū vomit⁹ viatoris in mari superfluerit sic q̄ vehementer debilitet ipsum restringendus est comestiōe fructuū stipticoꝝ ⁊ acetosoꝝ: sicut sunt citonia ⁊ maciana acetosa vel poma de capenduto et mala granata acetosa quib⁹ oū ficium stomachi confortatum depellit humores infertus ⁊ stomach⁹ etiā cōfortatus ab his humores repellit effluentes ad eū ex agitatione ab vndis. Uel potest semē apij torrefactū bibi cū vino vel absinthiū pōt comedi aut bibi ꝙsꝛ pantis assatus ⁊ infusus in vino bene redolente comestus: valet ad idem: et vsꝛ valet nutritio viatoris in mari ex cibis acetosis

In hyeme.

In estate.

In autumno.

Contra nauseā in mari.

dis acetosis confortantibus os stomachi et prohibētibus vapores et fumos ascendere ad caput: sicut sunt lentes cocte in aceto vel in succo vue acerbe.

De salsamentis. Salvia: sal: vinum: piper: allia: petrosilinum.
Ex his fit salsa: nisi fit commixtio salsa.

¶ In hoc textu ponitur modus faciēdi salsamētū cōe si in mensa deficiant salsamēta spōtanea. Et p illo ponunt quinq; ex q̄bus potest fieri salsamētū. Primū est saluia qua fit cōdimētū in assatione auce siue decoctione. Ubi em̄ auce assate siue porcelli saluia implent vt humiditates superflue siue viscositates extrahant: et odor saluie auctis ac porcellis immaneat. Post assationē tñ saluia ejici debet et nō comedi. Similiter ex saluia fit cōdimētū comestibile a rusticis vel cōibus in comestione auce. terunt em̄ allium cū saluia ad auferēdū aliquid saporis allij. ¶ Secūm est sal cuz vino et est salsamentū diuitū siue nobiliū. Ipsi em̄ deficiēte sinapio vel veruto ponūt in salsario vinum cui modicum salis admiscent. ¶ Tertiū est piper et est salsamētū rusticoꝝ. Cōmiscent enim piper cū fabis et pisis. Sicut etiam ex pane asso: cū cerusia vel vino et cum pipere fit salsamentū nigrū ad modū pulmo qō piper dicitur: et hoc supereffundunt carnibus aut piscib⁹. ¶ Quartum est allium ex quo etiā fit salsamentum rusticoꝝ: miscent em̄ cū molli caseo et lacte terendo allium: et sic comedunt cū cibo: siue asso: siue elixo: siue salso: siue dulci et cū ouis duris. ¶ Quintum est petrosilinum ex cuius foliis cōtusis cū veruto vel albo vino fit viridis salsa cū assis comestibilis. ¶ Et circa istud est notandū q̄ salsamenta siue salse diuersificantur primo sm tēpora. Tēporibus em̄ calidis declinēt salse ad frigus vel paucā caliditatem. tēporibus vero frigidis cōuerso. Materia igitur salsarum in estate sit veriutum vel aggresta de summitatibus vitis vel acetum: succus limonum vel citranguloꝝ vel granatoꝝ cum zuccara et aqua rosarū. Et interdum in salsis que fiunt in estate potest addi aliquantulū serpilli et petrosilini ad obtēperandū frigiditatem predictorū. Materia vero salsarū competentiū temporibus frigidis sunt sinapium eruca: zinziber: piper: cinamomum: gariofili: allia: saluia: mēta: serpillum: et petrosilinū: vinuz aqua carnium acetum non forte: sed ppinquum nature vini. Et in tēporibus mediocrib⁹ sint mediocris caliditatis et frigiditatis. Scōo diuersificant rōne cibariorū pro q̄bus fiunt. Nā alia et alia cibaria indigent alijs et alijs salsis sicut sciunt dōorum coci. Mutonum enim et similiter vitulorum et capreolorum salsa conueniens est salsa viridis. In estate quidez ex aceto et aggresta cū paucis speciēb⁹ et sine allijs cū petrosilino zinzibere albo et aggresta et pane asso infuso in aceto vel aggresta. In hyeme fit eadē salsa cū plurib⁹ speciēb⁹: et pauco allio: et optimo vino: et pauca aggresta vel pōt sufficere sinapiū et eruca. Salsa aūt p carnibus boninis elixis est piper bullitum qō fit ex pipere et pane asso et aqua carnium et pauca aggresta: et ista eadē salsa est satis cōueniēs carnib⁹ porcinis in hyeme. Possunt etiam carnes porcine comedi in estate cū aceto et petrosilino in puncipio refectionis. Si autē predicte carnes pastillentur et specialiter bouine et porcine: in hyeme quidē apponatur cepe album cum puluere specierum dulciū in parua q̄ntitate. In estate vero sine cepis: et cū veriuto. vel possunt apponi cepe parue et in pauca q̄ntate. Si autē pastillatura fit ex carnibus subtilioꝝ non apponatur cepe: sed in estate lac amig. cū veriuto et pauco puluere specierū dulciū: et in fine potest apponi ouum cōquassatū cū aggresta. sed in hyeme loco aggreste ponitur vinū et plus de speciebus. Assature autem cuniculorum et pullorū iuuenū conueniēs est salsa in qua est cynamomū: et mica panis cū aggresta quidē in estate. et cū vino in hyeme. Assature aūt porci salsa conueniēs est liquor descendens cōquassatus cum optimo vino et cepis in hyeme et in estate viridis salsa superius notata. Assature autē phaseanorum et columbarū et turturum nulla alia salsa indiget nisi sale. Caponum autē et gallinarum elixatoꝝ cōueniēs salsa est aqua decoctionis eorū cū aliquātulo puluere specierum dulciū: et precipue si in predicta decoctione addat saluia: ysopus: petrosilinū: et hoc in hyeme: et estate sufficit sola aqua cum aliquātulo succi summitatum vitis. Sed p salsa caponum et gallinarum pinguiū pastillandorum nihil penitus est apponendū: nisi aliquātulū puluris specierum et in fine aggresta supradicta in estate: et optimum vinū in hyeme. Pisces vero quanto sunt grossioris carnis et difficilioris digestionis et materie superfluitatis et humiditatis nature: tāto indigent salsis calidioribus et acutioribus: et hoc etiam verum est in carnibus.

Salsamēta siue salse diuersificant.

Si fore vis sanus abiue sepe manus.
Lotio post mensam tibi cōfert munera bina.
Mundificat palmas: et lumina reddit acuta.

Ablutio manuuz post mēsam.

¶ In hoc textu ponuntur due commoditates puenientes ex lotiōe manuū post cibū sumptū. Prima est: q̄ p hoc palme manus mundant. Scōa est q̄ reddit lumia acuta. i. prodest oculis: et hoc maxime p accidens: quia manus sunt instrumenta mūdandi oculos: quare multuz confert eas esse mundas. Et de istis commoditatibus dictum est etiā prius ibi. Lumina mane manus.

Panis non calidus nec sit nimis inueteratus.
Sed fermentatus: oculatus sit bene coctus.
Modice salitus: frugibus validis sit electus.
Non comedas crustā: cholerā q̄ gignit adustā.
Panis salsatus: fermentatus: bene coctus.
Purus sit sanus qui non ita sit tibi vanus.

De electiōe panis.

¶ In hoc textu ponuntur duo vitanda circa electionē panis. Primū est caliditas: nō. n. dz panis comedi calid⁹. Panis em̄ calidus est hūane nature nocuus. Iuxta illud auicenne secundo can̄. capitu. de pane dicētis. Nō comedatur calidus sicut est. Panis enim calidus non est apud naturā receptabilis et accceptio eius qui est de furno et reliquoꝝ sibi similiū est mala. Et ratio est q̄ talis panis multum opilat. Et postea iterum dicit Auicen. Panis calidus situm facit sua caliditate: et natat propter suam humiditatem vaporosam: et est velocis digestionis: et tarde descēsionis. Et q̄uis iste panis calidus non conueniat in regimine sanitatis q̄ ad esum: odor tamen panis calidi multū confert: refuscitat em̄ syncopizantem: et possibile est aliquos homines viuere ex odore panis calidi. Secūm est q̄ non debemus comedere panem diu pistum siue muscidum q̄ talis panis nō est conueniens pro nutrimento nature humane exiccat em̄ corp⁹: ac humores melancholicos generat. Et ex isto requirit q̄ panis non debet esse calidus: nec vetustate induratus sed priori die coctus. ¶ Postea in textu ponuntur quinq; conditiones panis electi. Quarū prima est q̄ panis debet esse fermentatus bene. Et istud vult Galienus primo alimentorum. cap. secundo dicens Optimi autem panum pro digestione sunt qui maxime fermētati: et qui assationē habuerunt a cōmensurato igne in clibano. Et iterum eodem cap. dicit. Qui vero infermentatus est nulli vtilis est. Et scōm Auic. scōo: can̄. ca. de pane. Panis habens parum fermenti plurimi est nutrimenti: sed eius nutrimētū opilat nisi illos q̄ sunt plurimi exercitij. Secūda est q̄ panis dz esse oculat⁹. i. porosus: et per hoc denotat q̄ viscositas eius est ablata. Verum est tamen q̄ iste panis sm Auicē. loco prealligato velocis est penetrationis et minoris nutrimenti: et deterioris sicut est panis opir⁹ q̄ est plurimi furfuris. Tertia est q̄ panis debet esse bene coctus: q̄ panis male coctus male digestionis est: et stomacho graueduē affert. Et Auicenna scōo can̄. loco prealligato dicit. Et ille qui non bene decoquitur est plurimi nutrimenti: sed eius nutrimētū opilat: nisi illos qui sunt plurimi exercitij. Et panis de patella esth⁹ generis: eius nāq; pars interior raro decoquit bene. Quarta est q̄ panis dz esse temperate salitus: nimiū em̄ dulcis opilat: et nimiū salsus exiccat. Moderate tamen salsus optimum nutrimentum prebet dū tamen cetere conditiones absint. Quinta est q̄ sit factus ex optimis granis videlz ex optio tritico et sana messe collecto. ¶ Deinde subdit textus q̄ nos debemus cauere ab esu crustē panis: q̄ illa generat cholerā adustam: siue humorem melancholicū ex quo em̄ ipsa adusta et sicca est humor ab ea genitus adustus erit et sicc⁹: et ꝓpterea nobiles q̄ natura cholerici sunt deponere faciunt superiorem crustam panis ac interiorez: quos imitantur prelati ac delitiosi. Eligatur igit mica pa

Panis electi cōditiones quinq;.

nis que est melioris maioris: et velocioris nutrimēti q̄ cru
sta. Uerum est tamen q̄ aliquādo conuenit sanis habenti
bus stomachum humidum et volētibus demacerari: et in fi
ne comestionis plus competit. Iuuat ēt cibi descēsum et
cōfortat orificium stomachi. ¶ Postea in duobus vltimis
versibus innuitur q̄ panis bonus dz habere istas quinq̄
cōditionis: scz q̄ sit salitus fermētatus bene coctus purus
idest de mundis granis et sanis. i. de granis sana messe col
lectis et istas cōditiones partim innuit Auic. loco prealle
gato dicens. Oportet vt sit panis mūdus salitus massam
habens cōfectā fermētatus coct⁹ et vna nocte pmanēs. Et
circa istud est sciendū q̄ si querat nutritio maior et purior
mūdificetur panis a furfure: et si velimus subductionē aliq̄
lē dimittam⁹ aliquā partē furfuris. Furfur enim parū nu
trit et ventrem subducit: et farina econuerso.

Furfur.

Est caro porcina sine vino peior ouina:
Si tribuis vina tunc est cibus et medicina.

¶ In hoc tertio comparat auctor carnē porcinā carni ouine dicēs q̄ caro porcina sine vino minus sana est ouina: ta
mē si caro porcina sumatur cum vino ipsa est optimū nutri
mentum et medicinam prebēs: q̄ multum humectat: et hoc
intelligēdū est maxime de porcellis assis: siue de apris opti
me preparatis. Et circa istud est sciendū q̄ carnes porcine
quibus⁹ ustici et communes vtunt: quādo dz sunt salse vel
sole vel fumo exiccate nullo modo saniores sunt carnibus
ouinis ceteris paribus: siue cū vino siue sine vino sumātur.
Sed istud dictum veritatem habet de carnibus porcellorū
assatorum vel de carnibus caprinis modo predicto.

De musto.

Alia porcorum bona sunt: mala sunt reliquorum.

¶ In hoc tertio comparantur omasa porcorum omasis re
liquorū bruto⁹: et dicit tertius q̄ omasa porcorum. i. intē
stina prevalēt quo ad esum intestinis aliorū brutorū. Cui⁹
ratio potest esse ista: quia pauca intestina comedimus: nisi
illa que replentur sanguine vel que sunt animalium mul
tū pinguiū cuiusmodi sunt porci. Item solus sanguis por
ci ppter suam complexionē et similitudinem complexionis
cū natura humana est sanguis quo omasa: siue intestina
implēntur. Et similiter porci facilius impinguātur q̄ aliq̄
aliorum brutorum: ideo magis sumimus intestina porci q̄
aliorum brutorum.

Impedit vrinam mustum: solvit cito ventrem.
Epatis emphraxim: splenis generat lapidemq̄.

¶ Hic ponunt quinq̄ nocumenta puenientia ex potatiōe
noui vini vel musti. Primū est q̄ mustū impedit vrinam: et
hoc potest intelligi dupliciter. Primo q̄ mustū grossus p
pter suam grossitudinē ex fece admixta opilat ipm epar si
ue ipsos renes sic q̄ vrina de facili nō potest habere suū cur
sum: secūdo impedit vrinam quo ad debitum eius modū
sicut facit mustum renēse aliquod: et quedā alia vina sub
tilia similiter: q̄ est aliquod mustū renēse: cuius feces sunt
mordicātes: et dū ipm venit in vesica: ille partes terrestres
nitrose mordicant vesicam et cogunt vrinare sine ordine de
bito et modo consueto. Secūdum est q̄ soluit ventrem. Et
ratio est: q̄ abstergit viscera nitrositate. siue salsedine sue
fecis et stimulat ea ad expulsionem. Primo propter mordi
cationē fecis. Secūdo ppter multitudinē vētositatis quā
inducit tale vinum siue mustum. Tertio lubricando cito in
ferius per viam indigestibilitatis et grauaminis stomachi
quare stomachus se relaxat: et portenarium oppressus ape
rit. Tertium est q̄ mustum nocet bone complexioni epatis
q̄ opilat ipm ppter immixtionē plurimā fecis: et pducit
ad dissinteriam epaticā: ppter inflationē eius qua debi
litat epar. Et istud vult Auice. iij. primi. cap. de regimine
aque et vini. Et sic etiā inducit caceſiam siue malā dispo
sitionē coloris: et malas inducit egritudines epatis: scz di
uersas species hydropisis. Quartū est q̄ mustū nocet sple
ni et dispositiōi eius ppter eādem causam que dicta est de
epate: q̄ opilat splenem et sic inducit duriciem et⁹. Quintū
est q̄ mustum generat lapidē: et maxime illum qui in ren
bus est: qui rubeus est de facili frāgibilis causa opilatiōis
quam facit et grossitudine sue substantie. Et istud verū est
de musto vinorum multū dulcium nō habente feces nitro
sas et mordicātes. Mustum ēn habens feces nitrosas et
mordicantes magis impedit lapidem q̄ multū facit vina
re: sicut mustum aliquod renense facit apparere arenullas
in vrina siue granellam: q̄ facit multū vinare. Multa ēn
vrina sua lotione abstergit arenulas adherentes que cum
ea expelluntur.

De potu aque.

Potus aque sumptus sit edenti valde nocivus.
Infrigidat stomachum: cibum nititur forte crudū.

¶ Hic ponuntur duo nocumēta puenientia ex potu aq̄ et
hec quo ad edentē. Primus est q̄ potus aque nocet stoma
cho edētis. Cui⁹ ratio est: q̄ ipm infrigidat et relaxat et ma
xime deiicit appetitū cibi. Secūm est q̄ potus aque cū sumi
tur cib⁹ impedit digestionē cū cibū sumptū ēcruder. Et istū
vult Auic. iij. pmi cap. de regimine et⁹ qō comeditur dicens
neq̄ post ipm. s. cibum multa bibenda est aqua q̄ inter ipm
scilicet cibum et corp⁹ stomachi separationē faciat: et ipm
natare faciat. Et capitulo de regimine aque et vini dicit.
Et cum natura in digerēdo nutriēs studeat satietate aque
tam precedente sufficienter: id est si pcesserit satietas aque
sufficiens ad bonam cibi permixtionem: aqua vehementer
est impediēs supple digestionem inchoatam. Et idem vult
Auicenna secunda cantice tractatu primo capitulo quarto
dicens. Est etiam vitandus potus aque in mensa: nisi ratio
ne adherentie et tarditatis descensus buccelle. Nō est etiam
sumenda aqua cū cibo. Et Auerroys in cōmento ait. Cau
sa quidem huius est: quoniam cū sumitur aqua super cibū
potus q̄ stomachus calefecerit ipsum infrigidat et ipsum
incrudat. Et etiā causa quare supnatet cibus sumptus in
stomacho: et quare etiam non adhereat et vniatur eidē q̄
conterat ipsum sicut exigitur. Actio namq̄ stomachi super
sumptum cibū fit conterēdo et coquendo simul: vnde sicut
infunditur simul: et in magna quantitate aqua in olla pro
pter quod tardatur sibi decoctio in eadem: sic etiam cōtin
git idem ipsi stomacho. Et istud maxime verificatur de po
tu multe aq̄. Modica enim quātitas aque frigide fugēdo
sumpta potest concoqui ante descensum cibi: vt per eam cō
pleatur cibi descensus ad inferiora: et hoc si sitis infestaue
rit et bibere coegerit: nā modica quātitas aque frigide pre
dicto modo sumpta stomachū alleuiat et colligit. Alleuiat
quidem a sit: alleuiat etiam cooperādo ad descensum cibi
Colligit autē sua frigiditate coadunans partes stomachi
Et istud colligitur ab Auic. locis pallegatis. ¶ Notādum
q̄ huius sitis extinctione aqua sit conuenientior: potus q̄
vinum tamen oībus consideratis vinum est potus conue
nientior in regimine sanitatis q̄ aqua. Nam dato q̄ in sitis
repressiōe que est appetitus frigidi et humidi aqua vniuer
saliter melior sit: quia frigida et humida: naturaliter tamē
in cibi permixtione: et eiusdem delatione ad partes corpo
ris extremas vinū prevalet aque. Nam vinū ratiōe sue sub
tilitatis in substantia: et actione subtilius cibis pmiscetur
et specialiter q̄ natura magis in eo delectat: ideo citius at
trahit ipm et alios cibos permiscet. et specialiter: quia hec
mixtio fit per vim cuiusdam ebullitionis: quam vinum ma
gis iuuat ratione virtualis caliditatis: et aqua impedit ra
tione frigiditatis. Et sic patet q̄ vinū prevalet aqua in cibo
rum permixtione. Et similiter prevalet in eorūdē delatiōe.
Nam vinum est optim⁹ penetrator: quod et debetur ratiōe
subtilitatis sue substantie: et ratione caliditatis virtualis
subtilis ēn et calida multū sunt penetrativa: et p cōsequēs
vinum est magis delativum q̄ aqua in qua nihil est virtua
liter calidū: nec substātie aereitatis nec igneitatis vñ aque
mota transeundo impedit oēm cursum. Amplius aqua ex
alio non est potus ita conueniēs: sicut vinum: quia aq̄ im
pedit alimētum nutrire: eo qō non nutrit: quare illud vtiq̄
minus nutrit. vnde quanto cibus est magis aquaticus: tā
to est minus nutritivus. Bonum est igitur q̄ vinum pmi
sceatur cum cibo: quod solum non impedit nutritionē: im
mo multum iuuat: quia vinum est maxime nutritiuū: et ma
xime restauratiuū: et velocissime nutrit vt prius dictum est
¶ Notādū insuper qō nō solū nocuus est potus aque edē
ti: siue sumēti cibum: immo in pluribus aliis casib⁹ nociu⁹
est: quos narrat Auicē. tertia primi. capitu. de regimine aq̄
et vini. Primo enim incōuenies est in homine ieiuno: tunc
ēn penetrat

Vinū cō
uenien-
tius est
a quem
regimi-
ne sanb
tatis.

esh penetrat aqua bibita nullo retinaculo impediēte vsq; ad intima membrorum principalium mortificās suum calorez innatum. Et istud verum est de homine vere ieiuno. Ebrio esh qñq; proficit: neq; leditur ipse si ieiunus bibat aquā: qr ieiunus ebrius nō est olno ieiunus: nec est in stomacho vacuus sed adhuc habet reliquias aliquas hesterne crapule: quarum nitrositas aqua mitigatur: et stomachus ab eis p aquā abluitur ⁊ repressio vaporibus ⁊ fumis ꝓparatur stomachus ad receptionem noui nutrimēti. Secūdo est inconueniens in homine exercitatio forti exercitio: ⁊ similiter statim post coytum. Nam tūc post coytus sunt multū aperti quare penetrat aqua in ꝓfunda membrorum mortificans calorem innatū: qui post coytum etiam debilitat⁹ est. Tertio inconueniens est post balneationē: maxime cum fit hec balneatio vētre vacuo: tunc esh vie sunt vehementer aperte: quare ledēs penetrat aqua: vt dictū est. De isto potu aq̄ dicit Auice. sexta quarti summa secūda cap. vltimo. Ex potu illius in ieiuno: ⁊ post balneū et post coytum timetur corruptio complexionis ⁊ ydropisis. Quarto inconuenies est bibere aquā frigidam causa obediendi siti nocturne mendose que accidit in crapulatis et ebrijs: nā per potum aque frigide ꝓhibetur resolutio et digestio humoris salsi vel fortis vini vel alterius acuti facientis sitim: ⁊ sic cito post potū reuertitur sitis: ita fortis vt ante. Sed si vehemēs affuerit sitis nimiū verans ⁊ inquietās: nec sufficiat aeris inspirati frigiditas: nec ablutio oris cū aqua frigida bibat sitibūdus aquam frigidā cum vase stricti orificij: siue gracilis rostri: quatenus aqua ꝓfrius detur super orificium stomachi fortius sitim mitiget: et de ea minus sumatur: ne digerēdorū digestionez penitus impediat. Quinto generaliter malum est sanis bibere multam aquam frigidam: qr extinguit calorem innatum: et pectus offendit et stomachi appetitū deiicit ⁊ mēbris omnibus nerosis obest. Verum est tamē ꝙ aqua temperate frigida aliquando per accidēs appetitum excitat et stomachum fortem efficit coadunando ipm et stringendo villos eius.

Sunt nutritiue multum carnes vituline.

Carnes vituline

¶ In hoc passu auctor laudat carnes vitulinas: dicens ꝙ carnes vituline multū sunt nutritiue. Et istud innuit Auicē. tertia primi. cap. de regimine eius quod comeditur. vbi vult ꝙ cibus sanitatis cōseruatiuus dz esse talis ꝙles sunt carnes: qr sūt similis nature prius apte fieri sanguinēt maxime carnes edorum et vitulorz paruorum lactātiū ⁊ agnorum annualium. Et istas carnes vitulinas summe laudat Galie. tertio alimētorz. vbi vult ꝙ carnes vituli lactantis ser hebdomadarum vel octo assate saniores sunt mutonis facilis enim digestionis ⁊ multū nutritiue sunt. Et de istis carnibus vitulinis etiam prius dictum est.

Sunt bona gallina: capo: turtur: sturna: columba. Quiscula: vel merula: phasianus: ethigoneta. Perdix: frigellus: otex: tremulus: amarellus.

¶ In hoc passu ponunt carnes eligibiliores ꝑ nutrimēto nature humane animalium volatilium. Et enumerāt quatuordecim aues: quaz carnes bone sunt ꝑ nutrimēto hois

Gallina.

Prima auis est gallina: cuius esus siue comestio nature humane cōueniens est. Idaly. esh Auēzoar. Auerroy: ⁊ Mesue: vt dicit Cōciliator prie ceteris laudāt pullorum carnes et maxime galline que nondum peperit ⁊ galli qui nondū calcauit. Sunt esh facilis conuersionis in sanguinem ⁊ superfluitatum paucarū: ꝓprietatem mirabiles habentes in temperādo complexionem ⁊ humores cuius brodium optima leprosis est medicina. Et de carne gallinaz dicit Auicē. tij. cañ. cap. de gallinis ⁊ gallo. ꝙ caro gallinaz que sunt puelle in intellectu augmentum efficit clarificat vocem et augmētat sperma. Et melior gallina fm cuz ibi est que nō dum parit oua.

Capo.

¶ Secūda auis est capo: siue gallus castratus cuius carnes ponit. Cōciliator differentia sexagesima inter laudabiliores carnes. Et carnes istas ⁊ similiter prius digerit stomachus a ꝓprietate.

Turtur.

¶ Tertia est auis turtur que etiam est boni nutrimēti ⁊ bonum generans hūorem. Cuius carnem Auice. tij. cano. ca. de carne summe laudat dicēs. Volucris quidē caro melior nō est ꝙ alduragi. i. turturis ⁊ gallinarū ⁊ subtilior earum ⁊ non sunt cum nutrimēto carnū alcubegi. i. perdicū ⁊c. Quarta auis secūdū aliquos est sturnus: ⁊ ista auis debet comedi in tuēture: ⁊ est auis nota theutonice eyn spreu: fm alios est starna: quā Raſ. tertio almāsoris prie ceteris volatilibus laudat dicēs Starne caro omni carne auium leuior inuenitur: atq; his qui subtili volunt custodiri regimine cōueniētior: ⁊ potest per starnā intelligi auis magna velut anser grisea cinerea cuius caro laudabilis est maxime cū iuuenis fuerit: et isto modo intelligit Almansor preferens istam carnē alijs. Uel potest per starnam intelligi manerics perdicis parue: quā Moyses videtur intelligere: iudeis inquiēs: similiter starne non vidētur pio domino nostro: qr ventrem constringūt Et istam ꝓprietatē alij attribuunt perdicibus. Carnes esh ipsaz ventrē constringunt teste Rasi. tij. almanso.

Sturna
Starna

¶ Quinta auis est colūba que est auis nota: cuius caro est cholerica et de colūbis dicit Raſ loco preallegato. Colūbe vehemētius sunt caliditatis que sanguinem inflāmatum generāt: ⁊ cito febucitare facīt. Et ergo aptius colūbe comedi debēt in pastillis cū vuis acerbis ꝙ assari. Pervuas esh acerbas auferitur caliditas quā sanguini inducūt. Et electiores colūbe prie esu sunt columbe iuuenes volare potentes: qr tales sunt leuioris digestionis et melioris humoris. Pulli esh non volare potentes caliditatē ⁊ humiditatem habent superfluas: quare grossos generant humores: vt vult Auicē. secundo cañ. cap. de columbis. Antique vero colūbe ⁊ caro propter caliditatē nimiam et siccitatem ⁊ digestionis difficultatē sunt euitande. Et similiter etiam turtures antique.

Colūba

¶ Sexta auis est quiscula que ab aliquibus nominat coturnix: quia quiscula est nomē onomatopeyon. scilicet fictū a suo sono. Et ista caro fm aliquos est subtilis substantie bonū generās humorem: et multum competit sanis cōualescētibus. Scōm ysaac tamen coturnices ceteris volatilibus sunt pessimes: nec nutrimento: nec digestione laudabiles: quia ex comestione carnis earum timetur spasmus ⁊ thetanus: prout etiam vult Auicen. secūdo canone. cap. de eis: subiungēs rationem scilicet ꝙ in substantiā carnium earum est virtus faciendi huiusmodi accidentia narrata: ⁊ sic non prouenīūt illa accidentia ex eo solum: quia coturnices comedunt elleborū. Et hinc est ꝙ gallici comedunt coturnices cuz molli et pingui caseo: ⁊ inde faciunt pastilla. Potest tamen per coturnicem intelligi alia auis a ꝓdicta perdice maior eiusdem fere coloris cū rubeis pedibus ⁊ rostro saporis delectabilis dicta coturnix. Italica lingua. Et isto modo Rasis tertio almansoris accipit coturnicē quando prefert carnes eius post carnes starne aliorū volatilium carnibus.

Quiscula.
Coturnix.

¶ Septima auis est merula que est eiusdē quātitatis cū sturno: sed est ad nigredinem tendens et habens rostrū subrubeū: ⁊ similiter debet comedi iuuenis.

Merula.

¶ Octaua auis est phasianus id est gallus siluestris que ab olbus medicis enumeratur inter aues laudabilis carnis. Caro enim talis auis nature humane est conuenientissima: et est cibus principum et magnatum. Conciliator enim loco prie allegato dicit. Siluestrium vero laudabiliores sunt phasiani ad sanitatē et robur. Et fortassis etiam vniuersaliter domestici cum sint gallinis propinquissimi et eiusdē fere speciei: sintq; illi sicciores aeris ⁊ alimenti ac exercitij amplioris.

Phasianus.

¶ Nona auis est ethigoneta que est auis parua admodum perdicis: sed longum rostrum habens: cuius caro est optima.

Ethigoneta

¶ Decima auis est perdix: cuius caro fm Auic. ij. canon. capi. de cubebis. est de subtilioribus carnibus impinguans: quia multum nutrit cor abstergens ydropisi et stomacho conferens: et augmentum in coytu faciens. Uerum est tamen ꝙ stringit ventrem. Et istam carnem Gal. tertio alimentorum. cap. 10. ⁊. 8. de ingenio. cap. 2. prefert omnib⁹ alijs volatilium carnib⁹. Et dicitur de ista carne ꝙ si assidue comedatur maxime cōfert memorie.

Perdix.

¶ Undecima auis est frigellus: ⁊ est auis comedens racemos velociter volās similis turno: sed est melioris nutrimenti ꝙ sturnus: ⁊ multe tales inuentunt vbi sunt vinee: ⁊ inebriantur et esu racemorum: ⁊ melior est caro earum circa festum omnium sanctorum.

Frigell⁹

¶ Duodecima auis est otex: ⁊ est fm aliquos gallina siluestris: siue gallina phasiani. Uel fz alios est gallina aq̄tica. i. natās in aqua: ⁊ siue sit semina phasiani siue gallina aquatica: eius caro est boni nutrimēti.

Otex.

¶ Decimatertia est lus-

tremēd⁹:ꝛ est auis cōmuniter stans ꝑpe mare minor ḡgallina:sed est auis fusca alte clamās ꝛ velocissime volat:ꝛ qñ ambulat super terrā cauda eius semp tremit:rideo dicatur tremul⁹:et habet super caput eius longas plumas. ¶Et non est parua auis lōgam habēs caudam que a medicis vocat cauda tremula. ¶Ultima auis est amarell⁹:ꝛ etiā est auis similiter existēs in aqua similis anete:sed ea minor. Et generaliter loquēdo inter aues comestibiles plus laudantur ille que volatu velociores sunt. ¶Et sicut carnes ꝓdictarū auiū sunt laudabilis nutrimēti ꝛ facilis digestionis:ita etiam reperiuntur carnes aliquarū auium illaudabilis nutrimenti difficilis digestionis:ꝛ inequalis cōplexionis:sicut carnes anerum et pauonum ꝛ malardorū:et vltr auiū habentū collū longū ꝛ rostrum longum degentū in aquis et carnes passerū que sunt calidissime et a temperamento longissime ꝛ multum excitātes coytum. ¶Circa electionē vero carnis volatilū sciēdū est q̄ ꝑm diuersas laudabilitas nutrimenti proprietates ac eius qō nutrīt sanitatis vel roboris intentionem carnes laudātur varie. Vñ Gal. respiciens facilem alterationē ꝛ subtilitatem in carnibus perdicum prefert eas dē. Auicēna vero cum ysaac respiciens subtilitatem starne ac leuitatē ipsam ceteris pretulit ysaac etiā ꝑm diuersas intentiones carnes volatilū laudant diuersas. Auicēna vero laudauit carnes turturū pre ceteris:vel q̄ respexit ad ꝓprietatem qua roborant ꝛ confortant intellectū Vel quia in terris eius est ipsaꝝ tanta bonitas que non est in alijs terris. ¶Sciendū est insuper q̄ carnes volatilium plus cōueniunt q̄s carnes quadrupedum his q̄ relicto exercitio corporali vacāt cōsiliis studijs et contemplationibus q̄ digeruntur facilius alijs. Iuxta illud Gal. iij. alimentorū. Digestibilior est tū hec caro. volatilū ai alijs:ꝛ maxime perdicū:ꝛ generāt sanguinē clarū mundū spirituosum mentis exercitijs et elcuationi intellectus aptum.

De electōe piscium.

Si pisces molles sunt magno corpore tolle:
Si pisces duri parui sunt plus valituri.

¶Hic ponuntur duo accidentia:et quorum notitia attenditur electio piscium. Vñ pisces aut sunt duri aut molles. Si molles sunt:tūc seniores sunt eligibiliores. Cuius causa est ista:q̄ mollities prouenit ex humiditate que in iuuene pisce indigesta ꝛ in sene plus digesta:ꝛ sic in iuuentute tales pisces sunt ḡsatiui flegmatis:sed seneo minus. Et sic ptz q̄ anguilla senior sanior est iuuene ꝑm quosdam. Si vero tales pisces sunt duri:tūc iuuenes sunt saniores.i.digestibiliores:cuiusmodi sunt lucii ꝛ parce. Duricies enī inḡtū hmōi resistit digestioni. Et istā sniam ponit Aui. ij. cañ. cap. de piscibus dicēs. Et eligitur q̄dē ex piscibus dura carnē habentibus ille qui est minor. Et ex habentibus molles carnem ille qui est maior ad terminum aliquem.

Lucius.

Lucius et parca saraulis et albica tenca.
Hornus plagitia cum carpa galbio truca.

¶Hic tanguntur decem pisces eligibiles ꝑ nutrimēto nature humane. ¶Quoꝝ primus est lucius:qui est piscis notus ꝛ dicit esse tyrannus piscīū:q̄ non solū deuorat pisces alterius speciei:sed etiā eiusdē speciei cum eo. Vñ versus.

Lucius est piscis rex:et tyrannus aquarum.
Aquo non differt lucius est parum.
Est enim piscis dure carnis et natatu velox.

Parca.

¶Secūdus est parca:a parco parcis parcere dicta per cōtrariū:q̄ nulli pisci parcit:immo trata vulnerat alios pisces suis squamis:quas habet supra dorsum:nec eā audet tuadere lucius:immo vt narrat Alber. de naturis animalū est nālis amicitia parce ꝛ lucij. Lucius enī lesus ab alio difficulter sanat:sed lesus q̄rit parcā:que videns eū lesum tangit ꝛ lenit vulnus lucij:ꝛ sic lucius sanatur. Et est parca similiter piscis dure carnis notis theutonice eymbaers.

Saraulis.

¶Tertius piscis est saraulis vel saraulus piscis marinus apud gallicos dict⁹ sola. Alij dicūt q̄ est piscis theutonice dict⁹ eynthogeet est piscis multū san⁹ iter pisces marinos.

Albica.

¶Quart⁹ est albica theutonice:vuttic:ꝛ est piscis marin⁹.

Tēcha.

¶Quintus est tenca que est dulcis aque notus pellem habens lubricam atq̄ viscosam:ad nigredinem tendens:sed eius caro est dura. Unde ab istis tribus piscibus qui sunt lucius parca ꝛ tenca:post eorū coctionē aufertur pellis. Et dicit iste piscis theuthonice ytike. ¶Sextus est gornus: et est piscis minimus marinus albus ad ḡtitatem medie partis medij digiti quo ad lōgitudinem:qui comeditur cū capite et spinis:ꝛ dicitur theutonice eyngaernaert. ¶Septimus est plagitia:ꝛ est piscis marinus notus latus: habēs in vna parte sue pellis maculas rubeas:ꝛ pellis ꝛ est tota alba cuiuū os habēs theutonice:eympladysscol. ¶Octauus est carpa q̄ est piscis dulcis aq̄ notus:multū tamen de se est viscosus:sed a magnatibus decoctur in vino:ꝛ sic ab eo rollitur eius viscositas. ¶Nonus est galbio:ꝛ est piscis marinus notus a quibusdam dictus roger⁹ theutonice roe tahert:ꝛ est piscis dure carnis ꝛ sanus. Alij tertius habent gouio:ꝛ est piscis parvus dulcis aque ad longitudinē vnī⁹ digiti longi:ꝛ est rotundus ꝛ suauissimus gallice gouion. ¶Ultimus est truca:que est in carne similis salmoni: nec tñ est salmo:et est longus et nō grossus. Et capitur in magnis fluuijs ꝛ permittit se fricari in aqua:ꝛ sic capitur et ex eo fiūt pastilla cum speciebus:et est piscis valde pretiosus gallice truytes. ¶Circa electionem vero piscium sciendum est primo q̄ pisces respectu carnium ceteris paribus minoris sunt nutrimenti et facilis digestionis:ꝛ nutrimentū eorum est plurū superfluitatū ꝛ flegmaticū et frigidū et hūidū ꝛ minus nausiuū. Et sunt ad digerendū duri ꝛ lōgam ratiōt moraz in stomacho. Et quia in eorum digestione laborat stomachus:ꝛ interdum corrūpitur in stomacho:ꝛ qualitatem quādā suscipiunt putredinalem:sitim generāt. Et vt sic audeam dicere carnium laudabilium nutrimentum melius est nutrimento piscīū. ¶Secūo sciēdū est q̄ pisces marini sunt meliores in regimine sanitatis ceteris paribus piscibus aque dulcis. Eorum enim nutrimētum est minus superfluum ꝛ nature carnium magis propinquum. Sed q̄ ceteris paribus pisces marini sunt durioris carnis piscib⁹ aq̄ dulcis:ideo sunt difficilioris digestionis ꝛ resolutionis ꝛ pluris nutrimēti ꝛ purioris. Uerum est tamen q̄ in egris magis conferūt pisces aque dulcis ꝓpter debilitatem digestiue eorum. ¶Tertio sciendū est q̄ in piscibus tam marinis q̄s aq̄ dulcis eligendi sunt quorū caro est alba nō viscosa:sed frāgibilis:nō multum grossa:sed subtilis:nō grauis odoris:sed suauis:nec cito putrefactionis:sed sufficientis durationis:non mali coloris:sed boni et quorum habitatio non est in lacubus stagnis:nec in locis sordidis: nec in aquis habētibus malas herbas. Et eligendi sunt non valde iuuenes:nec valde magni:ꝛ qui sunt velocis motꝰ ꝛ pauce viscositatis. Et si sint pisces marini eligendi sunt qui capti fuerunt in fluminibus multum distantibus a mari:ꝛ hoc ceteris conditionibus bonis suppositis. Itē suppositis ꝓdictis conditionibus:quāto pisces sunt squamosiores tanto sunt meliores. Et similiter intelligitur de spinis:q̄ spine multe et squame significāt puritatem substantie piscis. Itē inter pisces marinos meliores ꝛ puriores sunt qui capti ꝛ nutriti sunt in mari profundiori et magis agitato ad quod est cursus plurium fluuiorum. Et ergo capti in mari septētrionali quod magis est agitatū:ꝛ magis tempestuo suꝝ velocioris fluxus ꝛ refluxus meliores sunt captis in mari mortuo vel meridionali. Et similiter intelligēdum est de piscibus dulcis aque. Nam ceteris paribus quanto aqua est profundior ꝛ mobilior tanto piscis in ea nutritus est melior. ¶Et ex his sufficienter eligi potest qui pisces sunt vituperabiles:ꝛ qui laudabiles. Pisces enim bestiales sicut porcus marinus:canis marinus:delphin ꝛ monia nō multū competit in sanitatis regimine. Sunt enim difficilis digestionis ꝛ grossi humoris ꝛ multe superfluitatis:nec ī carnibus predictorum piscium apparēt conditiones superius numerate puta albedo subtilitas ꝛc. Et si hos pisces ꝛ consimiles comedi contingat non statim sunt coquendi ꝛ comedēdi postq̄ capti sunt:sed obseruādi sunt per aliquos dies quousq̄ eoꝝ carnes molliscant et tenerescant sine substantie corruptione. Et etiam predicti pisces meliores sunt semisalsi q̄s recentes:aut perfecte salsi. Inter alios autem pisces marinos cōsideratis cōditionibus supradictis laudabiliores videntur:rogerus gornatus sine gornus. Nam eorum caro ꝛ substātia est purissima ꝛ post hoc plagitia ꝛ sola:sed horum est magis viscosa ꝛ minus frangibilis:ꝛ minus alba:ꝛ magis grossa:et minus subtilis:nec horū sapor aut odor

Gorn⁹.

Plagitia.

Carpa.

Galbio.

Truca.

Qui pisces sint eligēdi.

aut odor est ita delectabilis ⁊ forte piscis merlegus est laudabilior post rogetū. Non est enī tante grossitiei ⁊ viscositatis: sicut plagitia et sola ⁊ eius substantia est satis frangibilis sed consideratis sapore et odore cum colore ⁊ substātie puritate et nobilitate deficit in bonitate a rogeto ⁊ gornato: ⁊ similiter intelligatur de allece. Et mouia iuuentis satis appropinquat predictis in bonitate consideratis predictis cōditionibus: est tū grossior ⁊ viscosior predictis piscibus. Salmones aūt ⁊ turboti ⁊ maquerelli multū deficiūt in bonitate. sunt enī multū grossiores ⁊ viscosiores ad digerendum difficiliores ⁊ magis superfluitate pleni: vnde nō competunt nisi existantibus fortibus iuuentibus cum quibusdam salsis eorum viscositati grossitiei ⁊ frigiditati repugnantibus. ¶ Inter pisces autem dulcis aque cōsideratis predictis conditionibus parca et lucius mediocris primus gradum bonitatis obtinēt: suppositō q̄ sint pingues: deinde vēdosia: et deinde lopta. Et q̄uis carpa sit squamosior predictis tū non habet carnem adeo albam et frangibilem ⁊ subtilē: sicut lucⁱ ⁊ parca: et sepius reperitur in stagnis. Et vniuersaliter ceteris paribus meliores sunt pisces dulcis aque q̄ capiunt in aqua petrosa currente versus septētrionem p̄funda multe agitationis ad quā non confluunt sordicies ciuitatum in qua etiam nō sunt herbe male. Cāri aūt fluuiales et marini multi sunt nutrimenti ⁊ non facile in stomacho corrūpūtur verum sunt difficilis digestionis. ¶ Sciēdū est insuper q̄ pisces recentes corpus humectant et lac et sperma multiplicāt: et multū competūt cholericis. Et non sunt comedēdi pisces post forte exercitium vel fortē laborem: q̄ tunc de facili in stomacho corrūpūtur. Et caueāt ab vsu piscīū habētes stomachum debilē vel malis humoribus plenū. ¶ Amplius sciēdū est q̄ pisces grossi semisalsi meliores sunt q̄s recentes pisces. Et salsi multi tēporis non sunt boni. Item non sunt comedendi pisces ⁊ carnes simul: nec pisces et lacticinia: nec sunt comedēdi pisces post alios cibos. Item pisces laudabiles parum salsi: et in pauca q̄ntitate sumpti: reuocant appetitum ⁊ ip̄m corroborant: si quis habuerit appetitum ad eos.

Vocibus anguille prauе sunt si comedantur.
Qui phyſicam non ignorant hec testificantur.
Caseus anguilla nimis obsunt si comedantur.
Isti tu sepe bibas et rebibendo bibas.

¶ Hic subdit auctor q̄ anguilla est piscis insanus maxime nocēs vocib⁹: ⁊ hoc pbat sermone medicorū ⁊ naturalem philosophiam studētiū. Et ratio est q: anguilla est piscis limosus viscosus: ⁊ maxime opilatiuus: ⁊ multū deficit a cōditionibus boni piscis prius narratis in parte precedenti. Et q̄ dictū est de anguilla etiā intelligēdum est de lāpreda lz lampsede parue laudabiliores sint anguillis et min⁹ perniculose: cū nō sint tante viscositatis et grossitiei: sicut anguille: vt ptz ad sensum. Unde salua reuerentia vtentium: isti pisces sunt valde periculosi q̄uis ori sint saporosi. Horū enim piscīū in aqua fimilis est generatio generationi serpentum in terra. Unde multū dubitandū est q̄ non sint venenosi. vnde eor̄ capita et caude: in quibus venenū cōsueuit esse: ⁊ sīr interior spina nullo modo sunt edenda. Bonū est etiam propter earum viscositatē q̄ submergantur in vino optimo viue ⁊ dimittātur ibidem quousq̄ mortue sint et deinde preparent cū galantina optimarū specierum scōz q̄ coci magnorum dīorum facere consueuerunt. Bonū est tamē q̄ prebulliant primo duabus ebullitionibus in vino et aqua: ⁊ illa abiecta decoquātur ad p̄fectionē: ⁊ fiat galētina vel pastillatura vel assatura cum salsamento appropriato. vz cum salsa viridi cū fortibus speciebus ⁊ vino in hyeme: ⁊ cū debilibus speciebus et aggrestā ⁊ aceto in estate. Cōmodiosius tamē est manentem huiusmodi piscīū dimittere. ¶ Deinde subdit textus q̄ caseus et anguilla multū nocent si comedantur: ⁊ istud est intelligendum si in magna q̄ntitate sumant: quorum cause dicte sunt: de caseo ibi. Persica poma ⁊c. Et ō anguilla nūc dicta est cā. ¶ Postea dicit textus q̄ si ista sumantur cum frequenti potatione vini malitia eorū corrigitur ⁊ istud nō debet intelligi de vino subtili ⁊ penetratiuo: nec de vino quod datur via potus cōductus: q: tale nō debet dari super cibū generatiuum mali humoris quādo comeditur: nec ante ip̄m: nec posteā q̄ fuerit digestus: vī vult Auicēna tertia primi. cap. de regimine aque ⁊ vini: q: tale vinum magnum nocumentum inducere: penetrare enī faceret humorē malū ex hoc cibo genitus vsq̄ ad extrema corporis: qui forte non sufficeret penetrare: sine vini auxilio et conductu. Sed intelligendū est istud de vino forti: non multum penetratiuo sepe et in parua q̄ntitate dato gratia permixtiōis ciborū. Tale enī corrigit malīā ciborum: confortat digestionem et dirigit flegmaticos humores et frigidos quare iuuat ad digestionem casei et anguille: que male digestionis sunt.

Inter prandendum sit sepe parumq̄ bibendum:
Si sumas ouum molle fit atq̄ nouum.

Depotu in comestione.

¶ Hic auctor tangit duo documenta. Quorum primū est q̄ comedens in prandio vel cena dz vicissim comedere ⁊ bibere multiplicando vices bibitionis: sed pro qualibet vice parū potus sumere. Et facere nō dz quēadmodū bruta que totū cibū capiūt et postea bibunt: q: sic potus melius cibo permiscetur: ⁊ cibus exinde redditur remollitus et digestionis capacior. ¶ Et circa istud est sciendū q̄ triplex est potⁿ: Potⁿ triplex. scz permixtiuus: delatiuus: ⁊ sitis sedatiuus. Istud autem q̄ dictum est intelligēdū est de potu permixtiuo ciborum. Iste enim potus dz vicissim recipi cū cibo. Et saluo meliori iudicio non debet iste potus differri vsq̄ ad finem comestionis: nec debet expectari sitis. Et iste potus maxime cōpetit q̄n sumuntur cibaria actualiter siccа vel virtualiter sicut patet in laborantibus comedētibus panem siccū. Sed potus sitis sedatiuus regulariter ⁊ hoībus bene dispositis dz differri vsq̄ ad finē comestionis tunc enim est vera sitis propter estuationē cibi calidi ⁊ sicci. Nō enim multū rationabile est q̄ simul vigeant sitis ⁊ fames q: sunt appetitus cōtrarij. Et dz iste potus dari ſm plus ⁊ minus: ſm q̄ maior vel minor est sitis. Potus vero delatiuus: maxime cōpetit cōpleta prima digestione regulariter et parū ante horā suscipiēdi alīū cibū sequētē. Et talis potus spāliter cōpetit q̄n cibaria primitus sumpta fuerint grossa in substātia: nec dz expectari sitis ad talē potū suscipiēdū. Nā talis potus preparat stomachū ad suscipiēdū cibū sequētē ⁊ iuuat trāsitū cibi ad epar a stomacho: nec dz talis potus esse magne q̄ntitatis vt cito possit digeri. Ante enī eius digestionē non trāsit ad epar. Et istud verū est nisi talis potus delatiuⁿ fuerit aqua in qua nō opz expectare digestionē ante penetrationē eius ad epar. Regulr aūt potus cōuenies ⁊ delatiuⁿ: aut etiā p̄mixtiuⁿ nō dz esse aq̄: sz vinū vel aliq̄d ꝓportionabile vino puta cerusia vel cerusiarū: vel pomerū: vel melicratū: vel aliq̄s sike: q̄b⁹ oīb⁹ vinū est melius. ¶ Sciendū secdo q̄ quāto cib⁹ est grossior: siccior: ⁊ frigidior tāto potus p̄mixtiuⁿ ⁊ delatiuⁿ dz esse maior: ⁊ ecōuerso q̄nto cibus est calidior: subtilior ⁊ humidior: tāto potus delatiuus ⁊ p̄mixtiuus dz esse minor. Et q̄nto cibus est grossior et frigidior et digestioni inobediētior: tāto vinū permixtiuū vel delatiuū dz esse subtilius et fortius. Et q̄nto cib⁹ est subtilior calidior et digestibilior potus dz esse debilior: vel vinū debilius vī fortius vinum bibendū est cum carnibus bouinis q̄s cū pulmis et fortius bibendū est cū piscibus q̄s cū carnibus regulariter. ¶ Scōm documentū est q̄ sumēs ouū dz ipsum sumere quādo est molle et nouū: cuius causa dicta est supra.

Lāpeda ⁊ anguilla sunt periculose.

Pisam laudare decreuimus ac reprobare.
Pellibus ablatis est bona pisa satis.
Est inflatiua cum pellibus atq̄ nociua.

¶ Hic pōnit vnū notabile de pisis: et est q̄ pisa aliquo mō laudant: et aliquomō vituperant. Laudant enim q̄n comedūtur ablatis corticibus: et vituperant q̄n comedunt cum corticibus et pellibus: q: tūc sunt inflatiua. Et ergo nō est artificiale ea comedere simul cū cortice: q: medulla ꝓ et corticū nature discordāt. Alterū enī laborat vt soluat et ereat. Alterū obuiat vt cōstringat: vt dicit ysaac in dietis vniuersalibus: q̄re in corpe fit motus agitatiuⁿ inducēs torturam et inflationē. Et istud nedū veritatē dz de pisis: verūtā de oībus leguminibus: sicut fabis faseolis lētibus et silib⁹. Et spāliter de habētibus multū corticē: sicut fabe et cicera nigra. Cortex etiā in oīb⁹ est pessimi nutrimenti q̄s medulla.

De leguminib⁹.

Et circa istud est sciendum q̄ est vna maneries pisoꝝ albo rum rotundoꝝ habentium corticem exteriorem valde pau cum et subtilē: et ista pisa securius possunt comedi cū corti ce q̄z alia: q̄uis melius sit q̄ depurent a cortice. ¶ Et q: dictum precedēs veritatē habet de oīb⁹ leguminib⁹. Sciē dum est q̄ legumina recentia minus habent de cortice: ꝛ in eis minor diuersitas est inter corticem ꝛ medullam ꝛ facili⁹ digerūtur: ꝛ ideo dicunt aliqui q̄ magis competūt corpori bus sanis: q̄z non est ita: q: legumina recēta sunt plurima rum superfluitatū: ꝛ corruptibilium substantie: q̄nare mi nus conueniunt corporibus sanis. Et ideo p̄ veritate tenē dū est q̄ legumina sicca depilata a cortice exteriori sunt sa niora q̄z recēta nō depilata: sed viridia sunt saniora siccis non depilatis. ¶ Sciēdum vlterius q̄ omnium leguminū substantia est inflatiua et difficilis digestionis ꝛ eorum nu trimētum malum: non competit in regimine sanitatis: sed brodium siue decoctio ip̄oꝝ conuenies est: q: eoꝝ decoctio vētris est subductiua. i. laxatiua vane ꝓuocatiua et venaꝝ deopilatiua. Uā satis ꝓuenit temporibus in quibus holeis vtuntur cibis grossis ꝛ opilatiuis: puta tēpore iemis oriz. In isto eñ brodio siue in ista decoctione cōuenienter facta nō sunt nocumenta que sunt in substātia: vnde in ea nō est inflatio nec difficultas nutritionis: et digestionis: nec ma litia nutrimēti. Fit autem ista decoctio per istum modū: in fero eñ ponuntur cicera vel pisa in aqua feruēti: et in eadē lōgo tempore manibus cōfricant: deinde p̄dicta aqua to ta nocte temperet: et in eadē sequenti nocte bullit duab⁹ vel trib⁹ bullitionibus: et postea colet: ꝛ colatura reseruet et appropinquāte hora refectionis p̄paretur cū canamomo et croco: et aliquātulū vinum addat: ꝛ deinde vnico feruo re bulliat: ꝛ sumatur in principio refectionis. Et brodium seu pureta ciceri et pisoꝝ rotundoꝝ alboꝝ est melius ꝛ ꝓue nientius ꝛ nature amicabilius. Et similiter eoꝝ substātia.

Lac ethicis sanum caprinum. post camelinum.
Ac nutritiuum plus omnibus est asininum
Plus nutritiuum vaccinum sit et ouinum.
Si febriat caput ꝛ dolet non est bene sanum.

¶ Hic ponuntur quedā documenta circa electionē lactis.

Delacte dando ethicis.

Primum est q̄ lac caprinū est sanū ethicis. i. consumptis ꝛ maceratis vel habentibus febrē ethicā. Et istud vult Auī. ij. cañ. cap. de lacte dicens. Lac caprinū et lac asininū sunt bona ethicis: ꝛ idē vult prima quarti. tractatu tertio. ca. de rememoratione medicinaꝝ humectātū ethicos. Et rō etiā est: q: lac caprinū est temperatū ſm Auicē. ij. cañ. cap. de la cte: ꝛ etiā multi nutrimēti: vt vult hic ter. Et post illud lac valet camelinū. Istud eñ subtile est multe aquositatis et humiditatis: quare potest humectare eos: verū est tñ q̄ istō lac ꝓpter suā nimiā humiditatē parū nutrit: quare minus eis cōuenit q̄z caprinum. Istud tamē lac camelarum ꝛ ma xime nouiter fetarū cōfert ydropisi valde ꝛ patientibus do loreꝫ in epate: ꝛ renouat epar ſm Auic. ij. cañ. cap. de lacte.

¶ Scōm documētū est q̄ lac asininū plus ceteris lactib⁹ ethicis cōuenit. Et istud verū est cōparādo lac asininū ad lac aliorū brutorū: q: lac asine declinat ad frigiditatem ꝛ hu miditatē ꝛ est subtilius ꝛ citius penetrās ꝛ tardius coagu labile q̄z lac aliorū brutorū ſm Gal. septimo de ingenio. ca. vi. ꝛ idē vult Auic. prima quarti loco ꝓallegato dicēs. Et nō est lac post lac mulieris: sicut lac asine. Et primus dicit: et ꝓprie lac asine eradicat ethicā si fuerit ei eradicator. Com parādo tñ lac asine ad lac mulieris nimis cōuenit. Lac eñ mulieris suggendo sumptū cōuenientius est oib⁹. vt vult Auicēna prima quarti. loco ꝓallegato. Et rō est: q: lac hu manū siue muliebre subtilius est frigidius et humidius na ture humane magis simile velocius penetrās citius digestū ꝛ magis nutriens. Et ꝺz istud lac dandum ethicis q̄tū possibile est mulgeri magis prope lectum infirmi: et ei pri mus sine mora administrari ne ab aere corrūpatur. ¶ Et circa istud sciendum est q̄ non semper conuenit ethicis lac mulieris: aut asine: imo in aliquibus casibus lac acetosum tolluz q̄ñ siue ebutyratum est vtilius ethicis q̄z lac mulieris aut asi nū magis ne. Quorū primus est quando cum ethica est solutio ven tris. Secundus est q̄ñ est suspitio de coagulatione lactis q̄z dulce. in stomacho: vel de ardore vehementi febris: vel q: stoma chus de se est cholericus: vt lac in cholerā cōuertat. Tertius est quādo cum ethica cōplicatur putrida: precipue quando in interioribus non fuerunt multe opilationes: nam lac ace tosum restringit ventrem: ꝛ non faciliter cholerizatur: quia priuatum est butyrositate per quā faciliter lac inflāmatur nec in putrida febre cito putrefit propter eandem causaz. Quartus est si stomachus fuerit fortidus: tūc enim lac fa cile in eo corrumpitur. Quintus si ethicus abhominet lac dulce ꝛ integrum: ꝛ nō acetosum: siue ebutyratum. ¶ Ter tium documētum est q̄ lac vaccinum ꝛ ouinū sunt magis nutritiua: quia pinguiora et grossiora sunt alijs: vt dicit. Auicenna secūdo cañ. cap. de lacte. Et ibidem de lacte vac cino dicit. Lac omnis animalis cuius pregnatio prolixior est pregnatione mulieris est malum: quapropter proportio nabile est illud quod est proximū sicut vaccinum. Rasis ve ro tertio Almāsor. cap. de lacte dicit. Uaccinū eñ lac omni lacte cuiuslibet animalis alterius grossius iudicat. q̄ etiā omnibus sui corporis pinguedinē adipisci volentibus cō uenientius existit. ¶ Quartum documentum est q̄ lac no cet habenti febrem et dolorē capitis. Cuius causa dicta est supra ibi. Persica pira poma ꝛc.

Lenit et humectat: soluit sine febre butyrum.

De butyro.

¶ Hic auctor ponit tres ꝓprietates butyri quas ipm̄ indu cit in corpore humano. ¶ Prima est q̄ butyrū lenit ventrē siue mollificat atq̄z lubrificat hāc proprietatem facit suavi tuositate. ¶ Secūda proprietas est. q̄ butyrum est hume ctatiuum: quia ex melioribus partibus lactis compositum est ita sibi cōuenit hūectare: sicut ipsi lacti a quo extrahit. ¶ Tertia est. q̄ soluit ventrem. i. ꝓuocatiuum secessus: et hoc facit quia lubricitatē inducit in intestinis. Et istas pro prietates eius etiā ponit Auic. secūdo cañ. cap. de butyro: Et inducit butyrū istas tres proprietates in corpore nō fe bricitante. Nociuū tamē est corpori febrēti: quia butyrum sola vnctuositate de facili inflāmatur: et in febriente calorē augmētat. Circa istud sciendū est q̄ licet butyrum inducat predictas ꝓprietates: ratione tamen nimie sue humiditatis ꝛ vnctuositatis nō competit via cibi specialiter in quā titate notabili. Primo eñ si quis eo vtat in quātitate nota bili abhominationē inducit: ꝛ facit cibū supernatare in ori ficio stomachi ꝛ vētrē plus debito laxat: ꝛ vomitū inducit. Nullo ergo modo butyrū est comedendū via cibi in quāti tate notabili: et specialiter nō comedatur post alios cibos sed ad condimentum cibariorum fatis conuenit.

Incidit atq̄z lauat: penetrat: mundat quoq̄z seruz.

Defero siue ab lactis.

¶ Hic ponuntur quatuor ꝓprietates se. id est aque lactis Quarum prima est q̄ serum est incisiuum siue subtiliatiuū. Secunda est. q̄ est lauatiuum. id est absterſiuuz. Tertia est q̄ est penetratiuū: et ista sequitur ex prima. Quarta est. qō serum est mundificatiuū: id est solutiuum: siue purgatiuum Et tres istarum ꝓprietatum narrat Auicen. secundo cañ. cap. de lacte dicens. q̄ aqua eius scilicet lactis est subtilia tiua: lauatiua ꝛ solutiua: ꝛ in ipsa nō est mordicatio. Ras. vero tertio almansoris dicit q̄ serū cholerā rubeā expellit scabiei quoq̄z atq̄z pustulis: necnō eis pustulis que in facie nascuntur ꝓcerte etiam atq̄z ei cuius potus vini potus no cuit auxilium prebet.

Caseus est frigidus: stipans grossus quoq̄ durus.
Caseus ꝛ panis bonus est cibus hic bene sanis.
Si non sunt sani: tunc hunc non iungito pani.

De caseo.

¶ In hoc textu auctor duo facit. Primo ponit quatuor ꝓ prietates casei. Quarū prima est q̄ caseus est frigidus. i. frigide nature. Et istud intelligēdū est de caseo recenti qui est frigidus ꝛ humidus: ꝛ non de veteri q̄ est calidus et siccus: vt vult Auic. sexto cañ. ca. de caseo. Uel pōt intelligi de ca seo q̄ fit ex sola coagulatiōe lactis absq̄z alicui⁹ alterius rei cōmixtione. Reperit enim caseus calide nature calefaciēs stomachum: ac linguā mordicans ex cōmixtione rerum sibi admixtarū: sicut est aliqs caseus viridis: q̄ si in magna quā titate sumat multū calefacit corpus. Secūda ꝓprietas est. q̄ caseus est stipans. i. constipatiuus siue durum ventrem efficiēs. Et istud maxime habet veritatē de veteri: ꝛ multuz coagulū habēte. Tertia est. q̄ caseus est grossus. i. grossi humoris generatiuus: qō veritatem hꝫ de omni caseo: q: olo caseus ex

caseus ex grossiori et terrestriori pte lactis fit. ¶Quarta est q̄ caseus est dur⁹.i.duriciem ventris efficiens ⁊ ista potest esse eadem cū secunda. Deinde dicit textus q̄ caseus q̄uis solus sumptus sit insanus:ex quo male digestionis est: vt predictum est:tamen si modica q̄titate misceatur panī:cuz ipso pane digestibilis fit:⁊ alias nō. Et istud veritatem hz in corpore sano:in egro autem non. Et de caseo plus dictū est ibi. Nutrit et impinguat.

Ignari medici me dicunt esse nocīuum.
Sed tamen ignorant cur nocumenta feram
Languenti stomacho caseus addit opem.
Si post sumatur terminat ille dapes.
Qui physicam non ignorant hec testificantur.

¶In hoc passu auctor fingit personam loquētē in specie casei contra dicentes vsum casei esse insanum. Et dicit loquēs in persona casei. Ignari medici.i. medicinam ignorātes. dicūt me caseum esse nociuū. supple vniuersaliter. ignorant causam cur humane nature nocere dicor. Et post hoc tangit auctor duas vtilitates sumptionis casei. ¶Prima vtilitas est q̄ caseus cōfert egrotāti stomacho. Et circa istō est notādum q̄ non omnis caseus confert opem omni stomacho lāguēti:sed in ceteris casibus omnis caseus nocet. s.stomacho rare texture:⁊ omni stomacho debilitato ex lōga egritudine. Sed caseus recens et nouus nō multevisco sitatis opem confert stomacho calido. q: teste Rasi tertio almāsoris adustionē et caliditatē eius reprimit. Et stomacho etiam sicco confert ꝓpter eius humiditatē. Et talibus stomachis multū nocet caseus antiquus:siue multuz acutus vel multum coagulum habēs. Sed stomacho habenti multa flegmata eius pelliculis adherētia:multum confert caseus antiquus vel multū coaguli habēs:q: talis sui acutate flegma incidit et abstergit. Sed tali stomacho marie nocet caseus recēs et mollis. Et sic ptz q̄ in aliquo casu caseus semper nocet:⁊ in aliquo non:⁊ q̄ aliquādo caseus recens prodest:⁊ aliquādo vetus. ¶Secunda vtilitas est q̄ caseus sumptus post cibum terminat tm̄:q: facit cibū descendere ad illum locum in quo ꝓviget digestio.s.ad fundū stomachi. Et istud totum scīūt qui veram scientiam medicine habent. Et de caseo acuto dicit Rasis.iij.almansoris. Verūtamē cū post comestionem parua ex eo gustatur quātitas os stomachi corroborat satietatem quoq; nimā atq; fastidium que ex dulcibus ⁊ vnctuosis nutrientibus in ore stomachi prouenient aufert.

Inter prandendum sit sepe parumq; bibendum.
Vt minus egrotes:non inter fercula potes.

De potu inter cōestionea.

¶Hic ponit duo documēta. Quorum primum est q̄ prandendo.i. comedēdo aliquis debet vicissim post cibum sumptum parum et sepe bibere.ita q̄ nō debet primo totum cibum sumere:et postea potum. Et istum versum primū aliq̄ nō habent:q: re vera idem versus in forma prius expositus est. Secūdum documentum est q̄ inter duas comestiones: sicut prādium ⁊ cenam debemus ꝑ posse potum euitare:et hoc si cibus sumptus in stomacho nōdum fuerit digestus nisi magna necessitas adsit:q: talis potus sumptus impedit et interrūpit digestionem cibi primo sumpti:cibuz facit indigestū de stomacho descendere:atq; appetitum deiicit circa cibum in cena sumendū:⁊ corpus grauat:et ad dispositionem in qua homo neq; sanus:neq; eger est inclinat:siue ad dispositionem preuentem sebrem.

An cena sit incipiēda a potu.

Vt vites penam de potibus incipe cenam.

¶Hic auctor innuit q̄ cena dz incipi a potu. Et aliq̄ exponūt metrum istud. Si vis vitare penam.i. infirmitatē pr⁹ potes in principio cene anteq̄ comedas: sed ista expositio non valet:q: fm medicos regularius est a cibo cenam incipere q̄ a potu. Et q̄uis iste liber directus sit anglicis tm̄ tamen hanc sentētiam non obseruant:q: regulariter q̄cuq; hora diei potū sumūt preponūt morsum panis. Ideo aliter potest exponi versus iste accipiendo potuz ꝑ cibo liq̄do ⁊ facile digestibili sicut accepit ypocras potum secūda da particula aphorismorum:ibi Facile est repleri potu q̄ci borta q̄ sensus istius versus sit q̄ melius est cenam incipere a potu.i.cibo liquido et facile digestibili q̄ a grosso et duro et difficile digestibili. Cuius ratio est:q: si cibus liquidus et facile digestibilis post sumatur:cum in nocte supueniente fortificetur calor digestiuus cibus liquidus ⁊ facile digestibilis lōgo tempore erit digestus ante grossum ⁊ difficiliter digestibilem. Et cum non poterit habere exitū propter cibum grossum nōdum digestum nimis aduretur: vel si exeat grossum secū rapiet cibū nondum digestum plene. Melius est ergo vt iste cibus liquidus et facile digestibilis prius sumatur:vt tempore quo digestus sit exitū habeat nullo repugnante.

Singula post ouа pocula sume noua:
Post pisces nux sit post carnes caseus assit.
Vnica nux prodest:nocet altera:tertia mors est.

¶Hic auctor ponit aliqua documēta. Primum est q̄ post sumptionē cuiuslibet ouі recentis supple et mollis debem⁹ sumere potū. Et maxime hausturn vini. Cuius causa pōt esse:q: ouum recens et molle est optimi nutrimēti ⁊ facilis digestionis:⁊ est de his que in modica q̄titate multum nutriūt:et precipue eius vitellus vt dictum est prius ibi. Ouа recēcia. Sic ergo vinū quod est amicū nature facit q̄ ouum autidius ad membra trahitur ⁊ ad eius penetrationē iuuat Et causa alia etiā potest esse:q: ouū tarde per mem⁹.descendit:potus ergo vel vinum iuuat eius descēsum. ¶Secūdū documētū est q̄ post comestionē piscū debemus sumere nuces loco casei:q: nux sua siccitate impediat generationem flegmatis:quod generari solet ex piscibus. Et hinc est q̄in quadragesima vltimo dantur nuces. ¶Tertiū documētū est q̄ post comestionē carnium debemus sumere caseum et nō nuces:q: nuces nimiū exiccarent. ⁊ caseus non:sed facit cibum descēdere ad fundū stomachi:in quo viget digestio. Et istud est verum de caseo mediocri inter veterem ⁊ nouū ¶Deinde subdit textus in vltimo versu q̄ vnica nux scilz nux muscata prodest nature humane ⁊ ꝓficua est quia bonum odorem oris efficit. visum cōfortat ⁊ similiter epar splenem ⁊ stomachū:⁊ maxime os eius fm Auic. secundo cañ. cap. de nuce muscata. Sed altera nux scz auellana vel cōis nocet. Auellana quidem quoniam inflatiua est et generatiua vētositatū in ventre inferiori:⁊ facit soda ⁊ tarde est digestionis ⁊ excitat vomitū vt habet Auicenna secūdo cañ. ca. de ea. Nux vero cōis. quia etiaz facit soda ⁊ difficilis est digestionis ⁊ mala stomacho:⁊ hoc calido ꝓpter eius caliditatem. Sed tertia scilicet nux baliste est mors.i. mortem inferens:quia per balistam homines interficiuntur. Vel potest istud intelligi de nuce methel:que secundum Auicēna secūdo cañ. est venenū stupefactiuum: quare mortifera est.

Depiris

Adde potum piro. nux est medicina veneno.
Fert pira nostra pirus. sine vino sunt pira virus.
Si pira sunt virus sit maledicta pirus.
Si coquas antidotum pira sunt:sed cruda venenū
Cruda grauāt stomachū:eleuāt pira cocta grauatū
Post pira da potum:post pomum vade fecatum.

Pira de ꝓpriete te induc̄t colicam.

¶In primo versu auctor dat vnum documētum dicens:q̄ nos debemus post vsum pirorum sumere potum:scilicet vinū. Cuius causa sufficienter dicta est prius:quia pira sunt generatiua vētositatis:⁊ de proprietate cholicam inducentia ⁊ sanguinem aquositate replentia:et ergo cū eis debet potari vinū:⁊ maxime forte calidum quod est ventositatuz carminatiuū ⁊ aquositatū consumptiuū:quas inducūt pira. ¶Secundo dicit textus q̄ nux est medicina veneno id est remediū cōtra venenum:vt prius dictum est: ibi. Allia nux ruta. ¶Deinde in secūdo et tertio versibus innuit q̄ pira sumpta sine vino sunt venena:id est nature nocētia ꝓpter causam dictam in primo versu. Verum est tamen q̄ pira nō sunt virus.id est venenū simpliciter quia si sic comestio eorū mortem induceret.et pirus ea portans esset maledicta. ¶Deinde in quarto versu auctor innuit q̄ pira cruda sunt venenum id est nocumentū inferentia:quia faciūt ebullitionē humorū colicam flegmata ⁊ scabiem. si tamen ipsa coquātur sunt antidotū.id est medicina mō quo dictū est:scilicet cū vino:⁊ maxime etiā post alios cibos sumpta quia sic iuuāt ad expulsionem secum. ¶Deinde in quinto

versu dicit q̄ pira cruda grauant stomachum: q; ipm impediunt a digestione ⁊ inflatiua sunt: sed pira cocta relevāt stomachum grauatū ⁊ disponūt ipsum ad suam naturalitatē. ¶ Et in vltimo versu subdit duo. Primū est q̄ nos debemus post pirū sumere potum ꝓpter causam dictā prius. Secūdū est q̄ post esum pomi debemus tre fecatum id est ad secessum: ⁊ fm Auicē. secundo can. ca. de pomis. Poma dulcia et acetosa quādo in stomacho inueniunt humorem grossum quandoq; deponūt ipm in egestione. Ratio tamē tertius esse potest: q; poma multum inflatiua sunt ventositatem generantia: que in secessu emittitur.

Decerasis. Cerasa si comedas tibi confert grandia dona.
Expurgant stomachum: nucleus lapidē tibi tollit.
Et de carne sua sanguis erit tibi bonus.

¶ Hic ponuntur tria cōmoda prouenientia ex vsu cerasorū. Primum est q̄ cerasa expurgant stomachum. Et istud fm quosdam verum est quādo simul cum eis nuclei teruntur: quia sic simul habent quādam vim absterſiuam ac mundificatiuam. Secundum est q̄ nucleus cerasorum id est arillus habet virtutem frangendi lapidem renum vel vesice: si succus sumatur vel ex eo fiat lac. Tertium est q̄ caro cerasoꝝ est generatiua optimi sanguinis et confortans ac impinguans. Et istud experimēto cōprobat: q; videmus passeres qui sunt aues multum comedentes cerasa q̄ tempore cerasoꝝ habent ea pinguia multum maiora q̄ alio tēpore signum ergo est q̄ magnificant ea ꝑ ⁊ confortant. ¶ Circa istud tamen est notandum q̄ duplicia sunt cerasa. ſ. grossa et parua. Grossa autē adhuc duplicia: scz dulcia et pōtica.

Cerasa duplicia. Dia dulcia et parua sunt insana de facili corruptibilia ac in corporibus facientia vermes. Grossa pontica dicuntur cina ⁊ illa sunt adhuc duplicia. Quedam sunt rubea ⁊ molto carnis: et talia debēt recentia comedi et in principio mē se: et habent vim absterſiuam stomachi atq; appetitum incitādi. Alia sunt cina nigra et grossa satis dure carnis: ⁊ inter cetera maxime pōtica: ⁊ ista debent comedi in fine prādij siue cene. Cuius causa est: q; ista sua ponticitate quādo in fine mēse sumūtur claudunt ostiū stomachi: quo clauso digestio melior ac velocior fit.

Infrigidant laxant: multum prosunt tibi pruna.

¶ Hic ponuntur due vtilitates prouenientes ex esu prunorum. Prima est q̄ pruna infrigidant corpus: ⁊ ideo portu galensēs in calida regione existentes in decoctione suarū carnium semper commiscēt pruna: ⁊ maxime damascena.

¶ Secunda est q̄ pruna laxāt ventrem: et hoc est ꝓpter eorum humiditatē et viscositatem fm Galienum secundo alimētorum. Et istud est verū de prunis maturis. In crudis eīm que nō sunt matura est stipticitas et eorum nutrimentum est paucum: vt dicit Auicēna secūdo cano. capi. de eis. Et ista secūda vtilitas licet etiam multum conueniat prunis damascenis sicut et prima: maxime tamen cōuenit prunis armenis. i. deportatis ex terra armenie q: meliora sunt omnibus et vehementius soluētia fm Auicen. loco prealligato. Et ꝓ maiori declaratione istarum vtilitatū sciendū est q̄ pruna matura sunt in vsu: ⁊ nō immatura. Pruna aūt magis nature conuenientia sunt illa que sunt figure oblonge habētia carnem paucam ⁊ duram ad aliqualem siccitatem declinantia. et corticem exteriorē tenuē: ⁊ debēt esse in sapore nō vere dulcedinis: sed debet esse eorum dulcedo attinens alicui acredini: ⁊ huiusmodi sunt pruna damascena talia eīm pruna infrigidant vt dictū est. Sunt autem multe alie materies prunoꝝ quoꝝ vsus nō est approbādus. Sūt etiam quedā punella siluestria parua que crescūt in siluis et nō sunt laxatiua: sed vētris restrictiua: ⁊ ex his fit aqua que vētris restrictionē facit. Debēt autem pruna que sumūtur ꝓpter ventris laxationem primo poni in aqua frigida tūc eīm perfectius infrigidāt ⁊ humectāt: et choleram quaz inuentunt lubricando soluūt: ⁊ sic stomachus melius disponitur ad cibum recipiendum. Et est diligenter notādum q̄ pruna humida recētia sunt magis alteratiua: cuius sint pessimi nutrimenti ⁊ plurium superfluitatum sed pruna sicca magis confortāt ⁊ melius nutrimētum dant corpori. Et sicut dictum est de prunis: sic suo modo intelligatur de cerasis. Verum est tamen q̄ cerasorum humiditas est subtilior et minus viscosa. vnde minus nutriunt q̄ pruna.

Depruns prunella siluestria.

Persica cum musto vobis datur ordine iusto
Sumere: sic est mos nucibus sociando racemos
Passula nō splenī: tussi valet: est bona reni.

Deperditis.

¶ In hoc passu tria ponūtur documenta. Primū est q̄ mustum est bibēdum cum persicis: vel persica comedēda sunt cum musto. Causa prime partis est: q; mustum est multum calefactiuū: et ebullitionem faciens in corpore nostro. hāc aūt ebullitionē et calefactionem prohibent persica sua frigiditate. Cause secūde partis est: q; persica sunt multū frigida ⁊ corpus multū infrigidātia: ergo super ipsa debet bibi illud vinū quod plus calefacit. Illud autem est mustum quod scitur experientia. Et de ordine comedendi persica ⁊ multis aliis dictuz est prius ibi. Persica poma pira. ¶ Secūdum documentum est q̄ racemi debent comedi quando comeduntur nuces: ⁊ maxime antique ⁊ siccē. Recentes eīm nuces sane sunt per se: sed antique sicce nimium exiccant ⁊ propter earum vnctuositatem de facili inflāmationem in corpore inducūt: quare cum eis comedi debent racemi qui resistunt inflammationi ⁊ exiccationi: cū humectent. Et de nucibus ample dictum est ibi. Allia nux ruta. ¶ Tertium

Passule. documētū est q̄ passula. i. vua passa nocet splenī: q; inducit opilationem eius: Sed vua passa vtilis est renibus: quia ex quo ipsa est vine prouocatiua: ipsa est lauatiua renū: ex multa enim aquositate ad renes ducta ipsi renes mundificantur. Et de vuis passis siue passulis etiam dictum est supra ibi. Nutrit et impinguat.

Scropha: tumor: glādes: ficus cataplasmate cedit.
Junge papauer ei confracta foris tenet ossa.

De emplastro cū ficubus.

¶ Hic ponūtur due vtilitates prouenientes ex emplastratione ficuum. Prima est q̄ ficus decocte in aliquo liquore: videlicet in aqua. ⁊ tūc superpōsite cum humiditate curāt istas tres egritudines. scz scrophulas: glandes: et tūores. Per scrophulas intelligūtur inflationes sub mēto circa collū. Et dicit scrophula a scopha: quod idē est q̄ suo siue porca. Vel quia ista egritudo multum accidit porcis propter gulositatem eorum: vel quia eius figura fm plurimum assimilatur porcis: vt vult Auicē. tertia quarti tractatu. ti. ca. de scrophulis. Per glandes vero intelliguntur apostemata q̄ cōmuniter solent accidere sub ascelis et inguinibus. Et p tumores ꝑt intelligi inflationes in qualibet pte corporis. Unde pistis apostematibus curandis et maxime maturādus debet decoqui ficus in aqua et ipsi aque debet ꝓmisceri modicū aceti: vt acetū iuuet penetrationē virtutis fic⁹ ⁊ decoctione facta ficus debent iterū in mortario: deinde misceri cuz modica aqua cū qua bullire sunt vnde cathaplasma ꝓpue est medicina facta ex aliqua re ⁊ succo eius. Iuxta illud metrū. Tunc cathaplasma facies cum succum ponis et herbā. ¶ Scda vtilitas est q̄ ficus cum papauere cathaplasmate retinēt ossa fracta: et debēt decoqui insimul cum aqua absq; appositiōe acetī: ⁊ debent simul teri: ⁊ addi eis aqua decoctiōis earū: ⁊ tūc superponi. Et causa isti⁹ potest esse: q; papauer est stupefactiuuz: ⁊ per illud tollitur dolor: q̄ accidere solet infractione ossium: ⁊ prouocat somnū. Ficus similiter facit moueri humiditates ad exteriora: quib⁹ humiditatibus ad ossa motis: ossa possunt retinere ad nascentiam: nūq; tamē vere cōtinuari. Aliqui tamē tertius habet loco tenet. trahit. ⁊ tūc sensus est melior. Unde papauer est tripler. scz albū: nigrū: ⁊ rubeū. Rubeū aūt est siluester ⁊ venenosum. et crescit in bladis: et iuuenes solent terere flores et facere incaustū ex ipsis floribus.

Pediculos veneremq; facit: sed cuilibet obstat.

Ficus sicce comest.

¶ Hic ponūtur due operatiōes ficuum. Prima est q̄ ex comestione ficuum sequitur multitudo pediculoruz in corporibus humanis. Et istud maxime veritatē habet de ficubus siccis: vt dicit Auic. sco can. cap. de ficubus. Et causa fm eum tibi est propter malitiam vel corruptionem humorum ꝓ generati ex eis. Et alia causa etiam potest esse: q; ficus ꝓuocant multū sudorē: ex quo sequitur generatio pediculoruz Secunda operatio est q̄ ficus incitant appetitū cocūdi: q; generant ventositatē que iuuat ad erectionē virge: ⁊ similiter sunt multarum superfluitatū ⁊ sperma augmentātes.

Multiplicant

De esculis.

Multiplicant mictum: ventrē dant escula strictū.
Escula bona dura: sed mollia sunt meliora.

¶ Hic ponuntur due vtilitates esculoꝝ. Prima est q̄ multiplicant mictum siue vrinā. Cuius causa potest esse: quia indurāt feces: ꝛ sic aquositas fecuꝫ est causa multitudinis vrine. Vel potest sumi causa similis illi que sumetur ex illo aphorismo: vrina nocturna multum facta modicum secessus significat in die ꝛ econuerso. qui multas habuerint cameras nocturnas de mane habet paucā vrinaꝫ. Cuiꝰ causa est: quia si multa fiat egestio: multū de humiditate que transire deberet ad vesicā simul cū ea exit. Et si vrina fiat multa multū de humiditatibus que transire deberent cuꝫ egestione: ꝛ eā magnificare cum vrina euacuantur. ¶ Secunda vtilitas est q̄ escula constipant ventrē: ꝛ istud accidit propter eorū ponticitatē et stipticitatem. Et quo infert tertius q̄ escula dura sunt bona et hoc: quia constringunt ventrem: et ergo prosunt ventri nimium larato. Sed mollia escula sunt meliora duris: quia melꝰ nutriūt ꝛ minꝰ ventrem constipant. ¶ Et circa istud est sciendū q̄ escula minus competunt nutrimento q̄ poma: pira: persica: ficus: ꝛ similia: quod satis ostendit austeritas saporis eorum ꝛ duricies substantie eorū postq̄ in arbore maturata sunt et ergo ex his parum debet comedi: ꝛ magis recipi debent via medicine q̄ cibi. Et quia virtus eorum est stiptica valde: satis competunt ex fluxu ventris. Et quia escula in arbore non mollescunt mollice sufficiente ad esum: ideo anteq̄ comedantur remolliantur: ꝛ tunc sunt magis delectabilia gustui et minus stiptica.

De musto.

Prouocat vrinam mustum: cito soluit ꝛ inflat.

¶ Hic ponuntur proprietates tres musti. Quarū prīa est q̄ mustum prouocat vrinam. Cuius causa est: qꝛ in musto sunt partes terrestres nitrose mordicantes vesicam cuꝫ ad eam veniunt. ꝛ propter earuꝫ mordicationem vesica citiꝰ nititur eas expellere ꝛ ipsum mustū. Et ista ꝓprietas intelligenda est de mustis habentibus feces mordicātes: sicut musta pluruma renensia: quia musta habentia feces grossas nō mordicantes: sed magis opilantes impediūt vrinā sicut prius dictum est: ibi. Impedit vrinā. ¶ Secunda est q̄ mustū cito soluit vel larat ventrem propter eandē causam dictam in prima proprietate. ¶ Terna est. q̄ est inflatiuum propter ebullitionē quā facit in corpore et qua proueniunt ventositates. Et cause istarum duarum proprietatum dicte sunt prius: ibi. Impedit vrinam.

De cerusia.

Grossos humores nutrit cerusia vires.
Pretiat ꝛ augmentat carnem: generatq̄ cruorem.
Prouocat vrinā: ventrem quoq̄ mollit ꝛ inflat.

De aceto.

Infrigidat modicum: sed plus desiccat acetum.
Infrigidat macerat melanc. dat sperma minorat.
Siccos infestat neruos: ꝛ pinguia siccat.

¶ In hoc textu auctor duo facit. Primo ponit octo ꝓprietates cerusie. ¶ Quaruꝫ prīa est q̄ cerusia facit in corpe nostro grossos humores: ꝛ istud maxime habet veritatē respectu vini. Et diuersificatur cerusia in generādo grossos humores ex parte suorum cōponentū. Nā cerusia ex grossiori substantia grossiores humores generat: et ex minus grossa minus grossos. ¶ Secunda est q̄ cerusia augmentat vires. Et istud est intelligēduꝫ: de cerusia ex optimis granis composita ꝛ que plurime decoctionis est: cuiusmodi est cerusia ostensis: ista enim multuꝫ nutritiua est: ꝛ ergo vires augmētat. ¶ Tertia est q̄ augmētat carnem. Et istud prouenit propter multā eiꝰ nutritionē. ¶ Quarta ē q̄ multiplicat sanguinē eadē de causa. Et iste tres vltime proprietates habent veritatem de cerusia antiqua multū decocta: et de optimis granis cōposita. ¶ Quinta est. q̄ prouocat vrinā. ¶ Sexta est. q̄ larat ventrem. Et iste due ꝓprietates maxime habent veritatem de cerusia clara multū lupulenta. i. in qua plurimū lupuli imponitur: cuiusmodi est cerusia amburgensis que prouocat vrinam et larat propter lupulum. Ipsa tamen nō valet debilia cerebra habentibus: quia talis de facili inebriat propter multitudinē lupuli. ¶ Septima est q̄ inflat ventrem. Et istud habet veritatē de cerusia modica decoctione cocta. cuiusmodi est cocta hollandie que maxime inflat ꝛ opilat: et propterea plurimū impinguat. ¶ Octaua est q̄ cerusia modicū infrigidat: cuiusmodi est cerusia hollandie: brabantie: haynonie: ꝛ flādrie: ꝛ illa qua communis homo vtitur. Et ista proprietas maxime veritatem habet respectu vini. ¶ Et circa istud est sciendū q̄ cerusia potest fieri ex auena ꝛ ordeo et ex frumento: et secundum q̄ fit ex alio et alio grano est alterius et alterius complexionis. Que enim fit ex ordeo plus attinet frigiditati: quia ordeū est frigidus. Que autem fit ex ordeo et auena minus opilat et minus generat ventositates et minus nutrit. Et que fit ex frumento plus attinet caliditati et magis nutrit: et magis opilat. Et quāto cerusia est grossior: tanto est deterior: et quāto subtilior tanto melior. ¶ Et viterius est sciendum q̄ pessima cerusia est que fit ex rebus inebriantibus. puta ex grano quod nominatur lolium: quia ista maxime doloꝛem capitis generat et neruos ledit.

De aceto,

¶ Deinde ponit tertius quinq̄ proꝑietates aceti. Quarum prima est. q̄ acetum exiccat. Dicit enim Auicen. cap. de eo. secundo cañ. q̄ est fortis exiccationis. Et propterea medici precipiunt tempore pestis vti aceto cum cibo: et similiter cum potu. Dicit enim Auicen. tertia primi in cap. vnico. doctrine quinte. Aceto preterea in cibo ꝛ potu vt in pestilentia est nocumenti ipsius securatio. ¶ Secunda est q̄ acetum infrigidat proprietate que in eo est. ¶ Tertia ē q̄ macerat. i. facit hominem macrum. Et ratio est: qꝛ exiccat. et istud maxime verum est de aceto in ieiuno stomacho sumpto: vt vult Auicen. tertia primi. doctrina quarta capitu. quinto. de extenuatione crassi. Verum est tamen q̄ assiduus vsu aceti maxime in ieiuno: multa inducit incōmoda: visum debilitat: pectus offendit: tussim commouet: stomachum et epar ledit: nervos ꝛ iuncturas vehemēter oppumit: has arteticio doloꝛibus tremoꝛibus et paralysi bus verano. ¶ Quarta est. q̄ acetuꝫ generat melancoliā eo q̄ humores infrigidat et exiccat. ¶ Quinta est. q̄ acetum minorat sperma: propterea quia exiccat: infrigidat et macerat. Et istas proprietates aceti ponit Rasis tertio Almansoris: dicens. Acetum frigidum est et siccuꝫ: quod ꝛ maciem efficit et vires destruit: sperma quoq̄ minuit: et choleram coꝛroboꝛat nigram: rubeam vero coleram et sanguinem debilitat: ciboſq̄ quibus admiscetur subtiliat.

¶ Deinde in vltimo versu auctor subdit tria. Primum est. q̄ acetū nocet macris. Et ratio est: quia acetū exiccat: ꝛ sic addit in macro macredinem simile enim additū suo simili facit ipsum turere. Et etiam omnis cōplexio lapsa per contrarium medicatur: et per simile deteꝛioratur. Secundum est. q̄ acetū nocet neruis: vt dicit Auic. sc̄o cañ. ca. de eo. Tertium est. q̄ acetum macerat: vt dictum est.

De rapa.

Rapa iuuat stomachum: nouit producere ventū.
Prouocat vrinam. faciet quoq̄ dente ruinam.
Si male cocta datur hinc tortio tunc generatur.

¶ In hoc passu ponuntur tres vtilitates rape temperate cocte: et vnum eius nocumentuꝫ. Prima vtilitas est q̄ rapa iuuat stomachū: qꝛ bene digeritur a stomacho: nec ipse ea grauatur. Secūda est. q̄ rapa est prouocatiua venti qꝛ patet experimento. Tertia est. q̄ rapa est ꝓuocatiua vrine ꝓter tamē istas proprietates vult Auerroys q̄ magnā ꝓprietatē hꝫ in cōfortando visum. Nocumentū vero raparū est q̄ assiduatio raparū nocet dentibus. In vltimo aūt versu subditur: q̄ rapa male cocta tortiones facit in corpe quia multiplicat ventositates. Iuxta illud. Ventū sepe rapis si tu vis viuere rapis. Et est sciendū q̄ caude raparum fortiter ventrem larant. ¶ Pro maioꝛi notitia sciendū ē q̄ rape inter radices magis conueniūt ad corporis nutritionem: quod satis ostenditur ex amicabilitate sui corporis. Hec enim cōplexio est omnibus edulijs q̄ amara ꝛ pungitiua minus alimentum dant coꝛpoꝛi: ꝛ dulcia magis: qꝛ ergo rape radicibꝰ alijs sunt dulciores ꝛ minus pūgitiue magis competunt via cibi. sed generant sanguinem grossum melancolicum: si digestiua sit debilis. Et bonum est q̄ depurentur a prima aqua: et nullo modo debent comedi crude. Et incitant ad coitum: et vias mūdificāt vrinales.

Rape nutrimētum.

De quibusdaꝫ mēbris in via nutrimēti.

Egeritur tarde coꝛ: digeritur quoq̄ dure.

Similiter stomachus melior sit in extremitate.
Reddit lingua bonum nutrimentum medicine.
Digeritur facile pulmo: cito labitur ipse.
Est melius cerebrum gallinarum reliquorum.

Cor. ¶ In isto passu notantur quinq. Primū est. q cor animalium comestum tarde digeritur ⁊ tarde etiaz egerit. Et ratio est: quia caro cordis est caro melancolica q̄ difficiliter digeritur ⁊ tarde descendit. Et non est caro bona ſm Auicē. secūdo cañ. cap. de carne ⁊ nō multū nutrit: vt dicit ra-

Stomachus. sis tertio almāsoris. ¶ Scōm est q stomachus silr est male digestionis et tarde descensionis. Cuius ratio est: quia stomachus est membrum neruosum cartilaginosum: quare difficile digeritur: et ergo etiam non generat bonū sanguinem. Deinde subdit textus q stomachus in eius extremitatibus. s. quo ad eī fundū ⁊ officiū melius digeretur. Cuius rō est: quia in illis partibus magis carnosus est et

Lingua magis pinguis. ¶ Tertiū est q lingua est boni nutrimēti ⁊ hoc quo ad eius radicem vt vult Auic. secundo cañ. ca. de carne. Et ratio est: quia est facilis digestiōis ⁊ carnosa. Et inter reliquas linguas lingua porcelli q̄ ablatā eī⁹ pel le equi paratur carni apti. vt scilt scindētes ante pncipes Lingua tamen bouis nō est multū sana ꝓpter eius nimiā humiditatē. Le ccatores tamē linguis vti volentes añ earum assationem imponunt garioflos quibus humiditas linguarum minuitur: ⁊ sic aptiores sunt esui. ¶ Quartum

Pulmo est q pulmo facile digeritur ⁊ facile egeritur. Et istud ē ꝓpter eius raritatem ⁊ molliciem. Verum est tñ q eī⁹ nutrimentum non est cōueniens nature humane: qz parum est ⁊ fiegmaticum: vt dicit Auic. secūdo cañ. cap. de eo. Et circa istud est sciendum q pulmo artetis q̄us nō sit bon⁹ cibus: est tamē bona medicina quia sanat ercoriationez cal canei ex calciamento si ponat super ipsum calidus: vt di-

Cerebrum. cit Auic. loco preallegato. ¶ Quintū est. q cerebrū gallinne inter ola cerebria est melius. de quo dicit Auicē. ij. cañ. q̄ prohibet fluxum sanguinis narium. Debet tamē cū sale aut cum speciebus comedi: quia de se vomitus prouocat. Et circa istud sciendū est q̄ de cerebro pullorum dicūt medici q̄ augmentat memoriā. Cerebria vero porcorum natu re non sunt conuenientia: sed cerebrū ouis: leporis: vel cuniculi cum salevel speciebus comedi potest. Et de cerebro amplius dictum est: ibi. Nutrit ⁊ impinguat.

De se. feniculi. Semen feniculi fugat ⁊ spiracula culi.
¶ Hic ponitur vnum documentum. Et est q semen feniculi qō dicit marathrū: expellit ventositates aut eas dissolvit. Et ratio est: qz est calidū ⁊ siccū ⁊ carminatiuz. ¶ Et circa istud est sciēdū q a cōibus quatuor tangunt vtilitates puenētes ex esu maratri siue seminis feniculi. Prima est. q confert febribus. Secunda est. q pellit venenū. Tertia est. q mundificat stomachum. Quarta est. q acuit visum. Et de isto solent dari ista ꝺ̄ cōes. Bis duo dat marathrū febres fugat: atq venenū. Et purgat stomachum: lumē quoq reddit acutū. Et istas quatuor vtilitates tangit etiā Auic. ij. cañ. loquens de feniculo. Et circa quartā vtilitatē nota q Auic. loco preallegato de semine feniculi dicit. Democrit⁹ q̄dē existimauit q venenosi vermes pascūtur feniculi recētis semine: vt cor visus cōfortet: ⁊ vipe et serpētes fricāt oculos suos cū egrediunt de cauernis suis post hyemē sup ipm vt illuminent oculi. Sciendū vlterius q feniculus tarde digeritur: male nutrit ⁊ parū: ⁊ ergo nō competit via cibi: sed magis via medicine. Nō igitur vtendum est eo in regimine sanitatis nisi ad correctionem malicie quorundam altorum ciboz. interdū cū lactuca comedit⁹ petrosilinum ad resistendū frigidari et humiditati lactuce: sic etiam cum cucurbitis potest decoqui feniculus et similiter cū rapis ad corrigendum maliciā earum.

De anisso. Emendat visum: stomachum confortat anisum.
Copia dulcoris anisi sit melioris.
¶ Hic ponuntur due vtilitates anisi. Quarū prima est. q anisum confortat visum. Secunda est: q anisum cōfortat stomachum Cuius causa est: qz anisuz mūdat stomachū a fiegmatib⁹ ⁊ ipsum calefacit. Et ꝓpterea etiā cōfert visui qz nihil est qō visui magis noceat q̄s immūdicia stomachi: quia a stomacho immundo eleuātur fumi immūdi: q̄ oculis nocetur perturbando spiritus visuos: et ista duo iuua menta facit anisum dulce. Et ꝓter istas vtilitates Auic. secūdo cañ. cap. de anisso: plures alias vtilitates anisi ponit: vult enī ibi q̄ anisuz est aperitiuuz: dolorū sedatiuū: ⁊ vētositatū resolutiuuz sitis causate ex humiditatibus salsis aperituū opilationū epatis et splenis. generataruz ex humiditatibus: ⁊ silr renū vesice et matricis: puocatiuum vrine ⁊ menstruorum: et mundat matricez a fluxu humiditatum albarum: ⁊ est motiuum coytus.

Si cruor emanat spodium sumptum cito sanat. De spodio.
¶ Hic ponitur vnū iuuamentū spodii. Et est q spodium sumptū sanat fluxum sanguinis. Cuius causa potest esse: quia spodium habet virtutez propriā cōfortādi epar: ⁊ sic fortificato epate: qō ē fons ⁊ origo sanguinis: sanguis melius ab eo retinet. Et dicit Auicē. ij. cañ. cap. de spodio. q spodiū est radicis cannarū aduste. Dicit enim q ipse adurunt ꝓpter fricationē suarū extremitatū: cū ventus eas perflat. Symon aūt Januēsis dicit q spodium est res cuī⁹ origo nos latet: res tñ adusta videt et diuisiones cannarū adustarū. Et nedū spodium cōfert in nimio fluxu sanguis immo etiā in nimio fluxu ventris ⁊ vomitu. vt dicit Rasis tertio Almāsoris. Et cōfert etiā in febribus acutis. cōfortat cor: ⁊ tremori eius ⁊ syncopi facte ex effusiōe cholere ad stomachū auxiliatur: vt vult Auic. loco preallegato. Et est sciendū circa predicta q̄ sicut spodium habet aspectuz ad epar ⁊ proprietatē confortandi ipsuz: ita sunt alique medicine que habēt similem aspectū ⁊ similez proprietatem cōfortandi aliā alia membra specialia: sicut macis cor: musculus cerebrum: liquiritia pulmonem: cappares splenem et galanga stomachū vt patet in his versibus. Gaudet epar spodio: mace cor cerebrū quoq musco. Pulmo liquiritia. splen. cap. stomachusq galanga.

De vase. Vas condimenti preponi debet edenti.
Sal virus refugat: ⁊ non sapidumq̄z saporat.
Nam sapit esca male que datur absq̄z sale.
Vrunt per salsa visum: spermaq̄z minorant.
Et generant scabiem pruritum siue vigorem.
¶ In hoc textu tria fiunt. Primo ponitur vnū documētū generale quod obseruatur apud oēs: ⁊ est q vas cōdimenti scilicet salis quod cōi nomine salinum dicitur. debet pre pont in mensa ipsi edenti. Iuxta illud commune metrum Sal primo poni debet primoq̄z reponi. Omnis mēsa male ponitur absq̄z sale. ¶ Secūdo tanguntur duo iuuamenta salis. Primū est q sal resistit veneno. Cuius duplex potest eē causa. Una est: quia sal exiccatiuum est: ⁊ sic sua siccitate exiccat humiditates ex quib⁹ potest sequi corruptio. Alia causa est: qz sal exiccat ⁊ cōprimit humiditates a corpe extrahendas: ⁊ sic claudit poros: ⁊ per cōsequēs ꝓhibet penetrationem veneni que fieri deberet per poros. Secūduz iuuamentū salis est q̄ sal inducit saporē in cibariis: naz cōmuniter videmus ad sensum nulla cibaria sapiunt sine cōmixtione salis: vt dicit tertius versus. ¶ Tertio ponūtur quatuor nocumēta salis siue cibariorū valde salsorum. Primū est. q cibaria valde salsa vrunt visum. i. deperdūt visuz vel nocent visui. Cuius causa potest esse duplex. Prima est. q res salse nimiū salse inducūt nimiā siccitatem que est cōtraria oculis: qui sunt instrumēta visus: cum oculi sint de natura aque: vt dicitur in de sensu ⁊ sensato. Secūda causa est: quia cibaria multū salsa sunt pruritiua et mordicatiua modo vt superius dictū ē a cibariis mordicatiuis in stomacho existentibus eleuātur fumi mordicatiui: q̄ sui mordicatione oculos nocent: ac ipsos multū rubificant. Et ergo videmus q bulliētes sal rubeos cōmuniter habēt oculos. Secūdum nocumentū est q cibaria multū salsa minorant sperma. Et ratio est: quia cibaria multuz salsa multū exiccāt oēs humiditates corporis: quare etiā spma exiccatur: et sic minoratur. Tertium nocumentum est. q generant scabiem. Cuius ratio est: quia sal generat humorem acutum: mordicatiuum: adustum: qui etiā est causa scabiei. Quartum nocumentū est. q augent pruritum. Et ratio est: quia generant humorem mordicatiuum ⁊ pruritiuū. Et ista

quatuor

quatuor nocumenta commemorat Rasis tertio almansoris de sale: dicens. Eorum preterea sanguinem qui multā ex eo sumpserunt quantitatem adurit: visum quoq; debilitat atq; minuit sperma: ⁊ generat pruritus ⁊ scabiē. Et preter ista nocumenta per salsa: ad est multum salsa: inducunt serpigines. impetigines: morpheam. leprā in dispositis: ⁊ vias vine excoriant. cum diu continuantur. Moderate

De qualibus saporibus. tñ salsa fastidium auferunt ⁊ appetitus excitāt atq; acuūt.

Hi feruore vigent tres salsus: amarus: acutus.
Alget acetosus: sic stipans ponticus atq;.
Unctus ⁊ insipidus dulcis dant temperamentum.

¶ In hoc textu ponunt qualitates cuiuslibet saporis. Et primo dicitur q; isti tres sapores: scilicet salsus: amarus: et acutus calefaciunt corpus sumentis ipsos. Secūdo dicit q; isti tres sapores: scilicet acetosus: stipticus. ⁊ ponticus: infrigidant. Tertio dicitur q; isti tres sapores: scilicet vnctuosus: insipidus ⁊ dulcis sunt temperati: nec inducūt in

Sapores octo post insipidum. corpore caliditatem aut frigiditatem. ¶ Et pro intellectu ampliori sciendus est q; ſm Auicen. secundo can. tractatu primo. cap. tertio. Octo sunt vere sapores: qui sequunt insipidū. ⁊ sunt dulcedo: amaritudo: acuitas: salsedo: acetositas: ponticus: stipticitas. ⁊ vnctuositas. Enumerando tñ insipiditatem pro sapore sicut textus facit hic: tūc sunt nouē sapores. Et tunc capitur hic sapor pro omni eo qđ gustu iudicat. Et inter istos sapores tres sunt calidi. vt dicit hic textus: scz salsus: amarus: ⁊ acutus. Et ſm Auic. loco preallegato. acutū est calidi⁹. deinde amarū: ⁊ deinde salsus qm̄ acutū est fortius ad resoluendū incidendū ⁊ abstergēdū q; amarū: ⁊ deinde salsus est sicut amarū cōtractū cū humiditate frigida. Et tres de istis saporibus sunt frigidi s. acetosus: stipās. i. stipticus: ⁊ ponticus. Ponticus tñ est tertio fridior deinde stipticus: ⁊ postea acetosus. Et ꝓpter istud in omnibus fructibus qui dulcescūt prius est pōticitas vehementis infrigidationis. deinde postq; per caloré solis digestiuum aliquo modo digesti sunt fructus apparet in eis stipticitas. ⁊ deide declināt ad accetositatē sicut agresta: ⁊ postea dulcescūt. Et licet acetosum sit minus frigidū q; stipticum: tamē ꝓpter sui subtilitatem: ⁊ penetrationē in pluribus est maioris infridationis. Et ſm Auicē. loco preallegato ponticū ⁊ stipticū sunt in sapore ꝓpinqua sed stipticū non contrahit linguam nisi quo ad superficiez apparentem: sed ponticū contrahit ⁊ exasperat: qđ apparet in lingua: scilicet superficiē: ⁊ occultum: scilicet interiora eius. Et tres de istis saporib⁹ sunt tēperati: id est nō excedentis caliditatis: vel frigiditatis sicut dulcis: vnctuosus: ⁊ insipidus. Licet eñ dulce sit calidum. tamē in eo nō apparet fortitudo caliditatis sicut dicit Rasis tertio almā sons. ¶ Et sciendū vlterius q; vnicuiq; sapori proprie debent operationes: vt volunt Auicenna ⁊ Rasis locis allegatis. ¶ Operationes eñ dulcis ſm Aut. sunt digestio: ⁊ lenificatio: et multiplicatio nutrimenti: ⁊ natura diligit ipsum et ꝑtus attractiua attrahit ipsum. Et ſm Rasim dulce est gñatiuū multe cholere rubee: ⁊ opilationū in epate ⁊ splene: ⁊ flegmonis: et precipue si ꝓdicta membra ad hoc fuerint apparata. Et ventris fluxus ex ipso sequitur: ⁊ mollificat stomachum: ⁊ confert pectori et pulmoni: corp⁹ impinguat: ⁊ augmentū spermatis tribuit. ¶ Operationes vero amari ſm Auic. sunt absterſio ⁊ exasperatio. Et ſm Rasim amarū calefacit et desiccat fortiter cito sanguinem ad adustionem ⁊ malitiam perducit cholerā quoq; rubeā in sanguine augmentat. ¶ Opatio vero pontici ſm Aut. est contractio: si ponticitas sit debilis: aut expressio si sit fortis. Et ſm Rasim ponticū corpus infrigidat ⁊ desiccat carnis ⁊ sanguinis minorationem facit: si multotiens aliquis eo vtatur: stomachum quoq; confortat: et frequenter ventrem constringit et sanguinez generat melancolicum. ¶ Operationes ꝥo stiptici ſm Auicē. sunt contractio: inspissatio: induratio: ⁊ retentio. Et ſm Rasim opatiões eius sunt sicut pōtici: debiliores: q: ipse videt cōprehendere stipticū sub pōtico: q: de stiptico nihil dicit expresse. ¶ Operationes ꝥo vnctuositatis ſm Auic. sunt lenificatio: lubrificatio: et coctio. adest digestio parua. Et ꝑ Rasim vnctuosum stomachum mollificat ⁊ ventris facit fluxum ⁊ satietatē anteq; hō cibi quātitatē sibi necessariam assumat: adducit ⁊ calefacit: maxime tamē febricitantes ⁊ habētes epar et stomachum calidum. Corp⁹ etiaz humectat et lenit: flegma vero auget: et cogitationē ebetem reddit: ⁊ auget somnū. ¶ Operationē vero acuti sunt resolutio scisio ⁊ putrefactio ſm Auicennam. ⁊ ſm Rasim. Acutū caloré auget: et corpus cito inflammat: et sanguinē adurit: et ipsum pro⁹ in choleram rubeam mutat: ⁊ postea in nigrā. ¶ Opatiões salsi scōm Auicennam sunt absterſio: ablutio: exiccatio et prohibitio putrefactionis. Et ſm Rasim decē sunt in textu immediate precedenti. ¶ Opationes vero acetosi sunt ſm Auicennam infrigidatio ⁊ incisio. Et ſm Rasim acetosum cholerā rubeam et sanguinem reprimit et ventrez restringit si stomachus ⁊ intestina munda fuerint. ¶ Si autem flegmatis in eis fuerit multitudo ventris facit fluxū: et corpus infrigidat: virtutem quoq; digestiuam debilitat et propter in epate. Neruis vero ⁊ neruosis mēbris nocumentum affert: et corpus desiccat: virtutem appetitiuam excitat. ¶ De operationibus vero insipidi dicit Rasis q; aliquod est insipidum qō magis nutrit: scilicet quod equalitatem magis vicinum est. Aliud est quod temperate calefacit: et aliud qō tēperate infrigidat: et si cū ipso fuerit multa humiditas humectabit: si vero siccum fuerit desiccabit.

Acuti.

Salsi.

Acetosi

Insipidi.

Bis duo vipa facit: mundat dentes dat acutum.
Visum: quod minus est implet: minui qō abūdat.

De vipa.

¶ Hic ponuntur quatuor iuuamenta vipe. Primum est. q; vipa mundat dentes. Cuius causa est iuxta propter panem diutius inherentem dentibus q; vinum soluz sine pane limositas illa dentibus adherens: a qua dentes luridi dicuntur: a vino melius cōsumitur ⁊ abstergitur. Secūdū est. q; acuit visum: quia prohibet malos fumos ad cerebrū ascendere qui offuscarent spiritus vitiuos per eorum immixtionem. Et istud facit ex eo: quia digerit materias malas in stomacho existentes. Tertium est. q; minus digestū facit digeri: quia facit clausionem orificij stomachi et confortat digestionem. Quartum est. q; superflue digestuz ad medium reducit. Et totum istud maxime veritatez habet de vipa panis cū vino: dūmodo panis primo assus si aut supra primas exiccatus.

De dieta seruāda.

Omnibus assuetam iubeo seruare dietam.
Approbo sic esse nisi mutare necesse.
Est ypocras teritis quoniam sequitur mala pestis.
Fortior est metha medicine certa dieta.
Quam si non curas fatue regis ⁊ male curas.

¶ Hic ponuntur aliqua documenta. Quorum primū est. q; oibus bonum est seruare dietā consuetā. Et per dietam intelligitur administratio cibi ⁊ potus. Et ratio huius documenti est: quia transgresso a cōsuetudine nocet nocumēto magno. consuetudo enim est altera natura. sicut igit natura custodire oportet sic ⁊ consuetudinē: et specialiter si cōsuetudo fuerit laudabilis. Et sicut oportet seruare cōsuetam administrationē cibi et potus: ita etiā oportet seruare consuetudinē in aliis rebus nō naturalibus ꝓpter eādem rationē. Unde si aliquis fuerit consuetus multū laborare et velit hāc consuetudinē omittere: et in ocio viuere: vel multo minus laborare: vel aliā speciē laboris assumere: et aliud tēpus vel altū modū ꝑcul dubio multū ex hoc debilitatur. Et sic̄ intelligit in cibis ⁊ potibus somno: et vigiliis: et euacuationibus: ⁊ aliis accidentibus. In oibus enim multuz obseruāda est cōsuetudo si sit laudabilis: vel parū laudabilis vel indifferēs i bonitate ⁊ malitia respectu huius ad qō debet fieri permutatio. ¶ Et circa istud sciēdum est q; assueti exercitare vel laborare quibusdam laboribus cōsuetis: dato q; tales sint debiles vel senes mino⁹ leduntur et fortius laborant q; si essent inuenes inconsueti. Et istud vult ypocras scōo aphorismorum: dicēs. Assueti assuetos ferre labores ⁊ si fuerint imbecilles aut senes in consuetis fortibus ⁊ iuuenibus facilius ferunt. Et ratio ē quia isti habent maiorem inclinationem ⁊ consuetudinez ad istos labores: iaz cōsuetudo prius habita leuior ē vt dicitur in cōmento predicti aphorismi. Et ista est causa ꝙre videmus holeos debiles vel senes qui ex consuetudine ali-

Consuetudo altera nā ideo seruanda.

Operationes vniuscuiusq; saporis.

Dulcis.

Amari.

Pōtici

Stipticq.

Unctuosi.

quod exercent opus mechanicuz: facere aliqua que facere nō possent eis fortiores aut iuniores: ꝛ min⁹ ab eis ledunt sicut videmus multoties debilem facilius saccum eleuare ꝯ eo fortiorem: et fabrum antiquuz minus ledi malleatione ꝯ iuuenem fortem non cōsuetum. ¶ Scōm documentū est. q⁹ mala pessimo. id est magnū nocumētū sequitur ex permutatione diete cōsuete vt vult ypocras nisi fuerit necesse eā permutare. Est aūt necessariū eā pmutare: primo quando est illaudabilis: sic q⁹ ex ea peruenirek ad pessimas egritudines: sicut consuetudo comedendi malos cibos in fine ex necessitate perducentes ad malas egritudines. Talem enim cōsuetudinē et silles necesse est corrigere et permutare. vel totaliter vel saltē infra terminos latitudinis earuz: ꝙz hoc dz fieri paulatim: ꝛ ꝙz quēdā ordinē. Nā omnis subita mutatio vehemēter nocet: ꝛ specialiter a cōsueto ad icōsuetū. Secūdo necesse est eā permutare vt aliquis minus ledatur ex inconsueta si postea ad eam se transtulerit. Si enim quis ad oēm dietā se assuescat minus ab omni ledet. cū se ad eam transtulerit. Et istud etiā intelligenduz est in alijs rebus nō naturalibus. Et istud est quod dicit ypocras secundo aphorismorum. Ex multo tempore consueto et si fuerint deteriora insuetis minus molestare ꝙsueuerūt opz igitur ad nō consueta transmittere. Et circa istud est sciēdum q⁹ quilz debet sibi cauere ne vnius rei: quātūcūz bona sit: sibi cōsuetudinē faciat: quam ipsuz seruare sit necessariū verbi gratia: siquis vno cibo consueto semper vtak: vel aliq̄ potu: vel totaliter ab eis abstineat: vl dormire: vel coire totaliter assuescat: ꝛ ad hoc grauiter astringak. maximū enim incurreret nocumētū: si interdū ab eisdē oporteat abstinere: sic igitur quodlibet corp⁹ se disponere debet vt calorem ꝛ frigus pati possit: ꝛ ad motiones et quelibet nutrientia aptus reddatur: ꝛ vt somni ꝛ vigiliarū horas mānsiones et domos lectos et indumenta sine lesione permutare possit: quod quidem poterit fieri si ꝙsuetudo nō obseruetur ad vnguē: sed interdum ad inconsueta transeamus. Opz igitur ad inconsueta aliquādo pmutare. Et istud vult Rasis quarto almansoris. capło. de conseruatione consuetudinuz. ¶ Tertiū documentum est. q⁹ fortior ꝛ potior metha in medicando egrum est administrare dietā certā: quā si medicus non curauerit: ꝛ aliā indebitam administrauerit: fatue regit egrū: ꝛ male eum curat. Et circa istud est sciēdum q⁹ triplex est dieta: scz grossa: que est quasi dieta sanorū ꝛ tenuissima: q̄ est nihil dare. vel quasi media q̄ absolute tenuis dicitur. Et ista diuiditur in dietā tenuē declinātem ad latus grosse: sicut aqua carnis: ꝛ qua sorbilia ꝛ pulli parui. ꝛ declinantes ad tenuissimā sicut aqua ordei melli cratū: ꝛ vinū granatoꝝ. ꝛ mediam q̄ certa nominatur: vt ptisana non colata: ꝛ extremitates pulloruz. Et ista dieta certa in pluribus conuenit egritudinibus: nō tamen in oībus. Non enim conuenit in egritudinibus longis: q: in talibus oportet ꝓtūē longo tpe esse anteq̄z perueniat ad victoriā: ꝛ virtus cū dieta certa tanto tēpore non posset perdurare sine magna debilitate: oportet ergo in tali egritudine cibū ingrossare. Silr nō conuenit in acutissimis egritudinibus: scz in illis que terminank in quarto die vel ante: quia in talibus conuenit dieta tenuissima: vt vult ypocras primo aphorismorum: vbi. Ad vltimas egritudines vltime curationes ad perfectionem sunt potentes.

Cōsuetudo mala paulatī mutāda

Quale quid ꝛ quando quantū quotiēs vbi dādo. Ista notare cibo debet medicus dietando.

¶ In isto textu ponuntur sex a medico cōsideranda in administratione diete. Primum est quale. i. cuius qualitatis debet esse cibus: q: in egritudine calida debemus egrū dietare frigido cibo: ꝛ in frida calido. In humida sicco in sicca humido. Uerum est tamē q⁹ naturalis complexio dieta sibi simili conseruari debet: vt vult Galienus tertio tegni: vbi. Calidiora calidioribus indigent adutorijs. Frigidiora frigidioribus ꝛc. ¶ Secūdū est quid: id est cuius substātie debet esse cibus: quia athlete ꝛ rustici fortiꝫ⁹ exercitijs supposīti debent dietari cibo grosso: quia in eis virtus digestiua est fortis: ꝛ sic nō debēt vti cibis subtilibus: vt pullis: caponibꝫ carnibus vitulinis seu hedinis: quia iste carnes in eis adurerentur: aut nimis cito digererentur quare necesse esset eis sepe comedere. Nobiles ꝙo ꝛ in ocio viuentes debent vti dieta subtilis substātie: quia in eis ꝛtus digestiua est debilis: nō potens in grossos cibos: cuiusmodi sunt carnes porcine salse et bouine: et pisces sole exiccati. Similiter in egris egrotātes egritudinib⁹ acutis debēt vti subtiliori dieta q̄z egrotātes egritudinibus cronicis id est lōgis sicut quartano. ¶ Tertiū est: quādo: id est quo tēpore dieta debet dari: q: in sanis maxime debet attendi cōsuetudo. Unde in estate homines mane surgentes ꝛ cōsueti bis solū in die comedere: debēt comedere hora decia vel modicū ante: ꝛ non expectare mediū diei propter nimium diei calorem. Similiter debēt cenare hora sexta vel modicū post. In hyeme vero debēt prādere hora vndecima vel duodecima ꝓpter longitudinē somni: et deinde cenare hora septima vel modicū post. ꝛ maxime seruāda est cōsuetudo. In egris vero etiā considerādū est tempus. q: in febribus in paroxismo: vel statim ante paroxismum: vel statim post nō est danda dieta: quia si statim añ paroxismum vel in paroxismo detur: natura diuertitur a digestiōe materie febris: per hoc q⁹ debet digestioni cibi esse intēta. Et nō debet dari statim post paroxismū: q: virtus adhuc multū debilitata est ex paroxismo immediate p̄cedenti. Debet igit dari dieta ante paroxismū tāto tēpore q⁹ possit digeri ante aduentum paroxismi: vel debet dari aliquo tēpore post paroxismū. Et istud est verū nisi timeak magna debilitas virtutis: tunc enim dandus est cibus quocūcz tēpore. Accidentibus enī virtutez dissoluentibus cibus illico dādus est. vt vult Galenus in cōmento illius aphorismi prime particule. Contemplari autem oportet. ¶ Quartū ē quātuz: id est quātitas cibi sumendi. quia vt dictū est pr⁹: quātitas cibi estate comedēdi pro qualibet vice dz esse pauca q: calor naturalis tunc debilis est propter nimias resolutiones. In hyeme ꝙo cibus vna vice sumendus dz ē multus q: virtus digestiua tunc fortis est: cuz calor naturalis sit virtus ꝓpter frigus circunstās vt dictū est pr⁹ ibi. Tēporibus veris. Quintū est quotiens. i. quotiēs in die sit cibus dandus q: in estate debet sepius dari q̄z in hyeme: autūno: vel vere ꝙz modicū pro qualibet vice. vt etiaz pr⁹ dictū est. Similiter virtute digestiua existente debili sepe et modicū de cibo est dādū: virtute vero existente fortī potest multū dari ꝛ paucis vicibus. ¶ Sextū est vbi. i. in quo loco: q: cibus non est sumendus in loco frigido multum nec multum calido. sed magis in loco temperato.

De cauibus.

Jus caulis soluit: cuius substantia stringit. Utraq̄z quando datur venter laxare paratur.

¶ In hoc textu auctor dicit tria. Primū est: q⁹ ius caulis. id est aqua ꝛ maxime prime ebullitiōis cauliū si bibak soluit ventrē. Cuius causa est: q: foliis ꝛ partib⁹ exteriorib⁹ cauliū inest virt⁹ q̄dā nitrosa abstersiua debiliter inhērēs ꝛ facile separabilis ꝓ modicā decoctionē siue ebullitionē que sparsa per aquā ipsam laxatiuā reddit. Et hinc etiā ē q⁹ prima aqua decoctionis caulium magis laxat q̄z secunda: quia ista virtus nitrosa abstersiua ꝓ primā decoctionē plurimū separat. ¶ Secundū q̄z dicit est. q⁹ substātia cauliū ꝛ hoc post decoctionē eoꝝ stringit ventrem. Et cā ē: q: omnis virtus q̄ laxaret ꝓ decoctionē ab ea ablata ē ꝛ manet substātia terrea sicca que ventrē stringit. ¶ Tertiū q̄z dicit est. q⁹ vtraq̄z simul sumpta: scz aqua decoctionis cauliū ꝛ substātia eoꝝ laxant ventrē. Et ratio est: q: virtus abstersiua ꝛ nitrosa in aqua manet gratia cuius totuz laxat.

¶ Pro maiori notitia sciēdū est primo q⁹ caules generant humores melācolicū: ꝛ somnia mala: mali sunt stomacho: parū nutriunt: visuz obtenebrāt: somnū inducūt: mēstrua ꝛ vinā prouocant. vt partim ab Aui. secūdo cas. ꝛ partim a Rasi tertio Almansoris colligitur. ¶ Secūdo sciendum est. q⁹ comestio caulis siue decoctionis siue seminis eius ꝓ hibet et retardat ebrietatem. vt videt innuere Aristoteles tertia particula problematuz querēs propter quid caulis soluit crapulā: et idē volūt Rasis ꝛ Auic. locis allegatis Cuius causa potest esse ista ꝙz aliquos: q: ꝓpter comestionem caulis elevank fumi valde grossi ingrossantes fumositates vini: que ingrossate impediunk penetrare ad cerebrū propter earū grossitudinē. Philosophus vero ꝓblemate predicto

Caulis tardat vel prohibet ebrietatem.

predicto aliam dat causam: istā. s. q; oē qō trahit humidū vinosum ad se ac a corpore repellit: ⁊ corpus infrigidat curat crapulam: sed caulis est hmōi: ergo curat crapulā. Qō autem caulis sit huiusmodi ꝓbat: q; per succū caulis q̄ est diureticus trahuntur humiditates vinose indigeste a toto corpore. ⁊ in vesicam deferuntur ⁊ substantia eius frigida stiptica ⁊ terrea in stomacho relicta non potens penetrare infrigidat totum corpus. Et per consequens curat crapulam hoc mō: quoniaz superfluitates subtiles que nō poterant deorsum tendere propter caliditatem vini mouentes eas ad superiora: vt ad cerebrum ferunt repelle deorsum ⁊ virtute succi trahuntur ad vesicā. Est enim diureticus et menstruorum prouocatiuus. vt dictum est.

Dixerunt maluam veteres: quia molliat aluum.
Malue radices rase dedere feces.
Aulue mouerunt ⁊ fluxum sepe dederunt.

De malua. ¶Hic ponūtur tres proprietates siue effect⁹ malue. Quorum primus est: q̄ malua mollificat ventrem: q; est vnū de remollitiuis. sunt enim quatuor remollitiua: scz malua: bis malua branca vrsina: ⁊ mercurialis: ex quib⁹ cōtrit fit clystere lenitiuum ⁊ mollificatiuum: quod valet ad fecum indurate rum eductionē. Et est duplex malua: quedam enim est habens sanguineos flores. Et alia est habens albos flores: ⁊ in ista est maior proprietas mollificandi q̄ in prima.

Dupler malua.

¶Scōs effect⁹ ē. q̄ radices malue abrase educūt feces et hoc est quando ex ipsis fiunt suppositoria sicut solent fieri de radice mercurialis. ¶Tertius effectus est: q̄ malua facit fluxum menstrui in mulierib⁹: ⁊ hoc ē ꝓpter nimiā et⁹ humectationem ⁊ lubrificationem qua vene matricis faciliꝰ a sanguine acuto fundūtur: ⁊ dicit Platearius q̄ certo experimento menstrua prouocat.

De mēta. Mentitur menta si sit depellere lenta.
Vētris lumbricos stomachi vermesq; nocuos.

¶Hic ponit auctor vnū documentuz de menta dicens q̄ nō debet denominari hoc nomine menta si nō habeat vis statum auferendi vermes vētris ⁊ stomachi. Menta enim magne ⁊ fortis ē aromaticitatis et magne amaritudis: et ideo quēadmodū absinthius vermes interficit: sic ⁊ menta. Et debet dari decoctio eius sicut ⁊ absinthij et non substantia. Aduertendum tamen quia multum calida est sicca sanguinez adurens non cōpetit via cibi in regimine sanitatis. Bene tamen conuenit via medicine: q; stomachuz confortat ⁊ ipsuz calefacit ⁊ sedat singultum ⁊ digerit ⁊ ꝓhibet vomitum flegmaticuz ⁊ sanguineuz: et ad cottuz incitat propter inflationē que est in ipsa: ⁊ humiditatē horta lanam ⁊ prohibet sputuz sanguinis. Et cōfert ad morsum canis rabiosi: ⁊ est propria ad illud: et si frusta ipsius in lacte demittuntur non caseatur vt colligitur ex Auicē. scōo

De salua. cañ. capitu. de menta.

Cur moriatur homo: cui saluia crescit in horto.
Contra vim mortis non est medicamen in hortis.
Saluia confortat neruos: manuumq; tremorem
Tollitq;: ⁊ eius ope febris acuta fugit.
Saluia: castoreum. lauendula primula veris.
Nastur athanasia sanant paralytica membra.
Saluia saluatrix nature consiliatrix.

¶In hoc tertu auctor principaliꝰ tria facit. Primo innuit magnaz vtilitatē saluie querens per moduz dubij. Cur homo moriatur in cuius horto crescit saluia. Ad hoc respondetur in secundo versu sic. q̄ nulla est medicina crescens in hortis que prohibeat mortē quāuis in hortis bene crescat medicina prohibens putrefactionez corporis ⁊ humiditatem naturalez defendens ne cito dissoluatur. Et istud innuit Auicen. tertia primi. capitu. singulari: dicens. Et ars quidez sanitatez custodiendi non est ars que a morte securos nos faciat neq; corpus ab extrinseco nocumento muniat: neq; vnūquodq; corpus ad vltimaz vite longitudinē perducat: que est ſm hominez absolute: sed de duabus rebus securitatez prebet putrefactionis penitus prohibitio ne: et defensione humiditatis ne cito dissoluatur. ¶Secūdo ponit tres effectus saluie. Quorum primus est: q̄ saluia confortat neruos: quia exiccat humiditates quibus impediuntur et relaxantur nerui. Secundus est. q̄ remouet tremorez manuū. Cuius causa est: quia confortat neruos: vt dictū est. Jam omne confortans neruos tremorē remouet cum tremor causetur ex debilitate neruoruz. Et propterea senes aliqui ⁊ vetule specialiter imponunt potui siue cibo eorum folia saluie. Tertius est. q̄ remouet febrez acutā. id est impedit eā ne contingat. Cuius causa potest esse: quia exiccando humores impedit eorum putrefactionē: ad quaz posset sequi febris acuta. Et pro maiori notitia sciendū est q̄ saluia est calida ⁊ sicca: ⁊ ideo non multū cōpetit per se via cibi. Quia tamen ipsa saluia multū confortat neruos: homines in sanitate multū vtuntur saluia, dupliciter. Primo quidez cōponendo ex ea vinuz saluiatum quo vino homines in latitudine sanitatis vtuntur specialiter in principio mense: ⁊ cōpetit huiusmodi vinū paralyticis: ⁊ epilepticis moderate sumptum: ⁊ precedente purgatione antecedentis medicine. Secūdo vtuntur saluia in salsi⁹ cū ex citat appetitus: et specialiter cuz stomachus fuerit repletꝰ malis humoribus crudis et indigestis. Et est duplex saluia. scilicet domestica: ⁊ habet lata folia et magna. Alia ē que vulgariter nobilis dicitur: et habet minora stricta folia. ⁊ apud medicos dicit lilifagus. ¶Tertio enumerat auctor ser res medicinales valentes in curatiōe paralysis ⁊ dicitur q̄ saluia: castoreū: lauēdula primula veris: nasturtiuz: et athanasia curant: ⁊ sanant mēbra paralytica. i. paralysi tacta siue debilitata. ¶De saluia autē causa ꝓ ex dictis: quia vt dictum est. saluia confortat neruos qui paralysi debilitati sunt. ⁊ etiam quia saluia calida est ⁊ sicca: cōsumit materiaz flegmaticam inhabitantē neruis: ex qua fit paralysis ¶De castoreo patet: quia castoreuz est mixti me confortatiuum: calefactiuum: et exiccatiuū neruoꝝ: dicit enim Auicenna secundo canone capitulo de eo q̄ ē subtilius et fortius omni quod calefacit et exiccat. Et postea dicit q̄ cōfert neruis ⁊ calefacit: ⁊ confert tremori et spasmo humido: ⁊ stupori a paralysi. Et postea adhuc subdit. q̄ nō est aliquid magis tuatiuuz vētositati in aure q̄ ipse cū ex castoreo accipitur quātū est lenouna ⁊ dissoluitur in oleo nardino ⁊ distillatur in eā. Plures alios effectus habet castoreum: quos Auicenna narrat loco ꝓallegato. Et est castoreum testiculus cuiusdā animalis marini quod dicitur castor. Et oleū de castoreo etiam multū valet in paralysi. sicut castoreum post euacuationē materie: quia tūc illam materiaz que residua est ꝓsumit: et neruos confortat.

Castoreū.

Lauendula.

¶De lauendula etiā patet. quia sua aromaticitate confortat neruos: ⁊ sua calefactione consumit materiam paralysis. ¶De primula veris etiam patet. quia sua aromaticitate ⁊ calefactione confortat neruos. Et dicitur primula veris: quia est de primi aromaticis in vere crescentibus.

Primula veris

Nasturtiū.

¶De nasturtio patet: q; nasturtium est calidum: ⁊ siccum: ⁊ subtiliatiuum ⁊ incisiuum: et resolutiuum: quare aufert materiam paralysis. Et dicit Auicenna secundo canone. capitulo de eo: q̄ confert omni mollificationi neruorum quia calefacit et educit flegmata. ⁊ mūdificat neruos a flegmate. Et iō consulunt medici vt nasturtiuz in quadragesima edatur propterea quia cibi quadragesimales sunt flegmatici. Et est nasturtium herba cōis crescens in locis frigidissimis scilicet in locis petrosis ⁊ aquosis vbi sunt multi fontes. ¶De athanasia vero que alio nomine vitenacetum teuthonice tent vel reynvarn patet: q; ista herba habet virtutez purgandi flegmata ⁊ sua caliditate exiccat neruos. Et etiam habet virtutem purgandi vermes ⁊ materiam ex qua generantur. Et ideo gallici communiter in diebus paschalibus vtuntur athanasia frita cum ouis ad purgandū flegmata ex piscibus in quadragesima generata ex quibus facile generantur in vermes in dispositis. Et in fine tertius auctor subdit q̄ saluia dicitur quia sit saluatrix nature.

Athanasia tenacetū.

Nobilis est ruta quia lumina reddit acuta.
Auxilio rute vir quippe videbis acute.
Ruta viris coitum minuit: mulieribus auget.
Ruta facit castum: dat lumen ⁊ ingerit astum.
Locta facit ruta de pulicibus loca tuta.

De ruta.

¶ Hic auctor ponit quatuor effectus rute. Primus est. q̄ acuit visum: & ꝑpue succus eius: vt dicit Auicēna secūdo can̄. cap. de ea: & pu⁹ dictū ē. ibi. Allia nux ruta. Scōꝺ⁹ē q̄ ruta minuit desiderium coeundi in viris: sed in mulieribus auget. Cuius cā potest esse ista: quia ruta sua caliditate et exiccatione sperma in viris minorat: qō subtile est & acreū: sed in mulieribus subtiliat & calefacit: quia in eis sperma ē aquosum & frigidū. & ergo eas magis ad coitū incitat propter subtiliationē & caliditatem spermatis ex ruta. Tertius effectus eius est q̄ ruta facit assutiā. i. facilem apprehēsionem & inuentionem alicuius medij in causa subtili quia ꝑpter calefactionē et exiccationē subtiliat spiritus: & sic ingenium clarificat. Quartus effectus est q̄ decoctio: rute

Fugantia pulices. effugat pulices: et hoc si ex ea irroretur domus: quia interficit eas: sm cōiter dicunt medici. Et sm Auic. sexta quarti tractatu tertio. cap. de effugatione pulicū. Quādo aspergitur domus cum infusione colloquintide saliunt pulices & fugiunt et similiter ex decoctione rubi. Et postea subdit Auicena. Et dixerunt quidaꝫ quādo ponitur sanguis hirci in fouea in domo: aggregantur pulices apud eum: deinde moriuntur. Et similiter aggregant̄ super lignū linitum ex adipe ericij: et effugiunt ex odore caulis & foliorum oleā dri. Et sm aliquos nihil magis detectuū est pulicū q̄ res fortis odoris: et ergo rupta valet menta menstrum lupul⁹ lupinus & super omnia feces vel vrina equi. Item domus irrorata ex decoctione seminis rape occidit pulices. Et si fumigēt̄ domus ex cornu taurino fugient pulices. Pro captione tamen earum nihil melius est q̄ impositio pauci bō bacij in lecto: quia in illo aggregantur.

De cepis. De cepis medici non consentire videntur.
Cholericis nō esse bonas dicit galienus.
Flegmaticis vero multum docet esse salubres.
Presertim stomacho: pulchrumq̄ creare colorem.
Contritis cepis loca denundata capillis.
Sepe fricans poteris capitis reparare decorem.

¶ Hic loquitur auctor de cepis. Et dicit quinq̄. Primum est. q̄ medici dissentiunt de natura ceparum: q̄ aliquibus videt̄ q̄ cepe bone sunt flegmaticis. Aliqui vero q̄ eis nō valent: sicut forsan Rasis vult: quia dicit eas tertio almā sorio: generare humores superfluos in stomacho & flegmaticos. ¶ Secundū est. q̄ Galienus dicit cepas multuꝫ ob esse cholericis. Cuius causa est quia vt dicit Auicē. secūdo can̄. cap. de cepe. Cepe est caliduꝫ in tertio: & ergo nocet caldis vt sunt cholerici. ¶ Tertiū est. q̄ cepe multum valent flegmaticis: quia sunt calide incisiue. subtiliatiue: abstersiue: & aperitiue: ꝛc flegmaticos humores viscosos in flegmaticis multiplicatos digerunt incidunt: subtiliāt: & abstringunt. ¶ Quartū est. q̄ cepe valent stomacho: q̄ mundificant ipsum a flegmaticis & ipsum calefaciūt: & ergo dicit Auic. loco ꝓallegato q̄ illud quod ex cepe comeditur propter suam caliditatē confortat stomachū debilē. Et ꝑpter illud etiam decorant colorem faciei: q̄ nō est possibile colorez facies esse vividū stomacho existēte multū flegmatico aut repleto malis humoribus crudis et flegmaticis. ¶ Quintū est q̄ loca depilata. i. loca pilis priuata pilos siue crines recuperant si conterātur cepe cocte & ex eis fricentur loca depilata. Et istud verū est quādo depilatio accidit propter oppilationē poroꝝ & corruptionem materie sub cute: quia cepe aperiunt poros: & resoluunt materiam malā: que sub cute est: & bonā ad locum attrahūt. Et ergo fricatio cum cepis valet in alopicia multum: vt vult Auic. secūdo can̄. cap. ꝓallegato. & septima quarti. cap. de cura alopicie. Et propter istud infert textus q̄ capitis decor poterit reparari per istam fricationē cum cepis: q̄ capitis deco: pili sunt. Pro maiori noticia effectuꝫ ceparū sciendum est. q̄ cepe excitant coitum appetitum prouocant faciem rubificant: cū melle verrucas eradicant: sitim faciūt: intellectui nocent: q̄ humorem malum grossum generant: salliuam multiplicant: et succus earū confert aque descendenti in oculum et abstergit visum: sicut colligitur ex Auicen. secundo cano. capit. allegato. ¶ Sciendū viterius q̄ cepe trite cum melle ex aceto conferunt morsui canis rabidi. Et ergo q̄daꝫ superaddunt textui ꝓcedenti istos duos versus. Appositas prohibent morsus curare canes. Sistrite cum melle prius fuerint et aceto. Et isto etiā prius dictum est: ibi. Allia nux ruta.

De synapi. Est modicum granum siccū calidumq̄ synapis.
Dat lachrymas: purgatq̄ caput: tollitq̄ venenuꝫ.

¶ Hic auctor duo facit. Primo ponit complexionē ipsius grani synapis dicens: q̄ granum synapis est modicuꝫ granum calidum & siccum: quod verum est: quia est calidū et siccū vsq̄ ad quartum gradū: sm Auic. secūdo canone. capitulo de synapi. ¶ Secundo ponit tres proprietates siue effectus grani synapis. Primus effectus est: q̄ cōmouet lachrymas. Cuius causa est: q̄ sua caliditate nimia subtiliat & dissolut humiditates cerebri: ex quibus tunc propter earum fluxum proueniunt lachryme. Scōs effectus seminis synapis est q̄ expurgat caput. i. cerebrū mundificādo & abstergēdo humiditates flegmaticas a capite. Expurgat ēt caput naribus impositū prouocando sternutationem sua mordicatione. & ideo imponitur naribus appopleticoruꝫ. Per sternutationē aūt expelluntꝫ nocumenta cerebri. Et similiter semen synapis sua caliditate subtiliat flegmata et dissolut illa que opilant meatus cerebri: ex quorum opilatione sequitur appoplexia. Et sic relinquitur q̄ semen synapis est valde incisiuum flegmatis & consumptiuum et mūdificatiuum. Tertius effectus est q̄ tollit venenū. Et istud concordat cum dicto Auicenne loco ꝓallegato: scilicet q̄ fugiunt ex fumo eius vermes venenosi.

De viola. Crapula discutitur capitis dolor atq̄ grauedo.
Purpuream dicunt violam curare caducos.

¶ Hic ponuntur tres proprietates siue effectus viole. Primus effectus est. q̄ viola habet proprietatē sedandi ebrietatem. Cuius causa potest esse: quia viola odorem habet temperatum atq̄ suauē: & talis maxime est cōfortatiuus cerebri: forte enim cerebrum nō patitur cito ebrietatez sed debile. Et etiam viola est frigida: quare cerebrum infrigidat: & sic ineptificat ipsum ad recipiendum fumuꝫ calidū. ¶ Scōs effectus est⁹ est. q̄ viola est sedatiua doloris capitis atq̄ grauedinis. Et istud verum est de dolore capitis ex calida causa: vt vult Auicen. scōo can̄. cap. de viola. Et similiter Rasis tertio almansoris: et ꝓbatur. Et ratio ē: q̄ viola est frigida & sic repugnat cause calide. ¶ Tertius est. q̄ viola dicitur curare caducos. idest epilenticos. Et dicit notanter in textu dicunt: quia cōes auctores nō attribuit istū effectum viole. Et ergo si iste effectus cōuenit viole: cā eius potest esse. quia propter aromaticitatē viole cerebrū confortatur: quod existente forti a modicis nocumentis nō leditur: & per consequens etiam non incurrit epilepsiā que dicitur parua appoplexia ex oppilatione neruorum sensitiuorum contingens.

De vitica. Egris dat somnuꝫ: vomitum quoq̄ tollit ad vsuꝫ.
Compescit tussim veterem: colicisq̄ medetur.
Pellit pulmonis frigus: ventrisq̄ tumorem.
Omnibus & morbis subueniet articulorum.

¶ Hic ponuntur septem effectus vitice. Quorū primus est q̄ vitica dat egris somnum: quia est subtiliativa: et incisiua: & abstersiua flegmatis: & grossoruꝫ humoruꝫ naturam grauantium: et somnum impedientium. ¶ Secundus effectus eius est. q̄ tollit vomitum et vsum vomitus. Et ratio est: quia vomitus et nausea multuꝫ accidunt ex humore viscoso cuius vitica est incisiua. ¶ Tertius est. q̄ vitica sedat tussim antiquam: et maxime mel in quo temperata fuerint semina vitica: quia viticā de pectore flegma expellit viscosum: secūm Rasim tertio Almansoris. Et similiter eius semen: cum maxime sit incisiua abstersiua & subtiliativa. Et dicit Auicēna secundo canone. capitulo de vitica q̄ cum bibitur cum aqua ordei mundificat pectus & quando decoquuntur folia eius in aqua ordei educit humores grossos qui sunt in pectore sed eius semē est fortius. ¶ Quartus est q̄ cōuenit colicis. id est colicā patientibus q̄ vitica incisiua subtiliativa resolutiva et abstersiua humiditatis flegmatice aut ventositatis grosse ex quibus ꝓuenit colica plurimū

cā plurimū. Et ē cholica egritudo doloꝛosa in intestino dicto colon: sicut yliaca egritudo doloꝛosa in intestino dicto yliō. ¶ Quintus est. q̄ vitica expellit frigus pulmonis. et hoc est ꝓpter sui caliditatem. ¶ Sextus est. q̄ vitica est sedatiua tumoꝛis ventris. q̄ resolutiua est vētositatis: et q̄ vtplurimū fit tumoꝛ ventris. ¶ Septimus ē. q̄ vitica subuenit doloꝛib⁹ articuloꝛū. i. iuncturarū sicut aretice sciatice et podagre. Et hoc verum est quādo pꝛouenīūt a materia frigida flegmatica grossa. Cuius cā est: q̄ vitica est calefactiua incisiua subtiliatiua materie flegmatice grosse. Et ꝓter istos effectus: ꝑm Auic. secūdo can. ca. de vitica excitat coitum ꝓpter semen eius cum vino et aperit orificium matricis: et soluendo educit flegma et humoꝛem crudum sua absterꝺione: et nō cū virtute solutiua que sit in ipsa. Ne tamē aliquis in gutture ex vitica aut eius semine lꝺatur: bonū est q̄ post eius sumptionem bibatur aliquid de oleo rosaceo. Et est vitica calida in principio tertij gꝛaꝺus: et sicca in secundo: ꝑm Auic. loco pꝛeallegato.

De ysopo. Ysopus est herba purgās a pectoꝛe flegma.
Ad pulmonis opus cum melle coquatur ysopus.
Unitibus eximium fertur reparare coloꝛē.

¶ Hic ponuntur effectus ysopi. Quoꝝ primus est. q̄ ysopus purgat flegma a pectoꝛe. Cuius cā est: q̄ ysopus est herba calida et sicca: in tertio multum absterꝺiua dissolutiua: et consumptiua humiꝺitatis flegmatice: et hꝫ respectū singularem super partes pectoꝛis: et ꝓpterea ysopus ꝓpꝛiissime ꝺicitur purgare flegma a pectoꝛe. ¶ Scō effectus est. q̄ etiā valet ad purgandū pulmonē a flegmate eaꝺem de causa. Et ꝓpꝛie si coquatur cū melle: q̄ mel etiaꝫ est absterꝺiuū: et absterꝺiōe mellis augmentat absterꝺio ysopi. Et istud iꝺem vult Auic. secuꝺo can. cap. de ysopo ꝺicens q̄ ysopus cōfert pectoꝛi et pulmoni patientib⁹ a ꝺisnia et tussi antiquis: et eius ꝺecoctio cum ficubus et melle sit. ¶ Tertius effectus est q̄ facit bonū coloꝛem faciei: et istud vult etiam Auic. loco pꝛeallegato ꝺicens: q̄ eius pot⁹ efficit coloꝛem bonum. Et ꝓter istos effectus soluenꝺo eꝺucit flegma et vermes: vt vult Auic. ibiꝺem. Et secūꝺū Platearium vinum ꝺecoctionis eius matricem munꝺificat a superfluis humoꝛibus et absterꝺit.

De cenfolio. Appositum cancris tritum cum melle meꝺetur.
Cum vino potum poterit sedare doloꝛem.
Sepe solet vomitum ventremq; tenere solutum.

¶ Hic ponūtur tres effectus cenfolij. Primꝰ est q̄ cenfolū tritū cū melle et ꝛappositū cancro curat ipsum. Et istud iꝺem ꝺicit Platearius. cap. de cenfolio. Et est cancer apostema melancolicū coꝛroꝺēs partes coꝛporis tā carnosas q̄ nervosas. Et ꝺicit cancer: quia ꝓcꝺere viꝺetur vt cancri. ¶ Scōs effectus est. q̄ cenfolū biꝺitū cū vino absciꝺit doloꝛem ventris. Cuius cā est. q̄: ventris inflationē de grossa ventositate ex qua ꝓuenit doloꝛ mitigat: cū stomachi vētositatē et oīm viscerū soluat: et opilationem aperit. et ad hoc etiā coaꝺiuuat vinū. ¶ Tertius effectus est. q̄ cenfolū sedat vomitū et fluxum vētris. Cuiꝰ cā est. q̄: cū cenfolū calidū sit in tertio gꝛaꝺu: et siccū in scōo mām illaꝫ ꝺigerit et exiccat ex q̄ ꝓuenit vomitꝰ. Et ist⁹ marie verū ē q̄n vomitꝰ aut solutio vētris ꝓuenīūt a mā frigiꝺa flegmatica. Et ꝓter istos effectꝰ ꝓuocat vinā: et mēstrua: et soluit doloꝛē lateris renū: et vesice: et ꝑapue ꝺatuꝫ cū mellicrato.

De enula. Enula campana reꝺdit pꝛecoꝛdia sana.
Cum succo rute si succus sumitur huius.
Affirmant ruptis nil esse salubꝛius istis.

¶ Hic ponuntur ꝺuo effectꝰ enule campane. Quoꝝ primus est. q̄ enula campana confoꝛtat pꝛecoꝛdia. i. oꝛificiū stomachi quoꝺ ꝓꝓie pꝛecoꝛdium ꝺicitur siue mēbia spiꝛitualia. i. membꝛa anhelitus. q̄ vicina sunt coꝛꝺi: et speciaꝫ raꝺix eius. Qō autem confoꝛtet oꝛificium stomachi patet: q̄ cū raꝺix enule sit oꝺoꝛifera cōfoꝛtat mēbia neruosa. Oꝛificium aūt stomachi mēbꝝ neruosum est. Qō autē cōfoꝛtet mēbia spiꝛitualia patet: q̄ vinū factū ex enula qō vocatur vinum enulatum mūꝺificat pectus et pulmonem vt vult Auicē. scōo can. cap. de enula. Et enula etiam ꝑm ipsum ibiꝺē ꝺeglutita cum melle aꝺiuuat ad expuēꝺū: et est ex eis q̄ letificant et confoꝛtant coꝛ. ¶ Secūꝺus effectꝰ est q̄ succꝰ enule cū succo rute maxime valet ruptis. i. pattēti ꝺus ruptuꝛam sive ꝺescensum inteꝛstinoꝝ aꝺ buꝛsam testiculoꝝm: et hoc maxime quāꝺo ruptuꝛa est ꝓpter ventositatem: q̄ illam ꝺissoluunt succus rute et enule. Et ꝓter istos effectus enula bona est stomacho malos humoꝛib⁹ repletis et aperit opilationes epatis et splenis: vt vult Rasis tertio almansoꝛis. Et confeꝛt oībus lesionibus et ꝺoloꝛib⁹ frigiꝺis et cōmotionibus ventositatum et inflationis scōꝝ Auicennā loco pꝛeallegato.

Cum vino choleram nigram potata repellit.
Sic ꝺicunt veterem sumptum curare podagrā.

¶ Hic ponuntur ꝺuo effectus pulegij. Quoꝝ primus est: q̄ pulegium et ꝓncipaliter aqua eꝝ sumpta cū vino purgat cholerā nigram. Secūꝺus est: q̄ pulegium habet ꝓꝓietatem curanꝺi podagram veteꝝ: et quo habet ꝓꝓietatem liquefactiendi et ꝺissoluēꝺi flegma ex quo podagra sepius generari solet. Et circa istuꝺ est notāꝺū q̄ vt ꝺicit Plateariꝰ. Pulegiū est caliꝺū et siccū. in tertio gꝛaꝺu: subtilem habet substantiā: virtutem habet confoꝛtatiuam et aꝛomaticitate: aperitiuam ex substantia et qualitatib⁹. attractiuam ex ignea substātia vel natura: consumptiuaꝫ ex caloꝛe et siccitate. Et solum vinum ꝺecoctionis eius valet contꝛa doloꝛem stomachi. et inteꝛstinoꝝ ex frigiꝺitate vel ventositate. Depulegio.

Illius succo crines retinere fluentes.
Illitus asseritur: dentisq; curare doloꝛem.
Et squāmas succus sanat cū melle perunctus.

¶ Hic ponūtur tres effectus nasturtij. Quoꝝ primus ē. q̄ nasturtium habet ꝓꝓietatem retinenꝺi crines ꝺefluētes: et hoc si caput vngatur cū succo eꝝ: vel si aqua: vel succus eius biꝺatur. et hunc effectū tāgit Auic. scōo can. cap. de nasturtio ꝺicens. Retinet capillos caꝺentes biꝺitū et litum. ¶ Scōs eius effectꝰ est. q̄ curat doloꝛem ꝺentū et hoc maxime ex causa frigiꝺa: quia nasturtium est incisiuū resolutiuum: et calefactiuū: vt patuit pꝛius ibi. Cur mortatur homo. ¶ Tertius effectus eius est: q̄ succus habet ꝓꝓietatē curanꝺi squāmas pelli aꝺheꝛētes quāꝺo sumit cum melle et eꝛ eo linitur locus. Et causa est: q̄ tales squāme generantur ex flegmate salso. Nasturtiū aūt vt ꝑꝺictuꝫ est oē flegma purgat. et ergo per intus sumptum pꝛohibet causam squāmaꝝ: et ab exteꝛius linitū sua absterꝺiōe eas abstergit: et maxime cum melle: quia hoc etiam absterꝺiuū est: et sic tuuat absterꝺionē nasturtij. Et ꝓter istos effectꝰ nasturtiū exiccat putreꝺinē vacuitatis ventris mūꝺificat pulmonē: et confeꝛt asmati: et in meꝺicinis asmatis ponit ꝓpter illuꝺ q̄ est in ipso ꝺe incisione et subtiliatione: calefacit stomachū: et eparꝛ et confeꝛt grossitiei splenis et ꝓpꝛie q̄n ex eo fit emplastꝝ cū melle. et facit euomeꝛe cholerā et eꝺucit eam solutione: augmentū efficit in coytu: et soluenꝺo eꝺucit vermes et pꝛouocat mēstrua vt vult Auic. scōo can. loco pꝛeallegato. De nasturtio.

Cecatis pullis hac lumina mater hirundo.
Plinius vt scribit quamuis sint eruta reꝺdit.

¶ Hic ponitur vnū notabile ꝺe chelidonia. Et est q̄ quāꝺo pulli hirūꝺinis excecati fuerunt: tunc mater affert chelidoniam: et cuꝫ ea fricat oculos pulli excecati: et sic visus restituuntur. Et ꝑ hoc ꝺat innuere auctoꝛ q̄ chelidonia maxime confoꝛtat visum. Et istuꝺ etiā manifeste patet: q̄: in meꝺicinis vallātibus cōtꝛa ꝺebilitatē visus cōiter ponitur et est chelidonia herba nota glaucū habens succum. Causa autem quare ipsi hirūꝺini ꝺata est virtus cognoscēꝺi chelidoniā prius q̄ alijs anib⁹ potest esse ista: quia pulli hirūꝺinis sepius cecitatem patiuntur q̄ pulli altariꝝ aniꝝ: q̄ feces hirūꝺinuꝫ habēt vim excecatiuam oculoꝝ: et sepi⁹ patiuntur a fecibus matrum. Et est sciendū. q̄ scōꝝ Platearū chelidonia est calida et sicca in tertio gꝛaꝺu: et ex q̄litatibus suis et substantia habet virtutem ꝺissoluendi: consumendi: et attrahendi: et raꝺices eius tritę et in vino ꝺecocte valent aꝺ purgandum caput et vuluam ab humoꝛe fꝛigiꝺo et humiꝺo: si patiens fumum per os recipiat et postea vinum gargaꝛizet. De celidonia.

Auribus infusus vermes succus necat eius.
Cortex verrucas in aceto cocta resoluit.
Pomorum succus flos partus destruit eius.

De salice. ¶Hic auctor tria dicit de salice. Primū est. q̄ succus salicis auri infusus interficit vermes auris. Et istud potest p̄uenire ꝓpter stipticitatē et exiccationē ei⁹. Et est hic sciendū q̄ ꝑm Auicē. secundo can̄. cap. de salice. Non est aliq̄d magis vtile q̄ succus foliorū eius in cura saniei q̄ currit ex aure. ¶Scōz ē. q̄ cortex salicis. i. extrema p̄ ei⁹ in aceto decocta resoluit verrucas. Auic. vero loco p̄allegato dicit q̄ eius cinis eradicat verrucas linitus cum aceto: et istud est ꝓpter vehemētē exiccationē cineris eius. Pro delectione tū verrucarum nō est aliq̄d magis abscindens verrucas q̄ fricatio portulace super verrucas. Et facit hoc portula sui p̄prietate ⁊ non qualitate: ꝑm Auic. secundo can̄. cap. de portulaca. ¶Tertium est. q̄ flos salicis ⁊ succus pomorū. i. fructuum ei⁹ nocent partui: q̄ propter stipticitatem ⁊ exiccationem eorum reddunt partum difficilez.

De crocho. Confortare crocus dicatur letificando.
Membra q̄z defecta confortat epar reparando.

¶Hic ponuntur aliqua iuuamēta croci. Quoz̄ primū est. q̄ crocus cōfortat corp⁹ humanū letificando. ⁊ circa istud est sciendū q̄ crocus tantā p̄prietatē habet letificandi q̄ datus in maiori quātitate q̄ debeat interficit letificando siue ridendo. Vñ dicit Auic. scōo can̄. cap. de croco. q̄ tres aurei de ipso interficiunt letificando et est aureum pōdus dragme vnius ⁊ semis. ¶Secundum est. q̄ crocus cōfortat membra defecta et p̄cipaliter cor. Confortat etiā stomachum ꝓpter suā stipticitatez: et caliditatem. et ꝓpter eandem causam etiam reparat epar: ⁊ maxime ꝓpter stipticitatem que non permittit dissolui epar. Nimius tamē vsus eius inducit nauseaz ⁊ deijcit appetitum. Et istud innuit Auicē. loco p̄allegato dicens. Ipse facit nauseaz ⁊ deijcit appetitū: ꝓptereā q̄ oppositus ē acetositati q̄ est in stomacho ex qua est appetitus. Et ꝑter istos effectus ē faciens somnum et obtenebrians sensus: ⁊ cū bibitur in vino inebriat: abstergit visum: et prohibet fluxum ad ip̄m facit anhelitum facilē: ⁊ ꝓfortat instrumēta anhelit⁹ excitat cor. ⁊ prouocat vrinā: vt vult Auic. loco ꝓallegato.

Reddit fecundas per mansum sepe puellas.
Ysto stillantem poteris retinere cruorem.

De porro. ¶Hic ponuntur duo iuuamenta porri. Primū est. q̄ porrum per mansum. i. per comestionez eius reddit puellas sepe fecundas. Cuius ratio potest esse quia ꝑm Auic. secundo can̄. cap. de porro confert coartationi matricis ⁊ duricie que in ipsa que possunt esse impedimenta cōceptiōis. ¶Secundum est. q̄ porrum abscindit fluxū sanguinis narium. Idem vult Auic. loco p̄allegato et plures alij effectus eius dicti sunt prius ibi. Allia nux ruta.

Quod piper est nigrū non est dissoluere pigrum.
Flegmata purgabit: digestiuamq̄z iuuabit.
Leucopiper stomacho prodest tussiq̄z dolori.
Vtile perueniet motum febriq̄z rigorem.

De pipere. ¶Hic ponūtur multa iuuamēta piperis. Et ꝓmo tria piperis nigri. ¶Quorū primū est. q̄ piper nigrum nō est pigrum in dissoluendo: id est resoluendo propter fortē eius caliditatem ⁊ siccitatem. est enim calidū ⁊ siccū in quarto. ¶Secūdū est q̄ purgat flegmata. quia attrahit ex interiori corpore flegma ⁊ ipsum consumit. silr flegma in pectore ⁊ stomacho inutilem remouet ipsum calefaciēdo subtiliando ⁊ dissoluendo. ¶Tertium est q̄ est iuuamētū digestiue. ⁊ istud patet per Auic. scōo can̄. cap. de pipere dicentē q̄ piper est digestiuum faciens appetitum. Et istud maxime intelligendū est de pipe longo: qō est magis cōueniēs digōni crudoz̄ hūoz̄ q̄ albū vel nigrū. vt testat Gal. iij. de regimine sanitatis. cap. vij. ¶Scōo ponit q̄nq̄z iuua-

De pipere albo. menta leucopiperis. i. piperis albi. Quorum primū est. q̄ piper albū cōfortat stomachum. Et istud ꝓz̄ per Gal. loco p̄allegato dicentē: q̄ est cōfortans stomachū super alia duo pipera. Et idem vult Auic. ij. cap. de pipere dicēs. Et albū magis cōueniēs est stomacho: ⁊ vehementi⁹ ꝓfortat. ¶Scōm est q̄ piper cōfert tussi: maxie ex materia frigida flegmatica: quia illā calefacit dissoluit incidit. Et istud vult Auic. loco p̄allegato dicens q̄ quādo administratur piper in electuarijs est cōueniēs tussi ex doloribus pectoris. Tertiū est. q̄ piper albū conuenit dolori. Et pōt istud intelligi de dolore pectoris: sicut ex Auic. allegatū est vel de dolore ventoso. Talis enim cōuenit oc piper: q̄ oē piper suā caliditate carminatiuū est ventositatū: ⁊ sic educit ventositates. Auic. vero loco p̄allegato dicit. Piper albū ⁊ similiter longum cōuenire in dolore vētris pungitiuo si bibat cū melle ⁊ folijs lauri recētibus. ¶Quartuz est q̄ vtiliter pōt p̄euenire motū febris. i. accessionem siue paroxismū febris: ⁊ hoc febris frigide: quia tale piper aliquomō materiā calefacit ⁊ digerit. ¶Quintū est. q̄ piper albū valet in rigore febrū. Cuius causa est: quia piper sua caliditate confortat neruos: ⁊ materiam sparsam super eos cōsumit. Et Auic. dicit q̄ fricando fit inūctio ex ipso cū vnguēto ⁊ cōfert rigori. Et ista iuuamēta quinq̄z etiam pōt conuenire aliis generibus piperū: vt ex Auic. loco p̄allegato patet. ¶Et ꝑter istos effectus piper calefacit neruos ⁊ lacertos adeo q̄ in hoc nō est aliud ei par: mundificat pulmonem: prouocat vrinam paucū de ipso: sed multū de ipso soluit ventrē: vt colligitur ex Auic. loco p̄allegato. ¶Et circa istud sciendū est q̄ triplex est piper: scz piper album: quod dicitur leucopiper: piper longum quod dicitur macropiper. et piper nigrum quod dicitur melācropiper. Piper albū dicitur quod est viride multuz humidū. Et quando illud est deficcatū aliquātulū: ita q̄ apparet quedā discontinuatio inter eius partes: nō tamē sit perfecte maturatum: dicāt piper longum. Sed quando est perfecte maturatum tunc dicitur piper nigrum.

Et mox post escam dormire nimisq̄z moueri.
Ysta grauare solent: auditus ebrietasq̄z.

Inducitia grauedinez auditꝰ. ¶Hic tanguntur tria grauedinē auditus inducentia. Primū est imediatꝰ somnus post cibū sumptū. ⁊ hoc vsq̄z ad repletionē. cuius cā pōt esse ista: q̄ somnus imediate post cibū sumptū facit indigestionē ciborū: cibi autez indigesti grossos ac indigestos fumos p̄creant: q̄ sua grossitie meatus auditus opilant: ⁊ etiā spūs auditiuos ingrossant ⁊ ꝑturbāt. ¶Scōm est nimius motus post cibū sumptū: qui talis etiam impedit digestionē ⁊ clausionē debitā orificij stomachi. Aliqui tā textus loco nimis habēt minus. ⁊ tūc sensus est̄ nullus motus post cibū sumptū etiā grauat auditū. Cuius rō est: q̄ tūc orificiū stomachi non ita facile claditur: sicut per paucā deambulationē: qua cibi descendūt ad fundū stomachi. Jam stomacho nō existente clauso: fumi multi ascendunt ad caput grauātes auditū. ¶Tertiū est ebrietas: q̄ ex ebrietate ꝑ creant fumi multi ⁊ vapores qui ascendūt ad caput: et ad organū auditus spiritū ei⁹ ꝑturbantes: ⁊ auditū granantes. Et nō solū ebrietas inducit nocumētū auditui: sed etiā visui et olfactꝰ sensibus ꝓpter eādem cām vt etiā primo dictū est Auic. vero quarta tertij. ca. ij. de cōseruatione sanitatis auris etiā dat tria nocētia auribus et dicit. Et eis quidez que nocēt auri ⁊ reliqs sensibus sunt fastidiū ⁊ repletio: ⁊ propriē somnus super repletionem. Et est sciendū q̄ aliqui textus adhuc habēt vnum versuz continentē adhuc alia inducentia grauedinē auditus. Et est iste Balnea sol vomitus affert repletio clamor quia ista inducunt etiam grauedinem auditus: maxie tamen tinnitū. quia dicit. Auic. quarta tertij. cap. de cura tinnitus. Oportet vt omnes isti vitent solent et balneū labor sum: et vomitum. ⁊ clamorem: et repletionem.

Metus longua fames: vomitꝰ: percussio: casus.
Ebrietas: frigus. tinnitum causant in aure.

Causa tinnitū in aure. ¶Hic tanguntur septem inducentia tinnitū in aure. i. sonū quē homo videt audire externus. Quorū primū est metus: ⁊ ꝑm alios motus. Cā est de metu: q̄ in metu spiritꝰ ⁊ humores mouētur ad interiora. s. versus cor subitoꝫ et quo motu facile generat ventositas que penetrādo ad organū auditus tinnitum causat. De motu etiam patet: quia ex quo motu corporali etiam cōmouentur humores et spiritꝰ. et qua cōmotione etiam generatur vētositas facile. q̄ venies ad aures tinnitum causat: quia tinnitus causatur propter

aliquam

aliquā cōmotionē vapoꝛis aut ventoſitatis circa oꝛganū auditus cōmouētū aerē connaturalē in oꝛgano auditus
Fames. exiſtētē. ¶ Scōm eſt longa fames. Et rationem ſubiungit Auic. quarta tertij. ca. nono dicēs. Et illō ē ꝓpter agitationē cadentē in humoꝛibus ſparſis in coꝛpe quieſcētibus in ipſo. Et cū nō iuenit natura cibū aliquē ꝓuertit: ad eos: et reſoluit ipſos et mouet eos. ¶ Tertiū eſt vomit⁹: qꝛ in vomitu
Vomit⁹ q̄ eſt mot⁹ laboꝛioſus mouenk marie hūoꝛes ad caput. Inſignū cui⁹ oculos et facie videm⁹ fieri rubeos: et viſus fieri
nocumētū. Et ſic etiā facile mouenk i vomitu vapoꝛes et vēt oſitates ad oꝛganū audit⁹. ¶ Quartū ē ꝓcuſſio ſphere in
Percuſ capite et marie i aure. Cui⁹ cā ē: qꝛ ex tali etiā accidit vehe
ſio. mēs cōmotio aeris ꝓnaturalis in oꝛgano audit⁹ exiſtis: qꝛ natura aliq̄ mēbꝛo leſo imediate mittit ad ipm ſpm et ſanguinē q̄ ſunt inſtrumēta nature ex q̄b⁹ tūc accidit in aure cō
Caſus. motio. ¶ Quintū ē caſus et maxime ſupra caput ꝓpter eā dē cāz q̄ dicta eſt de ꝓcuſſiōe. Et ēt ex caſu quocūq; vehe
Ebrie mēs fit cōmotio humoꝛ in coꝛpoꝛe. ¶ Sextū eſt ebrietas.
tas. Cui⁹ cā eſt: qꝛ in ebrietate caput replet fumis et vapoꝛib⁹ ex q̄bus ad oꝛganū auditus veemētib⁹ facile cōmouet aer
Frigus. cōnaturalis in oꝛgano audit⁹ exiſtēs. ¶ Septimū eſt frig⁹ ex forti eſt frigoꝛe debilitat oꝛganū: quare ex leui cauſa facile patitur: vel cōtingit tinnitus ex forti frigoꝛe: qꝛ ſolet frigus cauſat vētoſitates. Et nō ſolū ex iſtis cauſis contingit tinnit⁹ auriū: immo ex plurib⁹ aliis ſicut ex vētoſitate in capite generata: et in ipſo nota: aut ex ſonitu ſanet que gñāt ſolet eſſe in tpa: et ex feruoꝛe puris in partib⁹ eius: aut ex motu ventoſitatis accidentis multotiēs in meatib⁹ eius: ſicut ſit in febꝛibus: aut ex repletione ſuperflua in coꝛpoꝛe: et ꝓpꝛie in capite: aut ex materia viſcoſa reſoluta in pauc⁹ vē
toſitatem: aut ex medicinis: quarum ꝓpꝛietas eſt: vt retineant humoꝛes et ventoſitates in partibus cerebꝛi: vt colligitur ab Auicen. loco prealleg̃ato.

Recētia oculo. Balnea: vina: venus: ventus: piper: allia: fumus.
Poꝛri cum cepis: lens: fletus: faba: ſynapis.
Sol: coitus: ignis: labor: ictus: acumina puluis.
Iſta nocent oculis: ſed vigilare magis.

¶ Hic ponuntur. xxj. res nociue oculis. Prima eſt balneū ſiue humidū: ſiue ſiccū qō ſtupha dicit: primo qꝛ calefacit
Balneū eos calefactiōe multa: et ſic ledit eoꝝ complexionem cū naturaliter ſint frigidi de natura aque. ¶ Secūdo qꝛ exiccat et reſoluit humiditates ſubtiles oculoꝝ q̄bus ſpūs viſui qui ſunt ignei habēt refocillari et tēperari. et ꝓpter iſtud plures reperiunk ceci ſupra renū: in quib⁹ vtunk ſtuphis et balneis: quēadmodū etiā plures reperiunk lepꝛoſi in hollādia q̄s in aliqua alia regiōe ꝓpter indebitū regimē. ¶ Se
Vinū. cūda res eſt vinū et hoc immo derate ſumptū: tale eſt debilitat oculos et viſum: qꝛ caput replet fumis et vapoꝛib⁹: et ergo etiaz ebetat omnes ſenſus. ¶ Tertia res eſt venus. i. nimius vſus coitus: qui ab oīb⁹ medicis ferē debilitare multum viſum. Et Ariſto. quarta ꝓblematū particula ꝓblemate tertio. aſſignat cām iſtā ſcz qꝛ per coitum aufertur q̄ opoꝛtunū eſt oculis. Oꝛtet eſſe humidū aqueū ſubtile eis ineſſe in quo viſibiles ſpūs fulciātur. Nam oculus naturaliter eſt talis. ſ. humid⁹. Unde de ſenſu et ſenſato et quinto de generatiōe aīalium dicitur oculus eſſe de natura aque Sed euulſio humidis et euacuatio cōtingit ſuperioꝛa deſiccari. ꝓpter q̄ oculi a ſui recedūt natura: que humiditate vigebat. Et merito oculi vigēt humiditate: qꝛ ꝑ ſpūs igneos qui ſunt in multo motu euaneſcerēt: niſi humido ſuſtētarētur. Et iſto manifeſtū eſt q̄ coitus exiccat partes ſupioꝛes ſubſtrahēdo humidū: ad q̄ ſequitur leſio acuitatis viſus.
Uētus. ¶ Quarta res eſt vēt⁹ et maxime meridionalis de quo dicit ypo. tertio aphoꝛiſmoꝝ. aphoꝛiſmo illo. Auſtrini ſiatus: q̄ eſt caliginoſus: id eſt caliginē et obſcuritatez in oculis inducens q̄ ꝓuenit: qꝛ talis ventus caput replet humiditatibus ebetātibus ſenſus et ſpiritus obtuſcantibus.
Piper. Allia. ¶ Quinta res eſt piper q̄ ꝓuenit ꝓpter ſui acuitatē q̄ generat fumos oculos mordicātes. ¶ Sexta res eſt allia q̄
Fumus etiā nocēt viſui ꝓpter eoꝝ acuitatē et vapoꝛoſitatē: vt etiā dictū eſt ibi. Allia nuꝝ ruta. ¶ Septima eſt fum⁹ qui etiā
Poꝛri. nocet oculis ꝓpter mordicationē et exiccationē. ¶ Octaua eſt poꝛri: qꝛ ex eſu ipſoꝝ generant fumi groſſi melācholici: quibus viſus obumbꝛatur: vt etiam ꝓtuo dictum eſt ibi. Allia nuꝝ ruta. ¶ Nona eſt cepe: quarum comeſtio nocet oculis ꝓpter earum acuitatē. Decima eſt lēs: de quo dicit Auicēna ſecūdo cañ. cap. de lente: q̄ illi qui plurimuz eius comeſtione vtuntur: viſus obtenebꝛatur ꝓpter vehemētiam exiccationis eius. ¶ Undecima res eſt lact⁹ nimius qui debilitat oculos: ex eo q̄ inducit debilitatem retentiue oculoꝝ. ¶ Duodecima eſt faba: cuius vſus generat fumū groſſum melācholicuz obtenebꝛantē ſpiritus viſiuos ſicut poꝛrū. Et ergo etiā comeſtio fabarum inducit ſomnia terꝛibilia. ¶ Decimatertia eſt ſinapis cui⁹ vſus inducit debilitatē viſus ꝓpter eius acuitatē. ¶ Decimaquarta eſt aſpicere ſolēt et hoc eſt ꝓpter eius vehementē nitoꝛem et ſplendoꝛem quibus deſtruitur viſus: vt patet ad experientiaz et hoc ideo: qꝛ vehemēs ſenſibile nō ꝓpoꝛtionatuz ſenſui: ſicut raditi ſolares coꝛrūpūt ſenſum. ¶ Decimaq̄nta eſt coit⁹ et maxime poſt nimiā repletionem: vel magis poſt nimiā vacuicatem et inanitiouē: et de iſta re dictū eſt. ¶ Decima ſexta eſt ignis: cuius inſpectus cauſat ſiccitatem vehementem in oculis: et ſic ledit viſum: et etiam ledit ꝓpter claritatem eius. Et ergo communiter videmus fabꝛos illos q̄ continue coꝛaz igne operantur rubeos vel debiles habere oculos. ¶ Decimaſeptima eſt nimius labor: quia talis ēt vehementer exiccat. ¶ Decimaoctaua eſt percuſſio cōtra oculos que ledit oculos et viſum: qꝛ facit ſanguinē ad oculos fluere: ſpiritū viſiuū perturbantē: et aliquando apoſtema generantem. ¶ Decimanona eſt nimius vſus rerū acutaruz videlicet vt diuerſis ſalſamētis acutis. et hoc ꝓpter acuitatem fumoꝝ ex ipſis generatoꝝ. ¶ Uigeſima eſt puluis ſiue ambulare in locis puluerulētis: in quib⁹ de facili puluis ad oculos ꝓuenit et viſuz obtuſcat. ¶ Uigeſima prima: et inter ceteras magis ledēs oculos et viſuz eſt nimiū vigilare. qꝛ vigilie nimie nimiam ſiccitatem in oculis inducunt. ¶ Et in generali omnis repletio nocet oculis ſimiliter omne quod exiccat naturā: et omne quod turbat ſanguinem exꝛebus ſalſis acutis et alliis et omnis ebrietas. Uomitus vero confert ei inquantū purgat ſtomachū. et nocet ei in quantum mouet materias cerebꝛi expellendo eas ad ipſum. Et ergo ſi fuerit vomitus neceſſarius dz fieri poſt cibū cū facilitate. Et ſimiliter ſomn⁹ ſupiu⁹ nocet viſui: et ſomnus ſtatim poſt repletionem et multitudo ſōmie et ꝓpꝛie cū ventoſis cōtinuis. Et iſtud colligit ex Auicē. tertia tertij. tractatu quarto. capitulo quarto de rememoꝛatione rerum viſui nocentium. vbi etiā Auice. plures ex cauſis in textu narratis exꝑimit.

Lepe. Lens. Fletus. Faba. Synapis. Sol. Coitus Ignis. Labor. Percuſſus. Uſus acutoꝝ. Puluis Uigilia Conferentia viſui.

Feniculus: verbena roſa chelidonia rutha:
Ex iſtis fit aqua que lumina reddit acuta:

¶ Hic tāguntur quinq; res medicinales: quaꝝ aqua ꝓfert viſui. Prima eſt fenicul⁹: cuius ſuc⁹ in oculo poſit⁹ acuit viſum ſm Raſim tertio almāſoris: Scōa eſt verbena cuius aqua a cōibus medicis ponitur in receptis valentib⁹ contra debilitatē viſus. Tertia eſt roſa: cui⁹ aq̄ cōfoꝛtādo ſpm aialē pōt ꝓfoꝛtare viſum. Quarta ē chelidonia: et eſt herba habens ſuccū citrinū. Et dicit chelidonia: quaſi celica donа donans. Quinta eſt rutha: et eſt herba cōis: et aque iſtarum duarum herbaꝝ ſiſr valent: vt et cōibus auctoꝛib⁹ medicine patet. Et de pluribus iſtarū herbarū ꝓtuo in diuerſis paſſibus dictum eſt amplius.

Ad doloꝛē dentium.

Sic dentes ſerua poꝛroꝝ collige grana
Ne careas iure cum iuſquiamo ſimul vꝛe:
Sicq; per embotum fumuz cape dente remotum.

¶ Hic ponuntur aliq̄ medicine valentes ad doloꝛē dētū. Et dicit tertus q̄ ſemina poꝛoꝝ et iuſquiamus ſimul vſta valent in doloꝛe dētuum. Et debent ſic adminiſtrari ſuc⁹ iuſquiami cū ſeminib⁹ poꝛoꝝ debēt ſimul cōburi: et fum⁹ iſtoꝝ per embotuz recipi in illa parte in qua eſt doloꝛ dētis. In iuſquiamo eñ eſt virtus ſtupefaciendi et ſic ex ſtupoꝛe doloꝛ nō percipit. Et in fumo ſeminis poꝛri eſt virt⁹ interficiēdi et eiſciendi vermes: qui aliquando in cōcauitatibus dentiū exiſtentes intolerabilem faciunt doloꝛem. Et iſtud dicit Auicen. ſecundo canone. capitulo de poꝛro. Et eſt poꝛrum herba nota. Et iuſquiamus eſt herba ſtupefa-

etiua habens longa folia pinguia et fetida.

Facientia vocē raucaz. Nux:oleum:frigus capitis:anguillaq; potus.
Ac pomum crudum faciunt hominē forē raucum.

¶Hic ponuntur sex cause raucedinis vocis. Quaruz prima est nux:id est comestio nucū:q; nuces multuz exiccāt:& ergo vocē exasperant et faciunt cā similem vocibus gruū. ¶Secūda est oleum cuius vsus potest inducere raucedinē q; partes et⁹ alique viscose adherēt ipsi cāne pulmonis facientes raucedinē:secūdo potest inducere raucedinem in corporibus cholericis:q; oleū in talibus citoinflāmatur:& sic inducit ex tali calefactiōe exasperationem et raucedinē Prima tamē causa videtur melior. ¶Tertia est frig⁹ capitis. Cui⁹ causa est:q; ex frigore capitis fit cōpressio cerebri et cuius compressiōe fluunt humores deorsum versus guttur et cannam pulmonis inducentes raucedinem; propter nimiā humectationem canne. ¶Quarta est anguilla siue comestio anguille:q; ex esu eius flegmata viscosa multipli cantur q; venientia ad cannam pulmonis illic adherent inducentes raucedinē. ¶Quinta est potus nimi⁹:& maxime quādo itur dormitum. Cuius causa est:q; ex tali canna pulmonis etiā multū humectatur. Jaz vehemēs humectatio canne pulmonis potissima est causa raucedinis vocis ſm omnes medicos. ¶Sexta est pomum crudū:q; inq̄tū crudum multiplicat flegmata. Et si sit cum hoc immaturū stipticum siue ponticum guttur exasperat.

Ieiunia reuma. Jeiuna:vigilia:calcas dape:valde labora.
Jnspira calidum:modicum bibe:comprime flatū.
Hec bene tu serua si vis depellere reuma.
Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus.
Ad fauces brancus:ad nares esto coriza.

¶Hic tanguntur septē quibus curat rheuma. Primuz est abstinētia siue ieiuniū. q; per hoc materia rheumatis diminuitur:q; abstinētia exiccat et materia melius maturat et cōsumitur:q; statura nō habens materiaz cibalem in quā agat:agit in materiā rheumatis et cōsumit eam et caput minus replet. Et ergo dicit Auicen. quinta tertij. tractatu primo. cap. xiij. Et ppterea quidē ne patiens catarrizet corizam replet ventrē cibis:quare repleat caput eius. ¶Secundū est vigilia:q; illa etiaz est exiccatiua cerebri et prohibitiua ascēsus multoz vapoz ad caput. ¶Tertiū est calidi:qui etiā iuuāt in rheumate cū est ex materia frigida:q; per illos etiā tūc digeritur materia frigida. ¶Quartum est multū laborare:q; per hoc etiā cōsumitur materia rheumatis:q; labor multi⁹ exiccat superfluitates corpis. Et loco illius decoctionis valde:quidā dicunt vestē:& tūc sensus est q; in cura rheumatis ēt valet calor in vestib⁹ et hoc etiā verū est:maxime tamē qñ materia rheumatis ē frigida. ¶Quintū est inspiratio aeris calidi:& hoc maxime in catarro ex materia frigida:q; per aerem inspiratum calidum tūc calefit materia et maturat. ¶Sextuz est modicū bibere et pati sitim:q; p hoc etiā materia rheumatis cōsumitur:cū sitis siue modica bibitio exiccet. Et etiaz per modicam bibitionē caput nō repletur sicut per multū potum. ¶Septimū est comprimere flatuz. i. retinere anhelitū. Illud em̄ valde bonuz est in catarro maxime a causa frigida quia per istam retentionē anhelitus calefiūt pectoralia:et sic melio⁹ digerit materia frigida flegmatica faciēs catarrū Et plurima istorum et alia tangit Auicē. loco prealegato dicēs. Oportet vt assiduat calefactionē capitis & elōgationē eius a frigore. & minuat ipm̄ a septētrione & propīe post austrū. Auster em̄ replet et rarificat:& septētrio constringit et exprimit:et minor & potum aque cōgelate:neq; dormiat in die:et sitiat et tamē patiat:& vigilet. Hūtū potest:qm̄ sunt tritū cure. Ualio ÿo nono almāsoris vult q; patiēs rheuma debet cauere ne iaceat supinus. Et ratio est ne per illū decubitū materia fluat ad partem posteriorem:et cū pars posterior nō habeat manifestos meatus per quos materia fluat:timetur ne fluat ad neruos:& faciat spasmū vel paralysim. Et similiter debet abstinere oino a vino:q; vinuz est vapororosum. Et cum multum sit calidū dissoluit materiam et auget rheuma. Et similiter nō debet stare ad solē aut ad ignē:q; sol et ignis dissoluendo materiā etiam augēt rheuma. ¶Deinde textus in duob⁹ vltimis versib⁹ ponit differētiā inter ista tria nosa:scz catarr⁹:brancus:& corīza. Et stat differentia in hoc q; est fluere materiā ad aliam:et aliā partē. Uāi rheuma est nomē cōe ad oēm fluxū materie de vno mēbro ad aliud. Et ergo ōi rheuma quasi ruens materia Jn cōi tñ vsu capit̄ solū pro nomine cōi ad omnē fluxū materie a capite. Et cōtinet sub se istas tres spēs:scz catarrum: brancū:et corizam. Unde si illa materia fluat ad pectus vel membra vicina dicitur catarrus:si vero ad fauces brancus sed si fluat ad nares dicitur coriza.

Medicamē cu rāofistula. Auripigmentum sulphur miscere memento.
His decet apponi calcem commisce saponi.
Quatuor hec misce:commixtis quatuor istis:
Fistula curatur quater ex his si repleatur.

¶Jn hoc textu ponit auctor medicamen curatiuz fistule: dicens:q; emplastrū factū ex auripigmento sulphure calce et sapone simul mixtis curat fistulā. Cuius causa est. q; in istis est virtus exiccatiua et mūdificatiua que intentiones necessario requiruntur in curatiōe fistule. De auripigmēto dicit Platearius q; est caliduz & siccū in quarto gradu:dissoluit attrahit consumit et mundificat. Et sulphur & sapo ſm cū etiam calida sunt & sicca. sulphur tñ vehemēti⁹:q; ē calidū et siccū in quarto. sapo vero nō. De calce dicit Aui. q; calx abluta est exiccatiua sine mordicatione & cōsolidat. ¶Notādū circa istud q; fistula est vulnus & assidue prodice fluēs. idest ſm diuersa tēpora vel ſm diuersas lunatiōes Auripigmētū ÿo est illud quo vtūtur sculptores & quo faciunt adherere eis siue metallū lapidibus. Sapo ÿo. i. smigma est illa pinguedo alba siue nigra qua mulieres lauāt & mundant vestes. Alia vocabula nota sunt.

Quot sunt ossa quot dentes quot vene i homine.

Ossibus ex denis bis centenisq; nouenis.
Constat homo denis bis dentibus et duodenis.
Ex trecentenis decies sex quinq;q; venis.

¶Jn hoc textu auctor ponit numerū ossiū dētiū & venaz humani corporis:& dicit ꝓmo q; hō cōstat ex ducētis & decēnouē ossib⁹. Scōm tñ solēnes medicine doctores vt ypocratē:galienū:rasim:auerroym:et auicēnam ossa hois sunt ducēta et quadraginta octo:Iz in particulari enumeratiōe ossiū discōuenīt. Et istud vult ille cōis versus. Ossa ducēta sunt atq; quater duodena. ¶Scōo dicit q; hō dz hre triginta duos dētes:et istud intelligēdū est cōiter:& vtplurimū in hoīb⁹ pfectis. Aliqñ em̄ contingit aliquos hoīes nō habere dētes quatuor extremos:q; sunt postmolares:& i rarib⁹ dētes viginti octo tñ. Et aliq; carēt his dētib⁹ vltimis in pueritia tñ. Alij in pueritia & iuuētute:ita q; nō eis nascunt donec sint senes. Alij tota sua vita. ¶Circa istū sciēdū est q; ſm Auicē. i. ꝓmi doctri. v. summa ꝓma. ca. de anathomia dētiū. Inter istos dētes duo vocāt duales:& sunt duo dētes āteriores:& duo q̄drupli tūcti dualib⁹ a dextris et sinistris. & tā duales q̄ q̄drupli sunt duo in superiori mādibula. & duo in iferiori. & sunt oēs ordinati ad incidēdū:et ideo a q̄busdā incisores vocātur & spāli duales. & post istos dētes sunt duo dētes qui vocant canini superi⁹ et duo inferi⁹ inmediate cōtūcti quadruplitos:& officiū eorū est frangere dura. Et post illos sunt quatuor dētes molares a dextris et a sinistris quatuor:tā in superiori q̄ in inferiori mādibula. Et post istos in aliquibus est dēs vnus sensus taz a dextris q̄ a sinistris et tā in inferiori q̄ a superiori mādibula:in aliquibus vero non. Et sunt isti dentes molares & dentes sensus oēs ordinati ad molenduz. Et summa totius numeri dentiū est triginta duo:vel viginti octo in nō habētibus dentes sensuos:scz quatuor duales:quatuor quadrupli & quatuor caninī:et sexdecim molares:& quatuor dentes:sensus. Tertio dicit q; homo hz trecētas & sexagīta q̄nq; venas vt posset patere enumerantī eas.

Quot sunt humores.

Quatuor humores in humano corpore constant.
Sanguis cum cholera flegma melancholia.
Terra mela. aqua fleg. & aer sanguis. cholerik ignis

¶Jn hoc textu enumerat ꝓmo auctor hūores q̄ sunt necessarij ad cōstitutionē hūani corporis:& dicit q; quatuor sunt hūores in humano corpore:scz sanguis flegma cholera & melia

ra ⁊ melãcholia. ¶ Scõo ostdit natur̃ ⁊ ꝯplexionẽ cuiusq; hũoris p hoc q; ꝯparat vnũquẽq; vni elemẽto ꝛ. Et vult q; melãcholia est frigida ⁊ sicca ⁊ sic cõparat terre: q̃ siccs nature est. Flegma est frigidũ ⁊ humidũ ⁊ sic ꝯparat aque. Sãguis est calid⁹ et humid⁹ et sic cõparat aeri. Sz cholera est calida et sicca ⁊ sic cõparat igni. Et iste sensus etiam pz in his versibus. Humid⁹ est sanguis calet est vis aeris illi. Alger humet flegma sic illi vis fit aquosa. Sicca calet cholera sic igni fit similata. Melãcholia friget sicca ẽsi terra. ¶ Et p matoꝛi intellectu sciendũ est q; sm Aui. ꝑma pti mi doctrina quarta. ca. ꝑmo. Quatuoꝛ sunt hũoꝛes in coꝛpoꝛe hois. s. sanguis: flegma: cholera ⁊ melãcholia. vt dictũ est. Inter quos sanguis est meliꝛ. Primo q; est mã spirituũ in quib⁹ vita cõsistit: ⁊ ois operatio vegetatiua vitalis ⁊ animalis. Scõo q; cõformis est cũ pncipijs vite: est em calid⁹ ⁊ humidus tpate. Tertio q; plus nutrit ⁊ restaurat deperditũ ceteris humoꝛib⁹. Et vt audeã sic dicere est thesaurus nature ex cuius perditiõe sequit moꝛs statim. Deinde sequit flegma in bonitate: primo q; aptum est vt tpe necessitatis fiat sanguis: ⁊ ideo nõ hz ꝓpriũ receptaculũ sed incedit cũ sanguine. Scõo q; vicinius est radicali humido qõ ẽ velut basis vite. Deinde sequit cholera q; pticipat cũ naturali caloꝛe q̃diu mẽsurã seruat. Deinde est melancolia velut fex ⁊ sordicies elongata a pncipijs vite: inimica leticie ⁊ liberalitati: ⁊ cognata senio ⁊ moꝛti. De sanguine. ¶ Scõo sciẽdũ est pro diuisione et diffinitione humoꝛũ: q; sanguis due sunt species. s. naturalis et innaturalis. Naturalis est cui⁹ coloꝛ rubeus. s. venalis rubeus obscurus ⁊ arterialis rube⁹ clar⁹: malo careꝛs odoꝛe: et est valde dulcis: et hoc p respectũ ad alios humoꝛes. Innaturalis est duplex. Nã q̃dã est innaturalis qualitate: scz qui est mutat⁹ cõplexione bona in se sine alteri⁹ humoꝛis cõmixtiõe. Alius est innaturalis ꝓpter hũoꝛẽ malũ ex admixtũ peccãte q̃litate substãtia vel quãtitate vel in proꝑtione alterius ad alterũ. Et iste est duplex. Nã quidã est nõ naturalis ex pmixtiõe mali humoꝛis q̃ ab extra sibi supuenit. Alius est nõ naturalis ex permixtiõe mali humoꝛis gñati in ipsomet sanguine: sicut qñ pars sanguinis putrefacta est: et eius subtile cõuersum est in cholerã ⁊ grossum in melãcholiã: vel illa cholera: vel illa melãcholia vel vtraq; mãsit in illo sanguie. Et iste sanguis nõ naturalis ex admixtione mali humoꝛis multiplicit̃ diuersificat a naturali. Prio in substãtia: q; grossioꝛ et turbidioꝛ ẽ cũ sibi miscet melãcholia vel subtilioꝛ cũ sibi miscet cholera citrina vel aquositas. Scõo in coloꝛe. q; est declinãs ad albedinẽ ex parte flegmatis: vel ad nigredinẽ ex pte melancolie. Tertio in odoꝛe: q; fetidioꝛ est ex admixtione putridoꝛũ hũoꝛ. vel oĩno odoꝛe caret ex admixtiõe crudoꝛũ. Quarto in sapoꝛe. q; vergit ad amaritudinem ex admixtiõe cholere: vel ad acetositatẽ ex parte melãcholie: vl ad insipiditatẽ ex parte flegmatis. De flegmate. ¶ Flegmatis vero etiã due sunt species scz naturale ⁊ innaturale. Naturale est q̃ est aptũ vt in aliquo tẽpoꝛe fiat sanguis: q̃n ẽ sanguis nõ bene coctus. Et est quidã modus dulcis flegmatis: q̃ nõ valde existit frigidũ: immo coꝛporis cõparatione est frigidi tamẽ pauce sanguinis vero cõparatiõe ⁊ cholere rubee est frigidũ. Et est naturaliter albũ. Et ꝺ: istud flegma dulce ex tenso hoc noie dulce: ad oẽs sapoꝛes delectantes gustum: q; alio modo istud flegma naturale nõ est dulce: cum sit insipidũ aquosum: et sapoꝛi aque multuz ꝓpinquũ. Et nõ fecit natura isti flegmati ꝓpriũ receptaculũ: sicut cholere ⁊ melãcholie fecit: sz fecit ipm transire cũ sanguine vt tẽpoꝛe necessitatis vertatur in sanguinẽ: q; hz similitudinẽ ꝓpriquã sanguini. Et istius flegmatis due sunt necessitates: et vna vtilitas. Pria necessitas est vt sit iuxta mẽbra ad hoc vt operẽtur in eo eoꝝ virtutes: ⁊ coquant ⁊ digerant ⁊ nutriantur ex eo cũ mẽbra amiserint nutrimẽũ q̃ consueuit venire ad ipsa q̃ est sanguis bonus ꝓpter retẽtionẽ materie sanguinis: que quidẽ retẽtio a stomacho et epate fit ꝓpter aliquas causas accidẽtales. Scõa necessitas est vt misceatur cũ sanguine: ⁊ reddat ipsum aptũ ad nutriendũ mẽbra flegmaticarũ complexionũ: sicut cerebriũ ⁊ nucham: in quo sanguine ea nutrito no tabilem flegmatis partez esse oporteꝛ. Utilitas vero ei⁹ est vt humectet tunicuras et mẽbra que multuz mouẽtur ne deficcent ꝓpter caloꝛẽ qui p uenit et motu et cõfricatione. Flegma vero innaturale põt diuidi. primo ex parte substãtie. Et sic quoddã est mucillaginosum: ⁊ est flegma sm sensum diuersum in subtilitate ⁊ grossitie in suis ptib⁹. Et ꝺ: mucillaginosum: ꝓpter similitudinẽ quã habet cũ mucillaginib⁹ extractis a seminibus Aliud est flegma grossum q̃ apparet equale i substãtia. i. in subtilitate ⁊ grossitie sm iudiciũ sensus: sed sm veritatẽ diuersum est in suis partibus. ⁊ dicitur flegma cruduz. Et istũ multiplicat in stomacho ⁊ intestinis. Et ꝓpter ipli⁹ expulsionẽ a stomacho ꝑcepit ypo. fieri vomitũ in mẽse bis ⁊ ad ei⁹ expulsionẽ ab intestinis statuit nã cholerã deliuere a cistifellis ad intestinũ ieiunũ. ⁊ ꝙsequẽter ad alia inferiora quaten⁹ abstergeret illud flegma ab officijs intestinoꝝ ⁊ faceret ipm descẽdere cũ fecib⁹. Multiplicat etiã interdũ inventis: spãr in senib⁹ ꝓpter diminutionẽ digestionis ⁊ illic moꝛã trahẽs paulatim auget et ingrossat: ⁊ cũ ab eo tã dẽ grauet natura: ⁊ nõ possit ipz p venas expulsiõe ordinatas expellere: faciẽs de possibilib⁹ q̃ melius est: elõgat ipz a coꝛde: et aliis mẽbris intrinsecis: ⁊ mittit ad extrema ⁊ specialiter ad tibias: q; sua grauedine naturaliter tẽdit ad inferiora. Et ista est causa quare tibie senũ inflantur inflatione relinquente foueã post impressionẽ digiti: specialiter circa noctẽ ⁊ in pinguib⁹ ⁊ solitis nutriri humidis. Aliud est flegma valde subtile: ⁊ est flegma aquosum simile aque aliqualiter inspissate: ⁊ sepe iuenit in salutis ⁊ sputis male digerentiũ: ⁊ nimis bibentiũ: ⁊ a cerebro ad nares distillare solet in principio coꝛrizarũ: ⁊ cũ per decoctionẽ ingrossat cõuertit in flegma grossum aut mucillaginosum. Aliud est flegma valde grossum albũ vocatuz gipseum: ⁊ est flegma cuius subtile fuit resolutuz ꝓpter nimiã moꝛã eius in ũcturis ⁊ grossuz remãsit quasi lapidificatũ. Et istud flegma facit podagrã nodosaz fere insanabilẽ. Aliud est flegma vitreũ: ⁊ est flegma spissum grossum simile vitro liquefacto i coloꝛe viscositate ⁊ pondere. Secũdo diuidit flegma innaturale ex parte saporis. Nã quoddã est flegma dulce quod fit ex admixtione sanguinis cuz flegmate. Et sub isto etiã ꝙtinetur flegma vnctuosum: q̃ fit ex admixtiõe vnctuositatis sanguinis cũ flegmate: Aliud est flegma insipidũ factũ ex cruditate sicut quoddam flegma vitreũ. Aliud est flegma salsuz factũ ex admixtiõe cholere. Et istud ẽ magis mordax siccuus ⁊ leuius spẽb⁹ flegmaticis ꝓpter cholerã quã suscipit in se q̃ sicca existit leuis ⁊ acuta. Et hoc flegma sepe ꝛe perit in flegmaticoꝝ stõachis potãtiũ sepe vina sortia: et vtẽtiũ salsis ⁊ acutis ⁊ adherẽs stõ causat interdũ sitiz clamosam: ⁊ diu currẽs p intestina: q̃q; excoriat ea ⁊ inducit dissinteriã: ⁊ in ano frequẽter inducit fortem tenasmonem. Aliud est flegma acetosum q̃ fit q̃q; ꝓpter melliaz acetosam sibi admixtã. Et q̃q; fit ꝓpter ebullitionẽ q̃ accidit flegmati sicut accidit succis dulciꝫ fructuũ q; primo ebullũt ⁊ postea acescũt. Et istũ flegma sepi⁹ appet in stõ male digerentiũ q̃ in aliis partibus. Nam ad os stomachi naturaliter ꝓtinet melãcholia ad desiderium suscitandũ q̃ deorsum cadẽs q̃q; flegmati mixta reddit ipsum acetosum et hoc cognoscit̃ per ructus acidos ⁊ interdũ flegma tale gñatur in stõacho p viã ebullitionis a debili caloꝛe ex chilo. Aliud est flegma ponticũ q̃ q̃q; causatur ꝓpter admixtionẽ melãcholie põtice ⁊ istud raro reperitur ꝓpter raritatem melãcholie pontice. Q̃q; ꝙ causat ꝓpter vehemẽtẽ infrigidationez eius q̃a humiditas eius ꝙgelat: ⁊ aliqualr ad terrestreitatẽ alterat ⁊ nõ supuenit ei caloꝛ debilis q̃ faciendo ipsum ebullire conuertat ipm in acetositatẽ neq; caloꝛ fortis qui digerat ipsum ⁊ conuertat ipsum in sanguinẽ

¶ Cholere ꝙ spẽs sit due sunt. s. naturalis ⁊ innaturalis. De cholera. cholera naturalis est spuma sanguinis cui⁹ coloꝛ est rube⁹ clarus. i. citrinus in vltimo gradu citrinitatis sicut capilli zafrani. ⁊ est leuis acuta ⁊ quãto magis fuerit calida tãto erit maioris rubedinis. Et ista cholera ꝓpostq; gñata est in capite diuidit in duas ptes. Quarũ vna transit cũ sanguine ad venas: ⁊ alia paꝛs trãsmittit ad bursaz fellis. Paꝛs aũt illa cholere que trãsit cũ sanguine penetrat cum eo cã necessitatis ⁊ causa vtilitatis. Necessitas est vt misceat cũ sanguine ad nutriendũ mẽbra cholerica. Et vtilitas est vt subtiliet sanguinẽ ⁊ faciat ipsuz penetrare in venis. Paꝛs aũt illa que transit ad bursam fellis trãsit illic etiã ꝓpter

necessitatē ⁊ vtilitatem. Necessitas est; duplex. quedam est necessitas corporis totiꝰ. ſ. mūdare ipm a superfluitatibus cholericis. Alia ē respectu burse fellis: ⁊ ē nutrire ipaz. Utilitas etiam duplex est. Una est abluere intestina a fecibꝰ ⁊ flegmate viscoso adherēte eis. Altera est pūgere intestina ⁊ musculos ani: vt sentiāt qō est eis nociuum et emittāt di gestionē. Et huiꝰ rei signū est qꝫ cholica sepe accidit ꝓpter opilationē factam in ſoramine: qō procedit a bursa fellis vsqꝫ ad intestina. Cholera vero innaturalis duplex est. Nā vna est innaturalis ꝓpter cām extrinsecā que ei admiscet. Alia est innaturalis ꝓpter cām in se: qi substantia eius nō est naturalis. Cholera inaturalis ꝓpter cāz extrinsecā alia est scita ⁊ famosa: ⁊ est illa cui flegma admiscetur. Et ōi famosa siue etiā nota: qi sepissime generari solet: ⁊ ex hac colere specie fit tertiana nota. Alia est q̄ est minoris fame: et est illa cui melācholia est admixta. Cholera vero famosa est citrina ⁊ gīnat ex admixtione flegmatis subtilis cū cholera naturali. vel est vitellina similis vitellio ouoꝝ et gīnat ex admixtione flegmatis grossi cū cholera naturali. Cholera vero minoris fame fit duobus modis. Unus est qñ cholera in se aduritur et fit cinis: a quo nō separat pars subtilis cholere ſꝫ cū eo miscet: ⁊ hec cholera est peior. Alius est vt melancholia cholere de fortis aduenīēs cū ea misceatur ⁊ hec cholera est melior: alia ⁊ est eiꝰ colꝫ rubeꝰ: sed nō clarus nec floridus. imo ē magis silis sanguini venali. Cholere ꝺo inaturalis ī ꝓpria substātia siue alteriꝰ hūoris ꝓmixtiōe. Alia est q̄ sepius gīnat in epate ꝑ hoc qꝫ subtile qō est in sanguine aduſt ⁊ trāsit in choleram ⁊ grossuz in melācholiā. Alia est que in stomacho magis gīnat ex cibis malis nō digestis sed corruptis. Uel gīnatur in ventre ex humoribus alijs. Et istiꝰ cholere due sunt spēs. Nā quedā est prasina similis colori prassij nigri q̄ gīnatur ex vitellina quādo aduſt: nā adustio facit in cholera vitellina nigredinē: qua cōmixta cū citrinitate gīnatur colꝫ viridis. Alia est erugi-
nosa similis in colore erugini eris: ⁊ gīnatur ex prassina qñ prassina tm aduſt donec siccet eiꝰ humiditas: ⁊ incipiat re
dire ad albedinē ꝓpter suā siccitatē. Et iste due vltie chole
re male sunt ⁊ venenose. eruginosa tm peior ē. ¶ Melācho-
lie vero spēs sibi due sunt: scz naturalis ⁊ innaturalis. Na-
turalis est fex boni sanguinis: ⁊ turbulētia ⁊ superfluitas: cu
ius sapoꝝ est medius inter dulcedinē ⁊ ponticitatez. Et ista melācholia cū generata est in epate patitur in duas ptes. Quaꝝ vna penetrat cū sanguine ſi manat cū eo ad venas Alia trāsmittitur ad splenē. Prima pars penetrat cuz sanguine ꝓpter necessitatē ⁊ vtilitatē. Necessitas est vt misceatur cū sanguine ad nutriēdū mēbra melācolia frigida ⁊ sica sicut ossa. Utilitas est vt fluxibilitatez sanguinis nimiā coerceat ⁊ vigoret corpulentiā eius ⁊ cōdenset donec fiat pars solida mēbꝝ duoꝝ q̄ debet nutrire. Alia pars qua sanguis nō indiget vadit ad splenem ꝓpter necessitatez ⁊ vtilitatē. Necessitas est duplex. vna est ꝑm totū corpus. ſ. ipz a superfluitate melācholica mūdare. Alia est ꝫ splenē ſ. ipz nutrire. Utilitas ꝺo ꝓcedit ex ea ꝓpter qō ipa ꝓfluit ad orificiū stomachi exprimēdo humiditates quas illic inuenit sicut mulier mulgendo exprimit digitis lac ab vberibus vacce. Et hec vtilitas ē duobꝰ modis. Uno mō qꝫ ipa multa cōstringit et inspissat et confortat orificiū stomachi. Secūdo qꝫ facit in ore stomachi cōmotionem ꝓpter acredinē cius et excitat famē ⁊ facit desiderū. Melācholia vero innaturalis est sicut res aduſta vel cinis respectu aliorum humoꝝ. Et eiꝰ quatuoꝝ sunt species famose: ſz plures sunt nō famose. Prima est q̄ est cinis cholere: ⁊ est illud qō aduſt de cholera: et hec spēs est amara. Secūda est que est cinis flegmatis: ⁊ est illud qō fuit aduſtū ex flegmate: ⁊ ſi flegma quod aduſtuz est fuerit valde subtile ⁊ aquosum tūc melācholia ex eo genita erit salsa i sapore. Si aūt fuerit flegma grossum qō aduritur: tūc cinis eius aut melācholia ex eo generata tēdit ad acetositatem aut ponticitatem. Tertia est que est cinis sanguinis. et illud quod aduſtuz est ex sanguine: ⁊ hec melācholia est salsa parū trahens ad dulcedinez. Quarta est q̄ est cinis melācholie naturalis. Et ſi melācholia naturalis ex qua fit fuerit subtilis: tūc erit multū acetosa: et cū effunditur super terrā ebullit: ⁊ eius odoꝝ est acris: ⁊ ab eo fugiūt muſce ⁊ alia. Si vero talis melancholia naturalis ex qua fit fuerit grossa erit minoris aceto

De melancholia.

sitatis cum pauca ponticitate. ¶ De sanguineis.

Signa ꝓplexionis sanguine.

Natura pingues isti sunt atqꝫ iocantes.
Semper rumores cupiunt audire frequentes.
Hos venus et bachus delectant fercula risus:
Et facit hos hylares: et dulcia verba loquentes.
Omnibus hi studijs abiles sunt: et magis apti.
Qualibet ex causa nec hos leuiter mouet ira.
Largus: amans: hylaris: ridens rubeiqꝫ coloris.
Cantans: carnosus: satis audaxatqꝫ benignus.

¶ Hic ponit auctor signa per que cognoscere possumꝰ hominem sanguinee cōplexionis. Quorum primuz est qꝫ sanguineus est naturaliter pinguis. Et nō debemus intelligere qꝫ sanguineꝰ sit pinguis pinguedie ꝓprie accepta qꝫ talis significat super frigiditatez complexionis: vt vult Auic. iij. ꝑmi doctrina. tij. cap. iij. Sed est pinguis pinguedine extēsa ad multā carnositatē: qi est multū carnosus. Ualt enī Auicēna loco ꝓallegato qꝫ multitudo carnis rubee cū debita firmitate ⁊ nō laritate eius significat cōplexionē calidaz et humidā: qualis est sanguinea. Et ratio est quia multitudo carnis rubee attestat sup fortitudine ⁊ rutis assimilatiue: ⁊ multitudine sanguinis que vigēt et in ualescūt calido ⁊ humido teste galieno ſcdo ꝓplexionū dicēte. Multitudo aūt carnis a multitudine sanguinis gīnat. Calidū ꝺo ꝓfecte digerēs ⁊ assimilans carnis soliditatē operatur. Dicit etiā Auic. loco ꝓallegato qꝫ oīe corpus carnosum siue multitudine pinguedinis ⁊ adipis est sanguineuz. Et idē vult galienus secūdo tegni canone illo. Humida ꝺo ⁊ calida crassis. Secūduz est qꝫ est iocosus. ſ. ꝓferēs verba alios ad risuz ꝓuocātia: vel letꝰ ⁊ hoc est ꝓpter benignitatē humoris sanguinei ꝓuocātis hominē ad leticiā ⁊ iocunditatē ꝓpter spiritus claros et perfectos ex sanguine generatos. Tertiū est qꝫ libēter audit fabulationes iocosas ea dē de causa. Quartū est qꝫ inclinatꝰ est ad luxuriā ꝓpterea liditatē et humiditatē ꝓuocātia ad coitū. Quintū est qꝫ talis libenter bonū vinū potat. Sextuz est qꝫ libēter comedit bona cibaria quoꝝ causa potest ec: qi talis appetit similia complexioni eius: que sunt bona vina ⁊ bona cibaria. Septimuz est qꝫ talis de facili ridet. Cuius causa est: quia sanguis ꝓuocat ad risum. Octauum est qꝫ talis ⁊ hylaris. i. hylarē facie amabilē et iocundaz habēs ꝓpter viuacitatē colorꝫ ⁊ formositatē cōplexionis et cōplexiōe sanguinis. Nonū est qꝫ talis ꝓfert dulcia ꝛba ꝓpter amicabilitatē nature sanguinis. Decimū est qꝫ talis est aptus oīb⁹ artib⁹. i. de facili pōt addiscere qualibet artē ꝓpter viuacitatez ⁊ ꝙ spicacitatē ingenij etc. Undecimū est qꝫ talis nō facile irascitur: ⁊ istud ꝓuenit ꝓpter humiditatem ebet antem feruoꝝ cholere ꝓuocātis ad irā. ¶ Deinde tertꝰ i duobꝰ vltimis versibꝰ repetit aliqua signa dicta: ⁊ aliꝫ addit. Primū est qꝫ sanguineus est largus nō auarus sed liberalis. Secūz est qꝫ talis est amās siue amorosus. Tertium est qꝫ talis est hylaris. i. hñs vultū iocūdū. Quartū est qꝫ talis quasi semp videt ridere: quoꝝ oim cā est benignitas sanguinis ad ista ꝓuocantis. Quintum est qꝫ talis est rubei coloris. Ualt enī Auic. loco ꝓallegato qꝫ colꝫ cutis rubeus significat multitudinē sanguinis. Et debet istud intelligi de colore rubeo cū quodā splēdore ⁊ nō de rubeo fusco: qualis reperi solet i vultibus horum qui libenter ⁊ abunde bibūt fortia vina: et vtūtur salsis et speciebus acutis: quia talis significat letam futuram. Sextum e stqꝫ talis libēter cantat vel audit cātare ꝓpter letū eius animū. Septimū est qꝫ talis est carnosus ꝓpter causaz ꝑꝰ dictā. Octauū est qꝫ talis est satis audax ꝓpter caliditatē sanguinis: q̄ est causa audacie. Ho nū ē qꝫ talis ē benignꝰ ꝓpter sanguinei humoris bonitatē.

Signa ꝓplexionis cholerice.

Est et humoꝝ cholere qui competit impetuosis.
Hoc genus est hominū cupiens precellere cūctos.
Hi leuiter discunt: multuz comedunt: cito crescūt.
Inde magna nimi sunt largi summa petentes.
Hirsutus: fallax: irascens: prodigus: audax:
Astutus: gracilis: siccus: croceiqꝫ coloris.

¶ Hic auctor ponit quedā signa ꝑ q̄ cognoscere possumꝰ hoiez cholericū cōplexionis. Primū est qꝫ cholericus est impe

tuosus

tuosus.i.faciēs cū ipetu. Cui⁹ cā est: q; supflu⁹ calor q̄ est ī cholerico mouet ad ipetū. Et ergo ēt vult Auic. scēa p̄mi doctrina tertia. c. iij. q̄ opatiōes excessiui mot⁹ significāt caliditatē. Scōm est q̄ talis est cupid⁹ honoris: ⁊ appetit esse in p̄mis sedib⁹ ⁊ p̄cellere cūctos alios. Cui⁹ cā est: q; superfluus calor p̄ficat alm ad arrogantiā ⁊ temeritatē. Tertiū ē q̄ isti cito discūt: ⁊ hoc p̄pter subtilitatē humoris cholerici ⁊ ei⁹ caliditatē. Et ergo dicit Auic. loco ꝓallegato q̄ ī tellect⁹ p̄sōptitudo ⁊ vivacitas ad intelligētiā significat caliditatē ꝯplōnis. Quartū est q̄ isti multū comedūt: q; i tpis fortior est calor digerēs: ⁊ maior resolutio ḡ ī alijs corpib⁹ Quintū est q̄ isti cito crescūt. i. puenūt ad augmētū. ⁊ hoc p̄pter fortitudinē caloris naturalis in eis q̄ cā est augmēti Sextū est q̄ isti sunt magnanimi. i. nō potētes tolerare iurias. ⁊ hoc p̄pter caliditatē in eis. Et ergo dicit Aui. loco ꝓallegato q̄ parū pati abvnaquaq; re. i. ꝑpatiētē se reddere significat caliditatē. Septimū ē q̄ isti sunt largi: ⁊ hoc respectu illor⁹ a q̄b⁹ honores accipe p̄nt. Octauū est q̄ isti appetūt sūma. i. sūmas dignitates ⁊ officia pp cāz scōi signi. Nonū est q̄ cholericꝰ est hirsutꝰ. i. pilosus: ⁊ habēs multos crines p̄pter caliditatē aperientē poros ⁊ mouentē materiā pilor⁹ ad cutē. Et dicit hirsut⁹ q̄si hircos sequēs: q; inter oīa animalia bruta hirc⁹ hz lōgiores crines. Decimū est q̄ ipe est fallax. i. deceptor⁹. Undecimū est q̄ ipse est trascens i. ō facili trascit p̄pter caliditatē. Et ergo dicit Aui. loco ꝓallegato q̄ ira frequēs ⁊ a leui cā significat caliditatē. ⁊ ꝟ propter facilitatē cōmotionis cholere ⁊ ebullitiōis sanguinis circa cor. Duodecimū est q̄ ipe est p̄digus: q; largꝰ est in exponēdo p̄pter honores habēdos. Decimūtertiū est q̄ talis est audax: q; audacia etiā p̄uenit p̄pter nimiā caliditatē: ⁊ maxime cordis. Decimūquartū est q̄ ipe est astutus i. cautus Decimūquintū est q̄ talis est gracilis. i. nō grossorū membror⁹: neq; multe carnis p̄pter superfluā caliditatem vehemēter resoluentē. Decimūsextū est q̄ talis est siccus. i. macer p̄pter siccitatem cōplexionis. Decimūseptimū est q̄ talis est crocei coloris. i. citrini. Et ergo dicit Aui. loco ꝓallegato q̄ color subruffus significat cholere dominium.

Signa ꝯplexionis fleg matice.

Flegma vires modicas tribuit latosq; breuesq;.
Flegma facit pingues. sanguis reddit mediocres.
Ocia non studio tradunt se corpora summo.
Sensus ebes: tardus motus: pigritia: somnus.
Hic somnolentus: piger: in sputamine multus.
Est huic sensus ebes: pinguis facit color albus.

¶ Hic ponit auctor aliqua signa complexiōis flegmatice Primum signū est paucitas virīū. Flegmatici em̄ paucas vires habent p̄pter paucitatem caloris naturalis a quo oīs vis habet exordiū. Secūdū est q̄ flegmatici sunt lati ⁊ breues: q; in eis est paucus calor naturalis nō sufficiēs extendere corpus in longum: extendit igitur corpus ſm latū. Tertium est q̄ flegmatici sunt pingues p̄pter eorū frigiditatem et humiditatem. Et ergo dicit Auic. loco ꝓallegato q̄ pinguedo vl̄ adeps superfluat significat excessuz frigiditatis et humiditatis ⁊ complexionē corporis frigidam et humidā: q; sanguinis vnctuositas que est vtriusq; materia vt dicit Galie. cum resudat a venis ⁊ obuiat mēbris frigidis vel remisse calidis coagulatur eorum frigiditate vel remissa caliditate ⁊ fit pinguedo: vt vult Galie. scōo ꝯplexionū. Et postea subdit hic text⁹ q̄ sanguinei sunt mediocres supple in lōgitudine et breuitate. Quartū est q̄ flegmatici magis ad ocia inclinantur q̄z ad studia p̄pter frigiditatē mouētem ad ocia et pigriciem. Quintum est q̄ multū dormūt: ⁊ hoc est p̄pter multā humiditatē eor⁹: ⁊ etiā p̄uenit mult⁹ somnus p̄pter frigiditatem. vt innuit Aui. loco p̄allegato. Sextū est q̄ flegmatici sunt duri ingenii q; sicut vivacitas intellect⁹ et perspicuitas ingenij p̄uenīt p̄pter naturalē caliditatez: ita ebetudo intellectus et duricies ingenij p̄pter cōtrarium scz frigiditatem. Septimum est q̄ flegmatici sunt tardi mot⁹: ⁊ hoc etiā est p̄pter frigiditatē que facit motū tardū sicut caliditas velocem. Octauum est q̄ sunt pigri. Nonum q̄ somnus in eis est longus quorū causa eadem est cū predicta. Postea ponuntur duo alij versus recolligētes signa predicta cū quibusdaz alijs. Primū est q̄ flegmaticus est somnolētus. i. inclinatus ad multum somnū. Scōm est q̄ ipse est piger. i. tardꝰ ad oēm operationē. Tertiū est q̄ est multi sputi p̄pter humiditatē i eo abūdantē multiplicatiuā sputi. Quartū est q̄ talis est obtusus ī sensib⁹ ⁊ nedū ī sensib⁹: imo etiā ī intellectu. ¶ Quintū ē q̄ talis est pinguis. Sextū est q̄ talis est albꝰ in facie. Albedo em̄ cutis ⁊ marie faciei signū est p̄uatiōis sanguis aut paucitatis ei⁹ cū frigiditate vt dicit Aui. loco prealligato.

Signa ꝯplexionis melancholice.

Restat et adhuc tristis cholere substantie nigre.
Que reddit pravos pertristes pauca loquentes.
Hi vigilant studijs: nec mens est dedita somno.
Seruant propositum sibi nil reputant fore tutuz.
Invidus et tristis: cupidus: dextreq; tenacis.
Non expers fraudis: tumidus. lutei q; coloris.

¶ Hic auctor ponit aliq̄ signa ꝯplexiōis melācholie. Primū est prauitas. melācholia enim reddit homines pravos malor⁹ morū: quēadmodū sunt qui seipsos interficiūt. Scōm ē multa tristicia melācholici em̄ multū tristes sunt vtpl̄m p̄pter spūs melācholicos ⁊ tenebros eos: sicut homines leti sūt p̄pter spūum claritatē. Tertiū ē taciturnitas: melācholici em̄ taciti sunt ⁊ paucorū verbor⁹ p̄pter frigiditatē: sicut nimia garrulitas p̄uenit propter caliditatē. Quartū est q̄ melācholici sunt apti studio: q; semp cupiūt esse soli. Quintū est q̄ tales sunt insomnolēti nec bene dormiūt: propter nimiā siccitatē cerebri ⁊ p̄pter fumos melācholicos ꝓmouētes in eis somnia valde horribilia quib⁹ excitant a somno. Sextū q̄ tales sunt tenacis ꝓpositi. i. pertinaces: vt cū aliq̄d in mēte habent diu retinent: ⁊ difficiliter placabiles sunt. ⁊ hoc p̄uenit p̄pter siccitatē eor⁹ que nō sinit ꝓpositū cito mutari Septimū est q̄ melācholici nihil reputant eis esse tutū. imo semp timēt: ⁊ hoc ē p̄pter spiritū tenebrositatē. Postea in duobus vltimis versib⁹ ponunt aliqua ex signis p̄dictis: ⁊ aliqua addunt. Primū est q̄ melācholicꝰ est invidus Scōm est q̄ est tristis. Tertiū est q̄ est avarus. Quartuz est q̄ est tenax. i. nihil volēs exponere ⁊ male solvēs. Quintū est q̄ est fraudulosus simplex et propterea homines melācholici sunt devoti multū legentes ieiunātes ⁊ alias multas abstinētias facientes. Sextum est q̄ est multum timidus. Septimuz est q̄ est lutei coloris. i. terrestris siue fusci coloris. Color enim fuscus et maxime si viriditati approximat significat dominiū melancholie ſm Rasim secundo Almansoris. in principio.

Signa supabūdantis sanguinis.

Hi sunt humores qui prestāt cuiq; colores:
Omnibus in rebus ex flegmate fit color albus.
Sanguine fit rubeus cholera rubea quoq; ruffus
Si pecces sanguis facies rubet extat ocellus.
Inflantur gene: corpus nimiumq; granatur.
Est plus q̄ frequēs plenus mollis dolor iungēs
Maxime fit frontis: et constipatio ventris:
Siccaq; lingua sitis et somnia plena rubore.
Dulcor adest sputi sunt acria dulcia queq;.

¶ In hoc textu primo ponit colores: p̄ñr cōplexiōes. Et dicit q̄ flegmaticus est albi coloris: ſz cholericꝰ est ruffi coloris et sanguineꝰ rubei: ⁊ de melācholico dicit in fine p̄cedētium versuū. Et de istis oībꝰ dictū est puus. ¶ Scō̄o ponit tredecim signa supabundātis sanguinis. Quorū primū est q̄ facies est rubea p̄pter ascēsum sanguis ad caput ⁊ faciē. Scōm est q̄ oculi plus vident extra solito propter extēsionē quā facit sanguis multiplicat⁹. Tertiū est q̄ gene inflant propter similē cām. Quartū est q̄ corpꝰ totū granat q; natura suppeditat nō sufficiēs regere humores ⁊ sustentare debite corpus. Quintū est q̄ pulsus fit frequēs p̄pter caliditatē quā inducit sanguis multiplicatus. Sextū ē q̄ pulsus est plenus p̄pter multitudinē vapor⁹ calidor⁹ ⁊ humidor⁹. Septimū est q̄ pulsus ē mollis p̄pter humiditatē nimiā mollificātē arteriā. Octauū est q̄ dolor fit in fronte ⁊ hoc p̄pter sanguinē multiplicatū in rethi mirabili. Nonū est q̄ venter cōstipatur. i. durus fit nec bene assellās p̄pter caliditatē nimiū exiccantē feces. Decimū est q̄ lingua fit sicca propter similē causam. Undecimuz est q̄ sitis est ma

gna ꝓpter exiccationē officij sūi ex nimia caliditate. Duo decimū ē q̄ fiūt sōnia declinātia ad rubedinē. Et istō vult Aui. sc̄da ꝑmi. doctrīa. iij. ca. vij. dicēs. Et sōnia q̄llō signi ficāt. s. abūdātiā sanguis sunt. sicut cū hō in somnijs reovi det rubea: aut sanguinē multū ex suo corpe exire: aut se i sanguie natare ꝛ silia. Decimūtertiū est q̄ sputū dulce ꝓ pter sanguinis dulcedinē. ¶ Notādū circa istud est q̄ sicut hic ponunt signa supabūdātis sanguinis: ita quidā ēt po nūt signa supabundantie aliox humox sub q̄busdā ꝑsib⁹.

Signa supabū dantis cholere

Signa quidaz superabūdantis cholere sub istis versibus.
Accusat choleram dextre dolor: aspera lingua.
Tinnitus vomitusq̄ frequens: vigilantia multa.
Multa sitis: pinguis egestio: torsio ventris.
Nausea fit: morsus cordis: languescit oculus.
Pulsus adest gracilis durus velocq̄ calescens.
Aret: amarescit incendia somnia fingit.

Signa supabū dantis flegmatis.

¶ Signa vero supabundātis flegmatis sub istis versib⁹.
Flegma superegrediens ꝓpulsos in corpore leges:
Os facit insipidum: fastidia cerebra: siluas.
Costarum stomachi simul occipitisq̄ dolores.
Pulsus adest rarus et tardus mollis inanis.
Precedit sallax fantasmata somnus aquosa.

Signa supabū dantis melācholie.

¶ Signa vero superabundātis melācholie sub his ꝑsib⁹.
Humorum pleno dum fer in corpore regnat.
Nigra cutis: durus pulsus. tenuis et vrina.
Sollicitudo timor: tristitia: somnia tempus.
Accrescet rugitus: sapor et sputaminis idem.
Leuaq̄ precipue tinnit et sibilat auris.

De flobothomia.

Denus septenus vir flobothomiam petit annus.
Spiritus vberior exit per flobothomiam.
Spiritus ex potu vini mox multiplicatur.
Humor cumq̄ cibo damnum lente reparatur.
Lumina clarificat sincerat flobothomia.
Dentes et cerebrum: calidas facit esse medullas.
Viscera purgabit: stomachum ventremq̄ coercet.
Puros dat sensus: dat somnum: tedia tollit.
Auditus vocem vires producit et auget.

¶ In hoc tertu auctor loquit de flōmia: ꝛ primo ostēdit eta tē requīrī ad flōmiā dicēs: q̄ annus decimusseptim⁹ vir pe tit flōmiā. Et ꝓbato dicit Gal. xj. de ingento: q̄ pueri nō de bēt flōmari nisi habeāt quatuordeciz annos ad min⁹: ꝛ cā est: q̄ corpora puerox sunt facilr resolubilia a calore extra neo: ꝛ iō debilitant multū ex euacuatione forti facta ꝑ flo bothomiā. Itē q̄ idigēt nutrimēto duplici de cā. s. ꝓpter nutrimētū et augmētū: iō minutio sanguis nō cōpetit eis. Itē q̄ facile dissoluunt a calore extraneo sufficit q̄ ab eis dissoluit: quare nō indigēt flōmia. ¶ Et circa istud sciēdū q̄ sicut flōmia nō cōuenit pueris ꝓdictis. ſz cauēda ēta ēt est cauēda in magna etate. scz senij. vt vult Gal. 9. meg. q̄ paucus sanguis bonus ꝛ mult⁹ malꝰ. Flōmia igit rapiet bonū ꝛ dimittet malū: vt innuit Aui. quarta primi cap. 20. de flobothomia: et ideo in talib⁹ nō cōpetit flōmia. ¶ Se cūdo ponit nocumētū flōmie: ꝛ est q̄ spūs vberiores exeūt per flobothomiā Cuꝰ ratio pōt esse: q̄ cū multa euacua tiōe sanguinis q̄ fit per flōmiā: necesse est etiā multitudinē spirituū euacuare. ¶ Tertio tangit remedia per q̄ spiritus emissi reocillant: ꝛ iterato multiplicāt. Et dicit q̄ ex potu vini subito regenerant spūs: q̄ oim subito nutrientiū mar mum est vinuz vt ꝓtius dictū est. Et spiritus etiā regenerā tur et refocillātur ex cibo: sed hoc fit lēte: ꝛ nō subito: sicut ex vino. Et cib⁹ q̄ dz dari erit digestibilis et multi sanguinis generatiu⁹: sicut oua sorbilia ꝛ similia. Et circa istō sciē dū est q̄ dz cibus regeneret spiritus post flobothomiam: ta mē debent cauere patientes a multo cibo in ꝑma ꝛ secūda die. Unde dicit ysaac in dietis. Cibus est eis muniendus ꝛ potus augendus. s. respectu cibi: nō tū respectu sue cōsue tudinis imo minus debēt bibere q̄z ante flobothomiaz: q̄ virt⁹ digestiua debilior est. ¶ Quarto ponit auctor vndeci tuamē tā flōmie debite facte. Primū est q̄ tēperata cōfor tat visum: q̄ minuēdo humores etiā minuit effumationez ad caput: ꝛ repletionē eius obfuscantē visum. Sc̄m est q̄ clarificat et sincerat mētē ꝛ cerebrū ꝓpter similem causam Tertiū est q̄ calefacit medullā: q̄ minuit superfluitates q̄ ad eā venientes tpam infrigidāt. Quartum est q̄ purgat vi scera. i. interiora: q̄ exonerata natura a sanguine hūores crudos in interioꝛib⁹ contētos melius digerit. Quintū est q̄ flōmia restringit vomitū et fluxū ventris: q̄ diuertit hūo res ab interioꝛib⁹ ad exteriora. Et istud etiā vult Aui. in di cto loco ꝓallegato dicēs. Ampli⁹ flōmia ꝓpterea q̄ ad di uersuz trahit natura ꝑm plm retinet: et istud maxime verū est qñ flōmia fit de venis brachij. Nā flobothomia factade venis pedum non sic retinet. Potest tamē per accidens cō tingere q̄ ad flōmiam sequatur maior fluxus vētris: et hoc dupliciter. Primo q̄ ex flōmia facta tollit onus nature: tūc em̄ virtus cōfortata aliquando ꝓuocat alias euacuatiōes Secūdo si fluxꝰ vētris fiat ex multa debilitate virtutis cō tentiue: tūc em̄ q̄ ex flōmia debilitat virt⁹: magis augebit fluxus vētris. Sextum est q̄ flobothomia facit puros sen sus: q̄ minuit euaporationē ad caput: vnde turbat sensus. Septimum est q̄ ipsa iuuat somnuz impeditū: q̄ ꝑ ipsam euacuantur humores plurimi quib⁹ eleuant vapores acu ti ꝛ diuersi impedientes somnū. Octauū est q̄ ipsa tollit te dia ꝛ grauitates nimias: q̄ ꝑ ipsaz virt⁹ exonerat a gra uamine: ꝛ ēt educto ꝑ ipaz sanguie educit similis mesa fer sanguis q̄ iducit tedia ꝛ grauitates. Nonū est q̄ ipa ꝓfert auditui: q̄ ꝑ ipaz diminuūtur vapores ꝛ hūores ascēdētes ad caput impedictes auditū. Decimū est q̄ ipa ꝓfert voci q̄ per ipam diminuūtur superfluitates ꝛ hūiditates q̄ possent peruenire ad pectus vel cānaz pulmonis ꝛ impedire vocē. Undecimū est q̄ ipsa auget viros: q̄ ꝑ ipsam corpus a suo grauamine exoneratur: quare virtus augmentatur.

Tres insunt istis maius september aprilis.
Et sunt lunares sunt velut ydria dies.
Prima dies primi: postremaq̄ posterioꝛum.
Nec sanguis minuit: nec carnibus anseris vti.
Jn sene vel iuuene si vene sanguine plene:
Omni mense bene confert incisio vene.
Hi sunt tres menses: maius september aprilis.
Jn quibus eminuas vt longo tempore viuas.

In quibus mēsib⁹ laudabilioꝛ sit flobothomia.

¶ In hoc tertu auctor tria facit. Primo dicit q̄ isti tres mē ses. s. maius septēber: et aprilis sunt menses lunares: et in eis sūt dies ꝓhibiti ad flōmiā: videlz ꝑma dies maij ꝛ vlti ma septēbris ꝛ aprilis. Et istud oēs dicūt. Uerūtñ est dictū fictū nec alicuius valoris immo ꝓdicti dies possunt esse ita boni et electi sicut ꝛ alij ſm q̄ diuersa ꝓstellatio in eis pōt esse. Et subdit auctor q̄ in talibus dieb⁹ nulli vesci debēt carnibus anserio: q̄ etiā falsuz est ꝛ erroneū ꝛ magis sorti legio attribuendum: ꝛ forte auctor istud habuit a iudeis: q̄ istū ritū obseruāt. ¶ Secō dicit q̄ senex a senectute ꝛ nō a senio: ꝛ iuueni⁹ venas plenas habētes sanguie minui pos sunt oī mēse: q̄ isti nō faciliter resolubiles sunt: nec in eis o lū paucus est sanguis bon⁹: imo mult⁹. ¶ Tertio dicit q̄ in cisio vene ꝑ regimie sanitatis custodiēde dz fieri i aliq̄ istoꝝ trium mēsiū q̄ sunt maius septēber: ꝛ aprilis. Differēter tñ q̄ i aprilis mato dz scidi vena epatis ꝓpter multiplicationē sanguis eo tpe cū sit tpo vernale: ꝛ i septēbri vena splenis propter meliam: q̄ tūc dz multiplicari: cū sit tpo autūnale.

Frigida natura frigens regio: dolor ingens.
Post lauachrum coytum minor etas atq̄ senilis.
Morbus prolixus: repletio potus ꝛ esce.
Si fragilis vel subtilis sensus stomachi sit.
Et fastiditi tibi non sunt flobothomandi.

Flobothomiā impedientis.

¶ Hic auctor ponit duodecim que impedīt flobothomiā Primū est frigiditas cōplexionis. Cū em̄ ſm Gal. in mega tegni flōmia infrigidet: tunc augmētaret frigiditatē. Cau sa ꝛre flōmia infrigidat est: q̄ ſm ysaac in viatis sanguis est fundamentuz caloris naturalis. i. illud in quo calor na turalis seruatur: ꝛ q̄ flobothomia sanguinē euacuat: iō et caloꝛē naturalē: ꝛ tūc ꝑ cōsequēs infrigidat. ¶ Secundum est regio frigida: vehementer. sub qua dz comprehēdi tpa multum frigidū: quod etiā ꝓhibet flobothomiā: q̄ in regio ne ꝛ tēpore multuz frigidis: sanguis in ꝓfunditate corꝑis inducat

laucit ⁊ ille q̄ circa extremitates existit a friditate ꝓdesak ⁊ inept⁹ fit ad hoc q̄ fluat. ¶ Tertiū ē ītēsus dolor: sub quo etiā pōt ꝓprehēdi nimia corpis inflāmatio:q: si in istis accidentibus fieret flōmia sequerek motus agitatiuus q̄ est cō trarius nature cū sit diffōmis ⁊ maior inflāmatio:q̄ etaz est naturā magis debilitās. Et cā mor⁹ agitatiui i dolore intēso est:quia fit tractus ad diuersas partes. Per flōmiaz em̄ fit tractio ad locū flobothomatū⁊ ex dolore fortī fieret tractio ad locū doloris. Cā vero maioris inflāmationis est q: ex flōmia cōmouenk hūores:quare magis inflāmatur ex motu. Et istud vez est quando flōmia fit parua ⁊ artificialis. Si tū fiat vsq; ad sincopim ꝓdest in ꝓdictis casibus:q: ista cū vincit attractionē doloris nō facit motū agitatiuū. Et sik tollit inflāmationē cū nō sint humores ibi qui ꝓmoueank ⁊ calefaciāt et maiorē inflāmationē inducāt. Et istō voluit. Gal. in cōmēto illi⁹ aphorismi p̄me ꝑticule aphoris motū.q̄ egerunk.cū dicit q̄ nō est melior medicina in apostemate vehemētis inflāmationis:⁊ similiter in febribus ⁊ dolore fortī q̄ flōmia. ¶ Quartū ē balneū ⁊ maxie resolutiuū. Tale em̄ prohibet flōmiā:q: tale etiā est euacuatiuū: tā natura nō facile tolerat euacuationē super euacuationē ¶ Quintū est cori⁹ immediate p̄cedēs.post talē em̄ nō statim dz fieri incisio vene:q: ex hoc maxime debilitatio nature sequerek:cū p̄ coitū pri⁹ natura debilitata sit. ¶ Sextū est etas maior vel minor q̄ rejrik ad flobothomiā:sicut etas infantie:et etas senij ,put declaratū est pri⁹. Et ista im pedimēta tāgit Aut. loco allegato dicēs. Tibi quoq; cauere debes a minutione in cōplexione vehementis frigiditatis:et in regionibus fortis frigiditatis:et in hora fortis doloris ⁊ post balneū resolutiuū:⁊ post coitū:⁊ in etate que est minor duodecim annis:⁊ in etate senum quāto magis poteris nisi in figura cōfisus fueris ⁊ in soliditate musculorum:et venarū amplitudine et earū repletiōe ⁊ coloris rubedine. Et vlteri⁹ subdit:hos nāq; ex adolescētib⁹ ⁊ senib⁹ flobothomare audebis. Adolescentes tñ sm ordinē ad flobothomandū paulatim ꝓcehere debes cū pauca minutione. ¶ Septimū est morbus plirus:q: tūc ex tali flōmia natura dupliciter debilitak:puta a morbo plixo et a minutione. Et istud verū est sm Aut. loco p̄allegato nisi sanguis affluerit corruptio:q: si sit flōmia pōt cōuenire. ¶ Octauū est nimia repletio potus. ¶ Nonū est nimia repletio cibi: sub qua etiā cōp̄hēdit indigestio cibi. Et causa horū est: q: ꝑ Aut. in ꝓmo. attrahētia sunt tria. s. vacuū caliditas ⁊ tota spēs. Si ergo vene p flōmiā a sanguine euacuarenk cibū indigestū vel superfluū sive potū superfluū a stomacho vel epate attraherent. qui indigestus veniēs ad mēbra nō corrigeretur:q: tertia digestio nō corrigit peccatū secūde. sicut nec secūda prime: si peccatū sit magnū. ꝓpter quod in mēbra nō cōuerteretur:sed ibi remanens posset esse causa egritudinis. ¶ Decimū est fragilitas. i. debilitas virtutis. Flōmia em̄ est fortis euacuatio sm Galie. secūdo aphoris. in cōmēto illius. In quo morbo. Sed virtus debilis nō potest pati motum fortem. ¶ Undecimum est subtilis sensatio orificij stomachi:q̄ precordium dicitur:q: ex flōmia in tali facile sequitur sincopis. Et sub isto etiam cōp̄hendi tur debilitas stomachi:⁊ facili fluxus cholere ad orificium eius inducens ad vomitū facilē cholere. Unde in habentibus predicta accidentia nō cōuenit flobothomia. Per flobothomiā enim humores cōmoti ad os stomachi inducerenk tan. ꝑ ad locum consuetum:⁊ q: mēbrū est debile ⁊ impotēs illi fluxui resistere:ideo illis multa mala ꝓ flobothomiā accidunt. Et hec est vna causa quare quandoq; aliqui in flōmia sincoptizant. s. q: cholera ad stomachū fluit:que mordicādo stōachū ex cōpassiōe cordis ⁊ stōachi sincopiz inducit. ¶ Duodecimū ē fastidiū:si em̄ i fastidio fieret flobothomia cū vene euacuarentur traherēt:ad se materiā malam faciētē fastidiū. Et plurima istoz sex vltimorum accidentiū tangit Aut. loco p̄allegato. ¶ Et circa istud est sciendū q̄ p̄ter predicta accidēta sunt adhuc aliqua alia etiam impedientia flobothomiam. Quorum primum est alia euacuatio:vt q̄ō est fluxus menstruoz aut emoroydarū. tunc em̄ nō debet fieri flobothomia:⁊ hoc ad euacuationem:licet ad diuertendū fluxum seu materiaz posset fieri. Secundum est corporis sive compositionis raritas:q: a corporibus raris multū dissoluitur:et ideo sufficit ista evolutio nec euacuatiōe idiget vt vult Ga. ix. megategni. Tertium est humorum cruditas et viscositas:tunc em̄ est cauēda flobothomia:q: augmentatur cruditas humorū:⁊ propter hoc in morbis longis nō est facienda flobothomia:q: cruditas humorū augmentarek ⁊ virtus debilitaretur et morbus prolōgarek:⁊ ideo timendū esset de casu virtutis. Et ꝓpter hoc vult Autcē. q̄ in morbis cronicis faciēda est farmacia ante flobothomiam ⁊ nō est flobothomia ante facienda licet vtraq; indigeant patientes. Sed cruditas humorū potest accidere duabus de causis. Una causa est propter abundantiā humorū calorem naturalem suffocantiū q̄ debilitatus ⁊ suffocat⁹ humores crudos generat:et tunc bene competit flobothomia. Unde sm Alexandrū. ij. libro cap. de ydropisi. Flobothomia in principio ꝓfarce cōpetit. cū p̄uenit ex multitudine sanguinis menstrualis cūpio hibeank fluere mēstrua ꝓpter causam aliquā:aut ex multitudine sanguinis emoroydalis:q: sicut ignis paruus sub multa lignorū cōgerie suffocatur similiter est de calore innato suffocato humoruz multitudine. Secunda causa cruditatis humoruz est caloris innati debilitas vt in illis qui sunt debilis cōplexionis:⁊ qui habuerunt longā egritudinem:et in senibus:⁊ tūc nō competit dicta flobothomia q: per hoc augeretur cruditas:q: sanguis in quo calor cōseruatur extraherek:⁊ ita corpus infrigidarek ⁊ humores magis crudarenk. Debet ergo sanguis dimitti vt humor⁹ cruditatem digerat. Quartū est aeris indebita dispositio aut nimia caliditas aut nimia frigiditas. quia per caliditatem multam fortis fit resolutio:⁊ per frigiditatem multā ineptificatio humorum ad fluxum.

Quesiti debēt circa flobothomiā

Quid debes facere quando vis flobothomari: Uel quando minuis. fueris vel quando minutus: Unctio sive potus lauachrum vel fascia motus. Debent non fragili tibi singula mente teneri.

¶ In hoc passu auctor ponit ḋnq; que debēt fieri circa flobothomiā:aliq̄ ḋdē ante flobothomiā:aliqua in flobothomia:⁊ aliqua post flobothomiā. ¶ Primū est vnctio q̄ aliquādo fit i flōmia:sicut vnctio flobothomi vt dolor lenitak. Aliqñ ꝯo post flobothomiā:vt cōsolidatio vulneris retardetur ad hoc:vt post flobothomiā humores relicti i venis aliquā possint habere respirationē ⁊ fumi aliq̄ mali exalēt. ¶ Secundū est potus ⁊ maxime vinum:qui valet in flōmia sincopis accidat.⁊ etiā valet post flobothomiā ꝓ regeneratione nouorū spirituū et noui sanguinis ⁊ isto modo iam faciūt cōmunes. ¶ Tertiū est lauachrū. i. balneū.q̄ valz p duos vel tres dies ante.⁊ per duos vel tres post flōmiā et non eodē die. Ante quidē siquis timeat q̄ habeat in se humores grossos:q: balneū humores dissoluit ⁊ cōmouet eos et ꝓpter hāc cām:etiā cōpetit ante acceptio syrupi acetosi: vt motus ⁊ humores dissoluātur ⁊ subtilientur. Et ergo q̄ñ debet fieri flobothomia debet fricari brachiū:vt humores existētes in venis ꝓpinquis brachio subtiliētur ⁊ ꝓparentur ad exeūduz facilius. Post flobothomiā ꝯo valet:vt reliquie humorum ⁊ vaporū derelicte soluantur. In die vero flobothomie nō cōuenit quia per balneum cutis lenis fit que lenificata percussionē facit am in flobothomia fugit ⁊ hoc est periculū. ¶ Quartum est fascia. i. deest ligatura cū pānis lineis que valet post flobothomiā immediate ad retinendū fluxū:⁊ ante flobothomiā ad trahendū humores ad locum vbi quer itur flobothomia. vt ex eo etiaz vene ingrossentur ⁊ melius videank. ¶ Quintū est motus siue ambulatio moderata que pōt fieri ante vt humores dissoluātur ⁊ subtilienk ⁊ post ad resoluendū reliquias humorū ex flōmia derelictas. ¶ Circa predicta sciēdū q̄ communes se faciunt flobothomare ieiuni sed quibusdam doctoribus melius videk ⁊ cōuenientius q̄ ante flobothomiaz pumo vnum ouū sorbeant molle cū vno hausta vini circa nonaz vel decimam horam ante prandium ⁊ statim postea se flobothomari faciāt. Et huius cā est q: stomacho vacuo natura fortius sanguinē retinet ne deficiat in nutrimento:sz cū cibus de se multum nutritiuus est sit in stomacho cuius modi sunt ova sorbilia ⁊ vinuz:tunc natura melius sanguinem exire permittit.

Exhilarat tristes: iratos placat amantes.
Ne sint amentes flobothomia facit.

Tres vtilitates in flobothomia.

¶ In hoc passu auctor ponit tres effectus flōmie. Primus est q̄ flobothomia exhilarat. id est lenificat tristem hominem. Secundus est q̄ flobothomia placat iratos. Et causa vtriusq; est: quia in sanguine quādo multa cōmiscet melancholia fit tristitia: et quando multa cholera fit ira: cū melancholia sit causa tristitie. et cholera ire. iam vterq; istorū duorum humorū educitur eductione sanguinis: quia et cō miscetur. Tertius est q̄ phibet amentes ne insaniant: quia facit humores fluere ad partes exteriores et a capite diuertit.

Cause quinq; q̄re fieri dz flobothomia

¶ Pro maiori declaratione sciendum est q̄ quinq; sunt cause propter quas debet fieri flobothomia. Quarū prima est directa: et alie quatuor indirecte. Prima que est directa est: vt abūdātia sanguinis euacuetur: siue abūdet sanguis in qualitate siue q̄titate siue vtroq; modo. Nam fm Auicē nam loco prealligato: duo genera hominuz sunt flobothomāda. Quorum vnum est ille modus hominuz qui iam parati sunt incidere in egritudines vt qui habēt abundantiā sanguinis i. q̄titate. Et reliquū genus est gen⁹ illoz hominū qui iam in egritudinem inciderūt propter humorum siue sanguinis malitiam. Sed differt flobothomia ista et illa: q̄ propter sanguinis abundantiā debet fieri multa sed si in qualitate peccet siue sit malitiosus tunc competit flobothomia pauca. Unde fm Galie. ix. megategni. si sanguis sit malus in corpore debet euacuari paulatim. Et ideo peccant multum illi qui quando vident sanguinem malū flobothomāt se quousq; videant sanguinem bonum exire: cū forte prius totus sanguis exiret q̄s bonus exiret: iz dz fieri pauca euacuatio: et tūc fm Gal. in casu isto punisq; fiat flobothomia debet dicta bonum sanguinem generans exhiberi: vt loco mali sanguinis bonus sanguis generetur: et postea debet fieri post modicuz tempus flobothomia pauca: et sic deinceps. Ista flobothomia est directa: quia fit per se ad euacuationem illius quod per se debet per flobothomiam euacuari: scilicet ad euacuationem plenitudinis humorum siue sanguinis: principaliter tamen fm q̄ cum eo sunt alij humores. ¶ Prima causa indirecte est magnitudo morbi et magnitudo apparētis vehementis inflāmatiōis quia fm Galienuz in cōmento illius aphorismi: que egerūtur etc. Non est melior medicina in apostemate vehementis inflammationis et in febribus et dolore: forti q̄s flobothomia: vt etiam dictū est ibi. Frigida natura. ¶ Secūda causa indirecta est: vt attrahatur materia ad partem illaz per quam debet euacuari materia: vnde in retētione mēstruorum et emorroydarū debet aperiri saphena fm Galienum et Auicēnā vt attrahatur materia sanguinis ad inferius. ¶ Tertia causa indirecta est: vt humores trahantur ad locum contrarium illi loco ad quem fluūt humores: et hoc ad diuertendum materiā a loco ad quem fluunt humores vnde in nimio fluxu menstruoum debet fieri flobothomia de basilica: vt trahatur materia ad cōtrarium locū ad quē declinat et diuertat a suo fluxu. Et ꝓpter hoc in pluresi sinistre partis debet fieri flobothomia in parte dextra: vt diuertatur materia et attrahatur ad locū cōtrarium loco ad quē declinat. Et similiter si sit in pte dextra debet fieri flobothomia in parte sinistra. ¶ Quarta causa indirecta est vt per flobothomiam vna portio materie euacuetur et natura potentior sit supra residuū: et sic cōpetit flōmia quando repletio est in corpore ne fiat apostema: quia natura est debilis respectu regiminis illorum humorū: ideo vna portio illius materie est euacunda ne propter impotentiā nature in regendo illam materiam: illa materia fluat ad aliquem locum debilem in quo aggregetur et apostema generet.

Scissio in flobothomia q̄lis debeat eē.

Fac plagam largam mediocriter vt cito fumus
Exeat vberius liberiusq; cruor.

¶ In hoc passu auctor ponit vnum documentum de quātitate scissure in flobothomia. Et dicit q̄ scissura debet eē larga mediocriter: vt fum⁹ et grossus sanguis liber⁹ exeāt: q: quando scissura est stricta: tunc solum subtilis sanguis exit et grossus remanet. Circa istud est sciendū q̄ aliquādo in flobothomia debet fieri vulnus magnum: et aliquando paruum. Debet autē fieri vulnus magnum tribus de causis. Primo q: humores sunt grossi: grossus sanguis est euacuandus vt per illud vulnus magnū sanguis facilius possit exire: et ergo in melancholicis faciendū est magnū vulnus. Secundo propter temporis frigiditatē humores ingrossat: et ergo in hyeme debet fieri vulnus magnuz. Tertio propter abundantiā humorū: q: tūc melius fit euacuatio per vulnus magnuz q̄s paruum. Sed vulnus paruū fit cū est virtus debilis: vt de spirituū et calore minus euacuetur: et in tpe calido eadē de causa: et qñ est sanguis subtilis

Quedā considerāda in flobothomia

Sanguine subtracto sex horis est vigilandum.
Ne somni fumus ledat sensibile corpus.
Ne neruum ledas non sit tibi plaga profunda.
Sanguine purgatus non carpas protinus escas.

¶ In hoc passu tangit tria cōsiderāda circa flobothomiā. Primū est q̄ flobothomatus nō debet dormire immediate post flobothomiaz nisi ad minus transierint sex hore. Et hui⁹ subdit auctor causaz ne fumi: qui scz in somno causantur moti ad caput ledant cerebrū. Alie tamen possunt assignari cause. Quarū prima est ne in somno vertat se patiēs supra brachium flobothomatum et per hoc ledatur. Secūda est ne humores in somno fluant ad membrum lesum in quo est dolor ꝓpter ictū flobothomi: et fiat apostema. Unde Gal. secūdo aphorismorū sup illo aphorismo. In quo morbo vult q̄ in somno si fiat apostema intra corpus aut membrum sit lesum ad ipsum fluunt humores. Auicē. vero aliā assignat causam. scilicet q̄ per talē somnū posset accidere contractio membrorū. Et istius causa potest esse: quia sicut fm Galienū sup illo aphorismo. In quo morbo etc. somn⁹ principio paroxismi nō cōpetit: quia calor naturalis ad interiora regreditur: et exteriora infrigidant: et fumi remanent nō consumpti: propter quod rigor augmentatur et paroxismus etiam prolongatur: sic etiam fumi propter ꝓmotionem humoruz in flobothomia ad nervos et ad lacertos eleuantur qui non consumpti remanentes in somno infrigidantur in exterioribus et ingrossantur: et ideo faciunt neruorum et lacertorum contractionem si fiat superdormitio immediate post flobothomiaz. Alia causa potest esse: quia materiā ingrossans est faciens contractionē. sicut in quartana in cuius typo fit contractio propter frigiditatem et grossitiem materie: tiſed nerui et lacerti sunt frigidi: ideo ad ipsos veniens iste fumus in somno: in quo fit retractio caloris ad interiora infrigidatur: et ingrossatur: et iste fum⁹ infrigidatus et ingrossatus frigiditatem et ingrossationē inducit in membro sine contractione: quia ad membrum consimile properant egritudines consimiles. Et istud verum est de somno flobothomie vicino: et nō de remoto postq̄ fumi illi fuerint consumpti. ¶ Secundū quod dicit est q̄ flobothomās debet cauere ne faciat fumis profundam aperturam in minutione: ita q̄ cum flobothomo ledat neruum vel arteriam vene suppositos. Nam ex lesione nerui sequitur spasmus ex quo vlterius acerbissima mors sequitur vel ad minus perditio membri: puta brachij vel digiti etc. Et ex lesione arterie sequitur fluxus sanguinis arterialis difficillime curabilis. ¶ Tertium est q̄ flobothomatus nō debet illico: id est immediate post flobothomiam cibum sumere: sed debet expectare quousq; in eo humores fuerint q̄etti: ne cibus ante eius digestionem ad subueniēdum membro ꝓso cum sanguine simul attrahatur.

Que vitare dz flobothomia

Omnia de lacte vitabis rite minute.
Et vitet potum flobothomatus homo.
Frigida vitabis: quia sunt inimica minutis.
Interdictus erit minutis nubilus aer.
Spiritus exultat minutis luce per auras:
Omnibus apta quies est: motus valde nocivus.

¶ Hic auctor ponit quinq; vitāda ab ipso flobothomato. Quorum primum est q̄ flobothomatus debet vitare lac et lacticinia. Cuius causa est: quia ex commotione humoruz per flobothomiam sepe fluunt humores aliqui ad stomachum. Si ergo lac sumeretur ex commixtione illorum humorum lac in stomacho corrumperetur: ex quo de se marime corruptibile est. Et etiam lac propter dulcedinem eius

posset trahi

posset trahi indigestum ad venas. Et propter commotionem humorum facile corrumpi. ¶ Secundum est q̄ flobothomatus debet cauere a potū nimio: quia propter euacuationem venarū talis potus traheretur facile ad venas indigestus: prout prius dictum est. ¶ Tertiū est q̄ flobothomatus debet vitare omnia frigida tam intus sumpta q̄ exterius adhibita: puta cibaria multum frigida: aerem frigidum: balneum frigidum: tenuitatem vestium: sessionem supra petram: frigiditatem capitis vel pedum: quia cum calor naturalis per flobothomiam debilitatus sit corpus facile superflue infrigidaret. ¶ Quartū est q̄ flobothomatus non dz ambulare in aere tenebroso nebuloso turbato: qr talis contristat animum ꝛ pigritiem in corporibus inducit vt prius dictum est: tbi. Aer sit mundus: tam tristitia causa est sanguinis melācholici. Sz debet ambulare in aere claro et lucido: quia in tali aere spiritus vitales naturales et animales recreantur ꝛ ad extra mouentur congaudentes simil. ¶ Quintum est q̄ flobothomatus debet querere de tem temperatā. similiter motum excessiuz vitare: quia motus excessiuus: tunc maxime debilitat ꝛ humores commouet: quies vero temperata motum sedat.

Principio minuas in acutis perperacutis.
Etatis medie multum de sanguine tolle.
Sed puer atq̄ senex tollet vterq̄ parum.
Ver tollet duplum: reliquum tempus tibi simplū.

¶ Hic auctor dicit quatuor. Primum est q̄ flobothomia facienda est in principio egritudinum perperacutarum id est maxime acutarum: que scilicet terminātur in die quarto: quia tales sunt breues nec dant inducias: ꝛ ideo a principio medicande sunt. ¶ Secundum est q̄ in etate media. scilicet que est a tricesimo anno vsq̄ ad quadragesimū dnum vel quinquagesimum annum plus de sanguine extrahendum est q̄z in aliqua aliarum etatum: quia in tali etate maxime multiplicatur sanguis et eius subtractio non impedit augmentum: nec diminuitur virtus corporis q: corpus in tali etate non augetur neq̄ diminuitur sensibiliter sed stare videtur. ¶ Tertium est q̄ senes ꝛ pueri parum flobothomandi sunt: quia in pueris sanguis multus requritur propter nutritionem ꝛ augmentationem in eis. Et in senibus virtus incipit debilitari. ¶ Quartum est q̄ in vere debita quantitas sanguinis abstrahenda est per flobothomiā respectu aliorum temporum. Cuius ratio est: quia ver est tēpus maxime multiplicatiuum sanguinis sm omnes auctores medicine. ¶ Circa primum dictū pro maiori declaratione ponende sunt alique regule circa flobothomiam. Quarum prima est q̄ in principio morbi non est facienda flobothomia: medicus enim est minister nature sm Galie. 3. tegni. cā. illo. Omnium natura operatrix: medicus vero minister: sed sm Galie. 4. aphorismorum. in cōmento illius egritudinibus quibuscunq̄ incipientibus nulla euacuatio in principio morbi est naturalis: sicut ergo nā in principio morbi nō euacuat: ita nec medicus. Istud tamen in tribus casibus habet instantiam. Primo in materie furiositate. Unde Auicē. loco sepe allegato. vult q̄ in principio morbi flobothomia nō debet fieri: quia flobothomia humores cōmoueret ꝛ subtiliaret et currere per corpus faceret nisi materia sit furiosa. Secundo habet instantiam in materie multitudine. Unde Gal. super illum aphorismū. Inchoantibus morbis. vult q̄ oportet fieri flobothomiam aut pharmaciā: vt natura alleuietur: que. s. onerata est per materie multitudinem. Tertio habet instātiā in morbi magnitudine ꝛ acuitate: vt quando est apostema magnum et doloro-sum: licet non sit multa materia. s. antecedēs in corpore. Un dicit Gal. 13. megategni. Si apostema sit magnum flobothometur in principio: licet nō sit materie multitudo: ne crepetur aut aperiatur apostema aū sui maturationem. Ergo vt mala sinthomata vitentur minutio est facienda. ¶ Secūda regula est q̄nō fiat flobothomia in die motus egritudinis sicut in crisi nō est facienda flobothomia nec aliq̄ euacuatione materia loco ad quē natura mittit ipsam diuertatur. Similiter neq̄ in paroxismo: vnde sm Gal. primo aphorismorū. In statu neq̄ flōmia neq̄ pharmacia fieri dz q: in eo fit coctio morbi que melius fit in q̄ete q̄z motu. Sed sicut se habet status ad morbum totalē: ita paroxismus respectu dierū interpolationis: sicut ergo in statu nō est euacuandum: ita nec in paroxismo. ¶ Tertia regula est q̄ flobothomia non est facienda in principio morbi cum crisis est remota: quia sm ysaac in viatico. sanguis est fundamentum caloris naturalis ipsum scilicet sustinēs: licet cor sit fundamentum generans: ꝛ spiritus fundamentum deportans: sz sanguis est fundamentum caloris naturalis: q: ex eo materialiter generatur calor naturalis: ꝛ ideo aliquis sanguinē euacuando euacuat calorem qui materiam morbi habz digerere: ꝛ per consequens morbus prolongatur ꝛ virtus debilitatur: propter qō timendū est ne ꝓpter longitudinem morbi ꝛ debilitatē virtutis natura succumbat. ¶ Quarta regula est q̄ in corpore habente feccm in intestinis non debet fieri flobothomia. Cuius causa est: q: tria sunt attrahētia scilicet calidum vacuū: ꝛ tota species: q: ergo per flobothomiam vene euacuantur que a membris sibi propinqō attrahunt: ꝛ ita meseratice a stomacho: venter plus constipatur: ꝛ materia contenta in venis plus inficitur et meseratice attrahunt humiditatē fecum: ꝛ feces plus desiccant debet ergo venter primo leniri: vt per suppositoria aut clysteria nisi per se laxetur. ¶ Quita regula est q̄ nō debet fieri flobothomia multa: q: ex hoc malum accidit in senio scilicet multi morbi mali. sicut epilepsia apoplexia ꝛ paralysis quia propter remotionem sanguinis et caloris generātur multe superfluitates flegmatice que sunt cause harū egritudinū. ¶ Sexta regula est q̄ non debet fieri flobothomia in muliere menstruata aut impregnata. In impgnata non debet fieri: quia per hoc calor digerens cibum diminueret ꝛ nutrimentum fetus auferretur: ꝛ maxime quando fet⁹ est magnus: cum tunc indigeat ampliori nutrimento: et istud dicat hipoc. quinto aphorismorū. In mēstruata vero naturaliter: scilicet sm reuolutionez mēsis non debet fieri flobothomia: quia in fluxu nimio menstruoz esset facienda ad diuertendum materiā: sed quando eueniunt naturaliter et sm debitum cursum nature: tunc nō debet fieri flobothomia cum materia euacuetur sufficienter a natura: ꝛ nā non dz diuerti ab operatione. ¶ Septima regula est q̄ post cholericam passionem non debet fieri flobothomia: cum enim flobothomia cōmoueat humores ꝓhoc posset humor cholericus ad stomachum fluere et ipsum inflammare: nec debz fieri post vomitū: ne similiter humores fluant ad stomachū neq̄ post fluxum ventris: neq̄ post vigilias magnas: neq̄ post motum fortem: ꝛ breuiter nec post vllum calefaciens multum aut multū dissoluēs: q: flobothomia hūores plus cōmoueret et virtutem magis debilitaret. ¶ Deinde videndum est in quibus hominibus competit flobothomia: ꝛ ꝓ illo ponende sunt alique regule. Quarū prima est q̄ flobothomia competit hominibus delicatis ociosis ꝛ quiescē tibus multum carnosis: ꝛ cibis multum sanguinem gnantibus vtentibus. ¶ Secunda regula est q̄ flobothomia cōuenit illis in quibus est abūdantia sanguinis: qō cognoscitur per vine spissitudinē. abundātia enim sanguinis facit eam spissam: sed cholera subtilem. ¶ Tertia regula est q̄ flobothomia debet fieri in illis in q̄bus melācholia abūdat: vnde cum est multa melancholia naturalis currēs cū sanguine per totū corpus: quia sanguis in epate ab ea nō mundificat: tūc cōpetit flobothomia siue minutio: postea farmacia. Unde duplex est melācholia: naturalis ꝛ innaturalis. Naturalis est fex sanguinis q̄ quādo abūdat ipsa est currens cum sanguine quare cum sanguine per flobothomiam euacuat. Ideo facienda est flobothomia ad et⁹ euacuationem cum sanguine. Ab eodē enim calore. s. a calore tēperato fiunt sanguis ꝛ melācholia: q̄ est eius fex: et postea facienda est farmacia. ¶ Quarta regula est q̄ in illis in q̄bus timetur humorū ebullitio ꝛ cōturbatio ꝛ calefactio cōpetit flobothomia. ꝛ isti statim quando sentiūt se calefieri debent flobothomari cū sit timor ebullitionis cōturbationis ꝛ calefactionis propter humorum abūdātiā. Aliquando tamen aliqui decipiuntur per istam regulam quia stati quando sentiunt calefactionem et timent de humorū ebullitione statim flobothomāt se. Et quādo istud est et cholere calefactiōe ꝛ incēsiōe ꝓ flobothomiā nō cessat calefactio nec ebullitio. immo ꝓ hoc augmentatur: q: flōmia hūores

Regule q̄ dātur ca flobothomiā In principio morbi nō ē flobothomādum si i q̄bus dam casibus.

Flobothomia nō dz fieri in die motus egritudinis.

In q̄b⁹ hoibus cōuenit flobothomia.

cõmouet: ⁊ p corpus currere facit: ⁊ ergo nõ cõpetit flobothomia: nisi hoc fiat ex abũdantia humoꝝ: quod cognoscitur per sudoris multitudinem: ⁊ maxime in mane. Aliqui enim sunt qui nõ sudãt nisi quando euacuatione indigent ¶ Quinta regula est q̃ illis debet fieri flobothomia q̃ habent fortem virtutẽ ⁊ qui sunt sanguinee complexionis: nõ frigide ⁊ sicce. Ũñ Rasis septimo Almãsoris. Corpa apta ad flõmiam: ⁊ que eam plus possunt pati sunt illa que habent venas amplas ⁊ manifestas: ⁊ corpora pilosa et brunna: ⁊ ex colore rubeo ⁊ fusco mixtis sunt colorata ⁊ iuuenes ⁊ adolescẽtes ⁊ senes nõ decrepiti: sed pueri ⁊ infirmi non sunt minuẽdi nisi magna vigẽte necessitate. Et plurie istarum regularũ colligunt ex Auic. quarta primi. ca. de flõmia.

De mẽbris flobothomandis

Estas ver dextras: autũnus hyemsq̃ sinistras.
Quatuor hec mẽbra: cephe: cor: pes epar vacuãda.
Ver: cor: epar estas: ordo sequens reliquas.

¶ Hic ponit auctor aliqua concernentia mẽbra euacuanda flobothomia. Et dicit primo q̃ in vere ⁊ estate debent euacuari vene dextre: vt dextre manus vel dextri brachij vel pedis. Sed in hyeme ⁊ autũno debẽt flõmari vene sinistre. ſ. sinistre manus vel sinistri brachij vel pedis. Et istius cã põt esse: quia ver est multiplicatiuum sanguinis ⁊ estas colere. ergo in vere ⁊ estate dñt euacuari ille vene in q̃bus magis abundãt sanguis ⁊ colera: sed ille sunt vene dextre: quia in parte dextra corporis situatum est mẽbrum generatiuum sanguinis. ſ. epar et receptaculum cholere. ſ. cistis felleus. Sed autũnus est generatiuus melancholie: que etiam coaceruatur ⁊ nõ resolutur p hyemẽ. ergo in autũno ⁊ hyeme debẽt flobothomari ille vene in q̃bus magis dominat melãcholia que sunt vene sinistre cum in sinistra parte corporis contineatur splen qui est receptaculũ melãcholie. Secundo dicit q̃ ista quatuor mẽbra. ſ. cephe id est caput: cor: pes: ⁊ epar ſm quatuor partes anni sunt euacuãda: cor q̃dẽ in vere. epar i estate: caput in hyeme: ⁊ pedes in autũno.

Iuua mẽta flobotho mie saluatelle.

Dat saluatella tibi plurima dona minuta.
Purgat epar: splenem: pectus: precordi vocem.
Innaturalem tollit de corde dolorem.

¶ Hic tangit sex iuuamẽta pueniẽtia ex flobothomia vene que dicitur saluatella: ⁊ est vena in dorso manus in loco qui est inter auricularem digitũ ⁊ medicum. Primum est q̃ ipsa purgat epar. Scõm est q̃ ipsa mũdificat splenem. Tertiũ est q̃ mũdificat pectus. Quartus est q̃ preseruat precordia id est officiũ stomachi a nocumento. Quintũ est q̃ aufert nocumenta vocis. Sextũ est q̃ aufert dolorem innaturalem cordis. Et ratio oim iuuamentorũ est: q̃ predicta vena ab oibus istis locis sanguinem euacuat: vt postea etiã patebit. ¶ Pro maiori declaratione sciẽdũ est q̃ in flõmia aliq̃ aperiũtur vene ⁊ aliq̃ arterie. In apertione aũt arterie est timor. Et huius cã potissima est nimius fluxus sanguinis qui duplici ex causa hꝫ fieri in flobothomia arterie Una cã est caliditas vehemẽs sanguinis arterialis. Calidũ enim est facile mobile ⁊ arterias dilatãs ⁊ aperiẽs ⁊ ideo iuuat multũ ad euacuationẽ sanguinis in flobothomia arterie. Secũda causa est arterie mobilitas: ⁊ ideo tardius in ea vulnus curatur: q̃ vulnera non sanãtur nisi quiescant. Prodest tamen ista flobothomia tripliciter. Primo cum est in corpore sanguinis subtilis abũdantia. Secundo quando vaporosi. Tertio quando caliditissimi. sanguis enim subtilis ex quo calor naturalis et spiritus fiunt habitat in arteria: sed sanguis grossus ex quo mẽbra nutriuntur in venis Similiter sanguis vaporosus in arteria continetur: ⁊ sanguis sanguineus in venis. Sanguis etiam caliditissimus q̃ a corde efficitur et digeritur qõ est caliditissimum: membrũ etiã continetur in arteria alius autem sanguis in venis. Secundo sciendum est q̃ venarum apertio est in multis mẽbris. Aliquando in brachio siue manu magna: aliquando in parua. Aliquando in pede aliquando in naso aliq̃ in fronte. aliquãdo in labijs. aliquãdo sub ligua siue in palato. Aliquando in angulis oculorum versus frontem. In manu maiori q̃ est ab ascellis vsq̃ ad cubitos sunt quinq̃ vene aperiẽde ſm Rasim. 7. Almansoris. ⁊ Auicẽ. loco prealligato. Una vocatur cephalica. que est vena capitis. Secunda basilica que est vena epatica. Tertia medicina siue cordiana siue nigra scõm q̃ vocatur ab Auic. siue matrix: sicut vocatur a Rasi. Quarta asellaris. Et quinta funis brachij. In manu minori est sceleos siue saluatella. ⁊ ita in brachio ſm q̃ continet maiorem manũ ⁊ minorez sunt aperiẽde sex vene. ¶ Cephalica a partibus que sunt supra collum euacuat: ⁊ ideo passionibus capitis: vꝫ in emigranea mania: ⁊ in aliis caliditis passionibus siue ex mã calida. Ũñ ⁊ ista incipit siue oritur ab humore: ⁊ tendit versus partem silvestrem brachij. ¶ Basilica euacuat immediate a partibus sub collo: vt a pectore ⁊ epate. Unde in passionibus spectoris epatis ⁊ similium valet: vnde valet in pleuresi: ⁊ incipit ista ab asellari et tẽdit ad partẽ domesticam brachij: id est ad incuruaturam brachij. ¶ Mediana vero est media inter duas q̃dictas in situ ⁊ in cõpositione: q̃ ex eis componitur. Est em ramus vtriusq̃: et est etiã media in euacuatione: q̃ vndiq̃ euacuat. ⁊ ab inferioribus partibus sub collo ⁊ a collo ⁊ supra collũ. Unde est vniuersalis toti corpori in euacuãdo. Nõ vniuersalis sicut dicũt quidã: q̃ a corde oritur: sed q̃ ramus est cephalice ⁊ basilice. Et ergo cũ volumus flobothomare de cephalica ⁊ nõ apparet debem⁹ accipere magis mediana q̃ basilicã. Et sic cũ volum⁹ flobothomare basilicã ⁊ nõ apparet: magis debemus flobothomare mediana q̃ cephalicã: quia magis conuenit cũ vtraq̃ q̃ vna cũ alia: cũ sit ramus istarum: et illa sint extrema. ¶ Sceleos siue saluatella est vena que est inter auriculare ⁊ medicũ tendẽs plus versus mediũ digitũ: ⁊ oritur a basilica: et ista aperitur in dextra manu in opilatione epatis: ⁊ in sinistra manu in opilatõe splenis. Et quare fit hoc ne scitur ratione: sicut dicit Auic. sed experiẽtia: hãc em inuenit Gal. per somnũ: vt ipse dicit: q̃ habebat quendã in cura habentem opilationẽ epatis et splenis: et somniabat se flobothomare patientem de illa vena: ⁊ sic fecit ⁊ curatus est. De ista fit flõmia ponẽdo manũ in aqua calida: q̃ subtilis est: nõ vt ingrossẽt et dilatẽt: ⁊ ne vulnus claudatur citius debito: ⁊ vt sanguis grossus subtiliẽt. ¶ Asellaris est illa q̃ posita est sub basilica et illa apparet in ligatura brachij: ⁊ de ista idem est iudicium cum basilica. ¶ Funis brachij est illa q̃ est supra cephalicam siue os vltimũ siue alt⁹ brachij: versus partem silvestrem. Et est idẽ iudiciũ de ista ⁊ de cephalica. ¶ Licet ergo ſm Auic. ⁊ Galienũ in aperione vene fiat euacuatio vniuersalis a toto corpore: nõ tñ ab omnibus venis equaliter: vt visum est. Licet etiam vene a toto corpore euacuent: non tamen est in eis timor equalis immo cephalica ſm Rasim septimo Almansoris est securior. Et basilica est magis timenda. ⁊ cardiaca etiam multũ est timenda: licet minus q̃ basilica. ¶ Cephalica est securior: quia neq̃ iuxta eã est nervus: neq̃ arteria neq̃ supra eã. Sed sub cardiaca est nervus ⁊ altius super eã est nerv⁹ subtilis: ideo timendũ est ne incidatur. Basilica est periculosa valde: quia est sub ea arteria ⁊ iuxta eam est nervus et musculus: et hõ est timenda valde. Sceleos siue saluatella nõ est periculosa: ſꝫ tamen subtilis est: ⁊ ideo vt a periat melius est q̃ ponatur in aqua calida. ¶ In pede sunt tres vene. ſ. sciatica saphena ⁊ vena poplitis. Et hę aperiũtur cũ volumus trahere sanguinẽ ad partes inferiores: vt in prouocatione mẽstruorum: ⁊ illa q̃ est in poplite ſm Auic. magis valet q̃ saphena aut sciatica: quia ꝓpinquior est matrici: et ideo melius potest ab ea trahere. Saphena vero a virga testiculis ⁊ a matrice sanguinem attrahit. Sed sciatica ab anchis renibus ⁊ membris q̃ sunt situata versus partẽ silvestrem melius trahit. Saphena vero a matrice ⁊ a mẽbris positis versus partem domesticã: licet sint rami vn⁹ vene. ¶ In medio frontis est vena vna que apienda est in antiquatis passionibus facies: vt in morphea ⁊ impetigine scabie ⁊ passionibus oculorũ: primo tamen debet fieri minutio de cephalica. ¶ Et similiter est vna vena in naso et in vtriusq̃ apertione debet collum ligari: ⁊ postea aperitur vna ante aliam per ligationem enim colli melius manifestant ¶ In labijs etiam sunt vene q̃ aperiuntur propter apostemata existẽtia in ore aut gingiuis. Cephalica tñ ꝓ⁹ minuta. ¶ In palato sunt q̃tuor vene q̃ si aperiunt valẽt fluxui reumatis ad dẽtes in eis faciẽtis dolorẽ. Et iste vene sunt manifeste ⁊ debẽt apiri mã digesta. ¶ Itẽ quedã sunt vene in angulis

Flobothomia arterie iuuat et nocet

Que vene flobothomẽt.

De vene manus.

Cephalica.

Basilica.

Media na.

Salua tella.

Asellaris funis brachij.

Que vene flobothomẽtur i pede.

In fronte.

Innaso

In labijs.

In palato.

In ãgulis oculorum.

in angulis oculorū versus frontē: ⁊ apiunt in passionibus oculoꝝ cephalica prius minuta. ¶ Jtē q̄dā sunt vene sub lingua q̄ apiunt in sq̄nātia cephalica pr̄ minuta. ¶ Jtez vene q̄ sunt in tympoꝝibus incidunt ꝓpter emigrancā ⁊ ꝓpter dolorē magnū capitis ⁊ egritudinē capitis diuturnaz ⁊ iste sunt quas vocat hipoc. ⁊ Auicē. iuuenilesꝰ quarū inci sio rēddit hominē impotentem generare. ¶ Jtem in collo etiam sunt vene que vocantur guidem: que minuēde sunt in principio lepre: ⁊ maxime cū anhelitus angustiatur valde: ⁊ in squinantia impediente anhelitum minuuntur.

In sublingua i tympoꝝ ⁊ ꝓb'ia collo.

Si dolor est capitis ex potu lympha bibatur.
Ex potu nimio nam febris acuta creatur.
Si vertex capitis vel frontis estu tribulentur.
Tympora fronsq; simul moderate sepe fricentur.
Morella cocta necnon calidaq; lauentur.

¶ Jn hoc passu auctor duo notat. Primū est q̄ si dolor capitis accidat ex potu nimio: maxime vini vel alicuius alterius potus quo cōtingit hoies inebriari: tūc supbibi dz aq̄ frigida: q̄ sui frigiditate atq; ingrossatiōe impedit ne fumi ex tali potu eleuati cerebrū ledant vel ad ipsum eleuantur.

Morella.

¶ Scōm est q̄ si summitas capitis vel frons nimio calore veretur: tūc debēt tympora ⁊ frōs moderate fricari: et post ea dāri ex aq̄ decoctionis morelle calida lauari: q: morella q̄ a cōibus medicis solatrū vr: hz infrigidare: q: frigida est.

Temporis estiui ieiunia corpora siccant.
Quolibet in mense cōfert vomitus quoq; purgat.
Humores nocuos stomachi lauat ambitus omnis
Aer: autūnus: hyems: estas: dominatur in anno.
Tempore vernali calidus sit aer humidusq;.
Et nullum tempus melius sit flobothomie.
Usus tunc homini veneris confert moderatus.
Corporis ⁊ motus: ventrisq; solutio sudor.
Balnea purgentur tunc corpora cum medicinis.
Estas more calet sicca nascatur in illa.
Tunc quoq; precipue cholerā rubeam dominari.
Humida frigida fercula dentur: sit venus extra.
Balnea non prosunt: sint rare flobothomie.
Utilius est requies: sit cum moderamine potus.

Jeiunū in estate malum.

¶ Jn hoc passu auctor plura notat. Primū est q̄ ieiunare multum exiccat corpora in estate: quia ex quo estas de natura sua est calida ⁊ sicca: ipsa resoluit humiditatē corpis. que etiā resoluitur p sudores in estate multiplicatos: et sic superuenīēte ieiunio corpora plus exiccank q: absente humido cibali calor nostri corporis agit in humiditates propinquas ipsas exiccādo. Et ergo bene dixit hipo. septima pricula aphorismoꝝ corporibus humidas carnes habētibus famē adhibere conuenit: fames eīm corpa exiccat. ¶ Secūdum est vomitus confert quolibet mense: quia per vomitū euacuantur humores nociui cōtenti in toto ambitu stomachi. Et istud etiam voluit. Auic. quarta primi. cap. 13. de tuamentis que affert vomitus cū dicit: q̄ hipo. p̄cepit vomitū fieri bis in vnoquoq; mēse. i. duobus diebus continuis vt secundo die expellat illud q̄d primo die nō potuit expelli. Et per hoc ꝫm hipocratem conseruatur sanitas: cū talis vomitus mundificet stomachū euacuando flegma ⁊ coleram. Stomachus enim non habet aliquid quod mundet ipsum: sicut intestina habent coleram rubeā ipsa mūdificantē. Et postea Auic. loco prealle. ponit plura alia tuuamenta vomitus bene facti. Quorū primū est: q̄ cōfert grauitati capitis: ⁊ hoc verū est: qū illa grauitas accidit ex materia humorali vaporosa prouenīente a stomacho ⁊ mēbris inferioribus ad caput. Si enim grauitas capitis fieret a nocumento propio ipsius cerebri: tūc vomitus magis noceret q̄ cōferret. Secundum est q̄ clarificat visum ⁊ hoc quando obscuratio visus prouenit ex materia vaporali prouenīente a stomacho ad ipsos oculos: alis autem nō. Tertium est q̄ aufert fastidiū. i. nauseā et abhominationem remouēdo et euacuando humorem a stomacho qui est causa fastidij. Quartum est q̄ confert et ad cutim stomachum descendit cholera corrumpēs eius cibū. Quintum est q̄ remouet abhominationem que fit propter vnctuositatem. Sextum est q̄ remouet causaz desiderij. et illud qō facit desiderare acutuz ponticum aut acetosum: q: vomitus remouet causam omniū istarū dispositionum: nam remota causa remouetur effectus. Septimū est q̄ cōfert laxitati: id est caceſie q̄ precidit y dropisim euacuando materiā talis laxitatis et mundando stomachū. Octauū est q̄ cōfert viceribus in renib⁹ ⁊ vesica diuertēdo materias currentes ad illa loca ad partem oppositā. Nonū est q̄ etiā cōfert lepre maxime quādo fit cum vomitiuo fortī: sicut elleboro: q: talis vomitus ꝫeuacuat materias que sunt in locis remotis ⁊ difficilis eradicatiōis ex quibus fit lepra. Etiā vomitus corrigit digestionem primam ex qua alie digestiones melius fiunt: vnde lepra peccat in corruptione digestiue. Decimum est q̄ cōfert malitie coloris in cute ex aliquo humore diuertendo ipsuz a cute. Undecimū est q̄ cōfert epilepsie stomatice euacuando humorem contētū in stomacho: ex cuius exhumatione cātur epilepsia. Duodecimū est q̄ cōfert veteritie: maxime illi que est ex opilatione. nam propter motū fortem in vomitu materia opilans cōmouetur ⁊ remouetur a loco in quo faciebat opilationem. Similiter euacuatur materia sigmatica per vomitū que cōiter est causa istius opilationis. Decimū tertium est q̄ cōfert asmati euacuando materiam antecedentem ex stomacho que fouebat materiam asmatis. Et etiam confortando membra spiritualia ⁊ pulmonem ex q̄z calefactione sequitur consumptio superfluitatū facientiuz asma. Decimumquartum est q̄ confert tremori ⁊ paralysi euacuādo materiā istarū passionū. Decimūq̄ntū est q̄ confert habētibus vicera nigra magna super partes extremas diuertendo humores a partibus extremis. ¶ Et licet vomitus debite administratus ista cōferat tuuamēta: supfluitātī factus multa inducit nocumenta: quia debilitat stomachū ⁊ resoluit ipsum: ⁊ facit eum aptū vt materie fluant ad ipsum ⁊ obest pectori ⁊ visui et dētibus ⁊ antiquis capitis doloꝝ⁹ ⁊c. Prout dicit Auic. q̄rta primi. cap. xiiij. ¶ Tertium q̄ notat hic tertus est q̄ q̄tuor sunt tpa anni. i. ver: estas: autūnus: ⁊ hyems: prout manifestū est: et inter ista tēpora. Ver est calidum ⁊ humidū: ⁊ hoc respectu aliorū temporū: licet in se sit tempus temperamēto attineno: vt vult Gal. in de cōplexionibus. Et ex isto sequitur q̄ istud tēpus magis aptū est flobothomie: q: magis est multiplicatiuuz humorū q̄z alia tempora. Et ergo etiā isto tēpore pōt cōuenire moderatus vsus coitus ⁊ motus tēperatus ⁊ ventris solutio siue fluxus ⁊ sudor tēperatus similiter balnea temperata ad diminuēdū repletionem. Et ergo etiā istud tēp⁹ aptū est ad purgationē corporis cū medicinis. ¶ Quartū est q̄ estas calefacit ⁊ exiccat: ⁊ ergo in ipsa etiā multiplicatur cholera rubea: q̄ calida est ⁊ sicca. Et ꝓpter hoc etiā in estate fercula debēt esse frigida ⁊ humida ad remouendum distemperātā caliditatis ⁊ siccitatis ex cōplexione estatis inductā. Et debet fieri abstinētia coitus cū talis etiā exiccet. Et abstinētia a multis balneis sibi de cā. Et rara flobothomia eadē de cā nisi necessitas hoīem cōpellat. Et dz fieri q̄es ⁊ paucus motus: q: q̄es humectat ⁊ multus motꝰ nimiū exiccat. Et dz hō predicto tpe vti potu cum moderamine: ⁊ maxime frigido: q: ex supflua sumptione potus frigidi ꝓpter apertionē poroꝝ aliq̄s sequitur subita infrigidatio corpis vel paralysis siue laxitas mēbroꝝ vel motus subita. A qua nos defendat q̄ eternaliter viuit ⁊ regnat. Amē.

De tpibꝰ anni.

¶ Jdoc opus optatur q̄ flos medicine vocatur.

¶ Explicit regimen sanitatis compositum seu ordinatum a magistro Arnaldo de villa noua. omnium medicorum vi uentium gemma.

¶ Ego Arnaldus de villa noua dñi pape physicus aggregauī florem oīm philosophoꝝ medicine super oēs egritudines q̄ in humano corpore nasc possunt a capite vsq; ad plātā pedis ꝫm q̄ veri physici ꝓbauerūt ⁊ ꝓ parte probaui: et per probatas ⁊ fidedignas personas ꝓbatim accepi.

¶ FINIS.

¶ Breuiarius practice excellentissimi Arnaldi de villa noua medici quondã Sũmi Pontificis a capite vsq; ad plãtam pedis: cum capitulo generali de vrinis: et tractatu de oĩbus febribus: poste empiala: et liparia.

¶ Incipit prologus.

Postobitum bone memorie magistri Johannis casamide medicinalis scientie professoris reuerendissimi. d.d. mei et magistri specialis Ego quoddam opus in practica medicine cõpilare ꝓposui: qđ breuiariũ nuncupabo in quatuor libros diuisus: in quo diuino fauẽte auxilio signa: causas: et curas: oĩm egritudinũ in humano corpore venientium prout melius poterio bene assignabo: et tibi tam ꝑ pauperibus q̃ ꝑ diuitibus aggregabo curas diuersoꝝ physicoꝝ et magistroꝝ vtiles ꝑ egritudinalibus vniuersis: et spaliter curas mei magistri in medicina expertissimi tibi ponã: et ola q̃ exptus sum: et q̃cunq; per oẽs magistros et viros: et mulieres etiã simplices et empericos vidi quibus meis experiri nulla detentus inuidia siue auaritia: put in sequẽtibus patefiet: clariter enarrabo: put vnicuiq; cõpetit egritudini. Si itaq; in aliq peccauerim minus bene dicẽdo: supplico vniuersis doctoribꝰ magistris ceteris; viris ꝓbis in medicinalibꝰ expertis: si opus istud ad eorũ manus deuenerit: vt mea dicta corrigãt et emẽdẽt: et mee simplicitati et ignoratie veniam impẽdãt. Nã vt ait lex: oĩm habere memoriã: et in nullo peccare potꝰ est diuinitatis q̃ humanitatis. Scio nẽpe q; in multiloquio peccatũ nõ deerit: cũ idẽ in hoc libro meo: vt superius dixi: velim curas tã ꝑ diuitibus q̃ ꝑ pauperibus tradere ſm diuersoꝝ physicorũ et magistorũ doctrinã: multa opꝰ me loqui vt q̃cunq; hũc libũ penes se habuerit: et ipm intellexerit: et ſm doctrinã traditã tibi etiã in curãdo egritudines vniuersas ꝓfecerit: rõnaliter medicus et veritatis amicus ab oĩbus nũcupet: extunc eũ amicoꝝ copiã: pecuniã in bursa: et famã clarã p medicinã acq̃ret: vt ait Ecclesiasticus. De terra creauit altissimꝰ etc. Idcirco Jesu xp̃i eiusq; gloriosissime virginis mris Marie auxiliũ et tuamẽ implorio: vt sint mihi adiutores in hoc meo opere. Dia eterna rõne agunt: si principiũ fuerit decẽs: et amabile deo: vt ait lex in libro authenticorum. Dominus cor meũ inspiret: et labia mea: vt possim vtilia pro humano genere pronunciare: et ad bonũ finẽ deducere qđ incepi.

¶ De dolore capitis in generali. Cap. i.

Quoniam a cerebro oẽs nerui originez ducunt: cũ sit radix oĩs sensibilitatis: vt ait. G. in tegni. Ideo prio de passionibus cerebri tanq; de nobiliori et digniori agẽdũ est. Cerebrũ em multis et diuersis passionibus humoribus in se exãtibus vel aliũde ꝓcedẽtibꝰ: vel a sto venientibꝰ sepissime molestat. Et q̃cunq; ex frigidi aeris distẽperãtia siue calt: vt a caliditate solis: siue vẽto et hmõi aliis causis: de quibus dicã inferius dño cõcedẽte. ¶ Cuz igit cerebrũ ex frigidi aeris distẽperãtia fuerit infiatuz siue cõflatũ humores a se q̃si spongia plenã aque expressa p diuersa mẽbra diffundit: q; si ex calt aeris distẽperantia: siue solis calefactione fuerit desiccatũ velut vẽtosa humores ad se trahẽs a mẽbris per eadẽ mẽbra effundit: qđ diuersarum egritudinũ cã existere cõsueuit multos eteiñ videm ex hiis causis egrotare: q̃n ex reumate a cerebro descendente sint catarri. brancl. couze. dolores aurium et dẽtiũ: paralysis. squinãcia: peripleumonia pisio. et ꝑplures alie egritudines. Et postmodũ q̃cunq; cõtingit patientẽ ex aliq predictarũ egritudinũ subia cere: quapropter peritus medicus circa passiões cerebri multũ dz esse solicitus et attentus in restringendo ipm reuma cũ fuerit opportunũ: ne pa. ad ꝓdictas passiões siue egritudines pestiferas deueniat: hõ em vt ait philosophus in libro. de alalibus incurrit plures cãs reumatis ceteris aialibus cũ sit velut arbor euersa. ¶ Dolor ergo capitis q̃cunq; fit ex sanguine: et talis dr dolor infixus. Et q̃cunq; ex cholera: et dr pũgitiuꝰ: q̃cunq; ex flate: et dr extensiuus: q̃cunq; ex melãcholia: et tũc dr aggrauatiuus. Q̃cunq; ex ꝓdictis hũoribus supabũdãtibus in essentia cerebri: q̃cunq; ex eisdẽ hũoribus in stõ existẽtibus et superexcrescẽtibꝰ. Cũ cerebrũ sto cõpatiat ꝓpter colligãtiã quã hñt. Quãdoq; fit dolor in toto capite: et talis dolor dr cephalicus a cephalõ. qđ in greco caput dr. Q̃cunq; fit dolor in medio capitis et talis emigraneus dr: ab emi qđ est mediũ et craneũ. q̃n in medio cranei fit. Q̃cunq; dolor fit in vna ꝑte capitis tm: et talis dr monopagicus: a monos qđ est vnũ et pagos qđ est villa de q̃bus oĩbus secũdario tractabo. ¶ Et nota q; cerebrum in quatuor ꝑtes diuiditur. s. in anteriori et posteriori: dextro et sinistro: in anteriori viget sanguis: i posteriori viget flegma: in dextro cholera: in sinistro melancholia.

Egritudies mẽ re fiunt ex fuma te.

Dolor capitis fieri põt ab oĩb humoribus.

¶ De dolore capitis ex distemperantia aeris a vento frigido. Cap. ii.

Cerebr in q̃tuor ꝑtes diuidit in q̃ libz viget vn humor. Signa. Cura.

Doloris capitis ex frigidi aeris distẽperãtia facti signa erũt hec. pa. a vento vel niue vel alio frigido aere q̃tũcũq; fatebitur se fuisse lesum: totũ caput cũ frigiditate dolet. nares opilant: et q̃si aq̃ clara p ipsas nares emittit. tussiunt etiã q̃q;. Aliq̃n denegat vor eis et fere ola corporis mẽbra cuz q̃dã grauedine molestant. Curet itaq; hmõi dolor in hũc modũ fiat suffumigiũ. Re. farine foliorũz lauri pulegii betonice rosmarini zinzib. narcisci abrotani. añ. Mß. s. bullit hec ola in vino ru. optimo in vase aliquo coopto: sic q; fumus expirare nõ possit. Et pa. in lecto stãs optime cooptus fumũ p os et nares recipiat: et cum tepefactũ fuerit ipm vinũ pedes: crura: et brachia vsq; ad hũeros et ꝑdicto vio lauenk: et fynaꝑ. mũde de caricis ꝓtritis dicto vino ca. cõmixtis et puluerizatis sinapis et pulegii tritis et cõmixtis simul capiti apponãt. ¶ Aliud ad idẽ: decoquãtur ꝑdicte herbe in lexiuio: et cũ tpo lauet caput: pti tm suffumiget ex fumo a ꝑdicto lexiuio dissoluto postmodũ cooptat caput bñ: et cũ intrat lectũ recipiat fumũ de vna gallina in pasta decocta sub pasta plena de optimis spẽbus. et his sibꝰ calis supascriptis. ¶ Ad idẽ et vz. crura lauẽtur cũ dicto lexiuio facto ex ciere vitis et paleis ordei simul coctis: et lectũ intret et capite cooptο duplicꝰ pãno fumũ de aq̃ in q̃ pulegiũ regale sansuccus lauruz sauina et modicũ laudani cocta sint in facie recipiat et post dormiat: q; multi hoc solo exptmẽto curati sunt ab hmõi passiõe. et hoc si necesse fuerit bis vel ter inter diẽ et noctẽ fiat. ¶ Aliud qđ didici a q̃dã saraceno. accipiant. ij. vel. iij. tegule et calefiãt fortiter in igne sic q; sint bñ accẽse igne et bñ rubee. Deinde supꝰ fundat vinũ optimũ et pa. fumũ p nares et os recipiat capite cooptο: et melius q̃dẽ est si in ipo vino cocte sint herbe cale supascripte: et hoc bis vel ter si fuerit necesse inter diẽ et noctẽ fiat: etiã pluries: q; multos hoc mõ curaui. ¶ Mõ si p ꝑdicta remedia pa. nõ curatus fuerit: vngat caput eiꝰ oleo muscellino pulegino sambucino camomillino et similibus: mitridatũ vel esdra: aurea vel tyriaca cum vino in quo pulegiũ vel calamẽtũ cocta fuerint distẽperent: et cerebro et tympanis ad modũ empli applicẽtur: et etiã cũ ꝑdicto vino calido in potu suscipiant. Saccellet primo caput rasum in summitate cũ pul. thimi. pulegii. baccarũ lauri et origani calefactis parũ sine aliq liquore. aut etiã cũ oleo muscellino camomillino. vel cõi cõmixtis addito oleo olibani et storacis calamite et bacca lauri supra summitatem capitis abrasi primo tepida emplãta mirabiliter cõferũt. Idẽ opat esdra mitridatũ: tyriaca: dyaolibanũ et silia: et data etiã in potu cũ vino decoctiõis olibani saluie rute per interualla dierũ triũ. ¶ Stuelli facti ex laudano nostrano storace et nigella puluerizatis et insimul cõmixtis si naribꝰ immittantur: et q̃libet ibi teneatur: ipm reuma miro mõ ostringũt: et hmõi dolorẽ mitigãt. ¶ Fiat aer artificialr calꝰ cũ igne ex lignis sine fumo. ¶ Dieta eorum sit calida et calidis spẽbus cõdiantur ꝑdicta cibaria. q; si tussis cum ipso reumate fuerit: fiant remedia que in capto de tussi dño concedente dicam vinũ odoriferũ et suaue bibant et lymphent cũ aqua decoctionis pulegii thimi passularum et foliorum lauri.

Aer. Dieta.

¶ De dolore capitis ex calidi aeris distẽpãtia facto. C. iij. Signa.

Doloris capitis ex calidi aeris distemperantia facti: signa sunt hec. pa. fatetur se in solevel iuxta ignẽ: vel in alio loco calido nimis stetisse adest dolor in toto capite cũ caliditate et siccitate marie in frõte: adest narium cõstrictio cum siccitate et ardore et

modica

modicapurgatione p ipsas nares. ¶ Curet hūōi dolor hoc mō. accipiat li. ʒ. ptisane ordei optime: & cū ea misceant tria vitella ouoꝝ cruda & insūl tepefiāt: & cū tali mixtura lauetur caput: & stati cū gausape bñ ligef: post. ℞. parū olei ro. vel vio. & parū lactis mulieris: & parū aceti & oīa sīl misce: & pānū lini in hoc lāre intigas & ō. frōtē & tympora apponat p̄cedēte pu'fricatiōe frōtis & tymporū ita fortiter: q̄ locus incipiat rubescere. ¶ Unguētū optimū ad idem. ℞. malue althee brāce vsline: volubil. añ. li. ʒ. & se. limi fenugre. añ. ʒ. ij. hec omnia trita in aqua & oleo bullīāt: quousq̄ tota aqua cōsumet: deinde p pānū colet: & addita lib. ʒ. et semis arungie liq̄facte: & cere. ʒ. iij. iterū coquātur p̄fecte: et vsui hūōi vnguētū reseruetur: q̄n frontis capitis ceruicis tymporū colli dorsi & genitaliū p certo hūōi dolores mirabiliter tollit. ¶ Exprimētū bonū ad idem suffumigef faciens cū aq̄ in qua rose olibanū & laudanum cocta fuerint capite coopert o: post pedes & crura abluant & cuz aq̄ decoctionis myr. rosar. vel simplicē aquā frigidā narib' attrahāt rosas odorent cāphoram: et sīlia. ¶ Si fuerit dolor capitis ex calidi aeris distēperantia vel p̄pter solem vel alio mō: & hoc si fuerit in vere in principio estatis: & apparuerint signa alicuius pleuretudinis: & pectoris fuerit grauitas: & tussicule: et si virtus p̄miserit fiat minutio de vena cephalica: postea detur sirupus rosatus cum aq̄ frigida si dolor hūōi fuerit sine reumate frons & tympora cū aqua ca. in qua rose mixte & vio. cocta fuerint: vel vnguento supradicto vngatur. ¶ Qō si dolor adhuc p̄seuauerit: pul. sang. al. et ru. gūmi arabici spodij cū aq̄ ro. distēpera. & pānū ibi infusum frōti & tympor ib' applica: qō sepe in die fiat si necesse fuerit. ¶ Aliud ad idē. ℞. rasure cucurbite succi cimarū rubi. ymbilici ve. semper uiue cimarū brance vr. añ. & cū oleo viol. distempera. & pānū ibi infusum frōti & tympor ib' applicabis. ¶ Aliud ad idē lac mulieris cū agresta & oleo valet. Inūctio ex vnguēto populeon & fronti & tympor ib' facta mirabiliter valet. ¶ Si nō febricitauerit pullos: pdices: phaseanos: hedos: aues p̄terq̄ in paludib' degētes & sīlia comedāt. Unum lymphatū bene bibāt. Si vero febricitāt, comedāt lactucas scariolā boraginē portulacā cicera fracta cū lacte amigdalarū coq̄nata: fiat ordei ptisana cū lacte amigdalarū: granata & hūōi comedāt: aquā puus coctā & infrigidatā post modū bibāt & syrupū ro. vel vio. sumāt cuz aqua predicta.

¶ De dolore capitis ex sanguine facto. Cap. iuj.

QJcto de dolore capitis pp caliditatē vel frigiditatē & sine hu. vitio facto Hūc videndū est de ipso dolore capitis ex aliq̄ humore ibi exīte. ¶ Si igitur dolor capitis fuerit p̄pter aliquē humorē in essentia cerebri ibidē abūdāte et ibi existētē: est cōtinuus sine interpolatione. Si vero fuerit p̄pter hu. in sō existētē: vel alibi dolorē capitis inducētē est cū interpolatione et nō cōtinuus vt inferi' enarrabo. ¶ Si ergo dolor capitis fuerit ex sanguine ibi existente hec sunt signa: dolor est cū calore & frontis: grauedine rubescūt oculi & vene tympanum plene esse videntur: pulsus plenus: vrina subrufa et spissa et mēbra oīa grauescūt: q̄ q̄ sunt signa future sinoche. ¶ Primo igit in via curationis huius capitis doloris ex sanguine facti minuatur pa. tempore etate et virtute permittētibus de vena cephalica dextri brachij: detur sibi syrupus acetosus vel ortz zaccara cum tepida oi mane. Hyeme vero et tempore frigido minuatur de cephalica sinistri brachij: post detur syrupus ro. vel vio. solū succū cū tepida. sequēti die: si dolor nō cessauerit: ponātur ventose post collū cū scarificatione: & attrahatur sanguis inde ℈m vires pa. ¶ Si iterū p̄pter hoc dolor nō cessauerit in. vj. vel. viij. vel. x. die detur hec decoctio sanguinē mūdificans. ℞. pruna damascena. xxv. iuiub. xv. violarū. ʒ. ß. florū boraginis. ʒ. quartis. in aqua bulliant vsq̄ ad cōsumptionē medietatis & colature adde. ʒ. ij. cassiefi. mane. ʒ. ß. et cuz syrupo vio. exhibeas in potu. ¶ Alia decoctio mūdificās sanguinē optima et experta col. repitimēo. ℞. cap. veñ. epatice violarum. seminum cōsum. añ. ʒ. ß. pruna damasce. xxv. iuiub. sebestem. añ. xv. liquiritie. ʒ. ß. hec oīa in sufficienti quantitate aq̄ bullita collentur et colature addantur cassiefistule. ʒ. ij. mane. ʒ. ß. tamarindorum. ʒ. ß. dyaboraginati. ʒ. ß. et ß. pulueris mirabolanoꝝ citrinorū et emblicoꝝ. añ. ʒ. ß. trifere saracenie. ʒ. ß. in mane colētur hec oīa & cholatura tepida exhibeatur in potu. ¶ Item si pa. nimis fuerit ꝑstipatus ante assumptionē decoc. fiat clystere. ℞. viol. mal. brāce. vsline. añ. ℥. ß. seminis lini. lenugreci furfuris tritici. añ. per. ß. in aqua marina vel salmarina bulliantur quousq̄ solum quarta pars ipsius aque remaneat colet: et colature addas olei vio. vel cōis. ʒ. ß. succi mercurialis. ʒ. ij. succi vio. mellis. añ. ʒ. ß. trifere saracenice. ʒ. ß. & ß. pulpe cassie. ʒ. ij. Inūciatur p clystere ad minus tribus vicibus hoc apozima. ¶ Fomentētur frons et tympora cū aqua in qua cocte sunt rose melilotū et flores camomille: vel cū aqua mal. folioꝝ myrti salicis et ro. vel cū simplici aqua calida: et abstergat: et post inungat cum oleo ro. vel vio. vel cū lacte mulieris puellā nutrientis. ¶ Itē. ℞. vitellū ouī et cū lacte mulieris et oleo vio. distēpera: et frōti et tymporib' applicetur. ¶ Aliud camphora cū psilio teratur: et cū aqua ro. distēperetur: & pti dolēti applicet. ¶ Qō si dormire nō possit: inūgātur frōs et tympora ex vnguēto qō in cura freneseos ponā: vel aliq̄d de emplis & epithimatibus ad ꝓuocādum somnū in p̄dicto cap. scriptis tymporibus applicētur. ¶ Itē vnctiones & epithimata q̄ diximus in dolore capitis ex ca. aeris distemperātia si fuerit necesse fiāt etiā in hac cā. ¶ Itē trocisci de cupatorio multū valēt in hac cā: et spāliter qñ fuerit sanguis aquosus in cā faciēs dolorē capitis: q̄ si facies ꝑpter dictū dolorē capitis intumuerint. lauet cū aq̄ in qua cocte fuerint lēticule: terra etiā figuli cū aqua pluuiali vel ro. distēperet: & admodū empli in facie ponat. ¶ Si se. patiē comedat scariolā boraginem bietas lactucas cū lacte amigdalarum coq̄nata. pruna damas. iuiube et sīlia. Si vo nō febricitauerit pullos hedos turō. phaseanos: p̄dices: sturnos merulas & alias aues p̄terq̄ in paludib' degētes comedat: pisces assatos sparileos trif. cithi. et sīlia. vinū odoriferū & lymphatū cū aq̄ se. fenic. bibat. ¶ Et nota q̄ in hac passione & ceteris egritudinibus in q̄b' cōpetit flōmia sp̄ dz fieri in die nō cretica: & iij. & vj. et. viij. & sic deinde: et nō in. ij. vel. iiij. et idē dico de medicina lataliua: q̄ in febrib' vel in aliis egritudinibus p̄ro dictis nūq̄ dz exhiberi medicina in die cretica. Et rō talis est: q̄ natura pugnat cōtra morbū. vz. in die cretico: quēad modū pugnarēt duo pugiles: & ꝑpterea si tūc tēptis flobotomiā seu farmaciā exhiberemus: esse nā tunc attēta circa morbū vel circa flōmiam vel circa pharmaciā: vel circa vtrūq̄. Si circa morbū medicina nō posset cōsequi tūc suos effectus nisi iuuarek a natura. Si circa medicinā tūc morbus suū cōsequētur effectū nō resistente nā. Si circa vtrumq̄ ad vtrāq̄ debilis reperiret. ¶ Itez nota q̄n flōmamus optimū est primo inducere asellam cum suppositorio aliquo ex lardo vel medulla caulis & oleo intincta & de supaspsa sale trito: vel cū suppositorio ex sale et melle facto simul coctis in sartagine intātū q̄ indurescāt. ¶ Item nota q̄ eadē die qua flōmamus nō vri debemus clysteri: q̄ vt ait hypo. i fi. acutoꝝ: cum flōmaueris nō indigebis clysteri.

¶ De dolore capitis facto ex cholera. Cap. v.

ACcidit quādoq̄ dolorē capitis fieri p̄ pter coleraz in capite immoderate superabūdantē: cuius signa sunt hec: dolor est maximus acutus pūgitiuus: et maior est in dextra parte capitis: & adest sitis et vigilia cuz instantia ꝓpter excessum siccitatis cole: lingue asperitas cum oris amaritudine. Et quandoq̄ quadam circūuolutione que vertigo dicitur: vrina citrina adest vel subcitria et tenuis et pulsus velox et acutus: color faciei et oculoꝝ rubeus clarus cū quadā citrinitate. ¶ Curek itaq̄ hic dolor in hunc modū. Primo facies tympora pedes crura et brachia abluantur cum aqua in qua ro. melilotū flores camomille decocte fuerint: vt poris apertis ꝑpter hūōi lotionē feruor colere euaporare possit: et post cū oleo ro. vel viol. vngak. Deinde ad digōnem accedamus materie dando omni mane. ʒ. ß. oriza. cū aqua puū. & vio. dek ipsa oriza. vel dek syrupus vio. Jn. vj. vel viij. die detur talis colatura. ℞. ca. ve. enō. borag. scolopenō. epatice. añ. ℥. ß. pruna. xxv. ordei. p. ß. viol. ʒ. ß. radicū feniculi. ʒ. ß. seminū cōmuniū contuso. ʒ. ij. Iuiube. xv. in hac decoctiōe distēperet cassiefi. tamarindō. añ. ʒ. ß. zuccari ro. noui ꝑpter ꝓfortionē flōt. ʒ. ß.

Signa.

Cura.

Qō si tumet facies. Situerit sebris.

Flobothomia et medicina in die non cretica.

Eadem die nō ē flobothomā dū & clysterizandum.

Signa.

Cura.

reubarbari puluerizati. ʒ. iij. pulpe mirabolanoꝝ citriorũ. ʒ. ſe. q̃ oia taceãt in p̃dicta vcoctõe p totã noctẽ: et ſtet ad ſerenũ aerẽ. In aurora ſ̃o colẽt et colatura tepida exhibeatur pa. ¶ Uel purget cũ ormelle ſcilitico: vel cũ elario de ſucco ro. vel philitico: vl cũ dyapruno: vel cũ aq̃ reubarbari vel cũ. ʒ. ij. mirabolanoꝝ citrinoꝝ puluerizatoꝝ q̃ p nocte taceãt in aq̃ ca. mane ſ̃o dicta colatura cuz addito pauco zuccaro dek in aurora. ¶ Uel purget cũ iſtis pillis ex cisdã do p̃d⁹. ʒ. j. et. ß. ℞. corticũ mirabolanoꝝ citrioꝝ indoꝝ ſemis fumiterre. ſe. ſcariole. aã. ʒ. ß. reubar. ʒ. ß. ſcamonee in pomo cocte. ʒ. j. ß. ℈ice cũ ſucco ſcariole et pillas informa et dabis ex eis. ʒ. j. ß. vt dictũ ẽ. ¶ Unctiõib⁹ et epithithimatib⁹ fridis: vt dictũ ẽ foueant. Si dormire nõ poſſint puocet ſomn⁹ cũ vnctiõib⁹ emptis vel epitimatib⁹ q̃ in caplo de freneſi dicturi ſum⁹. ¶ Unguẽtum q̃ ſi vngant frõs et tympora: et vene pulſatiles brachioꝝ et pedũ ſomnũ inducat. et dolorẽ capitis intẽſiſſimũ mitigat: et in fe. etiã acuta. et per acuta valet. Et nõ nocet ẽt ſi infirm⁹ ſit reumatic⁹: animo ẽt p̃deſt. ℞. olei vlol. ro. camo. aã. ʒ. iij. ſucci mãdra. iuſquiami. lactuce. aã. ʒ. j. opij. cere albe. aã. ʒ. j. et ſucci herbarũ coquantur et colent: et ſic cera ſupermittatur: poſt opiũ in vino infuſum adiũge: et modicũ bullire deſine: et ab igne elevua et infrigidari permitte: deinde reſerua vſui: et vtere vt dictum eſt ſ̃m doctrinã in precedenti capitulo datam.

Unguẽtũ ſomniferũ.

¶ De dolore capitis ex fleg̃mate facto. Cap. vj.

Signa.

Quod ſi dolor capitis fuerit ex fleg̃mate ſup excedẽte i cerebro ſigna ſunt hec: dolor ẽ cũ nimia friditate et grauedie et maxime in occipitio: ſupfluitas q̃pluria p os et nares emittit⁹ adeſt oris inſipiditas. Urina alba et ſpiſſa apparet color: faciet alb⁹ et pallidus et grauedo cũ ſomnolẽtia. ¶ Curek hoc mõ. dek oi mane. ʒ. j. et. ß. ormell' cõpoſita cũ aq̃ decoctio. ſe. fe. et anili vſq̃ ad materie digõem et hoc i viris. In mulierib⁹ ſ̃o dam⁹ ormell ſine aceto factũ: q̃ vt ait Gal'. acetũ ẽ mulierib⁹ inimicũ: et dek eis ormel p̃dictũ cũ decoctiõe ſticad⁹. et ſe. et radi. feniculi et apij. mã digeſta purget cũ pillulis iſtis: q̃ valde ſunt vtiles: et ſodã cronicã antiquã ſiue dolorẽ capitis ex flate factũ ſedãt. ℞. ſperuz yerepigre. ʒ. j. ſeñ. apij. ʒ. j. interioris colloquintid. ʒ. ß. ſcamonee bone anthiocene in poma cocte. gra. q̃tuor et. ß. ſucci abſinthij grañ. xx. ℈ice cũ ſucco feniculi denk. ʒ. ij. vel minus ſ̃m vires ſuſcipiẽtis. Uel purget cũ theodoricõ. empericõ paulino yeralogodion. yera fortiſſima vel yerapigra. ¶ Uel cũ his pillulis alijs optimis ad idẽ. ℞. agarici. caſſieli. turbith polypod. cameth. camepi. colloquinti. maſt. ſe. fe. anili cinamomi. aã. ʒ. ij. aloes epatici. ʒ. j. ſcamonee bone in pomo cocte. ʒ. j. et. ß. tere oia: et cũ ſucco abſinthij iſta incorpora et ex eis pillas informa in modũ cicerũ dank. xiij. vel. xv. vel min⁹ ſ̃m vires ſuſcipiẽtis. ¶ Alie pille ad idẽ expte et cõpetũt ſpãliter ruſticis et fortib⁹. ℞. agarici. maſticis. ciamomi ſe. fe. aniſi. aã. tere oia et tẽpa cũ lacte titiali et pillas informa in modũ cicerũ. et da. xij. vel. xv. ſ̃m q̃ expedit. ¶ Purga etiã p nares vt dyacaſtoreũ aurea alexandrina vel potio pauli predicta cũ ſucco rute diſtẽpata narib⁹ injiciẽdo ſuccus blete cũ medietate ſui de melle mixt⁹ et naribus injectꝰ multũ purgat flã per nares: ꝓbatũ eſt. ¶ Gargariſma etiã fiat: q̃ caput optime purgat a ſupfluitatib⁹ fleg̃matis q̃. ℞. ſtaphiſagrie. ʒ ß. piperis cimini pulegij aã. terãtur et cũ forti aceto coquãtur: et cũ melle ro. miſce. et calidum ad gargariſãdũ da. ¶ Aliud ad idẽ. ℞. ſe. rape ſinapis. aã. ʒ. j. pipis grañ. xx. ſeminis naſturtij. ſeminis origani: et apij tãdẽ terãtur oia et cũ melle et aceto decoquãtur: et cuz aqua ca. dabis ad gargariſandũ. ¶ Aliud ad idẽ. ℞. mellis li. j. ſape aceti fortis. aã lib. j. ſinapis triti origani yſopi thuris ſtaphiſagrie. aã. ʒ. j. omnia ſimul de coque et gargariſet patiẽs ad ſolẽ capite eleuato: hm̃oi gargariſmata fiãt ſemel i hebdomada vel bis ſi fuerit neceſſe in patiẽte: vel etiã inſanis ſi fiãt ſemel vel bis in meſe multũ mũdificãt cerebruz a ſupfluitatibus fleg̃maticis: pectus etiã et ſtomachũ a predictis ſuperfluitatib⁹ purgãt optime: et hoiem ſanũ reddũt lauetur etiã caput iſtoꝝ in aqua in qua cocta ſint pulegiuz roſmarinuz. maiorana. laurus bethonica. ſantina. et hm̃oi: vngatur caput cũ oleo nardino vel ſambucino. ¶ Jtẽ alliũ tritum et calefactũ in tegula et parũ dolẽs ſuppoſitũ dolorẽ tollit. ¶ Jtẽ ẽplm factũ ex euforbio myrrha. gũmi arabico et croco oñtali parti pa. ſuperpoſitũ multũ vz. ¶ Jtem caſtoreũ diſtẽperatũ cũ ſucco rute et in occipitio ſuppoſitũ mirabil⁹ vz. et eſt ꝓbatũ. ¶ Sternutationes etiã puocent cũ elleboro cõditi et caſtoreo in naribus ꝓiecto: et hm̃oi dentur elaria: ſicut dyaciminũ dyazinzi. dyatriõpipereõ et ſilia. apponãtur etiã naribꝰ odorifera. ¶ Comedãt carnes porcinas nõ multũ ſz aliquãtulũ ſalitas cũ boragine feniculo petrocoq̃natas caſtratinas arietinas et hedinas capolinas p̃dices phaſianos turdos merulas et hm̃oi farrũ oꝛideũ tus cicerũ et panẽ fermẽtatũ. Uinũ lymphatũ odoriferũ bibãt: vuas: paſſas cõedere poſſent: a piſcib⁹ et a frixis abſtineãt.

Empla ſtra.

Dieta'.

Uncti o neo.

¶ Jtẽ inũctio ex vnguento aureo circa caput multum vz. ¶ Jtẽ caſtoreũ et piper in oleo cõi bullãt et modico aceto: ſpõgia: vel petia in tali liquore intincta loco dolẽti epithimet. ¶ Jtẽ cẽtaurea betonica et bãca vr. in oleo et vino cocta et cathaplaſmata valẽt. ¶ Jtẽ caſtoreum: et ſemẽ rute trita in vino et oleo bullãt: et ſpõgia vel petia intincta per ti dolẽti ſepe et ſepius applicetur.

¶ De dolore capitis facto ex melancholia. Cap. vij.

Signa.

Cura.

Quando capitis ex hu. fit melãcholico his ſignis diſcernitur dolor eſt cũ frigiditate maxima in ſiniſtra parte capitis: timor: vigilie et triſtitie: et vrina alba et tenuis: color faciet ẽ pallid⁹ trahẽs ad nigredinẽ. ¶ Curek hoc mõ. dek oi mane. ʒ. j. et. ß. ormell'. cõpoſiti cũ aqua thimi et epithimi et floꝝ boraginis. Materia digeſta purget cũ pillulis iſtis. ℞. Aloes epithimi: polypod. colloqnttid. agar. mirabolanoꝝ indoꝝ. aã. ʒ. v. cinamomi. ſpice carpobalſami. ſcamonee. aã. ʒ. ij. croci. ʒ. j. ℈ice cũ aqua vcoctõis epithimi. ¶ Alie pillule optime et expte q̃ valẽt melancholicis: timidis: mantacis: quartanarijs: et ſplenetic⁹. ℞. lapidis lazuli. ſene thimi et epithimi. cuſcute. ſticados. yppicõ. maſticis. cinamomi. ſpice. aã. ʒ. ij. radicis capparis: polypodij. agarici ſq̃nãti mirabolanoꝝ indoꝝ et hebullioꝝ ſemis feniculi: aniſi croci. aã. ʒ. j. aloes. ʒ. xv. dyagredij in pomo cocti. ʒ. viij. ℈ice cũ ſucco abſinthij: vel maratri. et ſ̃m vires patiẽtis ro dacuz aqua calida lacte coagulato vel formato. ¶ Põt etiã ad digeſtionẽ hm̃oi melancholicꝰ diuſionẽ ipſi⁹ dari pillis arcoticis: et dyacatolicis: deinde purgare cũ yerapigra et theodoricõ et empericõ. vel cũ aqua i qua ſene vel polypodiũ depoſita ſint addito zuccaro: vel cũ aqua decoct. epithimi et cuſcute additis. ʒ. ij. lapidis lazuli: et. ʒ. ß. zuccari vel cũ dyaſene: poſt quartũ ſ̃o die purgatiõis dek mitridatũ ſeu adrianũ cũ vlis decoctõis calamẽti. ¶ Ungak caput cũ oleis et vnguẽtis ſuperi⁹ in caplo de dolore capitis ex flate facto dictis. Et ſi fuerit neceſſariũ vz ſi tpe dolor numis pſeueret: bonũ eſt q̃ faciam⁹ abradi capillos ad hoc vt virt⁹ vnguẽ totũ et alioꝝ medicaminũ ibi cõpetẽtiũ poſſit interius factius penetrare: fomentetur caput cũ aqua decoctionis ſanſuci: pulegij: roſmarini: floꝝ camo. lauri et polycarte minoris. ¶ Odorifera etiã naribus apponãtur. vt in precedenti capitulo dictũ eſt ſimili modo dietentur: vt ibi.

¶ De dolore emigraneo. Caſ. viij.

Uando q̃ fit dolor recte in medietate cranei et tũc vocatur emigran⁹: ab emi q̃ eſt medũ et craneũ. ¶ Primo igit ſtudeam⁹ in purgãdo et mũdificãdo cerebrũ p̃cedẽte altq̃ digeſtiuo ꝓueniẽtur: vt ſi hu. frid⁹ fuerit in eã digerat mã cũ cẽmelle cõpoſito. poſtea purget cũ pillis aureis vel cochijs vel ſine quibus eſſe nolo picra et ſimilibus: q̃ hñt purgare caput a frigidis hu. poſt dek aurea mitridatum opopira et hm̃oi: poſt hoc fiat ſuffumigiũ valẽs multũ cõtra emigraneã ex eã frigida. ℞. folioꝝ lauri et baccarũ eius camo. cymini laudani et reſte alij in optimo lexiuio de cinere ſarmẽtoꝝ vel quercus facto coquãtur: et pa. fumũ recipiat in capite pãnis optime coopertus: poſtea cũ p̃dictũ lixiuium fuerit tepefactũ lauet ſibi caput de eo bene munitus a frigore Jtẽ inũgank caput et tympora in ſummitate abraſum cum oleo laurino vel muſcellino: vel petroleo et oleo benedicto Et ex eis frons caput tympora et ſummitates capitis inungãtur vel ex vno eoꝝ ſolo: vz multũ cõtra emigraneã ex eã frigida. Item emplm optimum ad idem. ℞. ſtaphiſagrie ci minꝰ laudani et reſte alij in optimo lexiuio de cinere ſarmẽtoꝝ vel quercus facto coquãtur: et pa. fumũ recipiat in capite pãnis optime coopertus: poſtea cũ p̃dictũ lixiuium fuerit tepefactũ lauet ſibi caput de eo bene munitus a frigore Jtem

quank insik vsq; ad spissitudinē ⁊ medītāte pētia tympoīb⁹ frōti ⁊ sūmitati capitis abrasi applicet. ¶ Aliō ad idē. aliū elixū. ⁊ i colo trītū decoctū cū pauco pulegio ⁊ pipe pulueriz̄ato supmunctum locis p̄dictis miro modo subuenit.

¶ Aliō ad idē. Re. calamēti pulegij. mēte cimini ro. ca. aā. M. j. decoquāt hec oīa i vlo ⁊. ō. tegulā calam icorpenk: ⁊ i ter duos pānos ponank ⁊ cale ḡtū poterit tolerare capiti ab raso supponāt. Itē olibanū ⁊ realgar. aā. vel alterū eoꝝ p se. cū albu. ouī terat ⁊ distēperet frōti ⁊ tympīb⁹ applicet.

Itē gargarismata supradicta in dolore capitis ex flate facto dicta i hac cā vtilia sūt multū ⁊ purgatiōes capitis ibi ⁊ alibi notate. Nā si caput fuerit bñ purgatū ocli nullā pūt hīe infirmitatē: nec aureo ēt.

Sīfue ntabhu more ca lido.

¶ Ad si dolor emigraneus ex ca. fuerit hu. curet i hūc modū si sanguis fuerit in cā fiat minutio de vēa cephalica q̄ ē i frōte: vel apponāt ibi sanguisugu. vel fiat minutio de vēa capitis q̄ est i sūmitate nasi. Itē vsture facte i capite ⁊ setones p̄ferūt multū valde. Itē mūdificet sāguis cū decoctiōe san. mūdificate supra i capīo de dolore capitis ex sangule fctō dctā. Si co. sit i cā digerat mā ⁊ purget pa. p̄ doctrinā datā i capīo de dolore capitis ex co. facto. ¶ Itē i mā q̄libet post purgationē vel flōmā. Re. tale emplm qō frōti tympoīb⁹ ⁊ sūmitati applicet. Re. succi sempuiue ci mēthe. ca. ve. ⁊ plātagis. aā. incorpenk i farina ordeī. et tepidū p̄dictis locis mediāte petia lini epithia. ¶ Itē iūgāt p̄dicta loca ex puro oleo ro. vel vio. mirtis sil vel de solo bis vel ter i die. ¶ Itē vētosa sine scarificatiōe iter duas spatulas vl i pcauitate colli posita mltū vs i mā ca. ¶ Itē apiū bcoctū i aq̄ tritū ⁊ ēplastrū multū vs. ¶ Aliō ad idē. Re flor. scorō. vel tpa herba cū tātūdē mirrhe bulliat in aq̄: et ex ea caput fomētet ⁊ lauet. ¶ Itē succ⁹ rute nariḃ⁹ inter⁹ ⁊ pān⁹ inict⁹ i p̄dicto succo: ⁊ tympoīb⁹ ⁊ frōti ⁊ sūmitati capitis abrasi supposit⁹. v. vel. vi. vicib⁹ i die tpm dolorē emigraneū mirabilr tollit. ¶ Unguētū ad feruorē capitis extū. Re. succi sempuiue. ʒ. iiij. succi rbene. ʒ. vel aceti fortissimi. ʒ. iij. oīa simul misce agita ⁊ cola: ⁊ cuz populeō et oleo ro. misce ⁊ vsui reserua p̄dicta loca inūgēdo. ¶ Trocisci q̄ dāt misceri cū oleo laurino vel oleo benedicto vel cuz aliq̄ vnguēto ca. mirabilr valētes i emigranea: ⁊ i q̄bz dolore capitis ex mā frida facto. Re. baccarū lau. ʒ. vi. opij croci. ana. ʒ. iij. cardamomi: myrr. costi. rute viridis mirri. aā. ʒ. ij. vini albi q̄tū sufficit. si cū p̄dictis oleo ⁊ vnguētis ca. cō misceank isti trocisci ⁊ inūgāt p̄dicta loca valēt ptra mām fridā si cū populeō vl olo ro. vel vio. valēt ptra cāz calam.

Unguē tūadoz dolorez exptuz.

¶ Unguētū ad emigraneū ⁊ dolorē ceruicis ⁊ oiz mēbroꝝ exptū ⁊ ē valō necessariū arti medicīe. Re. foliorū saluie exc care ad solē foliorū rute viridis: aā. ʒ. vi. baccarū lauri maturar. cimini. aā li. ʒ. rbū cū cauda sua. ʒ. vi. cere. li. ʒ. olei veteris. li. ⁊. oīa optīe terant ⁊ ifunde trib⁹ dieb⁹ in vio: itavt oīa tegantur a vino. postea pcoque ea in p̄dicto vino ⁊ cū cocta fuerit mitte oleū ⁊ rbenā iterū coq̄re: vt olis vio hu. de coquatur ⁊ vinū deficiat: ⁊ post oleū q̄ supest cola: et iterū coque et cerā mitte vt solui possit et vsui reserua.

Additiōes

Locale bonū in emigraneo ⁊ claue. Re. spōgiā ad quātitatē manꝰ intinctā in aq̄ arthemisie. et exp̄ssa applicet post inūgāt cū oleo de castoreo. Itē. Re. pul. lane succide cōbuste immisce cū albu. ouī et frōti suppone: dolorē. n. aufert et lachrymas: et valet obtalmie. ¶ Quidā est passus diu dolorē frontis oī die in vesperis valde forte q̄ lōgo tpe remediū nō inuenit: et doctꝰ fecit sibi emplm de nucleis p̄sicoꝝ bñ pistis et fuit pfecte curatꝰ et multi alij. In dolore acuto supcilij si a stō est: qōvt plurimū est cura estimitū p̄uocare cū ca. aq̄: et etiā oxymel cōpositū bibere: et pedes et crura cū aq̄ feruēti lauare: ⁊ ad inferiora trahere post hoc in nocte si nō q̄escat p hoc yerā assumere vz vel pillas de yera. Frōti vero hoc emplm apponere. Re. aloes epatici ʒ. iij. olei ro. vel aneti q̄tū sufficit: ⁊ fīm cām a calido vel frigido p̄uenīētē emplm de floribus arthemisie in aq̄ cocte ⁊ pistate: prius lauatione facta cū aqua decoctionis etiāz multum valet: etiā in dolore capitis.

¶ De dolore capitis ex flate in stō abūdāte. c. ix.

Liquādo fit dolor capitis ex hu. flaticis i stō supabūdānb⁹ ex q̄b⁹ resoluū tur fumi q̄ petūt cerebrū et facīūt dolorē in capite pp colligātiā quā habēt cerebrū cuz ore stomachi. ¶ Si igit dolor capitis fuerit ex hu. in stō exīnb⁹ signū erit q̄cū interpollatione: ex quacūq; eīn cā fuerit supascriptis et suascribēdis signis dignoscitur: ⁊ curis supīonb⁹ curabit: exceptis purgationibus per nares et gargarisma. Cū igitur dolor capitis fuerit ex hu. in stō supabūdāte fastidiū gīnak: ꝫ statim cibo sumpto minuit. ¶ Curet hoc mō si pa. ō leui vomere poterit cepas: caseū: pisces salsos: vel ficus siccas et hmōi comedat: vinū forte bibat ⁊ post aquā calidā in bona quātitate bibat et vomat: et hoc faciat duob⁹ dieb⁹: vel puocet vomitū cū vomitiuo scarpelle patriarche vel nicolai: vel cum aliquo simili vel cū vomitiuo magistri mei quez in cura de vomitu puocādo dicā. ¶ Nebule flegma medicātes de stō et intestinis: et etiā vermes et ascarides puocāt. Re. modicū farine et parū mastices et cinamomi pulueriz̄ati que oīa misceas: et cū lacte titimali nebulas fac et da vnā vel duas. ¶ Aliud ad idē. Re. ij. vel. iij. radicē polipodij. tere cū modica farina et vitello ouī. fritellas fac: et pa. da: vel detur pulpa petrōcelli q̄ suauiter educit flegma de intestinis et stomacho etiā melācholiā: puluis etiā de se. modice cū aqua ca. et modico melle datus idē opat. ¶ Post purgationē p vomitū denk ellaria calida cōfortātia vt est gariofilatū dyacalamētū dyacimini et similia. Inūgāt stomachꝰ ex isto epithimate. Re. olei veteris: rute. anna. ʒ. j. casto. cassie. aā. ʒ. ß. oīa in p̄dicto oleo decoquātur: et ex eo stomachus inūgat. ¶ Dicerent simili mō: vt dixim⁹ de dolore capitis ex flegmate facto ⁊c. remedia ibi dicta fiant prout expedit.

Deco ctio etiā ad q̄rta nā notā

¶ De dolore capitis ex melīa i stō supabūdāte sco. Cap. x.

Si dolor capitis fuerit ex melīa in stō supabūdāte hīs signis discernitur: pa. male digerit: et ante comestionē cū digō fieri incipit: dolet in stō: et grauedinē in auribus patit et cetera in dolore capitis ex melācholia ibi signa apparent. ¶ Curet hoc mō. p̄cedēte vsu oximellis p aliās dies: purget pa. cū decoctione hac cū q̄ ad hoc et q̄rtanā notā q̄ fit de melācholia nāli est exp̄ta. Re. sene thimi. epithimi. cuscute. ellebori nigri. camedreos squinanti. sticados semi. anisi fenicli. petro. corticum capparis. aā. ʒ. ß. oīa in lib. iij. aq̄ bulliank vsq; ad p̄sumptionē duarū partiū: deinde colentur et colature addas mirabolanoꝝ hebuloꝝ. ʒ. j. indoli. ʒ. ß. lapidis lazuli loti. ʒ. ij. exhibeatur tepida in maturinis decoctio hoc: vel purgetur cū isto oximelle qō valet ad predicta oīa ad q̄ decoctio. Re. radicis fenicli raphani apij ⁊ sqlle. aā. M. j. hec oīa p triduum in aceto infunde. Tertio ho die in medietatē illius aceti pul. faciās: deinde colatur eadas tertiā partē mellis dispumati. et pul. istū superaspge q̄ Re. sqnāti. sene. epithimi. spice. cinamomi. sem. fenicli anisi. aā. ʒ. j. et iterum bullire fac de quo dabis cū aq̄ se. raparū et radicū. ʒ. ij. vel mūdificet stomachus cū vomitiuis: quos dicemus in cap. de vomitu puocando: vtaq; electuarijs calidis in p̄dicto cap. dictis post purgationē mane et sero cū vino odorifero: sumēs ca. vtatur: et sepe et sepius post purgationē simplicia yerapigra Gal. olei calidis et epithimatibus et vnguētis stomachus inungatur: et dieter eo modo vt est predictum in predicto cap.

¶ De dolore capitis ꝓpter co. in stō exīstēte. Cap. xi.

Signa.

Si dolor fuerit ꝓpter co. in stō superabūdātem: signa sunt hec. Patiēs hz abhominationē: sitim: oris amaritudinē cum stomachi fastidio et punctione: et alia accidētia in cap. de dolore capitis ex co. exīstente ibi sume. ¶ Si pa. fuerit colericꝰ et in estate bibat multū de aq̄ frigida et post de ca. et vomitū puocet. quonīā hoc solo multi curati sunt. vel. Re. ʒ. ij. vomitiui. Nicolai patriarche vel scarpelle: et distēpera eas cū aqua ca. et cola: et cū syrupo acetoso misce ⁊ potui da: vel mūdificato stō cū p̄dictis medicinis in capitu lo de dolore capitis ex co. facto dictis. In meridie sumāt triasandalos vel dyarodō cum syrupo ro. vel vio. vel cū syrupo de sandal. cum aqua frigida mirtis.

Syrupꝰ purgās cholerā de stōacho ⁊ep frigerat

¶ Syrupus vales ad purgādū choleram de stomacho: epar et viscera refrigerat: ventrem humectat suauiter: et calorē stomachi et capitis dolorem qui fit ꝓpter cho. in stomacho exīstentem mitigat. Re. mirabolanorum citrinorum: ablinthij. ana. ʒ. scera.

xv. cuscute, fumiterre viol. ro. añ. ʒ. iij. tamaridoꝝ. ʒ. iiij. pruna. c. tunibus. rl. masticis spodij sand. al. ℞ ru. añ. ʒ. iij. ens. ℔ß. ʒ. hec oīa in. li. r. aq̄ die ℞ nocte reponāt: postea coquāt ℞ colature addat māne cassie. mūd. añ. ʒ. xv. ℞ fricent manib⁹: q̄b⁹ iterū colatis misce li. ʒ. granati acetosi ℞ dulcis: et zuccari. li. iij. de q̄ dabis. ʒ. iij. cū aq̄ frida: ℞ si pl⁹ laxare voluerit cōmisce in qualibet dosi scamo. grana. iij. ℞ diagagā. ʒ. ʒ. ℞ modicū syrupi vio. ℞ cū aq̄ tepida dabis. inungatur stomachus oleo rosa. vel viol. ¶ Epithima valēs ad punctionē ℞ doloꝛē stōachi et incēsionē q̄ fiūt ꝓpter co. ru. et cōtra vomitū acre. vꝫ si supra stomachū ponat. ℞. sand. al. et ru. añ. ʒ. iij. spodij. galie masticis. añ. ʒ. ʒ. ℈. oīa cōtusa coquātur in lib. ʒ. succi solatri vsq; ad medietatē: q̄b⁹ colatis adde. ʒ. iij. olei. ros. delde coquant q̄usq; solū oleū remaneat: ℞ stomach⁹ inūgat. ¶ Aliud epithima ad idē optimū valetei cōtra stomachi caloꝛē ℞ epatis adustionē. co. ru. refrigerat: ac febricit ātib⁹ subuenit. ℞. sanda. albe. et ru. pulueris ordei. añ. ʒ. iij. ʒ. iiij. olei ro. vio. añ. ʒ. ij. olei mēte. galie. boli. ar. cam phore. añ. ʒ. ʒ. fac pul. quē cū mucillagine psilij tēperabis et succo semperuiue cimbalarie vel solatri. dietentur vt in doloꝛe capitis ex co. ibi excrescēte facto dictū ē: remedia in casu hoc scripta fiāt: prout videbitur expedire.

¶ De doloꝛe capitis ex sanguine in stomacho vel epate: ℞ de eodem doloꝛe propter indigestionem ℞ coꝛruptionē cibi ℞ potus in stomacho. Cap. xij.

Signa

Cura sāguinei.

QVādoq; doloꝛ fit in capite ex sanguine in stō vel epate superabūdāte: ℞ signa huius sunt hec: q; est cū caloꝛe ℞ grauedine frōtis ℞ tympoꝝ ℞ totiꝰ coꝛporis: ℞ post comestionē magis augmētat. oculi rubescūt vene tympoꝝ videt esse plene: pulsus plen⁹: vrina subruffa ℞ spissa. ¶ Ille igit doloꝛ sola minutiōe cephalice consueuit curari. Si ꝯo ꝓ hec ꝓfecte nō curet epithimata: olea ℞ vnctiōes: q̄ in cura doloris capitis ex sanguine exīte ibi dicta sunt: stō epati frōti atq; tympoꝝ applicēt: put tibi vī expedire vt ibi dictū est dietent: ℞ eodem regimine regātur. ¶ Nō si fiat doloꝛ capitis ꝓpter indigōnē ℞ coꝛruptionē cibi ℞ potꝰ in stō q̄ sepe accidit: ℞ maxie hoibus inordiate comedētib⁹ ℞ bibētib⁹ more brutoꝝ hys signis certificabit: doloꝛ fit maxim⁹ post cibuꝫ donec digō fuerit celebrata cum doloꝛe stomachi accidit ℞ eructatione ℞ fit ipse doloꝛ maxie in vertice capitis cū repcussiōe q̄dā. ¶ Cures hoc mō. pa. post assumptionē cibi ℞ pot⁹ aquā calam bibat in multa q̄ntitate. ꝓuocet postmodū vomit⁹ in eo vel cū vomitiuo patriarche scarpelle vel nicolai ℞ silib⁹. Si ꝯo pa. nō fuerit habilis ad vomēdū aquā calam inq̄ cinamomū: mastiꝝ ℞ semina anisi ℞ seniculi cocta fuerint: post cibū bibat ℞ accipiat in sero aut in mane yerāpigrā. Itē dyacimini: dyacalamētum dyanisum: dyazinzi. ℞ hmōi electa ca. q̄ dictur⁹ sum in passione stomachi ex indigōne ℞ friditate sumat: dietet vt dictū est in doloꝛe capitis ex mekla facto. ¶ Electuarū optimuꝫ de quo sumere ꝺꝫ pa. añ cibuꝫ ℞ post in modū auellane: q̄ mirabiliter valet ad dissoluēdū flegma acetosum ℞ vētositatē in stō existētē expellit: flegma stomachi incidit ou odore ꝓestat bonfi: ꝓcurat digōnē ℞ mentē acuit. ℞. ʒʒ. masticis: cinamomi: rosarū spice. añ. ʒ. iiij. galāge piperis longi. assari: croci cassie lignee. añ. ʒ. vj. sandaloꝝ citrinoꝝ ligni aloes cardamo. cubebe: maratri calami aromatici: nucis⁹ mus. carpobalsami: sq̄nāti costi. añ. ʒ. iij. galie. sem. basilicon: phalliochlorum ℞ mēte. añ. ʒ. iij. cipi. ʒ. iij. ℞ omnia pulueriz̄ata cū succo citoniꝝ ℞ melle q̄ sufficit coquas q̄usq; ad spissitudinē deueniat: deinde spēs ℞ pul. apponātur et vsui reseruet vt dictū est. ¶ Pille añ cibū ℞ post optime q̄ multū iuuant stomachū fridū in digerēdo. ℞. carui leuistici asse ciminī: origani. añ. ʒ. j. hec oīa terant et bulliant: et fiat apozima ex eis sic q̄ in vio al. ℞ melle dispumato bul. q̄usq; ad spissitudinē deuenīt: ℞ tūc ab igne remoueantur ℞ pul. istarum specieꝝ admisceant ibidē. ℞. cassie: lignee: garofilorū: spice gētiane. agarici. añ. ʒ. iij. ℞. ℈. masticis. ʒ. vj. ro. cinamomi. anisi. añ. ʒ. iij. ꝺra cū predicto apozimate: ℞ fac pilulas in modū fabe: quibus vtat ante cibum ℞ post. ¶ Alie pillule optime ante cibū ℞ post ad grauedinē capitis ꝓpter indigōne cibi ℞ potus ꝓuenīte: faciunt enim inconuenīēti digerere ℞ bene assellare ℞ satis sunt vtiles arteticis

Electuarium ad flegma et vētositatē istomacho.

sillit: cis ℞ retētiōi vrine: ℞ sunt erpte a magro meo in oībus egritudinibus notatis. ℞. myrre: oppoponacis: galbani: bdellij: armoniaci: gentiane. añ. ʒ. quatuoꝛ. sem. iunīperi. ʒ. xiij. aloes epatici. ʒ. xij. serapini. ʒ. ℈. infoꝛmenk in modū oxo bi: ℞ denk. v. vel. vij. ante cibū ℞ post ꝑm q̄ videbit expedire. ¶ Alie pillule añ cibū ℞ post ꝓtra oēs coꝛpis molestias: vētrē soluūt parū ℞ suauiter: ℞ optime digōnē ꝓcurant. ℞. ligni aloes. garioflo. nucis mus. cinamomi: zedoarie: caruī: cardamomi: croci. ʒʒ. añ. ʒ. ij. reubar. reupontici: añ. ʒ. iij. aloes epatici q̄tū de oīb⁹ ꝓficiant cū vino veteri odoꝛifero et optimo ℞ infoꝛmētur pille in modū cicerū ℞ dētur. v. vel. vij. añ cibū vel post. ¶ Alie pillule q̄ valēt etiā multū splenetic⁹ et epatic⁹. ℞. ro. vio. añ. ʒ. j. coꝛticū mirabolanoꝝ citri. ℞ indorū. añ. ʒ. j. fenū se. portulace: lactuce scariole masticis: ante. ʒ. j. reubarba. spodij. añ. ʒ. j. macis. ʒ. j. aloes ꝑ medietatē oīm ꝑdictoꝝ ꝓficiāt cū succo feniculi: vel absinthij. ℞ dent vt supiores. Et hec de passiōe capitis ab aere calido vel frigido vel ab hu. aliq̄tdi supercrescēte: vel astō sine ab indigōne et coꝛruptione cibi vel potus prouentēte: de doloꝛe capitis sufficientibus bene dicta ad ꝓsens sufficiant.

ADditiones pillulis sine q̄b⁹ esse nolo vtebatur magr̄ cāpanus quotidie ol die sumēdo duas vel tres i modū cicerū. ℞. aloes epatici. ʒ. iiij. myr. ʒ. ij. croci. ʒ. j. cōfice cū succo ro. ¶ Pillule ꝑ me cōposite laratiue añ cibū ℞ post ꝓtra ifirmitates coꝛpis ℞ molestias ℞ ad dol. y. iacū arteticū podagricū: palyticū: tremulosum. ℞ hu. oīb⁹ vtiles et erpte. ℞. interioꝝ colloq̄ntide: sera pini electi: ante. ʒ. ij. masticis. ʒ. j. oppoponacis galbani: bdellij assē tetide. añ. ʒ. ij. ℞. ℈. ꝓfice cū succo cucumeris agrestis: et infoꝛmētur pillule in modū oxobi. ℞ dētur. v. vel. vij. in sero.

¶ De passione oculoꝛum. Et primo de gutta ca. rubedine lippitudine sine obtalmia. Cap. xiij.

CVm de passiōib⁹ oculoꝝ auriliante deo meo ꝓpositū sit tractare dico q̄ humoꝛ quidā sunt in capite nāliter: q̄dā superabūdāt: supabūdantū aūt q̄dā emittunk ꝑ os. Uñ fit os putridum: quidā ꝑ aures vñ fit surditas: q̄dam ꝑ oculos: vnde fiūt oculoꝝ passiones q̄ diuerse sunt et diuersimode nūcupank: put inferius enarrabit. Cū esīn oculoꝝ tunice sint. viij. vt ait Jo. Damā. scire debemus q̄ in qualibet tunica pōt egritudo generari ꝑm q̄ inferiꝰ enarrabo. ¶ Primo tract̄ de gutta ca. ℞ lippitudine siue obtal. mia oculoꝝ meū est ꝓpositū tractare. Cū igit q̄s habuerit oculos lippidos et rubeos. ita tamē q̄ ibi nō sit aliq̄d q̄ lachrymā sepissime emittat gutta ca. siue obtalmia nūcupat: q̄ ꝓprie in prima oculi tunica fit. Fit esīn ex superabūdanti cholera: ℞ signa etiā cholere adsunt: q; dolēt oculi cū puntura et calēt cū incēsiōe et cetera signa cholere adsunt. Et hec egritudo nisi in ꝓncipio curet oculos depilare ꝙsueuit sic q̄ facit palpebras cadere. Primo igit ordinabo dietā ꝑ oībus egritudines oculoꝝ patiētib⁹ cū dieta sit potissima res in curatiōe cuiusl; egritudinis. ¶ Sciat vtiq; vnusq̄sq; in oculis pattē. opꝫ ipm cauere a saltis fritis acetosis a vino forti a sole: a vēto: a pul. a fumo: a nimia comestione: a nimio ieiunio: a fletu: abitra: ab alito: ra coꝛtu. si fuerit artis mechanice labo: et parū. si litteratus parū legat ℞ spāliter subtiles fras: q; subtiles valde nimiū ſtueri legēdo nocet vi sui. caueat ne ocl̄os tāgat manib⁹: et cū necesse fuerit tunc suauit cū petia syndonis ocl̄os tāgat: et leuit sine tricatione eos absterget: offas nō comedat: q; multū offendūt visū nō lauet sibi caput nimis sepe. q; ꝓpter hoc multi perdidrūt visum ante tp̄os: nimiū lauādo caput eoꝝ: a pane azimo sibi caueāt ℞ ab oībus cibariis dure digōnis et grossi. hu. gñatiuis atq; viscosi: de leguminibus nullū comedat preterq̄ de brodio cicerū: stuphas nō intret nisi in quodam casu quē ponit Gal. super affo. oculoꝝ doloꝛē meri potio aut lauachrū ꝛc. Uerba aūt q̄ tibi ponit Gal. omitto cā brevitatis: nō lauet sibi oculos cū aqua frigida sed tepida. Si lauent cū vrina ꝓpria in mane cū surgit a lecto: vel etiā saltua ꝓpria multū cōfert oculis: panē bene coctū vel fermentatum et vinus vel duoꝝ dierū recentem comedat vinū bene lymphatū ℞ clarū bibat: carnes pullinas ℞ castratinas hedinas: capitolinas: et aūt ꝑterq̄ in paludibus degētū et comedāt

Signa cholere.

Cura.

Dieta ē potissima incura egritudinū.

Urina Salus.

ꝛ comedãt portulacas:maluas:cicera:cucur. lactucas: boraginẽ feniculũ:ꝛ silia cũ dictis carnib⁹ cognatis:comedat puma dama.amigd. vnũ vel duo mala assata in igne oua in aq̃ piecta.asparagos bruscos far ordeũ ꝛ granũ cognatum cũ lacte amigd.ꝛ silia comedat.et sic dietã q̃sq; in oculis patiens teneat quousq; curat⁹ fuerit:qz dieta potissima pars est curatiõis nõ solũ in passiõibus oculoꝝ:sed etiã in aliis q̃buscũq; egritudinib⁹. ¶ Ad guttã ca.ordinata ꝓs dieta vt dictũ est ordinet et detur oi mane syrupus vio.ro. oxiz accara vl̃ syrup⁹ acetos⁹:post purget cũ.z.ij. mirabolanoꝝ citrinoꝝ vel cũ sero lactis ꝛ parũ dyagridij in pomo cocti vel cuz decoctiõe in capitulo de dolore capitis ex co.facto scripta:vel cũ pilulis ibi scriptis. ¶ Et nota qz vt dicit Gal.in trac.suo de passionib⁹ oculoꝝ:nil dz oculis imponi nisi ꝓus purgatio cũ flõmia diuersiua ꝛ potiõe ꝓcedat:celebrata ꝙo purgatiõe de hoc medicamie paꝛ in oculis imitte.qõ oculos clarificat lachrymas exiccat:ꝛ lippitudinẽ aufert:ꝛ guttã ca.remouet.accipe.ij.vel.iij.ciminalia: et stillãdo mittas in eis aggrestã ꝛ ducas p ea ꝛ dimitte siccari ad solẽ:ꝛ sic itez adde de aggresta:et itez in sole siccenꝫ: et sic fac ter vel quater in die vsq; ad.ix.dies post superpone tot pugillos cineris quot sunt de ipa aggresta sicca:et supinũ das vinã pueri ỽginis:ꝛ post suppone ciminalia ꝛ dimitte sic stare vsq; ad.vij.diẽ oi die ꝓdictã vinã recẽtẽ supinfundendo ꝛ deficcãdo ea:postea hũc pul.abrade de ipsis ciminalibus et paꝛ ex eo oculis imitte cũ ỽga enea pua in modũ cochlearis facta. ¶ Itẽ ad rubedinẽ siue guttã rubeoꝝ oculoꝝ. Ꝛ. lapidẽ lazuli ꝛ cũ ipo ꝛ albu.ouj ablue totiẽs donec al.illõ rubeũ efficiaꝫ.in quo infũdas stupã ꝛ oculis suppone. ¶ Ad idẽ tere antimoniũ et in panno inuolue ipz et sub pruinis ardeas ipm et pul.istum oculis imitte:vel cũ aq̃ ro.misce et vtere. ¶ Aliud ad guttã rubeã. Ꝛ. vinaz pueri ỽginis et vnũ cliteꝛ:et in olla rudi cũ salua:ruta: et raꝺ. feniculi.añ. bullĩãt q̃sq; tertia pars tñ remaneat:ꝛ ex hoc liquore tepido ter vel quater in die oculos ablue:valet etiã ad lippitudinẽ. ¶ Itẽ ad guttã ca.et rubed.et etiam ad lachrymas oculoꝝ valet accipe antimoniũ ꝛ põas ipz ł aceto tribus diebꝰ ꝛ noctibꝰ deinde in pasta ordei ipm inuolue:et ad ignẽ ardeas post ipz subtilr pulueriza et oculis imitte. ¶ Et nota qz ex gutta ca.nascunꝫ lippositas aut gutta rubea:siue rubedo lachrima et fistula. ¶ Itẽ nota qz cũ gutta iuuenẽ inuaserit.ꝛ ł estate debem⁹ minuere eũ de vẽa capitis iuxta manum:et tũc cũ tepida oculos lauare. ¶ Item ad guttã ca.siue rubedinẽ aq̃ ro.et cãphora simul misceantur:ꝛ in vase vitreo simul ꝛclaudãtur:ꝛ trib⁹ diebꝰ ad solẽ ꝛ trib⁹ noctibꝰ ad rozẽ maneat deinde oculis imponaꝫ:quia oculos mirabiliter pulchꝛos reddit et lippitudines aufert. ¶ Aliꝫ ad lippitudinẽ oculoꝝ. Ꝛ. vnũ bacile et ipone ibi bipartita grana piperis.xx.iciſi minutiz:ꝛ frustatim inciſum oiaꝝ tres dies ł vino albo dimittas iacere: post paꝛ bulliãt inſimul ꝛ oculis sepe ꝛ sepi⁹ ipone in die. ¶ Ad idẽ tere blaueã et pul.eius simplicẽ vel cũ aq̃ ro.mixtũ oculis impone. ¶ Itẽ succus cimaꝝ rubi.cuz aq̃ ro.et al.ouj mixtus et oculis imposit⁹ tollit lippitudinẽ. Itẽ pletã tritã cum pauco alumine mixtã fronti impõe. ¶ Itẽ succus paritarie solus cum al. ouj.mixtus et oculis imposit⁹ idem operatur. ¶ Aliud expimẽtũ ad lippitudinẽ a me elixẽtur.ij. vel.iij.ꝰ oua et extrahatur aq̃ de al.ouoꝝ ipsoꝝ p expꝛssionẽ cum penna lini:ꝛ misce cũ ipa aqua parũ aq̃ ro.ꝛ succi cimarum rubi.ꝛ oculis iponaꝫ ter vel quater in die. ¶ Aliꝫ ad idẽ. Ꝛ. dragaganta.gũmi arabici amid.ro.añ.z.v.opij.ʒ.ʃ.terãtur ꝛ cũ petia lini oculi suppone. Abluanꝫ oculi cũ aqua ro.vel plantali in aqua.ro:virides sint cocte. ¶ Aliud ad idem:et spãliꝫ qñ cholera fuerit i cã qz cognoscit.p dolorẽ nimiũ pũgituũ ꝛ calorẽ oculoꝝ ꝛ asperitatẽ: psilũ cũ aqua ro.et al. ouj oculis imponaꝫ. ¶ Itẽ litũ cũ aqua ro.ꝛ lacte mulieris impositũ exptũ est mundificek tñ prius corpus cũ decoctiõe in dolore capitis ex co.facto scripta. Et si materia fuerit san.fiat minutio de cephalica:vel de vena frõtis vel san.ꝰ spatulis cũ vẽtosis extrahaꝫ:ꝛ põt etiã mũdificari san.cum decoctione scripta in capitulo de dolore capitis ex sanguine facto. ¶ Qz si ex frigidis humoꝛib⁹ fuerit lippitudo siue obtalmia:oculi pene ꝛ palpebre grosse apparent: multi hu.desiuũt: vt viscosi:ꝛ oculi etiã inuiscãtur. Primo igit ab

Cura p medicinalia.

Modo ꝓthomia.

Ꝺ materia frigida.

ipo principio dem⁹ ormel de radicibus cũ aqua decoctionis raꝺ.feniculi quousq; materia fuerit digesta:postea purgetur cũ ꝓrapigra Gal.vel cũ pil.sine quib⁹ esse nolo :aut reis cochijs ꝛ sikibus:postea si balneek in aqua tepida simplici vtile est:in quo denk pa.aliqua opiata vt dyaolibanuz aurea ꝛ similia.purgetur etiã per nares cũ caput purgijs ꝛ aljs necessarijs:deinde colliria oculis iponãt. ¶ Aloes cũ vino si distemperent ꝛ oculis imponaꝫ muro modo confert. ¶ Aliud ad idẽ abscinthiũ cõtritũ cũ al.ouj ꝓmixtũ ꝛ oculis superpositũ clausis palpebris valet. Idẽ operaꝫ ỽbena cõtrita ꝛ cũ al.ouj.cõmixta.ꝛ oculis superposita. ¶ Aliud a me ꝓbatũ ad idẽ:valens ad lippitudinẽ siue obtalmiam ꝛ etiã ad pãnũ oculoꝝ:ꝛ etiã muromodo ꝓfusum clarificat. Impleaꝫ olla ex cortice radicũ feniculi:deinde ipleaꝫ vino al.puro ꝛ bul.simul donec solummodo quarta pars vini remaneat:deide diligẽter colek ꝛ in pelui enea cũ pul.olibani ꝛ aloes diligẽter admisceaꝫ:et sic ꝙ tres dies dimittatur: ꝛ post in oculis cũ pẽna mane ꝛ sero iponaꝫ. ¶ Collirũ optimum in declinatione cuiuslibet lippitudinis siue obtalmie Ꝛ. sarcocole.ʒ.ʃ.cãphore. ℈.ß.thutie.ʒ.ij.croci. ℈.ß.distẽperek cũ vino al.ꝛ aqua roꝰ.et oculis bis vel ter in die imponaꝫ:qz mirabiliter valet. ¶ Ad idẽ. Ꝛ. frustuz eris.ʒʒ.incisi frustatiz in pelui enea cũ vino al.ꝙ triduũ ifunde. post oculis ipone. ¶ Aliud ad idẽ optimũ:sarcocollã:dragag.gummi arabici crocũ ꝛ aloe.añ.tere:ꝛ cũ succo feniculi vl̃ cũ succo memithe ꝛ lacte mulieris distẽpera:ꝛ oculis imitte. Et si fortio: fuerit obtalmia siue lippitudo:distẽpera ꝓdicta cuz succo celidonie ꝛ oculis imitte:qz multũ clarificat visũ ꝛ lippitudinẽ.tollit. ¶ Expimẽtũ hybernici ad idẽ.succũ betonice ꝛ rute cũ pauco melle dispumato admisce:et fac collirũ ꝛ in nocte duas vl̃ tres guttas oculis immitte:mane ỽo abluãt ocli cũ aq̃ tepida in q̃ tacuerit aloe ꝛ olibanũ pulverizatũ. ¶ Itẽ emplm factũ de puluere ciminꝰ cũ cera noua liq̃facta positũ sup oculos clausis palpebris valz ad lippitudinẽ ruboꝛez:ꝛ ẽt tũoꝛẽ ꝛ doloꝛẽ ocloꝝ ex pcussiõe factũ. ¶ Itẽ pul.ciminꝰ cũ suc.rute ꝓmixtꝰ ꝛ oculis supposit⁹ clausis palpebris idẽ opaꝫ. ¶ Itẽ succ⁹ ỽbene ꝛ absinthij cũ aq̃ roꝰ.ꝓmixtꝰ ꝛ supposit⁹ oculis clausis palpebris vz ad ꝓdcã.

ADditiones in obtalmijs inquietãtibus in ꝓncipio: ꝛ etiã in augmẽto post minutionẽ vl̃ purgationẽ:si hoc fieri sit necesse:hoc nobilissimũ ꝛ leue remediũ est ꝛ velox.ſ.vt thutia bona subtiliter contrita aq̃.ro.misceaꝫ:ꝛ ex ea turbida ꝛ alba q̃si lac i die multotiẽs oculis iponaꝫ addita mucillagie psilij.modicũ amidi ꝛ zucari efficaciter ꝛ velociter sedat doloꝛẽ:et etiã:thutia cũ albis margaritis ꝛ aq̃ ro.est mirabil. ¶ Similr opaꝫ hec aq̃ botros ro.ru.vl̃ al.añ̃ꝫ apiankeuelle.ꝛ sicca i vmbra:ꝛ cũ necesse fuerit coq̃ i vase ereo nouo lauato cũ aq̃:post cũ decoctio mutat subꝫ ꝛ colorẽ cola:ꝛ cũ hac aq̃ tepida laua oculos pkies i die int⁹ ꝛ extra:ꝛ.ix.vl̃.xj.ex eis botriopistes i trib⁹ sacculis vl̃ q̃tuo:puis.roꝰ dis fm magnitudinẽ orbite oculi factis:ꝛ ipi sacculi i aq̃ ꝓdicta in q̃ ꝓdicti botri bullierit:humectẽt dũ ca.ẽ:ꝛ calefacti vni ocło vl̃ duob⁹ apponãtur:ꝛ cũ infridank vl̃ siccank:in aq̃ ꝓdicta duo alij calefacti oculis supponank:ꝛ sic sepe mutenk:ifra.n.medijã diẽ doloꝛez ꝛ passionẽ alleuiabit mirom̃ nec opz tenuẽ i hoc dieta ſuari si voluerit:tut⁹ tñ ẽ ſuare:ꝛ in fluxu oculoꝝ optimuz ẽ ꝙuenire dolori cũ succo tusq̃mi albi vl̃ succo vue lupine ¶ Emplm de camomilla in aq̃ simplici vl̃ lacte bullitũ apositũ ꝙ frontẽ ꝛ ocłos multũ sedat doloꝛẽ occuloꝝ. ¶ Et mucillago cidoniorũ ẽ lenitiua ꝛ maturatiua valde. Lac asine ocłis intectũ iter oia visuz clarificat. Itẽ ad clarificãdũ oculos ꝛ purificãdũ. Ꝛ. succi feniculi: celidonie. ỽbene apti:rute depuratoꝝ olim añ. ʒ.j.mellis dispumati. ʒ.ij. bulliãt ꝙ oia insimul modicũ:ꝛ colẽt ꝛ seruẽt in vase eneo: et calidũ ocłis imponaꝫ qz ẽ mirabile ꝓtra pãnũ maculã albulã et catharactã. ¶ Collirium mirabile et ꝓbatũ. Ꝛ. viridis eris ʒ.j.salisgẽme.ʒ.ß.pulverizẽt ꝛ distẽperẽtur in.ʒ.ß.vini albi. clari ꝛ veteris:ꝛ i vase eneo reponaꝫ:et de hoc vna vel due gutte ocłis iponaꝫ ꝛ fiat hoc de tertio i tertiũ in sero.et si nimis inspicetur põt distẽperari cũ succo feniculi vel rute. qz istud collirium potenter operatur in causis ꝓdictis: et potest seruari p annũ vl̃ duos in vase eneo. ¶ Ad caliginẽ oculo

rum. ℞. folioꝝ rute cū vino veteri cocte ⁊ in vasevitreo pōe et in oculis quotidie cū pēna pone modicum. ¶ Ad maculā oculoꝝ fer aceti siccek: ⁊ puluerizek: ⁊ tertia pars aloes epatici addak: ⁊ de hoc puluere bis vel ter oculo impone in die. ¶ Itē gutta balsāmi intecta in oculo in trib⁹ vel q̄tuor vicibus maculā frāgit: etiā inueteratā ō. ɔ. annis. ¶ Itē si oculi rubeāt vl pūgāt: ⁊ lucē vel ignem sustinere nō possint: ⁊ nō sit apa. ℞. valerianā: apiuꝝ plātaginē sempuiuā. añ. ⁊ succ⁹ extrahatur: ⁊ cū mica panis frumēti azumi distēperek: ⁊ fiat emplm inter lr̄a ⁊ durū ⁊ oculis frigidum supponatur pāno subtilissimo interposito infra noctē curat: lz sanguis totū oculū cooperiat. ¶ Lac̄iū cū lacte mlieris aut vino albo dissolutū dolorē pruritū ⁊ san. tollit. ¶ Si aūt hūor adhuc reumatizat succ⁹ radicis rapistraꝝ pul. se. vrticē: ⁊ nasturtij masticis olibani cū farina volatili mixtus ⁊ frōti ⁊ tympoꝝ linit⁹ hu. ca. reumatizare nō sinit. se. cētrum galli ihusuꝝ in aqua et inter palpebras cōiectū oculos clarificat: medulla panis ca. aspa aqua ros. in calido tpe: ⁊ in tpe frigido vino ⁊ cimino super oculos ponatur. ¶ Succus aggreste me mithe. maligra. sub cinere coctum et expressum valet similiter succus plantaginis cum verbena mistus va. et.

¶ De lachrimis oculorum. Cap. xiiij.

Si sit ex debilitate cerebri vl frigiditate aeris. Si sit ex plenitudine humoꝝ frigidorū.

LAchrymantur oculi qñq; ex debilitate cerebri vel aeris frigiditate: ⁊ tūc ɔz dari aurea dyaolibanū esdra: ⁊ similia: deinde collirium superi⁹ scriptū qō fit de corticibus raō. feniculi: ⁊ sub scribēda collyria lacrymas restringētia debēt oculis ponī. ¶ Nōnq; ex plenitudine frigidorū humorū lachrymant oculi: ⁊ tūc digerem⁹ materiā p aliquos dies dādo omni mane melro. vetus cum aqua decoctionis se. feni. et anisi. deinde cū pill. aureis vel theodoricō empericon paulino vel ana cardino purgetur. Balnea etiā sepissime detur et: vel etiā per nares purgetur. Vel purgetur cū hiis pill. ℞. pulpe colloquintide gra. iij. hierepigre. gra. xv. dyagredij in pomo decocti gra. ij. ⁊ ℈. turbith al. sticad. añ. gra. v. cōfice cū succo feniculi vel absintij. Itē sumat de pill. istis semel in septimana. ℞. cinamomi calami aromatici cubebe nuscimuſ. macis: spice epithimi carpobalsami: squinānti masticis: garioſ. assari gariofilate. ligni aloes. añ. gra. ix. ambre gra. v. turbith. colloquintide. añ. gra. xvj. mirabolanoꝝ oīum. añ. gra. xj. agarici feni. sene. añ. ℥. j. et gra. vij. et. ℈. aloes succotrini optimi ad pōdus oīuꝝ. lformētur pillule ad modū parui ciceris: ⁊ dentur ℈ j dictū modū. ¶ Experimētū hybernici optimū ad lachrymas restringēdas accipiat paries in sero cū vadit dormitū: vij. pill. de paulino factas in modū ciceris grossi ⁊ ipsum paulinū cū albu. ouī mixtū supra petiā lint extēsum frōti et tympoub⁹ apponatur ⁊ oportet eū tbi quotidie applicatum: ⁊ hoc fiat ad minus ter in hebdomada: vel qualibet vice dētur pdicte pill. ex tpo paulino facte et ipm vt dictum est frōti ⁊ tympoub⁹ applicetur. Itē in oibus suis cibis vtatur pul. boni cynamomi ⁊ cubebe. añ. ⁊ dictā teneat in pncipio huius tractat⁹ scriptā. Itē post purgationē ppter stomachi cōfortationē vtatur hac mixtura. ℞. rosate nouelle optime dyaroō. abba. ⁊ dyaboraginati. añ. lib. ℈. condiank cum. ij. grana. muſc: ⁊ de huiusmodi mixtura mane et sero in modu castanee sumat. ¶ Strictoriū mirabile ad restringēdū lachrymas: qō debet supra frontē ⁊ tympora ligari et tbi quotidie portari cum fascia ligatū: oē etenī reuma a cerebro decurrēs restringit: vñ si hu. in cā fuerit ɔz cerebrū mundificari cū aliqua pdictaꝝ medicinaꝝ postmodū ipsum strictoriū ɔz frōti applicari ⁊ tympoub⁹: qō. ℞. myrrhe. cimini. thuris. aloes. armoniaci. masticis. bolarīi. añ. ℥. ℈. croci. ℥. quar. terātur et distēperētur cum al. ouī. ⁊ supra petiā extēdātur ⁊ fronti et tympoubus cū fascia ligētur. ⁊ tbi quotidie portētur: qr̄ mirabiliter restringūt ⁊ est exptū. ¶ Aliud strictoriū ad idē expertum ⁊ optimū. ℞. olibani masticis gummi arabi. dragagā. bolar. mūmie. san. dra. añ. ℥. ℈. opij ℥. quart. terātur ola ⁊ cum al. ouī cōficiantur ⁊ supra petiaꝝ vel chartam ponantur. ⁊ fronti ⁊ tympoubus applicentur ¶ Aliud qō ſuꝝ expert⁹ Neapoli in quodā sene cuius oculi lachrymauerūt tam p annū et statim cū hoc remedio est restrict⁹. Accepi olibanū masticē gūmi arabicū: ⁊ laudanum. añ. parū: ⁊ supra frondē lauri ola trita posui deinde feci ola super feruētē tegulā liquefieri: et calida supra venas frontis ⁊ tympora apposui: ⁊ quotidie portabat supra dictas venas supascriptū emplm: et intra paucos dies curat⁹ fuit. ¶ Experimētū hybernici ⁊ magistri mei qō potentissimuꝝ est ⁊ expertuꝝ in restringēdo. Abradatur caput pa. ⁊ melle inūgatur ⁊ magis in occipitio: deinde pul. seminis sinapis subtilissime triti superaspgak ter vel quater: deinde mitraꝝ de cotto factā superpone: ⁊ sic per treꝝ vel quatuor dies eā portet. qr̄ mirabiliter restringenk lachryme. Quidā miscent pul. cimini ⁊ cinapis. añ. ⁊ faciunt vnctionēs supra caput ex ipo melle ca. dictīs. pul. supaspgēdo: ⁊ vtrūq; bonū ē. ¶ Itē si necesse est mittak seta in cartilagie auris: sine retro in concauitate sub occipitio qō melius est sm doctoꝝem cyrurgie. Rogerīū: ⁊ scindātur vene que sunt in fronte sm q̄ in predicta cyrurgia ⁊ in aliis plene edocek: vbi de pas. oculoꝝ tractatur. ¶ Item folia edere inungatur melle ca. deinde pul. rute: ⁊ cocte aut supaspgak clausisq; palpebris supra oculū lachrymātē apponatur: qr̄ restringit lachrymas. ¶ Aliud expertū ad idē: abluātur oculi ter vel quater in die in aqua in qua monetarij extingūt aurū vel argentum vel ferrum. sine forcipes suas ⁊ melius est: vt tpa puius bulliat parū thuris masticis aloes ⁊ litargi. Expertissimuꝝ est etiā illud experimentū: ⁊ potētissimū ad hoc. ¶ Collirioū optimū qō si oculis imponak potēter lachrymas restringit. ℞. ematicis calidis. añ. ℥. ij. memithe thutie galāge. añ. ℥. j. thuris. aloes cachimie. spice. añ. ℥. ℈. subtilr terantur: ⁊ cum succo feni. confice: ⁊ mane ⁊ sero oculis immittē: ⁊ cū pdicta aqua monetariorū sepe vt dixi oculos lauabis: qr̄ potēter restringit lachrymas. ¶ Itē collirū ex olibano ⁊ aloe puro tritis ⁊ cū vino mirtis oculis impositū valet. ¶ Collirū magistri mei in restringēdo lachrymas expertū ⁊ visum mirabiliter clarificat ℞. antimonij thutie. añ. ℥. iij. saligemme. ℥. ij. celidonie: memithe. añ. ℥. ij. costi: myrrhe. añ. ℥. j. camphore. ℥. ℈. thutiam ⁊ camphorā cuꝝ mirābolanis cōditis tribus diebus tēpera. de aliis ℈o rebus fiat pul. ⁊ oīa simul misce: ⁊ cū succo radicis feni. cōficiātur et oculis immittank. ¶ Aliud ad idē rutam: celidoniā: vinū al. cum pauco pipere: thure masculo: ⁊ diagaganto in vase ereo vel cupreo p aliquos dies manere facias pr⁹. postea de huiusmodi liquore oculos in die ter vl quater lauabis. ¶ Itē vinū i quo platelle argēti vl ereē. xij. vl. xij. vicib⁹ sunt extincte: mirabilr valet si ex eo oculi lauētur. ¶ Aliud ad idē bacce lauri a cortice exteriori mūdate: deinde per noctē infuse in vino al. vsq; ad cōsumptionē eorū fortiter stringantur: et liquorem qui ab eis exit collige in vase vitreo: ⁊ in angulo lachrymali. j. vl. ij. guttas appone: qr̄ potēter lachrymas restrigit. ¶ Aliud ad idē. ℞. cuparose thuris. añ. ℥. ij. cāphore. ℥. ℈. ofice cū aq̄ ros. vel pluuiali in estate: ⁊ hyeme ℈o cū vio al. ⁊ bis vl ter oculis immitte. ¶ Aliud ad idē pbatū. ℞. radicis feniculi: folioꝝ rute: roſ. baccaruꝝ lauri. cymini. añ. ℥. ℈. hec. ola i vino alb. optimo bulliāt vsq; ad ℈sumptionē duaꝝ partiū: de quo bis vel ter in die oculi abluāt: qñ mirabile est. ¶ Aliud ad idē antimonij lap. calaminarē ⁊ thutiā. añ. puluerizenk: ⁊ i optimo vio albi bulliāt de quo pdicto modo ocli abluant. ¶ Itē si nimius ⁊ quasi irrestringibilis fuerit reumatismi decursuꝝ: dek dyaolibanū aurea ⁊ silla: ⁊ pille de cinoglossa ⁊ alia cōpetēta q̄ cōsequēter in capō. de catarro ⁊ corīza scribam deo dante.

Experimentum.

Experti.

ADditiones vnguentū pbatū ptra fluxū lachrymarum ex frigida cā. ℞. celidonie rute ȳbene cōsolide mi. vel medie radicis feniculi. añ. M. j. oīa bñ pistenk ⁊ cuꝝ assungia porci veteri incorpenk deide accipe vinū al. purū bonū: ⁊ pone ola pdicta in ipso vio: et ad lētū ignē bullire fac vsq; fere ad ℈sumptionē pdicti vini: deide colētur ⁊ colature ad de cere al. noue aloes epatici. añ. ℥. viridis. ℥. ij. croci. ℥. ij. olibani masticis. añ. ℥. ij. camphore. ℥. j. ponantur super oculū mediante folio rubi sambuci vel caulis clausio palpebris. ¶ Pillule valde bone ad lachrymarum fluxū imoderatū et cōtra nimū reumatismū de cerebro ad oculos descēdentē. ℞. olibani myrrhe. añ. ℥. ℈. raō. arnoglosse in vmbrā exiccate: apij. se. tuſquiami. añ. ℥. iij. gario. ℥. ℈. galbani. ℥. ij. floracis calamite: castoris piperis nigri: cubebe. añ. ij. confice cū succo absinthij: ⁊ informa pillulas ad modum parui ciceris. de quibus da. v. vel. vij. primo tamē p̄cedēte vsu hierepigre

Gal.

Gal. vel alicui⁹ rei purgãtis caput. ¶ Collyriũ ad lachrymas stringẽdũ exptũ. ℞. balsami. gra. iiij. aq vitis al. ℥. iiij. succi rute. ℥. j. olei. ℈ vitellis ouoꝝ. ℥. j. ℔. vini albi. ℥. ij. oĩa in vase ereo ponãt ⁊ diu agitent: ⁊ i ocꝭis ponãtur. ¶ Aliud ad idẽ. ℞. succi feniculi succi granati acetosi: mellis: succi cydonie ꝑparati. aã. ℥. j. ponãt i vase eneo: ⁊ agitẽt ⁊ stẽt sub vino al. fimo p treo dieo. quidã addunt lap. calaminaris et antimonij. aã. ℥. ℔. ⁊ de ꝑdictis oĩb⁹ factũ collyriũ: qꝫ est mirabile i restringẽdo lachrymas oculoꝝ. ¶ Cauterũ factuz in summitate capitis de quo loquit Auic. 3. can. fen. 1. multũ vz i restrigẽdo flurũ lachrymaꝝ. ¶ Collyrium factum cũ scilc hois sanat oculos lachrymãtes: i quib⁹ nebula ꝙsistit ¶ Itẽ. ℞. aq. ros. ℥. j. coralloꝝ pul. serapini. aã. ℈. j. misceantur: ⁊ si gutta vna int⁹ oculos lachrymãtes injectak valet. ¶ Itẽ fiat collirium de aloe sarcocolla nutrita: ⁊ si vis adde modicum de olibano.

¶ De sanguine oculorum ⁊ de tumore pruritu dolore ⁊ ardore. Cap. xv

Liquãdo sanguis descẽdit ad oculũ. q̃ nisi in ꝓncipio curek citio i pãnuz coagulak. ⁊ hoc hz fieri qñqꝫ ꝓpter ꝓcussionẽ vel fricationẽ oculi. qñ ꝑ se. ¶ Quacũqꝫ igit cũ sanguis ad oculum descẽdẽs i hunc modũ curabik. Accipiatur pull⁹ columbin⁹ puus ⁊ pungak cũ puncta acus vena media ale sinestrevl dextre: ⁊ tres gutte sanguis ex illa vena ejectes ocꝭis i ijciantur: et hoc fiat bis vel ter in die q: sanguinẽ oculi cito remouet. Idẽ facit sanguis ale turturis cuz pauco mulieris lacte imixtus et oculis injectꝰ. ¶ Aliud etiã si ꝓpter ꝓcussionẽ fuerit. succũ paritarie cũ aloe. ol. ouo. imixtũ insimul multũ ducas ⁊ cũ bõbace ocꝭis ipone. Postea hoc emplm clausis palpebris ocꝭis ipone. ℞. cere. ℥. ij. ciminj puluerizati. ℥. iij. cãphore. ℥. j. liquefiat cera cũ pauca aq̃ ros. ⁊ ꝑdictis puluerib⁹ addak. Vel solũ ciminũ puluerizatũ ⁊ cũ cera cõmixtũ ⁊ calidũ ocꝭo suppositũ sanguinẽ mirabilr remouet de oculis. ¶ Aliud ad idẽ. ℞. succum absinthij ⁊ ℔bene ⁊ aquã ros. ana. misce ⁊ pecia vel stupa in hoc liq̃re infusa oculis superponatur. Vel solũ absinthũ viride tritũ cũ albu. ouj mixtuz ⁊ suppositum idẽ opatur. ¶ Aliud ꝓbatũ ad idẽ succũ mor⁹ si galline cum aq̃. ros. ⁊ al. ouj cõmisce ⁊ suppõe ocꝭis: q: mirabiliter san. tollit et exptus sum. Itẽ abluãtur oculi cũ aqua ros. vel pluuiali in q̃ cocte fuerint ros. virides vel sicce: ⁊ ẽt cũ aqua monetariꝝ. ¶ Aliꝫ ad idẽ. ℞. dragagãti gũmi arabici. ros. ceruse. ana. ℥. ij. opii. ℈. j. tere: ⁊ cũ lacte mulieris diu stẽpera ⁊ oculis imitte. ¶ Aliud ad san. oculorum ⁊ pruritum oculorum ⁊ ad visum clarificãdum. optimũ. ℞. corticũ rad. feniculi rute basilicontis cimarũ rubi ⁊ lauri. ana. M̃. ß. ros. ℥. iiij. tere hec oĩa ⁊ in optimo vino coque in vase eneo. ⁊ ibi p aliquos dieꝰ taceãt dieo pruisq̃ operẽtur. semp tñ in ipso vase lateãt: ⁊ ex ipso oculi ter vel ꝗter i die lauẽtur. ¶ Aliꝫ ꝓbatũ ad ad idẽ succũ ruthe pul. ciminj ⁊ al. ouj ꝓmisce in simul: ⁊ petiã vel bõbacẽ in tali liquore infunde. et clausis palpebris oculis suppone. ¶ Itẽ lac mulieris cũ al. ouj et oleo ros. cõmixtum ⁊ ocꝭis imissum dolorẽ ocꝭorũ ⁊ igneas flãmas ocꝭoꝝ extinguit. ¶ Aliud ad idẽ mica panis cũ vitello ouj cõmixta ⁊ clausis: oculis superposita idẽ opatur. ¶ Aliud ad dolorẽ ⁊ de ocꝭis san. remouẽdũ. ℞. ros. siccarũ ℥. iij. opii. ℥. j. terãtur ⁊ ꝑficiãtur cũ sapa vbi mellilotũ coctũ fuerit: ⁊ clausis palpebris supponatur. ¶ Aliud ad dolorẽ ocꝭoꝝ si ꝓpter percussionẽ fuerit ⁊ ad san. remouẽdũ. ℞. medullã panis tritici calidi cũ erit de furno: vel ad ignẽ assatã ⁊ in optimo vino al. infusam ter vel ꝗter in die ocꝭis calidã supponet: q: mirabilr valet. ¶ Aliud ad idẽ ros. ⁊ fenugre. cum cõteras ⁊ in aqua optime coquas ⁊ oculis clausis suppone. ¶ Itẽ ℔bena cõtrita et cũ albu. ouj cõmixta idẽ opatur. ¶ Itẽ succꝰ rad. feniculi et armoniace cũ oleo mixtus: ⁊ ipsa herba trita et super ocꝭm ẽplastrata valet mirabiliter ad predicta. ¶ Unguentum optimũ ⁊ exptum a magistro meo cõtra dolorẽ rubore: ⁊ ardore oculorum maxime si ex frigida cã: vel ex pcussiõe. vel etiam ex quocũqꝫ alio casu euenerit. ℞. bolum ⁊ teratur optime ad vltimũ: deinde ponatur in capsa eris: ⁊ cũ aqua distẽperetur: deinde immitte farinam tritici subtilissimã ad modũ liquidi vnguẽti et de bono melle purovsq̃ ad summũ vasis: illud imple post ad lentum ignẽ diligẽter excoque: ⁊ semp cum spatula agitando ⁊ bene cõmiscendo quousq̃ ad spissitudinẽ deueniat ad modum vnguẽti. deinde ad igne depone et in vase de terra repone: et vsui reserua inunguẽdo ex ꝑdicto vnguẽto fol. caul. rubet siue sambuci ⁊ supra oculum ponẽdo palpebris clausis ter vel quater in die: q: valet etiã circa pannum oculorum. ¶ Aliud vnguẽtum cõtra dolorẽ tumorez pruritũ ruborem pãniculum oculorum: et etiã fluxuz ocꝭorũ Unguẽ ⁊ maxime si a causa ca. est. ℞. cachimie auri vel argẽti que tum ad litargirium dicitur: sed illa de auro fatis est melior: teratur multa ⁊ subtilr ⁊ cribelletur ad vltimũ: deinde cũ oleo ros. vel cõmu est triani distẽperetur ad moduz liquidi vnguẽti. deinde. cũ aqua pharma ros. vel cõmuni ⁊ aloe ⁊ pauca cãphora misce: ⁊ decoquatur cũmolle vsq̃ dũ bono mõ durescat: ⁊ in vase fictili reseruetur. Et cũ cũ oleo necesse fuerit extendak parum ex tali vnguento supra folia ros. pruni ⁊ clausis palpebris ter vel quater i die ocꝭis superpone ꝑm qõ tibi videbitur plus vel minus. ¶ Aliud vnguentum expertũ cõtra dolorem oculorum ex san. et carnositatẽ nimiã in palpebris coadunatã et apostema: vel obtalmiaz intus natam ex quacunqꝫ causa accident. ℞. cachimie auri vel argenti ceruse. ana. pistentur et optime cribellẽtur et cum oleo ros. vel cõmuni in modum liquidi vnguẽti misce deinde cum optimo aceto cõmisceatur et excoquantur donec bono modo indurescãt ⁊ vsui reseruatur: vt supra. Et nota q: hoc vnguẽtum valet cõtra scabiẽ quanlibet et flegma salsuz: ⁊ crepaturas manuũ ⁊ pedũ sanat si vngãtur loca lesa ex eo. Item si misceatur illud vnguentũ al. ⁊ vnguentuz ru. supradictũ supra folia ꝑscripta ⁊ oculis superponatur clausis palpebris est mirabile ad oĩa supra posita. ¶ Unguentum aliud optimũ ad ruborẽ pruritum ardorẽ oculoꝝ ⁊ ad depilationẽ palpebrarum expertũ a me. ℞. limature argenti thuris al. ceruse. ana. terantur hoc oĩa in mortario metalino subtilr pul. ⁊ discernantur per seditiolas: deinde adde tantum olei ros. vel ꝙmunis ⁊ aceti fortissimi: qõ sufficiat ad ꝑdictorũ incorporationẽ: ⁊ in ipso mortario cũ pistello eneo in modum liquidi vnguẽti incorpora ⁊ vsui reserua hec oĩa. Primo lauẽtur oculi cuz aqua monetariorũ: ⁊ terra riorum tepida: vel cum aqua ros. vel pluuiali: ⁊ statim clausis palpebris in sero quãdo vadit dormitum ꝑdictum vnguẽtum supra folium rubi vel sambuci vel caulis extẽsum ocꝭis suppone: ⁊ sic fac quousq̃ sanetur: q: hoc est ꝓbatum ad omnia supradicta. ¶ Item ad dolorem oculorum calorem ardorẽ ex ea. causa ⁊ tumorem. ℔erba violaria: cime rubi: ⁊ folia papaueris simul terantur: et clausis palpebris oculis superpone. ¶ Ad idem. lutium in rodostomate solutum guttatim oculis immitte: aut aqua in qua semina citonioꝝ iacuerint p noctẽ oculis infunde. vel succuz maligrana. cum melle mixtum oculis injicias. ¶ Aliud ad idẽ. ℞. malum vnum bene maturum ⁊ in qua coquatur diligẽter ⁊ abiectis seminib⁹ in mortario pistet: ⁊ addito lacte mulieris i pãno lineo extẽde ⁊ clausis palpebris oculis suppone. Et si vis cum ꝑdicto malo cocto ⁊ pistato commiscere alb. ouj. ⁊ parũ opij. ⁊ aloe ⁊ terere simulq̃ oĩa incorporare et emplastrare oculos mirabiliter valet ⁊ ad oĩa supradicta. ¶ Aliud ad idẽ. semperuiuũ optime tere: ⁊ cum albu. ouj misce. ⁊ oculis applica. Aliud. aloe epaticũ cum succo scariole mixtum ⁊ suppositum cũ vadit dormitũ dolorẽ tollit: et hoc cũ ex cã calida fuerit ipe dolor. ¶ Itẽ ad dolorẽ oculoꝝ cũ ex cã frigida fuerit. herbam mellissam optime tera: et super petiã lini extẽdas ⁊ clausis palpebris oculis suppone. ¶ Aliud ad idẽ. folia celidonie in optimo vino alb. cocta ⁊ emplastrata supra oculos palpebris clausis dolorẽ ⁊ tumorẽ oculoꝝ tollit. ¶ Idẽ facit ruta ⁊ radix feniculi pistate ⁊ in vino cocte ⁊ cataplasmate desup. ¶ Aliud galbanũ ⁊ thus tritũ ana. misce: ⁊ cũ farina ordei ⁊ al. ouj misce et fac emplastrũ qõ tympanib⁹ et iuxta oculũ vbi est dolor apponas: hoc etiã valet ꝙtra emigraneã. ¶ Itẽ ros. ⁊ fenu grecũ in vino albo decocte ⁊ oculis suppositi ꝑm dolorez tollunt. ¶ Item solũ galbanũ eliquatũ ⁊ super carthã extẽsum et tympib⁹ applicatũ dolorẽ tollit. Et si addideris paꝝ thuris et laudani et oĩa insimul liq̃facias et dicto loco apponas valet mirabiliter. ¶ Itẽ ad tũorẽ siue inflatio nẽ oculoꝝ. Experimẽtũ magistri mei expertũ. Accipe farinam tritici et pinguedinẽ porci et cũ aqua ros. oleo ros. ⁊ bu inflatio ⁊ cepe sub prunis ardẽtibus coctum cõmisce ⁊ oĩa fo nem.

Et ad pannẽ.

et ad dolorem.

et ad dolorem et pannũ. Exptũ.

Ad tu

titer in modū vnguēti in corpa: ⁊ sup oculos clausis palpe
bris cū intrat lectū emplastra ⁊ p noctē teneat die sequēti
eodē mō fac: ⁊ sic fac donec pa. liberet: q; expertissimum est.

Ad dolorē ⁊ inflationē

¶ Jtē ad dolorē ⁊ inflationē ocloꝝ qū ex nimia abūdā
tia hūorū siue lachrymaꝝ ꝓcedit fiat miutio ꝑ cephalica ⁊
vētose in tōtanella colli apponant cū scarificatiōe purget
etiā caput cū pill'. aureis cochijs ⁊ yerapi. ⁊ sirib⁹: ⁊ hoc lo
cale remedium fiat in aqua ros. vel pluuiali bul. mal. viol.
ro. aā. ℳ. ß. abluant oculi ex dicta aqua bis vel ter in die te
pida ⁊ dicte herbe clausis palpebris in nocte supra oculos
ꝯplastrent ⁊ hoc fiat a ꝓncip. vsq; ad. viij. dies. ¶ Jtē laur⁹
in vino decocta pistata ⁊ suppolita dolorē ⁊ tumorē tollit.
¶ Jtē vitellū ouī assuz cū apio croco ⁊ melle cōmixtū ocu
lis suppositū clausis palpebris dolorē ⁊ tumorē ꝑfoꝝ tollit.

Contra san.

¶ Cōtra san. ocloꝝ accipe ematitē ⁊ antimoniū ⁊ cū al.
ouī. sup cutē frica vsq; ad ꝯsumptionē lapidis deinde cum
succo radicis feniculi distēpera ⁊ paꝝ mellis dispumati: et
in pelui enea p tres dies ⁊ tres noctes sub vino pōe postea
ter vel ꝗter i die cū pēna oculis ipone. ꝓbatū est a magistro
meo. ¶ Jtē ad idē folia oliuaꝝ myrthi et ro. in aqua ro. vl
pluuiali bullire fac. deinde in vase vitreo repōe ⁊ ex tali aq̄
bis vel ter in die oculi lauētur ⁊ herbe ipe cōtuse cū al. ouī
cōmixte clausis palpebris oculis supponāt. ¶ Jtez ad san
guinē ⁊ dolorē etiā lachrymas ꝯstringēdas: accipe medi
cotice spini coctam et fortiter pista ⁊ incorpora cuz pauco
melle dispumato et coque deinde imsolue in petia lini cuz
al. ouī bñ p̄miscēdo: deinde pone desup stupā balneatā bñ
⁊ sub pruis ardentib⁹ pone: ⁊ tm remaneat: ac si esset vna
placētula que decoqui deberet deinde abstrahe de petia: ⁊
liquorē qui exinde manauerit diligēter cola ⁊ in vase eneo
nitido repone: et frusta eris aliū in ea repone et vtere ponē
do ex tali medicina bis vel ter in die duas vel tres guttas
cū pēna: qm̄ est mirabile. ¶ Jtē ad idē. accipe rutā siccā cū
melle veteri eā p̄misce ⁊ oculis suppone clausis palpebris.

Ad sanguinem ex percussiōe.

¶ Jtē si san. fuerit in ocloꝝ cōgregat⁹ ꝓpter percussionem
Succū absinthij ⁊ succū apij cū al. ouī aqua ro. ⁊ lacte mu
lieris p̄miscet: et bōbacem in eis intinctū oculis superpone
hoc em̄ fiat vsq; ad tres dies ad minus. ¶ Jtem vnguentū
paulinū suptus scriptū q̄ fit de cachimia auri et oleo ro.
Et collirium de aloe cāphora et succo feniculi optima sunt
in hac causa. ¶ Jtē si pupilla ꝓpter p̄cussionē de loco suo

Ad erirū pupille.

fuerit remota cū vnguēto ru. supascripto ꝓptime ad suū
locū reducere potes: ⁊ cataractas remouet predictū vnguē
tum si ter vel quater in die supra foliū rubi extensum supra
oculos clausis palpebris apponatur.

Additiones

ad san. oculoꝝ congela
tum. ℞. succi absinthij
herbe viola. al. ouī. aā. ℥ß. fundant plagelle facte
stupa ⁊ ocloꝝ supponāt et i ocloꝝ ēt paꝝ ℥ß hoc
injectatur. ¶ Ad idē lanā succidā in oleo viol.
al. ouī ⁊ succo ruthe intinctā suppone. Jtē radix fenicu. cū
al. ouī trita ad idē valet. ¶ Unguētum ꝓbatum cōtra dolo
rē ⁊ rubedinē oculoꝝ ⁊ palpebraꝝ. ℞. ceruse. ʒ. iiij. al oeos li
tij cāphore. aā. ʒ. ij. hec ola in pul. subtilissimū redacta ⁊per
pannū extracta in lardo liquefacto commisceantur. et tali
vnguento palpebre sepe vngātur. ¶ Item ad rubores ocu
loꝝ ⁊ suerfationē palpebrarū. Cortices bugie puluerizate
bul. in aceto. inde colent ⁊ linēatur palpebre. Luiditas ali
q̄si. circa oculos fit ex casu vel ꝑcussione: vnde san. ibi coa

Ad liuiditatez.

gulatur. Si igit ante coagulationē posueris: frigiduz actu
vt plūbum vel ferrū vel aliud mutādo: vt stupefiāt spiritus
repercutient et nō fluent illuc san. in magna multitudine.
Q̄ si san. iā fluxerit et se ibi coagulauerit: oportet ponere
ibi extenuatiua et resolutiua: q̄lia sunt ciminum et cera insi
mul malarata aut ciminum et absinthium vel sucū absin
thij ⁊ verbene ⁊ in hyeme pone crocū. ¶ Jtem aloe distem
peretur cuz succo verbene et superponatur: aut argilla aut
ciminum cum succo ebuli.

¶ De caligine oculoꝝ et nebula et gutta ʒala. Cap. xvj.

Caligo

oculoꝝ ꝓprie est in secūda tunica
oculi que secundina dicitur que p
hec signa cognoscatur. verbi gra. Si q̄s. xv. an
noꝝ fuerit vl plurū ⁊ ocloꝝ pulchroꝝ habue
rit ⁊ videt: sed nō acute: vt omnis littera sibi bi
partita vel tripartita videat: vel vna pictura siue vna res
due sibi appareāt siue tres. Scias hūc tūc caligine labora
re: et hec passio fit ꝓprie in senib⁹. ¶ Cui passioni talr subue
niam⁹. Experimētū a magistro ℳichaele Scoto exper
tū ad caliginē ⁊ pannū oculi. accipiat bona tyriaca et cum
pauco bono vino al. distēperet ⁊ pluries in die in ocloꝝ ipo
nat ⁊ hoc p plures dies fiat: q; mirabiliꝝ valet. ¶ Aliud ad
idē. accipe rutiā alexādrinā: et eā cū lucerna enea ad ignez
ardeas nonies ⁊ extingas sic calidissimā. primo tribus vi
cibus in vrina pueri virginis: secūo tribus vicibus in aggre
sta: ⁊ ter in aqua ro. Deinde terat ⁊ puluerizetur subtiliꝝ et
imbibat in prīa die de vrina pueri virginis. secūa de aggre
sta. tertia de aqua ros. ⁊ quolibet die exiccet in vmbra et nō
in sole. deinde admisceas ei parū cāphore et bis vel ter in
die ex ea parū oculis imitte. valet em̄ ad caliginē et gutta
ca. et ad pānū ⁊ vngulā nisi multū fuerit inueterata ⁊ etiā
ad oēm egritudinē oculorum valet. ¶ Aliud ad caliginez
oculorū accipe parū mellis dispumati et mitte in ampulla
vitrea ita vt sit plena quarta pars ampulle deide fel galli:
anguille: astoris: accipitris mlui et oīum auium de rapina
viuētiū quas hēre poteris ⁊ ex his iple et triginta trib⁹ die
bus ad solē ⁊ totidē noctibus ad rorē mitari facias predi
ctā āpullā bñ coopertā ⁊ paꝝ oculis imitte. ¶ Utak pa. cali
ginē dicta bene digestiōis ꝑm doctrinā in principio huius
tractatus traditā et coquuntur cibaria sua in vase eneo.
¶ Aliud ad idē exper. ū. flores celidonie cum melle ⁊ aqua
ro. vel pluuiali modica vsq; ad aque quasi ꝯsumptionē de
coqui fac et p pānū cola et oculis ipone. ¶ Aliud ad idem
q̄ multū visum clarificat ad nebulā valet et ad guttā ʒalā
remediū est: licet ipsa gutte ʒala nunq̄ curetur. vt inferius
euidēt⁹ enarrabo. ℞. aque ros. et misce ei parū cāphore et
parū balsami et olei facti de semine yꝑicon ⁊ in vase vitreo
tribus diebus ad solēponat et vtak. Et fit quādoq; ex san.
quādoq; ex co. quādoq; ex melia: q̄ ꝑ signa facile discerni
tur. Q̄ si in pupilla vl extra eā videret quoddā subtile qua
si nebula et q̄si tela aranea ante oculos transire scio q̄ est
nebula: q̄ ꝓprie in cornea tunica que est. vj. tunica oculi na
scitur. Cū itaq; sicut taz dictū est: gutta ʒala incurabilis fit
nō dz medic⁹ se intromittere de ipa curāda: q; vituperium
plus q̄ honorez accipere pōt. Aliq̄n hu. vsq; ad. v. tunicā p
uenit ⁊ generat ibi aq̄a lucēs in corneā q̄ hoc modo curat
℞. grana cotādri ⁊ minutissime tere ea ⁊ parū tartari pul
uerizati cū eis misce ⁊ ocloꝝ immitte. ¶ Ad idē et ad nebu

Ad apostema subtile extrahe. sub cornea.

lā. accipe vitrū ⁊ ipm̄ subtilissime tere ⁊ ablue ⁊ per pannū
subtile extrahe: ⁊ oculis impone. ⁊ etiā ablue ⁊ pānoꝝ ꝑt.
¶ Ad idē. ℞. locustas nō nimis virides nec nimis nigras.
ipsas cum acu in filo apponas quas facias mori in pauco
vino albo: postea siccent in vmbra. Deinde accipe radices
pumule veris ⁊ feniculi ⁊ exiccat eas: ⁊ puluerizа bene cuz
pul. locustaruz p̄dictarū permisce ⁊ liga ea in petia lini: quā
petiā in p̄dicto vino in vase ereo pone et quotidie ex hmōt
vino cū predicta petia parū in oculis exprimas. q; valet ne
bule et albule aq̄ari lucenti in oculo. ¶ Ad nebulā accipe
nouā vitē vinee firmā bñ: quā in capite scindas et in scissu
ra pone frustū zinzi. al. et liga cū illo filo eā ⁊ habeas parū
vini al. in aliquo vase nitido ⁊ accipe lapidē qui dicit cotis
quē infundas in p̄dicto vino al. ⁊ supra ipsaz vitē cū zinzi.
frica: ⁊ q̄ de eis distillauerit in vase ereo vel in vitreo pōe
et impōe oculis. ¶ Aliud ad nebulā ⁊ albulā valēs. accipe
virgam auellane et ipsam in capite ꝑfora ⁊ imple foramen
illud ex granis piperis ⁊ frica sup cotē cū vino al. vt fecisti
de vite noua ⁊ zinzi. ⁊ q̄ ide distillauerit colligе ⁊ l oculo
pone. ¶ Aliud ad nebulam. ℞. radicem celidonie: ⁊ eā cū
vino al. ablue deinde pista bene eā: et quod exinde per pan
nū expiesseris oculo impone: quia valet albule et nebule et
omnem pannū ꝓptime corrodit et tollit. ¶ Jtem se. basili
conis tritum: et oculo immissum valet ad idē optime.

¶ De cataractis. Cap. xvij.

De cataractis

nota q̄ quedā sunt cu
rabiles: quedā incura
biles. Curabiles sunt ille que sunt albe vel be
ne grosse: ita q̄ non videat pa. aliquid. ⁊si vide
ris pupille cōstringi ⁊ dilatari. cetere sunt incu

Cause.

rabiles. Habent etenim fieri cataracte in oculo vitio tūte
riorum: vt

rioꝝ:vt ex mala digestione:& hec ꝑcipue in senib⁹. Fiũt ẽt vitio exterioꝝ vt ex ꝑcussione & nimia oculi frictione. Uñ cataracta est p̃niculꝰ quidã occupãs totã pupillã. Et no. q̃ posſ̃ cataracta est ꝯfirmata raro vel nũq̃ nisi cirurgico instrumẽto curak:et modũ inferꝰ tradam. Itẽ nota q̃ hec passio ꝯsueuit multottiẽs facere recidiuã. tũ ꝑpter hu. tum ꝑpter malã obediẽtiã pa.tum ẽt ꝑpter cultuꝫ medici ydio te volẽtis ipaꝫ cataractã cũ instrumẽto cirurgico remouef añq̃ ꝯfirmata sit siue matura:qõ ẽ valde piculosuꝫ. ¶ Pri mo igit i vta curatiõis ordinek dicta ꝑ dies aliquos in pn̄cipio hui⁹ tractatus scripta postea purgek caput cũ pill.co chijs sine quib⁹ esse nolo:aut pigra Gal. et sibꝫ ꝑpue ad hoc valẽtib⁹. Preterea mane & sero de hoc medicamie ocu lis impone ꝑ qõ cataracta sine adiutorio cirurgici instru mẽti tolli ab ockis ꝯsueuit:qõ est. Ry.foliorꝝ violarꝝ al.se.ra phani hortẽsis.añ.ʒ.ſ.armoniaci.ʒ.iij.cõfice cũ balsamo et vtere:vt dictũ est. Itẽ stercus corui vl fel ei⁹ cũ melle mirrã & oculis impositum cataractã tollit cito. Item succus pau cedani & morgelne valet ad hoc:& multa alia que dictur⁹ sum ĩ ca. de pãno albula & vngula. ¶ Qõ si cũ fortitudine ꝑdictoꝝ medicaminũ & dicẽdorũ neꝙat cataracta tolli tol latur cũ instro cirurgico fꝫ doctrinã met magistri in hunc modũ datã ab eo:dicta ordinata puus vt dictũ est supra õ purgatiõe capitis facta. Uno die claro & sereno facies pa tiẽ.in lecto manere teneat caput altũ:& tu teres inter den tes tuos se.feniculi cimini & pax salis & pa.silr.faciat sicut tu facies:hoc facto pone te in bãcho:& pa.sit apud te supi nus & teneat caput suũ iter crura tua:& tu medice aperias oculũ pa.& iſusla fortiter in eo:ita q̃ lachrỹme inde exeant & si bñ oculũ sanũ habuerit claude ipm apponẽdo vitelluꝫ oui cũ bõbace desup:deinde aperi oculũ in quo est catarac ta a parte supioꝝ:& discipul⁹ tu⁹ ab inferioꝝ pte:& tũc ac cipe acũ ferreã ereã argẽteã vel aureã:qõ melꝰ ẽ & sit subti lissima:et ab angulo minoꝝ q̃si in medio supra pupillã: tta tã qõ tpam pupillã nõ tãgas ipꝫ acũ pũgendo & ꝛtendo cũ maxima cautela & diligẽtia ducas semper vertendo ipsum acũ õ.medtũ pupille:& cauẽdo:vt dixi ne dictã pupillã tã gas:q̃ statim humoꝝ cristallinꝰ extret & sic visus deficeret & vituperiũ extinde tibi medico cõsequerek. Uñ plane facias & leuiter ꝑmendo sic inferꝰ acum vt cataractaꝫ cũ summi tate acus plane ad inferiora deponas:ne possit plus ascen dere:& sic semp voluẽdo acũ:parũ extrahe eã :& iſuffla ocu lo sicut fecisti & ꝓcipias pa.q̃ spũ ad se trahat quotidie: et statim intingas bõbacẽ siue stupã in alb.oui et oculis sup pone:& quidã apponũt solum vitellum oui et quidã vitellũ et alb.qõcunq̃ autẽ predictoꝝ apponak:vel etiã si vtrunq̃ apponatur ꝑ.ix.dies renouãdo semp super oculos predi ctum vitellũ et al.quater ad min⁹ infra diẽ et noctẽ: et ipse pa.ꝑ illas.ix.dies semp ĩ lecto supin⁹ iaceat capite suspẽso et nõ moueat se aliquo modo. In scõo vero die fac et stri ctoriũ qõ est dictũ in capitulo fluxuũ lachrymaꝝ & liga ipꝫ fortiter cũ forti panno circa frontẽ et tympora pa.vt reuma ad oculum nõ descẽdat:et sic pa.ꝑdictis diebus ꝑmaneat in camera valde obscura locat⁹. In q̃rto vero die iubeas vt surgat et in lecto sedeat. Nono vero die iubeas q̃ ꝑ do mum vadat plane et suauiter et nõ ereat de domo vsq̃ dũ oculus sit bene purificat⁹ a san.post hoc si nõ bene recesse rit san.ab oculis eius fiãt remedia dicta in cap.de san.ocu lorum remouẽdo:et abluantur oculi quotidie in aqua in q̃ bul.roſ.vl in aqua pluuiali. Post.xx.vel.xxx.diẽ incidãtur vene q̃ sunt ĩ trõte:et hoc multũ valet ad lachrymas oculo rum et ruborẽ ipsoꝝ ex supabundantibus humo. factas q̃ incisio in hunc modũ fiat. Prima vena que in fronte est et scõa vel tertia que sunt in tympoꝝ⁹ in trib⁹ vel.v.locis in cidatur in loco vbi vides eas.ij.vel.iij.attingere & tunc in ferius eas incide ita. q̃ cũ acu ferrea argentea vel erea subti li capias venam:et sub ea diligẽter ducatur acus cum filo serico:qõ filũ ab alta parte vene trahatur.ita q̃ substantia illius vene nõ tãgatur ab aliquo:& vena ligetur cuꝫ duob⁹ nodis ne sanguis possit extinde exire:postea incidak ex trãs uerso:et tãtus san. inde ꝓmittak exire qõ sufficiat:et tũc strin ge venã et fila duob⁹ capitib⁹. In plaga ꝛo quã feciſti po natur al.oui ꝑ vnum diẽ:et postea lardi per.ij.vel.iij. dies: deinde intromittatur caro porcina macra donec filũ rũpa tur & putredo maneat filũ stringẽdo de tertio in tertiũ dieꝫ parũ & nõ cũ impetu:qm si cũ ſpetu stringeres cito caderet filũ:qõ non esset ita bonũ q: ẽ toplus manet ꝑdictũ filum cũ appositiões ipius carnis porcine salse macre: tãto plus manebit putredo & plaga melꝰ purgabiſ: abluas etiã pla gã q̃q̃ cũ vino al.& ca.ad putredinẽ remouẽdã:et pul.sal uie exiccate supalspergas.vl caprine.vl vnguẽtum fuscũ su perius inungas vel nihil:q: per se sanabunt plage iste. Et semp colliryo & vnguẽtis ockos in quibus cataracte fuerit mundifica:ꝑm q̃ videbitur tibi expedire et cum vnguento ru.citrino et al. in ꝓcedẽtib⁹ dictis et cũ ptil. et electuariis superiꝰ dictis caput sepe purgek. ¶ Ad caliginẽ oculoꝝ.

Additiones ad caliginẽ oculorum et cõseruãduꝫ visum: Ry. eu fragie. ℥ß. iij. betonice. ℥ß. ij. gariofil. ℥ß. ſ. et siccata pulueriza post accipe fileris mõta. car ui maratri anisi. añ. lib. ſ. pulueriza. & pone ĩ va sculum vnũ vino albo plenũ muſci gra. ij. misce pul. cuꝫ ba culo & post claude & ex dicto vino clarificato bibe quolibet mane gobellũ vnũ. ¶ Ad caliginẽ ockoꝝ. Ry. adipis piscũ fluuialiũ liq̃facti cũ tãtũdẽ mellis dispumati mixti & ĩ ãpul la vitri in sole ꝑ plures dies ponak.& vtere q: ꝓptimum est. ¶ Uiperinus ꝛo adeps sili modo paratꝰ valet ad idẽ.& est potẽtio: in hoc. ¶ Itẽ succus anagalli cũ melle coctꝰ calig inẽ tollit: & visum clarificat. ¶ Primo tñ digerak materia cũ tali syrupo. Ry. raß. feniculi petro. apij biuſci pentaphy lõ graminis crete marine tribuli mari. eufragie rute do. et agrestis endiuie scariole scolopez. cirach politrici capillorꝝ ve. adyanthos thimi rotismarini eupatorij. añ. ℥ß. ſ. viol. ʒ. iij. florꝝ eufragie & bora. se. lactuce anthos. ana. ʒ. ij. se. pe tro. biuſci sparagi. anisi maratri thimi epithiscuscute vtri usq̃ sticados se. lactuce. ana. ʒ. ſ. succi violarꝝ al. succi bora ginis succi feniculi:succi malorũ granatorꝝ. ana. li. ſ. zucca. lib. iiij. et facta competenti coctione fiat syrupus:vt supra. Strupꝰ. ¶ Digesta materia cũ syrupo predicto purgek cũ hac deco ctione. Ry. viol. ʒ. iii. florꝝ borag. ʒ. i. anisi maratri. ana. ʒ. ij. capik. ve. scolopẽ. ana. ℥ß. ſ. pruna tutub. sebestẽ. ana. xv. ad dak pulpe cassieſi. tamarindorꝝ. añ. ʒ. ß. mirabolanorꝝ. citri norꝝ kebulorꝝ idorũ. añ. ʒ. ß. belliricorꝝ. ʒ. iij. reubarbari. ʒ. ſ. detur collatura. Deinde regak ꝑ tres dies sic potionatus. Quarta ꝛo die intret balneũ aque dulcis:sequẽti die vena capitis dextri brachij estate & tpe calido flobothomek:hye m ex vere in sinistro. ¶ Postea in ockis suis ponak õ tertia in tertiã horã õ hoccolirio. Ry. succi feniculi purivini malo rũ granatorꝝ & succi celidonie. añ. ʒ. ij. fellis taurini vl hyrci ni. ʒ. ſ. mellis dispumati. ʒ. iiij. oia ĩ modũ collirij incorporẽt & ockis imponãt ablutis ꝑus ockis cũ vino decoctiõis celi donie florꝝ eufragie radicũ feniculi & apij. & ꝙ seruari in va se cupreo. ¶ Aliud ad idẽ. Ry. fellis perdicis accipitris falco nis milui vulturis & autũ de rapina viuẽtiũ que habere po teris succi celidonie fenicu. itee mellis eufragie. añ. ʒ. ſ. bal sami. ℥. ſ. ¶ Pillule mirabiles de quib⁹ si de. xv. in. xv. dies bus quis sumat ꝑcedẽte aliq̃ digestiuo:vt orimel. vel alio pretereq̃ in dieb⁹ canicularib⁹ miro mõ visum clarificant et oculos: & ꝓfortãt spũs visibiles. Ry. mirabolanorꝝ citri. ʒ. ij. f. indorũ belli. emblicorꝝ. añ. ʒ. ß. se. rute eufragie anisi ma ra. añ. ʒ. ſ. reubar. reupõtici. añ. ʒ. ij. aloes cicotrini ad pũd⁹ ofim: cõfice cũ succo fenicu: & fac pilas ĩ modũ orobi: de q̃b⁹ da. xj. vel. xv. & poterit vti a medio septẽbris vsq̃ ad finem maij. ¶ Pul. cõtra oculoꝝ obscuritatẽ mirabiliter ꝓfortãs spũs visibiles. Ry. se. fenicu. siseleos. añ. ʒ. iij. eufragie. ʒ. ij. zinz. cardamomi. gariof. nucis muſ. añ. ʒ. ſ. misce: & fiat pul. subtilis de q̃ sumat. ʒ. ſ. ß. quolibet mane stomacho ieiuno. Pillule mirabi lis ad multa. ¶ Itẽ ad idẽ. fiat syrupus de succo feniculi & zuccaro et oĩ mane stomacho ieiuno deꝙ. ʒ. ſ. cũ ca. qꝫ est optim⁹. ¶ Pillule valde bone ad spũs visibiles ꝓfortãdũ & lumẽ clarifican dũ. Ry. masticis. ʒ. ſ. q̃nq̃gñerũ mirabolanorꝝ. añ. ʒ. ß. hermo dactilorꝝ turbith. añ. ʒ. ß. aloes. ʒ. ſ. ꝓfice cũ succo absinthij & da. ix. vl. xi. ¶ Pul. mirabilis q̃ visum custodit & acuit dige stionẽ: cõfortat torsionẽ vẽtris & ſteſtinorꝝ mirabiliꝫ placat colorem bonum prestat et amissum ex quacunq̃ cã restau rat: cõualescẽtes miromodo a frigido morbo confortat: ca nitiẽ tardat. quotidianarijs & quartanarijs typos coractat & vt breuiter dicã oib⁹ naturis:& maxime in senili etate pe Pulus mirabi lis ad multa.

culiare est. ℞. leuistici ameos apij ciminj salute calamenti anisi cardamomi origani aneti carui feniculi thimpiperis ysopi petro. añ. ʒ. ß. cinamomi garioſ. galãge et croci. añ. ʒ. j. nucis muſca. ʒiii. cardamomi macis ſpice ſoltj. añ. ʒ. ß. pulegij. ʒ. ij. ſileris mõtani. ʒ. iii. vtak. in oĩbus cibis ſuis vſ vta tur eo mane et ſero. ʒ. ß. ¶ Aqua pꝛectoſiſſima ad caligĩem nebulã ⁊ ad oĩa vitia oculoꝝ. viſum miro modo clarifi cat et oĉm ockoꝝ maculã abſtergit. ℞. vini. al. cy a. tj. ſuc ci. feni. depurati. ⁊ clarificati cy a. j. cõphoꝛe. ʒ. j. tutie alexã drine. ʒ. j. ʒinzi. ʒ. ß. mellis. ʒ. iij. tereda terãtur: ⁊ oĩa in baci no de ſotono ponãtur per. ix. dies ad ſerenum vbi ros necꝫ ſol pcutiat: deinde diſtillent per filtrũ et in ampulla vitrea aquã diſtillatã cõſerua ⁊ mane ⁊ ſero. j. vel. ij. guttas ockis imittas. ¶ Ad caliginẽ nebulã cataracta ⁊ ad oĩa vitia an tiquata oculoꝝ: et ad eos ſpecialr qui nil vident. ℞. pipe ri al. croci balſami mellis vulturis telr. galli nigri. añ. ʒ. ij. ⁊. ß. mell optimi diſpumati. ʒ. j. vini veteris al. cy a. iiij. ſucci feniculi depurati cy a. j. ꝑficiãtur ſic. Piper ⁊ crocũ tere ſub tiliter deinde cũ ſucco feniculi et vino commiſce et in vaſe eneo paruꝫ bulliant: deinde oĩa alia adde: et collirio facto ſeruetur in vaſe cypreſſino vel cupreo. ⁊ tres gutte in oculo pa. mane ⁊ ſero ponantur. ¶ Electuarũ ad viſum recupe rãdũ etiã ſi ꝯſi fuerit amiſſus. ℞. ſe. feniculi lib. ij. ſileris mõ tani eufrag. añ. li. iij. cameꝫ. lib. ß. apij. petro. piperis ʒinzi. cinamo. ſe. floꝝ celidonie. añ. ʒ. iiij. pulegij aneti ysopi floꝝ abſtoti granoꝝ. iuniperi. mille ſoltj. ſtaphiſagrie. añ. ʒ. iiij. oĩa puluerizata ꝑficiantur cũ melle cocto et diſpumato ⁊ ꝑ lib. j. mellis pone. ʒ. iij. pulueris ⁊ accipiat ad ꝯſtitatem nucis mane ⁊ ſero qñ lumẽ ꝑdrũ reſtaurat ſtomachũ ꝑfo rat: ⁊ a ſuperfluis hu. mũdificat: renes mũdat: ⁊ lapides tran git: ⁊ oĉs vẽoſitates expellit: ꝑbatũ ẽ. ¶ Succꝰ celidonie cũ melle tpatꝰ vino antiquo ⁊ pul. piperis al. valet caligi ni ockoꝝ. ¶ Serpillũ cũ melle. ⁊ aqua coctũ ⁊ pane vꝫ cali gini ſi ide lauẽk ockꝫ. ¶ Ite aq̃ de ſaluia teniculo ro. ru. celi donia rutha. añ. cũ modico ℔ bene: nõ tñ ſicut de alijs fiat aqua que ſi mane ⁊ veſpere ponat in oculis iuuat debilita ti viſui ſenectutis. ¶ Ualet ẽt iſtud. ℞. origani nucis muſ. adi. timi pulegij. cinamo. ſe. fen. ana. ʒ. ß. ꝑice et fiat pulus de quo vtere. ¶ Ad viſuꝫ pill. de cõpoſitione magiſtri Frã ciſci. ℞. cufra. cubeb. do. nucis muſ. ſileris mõt. ligni aloes ruthe. Rebuli garioſ. cinamo. añ. ʒ. ß. turbith agarici. añ. ʒ. j. aloes epatici ad põdus oĩum fiant pill'e cum aqua ruthe. Et ſi vis eas fortꝫ ſoluere adde ſerapini. ʒ. ij. ¶ In practi ca gualterij. fol. 21. est pul. optimꝰ ad viſum de antidotario maioꝝ optimũ dico ſi vbi cõpetit offerak Eſt enĩ multum calidũ exiccatiuũ: qõ. ℞. betonice fen. tumi rotiſma. añ. ʒ. ij. ſaturegie. ʒ. ß. eufragie. ʒ. viij. piperis. ʒ. j. mellis diſpumati lib. ß. ¶ Declinãte vero paſſione. Si oculos cito mũdtifica re volueris a ruboꝛe ⁊ groſſitie. Sarcocollã albã pꝛeparatam cum lacte et ſiccatã: ⁊ itez cũ lacte mulieris diſſolutaꝫ in cote ⁊ ductam vt ſit tenax et groſſa efficax eſt: ⁊ iuuamẽ ti velocis: vel potes eã ſubtiliter cribriatã oculis imponere et palpebras includere: ⁊ petia aqua frigida infuſa palpe bris ſuperponatur. ¶ Dyaolibanũ peculiariter valet i flu xu lachrymaꝝ. ¶ Poſt purgationẽ betonica in aqua roſa. vel vino cocta recupationes ſpũs: vt dicit in cõſeruatione viſus: ⁊ in augendo acie ockoꝝ tam obtenebriatã multuꝫ valet. ¶ Qualibet die oculos pfundere vina ꝓpria et no cturna: ⁊ maxime ſi in cenis carnes autũ comedãt aſſatas igni: et de mane et añ ce. ſe. feniculi maſticare et oꝛe tenere cõfert maxime. ¶ Qõ ſi ſe. feniculi aceto infundans et ſic cos et cinamo. optimi ana. et addas addito zuccaro ꝓ ſe mi vinꝰ: ſumendo de hoc fit mirabile in ꝑſeruãdo viſum et debilitatẽ reformãdo et in oculis octogenarijs taꝫ obtenebriato viſu vt incredibile videatur. ¶ Et eufragiã per ſe ſo lãmaſticã. et in oꝛe tenendo finaliter deglutiẽdo expertus ſum mirabilis iuuamenti. ¶ Lauare oculos cũ vina intꝰ ⁊ extra lachrymas ſiccat ⁊ pruritũ extirpat. ¶ Silr etiã fa cit muſtũ coctũ. i. ſapa ꝯtra lupitudinẽ oculoꝝ ⁊ ruboꝛẽ. ¶ Cuminũ piſtũ cũ ſucco ruthe et in eo bõbax infuſas ocu lis: ſupligek. ¶ Qõ ſi cuacuatio ſit ſepe neceſſaria pillulas lucis ℞ek. ſumat: qñ multũ valent: et etiã in decrepitis ſunt expte. ¶ Collirium pciosum et efficax multũ in cõſer uatione ⁊ reformatione viſu oeſt collirũ de ſucco granato

Aqua pciosiſſima.

electuarium ad multa.

colliria pciosa.

rũ: qõ Almanſoꝛ ſcribit in ſcõo. hoc eñ extollit magna lau de: qñ inueſtigabilis iuuamẽti est. Et hoc collirũ est exper tũ ad mkta. vini al. boni. lib. iij. tutie. ʒ. ij. ʒinzi. macis. añ. ʒ. ij. ſimul bul. lente quousqꝫ ad lib. j. redeãt: et totum in vaſe vitreo cõſeruek. hoc eñ tunicas oculoꝝ cõſeruat. ⁊ etiã vi ſus addit abſtergit lachrymas ⁊ multa bona alia facit.

¶ De albula vngula et maculis oculoꝝ. Cap. xviij.

Aliquando in vltima tunica que con iunctiua dicitur que oĉs cooperit ⁊ cõtingit apparet modicũ albedinis que est quandoqꝫ ſanguinolenta: ita qꝫ non est longũ: ſꝫ quaſi rotundũ id qõ ibi apparet: hoc albula nũcupatur. Et fit ex hu. calidis ardentibus ſubſtan tiã tpius coniunctiue: ꝓpter qõ niſi ſit in principio vir cura bitur. ſed in principio curatur leuiter in tres aut quatuoꝛ dies cũ his que ſuperius diximus ⁊ que inferius dicemus. Albula.

¶ Quãdoqꝫ pãnus exilis et ramoſus apparet in ockis: et tũc talis pãnus vngula dicit quaſi angula: procedit ab an gulo oculi: ⁊ qñqꝫ a duob⁹ angulis: quãdoqꝫ a maioꝛi: qñqꝫ a minoꝛi: et ſilr ꝓditur qñqꝫ ſup oĉs tunicas: ita qõ mul totiens trãſcendit pupillam ⁊ extenditur ꝓ totũ oculum: et tũc nõ dicit vngula: ſed pãnus: qui ſicut dixi qñqꝫ cooperit ockum vel maioꝛẽ partẽ: qui in ꝓncipio leuiter curak leuius in ſtatu: difficilꝰ in declinatiõe: ⁊ ſit i cõtũctiua tunica ꝓ pria ſicut vngula. Ungula. Panꝰ.

¶ Pãnꝰ eñ ꝓprie ⁊ largevngula ⁊ albu la dici põt: ⁊ curak inciſionib⁹ collirijs ⁊ pul. infra ſcribẽdis

¶ Itẽ vide ſubtilr in oculo inſpiciẽdo ſi iuxta pupillaꝫ in cornea tunica. ſiue etiã ſup pupillã videas aliquãtulũ albe dinis. q̃ qñqꝫ ꝓdit blauiũ doloꝛeꝫ ⁊ erit exilis coꝛpe: qñqꝫ diffuſum ſubtile ⁊ paruũ ⁊ illud tale macula nũcupat: ⁊ ve ra macula dici põt. qꝛ oculum maculat. Qñqꝫ eñ ex hmõi maculis. iiij. qñqꝫ. v. qñqꝫ pauciores i ocko ſubtilr inſpiciẽti apparẽt de his maculis q̃ recẽtes fuerint de facili curãtur: ſicut dicã inferius. Si vo vetuſte cũ difficultate maxia cu rabũk. Macula.

¶ Et nota q̃ dic̃ pho in phia ſua q̃ iſti q̃ habẽt iſtas maculas in oculis ſũt deceptoꝛes alijs deterioꝛes hoibus: vnde docet nos ibi q̃ a cõuerſatiõe ⁊ familiaritate taliũ ho minũ tãq̃ ab inimicis fugiam⁹. ad albulã.

¶ Ad albulã experimẽtuꝫ mirabile. Accipe fauoꝛolas q̃ ſunt vermes q̃ ſtatim cũ tan gunk claudunt ſe in modũ pomerij ⁊ ſtãt ſub lapidib⁹. acci pe vermes q̃ vocank cẽtumpedi ⁊ vere cẽtuꝫ habẽt pedes: ⁊ ab his duob⁹ ſuccũ extrahe: ⁊ oculo ꝑone: qꝛ infra paucos dies albulã tollit: ⁊ ſpecialr ſi fuerit recens. albulam.

¶ Ad albulam aliud: vt tollak ab oculo. in. xxx. dieb⁹ vſ. xl. ad plus ꝓ certo ℞. radicis cardi agreſtis ſiue cardi benedicti: et ante ſolis oꝛtũ fodias cũ palo ligneo ⁊ tunde eã cũ ligno querceno et ſuccũ extrahe: ⁊ i vaſe vitreo repõe: ⁊ extinde paꝛ oculis im pone: eſt autẽ ſuccꝰ incidẽs talẽ habẽs virtutẽ. ꝓio qꝛ pelli culas mẽbrane tollit de oculis: deide curat. ¶ Aliud ad al bulã oculoꝝ ſueteratã experimẽtum exꝓtum magiſtri Mi chae. Scoti. ℞. balſamine ſpume maris ſtercoris viridis la certi: nitri zuccari ana. ꝓtes eĝles: deinde ſume acoꝛei celi donie. añ. ʒ. ꝛ. ⁊ coquãtur in li. j. aq̃ donec redeat ad quartã ꝓtẽ aque collek ⁊ ſpẽs ꝑdicte ſupaſpergank et deſiccent in vmbꝛa deinde iterum terank et ex predicta aqua aſpgãtur. et itez terank vt ꝓius. hoc fiat ter vel quater. poſtea pul. ille oculis imittak. huic eñ medicamini nullum eſt ſimile in remouẽdo albulã inueteratã ⁊ albuginẽ groſſaꝫ de oculis hoiuꝫ ⁊ oĩum aialiuꝫ: ſiue equoꝝ vſ alterꝰ cuiuſcũq; gene ris. ad albulam.

¶ Ad maculã oculoꝝ ſm hybernicuꝫ ⁊ magiſtrũ meuꝫ expertuꝫ experimẽtũ ⁊ ſpãlr ſi recẽs fuerit. Primo minutio fiat de vena capitis dextri brachij vtrib⁹ et etate permittẽ tibus: poſtea fiat emplin ſupia frontẽ ⁊ tympora pa. deſo latio piſtato mixto cũ al. oui. vſ emplin dictũ in cura ſtur⁹ lachrymaꝝ: deide tria ouа coquank ⁊ fiãt dura: poſtea ex trahank vitella ⁊ cõburank in olla noua in fortiſſimo igne: ita q̃ fiat ex eis pul. ſubtiliſſimus: q̃ poſtmoduꝫ diſtempe retur cũ pauco vino al. ⁊ mane et ſero cuꝫ pẽna ockis ꝓone q: maculã delet ⁊ pãnũ corrodit: et eſt expertũ. ¶ Aliud ex pertũ ad maculã ⁊ etiã cõtra ruboꝛẽ oculoꝝ et fluxũ lachry marũ. ℞. ſucci celidonie depurati tamẽ pꝛiꝰ in vio al. ⁊ vini al. ana. ⁊ ponak i eis pul. aloes ⁊ cũ petia colek ⁊ oĩ ſero cũ pẽna gutta oculis imittak. ¶ Aliud ad maculã q̃ ſi fuerit recẽs tolletur infra treꝫ dies ſi in oculis poſueris ter in die vnam guttã

vnā guttā vel duas de sanguine ale pulli colūbini. ¶ Aliō ad idē. R. radicis ȳge pastoris: ⁊ eā ericcat ⁊ puluerizā cum pul. ocliō ipone: qz valet etiā hoc ad grossitiē palpebrarum. ¶ Itē ciminum in vino infunde ⁊ cū molle fuerit tere ꝑz ⁊ in sacculo: lineo infūdas: qm tollit maculas si calidū supra oculos macularum clausis palpebris apponatur.

¶ Aliō ad maculas ocloꝝ eradicādas. R. succi betōice: senationū. aā. ʒ. ij. cachimie ceruse. aā. ʒ. i. ℈. rof. ʒ. ß. gūmi arabici. amili. aā. ʒ. ℈. aloes. ʒ. ij. puluerizāda puluerizent ⁊ cuz ꝑdictis succis depuratis cōmisce: ⁊ fiat collirium de quo in ocliō bis in die ponat: qz maculā cito tollit. Et si ꝑdictū pul. cū aq̄ pluuiali vel rof. miscueris siue cū ꝑdictis: ⁊ facto collirio ipōas oculis valet i angustioso dolore obtalmie mirabiliter. ¶ Collirium valens ad maculas ocloꝝ ⁊ obscuritatē eoꝝ lachrymas strigit putredinē mūdificat et visum clarificat. R. ātimonij tutie. aā. ʒ. iiij. salisgēme. ʒ. ij. celidonie memithe. aā. ʒ. ij. costi mēte. aā. ʒ. ij. cāphore. ʒ. ℈. rutā ⁊ antimonū tēpera cū mirabo. cōditis: ⁊ hoc fiat trib⁹ vicib⁹ ⁊ de aliis oībus fiat pul. ⁊ misce et ficcef: et cū succo fenicu li fiat collirium et oculis ipone. ¶ Aliud ad maculā oculoꝝ ⁊ pruritū palpebraꝝ et ruborē: accipe radicis feniculi electi ⁊ celidonie: de summitatib⁹ ruthe ⁊ absinthij: succum extrahe ⁊ ꝑdictas radices pista et succū ex his oībus extrahe et cola ⁊ in vase ereo repone: et adde parū mellis ⁊ lactis mulieris: ⁊ pone ad serenū p tres noctes: ⁊ ex eo parum oculis imitte cū pēna. ¶ Itē paritariā rosas ⁊ ruthā ola insimul pista ⁊ cū claro ouī misce ⁊ clausis palpebris supra bōbicē in vino infusum ocliis suppone. ¶ Ad maculā pānū ⁊ albuginē expertū. R. margaritaꝝ nouaꝝ pforataꝝ et nō pforataꝝ aā. ʒ. ij. viridis eris. ʒ. ij. cāpho. ʒ. ß. castorei olibani sarcoco. aā. ʒ. iij. ℈. ß. ola bene pistata et puluerizata in mortario metallino in vase vitreo cū aqua rof. cōfice et in corpora et dimitte bene deficcari in sole: ⁊ iteꝝ ericcat: et sic fac ter vel ꝛter deinde ex medicamine parū oculis ipone: qz maculaz delet: et albuginē ⁊ pānum corrodit. Et si vis qz sit subalbidi coloris: pone plus de sarcocolla: si viridis plus de viride eris: et sic de aliis. ¶ Ad vngulā oculi si iueterata fuerit indicatur ꝑz doctoꝝ cirurgie hoc mō. Accipe ipam vngulā cū duob⁹ instrumētis ferreis vl tribus ad hoc ꝙuenientibus et eleua eā caute ⁊ subtilr custodiēdo ipius oculi substātiā: et cū instrumēto ferreo: qō vocāt cirurgici instrumētuz calamum rade eā: eleuādo ita qz tunicā oculi nō tangas nisi leuiꝰ. ꝑz poteris: ⁊ scinde ipam vngulā suauiter i loco vbi hz initiū ⁊ finē. ſ. in minori āgulo et in maiori: deinde habeas vitellū ouī cū bōbace: ⁊ pone sup oculū p tres dies renouādo bis i die. In tertio ꝙ die si videris qz adhuc sit ibi vngula iteꝝ eā scinde et ouū silr superpone. Sinautē accipe mel dispumatū vinū rubeū et forte ⁊ pul. gallaꝝ ꝙbustaꝝ cribiatarū subtilr que simul omnia bulliant: et parū ex hoc quotidie cū panno ocliis imittat: quousqz ocliis purificef: vl aliqō de supradictis vnguentis: vt est vnguētū ru. vl citrinuz supponatur: hoc eīi mō curabitur vngula inueterata. Nō si ipa vngula inueterata nō fuerit: sed recens de facili curatur cum pul. ficcaꝝ herbaꝝ succis et collirijs que ad pānuz valēt: que inferius sunt dicēda. ¶ Ad vngulā albulā et pānū pbatū. Accipies es vstū nonies in aceto extinctum sal cōbustum armoniacū sarcoco. crocum oriēta. ⁊ cribrētur ⁊ ꝑficiatur cū felle porcino et caprino. Et iteꝝ siccētur et cū ꝑdictis fellib⁹ imbibātur: posteaqz de hoc pul. ocliis ipone qz mirabile est. ¶ Collirium ꝙtra pānum oculoꝝ et contra aꝑa eoꝝ ⁊ obtalmia. R. mellis dispumati. ʒ. ij. fellis caprini fellis galli. aā. ʒ. ſ. ola simul bul. vsqz ad cōsumptionē mediocritatis in vase eneo: et in vase vitreo repone: et ter vel quater in die parum ex eo pone in oculis. ¶ Aliud collirū ad idez erptuz accipiat sterc⁹ puerorū ⁊ ꝙburatur in novo pignato q̄usqz exide fiat pulis niger deide teratur ⁊ cribelletur et addat sibi trin de pul. ossis sepie: et addito pauco melle dispūato fiat collirū: et ocliis pluries in die caute iponat. Vel siliqō. pul. ꝑdictoꝝ sine melle imponatur ocliis: qz pānū corrodit et vngulā et albulā in breui ꝑ certo ex ocliis cuiuslibz animalis siue bouis siue equi bouis vl alterius cuiuscūqz ⁊ est expertum. ¶ Aliud ad idem. pul. nitri in mortario metallino subtilr puluerizat⁹ cū pistello eneo p petiā subtiliter extractus: et cū pauco melle dispumato admixtus valet ad idē.

¶ Aliō ad pānū corrodēduz. R. sarcoco. viridis eris. aā. ʒ. ſ. thutie. ʒ. ß. puluerizent ⁊ cū melle dispumato cōficiant: et oculis iponat pluries i die. ¶ Aliud ad idē. R. melk. dispumati. ʒ. ij. litij. ʒ. ſ. fellis galli. ʒ. ſ. fellis leporis et vulturis. aā. ʒ. ß. incorporētur ola insimul supradicta et ocliis ipone. Et vt dicā gñaliter fel oīm animaliū derapina viuentū vtile est valde his pas. ¶ Aliud collirū bonū ad idē. R. bolum armen. ℈. in cote infusa vino alb. puro fricef vsqz ad cōsumptionem boli: et hoc ad libitum: deinde cū succo corrigiole celidonie et melle dispumato ana. diligenter incorporētur et in vase vitreo repone ⁊ vsui reserua. ¶ Aliud collirium ad idem. R. melk. dispumati: litij. aā. ʒ. ſ. et ß. distemperētur insimul: deinde adde thutie eris vsti tartari viui aā. viridis eris. salisgēme. aā. ʒ. ß. repone ⁊ vtere vt supra. ¶ Aliud ad idē. R. mell. ʒ. iij. succi verbene succi radicis feni. succi agrimonie. aā. ʒ. ſ. succi celidonie viridis eris. aā. ʒ. ſ. ß. croci. ʒ. ſ. hec ola cum tātundem boni vini al. misce et bulliant simul vsqz ad cōsumptionē medietatis ⁊ vsui reserua. ¶ Unguētum expertum ad pānum corrodēduz. R. centrum galli cedonie. aā. ℳ. ß. pistētur bene: deinde in. ʒ. vi. olei cōis mittantur p dies. x. vl tm donec marcescāt: deide simul bullitāt ad lentū ignē et cum videris substātiā herbarū petere fundū: deponat ab igne: ⁊ appone ibi cere noue liquefacte. ʒ. ſ. et iterū bulliant: ⁊ postpone modicū supra marmoreū lapidē: et si aliquātulum tenacitatis habeāt signū est decoc. pfecte: post adde. ʒ. ij. viridis eris ab igne remouēdo: et cū pēna terve el quater in die oculis imitte. Quidā addūt huic vnguento oliba. sarco. thutie. aā. ʒ. ij. succi celido. succi matrissil. aā. ʒ. ß. litij. aloes epatici. aā. ʒ. ſ. q̄ ola puluerizata cū ꝑdictis succis et oleo parū bullitāt: ⁊ fiat vnguentū: qm est optimū i ꝑdictis causis: ⁊ pbatū est. Succus etiā morgille ne cuius flos est rubeus in ꝑdicto vnguēto ponat ⁊ est optimū. ¶ Collirū ad pānū ⁊ omnē oculi cooperturā expertū R. mellis dispumati. ʒ. iij. cū q̄ omisceas nitri subtilr puluerizati ⁊ p pannū cribellati ossis sepie stercoris lacertarū cōbusti puluerizati. aā. ʒ. ß. ⁊ adde parū aque rof. et in vase vitreo tribus vicib⁹ ad solem et totidē noctibus ad rorem maneat ⁊ vtere. ¶ Aliud ad idē. R. xxv. gra. piperis nigri zinzi. pipis al. aā. rātūdē ola in pul. redacta cū succo folioꝝ hedere terrestris vinoq̄ albo misce: ⁊ cola p pannū ⁊ vtere qz valet ad pannum albulā ⁊ maculā. ¶ Ad idē. R. cantarellas ⁊ tere eas optime ⁊ pone eas iuxta oculos et tympora: ⁊ desup liga paꝝ frumenti masticati i aceto madefacti ⁊ maneat p tres dies ⁊ totidē noctes: deide remoueat ⁊ supra fractura quā fecerint pone folū hedere vel vince: ⁊ potet eā quousqz euaserit ⁊ collirū aliqō aut ex ꝑdictis aqs oculis iponat. pdest eīi hoc vngule pāno ⁊ oi oculoꝝ egritudini ꝑterqz ad caliginē ⁊ guttā serenā. ¶ Puluis erptus ad oculoꝝ pānū. R. rof. sileris sarcoco. corticis mirabolanoꝝ citrinorū ossis sepie antimōij zinzi. hermodacti. se. centrū galli: tutie nitri subtiliter puluerizati: salis cōbusti stercoris puerorū cōbusti: stercoris lacerte in pasta cocti zuccari cādi. aā. ʒ. ſ. aloes. ʒ. iij. mittat in oculis bis vl ter in die ⁊ nocte: tū prius abluāt oculi cū succo celidonie vel cū aliquo de ꝑdictis collirijs. ¶ Aliud pul. optimus ad idē. R. sterco ris lacerte electo nigro in pasta in furno decocti: aque nitri. ʒ. ſ. spume maris. ʒ. ſ. hec ola in ꝑdictis bulliant succis postea ericcētur et vsui reserua. ¶ Aliꝰ pul. optimꝰ ad idē. accipe ouum et ꝑficias inde album per paruum foramē in capite ipsius ouī factū: ⁊ in vitello: quod remāserit sal tritū vsqz ad summū teste ipsius ouī mitte: postea cum pasta vel luto sapiētie os ipsius ouī obtura. Itaut nihil de substātia ipsiꝰ ouī exire possit deide in igne ꝙburat ⁊ subtilr pistet et cribellet ⁊ hmōi pul. parū quotidie in oculo pōe: qz mirabiliter pānū corrodit: et oēm oculi cooperturā delet. pbatū est. ¶ Pul. altus ad idē. R. sarcocol. tartari viui albi. ossis sepie. aā. ʒ. ß. tuti. ʒ. quartū teranē ⁊ vtere. ¶ Vidi quēdā cuiꝰ oculus pāno erat cooperꝰ ⁊ solūmodo ponēdo sibi in oculo quotidie semē centrū galli pulueriz atū: infra dies paucos curatꝰ est. ¶ Aliꝰ pul. ad idē. R. sarcoco. calcecumenō. aā. ʒ. ſ. tere ⁊ vtere. ¶ Alius ad idē ⁊ ē valde coroſiuus. R. salisgēme. ʒ. ſ. tutie. ʒ. ß. sarcoc. ʒ. ij. tere ⁊ vsui reserua. ¶ Aliꝰ ad idē collige sterc⁹ lacertaꝝ viridiū ⁊ electo nigro: qō remanet refua. ⁊ in pasta decoque in furno vl alibi: post ad-

de parū sarco. ⁊ in ocko pone: q; pānū ⁊ oēz oculoz cooptu
rā p certo remouet: et ego exptus sum. ¶ Alius pul. et est
valde corrosiu⁹. R. spume maris nitri. añ. ʒ. ſ. tutie. ʒ. ß. zuc
cari candi. ʒ. ij. tere ⁊ vtere. ¶ Alt⁹ pul. ad hoc expert⁹: acci
pe fabas nigras et inter tegulas ardētes eas cōbure dein
de cū limatura ferri ana. optie trita in moztario matalino
⁊ p pānum subtilr extracta misce et multotiēs in die ocklis
imponaz pul. ille: q; pro certo infra breue tēpus pānum et
oēm oculi cooptrā tollit. pbatū est. ¶ Alius pul. ad idem
optimus. R. tutie p̄parate ꝑ doctrinā in ca. de caligine da
tā. ʒ. ſ. sarcoco. ʒ. quartū margaritarū nō pforatar. ʒ. ſ. suc.
candi. ʒ. ß. terātur et cribellētur ⁊ vtere. ¶ Alius ad idē. R.
tutie ʒuc. cādi. ʒʒ. añ. ſ. sarco. tartari vini al. añ. ʒ. ij. marga
ritarū nō pfora. ʒ. ß. musca. ʒ. ß. tere oia et cribella ⁊ vsui re
serua. ¶ Alius pul. optim⁹ ad idez. R. tutie. ʒ. ſ. aloes. ʒ. ſ. ß.
sarcoco. ʒ. ß. tartari salis nitri thuris. añ. ʒ. ſ. terātur oia insi
mul: et mittātur in corpoze turturis ꝓiectis oibus interio
rib⁹. et in testa enea in clibano vel lari calidissimo cōburā
tur: et cū ipo turture etiā penne turturis cōburātur postea
oia terātur ⁊ subtilissime cribellētur: ⁊ bis i die hic pul. mit
tatur in oculis: q; pānum ⁊ oēm ockī cooperturā infra breue
tēpus corrodit. pbatū est. ¶ Alt⁹ pul. ad idē. R. tutie sarco
co. tartari vini al. thuris calcecumenō antimonij. añ. ʒ. ſ. te
re et vtere. ¶ Quidā addūt ossis sepie cādi margaritaz pfo
ratarū et nō pforatarū ligni aloes. añ. ʒ. ſ. ¶ Alius puluis.
optim⁹. R. tutie p̄parate ſm doctrinā predictā. ʒ. ſ. lapidis
calaminaris coparose calcecumenō. añ. ʒ. quartuz oia terā
tur ⁊ cribellentur et vsui reserua. ¶ Puluis alius optim⁹
ad idē. R. ɔculas mari hoc est testas cōcularum spume ma
rine salis cōto. añ. ʒuccari tantundem tere ⁊ vtere. ¶ Alt⁹
optimus ad idē. R. limature eris optime in moztario meta
lino trite ⁊ cribellate in aq̄ nouies ablute ⁊ exiccate q̄liber
vice ⁊ cum pauco ossis sepie sarcoco. ʒuccari et cāphore mi
sce ⁊ reserua. ¶ Alius optim⁹ ad pānum vngulam et gros
sitiem palpebrarum. Accipe soleas vetustas: q̄ in plateis
stant et cōbure eas in pignato in igne: et pul. qui ex eis fit
misce cum tantundem aloe et vtere. ¶ Ad idez exptus. R.
lapides q̄ reperiunt in calce viua: qui nō potuerunt cōburi
sed remanserūt in calce duri multū et teras eas optime in
moztario metallino et per pannū subtilr cribra ⁊ misce istū
pul. cū vrina pueri virginis: et ibi taceat p tres dies deinde
siccentur in sole: et sic imbibant ex ipa vrina et siccentur ad
minus tribus vicibus postea de ipso pul. bis vel ter in die
oculis parū impone: q; p certo in breui tollit pannū et oēm
grossitiem palpebrarum ⁊ oculi cooperturā. experto crede
qm̄ in pluribus equis ⁊ alijs animalibus suz expertus. Et
hec de panno albula ⁊ vngula ⁊ macula dicta sufficiant.

Puluis exptus.

Exptuz ab au
ctore.

pbatū.

Additiones ad pannū oculoū si
ue cataractā pbatuz
fiat collirij cum croco melle ⁊ vino al. qō p
plures dies oculis imittatur vt pānus mol
lescat deide modicū de isto pul. ponat i ocu
lis cū vadit dormitū in sero. R. alij. ʒ. ij. salis
gēme. ʒ. ſ. ß. tutie. ʒ. ij. pipis. ʒ. ſ. ß. croci. ʒ. ſ. oia bene in mora
rio tere: et in cortice ouī ponant et sup lar calidū et aliqua
scutela vel pua olla supponatur et fiat sup illā ollā fortis
ignis p duas vel tres horas donec cōburātur bene: deinde
puluerizate p pānum subtilem extrahant et addatur tutie
tiñ: sicut in precedēti capitulo dixi et vtere est eiñ pbatum.
Aliud experimētum ad albulā pannū vngulā: ⁊ oēm oculi
supfluitatē: ⁊ visa muro modo clarificat. R. ij. vl. ij. radices
celidonie bene mundas ⁊ lotas cū vino al. et sient per no
ctem cū cineribus ruthe viridis: deinde trite taceant p diē
et noctez in bacullo: deinde ponāt ad ignem donec feruere
incipiat: ⁊ cū bono aloe fiat collirij de quo oculis impona
tur. ¶ Ad albulaz oculoꝝ et pannum pbatum. R. salis
gēme ossis sepie stercoris pueroꝝ ⁊ siccaz soleaz vetustaz
añ. quodlibet in pignato nouo per se cōburatur et puluer
izetur ⁊ misceatur oculis sepe in die imponatur: q; est mira
bile ad remouendum albulā et pannum ⁊ oēm cooperturā
que est in oculo. ¶ Alius ad idē et cōtra oēm ruborē oculo
rū et palpebraz inuersataz succus matrissilue oculis sepe
imponatur ⁊ potest succus extrahi ⁊ siccari: et cum vti vis
distēpera cum vino albo ockisq; inmitte hoc collirij: qm̄ pro
batū est oībus predictis ex quacūq; causa sint. ¶ Succus
herbe lucule quasi lucē dans: que est hypia cū floribus ru.
oēm cooperturā oculi siue hois siue alteri⁹ alatis in breui
tollit: valet etiā ad cataractā. et si in predicto succo ponat
sterc⁹ lacerte viridis ad idē valet. ¶ Aqua mirabilis insal
libiliter oculoū maculas delēs ⁊ oculos clarificat sup oia
inuentā tē cōseruat: et oēm maculam faciet deler: sed gutte
ro. ⁊ lepre non vere valet. R. limaturaz argenti ⁊ auri ſm diuitias ⁊
paupertates ana. ponātur per diem et noctē in vrina pue
ri virginis ca. Secūda die in vino ca. al. Tertia die i succo
feniculi verbene ⁊ celidonie. Quarta in albu. ouoz. Quin
ta in lacte nulteris puerū nutrientis. Sexta in vino rubeo
Septima in septem albuminibus ouoꝝ: et hoc totum po
natur in vase in quo distillatur aqua ro. ad lentū ignem. et
ꝯtum distillauerit reserua in vase aureo argēteo vel vitreo
bene obturato ne respirare possit: et ex ipsa aqua ockis im
mitte. ij. vl. ij. guttas mane ⁊ sero laudo plius oculos ⁊c.
¶ Fimus humanus siccatus soli ⁊ paz cōbustus puluer
izatus est mirabile in abstergēdo et resoluendo additiones
et albulas que fiunt in tunica oculoū: cui aliqui addūt pi
per et bene fit ⁊ cinamomum in collirio. abstergit enim lac
teū oculū et hūiditatem grossam melle mirtis dispumato.
¶ Dixit mihi frater Oliuerius hoc experimentum famo
sum in alemania quod in decē diebus delet albulā. Succ⁹
herbe parue que in hortis nascitur et per terram extendi
tur medio palmo: folia eius rotunda parua sunt sicut jebu
lus: semen eius est terrā recipiens sub caulo eius: et in gros
situdinem duoꝝ granorum multi ponatur in oculo bis in biduo
die. ¶ Et aqua distillata eufragie oculis imposita sepe al
bulā delet. ¶ Ad debilitatem visus in senectute. Electua
rium q̄ fecit p domino petrino. R. origani nucis mus. thy
mi pulegij. adhil. cinamomi feniculi. añ. ß. cubebaz. ʒ. ij. ma
cis. ʒ. ſ. fiat electuarū cum melle. Et si iste herbe cum succo
feniculi ⁊ celidonie ponātur: deinde siccentur fit operatio
melior illarū. Item addatur piperis longi ⁊ garioſ. añ. ʒ. ſ.
possunt addi mirabolanorum bellricoruz emblicorum. añ.
ʒ. ij. sumātur de eo mane ⁊ sero. ʒ. ij. cū vino acuit visum: et
stomachum reddit robustū. ¶ Rutha calamentum ⁊ cimi
nū pistata ⁊ in vino infusa sup oculos emplastrata siccant
lachrymas. Licoree nodus delatus in plicatura brachij si
nistri maculas minuit. Succus absinthij rūpit maculas.
Aqua ardēs ockis iniecta valet. ¶ Sanguis anguille ⁊ fel
eius ⁊ falconis ⁊ coturnicis hmōi morbos curant. Simili
ter sang. leporis ⁊ est signum q; frangit lapidem in vesica.
Sanguis coturnicis mixtus cum aliis carnibus non per
mittit earū pinguedinē coagulari. ¶ Ad passiones valet
sanguis vpupe ⁊ cerebrū eius desiccatū ⁊ sanguis hirūdis
calidus. ¶ Aqua rutie p̄parate. R. aque eufragie. aque fe
niculi: aque matrissilue. añ. lib. ß. aque ros. lib. ij. tutie p̄pa
rate. ʒ. ij. aloe. ʒ. ß. coparose al. ʒ. ß. camphore. ʒ. ſ. misce ⁊ fiat
aq̄ approbatissima. ¶ Aqua magistri Petri hispani q̄ vi
suz acuit ⁊ oculos clarificat ⁊ maculas ⁊ pānū delet. R. se
niculi petrosel. apij sileris mōtani anisi carui vtriusq; se
minis gallitrici radic. celidonie acoti betonice folioꝝ agri
monie tormentile ruthe verbene. añ. terantur et ponantur
in prima die in vrina pueri virginis. secūda in vino alb. ter
tia in lacte mulieris siue asine. quarta die distillent hec oia
et serua vt balsamū ⁊ obtura bene vas ne respirare possit
quia virtus eius exhalaret. ¶ Succus virge pastoris plu
ries in die iniectus pānum maculam ⁊ oēm oculi cooper
turā in breui tollit: pbatū est in quodā sacerdote qui nō vi
debat. ¶ Itē aqua facta ex semie ruthe mixte cū medieta
te sui succi serpentine siue aq̄ ruthe ⁊ pluries in ockis iiecta
pānū corrodit ⁊ oēm supfluitatē in eo exītē: ⁊ est pbatū.
¶ Itē pul. buffonis electis interioꝝ cōbusti en pignato
pānū ockī corrodit. ¶ Quidē lapis repit in capite limace
longe nō scutate luciduz in modum cristali qui si puluer
izet ⁊ ponat in oculo oēm pānū ⁊ oculi cooperturā tollit. Et
si cū felle hyrcino misceat erit fortior operationis. ¶ Item
se. cētrūgalli integrū oculis iniectū pānū remollit corrodit
et remouet. ¶ Item collirium factum ex tutia preparata:
camphora aloe epatico. añ. cōfectum cum succo celidonie
succo meneke succo centrungalli et verbene omnem pan
num

Aqua mirabilis.

Ad debilitatē visus.

Electuarium actoris.

Aqua pbata.

nū oculoꝝ cooptură remouet. ¶ Colliriuꝫ ad păuū oculoꝝ remouēdum ꝛ oēꝫ tenebꝝ ositatē. ℞. bacile ꝛ vnge ipꝫ cū melle et pone ipsū ad solē: sic ꝙ fundus reciptat solez et os terrā: ꝛ stet ꝑ duos vl̄ tres dies: donec videas illud mel esse viride: tūc ablue ipm cū bono vino al. ꝛ in ampula vitrea reserua ꝛ oculis ꝑpone: ꝙ eos mirabiliter clarificat. ¶ Et si loco vini ponatur aqua celidonie ruthe ꝛ verbene ꝛ sil'a vel aliqua de aliꝫ suprascriptis: meo iudicio cēt maioꝝ efficacie. ¶ Succꝰ trifolij picti cuꝫ maculis al. valet ad albas maculas ꝛ cū nigris ad nigras. ¶ Auꝝ fricatū cū aceto sꝑ cotē ꝛ deficcatū ad solā ꝓdest. ¶ Pul. olibani cū melle ꝛ aceto ꝛ stercore magnoꝝ murum mixt⁹ ꝛ iunct⁹ pānos oculoꝝ tinuit. ¶ Aqua fabꝝ valet ad maculas pānū ꝛ inuersatiōez palpebraꝝ ꝛ totā cutē faciet subtiliādā. ¶ Eufragia q̄cūq; mō sumpta in q̄cūq; defectu oculis ꝓdest ¶ Hirundinū rubeoli cōditi visuꝫ clarificant ꝛ debilitatē ex vētositate restaurāt: conferunt sincopizantib⁹ ꝛ emotroydas patientib⁹ mane debent sumi et post mensaz: vel syrupus i quo positi fuerint si habeā: deꝫ sine obseruatione diete et sine oi abstinentia. Discernūtur aūt sophistici a bonis: ꝙ rebulus cōditus cū frangitur interi⁹ exteri⁹ oīno niger reperitur et cū gustaꝫ paruā hꝫ pōticitatē ꝛ multā dulcedinē. Sinopis cū frangitur intus est pallidus vl̄ subpalidus ꝛ paruā hꝫ dulcedinē ꝛ multam pōticitatē ꝑcipue: si cum integer acu perforetur sophisticus est. ¶ Pica ꝓbusta in olla sigillata quocūq; modo data contra noctilupam ꝛ cardiacam ꝛ melācholiā de cā frigida ꝛ cācrū in ꝛga virili curat locum cum lutio. ¶ Semē feniculi quocūq; modo quotidie sumaꝫ et cum aqua frigida lauet oculos si sit ex debilitate spūs: vū pica it⁹ apit ꝛ extra claudit ꝛ repat spūs. Itē pica cocta et cōesta repat spūs visibiles. Itē pica deplumeā ꝛ abiectis intestinis decoquat in vino al. vsq; ad vini cōsumptionē ꝛ sepationē carnis ab ossib⁹ et tunc totū terat. et liquoꝝ soli triduo exponat. postea cū carpia vel aliq̄ pāno lini subtili sup oculos: ponatur. ꝙ asperitatē obscuritatē ruboꝝ ꝛ doloꝝ tollit: ꝛ spūs rapat. ¶ Succus ruthe cū modico mell' lachrymas strigit. ¶ Ad defectuꝫ vis⁹ doloꝝ ꝛ cecitatē. ℞. pullos hirūdinū ꝛ cū acu subtili ceca ꝛ repone in nido: post tertiū reditū videnti tolle caput ꝛ cōbure in olla ꝛ redige i pul. ꝛ. ℞. fel hoīs vel loco ei⁹ fel catuli lactentis. ʒrr. dieꝫ carpobalsami ꝑtes. ij. castorei ꝑtem. j. misce ꝛ pone in oculis: vel. ℞. succum herede terrestris⁹ succuꝫ feniculi. aā. stet triduo in vase eneo ad solem ꝛ stati pone in oculo. Succus absinthij et ruthe. aā. valet.

¶ De pediculis i palpebris ꝛ fistula lachrymali. Cap. xix.

Accidit aliqñ quibusdā qō habent multos pediculos puos in palpebris ꝓcurari poterunt in hūc modū. Extirpetur vnuꝫ iouum ꝛ duruꝫ fiat deinde scindaā ꝑ mediuꝫ et al. ipsi⁹ oui. ita durū calidum supra palpebras apponaā: et statiꝫ extrūbūt ipsi pediculi ꝛ ibunt ad ouū. Aut dā ponūt petiam lini subtilissimā inter palpebras ꝛ ouū et pediculi volēteꝫ ire ad ouū applicāt sepiedicte petie. vtrū q̄ bonū ē ꝛ exptū. Itē ad idē staphisagria trita ꝛ suppositā idē opaā. Unguētū ad idē. ℞. aloes. ʒ. ij. lardi q̄tū sufficit teraā ꝛ ꝓficiaā insimul ꝛ vtere ꝙ vbicūq; fuerint pediculi siue in supercilijs siue i pectine siue alibi interficiet eos Itē cinis cum oleo distēperatus: ꝛ supiunct⁹ in pectine et vbicunq; fuerint necat eos. Et ꝙ in capitulo de pediculis plenius de hac dicam materia: et largius dicetur. ꝓpter hoc de ipsa materia vlterius non est querendum.

¶ De fistula in lachrymali. Cap. xix.

Quandoq; accidit oculos fistulari iuxta nasum in aliquo loco lachrime: que fistula in hūc modū curari potest. ¶ Et primo opꝫ ꝙ oculi suauiter: et leuiter ad aliā partē ꝓpellantur paꝫ cū aliquo instrumēto cirurgico ad hoc ydoneo: postea foramē illud duplicet cum radice maliterre vel bryonie vel cum medulla sambuci vel petia alb. vj. infusa intromittatur vsq; ad loci profunditatem postmodum extrahatur et per illud foramen mittao canellum eneum vel ferrum vel argenteum subtile: et ꝑ foramen canelli mittas ferrum vel argentum ignitum sic ꝙ vsq; ad radicē fistulle attingat: ita ꝙ radix illius fistule: quocūq; sit: coquaā. Nō si pa. vltra modū coctură timuerit sic ꝙ nullo mō possit ignē pati: fiat tūc stuell⁹ de vnguento ruptorio ꝛ in ꝑo foramine sic ꝙ tāguat radicem ipsi⁹ fistule apponaā: ꝛ dimittaā ibi eē a tertio vel nono vsq; advesperas: postea extrahaā ꝛ ponatur ibi petia lini subtilis i al. oui intincta: donec ignis cadat et cuapozet. postea curet vt cetera vulnera. Unguēta aūt ruptoria sic facies. Accipe duas partes cineris lētisci vel fabaꝝ vel nitri vel myrthi. ꝛ tertiā partem calcis viue pulueriſate et desup aquaꝫ infunde: et ista aqua capitellū ꝺ. Et si vis ꝓbare an dictū capitellū sit fortē ponaā in eo vnū ouū: ꝛ si supernatat forte est: si nō: nō est fortē tūc iterato: ꝛ ipam aquā q̄ decēdit iterū cola ꝛ sic facias donec fiat fortē: deinde ipso capitello iā facto resolue calcē viuā pulueriſatā: auripigmētū. saponē saracenicū: et misce omnia in modū vnguēti: et fac vt dictum est: qm̄ ita decoqt et rumpit vlcera sicut ignis. Istud enim vnguētū positum in cōculla glandium vel capsula erea ꝛ positum supra scrophulas mortificat eas: sic ꝙ sine lesione extrahi pōt. Mortificat etiā radicem cuiuslibet fistule si vna pilla ex eo facta ponatur supra radicē fistule: vel stuellus ex eo factus quod melius est: qui stuellus cū in ore fistule immittitur totus debet involui petia lini subtilis sic quod de ipso stuello nil discoopertū remaneat nisi sola puncta: que supra radicē ipsi⁹ fistule debet iacere. etiā potes cū dicto vnguento ruptorio quālibet cernē sanā rūpere: ꝛ in quacūq; corporis ꝑte volueris. vū vidi quendā qui cum hoc vnguēto posito in capsula erea rūpebat locū. siue crepatură in vna hora. deinde ponebat intus intestina. ꝛ postmodū suebat crepaturaz: deinde pul. cōsolidatiū et carnis generatiuū desuper aspgebat: ꝛ curabat omnes crepatos indifferēter taz senes q̄z iuuenes. ¶ Puluis aūt cōsolidatiu⁹ fit ex sanguie draconis: mastice: colophonia: bolo ar. mūmia: rasina. radice cōsolide maioris siccitate ꝛ cinamomo. aā. de oībus equale pond⁹ et in simul pulueriza subtiliꝫ ꝛ vtere quādo fuerit opus. ¶ Quidam faciūt hoc mō vnguentū ruptorium ex calce viua: que adhuc in ope posita nō fuerit nec infusa: sapone nigro. auripigmēto: ꝛ fuligine. aā. terebat ꝛ miscebat ola cū forti capitello vel forti aceto ꝛ suppōebat loco vbi rūpere volebat ꝛ cū hoc ēt ola apata sine ferro rūpebat. ¶ Nō si mala caro cernitur in fistula vel alibi: removebat statim eam cum hoc quluere. ℞. calcis viue aueꝛpigmēti viridis eris hermodactilis. aā. tere ola ꝛ cribra subtiliꝫ: et mitte in plagā: ꝙ vbicū q̄ fuerit caro mala ꝛ supflua eam in breui corrodit et est expertum. ¶ Aliud ad idem. ℞. marmoris trita et pulueriza subtiliter. ʒ. j. realgar. ʒ. iij. tere et misce insimul et mitte in plagā. ¶ Aliud ad idē. ℞. parū calcis viue et tere eā ꝛ fac pul. et mitte vbicūq; volueris: ꝙ bene corrodit superfluam carnem. ¶ Idem facit pul. hermoꝺ. et viridis eris.

Additiones Ruptu-ria.

℞. agrimonie fuliginis piloselle cum coto distilla et appone in fistula lachrymali. ¶ Unguentū expertuꝫ qō in quacunq; parte corpis ungatur pustulas et vesicas frāgit. ℞. cantariꝺ. sinapis pulueriza ꝛ cū pice alba ꝛ succo celidonie ꝛ modico aceti distēperetur et fiat liquiꝺ. ad modū salse: ꝛ inungatur locus. ſ. per noctez. Item cinis salicis cum assungia permixtus rumpit carnē ꝛ apata vbicunq; vis. ¶ Item viscus querceus cū vitriolo et capitello fortiter immixtus rumpit carnez vbicunq; volueris. Itē sapo cum quarta parte pul. ru. idē facit.

¶ De pilis in oculis vel alibi preter naturam natis in peruum tollendis. Cap. xx.

Accidit aliqñ q̄ oculi lachrymantur ꝛ rubēt: ꝙ pili ꝑter naturam in palpebris oriunt qui mordicatiōes in ipsis oculis facientes ipsos oculos ad lachrymādū cōpellūt. Quandoq; etiam nascuntur pili preter naturam in locis diuersis corporis: quos remouere est cōueniēs ¶ Si itaq; fuerint ꝛ in palpebris pili ꝑter naturam: et fuerit ibi carnositas multa: ita ꝙ pili superflui bene discernantur: tunc primo fricentur palpebre interius cum foliis paritarie: et cum sanguis inde exierit: et cum caro diminuta fuerit: pili cum instrumentis cirurgicis. ꝛ huiusmodi radicitus extirpeāt. postea supponatur al. oui: et hoc in estate: in hyeme vero i ꝑo al. oui misceas parū raphani ꝛ quo-

tiens ibi pili renati fuerint: hoc fiat: et palpebris supligek sicq; supius cõpuimatur. Si vero nõ fuerit ibi multa carnositas: euellãtur pili vt dictũ est: vel cũ rasorio abradantur deinde accipias succũ cimarũ rubi ⁊ absinthij ⁊ ambo cuz al. oui cõmisceas ⁊ desup ponant. ¶ Experimẽtũ ꝓbatum ad remouẽdũ pilos superiorꝫ vel de quolibz loco corporis vbi volueris in ꝑpetuum. Primo balneetur locus: vbi fuerint ipsi pili: quos remouere voluerit cũ lixiuio tepido ter vel ꝗter: deinde inuoluank digiti in gũmi pinee pilis prꝰ discoptis id est deficcatis: ⁊ digitis positis sup pilos euellãtur radicitus: vel cũ instrumẽtis ferreis extrahank vt supra dictũ est. Et loca sic depilata et hoc vnguẽto infra scripto vnguãk: qñ nõ ꝓmittit eos vlterius nasci. Ꝛ. gũmi hedere ouoꝝ formicarꝫ. auripigmẽti. colophonie. añ. ʒ. j. sanguisugarꝫ, cõbustarꝫ puluerizatarũ. ʒ. j. ß. oĩa simul pulueriza ta cõmisce: ⁊ ꝓfice cũ sanguine rane: ⁊ ex hoc vnguẽto pa rũ tepido locꝰ inũgak: qi est exptũ. ¶ Itez si ex succo cicute cũ pauca aq̃ mixta ipsa loca depilata: aut rasa vnguank ꝑ triduũ: nõ ꝓmittit in loco pilos vlteriꝰ renasci. ¶ Itẽ si loca prius depilata vnguank ex sanguine vespertilionis ⁊ succo hederet raphani ⁊ felle hircino nõ sinit ibi pilos renasci vlteriꝰ. ¶ Unguẽtũ magistri mei: de quo si vnteris loca q̃cũqꝫ voluerio: prius depilata vel rasa: nõ ꝓmittit ibi ãpliꝰ pilos renasci. Accipe pigueditẽ sine assungiã: q̃ melior est rane talpe ⁊ vespertilionis: ⁊ cũ gũmi hedere misce: ⁊ vnguẽtũ ex his oĩbus fac: de q̃ vnge loca prꝰ depilata pluries et in ꝑpetuum nõ ꝓmittit renasci ibi pilos. ¶ Aliud ab eodẽ magistro meo exptũ ad idẽ. Ꝛ. carnes vaccinas et dimitte eas putrefieri ita qꝫ ỹmbꝰ impleank: deinde accipe ỹmes illos ⁊ pone eos in agresta: postea pone eos ad deficcãduz ad solẽ: ⁊ deficcati iterũ imbibank in agresta: et iterũ exiccẽtur: et hoc fiat ad minus septies: et postea pulueriza eos et de illo pul. sup locũ prius depilatũ vel abrasum pluries. pone et in ꝑpetuũ nõ renascẽnk ibi pili. ꝓbatũ est. ¶ Itẽ si locꝰ vbi pili vel capilli prius sint abrasi vel depilati fuerit: deinde cũ viscositate pilij et aceto mixta inũgak: aut cum opio tusq̃mo et aceto mixtis simul: aut cũ castoreo et mel le qõ est ad hoc ꝓbatũ: aut cũ sanguine rane vel testudinis si cũ aliq̃ istarũ rerũ vel cũ oĩbus simul mixtis vnguak locꝰ ꝑdictus remouet pilos: nec ꝓmittit amplius renasci: vt dicit q̃dã in libro suo qui dicitur nũcupat. ¶ Itẽ. Ꝛ. oua formicarꝫ et pista ea bene et cõficiãk cũ oleo in quo coctus sit eritiꝰ: et vnguak locus. ¶ Itẽ aliud ad idẽ. Ꝛ. sanguinem vespertilionis mixtũ cũ semine cicute trito et sup loca in q̃bꝰ volueris nõ amplius pilos renasci inũgatur: qi ꝑ certo nõ oriẽtur pili ibi. Et nota qꝫ anteq̃ hmõi vnctiones fiãt sem per intelligas qꝫ illa loca debẽt depilari prius vel abradi.

Additiones

Unguentũ mee intẽtionis: vt pili nõ renascãtur in locis in q̃bus sunt ꝓter naturã. Ꝛ. gũmi hedere. ʒ. j. auripigmẽti. picis grece. se. cicute. añ. ʒ. ß. castoꝛ. ʒ. ij. opij. ʒ. j. iusq̃a. ʒ. j. ß. ꝓficiãtur cum sangule rane et succo cicute: et fiat sicut vnguẽtũ: vter post pilorꝫ euulsionẽ: depilenk cum psilotro ex calce viua facto pars vna auripigmẽti ꝓtes. iij. et aloes pars. ß. fact a vnctione et eo super fumum aque calide: siue in aliqua stupha.

¶ Ad faciendum nasci pilos in locis ꝓter naturam depilatis et superciliꝭ barba. et huiusmodi. Cap. xxj.

Causa. Liquãdo accidit supcilia depilari ⁊ alia loca ꝓter nãm ꝓp aliqs hũores adustos mordicãtes q̃ subcute absc̃diti sunt q̃ radices capillorꝫ et pilorꝫ corrodũt sic qꝫ ibi vlos pilos renasci nõ ꝓmittũt et hoc sepe fit in leprosis: et in his q̃ talibus hũoribꝰ valde superabũdãt. Aliqñ accidit q̃busdã vt fiãt calui ꝓter nãm: sicut accidit sepe istis q̃ patiũtur in epate egritudines ex co. in estate: quorꝫ capilla posteq̃ incipiũt ab hmõi egritudinibus surgere depilank et caluiciẽ ꝓter naturam incurrũt. quandoq; ẽt depilank carca loca corpis. ꝓter nãm: sicut barba vel alia loca: vbi nãliter pili debẽt oriri ꝓpter dictos hu. adustos sub cute existẽtes vel ꝓpter aliquã egritudinem in loco illo aduenientem: vt accidit propter vsturas aut percussiones aliquas in locis illis factas: de q̃bus omnibus multa que vidi et experientias habui recitabo. Cura. ¶ Ut igit pili renascantur in superciliꝭ. barba: ⁊ alijs locis. vz depilatis ꝓter naturam. Teranꝫtur radices interiores vlmi et in aqua diu coquantur: et qꝫ supnatauerit colligatur: et denudata loca prius prius rasis fortiter cuz stamina tricatis sic qꝫ bñ rubescant ex predicto liquore vngantur: ⁊ ꝑ certo si pluribus vicibus fiat cito facies eos oriri. Idẽ operank stercora tirogalloruz combusta

¶ Aliud ad idem cõburanrur apes ⁊ cap. veñ. ⁊ cinis ꝑdictorũ cum oleo ro. cõmisceatur: ⁊ vngantur loca prius fricata vt dixi. ¶ Aliud ad idem expertũ: fiat mortariuz vnuz paruũ cum suo pistillo ex plũbo ita qꝫ ãbo ex plũbo sint: et in mortario apponatur oleum rosatuz vel myrtinum: et tam diu pistetur donec in colorez plumbi vertatur: ac si esset q̃si vnguentum: et vnge loca depilata: fricata prius in cero et si per totam noctẽ maneat. Mane vero cũ aqua calida abluatur et hoc fac per multos dies: qꝫ hoc ꝓ certo facit oriri pilos in supcilijs barba: fronte calua: et in alijs locis ꝓter naturã depilatis. ¶ Aliud ad idẽ. Ꝛ. ossium dactilorꝫ aduꝛstorum. ʒ. j. thuris. ʒ. iij. carpobalsami. ʒ. ij. spice. ʒ. vj. azuli. ꝙ. ꝛ. fiat pul. subtilissimꝰ ⁊ ꝝ. loca depilata ponat. ¶ Aliud faciens nasci pilos i omnibus ꝑdictis locis: et etiã eos colorano. Ꝛ. papaueris ru. foliorꝫ mirti. cap. veñ. spice nardi. ciperi. se. apij. emblicorꝫ. nucis cypressi. añ. ʒ. j. hec oĩa in tribus libris aque coquãtur: quousq; ad vnam redeãt et colature adde lib. j. olei mirthini ⁊ decoquãtur in caldario pleno aqua vsq; ad ꝙsumptionẽ aque: deinde etiã accipe corticũ pini tritarum ⁊ laudani. añ. ptẽ tertiã vnius. ʒ. ⁊ misce ea et in ꝑdicto loco vnge calidũ. ¶ Aliud ad idẽ. Ꝛ. succi foliorꝫ salicũ ⁊ foliorꝫ mirthi. añ. ʒ. ß. laudani. ʒ. j. olei mirthi. q̃ sufficit: misceank et incorporentur oĩa simul in modũ vnguenti: ⁊ iunge loca depilata ꝑcedente fricatione. qꝫ pilos facit nasci: et si sint sicci facit eos cõminari: et est ꝓbatum.

¶ Aliud leue ad idẽ bonũ. accipe ossa dactilorꝫ ⁊ laudanũ añ. cõfice cũ oleo mirthino ⁊ loca vnge: qꝫ facit pilos i breui nasci. ¶ Aliud ad idem. accipe panem ordeaceũ ⁊ sal. añ. ⁊ in charta pecorina vel hedina inuolue: deinde ossa simul in vase figuli in forti igne cõburank ⁊ pul. et eis factũ cũ adipe vsi confice ⁊ vtere. ¶ Aliud ad idẽ. Ꝛ. lacertas virides: talpos: eritios cum spinis eorꝫ oiuz ꝓbustorũ. añ. ꝑtes equales: deinde accipe apes: vespas: muscas quot hẽ poteris ⁊ pista oĩa optime: et puluerem ꝑdictum cũ eis ꝓfice: addito tũ eis succo serpentarie ⁊ iunge loca depilata prꝰ cum stamina fricata: qꝫ ꝓbatũ est. ¶ Quidã erat caluus ꝑter naturã quẽ curaui hoc mõ. dedi sibi prius optimel ꝙpo. cũ tepida aqua. ꝛ. dies post cũ psilotro aureis. v. cochijs. ꝛ. inde ꝑtim purgaui post purgationẽ feci fortiter abradi locũ caluitij cũ psilotro: deide feci tantũ fricari ipm locũ cũ stamina q̃ sanguis inde egrediebatur: post in loco illo feci super tum. aspergi pul. ex tartaro vini al. facto hoc plurib⁹ vicibus in breui caluus capillos pulchros. et in multa quantitate in loco vbi erat caluicies emisit: et ego habui florenos auri. xxx. ab eo. ¶ Aliud faciẽs nasci pilos vbicũqꝫ volueris: locuste virides et apes cõburantur. et cum oleo mirthino vel ros. vel assungia misce et vsui reserua. ¶ Aliud. ad idẽ q̃ ẽt valet ad caniciẽ in sentibus. Ꝛ. gallarũ in oleo vstarũ: cineris vsti. ʒ. ß. diagaganti. ʒ. ij. tẽperentur cũ aqua pluuiali in qua bullierint cortices nucũ et loca prius abrasa et cuz stamina aspera prius fricata vnguantur. ¶ Aliud ad idẽ et valet ẽt ad scissuras capillorꝫ. Ꝛ. succi foliorꝫ salicis succi mẽthe. añ. ʒ. iij. ponank i olla sup ignẽ leuẽ: ⁊ bulliãt tñ qꝫ sola tertia ꝑs remaneat. deide adde laudani. ʒ. j. olei mirthini. ʒ. vj. cõficiantur simul ⁊ vtere. ¶ Experimentum hybernici ad faciẽdum nasci pilos in quacunq; ꝑte corpis ꝓter naturã de nuꝺata. Primo abradat locus optime: deinde abluat cum aq̃ in qua bullierint capillorꝫ veñ. corticis vlmi et vngule caballine aquatice. añ. ℔. j. post fricetur locꝰ fortiter cum stamina aspa sic qꝫ fortiter rubeat post ex melle dispumato tepefacto vngatur: deinde sup ipsum mel supaspergatur istum pul. Ꝛ. corticum castaneaꝝ testaꝝ auellanaꝝ. et vngule caprine. añ. terãtur pulue. ⁊ cõmisceãtur cuz pul. facto de stercore caprino: et stercore catti. ana. istis omnibus simul mixtis puluerizatis hmõi pul. sup ipm mel aspgatur. et desup pectia ligetur: et omni die semel remoueatur: qꝫ ꝓ certo in breui faciet nasci pilos vbicunq; volueris: et est ꝓbatuz. Itẽ mel anacardinum valet inunctũ. ¶ Itẽ vnguentũ factum de

Ad caliciẽ ꝑtinẽs natiuitij cũ psilotro

Experimentuz.

ctum de cera:pice:t elleboro nigro t alb.t oleo myrtino et nucū optimū est in hac cā. ¶Aliud ad idē ex⁹ rtū ad faciē dū pilos nasci in supcilijs vel barba:vel alijs q̄buscumq; locis p̄ter:naturā depilatios vt calutie alopitia t tinea. R. cātaridas siccatas i vmbria ablatis pedib⁹ et capite:et line cū eis q̄cunq; loca volueris. Primo .n. vesicabit ille locus post nascentur pili. ¶Jtē pul.condisi mixtus cum oleo de vitell' ouoꝝ artificiose extracto:sicut faciūt alchimiste mixto mō facit nasci pilos vbicūq; volueris. ¶Aliud ad idez cōburatur lacerta que stat in domibus:t cū oleo myrthino misce et vtere. ¶Ad idē aliud.medulla auellanarū sup tegulā ca.assetur:et in oleo raphani misceat t vtere:q; mirabile est ad hoc. ¶Aliud ad idē t etiā ad barbā tarde nascē tē:cinis abrotani cōbusti cū oleo oliuarū ātiq; misceat t vtere. ¶Jdē operat cinis lilij cōbusti cū aq̄ mixtus et linitus. ¶Ad idē accipe duas nuces t cōburank quousq; teri possint deinde terāt t subtiliter puluerizenk cū aureo.i.nucleorū dactiloꝝ:t gra.xv.pipis cinamo.abrotani cōbusti auel lanarū cōbustarū laudani cantaridū cōdisi.an.aureū.ʒ.bulliātur hec ola puluerizata subtiliter in oleo ros.t vsui reserua:q; facit nasci pilos i supcilijs t barba t ⁊ilib⁹. ¶Aliō ad idē. R. thuris auī.iij.cocodrilli stercoris eritij marini rute mōtane.aā.auī.ʒ.terank cū vino stipnco:et administrentur cū adipe vsi t vsui reserua. Et no. q̄ anteq̄ p̄dictis locis denudatis quicq̄ apponak semp dz p̄cedere abrasio p̄dictoꝝ locoꝝ et fricatio fortis cū aspera staminea:t hoc seruato vbicūq; fuerit denutatio pilorū p̄ter naturā siue p pter ictum:siue ppter vsturā ignis siue ppter adustos hūores sub cute existentes faciet in breui capillos regenerari.

Diffinitio.

Additio Unguētū Gal.in casu capillorum peroptimum facta p⁹ fricatione locicū pāno aspero:t pul.tartari donec iubeat:post vngak vnguēto ex oleo masticino et laudani in modum vnguenti.

¶De epilepsia. Cap.xxij.

Cause.

Dositis signis causis t curis doloris capitis ex quacunq; causa facti.t etiā de passione oculorum tractaui ,put deus mihi per suam misericordiā concessit. Nunc ad pas. cerebri reuertar ab epilepsia incipiens tractare ¶Dico igit q̄ epilepsia est opilatio principaliū vētriculorū cerebri cum priuatione sensus t motus.vel epilepsia est spasmus totius corporis nō continuus. ¶Et hz fieri hec pas.a diuersis causis:vt ex supfluis cibis et potibus siueve nenosis t morsibus canis rabidi vel reptiliū:et ex aere venenoso corrupto et pestifero. Sz potus cōstrictis et supfluitatib⁹ retentis et calore naturali debilitato:sequitur repletiō vētriculoꝝ cerebri. Et ille sunt cree cree cause potissime ad inducēdū epilepsiā. ¶Epilepsia alia vera.alia nō vera Vera fit ex flegmate. Nō vera fit ex melācholia mixta cum flegmate. Jtē epilepsie tres sunt spēs:sm triplicē locorū diuersitatē in q̄bus cā ipsius epilepsie cōtinetur. Prima species ,ppie dicit epilepsia q̄ fit ,ppter vitio cerebri:siue ex mā in ipo cerebro existente:et nō aliunde ,pueniente. Et huius signū infallibile est q̄ isti taleo subito cadunt:et spumā maximā emittūt:t nō p̄sentiūt:capitis hūt etiā grauedinē:nec adsunt signa vt ceteris speciebus. ¶Est t secunda spēs q̄ analepsia dr. Et hec fit ex materia in stomacho existēte nō in cōcauitate ipsius stomachi:vt q̄dā dicūt:et male:sed in ventis arterijs t neruis ipsius stomachi:p quoꝝ medietatē materia ebulliens ad cerebrū rapit. Et in ista specie q̄cū q̄ pa.cadit sentit in principio sui casus quādā morsuram t incisionē in stomacho:t tinnitū auriū q̄ est:q; fumi q̄ tunc ascēdūt a stomacho ad cerebrū opilāt vētriculos ipsius cerebri:t est aliq̄n cū vomitu in p̄ncipio sui casus. ¶Est t tertia spēs q̄ catalepsia dr. q̄ fit ex materia in extremitatibus cōtēta:vt in manibus pedib⁹ t hmōi. Et isti in p̄ncipio sui casus sentūt i extremitatibus raptū:sicut formicarū ex materia superius ascendente. Et isti p̄seruantur per extremitatum cōstrictionem:vt Gal.narrat de quodam scriptore suo qui in pede materiam ipsius egritudinis superius ad cerebrum ascendere sentiebat. Gal.autē faciebat ei ligari tibiā cuz faciolo:et sic materia non poterat amplius ascendere. ¶Si vero materia huius egritudinis cōtineatur in intestinis in casu eoꝝ emittunt stercus. Si vitio matricis vt ex materia spmatica nimis retēta:et in venenositatē cōuersa emittunt in casu mēstrua vel sperma vel vrina. ¶Quicun q̄ autē hūor in cā fuerit p hec signa cognoscāt. Si sā.fuerit in causa erit dispositio sanguinea corpis:et adest rubor faciei:venaꝝ repletio:etas dicta precedēs calida et humida regio ipsius tempus anni.hec omnia in caliditate etiā humiditate cōuenientia magis designāt. Flegma in causa esse cognoscāt p corpis habitudinē flegmaticam:p superfluitates abundātes per os et nares cum insipiditate oris: t capitis grauedine:superficie corporis subalbida:dicta regione etate tempore eidē cōuenientibus certificos nos reddūt. Melācholia ꝺo esse in causa cognoscatur p melācholicam corporis dispositionē rotunditatem et supcīē corporis que est quasi subcinericij coloris:similiter etas regio tēpus anni et similia eidem cōuenientia hec declarāt.et cholera autem nō fit hec egritudo. ¶Et nota q̄ cum fit a sanguine vel flegmate magis manifestatur et cadit patiens in plenilunio. Cum ꝺo fit ex melācholia magis in defectu lune infestat. ¶Jtē nota q̄ hec pas.ab infātia vsq; ad primā iuuētutem in viris curari potest:in mulieribus ꝺo vsq; ad tēpus mēstruorum:post autē raro t cum maxima difficultate curabitur. ¶Cura huius passi.talis erit. Si in primo casu q̄s ceciderit flobothomet de vena capitis:si vitio cerebri fuerit. Si ꝺo vitio stomachi de vena stomachi. Et si vitio extremitatuz de saphena. liberabitur esi ab huiusmodi egritudine. ¶Experimētum magistri mei ad releuādum epilepticum exptum. R. pulegij ouigani. aristo.ro. salute domestice t agrestis:peonie.ana.terātur olia et in subtilissimum pulverem. reducātur:cribellētur:t cuz pauco melle misceātur t de tali mixtura suffumigetur pa.p corpus totum suuz t etiā vnguantur ex mixtura illa nares et⁹ virga et peritoneon:vel vulua si mulier fuerit et parum detur p os:et statim releuabitur epilepticus. ¶Jtē succus rute vel peonie narib⁹ intectus vel femina coꝝ trita et puluerisata intecta in naribus statim faciunt epilepticum surgere. ¶Cū itaq; epilepticus releuatus fuerit:primo intēdēdū est circa dietā ipsius.cū dieta sit pars potissima curatiōis. Comedat igī pullos.gallinas. hedos:perdices: phasianos: sturnos: et aues p̄terq̄ i paludib⁹ degēteo:carnes arietinas:castratinas ānualis agni et porci:et capreoli:t hmōi carnes elixas v⁹assatas:vel in vio odorifero v⁹ speciebus ꝺditas. Comedat capita porcoꝝ elixa:farinā ordei.spelte.tisicerez ru. sed parum de granis ipsius:pira:coctana cocta comedere pōt post p̄ādium. Jn mane ad libitum comedat:in sero ꝺo parum et leuiter comedat. Squamosos pisces et in aquis salsis degēteos t in pfundissimis fluminibus comedere pōt super carbones assatos:vt eoꝝ humiditates reprimantur. Spinachias:boraginez:petro:feniculum:asparagos: brusscos:panē triticeum t bene fermentatum comedat.vinum citrinum alb.vel subcitrinum et odoriferum bibat. Fugiat apium:q; inducit epilepsiā de sui ,ppietate: t causa huius est:q; humores dissoluit et commouet ad suptora. Item si mulier pregnās vtatur frequēter apio fetus quē parit epilepticus erit:t hoc est spaciale q̄ consurgit creature. Abstineat aūt generaliter a caulib⁹ lētib⁹ t fabis:t a carnib⁹ bouinis pecorinis:et ab oibus melācholias et co. adustam et flegma nimis generātibus a medullis animalium et cerebris a frixis a salsis acetosis cucumeribus fumo et a puluere t a coitu immoderato abstineat. Caueat a ab immoderato vsu balnei et cōuentu hominum:q; in talibus locis cōsueuit eis accessio preoccupare. ¶Cura magistri mei ad epilepsiam experta. Primo fiat syrupus. R. yue. betonice. herbe paralysis. salute domestice t agrestis:pentaphilon: graminis:ysopi:buglose:rute capriarie:valeriane:cap. vesi. scolopen. aneti. endiuie. ana. M.ß. floꝝ rosismarini:floꝝ boraginis:seminis anisi.feni .passularum sine nucleis coricis radicum cōmunium. ana. ʒ.j.ß. cannelle pontice. ʒ.j. radicis peonie et polipodij quercini cōtritorum. aā. ʒ. quartis. zucari lib.ij. fiat syrupus et detur omni mane iste syrupus cuz tepida aqua quousq; materia sit digesta. Vel dek omni mane vnciam.j.semis ormellis squillitici:et ormellis iuliani aqua decoctionis seminis feniculi anisi t rute. ¶Digesta materia purgetur cum pillulis .v .hierepigre.vij. cochijs

Duplex vera.s.t nō vera.

Circa spēs.

Epilepsia posse dicta.

Secta analepsia.

Tertia catalepsia.

Signa sanguinis.

Signa melancholie.

Prognostica.

Cura.

In paroxismo

Extrema paroxismi.

Dieta.

Apium pessimū

Medicinalia

almãsorio:vel cum potione sancti Pauli benedicta et simi libus. Uel cum istis pillulis. Ꝛ. pulpe colloquintide. sticados castorei.añ.ʒ.j. hierepi. Gal.ʒ.iij. agaric.ʒ.ij. turbith.ʒ.j. ꝓficiãtur cum succo absinthij: et dentur ex eis.ʒ.ij. vel.ʒ.j. ſe. In matutinis ꝯo exhibeatur talis lotura. Ꝛ. colloq̃ntide ʒ.viij. vue passe sine nucleis.ℨ.iij. bulliãt in lib.iij. aq̃ donec ad vnã deueniant:ꝛ addito pauco zuccari colentur et dek.

Balnea ℂ Jtẽ vtantur balneis ferreis gibbosis ꝛ circulis:que balnea sunt apud puteolum ꝓpe Neapolim:ꝛ in ipsis balneẽtur in media nocte ꝛ in matutinis: post exitũ ꝯo balnei sumat de isto electuario ad modum castanee grosse. Ꝛ. piretri siseleos. sticad̃.añ.ʒ.ij. agarici.ʒ.v. cardamomi recẽtis:acori:asse. aristl.lõge ꝛ rotũ.añ.ʒ.j.ꝛ.ℨ. ola terantur:ꝛ puluerizẽtur:deinde extrahatur succus et squilla ꝛ mirtus cum conuenienti quãtitate mellis coquãtur et cõficiatur electuariũ cum ꝓdictis speciebꝰ ꝛ vtatur:vt dictum: est vel fiat bal.ex decoc.foliorum lauri:pulegij.betonice.origani.mẽte. rousmarini.herbe palysis:ruc:salute domestice ꝛ aggrestis: mẽtastri.rute.similiter flor camo.et aliarũ herbarũ aromaticarũ in vino ꝛ aqua decoctarũ addita spicanardi.et i hoc balneo ter vel quater intrent inter diẽ et noctem.et parũ sument ibi:ꝛ in exitu balnei sumat de ꝓdicto electuario:q̃ hoc multum ꝓfert ad stupoꝛem mẽbrorũ et etiã ad preseruationem paralysis:postmodũ abstergatur corpus.et ex oleo nardino vngatur et fiat etiã clysterc accertimũ cũ stupoꝛ et alienatio diu pseuerauerint. ℂ Jtem abluatur caput pa. semel in hebdomada de lixiuio facto de cinere vitis.ꝛ aqua decoctõis salute.lauri.cipi.betonice.rousmarini.saunne et spicenardi. ℂ Jtem precipuũ q̃ conseruat eos est:q̃ prouocetur vomitus ante paroxismũ cũ decoctiõe raphani.et syrupo acetoso post comestionem salsoꝛ et potationem vini multi dulcis. Uel in ipo paroxismo imittat pẽna i gula intincta in hierapigra ꝛ aceto sꝯitico. ℂ In ipa itaq̃ accessiõe huiusmodi passionis in principio facieo est cooperienda:q̃ terribilis apparet in aspectu et spuma que exterius ori adheret extergatur. Et si collũ ꝯsum fuerit exterius ad

Cura analepsie ꝛ catelepsie. propꝛium reducatur statũ:vt fiat liberior ispiratio et respiratio. ℂ In analepsia ꝛ cathelepsia ab ipo ꝓncipio sternutatio ꝓuocetur cuꝫ castoreo pipere euforbio et silibus. In epilepsia ꝯo quando fit vitio cerebꝛi non prouocetur sternutatio ab ipo ꝓncipio:q̃ pa.posset suffocari. Sed post lõgum tẽpus cum eger stupidus remanserit ꝛ aliena loqtur: sternutatio ꝓuocet:ꝛ fiat fricatio manuũ et pedũ pectoris et narium. Si fuerit vitio stomachi detur syrupus de absinthio cũ ysopo:post digestionem materie purgetur. vt supra cũ pillulis supradictis. ℂ Qñ si materia huius egritudis fuerit in extremitatibꝰ:vt in pedibus manibꝰ ꝛ huiusmodi purgetur cuꝫ medicina siue pilluliseque humores attrahũt a solidis et lõginqs partibus:vt sunt pillule arthetice.pillule de hermodactil.ꝛ huiusmodi q̃ in capitulo de artheticis diligẽter cõscribam post purgationem fiat minutio de saphena:ꝛ ab interioꝛi pte tali scarificẽtur tibie: vnguãtur extremitates vngũcto ruptorio i cura de fistula in angulo lachrimali nata posito:ꝛ hoc fiat ꝓpterea vt materia educatur exterius:fiat etiã tale vnguentum. Fructus cucumeris agrestis quãdo sunt maturi colligãtur ꝛ in vino ꝛ oleo xv. diebus putrescant:deinde coquãtur ꝛ colentur: ꝛ colature addãtur hec. Ꝛ. castorei. ell'. nigri ardarce euforbij.roañ.ꝛ addita cera fiat vnguẽtum de quo extremitates in catalepsia vnguant solũ:ꝛ i analepticis ꝛ spina dorsi in epile

In epilepsia vitio cerebri. pticis. ℂ Jtẽ castoreum aristo.rotunda costum euforbium. sulfur vi.in oleo muscellino vel cõ decoctũ: si vnguatur ex hoc vngũcto spina dorsi multum valet. ℂ Jtem cum sit vitio cerebꝛi fiat cauterium retro in pte posteriori capitis et nõ in puppi:sed in cervice:ꝛ portet ipsam pa. quousq̃ liberatus est:q̃ est expertus. ℂ Et fiat abstractio a medietate anteriori capitis vsq̃ ad frõtẽ ꝛ loco abstracto supponatur hoc cataplasma. Ꝛ. nucis saracenice.bdõie.piretri.croci.ana.ʒ. ℈.semi.nasturtij.succi absynthi.añ.ʒ.iij. hoc cataplasma a sero vsq̃ ad mane teneat. ℂ Jtem tres gutte sang.a spatul'. pa.p̃ fricationẽ extracte cũ ouo cocto patiente adhuc existente stupido in potu dare multum ꝓsunt. ℂ Jtẽ electuariũ de puluere gentiane et peonie datum ad quantitatẽ ʒ. j.ante solis occasum multũ cõfert. ℂ Jtẽ etiã peonia vel radix vel se.portata supra se vel includatur semẽ in annullo argenteo.et pa.ipsum annullũ portet in digito:vinũ et radicis decoctionis ipsi⁹ in potu pa.sepe et sepius tribuatur. ℂ Jtem dyacastoreum datum post purgationẽ ad minus ter in hebdomada multũ valet. ℂ Tyriaca etiam data ad modũ fabe cũ aq̃ sticad̃. valet. ℂ Jtẽ hierapigra Gal.cũ vino decoctionis salute et rute in sero sept⁹ tribuatur. ℂ Jtẽ antimoniũ polytricũ coagulũ leporis et fel vsi quodlibet ipsorum per se vel ola simul cum vino vel aliter sumpta curant epilepsiam. ℂ Quidã curatus est ab hac pas.hoc mõ Accipiebat de mytridato ꝛ potione sancti Pauli semel in septimana de pliri arcoticõ tribꝰ vicibus in die:ꝛ ita pauEꝛperimenta. cos dies conualuit ab epilepsia. ℂ Quidam alꝰ in tribus septimanis curatus est solũmõ purgando se bis in septimana cuꝫ succo buonie depurato addito pauco zucca. ℂ Uidi quendam qui hoc experimento curatus est. Ꝛ. fan.dia.oppo.castorei antimonij.ana.terãtur ꝛ in pillis vel alio quo cũq̃ mõ quo melꝰ fieri potest pa. exhibeatur quoniam est expertũ. ℂ Cũ epilepsia fit ex melia accipe sterc⁹ columbi in melãnum et pista ipsum:et cum ouis commixtis mixce et cathaplasma super splenẽ opponatur:postea appositis sanguisugis: cholica hoc enim cataplasma materiã trahit a capite ad splenẽ et generat febrem:ꝛ sic epilepticũ liberat:et maxime si fiat in autũno. ℂ Qñ si fuerit vitio stomachi prouocetur vomitꝰ In stoꝫ ex supradictã doctrinã vel cũ vomitiuo Nicolai patriarche matica. vel scarpelle dyaciminũ detur pa.ventose cum scarificatione vel sine stomacho applicẽtur.vngatur stomachus ex calidis vnguentis vt dyalthea marciatõ agrippe oleo laurino mustellino et similibꝰ. Sale etiã sacerdotali sepe ꝛ septꝰ vtatur in cibis:q̃ multũ extenuat ventositatẽ:ꝛ ad hanc satis valet causam. ℂ Electuarium optimũ ꝛ summũ ad oẽs Ad oẽs speciꝫ epilepsie. Ꝛ. amigd̃. sticad̃. siseleos piretri.añ.ʒ.j. agarici.ʒ.vj. cardamomi recẽtis asse bene aristo.rotum. affodilloium.raũ.car.asinini. liquiritie:carpo.radicis peonie.añ. ʒ.ij. accipe squillã.et.in aqua infunde:et aqua exp:essa fundatur super tãtũdem mellis quãtũ:ipsa est. ꝛ coquatur cũ ipsa ꝛ confice electuarium. ℂ Aliud electuariũ ad idẽ. Ꝛ. pipis papaueris al.tuscami.añ. ℥.ʒ.croci:opij.añ. ℥.v. cinamomi cimini:spice:piretri:cassie lignee.euforbij.costi. piperis al.et lõgi zinzi.añ. ℥.sulphuris viui.se.ci.añ. ℥.vj.semẽ lapatij acuti anneti.añ. ℥.j.mell'.ℏtũ sufficit.dek i modũ auellane ieiuno stomacho rã in estate q̃s in hyeme. ℂ Jtem succ⁹ gẽtiane cũ succo pigami:rute et arthemisie.ana.ʒ.iij. peonie puluerizate.ʒ.ℏ.cum pauco melle i potu da quoniã mirabil' cõferũt. ℂ Jtem si vis scire an curatus sit epilepti an sit curatus. cus an non. Accipe cornu capitinũ vel lapides achates ꝛ pulueriza alterũ eorum:ꝛ pul. huius super carbones ardẽtes ponc:et pa.fumum recipiat per os et eis.et si nõ est perfecte curatus statim cadit:et tunc subleua ipm cũ hys q̃ in ꝓncipio huius capituli dixim⁹ ꝛ curas ꝓdicta adhibe: si ꝯo perfecte curatus est non cadit. ℂ Jtem fac in hac pas. caputpurgia et gargarismata que in sequenti dicã capitulo. Medicine cõferẽtes epilepsie sunt hec piretrũ. sticad̃. san. Simplicitertes testudinis:coagulum leporis:ossa hominum cõbusta.cinis rentis vngule asinine:digiti citrini:se.agnicasti.gentiana:galbanum serapinum:caro mustelle.fumigium ex blacta byzantia.aristo.lon.et rotũ.aqua tepida balsamꝰ:ꝛ omne coagu- huic egritudini. lum maxime camelinum ꝛ leporinũ cum aceto bibitum: coriãdrum in cibis datum analepticis valet. Epar asini assatum confectum ꝛ comestum ieiuno stomacho. vngule asini combuste puluerisa.ʒ.ij. data.folia pen thaphyllon lota cuꝫ vino in potu data.xxx.diebꝰ miro mõ valẽt solidicies auris bibita. Fel testudinis auribus instillatꝰ:peonia collo suspẽsa et comesta.assa efficit operationes peonie. lignum crucis suspẽsum.oppo.agaricꝰ:epithimꝰ.elleborus niger:cardamomꝰ.sang.cameli:oua testudinis siluestris:oua columbi.vapoꝛ aque marine. olfatus huiꝰ pomi facti ex cera.ruta gũmi arabico et pul.visci cum farina ordei.et aceto cõfice pomũ et odoretur.sanguis testudinis cum vino bibitꝰ additiones q̃ fiunt in genu equi trite et bibite cũ aceto valent:suffumigũ san.agni cum se.peonie trito mirto valet. Unge tympora et cõmissuras cũ medulla cruriũ cameli et eleo ros. Caro poꝛci siluestris cõesta.anetũ.assa ꝛ castoreũ cũ oximelle. Insufflatio pul.cu.asinini ꝛ succi eiꝰ ꝛ nigelle salis armonia.

salis armonia.ellebori al.ȝdiſi.ppis.ȝȝ.myr.euforbij:caſto rei.ſicaȝ.ſq̃nanti.aſſe.alchitrã:picis ſicce multum valet.

ADditiones epilepſia in prima quadra lune eſt de materia flegmatica.ꝛ in duab⁹ mediis ſan.ꝛ in vltia de melãcolia:nunq̃ fit de cholera:q: eſt epilepſie cõtraria: ¶ Itẽ ſi ſpuma ſemel abſterſa ab ore epileptici reuertat eſt incurabilis. ¶ Itẽ epilepticus q̃ſi cadit ꝛ ei⁹ mouet poller eſt incurabilis:q: cõtraxit a parẽtib⁹. ¶ Itez q̃ſi ẽ tremor extremitatũ eſt etiã ſignũ malũ. ¶ Eſt herba dicta impatoris faciẽs florẽ paruũ citrinũ in modũ ſtoris cardi bũdicti ſiſto cycoree q̃ſi piloſa interius et exterius amari ſaporis q̃ data p.ir.dies in modũ paſtelle cum ouo ꝛ farina cocta moditũ liberat epilepticũ. Sik̃ ſucc⁹ et⁹ sik̃ pul. Et iſta herba cũ rũpik̃ emittit lac:ꝛ frõdes hȝ ſicut cycorea:hȝ latiores ꝛ piguiores. ¶ Os ỹ corde cerui ad collũ ſuſpẽſuz curat epilepticos. ¶ Ad idẽ.Re.pigami ſe.rute agreſtis peonie:vngule pedũ ãteriox. aſini.añ.puluerizẽt et detur ex puluere.ʒ.ſ.q̃libet mane:qñ in breui ſanat epilepticũ ¶ Itẽ ad idẽ fell' lupi.ʒ.ſ.cũ grañ.ſ.muſci in nares epileptici pone in principio ꝛ medio mẽſis multum valet. ¶ Itẽ ſi vis ſcire ſi epilepticus poſſit curari vel nõ:cũ cecideꝛit pũge eã cũ puncta acus p foramẽ narũ ſuaꝛ reneriꝛa tẽ que eſt in narib⁹:ꝛ ſi ſentit põt curari ſi nõ:nõ. ¶ Electuarũ mirabile cõtra epilepſiã.Re.ſolioꝛ. rute:ſe.cicute: ſtercoris colũbini:polipo.querci.caſtorei: ellebori nigri.al loes.epithimi: aſſe feti.ana.ij.turbith lapide lazuli:pulpe colloquintide:maſticis:ſpice.ra.peonie.agar.añ.ʒ.ſ. ſubtilr puluerizata cũ oleo amigd.dul.fricenk:poſtmodũ i moduz electuarij ꝑficiãt cũ ſyrupo facto de zucca.ꝛ ſucco rute:ꝛ detur oi mane.ʒ.ſ.vl.ij:ex eo pa.q̃ſi ẽ mirabile ꝛ ꝓbatũ. ¶ Itẽ fiat puluinar plenum ſoliis rute ſubꝙ qd̃ teneat oi nocte caput epilepticus cum dormit:q̃ſi ꝑfortãt multũ. ¶ Ad epilepſiã fiat pul. iſte exptus.Re.oſſium capitis humani:ꝛ pcipue de pte anteriori cõbuſtoꝝ.ſe.peonie mũdi.añ.ʒ.ſ.radicis tormentil.viſci quercini.añ.ʒ.ij.dentur in potu. ¶ Ad idẽ valet rute ſuccus clarificatus cum modico aſſe fe.ſi bibatur:ꝛ iſtud remediũ valet in doloꝛib⁹ capitis antiqo vt emigranea ꝛc. ¶ Itẽ ꝑ epilepſia debiliũ ꝛ pueroꝝ.Re.ſucci ſq̃lle penidioꝝum.añ.coque ꝛ appone pipis.ʒ.iij. ȝȝ. croci.añ.quãtũ meditetas penidioꝝ. ¶ Alius puluis exptus. Re.pul.carnet hois ꝛ coſtaꝝ ptẽ vnã lũbricoruz terreſtrium et lapidis hyrũdinis.ſe.peonie.añ.ptẽ vnã fiat diagea: et detur pa.in ſero frequẽter. ¶ Electuariũ.Re. agarici abſinthij.colloq̃ntide.añ.ʒ.ſ.ſ.cõfice cum aqua decoctiõis aniſi aniſo.longe ꝛ melle et ſumatur ex eo quãtum eſt auellana. ¶ Item aliud.Re.agar.ʒ.iij. turbith.ʒ.ſ. aniſi.ʒ.ij.cucu.ʒ.ij. rad. apij.ʒ.ij.peonie.ʒ.v.in li.iij.aq̃ quouſq̃ remeneat medietas:ꝛ detur.ʒ.iij.omni die. ¶ Ad epilepſiã electuariuz Re.ſiſeleos.baccaꝝ laurt.añ.ʒ.iij.ariſt.ro.radi.peonie.ana. auret.ij.caſtorei.croci.ſq̃lle.añ.auꝛ.ſ. cõfice cum ille diſpumato ꝛ detur oximelle ſq̃llitico ad q̃ntitatẽ aurei in ſero in ſeptimana ter corpe patuo mũdificato. ¶ Itẽ ſciao q: opera ꝛ potio ſancti Pauli multum valent. ¶ Potio exꝑta cõtra epilepſiã. Re. betonice. feniculi.ana. M.ſ.peonie.ſeminis naſturtij.gũmi arabici.añ.ʒ.ʒ.fac bullire.hic oſa tria in certa q̃ntitate bõi vini donec tertia pars remaneat:et de hoc vino q̃libet mane da vnũ cyatum epileptico vſq̃ ad xxx.dies:q: curat. ¶ Itẽ ſi ſumak̃ p.xxx.dies.quolibet mane.ʒ.ſ.ꝛ.ſ.ſucci herbe paralyſis cũ modico zuccari curat:ꝛ ẽ ꝓbatũ. ¶ Itẽ ſi pul.facto ex radicib⁹ cucu.agreſtis ſiccatis ſumat quotidie epilepticus q̃ tũ põt capere cũ tribus digitis cũ oximelle cõpoſito multũ valet epilepticis:ꝛ etiã laborantibus de frigiditate ſtomachi. ¶ Aliud ad idem ꝓbatum Re.melliſolij ꝛmicula.qõ idẽ eſt lib.ſ.dequocatur in lib.iij. aq̃ donec redeat ad lib.ſ.cola ꝛ adde lib.ſ.mell' ſucci rute. ʒ.ſ.ꝛ fac bullire paꝝ ꝛ da oi mane pa. Si cor lupi dek ad comedẽdũ epilepticis q̃cũq̃ mõ eos liberat:vt die Rogeri⁹. ¶ Itẽ coagulũ leporis ad q̃ntitatẽ.v.denarioꝝ.cũ vino de cocliõis rate curat epilepticũ. ¶ Itẽ ſuffumigatio fetã cuz ruta bis vel ter in die et in ſero cum vadit dormitũ confert ¶ Pilluleꝑa epilepſiã. Re.coaguli leporis ſiccati:tere ipz fortiter:deide ꝛmiſce cum eo ſuccũ enule:ꝛ fac pillulas. ꝛ ſi vis adde modicũ cynamomi:vt melius cõmiſceatur:et ſint groſſe ſicut cicer:de quibus des omni die vſq̃ ad.xxx.dies ieiuno ſtomacho epileptico:q: videbis mirabilẽ efficaciã: cubat ei vt ꝓbatũ eſt. ¶ Itẽ nota ꝑ factis remediis ſupradictis ſi nõ curek̃:ſummũ remediũ ẽ facere cauteriũ in loco vbi ſentik̃ materia prius moueri. ¶ Itẽ coclear mediũ olei de terebentina datũ epileptico curat eũ. ¶ Itẽ.Re.cinamomi electi.ſpicenardi.galãge.añ.ʒ.ſ.teſte capitis hois mortui ãtiquati i ſepulchro ad pondus oiz:fiat pul.ſubtiliſſim⁹ ꝛ dak̃ pa.ʒ.ſ.i mane ieiuno ſtomacho:ꝓbatũ eſt. ¶ Itẽ.Re. ariſto.ro.ʒ.iij.ſe.peonie.ʒ.ſ.puluerizent.et detur omni die mane per.ix.dies.ʒ.iiij.pul.ꝓdicti.ꝛ curat etiã ãtiquã epilepſiam:et ſi non curatur infra.ix.dies reiteret alios.ix.

¶ De appoplexia. Cap.xxiij.

SEquitur de appoplexia videre. Primo igit videndũ eſt quid ſit appoplexia:et quib⁹ modis accidit:et quot ſunt ei⁹ ſpecia:poſtea de cura. ¶ Appoplexia ẽ opilatio oiuz vẽtriculoꝝ cerebri ab humiditate flegmatica vrpluriműq̃ pmittẽs ſpiritũ animalẽ diffundi p neruos:vnde corp⁹ ꝑdit ſenſu et motu. Et conſueuit accidere iſta egritudo iſtis potatoribb⁹ ꝛ comeſtoribb⁹ q̃ quotidie ſtant et inebriank̃ p tabernas vel alibi:ꝛ his qui frequẽter lauant et colunt caput ſuũ:ꝛ q̃ frequẽter ſudant. ¶ Cuius ſunt duo genera maior ꝛ minor:maior ẽ opilatio oiuz ventriculoꝝ cerebri ex toto cũ ꝑdit̃oe ſenſus ꝛ motꝰ. Et i hac ſpẽ nec loquũk̃:nec ſentiũt:nec anhelitus p ſpirationẽ ꝛ respirationẽ trahitur. Et hec ſubito interficit ꝛ curari nõ põt Et ego vidi quẽdã mulitẽ Neapoli q̃ cũ ſurgeret de lecto ꝛ voluit ſe calſiare ſtatiq̃ inaſus ẽ ab hac ſpecie appoplexie:ꝛ ſtati mortuꝰ ẽ. Eſt ꝛ ſeda ſpẽs appoplexie que minor vocatur:ꝛ in hac nõ ex toto opilank̃ ventriculi cerebri:imo ſentiunt ꝛ mouetur anhelitus:licet cum maxima anguſtia:ꝛ hec etiã quandoq̃ interficit vſq̃ ad.vij.diem:et ſpecialr quãdo nõ curatur. Et quãdoq̃ trãſit i paralyſim:que etiã raro ex toto curatur:vñ ypo. ſoluere appoplexiaz forte ꝛc. Antecedit autẽ appoplexiaz fortis et frequens ſolutio ſine manifeſta cauſa.iuxta illõ ypo.i aphor. Qui exoluuntur fortiter ꝛ frequẽter ſine manifeſta cauſa ꝛc. Antecedit etiã dolor ꝛ grauitas capitis.pigrities.vertigo.ꝛ viſus obſcuritas. ¶ Et accidit paſ.hec q̃ſq̃ ex ſan.groſſiſſimo:ꝛ tũc facies rubea eſt repletio venaꝝ ꝛ pulſus plen⁹. Et quãdoq̃ ex flegmate et tũc facies nigredini vel cinerittio coloꝛi atteſtatur:et alia ſigna mala in hoc cõuenientia magis declarãt. Et nota q: cauſa generalis ꝛ imediata appoplexie eſt priuatio deſcenſiõis ꝛtutis animate:ſiue ſpũs animalis ad membra inferiora. Et cauſa ꝑticularis illius ꝓhibitiõis eſt aut apoſtema cerebri: ſiue caliditũ:ſiue frigiditũ:aut repletio ventriculoꝝ cerebri ex materia flegmatica vrpluriműq̃. Quãdoq̃ eñ vẽtriculi cerebri repleti ſunt:ꝛ tũc oino nõ põt ſpiritus vitalis ſiue animalis:a quo ꝓcedit ſenſus et motus in toto corpe deſcẽdere ad mẽbra. Si aũt ipi ventriculi non ſunt oñino repleti:tunt ꝓpter q: magis vel minus ſpiritus animalis ad membra inferiora poteſt deſcendere ad membra ſuppoſita ſibi ꝛ facere motuz pectoris ꝓpter magis vel minꝰ:ſicut fit in minori appoplexia i qua anhelitus eſt inordinatus ꝛ cõtinue:et non cum tãta anguſtia:vt in ſecunda ſpecie. Et hec eſt illa de qua dicit Galie. q: eſt paſſio debilis in qua ſi prudẽs eſt medicus poſſibile eſt vt curetur. Alie autez ſpecies vix aut nũq̃ curãtur. ¶ Et nota q: iſti appoplectici hȝ rõnẽ nõ debẽt ſubterrari vel ſepeliri:niſi poſt ſpatiuz.lx.horarũ: q: aliquando vt dictum eſt infra illud ſpatiũ:hec egritudo in paralyſim trãſit:ꝛ ſic cõualet pa. ab illa egritudine. Vñ multi ſunt ydiote ꝛ ignorantes medici q̃ cum ſtatim inueniũt huiuſmodi appoplecticos talr̃ priuatos ſenſu ꝛ motu iubẽt eos ſtatiz ſubterrari ꝛ male faciũt. Vidi enĩ et audiui hoc de multis qui taliter ſubterrati fuerunt et poſtmodum audiri ſunt i ſepulchro clamãtes:vt iuuarẽtur infra ſpatiuz lx.horaꝝ. Et alij q̃ mortui ſunt.in ſepulchris ꝛ poſtmodum in proceſſu tẽporis cum apta ſepulchra eoꝝ inuenta ſunt claſtra eoꝝ dilaniata ꝑ ipſos:et ipſi cum brachijs et pedibus diſſolutis mortui ſunt inuẽti. ¶ Curẽk̃ appoplectici itaq; i hunc modum de maiori ꝛ de mediocri appoplexia nõ intromittamus nos. Sed ipos patiẽtes faciamus cuſtodiri per lx.horas ne ſubterrentur. Minoriez autem curemus vt ſe-

Signa mortalis.

Electuarij mirabile.

Potio exꝑta.

Quid ſit appoplexia.

Duo genera appoplexie.

Cauſa.

Cura.

nõ ſepeliuntur niſi poſt horas lx.

eit magister meus quēdā amicū meū q̄ tā erat traditus in manibus sacerdotū vt subterrarēt cum. Iuit magē meus ad sepulchrū anteq̄ i eo poneret: t intūrit silētiū sacerdotibus: t stati añ os ipsi⁹ pa. posuit paz de bōbace carpinata t supra pect⁹ ipsius discooptū pu⁹ pānis apposuit cyatū vnū plenū aqua: t ꝓspiciens os ꝓdit pilos moueri t lacertos pectoris cyatū discutere parū: sic q̄ parū aq̄ effundebat. Statim iussit magister meus conspiciens q̄ viuebat q̄ caput ipsi⁹ pa. totū abraderet: et capiti toto cathaplasma apponeret factū ex se. sinapi trito t castoreo pulueriz ato: t cū forti aceto t mirtis: t fecit stati strigi brachia in tuncturis spatulaz t coraz: vbi glādule sunt cū fascia fortiter: et castoreum sub lingua pa. posuit t fecit tricari extremitates ipsi⁹ pedum et manuū cum nitro et sale. fecit: t interim fieri flobothomiā de saphenis amboz peduz: postea de vena que est i iunctura nasi. deide de basilica et saluatella sinistra. et ꝓuocauit post p horā sternutationes cuz iam pastipidus surgere icipiebat: et sic liberatus est. Sequēti die tussit clystere sibi fieri accerrimū de foliis malue: blete raū. cucu. agrestis succo panis porcini: bīdicta laxatiua trifera: saracenica: sale: oleo: t melle: et liberat⁹ ē pa. ab egritudine illa: et ex hoc magnā laudem et honorez t amicoz copiā subsecutus est magister meus: et dicebāt mortuū fuscitasse. Clystere aliud ad idē. R. came. aneti centauree mellilo. ana. m̄d. ℈. colloq̄nti. salis gēme. ana. ʒ. ℈. melk. t olī parū vz. ¶ Clystere ēt valēs in appoplexia t epilepsia mania et melancholia. R. buglose cātabri. añ. ℥. ij. ℈. politrici mal. añ. ℥. ℈. mirabolanoz citrinoz kebulioz. añ. ℥. j. dy agridij. euforbij. colloq̄nti. añ. ʒ. r. agarici epithimi. añ. ʒ. rv. olei viol. ℥. j. mel. ℥. j. cōfice sic mirab. herbas t cātabrū p diē ante in aqua infusos t tritos vsq̄ ad tertie partis cōsump. decoquat facias diligenter t cola. et mel et oleum adiūge t iterū fac bullire: deinde adiūge pul. p̄dictaz speciez: t tuncta ignem iniciatur p clystere trib⁹ vel quatuor vicib⁹ vna post aliaz scōm q̄ztitatē et debitū ordinē: et ducatur manus alicuius psone ca. et inūgat. oleo camo. per vētrē pa. ¶ Fiant etiaz suppositoria acuta ad appoplexiā optia vel ex sapone gallico infuso i sale t felle tauri: vel denk. ʒ. ij. ℈. scamonee nitri. ʒ. j. castorei. ʒ. ℈. simul ꝓtrito: cū melle coctis: vl de sapone nitro t stercore murū cū melle coctis vsq̄ ad duritiē vel de sale gēma vel silibus: obtarmicū naribus iniciat de castoreo t euforbio: succus etiā cētauree iniectus multuz valet. ¶ Fomētatio facta cū succo porri super carbones ardētes ꝓiecto in hac pal. valet. ¶ Nō si hec pal. fuerit ꝓpter superfluos cibos vel venenosas comestiones ꝓuocet vomitus scōz supradictā doc. Si in cā. san. fuerit fac flōmiā. Si flegma vel melā fiat i his oib⁹ vt in ꝓcedēti capīo dictū est. ¶ Syrupus in epilepsia t appoplexia i li. j. succi foliorum bragnis ponatur. ʒ. iiij. sene et addito pauco zuccaro fiat syrupus: fac sirī mō de succo foliorum pastinace vel buglose: q̄ melī⁹ est. ¶ Pillule optie ad appoplexiā cū materia fuerit flegmatica vel melica. R. aloes: bdellij. serapini colloq̄nti. de. oppopo. armo. se. cicute. ana. ʒ. j. castorei. euforbij ana. ʒ. ij. ꝓficiāt cū succo porri t dēt. ʒ. ij. ¶ Itē gargarizet yerā. t fiat cauterij in fontanella colli t cetera remedia q̄ i epilepsia dicta sunt fiāt in hac cā. ¶ Trifera optima epilepsiam appoplexiā palysim t torturā oris t oīm membroz. R. piperis: macropiper. ʒ. j. piretri. granoz nigelle. costi. acori. calami aromatici. añ. ʒ. ℈. myr. foliorum rute. asse fe. gentiane. aristo. lōge. baccaz lauri: castorei: sinapis. ana. ʒ. v. mellis ana cardi. ʒ. vj. terātur et inuoluātur oīa in oleo de nucibus: et confice cum melle et detur ex hac trifera: quoniā mirabiliter valet ad epilepsiam. appoplexiam et paralysim.

¶ De paralysi. Cap. xxiiij.

Nerui sēsitiui. Nerui motui.

TQuia minor appoplexia vt est dictū superi⁹ q̄nq̄ in paralysim trāsit ꝓp hoc de paralysi dicēdū est. ¶ Paralysis scōm ethimologiā nois sui ꝓr: lesio ptis: ſz nō q̄libet lesio ptis paralysis ꝓr: q̄ rōne podagre pes leditur: et rōne chyragre man⁹: et tamē nō ꝓr paralysis: nisi q̄ pars ꝓpatur a sensu t motu. Sūt ergo q̄dā nerui quibus mediātibus habet sensus et sunt alij q̄b⁹ mediantib⁹ habetur mot⁹. Quādoq̄ igit nerui sensibiles aliquo humore vel fumositate replentur: rōne cuius repletionis spiritus aialis a q̄ habetur sensus t mot⁹ non pōt ad ipsos neruos libere trāsire. Et tūc ipi nerui sensibiles priuātur sensu vnde mēbra efficiūtur paralytica. Nerui ergo motiui priuantur a motu et sic etiā fit mēbrorū ipsorū paralysis. Et proprie fit hec pal. quādo hūor flegmatic⁹. existēs in cerebro cadit ad aliquē duorū lacertorū t mollificātur nerui. Et cā huius sepe et spāliter est superfluus cib⁹ t pot⁹ marie q̄ ex īmoderato potu fit maria hūorū dissolutio t ide neruoz opilatio. fit quādoq̄ etiā hec passio ex ꝓcessu frigiditatis q̄ opat ad cōstrictionē neruorū: quandoq̄ ex mīori appople. fit vt diximus. Causa. Duplex paralysis. ¶ Itē paraly. alia ē vlis alia est ꝓticularis: vlis est illa q̄ totū corp⁹ ꝓter caput infestat. ꝓticularis aūt est illa q̄ recte media ptē corpis. siue vnū mēbrū. et quādoq̄ oculū: quādoq̄ lingua. vl oris distortionē: q̄nq̄ manū quādoq̄ pedē infestat. tc. ¶ Et no. q̄ paraly. q̄nq̄ fit ex cā ipsoz origine neruorū existēte. t tūc stupor et insensibilitas est in supiorib⁹: vt in facie vel circa supiora. Q̄nq̄ fit ex cā in ipo mēbro paralitico existēte: et tūc tm ipm mēbrū patit t nō supiora: quare discernere debem⁹: vt scōm locorū varietate modū curationis variem⁹. In quibusdā est paliticis sequit mēbrorum tremor. et in quibusdā nō. t i illis mēbris: vbi fit nulla spirituū trāmissio mortificātur mēbra t desiccant t arescūt. Unde in illis mēbris nullū mot⁹ fieri pōt: q̄ ois mot⁹ hȝ fieri spiritu t calore mediāntib⁹: et illa mēbra etiā si cū acu. pungātur nō sentūt patiētis hmōi pūcturā. t hic difficulter vl nunq̄ curat. In illis vo mēbris in quib⁹ spūs mediocriter trāsmittūtur fit tremor: q̄ spūs conātur regere mēbra i suo ꝓprio scemate t cōpositione: et mot⁹ eorū destructionē nititur opari. Unde nascit quidē mal⁹ morbus nouus noiat⁹ cōpositus ex supiori. i. ex virtute corporis regitiua t inferiori. impetu morbi q̄ mor⁹ cōpositus ab auctoribus noiatur. Et mēbra illa si cum acu pūgātur sentiunt. Et hec si fuerit prudēs medic⁹ bene curat et spāliter in iuenez adolescēte: q̄ paclysis in sene vix vel nūq̄ curat. ¶ Itē nota q̄ paralysis ex incisione neruū ex trāsuerso facta impossibilis curationis est quēadmodū neruū punctū vel incisum impossibile est cōsolidare. ¶ Cura magistri mei ad palysim vt dicta in caplo de epilepsia dicta. Et est cauēdū ne i ꝓncipio de Cura. mus vehementer euacuāta: q̄ hūor est indigestus. Sz fiāt suppositoria t clysteria in ꝓcedentib⁹ dicta postea dē quolibet mane. ʒ. ℈. ustius syrupi cū aqua ameos et aneti. R. eufragie: rute capillorie: et domestice. t rousmarini salue yue. betonice. capi. buglose. herbe. palysi fumiterre ana. m̄d. semen cōiuz radicū. ana. ʒ. j. pal. sine nucleis. yſopi. mellilot. florū camo. ana. ʒ. j. sebestē nume. rl. enule cāpane. se ꝛmuntū. ana. ʒ. ij. zuccari lib. ij. vel melli dispumati quātū sufficit: vtatur isto syrupo q̄ualēscūq̄ ista materia digesta. ¶ Pōt ēt digeri si vis cū syrupo de melliloto q̄. R. radicis apij feniculi. ana. ʒ. j. squinātt. ʒ. ij. añ. ʒ. ℈. cētauree minoris. yſopi t ruthe. ana. m̄d. ℈. mellis q̄ntū sufficit. ¶ Sumat tū p quatuor dies anteq̄ incipiat sumere syrupū ol mane. ʒ. ℈. de mitridato vl de bōa tyriaca cū aq̄ mastichis ameos et aneti. t hoc p q̄tuor vel sex dies faciat. Postmodū vtat p̄dictis syrupis quoz materia sit digesta scōm p̄dictā doctrinā. ¶ Deinde cū his pillule purgetur. R. specieruz. hierepigre. ʒ. iiij. interiorū colloquintide. ʒ. j. ℈. euforbij. ʒ. j. t quartis. castorei. piperis. asse. serapini. oppo. ℈. apij. ʒ. j. ℈. cētauree minoris. ʒ. v. ℈. gūme p̄dicte in succo ruthe dissoluātur: t fiant pillule ex eis. t cū glutine dragagāti informētur in modū cicerū: et dentur ex eis. ix. vel. xj. t scōm q̄ tibi videbitur: de decimo in decimū diē t ille sunt pillule fetide Almāsoris. ¶ Alie pill. optime ad idē. R. hierepigre. ℔. ʒ. r. colloquintide interiorū piretri. añ. ʒ. vi. castorei. salis idi. añ. ʒ. iiij. boiach. ʒ. v. cōfice cū succo herbe palysi et denk. ʒ. ij. ℈. ¶ Itē fiāt iste pillule q̄s teneat sub lingua pa. R. coriādri. terbētine. asse nuscalmus. ana. ʒ. iiij. fiant pillule in modū cicerū t teneant palytici eas sub lingua. ¶ Itē vtātur yeralogoō. secūdum descriptionē antidotarii Nicolai. ¶ Item vtantur semp q̄li Gargarismis. libet die. v. vel. vi. vicibus gargarismate de melle t se. sinapis: vel isto gargarismate ad hoc optimo. R. piretri staphisagrie. pulegij tritī. ana. bull. et cum modico melle ro. t potione scti Pauli mitridato t tyriaca dabis ad gargarizandum. ¶ Aliud ad idem non tam forte. R. ℥. olibani et in forti aceto bulliant: quo col. mel ros. et tyriacam vel mitridatum

Sternutatoria. datū adde ⁊ ad gargarizādum da. ¶ Item sternutatorium ⁊ istud magistri mei naribus insuffletur: qđ valet ad paralysiz appoplexiā a pilepsiā ⁊ destructionē memorie ⁊ cerebri ⁊ val de mundificat. qđ. ℞. cōditi. ʒ. vij. pipis alb. et nig. castorei. añ. ʒ. ß. seminis sinapis. ʒ. ij. ß. nigelle. ʒ. ij. fiat pul. ⁊ naribus insufflet ur. ¶ Aliud sternutatorū magistri mei expertum ad paralysim torturā oris ⁊ epilepsiā. ℞. castorei. pulpe col loqntid. pipis al. añ. auř. i. cōditi. auř. ij. fiat pul. pax er eo naribus insufflet ur: ⁊ ex ipo puluere remanēte fiant pilule cū succo sambuci: ⁊ fiat ex eis caput purgium cuz aqua de coctiōis herbe que auricula muris vr. Et si post sternuta tiones ardeant nares mūgātur cum lacte mulieris: vel cuz oleo ro. vl' vio. ¶ Itē vtātur clareto isto ꝑtra paralysiz vlez et ꝑticularē: ⁊ ꝑtra arthetica ⁊ oia vitia neruoꝝ ex frida cā optimo. qđ. ℞. cinamo. optimi electi. ʒ. ij. ss. ʒ. j. spice galan ge. añ. ʒ. ij. folij. ʒ. j. gari. ʒ. ij. piperis lōgi. ʒ. ij. cubebe. ʒ. ß. hec omnia bulliant in lib. v. vini alb. boni ad consumptionem mediet atis de quo sumat stomacho ieiuno. ʒ. iij. ꝑo vice. ¶ Itē si necesse fuerit fiat hoc clystere optimū paralyticis. ℞. aneti floꝝ camomil. sanfuci. sinapis. melliloti. cartami. añ. M. j. se. lini fenugreci contritoꝝ. añ. ʒ. ij. sicle. M. ij. sulphuris. pulpe colloqntide. añ. ʒ. ß. ficus siccas. xx. ỹbene cē tauree minoris. añ. ʒ. j. oia coquantur i vino: ⁊ colature ad de olei antiq. ʒ. iij. mellis dispumati. ʒ. j. isto clysteri vtebat me⁹ magister in o i' paralysi ⁊ arthetica: et ēt in vitio neruoꝝ ex frigiditate facto. ¶ Itē hieralogodion hierapigra ℔a. et ꝑfectio anacardina ad q̄titatē. ʒ. ß. dek eis cū aqua deco ctionis anisi ⁊ masticis. ¶ Itē si loquelā ꝑpter paralysim amiserit castoreū sub lingua teneat pa. vel detur ipz castoreū cū succo peonie vl' salute: valet etiā solus succus salute ad ipaz loq̄lā amissā recupādā. ¶ Itē pu. sinapis pipis. ỹso pi. nasturtij. ⁊ castorei sub lingua positi loquelā recuperāt: et etiā paralysim sedāt: ⁊ ad memoriā recuperādā iuuant. Et fiat eis electuariū de duab⁹ partib⁹ ligni aloes ⁊ cassie lig. et ex tertia ꝑte anacardi ⁊ euforbij. añ. et cōficiant cum melle: et detur ad q̄titatē nucis. ¶ Et itē cuz subito qs fit sine voce: vl' ꝑpter paralysim vl' aliā q̄cūq̄z cām dek primo in potu cum vino ca. pul. castorei. gario. nucismu. ⁊ recupa bit loq̄lā. ¶ Intrēt balnea sulphurea salsa ⁊ aluminosa: vl' fiat eis balneum tale. ℞. saluie sauine roris marini. lauri mentastri: polycarie: yue: betonice: pulegij origani florum camo. sanfuci: corone regie. añ. faciculum vnum: coquātur in aq̄ et in ea intret: et ibi metridatum vel potionem sancti Pauli et sisa accipiat: postmodum abstergantur cum pan no lineo ⁊ vnguātur membra paralytica ex oleo costino et vnguentis subscribendis. ¶ Expimētum magistri mei ad loquelā recuperandā et euacuādaz materiā a supiorib⁹ exptum. Abradatur primo caput et fiat empl'z tale. ℞. asse se. serapini: oppo. galbani: armoniaci. euforbij. añ. ʒ. j. casto rei. ʒ. ij. oia liquefiant ad ignem excepto castoreo ⁊ cū oleo ros. et laurino ad pōdus oim ⁊ pauco cere fiat vnguētum et vngatur ex eo totus caput post hoc accipe. xxx. vel. xl. cā tarides et abscisis capitibus terantur cum pauca assungia et parum mellis. et ponatur supra collum et occipitium et fiat tibi vesica vna et trahetur materia ad illum locum et tra pa. loquetur. ¶ Item vt superi⁹ dictū est pul. ex casto reo factus sub lingua teneatur quousq̄z ꝑ se dissoluatur: q: mirū mōloquelā recupat: vl' pul. se. lape inuerse vel se. cau lis agrestis sub lingua teneat: ⁊ lauet lingua et palatū cū metridato vl' tyriaca vl' ex ipo metridato vl' tyriaca cū oleo ca. distēpatis collū ⁊ tympora fricētur ⁊ quiescāt sic ꝑ noctē: hoc em solo vidi in multis loquelā recupari. ¶ Q̄ō si fiat paralysis vesice ꝑpter predicta infundatur pānus vel spōgia marina in vino decoctiōis castorei: et pectini et vir ge sep⁹ applicetur tepid⁹. ¶ Q̄ō si paralysis i brachio vel manu fiat: vngatur tota manus et brachium cuz vino. vbi bulliterint salutis mastix oleum ros. vsq̄z ad cōsumptionem vini et ablūatur cū aqua decoctiōis salute: floꝝ camo. ⁊ in ungatur vnguētis subscribendis. ¶ Unguentū optimū ad paralysim ⁊ ꝑtractionē neruoꝝ. ℞. marciaton aggrippe olei olinaꝝ dyaltee. añ. ʒ. j. liquefiāt oia simul: et addāt pul. istaꝝ speciez piretri. ʒ. ß. se. vitice: nasturij et sinapis se. ra paꝝ castorei. añ. ʒ. ß. ⁊ vtere. ¶ Aliud vnguentū ad paraly sim valde bonum. ℞. squille tapsie: elleborī. añ. ʒ. j. piperis piretri castorei: nitri euforbij: synapis. añ. ʒ. ß. oia cōtrita et puluerizata cū oleo laurino bulliāt: deinde. ʒ. ij. cere noue et viridis. ʒ. j. misceatur ad ignem ⁊ vtere. ¶ Aliud vnguētū leue ⁊ bonū ad oia membra paralytica. ℞. sepuz artetinū vel porcinū et liq̄fac. ad ignē in capita: et super bonum vi num infundatur: et hoc fiat. v. vel. vj. vicibus: et fiet q̄si cera mollis: et ex tali vnguēto ter vel q̄ter i die membra vnguant Et bonū esset si in illo vino in quo funditur bullīāt saluia: piretrū. ʒ. j. piper. castoreū et similia. ¶ Aliud ad idez optimū. ℞. serpentē vnū ruffum: et etiā plures si vis: ⁊ abscisis capite et cauda spatio quatuor digitoꝝ reliquuz abiectis interioribus: ponatur in olla i fundo perforata sub qua ta ceat alia olla sana q̄ fūdū olle suptoris i se ꝑtineat: ⁊ in ori ficio figillet bñ cū luto sapiētie vl' cū pasta ne respirare pos sit: nec aliud in eis intrare possit. Et sic ꝑparata olla illa po natur i caldario pleno aqua: cui⁹ calore calefiāt olle: et re soluatur pinguedo a serpētibus que ꝑ foramē olle pforate in sanā distillabit: nec ꝑsumet ꝑpter hūiditatē aq̄: ⁊ de tali pinguedine addito succo rad. capparis ⁊ cētauree fac vn guētū. ¶ Ipsa etiā cētaurea cū vino ⁊ oleo cocta ⁊ membris paralyticis cathaplasmata multū pdest. ¶ Itez semen sy napis tritū cū vino vel ipsa herba etiā cathaplasmata mul tū valet. herba paralysis cū ouo sorbili data valet. ¶ Itē in unctio ō oleo costio infra scripto mirabilr valet ad hāc pas. ℞. costi. ʒ. j. pipis piretri. euforbij. añ. ʒ. iij. castorei. ʒ. j. dissol uantur in lib. ß. olei de beē aut olei narcisci vel olei nucis: et bullant ad ignē quousq̄z incorporentur ⁊ vtere. ¶ Item solū oleum de nucib⁹ cum castoreo ⁊ spica nar. mixtis iun ctum mirabilr valet. ¶ Itē accipiat vulpis ⁊ ōcoquat i cal dario pleno aqua addito sale et aneto quousq̄z caro ab os sibus sepetur deide dicta aqua i tinā ꝑficiat ⁊ intret pa. in dictā aquā ca. et stet ibi ꝑ horā. j. vel. ij. ⁊ inocte similiter faciat: et hoc fiat in principio mensis tribus diebus ⁊ in fi ne similiter. ¶ Unguentum aliud ad paralysim arteticam podagrā epilepsiā guttam ⁊ oē vitium frigidū. Aqua frigi da assa fetida et petroleum simul ad ignē resoluantur: et im ponat pul. ex castoreo euforbio sulfu. vi. et addita cera fiat vnguētū ex quo loca dolētia vnguātur. Si fuerit epilepsia vitio capitis: vnguatur collum ⁊ circa spatulas. Si fuerit vitio stomachi vngatur stomachus. Si vitio extremitatuz extremitates vngantur. ¶ Aliud vnguentum optimū ad paralysim spasmum ⁊ arteticā de causa frigida. ℞. saluie rute saluie cere. añ. ʒ. vj. et in. ʒ. x. olei cōmunis per mensem dimitte: post cola: et adde. ʒ. vj. succi cucu. aggrestis: et bul liant vsq̄z ad cōsumptionem succi et addantur. ʒ. iiij. assun gie anseris. et. ʒ. j. gummi hedere puluerizate bene et cere ru. ʒ. j. cola et vsui reserua. ¶ Cōtingit quādoq̄z emtrieum terminari in paralysim: ad quod faciamus vnguētum hoc optimū. ℞. radi. bruonie: ⁊ squillam frustatim incidas: ⁊ cū paritaria et vitica ru. vel cum alia vitica nigra in aceto ꝑ triduum pone: et post ola insimul bulliantur: deinde colen tur et addito butiro cera et assungia fiat vnguētū. et inūgā tur ex eo membra palytica: deinde lana succida bene caleta cta bene inuoluat: ⁊ itez cū frigiditata fuerit caleſiat ⁊ in ungat et hoc pluries fiat inter diē ⁊ noctē: bonū tamē esset si primo precederet vsus bal. decoctiōis vulpis supradicti. ¶ Aliud vnguentum optimū ꝑ paralyticis sciaticis colti cis ⁊ pro omnibus doloribus ex frigiditate pcedentibus ℞. salute: saluie: rute: calamēti: pulegii: sanfuci camo. squi le: peucedani: hyreos: absinthij: acori: ciperi: yopi: anesi: fo liorū sanfuci: aliti rad. altee cucu. agrestis: filimbriti: rorismarini. betonice. prassij: cicoree cū foliis aristo. ro. serpilli: enu le campane: ari. lon. cum foliis sanfuci artemisie. añ. M. i. omnia terantur ⁊ in vino tribus diebus ⁊ tribus noctibus maneant: post colentur et colature addatur veteris olei lib. iij. se. ligni ciminī: fenugreci puluerizati oz. añ. ʒ. ij. assungie bouine porcine pinguedinis anseꝝ ⁊ galline assungie vici. añ. ʒ. ij. liq̄fiant: ⁊ ꝑ diē ⁊ noctē sic insimul taceāt deide tādiu bullīāt eo nec oleū et assungia diminuātur et colētur. ⁊ eis ab igne depositis addāt hec. ℞. armoniaci: galbani. añ. ʒ. j. terebētine gūmi hedere. añ. ʒ. bulliant itez paꝝ. et semp cū spatula agitādo ab igne moueāt ⁊ vsui reseruētur. ¶ Nota q⁹ castoreū: saluia: lauādula: primula veris et herba paraly sis sanāt paralitica membra. vñ si i vino ꝑ bullīāt ⁊ vinū illō

At loq̄lā amissaz recuperādā.

Clistere

Ad arteticam et epilepsiam.

Ad paralysim ex emitreo.

Ad omnes dolores ēt.

Unguēta.

Vinū.

paralytico datum est sepe mirabiliter valet. Et vinū decoc. bitonie feni. petro. ⁊ se. aneti bibitū ē mirabile in causa hac et expertum. ¶ Itē vinū decoctionis castorei saluie ruthe ⁊ rad. peonie: ⁊ apponat post de super pap de pul. rad. peonie ⁊ bibatur: mirabiliter valet. ¶ Itez detur cōfectio anacardina. ¶ Item triphera in fine precedentis capituli de paralysi detur. quia valde vtilis est in hac causa.

Pillule. ADditiones pillule ad paralysim. Re. pul. yerepigre. ʒ. v. pulpe colloquintide. ʒ. ij. ℈. euforbij. ʒ. ſ. serapini castorei piperis oppo. sapsie sinapis. aā. ʒ. ℈. centaurec. ʒ. v. gūme i succo dissoluātur ⁊ reliq̄ puluerizent: ⁊ hant pillule. dosis. ʒ. ſ. vel minꝰ precedēte digestiuo cōuenienti: post vtatur confectione de acozo ⁊ secacul mesue ⁊ iūgatur oleo costino. ¶ Pillulle optime ad paralysiz. Re. pul. hierepigre. ʒ. ij. armoniaci. serapini. dyagridij. cypicisi pulpe colloq̄ntide. asse feti. galbani. castorei sarcocolle. turbith. hermodactili. ʒ ʒ. aā. ʒ. ℈. euforbij. ʒ. ſ. ꝑficiant cum succo saluie. dosis. ʒ. ſ. precedente vsu digestiui ꝓuenientis. ¶ Pillule magistri Thadei quibus vtebat. ꝓ tra paralysim et ꝑte materia digesta: dosis est. ʒ. ſ. vel. ij. ℈m vires. Re. castorei. ʒ. ℈. lini aloes macis betoni. saluie pulpe colloq̄ntide turbith oppo. salisgēme polypodij. cuc. agrestis rad. sticados agar. cassie staphisagrie. electuarij. aā. ʒ. ij. bdelij. aspalti. gariof. ro. spice piretri sq̄nāti cinnm. cynamomi. maratri. olibani. hermodactili. carpobal. cassielignee. croci. myr. absinthij. aā. ʒ. ſ. asse. ʒ. ij. viol. ʒ. ſ. dyagri. ʒ ſ. ℈. aloes epatici ad

Ad loq̄lam. olium pōd⁹. cū succo saluie ꝑficе. ¶ Quidā admisit loq̄lā et stetit p octo dies q̄ nō fuit locut⁹: tūc quedā mulier ꝺdit ei xxx. grana peonie a cortice exterioꝛ mūdate ⁊ statim recuperauit loq̄lā. ¶ Itē benedicta cū succo ruhte agrestis naribus iniecta lo. quelā recuperare facit statī. ¶ Itē flobotho mare duas venas que sunt sub lingua. et postea fricare lingua cū semine nasturtij: ⁊ castorei loq̄lā recuperat. ¶ Aliꝺ ad idē. Re. castorei pipis. piretri: euforbij: anisi maratri. gariof. ligni aloes. saluie. baccaꝝ. lauri. aā. terāt ⁊ coquāt i vino al. et illō vinū ca. teneat in oze ⁊ occipitiū cū illo vino fomētetur: ⁊ predicte herbe ipsi occipitio cū stupa canabina infusa vino dicto sepius apponat. ¶ Itē pillule in modū fabe grosse de castoreo et pul. saluie ꝑficiant cū melle: ⁊ ponatur vna sub lingua qñ loquelā statiz recuperat: ⁊ paralisiz vniuersalē vel particularē vel aliā similez egritudinē ex causis frigidis: ēt si mortal fuerit illā curauit: et est ꝓbatū. ¶ Item empliz factū de stercore canis in aceto mirtū ⁊ occipitio appositū statī loquelā recuperat. ¶ Experimētū ad paralysiz lingue. Succus saluie ⁊ oleū nucū. aā. misceant et addito pauco castorei sub lingua ponatur cū pēna vel aliquo simili sepe qz multū cōfert ad loquelā deperditā restaurandaz.

Oleum mirabile. ¶ Oleum mirabile ad paralisim ⁊ contractionē neruoꝝ epilepsiā spasmū et ad oēz morbū frigidū vel ex frigida causa generatum. Re. galbani li. ſ. gūmi hedere. ʒ. iij. terantur: ⁊ misceāt simul ⁊ in vase distillationis ponat: ⁊ aquā et oleuz que inde distillauerint collige ⁊ misce ea cū. ʒ. ſ. olei laurini ⁊ lib. ſ. terbentine. et iteꝝ distilla in olleum ⁊ aquaz. deinde separa aquam ab oleo et oleū reserua sicut oleū balsamuz: nā equipollet cū olb⁹ virtutibus suis in paralisi. ¶ Quidam posuit vnā guttā in fronte illius olei et aliā in vmbilico cuidā paralytici: ⁊ statī surrexit vt stupidus: et fuit liberat⁹ post horā i loco i quo fuit dolor ex vulnere: ⁊ ꝓtract⁹ neruorum inūxit: ⁊ liberat⁹ fuit pa. Et in aliis egritudinib⁹ diuersis diuersimode ꝓbatur hoc oleū esse maxime efficacie. ¶ Occipitiū vnctū ex eo i introitu lecti et i mane. ʒ. ℈. vuaꝝ passa comedat ita subtiliat memoriam q̄ preteritoꝝ est memoria mirabilis: et intellect⁹ clarus. Et valet contra surditatem: ⁊ oēm morbū ex frigida cā ⁊ cōtra amissionē olfactus dicta aqua mirabiliter valet. Unguentū cydoniacū optimum ad

Unguētū cydoniacū. paralysim ⁊ neruoꝝ contractionē. Accipe cydoniū: ⁊ deptia ipsum: et electis interioꝛib⁹ laua ipm bene ⁊ impleat aruncia veteri catti anseris serpentis tassi de medullis cerui: aut asini de oleo laurino: aut terbētina resina mūda euforbio ⁊ olibano. aā. et bene suatur. Et post coque iter duas testas ⁊ qō inde distillauerit in vase vitreo recūde. ⁊ valet ad omnem guttam frigidam.

¶ De spasmo. Cap. xxv.

TRactato de paralysi: videam⁹ de spasmo. Spasmus itaq; est exten Diffinsio vl ꝓtractio neruoꝝ. ⁊ lacertoꝝ totiꝰ corpis: no. ⁊ ꝑcipue in collo: ⁊ cervice existētiū ex inanitione: vel repletiōe: vel frigiditate labore vigilia: vel tristitia ꝓuenies. ¶ Sūt eñ tres spēs spasmi: vz antro Diuisio stonus ꝓthoston⁹ ⁊ thetanus. Antroston⁹ fit qñ nerui anteriores extēduntur: ⁊ posteriores icuruant: ⁊ ꝺr ab anti qō est supra: eo q̄ isti supra collū pēdēt. vl. retro. Prothoston⁹ ꝺr a ꝓtho qō est ante. fit eñ qñ nerui anteriores incuruantur ⁊ posteriores elōgātur. vñ isti semp ꝓspiciūt versus terrā. Thetanus ꝺr quasi totū tenēs: q̄ nerui anteriores: ⁊ posteriores i thetano icuruātur. vñ isti recto mō stant: q̄ nec a dextris nec a sinistris flectunt. ¶ Ex repletiōe fit spasmus dum eñ nerui replētur distrahūtur in latū ⁊ ꝓtrahunt in lō Ex repletione. gū: ⁊ sic dū ꝓtrahūtur nerui ꝓtrahunt mēbra ex eis obligata: et sic fit spasmus ex repletione. Ex inanitiōe aūt fit spasmus dū nerui ex aliqua cā ꝓtrahūtur ⁊ arescunt et arefacti ꝓtrahunt ⁊ sic sequit spasmꝰ ex inanitione. ⁊ talis spasmus incurabilis est. Dicit eñ ypoc. in apho. Spasmus ex inanitiōe mortalis. cū eo eñ imediate fit caloris naturalis deperditio. Uñ virtutes in suis opib⁹ debilitātur. Ex frigiditate Ex inanitione. Ex frigiditate etiā inducit spasm⁹: q: frigiditas ꝺr motū ad centrū. incurtantur ⁊ incuruant nerui ⁊ mēbra eis allegata: ⁊ sic fit spasmꝰ Signa. ex frigiditate. ¶ Signa spasmi sūt: q: ē mēbroꝝ attractio dolor ⁊ tremor: eger vir mouet cervicē: ⁊ cetera mēbra: ⁊ cū difficultate trāsglutit: ⁊ expuit: ⁊ nulla fortitudo in mēbris eiꝰ. est. Hā sicut dicit Arist. i topicis. Fortitudo eñ a neruis ⁊ ossib⁹ hñ q̄ si debilitātur ꝓtrariū sequet. Si sit spasmus ex labore angustijs vigilijs tristitia ⁊ a nimio fluxu sanguinis: vel narium: vel emoꝛroydaꝝ: vel mēstruoꝝ fluxu vine: vel ex fe. acutis et similib⁹ est ex inanitiōe. Si ꝯo fiat spasmus ociosо multum comedēte: vel ex frigiditate: vel ex vulnere nō bē curato: ⁊ hmōi est ex repletiōe. Et si medicus ad curationē Cura. ipsiꝰ accesserit dum ke. supuenerit ipsi spasmo ex repletione manū nullaten⁹ apponat. Hā splēdoꝛ radioꝛuz solis faces ardētes apponere: vt maꝛ lumez appareat fatuoꝝ est. Qō si huic spasmo se. nō supuenerit inducat ꝓut inferius enarrat. et sic iste spasmꝰ curabil⁹ statim se. supueniente: cū spasmus sit neruoꝝ mollities: vt ait Gal. in lib. de accidenti et morbo. ⁊ se. sit ꝑ cansam suā calida ⁊ sicca: sua caliditate: ⁊ sua siccitate desiccabit: ⁊ ꝓsumat ꝑdictoꝝ neruoꝝ mollitiē supabūdātē: ⁊ sic erit cura spasmi: ⁊ nō q̄libet febris ꝺs induci: ꝫ solū acuta se. ¶ Fiat igr vnguētum ad ipsam febrem inducendaz hoc mō. Re. se. nasturtij. nucis saracenice Unguen ta a piretri. ana. ʒ. ſ. ⁊ i oleo laurino aliquātulū coquātur ⁊ super ducens vmbilicū tympora ⁊ pulsatiles venas inūctio fiat: q: statiz se. inducet se. ¶ Unguētū aliud magistri met ad se. inducēdā Re. pipis piretri euforbij. ana. pulueriz̄ent ola et misceātur cū scarabeis: q̄ stant in balneo bene pistatis: et sit tantūdez scarabeoꝝ sicut pul. ꝑdicti. deinde ꝑficiatur ola cum succo flāmule ⁊ fiat in modū vnguēti ⁊ inūgātur ex eo pulsatiles vene brachioꝝ pedum tympoꝛum vmbilicus: ⁊ spina dorsi. ¶ Aliud ad idem. Re. olei cōis olei laurini ana. fac. bullire cum succo flāmule viridis vsq; ad cōsumptionē ipsiꝰ succi. deinde appone storacē calamitā. pip: ⁊ cerā: ⁊ in modū vnguēti ꝑficе: ⁊ venas pulsatiles inūge. ¶ Suppositoriuz qō iducat se. decoquat mel: ⁊ in fine decoc. addat fel tauri: ⁊ addito pul. euforbij ⁊ nigelle iformetur suppositoriū: ⁊ supponat ano. ¶ Unguētū aliꝺ ad se. inducēdā. accipiatur ỹmes q̄ vocātur fortficule: ⁊ sunt aā et retro sic vt forfices: et stant in muris: ⁊ parietib⁹: ⁊ bulliāt in oleo cōi: vel in oleo flāmule supradicto: de quo venas pulsatiles brachioꝝ ⁊ tympoꝝ inungas: ⁊ vigilet spasmaticus in quātum pōt: et ponatur vētose in summitate capitis cū scarificatione ⁊ amotis vētosis ligek locꝰ vbi fuerit appositio. ccpe tritū cū cimo tepidū. ¶ Aliꝺ magistri met ad idē. caro leōis euforbiū flāmula cātarides ana. coquāt i oleo nucis vsq; ad dissolutionez ipoꝝ. postea cola exp̄mēdo fortiter: ⁊ inungēdo venas manuū: ⁊ pedū: ⁊ totā spinā in viro circa genitalia. in muliere circa muliebria: ⁊ vbera: ⁊ hoc fiat ad ignē: ⁊ post cooperiat pa. in lecto. Uñ ꝯo se. cessare volueris mitte pa. in balneo aque tepide ⁊ statim se. cessabit. ¶ Aliud ad se. inducēdam accipe scoꝛpiōes columbinos: ⁊ scarabeos q̄ stant in balneo

cantarides

cãtarides bñ puluerizatas succũ flamule:vitio al.sq̃lle:ruthe euforbij:carnis leonis:gũmi hedere:ana.hec oĩa i oleo flamule:vel in oleo petroleo:vel salti cõt trita buł.ꝛ inũgãtur vene pulsatiles ex hmõi vnguẽto. ¶ Itẽ cãtarides solũ distẽperate cũ succo flamule:vel oleo petroleo inũcte inducãt se. ¶ Aliũ ad idẽ optimũ:accipe serpẽtẽ abscisso capite eiꝰ:ꝛ cauda tribꝰ digitis mẽsuratis ꝛ mediũ suspẽde:ꝛ qõ inde distillauerit colligе et cũ succo muscaꝝ:et scarabeo rũ misce:et vnge p̃dicta loca. ¶ Aliud ad idẽ.accipe ruthã ꝛ flamulã agrestẽ:tere eaꝝ in oleo p.xv.dies taceãt deinde colenꝫ:ꝛ in p̃dicto oleo addaꝫ pul.euforbij ellebo.albi:ꝛ inũge p̃dicta loca. ¶ Aliud ad idẽ accipe lacertã viridez auri pigmẽtũ:euforbiũ:ellebꝝ albũ et nigrũ stellionẽ carnem leonis:scarabeos ova formicaꝝ et quecũq; habere cauda potes vt piper allium piretrũ flamulã et alumẽ semen sinapis antimonũ nasturciũ ruthã agrestẽ scorpiones et hmõi:hec vel quedam eoꝝ buł.in oleo flamule vel laurino petroleo sinapi iunipero oleo muscellino vel cõi:ꝛ inũgantur vene pulsatiles:ꝛ dextrũ ypocũdrũ:in viris genitalia in mulieribꝰ mãmille. ¶ Uidi quẽdã salernitanũ q̃ mihi retulit qꝺ inducebat se.in quocũq; volebat hoc mõ.tenebat ei duos digitos per totã noctẽ inuolutos in puluere turbith. mane vero fricabat inter digitos ipsius manus pul.tent.ex passionẽ ellebori albi.ꝛ turbith:ꝛ postea vngebat pulsum vbicũq; volebat et statim se.superueniebat illi.Et sic in q̃cũq; facto hoie etiã posset se.induci. ¶ Nõ. si spasmaticus fuerit cõstipatus inducaꝫ asella cũ suppositorijs vel cum clysteribus mordicatiuis in p̃cedẽtibus capitulis dictis. ¶ Itẽ lutũ decoctũ in oleo ꝛ calidũ neruis suppositũ prodesse cõsueuit. ¶ Itẽ portulaca in aqua fortiter excoquaꝫ et eadẽ tritũ:corticeꝫ fabaꝝ et glandũ admisceaꝫ eis:ꝛ totũ supra pectã vel lanã succidã extẽsum neruis ꝛtractis apponatur. ¶ Itẽ recipiat per nares suffumigiũ de ligno aloes cõbusto in oleo extincto:qꝛ cerebrũ et neruorum origine cõfortat multũ. ¶ Item calx viua in aqua simplici cocta:ꝛ in oleo mixta in modũ vnguẽti si ex hmõi vnguento inungaꝫ neruis ꝓdest mirabiliꝛ. ¶ Itẽ saluia cũ ouis data et cũ vino decoctionis etꝰ nerui lotꝰ multũ cõfortat neruos ꝛ huic egritudini et aliis in quibus nerui ledũtur multuꝫ cõfert vnde inquit Uirgiliꝰ in libro de agricultura. Cur moriꝫ hõ cũ saluia crescit in orto. Hoc ẽ dicit ꝓpter maximã eius virtutẽ:qꝛ neruos vt dictũ est:potentissime confortat. Si loquela priuatur pul.castorei pa.sub lingua teneat et fiant ipa remedia q̃ in capko de paralysi dicta sunt valere ad amissionẽ loquele. ¶ Herba paralysis vince tortiũ prosunt huic egritudini si ad cõcedendũ dentur. ¶ Balneũ sulfureũ:vel factũ de decoctione herbe paralysis salute calamẽti multũ valet:vel factũ ex decoctione saluie sauine rotis marini artemisie pitarie betonice eupatorii pulegij et mẽtastri. Sternutatio quã in paralysi dirimꝰ valere i egritudine hac fiat:ꝛ si post sternutationẽ nares ardeãt vnguãtur cũ lacte mulieris. Denꝺ sibi sepe et septuo.rj.vel.xv.pilule cochie almasaris vel sm qꝺ tibi videbiꝫ. ¶ Inũgaꝫ corpus cũ oleo laurino agrippa martiato oleo petroleo vnguẽto aureo ꝛ silibus. ¶ Post purgationẽ radaꝫ bene cũ rasorio pupis cerebri:ꝛ inungaꝫ ex hoc vnguẽto. Ꝛ. piretri: euforbij:sinapis.affodilli:narcisi:castorei piperis lon.ana.ʒ. quartis.tẽpera cũ succo ruthe ita qꝺ sit septies tãtũ olei medietas et coquãtur vsq;ad consumptionẽ succi. ¶ Utaꝫ adriano sine opio.vel dyatriopipereo:dyamargaritõ ꝛ silibus. ¶ Pul.castorei quotidie insufflet̃ur in naribus ꝛ vinũ decoctionis ipsius et saluie detur in potu quotidie. ¶ Uentose sine scarificatione ponantur in occipitio:postmodum saccelet locus cum sale ꝛ salfure:ꝛ farina tritici taceatq; in stramine iuxta ignem. ¶ Si ex materia sang.abũdãte fiat spasmꝰ fiat flõmia de vena mediana et mundificet̃ sanguis cum his que in capitulo de dolore capitis ex san.facto dicta sunt. ¶ Nõ si ex vulnere fiat spasmus aperiatur vulnꝰ ꝛ humectet̃:ꝛ totũ corpus ex hac vnctione vngatur. Ꝛ. olei muscellini.ʒ.ij.petrolij.ʒ.ß.olei cõi:ꝛ butiri.añ.ʒ.iiij. cere.ʒ.ij.storacis liq̃de ꝛ ru.añ.ʒ.vj.masticis olibã.añ.ʒ.i.gũmi hedere.ʒ.iij.ß.ex hac vnctiõe vngaꝫ spasmatus ex vulnere vel repletione in ceruice collo spina:et toto corpore eo collocato inter duos ignes. ¶ Emplastrũ optimũ ad idẽ. Accipe absinthij:ciminꝫ baccarũ lauri.añ.ʒ.ij.ola puluerizẽt ꝛ cũ melle cõficiant ꝛ buł.ꝛ parũ inspissentur.ꝛ sup plagellã locis doloriosis calidõ.apponaꝫ:qꝛ doloꝛem neruoꝝ mitigat. Qõ si ex inanitiõe fiat spasmꝰ hoc ab hypo.et ab aliis auctoribus incurabilis nũcupaꝫ tñ adhibeamus remedia que cõpetẽter possumus. In his igiꝫ passionibus in q̃bus infirmus ab auctoribus desperat:debemꝰ hoc mõ ad curã ꝓcedere:vt videlꝫ ipos infirmos desperatos capiamus in cura ꝓut essent mortui nõ ꝓmittẽtes eis salutem. Sꝫ ꝓmittẽtes nos facturos illud qõ poterimꝰ sm artẽ nostrã. Nõ ẽ nouit medicꝰ mortuos suscitare.hoc ẽ plꝰ ptinet deoꝝ hõi. ¶ Ponamus itaq; ex inanitiõe spasmatos in balneo in q̃ cocte sint ros.mal.bismal.brãcha visina proiectis intus.xx.vitellis ouoꝝ:fiat hoc balneũ sepe ꝛ septuo ꝛ ex ipa aq̃ balne ꝛ totũ corpus ꝛ caput:lauet etiã caput lacte asinino:pecorino caprino:vel mulieris nouiter mulse iungaꝫ totũ corpus ex vnguento facto de medullis omniuꝫ aialiũ q̃cũq; habere poteris. ¶ Electuariũ ad restaurationẽ hũiditatis dyarodõ abbatis:ꝛ triasandali:ꝛ hmõi electuaria restauratiua tribuaꝫ:ꝛ cibaria lubrica humida:et subtilia tribuãt eis:ꝛ ea remedia q̃ dicturi sumus in capitulo de ethica.hmõi spasmo ex inanitione competunt.

Additiones

Additiones q̃dã patiebaꝫ dolorẽ in tibia cora pectore:ꝛ vsq; ad pedẽ ꝓtẽdebaꝫ:ꝛ sibi videbaꝫ:qꝺ moreret cũ cõtractione:et spasmatiõe neruoꝝ:ꝛ lacertoꝝ ipsius tibie ꝛ cruris:ꝛ in tãtum erat doloꝛ intensus ꝛ acutus qꝺ nõ ꝓmittebat se tangere ab aliq̃ in p̃dictis mẽbris:ꝛ patiebaꝫ etiã lienteriã cũ maria corporis maciẽtia ꝛ cõsumptione.Cui feci fyrupũ cõstrictiuũ: quez in cura dissenterie describemꝰ:ꝛ iniunxi sibi dietã restrictiuã sicut sunt dyacitonitẽ zuccarum roꝝ.antiquũ dyadragꝫ tũ:ꝛ similia.ꝛ feci inungi crus:ꝛ tibiã ex dyaltea marciato agrippa:oleo laurino:oleo petroleo simul mixtis et liquefactis iuxta ignẽ:deinde in stupa feci inuolui crus et tibiam: et facto bis est liberatus per cõstrictiua predicta.

De mania et melãcholia. Cap.xxvi.

Post spasmi tractatũ de mania ꝛ melãcholia in vnũ ordinare: et tractare ꝓposui:in quo signo ꝛ curas harũ egritudinũ ꝓut melius potero cõcedẽte summo creatore breuiter assignabo. ¶ Mania q̃dẽ est infectio ãterioris cellule capitis cũ ꝑuatiõe imaginationis vel sm qꝺ melãcholia est i spũ aialiꝫ quã timoꝛ ꝛ pusillanimitas siue tristitia gñauitꝫ:qꝛ in ipo q̃ patit melãcholiã:est tristitia tioꝛ:ꝛ destructio sermõis:ꝛ locꝰ etꝰ vt dixi est media cellula capitis iter rõnalẽ:ꝛ fantasticã. ¶ Fiũt ẽ hẽ pas.q̃dã ex ꝑpa pas.cerebri:q̃dã stõi:q̃dã ex grossa fumositate ad cerebrũ ex stomacho ascẽdẽte q̃dã ex subtili fumositate ad p̃dictũ locũ ascẽdẽte.q̃dã ex vitio aliox:q̃dã ex san.q̃dã ex cholera:q̃dã ex flegmate:q̃dã ex melãcholia:qõ p signa inferꝰ narrabo. Fiũt etiã hẽ pas.a q̃busdã gñalibus causis et quibusdã specialibus. A gñalibus ex cibis melãcholiã generãtibus:ꝛ maxime a nimia vini fortis potatiõe:ex quo adurũtur humores ex fortibus pipatis alliatis ꝛ salsamẽtis:et cibis aliis humores adustos generãtibus. Fiũt etiã ab exterioribus vt a motu rabidi canis:a motu venenosoꝝ aialiũ:ab aere corrupto:ꝛ silibus. Et fiunt ab interioribus:vt ab aĩe passionibꝰ vt ira terroꝛ subitus sollicitudo ex nimio studio:ex rez amissione:ex se.ethi.ꝓcedẽte:ex nimio ieiunio ex nimijs vigilijs:ex retẽtiõe sang.ꝓsueti fluere p nares:vel p mẽstrua plus debito retẽta. vel ex sperimate corrupto:vel vltra modũ retento:ꝛ hoc in istis viduis religiosis viris ꝛ mulieribus sepe accidere videmus. Nãvt ait Gal.spma cũ plus debito retinet cõuertitur in venenũ. ¶ Si igiꝫ hmõi pas.ex sang. fiãt signa sunt hec:ridet pa.fere tota die:ꝛ loq̃tur:ꝛ in choreis:ꝛ in gaudijs:ꝛ vbi pulsant instrumẽta musica vellet esse tota die:vina etiã est rubicunda vel subiubi cũda:et ꝓ totũ spissa. Eras etiam calida ꝛ humida tempus regio:complexio:et dieta precedens si in hoc conueniant magis certificant. Si ex cholera fuerit fiunt furibundi.irascuntur:furiunt:clamant.saltant:currunt:vigilant:et maniacã cõfidentiam habent:ꝛ alios volunt percutere ferro nisi a quibusdã retineãtur:se ꝓ fenestras tacere volunt nisi

Sitis. Balneũ Sternutatio. Saluia Aliud anomũ

Distinctio. Cause. Signa si a sanguine. Stacholera. Sitis ex vulnere

teneant: vna citrina vel subcitrina in substãtia p totũ tenuis appet dieta pcedẽs tps: regio: cõplexio: etas ca. & sicca si in hoc cõueniunt magis reddunt securũ. ¶ Só si ex flegmate he. pas. fiant sunt hymphatici: putant se esse pisces petũt aquã quotidie: & tota die volunt esse in fluminib⁹ et in mari: dicta pcedẽs frigida & hũida: cõplexio: etas: regio si in hoc cõuenũt magis certificãt vnna etiã pallida vel subpallida cũ substãtia mediocriter spissa. ¶ Só si melãcholia in cã fuerit sunt tristes & solliciti de sepelch: eo agitãt morituros q̃tidie se credũt: nacẽt in sepulchris ossa mortuoꝝ colligẽtes: tota die ploãt: & in die cõtristãtur falsas & vanas suspitiones habẽt: quidã putãt se nõ habere caput vñ Gal. quẽdã cũ capello plũbeo resaluauit. Quidã credũt q̃ angelus vnus sustineat totũ mundũ: & velit ipm dimittere cadere. alij tenẽt pugillũ clausum sic q̃ nõ pot eis aperiri: credẽtes se maximũ thesaurũ: vel totũ mundũ in pugillo tenere: & isti sunt obedientes. Alij credũt se esse vasa de argilla & nolũt q̃ aliq̃s tãgat eos timẽtes ne frãgãtur. Alij nolũt q̃ aliq̃s respiciat eos timẽtes ne fascinẽtur: & si q̃s eos ꝓsperent statim spuũt pluribus vicibus. Alij extendũt brachia in modũ gallor: & videtes gallos cãtãt ficte gallicredẽtes se esse gallos. Alij etiã in pessimas cadũt suspitiões ita q̃ amicos et parentes odio habeant & vituperant eos. Urina talũ est glauca pallida: & subalbida in substantia p totũ tenuis dicta frigida et sicca pcedente in sene melãcholico &c. oia si cõuenũt reddũt se magis certos has pas. ex humore melãcholico fore pcreatas. ¶ Só si ex ppria pas. cerebri fuerit hec pas. habẽt angustias suspitiones multas timorẽ: tristitiã: & multã alienatione mẽtis & hoc est signum humorũ in cerebro in q̃ntitate abũdãtiũ iuxta illud Gal. dicẽtis. Dẽm ei alienationẽ mẽtis pcedũt hũores calidi & pũgitiui. ¶ Só si ex colligãtta stomachi cũ cerebro fiant he pas. tũc habẽt ortreuma frequẽs sputũ ardorẽ inflãmationẽ indignationẽ & hmõi: & eis peius est post cibũ & alleuiãtur p vomitum & rugitũ. ¶ Si vitio illor patiuntur dolorẽ sepe in illis: alleuiãtur p clystere: p medicinas sumptas & p vomitũ vt infra distinguemus. Cũ itaq; he pas. ex san. generate sint: q̃ p pdicta signa cognoscit: minꝰ sunt aliis spẽbus periculose q̃ que ex aliis fiunt humoribus. vñ hip. in apho. deliptentie quidẽ cum risu facte bone vel securiores q̃ vero cum sollicitudine &c. Hec intelligas per hoc q̃ aliq̃ delipẽtie sint simpliciter bone: sed sunt bone. i. minꝰ periculose q̃ alie. ¶ Si itaq; pp retentionẽ sanguinis cõsueti fluere per nares q̃ nõ fluxit longis temporibus fiãt he pas. tunc extrahãt sanguis de naribꝰ cuꝝ setis porcinis naribus immissis vel fiat incisio venę q̃ est in medio frõtis & sanguis fm vires extrahatur. Fiat aer artificialiter frigidus dicta frigida & humida exhibeatur: cataplasmata inũctiones & hmõi frigida capiti apponãtur fm q̃ dictũ est in capitulo de dolore capitis ex sanguine facto. ¶ Só si propter mẽstruoꝝ vel emoroydarũ retẽtionẽ fuerint facte iste pas. puocentur mẽstrua vel emoroydes. Hã vt ait hipo. in apho. maniacis et nefreticis emoroydes innate bonũ. Incidatur etiã vena saphenas que est prope caullam pedis purgetur cũ pupilis de quinq; grãibus: vel cum lotura in capitulo de dolore capitis ex sanguine facto a nobis dicta et eodem regimine regãtur et in dieta regãtur: & cum aliis vt est dictum ibi. ¶ Só si ex co. fiãt iste pas. detur syrupus de fumo terre: & lactucas cõedat: q; somnum inducunt infrigidãdo: & humectãdo: & syrupus etiã de succo lactuce: & decoc. eaꝝ: & zuccari multũ cõferr. Emplastra autẽ et alia somnum inducẽtia: q̃ in capitulo de frenesi sunt dicta in hac cã fiãt. Purgẽt co. cũ catartico imperiali: vel. dyacatholicon: vel cum decoctione in capitulo de dolore capitis ex cho. facto dicta. Et abrado capite epithimata & inunctiones ibi scripte in hac cã: fiant etiã clysteria & suppositoria fm q̃ vi debitur necessarium fore faciatis. Itẽ mal. mercuri. roſ. viole lactuce folia mandragore: & semperuiue in aqua bullãt: & addito pauco oleo roſ. vel violꝰ. caput abrasum patiẽtis ex hmõi in aqua lauẽt et peroptime: & etiã balneetur in hmõi aqua: q; optime vꝫ in causa vtraq; san. & co. & somnũ inducit Ultimũ & summũ remediũ i mania & melãcholia ex san. vel cho. vel aliis hũoribus q̃buscũq; facta fuerint est istud: vꝫ q̃ mũdificato corpore cum cathartico cõuenienti abrasa prius capite fiat hoc modo cauterium in summitate capitis. incidat cutis in modũ crucis: & cranei ꝓfunde vt materia ad exteriora exhalet. & multa emoroydagiam patiat san. q; pa. q̃q; hoc mõ liberatur p materiã exeuntẽ. Uel fiat solus modo cauterium in ipa capitis summitate & teneat vulnus apertũ: & postmodũ curet fm q̃ in cirurgia plenius docet. et teneatur pa. in vinculis ab aliorũ hominũ lesione: q̃ cõfortio. hoc em vltimũ est remediũ in hmõi egritudinib⁹: vt dixi. Uẽtosa etiã posita in summitate capitis multũ valet vel cauterium in medio capitis factũ itaq; ex trãsuerso fiat vt incipiat a prora capitis & finiat in ipa. ¶ Só si he pas. fiãt ex flegmate digerat mã & purgetur codẽ mõ sicut dictũ est in capꝰ de dolore capitis ex flgmate facto. Gargarismata epithimata inunctiones fomẽtationes & emplastra ibi scripta in hac cã fiãt & dieta simili dietẽtur. Emplastrũ de radi. brionie cũ al. oui mirrha tritis supra medietatẽ capitis abrasi apponatur: & ibi per tres dies teneatur. Comedat etiã radices enule cũ aliq̃bus condimẽtis sepe stomacho ieiuno. Ultimo his nõ valẽtib⁹ fiat incisio vel cauterium in summitate capitis fm pcedẽtẽ doctrinã. ¶ Só si ex melãcholico hu. fuerit hec passio digeratur materia cum syrupo de succo boraginis: et sene cũ zuccaro facto in estate: in hyeme cũ melle. & iste syrupus scriptus est in capitulo epilepsie. Uel digerat materia cũ isto syrupo optimo. ℞. sene thimi epithimi cuscute. aã. ʒ. f. melliſſe. boraginis: buglosse: ca. vc. aã. ℳ. j. floꝝ boraginis. ʒ. f. radicis fenicu. aſparagi. bruſci: aã. ʒ. f. mellis lib. j. f. in hyeme. in estate vero in trĩs zuccari: sumat quolibet mane. ʒ. j. f. de isto syrupo in hyeme cũ ca. in estate cũ frigida quousq; materia fuerit digesta q̃ p vinã cognoscitur. q̃ plus accedit ad spissitudinem dũ materia ad digestionẽ appropinquat: & tũc purgetur cum theodoucõ anacardo. vel cũ dyasene vel cũ yerologaudion cũ aqua decoc. epithimi & mirabolanoꝝ indorum. Uel cum pillulis factis de yerapigra Galie. & aloe vel cuꝝ his aliis pillulis q̃ speciales ad hoc sunt. ℞. lapidis lazuli armoniaci. aã. sene in triplo: & addito pauco pul. masticis et bdellij ana informẽtur pillẽ. ¶ Uel cũ his aliis pillis ad hoc specialibus et etiã ad quartanã cum fit ex humore melãcholico optimꝰ: de q̃bus dentur. ʒ. ij. si virtus fuerit fortis. ℞. epithimi. polipodij. aã. ʒ. iij. yerepigre. Gal. ʒ. vj. mirabolanoꝝ indorum. ʒ. iij. agarici. ʒ. iij. lapidis lazuli: armoniaci. aã. ʒ. ij. bene lauetur cũ aqua dulci dictus lapis cõtritus inde omnibus confice cum succo buglo. et detur vel purgetur cum decoctione: quam in quartana vera dicam. ¶ Itẽ nota q̃ in omni delipẽtia siue mania siue melãcholia ex quocunq; fuerit humore: post purgationẽ debemus confortare cor: et cerebrũ cũ electuariis: & aliis cõuentibus sibi sicut sunt dyarodõ abbatis: & dyamargaritõ. ¶ Uel cũ hoc electuario q̃ cõfortat cor: & cerebrũ: vt vtentis eo. vnde multum valet omni egritudini ex melãcholia. facit enim bonũ odorẽ ori & mũdũ colorẽ corpi. ℞. ro. ligni aloes folij. aã. ʒ. iij. macis nucis mus. galãge. cardamomi maioris & minoris cyna momi. croci. aã. ʒ. j. f. ciperi. margaritarum. aã. ℈. ij. zuccari lib. j. f. cõficiant & denᵗ ad modũ castanee cũ vino ca. i hyeme: cũ frigido in estate & valet miro modo ad oĩa supradicta. ¶ Electuarium aliud magistri mei quod vꝫ electuariũ letificãs cõfortat enim cerebrũ cor: epar & testiculos inducens lentiã & etiã ad coytum valet mirabiliter. ℞. rosarum rubeaꝝ ciperi. aã. ʒ. v. gariofilorꝝ: masticis: spice assari. aã. ʒ. ij. cinamomi. ʒ. iij. croci. ʒ. ij. macis cardamomi maioris & minoris. aã. ʒ. j. nucis muscate. ʒ. j. f. melliſſe florũ boraginis radicis lingue bonis desiccate in vmbra radi. gariofilate: foliꝫ ſdi: ositis de corde cerui aristologie lõge & rotũde margaritaꝝ perforataꝝ: & nõ ꝓforataꝝ: dragaganti. aã. ʒ. ij. terãtur oĩa & cribellentur optime. deinde radices predicte & herbe coquãt optime cũ lib. j. embliconꝝ in lib. viij. aque vel in succo boraginis quod est melius satis: donec tertia ps remaneat: deinde colleñ: et cum melle coquãtur vsq; ad spissitudinẽ: & tunc pul. specierum admisceat cõmonẽdo cũ ligno salicis quousq; incorporẽtur oĩa perfecte. vltimo aromatizetur cum. ℨ. j. musci: & detur vt pcedens electuarium ¶ Dietentur isti sicut pa. dolorẽ capitis ex melancholico hũore facto: vt ibi scriptum est. ¶ Epithimata vnctiones & ẽplastrationes ibi scripte in hac causa fiant. ¶ Itẽ abrasa

capite

Si a flegmate.

Si a melẽcholia

Si ꝑ ꝑpuefatẽ in cerebro.

Si pcõtatem.

Ptonostica.

Cura.

Si a sanguine.

Siacholera.

Cautẽrium.

Siaflegmate.

Si a melãcholia

Pillule et ad ĩ tanã ve ram.

Electua riũ mirabile.

Electua riũ lenificans.

so capite fiant fricationes ⁊ fomẽtationes et lotio capitis ex aqua decoctionis mellilot:camo.ordei excorticati ⁊ ne nusaris. ¶ Jtẽ post digestionem balneẽtur in aqua tepida dulci:ita tamen q̃ non sudent sed statim cum ibi parũ stete rint exeant. ¶ Ultimũ vero remediũ vt dixi in hac specie et in oĩbus aliis est per cauterium:ꝑm precedẽtem doctrinam factam. ¶ Jtẽ nota q̃ in omni desipiẽtia siue mania ⁊ melãcholia distinctũ signũ perfecte curationis est cũ pa. incipit habere aspectum suauẽ ⁊ humilẽ. Cũ vero aspectũ crudelem:⁊ horribilem habeat:scias ipsum adhuc nõ esse curatũ. ¶ Jtem nota q̃ coitus per interualla multũ prodest ꝯ bus maniacis:⁊ melãcholicis:⁊ pulchras mulieres amplecti:⁊ tangere.⁊ secũ tacere:⁊ verba solatiosa audire instrumẽta musicalia:⁊ voces amenas in cantu audire et coram ipso pulsare hec omnia mirabiliter valent oĩbus desipientiam siue maniã ⁊ melãcholiã habentibus. Et specialiter magis cõpetunt hec his q̃ patiũtur has pas. ꝓpter nimiaz abstinẽtiã:sicut sunt isti religiosi monachi vidue et hmõi: etiã nimiũ studẽtes qui ꝓpter hmõi studium et anime pas siones ⁊ abstinẽtiã fiũt maniaci ⁊ melãcholici. ¶ Nõ si ꝓp rerũ vel pecunie amissionẽ fiant he pas. apponatur multitudo pecunie coram eis:⁊ medicꝰ cũ amicis:⁊ consanguineis pa.ordinet q̃ dicta pecunia videat apportari ꝑ debitores suos vel etiã donata. Hoc enim modo vidi in ptibus meis quẽdã feneratorẽ auaritissimũ q̃ multã pecuniã amiserat curari. Jnducatur etiã gaudiũ ⁊ letitia ꝑm modũ ꝓcedentem qñ in hac specie:⁊ in omnibus aliis multũ valet: preterq̃ quãdo fit ex sanguine:q: tunc non debemus gaudiũ vel letitiã inducere. ¶ Nõ si materia fuerit in stomacho. pa. mũ dificek cum vomitiuis partim:⁊ partim cũ medicina lauatiua. Et si in aliis locis fuerit pillule cochie vel pillule de serapino dẽtur:⁊ clysteria acuta ⁊ hmõi. alia q̃ dicẽtur in capitulo de colica ⁊ iliaca fiant ꝑut expedire videbitur. Minutio etiã saphene:⁊ minutio añ balneationẽ fiat. ¶ Nõ si ꝓpter morsum canis rabidi hec pas. fuerit generata infra diẽ. vij. mori consueuit infirmus tamẽ faciamus id q̃ possumus danteo tyriacã vel metridatum cum decoc. artemisie vel menthe:⁊ supra morsum apponatur emplm q̃ in cura morsus canis rabidi dicturi sumus.

Signa ꝓfecte curationis.

Lotꝰ et solatia multuz ciũt.

Sisse nt p cõi tatem

Signa morsu canis rabidi tuerit.

ADditiones syrupus magistri Johãnis de perusio ad generãdum letitiam: ⁊ ad cõfortationẽ cordis:⁊ cerebri:⁊ etiã ad corruptionẽ memorie:⁊ ad multa alia. ℞. serici crudi.ʒ.ij.ss. basiliconis tritꝰ ss.gariofilate:foliorum citri.ana.ʒ.viij.corticũ malꝰ citonij: corticum citri.añ.ʒ.ij.radi.lingue bouis.vij.numero ⁊folioꝝ lib.ij.ʒuccari.lib.iij.aque ros.lib.ʒ.mastices:ʒinzibe.galãge:zedoarie:spice.añ.ʒ.iiij.ligni aloes:gariofilorum: nucis mus.terre amare.añ.ʒ.ij.musci.ʒ.ʃ.ambre.ʒ.j.ʃ.fiat syrupus:⁊ exhibeatur.

Diffinitio.

¶ De vertigine ⁊ scotomia. Cap.xxvij.

VErtigo siue scotomia est reuolutio spiritꝰ ante oculos:vel vertigo siue scotomia est obuolutio cerebri cum spiritus visibilis impedik.⁊ hꝫ hec pas. ex aliqua materia existente in ipso cerebro:vel a stomacho venẽte. dũ em fumus ab ipso stomacho resoluitur ex aliqua materia ibi existẽte veniens ad neruũ obticum:obturat ipsum neruũ:vñ spũs aialis essentialiter venit vsq̃ ad locũ illũ et essentialiter immutak.vñ cũ fumositas est in neruo obtico: ⁊ spũs aialis venit ꝑ illũ neruũ impellit.fũositatẽ ⁊ fit motus gyratiuus:vt pꝫ in impulsione duoꝝ ventoꝝ:qui dũ cõles sunt in motu terre ꝑ circuitũ mouenk. Et hoc modo fit vertigo siue scotomia. ¶ Si fit a cerebro hec pas. patik grauedinẽ capitis:⁊ sonitũ auriũ:⁊ turbationẽ cõtinuã:odoratus defectũ:⁊ aliorũ quinq̃ sensuũ. videtur eis q̃ oĩa ante eos posita circũuoluank:maxie si aquã fluẽtẽ respiciãt aut si maximo cursu incedunt. Jdeo qñq̃ in terrã subito cadũt qñq̃ in flumie vel in puteo si ibi essent ꝓpinqui:vel de ponte si iliac trãsirẽt. ¶ Si vitio stomachi fiãt he pas. ꝓpter fumos ab ipso stomacho resolutos petentes cerebrũ: abominationẽ in ore stomachi sentiũt:⁊ dolorẽ cordis:⁊ tremorez ⁊ maxime leduntur post cibũ. Scotomiã quãdoq̃ post cibũ patiũtur:⁊ quãdoq̃ nõ:qñq̃ vomũt: quãdoq̃ tristes:⁊ macri fiũt:⁊ si cito nõ curenk maniaci:vel epileptici fiũt. ¶ Si ex hu. capitis fiat hec pas. sang. fiet minutio tpe calido de cephalica brachij dextri. hyeme vero ⁊ tpe frigido de vena eadẽ sinistri brachij minuãk minutione crebrata. dek melros.cũ aq̃ decoc. se. anisi ⁊ feni.⁊ q̃cunq̃ hõ in cerebro abũdauerit hãc pas. faciẽs digestiuis puꝰ exhibitis purgek hꝫ q̃ in capitulo de dolore capitis seriatim scriptuz inuenies: et sternutaculũ naribus apponak. ¶ Nõ si ex flegmate in stomacho existente fiat:digerak materia cũ oximelle sq̃llitico deinde purgetur:⁊ ꝓuocek vomitus ꝑm doctrinã in capitulo de dolore capitis ex flegmate existẽte i stomacho facto scriptũ est.⁊ cataplasmata facta stomacho applicẽtur. Lymi nũ bacce lauri mastix:⁊ absinthiũ in vino dulci infusa stomacho applicenk.⁊ dẽtur pillule ante cibũ ⁊ post. Et remedia ꝓdicta in capitulo ꝓdicto ꝓscripta in hac causa fiant. Nõ si ex co. in stomacho existente fiat ꝓuocek vomitus cũ aqua frigida:⁊ purget si fuerit necesse cũ triffera saracenica ⁊ dyaprunis ortmelle ⁊ sirobus ꝑm q̃ in capitulo de dolore capitis vitio stomachi ex cho. superabundante facto dixim⁹ ¶ Si ꝓpter stomachi frigiditatẽ siue hu. vitio fiat dek dyatrionpipereõ: dyacimnũ:dyacala. dyazinziber gariofilatũ potio muscata:⁊ similia. ¶ Si ꝓpter corruptionem cibi vel potus venenosi fuerit hec pas. statim ꝓuoces vomitũ post vomitũ deo tyriacam vel metridatũ cũ succo artemisie vel mẽte. Nota igit̃ q̃ hmõi pas. egritudinẽ ex quacũq̃ cã fuerit in ipso casu pedes ⁊ manus fortiter fricari debent ⁊ aq̃ ros. vel saltẽ vinũ vel simplex aqua frigida faciei debet aspgi. pedes ⁊ crura eoꝝ aqua marina fortiter lauentur: vel cũ aqua mirtionis salis fuliginis:⁊ aceti:⁊ odorifera naribus apponantur:⁊ pedes etiã ⁊ manus lauentur cum aqua de coc. absinthij ⁊ faciei eoꝝ:dictentur vt in capitulo de dolore capitis dixim⁹ distinguẽdo humorũ superabundantiam:mulieribus vero mãmille fricentur.

Cura.

ADditiones empl̃m factũ ex celidonia:plantagine:hedera arborea:cũ aceto.⁊ oleo camo.cõfectũ capite abrasso appositum omnem vertiginem tollit. ¶ Jtẽ mica panis in vino cidoniorũ infusa data parieti ad comedẽdũ ieiuno stomacho multũ valet contra vertiginẽ. ꝑbatũ. ¶ Empl̃m factũ de rutha:sq̃lla:serpillo saturegia:cepe ana:tritis insimul:⁊ cũ oleo camo.⁊ melle ꝑfectũ iricta lana succida ⁊ tepidũ capiti raso appositus oẽm vertiginẽ tollit miro mõ. ¶ Quidã passꝰ vertiginẽ multis tpib⁹ vsus multis medicoꝝ cõsiliis ad me venit:cui feci fieri clericatã magnã in summitate capitis ⁊ feci balneare multis vicib⁹ in die clericatã cũ aq̃ decoc. ros. floꝝ camo.⁊ corpe mũdificato ꝓus cũ pillis cochijs ꝓualuit. ¶ Jtẽ nota sanũ remediũ et summũ expimẽtũ ꝓtra vertiginẽ:et scotomiã q̃s cũ oĩb⁹ supradictis remediis pa. nõ liberak. Jncidãtur due vene nõ pulsatiles q̃ sunt post aurẽ. Et q̃dã faciunt ibi cauteriũ ⁊ sum exptꝰ. Quidã patiebat tãtã insensibilitatẽ in capite ꝓp frigiditatẽ:et fluxũ reumatis a cerebro q̃ et si caput pũgebak et cũ acu:nõ sentiebat vel et cũ infusione aque bullite nõ sentiebat et plib⁹ est vsus ꝓsiliis medicorũ. Jn vltimo cũ nihil ꝓficerẽt sibi remedia cũcta vsus est cõsilio magri mei q̃ fecit capellũ de viticis saracenicis: et totũ caput eiꝰ sic circũuolutũ ꝑ noctẽ stare ꝑmisit. Mane vero discooperuit et repit totũ ipꝫ vesicatũ ⁊ plenũ vesicis q̃ oẽs erãt flegmate replete:aquit eas ⁊ extuit ide multum flegma:et stati cepit sentire pa. postea inunxit sup vicerata loca de vnguẽto consolidatiuo:et liberatus est patiens.

¶ De defectu mẽorie:et de tuãtibus mẽoriã. Cap.xxviij.

ADeuidẽtiã eoꝝ q̃ circa defectũ memorie sum dicturꝰ. Scire nos opꝫ qñ mentis opatio est triplex. Pia est fantasia. Secũda rõnalis. Tertia memoria. Et cerebrum duas hꝫ ptes:quarũ vna õ: pia:altera puppis vocak ⁊ pia in duas ptes diuiditur:et vnaquaq̃ illarũ est maioꝝ puppi tota ⁊ cõiungik pioꝝ cũ puppi immediate ꝑ quẽdã vẽtriculũ q̃ ab anatomicis noiak vẽtriculus q̃rtus:q̃ est cõis vtriusq̃ et duo vẽtriculi mutãt aerẽ pioꝝ et excoquunt ipm:⁊ dãt inde spũm cerebro aialẽ:vt faciat q̃nq̃ sensus videndi.odorãdi:audiendi:⁊c. et iterum fantasiã deinde transit ad aliũ locũ q̃ est in medio cerebri q̃ est cõis:et transit spũs aialis

Mẽtis opatio triplex. Cerebri partes due.

tã subtilio mũdificat⁹:et clar⁹ pl⁹ spũ:q̃ fuerit in ꝓa cerebri vt faciat rõnẽ et itellectũ:et hꝰ i capite vẽtriculi medij cerebri q̃ est iter ꝓã et puppi ꝑ substãtie cerebri silios neruos et vocãt eã anatomici pueã ascẽdẽs et descẽdẽs:et et⁹ ascẽsu apik foramẽ:et et⁹ descẽsu claudit et cũ apik spũs aialis trãsit a ꝓa cerebri ad puppi:et hoc no. fit qñ necessartũ est recordari obliuiõi rẽ traditã vel retinere q̃ nolum⁹ obliuisci. Et q̃dã phus dicit q⁹ vẽtricul⁹ puppis ꝑstãtior ẽ olb⁹ vẽ triculis cerebri:qñ nõ venit ad eũ spũs aialis nisi subtilio clar⁹:et mũdificat⁹:q: op⁹ ẽ recordatiõi:et retẽtiõi claritate et subtilitate vt colligat res ꝑteritas ex longo tpe:ꝛ si non apiak illa via:vt trãseat spũs ad puppi cerebri nõ reminiscãt hõ rei:ꝛ nõ rũdet iterrogatiõib⁹ sibi factis:ꝛ q̃ hñt aptionẽ hui⁹ velocẽ isti sũt prudẽtes et velocis rũdẽt:vt sũt q̃ dã cholerici:et q̃ hñt hmõi vie apitionẽ pigrã et tardã isti sũt pigri:et duri ad addiscẽdũ:et rũdẽdo nimis cogitãt:et hi sũt vt plurimũ flegmatici:et melãcholici dicit ei Gal. mẽtẽ et itellectũ:ꝛ discretionẽ nõ facit nisi tpãtia spũs aialis:q̃ ẽ i puppi cerebri.ꝛ si iste spũs q̃ i puppi cerebri patiãt lesionẽ pdictã mẽoria aut minuit si pdicã vocari ꝑt obliuio ꝓfecta.ꝛ si minuit vocari ꝑt obliuio ad tpõs.ꝛ dicit Gal.si ẽ mẽs ꝓmpta ꝛ itellectũ iteri⁹ sigt substãtiã cerebri mũdã ꝛ subtilẽ eẽ:ꝛ si ꝓmpta mẽs intellect⁹ significat:q: substãtia cerebri imũda grossa ẽ ꝛ plena et nõ velox ad discẽdũ vel retinẽdũ significat:q: substãtia cerebri pigre recipit substãtiã rei i se:ꝛ bñ retinere significat q: substãtia cerebri hꝫmoderatã soliditatẽ et tarde retinere et discere significat:q: substãtia cerebri dura est ad recipiẽdũ formã rei in se. ¶ Defect⁹ igit mẽorie et ẽt litargia de facili fiũt i olb⁹ hñtib⁹ substãtiã cerebri luc dã et nõ hñtẽ subtilitatẽ neq̃ firmitatẽ. Patik itaq̃ mẽorie defectũ sp ex friditate et ista friditas aliq̃n ẽ simplex:ꝛ aliq̃n mixta cũ hũditate:ꝛ si ẽ cũ hu. numis dormiũt:et si ẽ cũ siccitate:est qñ venit egritudo cũ vigiliꝫ nimiꝫ. ¶ Si fuerit amissio mẽorie ex mãe siccitate abrasa posteriori cellula capitis i q̃ viget mẽoria fomẽtet cũ aq̃ decoctiõis floꝝ camo. aneti:ꝛ ordei scorticati:ꝛ melliloti:et hec fomẽtatio ẽt ꝑ totũ caput fiat ꝛ frequẽter.et cibaria et electuaria hũectãtia et restaurãtia dãt omn⁹ ꝓuocẽt i eis si fuerit necesse:ꝛ aliq̃ clysteria leuita:et hũectãtia si op⁹ fuerit fiãt. Qõ si ex nimia friditate:vel hũiditate:vl ex flegmate fiat hec pas. digerat mã cũ oximelle cõpositõ:vel sq̃linico:vel de radicib⁹ rafani fcõ. Si hũor ẽ melãcholic⁹ i cã cũ aq̃ se.se.et ansi digerat: digesta mã purget cũ pillis in tractatu de dolore capitis ex flegmate fctõ scriptis vel cũ pillis cochijs:vel cũ sine q̃b⁹ esse nolo.vel cũ pillis hip.vel cũ istis pillis. Ꝛ. ꝛerepigre Gal.yeralogodiõ.añ.ʒ.iij.pulpe colloq̃ntide.ʒ.ij. castorei. ʒ.j.ƒ.piretri ʒ.ſ.cõficiãt cũ succo feniculi ꝛ dẽtur.ʒ.ij.ex istis pillulis:vel purget:cũ ꝛerapigra Gal'.theodoricon anacardino:vel cũ ꝛeratrocliꝫ:vel cũ ꝛera archigenis.ꝛ similibus. hec el ola cerebrũ mũdificãt ab illo chimo q̃ impedit memoriã.fiãt igit gargarismata,mũdificãtia cerebrũ a flegmate i capĩo de dolore capitis ex flegmate fctõ dcã.sternutationes ꝓuocent cũ pipere euforbio cõdisi ellebro albo:et silibus. Clystere ẽt si opus fuerit fiat.incidat vena q̃ est in medio frõtis si virt⁹ ꝛ eras pmiserint ꝛ san. Fin vires extrahat ab ea q̃lscõm dictũ hip. posteriora capitis dolẽtia incisa vena q̃ est i medio frõtis solutio fit. Et q: in posteriori ꝑte capitis tacet mẽoria ꝑ hoc cõfert. Aliq̃n ẽt apponãtur vẽtose sine scarificatiõe colli. Inũgat posteriora paro capitis ex vngẽto facto ex oleo lentissimo:vel sinapino castoreo pipere al.ꝛ se.sinapis ꝛ piretri. Inungat etiã caput ex oleis tpate calis:ꝛ hꝫmo muscellino camo.castoreo:ꝛ silibus :sternutatio ꝓuocata hoc mõ miro mõ valet ad memoriã recuperãdã et etiã ad litargiã. Accipe fel gruis:ꝛ misce cum oleo sambucino:ꝛ in hmõi liquore intige pennã gallinẽ:ꝛ in naribus immitte. Et sternutatio hec in die pluribus vicibus ꝓuocet q: mirabiliter valet. ¶ Itẽ si defect.ʒ.ſ. de anacardis cõtritis:vel de melle anacardino.ʒ.ij.recuperãt memoriaꝫ depditã de ꝓpinquitate sua. Quidã sapiẽs dicit q⁹ ponas lingua vpupe sup obliuiosum ꝛ memoriã recipiet. ¶ Et de cõfectiõib⁹ ad hmõi pas.valẽtib⁹ est ꝓprie ꝓfectio anacardia ꝛ ea q̃ flegma resoluũt sicut ẽ tyriaca minor trifera magna dyatrion pipeon:dyaradõ: dyagalãga:emotosia:sotira et sisia. ¶ Et de cõferentibus ad hec miro mõ est antidotum magni mei qõ cõfortat mentẽ siue memoriã:ꝛ ꝓfert litargie ꝛ obliuiõi:ꝛ cõfortat stomachũ:ꝛ oĩa debilitata membra a flegmate.qõ est. Ꝛ.ʒinʒi.galange masticis cimini ouigani. añ.ʒ.vj.nucis muscate cassie lignee calami aro.asari foliꝫ.li gni aloes macis se.apij ameos.añ.ʒ.ij.thuris masculi gariofiloꝝ carda.ʒedoar.piretri castorei cassie pipis lõgi:ꝛ nigri cost cipi.añ.ʒ.iij.mẽthe sic.ʒ.iiij terãt:ꝛ puluerizẽt.oĩa ꝛ admisceãt cũ amigdalecõ:ꝛ pone penidioꝝ.ʒ.xx.ꝛ mellis dispumati qõ sufficit. ¶ Itẽ dec ꝓfectio anacardina q̃ his pas.spãlis est.ad memoriã.n.cõfert mẽtẽ q̃dẽ reuocat: litargiã curat:artheticos:ꝛ emotroydas melãcholicos:ꝛ flegmaticos curat:q̃sic fit. Ꝛ.mirabolanoꝝ embliconũ belliricoꝝ pipis al.ꝛ lõgi.añ.ʒ.xij.ʒinʒi.mellis anacardi.añ.ʒ.viij.castorei storacis gariofi.añ.ʒ.v.floꝝ.camo.baccaꝝ lauri cyperi.añ.ʒ.iij.zuccari.ʒ.xx.mellis.q.ſ.dẽt hec cõfectiones i sero cũ vino calido:decoctionis se.feni.ꝛ ansi ad quãtitatẽ pue nucis ꝛ caueãt a frigiditatib⁹:ꝛ a cibarijs flegmaticis abstra coctu ꝛ ebrietate:hec.n. cõfectio acuit ingeniũ:ꝛ sensum ꝛ intellectũ clarificat:ꝛ est ꝓfectio ꝑ sapiẽtibus:ꝛ ꝑ illis q̃ desiderãt scire. ¶ Anacardi aũt añq̃ in medicinis aliquibus ponanꝫ debẽt in hunc modũ ꝑparari accipiãtur anacardi:ꝛ optime terant in mortario:ꝛ in aceto fortissimo ponãtur:ꝛ ibi stẽt dieb⁹ septẽ postea lẽto igne in ꝓdicto aceto coquãtur quousq̃ tertia pars aceti remaneat:ꝛ colla fecẽs illã q̃ in fundo vasis remãserit aceto extra collato:ꝛ in medicinis ponenũq̃ eiñ anacardi debent in medicinis poni nisi ꝑ⁹ hoc mõ ꝑparentur. Qõ si mel anacardinũ facere volueris pone cũ ipsis anacardis cuꝫ ꝓdicto aceto coctis tãtũdẽ mellis dispumati:ꝛ bullitãt ãbo simul vsq̃ ad spissitudinẽ:ꝛ habebis mel anacardinũ qõ in ꝓdictis egritudinib⁹ opak mirabiliꝫ.

Puppis vẽtriculꝰ ꝑstantior aliis vẽtriculis.

Cura.

¶ Puluis quez dño Federic⁹ impator fecit cõponi de cõsilio multoꝝ peritoꝝ:ꝛ ꝓbatoꝝ viroꝝ.et ꝓdeꝝ q̃ vtebat i cibis ꝓtinue valet ꝓtra amissionẽ mẽorie ex q̃cũq̃ hũore fuerit:scothomiã:frigidinẽ:defectũ visꝰ:ꝛ audit⁹ oĉs guttã:ꝛ palysim repellit:ꝛ ꝓtra excessũ oĩs hũoꝝ valet ſꝫ valet:ſꝫ ꝑsertim ꝓtra flegmaticũ:ꝛ melãcholicũ renũ et ileoꝝ ptiũ dolorẽ mitigat:ꝛ cerebri hũiditates ꝓsũit:et i genitũ mirabiliꝫ acuit. Ꝛ. carui ansi ameos petro. apij masratri betonice cimini calamẽti pulegij yssopi spice nardi ꝑpis oĩus.añ.ʒ.ſ.maiorane foliꝫ balsamite oximi cardamomi galãge liq̃ritie.añ.ʒ.ƒ.ſ. fiat pul.ꝛ vtak in cibarijs suis eo q̃ cũq̃ vult ꝓdicta bñficia sentire:ſꝫ tñ plꝰ ꝓpetit i hyeme q̃ i estate ꝓ excessum flegmatis:et melãcholie:tũc tpis.ſ.i hyeme ꝛ i autũno abũdãtiũ:ꝓtra q̃ꝫ excessuꝫ valet miro mõ vt dixi.

Cap. xxviij.

¶ De catarro cozza:et branco.

Distinctio.

Reuma est nomẽ generale ad catarrũ corizã:et brãchũ. Nã reuma est flux⁹ hũoꝝ a capite:vel cerebro ad interiores ꝑtes corꝑis distillãtiũ. Cũq̃ iste hũor sine hũiditas a cerebro veniens distillat per nares vt cozza. Cũ hõ ꝑ palatũ:ꝛ vadit ꝑ canales pulmonis:tũc talis distillatio vocat catarrus. Si hõ ad fauces ꝓdicta hũiditas descẽdat:que q̃ꝫmultũ ingrossat fauces tunc vt brancus.

Cause.

¶ Et nota q⁹ iste flux⁹ hũoꝝ a capite fit ꝓncipaliter q̃nq̃ de causis.ſ.ex abundantia humorum propter inconuenientiam effluẽtiũ ex calore dissoluente fumuz faciente ex friditate cõprimente ꝛ humiditate lubricãte vel ex liquiditate fluxibilitate ipsoꝝ hũoruz:ꝛ ex debilitate cõtẽtiue ꝓtutis. hõ ei vt dicit phylosoph⁹ in lib.ỡ aialib⁹.icurrit plẽs cãs reumatis q̃ cetera aialia. Incedit.n. in corꝑe supino:et est sicut arbor euersa. Nã arbor hꝫ radices suas sub tra infert⁹ et ramos supi⁹:hõ ꝛo ꝑ cõtrariũ portat caput supi⁹ in quo ẽ radix neruoꝝ:ꝛ spũs aialis:ꝛ ramos hꝫ ifertuos. Et iõ de facili incurrit reuma:et descẽdit ꝑ membra ei⁹.

Prognostica.

¶ Itẽ nota vt ait hip.in apho. brãci:et cozze in valde senib⁹ nõ maturantur et ideo nõ sanãt:ſꝫ multotiẽs cõmoriũtur cũ egritudinibus hiis. Et Gal.in cõmẽto reddit cãm in hũc modum. dixit ei q⁹ cũ iste egritudines in iuuenib⁹ q̃ sant fortioris et potẽtioris ꝓtutis q̃ꝫ senes cũ difficultate curãt:i senib⁹ nõ ẽ mirũ si cõmoriũtur cũ eis sicut ẽt i aliꝫ egritudib⁹ frigidis sicut artetica podagra lapidis renuz:et vesice sciatica friditas ĩtestinoꝝ asma tussis gibbositas epilepsia appoplexia et hmõi. Ille ei egritudines et sikes eis nõ solũ cũ difficultate sanãt in valde senib⁹.i. decrepitis:vt ait Gal. Sz multotiens

Signa. totiēs moriunť cū eis ꝓpter cām dictā. ¶ Reumatis itaq̄
ex abūdātia humoꝝ ꝓpter incōtinētiā affluentiū signa sūt
hec. Adest facies subtumida oculoꝝ eminētia: supfluitatū
per os: et nares vel per oculos abūdātia: et q̄nq̄ ad fauces
distillat ⁊ int⁹ fluit: vt due amigdale in faucibus ad mēbra
vn̄ sic fit q̄nq̄ difficilis aeris attractio: ⁊ anxia cū difficul-
tate excreāt. Adest etiā capitis grauedo: ⁊ habitudo plecto
rica. ¶ Qđ si ipsum reuma defluat pp calorē dissoluentem
adest color ru. in facie lachryme ad oclos: vel p nares mor-
dicātes: ⁊ carnē q̄nq̄ videtur mordicare supra quā cadūt.
calor sentiť in ꝓfundo. dieta vel potus precessit ⁊ aer ca. et
cōplexio ca. si hec ꝯueniāt magis certificabūt te. ¶ Frigi-
ditas cōprimēs: ⁊ cōstrīgēs his signis notatur: color in facie
pallid⁹: lachryme frigide ab oculis sup faciē descendere sen
tiūtur. frigus sentitur in ꝓfundo pa. et fatetur se frigidis ci
bis: ⁊ potib⁹: vel a frigido aere lesum fore. ¶ Fluxibilitas
⁊ liq̄ditas humoꝝ lubricus in causa esse cognoscūtur p mul
titudinē humoꝝ siue supfluitatum per os: ⁊ nares: et ocu-
los: vel p palatū: ⁊ p liq̄ditatē eoꝝ: q: nō coherēt se narib⁹:
sed liquide et citissime afflūāt ⁊ distillāt. ¶ Si vero hūoꝝ
fluxibilitas a cerebro veniat ꝓpter virtutis cōtētiue debi
Cura. litatē cognoscit p remotionē p̄dictoꝝ: ⁊ p̄cipue per sensuū
hebetationē. ¶ Catarr⁹ itaq̄ siue coriza ex abūdantia hu-
Stab moꝝ ꝓprie p eductionē supfluitatū nasciť: ⁊ d₃ in hūc mo-
hūor. dū curari. Si agnoueris san. esse in cā corpe plectorico exi-
calido. stēte viribus et etate ꝑmittētibus fiat minutio de vena ce
phalica: maxie si hūores ad spiritualia defluāt: et hoc fiat
cū hūor calidus fuerit in cā. Et fiat aliq̄ leuis purgatio co
lere si fuerit in cā cū decoctione aliq̄ sicut est illa decoctio
quā posui i capl'o de colore capitis ex san. facto siue ex cho
lera. Dietetur isti vt ibi scriptū est: fiat aer artificialr fridus
cū spōgijs in aceto infusis circumcirca lectum ipsius suspē
sis cū aq̄ frida distillādo de vase in vas cū herbis frigidis
p domū aspsis: fiat inunctio frōtis: ⁊ tymporū cū oleo viol.
ros. nenufa. mirtino ⁊ silib⁹: fiat fumigatio sub facie ei⁹ de
rosis: vel violis in aq̄ ros. vel pluuiali coctis in vase coop-
to optime. vel fiat fomentatio ex hac aq̄. ℞. rosarū mirthi.
ana. ℥. i. laudani olibani: masticis. ana. ℥. ß. coquantur in aq̄
ros. vel pluuiali: et facies pa. lauetur siue fomentur cū hac
aq̄. Itē odoret rosas cāphorā: vel aquā rosatā vel duo po-
mella ex laudano ⁊ se. nigelle puluerizato facta in manu
teneātur: ⁊ sepe: ⁊ sepius mutādo de manu in manum odo-
ret ipsos: q: mirabilr cōferunt. Qđ si sic nō restringatur ip
Stab se fluxus: detur rubea: vel requies: dyaolibanum: et pillule
hūore. alique reuma cōstringētes quas inferius dicā. ¶ Qđ si sit
frigido. frida: ⁊ hūor fridus in cā noscit esse corpe exñte plectorico
purgetur cū yerapigra Gal. vel yeralogodion: vel pillulis
aureis: vel de quinq̄ generibus: ⁊ hmōi in capl'o p̄cedēti di
ctis postea detur rubea vel aurea alexandrina cū vino de
coc. olibani. dieta calida inungať vinū odoriferū bibāt. fo
mentetur frons ⁊ nares: ⁊ tympora hoc mō. ℞. paleaꝝ or-
dei fasciculū. i. cineris apij. laud. ana. ℥. i. olibani. ℥. ß. oīa in
aq̄ pluuiali bulliāt: vel qđ melius est in vino rubeo in vase
optime obturato: ⁊ cū patiēs intrat lectū fumū recipiat ex
eo in p̄dictis locis vndiq̄ bene coopertus sic q̄ sudet: deinde
pedes ei⁹ vsq̄ ad genua: ⁊ manus vsq̄ ad hūores ex codē
vino: vel aqua lauentur calido quantū pati pōt: ⁊ bñ se te-
neat coopertū: ⁊ calidū tota nocte. Et sumat aliq̄s pillas
reuma restringētes quas dicā inferius: vel dyaolibanū: vel
aurea: ⁊ similia. Itē pulueres facti ex laud. ⁊ spica pulueri-
zatis naribus eius immitas: vel pomū ex eis factū in ma-
nibus teneat et odoret. ¶ Itē aliud optimū experimentū
valens ad oē reuma frigidū: accipiātur duo vel tres late-
res: et in igne ponantur: ⁊ fiant feruentissimi: deinde sup-
aspergať eis vinū optimū purū rubeū: vel albū: ⁊ fumū sup
caput sumat vndiq̄ pannis coopertū cū lectū intrabit pa.
et teneat se bene calidū. laueť caput ex aqua decoc. sansuci
floꝝ camomil. pulegij: rorismarini: spliꝯ lauri: saluie post
suffumigeť cū storace ligno aloes: thure vel laudano supra
prunas ardentes posito. Itē esdra: vel mitridatum: vel ty-
riaca resoluantur cū oleo muscellino: vel camo. vel cōmuni
⁊ addito pul. olibani storacis calamite in modū emplastri
in summitate capitis abrasa adornatur. deinde facelletur
caput ex baccis lauri pulegio: ⁊ origano puluerizatis ⁊ in
saculo positis. ¶ Itē ⁊ si fluxus reumatis fuerit et humo- In hūo re lubricante.
re lubricāte predicta remedia valent predicto mō. Et hoc
fomētū hibernicū: ad hoc est spāle: ⁊ expertum. ℞. laudani
storacis calamite olibani: ⁊ specie. ana. pulueriza. ⁊ in aqua
pluuiali: vel ros. vel in vino optimo de ꝯsilio meo qđ meli⁹
est bul. ⁊ fumū pa. in facie vel ore recipiat pannis vndiq̄ co
optus. hoc eñ suffumigiū hūores inspissa: ⁊ fluxū reumatis
ꝓhibet: ⁊ est satis expertū. Itē inungať summitas capitis
ex oleo cōi: in quo sit decoctus mastix: ⁊ hoc d: oleū masti-
cinū: qđ in hac cā valet mirabilr. ¶ Itē nota q̄ trāsglutire
grana tria olibani puri al. ⁊ electi in sero cū homo intrat le
ctū restringit oē reuma a cerebro distillās: ⁊ cerebrum mul
tū cōfortat. ¶ Pillule optime ad restringendū oē reuma a
cerebro fluēs: ⁊ cerebrū multū cōfortat. ℞. ābre ligni aloes
laudani thuris masculi storacis calamite mirrhe ana. ℨ. i. Pillule.
croci opij. thebaici. ana. ℈. i. musci gra. iiij. cōficianť cū vino optime.
optimo: ⁊ in modum parui ciceris formētur pillule: et dētur
vij. in sero: q: mirabiliter reuma restringunt: ⁊ spālr magis
danť in cā frigida: ⁊ sunt expte a magistro meo. ¶ Pillule
alie sifes a meo magistro experte restringētes oē reuma si-
ue a causa frigi. siue a cā ca. ꝓcedat ipa dissolutio. ℞. mir-
rhe: radicis cynoglose desiccate. aā. ℨ. vi. olibani. ℨ. v. iusq̄a-
mi optimi: opij. ana. ℨ. iij. masticis succi liq̄ricie storacis liq̄
de. ana. ℨ. ij. cōficianť cū mucillagie gūmi diagagāti: ⁊ denť
v. vel. vij. in sero. ¶ Alie etiā pillľe ad hoc experte. ℞. radi-
cis cynoglose exiccate myrrhe. aā. ℨ. iij. opij. ℨ. ß. cōficeᷓt p̄di
ctas: et dētur. v. vel. vij. pillľ. ¶ Alie optime q̄ oē reuma re
stringūt. ℞. myrrhe. croci thuris opij. ana. ℨ. i. tēperētur cū
al. oui et vna post aliā trāsglutiatur: vel vna earū teneatur
sub lingua ⁊ alia ꝺeglutiať. ¶ Pillule etiā ex gūmi arabico
amido. ⁊ rubea trociscata facte si teneātur sub lingua: ⁊ ibi Empla-
dissoluātur: et fumus ab eis dissolutus petat cerebrū miro stra exp
mō inspissant hūores: ⁊ oē reuma restringūt. ¶ Emplastrū ta.
expertū: qđ si post mundificationē cerebri frōti et tympori-
bus applicef: et ibi p plures dies poteť: restringit optime
reuma a cerebro fluēs siue ab oculo. nā oculoꝝ lachrymas
etiā antiquissimas potēter restringit. ℞. myrrhe thuris ci-
mini aloes epatici masticis ꝓboltar. ana. ℥. ß. san. dia. ℥. q̄rtū
terātur oīa et xpenť cū al. oui et supra peciā lini extēdaf: et
frōti: et tymporibus applicef vt dixi: q: a magistro meo et a
me plures hoc emplastrū in oīb⁹ p̄dictis causis est expertū
¶ Aliud emplm ad oīa suprascripta. ℞. olibani: masticis:
gūmi arabici: bolli ar. san. dia. gūmi diagagāti terebētine.
ana. ℨ. q̄rtū: ꝯfice cū al. oui: et frōti: et temporibus applica-
bis: q: valet tātū quātū p̄dictū emplastrū. ¶ Et nota q̄ si p̄
dicta remedia supius dicta semel exhibita effectū optatū
nō habuerint debēt sepe et sepius iterari: q: nō semp faciet
quocunq̄ mouebiť arcus. ¶ Cura magistri mei ad brācos Cura
sumat quolibet mane mellicrati. ℥. i. ß. cū aqua ysopi: et pa- spālis
rū agarici: et hoc faciat p dies. viij. dietā cōpetēte tenendo ad bran
post in die octauo in sero cū intrat lectū sumat. xvij. pillu- chum.
las cochias grossas in modū ciceꝝ nigroꝝ. post vtatur au
rea alexandrina et pliris arcoticō sm descriptionē in anti
dotario p̄ticulari positā. ¶ Itē ponātur due vel tres gut-
te olei cui⁹ in narib⁹ pa. cū intrat lectū: et sit ca. ¶ Itē epla
strū fiat ad brancos: et ad vue relaxationem mirabile: et in
summitate capitis abrasa ponaf: qđ. ℞. se. sinapis baccaꝝ
lauri mirrhe olibani tartari calamite cynamomi. ana. ℨ. i. te
rātur oīa et coquātur cū melle. q. s. et ex ea emplastrētur: vt di
xi ꝓbatū est. ¶ Itē cauteriū in brāchijs factū est bonum.
¶ Ad idē gargarismata. ℞. gallaꝝ balaustiaꝝ cynamomi
ana. ℨ. ß. pipis piretri. aā. ℨ. iij. bul. in aq̄: vel in vino al. opti-
mo: et gargarizet. ¶ Aliud ad idem. ℞. vini veteris aceti
mellis. aā. cū his bul. piretri pipis ƺinƺi. staphisagrie balau
stie: ana. ℨ. ß. Et si cū his oīb⁹ nō curātur branci recurrendū
est ad cirurgiā: et extrahēde sunt ille amigdale generate in
faucibus que nominantur branci. et de hoc traditur perfe-
cta doctrina in cirurgia Bruni: et Rogerij parmensis.

Additiones de reumate. nota q̄ si ca
put plectoricum sit: ante
omnia precedat purgatio: nec fit lotio aliqua-
rum partium: nec prouocetur sternutatio: siue
sit cum fe. siue sine fe. nec apponantur dissolu
tiua in principio: nec dentur acuta nec vinum forte pigmē

tū nec q̄ magis dissoluūt q̄ cōsumūt vrpipata nec acetosa qz tussim ꝓuocāt:z flurū ad pectus oia q̄ bibunt comedunt:z tāgūtur deberēt esse actu ca. p̄cipue aer dz vitari repletio cibi z potꝰ nocturna cena:somnꝰ plurꝰ quo nihil magis reuma acuit z lumē:z fumus p̄cipue. Etsi est de cā. ptibus ꝓueniētibꝰ fiat flōmia i apparētibꝰ sanis:nō in p̄n cipio. Jn frigida cā nūq̄:nisi reuma antiquum sit:z tēdens ad digestionē nō fiat minutio:sīr dico de medicina laxati ua. Q̄ō si humor melācholicꝰ sua multitudine stet:et impediat digōnē nō dek. ¶ Si igit cā fuerit frida digerak cū suffumigijs ligni aloes thuris calami aromatici laudāi z fiat suffumigatio ex ro.gari.decoc.in vino:fiat stupha ex ligno aloes storace:z laudano.z post stuphā bibat de vino laudani qō valet in vtraq̄ causa. vel fiat stupha cū foliꝭ laurī z gariofilorū:z ros.vngak caput oleīca. vt laurino muscelino ꝛc.p̄st aūt fieri stuphe ex herbis odoriferis:vt origano mēlastro:pulegio ꝛc.suffumigentur cū seminibus maratri pe tro.caruī anisi:z cārabi cū aliquo horū:materia incipiente inspissari post stuphā detur aurea alexādrina cū vino decoc.thuris:z masti.vel dyaolibanū cū vino pōt etiā suffumigari de aspalto assa fe.serapio oppoponaco. Vel bōbicevel tustissimo:z accenso:z extincto. Vel olibana solo:de q̄ etiaz grana tria singulis noctibꝰ data ꝓferūt:qz ex substātia glutinosa cōstringūt:z ex aromaticitate cōfortant:z digestionez ꝓuocant:bonū anhelitū reddūt:eructationes acetosas āputat. Jtem stupha fiat ex vino decoc.ros.garioſi.z maratri. ¶ Post stuphā de vino radi.affodil.cōtritaꝝ:z cū modico oleo:vel vino mixto calefacto cataplasmetur:qz cozzā sol uūt:rustici allū coctū expertum habēt. Nasuz balsamo vel musco inungāt.optimus eīn est balsamus in hac causa:et tyriaca cū aurea valet. ¶ Pillule de cynogloſa valent ad acre:et tenue reuma:et antiquum. Ꝛ. mirrhe.ʒ.vj.olibani. ʒ.v.opij:iusquiami:cynoglose radicū.aā.ʒ.iiij.tēperētur rodostomate.i.aqua rosaꝝ:z formētur pillule in modum cicerum dentur.v.eunti dormitū.valent etiā ad reumatismum dētiū emotroidaꝝ:z vesice:dentur semel in septimana vel bis:z teneātur sub ligua:donec dissoluātur.spica nardi,phi bet reuma:z ꝓfortat cerebrū. ¶ Jn cozza:z strictura narīū z priuatione odoratus fiat suffumigiū qō ponitur in diuisionibus Rasis.caplo de cozza.in antidotario.Ꝛ.costi olibani vernici.aā.admisce storaci liquidē:z fac formas similes auellane:vel misce cū laudano.est eīn nobile medicamē cū ex eis suffumigiū fit cum traiectorio.Saccellatio expul. mētiue.facta capitī actu ca.frigidū reuma cōpescit.Similiter de camedreos fit et post optimum in catarro frigido. ¶ Ad mollicie repumēdā floreo rousmarini coquantur in aceto:vel in vino:cū q̄ gargarisma fiat:vel masticek olibanū.vinū etiā decoc.olibani ꝓsumit humiditatē fauciū: matorana capitī cala supposita vz ꝓtra frigidū reuma.Saccellatio de yssopo trito cū testa calefacto capitī suppolito vz cōtra catarrū frigidū:z vuule casum.Et gargarism̄ ex aceto decoc.yssopi vz ad catarrū et vuule casuz si de cā frigida sit. ¶ Hoc medicamē Alexādri valētissimum est qō ex.iiij. metallis cōponit.s.calcāto.i.calcadis qō est de cyprio. velut est vitriolū ru.colatheos calcecumenō et misceas.aa. qō lz sigillati p se terat:z cū aceto misce sicca:z tere cū vio donec glutinosum fiat ad mellis spissitudinē:deinde mitte in olla noua coopta:z line luto:et pone in furno:vt ardeat et carbo fiat:tere z cum vino misce:et amigdalas faciaꝝ et iteꝝ assa tere:z pul.seruabo hoc eīn dak:et mox cōsumit p cānulā ꝓsufflat. ¶ Halī.in dispositiōe regali inḡt.ꝓtra reuma postq̄ illud qō exit per nares ceperit inspissari duc pa. ad balneū:z nō prius :z caueat frigꝰ. Et lapis molaris in igne fortiter calefactꝰ irroret aceto:z pa.fumum per os:et nares si recipiat flurū oēm illum amputat. Jtē sulfur aceto irroret:et supra dictū lapidē:vel tegulā ignitā:vel sup prunas ꝓiciat:z pa.fumum sup os:z nares recipiat:qz hec est optima cura ad catarrū:vel cozzaz. ¶ Jtē cuz quis subito infrigidatur frica plātas pedū eius fortiter cū aliqo tritoq̄ multum valet:vt dicit macer. ¶ Jtē cum infrigidatio subito inuadit holem teratur.ʒ.ß.piretri:z zinzi.ʒ.quartū.z cuz vino:z melle.aa.ʒ.v.bulliant parum in vase mundissimo z addita maratri.ʒ.ß.detur illud totum in potu:qz hoc etiā cor cōfortat z pulmonē. ¶ Syrupus ad medēdum reuma qō a capite descēdit ad pectꝰ pulmonē:z stomachū. Ꝛ. succi stipitū caulis ru.vel saltē alliorꝝ depuratorꝝ z bū desiccati cū ouorꝝ albumine:z purificati lib.iij.zuccari lib.ij.se. si ē cum febre:si est sine fe.mellis dispumati.lib.iij. decoquātur vsq̄ ad ꝓfectā decoctionē da et eo omni die.ʒ.ij.cū aq̄ passularū enucleatorꝝ.ficum siccarū:iuiubarum.z radicū fenic. valet etiā ad raucedinē vocis. Et si ipse catarrus currit ad pulmonē:z pectꝰ.z indiges medicinis inspissantibꝰ ipsum pone cū dicto succo caulis:decoctionē factā ex gūmi arabi co:z dragagāto:z se.malue bismalue cydoniorꝝ.aā.ʒ.ß. liq̄ritie:z succi etꝰ.ysopi.prassij.aā.ʒ.ß.ordei mundati fenugreci.aā.p.ij.succi scabiose depurati lib.ij.se.cōtum frigidorum rosaꝝ ꝑm q̄ videt expedire. ¶ Jtē potus aque calide in troitu balnei maturat catarrū sicut dicit Hebeme. Frigidū catarrū sistit suffumigatio naribꝰ attracta ex thure xilo balsamo:z sandaraca mixtis:vel duntaxo. ¶ Jtez nigelle:et costi pul.attractio p nares ipsius:vel cuuscūq̄ ipsorū:vel amborum.vel suffumigatio eorꝝ est mirabilis: ꝑm Mesue. ¶ Jtē olibanū:vel mirrha deglutita in modū trīū granorꝝ cicerū:vel vinū decoctiōis ipsorꝝ:z sandarace i potu sumptū:vel in ore retētum mirabiles sunt ad frigidū catarrum ꝑm eundē. ¶ Pillule ad idē. Ꝛ. olibani partē.ß.mirrhe crocī spice storacis ana.partē.ß.opij.partionis tertiam.fiant pillule sicut fabe:z vna ex is teneak in ore p noctē donec deglutiatur paulatim cum saliua: qñ mirabiliter prodest ad catarrum:sistunt eīn:z sunt experte. ¶ Jtē sola spica retenta in ore p noctē:aut p diē:z noctē catarrum sistit. ¶ Pillule magistri mei experte cōtra vituz reumatis et repletiōe. Ꝛ. aloes epatici.ʒ.j.baionie assari:mirrhe:dyagridij boni coctī in pomo.aā.ʒ.ij.confice cum succo feniculi et da.v.in modum orobi formatas quolibet sero:et valent ad reuma oculorum:z aquā descēdentem ad oculum.probatū. ¶ Pillule quibus vtebatur papa Alexander:z rex ante cibum z post cibū quolibet die que miro modo valent ad catarrum visum clarificāt auditum corroborāt superfluitates a corpore expellūt z sine immutatione diete accipi possunt. Ꝛ. calami aromatici:cucube:nucis muscate:spice epithimi: carpobalsami:squinānti:masticis:asari:gario.ana.ʒ.ij.interiorum colloquintide.ʒ.iij.mirabolanorꝝ citrinorū:ikebulorꝝ: emblicorum insorū:bellīcorū:et reubar.ana.ʒ.ij.agarici turbith.ana.ʒ.ß.aloes epatici ad pondus omnium:cōfice cum succo feniculi et fac pillulas in modum orobi.et.v.vel.vij.in sero dato. ¶ Pillule post cibum et ante cibum ad catarrū et digestionē cōfortandā:visum acuunt:et stomachum a superfluis purgant humoribus. Ꝛ. nucis muscate:spice:croci:ligni aloes galange:cardomomi cymini:zinzi.gariofilorū:zedoarie:cubebe:macis.ana.ʒ.ß.reubarbari.ʒ.iiij. aloes epatici:et ciotrini boni.ʒ.xxvj.cōfice cum vino bono puro: et vnge cum oleo laurino et amigdalaruz et fac pillulas in modum orobi:et da.v.vel.vij.eunti.cubitum:et pōt dari sine immutatione diete. ¶ Pillule mirabiles efficaci ecōtra reuma ꝑm magistrū Fernellum pisanū. Ꝛ. myrrhe olibani limature calybis.aā.ʒ.iiij.opij.ʒ.j.se.tuscani papaueris nigri.ana.ʒ.iiij.pipe.al.ʒ.v.spice radicis cynogloſſe ana. ʒ.j.ß.massis.ʒ.ij.gariofilorꝝ anthos foliꝭ galbani.ana.ʒ.j. storacis zinzi.cardamomi piperis nigri.ana.ʒ.ij.ß.se.portulace papaueris al.psilij.bdelij masti.dragagāti:mādragore.ana.ʒ.j.fiant pipulle:z informentur cum succo absinthij vel cynoglose:z denk in sero quinq̄:vel septē in modū orobi post mundificationem cum yerapigra:vel similibus

¶ De passione aurium:et primo de surditate tinnitu et sonitu. Cap.xxx.

Cum diuerse in auribus fiant passiones:et ex aliqua causa tibi incidēte:z pustulis siue carbunculis tibi nascētibus vel ex hūoribus frigidis z viscosis vel ex grossa ventositate:vel ex vermibꝰ tibi cadentibus vel natis q̄busdā causis tinnitus z surditas accidat de his oibus videamus sed primo de surditate. ¶ Surditas inueterata cronica raro aut nunq̄ curat:z spāliter insenibus:et etate puectis. Et dico hoc ꝓpterea qz vidi pueros quosdā in quibus surditas inueterata fuerat:z curati sunt per magistrum meū cū curis subscribendis. Si igitur in pas.surditatum humorꝭ es ca. noueris abūdare:digerag materiā

Ad subitā frigidationē

Ad reumatrau cedinē.

Pillule. nō solue

Pillule soluūe

De surditate.

A calitate.

materiã cũ orizacara:vel cum syrupto acetoso deinde eua cuef cũ pillulis de quinq; gñibus:vel cũ pillulis reubarbari ſm magiſtrũ meũ q̃. R. corticis mirabolanorũ citrinorũ hebulorũ indor ſe. ſumittere ſeminis ſcariole. añ. ʒ.ß. tamarindor polypodii. quercini caſſie fiſtule. añ. ʒ.ij. ſuccari vio. ʒ.ß. maſticis. ʒ.ſ. bdellij. ʒ.ß reubarbari. ʒ.ß. dyagridij in pomo cocti. ʒ.ij. fiant pillule in modũ ciceris parui:ꝛ denk ex illis. ix. vel. x. plus vel minus ſm vires ſuſcipiẽtis vel cum pillulis ſic factis. R. roſa. reubarbari maſticis. añ. ʒ.ſ. aloes cicotrini:vel epatici. ʒ.iij. dyagridij ſ pomo cocti gra. vj. cõficiãtur cũ ſucco abſinthij ꝛ dẽtur. ix. vel. xiij. ſm vires. valẽt etiã ad dolorem capitis:ꝛ ſtomachi. ¶ Oẽ ſi forte diſpoſitio corpis fuerit ſanguinea:ꝛ plectonica fiat minutio de vena cephalica ꝛ ſan. ſm vires extrahatur. ¶ Poſt munditicationem cerebri inſtilletur in aure ſuccus granatorꝫ aceto ſotũ tepidus:qñ nil actu frigidũ dz auribus applicari. Itẽ recipiat in aure vaporẽ aque ca. in qua bul. anetum camo. ſanſucus ꝛ melilotum. ꝛ ex aqua lauetur caput ſibi aliquãdo. Itẽ fel arietis cum tantumdẽ butiri mirtũ caliduũ auri infundatur. ¶ Oẽ ſi ſurditas ex frigidis fuerit humoribꝰ ſumat of mane. ʒ.ſ. ß. ortimellis compoſiti cũ aqua in q̃ vua betonica:et ruta capiaria:ꝛ radix feniculi bulliant poſt. x. dies:vel quãdo materia fuerit ad digeſtionẽ preparata:ſume. x. pillulas cochias vel ſm q̃ tibi videbitur quãdo vadit dormitũ:deinde ſequenti die fiat fomẽtatio in aure ex añ. ca. decoctio. ſticad. abſinthij ungant pulegij ſanſuci mẽtaſtri:ꝛ frodiũ lauri. ꝛ hẽat vas in quo ille herbe bullianꝫ os lõgũ ꝛ ſtrictũ:deinde in ore vaſis ponat cãna perforata ab vno capite:ꝛ ab alio capite ponatur in aurẽ vt vapor ille bene intret aurẽ. ¶ Poſt iſtud collirĩũ auribus tepidum inſiciat. R. colloq̃ntide. ʒ.ſ. baurach. ʒ.ſ. caſto. ariſto. lon. ꝛ ro. ſucci abſinthij. añ. ʒ.ß. coſti. gra. xv. euforbij. gra. x. fel. vaccini. q. ſ. ad oĩa cõficiẽda:fiant trocił. ꝛ vnus ex eis diſſoluatur in oleo amigdalarum amararꝫ:ꝛ frequentes aurib⁹ inſiciat. Itẽ. ij. vel. iij. gutte olei camo. vel ſambucini in q̃ bullierit gra. ſ. euforbij. inſtillate auribꝰ mirabiliꝛ valẽt. ¶ Collirũ expertum contra antiquam ſurditatem. R. aloes. ʒ.ſ. maſticis ſe. ruthe ſinapis croci gariofilorꝫ. añ. ʒ.ß. mellis. q. ſ. imponatur ſepe cũ pecia in aure. ſ. gutta. ¶ Pillule experte cõtra ſurditatem:ꝛ tinnitũ aurium. R. galbani ſerapini: oppopona. myrrhe: bdellij: maſticis olibãi: ſtoracis calamite laud. añ. cõfice cũ ſucco cynogloſſe cuꝫ piſtello ca. et fac. pillulas in medum otobi:de q̃b⁹ dec. x. vel. xij. ¶ Potes ẽt in hac cauſa aliqñ abluere caput cũ aqua fulture a ca. vel cũ aqua decoctionis ſauine:pulegij:ſougani:abſinthij ꝛ ruthe. ¶ Purgẽtur ſepe iſti ſurdi:ꝛ poſt purgationem detur aurea metridatum:vel dyaolibanum cum vino decoctionis olibani. ¶ Itẽ oleum camo. muſcellinũ: ſamburi. petroleũ: laurinũ: pulegiũ. vel ſaltẽ cõe bullitum in malo terre cõcauo:vel cum cepe cõcauo:vel cum ſucco ruthe:vel artemiſie mixtum ꝛ tepidum auribus inſtillatũ miro modo ad ſurditatẽ valet. ¶ Item ſuccus rute:fel hirci:vina pueri virginio. ana. mixta ſimul:ꝛ in aure ſepe. ꝛ ſepies inſtillata miro modo valẽt. ¶ Quidaꝫ dixit mihi q̃ plures ſurdos q̃ etiã per. xx. annos nõ audiuerãt curauit hoc modo. Primo mũdificabat corpus cũ medicina cõueniẽti:deinde aurem:ꝛ dyaolibanũ dabat:ꝛ faciebat ſuper aurẽ vaporem aque cũ decoc. herbarꝫ calidarꝫ quas ſupra ſcripſi:ſi materia erat frigida. Et ſi materia facies egritudinẽ erat ca. ponebat herbas frigidas:vel ſolum cũ aqua cã. ſimplici fomẽtabat autem:poſt de hoc vino auribus inſtillabat ſic preparato. R. elleboꝛ al. caſtorei: ptretri: nigri. ana. terantur oĩa ꝛ in optimo vino bulliant quouſq; fere totũ vinum conſumatur: et tũc colletur per pãnũ:ꝛ purũ ex eo auri ca. apponatur et teneatur ibi per horã. Poſtea. ꝓcedatur ſternutatio cũ pulvere ellebo. l. vel cõdiſi: vel piperis:ꝛ ſimilibus. Et cũ incipit ſternutatio pa. teneat ſe fortiter ꝓ nares:vel ab alio teneat ſic q̃ per nares ſpirare nõ poſſit cũ ſternutat:cum hoc enim plures antiqui ſurdi ꝓ certo curati ſunt. ¶ Experimentum aliud bonũ:ꝛ laudatũ ad ſurditatẽ:accipe aquã vel ſpumã permanẽtẽ a capite fruſtorꝫ frarini in ignem poſitorꝫ. ʒ.ij. mellis diſpumati. ʒ.ſ. ſucci ſquilie recẽtis ſucci cyclaminis ſucci rute ana. ʒ.ſ. bullãt omnia inſimul vſq; ad ꝓſumptionem medietatis:ꝛ de hoc tepido parũ in aure ſana mittatur.ꝛ pa. ſaceat ſup aurẽ ſurdã: quia multũ valet et eſt compoſitũ a me hoc collirĩũ:ꝛ ꝓbatum ad tinnitum:et ſonitus aurĩũ:cũ quo qñq; eſt dolor capitis:cuiꝰ opitulatur auris puſtentur ruta:ꝛ hedera terreſtris:ꝛ ligeſ circa frõtẽ. ¶ Item cymini cũ butiro mixtũ:et aqua cali. auribus immiſſum vẽ tolitatẽ:ꝛ tinnitũ aurĩũ tollit. ¶ Itez vina pueri virginis cũ melle diſpumato mixta miro modo valet. ¶ Itẽ fel leporis cũ adipe anguille: vel ſuccus edere cuꝫ vino albo bono valet. ¶ Item ſuccus rute cũ butiro vel lardo: tepido auribus immiſſus valet mirabiliter ad oĩa ꝓdicta. ¶ Aliꝫ optimũ ad idẽ expertũ ſummitates lauri:ꝛ ſpica nardi in vino optimo bulliãt et pa. ſurditatẽ tinnitũ:ꝛ ſonitũ in auribꝰ ꝓ cãnulã fumũ recipiat:qz valet ad omnia ſupradicta:et etiã aque infuſio in aure:et ad mundificationẽ ſanies auris miro mõ valet. ¶ Aliud ad grauitatẽ auditus ſonitũ ꝛ tinnitũ aurĩũ immittãt in aure. ij. vel. iij. gutte de hoc medicamine. R. cymini. ʒ.ij. olei amigd. amararũ vel de nucleis perſicoꝛ. ʒ.ij. elleboꝛ al. ʒ.ſ. ß. caſtorei. ʒ.iij. aceti quãtũ ſufficit. terenda terãtur:ꝛ oĩa bulliant inſimul parum:et colentur: et de hmõi collirio tepido pa. in aurem inijciatur bis vel ter in die:qz mirabiliter valet. ¶ Et nota q̃ ſemper anteq̃ ad huiuſmodi collirĩa:ꝛ medicamina particularia accedam⁹: puus debemus corpus ab humoribus nocuis mundificare ſi virtus:etas:ꝛ regio:et conſuetudo permittant. Et poſt ea ꝓdicta collirĩa in remedio pluries iterare ſi vna vel duabus vicibus effectus non ſequatur. Nam durum lapidem gutta cadendo cauat.

Additiones contra ſurditatem. R. cepe al. ꝛ concaua:et imple ſucco ſemperuiue:ꝛ coque optime poſtea expime:ꝛ de illo ca. pone in aure qñ vadit dormitũ ꝛ de cepe fac emplaſtrum. per. iiij. vel. v. dies et cũ neceſſe fuerit vinum reſolutũ in oleo amigdalarũ amararũ auri immittatur: vel cũ oleo laurino oleũ de ſpica: addito caſtoreo valẽt ſurditati:ꝛ dolori aurĩũ: oleũ ſcorpionis tepidũ iniectus ſepe. ſiꝛ adepo vulpis valet. ¶ In dolore aurĩũ cũ pulſatione flomia cephalice eiuſdẽ lateris. Et imposito olei roſ. cũ modico opij cõfert ad ſurditatẽ. ¶ Aliꝫ expertũ. R. ſucci panis porcini pteos. ij. olei amigd. pte. ſ. miſce ꝛ inſtillent in aure q̃libet nocte. ij. vel. iij. gutte oleũ bulitũ in vaſe ferri auribus iniectũ tollit dolorẽ:ꝛ pulſationes. Ad tinitũ expertum. ¶ Ad idẽ vermes terreſtres friti in oleo ſi oleũ ponatur in aure:ꝛ vermes emplaſtrent valent. ¶ Itẽ cõtra tinnitũ aurĩũ ꝓbatũ eſt. R. ariſto. ro. caſtorei euforbij. ana. ʒ.ß. colloq̃ntidie. ʒ.ſ. croci. ʒ.ſ. ſaxifragie granũ. ſ. ola ſubtiliꝛ puluerizata in oleo amigd. amararꝫ:ꝛ in ſucco abſcinthij ponantur ꝛ bullãt donec tertia pars cõſumetur:ꝛ in ſero cũ vadit dormitũ ter in ſeptima due vel tres gutte in aure inijciãtur:qz ſurdos adiuuat:et valet cõtra ſonitũ:ꝛ tinnitũ:ꝛ ſibilũ aurĩũ: ſm Thadeũ. ¶ Medicamen cõtra ſurditatem inueteratam:ꝛ põt ſeruari in ampulla vitrea per duos annos:et plus bene obturata:ꝛ valet ꝑcipue contra ſurditatẽ ex frigida cã. Primo mũdifica corpus ſi fuerit plectonicũ: deinde ij. vel. iij. guttas de hac medicina tepida auribus inſicias. R. ſucci cẽtauree maioris et minoris ſucci cepe rubee ſucci porroꝛ ſenationũ aceti fortiſſimi: et olei vetuſtiſſimi. añ. deinde lũbricos terreſtres: et oua formicarꝫ ꝓtrita in eis bullire faciasq; ad ꝓſumptionẽ medietatis liquoꝛ: et tũc colẽtur bene exprimãtur: et miſceat eis tertia pars mellis rub. bñ cocti: et depurati ſiue diſpumati aliquãtulũ iterꝫ bulliti. et in vaſe vitreo imponat. eſt eiñ mirabile medicamẽ. ¶ Itẽ ſi ſurditas fuerit ꝓpter opilationes humoꝛ coquantur fabe cum vino albo in pignato optime coopto: et ſtatim dũ deponuntur ab igne fumus q̃ ab eis reſoluitur ꝑ iniectorium in aurẽ recipiatur:qz cito liberabit. ¶ Dixit mihi q̃dã ꝓdictor in vrbe q̃ impoſuit de aq̃ que vi aqua vite quam ponit. Ariſto. in lib. xij. aquarꝫ: an aure cuiuſdã patiẽtis ſurditatẽ infra. iij. vel. iiij. vices curauit cum a ſurditate. ¶ Itẽ oleũ terbentine in aurẽ immiſſum mirabiliꝛ valet ad idẽ. ¶ Itẽ cõtra ſurditatẽ inueteratã balſamus cũ ſucco porri vel cepe miſceatur:et tepidus auribus inijciatur:qz curat ꝑ certo ꝓbatũ eſt. ¶ Pillule magiſtri Bal. de vallone cõtra tinnitum aurĩũ. R. camedreos cẽtauree minoris gẽtiane. ana ʒ.ſ. colloquintide. ʒ.ij. confice cum ſucco abſinthij: et fiant.

Aliga-
ditate.

Ad anti
quã ſur
ditatem
expertũ

Ad tini
tũ exp-
tum.

Admira-
bile.

pillule in modū ouobl:rdētur.v.vel.vi. ¶ Itē lauek caput ex litriuo in q̄ decocte sint frōdes lauri camo.sticad.anetuz ⁊ cū vino deco.p̄dictoꝝ fiat vapor sub aure. ¶ Itē postea oleū amigd.amaraꝝ:vel de nucleis p̄sicoꝝ cū succo ruthe añ.mtrtū in quo modicū castorei ponat:⁊ tepidū auribꝰ infundat. ¶ Statiuā surditatē q̄ꝫ car aut cū collirio qđ ponit Almansor in nono.quod fit cum felle leonis siue bouis ¶ Antiquitate surditati multū vz mundificare aurem valde bene deinde vaporizare cum fumo sulphuris citrini cōbusti:⁊ hoc sepe fiat in qua oleū de costo:⁊ castoreo si addi tū fuerit multū vz. ¶ Itē in apostematibus doloꝛosis :que quādoq̄ fiūt post aure:⁊ q̄ in breui multā materiā collegisse nt:q̄ etiā terribiliter inq̄etant:hoc mirabile medicamen est.ij.vel.iij.vitella ouoꝝ integroꝝ coctoꝝ ad duricie moderatā misce cū tantūdē arungie porcine recentis.hoc em materiā resolui:⁊ doloꝛē cuenire nō sinit:qđ quantū expediens.fuerit uteretur. In apostematibus quoq̄ ruptis:⁊ doloꝛosis nimis:⁊ etiā in carbūculis:si linicia crudarū carnes pistentur:et emplastrentur miro modo doloꝛ sepatur. ¶ De doloꝛe auris ꝓpter calꝝ⁊ frigiditatē vel sanguis repletionem vel apostema ibi natum. Cap.xxxij.

Ad apostemata

Signa.

Liquando accidit doloꝛ auriꝰ ex caliditate aliq̄n ex frigiditate. aliq̄n ꝓpter apostema. aliq̄n est calidū. aliq̄n est frigidū. ¶ Si igit apostema auris ex materia calida fuerit adest doloꝛ vehemēs ⁊ acutꝰ tuboꝛ loci cū caloꝛe:⁊ febre vehemēti. Feb.em q̄dam acute terminātur q̄ꝫ p aq̄a in aure q̄ꝫ sub aure:q̄ꝫ p fluxū san.ab auriꝰ. ¶ Qđ si materia apostematis fuerit frigida doloꝛ ē grauatiuꝰ:⁊ lētuꝰ:⁊ fe.lēta:⁊ remissioꝛ:extremitates

Cura sanguinei.

etiam aurium q̄ꝫ sunt frigide.⁊ nota qđ apostema auris semp comitat fe. ¶ Q̄ꝫ fit doloꝛ acutus ꝓpter nimiā sā. repletionē:qđ manifeste p signa san.discernitur. Et iste doloꝛ curatur p flōmā:demus etiā.ʒ.j.syrupi rosa.cū aq̄ frigida postea emplm de ruta:⁊ solatro cū butiro pistatis super aurē apponam. Succꝰ etiā solatri:vel vermicularis cum oleo ro.vio.nenufaris:vel mādragore mixtꝰ tepidi auribꝰ immittatur⁊ etiā ptibus auriū adiacētibus inūgatur. Itē fumigiū ex aqua decoc.floꝝ camo.ro.⁊ melliloti in aure facū miro mō valet deinde vitellū ouꝛ elixū cū oleo ros. distē peratū super aurē pone:q̄ miro mō tollit doloꝛes auris ex cā ca.fem. Itē succus coriādri cū lacte mulieris mixtus: et in aure iniectus miro mō vz doloꝛibus auriū ex caliditate. Ad idē:⁊ ad doloꝛē capitis acutissimū terat myr.cū spuma argēti.añ.cū aq̄ ros.distēperenk:⁊ in auribꝰ infundank:⁊ nihil actu frigidū auribꝰ imponak. Qđ si nouerit calidū.hu.

Cura frigidi

mūdare purgabit ipsum fm doctrinā superius tradītā. ¶ Qđ si doloꝛ auriū ex friditate fiat calide vnctiones ptibꝰ auriū adiacētibus fiāt:⁊ etiā auribꝰ instillenk:vt sunt marciatō:dyalthea:oleū laurinū:muscellinū:petroleuz pulegū:camo.⁊ silia coquātur in malo terre:vel in cepe concauo:⁊ in stuppa siue bōbace cōmixtis ca.auribus⁊ ptibꝰ circūstātibꝰ sibi apponant. ¶ Aliud ꝓbatū ad idē.ruta cyminū:⁊ bacce lauri in aliq̄ p̄dictoꝝ oleoꝝ bulliātur in malo terre:⁊ colentur:⁊ auribꝰ:⁊ ptibꝰ circunstātibus instillē tur. ¶ Itē suffumigium de foliis lauri:⁊ aliis herbis calidis in p̄cedēti ca.dictis doloꝛē auriuz ex frigiditate tollit. Et p̄dicte herbe in vino cocte supra aurem cataplasmenk: ⁊ ex litriuo facto ex deco.p̄dictaꝝ herbaꝝ vel ciniere caput lauetur q̄ꝫ. Itē spōgia in p̄dicto vino infusa:⁊ super aurē posita vz.vel spōgia infusa in vino decoc.paritarie⁊ absinthij solū super aurē posita doloꝛem tollit:vel solum paritaria:⁊ absinthiū sup tegulā calefactā:⁊ vino supius irrorato ad idē faciūt. ¶ Itē medulla vituli recēs cū vino trita: ⁊ calefacta:⁊ in aurē missa doloꝛē auris stati tollit. ¶ Itez succus rute cū san.anguille:ca.auribꝰ immissus quēlibet doloꝛē auris statim tollit. ¶ Et ū hu.frigidū peccantez nouerit esse in causa:purga ipsum fm doctrinā p̄cedētis capli.

Si fuerit ab apostemate calido.

¶ Qđ si doloꝛ auris fuerit ꝓpter aq̄a.ca.innatū fiāt frigide vnctiones ac distillationes oleoꝝ frigidoꝝ supius tradite:et fiat minutio ꝓtractij brachij de vena caphalica. Et ad maturādū apostema fiat tale vnguētū. Re. adipis vituli anseris⁊ galline medulle vituli cerui castrati:⁊ olium aliarū q̄ꝫ medullaꝝ hr̄e cōpetēter poteris añ.ola simul liq̄fiāt ⁊ addito oleo ros.vel vio.⁊ cera fiat vnguētū:qđ in aure in stillek:circa ptes adiacētes auri inūgak:⁊ mal.cū oleo ros. vel viol.cathaplasmētur cocte. ¶ Itē farina ordei cū vitello ouꝛ:⁊ oleo vio.vel ros.cōficiak⁊ fluellus inde infect aribus immittak. ¶ Itē malū terre in aq̄ elixū:⁊ pistatū cuz butiro:⁊ emplastratū sup aurē apostema illud:⁊ oē aliud apostema in q̄cūq̄ pte corpis fuerit cito ad maturationē p ducit. ¶ Itē butirū nonies in aq̄ ablutū:deinde ad lētum ignē resolutū:⁊ in auribus iniectū optime maturat:⁊ supā desup ponat. ¶ Itē si nimia fuerit caliditas:⁊ adustio caloꝛis ꝓpter ipm apostema auris succus semperuiue solatri vermicularis cymbalarie frondiū viola.politrici citrac.ca. ve.⁊ similiū herbaꝝ frigidaꝝ extractꝰ cū oleo violꝰ.vel ros. ⁊ aq̄ extracta ab albu.ouꝛ elixato p peciā lini expsso cōmisce:⁊ auribꝰ instilla:q̄ doloꝛē q̄etꝝ auriū ex cali.vel etiā p

Si fuerit ab apostemate frigido.

pter apostema calidū tollit. ¶ Si vero doloꝛ auris ꝓpter apā frigidū ibi exīs fuerit cū his insistamus fiat licinū ex galbano:⁊ cū pecia lini inuoluak pūcta tū ipsi licinij discoopta dimitak:⁊ in aurem ponatur:q̄ maturat⁊ attrahit miro mō. Itē licinū ex lana succida in oleo laurino muscellino: camo.petroleo .sambucino:⁊ silibꝰ in malo terre:vel in cepe sc̄ille bullitū:⁊ auribꝰ impositū miro mō ꝓfert. ¶ Itē radix lilij in oleo aliq̄ p̄dictoꝝ:vel saltē cōi cocta⁊ cathaplasmata maturat miro mō:si sup auriculā in loco vbi est apostema emplastret vel radix bāce vsiua:vel malū terre in vino decocta⁊ cū axūgia pistata miro mō ꝓfert. Itē abscinthiū paritaria:⁊ furfur de grano in vino decocta:⁊ emplasta idē faciūt. ¶ Itē cardo būdict in vino decoct:⁊ pistatꝰ addita farina modica emplastrata oīa apāta miro modo maturat. Itē ad rūpēdū apā hoc⁊ quodlibet aliud cū fuerit maturuz.ce pula integra in vino decocta:⁊ oleo addito pul.cymini⁊ scissa p medīū sup apā ponak:⁊ si ꝓp hoc nō rūpak ponak sup apā licinū factū ex vnguēto ruptoꝛio qđ

Rūpenta apostema.

Mūdificantia saniem

in capitulo de fistula oculoꝝ lachrymātiū nata dixi fm doctrinā traditā ibi:sic q̄ p̄dictū vnguētū nō tāgat nisi soluz apostema. ¶ Et rupto apostemate qđ cognoscik p saniem exeuntē p aurē.primo mūdificādus est locus a sanie: deinde ad cōsolidādū. Ad mundificādū itaq̄ saniem a loco hec fiāt succꝰ poꝛoꝝ aliquā tulū cū melle dispumato coctꝰ:cui positus miro mō valet. ¶ Itē nitrū⁊ castoreū cū melle mixtū:⁊ impositū idē faciūt. Itē licinū de galbano in aure positū:⁊ sternutationes ꝓuocate tenēdo nares miro mō mundificāt. ¶ Itē salgēma⁊ euforbiū cū oleo ro.coquak:⁊ collatura auribꝰ injiciak. ¶ Aliud ꝓbatū.succus rosmarini cū oleo ros.⁊ sapone gallico resolutus vetustissimas sordes auriū expellit:⁊ ad auditū miro mō ꝓfert. ¶ Itē lac mulieris cū felle capuno mixtū:⁊ auribꝰ sepetibꝰ ca.iniectū putredinē mirabiliter mūdificat. ¶ Itē si nucleos nucū viridiuz in suo tpe purgabit:⁊ in oleo veteri in vase vitreo retētos cōtra solē maneāt p.xv.vel.xx.dieꝝ:⁊ de tali oleo auribus injicies sanie mirabilr mūdificat:⁊ abstergit:⁊ doloꝛē:⁊ fetorē ab auribꝰ remouet. ¶ Sanie vero:⁊ apāte mūdificata vulnus hoc mō ꝓsolidet:⁊ lauek q̄libet mane cū vino tepido decoc.salutie.deide pul.mast.olibani.thur.boli.⁊ sandix.pisciak:vel inūgak licinū cū vnguēto albo ex mastice thure:cerussa:litargyrio:⁊ silibus cū cera⁊ oleo facto in aure mittatur:⁊ nō vtak aliq̄ mō consolidatuꝝ nisi puus sanies a loco mūdificata fuerit. ¶ Et si tāta fuerit in apostemate saniei abūdātia q̄ p̄dicta mundificari nō possit .purget cerebrū cū yerapigra. ℔. vel cū pillulis cochiꝫ:⁊ silibꝰ in capīo de defectu memoꝛie dictis deinde accipiatur bombax:⁊ inuoluak:⁊ tingat in terbētina:⁊ in modū licinij in formek⁊ auribꝰ immittak. vel licinū de galbano:terbentina⁊ pice nauali insimul liq̄tos auribꝰ imponak:q̄ mirabiliter sanié attrahit mūdificat⁊ expellit sordes auriū:⁊ expertū est.vel accipe tuncos succos :⁊ pone vnum caput vntus iūci in aure⁊ ab alio capite sc̄ēde iūcū:sic q̄ vadat ardendo vsq̄ ad aurē.⁊ cū est ꝓpe aurē extinguak:q̄ sanie miro mō mūdificat⁊ attrahit:vel sugak auris cū oꝛe alicuꝰ viri ꝓsone q̄ hoc mō etiā optime mūdificat saniē:qua mūdificata ꝓsolidatiuis illistam. ¶ Aliq̄n erit san.ꝓ aurē q̄ si ꝓ vtā crisis exierit:vt sepe accidit in q̄busdā egritudinibꝰ acutis in q̄bus fit crisis q̄ꝫ p fluxū san.auriū:tunc talis restringi nō dz:quousq̄ nā debilitari incipiat⁊ tūc si vis sanguinē

Cōsolidantia.

Ad sanguinem exeuntē ab aure

restringere

restringere si fluit ab aure dextra ponat ventosa sup epar: si a sinistra super splenē. Itē vinum decoc. gallarū spodij berberis: san. dia. bolt. ar. masti. gūmi arabi. dragagānti ba lausti. q̄nquenerue: ⁊ saluie ꝑtritis auribus instilletur.

¶ De ymbus in aure natis: ⁊ de casu lapilli: vel grani vl' pulicis: ⁊ hmōi in aurē: ⁊ quō dz extrahi. Cap. xxxij.

Cura. vermiū.

Accidit q̄nq; ymes in auribus gñari q̄ ex vi scosis hūoribꝰ ⁊ ispissatis p interceptionē spūs viuificātis ꝓuenīūt: quorū hec sunt signa ꝓuritꝰ titillatio i aure ēt solet exposita q̄n ꝓvidēt ymes. ¶ Casus ꝼo lapilli alicuī grani vl' ligni: vl' alicuī' alterī' corpusculi i aure cognoscit p patientis indicīū: ⁊ ēt q̄liq; aliq̄d hoꝝ discernit in aure subtilr inspiciēti. ¶ Si uaq; vermes i aure fuerint hoc exp̄imēto cadēt. semē tusquiami cum pauca cera cōfic: ⁊ supra ardentes prunas pone: ⁊ p embotū fumū patiens in aure sumat: ⁊ suppone bacille in quo sit aqua: q; p certo videbis vermes cadere in aqua: in dente etiā idē opat si ibi vermes sint. Idē facit suf famigiū solum ex frondibus tusq̄mi sub aure factū. Itē si accipias pomū dulce: et bonū: ⁊ asses iꝑz pauꝝ in prunis ardēteꝰ: ⁊ post scindas p mediū: ⁊ calidū quātū pōt pa. sustinere sup aurē ponas: videbis ꝓ certo q; oēs vermes in aurē existētes current ad ipm. Itē succus absinthij in auribꝰ iniectꝰ ymes necat. Itē facit succus ꝓsicarie: ⁊ succꝰ amarusce: foliorꝫ ꝓsicī ruthe calamēti: ⁊ oēs succi herbarū amaraꝝ ipos ymes in auribꝰ existēteꝰ necāt. Itē succꝰ radicis mori: ⁊ succus aristo. lon. et succus ligni viridis: oēs isti succi vel q̄daꝫ eoꝝ cum pauco: aceto calido mitti: ⁊ auribꝰ immissi ymes necāt. Aliō ꝓbatū. Accipe amigdalas amaras: vl' nucleos ꝓsicoꝝ cōtritos: ⁊ sub prunis ardēteꝰ i foliis caulis vel in aliis foliis inuoluti ponātur: ⁊ p horā ibi stēt: deinde extrahant et oleū ab eis exp̄mat: cū quo misce rute succū: vl' absinthij: vl' amarusce: vl' ꝓsiccarie ⁊ hmōi ⁊ puluis aloes: deide oīa i cortice out: vl' alibi parū bullīāt ⁊ colenť: ⁊ de hoc līq̄re ca. parū in auribꝰ imitte q; statim oēs ymes ibi existētes interficit. ¶ Q̄ō si granuꝫ: vel lignū ve lapis aut aliud tale corpusculū in auribꝰ ceciderit extrahat hoc mō. Inūgat auris exteri' ex oleis: ⁊ vnguētis calidis vt marcitatō agrippa dialthea oleo laurino: camo. sambucio pulegio petroleo: ⁊ silib': deinde sternutatiōes ꝓuocent: ⁊ teneāt sp nares: vt ꝓpter māgnū ipetū spūs psit extraduci. Q̄ō si cū hoc non curak accipe baculū subtilē: ⁊ leuē: ⁊ bñ politū: ⁊ terbētina: vl' visco. vl' gūmi pini: vel pice nauali liq̄da: vel aliq̄ alio silī i capite intingak: ⁊ ponas in aurēāta q; talia gūma viscosa supra ipm lignū vel lapill'. hmōi adhereāt: ⁊ sic extrahak. Q̄ō si cū hoc extrahi nō possit tūc vētosaꝫ sine scarificatiōe supra auriculā in qua sunt hmōi corpuscla sepe: ⁊ sepi' appone. Q̄ō si extrahi nō possit adhuc positis ꝓpe oleis: ⁊ vnctiōib' dictis in aure apponak: galbanū supra ꝓtā extēdak: et supra fotamē auris ponatur: ⁊ iaceat pa. supra aurem lesam. expertum est.

Ad extrahendum lapillum ⁊ alia.

¶ De fluxu sanguinis a naribus. Cap. xxxiij.

Sanguis fluit a naribꝰ diuersis modis q̄nq; vi sinthomatū: q̄nq; vi nature. Ui sinthomatū vt ex materia san. abūdāte: ⁊ repletione: q̄ cognoscit ex repletiōe venaꝝ ex dicta ꝓcedēte ca. ⁊ hu. ⁊ multi san. gñatiua: ⁊ habitudine corpis sanguinea ⁊ plectonica: q̄nq; fluit ex fumositate: ⁊ acuitate humoꝝ: q̄ cognoscit color ipsi' cū san. croceo. Et ex hoc q; i ictu suo nares mordicat: ⁊ inflāmat ex dicta ca. ⁊ sicca p cedēte: ⁊ ex habitudie corpis cholerica ⁊ ēt q; in tpe estuo magis cōtingit: vel veris ꝓpter hu. tūc vltra modū excrescētes. Q̄nq; ex flegmate fit q̄ fit p narīū frigiditates patidicto scrutari possum'. Q̄nq; fluit san. a naribꝰ vitio splenis: q̄ cognoscit p tūor: ⁊ grauedinē ipsi' splenis: ⁊ p oppressionē ipsi' hypocūdrij sinistri: et ēt q; ipse sang. magis fluit p narē sinistrā. Q̄nq; fluit vitio epatis: ⁊ hoc ex grauedine dextri hypocūdrij: ⁊ ex colorā citate in vna: ⁊ q; magis fluit p narē dextrā hoc cognoscit. ¶ Fluit itaq; sāguis p nares pviā crisi o vi nāe die cretico veniēs: dū materia p nares trāsmissa venas ibi abrūpit: ⁊ exit inde sang. et ex fe. cōtinua: ⁊ marie ⁊ frequēti' accidit hoc in synocha inflatiua. ⁊ in synocho putrido. i freneti ⁊ hmōi silib' egritudinib' vñ q̄nq; ille san. p. ij. vl. iij. dies fluit: ⁊ patiēt ad mortē deducit. vñ semp sit cautus anteq̄z ipm patiēt ad totā debilitatē deducas q; restringas iꝑz ꝑz q; in sequēt bus dicā.

Cura.

¶ Si ex nimia humoꝝ abūdātia p incōtinētiā fluit sang. fiat minutio de vena cephalica dextri brachij si a dextra nare fluat si aūt a sinistra: de sinistra vena et ponant vētose post collum ⁊ spatulas: et si hec nō ꝓficiāt fiāt remedia inferi' dicēda. ¶ Si ex fumositate: et acuitate humoꝝ fluat san. fiat aer artificialiter frigidus cū aquis frigidis distillatib' cū herbis frigidi p pauimētū exp̄ssis dicta frigida dek Syrupi frigidi violati: ⁊ rosati nenufarīs et sikla q̄ i capīo de dolore capitis ex cholera scō dicta sūt fiāt. Et si cū his nō curent fūc ad localia remedia subscribēda recurram'.

¶ Si ex aeris frigiditate fiat fluxus san. ꝓstituat pa. in loco calido ⁊ tota facies cū aq̄ calefomētetur. ¶ Si vitio splenis fluat sanguis a naribꝰ fiat minutio de vena splenis: et ventosa sine scarificatione supra splenē ponatur: ⁊ cetera remedia ad curationē ipsi' splenis fm q; inferi' in ꝓpio capīo dicā de pal. splenis fiāt. ¶ Si ab epate ꝓcedat fiat minutio de vena epatis dextri brachij et ventosa sup epar apponak ⁊ emplī istō sup epar apponak. Re. rof. ʒ. ß. sandal. al. ⁊ ru. añ. q̄rtis. i. spodij. ʒ. iij. berberis succi absinthij spice. ana. ʒ. j. cāphore. ʒ. ß. farine ordei. ʒ. j. tēperenk in aq̄ rosa. ⁊ aceto oīa ꝑdicta pul' pulueriz ata ⁊ cribrata et empla strū ex eis factuꝫ super epar apponatur. ¶ Itē fiāt trocisci de karabe. Re. karabe vsti coralli acatie adustoꝝ balaustiarū. añ. ʒ. v. opij. ʒ. i. ß. coralli ru. ʒ. ij. terātur ⁊ cribellētur oīa ⁊ ꝑficiāt cū mucillagine cidonioꝝ: ⁊ fiāt trocisci quoꝝ vnus q̄sq; pōderet. ʒ. j. ⁊ detur vn' cū aqua frigida pa. ad quēcūq; fluxū san. narīū q; mirabiliter stringit. ¶ Itē emplastrū optimuꝫ qz si fronti ⁊ tympanib' applicetur san. nari. fluxū qualitercūq; manātē stringit. Re. masti. olibani san. dia. piloꝝ leporis ꝑbustoꝝ ⁊ filtri ꝑbusti. añ. oīa puluerizata optime cū albu. ouī. ꝑficiant ⁊ fröti ⁊c.

Emplastra frō ti.

¶ Aliō ēpl'z ꝙ fröti et tympanib' appositū p noctē simil' fluxuꝫ san. na. restrigit. stercus capīnū terra figuli ⁊ argilla que sub mola terrarij inuenit ꝑtur cū aceto ⁊ albumine ouī et predictis locis emplastretur vel solū de argilla ferrarioꝝ et succo verbū ⁊ aceto et al. ouī vel solū bolū ar. et lapidē ematitē et mastice teras et cū al. ouī et aqua ros. ⁊ pauco aceto oīa insimul ꝑficias. et fronti et tympanib' applica. ¶ Item fiat stuell' fm magistrū meū. et naribus immittak. Re. corticuꝫ cucurbite vitrioli aluminis oīz cōbustoꝝ opij olibani. añ. ʒ. j. pulueriz enk oīa et cū aceto ꝑtentur et fac stuellū de pilis leporio. vel de bōbace. et in ꝑdictis rebus inūgak ⁊ naribꝰ immittatur.

Stuelli narībus.

¶ Stuell' aliꝰ ad idē. Re. pul. thur. ʒ. j. aloes tele aranee. añ. ʒ. iij. terātur ⁊ distēperenk cū al. ouī paruꝫ acet. et aque ros. et liciniū ex bōbice factū intingak et naribus immittak. vel pili leporio cū gūmi arabico et filtro cōburātur in igne ⁊ cuꝫ succo plantaginis et al. ouī ꝑficiantur. et stuellus ex bōbice intingatur ⁊ naribus imittatur. Aliud liciniū meū exp̄tū. Re. stercoris capitini pecorini equini asinini filtri cornu cerui oīuꝫ ꝑbustoꝝ ꝑ se. añ. ʒ. ij. piloꝝ leporis ꝑbustoꝝ. ʒ. iij. mast. olibani boli gūmi arabici san. dia. añ. ʒ. j. terant oīa ⁊ cōficiantur cū albu. ouī succo plātag. et modico aceti ⁊ liciniū in his intinctuꝫ narib' immitte. hoc est liciniuꝫ cōpositū ex me ⁊ fuꝫ ipsuꝫ exp̄t' plurib' vicib'.

¶ Itē succū vitice narib' immitte valet. ¶ Itē licinium optimuꝫ. terak lapis ematitis supra porphiriuꝫ et ducak cum succo sanguinarie quousq; in sanguineuꝫ vertatur color: et bōbix in eo intinct' naribꝰ imponatur: et ipm ēt succū patiēs cū naribꝰ sugat. et attrahat quia mirabilr ꝙ vel intingak bōbix in pul. ros. sumach. mast. san. dia. sandalis al. ⁊ ru. cū aqua ros. distēperato. ¶ Itē dek in potu athanasia cū succo plātaginis vl' aqua ros. mixta et liciniū i his intinctū naribꝰ imittak. liciniū etiā in fece attramēti intinctū naribꝰ ꝑpositū ꝙ. ¶ Itē sumꝰ ad hoc valēs. Re. foliorū sorbi. mespile. piri balaustiarū radi. salicis corticis malorū granatoruꝫ gallaꝝ mirrhe thur. mast. gūmi arabici dragagānti oīa in aqua pluuiali vel ros. bak. et pa. sumū p nares recipiat.

¶ Pul. optimꝰ restringēs san. vndecūq; manauerit. Re. sāguis dra. simphiti karabe boliar. añ. ʒ. iij. lapidis ematitis coralli rubei cornu cerui vsti. añ. ʒ. ij. puluis iste narib' ꝑsufflet cū cānello subtili ⁊ dēt ex eo. ʒ. ij. vl. iij. cum apozimate ex succo plātaginis ⁊ zuccari terō vl' cū athana

Pulueris ꝑsufflandi.

sia:vel cū aqua ros. vel pluuiali dist̄perata:q; quēlibet fluxū san. restringit. ¶ Pul. aluus q̄ narib⁹ insufflat⁹ san. stringit ⁊ est exptus p magīm meum. Accipe spongiā marinā bñ lotā in aqua dulci ⁊ siccatā:et ex p̄me eā seu infunde eā sup pice greca liq̄facta:deinde cōburant in pignato nouo ⁊ puluis ex eo factus narib⁹ insufflet:vel cōburantur pili leporis:⁊ filtrū cū san. qui fluit a naribus pa. p:ius infusa et pul. hic narib⁹ insufflet. ¶ Jt̄ē pul. testaꝝ ouoꝝ ⁊ ātimonij puluerizatum. ¶ Jt̄ē pul. foliorꝝ sambuci sup̄a tegulā cōbusti narib⁹ insufflat⁹ sanguinē stringit. ¶ Hec sunt q̄ restringūt oēm san. fluxū ⁊ ēt alios fluxus vt vētris emoꝛroydaꝝ mēstruoꝝ ⁊ hmōi corallus bolus terra sigillata:karabe:poma cypressi:mutⁿ:acatia:galle sumach emathites plātago succ⁹ solatri: salix. gūmi draga. gūmi arabici cinis tamarisci:balaustie:pyoꝓstidos:mumia ferrugo:virga pasto. alumē:turia:pētaphilō:portulaca:san. vaccē colūbe sterc⁹ asininū ⁊ eq̄nū caprinū pecorinū cōbustū vel siccū cinis cornu cerui:⁊ vaccē ⁊ pili leporis vsti filtrū vstū spōgia vsta cortices ouoꝝ cinis gypsum argilla succus barbarie bibitus thus cōstringit consolidando tacinti antimonij attramētū vstū cydonia se. plātaginis vstū corna sorba mespila pira mora celsi imatura mala punica cācer locuste marine pul. cōchiliarū coagulū leporis lac caprinū:et asininū in q̄ treo vel q̄nq; lapides fluuiales ignitis vel calibs ignitus extinguat calcus amiduz risum multū glās fabe se. papaueris myrrha cuz aceto rosa. folia cypressi masti. berberis spoduz san. dra. et multa alia que difficile esset oia numerare.

Additiones in cura fluxus sanguinis narū multūz diuersio ad oppositū cū vētosis siccis sup̄ epar si egredit de dextra:vel sup̄ splenē si de sinistra:⁊ cū aqua fer uenti in cruribus et brachijs et cū fricationibus aspis factis ad infra ⁊ infrigiditate testiculoꝝ ⁊ virgā multū valet. ¶ Si fluxus sit ex acutate san. dentur. ℈. ij. pillulaꝝ aureaꝝ Nicolai:⁊ post purgationē ponatur medicamē ꝓstrictiuū ad narce. ℞. nouē al. ouoꝝ acetū fortissimū argillam misce ⁊ extende sup̄ pannū:et testiculis applica in viris:et in mulierib⁹ māmillis tepidū. restringit enim fluxum san. narium. ¶ Quidā in mōte pessulano passus est fluxū sanguinis narū p̄ tres dies ⁊ noctes:⁊ cum fecissem oia que credebā vtilia nec potuissē sanguinē restringere. Quēdā vetula fecit lauari pānos lineos i forti aceto:⁊ frōti ei⁹. et circa collū sepe:⁊ sepi⁹ applicauit:⁊ applicabat:⁊ dedit sibi mētā ad odorādū:⁊ restrict⁹ est. ¶ Quidā habebat fluxū san. narij cū multis remedijs rōnabilr factis curari nō poterat. Finalr hoc remedio curatus fuit: folia vitice pistata in modū stuel li naribus fuerūt: immissa:et fuit restrictus.

Experimēta.

¶ Cū q̄dā pateret quasi cōtinuū fluxuz sang. narū ⁊ tpm restringere nō poterat cuz aliquo medicamīe de ꝓsilio custusdā sapientis viri accepit pānum q̄ facit residentiā sup̄a attramētū: vñ scribunt scriptores:⁊ cōbussit tpm pānū sup̄ tegulā bñ ignitā in tgne:⁊ postea puluerizabat ⁊ cū bōbace in aceto intincto narib⁹ imisit:et curat⁹ fuit statiz. ¶ Unguētū optimū q̄ frōti ⁊ tympor ib⁹ appositū statiz san. de narib⁹ fluentes restringit. ℞. pul. corticum ouoꝝ gypsi. aā. tpenk cum alb. ouī ⁊ aceto. ¶ Experimētū quo vī Galē. in lib. secretoꝝ se curasse quendā iuuenem Romanū cui⁹ cōplo erat declinis ad ca. ⁊ hu. a supfluo fluxu san. narū. ℞. tartari pul. papiri ꝓbusti corticuz cucurbite sicce attramēti sine vitrioli viridis aluminis olim cōbustoꝝ vnumquodq; solum p se olibani opij. ana. ℥. j. fiat pul. subtilissim⁹ et p̄dicta cōbustis:⁊ oibus mixtis infimul licinū aceto intincti et puluere p̄dictū tinguat:⁊ imittat naribus. ¶ Et accipe lutū q̄ inuenit in fundo mole fabrioꝝ:et bolum ar. aā. ⁊ cū albumine ouī ꝓficiantur:et sup̄a frōtē et tympora emplastret ⁊ ambe manⁿ:⁊ pedes:⁊ duo aduntoria cum fortibus ligaturis ligent:⁊ stringantur bñ:et eius testiculi in aceto ponant:⁊ sup̄ splenē:⁊ epar magne vētose sine scarificatione ponātur cum tgne:⁊ flōmetur cephalica ex parte vnde fluit san.⁊ embiocētur pedes cum aqua ca. vt sanguis ad inferiora trahatur dormiat sup̄a dorsum suuz. fundat supra faciem:⁊ caput suum aqua cum aceto sepe:et sepi⁹ propter p̄dicta restringendo san. vndecūq; manauerit Jm G.

¶ De dolore dentium. Cap. xxxuij.

Scire debes q̄ dolor dentiū aliq̄n fit vitio cerebri:vt ex ca. vel frigidis hu. a capite distillātib⁹ seu reumatizantibus p neruos dentiū infundētes dolorē dentiū faciūt:q̄ si sint calidi dolor est acutus ⁊ pungitiuus cū rubore faciei. Si ℞o fri. tūc dolor est aggrauatiuus:⁊ cū capitis grauitate ⁊ pallore ⁊ subtumiditate faciei. ¶ Fit etiā q̄nq; dolor dētū ex fumositatib⁹ a stomacho dissolutis cali. seu fri. petētib⁹ sup̄a:⁊ neruos ginguarū ⁊ dentiū grauātibus seu mordicātib⁹ et ita dolorē facientibus. Cuius exēplū in camino ignis ardētis videre possumus:cuius fumus petit sup̄a. Et si hmōi humores emittētes talē fumū et ipsuz dolorē facientes sint calidi:tunc dolor est acutus cū siccitate:⁊ asperitate gutturis:⁊ cū sitī:⁊ amaritudine oris. Si ℞o sint frigidi adest dolor aggrauās ⁊ oris acetositas vl' insipiditas:⁊ certius signum quod possit haberi circa hoc est:q; dolor dētiū cum fit vitio cerebri quādoq; p decē horas:vel etiā per totū diem durat sine aliqua interpolatione vtplurimū. Si ℞o fit vitio stomachi interpollat:⁊ post cibū plus quādoq; affligit:⁊ quādoq; nō vnde duabus horis tm affligit. Dolor vitio cerebri factus continue affligit eodē modo sicut i dolore capitis vitio cerebri seu stomachi facto dictum est.

Cause ⁊ signa.

¶ Dolor itaq; dētiū sic curat:si ꝓpter hu. calidū a capite descendētē fiat:minuatur cephalica vena vel ventosa cuz scarificatione in collo apponatur:vētose etiā ponant sub mēto et ibi coctura aliqua facta cū cātaridib⁹ ibi sup̄ positis pistatis:vel cū vite al. vel cū herba saracenica cū trib⁹ granis salis pistata:et ibi posita in vtraq; cā multū valet.

Cura. Si ab hu. calī.

¶ Sāguisuge etiā ginguis appositē p̄sunt:purgēt etiā hu. ca. si superabūdare dignoscat cū aqua decoc. in capso de dolore capitis ex san. vel ex co. facto dictis. ¶ Et gargarismata et etiā purgationes p nares ibi dicte fiāt. ¶ Jnūgatur trōs ⁊ nares ex populeon:oleo violato vel rosato ⁊ hmōi. ¶ Jt̄ē succus portulace lactuce cymbalarie vermicularis vl' scariole:⁊ similū cū aceto mixt⁹ diu i ore teneatur. ¶ Jt̄ē radix malue domestice puluerizate si tpe pul. inter dētes teneat dolorē tollit ⁊ fricēt gingiue ex eo. ¶ Jt̄ē mastix et cera in quātitate vnius fabe cōmixta ⁊ diu masticata dolorē tollit. ¶ Experimētū magistri mei ad dolorem dentiū intolerabile:et etiā ad dolorem auris removendū:⁊ etiā ad emigrancā fiant pillule. ℞. opij thebaici iusquiami ana. oia cōficiātur cū aceto forti formētur pillule:et ex eis vna sup̄a dentē dolētē teneatur. Si auris doleat resoluat vna ex ipsis pillulis cū oleo rosato et auri dolēti tepida infundatur et in dolore emigraneo predicte pillule cuz oleo rosato distemperētur:et loco doloris abraso supponātur:q; ad omnes dolores istos valēt. ¶ Aliud ad immoderatum dolorē dētiū ex quacūq; cā fuerit:accipe semen iusquiami portl thuris. aā. puluerisent oia et cū cera liq̄facta cōficiant et parū ex eo sup̄ carbones ardētes ponat:et pa. ⁊ fumum reciplat in ore ab hio emanātem. ¶ Jt̄ē si vena q̄ est in aure incidat ⁊ paꝝ san. ab ea extrahat:postea cuz sero calido coquatur prodest in vtraq; causa multum.

¶ Quod si ipse dolor dentiū fuerit a stomacho ꝓuocetur vomitus ⁊ euacuatur:vt in capitulo de dolore capitis vitio stomachi ditimus:et postea p̄dicta remedia fiant.

Si ab hu. frigi do.

¶ Si vero fuerit dolor ꝓpter frigidos humores a cerebro descendentes vel a stomacho procedentes purgetur ꝑz doctrinā in capitulo de dolore capitis et ipsis humoribus in cerebro vel stomacho existētibus facto ꝑz q̄ ibi plene dictū est et predicta remedia infra scripta in hac cā fiāt. ¶ Post purgationē vero metridatū tyriacā:adrianū:cydra paulinum:vel dyaolibanū cuz vino calido dentur in sero. Et si supra dentes dolentes aliq̄s predictoꝝ cum vino diutēperatum apponatur statim dolorē sedat:et ipsuz mirabiliter tollit:et est expertum. Jt̄ē galbanū suppositum valet. Jt̄ē castoreū iter dētes positū dolorē tollit et est expertū. Aliꝝ ad idē ꝓbatū: pulegij et zinzi. in vino coquant cū q̄ mel rosa. vl' mel ꝓmune diuersimode:⁊ ca. sepe ⁊ sepi⁹ i ore teneat. ¶ Jt̄ē origanū: piretrū radix titimalli ⁊ se. insquiami i cā frigida coquāt i vino et vinū sepe teneat i ore. ¶ In cā ℞o cali. coquātur in aqua ⁊ idē fiat q̄ omnē dolorem dētium tollit. Item solsequium masticatum idem facit. ¶ Item sal tostum in sacculo ca. superpositum dolorē dentiū tollit

¶ Ad idem

¶ Ad idē radix hedere:fraxini chelidonie ḡn;pfoliꝫ piretri et paꝫ pipis oia simul mixta ⁊ pistata in vino optimo coquātur:⁊ colētur.⁊ colature addatur aurea alexādrina vel metridatū seu tyriaca vl aliqō supradictoꝝ ⁊ ca.diu in ore teneat:qz p certo ipm dolorē tollit. ¶ Itē oleū muscellinū cū succo ruthe tpatū ⁊ ī cepe ꝓcauo bullitū:⁊ ī aure tepidū missuz dolorē tollit. ¶ Itē succ⁹ hedere cū sale:⁊ melle bullit⁹ ⁊ in auris⁹ missus idē opatur. ¶ Itē si vinuz decoc.radaspagi vel succ⁹ ei⁹ ī ore teneat dolorē dētū tollit. ¶ Experimētū magistri mei ad dolorē dētuz immoderatū tere duas vel tres frōdes salutie cū trib⁹ granis pipis et salis:⁊ ⁊ ī subtilit pecia liga:⁊ sup dolētē dētē applica:qz statiz dolorē tollit. Aliud ad dolorē dētū expertuz. ℞. zinzi.zedoarie:piretri:gariofiloꝝ:radices pētaphilon rute saluie betonice radi.symphoniace cornu cerui. añ.ʒ.ij.terātur ⁊ simul ī optio vino bullīāt vsqz ad medietatis ꝯsumptionē deide colētur:⁊ aliqua de ꝑdictis opiatis addita cū predicto vino ca.diu in ore teneatur sepe:qm infallibilr dolorē tollit.

Experimētuz.

¶ Quidā socius meus patiebat intensum dolorē dentiuz cū inflatiōe ⁊ tumore genaꝝ siue maxillaꝝ sic q videbatur sibi q dolor eēt mortalis quez sic curauī.feci colligi. ℳ.j. radicis viticarū pungētiuz:et feci lauari cum tribus aꝫs optime vltio ex vino feci eas lauari:⁊ teri optime in mortario cū.ʒ.f.zinzibe.et.ʒ.j.piretri:deinde feci oia in lib.ij.vini albi optimi bullire vsqz ad tertie partis ꝯsumptionē vini: et in fero cum volebat intrare in lectum feci ipsum pluries gargarizare de predicto vino ca.⁊ predictas radices optime pistari:⁊ supra stuppaz extensas supra maxillā tumefactā emplastrari:et sic stetit per noctem:in mane ꝙ recessit dolor dētium.⁊ tumor maxillaꝝ.sic q ꝓfecte liberat⁹ fuit.

¶ Itē ad dolorē dentiuz ex q̄cunq cū fuerit:impleat corter maligranati ex aceto fortissimo:⁊ addito ibi.ʒ.f.colloq̄nti de puluerizate bul.ad ignē vsqz ad medietatis cōsumptionē ⁊ ex hmōi aceto ca.diu ī ore teneat quātū pōt:qz dolorē ipz efficaciter tollit. ¶ Ad idē lubricos terrestres in pigna to nouo ī igne ꝙburē:⁊ pul.eoꝝ cū oleo camo.⁊ sambucino in frigida cā.vl cū ros.in ca.cā cōmisce:⁊ oleuz illō paꝫ in corrice colloq̄ntide bullīat vel saltē in corrice granati vel our:⁊ tepidum in aure q̄ est a latere sano pone et iaceat supra aurē a pte vbi ē dolor:qz hoc etiā multū tollit dolorez.

Additiones ad dolorē dentiū:infunde oleum cum ligno circūuoluto bōbice imbibito in oleo cōi ⁊ ignito: et applicato dēti. ¶ Ad dolorē dētium vinum decoc. mēte:betonice:abſinthij:apij:añ.in ore ca.diu retentum post herbe trite sup maxillaz dentis dolētis emplastrare:deinde radix rousmarini trita et dētibus p horam cōmasticata sine mora dentium:dolorē tollit:probatum est. Itē ad cōmotionem dentium:⁊ dolorem fortē. ℞.gallarū corticum gladium corticum granatoꝝ.añ.ʒ.ij. medietas istorū bull.in aceto:⁊ de aceto abluat os:⁊ alia medietas in pul.reducat.⁊ post illā ablutionem residuum illius pul.gingiuis aspergat:qz miro mō eas consolidat ⁊ dētes cōfortat mirabilr. ¶ Hebemesue. In dolore dentiū q̄nq̄ visus sum retentiōe aceti simplicis in ore q̄n materia cali.reumatizat et q̄nq̄ in hyemē ca.apponebam. Et post oleo olivaꝝ et ro.globū bōbicis pfundebā:et multum valuit. Q̄nq̄ acetū cum sale miscui ⁊ etiā est optima medicina in ꝓhibendo materiā reumatizātē:et in dissoluendo:et siccādo. Et si vermix ei addatur est optimum medicamen.

¶ Acetū decoc.hyreos cum melle rosato est optimū si materia reumatizat.resoluit enim et prohibet reumatismuz.

¶ Itē ad dolorē dētū. ℞.olei costini:olei nardini:olei de euforbio:olei castorei:olei laurini.añ.ʒ.f.ī terioꝝ colloq̄nti de:aloes cicotrini.añ.ʒ.f.fiat decoc.coletur.⁊.ij.vl.iij.gutte tepide injiciātur auri ex parte ad dolorem dentiuz ꝓbatum est.

Experimētum attrahē dū dētē sine ferro.

¶ Exprimētū qō habui a quodā Romano cū quo vt dixit mihi:attrahebat dētes sine ferro. ℞.auripigmēti armoniaci:⁊ reubarbari.añ.ʒ.rank oia et cū aceto fortissimo tēperentur:et in modum emplastri supra lesum dētem ponatur p noctē.⁊ sic stet.qz ꝓ certo dens cadet. ¶ Ad idē qō habui a quodā viro ꝓbo ad hoc silr experti:accipe corticeꝝ radicis mori celsi:⁊ mūda:⁊ rade eas optime:deide lac iacere eas in optimo vino albo per.x.dies et totidem noctes renouando in eis quotidie vinū recens:postea exiccentur in sole et in furno calido terātur ⁊ cribellentur:⁊ ad de eis tantūdem piretri puluerizati:⁊ cū sale:⁊ aceto simul distemperatis hunc pul.tempera:deinde informa capsulā vnā de cera ad modū illius dētis lesi:et ex hmōi mixtura capsulam imple et supra dentem lesum ponas sic q altos non tangat:quia pro certo dentem faciet cadere.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipit secundus.

Expleto tractatu oim egritudinū capitis et que in capite nasci possunt si nimis ꝓlixe:vel rustico sermone locut⁹ sum supplico vniuersis doctoribꝫ magistris ⁊ viris in arte medicine ꝓfectis:si ad eoꝝ man⁹ opus istud deuenerit:vt mihi pcāt qm̄ curas ꝑdictarū egritudinū cerebri et totius capitis vtiles ⁊ exptas tā ꝓ diuitib⁹ q̄z ꝓ pauprib⁹ sub minori cōpēdio:vt ꝓmisi:cōpilare nō potui. Et nemo mirer̄ si in hoc ꝑdicto libro de freneſi ⁊ litargia q̄ sunt pas. cerebri mētionē nō feci:qz cū sequātur vtplurimū ad se.in tractatu de se.de his duab⁹ egritudinib⁹ seriatim agerediſ posui. ¶ In hoc aūt meo libro scō intēdo agere seriatim de egritudinib⁹ quasi tot⁹ corpis in hūc modū. Primo em̄ agam de egritudinib⁹ q̄ in gula seu circa gulā fiūt:postea de egritudinib⁹ spūalib⁹:vt de tussi asmate ⁊ similib⁹.ſz de pas.pulmonis ꝓpleumonia:⁊ pluresi:⁊ ptisi:⁊ de syncopi et cardiaca:⁊ de apostemate epatis:⁊ splenis stomachi:⁊ intestinoꝝ cū ad ista apata intrinsecus cuentēcia semp seq̄tur se.de his in tractatu se.q̄ erit vltimus tractatus totius libri mei tractabo si de⁹ voluerit. Cōsequēter in hoc libro de siti ⁊ vomitu:⁊ de vniuersis stomachi egritudinib⁹ inde de pas.renū ⁊ vesice:⁊ de his q̄ coire nō possunt:⁊ de tumore ⁊ ardore:⁊ pustulis virge:⁊ testiculoꝝ postea de crepatis tractabo. Et ꝓsequēter de pas.arterica vnā tractatū ordinabo:postea de passiōib⁹ intestinoꝝ.vt de colica yliaca: et lubricis:postea de tenasmone ⁊ emoiroydis:lyenteria ⁊ dissynteriā scabie ⁊ pruritu:⁊ de porris:⁊ verrucis. Et vltimo ō lepra tractabo:⁊ ibi finiet liber nr̄ scōs auxiliāte deo et ibi signa causas ⁊ curas ipsaꝝ egritudinū vtiles tā pro pauperib⁹ q̄z pro diuitib⁹ deliberata rōne in cōmune deducere decreui ponēdo ibi experimēta dicti magistri mei:et etiā quecūq ab egregijs doctoribus:⁊ magistris cōiter:et priuatim temporibus retroactis repperi:et q̄ expertus suz et vidi ab alijs experiri certo ordine tradam in scriptis.

¶ Explicit prologus.

¶ De squinantia. Cap.j.

Squinātia est acuta gutturis prefocatio. Est em̄ squinātia aꝑa quodā.qō q̄nq̄ fit interius in gutture:sic q materia ipsius aꝑatis tota interius in gutture cōtineatur vz in quodā folliculo qō est inter ysophagū ⁊ tracheā arteriā:⁊ ibi generatur rotūapostema illud sic q tumor seu inflatio exterius nō apparet:⁊ in ore apto null⁹ etiā tumor appet interi⁹:⁊ hec est ꝑma spēs egritudinis ⁊ fm̄ salernitanos ōs squinātia. Prima species

¶ In hac em̄ specie adest spēs orthopnee ⁊ impeditur vox.⁊ adest se.acutissima:⁊ pa.cum loqui nō possit locū digito oñdit.⁊ hec spēs ꝓ desperata ⁊ incurabili reputatur de qua loq̄tur ypo. Firatis amic⁹ in libro ꝓgnosticoꝝ dicēs. Squinātia pessima ⁊ mortifera q̄ in gutture nō apparet nec extra in ceruice cū rubēti tumore:dolore tū existēte acutissimo in spū orthopnee hec em̄ ꝑma die suffocat:aut in secūa aut in tertia aut in quarta ⁊ hec sunt verba ypo. ¶ Q̄nq̄ tñ materia colligit in minori quātitate in teri⁹ ⁊ ī maiori extra ⁊ tūc ē secūa spēs ⁊ ōs squinātia fz ꝑ ipos salernitanos et hmōi spēs cognoscitur ꝙ aliquātulū tumorē exteri⁹ apparētē ⁊ minori ⁊ se.⁊ minori difficultate inspirandi et respirādi ⁊ hmōi spēs cū difficultate curat.vñ nō oportet q̄ medicus sit piger ad eā curādā sed laboret citro ⁊ faciat necessaria in hanc curam prout inferi⁹ enarrabo. Secūa species

¶ Quādoq̄ vero fit tertia species ⁊ tūc tota materia apostematis colligitur extra.vnde tot⁹ tumor apostematis extra apparet et dolor aut null⁹ aut modicus sentitur.se.autem nulla aut lenta nec adest aliqua difficultas inspirādi Tertia species

vel respirādū:ꝛ hec spēs nō est periculosa:sed de facili curatur nisi forte tumor ad interiora redierit. Et hec ſm salernitanos ỹ sq̃inātia: ¶ Sz hmōi differētia vocabulorum vtrū.ſ.debeat dici ꝑma spēs sq̃nātie. Scōa sq̃inātia. Tertia sq̃nātia:ſm Gal.in aphorismis nō hz locū nec debem⁹ hmōi differentiā in nolb⁹ facere:hz soluz dicere q̃ tres sunt species sq̃inantie.ſ.prima scōa ꝛ tertia. Prima q̃ hz materiā totā interi⁹. Scōa cuius materia partim est interius: partim exterius. Tertia cui⁹ materia tota est extra sicut statim dictum est. ¶ Fit enim sq̃inātia a reumatico fluxu.et quādoq; peccat in ea san.et tunc adest fe.acuta:dolor vehemens:rubor faciei:oris dulcedo:plenitudo venarū:vina ru.ꝛ spissa:dieta precedēs ca.et humida regio ēt etas et cōplexio si in hoc cetera pticularia ꝙuenīt reddūt nos magis certos. ¶ Si ꝙ cholera sit i cā adest rubor faciei admixt⁹ colori croceo:dolor acutus:sitis:oris amaritudo:et angustia in respirādo:fe.feruētissima lingue aspitas:vrina colorata ꝛ tenuis supius crocea:dieta:et ꝙplexio:et regio et tps anni calidū:ꝛ siccū ꝛ si in hoc ꝙuentāt magis nos clarificāt. ¶ Nō si flegma in cā fuerit adest facies pallida: vel subpallida.oris insipiditas:dolor magn⁹ remissus:nec ita acut⁹ sicut in ꝑdictis:hz aggrauatiuus:nec adest sitis adest etiā os humidū:ꝛ lingua grossa vrina appet colorata ꝛ spissa p modicū tps:ꝛ q̃nq; appet discolorata.videtur esse patiēti q̃ maximuz pōdus circa frōtē:ꝛ tympora patiat et p totū caput sustineat ꝛ grauat in eo audit⁹. ¶ Ex melācholia nō fit sq̃inātia:hz magis ꝛ ꝑncipalr ex san.scōario ex flegmate:raro ex cholera. ¶ Qualitercūq; igit fuerit ḥ egritudo in pria die fiat minutio de vena capitis man⁹ vtrib⁹.et etate pmittēdib⁹:nec extrahat magna q̃titas san. tūc esse in scōa die scandant vene q̃ sunt sub lingua ꝛ ab eis dimittat extre bona q̃titas san.collo pat stricto cū sacculo. Et si adhuc nō cessauerit hmōi egritudo:apponāt vētose tertia die cum scarificatiōe due in spatulis:ꝛ vna in collo ꝛ extrahat sang.ſm vires ꝛ hoc dico corpe existente plectorico.et viribus:ꝛ etate pmittēdibus.hmōi eñ flobothomius soluz ꝙ plures sq̃nāticos curauit:et q̃nq; q; cor⁹ est cōsūpatū fiat prius clystere mundificatiuuz:deinde mundificatiuū vt fauces mūdificent.suppositoria ēt lenia:ꝛ fortia fiāt ſm q̃ ut plurib⁹ locis dixi. Inungat ēt cor⁹ ex aliquo de vnguētis laxatiuis in capite de quartana nota scribendis:vel aliqd de emplastris laxatiuis ibi positis supra ventrē ponatur vt vētrē laxet:ꝛ hec fiāt ex ḡcunq; cā fit. ¶ Et si flegma fuerit in cā si pōt sumere patiēs pillulas cochias hic purget cū eis vel cū pillulis de yerapigra.cū calida diēperatis q̃ sibi dētur i potu:ꝛ si nihil sumere pōt tunetur cū clysteri:et suppositorio:ꝛ vnguēto:ꝛ emplastris laxatiuis.vt dictū est.Cūq; asseilauerit fiāt gargarismata hmōi ℞.ysopi. ℥.ſ.āthere.ʒ.ſ.corticū nucis medianoꝝ.ʒ.ſ.oīa hec i aq̃ bulliāt diu:ꝛ addito dyamoro vel sapa i hac aqua colata gargarisma fiat calidū. ¶ Aliud probatū ad idem extrahat succus de nucib⁹ viridib⁹ pistatis q̃n adhuc nucleos bonos nō hāt:et addita q̃nta ꝑte sui succi granatoꝝ acetosoꝝ vel aceti bul.insimł et depurent ꝛ fiat in modū syrupi. In materia ca.cuz zuccaro:in frigida ꝙ cū melle et ad gargarizādum detur:q; mirabilr vz. Et magr me⁹ facie bat fieri in magna q̃titate de isto syrupo ꝛpe nucū viridiū ꝛ p totū ānū faciebat ꝑpistis egritudinib⁹ refuari. ¶ Aliud gargarisma ad idē. ℞.gallaꝝ balau.sumach.ro.lētiz.añ. ʒ.quartā.hec oīa in aq̃ bullitāt:ꝛ addito dyamoron ad gargarizādum tribuas. ¶ Aliud ad idē ro.ꝙsolida matoꝝ ꝛ cortices mali granati in aq̃ bullitāt:ꝛ illa aq̃ gargarizet. ¶ Ptez succ⁹ cuusdā herbe q̃ vr amarusca:et est silis camo.hz tñ differt:gargarismatib⁹ mirabilr vz. ¶ Dyamoron ꝙ qō in hac cā cū ꝑdictis gargarismatib⁹ admiscet:et gargarizet fit hoc mō. ℞.succi mori celsi vel radicū eius lib.iij.sape.vel vini cocti.lib.j.misce ilimł.ꝛ addito zuccato ꝛ melle.añ.lib.ij.decoquātur insimul vsq; ad spissitudinē i modū syrupi. ¶ Itē vnguat loc⁹ et specialiter si fuerit ibi ardor:et oleo violato:ꝛ rosato:ꝛ butiro insimł mixtis:vl ꝑ se ꝛ supra locū cū manu fortiter fricādo hmōi inunctio ducatur:spōgia vel pānus linti in oleo tepido infusa loco dolēti sepi⁹ applicetur. ¶ Itē matrē vio.et cātabrū in aq̃ et oleo vel ēt cū vino al.ꝛ oleo cocta cathaplasmēt. ¶ Emplastrū magistri mei probatū q̃ si supponat gutturi materiā sq̃nātie trahit ad exteriora mirabilr. ℞.lapaci acuti vuaꝝ passi.ana.ʒ.ij.terāt ꝛ pulueriz entur optime.et hoc mō ꝑficiantur. In aqua bullīāt radices althee:et malue electis medullis ꝛ cū cocte fuerint accipiant ex ipis.ʒ.iiij.ꝛ cū dyalthea:et butiro cōficiant et additis ꝑdictis pulueriḃ⁹ fac ēplastrū q̃ gutturi circūuoluc. Aliud ꝙbatū est ad idē. Accipe panē tritici calidissimū cū exit de furno:ꝛ mollicā ei⁹ extrahe:ꝛ i succo apij mixto cū melle.ana.infunde eā et calidā loco appone quātuz pat. pōt pati:hoc fac totiēs renouādo sp ipz panē donec fuerit frigidat⁹.donec materia ad exteriora trahat q; ꝙbatū est. ¶ Succus porri basilicontis et maiorane q̃libet ꝑ se vz in omni specie sq̃nātie:nec volo molestari ꝓpter hoc:q; vi q; tales succi sic calidi per optimū in hiis egritudinib⁹ hēant effectū:et huic malitie sanitatē prestare dicātur ſm plurimos:q; a ꝓpietate dicūtur hoc agere. ¶ Aliꝝ emplastrū ad idē:vnge sartaginē de axūgia poz.et mitte stercus alsni.et absinthij tritiz:et paz butiri:ꝛ frige paz oia ilimul cōuoluēdo ea:et calidū loco sepe ꝛ sepius emplastrentur:q; materiā ad exteriora trahit. ¶ Aliud mirabile ad idē:accipiatur tot⁹ nidus hyrūdinis ꝛ cū aqua ca.resoluat:ꝛ inuoluatur supra gulā vbi est dolor. ¶ Itē lūbrici terrestres minutim icisi:et in oleo cocti per die supra locū positi multū valēt:post i nocte fim⁹ columbin⁹ cū radicib⁹ lilij cōtritis:ꝛ cū axūgia vel butiro mixtis loco ꝑdicto apponāt:q; mirabilr valēt. ¶ Aliud emplastrū ad idē optimū:radices althee:teste allioꝝ:radices lapacij acuti et malue:radices ebulli:et cardus bñdict⁹ coquātur optime i aqua:deinde addito pul.seminū lini:et fenugreci cū axūgia porcina:et butiro cōficiātur ꝛ loco emplastrētur:q̃n mirabilr aposte ma maturat. ¶ Ultimo ꝙ cū sanies fuerit ibi gñata rūpatur apostema digito vel baculo.vel alio simili:caute tñ et discretōe maxia:vel rūpat hoc mō vt leuiter facere poterit:bullīāt i aq̃ carnes vaccie duab⁹ vl trib⁹ ebullitionib⁹ ꝛ ex eis scinde bolū vnū quadratū cuz cultello grossuz quātū trāsglutire pōt:ꝛ suatur ille bolus cū filo aliquo lōgo ꝛ fortiꝛ dett ipe bol⁹ ad trāsglutiendū.ꝛ cū trāsglutitū fuerit trahat sepi⁹ p filū:ꝛ cū tāget apostema statim rūpet ipm. ¶ Intercipiat reuma dādo aliqs de pillis in capite ỹ reumate dictis. ¶ Cibaria ca.i hac pas.vitari debēt cū sint cā maioris fluxꝰ ꝛ dissolutiōis reumatis. Hā vt ait pbs i lib. de aialib⁹:cerebrū est frigidū ꝛ humidū.vñ pot⁹ iuuatur a moderate frigidis ꝛ humidis ꝙ a calidis.ypo. etā in.v. aphorismoꝝ dicit. Calefactio q̃dē et aromaticis vtilis ēt si nō capitis grauedinē gñaret vl faceret. A vino ergo fortipatis alliatis ceptis caleo:ꝛ ab oib⁹ speciēb⁹ aromaticis cū oēs sint calide caueāt. Lac amigdalaꝝ amidū ptisanā spissam colatura sulfuris:ꝛ hmōi cū butiro recēti coq̃nata vl sine ipo appositi ibi frusto lardi recētis integro detur: vl hec coq̃nata cū sꝛupo iulep.vl cuz dyadragāto dētur.

Differētia vocabulorum hu⁹modi nō hz aphorismus. Gal.

Signa sanguinee.

Signa cholerice.

Signa flegmatice.

Cura cōis

In flegmatica

Gargarismata

Emplastrum.

Ad rumpendum apostema maturum.

Disce.

ADditiones in sq̃inātia.sterc⁹ canis albuz dissolutuz cuz adipe galline vl anatis summope ēt vz exteri⁹ applicatū. ¶ Semedinaz alexādri mirabile ad sanāduz sq̃nātiā:quo vtēduz est oi tpe morbi marie q̃n intērio est calefacere:et subtiliare q̃ nimis cōstricta sunt. ℞.ireos papaueris croci.añ.ʒ.ſ.balau.ʒ.ſ.rosis siriaci.ʒ.iij.vini sextarij ſ.ſ.mellis lib.ſ.cōfice et vtere. ¶ Rob moroꝝ est efficax: et rob nucuz ē optimū:et vnctio cuz oleo laurino multa:et ligatura cum fascia valet. ¶ Q̃nq; sq̃nantia nō resoluntur neq; mundificat in quatuor diebus:et tūc tēdit ad suppurationē.et tunc intendat ad maturāduz cuz emplastro facto ex foliis caulij et farina fenugreci:et butiro simul coctis. ¶ Sq̃nāti qui nō pñt aliqd deglutire minuantur de braschio et lingua vētosentur in collo sine scarificatione. Apponat extra emplastrū attractiuū ex semine lini:et anetti: et radice althee:et oleo aneti.et se.fenugreci. ¶ Succ⁹ radicis ebulli calefact⁹ in quo intingat pānus collo appositus valet iterādo q̃n siccat:et pōt misceri cū eo axūgia anatis galline:vl alteri⁹. ¶ Emplastrū q̃ fecit q̃dā mr̃ cuidam sq̃nantico

dā sq̄nātico romano et Rome me pāte:et ille curat⁹ ē. ℞. sterconis canis ossa rodētis:et comedētis furfuris triti aā. cōfice cū melle:t calidū sepe:et sepi⁹ suppone gutturi sup locū dolētē. ¶ Itē sterc⁹ canis siccū modicū assuz:t cū dya moꝛ gargarizatū:t cū melle pistū:t emplastratū gule multū vꝫ contra sq̄nātiā. ¶ Itē hyrupus de succo nucum virtdū factus gargarizat⁹ valet. ¶ Unū decoctiōis tapsibar cū melle roſ. gargarizatū sanat sq̄nātiā. pbatū est p magꝫ Petrū de reato. ¶ Gargarisma pbatū cōtra aspritatē gutturis:t sq̄nātiā. ℞. pulpe cassieſi. ʒ.ſ. medulle termēti. ʒ.ij. dissoluank ista duo in lacte capꝛno sicut mulgek ab vbere t

Oratio malarek cū digitis colek:t gargarizek. ¶ Oro bona cōtra sq̄nātiā. Dñe Jesu xpe vere de⁹ nr̄ p virtutē tui nois Jesu:t per oronē serui tui Blasij liberare dignetis. A. famulū tuū vel famulā tuā ab oi infirmitate gule gutturis:t vuule:et aliorum mēbroꝝ suoꝝ. Qui vivis et regnas cū patre tc.

Et dicat ter oratione:et ter pater noster:t aue maria.

¶ De vua et folio. Cap. iij.

Carta epiglotū nascit i q̄busdā q̄nq̄ q̄dā pas. q̄ folū vt ad similitudinē folij arboris sic dicta. Nā q̄nq̄ nascit ibi q̄dā caruncula vel due la:te ad modū folij subtilis q̄ p visuz patēt si inspicia mus in gutture pa. iuxta epiglotū:videtur et cū ibi hmōi folia pēdere t obstruunt tracheā arteriā t vocē impedit. Cuz ꝯo paties os apit ad loquēdū se eleuāt t foramē tra chee arterie optāt:t cū os claudit subsidēt. vñ paties vix pōt aliq̄ verbū intelligibile formare. t hec pas. nunq̄ cu rat nisi bñficio cirurgici. Cui⁹ mod⁹ optime traditur in al bukasi:t in cirurgia. Bruni:t Rolādi parmensis. Quicun q̄ aūt hāc curare voluerit ad p̄dictas cirurgias recurrat.

Quid sit vua et q⁹ vtilitateo.

¶ Una ꝯo est quoddā mēbroꝝ a palato descēdēs in mo dū vberū māmille duo habēs foramina:vnū supi⁹:aliū in feri⁹. superi⁹ q̄dē latū:inferi⁹ ꝯo angustū t hoc ordinauit natura sagax q̄ nō deficit in necessarijs t est sufficiens in oi eo q̄ indiget:vt ait Gal. ad hoc ne in nimia quātitate humores defluāt ad inferiora:et ne hoc sit cā nocumēti. Offi ciū q̄dē vuule ē expurgare caput a superfluitate humiditatis. vñ ōr vuula quasi ad modū vue in se multā hꝫ humidi tatē:vl̄ ppterea forte q: forte foramē istius vue ē latū:supi⁹

De relationē et cau sis t si gnis. inferi⁹ ꝯo acutū i modū grani vue. ¶ Relaxak itaq̄ vua si ue vuula q̄nq̄ ex hūore flegmatico. vñ sequit impedimētū vocis t alia signa flegmatis in p̄cedenti capło dicta q̄nq̄ ex hūore sanguineo vel cholerico relaxak. Ex humore ꝯo melācholico vix aut nūq̄. t hec oia cognoscētis p signa in p̄cedenti capło dicta: videlz quis humor fuerit in cā. Inflatio itaq̄ seu relaxatio vue cognoscit hoc mō inungas pa. p os apiat t linguā eius cū digito vel cū baculo infe rius depmas:t stati inflatio seu relaxatio vue manifeste ap

Cura. parebit. ¶ Cōtra relaxationē vue fiat hoc gargarisma cō strictiuū. ℞. roſ. psidie balaustiaꝝ gallaꝝ. aā. ʒ.j. gūmi ara bi. thuris mast. aā. ʒ. quarto. hec ola i aceto:t aq̄ plumali bulliāt:t addito melle calidū gargarizek māe t sero sequē ti ꝯo die fiat gargarisma cōsumptiuū hoc mō. ℞. pipis pi retri ʒiiij. ʒedoar. foliꝝ garioſi. aā. ʒ. q̄rtio:vue pas. ʒ.j. t. ſ. fi cuī siccaꝝ. xv. ola hec in vino albo optimo bulliāt vsq̄ ad medietatis ꝯsumptionē. t istud vinum calidus gargarizek vel dyamoron cuz sapa. ¶ Et si in hac egritudine humor sanguine⁹ in causa esse ppēdatur: fiat minutio de vena ca putis:t vētose cuz scarificatiōe ponātur in collo. Si ex cho lera mūdificēk cholera sm doctrinā i capło de dolore capitis ex co. facto a nobis datā:et fiāt gargarismata supi⁹ tra dita. Si ex flegmate purgek flegma vt in capitulo de dolo re capitis ex flegmate facto dictū ē. t fiāt gargarismata:et

Ad subleuādā vuam. aliq̄ de opiatis i p̄dicto capło notatis post purgationē dē tur. ¶ Ad subleuationē vue q̄ ceciderit puluis cynamomi t anterie imponak sub vua ore apto cū digito:vel ligno:vl̄ ferro ꝯcauo vue ipressio. Quidā subleuāt etiā eā violenter trahētes infirmuz a pte posteriori capitis p capillos ter vl̄ quater in die capitēdo ipz p capillos q̄ sunt a posteriori par te capitis inter occipitiū:t verticez:et hoc iuuat maxime in puncipio. ¶ Itez aurea cum oleo muscelino tepida supra verticem capitis cathaplasmata prius abrasa valet pluri mum. ¶ Emplastrū istud in summitate capitis appositum multū valet. ℞. baccarū lauri cymini pulegij ysopi origani euforbij oīm ana. ʒ.ſ. oia terātur t cuz melle ꝯficiank:et in summitate capitis calidū apponak. ¶ Emplastrū et de pice liq̄da calefacta t pul. olibani t mastiāsimk mirre tepi dū in occipitio apponak:q: hoc multū vꝫ ad relaxationem vue:t ad casuz ipsi⁹. ¶ Coctura etiā in occipitio facta mul

De incisione et cauteri zatiōe. tū valet ad p̄dictas vue passiōes. ¶ Si igit oia supradicta nihil valēt:t cū p̄dictis nō pōt curari vuula tunc incidak cū rasorio:vel cū forficibus bene incidentib⁹. Saluem⁹ tn scientiā ypo. q̄ dicit in libro aphoꝝ vnā tumidā et rube scentē timēdū est incidere:q: vel sanies sequitur vel sanguinis fluxus nimius. vñ ad aliā curā fugiendū est. Et si neq̄ incisionē fugere potērim⁹:t amplius crescit:t liuescit:t q̄ palato adheret subtilitak:tunc incide eā. sed prius in totuz corpus curare seu purgare festines tpe fauēte suffocatiōis timore minus reluctante hec sunt ppria ꝯba ypo. in prono sticis. Incidak itaq̄ iuxta palatū in subtilioꝝ loco:hoc est in extremitate sui:et caue ne tangas radicē ipsi⁹ vue ne ex nimio fluxu hūoꝝ fluxibilū fieret suffocatio:t hoc fiat cū forficib⁹ bene incidētibus p̄prie ad hoc factis purgatiōe idonea prius p̄cedēte t flōmia:t hec incisio fiat cū magna cautela tpe sereno claro:t pulchro:t nō reumatico. deinde gargarizet gargarisma desiccatiuū supius scriptū plurib⁹ vicib⁹. t si sanguis cum hys in totū nō restringatur:tūc co quatur locus incisiōis cū stilo aureo:vel argenteo:vel saltē ferreo calidis supra ipm vbi facta fuerit ipsa incisio posito et incisionē vltra modū timeat:coquak vna cū p̄dictis stilis cak. t fiant alia remedia superius dicta. Et post p̄dicta caueat pa. ne supin⁹ taceat et ne multū dormiat ad minus quousq̄ trāsiuerint tres noctes:q: in somno multū ꝓuocak reuma:t a cerebro descēdit:t aquā in qua cocta fuerit gal lina pinguissima sepe sumat t gargarisma supradictū, gar garizet. ¶ Et nota q̄ foliuz eodem modo pōt incidi decoqui et curari:quēadmodum vuula:et sic de singulis.

¶ De raucedine seu impedimento vocis. Cap. iij.

Aures sunt q̄bus accidit ipedimētū seu rau cedo in voce q̄ plurib⁹ de causis fit. q̄nq̄ ex siccitate trachee arterie:et fistula pulmo nis coartāte:t sic seq̄tur raucedo vocis t ēt adest totī⁹ corpis macilentia:t colli gracilitas:t pūctura i spūa libus sentit q̄si ex spinis facta. ¶ Q̄nq̄ fit ipsa raucedo ex nimia humiditate que q̄nq̄ cū caliditate miscetur:t talis humiditas raucedinē faciens q̄nq̄ descēdit a cerebro distil lādo:t vadit ad vuā:et ad instrumenta vocis:t sic vocem impedit:aut hmōi humiditas cū caliditate t sanguine nimis supabūdat:t ad venas vltra modū descēdit:t sic sequ tur meatuū coartatio:t ita p ꝑs vocis impedimentū fit: t talis vocis defect⁹ fit plerūq̄ in iuuenib⁹ et adolescētib⁹ q̄ sunt multū sanguinei:et venas habēt repletas. et longo tpe minutiōe nō vtūtur:et isti p solaz flōmiā de vena capt tali factā mlt̄otēs liberātur:sic q̄ alia curatiōe nō indiget

¶ Q̄nq̄ deficit:et impedit vox ex defectu spirituū t virtu tis sicut accidit pluries post febres diuturnas ex nimio re tunto fluxu ven. san. vl̄ mēstruoꝝ t hys similib⁹ q̄ debilita uerūt t macerauerūt:t tenue fecerūt corp⁹ t sic xtutib⁹ de bilitatis debilis effecta ē vox t hmōi vocis defect⁹ curak cū electuarijs syrupis t cibarijs restaurātiuis q̄ dicenk deo cō cedēte i capło de ethica. ¶ Q̄nq̄ vox ipa ipedit ex re aliq̄ orta i gula sicut ex sq̄nātia folio vua:t silib⁹:et hec curak curatiōe dictaꝝ pas. sicut i ppriis capłis dictū ē. ¶ Et si

Cura. Si a flegmate. ex flegmate distillāte a cerebro fiat hec passio fiāt remedia i capło ō reumate dicta. purgatiōes t opiata et cetera reuma cōstringētia vel dicta in hac cā fiāt. Jta fomētū ex pa letis oxideī cinef storace calamita t laudano in aq̄ bullita fiat circa tibias:t supra hmōi fomento sudet. t ex ipa lanē tur tibie vsq̄ ad genua t man⁹ vsq̄ ad hūeros deide pte lote pānis fricēt t paties optie cooptak in lecto t denk sibi oua ad cōedēdū fracta sup carbōes assa et cinere coopta.

¶ Itē fic⁹ sicce assate t puluere pipis replete dēt t i vino dulci decoquāt t cōedant t vinū illō gargarizek et bibak.

¶ Itē pect⁹ t trachea vnguāt ex dialthea marceatō agrip pa oleo laurino camo. t silibus:et facelletur pect⁹ ex pul. cymini pulegij t ysopi:vl̄ isti pul. cū melle ꝓficiātur et em plastrū ex eis factū tepidū pectori apponak. ¶ Crispelle etiā facte ex summitatib⁹ viticaꝝ vitellis ouoꝝ et modica

farina supra lar calidum cocte ⁊ date multū valēt. ¶ Itē fum⁹ ex vngule caballine radicib⁹ supra punas posite in ore receptus multuz valet qñ ipsa raucedo fuerit ex nimia humiditate. ¶ Itē si murrha teneat sub lingua aut cū ouo sorbili comedatur multuz valet. ¶ Dyacuminum alex. mitridatuz dyaprassiuz aurea alexandrina dyazinzi. et hmōi electuaria calida in hac cā bona sunt. ¶ Et si ex nimia siccitate fuerit. s. li humor: cholericus supabūdauerit purgetur vt i capso de dolore capitis ex cho. facto dixi. deinde syrupis hūectatiuis cibariis electuarijs restauratiuis frigidis et humectantibus vtātur et in dicta dietentur ⁊ regantur quēadmodum in capitulo de ethica sum dicturus. ¶ Eodē modo dz curari raucedo que fit ex defectu spirituum et virtutū sicut supius dictum est. ¶ Pillas etiā sub lingua teneāt que valēt ad asperitatem gutturis trachee arterie ⁊ cāne pulmonis que. Ꝛ. amidi se. citoniox se. bōbi. ⁊ maluarum. aā. cōficiantur cū ptisana in infusione dragaganti.

si a cholera.

Pillule mirabilis exp te.

¶ Pillule alie optime ad idem et ꝓtra vocis amissionem q̄ debent similiter sub lingua teneri quousq; per se dissoluātur. Ꝛ. liquiritie puluerizate. ʒ. j. se. lini. gūmi ar. dragagāti amidi seminis cidoniox medulle se. bōbi. cād. aā. ʒ. j. succi liquiritie pslij. aā. ʒ. ij. se. cōtuz mundatoruz. aā. ʒ. ij. se. portulace ʒ. iij. croci. ʒ. j. oīa puluerizata cōficiant hoc mō. in lib. f. ptisane dissoluātur. ʒ. iij. penidiax et coquātur insimul vsq; ad cōsumptionē ptisane et tūc amoueātur ab igne ⁊ pulueres p̄dictos admisce et pillas i modu grossoru cicerū forma: quas sub lingua teneat vnā post aliā quousq; p se dissoluant et deglutiātur p palatū qñ sunt mirabiles et probate in aspitate pectoris et canne pulmonis et cōtra vocis amissionē. ¶ Pillule cōtra vocis amissionē et raucedinē reddēres vocē sonorā et clarā et valēt cōtra stillū reumatis a cerebro. Ꝛ. storacis calamite lauda. oliba. masti. aā. ʒ. ij. opij thebaici. ʒ. j. cōficiātur pille i modū ciceru ⁊ dētur tres vl' qnq; in sero ⁊ teneātur et deglutiant: ⁊ sic magis valent. ¶ Itez ad raucedinem vocis subitā. Ꝛ. se. apij feniculi anisi aneti pulegij. aā. ʒ. j. vnū. ʒ. j. vl'. ʒ. f. absinthij mēthe. aā. m̄. d. j. hec oīa in vino albo bulliāt et gargarizētur. ⁊ si addas. ʒ. ij. se. fenugreci in predicto vino bonum est. hoc enim vnum p duos vel tres dies gargarizatuz vocē depditā restaurat. ¶ Et nota q̄ ea q̄ valent cōtra tussiz valēt ēt cōtra raucedinē ex eadē causa puenīte sicut. i. c. de tussi dicā. ¶ Electuariū valens multū cōtra vocis amissionē a magro meo pbatū. Ꝛ. passulax sine nucleis ficuz siccax liquritie aā. ʒ. iij. coquāt oīa i li. vj. aq̄ vsq; ad ꝛsūptionē medietatis ⁊ colature adde tātūdē mell' dupumati albi et decoquāt vsq; ad spissitudinē additis. ʒ. ij. amigdal. dulciū se. papaueris aā. ʒ. iij. se. lini assi. ʒ. ij. da i sero ad quātitatem castanee cuz aqua vel vino decoctōis liquiritie ⁊ ysopi. ¶ Itez nota q̄ si q̄s malā vocē naturaliter a primo generātibus et cōponētibus habuerit nullum medicamē pōt sibi pficere. Item si quis longissimo tpe raucedinem vocis passus fuerit vir aut nunq; curatur: vel si ꝓpter vnā inueterā raucedinem patiatur nunq; curabitur quare ⁊c.

Pronostica.

¶ Additiones ad vocis raucedinē ex frigida causa piper ⁊ salutā teras et i vino decoqui fac ⁊ et' decoctio. deglutias ¶ Itē succus mēthe bibitus et decoctio salute per tres dies sumpta vocem clarificat. et syrupus factus de mēthe succo ⁊ decoctio salute mirabiliter valet ad vocem raucā et tussim sanat. ¶ Ad vocem raucā succ⁹ malox granatorum in igne coctorum cuz zuccaro ⁊ in potu datus mirabiliter valet. ¶ Item extremitates alaliū marine vngule bouine cōmixte valēt ad raucedinē vocis ex ca. cā. ¶ Pillule q̄ ponātur sub lingua cōferunt ad aspitatē gutturis pectoris ⁊ canne pulmonis ⁊ abscisionē vocis. Ꝛ. gūmi arabici dragaganti. aā. ʒ. iij. myrrhe olibani. aā. aur. ʒ. f. croci aur. ʒ. j. liquritie aur. f. carnū dactilox numero. iij. vel. iij. vini dulcis. q. s. ad cōficiendum predicta: fiāt pillule in modū fabe cōis: et vna vel due earū ponātur sub lingua ⁊ ibidē teneātur quousq; deglutiant p se cū salua. ¶ Electuariū q̄s cōposui ad vocē deperditam ex causa frigida recuperandam. Ꝛ. dyairis dyapenidion. ana. ʒ. j. f. passularum liquiritie ⁊ succi eius ysopi se. lini assi puluerizati. ana. ʒ. f. conficе in mortario cū pistillo addito syrupo tutubaruz. q. s. sumatur in moduz castanee et teneat in ore donec deglutiatur paulatim cū salua.

electuariū nostrū.

¶ Pille quas cōposui pro alexandro optime ad vocē depditā restaurādā. Ꝛ. gūmi arabici dragagāti olibani masculi myrrhe electe. aā. ʒ. f. liquiritie ⁊ succi ei⁹. aā. ʒ. j. masticis. ʒ. j. f. passu. sine nucleis pulpe dactiloz. aā. ʒ. f. dyapenidie. dyadragaganti pinearuz mundatarum amigdalax dulcium mundatarum. aā. ʒ. j. cōficiant cum vino dulci: vel cum melle: ⁊ fiat forme similes lupinis. quarū vna post aliam teneatur in ore quousq; per se cū salua dissoluatur. ¶ Aliud. Ꝛ. medianū corticem tremuli deinde in trusta minuta fac bullire i vino. da. sero ⁊ mane nā clarificat vocē. ¶ Pille sub lingua ꝓtra raucedinē vocis Ꝛ. liquiritie dragagāti gūmi arabici amigd. seminis citoniorū cucumeris melonis cucurbite portulace. aā. ʒ. iij. croci. ʒ. j. penid. ʒ. vj. ¶ Potio ad vocis raucedinē ⁊ strictura pectoris arteriax dilatationē. Ꝛ. liqu

cõburantur in igne donec fiat pul. qui misceat cũ melle di spumato in tãta quãtitate q̃ sit in modũ electuarij mollis. itez oia remittantur in olla predicta et ꝑburãtur vt prius et itez oia puluerizentur et cũ melle cõficiant: et iterato ad huc similiter cõburantur. hoc facto tribus vicib⁹ iterũ adhuc cum melle dispumato ꝑficiant ꝑdicta et fac ex eis. xxx. pillulas grossas in modũ grani grosse fabe: et q̃libet mane ieiuno stomacho cũ a lecto surgit teneat vnã ex eis sub lingua quousq̃ per se cũ saliua paulatim transglutiat: et p palatũ ad inferiora descẽdat: et incipiat ab vltimo die dñico vel ioue reuolutionis lune vsq̃ ad finẽ alterius futere lunatiõis quolibet die sumat vnã ex ꝑdictis pill. et vtat pul. supradicto quousq̃ liberat⁹ fuerit. ¶ Et si in ꝑma lunatione nõ liberat faciat hoc in secũda: et in tertia: et caueat ab oib⁹ cõtrarijs suprascriptis: q; p certo liberabit et has pillulas: et pul. suprascriptũ extrahit a quodã libro secretissimo magistri met quẽ chartorẽ oibus alijs libris reputabat. ¶ Jurauit q̃dã sacerdos mihi bononie q̃ cũ isto pul. plures puzutos liberauit dãdo ipꝫ quotidie in cibis et sine cibis patiẽti bottum. ℞. spongie marine palee marine crucis marine ossis sepie. aã. ℥. ß. piperis gra. c. teranꝫ oia: et cũ vino quolibet mane ieiuno stomacho sumat ex hoc pul. vnũ cochlear vel fero cũ intrat lectũ. Similiter addũt q̃dã. ℥. j. cuiusdam herbe exiccate q̃ dicit nega: q̃ nascit inter fabas et destruit eas. terũt enim eã: et addũt cũ predicto pul. et vtuntur. sup. incipiẽtes in reuolutione lune facta pluries minutiõe venarũ que sunt sub lingua et purgatione cerebri: probatũ est ꝛcez Jtẽ ipse pul. vl' solũ spõgia marina tã dicta cũ cultello minutissime pistata et cũ ouis in placentulis. ℈. lar cocta et comesta multũ valet. ¶ Jtẽ vinũ decoc. radicis nucis tenere cũ pipere cocte et bibitũ ꝑdest. ¶ Puluis alius ꝑbat⁹ ad idẽ quez ad quodã milite neapolitano habui q̃ passus fuit bottũ: et cũ illo pul. curat⁹ ẽ vt dixit mihi. ℞. corãdri ex fotibꝫ pipis ossis sepie palee marine spõgie marine bottarꝫ robori. j. rosarꝫ silueſtrũ. aã. pul. oia et p stamineã cribellẽtur et de isto pul. bis in septimana ieiuno stomacho cũ vino ad quãtitatẽ medie nucis det et caueat ab oibus cõtrarijs supradictis: et cibarijs facilius digestiõis vtat. ¶ Aliud efficax et potẽs in hac cã. ℞. se. canabine ericij vel pellis et⁹ spõgie marine palee marine tartari ossis vsi: et ꝑcipue ♂ capite et⁹. ossis sepie. aã. ℥. iiij. baccarꝫ lauri: salisgẽme salisnitri nucis cipressi: adarce bedeguar piretri oim. aã. ℥. ij. oia terant et i pignato nouo in igne ꝑburant deinde extrahãt ꝓpulverizent: et hmõi spẽs pulverizate addãt. ℞. nucis muscate garofilorꝫ cu bebe pipris lõgi: nigri cynamomi aã. ℥. ij oibus his insimul comixtis de hoc pul. q̃ tũ põt cũ trib⁹ diginis capere in mane: et in sero p palatũ trãsglutiat: et si vis et hoc pul. fac electuariũ cũ melle: et de eo capiat mane et sero ad quãtitatẽ nucis. ¶ Jtẽ de mane recipiat in ore fomẽtũ ♂ cruce marina. ß. prunas ardẽtes posita. ¶ Jtẽ tnũ gaz sepe bottũ cũ assungia: et manib⁹ fricẽt. postea emplastrũ istud supra bottũ apponat. ℞. calcis viue tegule rubee pumicis cantaridarꝫ olivarꝫ. aã. tere oia: et pulveriza ea: et i vino bono vsq̃ ad ꝓsumptionẽ vini bullãt: et. ß. pellẽ aliquã pilosam oia extrẽdãt et aloe pulverizatũ desup aspgat hoc emplastrũ calidũ supra bottũ plurib⁹ diebus ponat buzut⁹ et ꝑdicta pul. et medicaminibus vtat. qm̃ ꝑ certo si fuerit iuuenis et a cõtrarijs sibi caueat in breui curabitur. ¶ Vltimũ remediũ ipsius curationis est qm̃ cũ his nõ põt curari q̃ p incisionẽ et sectionem curet fm̃ q̃ a cirurgicis habẽt doctorib⁹ Sed periculũ est valde magnũ et timorosuz: et spãliter si bottũ sit valde magnũ. spãliter in eo qui habet etatẽ in defectu et calorẽ naturalẽ debilitatũ sicut in sene. Et propterea nõ approbo curã per incisionẽ vel sectionẽ. Nã propter venas neruos et arterias que ibi sunt posset sequi tãta emorragia sanguis q̃ patiẽtẽ interficere posset. ¶ Et dolor ẽt minuus posset sequi et vt ait ¶Gal. subito prosternit virtutẽ et sic peritus medicus nullo modo cõsilio suo bottũ permittat incidi: ne forte in homicidiũ potius q̃z in curatiõnẽi cidat. Sz añ dimittat eũ sic eẽ: et si itromittat se: et spãliter si tã buc⁹ trãsierit. xxv. ãnũ. et bottũ i eo fuerit grossũ: et ãtiquũ ꝛc.

Aliꝰ pulvis expert⁹.

De incisiõe quã vituperat.

Additiones exprimẽtũ probatũ ꝓtra bo rit pillulis dictis p totã lunationẽ q̃sub lingua teneri debẽt donec paulatim p se diminuant et deglutiant: et tũc bottũ diminuet i defectu lune añq̃ deficiat p tres dies accipiãt plures sanguisuge: et ponãtur circũcirca locũ quãtũ fuerit loc⁹ capax et remotis sanguisugis dũ exiuerit de sanguine cõpetenter appone in plagis quas ibi fecerũt pul. ellebo. nigri: et hoc fiat quolibet die i illis trib⁹ dieb⁹ reuolutiõis lune semel in die postea cura plagas illas cũ vnguẽ. albo. est enim ꝓbatissimũ. ¶ Dixit enim q̃dã mihi q̃ fuit passus bottũ q⁹ comedit plurib⁹ vicib⁹ serpẽtẽ albũ grossuz abscisis capite: et cauda decoctũ: cũ aneto pipere cinamomo et sale et liberat⁹ est. ¶ Dixit mihi alter q⁹ liberat⁹ est a botio ꝓpterea q: comedit de lacertis viridib⁹ abiectis capite: et cauda: et intestinis coctis cũ aneto: et sale. Et plures scrophulas habẽtes cũ hoc cibo infra. xx. dies curauit dãdo sibi quolibet mane de eo. ¶ Radix scrophularie p decẽ dies cõcta quolibet mane ieiuno stõacho curat botia et scrophulas ꝓbatũ est. ¶ Medicamẽ optimũ. ℞. testaꝫ ouoꝫ vnũ plenũ calatũ ponatur in cacabo ad modicũ buliẽdũ: tãdẽ extrahãt pellicula q̃ est int⁹: et tũc terãtur modicũ et ponãtur in vno poto spisso terreo parũ os habẽte: et tũc fortiter claudatur cuz argilla vel cuz luto sapiẽtie et ẽt tot⁹ potus reuoluat de argilla ad spissitudinẽ digiti et ponatur in fornace vitrariorum trib⁹ diebus et noctib⁹ et erit calx albissima de qua administret. ℥. ß. paulatim trãsglutiẽdo tenẽdo in ore cõtinue: et itez tm̃ ꝑponatur ita q⁹ totã trãsglutiẽdo ꝓtinuet nisi q̃s comedet vel dormiet: et ita curatur saltẽ in trib⁹ annis in estate et hyeme p sex. et supra bottũ ponatur lamina plũbi tenuis pforata die ac nocte ligata cũ binda. p rusticis nõ ponatur zuccarꝫ ꝙ deliciatis põt poni. ℞. zinzi. ℥. j. pipris lõgi. ℥. j. garioph. ℥. ß. salisgẽme. ℥. ij. ß. rasure cornu cerui. p. j. ß. spõgie. ℥. iiij. ossis sepie ℥. iij. thuris. ℥. vj. fiet pul. hoc mõ spõgiã incidẽdo minutim et faciẽdo vnuz lectuz in olla vitreata in fundo post vnuz aliud de rasura cornu cerui et sic cõsequẽter quousq̃ olla sit plena: post claude et luta cuz pasta et pone in furno pane remoto ter vel q̃ter deinde pone vel misce alia pulverizata et fac pul. de quo facto ruptorio prius appositio supra scrophulã bis in die appone de dicto pul. et post de sup foliis caulis liga q: extrahit aquositas cõtinua et inde curabit et ꝓsolidabit. Et si apparẽt grosse res appone de causticis supra illas grossas res et curabit oẽs. ¶ Lor talpe comestũ p ix. dies vel ipsa talpa assata et comesta liberat a botijs et scrophulis.

De scrophulis. Cap. v.

Quid sint et q̃re sic dicãtur

Tractaturi de scrophulis ꝓmo videndũ est q̃d sint scrophule et q̃re noiant sic. Scrophule itaq̃ sunt q̃si glãdule i mollicie carne nascẽtes vt i gula sub ascellis vel in iguinib⁹. differunt aũt a nodis i eo q⁹ nõ sunt separate a carne sicut sunt nodi. immo sunt suspense cuz carne. et dicuntur scrophule ad silitudinẽ ꝓpter scrophas. Nã sicut scrophe q̃nq̃z. vij. vl' viij. filios pariunt ita et scrophule sili mõ. q̃nq̃z. v. vel. viij. vel plures vl' pauciores q̃nq̃z in vno loco nascunt. Glandule ꝓo vel nodi nõ sic veniunt sz vnus vel duo tm̃ in vno loco veniunt. Scrophule ꝓo nunq̃z ad minus in minori nũero tritũ in vno loco. ¶ Scrophule itaq̃ q̃nq̃z cũ medicinis laxatiuis p os datis p secessuz educunt: et sic liberat pa. q̃nq̃ p vnctiões et emplastra suppositia et inuctis scrophulis ex ipsis sicut dictum⁹ sum inferius. vltimo cum fortissimo pul. mortificãtur et cuz ferro extrahuntur p modum cirurgie: q̃d debemus quãtuz possum⁹ euitare. Curantur eñ de facili in infantib⁹ et difficilius in iuuenib⁹. difficillime aũt in senib⁹ et nũq̃z curãtur p medicinã aliquã seu vnctionẽ. Qualr aũt in pueris et iuuenibus curari debeãt videam⁹. Et primo q̃o curãtur p viã medicine sumpte p os. Secõ qualr curẽtur p empla et vnctiones. Tertio qualiter p pulueres mortificãtẽ et p scisionẽ.

Prognostica. Cura.

¶ Potio ad scrophu. ꝓbata. ℞. radi. affodillorꝫ: radi. caude vulpis: ellebori nigri: polipodij: laureole: radi. asparagi et bruscli ciclaminis: radi. pieos: et aristo. ro. herbe occalionis fabe lupine hermodactilis. oim. ana. ℥. ij. hec omnia bene lota et trita in optimo vino vsq̃ ad medietatis consumptionem bullã. dein-

de colenk ⁊ adde tātūdē mellis quātū est ip̄m vinū. ⁊ quoli bet mane sumank de hac. ʒ.ij. cū pauco pipere trito mixto.

¶ Uel purgek pa. cū pillis de aloe ⁊ masti. vel cū aliis pillis laxatiuis sic q̄ incurrāt ḡli dissynteriā. postea succurrak dissynterie cū medicamis ḡo i caplo suo notabim⁹ et hoc nō solū in scrophulis ſz etiā in cangrenea ⁊ in oi egritudine q̄ ledit corpus a collo supius ſm magistrū meū ⁊ ſm hybernicum. Pillule quaꝝ vna larat. xv. vel xx. vicib⁹ q̄ dank in scrophulis purgātes tm̄ hūores grossos. Et magi me⁹ vte bak eis cōtra scrophulas. ℞. ellebo. nigri eufor. portulace marine. añ. ij. ʒ. aloes succotrini ad pōdus oīm masticis. ʒ. ſ. ſ. formenk pillule ad modū cicerū ⁊ detur. ʒ. j. ¶ Item cri pelle cōtra scrophulas optime. ℞. radicis raphani viticel le lapatij acuti et ciclaminis. añ. terantur optime ⁊ cū sarina tritici ⁊ vitellis ouorū ꝓficiank ⁊ supra lar coquank ⁊ dē tur. ¶ Itē diagea quā dicā in caplo artetice vz cōtra scrophulas. ¶ Itē flōmia de vena capitis per interualla facta vz cōtra scrophu. ¶ Itē aqua decoctiōis capparū aspera gi ⁊ bruſci in principio scrophularū multū vz. ¶ Itē radix scrophularie cū ouis ⁊ farina mixtis datis in crispellis vel quocūq; mō dari pōt mirabiliter vz cōtra scrophu. Est autē radix scrophularie parue plena nodulis in modū scrophularū. ¶ Itē euforbiū puluerizatū ⁊ cū ouo forbili datū scrophu. p secessuz educit. ¶ Aliud ꝓbatū ad idē accipiak talpa ⁊ elirek bñ. deinde ad solē ericcek ⁊ puluerizek ⁊ cum melle albo cōficiak et fiāt pillule in modū cicerū ⁊ omni die in sero dētur. iij. vel. v. quousq; materia scrophu. per secessuz educak. Juravit mihi ydereticꝰ ang. q̄ pluries hoc experimētū ꝓbavit. ¶ Itē aliud optimū ad idē. ℞. cortī radicis laureole in aceto p noctē et diē infuse exiccate lib. ſ. terank ⁊ bono vino al. vsq; ad medietatē ⁊ consumptionē bul. et addak, ʒ. j. piperis puluerizati ⁊ p vnā noctē stet ad serenū. ⁊ xx. diebꝰ quolibet mane sumat de isto vino pa. quousq; sit expletū. ¶ Itē pul. floꝝ genestre in cibis ⁊ in potibus sumptus scrophulas curat. ¶ Aliud ad idē. accipe caricas ⁊ i qualibet illaꝝ mitte. iij. vel. iiij. gutas lactis titimalli ⁊ mitte eas in sereno aere sic per noctē iacere. mane vero dabis q; mirabiliter valent. ducent eīm ad. xv. sellas vel plures. Et ego sum expertus hoc in pluribus rusticis robustis: q; materiā grossam ⁊ viscosam mirabiliꝰ educunt. ¶ Pul. alꝰ mirabilis magistri mei ⁊ magistri michaelis scoti expꝰ valeno contra scrophu. intro mō. ℞. ligni aloes: margaritarū perforatarū ossis de corde cerui spice nardi blancte bizācie macis gariofiloꝝ galīge thuris: coriandri: nucis muscate: pipis: dyagredij in pomo cocti oīs. añ. ʒ. j. ambre gra. ij. euforbii. ʒ. j. ſ. hec omnia terantur vnunquodq; per se cribellentur et misce et quātum testa nucis capere potest cum aqua frigida ducit eīm. xv. vel. xx. sellas ⁊ scrophulas p secessum purgabit. Et hec de curatiōe scrophularum per viam medicinarum laxatiuarum dicta sufficiant.

¶ Facta itaq; vniuersali purgatiōe i scrophul. abluāt p̄mo ter vel q̄ter in die cū aq̄ calēte: q; vt ait ypo. aq̄ calēs primo mēbrū liatū p̄ter materiā plus inflat. deinde planū efficat deinde radix lingue bouis terak ⁊ radix lilij abiecta medulla radicis lingue bouis ⁊ desup emplastrek. ¶ Itē emplastrū dyaquilō vel apostolicū supra scrophulas positū valet ¶ Emplastrū amagꝺo meo ꝓbatū ad scrophulas. accipe lac capre nigre ⁊ ꝓcaua radicē brionie ⁊ ipaz ꝓcauitatē p̄dicto lacte iple ⁊ supra prunas ardētes bulliat p̄dictū lac q̄usq; ḡli ꝓsumak deide pistek ⁊ supra scrophulas hoc ēplastrū calidū apponak ⁊ quolibet die renouek q̄usq; scrophule resoluank ꝓbatū est. ¶ Aliud ꝓbatū per magīm ildericū anglicū ad scrophulas fiat vnguētū. ℞. armo. saltigēme piretri succi marubij. añ. terank ola ⁊ adde cere. q. ſ. ⁊ cū modico oleo fiat vnguētū ex q̄ vnguāk iurta ignē ⁊ statiz hoc emplastrū desup pone. ℞. sq̄lle radi. lauri serpētarie ⁊ panis porcini. añ. terank cū arūgia porcina ⁊ caliduz desuper pone ꝓbatū est. ¶ Itē emplz ex solo armoniaco in vino resoluto ⁊ supra scrophulas mediāte pecia extensum eas resoluit ⁊ si addas pul. aristo. ro. predicto armoniaco ⁊ parū croci erit empl'm hoc efficacius. ¶ Emplastrū aliud optimū ad scrophulas et ad apostemata dura. ℞. radicis lilij stomacis armoniaci medulle cruris vituli: adipis capre. añ. terantur ola ⁊ cum melle dissoluantur ⁊ fiat empl'm supra scrophu. ¶ Itē radix yreos trita ⁊ affodilloꝝ radix cucumeris agrestis radix filicis mali terre radix ebuli ⁊ viticelle ⁊ ficus sicce oīa in aceto fortissimo vel q̄dā eoꝝ coquank ⁊ addito pauco colophonie trite et eas supra scrophu. emplastra: q; miro mō resoluit eas. ¶ Aliud emplastrū resoluēs eas ⁊ destruēs eas. tere vites cū radice lingue bouis ⁊ cū capitello: ⁊ felle porcino distempera: q; resoluit eas probatum est. ¶ Aliud emplastrum q̄ scrophu. intra hebdomadā resoluit purgatiōe ⁊ fricatiōe loci prius facta. ℞. se. sinapis et vitice sulfuris viui spume maris aristo. ro. bdellij armoniaci. añ. olei antiqui ⁊ cere quātū sufficit. ¶ Rhodus q̄dē cognoscēdi scrophulas a nodis talis est. accipiak hedera terrestris ⁊ folia tuniperi ⁊ cedri ⁊ bene pistātur deinde in oleo cōmuni bulliant et tepi. superponak per tres dies: ⁊ si glādule sint diminuent ⁊ tūc cū hoc medicamine i sistas tātūmō. si vero rubescant ita q̄ ad santē vel maturationē videātur induci incidank. Sed tm̄ incisio scrophu. fugiēda est quātū plus possum⁹. ¶ Nō si eas nō possum⁹ destruere cū medicaminib⁹ intus et extra resoluentibus: tunc mortificentur cū hoc ruptorio ⁊ postea sine lesione et dolore nimio extrahi poterunt. Ruptorium aūt ip̄m sic fit. ℞. calcis viue cinerum fabarum adustarū. añ. de his lac capitellū et cola ip̄m. deinde calcē viuā et saponem. añ. cum hoc capitello resolue ⁊ in capsula glādulis vel capsula terre vel cere pone et supra scroph. pone et sic p noctē stēt vel mortificenk cū pul. affodilloꝝ vel cū aliis puluerib⁹ fortissimis in capitulo de gingiuarū corrosione ⁊ de cācro in gingiuis nato dictis. Cūq; mortificate fuerint bene ipse scrophule cū ferro extrahantur a prouido ⁊ discreto cirurgico: cōsolidek vulnus cū medicaminibus cōsolidatiuis et carnis gñatiuis: et hec cura p mortificationē et incisionē periculosior ē oīb⁹ aliis ⁊ magis fugiēda. ¶ Oleū optimū quo mediāte scrophule noue et recētes in pueris speciaſr cito sanank. ℞. radicis taplie et raphā. añ. ʒ. j. olei cōmunis veteris. ʒ. ij. ponak hoc oleum ipsis radicibus tritis in eo positis in ampulla vel in vase aliquo: et illud vas in caldario aqua pleno bulliente ponak sic q̄ semp in ipsa aqua iaceat quousq; medietas ipsi⁹ aque ꝓsumak ⁊ de hoc tepido oleo ij. vel. iij. gutte instillenk in aurē pa. in illa pte vbi sunt scrophule et hoc fiat plurib⁹ vicib⁹ et si ꝓpter illud oleū auris calefacta fuerit vel tumuerit ita q̄ aliqua putredo exhalare inciptat sctas tunc q̄ solum ponendo sic qualibet nocte parū de illo oleo ca. in ipsa aure curari poterūt huiusmodi scrophule et eaꝝ materia p illā cuacuabit: et tūc cū eo aurē insiste ſz modū p̄dictū quousq; pa. liberat⁹ fuerit. Si ꝺo auris nō intumuerit vel aliq̄d nō emiserit: tunc cū p̄dictis medicaminib⁹ laxatiuis et cū vnctiōib⁹ et emplastris superius scriptis insistas. his oīb⁹ nō ꝓficiētib⁹: qō marie fiet in scropu. antiquatis tūc cū ruptorio supius scripto et cum incisiōe per viā cirurgie insistenduz est: et sic est finis.

ADditiones

experimētū ꝓbatū ad sanādum scrophu. sine ferro et plagā absq; incisiōe. accipe corticē nucum viridiū vel radicē nucis valde tritā: et per duos dies ibi appone: ⁊ deinde per duos alios dies radicē lingue bouis tritā in aceto prius coctā et post tres dies remoue hoc emplastrū: et pone ibi plures sanguisugas et sanguinē sufficiēter dimitte eas extrahere: vel suggere et cū eas removeris appone ibi cerotū ex cera oleo ros. thur. et masti. factuz. et hoc fieri dz circa revolutionē lune si fieri pōt: q; tūc melius est. ¶ Itē comedat pa. interdū de radice scrophularie cū tū pouis. ¶ Itē sumere bis i hebdomada pōdus duoꝝ denarioꝝ olei tuniperi multū valet. ¶ Unguentū ꝓbatū est ad supra sanādū scrophulas ſm fratrē Johannē. ℞. se. vitice maioris sulfuris vi. aristo. ro. bdellij spume maris siue pumicis. se. sinapis. añ. ʒ. j. armoniaci. ʒ. ij. olei antiqui et cere quātū sufficit vnguāk bis in die. ꝓbatū est. ¶ Succus ruthe capparie et agrimonie bibitus et etiā emplastratꝰ supra scrophu. addito armoniaco eas resoluit. ¶ Itē tāmula cōtrita cū succo panis porcini et al. oui mixta et emplastrata supra scrophu. resolvit eas similiter. ¶ Item semen raphani cum amigdalis amaris cōtritis. ¶ Item cinis factus ex radicibus caulium cōbustis: et cum pice liquida coniectis hec omnia supra scrophu. emplastrata eas resoluunt.

¶ Item

Expertum.

Pulvis mirabilis.

Applicāda ex tertius.

Mortificātia scrophulas

Oleum.

Unguentum.

Expertum.

¶ Itē dicit gal. i libro simpliciū medicinaꝝ q si vngāt scrophule ex felle testudis ⁊ ex oleo lilij: ⁊ de radice lilij ⁊. ß. eas emplastrēt delent. ¶ De rūpētib⁹ aūt sine ferro ē sapo cuz calce ⁊ capitello mixt⁹. Itē cinis silicis cū arūgia mixt⁹ ⁊ supposit⁹. Itē vitriol⁹ q̄rcin⁹ cū vitriolo ꝑmixt⁹ ⁊ supposit⁹. Itē sapo cū q̄rta sui pul. rubei. postq̄ ꝯ scrophule fuerit mortificate cū ꝓprio ēplo vel aliq̄ ꝑdictoꝝ arūg. por. cū vitello ouj supponat vsq; ad casuz crustule. postea pone de vnguento citrino cū vnguēto fusco donec fiat pfecta sanatio. Frater Wartholome⁹ quidā inuenē q̄ diu fuerat passus scrophul. cū vnguēto hoc diuina ꝓtute liberauit. Re. eo viride solatrū lapatiū aspaltū. aā. ꝑfice ola ptstata cū succo porri: ⁊ supta scrophulas posuit: ⁊ in breui liberatus est iuuenis.

¶ De tussi. Cap. vj.

Diffinitio Cause

OSt tractatū scrophu. ꝑpletū ⁊ tractatū egritudinū q̄ i gula fiūt int⁹ ⁊ extra gulā: de egritudinib⁹ latētib⁹ in pectore ⁊ spūalib⁹ tractare ꝓposui: ⁊ primo de tussi. ¶ Tussis vt ait Gal. in capo de accidēti est fortis motꝰ virtutis expulsiue. Vel tussis est offendiculū spūs in trachea arteria qō idē ē. ¶ Fit eñ q̄nq; tussis ꝑ ꝑpassionē q̄nq; ꝑ passionē. Per cōpassionē vt quando est synthomia alterius egritudinis siue morbi: vt q̄n fit vitio stomachi vel epatis tumore ⁊ ydropisi: inflatiōe splenis: vel ex pureo vl ex peripleumonia q̄ ola ꝓ ꝓcedentes egritudines ⁊ ꝓsentes cognoscunt. fit etiā tussis ex sicitate faciēte inequalitatē attractionis aeris: ⁊ asperitatē in trachea arteria. Fit etiā ꝓpter frigiditatē coarctātēpas fistulas pulmonis vel trachee arterie: vñ spūs offendit: cū nō possit inde libere trānsire ⁊ sic sequit tussis. Q̄nq; fit tussis ex humoribus a capite descēdētib⁹ qō cognoscit ꝑ narū mucillagines ꝑ sputū: ⁊ saliuarū abūdātiā cū titillatiōe vue ⁊ palati. Qō si ipsi hūores ad spūalia currāt: tūc fit tussis absq; titillatiōe vue ⁊ palati ⁊ mucillagie narū. ¶ Tussis ꝯ ꝓ quenies ex siccitate cognoscit ex fumo a pulmone ꝓcedēte: q: pa. q̄nq; pūctura sentit interius. q̄nq; tussit ⁊ ē sine supfluitatis extinctiōe. Et q̄nq; corpus efficit macillē tū: ⁊ spāl'r si diu duraverit. Tussis vero ex aeris frigiditate vel ex frigida cā cognoscit ex palliditate faciei ⁊ ex eo q: calida ꝓsunt ⁊ frigida obsunt ⁊ per palliditatē ⁊ discolorationē vrine. Tussis ꝯ ex cā calida vl sicca cognoscit ex calore siti ⁊ ex asperitate lingue ꝑ colorē vrine ru. vel citrinū vl circulū igneū. ¶ Si ergo tussis fuerit ex cā ca. ⁊ spūal'r ex sanguine qō ꝑ venarū plenitudinē ⁊ faciē ꝓter modū rubeā. ⁊ per totius corporis dispositionē sanguineā cognoscimus. tūc fiat minutio ex basilica: postea fiat syrupus talis

Signa

Cura

in qualibet tussi. Re. ca. ve. radicis arnoglosse. aā. ℥. j. or. Sia san dei mūdi. ꝑ. j. tuiube sebestē. aā. xxv. se. papaueris pontula guinect ce. aā. ʒ. j. se. cōtū ꝓtusoꝝ. ʒ. ij. gūmi arabici ⁊ dragagāti. aā. cholera ʒ. j. ß. ꝑfice cū zuccaro in estate: ⁊ i hyeme cū melle al. dispumator: ⁊ dek cuz aq̄ decoc. ordei mūdi liq̄ritie ⁊ dragaganti.

¶ Syrupus etiā ex aqua extracta de cucurbita in pasta cocta in aqua coquak semē cydoniorū gūmi arabicū dragagātū ⁊ zuccarū q̄tū sufficit. vz eñ iste syrupus ca. ⁊ sicce tussiē trib⁹ ⁊ etiaz ptilicis ⁊ ethicis. ¶ Itē sub lingua teneat pilulas istas: q̄ mtro mō valent ad tussim ca. ⁊ siccā. Re. papaueris al. succi liquiritie amidi dragagāti. aā. ʒ. iiij. pinearū amigd. dulciū vuaꝝ passarum enucleataꝝ. aā. ʒ. x. se. cōium cydoniorū ⁊ malue viridiū mūdatorū. aā. ʒ. ij. seminis lini gūmi arabici. se. bōbacis mūda candi. aā. ʒ. iiij. tēperenk cū penidijs ⁊ syrupo violato ⁊ fiāt pilke in modū fabe ⁊ vnā post aliā sub lingua teneat q̄lsq; deglutiak ꝑ palatū. ¶ Et ptisanā ordei cū penidijs ⁊ dragaganto bibat desiderata: q: mirabilr vz in hac cā ⁊ lenit pectus ⁊ cānā pulmonis. Itē se. cidoniorū ⁊ succū liq̄ritie in ore teneat q̄nq;. Itē vnguat pect⁹ ex hoc vnguēto: malua ⁊ fenugrecū ⁊ semē lini cū oleo violato bul. qō supnatauerit collige ⁊ de eo vnguak pect⁹: ⁊ si dolor capitis ⁊ insomnietas affuerit fiat em brocatio capitis cuz aqua tepida in qua bulierint ros. vio. ordeū ⁊ capita papaueris. Et si cū his ꝑfecte nō curak denk pilule ad q̄libet tussim ex parte reuma restringentes mirabiliter. Re. mirrhe radi. cynoglosse exiccate olibani ana. ʒ. j. insquiami opti. ana. ʒ. ß. confice cuz mucillagine gummi dragaganti: ⁊ fiāt pillule in modū piperis denk. v. vel. vij. ꝓout tibi videbit in sero: vel dentur alique de illis pillulis reuma restringētibus: q̄ i cap. de reumate dixi. ¶ Dieta illoꝝ sit talis. Si febricitauerint farina ordei succ⁹ furfuris lac amig. coctū cū mica panis ptisana cū penidijs ⁊ dragaganto dek ⁊ locek pa. in loco frigido ⁊ humido ⁊ dyairis et dyadragātū q̄nq; da sibi. Si ꝯ nō febricitauerint: aues pieterīq; in aquis degētes hedos fasianos pdices turdos sturnos ⁊ hmōi comedat vinū cū aqua ordei lymphatū bibat.

¶ Si ꝯ tussis ex frigiditate vel ex cā frigida fuerit q̄ cognoscit q: a quocūq; frigido ledit ⁊ a calore iuuat: ⁊ vina appet alba seu discoloriata ⁊ pinguis fiat syrupus. Re. ysopi ptissi. aā. ℥. ß. liquiritie. ʒ. ß. ꝓreos calamenti mētastri: ca. ve. radicis feniculi ⁊ apij. aā. ʒ. j. iuiube sebestē. aā. xxxv. vuarū passarū. ʒ. ij. mastic. cinamo. zinzi. aā. ʒ. ij. amig. pinearū mūdaꝝ. se. feniculi ⁊ anisi. aā. ʒ. ß. ola i aqua coquank: et addita lib. j. mellis dispumati penidiaꝝ et sape aā. li. ß. fiat syrupꝰ de q̄ sumat q̄libet māe. ʒ. j. ß. ¶ Et si frigidi hūores in cā fuerint digesta materia purga eos cū ꝓrapigra Gal. vl cū pillis cochijs et silib⁹ dyapiaf. dyatris: dyamargaritō dyaciminū dyatisopū gariofilatū et hmōi ꝑ se: vl cū aq̄s q̄ mundificāt pect⁹ q̄s in sequēti ca. dicā dētur. ¶ Inūgak pect⁹ eoꝝ ex dialtea agrippa martiatō oleo laurino et silibus vl ex vnguēto qō i sequēti dicek cap. collocenk i domo cal'a et ignis de ligno siccis cotā ipsis cōstituak. ¶ Lauek caput eoꝝ cū aqua decoc. floꝝ camomille: melilloti: et anesi et cotā igne optie siccenk capilli et⁹: et caput p̄ntis iuoluak optie lymphek vinū cū aqua in qua bul. bacce laurine et ciminū. ss. et galāga. Et si cā multū fuerit reumatica sumat pillas de cynoglossa: vel alias pillas q̄scūq; ꝓtra reuma valētes ouas i ca. de reumate scripsi. ¶ Pille magistri met ad tussim antiquā frigidā ꝑ optie. Re. galbani myrrhe: opij piperis storacis calamite aā. fac pillas in modū pipis quas cū pistello calido ꝑfice: et da. v. vel. vij. cuz ca. in sero. ¶ Pille alie ad tussim frigidā optie. Re. succi liq̄ritie zuccari: pipis. aā. fac. pillas in modū fabe: de q̄b⁹ tres vnā post altā in sero sub ligua teneat q̄lsq; ꝑ se dissoluank. ¶ Pille ad tussim humidā ꝛ hybernicū. Re. storacis calamite croci costi succi liq̄ritie prassij. an. ʒ. iiij. myrrhe galbani: armoniaci oppopōacis: terbētine aā. ʒ. vj. informenk cū succo raphani. ¶ Pille ad tussim subitā. Re. myrrhe castorei galbani: pipis: storacis: prassij: cardamomi. aā. terank ola: et cuz melle ꝑficiank: et i modū ordi informenk. et i sero da. v. vel vij. ¶ Trocisci magri mei ꝓtra tussiz fortē seu reuma acre. Re. amigd. dulciū et amaraꝝ: liq̄ritie: feniculi anisi: olibani fabaꝝ excorticataꝝ se. lini costi. pineaꝝ mundaꝝ. aā. ʒ. iij. myrrhe croci cynamomi. aā. ʒ. i. ß. ola terank peroptime ⁊ ꝑ staminea subtiliter trahāt ꝑfice cū melle et penidijs et amido. aā. de oīb⁹ ꝑm q̄ sufficit et fac trocisc⁹: quoꝝ q̄libet sit ꝑdus. ʒ. j. ß. et teneat in sero vnū et his sub lingua quousq; ꝑ se paulatiz dissoluak et descēdat. ¶ Exprimētū hibernici qō dicit se ꝑbasse ad q̄libet tussim: accipe pomū vnuz bonū et ipz mūda optie a cortice exterior: et fac inde rotulas plures: q̄s in sanguie porci recētis frige et addito melle da pa. ad māducādū i sero cū vadit dormitū. Idē potes facere de pane ca. cū exit de furno accipiendo molicā eius et frigēdo eā i sanguie porci et dādo eā cū melle. Dicit eñ hibernic⁹ cū hoc solo experimēto multos curasse tussiētes. Qō si tussis ꝓpter ꝓpressionē splenis vl epatis fuerit cure tur splen vel epar ꝓput in ꝓprio deo dāte dicek capitu. Si ꝯ ꝓpter vētositatē vel indigōnē stomachi esset ipa tussis aquā decoc. mast. se. feniculi et anisi bibat q̄tidie et electuaria ꝓfortātia et vētositatē carminantia denk sicut sunt dyaciminū dyacalamentum dyanisum et silia a cibis vētositatem et indigestionē generantibus abstineat et sic de alijs.

¶ Additiones Dixit mihi q̄dā se ꝑfecte in pluribus esse expertū q̄ decoctio cētri galli et pulegii illi⁹ herbe cū melle plures liberauit a tussi ēt inueterata et antiq̄ta ⁊ hoc intra paucos dies. ¶ Trocisci ad tussim siccam experti. Re. gūmi dragaganti. amigd. succi liquiritie. aā. ʒ. iij. se cidoniorū ʒ. j. ß. pulpe passularū. sebestē. se. malue. bombacis: ana. ʒ. ij. cōfice cuz syrupo viol. ¶ Dum quidā pateretur tussim inueterata et facta essent sibi diuersa medicamina et nil ꝓficerēt. Quidā docuit eū q̄ acciperet cimarum basilicō tosticci. Ad. j. fenugreci. se. feni. cimini masti. aā. ʒ. i. et faceret

dulsire in aqua et vterek dicta aq̃ oi horia qđ fecit et libera eus fuit. liguuit tñ quã lz dictarũ rerũ ⁊ seminũ in pecia lini subtili. ¶ Ad mundificãdũ pect⁹ ab olb⁹ viscosis ⁊ flegmaticis hũoub⁹ fiãt pille ex radice enule ericcate ⁊ cinamomo añ. ⁊ vtak q̃tidie. ¶ Cuidã mulieri tussiẽti p̃gnanti clamose subuenit dãdo has pillas sub lingua assidue. ℞. thur. masculi storacis calamite. añ. ʒ.ʃ. opij croci mirrhe. añ. gra. xv. fiant pillule sicut lupini cũ vino cocto vel aqua zuccari ⁊ vnguatur cum ceroto de lilio.

¶ De asmate ⁊ dolore capitis. Cap. vii.

ASma est difficultas inspirãdi vel respirãdi vel vtriusq̃. Idẽ esn est asma qđ dispnia: ⁊ fit hec passio vt primũ qñ nimia siccitas cõstringit ⁊ coartat pulmonẽ: ita q̃ pulmo ipse nõ põt debite dilatari: ⁊ sic sequtur asma. Fit etiã ex nimia hũiditate: vt qñ humor superflu⁹ abundat exteri⁹ i superficie pulmonis ⁊ sic pulmo ꝓpressus nõ põt debite dilatari. Qñq̃ hũor abũdat interi⁹ vz in fistulis pulmonis ⁊ sic pulmonẽ nõ pmittit libere dilatari: vnde sequit asma ⁊ mala inspiratio. ¶ Pro igit ad asma fiat talis syrup⁹. ℞. sqle. asse. ʒ. iii. radi. lilij celestis. ʒ. ß. prassi ysopi: ca. ve. añ. ℳ. ʃ. mellis q̃stũ sufficit: vel dek syrup⁹ in capko p̃cedẽti script⁹: quo sumpto deo pillas magri mei ad asma exptas. ℞. agarici. ʒ. ij. ß. radi. lilij yreos prassi. añ. ʒ. ß. turbith. boni ⁊ gũmosi. ʒ. ij. pulpe colloquintide. farcocolle. añ. ʒ. ß. yerepigre. ʒ. iij. ꝓficiãtur cũ vino ⁊ dẽtur ℈m vires. ¶ Itẽ. ʒ. ʃ. de pul. facto de pulmone vulpis ericcato cũ vino vel syrupo de ysopo dato miro mõ vz ad asma. ¶ Itẽ. ʒ. ʃ. stercoris lacerte: vel ȳmũ q̃ factũ setã cũ dicto syrupo ysopi vel cũ vino date multũ vz. ¶ Potio ad asma experta. ℞. ysopi salutie ca. ve. marubij. añ. ℳ. ʃ. rad. enule: ꝓsolide ma. cinoglosse. añ. lib. ß. liq̃ritie ʒ. iiij. corticis pinearũ viridiũ. lib. ß. hec omnia p̃ hebdam vna infundant in vino al. optio ⁊ puro ⁊ odorifero: ⁊ supra eas nõ min⁹ vni⁹ palme natet ipz vinũ deinde colent ⁊ addito melle dispũato q̃stũ sufficit bul. vsq̃ ad vini ꝓsũptionẽ ⁊ deponãtur ab igne tũc adde. ʒ. iij. succi liquiritie pulverizati: ⁊ sumat ex ea decoctiõe quotidie: q̃ solũ cũ hac potiõe data multos asmaticos curauit. Itẽ dent electuaria sicut sunt dyasopus dyaprassij dyatrio ⁊ hmõi distẽperata cũ aquis pect⁹ mũdificãtib⁹ a flegmate ⁊ hũoribus viscosis: si hmõi humores in asmate peccare cognoueris: sicut cũ aqua deco. armoniaci aqua liq̃ritie ficuũ siccar⁹ ysopi prassij radi. feniculi ⁊ apij vuarũ passarũ ⁊ pinearũ cum resina sua in aq̃ decoc. vel in aqua in qua. ʒ. ß. vel prassiuz ⁊ radix yreos tunibe sebestẽ prunа ficca: ordeũ mundũ ⁊ radix tenculi: cũ qua etiã electuaria distẽperẽtur vt dyapenidiagagãtũ ⁊ penidie q̃n miro mõ mũdificant pectus a superfluitatib⁹ viscosis ⁊ flegmaticis hũoub⁹ adherentib⁹ in spũalibus: ⁊ q̃n pa. nihil excreat valẽt hec olia ad tussim ⁊ asma.

¶ Pille asmaticis tussientibus ad dolorẽ cordis vocis et stomachi. ℞. se. cõtuz mũdor⁹ de citonijs se. borraginis liquiritie ⁊ succi eius galãge ⁊ diagagãti gũmi arabici. añ. ʒ. ß. cinamomi gariofilor: nucis muscate papaueris al. ligni aloes se. basilicõis. ʒ ß. storacis amili aromatici mẽthe opt⁹ añ. ʒ. ij. ꝓficie cũ aqua infusiõis ꝓcerciõis diagagãti. ¶ Nõ si ex asmate fiat pectus vel caput dolorosum abrasa capitis summitate apponat ibi saccul⁹ isto pul. plenus. ℞. flor⁹ camomille pulegij ysopi origani baccarũ lauri. añ. ¶ Deinde vnguak ex hoc vnguẽto pect⁹. ℞. flor⁹ camomille: mel liloti ysopi. añ. ʒ. ʃ. se. lini fenugreci. a ß. ʒ. ß. fiat pul. subtilis im⁹: ⁊ distẽperet cũ oleo camomille buttro sine sale ⁊ cera: iuxta ignẽ et hoc vnguẽto inũgak pectus. Et si vis ex hoc vnguẽto facere emplm adde rãtũdez de maluauisco prius cocto per optime ⁊ pistato q̃stũ est ipsum vnguẽtũ ⁊ emplz ex p̃dictis olib⁹ ꝓfice ⁊ pectori ca. applica q: mirabiliter vz ad pectoris dolorẽ ⁊ ad tussim ⁊ ad asma. ¶ Unguẽtũ aliũ optimũ ad dolorẽ pectoris ⁊ ad dilatationẽ ipsi⁹ et ad mũdificationẽ saniei ꝓpter tussim ⁊ asma. ℞. succi prassij ⁊ senationũ. añ. olei viola. thuris masti. ⁊ cere q̃stũ sufficit pinguedinis galline anseris porci medulle bouine q̃tum de olb⁹ fiat vnguẽtũ ⁊ vnguak pect⁹ prope ignẽ añ ⁊ retro: totũ spinale ⁊ fricẽtur bn olia dicta loca. ⁊ hoc fiat cũ vadis dormitũ: ⁊ supponas stupã canabinã vel bõbacem vel pellẽ leporis ⁊ teneat se patiẽs optime calidum ⁊ coopertuz.

¶ Additiones Cõfectio ad asma educẽs hũores grossos ⁊ sanẽ ex pectore. ℞. succi liq̃ritie ysopi sicce: squille radicis lilij celestis. añ. ʒ. viij. ca. ve. siccorũ. ʒ. vij. seminis vitice yreos cordumeni pipis arist. rotũ. nasturcij baurach carui cãpestris amigõ. amarar. añ. ʒ. v. cõficiantur cũ tãtũ dẽ melle q̃stũ olea p̃dicta: dek ex eo ad q̃stitatẽ nucis mane ⁊ sero cũ decoc. hac. ℞. ficuũ siccarũ dactilor. añ. numero. x. radi. liq̃ritie ysopi calamẽti prassi ca. ve. ana. ʒ. ʃ. radicis apij ⁊ feniculi. ⁊ se. eor. se. vitice fenugreci. añ. ʒ. ß. mellis q̃stũ sufficit. Est etiã ꝓueniẽs ad asma dispnia tussim ⁊ saniẽ pisme hũiditatis ipos hũores ex pectore ⁊ ex cãnalib⁹ pulmonis mũdificãs. Electuariũ ad asma dispniã ⁊ orthomiã de mirabilibus libro extractũ. ℞. sautne. ʒ. ʃ. butiri. ʒ. iiij. mellis. ʒ. iij. da stomacho ieiuno. Alij addunt yreos prassij ysopi liquiritie. añ. ʒ. ß. macis folij cucube. ʒʒ. cinamomi subtilis boni ⁊ electi. añ. ʒ. ʃ. mellis q̃stũ sufficit. ¶ Asma dispnia ⁊ orthomia anhelitus sanguisugiũ difficultates sunt anhelãdi: q̃ marie ꝓtingunt in hyeme ⁊ sentibus electuariũ semp accipiat vbi sint ordobũ aristo. ro. ⁊ ysopus calamẽtũ cẽtauree radix cassie lignee radix costi spica ⁊ similia. pect⁹ vnguak cũ oleo anetino camo. ⁊c. ⁊ gutta armoniaci cũ ori melle trita vz denk electuaria extenuatiua vt dyacalamẽtũ dyaprassiũ dyatrio. Pille de cinoglossa valẽt vnguak pectus cũ dyalthea marciato mirtis. dek diatrio. piperõ. Erisspelle facte ex foliis cẽtri galli ꝓtriti cũ vitellis ouoz ⁊ farina ordei valẽt. Pille probate ad hoc. ℞. storacis calami. galba. castorei pipis: añ. ij. opij. ʒ. iiij. ꝓficiant cũ ptisana in infusiõe draga. denk. ir. vel. ri. Balsamuz pdest ⁊ aurea alexãdrina. ʒ. iij. pu. gẽtia. cũ vino vel oleo ꝓsunt splẽ pulmo vel coagulũ leporis cũ vino valẽt. ¶ Optimũ remediũ est cauteriũ. in nodo furcule pectoris in grossa et humida materia dyacameron: ⁊ potio muscata valent. ¶ Oleũ in qua lepus coctus bullierit vsq̃ ad dissolutionem colatũ et vsuz cibariis, vz in asmate. ¶ Itẽ. ℞. radi. aristo. ro. q̃stuz vis ꝓficẽ cũ zuc. detur sero ⁊ mane bolus in strictura pectoris ⁊ thoracis. ¶ Expedit vti dyapenidio dyadragãto. frigido dyapapauere ⁊ zucc. vio. vnguak pectus butiro ⁊ dyaltea mirtis ⁊ gula qñ venit ex siccitate ⁊ i maciliẽtis. ¶ Si si pect⁹ sit strictũ ex hu. qđ scak sputo mktotussi ⁊ sitis ablatiõe dek dyairis dyacalamẽtum dyaprassiũ dyatrion piperẽ. Unguak pectus marciato ⁊ oleo laurino sumat pillas yerepigre in sero ⁊ semel aureã alexãdrinã cum vino ca. fumigek cũ auripigmẽto stuphek cũ enula calamẽto cũ vino. ficus cũ ysopo ⁊ pigra ieiuno data. antimonij sumptũ cũ ouo sorbili vz: flegma viscosum in pectore dissoluit cũ calamo aromatico solo vel cũ terebẽtina sanak accepta in sero intercipiunt fluxum ex frigida causa: auripigmentum non applicetur extenuato corpori.

¶ De emopthoica passione. Cap. viij.

HAmopthoici dicũk q̃ sanguinẽ expuũt q̃ q̃nq̃ ad tussim sequit ⁊ cũ tussi fit. Et ille sanguis q̃nq̃ est mixt⁹ cũ excreatione. Qñq̃ fit spumosus: qñq̃ clar⁹ emittit. Si cũ tussi ⁊ spumosus emittat malũ signũ est: vlcerationẽ esse pectoris ⁊ pulmonis significat. Uñ sepissime mors vicina sequit: cũ excreatiõe ⁊ reumate fit a cerebro seu a capite: qñ q̃ ab epate venit: et tũc est rubor faciei: dolor dextri ypocũdrij. Et qñq̃ emittit etiã p̃ narẽ dextrã san. ⁊ qñ adest grauedo sinistri ypocũdrij: tunc emittit a splene: oculi glauci sunt. Et quãdoq̃ emittit sang. p̃ sinistrã emittit narẽ. Qñq̃ a fundo stomachi. ⁊ tũc emittit vomitu ⁊ est viridis seu niger sicut amurca olei: ⁊ hoc vidi in q̃dã religioso q̃ emittebat sanguinẽ sicut est amurca olei nigri: et erat ab olb⁹ medicis desperat⁹. Cui q̃dẽ superueniẽs fecit fieri balneũ aq̃ decoc. testudinũ optie coctaz et in eo pluries intrauit ⁊ liberatus est. Aliquando venit sanguis a gingiuis ⁊ labijs et cura huj⁹ dicta est superi⁹ in capko ꝓpno. Electio itaq̃ sanguinis ab interioribus⁹ precedẽs semp timorosa et periculosa est ℈m q⁹ dicit ypo. in aphorismis. dicit enim in san. sputo sanies sputũ. In sanie sputo ptisis et mors. Electio ita⁹ san. et cũ clara excreatione curabilis est. Qualitercunq̃ fuerit excreatio san. hoc mõ curak. Fiat flobothomia de basilica et postea infra. v. vel. vj. dies dek decoc. cas-

Primo

sie fistu-

sie fistule viol. prunor mane se. cōium ℞ tutubar ℞ si ꝓstipatus fuerit clystere fiat. Syrupꝰ ad pas. emoptoicā exptꝰ ℈ mei magℓ ℥. ℞. sanda. ar. ℞ rub. acatie fructuū mirtil. ros. sumach berberis balaustie ypocystiδ. boli. ar. karabe. añ. ℥. ℈. ỳge pa. arnoglosse lactuce enduie cycoree epatice ca. ve. añ. ℳ. ʒ. se. cōium. ℥. iʃ. ordei assati. p. ʒ. oia bullāt ī sufficiēti q̄titate aq̄ ℞ addito zuccaro taberzet cū alio bono ℞ zuccaro ros. añ. lib. ℈. ℈. fiat syrupus ℞ pfecte decoquat: ℞ quotidie sumat de eo. ℥. ʒ. ℈. cū aq̄ myrtillorū ℞ boli. Precedēte tñ minutiōe de vena q̄ a spūalibꝰ venit vl̄ꝰ vena mediana ℞ ligēt brachia ℞ core patiētis cū pettis eas āplerātibꝰ. Itē dek sibi elariū magℓ mei ad hoc exptū. ℞. succi liq̄ritie dra ga. gūmi arabici amig. ℞ pineaꝝ assataꝝ añ. ʒ. ℞. se papaue. al. penidiaꝝ añ. ʒ. ℞. amig. se. sidoniorꝝ pomulacc. añ. ʒ. ℈. se. cōiuꝫ mūdorꝝ malue lactuce sanda. al. ℞ rube. ros. añ. ʒ. iiij spodij splenis vulturis. añ. ʒ. ij. cinamōi. ℥. san. dra. boli ar. symphiti cācroꝝ fluuialiū solij. añ. ʒ. ℈. ℈. ꝓsice ipm elarium cū syrupo supradicto vel solū cū zuccaro rosa. ℞ accipiat ex eo in modū castanee cū aqua ordei assati mane ℞ sero. Trocisci optimi ad hoc. ℞. dragagāti boli ar. gūmi arabici: lapidis emathitis san. diatburis masti. balau. ana. ʒ. ℈. semis plātaginis risi assati ypocystidos acatie mumie coralli albi ℞ ru. spodij. añ. ℥. quartis. radicis cōsolide maioris ℞ minoris fructuū myrtilloꝝ cynamomi. añ. ʒ. iʃ. cōficiātur hec oia cū syrupo ros. vl̄ zuccaro ros. ℞ fiat q̄libet trocisc⁹. ʒ. ℈. ℞ detur vnus cū aqua pluuiali ℞ rosata. ¶ Syrupus etiā iste ē mirabilis ni hac cā. ℞. succi plantagis ℞ ỹbene depurati. añ. lib. ij. in quo bullīt gūmi arabici dragagāti asari succi liq̄ritie. añ. ℥. quartis. mumie san. dra. boli ar. añ. ʒ. ℈. ℈. zuccari ro. quātū sufficit. hic eñ syrupus miro mō vz ad emopthoicā pas. vñcūq; pcesserit. ¶ Syrupi etiā ꝓstrictiui pul. ekarta ℞ pille: ℞ q̄ in capło de dissinteria sum dicturus ī hac cā valēt ℞ etiā ea q̄ ī capło de fluxu san. narium dcā sunt huic passiōi ꝓpetūt. ¶ Item emplīn istud pectori applicari pōt qō vz mirabilr ad hāc passionē. ℞. boli. gūmi arab. masti. olibāi. añ. ℥. quartis. terank oia ℞ cū al. ouī tpenk ℞ supra pectus emplenk bibāt subtilissimū vinū ℞ lymphatū cū aq̄ de co. gūmi arabici dragagāti aut succo liq̄ritie farrū. ordeuz ℞ risum coq̄natū: granū coq̄natuz et silia amidū et colatura farfuris: ptisanā cācroꝝ fluuialeꝝ ℞ hmōi cū bolo ℞ san. dra. ℞ cynamo. puluerizatis sumat. ¶ Si hmōi san. a splā lib⁹ fluat fiat minutio de vena cordis. ¶ Si a splene de vena q̄ est inter medīū ℞ minorē digitū sinistre manꝰ ℞ vētosa cū scarificatiōe splēi applicek. ¶ Sta kisti sellis fiat minutio de saphena q̄ est ab interiori pte tali. ¶ Si ī muliere fluat hmōi fiurꝰ ppter mēstruoꝝ retētionē ꝓuocētur menstrua. In viris ppter retētionē emorroydaꝝ ꝓuocēt emorroydes vt ī phisis dicek capłis. ¶ Si ppter hūoꝝ furiositatē ℞ putredinē purgētur hūores vt ꝓdictū ē. ¶ Si a cerebro fluat san. vel a gula vel a faucib⁹ ponak vētosa cū scarificatione post collū. fiat ēt minutio de venis q̄ sunt sub lingua ℞ minutio de cephalica: postea emplz istud supra locū vbi fluit san. apponak. ℞. charte pecorine: piloꝝ leporis ℞ filtri olim ỹbustoꝝ boli mumie symphiti lapidis emathitis san. dra. añ. ℥. ℈. terank oia ℞ cū al. ouī ℞ aceti modico ỹficiank ℞ em plastrū istud appona. loco vbi fluit sang. si a cerebro super cerebrum. si a pectore super pectus. si a faucibus super fauces: si a gula sup gulaz. Item denk syrupi ℞ ekaria supradicta. Itē pille facte ex gūmi arab. et se. plātaginis vsto mumia: san. dra. masti. ℞. hure lapide emathitis radice ꝓsolide: symphito acatia. añ olꝰ puluerizatis ℞ ỹmirtis ℈ cū athanasia ℞ rubea ℞ succo plātaginis. iste pille oēm sanguinē constringunt ℞ cōposite ℞ exprte plurieꝫ p me in hac causa ℞ in quolibet fluxu. ℞. ros. se. catonicū boli coralli al. ℞ rubei.

electuarū exptum.

Syrupꝰ mirabilis.

De fluxu hepatis.

Additiones Syrupꝰ magℓ mei ad sputū sanguis ppter vene ruptura ī pectore. ℞. enō. scariole lingue ceruine epatice lētigis aq̄ yuolarie lactuce polytrici adiāthos añ. ℳ. ʒ. vio. floꝝ nenufaris. añ. ℥. iiij. liquiritie munde cādi. penidis se. portulace q̄n̄erute: se. olum frigidoꝝ. ana. ʒ. ℈. amidi draga. gūmi arabici añ. ʒ. iij. tutube sebestē. añ. ʒ. iij. ℞. ordei mundi. ℘. ℈. zuccari. lib. iʃ. sumach spodij balaustiaꝝ. añ. ℥. ℈. ¶ Trocisci experti in emoptoica pas. et in quolibet fluxu. ℞. ros. se. catonicū boli coralli al. ℞ rubei. lapidis emathitis psidie balaustie fructuū mirtilloꝝ se. papaueris al. gūmi arab. dragagā. spodij sumach sang. dra. karabe vernicis masti. cynamomi mumie ỹsolide maioris acatie amidi se. plātaginis corrigiole: se accedule ypoquistidos ossiū cācroꝝ. ỹbustoꝝ. añ. ʒ. ℈. q̄dam cōburūt oia suprādicta: quidā assant solū supra tegulam ℞ cōficiunt inde electuarium. Alij cū succo plantaginis faciunt inde trocisc⁹. ʒ. ℈. de quibus dāt vnū in mane cū electuario cydonior: ℞ cū zuccaro ros. Alij in sero contra quēlibet fluxū san. vel ventris. Alij sunt q̄ nō cōburunt supradicta sed cōbusta fortius cōstringunt ℞ assata minus: fiat aūt scōm q̄ necessitas magis aut minus requirit.

¶ De ēptmate. Cap. ix.

Tquia vt ait Ilypo. in san. sputo saniei sputū: idcirco de saniei sputo post sputū videndū ē. Sanie igit̄ sercātes dicūt empici.

¶ Et hmōi passio modis diuersis fit. Fit enim ex apostemate in instrumentis spirituū creato. ℈. in pulmone vel sub costis ex pluresi vel peripleumonia. Cause. Qñ eñ hmōi ad purgādū nimis morak sanies vel nō pfecte curak: tunc pulmo inficik. ex cuius infectiōe nutrimentū venēs corrūpit: ℞ tūc cū crepuerit hmōi apostema ℞ sanie emiserit bonū est si multū nō duraverit. Et q̄nq; per screationē hmōi saniei sequik screatus sanguis: q̄ malꝰ est vnde festinādū ē cito vt pectꝰ mūdificek ne sanie in corpore manāte ptisis sequak ℞ mors. ¶ Signa empicoꝝ sunt hec sputū saniei corporis macillētia: coli graciliras anhelādi difficultas cum tussi. q̄nq; ēt ex asmate: facies subtūida rotūditas oculorū ℞ tumor. Aliq̄n ēt febrū empici sicut p calorē in volis manuū ℞ pedū cognoscere possum⁹: ℞ p alia signa se. cōia. Signa. Hā q̄nq; sentiūt dolorē in sinistra pte in medio thoracis q̄nq; retro scōm diuersa loca infecta ℞ marie ī russiendo ℞ expuēdo ppter motū emissiōis vel euulsiōis in locis ꝑdictis dolor sentit. ¶ Et nota q̄ patiētes pluresim seu pipleumoniā si nō purgent. ℈. xiiij. die post ruptura aꝑatis fiūt empici. Empici ꝯo facti ex precedēti aꝑate si nō purgētur infra dē. xl. a quo fit ruptura fiūt ptisici: ℞ hoc habem⁹ ab ypo. ī aphorismis q̄nte pticle. Quicūq; empici fiūt si purgent a xl. die a quo ruptura fit solutū. Si ꝯo nō vt plurimū in ptisim cadūt. de ptisi aūt pipleumonia pluresi ℞ cardiaca ī tractatu seu libro febrū tractabo dāte ꝺo. Ad hāc passio fiat syrupus tal. ℞. ordei mūdi. ℘. ℈. ca. ve. ℳ. ℈. se. fenugreci. ℥. ℈. mellis lib. ℈. ℈. dętur cū aq̄ fiscuū ficcarū ℞ passularū vel cū aliqua de aq̄s pectus mūdificātibus in ꝓcedēti capło dictis. Et dētur ēt ipe aq̄ cū dyapenidiō. ℞ dyatris vel dek eis mel ros. cū ipsis aq̄s distēperatū: vel cū aq̄ ysopi dragagāti vue passe: ℞ hoc mō dek sibi p dies q̄tuor cum sapa si nō se bricitauerit. Et si cū his pect⁹ nouerit nō tore mūdificatū mundificek cū aliqua lotura: vt cū aqua fructuū ℞ similib⁹. ¶ Inūgak pect⁹ cū vnguētis in ꝓcedenti capło dictis: vl̄ ex dialthea marciato agrippa ℞ silib⁹. ¶ Itē spica celtica apiū anetū brāca vrsina serpentaria maluauiscus ī vio ℞ oleo decoc. supra pect⁹ cathaplasmētur. ¶ Saponaria ℞ cēraurea sil̄r decoc. cathaplasmēk sepe ℞ sepiꝰ ca. ¶ Itez si nō febricitauerit spica myrrha cassi. lig. ℞ piper lōgū. añ. ī optimo vio diu fac bullire ī vase qō habeat os lōgū optic figillatū ne respirare possit. ℞ cū diu bulliterit pa. optic cooperꝰ fumū ī ore recipiat p embotū: ℞ hoc vis vl̄ter fiat in hebdā. ℞ de tpo vino colato cū ptisana ordei accipiat rosata nouella dyarodō: vel istud elariū. ℞. pinearū amigd. se. papaueris al. añ. ʒ. ℈. ysopi zuccari caricarū passularū se. bdō bacis liq̄ritie ℞ succi eꝰ dragagāti gūmi arabici boli ar. rubei. añ. ℥. ℈. memithe penidiaꝝ añ. ℥. iij. mell. rosat sape q̄tū sufficit cōfice sic. pineas passulas caricas ℞ amigd. diu tere ℞ pul. terēdoꝝ amisce ℞ ꝓsice cum melle ro. ℞ sapa vt diximus et mane ℞ sero capiat ex eo ad q̄titatē nucis pue. ¶ Si febricitauerit farinā ordei cū lacte amigd. coq̄natā comedat simulā aquā furfuris frumētū hmōi distēperata ℞ coquinata cū lacte amigd. comedat: aquā ordei gūmi arabici ℞ dragagāti cū zuccaro penidis ℞ dragagāto bibat. Si ꝯo nō febricitauerit pullos hedos fasianos perdices turdos sturnos oua soricilia: vitellū ēt cū ouis tubio: ℞ vuis passis conditum ℞ huiusmodi comedat: vinum lymphatū cum aqua decoc. ysopi vuarum passarum: ficuuz siccarū ℞

Cura.

Prono stica.

Dieta.

stitubarum bibat a cotu ⁊ a nimio labore abstineat.

¶ Additiones syrup⁹ optim⁹ ad ẽpuma ex-pt⁹ p me cõposit⁹. ℞. ari. ro. bñ mũde. ⁊ p ũtuor pteo diuise. ʒ. iij. se. mirthi. ʒ. j. illud qõ repit in foliculis radicis cõsolide maio-ris ysopi vngule caballine cẽtũ galli ẏmicularis q̃nque nerue cymbalarie. aã. ℈. j. san. dra. ʒ. iij. se. malue ⁊ bõbacis aã. ʒ. j. ordei mũdi. ℈. j. hec oĩa insufficiẽti q̃ntitate aq̃ bulliãt: ⁊ addito ʒuccari q̃ntum sufficit fiat syrupus.

¶ De passiõe stõachi ⁊ ꝑmo de vomitu ꝓuocãdo. Cap. x.

¶ Am de pas. stõachi i hoc libro meũ ꝓpositũ sit tractare cũ stõach⁹ a multis pas. ꝓ vomitũ ꝓuocatũ cure⁊ visus est mihi vt ꝑus de ꝓuocãtib⁹ vomitũ tractare icipiã. multos em̃ vi-di q̃ cibor⁹ ⁊ potionũ multã receperũt q̃ntitatẽ q̃ ilico egro tare inceperũt ⁊ nisi q⁹ ũmediate fecĩ eos ꝓuocare vomi tũ in eis q̃ egritudinẽ vl' se. piculosam ⁊ forte mortẽ incur-rissent q̃ statim liberati sunt ꝓpter vomitũ ꝓuocatus. Cõpe tit etiã hic q̃ stõm hñt repletũ flegmaticis: ⁊ viscolis ⁊ ma lis hũorib⁹ ⁊ etiã febricitantib⁹ ex plenitudie ⁊ repletiõe ni mia. ꝓpetit etiã hic q̃ hñt nimiã grauitatẽ corpis abolitio nẽ venar⁹ extẽsionẽ ⁊ rigorẽ cũ calore. hec ei plẽtudinẽ stõi significãt ⁊ vomit⁹ i his ꝓpetit. ¶ Med iciarũ igit vomiti

Vomitiua simplicia.

uar⁹ alie sũt leues alie fortes. alie fortissime leues sunt cortices vl' radices ebuli: succ⁹ sãbuci tumi terre. se. attriplicis se. rape seu radix: accẽtũ cũ aq̃ ⁊ oleo ydroleõ pliccaria: ⁊ vo mitiuũ Nicolai inferius describẽdũ vomitiua vero fortia sunt sicut raphanus squilla tarus tãpsia magna cataputia: nux: vomica: castaneola indica se. pẽthaphilon. dactyli pẽthadactilus: crocus ortulanus succ⁹ cucume. agrestis lac ficulnee centauree maioris viride eris elleborus niger ⁊ vomitiuum scrapelle subscribendum. ¶ Vomitiua vero fortissima sunt sicut fel porcinũ taurinũ vaccinũ ⁊ similia. ¶ Medicie iterũ grossos: ⁊ viscosos hũores attrahentes ꝓ vomitũ sunt ellebor⁹ al. ꝓdũ narcis⁹ cataputia granus biachi titimalli castaneole rotũde cũ melle ⁊ aqua tepida ⁊ syrupo acetoso. ⁊ hec oĩa fortia sunt i attrahẽdo ipsos hu mores viscosos: debiliora ꝙ eis sunt i attrahẽdo ꝓdcã sal idicũ se. radi. se. attriplicis et sinapis. Que ꝙ co. nigrã ꝓ vomitũ educũt sunt. se. attriplicis aq̃ fasiolor: radix ysos malua cocta cũ porrio ormel cuz aceto radix narcisci co-

Vomitiua compositia.

cta. Vomitiuũ Nicolai est istud. ℞. tapsie collecte in mẽse Junij. ʒ. iij. croci africani. ʒ. j. ℈. nucis vomice. ʒ. i. ℈. assari. ʒ. j. hec oĩa trita in aq̃ salsa vel salmẽtina vsq̃ ad medieta tẽ bull⁹. ⁊ additis li. iij. mellis dispumati ⁊. ʒ. iij. succi asari vsq̃ ad ꝯsũptionẽ succi ⁊ aq̃ bulliãt. Cũ ipz aũt dare volue ris distẽpabis ex eo ad quãtitatẽ castanee cũ ca. ꝓ noctẽ ad serenũ relideat. mane ꝙ ꝓmek: vel cũ syrupo acetoso vel aq̃ ca. detur vz delicatis hoibus et ad nauseã a superfluis ⁊ acutis hũorib⁹ factã: vz etiã cõtra tertianã verã seu notã ⁊ ẏtra quotidianã ⁊ quartanã. ¶ Vomitiuũ patriache ad idẽ valz qõ sic fit. ℞. tapsie li. j. cro ci. africani. ʒ. iij. cynamomi assari. aã. ʒ. ij. mellis q̃tũ sufficit. det cũ olꝰ supradictis ad q̃ntitatẽ castanee. ¶ Vomitiuũ ꝙ scarpelle fortius his duob⁹ sic fit. ℞. tapsie li. j. cynamo. assari. aã. ʒ. j. croci. ʒ. iij. amigdalar⁹ amararũ. ʒ. j. cataputie. ʒ. j. gũmi. ara. ʒ. j. in aq̃ salsa vel salmẽtina coquãt hec oĩa trita ⁊ cũ melle ꝛficiant et detur de eo ad quãtitatẽ castanee cõtra egritudines in vomitiuo Nicolai dictas. Si det cũ ca. vomere facit si cũ ri gida ꝓ secessum educit. ¶ Vomitiuũ magĩ mei erpti in-ducens vomitũ ⁊ sellas suauter. ℞. corticũ radicis laureo le radicis ysopi eos se. raparũ ⁊ rapistrariũ. aã. ʒ. j. terant⁹ ⁊ oĩa ⁊ decoquant⁹ i trib⁹ li. aq̃ vsq̃ ad vnã ẽuentiat ⁊ colet⁹ ⁊ ad dita li. j. succari ꝓdicta colet⁹ ⁊ coq̃ntur optime vsq̃ ad ꝯsumptionẽ ipsius aq̃: ⁊ tũc cũ pluere isto admisceat. ℞. corticũ radicis laureole siccarũ assari ꝓdisi. se. rapar⁹ rapistrar⁹ gladioli mast. aã. ʒ. iij. de hoc vomitu det. ʒ. j. distẽperatũ cũ ca. Et plus vz si aliq⁹ det taceat ꝓ totã noctẽ sub aere sereno. in mane tribuat: vz cũ mirabilr etiã plus q̃ de vomitiis aliq⁹ supradictis ad oĩa tã dicta si cataputie mũde cũ mel le ⁊ zucca. aã. mixte in modũ castanee cũ aq̃ distẽpate det. dicit q⁹ si collecta fuerit trahẽdo ẏsus trã tũc ducit ꝓ secessũ si ẏsus celũ qñ colligit trahit: tũc ducit ꝓ vomitũ: pbatũ ẽ. ¶ Aliũ vomitiuũ optimũ. ℞. se. attriplicis rapar⁹ radicis rapistrar⁹. asi. ʒ. ß. terãt ⁊ in li. iij. aq̃ bull. q̃ usq̃ ad vnã deuentiãt colẽt ⁊ addito pauco ʒucca. ad serenũ ꝓ noctẽ stẽt i ma ne ꝙ tribuãt i potu. Võtti. altũ. ℞. cotti. radi. salicis se. atri plicis rape radicis aneti raphãi. aã. ʒ. ß. bul. i li. iij. aq̃ vsq̃ tertia ꝓ remaneat ⁊ additis syrupi acetosi ꝯpositi. ʒ. ij. ⁊ olei cõis. ʒ. ß. totũ i potu sumat: vz. n. hmõi vomiti i arteti ca ⁊ vitio lapidis ⁊ post cõestionẽ salsoꝝ pisciũ radicũ ⁊ ce par⁹: ⁊ post multã potationẽ vini liphari. Unctio vomitũ ꝓ uocãs. ℞. succi ellebori ⁊ esule vel pul. ipsoꝝ aã. ⁊ cũ felle taurino ⁊ al. oui ꝯmisce: rõ q̃ vẽtrẽ vngas ab vmbilico supra ⁊ vẽet hoc ẽt vũtuũ ẏmeos ascarides interficit ⁊ educit. Unũ ꝙ või. facim⁹ q̃liꝫ ꝓ isto q̃ alios vũtuos capere nõ pñt hoc mõ. ℞. esule radicis laureole ellebori al. semis rapar⁹ atriplicis raphani rapistrar⁹. aã. ʒ. j. hec oĩa bñ trita ⁊ lota i lib. iij. vini bul. q̃usq⁹ ad vnã redeãt ⁊ colent⁹ ⁊ postea ad-misce alteri⁹ vini ⁊ mell⁹. aã. li. j. croci. ʒ. q̃rtio ⁊ ꝓ noctẽ ia ceat ad serenũ ⁊ det ex eo li. j. ¶ Panis ꝙ puocãs vomitũ fit ex farina tritici cũ succo ellebori vel laureole vel esule vel lacte titimalli vel ꝓdictar⁹ pul. in malo dulci i medio ꝛcauato ponant⁹ ipz malũ i pasta iuoluat: ⁊ ipa pasta de super cũ acu pforet⁹ ⁊ decoquat⁹ in furno ⁊ ipz pomũ come dat⁹ qñ suauter vomet. ⁊ hec fiũt ꝓ delicatis ⁊ ꝓ illis q̃ ab horent sumere medicinas: ducũt em̃ eos suauter.

¶ Additiões empl⁹ qõ si supta vẽtrẽ põat vomitũ ꝓuocat. ℞. elli albi. ʒ. j. pipe. ʒ. ß. ꝛficiãtur cũ felle taurino vl' vaccino. q. s. ⁊ stõ applica. ¶ Itẽ erptũ ẽ q⁹ si flores genestre citri ni coquant⁹ in aq̃ ⁊ potet⁹ dicta aq̃ statim prouocat vomitũ ⁊ si addat⁹ se. rapar⁹ rapistrar⁹ ⁊ atriplicis citius operat⁹. vo mitus suauis ⁊ leuis fit de floribus sambuci tritis cũ melle mirtino. da. ʒ. j. ¶ De vomitu restringẽdo. Cap. xj.

¶ Accidit qñq⁹ plurib⁹ vomit⁹ superfluus ⁊ imo derat⁹ q̃ nisi restringeret⁹ pa. posset ci to deficere: ⁊ virtus ei⁹ debilitari annihilari: ⁊ pro sternit: q̃ vomit⁹ qñq⁹ sit ex stomachi defectiõe. qñ q⁹ ex ca. hũorib⁹ qñq⁹ ex frigiditor: viscolis. ¶ Si itaq⁹ ex fri Signa gidor⁹ humorũ abundãtia accidat facit eructatiões vel in sipiditates ⁊ in vomitu flegma viscosum vel aquosus vel pmixtũ ⁊ grauedo i capite et in stomacho frigiditas sentit. Nã cerebrũ cõpatit stõ ꝓpter colligãtiã qñ hꝫ cũ eo. Si ꝙ sola frigiditas sine humorũ vitio fuerit: tũc adest grauedo stomachi vl' frigiditas in ꝓfundo ⁊ nullius vomit⁹ abũdã tia demõstrat: frigida obsunt ⁊ ca. ꝓsunt: q⁹ si hu. cal. sint i cã tunc in vomitu qñq⁹ vomit co. croceã. ⁊ qñq⁹ viridẽ ⁊ cũ emittit os miro mõ amarus est. Si vero sola caliditas sine humore fuerit in cã adest dolor: ⁊ ardor stomachi sitis ⁊ sic citas oris nec vomitus aliquomodo predictor⁹ colorum est tu ens calida exhibita magis vomitũ incitat. frigida ꝙ ipz repumũt. Si ꝙ vomitus fuerit ꝓpter superfluitatẽ cibariorꝝ vel acumẽ ipoũ hoc scim⁹ p indiciũ pa. qñ fatet⁹ nimis come disse: vel salsa cibaria acria: vel acuta. Qñq⁹ etiaz accidit vomit⁹ ꝓpter acuitatẽ medicine assumpte. ¶ Si itaq⁹ vo- Cura si mit⁹ fuerit ꝓpter hũores frigidos ⁊ viscosos purget cũ pil fuerit ꝓ pter hu mo. frigidos. lulis aureis vel sine quib⁹ esse nolo: vel cũ pillulis yerapi gre Gal. ⁊ silibus: postea vinũ decoc. nucismus. cynamomi ⁊ mast. cũ dyacimino vel dyamargaritõ vel dyapendiõ vl' dyazinziber vel trifera magna vel cũ aliquo siki elario det. ¶ Postea applicet hoc empl'm stomacho. ℞. mẽthe sicce: ablinthij sicci. aã. ʒ. ß. costi. ʒ. j. pipis ciperi calamẽti galline sq̃nãti. aã. ʒ. quartis fiat empl'm ⁊ distẽperet cũ stomatice liq̃da: vino veteri ⁊ oleo nardino vel oleo muscellino: ⁊ appli cet stomacho: q⁹ mirabilr vz in hac cã ⁊ etiã in vomitu ex sola frigiditate facto. ¶ Aliud empl'm ad' idẽ. ℞. baccarũ Sia ci lauri cymini mast. olibani cynamo. nucismus. ligni al. ana. bo. pulueriz⁹etur ⁊ cũ oleo muscellino vel laurino vel cõi tyna ca ⁊ albu. oui ꝛficiantur ⁊ supra stomachũ apponat. ¶ Si S ia vero fuerit vomitus propter defectiones stomachi dentur pharma electuaria ꝛfortãtiua vt sunt pirio narcoticõ: muscata dya co. margaritõ: dyacimini ⁊ sisia. Det ẽt ipsa electuaria i vomitu facto ꝓpter cibi ⁊ pot⁹ abũdãtiã: pr⁹ tũ cũ vomitu aq̃ ca. stomacho optime mũdificato. ¶ Si ꝙ ꝓpter medicinaz assumptã ꝛtingit mittat pa. in bal. aq̃ plurialis in q̃ decoc te sint cyminũ galle ros. myrt⁹ fruct⁹ iumperi mẽtha et ra dix filicis ⁊ sisia vel in ipsa aqua ca. spõgia vl' pãn⁹ ẏsuius

stõ sepe

sepe ⁊ sepi⁹ applicet. Et ẽplz factū ex bolo mastice san. dra. lapidis emathitis. añ. ʒfectū cū succo mẽthe:⁊ al. oui ⁊ mica panis trita stōacho applicet:qz oẽz vomitū stringit ꝓbatū est. ¶ Qñ si co. in cā eē cognoscat:purgetur cū ori. lara tuo vel trifera ⁊ hmōi:et aliq̄ clysteria fiāt ꝓuenientia. Et si fuerit oportunū si plenitudo venarū affuerit de vena stōi minutio fiat. deinde hoc emplz stō applicet. ℞. ro. ʒ. f. sandaloꝝ al. ⁊ rub. ypoq̄sti. spodii acatie. añ. ʒ. q̄rtis panis bis cocti torrefacti ⁊ i aceto ifusi. ʒ. j. sabaʒ nigrarū torrefactarū. ʒ. f. fiat ex his pul. subtilissim⁹:⁊ cū succo cydoniozoleo ro. et cera ꝓfice. emplz et stō applica:qz vz i oi vomitu et cā ca. tā in febre q̄z sine fe. ¶ Aliꝝ emplz ad idē silet:h⁹ mastic et aloes terant:⁊ cū al. oui et aq̄ ro. distēperent et stō applicet. ¶ Aliꝝ exp̄tissimū qz̄ statiz quēlz vomitū ꝓstringit:ter mētū forte cū succo mēthe ⁊ aceto ꝓmisce:⁊ fac torcellū calidū et stō applica:qz statiz vomitū stringit. ¶ Aliꝝ emplz ꝓbatū ad oēm vomitū restrigēdū. ℞. sterc⁹ porcinū ⁊ spālr comedētiuz glādes et radices silicis terat ⁊ coq̄tur i aceto vsqz ad acetꝝ ꝓsūptionē. hoc ẽplz ca. supra orificiū orto stōi applicet ter vel quater i die:qz mirabilr stringit. Itē pinea cocta cū aq̄ pluuiali stō applicet. ¶ Itē aq̄ ⁘coc. millefolij ⁊ antistoꝝ. i. floꝝ vuaꝝ acerbaꝝ in potu data vomitū stringit. ¶ Itē peonia in aceto decoc. galle balau. ro. myrti cynamomū costū cortex maligra. ⁊ hmōi ꝓstrictiui in aceto infusi:⁊ ca. stō applicati ip̄m vomituz restringūt. ¶ Qñ si vomi⁹ cū fluxu vētris fuerit:det syrup⁹ ros. ⁊ myrtin⁹:syrup⁹ de succo plātagis trocisci elaria ⁊ alia ꝓstrictiua:q̄ i capło de dissynteria dicā deo dāte comedāt cibos leuissime digōnto. pullos phasianos pdices:⁊ hmōi aues comedētes semia iuniperi ⁊ fructꝰ myrtilloꝝ assata et intꝰ plenas frōdib⁹ vl fructib⁹ myrti vl cū acetovl agresta vl succo limonū vl citrāgulorꝝ patas salsa ẽt ex mēta gariofi. ro. maiorana cynamomo:⁊ mica panis assata supra prunas i aceto intincta ⁊ cū succo limonis vl agresta vl aceto:hec salsa facta ⁊ data multū cōfert. ¶ Emplm qz̄ vomitū restrigit ⁊ stōachuz cō fortat. ℞. ros. masti. olibani nucismuſ. storacis bol. ana. dra. laudani. añ. ʒ. q̄rtis. ligni al. muſci ābre. ʒ. f. mēte maiorane sicce. añ. ʒ. ij. croci. ʒ. f. ꝓciāt ex succo mēte oleo rosato ⁊ cera. Et emplm ex his factū applicetur stō:et sic de singulis.

Additiões Cura per me ꝓposita q̄ curaui quādā mlierē q̄ ad min⁹. x. vic⁹ assellabat:⁊ totiēs vomebat:⁊ habebat eā pro despata:feci ei fieri hoc emplz ⁊ stō applicari. ℞. lapidis emathitis bol. ar. gūmi arabici:diagagan. masti. cynamo. ros. añ. ʒ. iiij. hec oia i pul. redigāt:⁊ cū cera ⁊ oleo ro. vl masticio ꝓciāt:⁊ supra stōachū supra petiā extēsum ca. applicet. Itē feci sibi dari i potu zuccarū ro. antiquū cū aq̄ decoc. masticis. ⁊ asse distēpatū:postea feci sibi fieri syrupū ex aq̄ decoc. mente cimini assi. corticis granati et masti. assi. zucca. ro. ⁊ zuccari al. q̄tū sufficit. ⁊ vsa ē his oib⁹ ⁊ infra spatū duoꝝ dierū liberata fuit. ¶ Quidā pa. flatic⁹ intīn vōebat q̄ nihil poterat retinere ꝑ cibo:⁊ hmōi vōitū i ꝓncipio inolui retinere:ſz cū egritudo eēt i declinatiōe videō vltra modū ꝓtutē debilitari:ꝓstrinxi hoc mō timēs casum virtutis:accepi de succo mēte dōestice satis ⁊ addito modico aq̄ ro. et masti. bñ mixtis:pane diuisuz p medū ⁊ bñ ignē assatū ꝑdicto liquori ifundi feci:⁊ ca. supra stōz mediā te petia lini multotiēs apposui mutādo ip̄m ⁊ restrict⁹ est vomit⁹ ⁊ ꝓfortat⁹ ē pa. et cōualuit. ¶ Emplz mirabile ad vomitū restrigēdū. ℞. ro. mēte:fungoꝝ q̄ nascunt ad pedē ros. camine. radicis cōsolide maio. bol. gūmi arabici:lapidis emathitis cynamo. añ. ʒ. f. q̄n̄q̄ncruce. succi ꝙbene succi mēte:succi foliorꝝ ꝓsolide maio. añ. ʒ. j. panis torrefacti ⁊ i aceto infusi q̄tū videbit:terant oia ſimul:⁊ ex eis fiat emplz ⁊ ca. supra stōm ab vmbilico supi⁹ applicet:pira ẽt assa ta ⁊ cydonia grossa comedat mespila:sorba fructꝰ myrtilloꝝ ⁊ silia mitiū risum:⁊ hmōi cognata comedat: cynamomū ẽt sepe masticet. ¶ Ad vomitū. ℞. succi maloꝝ granatoꝝ muzoꝝ. ʒ. iii. succi mēte q̄rtis. j. pul. sumach. ʒ. j. coquātur ⁊ colent succi optime. ¶ Ad idē vinū decoc. galāge galiofilorum mente masti. ana. si bibatur valet ⁊c.

Cause et signa

De siti. Cap. xij.

Sitis plib⁹ fit de causis:vt q̄nq̄ de calore spūaliū. ⁊ hec sitis vt plurimum mitigatur ꝑ attractionē aeris frigidi ⁊ hu. est enī ſm plmū appetitus frigidi ⁊ hu. ¶ Qñq̄ fit sitis ex epatis calore:⁊ isti sentiūt calorē in dextro latere:⁊ postq̄ bibūt marie si ambulant. ¶ Qñq̄ fit sitis ꝓpter cholerā nimiū supabūdātē i stō ⁊ tūc isti habēt amaritudinē oris ⁊ bibita aq̄ frigida sentiūt alleuationē. ¶ Qñq̄ fit sitis ꝓpter ebullitionē ⁊ ardorē stomachi vt in febricitantibus ⁊ cibaria comedētib⁹ ca. ⁊ salsa ⁊ talis sitis ꝑ potationē aq̄ frigide sedatur. ¶ Fit ēt sitis qñq̄ ꝓpter frigidos hūores abūdantes in stomacho. Aliq̄n fit sitis ꝓpter nimiū vsum pisciū salsoꝝ ⁊ aliorū indigestibiliū. ¶ Et si oppōis cōtra me qz dixi q̄ sitis ē appetitus frigidi ⁊ hūi. ſm plurimuz:ſz pisces sunt frigidi ⁊ hu. igitur debēt sedare sitim. Rñ. qz cū pisces sint flatici ⁊ indigestibiles:⁊ cū flegma sit pncipiū indigestoꝝ ſm plm cū immoderate comedunt multū de flegmate generāt. qđ mirabiliter repugnat digestiōi:⁊ hoc modo pisces ⁊ oia cibaria indigestionē generātia generant sitiz. ¶ Qñq̄ fit sitis ꝓpter nimiā mēbriorū inanitionē vt in ethicis ⁊ ꝓsūptis:⁊ hoc ꝑ ea q̄ dicunt i ca. de ethica curat. ¶ Qñq̄ ex flegmate sallo in stō supabundante fit sitis ⁊ tunc fit oris salsedo. Et hec sitis ꝓpter potum aque frigide mitigatur. ¶ Qñq̄ fit vitio renū ⁊ ex dyabete. tunc enī renes totā attrahūt humi. ab epate ⁊ desiccantur nimiū ⁊ calefiunt. ⁊ sic ꝓpter nimiā calefactionē ⁊ desiccationē epar desiccatuz attrahit a stō vñ desiccatur stomachus ⁊ aresc it. ⁊ isti tales curātur cum vnctione olei vio. populeon vel rosati circa renes desuper posita tabula subtili:⁊ per dicenda in capło de dyabete. ¶ Qñq̄ sitis fit ex nimio potu. vini fortis seu ex supfluo cibo sumpto ⁊ hec sitis curatur per vomituz:ē postea superdormiat pa. silr curatur sitis facta ꝓpter nimiuz esuz piscium ⁊ indigestibilium ciboꝝ. ¶ Qñ si humores frigidi crudi ⁊ indigesti facientes sitim in stomacho fuerint:prius digerant cum oximelle cōposito:vel de radice raphani facto:deinde prouocet vomitus post comestionē salsoꝝ ⁊ in cisiuoꝝ ciboꝝ cum vomitiuo Nicolai scarpelle:⁊ similib⁹ supascriptis. ¶ Et si fuerit grauis ad vomendum purget cū pillulis aureis ⁊ silibus postea detur elarij:aromaticū nardinū ⁊ diacostū vel dyaisopō vel dyacuminū:⁊ istud elarium est optimū ad hoc. ℞. masti. trocisc oꝝ dyarodō. añ. ʒ. v. karabe mente sicce cardamomi maio. ⁊ mio. xiloal. serici crudi. ʒ ʒ. nucismuſ. cynamomi. añ. ʒ. iij. mellis dispūati li. f. sumat. ʒ. f. cū vino odorifero. ¶ Qñ si sitis fuerit ꝓpter malam ꝓplexionē stomachi frigidaz sine humoris vitio detur ʒ. j. tyriaci vel metridati cū vino odorifero al. decoc. masti. aut emoꝛroisa cū aqua menthe. ¶ Qñ si sitis fuerit ꝓpter caloꝛē abundātē in stō purgetur co. cuz vomitu vel cuz alia decoc. ꝓuenienti:postea denk isti trocisci cuz syrupo acetoso de zucca. ⁊ aqua. ℞. spodij san. al. ⁊ ru. se. cōiuz mund. se. portulace. añ. ʒ. v. ros. siccaꝝ. ʒ. viij. berberꝝ. ʒ. v. cāpho. ʒ. j. ꝓficiant cū aq̄ ros. ⁊ succo portula. Et si cū hoc supuenerit fluxꝰ vētris adde bolū et sā. dra. ꝑdictis trocisc is. ¶ Si ꝙ sitis fuerit ꝓpter caloꝛē spūaliuz vt in febricitātib⁹ vel etiā ꝓpter malā ꝓplonē stomachi calidā sine hūo. vitio fiat aer artificialr frigid⁹ cū ifusiōe dom⁹ et aqua ros. et aspliōe frigidaꝝ herbaꝝ p domuz et silium. Syrupi frigidi ẽt ro. viol. nenupharis et syrup⁹ de psilio et de aq̄ cucur. et zucca. facti dētur. ¶ Sitis ꝙ q̄ fit vitio spūz siue spūaliuz epatis vel pulmonis sedatur cū patiēs tugit altiq̄d de acetositate citri vel limonis vel alicui⁹ rei acetose:hec enī res acetosa ꝓuocat in sitiente quādā leuē tussiculā q̄ faciet ip̄am sitim cessare stet supra aquā currētē vel distilletur loc⁹ eruopsilio vel se. cydoniorꝝ in aqua infusuz in oꝛe teneat syrupi frigidi supradicti dētur. Syrupus etiā acetosus et oxizaccarasi rupi tulep:et elaria frigida:sicut sunt tria sandali dyarodō abbatis zuccarū ros. vio. dyapruns et etiā elarū cophōis et spālr si choleric⁹ humor fuerit in stō. ¶ Pille iste tenēātur sub lingua. ℞. se. portu. draga. añ. ʒ. ij. se. cōium lactuce añ. ʒ. ij. sanda. al. et ru. gūmi arabici. añ. ʒ. j. temperētur cuz aqua ros. et fiant pillule in modum fabe:quarū vnā sub lingua teneat quousq̄ ꝑ se dissoluatur. Itē emplm ex semperuiua:solatro rasura:cucur. et similib⁹ exterius apponatur ¶ Quod si sitis fuerit cum catarro pul. gummi. arabici et amuli et diagagāti. añ. oia insimul cōficiātur et fiant pillule quaruzvna sub lingua teneatur quousq̄ ꝑ se dissoluatur

Si a cholera.

Si fuerit cum fluxu

Cura si ab humo. indigestioi stomacho.

Si a caliditate stomachi.

Si a caliditate spūtuum.

Si fuerit cum catarro.

Itē dek syrup⁹ spālis ad hōc. ℞. amili gūmi arabici dragagā. añ.ʒ.ℓ. se.cōiuz ȝtuso⁹.ʒ.ℓ.se.aptj.aneti.añ.ʒ.ℓ.bul.hec oia in lacte amigd.adde tñ vio.ros.añ.ʒ.ℓ.ꝛ fac syrupū cuz zuccaro et dragagāto.añ.ℊ tū sufficit.et dek cū ptisano ordei quotidie.Syrup⁹ ēt fact⁹ de succo melonis palestini et zuccaro miro mō vz cōtra sitiz. Si pp inanitionē mēbriorū fiat sitis sedek per ea q̄ dicta sunt in capło de ethica:vel cū tali mixtura. ℞.diarodō abbatis.ʒ.uj.rosate novelle.ʒ.uij dragagāti frigidi.ʒ.vj.et hec de sin dicta sufficiant.

Si propter inanitionē mēbrorū

¶ De mala ȝplone stomachi cal.seu frigida dolorē faciēte.et deventositate stomachi. Ca.xiij.

Stomachus pati q̄nq̄z ꝓpter malā cōplonē calidā:seu frigidā et predictē. Itē patit q̄nq̄z ꝓpter vētositatē in eo generatā.q̄nq̄z etiā ꝓpter apostema i eo natū:cuius hui⁹ apostematis stomachi in tractatu se.ponem cū istud apa nō possit esse in stō sine se. ¶ Si ergo calida cōplo stomachi p̄dñak idebite signa erūt hec. Primo q: et⁹ digō velocissima ꝛ robustissima'est ꝛ plus digerit q̄ appetat:ꝛ specialiter si dura ꝛ frigida cibaria sumat. Si vero leuia cibaria ꝛ ꝑuersioni facilia sumat cito corrūpunt in eo ꝛ calida cibaria ꝛ pot⁹ inferūt nocumētū. Frigida ȝo put expedit si acciptank pficiūt:adsunt etiā hec accidētia inflatio orificij stomachi sitis vehemēs dolor pūgitiuus q̄nq̄z eructatiōes palatū viētes;potus amaritudo vomit⁹ vl̄ secessus choleric⁹:ꝛ magis aggrauat pa.in tpe nimis ca.vina crocea tincta colore magis solito cū resolutionibus emunctoriis sicut grana ameos:ꝛ sicut fracture ozobi in fundo vasis. Et q̄nq̄z ꝓ medū vīle natātib⁹ q̄ q̄nq̄z sunt coloris ru. vel croceī aliquātulū oblōgi vl̄ rotūdi hmōi ex hūoribus calidos ꝛ adustos significāt ꝛ q̄nq̄z est fe.ꝛ sitis. Si ȝo frigida cōplo p̄dñak stō his signis cognoscak. Primo q: stōach⁹ natuſr frigid⁹ plus appetit q̄ digerat:ꝛ frigida cibaria ꝛ dura eū aggrauāt. Cibaria ȝo leuia ꝛ digōni obediētia cito ꝑuertūt i acetositatē ꝛ nō multū sitūit. adest dolor grauatiu⁹ q̄nq̄ adest vētris ȝstrictio:q̄nq̄z aquosum flegma vel viscosuz vel vitreū ꝓ vomitū vel secessum emittit:vina pallida vel subpallida karopos lactea vl̄ al.cū substātia mediocri spissa frigida aūt obsunt ca.prosunt.Q̄ō si vētositas fuerit in stō gñata adest rugit⁹ cū gurgitatione:multe eructuatiōes ab hu.abūdantia p̄cedētes:ex quarum emissione pa.alleuiak. ¶ Si igitur fuerit mala cōplo stōi cal'a mixta cū humiditate fiat pilo minutio de vena stōi vnib⁹ ꝛ etate pmittētib⁹ dek ēt decoctio san.purificō i capło de dolore capitis ꝓpter san.facto dicta. Si ȝo cal.materia cū siccitate in stō mixta p̄dñak.ꝛ ipm aggrauat: puocek vomit⁹ cū his q̄ sunt dicta i ꝓpio capło vel si nō fuerit facilis ad vomēdū mūdificek cholera cū aliq̄ decoctiōe ad hoc ꝛuenīēti. Post ea syrupi ellaria.ꝛ q̄ in cura sitis ex caliditate facta dari nusquam in hac cā exhibeank. ¶ Trociſci ad caloꝛē stōi optimi. ℞.spodij sand.al.ꝛ ru.se.cōum.se.portulace.añ.ʒ.v.cā phore.ʒ.ſ.ꝓfice cū aqua ros.dek vnus cū syrupo acetoso vel orizaccara cū aqua frigida. ¶ Ellariū optimū cōtra caloꝛē stōi ꝛ doloꝛē. ℞.succi malo⁹ granato⁹ dulciū ꝛ acetosoꝝ spodij ꝛ portulace sanda.al.ꝛ ru.añ.ʒ.ɾ.mast.diaga.succi liq̄ritie añ.ʒ.v.galāge karabe:añ.ʒ.uj.croci ligni aloes spice.añ.ʒ.ſ.ʒuccari lib.ij. ¶ Syrup⁹ valēs ad extingēdū calorē stomachi ꝓpter caliditatē ꝛ appetitū confortās. ℞.aceti pomo⁹ citrino⁹ lib.uj.succi granato⁹ acetosoruz.lib.v. aceti lib.iij.pruna damascena.cc.nutube.l.viole mane.añ. ʒ.ſ.sandalo⁹ albo.ꝛ ru.añ.ʒ.iij.mirabolano⁹ citrino⁹.ʒ.ɾ. oia terank ꝛ in lib.v.aq̄ ꝓfecte coquank:ꝛ in additis predictis liquorib⁹ fiat syrupus de quo denk.ʒ.ij.cū ca.ꝛ vis q̄ magis purgek in quelibz receptione pone graū.v.dragridij in pomo cocti. ¶ Ungak stomach⁹ ex oleo ros.vio.ꝛ mādragore ꝛ silib⁹. Ut epithumetur stomachus ex cymbalaria vermiculari:solatro ꝛ silib⁹. Vel ex hoc epithimate:q̄ō vz cōtra doloꝛē ꝛ cholerā stōi ꝛ epatis adustiones.cholerā ru. refrigerat ꝛ ceteris febricitantibus ꝓfert. ℞.sand.al.ru.farine ordei.añ.ʒ.iiij.ros.vio.añ.ʒ.ij.opij memithe galie boli a.cāphore.añ.ʒ.ſ.fac pul.ꝛ tempera cū succo cucur.siue solatri vel cū mucillagine psilij.Comedāt pisces marinos vl̄ petrosos salitos conditos cum aceto vel agresta.vel succo limonum vel citrangulorum ꝛ rosarum pullos galinaceos vel etiam sturnos perdices phasianos etiā in plaudib⁹ degentes ꝛ hmōi carnes comedant humectantes cum predicto aceto conditas.pruna dama.succum granati cū tamarindō.mixtum ꝛ amigd.lac cucur.ptra ꝛ silia comedāt ꝛ vinū clarū subtile ymphatum bibāt. A melle ꝛ a cōditis cuz ipso ꝛ ab oibus cibariis nimis calidis ꝛ vnctuosis ꝛ etiam a facile cōuertibilibus abstineant hmōi ēm cibaria cito digestibilia in corrup.cōuertunk. ¶ Q̄ō si mala ȝplo stomachi frigida peccauerit in stō sine humoris vitio tunc da in potu.ʒ.ſ.tyriace vel metridati cū vino antiquo bono ꝛ odorifero.aut emotrosiā cum aqua menthe vel metridatū cuz aqua masti.spice absinthij ꝛ galāge:ꝛ hec dari debent iuxta modo in declinatione existente. Si vero ipa mala ȝplo cali.stomachi fuerit ex hu.vino tunc ꝓuocetur vomit⁹ post comestionē salsorum:ꝛ incisiuoꝝ. Si ȝo non fuerit facilis ad vomēdū purgek cū pillulis de quinq̄ generibus vel pillulis aureis yera ruffi ꝛ similibus vel cū pillulis de speciebus quas ponit Serapio in antidotario suo dētur ellaria calida vt dyazinzi.dyatrion piperēō electuarium aromatici cum nardinum dyaspermaton dyacalamentū gariofilatū ꝛ sisia. ¶ Vel aliud electuariuz q̄ō est expertū ad frigiditatem ꝛ ventositatem stomachi. ℞.masti.trocisci dyarodon troci.de ros.añ.ʒ.iij.menthe sicce karabe:cardamomi ma. ꝛ mi.rtioal crudi zinzi.nucismu.cynamomi.añ.ʒ.ij.mel.despumati.lib.ſ.detur.ʒ.ℓ.post bibat vinuz odoriferū. ¶ Ellarium Gal.valēs cōtra frigiditatem stomachi ac renū grossaz dissoluit ventositatē ꝛ flegma quod est in stomacho est attenuans memoriā corroborat.canitiē retardat:tussim extirpat curat. ℞.piperis al.zinzi.galange liq̄ritie cassieli.matrati.añ.ʒ.vj.spice pipis lon.nigri assari carpobalsami.rilobalsami carui cimini gariofil.añ.ʒ.iij.ros.ʒ.iuj.ℓ.ameos apij cardamomi minoris cuscute nucismu.ligni aloes macis calami aromatici costi ameos calamenti origani squinanti piretri folij radicis yungorum.añ.ʒ.ij.zuccari pentō añ.ʒ.xv.terantur oia ꝛ cū melle ꝓficiantur ꝛ in modū auellane detur ante cibū ꝛ post cum vino odorifero. ¶ Dyantisum valens cōtra frigiditatem stomachi ventositatē ꝛ isflationem flegmaticam ꝛ tussim cōpescit. ℞.anisi.ʒ.ɾ.liquiritie masticis.añ.ʒ.ɾ.ʒʒ.galāge cynamomi maratri carui.añ v.gariofilo⁹ cubebe cardamomi spice croci.añ.ʒ.ij.ℓ.mel. quantum sufficit. ¶ Stomaticō cōtra frigiditatem:ꝛ humiditatem stomachi ꝛ defectionē. ℞.gariofilorum foliꝝ cassie lig.cynamomi.añ.ʒ.ij.assari piperis lōgi.añ.ʒ.ſ.ℓ.pipioal. ꝛ nigri calami aromatici.añ.ʒ.iij.ʒʒ.mast.spice.añ.ʒ.iiij.coquātur zuccarum quousq̄z indurescat q̄ supra porphyrium proiiciatur:ꝛ tunc pul.predictorū admisceatur. ¶ Stomaticō aliud ꝓfortans:ꝛ calefaciens etiam os reddēs odoriferum. ℞.cynamomi piperis albi ꝛ nigri.ʒʒ.cardamōi galie muſc.ligni aloes gariofilorū croci masti.nucismuscate añ.ʒ.ſ.muſci.ambre.añ.ʒ.ℓ.oia terantur ꝛ cū zuccaro bñ cocto pul. predictorum addak filonium dyarcubarbarū ꝓfectio anacardina emotrosia dyacostū dyaouganū ꝛ sihaele ctuaria dentur cōtra frigiditatē ꝛ stomachi ventositatem. ¶ Item ad ventositatem stomachi ventosa sine scarificatione supra stomachum posita miro mō valet. ¶ Itē balsamū in potu datū. Item granum edere ad q̄titatē trū pillularū datū valet. ¶ Pulus optimus ȝtra ventositatē stomachi. ℞.costi se.feniculi anisi cynamomi galāge nucismuscate.ʒʒ.gariofilo⁹ carui cimini.añ.ʒ.ſ.muſci.ʒ.quartis terātur oia ꝛ vtak in cibariis suis isto pul.ꝛ ipsuz etiā sumat q̄nq̄z cū vino odorifero ca. Cibaria cali.ꝛ subtilia comedat carnes pullinas in vino odorifero coctas cū saluia ꝛ predicto pul.comedat:vinuz rubeū ꝛ maturum bibat. Cōtra frigiditatē stomachi vnguak stomachus⁹ oleo laurino nardino pulegio absinthino masticio camo.ꝛ sibis cū marcia ton dialthea ꝛ agrippa mirtio. ¶ Item pulegū in vino coctum ꝛ ipsum vinū biberū ꝛ spongia in ipso vino calido infusa ꝛ stomacho applicata multum valet. ¶ Item absinthium ꝛ partaria in vino cocta ꝛ desuper emplastrata dolorem mitigāt. ¶ Item stercus boutnum calefactū in tegula superpositū valet. ¶ Itē cynamomuz mētastrum absinthiū ꝛ bacce lauri:hec oia supra tegulā calidam caleſiant ꝛ in sacculo ponātur ꝛ supra stomachum apponak. Stomach⁹ tamē purus sit vnctus ex aliquo ex supradictis vngue-

tis ꝛ optime

tis ⁊ optīe calefactis. ¶ Cathaplasma stōachū calefactēs ⁊ cōfortās. ℞. gariofilor croci rilobalsami costi. masti. camo. mellilott. añ. ʒ. iiij. calami aromati. absinthij ligni al. castorei sanfuci aneti piretri basilicōis carpobalsami thuris añ. ʒ. ij. terank osa exiccata: ⁊ cū oleo camo. ⁊ terbētina ꝑficiātur ⁊ supra stōm empſek. Aliud ad idē. ℞. costi spice sīnāti nucismuscate. sanfuci basiliconis mēthe calamēti florū camo. rousmarini salute exiccate frōdiū mēte absinthij cipi ligni aloes. macis ʒedoar. piretri. ȝȝ. cynamomi pipis lōg. ⁊ nigri nucismus. gariofilor folij castorei. añ. ʒ. ß. terank osa ⁊ i vim odoriferi lib. ß. olei sisamini lib. ß. p noctē tacēt mane vero vsq; ad ꝑsumptionem totius liquoris coquank ⁊ addita cera terbētina ⁊ mastice fiat empl'm ⁊ stomacho applicetur quoniam mirabile est.

Additiones Dicit Raſ. habui quendaz socū qui ꝑquerebatur de arsura ⁊ calore stōi. ⁊ marie in principio digestionis. cui dedi zuccari rosati ⁊ vio. ana. ℥. j. ß. ambre. ʒ. ß. olei nenufarin. ʒ. ß. osa insimul misceri feci ⁊ hoc medicamine vsus fuit plib⁹ vicib⁹ ⁊ in breui fuit curatus. ¶ Quidā dolorē ⁊ defectū stōi passus cuz ab altis nō mouerit remediū per somnium fuit sibi annunciatū q; furfur frumenti cū optimo vino al. bulliret ⁊ i tela idē lueret ⁊ calidum ōtūcūq; pati posset stō applicaret qđ fecit ⁊ curat⁹ fuit. Et si refrigeraret tegulam calidā desup apponeret: qđ fecit ⁊ curatus est. Et post idē pa. eodē remedio plures curauit. ¶ Epithima valēs ad pūcturā stōi calorē ⁊ icisionē q̄ fit de citrina cholera. Quidā iuuenis nepos pape Alexādri cū esset prope mortē ꝓpter vomitum imoderatū q̄ nō poterat restringi fecit me vocare ⁊ ego recepi ros. frōdiū ⁊ fructuū myrtillor mēthe bene sumach balau. corticis granator. añ. ⁊ feci de his duos sacculos paruos ipleri: ⁊ in aqua ⁊ aceto bullire: deide mō vnū mō altū fecī applicari stō plices: ⁊ dedi succū ros. antiquū et ꝑseruaz cydonior sine spēb⁹ ⁊ feci post hoc inūgi stomachū ex oleo masticino: et in illa nocte restrict⁹ est vomit⁹ et liberat⁹ est.

Ad vomitū.

electuarium et gutz. ¶ Electuariū quo nihil est melius ad dissoluēdū grossam vēt̄ositatē stōi: et ad remouendū frigiditatē et dolorē lūi ⁊ lumboz q̄ a ventositate consueuerūt procedere. ℞. ȝȝ. ß. v. gariofilor pipis macropiperis nucismuscā. cynamomi galie muscate cardamomi maioris ⁊ minoris cubebe. añ. ʒ. j. carui anisi petro. apij fenicli nasturtij. añ. ʒ. ß. ſ. cumminogelle amcos. añ. ʒ. ij. ß. origani mentastri foliorum ruthe siccorum. añ. ʒ. ß. castorei. ʒ. ß. baccar lauri nucleorū persicorum amig. amara. ꝓcos: arist. lōge. serapini opponacis. añ. ʒ. iiij. detur cum vino tepido ad ꝫtitatem auellane. Et si fit recte liberet a dolore lūi et lumborum q̄ tumcūq; fortis sit: ꝓbatū est. ¶ In dolore stōachi si materia est flegmatica apta euacuationi prouocek vomitum: et si syrup. sumank ormellis cōpositi. ʒ. iiij. sine aqua sumatur dyaciminum dyagalāga et detur et vngatur oleo ruthe vel costino almansorio vel apponak emplm de laudani. ʒ. ij. cere. ʒ. ß. costi. ʒ. ß. ⁊ apponak ca. stomacho. Oleum. ℞. olei camōi. ʒ. ij. masti. ʒ. ij. olei de absinthio. ʒ. ij. ß. olibani. ʒ. ß. aloes epattici. ʒ. iiij. cere. ʒ. ß. fiat vnguētū quo vngatur stomachus. ¶ Pul. optimus ad cōfortationem stomachi ex cipis gariofilis ⁊ corticibus citri fiat pul. optimus ad cōfortationē stomachi ⁊ digestiōis sumendo. ʒ. ß. post cibum. ¶ Itē. ℞. panis assi ros. menthe. añ. cū vino arabico vel aceto infunde et stomacho superpone. ¶ Unguētum. ℞. ros. stoxa. calamite masti. cere olei nardini balsami. añ. ʒ. iiij vel sic. ℞. stoxacis cynamo. gariofilorū nardi costi. ana. ꝛc.

¶ De defectu appetitus ⁊ de inaturali appetitu vt de appetitu comedēdi crudas carnes et hmōi. Cap. xiiij.

Cause. **Quandoq;** accidit appetitum in pluribus deficere qñq; ex hūoris plenitudine: qñq; ex distēperantia caloris et ex defectione naturalis virtutis. Aliqñ accidit appetitus defectus: ꝓpter cōpassionē cerebri: sicut patet in freneticis qui non appetunt. Accidit etiā ꝓpter incisionē neruoz ipsorum a cerebro ad stomachum descendētiū. Accidit etiam propter chimos calidos seu frigidos vltra modū stomacho abundantes. ¶ Si itaq; humores ca. peccauerint mundificētur sm q̄ in precedenti capitulo dictum est: ⁊ emplastra confortantia que in capitulo precedenti dicta sunt: a que in capitulo de vomitu restringendo dicta sunt stomacho applicentur. Et cibaria etiaz salsa ibi dicta exhibeantur. Si indiguerit minutione de vena stōachi minuatur dyarodō abbatis triasanō. rosata nouella: ⁊ huiusmodi electuaria tribuantur. Syrupi etiaz frigidi ⁊ cetera in capitulo de malacōplexione stomachi calida dictata dentur ⁊ trociſci ibi dicti. ¶ Electuarium appetitum confortans ⁊ sitim mitigans. ℞. interiorum granator acetosorum in tegula assorum. ʒ. ß. se. myrti. gummi arabici: dragagāti. semi. portulace. añ. ʒ. ij. cinamomi galāge. añ. ʒ. ß. succari al. lib. ß. Item lac vaccinum in quo decoc. sit. ℔. j. mēte multuz valet in hac causa. ¶ Syrupus valēs cōtra calorē stomachi ⁊ ablationē desiderij propter choleram vomitū etiā cholericum restringit. ℞. interiorum granatorum acetosorum. l. ⁊ pumorum. c. succi vue agrestis: succi cidoniorū agrestium aceti. pomi citri. añ. lib. j. ß. cōmunium agrestū. ʒ. iiij. aceti lib. ß. ʒuccari. lib. iij. aromatizetur cū pauco camphore ⁊ detur. ¶ Qđ si defectus appetitus fuerit propter frigidos humores in corpore existentes purgetur cuz vomitu vel medicina vt in precedenti capitulo dictum est. Ubi de mala cōplexione frigida curam posui: ⁊ vngatur. ⁊ epithimetur. Syrupi vt ibidem dixi ⁊ electuaria calida ibi tradita in hoc casu denk ⁊ vngak stomachus cum isto cerato. ℞. costi. masti. berberis olibani gariofilor. añ. terātur ⁊ cū oleo ⁊ cera conficiank in modum ceroti ⁊ totaz etiā vngatur: dentur electuaria ca. superius dicta: comedant cibaria cali. ⁊ in quibus delectenk etiā si sint paz contraria: q; parum deteriorabⁿ ⁊ pot⁹ laudabiliori est quidē ex melioribus vt ait ꝓpo. in aphorismis. Plāte pedū ⁊ manuū aceto ⁊ sale fricenk. Et salsa ex serpillo mentha saluia petro. cum pul. specierum predictarū ⁊ medio allio cū aceto vel aggresta ⁊ mica panis trita cuz carnibus assatis vel elixatis dek mostarda etiā cū ipsis carnibus. ¶ Qđ si defectus appetitus ꝓpter opilationem cutis fuerit. quod etiaz per predicta cognoscere potest: dentur diuretica confortantia stomachū ⁊ poros aperiētia: sicut syrupus de absinthio ⁊ squinānticus apozima radicis: ortz accara ⁊ huiusmodi epithimata ⁊ bal. fiāt ex aria confortantia ⁊ ca. tribuantur dormiant etiā moderate. Nā vt ait ꝓpo in aphorismis. Somn⁹ vt moris est naturalis est vt noctē nō effugiat ⁊ diem non impediat dicta etiam salsa detur. ¶ Qđ si ꝓpter se. nimiū tenuiū ⁊ corporis cōsumptionē fuerit defectio appetitus: dentur cibaria ⁊ electuaria restaurantia que dicentur in capitulo de ethica ⁊ in capitulo de siti dicta sunt multa que cōpetunt in hac causa. Qua lirata in quatuor partes scindātur: ⁊ etiam salsa facta ex mētha pul. cynamomi ⁊ nuce muscata rosa marina serpillo mollica panis assata supra carbones cum succo limonum vel citrangulorum vel acetovel agresta vel aqua ro. distemperetur ⁊ detur cum his ouis q; mirabiliter tēperant spiritus: tollunt enim fastidiū ⁊ abominationem ⁊ excitant appetitum. Et etiā valet hmōi salsa contra fluxum vēt̄ris cum ouis predictis data. odorent panem assum supra carbones ⁊ in aceto infusum. ¶ Accidit etiam quādoq; mulieribus ⁊ etiaz viris innaturalis appetitus ita q̄ stomachus quandoq; appetat acuta: quādoq; pontica seu acetosa quandoq; lutum. qñq; cretam: qñq; carbones ⁊ similia. Et causa huⁱ⁹ egritudinis sunt humores corrupti: seu putrefacti in villis stomachi clausi qui aut sunt in eo creati aut alunde fluxerunt q̄ humores faciunt diuersitatē in appetitu rei contra naturam sm diuersitatē ipsoz. Nā si sint nigri ipsi hūores in villis stomachi clausi appetunt carbones. Si ꝛo albi ⁊ flegmatici appetūt cretā al. ⁊ hmōi. Sitibet ruffos ⁊ matones rubeos appetūt: huiusmodi. Et ego vidi multas mulieres has passiones patientes ⁊ specialiter frigidas naturas habentes: et mulieres ꝫ plures pregnantes primo secundo ⁊ tertio mēse hāc passionez pati ꝓsueuerūt ꝓpter sanguinem menstruorū: qui non omnino suo nutrimento conuenit. ¶ Hec itaq; passio sic curek purgetur humor nociuus cū pillulis de speciebus quas ponit Serapio in antidotario suo vel cuz pillulis de yerapigra vel cum pillulis aureis vel cuz pilulis de quinq; generibus. postea detur de hoc medicamine ad ꝫtitatem. ʒ. j. ß. de tertio in tertium diem: qđ ad hec est bonū

Si fuerit a calidis hūoribus.

Si fuerit a frigidis hūoribus.

Si fuerit abopilatione cutis.

Si fuerit ab inanitōe.

Denna turali appetitu.

Cause.

Cura.

eterpertū. ℞. cupularum glandium. ʒ. iiij. aloes. ʒ. viij. succi cicupatouj. ʒ. iij. radicis squinānti. ʒ. ij. myrrhe. ʒ. j. coquātur in lib. j. aque et exprimātur et colētur: detur de tertio in tertium vt dixi. Itē fiat tyriaca ad hoc optima. ℞. cardā. maior. mi. cubebe. añ. ʒ. quartio. carui ameos. añ. ʒ. ß. anisi fenic. añ. ʒ. j. succari al. et boni lib. j. fumat de eo ad quantitatem auellane in sero post bibat aquam calidam.

¶ De appetitu canino et bolismo. Cap. xv.

APpetitus caninus recipit denominationem a cane. q; sicut canis quotidie appetit: quotidie comedit si inuenerit aliquid: sic isti quotidie appetunt ⁊ comedūt plꝰ qꝫ eorum stomachus possit digerere seu continere. Bolismus vero dicitur multitudo famis a bo quod est multitudo et limus quod est fames: vnde ex eisdem causis fit appetitus caninus et bolismus: et eadem sunt signa in vtroqꝫ hoc excepto q; in bolismo mēbra sunt magis debilitata qꝫ in canino appetitu. ¶ Accidunt itaqꝫ he passiones propter humorem acetosum: aut ex mala complexione stomachi frigida: aut ex inanitiōe. Si ex frigiditate vel ex humore acetoso fuerint sequitur ventris solutio: et defectus corporis ex inanitione fit ex defectu regitiue virtutis: et exeūt cibi fere eadem quātitate qua sumuntur. Accidit quādoqꝫ propter nimium calorem ad quē nō sequitur multa vētris solutio: q; isti tales quantum appetunt tantuꝫ per corpus eorū diuiditur. ¶ Si ex acetoso vel frigido hūo. fuerit hec pas. si corpus fuerit plectoricū et virtus fortis digerat materia cum orimelle cōposito de melle cum pillulis aureis: vel cuꝫ yera vel aqua zinzi. deinde dentur electuaria ca. dicta in precedētibus capitulis. Et vinum rubeū spissuꝫ dulce amabile et vinosum. sicut esset vinuꝫ calabrie detur. Electuariū quod competit ad caninum appetitum ⁊ bolismū ℞. cardamomi maio. ⁊ mi. macis nucimuſ. añ. ʒ. vſ. piperis macropipis leucopiperis. ȝ. añ. ʒ. vij. ⁊. ß. cynamomi. ʒ. iij. gariofilo. ℔. ʒ. j. croci. ʒ. ß. amomi spice masti. añ. ʒ. ij. ß. muſci. xiloaloes ambre. añ. aure. ß. mellis dispumati li. ij. ¶ Mō si fuerit hec passio ꝓpter matā cōplexionē stomachi frigidaꝫ siue humo. vitio: tūc dentur cibaria pinguia et vnctuosa: sicut carnes pingues: porcine lardum: butyrum lac ⁊ similia Magister meus quendā tanuēsem curauit: qui ꝓpter malam cōplexionem stomachi frigidā patiebatur appetitū caninum ⁊ in cura multorū sieterat medicorū qui eū non poterant curare: hoc modo faciebat ipsum infundere panem in amurca olei: et post vinū dulce ⁊ spissuꝫ dabat sibi in potu: postqꝫ panē prdictū in amurca olei comederat. Et sic in breui fuit fastiditus ⁊ curatus ab illa egritudine fuit: vidi aliū quēdā q; li. j. adipis vaccini in lib. j. olei insimul fecit liquefieri in modū vnguenti: ⁊ totum comedit et tantum fastidiatus est q; stetit per quinqꝫ dies q; nō comedit: ⁊ sic ab illa egritudie curatus est. ¶ Mō si fuerit hec pas. ꝓpter causaꝫ si humor in cā fuerit: purgetur vt est conueniens cū decoc. aliqua ꝓpetenti: postea syrupis frigidis ekarijs frigidis epithimatibus frigidis ⁊ aliis rebꝰ frigidis vtaꝫ fꝫ q; in capi. de siti ex cā calida dictū est. ¶ Et quia multotiēs in bolismo spāliter accidit sincopis ꝓpter hoc fiat frequēs aspersio aque ros. supra faciē pa. Linū odoriferum purum in quo misce parum xilobalsami puluerizati ⁊ parū ambre in potu detur. Et emplm istud a latere sinistro sub assella sinistra: videlz supra cor apponat. ℞. ro. ʒ. ß. galie muſca. lignial. añ. ʒ. quartio. cāphore. ʒ. ß. croci. ʒ. j. muſci. ʒ. j. distēperentur cū succo mirthi ⁊ aqua ro. ⁊ fiat emplm: fiāt etiaꝫ cetera remedia in hac causa q; in caplo de sincopi ⁊ cardiaca in tractatu fe. dicturus sum.

Cause. si fuerit a frigiditate.

Si fuerit a caliditate

¶ De eructatione ⁊ singultu. Capi. xvj.

ERuctatio alia fumosa: ⁊ hec excalidi humore fit ⁊ hꝫ os amaricatuꝫ situm. ardorē stōi: vinā tinctā in colore citrino cū substātia tenui. Alia eructatio est acetosa: sꝫ hec aliqñ ex sola vētositate sine materia i stōacho coadunata ⁊ nō est cū grauedie multa stomachi: sꝫ vētositatem ⁊ rugitū quādoqꝫ in stomacho sentiunt ⁊ acetosam eructationē. Aliqñ est cum humo. vitio ⁊ isti quādoqꝫ sentiunt grauedinem ⁊ frigiditatez circa stomachū. ¶ Si hec pas. fuerit ex sola calidita te sine hūoris vitio sola potione aque frigide in bona quātitate cōsueuit curari. Et si non dentur trocisci ekaria ⁊ syrupi in caplo de siti ex cā facta dicta. ¶ Si vero hec passio fuerit ex calida materia cū hu. vitio tunc digeratur materia cū orizaccara composita ⁊ vomitus ꝓuocet cum decoc. se. raparum ⁊ rapistrarum ⁊ syrupis ⁊ similib⁹. Et si non fuerit facilis ad vomendū purgentur cū trifera ⁊ orimelle ⁊ similibus: vel cū pillulis de quinqꝫ generibus: vel cum pillulis de reubarbaro ⁊ similibus: postea dentur trocisci electuaria et syrupi in capitulo de siti ex calida causa facta dicto. Mō si hec pas. fuerit ex sola vētositate sine hu. vitio: tunc curatur solummō dādo electuaria extenuatoria ventositatū: sicut est dyaciminum dyanisum ⁊ similia superius dicta. Si igitur fuerit hec passio cū hu. vitio ex causa frigida seq: tunc digerat cuꝫ orimelle ꝓposito cū aqua maratri ⁊ masti. deinde purgetur cū yerapigra Galieni vel pillulis aureis vel pul. petro. qui sic fit ℞. esule. ʒ. ß. masticis anisi. añ. ʒ. j. cynamomi. ʒ. ij. detur cuꝫ brodio vel cum aqua contra omnez frigidā vel flegmaticā superfluitatem: vel purgetur cum pillulis de agarico q̄ sic fiunt. ℞. agarici. ʒ. ij. masticis aloes. añ. ʒ. ß. seminis ameos ʒ. ij. conficiant cum succo feniculi. ⁊ dentur ꝫm vires. Sumant electuaria calida ⁊ stomachū frigidum confortantia in dictis capitulis dicta: ⁊ ex vnguentis ⁊ oleis calidis stomachus vngatur. ¶ Et epithimatibus calidis epithimek que omnia seriatiz scripta sunt in cap. de mala complexione frigida stomachi. Cibus modicus ⁊ leuis ⁊ facilis digestionis detur. Et vinum maturuꝫ ⁊ rubeum bibant: ab acetosis ⁊ acerbis caueant.

Cause ⁊ signa.

Cura.

SIngultus quandoqꝫ fit ex inanitione eqñ. ꝫ ex repletione: aut nimia stimulatione aut ex corruptione cibi ⁊ potus: vel ex pauco seu frigido cibo ⁊ potu. ¶ Singultus itaqꝫ fit sono violente commotionis stomachi ex spasmosa eius dispositione proueniens qui si fuerit ex repletione: sequitur grauitas stomachi ⁊ indigestio et fit maxime in decrepitis ⁊ quietis hominibus ⁊ vētibus largo cibo ⁊ potu. Quādoqꝫ fit ex inanitione vt forte: quia precessit febris acuta nimius fluxus sanguinis narium menstruorum vel emoroydarum. vel ventris: vel vomitus nimius. Et patitur patiēs nimiam extenuationez ⁊ siccitatem in stomacho ⁊ extensionem vel nimium calorez. ¶ Singultus itaqꝫ ex inanitione vir aut nunqꝫ curatur: tamē est possibile in principio ipsum curare hoc modo. detur vinum rubeum spissum ⁊ odoriferū ⁊ bonuꝫ et cibaria facilis digestiōis. ¶ Si ex causa calida fuerit ⁊ humor cholericus in causa fuerit purgetur vt est supradictum cuꝫ vomitu vel cum decoctione aliqua conuenienti. Syrupus rosatus vel violatus ⁊ huiusmodi electuaria ⁊ syrupi frigidi in capitulo de siti ex causa calida facta dicta denē ⁊ ibi trocisci dicti. Spongia marina in aqua infusa stomacho sepe et sepius applicetur. Et si fuerit nimis consumptus balnea et cetera que in capitulo de ethica dicturꝰ sum in hac causa fiant. ¶ Si vero fuerit singultus ex repletione purgef materia cum vomitu vel cum pillulis cōuenientibus si non facile vomit ꝫm q; in cap. de mala complexione stomachi frigida dictum est. Vel purgetur cū pillulis de speciebus quas ponit Mesuen in suo antidotario. Experimentum magistri mei expertum ad singultum tollenduꝫ castoreum cum succo mente misce: ⁊ in potu detur tepidum: et spongia etiam marina vel petia in tali succo tepido infusa sepe ⁊ sepius stomacho applicetur q; pro certo singultū spāliter ex repletione tollunt. Dyacastoreum etiam cum succo mentbe distemperatum ⁊ datum vel supra stomachum emplastratū mirabile est ad hoc. Itez sternutatio ꝓuocata cum pul. dyacastoreū in capitulo de paralysi dictū cum succo ruthe distēperatum miro modo valet: ligentur etiā extremitates. Aqua anisi carui mēthe et cynamo. dcf. Et spongia in predicta aqua infusa stomacho sepe ⁊ sepiꝰ applicetur. Cataria calidaꝫ dyaciminum dyanisum: garofilum magnū ⁊ similia denē. Mō si singultus ex materia frigida stimulante fuerit detur medicamē ad hoc expertū q; ℞. castorei costi. añ. ʒ. ß. semen petrosilini. ʒ. j. corticum fisti eorum rub. exterioꝝ ⁊ masticis. añ. ʒ. ij. cynamomi galāge añ. ʒ. j. cassie lignee. ʒ. ß. mellis lib. ß. ¶ Mō si singulꝰ fuerit propter

Signa

Cause.

Prono stica.

Cura.

propter esum ciborum acutorum vt piperis zinziber ⁊ simi liu in tollitur sidetur syrupus rosat⁹ vel viol.⁊ hmõi frida.

¶ De inflatione: lubricitate ⁊ debilitate stomachi. Ca.xvij.

INflatio stomachi est pessima egritudo cuius cura talis est: vt vtantur quotidie ista tragea. ℞. cymini torrefacti. semi anisi feniculi apij petrosi. silerie mõtani masti cis. aã.ʒ.ij. cassie lignee gariofilo⁹ zizyberis. aã. ʒ.ß. zuccari cassarie. albi ⁊ boni ad pondus omniũ vtantur hac tragea ter vel quater in die ⁊ a cibarijs ventositatem ge nerantibus ⁊ inflatuis abstineãt: clarijs ⁊ cibarijs calidis ⁊ ventositatem extenuantibus vtant. ¶ Item vngatur sto machus eorum ter vel quater in die: iurta ignẽ fricãdo cũ manu ex hoc vnguẽto. ℞. baccar⁹ lauri. ʒ. quartis succi ru the. ʒ.ij. olei. ʒ.iij. ntgelle. laudani ⁊ castorei. aã. ʒ.ß. cere quã tum sufficit. ¶ Lubricitas vero stomachi qñq; fit ex humo re cholerico pũgente cuius signa ⁊ causas in capitulo diss Delu bricita te. enterie intestinorum dño dante sum dicturus. Qñq; fit de fectu contentiue ex nimia frigiditate: q̃ sic curatur fiat em plastrũ hoc ⁊ stomacho apponatur. ℞. laudani cipri. masti cis squinanti. calami aromati. galie tilobal. nucis gariofi lor. aã. ʒ.ij. substantie menthe. substantie absinthij infusor in vino pontico p noctem. aã. ʒ.j. olibani acatie hypoquisti dos. ß. ʒ.ß. olei ros. succi citoniorum ⁊ cere quãtum sufficit. Valet eñ hoc emplastrũ cõtra debilitatẽ ⁊ lubricitatẽ stõi. ¶ Emplm aliud hybernici ad idẽ probatũ. ℞. sandal. al. ⁊ ru. ro. aã. ʒ. q̃rtis. storacis spice calami aromatici. ana. ʒ. ij. substãtie absinthij ⁊ menthe in aqua ros. lote. aã. ʒ.ß. cymi ni torrefacti laudani. aã. ʒ.ß. olei ros. camo. ⁊ cere quãtũ suf ficat: ⁊ pone ibi parum de terbentina pbatum est in p̃dictis causis ⁊ in resurgentib⁹ a morbis. ¶ Aliud emplm magi stri mei erptũ ꝓtra debilitatem ⁊ lubricitatẽ stomachi. ℞. ros. sanfuci cubebe ocimi anisi feniculi spice galãge gariofilor cynamomi masticis sumach cinar⁹ mirrhi panis vsti mẽte cõis balsamite succi absinthij storacis calamite laudani co sti. aã. ʒ. quartis siccent siccanda ⁊ puluerizẽtur optime: et per staminẽ ducãtur ⁊ ex his oibus fiat emplm ꝓfectũ cũ oleo ros. terbentina ⁊ cera quãtũ sufficit portet ipsum pa sup stomachum quotidie q; valet ad ola predicta.

ADditiões. Emplm q̃ cõposui ad cõfor tandũ stomachũ in sui ꝓ gõne. ℞. menthe sicce absinthij calamẽti. ana. ʒ.ß. costi. ʒʒ. cipri calami aromatici. ligni aloes. aã. ʒ.ij. thuris mirrhe masti. aã. ʒ.j. flor⁹ camo. ci mini. aã. ʒ.iij. laudani. ʒ.ij. cere olei nardini ⁊ terbẽtine quã tũ sufficit. apponat stõ. ¶ Oleũ bonũ p stomacho. ℞. succo rum ros. absinthij maiorane abrotani mẽthe y sopi vini de malvasia vel alterius vini fortissimi. aã. ʒ. iiij. olei quãtum de oibus bul. vsq; ad succor⁹ ꝓsumptionẽ supra piunas et in fine adde masticis puluerizati. ʒ.ß. ⁊ totar inũgat. Eplʒ Ad dfe ctũ ape titus ad defectum appetitus. ℞. panis duri assi ⁊ infusi in vino. ʒ.ij. masticis olibani ros. cinar⁹ myrrhi. aã. ʒ.iij. costic. ligni aloes. aã. ʒ.ij. sumach. ʒ.ß. laudani. ʒ.j. menthe sicce. Ad .j. calami aromatici. ʒ.iiij. conficiantur cum succo menthe vi Ad do lorẽ vẽ tum. no bono ⁊ terbentina quantum sufficit. ¶ In dolore vẽto so stomachi epatis ⁊ colõ. ℞. castorei galange pipis albi. aã. ʒ.ß. piretri nõ antiq. ʒ.ij. fiat pul. ⁊ cõfice cũ melle vl zuc. ¶ Pillule ad hoc experte. ℞. calami aromatici rapini. op popo. piperis castorei centauree minoris. aã. ꝓfice cũ vino: ⁊ da in die. v. vel. vij. scõm vires clystere cum. ʒ. vnj. olei ca momillini vel aneti valet.

¶ De debilitate stomachi cum siti.

QUm stomachi debilitas cũ siti et tarda descensione cibi de stõ fuerit ⁊ a cibo ructu fuerintq; ꝑdicta parua neq; vetusta stomachus cuz troci. de ro sis est curandus q̃. ℞. puluer is rosarum rub. ʒ. ij. tiloaloes. spice masticis. cassie lig. squinanti. cynamo. ab sinthij. aã. ʒ. aspergank cũ vino veteri ⁊ infoment troci. auf. ʒ.ß. ⁊ detur in mane. ʒ. cũ. ʒ. j. potionis de seminibus quo tidie que est. ℞. cimini ameos. aã. ʒ. j. bullant in mina. j. aq̃ donec aqua sit rubea de qua sumatur cũ eo. Nutriat vero cũ his que sunt facilis digestionis ⁊ paucar⁹ superfluitatũ q̃ cũ redolẽtibus spẽbus ⁊ seminibus sint ꝓdita ⁊ potenkvio veteri. ¶ Si aũt p̃dicta accidentia vetusta fuerint sumatur dyacimini ⁊ dyaolibanu: auf. ʒ. cũ vino veteri puro vel dya cimini solũ dek si venter strictus fuerit: si aũt solutus de tur dyaolibanũ: hor⁹ aũt cõfectiones sunt note. ¶ Si autẽ hec nõ sufficerint squãma ferri cũ vino danda erit: cuius cõ fectionẽ. ℞. semis anisi feniculi apij cymini amcos anutdẽ. ortgant hetisim harut. semis coriãdri piperis lõgi melano piperis cinamomi thuris spice gariof. nucis muse. ciperi. ʒʒ. aã. auf. v. scoue ferri auf. ɾ. his oibus sexruplum vini adda tur ⁊ coquantur donec ad medietatem redeant; ⁊ coletur: deinde eger quotidie de hoc. ʒ. ɾɾɾ. sumat ⁊ nutricationẽ al leuiet ⁊ abstineat a fructibus ⁊ herbis ⁊ cibis ⁊ potib⁹ fri gidis ⁊ aqua spãl frigida licet eam appetat valde. Emplʒ hybernici cõfortans stomachũ: ⁊ est temperatum sanum et erptum. ℞. folior⁹ ros. sandalorum rubeorum ⁊ albor⁹ pul pe sumac: aã. ʒ.ij. spice squinanti storacis calamite. aã. ʒ.iij. absinthij sicci lotι in aqua ros. menthe. aã. ʒ.ß. laudani ci mini torrefacti. aã. ʒ.iij. olei rosacei ⁊ cere q̃ sufficit mastis cis. ʒ.ß. ¶ Emplm aliud q̃ stomachum reddit robustũ ⁊ ca letacit. ℞. storacis spice squinanti absinthij calami aroma tici: masticis. aã. ʒ.ij. Ex his cum vino veteri ⁊ citoniorum: aspersis fiat emplastruz supponatur stomacho. ¶ Itẽ em plastrum in antidotario Francisci pedemon. politum cale faciens ⁊ cõfortans ⁊ stomaticon Gal. in delicatis vt panis suffumigatus cum ligno aloes madefacto in vino odorifero superpositus caletactus sufficiẽter ⁊ diu retentus ꝓdest. ¶ Pillule magistri Joannis casamisule contra stomachi debilitatem ⁊ purgant. ℞. ros masticis reubarbari. aã. ʒ.v. aloes optimi ad pondus oium saluigemme pulpe mirabo. kebulorum ⁊ citrinorum. aã. ʒ.j. conficiank cũ succo mẽthe ⁊ infoment ur pillule de quibus sumantur. v. vel. vij. aã ci bum ⁊ post cibum. ¶ Pillule pauli facientes ad defectio nẽ stomachi ⁊ debilitatẽ appetitiue virtutis ⁊ vomitũ ⁊ de fectionẽ virtutis digestiue que fit ex fortitudine sensus sto machi quã patiunt aliqui post farmaciã vel ebrietatez vel ingluuiẽ. ℞. rosarũ masticis: galle. aã. ʒ.j. ß. ligni aloes ca rabe: seminis berberis sumach. aã. ʒ.ij. gari. masculorũ cu bebarum cardamomi. aã. ʒ.v. ligni aloes: charabe: seminis accide corialli incẽsi bolt armeni. aã. ʒ.j. spice cynamomi lo chi assari. aã. ʒ.j. fac puluerez ⁊ frica cũ oleo rosa. deinde ad de ʒuccari. ʒ.ɾɾ. da bibere. ʒ.iij. cũ aqua fructuum. vel cũ sy rupo rosato si vis eos cõtemperare. Oleũ masticinum va let ad stomachi debilitatem. ¶ Electarũ de cynamomo secũz Abo. ⁊ de tiloaloes ad frigidam ⁊ ad calidam syrupus de agresta. Abo. dicit. Coralius rubeus suspensus ⁊ ad collu ita q; tangat stomachum confortat ipsum ⁊ preservat a do lore cuius de quo sequitur dicere.

¶ De vitio lapidis in renibus ⁊ vesica. Cap.xvij.

IN sequentibus de pas. renũ vesi ce virge ⁊ testicu Cause. lorũ et de crepatura tractare mee est intentiõis et primo a lapidis vitio incipiam. ¶ Generat itaq; lapis in renibus vel in vesica multotiens et materia generationis ipsius lapidis est humor grossus crudus qui descendit ad renes cum aquositate q̃ trahit ex sanguine in venis qõ est, q; humor grossus crudus qñ ẽ fiat aut ex gulositate aut nimietate cibi et potus: vt in pueris: aut ex debilitate digestiue virtutis sicut accidit in decrepti tis frequenter. Cum itaq; vrina venit ad renes si virtus est fortis expulsiua in renibus et vie in quibus vrina euacuat sunt ample. tũc vrina q̃ euacuat est grossa et hõ p̃seruatur a generatione lapidis. Qñ si vie ille sint stricte et virtus ex pulsiua debilis tũc necessario retinetur ille humor grossus in renibus et tardat ad amittẽdũ et qñq; aliq; tpe paulati emittit et remanet illud sicut fex grossa q̃ ibi ericcat et adu rit ex vehemẽtia caloris et fit substãtia lapidea et sic patet qõ ex grossa vel mala dieta vel inordinate comedẽtib⁹ ex potu limose aq̃ et turbide: et ex sanie renũ diuti⁹ retẽta et nõ mũdificata vñ inspissat et indurat et fit lapis ex oibus p̃dictis causis. Fit aũt lapis in vesica ⁊ matie in pueris: qñ collũ vesice eor⁹ est strictum et qñq; ꝓter eor⁹ gulositatem et frigiditatẽ grossi et viscosi hũores generant i eis q̃ descẽdẽtes ad vesicã nõ pñt libere ptrãsire et sic facũt ibi residẽ

trã: quotidie aũt paulatim augmẽtank et fit lapis. In vesica ꝙ mulieris nõ gñatur lapis: q; colũ vesice mulieris est
Signa lapidis i renib⁹ currũ et largũ. ¶ Si lapis fuerit in renibus hec sunt signa dolor: t grauitas renũ pũctura t dolorẽ ambaꝝ anchaꝝ et pedis dormitatio: illius vz. a i quã ptẽ magis declinat lapis. Et ſiqs etã renes pas. sibi fcalpit: et aliqñ testiculi sibi dolẽt t vrina sepe exit cũ ardore: t in fundo vrinalis apparẽt arene et rubee vel citrine: qlapis gñat⁹ i renib⁹ aut est fixus t nõ pmutak de loco ad locũ: qõ cognoscim⁹ ex assiduitate inquietudinis infirmi in illa ptẽ: et dolori⁹ nõ est tranqlitas. Aut nõ est fixus nec retẽtus in vno loco: t illud cognoscik ex vehemẽtia doloris: qñqs et qẽte eius alia vice.
Signa lapidis in vesica Si vero lapis fuerit in vesica signa sunt hec: dolor est in collo vesice et in virga etiã in pectine apparet cũ prurigo cuz mictione virge t difficultate mict⁹ t egestionis: virga etiã eleuak t de facili erigit: t de facili frãgunt patiũt t vrina eoꝝ alba vel limpida appet hũs in fundo arenulas: vel lapidas: q; vt ait hipo. in aphoris. Quibus in vrina arenosa fubstãt sedimina hi renũ aut vesice lithiasim habẽt. Itẽ qñ qs sentit lapis in collo vesice si mittek digit⁹ in anꝰ: sicut facũt isti cirurgici q incidũt lapidosum: qõ nõ appꝛobo. Periculosum ei est t mortale. Uñ vlt⁹ ꝓb⁹ medic⁹ hec nõ ꝓsentiet. ¶ Primo ergo notãdũ est q; senes: t q trãsierũt. xl. annũ vix aut nũqs ab illa egritudine liberari pñt: q; vt ait hipo. in aphoris. Retretici t circa vesicã dolẽtes laboriose i senib⁹ sanãtur vñ cũ etas pa. vitiũ lapidis vltra ãnũ. xl. transit isti tales nũqs curãtur: pñt tñ eis multa aditutoria fieri: t ad tps pseruari. ¶ Ubicũqs igit fuerit lapis: siue in renib⁹: siue in vesica. Notãdũ q; in principio nõ debemus insistere cũ mũdificãtib⁹ t ꝓuocãtib⁹ vrinã seu cũ ipsum lapidẽ trãgentibus. Sz primo vnctiones frequẽtes lenitiuas t mollificatiuas circa loca faciam⁹. Primo igit euaporemus locare nũ seu vesice si fuerit ibi lapis cũ spongia marina infusa in oleo et aqua ca. simul mirtis. Deinde iũgank loca cũ oleo camomillino. oleo rutaceo t butyro simul mirtis t si fuerit et mala cõplexione frigida admisceak ibi parũ de castoreo vel vngank loca ex isto vnguẽto. Ꝛ. masti. ros. sandalor⁹ al. t rub. spice ligni aloes. aã. cere. al. t olei ros. q; ſ. sufficit. Inungãtur renes vel spaciũ qõ est inter virgã t anum si lapis fuerit in vesica. Itẽ emplm factũ ex farina tritici succo feniculi et paꝝ aceti t modico olei simul mixtis supra locũ lapidis in mane et sero apponak: t q̃libet vice renouek ꝓcedente vnctione predicta vel vnctione dyalthee marciaton olei laurini: muscellini petrosi. t similiũ. Utatur balneo aq̃ dulcis vel balneo de prata: qõ est inter Neapolim t puteolũ in littore maris. Usus etenim bal. illius est talis: aqua in potu sumpta vel syrup⁹ ex ea t zuccaro factus: t in potu sũpt⁹ cito frangit lapidẽ. Ego vidi plures hoc experiri: t multotiẽs vidi: q; a lapide renũ et vesice pervirtutẽ illius balnei liberati sunt. ¶ Uel vtank lapidosi isto bal. mirabili ad vitiũ lapidis renũ et vesice: et etiã ad yliacã pas. Ꝛ. foliorum apij petro. semi. vitice caulũ veteꝝ senationũ camo. pẽtaphylo. pulegij mille folij origani mẽtastri sauine tuniperi lauri nasturtij agrestis polycarie cynogloſe pulegie scabiose graminis. aã. lib. vj. stercoris columbini albi lib. vj. cymini lib. ij. seminis lini t fenugreci. aã. lib. j. ſ. hec ola trita in duabus pribus aque: t tertia vini bulliãt: et in tinam ꝓiciãtur: quã patiens intret quãdo poterit ibi cõpetenter esse: t vngantur loca ex predictis vnctionibus. ¶ Item cũ dolor fuerit maxim⁹ t intolerabilis multũ mitigabitur si accipiãtur duo vel tria cepe t minutim incidãtur t supra tegulam calidã caleficãt: deinde cũ vino al. aspergãtur: t supra renes vel peritoneũ emplastrẽtur. ¶ Itẽ cretani marini senationes mercurialis i oleo t vino coquãk t emplastrẽtur loca. ¶ Itẽ si fuerit lapis in renibus cũ apponk vẽtosa sine scarificatione supra ipm poterit cũ manibus paulatim depremẽdo ipsum inferi⁹ adduci. t si pa. in descẽsu illius lapidis illum dolorẽ maxime senserit: fiãt clysteria et remedia alta q̃ in caplo de dolore yliaco dicẽtur. ¶ Itẽ vtatur philatropos iustino vel isto electuario ꝑ me cõposito t experto: qõ lapidẽ vel in renib⁹ vel vesica frangit. Ꝛ. radicis saxifragie ʒ. j. camedreos camepytheos. aã. ʒ. ſ. lapidis lyncis alb. lb. macias t lapidis q̃ iuenit in spõgia. aã. ʒ. quartis cinamo. gariofilo. aã. ʒ. tertiã herbe que dicitur virga aurea. ʒ. vj. terantur omnia t in succo scabiose quousqs predictus ꝓsumetur succus bull. t addito zuccaro quãtũ sufficit fiat electũ de quo mane t sero ad q̃titatez castanee sumat post bibat parũ vini odoriferi.
Dyono-stica.
Cura.
Balneũ ꝑ prata
Balneũ mirabile.
Electua-ria.

¶ Syrupus magn⁹ met ad frangendũz lapidẽ siue in renibus siue in vesica. Ꝛ. radicis feniculi petro. apij asparagi bruci raphani ebuli saxifragie ciperi. aã. ℳ. j. pentaphilõ graminis millefolij filipendule pimpinelle lingue bouis lingue hircine. capi. vesi. adiãthos politrici ꝑmuleveris hyperico. endiuie scabiose valertane ameos dauci cretani petro. macedonici enule cãpane rostri porcini ruthe. aã. ℳ. ſ. seminis feniculi petro. apij asparagi bruci carui se. saxifragie. se. vitice anisi nasturtij mirasolis galange acori spicenardi. se. cõiuz. aã. ʒ. ſ. vio. flox. borraginis t sansuci. aã. ʒ. j. liquiritie squille. asse. tribuli marini. berberũ aã. ʒ. j. lapidũ. lyncis lapidis agap. t spongie marine lapidis lazuli t armoniaci. aã. ʒ. ij. zuccari t mellis. aã. lib. j. ossiũ acetosoꝝ cerasoꝝ. ʒ. j. tritoꝝ optime cinerum corticis ouoꝝ ex quibus egressi fuerunt pulli. ʒ. ſ. aceti. ʒ. iij. del cũ vino calido in mane t sero. ¶ Syrupus alius ad lapidem frãgendũ. Ꝛ. succi scabiose depurati lib. ij. succi liquiritie. li. j. hec ola paꝝ bulliant t additis lib. j. zuccari. t lib. j. mellis ru. dispumati fiat syrupus in quo decocto. perfecte apponank. lxx. cantarides cõtriti amotis capitibus qui ꝑ vnã noctẽ in lacte amigd. iacuerint: t de hoc syrupo pa. ad minus. xv. diebus quolibet sero sumat. ʒ. ij. cũ aqua decoctio. cipi cretani marini saxifragie: et virge auree vel saltem cũ vino al. quontam est mirabilis. ¶ Item sanguis hirci nutriti per. xv. dies vel. xxx. ex frondibus hedere vel saxifragie in diebus caniculatibus interfecti exiccatus t pulueriz⁹ vel qualitercunqs siue cum pillulis cũ speciebus admixtis vel alio modo datus frangit lapidẽ in renibus t vesica. q̃dam addunt sibi myrrham. t dant t statim prouocant vrinam t frangit lapidem renum t vesice t debet esse hircus quatuor annorum. ¶ Item medicamen expertum secũduz Aboali. Ꝛ. cineris vitis cineris scorpionũ. cineris radicis caulis nabatij: cineris lepor⁹ t lapidis spongie sanguinis hirci exiccati t cõtriti cineris corticum ouoꝝ de quo pullus egressus est t lapidũ iudaici gummi nucis acori. ana. partes equales petrosilini dauci pulegij gummi arabici: seminis althee piperis omnium. aã. partes. xv. Conficiãtur cũ melle et conseruentur dosis sit vsqs ad duos aureos t supra cũ aqua tribulorum decoctorum cum ciceribus nigris. ¶ Itẽ confectio trociscorum ſm Aboali ex appropriatis que frãgit lapidẽ in renibus t vesica. Ꝛ. seminis baucie siluestris seminis cucumeris berberis: anisi: myrthe. seminis apij mõtani t hortulani cassie cynamo. spice. aã. partem. j. tere t cribriconiza et ꝓfice cum aqua ponderis. ʒ. ſ. aut aure. j. t da primum cum calida. ¶ Syrupus diureticus aperiens. renum opilationem ex humoribus grossis t educens eos et prohibens ipsos condensari in lapidem t est ex inuentione nostra. Ꝛ. capil. veneris cassielignee: spice folij meu. fu. ficcotũ ameos acori: radi. rubee: nigelle assari dauci keisin siseleos. seminis agnicasti squinanti cordumeni granoꝝ pini t seminis solatri t feniculi t enule. ana. partes equales bulliant in aqua lib. v. vsqs ad medietatem deinde adde zucca. lib. j. geleniabin lib. ſ. aceti squilitici. ʒ. iij. t sirupẽtur: dosis ʒ. ij. cum tepida in aurora decoctionis radicum graminis. ¶ Dixit aboali. Stercus muris cum thure t aqua mellis calida frangit lapidem: t nigella aliquantulus dieb⁹ administrata cũ aqua mellis calida frangit vtrumqs. Et lac fic⁹ cum lacte more cum ramo ipsius educit arenulas de renib⁹ t vesica: t semen centrum galli pulverizatum cuz vino subtili educit arenulas de renibus trũ. ¶ Syrupus mirabilis ꝑ cura regis Francoꝝ a pluribus magistris t phis cõpositus lapidẽ renũ t vesice frangit et vias vrinales aperiens trũbos dissoluens t breuiter omnẽ renũ graueditatẽ dissoluẽs q̃d in eis grossities vel lapidositatis fuerit mundificat t expellit. Ꝛ. radicũ quatuor cõium t seminis eoꝝ radicis sambuci ebul. ceterach polytrici epatice adianthos scolopendrie. capil. veneris. mercurialis senationũ filipẽdule caude vulpine t equine pentade. mato. ra. tringozum radicis graminis. buglosse betonice fu. meu. acori lactuce agrestis cicoree scariole vitice citrangularis radicis mirasolis: dyptami reupontici corticis tamariscī caparis fraxini radicis lilij celestis

Syrup⁹ noster.
Syrup⁹ mirabilis.

hyliȝ celestis hermodac. oĩm. añ. ʒ. ij. saxifragie virge auree liçritte. añ. ʒ. iij. semẽ vitice maratri. semẽ saxifragie macedonici semẽ pastiace tunipi anisi ameos carui mirasolis le uistici spice celtice seminũ cõtum viol. floꝝ genestre mal narũ cicerũ imperialiũ. añ. ʒ. j. ℈. amigdalarũ mundatarũ fi cuũ siccaꝝ albaꝝ passulaꝝ enucleataꝝ baccarum lauri gũ mi hedere. añ. ʒ. iij. xilobalsami carpobalsami. galãge sçnãti cardamomi. assari. foliȝ gariofiloꝝ nucis muse. ligni aloes costi dulcis. cassie vel calami aromatici gith cineꝝ scorpionũ cõbustoꝝ cinerũ vitis cineris hyrũdinis ⁊ triguli auis et caude tremule auis cõbuste cineris radis. cauliꝝ. cineris corticũ ouoꝝ a q̃b⁹ pulli egressi fuerint. añ. ʒ. ij. hec oĩa in vi no et aqua q̃tum sufficiat perfecte coquãt quousq; quarta paro tm remaneat decoctionis predicte: et tũc accipe de p̃ dicta decoctione lib. v. et misce cũ istis succis depuratis. ℈. scabiose li. iij. succi apij succi borraginis. succi scariole. succi fumitercoĩm depuratoꝝ. añ. li. j. et additis li. r. ʒuccari fiat syrupus perfecte clarificatus ⁊ pfecte coquatur ⁊ de isto syrupo accipiat bis vel ter in hebdomada ad q̃titatẽ. ʒ. ij. cũ ista aq̃: accipiatur lepus integer: ⁊ in olla noua in forti igne cõburatur et cinis q̃ ex eo fit accipiatur: et desuper aqua ca lida aspergatur in bona q̃titate ⁊ fiat sicut lixiuiũ: ⁊ cũ ta li lixiuio calido sumat predict⁹ syrupus qm̃ est mirabilis ⁊ expertus in predictis. ℂ Itẽ radices vel folia virge auree cũ ouis in farina cocte et date in tragea cũ ipsa herba ⁊ ra dices saxifragie: et cinamomũ et ʒuccaꝝ vel in electuario vel etiã in syrupo est mirabilis ad frangẽdũ lapidẽ in vesi ca vel in renibus ꝓbatũ est. ℂ Electuariũ optimũ ad lapi dẽ in vesica et renibus expellendũ pro certo a magro meo ꝓbatũ. ℞. cineris nitri scorpionũ caulium pellis lepoĩne oĩam cõbustoꝝ. lapidis lyncis spõgie marine lapidis iu daici cineris corticum ouoꝝ: ma q̃buspullis fuerint egres si. acori gũmi arabic. gũmi hedere. añ. ʒ. ℈. virge aur et excicate. ʒ. iij. sanguis hyrci. in dieb⁹ canicularib⁹ interfecti pu⁹ per. xxx. dies cũ foliis hedere vel saxifragie nutriti lib. ij. se tro. dauci pulegij gũmi arab. se. althee. ȝȝ. galãge pipis: añ. ʒ. ℈. ficãtur oĩa cum syrupo tulep. et dentur ex eo in sero. ʒ. ij. cũ aqua cicerum nigroꝝ saxifragie et tribuli marini. ℂ Pillue optime ad frangendũ lapidẽ et ad iꝑm expellen dum. ℞. turbith. hermodactiloꝝ. añ. ʒ. iij. mirabolanoꝝ hebuloꝝ indoꝝ ⁊ citrinoꝝ agarici coloq̃ntide anisi gario filorum. spice. ȝȝ. seminis saxifragie. macropiperis. apij ros. croci. cinamomi. saltis gẽme. macis. granis sol. carui. seminis asparagi maratri. añ. ʒ. j. aloes epatici. ʒ. r. dyagredij in po mo cocti. ʒ. iij. cõficiãtur cum succo absinthij ⁊ dẽtur. rv. vel rvj. vel ℔m q̃ tibi videbit. Digesta mã: põt etiã purgari cuꝝ ruu. pillulis hipo. ⁊. vj. pillulis de hermodactil. vel cum do si q̃ tibi videbit sufficiens ad hoc. ℂ Itẽ puluis mitridati cum aqua decoctionis saxifragie pentaphilon. radicũ qua tuoꝝ cõmuniũ bis vel ter in die in potu datus lapidẽ frãgit Immitteda per cirurgã Itẽ si loca circũadiacẽtia lapidi ex sanguine vulpino calti do inũgãtur ꝺ: q̃ frãgit lapidẽ. ℂ Mõ si lapis in vesica cõ firmatus p ꝓdicta expellit nequeat: oĩno immittantur hec medicamia p syringã. ℂ Aliud inũcto puus pectine foꝛti ter et vnguẽtis pu⁹ dictis. ℞. saxifragie semi. apij semi. gra noꝝ solis cinerũ fermẽtoꝝ vitis cineris leporis cõbusti: la pidis lyncis. añ. bullitãt oĩa in optimo vio bene trita ⁊ addi to oleo laurino. oleo terbẽtine pulegio vel petroleo colenẽ ⁊ p syringã immittantur. ℂ Aliud ad idem. ℞. pigami ca lamẽti saxifragie. betonice. añ. ʒ. r. olei muscellini. petrolei mitridati myrrhe adriani iustini phylantrophos. añ. ʒ. v. olei laurini. ʒ. ij. succi apij senationũ feniculi ⁊ solatri. añ. ʒ. ℈. bullitãt succi ꝓdicti ⁊ olea cũ herbis vsq; ad medietatem deinde colentur ⁊ ꝓdicta elaria addant ⁊ iterũ colentur: et p syringã immittant. ℂ Aliud ad idẽ. ℞. sanguis hircini de mẽse Julij p. xv. dies ex frõdibus hedere vel saxifragie nu triti. ʒ. j. ℈. pul. cicadaꝝ mẽse iulij facti. ʒ. j. balsami muscelli ne. nardi petrolei succi basilici. añ. ʒ. j. pulveriȝãda pulveri zent: ⁊ cũ oleis cõficiant ⁊ tepida p syringã iniçiãtur q: p certo lapidẽ frangit. ℂ Puluis etiã cuiusdã auis cũ pẽnis suis combuste quam caudam tremulam vocamus ad quã titatem. ʒ. ij. in potu datus vel p syringã immissus cum. v. granis pipis. ʒ. j. foliȝ cum aqua vel vino decoctionis saxi fragie mirabiliter ad vitium lapidis in renibus vel vesica valet. ⁊c.

Additiones.

Pille de q̃b⁹ si dẽtur ol mane in modũ ciceris stõ ieiuno cũ vino in q̃ decoctũ fuerit pẽtaphi lõ cũ suis radicib⁹ infra. xij. dies ad plus fran git lapidẽ: siue in renibus siue in vesica ⁊ sunt ꝓbate. ℞. saxifragie piperis carui sçnãti nardi granoꝝ so lis. ana. ʒ. v. acori assari. se. betonice. dauci petro. mastichis dragagãti. añ. ʒ. ij. pul. cicadaꝝ siccaꝝ pedũ ⁊ cruriũ galli siccoꝝ. añ. ʒ. iij. san. hircini nutriti cũ foliis hedere ꝙ. xl. dies ⁊ saxifragie in diebus canicularibus exiccati. ʒ. j. cuȝ succo pẽtaphylõ ꝑfice ⁊ da sicut dictũ est. ℂ Itẽ puluis fact⁹ ex radicib⁹ saxifragie granoꝝ solis. semẽ saxifragie meu. semi nis hedere petrosilini ⁊ lapidis lyncis. añ. cũ vino decocto pentaphylõ. ⁊ oleo pulegino datus lapidẽ frãgit. ℂ Item solus puluis pedũ ⁊ cruriũ galli datus cũ dicto vino frãgit latũ lapidẽ ꝓbatum est. ℂ Exprimẽtũ fratris thome cõtra vitia lapidũ ⁊ arenulaꝝ. ℞. florum genestre paritarie q̃ in muris nascit. añ. ponantur in cucurbita ⁊ supposito alẽbi co distillet aqua in modũ aque ros. de qua bibat patiẽs oĩ mane ieiuno stõ cyathũ vnũ per. ix. dies ⁊ liberabit ꝑfecte ꝑ barũ est. ℂ Pille q̃s cõposui ꝑ quodã patiẽte litrasim re nũ. ℞. hermodactil. yreos saxifragie cipi mirabo. añ. ʒ. quar tis cynamomi gariofiloꝝ zinziberis sileris mõtani costi ci mini aneti macedonici apij anisi ameos añ. ʒ. j. semis basili conis. ʒ. iij. aloes boni ad põdus omniũ: cõficiãtur cũ succo scabios. ⁊ siccẽt in furno vel in sole. Et iterũ imbibãt cũ di cto succo ⁊ siccent ⁊ fiat ter vel q̃ter deinde fac pillas de q̃ bus da. ʒ. ij. ℂ De virga aurea vidi exprimẽtũ in quodã qui habuit lapidẽ in vesica ⁊ comedit dictã herbã cũ ouis omni mane ꝑ nouẽ dies ⁊ fractus est lapis ⁊ ipse ostẽdit mihi manũ plenã lapillis ⁊ cũ doleret circa vesicã ꝓpter ruptu rã lapidis ꝓdictiunctiones feci fieri ex oleo laurino: ⁊ agrip pa circa loca ⁊ liberatus est. ℂ Itẽ nota q̃ dicit tibi Theo philus mercator: q̃ habebat in crure vlcus magnũ ⁊ mali gnũ ⁊ nullo mõ curari poterat ⁊ q̃dã docuit iꝑm q̃ frõdem dicte herbe supponeret bis in die in mane ⁊ sero q̃s fecit: ⁊ in nouẽ diebus liberatus est. ⁊ q̃ ola vlcera tã antiqua q̃s recentia sanat cito valde sed inuoluta in carpia ponatur in vulneribus. hec duo sunt experta de herba ꝓdicta. ℂ Itẽs nota q̃ dicit tibi alter q̃ q̃ intestinũ grossum exit ⁊ q̃ q̃s hȝ doloꝛẽ ⁊ exitũ emoꝛroydarũ q̃ pul. virge auree datus in cibo vel potu cito sanat. ℂ Elarũ. f. b. medici dñi pape ex pertum contra vitium lapidis ⁊ contra colicam ⁊ illiacam ℞. stercoris columbini galli añ. ʒ. ℈. stercoris murium graũ. iij. se. apij. vitice petro. gummi hedere. añ. ʒ. ij. ℈. omnia pul uerizata conficiant cũ melle vsq; ad mellis spissitudinẽ de coc. ⁊ cum vino albo repi. in modu⁹ nucis sumatur quia va let sive lapis sit in renibus sive sit in vesica. ℂ Itẽ impleatur sacculus vn⁹ ex paritaria ⁊ furfure triticeo et sic bulliat in aqua qua expressa sacculus ille pectini sepe ⁊ sepius ap plicetur si lapis est in vesica ⁊ renibus: si in renibus: appo ponatur q: doloꝛem mitigat. ℂ Puluis probatus ad lapi dem frangendum quo papa eugenius vtebatur. ℞. semi. sa xifragie se. certoliȝ siccadarum siccarum ⁊ pulueriȝatarum añ. ʒ. ℈. sang. hircini in diebus canicularibus interfecti ⁊ nu triti secũdũ artem. ʒ. ℈. gariofilorum. ʒ. iij. accipiatur de eo sepe in potu cum vino decoctio. semi. apij petrosi. granoꝝ solis saxifragie et pentaphylon cum erit a balneo ⁊ vngatur peritoneon cũ oleo pulegino. Oleũ amigda. ⁊ tyriacaȝ magnam accepit ⁊ liberatus est. Syrupus quem cõposui ꝑ quodã q̃ patiebatur lapidẽ in vesica. ℞. quercule maio ris ⁊ mino. ca. ve. radicũ cõiuȝ cipi lingue bouis saxifragie graminis pentaphylon. añ. mḍ. j. mirabolis ⁊ scabiose. ana. lib. ℈. mellis lib. ij. ℂ Dicit dñs Joãnes de porcida q̃ vsus radicis cymbalarie in cibis vel potibus vel syrupis infra paucos dies lapidem frangit sive sit in renibus sive in vesi ca ⁊ pluries ꝓbatũ est. ℂ Quidaȝ mihi dixit: q̃ fecit decoq lib. ij. esulej ℥ lib. v. aque vsquequo ad tertiã partẽ redeat ⁊ addidit ʒuccarum de quo fecit syrupum de q̃ dedit cuidam pa. lapidem in vesica ⁊ in brevi tempore liberatus est ⁊ la pidẽ fractũ in paruis frustulis emisit ꝑ vrinã anteq̃s predi ctum syrupum bibisset totum. ℂ Pillule ad lapidẽ frangẽ dum in renibus ⁊ vesica. ℞. hermodact. radicis yreos gra

Exptus

herba virga aurea.

Exptũ.

herba cymba laria.

nor solis sarifragie añ. ℥.ß. cinamomi garioſilor zinzibe. ſi leris mõtãt coſti cimini. añ. ʒ.j. ſpice feniculi aniſi. añ. ʒ.ß. ʒe doarie macedonici oſſiũ ceraſorũ ſe. baſilicontis. añ. ʒ.j.ß. cõfice vt ſupradictas ⁊ da eas q; valẽt. ℭ Itẽ lac femi. cõiuʒ ⁊ nucleor ⁊ ceraſor ⁊ amigd̃. amarar cũ oleo eorũdẽ da tũ in potu frãgit lapidẽ. ℭ Itẽ ſyrupus de tragea erpt̃ cõ tra vitiũ lapidis renũ. ℞. ſe. cõium frigidor mũdor. ʒ.iiij. ſe. iuſcam. al. ʒ.ij. ſe. malue bismalue mũde. añ. ℥. ʒucc. ad põ dus oĩum dek. ℥.ß. cũ ℥.j. ſyrupi vio. ⁊ lymphek cũ aq̃ eticrũ nigror vel rubeor in mane. Et ego addidi radicis sarifra gie granor solis ameos. añ. ʒ.j. ℭ Cura magri mei ad fran gendũ lapidẽ in renibus vel vesica. ſumat quolibet die de iuſtino philãtropos aqua mirtis ad q̃ntitatẽ nucis groſſe cũ vino decoctionis sarifragie mira solis colopẽdrie ficuũ siccarũ albar ⁊ tribulor marinorũ ⁊ ca. ve. ℭ Pill'e optie ad lapidẽ ad frãgẽdũ in renib⁹ vel vesica. ℞. ad ãbre balſami añ. ℥.j. gũmi hedere maſti. feniculi xilobalſami ſe cõtũ mũ dorũ acori cinamomi meu sarifragie brusci sparagi. añ. ʒ.j.ß. liq̃ritie dragagãti cipi alexãdrini apij aniſi ogi mi. ſe. ci trl. añ. ʒ.j. pul. ſan. hircini ℈m artẽ ꝑparati quãtũ de oib⁹ dẽ tur. xxv. vel. xxx. in modũ ciceր q̃m ſunt mirabiles ⁊ ℈m q̃ tibi videbit ſufficere. ℭ Dixit mihi pior: q; ſi ſucci acori p tes. ij. et ſucci limõcellor pars. j. miſceat ei ⁊ fiat ſyrupus ⁊ miſceat ei quũ ſumit par de pul. pomor ru. q̃ dicũtur alie hẽgi q̃ frãgit lapidẽ vbicũq; fuerit ꝑbatũ eſt. ℭ Dixit mi hi q̃dã medic⁹ de terra varro. q; ẽplres vitiũ lapidis parie tes curauerit hoc mõ: leporẽ p̃gnãtẽ capi faciebat ⁊ interſti na filior leporis eiciebat: deinde implebat oẽs de ſanguie matris ⁊ in pignato nouo eos ponebat ⁊ in furno cõbure bat ⁊ de p̃dicto pul. ſemel vel bis in die ad q̃ntitatẽ vnius cochlearis cũ tãtũdẽ ʒuccari dabat ⁊ in bieui pa. lapidem in fruſta minuta p̃ virgã emittebat. Et ſi vis ꝑbare accipe p̃ dictũ pulue. ⁊ ipſe in aq̃ vel vino diſtẽpera ⁊ pone in eovũ lapidẽ ⁊ in bieui frãget ꝑbatũ eſt. Sãguis etiã vniuſcuiuſ q; leporis ⁊ pellis ei⁹ cõbuſta in pignato nouo ⁊ pul. dat⁹ ad q̃ntitatẽ vni⁹ cochlearis ieiuno ſtomacho cito lapidẽ frã git. ℭ Quidã vir erptus accipiebat leporẽ ⁊ exectis inteſti nis ei⁹ tẽm implebat cũ pelle in olbus mẽbris ſuis ex sarſi fragia mira ſole lapide lyncis iudaico ſpõgie pẽtaphilo et virga aurea: ⁊ ipſe in pignato nouo cõburebat ⁊ de illo pul. q̃tidie vnũ cochlear cũ vino vel alio ſili dabat ⁊ lapidẽ ſiue in renib⁹ ſiue in vesica eſſet frãgebat ⁊ expellebat: ꝑbatũ eſt ℭ Alij pellẽ leporis ⁊ ſanguinẽ ⁊ oſſa tm̃o cõburũt ⁊ cine rẽ dãt quotidie ⁊ dicũt q; frangit lapidẽ vbicũq; ſit ꝑbatus eſt. ℭ Itẽ ſuccus radicis tribuli cũ vino dat⁹ lapidẽ frãgit ⁊ vinã ꝓuocat. ℭ Itẽ ſucc⁹ herbe q̃ dicitur cẽtũ ſemina q̃ facit ſemina minora q̃ papauer ⁊ ſtat circa terrã folia ba bẽs incila ⁊ eſt alba: cũ vino dat⁹ vel pul. eius lapidẽ frangit ⁊ ꝓuocat vinã. ℭ Idẽ facit filipẽdula peonia ⁊ lima tura cornu cerui rotũdi data in potu curat lapidẽ. ℭ Dia gea erpte ȝtra vitiũ lapidis in renibus vel vesica. ℞. virge auree folior ⁊ radicis. añ. ʒ.ij. radic. ⁊ folior mirafolis sari fragie filipẽdule. añ. ʒ.j. ſe. aniſi feniculi cynamõi ȝinzi. oĩuʒ puluerizator. añ. ʒ.ß. ʒucca. quãtũ de oibus: ſumak de hac diagea quãtũ capit coclear cõe mane ⁊ ſero: q̃m eſt mirabi lis ⁊ p me inuẽta ⁊ erpta ⁊ poſt eius ſumptionẽ bibat par bonꝰ vini albi. huic addidi cipi ca. ve. añ. ʒ.j. cimini ameos cubebe: añ. ʒ.ß. ℭ Medicamẽ forte q̃ eſt erptũ ad lapides ℞. cineris vitri: cineris ſcorpionis: cineris nucis indice: cine ris leporis ſpõgie lapilli ⁊ ſan. hircini cõtriti ⁊ exiccati: cine ris cuticũ ouor de ẽbus pulli fuerit egreſſi lapidis iudai ci gũmi arabici ſe. altheę omnis piperis. añ. partẽ. j. cõfice cuʒ melle doſ. aurei. ij. ℭ Decoctio ad idẽ in primo decoq̃ folia malue cãpeſtris ⁊ ponatur in eius decoctione mel: et bibatur. Decoctio flor camo. in aqua ardẽte cola ⁊ colatu re da. j. partẽ ⁊ ij. vini albi ⁊ ꝑdeſt. ℭ Frater Jo. dixit mi hi q; ꝑbauit: accepit ſanguinẽ q̃ exit q̃n mulier parit filium vel filiã ⁊ exiccauit in vmbra ⁊ ipſum puluerizatũ p̃ ſiringaʒ immiſit in virgã cũ aq̃ calida ⁊ lapis ſtati exuit ſr fruſtati. ℭ Aqua mirabilis ⁊ experta lapidẽ frangẽs ſiue ſit in reni bus ſiue; in vesica. ℞. radicis aſparagi: radicis arundinis sarifragie virge auree mirafolis oĩum cũ ſuis radicib⁹ añ. lib. ij. aceti ſquillitici li. iiij. ſucci limonum lib. ij. vitri adu ſti poliſ mõtani. añ. lib. j. ponantur oĩa parũ cõtrita in vaſe diſtillationis: et q̃ diſtillatũ fuerit collige inde da. ʒ.ij. cuʒ vino ꝺcoctio. euiſct: q; mirabiliter valet. ℭ Medica cicada pulnerizata ⁊ bibita cũ vino albo facit etiã frequẽter min gere lapidẽ. ℭ Extractura graminis vel pul. eius optie cu rat vulnera veſice. liquiritia idẽ facit. aſarũ puluerizatũ ex amido ⁊ farina fabarũ ⁊ aqua addito ʒuccaro ⁊ oleo amig. valet vlceribus veſice. ℭ Pul. grilli ſtãs circa furnos da tus cũ vino grauellã expellit cito. ℭ San. hircinus cũ pul. cicade ⁊ aposimate nardi ⁊ cinamo. facit exire lapidẽ. Pin guedo vulpis maxime renũ ⁊ comedere carneꝰ eaꝰ cõfert dolor renum valde: ⁊ ſan. eius liniendo locũ vbi eſt cõfert ad frangendũ lapidẽ. Radix linarie bibita. ʒ.j. cũ vino taq̃ lapidẽ frangit ⁊ expellit. Succus hypoſcte ſiccatus et in la cte ſolutus eſt mirabilis in vlcere renum caſſia fiſtula cum oleo amig. ⁊ ſe. plãtaginis facit deſcendere lapidem. Aqua decoc. rubee tinctorum bibita in bal. ca. facit egredi lapidẽ cum vrina.

Ad vlce ra veſice

Pillule mirabiles.

De lepore ꝓbatum.

Aq̃ mirabilis.

ℭ De strãguria diſſuria ⁊ ſuria. Cap. xix.

Cura.

STranguria eſt difficultas migendi; cũ aliq̃s guttatim ⁊ cum dolore ⁊ maxima difficultate migit et fit ex mo dica opilatiõe viarũ vrine. Diſſuria eſt difficul tas migendi cũ ad tẽpus denegat vrina q̃ fit ex maiori opilatione. Suria eſt difficultas vrine cũ ex toto de negat ⁊ fit ex marſa opilatione. ℭ Fiũt itaq; he paſſiones; q̃nq; p̃ vitiũ lapidis renũ ⁊ veſice ⁊ tũc cura eſt curare lapi dẽ ſicut in ꝑcedẽti capꝰ dictũ eſt q; remota cã remouet ei⁹ effectus. Fiũt etiã hmõi paſſiones q̃nq; ꝓpter frigiditatem q̃ accidit ſepe: ⁊ tũc in hũc modũ curet: dek in potu tyriaca vel mitridatũ cũ aq̃ decoc. ſe. naſturtij vel cũ ſuc. verbene. In pueris vero ⁊ lactãtibus cũ lacte mulieris aſine vel ca pre vngãtur renes peritoneũ ⁊ virga ⁊ dyalthea oleo lauri no ⁊ petroleo ⁊ oleo nardino ſimul mixtis. ℭ Exprimẽtum magri mei ad ꝓuocãdũ vrinam q̃ ſtatim facit migere bul liãt allioriũ capita duo vel tria mũdata in vino al. optimo ⁊ parũ tyriace ⁊ mitridati cũ illo vino miſce et cyathus plen⁹ ipſo dek in potu et ſtati ꝓuocat vrina. ℭ Aliud ꝑbatũ ad ad idẽ. ℞. ca. ve. frodiũ. ʒ.ij. terãtur et i modũ vnguẽti ducã tur ⁊ diſſoluãtur cũ vino decoc. radicis raphani ⁊ apij ⁊ ca. rum ⁊ diſſoluãtur cũ vino decoc. radicis raphani ⁊ apij ⁊ ca. mẽti mellilloti flor camomille piretri ſinapis baccarũ iuni pi radicis raphani paritarie ſenationũ farine cicerũ nigro rũ. añ. ʒ.ß. dauci ſe. raphani apij dome. et ſilueſtris. ana. ʒ.j. fiat ex oibus tritis ſimul mixtis cũ oleo lilij et ſucco caulũ veterũ empkʒ q̃ pectini et renib⁹ ca. applicek: q̃m eſt mira bile. ℭ Itẽ turſur bacce lauri et iuniperũ oĩa trita et i ſac culo polita cũ duob⁹ vel trib⁹ capitib⁹ allioriũ et vio bibita et pectini applicata vinã ꝓuocãt. Itẽ mittak pa. i bal. q̃ di ctũ eſt i ca. ꝑcedẽti. Vl' ſolũ i iſto bal. ℞. teſtas allioriũ ſena tiões apij paritarij feniculũ iuniperũ et roẽ marinũ: oĩa ſimul bullĩãt et i eo balneek: et p̃dicte herbe ȝtrite renibus et pectini applicẽtur. Itẽ ſyrup⁹ facer ex ſucco verbene ad dito ʒuccaro et reubarbaro puluerizatis in potu dat⁹ vi nã ꝓuocat vel ſyrupus ex ſucco ſcabioſe et agnocaſto liq̃ri tia et oxideo appoſitis in fine decoc. xxx. cãtaridib⁹ capitib⁹ ablatis q̃ in lacte amigd̃. p̃ nocrẽ iacuerint. Iſte cũ ſyrup⁹ in potu dat⁹ vinã ꝓuocat ꝑbatũ eſt. Itẽ. ʒ.j. ſtercoris colũ bini ſilueſtris cũ vrina pueri ꝛginis ca. in potu data vinã ꝓuocat et etiã p̃ ſiringã immittak. Ad idẽ aliud. ℞. ſtercoꝛ ris muris aur. j. aſſa. ʒ.j. miſce cũ lacte aſinino in q̃ decoctũ fuerit anetũ et ca. dek i potu q̃m vinã ꝓuocat. ℭ Aliꝰ ꝑba tũ p̃ me q̃ vinã ꝓuocat et ſeceſſum fiat in ano ſuppoſito riũ de ſalegẽma vel ỽ alto ſale albo duro i modũ digiti: q̃m vinã ꝓuocat et ſeceſſum: erptũ eſt: inungak ipm̃ ſal oleo vt facilius intret. Ad vrine ꝓuocationẽ aliud mittãk cimices viui ſeu pediculi viui in capite virge turta ſoramẽ p q̃ exit vrina: q̃m vinã ꝓuocat. ℭ Aliud ad idẽ mittak totũ caput virge in oleo camomille in quo bullierint cimices et ſit ca li. q̃tũ pati põt pa. deide lintak caput virge cũ ab ipſo oleo fuerit extractũ et allijs ꝓſtatis q; ꝓ certo vinã ꝓuocat.

ℭ Quod ſi hec paſſio fuerit a calido ſemia cõmũia trita et

ſe. lactuce

fe.lactuce,tritū cū vino albo ⁊ succo granati acetosi dētur
ēpla vnctiones ⁊ alia remedia.ō.dicta fm q cōpetere vide
rit fiāt vtēdo reb⁹ nō multū caliditis in hac cā. ¶Urinā p
nocātia sunt acor⁹ affodilli caparū ciper⁹ abrotanū sānā
tū apiū.se.petro.domesti.⁊ macedōici iunipi bace lauri be
tonica cassiali.carui fauina ꝑdisi leuistici hec oia ꝓcoctaꝝ
i ſyrupis vel eluariis data ⁊ cathaplasmata vinā ꝓuocāt.

Additiones. Dđā vinare nō poterat
cui dđā sacerdos decoq̄ fecit pullū cū petro.ℨ
ij.resine pini pulueriz̄ate ibi appositi:⁊ deco
cto pullo donec dissoluebāt caro ab ossibus de
dit in potu colaturā:⁊ statim minxit ⁊ multos lapillos per
vinā emisit.Quidā mingere nō poterat ⁊ feci decoq̄ pari
tariā rubeā maiorē radicē ciperi ⁊ cressones in bona q̄ntita
te añ.in vino al. parū ꝑtrita deinde feci sacellari cū eis pe
tē ⁊ renes cali.ℨtū poterat:⁊ ex dicto vino lauit ꝑdicta lo
ca:taliter q̄ vrinauit statim. ¶Et nota q̄ alitū tritū in mo
dū salse appositū sup caput virge recte in loco vbi migit:
et in mulliere in tabis vulue statim vinā ꝓuocat. ¶Pul
uis ad faciēdū vt hō statim mingat:si etiā mori debeat la
uētur cortices limaciaꝝ ⁊ ericcenk ⁊ terank ⁊ de pul.illo cū
vino al.⁊ aq̄ ca.in potu denk.ʒ.ij.q̄s vinā ꝓuocat ꝓbatus
est. Itē si terāk due vel tres limacie cū cortic⁹ suis in pā
no lineo subtili inuoluank et filo ligenk in capite virge:et
mulieri in ore vulue ponātur statī ꝓuocat vinā. ꝓbatū est
Pille optime ꝓtra strāguriā ex fri.cā. R. saule assari amo
mi ameos petro.se.apij rubee tunctorū amig.amarar⁹ mun
da.spice.añ.ʒ.xx.se.melonū.ʒ.x.cātaridaꝝ remotis alis et
capitib⁹.ʒ.iij.iacēāt in lacte amigd̄.p noctē vt virt⁹ ex corīa
tua quā habēt tollāk deinde dissoluāk armoniacū al.cū pau
covino al.⁊ pul.ꝑdictoꝝ cū eo ꝓficiāk:⁊ fiāt ex eis pillule ex
q̄b⁹ dētur.ij.q̄s mirabiles sunt in ꝓuocādo. ¶In ardore
vine. R.ameos anisi carui petro.mirasol.fenicu.ana.ʒ.ij.
radicis saxifra.ʒ.v.fiat pul.⁊ bibāk mane cū vino dulci vel
aq̄ mellis. ¶Q̄n vina retinek ⁊ nō a lapide pitariam vel
gramē in aq̄ vel vino dul.coq̄ ⁊ pista ⁊ pectini applica. De
coctio radicū acori ꝓuocat vinā et strāgurią sanat. ¶De
coctio pulegij dolorē vesice sedat ⁊ calculū expellit. ¶Enu
la cāpana se.apij asparagi et radices fenicule in vino ꝓtri
te et potui date efficaciter vesice sanāt dolorē. ¶Folia atri
plicis cōa dolorē vesice ampurāt et etiā renū:⁊ etiā folia lin
gue arietis cū vino bibita. Aqua cicerū vinam ꝓuocant.
¶Prouocatiuū bonū vine. R.fauine coquatur lēto ignē
in aq̄ in q̄ possit submergi quousq̄ aq̄ denigrek et bibāk ex
eo lib.ℨ.deinde comedat cibū suū cū agresta. ¶Agrimōie
decoctio in aq̄ aspagoꝝ vel alterius rei appropriate vel in
aqua sola bibita statim facit vinare et est expertum.

¶De diabete et mingentibus in lecto. Ca.xx.

Cauſe. Diabetes est imoderata attractio vine
ab epate ad renes.vñ in hac
pas.deficit virtus cōtentiua renū et lūboꝝ vt
ſtēperank in caliditate ⁊ siccitate. Uirtus itaq̄
actiua viget vñ renes incessanter attrahūt ab
epate:epar ab exterioꝝ⁹:et sic necesse est q̄ sequāk fluxus
Signa. frequēs vine immoderata sitis. Accidit cm renū distēperā
tia ex multis causis vt ex immoderato cotu p̄cedēte:ex vsu
dicte ca.et siccē et se.et caliditis vnctiōb⁹ et emplis. ¶Si
gna diabetis sunt hec:calor circa renes et lūboꝝ:sitis etiā
imoderata et appetit⁹ aq̄ frigide accepto potu statī sequāk
volūtas mingēdi.vina alba et tenuis et frequēs in multa
q̄ntitate mūgitur et apparet vina discolorata i hac egritu
Prono- dine:q̄q̄ p⁹ q̄s in epate possit colorari attrahitur a ren
stica. ibus et mittitur ad vesicā:tenuis ꝙ̄ vo est ꝓpter siccitatē epa
tis ⁊ defectū nutrimēti. Uerū i hac pas.opꝫ nos multū cē sol
Cura. licitos:q; hec pas.de facili in ydropisim transire pōt ꝓpter
errorē digestiue virtutis.vel in ethicā ꝓpter defectū nutri
menti. ¶Primo igit epithimenk reneoboc epithimate. R.
sandaloꝝ al.et rub.roſ.gūmi arabici spodij sumach balau
stie acatie ypoc̄stidos.añ.ʒ.ℨ.terātur oia et cū aq̄ roſ. distē
perētur:et pānus in eis infusus renibus applicetur. Item
fasciculus cimaꝝ myrthi in aceto coctus et renibus appli
catus idē facit. ¶Ad idē aliud. R. acatie thuris succi bar
be hyrcine laudani myrrhe gallaꝝ.añ.ʒ.ij.ꝓficiank cū aqua
roſ.vel memithe.⁊ fiat ex eis empl'm q̄b⁹ renib⁹ ⁊ lūbis ap
plicet. ¶Itē succ⁹ agrestis solatri ỹge p astoris cimaꝝ ru
bi cucūeris cucurbite cymbalarie ỹmicularis sēpuine suc
et citoniꝝ granatoꝝ acetosoꝝ pāpinoꝝ vitis.añ.accipiāt
⁊ addito pul.boli.masti.thu.acatie san.dia. ypoc̄stidos sā
dalorū al.⁊ ru.et roſ.gūmi arab.spodii sumach baulaustie et
oleo roſ.et cera ꝓficiātur simul ⁊ empl'm ex eis factū renib⁹
⁊ lūbis applicet. ¶Itē unungātur renes ex oleo roſ.viola.
populeon ⁊ similibus frigidis ⁊ tabula plumbea subtilis ⁊
bene polita ⁊ perforata plūbus foraminibus renib⁹ appli
cet:de qua in cap.de siti mētionē fecim⁹. ¶Itē fiant sepe
clysteria cū lacte frigido ⁊ succo herbaꝝ frigidaꝝ ⁊ parum
olei ro.⁊ vio.simul mixtis ex ꝑdicto tū lacte ꝓus butirū ex
trahat. ¶Trocisci magri mei cum quib⁹ plures curauit:et Erptū.
ego cū eis quēdā inuenē infra spacium quatuor dier⁹ cura
ui.q̄ diabetē patiebat ⁊ migebat inuoluntarie in lecto. R.
roſ.spodij.añ.ʒ.ß.se.portulace:succi liquiritie boli sumach.
añ.ʒ.ij.se.lactuce coriādri sandal.berberis.añ.ʒ.i.drag.gū
mi arab.balaustie.añ.ʒ.ij.cāphore.ʒ.ß.tēperank cū succo ma
loꝝ granoꝝ acetosoꝝ ⁊ fiant trocisci quoꝝ quilz si poderis
ʒ.j.dek sibi vnus in mane ⁊ vn⁹ in sero cū aq̄ figida:et ſyrupo
roſ.mirtus q̄s est summū ⁊ erptū remediū ad predictā pas
sionē. ¶Itē dētur tria sandali ſyrupus de psillio zuccarum
roſ.⁊ hmōi frigida:in cap.de siti ex cā calida dicta. ¶Itē⁊
ad dyabetē⁊ migētes in lecto. R.myrthi thu.glādiū.añ.
coquātur in aq̄ ⁊ addito pauco oleo myrthio ⁊ zuccaro de
tur in potu. ¶Itē renes leporis decocti cū aneto et se.apij
et petro comesti mirabil'r valēt. ¶Trocisci ad idē. R.kara
be boli mirabolanoꝝ nigroꝝ torrefactoꝝ medulle glādiuꝫ
excorticatoꝝ sumach coriandri torrefacti in aceto positi ro
sa.spodij se.lactuce portulace gūmi arabici.añ.ʒ.ij. ꝓficiāt
cū succo granatoꝝ acetosoꝝ ⁊ dek ex eis.ʒ.ß.cū ſyrupo ro.
¶Et cessante siti purget cū aliq̄ leui colatura cholerā mū
dificāte:vel cum aliquo leui farmacho sicut ſpūs in plure
bus locis dictum est:et ī̄ de his hic non loquor.

Additiones patiētib⁹ dyabetē vnguā
tur lumbi et renes cum
isto vnguēto. R.olei roſ.vio.et mādragore suc
ci ymbilici veneꝝ.aq̄ roſ.succi semp̄uiue aceti al
bi.añ.ʒ.iij.oia incorp̄enk et aliquāt calefiāt:et
hec in eis addātur. R.farine ordei lib.i.roſ.ʒ.in myrthill.ʒ.
ij.olium sanda.añ.ʒ.j.pulueriz̄etur subtilissime ⁊ cū p̄dictis
liquoribus incorp̄enk et renib⁹ empl̄entur. Item vitentur
cibaria calida ⁊ similia et vtantur frigidis.

¶De dolore renum. Ca.xxi.

Dolor renū fit multimodis q̄ñoꝝ ex calidis
hu.q̄ñoꝝ ex frigidis q̄ñoꝝ ꝓpt lapidē
existētē i renib⁹ ⁊ talis dolor q̄ vitio lapidis fit
curatꝰ et remoto lapide tanq̄ ex⁹ cā principali
tollit ⁊ curat. ¶Q̄ñ si dolor renum ex ca.fuerit Signa
hūor: erit acut⁹ ⁊ pūgitiu⁹ ⁊ cū calore vrina subrubea ⁊ spissa ex calī
q̄n sanguis fuerit in cā:vel citrina ⁊ tenuis q̄n co. supabū ditate.
dauerit ⁊ cetera signa co.vel san.familiaria de quib⁹ in do
lore capitis dictū est satis:in hoc causis apparebūt. Cū ita Cura.
q̄ san.in cā fuerit fiat minutio de vena mediana vel p̄tose
in crurib⁹ ⁊ renib⁹ cū scarificatione apponātur. Si ꝙ̄ cho
lera in cā fuerit digerat mā cū orizacara vl' ſyrupo acetoso
deinde alīq̄ lotura ꝙuenēs dek ⁊ clystere aliq̄ lauatiū si
bi fiat. Syrupi frigidi ⁊ ela'ria frigida ⁊ cetera in ca. de siti
dicta dēt. Serū caprinū sumāt lac.se.cōiū bibāt ex oleo ro.
vl' vio. vel populeō renes vnguātur. Summitates myrthi i
aceto cocta renib⁹ applicent:⁊ alia in p̄cedēti capīo dicta
tribuank ⁊ fiāt. In hac cā dieta frigida exhibeatur. ¶Q̄ñ Si a cā
si dolor renū ꝓpter frigidos fuerit hūores adest dolor cum frigida.
graued̄ie ⁊ frigiditate vrina alba ⁊ q̄ñoꝝ tenuis:q̄ñoꝝ spissa
q̄ñoꝝ cū lōgis resolutionib⁹. Si ḡ pa.fuerit plectoricus p̄ce
dēte vsu oximellis ꝓpositi p aliquos dies purgetur cū pi
lulis aureis vel de quinq̄ generib⁹ vel yeralogodiō vel bā
dita laxativa ⁊ similibus. ¶Post purgationē fiat istud clyste
re ⁊ sepe. R.radicum q̄tuor cōium se.lini anisi turbith sene
saxifragie polypodij et esule.añ.ʒ.j.oia in aqua marina vel
salmētina bul.vsq̄ ad p̄fectā decoctionē et additis.ʒ.iij.
succi mercurialis ⁊ olei cōis fiat clystere. ¶Itē vnganк re
nes ex marciaton dyalthea agrippa oleo laurino ⁊ similib⁹

intrēt bal.ex calidis herbis factū:qō in cap.de strāguriadi ctū est ⁊ pdicte herbe balnei epithimētur facellēt etiā renes cū pulegio cymino baccis lauri floribꝰ camomil le. ¶ Ex farta cal.et dyacimini dyaspmaton diazinzi.gario filatū ⁊ silia denī ⁊ dieta ca.detur.

Additiones

Inungantur vnguento isto quo ego vtor ad do lorē renū. ℞.olei costi baccaꝝ lauri amigdalaꝝ dul.aneti scorpionis aā.ʒ.j.dialthee muscellini arūgie porcine galline anatis marciatō nardi. aā.ʒ.℈.armoniaci galbani.aā.ʒ.j.thu.mast.nucis cipssi.aā. ʒ.ij.succi nepite calamēti artemisie melisse betonice aā.ʒ.j. cere.q.s.fiat vnguēti liquidū ad lentū ignē:⁊ si non reperiā tur succi fiat cū decoctione dictaꝝ herbarum.ana. ℥.j.

¶ De mingentibus sanguinem. Cap.xxij.

Cause ⁊ signa.

Accidit

plres q̄busdā q̄ migūt sanguinē cuꝫ vrina q̄ q̄ndq; pcedit ab epate q̄ndq; a chili vena q̄ndq; a vesica vel renibus: q̄n dq; ex saltu vel pcussione rūpit vena in pdictis locis ⁊ migit sanguis:⁊ hoc scit p patētia indi tiū q̄ndq; est sanguis abūdātia q̄ cognoscit ex corporis dis spone plectorica vel sanguinea corpis habitudie ⁊ ex venis latis ⁊ amplis ⁊ ex san.multa ītitate fluētē. ¶ Q̄ndq; ꝓpter acumē san.venas ipas rūpētis q̄ cognoscit ex colore ip sius san.aliq̄tulū croceo ⁊ cū erit mordicat virgā ⁊ dolorē inferr patiēti. Si vero a chili vena vel a renib⁹ fluat adest dolor in illis ptib⁹ ⁊ adest san.multꝰ nō tū tārꝰ nec ita purꝰ sicut in p̄cedētibus. ¶ Si ab epate veniat adest dolor dex tri ypocūdrij ⁊ grauitas ⁊ sang.multꝰ ⁊ purꝰ p vrinā emit tit. ¶ Si vo a vesica emittat quod q̄ndq; accidit adest do lor pectis ⁊ ỹge ⁊ vesice ⁊ ptiū adiacētiū ⁊ san.turbidus ⁊ pauc⁹ emittit. Ūā nota q̄ q̄n san.ab alijs ptibus ad vesicā mittat cū vesica nō habeat san.⁊ cū vesica sit valde mēbrū fridū ⁊ calore depaupatū infridat ibi ipse san.⁊ ibi globat vñ q̄ndq; emittit in modū sanguisuge coagulatꝰ q̄ndq; grossus adeo q̄ inducit opilationē in colo vesice:⁊ facit strāgu riā ⁊ totaliꝫ primaꝫ emissione vie ꝑ talē opilationē: vnde

Cura.

multi perierūt hac de cā. ¶ Si ergo fiat mictꝰ sang.ex abū dātia san.vel ab epate fiat minutio de vena epatica dextri brachij. ¶ Si vero veniat a chilivena vel renibꝰ vel vesica vena saphena flōmet ab anteriori pte tali postea det.ʒ.j.de trociscis in ca.de dyabete dictis cū syrupo ros.postea hoc emplm vñ venit san.loco apponat. ℞.masti.olibani.aā.ʒ. ℈.mumie boli san.draco.lapidis emathitis.aā.ʒ.ij.rītā gum mi arabici balau.aā.ʒ.℈.ola terant cū succo plātaginis ⁊ oleo ros.⁊ alb.ouī ꝑficiant ⁊ ptib⁹ vñ venit san.supponat bal.sti ptica ⁊ cetera q̄ in cap.dissynterie supra diximus in hac cā fiāt ⁊ silia dicta dictent. ¶ Q̄ō si sang.in vesica coagulatus fuerit vel ad ipam ab alijs mēbris missus fuerit vel etiā ab ipsa vesica processerit comedat cretanos ⁊ cetera diuretica in cap.de cura lapidis dicta. Philonij tustinj ⁊ cetera eꝰ ria ad lapidē sufficiēter ibi dicta sumāt ⁊ vnguātur pectē ⁊ peritoneō ex oleo laurino pulegio marciatō agrippa ⁊ silib⁹ vnctionib⁹ calidis. ¶ Syrupꝰ acetosus cōpositꝰ ⁊ de ra dici.datꝰ cū lixiuio facto de cinere vitis:⁊ aq̄ ca.vel de cine re ligni abrotani vel ebuli. Radix eꝰ in potu data mirabil est in hac cā. Jus etiā cicerꝝ nigrorꝝ in potu cū vino datus mirabiliꝫ vꝫ ⁊ epar asini fel testudinis coagulū leporis hec ola p syrigā iniecta vel in potu data valēt. ¶ Pillꝰ optie ad idē. ℞.sauine asse armoniaci rubee tinctorū.aā.ʒ.℈.car pobal.blacte bizā.coriandri.aā.ʒ.ij.rītā ꝑficiātur cū succo sanine ⁊ dētur cū aq̄ diuretica. ¶ Jtē absinthium caules agrestes rutha ⁊ pantaria in vino ⁊ oleo coquātur ⁊ supra pectē ⁊ pitoneō emplent. Intrēt bal aq̄ decoc.caulū vete rū senationū pirarie pulegij aithee malue calamenti origa ni sauine mētastri foliorꝝ lauri ⁊ testarū allioꝝ. ¶ Sumant trociscos istos. ℞.sc.marathri apij dauci viola.florꝝ absin thij.ana.distēperētur cū succo feniculi absinthij:⁊ mellis ⁊ si sanies vel san.oppilauerit collū vesice sabula vel syriga immittatur cū supradictis medicinis.

Additiones.

Ad eos q̄ sanguinē pus ⁊ arenulas migūt ꝑsoli dat.n.vlcera:venas stringit:arenas educit. ℞. pedis colūbini cardi būdicti.aā.lib.ʒ.pīpinelle quinquinerue scabiose.aā.lib.℈.sauine.ʒ.℈.cimarū rubi te nerrimaꝝ.ʒ.viij.terant ⁊ bullāt in.xxx.lib.vini bonī dōec redeat ad ꝓsumptionē medietatis.deinde pone ternā ptez melliti dispumati cū dicto vino colato ⁊ coquātur vsq; ad spissitudinē ⁊ de hac cōfectione da q̄tū testa ouī capere po test bis vel ter in hebdā ieiuno stomacho vel eunti dormi tū ⁊ si vis in eodē apozimate aliquid de cinamo.gariofilis macis zinzi.spica ⁊ hmōi supaspgere erit melioris odoris ⁊ hoc pro delicatis.

¶ De mingentibus pilos ⁊ furfures cum vrina ⁊ de scabie vesice. Cap.xxij.

Pilli.

Aliquando

pili a renib⁹ veniūt cū vrina q̄ in renū creātur meatibus ⁊ fiūt ex materia grossa calefcā ⁊ desiccata. vñ gal. testat se vidisse hoiem q̄ munxit p vrinā pillū ma iorē ⁊ lōgiorē palmo vno. Pūgūt ät hmōi pili.et mordicāt vesicā dū descēdūt ⁊ facit dolorē pectinis ⁊ tēsiones ingui nū cū morsu vesice. ¶ Furfur aūt pcedit a vesica aut a pu stulis ibi factis aut ex lapide meatꝰ vrinales claudēte:⁊ ve nit cū dolore modico:facit pruritū genitalium ⁊ tēsionem.

Furfur.

Sca bies.

¶ Scabies vero vesice cognoscit ex adustione vrine ⁊ feto re eius ⁊ dolore vehemēti cū pruritu ⁊ sedimine furfureo:⁊ q̄n in modū hypostasis stat q̄dā sedimē albū in fundo vri nalis ꝛc tū nō est forme pineate tm sedimē sicut hypostā sio. ¶ Et q̄ndq; cū vrina emittit san.cuius cura dicta est su perius. ¶ Syrupus mirabilis ad vitia renū ⁊ vesice et pro illis q̄ pilos ⁊ furfures migūt exptissimꝰ. ℞.succi scabio.li. ʒ.succi cardi būdicti lib.ij.deinde accipe ptisane ordei pcꝰ optime mūdi ⁊ loti in tribꝰ vel q̄tuor aq̄is calidis in q̄ buł. ʒ.℈.de seta rubea in grana tincta:⁊ ʒ.j.liq̄ritie:⁊ postea ad ditis pdictis succis ⁊ zuc.q̄tū sufficit fiat syrupus de q̄ sū mat q̄libꝫ mane.ʒ.j.℈.cū aq̄ diuretica et semin.apij.feni.dau ci.brusci aspagi petro.aneti fu.ameu. ¶ Jtē tant isto pul. optimo ad emissionē pilorꝝ ⁊ furfur.cum vrina. ℞.se.cōtum mundō.sc.scariole papaueris albi ⁊ nigri amig.dul.gummi arabici dragaganti amili se.portulace malue althee lacce reubar.oīm aā.ʒ.v.spodij.ʒ.vj.boli.ar.ʒ.viij.pinearū excoi ticataꝝ se.solatri montani.aā.ʒ.iij.succi liq̄ri.zucca. psilij. aā.ʒ.v.ola terant ꝑter psilū ⁊ zuc.misce ⁊ fac.pul.dētur.ex eo.ʒ.v.cū syrupo tulep.et si sumat cū lacte asine magis va let in emissionē pilorū et furfuris. ¶ Trocisci ad pdictoopi los et furfures. ℞.granorū solatri mōtani et se.cōtum ana. ʒ.iij.℈.bol.ar.thur.gūmi arabici fā.dra.papaueris al.amī. succi liq̄ritie dragā.amili.granoꝝ pini.ana ʒ.vj.sc.apij iuſ q̄mi charabe boli opij.aā.ʒ.ij.da.ʒ.ij.cū zuc.ros. ¶ Jtē pce dēte digōne cū aq̄ decoc.liq̄ritie et zucca.purgētur cū aq̄ fructuū vel decoctione aq̄ viola.prunoꝝ iuiube tamarindo rū cassie fistule mane ⁊ silibus. ¶ Jtē fiat emplm qō renib⁹ applicet ex spica ros.mir thillis siccis:mastice:et oleo ros. Jtē vtātur dyapapauere in modū castanee. Jtem inijciat lac mulieris p syrigā tepi. Jtē accipiatur bis in septima na in mane.ʒ.iij.lactis capriarū tepi.cū a mamilla mulsum est cū pauco zuccaro. ¶ Q̄ō si vesica scabiē patiatur tunc pumū inijciat p syrigā aq̄ ordei ca.cū melle mixta et hoc plibus vicibus fiat q̄ndq; videlz scabies et putredo mūdifi cata fuerit a vesica:et tūc p syrigā succū plantaginis cum san.dra.bol.ar.acatia lapidis.emathitis et silib⁹ pulueriſa tis in vesica inijciamus. ¶ Pectē liniat peritoneō et ỹga cū calidis vnguētis in pcedētib⁹ capitis notatis et cū oleis ibi dictis:et tūc vtātur bal.s. dictis et herbis calidis vel sal tē in ipa aq̄ decoc.pdictaꝝ herbaꝝ sedeāt diu. ¶ Bal.etiā de prata q̄ est inter Neapolim et puteolū in littore maris. Si in eo fiet pluribus vicibus se balneādo pa.mirabiliꝫ vꝫ et si bibat syrupū ex aqua illa et zuccaro factū valet mira biliter ad vitia lapidis renū et vesice ꝓbatum est.

Ad scabiē.

¶ De aſpatibus et vlceribus renū et vesice. Cap.xxiij.

Vecidit

q̄ndq; in renib⁹ aſpa fieri:et q̄ndq; in vno rene.et q̄ndq; in vtroq;.si in vno tm pa.iacēs supra latus sanū sentit alterꝫ renē grauē et suspensuꝫ vñ in hoc aſpate adest dolor pūgitiuus in renibus cū quadā incēsione et vri ne denigratione. ¶ Si est ca.aſpa hmōi hec sunt signa adest febris acuta:sitis nimia:dolor continuus capitis:vomitus choleric⁹ et egestio cholerica:difficultas mingēdi.dolor ar

Signa calida.

dor et

dor ⁊ grauitas renū: vria rubea aut sanguinolēta aut viridis in superficie liuida. ¶ Si ē frigidū apostema adest vria pallida vl subpallida seu al. cū substātia spissa fe. lēta ⁊ dolor aggrauatiuus ⁊ alia synthomata supradicta ꝫ leuiora

Signa frigi.

Cura ca li.

¶ In apē itaq; renū ex ca. hu. facto virtute ⁊ etate permittēnt: fiat minutio de epatica cū sang. est in cā ⁊ postea de saphena vel de vena q̄ est supra policē vsq; ad tertiū diem. Et si sola co.. fuerit in cā tūc fiat minutio solū basilice post ea hoc emplm renib⁹ apponak. Re. malue sapōarie vio. bā ce vrine. aā. ℥ß. ſ. coquāk oia ⁊ exprimātur cū pauco butiro ⁊ oleo ros. mirtio cal. ⁊ supra renes epitimetur. Itē syrupus fact⁹ ex succo scabiose cardi bñdicti solatri et scariole: succis oīb⁹ depuratis: atq; feniculi ⁊ ordei mūdi ⁊ se. cōmunis: ⁊ succ. ℈tinue bibāt vel syrupū superius scriptū ⁊ dek syru. dyaqlō. Itē lac se oium in q̄ māne ⁊ cassiefil. aā. ʒ. ſ. dissolura fuerit sepe bibāt: post bibat succū solatri ⁊ scariole ꝺ puratū cū syru. vio. Itē si ℈stipari fuerit fiat qñq; eis aliq̄ clystere lenitiuū ⁊ leniter attractiuū ⁊ cū aliq̄ leui. deco. vbi sint diuretica purgēt. ¶ Qꝺ si apostema renū ex fridis fuerit hu. vngank renes. primo ex oleis ⁊ vnguentis ca. in cap. de vitio lapidis scriptis. Post emplm istud supra locū apōnis apponak. Re. pulegij abſinthij ruthe pitarie: malue bā che vrine se. luni ⁊ fenugreci farine ordei. aā. terank oia ⁊ cū vino al. optio vsq; ad cōsumptionem vini bul. addito oleo butiro ⁊ axūgia porcia ⁊ melle. Aliud ad idē fic⁹ sicce in vino decoc. cū radic. althee ⁊ epithiate valēt. Itē vesica enca oleo ca. plēa supra locū apposita miro mō vꝫ ⁊ dolorē inguinū mitigat vbi est apa ⁊ san. mediocriter cū ipa extractus mirabil⁹ mitigat ⁊ multū ℈tra dolorē apostematis vꝫ. ¶ Qꝺ si mā deuenerit ad sanē tm apponim⁹ emplastra ꝑdicta: ⁊ dem⁹ syrupū dyaqlō: syrupū ex succo scabiose: syrupū ex succo absinthij ⁊ apij factū: ptisanam ordei cū ℈suc. ⁊ lac asininū: lac etiā vaccinū vel iumēti. hoc ei dam⁹ ad sanie mūdificādū. Postea ℘o sanie mūdificata vlceribꝰ tꝑ renū ℈solidādis dam⁹ hos troci. Re. se. cōiuz excorticatoꝝ se. citoniꝝ se. portulace. se. acetoselle. se. luni se. fenugreci. aā. ʒ. ſ. gūmi arab. dragagāti amig. dul. aā. ʒ. ij. granoꝝ pini succi liqritie. ana. ʒ. ſ. ℔. papaueris nigri. ʒ. iij. myrrhe croci. aā. ʒ. ℔. fiāt trocisci cū infusione dragagāti: et pōderet vnusqsq; ʒ. ſ. dek vn⁹ cū sapa ⁊ aq̄ tepi. ¶ Itē denk. ʒ. ſ. hmōi ekarij cū aq̄ in q̄ ℥coocta fuerit mēta virid. Re. amig. mūdataꝝ. xxx. dactyl. xxv. pineaꝝ mund. ʒ. ſ. dragaganti. ʒ. iij. bol. ʒ. ij. citoniꝝ se. cōiū malue portulace amidi. aā. ʒ. ſ. ℔. rose se. lactu. se. iusq; ami: papaueris pſilij. aā. ʒ. ij. succari: q̄rū sufficit. Accidit etiā qñq; p vulnera renuz pas. migere sangu. cui⁹ curā dirī supius in cap. de san. mictu. Dicteni cū ptisana lacte amigd. se. cōium lac cū aq̄ decoc. viol. dek portulaca scario ⁊ hmōi sumat ꝓuocatiuis vrine vtak. Et si febris eos dimiserit largiori dieta pascank. ¶ Qñq; accidit vesicā aparī isti ⁊ eisdē synthomatibus infestank: sicut ⁊ illi q̄ patiunt apa in renib⁹ hoc excepto q̄ iste dolor est in reni b⁹. Illoꝝ vero dolor in pectine est ⁊ q̄busdā tumor appet in pectine siue supra pectinē febriūt ⁊ nō possunt migere: ni si stādo ⁊ parū cū dolore. Et qñq; patiunt illoꝝ dolorē ⁊ retentionē fecū ⁊ extremitatū frig⁹ ⁊ alienationē ⁊ nigredinez lingue. Et hec signa nulla dig ℈ne apparēte in vrina ⁊ cum vrina sp emittit clara ⁊ nō pmutak spissa ⁊ tpm apa ad maturitatē nō venit ⁊ dolor pseuera t intēsus cū ꝑdictis synthomanb⁹: tūc signū est mortis: minus. n. dolor vt ait gal. subito ꝓsternit ꝓtutē q̄ si vrina ispissek ⁊ putredo in fundo vtak modū hypostasis deuenerit ⁊ synthomata allenent tūc signū ē salutis i apatib⁹ renū ⁊ vesice. ¶ Cura igr apa tū vesice est q̄ fiāt oia: vꝫ in dādo trocisc⁹ syrupos ⁊ emplastra pectini faciēdo p ordinē sicut in apate renū dictū ē: hoc excepto q̄ dū illud apa ad sanie venerint clysterizek vesica cū siringa missa in ꝟga cū ptisana ord. colata cū melle dispumato mirtin: ⁊ hoc pties fiat q̄sq; sanies ipa a vesica mūdificek p vrinā vesica ℘o optie mūdificata a sanie q̄ poteris cognoscere q: ampli⁹ de sanie cū vrina nō emittit ꝫ vrina venter sanguinolēta pp vlcera q̄ remāserūt in vesica ex apate mūdificato: tūc mittak pulueris lapidis emathitis: vel san. dra. p siringā cū succo plātagio mixtus vel aliq̄ simile restrictiuū: de q̄bus in tractatu de fluxu sanguinis narium

Cura fanie.

De apostemat⁹ vesice signa

Prono stica.

multa dicta sunt ⁊ in capi. de dissyntheria multa dicentur. ¶ Qꝺ si aliq̄n nimis fuerit dolor ⁊ insomnietas in hmoāpatib⁹. ſ. renū ⁊ vesice: fiat clystere mitigatiuū doloris ⁊ inducēs somnū hoc modo. Re. se. luni fenugreci. aā. ʒ. ij. se. papaueris opi. aā. ʒ. ſ. oia terātur ⁊ in aqua coquank et additis ʒ. ij. adipis galline liquefacte injciank oia per clystere ⁊ ex his oibus incorporatis informek suppositorium et supponatur in ano quia mirabile est.

Experimētum mirabile.

Additiones trocisci experti ad vlcera renū. q̄ post mundificationē: debēt dari ad pōdus. ʒ. ij. cū aqua decoc. radicū cōium ⁊ raphani aut cicerū rubeoꝝ qui sunt. Re. quatuor se. cōium mund. ʒ. v. amili. ʒ. 4 succi liqritie. ʒ. viij. semis portulace. ʒ. iij. amigd. dul. mūd. auellanarū mūdataꝝ ⁊ assataꝝ granoꝝ pini mund. aā. ʒ. iij. se. apij dauci eruci. aā. ʒ. iij. gūmi arabici dragagāti se. iusquiami al. opij. aā. ʒ. ij. cicerū nigroꝝ. ʒ. x. croci. ʒ. v. ℈fice cū mucillagine dragagāti vel cū succo cythoniꝝ ⁊ fiāt trocisc⁹. ʒ. ij. Experimētū mirabile ad vlcera renuz ⁊ vesice ſm Gentilē q̄ cuz difficultate curātur: q: sunt loca remota valde in ꝓfundo posita ad quē anteq̄ veniāt medicine perdunt de virtute. Cū etiā ꝓpter ℈tinuas expulsiones superfluitatū acutarū mordicātū ⁊ ℈solidatione impediētū: et tō ℈tinue vic⁹ renouak. Ea nāq; cū quib⁹ vlcera curank opz mordicatione carere. Iō oportet aā oia vrinam dulcorare: q̄tū possibile est dulcorari. igitur consolidaui in multis per hūc modū. Misicui nāq; pul. subtilissimū trocisc⁹ de thure q̄s describit Rasis. ir. Almāso. cū. ʒ. ſ. de syrupo de papauere ⁊ de ꝑdō puluere. ʒ. iij. deide distēperaui. ʒ. ſ. cassiefil. in decoctiōe se. cōiū cū qua bū tpetur pulueris ꝑdictus: et totū hoc tribuak eunti dormitū ⁊ ℈tinuek hoc regimē et videbis mirabilia. ¶ Syrup⁹ valēs excoriatiōi ⁊ scabiei vesice. Re. corticū subtilū adherentū pineaꝝ nucleis liqritie mundi. ros. aā. ʒ. ſ. q̄dlz p se pistet ⁊ infundak. nocte vna lib. ruj. aque teruētis mane bul. vsq; ad consumptionē medietatis: tunc addatur syr. nenu. et iterū bull. dentur. ʒ. ij. vel. iij. de mane cum aqua ex his: et addito masti. pōt fieri elec. vtile. ꝛc.

¶ De illis q̄ coire nō pūt et ad coitū ꝓuocādū. Cap. xxv.

Trīa fq̄runk ad coitum.

Sunt quidā q̄ coire non possunt nec appetunt. Et hec sunt signa in eis debilitas et dolor renū: et nō tamē multū fortis et est cū corpis extenuitate ⁊ vrinā emittūt multam ⁊ al. ¶ Et cura coꝝ ē dare eis cibaria digestibilia multū nutrictia ⁊ cibaria ipinguātia et spma augmētantia et multiplicātia: ⁊ medicinas alias ꝓuocātes coitū de quib⁹ inferi⁹ tractabitur. Tria ergo in coitu requrūtur q̄⁹ absentib⁹ coitus deficit. ſ. appetitus: spūs: ⁊ hūor. Appetitus q̄dē ab epate venit. Spūs a corde. Humor a cerebro. Quiquidē appetitus ex fantastica imaginatiōe ꝓcedēs tā tā delectatione inducit incoitu ꝓpter motū ⁊ cōfricationē oīm membroꝝ corpis. Et dū membra calefiūt p caloē eliquak humor: q̄ elicat⁹ a cerebro p venas ꝙdā q̄ sunt post aures trahitur et p renes mittit ad vesicā: et sic p virgā emittitur spma. Qꝺ p venas q̄ sunt post aures emittak. ptz p hipoc. dicētē in apho. Quibuscumq; vene post aures incise fuerit semē emittere nequēt: nec gñare possunt. Qꝺ si isti tales q̄⁹ vene post aures incise fuerint in coitu aliq̄ simile sperma emittāt: scias q̄ nō est sperma seu semē certum: nec facies ad generationē sed est hu. aq̄sus. ¶ Sunt q̄dā alij qui ꝟga tēdūt ⁊ satis ad coitū laborāt ⁊ emittere se. nequēt et alij q̄ ꝟga nec erigūt nec appetūt: nec semē emittūt. Fiat ergo in via curatiōis illoꝝ ekarium istud qꝺ ℔. electuarium letificās. Re. ro. ru. capi. aā. ʒ. v. gariofiloꝝ masti. spice asari cynamomi croci. aā. ʒ. ij. macis cardamomi ma. ⁊ mi. nucis mus. aā. ʒ. ſ. ℔. mellisse flotū boraginis radicis lingue bouis radicis gariofilate exiccatoꝝ in vmbra foliꝝ tindi aristo. lōge dragagāti. aā. ʒ. vij. ossis de corde cerui margaritarum. aā. ʒ. ij. ℔. terātur oia ⁊ cribellētur: deinde radices ꝑdicte et flores in lib. ij. aque ros. cū lib. ℔. mirabolanoꝝ emblicorum tritoꝝ bul. q̄usq; tertia pars remaneat: et addito melle q̄tū sufficit pul. predictarū specierū admisce: ⁊ cū spatula salicis quousq; coctū fuerit ducatur: ⁊ delup cū coctū fuerit. ℈. ſ. muſci aſpgak ⁊ vtātur oēs eo ꝑdictū defectū patiētes. ¶ Aliꝺ ekarū ꝓbatū et auget libidinē et coitū exptū. Re.

electuariū letificans.

se. aspagi satyrionis. añ. ʒ. v. budarāge al. ℞ ru. been al. ʒiʒi. añ. ʒ. iij. se. rape cepaꝝ albaꝝ radicis eruce vitice dauci olm ⁹ stoꝝ se. añ. ʒ. ij. squille asse stici. añ. ʒ. iij. carda. ʒ. vij. lingue auis. ʒ. ſ. ʒuccari vel mellis dispumati q̄tū sufficit da quatuor. ʒ. cū mulsa vel cū eleratura siliginis vel cū lacte. ¶ Itē se. eruce tritū vel ei⁹ succ⁹ si cū vino misceat et bibat auget libidinē miro mō. Itē etiā eruca comesta vel cū castratinis vel pullinis carnib⁹ coq̄nata idē opat. Itē si sumat. ʒ. ſ. rasure virge tauri: vel cerui interfecti q̄ est in amore ℞ detur cū ouo forbili vel cū vino mirabilr valet: pbatū est. ¶ Itez si sumat. ʒ. ſ. gariofiloꝝ tritoꝝ cū lacte vaccino recēti mirabiliter auget libidinē. ¶ Itē comedere carnes ℞ cerebella passerū multa in pastillo vel in brodio ℞ oua mollia cū galanga gariofilis cynamomo ℞ ziʒi. cōdita: mirabilr valēt ad libidinē ℞ ēt spma augēt. pbatū est. ¶ Itē galāga mastica ta ℞ satyriō vel cū vino bibita libidinē auget. ¶ Itez cicer auget libidinē ℞ coitū supra ola. Et hec est cā. q; ī coitu tria requr̄ůt. ſ. calor: stimulāo: ventositas eleuās: ℞ humor abundās: ℞ q; cicer hec tria facit: iō multū cōpetit ad ꝓuocāduz coitū. ¶ Cepulle etiā cocte ℞ fabe ℞ hmōi vētositatē generātia ad coitū valēt. ¶ Itē pinee fic⁹ sicce amigd. dactyli. pa stillace fistici dyasatyrion drazingi. ℞ hmōi elaria libidinem augēt. ¶ Electuariū. pbatū i. q̄dā iuuene nō valēte coire ℞ stati cū visus fuit eo coiuit. R. se. lini aspagi papaueris al. sisami purgati farine cicer ℞ fabaꝝ amigdalaꝝ dul. añ. ʒ. ſ. se. vtri. pipis. añ. ʒ. iiij. penidiaꝝ. ʒ. iij. terank ola ℞ cū melle cōficiāt ℞ da ad modū. ʒ. ſ. ℈. cū vino dormitū eūti. Elarium aliud optimū ad p̄dicta ℞ pbatū. R. cyminī: eruce: satyrionis añ. ʒ. r. ʒinʒibe. ʒ. rv. pineaꝝ mund. ʒ. rr. anisi. ʒ. viij. tere ℞ frica diutissime cū butiro ℞ cū melle ꝓfice. da. ʒ. v. cūti dormitū ℞ de sup bibat cliraturā de lierua cū melle mixtā ℞ vngat. venter cū oleo sambucino in quo decoctū sit piretrum. ¶ Aliud elartū q̄ valʒ frigidis ℞ coire nō valentibus. R. ʒinʒibe. anisi: carui: piretri. añ. ʒ. vſ. se. ellebori al. ccparū albarū eruce ameos. ana. ʒ. iiij. pipis ntg. ℞ lon. olibani nucis mus. ana. ʒ. ij. mellis q̄tū sufficit. ¶ Pillule pbate ad illos q̄ coire nō p̄nt. R. se. cepaꝝ alb. testiculoꝝ vulpis cerebellorū pass. floꝝ palma masculie thur. masculi. añ. tēpa cū aq̄ ca. ℞ fac pillulas in modū ciceꝝ ℞ des. vij. in sero ℞ nō plus q; posset deficere. Et si volueris q̄ cess̄ libido succū menthe vel aquā decoc. ipsi⁹ bibat. ¶ Aliud optimū ad idē accipe. ʒo. cerebella passeꝝ vel plus vel minus ꝑm voluntatē tuā ℞ duc ea diutissime in catino ℞ accipe tātūdē de sepo q̄ stat circa renes yci statim interfectu: ℞ ambo frigank insimul in sartagine adde melk. q̄tū sufficit ℞ decoqui facias in modū elarij quousq; indurescat: ℞ trociscos uniforma in modū grosse auellane: de q̄b⁹ des vnū añ coitū. ¶ Aliud pbatū corroborās valde coitū: accipe radicē baucie ℞ se. ei⁹ ℞ aquā decocierū nigroꝝ ℞ mel dispumatū ℞ al. añ. decoquāt vsq; ad spissitudinē: vltimo adde parū croci. ¶ Quidā addūt galāgā cinamomū spicā nucē muscatā gariofilos ziʒi. hoc est in cā fri. est. pbatū. ¶ Aliud corroborās venerē maxie ℞ augēs libidinē. R. lactis vaccini recētis ℞ aq̄. ana. lib. i. bul. in simul donec lac solus remaneat ℞ aqua euanescat: deinde suppone butiri vaccini recentis ℞ mell' dispumati. ana. cochlearia. ij. ℞ ola insimul bul. ℞ dētur ꝑ plures dies p̄cedēte tū vsu alicuius elarij ex p̄dictis. ¶ Unguētū ad coitū ꝓuocandū mirabile. R. olei ranini olei ex flore cepe cannini: olei in q̄ formice alate necate fuerit: olei sisamini. ana. ʒ. ſ. piretri staphisagrie se. vitice. ana. ʒ. ſ. ℈. pulverizent ola ℞ in p̄dictis oleis coquank. ℞ adde cere q̄tū sufficit ℞ unguētū fac de q̄ ungank testiculi renes virga pitoneū ℞ pectē: q; mirabilr valet. ¶ Itē oleū de lilio sambucinū costinū vel absinthij vel balsaminū vel oleū nucis vl' auellanaꝝ i q̄b⁹ buł. se. laureole ℞ piretri trita: vnūq̄q; p̄dictoꝝ oleoꝝ vel ola simul si tnūgāt p̄dicta loca mirabilr valēt ad coitū ꝓuocādum. ¶ Unguētū aliud ad p̄dicta optimū. R. euforbij galbani. ana. ʒ. ij. se. anetivitice castor. añ. ʒ. ſ. piretri. ʒ. iij. ℈. olei q̄ fit de floribus cepulle canine. ʒ. ſ. ℈. cere. ʒ. vij. ola terāt ℞ in modū unguēti ꝓficiāt ℞ ungāt p̄dicta loca ex hoc unguēto: pbatū est. ¶ Q̄ si volūtatē venereā volueris extinguere: iungāt genitalia ex succo apij vel ruthe: ℞ p̄dicti succi i potu sumāt. ¶ Itē nota q; moderat⁹ vs⁹ coit⁹ satis utilis est: ℞ cōpetit ēt i regimine custodia sanitatis. Ethō tēpat⁹ vtēs eo tēpate diutius dz viuere. Coit⁹ aūt moderat⁹ nō resoluit humiditatē q̄ est fundamētū vite. Sz solum illā q̄ est superfluitas residuitatis q̄ si in corpe teneretur pl⁹ debito cōciperet i se plures malas qualitates ℞ fieret venenū nisi p coitū euacuarek q̄ō cōplurimū infestaret naturā: pl⁹ inōs q; alitq; aliaꝝ superfluitatū. ℞ in hoc ꝓcordāt alij auctores i ꝑmēto supra tegnt Gal. ibi venereoꝝ usus q̄dē ℞c. ℞ Gal. et alij cōplures auctores et phi et viri sapiētes cōcordāt vbi veritas repik: vbi ño nō: nō. Et hoc oino de moderato coitu dico. ℞ nota cōgrua coitus est q; nō coeat q̄ō nisi post somnū: ℞ iā cōpleta tertia digēne. Ita q; in illa hora q̄si fit mēbra sint cōplete nutrita et i ipsis repiak adhuc hūiditas q̄ residua est ipsi mēbris q̄ dz esse mā coitus. Et q̄dā dixerūt q; vti coitu semel i ebdā satis est: alijs: alijs ter et in hoc cōcordo. Et si homo vlterius ꝓcedat ille coit⁹ est immoderatus. ¶ Coitus aūt immoderatus resoluit fundamētū vite sine dubio et vitam abbreuiat: q; humiditatē nutrimētalē euacuat. vñ isti vtentes coitu immoderato sunt breuis vite et cito moriunt. Jō dicit pho q; passeres sunt valde breuis vite: q; multū coeūt Stūs igit̄ fuerit imoderato coitu nimis extenuat⁹ et ꝓsum pt⁹ sedeat in cōca mūda nudus in qua. xxx. vel. xl. oua sint fracta: et oia p̄dicta oua p anū attrahat. Libarijs itaq; nutritivis et restaurantib⁹ elarijs et balneis vtak ꝑm q; in capit. de ethica: auxiliante deo dicā in lib. vʒ. febrium.

Electuarū ꝓbatum.

ADditio elarū optimū q̄ō auget libidinē et volūtatē coeundi. R. radicis dauci domestici abiectis interioribus lib. ℈. gummi arabici. ʒ. ℈. terank ambo optime et. ʒ. ſ. olei sisamini et mellis. ʒ. iij. et oia ī simul misce et in stagnato trigāt donec simul cōdēsent: deinde adde vitella ouoꝝ. v. et paꝝ misce supra ignem et ab igne statim deponat: et pul. istaꝝ rez admisce. R. galāge se. eruce piperis lōgi gariofiloꝝ cinamomi se. herbe feceūs se. rapaꝝ ℞ cepaꝝ dauci ana. ʒ. ij. croci. ʒ. iij. ꝑseruent in nitido vase et dēt coire volētibus de sero in modū. ʒ. ij. Si vis reddere mulierē valde delectabilē in coitu sic q; te diligat multū fac hoc vnguētū. R. euforbij piretri: cubebe pipis. ana. tere. subtilr ℞ ꝑcipabis ola cū duplo sui sellis taurini vel bouis: et cuz vis coire tnunge virgā et in vuluā mitte: q; affectuose coibit mulier et te diliget.

¶ De extinguēda libidīe et volū. coeūdi removēda. c. xxvj.

MAlti in diuersis monasterijs et religiosis locis reperiunt: q̄ vouerūt castitatē deo q̄ plūbus vicib⁹ diabolo instigāte et etiā q; cibaria vētositatē generātia comedūt quotidie: q̄ augēt libidinē miro modo coire appetūt et virgā tedūt vnde hec passio vr satiriasis et fit ex ca. vētositate et multa. Et in satiriasi est immoderata erectio virge fit quādoq; in maioribus et etate ꝓuectis cū imaginatione delectatione quādoq; fit i pueris absq; delectatiōe seu imaginatione coitus. ¶ Et q; istū libroꝝ in monasterio case nouē ordis cisterciēsis cōpilaui ꝑmanēs cū mōachis amore abbatis et ꝑioris et monachoꝝ illi⁹ loci: q̄dā q̄ faciūt ad remouēdū coitū i hoc loco dicā: cuz interesit religiosis castitatē ꝓcunctis aliis hoib⁹ ꝓtinere. ¶ Nota igit̄ q; coit⁹ multis modis removet. ¶ Primo p aliq̄ q̄ removet intētionem vel acumē caloris: et sic removet p res frigidas sicut p infusionē testiculoꝝ in aceto vel succo herbaꝝ frigidaꝝ: et p assumptionē rerū frigidarū et p odoratū camphore q̄ est frigida ¶ Scōo removet p aliq̄ q̄ resoluūt vētositatē et sic removet p anisum ciminuz carui: et silia vētositatē resoluentia. ¶ Tertio removet coit⁹ p ea q̄ resoluūt et desiccāt spma et sic removet p agnuncastuz et p silia ipz sperma desiccātia. ¶ Quarto removet coit⁹ p vehemētē imaginationē i cōtēplādo ipaz cām primā: et sic removet in religiosis ℞ sāctissimis viris q̄ vehemēter cogitāt et cōtēplant deū. Quinto mō removet p ieunia et labores et p mala cibaria et pma le tacere. Ista enī ola corp⁹ affligunt et spma desiccāt. et sic appetitus coeundi amittit. ¶ Removetur etiā in ꝓpetuz vltimo mō p absciſionē testiculorū: sed hoc nemini consulo facere. Et hoc faciunt fieri q̄dā reges hodie et principes faciunt ēn quosdā seruos suos castrari et amputari eis testiculos vt seruiāt dñab⁹ et vxorib⁹ suis. ¶ Ad extinguēdā ita q; libidinē et volūtatē coit⁹ amputādā. R. lēticule añ. se.

lactuce

lactuce⁊ portulace papaueris.añ.ʒ.ʃ.coquat in aq̃.⁊ addito ꝛuccaro fiat ſyrupꝰ ⁊ i potu det. ¶ Itē ſyrupꝰ roſ.nenufaris ⁊ hmōi frigida i potu data valēt. ¶ Et oximel factū de lemie aſparagi bruſci ⁊ ſe.agnaſtici coriādri granoꝝ ſolis rute ⁊ cymini i potu datū miro mō valʒ. ¶ Syrupꝰ rute agreſtis vl etiā ipa ruta i aq̃ cocta cū cymio ⁊ aniſo ⁊ aq̃ decoc. ipiꝰ in potu data miro mō valet ad coitū remouēdū. Item odorare cāſoꝝ mltū valʒ. ¶ Sedere etiā ſupra lapidē marmoreū mltū valet.vl ſupra lapidem multū frigidū vl ſupra terrā hūidā in illo impetu vū adeſt maxima veneris ſtimulatio.⁊ etiā ifundere teſticulos vl pitoneo⁊ virgā ⁊ renes i aceto forti vel in ſucco cymbalarie vel vermicularis vl alicuius herbe frigide ꝛſimilis multū valet. ¶ Itē circuire ⁊ ſternere paulimētū domꝰ ex herbis frigidis ⁊ facere lectū ſupra frōdes agnicaſti vel ēt manubriū cultelli ex ligno ipſiꝰ agnicaſti facere fieri ⁊ ſecū deferre:miro mō remouet volū tatē libidis. ¶ Itē coctura facte i tibijs ⁊ portare eas aptas vt ſemp hūoꝛes emittāt multū ꝛſumūt ipam hūiditatē ſpmaticā:⁊ faciūt boiez coitū nō appetere. Itē flōia de vena ſephena pedū q̃ eſt ꝓpe cauillā:q̃ꝫ facta multū valet. Itē appoſitio ventoſarū ſupra pulſus tibiarū cū ſcarificatiōe multū valet. Itē caſtoreū cū ſyrupo aliq̃ facto ſumptū valʒ:⁊ ruta comeſta cū aceto ⁊ ēt mucillagie pſilij.Et i ſuccis herbaꝝ frigidaꝝ infundant teſticuli pitoneō ⁊ renes.vigilie tetunia dieta frigida ⁊ lecꝰ durꝰ inūgant ⁊ nō expoſitenk nec nuda carne iaceāt in molli culcitra:⁊ paucis cibis ⁊ potibꝰ vtank:⁊ a calidis cibis ⁊ generātibꝰ vētoſitatē vt ſunt fabe cicera:⁊ a ſiſibus ſe abſtineāt q̃tuꝫ poſſunt.

¶ Additio exiccātia ſpma ca.ſunt lilij torefactuꝫ ⁊ nō torefactū ſe.rute ſe.agnicaſti calcamētū euforbiū ſandaraca myrrha cyminū:et de cōpoſitis dyacyminū eſt exiccatiuū ſpmatis valde ſi ſumat cū aceto ſi eſt calefactū. ¶ Exiccātia ſpma fri. lētes ⁊ aqua eaꝝ ꝓprie cocte cū ſe.canabio lʒ eēt ca.nenufar coriādrū ſe.portulace ſuccꝰ cāne aq̃ lactis de qua extractū butyꝝ vehemētis acetoſitatis ⁊ farina glādiū acetū ſe.canabinuꝫ ſe.lactuce fortiſſime abſcādit ſpma q̃ aliq̃s multū vtit eo. Et ex oleis:oleū eſt mioꝛat ſpma ⁊ empla cū ſubtiliatiuis ⁊ herba iuſq̃mi al. ⁊ nl.Silr meloneꝝ cū ceruſa abluta ⁊ plūbo adurſto ⁊ chimolea ⁊ aceto. ¶ Et itez ifrigidatiuū ꝓpoſitū ē ſe.lactuce ſe.iuſq̃mi al.citruli ſe.ēdiuie pſilū fiat ex hiis ifrigidatiuū. ¶ Inceſſus nudis pedibus aufert deſiderium coitus.

¶ De inuoluntaria ſpermatis amiſſione. Cap.xxvij.

¶ Sēntaliqui q̃ ſpma inuolūtarie emittūt ⁊ ablaꝝ tēſiōe virge et ſine mulieris ꝛcupiſcētia.Et hec paſſio gomoꝛrea eſt. et valde turpis paſſio:⁊ hz fieri ex defectu ꝓtutis ꝓtentiue vaſoꝝ ſpma retinētū:vl ex nimia ſpmatis abūdātia:aut ꝓpter aliq̃s cōtinens mēbra aut expellēs cōtenta:vt in epileptico cōtingit:q̃m epileptici ſpumā p os emittūt cū ceciderit:et parū de ſpmate p virgā:et etiaꝫ de ſtercore parū emittūt i tpo caſu ſicut dictū eſt in ꝓprio capīo de epileſia. ¶ Gomoꝛrea aūt facta ꝓpter abūdātiā ſpmatis ex multitudine humoꝝ ꝓuentēs cognoſcat:ex plectonica corpis habitudine et plenitudine venarū et emiſſione ſpermatis in multa quātitate: et cū aliquātula decoctione.Si ꝓo ex debilitate ꝓtutis cōtētiue vaſoruꝫ ſpermatis nō valētū ſpma retinere fiat hec paſ.nō adſunt ꝓdicta repletiōis ſigna nec in tanta quātitate ſperma emittit:et eſt ablaꝝ ol delectatiōe:⁊ adeſt palor ⁊ macies corpis Si igr̄ fan.noſcat eſſe in cauſa fiat minutio de ſaphena vl de epatica vena:poſtea ſyrupi frigidi ekaria frigida ⁊ dieta frigida inūgank lactuce cū aceto comeſto multū iuuāt: in frigidāt enī ⁊ iſpiſſant ſpma. Itē ſe.lactu.ſe.portula. lēticule aquaꝝ i aqua decoc.et bibita miro mō valēt cucurbitas citrāgulos cū citrullis ⁊ portul.ſcariolā ⁊ hmōi frigida ſumāt cū aceto vel agreſta ꝓdicta. A cibis nimiū nutritētibꝰ ⁊ ventoſitatē generātibꝰ abſtineāt:et etiam a cibis nimium augmētātibꝰ.vtank etiā electuariis frigidis ⁊ cibis vētoſitatē extenuātibꝰ ſicut eſt dyacyminū aniſuꝫ ruta et anetū ⁊ ſiſka. ¶ Q̃ ſi cū hiis nō curet renibꝰ ſyge ⁊ teſticulis apponāt hec. Re. maſt. olibā ſtoꝛacis calamite.añ.ʒ.ß. puluerizētur oia:deinde pſiliuꝫ tritum in aqua ro. vel pluuiali.p noctē infūde:⁊ cū ß ꝓdicta oia ſcoꝛpa ⁊ ꝓdictis locis applica. Lotze aūt ⁊ pectē cooptāt lana ſuccida ſtuſa i ſucco ſepuine ſolatri:ſymicularis:ſymbalarie ⁊ ſiſimbꝰ additis oleo roſ.viol. vl mādragoꝛe vl nenufaris et ſiſimbꝰ:myrrha ēt vl ſe.caſſiclē. trita et in aceto decocta et cataplaſmata:et lamia plūbea rēibꝰ appoſita q̃ minutiſſime pforata fuerit:et ea ēt q̃ dixim⁹ i ca. dyabete.i hac egritudie facta iuuāt ⁊ i hac cā cōpetūt.

¶ De inflatione ruboꝛe ardoꝛe et excoriatione teſticulorum. Ca.xxviij.

¶ Elādoꝝ inflank teſticuli ⁊ ſyga:⁊ hoc fit q̃ꝫ ex groſſa ventoſitate ſine hu. vitio:⁊ q̃ꝫ cū hūoꝛis vitio.humoꝛ i cā eſſe cognoſcāt ex plenitudine venaꝝ et ex habitudine coꝛpis plectonica. ¶ Inflatio ergo teſticloꝝ cognoſcāt q; viſui pz ⁊ eſt cū doloꝛe ardoꝛe ⁊ loci extēſione. nec in tuſſiendo doloꝛ augmētat:vel maioꝛ fit extēſio in teſticulis:q; ſi hoc eſſet iā eſſet crepature ſignū et non ſimplicis inflatiōis. In crepatis enī q̃n tuſſit magis augmētat eoꝝ inflatio et doloꝛ in pectine ⁊ in teſticulis augmētatur. Tūc hec not.nō accidit hiis q̃ ſolū patiūt inflatiōez ⁊ p hoc diſcernit inflatio a crepatura. Inflat enī q̃n ſyga ⁊ haꝫ inflationū.ſ. teſticuloꝝ ⁊ ſyge eadē eſt curatio. Curet igit̄ phmōi tumoꝛē in teſticulis vl in ſyga hoc mō.coꝛpe exiſtēte plectoꝛico et viribꝰ et etate pmittētibꝰ.fiat minutio de ſaphena q̃ eſt ſupra cauillā pedis:vel ſi vis q̃ melꝰ eſt incidatur ipa ſaphena ſub genu ad mēſurā vnius palmi:q; ibi ſuenietur et extrahatur ſanguis ſm viree:poſtea emplaſtrū iſtis locis tumefactis apponat. Re.fabaꝝ fractaꝝ excoꝛticatarū.ʒ.iij.cymini pul.ʒ.ʃ.F.coquank hec duo in vino optimo et terātur ⁊ ſupra pānū extēdātur. pmo tñ oia inſimul ptſtēt ⁊ cū pauco butiro oia incoꝛpoꝛētur. Et hoc emplaſtrū pōnat in die teſticulis calm applicetur:vel virge tumefacte:q; oēm tumoꝛē remouet:pbatū ē. ¶ Aliꝛ ꝓbatū ad quēlz tumoꝛē remouēdū virge vel alteriꝰ cuiuſcūq; partis coꝛporis. Re.tribuloꝝ marinoꝝ lub.ʃ. ſtercoris bouini li.ʃ.terātur ābo et i aq̃ marina vel ſalmanta optime coquātur et ſupra loca tumefacta apponāt:q̃n ꝓ certo oēz tumoꝛē remouet. ¶ Aliꝛ ad tdē fabas fractas miliuꝫ vel panicū vnūq̃q; p ſe cū oximelle vl cū vino dequoꝫ fac:delde cū butiro et terbētina ſcoꝛpoꝛienk et cataplaſmēt. ¶ Aliꝛ ad tdē. Re.foliꝝ malue viol.radicis lilij celeſtis ruthe cymini:ficuū ſiccaruꝫ vuarū paſſarū:pitarie abſintij:cāta buꝫ bräce vi.añ.terātur oia et cū vino optimo coquātur ⁊ cū arūgia vel butiro ſcoꝛpoꝛētur:⁊ pl̄es hoc empl̄m locis tumefactis appōe.i die. Ad doloꝛē aꝛdoꝛem ⁊ feruoꝛē. ¶ Itē ſi fuerit doloꝛ ⁊ ardoꝛ ⁊ feruoꝛ maxim⁹ in teſticul. vl ſyga ꝓpter tumoꝛē eoꝝ vnganꝁ ex tali vnguento:accipiat butyꝝ recēs ſine ſale:⁊ ad.ʒ.aq̃s recētes lauet qualibꝫ vice aquā renouādo:deīdi paꝫ reſoluat ad ignē:poſtea infrigidari pmittat:⁊ adde paꝫ lactis mlieris:⁊ ūge loca dicta. ¶ Uel vnganꝁ ex oleo ad nouē aq̃s loto vl ex vnguēto populeō.q̃n optīa ſunt hec ad ardoꝛē et ruboꝛē ⁊ doloꝛē ſyge ⁊ teſticloꝝ ex cā ca.ſcten. ¶ Aliꝛ ad ſupradicta optimū. Re. ſucci cymbalarie ſymickaris ſolatri ſempuiue ⁊ hmōi aliaꝝ herbaꝝ frigidaꝝ ⁊ ſuccū eaꝝ extrahe ⁊ cū populeū oleo roſ. vl viol. miſce ⁊ pdicta loca in q̃b⁹ fuerit ardoꝛ doloꝛ ⁊ icēdiū inūge. ¶ Aliꝛ optimū ad ruboꝛē ardoꝛē doloꝛē icēdiū ⁊ excoꝛiationē ſyge ſeu teſticuloꝝ. Re.chimolee vernicis reſine myrrhe colofonie betonice.añ.terāt oia ⁊ cū oleo roſ. viol. vel cōi incoꝛpoꝛētur: et loca in q̃b⁹ fuerit ardoꝛ ruboꝛ et excoꝛiatio inūgantur. ¶ Unguētū ēt al.q̃ fit de ceruſa lytargyꝛio oleo roſ. vio. vel cōi vnctum vz ad omnia ſupradicta.

¶ Additio q̃n teſticuli ſunt inflati tm̄o moderate ēp̄ta vnctiōes purgationes ⁊ p alia remedia non tollit hmōi inflatio ⁊ appet pellis teſticuloꝝ lucēs extra:⁊ p tactū ipſoruꝫ cū manu ſentit aquoſitas in eis exiſtēs.eſt tūc hernia aq̃ſa:vñ timēdū eſt ne oia putreſcāt q̃ ſunt i teſticulis:⁊ ꝓpter hoc appꝛehēdank teſticuli ſub radice ſpoꝝ ad q̃ritatē vni⁹ vl duoꝝ digitoꝝ ⁊ pforet pellis cū ferro calido ſicut ſcis et ponatur ibi laqueꝰ cū pēna galline ⁊ exibit ide aq̃ clara multa et ceſſabit tumoꝛ. ¶ Ad tumoꝛē ſeu inflatiōez ſyge ⁊ teſticuloꝝ ſcabioſa ⁊ fumuſterre decoquank i aqua ⁊ i illa aq̃ ca.teſticulos ⁊ ſygaꝝ teneat. Et ex ꝓdictis herbis piſtatis cū fabis fractis coctis ⁊ cymino pluerizato

chārūgia ĩsimul mixtis fiat emplm et locis tumidis suppo natur qꝛ ẽ mirabile statī tumorē remouēs. ¶ Quidaꝫ puer totus inflatꝰ erat et testiculos inflatos habebat a medicis desp̄atꝰ: cui q̄dā mulier dedit p plures dies mane ⁊ sero. ℥. ij. succi pitarie depurati ⁊ fecit ip̄z in die bis balneari in aq̄ decoc. limaciaꝫ ⁊ addidit tribuloꝫ marinoꝫ yreos pitarie rotismarini absinthij ⁊ foliorꝫ lauri. añ. et liberatꝰ est cito. ¶ Exprimētū magri mei pbatū ad tumorē testiculorū acci pe ficꝰ siccas al. millefolū ros. et sterc⁹ caprinū. añ. coq̄ntur in vino al. oia hic. ⁊ post in sacculo lineo ponant ⁊ dicꝰ sac culꝰ calus q̄tū pōt pati ponat supra testiculos: ⁊ hoc fiat se pe ⁊ sepi⁹ exprimēdo inde vinū: qꝛ cito tollit. ¶ Ad idē. R. vnguēti dialthee li. ℈. olei anett quartā. ℥. misce et vngatur.

¶ De pustulis carbunculis ⁊ fistula in membro virili et testiculis. Cap̄. xxix.

Aliquādo nascunt pustule in ℈ga vl̄ in testiculis q̄bus eruptis fit vl cerratio in p̄dictis locis ⁊ cācer seu fistula. i. pu stula q̄nq̄ excoriatur ibi. ¶ Pustule itaq; dicte sic curent. Primo fiat tl̄omia de saphena pedis et si supflua humoꝛ fuerit mūdificetur cū aliq̄ medicina que mēti: postea inūgātur loca ex sapōe ⁊ cū aq̄ ca. lauēt deinde matur atiua supponant: sicut sunt folia malue in aqua co cta et cū arūgia pistata: vl̄ scabiosa pistata et cū arūgia vel butiro mixta: ⁊ supra pectā linī vl̄ folia caulis extēdāt ⁊ lo cis pustulosis apponāt: hoc ei tollit dolorē ⁊ iflationē ⁊ ma turabit ip̄as pustulas poptie hec oia fiāt quēq; pustule cre puerit ⁊ sanies ab eis emanauerit. Et tūc lauent optie pu stule sic fracte cū vio decoc. salute calo vl̄ cū aq̄ ca. cū sapōe mixta: ⁊ sic a sanie mūdificabūt. Et si sub capite ℈ge fuerit suersek ℈ga ⁊ lauek cū p̄dcō vio: vl̄ si i pueris fuerit puis la uētur cū lacte mu. deinde pul. ℈solidatiꝰ desup ponat: qui fit de pice greca: thure: mastice: aloe. ros. cassialignea: mu mia sarcocol. sā. dra. bolo. ar. ra. tapsie: ℈solide: ⁊ sikbꝰ añ. ℨ q̄bꝰ in plbꝰ ca. vt in ca. de fluxu sā. narū dcm̄ ẽ pul. factꝰ et sola cortice testudinis ℈buste ℈ge ⁊ testiculoꝫ vlcera pus lo ta cū lacte mlte. curat si plies supaspgat. ¶ Q̄ si p̄dcē pu stule nō fuerit curate ⁊ ibi cācer vl̄ fistula fuerit gñata: appo nat pul. tartari subtilissime pluerizati vl̄ pul. ex se. aneti bō bacis ⁊ labaꝫ nigraꝫ i pignato ℈bustaꝫ vl̄ pulegiū pluer. ⁊ salutis pulerizata. añ. cū oleo olibāo masti. ⁊ ro. desup po nat ⁊ ipa loca cū vio decoc. pulegij ⁊ salute lauēt: cū hīs ei sol̄ cācer curabit si leuis parū⁹ vl̄ nou⁹ fuerit. Si ℈o cancer fuerit piculos⁹ ⁊ fortis lauek cū aceto forti vel cū vīa pueri ℈ginis cala. ⁊ pul. affodilloꝫ vl̄ alicui de aliis pul. in cap. de cācro in gingiuis nato dictis ipsi cācro seu fistule apponat ⁊ ēt q̄ in ca. de fistula dicent. ¶ Q̄ si ipe cācer seu fistula i tīs fuerit fortissima qꝛ q̄si tā totū mēbrū occupauerit ⁊ bñficio dictaꝫ mediciaꝫ seu pul. curari ñ possint tūc vltima me dicina est ip̄m cācruꝫ cū rasorio optime incidere vsq; ad vi uum postea cuꝫ ferro cādēti argēteo vel aureo coq̄re ipsam radicem cancri: postea loca illa sicut cetera vulnera curētur sicut in cirurgiis diuersis plenꝰ dogma de hac re traditur.

Additio q̄dam hēbat mlras pustlas in te sticul⁹ plēas putredine cuꝫ dolore magno cui opponi feci lapacium acutum. scabio sam maluā. añ. in vino cocta ⁊ cū arungia ℈fecta ⁊ inūgi loca cuꝫ vino decoc. salutis et lauri: et cito conualuit pa. ¶ Ad ardorem ⁊ ruborē ⁊ cācrenaꝫ q̄ fiunt in membro virili experꝰ bul. ro. ⁊ folia ⁊ semia myrti i vio al. ⁊ ex ipo ca. lauek mēbrū sepe ⁊ sepi⁹. ⁊ post pul. alumis zuccarini super aspgak vltio ℈o cū mortificatū videbit rasurā pānī subtilis sime cū cultello abrasi pōak dōec liberek. ¶ Cōtra idigna tionē neruoꝫ ⁊ duriciē eoꝫ ex̄ptū. radices althee in vio al. decoquat hac ⁊ cū arūgia galline tere ⁊ suppone probatū est.

¶ De crepatura. Cap̄. xxx.

Cures incurrunt crepaturā que sepe accidit iuuenibus ⁊ robustis viris q̄ volunt nimis saltare vel currere vel maxia pōdera porta re: vel petras grossissimas iacere vl̄ eas viriliter ele uare: vi ex nimio et alto clamore. ⁊ similibus. Ex his enim causis quādoq; relaxatur siphac vel rumpitur et fit crepatu ra i pectine q̄ q̄nq; est magna: sic qꝛ intestia descēdūt p quē dā neruū q̄ videtur⁹ q̄ p medīū siphac venit ad testiculoo. Est ei siphac pānicul⁹ ille q̄ retinet intestia ne cadāt i osseū Cū itaq; relaxak ex p̄dictis cāis ⁊ intestia descēdūt fit ma gna crepatura q̄ si diu durauerit fit hernia. Q̄n ℈o sola vē tositas ẽ in cā facit puā crepatura: ⁊ tūc facit solā vētosita tē seu inflatiōez i pectine in modū nucis vl̄ out. ¶ Signa cre patoꝫ sunt hec hīt inflatiōem supra pecti. in modū nu cis vl̄ oui sicut dixi si crepatura fuerit pua ⁊ dolorē tbi sen tūr ⁊ si intestia ad test. descēdāt hīt ibi inflatiōez ⁊ dolorez: ⁊ si facis eos tussire statī rūdet tussis ad loca p̄dcta ⁊ dolo et inflatio augmētat. ¶ Cura optiat expta ad crepatos: ēt si ℈o p. xxx. ānos passꝰ fuerit crepatura matima: ⁊ cū descēsu intestinoꝫ ⁊ ad bursā curatur infrotiēs cū hac cura. Sz tuue nes ⁊ pueri ⁊ qui de nouo in ānū vel parū plꝰ: ⁊ etiā pua crepatura passi sunt: cito valde inflabilꝰ cū hac cura curant ℏ mō. Collocetur ℈mo pa. in lecto vel supra bācū sic qꝛ caput hēat depssum et pedes eleuatos ⁊ altos teneat cuꝫ hūeris et cortis: sic qꝛ si intestina etꝰ descēderint ad testiculos ℈bus pctē reuertātur: ⁊ ẽ testiculi pa. suauiter leuiter ⁊ plane cō pimātur: ⁊ p talē ℈pressionē in teriꝰ reducātur: deinde inūgā Empl̄z tur loca in q̄bꝰ fit crepatura cū tbis testiculis ⁊ pectie ex mel de pelle le ca. et pulueꝛ lapidis emathitis bolꝰ et mastices sup̄ ip̄m arietina mel aspgatur et istud statim supponatur. R. litargiri lapi dis emathitis. san. dra. bolꝰ masti. armoniaci mumie galba ni thuris colli tūbricoꝫ terrestriū. añ. ℨ. ℈. picis naual. picis grece cere al. ⁊ ru. añ. ℨ. i. radicis ℈solide ma. medie ⁊ mino. ℨ. iij. ros. myrrhe aloes. añ. ℨ. q̄rtis palee marine ℈buste gal le balaustraꝫ aristo. rotū. añ. ℨ. vj. visci q̄rcin. ℨ. ij. san. bolꝰ ruffi. li. ℈. minꝰ quartis conficiatur ip̄m emplm hoc mō. R. vnā pellē hedinā vel arietinā cū olbꝰ pilis suis ⁊ decoq̄tur quasi bullicdo p totū diē q̄nq; q̄si oia liq̄facta sint. ⁊ fiat si cut cola et parū vel nihil de aq̄ ibi remaneat: deinde ex illa aq̄ accipe li. ℈. optime cū stamina vl̄ pāno colatā: ⁊ adde cū ea visco querciuo et in pignato nouo lōgo igne fac liq̄fieri et bullire: et cū baculo semp et ꝯtinue ducas: aut p aliū du cere facias: deinde lūbricos terrestres post cerā et picē ad das: deinde adde terbēttine. ℨ. ij. postea colofoniā masticez myrrhā armoniacū ⁊ galbanū adde: ⁊ liq̄fac insimul: ⁊ cuꝫ baculo semp ducātur. Et signū decoc. p̄dicti emplastri est. qꝛ p̄batur vna guta ex eo supra lapidē marmoreū: seu supra cultellū oleo vnctū q̄ cū infrigidata fuerit si malleak: ⁊ optie coagulatur: tūc signū est plecte ℈coc. sinaūt in rīs lēto igne bulliat qꝛ ad hoc deuiat ⁊ extēdāt sup̄ corruꝫ hedi vel peco ris parū pilis tīs cū fortpicibꝰ vel ēt supra petrā linī fortē ⁊ supra p̄dicta ponat loca. ⁊ desup cū tascia ligek. Et bra chiale ad hoc cōpetēs supra ip̄m ēplastrū ponat ⁊ teneat, et iaceat in lecto pedibꝰ ⁊ crurib⁹ eleuatis ⁊ capite ℈ssso p. xij. vel. xv. dies vel amplꝰ si fuerit oportunū. ¶ Sumat ēt om ni sero ℨ isto electuario ad quātitatē castāee. R. picis grece cere ru. añ. ℨ. ℈. litargiri: armoniaci: galbani: masticis terbē tine ℈solide mato. mdie ⁊ mi. visci q̄rcini myrrhe olibani gꝛ psi vermiū terrestriū bol. ar. san. dra. lapi. emathi. cynamo. galāge spice. zedoa. garioñ. añ. ℨ. q̄rtis pilloꝫ leporis minu tissime incisoꝫ q̄tū de olbꝰ melius q̄tū sufficit: et post assū ptionē p̄dicti electuarij ad hoc optimi bibat de isto clareto cyathū vnū parū. R. radicis ℈solide ma. radicis rub. ma lotis. añ. ℳ. i. bullīāt optime in. li. v. optimi vini al. ⁊ lib. iiij. mellis dispumati cyminī. ℨ. ℈. nucis muse. garioñilloꝫ. ℨ. añ. ℨ. ℈. fiat claretū ex̄ptissimū ad p̄dicta ℨ q̄ bibat post assū ptionē dicti electuarij: ⁊ ēt in alijs. horis q̄cūq; vult. Absti neat a cibis inflātib⁹ ⁊ vētositatē gñantib⁹ ⁊ cibaria leuis et facilis digōtis comedat ⁊ hic pul. supra sua cibaria q̄tꝫ die aspgak. R. nucis mus. garioñiloꝫ cynamo. añ. ℨ. iij. carda mo. dulcis. ℨ. ℈. radicis cōsolide mato. ⁊ mi. añ. ℨ. ℈. bol. ar. la pidis emathi. añ. ℨ. ij. ℨ. ℨ. fiat pul. ⁊ vtak cibis vt dixi. Si gna p̄fecte curatiōis pa. crepaturā sunt hec factis ⁊ obser uatis omnib⁹ supradictis: vel saltē emplastro predicto fac to ⁊ retēto in loco predicto. Si in prima die vel quarta sē serit punctionem in loco in modum morsure vespe: nec ei amplius euenerit secure in. vj. vel. vij diebus surgere pote rit et ambulare plane et parum per domum et cauere a sal tu motu coꝛtu: et ira et ab alijs cōtrarijs. Quod si quatuoꝛ vel quinq; dies punctionem aliquam senserit tbi vsq; ad xv. diē surgere nō p̄sumat. Et si ꝓpter ea rūs ēplz. ⁊ alia cō strictiua nimis fuerit ꝓstipatus ꝓuocet secessus cū suppoſi

to: is vel

Cura. Alia experta.

tortis vel cū clistersb⁹ lenitiuis et mondicatiuis de quib⁹ in plurib⁹ locis ⁊ capitulis plenā tradidi doctrinā. ¶ Cura bona et expta a magro meo q̄ medīāte dict⁹ magr me⁹ omnes curabat crepatos q̄ ēt p. xxx. annos fuerūt crepaturam passi. Pro pa. collocet in aliquo loco: sicut dictum est supra et intestina suauiter interi⁹ mittāt cū manu: deinde brachale de pāno forti strīgat fortiter supra locū ⁊ patiēs i balneo mittat q̄s sic fit. ℞. anserie fascicl'os. iiij. lupilli contriole al. volubil' ma. plāta ma. ⁊ mi. radicis ȳge pastonis aā. fascicul̄ vnū: bulliāt hec oīa in aq̄. ⁊ pa. p vnā hebdomadā die q̄lz i illo balneo balneet se semel: ⁊ in exitu balnei dissoluat brachale de pāno a loco suauiter. ⁊ emplm̄ applicetur cuz alio brachali supra locuz: ⁊ stringat fortiter ⁊ in lecto collocet ⁊ caput depressū teneat ⁊ pedes altos ⁊ q̄libet die fiat p. vij. dies sicut dixi. In octauo ꝯo die supradictū emplm̄ p̄dicto loco apponat: vl' istō emplm̄ magistri mei ad tdē optimum ℞. picis liq̄de cere colophonie. aā. ʒ. ß. litargirij armoniaci oppoponacis galbani sumach masti. bdellij alumīs scarpini radicis ℈olide. maio. aā. ʒ. j. visci q̄rcini lapidis epathitis bol. sā. dra. apostolicō oībani gipsi myrrhe thurie. aā. ʒ. vi. sā. hois ruffi recē. li. j. terbēntne arist. lō. ⁊ro. aā. ʒ. j. ß. vermiū terrenoz minutissime tritoz seu incisoz. ʒ. iiij. aloes. ʒ. v. cōfice cū aq̄ pellis hedine ſm p̄dictā doctrinā. Et vtatur pul. de electuarijs supradictis ⁊ taceat vt dictū est: pbatū ē a magro meo: et a Michaele scoto: ⁊ a plīb⁹ aliis magris hoc emplm̄. q̄ si sit crepatura pauca facta i brevi tpe: ⁊ spāliter i puero vl' iuuene ⁊ pua de facili curari p̄t cū p̄dcō ēplo ⁊ aliis supascriptis in tpe brevi. ¶ Et q̄nq̄ loc⁹ solū cū brachali ⁊ emplo aplicō curak in puero ⁊ crepatura noua. Si ꝯo in sene fuerit crepatura seu antiqua difficili⁹ curak: tñ cū predictis remediis curak. ¶ Itē nota q⁹ pul. fact⁹ de asplenirido ēt de foliis maliterre cū vino dat⁹ ieiuno stomacho valet ad crepaturā. Crispelle ēt de radicib⁹ ℈olide farina ⁊ vitellis ouoz date valēt. ¶ Itē no. q⁹ sunt alīq ⁊ specialiter cyrurgici q̄ ītromittūt se curare crepatos p̄ incisiōez quidā p laqueū qui ibi apponat: q̄dā p vsturā ⁊ q̄daz p ruptorū quas curas oīo obmitto: q̄s multos perire vidi: et alij qui euaserūt: tñ in periculo mortis fuerunt. vñ hm̄ si curationes periculosas de quib⁹ medic⁹ nō pōt acquirere famā seu gloriā vel copiā amicoz sed potiꝰ pōt dici reus mortis non approbo: nec cōsulo ꝓbo viro seu medico famoso q⁹ de hoc aliquo modo se ītromittat. Per laqueū ꝯo cōprehendendo ābo labia crepature ⁊ cū chorda stringēdo ⁊ desuper emplm̄ ponēdo vidi plures curatos fuisse. Et hic est mod⁹ minus periculosus crepature curationis q̄s fit per vsturam vel per incisionem vel per ruptorium: et sic de alijs de quibus et similibus nullus probus se ītromittat.

Cura p bata.

Additio.

Cardinalis albus dicit q⁹ q̄cūq̄ de nouo passus fuerit crepaturā: si ol mane sumpserit de succo scabiose. ʒ. ij q⁹ curak infra. ix. dies ad plus. Quidaz curabat crepaturas hoc mō. raso loco ⁊ missis intestinis int⁹ cū manu. Istō emplm̄ supponebat. ℞. bol. sang. dra. mumie sumach gūmi arabici masti. dragagāti gallaz bdel. ij. aā. ʒ. ß. cōfice oīa cū albu. ouoz: ⁊ in charta de corio ducak ⁊ loco supponak: et sup emplm̄ pone lamīnā plūbi subtilē q̄ sit bullita in aceto diu: in quo bolū ⁊ gūmi arabicū fuerunt dissoluta. ⁊ stringāt fortiter: et patiēs taceat ad minus crumb⁹ elevatis in ocio stās: nec aliq̄d conet facere fortiter ⁊ ab aceto ⁊ olꝰ tussiz gñantib⁹ vel inducētib⁹ caueat sibi et da sibi q̄lz die de mane q̄s tū media testa nucis cape pōt de pul. fictō ex pul. cameleōte. i. cardo cū cui⁹ sloub⁹ lac coagulak ⁊ herbe q̄ vi: pes colūbin⁹. aā. siccatis supra tegulam calidā. donec siccate fuerunt in: ñ q⁹ pulueriſari possint. Et caueat sibi ab olꝰ cibarijs inflatiuis ⁊ vētositatē generātib⁹: q: per mēsem curak pbatū est. Et si nimis cōstipat⁹ fuerit per iterualla clysteriset. ¶ Quidā hispan⁹ oēs crepatos et oēs plagas curabat hoc emplo. ℞. picis naual' colophonie cere rubee. aā. ʒ. iij. visci q̄rcini. ʒ. iiij. attramenti litargiri galbani mastices. aā. ʒ. ij. bol ar. ʒ. v. gypsi. ʒ. ij. raꝺ. laurī et cōsolide maio. arist. lō ⁊ ro. mēthe domestice herbe puncie sicce. aā. ʒ. vj. myrrhe thurie. aā. ʒ. v. radicis fenicu. anisi. aā. ʒ. ij. terbēntne. ʒ. ij. ß. vermiū terrestriū. ʒ. v. san. hominis ruffi bene sani lib. j. confice omnia cum pelle hedina bene cocta: sicut dictū est in caplo supra. ¶ Itē da in potu. ʒ. iij. vel iiij. de istis pillulis vl' cū cibo q̄tidie crepato dōec sanetur q̄ sic fiūt. ℞. masti. olibani colophonie bol sā. dra. aā. ʒ. j. pilorū leporis incisorū minutissime. ʒ. iij. mellis: et farine ordi quātū sufficit fiāt pille i modū fabe. ¶ Audiui a quodā religioso q⁹ cuni⁹ lepreconū lactātū sumpt⁹. ix. dieb⁹ ieiuno stomacho ꝓfolidat firmiter crepaturā etiā ātiquā. Quidā curabat crepatos ℔ mō. Si intestina exterit nec poterāt intromitti supponebat sterc⁹ asini calm: et hoc p tres dies cōtinuabat q̄rto die dabat de sigillo sctē marie et ra. ꝓfolide maio. ⁊ q̄libet mane vnā platellam cū ouis et farina. Et emplm̄ de terbētina masti. ⁊ ra. ꝓfolide et bal. supponebat facture et ligabat optime: et intūgebat egro q⁹ esset in quiete taceꝺo supine vel saltē sedēꝺo: et dabat ei de bolo pulueriz̄ato et de pilis leporis minutissime incisis cū zuccaro ꝓ. bis in die: et sic magr me⁹ plēs curauit. ¶ Et ariū magistri mei ad crepaturā ꝓbatū. ℞. raꝺ. ꝓfolide maio. et mino. et medie se. nasturcij hortulani masti. olibani sā. drac. bol. mumie acatie. ypoq̄stidos pentaphilon gūmi ara. coinu cerui vsti carnis leporis asse. et pilorū et⁹ minutissime incisoz. storacis calamite sigilli Salomōis: sigilli btē Marie radicis viticelle cyperi ſſi cynamomi gariofilorū galange spice nucis muſca. radicis brusci colophonie omniū. aā. ʒ. iiij. cōfice cū lib. ij. ß. mellis: et li. j. ß. zucca. vtantur eo crepatj mane ⁊ sero ad q̄titatē castanee cū vino optimo vel clareto supꝰ scripto. Nō si p vsum ist⁹ elarij nimis cōstipat⁹ fuerit fiat sibi aliqō suppositoriū vel clystere vel emplm̄ supradictū et supra ipm̄ ꝺz teneri brachale: ⁊ i lecto iacere: sicut supradictū est: et abstineāt a causis pōderosis. ¶ Quidā curabat oēs crepaturas etiā si eēt antiqua crepatura ℔ mō accipiebat cōsolidā maio. cū suis radicib⁹ et azolā exēpi equalit: et his bñ lotis supaddebat quartā ptē se. nasturtij silvestris et oīa sīl' terebat: et oīni mane p dies. ix. dabat. ʒ. j. de dicto succo i potu pa. cū modico vini ⁊ ex substātia dictaz herbarū trita: ⁊ cū farina et ouoz vitello faciebat crispellā: et in oleo frigebat et statī post dictū succū dabat comedere vel pulueri ex p̄dictis herbis tactū in ieiuno cū ouo. Itē si intestina descēderint ad burſā faciebat ipm̄ intrare balneū ⁊ sedere i aq̄ clara ⁊ reducebat ea in locū suū cū mānib⁹; deinde duo pluinaria pua de pāno hñtia lōgitudinē et latitudinē ūtuoꝝ digitoz plena coto bñ calcato: vl' ō lana succida supponebat et foiamini ex pte vna vnū crepature et aliū ex pte alia ⁊ ligabat et strīgebat bñ pluinaria cū vita q̄ hēbat ūtuoꝝ brachios i lōgū ⁊ iacebat eger resupin⁹ semp p. xiiij. dies: ⁊ nō surgebat a lecto nisi ad reḡstā nature. Et scias q⁹ radix azole ē mīrū efficax i hac cā. ¶ Quidā narrauit Guidoni de cauliaco modū hūc: cū q̄ curabat oēs crepatos in magno secreto. Et est q⁹ supposito bono regie ⁊ ꝺescēte pa. p. xxx. dies et reductis intestinis accipiebat q̄lz māne et ſo. ʒ. j. limature calybis cū vino decoc. epatice terrestris ⁊ super locū rupture p. xv. dies de tertio i tertiū pmutādo ponebat emplm̄ fetīn de magnete grosso mō pulueriz̄ato: ⁊ cuz apli cō malarādo incorporato: post. xv. dies aliōs cōtinuet emplm̄ ꝓfolidatiuuz supradictū de ruptura. ⁊ liget cū brachali ⁊ iussu dei erit curat⁹. ¶ Syrup⁹ mirabilis ⁊ pbatus ꝺra ruptură. ℞. trifū polypodioz rubee tinctoz foliorū ⁊ radicis aā. ℥. ij. laudē ⁊ terēbēt. et in bono vino al. stēt p duos dies ⁊ duas noctes post coīnē vsq̄ ad tertiā ptē cū. ʒ. ij. thur. pulueriz̄ati in petia ligati i eis exīstēte: de hac decoc. ℞. li. v. de succo scabiose depurato. li. vj. de melle li. xj. dispumēt et coquētur in modū syrupi ō quo da q̄lz mane. ʒ. ij. cū vino caldo. ¶ Et emplastruz ex aloe thur. masti. dragaganto gūmi arabi. san. dra. bolo et mumia cū alb. ouorum confectū, fiat quia infra mensem curantur. ¶ De arthetica: sciatica: chyragra: podagra: et genugra. Cap. xxxj.

Syrupꝰ mirabilis.

Apresenti

capło intendo tractare de passio. tūcturaz: cōsequēter de pas. intestinoz: ⁊ de doloꝛe eoz postea ō passionib⁹ epatis ⁊ splenis: postea de scabie: lepra: porris: verrucis: tractabo⁹ in ℔ finitē scōs bicutarij mei. ¶ Dico q̄ q⁹ arthetica est doloꝛosa dispositio artuū pp̄ter exuberātiā flegmatis ex aliorum humoz currentiū ad iuncturas: ⁊ ſm q⁹ ipsi humores ad diuersas coꝛporis ptes currūt faciētes doloꝛē ſm hoc diuersis nomi⁹no

De differentione et nominibus.

minak hec pas. vñ si currũt ad tũcturas digitoꝝ manuũ fa-
ciũt spẽm arthetice q̃ vo: chiragra a chiros grece qđ latine
manꝰ vo. Si ho currãt ad sciã hũores ⁊ neruũ ipiꝰ ſtie reple
ant: q̃ neruꝰ ſtat iter lacẽtes ⁊ coras faciũt sciaticã lubricare
vñ dolo: fit in corta ⁊ ĩ ãchia: q̃nq̃ ĩ vna tñ: q̃nq̃ ĩ vtraq̃: ⁊
iſte dolo: p crus ad minutũ pedis digitũ descẽdit: et h̃ pas.
In q̃bꝰ plusac-cidant. sciatica nũcupak. Aliq̃n ho hmõi viscosi hũores ⁊ grossi ad
genuũ tũcturas currũt et faciũt spẽz arthetice q̃ vo: gẽugra
Q̃nq̃ hmõi hũores vsq̃ ad nodos tũcturarũ pedũ currũt
⁊ faciũt spẽm arthetice q̃ podagra nũcupatur. Ihmõi itaq̃
pas. oẽs sub arthetice nois ꝓhẽdũk: ⁊ nõ differũt nisi in de
nolatiõibꝰ q̃o sibi a locis acq̃rũt ſm q̃ dictũ est. Fiũt itaq̃
hmõi pas. plurimũ in bolbꝰ q̃dete et luxuriose viuẽtibꝰ ⁊ pur
gatiões negligẽtibꝰ. Fiũt etiã in ꝑlatis et in his q̃ fuerunt
paupes: et postea ad diuitias ⁊ ꝓsperitates ascẽderũt q̃ so
lum tẽdunt ad eoꝝ pinguedinẽ corpoꝝ: quoꝝ corꝑibꝰ ml-
ti humores viscosi et grossi ex idigestiõe generãtur: ⁊ spãlr
q̃ negligũt medicinas et vilipẽdũt medicoꝝ cõsiliũ ⁊ tuta
mẽ. Fiũt ẽt in his q̃ nimiũ vtunt leguminibꝰ ⁊ dicta grossa
et viscosos hũores generãtia. vñ hyppo. in epidimia. helle
nes: q: cõederũt legumia ꝓpter h̃ inualuit eos õnitas pedũ.
Signa caloriuꝫ. Multeribꝰ ho raro fit hec pas. nisi carẽtibꝰ mẽstruis ⁊ luxu
riose viuẽtibꝰ. ¶ Sanguis itaq̃ ⁊ cosa ru. ifecta q̃nq̃ ĩ his
pas. sunt in cã: qõ cognoscak ex dolore acutissimo: ⁊ vehemẽ
ti ipaꝝ tũcturaꝝ ⁊ rubore ardore et tũore earũ ex dicta ca.
et hu. vl ca. ⁊ sicca ĩmoderate sũpta: ex vĩa ru. vel rubea me
diocriter tẽu vl spissa cũ q̃busdã resolonibꝰ atomis liuidis
rubeis vl citrio ex etate ca. ⁊ ẽt q: frigida pluit: calida ob
sũt. ¶ Si ho ex flatibus ⁊ viscosis hũoribꝰ hmõi fuerit pas.
adest dolo: cũ grauedie ⁊ loci frigiditate ⁊ colo: albꝰ tumo:
magnꝰ: dicta frigida ⁊ hũida: vel viscosoꝝ hũo: ghatina ꝑ
cessit: vrina alba vl pallida vel subpallida ⁊ spissa cũ mlt̃is
liuidis resolonibꝰ ĩ modũ atomoꝝ: ⁊ ẽt frigida nocẽt. ⁊ ca. p
sũt. Et no. q̃ si hmõi pas. ĩmoderate ⁊ iueterate fuerit: ⁊ spã
liter ĩ sen ibꝰ nũq̃ curari põt. Flegma el cũ ĩ tũcturis coadu
nak: ⁊ ibi diu remanet coagulak ĩdurak et petrificak sic q̃
nõ defacili põt dissolui: ⁊ exẽplũ hiuꝰ possumꝰ videre in al.
oui q̃ si ligak ĩ alia petia: ⁊ ibi diu remãserit ĩdurak ⁊ fit in
modũ vitri. Ita fit de hmõi pas. vñ dicit Ouidꝰ. Soluere
nodosã nescit medicia podagrã. et bñ vo nodosã q: q̃ñ fiũt
hmõi pas. ſ. chiragra ⁊ podagra ⁊c. ⁊ diu iueterascũt: tũc cõ
trahũt digiti manuũ vl pedũ ⁊ ĩ flatio apparet ĩ tũcturis ipa
rũ q̃si ĩ modũ galle: q̃ accidit: vt dixi ꝓpter errorẽ ĩ mutatio
ne ſtutis male ĩmutatis ĩ membroꝝ cẽntiã mãm nutrimẽti:
vñ sicut dixi hmõi pas. ita nodose frigide ⁊ iueterate: spãlr ĩ
se ne curari ñ põt plenarie: ſz cũ subscribẽdis remediis põt
hmõi pas. palliari ⁊ ad tpõ põsuari: cũ purgatiõibꝰ, vz ⁊ aliis
Curaca lide. ifra dicẽdis. ¶ Cũ itaq̃ fuerit arthetica de cã ca. et noua q̃
adhuc nõ sit iueterata vltra xl. dies cito curabit in hũc mo
dũ siue fuerit chiragra: siue genugra vl podagra. Si chira
gra fiat minutio de epatica. Si sciatica vl genugra fiat mi
nutio de saphena pedis q̃ est iter calcaneũ ⁊ nodũ pedis. et
post ad materie digõnẽ det q̃lz mane. ℥. ſ. syrupi ro. viol. cũ
aq̃ hermodactiloꝝ: vl de isto syrupo. ℞. ca. ve. scolopẽ. adiã
thos ẽdiuie cychoree epatice ceterach polytri. aã. ℳ. ſ. vio-
laꝝ. ℥. i. ordei. ℙ. i. se. cõiũ cõtusoꝝ. ℥. ij. ro. ℥. ſ. fãdal. al. ⁊ ru.
aã. ℥. q̃rtis se. portulace ⁊ lactu. aã ℥. ij. hermodacti. ℥. vi. suc
cari li. ſ. ſ. dẽtur q̃lz mãe ad materie ꝓpationẽ. ℥. ij. isti syru
pi cũ aq̃ hermodac. mã digesta purget cũ lotura scripta in
ca. de dolore capitis et co. fetõ dicta addita. ℥. ſ. hermodac.
in ꝑdcã dcoc. vl purget eklario frigido colophonie vl cũ ele
ctuariis de succo ro. vel cũ pilulis de reubar. vel cũ pillis de
q̃nq̃ gũbꝰ vel cũ pillis ĩ hac cã ꝓbatis. ℞. electuarij õ suc
co ro. dyapruno. aã. ℥. ſ. hermodac. ℥. v. turbith. ℥. ij. ꝑficiã
tur cũ ꝑdictis eklariis. Et si vis multũ purgare acuãtur cũ
modico scamonee in pomo cocto ⁊ dẽtur. xv. vel. xvij. plꝰ vel
minꝰ ſz vires. ¶ Post purgationẽ fomẽtek locꝰ ex aq̃ decoc.
malue bismalue: pitarie: diãce vsine: viol. et herbe ꝑdcẽ cũ
arũgia re. porcina vel butyro recẽti pistẽtur ⁊ emplastrenk.
¶ Epithimia alitõ ad idẽ. ℞. sandal. al. ru. ro. acatie: gũmi
arabici: portulace. aã. terãtur oia et cũ aq̃ ro. ⁊ al. oui distẽ
perẽtur ⁊ pãnus in eo ifusus supponatur. ¶ Aliud succꝰ so
latri cymbalarie ſmiculariꝰ rasura curcur. succꝰ cimaꝝ ru-
bei ⁊ agreste: ⁊ silia frigida cũ oleo ro. ⁊ farina ordei distẽpe
rẽtur et loco dolẽti epithimẽtur. ¶ Emplz ad idẽ optimũ.
℞. opti. myrti. aã. ℥. ſ. oleiviol. aq̃ ros. aã. ℥. i. lactis mulieris
cere al. aceti. aã. ℥. ſ. pice pãis triti ⁊ farie tritici. aã. ℥. i. lac
et his oibꝰ emplm õ suppone chiragre vl sciatice: vel cuilz
spẽi arthetice calide: qm̃ ẽ mirabile purgatiõe ꝓcedẽte ꝑs
¶ Itẽ oleũ ros. vel vio. cũ mica panis trita et cum vitellis
ouoꝝ crudoꝝ mirra oia ⁊ emplata miro mõ dolorẽ tollũt.
¶ Comedãt ista pa. arthetica ex causa ca. lac. amigdalarũ
et spãlr si febricitauerint ⁊ ptisanã oidei micã panis cũ aq̃
lotã: et zuccaro addito eã comedãt: scariolas lactucas bo-
raginẽ spinachias bletas cicera: ⁊ hmõi cũ lacte amigdala
rũ paratas pruna damascena malagra. ⁊ hmõi comedant
Si ho nõ febricitauerint: phasianos: pdices: pullos: pisces
asp: attilos et squamosos in brodio cũ aneto ⁊ petro. coqna
tos oua elira mollia et hmõi comedãt: vinũ subtile bibãt.
Et si aliq̃n fuerint cõstipati fiãt eis clysteria prout cõuenit.
¶ Qõ si arthetica fuerit ex frigidis vl viscosis hũoribꝰ ⁊ re
cẽtes in hũc modũ curabitur. Primo fiat syrupꝰ talis magri cura fri-
mei. ℞. rue betonice salue dõe. et agrestis cũ radicibꝰ suis gide.
radicũ cõium oim. aã. ℥. ij. cap. ve. rute capparie: ⁊ domesti-
ce: herbe paralysis: fu meu. aã. ℳ. ſ. polypodii q̃rcini recẽ-
tis cõtriti li. ſ. se. fenicu. anisi. aã. ℥. i. cynamomi põtici. ℥. ſ.
succari li. ij. ameos squinãti. aã. ℥. ſ. agar. ℥. i. detur ex isto
syrupo q̃lz mane. ℥. i. ſ. cũ aqua hermodacti. q̃us materia
fuerit digesta: et tũc purgetur cũ pilll. cochijs vl cũ pillis õ Pille õ
hermoda. q̃. ℞. turbith lebuliõũ hermoda. colloq̃nti. aga- hermo.
ri. reubarba. aã. ℥. ij. aloes epatici. ℥. ij. scamonee in pomo cocte
cuforbij stoxacis sarcocolle oppoponacis serapini bdellij
armoniaci. aã. ℥. i. croci: sq̃nanti: masti. cassie. salisgẽme apij pille ar
anisi. acoti. se. cicute. aã. ℥. ſ. tpentur cũ succo maratri: ⁊ fiãt thetice.
pille ĩ modũ orobi et dẽtur. xv. vel. xij. ſm vires. ¶ Uel pur
getur cũ pillulis arthetics q̃ sic fiunt. ℞. gariofiloꝝ carpo
balsami: xilobalsanu: spice. sarcocolle: granoꝝ solis. se. aspa
ragi bruscꝰ ros. petro. apij: amomi masti. salisgẽme. se. feni.
anisi: macropipis. aã. gra. xv. hermodactiloꝝ agarici. collo-
q̃ntide: turbith. aã. ij. aloes epaticꝰ ⁊ succo citrini ad põdus
oim dyagridij in pomo cocti. ℥. ſ. cõficiãtur cũ succo ꝓ vel
sent. in quo ꝑdictũ dyagridiũ dissolutũ fuerit priꝰ: ⁊ iformẽ
tur pillule in modũ orobi ⁊ dẽtur. xv. vel. xvij. plꝰ vel minus
ſm vires. ¶ Balnea ẽt sulfurea aluminosa vel salsa et aq̃ balnea.
facta his pas. cõperũ: vel ducãt ad bal. circuli seu ad fonta
nã eꝑi q̃ sunt ꝓpe puteoli ꝑ miliaria. vi. q: sibi mltũ ꝓpetũt
vl fiat eis hoc bal. ℞. polycarie sauine salute pulegij ruthe
serpilli foliorꝝ lauri baccarũ ꝭnus foliorꝝ sambuci mẽtastri
rosmarini pertarie maioranę althee tasibar. radicis filis
cis oim. aã. fasciculũ vnũ: coquãtur osa in aqua salsa vl sal
matia ⁊ pa. in tina optime coopta pãnis cũ ꝑdictis herbis
in aqua ipsa supra scãnũ collocetur vt optie sudet: postea
cũ istis vngnẽtis vngatur: priꝰ tñ absterso corꝑe ipsius: siue
ab ipo balneo: siue apdictis attrahak. ¶ Unguẽtũ ad h̃ sic
fit. ℞. radicis brionie cucu. agrestis capparis cuisci silicis
malu terre. aã. ℥. ſ. terãtur osa: ⁊ cũ. ℥. ſ. olei muscellini: et cuz
lib. v. vini optimi pfecte coquãtur: deinde iterũ pistẽtur et
addatur storax laudanũ ⁊ cera: et fiat vnguentũ de quo vn
gatur cũ a ꝑdictis bal. exiuerint. ¶ Unguẽtũ aliud magri Ungui-
mei ad arthetica optimũ. ℞. origani calamenti ruthe sal- rum.
uie vimule veris lauẽdule sauine. aã. ℳ. ſ. piretri pipis.
aã. ℥. i. pulueriz̃etur: ⁊ misceãtur cũ. ℥. ij. arogõ. postea acci-
pe vulpẽ excoriatã ⁊ ab intestinis bene mũdatã: ⁊ ex his oi
bus insimul bñ mixtis ipleatur et suatur: ⁊ in veru cõstitua
tur et suauiter reuoluatur ad ignẽ. Et q̃ inde distillauerit
colligatur: ⁊ postmodũ cũ cera rubea liq̃facta admisceãtur
⁊ ex tali vnguẽto vngatur post vsum alicui ꝰ de bal. dictis.
¶ Unguentũ ad arthetica frigidũ. ℞. squille rutevitice vi-
ridis sarifragie. aã. ℥. ij. terãt ⁊ coquak ĩ vio ⁊ oleo veteri. aã.
li. i. sic q̃ solũ oleũ remaneat: deinde ipm oleũ coletur ⁊ po-
natur in eo cere. ℥. ij. nitri euforbij agarici piperis baccarũ
lauri olim puluerizatoꝝ subtilr. aã. ℥. ſ. ℥. galbani terbẽtine
aã. ℥. ij. oia insimul coquank ⁊ spatula ducantur et vtere.
¶ Emplm optimũ ad arthetica seu sciatica. ℞. succi ebuli
et petro. aã. ℥. ij. farina ordei ⁊ pl. sinapi. aã. ℥. i. ſ. olei ⁊ mel
lis. aã. ℥. ſ. oia parũ in sartagie frigãtur ⁊ calida emplastrẽ
tur: q: valẽt. ¶ Itẽ stercus colũbi cũ melle mixtũ ⁊ suppositum miro modo valet. ¶ Itẽ faba fracta ⁊ cocta cũ farina lupinorum

luplox oleo melle pice greca pulueriʒata ⁊ cū al.oui ꝓfecta oēm dolorē arthetice frigidū tollūt. ¶ Itē mastix ciminū pulegiū saluia bacce lau. sauia trita ⁊ cū melle mixta si emplastrētur tpm dolorē ⁊putāt. ¶ Itē vnguētū aureū arogō marciatō agrippa dyalthea oleū decoc.floꝝ geneſtre in cā hac valēt. ¶ Itē si accipiat rasura cornu cerui ⁊ coq̄t in vino vsq; ad vnū ꝓsūptionē: ⁊ itex addat vnū: ⁊ ꝫ fiat.v. vicibꝰ ad min⁹ si ex eo q̄ remāserit linīāt loca dolētia: mirabilr ⁊putat ipʒ dolorē. ¶ Itē radix ligue bouis ⁊ sapōaria ana sinthiū i oleo ⁊ vio. cocta ⁊ epithimata valēt. ¶ Itē adepo vsi vl galli vl anse. oleū lau. vl camomille cū far. ordei mixta ⁊ ēplata valēt. ¶ Abstineāt arthetici a coytu imoderato ⁊ si aliq̄n coyrēt fiat moderate: ⁊ raro: a cibis grossos et viscosos hu. gñatib⁹: sicut sūt fabe lac pisces ⁊ aues ꝫ paludib⁹ case⁹ o actū carnes boue bubalie ⁊ silla: abstineāt a fercul⁹ ꝫ pasta pactis: vinū sit subtile ⁊ lymphatū: carnes castratias cappolinas ꝓdictū phasiānox galliax colūbox ⁊ pleriū cōedāt: porcinas et carnes pansa litas cū boragine spinachio fenicl⁹ pe. ⁊ bletis patas: cōedāt aspagos ⁊ bruschos ⁊ panē bñ fermētatū ⁊ bñ coctū purgatiōib⁹ bal. ⁊ ēplis sepe vtāk: q; si arthetica fuerit recēs cito curabik. Si ꝫo antiq̄ alleuiabik et pallitabik factis ꝑdictis remedijs mō valēti.

¶ Additio Emplm ꝓbatū statim mitigāt dolorē arthetice. ℞. opij croci. añ. ʒ. ß. pulueriʒētur ⁊ cū trib⁹ vitellis ouox et cū olꝫ ro. vl vio. ꝓficiātur ⁊ loco dolēti emplastrētur: q; statī dolorē mitigat: ꝓbatū ē. ¶ Itē agresta ⁊ vitel. oui mixta: ⁊ cū farina ordei posita ⁊ emplata loco dolorē tollūt. ¶ Itē ꝓcta frigidā arthetica ꝓbatū. ℞. galba. sapi. armoniaci oppoponaci. añ. ʒ. ß. masti. ʒ. ß. vini ℥ co. cornu cerui icisi ꝑ frusta minutatim bul. ʒ. iiß. succi ruthe succi porri. añ. ʒ. iiß. mell. ʒ. iiß. buk. diu et addantur olei lau. ʒ. iii. cere q̄tū sufficit loco dolēti apponātur. ¶ Itē si vis ꝑbare vtrū sit ex frigida cāvel ca. farinā siliginis cū aceto distēpa. si ex cā ca. fuerit dolor remittet: ⁊ si ex frigida magis i tēdet. ¶ Quidā dixit mihi q̄ accipiebat noctuā bū piguē ⁊ cā a pēnis ⁊ interioꝝib⁹ bñ mūdabat ⁊ faciebat eā decoq̄ in modū pulli ⁊ dabat eā ad comedēdū: et bibebat ꝫ ro. solo mlto⁹ arthetic⁹ curabat ⁊ dixit ⁊ iurauit q̄ ꝑ. Exptū. uit. ¶ Unguētū ꝓbatū a q̄dā exprimētatore ꝓcta oēs valēs arthetic⁹ spāk ℥ frigida cā iueteratā. ℞. q̄rūcūq; alaliū q̄ potes hꝫe ⁊ spāk asinox ⁊ fragātur ⁊ diutissime coq̄ntur in aq̄ ⁊ tota pīguedo supnatās colligak ⁊ pul. castorei. ⁊ cusor bij ſq̄ntitate. ʒ. ij. p q̄lz li. admisceak: ⁊ ex ß ipleak anser vl cānio vl vulpes q̄ magis valz i ß casu electis interioꝝib⁹ bñ suffumatur: deide ponak in veru ⁊ asset dōec adhereat stipiti et liquor q̄ ide exit tot⁹ colligak et recipiatur i aliq̄ vase: deinde vngak pa. ex hoc vnguēto mane et ꝺo exteꝝ a balneo ꝺco. saluie ruthe absinthij sauie lauti camo. mētastri origani et fissum: q̄m ꝑ certo infra treꝫ dieꝫ sanabitur oīs arthetic⁹ cū hac cura. ¶ Emplz ad arthetica ca. optimū. ℞. sūmitates vel radices iusquiami ⁊ lapacij acuti in stupa lini seu canapis madefacta in aq̄ luoluātur. ⁊ sub pannis ardētib⁹ ponātur et decoquātur cū arūgia porci vel butyro pistētur ⁊ loci dolens epithimētur. ¶ Itē radix cicute eodē mō vel in pasta sub pannis cocta: ⁊ cū arūgia porci recētis vl butyro epithimata miro mō valz ad ß. ¶ Pillule magri Ursonis ad q̄ls arthetica optle. ℞. hermodactyl. turbith polypodij q̄rcini agarici. añ. ʒ. ß. eſule. ʒ. iij. radicis ebuli sarifragie ro. lapidis lazuli ⁊ armenici. añ. ʒ. i. ß. garioſi. spice macropipis. ℥. amomi apij salisg̃me galāge cusor. macis cardamomi feni. asparagi brusci anisi mast. epithimi. añ. ʒ. ß. aloes cicotrini ꝑ medietatē olim ꝑdictorū reubar. quātū de oīb⁹ fiant pillule in mudū oꝛobi et cōficiētur cū succo yue fenicu. vel cauliū et dētur. xv. vel. xvij. ℈m vires. Valēt enī in i ó arthetica epilepticis et tremulosis: visuꝫ clarificāt: et renes ꝓtrahant. ¶ Quidā podagricus dixit mihi q̄ multū alleuiabatur a podagra: accipiebat cucu. agrestes vel radices ipsorū et fecit lixiuiū facit ipsas radices bullire ꝛ additis cā tantidus et in aqua depositā ab igne tenebat diu pedē et faciebat ibi quasdā vesicas aptas ꝑ quas optime materiā podagre euacuabatur. Itē vstura sub capite in podagra vl i brachio in chiragra ꝓfert. ¶ Ad dolorē arthetic⁹ mitigandū: sal contritū cum melle calido epithimetur. ¶ Syrupus fa-

ctus de cipo et succo scabiosē ʒuccaro et melle cōfert miro mō arthetice. ¶ Farinū ꝓtra arthetica ⁊ podagrā etiā si fuerit ātiq̄ ⁊ ꝓtra qualz passionē frigidox hūox ex repletio pertūne facta. ℞. turbith asse fetide. ʒ. ß. dyagredij in pomo cocti hermodac. añ. ʒ. ij. cimini optie pulueriʒati ⁊ bñ cribellati ad pōdus oīs: ꝓtrita oīa ꝑdcā luoluāt cū melle q̄tū sufficit. detur de eo in sero in modū nucis exptū per cardinalē albus.

¶ Farinū dūi papevalēs ꝓtra chiragrā podagrā arthetica et sciatica yliacā et colicā. ℞. succi foliorū seni. ad ignē depurati. li. iiij. mellis dispumati li. ij. bulliāt lēto igne vsq; ad cōsumptionē succi: et tūc deponatur ab igne et infrigidari pmittatur: et tūc pmisce cū eo pul. hermodactilox grossox bonorū. ʒ. iij. et sumat de eo in modū castanee de mane. ter in hebdomada cū aq̄ decoc. cimini carui maratri sene agarici. añ. ʒ. ß. ¶ Itē in cura doloris iuncturarū si cā sit san. ⁊ totius corporis plenitudo fiat flōmia de vena scōm duas dyametros oppositas loco patiēti q̄ minutio repletiōi correspondeat: deinde eadē die vel sequēti fiat minutio de vena opposita ex directo pa. iūcture. Si ꝫo materia sit mixta ex san. et alijs hu. vel vno tīn cū san. sitr fac eā si i sanguine nō sit diminutio et alijs humorib⁹ abūdet. Si nō sit tūc humor: calidus aut grossus viscosus abūdās fiat minutio. Si ꝫo materia dolēs sit materia grossa flegmatica cruda vel viscosa a minutiōe penit⁹ est abstinēdū. Digestiuis ꝫo vtēdū est: in materia dicta ormel multū cōfert cū sua incisiōe et diuisiōe: vt mesue ponit. ¶ Syrupus cōferēs sciatice et podagre. ℞. floꝝ squinānti spice nardi yreos se. melōis. añ. ʒ. ß. cōquassentur et infundātur in lib. xx. aque calide: mane Syrup⁹ bul. vsq; ad cōsumptionē mediocritatis: deinde colentur ⁊ colature addātur li. v. mellis ⁊. ß. zucca. ori mellis lib. ß. et iterū vsq; ad spissitudinē bulliāt et sumat oī mane. ʒ. ij. cū triplo aque tepi. ⁊ vngatur loc⁹ oleo ro. camo. aneti pinguedin: anatū et oleo equis partib⁹ fiat vnguētū: fomentū ex radice valeriane valet in vino artheticis podagricis ⁊ chiragricis. ¶ Syrup⁹ digerens materiā grossam et flegmaticam in arthetica et alio doloꝛe iūcturarū. ℞. yue armenice. ℥. ß. thimi camedreos camepitheos sticados arabici acori filipendule iringoū terrestrū et marinoꝝ radicis fenticuli aristo. ro. saluie capi. vene. anthos aspagi brusci se. nasturtij squinānti ameos radi. buglose caparū liq̄ritie mēthe. añ. ʒ. ß. mellis ʒucca. añ. lib. ß. fiat syrupus. ¶ Alⁿ syrup⁹ sedās dolorē si materia potest ꝓuocari per sudorē siue per vrinā. ℞. radicis acori et assari asparagi. añ. ʒ. ß. potest addi cipi. ʒ. ß. vel scabiosa ʒuccari q̄tū sufficit vel mellis: fiat syrupus detur cum calida. ¶ Alius syrupus. ℞. anisi assari anthos acori. añ. ʒ. ß. ß. saluie sicce. ʒ. ß. mellis rosa. ʒ. iiß. fiat syrupus.

¶ Oleū oliuarū calidū in pāno infusum et appositum est anodinū bonū: āte etiā digestionē. ¶ Purgatiuū leue. ℞. hermopactil. alborum turbith. añ. ʒ. ß. antil. ʒ. ß. ℥. ʒ. i. ruc. al. ʒ. iiß. bibatur in matutinis cū decoc. conuenienti. ¶ Syrupus mirabilis iuuamenti. ℞. hermodacti. ʒ. xxx. colloq̄nti. ʒ. ß. bulliant in lib. ij. aque ⁊ cū ʒuc. q̄tū sufficit: fiat syrupus. Regumē subtiliatiuum et ꝓuocatiuum vrine. valet syrupus yue valz sciatice: vnguētuꝫ de yua et adipe vulpis et anatū valet i materia colica vl cā. digestiuū bonū ē syrupus granatoꝝ. Syrupus de ifusiōe ro. Syrup⁹ de fumoterre ⁊ acori ꝓfert. Infundatur mēbris ca. in aq̄ frigida oleū ro. ⁊ de ranis fluuialib⁹ vꝫ. ¶ Itē si mā sit mixta de pauca co. cuꝫ mlto flate vide Serapionē q̄ purgat in declinatione vnguētuꝫ ex faria tritici cocti in aceto vel aq̄ vel vino al. vel oleo camo. vel aneti vel lilij. ¶ Caseus antiq⁹ trit⁹ cū oleo emplatus vꝫ in duritie iunctoraꝝ extrahit sicut gipsū post sufficiētē purgationē. ¶ In doloꝛe iūcturaꝝ vꝫ vnguētū ex oppoponaco galbano armoniaco terbēntina infusa in aceto ⁊ vino vno die: deinde soluāt igni ⁊ additis castoreo myrrha olibano bdellio ⁊ dialthea vel oleo laurio fiat vnguētū vꝫ et agrippa. Linis cauliū cū adipe ⁊ ceroto camo. vꝫ bdellij ⁊ oppoponat cū cū adipe iunāt. ¶ Emplz de furfure vel faria cū aceto cocta vꝫ doloꝛi genuū. Sitr. emplm de absinthio ⁊ paritaria tritis cū oleo coctis vꝫ. Emplz de radice althee cū adipe anseris vꝫ scie. ⁊ caneparia cū aceto mixta vꝫ. ¶ Cōseruatio sanitatis i suetis pati doloꝛē iunctoraꝝ fit cū assidua vnctiōe cū ceroto ⁊ sale modico vehemēter mixtis. ¶ Aplicōꝫ i doloꝛe colli neruoꝝ ⁊ pūcture

eoꝝ ⁊ refiõe et apatib⁹ maturãdis. Emplꝝ ceroneũ Nicholai arthetici podagricis de frigida cã valz: optũ cuz modico cere et succo lactuce rpatũ sedat dolorẽ ca. Fenugrecum pistatũ coctũ ī aceto cũ mell. valz. ℭ Ormel Juliani arthetricis frigidis ẽ erptũ. ¶ Bustella ī vino ⁊ oleo cocta vsqꝫ ad dissolutionẽ: deide pistata ⁊ colata ꝑ pãnũ addita cera fiat cerotũ vtile. Aloes cũ succo absinthij valz. Succ⁹ radicis silicis cum oleo ros. valz. Infusio ℞o succi radicis ebuloꝝ. Sũr ℞coc. radic. coꝝ ⁊ radicis althee ⁊ sal velociter innat. Pot⁹ succi coꝝ. ʒ. iij. ꝓuocat vomitum ⁊ alleuiat ⁊ curat. Oleũ laureole valz: ⁊ vita viroꝝ ad spissitudinẽ rob. decoc. vncta inuat. ¶ Linimẽtũ expertũ. ℞. viticarũ grecarũ sal. aũ. ℳ. ī. sal. pugillũ. ſ. ꝑ tũndãt: et in vina tricatur: ⁊ de liquore cũ penna locꝰ liniatur: aq̃ mẽthe potata valet. Aqua vel vinum decoctio. raparũ sedat dolorẽ. Et in deco. cymini si peria immersa supponatur dolor: et similiter de radice ebuli et cucu. asininoꝝ in podagra de materia acuta epithimẽtur pedes cuz camo. ros. farina ordei tritis et cribriatis et cõfectis cuz aqua ro. Et si ex frigiditate fac emplm̃ ex farina ordei et cinere cypressi. aũ. murtũ cũ aq̃ tepida. ¶ Aliud q̃ cõferat tũoꝝ in q̃b⁹ digit⁹ impumicẽ scz in podagra melicolica. ℞. vitelloꝝ ouoꝝ coctoꝝ ad durities. flor. camo. farine ordei misce cũ tepida: ⁊ fac emplm̃ mollificatiuũ. ¶ Unguẽtũ in dolore tũcurarũ. ℞. fecis olei ꝛ eos olei lini ⁊ mucillaginis fenugreci et pinguedinis anatũ et fiat vnguẽtuz. ¶ Aliud. ℞. bdellij storaz. liquide armoniaci solue cũ oleo hyrino cũ frigida. ¶ Aliꝰ olei veteris lib. ij. olei. lilij lib. ℔. storaz. liquide. ʒ. iij. cere citrine lib. ℔. terbenti. ʒ. ij. eufor. ʒ. ij. medulle cerui. ʒ. iiij. fiat vnguentum et est optimum.

¶ De colica et yliaca passione. Cap. xxxiij.

Signa colice.

COlica ſm Auicẽnã est passio dolorosa in testinalis cũ qua fit difficilis exitꝰ eiꝰ q̃ egredit ꝑ naturã. Et fit ꝓprie hec passio in iteſtino grosso q̃ vi colõ. Et accidit hiis vomitus nausea et dolor: dextre vel sinistre ꝑtis supra pectinẽ: et est dolor in colica ab vmbilico inferꝰ puncticẽs et yliaca vsqꝫ ad anũ ⁊ renes: ⁊ est dolor iste in eis iteſtinis q̃rũ q̃ colõ illiꝰ iteſtini terebello quodã pforet: aut sit scissum: de q̃ vt ait Gal. videt mihi q̃ iteſtina mea q̃dã terebello pforẽtur ⁊ clysterizat⁹ ex oleo ⁊ melle. aũ. calidis liberat⁹ sũ. Et ego cũ ℔ clysteri mixtos curaui ⁊ additi succũ ruthe ꝑdicti. ¶ Et signa sunt colice mortalis q̃ dolor fixꝰ remanet: et nõ alleuiat pa. et q̃n vomitꝰ post vomitũ pseuerat: ⁊ sudor: seq̃tur frigidꝰ et frigus extremitatũ. Et q̃n singultus seq̃tur post singultũ: ⁊ ꝓturbatio rõnis et spasmꝰ: et malitia ãhelitꝰ: hec ei ola signa mortalia sunt. Si ℞o hiis signis ꝓtraria signa appareãt ifirmũ alleuiãtia: tũc ẽ bonũ signũ.

Prono-stica.

Signa yliace.

¶ Yliaca ℞o pas. est dolor difficilꝭ iteſtinoꝝ subtiliũ: hec eñ pas. fit in yliis ⁊ subtilioꝝ intestiis. ⁊ dolor: istius intolerabilis est ab vmbilico supra. ita vt ab vmbilico inferꝰ nullꝰ dolor: sentiat. Adest tertio nausea: vomitꝰ frequens: ⁊ oculoꝝ eminẽtia: retẽtio fecũ: frigus extremitatũ. Et q̃nq̃ vomũt stercus: ⁊ q̃nq̃ vermes ⁊ ascarides et fetet eis os multũ. Et q̃nq̃ totũ corpus: eructatio earũ fetida: ⁊ q̃nq̃ frigiditas extremitatũ vomitꝰ subuersio ãgustia vigilia tremor: cordis: ⁊ syncopis seq̃tur in hac passiõe magis q̃ in colica. Et q̃nq̃ valde cito interficit magis q̃ colica: ⁊ rõ est q: fit ī intestinis ꝓpinquoꝝ stomacho q̃ colica. ¶ Q̃nq̃ etiã yliaca ꝑmutat in colicã ⁊ colica in yliacã. Et q̃nq̃ sunt ambe simul in eodẽ corꝑe. ¶ Salubr: itaq̃ istaꝝ passionũ est illa ī qua nõ est vehemẽs retẽtio fecũ et alleuiat ꝑ clystere ⁊ medicinas sibi exhibitas: ⁊ in qua dolor: est ꝑmutabilis ⁊ alleuiat ꝑ exitũ vẽtositatis. Cõtraria ℞o pessima estꝝ est supra dictũ. ¶ Et yliaca fit plus a malitia cõplexiõis diuerse: vt ex humoꝝ frigidis vl colericis vl pũgitiuis in supꝝioꝝ exit stẽtib⁹ intestinis q̃ colica. ¶ Fiũt et iste pas. ex vẽtositate ⁊ signũ huiꝰ q̃n dolor est deabulatiuus: et iste iuuat ꝑ clysteria vẽtositatẽ carminãtia: ⁊ et ꝑ vẽtosaz supra loca positã Juuat et ꝑ feb. supuentiẽtẽ. ¶ Q̃nq̃ et fiunt hmõi pas. ex apate in intestinis nato: cui⁹ curã dicã in capto: de apatib⁹ intestinoꝝ in tractatu febriũ: et hoc ꝑ ipsiꝰ formã apatis cognoscit. ¶ Q̃nq̃ fit ex cõpas. renũ apatio vel vesice vel lapidis vitio doloꝝ generãtiũ: cui⁹ curc superius sunt dicte.

Signa cholere.

¶ Si hmõi pas. ex colera fuerint adest amaritudo oris vomitus coleric⁹. dolor: acut⁹ et pungitiuus vna colorata et tincta etiã tenuis. Si ℞o ex flegmate nõ fit tũc: dolor: est aggranatiu⁹: et nõ ita acut⁹: et cuz egestiõe q̃nq̃ flegma viscosum ⁊ vitreũ emittit. Si ꝓpter stercoris duritiẽ fiãt eiectiõ squibalas siccas duras ⁊ rotũdas in modũ stercoris capraꝝ ꝑ se vel cũ clysteriꝭ. ¶ Si igit humor: in cã fuerit calidꝰ q̃d ex signis ꝓcedẽtib⁹ cognoscat: tunc loca dolorosa inungãtur ex oleo ro. vl viol. vel populeo: vel empla herbaz. frigidarũ desup apponantur: vel ẽt syrup⁹ viol. et ros. ⁊ sitim extinguẽtes dẽtur ſm q̃ in cap. de yrabete dixim⁹. Et si ꝑ hoc nõ curent fiãt suppositoria lenia ex lardo solo vel sapone gallico in oleo ro. vel viol. ītincto: et etiã clysteria ex malua mercuriali frõdib⁹ viol. manna cassia et siliquis. Et si ꝑfecte cũ his non curẽtur mũdifica corꝑ cũ pillulis de q̃nq̃ generib⁹ vel cũ pillulis de reubar. vel serapino ad q̃libet yliacã vel colicã exptis: vel cũ decoc. vt in cap. de dolore capitis ex co. facto dieẽtur etiã vt ibi. ¶ Emplm̃ optimũ ad colicã et yliacã ex causa calida. ℞. q̃nque enerũ maiorẽ et minorẽ solatrũ ros. et viol. ola pistẽtur et in patella cũ panco aceto et aqua ros. frigãtur et supra locũ emplastrẽt. Ītẽ vitica et ordeũ simul. cocta in aqua et pistata et desup posita idẽ facit. ¶ Si ex vẽtositate fiãt hmõi pas. q̃d ꝑ doloꝛẽ ambulatiuũ cognoscitur: vẽtosa sine scarificatiõe supra doloꝛosum locũ ponatur: deide fiat hoc clystere. ℞. aq̃ lib. iiij. cimini ſe. ruthe. ſe. anett ameos. aũ. ʒ. ſ. terãtur ola: ⁊ in ꝑdicta aq̃ bul. q̃sq̃ ad lib. ſ. veniãt: et coletur et adde. ʒ. ſ. pinguedinis anatis: vel gallinꝫ: ⁊ lib. ſ. ℔. olei: ā. ʒ. ij. succi ru. et clysterizꝫ. Ītẽ locꝰ inũgatur ex oleo camo. lau. sambucino: et siliqꝫ. Ītẽ faccul⁹ sale plene calidus supra locũ opponat. ¶ Aliud clystere optimũ ad colicã ⁊ yliacã ex vẽtositate facta. ℞. ysopi origani ruthe se. agnica. anisi fenic. tribulli marini cẽtauree anett floꝛuz camo. petro. aũ. ʒ. ℔. terãt ola ⁊ in ꝑdicta aq̃ bul. q̃sq̃ ad cõsumptionẽ tertie ꝑtis: deide ola colẽt: ⁊ cũ tũdẽ sũt olei cõis coq̃ntur q̃sq̃ solũ oleũ remaneat: in quo oleo dissoluat adipis anatis. ʒ. ſ. oppoꝑ. sera pi. castoꝛ. ⁊ asse. aũ. ʒ. q̃rtio. ⁊ imittãt ꝑ clystere. Ītẽ clystere fctũ ex solo oleo ruthaceo: vl raphanino: in q̃b⁹ resoluat castoꝛ. ⁊ assa ⁊ storaz liq̃da mixtũ vꝫ i hac cã. Ītẽ phyronũ ī potu datũ cũ vio ℞co. se. ruthe ⁊ carni mixtũ vꝫ i hac cã bal. et ex aq̃ ℞coc. aspagi bruſci gramis malue parietarie caulũ radicis cõiuz q̃nq̃tolꝭ senationũ absinthij: et similiũ herbarũ multũ cõfert: vel solũ bal. simplicis aq̃ cã. empla ẽt inunctiões cale subscribẽde in hac cã valẽt. ¶ Q̃ũ si humor: frigidus vel viscosus fuerit in cã: q̃ꝛ ꝑ signa tã dicta poterit cognoscere curet hoc mõ: fiãt ꝓmo clysteria mollificatiua: deide mũdificatiua et absterſiua ⁊ suppositoria lenia ⁊ acuta: postea purget hũoꝛ deide unctiões et empla ꝓscribẽda: et bal. fiãt. Sumat igit ſm magm̃ meũ. v. pillas de hapio: ⁊ viij. cochias in sero. In mane ℞o detur decoctio sibi: siue lotura talis. ℞. ca. ve. scolopẽdrie. raꝺ. cõiũ. aũ. ʒ. ſ. ℔. agarici polypodij q̃rũ viriditis ẽsule. aũ. ʒ. ſ. hermodactil. epithymi vio. cuscute asse fenic. anisi. aũ. ʒ. ℔. pruna damascena. xxx. ℏ ola in lt. iij. aq̃ decoq̃ntur q̃sq̃ advnã redeat ⁊ colature ad daꝛ cassiefi. ʒ. ij. bdicte simplicis catholicõ mirabolanoꝝ citrioꝝ et ẓebuloꝝ. aũ. ʒ. ſ. vel purgẽt cũ pillulis ℥ q̃nq̃ generib⁹ vel cũ aureis: vel cũ arthetis: siue cũ aliis pillis in hac cã ꝓpetẽtib⁹ postea fiat hmõi unctio circa locũ. ℞. castoꝛ. succi ruthe asse fetide ameos. aũ olei anett: ⁊ cera q̃tũ sufficit. Uel ℥ unctio ad idẽ exꝑta. ℞. olei bdicti camo. et anett. aũ. bul. in eis parũ se. fenugre. et inũgatur locus in q̃ est dolor: q̃n est mirabile ꝓbatũ ẽ. Ītẽ filũ crudũ cũ cinere vitis: ⁊ oleo bullitũ et supꝛapositũ miro mõ valz. Ītẽ emplm̃ ex celidonia castoꝛe. ⁊ baccis lauri tritis ⁊ ivio puro coctis supꝛapositũ miro mõ valet. Et alliũ tritũ in vino coctũ bibitũ addita pauca tyriaca multũ valet. Ītẽ pul. cornu cerui vsti antimonij ⁊ cicadaꝝ. aũ. ʒ. i. cũ vino ipotu datus ad vtrãq̃ harũ passionũ ẽ optimus ⁊ ꝓbatus. ¶ Et nota q̃ q̃dã ī ꝑncipio harũ pas. vtũtur clysteriis moꝺicatiuis se credẽtes bñ facere: vñ magis deficcãt stercora et idurẽt: ⁊ inde ples mouũtur ex culpa fatuoꝝ medicoꝝ: et nõ in tali cã nec ī sibus debem⁹ clysteria facere moꝺicatiua nisi mollificatiua precedãt: ⁊ hoc faciebat magister me⁹. Primo igitur fiant clysteria simplicia ex aq̃ ℞co. viole malue bracẽ visine mercurialis ordei ⁊ similiũ: q̃ liniẽt ⁊ mũdificabũt stercora deinde fiant

ſde fiāt clyſteria fortia attractiua ffatis: ſicut ℞. r. tribꝰ ma
rini polypodij fenugre. turbith colloq̄ntid. agarici epithy
mi ſe. fe. aniſi cētauree mio. viol. ruthe. añ. ʒ. ſ. radicis ſābuci
ebuli folioꝝ cauliū radicis volubil cucu. agreſtis. añ. ℳ. ſ.
ficꝰ ſicas. r. ordei ſe. lini malue ſalue. añ. p. j. ℞ oīa i aq̄ ſalſa
vl salmatia bul. r colēt ꝑ⁹: tm i tm̄ bul. q⁹ ꝺ. viij. ptꝫ⁹ tpⁱ⁹ aq̄
nō remāeat niſi vna po: r additis. ʒ. iij. caſſieꝫ. rerepigre bn
dcē ſimplicis. añ. ʒ. j. melꝫ r olei. añ. ʒ. ſ. ℞. Itē ius galli ſūptū
hac cā ꝓfert multū: qm̄ ego ſuꝫ expt⁹ qm̄ lavat r mūdificat
flegma. Itē ſumat de medicīa q̄ ꝺi liberato: ad q̄titatē ca
ſtaneevl nucis puevalz mlt̄ū i hac cā: r dek cūvio ꝺco. ſe. fe.
r aniſi. ¶ Cū ℞o hmōi paſ. fuerit pp ap̄a ſtōi curek tp̄z ap̄a
ſicut i ꝓpo ca. tractatu ſe. dicek. ¶ Mꝺ ſi ex vitio ep̄ij lapi
dis renūvl veſice fiāt: curēt: ſicut i ꝓpoſis dictuꝫ eſt capl̄o.
¶ Si ℞o ꝓpter venenū ſūptū fiāt ꝓuocek vomit⁹ cū aliq̄ ꝺ
vomitiuis ſupⁱ⁹ dictis: poſtea tyriacavl mytridatū cū vino
decoc. mēthe dek. ¶ Si ℞o nimis vomitū ꝓtinuat ꝓſtrigak
vomit⁹ vt in ꝓpo ca. ꝺcm̄ eſt. ¶ Mꝺ ſi pp ℞mes r aſcarides
in ſtōacho exiſtes fiāt hr paſ. curēt vt in ſequēti capl̄o dicā.

Pillule noſtre. ¶ Additio Pille q̄s ꝓpoſui p q̄dā pa. ylia
cā paſ. ℞. turbith agarici pkpe
colloq̄n. dyagredij. añ. ʒ. j. ſe. maſti. anliſi. naſtur
cij ameos ſaliſgemme. añ. ʒ. ſ. ſerapi. ʒ. iij. aloes
boni ad pōd⁹ noim: ꝓfice cū ſucco ruthe. ¶ Em
plm̄ ꝓbatū ad doloꝛē itestioꝝ. ℞. tegke pulueriʒate cū ſul
fureviuo. añ. p. ſ. calcisviue tertiā ptē. ꝓfice cū melle: aceto
et calx q̄ tū pati ꝑt loco doleti apponak. ¶ Itē filatū cru
dū bullitū i aq̄ cū cinere r loco ep̄latū tollit doloꝛē. ¶ Itez
emplm̄ factū ex radice ebuli cū rutha r ſtercoꝛe colūbio cū
olo vetert ꝓfectū vz i hmōi paſ. r ēt doloꝛib⁹ ſpatule ācha
brachij r ſiliū. ¶ Pille añ cibū r poſt cibū ꝓtra doloꝛē ylia
Pillule experte. cū retētionē vtine grauedinē capitis: r ꝓtra idigōnē ſtōi ex
groſſis h̄uoꝛib⁹ ꝓuenētib⁹ ita q̄ incōtinēti faciūt digerere
r bñ aſſellare. ℞. myrrhe oppopo. gētia. galbāi armo. añ. ʒ.
q̄rtis. ſe. tunipe. ℈. xiij. aloes epatici. ℈. xij. ſapi. ʒ. ſ. denk. v.
vel. vij. ſunt cm̄ expte ad pōdā: r ēt in oi ſpē arthetice. ¶ Ex
perimētū hybernici ad colicā r yliacā intret pa. bal. fcm̄ ex
aq̄ in qua cineres farmētoꝝ ſint cocte. deide fiat ep̄lꝫ ſupⁱa
locū doloris ex melle r ca. cineꝛ ſimꝫ mixtum. Et clyſtere ex
olo r ſuc. ruthe. añ. fiat. ſe. ēt ruthe r ſe. naſturtij cūvio cocta
mirta cū bono mytridato vl tyriaca i potu dek: r hoc ſpāl
Cluſtere ex vn oi cā frigida. ¶ Clyſtere a me expt̄ū ad colicā r yliacā
expertum et frigida cā. ℞. rotiſma. ſalute pulegij origani ſauie mēta
ſtri cētauree ma. r mi. ruthe abſinthij herbe palyꝰ. camedre
os camepitheos yſopi floꝝ camo. ordei mūdi aneti pi. pe.
añ. ℳ. ʒ. hec oīa in bōa vini q̄titate rubei optimi vl al. bul.
vſq̄ ad ꝓſūptionē tertie ptis r colēt: r adde pau. ſal olei et
melliſ: r p clyſtere inijciak. bal. ēt ex ꝑdictis herbis i aq̄ co
ctis mlt̄ū ꝓfert. Ad colicā r yliacā. ℞. cuſoꝛ. ℈. j. da cum ouo
ſorbili: r vnge latera cūvnguēto ℞. vitella ouoꝝ ſub cine
rib⁹ vſq̄ ad duriciē coctoꝝ octo. cere. ʒ. j. ſ. olei roſ. olei ca.
añ. ʒ. j. caſtorei. ʒ. ſ. ſan. dra. ʒ. ij. terbēthe. ʒ. j. ſ. fiat vnguētum
q̄ ſubito liberat. ¶ De lūbricis r aſcaridib⁹. Cap. xxxiij.

Cauſe Lumbricorū ſunt varie ſpēs hmvarie
tatē ffatis ex q̄ gñāt: ex
ffate em̄ ſalſo generātur lūbrici lōgi r rotūdi. ex
ffate acetoſo curti r rotūdi: ex ffate dlci fiāt lō
gi r lati. ex ffate nāli fiūt brenes r lati: r iſti dīr
cucurbitini. Sūt ei facti ad modū ſe. cucur. r q̄dā dicunt q⁹
iſti cucurbitini gñantur i vētre cuiuſdā maximi lūbrici qui
aliq̄n emittit lōgio: vnovl duob⁹ brachijs q̄ ſolū ſiue cigu
lū ꝺt: ex ffa ſo vitreo gñantur lūbrici lōgi. rotūdi ſept⁹ gene
rātur i ſubtilib⁹ ſiue gracilib⁹ itestinis: r maxime i orbo. Ex
co. ſo nūq̄ generātur lūbrici: ſeu aſcarides: q̄m co. eſt ama
ra. r oē amaꝝ deſtruit r iterficit eos: r ī ex ſola frigiditate
Signa. ſeu hu. ffatico ſeu trido gñank. ¶ Signa itaq̄ lūbricoꝝ ſūt
appetit⁹ puatio nauſea: ſtōi faſtidiū: feto: oris: ocloꝝ lucidi
tas: r ꝓcaultas pl⁹ debito: doloꝛ r torſio i itestis ſētiē: r q̄nq̄
febriciēt r i pueris diſcretiuū ſignū ē pruritꝰ narīū. Sēp ei
ſcalpūt nares ꝓpter colligātiā itestinoꝝ ad tp̄as nares: r i
ſōno clamāt r ſtridēt dentib⁹. Cert⁹ aūt ſignū ē q̄n emittūt
p vomitū vl p ſeceſſū: r ſignū ſoliꝫ ſeu cigli ē q̄n patiūt ꝓdcā
ſyncopiʒāt: et ſi q̄nq̄ emittūt lūbricos cucurbitinos tūc certū ſignū ē ſoliꝫ vl cingli

¶ Prio igit de ſolio vel cingulo dicā exprimētū ad ſoliū vel Cura
cingulū interficiēdū. ℞. ruthe ſicce. ʒ. ſ. pipi gra. xx. ſucci ra
piſtraꝝ. ʒ. ſ. diptami. ʒ. j. mun⁹ tertiā olei. ʒ. q̄rtis ℞ oīa cū vi
no diſtēpa r da ad potandū. ¶ Aliud ad idē. ℞. ij. vl. iij. ca
pita allioꝝ r ſuccū ab eis extrahe r ſucco extracto radicis
maligra. ipꝫ ſuccū allioꝝ vl ſaltē ipa piſtata allia mil. addi
tis gra. xxv. pipis puluerizati totū i potu cū vino tribue q:
ſtatē iterficit. ¶ Aliꝺ ꝓbatū ad idē pip allia mirabolani ci
trini cortex maligra. terank oīa r i aceto p noctē iaceāt: ma
ne ℞o colenk r accetū illud i potu dek vl p clyſtere iniciak: q:
ſoliū vl cigulū p certo interficit r educit. Exprimētū magri
mei ꝓtra oēs lūbricos r cucurbitinos r cīgulū cicienduꝫ: ꝑ
mo vtāk tali ſyrupo. ℞. corticis rad. ſeni. apij hyſ. ſticados
ariſt. lō. polipodij q̄rcini recētis abſinthij. ruthe. oliꝫ. añ. ʒ.
j. ſene. ʒ. ſ. cap. veñ. ℳ. j. paſſulaꝝ. ʒ. j. ſ. aceti. ʒ. iij. ſuc. al. li.
j. oīa coquāt in aq̄ ſufficiēti r addito ſuc. fiat ſyrup⁹ dek pli
b⁹ dieb⁹ in mane r in ſero cū vio decocti. diptami r abſinthij.
¶ Aliud. ℞. turbith. ʒ. j. ſ. catapucie gra. xv. ſpice pipis. lō
gi. ʒ. añ. ℈. ſ. dyagredij in pomo cocti. ℈. ſ. draga. ℈. j. conſi
ciank cū melle. ¶ Itē ſucc⁹ liſimbrij cū pauco vio r oleo in
potu dat⁹ cingulū eiſcit ꝑ ſeceſſum. ¶ Itē ſi fiat clyſtere ex
felle vaccino r ſucco abſinthij marubi r olei ruthe oēs lum
bricos cuiuſcūq̄ materie interficit r educit. ¶ Hec ſunt q̄ Simpli
necāt vermes lūbricos abſinthiū farina lupinoꝝ polū ari cia.
ſto. mentaſtrum cētaurea ma. r mi. abrotanū ſiccū armōia
cū piſcaria petro. piſci fraxin⁹ thimⁱ amaruſca ameos ori
ganū carui mētha nigella comu cer. vſtū cortex maligrā.
cortex radicis celſi cētonica ſaluia ſtō teuūo. comeſta oē fel.
r vt etiā gñalr dicā oīa amara comeſta vel ſupⁱa vētrē em
plaſtrata vel p clyſtere iniecta necant lūbricos r expellunt.
Mꝺ ſi lūbrici in corpe fuerit, iterfecti r vis eos educere dek
aq̄ decoc. agarici r ſterioꝛa colloq̄ntid. vl cū pillis q̄ ſunt Educen
ex farina oīobi r lacte anabule educank q̄ ſpāles ſunt ad ℞ tia mo
vel cū pillis cochijs. vel cū yerapigra yeralogo. r ſiliⁿ⁹ edu tuos.
cētibus. ¶ Clyſtere optimū ad educēdū lūbricos. ℞. ra. cu
cu. aſſint. mali terre turbith cētauree yſopi carthami ru. pul
pe colloq̄nti. aloes. añ. ʒ. ſ. ſalis. ʒ. iij. ſ. coquāt oīa ſimul r co
lenk: r additis ſellis vaccini. ʒ. iij. ſ. olei amigd. amaraꝝ vel
de nucleis pſiccoꝝ: aut chiyſomeloꝝ. ʒ. ij. fiat clyſtere: q̄m eſt
mirabile: vel clyſtere ſolū ex aq̄ ſalmatina vl ſalſa ꝺco. radi
cis celſi r maligra. acetoſi addito ſucco abſinthij vl folijs
pſici r aloe ē optimū ad ℞ aliq̄ felle addito. Mꝺ ſi cū ℞ fue
rit fluxꝰ, vētris reſtringatur cū hiis q̄ in ꝓpio capl̄o dicenk
¶ Et q: hmōi lūbricoꝝ paſ. ē familiaris r amica pueroꝝ id In pue
circo q: nō ſñt ꝓpoſ recipe hmōi amara. Videam⁹ ꝺ ep̄lis ris.
et vnctionib⁹ ſibi ꝓpetēnt⁹. ¶ Exprimētū ma. mei. ad lūbri
cos interficiēdos. Inūgatur vēter ex melle calꝺ: r ſtet ibi p
horā: deinde ſupponak hoc emplm̄. ℞. yppoq̄ſtidos acacie
aloes. añ. ʒ. tertia ſumach. ʒ. ſ. tere oīa cū aq̄ ro. et ſucco ab
ſinthij diſtēpa vētrē empl̄a. et dek ſi poſſit tp̄z recipe parum
de elarijs lūbricoꝝ cum ſyrupo ro. vel vio. ¶ Aliud emplm̄
ad idē. ℞. farine lupinoꝝ cōbuſtoꝝ aloes abſinthij ruthe
colloq̄n. añ. ꝓficiātur oīa cū ſucco abſinthij r ebuli r modi
co aceti: r ſupⁱa ep̄lek. ¶ Exprimētū ꝓbatū ad oēs lūbricos
eiſciēdos. ℞. aloes galbani r fuliginis. añ. r cū pauco olei
ad ignē parū bul. et de ℞ vnguēto vnge pa. a gula vſq̄ ad
pectuē et retro a collo vſq̄ ad nates ꝓpe ignē: deinde acci
pe abſinthiū menthā et farinā lupinoꝝ amaroꝝ. et cū foꝛ
ti aceto diſtempera et petiū lini infunde in hmōi liquoꝛ: et
ca. añ. et retro empl̄a ſupⁱa locū inuncta: et ſi poſt vnā horā
vel duas nō aſſellauerit fac ei ſuppoſitoꝝ vl clyſtere: q: ꝑ
certo oēs lūbricos emittet. ¶ Aliud ad idē. ℞. cētonice ab
ſinthij viridis mēthe farine lupinoꝝ amaroꝝ. felꝫ tauri r bo
uis medull. ceruine. añ. ʒ. j. cere. ʒ. iij. aloes. ʒ. ij. olei. ʒ. j. con
ſice inſimul: et ſupⁱa vmbilicum hoc emplaſtrum pone.

¶ Additiones Quidā puer dū eſſet in
mortis piculo cōſtitutus
ꝓpter multitudinē lūbricoꝝ. ʒ. ſ. ſe. potu. triti
cū lacte ſumpſit et emiſit multos lumbricos. et
liberatus eſt. ¶ Dixit magr. N. de Ferrarijs:
q: cum duo filij ſui grauarētur ad mortē ex vitio lūbricoꝝ
cōſuluit ma. Pe. q̄ erat Ferrarie ſupⁱa hoc: r dixit. ℞. aloe
caballinum et tere ipſum cū melle et fiat ſicut paſta mollis
et fac ep̄lꝫ r pōe ſupⁱa ſtōachū die ac nocte: r cū ꝺiccak: re

noua ipz:vt supra et in vmbilicū pone et da semel ℓ hebda. ℞.j.reubar.cū modico aq̄.q̄ fecit ℌ p ples dies ⁊ suos filios et infinitos alios curauit cū hac cura avitio lūbricoz:vl' vn gaturvēter ex melle ca.et stet ibi p horā:deide aloe caballi nū pulueriz̄atū supaspgak. ¶Quidā puer patiebak vomi tū ⁊ flu.vē.⁊ lūbri.hēbāt:cui feci inūgi stōachū ples in die de oleo vēo.absinthij masti.⁊ ō amig.ama.et succo mēthe. añ.et dedi sibi syrupū factū ex succo cidonoz aq̄ ros.⁊ viol. grañ.añ.⁊ curat⁹ ē. ¶Empl'm p his q̄ hñt lūbricos ⁊ febri citāt:et nō pñt medicinas ppter lūbri.cape:sicut sūt pueri. ℞.radi.graminis ⁊ violarie ⁊ portu.in aceto hec decoq̄ et tere ⁊ ca.stōacho sepe et sepi⁹ appone. ¶Elariū ad lūbri. necā.℞.lūpi.ama.pul.cētonice q̄ alio nole herba babylonī ca appellak cornu cerui vsti.añ.ʒ.j.pul.rad.gramis.ʒ.ij.cō ficiāt cū melle ⁊ des.ʒ.ij.aut.iij. Fomētatio aq̄ decoc.rad. gramis a stō ⁊ itestis lūbricos expellit. ¶Cū alia remedia ꝑmib⁹ nō valēt. ℞.croci.ʒ.j.olei fistani.ʒ.vel.ij.cū aceto fortī tépa:et bibak totū mouūk cito et si ano ēmittak mell' mo dicū vl'clysterizēk mulsa citi⁹ emittent. ¶Itē. ℞.absinthij sticados citri p̄assij mēthe apij aloes.añ.ʒ.ij.fell' tauri.ʒ.j. ceroti de oleo absinthij vngatur vēter mouūtur ⁊ expellūt. ¶Oleum de fe.lini oēs expellit bibitū:et vnctio et⁹ ꝑmeo molestat valde si fel tauri vel colloquintida admisceatur. ¶De emoꝛroydib⁹ ꝓuocātib⁹ et restringētib⁹. Ca. xxxiij.

Emoꝛroydales venę sunt. v. xxxra. cap. lōgaonis insi re.⁊ q̄dā hoies hñt illas venłas extra pēdētes et q̄dā tñt tres:⁊ q̄dā trivnā et alias hñt it⁹ ⁊ p illas venulas plēs hoies purgāt quēadmoduz mlieres p mēstrua:⁊ a diuersis egritudib⁹ p̄uātur cū fluūt ꝑm debitū cursū. Cū ꝯo ī moderate fluūt faciūt hoiez ī ethi cā ptisiy dropisiz:et ī alias plēs egritudies icidere: vñ isti hoies q̄ hñt hmōi fluxū si scāt se p̄seruare ī ꝓuocādo ipas emoꝛroydas:et ēt in strigēdo ipas cū fuerit oportunū mira bilr viuūt sani ⁊ ab egritudib⁹ illesi.emoꝛroyde dñr ab ema grece q̄ est san.⁊ roys fluxꝰ:vñ fluxꝰ san.ab illo ꝓcedēs p pue emoꝛroydalis fluxꝰ ōr. ¶Caro ꝯo supflua q̄ pēdet circa anū dñr attrita. ¶Caro ꝯo nascēs circa foramē ani sup flua inter duas nates habēs granulas q̄si ficus noiak ficꝰ: et q̄b⁹ santes q̄nq̄ ꝓcedit q̄ q̄nq̄ et frigidis q̄nq̄ et ca. generank hūoub⁹:et ℌ pas.grauiter curak. ¶Q̄nq̄ ꝯo inflāk hmōi vene emoꝛroydales q̄ p̄dictū pa.cognoscāt:ēt q̄ ve narū ipsaꝝ capita tumefacta appēt:⁊ ℌ malū ē in fe. ¶Re tētio ꝯo ipsaꝝ emoꝛroydarū indicio pa.cogñscitur: q̄ fatek q̄ emoꝛroyde ex lōgo tpe trāsacto sibi nō fuerūt apte: et q̄ diu a purgatiōib⁹ q̄s facere ꝛsueuit cessauit:⁊ etiā q̄ caput hēmoꝛroide dī ferunt a dysente ria ⁊ tenasmo. hꝫ grauatū factē pallidā seu lurida pōderositatē renū pecti nis et thoracis. ¶Immoderat⁹ ꝯo fluxꝰ ipsaꝝ emoꝛroyda rū iditio pa.cognoscāt:⁊ ex fluxu q̄nq̄ nigro:q̄nq̄ creceo ℌꝫ hūoꝝ diuersitatē. ¶Et nota q̄ ī hac pas. multi ⁊ plēs dect pūtur credētes eos q̄ emoꝛroydaꝝ fluxū patiūk eē dysintericos:vel thenasmo pat:vel econuersione q̄ in istis pas. fit cōsequēter fluxꝰ vētris et san.p inferiora ⁊ signū discretiuū ad hoc est q̄ pa.emoꝛroydas ꝓmo emittūt stercꝰ postea sā. emoꝛroydalē et absq̄ fluxu:q̄ nō faciūt dysintericī ⁊ emit tūt ipm san.absq̄ conatu et difficultate assellādi q̄ nō fa ciūt pa.thenasi. ¶Cū itaq̄ emoꝛroyde fuerit vltra modū re stricte et necessariū fuerit eas apire et ꝓuocare:ne q̄s ex ea rū retētiōe egritudines pessimeras incidat:apiank hoc mō. si fuerint extra apponank supra capita tpaꝝ venaꝝ sangui suge vel icidātur cū lāceola barbitōsoꝝ:vt san.ab eis fluat et pān⁹ lineꝰ vel charta bōbacina supra capita eaꝝ albumi ni ouī infusa ponatur ⁊ ibi exiccari ꝑmittatur:deide subito et violēter abstrahatur vt a subita ⁊ violēta remotiōe apiā tur orificia ipaꝝ venarū:et sā.effluat ab eis:et hoc fiat si ab extra appuerit. ¶Itē fiat minutio de vena saphena pedis q̄ ē sub talo vl'i cauilla ab exteriori pte tali. ¶Q̄ō si emoꝛroyde int⁹ fuerit:nec extra appeāt fiat suppositoriū ī modū digiti ⁊ ponak in ano ℌ mō. ℞.succi sqlle.ʒ.j.succi cicute.ʒ. ij.suc.mercurial.ʒ.iij.serpētarie salus cōis.añ.ʒ.j.mellis.ʒ. ij.bullāt olea in frixorio et fiat q̄ dicit:q̄ p certo ꝓuocat eas si p nocte teneatur in ano et ē exptū. ¶Aliꝰ ad idē magri mei ꝓbatuz q̄. ℞.radi.ciclamis cilebou al.et nigri calamē ti serapini cuſoꝝ.añ.ʒ.v.ꝛficiāt ℌ olia cū succo ciclamis vl'sa

Attriti Ficus.

Signa.

Cura si fuerit re stricte.

Sit imoderate fluant.

Experimentuz certum.

Expti.

Syrupꝰ exptus.

uine vel cū galbano:et fiat suppositoriū q̄⁹ ꝓbatū ē. ¶Itē suffumigiū̄ aloe ī olla ꝛbusto p embotū ī ano receptum: postea tēta de spergula in ano missa emoꝛroydas purgat. ¶Itē suffumigiū ō cotula fetida rubea mētastro ciclamie et gith ī vino bullita emoꝛroydas ꝓuocat. ¶Itē ellebo.ni ger et gith pḋueriz̄atū et cū succo cepe ⁊ melle mixtū ꝓuo cat emoꝛroydas si liniak ex eis. ¶Q̄ō si emoꝛroyde imode rate fuerit strigāt ℌ mō. vz vt ꝙuemꝰ dcīm ihypo. Emoꝛroy das ātiq̄s ⁊c.vñ si q̄nq̄ vene emoꝛroydales fuerit apte q̄tu oī claudāt ⁊ vna dimittak apta. Si ꝯo tres vna apta dimit tak due claudāt. Olis est flux⁹ fā. vt ait Gal.ē ꝓter nāz ꝓter fluxū san.emoꝛroydaꝝ narū et mēstruoꝝ moderat⁹. Ihmōi est moderat⁹ fluxꝰ nō ē sedād⁹. Cū ꝯo nāz ꝏbilitat et fit imo derat⁹:tūc ꝛsedād⁹ ē ⁊ stati:⁊ spāl'r cū p multū tps fluxerint hmōi emoꝛroyde.et cū pa.icipit ꝑdere appetitū:⁊ tūc seda tur ℌ mō ille fluxꝰ:fiat elariū. ℞.se.portorū.ʒ.iij.mirabola noꝝ indoꝝ cū butyro vacino tritoꝝ se.feni.anū.añ.ʒ.ij.se. nasturtij.ʒ.iij.cynamomi.ʒ.ōrtio.ʒuccari ros.li.j.ℌ elario detur quolz sero ad quātitatē nucis cū vino decoc.florum tapsi bar.et cinamomi. ¶Itē dentur. vij.vel.ix.de istis pil lulis optimis ad hoc in sero. ℞.lunaciarum q̄ stāt supra fo lia cōbustarum.ʒ.vij.liarabe.ʒ.iij.bdellij.ʒ.iiij.mirabolano rum indoꝝ bellitorū emblicorū.añ.ʒ.x.cōficiantur cū suc co porri. ¶Item recipiāt hoc fumigium p embotū. ℞.tur bith arsenici rub.anacardoꝝ.j.añ.puluerizēturꝛ supra car bones ardentes ꝓiciantur et pa.fumū recipiat per embo tum. ¶Itē fiat suppositoriū tale adhoc optimū. ℞.thuris balaustie galarum anthimonij aluminis acatie añ.terank ⁊ cum mucillagine gūmi ara.vel diagaganti conficiātur ⁊ supponātur. ¶Exprimētū magri mei ad cōstringēdū emoꝛroydas comedāt ol mane florū tapsi bar.cū vitello ouī mi ca panis et alijs tñ ī matoꝛi q̄titate de florib⁹ ponak:⁊ ī ce ro accipe lapidē molarē et calefacias ipz fortiter ī igne do nec rubescat:deinde frōdes tapsi bar.supaspergas ⁊ pa.fu mū accipiat ī ano sedens in scano pforato. ¶Itē vtatur q̄ ti die syrupo fetō ervino decoc. filipendule et melle:q̄ ꝑ certo tpe emoꝛroydas ꝛstringit. ¶Fumigiū optimū ⁊ ꝓbatū ad emoꝛroydas ꝛstringēdū. ℞.tapsi bar.pulegij calamēti absinthij corrigiole acoti radi.ꝛsolide mio.et foliorū et⁹.añ. ℳ.ſ.olia in vino rub.vel ī aq̄ pluuiali bull.⁊ pa.fumū diu et eis recipiat deinde in eis sedeat q̄usq̄ fuerint infrigidate deide pul.pinee ꝛbuste salute mirthi ⁊ atramenti.añ.supra tpas venas aspgatur:q̄ stati ꝑ certo cōstringet. ¶Experimentū ꝓbatū ad emoꝛroydas cōstringendū: decoquātur ca lendula in succo portoꝝ ⁊ supra epithimek:q̄ ꝑ certo stati restringit ꝓbatū est. ¶Itē gūmi hedere et granū cum quo tingit scarlatū cū oleo cocta si ex illo oleo venule vngāk sta tim strigit:ꝑ etiā liq̄da supernuncta idē opak. ¶Itē mi clete cū trifera ferrigenea vel antheſia cū succo q̄nquener ue seu corrigiole arthemisie vl' portulace ī potu date emoꝛ roydarū fluxū stringūt. ¶Uētose etiā in renib⁹ posite et in anchis cū scarificatiōe et san.extracto muro mō valēt ⁊ spā liter si ex cā ca.fluxerint. ¶Syrupꝰ ad emoꝛroydas ꝛstrin gēdas ꝓbatꝰ. ℞.pipinelle ra.tapsi bar.ejecta medulla.añ. ʒuccari ro.et mell' q̄tū sufficit sumat ol die de syrupo isto ⁊ herbas p̄dcās cū ouis ⁊ farla in scrapulis vel crispellis q̄ti die comedat. ¶Itē fiat tomētū ꝓbatū ad ℌ. ℞.marubij ra dicis tapsi bar.ouigāi mētastri corticis castanearū radicis cucur.sicce soleaꝝ vetustaꝝ ꝛbustaꝝ picis grece cupularū glādiū corticū malig.balau.añ.olea ℌ pluerizēt ⁊ sup carbo nes ponāt vl'i aceto fortī bul.⁊ pa.fumū recipiat p ebotū ⁊ ex ipo aceto lauet se postea cū oleo lini inūgak ⁊ pul.a pos fici et malamatie.añ.in olla cōbustoꝝ addita pauca ꝑnice supaspgak:q̄ p certo cōstringit. ¶Unguētū optimū Ste phani ad fluxū emoꝛroydalē ꝛstringēdū. ℞.antimonij plū bi.se.porri litharginis olim p se vstoꝝ.añ.pluerizēt olea ⁊ cuz oleo de se.lini cōficiātur et emoꝛroydarum venulas inūge. ¶Aliꝰ unguētū ad idē. ℞.plūbi usti pluerizati olibani li tharginis gūmi arabici cerusę.añ.ʒ.ij.tpent cū oleo lini vel ro.in mortario ō plūbo:q̄n est mirabile. ¶Aliꝰ ad idē fac unguētū ex tauarolis q̄ reperiunt sub lapidib⁹ litharginis ce ra et oleo lini vl'ro.et vtere. ¶Itē inūgatur butyro vl'oleo deinde pul.solee veteris desup aspgat:postea ficū siccā ap tā desup liga:q̄ emoꝛroydas cuz ficu curabis ℌ mō ꝓbatū est. ¶Empl'm

est. ¶ Emplm ad emorroydas cõstringendas qõ super anchas ꝛ renes ꝺꝫ ponit. ℞. san. dra. lapidis emathitis boli cõ clarũ mariarũ ana ℥ß. olibani mastices ana ℥j. min⁹. q͂rtio. accipe paꝛ ℈ pul. dictaꝛ reꝛ ꝛ supaspge emorroydis ꝛ de alio fac emplm cũ oleo lini vel cõi ꝛ cera ꝛ tpm. ℈. dictis locis pone. ¶ Itẽ tu migriũ tapsi bar. filicis foliorꝫ ponti calẽdule radicis celsi et maligñati aceto ℥ß i vio vl aq̃ puluerizatorꝫ coctorꝫ: et post ea si pa. in p̃dicta aq̃ sedeat miro mõ ꝺꝫ ad hãc passionem.

Additio. frater Johes ostendit mihi quãdã herbã q̃ ꝺꝫ frõdes quasi in modũ yue subtiles multum ꝛ acutos: sed nõ pilose: sicut sũt folia yue ꝛ nascũr inter lapides et parietes quam q̃ ligauerit in brachali suo ꝛ eã secũ detulerit cuꝫ ipsa fuerit exiccata ꝛ exiccabũr oẽs vene emorroydales et vlteri⁹ san. nõ emittẽt. ¶ Experimẽtũ magri Michaelis scoti ad oẽ gen⁹ ficũ in ano seu emorroydaꝫ. accipiãr tegule rubee antiq̃te ꝛ cõ fracte et ignitant fortiter i igne ꝛ aspgar desup acetũ fortissimũ: ꝛ de sup aspge post sulfur puluerizatũ ꝛ pa. in sella p forata sic sedẽs illũ accipiat fumũ i ano. postea fac emplm de pul. simi colũbini cõbusti i igne i aceto forti imixto ꝛ ponat sup ficũ ꝛ teneat ꝺcm emplm tbi p noctẽ. mane ꝺo accipe succũ lapacij acuti foliorꝫ rubi ꝛ mẽtastri. añ. ℥ß ꝛ i his succis itinge bõbacẽ ꝛ suppone qñ ibit ad sellã: deide cũ foliis tapsi bar. anus tergat: ꝛ ex succo ipsi⁹ madefiat: et ℔ fiat p plẽs dies: et curabit. ¶ Ad tũorẽ emorroydarũ cymule aborani ꝓtrite cũ melle ca. cataplasmẽt. Item pul. tapsi bar. ꝓtriti: vl ꝓbusti ꝛ cũ melle mixti. ꝛ emplastri: ꝛ ẽt cõesti mirabiliter ꝺꝫ. ¶ Dixit mihi ꝺns abbas scti Pauli de seria q̃ q̃ꝺã habuit emorroydas int⁹ ꝛ maximũ dolorẽ patiebat continue. accepit plãtaginẽ. et tapsum bar. añ. ℥j. struit eũ aliq̃liter: ꝛ supposuit ano ter in die renouãdo dictũ emplm: et ter in nocte. infra paucos dies liberat⁹ ẽ. ¶ Elarũ magri Nicolai ad emorroydas restringẽdũ. ℞. mirabolanoꝝ embli. hebuli. añ. ℥j. v. spice sq̃nãti capi pipis ameos olibani. añ. ℥j. sco rie ferri infuse in aceto p hebdaꝺaꝫ vnã: ꝛ postea torrefacte. ℥. xv. ꝓficiãtur ℔ mõ. ℞. hebulo. xx. emblicoꝝ. xxx. terantur: et coquant in lib. iij. aq̃ donec ad vnã redeãt: deide colent: et colature addat ℥ succari ro. ꝛ melk. añ. lib. ß. et fiat elarũ de q̃ quolibet mane in aurora ꝺcꝫ ad quãtitatẽ nucis. ¶ Unguẽtũ ꝓbatũ ad dolorẽ: ꝛ ardorẽ emorroydarũ: et ficuũ. ℞. lucij dragaganti pfilij ceruse. añ. ℥. ß. medulle bouine. ℥. iij. frõdiũ tusqami. ℨ. ß. olei ro. ℥. iuj. ola insimul ꝓfice et adde vltio vitellũ out assuꝫ vnũ. ¶ Itẽ. ℞. ceruse lace ceruse al. olei viol. añ. ℥. ij. fiat vnguẽtũ ꝛ tollit dolorẽ. ¶ Emplm de pomis nõ trãsplãtatis coctis in aq̃: ꝛ pistatis cũ oleo sedat dolorẽ. Sisr lingua canis: vel bismalua. ¶ Si dolor sit cuꝫ calore fortj fiat emplm cum herbis frictis vt viol. lactu. oleo ro. ꝛ al. out valet. ¶ Emorroyde paularim auferri debẽt cũ suauit⁹ corrosiuis: vt. ℞. fecis aceti cõbuste sal nitri saliginẽ mellis. añ. partẽ. j. arungie ãtique partes. ij. fiat vnguẽtũ emorroyde mollificãtur cũ oleo de lilio. ꝛ terbentina. ꝛ nigella trita. ¶ Ad fluxũ emorroydarũ sumank. viij. pillule añ prãdiũ ꝛ viij. añ cenã. ℞. mirabolanoꝝ nigroꝝ emblicoꝝ cucurbi. sicce cõbuste. añ. ℥. ij. ß. carabe. gũmi arabic. torrefacti. añ. ℥. ij. ß. bdellij. ℥. iiij. ꝛ gũmi dissoluãtur cuꝫ succo ro. vel aqua eius fiãt pillule. ¶ Suppositorũ ex gallis balaustijs gũmi arabico dissoluto i aq̃ valet. ¶ In dolore emorroydarũ. ℞. olei ℥ lilio butiri loti cere al. fiat vnguẽtũ adde crocũ puluerizati. ℥. j. ¶ Oleũ laurinũ resolutiuũ infiõne emorroydarũ: ꝛ oleũ de lino vitellũ out cũ oleo ro. sedat dolorẽ ani. ¶ Sedere i aq̃ deco. fenugreci ꝛ radicis alter valet: oleũ ℥ yuy: fiõmia ℥ basilicavl saphena: aloes cũ vio dolorẽ sanat: radix cardi doloriꝺꝫ: ꝛ cũ vio ſcoꝛ curat.

¶ De exitu intestini ani. Cap. xxiij.

Aliquando etiã accidit anũ exire ꝓpter nimiaꝫ expressionem: et relationẽ lacertoꝝ: et qñq̃ nõ sentit stercora exeuntia. ¶ Qualitercũq̃ etiaꝫ hoc fiat pati. curet hoc modo vt pri⁹ fundamẽtum cũ oleo et malue succo inũgat: ꝛ pul. picis grece boli san. dra. mast. ꝛ hmõi rerum costrictiuarũ ano exeunti superaspgat et leniter intromittatur. Sedeãt etiã supra lapidẽ molarẽ ca. supra quẽ lapideꝫ folia porroꝝ vino irrotata sient. Fumigia etiam constrictiua et gallis balaustijs tapso bar. ꝛ similiꝫ in vino. vl aqua ꝺcoc. in ano recipiãt: et athanasia miclete et hmõi cõstrictiua ꝺentur.

Additio. ad exitũ ani: vel matricis valet suffumigatio facta ex corio anguille salite. Idem facit suffumigatio facta ex limatura plũbi. Cinis cãcri fluuialis ẽ bonꝰ fessuris ani. et pillule de bdellio sunt bone.

¶ De thenasmone. Cap. xxv.

Thenasmon est vehemens cõmotio ani ad aliqꝺ nocuũ et pellẽdũ vel thenasmon est difficultas egerẽdi cũ maximo conamine. Fit ẽm hec pas. ex trigi. ꝛ viscoso flegmate: qꝺ ꝺũ i infertoꝝ itestio nimis suptilne abũdat ipꝺ itestinũ aggrauat: ꝛ onerat: ꝛ illud intestinũ tẽdẽs se exonerare laborat: ꝛ inde seq̃t volũtas egerẽdi: tpm aũt fla fri. ꝛ hu. ibi existẽs sua frigiditate ꝓstringit: ꝛ sua viscositate coherer. ꝛ ide conat⁹ ꝛ difficultas egerẽdi nimia: ꝛ emittit pa. q̃si mucillaginẽ qñq̃ cũ stercore mixtã q̃ ẽ vt gelu piscũ: qñq̃ sentit ita magnũ ꝺolorẽ i intestino q⁹ vt sibi q⁹ q̃ꝺã terebello ipꝺ intestinũ pforẽt: ꝛ ꝺũ sedet ad assellãꝺũ nõ ꝺcupiscit surgere: ꝛ ꝺũ surgit statim se inclinat: q⁹ ita põderosis hu. grossi. et viscosis quarũ nã ẽ apta petere ꝺeoꝛsuꝫ. oia. n. p̃dicta ostẽꝺũt hu. fridos eẽ i cã. Calidi ꝺo hu. eẽ in cã discernũr ex pũctiõe loci: ꝛ ardoꝛe: ꝛ ex egestiõe qñq̃ crocea in q̃ aliqñ q̃ꝺã gutte sanguis apparẽt: qꝛ qñq̃ rumpunt vene q̃ sunt circa anũ ꝓpter nimiũ conarũ assellãꝺi. ¶ Curet hec pal. ℔ mõpilo ne mã acuta vlteri⁹ longatiõe ꝺefluat in thenasmone epithimet cpar hoc mõ. ℞. farine ordei. p. j. sanda. al. et rua. añ. ℥. iiij. ꝓpoq̃stidoꝝ. ℥. ß. ro. ℥. j. spodij. ℥. iiij. distẽperẽtur cũ oleo ro. aq̃ ro. et succo agreste: et sup epar empletur postea fiat clystere ex aq̃ decoc. fenugre. ꝛ ordei triti qñ sedat dolorẽ: ꝺeinde istud aliud clystere restrictiuũ fiat. ℞. mirtillo. balau. añ. ℥. ß. rasi torrefacti. ℥. j. cupularũ glãdiũ. radi. filicis. añ. ℥. j. ß. coquãtur in aq̃ pluuiali: et additis. ℥. j. suc. rosa. ct. ℥. j. olei de lino: et vitello vno out elirati in aceto per clystere iniciatur. ¶ Itẽ fiat nascale optimũ ad ℔. ℞. crocꝰ. ℥. ij. mirrhe storia. calamite thur. castorei opij. añ. ℥. j. mumie boli. añ. ℥. ß. ꝓfice cũ oleo ro. ꝛ cera al. ꝛ arũgia anseris vl gallie ꝛ insormek nascale in modũ digiti. ꝛ itromittatur in ano: sit tñ pri⁹ vnctũ lacte mulieris. ꝓbatũ ẽ: ꝛ p me ꝓpositũ. ¶ Et si hũoꝛ nimiũ supabũdauerit: vt forte: i ℔ egritudo supueneri subito nulla p̃cedẽte infirmitate purgentur cuꝫ solutionis suis sicut mirabolani citrini hebuli ꝛ hmõi: ꝛ p̃dicta remedia fiãt. ¶ Experimẽtũ ꝓbatuꝫ ad thenasmonẽ. ꝛ ẽt in dissynteria: ꝛ diaria calefiat vt rubeat fortiter lapio molaris: ꝺeinde folia porroꝝ supponank: ꝛ acetũ fortissimũ superaspgak: ꝛ pa. pãnis vndiq̃ ℔ cooptuo fumũ recipiat: et in ipo fumi. inungãk renes ei⁹: et ãche ex melle ca. et stati pul. factꝰ ex se. nasturcij: pulegij: ysopi: sic p noctẽ liga tuo taceat: qꝛ i mane liberat⁹ erit. ꝓbatũ ẽ. ¶ Itẽ ad sedandũ ꝺolorẽ in thenasmone absinthiũ pitaria malua bismal. mẽtastrũ pulegium ysop⁹ origanuꝫ flores camo. folia porrotrũ hec oia: vel q̃ꝺã i vino optio bul. et pa. fumũ recipiat: qꝛ mirabiliter sedat dolorẽ. ¶ Itẽ fumigiũ de thure: et pice greca sup carbones viuos ꝓiecta est mirabile: et ꝓbatũ ad ℔. ¶ Experimẽtũ ꝓbatũ ad idẽ. fiat pilo supposituũ ex radice tapsi bar. oleo viol. inũcta: et ꝓuocabit sella: ꝺeide immittat cũ digito in intestino parũ ꝺe pul. sambuci cõbusti subtiliter puluerizati: ꝺeinde aliqꝺ ꝺe ꝓdictis fumigijs recipiat: et ẽt sup stuphã ca. sedeat: itẽ ꝺe tertio in tertium diem sumat pillas ꝺe cynogloſſa. et athanasia cũ vio veteri ꝺeco. masti. et thur. ¶ Carnes pulline castratine ꝓdicuꝫ et sikũ assate: vl i vio coc. facto briodio apposito cymino cynamo. ꝛ croco ꝺẽt: et caueãt a cibarijs grossis frigidos: ꝛ viscosos humoꝛes generantibus et piscꝫ oleribꝰ: et vnctuosis.

Additio. suppositorium optimum ad thenasmonẽ. ℞. lucij thu. gummi arabi. croci opij. añ. ℥. j. sepuꝫ taurinum caprinum cerunũ: et oleum: et ceram insimul misce: et licinuꝫ in hoc vnguẽto intinge: et ano immitte qꝫ ꝺolorem sedat. ¶ Ad tollenduꝫ ꝺolorẽ in thenasmone. impleank duo sacculi sulfuris triti: ꝛ in aceto bul. ꝛ modo sedeat super vno: ꝛ mõ sup alio calido quãtuꝫ põt pati. qꝫ statiꝫ tollit ꝺolorẽ

e ẽ exptũ. ¶ Curauit quẽdã pa. thenasmonẽ ℔ mõ. prio fe-
ci sibi fieri clystere cũ arũgia por. oleo viol. ⁊ ptisana: deide
cõstrictiuũ alitõ sibi feci fieri. ¶ Dixit mihi q̃dã tude⁹ q̃ cu-
rabat thenasmonẽ: ⁊ exitũ ani ℔ mõ faciebat lapidẽ mola-
rẽ calefieri: ⁊ igniri fortiter ⁊ sup frõdes por. roꝝ ponebat: et
irrorabat eas aceto: ⁊ fumũ i ano faciebat p̃ horam recipe
pa. deide itestinũ ex eis inũgebat ex melle ca. ⁊ se. nasturcij
puluerizatũ superaspgebat: pbatũ est. ¶ Caules eluti pisti
actualr ca. ⁊ emplastrati sedãt dolorẽ in thenasmone: ⁊ fiat
sepe emplm de cepe cõcauato pleno oleo vl' arũgia: et coc.
et pista. ʒ. Sacculus de sulfure in vino bullit⁹ ano applica
tus ʒ. ¶ Clystere restrictiuũ ex decoc. ro. balau. pãnico ri-
so al. ouoꝝ oleo ro. vl. ¶ Vaporatio ant cũ colofonia dein-
de sedere sup sacculo artemisie calefacte in tegula ca. vino
aspersa ʒ. ¶ Suppositoriũ in thenasmone ventoso. ℞. ca
storei opij oliba. storacis calamite. añ. ʒ. ß. ceroti de camo. ℥.
ß. vitellum ouj vnum appositum cum bombace.

Cap. xxxvj.

¶ De lienteria: ⁊ diarria.

Cause. LIenteria ẽ stur⁹ vẽtris cũ lenitate sto-
machi ⁊ itestinoꝝ i qua cib⁹ et pot⁹ idigest⁹ q̃si in eadẽ qualitate i q̃ sumit p
secessuꝫ emittit. Diarria ꝺo ẽ flux⁹ vẽtris cũ so-
la humoris emissiõe. ⁊ fiũt he. pa. pctõ virtutis
cõtẽtue ex idigõne: ⁊ viscoso fleg. i vllis stomachi vl' inte-
stinoꝝ adherẽte ⁊ tũc i egõnib⁹ appent mucillagines: ⁊ gros
suꝫ fla ex pcedẽte dissynteria. ẽt fiũt qõ scit ex sanguiea. vel
colica. vẽtris egõne. Et apate ẽt itestinoꝝ fiũt qõ scit p in-
flationẽ: ⁊ dolorẽ itestinoꝝ diu ꝓhabitũ: vtrio ẽt cerebri fit
liẽteria ⁊ diaria: cui⁹ signa manifesta sũt: q: fiũt prodice. i. q̃
aligñ stãt p. ij. vel. iij. dies q̃ pa. nõ ifestãt. sic q̃ nihil egerit
Signa. ⁊ vt eẽ sanus: et postea subito in mlta quãtitate egerit. et si
gnũ distinctiuũ ad ℔ est q̃ facit egõnes spumosas: q: vt ait
ypo. i apho. Quibuscũq; i diaria et liẽteria egõnes spumo-
se fiũt hic a cerebro eductio fit. ¶ Signa itaq; liẽterie sunt
hec: egestio subalbi coloris fluxibilis substãtie ⁊ q̃si vnctuo
sa ac si parũ olei desup sparsuꝫ fuerit ⁊ nõ multũ fetet sicut
in dissynteria ampulle quasi vesice i fine emissionis secessus
habent et añ sellã grauamẽ circa vẽtrẽ hñt ⁊ emittũt egõ-
nẽ idigestã: ⁊ q̃q; appent selle eoꝝ solũ masticate nec avir
Cura. tute digestiua imutate: ⁊ eructãt insipidũ ꝓpter flegma in
ore stomachi supabũdãs. In diaria ꝺo fit soli⁹ hu. emissio
cũ fluxu vẽtris vt dictũ est. ß. ¶ In his itaq; pal. prio si hu
mor supabũdauerit peccãs: ⁊ corpus fuerit plectoricum et
nã pa. fortis: purget cũ deco. mirabo. citri. ⁊ hebulo. aut cũ
aliq̃ medicina sibi cõuenienti sm q̃ in pñb⁹ locis dictũ ẽ. ⁊ si
possibile fuerit mãm p vomitũ posse euacuari. puoca vomi
tũ cũ aliq̃ de medicis vomitiuis in ca. de vomitu puocãdo
dictis. postea zuc. ro. dek cũ aq̃ pluuiali deco. mast. ⁊ ℔ fiat
si reuma a cerebro descẽdit q̃ sp q̃si in his egritudinib⁹ ac
cidit vt dixi p spumosas: ⁊ ampullosas egestiões cognosci
tur. Intercipiat reuma cũ pillis de cynoglossa: vel cũ aliq̃
bus silib⁹ ad ℔ valẽtib⁹ de q̃b⁹ in ca. de reumate satis dictũ
est. itẽ deriuet mã ad nares cũ sternutatorio facto ex casto
reo euforbio. añ. mirrhe ⁊ cũ felle gruis vel galli faciat inde
trocis. ⁊ pul. eoꝝ naribus insufflet. hoc em sternutatoriũ mul
tũ valet i hac cã vs ẽt in paraliticis epilepticis: et lytargi-
cis: vel cũ elleboro al. ꝺdili. et pipe lõgo: ⁊ silib⁹ sternutatio
puocet. ¶ Itẽ vtat lienteriã et diariã pati. syrupo tali. ℞.
ypoc̃stidos laureole scolopẽdrie bistorte acori. añ. ℳ. ß. ra-
dicis cynogloſſe tapsi bar. ⁊ bugloſſe. añ. ℳ. ß. ℔ oia i aqua
pluuiali: vel cisterne bul. et colent: ⁊ colature addat tertia
pars sui aq̃ ro. ⁊ fiat syrup⁹ cũ zuccaro ro. ⁊ zuccaro al. du-
ro. añ. de q̃ i die ac nocte sumat cũ aq̃ pluuiali ꝺcoc. mẽthe.
et cynamomi. ¶ Itẽ athanasia: et miclete cuꝫ aq̃ pluuiali:
vel cũ syrupo ꝓdicto denk quotidie. Succus ẽt plãtaginis
cũ gũmi arabico: vel psilio mixt⁹: et cũ mast. assato in potu
datus valet mirabil'r. ¶ Inũgat stomachus ex oleo masti-
cino vel ex oleo põticorum: q̃s sic fit. ℞. leuistici myrthi aca
tie spodij sumach corticũ q̃rcus maligranati rosi se. plãtagi
Ad oẽm nis boli mastic. gũmi arabici corticũ soribe nespuloꝝ bdel-
fluxum. lij coralli al. et ru. san. dra. piloꝝ leporis vstoꝝ se. cydonioꝝ
cynamo. grossi: ⁊ insipidi radicis maligranati. hec oia pul-
uerizata in oleo quousq; tertia pꝰ remaneat coquant. Vel
ex eoꝝ pul. cuꝫ succo mẽthe: et plãtaginis informẽt pillas ⁊ dẽ
tur: q: stomachũ miro mõ cõfortãt: et restringũt quẽlz fluxũ
ven. seu emoroꝝ. ⁊ venarũ mẽstruorũ. pñt ẽt pdicta in aqua
pluuiali decoq: ⁊ ide põt fieri syrup⁹: vl' clystere ad pdicta
qm miro mõ opant. ¶ Emplm istud stomacho apponat:
qõ ad liẽteriã: et diariã vs. ℞. mast. ypoc̃stidos ro. lauda- Ad oẽm
ni storacis liq̃de. añ. ʒ. ß. olei ro. succi cydoniorꝝ succi mẽthe fluxũ et
et cere. q. s. vel solũ emplm ex farina tritici cũ succo mẽthe: debilita
⁊ aceto mixto vs ad idẽ. ¶ Emplm aliud ꝓbatum qõ in ol tẽ stoma
fluxu vẽtris vel ẽt ꝓtra debilitates stomachi vs. ℞. ros. san chi.
suci ozimi cubebe anisi feni. spice galãge garioſi. cyna. ma-
sti. sumach cymarũ mirrhe panis vstꝰ: ⁊ i aceto extincti suc-
ci mẽthe cõis succi absinthij vel substãtie ei⁹ in aq̃ ros. lote
qõ melius est: balsamite storacis calami aromatici: armo-
niaci: costi: laudani. añ. ʒ. ß. resoluãt oia cũ oleo ro. terbẽti.
⁊ cera: ⁊ fac emplm qõ cõtinue ponat. ō. stomachũ. ¶ Oia
cibaria idigestibilia: ⁊ viscosos hũores gẽrantia subtrahã-
tur carnes pingues: ⁊ vnctuosa cibaria denk: brodiũ ẽt gal
linarũ: vel caponũ: ⁊ castrati pingues dẽtur cũ q̃bus duode
cim glãdes vl. ʒ. ß. acetie cocta sint sumat granũ risi: ⁊ silia.
denk sorbe: ⁊ nespula fructꝰ myrtilloruꝫ pira: et coctana assa:
⁊ silia restrictiua comedãt. ¶ Balneũ ad liẽteriã diariã: et
quẽlibet fluxũ patiẽti vtile. ℞. rubi ⁊ mirrhe nespuloꝝ: ⁊ co
ctanoꝝ agrimonie buglosse ligne auis tapsi bar. nu. cypressi
lauri balau. coꝝticis maligranati: ⁊ silũ stipticoꝝ i aq̃: bul
lãt oia pdicta ⁊ balneet in ea pa. vl' sedeat i aq̃ saltẽ: ⁊ pdi
cte herbe stõ sepe applicẽtur vel spõgia in tepa aq̃ ifusa stõ
applica. ¶ Elaria ẽt ꝓfortãtia sicut dyaciminũ dyanthos
dyarodõ abbatis: et silia tribuãt. Elaria ẽt trocis. ⁊ alia cõ
strictiua q̃ i seq̃nti ca. dicẽt tribuãt ad vltimũ. ¶ Etsi lien-
teria vel dyaria ex apate stõachi fiat: vel intestinoꝝ. curet
sm q̃ in tractatu febriũ cap. de apate stõachi et intestinoꝝ
dicã. ¶ Liẽteria ꝺo ex pcedẽti dissynteria facta est incura-
bilis eo q̃ in dissynteria ãpl⁹ pili nõ renascũtur. ¶ Emplz
valõ valẽs dyarie liẽterie: ⁊ dissynterie. ℞. acatie pstidie gy-
psi arillorum vue boli ypoc̃stidos rosis fruct⁹ balaustie cui
sci galbani mirrhe mast. añ. ʒ. ß. oia insil' cõficiant: et stõ et
vẽtri applica. ¶ Item garioſilos cynamomũ myrtilloruꝫ
cimas ⁊ ros. in aceto forti fac bullire: ⁊ spongiã in hoc im-
prime ⁊ ca. stõ sepe et septus appone: et si cum pdictis fari
na tritici misceatur et stõ emplẽs valet miro mõ ad liente-
riam dyariam: et vomitum. ¶ Item falsi in capitulo de vo
mitu dicte cum carnibus assatis dentur.

ADditio. erpimẽtũ magri ꝓteri hyspa-
ni ad liẽteriã. ⁊ dissynteriã eli-
rent q̃tuor ouа in aceto forti: ⁊ vitella ouorum
extrahas ⁊ pone ea prunas ardẽtes infunden-
do sup ea cũ forti aceto: et sic facias q̃sq; deni
grent: deinde remoue ⁊ pulueriza: ⁊ pul. ipm i corpe gallie
vetustissime depilate mũdate: ⁊ lote optie põas: et dimitte
eã in tin decoq̃ in aqua pluuiali: vel cũ reb⁹ stipticis mixta
q̃sq; caro ab ossib⁹ separet: et tũc eã des ad comedendum:
⁊ brodiũ ad bibẽdũ: et pul. garioſi. nu. mus. et cynamo. adõ.
⁊ si eã sic sumere neq̃t fac tostã. et da syrupũ quez ꝓbant in
me dũ paterer fluxũ vẽtris immoderatũ q̃ cõstrixit me sta-
tiz. ℞. sumach balau. granoꝝ granati acetosi conã. risi ro.
imaturarũ se. myrtilloruꝫ olim assoiũ. añ. ʒ. ß. se. plã. mast. gũ
mi arabici ãthere, spodij amidi assoiũ. añ. ʒ. ß. coquãt i aqua
cisterne: et i lib. iij. colature adde succi cidoniorũ lib. ß. succi
plan. depurati aq̃ ro. añ. ʒ. iij. zuc. lib. ß. ⁊ i oleo bul. cyna. bo
ni puluerizati. ʒ. ß. garioſ. ʒ. ij. ligatis i pecia linea addidi cõ
solide maioris ⁊ minoris: plã. ca. ve. añ. ℳ. ß. ¶ Syrupꝰ va
lẽs ad diariã: et liẽteriã. ℞. san. dra. spodij ro. sand. al. ⁊ ru.
sumach risi assi fructũ myrtilloruꝫ. añ. ʒ. ß. se. portu. lac. plan.
gũmi ara. simphiti balau. herb. mumie acatie. mastices assa
toruꝫ. añ. ʒ. v. zuc. ro. ⁊ al. añ. aq̃ ro. ptes. iij. ¶ Emplz q̃ ꝓtra
fluxũ vẽtris: et liẽteriã cõpolui. ℞. mẽthe sicce balau. mir-
rhi. corti. maligranati: et se. eius et anthere floꝝ rosarum
rini. ʒ. ß. mirrhe mast. gũmi ara. añ. ʒ. ß. ꝓfice cũ vino veteri:
et succo cidoniorũ. ¶ In fluxu vẽtris. et liẽteria cõfert ele-
ctuariũ. ℞. caude eq̃ne balau. mẽthe. mast. añ. ʒ. ß. tol. mir-
rhi se. li. añ. aur. v. quilibet p se pistet: ꝓpter substantie gros
sitiem: et cribelletur subtiliter. et cõfice cum syrupo myrrhi.
dosis eius sit mane et sero. ʒ. ij. et sic de aliis.

¶ De dissynteria epatica. et intestinorum.

Cap. xxxvij.

mes spe ces.

Dyssynteria est fluxus vētris cū excoriatione intestinoꝝ:ꝛ sanguinea vētris egestiōe. Cui⁹ tres sūt spēs. p ꝛia spēs est qñ egestio ē sikis loture carnis.ꝛ ħ leuiter curak si medic⁹ fuerit studios⁹. In scōa ꝥo spē emittit egestio sikis rasure chartarū q̄ ab intestis abraditk:ꝛ ħ ē difficilis ad curādū tū bñ curak. In tertia ꝥo spē emittk qñq; frustū intestini puū:ꝛ tūc sigt puū intestinū eē lesuz:ꝛ ħ spēs ē incurabilis.

Explicit cōsiderat dyssynteriam.

¶ Dyssynteria tripl⁹ cōsideratur pōt. s. mālr locak:ꝛ effectiue. Mdāliter q; alia fit de sanguine adusto. alia de flate salso alia de flate nāli q̄litate:et quātate peccāte scōz q; hēm⁹ ab ypo. in vij. apho. In colerico secessu ꝛc. Si ꝥo sit alb⁹ cū flate ē. Si sit niger ex colera nigra. Si citrina ex colera.ꝛ nigra q̄dē est mala:vt ait ypo. in apho. Dyssynteria si a felle nigro inchoauerit mortalis. Locakr ēt cōsiderak dyssynteria:q; alia fit vitio stomachi vel intestinoꝝ:alia vitio supioꝝ:alia vitio inferioꝝ. Si fuerit dyssynteria vitio supioꝝ intestinoꝝ tūc dolor supra vmbilicū sentik:ꝛ vf pa. q; totū corp⁹ suū ab vmbilico super⁹ dolore circūcingak:ꝛ san. egesti ōi mixt⁹ egredik. Si vitio intestinoꝝ inferioꝝ fiat dyssenteria dolor ab vmbilico inferi⁹ sentik. ō. pectinē:ꝛ circa renes:nec ē sanguis egōnib⁹ valde cōmix⁹.

De epatica.

¶ Est est alia dissynteria q̄ vitio epatis fit:ꝛ hic ōi dyssinteria epatica. In hac. n. dissynteria nil aliud q̄m sang. pur⁹ emittit:ꝛ ħ dyssinteria periculosior alijs est. Accidit ei ex abūdātia sā. epatis:vl⁹ venarū:et ex defectu ꝓtētue ꝓtutio epatis vel ex ictiōe man⁹. vel pedis sā. cū illas venas nutritur⁹ i epate remanēs p meseraicas venas ad intestina deducit.ꝛ p secessū emittit. ¶ Ho. q; in dyssinteria q̄nq; adest febris:ꝛ defectio appetit⁹:q; ē pessimū iuxta illō ypo. in apho. In lōgio dissynteriis abstinētia cibi malū:ꝛ cū se. per ardoꝛ ēt pudici sitio fastidiū:ꝛ torsio vētris mala sūt signa Itē cuz appet egestio viridis:vel nigra:vl⁹ erugīnosa semp malū signū ē:ꝛ mortale. Si igit mā dissynterie in supioribus fuerit intestinis:ꝛ corp⁹ fuerit plectoricū euacuet cū decoc. mirabolanoꝝ citrinoꝝ:ꝛ iuebuloꝝ. añ. ʒ. j. ℈. tamarindorū cassiefi. ʒuccari ro. noui. añ. ℥. j. cōficiatur cū syrupo viol. vel ros.ꝛ dētur:postea restringātur ħ mō. ℞. mirabolanoꝝ:citrinoꝝ:adustoꝝ. supra tegulā ignitā:anthere parū assepositis. se. añ. ʒ. ℈. masticis gūmi ara. añ. ʒ. j. ʒuccari ro. antiq. ʒ. i. aq̄ ro. vel syrupi ro. q. s. ois insik distēperētur:ꝛ in potu tribuāt: pbatū est q; miro mō restrigit.

Cum. Si fluxus materia in intestinis tribuas

¶ Syrup⁹ cōstrictiu⁹ in dissynteria magri mei in oi fluxu ꝙuenit. ℞. sandali albi:et ru. rosarū spodij. añ. ʒ. ℈. se. portulace. se. accetoselle amidi assi. se. nasturcij assi:castaneaꝝ pōticaꝝ masti. assi. absinthij. añ. ʒ. iij. opij. ʒ. v. ra. cynogloss⁹:ꝛ ℈ solide maioris:ꝛ minoris ſge pastoris ca. ve. ficca. scolopēdrie. añ. Mß. j. ʒuccari ro.ꝛ ʒuccari al. añ. q. s.ꝛ in fine adde succi cydoniꝝ lib. ℈. q̄tidie det⁹ iste syrup⁹:qm̄ ē mirabil. Itē si det⁹ in isto syrupo ʒ. ℈. de triphera magna cū pauco vino decoc. masticis assa tū ē mirabil:ꝛ pbatū ad ħ. Syrup⁹ ēt myrtin⁹ miclete dyarodō athanasia troc. de spodio dati cū succo plātagis aq̄ ro.ꝛ vio. mirabil⁹ valēt.

Ad oēm fluxū mirabile.

¶ Pillule magri mei pbate ad dissynterū:ꝛ ad oēm fluxū vētris. ℞. myrthe croci thuris liciij boli masticis opij thebaici. añ. puluerizenk ois ꝛ ꝙfice cum aq̄ ro.ꝛ. v. vel. vij. detur. in sero:pbatū ē:ꝛ ego loco licii posui san. dra.ꝛ exp⁹ sum.

Trocisci ad omnez fluxum mirabile

¶ Fiāt ēt empla in frōte ad sōnuz paocādū: de q̄b⁹ in caplo de freneſi dāte deo dicā. ¶ Succarū ros. antiquū: case ū subtilr incisuz:ꝛ assatū cū melle comedāt pira: coctana mespila. corna: sorba. et hmōi fructus ꝙstrictuos: comedāt aues: pulli⁹: turdos: et hmōi eitros in aq̄ pluuiali. vel assatos q̄ impleank de frōdibus myrti. et pauca cera nouā ibi apponak cū coquūtur:et dētur ad comedendū. Se. etiā plātaginis supra tegulā assum. et tritus cū ouo sorbili detur:qm̄ miro mō fluxū stringit:et dissynteriā:ꝛ in ħ conāt Auicē. Gal. Ra. Plateari⁹:et q̄si oēs auctores medicine. Idē facit se. nasturcij sili mō assatū: pbatū est. def. ʒ. ℈. cū ʒuccaro ro. de q̄cūq; vio.

Syrup⁹ experi⁹

¶ Q̄d si mā dissynterie ꝓueniat in inferioribus intestinis:q; p signa supi⁹ dicta in incta cognōscik:tūc i ꝓncipio fiat clystere mundificatiuū ħ mō. ℞. ordei facti. ℙ. ij. turtur. ℙ. j. ro. ʒ. q̄rtis. ois deco q̄ fac pfecte:ꝛ colenk:ꝛ adde colature mell ro. ʒ. ij. olei ro. ʒ. q̄rtis. in de fiat clyste. deide fiat clystere ꝙstrictuū ħ mō. ℞. ro. gallarū acatie ypo. balau. fructuum myrtillorum: gūmi arabici: dragagāti: mast. cynamomi grossi:ꝛ pontici: sumach: spodij. añ. ʒ. q̄rtis. nisi torrefacti lēnū torrefactaꝝ. añ. ʒ. q̄rtis. ħ ois trita i aq̄ pluuiali:ꝛ i vio. añ. coquāt:ꝛ colēt:ꝛ colature misce ʒuccari ro. ātiq. ʒ. ij. sepi renū hircoꝝ liq̄facti. ʒ. j. ℈. vitella duoꝝ ouoꝝ i aceto eliratoꝝ:ꝛ si sit ꝓfunditas vulneris i intestiis: adde cere liq̄facte. ʒ. ℈. Uel fac clystere solū ex bolo lapide emathitis san. dra.ꝛ masti. tritis:ꝛ distēperentur cū succo plātaginis:ꝛ corrigiole. ¶ Syrup⁹ plātaginis: vel myrtin⁹: vel ali⁹ syrup⁹ cōstrictiu⁹ p clystere intisciak addito sepo hyrcino: vl⁹ capilo recēti:ꝛ cera liq̄facta.

Ad oēm fluxū mirabile.

¶ Itē si tret pa. mane ꝛ sero si sit fortis in balneo isto:q; valet ad oēm dissynteriā lēterā.ꝛ fluxū vētris. ℞. corticis castanearū lib. ℈. radicis q̄rcus pruneloꝝ: ḡnatoꝝ: pyroꝝ: mespiloꝝ:ꝛ cocta noꝝ:ꝛ foliorꝝ ꝓdictarū arboꝝ. añ. fasciculū vnū myrthi glādiū ro. siccarū radicis filicis tyriōes rubi foliorꝝ. boraginis corigiole balau. sumac hrūi milti. añ. lib. ℈. ois ħ vl⁹ q̄dā eorū i aq̄ pluuiali bul.ꝛ in isto bal. stet ꝛ sedeat in mane ꝛ i sero q̄tū pa. placet ꝛ tbi sumat athanasiā: vel micletā cū succo plātaginis: vel ʒuccarū ro. ānquū saltē: vl⁹ aliq̄ cōstrictiua:ꝛ vtak alijs ꝙstrictius dictis supi⁹.

Ad oēm fluxū mirabile.

¶ Itē fiat epithima ℞. corticis maligranati balau. laudani galba. ro. mast. mēthe cōis gūmi arabi. sandak al.ꝛ ru. añ. terank:ꝛ ois cuz aq̄ ro. distēperētur. Et si mā dissynterie fuerit i inferioribus intestinis epithiet pectē:ꝛ renes:ꝛ vēter ab vmbilico inferi⁹. Si ꝥo i supioribus intestis mā dissynterie fuerit tūc. ō. vmbilicum. Si ꝥo fuerit i medijs intestis:q; p dolorē. ō. vmbilicū cognoscit: tūc dictū epithima. ō. vmbilicū apponam⁹.

Ad oēm fluxū mirabile.

¶ Empla ēt ꝛepithiata in caplo de dyaria de vomitu ꝓter nām ꝙstrigēdo i his casibus cōpetūt.

Ad oēm fluxū mirabile.

¶ Itē si mā vt dixi fuerit in medijs intestis pti p medicamē expūstuū: pti p syrupos cōstrictiuos troc. scos balnea cha:ꝛ epithimata superi⁹ dicta curetur.

¶ Itē si fuerit dissynteria cū thenasmōe fiāt sedatiua thenasmōis:ꝛ ois neccia i caplo ꝓpo dicta.

Ad oēm fluxū mirabile.

¶ Q̄d si fuerit dissynteria epatica dēt syrupi.ꝛ elaria:ꝛ pul. troc. cōstrictiui dicti.

Ad oēm fluxū mirabile.

¶ Elix. q; valet ad oēs dissynterie spēs.ꝛ dyarie. et ad quēlz fluxū vētris. ℞. sumach gūmi arab. bol⁹ acatie ypoq̄stidos myrtilloꝝ. añ. ʒ. iij. lapidis emathitis mast. sā. dra. añ. ʒ. ij. ℈. mumie cynamo. amidi pslidis symphiti rosa. ana. ʒ. ij. coralli alb:ꝛ ru. se. cydoniꝝ:ꝛ papaueris al. añ. ʒ. j. ℈. spodij corrigiole. se. acetoselle plātagis āthere draga. camedreos. añ. ʒ. j. maioris ꝙsolidis minoris:ꝛ medie. añ. ʒ. j. nucis carabe: vl⁹ cacabie. se. malue floꝝ ozimi. añ. ʒ. ℈. succi arnogloſſe succi ciaꝝ rubi succi cydoniꝝ.ꝛ ſge pasto. et plātagis. añ. ʒ. j. ʒuccari ro. veteris:ꝛ ʒuccari al. q. s. vtak eo pacti q̄tidie qm̄ ē mirabile.

Trocisci ad omnez fluxum mirabile

¶ Trocisci mirabiles ad ꝙstrigēdum dissynteriā ꝛ oēs fluxū. ℞. ro. spodij berberis acatie balaustie ypoq̄stidos gūmi arab. tur. myrrhe. se. corādri. se. nastur. cij sicados eupatoriꝝ fructuū mirthi costi pslidis symphiti carabe: vl⁹ cacabie sādaloꝝ. aa. ℈. ru. se. plātagis. se. acetose mirabolānoꝝ liebloꝝ. añ. ʒ. iij. ois ħ terāk:ꝛ i aceto fortissimo p diē: et nocte tacēt seu infundāt: deide adde pul. bol⁹ lapidis emathitis san. dra. añ. ʒ. j. ℈. et cū aq̄ pluuiali vl⁹ ro. vl⁹ succo plātagis cytoniꝝ vl⁹ myrtillorū. trocisco i forma: q̄rū q̄ lz sit pōderis. ʒ. j. ℈. detur. r. vl⁹ pul. eoꝝ p clystere intisciak qm̄ in oi fluxu seu dissynteria sunt experti:et sic de alijs.

Pulueres exp⁹ ad oēm dissynteriā

¶ Additio pul. pbat⁹ ad oēs spēs dissynterie siue sit epatica siue intestinalis. Accipiak turtur cū pēnis suis et interiora extrahātur. et pul. bol⁹ ar. san. dra. mumie cū forti aceto et vitellis ouoꝝ. q. s. ꝙficiak: et ex ħ turtur ipleak: et i olla noua ponatur et optīe sigilletur in furno panis cōburatur: et de ħ pul. des q̄tidie cū succo plātaginis vel aq̄ ro. vel ʒuccaro ro. antiq̄ vel alīq̄ syrupo ꝙstrictiuo: pbatū est.

Syrup⁹ experi⁹

¶ Syr. cōstrictiuus in dissynteria valēs:et in fluxu vētris. ℞. ros. siccarum. ʒ. ℈. sandak al. et ru. añ. ʒ. q̄rtis. ordei mūdi assi. ℙ. j. ca. ve. Mß. j. spodij. ʒ. q̄rtis. bol⁹. ois insimul in aq̄ pluuiali:et adde succi arnogloſſe: vel q̄nquenerue succi virge pasto. depurati. añ. lib. ℈. ʒuccari. q. s. fiat syrup⁹.

¶ Et det syru. plātaginis pbat⁹ ad oēs spēs dyssinterie:et fluxū vētris. ℞. succi plātaginis depurati. ʒ. iiij. aq̄ pluuie. vl⁹ ro. q̄b⁹ melⁱ ē. lib. j. spodij nucis cypressi balaustie sumach. san. dra. gūmi arabi. mast. thu. gallarū ypoq̄sti. lapidis emathitis. resine. añ. ʒ. ij. terank ois in p̄dicto succo ꝛ aqua rosa. ad medietatē coq̄ntur:ꝛ addito zuc. fiat syru. de

quo dek ãtidie cũ aqua plu. decoc. spodij gũmi arabi. mas-
Trocis- sti. assatoꝝ: qñ ẽ mirabile ꝛ ꝓbatũ. ¶ Trocisci ꝓbati ad dis-
ci exptl. synteriã: ꝛ ad oẽs fluxũ vẽtris. ℞. glãdiũ licij fructuum ta-
marisci thuris bãlauꝝ. añ. ℥. j. opij gũmi arab. mast. asari. añ.
℥. ß. fiãt trocisci: qrũ q℥ sit. ℥. j. ꝛ cũ aqua ros. cõficiãtur: deo
vnũ cũ syrupo plãtaginis: vel myrtino vl̃ saltẽ cũ zucca. ro.
vl̃ aq̃ cisterne. stringit ei fluxũ vẽtris: ꝛ valet ꝓtra dissynteriã.
¶ Experimẽtũ frie. Alberti ꝓtra fluxũ vẽtris: accipe caseũ
durissimũ ꝛ ãtiquatũ: ꝛ tridak: ꝛ ponak i aq̃ pluuia. in q̃ de
cocte fuerint balau. thus sumach: ꝛ gũmi arabicũ: et multũ
in dicta aq̃ coquank: ꝛ postea remoueank: ꝛ desiccenk cũ pre
dictis reb⁹: deinde caseus gratek cũ modico p̃dictarũ rerũ
pul. sup lagana paste leuata bñ cocta ponank: ꝛ dentur pa.
q: quelz fluxũ stringũt: scõm Albertũ. ¶ Nota q⁹ pul. mira-
bolano⁹ũ vsoꝝ sup lar vel sup tegulã tgnitã donec nigre-
scãt dat⁹ cuz zuccaro ro. veteri vel cũ syru. myrtino. vel syr.
ros. vel aliq̃ alio cõstrictiuo. mirabilr stringit oẽm fluxũ ven-
tris. Et no. q⁹ si q⁹ fluxus est colericus dñt eẽ citrini. si flegma-
ticus liebuit si melãcolicus indi. Et habeas q⁹ in oĩ fluxu
sunt exptl. da. ℥. j. ad plus. Et q̃dã addunt vt masticis se-
plãtaginis assatoꝝ. añ. ℥. ij. gũmi arabi. assi. ℥. ij. de pul. mi-
rabolanoꝝ. ℥. j. ꝛ dek bis vl̃ ter i die pa. ¶ Dissynteriavt plu
rimũ fit de flegmate grosso viscoso adherẽte fortiter in testi
nis q: diu retiek: ꝛ calefit: ꝛ ex h̃ acutatẽ acq̃rit: ita vt fina-
liter mordeat ĩtestina: ꝛ vlceret: ꝛ inducit ani exitũ doloꝛe3
ꝓsseram: vl̃ exꝑssionẽ: ꝛ pondus: tũc melior cura est si passio
ẽ. infra vmbilicũ: clystere q⁹ fit. ℞. aq̃ li. j. ß. mell. ℥. iiij. teneat
multũ: ꝛ iterek sepi⁹ ꝛ in declinatione ad roborãdũ intesti-
na: in dicto clysteri pñt addi rose i deco. vl̃ aliũ stipticũ. Et
si mã declinet ad coleram vꝫ vnctio olei ro. ꝛ aspsio pul. ros
Et si mã est flegmatica fiat cũ oleo masti. ꝛ puluerizek⁹ pul.
eiusdẽ. ꝛ apponak fascia: ꝛ supra vẽtrẽ fasciek. ¶ Sꝫ si mã ẽ
colerica faciens morsurã ꝛ adustionẽ in aq̃ ordei spilla buk.
plantago vel solatrũ ꝛ dissoluank duo alb. ouꝝ: ꝛ fiat clyste
re ꝛ pñt addi. ℥. iiij. papaueris albi vsti: pñt addi ole. ro. ℥. ij.
gũmi arab. ℥. ij. pñt ligari extrema: ꝛ fieri vẽtose circa epar.
¶ Itẽ bibat de hac aqua in q̃ buk. ros. assate in tegula gũ-
mi arab. assatũ. bolũ. ar. integrũ assatũ buk. in aq̃ ad cõsum
ptionẽ q̃rte ptis bibat qñ vult bibere mane ꝛ sero. ¶ Elec.
℞. syserue. ro. ru. coriak. ℥. ij. ß. harabe. ℥. j. hiacintoꝝ granato
rũ saphyri. añ. ℑ. ß. margaritarũ. ℥. ß. si est dissynteria colert
ca adde acatie. ℥. ß. de crystallis. ℥. ij. ¶ Emplastra ex se. ins-
q̃ami albi triti cũ al. ouꝝ ꝛ modico aceti sup pectinẽ: trib⁹ ⁹;
si mã ẽ colerica vel ẽt herba pistata. ¶ Emplm ex oleo ros.
masti. nucib⁹ veterib⁹ ꝛ glãdib⁹ recẽtib⁹ sil̃ pistatis si vmbi
lico supponak valet dissynteric. ¶ Emplm ex masti. gũmi
dragagãti bolo ar. diag. granis ĝnatoꝝ acetosoꝝ: et gra-
nis vuarũ acerbarũ acatie ꝛ cortice granatoꝝ ꝛ succo po-
lygõte siue lingue passarine valet. ¶ Reubarbarum assum
datũ cũ succo plãtaginis: ꝛ modico vini valet. ¶ Lana suc-
cida oleo ro. infusa cala superponak ventri dolenti. ¶ Em
plm ex gall. cortice granatoꝝ myrrhi sumach florũb⁹ mali
ue ros. siccis capitolis viride siccis dactyl. in vino stiptico
coctis pone loco dolẽti. ¶ Pille ad dyarriã. ℞. ypoq̃stidos
bala. lapatij. acuti. añ. ℥. ij. mumie. ℥. j. fac pillulas: da. v. añ
prãdiũ. ꝛ. v. añ cenã: ꝛ post bibat parũ de succo myrti vel vi
ni austeri. ¶ In colerica dissynteria. ℞. harabe. ʒe. acetose:
plantaginis berberis: gummi: assi: crystalli. añ. ℥. ij. acatie
cotalis papaueris al. añ. ℥. iij. cãphore ĝna. vij. fiat pulvis
q̃ sumak cum syrupo berberis: vel plãtaginis: vel misce pul.
cũ zuccaro antiquo. ꝛ sumak. ℥. ß. añ prãdiũ. ꝛ cenã: ꝛ in ma-
tutinis. ¶ Syr. de myrto. ℞. succi [illegible]rti lib. j. succi cytonio-
rũ lib. ß. sumach acatie. añ. ℥. ij. re[illegible]. ß. spodij. ypoq̃sti. añ. ℥. j
masti. ℥. ij. gũmi arabi. dragagãti. añ. ℥. j. ß. aqua plu. q. s. fiat
syru. cũ melle vl̃ zuccaro: ꝛ põt addi succi plãtaginis lib. ß.
ʒe. papaueris alb. ℥. j. aq̃ lib. ß. Succi plantaginis et portu-
lace: ꝛ lapatij acuti valẽt si cum eo bibatur. ℑ. j. coagull le-
po. vel hedi. ¶ Mũmia cũ succo plantaginis clysterizata
valet in dissynteria: dyapapauer nigrum valet. ¶ Syru. de
berbe. valet: q: vincit coleram: ꝛ sitim remouet ventrẽ reti-
net: cõfert rasure: ꝛ fluxui. ventris ʒe. acetose valet in predi-
ctis: ꝛ sit finis huius capituli. xxxvij.

¶ De distẽperantia epatis in caliditate seu frigiditate ex
opilatione et duricie ipsius. Cap. xxxviij.

Cpar mktotiẽs distẽpak ex calitate: aliquan
ex friditate: ꝛ aliquãdo ẽt opilak. Distẽ
perãtia itaq⁹ i calitate seu friditate: aliq̃ est cũ
hu. vitio: aliq̃ sine hũoris vitio. ¶ Si fuerit di-
stemperãtia epatis cala sine hũoris vitio cognoscitur per
dispositionẽ corporis: qñ nõ est plectorica. cognoscit ẽt per Signa
vinã: qi nõ ẽ vehemẽter tincta. dolor ẽt sup epar nõ sentit male cõ
numis intẽsus: ꝛ ẽt egestiõeo nõ sũt multũ tincte. Si ꝯo fue plectõis
rit ca. epatis distẽperãtia cuz hũoris vitio: tũc vina appet
multũ tincta rubea: vel subru. vl̃ citrina: vl̃ subcitria cũ ali-
q̃li croceitate supi⁹. ¶ Q̃q⁹ pungitiu⁹ dolor a latere dextro
sup epar sentit: calorẽ patitur infirm⁹: sitim et oris amari- Cura.
tudinẽ: ꝛ color faciei citrin⁹ appet. ¶ Cala ꝯo epatis distẽ
perãtia sine hũoris vitio curari solũ põt per localia adiu-
toria alterãtia. sicut cũ vnctiõe olei ro. vl̃ vio. cũ populeõ:
ꝛ aceto modico inũgẽdo. ẽ. epar vel cũ epithimate tali. ℞.
ros. ℥. ß. farie ord. ℥. j. sã. al. ꝛ ru. coria. al. ꝛ ru. añ. ℥. ij. tpent cũ
succo endiuie: ꝛ solatri. vel ꝛmicularis aq̃ ro. vl̃ oleo vio. ꝛ
epithimek sup epar. ¶ Ulterius ad idẽ. ℞. sand. al. ꝛ ru. añ. ℥. ß.
gũmi arab. ʒe. portulace: spodij. añ. ℥. ij. terãtur ꝛ distẽperẽt
cũ succo cimarũ rubi: ꝛ aq̃ ro. ꝛ pãn⁹ liq̃ri tꝯ infusus epati
supponak. Dieta ẽt frida syrupi fridi. ꝛ elaria frida ꝛc. scõz
q⁹ dictũ est. in cap. de dolore capitis ex cala aeris distempe
rãtia fctõ sine hu. vitio. ¶ Si cuz hu. vitio fuerit siue fuerit
corpus plectoricuz: ꝛ ꝛtus: ꝛ etas ꝓmiserit fiat minutio de
vena epactis brachij dextri: post dek de syru. ro. cuzsaccara
añ. ℥. j. cũ frida. Uel des de isto syrupi q̃lz mane. ℥. j. ß. cũ aq̃ de-
coctio. enduie: ꝛ scariole. ℞. viol. enduie epatice cycoree
ca. ve. scariole rad. apij aspagi. ꝛ brusci. añ. M̃. ß. ordei mũ-
di. ℘. ij. se. cõtũ. ℥. ij. san. al. ꝛ ru. añ. ℥. iij. spodij. ℥. ij. zuccari
lib. j. suc. solatri lib. ß. succi granatoꝝ acetosoꝝ. ℥. iij sumat
de isto syrupo q̃sq⁹ mã sit digesta: post euacuet humor: nõ
cũ medicina scamoneata: q: mirabilr nocet epati: purgetur
ergo cũ decoc. in cap. de dolore capitis ex co. facto scripta.
Uel cum ista. ℞. ca. ve. scolopẽdrie epatice. añ. M̃. j. uuu-
bas. xv. pruna sicca. xxx. hec oĩa i sufficiẽti quãtitate aq̃bul.
ꝛ colature addak zuccari vio. tamarindi cassiefi. añ. ℥. j. reu-
barbari. ℥. iij. zuccari ro. ℥. j. vel purget cũ triphero ori. philitico:
vel dyacatholicõ: ꝛ silib⁹. Et post purgationẽ dẽk triafan-
dak. ꝛ dyarodũ iulij. Syr. ẽt violat⁹ ro. epithiata dicta supe
riuus. ẽ. epar ponãtur. Et si fuerit q̃sq⁹ ꝛstipati fiat eis cly-
stere lunitiuũ. dietẽk: vt i cap. de dolore ca. ex co. facto dictũ
ẽ. ¶ Q̃ si sit epatis distẽpãtia frida cuz hũoris vitio via Male
erit alba glauca tenuis: color faciet pallidus: ꝛ labia alba cõplexi-
pallida: dolor. ẽ. epar: ꝛ dextrũ ypocũdriũ defectus digesti onis si-
ue stõachi: ꝛ post cõestionẽ magis molestank: ꝛ grauedinẽ ꝛ gna.
inflationẽ patiuntur. Q̃ si sit epatis distẽpãtia frida sine
hũoris vitio. tũc adsunt p̃dcã sythomata: sꝫ nõ ita intensa
corp⁹ nõ ẽ plectoricũ sꝫ extenuatũ: ꝛ tũc solũmõ localibus
adiutorijs: vl̃ remedijs curak. Inũgak epar ex oleo laurio
muscellio agrippa marciaton dyalthea: ꝛ ceroto i cura sto-
macht fridi dicto. ꝛ ẽt vnctiõib⁹: ꝛ emplis ibi dictis. fomẽte
tur epar spõgia maria intincta i vino decoc. baccarũ lau. et
eã epati sp applica. ¶ Si ꝯo epatis distẽpãtia fuerit frida
ꝛ fuerit cũ hũoris vitio: digerak mã cũ oxicelle ꝓposito vl̃ cũ
syru. tali. ℞. florũ absinthij camo. añ. ℥. ß. schanati. ℥. j. cipi. ℥.
iij. spice. ℥. ij. mel. ru. ꝛ dispũati i hyeme lib. j. ß. i estate ꝯo cõ
fice cũ zuccaro: postea cũ mã fuerit digesta purget cũ yera-
pi. Gal. vl̃ ieralogaudiũ: vel decoctiõe in cap. de dolore ca-
pi. ex sate fctõ dicta. Et fomẽtetur epar vnctiõibus et epi
thimatib⁹ in eodẽ ca. dictis. Emplm q⁹ ꝓfuit stomachũ
et epar q⁹ põt Rak. in diuisiõibus vtile ẽ in hac cã: dẽtur
elaria cala sicut dyacimiñ: dyaspmatõ: dyarũ: garioffilatũ
ꝛ hmõt. Uel ℏ elec. ℞. cynamomi amcos gariof. nucis muf.
mast. folij galãge. añ. ℥. ij. spice cardamomi maioris minoris
carui: ꝛ zinzi. añ. ℥. j. lignial. piperis lõgi. añ. ℑ. iij. ãbre. ℑ. iiij.
syrupi ro. lib. ij. ¶ Q̃q⁹ opilak epar q⁹ a fridis seu cal. ac- opilatio
cidit hũoribus. si ex fridis hu. aut est in gibbo epatis: et tunc vria erit al. aquosa et subtil: aut in ꝓcauitate epatis: ꝛ tunc nũ epar
appet egestio liq̃da: et alba. et vria pallida: et subpalida. et tũ signa
dolor sub dyafragmate dextro ꝛ rũor. Aliq̃n ꝯo accidit ex
retẽtione emoꝛroydarũ vl̃ mẽstruoꝝ: cuiꝰ cura est emoꝛroy Cura.
das vel mẽstrua ꝓuocare: vt dictuz est. Cũ itaq⁹ ipsa opila-
tio ex frigidis hu. in cõcauitate seu gibbo epatis fuerit. di-
geratur

gerak mā cū syrupo nūc ꝓme scripto:ꝛ elec. dicta denk purgato pmo corpe vt dictū est:vt in distēpantia frida cū hu. vino. Uel digerak mā cū isto syru. ad opilatiōem epatis ex frigiditate optimo. ℞. radicuꝫ cōtum. ℥. ij. semi. anisi ameos apij sq̄nāti spice galange zinzi. cynamo. añ. ℥. j. ꝙ fiat pulꝰ subtilissimꝰ. Et de isto pulꝛe dā ad pondꝰ. ij. cū succo endiuie et purgek. vt. ō. dixi. et vtak clarius pmo dicto. ¶ Qñ si epar ca. hu. fuerit opilatū dolor ē. ō. epar. vꝰ q̄q̄ tumor vna ru. vel subru. vel citrina tenuis et sitis. Solet cū hmōi opilatio vtplurimū accidere diuturnis febribus seu egritudini bus:syrupatio igit ꝛ purgatio inūctiōes:ꝛ alia q̄ in epatis ca. dispēratiā valere dixim⁹.ꝛ in hac cā valēt. ¶ Syrupꝰ dyaq̄lō ad opilatiōes epatis ex calitate:ꝛ opilatiōes icteritie:ꝛ renū valēs ꝓtra dolorē. ℞. succi scariole apij fenic. depurati. añ. lib. ℔. coquāk in aq̄. ℔. se. cōtū cōtusoꝝ. ℥. ij. ca. de epatice scolopēdrie radicis ꝛ se. fe. ꝛ anisi. ℥. j. et cum cocta fuerit ꝑdicta adde colature ipsoꝝ succos ꝑdictos et zuccari. q. ſ. ꝛ reub. pulue. ℥. j. unctiōes empla:ꝛ oia supradicta ī hac cā fiāt. ¶ Qñ si duricies epatis affuerit ex cā ca. radices viticaꝝ ꝛ frōdes earū:et ficus siccas in aqua tac decoq̄:ꝛ addita farina ordei:ꝛ parū aceti:vel agreste fac emplm. Si vero ex cā frida fuerit in vino coquank ꝑdicta et epati applicenk. Itē sepi. fenugre. ꝛ radix malue auisci insimul coquank:ꝛ addito butiro fac emplm et epati applicek. Aliud ad idē butirū oleū et acetū insimul diu coquāt:et addita cera fiat ī modū vnguēti et inungak epar ex hac vnguēto. ¶ Fructꝰ cappa ris comedāt epatici. asparagos brusco lupulos ius cicerum pullos hedos ꝛ hmōi. vinū subtile. ꝛ hyphatū bibāt. ¶ Additiōes. syrupꝰ p me cōpositꝰ ad epatis opilatiōes fridas et ēt splenis. ℞. scolopēdrie. ca. ve. lapatij acuti leuistici rute. añ. ℳ. ℔. radi. cōtū radicis acori gladiole. añ. ℥. j. se. cōtū. ℥. ij. se. finaꝝ. apij fenic. petro. macedonici. ana. ℥. ij. camedreos camepitcos valeriane. añ. ℳ. j. ordei mūdati. ℘. j. radices ꝛ se. cōta ꝑdicta per noctē taceāt in forti aceto:mane ꝙ in vino et aq̄ bul. et colentur addito melle dispumato fiat syrupus:ꝛ dū coquank irroꝛetur semper dicto aceto.

¶ De mala complexione calida epatis seu frigida humida vel sicca. Cap. xxxii.

Cum de passione epatis ad pōs tractemus:videamus de mala cōplexione epatis ca. frigida humida et sicca. ¶ Cōplexionis igitur cause pmo q̄s opꝫ signa sunt hec. Facies citrina amplitudo venarū:uria coloꝛata:et tincta egestiones etiā tincte: dolor dextri ypocundrij:et etiam ex manifesta cā. ¶ Cura hec est sicut dicit Aui. vt fiat pmo subtiliatio in regimine:et nō denk res aq̄se vehemētis friditatis. Iꝫ sit discrasia calida. q̄ opilak epar. Et ꝓpter ꝟ cū infridantib⁹ docet nos dare aliq̄s apitiuū sicut apium endiuia:vl cycoꝛea q̄ est melioꝛ. Fiat itaq̄ syrupꝰ ad hoc exptꝰ ℞. succi endiuie cycoꝛee apij feniculi cort. ādri hūdi:de oib⁹ istis succis depuratis. añ. ℥. iij. croci. ℥. ſ. ℔. succi. granatoꝝ acetosoꝝ. ℥. j. zuccari albi lib. ij. ℔. Aliud ad idē exptū:ꝛ spāk si vis educere coleram. ℞. aloes epatici. ℥. ij. succi cycoꝛee depurati. ℥. ij. zuccari. ℥. ſ. Itē vꝫ si des ꝑdicto loco ipsi⁹ aloes. ℥. q̄rtis. reubarbari cū succo cycoꝛee:vel scariole depurato. et. ℥. j. zuccari mirabl⁹ est colerā edurit. Itē denk trocisci ad hoc expti. ℞. berberis. ℥. ſ. ēndiuie citrulloꝝ excorticatoꝝ. se. portulace. añ. ℥. iij. roſ. ℥. ij. spice. ℨ. j. ꝙfice cū succo endiuie:ꝛ sit q̄lꝫ trocisc⁹. ℨ. j. ꝛ des cū cū syru. acetoso de zuccaro. Et si fuerit cōstipatus cū aqua prunoꝝ ꝛ tamarindoꝝ detur:ꝛ aliq̄s clystere lenitiuū si fuerit necessariū fiat. ¶ Qñ si fuerit mala ꝙplo epatis sicca hīs signis cognoscit:adest corpis extenuatio:vie tenuitas:vene dure:ꝛ vl⁹ corpis habitudo sicca. Cui⁹ cura generalis est humectare epar cū cibis:ꝛ potib⁹:et emplis humectātibus:q̄ oia in cap. de ethica deo dante dicentur. Itē electuariū ad restaurationē humiditatis syrupꝰ humiditatis restauratiuus. bal. aq̄ tepi. vl⁹ decoc. nenufa. ro. ordei triti ꝛ fioꝝ camo. Et empla fiat supra ipm epar humectātia. q̄ oia in cap. de ethica dicētur:ꝛ ꝓpter ꝟ ad pōs de ipsis nō facio mētionē. ¶ Qñ si fuerit mala cōplo epatis frigida adest discoloratio facies hypocundrij dextri dolor aggrauatꝰ:vie discoloratio:mala digestio ꝛ corpis habitudo frida vēter ꝛ hypocūdria nuda pilis:ꝛ vene anguste: m q̄ dicit Gal. ī tegni. Fiat syru. ī hac cā optimus. ℞. se. fenic. apij. añ. ℥. ℔. mastic. ℥. ij. corticis radicis fenicu. ꝛ apij añ. ℥. ſ. eupatorij absinthij. añ. ℳ. ℔. lacce lote calami aromatici. aristo. ro. costi dul. ꝛ amari. añ. ℥. iij. sq̄nanti. ℥. iij. zuc. lib. ij. dek cū ca. ꝛ fetas q̄ iste syrupus vꝫ ī oī spē ydropisis. Itē dētur syrupatis trocis. mirabiles q̄. ℞. spice masti. cuperi sq̄nāti calami aroma. croci. añ. ℥. j. ℔. se. fenic. anisi. añ. ℥. ij. ꝑficiantur cū succo absin. ꝛ sit q̄lꝫ trocisc⁹. ℥. j. detur vnus cū decoc. eupatorij. Et aria ca. ꝛ dicta ca. ꝛ vnctiones. ꝛ emplatiōes ca. ſm q̄ dctm ē ī cap. de mala cōplone frida sīa cht mūgātur. ¶ Qñ si fuerit mala cōplo epis hūida adest inflatio facies:spissitudo vune:abūdātia saliue frequēs:in uenik corp⁹ vniuersuꝫ molle. Et cura eꝰ ē inūgere abstinē tiā cibi:ꝛ pot⁹ mkti:ꝛ spāk piscū lactis aq̄ fride potuꝫ exhibere:ꝛ silia. Exercitū añ comestionē inūgak:ꝛ cibaria sicut siccus panis biscoct⁹ dur⁹. parū vini odoꝛiferi puri dek parū. et lymphek vnū cū aq̄ decoc. radi. feni. spice cynamomi ꝛ sq̄nāti:cibaria sicca ꝛ assata exhibe āk. Itē dētur isti trocisci. ℞. lacce lote. ℥. ij. spice. se. apij ameos masti. sq̄nanti. se. asparagi ꝛ tuntpi costi ama. rub. rictoꝝ amigō. amaraꝝ succi eupatorij aristo. asari gētiane. añ. ℥. iij. ℔. informēk trocis. cū succo fenic. q̄rū q̄lꝫ sit. ℥. j. detur vnus de mane cum decoc. squinanti ꝛ radici fenicu. vel cum syrupo melliloti.

Signa male cōplexionis hu mide.

Cura.

¶ De apate ꝟo epatis hic non loq̄r:q; de hoc tractabo in tractatur de se. cū hmōi apostema sine se. esse non possit.

Additiones

Additiones q̄dā dixit mihi q̄ passus fuit tantā calefactionem epatis q̄ ocli eⁱ⁹ erāt oēs citrini:ꝛ ipe tot⁹ erat citrin⁹ effect⁹:ꝛ dolorē ēt ī latere dextro sentiebat ītēsissimū. et q̄si oia bona sua ꝓsumpserat ī ꝓsilio ꝓbꝝ medicoꝝ nec curari potuit. Cui q̄dā pegrin⁹ supueniēs dixit. Accipe vnū ouū galline et euacua ipm facto foramie in eo ꝛ eijce vitellū:et cū clara misce tm aq̄ ros. bone q̄ sit plenū et misce bī:ꝛ bibe oī mane p. ix. dies. q̄ fecit hoc ꝛ liberat⁹ ē:ꝛ oia illa calefactio recessit. ¶ Dixit mihi magr Jobes de peru. q̄ ꝓbauit ī se ꝛ ēt in plurib⁹ q̄ habebāt epar calefactū:et erāt citrini sicut icterici:dedit eis de quadā herba q̄ vocak vua canina tres cimas ieiuno stōa cho p tres dies:ꝛ liberati sūt: vel si ex succo eⁱ⁹ et aceto supta epar iungatur:valet etiā tm si hō totus fuerit ictericꝰ

¶ De ictericia. Cap. xl.

Icteritia primo videam⁹ q̄d sit icteritia icteritia est imutatio coloris innati ī nō naturū. ōr icteria ab ictere q̄ est auis q̄dā:q; ī modū auis icteris viridis effigitur in hac pas. Ꝯsequēter ēt ōr alio nole iste morbus arcuatus morb⁹ ad silitudinē arcus celestis. vl⁹ ēt alio nole morb⁹ regi⁹ ad silitudinē regalis auis:qm q̄ patik hūc morb ū hꝫ color icterici totū viridē quēadmodū regalis auis:ſꝫ egritudis varietatē ꝛ humoris variak color cutis ī ꝟ morbo. ¶ Sūt ergo icteritie spēs tres. ſ. ictericia crocea ex col. nāli:icteritia nigra ex col. nigro. ꝛ icteritia viridis ex col. viri. ¶ Fit ei icteritia ꝟ mō dū colera existēs in epate ifcit sanguinē:ꝛ san. trahik ad cutim. cutis tūc intingik. ꝛ colorak. Et ſm q̄ varie sūt spēs colere:vt dictū ē:sunt varie spēs icteritie. Qñq; fit ictericia ex opilatiōe ifertioris porti chistis fell. Qñq; ex opilatiōe supioris ꝛ chistis fell. Qñ q; ex soli⁹ san. feruore. ¶ Si q̄ fiat ab opilatione inferioris porti chistis fell'. corp⁹ ab vmbilico iferi⁹ est infectū:ab vmbilico supi⁹ nō ē infectū: aut minus:ocli croci sunt. adest oris amaritudo:ꝛ dolor capitis:vētris idigestio:ꝛ egestio est valde colerica:vomit⁹ ꝟo adest colericus. Si ꝟo porus superi⁹ fuerit opilat⁹:corp⁹ ab vmbilico superi⁹ ē valde infectuꝫ:egestio valde colerica:vomitus ꝟo nō est sic infect⁹. vrina tm est crocea:nec sitis:nec dolor capitis:nec tinit⁹ aurium adsunt. Si ꝟo vterq; porꝰ opilat⁹ fuerit. ſ. superior ꝛ iferior:adest uria valde coloꝛata:ꝛ crocea:adest ēt fastidiū nec vomit⁹:nec egestio sūt valde colerica. ¶ Qñ si ex solo san. feruēte fiat icteritia adest corpis infectio:corp⁹ tactu calidissimū discernik:spāk circa dextrū ypocūdriū:sitis:dolor frontis. auris tinnit⁹:ꝛ tot⁹ corporis infectio:vrina colorata:cū spuma cōtinua:vomit⁹ ꝛ egestio crocea:ꝛ colera infecta. Et nota q̄ in icteritia crocea ex co. nāli apparet spuma crocea sup vrinā. In viridi icteritia appet uria viridis ꝛ ī nigra ictericia appet ī uria spuma nigra. ¶ Qñ si apa fuerit in epate p q̄s opilatio alicui⁹ porꝰ sit facta. et ex hoc

Spēs tres. Causa. Signa.

Prono-stica. ¶ctericia sit secuta: cognoscit p signa q̄ in tractatu de ap̄a-te epatis dicēt i lib. 5. ¶ Ictericia sit q̄nq; in 5e. acutis: q̄ si añ die septimū supueniat malū sig̃t. Sig̃t em̄ q̄ mā morbi exteriora petit: vel ꝓpter multitudinē ipi⁹ vel ꝓpter sui furiositatē cū augmētatiōe 5e. vel synthomatū. ꝟ em̄ est pessimū. ¶ Si post die septimū i acutis 5e. supueniat: t spāliter in aliq die crenco cū diminutiōe te. et remissione synthomatū et alleuatiōe pa. tūc bonū signuz ē. ¶ Fit ēt ictericia cū infectiōe melie: vt in splenetic̄is: et fit cū grauedine q̄dā in sinistro ypocūdrio ipi⁹ pa. ¶ Scōm igit varias spēs ictericie diuersificat etiā vrina. vrina igit rubicūda: vel subrubicūda in substātia mediocriter tenuis in principio vel mediocriter spissa in statu vel declinatione cum spuma crocea Cura. apparēte supr̄ ictericiā croceā sig̃t. Sed talis vrina cū spuma viridi supr̄ apparēte ictericiā viridē sig̃nt vrina inopos vel chilōos i substātia p totū spissa cū spūa nig. ictericiaz nigrā sig̃t. Synthōata cutuslz ictericie sūt dicta supr̄. Ꝺ ad curā intēdam⁹ Si q̄ ex feruore sā. vel cholere fuerit ictericia q: q̄si vno t eodē mō curāt: si ꝑ⁹ t etas ꝓmiserit et corpus fuerit plectoricū fiat minutio in principio de vēa epatica dextri brachij. Et hoc dico si nō febuci tauerit. Si vero febuciter post q̄rtū die fiat minutio: vt dictuz est: postea dek orizacara vel syrup⁹ acetosus cū aq̄ se. cōtū vl syru. dyaqlō supra script⁹ vl syru. iste optim⁹ in hac causa. ℞. se. cōtū. 5. ij. radicis apij anisi fe. petro. aspagi brusci acori et cipi ca. ve. epatice. añ. ℥ß. 5. hec oia optīe bulliāt et colatura cū tīdē succi scariole et cycoree depurator̄ apponat et addito zuccaro fiat syr. postea cū mā fuerit digesta purget cū decoc. in ca. de dolore ca. et co. et sā. fctō dicta dek triphera saracenica simplex i mane vl ori. vel pſilitic⁹. vel dyaprunis: vel zuccarū ro. vel aq̄. 5. ß. reubarbari q̄ō i succo scariole p noctē iacuerit addito syrupo viol. q: mirabilr vz. ¶ Et ca q̄ dicta sunt i opilatiōe epatis et ca. cā in hac cā valēt. Inungatur epar bis vel ter i die ex oleo vio. ro. populeo t sithy⁹. Succ⁹ pētaphilō in q̄ distēpatū sit oribanū al. limatū si in potu detur soluit ictericiā. ¶ Pille optime ad ictericiam. ℞. aloes scamonee. añ. 5. q̄rtis. agarici. 5. v. succi cupatorij. 5. iij. formētur pille cū succo ēdiuie t dētur ꝙm vires. Itē ius cicerū rubatū mirabilr vz: t spāliter si cū succo endiuie cycoree se. et apij coquant. Syru. ēt dyaqlō in ca. de distēpātia t opilatiōe epatis et ca. cā tacta dict⁹ dek. tria sandali dyarodon t hmōi tribuant. Si vero febuicitauerit lactuce scariola t huiusmōi cocta. t cū acetovel succo citrangulorū vel agresta ꝑparata cōedāt lac amig. farinā ordei t huiusmōi comedāt lac se. cōtū bibāt cādi pēdicas micā pānis lotā cū zuccaro comedāt. si vero nō febuicitauerit pullos sturnos pdices phasianos pisces petrosos aspagos brusculos lupulos. t brodiū cicerū ꝑparatū: sicut dictū ē supra t similia cōedāt: vinū subtile t ymphatū bibāt cū lacte se. cōtū. Si vero ictericia fuerit ꝓpter splenis vitū curet splē cū syru. aperientib⁹ opilationē ipi⁹ splenis cū purgatiōib⁹ t vnctionib⁹ et emplastris. De quibus deo dāte in proprio tractatu loquar.

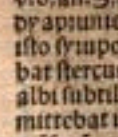

Additio. Cura ꝓpta ad ictericiā tā sparsā p totū corp⁹ valde antiquā. vtat aliquibus diebꝫ syru. facto ex capufolio scolopendria epatica ca. ve. adiāthos et seminib⁹ cōibus: post sumat hāc lotūrā. ℞. seri lactis capuni lib. j. reubarb. bonj. 5. ij. pulpe colloq̄ntide spicenardi. añ. 5. j. zuccari ro. et vio. añ. ℥ j. det in mane. Itez det cōtis triphera saracenica dyaprunis. et tria sanda. q̄s ꝙ. ¶ Iurauit q̄dā mihi q: cum isto syrupo experimentato plures ictericos curauit. Accipiebat stercus asini recēs et ipm ponebat i duob⁹ cyathis vini albi subtilis: et pur: et ipm manibus malaxabat: deinde ꝓmittebat ipm stercus facere residētiā: et de vino clariori ad mēsurā vnius cyathi tribuebat in potu ictērico: deinde faciebat ipm i lecto bñ cooperire: statiz sudabat: t vinabat t sic mā ictericie optīe euacuabat. t ꝟ experimēto dixit se vltra. xx. ictericos curasse. ¶ Quidā curabat ictericos accipiēdo stercus añ dictū t faciebat exiccari: et exiccatū permiscebat cū zuccaro: t simul mixta in potu cū vino alb. subtilu dabat mane ad bibendū. ¶ Syr. mirabilis ad ictericiā. ℞. succi absinthij fumiterre t cycoree depurati. se. cōtū et ordei mūdati quātū ꝑdicti succi: t zuccari. q. s. Et sumat de eo ictericus quotidie cū lacte. se. cōtum: qm̄ miro mō valet. ¶ Cōtra calefactionē epatis t ictericiā. ℞. scolopēdrie epatice graminis. añ. ℥ß. j. viol. 5. iij. florū boraginis. 5. j. cassieh. mūda te tamarindi. añ. 5. ß. mirabolanor̄: citrinor̄: et indoū. añ. 5. j. ß. reub. 5. iij. fiat decoctio in aqua tpentur reubarbarū et mirabolani: t colature addant cassieh. t tamarindi: t detur tepida in aurora succi vel radicis panis porcini. 5. iij. vz ictericis succi rostri porcini. 5. iij. valēt si plurices sumatur.

¶ De ydropisi. Cap. xlij.

Dropisis Est error digestiue ꝟ tutis epatis tumorē t istationem ꝟ membrorū ꝓter naturā generās dū em̄ ꝟ⁹ digestiua in epe debilitat hūores supfluj generant: q̄ ab actiōe nature de derelicti a membris ad ex Cause teriora expelliunt: vñ exteriora instātur. ¶ Ex distēperātia em̄ calitatis: friditatis: hūiditatis t siccitatis: errat virtus epatis digestiua: t sic ex errore ipi⁹ ꝓtingit siue consurgit ydropisis vt dictū ē. ¶ Et ex nimia ēt retētiōe mēstruor̄ t emorroydar̄ vl fluxus sanguis fit ydropisis: dū. n. dicta cō sucta sūt fluere ꝑ suas regiōes: t retinent ꝓter nām: ꝟtutes oppilāt t ghiant supfluitates in epe: ex qb⁹ membror̄ inflatio t tumor ꝓter nām sequit. ¶ Ex supfluo etiā fluxu emorroydar̄ mēstruor̄ t sixuz ꝓter nām exoluūtur spēs t debilitant ꝟtutes t supfluitates ex indigōne ꝓsurgēte corp⁹ dissoluūt t inflatio seq̄tur t tumor ꝓter nām t sic fit ydropisis: Spēs q̄ ēt ex supflua retētiōe t supfluo fluxu ꝑdictor̄. ¶ Ydropisis tuor. q̄tuor sunt spēs. s. Leuco flegmatica: hypposarca. vl anasarca tympanites t ascites. Leucoflegmatica est spēs ydropisis Leucho flegma-q̄ fit ex distēperātia friditatis vl hūiditatis. t ꝺr a leuco q̄ ē tica. albū q̄si ex flegmate albo fit. vrina ē pallida subpallida hahypo-ropos glauca lactea alba mediocriter tēuis ad spissitudinē sarca. tñ accedēs i ꝓncipio vl ꝓ totū spissa lōgo tpe ꝓcedēte i hac spē apparet superficies corpis alba t molli. vehemēs istatio totī⁹ corpis t digit⁹ carni ipressus signū faciamis. fac. 5 postea caro paulatī insurgit. Hypposarca vl anasarca est spēs ydropisis q̄ fit ex distēperātia friditatis t siccitatis. Et ꝺr. a hypo q: ē sub t arca q̄ō est caro q̄si posita sub carne: vl q: fit ꝺ mā posita iuxta carnē sicut ex sāguie aq̄so ꝑ oia corpis ipso t diffuso vñ corp⁹ istat 5 nō vehemēter: t caro eor̄ fetet. Et q̄nq; caro putrefacta emittit: vria pallida: vel subpallida. karopos lactea vl alba mediocriter tēuis i ꝓncipio vl ꝑ medīū totū spissa longo tpe appet ꝓcedēte. Et iste due spēs. s. Ascli-leucoflegmatica: t hypposarca curabiles sūt: si bōa adhibea-tes. tur sollicitudo t cura. ¶ Et tertia spēs q̄ ꝺr. ascites q̄ fit ex distēperātia calis t hūidi: ꝺr ab ascis q̄ ē vē. q: eor̄ vēter si pcutit cū manu resonat i modū vtris semipleni. Ad ē istatio vētris t imoderata corpis ꝓsūptio: extremitatū ḡcilitas. narū acumē: ocloꝝ ꝓcauitas t rotūditas: vria ruffa. vel subruffa: t ꝑ totū spissa lōgo tpe ꝓcedēte t linēa. ¶ Tympā-Tympa-tes ē q̄rta spēs ydropisis: t fit ex distēpātia ca. t siccitatis. nites. Et recipit ꝟ passio sikitudiariā denoiatiōez a tympāo: q̄si si vēter illoꝝ pcutiat ꝟsonat i modū tympāi. Adest istatio vētris: t pedū t alta sinthōata q̄ sūt i ascite sūt i tympāite tñ itēsiora. Et iste due spēs vix aut nūq̄ curāt. Fūt ēt ex debilitate ꝟtutis digestiue: t explīue: t imoderata vētositatis abūdātia q̄ ꝺ facili dissoluī nō ꝓt: t ꝺ icurabiles sūt iste Prono-due spēs. ñ q: o. no sint icurabiles: 5 q: difficilie sūt ad cu-stica. rādū. Ꝺdemi ei me vidisse neapoli plēs ascliticos q̄s magr̄ me⁹ curabat tpib⁹ meis: q̄ñ cū eo studebā cū curis. j. scribēdis. ¶ Itē no. q: sitis t tuor pedū sūt sig̃ familiaria i oi spē ydropisis: t nō eger̄t nisi modicū: et cū āgustia. Itē nota q: si tussis supueniat i ydropisi ē signū mortale: et ipāliter q̄ cū tussi rē eticiūt. Itē nota q: vt ꝺr ypo. in pronosticis. ydropisis cū se. acuta pessima: t reddit ibi ypo. fōnē hui⁹ dicēdo: infestat em̄ se. tūore t grauedine membror̄. Et hec oia mala Cura. sūt in ydropisi. ¶ Cura magri mei q̄ curauit plēs ydropicos: fiat pisio talis syrup⁹ ꝺ q̄ sumat q̄lz die. 5. j. ß. cum aq̄ fisler. vel sq̄nāti q̄sq; mā sit digesta. ℞. q̄tuor radi. cōtū calamēti ca. ve. endiuie scolopēdrie lingue bouis cappa. recentium q̄rcule ma. et mu. adiāthos mūdi radicis salicis berber. añ. ℥ß. j. asari ameos sileris mōtani. añ. 5. j. sq̄nāti spisce celtice et indice. añ. 5. vj. sanda. al. et rub. spodij. añ. 5. ß. se. cōtū cōtusor̄. 5. ij. et bul. oia in aqua. et tunc ex⁹ decoc. tis accipiātur lib. v. succi scariole lib. ij. succi apij t fenic. añ. li. j. ß. olim depuratorū. et zuccari: et melius dispumati. q. s.

¶ Digesta

¶ Digesta mā purget cuz pillis ad ydropisim magri mei erptis. Purgatiõe ei illarū vidi quēdaz ydropicū p cūdem fuisse cura tum. Re. v. generū mirabolanoꝝ. añ. ʒ.ſ. tyurbith ʒ.ß. succi eupatorij. ʒ.ij. spice celtice spicenardi maratri florū rosmarini nucis indicenucis mus. añ. ʒ.ſ. cuscute seme thimi epithimi. añ. ʒ.ij. ß. anisi. fen. cardamo. ana. ʒ.ſ. reubar. reupōtici. añ. ʒ.ſ. ß. sa. cō. sal. nitri. añ. ʒ. ß. quercule ma. rini. añ. ʒ.ij. esule. ʒ.ſ. aloes epatici. ʒ.iiij. lapidis lazuli lotī. ʒ.ij. ß. cōficiant cū succo absinthij vel ebuli in cānello in pasta decocti qō mel⁹ ēvl salte cū succo fenicu. ⁊ denī ex eis. ʒ. ij. ß. pa. qñ sunt exptissime in ydropisi. ¶ Alie pillule optime ad asclitē. Re. reubar. corticis mirabol. citri. añ. ʒ. v. agarici. se. famē. añ. ʒ.ſ. epithimi cuscute. ſ. cōmun munda. añ. ʒ. ij. ro. ʒ.ſ. se. scariole. ʒ.ij. ꝑsice cū succo radicis ebuli i cānello i pasta coctī ⁊ denī ex eis. ʒ.ij. ß. ¶ Itē succ⁹ radicis ebuli ad quātitatē. ʒ.ſ. dat⁹ p̄⁹ coct⁹ i cānello i pasta: miro mō valet. Itē. ʒ.ij. de pul. epitis lupi exiccati date miro mō valēt
Experimentū. ¶ Itē. ʒ.ſ. frōdū laureole infuse p̄⁹ p triduū i forti aceto postea siccate: ⁊ puluerizate: ⁊ date i sero cuz syrupo ro. vel viol. olb⁹ ydropicis. ⁊ spāl⁹ in frida cā nil exp⁹ hoc luem. Itē emplm lazariuū qō i cura ḡrtane scribit a magro meo exptū quia cuz eo plures ictericos ⁊ ydropicos curauit. Trocisc. magri mei in asclitē optimi. Re. ro. siccaꝝ. ß. ʒ. v. berberis. ʒ. vj. se. scariole portulace citrulli. añ. ʒ.ij. semis aptis. ʒ.ſ. spice mastices lacce reubar. añ. ʒ.ij. fiāt trocisci ex q̄busq̄ lubet die accipiendū cū aq̄ decoc. ēdute: vel scolopēdrie: ⁊ sit q̄libet trocisc⁹ ponderis. ʒ.ſ. ¶ Magr me⁹ mittebat ydropicos ad sudatoriū ꝑpe Neapolin: ⁊ q̄lubet die ac nocte faciebat eos intrare bis vl ter. postea faciebat eos tre ad bal. arc⁹ ⁊ circuli: ⁊ in exitu bal. faciebat eos vti dyalacca. ⁊ trocisc⁹ supradictis: ⁊ faciebat mūgi vētres ⁊ lat⁹ splētis ⁊ epatis cū marciato agrippa oleo laurino ⁊ ſilib⁹. Et si nō fueris ꝑpe ß bal. fac ydropicos vti bal. falso fultu. vl alumioso nāti: vl artificiali: sctō vel hoc bal. Re. tribuloꝝ marioꝝ radicis ⁊ teneritatis ebuloꝝ polycarie ma. ⁊ mi. iunipi foliorꝝ lauri salue rute pulegij salute ſpilli. añ. hec oia i aq̄ maria vl salmatina: ⁊ modico vio bullīāt: ⁊ istulek sepe: ⁊ sepi⁹: ⁊ mūgak: vt dictū ē. ¶ Itē si vēter pedes: ⁊ cetera loca corpis sunt ifiata ad deponēdū tumorē ipoꝝ mēbroꝝ terāt tribuli marini cū tātūdē sterco. bouū sicci ⁊ epithimek: vl ex sol lumacijs cū corticib⁹ suis: ⁊ pauco sale tritis: q: multū valēt epithimata hac cā. Altra bile. ¶ Optimū cataplasma ad deponēdū quēlz tumorē. Re. flor camo. melliloti costi spicenardi. añ. teranť vt cū tātūdē stercoris bouini misce: ⁊ oia in forti aceto: vel aq̄ salsa bul. ⁊ addita faria ordei fiat ex eis cataplasma supra ventrem ⁊ pedes: ⁊ cetera loca tumefacta qñ est mirabile. Itē emplastationes: ⁊ cataplasmata dicta i ca. de tumore testiculoꝝ i hac cā valēt: ⁊ hmōi tumorē deponūt. ¶ Magr me⁹ istos ydropicos marie inflatos ⁊ tūctactos i turno ca. cū extract⁹ fuit panis. ō. aliquā tabulā i eo positā eos faciebat intrare pfices ⁊ sudare: pñt ēt subterrari sub arena ca. vl
Modꝰ eadem. q: ad gulā: ꝑt fieri i tpe mitū ca. vt in dieb⁹ cāicularib⁹: vel exponāt soli: vel i furno ca. subterrētur. ¶ Illinitio ad edu cēdū aquaz ydropicoꝝ. Re. succi cucu. asinini farine orobi eris vsti. añ. distēpenk cū aq̄ vel succo lilij celestis: ⁊ illiniat ex eis vēter lūbi: ⁊ pect⁹ sepe: ⁊ purgabit mā pvrinā. ¶ Alia linitio ad idē. Re. pulpe colloq̄ntide cucu. asinini recē. añ. ß. ſ. frōdū laureole triduo i aceto. ikusoꝝ tridē ex hiolinitat vēter: q: mirabilr educit aquā ydropicas. ¶ Itē cūatio aq̄ i tibro. fit p incisiōez. ſ. vt icidat vēter trib⁹ digitis sub umbilico ⁊ stuello imposito aquā q̄ ide exierit paulati: ⁊ p iter valla exire pmittas. qō si exierit ex vētre tpi⁹ ydro. aq̄ q̄dā nigra ⁊ fetēs i modū amurce olei nig. ⁊. spissi: tūc os incisōis claude: ⁊ vlteri⁹ nō itromittas te de tali ydropisi: q: incurabilis ē. qō si exierit aq̄ clara ⁊ citria nō fetēs: tūc curari potest i hūc modū imittat i pdcō foramie stuell⁹ in medio pforat⁹ in modū spinule vegetis fact⁹ ex argēto auricalco vl ere vl ligno ⁊ cū fascia liget fortiter post spatul. ipe stuellus: ⁊ p spinullā extrahas ō ipa aq̄ modicū ⁊ postea obtura ac si extraheres vinū deregete: ⁊ deinde ꝑforta nāz cibis et potib⁹ ꝓuenientibus ⁊ iteruz de ipa aq̄ extrahas ⁊ postea cibū: vel potū des ⁊ sic p multos dies labores in extrahēdo dictā aquā: ⁊ in cōfortāda ꝑtute ⁊ si ꝑmittas ipaz aquā subito exire nec in mita quantitate: q: statim eger posset deficere. ¶ Cōsideres ēt apho. ypo. in scōa pticula dicētē ꝑs mitū ⁊ repete ⁊c. Si tgī hui⁹ apho. sciaz mēote ꝓmēdes i obꝑuādo ei⁹ ꝓcepta: ydropisiz curare p incisiōez poteris cur ādos Si ꝑo subito ⁊mordiate: ⁊ in mita q̄ntitate sil: ⁊ semī ipam aquā ydropicoꝝ exire ꝑmiseris incides i vituperiū ⁊ dedec⁹. Vidi cyrurgicū q̄ vidit quēdā nobilē ydropicū. ⁊ inq̄ vultis q̄ eū cure: cui parētes direxit volum⁹ ⁊ statim incidit ipsuz sub umbiculo: ⁊ aq̄ citrina statiz incepit exire: ⁊ ipe tāqz patu⁹ vnā lagenā ex ipa aq̄ in pumavice extraxit ⁊ euacuat⁹ ē venter: et ille ait parentibus: curatus est ydropicus ⁊ liberatus. In sequenti vero nocte ꝓpter subitā euacuationē ⁊ multā mortuus est: ⁊ sic cyrurgicus fuit in morbis periculo.

Additiões pilse experte ad ydropisim ⁊ pedū tūoꝝ: ⁊ aquaz citrinā mirabilr euacuātes. Re. plpe colloq̄ntide seraphini. añ. ʒ. viij. dyagridii in coctano vl pasta coctī. ʒ.iij. salisgēme. ʒ.ſ. cōficiātur cuz succo absinthij: da. ʒ.ſ. ß. vl circa fūt ei mirabiles: et in plurib⁹ pbate.

¶ Syrup⁹ ad quālz spēm ydropisis. Re. aq̄ decoc. radicum cōiū et ordei mūdi lib. j. ⁊ succi radicū cōiū: et ordei mūdi lib. ſ. succi radicis sambuci: et ebuli. et tenereitatis cimarū coꝝ fumiterre absinthij. añ. ʒ.iij. mel. q.ſ. ¶ Dixit mihi magr iohēs de florētia q̄ q̄dā teutonic⁹ fidedign⁹ dixit: q̄ curabat oēs ydropicos hoc mō dando eis in potu de tertio in tertiū: ō cētaurea maioꝝ puluerizata. ʒ.ſ. ⁊ seminis anisi carui. añ. ʒ.ß. pbauit ei in ꝓtib⁹. Et magr iohēs dama. dicit q̄ qñ dak cū aq̄ decoc. ameos ⁊ masti multū vigoratī⁹ opera tio ⁊ ꝑfert multū optationib⁹ splēt⁹. ¶ Pille q̄s ꝓposuit p q̄daz dīa pa. ydropisim. Re. trocisc⁹ q̄s ponit almasoris ca. de ydropisi pillaꝝ cochiaruz ⁊ aur. añ. ʒ.iii. dyagridii boni ʒ.ſ. ß. ꝑsice cū succo ebulī cocto cū cānello in pasta involuto ⁊ i furno posito dedi. v. vel. vj. vicib⁹: ⁊ ē alleuiata pa. de tur de tertio in tertium. ¶ Electuariū magri mei optimum ad ydropisim. Re. aristo. lō. ro. cētaure minoris q̄rcule mato. ⁊ min. lacce sq̄nāti ligni al. ro. añ. ʒ.iiij. spice semē aptis. cubebe fistici ysopi gar. marubii sticados Cynamomi. añ. ʒ. viij. ameos mēte. añ. ʒ. v. zuccari melī. q.ſ. ¶ Syrupus ad ydropisim. Re. radi. ebuli filipēdule herbe vētī maioris medie et minoris yreos. añ. fiat cyrupus. ¶ Ad ydropisim de frigida cā euacuās aquā. Re. agar. aristo. lon. ⁊ ro. añ. ʒ.ij. ß. succi cucu. asinini siccati. ʒ. ß. serapini. ʒ.ij. q̄ dissoluāt in succo radi. yreos gar. vel spice masti. añ. ʒ. r. fiāt pille cū vino aromatico vel decoc. radicis lentistici. ¶ Alie pille valēres in frigida ⁊ timpanite. Re. ye. ʒ.vj. serapini agar. salis indi corticis mezereō. flor sq̄nāti succi eupatorij. añ. ʒ.ſ. euforbij. ʒ.ſ. ß. turbith. ʒ.vij. succi absinthij. ʒ.ij. succi radicis yreos. ʒ.ij. fac pillulas da. ʒ.ſ. cū aq̄ ēdiule succi yreos. ʒ.iij. mane sūpte solunt nām vētris. r. vicib⁹ ꝑseruāt longo tpe ab inflatione pedū ⁊ ob ydropisi ⁊ bibik crudus. ¶ Succ⁹ radicis sanguicti cum ormelle datus tuuat ydropisim. Itē granū euforbij in ouo sorbili datū. Tria gña allielegi trita: ⁊ cū vino al. ⁊ bono data euacuant multū vnā in ydropicis: syrupus de radicibus ⁊ seminib⁹ cōmunib⁹ in omni ydropisi valet. In principio valet decoctio spicenardi in sero caprino. sero ⁊ mane ⁊ qñcūq: q: longo vsu curat.

¶ De passionibus splenis. Cap. xlij.

Pures in splene gñant passiões: sicut est opilatio duricies tumor ⁊ hmōi cū eis splen hēat depurare epar a superfluitate melācolica q̄dq̄ impedit et⁹ opatio sic q̄ opilat ⁊ indurat ⁊ tumescit. Et hoc accidit qñ q̄s longo tpe vtit dieta generāte melā sicut sūt carnes vaccie porcie bubaline caprine dactyli ⁊ legumia ⁊ cibaria hu. grossū generāta: ⁊ cū q̄s laborat ⁊ fortiter sudat deinde subito infrigidat ⁊ lōga egritudine cū q̄s spāliter in ea nō est vsus bono regimine in dieta: sicut ē ḡrtana ⁊ hmōi: cū multā aquā frigidā in egritudie potauit infirm⁹ ex quib⁹ omnib⁹ melācolia generata in multa q̄ntitate splē qō ē suū receptaculū replet et distēdit: ⁊ ipz ꝑter nām inflat. Et signū distinctiuz huius est q: hec inflatio ⁊ distētio nō sp eadem ꝑmanet: sed nūc aduenit: mō recedit. ¶ Signa splenetico⁹ ⁊ q̄ humor melācolicus sit in causa: et spāliter si non fuerit caletactio epatis sunt hec vna talū apparet citrina vel subcitrina. colorata et limpida et tenuis: et p totū virgulata adest tu-
Signa

mor sub sinistro hypocõdrio: qñq; cũ dolore grauedine: añ
prãdiũ melꝰ se hñt ꝯ post. ⁊ spãliter cũ comederit cibaria
indigestibilia mestaq; gñantia. de q̃bus dictũ ẽ supra. Sũt
eñ pigri ad motũ ⁊ graues valde i cortis ⁊ ptibus interior
bus: ⁊ spãliter qñ legumina. ⁊ cibaria grossa comedãt vt di
xi: ⁊ cũ volũt gradus ascẽdere scalarũ vel mõtẽ multũ labo
rãt ⁊ anhelitũ cũ difficultate attrahunt. sic ꝙ siqs obturet
os in illo ascẽsu ꝯ statim suffocaret. Adest ẽt plꝰ ventris
ꝓstipatio: ⁊ si ꝑ lõgũ tps durauerit adest tori⁹ corpis disco
loratio: extremitatũ gracilitas: dolor sinistre ptis capitis: ⁊
qsq; san. p sinistrã narẽ emittit. ¶Que pa. si diuturna fuerit.
⁊ in sclirosim ꝟuersa fuerit: grauiter curat. qõ palã ẽ videre
cũ sinistrũ latꝰ diu extiterit durum tot⁹ vẽter creuit: facies
pallescit. ⁊ collũ macrescit. ⁊ tibie qsq; rũpunt ⁊ tristat ifir
mus: piger existit ⁊ sitia accũtia appent. Aliqñ opilat splẽ
ex mã ꝑ calorẽ ⁊ ebullitionẽ ibidẽ inspissãta. qõ cognoscit
ex tumore ipsi⁹ supradicto ex se. léta si fuerit tũm apa ex hu.
frido. Si vero ex ca. fuerit dolor erit acut⁹ ⁊ feb. acuta. Apa
ta ei i splene epate stõacho costis. ⁊ i hmõi interioribꝰ ee nõ
pñt q̃n se. ea sp cõicet. ¶Aliqñ vero fiũt p̃dicte egritudies
splenis ex cho. cũ nimis supabũdat. ita ꝙ nõ solũ a ristim
fellis. sz ẽt ad splenẽ ꝑ icõtinentiã mittitur. ⁊ tũc via talũ
appet colorata ⁊ tenuis vẽtris fluxꝰ. dolor i sinistro hypocũ
drio pũgitiuꝰ totũ corpꝰ croceo colore infectum. sitis. otis
amaritudo. vigilia. ⁊ sitia colere accũtia. ¶Syrupꝰ magi.
met ad vitia splenis optimꝰ. Ꝛ. corticis radicis feni. capa
ris apij. añ. ʒ. i. se. scariole anisi fẽ. añ. ʒ. iij. spice sq̃nãti. añ. ʒ
ß. ca. ve. frõdiũ tamarisci salicis corigiole maioris. añ. M. j.
cassieſi. cuscute cardamomi. añ. ʒ. q̃rtis. scolopẽdrie frõdiũ
scariole boraginis anisi frõdes. añ. xxv. aq̃ ⁊ aceti li. iij. cõtu
sa in p̃dicto aceto. ⁊ aq̃ ꝑ diẽ ⁊ nocte taceãt. deinde vsq; ad
medietatis cõsumptionẽ bul. ⁊ addito zucca. fiat syrꝰ. in q̃
colato ponat. ʒ. ß. croci optimi puluerizati. ⁊ dek mane quo
libz. ʒ. j. ß. ó hoc syrupo cũ aq̃ salicis. ⁊ tamarisci quousq; mã
sit digesta. ¶Deide purget cũ pilulis sine q̃bꝰ esse nolo. vel
cũ aur. ⁊ arthenticis. vl cũ pilulis istis. Ꝛ. spice. ʒ. ij. agarici
reubar. amomi epithimi masti. croci costi camedreos. añ. ʒ.
j. ß. myrhe cynamomi sq̃nãti garioſi. añ. ʒ. ß. aloes epatici. ʒ.
iiij. cõfice vino: ⁊ dẽtur ex pilulis. ʒ. ij. ¶Uel purget cũ de
coc. kali. Ꝛ. scolopendrie ca. ve. epatice radicis rubee mato
ris pantarie. añ. M. j. se. feni. apij sq̃nãti anisi. añ. ʒ. ß. se.
cõtum ꝓtusoꝝ. ʒ. ij. hec oĩa in. iij. lib. aq̃ bul. quousq; advnã
redeãt: ⁊ colent: ⁊ colature addat. ʒ. j. mirabolanorũ citri. et
indorũ. ʒ. ß. subtiliter pul. mane vero ꝑ stamineã colet: ⁊ ad
dito. ʒ. ij. zuccari dek totũ in potu in aurora. ¶Eodẽ modo
põt dare mirabolanos citrinos et indos si iaceant ꝑ noctẽ
in lib. j. seri capitini et mane cũ zuccaro ꝓpinent valet ⁊ hoc
mirabiliter ad hydropisim. ¶Post ellationẽ dek vnus de
trocisciis istis cũ decoc. capparorũ ⁊ scolopendrie: ⁊ ponde
ret quilz. ʒ. j. Ꝛ. corticis radicis capparis in aceto infusi. et
desiccati. ʒ. j. se. agnicasti aristologie lõ. scolopẽdrie. añ. ʒ. iij
oppoponacis. ʒ. iiij. radicis buglosse. ʒ. viij. cõficiant cũ ace
to p̃dicto. ¶Alij trocisci ad idẽz expti. Ꝛ. ro. ⁊ ʒ. spodij. se.
cõtũ portulace añ. ʒ. iij. ß. ⁊ grana. xv. reubarbari scolopen
drie licce. añ. ʒ. j. ß. croci. ʒ. j. cãphore. ʒ. ß. cõficiãtur cuz succo
salicis: ⁊ scariole: ⁊ sit quilibet trocisc⁹. ʒ. j. ß. dek in sero cũ
aqua p̃dicta: ⁊ etiã si fuerit epatis calefactio: ꝓbatũ ẽ. Pul.
ad vitia splenis optimus. Ꝛ. ro. ʒ. ß. spodij reubarbari corti
cis radicis capparis in aceto infusi scolopendrie siccc. añ.
ʒ. j. spice masti. policarie maio. ⁊ mino. añ. ʒ. iij. croci zuccari.
añ. ʒ. j. puluerizentur oĩa subtiliter: et recipiat pa. ʒ. ij. ß. ex il
lo pul. mane et sero cũ vino ca. ¶Alius pul. ad vitia sple
nis expert⁹. Ꝛ. anisi. ʒ. ij. zinzi. liquiri. capparis corticis ta
marisci. añ. ʒ. j. pipis lon. cardamomi silueſtris radicis aco
li. añ. ʒ. ß. apij. carui semi. ruthe cẽtauree cassiel. gẽtiane. añ.
ij. oĩa in subtile redigãtur pul. quib⁹ addatur lapidis lazuli
loti pul. ℈. j. dyasene: et dyantos. añ. ʒ. iij. feruginis ad pon
dus medietatis oĩm p̃dictoꝝ. oĩa dñ lota: ⁊ munda q̃ lauã
da sunt in vino optimo vsq; ad ipsius cõsumptionem vini
coquantur. deinde siccentur terant: ⁊ cribellẽtur. ⁊ vsui quo
tidie reseruent. ¶Electuariũ ad vitia splenis optimũ. Ꝛ.
corticis radicis capparis tamarisci in aceto triduo infusorũ
ana. ʒ. iij. squille asse asari piretri centauree maioris piper. ni
gri thimi nigelle apij radicis acrimonie. se. se. anisi. ana. ʒ. j.
reubarbari reupõtici. ana. ʒ. ß. zuccari. q. s. sumatur de hoc
electuario in sero quantitatẽ nucis cũ vino ca. Electuaria
ca. sicut dyaciminũ dyaspmatõ dyazinzi. dyacalamentũ pli
nij arcoticõ: ⁊ silia dentur. Exercitiũ ante comestionẽ inun
gatur. bal. in precedẽti ca. dictũ vel aluminosum: vel salsuz
fiat sepius. ¶Et si hec pas. antiquata fuerit et cum in ascit
tẽ cõuerti videatur fiat minutio de vena splenis manus si
nistre circa reuolutionẽ lune: vel vẽtose cũ scarificatiõe: vel
sanguisuge supra splenẽ apponant. ⁊ scõm vires sang. ex
trahat: deinde sepum aretinũ: vel caprinũ liquefactũ: ⁊ ad
dita cera: ⁊ modico masti. oliban: et olei fiat cerotũ: in quo
infundatur pecia lini: ⁊ supra splenẽ apponatur. ca. ¶Ũnguentũ optimũ ad splenis duriciẽ: ⁊ opilationẽ. Ꝛ. mucilla
ginis fenugreci. se. lini. se. althee oĩm. añ. li. ß. armo. in aceto
infusi ꝑ noctẽ. ʒ. iij. succi cyclaminis lib. ß. olei anetini. ʒ. iiij
olei ros. ʒ. ij. cere citrine. q. s. Euaporetur splẽ sepe ex filtro.
vel spõgia in aceto infusa ca. ex pssa: deinde abstergatur cũ
pãno lineo: ⁊ post ex p̃dicto vnguẽto inũgatur. ¶Alio vn
guẽtũ ad idẽ a magistro meo ꝓbatũ. Ꝛ. radicũ mal. bismal.
brãce vr. radicis silicis brionie. se. lini fenugreci: ⁊ lilij. añ. te
rantur: et in aceto bul. et mucillago ab his extrahatur: ⁊ ad
dito olei camo. ʒ. j. olei amigd. ⁊ mellis: ⁊ succi yreos. ana. empln.
ʒ. j. ß. gũmi edere. ʒ. ß. butiri: et cere. q. s. omni in malo terre
cõcauo bul. ⁊ inũguat splẽ ex isto vnguẽto. ¶Emplastrũ
optimũ ad splenis duritiẽ. Accipe malũ terre mundũ ab ex
teriori cortice herbã cicutã cũ radicib⁹ lilij: brãchonis visi
fol. sinapis ruthã salutã rosemarinũ. añ. terãtur: et in aceto
fortissimo vino: et oleo. añ. coquãtur quousq; oĩa liquores
cõsumãtur et addito armoniaco. et cera oĩa insimul incor
porentur: et supra splenẽ emplentur. ¶Itẽ saccul⁹ plen⁹ limo
mole ferrarij: et pul. aristo. in aceto ca. sepe ponatur. et ex
primat et splen applicet. ¶Aliud ad durinẽ splenis. em
plastrũ probatũ. Ꝛ. armoniaci: ⁊ in aceto forti per noctẽ ia
ceat. ʒ. iij. mane ꝙo liquefac. et in mortario cũ pistello ferreo
circũducat diu: pmiscẽdo sibi pul. spice. ß. ij. se. lini fenugre
ci florũ camo. farine ordei. añ. ʒ. ß. et supra cortũ extendat ⁊
applicet splen: et hoc fiat corpore pr⁹ purgato cũ supradi
ctis medicinis: vl cũ dyasene acuato cũ euforbio. ⁊ simlib⁹
Empla. cũ vt ait Raf. non dñt appõi nisi pr⁹ purgato pre
cedat. ¶Aliud emplastrum ad idem. Ꝛ. frondium tamari
sci: ⁊ salicis. ana. M. j. coquantur cum aceto fortissimo vsq;
ad consumptionem aceti: deinde pistentur optime: ⁊ adita
farina ordei. se. lini fenugreci et radice bismalue trita cum Pillule
arungia porci liquefacta omnia conficiantur: et emplastrẽ mirabi
tur supra splenem patientis. lees.

Additio. pillule mirabiles contra vitia splenis et epatis aut cõtra opi
lationes et dirities. et sclirosiz ꝓpõ mẽbrorũz Ꝛ. mirabolanorũ: kebulorũ: ẽblicorũ: bellericorũ
indorũ. nardi cleboti nigri armoniaci: costi cy
mini capparũ cẽtauree minoris. se. agnicasti: lapidis lazuli
abluti: dauci: croc. aristo. ro. colo. polypod. agar. sene. tu. ar
mo. garioſilorũ. añ: ʒ. j. splenis canis desiccati. ʒ. ij. reubarb.
quantũ de oĩbus aloes tñ ad pondꝰ reubar. ⁊ oĩa predicta
cõfice cũ succo absinthij. ⁊ si vis acuere eas cũ dyagri. appo
ne de ipso cocto in pasta. vj. partẽ. vel secundũ ꝙ videbitur Syrupꝰ
expedire ad soluẽdũ magis vel minus. ¶Syrupꝰ optimus ꝓbatꝰ.
ad vitia splenis ꝓbatꝰ per me. Ꝛ. radicis raphani buglos
se corticis radicis fraxini: ⁊ tamarisci. añ. M. j. sene mara
tri feniculi cunarũ edere ⁊ ebulorũz scolopendrie. añ. M. ß.
oĩa in tribus lib. aque ⁊ tribus vini coquantur quousq; ad
medietatẽ deuenãt: ⁊ aditis zuccari. ⁊ mell. lib. j. ß. fiat sy
rupus ⁊ persecte coquat: in quo addatur reubarbari. ʒ. iij. ⁊
reupõtici. ʒ. ij. da. ʒ. ij. oi mane cũ decoc. carui: qñ est mira
bilis. Item si dentur camomile armo. ⁊ corticis rad. tama
risci. añ. ʒ. ij. cum decoc. carui: miro modo valet ad predicta. Oleum
¶Itez splen hyrci coctꝰ: ⁊ pul. et datꝰ multũ cõfert splenetici. mirabile
¶Oleũ mirabile ad splenis opilationẽ ꝓbatũ ꝑ magi etc.
strũ meũ: accipe floꝝ genestre: ⁊ in oleo veteri pone eos ad
medietatẽ: ⁊ sub fimo ca. per. xv. vel. viginti dies dimitte: et
fiat sicut vnguẽtũ: cola et vsui reserua inũgendo: vel fricando
splenẽ iuxta ignẽ. vl solẽ. ¶Unguẽtũ ad splenẽ. Ꝛ. olei
tamarisci: olei fraxini: olei muscellini: olei sq̃nanti. añ. ʒ. iij.
oppopõacis. armo. i aceto ꝑ diẽ naturalẽ infusi. añ. ʒ. ij. suc
ci fumiterre

ei fumiterre.ʒ.ſ.miſceank:ꝛ fiat vnguētū. ¶ Aliō ad idē. Ꝛ oppopōacis galbani in aceto ꝑ diē ꝛ nocte tēpatt ſiue laudani.añ.ʒ.ſ.ſeraptni.ʒ.ß.coq̄nt in aq̄ dec.ſcolopēdrie tāarſci fumiterre cappꝛi vl' olei ei' añ.quātū vl' tibi vſq; ad ꝓſſptionē ita q̄ nō reſtēt niſi gūme poſt adde olei fratini olei tamariſci:olei ſq̄lle:olei muſcellini:olei capp.añ.ʒ.ß. incorpenk oīa,ſimul:ꝛ de vna pte fiat vnguētū.ꝛ de alia emplm. ¶ Jtē cymini pul.ʒ.ſ.ponak.ō.teſtā madefactā ad vapoꝛez aceti.ō.ca.lapidē ꝓiecti aſpgak pul.ꝛca.ſplent dolēti appliceſ. ¶ Aliō dolou ſplenis vʒ agaric' manifeſte:ꝛ ſyrup' rabicis ebuli.vʒ.Et arūgia gal'.cū ceroto de lilio ꝛ armoniacū diſſolutū i aceto addita ferueti.ʒ.ſ.ß.fenugre.ʒ.ſ. ¶ Unguētū ad ſplenē duꝛ ꝛ opillatū optimū magri mei. Ꝛ .aggrippe:dyalthee:maciatō:olei laurini:camōellini.añ.ʒ.ß. cere.ʒ.ſ.ß.oīa i malo terre ꝓcauo bullitā:ꝛ i fine,addak cera.

¶ De ſcabie ſeu puritu. Cap.xluij.

Cauſe. SCabies ſeu puritꝰ fiūt ex ſuppfluis humoꝛibus q̄ ad cutis ſupficiē trāſmittūtur. In q̄b' mā aut eſt ſanguis cui cholera admiſcet:q̄ forte ꝓuerſa eſt in melācholiā: aut mā cui admiſcet flegma ſalſum. Eſt ei q̄dā ſcabies hūida.ꝛ q̄dam ſicca ad groſſitudinē declinās. Et tūc cāe gīantes puritū ꝛ ſcabiē fūt ſikes q̄ſi:ſz tm ſunt fortiores cāe gīantes mām ſcabiei q̄ q̄ generāt mām puritꝰ.ꝛ ſikes ſunt he cāe cauſis gīantib' pediculos furfures ſerpigines:ꝛ impetigines q̄

Signa. ad gīationē ꝛq̄ ad curationē. ¶ In ſcabie igit māifeſte ſigna appent.ſ.ſcabies ꝛ puritꝰ ꝑ totū coꝛpꝰ ꝛ maxie in inferioꝛib' ꝑtib',circa nodos:ꝛ tūcturas vtna taliū appet citrina:ꝛ aliq̄ ruffa incēſa ꝓp ipm flegma ſalſum q̄bi naſcit ēſtitate coleſ:ꝛ adeſt vīa mediocriter tenuis cū ad hūc ē i digeſtū:vel mediocriter ſpiſſa cū ad digōnē appꝛopiquat

Cura. adeſt coꝛruptio digōnis:ſalſedo oris dolor capitis:faſtidiū ꝛ puritꝰ ꝛ ſcabies ꝑ vniuerſum coꝛpus. ¶ Cura igit hmōi egritudis ꝓſiſtit i dieta ordināda:ꝛ ſyrupis vtilib' exhibēdis poſtea i purgādo hūo.aduſtos et flegma ſalſum poſtea in bal.ordināndo:vltio inūgēdo coꝛp':ō q̄b' olib' dicā. Ꝓmo igit dieta ordinet frida:ꝛ hu.dādo i cibo et potu:ꝛ ca.ꝛ ſicca cibaria ſubtrahāt ur. Poſtea q̄ſz manne iſti' ſyrupi dek.ʒ.ſ. ß.q̄.Ꝛ.ſe.fe.ꝛ anett.añ.ʒ.ſ.polipodij q̄rci.recē.ʒ.iij.hec oīa ꝑ diē ꝛnocte i aceto tacear:deide i aq̄ coq̄nk vſq; admedietatis ꝓſptionē:colatuꝫ adō ſucci lapacij.ʒ.iiij.ſucci fūteri ꝛ ſcabio.añ.ʒ.viij.ſucci tapſi ꝛ bar.uj.oēo iſti depurati cū ꝑdicta dec.addātur et fiat ormel additis li.iiij.mellis al.di ſpumat cū ꝑdicto aceto:i q̄ ſteterit radices maratri:ꝛ dēk q̄ uſq; mā ſit digeſta:vl' digerak mā cū ormelle cōpoſito ō ra

Pilule aperie. dicib' vl' cū ſyrupo acetoſo:vl' ortzaccara:vl' cū aq̄ deco.ra. vl'ſe.ſe. ¶ Poſtea purgek cū pilis de fumoterre vel cū ormelle laxatiuo ꝛera ruffini vel ꝛeralogodiū vel cū pilis ō. v.ꝗlib':vl' cū hiq pilis ma.mei ad flegma ſalſū ꝛ ſcabiē expuls.Ꝛ.ꝛera ruphini:catartici imptal.laxatiui.añ.ʒ.ſ.turbith colloq̄ntide agarici hermodactyl'.añ.ʒ.ſ.eſule.ʒ.ſ.radicis bdelij.ʒ.ſ.ß.ſe.fe.anett.añ.ʒ.ß.ꝓficiāt pul.cū ꝑdictis electuarijs:ꝛ formēk pille in modū cicerꝛ da.xv.vel.xix.plus vel minꝰ ꝑm ſtutē. ¶ Alie pille ad idē optie. Ꝛ.mirabolanoꝛ citrinoꝛ ro.ru.añ.ʒ.iij.dyagredi i pomo cocti.ʒ.ſ.aloes epatici.ʒ.iij.ꝓficiātur cū ſucco ablinthij:vel fumuterre deo ʒ.ij.bus vl' ter.ikra.ſpaciū vnꝰ mēſis ꝑcedēti digeſtiuo. Pille alie optime ad purgādū flegma ſalſum ꝛ hūo.aduſtos pbate. Ꝛ.cuſcute epithimi agarici ellebori nigri.añ.ʒ.ß .reu barbari corticis mirabolanoꝛ citrinoꝛ.añ.ʒ.ſ.ß.aloes dyagridij.añ.ʒ.ſ.maſticis.ʒ.ſ.roſ.viol'.añ.ʒ.ß .cōfice eas cum ſucco ſe.ꝛ deo.ʒ.ij.ß.ex eis. ¶ Jtē pille tacte ex.ʒ.ij.ꝛere ruphini ꝛ.ʒ.ſ.ꝛerepigre Galieni ꝛ formēk pille in modū cicere ꝛ dentur.xv.plus vel minus ꝑm vires valent ad idem.

Balneū ¶ Purgato coꝛpe ducak ad ſulfureā bal.ſalſū vel alumino ſum:ꝛ ſi nō fuerint ipa bal.ppe fac artificialiter:ꝛ in ipſis bal.coquātur ſal ſulphur:ꝛ alumē:ꝛ in tina illa intrent:ꝛ ſudēt:ꝛ lauent ſe ex illa aq̄.poſtea bñ tergātur cū pāno lineo ꝛ inūgātur ſubſcribēdis vnguētis. ¶ Unguētū optimū ad

Unguēta. quālibet ſcabiē. Ꝛ.argēti viui cū ſaliua exticti clime argenti ſulfuri viui thuris lutharginij foliorꝛ oleādri ꝛſucci aloes añ.ptes eq̄les:terāk oīa ꝛ in forti aceto ibidāk deide pmittatur q̄ſi deſiccari:poſtmodū iter duos lapides ad modū colatis cū oleo ro.tātū quātū ſufficit ducāk ꝛ inūge loca ſcabioſa nec audeas ex aliq̄ vnguēto poꝛoꝛ ſtrictiuo coꝛpus vngere niſi ꝓmus ꝑcedat purgatio. ¶ Unguētū ad ſcabiē:ꝛ flegma ſalſum ꝓbatū. Ꝛ.ſucci ſcabioſe fumiterre.añ.bul.ꝛ depurenk:ꝛ oleū:ꝛ arūgiā adde:ꝛ liq̄fac imſimul:deide pul. ſtaphiſa.vl' ceral.añ.adde ꝛ poſt exitū bal.ſalſi:vl' ſulfuret vl' aluminoſi ex vnguēto vngāt ꝛ caueāt ne poſt vnctionez ſudēt. ¶ Aliud vnguentū ad ſcabiē:flegma ſalſum optimū Ꝛ.litargi.ceruſa.arſent.aca.marciaton.añ.ʒ.ſ.arg.viui.ʒ.ij.cere.ʒ.ß.arūgie.poꝛ.veteris .ʒ.ij .aloes epati.ʒ.ſ.ß.cymi.pul.ʒ.q̄rtis.aq̄ roſ.ꝛ olei roſ.quātū ſufficit. ¶ Aliō vnguētū opti.ad flegma ſalſum ſcabiē:ꝛ impetiginē. Ꝛ.auri.pig. tartari nitri ſuligis litargirij ſulfuris viui pſilotri ana vſti añ.de oibus.oīa ſubtiliſſime pul.cribellēt:ꝛ cū ſucco lapacij:ꝛ oleo.ꝛ aceto murtis coquātur vſq; ad cōſumptionem liquoris et addita cera.q.ſ.fiat vnguentum:ꝛ vnge loca.

Unguētū ꝓbatum. ADditio vnguentū ꝓbatū ad ſcabiē oleum laurinū cū argēto viuo cum ſaliua mortificato.ana.diu mixtio:ꝛ incoꝛporatio miro modo valʒ.pꝛ tū vniuerſalis ꝑcedat purgatio. ¶ Aliud vnguētū qō inueni. Ꝛ.ceruſe.ʒ.ſ.thuris maſti.litargirij.añ.ʒ.ß.olei roſ.loti cū plumbꝰ aq̄ ꝛ ducti diu i mortario plūbi cū piſtello plūbeo.q.ſ.ad incoꝛporādū ꝓbatū ē: q; ſtati ſanat:ꝛ i vaſe plūbeo reſeruek. ¶ Pro ſcabie. Ꝛ.ſalis cōis.ʒ.ſ.thuris al.ʒ.ij.arūgie poꝛ.recē.ʒ.iij.argē.viui cū ſaliua mortificati.ʒ.ij.ſucci.plātagi.ꝛ fumiter re.añ.ʒ.ſ.olei laurini.ʒ.ij.fiat.vnguētū. ¶ Aliud ꝓ ſcabie. Ꝛ.olei laurini olibani cere noue argēti viui.añ.ʒ.ij.arūgie poꝛ.ʒ.v.ſalis: cōis puluerizati.ʒ.ſ.ſucci fumiterre:ſucci plātaginis.ana. ʒ.iiij.fiat vnguētū. ¶ Cura tinee:q̄dā curabit tinea ponendo in ſummitate capitis ēſtitatē paricis ꝛ diffundebat ꝑ totū caput:ꝛ addebat vtriuſq; litargirij:ꝛ oīa vnguēta iſtade bēt teneri ꝑ tres dies.ō.marmoꝛē. ¶ Unguētū ad ſcabiē. Ꝛ butiri li.ß.terbētine.li.q̄rtis.vitella ouoꝛ.cocta octo:ꝛ fiat vnguētū. ¶ Unguentū ad ſcabiē. Ꝛ.vinā hōis in magna ēſtitate vt pa.in ea lauari poſſit vſq; ad genua:ꝛ ſi ꝑ totuꝫ coꝛpꝰ patiak ſufficit tm ſi ablut tibias cū illa vina diſpſa pul.carbonum:ꝛ adde eis ellebori nigri in miſtꝛi ēſtitate ēſ carbones ſint.ꝛ ꝓfice ſik'ꝛ ablue tibias ꝑ.xv.dies:vel ꝑ mēſem hoc eſt ſummū remedū lepꝛoſis tibiis:ꝛ aliis mēbris coꝛpis ſedis:ꝛ deturpatis:ꝛ puſtulis:ꝛ vlceribus lepꝛoſis.

In capite puerorum. ¶ Cōtra groſſaʒ:ꝛ cruſtuoſaʒ ſcabiē i capite puꝛoꝛ vl' alicui. Ꝛ.butiri recētis terbētine arūgie gallie recētis olei vio. ʒ.q̄rtis.ceſ.q.ſ.fiat vnguētū ō q̄ vnguak ſcabies terv' q̄ter i die.ꝛ ſcabies rmoluta auferak cū ſpatulis:ꝛ poſt vnguāk et ſoluū blete ſupponak:vel ſoluꝫ caulium:vel lapacij acuti.

Ad omnes ſcabie. ¶ Cōtra ſcabiē in toto coꝛpe vt videāt lepꝛoſi. Ꝛ.ſulfuris viui li.ſ.ß.ſal cōis olei cōis.añ.li.j.terāt ſubtilr ſup marmoꝛē terēda:ꝛ incoꝛpenk cū oleo:ꝛ inūgak poſt ſtuphā pluries iterata vnctiōe ēt iterata:ꝛ ſciēdū ē q; ſi mordicat multū eſt bonū ꝑ ruſticis. ¶ Jtē. Ꝛ.lardi.poꝛ.liq̄facti ꝓlies i aq̄ colati q̄ſcz ſit al.adde ſucci ꝛmicularis:ꝛ ſemper mouet:ꝛ facvnguētū qō vʒ ad ſcabiē. ¶ Jtē vnguētū aliud. Ꝛ.radi.ꝛeos ennule cāpane mūde.añ.q̄rtis.ſ.olei lib.ß.arūgie gallīne recē.ʒ.iiij.miſceāt et fiat vnguētū liq̄dū. ¶ Aliō vnguētū ad curādū oēm ſcabiē ſi vnguāt plāte pedū et manuū. Ꝛ.olei laurini.ʒ.iij.thuris al.ʒ.ij.argu.viui cū ſputo mortificati.ʒ.ij.ß.ꝑnguedis poꝛ.recētis.ʒ.v.ſalis marini bñ triti.ʒ .viij. plātaginis:et fumiterre ad placitū cōfice oīa ꝑfecte miſcendo. Eſt.n. mirabile vnguētū ad oē genus ſcabiei. ¶ Radix lapatij acuti inuoluak in ſtupis canapis balneatis i aceto et coquak ſub cinere ca.et cū radix tuerit bñ cocta terak cū arūgia poꝛ.vetuſtiſſima ſtupis:et corticib' exterioꝛib' radicis rmotis poſt apponak tertia ꝓ ſulfuris:et fuligis q̄ adheret camino et paꝛ viui argēti:deide malꝰ cū ſaliua madefacta oīa malaxēt hoc vnguētū ꝓbatū eſt i ol ſpē ſcabiei ¶ Aliō. Ꝛ.piguedis poꝛci.ʒ.v.liq̄fa.ad ignē ſal cōis triti. ʒ.viij.argēti viui mortificati.ʒ.ij.ſucci.plātagi.ſucci fumiterre ad libitū cere.ʒ.ij.miſce oīa et facvnguētū q̄ vnguant plāte pedū:et vole manū ꝑ.ix.dies i q̄ſibz vnctiōe pone ad ēſtitatē auellane i manib' et tātūdē i pedib' et ꝑ diuturnā frictionē ꝓtinuet i pedib':et māib' q̄ſcz totū ſit ibidituꝫ.

¶ Aliō vnguētū q̄ vnguāt pulſus. Ꝛ.olei laurini.ʒ.ix. arg. viui.ʒ.iij.boraciʒ.ʒ.iij.ceruſe.ʒ.ij.cymini.ʒ.q̄rtis.fiat vnguētū ponāt brachia.ſ aq̄ ca.ꝑ horā ad poꝛoꝛ aptionē vl' ō.ſu

ꝛ

mū aq̄ ca. post abstergant q̄tuor digiti i p̄dicto vnguēto: et circa pulsum ābo brachia inūgātur. ¶ Alīt̄ i forma vnguēti erp̄tū. R. aloes cicotrini boracis oliuz. añ. p. ſ. argēti viui ktā ptē ȝ̄ice cū oleo laurio. ⁊ fiat vnguētū: ⁊ vngāt brachia circa pulsuz p vnū palmū: ⁊ ſt qō ē ꝑbatissimū ad oēs ſpēs scabiei. ¶ Itē vnguētū saracēticū qō sanat scabiē cācrūma lū mortuū: ⁊ salsum flegma educēdo p os mām ⁊ ſt curare lepr̄osos i p̄ncipio: ⁊ ȝ̄fert arthenice: ⁊ podagre. R. sal nitri sal puri plūbi vſti eusor. añ. ℥. ij. panici marini cāeleōte. añ. ℥. ſ. ℈. cerase. ar. viui. añ. ℥. ij. ȝ̄fice cū veteri arūgia: ⁊ oleo sic ꝑtuo mortificato ar. viuo cū arūgia veteri: ⁊ oleo antiq̄: ⁊ post addak pul. ⁊ facvnguētū post sic duos ignes ⁊ i medio locek pa. ō. tabulā: ⁊ inūgak a genib⁹ iferi⁹ vſq; ad pedes et ō. genua trib⁹ digitis ⁊ fiat ista vnctio bis in die: ⁊ caueat pa. mltū a friditate: ⁊ cū flegma īcipit dissolui recede ab vnctiōib⁹: dieta sit tenuis ⁊ bñ digestibil. ⁊ ſi pp multa sputa numia aspitas ⁊ dolor sentiak i gutur̄ da mel ros. ℈t ſi pa. multū debilitet da zuccar̄ ro. vel violatū. Si fuerit ȝ̄stipatⁿ bonū ē q; añ inūctionē purget cū catartico. ⁊ dū fit h̄ cura custodiak pa. a frigore sicut mulier in ptu. ¶ Itē fm alium modū fiat vnguētū sic. R. euforbij litargirij aure. añ. li. ℈. argē. viui li. ſ. arūgie veteris li. ſ. ℈. lauek arūgia studiose: deinde argētū vtuū mortificek cū saliua: ⁊ post ico: poreck cū a. de inde misce pul. et bñ misce inūgēdo mane ⁊ sero infra duos ignes donec pa. dēteo dolere incepint tūcecessek ab vnctiōe ⁊ teneak ca. ⁊ sic stet donec cesset fluxus flegmatis p gingiuas. Hoc vero facto se lauet vſq; ad. xl. dies: ⁊ accipiat gūmi arabicū: ⁊ arūgiā vſi: et oleū ro. añ. ⁊ aliquātulū balsami: ⁊ misce: ⁊ vnge man⁹ tympora: ⁊ facie vt color redeat q̄ ſi fuerat mortificat⁹ ⁊ extinct⁹. ℈t ſi fuerit fluxⁿ supfluus restrige bolū ar. dissolue in succo plātaginis cū san. dra. et in ore teneat: ⁊ caueat ne ꝑtes alic vngāt q̄s q̄ dicte sunt: ⁊ post vnctionē cū pāno bñ cooptak. ¶ Dixit mihi dñs Theodoricus de reato q; olis scabies hūida curak hoc mō. ſi cōedat pa. nisi semel in die modicū pāis. ſ. ad. v. vel ad. vj. ℥. ⁊ vnū cyathum vini lymphati al. bibat: ⁊ hoc faciat vſq; ad dies octo ⁊ curabit. ¶ Cōtra scabiē vbicūq; sit. R. corticis radicis lapati. acuti mūdate tere i mortario ⁊ adde duas ptes. butiri ⁊ vtere. ¶ Alīt̄ vnguētū de alijs minutissime tritis cū arūgia poic. curat scabiē. ¶ Alīt̄ ȝ̄tra scabiē hūidā. R. sulfuris viui. ℥. ſ. litargirij. ℥. ℈. cere et olei. q. ſ. ¶ Unguētus ꝑbatū p ma. Johānē de florētia ȝ̄tra flegma salsum q; fuit ita intensum q; oia mēbra vlcerauit in modū lep̄. R. tapsie pulueriz̄ate arūgie poi. liq̄facte li. ℈. picis grece argēti viui in saliua extincti. auripigmēti pul. añ. ℥. ij. cere. q. ſ. fiat vnguētū: ⁊ vnguātur tibie ⁊ a genu vſq; ad pedes ⁊ brachia a cubito vſq; ad manū: ⁊ stet sic: q; emittit totū illū flegma salsum p os: ō tertio in tertiū die remoueak dictū vnguētū ⁊ nō dormiat nisi paucū de nocte: ſz sp stet reflex⁹ q; tota illa mām emittet p os: caueat tū q; sit primo bñ purgat⁹ bis vel ter fm q; necesse fuerit cū pillulis de fumoterre: vel zera ruffi. vel silib⁹: q; de facili caderēt sibi dēteo ſi p̄mo purgatio nō p̄cederet. ℈t scias q; raphia q̄ ē tcā ad modū ferule ſi in aq̄ cōſtur: ⁊ in illa aq̄ ponātur testiculi hominis asini equi vel alterius animalis dum est calidum p̄pter iter inflak multū: ⁊ ſi ponātur in aceto ca. statim recedit inflatio. ¶ Ad flegma salsum litargyrij sulfuris viui fuliginis furni. añ. ȝ̄fice cū oleo ad ignē ⁊ vnge locum. ¶ Ad scabiē vicerosam curandam vna applicatione vel duabus p̄missa vniuersali euacuatione. R. eruginis eris. ℥. vj. ar. viui. ℥. iij. arungie poi. q. ſ. fiat vnguētū. ¶ Ad idē aliud. R. ſ. salis cōmunis cochear. j. terantur simul fortissime, post accipe arungiā poici masculi: liquefac: ⁊ postea p̄tice in dicta arungia: et misce bñ: et ca. cola p telā: et de colato vnge. ¶ Ad scabiē crustosam. R. thuris san. poi. cere. añ. p̄sternt̄ simul: et dissoluāt̄ ad ignē ⁊ fiat vnguentum. ¶ Ad scabiem. R. pecīā plumbi pone ad ignem in olla rudi et agita cū baculo vel cochleari: et cū oleo: et ſi vis adde tertiam partem aceti et fac vnguentum.

Unguētū saracenicū faciens spuere.

Alīt̄ ſimile.

Unguētū pbatū faciēs spuere.

¶ De pustulis: et vlceribus tibiarum. Cap. xlviij.

AD pustulas et vlcera tibiarū. primo subtrahitur oia cibaria ca. et sic. ⁊ ſalci flegmatis gñatiua purgek cor⁹ ℈s q; deīn est. ō. post hoc empl℥. ō. pustulas q̄tidie bis applica. R. fumiterre lapacij acuti tapsibar. añ. M. ſ. oia insimul bñ pistētur: et additis melī lib. ij. sīl bullīāt. deinde admisce farine siliginis. p. j. ⁊ ō h̄ ep̄lo supra pecīā lint ertēdak q̄s die mane et sero et hoc fiat q̄usq; reuma et hūores salsi: et putredo ipax pustulax sit optime mūdificata postea in cruce circūcirca appōe strictoriū hoc mō factū. R. oliba. masti. thuris boli. gūmi ara. san. dra. mumie balau. añ. terāk oia ⁊ cū al. oui. ȝ̄ficiāk: et circūcirca cura inuoluāk: q; restringit flegmaticū fluxū sic q; āplⁿ ſi ōscēdit adaq̄as pustulas: et postea vngāk pustule ex aliq̄ de, vnguētis ȝ̄solidatiuis ad scabiē valētib⁹ supⁿ dictis. Uel ex isto vnguēto qō vz ad flegma salsuz: et pustul. et scabiē: ⁊ ē tūc apto ad lepr̄ā: et est erp̄tū. R. pticul. nitri litargirij fugiunis tartari cocti sub cinerib⁹ i frōdib⁹ cauliū auripigmēti pipisoli bani vitellox ouox. añ. ℥. iij. radi. enule lapacij acuti in forti lixiuio coc. añ. ij. succi. et fūterre succi lapacij acuti absinthij: celidonie. enule: fabe grece: abiotani: ō oīb⁹ his succis. añ. ℥. iij. elleborei al. sulphuris viui saponis saraceni. añ. ℥. ℈. oēs succi bullīān: et ꝑpurēt: et colēt. ℈t postea radices enule lapacij trite apponātur: deinde sapo postea pul. specierū. et tūc adde olei cōis: et arūgie poici: et cere. añ. ℥. ij. et argēti viui cū sputo extincti. ℥. ſ. et ex hoc vnguēto inūgak scabiosus vel etiā lepr̄osus: et ip̄s p diē et noctē supta se teneat: et p totū cor⁹ sit fortiter fricatū turta ignē vel solē: et sequēti die bal. intret: et sic fiat donec sanek: verūtīn primo op℥ cor⁹ fm p̄dictū modū purgare vl̄ saltē sumat p. xv. dies aliq̄n vngak q̄libet die de succo fūterre. ℥. ij. cū tyriaca mixt⁹. ¶ Dō ſi flegma salsum: et scabies in dieb⁹ canicularib⁹ ēt in tpe ca. nimis supabūdet p̄cedēte aliq̄ diuisuo et cor℘e leuiter mūdificato fiat hoc. Inūgak loc⁹ scabiosus cū stercore bouino: deinde obstruak arena: deinde ex vnguēto nigro. ō. in capso ō morphea nigra dicto inūgak postea ad bal. salsa vl̄ sulfurea: vl̄ aluminosa pa. ducak: vel in q̄bus p̄dicta sint cocta: vel saltez in bal. decoctio fumiterre lapacij acuti enule absinthij abiotani: celidonie: q̄ valēt oīb⁹ scabiosis mirabiliter. et caueāt a salsis et acutis: et a gñantib⁹ flegma salsū oīno. ¶ Syrup⁹ optim⁹ ad purgādū flegma salsuz oīno. R. radicis apij liq̄ritie scariole vio. añ. ℥. ſ. corticū mirabol. citrinox indox hebuloxañ. ℥. xx. iuiube sebestē pruna sic. añ. l. numero. ceraſa sicca numero. c. passulax mūdatax. ℥. ij. ℈. scariole polytrici capil. veñ. añ. M. ſ. hec oia in. x. li. aq̄ bul. tīn: q; solū tertia ꝑs remaneat. colek: et colature addak sucri fumiterre lib. iiij. succi scabiose ābox ō̄puratox li. ij. additis zuccari lib. viij. fiat syrup⁹. circa finē decoc. adde māme pulpe cassieſi. tamarindo. añ. ℥. iij. et sumat scabios⁹ ex q̄ libet mane. ℥. ij. cū tepīō. q̄usq; hu. sit optime p̄ secessuz mūdificatus. est enim mirabilis iste syrupus ad hoc.

Sirup⁹ purgās flegma.

ADditio vidi quēdā q̄ in tīn habebat tibias vlceratas q; ossa suax tibiax apparebāt discoopta: oia bona in hmōi egritudine cōsumpserat: nec poterat aliq̄s vtile remediū repire cui q̄dā extrane⁹ supueniēs dixit vade et accipe cardū bñdictū viridem in bona q̄titate: et pista ipm bñ. postea fac decoqui in bono vino deinde arūgiā poici liq̄factā adde et item simul bullīāt postea admisce tīn farine tritici cum spatula cū his q; fiat in modum vnguēti liq̄di: et de hoc vnge bis q̄libet die hoc fecit et in breui tpe liberat⁹ est. Itē folia rubi supposita ꝑsunt. ¶ Experimētum p tibiax vlcerib⁹ ⁊ cōtra flegma salsum: ꝑbatuz p ma. meuz. Folia maluax in aq̄: et vino albo. añ. decoc. taciax quousq; optime decocta sint: deinde colek p staminā ratā: et additis subtilissimi pulueris furni. añ. p̄sternt̄ simul: et dissoluāt̄ ad ignē ⁊ fiat vnguentum. ¶ Ad cancrenas in quibus

Ad cācrenas.

nas in ꝗb⁹ caro putrefacta nō excedit. Pille. R. aque grosse et putride putei salsi vel saltē aq̄ grosse lib. ij. succi arengiaꝝ li. j. coparose. ʒ. ß. misce in fiala vitri et agitet diu q̄s dissoluat coparosa: et infundat stupa mūda in p̄dicta aq̄ lauet primo cācrena cū illaq̄ postea ligēt binda linea longa diu bullita in aq̄ pluuiali: et applicet quāto calidius poterit. ¶ Aliud vbi caro excedit et cura p̄cedēs nō ꝙ. R. fuci affoditiloꝝ crescētiū in arena maris q̄rtis. j. calcis viue. ʒ. j. auripigmēti. ʒ. ß. arsenici ru. argēti viui sublimati. aā. ʒ. ij. nidis eris copose. aā. ʒ. j. puluarizāda puluerizētur: et fiant trocisci et desiccētur ad solē. et applicet dio in die pul. ō. cā crenā quātū ꝙ sufficere. ¶ Ad cācrenā noli me tangere: et vlcera depascētia et corrosiua. R. arg. viui sublimati incorporet diutissime cū arūgia por. re. et vngatur locus cū pluma. Aliud ad idē. R. arg. viui sublimati bul. in aq̄ quousq̄ fiat blanda de q̄ lauetur cācrena et supra ligatura fiat cū binda posita in aqua ca. fortiter expressa ne fluāt hu. ¶ Ad lu pū. R. balsami: et mirrhe. aā. puluerisa. post. R. terrā inqua fit infusa cāpana q̄tum de vno p̄dictoꝝ: et totuꝫ distēpera cū aceto et fiat vngūētū tunc ablue primo mēbū cū vrina pa. post vnge. ¶ Aliud carpia minutissime pānum lini antiquum et in bono aceto intinge. post supra locum expāde: et cū pāno lineo albo liga. muta semel i hyeme bis in estate

¶ De porris et verrucis. Cap. xlv.

¶ Vandoq̄ porri et verruce fiunt in pedib⁹ et mānib⁹. Et dīa q̄dē inter hoc est. Si. n. sunt molles: et sine dolore: et p̄ueniunt flegmate fiūt et dicūtur porri. Si dure spissę: et maiores de co. nigra fiunt: et dīr ſruce: et q̄nq̄ sup ūicturis et extremitatib⁹ nascūtur: et sunt longi: et dī dīr cornua. Que oīa in hūc modū curātur. Si corp⁹ fuerit plectoricū: et hu. nimiū supabūdāt euacuētur cū medicina p̄uentēte: et flōmia si necessitas immineat: deinde ad particularia remedia intēdam⁹. Inūgātur primo ſruce cornua siue porri ex oleo costino: vel ex melle anacardino: vel sapone vel medicamie acuto: deide ligēt radices eoꝝ seu prope radices cū capillis vl subtili filo serici: et strigāt fortiter donec cadāt vel cōburātur cū ſgis scēlis vel cū terro ardēti: vl cū rasorio bñ incidēti abscidātur. et san. ab eis ereat: deinde cū succo citrino q̄ a radice celidonie erit inūgātur: hoc fiat sepe sepius donec. pa. liberetur. pbatū est: et postea exbutyro cocto inūgat. ¶ Exprimētū pbatuꝫ ad ſrucas porros seu cornua. R. cineris ramoꝝ vitis stercoris ouini: et capiat. aā. misce puluerizētur: et cū lacte fic⁹ vel titimali cōficiātur et ēplastrēt: pri⁹ tñ cū multis acub⁹ infiglitatis pūgātur: ita q̄ sanguineꝫ: aut granū ordei aliq̄s scidat vt dcm̄ ē vel saltē cū vitica viua tāgātur. ¶ Aliꝝ ēplm. pbatū ad idē. R. erugis et auripigmēti hermodactyloꝝ calcis viue spūe maris tartari vitrioli stercoris colūbini farie siliginis: et nigell. aā. terāt: et cū felle vaccio distēperet: et eis pu⁹ sanguinatis empl̄m hoc suppōat: q; pbatū est. ¶ Aliꝝ ad idē cātari des arsenicū mel anacardinū simul mixta: et supposita ca. et tirpāt. ¶ Itē facit faria siliginis nigella sterc⁹ colūbi vitriolū: et calx viua. aā. cū lacte fic⁹. vel titimali mixta et supposita ca. p certo ea cū radice sua extirpāt p̄us tñ sanguinē vt dixi. ¶ Aliud ad idē. R. corticis nucis hūide dragāti calx viue. aā. tēpent cū aceto fortissimo: et supponātur. ¶ Itez solū tartarū. ō. punas positū ardētes in pecia: vel stupa in forti aceto intincta inuolatū: et decoctū ibidē: et. ō. porro cornua vel ſrucas limatū oīa p̄dicta delet: et extirpat vngueta et et pul. et cetera. fortissima in ca. morphee al. et nigre: et i ca. de cācro in gīgiuis nato ad hec sunt optima: p̄us tñ oꝝ q̄ fricēt: vel pūgāt vl idicāt vt dixi fic q; sāguinēt. deide ēplastret et alia. ō. d. supponāt. ¶ Quidā sacerdos cū hoc erpimento abstulit mihi de manib⁹ pl⁹ q̄. c. porros. Jui ad eū et ipe cepit me tāgere cū manib⁹ et porros tāgebat manuū meaꝝ: et ibi faciebat signū crucis: et dixit mihi recede: et in primo liberat⁹ eris: et statī fuit ad partitarī: et fleris genib⁹ dixit corā ea pr̄ nr̄ totū: et cū deberet dicē. Sꝛ libera nos a malo dicebat. Sꝛ libera Arnaldū a porris et ſrucis q̄s in manibus hꝫ. et hoc mō collegit tres cimas pitarie cū trib⁹ pater noster sicut dictū est: et istas tres cimulas posuit in terra in loco hūido: et putrefacto: et cū ceperūt marcescere porri de manibus meis inceperūt abire sic q; infra spaciū decem dierū ab ipsis porris totaliter liberatus fui: et sic omnes curabat.

¶ Additio dixit mihi ma. Joānes de florentia q; si dak. ʒ. j. spoliꝫ serpētis puluerizati in cibo: vel potu alicui hūti porros: vel verrucas in q̄cūq; pte corpis fuerit in. v. diebus oēs de corpe recedente: et dicit se pbasse q; si charta bōbacis vetusta accēdat: ītinde tāgat cū ea verruca sic accēsa: et dimittat supra ſrucā cinis et⁹: et sic fiat ō olb⁹: q; itra q̄nq; dies vel. vj. recedēt erptū est. Qō si radit tapsi bar. siccet in sole vel in tegula ca. deinde puluerizetur: et pūcīat. ō. porros: et verrucas destruit eos. Item succus celidonie facit idem. Itez lauare locum cum aqua saponarie curat.

¶ De lepra. Cap. xlvj.

¶ Sicut dicit Auic. in fen. tij. quarti tract⁹ lepra est infirmitas mala p̄ueniens ex spissione cholere nigre in toto corpore q̄re corrūpitur cōplo mēbroꝝ: et forma ipsorū et figura ipoꝝ: et in fine lepre q̄nq; rūpit cōtinuitas ipoꝝ mēbroꝝ: ita q; corrūpūtur extremitates vt nasus: et labia et hmōi et cadunt. ¶ Fit aūt q̄n lepros⁹ cū coeat cū muliere cum q̄ statim lepros⁹ coitu. Cause. Qnq; ab ipa gnatione fit leprosus: vt q̄n a sanguine impuro nutriat aut ex corrupto spmate gnatur: aut cū gnatur in tpe mēstruoꝝ. Fit et q̄nq; q̄n leprosus ex mala q̄litate et dispone aeris: et ex vsu flegmaticoꝝ et melācholicorū cibor⁹ sumptoꝝ immoderate: et ex carnibus asininis bubalinis: vel vaccinis infectis carnib⁹ porcinis cōmoratis. et silib⁹ carnib⁹ nō puris. Fit et q̄n leprosus ꝓpter nimiū vsum alliate. et pigate: et ex immoderato vsu vini puri. et q; gallici his immoderate vtūtur et burgūdiones: ꝓpterea multi eorū sunt leprosi. Itē efficit q̄n leprosus cū nimiū conuersatur cū leprosis: et secū i vno loco pceuerat. leprosi enī infectū aerē et aer infect⁹ cū attrahit ab illis q̄ cōuersant cū illis in trāseūt corpa inficit ea ꝓpter hoc leprosi a conuersatione sanoꝝ hoīm debēt segregari. ne aerē ibi corrūpāt et sanos i lepram faciāt incidere. Et ideo in locis remotis habitare cogātur ¶ Lebre q̄tuor sūt spēs. f. leonina: alopitia: elephantia: et tiriasis. Leonina fit ex cholera in q̄ rotūdāt ocli: et eminēt cū eminētia venaꝝ: et citrinitate immixta rubedini: et valde mobiles efficiunt. adest narīū gracilitas cum vehemētissima raucedine sic q; videtur q̄si loq̄ p nares: gingiue eoꝝ et nasi extremitates corrodūt: cutis eoꝝ eraspgat: et supcilia depilāt. Et cū vrina emittit aliq̄n aliq̄s guttas san. serpigines ipetigines p corpa eoꝝ apparēt: et multū sternutāt. Et cū in ueterat hec spēs cadūt extremitates sicut nasꝰ et hmōi et dī leonina: q̄n pluries leōib⁹ hec spēs accidit: et ēt q̄n facit facie pa. terribilē: sicut ē facies leonis. Spēs q̄ tuor. Leonia ¶ Alopitia est spēs scūda lepre q̄ fit ex sanguie adusto. et i ista spē tota depilant supcilia et barba. Et pp hoc dī alopitia ab alopib⁹. i. vulpib⁹ ꝙpilāt ei i modū vulpiū. ocli eoꝝ iflāt et vehemēter rubēt pustule i facie rubee: et q̄nq; i toto corpe oriūt: a q̄b⁹ manat sanies cū san. mixta apparēt vene i pectore. et odor eoꝝ: et sudor: ālit⁹ fetet: et difficulter odorāt: nasꝰ ingrossat et gene tumēt et sanguis a gingiuis effluit et. i vrina aliq̄ gutte sā. q̄nq; emittunt: et iste due spēs. f. leonina: et alopitia q̄si olim incurabiles sūt et spāli cū fuerit antiq̄te: et cū extremitates iā icipiūt cadere ab eoꝝ curatōe olim isistas. Alopi tia. ¶ Elephātia ꝙ est tertia spēs lepre: q̄ accit elephantibus plica: et fit ex melca nāli: et in hac spē ocli rotūdāt et corrugāt palpebre et nares angustātur. vox efficit rauca: tubera fiunt in corpe minuta et dura. partiū quarūdā circa supficiē fit insensibilitas: vngues ēt ingrossant cū q̄dā ēqlitate: et q̄nq; apparet his in somnis q; supra corp⁹ eoꝝ habeant maximā grauedinē: et pōd⁹: et mores mlti mali et ꝙlosi i eis apparēt. Elephā tia. ¶ Est et alia spēs q̄rta lepre q̄ tiriasis ꝙ in q̄ cutis molescit et ex coriaē ad sūmā tudinē tuberū: glādule oriunt molles: et valbat cutis et cū aspgit nō coheret morphee albe innascūtur nares opilāt: vox efficit rauca et hec q̄rta spēs lepre fit a flate. Tiriasis Pronostica. ¶ Nota itaq; vt dixi: p̄me due spēs lepre incurabiles sūt. f. leonina et alopitia. Elephātia ꝙ et tiriasis q̄nq; curātur: licet ēt incurabiles reputētur. Oēs enī lepre spēs p incurabilib⁹ hūtur et spāliter cū fuerint ātiquate: et cū extremitates iā cadūt vngues scindūtur et forma corpis feda incipit fieri et facies fit terribilis et color denigrat: et san. cū extrahitur statī ꝙgelat: et currit vt⁹ fetēs p corp⁹. Q̄ncūq; h signa

vel plura eoꝝ appuerit in lepr̃oso: tũc de curatiõe el⁹ nõ t ei
tromittas. Et pulsus q̃dẽ lepr̃osi debilis est pp debilitatẽ
Cura. ꝓtutis nãlis ⁊ corruptionẽ ipsi⁹ caloris nãlis i corpe. ¶ Le
pra tgr̃ cũ noua fuerit: ⁊ spãr elephantia ⁊ tiriasis si signa
terribilia p̃dicta adhuc nõ apparẽt: i hũc modũ ꝑm magꝝ
meũ curari poterit. ¶ Cũ hac em̃ cura plures lepr̃osos in pn
cipio cũ appuerit eis lepra meis curauit rpibus. ꝓlo fiat
flõmia in brachio sinistro vene mediãe: postea seq̃nti die ꝺ
dextro postea q̃lꝝ die sumat. ʒ. ij. de isto ſyrupo cũ ca. in mãe
℞. succi boraginis depurati li. iij. succi fũterre ꝺpurati. li.
ſ. ⁊ radicũ tenerrimaꝝ rousma. sãsuci: lapacij acuti: et ebu
li. añ. ʒ. ſ. ß. pruna damas. l. masticis polypodij q̃rent. fecẽ. se.
fent. radici. affodillorꝝ insimul coctorꝝ. ana. ʒ. ij. vto. flo. bo
ragi. añ. ʒ. i. ß. oĩa insimul coquãtur ꝑfecte: et accipe trñ ỏc.
illi⁹ q̃tũ sũt succi: ⁊ addito ẓuccaro. q. ſ. fiat ſyrup⁹ ⁊ q̃tidie
vtak q̃usq; mã sit digesta: deinde purget cũ pilꝛis de fũo ter
re: vl cũ yera ruffi. vel cũ aliꝭ pilꝛis euacuãtib⁹ cholerã ni
grã ⁊ hũores aduſtos q̃ i p̃cedẽti ca. de scabie dicte sunt. et
fiat sic q̃ bis vel saltẽ sel̃ soluat vẽter lepr̃osi in q̃lꝝ hebdo
mada: vel q̃ saltẽ sel̃ vel bis assellet q̃lꝝ die. Sũat bis in se
ptimana cyatũ vnũ seri capni cũ. ʒ. ſ. cassiefi. ʒ. ſ. ẓuc. ⁊. ʒ. iij.
reubarbari puluerizati: q; optie soluit. ¶ Postea iſtud ca
put purgiũ narib⁹ imittak ꝑ q̃dã instrꝝ q̃ ỏr: nascale: quã
Caput tũ nares capiũt. ℞. macropipis celidonie: tapsie nasturcij:
pnrgiũ. burũgi. añ. ʒ. ſ. nucis mus. pulegij. añ. ʒ. ß. succi agnicasti: olei
sisamini. añ. ʒ. iij. misce: ⁊ bul. oĩa vsq; ad tertie ptis ꝓsũptio
nẽ coq̃nk: ⁊ i vase vitreo seruẽtur: ⁊ p nascale narib⁹ imittãt
vt dicti q̃tuꝝ nares capẽ pũt. Alia ẽt caput purgia data in
dolore capitis i hac cã cõpetũt. ¶ In balneo aq̃ simplicis
post purgationẽ intrẽt q̃lꝝ die: ⁊ fricẽt fortiter: ⁊ facies eoꝝ ex
oleo ex se cucurbite extracto: ⁊ oleo vio. vngak: ⁊ totũ corp⁹
Balneũ eoꝝ cũ oleo murthino: mastricio costino: vl aliq̃ de vnguentis
subscribẽdis inũgak. ⁊ post exitũ balnei i pãnis bñ involut⁹
vna hora q̃escat. deide dek sibi pẽna in oleo intincta p̃cedẽ
te pri⁹ potatiõe aq̃ ca. dec. se. rapaꝝ ⁊ attriplicis: ⁊ võat q̃lr
cũq; possit ỏnde dẽk in potu statim. ʒ. ij. absinthij cũ vio al.
subtili. Itẽ tyriaca maior Gal. ⁊ dyriaca diatesseron: ⁊ dia
sulfur trocisci sq̃nati: ⁊ trocisci de tiro cũ. ʒ. ſ. vini dati mira
Carnes bilr valẽt lepr̃osis. ¶ Itẽ cõedãt continue carnes vipaꝝ in
vipeꝝ hũc modũ paratas. Accipiãt vipe seu serpẽtes q̃ in mõtanis
locis ⁊ petrosis degũt: ⁊ ruffe meliores sũt: ⁊ abscindak eis
caput: ⁊ cauda et q̃ ẽ in vẽtre eiciak: deinde lauẽk: ⁊ in olla
noua coq̃nk cũ aneto sale galãga petro. modico pipis paꝝ
cynamõi: ⁊ paꝝ olei: ⁊ pauco pul. diptãt in aq̃ coquãt dõec
caro ab ossib⁹ sepek: ⁊ deo carnes istas ad cõedẽdũ: ⁊ ius ad
bibẽdũ. Et si scotomiã pass⁹ fuerit lepr̃os⁹ hmõi carnes am
pli⁹ nõ dẽk: q; si dẽk dicte carnes vipaꝝ ad cõedẽdũ: ⁊ ius ad
bibẽdũ q̃usq; inflek ⁊ scotomã patiak tũc sufficit: et q̃escat
pa. a laborib⁹ suis. ⁊ vigilet quãtũ ꝑt. ¶ Caueãt sibi oẽole
prosi a frixis acetosis salsis a cruminib⁹: ⁊ a forti vino: et a
cotru. Cõedãt q̃nq; lac capnũ in q̃ lapides fluuiales sint ex
tincti: ⁊ boragine: bletas: curcur. citrullos: lactucas: cicoreã
spinachias ⁊ hmõi lacte amig. ꝺditas cõedãt carnes hedi
nas: pullinas: castratinas: pdicũ phasianoꝝ: turdoꝝ: ⁊ sikta.
Unguẽ Vinũ clarꝝ et subtile redolẽs ⁊ bñ lymphatũ bibãt. ¶ Un
ta. guẽtũ pbatũ ad lepr̃osos. ℞. radicis lapatij acuti abiotãi
agrestis fũterre cruce agrestis floꝝ ⁊ foliorꝝ titimali ana.
℔. ß. hec oĩa bñ terãk. ⁊ cũ axũgia veteri optime pistẽk. ⁊ sic
in aliq̃ vase ereo dimittãt ꝑ dies octo. ỏnde liq̃fac in stãna
to. ⁊ pulk. iste aspgak. ⁊ p interualla cũ spatula olive admi
sceãk. ℞. alũinis sicci ellebori al. auripigmẽti staphisa. oluꝝ
añ. ʒ. ß. vltimo adde. ʒ. ij. picis liq̃de ⁊ sp cũ spatula ducas ⁊
pfecte ỏcoq̃ facias: ỏnde p stamineã rarã colek. ⁊ vsui reser
uek. ¶ Unguẽtũ. ma. mei ad lepr̃osos optimũ ỏ q̃ post bal.
exitũ inũgak q; pbatũ ẽ. impleak vas terreũ oleo cõi bono
in q̃. vij. vl. viij. lacertas virides maiores: ⁊ venenosas q̃s
inuenire poteris appõas. ⁊ ibi pmittãt mori. ⁊ iacere p die
⁊ nocte. ỏnde bullĩat supra ignẽ donec liq̃fiãt. et q̃si sint oi
no cõbuste. ⁊ cũ eis bul. ʒ. frusta cortic̃is radi. sãbuci viridis
⁊ cũ bullierint diu p̃dicta frusta sambuci abiciãt. et p̃dictũ
oleũ coagulari pmittak de q̃ in exitu bal. loca infecta lepra
sepe inũgãtur: qm̃ est mirabile. ¶ Unguẽtũ optimũ ad le
prã: ad oẽs infectiões cor̃pis. ℞. saponis gallici. ʒ. iij. axũ
gie veteris por. ʒ. iiij. farine lupinoꝝ et siliginis. ana. ʒ. ij.
olei et capitelli. añ. lib. ß. oĩa terãtur insimul. et in vase figu
li coq̃nk vsq; ad ꝓsũptionẽ p̃dictoꝝ locoꝝ et addita cera. q.
ſ. fiat vnguẽtũ. ỏ q̃ inũgak purgatiõe bal. et fricatiõe dictis
pri⁹ factis. ¶ Itẽ nota q; p abscisionẽ resticuloꝝ pallũkle
prosi. ¶ Potio optima ad lepraꝝ serpiginẽ ipetiginẽ mor-
pheã et hmõi infectiões cor̃pis. ℞. colloq̃ntidie agarici sq̃l
le assek bith scamo. ellebo. nigri polypodij. pipis al. et nigri
camedreos camepitheos centauree. ana. ʒ. ß. liseleos praſij
ameos epithimi gẽtiãe. enfor. polij absinthij cicute. aristo.
rotũ. et lõ. añ. ʒ. ß. ꝓbigindi. titimali yreos fũterre petro.
armontaci. oppoponacis spice tilocassie. asari cynamomi.
amomi calami aromatici. folij. myr. scoꝛdeos ciperi hyperi-
cõ pipis lõgi nu. croci. spice celtice: sq̃nãti. carpobalsami. se.
ruthe. se. et radicis apij castorei añ. ʒ. ij. ß. seraphini. bdellij.
añ. ʒ. v. carnũ citroꝝ. ʒ. iij. hirũdinis cocte. pinguedinis ti-
roꝝ. añ. ʒ. ß. aloes. ʒ. ßßij. hec oĩa cũ pinguedine p̃dicta. ⁊ sa
pa. q. ſ. ꝓsciãk. ⁊ in pilꝛis vel qualitercũq; poteris des. ʒ. v.
vel ꝑm q; tibi videbit ex p̃dicta ꝓfectiõe qm̃ mirabilis est.
Syrup⁹ expt⁹. ¶ Syrup⁹ expt⁹ ppte ad illos q̃ incipiũt fieri lepr̃osi. mit-
gat em̃ eos et nõ ꝑmittit ãplⁱ⁹ lepram eoꝝ excrescere. ſz curat
eos sepe. grossos et viscosos hũo. purgat et ꝓtra flegma sal
suꝝ serpiginẽ. impetiginẽ. rosulas. et ꝓtra oẽs cutis infectio
nes est mirabil⁹ et approbat⁹. ℞. fũterre radi. tapsi. bar. al-
thee radicis sticados affodil. serpẽtarie cucu. agrestis radi.
yreos vtriusq; elli. celidonie leuitici. Et si hu. choleric⁹ in cã
fuerit ymicularis cymbalarie crasule solatri sputiue ỏ oĩb⁹
his verbis. añ. pistatis in ea quãtitate qua succum haberi
posset: et oẽs isti succi resedere dimittãtur. sequẽti ỏ dieco
lẽk. ⁊ p vnaquaq; libra succi pone lib. ſ. mell⁹ dispũati et co
quãtur fere vsq; ad medietatis cõsumptionẽ. et tũc ab igne
deponãk. et pul. iste admisceak. ℞. turbith esule polipodij
hermodactil. catapuciaꝝ mũda. añ. ʒ. ſ. aristo. lõ. diptami.
añ. ʒ. ß. ellebo. al. et nigri. añ. ʒ. q̃rtis. dẽk de isto ſyrupo. ʒ. ij.
semk. i septimana cũ ca. ¶ Ad palliationẽ lepr̃osoꝝ fiat vn
guẽtũ tale. ℞. limature auri argẽti plũbi eris stãni: et ferri.
añ. terãk: et ducãk due horæ supra porphyrũ in mod⁹ coloris
et cũ san. testudinis: et san. puerorꝝ recẽtib⁹: et oleo amigd.
ama. añ. insimk distẽperẽk: et additis parũ balsami myrrhe
aloes in modũ vnguẽti ꝓfice: et cor̃p⁹ inũgak cũ lepr̃osus ỏ
bal. exit. ¶ Aliud exptũ ad idẽ. ℞. vnguẽti fusci: balsamite
vnguẽti aurei. añ. misce cũ terbẽtina limatura ferri sangui
ne puerorꝝ re. oĩb⁹ his mixtis inũgak cor̃p⁹ cũ exit de bal. et
statim plures arcotheũ cũ limatura eboris: et auri in potu
tribuak cum vino albo. lymphato: et subtili distemperatis.
Aq̃ me- ¶ Aq̃ metaloꝝ exꝑta ad oẽs lepã scabiẽ fistulã morpheas
talloꝝ. serpiginẽ ipetiginẽ et cãcrũ: et ꝓtortationẽ oꝛiuꝝ mẽbroꝝ cor̃
pis: ⁊ oẽs morbũ ptagiosũ palliat: et interficit oẽs morbã ꝓti
nue solutiõis. ℞. limature ferri chalibis auri argẽti eris stã
ni plũbi. añ. mirrhe aloes. añ. quãtũ de oĩb⁹. terãtur oĩa sil:
⁊ misce ⁊ ponãk oĩa in olla vitreata: vel alembica: q̃ vas di-
stillatiõis supra se hꝫ: et supra ignẽ fornacis appõak: et aq̃
q̃ p alẽbicũ distillat in vase vitreo colligẽ: ⁊ vsui ſeruãtur
est mirabilis ad oĩa supradicta. ¶ Itẽ aqua betonice celi-
donie ruthe eruce verbene eodẽ mõ p distillationẽ abstra-
cta valet ad oĩa supradicta: et pulchritudinẽ dat coloris.

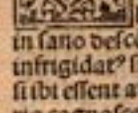

Additio expermẽtũ si aliquis est lepro-
sus ꝑm frem Albertum fiat mi-
nutio de brachio: ⁊ ꝓiciak in sang. modicũ plũ
bi vsti pul. si stati petit fundũ est vl erit in breui
lepros⁹. ⁊ si nõ descẽdat: ſz supnatet nõ. nũq̃. n.
in sano descẽdit: ſz supnatat. ¶ Itẽ san. lepr̃osi cum fuerit
infrigidat⁹ si frices cũ digito tuo senties ipm arenosum ac
si tibi essent arene: ⁊ h̃ verũ est signũ lepre. ¶ Itẽ h̃ mõ pote
ris cognoscere leprosum. Accipe argẽtũ viuũ: ⁊ cum saliua
mortifica ipm: deide cũ cera liq̃facta malaxek: ⁊ in modum
emplastri ponak in aliq̃ pte cor̃pis ꝑ die: vel noctẽ. Si em̃
lepr̃osus est loc⁹ ampulak. Si nõ: nõ. ¶ Syrup⁹ ad oẽm spe
ciẽ lepre. decoquak succus fumiterre. et colek: ⁊ in colatura
decoquatur thymi epithimi sene. aristo. ro. gentiane mirrhe
baccaꝝ lauri tamaridi cynamomi zinzi. carnũ serpẽtis ꝑ-
paratoꝝ. Accipe serpẽtẽ de melioribus qui habent ventrẽ
albũ: ⁊ in medio vẽtris lineã rubeã distinctã: ⁊ dorsum ni
grũ: ⁊ remotis capite: ⁊ cauda medio decoquak de p̃dictis
vsq; ad carnũ integrã dissolutionẽ. ỏide colek: et cũ ẓuccaro
syrupizek

syrupi zek: de ꝓdicto recipiat de tertio in tertiū diē quātū capit testa ouī cū aq̄ tepida ꝓcedēti vsu electuarij isti⁹. Decoquak serpēs ꝓdicto mō ꝓparat⁹ i vio albo remotis spinis: ⁊ ossib⁹ terak caro: ⁊ cū duab⁹ ptib⁹ dy ascene misceak. ⁊ fiat electuariū ꝓtra oēs cāz fridā. Jncā ca. sint due ptes rosate nouelle cū tertia carnū serpētis decocti cū porris ad comedēdū. Jtē de vinū serpētis ad bibēdū. ¶ Jtē serpētes bocen cū tritico vsq̄ ad integrā dissolutionē dent gallinis ad pascēdū: ⁊ deplumabūtur: ⁊ renouabunk plume post: ⁊ post renouationē assenk: ⁊ dētur oibus lepr̄osis: ad cōedēdū ad renouādū cutē. Jtē cū pinguedine desluēte inūgak facies ⁊ opabik illud tdē. ¶ Ad palliādū lepr̄ā. ℞. argēti viui stāni. aā. funde simul misce. post tere sup marmoreē: ⁊ adde quātū illa de mercurio sublimato tere ola fortiter simul ⁊ postea pone in cellario hūido in vitro: ⁊ fiat aq̄ de q̄ appone supra pustulas facta scarificatione: ⁊ dimittak ꝑ diē post vnge cū oleo de vitellis ouoꝝ: ⁊ si necesse tibi vī reitera opus. qⁱ renouat cutē ⁊ palliat lepr̄ā cū bono regimine. ¶ Ad lepr̄az. ℞. staphisagrie litargirij plūbi ysti eusor. aā. ℥. iij. succi gentiane succi bardane. aā. ℥. iij. olei de oluis veteris. ℥. ij. pulueriz̄etur subtilissime: ⁊ fiat massa cū ꝓdictis post. ℞. anabulā minoreē: ⁊ caulē agrestē lapaciū acutū radices affodilorū tere diligēter cū porri axūgie vetustissime. ℥. iiij. ⁊ fortiter pistādo incorpek cut addak massa supradicta: ⁊ fiat vnguētū. Utēo addak scamonee cocte subtiliter puluerizate. ℥. vj. vnge brachia circa pulsum in cruribꝫ. ⁊ miraberis effectuz. ¶ Pillula vna ad modū ciceꝛ de ambra sero sūptaꝝ ad lepr̄ā: q̄ inter oia san. mūdificat. ¶ Notādū q⁹ in pustulis: et rasca facies multū iuuat appositio vētosaꝝ ⁊ scarificatione in spatulis. Et post diē tertiū appōe sanguisugas post inūge cū vnguētis ꝓcedētibus tā prius purgatione: ⁊ balneo.

Aqua.

¶ Ad lepr̄ā vꝫ aq̄ san. porci: aurū potabile. Electuariū serpētū ꝑ doctrinā Gal. in. xj. pharmacoꝝ: ⁊ aurū puꝝ. ¶ Syrup⁹ Gal. laxatiu⁹ ad oēm spēm lepre optimū serpiginem impetiginē scabiē: stomachū mundificās: ⁊ renes purgās. ℞. mirabolanoꝝ citrinoꝝ: bebuloꝝ: ⁊ indoꝝ. aā. ℥. ß. epithimi cuscute absinthij boraginis radicis apij maratri. aā. ℥. ij. passulaꝝ sine nucleis belericoꝝ liq̄ri. polypodij. aā. ℥. ij. tamarindoꝝ cassie fi. aā. ℥. ij. rosa. viol. zinzib. aā. ℈. j. in aube sebestē. aā. ℥. v. oia bul. vsq̄ ad ꝓsumptionē tertie ptis. deinde colenk: ⁊ de colatura coꝝ accipe li. iij. et adde succi fumiterre depurati lib. ß. succi boraginis: ⁊ succi scabiose. aā. lib. j. zuccari. q. ſ. denq. ℥. ij. cū tepida bis vel ter in hebdomada. ¶ Unguētum ad pustulas faciet q⁹ habuit magⁱ Bernard⁹ sorestē in mōte pessulano a quodā peregrino: et vidit effectū. ℞. zinzi. al. granoꝝ paradisi. garofi. aā. ℈. ß. sulfuris viui. ℥. ß. axūgie porci recētis. ℥. iij. puluerizāda puluerizent ur: ⁊ misce in modū vnguenti: quo vngat se de sero morpheat⁹ seu lepr̄osus: et de mane lauet se cum aqua decoctio. communis furfuris.

Syrup⁹ solutiuus.

¶ Explicit liber secūdus.

Jncipit liber tertius.

AD hoc meo deo auxiliāte de egritudinibus q̄ ꝓpue mulieribus accidunt tractare intēdo: ⁊ quia mulieres vt plurimū sunt aialia venenosa: ⁊ mostru aialiū venenosoꝝ ꝓpr̄ tractabo: ⁊ post ea de q̄busdā apostbus: ⁊ de antrace carbūculo: ⁊ fistulis. Et in hoc finiet liber tertiⁿ postea libū quartū de febribus ordinabo. qui erit vltimus liber breuiarij mei ad finem cuius sobrio ⁊ leto omnipotēs deducat animo.

¶ De causis impedientibus conceptionem. Cap. j.

Cause.

TAcipiēs igit ab impedimēto cōceptionis: audeo dicere q⁹ ex multis et diuersis causis in mulieribus conceptio denegak: vt ex nimio fluxu mēstruoꝝ: ⁊ ex nimia retētione eorum: ⁊ ex apostemate matricis seu vulue. et de vnoquoq; ꝓpriuz capitulū ordinabo: videlz de nimia retentione menstruoꝝ: ⁊ de immoderato fluxu ipsoꝝ et de apostemate vulue. Q̄q̄ impeditur ꝓceptio ꝓpter nimiā matricis: ꝓstrictionē q⁹ non pōt semp sciri nisi prius mulierē que mulier os matricis tangens digito q̄q̄ ipm os matricis ita strictū inuenit vt digitus intromitti non possit: ⁊ hoc est cā sterilitatis in multis mulieribus. ꝓpter hāc em cōstrictionē oris matricis spma nō pōt intrare mr̄icem nec ad gnationē: vel cōceptionē facere: vñ curetur vt infra dicā. ¶ Q̄q̄ fit mulier sterilis totaliter: vt q̄ bibit aquā decoctis siliciꝝ: ⁊ aquā in qua ferrarij extingūt forfices suas vel supponūt sibi aliq̄ suppositoriū ꝓceptionē impediens de q̄b⁹ infra tractabit: ⁊ hec sterilitas p medicinā nō curat. Q̄q̄ impedit ꝓceptio sicut mulieres dicūt p facinora seu maleficia facta illi mulieri: ⁊ plures: ⁊ plurib⁹ accidit p artē nigromātie: vt in plurib⁹ vidi: ⁊ hmōi sterilitas curationē nō recipit nisi pr̄⁹ facinora tollāt. Q̄q̄ ēt mulieres a principijs generātib⁹: ⁊ cōponētib⁹ efficiūt steriles aut rōne etatis: q⁹ iā trāsierūt. l. ānū vel senectutis: ⁊ hmōi sterilitas nō recipit curationē: nec ꝓcipe possunt tales mulieres nisi forte diuino miraculo: sicut pr̄z de sancta Elizabet q̄ tā. lx. ānū trāsiens cū diuino spiramie pepit beatū Johānē baptistā: ⁊ de plurib⁹ alijs. ¶ Cause aūt gnales in mulieribꝫ cōceptionē impedientes sunt q̄tuor. ſ. distēperātia caliditatis: friditatis siccitatis: ⁊ hūiditatis. Nā vt dicit hip. apho. li. v. pticule. Quecūq; frigidas ⁊ dēsas mrices hūt nō cōcipiūt. Et q̄cūq; hūidas hūt mrices nō ꝓcipiūt. certū quik em in eis semē. Et q̄cūq; siccas mrices habētes nō cōcipiūt: indigētia em nutrimēti corrūpit semē. ⁊ de hīs quatuoꝝ q̄litatibꝫ in virtute excedētib⁹ exēplū in hūc modū posumus colligere. Sperma viri est sicut t artifex: ⁊ spma mulieris est sicut mā in creatione. Uñ quēadmodū agricola in agro suo granū seminat: eodēmō ⁊ vir in muliere seminat semē suū. si itaq; granū tuū in locis frigidissimis sicut sunt plures ptes scytie: vel alamanie: vel q̄ nix: ⁊ glacies sunt in terra: ⁊ in locis illis volueris seminare nō germinabit: nec fructū faciet. hoc mō semē a te seminatū ibidē pp nimiam friditatē extinguet: ⁊ mortificabit: ⁊ virtus ipsi⁹ seminis annihilabit: ⁊ nō faciet ad gnationē. Idez dico de hūiditate nimia. Uerbi gr̄a si seminaueris granū in palude tanta est ibi hūiditas q⁹ virtus q̄ est in semine ibidē nō pōt oriri. Eodē mō cōtingit in muliere habēte mr̄icē nimis hūidā nāli: vel accidētaliter vt accidit meretricib⁹ q̄ tota die coeūt: et hūt mr̄icē hūidā. in eis em nō fit gnatio. Eodēmō de calida te nimia. vt si in ethiopia: vel saltē in diebꝫ canicularibꝫ seminaueris tāta est terre caliditas: ⁊ ariditas q⁹ virtⁿ seminis ibi aduriť ⁊ suffocak. Sile exēplū accidit de nimia siccitate vt si seminaueris granū vel aliq̄ tale i arena maris: tanta est ibi siccitas q⁹ granū ibi nasci nō pōt. ita pōt dici de muliere habēte mr̄icē nimis siccā. Oportet ergo si matrix i alia q̄ istarū q̄tuoꝝ q̄litatū distēperata fuerit: q⁹ ad tēperamētū reducak cū rebus: ⁊ medicaminibus sicut inferius dicam.

Signa friditatis.

Signa humiditatis.

Signa caliditatis ⁊ siccitatis.

¶ Frigiditas nimia in causa esse cognoscit: q⁹ mulier sētit frigiditatē circa latera: ⁊ renes: ⁊ matricē: ⁊ vrina est tenuis ⁊ alba apparet: ⁊ q̄q̄ mediocriter spissa: ⁊ ola frigida nocēt: ⁊ calida ꝓsunt. hūiditas vero in cā esse cognoscitur ex pingui vel mediocri corpis dispositione ex mēstruis exeūtib⁹ cū mucillaginibus: ⁊ etiā q⁹ circa principiū et finē menstruoꝝ mulier quoddā viscosum ⁊ aquosum emittit. vrina alba: spissa: ⁊ q̄q̄ lactea apparet. Adest etiam frigiditas ⁊ grauedo mr̄icis: ⁊ vulue: ⁊ dolor circa latera: ⁊ renes. Nimia ꝓo caliditas seu siccitas manifestak p eruntia vrina citrina: vel subcitrina tenuis cū atomis lactis. Adest sitis: oris amaritudo: ⁊ q̄q̄ totⁱ corpis macilentia ⁊ exiccatio: paucitas mēstruoꝝ: ⁊ q̄q̄ aliq̄ res extenuās corpus ꝓcessit si curt sunt vigilie nimie: tetunia labor: angustia: acuta fe. ⁊ similia. Et hmōi mulieres q̄ nāliter ad hmōi macilētiā sunt dispositē raro: ⁊ cū difficultate ad tpamētū redeūt ⁊ cōcipere pōt. ¶ Q̄q̄ etiā impedit cōceptio vitio viri vt si spma ipsi⁹ fuerit nimis calidū q⁹ scit p mulierē: q⁹ q̄ tale spma in matrice emittit sentit calidū quasi adurēs. Aliq̄s sentit nimis frigidū: ⁊ q̄si ad modū glaciei in vulua mulieris: aut pre nimia lubricitate statim emittit cū muliere spma incontinēti lubricū: ⁊ aquosum: ⁊ isti tales nō generāt. opz enim q⁹ sperma faciens ad cōceptionē sit cōdēsatū: ⁊ spissuz et in q̄tuor qualitatib⁹ tpatū. Jtē q̄ vir hz virgā curtā. ⁊ curuatā nō gnat q⁹ non pōt sperma suum recte in matricē pycere: ⁊ sic nō gnat. Jtē nota q⁹ dicit phūs in li. de aialibus q⁹ spma pueri: ⁊ ebrij: ⁊ multum cocuntis non facit ad generationē. ¶ Jtē nota sicut dicit Auic. sperma

Ex parte viri.

vtri est sicut artifex. & spma mulieris est sicut mā in creandis infantibus. Et sicut videmus in pauco fermēto q̄ magnā pastē ptē fermētat & elevat. Eodē mō est de spermate vir q̄ cū spmate mulieris miscet plus em̄ etiā cū vna mulier de spmate q̄ facerent. x. viri & istud modicū spma viri quod cū illo spmate multo mulieris miscet et sicut fermentum in pasta positū. vt dictū est. Et si obiiceres ꝓtra me forte q̄ mulieres nō spmatizant. dico q̄ verū est q̄ illud quod emittit mulier nō est verum spma: sed potest dici q̄ est san. mēstruo suo dealbat⁹: & sic habes q̄ nomen spermatis dicit̄ de duobus spmatibus per cōitatē nolo tm̄. & vnuoce. ¶ Probatio sterilitatis in viro vel mulierē hoc mō pōt fieri. Accipiat quilibet eor̄ grana trameti ordei: & fabarū. ana. vij. & quilibet eor̄ madefaciat sua grana ex vrina ꝓpria & seminet q̄libet eor̄ separatim: & per se grana sua in alīq̄ grusta in qua sit de terra ad sufficiētiam: vt ibidem nasci possint: & q̄libet eor̄ quolibet mane ex vrina ꝓpria grustā suā aspergat. et sic per. viij. vel. x. dies vel amplius fiat: & dimittantur predicte grustē sic q̄ sup eas nō pluat: & grana q̄ nascentur significāt q̄ ex ptē illius nō est sterilitas. ¶ Aliud ad idē si spma viri vel mulieris supvas plenū aq̄ ꝓiciat: illud qō supnatauerit significat in illo sterilitatem esse: qō vero ad ꝑ fundū iuerit significat illū vel illā posse generare vel concipere. ¶ Aliū melius signū qō possit haberi a mulierē vtrū possit ꝛcipere: vel nō est q̄ faciās illud qō dicit hip. I apho. mulieri si vis scire ꝛc. & si nō cōcepit cooperias eā vestimētis: & suffumiga ex aromatibus per inferiora: & si odorē per nares: & os senserit: sciās q̄ nō ꝓpter se nō concepit. est ergo culpa viri. Sed hec suffumigatio hoc mō dz fieri. sedeat mulier in scanno pforato nudo culo: & sit bene induta vestimētis plurib⁹: & supra oēs pānos suos sit cincta: & fortiter stricta cū cingulo: vel fascia sic q̄ fumus ab inferiori parte veniens per os & nares eius accedere non possit. Et tunc ꝑ embotū fumū ab hmōi aromatibus supra carbones positis in vulua recipiat sicut sunt laudanū storax calamita lignum aloes: muscus ambra & hmōi. Et si hmōi fumum per corpus suū trāsire senserit: et ad nares deuenire: sciās q̄ ex ptē huius mulieris nō impedit ꝛceptio: ꝛ pott⁹ ex parte viri. Si vero dictū fumū ad nares suas nullo mō senserit deuenire sciās q̄ a culpa et⁹ ꝓcedit sterilitas. ¶ Itē nota q̄ si alitū mundatū ponat in vuluam: & odor eius ad nares per corpus penetret signū est q̄ a muliere sterilitas nō ꝓcedit: & ecōuerso. ¶ Si itaq̄ in muliere impediat ꝛceptio ꝓpter nimiā mēstruor̄ retentionē: vel ꝓp eor̄ immoderatū exitum vel ꝓpter apostema matricis prouocent: vel restringant: mēstrua: vel cureꝯ apostema matricis sm̄ q̄ in proprijs dicetur capitulis. ¶ Qō si ꝓp nimiā friditatē ꝛceptio impeditur: hoc mō curetur. circa finē reuolutionis lune mēstruor̄ cursu cōpleto mulier circa horā matutinalē stuphā intret i qua matrissilua malua bismalua rose iuniper⁹ pitaria: mētastrum: frondes laur: mirthus: pulegiū: camo. sauina: pimpinella: mentha: maiorana: folia citri. basilicon: & alia odorifera apponātur: & in aqua bulliāt: & in ipsa aqua rumpat ampulla oleo laurino muscellino. vel camomillino plena: & ibi balneetur: & stuphet. Jn. viij. die fiat scarificatio post ea rū tibias extrahatur san. ¶ Si tamē humores fri. in causa fuerint prius debent purgari cū theodoricon: vel cū benedicta: vel cū pilulis sine q̄bus esse nolo: et sirupis. Postea predictā stuphā intrare dz: & cū exierit balneū sumat de dyamargariton: vel de muscata ad quātitatem nucis cū vino odorifero: vel de isto electuario ad hoc optimo. Rē. spice nucis muscate garioſi. zedoarie galāge pipis ℔. roſ. storax. calamite alipte muscate. añ. de oibus ptes equales radices bistorte ad pōdus oiuz cōfice cū melle dispumato: & aromatizet cū musco: & in omni die. & mane exinde sumat de hoc electuario ad quātitatē nucis cū vino odorifero. oi die balneetur vsq̄ ad. x. dies in p̄dicto bal. & de p̄dicto electuario sumat. & vulā suā cū aq̄ dicta bene lauet deinde suffumiga ipsam vulā cū laudano thure rilo aloe storace ābra alipta rilo balsamo: & similibus. & statim supponat ibi suppositoriū factū ex magna triphera: vel eidra cū puluere olibā: & oleo laurino: vel muscellino insimul cōfectis: & ipsuz suppositoriū ꝑ totā diē in vulua: teneat renouando quotz die ipsum. Jn nocte vero istud aliud teneat in vulua. Rē. nucis muscate storax. calamite alipte garioſi. muſci ligni aloes puluerizēt̄: & cū aq̄ roſ. cōficiant: & suppositoriū ex his in formet. & tp̄m ꝑ nocte totā teneat: vel fiat sacculus ex subtilissima pecia panni lini in modū digiti. & impleatur p̄dicto pulu. & in vulua ꝑ totā diē teneat. Jn die vero p̄dictū suppositoriū teneat in vulua qō supradictū est: et vtatur balneo dicto supra: et electuario ibi dicto. et hec sufficiant per. x. dies. Sufficiget se etiā quādoq̄ ex aqua decoc. pulegij bistorte laudant: et oliba. Jn. x. vero die: & nō ali⁹ in hora matutinali vir suus accedat ad eā amide. & coeat cū ea tāgēdo eā in māmillis: & ꝑ corpus cū marinis amiditate: & vōsiderio predicta tamē oia a muliere vsq̄ ad. x. diē fieri debent quolibet die. & ali⁹ coire nō dz. & vir illis diebus a coitu abstineat. vt tūc tp̄is sit magis auidus ad coitum. & illis diebus vtat aliquo electuario calido augmētatiuo spmatis vt diastinci diaspermatō. & electuaria supradicti. intret etiā quādoq̄ stuphā predictā. ¶ Qō si ꝓpter nimiā hūiditatē matricis cōceptio impediat si nihil astiterit ꝑ. viij. dies ante mēstrua purget cum benedicta paulino theodoricon emperico yeralogodiō. & similibus. Itē vtatur isto syrupo ante purgationē optimo cōtra cōceptionis impedimentū ꝓpter friditatē et humiditatē facto. Rē. saunc calamenti campestris. & fluxialis ameos ; uinātī. añ. ʒ. ß. anisi. et feniculi. ana. ʒ. j. bulliant in sufficienti quātitate aque vsq̄ a cōsumptionez medietatis: et fiat ex colatura syrupus addēdo melitis dispumati q̄tū sufficit & his de tripher magna cū dyagredio vel gith & mercuriali tritis et cōmixtis supponat oi sero & vtat bal. et suffumigijs supradictis et suppositorijs et electuarijs supradictis sm̄ doctrinā superius traditā et hoc ꝑ. xij. faciat dies. Deide cū viro coeat et si nimis pinguis fuerit mulier iniūgat exercitiū. et dieta ca. et sicca panē durū comedat et vinū forte bibat nō taceat in lecto et hmōi corpus extennā tibus vtat. Suppositoria exiccātia fiāt sicut est illud qō fit de colloquintida et thure cū vino mixtis: et fiat suppositoriū vel istud suppositoriū ad hoc exptū fiat et supponat. Rē. colloquintide aluminis: gith: castorei: mirrhe: galbani: pipis: calamite oppopona. añ. ʒ. j. muſci. ambre añ. ʒ. ß. oīa puluerizēt̄ et ꝓficiātur cū vino recenti & fiat suppositoriū in modū glādis et supponat ꝑ totā noctē: q̄ mixtio mouat ad ꝛceptionē. ¶ Mulier q̄ ꝓp nimiā humiditatē vel pinguedinē cōcipere nō pōt vtat etiā dyacoto dyamargaritō et electuarijs calidis supradictis. Et si prima vice nō cōcipit mulier factis oībus supradictis. Alio tp̄e aduenīēte mēstruo⁹ mūdificētur iterū mēstrua et fiāt oīa p̄dicta sm̄ p̄dictū ordinē et hoc bis, vel ter fiat si fuerit oportunū. ¶ Qō si in calitate vel siccitate fuerit disp̄eratia. ſ. in muliere impediēs ꝛceptionē purget primo hūor: si in ea fuerit cū medicina cōueniēti: deinde mulier intret bal. aq̄ cale simplicis oi nocte i q̄ balneet et sese et ibi pau⁹ moret: et in exitu tripherā magnā recipiat cuz vino lymphato et in oi sero suffumigetꝯ matrix de aq̄ vīoc. violar: brāce vsine paritarie ro. et pulegij: et suppositoriū ex ipa magna triphea et olibano sibi supponat. ¶ Vel suppositoriū istud mirabile ad impediēdū ꝛceptionis. Rē. sileris mōtani puluerizati. ʒ. ij. coagula leporis. ʒ. q̄rtio. ꝛfice. cū melle dispumato et oleo muscellino vel laurino & ꝑ diē vsq̄ ad matutinū supponat et extrahat et coeāt tūc. ¶ Itē suppositoriū factū solū ex stercore leporis et melle simi⁹ mirtis suppositū mirū mō ꝛceptionē adiuuat et a salsis et acutis oīno abstineat vinū odorifer̄ et lymphatū bibat et ꝑpata et hūida dieta vtat. ¶ Itē vinū vīo. visci q̄rcus in potu datū vz ad ꝛceptionē et silr vinū muſci. ¶ Itē os de corde cerui serratura eboris circa finē mēstruor̄ in potu data iuuat ad cōceptionē. Itē vrina elephātis potata valet. Itē testiculi gallor̄ et porcinici arefacti et comesti iuuant ad ꝛceptionē ¶ Quidā dāt semē sibileos pecudib⁹ frigidis et dicūt q̄ faciat multiplicare fetū in eis. ¶ Itē radix bistorte trita et cū coagulo leporis et vino mixta posita data ea nocte qua ad mulierē vir vult accedere iuuat ad cōceptēdū mirabiliter. ¶ Crispelle iuuātes ad ꝛceptēdū. Rē. raſ. brāce vīcie arthemisie eruce pigami herbe vēri salnie oīm viridiū. añ. ꝑ. ß. radicis bistorte q̄tū de oīb⁹ farine subtilissime et vitellorū ouor̄ quātū sufficit fac crispellas et cū adipe vl̄ lardo frige eas et cū melle comedat ex eis. v. vel. vij. in mane: vel quod melius est fiat ex eis placētula sub prunis ardētibus et dec.

Probatio sterilitatis in viro et mulierē

Cura si pp friditatez.

Si fuerit pp hūiditatez nimiaz.

Si fuerit pp hūiditatē et siccitatem.

Suppositoriū mirabile adiumēto ad cōceptionem. ℞. spice croci masticis: murrhe: gallie castoreī: mellilotī: coriandri: yreos bdellij. aā. ʒ. iiij. ℈ficiāt cū adipe anserio vitellis ouorū ⁊ oleo laurino vel muscellino: vel cū oleo de lilio qō sufficit ⁊ supponat in lana p̄cedēte p̄ p̄ bal. ⁊ ablutiōe p̄dicta ⁊ ālibʒ die renouet. ¶ Aliō expū ad idē. Aliū optie mūdet ⁊ in oleo ro. vel lisammo bulliat q̄lēʒ dissoluat ⁊ recolat ab eo hūidum ⁊ aḡsticas deinde terat ⁊ suoluat in lana supponat q: mirro mō iuuat ad ℈cipiēdū. ¶ Licitū vt mulier nō cōcipiat nisi masculos. ℞. gallie galbani: ana. ʒ. iij. laudāi. ʒ. ſ. ℈. storacis liq̄de. ʒ. ij. spice. ℈. ſ. succi matricarie felthi catti ℈tū sufficit ℈fice ⁊ in lana succida inuoluat ⁊ p̄cedente balneo ⁊ vsu p̄dictoʒ supponat p noctē ⁊ hora matutina extrahat ⁊ cū ea coeat. ¶ Aliō pessariū vt mulier nō ℈cipiat nisi masculos. ℞. cere mellis buturi medullē cervie olei ro. aā. ʒ. ij. croci cassiefi. cynamomi ysopi. aā. ʒ. ſ. myrrhe storacis aloes terebētine calamēti adipis pulini ⁊ anserini lenugreci: farie volatilis. aā. ʒ. iij. muscī gra. vj. fiat ex olb⁹ pessariū ⁊ in vulua vsq; ad horā coit⁹ retineat. ¶ Itē nota q̄ dict⁹ pho in libro de aliīb⁹ q̄ spma faciēo ad ḡnationē masculi descēdit p̄ testiculū dextrū p̄ testiculū ℨo sinistrū descēdit spma facies ad ḡnationē femine. Vñ q̄dā dña apud Neapoli dixit mihi q̄ pp hoc q̄s itēdebat impregnari in tpo coitu quū coibat cū viro suo tigabat cū q̄dā coriola testiculū sinistrū. viri sui ꝑpe locūvbi pēdebat: ⁊ tpa masculos sp cōcipiebat. ¶ Unguētū optimū ad ℈ceptionē et ad eēs matricis occasiōes ⁊ ad mēstrua p̄uocāda. Et ē ꝑbatū a q̄dā regina noīe cleopatra ad oīa suprādicta. ℞. mellis dispumati fialā vnā adipis vituli ⁊ vulpis olei lētisci: laurini. aā. ʒ. ij. buturi. ʒ. iiij. adipis viri recēs. aā. ℏ. ſ. succi artheniſie fialā. ſ. hec oīa p̄dicta insimul dissoluāt ⁊ bulliāt: ⁊ ad de galbani terbētine. aā. ʒ. ſ. ʒm. al. cosūbri. ʒ. ij. thuris. ʒ. ſ. ℈. mirrhe masti. casti. aā. ʒ. ij. spice xilobalsami. aā. ℈. ſ. ameos radi. yreos. aā. ʒ. ij. infūdant: ysopi: pulegij: epithimi: agarici stoch. calamite se. pet. dauci: carui maratri. anisi. aā. ʒ. ſ. oīa subtilissimū pul. redacta p̄dictis reb⁹ addātur. ⁊ hoc vnguētū in vase figuli mūdo ℈ueruet ⁊ p̄cedēte vsu bal. mittat in vulua cū lana succida in eo ītincta ⁊ supponat: q: ꝑbatū est ad oīa suprādicta. ¶ Itē carnes lepoīne assate supta carbones ⁊ torrefacte ⁊ coagulū lepoīs cū vino nitro mō tuūt ad ℈cipiēdū. ¶ Nō si pp cōstrictionē matricis mulier cōcipere nō p̄t: q̄ō p̄ suprādicta signa cognoscāt ter in die fricā mane meridie ⁊ vespere abluat se cū aq̄ decoc. maluaʒ pietre bracē: vsinę vitis. ʒm. lenugreci ⁊ simulū oīuʒ ℈ualoʒ: postea malua vel radicē bracē vi. cū medulla cervina vel vitulina trito supponat cū digito q̄liter cūq; p̄t in vulua. Aliud ad idē sanſucū ⁊ radix bracē vsine terātur insimul ⁊ supponātur. Itē malua ⁊ ruta trita cū sepo vaccino: ⁊ suppositā miro mō valet: et solū sepū vaccinū vel medulla vaccina vel cervina cū lana succida supponat: post hec fuerit clārgatuʒ os vulue fiāt bal. ⁊ vtat suppositoriis ⁊ clārtis suprādictis et sic ℈capiet. ¶ Nō si solummō in loco vbi ʒ esse vulua sit vnū paruū foramē. et q̄ vir p̄cta vnius fusi intrare posset q̄ vidi in quadā puella bononie tūc incidat vt ampliet ur vulua cū raſorio cōdecenter per manū cyrurgici ꝑbi ⁊ post ea consolidetur vt vulnera cetera. Et hec de impedimento conceptionis ad presens dicta sufficiant.

Sifue ⁊ ppē stinctio⁹ matri cis.

Sifue ⁊ opila tum os vulue.

ADditio. nota vltimū ⁊ vtile expimentū vt mulier cōcipiat et est valde leue si hmōi impedimētū ℈ceptionis pp frigidaʒ cāʒ vel humidā esse cognoscat. Accipiātur herbe calide sicut sunt salia: laurus: floreo camo. mellilotū. sanſucꝰ. basilicō: matrisilua herba paralysis: folia citri: ⁊ hmōi aromatice ⁊ calide in aq̄ bulliāt in aliquo vase bene obturato sic q̄ nō possit aliquis vapor ab tpo exire nisi p̄ cānā vnā in medio ꝑforatā cuius caput vnuʒ in vase p̄dicto collocet ⁊ aliud caput illius cāne in vulua mulieris teneat: sic q̄ ille fum⁹ tota nocte in vulua intret ⁊ mulier super dormiat: deinde post matutinū cocat cū viro suo: q: mirabiliter iuuat ad cōcipiēdū. Et si fuerit causa calida impedies cōceptionē fiat idē suffumigiū ex aq̄ decoc. violaʒ vel ros. symphiti et simulū. ¶ Suppositoriū ex stercore vulpis leporis et coagulis eoʒ ⁊ ex fellibus tpoʒ: et felle et stercore gozelli et ex felle leōis si ex illis oibus vel aliquo predictoʒ cū pilliis spērū aromaticaʒ ⁊ oleo laurino vel muscellino fiat suppositoriū nitro mō adiuuat cōceptionem si supponat. ¶ Potio ꝓbata vt mulier ℈capiat ⁊ si p plures annos sterilis steterit. ⁊ depditas restaurat carnes ⁊ vigoreʒ anime bonū facit. ℞. vistagis porri vitis albe. ana. nodos synceros vel pugillos singulos mellilotī betōice pipinelle artheniſie ḡrecle matricis: ⁊ munde. lingue cervine mille folij capitfolij violarū crassule sauine agrimonie. ysopi omnū virtitū. aā. talleculū. ſ. piperis grana. c. cymini ʒ. iiij. ſ. gario. cynamomi nardi galāge nucis muſca. ʒiʒi. costi. aā. ʒ. ij. cōfice sic nodos vistaginis porri ⁊ vitis albe bene ablutos cū herbis p̄dictis in vino albo bono per duos dies tacere dimittas. Tertia vero die vsq; quo tertia pars dicti vini remaneat coquāt ⁊ optime colentur: ⁊ colature adde mellis dispumati quātū sufficit: ⁊ postea pulueres p̄dictarū spēʒ super aspergat: ⁊ sumat de eo mane meridie ⁊ sero medium cyathū cū tātūdē vini limphati mixti. ¶ Ut mulier ℈capiat lanam succidā in lacte asine intingat ⁊ super vmbilicū eaʒ liget: postea pul. factū de testiculis verris cum decoc. bistorte ⁊ aqua gario. bibat cū vadit dormitū ⁊ hoc post purgationē mēstruoʒ faciat: postea cū viro coeat et concipiet. ꝓbatū est. ¶ Aliō. ℞. saluie ysopi rute. ana. M. ſ. terātur ⁊ fac ex illis suppositoriū ⁊ teneat a mulere in vulua p tres dies ⁊ noctes qualibet die ⁊ nocte renouādo dictū suppositoriū deinde extrahet virga cū testiculis a lepore: ⁊ exiccentur in furno vel alibi ⁊ pulverizent: ⁊ de illo pul. sumat ℈tum capit testa vnius auellane cū cyatho vno vini calidi in sero q̄n intrat lectum. In quarta die. ſ. in matutinis accedat vir ad mulierē ⁊ cōcipiet. ¶ Balneū optimū. ℞. artheniſie rosmarini pulegij calamēti origani: ⁊ ibi balneetur p duos aut tres dies: ⁊ in exitu bal. sumat magne triphere cū p̄dicto vino. ʒ. iij. deinde terat calamētū recēs ⁊ cū melle ꝛcoagulo leporis ꝓcetis inuoluat ⁊ pecia lint subtilissima ⁊ i modū digiti supponat i vulua: ⁊ teneat p duos dies tbi: postea coeat cū viro ꝛē exptū. ¶ Itē fel āserio domestici ⁊ iuuenis cū succo prassij ⁊ polycarie ⁊ paritarie mirtū cū bōbace i eo ītricto suppōat i vulua vsq; ad horā matutinalē: ⁊ tūc coeat q: mirabile ē. ¶ Ut mulier ℈capiat: matricē cervine sup carbones: assata comedat: ꝑbatū est. ¶ Itē stere⁹ leporis suppositū cū coagulo ei⁹ vel comestū mirabile est. Betonica lotionata matrici ⁊ ꝓfecta cū melle ad cōcipiēdū valet: ⁊ sibi ſ. simul. Aliud ad idē. ℞. betonice. ʒ. vj. spērū aromaticarū tantū: deinde adde bistortam: q: iuuat retentionē matricis.

De signis impregnationis et vtrū mulier concepe rit masculum an non. Cap. ij.

SIgna cōceptionis sunt hec: mēstrua non curruūt ꝑm solitū cursum ſz minorant et decio q̄n nihil emittit: ⁊ nō appetūt quēadmodū aī q̄nq; appetebāt nō appetit⁹ denasat et minoratur ⁊ q̄nq; appetūt carbones ruffos cietam albā ⁊ sicca cibaria mamille sunt durriores solito ⁊ etiā vir sentit in coitu vulua surgēte virgā suā et sperma a matrice nō egreditur: et mulier sentit os matricis clausum ⁊ cōiunctū valde. Hā vt dicit hipo. in cōceptione tm̄ clauditur ⁊ stringitur matricis os: q: etiā puncta acus vir intrare posset. ¶ Itē pōt sciri si mulier cōcepit aut nō: hoc mō ꝑm hipo. in quarto aphorif. dicentē. Mulier si vis scire si cōcepit q̄n dormitura est mel lucratū da bibere. ⁊ siquidē tortiones circa vmbilicū seu vētrē habuerit: scias q̄ cepit. si nō: nō ℈cepit. Mellucratū. n. fit ex vna pte vini ⁊ alia aq̄ cū melle decocta. ¶ Itē dicat Auicen. q̄ vina in pregnātibus spissa apparet propter retentionē superfluitatū: ⁊ etiā apparet in esse quoddā puncti sicut cotū carpinatū in fundo vine residens. ¶ Si vis scire si mulier feminā vel masculū conceperit expuni facias vnā vel duas guttas lactis a mamillis eius supra aliquod speculū: vel ensem. vel supra vnguen: vel supra aliud corp⁹ simile nitidū: et si illud lac diffundit se ⁊ lubricat per speculū: vel ensem scias q̄ feminā cōcepit. Si vero coadunat vel coagulat simul ipa gutta lactis scias ferū esse masculinuʒ ꝑbatū est. Itē si mulier masculū cōcepit bū colorata est et leuis ad motū et vēter ei⁹ erit rotūd⁹: ⁊ pl⁹ pēdet ad dextrū latⁿ q̄s ad sinistrū: q: vt ait hip. in apho. Masculi q̄dē in dextro femine vero i sinistro ꝛc. Itē ḡnās de masculo citi⁹ sentit i vētre motū itanto. ¶ Itē nota sicut dicit hip. i phonī.

Si lac fuit ex mamillis mulierū habentium fetū in vtero et ipse mamille lubricāt signum manifestum est fetū non esse sanum. Si vero dare fuerint sciās fetum esse sanum.

¶ De regimine pregnantium ⁊ de cōseruatione embryonis ⁊ de cautela aborsus. Cap. iij.

REgnātes oꝑ hoc regimine ꝑseruari ad hoc vt fetus suos custodiāt sanos ⁊ nō abortiāt. primo q̄ sint in quiete ⁊ reqe ⁊ caueāt sibi a supfluo motu ⁊ saltu. ⁊ labore: casu: ꝓcussiōe: pedū elevatione: a nimia repletiōe cibi ⁊ potus a coitu caueāt quātū ꝑt irā tristitiā ⁊ timorē euitent. Omne acutū ⁊ amarū sicut capparūt enulā: marubium: absinthiū: absotanū. sinapi. crucā. rutā soluas immaturas: apiū: alliū crudū: cepe. ⁊ similia quātū pl⁹ possint fugiāt. Et sīl fugiāt olꝰa ꝓuocātia mēstrua: de q̄busin ca. dicā ꝓpuo. ¶ In primis ātuor mēsib⁹ ⁊ a. vij. mēse in antea a flōmatā farmacia oīno abstineāt. In principio. n. ligamēta: q̄ cotiledōes appellant: q̄bus ligat fetus in vtero sūt mollia et debilia: vt puta de san. creata: nōꝙ facile rūpunt: ꝓcedēte ꝙ tpe idurant et rursus in fine mollificant ꝑ matorē ebullitionē q̄ fit in fetu vt ꝓz i ligamētis fructuum q̄ in ꝓncipio a quoꝙ leui vēto molestant: ⁊ de facili cadūt a q̄ꝙ vēto tacti sīl⁹ est de fetu. Nā si in principio. i. in ꝓmo ātuor mēsib⁹ faceres flōmā vel farmacia dares. subtraheres nutrimētū et debilitares ligamēta retinētia fetū cū adhuc nō sint indurata nec fortia dā: ⁊ sic mulier posset abortire. In v. vero mēse ⁊. vj. si fuerit multū necesse pōt vti medicamie leui vel flōmia minoratiua: q: tūc ligamēta tet⁹ fortia et robusta sunt sicut sīle exēplū de fructib⁹ posuit: et in his oīb⁹ tribus mulier nullū mēstruū emittit cū mēstrua cedāt i nutrimētū fetus. Ytaꝙ in. vij. mēse vel in antea nō minuas ꝑ flobothomiā vel farmaciā: tūc est fetus est ꝙpe maturatio nē sicut dixi de fructib⁹: et tūc plurimo idiget nutrimēto q̄ re ꝑ modica sibi subtractione nutrimēti pōt mulier abortire: ⁊ ꝓpterea flobothomiā vel farmaciā in ꝓdictis tribus nullo mō facere debemus ad conseruationē fetus. Et ꝏbes scire q̄ fetus in vtero nō comedit neq̄ bibit ꝑ os neq̄ egerit ꝑ anū nec mingit ꝑ virgā: q: si hoc faceret iā impleret totū corpus matricis seu matris stercorib⁹ ⁊ vrina: ⁊ ideo natura sagax q̄ nō deficit in necessariis: et est sufficiēs in omni eo quo idiget, ordinauit q̄ fetus suū nutrimētū cōpetēs sibi attraheret inde. Si ꝙ ꝑ flōmiā vel farmaciā subtraheret nutrimētū fet⁹ in. vij. mense vel si nō inueniat nutrimentū sibi sufficiens: vt puta q: mater nimis ieiunat vel affligatur labore febre vel thenasmōe et hmōi tūc fetus posset calcitrare: et si tūc emergeret viuus quodāmodo ad vitā posset qualescere. Si ꝙ tūc ipso mense. vij. non emerserit nec exierit debilitabit valde i ipso motu vt si in. viij. mēse exeat cōtingit ipsum deficere. Si ꝙ vij. mēse nō exeat tūc corroborat in vtero et fortificatur virtus eius vt postea exiēs in ix. mense fetus viuere possit. Et hec est ratio quare si fetus in. vij. mēse emittit nō viuit. ¶ Vn oporteret ꝓgnātibus cibis et laudabilib⁹ bonis ⁊ nutriētib⁹ et vinū odorifez bibāt. vtāt. ekarijs ꝓfortatiuis sicut est ekariū de margaritis q̄ cōperit ꝑ dñab⁹ diuitib⁹ q̄ ipꝰ habere ꝑt q̄ sic fit. ℞. margar. taꝙ ꝓfortataꝙ piretri. aā. ʒ. j. ʒiii. mast. aā. ʒ. iiij. ʒedoarie dolonici semi. apij cassieli. cardamomi nucis muſ. macis cynamomi. aā. ʒ. ij. been al. ⁊ ru. pipis macropiperis. aā ʒ. vj. cymini. ʒ. ij. ʒuccari quātū sufficit dek cū vino odorifero mane et sero ad quātitatē nucis. rectificat. n. dispositionez matricis et stomachi ꝓgnātū mirabilr. ¶ Itē pp ꝓditionē appetit⁹ ipaꝙ sumāt syrupū maloꝙ granatoꝙ cōditū cū nuce muſcata lignāt. et sīlib⁹ ℞ gallinas hedos sturnos ꝓdices et hmōi cū vino odorifero et agresta coqnata: et in patella parata comedāt: et sup pul. cynamomi garrofi et spice aſpgat et cetera q̄ in caꝑlo de delectu appetit⁹ ditim⁹ put cōpetit fiāt. Et aliq̄ꝙ de emplis stomachū et ꝓfortātib⁹ tibi dictis stomacho applicet vel istō ēplm stomachū miro mō cōfortās. ℞. cydoniꝙ dactyliꝙ al. aā. ꝑtē vnā se. apijantū feniculi. cymini carui ameos calami aromatici mēte sicce cynamōi ʒiii. aā. ꝑtē. ℞. tere oīa. et in vino odorifero bullīat et vinū illō i potu tribuāt: et oīa ꝓdicta trita supra stomachū apponant q: vētositatē: et inflationē a stomacho tollunt et appetitū ꝓfortāt. Et si pregnans appetit ruffos. i. lapideos carbones ⁊ silia cureꝫ vt in ꝓximo capitulo dictū est. ¶ Qō si pregnāti mēstrua supuenerint mittat in bal. ex stipticis rebus facto: ⁊ empl'a ꝓstrictiua sibi supra pectinē apponāt et cetera q̄ in caꝑlo de menstruoꝝ cōstrictione dicam fiant remedia. ¶ Qō si pedes eoꝝ inflent vngātur de chimolea cōperata cū aceto: ⁊ in q̄bus decoquat cytrū ⁊ empl'ent cuz soliis caulis vel ex aneto cū aceto. ¶ Qō si nimius fluxus ventris supuenerit vel thenasmon vel nimi⁹ fluxus sang. curet vt dictum est in ꝓximo caꝑlo. Fit. n. q̄ꝙ aborsū⁹ ex thenasmone ⁊, ex se. acuta ⁊ plurib⁹ aliis de cāis dictis supra in q̄b⁹ oībus ꝓpter positionē ꝓseruatione vtendū est. ¶ Qō si fetus in vtero mortuus sit extrahatur sm q̄ diximus inferius. ¶ Qō si violentia pōderis saltus vel clamoris vel ꝓcussionis supra dorsum ⁊ ventre et similia sint cā aborsus ⁊ nondū fetus sit mortuus: q̄ō ex motu infantis ꝑ pditur: suffumigēt cū stipticis quibus nō est aromaticus odor: ⁊ in eis balneet: ⁊ ex aqua ipsoꝝ lauet vulnā. Et hec sunt sicut galle: lenteo: balau. coriter: maligranati: symphitum alumen: kasis gallicus: radix silicis: antimonij: sumach granū rubi: radix cōsolide. ⁊ silia in aqua pluuiali decocta.

¶ Itē ad cōseruationē embryonis et cautelam ne mulier abortiat sm Auicennā detur in potu aqua radicis cuz oleo de terua vel decoc. alhase vel fenugreci cuz oleo predicto. Itē fiat clysterē ad cōseruationē embryonis et ad ventositatem expellendam. ℞. origani saturei: ameos: ramorum anethi floꝝ camo. ⁊ rute: alhase: fenugreci. aā. ꝑtē vnā coquantur in tribus lib. aq̄ quousq̄ ad vnā redeāt addito oleo sisamino laurino pulegio muscellino et camo. ⁊ ꝑ clysterē injectatur. ¶ Experimētū magistri mei a lubricitatē hūidā matricis nec mulierē ꝑmittit abortire. ¶ Inueniat colloquintida cāpestris integra et in medio cōcauet: deinde impleatur ex oleo de lilio ⁊ obturet bñ cū pasta: deide sup prunas ponat ardētes ⁊ bul'. trib⁹ bullitiōib⁹: deide cū pessario vel lana succida in eo intincta ꝓdictū oleū in vulnā inuictat te pidū. Qō si colloq̄ntidā integrā habere nō poteris cūcorti ce pulpā colloq̄ntide habeto. et cū ꝓdicto oleo de lilio mixtā in vase figuli optīe cū pasta vel creta sigillato pauꝫ bul. ⁊ facet supradictū ē ō dicto oleo. ¶ Pessariū optimū ad idē ℞. bdellij armoniaci nigelle. aā. ʒ. ß. spice masti. croci myr. gallie muscate castorei ʒedoarie cardamomi muſci spodij. aā. ʒ. ij. ꝓfice cū eleo nardino aut adipe anserino: ⁊ in lana rudi involuātur ⁊ supponāt post mūdificationē: vel fiat ex omnib⁹ supradictis suppositoriū ⁊ supponat. ¶ Itē vranisiū. Electuariū letificāt in caꝑlo de nō valētib⁹ contra dictū: deinde been al. ⁊ ru. ʒedoaria ⁊ hmōi comesta: muro mō valēt ad cōseruandū fetū in ventre. Itē si lauent sepe se ex aqua decoc. floꝝ camo. ameos et aneti et balneent seipsas q̄ꝙ ex illa aqua multum valet ad cōseruationem embryonis.

electuarium de margaritis.

Ad apetitū per ditum.

ADditio. quedam mulieres sunt q̄ abortiunt ⁊ nō possunt fetus suos cōtinere valet multū si mulier primo suffumigetur cū filato primo cocto: deinde accipiat grassilum galline ⁊ pelliculā illā que est in ipsa vbi fiat cibus discutiat et lauet eā: ⁊ decoquat parū in prunis et comedat. et hoc faciat ꝑ plures dico q: nō abortiet probatum est. Et ego facio dictas pelliculas puluerizare et do pul. spoli serpentum datus ad ℈ tritatem. ʒ. j. valet.

¶ De difficultate partendi ⁊ alleuiatione parti⁹. Cap. iiij.

SVnt q̄ plures mulieres q̄ cū maria difficultate partiūt: sicut mulieres vltra modū pingues: aut debiles: aut timide: aut habētes vulnas parnā: aut stricta valde: aut si tibi est aꝑ ⁊: vel si fet⁹ est nimis magnus: aut nimis grossus aut hydropicus aut matrimum hz caput: aut duo capita aut mōstrū. aut si sunt plures aut si fetus sit mortu⁹ in vtero. aut si fetus nō exit natural'r sicut oportet ⁊ hz exire. Debet esse fetus exire natural'r hoc mō: scz vt ꝓmo caput emittat ⁊ manus eius: corpe extense debent esse et q̄ꝙ emittit primo pedes extensos ⁊ nō distortos. ⁊ sīt egressus naturales o sunt. Alij aūt egressus qualitercūq̄ ꝑter ꝓdictos duos modos exeāt sunt innaturales et ꝑter naturā oīno. ¶ Cū igitur mulier difficulter, ⁊ cū marimo ⁊ intolerabili dolore incipit parere: intret aquā deco. mal. althee se. fenug. et lini vel saltē in predicta aq̄ cal. lauent sibi crura tibie vulua: latera et femur: side ꝑ dicta

Cura.

dicta loca vnganf ex oleo ȳrino vl anetino vel de lilio et si-
milibus fricādo suauiter cū manib⁹ post moueat se suaui
ter et moderate. et deſcēda tp loca decliua ꝛ puocet sternu
tationes cū elleboro cōditi ꝛ sibi⁹ naribus insufflatis ꝛ cū
sternutat teneaf p os ꝛp nares ne ide respiref. ꝛ tūc p mo-
tum sternutatiōis fiet mato: ipulsio fetus ab interi⁹ cū os
et nares tenebūtur cōstricte. ¶ Qō si mulier fuerit in ptu
valde timida dz ab alijs mulierib⁹ hortari ꝛ secura fieriqō
nō periclitabit. ¶ Qō si fuerit ꝑmartolaneoꝝ ptū nouit dz
ab alijs doceri vt cū hora dolotis venerit spūs ſtinēdo ad
inferiores ptes gemit⁹ oino impellat. ꝛ si deficeret reficia-
tur cū pane asso ꝛ sibibus. ¶ Qō si fetus nō egredif egres
sione naturali: vt dictū est. sed cōtra naturā et pedib⁹ reto:-
tio vl stās reuersus. ꝛ sic inde reducaf ad vnū de duob⁹ mo
dis ab obstetrice vt sit cū capite vl pedib⁹ añ ꝛ cū brachijs
plicatis vt decet. creat naturali exitu. ¶ Jurauit mihi q̄dā
vetula salerni q̄ oēs mulieres cū hoc exprimēto faciebat pa
rere. Accipiebat tria grana pipis vnū post alterū in nole mu
lieris volentis parere tpe ptus. ꝛ p vnoquoq; grano dice-
bat vnū pater noster. ꝛ cū deberet dicere. sed libera nos a
malo. dicebat: sed libera hāc mulierē. H. ab hoc difficili par
tu. et tūc dabat illi grana ad trāsglutiendū vnū post aliud
cū vino vel aqua: ita q̄ nullū predictoꝝ triū granoꝝ a dēti
bus tangeret deinde dicebat hec verba ter cū tribus pater
noster in aure ei⁹ dextra: bizomic. tamion. tamū. azerai. va
china de⁹. de⁹ sabaoth pleni sunt celi ꝛ terra gl̄a tua osā
na in excelsis. Bñdict⁹ q̄ venit in nole dñi osanna in excel
sis. Illis oīb⁹ dictis sic statiꝝ mulier parief: qō oino vitupe-
ro ꝛ oibus vere fidelibus talia diabolica necnon medica-
mina similia fugiēda esse cēseo. ¶ Apozima cito facies pa
rere ꝛ etiā interdū facit abortiuꝝ. R. piperis grana. xxxij. ab
sinthij arthemisie rute diptami. añ. ʒ. j. ola trita buj. in li. j.
vini: vsq; ad consumptionē tertie ptis: deinde illud vnū co
lef: ꝛ adde mellis dispumati. ʒ. v. ꝛ iterꝝ bu. adde opij myr-
rhe. añ. ʒ. j. ꝛ totū i potu sumat: qz statiꝝ faciet parere. ¶ Sy
rupus optim⁹ facies cito parere. R. se. fenugreci. ʒ. ij. semi.
althee malue. añ. ʒ. j. cynamomi corticis cassiefi. olibani tritoꝝ
añ. ʒ. iij. ca. ve. pulegij. añ. ℔. j. asse castorei. añ. ʒ. iiij. mel-
lis al. dispumati quātū sufficit de⁹ i potu difficulter parie-
ti qm est mirabilis ē. ¶ Pillule optime ꝛ valde alleuiates
ptus. R. cynamomi salute. añ. ʒ. r. cassiefi. ʒ. vij. cymini myr-
rhe aristo. costi. amari. añ. ʒ. ß. storacis apij. añ. ʒ. j. rute. ʒ. v.
armoniaci asse serapini bdellij castorei myrrhe. añ. ʒ. j. dēt
er eis cū apozimate vel syrupo p̄dicto. ʒ. j. ß. qz statiꝝ faciet
parere. ¶ Jtē linīaf vēter ab vmbilico vsq; ad pectinē ex
colloquintida cuꝝ succo rute decocta addita myrrha pul-
uerizata ꝛ supponatur ēt in lana. qz fortissime educit fetuꝝ.
¶ Succus porri bibitus vel cū lacte capuno et melle p
se mirē⁹ statim eicit fetum. ¶ Jtē hedracū succo arthemi
sie distemperata ꝛ in potu data ꝛ supra vmbilicum posita
partū accelerat ꝛ fetū siue viuū siue mortuū educit. ¶ Jtē
cum infans nascif stat involut⁹ in quadā pellicula que se-
cundina vocaf que oīsq; cū tpo infante involuta educif: et
q̄sq; infans emittif sine ea. Et q̄sq; postq; puer natus fue
rit statim post ipsum emittif: ꝛ ideo dicif secundina: qz secūdo
planes emittif. s. primo fetus. secōo secundina. Et accidit se
pe q⁹ hmōi secundina nō emittif sed interius retinetur. et p
pterea multe mulieres incurrunt mortis piculum ꝛ mouunt
ptus. ¶ Secundina ergo isto mō educif si ipa ad vmbilicuꝝ
adheret ꝛ infans in man⁹ cecident obstetricis tradaf ipsum
alteri muliери ꝛ tēptet hac ꝛ illac si separi poterit secundina
si mota fecerit incidaf secundina ꝛ sepef infans: reliquū est
tenēdū: ꝛ si matrix se apit ad educēdū. Si ℞o rutū vl incis-
sum fuerit et statiꝝ se int⁹ absconderit obstetrix aperta vul
ua manuꝝ intingat in oleo et in vulua mittat ꝛ secundinā
educat. ¶ Qō si secundina ad fundū matricis recesserit sic
q⁹ ab obstetrice cū manu attigi nō possit: oportet festinare
cito ad eā extrahendā: qō fit hoc modo. puocentur sternu
tationes cuꝝ elleboro cōditi euforbio ꝛ similib⁹ apprehendēdo
os ꝛ nares. Jtē balsamū in oleo intinctuꝝ ꝛ supposituꝝ aut
bibitū secundinā educit. Jtē succ⁹ malue bibit⁹ idē operatur.
¶ Suffumigatio faciens cadere secundinā. R. rute abro-
tani prassii sauine pulegij. añ. ℔. j. olei de lilio olei de her
ba q̄tū sufficit. Ponaf oīa in vase figuli nouo optime co-
opto: ꝛ supra pumas ponāf ꝛ bulliat: ꝛ p cānā ptoriā mu
lier fumū i vuluā duab⁹ horis recipiat pānis optie vndiq;
circūfulta. ¶ Jtē suffumigatio cū oculis piscium salsoꝝ sup
ardētes pumas positoꝝ i vulua recepta p certo secūdinā
cadere facit. suffumigatio ex ficub⁹ siccis ꝛ nasturtio facta
sub vulua. ¶ Jtē suffumigatio ex galbano: oppopo. myr-
rha: vngulis equoꝝ sinapi cicuta: assa fetida: vinee: aristo.
ro. elleboro albo: stercore colūbino: caprino vel gallinaceo:
ex his oīb⁹ vel aliquo p̄dictoꝝ secūdinā educit velocissime.
¶ Jtē vnguētū basilicō si infundaf in mīcē cū pessario vl
alio q̄cūq; ita q⁹ ad fundus mīcis penetret: putrefacit ꝛ ex-
trahit ipaz: ꝛ cū exit mitticaf oleū ro. ꝛ administrenf medici
ne q̄ aborire facīt vt q̄ in seq̄nti capō dicēt. ꝛ si fet⁹ in
vtero mortu⁹ fuerit extrahaf sicut ibidē dicef. ¶ Jtē si san.
post ptū nō exierit sicut dz puocētur mēstrua cū his q̄ infra
in ppio capō dicēt. Si vero immoderate fluxerint re-
stringantur vt in menstruoꝝ retentione dicturus sum.

¶ De extractione fetus mortui et de mola et ad fa-
ciendum aborsum. Cap. v.

Si fetus in vtero mortuus fuerit: qō cogno
scaf q: nō mouef ꝛ ē frigidus: ꝛ nō
dz pulsum. Si aliter fieri nō possit ipm obstetrix
frustatiz incidat ꝛ educat. Si ℞o sit int⁹ hora qua
marrit aptf obstetrix absciss⁹ sibi vnguib⁹ manū i oleo in
tincta in pugnuꝝ redacta in vulua trāmittat ꝛ fetuꝝ ꝑpa-
ret ꝛ educat. Qō si vulua nō apiaf ꝛ mlier sit in mortis pi
culo: q: fetū mortuū in vtero retinet. Emplm qō in cura q̄r
tane cōtinue dicef pectini applicet. qz ipm fetū immediate
educit: ꝛ suppositoria infra scribenda supponantur q̄ sunt
quasi cōta ad educēdū fetū mortuuꝝ et ad molā silr. ¶ Est Mola.
cū mola q̄dā pal. q̄ mulierib⁹ plerunq; accidit: ꝛ spāt cuꝝ
mēstrua diu retinētur in eis: ꝛ nō currūt ꝑm cursum debitū
vnde incurrūt dispositionē silez p̄gnātib⁹ q: vēter eaꝝ cre-
scit ꝛ fiūt discolorate: ꝛ pdūt appetitū cibi ꝛ pot⁹: ꝛ q̄sq; in
flaf vēter eaꝝ ꝛ crescat sicut si essent hydropice: ꝛ sentiūt in
matrice eaꝝ duritiē ꝛ pōd⁹ sicut si eēnt pregnātes. Et q̄sq;
accidit eis dolor intēsus ꝛ intolerabilis ac si vellēt parere:
ꝛ q̄sq; solā vēsitatē emittunt: ꝛ q̄sq; multitudinē humo-
rū: q̄sq; i forma sanguis duri ꝛ coagulati p vulnā emittūt
ac si vellent parere. Et q̄sq; ipm frustū p. v. vel vij. annos.
ꝛ q̄sq; toto tpe vite eaꝝ remanet in corpe eoꝝ. Qō si diu i
corpe eaꝝ fuerit antiquatū: vir aut nunq; curaf: nec hmōi
frustū extrahi pōt. ¶ Postq; aūt trāsiuerit tpo in q̄ fet⁹ in Signa.
vtero rōnabilr moueri dz: ꝛ mulier nō senserit ipm fetuꝝ
moueri i corpe suo: et vēter incepit īgrossari: et mēstrua re
tinēri: tūc mola inesse nō dubitabis: ꝛ tūc statim quousq;
passio recēs fuerit curef: ꝛ nō ꝑmittaf antiquari. Dētur er-
go pille fetide almāsorio. Drocisci de myrrha. aā. ʒ. e. cōtuꝝ:
ꝛ suffumigia ꝛ pessaria mēstrua puocātia fiāt sicut in ppio
capō dicef. ¶ Medicamē ad molā ꝛ mēstrua puocāda ꝛ Cura.
ēt si mulier fuerit ꝑgnās ꝑoritat sōachuꝝ ꝛ nō lecāt fetuꝝ:
tō reſectionē mēstruoꝝ apit et vinā puocat et mēstrua bo-
no mō. R. castorei: acori. se. apij: ca. ve. siccoꝝ. añ. ʒ. ij. teranf
oīa p staminea cribellētur ꝛ i optio vino denf. ¶ Fumigiū
ꝑbatū q̄d molā sen fetū mortuū siue viuuꝝ facit cadere cito.
R. thimiane: ameos: oppoponacis: galbāi sulphuris vi
ni. añ. terāf oīa ꝛ cū felle vaccino incorpotētur: et fac et eis
oīb⁹ pillas quaꝝ vna post aliā sup carbōes ardētes mīter
mittat. et p ēbotū fumū ab illis pillis resolutū i vulnā recī
piat p horā: postea silr p vnā horā faciat: qz statiꝝ educit fe
tū siue viuū siue mortuuꝝ: et molā silr ꝑbatuꝝ. ¶ Jtē teraf
rutha cū scamonea ꝛ suppositoriū ex eis factū i vulnā mit-
tat mulier: qz fetū siue mortuū siue viuū q̄cūq; tpe q̄cunq;
mense voluerit educit ꝛ molā silr. ¶ Item suffumigatio fa
cta ex vngula asini vel ex stercore ipsius asini ad p̄dicta va
let: vl suffumigatio ex spolio serpētis oppopōaco: myrrha
galbano: castoreo: sulphure citrino rubea: stercore colūbi
vel accipitris: si hec oīa vel quedā eoꝝ terāntur et cum fel
le vaccino ꝑficiāt: et fumus eoꝝ ꝑ embotū in vulnā eaꝝ re
cipiaf fetū siue viuū siue mortuū educit ꝛ i faciēdo aborsuꝝ
valet. ¶ Jteꝝ. R. asse. ʒ. ß. foliorꝝ rutbe siccoꝝ. ʒ. iij. myrrhe
ʒ. ij. detur. ʒ. j. ß. p vice cum vino. ¶ Aliud ad predicta. R.
arist. lon. baccaꝝ lauri. gentiane: myrrhe: costi: cassiefi. ru-
bee tinctoriuꝝ succi absin. corticum recentis. piperis. aā

ʒ.℔. dek et hoc medicamine quolibet die aur.ʒ.j.cū vino decoc. betōice et ruthe vsq; ad.ʒ.dies.ℨ tyriaca dyatesseró est opria in hac cā. ¶ Itē si dek in potu aqua decoc.ficuū siccaꝝ:fenugreci:ruthe ℨ ongani fetū mortuū lubricare facit deide extrahak cū medicamib⁹ dictis. ¶ Pessarū optimū ad educēdū fetū mortuū siue viuū:infoumek pessarū ex bōbace vel lana succida ad lōgitudinē digiti ℨ in succo cucumeris asinini mixto cū felle taurino vel bouino intingak et supponak in vulua. ¶ Aliud ad idē optimū:medullas cornu dumeni cū sale armoniaco ℨ rutha misce et supponāt. Alitō ad p̄dicta. ℞. armoniaci: oppoponacis:elik nigri:sarcocollę aristo.lō.ℨ ro.pulpe:colloquintide.añ.cōfice oīa trita cū succo ruthe ℨ succo cucu.asinini ℨ felle vaccio ℨ supposito ruū i modū digiti ſformek qm fetū siue viuū siue mortuū stati; educit ℨ aborsuz facit. Et ego hoc suppositoriū feci ℨ p̄baui in quadā pastēte molā ℨ statim eā liberauit. ¶ Itē.ʒ.j.euforbij sumpti aborsuz facit.sed multū est violētuz. Idē facunt.ʒ.iij.nasturtij sumpte in cibo vel potu. Itē myrrha aristo.ro.et piper p os sumpta fetum interficiunt.

ADditio ad fetuz expellēduz quocunq; tpe voluerīs siue viuum siue mortuuz teraꝝ rutha cuz scamonea ℨ in bōbace inuoluak ℨ supponak: pbatū est p magi.meuz. ¶ Suppositoriū ad fetū siue viuū siue mortuū educēduz. ℞. aristo.ro.lauri ne nasturtij.añ.cōfice cuz felle vaccino ℨ supponak. ¶ Itē iuxtā suppositū ℨ illinitū in ℨga facto coitu fetū educit siue viuuz siue mortuū. ¶ Si mulier in vtero hꝫ fetuz bibat lac alterius mulieris ℨ statiz euz ejiciet. ¶ Itē succ⁹ diptami vel pul.raū.eius ad q̄tit até.ʒ.ij.cū vino si fuerit sine fe.vel cuz aqua ca.si fuerit cū fe.in potu sumpt⁹ educit fetuz sine piculo. Succus gallitrici p pessarū in vuluā imissus sistit fluxū san.numū post partuz: pbatuz est. ¶ Ad extrahendū fetuz molā aut san.coagulatuz. ℞.myrrhe.ʒ.ℨ.cynamomi galbani castorei.añ.ʒ.j.ℨ.oppoponacis.ʒ.j.ſfice cum felle vaccino sumak ex eo.ʒ.j.pisciak in carbonib⁹ ℨ fiat suffumigatio. ¶ Bal.expertuz in hoc casu. ℞. calamēti tiuuialis abiotani arthemisie.añ. ℳ.j.ablin rhti. ℳ.ij.aspalti.ʒ.ℨ. ru.tunctoꝝ.ʒ.ij.ℨ.flouz camo.melilloti fenugreci.añ.ʒ.ij. bul.oīa in aq̄ dulci ℨ fiat balneū deinde inūgak hoc oleo. ℞. adipis gallie anatis.añ.ʒ.ℨ.olei anetini.ʒ.ij.inūgak caput in exitu bal.deide da ad potādū sibi.ʒ.j.ℨ.pul.cynamomi.ʒ.ℨ.pul.ossium dactil.cuz vino subtili dek.ℨ.j.ſfiat pul. ¶ Suppositoriū factū ex oppoponaco extrahit ferū mortuum:et fumus laudani idem. Item succi ꝓcos quatuor coclearia cum brodio vel vino.

¶ Ut mulier nō concipiat:ℨ vt virgo videatur. Cap.vi.

VItaq; mulier nō cōcipiat suffumiget vulua suam de vngula mule supta pinnas ardētes polita ℨ fumū p embotū in vulua accipiat:ℨ p certo nō ꝓcipiet in illo mēse. pbatū est. Et illō ēt suffumigiū mēstruuz restringit. ¶ Alitō ad idē: bullīat sunk lac tumēti ℨ mel supta ignē lētū vsq; ad spissitudinē:ita vt nō sit fum⁹ sub eis:ℨ in pecta lini inuoluak ℨ supta vmbilicū imponak et portek qz q̄t dieb⁹ portat supta vmbilicū tot mēsib⁹ stat mulier q; nō cōcipiet. ¶ Itē ℞:q; si mulier bibat quolibet mane p tres dies duas minas aq̄ in qua ferrarij extinguūt suas scorpices sterik fit in ꝑpetuū hoc ēt dicit Joānes de sctō Paulo i suo breuiario. ¶ Itē radix silicis trita ℨ in potu data tollit impregnationē. Aq̄ ēt i q̄ infundik silam⁹ i potu data:idē opak. Hiana ēt iumpti se.hedere hec oīa simk mixta vl q̄libet eoꝝ pse cū vino ieiuno stomacho bibita impgnationē tollunt: Item sterc⁹ ele phātis suppositum tollit impregnationē. ¶ Itē se.cauliscritū et puluerizatū in vulua imissuz post coitū statim impregnationē tollit qm sperma corrūpit:pbatuz est. ¶ Itē mētha viridis tpe mēstru.comesta impregnationē tollit et nō sinit mulieres cōcipe eo die q; comedit a muliere. ¶ Itē si accipiantur folia salicis et in aqua bul.ℨ de illa aqua dētur in quolibet mane q̄tuor cyathi duo cum pul.pauco de vngula mule impediet cōceptio miro modo.

Ut corrupta appeat virgo.

¶ Et si vis facere q; vulua mulieris corrupte fiat intantū stricta q; quasi virgo esse videat. Accipe sanguinariā.alumen plātaginē: gallas:symphitū:gūmi ara.acatia. ypoq. balau.ꝓsolidā.ma.ℨ mirre ℨ hmōi ꝓstrictiua q̄ i cap.ō dissynteria dicta sunt:ℨ ēt in cap.de fluxu san.a narib⁹ℨ in aq̄ vino vel aceto bul.ℨ ex eo ca.mulier vuluā sibi lauet sepe.

¶ Suppositoriū ad idē erptū. ℞. thuris gūmi ara.myrrhe aluminis attramenti.añ.ʒ.ℨ. hec oīa cū forti aceto distēperētur ex eis fiat suppositoriū ℨ in vuluā injiciat:et post modicū tpis mulier videbit ℨgo coeūti cū ea. ¶ Apō Neapolitz ℨ i rpib⁹ illis ꝓsuetudo est talis q; q̄libet capiēs vxorē q; nunq; habuerit virū ea nocte qua ꝑmo iacet cū ea tacit eā indui camisiā suā ℨ si in coitu camisia appeat sanguinolēta tenet eā ꝑ virgine:ℨ in mane portak parētib⁹ viri ēt ℨ mulieris camisia illa:ℨ sup illa camisia facūt sibi donaℨ custodit illa camisia. Q̄ō si non apparet sanguinolēta nō credit esse virgo sed corrupta:ārē a viro aliq; expellit.ārē mēses illas sciētes eē corruptas suā pallīāt corruptionē ꝑ mō:facūt lauari vuluas eaꝝ ꝑ plures dies cū aq̄s ꝓstrictiuis ꝑdictis ℨ supponūt suppositoria vulua:de q̄b⁹ in tractatu ō fluxu sanguis a narib⁹:ℨ in tractatu de dissynteria satis dictū ē. Et illa nocte q; vir cū puella dz iacere acciptūt vesicā alicui⁹ piscis subtilē plenā sanguie colūbi ca.ℨ ipaz vesicā i vuluā puelle mittūt.ℨ vir cū accedit ad eā . virgā i vuluā quā strictā inuenit cū difficultate ℨ aut dirūpit et rumpit illa vesica ℨ san.q; in ea est exit extra ℨ camisiā sanguinolētā facit:ℨ puella plāgit ℨ flet ac si ō nouo ꝓlarek ℨ q; a matre docta fuit:ℨ sic vir ōcipit credēs q; ſ̄ē. ¶ Alr alie mulieres pallīāt corruptionē vt virgines esse videant lauātes cū ꝓstrictiuis ꝑdictis ꝑ multos dies vuluas ipaz ℨ per duos dies anteq; iaceāt cū viro suis apponūt duas vel tres sanguisugas ꝓpe os vulue intr⁹ℨ paz san.p ipsas sanguisuga extrahi ꝑmittūt. Et post remouēt eas ℨ in illo loco vbi sanguisuge extraxerūt san. fūt crustule ℨ sā.extra manat ℨ camisiā vl lintea inde rubificat ℨ puella clamat q; dolet:q; crustule aperiunt ℨ vir putāt q; nō est decaptur.

ADditio vt mulier pusillas habeat māmillas ℨ sibi nō crescant:cicutā cum aceto tere ℨ i modū malagmatis mamillis appone ℨ erūt pusille sed lac nō habebunt. Itē sum⁹ leporis cū aceto mictus et coagulum lepōris siti mō mirtuz aceto si ex eo mamille inūgātur eas crescere nō sinit. Itez argilla cuz aceto distēpata ponatur.ō.ℨ fiēt pusille.

¶ De retentione menstruoꝝ ℨ ipsis ꝓuocātis. Cap.vii. Cause

MEnstruoꝝ ablatio seu retentio aut est naturalis aut accidētalis: naturalis ē q; fit i senectute:postq; ei mulieres senescere incipiunt amittunt mēstrua ℨ de hmōi ablatione naturali mēstru.medicꝰ nō dz se intromittere.q; nō ē possibile medico in talib⁹ mēstrua ꝓuocare. Accidētalis ꝙo menstruoꝝ retentio mulieb⁹ accidit inuenib⁹ plerūq; ex nimia tristitia:gemitu:et dolore tortura icunto:sollicitudine:nimio vigilio:nimio fluxu sang. a narib⁹ vel ex feb.ℨ silib⁹ deficiūt ēt ℨ retinenk mēstrua ꝑpter apa matricis aut ex frigidis et viscosis hu.in matrice exīstētibus. Et hmōi accidētalis mēstruoꝝ retētio curak in iuuenib⁹ ℨ in his q; adhuc.l.annū nō trāsierunt. ¶ Signa igitur retentionis mēstruoꝝ sunt hec dolor capitis:collℨ dolꝰ gravitas oculoꝝ et grauitas et dolor ventris ab vmbilico iferꝰ:fastidiū:malꝰ appetitꝰ:ℨ qñq; appetūt tussos: cretā:et carbones.lutum et silia:vrina al.ℨ spissa cū resolutionib⁹ multis appet:aut appet mg̃ ℨ erugiosa aut q̄si lotura carnū Et ille mlieres disponūt ad hydropisim:maniā ℨ melācholiā nisi curētur. ¶ Et nota q; matrix ē tra i corpe mulieris locata tāq; receptaculū oim superfluitatū corpis: quēadmodū ē sentina nauis ad quāoēs superfluitates nauis decurrūt. Hīs vt dictū ē cū hmōi mēstrua accidētalia vitra moduz retinēt: ℨ sunt grossa veniētia pedes facūt podagraz. Si ꝙo mediocra ad epar veniēt ℨ ipedīāt digestiuaz ꝓtinus facūt hydropisiz. Si ꝙo subtilia sunt hec retēta ascēdūt cerebrū ℨ facūt mania ℨ melācholiaz et hmōi diuersas pas. Hīs vt ait ypo.i apho. Mēstruis venientib⁹ et nō euenientibus accidūt egritudines. Unde medicus dz esse multū sollicit⁹ i eis ꝓuocādis quū oz sicut i hoc dicēt capīo. Et i his ꝓstringendis si idebite fluxerint sicut dicēt in sequē.capīo.

¶ Fiat syru.ex mag.meū ad mēstrua ꝓuocāda. ℞. calamēti agrestis:ℨ domestici.ca.ve.ārculema.ℨ.mi.bugloſſe.añ. ℳ.j.se.fen.ranūli.añ.ʒ.ℨ.radi.apij ranūli aspagi ℨ bruſci.ſticad. pas.sine

pa.sine nucleis sauie politi si affa.añ.ʒ.ſ.prassij ameos dau ci ſq̃nãti cuscu.añ.ʒ.v.cassie.ari.lõ.baccaꝝ lauri.añ.ʒ.q̃rtã. reupõ.ʒ.ſ.hec oĩa paꝝ ꝑtrita bul.i aq̃ quisq̃ ad tertiã ptẽ re deãt deide colẽt ⁊ addito zucca.fiat syrup.de q̃ q̃libet mane sumat.ʒ.ij.cũ aq̃ ꝺco.calamẽti cãpestris ⁊ se.fen.⁊ capufoli. ¶ Postea purget cũ pillulis ꝺ.v.generib⁹ vl'cũ arreticis vl'cũ pillis hy.vl'cũ lotura tali.℞.ca.ve.scolopẽ.añ. ℥.ſ. sauie.ʒ.ß.calamẽti cãpestris ⁊ fluuiat.añ.ʒ.ſ.tuiube ⁊ sebes tẽ.añ.xxv.ℏbene cinnam.xv.hec oĩa additis pñtis.xxx.i suf ficiẽti q̃titate aq̃ coquãt quousq̃ q̃rta ꝑdicte decoctio.rema neat:⁊ colet:⁊ colature addat pulpe cassieſi.ʒ.ij.dy aboragi nati:catarrici ipiatis.añ.ʒ.ſ.bñdicte laxatiuę.ʒ.ß. ¶ Seq̃n ti die post purga tionẽ si fuerit fortis.i mane itret hoc bal. ℞.sauie iunipi saluie ruthe.ru.tictoꝝ paritarie serpylli ro rismarini arthemisie malue capitoli ℏbene calamẽti mẽ trastri radicis aspagi ⁊ busci.añ.fasciculũ vnũ hec oĩa i aq̃ bullĩãt ⁊ ipa itret cooptã tinã i q̃ ꝑdicta aq̃ cũ herbis ipis mittat ⁊ stuphet se vel solũ cũ decoc.herbaꝝ ꝑdictaꝝ suffu migęt matrix.In tertio ℔o die ſlõmẽt de vena saphena cu ius sit⁹ est ꝓpe caniculã pedis.sequẽti ℔o die de vena alte ri⁹ pedis minuat.Alio die apponãt vẽtose cũ scarificatiõe in crurib⁹ supra nodũ:⁊ sanguis ꝯz vires extrahat:⁊ hoc di Tracis co ℏtute existẽte fo:ti. ¶ Itẽ dẽt trocisci ℥ myrrha optimi ci mỹr ad mẽstrua ꝓuocãda.℞.myrrhe.ʒ.iij.farie lupinoꝝ.ʒ.v.fo rha. horũ rute:mentastri:pulegij:cicerũ ru.rub.tinctoꝝ:asse:se rapini oppoponacis.añ.ʒ.ij.formenĩ ide trocisci:q̃ꝝ q̃libet sit.ʒ.ſ.oĩ mane sumat vnũ ex eis cũ aq̃ decoc.se.tunipi.vl'sa Suppo uine:⁊ ẽ mel⁹ si i vio albo coquat. ¶ ℥ si adhuc oib⁹ ꝑ sitoria. dictis factis mẽstrua si vẽiũt ponãt vẽtose sine scarificatio ne supra femur ⁊ in nocte sequẽti suppositoriũ istũ i mrice supponat.℞.cyclamis:elleb albi calamenti euforbij:sera pini.añ.ʒ.ß.oĩa terãt:⁊ cũ succo sauine mẽte vl' artheniisie ꝑfice:⁊ i modũ digiti supponat i vulua. ¶ Aliũ ad idẽz.fac suppositoriũ ℥ malo terre mũdato:qũ possit i vuluã ſtrotre ⁊ ex oleo lau.vl'pulegino inũgat ⁊ mittat i vuluã. ¶ Aliũ ad idẽ.artheniisia myrrha:ruta:ysop⁹:nitrũ piper:et sera pini.añ.ʒ.ß.oĩa terãt:cũ felle taurino:vl' lacte ⁊ melle ꝑfice.et in lana succi da vl' bõbace inuoluat ⁊ suppõat. ¶ Aliũ ad idẽ:faba lupi na ⁊ radix spatule assa fetida ℏbena mercurialis malua et guth.cũ melle trita ꝑfice:⁊ i lana succida vel bõbace ponãt et inuoluant ⁊ imittant. ¶ Aliũ nascale ad idẽz inuoluat bõbace vl' lana succida:deide in succo matricarie et tyriaca simul mixtis intingat:⁊ suppõat:qꝝ miro mõ menstrua quo cãt oĩa ꝑdicta suppositoria:⁊ si matrix acumie dictoꝝ supp positoꝝ doleat tomẽtes os vulue cũ decoctiõe malue:bis malue:⁊ bñãce visne:⁊ inũgat cũ oleo camo.pulegino:mu scellino butiro et silib⁹.Succ⁹ cãphorate:succ⁹ ruthe:succ⁹ artheniisie vel ipe herbe ⁊ radix diptami sauina pulegiũ ⁊ calamẽtũ:hec oĩa vel aliq̃ ꝑdictarũ herbarũ i comestiõe da Mirabile experi mentũ. ta vel vnũ decoctiõis ipariũ q̃ triphera magna distẽpata fuerit in potu data sepe infallibiſr mẽstrua ꝓuocat. ¶ Uel si vis accipe ruthe.ʒ.iij.diptami.ʒ.ij.nuces.iiij.terãt oĩa et cũ vino in q̃ ꝑdicte herbe decocte fuerit.vel saltẽ aliq̃ earũ i potu det:qꝝ ẽ mirabile:⁊ exptũad mẽstrua ꝓuocãda. ¶ Itẽ si detur.ʒ.ſ.euforbii triti cũ petro.et asaro.menstrua ꝓuo cat. ¶ Itẽ si teres ſunt ℏbenã termosomes.x.⁊.x.garioſi. in li.ſ.vini ⁊ vsq̃ ad medietatẽ bullire facias:⁊ eũi dormi tũ i sero vl' matutino det:qꝝ mẽstrua ꝓuocat. ¶ Syrup⁹ ꝑ magistrum meũ cõposit⁹ cũ quo curauit quãdã dominã ꝓpe Tramũ q̃ carebat mẽstruis:⁊ tã inciptebãt ei appere tumo res in vẽtre ⁊ in lacertis inciptebat fieri hydropyca ꝓpter mẽstruorum retẽtionẽ.℞.ca.ve.capitoli.ℏbene:cupatorij endiuie scolopẽdrie:borragis bugloſſe:calamẽti cãpestris ⁊ fluuialis:rubee tinctorum:cãedreos:camepiteos valeria ne.añ. ℥.ß.floꝝ camo.se.feniculi.anisi:cymini torrefacti: radicis feniculi.apij:asparagi:busci floꝝ borraginis:bu gloſſe:passularũ sine nucleis.añ.ʒ.ſ.se.cõtum.ʒ.ij.ordei mũ di.℔.ß.squinãti asari ameos.añ.ʒ.ß.sebestes.xl.tuiube.xx. feniculi porcini.ʒ.ij.menthe cymae.l.zuccari vel mellis q̃z tũ sufficit sumat de eo quotidie.ʒ.ij.quolibet mane cuius aq̃ decoc.pulegij.capitolij et se.feniculi. ¶ Si retẽtio vl' abla tio menstruoꝝ fuerit ex tristitia vel nimio gemitu ⁊ dolore et similibus alie passiõibus.tristitia cõmutetur in gaudiuꝝ et ita sedetur:et in quib⁹ animꝰ delectat exerceat.Et si q̃d amat qõ cõmode ℏabere non possit statim blandis verbis ꝓmittat. ¶ Si ex ꝓstrictiõe venaꝝ retineãtur menstrua et ꝓpter hũo.viscosos supinos in matrice abundãtes.⁊ oĩa ve naꝝ cõstringãtur.detur syrupꝰ superius scriptus et purget vt supra in ℙncipio huius cure dictũ est:deinde fiant reme dia prouocantia:de quibus superius cõpetenter tractaui.

¶ Additio si mulier ꝓtinue comedat betoni cã vel decoctionẽ eꝰ in breui recu pat mẽstrua deperdita. ¶ Ad mẽstrua ꝓuocãda aq̃ fluẽs de quercu femina cũ ouo sorbili vl'cũ vio da ⁊ suppositia cũ pessario ex bõbace vel lana succida facto mẽstrua ꝓuocat. ¶ Succ⁹ cãphorate ruthe artheniisie ꝑ se q̃libet eoꝝ vel oẽ in potu dati vel ipe herbe in vino deco. vel in crispellis q̃litercũq̃ date mẽstrua ꝓuocãt. ¶ Suppo sitoriũ ad mẽstrua ꝓuocãda.℞.storac.calamite.laudani.li gni aloes assi fetide.serapini.galbani.añ.terãt:⁊ cũ succo sauine vel artheniisie ꝑfice ⁊ supponãt. ¶ Aliũ ꝑbatuꝝ ad mẽstrua ꝓuocãda. Accipe radices tapsi bar.⁊ mũda eas a cortice exteriori:⁊ inũgãt oleo laurino vel muscellino:pul. nigelle desup aspergatur ⁊ immittat in vulua q̃ mẽstrua ꝑ certo educit. ¶ Aliũ ad idẽz mirabile:accipe armonia ci cuius galbanũ ⁊ serapinũ et cuius tyriaca misce et supponatur. Sꝫ inter oĩa radix iridis trita cuius oleo muscellino laurino vl' pulegino ⁊ suppositia cum lana succida vel bõbace potissi ma est ad menstrua prouocãda. ¶ Suppositoriuꝝ ad mẽ strua ꝓuocãda.terãt scabiosa cũ stercore porcino.⁊ addatur fel vacinũ añ.⁊ in subtili pecia lini inuoluatur ⁊ suppo nat ꝑ nocte. ¶ Suppositoriũ ex galbano ⁊ armoniaco et assa fetida menstrua ꝓuocat ⁊ ẽt secũdinã educit.pat⁹ tũ ex butyro vel melle inungat os vulue:ne mulier ibi sentiat ar Apozima mirabile. dores ꝓpter suppositoriuꝝ ꝑdictuꝝ. ¶ Apozima optimũ ad mẽstrua ꝓuocãda.℞.q̃tuor radices cõcis meu ꝓcos cala menti acori ru.ma.artheniisie cãphorate serpylli.ana.ʒ.ſ. ameos nardi se. feniculi petro. cassiet.spice celtice.añ.ʒ.ß. hec oĩa i sufficiẽti q̃titate aq̃ quousq̃ tertia ꝑs remaneat bul.⁊ colẽtur:⁊ addito zuccaro vl' melle al.dispuma. q̃tũ sufficit fiat apozima.⁊ q̃libet mane sumat de eo.ʒ.ij.cũ aq̃ artheniisie ⁊ ruthe:est ẽim mirabile. ¶ Bombax infusus in succo cẽtauree minoris suppositꝰ mẽstrua prouocat. ¶ Et decoctio granoꝝ iunipi bibita ⁊ hypericon sikiter:⁊ deco ctio asari:vl' bibere.ʒ.ij.decoc.hedere mirabiliter ꝓuocat. ¶ Pessariũ mũdãs matricẽ fit de dactylis assatis insu pis et ficubus et radice gentiane et nigelle.

¶ De fluxu mẽstruoꝝ imoderato cõstringendo. Cap.viij.

¶ Menstrua qñq̃ plus fluũt debito qõ fit aut ex humo.abũdãtia ꝑ incõtinẽtiã aut eorũ acumine humorũ abũdãtia cognoscitur ex plectonica corpis dispõne:ex repletiõe venarũ ex larga dieta ꝑcedente.et san.p vuluã in magna quãtita te decurrẽte. Acumen ℔o hũoꝝ cognoscitur:qꝝ calor in ꝓ fundo vulue sentit.et si pãnus lineꝰ in ipis mẽstruis intin gat ⁊ postea desiccet in sole vel circa ignẽ remanet colore croceo infectꝰ.et in exitu suo mẽstrua exeunt cum ardore et incẽdio.Et hec passio si antiquata fuerit difficile curat:ex quo orificia venaꝝ diu fuerũt apta difficillime ꝙsolidãtur. Uñ ad hãc pas.inueteratã sequitur macies.fastidium im mutatio colonis:tumor pedum et ydropisis. Aliq̃ exeunt menstrua sicut fex vini:aliq̃ alba.aliq̃ nigra.Et cũ hmõi fluxꝰ diu pseuerauerit vt dixi:sequũtur incõuenięntia dicta Prono stica. Cura. ⁊ difficile curat. ¶ Si itaq̃ san.fuerit in causa:fiat minu tio de basilica ⁊ vẽtosas supra mãmillas apponamus sine scarificatiõe vel ẽt sub mãmillis sine scarificatiõe vel cum scarificatiõe.Si ℔o alioꝝ humorũ abundãtia fuerit in cã vt cholera:flegma.vl' melãcholia purget sicut in capĩo de dolore capitis dictũ ẽ feriatis.⁊ ẽt i alijs q̃z plurib⁹ locis ⁊ postea cũ restrictiuis medicinis subscribendis inistam⁹. et si hũoꝝ acumẽ i cã fuerit ꝓtẽperet cũ ℥coc.punorũ viol. cassieſi.tamarindoꝝ reubarba.⁊ silium. ¶ Qualitercunq̃ igit fluxerint mẽstrua vltra debitũ modũ purgato prius hu more in cã existẽte.Si etas tps regio ⁊ ꝙsuetudo pmiserit ꝑmo fiet experimẽtũ ypo.i apho.dicẽtis. Mulieri mẽstrua si vis retinere sistiam maiores ad mãmillas appone.Sistia eñ est vẽtosa:⁊ si fieri põt sit ventosa ita magna q̃ totã mã millã sub se ꝓtineat:⁊ sine scarificatiõe appõat:deinde cõ-

strictiuis vtak remediis: pficiak hoc cõstrictiuũ mẽstruoꝝ magi met cũ pessario in matricẽ. Re. succi plãtagis ℥ fasio laric. aã. ℥.ii. gipsi. ℥.j. athanasie boli san. dra. mumie. aã. ℥. ℈tis. Succ⁹ vitice i vulua bis vl ter ĩiect⁹ mẽstrua ẽstringit ¶ Itẽ fiat ẽplz supra pectinẽ ℥ renes ex mastice bolo san. dra. olibão ℥ mumia. aã. olb⁹ puluerizatis ℥ cũ aceto et albu. ouĩ mirtis ℥ pfectis. ¶ Aliũ adide squãma ferri subtiliter trita i aceto ℥ aq̃ ro. bullitat vsq; ad psumptionẽ liquorẽ: deinde addak pul. carthe pbuste ℥ puluerisꝫ cornu cerui adusti q̃tũ ẽ pdicta squãma: postea adde pul. corticis glãdiũ q̃rc⁹ q̃tũ de olb⁹: ℥ hec ola ĩsimul mixta cũ succo plãtaginis incorporenk et vna pe eaꝝ pessarizek: ℥ in vuluã iniciak. Alia ꝯ pe cũ albu. ouĩ et aceto pfecta supra renes ℥ pectinẽ epithimek. Nascale factũ ex galla: alumie san. dra. mastice. bolo. mumia. symphito acatia. ℥ casto. cũ athanasia: vel cũ succo plãtaginis cõfectũ ℥ suppositus mẽstrua cõstringit. ¶ Suffumigatio de vngula mule supra carbones posita si sub vulua reciptak cõstringit mẽstrua: ẽ ipedit impregnationẽ p mẽses. ¶ Aliud suffumigatio mẽstrua restringẽs. Re. balaustiaꝝ plidie myrtillorꝝ coculaꝝ q̃rcus corticũ castaneaꝝ rosa. foliorũ sorbi piri ℥ mespile coquigtor. plãtaginis ℥ sillus cõstrictiuorꝝ. aã. Et ola i aqua pluuiali vel cisterne bul. ℥ mlier ex aq̃ fumũ sub vulua reciptat ℥ cũ tepe facta fuerit sub ea sedeat: ℥ spõgia marina vel lana succida in eodẽ liquorẽ ĩtincta pectint ℥ remb⁹ applicek ℥ vltio pdictis locis pdicte herbe pistate cake emplentur. Pul. cõ solide minoris soleaꝝ veteꝝ ℥ pãni blaui vel scarlati olm in simul in pignato nouo supra ignẽ cõbustoꝝ ℥ sutfiat⁹ in vuluã mẽstrua cõstringit. ¶ Et vt breuiter me expediã que cũq; dixi valere in fluxu ℥ passione emorroydaꝝ ℥ in fluxu sanguis narũ ℥ dissynteria. put i. ppuis capitis dixi i hac cã valẽt ℥ cadẽ etiã dicta in ℈ casu cõpetunt sicut i dictis dixi capitis. ¶ Qñ si mulier fluxũ mẽstruoꝝ hñs dolorẽ in pcordijs patiak: accipe magnã tripheră cũ vino decoc. bolicyna. mastycis ℥ saccul⁹ linat subtilis in modũ digiti fact⁹ impleak ex pul. facto ex ro. mastice bolo. cyna. san. dra. spodio olibano ℥ symphito ℥ mumia ℥ radice psolide mioris ana. succus pentaphilõ ad q̃titatez. ℈. ſ. dat⁹ cũ. ℈.ij. athanasie i manẽret modica aqua pluuiali ℥ in fero tãtũdẽ vl saltẽ decoc. ipsi⁹ herbe cũ athanasia data mẽstrua cõstringit pbatũ est. ¶ Itẽ suppositoriũ ex mumia puluerizata factũ statim stringit fluxuꝫ mẽstruoꝝ. ¶ Pille ad pstrictionẽ mẽstruoꝝ p optle. Re. san. dra. boli tar. corall: olibani sim phyti: gũmi arabici opij lapidis emathitis. aã. pfice cũ succo plãtaginis ℥ athanasia detur ex cis. ℈. ſ. Et ẽt suppositũ ex eis informatũ ℥ in vulua suppositũ mirabiliter stringit mẽstrua. ¶ Itẽ miclete zuccaꝝ rosatuꝫ antiquũ ℥ dyatodõ abbatis ola mixta ℥ data cũ aqua pluuiali cuꝫ lapide emathitis cũ fuerit fricat⁹ addito succo plãtaginis ℥ etiã athanasia mẽstrua mirabilr stringit. ¶ Itẽ radix pfolide maioris trita cũ bolo ℥ lapide emathitis san. dra. cyna. et modico masticis ĩsimul ola cũ vitellis ouoꝝ mixta: ℥ in fritellis vel alto q̃cunq; mõ data menstrua sine dubio restringit. ¶ Itẽ. Re. succi plãtaginis ℥. j. mucilaginis dra. gũmi arabici. ℈. ij. misce et imittak medietas ĩtus mirtis ℥ alia bibak.

Differt suffocatio a syncopi.

¶ De suffocatione matricis. Cap. ix.

Vandoq; accidit q̃dã passio mulieribus q̃ suffocatio matricis vł. Et q̃dã medici ignorãtia imbuti hãc passionẽ syncopiꝫ esse credũt. Alij ꝯ min⁹ bñ diiudicãtes pas. hmõi epilepsiã esse dixit: ſ mlꝰ decipiunt. Nã hmõi passiões inter sese multũ differũt. Syncopis eñ fit ex ira: tristitia lõgo fluxu mẽstruoꝝ vł sanguine alitũde manẽte vt ex fluxu venaꝝ immoderato et ex subita mutatiõe caloris in frigidũ ℥ ex plurib⁹ aliis causis: de q̃bus in tractatu de syncopi in libro febriũ dicã. ℥ corp⁹ i syncopi calet: ℥ dũ pulsak statim in se reuertit. In hac aũt passiõe mulier nõ sentit quicq̃: ℥ fit hec passio per interualla et nõ subito: ℥ tanta fit in hac passiõe debilitas ℥ afflictio q̃ est maior q̃ in aliqua specie syncopis sic q̃ mulier putatur totaliter sensu ℥ motu: ℥ nõ põt aliquo pcipi vita ei⁹ nisi p lanã carpinatã vel bõbacẽ narib⁹ appositũ: vel per ampullã vitreã plenã aqua supra pectus mulieris positã: q̃ ipsa lana p motũ quẽcũq; respirationis pos mouek. ℥ aq̃ in ampulla existẽs a pectore q̃si q̃ motu mouek ℥ effundik ℥ i hoc pcipit vita mulieris patiẽtis matricis suffocationẽ. ¶ Differt ẽt hec passio ab epilepsia. q̃ epileptici subito ℥ repẽte ℥ nõ p interualla cadũt ℥ spumãt pos: ℥ in casu eoꝝ de stercore vł spmate vł vrina paꝝ inuolũtarie emittũt i accessiõe eoꝝ: ℥ ẽt os eoꝝ aliq̃n torquek et pedes et manꝰ eorũ ꝯtrahũtur q̃s in hac pas. nõ sia. accidit. Fit ergo suffocatio mirtis dũ matrix ipsa spũalia ꝯprimit ℥ sic mulierẽ quasi mortuã apparere facit vt dicit. ¶ Fit aũt ꝓncipalr ex retẽtiõe mẽstruoꝝ ex aliq̃ hũore venenoso existẽte in ipa matrice: ℥ ex corrupto spermate i venenositatẽ cõuerso circa testiculos matricis existẽte q̃s frequẽter accidit mulierib⁹ iuuenibus caste viuentibus ℥ mentalib⁹: accidit plurimũ in viduis q̃ cũ fuerint cõsuete coitre cũ viris eaꝝ posthmodũ abstinẽt a coitu ℥ spmate i matrici eaꝝ corrũpunk ℥ in venenosam trãseũt habitudinẽ: ẽt sic suffocatio matricis ĩducik. Accidit ẽt suffocatio virginibus q̃ a parentib⁹ tñ in domo retinẽtur añq; nuptui tradãtur. q̃ q̃nq. xxv. ãnũ vel. xxx. trãseũt et sic spma in tpis supabũdãs i venenosa trasiẽs q̃litates. suffocationẽ inducit matricis. Dũ eñ mẽstrua indebite retinẽtur: vł hũor venenosus vel spma corruptũ in matrice supabundat: ℥ p coitũ nõ extrahitur fumositas ab istis talib⁹ resoluta vacuitatẽ matricis replet ℥ desicẽdit. Matrix ꝯ repleta et suppⁱ⁹ ducta spũalia ꝯprimit. Vñ mulier suffocak quasi. ¶ Cognoscik aũt pas. hec ex pcedẽtib⁹ causis ℥ signis: ℥ ex retẽtione mẽstruoꝝ ℥ grauedine capitis renũ ℥ coraꝝ. ℥ silib⁹ pcedẽtib⁹. ¶ In ipa itaq; accessiõe suffocatiõis matricis cũ mulier stat tacẽs ac si esset mortua ligẽtur ℥ ꝯstringank cũ fascia core ppe genua fortiter ℥ brachia ppe cubitũ. Postea fricẽtur ptes ĩteriores extremitatum cũ sale fuligine aceto et aqua mirtis. puocek sternutatio cũ castoreo piretro cusforbio cõdisi pipe et silib⁹: apponãtur fetida narib⁹ earum sicut sunt licinũ in amurca olei intinctũ ℥ i igne accẽsum ℥ postea intingi dꝫ: ℥ sum⁹ sub narib⁹ eaꝝ supponak ℥ in naribus i tret armoniacũ: galbanũ serapinũ assafetida. ℥ silia sup carbones ardẽtes ponãtur et fumũ ab eis resolutuꝫ in eaꝝ narib⁹ subintrare faciao. Urine ẽt fetide ℥ stercora humana supra carbões posita ℥ vermes vł carnes fetide et q̃cũq; fetidiora istis excogitare potes: narib⁹ appõere ỏbes ad hoc vt matrix ipa spũalia cõprimens illũ sentiẽs fetorẽ ad locũ suũ descẽdat. Itẽ ad hoc vt matrix ad locũ suũ descẽdat q̃n mltũ aromaticis ꝯfortak. fiãt suffumigatiões ex arõaticis sub vulua hocmõ laudanũ: thꝰ lignũ aloes: storax. ãbra: muscꝰ nuces muscate. gariofil. pulegiũ. matorabasilicõ: ℥ hmõi sup carbões ardẽtes ponank: ℥ i vino bul. ℥ pembotũ fumꝰ ab eisdẽ resolutus in vuluã trãseat et mulier in sella pforata collocetur: ℥ sit optime pãnis coopta ℥ stricte cincta supꝑ pãnos sic q̃ fumus a pdictis aromaticis resolutꝰ ad nares p pãnos trãsire nõ possit: ſ olũ in vuluã subintret. ¶ Cũ itaq; mulier iam ad vitã reuersa fuerit q̃ prius q̃si mortua videbak. Sciao vtrũ hec pas. venerit ppter mẽstrui retẽtionẽ: ℥ tũc puoca mẽstrua in ea ſ q̃ in capĩo de. Nñ. puocatiõe dictũ est. Et si hũores frigidi vel calidi in ea esse noscank. purga ſ q̃ in pluribꝰ capitis mei breuiarij docui. Si ex spmate corrupto fiat hec pas. si virum habeat coeat cum eo. Si ꝯ juuenis puella fuerit et viruꝫ petens tradak nuptui. Si ꝯ vidua vel monacha vel voluerit castitatẽ deo. fiat remediũ hoc salgẽma ℥ nitrũ. aã. puluerizenk subtilr. ℥ cũ aceto vel aq̃ salsa vel salmatina distẽperek: ℥ bõbir in hmõi liquoribꝰ intict⁹ supponak in vuluã. ex hoc eñ fit q̃dã mordicatio vñ sperma emittunt. Quedã dñe vidue ℥ ẽt mercatrices quarũ mariti a pria recedunt ℥ q̃sq; stant p duos vel tres annos nõ reuertẽtes ad patriã q̃sq; hmõi passionẽ incurrũt ℥ nimis appetũt coitũ: ſ timẽtes impgnari nõ audẽt cũ viris coire ℥ supponũt sibi digitũ vel quẽdã saccullũ paruũ ipletũ bõbace factũ i modũ virge virilis ℥ intãtũ ꝯponũt ĩtus ℥ extra q̃ spmatizãt. Et alie bñt q̃dã vas ereũ vel ex auricalco factũ in modũ virge virilis in medio cõcauũ: in cuius summitate est foramẽ paruũ: et tñ ducunt in vuluis suis intus ℥ extra q̃ spmatizant ℥ cuꝫ spmatizare incipiũt mittunt in vuluis suis pilulã foramen p medium vasis illius parũ aque rosate q̃ misceatur cum spmate. Et mulieres tuscie magis sunt viciate

hoc peccato

hoc pcō sodomitico ceteris mulieribus. Inueni eñ quadam vice summo mane in via in ciuitate Florētie quoddā tristīm sic factum in modū virge virilis:qō cuidaz mulieri ceciderat. Et ꝓpterea scio q̄ in talibus delectāt̄.sed p̄dicta omnia sodomitica sunt ⁊ ab ecclesia ꝓhibita. Est eñ maximū peccatū hoc facere:vnde potius consulo q̄ cū viris coeāt ⁊ minus pctm̄ ꝓmittent. ¶ Abstineāt a salsis:a carnib⁹ vnctuosis vētositatē generātibus:a carnib⁹ vaccinis leporinis ⁊ silib⁹.vinū odoriferū ⁊ bñ lymphaticū bibāt ¶ Additiones. bardana maior supra caput posita elevat matricem. Ydeo valet in precipitatione:et sub planta depumit:ideo valet in suffocatione.

¶ De precipitatione matricis seu dislocatione. Cap.x.

Aliquando matrix p̄cipitat seu dislocat vñ tpa q̄ñ-ꝫ dextrorsum:q̄ñ-q̄ sinistrorsuz declinat:q̄ñ-q̄ etiā pars ipsi⁹ erit ⁊ venit vsq̄ ad os vulue.hz eñ hoc fieri ex relaxatiōe neruoꝝ ipsi⁹ matricis:⁊ ex supfluis hūo.matricē aggrauātib⁹. ¶ Cognoscit aūt matricis p̄cipitatio si exierit visu vel tactu obstetricis. Si ꝓ ad aliq̄ latez descēderit cognoscit p̄ inflationē ⁊ duritiē ipsi⁹ lateris ad qō descēdit: ⁊ p̄ dolorē et grauedinē pectinis:capitis:renū:⁊ brachioꝝ coli.et partū matrici adiacētiū extortiōe ⁊ dolore ab vmbilico sieri⁹ ⁊ supra.q̄ñ-q̄ vsq̄ ad stomachū ex p̄ditiōe visus:subuersiōe stōachi:⁊ etiā ex retētiōe mēstruoꝝ. ¶ Curet aūt hec pa. in hunc modum.primo ponat mulier in bal. vbi decocte sint mal. viol. brāca vi.cum oleo ⁊ butyro vel saltē ex hac aq̄ fomentet et eius vulua:lauetur:deinde cū retinacula ꝓpter hmōi bal. vel fumigiū vel lotionē fuerint bene relaxata a muliere forti vel viro fideli et amico sit tota extēsa in terra vel in lecto ⁊ eleuentur pedes ei⁹:et per eos fortiter trahatur:sic q̄ p̄cipitata matrix ad locū debitū reuertatur. Sternuatiōes cū elleboro ⁊ cōdisi et silib⁹ puocētur. Et si mēstrua defecerint ꝓuocētur:vt dictū ē. Et si hūor in cā fuerit purget sm q̄ in diuersis locis dictū est. Itē apponātur vēto se sine scarificatiōe circa vmbilicum. Itē fiat suffumigatio sub matrice ex fustib⁹ gariofi.ligno aloes cymino hoc mō.p̄dicta oia in puro vino p noctē taceāt.postea decoquātur in tpo vino ⁊ mulier fumuz illuz p embotū recipiat qui a p̄dictis resolutī.et nares cū bōbice opilētur. Itē fetida naribus apponātur:et de q̄b⁹ supra in precedenti capō dictū est. ¶ Et si matrix extra exierit ītenuo reponat p obstetricē:deinde fiat suffumigatio sub ea et gallis corticib⁹ quercus ⁊ glādib⁹ ramis mirthi:balau. corticib⁹ maligranati.rosis ⁊ silibus cōstrictiuis in cap. de dissynteria dictis.Hec oia in aq̄ pluuiali vel cisterne bul. deinde mulier i sella sedēs in vulua sua hmōi recipiat fumū matrice p obstetricē prius īmissa. Aliud suffumigiū ad idez aspaltuz.colofoniā capillos hūanos et cornu caprinū:hec oia vel q̄libet p̄dictoꝝ p se mittat supra prunas ardētes ⁊ mlier fumū a p̄dictis resolutū p ēborū recipiat i vuluā. ¶ Aliud ad idē. feruginē calefac ⁊ acetū supifunde:⁊ fumū ab ipsa ferugine resoluz mulier recipiat per embotuz in vuluā. ¶ Itez artemisia cuz aqua acatie ⁊ hypoq̄stidos et cetera cōstrictiua sumat q̄ in ca. de dissynteria dicta sunt: ꝓut videt expedire. ¶ Et duz matrix ad ꝓpriuz locū redierit fiat sub vulua suffumigatio supra ꝓpe principiuz hui⁹ capīi dicta. ¶ Q̄ó si mulier fuerit nimis cōstipata clysteriz set cū aq̄ decoc. mal. vio. mercurial. oridei fracti brāce vi. sene .et seniculi in qua resoluantur triphera saracenica vel castiefist. ⁊ oleuz violatuz. ¶ Itē si sint multuz det sibi de zuccaro albo cū aqua oridei:⁊ ex hac mixtura. ℞. dyarodō abbatis diagagāti et zuccari ros. antiq̄. añ. ℥.uj. de qua cū aqua oridei fracti detur q̄ñ-q̄ voluerit et cetera q̄ in capitulo de sitī dicta sunt ꝓpinēt. ¶ Et si febricitauerit sumat oī mane.℥.ß. orizaccare cuz.ʒ.uj. penidiaꝝ cuz aqua calida. Et postea humor qui in causa fuerit purget:⁊ deinde emplastra stomachū cōfortātia ⁊ electuaria et hmōi in capitulo de defectu appetitus dicta:fiant in hac causa.

¶ De apostemate vulue Cap.xj.

Aliquando fit apostema in vulua:aut ex ablatiōe mēstruoꝝ aut ex pcussiōe:q̄ō apostema aut ex calidis aut frigidis fit hūoribus. Si ex ca. adest dolor intolerabilis feb. acuta vrina apparet Rianos et in supficie liuida cuz multis resolutiōibus. Si ꝓ ex fri. fit humoꝝ adest dolor in pectine ⁊ anchis.et nō acut⁹ nec cōtinu⁹:ſꝫ aggrauatiu⁹: adest strāguria seu difficultas mingēdi:vrina pinguis Rapopos:⁊ resolutiōibus multis superi⁹ liuida. Itē si hmōi apata sint in pua vulue dolor renū et pectinis ⁊ strāguria adsunt. Si i puppi dolor dorsi ⁊ ꝛstrictio egestiōis adsunt Si in supiori pte dolor supra vmbilicū:⁊ supra stomachuz adest. Si inferiori pte dolor sub vmbilico adest. Si in lateribus dolor est in inguinib⁹ in lateribus ⁊ crurib⁹ et coxis. Et nota q̄ hmōi apata q̄ñ-q̄ in vulua fiūt semp cōmittat̄ te. ¶ Si itaq̄ in hmōi apate nouerit hu. ca. esse in causa virib⁹ et etate pmittēdi⁹.primo fiat minutio de saphena dextri pedis:sco vero de saphena sinistri:et extrahat sang. ab eis ꝛm vires:et exhibeat syrup⁹ viol. vel ros. q̄libet mane. Et si fuerit corpus cōstipatū interiz fiāt suppositoria aliq̄:vel clysteria lenitiua si suppositoria nō educerent:postea mūdificet corp⁹ cū decoc. prunoꝝ violaruz tamarindi. ca. ve. se. cōitum cassiefi. triphere saracenice:et similiū humoꝝ caldū suauiter purgātiuz:deinde accipe solatrū semperuiuā lactucā portulacā:et silēo herbas frigidas. ⁊ pistētur opti me. ⁊ cū oleo ros. vel vio. incorporent. Et emplz ex eis ꝓparent ⁊ ponat. s. pectinē ⁊ anchas et inter pudicū ⁊ vuluaz apponat sepi⁹:hoc itaq̄ fiat in p̄cipio:vt materia repellatur:et acumē calorꝭ mitiget si pōt fieri:postea ꝓ malua cū semine lini trito cocta ⁊ pistata cuz pauco et butyro et oleo ros. s. pectinē optie emplastret. Et pessarium istud in matrice mittat:mellilotū se. lini fenugrecuz ⁊ malua terāt et coquant cū axūgia porcina anserina ⁊ gallina:et cuz oleo ros. vel vio. ꝛ fice:et pessariū ex eis informetur ⁊ vulue ītro mittatur. Et ēt ex p̄dictis epithimetur pectē et pironeon: ⁊ hmōi loca circūiacentia. ¶ Aliud ad idē et ēt ad maturādum oia apata. ℞. radicis althee. brance vi. malue volubil⁹ saponarie. absinthij. añ. ℳ. j. se. lini fenugre. añ. ℥. j. terant oia cū vino albo optimo ⁊ axungia porci liq̄facta et melle ⁊ modico butyro et oleo ro. ⁊ vio. oia incorpora:addita farina ordei.sic q̄ oia sint liq̄da ī simul pax bul. in pignato nouo quousq̄ pax indurescāt:ex hoc inungat pessariū ex bōbace vel ex lana succida informatū ⁊ in vuluā intromittāt. ⁊ de hoc vnguēto supra petiā lini extēdat:et locis circūiacētibus vulue appone. Est eñ maturatiuū vsq̄ ad apata. s. q̄ ponitur hoc vnguētū. Et si vngātur loca apatis ex viscositate mal. bismal. et se. lini. Et si fuerit nimius ardor et incēdiuz inungat et populeon cum oleo ros. vel vio. mirtis. Si ꝓ febricitauerit iter sepe aquā calidā:in qua bulliēt viol. brāca:vr. sa pōaria:malua:caules veteres ⁊ silia. Et exhac aqua lauent ⁊ suffumigēt sibi os vulue. deinde vnguētū p̄dictū ⁊ cetera supradicta in vuluā intromittātur:⁊ ptib⁹ circūiacētibus applicētur. ¶ Q̄ó si humor frigid⁹ fuerit in causa primo digerat materia cuz syrupo mellino. vel cū alio quo cōpetenti digestiuo mūdificetur humor:ille cū pillulis artheticis vel aureis et similib⁹:deinde similia emplastra predicta et epithimata circa loca fiāt. ¶ Aliud. ℞. mēthe mellilot:sanicu:ficuū siccaꝝ alba. et vuaꝝ passa. añ. terātur oia:et in vino albo optime coquātur. ⁊ ex p̄dicto vino calido vulua lauetur.et partes circūiacētes. s. pectē ⁊ peritoneō ex p̄dictis emplastretur. Et pessariū ex isto vnguēto illinitū i vuluā mittatur. ℞. axūgie gallie āsero:⁊ cere. añ. ℥. iij. medulle cerui ⁊ vitruli. añ. ʒ. vij. mast. mellilot. a fi. ʒ. uj. ß. ysopi pul. flox camo. se. lini fenugreci. oiz pulue. añ. ʒ. ij. tēperētur oia cū liq̄factis axūgijs ⁊ oleo camo. ⁊ licinio in hoc vnguēto intinctuz in vulua ponatur:donec apa maturet. Et si iterꝫ vēter fuerit cōstipat⁹ et nō assellet clysteri opus est. ¶ Cū itaq̄ tpm apa crepauerit.et pus ibi factuz fuerit.tunc primo intendendū est cuz mūdificatiuis ⁊ cōstrictiuis ⁊ cōsolidatiuis. Primo igitur mel distēperatū cū nez. ptisana vel vino calido.vel cū aq̄ calida ad mūdificatiōnē sanies iniciat multotiēs i matrice:postq̄ ꝓ sanies fuerit optime mūdificata aqua ro. cū licio distēperata iniciatur. Postea vnguētū istō illinat vl pessariū ex bōbace vl lana succida iticiū imittat:q̄. ℞. olibani gūmi arabici:diagagāti litargirij. aloes boli ar. mast. añ. ℥. ß. cerusse. ʒ. uj. hec oia terāt cuz oleo ro. ⁊ aq̄ ro. distēperēt:⁊. s. vulnus vulue mittātur:vel pessarizetur si in profundo fuerit vt dixit. Itē pessa

Signa

Cure. Si ab humore calido.

Si ab humore frigido.

Postea ruptio-

triū ex licio bolo myrrha thure sanguine draco. ⁊ aristo. roasi. ola terant: et cū succo plātaginis ꝓmisceātur. ⁊ iforma to ex his suppositorio: ⁊ in vuluā imisso mirabiliꝫ ꝓsolidat. Cetera aūt in ca. de dissyntheria. ⁊ in caplo de crepatura dicta q̄ ꝓsolidāt: possūt i hac cā ad cōsolidādū appōi. ¶ Qđ si puritus fuerit in vulua: quod sepe cōsueuit accidere: et specialiter q̄n vulnus sanare incipit: fiat hoc. Ꝛ. albu. ouī olei ro. litargyri: ceruse ⁊ cāphore ppeo equales misce oia insimul ⁊ licinū mūgak in ꝑdictis olꝫ ⁊ supponatur. Si febricitauerit comedat lactucā scariol'. ⁊ hmōi. q̄ꝫ cruda et q̄ꝫ cū lacte amigdalaꝝ cōdita det aq̄ se. cōiū cū zucca ro ⁊ penidijs. Si ꝯo n̄ febricitauerit cōedat pullos bedos ⁊ phasiānos: pdices ⁊ oia silia: et vinū bñ lymphatū bibat.

¶ De dolore māmillaruꝫ ⁊ generātibus lac ⁊ de apostema te māmillarum. Cap. xv.

Aliquādo indurant māmille et tumescūt ꝓeter naturā ex eo q̄ lac q̄ꝫ coagulat in eis. et fit dolor ⁊ tumor: ꝓpter q̄ vbera ipsa inflant. Fiāt ergo empla dicta i ca. de dolore tumore ⁊ ardore testiculoꝝ ꝑm ḡtitatē hūoꝝ abūdātiū: vt ibi est dictū. Farina lētis cū se. lini et tritici admixta ⁊ suppositā dolorē māmillarū ꝓpter lactis coagulationē soluit factū. Idē facit mētha cū axūgia pistata ⁊ suppositā: ⁊ lac facit ⁊ gīnat. ¶ Itē ova testudinis cū oleo ro. cymino ⁊ melle distēperata ⁊ farina fabarū empīata multū valēt. ¶ Hec ꝓcāt lac. s. lactuca nouella agn⁹ caſt⁹ rapha n⁹. anisuꝫ aq̄ casei veteris cocti: eruca coquinata: et fenticulū ⁊ brodiū eoꝝ bibitū. anetū. oꝛdeū fabe grana vlmi cicer mel: croc⁹: brodia pinguia gallinarū ⁊ sturnoꝝ cū vitellis ouoꝝ ⁊ carniū castratarū brodiū cauliuꝫ ⁊ cicerū. Et vt in generalib⁹ loquar oia cibaria ⁊ spāl' calida ⁊ humida humorē generantia sumpta augmētāt lac. ¶ Sterc⁹ ouiuꝫ et folia porroꝝ cōtrita cum mentha fece aceti: mica panis et succo apij: hec oia simul mixta et empīata tollunt duritiē māmillaꝝ ⁊ lac resoluunt. ¶ Qđ si forsan ꝑdicta māmillarū durities tā in tantū fuerit indurata q̄ resolui nō possit: et tō ad apāa ꝓcurat: tūc videas q̄s humor fuerit in cā. Nā si gutta lactis q̄ ex māmilla trahit fuerit alba ⁊ liuida: tūc hūores in cā eē cognoscas frigidos. Si ꝯo citrina fuerit vel rubea: tunc humores calidos in cā esse nō dubitabis: quos ꝓmo mūdificabis: deinde cū maturatiuis insistes et ferā sanie ⁊ mūdificata tūc vltimo ꝓsolidatiuis est vtēdū.

Additio Nota q̄ mētha māmillis ēplastrata lac ꝓuocat nigella cuꝫ aceto distēperata ⁊ supra māmillas dolētes empīata: et postea cum remoueatur ab ea si et aqua decoc. camo. fomēt et tollit doloreꝫ māmillaꝝ ꝓpter lac coagulatuꝫ in ipsis tactū. Itē in dolore ⁊ tumore māmillaruꝫ folia enule paꝝ ꝓtusa supponant. Itē farina fabarū cū vitello ouī ⁊ melle mixta dolorē ⁊ tumorē tollit. ¶ Idē facit marubiū al. cū assungia veteri pistatū ⁊ emplastratum. Itē stercus colūbinū cū melle ⁊ cera resolutū dolorē ⁊ inflationē tollit.

¶ De morsu canis rabidi. Cap. xvij.

Et q̄ in initio hui⁹ tertij lib. de morsualibus venenosoꝝ tractare ꝓmisi vna cū pas. mulier. Idcirco ad intētū veniēs de morsu canis rabidi tractare incipio. Rabies itaq; plerūq; accidit canibus, aut naturali cōplexione eoꝝ q̄ declinat ad melā malā fraudulantē ⁊ venenosam: aut cū calor naturalis nimis intēsus adurit humorē ei⁹ ⁊ sic fit rabiosus: i estate autē frigus cōgelat sanguinem eius: vt in hyeme: et tūc accidit rabies. Fit ēt rabies canis ex sanguine corꝛpt⁹ infecto rū q̄n comedit carnes cadauerū: ⁊ bibit ex aquis putridis cū quib⁹ implet mēla putrida q̄ fit rabies. ¶ Rabid⁹ itaq; canis cognoscit ꝑ hec signa: ꝙ aquā fugit. ⁊ q̄n aq̄ obuiat eā fugit: ⁊ tunet valde: os vt plurimū tꝫ aptū: et lingua ei⁹ extra pēdet saliua mltū spumosa q̄ꝫ de ore ei⁹ fluit ⁊ vadit q̄si ebr⁹ ocli ei⁹ imersi et rubicūdi: auricule ei⁹ sunt suspēse: candā iter coras portat: vocē nullā: aut raucā emittit dōesticos suos libēter mordet ⁊ ēt interficit si pōt: ⁊ oēs fere canes q̄ vidēt cū latrāt eū timētes: hec oia sunt signa malitie dīantis in ꝯo cane rabido ⁊ inficiētis ipm. Et fiūt vt plmū canes rabidi in vere ⁊ autūno ⁊ fine veris ⁊ hyemis et estate aduenīēte ꝓncipio ꝑdictoꝝ tēporū. ¶ Et quū q̄s dicit se morsuꝫ a cane rabido eē: vtrū fuerit canis rabid⁹ vl Signa ne ꝑ hoc signū cognoscere poteris: pistet nux bōa: ⁊ cū mol q̄ nō lica panis ēplet supra morsuꝫ canis: ⁊ ꝑ tres horas ibi ster suos se deīde alicui gallinę da vl gallo ad cōedēdū: ⁊ si canis fue cane ⁊ rit rabid⁹ morietꝫ gallina vel gall⁹ infra spaciū vnius diei bido. ad plus. Si ꝯo nō: nō. ¶ Aliꝫ exprimētū ad idē. frustū panis intinctū sanguine exeūte a plaga morsus canis ꝓiciat alijs canib⁹: ⁊ si alij canes refutauerit. ⁊ null⁹ eoꝝ velit ipꝫ morsuꝫ cōedere nō dubites canē esse rabidū. ¶ Et morsu itaq; canis rabidi talia accidūt synthomata: q̄busdā infra duos dies: aut ūtuor: q̄busdā intra tertiū mēsē ⁊ nonū: q̄busdā post annū: q⁹ patiunt vigilias somniāt terribilia ⁊ cogitatōes coꝛruptas ⁊ dispositi fiūt ad irā: ⁊ ꝓtingit rōnē ipoꝝ ꝓturbari ⁊ pmiscerī: stomachi grauedo: ciboꝝ coꝛruptio et vēter eoꝝ vltio ꝓtrahit ad se et spasmat: ⁊ rubet facies eoꝝ: ⁊ vox rauca efficit ⁊ ploīāt. Et q̄n volutāt se supterrā: ⁊ timēt mirabiliꝫ aquā: vñ hydropici dīr. Nā hydros grece aq̄ latine. Phobos ꝯo met⁹ dr: q̄n ēt desiderāt aquā: deinde ꝓclamāt: ⁊ q̄n obuiat eisq̄ abstinēt ex ea ire strāgulā tur et moriunt ꝑ eā. Et q̄n vt ait Aui. latrāt sicut canes: ⁊ q̄n migūt pinguedinē in qua sunt carnositates q̄si sint alalta: ⁊ q̄si sint parui canes: ⁊ si hmōi rabidus aliuꝫ hoīez sanuꝫ momorderit. statim efficit hō rabid⁹ ille q̄ morsus ē

¶ In pncipio itaq; cū ꝙ morsus fuerit a cane rabido: et Cura. añq; terreat ab aq̄ curari poterit hoc mō. Intēdam⁹ ꝓmo ad tenēdū vulnus dilatatū et apertuꝫ: ⁊ si nō fuerit amplū et aptū ampliet et aperiat: et sanguisuge et vētose etiaꝫ supra vulnus cuꝫ scarificatiōe ponātur et sanguis inde extrahat sic q⁹ nullo mō ipꝫ vulnus ꝓstringatur seu resoldet nisi ꝓus trāsierint. xl. dies. Et si ꝙs fatu⁹ medic⁹ añ diē cōsolidatiōis cōsolidauerit aptatur: et dilatatū teneatur: humectetur quātū fieri poterit cū aperitiuis: sicut sunt oppopo. nax ⁊ allia et silia. Medicina etiā cholere nigre purgatiua det ꝑs q⁹ in ca. de ḡtana dicemus: ⁊ in plurib⁹ aliꝫ locis supi⁹ dixim⁹. Fiat ēt flōmia si videt expedire: cibos accipiāt digestibiles ⁊ leues: ⁊ q; ꝑ diuersis phātasijs q̄ima ginanꝫ timēt aquā. et ēt coꝛpa clara. ꝑ hoc infundat aqua ꝑ fistulā oris eoꝝ in qua pul. cācroīū fluuialiuꝫ cōbustoꝝ sit cōminutus puluis etiā cātaridaruꝫ. coagulū lepoꝛuꝫ trituꝫ et cum mellicrato datum: coagulū cattuloꝛuꝫ canis succ⁹ gētiane pul. radicis ei⁹ cuꝫ mellicrato dat⁹ hec oia: siue ꝑ se: siue admixta miro mō valēt. ¶ Exprimētū optimum ad morsum cānis rabidi: cācros fluuiales i olla rudi pone ⁊ in furno calido ꝓsumi ꝓmittas donec ꝑ se teri possint: ⁊ caue ne multū ꝓburātur. de qb⁹. Ꝛ. ptes. x. thuris ptem. j. et da quotidie. ʒ. ij. i mane. ⁊ sero. ʒ. ij. ℈. cuꝫ aq̄ frida addita. ʒ. j. ℈. tyriace ꝙ ateslerō: ꝓus tū ꝑcedat vltis purgatio coꝛpis et bonū regimē in dieta. ⁊ appositio sanguisugarū: vētosaꝝ cū scarificatiōe sup locū. ¶ Et de medicis q̄ extrahunt venenū si supra vuln⁹ apponant sunt: sicut allū aut cepe: aut synaꝑ. aut eruca: aut nasturtū rutha ⁊ arungia cuꝫ sale pistata et icoꝛpata: ⁊ suppositā miro mō venenuꝫ extrahūt. Itē spica celtica cū sale ⁊ galbano pistata et icoꝛpata ⁊ suppositā miro mō venenuꝫ extrahūt. Itē auellane cū sale et sepe trite et suppositē oē venenū attrahūt. Itē lapis viridis a mēbris venenū extrahit miro mō. ¶ Emplꝫ optimū ad idē. Ꝛ. oppopo. galbani. añ. li. uj. picis lib. j. aceti lib. j. ℈. oia insiliq̄at et bul. et ēplꝫ ex ꝑdictis supra morsum apponat: q̄n est mirabile. ¶ Valet ꝙs cōtra venenum radix dyptami: et diagōteo: calamētuꝫ bacce lauri arist. lō. et ro. card⁹ būdict⁹: hec oia seu q̄libet eoꝝ ꝑ se valet siue sumpta ꝑ os: siue empīata. Alia aūt pistata ⁊ radix tapsi barb. pul. et ossū vituli icēsoꝝ cū melle cōmixt⁹. valēt ēt hec oia ꝓtra morsuꝫ hois i hoie. Itē cyclamē ⁊ assa fetida suppositā muāt ⁊ attrahunt venenū. ¶ Medicina dilatās vuln⁹ si clausum fuerit est ita. Ꝛ. salis cōis. ʒ. iij. salis ar. ʒ. iiij. calcadis. ʒ. j. vitrioli. ʒ. viij. ſ. ille asse. ʒ. j. ℈. ruthe. ʒ. v. coriandr. ʒ. xij. ceris vlti. ʒ. v. floꝝ. ceris. ʒ. iiij. ꝓassij. ʒ. iij. ¶ Evacua. cū flebothomia catartico ⁊ clysteriſs ꝑs q⁹ tibi videbit expedire et totum studium tuum sit in tenēdo vuln⁹ aptuꝫ quousq; ad min⁹ trāsierint dies. xl. vt dixi. ¶ Itē nota q⁹ si eparcanis rabidi supra vulnus ponat et detur pa. ad comedēduꝫ supra carbones ardentes assatuꝫ nesciente ipo est mirabile et ꝓbatuꝫ ad hoc. Itē caro piscis salita cum allijs cocta

et posita

ꝛ posita multū vꝫ. ¶ Itē cinis vitis nitriū sal.et mēntha cū aceto ꝛ vnna pueri virginis emplastrata cū valet. ꝓbatū est. Itez trite formice ꝓ os eris spuma maris adest viruli et anseris ꝛ oleuz de alchitrā cōfecte insimul emplastrentur Item radix feni. volubilis et baurach emplastrata mirabilem habent effectum in extrahendo venenum.

¶ De morsu rutelle et arancarum. Cap.xviij.

SIcut dicit Auic.i sexta fen. sui libri quarti. Rutella est qdā aial sile ara nec. Et est vermatrix muscaꝝ:ꝛ dicit q.xij.sunt spēs rutellarum. ¶ Primo igit cū qs a rutella se esse morsuz fatek tādiu in aq̄ calida. ꝓmittat eē donec dolor ꝺescere videat qz aliqñ dū est in aq̄ cessat dolor:ꝛ postea retrahe ꝺeide epithimek loc⁹ cū aqua vbi multū salis sit dissolutū:ꝛ corp⁹ pluri mū calefiat:ꝛ die p̄mo ꝛ seq̄nti sudare facias pa. ꝺeide hoc emplz supra locū p̄dicti morsus appōe. ℞. cineris facti de ligno fic⁹:calcis ꝛ farine ordei añ.terant ꝛ cū aq̄ salsa cōfice ꝛ emplent:potus tū ꝺek i potu cū vino se.nigelle ꝛ dypta mi.añ.ʒ.i. ¶ Itē ꝺek i potu tyriaca magna vl tyriaca diatesseró:vl ℔ tyriaca ad morsuz rutelle ꝛ araneaꝝ expta. ℞. nigelle.ʒ.ꝛ. dauci cymini.añ.ʒ.v. se.iunipri nucis cipssi.añ. ʒ.iij.spice idice baccaꝝ lau.arist.ro.carpobal.cynamo.se. armoglose.se.apij.oꝛz.añ.ʒ.ij. ꝓfice cū melle:ꝛ detur cū vino veteri ad q̄titatē nucis. ¶ Alia tyriaca bona ad idē:et ēt ad morsuz serpētū. ℞. bdellij al.arist.ro.raꝺ.lilij celestis spice celtice:piretri:dyptami:dauci elli nigri.cymini:affodilli.gentiane.se.nigelle.se.citri solioꝝ ruthe carpobal.cynamo.balaust.boli coaguli leporis cācroꝝ sinuialiū adustoꝝ: storia.calamite.thur.se.papaue.añ.ʒ.ij. terank:ꝛ ꝓfice oia cū vino veteri et melle ꝛ fiāt trocisci:qrū q̄libet sit pōꝺe ris.ʒ.ſ.ꝺek.cū vino odoꝛifero veteri. ¶ Ad morsuz itaq̄ arancaꝝ ꝓferūt oia p̄dicta ꝛ sudare in bal.et bibere multū ex vino forti ꝛ bono paulatiz:et paulatiz venenū eoꝝ frigidat ꝛ vinū calefacit et ꝑfert. Itē ari.cyminuz nigella:ꝛ ruta sicca cū vino data ad p̄dicta miro mō valēt. ¶ Itē epithima suppositū i morsu araneaꝝ ē optimū. vl ustō ad vtrū q̄ morsuz poptimū. ℞. farine ordei radicis ſge pastoris. foliorꝝ portoꝝ ari.ro.corticū granatoꝝ.añ.terank:ꝛ cū aceto ꝛ vīa holꝰ addito pauco salis ꝓfice:ꝛ si addideris de cineribꝰ factis ℔ lignis fic⁹ ē optimū ēplz ad oēs hmōi morsus ꝛc. ¶ De morsu scorpionis stellionis et lacerte. Cap.xv.

LAura scorpionū sunt gña. Hā qdā sunt colore albi:alij citrini:alij cinericij:ꝛ virides alij aurei hntes caudā nigrā et niuosi coloris ꝛ fusi:sicut dicit Auic. ¶ Cū itaq̄ qs morsus fuerit a scorpiōe:ꝛ locus morsus apatur apate duro et rubeo: ꝛ seqtur ad hmōi morsum sudor ꝛ tremor labij:p̄mo ergo euapoꝛek loc⁹ cū sale ꝛ milio calidis ꝛ sibꝰ hiis:et ponant supra tm̄ locū alla piretruz cepe alltū cū sale trita auellane trite ꝛ suppolite ꝛ rapsi bar.allia cū nucibꝰ ꝛ vino nutta ꝛ suppolita cepe sqlle et tyriace.ſ. Gal.ꝛ dyatesseró ꝛ ea q̄ ē dicta i morsu rutelle:oia ℔ ꝓmixta ꝛ ēplata valēt:ꝛ cū vino sumpta i potu ꝛ sudare i balneo ē mirabil iuuamēti ad hoc. ¶ Tyriaca bona ad morsuz scorpiōis stellionis seu lacerte. ℞. raꝺ.capparis.colloquinti.absinthij ari. lō.gētiane baccaꝝ lau.beē citrini vitis albe.añ.ꝓfice cū melle et ꝺek ad modū nucis cū vino. ¶ Alia tyriaca ad idē. ℞. se. ruthe cāpestris cymini alliorꝝ nucꝰ ꝛ auellanaꝝ:añ.ʒ.ſ.folioꝝ ruthe siccoꝝ.ʒ.ſ.℈.myrrhe thuris.añ.ʒ.q̄rtis.castorei pipe.al.opij.añ.ʒ.ij.o ppo.galbani.añ.ʒ.℈.oia ꝓfice cū melle ꝛ ꝺek ex eo ad q̄titatē grosse fabe cū vio.p̄dicto. Epithimek et locꝰ epithimatiꝰ supꝰ dictis. Radix ꝛ collocynthide cuz sale trita:ꝛ epithimata miro mō valet. ¶ Aliud ad idē ℞. agar.raꝺ.affodilloꝝ et fructuuz eius baccaꝝ lauri foliorꝝ et semē raphani arist.ro. piretri.añ. terātur et cū farina ordei.ꝛ succo ruthe ꝓmisce ꝛ epithimenk. ¶ Itē furfur tritici cū fimo colū.ꝛ sansuco sicco ꝛ sale ꝛ vnna mixtis emplastratis valdē ꝓferunt:ꝛ aq̄ decoc.camo.viticaꝝ ca. de sup embꝛocata mirabilis est effectus. ¶ Qꝺ si stellio vl lacerta momoꝛderint:fiant oia predicta remedia:qꝛ que valent ad morsuz scorpionis et rutelle in hac causa simili mō ꝓpetūt:et si dētes dictoꝝ aialiū in carne remāserint faciēdo doloꝛē et pruritū extrahāt cū seta:vel si solū ꝺesup oleū ꝛ cineres posueris extrahet ea: postea ꝺek ꝺ tyriacis p̄cedē tibꝰ.ꝛ in morsu rutelle dictis:et fiāt remedia supꝛascripta.

Additiones. ¶ Additiōes ad morsū serpētū canis rabidi vipe:ꝛ cuiuscūq̄ aialis venenosi ꝓbatū:da bibere coclear vnū succi radicis ebuli cū vino:qꝛ infallibiliꝝ omnē morsum venenosuz animalis venenosi eiꝛat:et ēt venenū sumptuz per os:Ruta ēt data satis iuuāt predictis:sz ebuli succꝰ spāllissime vꝫ. Si q̄s punctus fuerit ab viticis vel succo sqlle summa cura est inūgere loca lesa ex oleo exptꝰ suz hoc. ¶ Signa si quis morsus fuerit a serpēte venenoso sunt hec q̄ dolet mirabiliter in loco illo cū punctura:q̄ denegat in eo vnna et stercus. ¶ Itē sciaꝝ q̄ sunt plures serpētes q̄ nō hñt venenū. Et illi sunt ꝑte venenosi q̄ sunt ipetiginosi ꝛ nigri et hñt caudā subtilē ꝛ prope anū:et ibi hñt venenuz in capitibus eoꝝ in quadā capsula. q̄ bene pōt tolli per scientem.

¶ De morsu simie seu catti canis ꝺōestici vel hois. ca.xvj.

ADmorsum simie fiat emplatio cū cinere ꝛ aceto ꝛ melle aut cū amigꝺ.et ficubꝰ et ꝑte immaturis. Itē litargiriū cum sale radix se.nigella ēt ꝛ mel cū farina orobi mixta et suppolita muro mō valēt. ¶ Cū ꝯo cattus momoꝛderit accidit qñ̄ꝫ doloꝛ vehemēs ꝛ virid itas seu liuiditas loci. liniant itaq̄ loca lesa cuz ēplastro de cepe facto trito:et calamēntuz cāpestre emplatū et comestū ēt ē mirabile. Nigella ēt et sisanꝰ emplata valent. ¶ Cuz ꝯo mulier vel hō holez momoꝛderit ponat supra morsum cepe.et sal multuz p ꝺiē et noctē:ꝺeinde inungātur cum vnguēto facto ex adipe cera oleo et galbano. Itē cinis ꝓfectꝰ cū cepe trito sale et melle. Itē sal tritū cuz melle ꝛ cinere radicū cauliuz ꝓbustoꝝ:aut radix feni.cū melle ꝛ farina fabaꝝ et cera cōmixta:ꝛ emplo ex eis facto ꝛ suppolito miro mō valēt. Itē thꝰ cū vino oleo ꝛ melle et pul.ossiuz vitulorum cōbustoꝝ cōmixtis ꝛ superpolitis mirabilis sunt iuuamēti.

¶ Morsus ꝯo canis domestici curak supponēdo clarum. ouī cū pilis eiusꝺē canis q̄ momoꝛderit:vel pilis alterius canis minutissime tritis:et supra platulā ꝺe stupa positis et supra vulnꝰ positis:et ea q̄ dicta sunt in curatione morbi hois in hoc casu valēt. Itē arnoglosa.fal.folia cucumeris ꝛ citruli et farina orobi cū melle oia mixta:et suppolita valēt. Itē si timeak ꝺe rabie canis teneak vulnꝰ aptū lauek cū aceto:et ex aceto ꝛ nitro emplastrek p tres ꝺies aut q̄tuor. Et ad cetera remedia in capi. ꝺe morsu canis rabidi dicta si fuerit necesse recurrendum est.

¶ De morsu apum et vesparum. Cap.xvij.

VEspe qñ̄ꝫ et apes mordicāt:sz vehemēs inflammatio cendit ꝛ adurit morsus vesparū q̄ morsus apū. Accidit eñ qñ̄ꝫ ex morsu vespaꝝ doloꝛ et rubedo et inflatio loci:et sunt vespe q̄ꝺā magne hntes capita nigra aculeos plures ꝛ morsus ipaꝝ est pessimꝰ. In quaꝝ ēt morsu qñ̄ꝫ fit tumoꝛ magnꝰ ꝛ accidūt vesice ꝛ aggranak lingua talū. ¶ Cura itaq̄ hmōi morsuū talē:q̄ꝺ sup vngāt ꝛ ēplastrēt loca lesa ex rebꝰ fridis ꝛ succis fridaꝝ herbaꝝ. Succꝰ malue bismalue solatri ꝓmicularis cymba. citrul. cucu. cucur. ꝛ sisia:vel aceto et oleo vio. vel roſ.ꝛ albu.ouī immixtis supillibata miro mō valēt. Itē ꝺe sedātibꝰ doloꝛē exptū:mittak mēbrū morsum in aq̄ ca. fortiter hoia vna ꝺeide extrahak ꝛ mittak subito i aquā salsaz vl salmarinā fridā cū aceto mixtā:ꝺeide liniank loca lesa cū muscis pistatis:qꝛ mirabiliꝝ valēt sterꝰ vacinū cuz aceto. Itē panis infusus i aceto:vl luto mixtꝰ vl muscꝰ cuz terra pestati et inolutꝰ miro mō vꝫ. Itē apiuz se. iusq̄ami lēticule aq̄ cū aceto et terra suppolita miro mō valēt:ad vltimū si liniāt loca cū lacte ficꝰ cū sale et aceto cātarides mixtis simul facū tloca vesicari et erubit ab eis aq̄ clara in q̄ stabit malitia illius veneni inussa q̄ est p vespas vel apes i mēbro alīq̄ corpis hūani. ¶ Lodē mō curētur q̄ morsi fuerit ab apibꝰ. Itē vtāturistis syrupis fridis:sicut viol.ro.nenufa.et sisibꝰ ꝺicta frida et humida inūgatur eis. Si cum succo malue aceto ꝓmixto q̄s se inungat:nō timebit morsum vesparuz nec apiuz. Sile opatur si inungatur ex codē succo vel succo althee cū oleo mixto. Itē effugantur apes et vespe si suffumigentur cū sulfure vino vel auripigmēto. et cura formicarū volātiū et aialiū sibi simulis quū mordēt est similis morsui vesparuz ꝑm Auicē. in lib.iiij.fen.sexta.

¶ De morsu serpentis vipere et similium. Cap.xvij.

Quod si serpēs vel pipera seu aliqđ simile aial venenosum quēđ momordērit ligēt cū fascia fortiter vel cū forti corrigia ꝑpe locū morsiōis. postea fiat hoc ꝓm mag. meū ꝓbatū. Accipiat caput lacerte viridis vel illius aialis qđ momordērit vel sile: vl caput cuiuscūq; alterī⁹ aialis venenosi: et pistet fortiter et epithimet. ō. locū morsionis: attrahit em venenū ⁊ sic fit attractio a sili. Itē sanguisuge vel vētose cū scarfi catiōe. ō. locū appolite miro mō iuuat. Itē appōere supra locum edi. vesicātes ⁊ excoriātes sicut sunt cātarides sinapis ⁊ hmōi vꝫ mirabilr: ex hoc. n. vesicabit locus vltimū ꝯo remediū ē ꝙ abscindat mēbrū venenatū vel cauterizet cū ferro cādēti vel oleo ⁊ pice liq̄da calidissimis: ⁊ nō pmittat aliq̄ mō vulnꝰ ꝙsolidari: nisi prꝰ vulnꝰ fuerit a veneno mūdificatū: ⁊ quasi amissuꝫ vbsciudat. Et si hoc nō fit vlterī⁹ pōt inficī mēbra: ⁊ totū corꝰ i piculo mortis subest. qñq; venenū sorte petit cor. ⁊ sic subito interficit pa. ¶ Itē dek tyriaca magna vl metridatū vel dyatesserō ⁊ hmōi tyriace suppolite: ⁊ vnū decoc. calamēti ⁊ castorei. Itē mustella ⁊ mus i domo habitās cocta cū aceto ⁊ faba ⁊ emplāta miro mō iuuāt. Caro aūt vipe elixata cōesta allia cepe porri sinapis raphan⁹ rutha cepe sq̄lle pistatū cū aceto ⁊ ēplastrū iuuāt. Coagulū siccū cū virga assa ⁊ cōesta ēplata iuuāt. Coagulū leporis cū vio decoc. dyptami ⁊ gētiane datū vl cū succo ruthe sanfuci ⁊ foliorꝫ maloꝝ ⁊ vino dek: qz miro mō vꝫ. Emplz ex calce ⁊ stercore cap̄ino: vel ex testis alliorꝫ: ⁊ cepe pistatis: ⁊ cū succo porri ⁊ calamēti ꝓfectis ⁊ emplastratis vꝫ: vīm attrahit venenū miro mō. ¶ Additio experimētū ꝓbatū ꝑ magiꝫ. h. anglicū ad morsuꝫ serpētis: vel vipe. cū dicebat ꝙ tal⁹ hō ē morsus a serpēte: ipe faciebat ei deferri vnū cyatū aq̄ bēdicte: vl alterī⁹ aq̄ plenū ⁊ dicebat. ō. tꝑ aquā trib⁹ vicib⁹. In nole pris et filij ⁊ spūs scti amē manay pachyti spūs scti. f. libera hūc famulū tuuꝫ de veneno serpētis: hoc dicto trib⁹ vicib⁹ dicebat hāc oro nē. ¶ De⁹ q̄ bto Brādino ꝓfessori tuo mirabili potēcia tua fruterē ex pellēdi venenū ꝓtulisti: da seruis tuis credētib⁹ vt q̄sq; morsu vipe ocupat⁹ fuerit meritis ⁊ ꝑcib⁹ beati Brādini valeat liberari ꝑ dñm nr̄m Jesuꝫ xp̄m ⁊c. Et tūc dek illa aq̄. ad bibēdū vel nuncio q̄ ꝓmo portauit noua de eo. ⁊ ipe nuncius⁹ vomet venenū: ⁊ pa. liberabit ꝙ nō laudo aliq̄b⁹: iꝫ qz i ꝓncipio hui⁹ met opis dixi me velle ola experimenta pitoꝝ medicoꝝ ⁊ simpliciuꝫ aggregare visus sum ⁊ hoc obscenū i medīū adducere attamē q̄libet dz ista oīno euitare.

Addi-tio.

¶ Ad effugādū aialia venenosa et nocua. Cap. xix.

Siquis aialia venenosa effugare voluerit habeat secū ruthā. Est em tm abominabilis rutha vniuersis aialī venenosis: ꝙ ipsi⁹ odorē sentiēs statim fugit: vīm vidi trib⁹ metis ꝙ mag. me⁹ hēbat viridariū i Neapoli i quo tota die tot serpētes ⁊ alia venenosa apparebāt ꝙ ibi periculosuꝫ erat ee: ⁊ ipe iussit ꝙ in plīb⁹ locis viridarij plātarer rutha quo facto quū icepit virescere oia illa aialia venenosa fugerūt ⁊ nō vltra apparuerūt. ¶ Ut itaq; mures fugiāt de domo fiat hoc fumigū a ma. meo ꝓbatū. Ꝛ. realgar salis cōis corticū granati rū radicis ellebori nigri litargyrij sulfur corticū locuste marine: aā. terantur oia et supra carbones ardētes aspergāt ⁊ suffumigēt domꝰ. qz oēs mures fugiēt a lōge et non redibūt amplius⁹ ad locū vbi stet erūt: ⁊ fugiās ab hmōi fumo qz malꝰ est valde. ¶ Aliud ad idē rasurā cornu cerui picē ⁊ aut tramētū oia simul pulueriz̄ata cū oleo ꝑfice: ⁊ cū papiro vl aliq̄ sili involuāt: et. ō. carbones ardētes ponāt ⁊ suffumigēt foramē domꝰ. ¶ Itē realgar datū cū caseo vel pane tritū interficit mures. Itē facit litargirū cū ellebor⁹ niger. semen tuscami radix caulis scamonea vel squama ferri croc⁹ ⁊ cepe squille. ¶ Suffumigatio aūt facta ꝯ fugere oia aialia venenosa hec est: suffumigēt foramina i q̄b⁹ habitāt ex galbano: serapino assa fetida: ⁊ ex cornu vngulis et pillis bouis eq̄: arietis capre: et silicuꝫ. Itē fumꝰ ligni granati et corticis granati oia aialia venenosa fugat. Itē aspaltū fumigatū radix lilij assa apiū. nigella sulfur. folia lauri et semi. eius cornu cerui: et cornu capre: storax tuscamꝰ radix mādragore pili capitis calamētū galbanū opponanū: hec oia aialia venenosa fugāt. Itē si ꝙs sub lecto suo posuerit si simbuū. rutā: ocimū calamētū: folia lauri agnū castū: ⁊ assam

Contra mures.

nūq̄ aliq̄s aial venenosuꝫ appropinq̄re nec ledere poterit ipꝰ. ¶ Sputū etiam ꝓpriū i os serpētis interficit ꝑm. Itē interficit scorpionē raphan⁹ masticat⁹ cū tāgit eos. ¶ Suffumigatio educēs scorpiōes. Ꝛ. storia. arsenici aā pis viridis. aā. terant ola ⁊ dissoluātur cū vino: et fiat fumigium ex eis ꝓpe foramē vbi stāt scorpiones. ¶ Itē radix raphani supponat: vl ex ipa radice fumigent foramina i q̄b⁹ sunt scorpiōes educit eos sine aliq̄ lesione psone alicuius: ⁊ tūc interficiāt eos cū exierint. Dicta fumigia ēt serpētes fugāt ⁊ spāgr sulfur: radix lilij: cornu cerui ⁊ piretrū suffumigata. ¶ Itē si aspgat locꝰ i n q̄ degūt hmōi aialia venenosa aq̄ decoc. sinapis in qua dissolutū fuerit armoniacū fugiunt. ¶ Itē si quis linierit manus succo seu spolio dragōtee nō mordebit eū vipa seu serpēs ēt si i manꝰ ipꝰ tenuerit. ¶ Item si q̄s inunguat manus suas cū cerebro leporis sto-race aceto ⁊ oleo mirtis: nō poterit ab aliq̄ aiali venenoso mordi. ¶ Itē radices affodilloꝝ pini recētis nasturtij radicis cordumen: radi. mādragore. carpobal. aā. ad spissitudinē bul. ⁊ ex eis mēbra inūgant: ⁊ nullū aial venenosuꝫ poterit nocere nec venenare. ¶ Musce interficiūtur: si fumigent cū thure vl elboro nigro. Itē si elboꝝ niger puluerizat⁹ vl arsenicū mixtū cū lacte vl melle: ⁊ ꝑ parietes ꝓiciant cū musce currūt ad ipꝰ ⁊ fugūt ex eo statī moriunt. ¶ Canes ēt ⁊ leopardos interficit elboꝝ. ¶ Itē amigdale amare cōeste interficiūt vulpes. ¶ Pulices interficit ab sinthiū ⁊ amaruscа aspsa ꝑ domū ⁊ decoc. eoꝝ ⁊ colloq̄ntidis fo. rubi ⁊ oleū dri ⁊ odor: cauk interficit eos. Et si pōat sanguis vl pingue do vsi i fouea vl i sartagie sub lecto currūt. pulices illuc et necātur ⁊ moriunt ibidē. Itē si liniant camise vl brachale vl linteamē in aq̄ in q̄ decoc. sit ablinthiuꝫ corꝰ ꝙseruat a pedicl⁹ lēdib⁹ ⁊ pulicib⁹ ⁊ silib⁹. Et si puer in dicta aq̄ ab infantia pluries⁹ hebdadis balneet: nō timebit pulices nec aialia tā dicta pediculos seu lēdines: debēt aūt lauari i ꝑdicta aqua ablinthiaca quolibet sero p. iij. vel. iiij. menses et nunq̄ timebunt de morsu pulicum ⁊ silium predictorū.

Contra muscas

Contra pulices

¶ De his q̄ venena sumpserunt in cibo vel potu: et de cautela circa venenum habenda. Cap. xx.

Siquis in cibo vel potu venenū biberit statiꝫ aquā calidā cū oleo sisamino vel cōi vel cū vomitiuo Nicolai vel patriarche mixtis bibat ⁊ vomitum ꝓuocet. sicut dictū est in capō de vomitu ꝓuocando. ⁊ si vomere nō posset comedat cibaria multa ⁊ bibat lac multum cum decoc. vitice ⁊ butiro et nitat prꝰ si possit ad vomēdum: ēt bis vl ter si possit. Et si venenuꝫ ad interiora descenderit fiāt clysteria: ⁊ detur aliq̄s laxatiuuꝫ q̄ ipm venenū expellat. ¶ Pille de serapino optime sunt i hac cā. tyriaca magna Gal. vel dyatesseron miro mō sunt expta cōtra venenū. Itē tyriaca in morsu scorpionis vel rutelle vꝫ. Tyriaca mirabilis q̄ si dek in principio cum q̄s venenat⁹ fuerit: facit euomere venenum. Ꝛ. ireos terre ligillate bac. lauri. aā. ʒ. i. terātur ola et cum oleo cōi cōfice: detur quātum vna auellana. Itē sterc⁹ galli cuꝫ succo prassij datū facit statim vomere venenū. Itē ʒ. iij. galbani: ⁊ ʒ. i. myrrhe in potu iuuāt ad vomendum ipsum venenum. Tyriace esn dicte sunt cōtrarie veneno: ⁊ nō pmittūt ipm ire ad cor. Itē granū iunipi tritū i potu datū miro mō venenū expellit. ¶ Aliud ad idē. Ꝛ. carpobal. ꝙso. sicce. se canabis. pipis aā. ⁊ nigri ⁊ longi. acori feniculi petro. assari cymini: siseris mōtani: et ruthe castorei bacca. lau. aā. ʒ. v. seminis tuscami spice squinātī. aā. ʒ. iij. cassie. ʒ. iiij. cōfice cū melle: ⁊ dek sicut faba grossa. ¶ Cū ergo supuenit syncopis venenatis et vēter eoꝝ incipit tumescere ⁊ pmutat pupilla suoꝝ ocloꝝ et occultat nigredo pupille: vel si rubeāt ocli eoꝝ ⁊ cadat pulsus et egrediat lingua eoꝝ et sudēt sudore frigido. tunc sunt signa mortalia et in breui moriuntur. ¶ Si ꝙs venenat⁹ sentit in corpe suo sile mordicationi et incisioni ⁊ punctionē et corrosionē: tunc certi sumꝰ ꝙ venenum est de gñe medi. acutaꝝ calidaꝝ et mordicātū sicut est arsenicū ⁊ argētuꝫ viuū cū sputo extinctū: vt dicit Auic. in lib. iiij. fen. vj. de venenis. Et tunc lac butyꝝ crudū aut coctū semē mal. lini ⁊ fenugreci et althee cū butyro et adipe anserino vel gallinē: et silia dare debemus: que ꝓfrangūt acutatē et mordicationē rei venenosaꝝ sumptaꝝ in cibo vel potu. ¶ Aut sentit venenat⁹ isflāmationē maximā in corpore

Signa mortis.

Signa speciei veneni ꝙ fit in medicina acuta.

Si fit medi. cina cuta non correcta.

Si fit medicina calida non curata.

in corpe ⁊ rubedinē oculoꝝ ⁊ angustiā sitim exuberantem ⁊ tūc significat venenū ꝓpter caliditatē fuisse sicut ē euforbio. ⁊ si non fuit repssa p ydoneā vōco. ⁊c. ⁊ tūc ifrigidem⁹ eū cū syrupo nenufa. ro. syrupo de sandal. aū ros. ⁊ succo cucur. cū cāphora et cū syru. ex herbis fridis factus. Itē lac vaccinū ifrigidatuz de q̄ extractū fuerit butyrū prius: ⁊ lactuce ⁊ silla frida denk: ⁊ flōmā si fuerit necessaria ēt adhibeam⁹ ⁊ loca ex frigidis herbis sternamus ⁊ aerē q̄litercūq; possum⁹ ad frigiditatē alterem⁹. ¶ Nō si

Si fit medicina narcotica.

venenat⁹ fuet stupidus ⁊ pfundissime dormit et est frigid⁹ valde tūc significat ꝙ venenū ē de gēe narcoticoꝝ: sicut ē opiū: mādrago. ⁊ silla i mīra q̄titate exhibita: ⁊ tūc dam⁹ tyriacā metridatū assā fetidā: ⁊ alia trita cū vio puro data ꝓsunt: odoret etiā muscū ⁊ silla: et ex reb⁹ calidis fumigēt vestes coꝝ. ¶ Quidā nobiles ⁊ barōes qā cōedūt tenēt supra mēsaz cornu serpētis vl' linguā ipsi⁹ in vase supra vnū panē: ⁊ dicitur ꝙ si venū cōā eo portaret aliq̄ supra mensam statim illud incipit sudare. ¶ Qui venenū timēt habeāt semp fidelē famulū: ⁊ semp sibi credētā faciāt fieri: et caueāt a cibis in salsedine ⁊ aceto sitate: aut acuitate aut dulcedie dñantib⁹. aut nimīū redolētib⁹. Ipsi em q̄ volunt dare venena in hmōi cibis ponūt ea: vñ caueāt sibi ab his in fame ⁊ siti vehemēti. ¶ Si q̄s ante comestionē vel post sumat. v. vel. vj. cimas ruthe: ⁊ cū vna nuce cōedat nō potest a veneno ledi. ¶ Aliō ad idē. Re. ruthe cimas: vij. salis. ʒ. ß. fic⁹ siccas. v. boli. ar. ʒ. iiij. hec oīa terant ⁊ cū vio sumāt in potu q̄si venenū corp⁹ ledere nō poterit. ¶ Itē caueāt sibi oēs a potione vini in quo fuerit aīal venenosum sicut lacerta serpens et hmōi necata animalia: naz miro modo libēter bibūt vinū: ⁊ q̄nq; cadūt in ipso ⁊ ibidē moriūtur et quādoq; in ipso vino inebriantur et vomūt in eo: vnde ex tali vino periculosum est bibere: et ꝓpterea cuz mustuz in vase ponitur opilari debet sic ꝙ nō remaneat nisi quoddā foramē in cocone: in quo forsan digitus possit intrare: vt fumositas ab ipso vino ꝓcedens per ipsum foramē possit euaporare: et foramen sit ita strictum ꝙ p ipsum aliquod aīal venenosuz itrare nō possit. Cū ẏo ipz mustū bulliverit. ⁊ clarificatū fuerit dz opilari totaliter: tūc respiratōe nō idiget.

Preservatio a veneno

¶ De fistulis cancris lupo et similibus. Cap. xxj.

Cura carnose fistule.

Fistula fit q̄nq; ab humoribus corruptis et interioribus trāmissis ad aliq̄ mēbrū ipsum corrūpentib⁹: q̄nq; ab exterioribus: sicut apparte male curato ⁊ discusso ⁊ vulnere male sanato: et dicit fistula p similitudinē: q: sicut fistula a pte superiori hz foramē angustū: ⁊ parte inferiori i latū extēdit: ita fistula vt plurimū os hz strictuz in ꝓfunditate recōditur in latuz. Si itaq; fuerit fistula in loco carnoso: vbi tenta possit apponi ad foraminis elōgationē. ꝓmo intēdam⁹ imponendo in ea tantā factā de radice laureole sicce vel ma. terre sic radi. gētiane serpentarie vl' butonie siccarū: vel cum medulla sambuci. vel cuz tenta panilea: vel cū tēta de canabo intincta in succo linarie aperto oie fistule bñ abluatur fistula cuz vino et melle. aā. simul mixtis. et hoc fiat ter vel quater in die. Tertio die balneet cuz vina patiētis vl' vina pueri ẏginis: et cū succo linarie. aā. simul mixtis: ⁊ hoc fiat ter vel qnater in die cū tentis optime abstergat: et tenta vsq; ad ꝓfundum fistule mittatur uncta vnguento viridi cui' supaspgat pul. de sale cōbusto et viride eris facto et hoc fiat p. vij. dies. demū ex hoc alio vnguēto vngat tenta ⁊ in ea ponat succus titimali maioris. et arungia porci ve tusta liq̄facta insimul bul. et in eis apponatur viride eris. ʒ. ß. salisgemme. ʒ. ß. coparose. ʒ. j. deinde fiat tenta de stupa canabina et humectet caput tente cū saliuaholis ieiuni. deinde inungat hoc vnguēto. et immittatur in fistula et supra os fistule apponatur emplastrū factum de melle oleo ⁊ succo apij et farina tritici. et sic per diē et nocte maneat: et in quolibet die tenta predicta: et emplastruz predictū supra eam ponatur semper donec fistula mortificet. Et scias ꝙ q̄lsq; sanies ⁊ vir⁹ ab ea exit aquosum ⁊ subruffum viuit. Et q̄nq; exit inde sanies modica et alba et globosa et magis spissa: et cuz labia vlceruz rubere incipiunt tunc iā scias fistulam esse mortificatā: et tunc tentā intinge in vnguēto facto de alumine de pluma vel zuccarino lytargirio atramēto ⁊ melle dispumato insimul in modū vnguēti cōfectis: vel solū fistula inungat melle ⁊ solus pul. aluminis de pluma supponat. Et ad inducēdū cicatrizationē carni quū tibi videtur expedire vnge labia vulnerū cū vnguento citrino vel vnguēto fusco. ¶ Nō si fistula fuerit in loco ossuoso vel neruoso: vbi tenta poni nō possit. fiat tale colliriū. Re. succū celidonie et paz vini al. admisce ⁊ parū succi apij et mellis ru. dispumati: postea aloe epatico alumē de pluma et mētham. aū. misce et modicum viridis eris: ⁊ modicū salisgēme: ⁊ ista subtiliter pul. ⁊ cum predicto succo ⁊ liquoribus misce in modum vnguenti et fistule inūgantur pi⁹ lote cū vina vl' aceto: seu liq̄ib⁹ supradictis. ¶ Istud quidez penetrat vsq; ad ꝓfundum radicis: fistule etiam si fuerit i osse et neruo mortificat potēter. Et si ponat de pul. realgar ad q̄titatem lentis vnius in eā mortificat tpam et cancrum et lupuz etiā. Sed q: res est nimis venenosa ⁊ violēta: ideo debet tēperari hoc modo. Calefiat lamia ferrea erea vel cuprea: ⁊ dū fuerit bene ignita superaspergatur realgar pulue. et in aceto forti extinguat: ⁊ ita fiat ter vl' quater. vel si solū terat et in aceto forti alb. per noctē stet: deinde soli siccet⁹ malitia et violētia reprimet. Et q: q̄nq; nō vult medic⁹ ꝙ pa. sciat q̄d sit: videat ipam diuersimode mutare: si cū eo misceas: postea pul. alumis zucca. vl' de pluma. vel pulnis hmōi erit al. si medā ꝓtē ꝓdictoꝝ ibi admisceas. Si ruthe desiccate folia admisceas erit viridis coloris: ⁊ vz iste pul. potissime mortificata fistula cancro et noli me tēgere. Itē fistula mortificata si inuitat in ea succ⁹ celidonie in quo dissoluta sit salisgēme viridis eris ana. ʒ. i succi ꝓdicti. ⁊ vini al. aū. lib. ß. Itez ꝓbarū ad fistulā ipleat olla limacis sine aq̄ ⁊ ponat coopta supra ignē: et elcuabit quedā spuma sup eas q̄ colligat ⁊ desiccetur: q̄si eam mortificat. ꝓbatū est. Sz si a limacis aq̄ distillet ꝓ alēbicū melior est. ¶ Quedā vetula curauit quēdā: q̄ fistulā fossatā habuit hoc mō tēta tinxit i melle ⁊ succo absinthij: et posuit i ea donec sanie al. incepit emittere: deide accepit flore camelcōtio: vñ fit coagulū: ⁊ cōbussit ipm paz in bacilt sic ꝙ puluerizari possit. ⁊ de hoc pul. ⁊ aloe. aū. cū tēta iposuit quotidie donec curata fuit fistula. Itē contū bufonis et testa testudis sicca ⁊ puluerizata vl' ēt ꝓbusta ⁊ pul. vl' cinis et eis fac⁹ fistule imissus sanat eā pus⁹ mortificatā. Emplastrū factū et linaria quinqueneruia ebul. melle ⁊ farina siliginis supposītū fistule sanat eā ꝓpus mortificatā. ¶ Potio excepta ꝓtra fistulā. Re. pipinelle absinthij acatie betonice: vtriusq; plātaginis. aū. ℳ. ß. coquant in quatuor libr. vini q̄usq; redeat ad lib. ij. ⁊ additis trib⁹ lib. mellis sumat cyathū vnū in mane: ⁊ aliū in sero de hac potiōe. Itē de succo betonice marubij agrimonie millefolij ruthe ⁊ senationis aū. ⁊ de radicib⁹ ipsoꝝ fiat potio cū melle vl' saltē cū decoc. predictorū herbarū: desiccāt fistulam infra. x. dies si de hac potione sumat infirmus q̄libet mane cyatū vnū. ¶ Itē ad fistulā. Re. caulū. ru. rubee tinctoꝝ semē canapis. aū. ʒ. iiij. vini lib. iij. melis lib. ij. bulliāt oīa ista ⁊ bibāt de isto vino cyatū vnuz ol mane ⁊ semp oīa ꝓdicta remaneant in vino donec fistula desiccet: q: ꝓ certo i breui liberabit. Itē anātia ⁊ filipēdula multū valēt data. Itē videat si corpus est plectoricū: ⁊ q̄s hūoꝝ in eo peccat ꝑm q̄ per ꝓpria signa discernit ⁊ diuidit ⁊ alteretur. postea cōpetēti catartico euacuet ꝑm q̄ in plurib⁹ locis eductus esset si indiget minutiōe si in capite vl' cephalica: ⁊ si in pectore vel circa de cardiaca. Si circa vmbilicū de epatica: si circa ileriora de saphena. ¶ Itē pul. de arist. ro. si accipiat ex ea vl' in pillulis format⁹. ʒ. j. in mane ⁊ alia in sero. in breui tpe fistulā desiccat. Itē herba q̄ dicitur gariofilata ⁊ card⁹ bñdict⁹: ⁊ agrimonia in vino cocta addito melle: et in potu data: ⁊ etiaz hermo. dicte pul. in fistulā imisse sanat eā. ¶ Potio mirabilis ad fistulā ⁊ etiā ossa fracta de vulnerib⁹ et viceribus eiscit. Re. potētillecaulis ru. fragarie abrotati tanaceti ssimi tatū ⁊ radicū lapatij a cuti tomētille rubee tictoꝝ plātaginis vtriusq; muscate gariofil. cardi bñdicti. aū. ℳ. i. se. fe. apij anisi petro. aū. ʒ. ß. se. canabis paz triti lib. ß. coquat i x. li. vini al. vsq; ad ꝓsumptionē medietatis ⁊ additis lib. iij. mell fiat appozima: ⁊ bek de eo quolibet mane: sero cyathus vn⁹: q: mirabilē hz efficaciā. ¶ Itē si vis ꝓbare si fistula vl' vuln⁹ ātiquū sit curabil'. Re. plātagi. vtriusq; pedis colūbini calēdule ꝓsolide māmille solij primule veris da-

Cura ossuse vel neruose.

Potio ad fistulā excepta.

Alia potio.

nete:violare lapatij acuti.añ. ℞.ℓ.ficca et de hoc pul.da. pa.mane meridie ⁊ sero quārū cū trib⁹ digitis capere pōt si statim cuo mit eū ē incurabilis. ¶ Cōstāt⁹ in antid. Ci nis de capite canis cōbusti fistulis vl̄ cācro imissus tp̄z p certo sanat. Itē lauck fistula cū vino decoc. anabul vl̄ suc co cētauree ⁊ potꝰ ilsimul bullitis ⁊ in fistulā imittat:q: sa nat eā p certo. Itē solūmō succ⁹ pedis colūbini iniect⁹ in fistulā sanat. In potu dat⁹ sīl̄r mirabilē hz̄ effectū. Itē si fi stula multa hēat foramia ⁊ vnū inciauerit:⁊ nō sint recta foramia dicta ad h̄ vt medicamē itrare possit:⁊ ēt si locꝰ sit tumid⁹ ⁊ strict⁹. ¶ Sterc⁹ capnū sicca puluerīza:⁊ cū melle i modū empli misce ⁊ suppone q̄n tumorē ⁊ dolorē tollit ⁊ putredinē attrahit et neruos ꝓfortat mirabilr viciatos erptū ē. ¶ Itē succ⁹ tapsi bar.cū melle.añ.coque donec di ct⁹ succ⁹ sit cōsūpt⁹:⁊ tūc adde ℥ pul.pīdie ⁊ ossiū mirabo lanoꝝ citrinoꝝ i modū ēpli incorpora:⁊ pone sup fistulā vl̄ cācrū:q̄n mirabilr iuuat. ¶ Itē p̄pillū⁹ arnogloſa trita cū modico sale ⁊ supposita sanat fistulā. Itē ꝓburat stercus humanū i testa noua:deide addat eius tertia pō suis pipis puluerizati subtilr:⁊ ūsto de pul. pīciaꝰ in fistulā seu in cā crū:q: eū iterficit p certo. Itē panē fermētatū p noctē vnā in forti lixiuio pone deide fistule suppone:q̄n attrahit de pfundo putredinē:⁊ sic sanat fistulā h̄z Gal.⁊ ysaac. ¶ Itē alī⁹ pul.mortificās fistulā. R. vitrioli arsenici ⁊ fimi huma ni ⁊ attramēti.añ.ico:penk ūil̄ ⁊ ꝓburāt ⁊ fiat pulus ē ēn valde fortis i cā hac. Itē puluis de auripigmēto sulfure ⁊ calce viua cū sapōe gallico ico:pat⁹ ⁊ tēra cū eius facta:⁊ i fistulā imissa in trib⁹ vl̄ i quatuoꝝ vicib⁹ fistulā mortificat. ¶ Itē si fistula sit in manu iterfice murilegū in sero et tenea illā manū:vbi ē fistula p totā noctē in viscerib⁹ dicti murilegi ⁊ si fuerit alibi fistula ponatur supra p noctē mu rileg⁹ scissus ⁊ hoc fiat p q̄tuoꝝ aut duas noctes et de qua tuoꝝ aut duob⁹ murilegis:⁊ p certo sanabit h̄z q̄ dicit ꝑe trus lucrator ⁊ diē p batū ēē. Itē dicit q̄ succ⁹ pimpinelle imissus fistule et herba ipsa supligata sanat fistulā. ¶ Itē pul.erpt̄issim⁹ ad fistulā. R. stercoꝝ gallinaꝝ multi et salis cōis.añ.tere et cōbure in olla rudi ola:⁊ adde tertiā pt̄ de radice vel corticib⁹ pomi felis terre.i.colloq̄ntide et aperi orticia cū radice:⁊ eos vel malū terre h̄z q̄ supra scriptū est et dictū pul.mīciaꝰ. Et q̄dā addūt p̄dicto pul.costi tarta ri agarici agrimonie pipinelle arnogloſe viridis eris.añ. et cū melle cōficiant:et tēre inungant et ponant in fistulis: q̄n eas mortificat:et ossa fracta attrahit:et malā carnem corrodit. ¶ Itē rubiaⁱ⁹ cū sua radice ⁊ furno siccat⁹ ⁊ pul uerizat⁹.et pul.eius fistule imissus cā ꝓ certo mortificat si cut dicit Gal. Idē facit sal alchali immissuꝝ:et pul.marmo ris:q̄ videt esse sal.et ℥ petrosal.imissus idē facit. Itē ca put gruis oculi et vēter siccent ⁊ assent et pul.cū oīb⁹ cō tētis in eis q: fistulā cācrū et oīa vicera sanant. Gal. ibidē. Itē radix lapatij acuti quolibet die bis.ℓ.mane et sero bū rasa in fistulā pone p tot dies vsq; ad ꝓfundū fistule donec aqua nitrosa nō exeat:h̄z putredo al.et spūma venire incī piat:et tūc scias fistulā mortuā esse:quā tūc cū carpia ⁊ vn guēto fusco vl̄ citrino curabis:sicut cetera vulnera. Gal. ibidē. ¶ Itē gariofilata cū vino cocta et vinū illō bibitū et herba supra fistulā q̄tidie empl̄ata sanat eā in breui h̄z Albertū et dicit erptū ēē. Itē agrimonia eodē mō facit si cut dicūt p̄dicti auctores:et est mirabilis in oīb⁹ fistulis vl cerib⁹ et cācris. Itē fimus colūbinus cū lacte caprino distē perat⁹ dat⁹ putredinē vulnerū in viscerib⁹ et exteri⁹ posit⁹ miro mō ēt sanat:⁊ apostematibus et fistulis optimus est. Itē pul.askadiloꝝ fistulā et cancrū occidit. ¶ Itē accipia tur buffo maior q̄ haberi pōt et ejectis interioribus⁹ tot⁹ im pleat ex radice laureole trita et stercore gallineꝝ et sale cuꝝ dy.althea cōmixtis:et ponatur in vtru et assetur in igne do nec cōbustus sit:sic q̄ cū oībus predictis reb⁹ puluerizari possit:et pinguedo q̄ ab eo exierit colligatur:et de ea q̄n.ℨ modicū in fistula et de pul.oium predictoꝝ ponat:quonā q̄dā rustic⁹ dixit mihi.q̄ cū hoc pulnere curabat oēs fistu las abūdātes i aliq̄ pte corpis. ¶ Itē puluis cōtra fistu lā et cancrū periculosuꝝ erptus. R. calcis viue auripigmē ti:aluminis zuccari.tartari vini al.añ.ℨ.ij. terank et in pan no lineo ligent:et per tres dies in fortissimo aceto taceant q̄rta ꝙ die in igne cōburātur in pignato nouo bñ obtura to ⁊ pul.iste vsui,seruet:q: in duab⁹ vl̄ trib⁹ vicibus cācrū vel fistulā mortificat ⁊ p certo q̄ mortificata curank cuꝝ vn guēto fusco:et ceteris adminiculis h̄z q̄ cetera vulnera cu rank. Et nota q̄ oīa que fistulā curāt ⁊ mortificāt:simil̄ cu rant ⁊ mortificāt cācrū:⁊ lupū ⁊ hmōi similes egritudines.

Ad fistulā et cācrū.

¶ Additio Ad remouēdū cicatricē seu q̄cū q̄ signū remaneat post vuln⁹ vel aꝑa:infundak penā lini in succo sisimbrij dome stici:q̄ ē sīle mēthe bonie ⁊ ponak.ℨ. cicatricē:et cū fuerit desiccata iterū i ipō succo infundak ⁊ supponak ei catrici.⁊ fiat toties q̄usq; tollak cicatrix ⁊ oē vestigiū et⁹:et caro ibi equek ⁊ remaneat sine signo ⁊ vestigio aliquo. Itē aq̄ vitis supra cicatricē posita sibi mō destruit eā. ¶ Quī dā hūs fistulā lōgo tpe i pectore nō repiēs apud medicos remediū vsus ꝙsilio cuiusdā pegrini accepit q̄libet die cuꝝ olerib⁹ cernib⁹ ⁊ ouis de herba dicta cauda eq̄na ⁊ curat⁹ est in breui. ¶ Unguētū q̄ milit rex Francie dño Gregorio pape q̄rto vꝝ ad fistulā cācrum et aꝑata et ad oēs duri ties. R. arungie marmote cerui et porci masculi cere h̄gi nee picis al.et thuris masculi añ.puluerizent:et cū arūgia liq̄facta ꝙfice ⁊ cola p staminea vnguētū ⁊ vtere:⁊ loco arū gie marmote pōt poni arungia tapsi gatti siluestris et do mestici. ¶ Itē aq̄ vite cū alumine zuccarino in fistula vel cācrū missa bis vel ter i die curat p batū est. ¶ Quedā mu lier habēs fistulā i manu q̄tidie apponebat in ea succū celi donie ⁊ herbā tritā sup fistulā bis in die ponebat ⁊ i breui curata fuit. ¶ Quidā sumpsit oī mane corda.v. ranarū aq̄ticarū in modū:pillularū:⁊ in breui curat⁹ ē de fistula supra stomachū q̄ aliq̄ curari nō poterat. ¶ Quedā dña cura bat oēs plagas hoc mō.succū pēnyaphilo. bis i die suppo nebat:deinde ipsā herbā tritā:⁊ sic i breui tpe curabat oīa vulnera:⁊ incisiones in q̄cūq; loco corpis.etiā cū fractura ossis. ¶ Itē ad fistulā p batū:siliginē cū succo porri distēpe ra:⁊ pone i ea bis vel ter in die q̄usq; mortificet:deinde fiat vnguētū ꝙsolidatiuū q̄ valet ad ꝙsolidandū oēs plagas ex succo plātaginis ⁊ tapsi barbati:⁊ arungia veteri colo phonia ⁊ cera.añ.insimul modicū bullitis ⁊ i modū vnguē ti cōfice. ¶ Cācer ⁊ fistula curāt si sepi⁹ abluātur cū aq̄ san guis distillata ⁊ supaspsa calce san. Itē accipe succū apij herbe Roberti nymphee aquatice:laua fistulā ⁊ pone tētā de medula sambuci ⁊ applica emplastrū. Itē facit succ⁹ be tonice iniect⁹ ⁊ radix celidonie cū ro.⁊ vino bullitis:si inde lauck locus curat. ¶ Item. R. agrimonie pimpinelle folio rū oliuastri cētauree maio. sticados arabici:saluie. piloselle vtriusq; ꝙsolide:arnogloſ. sanamunde rubee ma.can.ru. pedis colūbini:galitrici.absicthij.tanaceti:linguc auis.he dere terrestris fragarie bugloſe gētiane betonice verbene añ. ℥ß. ℈.bul.in trib⁹ q̄ternionib⁹ vini q̄usq; redeāt ad q̄rte ronū.ℨ.⁊ in fine addak mellis.ℨ.viij. postea distillek ad mo dū clareti ⁊ ponak in amphora ⁊ administrek vt supra.

¶ De antrace seu carbūculo. Cap. xxij.

Sicut dicit Almāsor antrax seu carbunculus fit ex sanguine grosso ⁊ corrupto ⁊ ne gligētie ⁊ laborē post satietatē:⁊ hmōi quidē aꝑa iunt est rubeū:aut citrinū:aut viride:aut nigrū:et vnūquodq; ipsoꝝ est mortale ꝓpter ipsius materiam vene nosam:⁊ h̄z supra se virgulas citrinas nigras vel ru. lini das ⁊ virides.⁊ videtur egro q̄ ibi habeat grauedinē:sicut si plumbum ponderosum ibi haberet:⁊ est super ipsuꝝ sicut lēticula nigra. Auic. tū dicit q̄ rubeū est salu⁹:deinde citri nū ⁊ ex eo q̄ declinat ad nigredinem nō euadit aliq̄s:et est magis timorosus q̄n accidit i locis emūctoris propter vici nitatē mēbroꝝ ꝓncipaliū. Et forsitasse hoc mō:q̄n iducit ma litiā p viā arteriarū ad cor:⁊ fit inde vomit⁹:⁊ pulsus cordis ⁊ syncopis:q̄ oīa sunt signa prava. ¶ Et cura hui⁹ egritu dīs est p flōmiā ⁊ vētosas:⁊ solonē vētris cū mirabolanis citrinis cene ⁊ fumoterre prunis tuinbis ⁊ tamarindis ⁊ sibi bus in motu sepe sumptis ⁊ nō curet cōfectionē dulciū:neq; vinū dulce ⁊ grossum bibere ⁊ cibaria multū replēta cōede re. Et denket oīa velociter co:ꝙfortātia cū stipticitate aro maticitate:sicut sūt granata acetosa:⁊ acetositas citri ⁊ caro pulloꝝ vl̄ hedoꝝ cū agresta vel cū aceto forti cocta ⁊ ꝙlert odoramētū rex redoletium cū ifrigidatiōe:sicut ro.cāphora ⁊ hmōi. ¶ Sup locū āt nihil ponak nisi q̄ ffoluit matu

Cura.

rat et

rat ⁊ rūpit. Et ex eis ē emplz de sale ⁊ fermēto: aut solū frumētū masticatū tetuno sīō: ⁊ fic⁹ pigues cū synapi ⁊ oleo ō lilio: vl' terāt fic⁹ sicce aut vue passe cū nitro oleo ⁊ sale: ⁊ supponāt vitrū ⁊ terbētia apit ⁊ sanie mūdificat. Qō si post tardet apirio ꝓcurek cū aliq̄ istro ⁊ dū sanies expulsa fuerit ponat mel coctū ad tertiā ptē ⁊ sarcocol. puluerizata. añ. ⁊ fiat vnguētū q̄m totū mūdificat ⁊ rēouet vir⁹: ⁊ postvnguēto fusco ⁊ alijs carnū gñatiuis vtak. ¶ Ff Theodoric⁹ in ꝓncipio ātracis curabat tpz h̄ mō vitelli ouī crudū cuz tā tūdē sal puluerizati ūik' ꝓiciebat ⁊ sup ātracē pōebat q̄uſ ez rūpak et tota aq̄sitas egrediak: deide tkō ēplz supponebat. Ꝛ. succi apij mellis dispūati. añ. farie siligis ⁊ tritici tā tūdē coq̄nk ad spissitudinē et suppone. ¶ Nō si fiat coctio ebullitio ꝓpter ēpla p̄dcā ꝓfouet cor epithimādo sup ipm ēplz ex aq̄ ro. sandak' al. ⁊ ru. corak ⁊ hmōi. Et dek succ⁹ granator⁹ acetosor⁹ zuccarū ro. tria san stōatichū ro. ⁊ hmōi ⁊ ablnak loc⁹ cū aq̄ ca. ¶ Itē sel porcinū deliccatū i furno ponak trīs q̄tū tz carbūcul⁹ sup tpz si adheret apati attrahit aſa cū tota radice sua et curabit eger. Idē facit galbanuz ſ. pecīā lini extēſuz ⁊ suppositū ātraci. si esn ē curabik adhere stati et ⁊ nō pōt ide remoueri donec radicē antracis attrahat. Et si si fuerit curabil' tūc nō adheret et: h̄ exprimē to vtebak sp mag.me⁹ l ātrace. Itē ꝓsolida milor: trita inter duos lapides ⁊ antraci suppolita diulo miraculo antracē cito ēstruit ⁊ mortificat. Idē facit scabiosa trita cū sale. añ. ⁊ suppolita. Itē pul. coriādri cū melle mixt⁹ ⁊ sup carbūculū posit⁹ tpz destruit ⁊ ꝓfūit ꝓbatū ē. ¶ Itē da ō succo scabiose ⁊ ꝓsolide milorīs. añ. tritis ⁊ pistatis quātuz capit testa vnc⁹ ouī i potu vl' succ⁹ vl' puluis ei⁹ mīrū vz ptra ātracē ⁊ ptra morſū alialū venenosor⁹. ¶ Itē tāgere. sepe ātracē i die cū saphyr:or tenere saphyr⁹. ō. se ꝓfert ātraci. ¶ Itē aptū risus pes colūbin⁹ ⁊ nasturciū trita antracē curant supp olita. Idē facit radix vl' herba q̄ ō: cauda eōna super ēplata. ¶ Itē card⁹ bñdict⁹: absinthiū: lunacte. nuclei nucis magne ruta. frumētū masticatū. mora terrestria vl' malı cappar⁹ añ. vl' qōlz p se ꝓfectū cū melle ⁊ felle bouis suppolita ātraci cū aparib⁹ q̄busc̄q; venenosis cito ea maturat ⁊ rūpit et quēlz tumorē eor⁹ dissoluit. ¶ Itē si vis scire vtr⁹ pa. antracē dēat liberari. an nō. si nō febricitat deo sibi modicū bone tyriace cū vio ⁊ inūge antracē ex tyriaca bona: ⁊ si tyriaca adurik cito sup ipm: et maneat ibi: et nō melioret eger signū ē pessimū mortis: vl' lōgitudīis nimie egritudis. Si ꝓo nō adurik ibi ē signū salutis: et spāk' si pa. in hoc sentit alleuiationē. ¶ Itē nō pmittas egrū dormire in principio vsq; quo securus sis de salute ipsi⁹ in oīb⁹ cū cymbalis. ⁊ hmōi: fac ibi ꝓtinue fieri sermōes: q: si dormuret materia venenosa posset rapi ad cor: et subito egrū interficere.

Additio In cura bubōis: p̄cedēt⁹ purgatiōib⁹: emplm q̄ ante collectionē resoluit. Ꝛ. radices yringi ⁊ marini pul. coquāk in aq̄: et cū arūgia pauci fiat vnguentuz q̄ applicet dis in die. ¶ Unguētum resoluēs apostemata ⁊ sedās dolorē. Ꝛ. duo vitella ouor⁹ vsq; ad durū sub cinerib⁹ coctor⁹ terbētine. ℥. f. olei camo. vel cōis vel ro. ℥. ij. adipis galline ℥. j. san. dia. ℥. ij. misce succus ebuli vel sambuci cum farina mirtus soluit tumorem apostematum: pellis cuniculi cum butyro superposita botio valet.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipit liber quartus.

Quid sit febris.

Tractaturi de febre: videduz ē q̄d sit febris. Et vt ait ga. sup aphoris. Febris nihil aliū ē q̄ calor nālis in igneū mutat⁹. Uel sic ſm ysaac: febris ē calor nālis cursum nature supergrediens pcedēs a corde in arterias suor⁹ ledēs effectu. Duplex enim in corporibus nris est calor naturalis: vnus vz. q̄ ab elementis innascāk que nostra corpora ꝓstituunt vt partes et iste calor vr potentialis. Alius ꝓo est in nris corpib⁹ calor nālis q̄ actualis et sensibilis nūcupatur et iste innascāk a spiritibus et hūor⁹ in corpe exītib⁹. Et cū iste calor naturalis actualis distēpak a vitali spū fit febris. ¶ Febris igit aut fit ex ꝓncipali vitio: siue distēperātia spirituū ⁊ vr ephemera aut ꝓncipali distēperantia humorū ⁊ dicit putrida: aut ex ꝓncipali vitio seu distēperāt i a membror⁹ ⁊ ethica nūcupak de q̄b⁹ oīb⁹ aut melius potero tractare ꝓposui. libec. n. tria gña se. cōparant tribus q̄ sunt in bal. aeri. vz aque et parieti. Aer. n. balnei caloē citius suscipit ⁊ citi⁹ susceptū depōit q̄ aq̄: ⁊ hec assimilak ephemere in aq̄ spūs citius illamank ⁊ velocius ⁊ citi⁹ curak si medic⁹ fuerit solliciť q̄ alie se. licut inseri⁹, euidēter appebit: Aqua ꝓo bal. putride assimilak: q̄ cū maiori difficultate calefit q̄ aer: ⁊ tardius infrigidak. Simlr putrida cū maiori difficultate accidit ⁊ difficilius est eā curare q̄ ephemerā Paries ꝓo bal. ethice assimilak in qua mēbra cōsumantur. Hā paries ipsius balnei est sicut ethica in qua mēbra ꝓsumunk sō difficili⁹ q̄ p̄dicte curak. In vnoquoq; gñe febrīū est scīēdū q̄ hic tria q̄q; distinguńk siue distēperātur. s. spiritus humor: ⁊ mēbra ſm magis et minus: vt dicā inferius.

¶ De ephemera. Cap. ij.

Ephemera sicut dictū est supr⁹ est se. q̄ fit ex ꝓncipali vitio seu distēperātia spirituū vr ephemera ad silitudinē cuiusdā piscis q̄ ephemerō dicit: qui i mari nascit: ⁊ nō vivit nisi ꝓnū diē: eodē em die quo nascit morik: simili mō se. ephemera vir vltra vnū diē extēditur: peccato ꝓo medici vel infirmi iteruenīēte: aut o pīone poior⁹ nimia si vsq; ad tertiū vl' quartum diē durauerit: ⁊ p periodos currere incipit i putridā vl' ethicā ꝓuenīē. Feb. cū ephemera nō dz habere nisi vnū ꝓcōdū: nec cū rigore seu horripilatiōe incipit cor⁹ pa. cū tāgit nō sentik multū ca. nec pūgēs: nec mordācio calor: apparet: vrina tali⁹ nō multuz distēperak in calore veli stātia a naturali dispōne vrine. ¶ Ephemera aūt aut est synthoma alterius morbi: vt bubonū: ⁊ aſatuz aliorū calidor⁹: aut est morb⁹ per se: ⁊ hoc plurib⁹ de causis accidit. aut ex nimio labore ca. aere seu frig. ira: tristitia: angustia. solicitudine: nimio studio aut ꝓpter nimiā cessionē in aq̄ frigida aut ꝓpter nimiā morā in bal. vel si bal. ex mala aq̄ factuz fuerit: vel si ex malis lignis venenose q̄litatis balneū fuerit calefactū: aut ꝓpter medicinā calidā ab imperito medico datā: aut ꝓpter sup fluā comestionē vel potionē vini fortis. vel ꝓpter nimiū ieiunū: aut ꝓpter coitū ⁊ reumatismū. ¶ Si igit ꝓpter solis caloꝛez supuenit alicui ephemera pa. hz caput calidū reliq̄ cor⁹: et facies fert ⁊ rubet: ⁊ q̄q; reuma calidū p nares ⁊ palatū descēdit Si ꝓo ex caloꝛe aeris fuerit: cor⁹ magis icēdik q̄ caput si tm magnā patiunk: ⁊ desideriū attrahēdi aerē fridū vrina appet semp colorata pl⁹ solito: ⁊ pulsus ēt mutak: ⁊ post ei bū graui⁹ molestari solet. ⁊ si eger sudauerit alleuiatur. In h̄ em vt dixi: differt ephemera a putrida: q: putrida in scōa afflictiōe fort⁹ affligit q̄ in ꝓma: cū calor sit acutior ꝓ putredīs ebullitionē. In ephemera aūt nō ē sic: q: vt dixi nō currit ꝓ prodos. Scōa aut accessio ephemere nullaz iſert molestiā aut paruā: et raro trāsit ad aliā accessionē nisi forte i putridā vl' ethicā mutet vt dixi. ¶ Cū ergo ephemera fuerit ꝓpter caloē solis vel aerē calidū curetur hoc mō: in aqua bullīāt mal. viol. folia salicis ⁊ vitis rose ⁊ hmōi: et ipa aqua fomētet caput et⁹ vt sudet: postea man⁹ ⁊ tympa et pedes ex p̄dicta aqua ca. lauēt ⁊ abstergank bñ cū panno lineo deinde inūgāt olo rosa. vl' viol. cū agresta ⁊ lacte mulieris. Itē agresta succus cimaz rubi et oleū viol. et ro. insimul. misce: et in hmōi liquore pān⁹ lineus infusus tympoib⁹ ⁊ fronti applicet sepe ⁊ sepi⁹. Itē ꝓstituak eger i domo frigida: et fenestre sint apte. vt vētus frigidus possit libere intrare: et si nō fuerit domus naturalr frigida fiat h̄ artificialr: vt per artē supplcam⁹ defectū nature. Aro ei sīē dicit Arist. imittat natura inḡtū pōt: accipiank itaq;. r. vel xv. spongie marine magne ⁊ infundank in aceto ⁊ circūdātur circūcirca lectuz pa. aqua currēs naturaliter vel artificialiter distillās: vel saltē ante infirmuz ꝓstituank folia frigidaz arbor⁹ ⁊ herbe ꝓ domū asperganť: sicut sunt cymbalarie: ſmicularis: crassule: solatri: frondiū cānaz. pāpini vitis: ⁊ rami salicis: rose vio. ⁊ sīlia hīs artificiose ifrigidabitur domus. Et cāphorā ēt odorēt. etiā intrent bal. aq̄ ue tepide et ibi suauiter ⁊ molliter fricētur cum manu precipue i locis articulor⁹: deinde suauiter cū pāno lineo abstergāt: et ex oleo ro. vl' vio. iungāt: ⁊ hoc fiat bis vel ter si fuerit opportunū. Syrupuz et iulep q̄ soluz fiūt ex aqua ⁊ zuccaro bibant: vel si nimiuz cōstipati fuerint syrupum viol. bibāt et

Cause.

Signa facta a caloꝛe solis vel aeris.

Cura.

syrupū ēt ro. si nō fuerit cōstipati plus debito lactucas: portulacas: assas prima damascena: scario. cicoreā: cucur. assatas. farinā ordei. amigdalas micā panis pt' lotā in aq. v. vel. vj. vicib' addito pauco zuccaro. Siīr succū granator' bibāt cū aqua: pñt ēt vinū subtilissimū optie lymphatū bibere si ipsius appetūt: tā in pua q̄titate dek: tutius nō dare q̄ dare est: collocenk in loco molli. et dormiēt pl' solito: et emēm ēt vocatinū somni qō in cap. de frenesi dictū est frōti et tympoīb' applicek. Et si post hoc aliqō vestigiū laboris vel lassitudinis apparuerit ad bal. iterū ducak: et oia pdcā remedia fiāt quousq; pa. liberek. Et si dispō corpis pa. fuerit plectonica et sanguis valde abūdauerit fac flōmiā vene basilice dextri brachij: et pm frutē egri sanguinez extrahas ne forte ifirm' in synochā incidat: et hoc dico virib' etate oplexione et tpe pmittētib' ōsuet udine nō cōtradicēte. Et si colera nimiū supabundauerit leuiter et suauiter educak cum decoc. in ca. de dolore capitis et colera facto dicta ne eger in causon fe. incidat: deide supascripto regimie regak ifirmus. ¶ Et si febrē hmōi patiētes p iterualla fuerit nimis ōstipati fiat eis clystere aliqō lenitiuū vt er mal. mercurialis vio. et furfurib' additis cassieti. oleo vio. zucca. vio. et similibus: aqua rosa oleū viol. vel ros. et acetū insīl misce: et pecia in tali liquore infusa frōti et tympoībus pa. applicetur hoc ei mō curabit ephemera pp calorez solis vel aeris calidi: vel ppter dictā bullitionē per solē vel aerem calidū factaz iterando pdicta remedia quousq; pa. liberatus sit.

Cura facta propter balneum.

¶ Si vo aliqs ephemerā patiak ppterea q vsus ē bal. nāliter ca. idebite vt sulphureo aluminoso ferreo calcāteo et silībus. Et ēt pp bal. aq artificialr cake qō scit p manifestationē ipi' pa. tūc curek h mō. Intret bal. aq tepide et ibi lauek et suauiter: fricek: deide cū pāno lineo abstergak et cuz. s. dictis oleis inūgak: et epithimate isto frōs et tympora epithimētur. R. sandalis et al. ru. ro. semis portulace. aā. z. ß. spodij: gūmi ara. diagagāti. aā. z. ij. terank oia et puluerizenk et cū aq rosa. distēperētur vel ō succo solatri: vel oleo ro. et succo cucu. et agresta insīl mixtis idē facere poteris de syrup' ro. vel viol. et iulep. et mittantur sm superiorem doctrinaz.

Cura facta a potu vini.

¶ Si vo qs hāc fe. icurrat ppter nimiā potationē vini fortis et puri detur syrup' iulep. et syrup' acetosus cuz frida et vomitus ,puocetur vel cuz vomitu patriarche Nicolai vel scarpelle ,puocabis vomitū: et a vino oino abstineat quousq; liberatus sit. Sup fluuiū aliquē vel riuū cōstituatur pa. vel saltē in domo fiat aer artificialr frigidus sicut supradictū est. Cāphora odorēt et hmōi frida: et cū fe. sedata fuerit ponak in bal. aq tepide et ibi leuiter fricetur cū manu: deinde abstergatur et iūgatur vt supra dicta supascripta triduak. Et parētur cibaria ipsi' cū aceto et cū agresta aq ros. et succo granatoz et silībus: poma etiā eitra comedat.

Cura facta actibus calidis.

¶ Si qs ephemerā pa. pp cōcoctionē calorez ciboz solū mō curetur sicut pdicta: vomitū p vocādo et oia per ordinē factēdo sicut nūc dictū est. Et cū fe. parū sedata fuerit aqua ordei cū zuccaro i bona q̄titate i potu dek. Et q; hec fe. pdicta q̄ fit ex vini fortis potatiōe multotiēs in putridā cōsuescit ,uerti. pp hoc oz medicū valde cē sollititū in cura eaz. Si itaq; isti patiātur capitis grauedinē. et oculoz extēsio: rubedo supuenerit et venaz plenitudo: etiā vena ruffa cū substātia spissa et oris dulcedo et alia signa sanguinis apparuerint: tunc extrahatur sanguis cū flobothomia: et etiā cū ventosis: et clysteria mollificatiua et lenitiua fiāt et soluak vēter si fuerit oportunuz cuz deco. dicta in capitulo de dolore capitis ex sanguine facto.

Curafacta ab aere frigido vel aq̄ frigida.

¶ Si vo qs ephemerā patiak ex fri. aere vel fride aq̄ itinere qō cognoscit. q: color: cutis mutat' ē i plūbeū vel obscurum: pulsus est paruus et velox: vena rubea parū imutata q̄q; appens alba aut plumbea: oculi et facies paz tumēt caput graue et fridū cutis dura: durior: tū si sit pp bal. aq frigide pa. etiā fatetur se lesuz fuisse a frigido aere vel bal. vel infusiōe aq frigide. Cū itaq; de febribus his de causis veniant curētur: hoc mō: intret pa. stupha: aque calide et ibi morā trahat q̄usq; sudet: deinde leuiter fricek et abstergak corpus eius et iūgatur ex oleo camo. et optie colloceturi lecto molli: et bene cooperiatur et sudet et dormiat ibi: et cibos subtiles sumat. et boni nutrimēti et boni sanguis generatiuos: et vinū forte et subtile in pua quātitate bibat et parū cōedat: et dū q̄euerit si post itez aliqd de ieb. remanserit ad bal. itez ducak et ad totū regimē dictū. Et aria ēt cala vt dyacinnamū dyacalamērū et hmōi cū fuerit i qualescētia dēk. ¶ Qō si ex ira hec pas. fuerit. ocli rubēt et extra examinēt et cito mouēk facies rubet pulsus ē magn' et fortis vīa pl' solito colorak paz. ¶ Si vo ex tristitia vl āgustia ocli Curafacta ab tristitia. stuna. cōcauank et dett: sunt: tot' corpis debilitas et pulsus debilior: est solito: et facies pallescit vel citrinak paz: et simil' mutak vīa ēt paz a suo colore nāli. Primo ergo mittāk isti tales in bal. aq tepide et oleo ro. vl viol. leuiter inūgak post hoc aq ros. sup caput eoz infundak. Epithimek pect' eoz et sapia caput et supra cor: appōak hoc epithima. R. sandali al. et rubet. ros. aā. z. ij. cāphore. z. ß. terank et cū aq ros. cōfice. Syrup' iulep dek i potu cū succo granatoz acetosuz. Clibaria sua sint frigida et ādita cū reb' frigidis sicut acetositate citri aceto et agresta: et silia a vino et reb' calidis oino abstineāt: qm hec plus incēderēt et augmētarēt ipsaz febrē. Ira em nil aliud est q̄ accēsio sanguinis circa cor: vt dicit Arist. cū itaq; ira fiat ebullitio sanguis et feruor circa cor si nos darem' res naturaliter ca. magis augmētarem' feruorē et incēdiū: et sic fe. magis augmētarek et incēderek. In tēdēdū. n. est cuz fridis supadictis: qā ex cāis pdictis: hec fe. venit inducatur ēt letitia et cātus musicoz et instrumētoz coā pa. pulsenk et parētes eius dent sibi solatiū et gaudiū. Et si propter amissionē pecunie vl alterius rei hoc patitur: promittantur sibi similes res a parētibus et amicis. Curasta cta a spasmo ex tristitia.

¶ Qō si ppter nimiū teuuitū acciderit hec pas. cognoscak p corpis dispōnez macrā et siccā et occuloz ocautatē: pulsū debilē et velocē et vīa rubea q̄q; apparet: et patiēs fatek se nimiū teuuasse. Curak h mō pa. reficiatur cibis restaurantibus et potib' bal. ellarijs et iuctionib' q̄ i seq̄n. c. de ethica dictur'. Curasta cta per fluxogritatione.

¶ Qō si aliqs ephemerā patiak cā mixtaz cogitationū vl multe solicitudis: qō cognoscit idicio pa. et ēt q; facies et totū corp' q̄q; citrinak. oculi ocauāk: palpebre graues et molles et ad mouēdū tard' fit: et vult' tumid': vīa tenuis pulsus: pu': i bal. aq tepide imutak et leuiter abstergatur et vnguak h̄z pdictā doctrinā: deide nutriak ex cibis faciliter digerēdis' et nutriēdis': et vinū et optimū nutritiuū parū lymphatū bibat: puocek somn' i eo cuz ēplo qō in cap. de frenesi dicā. In domo frida collocek. Remoueak ab hmōi solicitudin exhoz interpollatiōe: et aliq ludi in qb' oblectetur fiāt coā ipo: instrumēta musicalia coā eo pulsent si in eis delectak. Curasta cta a cibo superfluo vel malo.

¶ Qō si aliqs effemerā iciderit eo q; pl' solito cōederit aut cibū multuz nutriētē aut grossi nutrimēti sumpserit aut cibuz male et venenose q̄litatis. pmo q̄ statim vomitū ,puocem' cū vomitu patriarche Nicolai vel sarpelle vel cuz aliquo vomitu cōuenīēti. Qō si hec fe. p p lures dies durauerit sic q; q̄si synochus esse videak: nō est materiet digestio expectāda: q: synoch' et synocha antrax et q̄nātia materias crudas euacuare iubēt. In his. n. egritudinib' et similib' nō debem' materie digestionē expectare sz statim flobothomare et vētrē soluere cuz aqua ca. fructuū. vel aliqua cōuenienti medicina et detur syrup' acetosus: ptisana dek solūmō et lac amigd. et mica panis ter vl quater lota cū zuccaro in aqua. Cūq; fe. aliquātulū alleuiare incepit pa. in bal. aque tepide ponak in quo morā magnam nō faciat. Et fricek corpus eius ex furfure diu. deide lauek bñ et abstergak et i pāno lineo inuoluak et in lecto molli ponak et q̄escat et nutriak vt dictuz est. Qō si fe. diminutaf uerit sz nō in totuz recessit itez virtute existēte fortī i bal. mittat et pl' morek ibi q̄ puus et oia frida sm supiorē doctrinā exhibeātur. In pncipio tñ huj' fe. absq; magna cautela bal. ingredi nō dz. Cauēduz ē em ne pa. in hmōi bal. laborē patiatur et ne corp' ipsius caleſiat. Qō si ptingat tpm in bal. ostipationē pati ilico extrahendus est: et hoc dico de q̄libet ephemerā pa. Cuz enim qs patik ostipationē in bat. per hoc cognoscitur ipsam febrē nō esse ephemerā sed putridā: et hoc speciale signuz ad cognoscēdū ephemeraz distingui a putrida. Cū em eger se balneauerit et ostipatio nō supervenerit scias illā febrē esse ephemeram: et tunc vomit' ,puocek cuz adhunc materia fuerit in ore stomachi aqua fumi resoluti inficiētes spūs idurerit: vel si vēter fuerit solut' si materia in fundo stomachi fuerit vīa, puocata fuerit et flothomia ēt facta fuerit si fuerit oportunuz et ordo dicte

Ostipatio in balneo euenies significat febrem esse putridam.

do dicte obseruatus fuerit:et ordo etiaz intrandi bal.t inu gēdi corpus sicut superius scriptū est obseruatus cito cura bitur quelibet ephemera nec in putridā cōuertetur. Si aūt error in predictis ꝓtingat:in se.putridam vel quotidianaz vel in synocham t similes cito transibit.

Cura facta ex dimi ne bal net.

¶Qō si aliqs hāc febrē patit ꝓpterea q: vsuz bal. ptermitta sit t nō balneatur vt ꝓsueuerat qō scitur indicio pa.in bal. aq tepide imittat t multa aqua tepida sup eū fundat t coopus ei⁹ fricetur ex furfure se.cōibus tritis pauco nitro ifimul mixtis deinde lauet bñ ex dicta aqua t abstergat eius corpus t ponat in lecto et nutriat ex cibis facilis digōtis t cibis extinguentib⁹ caloꝛē:t vinū claruz albuz valde subtile sibi exibeat in potu die sequenti si nō liberatus fuerit balneetur et predicto regimine regatur.

Cura facta a sitī

¶Qō si multā sitim habuerit vel si quis hāc se. ꝓpter sitī habuerit dent extinguentia sitiz in ca.de siti dicta. In bal. aque tepide mittatur ptisana ordei et etiā aqua frigida cū zuccaro detur:aqua etiā frigida detur t nutriatur ex cibis humectantibus et frigidis a labore abstineat.

Cura facta areumate.

¶Qō si aliqs hāc febrē patit ꝓper dissynteriā quā hz vel fluxū vētris aut vomitū vl thenasmonē:succurrat ꝑdictis egritudinibus et curetur sm q in ꝓpriis capitulis dictū ē.

¶Si ꝙo patiat qs hanc se.ꝓp reumatismū seu couzam et tussim et sitim:succurrēdū est cito cū flōmia vl ventosis sm Rasim:pectus eoꝝ mollificet t tussis t reumatismus sedet sm q in propriis capitis dictū est. Et carnibus et vino oino abstineāt ptisanā farinā ordei lac amigdal.t sitim comedat Cuiz se.quieuerit in bal.mittēdus est t ordinatiz paulatiz ad ꝓsueta trāseūdo hmōi.n.feb.cū ex hmōi causis ꝓcedit t cura eius negligit multotiēs in pleuresim ꝓuerti cōsueuit.

Cura facta ab epate.

¶Cū ꝙo hāc se.qs patit ꝓpter bubōes seu apata qō visu discernit:t est pulsus magnus et velox:et spissus:vrina alba t cruda:facies rubea et inflata t in fine sudor aliqs tūc ifirm⁹ hz Rasiz ex pte cōtraria minuēd⁹ est t loc⁹ infrigidā dus est:quēadmodū ō apate calido ostēsuz ē.bal.ꝙo nullo mō ingrediat nec vinū bibat donec illud apa sedet et eius ignitas t ardor deprimat:soluat vēter eoꝝ et calor ei⁹ naturalis mutatus i igneū ad tēperiez reducat cum his que in ꝓcedentib⁹ dicta sunt:t ex cibis frigidis nutriat t ipsuz apostema ad maturitatē ꝓducat t ꝓus extrahat. Maturato esi apate t sanie extracta tollitur dolor et febris.q: remota causa remouet eius effectus. Nam idem dicit ꝓbꝝpo. in apho. Circa generationem sanie. ꝛc.

¶De ethica. Cap. iij.

Species ethice trez.

Signa prime speciei.

Signa secūde speciei.

Signa tertie speciei.

Thica febris habitualis ō ab ethi qō ē habitudo:q: corpi aduenies i habitū cōuerti ꝓsueuit:et hz fieri diuersis de causis. Aliqs.n.fit ex precedētibus se.diuturnis ex pas.aie:vt ex lōga ira:sollicitudine:tristitia:nimio studio:ex nimio ieiunio:nimio coitu ex longo mēstru.vel emoꝛroyda.fluxu. qliqs fit ex ꝓcedēte ptisi plures vl pipleumōia:et hic ab auctoꝛib⁹ icurabilis reputatur. ¶Ethice ergo tres sunt spēs prima scōa.et tertia. Prima spēs ethice fit ex ꝓsumptiōe hūiditatis ad regimē mēbroꝝ ab epate veniēs q nōdū est digesta nec dealbata nec mēbris assimilata:et vrina apparet citrina vel subcitrina vel mediocriter tenuis:et mediocriter spissa cū petaloidib⁹ resolutionibus et calor ꝓtinuus t leuis:et ꝙlis manuz supest calor:sed minor post prādiū q̄ ante:et hoc ꝛest familiare signū in omni spē ethice:et alia signa cōia cōuenit:adest tussicula modica mēbroꝝ ꝓsummatio t grauedo t i poris extēsio oculoꝝ ꝓcauitas narīū acumē:t calor vt dixi ꝓtinu⁹ i volis manuū t pedū. Et hec signa magis intendunt si ad scōaz spēz deuenerit et magis si ad tertiā. ¶Scōa spēs fit ex maiori hūiditatis ꝓsuptiōe mēbroꝝ assimilate nec ex toto incorporate ex pte digeste et ex parte dealbate cuius signa sunt oia que in prima spē dicta sunt.sed fortiora t vehementiora signa sunt in hac spē vrina citrina vel subcitrina mediocriter tenuis vel mediocriter spissa: in qua apparent crinoidales resolutiones et supernatat ipsi vrine quedaz grossities vt tela aranee:quā grossitiē ꝛbꝝpo.in pronosticis vituperabilē appellat vbi dicit.grossities in vrina vt aranee tela vituperāda est et hec spēs vix aut nunq curat. ¶In tertia ꝙo spē ethice consumitur ipsa humiditas tertia q ex toto digesta ex toto dealbata t fere vnum cum membio in qua vrina apparet etiam colore t substātia oleaginosa cū q̄busdā atomis albis t rotūdis in modū parui frusti carnis venētis:i qua q̄liqs oculi sunt valde ꝓcaui:tympora plana:nares valde acute t cō tracte:t facies fit terribilis t collū valde gracile fit t valde subtile:ossa pectoris discooptūt:ita q̄ possunt oia visu t tactu cōputari:vox etiā fit rauca:t q̄liqs exilis t debilis fit:et q̄liqs vix auditur:pulsus fit valde debilis t subtilis:t totū corpus deficcatur:sic q̄ nō videtur nisi coriuz t ossa:et oēs pulchritudo et claritas corpis recedit:t vēter attenuatur et dilatatur:sic q̄ videtur quasi costis adherere: q̄si nihil in eo videtur esse:cutis etiā si eleuetur per se non resident.vltimo cadunt capilli t cōstringūtur vngues:q̄ oia mortē pronūciāt:t citius si fluxus ventris vl̄ san. superuenerit. ¶Cōtingit esse ethicā q̄liqs cū putrida:qō cognoscitur:q: cessante typo pu.calor ethice leuis ꝑmanet.t hec est valde difficilis ad curādū:q: sicut dicit Gal. Nihil ē difficilius ad curādū q̄s due egritudines ꝓtrarie simul in eodē tēpore i corpe existētes. Naz si duas aliqs euacuationum suarum ad curationē putri.t ledis curationem ethice. si econuerso nō euacuas:sed circa restaurationez infirmi insistas augmētatur putrida multū lz proficias ethice. Et ex quo dā curaui hoc modo cū cibis ꝓuenientib⁹ ad restaurationez per plures dies ipsuz nutriui t naturā ipsius fortificaui:q: ait Gal. Nature forti nihil ē impossibile. educit em sanie p medīū ossis. Natura ꝙo fortificata leui lotura putridā mūdificaui. Et postmodū ad ethice curā infra scriptā adhibui t sic pa. ꝓualuit. ¶In ol itaq: specie ethice lz tertia icurabilis sit:t scōa cū difficultate cureť. Prio ordinet dieta cuz dicta sit potissima ps curatiōis. Comedāt ergo ethici pullos cū farina ordei coctos.t si carnē masticare nō possint: si forte tā ad nimā debilitatē deuenerint.ꝑdictoꝝ pullorū succus exhibeat:lac amigdalaꝝ cū penidijs t diagagāto lac asininū t caprarū calidū cū ex vberibus extractum fuerit addito pauco zuccaro t mica panis vl̄ sine ea q̄tidie sumāt:t hoc dico si nō multū febricitauerint. Cāū post assumptionē lactis videdū est si aeris attractio vrina t alia accidētia fortificentur:et tūc nō damus ipz lac:sed alia predicta cibaria vinuz clarum et odoriferum cum ptisana ordei optime ꝛymphatū bibāt. ¶Syrupus optimus t expertus ethicis t cōsumptis. Re.ordei mundi pigillum.j.se.cōtum 3.ij.succi liquiritie berberis sebestē amigd.3.v.se.mal.se.bōbacis.aā.3.ij.viol.3.ß.ros.3.j.se.fenticuli petro.aā.3.i.ß.fiat syrupus hoc mō. Accipe q̄s plures testudines.t discide eas per mēbra ꝓiectis earū conchilis:t cum vino albo optimo et pauco sale ablue eas bene deinde coquant optime in aq̄ sic q̄ caro ab ossibus separetur t oēs res predicte addātur et sit os olle taliter obturatū q̄ fumus respirare nō possit: et addito zuccaro q̄tum sufficit fiat syrupus quo vtatur quotidie:q: mirabilr restaurat ptisicos a ꝓsumptiōe. Ptez comedāt ipas testudines coctas cū ordeo mūdo quotidie.

¶Alius syrup⁹ ad ethicā optimus fit ex aqua decoc.pipinelle:ligue canis:diagagān:t ordei mūdi addito zuccaro q̄tū sufficit. Alius syrup⁹ ad ethicā bonus. Re.ca.ve.scolopendrie:epatica:pimpinelle:buglosse:floꝝ boraginis.ana. ℔.ß.corticis citri.3.j.sebestē.xl. numero liquiri.mūde.3.ß. sandalo.al.t rub.se.cidonioꝝ:portula.se.papaueris albi: gūmi diagaganti:passulaꝝ.aā.3.ß.ro.spodij.aā.3.ij.gūmi arabici:berberis se.cōiū se.bōbacis.crassule:testi. viriō.satyriōis.aā.3.ß.iuube.xxv.se.fenugreci.3.ß.zuccari q̄tū sufficit t ꝓpe finē deco.ist⁹ syrupi ponat in ea de bona aq̄ ro. al.in bona q̄titate t vtatur eo q̄tidie ethici:q: hic syrupus cōpositus fuit a magistro meo t expert⁹ in hac cā. ¶Syrupus etiā ō cucur. bonus est ethicis q̄ sic fit:cucurbitas virides in pasta inuolue t in furno decoqui faciae et aquā cuz manib⁹ exprime.in qua gūmi arabici diagagāti semi.mal. lactuce bōbacis cidonioꝝ papaueris al.t sandal.al.t rub. ros.aā.fac bullire.et addito zuccaro fiat syrup⁹. ¶Syrup⁹ de psilio q̄ fit hoc mō optimus in hac cā est. Re.sandal.al. et ru.ros.diagagāti:gūmi arabici.aā.3.j.ß.spodij se.portula.lactuce se.cōiū.aā.3.ij.psilij.i pecta lini ligati.3.ij.oia i syrupo ro.bul.addita aqua et itez vltimo addito zuccaro. q̄tū sufficit fiat syrupus et cū coctū fuerit aromatizetur cū 3.ij.cāphore:et dek cū ptisana.et si fluxus vētris supene-

Syrup⁹ ō cucurbitis.

Syrup⁹ depsilio

fit dek cū aq̄ decoc.gūmi arabici dragagā.t fiāt remedia i capko de fluxu vētris seu liēteria dicta. Electuariuz ad restauratiōez hūiditatis p ethicis prisicis t ꝓsūptis ex quacūqz cā fuerit optimū t exptū. ℞.rose.zuccari.añ.ʒ.iiij.dragagāti:gūmi arabici añ.ʒ.ij.sādaloz alboz t rū.añ.ʒ.vij. se.papaueris.al.ʒ.j.ℨ.succi liqritie amulse.portulace scariole spodij.añ.ʒ.ℨ.garioflozz.ʒ.iiij.cynamōi.ʒ.j.ʒiziberis storacis. añ.ʒ.ij.croci.ʒ.ſ. pentō.ʒ.ij.se.cōū.ʒ.j.ℨ.se.cydoniozz ʒ.iij.amidi cādi sebestē.añ.ʒ.ʒ.se.mal.viol.sañ.ʒ.ij.cōfice cū syrupo ros.in quo fit de bona aqua ro.et sumatur de eo ad
Dya papa. quātitatē nucis grosse mane t sero. ¶ Electuarium vero qō dicit dyapapauer est optimū i hac causa. ℞.succi liqrtie dragagāti gūmi arabici.añ.ʒ.x.se.papaueris al.amigdalarū amidi.se.cydoniozz portulace ro.añ.ʒ.xx.se.cōium lactuce mal.bōbacis san.diac.añ.ʒ.iij. Syrupus ros.satº ēt sepe si non febricitauerit multū quantū sufficit detur vt est dictū. ¶ Aliud efficaz optimū ad ethicam. ℞.se.papaue. al.pineazz penīō. gummi arabici dragaganti. añ.ʒ.v.ligni aloes cynamomi masti.se.cōtum mundorum se.cydoniozz sāguinis draconis.añ.ʒ.iij.syrupi ros.quātū sufficit. ¶ Qō si fluxus ventris superuenerit detur syrupus ꝓstrictiuus in capitulo de dissinteria positº. Trocisci ēt de spodio t trocisci de cāphora quos ponit almāsor in capitulo de ethica.p pinentur et alia remedia constringentia in capi.de dissinteria dicta si hec nō sufficiant. ¶ Caueant sibi ethici a salsis frixis acetosis:et etiaz ab ira tristitia et a coitu maxime et ab oibus cibariis indigestibilibus quantum plus possunt. Sint semp in gaudio et letitia toto posse:instrumēta musicalia studiant et coreas et ludos in quibus delectant quotidie videant. Et hec de ethicis dicta sufficiant.

Additiones quidā iuuenis videbat ethicus de quo medicꝰ ꝓsidera
uit q̄ patiebat siccitatē epatis qui est vsus syrupo
viola.et aqua ordei per multū tēpus et vnctione
Syrupi mirabi- olei viol.super epar et dieta frigida et sanꝰ factꝰ est. ¶ Syles. rupus mirabilis:accipe testudines que reperiuntur in nemore vel loco testudinum puras carnes. Et si nō habes:accipe cerebella caponū et lauenk cū vino et aqua et ponant in olla rudi plena aqua:puo tamē in mortario cōquassenk: et cum illis admisceank liquritie et succus eius ro.dragagāti gūmi arabi.añ.ʒ.ſ.ℨ.se.papaue.alb.se.portula.lactuce amidi.añ.ʒ.ℨ.se.cucur.melonum cucur.citrulli.añ. ʒ.ℨ.se. mal.vi.añ.ʒ.ij.spodij ʒ.ij.ordei lib.ℨ.pentō.ʒ.ℨ.se.bombacis cydoniozz.añ.ʒ.iiij.pinearum amig.vuazz passulazz sebestē berberis.añ.ʒ.ij.ℨ.ponātur in olla t os cū pasta et argilla obturek ne fumꝰ exeat:t decoq̄ ad ꝓsumptionē tertie partis:colenk inter duos baculos p pannuz et late admisceak ʒuccarū et syrupizetur t de hoc quātū testa oui capit sumat cuz tribus partibus aque tepi.vel aq̄ ordei. ¶ Syrupus mirabilis ad ethicā. ℞.florum borraginis se.lactuce quinquenerue crassule testiculoꝝ viridiū satyrionis.ana. partes.ij.se.portulace basilicōis se.papaue.mal.añ.ptes. iiij.se.cydoniozz bombacis mūdi.mal.añ.ʒ.j.nuce sebestē añ.xxv.cucur.mūde.ʒ.ij.se.fenugreci.ʒ.ſ.ℨ.spodij berberis san.al.t rū.gūmi dragaganti:gummi ara.ro.ana.ʒ.j.viol. ʒ.vj.pruneazz coctorum.xxv.t hec duo addātur si non fuerit fluxus ventris:et si fuerit nō ponank. Et ponantur oia predicta in aqua ros.t adito ʒuccaro optimo fiat syrupus et cum pauca cāphora aromatizek. ¶ Syrupus optimus ethicis cōfortatiuus restaurans subtilem humiditatē cōtenens his qui sunt desiccati:et facti sunt macilēti. ℞.succi boraginis depurati lib.iiij..bul.in eo flor:ūboraginis:florū rosmarini se.bombacis sandaloz̄ citrinozz berberum rosa.capreoloz̄umvitis.añ.ʒ.ℨ.se.basilicontis.ʒ.ij.ʒuccari quātū sufficit t ponak in fine decoc.ipsius musci ambre.añ.ℨ. ℨ.et dek in potu quotidie mane meridie et sero:qñ est mira
Clystere. bile. ¶ Clystere ℞m seraꝑ.caꝑ. de ethi. humectans et impinguans corpus t cōpetit multuz ethicis. Accipe caput arietis t pedes eius t cōtundantur t proiiciātur in olla limpida et fundatur super illud aque quantuz sufficit tritici et ordei mundi.añ.pugillum vnum anneti camo.ana.ʒ.j.passularum absq̄ nucleis suis.ʒ.j. ficuum numero.x.coquātur tñ donec ad tertiā ptē redeant et colētur:et sumāt ex hac decoc.colata lib.ℨ.butiri vaccini.ʒ.j.olei ſisamini.ʒ.ij.olei de been.ʒ.ℨ.misce totū et clysteriza semel in tribus diebus. t sic fiat donec corpus humectek et impinguetur. Reneo t totum corpus in nocte vnguātur ex oleo masticino vel rocū cera al.mixta et sorbeat in mane vitellum ouis:et parum vini insipidi:deinde ingrediatur bal.t parū moretur in eo.

¶ De syncopi cardiaca et tremore cordis. Cap.xiiij.

Quid sit syncopis t de causis.

Quoniam syncopis seu cardiaca plerūq̄ superuenit febricitantibus:ꝫ non febricitātibꝰ plerūq̄ supueniat:de ea ad ꝑsens tractare ꝓposui. ¶ Syncopis igit vt ait.G.est defectus spūs in corde:et accidit ex multis cāis ℈ q̄ dicē Gal.i cōmēto illi⁹ apho. Qui exoluūtur fortiter t frequēter &c. dicit esse ibidē q̄ hec ꝺdictio sine manifesta cā sit bene posita ibidē ab ypo. dicit esse q̄ q̄dā stetit diu in bal.qō nō fuit calefactū et bonis lignis t sic syncopizauit. Femina q̄dā etiā pas. matricis molestata syncopizauit seu exoluta est:t hoc nō fuit i his cā subite mortis q̄ fecit eos syncopizare. Syncopis t exolutio t lipothomia idē significāt sūt cū noīa si nonyma. ¶ Fit ergo syncop.p fluxū sā.p nares vl̄ p emoroydā vel per mēstrua vel ex nimio fluxu ventris vel ex vomitu nimio aut ex retētiōe mēstruoz̄ vel emoroydarū antiquarū. Accidit etiā ꝓpter nimiū studiū et illis aut molestationibus epatis t stomachi infestank t ex suffocatione matricis. Accidit etiā syncopis ex pas. aie vt ex nimio gaudio tristitia:timore. t ita ꝓpter nimiū gauduz fit tāta cordis dilatatio:q̄ totꝰ calor naturalis expirat t exit de capsula cordis t sic subito ds̄ mouk. Et sic mortua ē q̄dā dña i lōbardia:cuius filius pegre paruus fuit p mūdū:quē mater credēs fuisse mortuū infra.xx.annos reuersus est ad matrē. Episcopus vnⁱ magni cp̄at⁹ fuit de quo mater intātū gauisa est q̄ syncopizauit:t mortua est. Unde gal.cū de patria sua pauper t exul exiuisset cū rediit ad patriā iussit patrē t matrem certos fieri q̄ rediebat.t timēo ne propter nimiū gaudiū syncopizarēt misit p aliū nūciū q̄ de quodā pōte descēdēs fregerat sibi crus:t sic tristitia secuta obstetit ne alter eoruz syncopizaret de gaudio. Aliq̄n etiā ꝓpter nimiū timorē fit tanta cordis cōstrictio q̄ subito ds̄ mouk. Sicꝫ accidit ꝓpter nimiā irā t tristitiā. Itē in seb. multis multotiēs supuenit syncopis. Itē si ds̄ iret t morek i bal. qō calefactū fuit ex lignis venenosis pōt subito syncopizare t mori. Nā calor ignis inficit aquā et aqua infecta inficit aerē et aer infectus cum attrahitur p os subito vadens ad cor pōt inducere syncopin.post mortem sua venenosita
Ligna veneno sa. te. ¶ Ligna aūt que maxime venenosa sunt fm magistruz meū sunt arbores hūtes radices que stāt supra cauernas serpētuz et aliozz animalū venenosoz̄ aut q̄ diu steterunt in locis putridis et fetidis:et hec hūt venenositatem nō propriā sed acquisitā:aut sunt quedā ligna que sunt a tota specie venenosa sicut est quoddā lignū qō dicit laudruz qō in sardinia et in cicilia et in partib⁹ marinis et insulis maris et in pluribus aliis locis reperitur:et ē sile illō lignū lauro et similes frōdes hz:de quo q̄dā hoīes in naui existētes fecerūt veru cū peruenerūt ad quādā insulā vbi erat satis de illo ligno:et in ipso assauerunt carnes de q̄b⁹ quotquot comederunt mortui statim sunt. Et est herba quedaz que dicit thoxar que est venenosa a tota spē. Et est quedā alia herba q̄ dicit napell⁹ q̄ est venenosa t mlta alia reperiunt.
Signa. Signa ꝺo syncopis sunt hec. cadit pa.subito quasi mortuꝰ vel inuolūtariꝰ supra terrā vel lectū et si ponas sibi manū sup partes adiacentes cordi nimia anxietas adest frequentia spūs t pulsus t dispositio caloris aliquādo ꝓuatio selle t vine et cum pa.incipit surgere paz incipit vrinare t assellare. Fit etiā hec pas.ex humore aliquo adunato in capsula cordis q̄ si sit calidus adest tremor cordis calor et sitis t pulsus frequēs t anhelitus alt⁹. Si frigidꝰ adest tremor cordis:pulsus rarus tristitia pigritia absq̄ sitiCura. itaq̄ sanguis fuerit in cā fiat minutio de cardiaca. Si colera vel flegma vel melancolia in cā fuerit purgetur sicut in capi. de dolore capitis ex eisdē causis facto dictū est. Si ꝓpter plenitudinē cibi potꝰ fuerit hec pas. ꝓuocet vomitꝰ cū vomitiuo nicolai vel patriarche vl̄ aliq̄ sibi in capi.ō vomitu scripto. si ꝓpt tristitiā timorē fuerit ducat gaudiū et letitia t instrūmēta musicalia coā eo cōstituātur si propter nimiū fuerit gaudium inducatur aliqua cogitatio vel dolor aliquis

lor aliqs ꝓnunciek vt de amissõe aliquaꝝ pecuniaꝝ marie vel de ꝑcussõe alicuꝰ parẽtis sicut fecit Gal. ꝑt vt dictũ ẽ Si er numo sturu san. mẽstruoꝝ narũ vel similium supradictoꝝ curẽtur ꝑdicte pal. sicut in ꝓpriis capitulis dictũ ẽ dieek. Et cibaria nutritiua et electa ⁊ boni san. generatiua ⁊ restauratiua i ꝑcedẽti ca. dicta denk. ¶ Ihto itaqꝫ dictio ad spales curas sinco. seu cardiace vẽtam⁹. In tpo casu cũ qs syncopizat statiz cũ aq̃ ros. vel cũ aqua trida simplici in visu ipsi⁹ aspgak: et pedes ⁊ man⁹ et nares ipsius tricẽtur cũ pecia parũ infusa cũ aq̃ ros. Itẽ storax calamita i optio vino in olla rudi bul. ⁊ pa. p os et nares fumũ recipiat. Itẽ fac pa. fumũ recipe ex assafetida sup carbões posita p os ⁊ nares. Et si hmõi fumũ abhoreat spes boni est. Itẽ deo in potu modicũ boni vini lymphati cũ aq̃ ros. optia ⁊ odorifera. Nihil. n. imediatius ꝙfortat cor holo qꝫ vinũ in modica quãtitate sũptũ: ⁊ ex illo vino lauenk testiculi in viris: ⁊ pudibũda i mulierib⁹: ⁊ pecia lini infusa in aq̃ ro. sup cor apponak q̃ est trib⁹ digitis sub assella sinistra deide remota pecia hoc emplm in ꝑdicto loco supra cor apponak vbi stetert ꝑdicta pecia. ℞. sã. al. ⁊ ru. añ. ʒ. q̃rtis. ros. ʒ. ß. coral. al. ⁊ ru. añ. ʒ. ß. macis. ʒ. iii. musci. ʒ. ii. pãis biscocti torrefacti ⁊ i optio vio ifusi. ʒ. ß. maiorane. ʒ. iiii. ꝙfice cũ aqua ros. ⁊ fiat eo bugloſſe ⁊ apponak supra cor. Et hec ola ꝑdicta debent fieri in ipso impetu: cũ qo syncopizauit et postea purgetur humor ꝑm scriptũ modũ qui fuerit in cã. ¶ Syrupus optimus in syncopi ⁊ cardiaca ẽt si fuerit cũ se. ℞. succi boragi nis succi bugloſſe ⁊ endiuie olum depuratoꝝ. añ. ʒ. iiii. cor. al. ⁊ ru. lignial. añ. ʒ. iiii. margaritaꝝ: bec al. ⁊ ru. añ. ʒ. ii. ⁊. ß. rosaꝝ. ʒ. ß. macis. ʒ. ii. ola puluerizata i sacculo lini ponãk: et addita lib. ß. aque ros. succis ꝑdictis bul. et addito zucharo fiat syrupus et adde ibi parũ cãphore. ¶ Itẽ denk trocisci etiam in hac causa experti. ℞. spodii. ʒ. iiii. lignialo. galie muscate. añ. ʒ. ii. cardamomi gario. añ. ʒ. ß. cãphore. ʒ. ß. maxime si sit febucitãs: ⁊ nõ apponas ibi tunc gariofi. corallo al. et ru. been. añ. ʒ. i. terantur omnia et cum succo bugloſſe cõfice ⁊ detur vnus ex istis trocisciis distẽperatus cũ frigida si febucitauerit si nõ cuz vino odorifero. ¶ Item si non febucitauerit detur dyamuscuz matue detur pirio arcoticõ dyambra vel electuariũ Jo. damasceni de gemmis qꝫ ponitur in antidotario meſue in hac causa ꝓbatũ. Itẽ odorifera ⁊ aromatica narib⁹ apponãk: ⁊ cũ ipsis sternutatio ꝓcetur sicut sunt ambra: muscus et similia. bal. etiaz et herbis odoriferis huic pass. vtilia sunt si sine feb. fuerit.

¶ Syrupus mag. met ad cardiacã et sincopim et tremorẽ cordis optimus. ℞. solutiũ bugloſſe exiccatoruz ro. ſol. ozimi cicerũ ca. ve. gariofilate: añ. ʒ. iij. granoꝝ cidoniorũ ieiorũ. ʒ. viij. mãdragore frustũ vnũ paruuz in q̃ sint herbe ⁊ radices: hec omnia in. ev. lib. aque bul. donec tertia paro remaneat et colek et adde colature vini boni greci vel alteri⁹ boni lib. viij. mellis al. dispumati lib. ii. ⁊ in eis bulliãt species iste in sacculo lineo posite. ℞. karabe trite sertici crudi ⁊ incisi lapidis lazuli loti ʒedoarie nucis musca. doronici bec al. ⁊ ru. margaritaꝝ spodij berberis lignial. bõi et crudi masti. thuris. añ. ʒ. i. hec ola puluerizata in sacculo lini posita in ꝑdicto syrupo bul. vsqꝫ ad perfectã decoctio. ⁊ cuz fuerit prope decoc. aromatizetur cũ ʒ. i. musci boni ⁊ ʒ. i. ß. cãphore et vtatur eo quotidie. ¶ Itẽ vtãtur istis trocisciis. ℞. masti. spice zilobal. cynamomi gariofi. nucis mus. cubebe cardamomi ma. et mi. coriticis citri. oluz. añ. ʒ. ß. muscati. ʒ. ß. cõfice cuz vino optio. ¶ Si febucitauerint dictentur vt inferius dicã. Si nõ carnes gallinarum: phasianorum: perdicum: pullorum columborum. capreolorum: et similiuz assatorum cum salsis hmõi comedant assetur mica panis supra prunas ⁊ in aceto infundak et teratur ⁊ pul. cynamomi macis nucismus. gario. addak. et omnia simul cũ aceto et modica aqua ro. in pignato nouo bul. ⁊ cuz predictis carnib⁹ dẽtur. Alia salsa. rosina. sanſuc⁹ et mentha terank: et cũ cynamomo gariofi. et mica panis in aceto infusa et cũ aceto distẽperata des cũ dictis carnib⁹: loco etiam aceti põt poni succus citrangulorum lymoncellorum et limonuz quod melius est. vinuz odoriferuz bibant modicum lymphatũ: ⁊ hoc dico si non febucitauerint: pisces etiã de locis petrosis quandoqꝫ possunt comedere.

¶ De pleuresi. Cap. v.

¶ Pleuresis est apa nascens in pelliculis costarũ ⁊ lacertoꝝ iter costas existẽtibus. Fit itaqꝫ hoc apa qñqꝫ in velamie costarũ: qñqꝫ in lacertis inter costas et in dyafragmate. ¶ Ad cuius euidentiã notãdum est q⁹ pectus ex. xviij. costis cõpositũ ẽ inter quas costas sunt lacerti q̃ faciunt ad cõstringendũ. Aliqui alij ad dilatãduz ꝓpter attractionẽ aeris ⁊ furculoꝝ. ⁊ supfluitatũ expulsionẽ: ⁊ qñqꝫ velamẽ ẽ coopiẽs ipsas costas. Uñ fit qñqꝫ ipsuz apa in velamie distinguẽte: ⁊ tũc ꝺ: vera. qñqꝫ i lacertis inter costas existẽtib⁹: qñqꝫ in pãniculo cooperiẽte et tegẽte costas: ⁊ tũc in sinistro latere vel dextro ⁊ nõ vera dicitur. Signa.

¶ Signa ergo pleuresis sunt hec. q⁹ fit ex ca. ⁊ hu. et adest se. indeficiẽs ꝓpter vicinitatẽ cordis: adest dolor pũgitiu⁹ ꝓpter paniculositatez ⁊ sensibilitatẽ mẽbri qui dolor aliqñ sentit in ꝓncipio: aliqñ ꝙ nõ nisi cum mouetur ad tussim sicut dicit Gal. in expositione cano. pleuresis sup regimine acutoꝝ. Tertium signũ est cõstrictio anhelitus ⁊ paruitas ꝙsequẽtie ei⁹: ⁊ hoc accidit ꝓpter coartationẽ factã ab epate. Quartũ signũ est pulsus serinus: cuius causa est diuersitas que augmẽtak ꝓpter statum egritudinis ⁊ debilitatẽ virtutis. Quintũ signũ est tussis in ꝓncipio: qñqꝫ sicca: quãdoqꝫ nõ deide cũ sputo. Tussis qñqꝫ accidit: q: pulmo leditur et vicinitate apatis. Et q: reludat taz tunc resolutk qõ collectũ ẽ cũ sputo. ¶ Et q: hmõi apa assimilak apati epatis ꝑ hec signa. ꝓmo pono differẽtiã in vtroqꝫ: deinde signa vere ⁊ nõ vere pleuresis assignabo. Nã in apate epatis pulsus apparet vndosus et nõ serin⁹: vt in pleuresi. Itẽ in apate est dolor aggrauatiu⁹ ⁊ nõ pũgitiuus vt in pleuresi ⁊ hoc rõne epatis qõ ẽ pue sensibilitatis. Itẽ i hmõi apate ẽ tussis sine sputo ⁊ cũ screat adest ibi ꝙstrictio ãhelit⁹ ñ vehemẽs valde: sz qñqꝫ est modus ordinat⁹ ex aspiratiõe ⁊ inspiratiõe. Itẽ nota q: ẽ tãta vehemẽtia se. quãta i pleuresi adest citritas faciei i hmõi apate: vria grossa valde: nigredo ligue: egõ sanguinolẽtia: qñqꝫ silis loture carnis ꝓpter debilitatẽ virtutis. Differt ab apostemate epatis.

¶ Differẽtias iter verã pleuresim ⁊ nõ verã: hec nota. Vere pleuresis q̃ fit i velamie tegẽte costas dolor hmõi nõ ascẽdit ad ossa pectoris sed plus ascẽdit ad mãmillas. Cũ ꝙ in dyafragmate est pleuresis dolor ascẽdit ad ossa pectoris ⁊ sepi⁹ accidit pmixtio rõnis. Cũ ꝙ ẽ in velamie tegẽte costas: tũc nũqꝫ vl' raro accidit mixto rõnis. Et ista signa q̃ dixim⁹ nõ sunt tãte fortitudinis cũ vehemẽtia in pleuresi q̃ fit in velamine sicut qñ fit in aliis locis. Si ꝙ fuerit pleuresis in pãniculo iter costas apparet tumor extra. Itẽ vt plurimũ ꝙuertit ad famẽ cũ exit exteri⁹ p viã crisis: ⁊ interius p viã synthomatũ. Itẽ si solũ digito paz tangak locus mirabil' dolet cum sit apa in superficie natũ. itẽ fe. ⁊ alia signa q̃ dixim⁹ lẽtissima sunt. Qñqꝫ autẽ vera ⁊ nõ vera pleuresis ñ distinguik penes mẽbrũ sz penes materiã ⁊ tũc ꝺ: vera qñ ẽ ex cholera vl' san. cholerico. Nõ vera qñ ẽ ex flegmate vl' melia. Differt vera a nõ vera.

¶ Signa vere pleuresis ex sanguine sunt vna a medio iterius ru. seu subiu. ⁊ spissa ⁊ supi⁹ cũ appositione man⁹ luet obũbrata videk tussis modica sputũ sangineũ vel subsanguineũ in excreãdo emittit multũ oris dulcedo: dolor cõtinuus: sitis modica venaruz plenitudo pulsus velox et plen⁹ dicta ca. et hũida ꝑcedẽs tas tempus ⁊ regio in hoc cõueniẽtis magis certificant. Signa vere. a sanguine.

¶ Signa vere pleuresis q̃ fit ex colera vel san. colerico sũt fortiora qꝫ ꝑdicta: q: adest idẽ dolor lateris pũgitiu⁹ ꝓpter paniculositatẽ ⁊ sensibilitatẽ mẽbri: ⁊ ẽ q: cholera est hũor valde pũgitiuus ⁊ mordicatiuus q̃ dolor aliqñ ab ipso ꝓncipio sentit: aliqñ nõ nisi cũ mouek ad tussim adest strictura ãhelit⁹ sputũ citrinũ ⁊ tenue ⁊ angustiose attrahit. sũt ãhelita adest sitis se. indeficiẽs oris amaritudo: pulsus velox ⁊ acut⁹: vrina citrina ⁊ tenuis mediocriter ꝓpter co. que hz attenuare dicta ꝑcedẽs ca. ⁊ sicca: etas: regio. ⁊ tpo ãni in hoc ꝙuenientia magis certificãt. Signa vere. a cholera.

¶ Si ꝙ de flegmate fuerit pleuresis nõ ꝺa ꝺ: cui⁹ signa sũt hec: adest dolor aggrauatiuus ⁊ nõ ita vehemẽs sicut in ꝑdictis neqꝫ ita pũgitiuus oris insipiditas se. remissio: qꝫ in ꝑdicto: sputũ subalbidũ pulsus tardus ⁊ plenus: vrina in ꝓncipio pallida ad spissitudinẽ tẽdẽs ⁊ circa statũ subruffa: ⁊ i supficie liuida. ¶ Signa ꝙ ei⁹ pleuresis q̃ fit ex melia: q̃ nõ ꝺa ꝺ: seu melico sanguie facta sũt hec dolor lateris põderosus: sputũ tẽdẽs Signa facta a flegmate. Signa facta a melancholia.

ad plũbeitatẽ ⁊ nigredinẽ vria ẽ subcineritia vl̃ subnigra ad citrinitatẽ tẽdẽs ⁊ supius liuida er se. adest lẽta. ¶ Itẽ nota q̃ si pleuretic⁹ pax tussiẽdo multũ ⁊ leuit excreat bonũ signũ ⁊ salubre ẽ. si ẽo si: malũ. ⁊ si a p̃ncipio vsq; ad. vj. vel. vij. dies sputus sanguineũ vel putridũ appuerit ẽtute existẽte forti bonũ signũ ⁊ salubre est. Si circa statũ ⁊ i fine tam virtute debili existẽte pessimũ ⁊ malũ signũ est. Itez si vrina clara et nõ liuida apparuerit maluz signuz est. ¶ Si itaq; pleuresis fuerit ex san. vel colera curek hoc mõ. Prio fiat calefactorũ ex vitreo vase vl̃ereo ⁊ vesica porci plena aqua calida inuoluta in pãno lineo vel er spõgia maria i aq̃ calida. Nã calefactorio tali icepto cũ sit signũ si corp⁹ ẽ repletũ: curak si materia est modica in minera. Q̃ si corp⁹ sit repletũ ⁊ materia sit colerica siue sanguinea: ⁊ etiã si paruz fuerit flegmatica vel melãcolica: ẽtius etaq; pmiserint fiat flõmia de basilica q̃usq; sanguis in cõtrariũ colorẽ mutet vt saluet dictũ ypo. dicẽtis i regimie acutoꝝ. Et si materia ẽ in fluxu fiat ip̃a minutio p ptẽ oppositã ⁊ si mã fuerit multa ⁊ virt⁹ fortis vsq; ad defectionẽ ducas. Et spãliter q̃i dolor defecẽderit vsq; ad furculã: ꝛsiderãdo semp si sufficiat egrotãs: ⁊ si fortis fuerit in ẽtute. ¶ Postea inũgatur locus ex butiro et emplẽk ⁊ desup mal. bismal. brãca visina et hmõi sil̃ cocta ⁊ viol. cãtabrũ in aq̃ decoctũ et emplastrũ vl̃ se. mal. bisma. lini ⁊ fenugre. ⁊ crãtur insil̃ ⁊ coquank i aq̃ ⁊ cũ eaꝝ viscositate misce butiꝝ ⁊ oleuz viol. ⁊ ex vnguẽto inungak locꝰ: q: mirabilr maturat et reprimit dolorẽ. Itez emplz factuz ex floribꝰ camo. et faria ordei cũ oleo ro. inp̃n cipio aut in ꝓcessu cũ mal. ⁊ butiro dec. suppositũ inklũ vz Itẽ nota q̃ nihil actu fridũ nec aliq̃ repcussiuũ dz suppoꝛ ni: sed calefactoria vnguẽta et empla p̃dicta. ¶ Itẽ detur. syrupꝰ tutubinus ad hoc vtilis qui. ℞. tutubas. l. sebestẽ grana. xxv. ordei mundi pugillũ vnuz semi. cõiuz diagagã ti se. mal. succi liquiritie gummi arabici se. portula. se. bõbacis psilij. papaue. al. añ. ʒ. ij. ca. ve. ℳ. j. ⁊ in hyeme: specialiter si fuerit pleuresis nõ vera ex flegmate vel melãcolia: appone in predicto syrupo ysopi. ℳ. j. zuccari quantũ sufficit detur cuz aqua ordei mundi in qua zuccaꝝ cuz penidi, mixtuz fuerit. ¶ Q̃ si multitudo hũoris fuerit in cã euacuetur cũ leui farmaco post dies. vij. tutior tñ via est euacuare in p̃ncipio per flõmiam vsq; ad sincopim si sufficiat egrotãs: q: quosdã credimus multũ purgare ⁊ parũ purgamus et ecõuerso et hec pluries accidit multerib⁹ ⁊ specialiter in q̃busdã monachab⁹ de ordine cistercien si. Dedi enz cuidam monache vice quadam pillulas. xxxiii. cochias bñ acutas cũ scamonea ⁊ nõ affellauit nisi bis er eis: ⁊ cuidã alteri dedi. vij. pilkas de supradictis ⁊ affellauit. xx. Jn. r. igit vel. xij. purgek cũ decoc. purgante cholerã et sanguinẽ mundtificante posita supra in p̃ncipio huj⁹ libri in cap. de dolore capitis ex sanguine vel colera facto ⁊ anteq̃s detur ẽco. p̃parek materia cũ syrupo tutubino suprascripto: ⁊ clysterizek egrotãs si fuerit nimis ꝛstipat⁹ aliquo lenitiuo clysteri vel aliquod suppositoriũ sibi immittatur. ¶ Eoz dieta sit ptisana ordei cum lacte amig. parum furfuris colatũ pruna sicca ⁊ extra hmõi denk: bibant aquã decoc. se. cõmunium tritoꝝ ptisanam colatam: et syrupus etiam acetosus cum predictis ptisana seu aque diagaganti detur.

¶ Q̃ si de flegmate et melãcolico sanguine in autũno vl̃ in vere vel in hyeme fuerit pleuresis: ignuo de ligno siccio vel de pruno ante infirmũ fiat. Itẽ ormel factũ tantuz de sapa et melle detur: vel syrupꝰ tutubinus cũ melle addito ysopo: multũ calefactũ in testa vel sartagine cum sale i saculo supra locum apponatur: postea vero radices lilij paꝝ trite cuz farina ordei coquãtur et supra pectã extendank et loco dolenti applicenk. Itẽ se. mal. lini fenugreci in aqua decocta idẽ operank. ¶ Itẽ ficus sicce in aqua decocte ⁊ suppolite post diẽ septimũ aq̃ ipsuz rũpunt. Jdẽ facit cãtabruz cuz vino et oleo distẽperatũ. Itẽ clysteria ⁊ suppositoria fiant conuenientia si fuerit oportunum. Jn octauo vel x. vel xij. die purgek hũor cũ pillis ex assafe. fiseleos ⁊ marathro in ca. de dolore capitis ex flegmate fũcto dictis vel cuz decoc. ibi scripta. ¶ Q̃ si in sene fuerit hec pas. q̃ raro accidit. Nã vt dictuz est supra hec pas. plurimuz fit de mã calida et in iuuenibus. Seneꝰ ẽo ꝓpter flegmatis abundãtiã et frigidã cõplexionẽ corp⁹ pipleumonie mortis vitio cõdẽnãt: cui ꝓsonat illud dictũ ypo. plures ex his qui grãdes sunt pipleumonica collectiõe depereũt: alij ẽo alijs collectionib⁹ magis. Cũ igit i sene fuerit h̃ ap̃a tã dictũ tũc inũgak locꝰ sepe: sepi⁹ ex dyalthea mirra cũ butiro ⁊ pellis lorina calefcã ad ignẽ desup ponak pa. stet turta ignẽ ẽ ligniis siccis vl̃ de carbõib⁹. Itẽ mal. bismal. brãca vi. pitanta: flores camo. se. lini: ⁊ fenugreci cũ arũgia porcina veteri fortiter terãk ⁊ cuz butiro oleo ⁊ vino insimul supra locuz ap̃atis ꝓpter maturationẽ ⁊ eruptionẽ ip̃i⁹ ap̃atis sepe et sepi⁹ apponak. ¶ Syrup⁹ ẽt iste dek. ℞. ysopi: prassij. liq̃ri. passular̃ sine nucleis. añ. ʒ. j. fic⁹ siccas. xl. diagagã. ʒ. ß. pinearũ cũ resina. ʒ. ij. radicũ apij ⁊ fenic. añ. ʒ. j. ß. ordei mundi ℔. j. cõfice cũ melle dispumato: dek quotidie cũ ptisana ca. ⁊ spãliter circa eruptionẽ ap̃atis. frumẽtũ coctũ vel coquinatũ cũ lacte amigd. dek etiã dyapenidiõ dyatris dyadragãtuz: lac amigd. ⁊ ptisana cocta: amidũ pinee ⁊ circa finẽ iuꝰ galine cũ ordeo decocte cũ mica panis dek: aquã bibãt in qua diagagãtũ prassiũ fic⁹ sicce ⁊ ordeũ mũdũ cocta fuerint cũ zuccaro vel cũ penidijs: vel cũ syrupo supradscripto.

¶ De peripleumonia. Cap. vj.

Tractato ẽ pleuresi: de pipleumonia videam⁹. Est ergo peripleumonia ap̃a q̃ fit de materia colerica. Et ẽ aperi q̃ ẽ circũ ⁊ pulmõ pulmo q̃si ap̃a circa pulmonẽ. Peripleumonia alia vera: alia nõ. Vera est illa q̃ fit de flegmate: nõ vera est illa que fit de alio humore Et fit maxime hec pas. in vere et in fine hyemis. ¶ Cuius signa sunt hec. feb. cõtinua: rubor faciei: ⁊ maxime sinistre maxille: dolor mãmille sinistre vel spatule sinistre. Fe. i die modica: in nocte ẽo fortis ⁊ magis succẽsa difficultas ãhelitꝰ cã tussi. vita ruffa vel subruffa vl̃ karopoos ⁊ p totuz spũsa a media regiõe supius distincte liuẽs cuz quadã spuma cõtinua ⁊ lucida. Et q̃q; sputũ sub sãguineũ rubeũ vl̃ sanioſum in p̃ncipio efficiunt q̃ ẽ optimuz: si ẽo nõ: malũ. Itẽ si a p̃mo die vsq; ad tertium fluxus ventris supuenerit bonuz. ſ; circa finẽ ⁊ statũ pessimũ. Itẽ eius sputũ ꝓiectuz supra carbones ardẽtes feret. Itẽ nota q̃ si pipleumonicꝰ desideret vinũ cũ asperitate ⁊ nigredine lingue pessimũ signũ est mortale. Et etiã q: hec passio marie fit in sensibus ⁊ ita ꝓiectio. turta illud ypo. plures ex his q̃ grãdes sunt pe ripleumonia collectione depereunt. ¶ Pumo igit in hac egritudine si corp⁹ fuerit plectoricũ: fiat minutio de vena pul. cuꝰ situs est iurta grabatum: vel de vena cardiaca vl̃ basilica: ⁊ ignis de ligno siccio sine fumo vel carbonib⁹ ardentib⁹ cotaz pa. fiat vt aer artificialr sit calidus: et detur postmodũ quolibet die mane ⁊ sero de isto syrupo cũ aqua decoc. ordei mundi diagagãti ⁊ amidi. ℞. ysopi eupatorij prassij marubij al. añ. ℳ. ß. liq̃ritie mũde. ʒ. j. ß. ordei mũdi pugillũ. j. sebestẽ. xx. amigd. ʒ. ij. diagagã. ʒ. j. mellis ℔. j. succari ℔. ß. dek etiã ptisana colata cũ zuccaro ⁊ penidijs. Syrupꝰ etiã tutubinꝰ in p̃dicto cap. notatus datꝰ optimus est colatura furfuris coquinata cũ amido ⁊ diagagãto dek. Itẽ dek de isto medicamine ad q̃titatez castanee: q̃ valet ad oẽs tussim fridã q̃. ℞. succi liqui. ʒ. j. sisami. ʒ. ß. se. lini torrefacti. ʒ. q̃rtiꝰ. gũmi arabici ⁊ diagagãti. añ. ʒ. j. tertiã cõfice cũ melle dispumato. Jnũgak pectus cũ butiro ⁊ dyalthea. Item emplẽtur postmoduz cuz mal. bismal. brãca vi. simul mixtis ⁊ sepe ⁊ sepius innoua. Itẽ se. lini ⁊ fenugre. trita ⁊ calefacta ⁊ impolita vel cataplasmata valet. Aliud ad idẽ ℞. radicis sambuci trite seu corticũ tabaxi. ad idẽ se. lini cũ fenugreco decoctũ vel cãtabrũ in vino vel aqua deco. ⁊ cataplasmata valent. Et ola que dicta sunt in ca. de pleuresi in hac pas. conferunt: excepto syrupo acetoso q̃ in hac pas. nõ cõperit. ¶ Emplastrum optimuz quod si supra pectus apponatur miro modo cõfert huic egritudini. ℞. succi nasturcij lib. ß. arũgie porci liquefacte. ʒ. ij. mellis dispumati lib. j. florũ camo. ʒ. j. se. lini torrefacti. ʒ. ß. semi. fenugreci torrefacti. ʒ. ij. ola terãtur optime ⁊ insimul cõfice et emplz ex his oibus factũ tepidum pectori applicek: qm̃ est mirabile. Et si cõstipatus fuerit vẽter fiat ei aliq̃ leue suppositoriũ vl̃ clystere lẽtiuũ seu molificatiuũ: teneat pillas sub ligua ⁊ paulatim eas trãsglutiat: q̃s i cap. de tussi posui. Diagagãtũ se. ci donior̃: succi liq̃ri. ⁊ se. cõta i aq̃ decoc. cũ zucca. et penidijs q̃q; sumat. ¶ De ptisi. Cap. vij.

¶ Post tractatũ

Prono-stica.

Cura sanguinee cholerice.

Syrupꝰ tutubinus.

Prono-stica.

Signa.

Cura.

Cura flegmatice et melancholice.

Si fuerit in sene.

Cause. Post tractatum de peripleumonia de ptisi videamus Ptisis quidē est ꝓsumptio spiritualis humiditatis corporis ex vlcere pulmonis prouenies ¶ Fit igit ptisis dupliciter modis. Aliq; est fit ex hūore frigido vel ca. a capite distillāte: q̄ dū repcutiens pulmonē cauat tpm: facit tbi vlcus ad lapidis similitudinē: iuxta illud. Et durū lapidē gutta cadēdo cauat. Fit etiā ex nimia siccitate arefaciēte: desiccāte ipam pulmonis substātiā q̄ pulmonis substantia arefacta: desiccata de facili rūpit. Fit et ex saltu clamore pōdere vel pcussione: sillibus. rūpit. n. tūc aliqua vena in tpo pulmone: tūc sang. cū exit extra venas et locū nō habeat ꝓpriū ꝑtit in sanie: sanies inficit: vlcerat pulmonē. vñ hip. in aphorismis. Ex sanguinis sputo ptisis: mors. ¶ Signa igit ptisis sunt hec. calor ꝓtinuus fm magis: minus in vol. manuū: acutior sitis cū aspiratione lingue: colli gracilitas: cōstipatio ventris: totius corporis maciēcia: vnguiū: extremitatū cōsumptio: ꝓcauitas oculoꝝ. Et familiare signū ad hoc est dolor sinistre spatule vsq; ad hūer. potest etiā ptisicū hoc signo cognoscere. Fac ipsum ore apto fortiter anhelare: si flatus eius fetet scias tpm esse ptisicū nisi hoc fuerit a natura aut ꝓpter alias causas in capīo de fetore oris dictas. Et q̄ certū signū est fac q̄ dicit hip. in apho. videlicet fac ptisicū sup accensos carbones expuere: si odor ille q̄ cū sputo resolutt fetet pronūcia tpm esse ptisicuꝝ maxime si signa supradicta vel aliq̄ eoꝝ cū hoc cōcordāt. Signa. Pronostica. ¶ Itē nota q̄ qñ ptisis fuerit confirmata vix aut nūq̄ curat: q̄ sanguinis sputo sanies sputū in sputo ptisis ꝛc. sicut dicit hypo. Et tunc distingue q: aut ptisis supuenit iuuenib⁹ aut adolescētib⁹ añ. xl. ānū: et hec vltra ānū portare nō pōt: qñ infra annū interficiet: aut sanat pa. in termino ānī aut supuenit senib⁹ vltra annū. xl. et in etate puectior: hec non ita cito interficit si bñficio medicine iuuet. tū sp est mortalis in q̄cūq; etate pueniat si vsq; ad confirmationē puenerit. Et hec est rō q: si pulmo fuerit vlcerat⁹ ipa vlceratio nō pōt cōsolidari. primo quia pulmo est ordinat⁹ in modū flabelli et aerē attrahit: et cor q̄ tidie refrigerat: vñ si cor nō recipet tale refrigeriū mediante cooperatione pulmonis: tūc esset caliditas cordis q̄ subito suffocaret hō. Cū ergo ipse pulmo vlceratus fuerit cū sp sit in ꝓtinuo motu nullā recipit medicinā quā retinere possit qua vlcus suū consolidare possit. In vlcere eīm requirit quies ad hoc q̄ consolidetur. Primo supponam⁹ q̄ aliqua medicina sibi p os mittat: primo trāsit per tot vias anteq; ad ipsum pulmonē pueniat q̄ suā amittit virtutē: et ideo vlcus pulmonis quū ꝓfirmatū fuerit et in ptisim ꝓuersum cōsolidationē non recipiet. Itē nota q̄ fluxus vētris vel casus capilloꝝ ptisicis supuenies signum primū mortis est future fm ypo. in apho. Prio ergo i vita curatiōis huius egritudinis nota q̄ nulla minutio san. seu purgatio p medicinā aliquā ꝓpetit ptisi nec i ethica: vt ibi dictū est. et maxie coitus et nimiū ieiunū in dictis egritudinibus sunt nociua. et cibaria deiccātia et cōsumptiua aut nimiū salsa. Curet igit ptisicus sic si ꝓfirmat⁹ fuerit in ptisi: accipiam⁹ tpm tanq; mortuū in cura et ꝓcedam⁹ i hūc modū. Si ex catarro ptisis processit q̄ p signa precedentia manifeste dignoscit: et per relaratione et titillatione palati p mucillaginū et sputoꝝ abundāti p lachrymaꝝ effusionē et sitā. Primo cū ex his causis processit ptisis: intercipiam⁹ reuma cū pillulis de cynoglossa supi⁹ i ca. de catarro dcis et in ca. de russi: vel cū aliq̄b⁹ aliis pillulis reuma restringētib⁹ i pdcis capīis dcis. Et iteruꝝ aliq̄ dicā hic. Nō esset credo i vitiū nugatiōis icidere si vtilia sepi⁹ et sepe repetā. Pille ergo ex croco mirrha thure opio añ. dist̄ēpatis cū al. out in modum orobi facte si. v. vel. vij. ex eis sumant vel vna post aliā sub lingua teneat et trāsglutiatur miro mō valēt. vel cū vadit dormitū si trāsglutiat tria grana olibani miro mō reuma restringūt. Pille ēt facte ex gūmi ara. et amido in trocis. cū ptisana ordei spissa ꝓfice: ēt in modū cicerū informent et sub lingua teneant donec dissoluant. et fumus ab eis resolut⁹ petat cerebrū postea transglutiāt. ¶ Dek etiā sibi de isto syrupo. Ry. prassii y sopi. ana. Ms. i. tutube sebestē. añ. q̄nq̄ginta. mellis lib. ij. et detur sibi de isto ekario. Ry. ro. ʒ. f. gūmi ara. diaga. farine fabaꝝ. añ. ʒ. q̄rtis. succi liq̄ritie. ʒ. ij. amigda. et pineaꝝ mūda. añ. lib. ʒ. zuccari li. ij. Dētur etiā sibi aq̄ facientes screare si tpe screare nō possit sicut est aq̄ ysopi cū mellevel aq̄ ficuū siccaꝝ arista. rotū yreos cū zuccaro ros. mixta et silia q̄ in ca. de screatione sanie seu ēpimate dcā sunt si oportunū fuerit exhibeāt. ¶ Et si cōstipatus fuerit vēter ei⁹ nō curo multuꝝ q: vt dixi supius ethicus et ptisicus cū ad solutionē vētris deuenerit cito. mortif. tñ si p plures dies steterit q̄ nō assellauerit ꝓuocet assellatio cū aliquo suppositorio leui ex lardo vel aliquo clystere leuissimo. ¶ Et si ad solutionem deuenerit statim cum restrictiuis succurrere debem⁹: exhibendo trociscos syrupos electuaria et hmōi restrictiua que in capitulo de liēteria et dissynteria dicta sunt. Itē mittant ptisici in bal. q̄ in capi. de ethica dixi. et inungant ex vngūēto q̄ i ipo capi. scriptū est. et vtant cadē dieta et eiusdē electuariis vt ethici. Lac etiā caprinū vel asininū in q̄ chalybs vel lapis ignit⁹ sit extinctus dek. Et cibaria in ipso lacte ꝓparata exhibeant. et hoc dico se. et dolore capitis nō existētibus vt saluetur apho. hip. Lac dare caput ꝛc.

¶ De apostemate epatis et splenis. Cap. viij.

Accidit q̄ñq; q̄ epar aparatur quod fit q̄ñq; ex ca. hu. q̄ñq; ex frigido: q̄ñq; tpm apa nascit in gibbo epatis: q̄ñq; in sima. ¶ Calidus hu. p hec signa discernit esse in cā. adest dolor dextri hypocōdrij acutus et pūgitiuus. Fe. cōtinua: sitis: oculis crocei vel rubei. et q̄ñq; totū corpus inficitur in colore croceo vel rubeo. et multotiēs terminatur hoc apa in acuta vel pacuta se. in die. vij. per fluxū san. narū. Urina appareat rubea subrubea seu rubicunda vel subrubicunda: vel inops spissa et q̄ñq; crocea cū quadā tinctura in superficie liuescit et obscura in eius supficie apparet. ¶ Frid⁹ ho hu. p hec signa cognoscit eē in ca. adest se. magis lēta: sitis aūt nulla aut modica: dolor aggrauatiꝰ sub hypocōdrio dextro. Urina discolorata et turbulēta. supius liuida: oculoū liuiditas: et corpis figura palida ē. ¶ Si hmōi apa fuerit i sima epatis grauitas siue dolor sentit in pfundo adest singultus et vomit⁹ ex cōpressiōe stōachi: et appōne man⁹ nō irritatur dolor. Si ho hmōi apa fuerit i gibbo epatis sequtur difficultas anhelādi. tussis ex cōpressiōe spūaliuꝝ. vix ēt patitur pa. duꝝ man⁹ in loco illo apponatur. tūor et appet in dextro hypocōdrio i modū lune nouelle vl semicirculi patiēte iacēte supino et extēso. ¶ Dt nota q̄ aliq̄n sit apa sub diafragmate in lōgū et trāsuersuꝝ extēsuꝝ et videt apa epatis q̄ nō sit. Et ꝓpter h̄ scias q̄ apa iacentoꝝ formā hz mō in longū: mō in trāsuersum fm formā et positionē ipius iacenti. Apa ho epatis formā hz semicirculi. ¶ Apa igit caliduū epatis in hunc modū curet si virt⁹ et etas permiserit. Primo minuat de media vena dextri brachij dein de ab tpo ꝓncipio dek syrupus de seminib⁹ cū aq̄ tpoꝝ seminū et inungat loc⁹ ex oleo ro. vl viol. et malua i aq̄ cocta cū se. lini et fenugre. et frondib⁹ tuscianu et malu auisci apponat: et hmōi q̄ dixim⁹ i ca. ō pleureti. Et si ꝓstipat⁹ fuerit fiat clystere. ō. ꝓcedētib⁹ scriptū. Et ꝑmo fiat lenitiuū deinde mūdificatiuū. Mō si post dies. vij. apa ñ rūpet detur ō trocisciꝰ supi⁹ scriptis i capīo dolor capitis ex sāguie seu colera fetō: dek ēt syrup⁹ diaclō supi⁹ script⁹ q̄ vz post ruptura apatis: et dek lac se. cōtū i potu. ¶ Mō si frid⁹ hu. ē cā fuerit nō fiat minutio nisi corp⁹ fuerit valde repletuꝝ et plectotici. qb⁹ ꝓditiōib⁹ existētib⁹ fiat minutio ō pdicta vena ad h̄ q̄ fetā minutiōnā. ō. residuū ꝓfortet. deinde radi. althe fenugreci. se. lini trite et fic⁹ sicce i aq̄ oia decoq̄nt et. ō. cataplasmet. Aliō adidē radiraffodiloꝝ vue passe fic⁹ sicce i vio vl lixiuio et oleo cocta et ōsup posita miromō maturat. Itē frumētū cū oleo cōfectū vl rutha cocta i vio et olo et hmōi q̄ dcā sūt i pcedētib⁹ capīb⁹. de apatib⁹ itrisecis fiāt. ¶ Rupto apate q̄ cōgscit q: sanies p vrinā vel secessuꝝ emittit mūdificet loc⁹ a sanie: q: cū substātia epatis sit tenera valō cito rūpit nisi mūdificet ab eo sanies. Epar ei vt ait Gal. nō ē nisi sanguis coagulat⁹. Si tri. hūor p vrinā purgent: iuuet nā: et dek ꝓuocātia vrinā q̄ i capīo de strāguria dctā sūt. dek deco. se. apii et se. q̄ in pdicto capīo dicta sunt. Si ho ca. mā p vrinaꝝ purget dek deco. se. cōtū cū suc. scariole et hmōi. Mō si h̄ mā p secessū purget et sit frida dek dco. thymi: epithymi: polij se. se. agarici apij petro. bruscī. aspagi: fenārī. affari: spice et hmōi q̄ i capīo q̄rtana ꝓxa dicā: q̄ q̄ñq; cū melle ro. post ruptura ap-

Cause.
Signa.
Pronostica.
Cura.
Signa calidi.
Signa frigidi.
Si fuerit in gibbo
Differt. ab apostemate musculorum.
Cura.

stematis dent. mūdificata sanie emplm ꝓsolidatiuū desup apponak de spica mastice thure tritis ꝛ cuz oleo confectis.

¶ Ultima ꝯo cura est p incisionē in istis apostematibus vādo primo optū pa. post incidēdo ꝛ materiā euacuādo: q̄ fa-

Deapostemate splenis. cit apa deinde fuendo ꝛ cōsolidatiua supponēdo. ¶ Apostema ꝯo splenis ex tumore ipius ex pūctura sinistri lateris ꝛ ex se. pfite cognoscak. Et nota q̄ nūq̄ pōt esse apa i itero rib⁹ vt in dyafragmate: in pleura: in epate in splene: in stomacho et in intestinis et in hmōr interioib⁹ qn sp ad hoc apa se. cōtek. ꝛ h̄ ē signū distinctiuū ad ola apata in interiorib⁹ existētia. Si ꝯo se. acuta ꝛ dolor acut⁹ ꝛ pūgitiu⁹ fuerit in hmōr apatib⁹ signū est q̄ est mā ca. Si ꝯo seculēra ꝛ dolor pōderosus et aggrauatiu⁹ signū est: q̄ ex hūore frigido sunt. ¶ Curek ḡ h̄ apa splenis vt apa epatis ꝑm diuersitatē hūoꝝ in cā existētiū vt supra dcm est. Eodē mō curek apa factū i lacertis sicut ꝑdicta. ¶ Dieta eorsit ptisana amigō. cū lactuca cocta scariola: lactuca ꝛ hmōr: aquā se. cōtum bibāt ꝛ hmōr q̄usq̄ se. dur auerit ꝛ apa fuerit mūdificatū. cuz ꝯo recesserit ꝛ apa q̄si mūdificatū fuerit pullos hedos ꝛ carnes stratinas merulas: turdos: ꝑdices ꝛ hmōr cōedere p̄mit. Unū liphatū cū aq̄ se. cōtū bibāt. Fiāt ēt frictiones dē. c. ō duritie ꝛ optlatōe splenis cū fuerit apa i epate ꝛ splene.

¶ De apostemate stomachi ꝛ intestinoꝝ. Cap. xx.

Signa calidi.

Signa frigidi.

Curacalidi.

Curafrigidi.

¶ Ma cōcauitate stomachi q̄nq̄ apa gnatur. ꝛ tūc añq̄ ꝑfirmet il lud apa ab ipo principio aliq̄d de eo emittit p vomitū: ex cibis assumptis grauedo sentit in stōacho ¶ Q̄nq̄ ēt in ꝯcauitate intestinoꝝ gnāt apa cui⁹ signū manifeste in principio ipli⁹ apatis añ ꝯfirmationē ipli⁹ est: q̄ns aliq̄d de tpo emittit: q: p intestina trāsīēs dolor ꝛ grauedo sentit in ipsis intestinis q̄nq̄ tpm apa est in superficie stomachi vl intestinoꝝ: et tūc ibi appet cū circūscriptis signis nec vomit⁹ nec secess⁹ aliq̄d hāt ō mā ipa admixta. ¶ Q̄nq̄ aūt inter pelliculas colligit ꝛ gnāt ibi apa q̄ō est difficile cognoscere. ¶ Generak aūt hmōr apa ex materieb⁹ ca. aut fri. Si ex ca. dolor est acut⁹ ꝛ pūgitiu⁹ nimis ꝛ se. ꝯtinua cū sitī ꝛ ligue aspitate incēsiōe ꝛ ardore corpis: p̄t⁹ man⁹ sup posita in loco vbi ē apa maximū caloē ꝛ ardoꝛ ibi sentiet: ꝛ aliq̄n singultū patiūt ꝛ fumosam eructationē ꝛ vīa ēt talīū appet ticta citrino colore vel subcitrino mediocriter tenuis vel spissa. ¶ Q̄ō si fridi hūo. in cā fuerit: adest dolor aggrauatiu⁹ ꝛ nō ita acut⁹ sicut prior. Febris lēta: sitis modica: acetosa eructuatio spūs ēt fit spissus ꝛ puus pp diafragma stōachovicinās. Unīa pallida vl subpallida cū subst̄ātia mediocriter spissa vel mediocriter tenui. Et q̄nq̄ abominationē ꝛ āgustiā pectoris ꝛ spatulaꝝ ꝛ cubitoꝝ strictionē patiūt: ꝛ alia multa signa ad hoc familiaria appent. Fe. tū ē i his oīb⁹ apatib⁹ in intrinsecis existētib⁹: ꝛ pp h̄ capīs de his apatib⁹ in tractatu p̄ti inserere volui cū ad ipa apata: vt dcm est: sp ꝯcomitek se. ¶ Cura apatis ex mā ca. Si igit hmōr apa stomachi vel intestinoꝝ ex hūore ca. esse ppendak p signa ꝑdicta. Ꝑrio fiat minutio in trib⁹ vel ūtuor diebus virib⁹ ꝛ etate ꝑmittētib⁹: de media vena stōacho: Post ea vtāk talī syrupo. ℞. endiuie: apij: solatri: cymbalarie vermicularis. aā. ℥. ß. ordei mūdi. p. j. olei ro. ʒ. ß. ʒucca. li. j. cataplasmek locū ex ro. sanō. al. ꝛ ru. pul. ꝛ cū aceto mixtis vel ex succo coutgiole: plātagis mercurial': cymbalarie: lactuce scariole: hmōr tritis ꝛ suppositis muro mō vꝛ. Cataplasma optimū ꝯtra apata ca. stōachi: intestinoꝝ: viscer. ꝛ pustionē epatis ꝛ stōachi. pp hu. ca. ℞. farine ordei. ʒ. xx. sandal. al. ꝛ ru. ʒ. x. vio. radi. mal. aā. ʒ. v. ꝛpa cū succo solatri ꝛ suppone. Et si vis facere ex ꝑdictis i modū ceroti ꝑfice ꝑdictas pul. cū oleo ro. et cera inūge seu cū pecia lini cataplasma. primo tū purgabis hu. afiq̄ cataplasmata appōas cū deco. viol. primoꝝ ꝛ cetera dicta in ca. de dolore capitis ex sang. vel ex cholera fctō: si expedierit: fiāt. ¶ Postea des trocis. de roseis albis q̄ multū cōperūt i hac cā. ℞. cassie fi. mūde ro. liarabe masti. apij. ana ʒ. iij. se. mal. mellilot: philij sanda. al. et ru. spice. ana ℥ ij. se. endiuie ʒ. j. ß. liquiritie: apij: anisi. ana ʒ. j. tēpera cū succo solatri ꝛ da ʒ. j. cū aq̄ frig. ¶ Alij trocisci ad idē et ad dolorē fluxus hūoris colerici ad locū. ℞. ro. liquritie. aā. ʒ. iij. sandal. alb. et ru. aā. ʒ. ij. berberis mellilot. aā. ʒ. ij. ß. se. cucu. spice macis liarabe. aā. ʒ. j. spodij. mane. ana. ʒ. ij. croci. ʒ. j. ß. Fac trocis. pōderis. ʒ. j. quoꝝ vnū dabis cū succo endiuie. ¶ Q̄ō si pp hoc mā neq̄at repelli immo ad sanie tēdat: q̄ cognoscit p grauedinē synthōatū ꝛ se. incēsionē. iuxta illud hip. Circa gnationem sanies ꝛc. maturatiua fortiora ꝛ potētiora ad maturādū loco apatis supponenda sunt. Farine ordei cum aruncia porci recenti ꝛ succo mal. cōmixta addito vitello ouī vel fermētū solū cuz vitello ouī cōmixtū superpositū miro modo maturat. Aliud ad idem. liquesiac. arūgiā porcinā: ꝛ additio floꝝ camo. se. ligni et fenugreci pulueri. ana. incorporentur ꝛ superponantur. Aliud ad idē optimū. ℞. farine ordei viol. aā. ʒ. v. sandalorum albor⁹ ꝛ rubeoꝝ. aā. ʒ. vj. cāphore acatie cātabri galie croci gūmi ara. aā. ʒ. ij. masti. melliloti se. mal. aā. ʒ. j. pulueola ꝛ cū succo solatri ꝛ oleo ros. confice et vsui reseruetur. ¶ Q̄ō si hec apata ex materia frigida esse dignoscant: fiat hoc apozima ꝛ detur quotidie in potu cū lacte se. cōtum vel amigō. ℞. mellilot: radicis apij squināti maratri. aā. ʒ. vj. radicis mal. liq̄. aā. ʒ. v. reubarba. masti. anisi: maratri: spice sātuci: balsali. cymini. apij. carda. aā. ʒ. ij. ordei mū. p. j. pas. si ne nucleis. ʒ. v. ola coquātur in li. iij. aque quousq̄ ad vnā redeāt: et addita li. j. mell fiāt apozima q̄tidie dent. ʒ. iij. cuz amigō. vel aqua decoc. liqui. et pas. enucleatoꝝ ca. Rupto apate: q̄ō cognoscit per vomitū sanies: si materia fuerit in stō vel p secessum mūdificata si mā fuerit in intestīs dentur mundificātia sanie: sicut sunt syrup⁹ fact⁹ ex ptisana ordeacea et succo scabiose depurato. aā. fact⁹ cū melle dispumato in mā frigida: vel cū ʒucca. in mā ca. et iste est spālis ad hoc ꝛ spāliter q̄n dak cū eo in q̄libet dosi. ʒ. j. coralli pulue. pbatū est. addito pul. nutri p se vel cū ꝑdicto syrupo datū multū mūdificat. Q̄ō si materia p vnā purgek dētur: diuretica dicta i tracta. strāgurie. Et ne locꝰ vlcerat⁹ remaneat dēk post modū aliq̄ de medicamīs consolidantibus q̄ō dixi in ca. de dissynteria. ¶ Q̄ō si pp ter hoc mā nō tendat ad sanie: vt repelli possit cataplasmata ꝛ vnctiones fiant et hmōr inuatiua. Fiat igit cerotū sibi inuatiuū optimū ad hoc: de q̄ mūgak. ō. apatis locū siue in stō siue in intestīs fuerit mane meridie ꝛ sero iuxta ignē. q̄ō sic fit. ℞. aloes masti. aā. ʒ. ß. florū camo. mellilo. absin. aā. ʒ. j. ro. ʒ. ij. hec ola in subtilē pul. redigāt: ꝛ cū oleo camo. et cera liq̄facta fiat cerotū ꝛ vsui reseruet. ¶ Cataplasma vtile cōtra dolorē stōi pp frigidū apa. ℞. methe se. apij. aā. ʒ. ß. masti. anisi spice: ana. ʒ. ij. ß. dauci cymini lignial'. rtlo balsamī. cassie cardamo. sq̄nāti. aā. ʒ. ij. et decoctione ꝑdictoꝝ ꝛ melle dispumato fiat syrup⁹: ꝛquotidie dek in potu cū mulsa vel cū aq̄ ordei et ꝑdicta ola q̄ in fundo vasis decocta remāserint calida terank et apati cataplasmēk. ¶ Cataplasma valēs ad dissoluēdū duritiē apatis ꝛ dura apata stōachi ꝛ intestinoꝝ. ℞. mellilo. sq̄nāti camo. mal. bdellij. aā. ʒ. iiij. absin. ʒ. iij. murrhe armoniaci. aā. ʒ ij. ficus siccas nūero. x. ola terank vnūquodq̄ p se. ꝛ coquātur in vino excepto armoniaco ꝛ bdellio: ꝛ murrha q̄ vltimo debēt apponi ꝛ liq̄fieri in eis ꝛ fiat cataplasma. ¶ Alīō cataplasma ad idē et ēt ad splenis duritiē. ℞. armoniaci. ʒ. xx bdellij. ʒ. x. aceti acerrimi. ʒ. vj. hec ola supra ignē dissoluantur: deinde adde cere. ʒ. x. olei sisamini. ʒ. ij. ß. croci thur. masti. casto. aā. ʒ. iij. ol⁹ pulueriz̄ata his ꝛ desup positis fiat cataplasma. ¶ Aliud ad idē ꝛ ad ola supradicta. ℞. aloes masti. bdellij armōtaci casto. thuris dragagā. myrrhe. aā. ʒ. ß. sepi vitulini ꝛ gallinacei. aā. ʒ. j. olei muscellini ꝛ sambucini ꝛ cere q̄tū sufficat. ¶ Ite fabe tracte in vino et oleo cocte ꝛ cataplasmate ad ola apata cito maturādā mirabiliter opāt. ¶ Ite cepe in vino ꝛ oleo cū pul. cocte mirabiliter valēt ad ola apata maturāda. ¶ Ite radix mal. bismal. bā ce vl. ꝛ lilij. in vino coquātur p optime: deide terāt ꝛ adito pul. fenugreci se. lini ꝛ floꝝ camo. fiat cataplasma: et loco apatis apponak: q: ola apata maturat mirabiliter: ꝛ oēm duritiē epatis vl splenis vel cuiuscūq̄ alteri⁹ partis remollit.

¶ De frenesi. Cap. xx.

Quid sit frenesis.

¶ Quia de apatibus in interioribus⁹ oītis sufficiēter tractatū est: de apatib⁹ q̄ fiunt in toto corpore: videlz de frenesi et lithargia tractabo. ¶ Est igit frenesis apa q̄ nascit in frentibus. Sūt aūt duo pānniculi q̄ appellāt freneꝰ ad similitudinē frenī equi: q: sicut frenum diuidit superiora ꝛ molā equi ab interioribus: sic et isti duo pānniculi diuidūt ipm cerebrū a craneo. et sic hmōr apa suscepit denominationem

tionē a loco:ꝛ dicit frenesis. ¶Unde nota ꝙ quidā morbi recipiunt denolationē a loco:vt frenesis i q̄ freneo ledūtur vt dictū est.podagra in ꝙua pedes ledunt:ꝛ chiragra in q̄ man⁹ leduntur suscipiunt denomiationē a loco ꝛc. Aliqua recipiunt denolationē ab effectu vt fe. dicit a feruore. Et sic ēt frenesis sumit a loco:vt dictū est:et ēt ab effectu:qꝛ ꝺ a frene qꝺ est mēs eo ꝙ in hac pas. marie mēs ledit. Et nota vt ait Gal. in libro de accidenti ꝛ morbo. Frenesis est accidens morbi qꝛ nūq̄ per se inducit:sed ab altero morbo inducitur vel supuenit ei. Frenesis itaq̄ vt plurimū supuenit in iuuene cholerico:et estate pa. emittrieū medīū vel tertiana ꝛtinuā causonidē vel pleuresim:ꝛ hmōi se. acutas. Sān. cū sit ca.ꝛ hūid⁹ circa cor et epar ꝛ pectoris cōcauitates cū putrefit cerebrū quadā grossa ventositate pcutiens ibi apa gñat:qꝺ possum⁹ videre p silitudinē ignis in camino. Duplex frenesis Nā sum⁹ q̄tidie caminū attingēs fuligine ibi gñat. Frenesis aliq̄ ꝺa:aliq̄ nō ꝺa. Frenesis ꝺa fit ex hūore cholerico ꝛa et vel ex fumositate cerebrū ascēdēte.et ibi apa generāte. Cū uera. itaq̄ ibi apostema generat in ipsio pāniculis cerebri qꝺ frenesis ꝺr cerebrū ipsum in q̄ sensus fundatur grauatur:et iō sensu ꝛ rationē priuat infirmatur:vñ sequit mētis alienatio vigiliaꝝ instantia ꝓpter hūoris feruorē:fe. indeficiēs:mentis insania:oculoꝝ mobilitas p̄ter solitum:stridor dētium: eger ducit manus hincinde tāq̄ aliq̄d de pariete euulsur⁹ vel aliquid positur⁹. Aliq̄n surgit eger furiosus de lecto volēs astātes pcutere:vel volēs se de fenestra iactare:vel capere arma:q̄nq̄ cantat:q̄n plorat. q̄nq̄ vt sibi q̄ hostes arma ti insidiātur et:aliena ꝛ fatua loq̄tur.et urina discolorata ꝛ tenuis:q̄ oia sunt signa vere frenesis. In non vera frenesi eadē sunt signa excepto q̄ urina nō adeo ē discolorata: nec adeo tenuis:nec adsunt accidentia ita fortia nec sunt ita cōtinua sicut in ꝺa frenesi. Signa ſſare mala. ¶P̄ot siqdē perit⁹ medic⁹ ꝓtinā futurā frenesim cognoscere:vt urina in hmōi se. q̄b⁹ supuenit frenesis.subito de die in diē mutat ꝺbi gña. si hodie urina in se.causone siue tertiana duplici:vel mediano emitrieo.ꝛ silib⁹ nigra apparet.cras ꝺo subito ꝛ sine aliqua manifesta cā mutatus est color ipius urine in subcitrinū ꝛ pallidū colorē:tūc. n. signū est q̄ materia rapit ad cerebrū ꝛ fit frenesis:et tūc medic⁹ cautus et ingeniosus sit et intentus ad curādū eā anteq̄ ꝛfirmet:qꝛ postq̄ cōfirmata fuerit in curabilis est:et tūc solis ꝓnosticis relinquēd⁹ est eger. Nō nouit medic⁹ mortuos suscitare. Cura. ¶Si igit frenesis nōdū cōfirmata fuerit curabit hoc mō. vsꝺ particularib⁹ curationibus specialiter intēdam⁹. In hac ēm egritudine oꝛ multū particularia inspicere. ꝛm enim q̄ vult Gal. qui vult cognoscat ꝓticulare aut ē ignorat:multotiēs in curatiōe peccabit. Et ꝓpter hoc parisienses ꝛ ultramontani medici pluri mū student vt habeāt sciaꝝ de vsu nō curantes hīe particulares cognitiones ꝛ exprimēta. Memint. n. vidisse quēdam maximū in artib⁹ naturalē logicū ꝛ theoricū optimum. In medicina tū vnū clystere seu aliquā particularē curationē non noui ordinare:et vix ephemerā sciebat curare. Et medi ci mōtis pesulani sicut magi. me⁹:ꝛ alii. pbi viri:q̄ fuerunt scolares q̄ studēt satis hīe sciaꝝ ꝺ vsu nō ꝓtermittēdo sciaꝝ ꝓticularē. Uñ magis aspicitur ad curatiōes ꝓticulares ꝛ ꝺ dascola et vera experimēta q̄ semꝓ vsibus latrare. Attendamus igitur ꝓticularia hoc mō. Collocet ꝓmo pa. in domo obscura i lecto nō rutilāte:nec habeat sup se pānos diuersoꝝ colorꝝ. nec q̄s odio habuit tpe sanitatis sint ibi:nec aliq̄ cōfabulatiōes hoiꝝ:possunt tū ee aliq̄ amici sui:qui se deāt i pace et nō loquāt. Infrigidet aer artificialr hoc mō. Accipiat. r. vl. xv. spōgie marine maiores q̄s inuenire potueris:ꝛ facias eas in aq̄ dulci optie lauari. deinde:ibidē oēs in aceto optio vinaceo.ꝛ circūcirca lectū suspēdant in pte:vt aer infrigidet et purificetur in loco illo:nec sint pictures seu ymagines aliq̄:et frōdes vitis salicis cānaꝝ sepiue ꝛ hmōi herbaꝝ similiū ꝓ camerā sternāt⁹:et aq̄ frigida de sup irroret. ¶Si ergo fuerit plectoricū. virib⁹ ꝛ etate pmittentib⁹:fiat minutio de vena mediana brachij:scdo de cephalica tertio si adhuc durauerit egritudo de vena frōtis fiat minutio postea puocem⁹ secessū cuiꝝ aliq̄ suppositorio leuis vl facie⁹ clystere lenitiuū postea mordicatiuū ꝛ foetentib⁹ vel q̄uoꝝ vicib⁹ iter diē et nocte. Cū itaq̄ pa. assellauerit mediantibus suppositorijs et clysterijs. faciam⁹ radi totū corp⁹ eius:ꝛ stupā canabinā in aceto tepido infusam capiti apponam⁹:qꝺ nō nisi actu frigidū capiti ꝺr apponi ꝛm Auic. ꝛ Alexādrū deinde catulū paruū ꝛ lactentē retro p dorsum scindi faciamus et abiectis interioribus capiti calidū suppōi faciamus:vel gallū scissum p mediū vel pulmonē pectoris seu arietis statim cū a corpe aialis extrahit capiti apponamus. Itē casula cordis arietis seu pectoris calda cū vētre extrahit aial ꝛ oleo vio. infusa ꝛ capiti apposita ꝺr. ¶Post aūt appositionē catuloꝝ ꝛ ꝓdictaꝝ rez epithimet caput hoc mō. accipe succum apij. lac mulieꝝ oleo vio. ꝛ parū opij et in hoc lūre tepido petia infundat ꝛ capiti applicet:qñ est mirabile et exptū ad hoc. Et fiāt magis hec cataplasmata in interiori vel circa medīā cellulā capitis:cū frenesis fiat in anteriori cellula capitis:vt dictū est: ꝛ media cellula anteriori cōpartitur. ¶Aliud epithima ad idē. R. succi solatri sempui. crassule cymbalarie:ꝛ rasu. cucur. ꝛ corrigiole et ꝓposelini aquatici addito modico lacte mulieris aceti agreste:ꝛ olei vio. oīa simul mixta:et i hmōi liquore tepido petia infundat ter vel ꝛter:et bis in nocte applicet. Uel extrahat succ⁹ ab hyposelino aq̄tico et depuret et ter ꝺbiciat:ꝛ i claro succo apponat farina ordei:ꝛ fac emplm ꝛ capiti meditē petia lini vsq̄ ad frōtē ter vel ꝛter tepidū in die apponat. Itē radix lilij trita farina ordei:ꝛ parū olei ꝛ aceti mixta ꝛ cataplasmata valēt pedes eius ꝛ manꝰ vsq̄ ad brachiū ex aq̄ deco. mal. myrthi. ro. et hmōi lauētur. ¶Prouocet sternutatio:nō cū vehemēter dissolutius ſſ cū leuib⁹:sicut cū pul. cāphore naribus iniecto:vel cū petia oleo viol. infusa:ꝛ in narib⁹ ꝓfunde immissa. Et si cum his oībus mā rep̄mi nō possit:ſſ tā ascenderit:vt aſ ꝓdictis flobothomijs si corpus fuerit plectoricū:apponātur etiam due vel tres sanguisuge naribus:vel ēt san. cū setis porcinis de naribus educat:qꝛ p hoc mā minuit. ¶Dieta eoꝝ sit subtilis ꝛ frida. Syrupū tulep. bibāt:vl syrupū factū ex tutubis sebestē vio. pruno siccio ꝛ zucca. deinde purgent cū deco. I cap. ꝛc dolore capitis ex sanguine vel cholera facto dicta. Dieta. ¶Emplꝛ istō ꝓuocatiuū somni tepidū a media ꝓte frōtis vsq̄ ad mediā ꝓtē capitis pa. appōat. R. ro. vio. sanda. al. ꝛ rub. aā. ʒ. iij. opij. ʒ. ſ. ſ. sc. tusq̄ami papaueris a l. lactuce portul. aā. ʒ. ij. corticū mādrag. ʒ. ſ. olei ro. vio. lactis mulieris: ꝛ aceti al. q̄tū sufficit. ¶Et nota ꝙ ꝓdictis remediis quiēter factis vt decet:si adhuc insania pseuerauerit cū ilsonietate ꝛ discoloratiōe vrīe:marie in die,tertia desperāduz est de pa. ¶Optū solū cū lacte mulieris dilēpatū ꝛ naribꝰ illitū somnū ꝓuocat. Itē solā rad. mādrag. tritā. ꝛ cū oleo viol. ꝛ cū farina ordei:ꝛ suc. lactuce:ꝛ al. oui ilsimil misce ꝛ frōti ꝛ tympanib⁹ applicet ꝓcedēte fricatiōe loci cū manu: qꝛ sōnū ꝓuocat. Itē. ʒ. ſ. se. lactu. vl papaue. al. posita i cito et data idē facit. ¶Syrupꝰ ad sōnū ꝓuocādū optim⁹. R. sebestē. ʒ. ij. ligue canis. ʒ. ſ. vio. ʒ. iiij. ſe. papaue. al. portu. lactu. aā. ʒ. ſ. ordei mūdi li. ſ. se. mal. ʒ. ij. corticū mādra. ʒ. ſ. sanda. al. ꝛ ru. aā. ʒ. q̄rtis. zucca. q̄ tū suf. ¶Emplꝛ magi. mei quo sp vtebat i hac egritudie:ꝛ i oīb⁹ aliis se. vbi ē necesse sōnū ꝓuocare. R. sāda. al. ꝛ ru. ro. aā. ʒ. ij. se. papaue. al. tusq̄ami. aā. ʒ. q̄rtis. se. portu. lactuc. aā. ʒ. ij. corticū mādra. ʒ. ij. ſ. opij thebaici. ʒ. ij. gūmi ara. ʒ. iij. cassieli. ʒ. ſ. ſ. terāk oīa:ꝛ ꝓficecū al. oui aq̄ ro. ꝛ lacte mulieris vl solū cū aliq̄ ꝓdictoꝝ. ꝛ frōte pu⁹ fricato cū manib⁹ leuiter ꝛ tympanib⁹ applicet. ¶Pomū qꝺ si odorat somnū ꝓuocat. R. folia mādra. ꝛ cortices radicū ipi⁹:lac papaue. hortēsis ꝛ folia ipi⁹ et farinā ordei. ꝛ ꝓfice in modū pomi:ꝛ da ad odorādū:qꝛ somnū inducit. ¶Aliud ad idē. R. opij croci. aā. ꝓtē vnā. cere. albe. p. ij. et iunges eis oleū ro. ꝛ et his oībus vnge facie nares aures ꝛ frōtē:qꝛ cito ꝓuocat somnū p certo. ¶Suffumigiū somnū prouocans. R. storacis:armoniaci:bdellij:corticis radicis mādrag. opij. aā. ʒ. i. vel q̄tū vis:fac pul. ꝛ magdaleones in forma i modū auellāe cū succo mādrag. ꝛ tusq̄a. ꝛ pōe vnuz vl duos:iuxta carbōes ardētes cū voluerit:ꝛ pa. fumū recipiat ex eis ꝛ dormiet. ¶Itē ad sōnū ꝓuocādū ita fortiter q̄ totus hō p̄ot incidi:q̄ nō sentiet aliq̄d:ac si esset mortu⁹: et est exprimētum maꝝ. Michaelis scoti. R. opij. thebaici boni corticis mandrag. radi. tusquami. leuisti. aā. ʒ. ſ. tere fortiter:et cum aq̄ frigida agita et dimitte residere:q̄ si vis holem fuere vel scindere q̄ nō sentiat infunde ibi pānum lineum. ꝛ vnge frōtē ab vna aure vsq̄ ad aliā:et nares siſ ꝛ

Erptuz mirabile. Sōnum fortiſſie puocās

cito dormiet:et ita fortiter q̄ poteris facere q̄ volueris: Et cū volueris eum excitare infunde pānū in forti aceto: et pone ad nares eius statim euigilabit:ei hoc est optimū in freneti q̄n nō potes freneticū facere dormire. ¶ Itē iusq̄mi radix cū mētha trita ⁊ frōti cataplasmata inducit sōnū:q̄ si nō moriet frenetic⁹. ¶ Itē vngula cū populeon trita ⁊ frōti applicata somnū inducit q̄ si nō:mouetur febricitantes. ¶ Itē si vis scire si freneticus vel q̄s alius moriat̄ er egritudine quā patit ad presens vel non. Accipe pānū lini albi ⁊ lotū ⁊ desiccatū bñ:et infunde tp̄m in urina pa.postea p horā ablue tp̄m in aq̄. Et si aliqua liuiditas vel color plūbe⁹ vel pallidus in pāno remāserit nō euadet. Itē certū signū ad hoc ⁊ in alijs te. est istud:q̄ tricet frōs infirmi cū lardo pane carnib⁹ vel aliq̄ pisci cānib⁹ ⁊ si cōedūt signū ē q̄ euadet:si si:signū ē q̄ moriet. Hec sunt somnifera optū mādragore:iusq̄amus: papauer .portu.lēticule aq̄rū pōliū vio.ro.nenufa.lactuca.semperui. anetū armoni ⁊c.

Additiones. Dicit Raſ. cū esset plurimū sollicitus circa medicamia oportebat me ī nocte plurimū vigilare ⁊ tādiu feci donec somno olino caruit:⁊ vsus fuit rebus diuersis:q̄ mihi nihil ꝓfuerūt. Vltimum ꝓposui oleū nenufarinū:incepi cōedere lactucas:q̄b⁹ sum vsus ol tpe mee iuuētutis:⁊ sōnū recupaui ⁊ nil vtili⁹ inuenit in hoc. ¶ Itē dicit Raſ. ego non indigui in emigranciis acutis alia medicina nisi appōere oleū nenufarinū in narib⁹ ⁊ inūgere eo tympora hec. vnctio olei p̄dicti vs ad cephaleā calidā vapoub⁹ ad cerebrū ascēdēti-b⁹ vigilijs frenesi mirto cū cera alb.oleo ro. vs aparib⁹ calidis stōachi ⁊ epatis ⁊ vs vicerib⁹ vesice ⁊ renū clysterizatū ⁊ īmissum p syringā:valet arsure vrine:fiat aūt oleū nenufarinū ex floub⁹ nenufa.sicut oleū rosaꝝ de ros.et oleū vio. de vio. ¶ Exp⁹ q̄dā in olbus indifferēter febricitātib⁹ ⁊ non febricitātib⁹ ex q̄cūq̄ cā:somnū ꝓuocabat hoc mō. Rē.se.iusq̄mi ptē.ʒ.⁊ de succo cimaꝝ sambuci ptes duas:⁊ dictos succos in cānello ponebat ⁊ opilabat bñ seu claudebat os dicti cānelli cū stupa vel aliq̄ silī:⁊ tp̄z cānellū in aq̄ ī caldario pōebat:⁊ faciebat diu dictā aquā bullire:ac si essent carnes q̄ decoq̄ deberēt:deinde de p̄dicto succo inspissato inūgebat frōtē ⁊ tympora.⁊ venas pulsatiles brachioꝝ ⁊ tibiarū ac pedū:⁊ stati ꝓuocabat somnū. ¶ Spōgia cū q̄ exprimitur

Spōgia somnifera.

gici ꝓuocāt sōnū q̄n volūt hoiem incidere ī aliq̄ loco:vl̄ suere vt nil sentiat. Rē.succi mādrag.iusq̄mi papaueris hedere arboree.añ.ʒ.ij.opii thebaici.ʒ.j.terat optū subtilr̄ et cū succis p̄dictis distēpet:⁊ ī his olb⁹ spōgia imbibat ⁊ siccet in sole ⁊ serua q̄tū vis:⁊ cū volueris somnū ꝓuocare:vt ēt scidere possis:ponat spōgia in aq̄ cala ex vna ptē:vt aliquātulū resoluat:⁊ ex illa ptē narib⁹ applicet et ꝓuocabit stati somn⁹ fortio:cū ꝓ eū volueris euigilare habeas spōgiā inditā in succo fenicli apij cū aliquātulo anisi fenicli ⁊ ciminī exiccatoꝝ in sole:⁊ in vino ca.resoluat ⁊ molliat ⁊ narib⁹ applicet ⁊ stati euigilabit. ¶ Suffumigiū ꝓbatus ꝓ ma.meū ad faciēdū dormīr q̄scq̄ volueris. Rē.myrhe optime se.lactuce papaueris al.corticis radicis mādragore.añ. quoꝝ q̄libet puluerizet p se:⁊ ola tnsimul mixta tpenk cuz felle vaccino:⁊ factis ex eis pillulis in modū ciceꝝ ponant sup carbones accensos ⁊ suffumiga q̄scq̄ volueris q: dormiet stati. ¶ Ad idē.bdellū sterc⁹ colūbaꝝ:⁊ radices mandragore.añ.misce cū dicto felle:⁊ suffumiga:vt dictū est supra:q: q̄scq̄ volueris sapoꝛabit:vel sumak optū bonū euforbiū⁊ muscū purissimuz fiat vt supra:⁊ nō fugiet nisi linire nares aures plātasq̄ manuū ⁊ pedū butyro vaccino recēti.

Suffumigiū

De lytargia ⁊ subeth. Cap. xi.

Litargia est apa q̄ fit in posteriori cellula capitis. Et ꝓ: a lithos q̄ est oblitio:q: reddit hoiez obliuiosum:hz hec pas. pueni re ex causis diuersis:ex statē peccāte ꝑm substātiā ⁊ q̄titatē exītē in essentia cerebri vel ab alio loco ad tp̄m cerebruz trāsmisso. Et accidit hec pas.in q̄tidiana ꝓtinua in minori emitriteo.⁊ in peripleumonia. Nā nō est morb⁹ p se:sz p̄dictis supuenit morbis in q̄bus sta er actione caloris ebullitis rapit ad cerebrū:⁊ in posteriori cellula capitis colligit. Et fit hoc apa in tpa posteriori cellula capitis. ita q̄ nō in alia ptē. ¶ Lytargia siue subeth q̄ idem est.alia vera:alia nō. Vera fit ex statē q̄ñq̄ cū admixtione colere. Nō fit ex flegmate salso. ¶ Signa litargie sunt hec grauedo tot⁹ corporis:et maxime capitis:q̄ñq̄ insensibilitas:oculos sp tenz clausos et oppressos:⁊ sōn⁹ fantastic⁹:eger si vocet vix rūdet:⁊ si loquit:loquit aliena:adest frigiditas extremitatuz eger iacet supin⁹. Et si a medico vel ab alio sup aliq̄d latus cōuertat itez supinat:adest se.cōtinua:vrina discolorata et spissa:priuatio loq̄le pp opilationē originis neruoꝝ vocalū:frōtis et palpebraꝝ liuiditas:priuatio egestionis:iacet pa.vt trūcus in lecto:⁊ oēs operationes ale sunt impedite ita q̄ si per capillos:⁊ per barbā trahāt huc ⁊ illuc q̄scq̄nō sentit. ¶ Cui passiōi in hūc modū est subuenīēdū:vt q̄tuor regulas attēdam⁹. Prima vt posteriora cellula capitis abia datur:qua abiasa nihil actu frigidi apponat. Scōa est q̄ nihil repcussiui capiti apponat. Tertia vt medic⁹ elaboret ad ingeniādū ne pa.dormiat. Quarta regula est.q̄ insista mus semp cū suppositoriis et clysteriis acutis ⁊ mordicatiuis:vt materia ad inferiora trahat. Et si cū hoc nō pōt plenarie materia trahi ad inferiora:q̄ mundificet corpus cuz aliqua medicina cōpetēti. Primo igitur ꝓstituat pa.in aliq̄ domo clara lucida ⁊ multotiens sepe infestet et clamet pulsus et sonet ⁊ p capillos et barbā trahat:pili coraꝝ ⁊ pectinis trahant sibi. Magī me⁹ iussit suspēdi ad caput lecti cuiusdā militis Neapolitani:q̄ litargicus erat suē vnā p pedē q̄ audiēs ꝓtinuū clamorē fuis vociferātis in tātū terrebatur q̄ dormire nō poterat. Cuidā alteri fecit caput abradi: postea tussit q̄ caput illi⁹ inūgerek ex melle:q̄ factū est ⁊ sic muscē inceperūt cū intrā infestare q̄ dormire nō poterat p cutiendo sp muscas:et sic curat⁹ est litargia. ¶ Fiat minutio de vena q̄ est in medio frōtis:et vsq̄ ad lib.ꝑ.san.ab ea extrahat:nā sicut dixit hip. Posteriora capitis dolētia ⁊c. vel sanguisuge in medio frōtis apponāt. ¶ Itē fiāt clysteria ⁊ suppositoria acuta:q̄ñ sepe ⁊ sepi⁹ in hac pas.sunt mlt̄ vtilia:fricēt extremitates manuū ⁊ pedū sepe ex sale nitro ex fuligine et aceto sil̄ mirtis. Itē fiat suffumigiū ex capillis cōbustis sub narib⁹ vl̄ cornu ceruino capr̄io vl̄ arietino:vel licinij de bōbace ī oleo intinctū accēdat et extinguatur ⁊ fum⁹ et⁹ sub narib⁹ pa:ponat. Suffumigatio ēt ex assa fetida serapino oppopōacho ⁊ hmōi vs ad idē. Itē ster nutatiuū fiat nō cū elko nec cōdisi et silibus vehemēter dissolutiuis:q: pp nimiā dissolutionē quā facīt ledūt multuz cerebrū:ſz cum castoreo distēperato cū succo feni.⁊ mittat in narib⁹ p q̄dā instrim:q̄ vr nascale:vel alio q̄cūq̄ mō q: mirabiliter neruos ꝓfortat et virtutē aiālē cerebri. Itē. succus blete tepid⁹ spāle est remediū ad hoc. Itē fiat gargarisma ad hoc ꝓbatū ex aurea alexādrina cū vino calido mixta

Signa.

Cura.

¶ Itē virtute exītē te fortī purget litargicus cū ʒ.j.ſ. perepigre Gal. q: mirabilr̄ vs. cū decoc. vio. pūoꝝ. se. cōtum polypodij.et se.feniculi addita.ʒ.j. mirabalanoꝝ hebuloruꝫ.

¶ Experimētū hybernici ad reducēdū mēoriā in litargicus ⁊ ad eū curādū exptū dek.ʒ. q̄rtis. pul. pipris cū bonovio purissimo calido ī potu pa. postea posterior⁹ pe capitis abiasa melle inungat calido et pul. iste supaspgatur. Rē. cynamomi.ʒ. q̄rtis. anacardi.ʒ.ſ. stercoris capr̄ini desiccati.ʒ.j. piretri.ʒ.ſ. ola subtilr̄ pulueriz̄ata. ℈. p̄dictū mel aspergātur. et postea tegula calida sepius supponat. hac ein cura fatet hybernic⁹ mlt̄os curasse litargicos. ¶ Aliū exprimētū magri mei ad iducēdū mēoriā litargicis:accipe fic⁹ siccas:⁊ si cor⁹ hois fuerit pingue decoquātur in aceto:si ꝓ macilētuz decoquātur in aq̄ et cuz decocti fuerint terāt ⁊ cū se.sinapis fiat sinapismū:⁊ ī posteriori pte capitis abiasa ponat tepidū. ¶ Aliud.ad idē.acetū ⁊ castoreū tepiduz epithimetur.

Experi.

¶ Aliū ad idē agnuscast⁹ apiū saluia coquāt in aceto vel agresta vel aq̄ salsa ca. salmatina:et fricet ex eis posteriori pe capitis sepi⁹. ¶ Aliū. Rē. pul. castorei capillorꝝ hois ꝓbi storꝝ salute saline.añ.terāt ⁊ tēperēt cū succo apij:et tepidū occipitio applicabis. ¶ Itē ēplm factū de succo mēthe romāe vl̄ cōis pul. staphisagrie ⁊ casto. occipitio raso mediāte fricatiōe manꝰ apposituū ter vl̄ q̄ter in die renouatum miro mō valet. Et sp cū renouat ēplm lauet occipitiū cūvino vel aq̄ decoctiōis saluie domestice vl̄ agrestis:h̄ ein pas. p desperata habet. ⁊ hmōi litargicos tāq̄ mortuos in cura accipere debem⁹. Instillet vnū lymphatū vel puruz pos. Detur sy:rupus factus de saluia agresti ⁊ mētha cōmuni:ſi

maior

maior quãtitas sit menthe ℞ salute. Epithima aliud optimũ casto. in succo ruthe bul. ⁊ aceto: ⁊ ferã tricatiõe man⁹ i occipitio epithimet ibi. Itẽ sinapismũ ibidẽ positũ et succo apii pul. sinap. aceto et hũiditate anacardo⁹ idẽ opak. Et hec de empliis ⁊ epithimatib⁹ litargie cura dicta sufficiãt. ¶ Nota tñ q⁹ si maior discoloratio vrine ⁊ tremor i mẽbris supueneritt: tũc litargicũ relinquam⁹: ⁊ tm̃ sctõ spiritui ꝓmedem⁹ ⁊ tradam⁹ ipis sacerdotib⁹: ⁊ ab eo fugiamus Si ꝙo vrina incipiat colorari ⁊ synthomata minui ⁊ medicamina ꝙ fecerim⁹ ꝓficiũt: tũc de salute speramus: ⁊ tũc purgatiõnẽ supascriptã: ⁊ alia necessaria faciamus. ¶ Ꝙ si extrema dẽtiũ ꝙstrictione seq̃rer amissio loq̃le: sicut sepius accidit aptam⁹ dẽtes artificialr cũ cultellis ⁊ linguã lauem⁹ cũ vino decoc. salute ⁊ castorei ⁊ ipẽ pul. castorei tricer ꝙ lingua: ⁊ tyriaca vel metridatũ inclinato capite: vt saliua possit effluere. Et nota q⁹ qñ frencticus fit litargicus malũ signũ est. Et qñ litargicus fit frencticus optimum signũ est. Qñ ꝺdã ponũt litargicũ in bal. de ca. berberis facto vt euz saluet vel saltẽ frenetim inducat: qꝺ nũq̃ facere volui: qñ valde timorosum ⁊ piculosuz ẽ. ¶ Ꝙ si ỏnegerf vrina litargicis i aq̃ bul. farina trinci. farina ordei. farina ciceꝛ ⁊ mal ⁊ apiũ equalr ⁊ senatões: ⁊ ex ista aq̃ lauerf pa. vsq⁹ ad vmbelicũ: ⁊ post dicta supa pectez emplenr: ⁊ aliq̃ remedia in ca. ꝺ strãguria dicta flãt si fuerit opportunũ. Jus gallie boreũ cũ petro. ⁊ apio derf zuccaꝛ ⁊ penidie ⁊ syrup⁹ vio. denr iterdũ. ¶ Nota q⁹ liuiditas faciei sudor facr⁹ in capite ⁊ tremor: ⁊ inordinat⁹ mot⁹ manuũ: ⁊ cũ sanguifuge frõtẽ apponunt ⁊ nõ adherẽt: sunt signa mortalia in litargico. ¶ Experimẽtũ q⁹ dicit se ꝓbasse plures magr Petr⁹ hyspan⁹: ⁊ cũ eo mltos litargicos curasse. Palo fecit radi occipitiũ: deinde fecit ibi euaporatiõnẽ cũ aceto decoc. salute ⁊ saturegie: et ꝺictas herbas fecit loco appõi ꝙ horã: deide remoueri iussit: ⁊ cinerẽ thimi ꝙbusti ⁊ cãtarides ⁊ pul. se. sinapis puerizatũ cũ emplo aplozꝛ ꝓficere fecit: ⁊ ℞ emplz occipitio fecit appõi: ⁊ stati attraxit ad ptes exteriores cutis mãm q̃ faciebat ibi apa et curat⁹ est pa. ¶ Experimẽtũ q⁹ habui a fratre Joane ꝓbatũ ad litargiã: primo radat posteriori pe capitis infirmi: deinde lauerf fortiter cũ forti aceto tepido ⁊ diu fricer cũ pano aspo donec rubescat: deinde pul. cãtaridaꝛ supaspgar: ⁊ petia lini subtilis in aceto madefacta supponat pul. ⁊ frõdẽ caulis põe supra dimittat sic cẽ p vnaz noctẽ vel p vnũ dẽ: deinde dissoluat locus: ⁊ si inuenias ibi multe ãpulle nõ rũpant: ⁊ supponant plures frõdes lapacij acuti quater in die remouẽdo vsq⁹ ad. iiij. vel. v. dies ⁊ liberabit pa. Et nota q⁹ si locus non ãpullet signũ est q⁹ apa tã ꝓfirmatũ sit in loco: ⁊ q⁹ pa. liberari nõ põt: sed si ampulle tur spes ẽ salutis. ¶ Et si cũ toto hoc nõ possit excitari apponant scarabei viui: q̃ volunt stercora aialium sub media cortice nucis duos vel tres circa occipitiũ bñ rasum pu⁹: et sup musclos brachioꝛ a pte anteriori in vnoq̃z vnũ ⁊ sub plãta pedis: vnũ sub vnoq̃z pede: ⁊ bñ ligẽt ibi: q⁹ mirabilr excitãt. Et ma. Joanes de Florẽtia hoc remedio excitauit quẽdã: q̃ excitari nõ poterat ꝙ septẽ dies elapsos: ⁊ cũ cantaridibus fecit vesicationes in occipitio ⁊ liberatus est. scarabei etiam qui stant sub lapidibus vel in bal. boni sunt.

¶ De cognitione vntuscuiusq⁹ humoris per vrinã in sanis et egris. Cap. xij.

QOniã in corpe hũano q̃tuor sunt hu. ꝯ natura ꝙpamẽtũ ofidẽtes ꝺmq⁹ corpus est sanũ vt multũ: ⁊ vt nũc ꝯ in hoc ꝓtingit eos q̃libq⁹ excrescẽ ⁊ minuit vt q̃libq⁹ excrescit cholera: aut sã. aut flegma: aut melãcholia. Et tũc ipse hu. excessu immutat vrina in colore et in substãtia. Caliditatis. n. est colorare vrinã: frigiditatis discolorare: ⁊ humiditatis inspissare: ⁊ siccitatis attenuare. ¶ Verbi gra. si dñat cholera ru. hõgenea: tũc eius vrina erit ruffa ⁊ tenuis ꝙ totuz. Ꝙ si ipa cholera ru. putrefiat facit causon: q̃libq⁹ tertianã ⁊ hmõi: tũc ipa vrina appet sikr ruffa magis icẽsa: ⁊ totũ tenuis cũ ꝺdã luppitudie. Si ꝙo dñatur cholera citrina: tũc erit et⁹ vrina citrina cũ substãtia nõ multũ tenui. Si ꝙo putrefiat ⁊ faciat tertianã: tũc ipa vrina erit citrina vel ruffa magis icẽsa i substãtia tenuis ad quãdã mediocritatẽ tẽdẽs Si ꝙo cholera vitellina dñat: tũc et⁹ vrina appebit subcitrina: remissa cũ ꝺdã puula spissitudie silis in cholore vitello ouoꝛ. Si ꝙo facat tertianã: tũc in eodẽ colore vrina appebit: sz magis icõdet colore et⁹: ⁊ cũ q̃ dã spissitudie appebit. ¶ Ꝙsi flã salsũ i corpe dñat: vrina appebit citrina vl subcitrina remissa cũ ꝺdã spissitudie mediocri. Ꝙ si putrefiat fiet vrina ruffa vel subru. i colore: ⁊ i substãtia mediocrit spissa: ⁊ si faciat q̃tidianã de flẽ dulci: tũc i eadẽ substãtia ⁊ colore manet vrina. sz magis icẽdit colore: ⁊ i substãtia p totũ appet spissa. Acetosum ꝙo flã qꝺ ilectũ ẽ melãcholia facit vrinã pallidã vel subpallidã: glaucã lacteã ⁊ albã: mediocriter spissam cũ vero putrefit ⁊ facit q̃tidianã magis incẽdit ipa vrina in colore. Flegma ꝙo vitreũ qꝺ ẽ coagulatũ pp debilitatẽ caloris nãl facit vrinã spissam ⁊ globosam ꝙ totũ: eodẽ mõ apperf cũ facit q̃tidianã: ⁊ sp in ꝓncipio apparet vrina globosa ⁊ spissa. Cũ ꝙo tã appropinq̃t ipius digõ hũoris ipa vrina incipit attenuari. Vñ signũ digõtis i vrina q̃libet q̃ in ꝓncipio appuerit tenuis: in initio cuiuscũq⁹ morbi ẽ et⁹ inspissatio. Jn flate ꝙo vitreo: i quo in ꝓncipio vrina appuit spissa ⁊ globosa. Signũ digõtis ipsi⁹ est attenuatio ipsi⁹ vrine. Sãguis ita ꝙz rube⁹ est ⁊ spissus. Dz esse et⁹ vrina ru. ⁊ mediocriter spissa. ꝓterq̃ si fan. fuerit aquos⁹ spissus: ⁊ adust⁹: q: tũc vrina talis erit rubicũda ⁊ spissa. Et si vltra modũ extẽdat faciet sinochũ ⁊ hmõi. nisi cũ flõmia ⁊ alijs inferius dicẽdis cito succurram⁹. ¶ Melãcholia aũt nãlis facit vrinã pallidã glaucã lacteam vel albã: ⁊ cũ magis accendit facit q̃rtanã. Hã colorat magis vrina et appet tenuis. ¶ Vrina alba tenuis multũ ⁊ sepe micta dyabetem significat. Vrina alba ⁊ tenuis lõgo tpe egritudinis ꝓcedente hydropisim signat. Vrina alba ⁊ tenuis micta multũ in fine se. ỏicietũ ephemerã signat: ⁊ q̃tidianã ỏ flate vitreo. Vrina alba ⁊ tenuis cũ grauul in circulo supiori distinctis arteticã seu catarrũ signat. Vrina alba ⁊ tenuis q̃si virẽs in circlo plũbeo supiori epilepsiã signat. Vrina alba et in substãtia ꝙ totũ spissa flegma nãle sine feb. abũdare significat. ¶ Vrina alba ⁊ mediocriter spissa flegma acetosum sine feb. abũdare signat. ¶ Vrina alba ⁊ mediocriter tenuis in se. venẽs litargiã signat. ¶ Vrina alba in substãtia mediocriter spissa: cũ q̃dã gleba indigesta quotidianã de flate vitreo signat. Vrina tenuis alba in puero venẽs mala. Nam vrine aquose in ꝓueris pessime sunt hypo. testãte. ¶ Vrina tenuis et alba in sanis hoibus venẽs multã potationẽ significat cũ largo cibo. et marime si sit vinũ exile: sicut dicit theophil⁹. Jn senib⁹ ꝙo talis vrina venẽs debilitatẽ virtutis digestiue signat. ¶ Vrina tenuis ⁊ alba in tertiana ⁊ causone vl hmõi se. aduẽtib⁹ venẽs frenesim futurã significat. Vrina pallida vel subpallida: liarops glauca vel lactea i substãtia ꝙ totũ spissa: flegma nãle sine fe. signat abũdare. Vrina pallida vel subpallida: liarops lactea vel glauca: in substãtia ꝙ totũ tenuis: melius nãlẽ sine fe. significat. Vrina pallida ⁊ in substãtia mediocriter spissa: flegma acetosum digestũ sine fe. abũdare signat: tenuis ꝙo indigõnẽ ipi⁹ flatus acetosi ẽ signat. Vrina lactea tenuis i ꝓncipio se. aduẽtũ venẽs mala. Jn ỏclinatiõe in multa q̃ntitate venies signat solonẽ egritudinis. Vrina pallida ⁊ ꝙ totũ spissa in se. acuta; venẽs litargiã signat. Vrina pallida i substãtia per totũ spissa: sine fe. lõgo tpe ꝓcedẽte leucoflegmatiã. i. hydropisim de flate gñatã signat. ¶ Vrina subcitrina ⁊ pallo riuicina in substãtia ꝙ totũ tenuis meliam innãlẽ abũdare signat. ¶ Vrina subcitrina tenuis. ⁊ nõ pallori vicina ⁊ parũ incẽsa cholerã nãlẽ sine feb. significat abũdare. ¶ Vrina subcitrina in substãtia ꝙ totum spissa quotidianam de flegmate naturali signat. ¶ Vrina subcitrina et in substantia mediocriter tenuis plus ad mediocritatẽ accedẽs quotidianã de flate acetoso indigesto signat. ¶ Vrina subcitrina i substãtia mediocriter tenuis plus ad tenuitatez accedens cholerã vitellinã sine fe. abũdare signat. Si fuerit incensa multũ tertianã de cholera vitellina signat. ¶ Vrina subcitrina incẽsa in substãtia ꝙ totũ tenuis in iuuene cholerico venẽs cholerã nãlẽ sine fe. significat abundare. Jn puero vero duplicẽ vel minorẽ emitriteum: in muliere vel in sene melãcholico ⁊ flegmatico simplicẽ quotidianã signat. Talis ei vrina lõgo tpe ꝓcedẽte venẽs erraticã vel q̃rtanam signat. Vrina citrina et in substãtia ꝙ totũ spissa in iuuene cholerico: flegma dulce sine fe. abũdare signat. Jn sene melãcholico et flegmatico vel muliere q̃tidiana de flegmate dulci. Jn puero venẽs duplicẽ vel minorẽ emitriteũ nõ lõ

Phlebotomia vtilis.

Experimentum.

Aliud.

Aliud.

Vtine flebotomie signatus.

De vrina pallida.

De vrina subcitrina.

De vrina citrina.

go tpe p̄cedēte vitiū gutte vl hydropisim significat. ¶ Urina citria in substātia mediocriter spissa in iuuene cholerico flegma salsum sine fe. abūdare significat in melācholico sene ⁊ flatico vel in mulere q̄tidianā de flate salso. In puero duplicē vel minorē emitriteū lōgo tpe p̄cedēte scabiē significat. ¶ Urina citrina in substātia mediocriter tenuis plus ad mediocritatē spissitudis q̄ ad tenuitatē accedens in iuuene cholerico flā salsum sine fe. abūdare significat ⁊ indigōnē. In melācholico sene ⁊ flatico vel muliere q̄tidianā de flate salso. In puero duplicē vel minorē emitriteū significat. ¶ Urina subcitrina cū spuma crocea icterīcia crocea signāt: cū viridi viridē: ⁊ cū nigra nigrā icterīciā signāt

De vria ruffa. ¶ Urina ruffa vel sub ruffa in substātia p totū tenuis in iuuene cholerico simplicē tertianā signāt. In melico sene flatico vel mulere duplicē tertianā signāt. In puero ⁊o minorē emitriteū. ¶ Uria ruffa vl subruffa lipidissia vitiū splenis ⁊ epatis signāt. ¶ Uria ruffa vel subruffa i substātia p totū spissa: ⁊ si liuēs q̄tidianā de flate dulci signāt. ¶ Uria ruffa vel subruffa p totū spissa ⁊ distincta liuēs cū appositōe manꝰ panco tpe p̄cedēte pipleumonīā seu pleuresim signāt: vl q̄tidianā ō flegmate dulci cū reumate: mā pricipalt existēte i spūalibꝫ vel i mītice mulieris vel guttā de cā. vel ascitē. ¶ Uria ruffa vl subruffa i substātia mediocri ⁊ nō liuēs quotidianā de flegmate salso signāt. Cū ⁊o appositōe manus fuerit liuēs duo pōt significare: vel minorē emitriteuz

De vria rubea. vel quotidianā de flegmate salso: cū reumate pricipaliter existēte in spūalibꝫ: vel in mītice i mulieribꝫ. ¶ Urina rubea vel subru. in substātia mediocriter tenuis in pricipio sepparēs quotidianā de flegmate salso indigesto significat. Si in fine vero veniat hec vrina in iuuene cholerico. materia existēte digesta tertianā simplicē significat. In sene vero mesico vel flegmatico ⁊ muliere venīēs duplicem materia existēte digesta in pricipio venīēs minorē. ¶ Urina rubea vel subru. in substātia p totū tenuis in iuuene cholerico simplicē tertianā vel calefactionem epatis significat. In sene mesico vel flegmatico: vel muliere duplicem. In puero minorē emitriteū significat. ¶ Urina ru. vel subrū. ⁊ distincte liuēs manū apposita pleuresim signāt. ¶ Urina rubea vl subru. i substātia mediocriter tenuis nō liuēs māz idigestā in duplici tertiana signāt. ¶ Urina ru. vel subrubea mediocri

De vria rubicunda. terz tenuis et distincte liuēs a media regiōe supernꝰ cū appōne manꝰ medīū signāt emitriteū mā existēte digesta. ¶ Urina rubicūda vel subrubicūda in substātia p totū tenuis ⁊ liuēs velut ignis: ⁊ cū spuma fe. causon: q̄ fit de cholera putrefacta in subtilissimis venīs stomachi pulmonis ⁊ epatis signāt. Talis el vrina in substātia p totū spissa: ⁊ nō liuens significat sinochū hec est fe. facta de sanguine putrefacto intra vasa. Itē hmōi vrina in substātia mediocriter tenuis causonidē significat. s. fe. de san. ⁊ cholera putrefacta intra vasa ex matout tū q̄titate cholere ⁊ minou san. Itez hmōi vrina i substātia mediocriter spissa synochidē signāt ⁊ fe. ta

de iopo. etā ex san. ⁊ cholera intra vasa putrefacta: ex matout tū pte san. ⁊ minou cholere. ¶ Urina iopo. i. sicut vinū iferꝰ ob scurū ⁊ turbatū ru. vel subru. cū quadā liuiditate crocea supiꝰ apparēs obscura: aīa epatis vel renū signāt. ¶ Urina in ops in acutis fe. ⁊ marie i causon supuenīēs matorē adustionē signāt ⁊ q̄nq̄ mortē ꝓpinquā huic fe. supuenientem.

Iuanos ¶ Urina luanos supuenīēs subcitrina ruptura vene i renibꝫ vel epate tā in viris q̄ in mulieribus significat. ¶ Uria luanos in sanis hoibꝫ supuenīēs laborē vie: aut curīū multū signāt esse factū. Si ⁊o in sene supueniat lōgo tpe perseuerās lithiasim significat. ¶ Urina sanguinolēta in mulieribus apparēs mēstruoꝝ fluxū significat. In pueris vl mulieribus pauco tpe p̄cedēte ruptura vene in renibus signi-

De nigra. ficat. ¶ Urina nigra ⁊ pauca fetēs in acuta feb. micta mortē ꝓpīā indicat esse futurā: hoc dico nihil mali habenti in vesica. ¶ Urina nigra p̄cedēte viridi colore lucido: vt coꝛnu lucidū colorem significat adurentem. ¶ Urina nigra luteo p̄cedente colore frigiditatem mortificantē significat. ¶ Urina nigra cum substātia spissa in bona q̄titate in q̄rtanarijs veniens multitudine humoꝝ purgatiōnē oñdit ⁊ solutiōnē quartane signāt. ¶ Urina cuiuscūq̄ coloris fuerit habēs arenulas rubeas in fundo vasis vitiū lapidis significat fore in renibus. Si vero arenule in fundo vrina-

lis existētes fuerit albe: tūc lapidē fore in vesica significāt.

¶ De febribus cōtinuis et putridis. Cap. xiij.

Putrida feb. alia intra vasa: alia extra vasa. ¶ Materia extra vasa: vt quotidiana tertiana fe. ervatice quartana et hmōi. Et hmōi. n. feb. dicūt putride: eo q̄ ex pticipatione vitio putridoꝝ humoꝝ fiūt. ¶ Cause aūt putrefactiū humoꝝ sunt sicut larga dieta et grossa. ḡes multa sōnꝰ multꝰ ⁊ imoderatꝰ: vigilie imoderate: passiones alie: sicut tristitia ira et hmōi. aer ēt valde caliduꝰ seu frigidꝰ regio tpis: hmōi. Cause ei putredinis sunt q̄nq̄. s. multitudo humoꝝ grossities eoꝝ: ⁊ viscositas eoꝝ: opilatio poꝛoꝝ: et fumositatū retentio. Quaꝝ due vltime sunt magis potentes et sufficiētes ad putredinē faciendā. Opilatio eīm poterit quacūq̄ cā retinēt talis fumositas. Jō dissoluūt ⁊ corrūpūtur hūores ⁊ putrescūt i vasis vl extra vasa: vasa aūt appello venas et arteria. ¶ Tractaturi itaq̄ de ꝓtinuis dicam⁹ q̄ fe. cōtinue sunt ille q̄ fiūt ex hūore putrefacto intra vasa. et cōtinue affligūt patientē vsq̄ ad creticā declinationem: sicut sunt synocha inflatiua: sinochus putridus: causon et hmōi. Cause aūt ꝓtinue afflictionis sunt. s. putredo ꝓtinua: continua respiratio putredinis ad cor. ⁊ defectus materi et ꝓpter pricipalē corruptionē san. Ereō i synocha est reōes nulla cum in ea iste tres cause continuitatis cōgregāt. In aliis aūt ꝓtinuis in q̄b⁹ nisi due cause ꝓtinuitatis ꝓcurrūt aliq̄ reōes fit et lz cholera ⁊ flegma ⁊ melācholia altera sine vtraq̄ q̄litate putredini repugnāt. Tamē pp admixtionē san. calidi ⁊ hūidi q̄ cū eis miscet p interclusionē venaꝝ cōtinue putrefiūt: sed in q̄busdā hoꝝ pl⁹ in q̄busdā ⁊o minꝰ: et rursus lz hūores sint admixti tū q̄nq̄ vnꝰ tm̄ corruptꝰ est et non alij. Et q: de eadē dicta hūor vnus ad corruptionē et ad putredinē habilior generat: cōtingit interdum q̄ vnus de q̄tuor hūoribꝫ putrefit. ¶ Continuaꝝ se. alie sunt simplices alie sunt cōposite. Simplices sunt q̄ ex vna tātū materia in vasis putrefactre fiunt vt sinocha. Cōposite ⁊o sunt que ex vna materia putrefacta intra et extra: vel ex diuersis humoribus putrefactis intus tm̄: vel intus et extra fiunt: vt emitritei: et plura de simplicibus agamus.

¶ De synocha inflatiua. Cap. xiiij.

Cum sanguis supabūdat in corpe vltra debitū modū ⁊ p̄cipue in spūalibꝫ ⁊ sup accēdat: ⁊ nō putrefiat facit quādā se. continuā q̄ inflatiua synocha appellat: ⁊ dicit inflatiua pp multā fumositatē: q̄ pect⁹ ⁊ pulmonē inflat et ēt totū corpꝰ in hac se. inflat. ¶ Differt aūt sinocha inflatiua a synocha putrida ⁊ ab aliis putridis. q: in hac se. vrina nō fetet ⁊ pulsus est fortis. In putrida aūt vrina fetet ⁊ pulsus est ꝛordinatꝰ: ꝛstrictio velocior est q̄ dilatatio. Itē in hac se. apparet vrina ruffa vel subru. in substātia p totū spissa: ⁊ nō liuēs. In putrida vero liuet tpa vrina. Sūt autē signa alia in synocha inflatiua. s. mēbroꝝ grauitas venaꝝ plenitudo: calor cōtinuꝰ: rubor oculoꝝ ⁊ faciei: dolor frōtis ⁊ tympoꝝ. In sōno videt infirmo q̄ videat lāpades q̄si luminatas ⁊ rubea corpora sicut scarlatū: corpus rubeū sanguinē rubeas picturas ⁊ hmōi hec eīm se. nisi cito curet in pleuresim terminari ꝓsueuit multotiēs. ¶ Curet q̄ ḥ mō. Si nil obsteterit fiat minutio in pricipio de basilica. vel q̄ melius est de vena mese. q̄ est inter basilicā ⁊ cephalicā: extrahatur sanguis vsq̄ ad lipotomiā. ¶ Multi ei sola minutione hmōi sunt liberati. Postea si eꝰ vēter fuerit laxatus cōpetenter. det. ℥. j. ℈. syrupi ro. vel viol. cū frida. Si fuerit cōstipatꝰ vsq̄ ad quintū diē detur cibaria refrigerativa ⁊ boni san. generatiua: sicut sunt spinagia borago lactuce pruna damas. in aq̄ elixata succa granatoꝝ portulaca scariola mica panis ter vel q̄ter cū aq̄ lota addito zucca. ⁊ silla dēt: et si nimium fuerit cōstipatꝰ aliq̄ suppositoriū ex lardo ⁊ hmōi fiat tali q̄ clystere leue ex mal. mercuriali frōdib⁹ vio. et furfure decoctis ⁊ additis cassiefi olei. viol. ℥. succari viol. ⁊ hmōi ⁊ fiat clysteꝛ. Post diē ⁊o septimū si adhuc plenitudo duraverit purget cū decoc. cap. veñ. epatice tuinbaꝝ sebestē scariole prūoꝝ ⁊ vio. in q̄ resoluāt cassiefi. ℥. ij. tamarindoꝝ ⁊ mānn. aīi. ℥. j. succa. vio. ℥. j. ℈. ¶ Uidi quēdā puerū patiebat synochā inflatiuā: q̄ erat intrīn tūefactꝰ et inflatꝰ q̄ oēs medici ipsum ꝓ desperato habebāt: cui quidā senex pauꝑ petēs elemosynam

mosynā supuenit cui parētes dixerūt valde cū deo frater. t ille ait: qd habetis: t illi dixerūt: vide qd habem⁹: t ostende rūt sibi puerū: t ille dixit: ite t accipite paritarī ℥et oī mane detur in potu de succo ei⁹. ʒ. j. ℈. cū syrupo. ros. ℥vel viol. vel cū zuccaro solo: t dictā herbā detis sibi cōedere in crispellis coctā: t hoc fecerūt vsq; ad dies. ix. et liberat⁹ est pa. In ℈to ℥o die emisit maximā vrine quātitatē: t curat⁹ est pfecte. ¶ Mō si hmōi egritudo cū apostemate fuerit dek ptisana oidei: t cetera supradicta in p̄cedētibus capitō. ¶ P̄o dolore capitis fiat inūctio ex oleo nucū vel viol. vel populeon t sibb⁹: vel epithimenk frōs vt tympora de sanb. al. et ru. vino distēperatis cū aq̄ ro. t succo sempuiue. lauenk man⁹ t pedes in aq̄ decoc. flo⁹ camo. vio. t mal. t ro. ¶ In feb. cōtinuis. ℞. absinthij. Mb. ℈. fac bullire ℩ aceto quousq; virtus absinthij demūdek ab aceto: post. ℞. farine ordei. ℥. iij. farine fenugre. ℥. j. fiat emplim a stōacho vsq; ad vmbilicus.

¶ De synocho putrido. Cap. xv.

Spes mōō tenā.

Synochus est ℈. que fit de sanguine putrefacto t supaccenso: in qua vrina appet rubicūda vel subrubicūda in substātia p totū spissa: t luēs supi⁹ t ℩ fetēs si odorek. ¶ Et notandū q⁹ tres sunt spēs synochi. ℈. homotenꝰ augmasticꝰ: epaumasticus: nā ℈m ppuietatē materiei t calo⁹ tenorē diuersificank spēs synochi. ¶ Cū ℈m mā est multa t ad succēsionē inepta: et calo: est fortis valde a principio calo: fortis opak: t q; mā est multa cōsumptioni deutius resistit: vñ status egritudinis cito incipit: t diuti⁹ vsq; ad finē pseuerat: t fit spēs synochi q̄ ꝺr homotenus ab homos qꝺ est vnū t tenos qꝺ est tenor: q; vnius dicit esse tenoris: t videmus in multis lignis siccis simul aggregatis: in q̄bus ignis accēsus fortiter agit: t diutius perseuerat eōlis. vrina apparet: sicut dictū est: pulsus magnus plenus t inordinat⁹: facies rubea: sitis magna: lingua siccaet aspera. Et vlr sciab q⁹ in synocha vel synocho nulla reqes vera vel falsa inuenik: t durat qñq; vsq; ad dīē tertiū vel septimū: qñq; vsq; ad. ix. qñq; vsq; ad. xi. qñq; vsq; ad. xix. t vltra nō ꝓtēdik. Et nota q⁹ vrina rubicūda vel subrubicūda i homoteno apparēs cadē pseuerat vsq; ad finē nec mutak aliq̄ mō in cholore. In augmastico ℥o vrina ru. vel subru. apparet: deinde rubicūda vel subru. efficik. In epaumastico vero econtrario accidit: et hec vltima species saluto⁹ est

Augma stica.

¶ Augmasticꝰ est scōa spēs synochi q̄ ꝺr augmasticꝰ ab augēdo: t qñ mā est multa t accēsiōi inepta t calo: est debilis tunc. n. ab ipo principio calo: leuiter et debik opak t paulatim augmētak: t lōgiorꝰ tpe manet: cui⁹ sile est videre in viridib⁹ lignis in q̄bus si ignis accēdak ab ipo principio est debik t lētus: sed paulatim incipit fortiter opari t accēdi et diu durat. In pricipio aūt nota leuiter incipit: ℈z valde graue

Epaumasticꝰ.

uiter finit: sic q⁹ in tertia vel. 4. die grauissime et potissime pa. infestat. ¶ Qñq; ℥o mā est pauca t calo: est fortis: t tūc calo: a puncipio agit fortiter: t mām paucitate sua cito cōsumit vñ cito incipit declinatio: t sic fit ℈. q̄ ꝺr epaumasticꝰ ℈i descrescēs: qꝺ est videri in stupa: in q̄ si ignis accēdak a principio fortiter agit t inflāmak: cito tñ incipit decrescere et lentescere: t ola synthomata supradicta in hac spē synochi leuiora sunt: t ab bonū veniūt t isti taleo q̄ patiūtur epaumasticū sine auxilio medici liberāt: q; mā ℈z sit habilis ad accēsionē: tñ est pauca t cito ꝓsumik. ¶ Homotenus ēt t augmasticꝰ hoc mō curēt: fiat minutio scōa die de vena p̄dicta: vel de vena epatis: t nō tāta: sicut in synocha inflatiua: ℈z fiat q⁹ san. ertēs in ꝓtariū mutek: vt saluet dictū hyp. in regimine acutoꝝ dicēti. Mō nō debes venā obturare q̄usq; san. in ꝓtariū mutet colorē. Et purgatio dieta suppositoria leuia clysteria: inūctiones frōtis t tympoꝝ: t epithimata frōtis fiāt sili mō: sicut in synocha inflatiua dictū est Syrupꝰ ro. viol. cū aq̄ frigida vel zuccaꝝ ro. cū farina dek. ¶ Syrupꝰ optimꝰ ad hmōi ℈. ℞. puna sicca t lota in aq̄. ℈xx. ℈. portulace. lactuce: sanb. al. et ru. berbeꝝ ro. aā. ʒ. ℥rta viol. ʒ. ℈. gūmi arabi. dragagāti t psilii. aā. ʒ. ℥rtis. imube. ℈xv. bul. in aq̄ cū seminib⁹ p̄dictis t gūmis in subtili saccullo lineo positis et addito zuccaro in p̄dicta decoc. fiat syrupꝰ: et aromatizek cū. ʒ. ij. cāphore. Syrupꝰ ēt de aq̄ citrulloꝝ vel cucur. decoc. in pasta vel ipa aq̄ cucur. et hmōi cū p̄dicta decoc. misceak t fiat syrupꝰ cū zuccaro. ¶ Epithimek frōs et tympora et randa. alb. et ru. ro. cū aq̄ ro. mirtis t ꝓpria cot et epar apponak petia in p̄dicto liquore infricta. Et populeon oleo ro. vel viol. succo solatri sempuiue et sibb⁹ loca p̄dicta inūgātur et epithimētur. ¶ Ad sitis ēt mitigationē dēt syrupus de psilio. impleak etiā sacculus lineꝰ sub tilis paꝝ. ℈. psilij vel saltē. ℈. lini trito: et ponak in aqua frigida: et cū ipa aqua quādā mucillaginē fecerit: cū illa mucillagine lauek lingua: et cū ipo sacculo fricek: semē etiā cydoniorꝝ in ore teneak: et eius deco. sitim aufert. Spōgia vel pānus lini infusus in aqua deco. mal. ℈. lini et fenugreci tepiō. pectoꝝ et thoraci appliceк. Mō si materia fuerit indigesta: et sitis valde incitet pa. dek vas vitreū ereū vel argētēū magnū: qō teneat vnam octauam vel plus plenū totus aqua clarissima et frigida in potu dek. Nā vt ait hypo. in regimine acutoꝝ. Aque aūt nullus inueni vsum: nisi qi in ℈. acutis exhibek ℞c. Et ego hoc solo vidi: cōplures ab hmōi febib⁹ acutis liberatos fuisse. Radak quoq; lingua cū cāna vel ligno et fricek cū spōgia vel salua infusa in aq̄: et succ cū lactuce et portula. in p̄dictis ad sitim mitigādā in ore teneat. ¶ P̄o insomnietate lauēk pedes et crura in aqua in q̄ mirtus viole mal. frōdes salicis lactuce: rusquiami et papaueris cocta fuerint: de hac eīs aqua lauētur pedes man⁹ frōs et tympora et pulsus: deinde leuiter abstergātur: post ea aliqō de emplastris ad inducēdū somnū dictis in capitulo de frenesi: frōti et tympanitibus appliceк. Cū aūt in hiis pac. et in aliis acutis ℞c. est tāta feb. et insomnietas: q; fere pa. ad mortē deducik: et nullo mō eos possumus prouocare ad somnū vltimū remediū qō possumus facere in prouocādo somnū est istud. ℞. ros. ʒ. iij. ℈. portulace: lactuce: ℈. melonū anisi. liqui. croci opij thebaici. aā. j. ꝺficiātur cū aq̄ frigida. et succo lapij. et syrupo rosa. et dek in potu. ¶ Aer etiā alteretк cū spōgijs in aceto infusis circūcirca lectū suspēsis et frontib. cānab⁹ vitis: salicis: mirthi gladioli et hmōi p domū sternātur: et desup aqua frigida distillek. Cōstituak etiā distillatio aq̄ frigide: vel riuulus cotā eo. q; si stupor in eoꝝ oculis euenit: fricētur extremitates manuū et pedū eoꝝ cū stamina infusa in aceto sale fuligine et aqua ro. simul mixtis. Et fiāt si fuerit necesse ea q̄ dicta sunt in capitulo. de litargia. ℣z si ad litargiam videatur tibi parari egrotano. ¶ Clysteria fiant ex mal. viol. branca vr. paritaria et viticа aā. Mb. j. ℈. luni triti. ʒ. ij. in aq̄ bul. et colenk: et addito suc co blete mercurial. aā. ʒ. ij. succa. vio. olei vio. aā. ʒ. j. ℈. cassie fi. ʒ. iij. mel. vio. ʒ. ij. intisciak p clystere mica panis ter vel q̄ter in aqua lota cū aqua frigida et zuccaro mixta et detur. ¶ Mō si in. viij. die nō terminek egritudo purgek cū lotura superꝰ dicta: vel fiat syrupꝰ de ℈. cōibus psilio ca. veñ. et vio. in quo ponak. ʒ. j. reubarbari puluerizati: et dek totū in potu. ¶ Et q; hec egritudo p fluxū san. narium termunari cōsueuit si in die cretico nō fluat ipe san. et narib⁹ et signa denūciatiua ipsius san. enaribus debentis fluere precedūt sicut sunt dolor capitis. frōtis: stomachi. et hmōi et sintillationes velut ignis coā oculis infirmi apparēt: prouocetur cum setis poici in naribus immissis vel cū spargula: vel cū flobothomo naribus impositō: vel cū sanguisugis naribus et frōti appositis: vel fiat flobothomia de vena q̄ est in medio frontis. Quandoq; etiā in vere superuenit fluxus san. in naribus: et soluitur egritudo p ℈. interdū durat diuti⁹ ipse fluxus san. a naribus a nobis dictus. Et etiā quādoq; natura fortis facat crisim per fluxum san. ventris qui non restringatur nisi seb. prius recessent. Et si vlterius ipse fluxus vētris durauerit: dentur trocisci de spodio et fiant alia remedia in ca. de fluxu ventris dicta.

Mitigatio sitis.

P̄ouocatio somni.

Alteratio actis

P̄ouocatio sāguinis narium.

¶ De causonide. Cap. xvj.

Causon fe. a caumate dicta est: quoniaꝝ maximū corpoꝝ infert cauma et incēdū: et fit ex pura cholera i venis subtilissimis et arteriis stomachi pulmonis et epatis putrefacta. Est enim causon de gēe tertiane: sed tā fortior existit et maioris caloris. Una tamē die fit fortior. alia ℥o die remissior: nec tñ a corpore separak: et nō accidit horripilatio in causonide: sicut accidit in alia: et accidētia sunt vehemētiora in causonide: q̄m in tertiana ℈z q⁹ inferꝰ distiguem⁹. ¶ Signa igit i causonide sunt hec. Urina rubicūda vel subru. vel citrina et tenuis et luēs velut

Signa.

ignis in hac fe. apparet adest calor cōtinuus ⁊ acutus: tor⁹ corpis incēdiū ⁊ cauma forte: dolor capitis frōtis ⁊ tympor̄ figitur⁹ in modū clauor̄: q̄ figerent i capite: ⁊ precipue in dextra pte capitis ⁊ oculor̄ ꝛsumptio cordis. et stōachi morsus vigiliar̄ instātia os amaricatū: alienationes multe pulsus velox ⁊ acut⁹. vel subtilis sitis pseuerās: vt eis bibēt⁹ nil sufficiat lingua cōbusta ⁊ deficcata et aspa: ⁊ q̄nq̄ nigra: facies sq̄lida appet aliquantula citrinitate pfusa: cōstipatio vētris pp nimiā siccitatē cholere ex feruore vigē ti: ⁊ sp cōtinuus est dolor ⁊ incēdiū acutissimū ⁊ sine intermissione in hac feb. nisi q̄ in mane circa horas matutinales aliquātula fit incēdij ⁊ feruoris remissio: nō tñ plena re q̄eo. Et hoc accidit ꝓpter horas sanguinis q̄ tūc spargitur p mēbra q̄ illa hora dñat. ¶ Et nota q̄ si in causonide hypostasis i fundo vrie pmanētes sit alba. significat futurā q̄ tidianā: si fusca tertianā: si nigra erraticā vel q̄rtanā. ¶ Jtē nota q̄ si in hac fe. ⁊ ēt in aliis acutis fuerit hypostasis rubea in fundo vrine ꝛtinua ⁊ pseuerās ⁊ forme pineate: est optimū signū: signiat em̄ mām sanguineā q̄ cito digeritur⁊ erit digestioni obediēs. ¶ Jtē nota q̄ si in hac fe. et in aliis fe. acutis appet vrina discolorata ⁊ pauca mictura: valde malū signū est: ⁊ spāl⁹ si nullā facit residētiā i fundo vrinal⁹ dū descit p duas vl tres horas. Si tñ i mīta q̄titate micta fuerit ⁊ frequēter: ⁊ faciat residētiā bonū signū est: q̄ est signū digestiōis ⁊ purgatiōis p vrinā. ¶ Jtē nota q̄ in hac fe. ⁊ i aliis acutis vrīa pauca fetida: piguis vl nigra: hmōi ⁊ migat cū difficultate mortē primā ptēdit. ¶ Cure igitur hmōi pas. in hūc modū dek oi mane syrup⁹ acetosus velori zaccara vel succ⁹ malor̄ granatorū cū zuccaro mixt⁹ cū aq̄ se. cōtum seu cū lacte se. p̄dictor̄. Jn. 2. vo vel. 3. fiat minutio de mediana vena: ⁊ hoc dico si virt⁹ etas ⁊ sitis particularia i h̄ ꝓuenīāt. Pueri el ⁊ senes nō sunt flōmādi: sicut vult Aut. Jtē si vomit⁹ vl flux⁹ vētris in principio supenerit: vel pa. macillēt⁹ fuerit vltra modū minutio nō est faciēda. Jtē i tpe nimis fri. nec nimis ca. nō dz fieri minutio nec in tpe nimis vētoso nisi maxia immineat necessitas: ⁊ hoc in oib⁹ acutis feb. ⁊ in oib⁹ aliis egritudinib⁹: ⁊ etiā in sanis locū hz. ¶ Jtē nota q̄ in ꝓtinuis i die. 2. vel. 4. ad plus minutionē faciam⁹ ⁊ nō vltra. Et rō est: q̄ vsq̄ ad q̄rtū diē ha rū egritudinū mā est fluxibil ⁊ virt⁹ fortis: a q̄rta vero die i antea virt⁹ debilitat ⁊ mā residet: ⁊ pp hoc a q̄rto die in antea nō dz fieri minutio: q̄dā ꝛo minuūt in q̄rto die q̄ non appiobo. ¶ Jtē nota q̄ si in hmōi ꝓtinuis sequat flux⁹ vētris vel vomit⁹: est malū signū valde. Fit em̄ ex abūdantia h̄uor̄ aut synthomatis: ⁊ de. r. vir vn⁹ liberal: q̄bus hoc accidēs pp minutionē san. supueniat. ¶ Fetā minutiōe dek syrupus viol. vel ros. cū aq̄ frigida vel zuccar̄ ros. vel tria sandal. dieta tenuis intūgat: q̄ dicit hip. in apho. Ad vltimas. i. acutas egritudines vltime curatiōes ⁊c. Sit igitur dieta eor̄ mica panis ter vel q̄ter lota cū zuccaro scariola lactuca: portulaca: farina ordei amigd. ⁊ hmōi dent in q̄rto vel oct auo die: purgef cū ista decoctio. Ꝛ. capil. vene. epatice scariole bor̄aginis. aā. M. ß. viol. ʒ. ß. sen. cōtum ꝛtuso rū. ʒ. ij. pruna. xxx. iuiube sebestē. aā. xx. hec oia in quantitate aq̄ sufficiēti coquant ⁊ colent: ⁊ colature addant pulpe cassie fist. ʒ. ij. oximellis simplicis tamarindor̄: dy apiunis zuccari vio. aā. ʒ. ß. zuccari ros. ʒ. j. ß. reubar. triti et positi in succo scariol. depurato. ʒ. iij. Et si maior indigeat purgatiōe adde mirabolanor̄ citrinor̄ puluerizator̄. ʒ. j. ß. aq̄ de coctio plātaginis. ʒ. ij. hec em̄ decoctio in omni tertiana et omni egritudine de cholera facta ꝓueniēs est ⁊ bona: i his tñ egritudinibus turbor in. xiiij. vel. xv. diebus q̄s ante si cō petēter possumus differre. Cū vero materia fuerit furiosa currēs subito de loco ad locū: tunc statim purgamus: nec digestionē materiei expectamus. Nā synochus et synocha frenesis sq̄nantia. et antrax. pas. ydiaca. ⁊ colica theriasmō acutissimus ⁊ sitis materie digestionem in egritudinib⁹ nō expectabat ma. meus: sed statim humorem peccantem euacuabat etiā materia existente cruda. ¶ Utatur pa. causonidem syrupis frigidis in precedenti capitulo traditis. sicut est syrupus de succo cucur. ⁊ zuccaro. syrupus de sen cōmunibus syrupus psillatus acetosus viol. ros. et hmōi sitim extinguentia in predicto cap. dicta. Detur etiā syrupus rube⁹ qui fuit inuentus in vitra marinis partibus: qui fit de qua

Prono stica.

Cura.

Prohi bētia flo bothomiam.

daz herba que sub niue oritur et zuccaro optimo in hac fe. ⁊ oibus fe. ex ca. h̄uoribus factis mirabiliter ꝛfert. ¶ Pro uocetur somnus lauādo pedes manus frontē ⁊ tympora cū aqua in dicto cap. dicta. et ponēdo tympori ⁊ frōti emplastrū aliq̄d ex dictis in cap. de frenesi. Epithimek stomachus frons epar: et tympora: cū epithimate dicto. ¶ Aque frigi. in febribus adurētibus cōpetēter tribuātur: sicut est aq̄ panis b ene cocti ⁊ bene fermētati: et de bono tritico facti in aq̄ frigida ponat: ⁊ tādiu ibi iaceat donec optime mollificetur: deinde cū pāno lineo mūdissimo colet: et sivis adde parū zuccari et colaturā dabis: h̄ et in acutis fe. plurimū valet: ⁊ bñ nutrit ⁊ calorē mitigat: ⁊ aq̄ ca. decoc. diagaganti zuccari et penidiarū medulla citrulloꝝ in frigida aqua infusa et data. Et hoc dico si hmōi fe. fuerit sine apōate et sine punctura ex dolore pectoris: q̄ tūc hmōi aque frigide non cōpetūt. Nā vt ait hip. in apho. Frigidū inimicū est neruis pectoris ossib⁹ ⁊c. Aqua melonis palesti. in his fe. data optima est q̄ hoc mō extrahi dz. Accipiat melo palestin⁹ ⁊ pforet ⁊ p illud foramē immittat zuccaꝝ in p̄dicto melone. ⁊ tā diu manibus moueat huc ⁊ illuc quousq̄ zuccaꝝ liquefiat deinde ipsa aq̄. tribuatur in potu. Alia aqua optima i hmōi fe. q̄ discrasiā febrilē ⁊ incendiū et sitim mitigat ⁊ vrinā puo cat: terātur semina cōia ad quātitatē. ʒ. iij. plus vel minus fm q̄ volueris: ⁊ sup ipsis tritis infunde ptisanā ordei feruentissimā vel saltē aquā simplicē ca. sed nō tñ valiet colet ⁊ adde zuccari et penidiarū et in potu da. Mō si fuerit ventris ꝛstipatio det hec aqua optima: que quasi vino assimilat ⁊ multū ꝛfert in hmōi fe. et in simplici: ⁊ duplici tertiana alterat em̄ febrilē discrasiā et purgat aliquantulū. buc. aliq̄ frusta reubarbari in aqua: et ipm reubarbaꝝ aquā colorabit sic, q̄ q̄si vinū videbit: ⁊ addito zuccaro vel penidijs vel syrupo viol. det in potu. Clystere lenitiuū vel suppositoriuꝝ fiat si necesse fuerit p asperitate lingue: et p dolore capitis fiant remedia superius dicta in p̄cedenti capitulo.

¶ De emitriteis: et primo de minori. Cap. xvij.

Emitritei tres sunt spēs. s. maior: medius ⁊ minor: medius ⁊ minor cura ri possunt si medicus fuerit p̄uidus et circa infirmū sollicitus. Maior vero potius diuina q̄ h̄ana manu curatur: auctoribus oībus tēstātibus. emitriteus q̄dē est se. continua ex duobus h̄uoribus: vno in venis: ⁊ altero extra putrefactis. Et dicit emitriteus ab emi. qō est medi⁹ ⁊ trite⁹ quod est tertiana. Inde ōr emitriteus quasi habēs mediā ptē sui materiā tertianā. scz choleram. ¶ Minor itaq̄ emitriteus fit ex flegmate putrefacto intra vasa ⁊ cholera extra. Ūri talia debēt esse synthomata. Urina russa seu subrussa seu citrina ⁊ mediocriter spissa ⁊ superi⁹ liuēs cū appōne manus: pulsus velox et plenus: lingua apparet aliquātulū nigra ⁊ limosa: pa. continuo frigore infestatur a primo die vsq̄ ad tertiū vel quartū diē in vesperis: ⁊ posth̄ frigus minuit pmanet extremitatū frigiditas. s. manuum: pedū: nasi: et sic manet infirmus per. xxiij. horas quas hz in summo labore. s. ab hora vespertina vsq̄ ad matutinā: ⁊ est cū oculor̄ grauitate ⁊ falso somno. ⁊ sic a quibusdā medicis imperitis minus bñ iudicātibus ꝓpter hmōi accidēs ⁊ stupor̄ oculor̄ litargia esse creditur. ⁊ propter sex horas scz a tertia vsq̄ ad vesperas quas hz in falsa q̄ete. a quibusdā imperitis quotidiana esse credit: cū non sit. Unde ōsq̄ ꝓbus medic⁹ infirmū suū dz assidue visitare vt assidua visitatione qua pa. curare debeat cognoscat: ⁊ nō semp in sola aspectione vrine ꝛfidat: cū vrina sit fallax nūcius ptereq̄ in q̄busdā morbis: et spāliter in his morbis que h̄nt materiaz intra vasa. ¶ Medius vero emitriteus fit de cholera putrefacta intra vasa: ⁊ ex flegmate extra vasa putrefacto. In principio appet vrina rubea vel subru. mediocriter tenuis: in statu vo aliquātulū: in spissat seu in augmēto: ⁊ i supficie aliquātulū luiditatis vel viriditatis vel nigredinis adest vigiliaꝝ istātia: sitis lingue ariditas ⁊ asperitas: dolor frōtis: tympor̄ ⁊ auriū ꝛstipatio vētris. pul⁹ velox ⁊ subtilis. Rigor i hac spē emitritei de tertio i tertiū diē ichoat⁹ sexta vel nona hora diei hūo. xxvj. horas in summo labore. ⁊. xij. in falsa q̄ete. ¶ Maior vo emitriteus fit ex cholera putrefacta intra vasa ⁊ melia extra: ⁊ hz. xl. horas in sūmo labore ⁊. xj. in falsa q̄ete infestās pa. intētissime. etsdē accidētibus: sicut in

Caulet signa minoris

Caulet signa medij.

Caulet signa maioris

sicut in medio emitriteo dirim⁹:sed magis valde:⁊ cū pessimis ⁊ malis significatiōib⁹ ⁊ mortalib⁹ v:ia appet in eo viridis vl' nigra. Et isti tales sicut supius dixi sūt sancto spū cōmēdādi:⁊ solus signis ꝓuisticis relinquēdi. ¶ Et nota q̄ q̄nq̄ solet flux⁹ vētris vel vomit⁹ in ꝓncipio minoris ⁊ medii emitritei supuenire:q̄ si fiat vi synthomatis tā debili erit ſtēre ſirmo mortē ꝓmā ꝓnūciabis. Si ꝯo cū fortitudine fructus ⁊ vi materie pugnātis ꝓtra morbū:tūc egritudines breuē ⁊ bñ terminabilē fore ꝓnūciabis. ¶ Curet itaq̄ minor emitrite⁹ i hūc modū:a ꝓncipio det syrup⁹ acetosus vl' oxisaccara cū aq̄ frigida vl' tepida. In tertia vel q̄rta die fiat minutio fructe ⁊ etate pmittēt⁹ de vena epatis ⁊ san. fm fructē pa. extrahak. Post mīutionē ꝯo det syrup⁹ ro. vl' vio. cū aq̄ frida vl' zuccarū ro. nouū ꝓpter ꝓfortatiōes ſtōi l. viij. vel. x. vel. xij. dieb⁹ vl' vltra:q: hmōi egritudi. viij. ix. xj. xiiij. vl' xix. vl' termiak vt plimū:⁊ q̄nq̄ vsq̄ ad. xx. vl' xxiiij. die ad pl⁹ ꝓtēdit:plōges itaq̄ q̄tū pl⁹ potes dare medicinā si videres periculū imineri. Des itaq̄ hāc ꝯcoc. in decia vel duodecia die. Ꝛ. polypodij q̄rcini boni ⁊ recētis ⁊ bñ rasi ⁊ mū dati cortice exterio⁊. ʒ. iiij. terāk bñ insik cū. ʒ. j. ſ. se. ke. ⁊ bulliāt cū. xv. piunis siccis ⁊ additis. ʒ. ij. mirabol. citrinoꝝ ū sero. mane colatura ꝓpinet:vel det hec decoc. optia ad hoc Ꝛ. ca. ve. epatice. añ. ℳ. j. vio. ʒ. j. piuna damasce. sicca. xxx. iaiube sebestē. añ. xxv. polypodij q̄rcini mūdati. ʒ. j. ſ. ordei mundi. ℙ. j. se. feni. antisi. añ. ʒ. j. oia pfecte coquāt ⁊ colētur: et additis tamaridoꝝ. ʒ. ij. pulpe cassiefi. ʒ. j. mirabolanoꝝ citrinoꝝ. ʒ. ſ. q̄ totā die taceāt ad serenū et additis. ʒ. j. zuccari vio. mane i aurora tepida exhibeak in potu. Uel det aq̄ reubarbari cū syrupo vio. ⁊ si in hyeme fuerit in autūno detur oximel. ſ. q̄ lliticū vel dyapiunis vel electuarū de succoro. q̄ si necesse fuerit sepe fiat:⁊ si in. xiiij. vel ēt in. xxiij. trāſeat egritudo. Et ēt si flux⁹ vētris vel san. vel vomitus supueneritet eger nō videak tibi in totū liberat⁹:ꝓpter hoc nō stes q̄n cū ꝓdictis decoc. ⁊ ekariis purges tm dūmō virt⁹ pati. sit fortis. ¶ Q̄ō si flegma extra vasa remāserit ꝓuocabis vomitū cū aq̄ se. ra. rapaꝝ vel rapistrarū attriplicis seu raphāi vel cū vomitiuo Nicolai scarpelle vel patriarche et silib⁹ in ca. de vomitu positis. ¶ Q̄ō si stupor supueneritt seu subeth fiāt fricatiōes. seu remedia i capīo ⁊ litargia dicta:vt sunt clysteria:emplkata:et hmōi in occipitio. facta fricatiōe prius fortiſ:sicut in capīo. ꝓdicto plene dixi. ¶ Dieta tenuis exhibeak si fluxus vsq̄ ad statū duranerit sicut est ptisana colata cū zuccaro ⁊ penidijs mica panis tervl' quater in aq̄ cū zuccaro ⁊ penidijs piuna damascena elixa scariola lactuca. cucurbita:portulaca. citrulli. ⁊ hmōi elixa cū agresta vel aceto parata denk. lac amig. farina ordei cū eo dē lacte parata ⁊ hmōi dentur. Q̄ō si infirmus fuerit valde debilis et virtus non sufficiat vsq̄ ad statū. detur succ⁹ parue pulle cū ordeo mundo decocte:vel ipa caro ipsius pulle in tantū decocta q̄ caro ab ossib⁹ separetur pyra grossa et matura et poma grossa dari possunt:etiā vue iudaice succus granatorum:et similia dari possunt.

Cura mediij. ¶ ℳedius ꝯo emitriteus eodē mō curak p oia sicut minor hoc excepto:q: in patiētib⁹ mediū emitriteū debem⁹ insistere quātū possum⁹ cū emplis:et aliis remediis ꝓuocātibus somnū in capīo de freneſi dictis. Cū isti patiētes medium facili fiāt frenetici. In minori debem⁹ fricatiōes ⁊ hmōi facere inhibere somnū. sicut dictū est:hic q̄ i cap. de litargia dicta sunt:cū de facili hmōi minor emitriteus i litargia convertatur. Uā in aliquo ꝑterq̄ in hoc nō differt cura minoris ⁊ mediij emitretei. Eodē enim modo. purgam⁹ ⁊ digerimus materiā:⁊ hmōi alia facimus in vno sicut in alio. Hec differt cura vnius et alterius nisi in duobus dictis.

Cura maioris ¶ ℳaior ꝯo emitrite⁹ icurabilis est:vt dixi. cū inuenimus patiētē inquātū possum⁹ ipz ꝓ desꝑato in curā recipiamus ⁊ inſisham⁹ cū ꝓdicta cura in ca. de minori emitriteo dicta. Itē purgemus pa. cum deco. sene:thimi:cuscute. epithimi viol. ca. ve. scolopendrie. añ. ℳ. ſ. viol. ʒ. j. piuna. xxx. olb⁹ decoctis addak colature cassiefi. tamaridoꝝ zuccari viol. dyapiuna. añ. ʒ. j. lapīd lazuli. ʒ. iij. reub. ʒ. iiij. mirabolanorū citrinoꝝ. ʒ. ſ. p nocte hec insimul taceāt:mane ꝯo colatura. ꝓpinet in potu et faciamus q̄ possum⁹: tñ semp hmōi pati. maiorem emitriteum pro desꝑato habeamus.

¶ De tertiana vera. Cap. xviij.

TErtiane eñ due sunt spēs:alia ſva. alia nō ſva ⁊ hec vī nota. Sī primo de ſva agēdū est. ſva tertiana fit ex colera rubea naturali pura:⁊ potī⁹ i iuuene colerico sicco ⁊ macilēto magis ītēſa:⁊ in estate ⁊ in calida regione ⁊ sicca. ⁊ dieta ēt calida si sicca:et multe colere gñatiua ꝓcedēte:⁊ talis tertiana iter acutas nolak q̄ tñ p. viij. prodos durat ē ſva:⁊ si trāsit. viij. prodos est nor. Habet igit ſva tertiana. xij. horas i ſommo laboze. xij. i leptopicijs ⁊. xxiiij. in ſva q̄ete. Urina talīū ruffa vl' subiruffa:p totū tenuis:⁊ q̄nq̄ crocea vl' aurea appet. ⁊ pa. de tertio i tertiū die infestak a tertia hora diei in ātea ꝓma cū ingēti rigore: ſz parū durat:postea sequtk calor magn⁹:pulsus magn⁹ et velox:sitis amaritudo oris:⁊ etiā vicerak os:dolor frōtis ⁊ tympoꝝ:et q̄nq̄ ꝓtinuus. i. vomit⁹ cōtinuus ⁊ coleric⁹ sequtk. Et nota q̄ cū vī. tertiana ſva vel q̄rtana ⁊ hmōi se. hz tot vel tot horas i laboze. Intelligik q̄ eas haberet adplus. aliq̄n eñ hmōi tertiana ſva nō affligit nisi p. iij. horas vel. x. vel min⁹ si materia fuerit pauca:⁊ sic de aliis. ¶ In ꝓncipio itaq̄ hmōi Cura. fe. det ad diuisionē materiet q̄libet mane. ʒ. j. ſ. syrupi violati vl' oxizacara cū aqua frigi. nisi fuerit cū hoc dolor pectoris vl' lateris. quia tūc miscem⁹ cū ꝓdicto syrupo tertiā partem. ʒ. penidiarū:⁊ damus cum tepida. Et si fuerit cuz hoc luxus ventris:vel vomitus admiscem⁹ predicto syrupo. ʒ. ſ. zuccari ros. antiq. vel dam⁹ syrupū ros. Si ꝯo vēter fuerit cōstipat⁹ damus syrupum viol. cuz tepida. vel oxizaccara: miscemus zuccarū vol. ⁊ damus. Post ꝯo tertiā vel quartā accessionē videlz in octauo vel decimo die si materia fuerit in stomacho. q̄ cognoscak p nauseā:vel vomitū: vel p alia signa supradicta ad hoc ꝓueniētia. educak materia ipa cuz vomitiuo patriache:vl' Nicolai:⁊ sikbus in cap. de vomitu dictis. vel in ipo feruore caloris aqua frigida in multa q̄ntitate exhibeak in potu. ⁊ digitis i oze imissis vomit⁹ ꝓuocet multi hoc solo curāt:videlicet cū materia ē in stomacho: q̄ faciat hmōi tertianā verā. Q̄ō si materia sit i intestinis q̄ cognoscak. q: dolor ⁊ tortio sunt circa ventrem:⁊ q̄nq̄ adest fluxus vētris:⁊ egritudo colerica. ⁊ tūc educak materia cū clysteris acutis:⁊ mordicatiuis supra⁹ dictis ptim:⁊ ptim etiā cū medicinis infertis dicēdis. Si ꝯo materia sit i epate vel lusikellis q̄ cognoscak per vrinam multū intēſam in colore:et etiā ad quādā spūsitudinē accēdētē ⁊ calor est valde acut⁹. Si ꝯo in spūalibus fuerit materia:tūc adest sitis ītēſa:⁊ p potū mitigari nō pōt. ¶ Jō q̄cūq̄ ꝓdictoꝝ locoꝝ fuerit materia. ſ. in intestinis epate:vel lusikellis:vel in spūritualib⁹ digeratur ſz doctrinā superius dictā. In. x. vl' xij. dieb⁹ purgek pa. cū ꝯcoc. isla. Ꝛ. ca. ve. epatice. scolopēdrie botaginis. añ. ℳ. ſ. floꝝ viol. floꝝ. botagis. añ. ʒ. j. ſ. cōtū. ʒ. ij. ordei mūdi. p. j. piuna. xxx. iuiube sebestē. añ. xxv. hec oia pfecte coquātur:⁊ colētur:⁊ colature addatur tamaridorū oximelī simplicis. añ. ʒ. j. zuccari ro. vio. añ. ʒ. ſ. dyabotagināti. ʒ. j. ſ. reubarbari triti:⁊ ponīt i succo scariole depurato p noctē. ʒ. tertiā aq̄ decoc. plātaginis. ʒ. ij. ℏ oia simī mixta per noctē simul taceāt ad serenū. mane ꝯo in potu dentur: qñ hac decoc. vtebat magr meus in tertianis veris:etiā ⁊ in causone:⁊ in olb⁹ egritudinib⁹ ex cholera factis. Utebat etiā syrupo laxatiuo ad hoc. Ꝛ. vio. ʒ. ij. piuna. l. taceāt ℏ p noctē in aqua feruēti. mane vero bul. ⁊ colenk:⁊ fiat syrup⁹ cum lib. j. ſ. zuccari in quo adde reubarbari puluerizati. ʒ. ij. aque ros. iiij. de hoc syrupo sumat pa. ʒ. iij. vel quatuor de quarto in quartū die in die quietis:⁊ hoc post tertiā vel quartā accessionē vel purgek solū cū decoc. mirabolanoꝝ citrinoꝝ:⁊ cū. ʒ. ij. zuccari in aqua cal. p noctē ponank: mane ꝯo exhibeatur colatura eoꝝ habenti stomachū frigidū cū ca. habenti ꝯo stomachū ca. cum fri. exhibeank. Et nota q̄ mirabolāi dati cū ca. facilit pluꝝ uriare. ⁊ min⁹ asellare: cum fri. vero dati cōtrariū faciunt. ¶ Q̄ō si pa. valde timorosus fuerit in accipiendo decoc. nec ꝓfuer⁹ talia sume- Ut infirre anteq̄ det ipsa medicina:seu decoc. p. v. vel. vj. dies fiat mus reboc emplm constrictiuū ⁊ stomachi confortatiuū:et stoma tineat cho appōak. Ꝛ. san. drag. masticis olibani gūmi arabi. ro. pharma añ. oia puluerizata cū succo menthe conficiant. Cuiꝰ inge- cham. dicinā dare voluerīs ligek summitas lacertorū brachioꝝ: et cruriū circa musculos:⁊ digiti manuum:⁊ pedum cū aliquib⁹ corrigijs subtilib⁹ seu chordis ligentur:et fiat frica-

tio extremitatū: ⁊ lauet sibi os cū aceto: vl agresta: vel succo arācie: vl limonū: vl pomo acetoso sine maloꝝnato acetoso: ⁊ nil de eo deglutiat. et ex succo alicuius ꝓdictoꝝ: vel aceto infundāt oculi. postꝫ autē biberit medicinā aspgat faciem eius cū aqua ro. vel aqua frigida ad quātitatē vn⁹ cyatti, precta supra eius faciē: ⁊ odoret panē assuz in aceto ⁊ succo menthe infusuz: aut pulegiū vel muscū. qđ melius est. ¶ Mō si abominatio venerit pa. et medicinā ejicere voluerit p os panē assuz in aceto infunde addito succo mēthe: vl ipsa mētha teratur: et spōgia marina vel lana succida intincta in hmōi lūe orificio stomachi sepe apponatur: et in ore ei⁹ salsaz teneat. ⁊ si vult paruz de ipsa trāsglutiat vt sapor medicine aboleat: deinde quiescat in lecto cal. nec dormiat nec etiā deābulando vadat nisi prius medicina mouere incipiat. Cūqꝫ medicina tam soluere ceperit vadat parū deambulando p domū passum post passū. ¶ Mō si ipsa medicina nō bñ soluerit: detur parū de reubarbaro pul. cū sero caprino: vel de elario de succo ro. vel dyaprunis: vl aliqđ tale cū tepida: vel cū frigida. vel cū aqua prunoꝝ. qđ melius est. ¶ Mō si ꝓpter frigiditatē aeris seu stomachi medicina non duceret sicut dz tunc panis calid⁹ sicut exit de furno p mediū scendat: ⁊ pāno lineo inuoluat. ⁊ stomacho apponatur vel locū cal. vino albo irrotatū in pannis inuolutū: simo olla lutea. vel vesica enea vino vel aq̄ plena inuoluta pānis: ⁊ filia ca. stomacho applicēt. ¶ Mō si vomitus superuenerit succurrat cū his que in cap. de vomitu restringēdo sunt dicta. ¶ Mō si medicina nimis duxerit terat arūgia: ⁊ cum cinere ofīciatur. et fiat ex eis emplīm: et supra vmbilicū ponat. Mittat pa. in bal. aque decoc. radicis filicis tapsi coꝝticis granatoꝝ. ⁊ hmōi sūpticoꝝ: ⁊ denk syrupi ⁊ electuaria cōstrictiua in ca. de fluxu vētris. ⁊ dissinteria dicta. ¶ Et nota q̄ si in tertiana fuerit dolor pectoris ꝓpterea foute: q̄ in spūalib⁹ materia ꝓtinet: vel alia quacunqꝫ de causa ab interioꝝ⁹ puenīte. nō dz dari medicina nisi prius ipse dolor sedet ⁊ recedat: ⁊ tunc oīa particularia considerari debent.

¶ Syrupus mirabilis ꝓtra tertianā. Ꝛ. succi plantaginis scariole et cycoree. aā. qūlibet ſtloꝝ succoꝝ depuret: et oēs insimul misceant ⁊ bulliāt. ⁊ addito zuccaro fiat syrup⁹ in quo addatur parū crystalli puluerizati ⁊ detur: q̄ miro mō vz et sitim extinguit et caloē repmit in ipso. ¶ Hora accessionis pedes ⁊ crura ponantur in aqua frigida decoc. mirthi: malue. viol. ⁊ siliū ⁊ frōꝝ ⁊ tympora supradicta aqua lauent. Postea in ipso calore et feruore intensissimo cū panno vetur tot⁹ cōburi. ⁊ sitit mirabiliter: detur sibi in potu vas eneū vel vitreū magnū plenū aqua frigidissima. ⁊ potet ad sacietatē. et crura ⁊ brachia et pedes suos in aqua ꝓdicta frida teneat deco. mirthi ⁊ cuz substantia. Postea predicta mēbra inungant oleo ros. et vio. prius tamē cū panno lineo subtili abstersa. et etiā in lecto ponat pa. hoc enim solo plures tertianarios curauit magister meus. Et hoc debet fieri post tertiā vel quartā accessionē. materia tā digesta. Syrupus etiā dyaquilon in potu detur pro sitī. et syrup⁹ superius scriptus: plilīū ablutū i ore teneat. Fiat etiā aer artificialr frigidus cū aspersione frigidaꝝ herbaꝝ et aquaꝝ et hutusmodi per cameram. Electuaria frigida et syrupi frigidi. et hmōi et alia frigida in capīo vt causone dicta denk. Pro insomnietate prouocetur somnus cū his que in ca. de freneti ponimus. ¶ Pro dolore renū vngant renes ex oleo vio. ro. agresta et lacte mulieris simul mixtis. Item fasciculum citrarū teneritmaꝝ murthi in aceto. decoqui faciat: quousq̄ miro mō hmōi dolorē tollit et hoc sepe fac. Aliud idē acetū agresta. fructus solatri: vermicularis. portulace cymbalarie. et hmōi frigidaruz herbaꝝ insimul misceant. et addito oleo viol. ⁊ ro. tepido fiat: et in h liquore pānus spōgia. vl lana succida infundat. ⁊ renib⁹ sepi⁹ applicēt. ¶ Pro ore ulcerato ꝓpe dentes. zuccarū. amidū. cū zuccaro viol. et aq̄ ro. insil distemperent. ⁊ et h ulcerata loca linātur. Aliū acetū decoctiōis mirthi: masticis: ⁊ rosaꝝ gargarizet. q̄ miro mō vz. Item aq̄ de floꝝ⁹ murthi p alēbicū abstracta. et gargarizata ad hoc mirabilr vz. Aliud expti⁹simū. vitella ouorum bulliāt diu in sartagine. ⁊ desup aspgat puluis penidiarū: zuccari et amidi. et ex hoc loc⁹ ulcerat⁹ seu pustula tuus sepe linitur. ¶ Pro tinnitu aurū succus semperuiue. coriandri. solatri vermicularis. hedere terrestris. vnūquodqꝫ p se. vel ora simul mixta cū pauco lacte mulieris. ⁊ aqua ros. auribus instilletur. q̄ dolorē tollit. Aliud ad idē per me expertū eligentur duo vel tria vel quatuor oua galline sic q̄ fiant dura. ⁊ albuminibus ipsoꝝ aqua extrahebatur exp⁹ imēdo ea fortiter cū petia lini subtili. ⁊ talis aqua cū oleo rosa. mixta tepida ac si in sole stetisset auribus infundatur. q̄ auribus nihil actu frigidū dz ꝓponi. ¶ Pro dolore ergo renū p ulceratione oris. ⁊ p tinnitu aurū: et hmōi si ea que dicta sunt hic nō sufficiāt. sunt remedia ad hoc cōueniēcia sicut in ꝓpijs capīs dictū est supius. ¶ Item nota q̄ in omni tertiana tā nota q̄s vera post tertiā vel quartā accessionē alumē. et trifolū. cuz triphera saracenica aū horā accessiōis tollit ipsam tertianā. ⁊ patiētem liberat. sm q̄ dicit Mag. petrus hispan⁹ senex in secretis suis. Item aliū optimū ad hoc post purgationē serrenk sandali albi. ⁊ rub. cū sera cū qua fiunt pectines. vel cū simili serra. ⁊ illa serratura cū succo vermicularis. vel sempuiue cū syrupo ro. vel viol. vel syrupo facto de herba ribes in potu dek. vel cū aliquo succo herbaꝝ frigidarū. ⁊ zuccaro in potu dek. Dicta eorū sit mica panis ter vel quater in aqua frigida lota. deinde cuz zuccaro. vl penidijs. lac amigdalaꝝ. ptisa. ordei. farina ordei. spelte cū ꝓdicto lacte cōdita. pruna damascena elixa. medulla citruli. ⁊ melo palestinus. vue iudaice granatoꝝ succus cruda herba acetosa vel elixa satis ē vtilis. scariola lactuce cicorea: spinachia: portulaca: cucu. hec oīa elixa: ⁊ cum lacte amigdal. ꝓdita ⁊ pauca agresta: vel aceto desup ifuso denk asparagi. et elixi optimi sunt. Abstineant a carnib⁹: ⁊ vino olno. Quia nō pura corpa ęgro magis ꝛc. vt ait ypo. apho. r. pricule scde. In die ho accessiōis: vl nullus cibus dek: vl dek cibus tenuissimus p q̄ꝫ vel saltē quatuor horas ante paroxism⁹: q̄ in paoxismis subtrahere opz ꝛc. vt ait ypo. apho. r. pricule hme. Nihil igit in tpo paroxismo dādū ē de cibo. ⁊ hoc intelligas nisi virt⁹ esset valde debilitata: ⁊ vltra modū dissolueret sicut accidere cōsueuit in colericis: i his eīm cū apparuerint accidētia virtutē dissoluētia ilico cibus est dādus. s. in paroxismo: ⁊ añ portionē etiā i statu ⁊ h vult Gal. in cōmēto sup regimine acutoꝝ: ⁊ in cōmēto aphorismi. ir. hme pricule. In accidētibus itaq̄ virtutē dissoluētibus ilico cibus est dādus: ⁊ hūc modū tenebat etiā magister⁹ in dietādo infirmos suos: dabit igit corpe debili existēte: ⁊ in hmōi febuicitātibus. et in alijs etiā febrib⁹ pultē vel tostā ouī vel ꝓdicta olera cū lacte amigdalarum ꝓdita apposito in eis p cōdimēto frusto vno integro arungie recentis. Cuz ho tā pa. cōualuerit vtak cōfortatiuis: ⁊ restauratiuis sicut est rosata nouella: dyamargariton: triasandali: dyarodō abbatis: electuariū ad restaurationē hūditatū ⁊ similia in ca. de ethica dicta denk. ¶ Syrup⁹ cōfortatiu⁹: ⁊ restauratiu⁹ substātialis hūditatis. Ꝛ. succi borraginis. li. iiij. floꝝ rosmarini. floꝝ borraginis. se. bōbacis berberis. endiuie sandalo. al. ⁊ ru. capreolo cū virtis seminis papaueris al. olum. aā. ʒ. vnius tertiā se. basilicontis. ʒ. q̄rtis oīa h terāk: ⁊ in succo borraginis ꝓdicto bulliāt vsq̄ ad tertie pris cōsumptionem. ⁊ addito zuccarro fiat syrupus. ⁊ in fine decoc. adde ambre et musci. aā. ℈. i. ⁊ vtak quotidie: qm cōfortat spūs: ⁊ restaurat miro mō. Item ltestina porcellorū: vl hedoꝝ bene ꝓparata ⁊ data gallina etiā. vl pdix q̄ est melior decoq̄t in pasta in furno inuolura cū zirbo: vt sua bona humiditas reseruet ⁊ parum de maiorana: vel basilicone cuz pul. cynamomi spice vel galāge ibi appositis dek: qm miro mō restaurat. ¶ Ad tollēdū paroxismū tertiane: accipe foliorū vitice: foliorū salicis vitis. aā. Mi. i. terank et cuz fortī aceto cōficiank: ⁊ circūcirca pulsus brachioꝝ inuoluank p duas horas añ accessionē: ⁊ fiāt circa pulsus ꝓbant in domino petro ca. Experimentū magi. met alleuians valdeet qm̄ꝫ diminuens et tollēs totalr paroxismū sic q̄ amplius pati. nō ledat. Ꝛ. orizacara. ʒ. i. ℈. succi cycoree depurati. ʒ. ij. aque. ʒ. ij. oīa denk in potu. Item os de corde cerui puluerizatū: ⁊ datū in potu est mirabile ⁊ ꝓbatū. ¶ Et digesta materia electuariū de succo ros. vl dyaprunis unus dat⁹ multū confert. Item trifera saracenica ad quātitatē. ʒ. ℈. data cuz. ʒ. ℈. syrupi rosa. ⁊ aqua frigida data in mane in die quietis: vel in duplici tertiana in die minoris accessiōis mirabiliter diminuit ⁊ tollit q̄ꝫ terciānā. ¶ Syrup⁹ laxatiu⁹ cōpetēs i tertiana feruida materia iā digesta: ⁊ i acutis: ⁊ in calore epatis

Simedicina nō bñ soluerit.

Simedicina nimis soluerit.

Ad sedādam exacerbationē

Ad dolorem renum.

Ad vlceratiōem oris.

Ad tinnitū aurū.

Dicta.

Ad ꝓhibēdū paroxismū

Syrup⁹ cōfortatiu⁹ ⁊ restauratiuus.

Ad tollēdū paroxismū

epatio ℔ ma. Tadeñ. ℞. viol. ca. ve. berberis. añ. ℥. iiij. puna damascēa. xxx. mūne. ℥. ij. mirabolanoꝝ. citrinoꝝ. ℥. j. reubar. ℥. ℈. radicis plātaginis. ℥. ij. graminis pētaphilo. añ. ℥. ij. terāt: et stēt in aq̄ per diē ⁊ noctē. deinde coquātur ad medietatē. ⁊ fiat syrupus cū zuccaro. da de eo ℥. ij. vel. iij. cum aq̄ tepida. ¶ Expimētū cōtra tertianā. ℥. ℧. dñi pape medietet pbi. digesta materia da. ℥. j. centauree minoris mense maij colecte: vl' saltē ipsa herbe cū. ℥. ij. syrupi ro. vl' viol. vl' cū. ℥ j. triphere saracenice cū aqua frigida. pbatū est. Itez fiat emplm. ℞. cimini armoniaci mastices. añ. terank. et cuz muscillagine psilij distēperentur: ⁊ pone sup venas pulsatiles manuum: et pedum per horam vnam ante accessionē. Et hec de cura vere tertiane sufficiant.

¶ De tertiana nota. Cap. xix

Videamus nunc de tertiana nota seu nō vera. Nota igit tertiana seu nō ℞a est illa i qua omnia accidēta supascripta: vel plura cōueniunt. Nam differt nota a ℞a in ℏ ez q: pa. notā infestari dz de tertio in tertiū in vesptinis: et serotinis. Primo rigore maiore ḡ in ℞a tertiana: et calor sequitur non tam magnus: pulsus tardior est in hac ḡ in ℞a vna minus incensa est ḡ in ℞a. Variat' ēm vna ℈m diuersitatē humoꝝ cōplexionū: et temporū. Itē differt nota a vera in hoc: q: tertiana ℞a in. vij. periodis longissima iudicatur: vt ait ypoc. apho. lix. quarte particule. Unde tertiana ℞a nunq̄ transit septimū periodū ⁊ si vlterī' extēdat nō est ℞a sed nota. Itē tertiana nota q̄q̄ in estate fiat sepe in iuuene: et colerico nō fit: sed magis in sene. ⁊ si forte in colerico fiat fit in hyeme vl' autūno. Tertiana vera vt dictum est fit solū cū cholera ru. peccat. In nota vero q̄liz cholera citrina peccat: ⁊ q̄liz vitellina. Vna igit subcitrina: ⁊ in substātia citrine cholere remissa ad tenuitatē magis accedēs ḡ ad spissitudinē tertianā notā de cholera vitellina ostendit. Uā adest stōachi nimia repletio capitis grauedo fastidiū. et pa. ℈dicto mō dz infestari. Quando vero peccat cholera citrina: vrina apparet citrina ⁊ in citrino colore remissa tenuis mediocriter. magis tamē ad tenuitatē ḡ spissitudinē accedens tertianā notā de cholera citrina ostēdit esse: et predicta synthomata debēt esse. Cholera vero erugiosa: ⁊ cholera praasina nō colligunt ad putredinē ꝓpter facilitatem: ⁊ furiosit atē mot': ⁊ ideo nō inducunt se. nec vnā immutāt: vt ait. Ysaac in lib. se. ¶ Curetur itaq̄ tertiana nota de cholera citrina: vel vitellina hoc mō. dek pa. ℥. ℈. syrupi acetosi de radicib' cōib' facti ℈iz mane cū aqua tepida decoctionis. se. anisi: feniculi scariole: ⁊ mastices: et hoc fiat vsq̄ ad decimū vel vndecimū diē: et tūc purgetur cū hyera pigra. Gal. ℥. j. vel cū bñdicta aut cū decoctione ista. ℞. polypodij q̄rcini optimi: et viridis bñ rasi: ⁊ abluti. ℥. iij. se. feni. ℥. i. hec duo insimul cōterank: et admisceant cū radice se. petro. apij. asparagi: bruscī. añ. ℳ. se. viol. ℥. j. puna. xxx. numero agari. ℥. q̄rtis. turbith: esule. añ. ℥. tertiā. hec ola optīe decoquātur i quinq̄ lib. aque quousq̄ ad vnā redeāt deinde colenk: et colature adde pulpe cassiefi. tamarindi. añ. ℥. j. ℈. mirabolanoꝝ. citrinoꝝ. et kebu. añ. ℥. j. reubarbari. ℥. quartam zuccari vio. et ro. añ. ℥. j. si est aliqua opilatio i epate ꝓdictū reubarbaꝝ terak: et in succo enditie per noctē iaceat deinde in decoctiōe ꝓdicta ponak. ⁊ in matutinis tepida exhibeak. Uō si ꝓdicta cholera vitellina vel citrina i stomacho fuerit puocetur vomitus ℈m doctrinā superius scriptaz in ca. de vomitu. Si dentur. ℥. ij. de se. mirrhi trito: ⁊ distēperato cum orimelle. et aqua calida in potu vomitū prouocat q̄ in quodā sene qui lōgo tpe passus fuit tertianā notā ꝓbauit: et postea dedi sibi. et vomitū ꝓuocauit. postea dedi sibi hyerepigre Gal. ℥. j. cū tepida: et purgat' est optime: et cōualuit. ¶ Uō si post purgationē ampli' iuaderet se. accessio añ horā accessiōis dek aur. alexādrina: vel rubea cuz cala. ¶ Si estate fuerit dietek vt in vera tertiana: et alia remedia ibi dicta fiāt ℈m q̄ ops. Si in hyeme aut tpe frigido et in sene: vel puero denk pulli: hedi: pdices: phasiani. sentculum boragō: et similia. Et nota q̄ si dolor in pectore siue in spiritualib' fuerit semp debem' obseruare illud q̄ supius dictū est. ſ. q̄ infirmo de penidijs: ⁊ dragagato semper apponam' aliq̄d et ēt q̄ nō purgem' pa. donec. dolor quieuerit et cetera ibi dicta obseruari debent. ¶ Expert' suz in tertiana vera: et in quotidiana post. xiiij. diem digesta materia: et purgata p vnā horā: vel duas ante principiū paroxismi dare. ℥. ij. rubee trociscate et. ℥. j. cum vino decoc. rute: et abro tant: et salute: q: tollit se. in breui.

Cura.

Erpti.

¶ De duplici tertiana. Cap. xx.

Duplex tertiana fit de cholera i diuersis locis putrefacta: ⁊ i diuersis horis affligit infirm' quotidie vna die grauī': altera ℞o leuī'. adest calor magn'. ⁊ feruēs. pulsus velox: ⁊ acut': dolor capitis intēsus. vomit' coleric'. ois amaritudo. abominatio. rigor paru'. ita q̄ deficiēte vna accessiōe cū sudore. alia accessio ilurgit q̄liz. Unde q̄dā existimāt hāc se. esse q̄tidianā vel cōtinuā. sed cōtinua rigore. ⁊ sudore cognoscitur. Sed quādoq̄ accessio durat per. xij. horas vt quotidiana: sed in puo rigore. et acuto calore. et colerico vomitu discrepat q̄tidiana. Urina in hac feb. appet ru. vel subru. vel crocea in substātia per totū tenuis in principio. vel mediocriter spissa in statu. vel declinatiōe superius obumbriata. ⁊ nō liuēs.

¶ Curek duplex tertiana per omnia sicut tertiana vera curatur. excepto q̄ in hac debet fieri minutio in secundo vel tertio die de vena mediana. detur syrup' rosa. cum frigida. Utantur eadē dieta eodēq̄z regimine. et eodē mō purgatione: ⁊ in omnibus his que in curatione tertiane dicta sunt.

¶ De tertiana continua. Cap. xxj.

Tertiana cōtinua fit et cholera putrefacta in vasis affligit per. xxiiij. horas i summo labore ⁊ p. xxiij. horas in falsa quiete. differt autē a causon: q: materia causonidis est in locis vicinis cordi. materia vero huius est in locis remotis a corde. ideo q̄z synthomata q̄ in causione emergūt. eadē igit signa intra q̄z ipsarū apparēt: ℏ differunt in quantitate malitie. vtraq̄z enim fit sine rigore. ⁊ vtraq̄z istaꝝ vno die affligit magis q̄z alio. tertiana itaq̄ ꝓtinua eodē mō dz curari sicut causon ℏ excepto: q̄ in tertiana minus frigidis expedit vti et minus tenui ꝺicta q̄z in causonide. Utatur eodē regimie: ⁊ eadem purgatione in ca. ℈dicto dicta. exceptis his dictis nunc.

¶ De quotidiana ℞a. De flegmate naturali. Cap. xxij.

Quotidiana alia cōtinua: alia iterpolata. alia vera: alia nota. Et p̄mo de vera. et interpolata dicamus. Quotidiana vera ō flegmate naturali ℏz fieri vtplurimū in hyeme: ⁊ tpe frigido in senib' ⁊ mulierib' flegmaticis. Cū ēm ipm flegma naturale putrescit extra vasa: ⁊ nō colligit ad apostema facit quotidianaz interpolatā q̄ incipit affligere in tertia hora noctis. Primo rigore: deide calore. ⁊ ℏz. xij. horas ad plus in labore: et fer de falsa quiete. ſ. in declinatione. ⁊ fer in vera quite. Urina apparet subcitrina: vel pallida ⁊ p totū spissa adest indigestio vētris. ⁊ lateris extensio: capitis grauedo: pigricies ad sensum: ⁊ ad motum: somnolentia: oris insipiditas sputi et salituarū abundātia. Signa.

¶ Curek hmōi se. hoc mō omni mane sumat. ℥. j. optimellis de radicib' cū aqua tepida. vel syrupū acetosum de radicib' feniculi. petro. apij. asparagi. bruscī: ⁊ radice lupuloꝝ. digesta materia q̄ fiet in. x. vel. xij. diebus ad pl' purget cū syrupo laxatiuo magistri mei i quotidiana vera optimo q̄ sic fit. ℞. polypodij quercini. ℥. iij. videlicet viridis ⁊ bene mūdati. ⁊ triti cū. ℥. j. se. feniculi. turbith boni. ⁊ gūmosi. esule agarici. añ. ℥. iij. puna sicca. xxv. predicta terēda terank. ⁊ ola per noctē in aqua cala taceāt mane ℞o quousq̄ tñ tertia pars remaneat bullitāt: ⁊ addito zuccaro fiat syrup' de quo detur añ horā accessionis digesta materia. ℥. ij. vel. iij. cū calida. ¶ Uel purgetur cuz decoctione ista. ℞. ca. ve. epatice: scolopendrie. adiantos. polytrici. q̄ corice radicis aspagi. bruscī. petro. fen. añ. ℥. ℈. agari. hermo. añ. ℥. iij. polipodij. quercini cōtriti cū pauco se. feniculi. añ. ℥. j. ℈. maratri. ℥. iij. hec ola per noctē iaceant in lib. iij. aque mane vero bulliant quousq̄ ad vnā redeant. colenk. ⁊ colature addatur pulpe cassiefi. triphere saracenice zuccari ro. ⁊ zuccari vio. añ. ℥. j. mirabolanoꝝ. Rebuloꝝ. ℥. i. ℈. plus vel minus ℏz q̄ magis. vel minus vis purgare. ¶ Uel purgek cū bñdicta laxatiua. vel cū cartatico. vl' cū blaca. vel cū ortimelle squillitico. vel cum clareto laxatiuo. q̄ sic fit. ℞. lib. Cura. Claret' laxatiu'

ipolypodij q̄rcini ſiccis. ⁊ boni:et cū .5.ij.ſe.ſe.terank: ⁊ bulliāt in lib.ij. vini boni q̄ſq; ſtertia p̄ minuak: poſtea colaſ ipſ vinū ⁊ adde.3.iij.melius vl zuccari.cyna.foliſ ſpice. cardamōi tuſtū gariot. ⁊ terank ſpēs iſte:⁊ i p̄dicto vio ponāt: ⁊ colenk p ſaſſiā vl laccullū: ⁊ dek in potu.li.j.q; bñ purgat. ⁊ Magr meus cū hmōi clareto purgabat delicatos:⁊ ſpāliter gallicos q; mirabilr abhorrēt ſumere medicias:⁊ ipſe loco medicie dabat hmōi claretū cū quo optie purgabank ⁊ libēter ipm ſūebāt. ¶ Itē purgabat q̄ſdā cū tragea quadā ſua laxatiua. q̄ ſic fit. R. turbith boni gūmoſi.3.i. folicu-
Tragea ſ = ti- a
loz ſene:eſule hermodactyloz:polypodō. añ.ℨ.maſticis ſe. fe.⁊ aniſi.añ.3.q̄rtis.terank ⁊ ola cribellent ⁊ addak zuccari ad p̄dus omniū doſis eſt.3.ℨ.⁊ in qualibet doſi adde gra. v.dyagridij in pomo coctiq; mirabilr valet ꝑtra excceſſum flegmatis:et artheticis mirabilr vz ſi vtank bis in hebdā. vl ſi vis potes purgare cū pul.petro.ē.in paſſiōib⁹ ſcripto. Q3 ſi poſt purgationē pa.ſtōq; ſuū adhuc ſentiat repletuz ſoie ꝓuocet vomit⁹ cū his q̄ in ca.de vomitu ꝓuocādo ſcripta ſūt. ¶ Poſt purgationē vl vomitū ſi adhuc febris duProhibentia paroxiſmum. rauerit añ horam acceſſiōis dek mitridat vl aurea alexādrina vl adrianū ⁊ ſiſſa cū caſa.⁊ inūgāt renes cū aragō cum marciatū:agrippa.oleo laurio pulegio.⁊ ſiſſib⁹.balneū et q̄ i ca.q̄rtane dicturꝰ ſuz corpe mūdificato añq; frigꝰ eū inuadat:ſtret:⁊ ibi aliqs ō dictis optatis ſuſcipiat. ¶ Denk ſibi
Dicta. claria ꝑfortatiua.ſicut ſūt dyamargaritō.dyacalamētū dyā thos ⁊ ſiſſa. Cōedat carnes edinas phaſianos.p̄dices.ſturnos miores auces ⁊ h̄ dico poſtq; egritu. iā.xiij.die trāſiuerit:⁊ virtꝰ valde debilitata fuerit alioq̄n ſi ꝓtus fuerit fortis ⁊ ſufficiēs vſq; ad ſtatū ⁊ declinationē egritudinis cōedat ſolū farinaz ordei cū lacte amigdalaz cōditā. amigdalatū colaturā turſuris feni.⁊ boraginis cū eodē lacte ꝑditā pira ⁊ poma groſſa aſſata q̄ſq; aquā in q̄ coquatur radix feniculi mixtā bibāt cū zucca. Cū ℨo i ꝓualeſcētia fuerit vl cū egritudo nimis ꝓtendit ⁊ virtꝰ incipit debilitari debemus dare predictas carnes aures ⁊ pedes predictoz cum feniculo et boragine coquinatas:oua ſorbilia et ſimilia demus ēt vinum album et ſubtile cū predicta aqua limphatū bibāt.

¶ De quotidiana nota:et primo de ea que fit ex flegmate ſalſo. Cap.xxiij.

QUotidiana nota fit diuerſis modis q̄ſq; ex ſtate dulci: q̄ſq; ex ſtate ſalſo:et q̄ſq; ex ſtate acetoſo. De ſtate ℨo ſalſo ſepiꝰ hz fieri:et ſit quotidiana nota in eſtate q̄ſq; in autūno:q̄ſq; in vere. Uñ in q̄libz
Signa. tpe anni pōt ſupuenire. ¶ Signa igit quotidiane nota de flegmate ſalſo facte ſunt iſta. Urina ruffa vel ſubruffa mediocriter tenuis in p̄ncipio vel mediocriter ſpiſſa in ſtatu ⁊ in declinatiōe.⁊ nō liuēs appet adeſt oris ſalſedo digeſtionis corruptio capitis dolor pruritꝰ p corpus vniuerſum: et q̄ſq; ſcabies:⁊ marie adeſt pruritus in inferioribꝰ ptib⁹ corpis circa nodos et ſūcturas. Pa.in nona hora diei in antea incipit affligi.p.io rigore:deide lēto caloꝛe. et marie vſq; ad mediā noctē affligit. ¶ Curet in hūc modū:ſumat ol
Cura. mane.ℨ.j.ſyrupi acetoſi cōpoſiti de radicib⁹ facti cū calida in quo miſceak.ℨ.j.zucca.roſati noui poſt ℨo q̄ntā vel ſextā acceſſionē materia iā digeſta:ꝓuocet vomit⁹ cū aliquo de p̄dictis vomitib⁹ in cap̄.de vomitu dictis. ¶ Q3 ſi nō fuerit facilis ad vomēdū cū oximel.catartico vl bñdicta laxatiua purget:vel cū ℨco.iſta. R. polypodij.3.ij.agari.3.ℨ.epithimi vio.añ.3.j.ſe.ſe.⁊ aniſi:añ.ℨ.j.ℨ.terank hec ola et bulliāt cū trib⁹ lib.aq̄ quouſq; ad vnā redeāt colētur ⁊ in colatura ponank.3.ij.mirabolanoz citri.⁊.3.ij.ℨ.zuccari:et ſic p noctē iaceant inſūl:in mane ℨo colatura ꝓpinet vel cū iſta decoctiōe alia purgare poteris ad hoc optia.cū qua magiſter meus hmōi febricitates purgabat. R. ſcariole. ſcolopē dric:boraginis.c.veñ.añ. M.j.radicis petro.apij.añ.3.j.florum violarū et boragi.añ.3.ℨ.ordei mundi.pu.j.ꝓuna.xxv. coquantur omnia et bull.cum tribus lib. aque quouſq; ad vnā redeāt:et colature addantur pulpe colloquintide caſſie fiſ.añ.3.ij.zuccari viol.triphere ſaracenice.ana.3.j.zuccari. ro.ℨ.ℨ.reub.3.iij.pulpe mirabolanoꝝ:citri. kebu.ana.3.ℨ. Q3 ſi poſt purgationē infirmus non perfecte curatus fuerit et remanſerit aliquid de tipo ante horā acceſſionis detur muſa enea et mitridatū adrianū:eſdra vel aure.alexandrina:et ſimilia.q; mirabiliter valent:dietēt vt in capite de tertiana nota dictum eſt.

¶ De quotidiana q̄ſit ex flegmate dulci. Cap.xxiiij.

FLegma dulce q̄ſq; corrūpit: ⁊ facit quotidianā:q̄ ſimiliter nota eſt ſicut Signa. p̄dicta. In hac eſt ſe. apparet vrina ruffa:vel ſubruffa:in ſubā p totū ſpiſſa ſicut i colore ſanguinis obūbrata parū ſuperius. Circa mediaz noctē incipit affligere iter horas flegmatis:⁊ ſanguis lēto caloꝛe tipū nō dz habere:q; materia nō ē ita frigida ⁊ hūda vt frigus iducat.nec ita ca.⁊ ſicca vt rigoꝛē inducat:nec ita frigida ⁊ ſicca vt horripilationē iducat:adeſt oris dulcedo:digeſtiōis corruptio.⁊ ciboꝛ ſumptoꝛ putrida et fumoſa eructatio tanq̄ ex ouoꝛ putridoꝝ comeſtione fetoꝛ nimius egeſtionū:grauedo capitis:ſputi ⁊ ſaliuarū abūdantia dulcis. ¶ Curetur ſic omni mane ſumat oximel. vl ſyrupum acetoſum de radicib⁹ cū aqua decoc. primoꝛ ⁊ maratri. Farina ordei lac amigdalarū:borago cū lacte amig.cocta:aſparagi.eltri.lactuce.cycoree.eltrate mica panis lota ⁊ hmōi exhibeantur. Cū ℨo materia fuerit ad expulſionez parata:quod ſit in.xxiiij.die vel infra:dek hec decoctio. R. ca. ve. ſcolopēdrie cycoree ceterac. politrici. ana. M.ſ. radicis feniculi. petroſili. aſparagi. bruſci. ana. M.ℨ. agari.3.ſe. cuſcute.3.ij. radicis blete.3.ſ. viol. florum boraginis. añ.3.ℨ. pruna damaſce. xxv. omnia in aqua bullitā vt ſupra dictum eſt. et colature addank pulpe caſſieſi. 3.ij. tritere ſaracenice zuccari viol. roſ. māne. añ.3.ſ. mirabolanoꝝ kebu. citri. cum vj. amigdalis dulcibus. 3.ij. Q3 ſi poſt purgationē aliquid de tepido remāſerit dentur alique optiate ante acceſſionez vt aurea eſdra adrianum. et ſimilia.

¶ De quotidiana de flegmate acetoſo. Cap.xxv.

COmitaq; contingit flegma acetoſum putrefieri:et quotidianū notam in eo accendit:tunc eius vrina apparet in Signa. principio mediocriter tenuis:vel mediocriter ſpiſſa:cū appropinquat ad digeſtionē:⁊ eſt i colore glauca lactea vel alba:parū i colore hmōi intēſa. H eſt ſe. i ſero incipit affligere inter horas flegmatis: ⁊ melācholie. Primo horripilatiōe cū lēto caloꝛe. Fla eſt acetoſum ꝓpter pietatē hz cū melācholia:et ideo inducit horripilationez. Adeſt oris acetoſitas. capitis grauedo:idigeſtio vētris cō ſtipatio ven. ⁊ lateris inflati. Facies in ꝓtariū mutat colorē:q; palidior ſit q̄ a natura eſſet. ꝓmutatio eſt mali coloris nō ſit ob aliud niſi ꝓpter malā digeſtionē: et neceſſario ſequit malus color. Uñ cū dico iſte vel ille eſt male colorat⁹ neceſſario ſequit q; male digerit. Cū itaq; in flegmate acetoſo exceſſiue ſupabūdante due q̄litates peccēt p̄ncipalr. ſ. frigiditas:⁊ ſiccitas digeſtiōi ꝓtradicētes:nō eſt mirū ſi coCura. lore in ꝓtariū ꝓmutēt. ¶ In hac ergo feb. p̄mo ordinek die tā nō nimis tenuis:groſſior tñ i hyeme q̄ in eſtate. Farinā ordei cū lacte amigd. cōditā ſpinachiā:boraginē lactucas: ⁊ hmōi cū p̄dicto lacte ꝑditas:aſpagos eltros pullā puā p dicē ⁊ miores aues cōedāt. Utinū ſubtile clarū:⁊ bñ lympha tū bibāt. Sumāt q̄libet mane. ℨ.j.ℨ. hui⁹ ſyrupi cū caſa. R. radicis aſpagi:apij bruſci:petro. feni. añ. M.j. corticū radicū interioꝝ ſambuci ⁊ ebuli. añ.3.iij. ordei mūdi. pug.j. bulliāt pfecte ⁊ addito melle diſpumato al.⁊ zuccaro. ana. fiat ſyrupus de q̄ oī mane dek ad q̄ntatē p̄dictaz q̄ſq; materia ſit digeſta. Ul digerak materia cū oximelle ſq̄llitico cū ſyrupo acetoſo de radicib⁹: vl oximelle facto de radice raphani in viris:in mulieribꝰ ℨo dek q̄libet mane mel cū aq̄ decoc. radicis feniculi:digeſta materia.q̄ cognoſcit p anticipationē acceſſiōis:vel p vinā mediocriter ſpiſſam purget cū pacū deco. iſta. R. ſene thymi epithimi:cuſcute. añ.3.ℨ. radicis blete:aſpagi:bruſci:fen. añ.3.j. hec ola i trib⁹ lib. aq̄ bulliāt quouſq; ad vnā redeāt:⁊ addank colature pulpe caſſieſi. et māne.3.j.ℨ. triphere ſaracenice.3.j.ℨ. zuccari. vio.⁊ roſ. añ.ℨ. ℨ. mirabolanoꝝ idoꝝ:emblicoꝝ:⁊ kebuloꝝ cū.viij. amigd. dulcib⁹ cōtritoꝝ. añ.3.j. hec ola p noctē inſimul ſtent mane ℨo colenk:⁊ colature ad vnꝰ gobeleti q̄ntitatē patiēti det in potu. Et ſi medicinā abhorrere videak fiat ad hoc emplm ſupra ſtomachū ⁊ cetera in cap.de ℨa tertiana dicta. Q3 ſi conſtipatꝰ fuerit etꝰ vēter ſuppoſitoriū aliquod vel clyſtere fiat. Utak etiā balneo añ cibum in mane in quo poſite ſint roſe:⁊

rose:et flores camōille. Et cum erit fumat aliquod de predictis opiatis.et inūgant renes talīū.ꝛ spina dorsi ex oleo laurino camomillino:et similibus cum butiro mirtis:et ℔ post bal.ꝛ hmōi inunctiōes:et datio alicui⁹ opiate fieri debet post purgationem:autē enim q̄ euacuatio fiat siue purgatio per naturā siue medicina non competunt p̄dicta.

¶ De quotidiana de flegmate vitreo. Cap.xxvi.

Signa. QUando flegma vitreū inducit q̄tidianā q̄ sit nota ē:sicut ꝛ p̄dicte:tunc vna talīū i p̄ncipio morbi appet alba glauca:vl̄ alba cū gleba.hu.appente l ea.vñ i tpo dōto statio vitrei vel cū fe.vl̄ ēt sine fe.vina appet spissa ꝛ globosa.Cū ꝯ tā appropiquat digō q̄die de die in diē attenuat vsa. Sta.etcīn vitreū i p̄ncipio sue dissolutiōis caloꝛe exīte debili dissoluit in q̄dā frustula:vñ reddit vinā discoloratā:et spissaꝫ. In fine ꝯ sue dissolutiōis caloꝛe in eo agēte fortis⁹ tāq̄ i mām subiectā i subtiles:ꝛ aq̄sas partes dissoluit siue resoluit:q̄ vie admirte reddūt ipaꝫ tenuā et multā.Cuius sīe videre possum⁹ in mine q̄ si soli exponat i p̄ncipio resoluit in grossas ptes.caloꝛe ꝯ solis in eā fort⁹ agēte in fine resoluit in ptes subtiles:et hec sinthomata sunt in hac fe. Post tertiā horā noctis icipit inuadere. Prio adest typ⁹: deide seqūtur caloꝛ lent⁹. adest maxia extremitatū frigdas:ꝛ sentit circa loca i q̄b⁹ mā ꝓtinet:ꝛ ēt ibi sētit tāta friditas ac si ibi eēt frustū glacieī maxiuꝫ vbi mā ꝓtinctur:qō nimis onerat pa. adest maxia indigon:ꝛ q̄nq̄ p vomitū:ꝛ q̄nq̄ secessuꝫ qōdā modicū i modū glacie vl̄ vitri emittūt. nimi⁹ adest intestinoꝝ dolor:ꝛ corrosio. Vñ q̄n Sa.hmōi pas.pateretur inq̄t videbātur intestina q̄si in eo quodāmō terebello pforari:ideꝫ clysterizat⁹ sum ex melle calo ꝛ emisi flā q̄le. Catagorat vitreū appellauit. ¶ Curet hec fe.sic:nō nimis tenuis dieta inūgat.Carnes plinas:ꝛ mioꝝ auīū pdicū sturnoꝝ silanoꝝ:ꝛ hmōi sicca et cōedāt olera p̄dicta.Vinū odoriferū ꝛ claꝝ cū aqua deco.radicis fe.ꝛ se. et⁹ bibāt a p̄ncipio q̄lz mane sumāt ℥.j.℈.ormellis ꝑditi de radicib⁹ raphani vel ormellis sq̄llitici:qō sic fit. Accipe sq̄llā.ꝛ mūdet:ꝛ frustati incudat:ꝛ in aceto dimittat p duos dies cū. ℳ.iij. de radice.fe.apij:aspagi.ꝛ petro.deinde bullīāt p̄dicte radices cū aceto:ꝛ p̄dicta sq̄lla:ꝛ addat eis.se.fe.petro.apij.anisi ꝛ aspagi.añ. ℥.iij.ꝛ coquant pfecte quousq̄ tertia ꝑs remaneat deinde colētur ꝛ colature addat tātūdē mellis dispumati:ꝛ pfecte coquāt:istud est ē ormel sq̄llaticū:ꝛ ꝓpositū qō valde cōpetit in his feb.Digesta materia qō cognoscit p vine attenuationē sicut supius dictū ē:ꝛ antipationē accessiōis purget pa cū hieralogodiō.vl̄ būdicta laratiua cū aq̄ mediant corticis radicis sambuci.ebuli ꝛ interioꝝ colloquintide.Et nota q̄ ista decoc.est expertissima in erraticis febrib⁹ vel purgetur cū decoctiōe aliq̄ de supradictis.Si ꝯ doloꝛ fuerit in oꝛe stomachi puocetur vomitus cū aliq̄ de vomitiuis in p̄dicto ca.dictis. si vero in intestinis cōtineatur mā fiāt clysteria acuta sicut est istō. Ꝛ.mal. mercurialis senationum paritarie vtrice vio.rāce vi.radi.sambuci.ebul.añ. m.j.cātabri pugillū.i.addātur triphere saracenice.℥.ij.mellis ꝛ olei.añ.℥.j.℈.salis puluerizati vel vsti.℥.j. Et si in ipsa decoc.addatur cucu.agrestis:ꝛ maliterre:ꝛ paꝝ de turbith agarico colloquintida esula:ꝛ hermodactilis :ꝛ vtaꝫ magis acutū et magis forte clystere fiet sepe. Si doloꝛ ē in aliquo mēbro.ꝛ frigiditas inūgat mēbū istud vnguēto auren aragon:marciatō:oleo laurino:pulegino camomillino:ꝛ similib⁹. Cataplasmet loc⁹ cū paritaria origano calefactis in simul. Cū se.recessit det dyacalamētū:dyamargariton: vel dyaciminū cū vino decoc.pulegij:ꝛ origani. Bal.etiā qō in cura quartane vere dicā satis est vtile in hac fe.post corpis mūdificationem. Et nota q̄ in flegmate vitreo siue cū feb. siue sine feb.semp debet apparere vina discoloꝛata ꝓpter frigiditatis vehementem excessum.

¶ De febre quartana vera. Cap.xxvii.

Signa. FEbriū q̄rtana.alia ꝑa:alia nō ꝑa:ꝛ nota ꝑi. Vera q̄rtana fit.ō melācholia naturali cū putrefit. Et fit magis in autūno sene:ꝛ melācholico p.xxiiij.horas affligit.ꝛ p.xliij.interpolat magnus tremoꝛ cū frigoꝛe fit i p̄ncipio accessiōis:vt ossa cōfrāgi:ꝛ distingui videātur.sequit caloꝛ leuis:ꝛ nō nimis acutus:ꝛ magis durat in tertia accessione. Pulsus in p̄ncipio paruus.et tardus:ꝛ occultus adest:deinde vero magnus ꝛ plen⁹. Urina in p̄ncipio pallida:et tenuis per totū: deide citrinescit.ꝛ fit citrina.et tenuis per totū. In fine ꝯ resolutionis ipsius quartane quandoq̄ emittitur vina nigra et spissa.et ℔ bonū si in bona quātitate emittit: q̄ tunc signū est q̄ materia faciēs quartanā per vinā purgatur. Et si ēt durities splenis in quartana vera cōsueuit esse. ¶ Curetur quartana hoc mō.primo subtrahātur oia cibaria grossum viscosuꝫ humoꝛē.ꝛ melācholicū generātia sicut sunt pisces lac:caseus:fabe:caules:carnes bouine:bubaline. scrophine.ꝛ similia.hec.n.sunt maxime durationis cause quartane. Vñ primo denī oia cibaria bonū sanguinē generātia sicut carnes pulline elixate:gallinarū: capitoloꝝ: perdicū fasianoꝝ:hedoꝝ:ꝛ hmōi coquinatas.ꝛ cōditas cū fenticulo. boraginis.trifolio ꝛ hmōi.ꝛ puluere canele.ꝛ zinzi.in pua q̄ntitate pōt sup dicta aspergi.vitella ouoꝝ mollia in aqua elixata.ꝛ panē triticeū bene cocti:ꝛ bñ fermētatū comedāt.ꝛ recētē vinus diei.Vinū clarū et odoriferū bibāt limphatuꝫ cū aqua decoctiōis radicis feniculi.boraginis.scarriole. In die vero accessiōis nihil cōedāt si abstinere possunt:vel cōedant saltē in matutinis de p̄dictis ferculis:et parū. Si enīꝫ pōt abstinere a cibis quousq̄ se.incipiat declinare satis melius est nō cōedere q̄si cōedāt. ¶ Ordinata dicta. q̄ est satis potissima pars curationis.ꝫm Galie.et etiā Auicenna dicit q̄ nō omnis egritudo suo curat contario:sed sufficit q̄nq̄ solūmodo bonuꝫ regimen in curatione egritudinis. Et ad alia remedia medicinalia recurram⁹. ¶ Primo igitur ponā curā magr̄i mei ad q̄libet quartanā expertā ꝛ in plurib⁹ p experiēnā vidi q̄ in brevi spatio curauit ℔ mō ad materie ꝑparationē ipe dabat q̄libet mane de isto syrupo cū tepida. Ꝛ.succi endiuie:succi borraginis:succi se.olum p se depuratoꝝ.añ.lib.j.succi pomoꝝ dulciū lib.iij.pinpinelle lingue bouis kalēdule:lauēdule:ca.ve.scolopēdrie.ana. ℳ.℈.p̄dicte herbe bullīāt i aq̄ quousq̄ tertia ꝑs remaneat ꝛ colētur.ꝛ colature addātur p̄dicti succi dedurati ꝛ additis zuccari lib.iij.fiat syrup⁹. Post purget hoc mō.dū materia digesta fuerit. Ꝛ.mirabo.citri.kebu.indoꝝ.añ.℥.℈.violaꝝ.℥.j.floꝝ borag.℥.℈.pruna sicca.ꝛ lota.xxx. oia insimul pfecte bullīāt:ꝛ cū fuerint q̄si decocta adde epithimi hortēsis.ʒ.j.bullīāt.trib⁹ bullitiōib⁹:ꝛ tota nocte sub sereno resideant mane ꝯ colent:ꝛ addita.ʒ.j.penidiaꝝ tepida exhibeat. Itē fiāt pille ꝛ dēt.iij.vel.v.añ horā accessiōis p duas horas q̄. Ꝛ.peonie gētiane.castorei abscithij.añ.ʒ.j.mirrhe oppopōacis cētauree maioris camedreos:camepitheos sene lapidis lazuli. ℨ.añ.ij.ꝑficiātur cū tyriaca optima ꝛ rubea trociscata.añ.ꝛ fiāt pille grosse in modū ciceris put ꝛ dent quinq̄ ante horā accessionis per duas vel tres horas: q̄ miromōvalēt. Et vtebat magister me⁹ in die accessiōis añ horā solū q̄nq̄ pillis puis factis ℈ optia tyriacaꝫ myrrha. añ.ꝛ notabilr valebāt. In die ꝯ q̄tis q̄lz mane:ꝛ sero dabat ad q̄ntitatē castanee de isto electuario:qō clarissimū inter cetera reputabat:ꝛ nemini i scriptis vnq̄ cedere voluit qō. Ꝛ.carnis mirabolanoꝝ:citrinoꝝ.kebul.indorum aga. viol.añ.ʒ.iij.anisi reubar.fe.ca.ve.cupatoꝝ.sq̄nāti caparoꝝ galāge:lini aloes:epithimi :hortēsis: nucis muscate cardamomi lapidis lazuli:salisgēme.añ.ʒ.ij.ꝑfice cū melle ꝛ zuccaro ꝛ des vt dixi. post purgationē ꝯ mittat i bal.aq̄ decoctiōis istaꝝ herbaꝝ p horā aq̄s inuadat cū frig⁹ vel saltez pedes:ꝛ crura in aq̄ decoctiōis ipsaꝝ calida teneātur q̄ fūt iste. Ꝛ.salvie saurie rorismarini pulegii serpilli polycarie maioris ꝛ minoris:camedreos:camepitheos:origani floꝝ camomille.añ.facisculū vnū fomētetur:et stupbet se bñ in pdicta aq̄. Et aliq̄ de dictis opiatis sumat:ꝛ ℔ post purgationē fieri dz. ¶ Syrup⁹ magr̄i Petri vicētini ad q̄rtanā experti⁹. Ꝛ.camedreos camepetheos:sene thimi:epithimi:dyptami.añ.ʒ.℈.floꝝ boragis:ꝛ se.et⁹.añ.tres ptes radicis feniculi petrosi. aspagi brus.ana. ℳ.℈.buglosse:capilli ve. scolopendrie.ana. ℳ.j.zuccari ꝛ mell.q.ſ.det ex eo quolz mane.ʒ.j.℈.cū cala. Digesta mā purget cuꝫ decoc. ista ad ℔ Syrupus exptus. Decoctio exp ta.

rum indoꝝ.ʒ.ſ.ſ.kebu.ʒ.ſ.lapidis lazuli optīe loti.ʒ.iſ. dya-

Pillule erptiſſime. ſene ſimplicis.ʒ.ſ.ʒuccarro.ʒ.ſ.ſ.dek calꝫ ℔ decoctio in matutinis ꝑpe dīe videlꝫ in aurora:vel parū añ. ¶ Nō ſi decoctionē ſuere nō pōt purgeꝫ cū his pilluls in ārtana ℈a nota erptiſſimus. ℞.ſe.fe.aniſi melonū cucurbi.añ.ʒ.iſ.interioꝝ collo ānide agarici.añ.ʒ.v.filipēdule ſquinātī caſſiefi. vio.maſticis:pipis albi:euforbij ligual.melliloti:cētaurec añ.ʒ.iſ.anthere aſſe fe.añ.ʒ.iij.ſene mira.indoꝝ:kebu. cuſcute:epithimi:lapidis lazuli armōiaci.añ.ʒ.v.aloes epīci dya gridij in pomo vl' paſta cocti.añ.ʒ.ſ.minꝰ ārta ſq̄lle aſſe.ʒ.ſ. ꝑficiātur cū ſucco abſinthij addita aq̄ modica decoctiōis caſto.ℨ formēt pille i modū ołobi:ℨ denē.xj.vel.xiij.vel.xv.vel xvij.vel.xxj.vel plꝰ:vel minꝰ ſm ꝓtutē recipiētis. Uel purgetur cū paulino vel yerapigra. Gal. vel theodoricū: empericon:vel yera fortiſſima:vel cū pillulis de q̄nq; gen̄ꝰ:vel ochijs:ℨ his ſimꝫ.

Troci ſci optimi. ¶ Trocīſci optimi ad ārtanā ℈aʒ ſiue nota poſt purgationē dādi q̄ valēt ꝓtra frigꝰ febricitātiū:ℨ extremitatū ſpīr. ℞.yreos:ſucci aupatorij: abſinthij. fūi terre. añ.ʒ.j.ſe.apij.aniſi:fe.añ.ℨ.ſ.ſalgēme.ℨ.ſ.ℨ.gra.iiij.ſe. cicute kebu.añ.ʒ.ſ.agri.ʒ.ſ.ſ.ro.ru.ℨ.iiij.ſucci liq̄ritie:ſpice. añ. ʒ.iſ.ſpodij eupatorij.añ.ʒ.ſ.turbith.ʒ.iij.ꝑficiāt cū bono vino vl' ſucco ſe.ℨ fac trocīſcos.quoꝝ q̄lz pōderet.ʒ.ſ.des vnū cū pauco bonovino alb.añ horā acceſſiōis in q̄libꝫ ſe.cū frigore q: miromō valēt cōtra frigus ārtane:ℨ ēt quotidiane: cōtinue.vel interpolate. ¶ Erpimētū q̄dā ad removēduꝫ infallibiliter frigus ārtane accipe.ʒ.ſ.ſ.bone tyriace et miſceat cū.ʒ.ſ.ſucci mēthe cōis depurati.ℨ cum.ʒ.ſ.boni vini puri albi:ℨ odorifer.ℨ dek hec mixtura añ horā acceſſionis p duas horas. Et de eo q̄ in fundo cyathi remāſerit inungat os ſtomachi q: mirabiliꝫ vꝫ ꝓtra frigꝰ ipſi ārtane. ¶ Itē ſi ſumātur.ℨ.iiij.mitridati cū.ʒ.iij.ſucci plātaginis depurati ante horā acceſſiōis removet infallibiliter quēlibet typū ārtane. ¶ Itē.ʒ.iſ.ſucci radicis tapſi.bar. mixti cū tantū dē bont vini albi puri:ℨ odorifer in potu date ārtanarios liberat oēs ad plus infra tertiā vel quartā acceſſionē. Et ℔ ſum expertus in me.ℨ in plurib' aliꝫ ārtanarijs. ¶ Itē ois de coride cerui puluerizatū.et in potu datū cū vino decoctionis diptami.ſalute. camedreos. camepitheos.añ horā acceſſiōis bibitū mirabiliter vꝫ. ¶ Itē pul.tartari:ℨ blacte bizātie.ℨ pul.de comu cerui q̄literc̄q; hec oia.vl' aliqua eoꝝ data in potu añ horā acceſſiōis valēt. ¶ Itē tyriaca cū vio decoctiōis maiorane añ horā acceſſiōis bibita:ℨ ſuccꝰ tyriante paroxiſmū narib' imiſſus mirabiliter vꝫ. ¶ Itē oleū rutaceū p os ℨ nares infuſum in ꝓncipio poriſmi:ℨ ſtati ſumat in potu pa.vnū granū muſci cū vino puro odorifero:ℨ albo optimo tollit q̄libet quartane typum infallibiliter:

Unguēta. ¶ Unguētū erptū in q̄lz quartana tā ℈a q̄ nota:ℨ iurauit mihi magiſter Hector anglicꝰ ſe cū hoc vnguēto q̄ plures ārtanarios curaſſe:qđ. ℞.ſucci abſotani ſucci ruthe: arthemiſie.añ.ʒ.ſ.olei cōis.ʒ.iſ.olei laurini.ʒ.ſ.oīa inſimul lēto igne bulliāt q̄ſq; ſucci ꝓſūcnt.ℨ adde tūc.ʒ.ſ.ſ.cere liq̄facte nonne et fac vnguētū.de quo vnguēto p vnā horā ante acceſſionem inter duos ignes inūge renes ℨ ſpinā doꝛſi vſq; ad caudaꝫ crura:ℨ ſplenē vmbilicū:et vētrē:et plantā manus ſiniſtre: et pedis ſiniſtri pulſus:et tympora:et ſtatim collocet in lecto.ℨ bñ cooperiat dato aliquo ſuccoꝝ ꝑdictoꝝ in potu cū vino odorifero.et hoc pluries fiat:q: p certo i breui curabitur quartanari⁹:ℨ ſpāliter ſi precesſerit vniuerſalis purgatio. ¶ Aliud vnguētū ad idē de quo ſimili mō loca ꝑdicta inūgidebēt. ℞.ſucci quercule maioris ſucci matricarie.añ. cyatū vnū miſce cū axungia porcina:ℨ oleo cōi.añ.ℨ bulliāt in ſimulvſq; ad ſucci cōſumptionē. ℨ tunc admice maſticis et olibani puluerizatoꝝ.añ.ʒ.j.cere:ℨ ſalis cōis.añ.ʒ.iij.inūgank ꝑdicta membra:ℨ fricenk fortiter membra. hoc vnguēto ſic p totuꝫ q̄ quaſi nigredo videat p mēbra pa. Et poſtmodū collocet in lecto.et fiat vt ſupra. Et fiat hoc vnguētū in qualibet quartana erptū quo vtebat magiſter Petrus maroni ℔ ſalerno. ¶ Aliud vnguētū quo vtebat magiſter meꝰ ad idē. ℞.caſtorei tyriace.añ.ℨ.v.murrhe olei laurini.ana.ℨ. iiij.muſci:ambre.añ.ℨ.ſ.ꝑficiātur cū lib.ſ.mellis diſpumati.et de hoc inūgāt ſtomachū cū inciplūt frigeſcere plante manꝰ et pedis ſiniſtri ſimul:et tympora et pulſus:et frons ſiniſtri:q: hocvnguētū eſt erptū in predictis. Et fiant ſtati duo ſtuelli vel pāno vel bōbace.ℨ in ꝑdicta mixtura intungantur.ℨ ſtatim naribus intromittātur.et hoc fiat iuxta bonā ignē quo facto ſtati ſumat pa.i potu.ʒ.ſ.de bona rubea troiſcata cū bono vino albo:et ſtatim pānis mundis calidis optime cooperiat in lecto.ℨ ad minꝰ fiat in qualibet acceſſione ad minꝰ in tribꝰ vel ārtuor.q: p certo hoc ſolo infra tertiam vel quartam acceſſionē ad plus magiſter meus ārtanarios curauit. ¶ Quidam etiam gallicus turauit mihi.ℨ erat homo fide dignꝰ:q: ēplures quartanarios cū hoc emplaſtro curauit. ℞.farine tritici cribiate.thuris maſculi ſiue albi pulueriz̄ati.añ.ʒ.iij.tēperent cū ſucco menthe.fiat inde emplm.ℨ ſupra petiā ante paroxiſmū tepidum applicet a primo ſpondili ſpine vſq; deorſum ſupra caudā. et tādiu ibi remaneat quouſq; p ſe cadat.et tūc pro certo liberatus erit.vt dixit mihi.et turauit ille bonus homo gallicꝰ.cui nō fuiſſet officiū boni ℨ probi viri mēdacia in damnum proximi dicere.eo maxime q: vbi tractat de humanorum corporuꝫ ſanitate.et ecōuerſo de mortifero medicamine ſeu non bono non pōt eſſe quin de exhibentium animaruꝫ damnatione tractetur:et vere dixit ſe in pluribus hoc experimentuꝫ probaſſe. Tamē nota q: huiuſmodi emplaſtrū ℨ vnctiones ꝑdicte maiorē habent efficatiā ſi fiant corpore purgato:q; ſi fierēt corpe repleto. ¶ Quidā dixit mihi q: paſſus fuit quartanā fere p annū.ℨ ēplures cure ſibi facte fuerūt. et nō potuit liberari. Cū aūt quadā die inuadere inceperat eū ſe.erat eques bene armatus:et inuaſerūt eū inimici ſui: ſic q: oportuit cū eis p̄liari:ℨ trāſiuit hora acceſſionis durāte prelio.et liberatus eſt.ℨ nō habuit amplius quartanam. ¶ Uidi quēdā quartanariū q̄ in ꝓncipio paroxiſmi iactatꝰ fuit in quodā puo flumine eo ignoraāte.ℨ ꝓpter illū timoreꝫ fuit in quodā puo flumine eo ignoraāte.ℨ ꝓpter illū timoreꝫ quē habuit liberatus eſt. ¶ Uidi etiā quendā alium apud quē factū ē quoddā artificiale tonitruū in ꝓncipio acceſſionis:qui intrā tū timuit q: liberatus fuit. ¶ Unde nota q: hec ſe.multoties ꝓpter timorē expellitur:ℨ ſpecialiter quādo eſt in declinatiōe multi etem deciptūtur medici in hac feb. curāda et ſpecialiter niſi ſint bñ ſollicitata ipſam curam:et q̄nq; etiā cum tota coꝝ ſollicitudine ℨ ſtudio ipſam quartanā expellere nequeūt.ℨ ꝓpter hoc ārtana vocatur a quibuſdam vituperium medicoꝝ. Quidā em medici ſunt q̄ in hac ſe.ſemp aſſiſtūt cū purgationib' nō attendentes circa alia pticularia erpimēta.ℨ nunq; veniunt ad finem curationis ipſius egritudinis. Si quis igitur ſm infraſcripta erpimēta pceſſerit deo auxiliāte in breui ipſam quartanā de poſſeſſione corpis qđ inuaſit cito tāq; indigne et indebite poſſidēte eiciet ſine dubio.et eā ptecte curabit. ¶ Aliud ad idē. ℞.myrrhe electe.ʒ.iij.fiat pul.ℨ cum tyriaca ārtū ſufficit fiāt pille ad magnitudinē ciceris:ℨ da quartanario quolibet die vnā. In die acceſſiōis longe ante horam acceſſiōis da quinq;. ¶ Ad idē. ℞.myrrhe ad ārtitatem ciceris tere. et cū ſucco abſinthij ℨ ruthe depurato ante horā acceſſionis detur. Et ſi ex hoc ſoluatur venter optimum eſt.

¶ De quartana vera ſiue nota. Cap. xxviij. Signa.

Accidit q̄nq; coleram aduſtam putrefieri cū ipſa accēditur ℨ fit feb. ārtana que nō vera ſiue nota dicitur. Et tunc vina taliū doꝝ apparere ruffa vel ſubru.ℨ tenuis.pa. de quarto in quartuꝫ dīe affligitur. Primo rigore potius q̄ frigore vel tremore:calor acutꝰ magis q̄ in ℈a ſequit:pulſus velox ℨ ſpiſſus.ℨ ſitis q̄ ꝓſueuit in tertiana vl' aliqua acuta eē in hac ſe. adeſt. ¶ Si mā quartane ē in ſtomacho ab ipo ꝓncipio cū incipit paroxiſmꝰ eſt dolor ſtomachi. Et tūc tura iſtꝰ ārtane eſt ꝓuocare vomitū i ꝓncipio poriſmi.i. q̄nq; inciat cū aliq̄ medicia vomitiua. Si ꝓ materia eſt i intestinis:eſt dolor iteſtinoꝝ ℨ torſio:ℨ cū incipit. paroxiſmꝰ egeſtio pauca emittit:ſic q: multū ſunt cōſtipati ℨ hec ꝓtim ꝑ clyſteria acuta:ℨ ꝓtim ꝑ medicinas laxatiuas dictas ſupius curāt. Si mā fuerit in epate pa.hmōi quartanā vina accedit ad ſpiſſitudinē ℨ ad nigredinē. Et hec ꝑ ꝑdictas purgatiōes et ꝑ vinā ꝓuocāda curāt. Et ſignum ārtane cuiꝰ materia in ſpūalibꝰ ꝓtinet eſt q: ampulle apparent in ſupficie vine ℨ ſitis nō de facili corrigitur ex potu. Si mā materia quartane fuerit i ſplene ab ipſo ꝓncipio adeſt durities ſplenis ℨ etiā i principio paroxiſmi ſentit pa. pū ctionē ℨ dolorē i ſiniſtro latere circa ſplenē. Et ꝑ purgationē ℨ medicinas ℨ inūctiōes in ꝑcedēti cap. ℨ in ca. de vitio

ſplenis

splenis dictas curat. ¶ Cura ēt ꝗrtāe note ē ꝙ ordinet dieta in ꝗrtana ꝟa dicta: ⁊ eodē mō regant ifti ſicut ⁊ illi. Poſt ea in digōne materie det pa. quolibz mane. ℥.j. ℈. de ortmelle cōpoſito cū radicib⁹ raphani vl ſolū cū ortmelle ꝯpoſito vel orizaccara cōpoſita: ⁊ denk hec cū decoctiōe florū borag. ⁊ feniculi. Cūqz materia ad expulſionē parata fuerit purget pa. cū deco. iſta. ℟. ca. veſi. ſcolopēdrie: ceterac: polytrici: adiātho⁹. añ. M. ℈. radi. ſe. petro. aſpagi aplj bruſci añ. ℥. ℈. ſe. ſe. et anili: ſene thimi. epithimi. añ. ℥. iij. viol. flor. borag. añ. ℥. ℈. ſe. cōtum. ℥. ij. pruna dama. xxv. ordei mūdi p. j. reupōtici. ℥. j. hec oīa bullīāt in lt. iij. aq̄ quouſqz ad vnā redeāt. ⁊ colenk. ⁊ colature addak mirabolanor̄ citrinor̄: ⁊ indor̄. añ. ℥. j. ℈. ⁊ ꝗrta paro. ℥. vnc⁹ reubarbari pul. qō⁹ bus iacuit p diē in ſucco aplj depurato. ℥ zuccari viol. ⁊ ro. añ. ℥. ℈. Et ſi fuerit de flegmate aduſto adde agari. ℥. ꝗrtarū. vel purget cū ortmelle laxatiuo: vel cū catartico imptali: vl cū triphera ſaracenica. Syrup⁹ etiā dyaquilō dek in potu. Et ſi pa. fuerit fortis cōplexiōis ēt ſanguine⁹ multū celebret ſepius minutio. ¶ Et ſi de flegmate fiat ꝗrtana nota vel ꝟa: cuj⁹ ſignū eſt ꝙ vrina apparet alba: ⁊ ſpiſſa: ⁊ frig⁹ maxime adeſt ⁊ multū durās calor ꝟo nō durās: tūc hmōi ſe. vt ꝟa quartana: ⁊ ꝟa quotidiana curak. hec tñ ſpēs que fit ꝑ flegmate cū difficultate vera quartana: et etiā ea que fit de colera aduſta curank. Unde ſi medicus pceſſerit ad curā earum ſm ſuperius ſcriptā doctrinam liberabit eos.

Quartana fit de flegmate.

Signa.

¶ De febribus erraticis. Cap. xxix.

Cura.

Onſueuerūt aliqñ in q̄busdā hominib⁹ ⁊ mulierib⁹ ⁊ ſpāliter i autūno ſe. accedere: q̄ erratice ſeu plane tice nūcupank eo ꝙ certū terminū acceſſionis nō ſeruāt neqz certū numerū in acceſſione hñt. Interdū ēn mane vſqz ad tertiā: vel meridiē: vel in ſero vl in galliārtu: vel in media nocte pa. affligūt bis: qnqz ter qñqz ēter vl ſept⁹: qnqz ſemel: qnqz nullo mō affligūt pa. ⁊ poſt ea icipiūt: ⁊ nullo ordie ſeruato pcedūt. ¶ Fiūt ēn ex flegmate melācholia vel cholera ſimul mixtis in aliq̄ pte corporis. ⁊ ſpālr in autūno: vt dixi. Et frequēter mutāt in ꝗrtanā: q: reliqs hūorib⁹ ꝑ matoꝛi pte cōſumptis: qō rēanet fūit melācolie hītudinē: ⁊ facit ꝗrtanā. ¶ Imp̄mis i hmōi ſe. ordinek dieta nō multū tenuis. nec multū groſſa. Poſtea denk oī mane vl die. ℥. ij. ortmellis cōpoſiti. vl de radice raphani facti cū aq̄ caſa. Poſtea euacuek hūor cū aliqb⁹ q̄ colerā: ſa: ⁊ melācoliā euacuāt ſz magis apponāt de reſpicib⁹ melācoliā: ſicut eſt lapis lazuli ſene: thimū: ⁊ hmōi ꝙ ſcriptū ē ſupi⁹ in cura ꝗrtane ℟: vbi ſcripta eſt decoctio ad hec optia. Denk ēt qñqz ſibi pille facte ex galbano caſt. ſiſeleo. peonia. añ. ℥. ij. aloes epatici. vel ſucotrini. ℥. iij. infor mentur cū vino. ⁊ malarenk cū oleo laurino: ⁊ fiāt groſſe in modū ciceris: et denk. v. vel. vij. bis vel ter in ſeptimana in ſero. Et ſi frigoꝛe moleſtētur poſt purgationē. bal. qō⁹ in cura ℟ꝛe quartane ſcriptū eſt ſatis eſt vtile et mitridatū: muſa enea aurea. heſdra. ⁊ ſikla cū vino calido denk. Et ſi etiā de dolore capitis conquerantur poſt purgationem: detur etiā rubea trociſcata. Et nota ꝙ in hac paſ. non eſt vtile multū cum purgationibus inſiſtere: niſi pa. ex vſu habuerit.

¶ De quotidiana continua. Cap. xxx.

Signa.

Cura.

Cotidiana eſt febris de flegmate putrefacto intra vaſa: cuius ſigna ſunt hec. vrina apparet ruffa vl ſubruffa: ⁊ equaliter ſpiſſa nō manifeſte. ſed cum manus appoſitiōe parū liuens et inequalis. qz qñqz fit fortis: ⁊ qñqz debilis: facies tumida: et ſubalbida ſitis modica aut nulla: et ℥. xvii. horas in ſūmo labore. ⁊. vj. in falſa q̄ete. Et nullo frigoꝛe ſeu rigoꝛe moleſtāt infirm⁹ ꝓpter totius materiei poſitionē intra vaſa. Et per hoc a laboratibus minoꝛi emittreo differūt. ¶ Subueniēdi ſūt iſti et ſūt curādi quēadmodū pa. minoꝛē emittreum in dieta: ⁊ in oībus. Excepto ꝙ in minoꝛi emittreo euacuamus flegma et cholerā ⁊ in hac ꝟo ſe. principalr inſiſtendū eſt cū euacuātib⁹ ſka: ſicut decoctiōe agarici polypodij: turbith: mirabolanor̄. ⁊ hmōi ſm ꝙ in ca. de tertianis iterpolatis ſcriptum eſt. Suppoſitoria et clyſteria ēt fiāt flegma educentia. Et ſi fiant ſtupidi fiant fricationes: ⁊ alia hmōi in capitulo de litargia dicta. Dietētur iſti mō ſicut pa. emittreū minoꝛem. Et ſi nimis debiles fuerint det pulla cū ordeo. vel ſucc⁹ et⁹. Mō ſi appetit⁹ in eis deficiat qō ſepe accidere cōſueuit in iſtis ꝙoccē hoc mō. Panē aſſuz i aceto iſuſum odorē caldū. Et ſalſaz ex p̄dicto pane in aceto aſſo infuſo: et mēthan in ore teneāt. Et ex ipſa ſalſa fricēt man⁹ eoꝛ ⁊ pedes. Itē caſe⁹ maſtix: ⁊ olibanū cū oleo ro. in teſta oui bullīāt ſupra ignē. Et ex hiis inūgak ſtomac⁹ pa. Et alia remedia in capit. de defectu appetit⁹ dicta ſi fuerint neceſſe in hac cauſa fiāt.

Empla. ſtra ⁊ vnguēta laxatiua.

¶ De quartana cōtinua. Cap. xxxi.

Signa

Ontinua quartana eſt fe. q̄ fit de melācolica putrefacta intra vaſa tñ ⁊ ℥. xviij. hoꝛ. in ſummo labore. ⁊. xlviij. in falſa q̄ete. Et fit ſine frigoꝛe ⁊ rigoꝛe: pulſus in initio ē paruus tard⁹ ⁊ occultus: poſtea magn⁹ ⁊ plen⁹. De vrina eīn nō dak certa regula in hac ſe. q: diuerſimode mutat vrinā. Sz certi⁹ ſignū ꝑ q̄ potes eā cognoſcere eſt illō q̄ dixi: videlicet ꝙ tot horas ℥ i ſummo labore quot ⁊ ꝟa quartana. ⁊ tot ℥ horas in falſa quiete: quot ꝗrtana ꝟa ℥ in ꝟa q̄ete. Simlr ꝗtidiana tot horas ℥ in ſummo labore quot ꝗtidiana ꝟa interpolata: ⁊ tot hoꝛ ℥ tūc in falſa q̄ete quot ipa ꝗtidiana interpolata in ꝟa q̄ete. Simlr ⁊ tertiana continua tot ℥ hoꝛ. in ſummo labore q: ⁊ tertiana ꝟa i ſūmo labore: ⁊ ēt q: ℥ hoꝛ. in vera q̄ete tertiana ꝟa: tot ℥ hoꝛ. ipa tertiana cōtinua i ſummo labore. Uñ in ꝯtinua ꝗrtana nulla eſt eſt q̄es. Simlr in ꝗtidiana ꝯtinua: ⁊ ēt i tertiana cōtinua. Sz ꝗrtana ēt forti⁹ affligit de ꝗrto in ꝗrtū: ⁊ tertia cōtinua fortius affligit de tertio in tertiū: et ſic de aliis:

Cura.

¶ Cōſueuit tāqz ꝗrtana ꝯtinua multottēs vſqz ad. xl. diē etvltra ptēdi: ⁊ tūc nō debem⁹ inſiſtere nimis cū ſubtili dieta cū ſit cronica egritudo. poſtq̄ iā. xviij. diē trāſiuit: q: vt ait ypo. apho. xxij. ſcōe pticule. Acute egritudies ſ. xiiij. dieb⁹ iudicāk. cū aūt. xiiij. diē trāſiuerint iā nō nominābk acute ſed cronice. Cū itaqz alibi dicat ypo. apho. v. particule prime. In tenuib⁹ dieb⁹ peccāt ⁊c. Et tenues ⁊ certe dietei diuturnis egritudib⁹: ⁊ acutis q̄b⁹ nō ꝓueniūt ⁊c. vt ait ypo. apho. iiij. pricule. ſ. Et iō ab ipſo p̄ncipio dek farina ordei: ptiſana colata: furfur: oua mollia ⁊ hmōi ſikla cū lacte amigdalarū cōdita: pruna elixa ſucc⁹ maloꝛ ḡnatoꝛ ⁊ hmōi. Cum ꝟo egritudo tranſiuerit. xiiij. vel. xx. diem ⁊ virtus incipiat debilitari debemus pullā et ſuccū eius: ⁊ carneꝰ minoꝛum animā ⁊ hmōi ſikla dare. Clyſterizek cū clyſteribus in q̄b⁹ educētia ſka ⁊ melācolia ponāt ſicut ē hoc. ℟. polypodij agar. turbith: ſene. thimi. epithimi: cuſcute cētauree minoꝛis. añ. ℥. j. colloq̄ntide trite. ℥. ℈. radicis ebuli: ⁊ ſābuci. añ. ℥. iij. radicis. cuc. agreſtis. ℥. ij. furfuris ſe. lini: ⁊ fenugreci olꝫ. añ. ꝑ. j. ſalis. ꝑ. ℈. hec oīa decoquāt quouſqz ſolū tertia paro remaneat in fundo cacabi: ⁊ collature addak mellis. ℥. j. olei. ℥. ℈. triphera ſaracenice. ℥. ij. caſſieſi. ℥. j. ſe. bñdicte laxatiue. ℥. j. fiat clyſtere hoc ſepius. ¶ Uel ſoluak venter cū decoctione q̄ educit flegma: ⁊ mekiam q̄ ſcripta ē in capſo de quartana ꝟa: vel cū pillis: vel cū electuario ibi ſcriptis: vel emplꝫ laxatiuū ſup vētrē pōak. In ꝟ ēn loco empla laxatiua: ⁊ vnguēta laxatiua: que in locis diuerſis habui diſpoſa ſimlr aggrebabo. ¶ Emplm laxatiuū qō ſi ſupra vētrē pōak: ⁊ ibi p noctē teneāt vētrē ſoluit in hac ſe. ⁊ in oībus aliis egritudinib⁹ in q̄b⁹ eſt vētris cōſtipatio cōpetit: et ſpāliter materia digeſta. ℟. cētauree guth abſinthij farine lupinoꝛ. añ. ℥. ſe. maſticis. ℥. quartā aloes. ℥. ij. cōficiātur cū ſucco abſinthij. ⁊ fiat ēplꝫ: ⁊ tepidū ſupra vmbilicū: ⁊ vētrē pōak. ¶ Aliꝰ ad idē bullīāt i oleo cōi aloes cicotrini. ℥. iij. ⁊ fiat in modū vnguēti. ⁊ tūc pul. polypodii: ⁊ turbith admiſceak: ⁊ ſupra vētrē: totū ēplek. ¶ Aliꝰ ēplꝫ laxatiuū erptū ſi ſupra vētrē pōak: ⁊ ibi p noctē teneak mirabilr laxat ⁊ eo vtebak multotiēs. Nda. me. i hydropicis ſplenēticis icteriticis: ⁊ in oi egritudine repletiōali: ⁊ i pueris hydropicis: et aliis q̄ nō ſunt apti ad captiēdū medicinā. ℟. radicis ciclamis. ℥. j. radicis cucu. agreſtis: ⁊ foliorꝰ et⁹. añ. ℥. j. fellis taurini: vel vaccini cyathos. iij. colophonie ellebori albi puluerizati. añ. ℥. ij. cere. ℥. v. olei veteris. ℥. iiij. oīa diligenter terank: et liqueſiant et in vnū corpus ꝓficiātur in modū vnguēti: et inſpiſſentur deinde ſupra pānū hmōi emplm extēdak: et ſupra ventrem calidū apponatur ita vt totū ventrē ab vmbilico inferi⁹: et etiā pars ſuprius cooperiat. Et ponatur in galliārtu: deide pa. in lecto ſuo quieſcat. ⁊ ſit dñ munit⁹ a frigoꝛe: plus cuiz

soluit ꝯ catarticū. Et cū vsq; ad.x. assellas soluerit: tuz pa-
uxta focū in mānōe caka collocek: et diligēter totū emplm
de vētre suo radat: ita qō añ.ꝫ ab aq vēter tangak sit bñ ra
sum inferi⁹ ꝑdictū emplm: et vēter cū vino optic sit absters
sus: deinde vēter vngak ex melle. hoc fiat hmōi hydropicis
ictericis: ꝛ splenēticis: ꝛ siīb⁹ his semel vl bis i septimana
si virt⁹ sufficiat q̄usq; sint pfecte curati. q; exptū est. ¶ Aliū
vnguētū laxatiuū qō solū sit ex felle taurino oleo: et salgē-
ma insimul mixtis. ¶ Unguētū aliū laxatiuuz. ℞. saluie bñ
trite. ℳ. j. elleboꝛi. z. j. olei. z. iij. oīa bul. ī vi. albo. ꝑ⁹ trita
bñ q̄usq; vinū cōsumak: et si tāta quātitas vini q; supernat
et saluie: post colek cū vinū fuerit cōsumptū: ꝛ colature ad-
datur masticis ellebori al. aloes. añ. z. j. oīa puluerizata: et i
vinū cōlecta simul incoꝛporenk. et addita pauca cera liq̄fa-
cta fiat vnguētū de q̄ vēter vngak: ꝛ petia supponak. Et cū
restringere volueris ducak pa. ad bal. vl saltē iuxta ign̄ē: et
radak optime emplm a vētre et inūgak vēter ex melle cali-
do: deide aspgak sup ipm mel. ¶ Emplm aliud qō multo-
tiēs suz exptꝰ qō si supra vētrē ponak celeriter soluit. Si su
pra stōachū vomitū ꝓuocat. Si supra renes vinā ꝓuocat.
Si supra pectinē mulieris fetū mortuū educit. Si caue sta
ti cū opationē suā ad effectū ꝺ̄ducerit q; ipz statī fmoueas
q; nimis educere posset. Et. ℳ. henricꝰ anglicus neapoli
cōmoꝛās dixit mihi q; in his oīb⁹ hoc emplm erat exptum:
et nūq; ibat sine eo ꝛ sic fit. ℞. lacticinij. z. j. cathaputiaruz
frerioꝝ colloquintide succi titimali. añ. z. vj. succi. cucu. agre
stis ellebori nigri terbentine. ana. z. iiij. coconddij. z. j. se. lau
reole. z. ij. succi malaterre. z. vj. scamonne. z. iij. oīa puluerī-
zenk: ꝛ cū melle sīl cōficiank: ꝛ vsui reseruek: qm̄ hoc emplm
ad oīa ꝑdicta ē exptū. ¶ Unguētū aliud optimū laxatiuuz
qō valet lapidosis cōstipatis nefreticis iliacis. ꝛ ydropicis
supra pectinē ꝛ ventrē inūctū. Et cū inungere volueris ca-
ueat sibi pa. q; nō comedat nisi prius. vj. hore transeant. ℞.
succi cucu. agrestis succi interioꝝ squille radicis anabule:
succi malaterre: succi radicis ebuli. succi radicis corticū me-
dianoꝝ: sambuci: lactis titimali chimolee. añ. z. ij. viol. suc-
ci cucu. agrestis: ꝛ pomoꝝ et⁹ camomille: succi mercurialis
succi radicis polipodij: succi herbe catapucie. laureole. ca-
ue. añ. z. ij. dyagredii. z. j. ℈. nucis indice. z. j. cufoꝛbij. z. j. felis
tauri: aloes epict: vl succotrini. añ. z. ij. oēs supradcē herbe
in mēse maij colligank: ꝛ ꝓficiank sic succos cathapucie cuz
lib. iij. olei. vij. dieb⁹ misce. octauo ꝑo die tandiu coque do
nec succoꝝ quantitas cōsumetur. ꝛ tunc adde cere al. z. j.
ꝛ felis tauri. ꝛ semp agites donec fel ꝛ cera liq̄fiant: postea
pul. terendoꝝ addak et vsui reseruetur. Et hec de vnguen-
tis. et emplastris laxatiuis in hoc loco ad ꝑpens sufficiant.
¶ De febub⁹ pestilētialib⁹ ꝑpter aeris coꝛruptionē factis
et de regimine sanoꝝ in pestilentia obseruādo. Ca. xxx.

Signa future pestis.

TQuia q̄usq; cōtingit aerem coꝛrumpi et moꝛbos pestilentiales ibi gn̄ari vbi hec coꝛruptio aeris fit. Ideo ꝺ hmōi aeris coꝛruptiōe agam⁹ tā in sanis ꝯ in egris vtilia aliqua aggreganteꝫ. ¶ Isti em̄ moꝛbi vtpluri-
mū fiāt i fine estatis: ꝛ in p̄ncipio autūni: quoꝝ signa sunt ꝺ
aliq̄ in eadē die minak pluuiā per tonitrua et coruscatio-
nes: ꝛ q̄usq; p tēpus nebulosuz ꝛ nō pluit: apparent in aere
velut ignes rubicūdissimi: multiplicank animalia ex putre
dine gn̄ata sicut sunt formice alate. muscē: ꝛ huiusmodi ap
parēt. ꝛ apparēt supra terraꝫ modi mirabiles animaliū et
serpētū que fugiūt a locis suis ꝓpter vehemētem aeris coꝛ
ruptionē: aues etiā q̄ q̄usq; de die volare cōsueuerūt de no-
cte q̄usq; volāt ꝛ dimittūt nidos suos et ouꝫ ꝛ nō fiat vētus
aliquis: aut flat auster: ꝛ tūc est signū q; pestilētia est ibi pro
piqua. ¶ Cū itaq; hec se. supuenit alicui homini vl multis
Signa febris pestilen tialis. hominib⁹ insimul: in p̄ncipio nō videk multa caliditas ꝛ
acuitas in hmōi egrotātib⁹: neq; multū calidi sentiunk cuz
tāgunk hmōi infirmi cū in occultis coꝛporis partib⁹ ꝛ ipsius
pfunditate maxime lateat nocumētū ex ipsius aeris coꝛru
ptiōe gn̄ata: sunt eīi hmōi se. valde lēte ꝛ deceptoꝛie: ꝛ sen-
tiē in eis anhelit⁹ valde fetiꝺ ꝛ egestio etiā valde fetida: et
oēs supfluitates q̄ ab eoꝝ emittunk coꝛporibus: sitim ma-
ximā et doloꝛē ꝛ angustiā in spūalib⁹ patiunk: ꝛ eoꝝ anheli
tus augetur: q̄usq; cū vomitu et egestiōe aliquid valde feti-
dū ꝛ durū emittūt: deinde aliq̄ eis superuenit syncopis et
subito moꝛiuntur. Unde ꝓpter hmōi accidētia reputantur
piculosissime ꝛ pernicioſissime hmōi. se. ¶ Primū itaq; ꝛ tu Cura.
tius cōsiliū qō possit in hmōi egritudinib⁹ exhiberi. et etiā
sanis est hoc vz. q; statim cū apparent signa pestilentie su-
perius dicta fugiant incontinenti ab illo aere tā infirmi ꝯ
sani: ꝛ ad alias ꝓtratas tendant seu poꝛtētur si cōmode fie-
ri pōt. ¶ Qō si ad predicta loca sana cōmode se trāsmitte
re nō possint: forte ꝓpter maxima discrimina: vel ꝓpter alꝫ
causas cōtradicētes: succurretur predictis se. in hūc moduz
Aer vnius particularis camere alteretur. in qua sit infirm⁹
ꝛ infrigidetur hoc modo. ℞. folioꝝ mirtilloꝝ. lib. j. ℈. sanda
lorum alboꝝ ꝛ rubeoꝝ. añ. li. ℈. roſ. lib. ſ. bullīāt oīa hec
in aceto et aqua deinde ex ista decoctione parietes et paui-
menta camere irroꝛentur: herbe frigide: sicut sunt frondes
salicis: cannarum: vitis: cymbalarie vermicularis: ꝛ humi
modi per domum sternantur: vel ex solo aceto fiant hec. Et
xv. vel. xx. spongie marine lothe in aqua dulci et exterte cir
cuncirca parietes camere aceto fortī replete suspendantur
vel in predicta decoctione infuse hec em̄ fortia sunt in recti-
ficando aerem. Aqua etiam frigida per camerā in modum
riuuli ducatur vel coram patiente distilletur: et corā eo vē-
tiletur aer quotidie cum flabello: quia ex tali ventilatione
per motum flabelli facta purificatur aer ꝛ prohibetur ipsi⁹
aeris putrefactio. Aqua roſ. multotiens in die super faciez
eoꝝ aspergatur. Syrupus acetosus vel oxiccara: et syru-
pus etiā roꝛ. ꝛ nenufari. cū pauca camphoꝛa aromatizati cū
frigida in potu tribuātur pluries inter diem ꝛ noctē. Fari-
nam oꝛdei comedāt: amigdalas cicera: scariolas lactucas:
ꝛ similia cū pauca agresta: vel aceto: vel cū succo pomoꝝ
citrinoꝝ cōcitas postea in aqua eluas. Et si vltra modum
fuerint debiles succū pulle: vbi fuerit paruz de agresta: vel Poma.
de ꝑdicto aceto demus eis. ¶ Pomū etiā istud semp odo-
rent quod optimuz est ꝓ sanis: et etiam ꝓ medico quia
mirabiliter valet contra putrefactionem aeris. ℞. z. j. cam-
phoꝛe pul. sandalorum. al. ꝛ rub. añ. z. ℈. roꝛ. z. j. ℈. folioꝝ mir
thi: et se. et⁹. añ. z. ij. thuris mirrhe. añ. z. j. laudani. z. ij. aceti
fortis. z. ℈. gūmi arabici: et dragagāti. añ. z. j. resoluank om-
nia predicta in aqua roꝛ. et ex his sic resolutis pomū vnū cō
ficiatur quod de manu in manū sepe mutetur. ¶ Odoꝛēt infir
mi necnon medicus etiā cum vadit per terrā visitando in-
firmos q; multū confoꝛtat: et inhibet aerem coꝛrupturz. Po
mum etiā citrinū nenuta ꝛ sim̄lia odoꝛet. ¶ Aliud pomuz
optimū: et expertum qō si odoꝛetur: ꝛ specialiter a sanis ho
minibus mirabiliter preseruat coꝛpus illesum ab oi aeris
putrefactione pestilentiali ꝛ coꝛrupto ab oi fetoꝛe: letitiaz
gn̄at. et cōfoꝛtat spiritus. et totū coꝛpus in sterilitatē facit
conuerti. ℞. ambre muſci laudani. ana. z. j. gariofilo. cyna-
momi alipte muſcate. añ. z. iij. gūmi arabici camphoꝛe. ana.
pondus vnum omnia hec puluerizata cum aqua roſata sīl
ad ignem dissoluantur: ꝛ incoꝛporentur insimul: ex quibus
omnibus pomū componas ad libitum perfoꝛatum. vel nō
perfoꝛatū: ꝛ odoꝛandum exhibeas non febricitanti tamen:
q; in sanis magis valet. ¶ Suffumigatio optima valens Suffu-
ad omnia predicta ad que valet pomum. et specialiter in sa migatio
nis loquoꝛ. ℞. ambre muſci. añ. z. j. xiloaloes. z. ℈. camphoꝛe tio.
z. iij. fiat hoc modo: ambra predicta ponak in vase pulchro
ꝛ nitido supra cineres calidos: ꝛ cū parum aque roꝛ. agitet
diu donec insiſſetur: deinde apponātur dicte spēscribiate
subtiliter: ꝛ moueantur: ꝛ coquantur vt durum fiat in mo-
dum marmoꝛis. sic q; ꝓficiatur supra marmoꝛem oleo inun
cto: ꝛ vsui reseruaꝫ quia fumus eius recept⁹ in parnis: ꝛ in
coꝛpoꝛe super carbones accensos vz magis ꝯ credi possit.
Confert enim in tpe pestilentie mirabiliter sanis: ꝛ etiā in-
firmis. hmōi enim fumus epilepticis: ꝛ cardiacis narib⁹ au
rib⁹. ꝛ ou fetentibus putridis dentibus ꝛ gingiuis: coꝛū ꝓ
uocat stomachū ꝓfortat: ꝛ ad omnia ad que ꝑdictū pomuz
valet. et istud fumigiū similiter valet. et ad alia ꝯplurima
¶ Syrupus ꝓtinēs sanguinē ne ebulliat: variolas ꝓhibet: Syrup⁹
ꝛ etiā sudoꝛē cōpescat: ꝛ in aere calido. ꝛ in tēpoꝛe pestilētie preser
valde vtilis est. ℞. succi malorumgranatoꝝ acetosoꝝ vue uua.
acerbe. añ. lib. ℈. castaneaꝝ mūdaꝝ. aq̄ rosate. añ. z. iiij. suc
ci polurici. ꝛ aceti acerrimi. añ. lib. ſ. ℳalaꝝ acriū. ꝛ mala-
rū cydoniorū. añ. lib. ſ. coquank omnia cū lib. iiij. ℈. zuccari ꝛ
fiat syrupus. ꝛ quotidie vtank eo infirmi ꝛ sani. q; ad predi
cta omnia

eta omnia mirom̃o valet: et efficax ē. ¶ Q̃ó si pestilẽtialis aer ab inferioub⁹ isurgat vt ab aperitõe fosse terree vt accidit meis temporibus prope neapolim vbi cecidit in ruinã q̃dam mõs: et exiuerunt de illomõte serpentes quasi infiniti et monstruosi: ꝛ corrupt⁹ est ibi intantũ aer ꝙ omnes de terra quasi mortui fuerunt. Sic igitur a tali aperitione simili mõ cõsurgat aeris corruptio: vel forte a cadauerib⁹ mortuorum vt holm: vel equoꝝ: vel aliorũ aialiũ putridoꝝ in loco aliquo existẽtiũ ipsum aerẽ inficientiuꝫ vel si forte a malis herbis corruptus fit aer. sicut sunt ebuli sambuci. volubilis succ⁹ cicute: ꝛ hõmi herbe similes aut minera sulfurea vel aluminosa: ꝛ hec per visuꝫ discernunt. vel forte corrupt⁹ fuerit aer a corruptione principali: ꝛ putredine a subterraneis putribus ꝓcedente q̃ cognoscit ꝑ egressum diuersoꝝ: et mõstruosorũ serpentum: ꝛ aialiũ de suis cauernis exeũtiũ: ꝛ. ē. terrã hoibus apparẽtiũ q̃ sentiũt corruptionẽ aeris ab inferioribus ꝓuenire. nec possunt in suis locis esse et sic fugiũt supra terrã. ¶ Cũc qualitercunq; hmõi aeris corruptio ꝑm predictos modos ab inferioub⁹ proueniat tutior via et melior est ꝙ hmõi hoies a predictis locis tam sani q̃ egri habitare fugiant si cõmode hoc fieri potest. Si autẽ queruntur hospitia alta: et agitata a vẽtis: ꝛ fenestre sint aperte: et aer cũ flabello verberetur: et infrigidetur cũ supius dictis. ¶ Q̃ó si ipa aeris corruptio a supioub⁹ iteratur q̃ cognoscit ꝑ volatũ autũ ꝓtra naturã: q: aues que de nocte volare consueuerunt volãt de die ꝛ econuerso. ꝛ ꝑ signa alia in aere apparẽtia q̃ superius in principio hui⁹ cap. dctã sunt. Similiter tutior via est ꝙ tã sani q̃ egri a predictis locis semoueãt: et querãt sana loca. Si autẽ sint in locis subterraneis non p terrã ambulẽt nisi prius aer ꝑ solẽ depuratus fuerit. vt accidit circa tertiã: ꝛ ab illa hora inantea infirmi in p̃dictis locis subterraneis collocati sint: et fenestre sint clause: ꝛ infrigidet aer ī ipsis. Et oĩa supradicta remedia fiãt ī h cõuenientia. Aqua etiã rectificent distillãdo vl saltẽ coquẽdo eas: ꝛ postea infrigidari ꝑmittãt. ꝛ exhibeãtur vt decet. Caueãt sibi tunc sani a cortu. q: mltũ nocet ī passiõib⁹ hys mẽbra ꝓncipalia debilitãdo. Et nõ ambulẽt ꝑ terrã: vt dico nisi ꝑius sol depurauerit aerẽ. Et si necessitas cogat aliq̃ eos ire portẽt sp in manu pomũ aliq̃ de supascriptis ꝛ semp odorent ipꝫ tuti⁹. tñ est stare in camera in q̃ sit aer ꝑticulariter alteratus ꝑ ꝙ supius docui. ¶ Dietent egri ꝑm ꝙ dixi supius. Sanis ꝛo hedine pulline castratine ꝛ hmõi carnes cũ aceto: vl agresta pate dent: q̃m declinare ad accetosa in h tpe est valde tutũ. Et sint carnes q̃b⁹ vtũtur sani vl egri aialis sanissimi: et nõ egri. Si enĩ in p̃dictis aialibus fuerit pestilentia caueant sibi hoies ab eis: q: hmõi carnes solum esset sufficientes ad pestilẽtiã inducẽdã: et si nõ esset ꝑsens in oibus eis ventribus. Unũ quãto plus fieri põt fugiãt: et si nõ clarius odoriferum: et subtile sit lymphetur cũ aqua clara distillata: vel cocta: et infrigidata: et declinent quantuꝫ plus possunt ad acetosa: vt dixi tam sani q̃ egri.

¶ De fe. empiala. et liparia. Cap. xxxiij.

Cause empiale.

SIcut dicit Auicẽna in libro suo quarto vbi de fe. loq̃t: et serapio libro sexto. cap̃lo ō empiala: et liparia feb. Empiala fe. fit de flegmate vitreo. q̃ est frigidius iter ceteras flegmatis spẽs: q̃ aut vicit ī toto corpe aut in mẽbro vno: et illud q̃ vncit in toto corpe: aut putrefit totũ: aut nõ putrefit ex eo aliq̃d. aut ex eo q̃ putrefit tunc ipsum gñat in corpore frigus q̃ nõ calefit abiqs fe. Et si totum putrefit aut putrefit extra venas et facit fe. que

Signa.

dicitur ephimerina habẽs periodos: aut putrefit intra arterias meseraicas: et venas et facit fe. cõtinuã. Si autẽ putrefit pars ei⁹ noiatur empiala: et ipsa quidẽ facit interius frigus et calorẽ exteri⁹. Et vrina quidẽ pa. empialã est magis tẽdẽs ad digõnẽ frigiditatis q̃ vrina pa. affumerinã: ꝛ magis cruda: et grossior ea: et pulsus est grossus supatus: ꝛ tardus et rarus: et fortasse fit fortis omni die: ꝛ forte fit fortior in oi tertio vel quarto die: cum materia hmõi in corpore est parua ꝛ parue putrefactionis ignea: et fortasse periodus est q̃tuor horarũ et q̃nq; .x. et q̃nq; etiã quatuor horarũ: ꝛ fortasse plus ꝑm grossitẽ materiei: et multitudinẽ ꝑm spissitudinẽ corpis: et grossitiẽ eius: et debilitatẽ virtutis: et tempoꝝ anni. Et hec quidẽ fe. nõ permanet multũ: q̃, est: q: fortasse motaf. xx. dieb⁹: et fortasse sup illud addit: ꝛ minuitur fe.

¶ Feb. aũt q̃ fit in oibus. v. diebus aut in oibus. vij. aut in oĩb⁹. x. dieb⁹ nõ accidit nisi ex flegmate grosso: aut ex colera nigra et ꝑm quãtitatẽ grossitudinis materiei ꝛ et⁹ spissitudinis ex qua gñaf ꝓcedit vehemẽtia periodi et⁹: et ponit: ꝛ vrina ꝛ pulsus est ꝑm quãtitatẽ materiei sicut dicit serapio. cap. p̃dicto. ¶ Liparia ꝛo est. fe. in qua extremitates mẽbroꝝ: et q̃ appet ex corpe infrigidaf: et aduriẽ in ea ꝓfunditas corporis vt stomachi cum sitt vehementi: et cuꝫ asperitate lingue: ꝛ pulsus est paruus: ꝛ lentus: vñ liparia ꝓtraria ẽ empiale. Juxta illud. Semp̃ empiala frigescunt interioria. Exterioria calent. cedit liparia cõtra. Et mã hui⁹ egritudis siue fe. ꝑm plurimũ ẽ flegmatica: et q̃qs ẽ cholerica ex cholera grossa. ¶ Sz vt sim⁹ solliciti ī empiala ī prouocãdo vomitũ dem⁹ syrupũ acetosum cũ cala. et ꝑm Anic. cum aqua fasiolorũ raphani aneti calamẽti. et diureticoꝝ. Et sim⁹ in eo ambabus fe. solliciti de facto valde in vomitu ꝓuocando. et demus aquã seminũ cõium. et ꝓuocantiũ vinã. ꝛ potus infrigidãtes: et stomachũ mũdificãtes sicut aqua apij: ꝛ feniculi cũ se. canapino. ꝛ geleniabin: et cũ fuerit digestio facta demũ ꝑm Anic. ꝛ serap. ifusionẽ de aloes quaꝫ predicti auctores in suis antidotariis describunt: q̃m multũ ꝓfert. Et dem⁹ pillas de eupatorio yerapigrã Gal. et silla. Scõm Auicẽnã ꝛ Serap. sicut camomilla: mellilotũ: furfur medulla cartami. vitica: cẽtau. mior: anetũ almuri: et mel. comedãt aquã cicerꝝ: ꝛ murt: et ciminũ. et siclas: et asparagos: ꝛ feniculum cũ oleo de amigdalis dulcibus cõdita. ꝑm Serapionẽ pullos: perdices: et parua volatilia in cãpis. ꝛ nemoribus habitantia: vinũ subtile: et odoriferum mediocriter lymphatũ bibant. ¶ In practica ꝛo rogerica ō: ꝙ in empiala digeratur materia cum oximelle squillitico: ꝛ purget cũ yerapigra: vel cum yeralogodion ꝑm descriptionẽ antidotarij ꝑticularis. Tertio die post purgationes fiat stupha cũ herbis ysto: scz calamento origano mẽtastro rutha: foliis lauri: camomilla mentha: salua. rore marino. ꝛ silꝫ herbis calidis. ꝛ odoriferis: ꝛ cũ exit a bal. tergatur cũ pãno: ꝛ ex hoc vnguẽto inungat supra spinã: ꝛ renes: et stõachũ. ꝛ circa brachia: ꝛ crura: ꝛ tibias: q̃ sic fit. Re. succi absinthij: fenicli: abrotani: balsamite: agrimonie: verbene. aã. ʒ. ij. coquãtur in oleo cõi: vel in oleo nucum vsq; ad cõsumptionẽ succoꝝ: ꝛ additis. ʒ. iij. cere fiat vnguẽtum. Q̃ó si ꝓpter hoc nõ fuerit egritudo tã dicta curata denẽ opirate sicut rubea trociscata aurea: ꝛ hmõi cũ apparuerint alices ꝛ oscitatiões ter vel quater ante horã accessiõis. Jtẽ reiteret ꝑdicta purgatio. Denẽ ẽt electuaria calfa sicut dyacalamentũ dyãthos ꝛ hmõi. Jtẽ fiat fricatio in tibijs: et vẽtose circa spatulas: ꝛ renes apponãtur. ¶ Scias ꝛo ꝙ liparia sicut ō: fit ō cholera subcutrina putrefacta: et ex flegmate: ꝛ melãcolia ī stomacho vel intestinis putrefacta: accidit in estate. de trib⁹ in trib⁹ dieb⁹ periodus eius. Et primo supueniũt et alices et oscitatiões: deinde rigor: postea frigus: deinde calor: et in medio caloris supuenit frigus intolerabile in interioribus. Et rõ est. q: duꝫ putrefit cholera subcutrina pars trahit ad cor: ꝛ facit ipsum febricitare. ꝛ pars trahit ad stomachũ. ꝛ intestina: ꝛ dissoluit flegma vitreũ. ꝛ melãcoliã. ꝛ tm calefacit. vt põt videri de sole ꝛ glacie. Et illoꝝ igr̃ dissolutiõe mẽbroꝝ interioꝝ sequitur infrigidatio. In ꝓncipio igr̃ liparie cõtert geleniabin ꝑm serapionẽ cuꝫ secantabin: ꝛ in fine infusio de aloe: et yerapigra: et aq̃ feniculi. et masticis enduite apij: et trociscis de ro. Et vniuersaliter opꝫ vt regimen liparie magis declinet ad subtilitatem. Et hec ad laudem omnipotentis sufficiant.

¶ Explicit Epitoma Medice artis excellentissimi viri magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Jncipit practica summaria seu regimen magistri Arnaldi de villa noua ad instantiam dñi pape clementis.

QUoꝫ eñ in nostris curis generaliter tractauerimus de morbis mẽbroꝝ. ꝛ curis eoꝝ a capite vsq; ad pedes: tñ hic videtur sub compendio de aliquibus morbis qui sepe accidunt in mẽbris hmõi corporis tractare: et de aliquibus expertis a nobis multotiens approbatis. Et primo.

¶ De dolore capitis. Cap. j.

A dolore capitis si veter fuerit cō stipat⁹ ptin⁹ cōstipatio soluat cū clystere tā cū se. q̄ sine se. cū decoctione asari. ʒ. iij. ad li. iij. aq̄ i cui⁹ trib⁹ li. dissoluātur. ʒ. ij. mell' ro. ⁊ pōat. ʒ. j. olei vio. pti⁹ tñ q̄ pōat oleū colabit dcā mixtura: et poste a dissoluētur ibi. ʒ. ij. salis gēme ⁊ addito oleo totū tepiduz p clystere iniciatur. ¶ Soluta ꝓstipatione si rubescāt ocli. siue cuz se. siue sine se. fiat flōmia ꝺ cephalica illi⁹ ptis i q̄ notabilior erit in ocl'o: rubedo vsq; ad ʒ. vi. ad min⁹: vel si eq̄l rubeāt q̄libet cephalica aptat: ⁊ de q̄libz ad min⁹. ʒ. iij. extrahātur. ¶ Fetā flōmus. Uel si ocli fi rubēt tūc si se. affuerit sic cib⁹ erit auenatū. vl' ordeatū: vl' colatura furfuris: aut caules rubei prius cocti in aq̄ et sale: et oleo amig. dul. tātūdē addetur lac amig. pui⁹ bullituz ⁊ i eo pfecte ɓcoq; dimittūt sol. pull. pfecte coctis tūc leoꝝ: brodio ponāt ocli caulib⁹ p̄dcōꝝ: ⁊ pfecte coq̄nt. Et cuz singul' p̄dicto ꝝ ferclox sumak ꝺ pul. coriandri p̄pati q̄tū pl⁹ ꝺlectabilit' sumi potent. Si ꝯo se. abstit cib⁹ erit p̄dicti caules pcē i brodio carniū iuuenis bouis postq̄ carnes pcē fuerint cocte post sūptionē ꝯo caulib⁹ absq; carnib⁹: tūc poterit sumi assatura caponū aut iuuenū gallinaꝝ: i q̄ vētre coriandrū crudū puluerizatū ꝯ ossatū cū vitell' ouoꝝ abūdāter ſincludet vl' ligua porci: vl' lūbi p noctē antea ponēt i aceto i q̄ fuerit coriandrū recēter bullitū: cui moderate sal' adrūget: ⁊ sic calꝫ supta carnes p̄dictaꝝ assaturaꝝ poterūt admīstrari pulli mēbratī pastillati cū pul. coriandri ⁊ modico cinamo. ⁊ q̄dratis ac puis lardonib⁹. Sapor aūt tā in se. q̄ sine se. vl' sit agresta de teneritatib⁹ vitiū p se vel agresta de racemo cū pul. coriandri prepati: vl' salsa camel. fetā de cynamomo: ⁊ amig. ⁊ apponit acetū. ¶ Locale remediuz qō capiti applicabitur si fuerit cū se. erit pān⁹ madefact⁹ in aq̄ ros. cal. in qua p vnā noctē prius steterit coriandrū crudū puluerizatū vel cōtritū. ſ. ʒ. j. ⁊. ℈. ad lib. j. pannus vero mersus in ea ⁊ expressus applicabitur: ⁊ pui⁹ q̄ infrigidet amoueat ⁊ retineretur: absente vero se. coriandrum fortiter cōquassatū supta lētissimos carbones in vase argēteo torrebit: deinde cōspersum cū modico aceto al. sacellabitur. ⁊ applicabit' li parti capitis vbi dolor notabilior fuerit vel toti si equaliter totum occupet. ¶ De tinnitu aurium. Cap. xij.

A tinnitu aurū sufficit abstiere a cena. ⁊ potu serotino. ⁊ itroitu lecti sumere coclear vnū de carui bullito in aceto: ⁊ exiccato: vel in eⁱ⁹ defectu sumak tātūdē anisi vel coriandri cōditi q̄b⁹ sumptis nihil supbibatur aut valde parū ⁊ bñ lymphatū vinum. ¶ De vertigine. Cap. iij.

A vertigine q̄diu durauerit fiat de quarto in q̄rtū diē in ieiunio p̄dictū clystere: cena ꝯo ⁊ pot⁹ serotin⁹ vitabūtur: ⁊ in introitu lecti quolibet sero sumetur media testa nucis plena de pul. subscriptis. ℞. pul. coriandri p̄pati. ʒ. j. pul. rasure ebo. olibani. ʒ. ij. se. incorpoꝛētur de succo ros. vel cuz aqua decoc. berberis vsq; ad dēsitatē cui addere pōt colatura panuz de pane zuccari. Cū aūt massa fuerit facta reseruabitur sic pui⁹ q̄ pilletur saltim triduo: deinde fiāt pille sicut cicer aut pisum: ⁊ sumantur per se deglutiēdo vel cum vino vel nebulis. ¶ De tenebrositate oculorum. Cap. iiij.

A tenebrositate ocloꝝ oēs frixure vitabūtur ⁊ caules ru. ⁊ ficus: ⁊ fabe. cena q̄z minorabitur. ⁊ de quarto in quartū diē ad tardius sumātur in introitu lecti pille sequentes. ℞. pul. eufrasie albi fio. ʒ. ij. carui bulliti i aceto ⁊ exiccati. ʒ. j. se. matoriāe. ʒ. ℈. ligni aloes crudi piloꝝ spicenardi. aā. ʒ. ij. se. acedule. ʒ. iiij. incorpoꝛētur. cū tulep ro. ⁊ fiat massa nec pillulēk. nisi die qua debuerit sumi: tūc ꝯo ad min⁹. ʒ. ij. pillulabūtur: ⁊ sumātur per se vel cū vino in introitu lecti.

¶ De dormitatione vel stupore mēbrorum. Cap. v.

A dormitatione vel stupore mēbrorum sufficit exercitium vniforme totius corpis in ieiunio vsq; ad intritum fatigatiōis: ⁊ q̄ de quarto in quartum diē obmissa cena: mēbrum stupidum. ō. fomentetur cū vino calꝺo in q̄ p̄dicti aū remoluētur sticaꝺ. citri. ʒ. ℈. sticados. ana. ʒ. j. melli. ʒ. j. ⁊ se. Post lōgā ꝯo fomētationē inuoluatur mēbrum ꝯ pāno lineo vel laneo. suffumigato cū vna de pillulis subscrip. ℞. rasure ligni iuniperi excorti. ʒ. iij. ligni aloes. ʒ. j. olibāi. ʒ. ℈. piloꝝ spicenardi. ʒ. ij. incorpoꝛētur cū sapa vini: et fiāt pille ad pōd⁹. ʒ. ij. pāno ꝯo suffumigato inuoluatur inde mēbrū: et inuolutum q̄tū possibile fuerit teneatur in lecto. ¶ De asperitate gutturis. Cap. vj.

A asperitate gutturis si catarro fuerit vel cōtinua sufficit abstinere a cena et potu serotino: et introitu lecti sumere. j. coclear de coriandro ꝺdito et nihil supbire. Si vero fuerit absq; predictis gargarizabitur diu in principio lecti vinū bñ lymphatū cū aqua cal'a in q̄ p̄dictē ante fuerint remollite tuiube pistate. ſ. j. ʒ. ad. ij. li. aq̄: et cum eisdē vnico feruore bulliētur ⁊. ij. partes tal' aq̄ ponūtur in vino: post gargarisma vero deglutiē tur grana tria sicut citri de gummi ara. vel dragagāti. p se vel cū zuccaro. ¶ De difficultate anhelādi. Ca. vij.

A difficultate anhelādi: si fuerit cū dolore latero: aut thoracis: aut hypocōdrioꝝ fiet q̄ in ꝺmōi dolore infra dicet. Si ꝯo sine his oībus fructus vitabūtur exceptis ficub⁹. ⁊ vuis passis ⁊ pisces. maxime nō squamosi: et aues fluuiales: et pedes ⁊ caput: et cutis olum q̄drupedū et frequētabunt caules rubei cū gallinis: vl' albi: dū tñ cū eis in principio sumak coclear. j. de seie caulū quoꝝūcūq; puluerizato. In sero aūt dimissa cena sumētur paulōāte i itroitu lecti. lx. vl' ad min⁹. xl. grana pineaꝝ: dū tñ imediate ꝑus assa fuerit cū testa subcineribus bñ calidis. ⁊ tūc sumātur cū anisо crudo vel ꝺdito ⁊ superbibat vinū nō viridū nūc infrigidatū: aut valde frigidū. ¶ De difficultate deglutiendi. Cap. viij.

A difficultate glutiēdi si fuerit cū cōtinua vel catarro frequēter in die fiat gargarismus cū aqua decoctiōis tutubaꝝ in: qua postq̄ fuerit colata dissoluatur dyamoron. ſ. ʒ. j. ad lib. j. et post gargarismū sumek vnū ouum recēs sorbile cū trib⁹ granis gūmi arabici. ad quātitatē pisi vel ciceris. et nihil supbibat aut valde paꝝ de vino dulci. Si ꝯo fuerit sine p̄dictis tūc in oleo amigd. dul. ad calorē aque feruētis in vase argenteo frigat spolia serpentis. ſ. ʒ. j. et. ℈. in. ʒ. j. vel ʒ. j. croci. et post hoc in tali oleo vngatur pān⁹ subtilis: linē⁹ et exprimatur et cum eo circūquaq; collum inuoluatur: ⁊ sic inuoluatur: ⁊ sic inuolutum teneatur die ac nocte.

¶ De tremore cordis: et tectigatione. Cap. ix.

A tremore cordis: aut tectigatiōe si cū se. fuerit in ieiunio sumētur. xl. gra. se. cucumeris mūdi ⁊ imediate post bibat sicut vna testa vi⁹ plena de succo malo: ūgranatoꝝ muzoꝝ ⁊ regiōi cordis supponet cera al. cōmassata cū oleo ro. ⁊ incorpata cū pul. sandal. muscatelli. ſ. ʒ. j. ad li. j. vl' i defectu eⁱ⁹ ponat pul. fact⁹ ɓ. vj. ʒ. sanda. citri. ⁊. ij. ʒ. nenufa. Si ꝯo fuerit sine se. fumatur i ieiuno. ʒ. ℈. de pul. ossis de corde cerui inuoluto i. ʒ. j. folioꝝ auri q̄ sumētur p se vel cū vino aromatico Regioni ꝯo cordis applicabit cera noua ꝓmassata cū oleo nucis indi. ⁊ incorpata cū pul. subscripto. ℞. ligni al'. ʒ. j. ambre. ʒ. ij. doronici. ʒ. iij. croci. ʒ. j. fiat pul. et incorpata cū li. ℈. cere imbibite cū oleo predicto vel in defectu illi⁹ cum oleo pineaꝝ in ambobus autem casibus est vtilis vsus coriandri.

¶ De dolore immobili in quacunq; parte clybani. Cap. x.

Index recū ſ.

A quacūq; parte clybani. ſ. a furcula pectoris si fuerit dolor immobilis: et cū se. soluta cōstipatione fiat flōmia de basilica. vl' ea nō apparēte de mediana illi⁹ brachii qō erit ꝓpinquius parti dolēti et extrahat sang. ad min⁹ vsq; ad. ʒ. vj. post flobothomū vero imediate sūek media testa nucis plena ɓ pul. liq̄ritie cum deco. se. bōba. sic. ſ. q̄. ʒ. j. se. mūdi. ⁊. ʒ. j. mirtil. bul. in li. j. ⁊. ℈. aq̄ vnico feruore ad lētissimū ignē: deide cola. addatur. ʒ. j. panis zuccari de q̄ sumāt. ʒ. iij. cū pul. p̄dicto ⁊ post si placuerit paꝝ de muzo. Lib⁹ aūt erit pul. facte de farina ordei vel milij: vl' spelte cocta pfecte cū brodio pullorꝝ pfecte coctoꝝ ⁊ in scutella ponet coclear. j. ɓ semi. melonū pistato in vase argēteo: ac zuc. si placuerit: alr nō ponat. Supra lo cū ꝯo dolo. ponet pān⁹ linē⁹ lenis: ⁊ duplicatus. aut triplicat⁹: ⁊ imbibit⁹ in subscripto liq̄re. ℞. yreos. ʒ. j. se. bombacis munꝺ. ʒ. ℈. medulle nucis indice. aā. ʒ. ij. pistētur ⁊ in lib. j. olei amigda. dul. ad calorē aque feruētis bulliātur: et i fine addantur

addank.3.iij.cere ℞ginee. ¶ Si ℞o dolor fuerit sine feb.t.ō. Dolor sine febre sub dyafragma
dyafragma in lateribus. vel toracе. soluta constipatione vt supra ꝓpinabit cū ꝑdictis pultib⁹ coclear vnū de pul.sequē ti. ℞.floꝝ ʒ sol.ysopi.ʒ.j.radi.lilij.sicci.ʒ.ℓ.scariole.ʒ.ij. fiat pul.post sūptiōez ℞o pultiū sumak anisū ꝙdictū. Supra locū ℞o dolo. ponak saccul⁹ sequēs. ℞.melliloti sib.ℓ. fortissime ꝙterak in vase argēteo supra lētissimos carbones. assēk sua uiter mouēdo cū cochleari argēteo ʒ cū calefcm fuerit notabi liter deponak ab igne.et imediate admisceātur ℏ tria pulue risata.s.floꝝ camo.ʒ.j.stica.ara.ʒ.ℓ.croci ortēsis.ʒ.ij.croco. ostēsis. cētak.ʒ.j. ¶ Si ℞o dolor fuerit sub hypocūdrio dextro so Sub sinistro. lura ꝙstipatiōe vt.ō. pultes ꝑdicte sumāk.cū.ʒ.j.pul. camo. Sū stomacho. Supra hypocūdrū ℞o ponak sequēs sacculus. ℞.ro. ru.ij. ℞.assēk post equalē ꝙtritionē vt dictū de melliloto: ꝗpli⁹ tū calefiāt ʒ i fine addāk puluerizata stica.citri.ʒ.j.floꝝ camo. ʒ.ℓ.spicenar.ʒ.ij. ¶ Si ℞o dolor fuerit sub hypocūdrio sini stro soluta cōstipatiōe pultes ꝑdicte sumāk cū.ʒ.ij. floꝝ ta Si in intestinis. marisci vel.ʒ.j.de pul.asari. Et supra hypocūdrū ponak se quēs saccul⁹. ℞.sticab. citri.lib.ℓ.leuiter assēk vt.ō. et in fi ne addatur pul.asari.ʒ.j.xlob.ʒ.ℓ.ro.ʒ.ij.spicenardi.ʒ.j. Si in renibus. ℞o dolor fuerit in stomacho soluta ꝙstipatiōe vt.ō. ꝑdicte pultes sumātur et cū eis vnū coclear de pul.sequēti. ℞.ca rui bulliti i aceto:ʒ exiccati.ʒ.j.coriādri sikr ꝗpati.ʒ.ij.mela no pipis excorticati.ʒ.j.fiat pul. Supra stomachū ℞o pona tur lap.azini ligat⁹ i pāno lineo vl'in ei⁹ defectu cera ibibi ta:oleo absinthij ʒ i corpata cū pul.coriādri ru.sic.s.q⁹ ad li. j.cere coriādri.ʒ.ij.ponāk. ¶ Si ℞o dolor fuerit i intestinis fa cto clysteri supradicto pultes ō farina milij supradicto mō ꝗpate ꝓpinabūk cū vno cochleari sequētis pul. ℞.cimini bul liti i aceto:et exiccati.ʒ.j.melano pipis excorticati.ʒ.ij.ʒ s. peucedani.ʒ.j.vl' in defectu eī⁹ coriādri citri.ʒ.j. et s. Supra vmbilicū ℞o ponak sequēs cataplasma. ℞.herbe peucedani vl' coriādri. radi. eius.ʒ.iiij.sticadoos citri.ʒ.ij. Ambo diligēter pistata frigāk in oleo amigd. amaraꝝ ad calorē aq̄ feruē tis:et in fine dissoluāk ibi.ʒ.iij.cere:ʒ deposita ab igne ꝙmaꝛ senk i vase i quo fuerit frita:deinde totū extēsum in pāno te pido applicek. ¶ Si ℞o dolor fuerit in renib⁹:aut vesica sol uak pi⁹ vēter cū clysteri facto.sic. ℞.tribuli marini. vl' i dele ctu ei⁹ berule li.j.vuaꝝ passa.mūd.ʒ.ij.fenugreci.ʒ.j.remol lunk p ser horas:admin⁹ in.uj.li.aq̄: deinde vnico feruore bulliāk:et in colatura dissoluak.ʒ.j.medulle cassie.ʒ addak. ʒ.j.olei ꝓsiccoꝝ vel amigd.amaraꝝ.ʒ fiat clystere.sine vllo gie sal' vt diu retineak. ¶ Post opationē clysteris igrediatur bal.tpatū i quo sedebit supra sacculū de melliloto ʒ lin gua canis:sic.s.q⁹ lingue canis. ℞.j.icidetur ʒ nō pistabit melliloti ℞o li.j.fortiter cōteretur:et in sacculo posita leuis simo feruore bulliātur vel in aq̄ feruēti mersa ꝓtin⁹ extrahē tur et ꝓiciēt in balneo:in quo tm̄ sedeat quātū delectabili ter poterit substinere:tūc añ exitū ꝗpinabit coclear vnū ō sequēn pul.cū pureta cicerū:et cū vio. ℞.semi.cytoniorū.ʒ. j.seminis vel floꝝ camo.ʒ.ℓ.piloꝝ spicenardi.ʒ.j. fiat pul. Supra nares ℞o aut pectinē ponak pān⁹ mersus:ʒ exp̄ssus in sequēti oleo. ℞.arungie anatis.recēntis.ʒ.j.sanguinis cu niculi.ʒ.ij.croci hortēsis:vel in defectu eius cartami.ʒ.ℓ.pi stentur:ʒ vt supra frigātur in oleo amigd. amaraꝝ scz in li. se.et in fine addātur.ʒ.ij.cere. Ferculū vero sit carnes pul lorum.aut iuuenū gallinarū cū multo petrosilio coctarum.

¶ De cōstipatione ventris:ʒ lumbricis. Cap.xj.

Ma ꝙstipatiōe vero vētris sufficit i ꝓncip. prādij fuere.ʒ.j.ō medulla cassiſi.mane.solito ꝗpata vl' si magis placuerit sumātur q̄tuor carice farcite cartamo.mūdato:vl' in defectu eius repleātur se. melonuꝝ excorticatoꝝ:vel si magis placuerit fiat primo cly stere supra scriptū:aut. ℞.ij.sicle ʒ.j.boracis ꝙtundātur ʒ in tin.li.aq̄ leuissime bulliātur.in colatura dissoluak medulle cassie.ʒ.j.deide addak olei vio.ʒ.j.salisgēme.ʒ.ij.ʒ.iij.li. vel circiter inijciāk. ¶ Cōtra lūbricos assiduek sumptio coriādri preparati cū cibis marie in ꝓncipio.ʒ vitabitur vsuocimi ni semel aūt i mēse ad maiorē securitatē sumatur in ieiunio ʒ.j.de semine alexandrino cum aqua frigida.

¶ De fluxu ventris. Cap.xij.

Ma fluxu vētris pot⁹ solut⁹ minuak:ʒ ꝓncipiat refe ctiōis assaturā sumak marie turturꝝ:aut p dicū:aut iuuenū galliaꝝ:vl' caponū vl' bouis iu uenis:aut pisa pilata:ʒ cocta cū brodio bouis:et electi ba conis.aut fabe cū cortice sikr cocte vsq̄ ad dissolutionē: vel cauleo ru.cocti cū gallinis:vel in diebꝰ nō carnū oia predi cta cū dulci oleo ꝙdiātur aut ouа frita sigillatim vsq̄ ad in durationē:ʒ postea posita i aceto:ʒ coriādro sumātur. fluē te quoq̄ vētre si ossе placuerint de biscoto fiant:ʒ tūc viten tur carnes porcine nisi p noctē añ steterint in aceto et sale. In crastino vero perfecte assentur nec quicq̄ de cute suma tur neq̄ de pinguedine q̄rum possibile fuerit. Si vero fluxꝰ fuerit cū sanguine:tacta flobothomia de epatica frumentū coctū ad pfectionē cū brodio carnū bouinarū. aut gallina rum sumatur in ꝓncipio:deinde assatura porcinaꝝ carnū ꝑdicto mō ꝓpinaꝝ:ʒ vinū sit rub.i fluxu sine san. meli⁹ erit albū:aut mediū. ¶ De opilatione epatis. Cap.xiij.

Ma opilatiōe epatis fiat salsamētū ō trib⁹ pti b⁹ spicenardi:ʒ q̄rta coriādri ꝓpati:ʒ q̄nta darcenici additis trib⁹ aut q̄tuor amigd. ʒ cuꝫ forti aceto distēpenk:mane ℞o in ieiunio sume tur.ʒ.j. de semine scariole sic.s.i.ʒ.ij.maloꝝ mu ꝛoꝝ ponetur.ʒ addita tertia pte aq̄ feruētis sup rosa zucca ro sicut placuerit quo semine sumpto. vij. diebus vel.viij. sumetur.ʒ.j.reubar.electi cū sero capitino recēti:ʒ bullito:ʒ colato vel cum succo ros. vel aqua cicerum ru.aut si magis placuerit cum vino al.debili vel bene ꝛymphato.

¶ De opilatione splenis. Cap.xiiij.

Ma opilatiōe splenis salsamētū fiat ex quatuor ptib⁹ raphani:ʒ q̄nta darsenici:ʒ sexta co riādri additis amigd.ʒ aceto vt supra mane ℞o i ieiunio sumak.ʒ.j.ʒ.ℓ.de floꝛe tamarisci cū aq̄ cice rum nigroꝝ aut rubeoꝝ:et hoc septē diebus. ʒ octaua die sumak.ʒ.j.ʒ.ℓ.folicꝛoꝝ sene cū eadē aqua vel sero capitino. ¶ In ambab⁹ aūt opilatiōib⁹ expedit plus solito minuere potū:et vitare fercula de pasta:et totā substātiā pastillorū ʒ carnes porcinaꝝ:et porcinas recētes nisi supradicto mo do ꝓparent. Et si de q̄rto in quartū diē sumak.ʒ.j. de limatu ra argēti cū sapa vini:mane hora qua supradicte medicine debēt sumi efficacissime resoluent intm̄ in vtraq̄ opilatiōe ꝑdictaꝝ si grauedo:vel ponderositas in spatul. vel in dor so pcipiet pi⁹ q̄ aliud fiat ꝙ fieri flōmia de brachio ptis opilate.s.de epatica si in epate.et de splenetica si in splene semper cum larga incisione:et adminus vsq̄ ad.ʒ.vj.

¶ De difficultate vrinandi. Cap.xv.

Ma difficultate vrinādi fiat encatisma seq̄ns. ℞. ligue canis. ℞.iiij.berule. ℞.ij.senatiōis. ℞.j.apij. ℞.ℓ.leuiter cōquassata bulliātur vni co feruore i aqua:deinde totū in cōca ꝓpriak: et addak tūc.li.j.vini al.et cū fuerit circa tepidū sedeat ibi sic ꝙ aq̄ fere ꝙtigat vmbilicū. Et i ꝓncipio prādij sumek pe tro.mlrū leuiter coctū i brodio pullorꝝ cū cicerib⁹ ru. Si tm̄ ꝙstipatio vētris adesset ꝑus soluak cū clysteri ullo supradcō i dolo. vesice aut renū q̄s aliq̄d fiat. Tūc ēt eritvltimū sume re medullā cassie.frequēter saltim in hebdomada sel: tūc ēt marie frequētabitur vsus pullorꝝ aut anūm minutarū elixo rū vel in pastillo aut edulci elixi:vel pastillati cuꝫ pul.zinzi. et modico pipere. ¶ De ardore vrine. Cap.xvj.

Ma ardore vrine pl⁹ solito ꝛymphetur vinū:ʒ sal samēta ʒ assature vitētur nisi essent hispani ce.i. male cocte.tūc vero abiecta supficie poterunt comedi. Regulariter aūt in principio prandij su sumak p se:vel cū cibo:aut brodio coclear.i.de semine melo nū excorticato:ʒ tūc vice petrosilij coquantur cū carnib⁹ so lia bona.tūc ʒ cau.ru.vitabūtur.viij. ℞o die post vsum pre dictoꝝ sumetur.ʒ.j.ʒ.ℓ.reubar.electi cū ptisana tertie deco ctionis. ¶ De tertiana simplici. Cap.xvij.

Ma tertiana simplici cui⁹ portiſm⁹ terminatur. cū sudore spōtaneo q̄libet die:sumak malūgra. muzū vel cerasa acria suo tpe in ieiunio: et in die portiſmi nihil aliō sumat dōec portiſm⁹ trāsierit:ſz tūc ceteriſq̄ dieb⁹ cib⁹ erit brodū pullorū absq̄ bacone co ctorū cū multa agresta. Si tm̄ lactucе inueniātur sumātur a ꝓncipio cū aceto vel poma cruda ꝑteriti anni. vel pedes porci cocti vsq̄ ad dissolutionē:et diu i aceto mersi:ſz i fine poterūt pira sumi. Pot⁹ vero i mēsa erit vinū al.debile vel multū ꝛymphatū:extra mēsam ℞o aqua fontis pura:vel cū

modico aceto. Post tertiū portisimū in crastino sumank.ʒ.ij. vel.ʒ.ſ.ɔ.ß.rauetsem cū aq̄ ſōtis:vel ſi placet addak aq̄ zuccari ɔ illa die ſolū in veſpis cōedek:ħ excepto q̄ p tres horas aſi bibek ad min⁹ li.ſ.ħ brodio ſupradicto.ɔ hora veſporū cib⁹ erit aureos:ɔ roſtrū poteinū fortiſſime cocta:ɔ in forti aceto diu merſa. Q̄ō ſi a p̄ncip. coep⁹ fuerit ɔſtipatū ſoluak ɔſtipatio cū clyſteri fctō de ptiſana tertie decoctiōis ita q̄ō ℥.iij.li.ipſi⁹ diſſoluek.ʒ.ſ.ɔ.ß.melk.ro.ad ſolutionē cōfecti et ʒ.ſ.olei vio.ɔ.ʒ.ſ.ſaliſgēme. Si ẏo paroxiſm⁹ nō finiak cū ſudore ſeq̄nte ſyru.ſumak q̄libz mane. ℞.tribuli marini.li.ſ.cerach li.ß.ſcolopē.q̄rtis.ſ.ɔtūdak:ɔ p.vſ.horas ad min⁹ remolliāk ℥.iiij.li.aq̄ ſōtis:deide bulliak.vnico feruore ɔ ℥ colatura ponāk.ʒ.viij.panis zuccari:ɔ imediate p⁹ clarificationē depōek ab igne:ɔ piſciēk i ea.ʒ.ij.ſanda.ru.p minuta fruſta iciſi ẏq̄ deco. ad min⁹ li.ß.ppinabik q̄libz vice admixta. ʒ.ſ.ſortis aceti al. Post q̄rtū ẏo portiſmū ſumēk.ʒ.ij.vel.ʒ.ſ.ɔ ẏ.reuba.cū.ʒ.iiij.ſucci roſ.additis.ʒ.ij.aq̄ ea. ¶ Cibi autē in tali tertiana erūt pulli cocti cū croco:ɔ agreſta:ɔ paucto ſoluſo bora.ɔ petro.ɔ interdū edul⁹ lactēo ſik elix⁹:vl paſtil lat⁹ cū mlta agreſta ɔ modico coriādro:dieb⁹ ẏo nō carnib⁹ fiat cib⁹ de ſpelta mūda ſicut de auena:vl de ordeo.ɔ pureta cicer aut piſor cū agreſta:ɔ tūc pira vitēk. Poma ẏo ſi fuerint aſſa i furno:ɔ frigida poterūt ſumi aſi ɔ poſt ɔ ceraſa acria:ɔ bñ matura tūc poteſt ſumi a p̄ncipio vſq̄ i māe mora celſi añq̄ nigreſcāt. In hac ẏo tertiana poſt ſumptionē reuba.ʒ.vel.4.die fiat flōmia de epatica i brachio dextro vſq̄ ad.ʒ.iiij.ad minus:ɔ tribus diebus poſt flōmiā ſumek mane coclear.ſ.de ſe.acedule:ɔ flor⁹ bora.cōs pōderibus mixtis quib⁹ maſticatio:ɔ deglutitio ſuperbibek q̄ruz placuerit de vino ſubtili:et aromatico debili:vel lymphato.

¶ De tertiana duplici. Cap.xviij.

A tertiana duplici q̄tidie ſumek in māe coclear.ſ.de ſe.acedule: cum ptiſana ſeq̄nti. ℞.ordei mūdi li.ſ.bul.vnico feruore duab⁹ vicib⁹:ɔ q̄libz vice colek:ɔ i.iij.vice pōak i.li.iij.aq̄ addita media li.virgar. ḡmis.ſ.q̄ poſtq̄ mūdate fuerint a ſoluſo:ɔ lote icidāk minuti:ɔ addāk ordeo deide ſupra lētus ignē:et clar⁹ coquātur vſq̄ ad pfectā medietatis ɔſūptiōez ɔ tūc depōe ab igne:ɔ reſidere pmittak. Et poſt reſidētiā ſe pabik a fecib⁹ ẏ q̄ ſumatur ad min⁹ li.ß.cū p̄dcō.ſe.et frida ſi magis placuerit. Et, viij. die ſumetur reub. vt dictū ē i tertiana ſimplici ſupradcā. tertia ẏo die. vl ad tardi⁹ q̄rta fiet flōmia ẏ epica i dextro brachio vſq̄ ad.ʒ.iiij.ad min⁹ cū larga icīſiōe:poſt ſumētur q̄libet māe.ʒ.ij.ſe. portula. cōſſati leniter:ɔ media coriādri bulliti i aceto:ɔ exiccati ſic.ſ. q̄ coriādrū puluerizabik:ɔ p⁹ adiūgek ſe.portu.q̄ ſimł cū p̄dicta aq̄ ſumēk. Refectio ẏo ſp ſeq̄k portiſmū ex alimētis q̄ dicta ſūt i pura tertiana vl herculo fctō de ſpelta:vel de ordeo:vl pureta cicer:vl piſor cū agreſta. Dic ɔ ſi neceſſarius fuerit ſoluak cōſtipatio cū clyſteri q̄ō in pura ſupius fuit ſcriptus hic:ɔ pira:ɔ poma:ɔ alij fructus exiſti ſupra poterūt copioſius accipi:ɔ pſicca pfecte matura ſi ō ſolo fuerint nō aq̄ſo.

¶ De tertiana continua. Cap.xix.

A tertiana ɔtinua ſoluta ɔſtipatiōe.cū clyſteri puſ tertiane mor fiat flōmia ō epica vſq̄ ad ʒ.vj.ad min⁹ deide q̄tidie ſumēk i māe.ʒ.ij.ſe. acedule puluē.cū ẏco.ſeq̄nti. ℞.berberis.ʒ.iij.ſe.cuc. ʒ.ij. ẏq̄ſſemk ɔ i li.iij.aq̄ ſōtis p.vj.horas remolliātur deide ſupra lētū ignē:ɔ clar⁹ vnico feruor.bulliāk:ɔ i colatura diſſol.ʒ.iiij. panis zucca.additis.ij.ʒ.aq̄.ro. Et imediate cū clarificatus fuerit depōak ab igne de q̄ ſumēk.ʒ.iiij.cū p̄dicto ſemie.poſt q̄ ſi placuerit p̄derit ſumere malo ḡ.muzū. Quita die poſt reuſceni ſumak ſicut i pura tertiana:ɔ eadē ſint alimēta: ſz ſupra regionē cordis:ɔ orificij ſtōachi pān⁹ tenebik meri⁹ i ſeq̄nti mixtura. ℞.ſāda.muſcatel.ʒ.j.nenufa.citrini.ʒ.ß.ſāda.ru.ʒ.ij. fiat pul.ɔ miſceatur cū ſeq̄nti liquore. ℞.olei ro. li.ſ.ponātur ſik i vaſe argē.vel aureo ad calorē aq̄ feruētis ɔmiſceātur. deide deponāk ab igne.ɔ pul.p̄dict⁹ admiſceak. ɔ i mixtura mergak pān⁹. ¶ De ɔtinua de ſanguie. Ca.xx.

A cōtinua de ſanguine ſoluta ɔſtipatione vt in pura tertiana mor fiat flōmia ō mediana dextri brachij vſq̄ ad.ʒ.viij.ad min⁹. deinde ſumetur q̄tidie mane coclear vnū de ſequenti mixtura. ℞.ſe. acedule puluerizati.ʒ.iij.ſe.cucu.cōquaſſati.ʒ.ſ.floꝝ bora.ʒ.ß.cō tungātur:et inde ſumak coclear.ſ.cū.ʒ.iij.ſucci maloꝝ ḡnatorū recēter expreſſi per pānū mūdiſſimū. De quarto ẏo in q̄rtū die vel ad tardius in quinto ſumētur.ʒ.iij.de ſucco radicū albarū iuncī addita.ʒ.ſ.p̄dicti ſucci muzoꝝ. Cibus aūt erit ordeatum:vel ſola aqua pulloꝝ cum agreſta:et potus ptiſana tertie decoctio. vt ō. patuit:ſz hic loco gramini ponetur. ʒ.ſ.et.ß.cucu.et.ʒ.ſ.ſeminis mellonum.

¶ De febre cōtinua de ſiegmate. Cap.xxj.

A cōtinna de ſiegmate ſiue quotidiana ſoluetur ɔſtipatio cū tali clyſteri. ℞.aſſari.ʒ.iiij.vuaꝝ.paſſa.munō.ʒ.ij.fenugre.ʒ.ſ.agari.ʒ.ß.remolliātur p.vj.hoꝝ.in.lib.iiij. aq̄.deide vnico feruore bulliātur ad lētū ignē:ɔ in colatura diſſoluak.ʒ.ſ.caſſiaſi.ɔ addak.ʒ.ſ.olei amig.amaraꝝ ɔ inſpiciatur. Quolibet aūt māe ſumetur coclear.ſ.de radi. pecedani recēti.ɔ piſtata:ſumetur aūt cū.ʒ.iij.ſequēti decoct. ℞.radi.tribuli marint:vel i eꝰ defectu yringi marini lib.ß. buſci ſpagi.aſi.ʒ.ſ.rtloaloes.ʒ.ß.remolliātur in lib.iiij. aq̄ fontis p.vj.horas deinde vnico feruore bulliātur ɔ in colatura ponetur li.ß.zuccari. Cūq̄ clarificatū fuerit totū ſtatiz deponak ab igne ſicq̄ reſeruabik vſui de q̄.ʒ.iij. ppinabik addita.ʒ.ſ.aceti potētis in q̄ fuerit diu bullitū coriādrū.ſ.ʒ. ſ.ad li.ſ.ɔ fiat bullitio ad lētiſſimū ignē. Predicto ẏo ſumptio.vij.dieb⁹ tūc.viij.ſumek ſequēs laxatiuū. ℞.kebuloꝝ. ʒ.ſ.bellericoꝝ turbith.aſi.ʒ.ij.remolliātur in li.ſ.aq̄ p.vj.horas cū.ʒ.ij.ō carnib⁹ paſſe poſtmodū ad calorē aq̄ feruētis q̄ſi ſeruere pmittetur i vaſe argē.ɔ cū inceperint feruere ſtatim colēk:ɔ colatura ppinek. Cib⁹ aūt erit i his feb. alaude cocte i aq̄ cū modico electi boꝝ cōtoꝝ:ɔ petro.vl alie pue aues vl pulli cocti cū radi.ſ.ʒʒ.ɔ.iiij.garioſi.in q̄ caſu loco agreſte ḋz admiſtrari acetū decoc.coriādri. Sūpto ẏo p̄dicto laxatiuo poterūt miſtrari p̄dicea aſſe ſi cū aub⁹ capte fuerint vel aſſatura vituli vn⁹ aut duoꝝ ānoꝝ:vl capolus elix⁹: et cū p̄dicto aceto ɔdit⁹:et valde modico pipis. Pot⁹ ẏo erit vinū al. aut mediocre debile vel mediocriter lymphatum. Hic aūt vitabūk oēs fruct⁹ exceptis caricis:ɔ vuis paſſis:ō q̄b⁹ añ ɔ poſt fiat ſumptio ſicut placuerit. vel in fine ſumak citoniū pfecte aſſum:vel in optio vino coctū: vel in piſtello cuz carnib⁹ gallinaceis:ɔ bacone diuiſum in duas partes.

¶ De febre erratica. Cap.xxij.

A erratica ſe. q̄libet māe ſumek coclear ſ.ō ſequēti mixtura. ℞.floꝝ. camo.ʒ.ſ.ɔ.ß.ſe.acedule.ʒ.ſ.ſtica.citri raſure ebor. añ.ʒ.ß.fiat pul.ɔ ſeruetur cū.ʒ.iiij.melk.roſ.ɔfecti ad ſolutionē:et cōditi.ſcorpa. ẏo fiat i va.argē.cū piſtello.cypreſſi vl ebo.de q̄ mixtura ſumetur coclear.ſ. cōtineno ad min⁹.ʒ.vj.ɔ ſupbibatur vinū ſubtile:ɔ debile vl mediocriter lymphatū. de q̄nto ẏo i q̄ntū die ſumek caſſiaſi.qua ſūpta bis fiat flōmia i brachio ſiniſtro de ſplenetica vſq̄ ad ʒ.v.ad min⁹ cū larga inciſiōe. Cib⁹ aūt vtplurimū ſit elixatura pullor aut iuuenū gallinaꝝ:et he. lactētes vl ordeatū aut pureta piſoꝝ:aut cicerum cum agreſta:et petro. hic fructus qui appetuntur in q̄ntitate modica conceduntur.

¶ De febre quartana. Cap.xxiij.

A quartana ſumak ſequēs pul. quoti die. ℞.floū.bora.ʒ.ij.ſtic.citri.ʒ.ſ.oſſis ō cordis cerui.ʒ.vj. foliꝝ auri. ʒ.iij.primis trib⁹ medicinis puluerizatis: poſtea cū eis folia miſceātur:de qua mixtura coclear.ſ. continens ad minus.ʒ.iij.cum zucca.roſ.ſumetur:ɔ immediate poſt ſuperbibetur ſicut vna teſta oui de vino puro ſubtili ɔ odorifero:deinde qualibet.viij.die ſiue fuerit paroxiſmalis ſiue interpolationis ſumētur ad min⁹.ʒ.iiij.de ſubſcripta ẏco. ℞.follicloꝝ ſene.ʒ.ij.vuarū paſſularū munō.ʒ.ij.epithimi ʒ.ſ.lagarici.ʒ.ß.remolliātur p.vj.horas in.ij.li.aq̄:deinde ad lētiſſimū ignē q̄ſi vnico feruore bulliātur:et poſtea colentur et colature addātur.ʒ.x.māne lote cū aq̄ fontis:et contrite in vaſe argē.vel ſi magis placuerit ſumatur li.ſ.vel circiter de ſequēti clareto. ℞.folliculoꝝ ſene.ʒ.x.mirab.indoꝝ.ʒ.vj. varſenici.ʒ.iij.garioſi.ʒʒ.foliꝝ.añ.ʒ.ſ.fiat pul.et cum li.ß.panis zucca.coletur.per lib.iij.vini. Sequēti vero die poſt laxatiuū ſumek inmane.ʒ.ſ.vel circiter de ſe.cydoniorum:ɔ bōba.mūdi:et equaliter mixtis:et ſumek maſticando:ɔ deglutiendo:deinde

tiendo: deinde supbibat vnus gobeletus de vino subtili et aromatico. Et si fuerit grecū nō fumosuz meli⁹ erit quibus ſūptis applicabit regioni ſplenis ⁊ añ et retro ſpōgia imbi bita cū ſequēti mixtura. ℞. olei pſiccorum. ʒ. iiij. olei pinea rū. ʒ. ij. ponāt in vase aureo: ⁊ i aq̄ ca. colloceť taľr q̄ aq̄ nō poſſit ingredi: et tūc flōmeť aſin⁹ iuuenis ſāguis recipiat i dicto vase vſq; ad cōſtitatē olei ad min⁹. ⁊ fortiter ꝑmiſceāt ⁊ i mixtura imergat ſpōgia vl' pān⁹ line⁹ molle. ⁊. ℈. totū lat⁹ ſiniſtrū teneat ꝑ diē nālē. In craſtino ꝯo fiat flōmia ỽ ſplenetica vſq; ad. ʒ. iiij. ad min⁹ ⁊ imediate poſt ſumat ſequēs mixtura. ℞. raſure eboris. ʒ. ſ. oſſis ỽ corde cerui foliorū auri. añ. ʒ. ß. hiacinctorū. ʒ. ſ. ſcorpenť cū. ʒ. ß. ʒucca. alexā. ⁊ ſumat totuz: et ſupbibat aliquātulū vini vernacei: vel alteri⁹ aromatici: et aliquātulū dul. Hic vitabūt oēs carnes ſiluestriū aialiū. exceptis faſianis iuuenib⁹: ⁊ pinguib⁹: ⁊ pdice ſemel la: ⁊ iuuene vel pulli faſianorū aut pdicū. Itē vitabūt boue ne carnes ⁊ āſerine. De porcinis ꝯo poterit ſumi aſſatura: vt ꝑ. ſcriptū ē: ꝓparata: ſꝫ vtplurimū frequētabūt carnes iu uenum gallinarū vel caponū: aut vituli. vel edulī lactētiuz. Cū elixaturis aūt coquāt foſ. borā. ⁊ ſalute: ⁊ circa finē cro cus. Hic oīno vitabūt caules ru. ſꝫ oculi albor⁹ poterūt bis in hebdomada ſumi: et in dieb⁹ nō carnū amigdalaz ſpiſſū vl' pineatū. aut pureta ciceꝝ vel piſorū ⁊ oua ſigillatiz fri xa ⁊ mediocriter mollia: et collatura piſorū al. dū tū coquā tur cū brodio pīguū gallinarū ⁊ bacōe. dulciſſimo. Hic aūt vitabūtur fructⁿ exceptis ficub⁹ recētib⁹ in ꝓncipio. vel ſic cis. ⁊ aſſis ī fine. ⁊ exceptis fiſticis viridib⁹ ī ꝓnc. vl' piris de fräſoreau. vl' calleau. ī fine ſi ſumāť niſi ꝑfecte matura ⁊ aro matica. Pira ꝯo primitiua q̄ ſūt parua in quātitate. ſi ꝑfecte matura fuerīt. ⁊ aromatica poterūt ad votuz ī fine ſumi ꝫ fiſtica viridea. et mundi ī ꝓncipio ſūpti ſunt ſemp vtilea. Hic balneū tēpate caliditatis factū cū deco. mellilot⁹: et ſtica. citri ſic. ſ. q̄ mellilotum ſit lib. ſ. ⁊ ſtica. ʒ. iiij. erit vtile ſi fiat ſemel aut bis poſt ſupraſcriptā flobothomiā.

¶ De exituris exterioꝝ membꝛoꝝ. Cap. xxiiij.

¶ Ma exituris membꝛoꝝ exterioꝝ ſoluēda ē ꝛſtipatio cū caſſiať. vl' cū ſa li clyſteri. ℞. ſicle. ℳ. ij. ceneciorū. ℳ. ſ. vuaruz paſſaꝝ mūd. ʒ. iij. cōquaſſata remolliātur i. iiij. li. aque ꝑ. vj. horas: deinde vnico feruore bullita collētur. et colatura ponatur. ʒ. ſ. olei vio. ⁊. ʒ. ij. ſaliſgēme. Soluta cō ſtipatione ſi exitura fuerit ru. colorū. aut ruffi vl' nigri. aut viridis: aut citrini ꝓtin⁹ fiat flōmia ỽ brachio etuſdē ꝓtio. et poſt flōmiā granatū murū ſumať abūdāter. Supra exitu rā ꝯo ponatur. vitellū ouī coquaſſatū cū oleo extracto recē ter de ſe. melonū vel in defectu et⁹ tpm. ſe. mūdū piſtať vſq; ad crudationē. ⁊ tūc cōmaſſetur cum vitello additis. ij. aut iij. guttis olei amigd. dul. vel butiri recētis: ⁊ quolibet ſe ro renouetur q̄ſcp ſanauerit. ⁊ tūc aptať cū flōmo et mun dificeť ſilr cū pāno merſo ī ydromelle. Cū aūt ꝑfecte ſanauerit: ⁊ fluxerit ſanies cū plātago cōquaſſata deſup ponať vſq; cicatrizationez. Si ꝯo exitura fuerit al. colorū ſoluta cōſtipatiōe ſtatī deſup ponatur ſcabioſa piſtata: et frixa ad caloꝛē aque feruētis in oleo amigd. dul. et poſt aptionē mū dificetur cū pāno merſo in vino in quo mel fuerit diſſolutū ⁊ deinde ſolium edere deſuper ponatur.

¶ De apoſtematibus interioꝝ membꝛoꝝ. Cap. xxv.

¶ Ma ap̄atibus membꝛoꝝ interioꝝ q̄ſ gra uedo et dolor imobiliter aliquā ptū oppimūt maxime cōcomitāte ſe. tūc neceſſe eſt vt de brachio propinquiori loco ap̄ato fiat flōmia ſoluta ꝛſtipatiōe prius de vena manifeſti⁹ appa rēte in plicatura brachij ſaltem vſq; ad. ʒ. vj. immediate ꝯo poſt flōmiā ſumētur. ʒ. iiij. ỽ ptiſana decoc. tertie facte cum gramine vt ſupra deſcribitur: i q̄ diſſoluetur. ʒ. ſ. māe mūdiſ ſime vl' i defectu et⁹. ʒ. ſ. ỽ cōſerua. ſucci roſ. facta cū pāe zuc ca. q̄ pot⁹ q̄libet māe ſumetur i aurora frid⁹ aut ca. ſicut ma gis placuerit. ℳ. meli⁹ tñ erit vt ī hyeme cal. actu ſit. ⁊ ſi lap. aſini habeat tūc. ʒ. ſ. ỽ pul. ipt⁹ admiſceat eidē potui. Hic alimēta erūt ordeatū factū ỽ ordeo cocto cū ḡmie vt ſupra vel pultes de farina ordei facte cū brodio pullor⁹ abſq; ba cone vl' ỽ faria multi facta cū brodio gallinarū vel ī dieb⁹ nō carnū coquat pt⁹ faria cū aq̄ ſimplici: deinde addatur lac amigd. et in fine zuccarū p libitū. Itē folia paſtinace cocta cū pulle. vl' acciptātur trifoliī ptes. iij. berule ꝑ. i. borag. quā tum medietas oīm inciſa p fruſta latitudinis vni⁹ pollicis coquātur cū pulle. ⁊ electo bacone in modica q̄ntitate. Item pureta piſorū aut ciceꝝ. Hic fructⁿ vitabunt oēs exceptis caricis: aut vuis paſſis: aut pomis aromaticis ꝓcauatis: et aſſis cū ʒucca. ⁊ frigiditatis. Cū aūt ap̄a fuerit reſolutum aut ruptū ſicut ſanies p aliquā ptē egrediēs iudicabit. ⁊ al leuiatio dolo. atq; grauedinis tunc ꝑderit interdū ſumere brodiū fabaꝝ cū cortice coctarū vſq; ad diſſoluttonē in brodio gallinarū. Tunc etiā poterūt ſumi auicule pue elixe cū pullis vel gallinis: aut in paſtillo cocte cū croco: et paucis lardonib⁹. Potus aūt diſſolutionē ap̄atis ſit ptiſana ſupra dicta: poſt vero vinum debile: vel naturaliter dulce.

¶ De defectu appetitus. Cap. xxvj.

¶ Si defectu appetitus ſi adſit ꝛſtipatio ſol uatur cū clyſteri primo ſupra ſcripto. ⁊ in ieiunio fiat exercitiū pedităndo et inter dum ꝑtes ſupiores inclinādo ad aliq̄d colligēduz vſq; ad ſudoris initiū: vel fatigatiōis poſt q̄ officio ſtoma chi applicabitur ſpōgia merſa ī ſupradicto aceto. ⁊ fortiter ꝓpreſſa. ℞. couādri. ʒ. ij. corticis cydoniorū. ʒ. ß. vl' i defectu et⁹ antoſilorū darſenici. añ. ʒ. ſ. cōquaſſata remolliātur i. iij. lib. aceti ꝑ. vj. horas ad min⁹ deinde bulliātur ad lētū ignē q. ſ. decoctiōi perfecte vnt⁹ cytonij: ⁊ tunc deponať: et colet: in qua colatura ca. moderate mergať ſpōgia. ⁊ cū duab⁹ ta bulis planis fortiter cōprimať. ⁊ applicabit: ⁊ añq; frigeat remouebitur ꝑdictū acetū: ⁊ in cunctis ſaporib⁹ apponet: vel vice agreſte ſumatur: ⁊ carnes aut piſces q̄ in ſulſo po nētur cum ipo cōdiātur. Si aūt tederet poſt exercitiuz ap plicare ꝑdictā ſpongiā ouificio ſtomachi: tunc ſumatur im mediate vn⁹ de limonibus cōditis ī ſulſo propriſ ſucci: et ſu matur cum cortice in cuius defectu ſumatur malūgra. muz zum. In meſa ꝯo ſumatur ſuccus limonū cū cibis vel citrī guli: dū tñ fuerint ꝑfecte maturi: ſic. ſ. q̄ limo ſit vndiq; croceus: ⁊ in citrangulo repiatur medulla a cortice ſeparata.

¶ De ſiti immoderata. Cap. xxvij.

¶ Ma ſiti immoderata ſumatur caſſieſi. et immediate poſt bibať vn⁹ gobelet⁹ de aq̄ decoc. ſequētis. ℞. berberis ru. vel ruffi. ʒ. ij. ſe. acedule. ʒ. ß. ꝛquaſſata remolliātur in. iij. lib. aque fontis ad min⁹ ꝑ. vj. horas: deide ad lētū ignē bull. q. ſ. vni pomo coquēdo: deinde coletur et de colatura ſumať: vt dic tū ē tepida: vl' frida: tñ ſi vēter fuerit lax⁹ nō adminiſtrabiť caſſiaſi. ſꝫ vice ipt⁹ carnes cidoniorū ⁊ imediate poſt bibať p dicta aq̄: q̄ ⁊ p filtrū al. diſtillata miſcebitur vio ad libituz. In ſectu ꝯo berberis ſupraſcripti exp̄imeť ſucc⁹ malūgra. muri et addeť ei tertia ꝑs aq̄ feruētis: ⁊ ỽ tali mixtura bibe tur vn⁹ gobelet⁹ p. iij. horas vl' iiij. āte cibū. Et tūc vitabūt ſalſa: et acuta. ⁊ toſta excepto ſucco aliſ q̄ in modica q̄ntita te poterit brodiis adūgi: et excepto cepe al. p. vj. horas an tea remollito in forti aceto: in ꝓ autē caſu limones cōditi vt ſupradictū eſt: et in ieiunio ſumpti efficaciter eā extinguunt.

¶ Ut venenū nequeat corpi imperare. Cap. xxviij.

¶ Ut venenū corpori nequeat imperare trociſci ſubſcripti fiāt. ℞. ſe. citri mundi. ʒ. iij. ſe. acedule. ʒ. ij. ſe. cidoniorum et bōbacis mundi radi. polomeneō raſure: cornu cerui. añ. ʒ. ß. nucū munda. ad pondus omnium incorporeť tur cum ſapa vini: et fiant trociſci ad pōdus. ʒ. vj. de quib⁹ vnus in ieiunio: vel ante cibum ſumatur: et abſq; potu vel introitu lecti. et tunc poterit ſuperbibi.

¶ Ut venenoſa reptilia de habitaculo effugētur. Ca. xxix.

¶ Ut venenoſa reptilia de habitaculo effu gentur fiāt pille ſubſcripte. ℞. radi. herbe tunicie. ʒ. iij. aſe turie. ʒ. iiij. raſure cypreſſi. ʒ. ij. ſanda. citri. ʒ. ſ. ſtoracis. calami ſpoliī ſerpētis. añ. ʒ. ß. galbani armoniaci. añ. ʒ. ij. incorporentur cū terbē. ⁊ fiāt pillule ad pōdus. ʒ. ß. ⁊ cuz illa ſuffumigetur habitaculum de q̄rto in quartum diem poſt occaſum ſolis.

Inter ſimplia a ꝓpuetate valētia ꝓmū: ⁊ vltimū ē elixir maiorū opis alkymie ſi ad vltimā ducať p fectionē: deide lapis q̄ ī fröte aſpidis ſurdi generať deinde cornu ipt⁹ polomenō tormētilla vicetoricū gētiana ꝓcoꝛ: ſꝫ ī ꝓpoſito nulla melioꝛ ḡ q̄ dcā ē ad ꝑſeruationē ꝛtinuā.

Simplicia a propletete in morbis sequentia valetia sunt primo in epilepsia comestio talparū. In appoplecta seto i fontinella occipitis pfund⁹. In colica ⁊ yliaca corrigia de dorso lupi viui. In ydropisi vrina pueri septēnis cum suo calore. In fluxu vētris mēbra alialium a propietate valentia sunt epar yrci assum tecur: et epar galline assetecur gruis assum:fruct⁹ oēs vitēt excepto cytonijs assis:vel coctis cū gallinis aut brodio bouis cocta in principio cibi sumpta:pisces olno vitētur. In palysi recurrēdū est ad cāz stuporis in regimine sicut in dolore capitis sine fe.sed illa q̄ ibi fiebāt de q̄rto in q̄rtū fiāt h̄ q̄tidie. In obtalmia ad curā dolo.capitis recurrēdū cū fi sit sine capitis dolo.h̄ addito q̄ infra oculuz pōt distillari succus ca.ve.recē.⁊ mundi in pāno cui⁹ pānī extremitates cū duob⁹ baculis exprimūtur sicut fit i expressione decoc.syrupoꝝ:et cum alio baculo mūdo sup pānū cōpressum fortiter cōcutit nec dz tāgi cū manu. In frenesi fiat q̄ in dolore capitis cū fe.⁊ in siti est ordinatū:⁊ i fluxu vētris. In rāpa fiāt moderate stupidoꝝ membroꝝ fricationes. Aqua frigida in fe.danda si fontina sit pōt sumi sine bullitiōe. putealis ꝙ vel fluuialis bulliatur in vase argēteo vel aureo: et cū infrigidata fuerit ꝓpinetur. Physice ligature sine obseruātia cō stellationis debite parum:aut nihil prosunt.

¶ Explicit practica summaria edita ad instātiaz dñi pape Clementis.

¶ Incipit liber de mō preparandi cibos.et potus infirmorum in egritudine acuta.

Quomō fiat lac amigdalaꝝ.

Qve cibis preparādis et potibus infirmis videam⁹:et q̄ eoꝝ malitia reputetur siquid fuerit in quo infirmus delectetur ꝑm magistrum. P. de musladi. Et primo in fe.acutis in quibus subtilitas:⁊ tenuis dieta tenetur dari:dieta autē:aut sumitur large aut stricte large sumit ꝓ exhibitione rerum nō naturalū stricte ꝓ exhibitiōe cibi et potus vl recta administratiōe ciborum et po.et sic accipit h̄ vltio autē in acuta fe. amigdalatum q̄ sic ꝓparatur. R. nucleos integros amigdalaꝝ:et nulla eaꝝ sit marcida nec amara:et mitte i papside et suppone aquā ca.et dimitte donec cortex incipiat subleuari a nucleo postea munda bñ:et iteꝝ si vis pōe aquā ca.et dimitte donec crescāt bñ:et tunc poteris pl⁹ extrahere:q: pl⁹ resolutis: et si bñ molles:et tenues fuerit postea tere eos i pulchro vase q: si vas pulchrū fuerit magis delectabit ifirm⁹:et postq̄ trite fuerit bñ supaspgam⁹ aliquātulū de aq̄ p ca. et tādiu ducas bñ donec suf.postea pulchrū pānuz colādo exprime. q: illa colatura lac erit:quā colaturā mitte in olla:vel i aliō pulchrum vas et ad ignē supponas:et dimitte leuiter bullire sēp mouēdo:et cū aliquātulū bullierit micā panis iter man⁹ bñ tritā:et q̄si in farinā redactaz paulatim in hoc lacte semper mouēdo ipone ⁊c. Scias tñ q̄ panis iste non dz esse nimis dur⁹:nec nimis mollis:sic bñ q̄ possit bullire ter: et cū ceperit bullire semp move ne vasi adhereat: et de fumo sapiat. hoc facto aliquātulū salis pone:et si infirm⁹ delectet dulcibus adhibe paꝝ de zuccaro:vel de penidijs:vel syrupo de enō. tepefacto i pulchro vase et ifirmo exhibeat. Si aūt vis q̄ lac predictuz sit magis albū in quo quādoq̄ magis delectatur infirmus cū aqua frigida nucleos supradicto mō excoriabis:et pistabis q̄ cū tardi⁹ fit ideoq̄ lac tardius erit q: hoc mō minus resolutis de substātia amigdalarum q̄ cum aqua calida. ¶ Aliud cib⁹ ad idē. accipe panē recēte bñ coctū:et auferas corticē:et postea incide i tres fieras subtiles:⁊ pone in papside:⁊ supinfunde aquaz ca. et cooperi donec mollis fiat. Deinde tere mitū postea substātiā amigdal. que remanet lac.expresso:et altas amigō. si mul tere:et bñ tritas ad ignē semper mouēdo bullire ꝑmitte:deinde paulatim lac amigō. semper mouēdo parum salis impone. Deinde paꝝ de zuccaro:vel de penidijs:aut syrupi ponaf:aut decoquaf:postea preparetur. Iste cibus videtur et quasi micata. ¶ Iterē aliꝰ accipe micas panis et tere eas mō predicto:et mitte eas in mundo vase:⁊ supinfunde aquā frigidā:et misce ei ad bibendum. hic est cibus:⁊ potus:et multum valet in acutis:et valde acuto feb.

Contingit q̄nq̄ in feb. acutis q̄ venter est cōstipat⁹. vñ circa hoc: et circa. fe. caloꝛē talē paramus eis cibuz de oleribus. R. solatrū ⁊ para ei coquinatū:vt de aliis herbis:⁊ cōdias cū lacte amigō. vel cū ei⁹ substātia:et misce paꝝ salis:et postea def. salē ponim⁹ vt saporem pōtet. Eodē mō pōt fieri de attriplicib⁹ bietis: et malvis ⁊ scariola:sz si non habueris ista capias cicoreā. i. sponsam salis tenerā que ē silis ei in interioub⁹:et stellis:⁊ musculos:⁊ coq̄ in aqua eo quouisq̄ ipsi aliq̄n iter digitos molles eē videant:postea aliquātuluz exprime:et in parapside positas supinfunde agrestā:et paꝝ salis:et sic infirmo exhibe. Eodē mō pōt fieri de portulaca. sz spaciose mītū cocta. Si ꝙ nō habueris agrestā pōe acetū q̄n nō sit multū forte et parū salis.et patiēti tribue:et de cycorea:et portulaca sicut dictū est:mō dak eth vt vētrē cōstipatū relaxet: sed cōtra fe.discrasiā et caloꝛē. Est parāda etiā teneritas portulacaꝝ crudaꝝ cum agresta:vel aceto nō fortis:et paꝝ salis:sz indigesti sunt multū cum infrigidāt. ¶ Si vēter ista cōstipatus fuerit vt aliq̄ p̄dictoꝝ ciboꝝ nō relaxet:accipe pulpā cassie fi. et resolue cū manib⁹:et cū aq̄ ca. cola. quā colaturā adde iuri supradicti cibi coq̄nato:⁊ solatrū: vel attriplicis vel alterius cibi:et dimitte bullire:⁊ sic cibus conditus sit ꝙ cum oleo amigō.⁊ ei⁹ substātiā:et sic infirmo ꝓpina. ¶ Et notate q̄ herbe q̄ nascunf in locis hu. frigidioꝛes sunt illis que nascunf in aridis. Vñ q̄n volumus aliq̄d de p̄dictis cibis ꝓparare alicui patienti fe. acutas illa herbas accipim⁹ q̄ in locis h̄ūdioꝛibus reperiuntur. Unde in p̄dictis fe. q̄ est magis iurta terrā colligere debemus:q: q̄ est iurta terraz est magis hu. q̄ illā q̄ est superius. ¶ Iteē nota q̄ oleū cōmune. i. de oliuis.⁊ pinguedine:sicut lardū porcinū nō audem⁹ dare i fe. acutis:q: sunt fomētū caloris. ¶ Iterē patiēs fe. acutam sumat que infrigidāt:et humectant:et tō accipe cucurrecē. etiā tenerā q̄ nō sit magna sed mediocris:et sit integra assa supra prunas:vl sub cinere ca. mitto cū pruno. Signū decoctiōis ē cū tota cucurbita magna fuerit:⁊ cortex cōbustus. postea inde extrahe medullā:⁊ bñ mūdā aliū exprime et postea ipam frustatim incide et i agrestam pone cū modico salis:⁊ sic pa. exhibe. ¶ Ad idē citrullos scinde p medīū vel p tres:vel p quatuoꝛ ptes cū ipo cortice sic coque in aq̄ et inde extrahe:⁊ manib⁹ exprime aliquantulū:postea auferas corticē et misce:reliquū ꝙ i agresta incide:et ei tribue. Si caloꝛē martimū:et sitim intolerabilē habuerit ita q̄ non poterit p potū aque sedari cortice citrulli sic cocti ei da ad comedendum. Si autē cortex predictus sit indigestibilis in frigidat:et humectat. hoc idem est de citronibus.

Herbe locoꝝ hūdioꝛ sunt frigidioꝛes.

Contingit q̄nq̄ q̄ pa. feb. acutā debiles sunt et fastidiunt predictos cibos:et affectāt carnes:et tunc debem⁹ eis satisfacere:vt natura ꝓfortet. vnde nihil valet eis dare nisi natura sedatiuet. vnde Gal. in tegni natura olim opatrix. medicus ꝙ minister:debemus autem eis dare extremitates minoꝝ auiuz. s. gallinacei pulli:et fasiani sicut sunt ale ⁊ colla:q: sanioꝛes sunt vt faciam⁹ cupidum:q: paꝝ habēt carnis. ideoq̄ certa ossa diu detectant ipsi infirmi. ¶ Et est intelligēdū q̄ nō ab aliūde denegatur. q̄n q: vnctuosa.⁊ oē vnctuosum est initū fe. vel q: est fomētuz fe. vel caloris. vñ timeam⁹ dare ne fe. accendatur. sed vt eis appetitū ꝓuocem⁹ damus p̄dictas auiū extremitates. vel sūmitates. s. alas ⁊ collū cū succo maloꝛū ġnatoꝝ. vel agresta in aceto. vel submergat p̄dictas carnes et cōedat. Est ei sciendū q̄ p̄dictaꝝ auiū extremitates paꝝ nutrimētū prebent. q: ibi est parua caro. vñ si infirmus multuz debilis est et vis eum magis nutrire. R. gallinā bñ pinguē. et prepara eā sic. pone ipsam integrā in magno vase pleno aqua ⁊ dimitte eam diu coq̄ donec caro separet ab ossibus. deinde a vase illo extrahe.⁊ in vase pulcherrimo eā diu pista. et tere cum ossibus donec vnū corpus videatur. deinde sup infundendū est de aqua in qua cocta fuerit gallina.⁊ iteꝝ tā diu ducas donec vnū efficiaf corpus. deinde accipe panis tritici micā bene tritā. et misce cū ea.⁊ hoc totū da et ad comedendū. ¶ Si aūt non possunt transglutire q: forte habent guttur strictū. accipe panē bñ cal'. et immisce cum aqua de coc. predicte et dimitte donec illā aquam attrahat ad se. et postea pos

Carnes in febr. phōdā q: ſtue se.

postea post illū sit ꝑdicta decoctio plenū ⁊ ꝑ mūdissimū pānū fortiter exprime supra succū ꝑdicte galline ⁊ misce bene postea da ei ad sorbendū hoc erit cibus et potꝰ linitiuus gutturꝭ vnguentum. Uel aliter. Rꝰ. ꝑdictū succum galline et adde ei de predicta aq̄. decoc. galline ⁊ mitte i vase ad ignē et accipe micā panis tritā et intromitte ⁊ dimitte bullire ⁊ sp moue ne adhereat vasi ⁊ sic ei ꝓpina. ¶ Sed si habuerit fluxum ventris ꝓpter quē nō audeas dare medicinā: si fuerit diues hoc facꝫ fluxū restringit ⁊ naturā multū cōfortat Rꝰ. ergo bonā gallinā et bene preparatā integrā et in vase magno aqua ro. pleno decoque vt dirimꝰ donec caro a mēbris dissoluatur: deide eā in vase magno pulchro cuz ossibꝰ tere et per pānū mūdū bene exprime sicut supra diximus de alia sic est de ista oībus modis ꝓut videris expedire ꝑpara ⁊ ꝓpina ⁊c. Si aūt fuerit pauper et parū habuerit de aqua ros. gallina predicta coquak in aqua cōi: ⁊ postea pista et ꝑ pānū expressa vt supra dirimꝰ perfundak aq̄ ro. ⁊ misce: deide colek et fiat coquinatū. et da ei cū mica panis sicut. ō. dirimꝰ fluxū cōstringit appetitū ꝓuocat: et alaz ⁊ ola mēbra cōfortat qꝫ aqua ros. mirabiliꝫ cōfortat. ¶ Accid itē q̄q̄ ꝙ infirmꝰ miro mō: debilis est: ⁊ nō pōt pati donec ꝑparata sit gallina: tunc Rꝰ. frixorū et mitte ad ignē cū aq̄ et cū cepe rint bullire frāge ide duo oua vel tria abiectis albuminib⁹ et mice: et cū ceprit coagulari auferas ab igne. et ad sorbendum tribue et statiz nā cū multū cōfortabit: nā ei tella ouoꝝ mirum nutrit ⁊ cōfortat. ¶ Cōtingit ēt ꝙ patiēs multū optat vinū vā iz sit alti⁹ꝫ ⁊ tranū debemꝰ dare q̄q̄ꝫ malitiā eius tā iquātū possumꝰ reꝓmamꝰ. Accipe igī treo ꝓtes aq̄ evnā vina albi clari ⁊ misce simi ⁊ postea accipe panez bn̄ calz ⁊ ifunde ibi vt sugat ipm: postea ꝑ pānū bn̄ exprimēdo cola ⁊ dimitte ihridari: ⁊ postea patiēti tribue sic ꝑpatū ⁊c.

De ꝑparatis cibis i fe. cū aq̄tib⁹ infirmoꝝ.

Dictū dirimus de cibis preparādis in fe. acutis continuis q̄ sunt sine aꝑate nūc dicēduz est de his que dāda sunt qñ afuerit apa. sicut pleuresꝭ vel pipleumonia: iz esi fe. sit acuta: tñ magis debemꝰ attēdere circa apata q̄ piculosa sūt: iz tū nō debemꝰ attēdere ꝙ fe. augmētetur Rꝰ. igī lauamētū frumēti ⁊ tꝑa i aq̄ ca. ⁊ manib⁹ malara donec totū dissoluak. ⁊ postea lēto igne supra prūas i pulchro vase coq̄ sp agitādo cū spatula vsq̄ ad decoctionē: ⁊ i fine ea depositū fuerit in ꝓapside radak de sup zucca. vl' penid. ¶ Si aūt vis ꝙ dicta sit magis maturatiua vl' cib⁹. accipe ysopū vel liq̄ritiā ⁊ rade ipaz q̄sti fuf. ⁊ pone in aq̄ tepida ⁊ dimitte ꝑ die vl' pl⁹ ⁊ ꝑ noctē: postea cola: deide accipe illā aquā ⁊ diu bulliat cū mirab. ⁊ passul. arillis electis ⁊ vuis passis deinde accipe frumētū ⁊ diu i manib⁹ i dicta aq̄ malata ⁊ ꝑdicto mō coq̄ ⁊ tribue: nota ꝙ frumētum est mꝰ apitimū ⁊ maturatiuū. ¶ Itē de colatura furfuris fiat decoctio cū lacte amig. Rꝰ. furfur et pōe in aq̄ feruētissima diu q̄ manib⁹ malata ⁊ postea ꝑ raz pānū cola: ⁊ istō qō egredik ꝑdicto mō coq̄ ⁊ cū lacte amigd. cōdiao: ⁊ i fine supponak pul. zucca. vl' peni. Et si vis vt magis sit attenuata. Rꝰ. se. citrulli: melonū. cucur. et pista et postea malata manib⁹ tuis bn̄ ⁊ i aq̄ ca. vbi puꝰ furfur malaratū fuerit: deide cola ⁊ ꝑdicto mō ꝓpina. Si⁊ si timeamꝰ ꝑ siccitate pectoris istō idē furfur ꝑdicto mō malarek i aq̄ vbi sit coctū ordeū ⁊ aliq̄ gūmi ara. dragagāti ⁊ sit aq̄ feruētissima vt supradictuz est: ⁊ colek ꝑdicto mō ꝓpek et egro ꝓpinek. Et ē notāduz ꝙ dicta cibaria debēt dari i his se. in qb⁹ apata i tpe hyemali fiāt marie de frigida cā. ¶ Si aūt apata fuerit ca. ⁊ de mā ca. Rꝰ. farinā ordei ⁊ diutissime coquas in aq̄: qñ durissime substāte ēcui post addak lac amigd. et suauiter coquatur. Postea zuccari vl' penid. suppōak: fiat autē ptisana. sic. Rꝰ. ordei mūdati prē vnā et nouē aq̄ ⁊ bulliat vsq̄ ad medietatē ⁊ deponas ab igne. et cū tepidū fuerit grana illa bn̄ mālata manibus tuis in eadem aqua: postea colla per pānuz qui nō sit multuz spissus nec multum rarus. deinde coque. lento igne supra prunas et condiak cum lacte amigda. sed cū bullierit paulatim pone lac de amigda. semper miscendo sic decoq̄ quousq̄ incipiat coagulari ita qō sit sorbilis postea pone in scutella ⁊ supaspergak pul. zucca. aut peni. Si ꝙ non delectetur in sorbili sed in spissioni bulliat quousq̄ nō remaneat nisi tertia para: postea per pannū predictum cola sic quoq̄ predicto modo paratuz tribue. ¶ Sūt quidā delicati pa. fe. acutas q̄ nō possunt comedere anteq̄ cōmunicātur apostemata vt pleuresis vel peripleumonia quib⁹ iste cib⁹ fiat. Rꝰ. ptisanā tepidā et in ea pone micā panis recētis et dimitte bn̄ infundi. postea micā panis solam sine ipa ptisana siue cū ipa ptisana: pōe in pāno raro et cola manibus cōpumēdo et malarādo: hoc facto pone in parapside et supsparge pul. zuccari vel penid. vel syrupi violar. vel ros. Si ꝙstipatꝰ fuerit viol. vel pruna damasce. tria vel quatuor et iuubas pillulas do tria vel q̄tuor abluta in aq̄ ca. vt malꝰ sapor auferat: seruant cñ in oleo vel accto quādoq̄. iō nō bonum reddunt saporē post coquātur cū ptisana. Sed si solutionē habuerit pone ros. q̄ confortāt vel debet esse syrupus simplex: ⁊ sic patiēti ꝓpina. ¶ Et si panis durus fuerit tere ipsuz multū bene vt quasi in pul. redigak postea mitte ipsuz in pannum raz et pone in ptisana bene cal. vl' tepida qō melꝰ ē ⁊ dimitte donec mollescat. postea malara manibꝰ et in ea ptisana misce et exprime id qō liquidū fuerit. et cū zuccaro vel penid. vel syrupo ros. vt dirimꝰ damus. Iste cñ cibus ⁊ predictus bn̄ nutrit. et sitim expellit et apostemata maturat: vel damus farinā ordei cū oleo amigd. vel cū lacte earū: post paucā speltā inde renouemꝰ qi dure substātie est cū aqua cal. ⁊ trahimus ad ꝑdictū modū coquētis. Item resoluimus predictū amigd. in aqua et lēto igne iurta ꝑdictū modū preparamꝰ. Itē circa causam ꝑdictā. s. pleuresis ⁊ peripleumonie. et hoc dico si fuerit de frigida ⁊ hūida vel calida. s. cū feb. acuta ⁊ in tpe frigido: tunc alio gñe cibariorū vtimur. Rꝰ. summitates asparagi ⁊ biusci et id qō fuerit et insimul dimitte bullire quousq̄ insimul bene decocta sint ⁊ aq̄ sit pauca. postea cū amigd. vel penid. bene mūdate ⁊ tere cōdiao: ⁊ sic patiēti ꝓpina. Quidā autem abiscāt primā aquā qi est multuz amara: ⁊ postea ponūt aliā calidā et dimittūt bullire ⁊ predicto modo cōdiāt sed nō ē tante efficacie. Biuscus cñ ⁊ asparagus cognatione sua multū purgāt. Iste cñ cibus materiā in spūalib⁹ cōtētā attenuat ⁊ maturat ⁊ vnā ꝓuocat. Quidā cñ ponūt in foliis siue petia vel stupha madefacta ꝑdictas summitates biusci asparagi sub prunis. ⁊ si dimittūt coq̄. postea tribuūt ꝑditos vel cū amigd. ptisis: ⁊ hoc ē maioris efficacie sed magis desiccat. Alii accipiūt ꝑdictos sacculos ⁊ bn̄ coctū in aq̄: postea ide trahūt ⁊ ponūt in parapside ⁊ cū agresta dāt patiēti feb. acutā: sili facium de cicorea. Itez ad fe. acutā cā spūalū cū aꝑate vel pleuresis vel peripleumōia. Rꝰ. boraginem ⁊ incide eas minutim ⁊ abluas eas bis vel ter multū bn̄ ⁊ extrahe aquā illā: qi multū viscosa est et postea pone in alia aq̄ ad ignez et sic fac bullire. Et postea accipe illā aquā ⁊ pone aliā ⁊ sic dimitte coq̄: ⁊ postea ꝑdias cū lacte amigd. ⁊ cū penid. bn̄ tritis: ⁊ ꝓpina h: tale bonū sanguinē gñat ⁊ aꝑata maturat. Siqꝫ apij teneritates eliras et cōditas exhibemꝰ vel eoꝝ eliraturas cū lacte amigdalaz ⁊c.

¶ Explicit liber de modo preparandi ciborum et potuum infirmoꝝ in egritudine acuta.

¶ Incipit compendium regimenti acutoum editum a magistro Arnaldo de villa noua.

Bi aꝑatib⁹ ca.

Dta q̄ quinq̄ sunt cōsiderationes libri regimēti acutoꝝ. Prima cōsideratio est de ꝓtractione medicoꝝ. Scōa est de dieta infirmoruz. Tertia est de digestiōe moꝝboꝝ. Quarta est de euacuatione humoruz. Quinta est de vsu balnei. ¶ Prima ꝙsideratio cōtinet quinq̄ mēbra: qi quinq̄ fuerunt secte medicoꝝ de assiditis. primo secta fuit q̄ manebat infirmos in puncipio et imple bat in statu: taliter ꝙ quidā dabāt ptisanā cum toto. quidā ptisanā colatā quidā aquā tñ: et oēs errabāt. Primo qi minus debemus dare in statu q̄ in puncipio. et vlteriuus qi faciebāt subitā mutationē: sed tñ minus errabāt qui dabant aquā tantum q̄ alii. ¶ Scōa secta fuit q̄ replebat infirmos suos in puncipio: in fine autem nihil dabat. et hoc triplicit er: qi quidā dabant ptisanā cum toto. quidā ptisanā colatam. quidā aquā tātum. et sili ter isti errabant in pncipio: qi qñ virtꝰ est fortis et egritudo breuis terminatiōis tunc nihil est dandum. Scōo qi quando virtus est debilis et tunc semp est dandum. Tertio qi faciebant subitā trāsmutationem. ¶ Tertia secta que toto tēpore egritudinis nihil da-

Medicoruz secte q̄nq̄ errātes.

dant. isti etiã errabãt: q; interficiebãt infirmos suos same.
¶ Quarta secta q̃ in quolibet tpe egritudinis replebãt infirmos suos et isti errabant: quia suffocabãt eos replendo.
¶ Quinta secta fuit q̃ replebat eos i statu tñi carnib⁹ et vino. ⁊ isti ẽt errabãt q; in statu in quo nihil est dandũ dabãt.
¶ Scõa ꝓsideratio est sumpta ex dieta. Et est sciendum q⁹ dieta ordinat p cõparationẽ ad virtutẽ: aut virt⁹ est fortis aut debilis. si fortis aut absolute aut cõpate: si absolute nihil est dandũ. si ꝓpate hoc est duobus modis aut egritudo est breuis terminatiõis: aut nõ. si sit breuis terminationis tũc dam⁹ ydromel vel aquã ptisane: ⁊ vtrũ h̃ vel illud industrie relinquit medici. Si aũt egritudo sit lõge terminationis dabim⁹ a principio vsq; ad statũ sicut precipiũt auctores. Si aũt virt⁹ sit debilis aut multũ aut parũ. si multũ aut in se aut cõparatione ad morbũ: ⁊ si in se sic semp est dãdũ. Si p ꝓpationẽ ad morbũ sic semp nihil est dãdũ nisi egritudo sit liq̃factua: ⁊ hoc cognoscimus p egestiões spumosas. si virt⁹ sit pax debilis aut egritudo est cronica aut acuta. si cronica sic dabim⁹. si acuta aut virt⁹ ẽ debilis aut debilior aut debilissima. si debilis aquã tñi dabimus: si debilior: aquã colatã dabim⁹. si debilissima: tũc subtilissimã ptisanã cũ toto dabim⁹: ⁊ in eadẽ mẽsa subtilior cibus ꝺ̃ ꝑcedere: ⁊ grossior subsequt. Et si egritudo sit acuta dabimus subtilioꝛ cibũ de nocte ⁊ grossiorẽ de mane. Si sit cronica egritudo vltimo põt addere si habeat feces in intestinis: tũc nihil dabim⁹ nisi vẽtre pri⁹ purgato. Et si virt⁹ ẽ fortis et alia particularia ꝓcedãt clysterizabit. si nõ sit fortis supꝓsitũ supponet. ¶ Ulterius si velimus dare ptisanã aut dabim⁹ in via cibi aut in via medicine. si in via cibi sic dabimus cũ toto: iꝝ in via medicine dabim⁹ aquã tñi. Ulterius aut vis facere ptisanã in via cibi aut in via medicine. Si in via cibi debemus accipe quatuoꝛ ptes aque ⁊ vnã ordei et decoquere vsq; ad spissitudinẽ. Si via medicine debet ponere. rr. ptes aque et vnã ordei ⁊ decoquere vsq; ad quinte ptis ꝓsumptionẽ. vlteriꝰ aut vis facere aquã via strictionis aut non. si via strictionis non ꝺ̃ scorticari ordeũ: sed si nõ ꝺ̃ excorticari. Ulteriꝰ ꝺ̃ magis decoq̃ si vis dare aquã tñi q̃ si velis dare aquã cũ toto. Ulterius ordeuꝫ ꝺ̃ colligi matuꝝ ⁊ põderosum et aque fontis que frigiditatẽ habeat et aqua q̃ non ꝺ̃ imediate accipi a fonte hausto sed postq̃ p spaciũ inheserit et mũdificata fuerit. ¶ Ulterius postea post comestionẽ nõ ꝺ̃ imediate dormire sed post spaciũ. et si multũ repletꝰ fuerit dormiat multũ vel vadat paulatim: et in nocte pax vel nil cenet: ⁊ q̃ ibit dormitum bibat alquantulum vini puri si licitum sit. Item si in sanitate consuevit bis comedere in die da sibi bis: ⁊ si semel: semel.

de digestione morbi. ¶ Tertia ꝓsideratio attẽdit penes digestiua. ⁊ ista sunt q̃tuoꝛ. Primũ est vinũ. Scõꝫ ẽ ydromel. Tertium secantabin
¶ Quartũ aq̃. Vinũ diuersificat multis modis: q; aut ẽ dulce aut põticũ: citrinũ: stipticũ: rubeũ: nigrũ grossuꝫ: subtile:
de vino albũ: aq̃ sum. Vnũ dulce cõpetit in fe. aut fe. est cum apate aut sine. si cũ apate aut i spũalib⁹ aut i nutritiuis si i nutritiuis aut vẽter ẽ laxus aut nõ. si nõ: aut apa ẽ ruptũ: vel nõ si nõ: nõ ꝓpetit vinũ. si sic tũc ꝓpetit. si sit i spũalib⁹ aut ẽ de gñie eo. aut ffatus. si cholere nõ ꝓpetit: si flegmatis cõpetit si aũt fe. sit sine apate aut ẽ cronica aut acuta. si crõica tunc ꝓpetit. si acuta aut ẽ breuis terminatiõis aut nõ. si sic non ꝓpetit. si nõ: aut virt⁹ ẽ fortis ⁊ materia ẽ viscosa: aut virt⁹ est fortis ⁊ materia nõ ẽ viscosa: aut virt⁹ nõ ẽ fortis et materia nõ ẽ viscosa. aut si virt⁹ ẽ fortis ⁊ mã nõ ẽ viscosa: aut si virt⁹ nõ ẽ fortis ⁊ mã ẽ viscosa: aut virt⁹ ẽ debilis ⁊ materia nõ ẽ viscosa. Si virt⁹ sit fortis ⁊ materia sit viscosa ⁊ nõ timeamus de alienatione mẽtis nec de dolore capitis tũc dabim⁹ vinũ forte. Si aũt virt⁹ sit fortis ⁊ materia nõ est viscosa ⁊ nõ timeam⁹ ꝑdicta accũtia: adhuc dabim⁹ forte vinũ. Si nõ sit ꝓtus fortis ⁊ mã sit viscosa nõ dabim⁹ vinũ forte. si virt⁹ sit debilis ⁊ mã nõ est viscosa dabimus vinũ albũ subtile ⁊ aq̃sum vinũ põticũ grossum nigrũ ⁊ stipticũ cõpetit in fluxu vẽtris: iꝝ vinũ subtile aquosum albuꝫ est magis luuatiuum in feb. ¶ Scõm digestiuum est ydromel ⁊ fit ex
de ydromelle. melle. ⁊ aceto ydromel ergo competit in fe. aut ergo est fe. cũ apate aut non. si cũ apate: aut i nutritiuis aut in spũalibus. si in nutritiuis aut venter est laxus aut nõ: si sit laxus non cõpetit: quia magis laxaret. si nõ: aut est mixtum: aut non. si non: nõ competit. si sic tunc cõpetit. Si apostema est in spiritualibus aut est de genere colere aut nõ. si nõ tũc cõpetit si sic nõ cõpetit. Si fe. sit sine apostemate aut cronica aut acuta. si cronica: nõ cõpetit: q; nõ sufficit. Si acuta: aut est breuis terminatiõis aut nõ. si non: nõ cõpetit. si sic tunc ꝓpetit. Tertiũ digestiuũ ẽ secantabin pauce acetositatis et fit ex aqua et melle et aceto. Et sciẽdũ ẽ q⁹ secanabin q̃ddã est pauce acetositatis: q̃ddã vero multe secantabin igit cõ Defi-
petit in feb. aut igr̃ fe. est cũ apostemate aut sine. si cũ apostemate aut i nutritiuis aut in spiritualib⁹. si in nutritiuis aut est ruptum aut non. si non: nõ cõpetit si sic tunc cõpetit. Si apostema sit in spiritualib⁹ aut est de genere colere aut flegmatis. si co. nõ cõpetit. si flegmatis tũc cõpetit. Si feb. sit sine apate aut virtus est fortis et materia est viscosa: aut virtus est fortis ⁊ materia nõ est viscosa: aut virt⁹ nõ est fortis materia est viscosa aut virtus est debilis et materia nõ est viscosa. Si virt⁹ sit fortis ⁊ materia est viscosa tunc dabimus orimel marie acetositatis. Si virt⁹ sit fortis et materia non sit viscosa tunc etiã dabim⁹ orimel acetositatis magne. Si virtus non sit fortis ⁊ materia viscosa dabimus secanabin parue acetositatis. ¶ Quartũ digestiuum ẽ aq̃ Aqua aut ẽ cõpetit in fine: vnde si patiens fuerit iuuenis ⁊ materia sit digesta ⁊ tẽpus sit calidũ ⁊ nõ sit opilatꝰ nec habeat apostema in intestinis et sit consuetus potare aquã ⁊ alia particularia conuenãt: dabimus aquã frigidissimam fontis puri quãtum poterit potare vna vice.

de eua tuatiua. ¶ Quarta cõsideratio est de euãtiuis. Euacuatiuaꝝ q̃daꝫ euacuant sensibiliter. q̃dã insensibiliter. Insensibiliuꝫ tria sunt genera. Primuꝫ est humidũ effit ex aqua calida i vase eneo vel vitreo posita. fm est incisiuũ ⁊ mordicatiuũ ⁊ fit ex ordeo ordobo ⁊ aceto. tertiuꝫ est desiccatiuum et fit ex sale ⁊ milio. ¶ Primuꝫ q̃ est ex humectãtibus cõpetit in apate colerico. Secunduꝫ q̃ est incisiuũ cõpetit in apate flegmatico. Tertiũ q̃ ẽ desiccatiuũ cõpetit i apate sanguineo vel aquoso. ¶ Euatiuaꝝ q̃ euacuãt sensibl'r sũt duo gña. s. flõmia ⁊ pharmacia. Flõmia aũt ꝓpetit in apatib⁹. sed distinguẽdo aut cor⁹ ẽ plectoꝛicũ aut nõ. si non sit plectoꝛicũ nõ cõpetit. si sit plectoꝛicũ ⁊ dolor ascẽdit ad spatulã distinguo: aut materia est fixa aut fluẽs. si fluẽs fiat flõmia ex pte opposita ꝑmo de basilica. postea de mediana. Si materia sit fixa faciem⁹ flõmiã ex eadẽ pte ꝑmo de basilica. postea de mediana. Si volum⁹ euacuare p pharmaciã cũ elleo nigro ⁊ fellichynio adiungẽdo eleriũ daucũ ⁊ siseleos adiungẽdo assa. Sed q; nã nst corpis nõ est ita fortis ꝓpter malũ regimen euacuam⁹ cũ prunis et cassiafi. et tamarindo. ⁊ similib⁹.

¶ Ultima ꝓsideratio est de balneo. et est notãdũ q⁹ balnea sũt triplicia: q; quoddã vocat solũ. aliꝰ stupha aliꝰ piria. Solutiuꝫ fit ex aqua ca. et tina: tina ꝺ̃ esse empla ⁊ nõ debet habere parietes eleuatos. Stupha ꝺ̃ esse triplex dom⁹. prima ꝺ̃ esse tepida: scõa ca. tertia calidissima. et ꝑma ꝺ̃ hse hostiuꝫ oppositus scõe: scõa tertie et in tertia ꝺ̃ eẽ patiẽs p magnũ spaciũ et pax in aq̃. Itẽ piria fit tripliciter. Uno mõ ex lapidib⁹ ignitis. s. positis in fouea ⁊ terũtur penitus desup cũ corticib⁹ elix sambuci ⁊ filib⁹: et ibi morẽt patiẽs lõgo tpe vt exeãt hũiditates. Alio mõ ponim⁹ parietẽ iter duos ignes magnos. Tertio mõ ponim⁹ ipm in arena calidissima: et hec sũt dicta in generali. ¶ In spãli ꝺ̃ balneũ cõpetit fe. aut igit fe. est cũ apate aut nõ. Si cuꝫ apate aut est ruptũ aut nõ: si nõ: nõ ꝓpetit. si sic tunc ꝓpetit. Si aũt fe. est sine apte aut ẽ acuta aut cronica. si acuta: dupliciter aut corpus est plectoꝛicũ: aut nõ: si sic nõ competit. si nõ: dupl'r aut materia ẽ hõgenea aut etherogenea. si scõꝫ nõ ꝓpetit. Si primũ dupl'r. aut est calida: subtilis: aut grossa frigida si primũ: tũc cõpetit. si scõꝫ nõ cõpetit. Si aũt fe. sit cronica tunc aliquo tiens cõpetit: vt in q̃rtana pp nimiã frigiditatẽ

¶ Explicit compendium regimẽti acutoꝝ.

¶ Incipit regimen siue consilium quartane.

Quod si aliquis se diligenter scõm terminũ rexerit erit morbus in suo gñie salubris et breuis. si vero exposuerit se q̃o iudicio imperitoꝝ et vulgariũ hũc remitto. sed q⁹ p vtã sensualitatis: q⁹ ablit deuiasse aliquo errasse a iudicio rõnis sequeretur incursus

multiplicis

multiplicis periculi plerūq; ex hoc ꝓtingit vt docet expien
tia ⁊ iō ꝙuersio ⁊ ꝑmutatio q̄rtane se. in q̄tidianam se. q̄ nō
paruā minaī ruinā. Aliqñ sequit multiplicatio q̄rtanarus
⁊ eaꝝ cōpō molesta. nā ex vna fiunt due vel tres vel plures
⁊ ex simplici cōpōsita generaī. interdū ꝯo multiplicant ap
parata cū terrea ⁊ sic de multis aliis ō non sunt eadeteriora
ꝑ certo sicut lepra vt ꝓstat apud virū ⁊ tute vigētē: ꝫ obfua
tio ꝑceptoꝝ artio aliq̄d difficultatis habeat. nā ſm ſniam
phi ⁊ veritatē ꝯtus circa difficilia ⁊ ſaī: q̄ tñ exercenti sunt fa
cilia: parū aut nihil ꝓtinēt ꝯtuoſuꝫ vt ergo ſanitarē deſide
rātis vbiq; breuiter ⁊ ꝑſpe attingaī: ꝑdicta dei auxilio oc
curramus prudēter vt in ꝓceſſu mala q̄ abſit nō ꝓualeāt
ꝫ potꝰ ceſſent ⁊ ꝑſternētur. ¶ Conſulimus igit in primis
vt die craſtia circa mediā tertiā ꝑmiſſio exercitio tpato fiat
ſtōmia de baſilica ſiniſtri brachij ad q̄ titate. ℥. iiij. largo fo
ramine facto. Ad hoc aūt faciendū mouet nos auctoritas
recte loquētiū in hoc caſu mouek aūt ab hoc iudicio rōnis
ſup q̄ auctoritas fundaī: nā cū hec ſit q̄rtana nec vobis cō
ſtat. aī. obſtat cū ghata fuerit ex co. aduſto i mīº ⁊ ſangui
ne aduſto in plº expedit vt ſanguis moueaī q̄ aduri patus
ē: ⁊ ne aduſtio multiplicek ⁊ ſe. plōgek. multiplicata eſt cā
neceſſe ē effectū multiplicari ⁊ ꝓpoſitū: iō tpa diminuta
vel ablata vel obbreuiata neceſſe eſt effectum diminui
vel abbreuiari nō dz igit i hmōi ꝓceſſu formidare ſz cū cui
dētibº rōnibº ꝓmpte ⁊ volūtarie obedire ꝓpterea ꝑ artē et
exꝑmētū ꝓstat q̄ ſtōmia tpat ſeruoſē materie ⁊ diſcratiam
mēbroꝝ ad eq̄litatē ducit: ⁊ ꝑ euacuationē tpat ſpūs ⁊ calo
rē inatū. ¶ Propterea vt a malita q̄litatis mā corrigaī et
expulſiōi ꝑpek ꝓſulimº vſuꝫ digeſti in ſequētis. ℞. raū. bru
ſci ſparagi ſeniaſi. ℳ. ℈. ramoꝝ pēthaſi. ℳ. ij. ſcolopē. cico.
enō. cū radi. etº ſca. ca. ve. lactu. dul. criſpe ramoꝝ ſūt. vio.
oluꝫ fœtiū. aſi. ℳ. ℈. ſūmitates borā. ℳ. iij. flo. bugl. ℥. ℈. cor
ticis citri mēthe melliſſe. aſi. ℥. ℨ. ſuc. pomoꝝ dulciū. ſuc. ſum
mitatis ſūterre ſucci maloꝝ acetoſoꝝ ſuc. borā. aſi. q̄rtis. ℈.
polipo. q̄rcini. ℥. ℨ. follicu. ſene. ℥. ij. pānis zuc. li. ij. fiat ſyrupº
ad li. ij. ⁊. ℨ. ⁊ reponaī i duabº apb. ¶ Poſt vſuꝫ ꝑdicti ſyru
pi vtaī apoziate ſūme ſalubri laxatiuo q̄ ſeq̄. ℞. flo. vio.
borā. bugl. folliculū. ſene. aſi. ℨ. ij. ſuc. ſūmitatis borā. autūnaliuꝫ
ſuc. pomo. dul. aromaticoꝝ. aſi. q̄rtis. ℈. māe electe. ℥. ℈. ſe. cu
cu. mirabo. citri. flo. ſtic. ꝙra. ꝑ alipodij q̄rcini mirabo. indi.
aſi. ℥. ℈. ℨ. epith. floꝝ. meliſſe: vuaꝝ paſ. mūda. aſi. ℥. ℈. mirabo.
bebulo. ℥. ℈. lap. lazuli. ℨ. vicibº lotꝰ ſꝫ q̄ fortiter: deinde in
aq̄ roſ. decies. ℥. ℨ. panis zuc. li. ℨ. ⁊ fiat apozima ad li. ℨ. larꝫ
ge cuī mediocritas admiſtrek ꝓpria vice, ⁊ regaī ⁊ ſimile artis
vtaī. ¶ Poſtea vtek ō ebrario ſublimis iuuamēti eſt. ℞. ꝙer
ne borragis bugloſſe roſ. rubea. aſi. ℥. ij. corticis citri electi. ℥.
ℨ. cynamomi. ℥. ℨ. coriādri ꝑpati. ℈. ij. amicacordi. muſcaſelli
nivel citri electi. ℈. ij. pul. lenitie gal. ℥. ℨ. pul. dyarodon abba
tis. ℥. ℨ. ſpice nardi: ārhos mūda. aſi. ℥. ℨ. q̄tuoꝝ ſe. frigidoruꝫ
mūda. aſi. ℈. ℈. ſucci pomoꝝ dul. aromaticoꝝ vini maloꝝ gra
natoꝝ acetoſoꝝ. ſuc. citri. aſi. quartis. ℨ. iacinti ru. ℈. ℈. panis
zucc. qꝫ ſufficit fiat ebrariū bñ coctū. ¶ Poſt applicādū erit
ō emplz ſtō. ℞. abſinthij. ℳ. ij. mēthe. ℳ. ℈. ſpice nardi ro.
ru. floruꝫ camomul. aſi. ℥. ℈. corticis citri cardamo. aſi. ℥. ℈. ma
ſticis. ℥. ℈. Ex hiis fiat emplm cū ſucco menthe ⁊ aceto ⁊ aq̄
ro. aſi. admiſceaī de laudāo loto ⁊ cera quātū ſufficit adhe
rēdū: vel fiāt ſaculi cū baſtis lōgis ꝓſualibº ſicut marſupij
cōponūt: ⁊ caleſi. liq̄ō ⁊ applicabūf. ¶ Notādū q̄ iſtis ꝑce
dētibº. ℈. ſyrupo apozimate ebrario ⁊ empło vtēdū eſt ō mō.
In ꝓmis ſumaī. ℥. ℈. ſyrupi digeſtiui cū. ℥. ij. aq̄ca. aſi. auroꝝ
modicū deide maſticet malagranata ⁊ ſupdormiaī. ꝙſequē
ter i ortu ſolis ſumaī ebrariū ad q̄ titatē caſtanee magne: ſi
ſupbibere placuerit bibaī ſyrupū roſ. poſtea exercitādo mo
dicū ⁊ leuiter deide comedaī. Si ꝯo ꝑdictū ſyrupū abhor
reī vtaī aliqñ ſero capno loco illiº ⁊ ſi alternis dieb' ſuſci
ptaī pōt ſumi dupla q̄ntitas ſyrupi cal. Sz ſcōo aūt eſt notā
dū: q̄ nō eſt eligēdū vice ſz arte. ℈. q̄ ſumaī ex capris nigris
iuuenib' nouter ſetātibº vt magis poſſibile fuerit ⁊ bōi pa
ſti. Item ꝯo attendēdū eſt q̄ ſerū eſt bulliendū duabus vel
tribº vndis ebullitis ⁊ poſtea colādū eſt bñ deinde miſtran
dū. Erūt aūt ſic duo digeſtiua adminiſtrāda toto tpe duoruꝫ
periodoꝝ exceptis in die paroriſmi in quo nullū iſtoꝝ eſt
tribuendū. ¶ Conſequenter nota tertio periodo ſcōa die
poſt acceſſionem ⁊ intellige ſcōa die quietis detur ꝑdicta
q̄titas ſolutiua. deinde ad vſum digeſtiui redeūdū ē: ⁊ cū
ſikr vtendū vſq; ad adminiſtrationē ſcōe potiōis apozima
tis ſolutiui. Et tūc dek vt ꝓus. ¶ Quibº plectis ſi aſſiſtēti
perineq; medicoꝝ vſuꝰ fuerit q̄ maior po materie educta
fuerit balnea ſunt ſumme ſalubria. Circa q̄ eſt ſciendū q̄ ꝑ
ma vice ponenda ſunt camomilla ⁊ turfur in aq̄ tpate ca
litatis ⁊ ibi ꝑmorādū. In aliis ꝯo vicibº dulcis aq̄ ſimpler
ſufficiaī ⁊ tepide caliditatis parue more nec ſudare ꝑmittak i
in eo vt poſtea in ꝓxima adminiſtratione expedit maiorꝫ mora ⁊
ſudoꝝ modicº applicādus aī cibū ꝓximi vel cene ſumno tñ
interpoſito inter ꝓximū ⁊ cenā aſr nō ē balneādū aſi cenā
¶ Notādū eſt q̄ ebrario vti ꝓpetit bis vl ter in die. ſ. mane i
ortu ſolis ſine potu ⁊ i ſine prandij ⁊ cene puiſſimo potu ſe
q̄ēte. Et ſi ꝓficiaī coqtet citri ⁊ ꝙſerua roſ. in ſufficienti q̄
titate zuccari erit vtilis ad idē. Emplm ꝯo applicādū erit
figuratū ſm figurā ſtomachi tepidū actualr ⁊ erit martine
de nocte tenēdū ⁊ ieiuno ſtō. Explicatio operationū cāruꝫ
efficiētiū opationes ⁊ ꝓprietates digeſtiui ſūt illius qñ ha
bent ſiccitatē ⁊ ariditatē humoris aduſti q̄ eſt cā ſe. hume
ctare ⁊ ꝓtēpare acumē caloris adurētis ebrariū in ꝑdictohu
more ⁊ febrilē diſcratiā in mēbris impſſaꝝ adeq̄re ſanguinē
mūdare colerā repumere oia mēbra rectificare. Opationi
ſolutiui digeſtiui in ꝑdictis opationibº cōcat ⁊ ꝓter eas a
ꝓprietate eradicat materiā euacuando hu. q̄ eſt cā ſe. cum
oīmoda ſecuritate et leuitate: clarificat ſpūs ⁊ caloꝝ natu
ralē ⁊ ꝙſequēter diſponit nō modicuꝫ ad letitiā ⁊ gaudiū.
Opatiōes ebrarii ⁊ ꝓpuetates ſunt ſtomachū corroborat
cor ⁊ oīa mebra principalia ꝙfortaī ⁊ rectificat ſtutē corro
borat ⁊ multiplicat caloꝝ ⁊ ſpūs: aiam letificat cām letitie
multiplicādo ⁊ ꝓhibētia ꝓtractaria puta cās triſtitie āpu
tādo. Effectº empli ſūt iſti appetitū excitat ⁊ acuit: digeſti
uā ſtōi emēdat: naturā ſtōi fortificat vt reſiſtat materie mor
bi q̄ fluit ad ipſum ⁊ eā ipellit vt minº inde de ea recipiaī i
ipſo ⁊ rādē iponamº: nihilominº eſt ipam ꝓticulā patiētez
cū capite quā auctores minerā putredis vocāt. Et q; duo
ſunt opa ſapiētis. vnū eſt nō mēturi de quibº nouit et aliud
eſt mētētiū poſſe manifeſtare: iō aliquos errores circa regi
mē quartanarij inciđeter in ſequētibº excludere ordinamº
deſiderio ꝓficiēdi dūtū ⁊ leſionē vitādi: nō ergo ꝓturbari ſe
permittak paternitas veſtra ꝓns cōſtātia rationē iudiciuꝫ
rōnis domādo a ꝑdicto regimie fantaſia dicētiū q̄ q̄rtana
eſt ꝑmittēda currere curſu ſuo ita q̄ nō eſt alio regie artis
regēda. hmōi. ℸ. ſene ignoratie falſitas nō dz ſuſcipi in mē
te veri intelligētis. nā ꝓſtat q̄ illud qō pōt fieri ſic ⁊ aliter:
puta ratio ⁊ cum ratiōe indigeſtū primo regulante vt fiat
recte ⁊ non aliter. Manifeſtū eſt aūt q̄ quartana ⁊ determi
nata oīs diſpō corporis naturalis vel ꝓtra naturā pōt re
duci regie recto ⁊ nō recto cōueniēti. ſ. ⁊ cōtrario. planū eſt
ergo q̄ indiget determinata regula regis vt. ſ. regak ſm vti
litatem ⁊ ꝙuenientiā ꝓtrariū vitādo cōſtat aūt q̄ regula nō
eſt caſus nec; fortuna nec ſenſualitatis aliquis motus. Eſt
igit habitº intellectº qui aris medicabilis vocak q̄ determi
nate diſpoſitioni corꝑis ⁊ ſpecialiter determinatū ⁊ ſpāle
regimen. Preterea certū eſt licet oēs res naturales moueā
tur ſuis motibus ꝓcedendo verſus ſuos ꝓpinquos terminos
naturales q̄ quidē ꝓceſſus curſus rerum vocatur: patet cō
ſequēter q̄ ille motus in mēbris rebus naturalibus poteſt
abbreuiari ⁊ plongari vt patet in motu ignis ⁊ aque ⁊ in
multis aliis corporibus naturalibus. Et hoc quidē ex tri
bus cauſis conuenit vel q; virtus debilitak maiorꝫ: vel q;
q̄ātitas minoraī vel ſuperflue augetur ⁊ vltra terminos na
turales. vel q; extra locū naturalem deducīt. ſed qō ex par
te mobilis diuerſitatē recipit curſus iſte vel q; mobilis mu
tatur quantitas vt dictum eſt de motione vel eius diuerſi
ficatur figura que diſponit ad motū vel q; diuerſificatur in
aſperitate ⁊ lenitate ⁊ ſic de multis aliis que recitare eſſet
ꝓlixū. Cū igit in quartana ſit ꝯcūq; ſit iſte motoꝝ ⁊ mobi
le hoc eſt humoꝝ melācholicus naturalis vel accidentalis
qui ex humore aliquo ꝑ aduſtionē generatur. Certuꝫ eſt q̄
durabilitas q̄ curſus eius vulgariter dicitur vel vocatur
pōt intendi ⁊ remitti ⁊ abbreuiari ⁊ plongari ſm diuerſoꝝ
corꝑoꝝ applicationē ad ipm. Planū eſt enim q̄ ſi eius q̄ti
tas augeaī ꝑ malitiā regimis erit durabilioꝝ motus ſucceſ
ſionis partiū facientiū poꝝtiſmoꝝ ⁊ q̄to q̄litates eius ſunt

De flo-
thomia.

Vbi ſo
obſtat.

Digeſtiuum.

Solutiuum.

Electua
rium ſub
lene.

Empla-
ſtrū ſto-
machale.

Vbi ſo
dimittū

De bal-
neo.

Opatio
nes ⁊ ꝓ
prieta-
tes ſu-
pradi-
ctoꝝ me
dicami-
num.

Queſtio
q̄re nō ē
dimittē-
da ſz ar-
te regē-
da.

fortiores ⁊ efficatiores efficiunk motus rõne videtis q̃ ẽ̃ totũ ẽ̃ maior quãtitas a q̃ in fõte frequẽtius ⁊ plus fluere potest ⁊ plures cõchas implere ⁊ plura loca cõcana. ẽ̃tũ autẽ plus diminuit eius ẽ̃titas tardius ⁊ minus põt predicta facere. Sic rõne videdũ est de hũore q̃ facit paroxismos ẽ̃ta ne fluendo a fontibus venaꝝ ⁊ aggregando in determinato loco vbi putrefit ⁊ generat tbi paroxismũ quãtũ ergo minoratik p bonum regimẽ hũoꝝ quantitas in venis: ⁊ q̃litatis malicia minoratur ⁊ debilitat eius motus. Et cum tãdẽ annihilak eius ẽ̃titas necessario cessabunt eius motus paroxismales. cessante eñ mobili cessat motus: ⁊ hoc mõ curabik dño cõcedẽte. ¶ Nec seducak vestra pertitia elemosinis pẽ dolosis ꝓmissionibus ⁊ fraudulẽtis opib⁹ quorũdã ꝓmonũ vsurpãtũ medicoꝝ q̃ ꝓmittũt ⁊ interdũ videntur facere cessationẽ fe. ⁊ sic cũ materia hũorali nõ euacuata a corpe vel semiplene euacuata. hoc q̃dẽ iacũt cũ medicis narcoticis frigidis mortificãdo ⁊ stipticis ad vltimũ cõstringẽtib⁹ meatus ⁊ ingrossantibus humorẽ ⁊ sic humor immobilis reddik ⁊ in determinato loco inclusus ⁊ obsessus q̃escẽs q̃ facit expirmẽtatores imperiti emittentes quoꝝ q̃dam nullo mõ curatio morbi põt esse nã cũ morbus curet p abscissionẽ suẽ cause sicut ⁊ oꝝ effectus cessat sua causa cessãte manifestũ est q̃ remanẽte cã febris non curabik febris ꝛ motus hũoris aliquo mõ retardek. Non solũ aũt fallũt hoc mõ ꝛ vtã maioris piculi aperiũt. nã cũ post tẽpus determinatũ cesset ẽ̃tus p̃dictarũ medicinarũ fraudulẽtarũ mã nõ q̃ũ euacuata multiplicak eius quãtitas ⁊ augetur malicia qualitatũ in illo tpe medio interuallo. cũ ergo necessario redit ad motũ suũ ⁊ cũ mouek ad locũ vel particulã patiẽtẽ ad quã pri⁹ mouebak reddik se. maligniorẽ q̃ fuerit cũ mã mouek ad cerebrũ causat mẽtis alienã. manicã vl̃ mliaz cũ vero ad cor generat cardiacã trementẽ ⁊ mortiferã. Si vero ad epar. ⁊ tbi q̃escat causat ydropisim ⁊ plerũq; icteritiam nigrã ex effusiõe eius p totũ corpus ⁊ iterdũ cãtur ꝓticularis velyctis. Ab incessoribus istis tgr̃ piculosis cauẽdũ est si cut ab inimico mortali ne paroxismoꝝ cessatio ꝓcuret dõec humor peccãs qui est causa fe. euacuat⁹ fuerit p artẽ vel p nãm vel vtroq; mõ. ¶ Prẽ rectitudo vestri iudicij nõ dz solicitari si ignorãtie filij p̃dicto regimine se apponũt dicẽtes q̃ in ẽ̃tana nõ expedit san. minui ꝛ potꝰ augeri ꝛ frigidorũ administratio sicut lactu. malorũ gra. acetosoꝝ ⁊ silsium. Excecati eñ sunt ignorãtia q̃ impedit in eis rõnis lumẽ iudicant eñ de ol ẽ̃tana vno iudicio ac si oẽs essent speciei eiusdẽ q̃ sint ẽ̃tus: spẽs. p̃ q̃ diuerso iudicio sunt iudicande ⁊ diuerso regimine sunt regulãde. Illi ei curãt oẽs morbos oculoꝝ vno collirio cõtra vtã artis ⁊ rõnis agẽtio hutusmodi eñ ẽ̃tane spẽs nostri ꝓpositi cũ sit de sang. ⁊ cole. p adustionẽ receperũt in venis vt clarũ est q̃ est materia cãliter: ⁊ per adustionẽ accidẽtaliꝛ de caliditate ⁊ de siccitate. ꝓpterea in ꝑte fri. ⁊ hu. indigek ad curã. Illi aũt qui dicunt q̃ solũ calis est vtendũ manifestũ falsum supponunt ⁊ credũt q̃ oꝝ ẽ̃tana ex melãcholia naturali causek. q̃ est humor fri. p naturã: ꝓterea illi venit iudiciũ q̃n fecit discrasiaz q̃ est morbꝰ ca. ⁊ sic nõ indigeat frigidis ⁊ hu. corrigẽtibus cũ. aliter cura nõ fieret applicatione cãꝝ ꝓtrariarũ nisi ille esset verum. Ad illud ꝙo de minutione san. est risum supra circa ꝓncipiũ. ¶ Hũc excitari dz patiẽtia nec dispatio bene cure ꝛ videank accessiones fortificari et eius accidẽtia acui et tẽs durationis ꝓlongari. Certũ eñ est et demõstratũ in arte q̃ hec oꝝ significant ꝓpinquitatẽ status ⁊ crisis laudabilis vicinitatẽ et cõsequẽter egritudinis breuitatẽ. Scribit enim ꝓcras q̃ circa fines et principia morboꝝ oꝝ accidẽtia sunt imbecilliora: circa ꝙo status fortiora. Et hoc q̃dẽ est q̃ quãto nã fortꝰ digerit materiã morbi ⁊ dñak et mouet eã fortioribus motibus. hec aũt fortitudo motus nõ cessat nisi totaliter vincat eã expellendo vel ꝓsumendo. Qõ videt multotiens exẽplo simili luctantiũ q̃ in ꝓncipio lucte exp̃iendo vires ad se inuicẽ debiliter mouenk. appropinquãte vero victoria mouẽt se velocibus motibus ⁊ efficacibus desiderio ꝓtingendi velociter victorie terminum. Sic recte iudicãdũ est in fe. in q̃b⁹ est lucta nature cũ morbo. Nõ q̃ vacillet vestra spes sanationis ꝛ potꝰ cõfidentia imalescat. ¶ Cõtinuãd⁹ est vl⁹ panis ꝓfecti: si tũ vẽter ml̃ tũ cõstipaꝝ⁹ fuerit pane furfureo est vtẽdũ. Vinũ continuek

Nõ ẽ credẽdũ ꝓmissionib⁹ dolosoꝝ medicoꝝ.

Qõ fiebothomiaque niat.

Dieta.

antiquũ quanditu laudabile ⁊ electũ inuenitur. postmoduꝝ eligitur rub. in colore in substãtia mediocre: sufficit tñ clarꝝ ⁊ quietatũ cui admiscẽda erit medietas aq̃ vel plus: tñ cõsiderata potentia virtutis eius qua diuersificata diuersificãda erit plus minus: pl⁹ tñ in die paroxismi ẽ̃ in alijs misceatur. Carnes sunt eligẽde ex volatilibus pullũ vtriusq; seruo gallinaꝝ perdicũ ⁊ caponum auiculaꝝ nemoralium fasianoꝝ pulli hedoꝝ ⁊ vitulorꝝ lactantiũ ꝓpinquiorũ nutrimẽti. Nulla aũt ex alia altum carnibus quadrupedũ est exhibẽda nec expediẽs sed necessitate q̃ legẽ nõ hz aliqua ꝓmittuntur in magna debilitate appetitus vt extremitates porcoꝝ iuuenum ⁊ caro annualis agni ⁊ maxime partium ꝓpinquaꝝ cordi. Et si sumi posset sunt meliores elixe. assate aũt ꝓmittunk ⁊ pastillate gratia appetitus. In pastillis vero facienda sunt respiracula in crusta supius circa fines decoc. eius cũ infusione agreste cũ salsa spẽrũ q̃ inferius describek cũ q̃ ꝓiciãtur ola cõdita. Et piscibus pauci vel nulli cõferũt donec stõachus sit melꝰ mũdatus tolerabiliores ⁊ minus mali tñ sunt squamosi aquaꝝ dulcium currẽtiũ vt turtures ⁊ sophie ⁊ marini parui corpons sicut trellie rogeti: amati ⁊ camarote rubee ⁊ ranelli. Vitella ouoꝝ tremula in agresta ⁊ in sellata sunt laudabiliora. Et herbis sup oẽs expediunt borragi. cũ spinargijs ⁊ paucis foliis lactu. ramis feniculi si est venter ꝓstipatus cũ aliquibus foliis sicle. Et legumminibus expedũt aq̃ decoc. eoꝝ ⁊ maxime cicerũ ru. ⁊ nigroꝝ corpora oĩum leguminũ vitãda sunt tanq̃ multuꝝ nociua. Exercitiũ temperatũ expedit añ cibũ excepto die paroxismi in qua nõ est exercitãdũ. Somnus est ex summe cõferentibus ⁊ maxime nocturnus ⁊ matutinus ⁊ vsq; ad finẽ octobris diurnus post cibũ per interuallũ sufficiens nõ est obmittendũ. Mundificãdus est venter a superfluitatibus oĩ die ante prandij receptionẽ. Gaudiũ letitia iocunditas et maxime musicales melodie ⁊ narratiõe letificãtiũ ⁊ aspectus corpoꝝ celestiũ ⁊ rerũ dilectarũ. Et ꝓuetus cũ psonis dilectis sunt de rebus multũ conferentibus isti cure. ⁊ per oppositum ira tristitia ⁊ narratio mala ⁊ oĩa contristantia summe ledunt. Et nota dũ dico de dieta q̃ erit subtilis duꝝ tñ ad saluandum virtutẽ sufficiat tanto erit breuior cura.

Recepta salsamenti hec est. Re. cardamo. mino. ʒ. ij. coriand. preparati ẽm artẽ. ʒ. ẽ. corticis interioris cinamo. zinziber. aa. electi. aã. ʒ. j. se. melonum munda. ʒ. ij. se. accedule. ʒ. j. croci aa. citri. ʒ. ij. fiat pul. salsamenti subtilis.

¶ Explicit regimẽ siue cõsilium quartane.

¶ Incipit consilium siue cura febris ethice.

DAtiens pro quo tam sollicite quesiuit consilium in forma breuiꝰ ad euitandum nociua. secundo vero supervsum iuuantium. Inter nociua quoq; sunt duo principalia. s. aer cõtrarie qualitatis ⁊ accidẽtia praua mẽtis. expedit ergo sibi euitare feruidum aerem ⁊ impurum ac etiã nimis siccuꝝ ⁊ ideo inestate fugiat loca marina petendo mõtana nõ tñ ventosa vbi sunt prata viridia: ⁊ fontes scaturientes: at si cogitur in vallibus degere: vel in depressis locis eligat mãsionẽ altam coopertã ⁊ vt habeat spiracula versus septẽtrionalem aut orientem: nec iaceat in subsolario alto incõcluso. Si aũt iacuerit in subsolario. sternãtur folia salicis et hmõi q̃diu fuerit estuosus aer ⁊ aridus nimis quia postea euaporãt ⁊ generãt reumatismũ: ⁊ eo tempore totaꝝ ⁊ spina vngantur mane in ieiuno diu ⁊ suauiter cũ leui manu tali vnguẽto. Re. olei amig. dul. re. ʒ. ij. olei extracti de succo cucurbite mũde. ʒ. j. gũmi arabici. ʒ. ij. misceãtur ⁊ ad cali. aq̃ feruentis permittank bullire vsq; ad dissolutionẽ gummi postmoduꝝ cuꝝ tepido fiat inunctio ⁊ post inunctionẽ tergãtur suauiter partes nuche ⁊ alie cum leni pãno. ¶ Cali etiã rpe cõpetunt alimẽta q̃ sunt de medullis gallinaꝝ et ꝙuenis succis carnũ sicut alba comestio de alis gallinarum iuuenũ ⁊ cuꝝ siue pullorum incisio ex trãsuerso post mediocrẽ decoctioꝝ postea pistenk cũ lacte amigdallarum dulciũ cũ succo ex brodio eiusdẽ coctionis. Item bullianꝝ supra lẽtas prunas vsq; ad dẽsitatẽ tunc etiã est vtile candarum factum ex frumẽto cocto per diẽ aut in aqua simplici vsq; ad dissolutionẽ: deinde in sequẽti die pistek cũ amigdalis donec in lac cõuertãtur cũ brodio aut aqua feruẽti ⁊ colentur ⁊ cola

De aere

De cibo ⁊ potu ⁊ cetera.

tura supra lētū ignē coquak mouēdo sp suauiter donec ad mediocrē dēsitatē puenīat. Tūc etiā est vtilissimū auenatū ⁊ ordeatū si fiat ꝓdictis modis. Tūc ēt frequētari dz vsus pullox nōdū coeuntū coctox in pastillis siccis. s. vt q̄tuor horax pul⁹ iugulati fuerint: deinde cū vno cepe ab ꝑmollitor: vel duob⁹ ⁊ pul. coriādri ⁊ lardone baconis nō rācidi ponank in pastillo habēte spiraculū magnū: i extractione de furno ponak vnū ouū coctū cū agresta in aq̄ dissolute sunt amigdale dulces. sic etiā possunt eduline mō silī ꝑparari ⁊ sumi. Tūc etiā vescēdū est carnibus porci. recētib⁹ siue elixis siue assis in pastillis coctis mō ꝓdicto: dū tñ cutis ⁊ pinguedo nō comedāt. Tūc etiā optimū erit comedere de rostro pedib⁹ ⁊ aure ꝓcte coctis insulsis cū aceto in q̄ dissolute sint amigdale dul. ⁊ pul. coriān. Tūc etiā cōpetit cuniculi⁹ trū mēsiū elixus cū lardonib⁹ aut pastillatis mō ꝓdicto. Tūc etiā cōpetit sumptio pomox virulētiū siue veterū anni ḥteriti vel crudox vel assatox ⁊ frixatox ⁊ sumptis añ cibū ⁊ post cū modico panis. Tūc etiā ꝓdest interdū accipere lactucas cū aceto bñ lymphato in principio refectionis. Tūc etiā sunt vtilia pira q̄cūq; dūmō sint ꝓfecte matura ⁊ aromatica sumpta in fine refectionis. Tū etiam vsus piscū electox est vtilis dūmō assenk vel pastillenk cū cepe al. ⁊ pul. coriādri. ⁊. v. pte zinzibe. ⁊ modico croci. Tūc etiaz in feruore diei si occurrat sicut esset perutile bibere ptisana tertie decoc. aut ꝑserue ro. anni ḥteriti factā cū pane zuccarino vel cū syrupo vel cū iulep silī mō. tūc etiā eligēda sunt vina q̄ nihil habeāt acuitatis ⁊ paꝛ stipticitatis. Tū etiā expedit vtrosato vino ⁊ cōdito ro. tpe vindemiax hec aūt ꝓdicta sunt ꝓpria estati. ¶ Nō aūt inuere ꝓprie obseruabit sit illud vz q̄ in fine aprilis sumātur. z. ij. reubar. electi puluerizati per noctem remolliti in. ij. partibus iulep: ⁊ sequēti mane addak aq̄ ca. q̄ bibi possit ⁊ bibak ⁊ tertio die vel quarto post incohabik vsus lactis capte nutrite cū pane ordeaceo ita q̄ mane post pfectā corporis emundationē bibatur inde ad plus lib. j. sicut egrediek ab vbere alalis si placuerit cū eo sumere micā panis vel alīd pōt fieri ⁊ hec sumptio lactis cōtinuek p totū mayū. hec eñ ꝓstabik corpi p totā estatē in autūno spāliꝛ obseruabik q̄ i medio septēbris sumatur mixtura sequēs. Ꝛ. reubar. electi. z. j. flo. boraz. z. ij. fiat pul. ⁊ p noctē remolliak vt supra in crastinū ⁊ i crastinū mane simuliter sumak ⁊ in die tertio vel q̄rto incohabik panis recēter factus cū pane zucca. ⁊ amigd. xxiij. parte pinearum. ⁊ sumatur in die ad minus. ℥. j. in sero circa introitū lecti ⁊ cōtinuabitur vsq; ad finē septēbris. ¶ Oibus ꝯ ꝓdictis tpi b⁹ sumere poterit ꝑ alimēto q̄s placuerit oua forbilia vni⁹ diei tñ modo siue cocta fuerint in pruinis siue frixa in aq̄. ¶ Secūdum est vt de quindena in quindenam vel circiter fiat bal. in sero ante cenā in tina: dū tñ aq̄ sit moderate cal. q̄ infās possit tolerare: ⁊ in tali sedebit vsq; ad collū ⁊ ibi sit modicū de ro. post erit̄ vero inungak tota spina dorsi ⁊ totaꝛ cū oleo amig. re. postea tenebit moderate. ¶ Tertium erit q̄ occurrente cōstipatione sumak in principio medulla cassieſi. colata cū aqua simplici ⁊ sumpta cum cocleari vsq; ad. ℥. j. Si vero predictis tpibus occurreret solutio vētris vngatur totus venter cū oleo ro. ⁊ parū dissoluatur masti. ℥. j. in. ℥. iij. olei ⁊ sumak cōserua ro. supradicta ⁊ incorpata cū carnib⁹ cidoniox aut cū eox syrupo. Ut aūt ad duritiem secū non ducatur omni tpe sumank in prādio. v. vel. vj. fic⁹ cū totidē amigd. dul. re. vel pruis in aqua ca. diu remollitis ⁊ immediate sumatur vnū pomū assum ⁊ frigidū cum duobus bolis panis furfurei. vel capiat lardones bacōis cū eodem pane imperfecte masticatos ⁊ hoc maxime in hyeme: in quo maxime conceduntur esus carnium. s. carnes castrati mutonis iuuenis ⁊ gallinarum ⁊ caponum tunc etiā licebit assaturis moderatis carnium porci vti ⁊ iuuenum anserum in modica q̄ntitate: sed cutis olim alalium ⁊ capita et viscera quadrupedū vitabuntur. tunc ꝫ vti ꝑ salsamentis pul. subscripto. Ꝛ. zinzibe. ℥. ß. cardamo. rasure eboris. añ. ℥ ij. croci bene albi. añ. ℥. j. coriandri preparati. ℥. ij. fiat pul. et cum amigdalis pistatis fiat salsa. ¶ Tunc mēbra ꝓtegenda sunt a frigore non tamen igne: ſz cum bñficio solis ⁊ modici exercitij ⁊ cum cooperimentis lineis ⁊ mollibus et de ptesis. ¶ Quocūq; ꝯ tempore tussis ex catarro molesta uerit obuiabitur ei cū diminutione potus ⁊ cuitatione aq̄ soium. vtak etiā frequēter mixtura sequēti. Ꝛ. pul. dyagragan. ℥. j. puluc. dyapenidion. ℥. ß. coriandri preparati sicci ana ℥ ij. gummi arabici. ℥ ij. panis zuccari lib. j. fiat ekarū de quo sumak quantuz placuerit absq; potu. In impetu autē reumatismi tumus sequētio mixture per os sumatur ⁊ etiā per nares. Ꝛ. laudani olibani gūmi arabici. añ. ℥. ij. zuccari pinguissime. ℥. j. ola incorporent̄ ad reumatiter agitatum ⁊ cōmixtim fiāt inde pille ad modū. ℥. j. supra dictis iuxta dispositionē alis mutationē aeris est p ordinez obseruādū ⁊ studēdū vt aeris mutationes rectificent̄ vitando solicitudinē ⁊ studiū ⁊ coitū p industriā exercitantiū et oēm sollicitudinē ⁊ occasionē tristitie vel ire vel cōturbationis ⁊ frequētabik effusio boraginis ⁊ bugloſe tam in floribus q̄z in herbis ⁊ sequēs cōditū. Ꝛ. carnis pomox assoriū lib. j. carnis dactilox li. j. iuiube. ℥. j. florum boraginis ⁊ bugloſe. añ. ℥. ß. coriādri: rasure eboris. ana. ℥. ij. ossis de corde cerui vtriusq; ozimi. been albi. ⁊ rubei nenufa. citrini. ros. rubea. añ. ℥. j. serici crudi loti ita q̄ aqua in qua lauetur ferueat: limature auri: iacinctox: smaragdox: dozonica: zinzi. electi anthos gariofilox. croci. añ. ℥. ß. sandali: muscī: ambre interioꝛū cinamomi: ligni aloes. añ. ℥. j. panis zuccari li. ij. fiat electuarū de quo sumak quantū placuerit ⁊ quādo placuerit ⁊ superbibatur parum vini bene lymphati.

Ad reumatismum.

¶ Explicit cura ethice.

¶ Incipit consilium siue regimen podagre.

REgimen sit tale. Primo cauebitis a comestione omnium leguminum ⁊ castanearum. brodio tamen vti poteritis maxime ciceruz ⁊ pisox: lz raro. Itē cauebitis a cibis factis de pasta ⁊ confectis ⁊ similibus factis cū mele. Item a comestione piscium non scamorosum potissime vt cancris anguillis ⁊ similibus. Item a comestione carnium viscosarum vt porci porciculi volcarum ⁊ altarū autū antiquarum. Item cauebitis a vino nouo donec fuerit clarum ⁊ a potu vini fortis et a potu vini de grecia et nectare vel clareti vel vini salutati ⁊ similium. Item a caseo ⁊ lacte. Item a carnibus leporinis ⁊ bouinis antiquis. Item a diuersis cibis in eadem mensa. Item cauebitis a dormitione immediate post comestionem. Item a potu extraordinario. Item ab omnibus acutis: vt a comestione piperis ⁊ ruthe: sinapis: allioꝛ: ceparū ⁊ aliarū rerum acutarum. Itez a salsis piscibus ⁊ carnibus. Item a comestione fructuum suo tempore poteritis vti aliquibus pruinis nigris ⁊ acerbis: ceraſis ⁊ malisgranatis muzis. Item cauebitis balneis cōtinuare maxime illo tempore quo consueuistis affligi et corpore nō mundificato prius p medicinā conuenientē ⁊ p flobothomiam. Item ab omni forti deambulatione ⁊ fatigatione ⁊ maxime sumpto cibo. Item cauebitis tenere pedes in suspenso ⁊ equitate tibijs valde tensis ⁊ vētre pleno. Item cauebitis a coitu. Item ab accidētibus aīe vt ab ira odio: angustia: tristitia: ⁊ nimia sollicitudine. Itē a nimijs vigilijs et tempore hyemis cooperiatis bene caput: et totū corpus et pedes defendatis bene a frigore quantum poteritis. Item cauebitis portare pedalia caligarum nimis stricta. Item sotulares nimis strictos. Item a piris hyemalibus: coctanis: pomis: castaneis ⁊ uuis vernalibus et rapis. Itē a gallinis multū antiquis. Itē a decubitu supino. Itē cauebitis a vino puro et multum subtili. Itē a cōtinuatiōe aceti fortis et rerum multum acetosarum. Item a pane azimo et odoriſero et male cocto. Itē ab auellanis ⁊ nucibus.

¶ Itē ꝑseruabitis penes vos infrascripta in istis regulis seu aphorismis. Comesta a vobis panis vester sit bene coctꝰ et bene fermētatus ⁊ non nimis durus nec nimis albꝰ. Itē bonū vinū vestrū sit rubeum et non dulce et a superfluitatibus depuratū. Itē carnes sint vituli lactātis et bouis iuuenis et mutōis vnius anni vel vnius cū dimidio pulli: galline iuuenes: perdices: aues parue: cuniculi: parui siue iuuenes pedes quoq; et rostrū porci et q̄nq; vētres vituli ⁊ arietis. Itē quātū poteritis maxime estate vinum qō sumitis sit valde aquatum. Item ordeatū sumere est valde vtile in diebꝰ ieiuniox vel amigdalarū vel q̄nq; brodiū ciceruꝝ Itē ouа forbilia. Itē pisces paruos riui et de mari magno trillos. i. rogetos auratos: reulas cameratas citratos vel

Salsamenta.

Coriandri proprietates

Regimē curatiuum.

Lunain geminis nō ē flobothomāduz.

De localib⁹ & dātibus doloreꝫ

affatas fit cib⁹ aſi comeſtionē tpe ſuo vnū pſicū bñ matur vel pūa nigra vel ceraſa vel modicū malegranati muzi. itē ẽ ſtū de herbis poteritis de boragine bietis ſpinargijs cucurbitis ⁊ lactucis ⁊ oculos cauliū albor ⁊ modico petroſilli. Jtē ẽ ſtū ad ſalſamētū poteritis vti huius pul. in paſtillis veſtris in modica ẽ ſtitate. Ꝛ. zinzi. al. ℥.ij. coriandri bulliti in aceto ⁊ exiccati. ℥.ß. garioſilor. croci. añ. ʒ.j. cynamomi electi. ʒ.vi. vñ de illo pul. cū amigdalis piſtatis fiat ſalſamentū cut modicū de aceto vel agreſta pōt addi vl de illo modica ẽ ſtitate ꝛdiant paſtilla ꝛp totū eſtatē ponant in paſtillis cū de furno extrahūt. Jtē lac amigdalar factū cū agreſta vel cū ſucco malor granator vel citrāgulor vel fiat ſapor cōis vel ſalſamētū cōe in aſſaturis carnū vel cuz piſcib⁹ ⁊ multis amig. ⁊ aceto ⁊ in hyeme pōt addi de zinzibere modicū. Jtē frequēter laudo vt vtātur coriandro ꝓparato cōdito vel ſolo ſumpto ſine zuccaro cōfecto aſi prādiū ſic poſt prādiū ⁊ poſt cenā nihil ſupbibēdo cui⁹ ꝓprietates expte ſunt he. Coriādrū bullitū in aceto ⁊ exiccatū ſic cum cibo ſumit: primo officiū ſtomachi corroborat ⁊ moderate claudit ⁊ fumos aſcēdere phibet aures a tinnitu: oculos a caligine: palatū a reumate: gingiuas a putredine: amig. a tumore guttur a ſōnātia: appetitū vtificat vſq; ad pfectaz digeſtionē cibū in ſtō rennet: vltra ſtomachū ipſuz penetrare non pmittit: lumbricos phibet generari: venenis ob⁹ reſiſtit: ab ātate venēoſo ſpūalia ꝓtegit ſupfluitatib⁹ hu. ad iunctur as efficaciter obuiat: pinguedinē corpis nū. ß excedere ſinit. ¶ Quātū ꝙ ad regimē noſtrū ⁊ quātū ad regimen curatiuū. Eſt ſciendū ꝙ expedit vobis facere flōmiā i medio martij vel in principio aprilis vel in medio et⁹ de vena epatis etuſdē brachij ſcilicet magis groſſa vel plena apparēs ⁊ extrahāt de ſang. li. f. vel ad min⁹. ʒ.iiij. poſt ſolita cōſtipatiōe vētris ſi fuerit cū clyſteri leui: vel aſſumptione caſſiefiſtule: ⁊ hoc dico ſi vēter vel aeris diſpoſitio ſua flobothomiā nō impediat vel aliū cā notabilis: tunc fiat ſicut etiā ſortis ventris fluxus q̄ q̄nq; aliqbus accidit corpib⁹ illo tpe vel hemorroydar fluxus vel vomitus ſuperfluxus. Jtē hoc facto accipiatis digitū veſtrum ⁊ hoc facto ſumetis modo ſolito de electuario laxatiuo quātitate ſolitavel loco eius purgabitis vos cū. ℥.f. electuarij de ſucco roſ. tenendo illa die qua vos purgabitis regimē ordinatum. Jtē ſi videretur ꝙ epar circa feſtū pēthecoſtes vel Joannis vel circa iſta feſta inflāmaretur aperatis iterū venā epatis et modicū euacuetur extrahēdo. ℥.iij. vel circa: ſemp tñ faciatis flobothomiaz preſeruatiuā diebus lunationis ꝛa. xvij. die vſq; ad. xxx. cauendo ne quandoluna fuerit in geminis faciatis flōmiam: nam tunc verenda eſt flōmia. deinde vero a principio autūni vt per totū ſeptembrem faciatis flobothomiam de vena baſilica ſiniſtri brāchij vſq; ad. ij. ℥. primo ſoluta conſtipatione ſi fuerit ⁊ leuem purgationez faciatis modo predicto: deinde ſi videritis motum humo. circa carniſpiritui modicā flobothomiam faciatis. Jtē ſciendum ꝙ predicte flobothomie ⁊ farmacie ſeu purgationes conſoluunt corpore ſtante adhuc in ſtatu vſq; adhuc in. xxij. ānos ⁊ cauſa propter quam debet fieri ſi qua fuerit propue in anno vnittetur niſi aliqua cogente egritudine. ¶ Quātuz vero ad ſpecialia remedia ſcz ad ſedandum doloꝛē pedum ſi aduenerit pedibus actu ca. exiſtētibus ⁊ rubedini attinētibus faciatis primo ad ſedandum dolorem cum oleo roſ. onfancino ⁊ oleo anetino vel mirtino ⁊ camomil. ſint vero due partes olei roſ. predicti ⁊ vna camomil. ⁊ alia olei aneti vel mirtini ⁊ ſimul mixtis ⁊ ex iſtis oleis ſimul mixtis: tepidis loca dolentia inunganturſi tempus fuerit frigidum ſi vero calidum ex illis actu frigidis inunctio fiat: ſi vero p̄dicta non conferant ad ſedandum dolorem fiat hoc vnguētū quo vngatur locus dolens ⁊ pannus lineus: et poſt loc⁹ in illo inuoluatur. Ꝛ. farine ordei: apij. añ. ʒ.ij. mirtis cum ſucco ſolatri ex tribus vitellis ouorum fiat vnguentū. Jtē ad idez valet multum herba pſilij contrita ⁊ cum oleo roſ. frita modicum ⁊ ſuper applicata. Si vero predicta non cōtulerint fiat hoc vnguentum. Ꝛ. ſpodij: camphore: memite acatie. añ. ʒ.ij. opij. grana. iij. confice cum aqua lactucae: vel portulace: vel plantaginis vel aqua ſolatri. ¶ Jtem ad idē valet hoc emplaſtrum expertum. Ꝛ. aluminis de pluma ce ruſſe boli armenici. añ. ℥.iij. maſticis thuris. ana. ʒ.ij. terantur omnia et cum quatuor albuminibus ouorum vel cum ſucco portulace: lactuce etuſdē vel plantaginis diſtemperētur. ¶ Jtem ad idem. Ꝛ. ſanda. rubeor: boli armenici: corticis malor granatorum añ. ʒ.ij. opij. ʒ.j. conficiantur omnia cū aqua decoctionis mirthe ⁊ gallis ⁊ roſ. eḋ ꝓbus. ¶ Jtē aliud medicamē quod facit ſedare doloꝛem ſtatim ⁊ eſt expertū. Ꝛ. panis albi ſeptē micas et pone in lacte vaccino et diſſoluatur in lacte donec fuerit ſicut vnguētū ⁊ addatur quarta pars opij ⁊ fortiter miſceatur totū cum lacte et ſuperpone et cū calefactū fuerit remoue ⁊ aliud appone et continua. ¶ Sciendū tamē ꝙ predictas inunctiones et emplaſtacietis in principio egritudinis in illa continuabitis per tres aut per quatuor dies ſcz quando paſ. eſt in ꝓncipio vel augmento. ſed ſi in ſtatu poteritis vti iſtis. Ꝛ. ſandali rubei. ʒ.ß. croci. ʒ.j. camomille: melliloti. añ. ℥.ß. cōficiātur cum ſucco vel cum aqua decoctionis coriandri. ¶ Jtez ad idē. Ꝛ. ſucci memite. ℥.ß. aloes. ʒ.ij. opij. ʒ.ß. pulue. camomille melliloti quod ſufficit fiat emplaſtrū ⁊ tepidum apponatur. ¶ Jtē ad idē. Ꝛ. boli armenici: aloes: croci: roſ. mirthi. añ. cōficiātur cum aqua coriādri. ¶ Sed in declinatione ad reſoluendum reſtquias materie facientis podagrā faciei hoc epithima. Ꝛ. cere noue. ℥.j. diſſoluat in oleo de lilio et addatur mucillaginis fenicu. ℥.ß. ⁊ ſeminis lini. ℥.j. terantur bene oia ſimul donec bene vniātur ⁊ fiat epithima. ¶ Jtē ad idem. Ꝛ. furfuris ſe. biſmalue: floꝛum camomille añ. ℥.j. cōficiātur cū aqua decoctionis furfuris ⁊ poſt ſupra pānū ponatur et tepidū pedibus applicetur. ¶ Jtē ad idē Ꝛ. cere. ʒ.ij. olei aneti. ʒ.j. ⁊ ß. diſſoluatur in predicto oleo ⁊ poſt addatur camomil. pulue. cum ſuffu. arūgie gallinevel anatis ⁊ ſimul miſceant et fiat vnguentum et tepidum apponatur. Jtē dyaquilō cū oleo camomille eſt vtile. ¶ Sciēdū ꝙ ſi doloꝛ non ſedaretur cum predictis: ⁊ ſic eſſet intenſus ꝙ amplⁱ patiēs tolerare nō poſſet: in tali caſu manifeſte neceſſario iſto eſſet vtēdū. Ꝛ. opij: corticis radicis mandragore. añ. ℥.j. molliter confice cū aqua portulace lactuce vel tuſquiami et informent grana et cū opus fuerit diſſolue ex iſtis granis cū aqua lactuce vel portulace vl alijs ſuccis frigidis ⁊ vtere. Uerūtñ ſi doloꝛ fuerit ita fortis ꝙ iſtis medicinis nō ſedet vnge locū cum aceto fortiſſimo calido. ¶ Jtem in doloꝛe fortiſſimo podagre vltimum remediū eſt illud quod ꝓteſtim doloꝛē ſedat et eſt expertū. Ꝛ. ſucci ſolatri mor. lib. j. zinzi. ℥.j. vitellorū ouorū quatuor: miſceantur omnia ⁊ ſtupe canabine imbibātur ⁊ ſuper locū ponantur. ¶ Notādū ꝙ hec omnia remedia ſunt ordinata ſpecialiter in podagra cauſata in calida materia. Nam ſi eſſet materia cōpacta et frigida nocerent et non prodeſſent. ¶ Jtē tunc calida vtantur triaſanda. prout alias per me eſt ordinatum. Conſiderandum eſt tamen ꝙ oportet ipſum membrum cōfortare ne materiam ad ipſum veniētem recipiat: qđ faciet iſto mō faciēdo emplm quo pes emplet. Ꝛ. luti ſigillati. ℥.j. ⁊ ß. roſarū. ℥.ß. ſquinanti: ſpicenardi. añ. ʒ.j. cere noue. ℥.ß. laudani. ʒ.ij. olei camo. qđ ſufficit incorporandū diſſoluenda diſſoluant in predictis oleis ⁊ fiat emplm et ponatur ſupra pānū ⁊ inuoluatur pes vel locus dolēs. ¶ Jtē ad idez Ꝛ. hermodactilor. ℥.ij. puluerizent ⁊ deinde addatur farine ordei. ℥.j. ⁊ vitellor ouorum qđ ſufficit ad incorporandū ⁊ fiat emplm quo poteris vti a principio egritudinis vſq; ad finē. Ꝛ. fabas cum corticibus ⁊ iniubas et coque in aq̄ ⁊ poſtea cola ⁊ aquaz pone in caldario novo poſtea accipe ſe. maluaui. ſe. citonior seminis lactuce: ſemi. papaueris albi. añ. ʒ.ij. ſemi. plātaginis fenicu. ⁊ aneti ro. ſe. cauliū mādragore ſanda. citri. añ. ʒ.j. coque totuz in aqua plātaginis ita ꝙ cooperiant medicine donec remaneat medietas. deinde cola ⁊ miſce tantūdē olei roſ. quouſq; cōſumat aqua et remaneat oleū. poſtea pōdera oleū cuilibet pōderi. ℥.iij. appōe. ⁊. ʒ.iij. cere al. ⁊ rubee. ℥.iij. de ſepo ℈ remib⁹ vituli et miſce totū et vtere cum opus fuerit. ¶ Jtē ad idem. Ꝛ. de terra formicar a loco lympido. ℥.ij. farine ordei. ℥.ij. ſolfo. ro. ℥.ß. farine fabar. ℥.ß. malū mādragore i q̄uor libris aq̄ coctis quouſq; ad medietatē redeat cola ⁊ cōfice rectificas medicias pulue. poſtea miſce i mortario ⁊ tere albumē ouorū et tria vitella ⁊. ʒ.iij. croci paſſatum bene ⁊ ſuperpone nā emplm eſt mirabile ⁊ ꝓbatū. ¶ Jtem ad idem confortans membrum ⁊ ſedās doloꝛem ⁊ ſi quid in membro eſt cōtēturz

Jo ſci nationē ad reſoluendū.

Ad vltimū doloꝛē cumētū.

Cōfortatia membrum.

temperare

tēperate resoluit ⁊ materiā repcutit. ℞. ros. ru. ℥. ſ. nucis in dice. ʒ. iij. edere terrestris. ℥. ß. acori. ʒ. ſ. berbene. ℥. ſ. floꝝ alcā ne. ℥. ſ. lutt sigillati. ℥. ſ. cere noue. ℥. ß. dissoluat cera in oleo mirthino ⁊ camomilli. equalibus ptib⁹ addēdo de oleis p̄ dictis qđ sufficit ad incorpandū fiat emplm. ¶ Item balnea pedes in aq̄ decoctiōis rosa. florum amigd. camomille Balnea ⁊ florum mirthe. Item balneatio pedū in musto recē. cōfert multum. Item balne. pedum in aqua decoc. vsq̄ ad dissoluendū vulpē vʒ multū ⁊ ex eo pedes vngantur: ⁊ hoc tamē veritatem hʒ maxime p̄cedēte flōmia ⁊ fricatione ⁊ balneo leui ⁊ debili facto. ¶ Itē experimētatores aliqui posuerūt Experimēta a ꝑgnieta ꝛc. q⁹ si scindas pedes rane ⁊ ligaueris ipsos supra pedes podagrici p tres dies curatur: itaq⁹ q⁹ pes dexter rane ponatur supra pedē dextrum patientis ⁊ ecōtra. ¶ Item alter pℏus experimētator qui libū composuit de lapide dixit q⁹ si magnes ligatus fuerit supra pedem podagrici curat. Itē alter pℏus dixit q⁹ si accipiat calcaneus aquile et ponatur ligatus supra pedem egri curatur: ita q⁹ dexter calcaneus supra dextrū et econuerso: et ille iuuauit hoc expertū fuisse. ¶ Itē alter dixit q⁹ si pes testudinis dexter ponatur supra dextrum ⁊ econuerso valet. Itē pellis vulpis circūuoluta pedibus q⁹ carnem tangat interior pars pellis podagram curat. Cautela. ¶ Item notandum q⁹ ꝑuocatio vomitus in cura podagrica est multum conferens in preseruatione. ¶ Item finaliter si predicta nō valeant ad predictam curā expedit facere cauteria tribus digitis mensuratis sub cauilla ⁊ ab exterius ⁊ interi⁹ a genu tribus digitis hoc tñ faciat cōsilio periti cirurgici cauterizantis. Item scias q⁹ si predicta essario laxatiuo in eo capitis in alio loco ⁊ purgationem facere volueris generalem ꝑut est ordinatū supius faciat isto modo primus digestiuus sumendo. ℞. endiuie nouelle lactuce. aſi. M̄. iij. epatice. M̄. ſ. ꝙe ypericon tribulli cāpestris. aā. M̄. ſ. gramis fenticuli: petrosilij: bruscī: sparagi. ana. M̄. ſ. scolopēdrie. M̄. ſ. capil. veneris. M̄. iij. floꝝ boraginis: ⁊ bugloſſe. floꝝ viol. aā. M̄. ſ. seminis melonum. ℥. iij. ōtuor seminū frigidorum. aā. ℥. iij. acori. ℥. iij. squmāti. ℥. iij. panis zuccari lib. iij. ordei mundati quartis. ſ. fiat syrupus. li. iij. ¶ Sūpto hoc syrupo ⁊ facta digestione materie purgabitis vos cū ista decoctiōe vel colatura. ℞. succi maligranati dulcis ⁊ iulep. aā. ℥. vj. ⁊ pone in eis. ʒ. vj. mirabolanoꝝ citrinoruꝫ ⁊ morentk tbi vna die ⁊ vna nocte ⁊ coletur ⁊ exprimak i mane ⁊ calidū bibatur vel hanc colaturā que vere est vtilis et bona. ℞. floꝝ viō. ℥. ß. prunorum damasceno. xx. tamarindi hermodactili. aā. ʒ. ij. ⁊. ß. alias ʒ. ſ. mirabolano. citrino. ʒ. iij. sient mirabolani in decoctione predictoꝝ per diem ⁊ noctē ⁊ post coletur totum ⁊ addatur panis zuccari. ʒ. vij. et biba tur mane in aurora caliduꝫ vel. ℞. iſtas pillulas reubarbari electi. ʒ. ß. electuarij de succo ros. ʒ. ſ. hermodacti aloes aā. ʒ. ß. bdelli oppopōacis. aā. ℈. ß. fiant pillule cum aqua decoctionis coctanorum vel cum syrupo roß. si vero iste pillule non cōpetenter ducerēt vos accipiatis eas cū. v. granis dyagredij ⁊ duobus granis masticis adinuicem.

¶ Explicit regimen podagre magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit tractatus magistri Arnaldi de villa noua de sterilitate tam ex parte viri q̄ ex parte mulieris cōtinēs duos tractatus.

Apiētis verbū est istud. data est particularibus virtus generationis ua vt perpetuetur esse indiuidui quod est tāte nobilitatis et excellentie q⁹ etiam alia quanq̄ sint perfecta in se quando non possunt exercere actum generationis dicuntur esse imperfecta nunq̄ eñ alal perfectum dicitur esse quādo non potest suum simile generare in natura. In hoc enim assimilatur enti diuino ⁊ immortali ꝑm Aristo. secundo de anima. Et quia actus generationis exerceri habet per masculum ⁊ feminam. Ideo dixit deus in genesi. non est bonū hominem esse solum faciamus enim ei adiutorium simile sibi: quia sicut dicit Auice. vj. naturalium. ordinauit deus virtutem generatiuā vt quod in se saluari non poterat saltim in suo simili saluaretur. Cum ergo opus generationis habeat fieri per masculum et feminam quandoq̄ imperditur ex parte masculi qñq̄ ex pte femine: qz ex parte semine plura accidūt nocumenta alia impedimenta ⁊ melius: ⁊ ideo de ea primo dicam. ¶ Iste liber habet duos tractat⁹ in quoꝝ primo determinatur de sterilitate ex pte mulieris in secundo ex parte viri.

¶ De causis sterilitatis ex parte mulieris. Cap. ſ.

Accidit aūt sterilitas ex parte femine aliqñ ꝑpter cās extrinsecas: aliqñ pp cās intrinsecas. Si ꝑpter extrinsecas sicut est propter nimium vsum ciborum frigidorum in nimia quantitate sumptorū: sicut est nimi⁹ potus aque frigide ⁊ frequenter: aut propter vsum lactucarum: aut ꝑpter papaueris al. ⁊ aliorꝝ persistētiū male qualitatis: aut accidit sterilitas in ea ꝑpter accidentia alia: sicut est ira: tristitia: timor: ⁊ sic de aliis: q̄ cōstringēdo humores nō dimittūt materiā trahi vel semē ad debita vasa aut accidit sterilitas: qz mulier stati post coitū saltat ⁊ cito mouet nimis: aut subito scalas descēdit: q̄ ola sunt cā quare semē viri non retinet in matrice. Quare post accessum ad virū mulieres modico tpe resupine debēt stare: ⁊ post paululū debēt reuertere tunctis cruribus sup latus dextrum ⁊ dē scere longa pausa: aut qñq̄ accidit sterilitas mulieribus: qz nimis sunt extenuate: aut nimis late aut aperte: aut nimis iuuenes: aut antiq̄ aut qz pinguedo est generata in ouificio matricis eaꝝ quare impediunt a cōmixtione earū cū viro: aut qz patiuntur lentitatē matricis: ita q⁹ semen viri eis a loco surgentibus statim fluit.

¶ De cura sterilitatis propter nimiam extenuationem matricis. Cap. ij.

Si vero accidit sterilitas ex eo qz sunt nimis extenuate vtak hoc regle: q̄ vtunk ethici. Libis videlz humectātib⁹ ⁊ tēpatis in caliditate: clarijs resumptiuis: gaudio ⁊ quiete: cauentes ab ira ⁊ tristitia.

¶ De sterilitate facta ꝑpter nimiā pinguedinē in toto corpore mulierum. Cap. iij.

Si vero accidat sterilitas ꝑpter nimiam pinguedinē in toto corpe mulieꝝ ptib⁹ cōcurrētib⁹ tōmek q̄libet mēse semel de saphenis ⁊ de epatica vena dextri brachij in tpe estiuo: vel sinistri in tpe hyemali: ⁊ bis in anno ad minus recipiat medicinā laxatiuā precedēte debito digestiuo. ⁊ si assueta victualia minorētur sup durū lectū accūbāt q̄ diutius poterūt sustinere. Utantur pane furfureo ⁊ herbis coctis cū carnibus parū nutrientibus: qñq̄ ꝑuocentur ad irā ⁊ tristitiā denūciādo eis tristabilia: sicut est q⁹ vir suus fecit amasiam quā nimis diligit cui dedit p̄ciosa iocalia ataq̄ pulchra. ita q⁹ q⁹ pre ira destruat seipsam ⁊ consumat.

¶ De cura sterilitatis facte ꝑpter pinguedinem in ouificio matricis. Cap. iiij.

At accidit sterilitas ꝑpter pinguedinē causatā in ouificio matricis tātā strictura causantem q⁹ vir nō pōt cū ea cōmode cōmiscere tūc laborādū est ad aperiendū ouificiū matricis talr q⁹ illa difficultas oīno recedat. Remediak ergo isto modo vtak sepe ℔ balneo. ℞. malue radicis ⁊ foliorꝝ bismalue. aā. M̄. iiij. de palea auene. M̄. iij. ⁊ balneet mulier in aqua decoctionis istoꝝ ⁊ sedeat ibi diu vsq̄ ad umbilicū. In exitu aūt de balneo suffumigetur bis vel ter sic: aptato calamo vel emboto vt fum⁹ ad os matricis veniat. ⁊ si possibile est vsq̄ ad ꝑfundum ingrediak. ¶ Suffumigatio aūt est dupler. Una necessaria ex calamēto ouigano ⁊ ruta ⁊ marubio ⁊ foliis lauri ⁊ sisib⁹ calidis in aqua decoctis. ⁊ fiat immediate. Secūda suffumigatio super carbones thuris masticis myrrhe ⁊ aloe mulier existēte super bācā pforatā circūtectā bñ pannis vt fum⁹ ad os matricis intus quātū est possibile ingrediak. Deinde habeat paucas formas rotūdas factas de stāno admodū suppositoriꝫ: ⁊ quasdā graciliores q̄sdā grossiores: sicut est grossus pollex hois ⁊ gracilior. sicut pluma vulturis vel anseris ita q⁹ ꝑmo intromittak p os matricis gracilior inūcta cū modica dialtea. ⁊teneat ibi diu q̄diu ferre poterit sedēs tota die in sua quiete. Secundo vero die facto balneo intromittatur secūda tenta stānea aliqualiter grossior inuncta:

silr dyaltea:ꝛ si fiat aliqua violētia in mittendo nō est vis: ꝛ teneat silr illa die q̄diu poterit:ꝛ sic faciat singlis diebꝫ: ꝓponēdo sp infra os matricis grossiorē tētā de stāno donec vltimo intromittat illa q̄ grossior est:q̄ facto aliq̄bꝫ diebꝫ dz intromittere donec aptio oris matricis illatiue ita semp maneat:ꝛ tūc poteris formare magdalionē ad modū pollicis de dyamargaritō fundēdo tm calide in arūdinē intinctaz de oleo de balsamo vel de oleo nucellino ligatū ex grossiori parte lōgo filo pōt intromittere intra os matricis ꝛ hoc ad ꝓfortādū illud facere poteris plurib⁹ diebꝫ vl pōt fieri tēta de trifera magna posita in sacculo lineo rarissimo ex eius dē grossitudine pollicis:vz addito pul.cynamomi gariofilorū:nucismusc.spice nardi.calami aro.maiorane:pulegij ab sinthij omnium aut quorūdā mixtoꝝ:vñ ꝓter q̄ teneret os matricis in sua latitudine confortat eam:ꝛ tunc raro poterit commiscerī ꝛ erit apta ad generandū.

¶ De cura sterilitatis propter,etatem mulierum ad concipiendum. Cap.v.

AEt accidit sterilitas:q̄ mulieres nimis iuuenes que nō peruenīūt ad etatē pfectā cōcipiendi:sicut accidit q̄n traduntur nuptui an̄.xiiij.annū.q̄rū op3 expectare.xiiij.ānū aut.xviij.quia tunc mulieres sunt fatis antiq̄ etiā ꝛ in q̄bꝫ desierūt mulebria:ꝛ semē aptū ad cōcipiendū quarū opus perditū est in eis quātū ad actum generationis.

¶ De cura sterilitatis propter nimiam laxationem orificij matricis. Cap.vj.

AEt accidit sterilitas ꝓpter laxationē nimiā:aut apertionē oris matricis ꝛ tūc fiat talis stupha.℞.galbanū psidiam balaustiā corticē faba.cupulaꝝ glādiū teste boui cornigiolā q̄n̄eruiā:plātaginē sang.dra.boli armēici.acatiā hypoq̄.De his olꝫ vel de his q̄ hīre poteris in bona q̄ntitate ꝑm q̄ tibi videbit expedire ꝛdecoquāt ista in aq̄ pluuiali ꝛ si nō poteris inuenire.cū aq̄ cisterna vel aq̄ cōi mixta cū aceto sup quā aquā sit sedēs mulier in bāca pforata circūtecta pānis.Post ꝰo fumigiū a stupha offerat ei triphera magna sine opio cū eḡli mixtura miclete:ꝛ acuat cū.ʒ.ſ. san.dra.q̄ distēpenk cū aq̄ pluuiali si possit hīri sicut tā dictū est.Itē pluerizēt psidia:hypocist.acatia.colophonia in bona q̄ntitate vt tue prudētie vī q̄ incorpenk cū pistello ferreo calido dū fiat suppositorū cōpetētis grossitudinis qō teneat infra os matricis.Itē cadelpluerizata in magna q̄ntitate distēperēt cū succo plātagi.ꝛ fiāt duo empla q̄drata lōgitudinis vnius palmi.ꝛ q̄tuor digitoꝝ ꝛ latitudinis dimidij pedis vel parū plus in sacculis lineis aperte siccis ꝛponitur vnū ab vmbilico inferius ꝛ aliud ponit supra renes.

¶ De cura sterilitatis fcē ex nimia lenitate matricis.c.vij.

SJautē accidit sterilitas ex lenitate matricis vtēdū est suffumigationibus ex thure ꝛ mastice ꝛ myrrha ꝛ san.dra.ꝛ bolo armen.storax.calami.ambra myrrhil.ana.ʒ.iij.ros.ru.quartio.ℑ.quorum pluerizandorum mulier recipiat fumū mane ꝛ sero talis q̄ caliditatē pluꝰ soluto sen fiat vt flegma cali.seu frī.matricis cōsumatur ꝛ matrix confortetur.

¶ De cura sterilitatis facte propter menstrua ꝛ de curatione retentionis mēstruoꝝ. Cap.viij.

ACciditaūt sterilitas ꝓp passiones intrinsecas matricis:quarū prima est retētio mēstruoꝝ.Scōa immoderat⁹ fluxꝰ coꝝ tertia suffocatio matricis:q̄rta ꝓcipitatio eiꝰ:quīta caliditas eiꝰ nimia.sexta nimia eiꝰ friditas.septima nimia eius siccitas.octaua nimia eiꝰ hūiditas. nona nimia eius debilitas decima nimia eiꝰ apertio.Dico ergo q̄ q̄nq̄ accidit sterilitas ꝓp retētionē mēstrui:ꝛ tūc sapiētis medici est ꝛsiderare:vtrū accidat ex cā cala vel frigida vel humida vel sicca. Nā si fiat ex cā ca.vtpote sāguine vel co.dz eā primo minuere devena epatica deinde digerat mā ꝛ purgetur cū decoctiōe floꝝ violaꝝ:boraginis prunorū in q̄ resoluat cassiefi.ʒ.ſ.ꝛ in ꝑte decoc.infundant mtrab.citri.idoꝝ. an̄.ʒ.ſ.bebuloꝝ.ʒ.iij.bellericoꝝ.emblicoꝝ ana.ʒ.ij.mirabolani ex qua fiunt in decoctione tota nocte colabuntur mamoīb⁹, ne ꝛ infusio misceb̄ decoctioni cassiefi.ꝛ dabitur tepidus in aurora.reubar.vel benedicta sed aliqua medicina dissolutiua nō dz apponi:q̄ magis impediūt mēstrua q̄ ꝓuocarent.Quarta die post medicinā fiat stupha in qua ponant herbe calide ꝛ frigide mixte aptiue:sicut est ros marin⁹ feniculus origanum arthemisia.tanacetū.sauina rubea matoi mercurialis bacce lauri:ꝛ hmōi mēstrua prouocantia. Sequente die post bal.minuat sibi de saphenis interioīb⁹

¶ Uel si vis cōtra materiā calidā potes facere talē syrupū spāleꝫ.℞.rad.fenk.bruſci sparagi graminis pentaphilō arthemisie tanaceti galitrici endi.scariole lingue ceruine ceterach politrici adiāthoꝝ cap.vene.an̄. M.ij.floꝝ boragis tutube sebesten.radi.betonice.se.enō.scario.bora.se.lactuce.uij.seminū frigidorū.an̄.ʒ.j.prunorū.xx.succi lactuce succi boragi.vini maloīgra.an̄.lib.ſ.zucca.lib.ij.fiat syrup⁹. Materia digesta purgek.sicut prius dictum est:sed tamen post bal.fiat fumigatio de ros.mastice.de quolibet an̄. subtiliter pulueriz̄atis:ꝛ de his pluere recipiat coclear.j.ꝛponat in olla parua.iuxta pruinas cooperta:ꝛ per embotum recipiat fumū infra matricē:ꝛ hoc fiat per duos vel ꝑtres dies.

¶ Si autem accidat retentio menstruoꝝ ꝓp friditatē vtak primo isto syrupo.℞.gentiane germandree policarie origani pulegij siseleos roris marini cimini costi sanamunde eufragie saturegie mentastri holij sisimbrij absinthij radi.capparoſij.radi. celidonie siluestris vitice maioris abiotani Sefar ypericon achori cyperi ꝓpi recen.radi.apij.ꝛ foliorꝝ eius rute fycaulis rub.sambuci radicis lilij praſſij:pulegij:costi:rapha gidiohi:acatie enule cāpāe affodilis spōse solis agnicasti beta. monb⁹. ana. M.ſ.arthemisie. M.iij.calami arōatici spice celtice maratri anthos se.fraxini squinānti.se.sisamini holij.se.dauci cretici.semis nigelle.an̄.ʒ.ſ. camedreos camepiteos se. basilicontis spice nardi galange nucismusca.piperis longi an̄.ʒ.ij.anisi storacis calamite cynamomi. amomi: cuscute ameos.an̄.ʒ.ſ.mellis zuc.an̄.lib.ij.fiat syrup⁹ de ꝓdictis ꝛ medicus sapiens poterit minuere iuxta qualitatē patiētis Materia digesta purgetur cū theodoricon emperiston.ʒ. iij.esule.ʒ.ſ.fiant pillule.Quarta aūt die post medicinaꝫ intret bal.istaꝝ herbarum.℞.arthemisie saturegie sauine an̄. M.ij.costi.camo.mercurialis balsamite mentastri pulegij origani absinthij sanamūde.an̄. M.iij. ¶ In exitu a bal.℞.triphere magne sine opio.ʒ.j.cū decoc.sauine et saturegie sumātur.an̄. M.ſ. Itē sequēti die post bal.minuat sibi de saphenis in hora in q̄ solebat habere mēstrua . Mane autē flobothomia facta ponātur.ʒ.ij.de alcāna ligata in panno lineo cū modica lixiuia facta cū cineribus vitis.ibi stet tota die. In nocte aūt fiat suffumigatio cū istis herbis arthemisia:saturegia.maiorana origani cal.aromati.pulegij.an̄. M.ſ.coquantur in aqua ꝛ fiat suffumigatio cū istis herbis:arthemisia mō predicto . Facta fumigatione accipiatur alcanna expressa a lixiuio.ꝛ ponak in vino tepidoꝛ bibat mulier dū voluerit intrare lectuꝫ et in nocte habebit fluxū mēstruoꝝ. Si vo nō habuerit in sequēti nocte.℞.raſ tapsi bar.ꝛ rade supi⁹:ꝛ fac per modū pessarij:et illinias cū triphera magna vbi est incorporatus squamonee. ℑ.ſ.ꝛ sup inūge de oleo anetino vel vio.ꝛ teneat mulier istud pessariū infra matricē p totā noctē ꝛ sic fiet fluxus mēstruoꝝ:ꝛ h̄ est ꝓbatū. ¶ Itē exprimētū mirabile ad ꝓuocādū mēstrua ℞.succū mercurialk.ꝛ munda mel dispumatū an̄. ʒ.j.farine nigelle quartis.ſ.vel q̄tū suf.ꝛ cōfice q̄ possint formari pilule et forma inde pillulas:et da mulieri duas vel tres i oi nocte quando menstrua debent venire:ꝛ tunc menstrua venient copiose:et non solum hoc menstrua prouocat:sed preparat ad conceptum et matricem mundificat ꝛc.

¶ De sterilitate propter nimium fluxum mēstruorum:ꝛde cura fluxus menstruorum. Cap.x.

QUādoqꝫ accidit sterilitas ꝓpter nimiā superabundātiā san.q̄nq̄ ex nimia furiositate eiusdē:primo minuatur de basilica Itē ponatur vētosa maior sub māmillis sine scarificatione post vtatur isto syrupo. ℞.virge pasto.cameleōte.arnoglose:radicis.tuſcani.cori dri:floꝝ tamarisci barbe hyrcine:lingue auis:plātagis mu.vel lanceolate memite spuie:foliorꝝ absinthij:sumach.raſ.solatri:foliorū salicis raſ. vngle caballine terrestris.an̄. M.ſ.sanda.al.ꝛ ru.ana.ʒ.ſ. lap̄.emathitis spodij.an̄.ʒ.ſ.gummi arabi.dragagā. ana.ʒ. iij.zucca.ℏ.iij.succi cidoniorꝝ lib.ij.fiat syrupus. ¶ Item ad

idem

idē. ℞. coralli al. ℥ ru. ros. añ. ʒ. iij. spodij. ʒ. ß. sumach gal. lapi. emathiti. añ. ʒ. v. berberis margaritarū phoratax. añ. ʒ. j. lacabre acatie. añ. ʒ. ij. ꝑficiat cū syrupo iulep. vt ros. q̄ distē perēt cū aq̄ pluuiali ℥ fiant trocisci ℥ si post cōsumptionē syrupi nō cessauerit fiux⁹ accipiāt q̄libet die vnū ex istis trocisc'. ¶ Itē est emplm ad idē. ℞. succi sanguinarie ℈ ge pasto. arnoglosse. añ. li. ij. aq̄ ro. lib. ß. albumina ouoꝝ ʒ. vj. ista misceant ℥ accipiat pannus lineus ℥ infundat in ꝓdictō ponat sup anchas: ℥ sup vmbilicū versus inferi⁹. Si ꝯ fuerit ex debilitate virtutis retētiue matricis detur dyacodyō ℥ zucca. ros. alexādrina. añ. misce cibaria sint inspissatiua sāguinis sicut risum miliū frumentum coctū cum lacte vaccino offerat dyarodō tuliſ mane ℥ sero.

¶ De cura sterilitatis ꝓp suffocationes matricis. Cap. x.

EX matricis ꝑcipitatiōe aliq̄s accidit sterilitas cui sic succurratur. Prio vtat pat. isto syru. ℞. arthemisie. M. iij. sanamūde calamēti capifolij. cap. veñ. cetrach politrici enule cāpa. añ. M. ij. maratri. se. petro. calami aro. folioꝝ spicenard. adiantht thimi epithi. vtriusq̄ sanda. nucis muſ. se. basilicōis camedreos camepitheos. añ. ʒ. ſ. mellis ℥ zuc. añ. lib. ij. vini al. q̄rtio. ſ. li. ℥ fiat syrup⁹. Quo facto. purget cū ista medicia. ℞. bñdicte. ʒ. iij. colloquintide ꝑpate: turbith: esule. añ. ʒ. ß. incorpent hec puluerizata: ℥ ex his fiāt pilule q̄s recipiat pa. in duab⁹ vicib⁹ si necessariū fuerit. ¶ Itē q̄rta die post medicamē intret bal. istaꝝ herbaꝝ. ℞. camo. mellisse enule cāpāe mētastri rosmarini: nasturtij nigelle mercuria. cost. balsamite. añ. M. ij. arthemisie sanamūda. añ. M. vij. ex his fiat bal. Itē in exitu a bal. ℞. ʒ. ſ. oppopire distēperate cū vio tepido ℥ recipiat pa. Sequēti aūt die post bal. minuat sibi de saphēto in tertio lib⁹. ¶ Itē his expeditis fiāt sibi localia remedia. ℞. aloe sulphuris capil. hoīs cōbusti puluerizēt q̄ possunt puluerizari: fiāt ſide trocisci cū succo spatule fetide ℥ suffumige turcū his ℥ multū valet. ¶ Post accessum vero matricis ad locū nāle fiat illud emplm sup anchas ℥ pectinē ad firmādū matric. ℞. oppopōa. obdelliſ myrrhe myrthe aspalti. añ. ʒ. ij. garioſ. cyna. galāge. añ. ʒ. ſ. ℥ ß. cere colophonie terbēt tine. añ. ʒ. ß. ola incorporētur: fiāt inde duo empla: q̄z vnuꝝ teneat supra renes alterū ponit sup partē anteriorē supra vmbilicū ℥ infra: ℥ sint cooperta sindōe rubeo ℥ aptet ab vtraq̄ parte alterū ℥ alterū ita tñ q̄ semel in die vnguat ante ℥ retro ad ignem cum oleo de masticē ℥ rosa. ℥ mirtino ℥ tunc supponātur sua empla ℥c.

¶ De cura sterilitatis ꝓpter caliditatē ℥ siccitatē. Ca. xj.

SI aūt patiatur sterilitatem ꝓpter caliditatem et siccitatem nutriantur cibis humidis sicut in ethica. ¶ Si aūt ex frigiditate est ℥ humiditate vtatur bal. ℥ stupheis calidis et siccis sicut supertius dictum est in capitulo de pingui ouificio matricis.

¶ De cura sterilitatis ꝓpter debilitatē matricis. Ca. xij.

SI aūt accidit sterilitas ꝓpter debilitatem matricis: vtendū est eis que dicta sunt in capitulo de debilitate retentiue matricis.

¶ De cura sterilitatis ꝓpter apa matricis et de cura apatis eius. Cap. xiij.

ALiquādo aūt ꝓter predicta impedimenta accidūt: que videri nō possunt: vt est apa ℥ mola matricis. Apa aūt matricis aliq̄s fit ex ca. cā q̄nq̄ de frigida: q̄nq̄ ex colera q̄nq̄ ex san. Si autem ex frigida quandoq̄ ex flegmate. q̄nq̄ ex melia. Itē quandoq̄ fit in interiori orificio matricis: q̄nq̄ in ꝓfundo matricis: ℥ in quocunq̄ casu se. cōcomitatur: maior tñ in calore. minor in fri. partibus ad hoc cōuenientibus. ¶ In quolibet casu fiat flebothomia de saphena sub cauillis pedū interiorum. Itē a prima die visq̄ ad quartā in qualibet cā repercutiat: ℥ post cum euaporationibus dissolutiuis repercutiatur autē materia cū emplastro facto de fabis coctis in aceto: vel cum farina ordei cū succo solatri: vel herbe roberti trita cum subſtātia ℥ succo cathaplasmetur. Si autem nō possit repercuti materia decoquatur farina tritici cum arungia galline ℥ oleo viol. ℥ fiat emplm: ℥ ea superponatur frequēter. Si autem fuerit de causa frigi. fiat stupha particularis cū herbis ca. ℥ tunc vngantur renes seu anche cum melle ru. dispumato: ℥ tunc terantur teste allioꝝ ℥ in aqua coquantur: ℥ fiat emplm: et superponatur. Deinde due partes de radice lilij senationuꝝ cocte sub cinerib⁹ tritis cum arungia veteri porcina fiant emplastra super renes ℥ peritoneō ad maturādum apostema. q̄ō cū fuerit maturatum bene per se rūpit q̄ō cognoscitur per mundificationē sanies a muliere. ¶ Rupto autem apostemate misceatur tertia pars mellis dispumati cū vino tepido singulis diebus ad mundificationē sanies. Idē fiat cum sero caprino ℥ melle: mundificato aūt apostemate: q̄ō cognoscatur quando sanies non egscitur a matrice. Licium distemperatum cum lacte vaccino ad pondus lib. ß. tribus vel quatuor diebus tepidum intra matricem injciatur: et sic perfecte erit cura ℥c.

¶ De cura sterilitatis ꝓpter molam ℥ cura mole matricis. Cap. xiiij.

SI vero impediat mulier a cōceptione ꝓpter molā matricis vtat patyru po dicto in cap. de retētione mēstruoꝝ. Itē purgetur in mense cū pilulis fetidis. ¶ Post medicinam vero per quatuor dies intret baln. istarum herbarū. ℞. arthemisie saturegie sauine y sopi sana mū de camo. folij apij rad. nigelle herbe vio. mercuria. radi. capituo. añ. M. iij. ex his fiat bal. sequēti die minuat sibi de saphento vt inferius dicetur: sicut est superius dictū cap. de suffocatiōe matricis. ¶ Itez his expeditis vtatur isto apozimate. ℞. radi. apij gētiane germādree sanamūde saturegie rotismarini costi balsamite pleguj cala. origani. añ. M. ß. ola bulliant in vino al. et fiat apozima: quo vtatur mane ℥ sero ad quātitatem cyphi. ¶ Itē in principio prandij vtatur isto pul. in modico vino vel brodio. ℞. anisi maratri ameos pētaphilō graminis. añ. ʒ. ſ. ex his fiat pul. subtilis quem in principio prādij recipiat in. vj. dieb⁹. ¶ Post vero vtat ad idē tali pul. ℞. anisi maratri. ʒꝫ. origāi plegij ysopi eupatorij saturegie cala. añ. ʒ. ß. galāge spicenar. folij piperis bor. rilo balsami calami aroma. añ. ʒ. ß. carui ameos eufragie silerismōtani. añ. ʒ. ij. liq̄ritte mūde. ʒ. ſ. nucis muſ. macis. añ. ʒ. ij. salute sanſuci se. basilicontis se. petro. se. brusci se. sparagi spice celtice anthos. añ. ʒ. ß. croci. ʒ. ſ. ola pulueriz̄etur et de isto pul. vtatur ꝓtinue oi die cū vino vel brodio in principio prandij. ¶ Itē inūgat os matricis intus quā tū cōmode poterit his oleis. ℞. olei de lilio: olei muscellini. añ. ʒ. ſ. misceant. ¶ Ad idem. ℞. radi. gentiane et inungat in oleo de balsamo ℥ intromittat. ¶ Itē fiat talis fumigatio. ℞. ambre lintalo. thimi thuris. añ. ʒ. ſ. ola inde pulue. ℥ fiant inde trocisci cū aqua ros. ex quibus positis supra pu nas suffumigetur per embotū. ¶ Cum autem velis molam extrahere: fiat primo istud vnguentuꝝ. ℞. olei de balsa. ʒ. ſ. olei ō camo. ʒ. ij. misceat ℥ inūgat vēter sub vmbilico iseri⁹ ℥ i vulua. Postea. ℞. folia arthe. decocta i vino al. ℥ ponat pia vmbilicū ℥ obstetrix semp fricet matricē cū oleo predicto mouendo molam versus os matricis et extrahat eam.

¶ Tractatus secundus incipit. De sterilitate ex parte viri et primo de cura gomoree ℥c. Cap. ſ.

CAm vero nullum impedimentum venit in muliere ℥ prohibetur a conceptione: certum est hoc esse ex defectu viri: quod potest contingere duplicter vel ex impedimento interiori vel exteriori. Si vero est impedimentum ex parte viri a causa interiori: hoc est triplici de causa q̄ in generatione ex parte viri sunt necessaria vꝫ digerēs materiam a ca. ℥ ita secundum Auic. sensus venit ℥ delectatio a cerebro a quo principio trahitur materia generationis mediante spiritu ℥ calore: qui cuꝫ primo ℥ principaliter causetur a corde. Spūs vero per arterias sicut et omnes pulsus corporis primo veniunt a corde q̄ immediate extendit mēbra mediante calo. ℥ san. et principaliter venit ab epate Desiderū autem naturale ab oibus his: sed principaliter venit a renibus: ℥ ab epate: ℥ complementū habet a corde. Unde cum multitudo materie est cōgregata ℥ digestio sto-

machi est cōpleta:⁊ etiā epatis ⁊ substātia sanḡ est i ventrō hȝ nec ī aliq̄ extrinseco vel intrinseco fecūdus est:tūc est cōcurrūt sibi mutuo spmata adinuicē:⁊ alterꝝ alteri cōmiscet:⁊ fit ꝓceptio:sicut igit ex ꝓcursu olum ista cātur fecūdi ita ex defectu cātur sterilitas.qz si abūdat humiditas ⁊ alia sunt ablata causaḟ gomorrea q̄ est humoris flegmatici ꝓtinuus fluxus. Sed ex quacūq; fiat cā valet multum vsus dyacodiō ⁊ succ. roſ. alexā. ⁊ silia simul mixta. Etiam vti cibis inspissatis:sicut sunt risum mīlū excorticatum: preparatū cum lacte vaccino:⁊ caue ab his q̄ aquosuꝫ sanguinem generant sicut sunt herbe frigide ⁊ humide ⁊c.

¶ De cura sterilitatis ꝓpter satiriasim ⁊ priapismū ⁊ de cura istorum. Cap. ij.

Si vero humiditas supabūdet ⁊ alia deficiāt fit sterilitas:q̄ est immoderata ℞ erectio q̄ cōiter fit ex ca. cā fumositate ad testiculos descēdēte. ¶ Primū igit cōsilium est:vt offerantur ei aria extenuantia ventositates:sicut est dyanisum diapapauer dyacimīnū. añ. mirtis. ℈ Post vero vsum eiarij sequaḟ vsus isti⁹ syrupi. ℞. roſ. vio. ⁊ florum salicis sanda. alb. ⁊ rub. nenufa. se. lactuce ⁊ portulace atriplicis: anisi oīz añ. ℨ. j. istoꝝ oīb⁹ in aceto. iij. diebus infusis: fiat decoc. in aq̄ ⁊ coletur ⁊ colature addatur panis zucca. lib. j. fiat syrup. in fine autē decoc. addatur cāphore. ℨ. j. ⁊ vtatur isto syrupo. Post vero fiant in fine inunctiones circa yliа ⁊ renes: sicut de oleo vio. ⁊ populeō ⁊ de hmōi.

¶ De cura sterilitatis facte ꝓpter appriorimeron et cura eiusdem. Cap. iij.

Si vero calor defecerit q̄ est cōplementum aliorꝫ cātur appriorimerō: q̄ est operatio mēbrorꝫ generationꝫ. qñ nec virga erigitur nec spma emittitur: qō fit ex altera triū cārū vel ex malitia vel ex asmate sicut in maleficiatis quoꝫ cura solū deo est dimittēda per ipsos maleficiatorꝫ extirpāda vel renouāda vel remouēda q̄ḡ aliq̄ libri medicine ponāt aliqua remedia emperica: sicut est portatio argenti viui ad collū in testa auellane:⁊ suspēsio arthemisie in suplimināri domus vbi iacēt vir ⁊ mulier:⁊ fit ex frigida causa: principaliter aut ex ca. qō raro cōtingit. ¶ Si ℨo fiat ex frida causa fiat digestio materie cum ormelle:⁊ purgetur cum benedicta. Tertia vel q̄rta die fiat stupha ō calidis herbis. q̄ superius frequēter notate sunt sequēti die fiat flōmia de saphenio interius ⁊ apponatur vētosa sup renes:⁊ tunc fiat inūctio cū tali vnguento. ℞. ouoꝫ formicarū ⁊ testiculi vulpiū bene cocti se. eruce baccaꝫ lauri. añ. terantur oīa fortiter ⁊ admisceātur cū arogon vel marciatō. añ. ⁊ fiat vnguentuꝫ cū quo fiat inūctio super renes ⁊ virilia. ¶ Itē liq̄fiat arūgia vulpina lib. j. ⁊ admisceaḟ lib. ℈. succi eruce:⁊ in eis bulliant testiculi vulpini vsq; ad resolutionē ⁊ succi ꝓsumptionē ⁊ tunc colet ⁊ in colatura resoluaḟ cera rube. ⁊ deponaḟ ab igne ⁊ adde pul. ſactū de se. cepe al. ⁊ eruce ⁊ baccaꝫ lauri. añ. ℨ. j. fiat vnguentū de quo fiat inunctio sup renes ⁊ virilia. ¶ Item offerātur eiaria ca. mane ⁊ sero sicut dyasatyrion. constomaticon: vel fiat eiarū spāle. ⁊ tale. ℞. carnes testiculorum vulpium decoctas in aqua cerebella passeruꝫ colūboꝝ elixata ⁊ post assata ⁊ radi. pastinace ⁊ yringo:uꝫ elixatoꝝ ⁊ pineaꝝ carnes dactili. añ. terank oīa ista simul ⁊ ponantur in melle ru. dispumato ⁊ bullīāt parū ad ignem: ⁊ continue cū spatula agitētur tunc deponaḟ ab igne et misceatur pul. factus de se. eruce cepe al. bacca. lauri gariofil. lap. lyncis cynamōi piperis lōgi. añ. ℨ. ij. musci fini. ℨ. j. fiat eiarium quo vtaḟ singulis diebus. Dico eiⁿ q⁹ si musc⁹ cuꝫ vino distemperatus fuerit ⁊ ungātur renes ⁊ virilia potenter excitat. ¶ Si vero ex cā ca. fuerit offerantur frigida eiaria:⁊ similiter syrupi ⁊ vnguatur frigidis vnguētis: q̄rū abūdantes in frigiditate ⁊ humiditate supflua debēt cauere ab vsu lactucarum ⁊ opij papaueris ⁊ cāphore ⁊ omniū similiū frigidorꝫ: abundantes aūt in ventositate debent cauere ab abstinentia ⁊ vigilia supflua immoderatis ⁊ similibus que maturāt corpus ⁊ omnibus leguminibus que generant ventositatem. Si aūt calor ⁊ alia deficiant vtaḟ predictis in cap. de appriorimeron. caueāt aūt a rutha ⁊ agnocasto que sui siccitate desiccant corporis humiditatem ⁊ cōsumūt ventositatem.

Si fuerit a cā frigida.

Si ℨa cā calidū.

¶ De sterilitate viri ꝓpter cāo extrinsecas. Cap. iiij.

Si vero accidit a cā exteriori hoc est ex vna de. v. causis: aut q; hōvtik his q̄ corrūpūt cōplexionē eius aut ꝓpter mēbra genitalia q̄ sunt impropōtionata: aut propter nimiā caliditatē aut frigiditatē mēbrorꝫ genitalium: aut ꝓpter renes ⁊ alia mēbra generatiua: aut ꝓpter aliq̄d aliud factū exterꝫ viro q⁹ est cā sterilitatis eius. ¶ Si vero accidit sterilitas in hoīe: q; vtik his q̄ corrūpūt cōplexionē eius ille dȝ vitare nimiā crapulā ebrietatē q⁹ expedit tā viro q̄ mulieri: dȝ ēt vitaḟ nimiā inanitionē. sicut nimiā flōmiā: frequētē farmaciā frequens balneū ⁊ coitū: spāle cum vetula ⁊ mēstruosa: ⁊ cū tineosa ⁊ fetida ⁊ immūda: vitet etiā mulierem que non venit ad annos etatis quia hoc impedit effectus aie. ¶ Si vero accidit sterilitas ꝓpter hoc q; membra genitalia sunt imꝓportionata: hoc est q; virga est nimis brevis aut nimis lōga: quia hoc impedit effectus aie. Si vero accidit sterilitas ꝓpter nimiā virge lōgitudinem: tunc caueat vir ⁊ vxor ne tota intromittatur: ideo q; semē posset infrigidari añ exitum ⁊ ideo sic conceptio impediretur sicut dicit auic. iij. can. ⁊ in libro suo de animalibus.

¶ De cura sterilitatis facte ꝓpter malam complexionem membrorum genitalium. Cap. v.

Si vero accidit sterilitas ꝓpter cōplexionē nimis ca. mēbrorꝫ genitalium vtatur frigidis: vt lacte acetoso: lacte vaccino in q̄ bullierit portulaca ⁊ multis aliis frigidis ⁊ vnguētis ⁊ emplis que supertus dicta sunt ꝓpter ca. complexionē. Si vero accidat sterilitas ꝓpter viri malā cōplexionē frigidā: quod frequētius contingit: tūc vtaḟ istis eiariis que dicta sunt ꝓpter cōplexionem frigidam ⁊c.

¶ De cura sterilitatis facte ꝓpter debilitatem mēbrorū principalium. Cap. vj.

Si vero accidat ꝓpter mēbra: tunc si propter cerebrū: tūc vtaḟ pliris cū musco dyāthos cuꝫ musco. Si vero defectus accidat propter cor vtatur dyagalanga dyatrūpiperecon. Si vero fuerit defectus ꝓpter stōm ⁊ intestina vtaḟ dyasatirion acuato cum caudis stucorum. ¶ Si vero fuerit sterilitas ꝓpter aliquid exterius factuꝫ viro: q⁹ est cā perpetue sterilitatis sicut est abscisio venarum iuuenilū q̄ sunt retro aures: per quas humor spermaticus principaliter venit a cerebro:⁊ descendit ad renes ⁊ ad mēbra genitalia: iste defectus remedium nō habet nisi a solo deo per miraculum ⁊c.

¶ De cura sterilitatis facte ꝓpter renum genitalū ⁊ genitalium membrorum. Cap. vij.

Si fuerit deficiēs ꝓpter renes ⁊ mēbra genitalia vngaḟ spina dorsi et renes et dicta membra cū tali vnguēto. ℞. asse fe. piretri staphisagrie eruce. se. cepaꝫ piperis castorei myrrhe storacis calamite. añ. ℨ. j. axungie leonine. ℨ. ij. musci fini. ℨ. j. oīa pul. q̄ pul. post bulliant in oleo costino li. ij. et addātur cere. ℨ. ij. fiat vnguētū. ¶ Deinde vtaḟ ista cōfectione. ℞. testiculos vulpis. ij. cerebella passerū et colūboꝝ añ. ℨ. ij. decoquātur in aq̄ diu et post aliquātulū assent ⁊ post terātur cū flouib⁹ palmarū. ℨ. ij. et cū. ℨ. j. caude stincoꝝ ꝓficiatur simul cū zucca. et melle. añ. quartis. iij. et vtatur mane et sero ad modū nucis et cum dicto eiario pōt vti: q; simplex et vtile. ¶ Et nota q⁹ yringi cōfecti secundāt. ȝȝ. cōditum cerebella passeꝝ et colūboꝝ elixata primo et post assata: et si cum lacte vaccino sumātur facit hoīem fecūdū. ¶ Deinde vtatur tali medicamine diuinitus reuelato: q̄ super oīa vȝ ad generādū ℞. vitel: ouoꝫ cruda. vj. butiri re. sepi. capre. añ. q̄rtis. ℨ. j. papi tauri saturion zedoarij. ȝȝ. cōditi mēthe testiculoꝝ gallorꝫ et vulpiū: et si vult hȳe masculū testicul dextri mutonis ⁊ veris. Si vult habere feminā sinistroꝝ. añ. ℨ. j. cerebella passerū bñ cocta et post aliq̄tulū assata. añ. ℨ. ij. medulle nucis indice pineaꝝ pistaceaꝝ fisticoꝝ amigd. dul. dactilorū auellanaꝝ coctaꝝ aliq̄tulū et mūdaꝝ. añ. ℨ. j. et. ℈. se. malue. semē mercurialis. se. eruce. gariof. ȝȝ. pipis lōgi et al. et nigri se. bulb ligue; anis cynamo. añ. ℨ. ij. ista oīa mūdificent tēperent et coquāt i lacte outno vel vaccino et post fortiter ꝓterant et addāt caude stincoꝝ. ℨ. ℈. et ꝓficiaḟ totū cū melle rosato. lib. ij. et pane zuc. lib. vij. ⁊ lēto igne diu agitādo decoquantur ad

Eiaria diuinus secretus et certū.

tur ad pfectionē ekarti:⁊ addito muscꝰ fiat.ʒ.i.pficiat ekartū q̄ ꝓtinue mane ⁊ sero vtak. Utr ⁊ mulier pñt aliqñ vti et sic gñabit si ex friditate patꝛ ⁊ sic poterit habere adiuuante dño masculū:qđ nō ē oibꝰ reuelādū nisi secretis tñ.q: ē ē pciosuʒ ⁊ certū. ¶ Hec sunt cibaria q̄ ꝓfortāt ad generādū spma:caro ouina:caro agni annualis:carnes edulinę:gallinę pingues:pdices phasiani:sup oia cerebella passer ⁊ co lūbor oua sorbilia oua piscū frita mixta cū frumēto excoriticato cocto cū lacte vaccio ⁊ cicera al.pata cū brodio galliar vl cressōis pata cū cepis vt morīs ē tpm̄met sepe p se coctū cū carnibꝰ ⁊ bonis spēbꝰ multis excitāt hoiem ⁊ multiplicāt se. Uētositatē ꝓ ⁊ spūs multiplicāt faba fracta et alia legumia:⁊ riuuʒ ēt patū cū lacte capraꝝ vl vaccarum aspruʒ pul.cyna.est vtile. De fructibꝰ aūt iuuāt vue dulces pinee:sestuce:tutube:sebestē:dactili:amigō.auellane valēt ēt multū rape:pastinace:⁊ vinum dulce qđ nō sit viride.

¶ Ad ostēdēdū qualr debemꝰ ꝓcedere ad ꝓceptū cuʒ oia nocumenta dicta supius erunt remota. Cap. viij.

In cā frigida.

Blatis ꝓ impedimētis ex pte viri et ex pte mulieris ⁊ seruato bono regimie i ciba rijs. Si vir opari adō vt ꝓcipiat mulier tēe istū modū. Si.n. sterilitas fuerit ꝓpter cāʒ fridā ⁊ hu. qđ frequēterꝰ accidit digerak mā cū hoc syrupo. Ꝛ. raō. rubee mato. arthemisie saule. añ. ʒ.iiij. folioꝝ mēte origani calamēti betōice balsamite. añ. ʒ.ij. absinthij. ℳ.ß. spicenardi sq̄nāti calami aromatici. anisi maratri siseleos ameos. añ. ʒ.ß. mellis ʒuc. añ. lib.ß. fiat syrupꝰ q̄ mā digerak. ℳdaterna aūt digesta purgek cū hac medicia. Ꝛ. theodoticū ēperistō .ʒ.iij. esule. ʒ.ß. misceāk ⁊ fiāt pille ⁊ dēk i sero qñ dʒ itrare lectū ꝓsiderata tū ꝓtute patiēris. ¶ Corpe aūt mūdificato. iiij. diebꝰ post medicinā fiat stupha ex oibꝰ istis q̄ itrāt syrupū ꝑter mel ⁊ ʒuc. ⁊ ista stupha itrek multis vicibꝰ: saltē bis in septimana vsq̄ ad sequēs tp̄s mēstruoꝝ deinde si matrix fuerit imūda accipe oia q̄ itrant syrupū ꝑdictū ꝑter mel rosaꝝ absinthij. añ. ℳ.ß. myrrhe ⁊ pulpe colloquintide. añ. ʒ.ß. decoquāk oia i aq̄ li. vj. tādiu donec decoctio. veniat ad lib.ß. ⁊. ß. ⁊ colek ⁊ tota decoc. injiciak p clystere in matricē: hoc tū nō opʒ fieri si matrix esset mūda. ¶ Deinde vtak tali ekario. Ꝛ. pul. pottonis pul. tripbere magne sine opio pul. stōaticō ꝓportatum corticis citrāguloꝝ. añ. ʒ.ß. storacis calamite. ʒ.ß. ligni aloe. ambre. añ. ʒ.ii. musci fini. ʒ.ij. panis ʒuc. lib. iiij. fiat ekariuʒ quo vtak mulier mane ⁊ sero. Si ꝓ sterilitate fuerit ex cā cal. digerak mā cū hoc syrupo. Ꝛ. radi. feni. petro. buscꝰ spagi: gramis pētaphilō arthemisie tanaceti galitrici eruō. scarriole lingue cerune ceterach pollitrici. capil. ve. adiātho. añ. ℳ.ß. se. borā. se. lactuce quatuor se. frigidoꝝ. añ. ʒ.ß. prunoꝝ. xx. succi borā. succi lactuce vini malorū grā. añ. lib.ß. ʒuc. lib.ij. fiat syrupus. quo materia digeratur. ¶ Et digesta materia purgek cū hac medicia. Ꝛ. flor rū vio. ʒ.iij. floꝝ borā. ʒ.ß. fiat decoc. vsq̄ ad q̄rtis. iij. q̄ colek ⁊ diuidatur in duas partes in cuius maiori pte dissolvak cassieſi. mūde. thamarindi. añ. ʒ.i. in alia pte infundak mirabol. citri. ⁊ inde. añ. ʒ.ß. kebuli. ʒ.iij. bellerici emblici. añ. ʒ.ij. qñ ꝓ mirabol. sufficiēter fuerint infusi ibidē p vnā noctē ⁊ p vnā diē colabunt ⁊ eoꝝ infusio addetur decoc. vbi fuerit cassieſi. ⁊ thamarindi ⁊ totū tepidū dabit in aurora. Ueubarbarū ꝓ nec benedicta: nec alia medicina dissolutiua dʒ dari qñ nō ꝓuocarēt mēstrua ⁊ lederē patiētē.

In cā calida.

reubar. nec benedicta cō uenit.

¶ Purgata materia purgak pa. trib. diebus vt potionatꝰ regi solet. In quarta die itret bal. aq̄ dulcis in qua ponak arthemisie tenacetū gallitrici plātaginis quinquenervie ꝑse pasto. añ. ℳ.ij. ⁊ cū fuerit in bal. abluat matricē q: lenit. Caueat tū sibi ne faciat aliquā excoriationē: ⁊ in exitu de bal. accipiat de diarodō abbatis iuxta q̄titatē castanee in cuius vna lib. ponatur bone betonice. ʒ.ß. subtiliter pulueriʒate: post ꝓ sequenti die minuat sibi de saphenis interioribꝰ ⁊ extrahatur de san. li. ß. postea recipiat mulier per. iij. vel. v. dies de dyarodō abbatis: vt superi dictū est. Se quēti ꝓ die post minutionē vir pōt accedere ad vroꝝ ē tactis ⁊ applicatis q̄busdā remediis localibus q̄ iferi ꝓtinē tur. Predictū ꝓ digestiuū ⁊ deco. poterit mulier bis in anno sumere secure: reliq̄ aūt seq uuntur de bal. aūt ⁊ minutiōe fiāt p ꝓpetētia intervalla. vt se pciat cōcepisse. considerata tū virtutis tolerātia. ¶ Uitet super oia carneo leporinas. ⁊ oia degētia in aq̄s: vitet ergo carnes agnoꝝ lactātiū: porcos: ⁊ āguillas: tōgres ⁊ delphinos: ⁊ oēs pisces bestiales: q: hāt replere matricē vitet fabas: lēteos: caseū salsuʒ ⁊ vet*: tū vitet lac: cū vti poterit caseo recētī pingui et molli sine sale: vitet persica ⁊ prūa al. qñ habēt superfluā humiditatē in matrice gñare. ¶ Si ꝓ matrix fuerit sflatica: vtatur cibis ⁊ potib ⁊ medicinis desiccātibus: ⁊ studiose vtak plūrīs dyacamerō stomaticō cōfortatiuo. ⁊ cū cibis in principio mēse ⁊ in fine vtak sale sacerdotali cui solū additur siler mōtanū pul. Hoc em̄ ꝓsumit sflā capitis ⁊ stōi ⁊ totū coꝝpus emundat. Sal aūt sacerdotale sic fit. Ꝛ. sal. cōis. ʒ. xviij. cynamo. ʒ.iiij. ß. amomi ameos pipis siler is mōtani yssopi origani pulegij. añ. ʒ.ß. q̄ oia terc ⁊ i pul. redige ⁊ cuʒ oi cibo vtere. Solet etiā matricē mundificare a flegmate.

Sal sacerdotale.

¶ Et sepe ordia infra os matricis suppositoriū seu pessariū facti de myrrha ⁊ storace calamite mastice ysimul pistatis in mortario cū pistello calido ferreo ⁊ ꝑtēscūʒ ponek cōfricetur tp̄m suppositoriū exterꝰ leuiter cū allio excoriticato ⁊ illud suppositoriū p. xv. dies dʒ applicari ad cōsumptionē sflatis matricis. Ordiatio itaq̄ mēstruis ad ꝓceptū mulier disponatur. ¶ Cōfert etiā ad ꝓceptū si mulier ⁊ vir abstinēāt a coitu ⁊ ab amplexibꝰ per. v. dies vl amplius ante mēstrua ⁊ toto tpe mēstruoꝝ ⁊ post tp̄a menstrua tribꝰ vel quatuor diebus vel noctibus. Post menstrua teneat mulier illa suppositoria de myrrha ⁊ aliis. ō. dictis: ʒ sine allio i. loco alij ꝓfricet tp̄m suppositoriū cum musco aut ambra: aut vtroq̄ distēperatū cū modico aq̄ ros. vl balsamo fino quarto vel quito die post mēstrua mulier trāsglutiat p modū pille. ʒ.ß. vel. ʒ.ß. de coagulo leporis inuoluto in nebula madefacta in vino aut alio mō sic ꝑpatū q̄ aboīe eꝰ nullo mō possit sentiri. Eodē die de sero comedat mulier. ʒʒ. cōditū alexan. ⁊ vir silr ⁊ simul dormiant ⁊ venter eoꝝ nō sit plenus cibis nec crapulatus a vinis: nec famelicus. Predictas tñ abstinētias faciāt p annū singulis mēsibus: vel amplius vʒ ab āplexibus: ⁊ coitu ꝓprie tpe menstruoꝝ: q: sic ⁊ vir in infundēdo se matrici capacior erit: et matrix in retinēdo tenacior: ⁊ in recipiēdo auidior. ¶ Eoꝝ ꝓ q̄ ad mēstrua sflatica deficcāda valēt: ⁊ q̄ ad cōceptum scripta sunt mkotiēs versus finē: vtak aūt mulier tp̄ibus q̄bus hʒ accedere ad virum de mane ad modū castanee dyarodon abbatis paratū cū betonica: vt supius dictum est. Itē teneat altō suppositoriū p totam noctē q̄tū poterit qñ nō iacebit cū viro: qđ fit de galāga: spicenardi nucismuſ. añ. ʒ.ß. piprīs ʒ.ij. galbani oppo. añ. ʒ.ß. addito oleo muscellino qđ suf. et formek inde pessarū. ¶ Dē suppositoriū qđ ponik et ordinak ītra matricē: opʒ q̄ ponak in modico pāno lineo rarissimo de veteri pleno inuoluak. Postea in matricē ponak ita tamē q̄ parte pānī pendēte: ⁊ extra apparēte mulier possit trahere qñ sibi placuerit: ⁊ iterū reponere. ¶ Et notādū q̄ hec suppositoria plus valebunt si fiant post encatisma factū de pulegio: arthemisia: origano: calamēto: nepita de q̄ catte imp: regnātur: ⁊ marubio al. ⁊ rad. petro. macedonici minuti inciſi pollicaria: abrotano: absinthio: saluia ⁊ similia hīs oibꝰ vel q̄busdā fortissime coctis in aqua: ⁊ melius erit si fiati post encatisma fumigek directo fumo p culamū vl embotū in os matricis ⁊ sit suffumigatio de optia storace calamite ⁊ galbano al. gario. añ. ʒ.ß. ⁊ incorporatis ysimul cū laudano qđ suffi. additis ambre. ʒ.iij. musci. ʒ.ß. ⁊ statiʒ post fumigiū applicenē ꝑdicta suppositoria: que cū longa pausa tenuerit: vt p spaciū duarū leucarū attrahat suppositoria et deponat ⁊ ꝓponat si velit modicū de bōbace admodū amigō. bene imbibito in aqua ro. muscata pēdente filo longo a pte exteriori q̄ cū desiccatū fuerit extrahak: et erit tūc tp̄s q̄ mulier ad vir accedat: multū tū iuuabit si mlier ante introitū lecti recepit de coagulo leporis. ʒ.ß. vt dictuʒ est qñ vult iacere cū viro. Utr aūt quia mulieres sunt verecunde dū dormierint primū somnū debet mulieris palpare māmillas et ventrē ⁊ excitare ⁊ adcoitū ꝓuocare: ⁊ qñ viderit bene ipsam accēsaʒ et calefactā: tunc erit tp̄s accēdi ad ipsam: q: tūc cōcurrūt semia eodē tpe qđ est de necessitate conceptionis ⁊c. ¶ Hec em̄ sunt oia veriſſima certa et approbata: si vir ⁊ mulier nō sint steriles a natura vel a predictis ꝓpedimētis supius si fuerit liberatus mulier aūt et vir infra diē si bibere voluerint bibāt cū. ʒʒ. cōditio alex

Libi nocentes matrici

Cōcurſuo duorū semi nū ē necessarꝰ ad cōceptionē.

ꝛ mulier ꝺ mãe ꝺ dyacodiõ vl dyarodõ abbatis cũ betõnica vt supi⁹ ẽ dictũ ꝓpato sero ꝛ post prãdiũ vtak stõaticõ ꝓfortatiuo. Itẽ mulier vtak trãsglutire q̃cũq; mõ possit dimidiũ coclear de sale sacerdotali stati cũ fuerit prãsura ad ꝓsumptionẽ humoꝝ venientiũ ad matricẽ. Itẽ multũ assuescat in sero in quo fuerit dormitura cũ viro i nocte: in cena comedere cibũ calidũ factũ de optimo lacte vaccino ꝛ cuꝝ vitellis ouoꝝ ꝛ modico butiro. Sꝫ tñ si lac fuerit pinguе ñ opꝫ q; lac apponak ꝛ ꝺdiak cab⁹ cũ pul. optimi garioñ. ꝺ q̃ q̃tũ pl⁹ apposuerit dũ tñ tapor sit grat⁹ tãto melꝰ erit totũ hũc ordinẽ supradictũ seruare poterit bis in septimana dũ tñ nõ sit ꝓpe termios mẽstruoꝝ ꝛ tũc mulier poterit accedere ad virũ donec sentiat se ꝛcepisse. Caueat tñ vir ab antso ꝛ cymlo: q; vẽtositatẽ extenuãt ꝛ caueat ab oleribus frigidis: q; grossũ sanguinẽ generãt ꝛ caueat a rutha ꝛ agresto. q; hũoꝛẽ ꝛsumũt. Utak aũt vir diacodiõ ℥.ʒʒ. ro. alb. zucc. alexãdrio simul mixto ad inspissandũ sperma. ¶ Hec aũt sunt q̃ ego ꝓbaui fer vel septẽ annis citra. Puio i q̃dã nobili domicella q̃ morabak in vicecomitatu leomãie q̃ fuerat. xviij. ãnis cũ viro suo q̃ nũq; signũ ꝛcepꝰ habuerat quã feci vti ꝓpter ipotunitatẽ tpis hyemalis i q̃ eramꝰ ekarijs spectãtib⁹ ad ꝛceptũ: vꝫ dyarodõ abbatis cũ betonica: vt supius dictũ est de mane ꝛ post prãdiũ ꝛ de nocte stomaticõ ꝓfortatiuo: quibus vtẽdo. infra. ix. mẽses ꝛcepit ꝛ habuit puerũ masculũ q̃ adhuc viuit. ꝛ de q̃dã alia dña q̃ hꝫ viruꝝ militẽ q̃ est focaꝰ ꝛ dispẽsator vicecomitatꝰ leomanie q̃ cũ viro fuerat. ix. annis. nec vnq; signa ꝛcepꝰ habuerat: data purgatiõe ꝛ aliis infra. ix. mẽses ꝛcepit vnũ filium. Silr de quibusdã aliis q̃ steterant sine cõceptione multis annis: q̃ frequẽtib⁹ usibus balneoꝝ supradictoꝝ: ꝛ vsui cuius sdaꝫ ekarij q̃libꝫ ꝛcepit vnã filiã: ꝛ hoc est ekarũ: ℞. fenugre. li. ß. arthemisie sicce. ʒ. ij. betonice: mepite maiorãe. aã. ʒ. v. auellanaꝝ tostaꝝ mũde. li. ſ. ʒʒ. cynamo. garioſ. pipis lõgi: grãoꝝ paradisi. aã. ʒ. quatuor nucis mus. nucis cypressi. aã ʒ. ij. muſci. fiat. ℥. ſ. mellis mũdi ꝛ dispumati lib. ij. ekarium quo vtak mane ꝛ sero omni die: eius cẽ vsu ꝛ balneo ꝛ suffumigatiõibus dicte imꝑegnate fuerũt.

¶ Explicit trac. ꝺ sterilitate tã ex ꝑte viri q̃ ex ꝑte mlieris

¶ Incipit cõpilatio arnaldi de cõceptione.

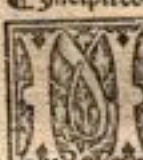

Aris ꝛ femine cõmixtio cã est gñatiõis naturalis cuiuslibet horis: si ergo ꝓhibeatur in aliquib⁹ horib⁹ vl indiuiduis hmõi gñatio necesse est cãm ꝓhibitiõis aut a ꝑte maris: aut femine: aut vtriusq; ꝓcedere q̃ cã malitia vl pctũ appellak ꝛ a q̃busdã defectus. Hos aũt hãc cãm noie pctĩ significantes dicamus q; illud pctũ: aut ante ꝛmixtionẽ aut in cõmixtione occurrit. aut postea. Si aũt in hora cõmixtionis interuenit illud pctũ. tunc vtriq; põt esse cõe. Si ꝯo postea sequitur solt ꝛcipiẽti ꝛuenit scꝫ mulieri. Dõ aũt pctũ i gñatiõe põt in hora cõmixtiõis ꝓuenire ꝑtz ex his que naturaliter exiguntur ad pfectã ꝛmixtionẽ prout ad gñationẽ ordinant. Hec autem sunt tria ꝛ sunt naturalia. ſ. perfecta organa ꝛ perfecta semina ita vt sub noie seminis nõ tñ spermata sed etiã menstrua largo modo intelligant. Tertiũ ꝯo est debitus ordo emissiõis: vñ necesse est ad gñationẽ pficiẽdã vt fiat ꝛmixtio organoꝝ aliq̃ mõ ꝛ ꝛmixtio semis suo mõ relinquik ergo ex his q; pctũ hora ꝛmixtiõis occurrẽs aut erit ex ꝑte organoꝝ gñatiõis aut semis aut ordinis emissiõis illius. Pctũ ꝯo post cõmixt. aduenies ꝑmi nõ põt esse in gñe nisi vel malicia regis mulieris vel casualis occasio. ꝓpter q̃ susceptio i matrice ab ea pdak. vl corũpak. A ꝑte ꝯo organoꝝ erit malitia tñ cõplexionis vl ꝛmixtiõis: aut solutionis cõtinuitatis: aut forsitã duoꝝ aut oĩuꝫ. Ex ꝑte ꝯo semis: aut erit defectus vel ꝑuatio: aut erit malitia: siue ineptitudo: ꝛ hoc vel erit malitia q̃litatis vel ꝛplexionalis: siue ꝛpleriõis aut ineptitudo substãtie aut ꝓportionis malitia. ¶ Dr aũt ꝓportio ꝓpria natura ad quã acq̃rẽda ꝓpria ꝛ spãlis forma mixtiõis disponit sicut accidit cuilibet mixto ꝛ hec nã occulta vr: tñ q; innolata vt plurimũ. Tũ q; via rõnis nũq; cognoscak. sed cognoscak dñuꝫ q̃litatis ꝛplexionalis: ꝛ p inde ẽt ꝛplexio vr nõ q; noie ꝓprio designari põt: vl etiã rõnis via põt cognosci ꝓportio. aut nunq; nisi via experimẽti põt rscire. Ut igitur facile sit artifici occurrẽtib⁹ indiuiduis spãlẽ in eis cãm ꝓhibitionis: oẽs spẽs causarũ ꝓhibẽtiuꝝ in vna tabula congregamus. in qua etiaꝫ tabula designak ad quã predictorũ generum quelibet spẽs reducak. Artifex igtr perutilis posita tabula ꝑ singulas spẽs gradati discurrat: ꝛ cũ indicijs subiectoꝝ cum aliis significationibus cõgruis de qualibet examinet vtrũ insit. aut adesse poterit vt iuuãtẽ cãꝫ cũ notula signet vt ꝓtractis oĩbus inuẽtas i ꝑ positis subiectis facilꝰ colligat. ¶ Oẽs aũt ꝓdicte causę vel corũpũt principia mãlia: vel ꝓhibẽt ea recipi in matrice vel ibidẽ ꝓhibẽt retineri potẽtia eligendi añ ꝛmixtionẽ defectus illius vel ex ipotẽtia viri. ſ. eligendi. vel ex ineptitudine mulieris. vcꝫ clausura vulue vel nimia strictura.

Ineptitudo seminis.

In commixtione
- Inordinata emissio.

In complexione.

Ineptitudo orgãoꝝ In continuitate.
- In compositione.

In cõpositione
- Mollicies nimia.
- Duricies nimia.
- Nimia mollicies.

Discrasia
- Calida.
- Frigida.
- Humida.
- Sicca.

Innata.

Matricis
- Accñtal sicut ptꝫ de diuersitate in aꝑte.

Uirge
- Innata In virga.
- In testiculis.
- Accidẽtalis vel in matrice.

¶ Hijs aũt accidit discrasia per priuatam passionem sicut si vulnerentur aut apostementur: aut paralitizẽtur humore intrinseco vel epithimate: vel emplastro: vel alio corpe exterius obuiante. aut accidit ꝓpter compassionẽ ꝛ virtũ membrũ: aut incisione velice propter lapidem: aut propter colligantiam humiditatis: sicut quãdo vene post aures incidũtur ꝛc.

Uirge materialis.

Tortuositas.
- Matricis accidentalis.

Repletio matricis vt menstruis.

Clausio orificioꝝ venaruꝫ mẽstrualium a carne innata vel accidẽtaliter generata post sanationem vulnerum.

In forma
- Nimia strictura vulue innata vel accñtalis: vt a vulnere vel vlcere sanato vel zirbi.
- Nimia strictura oris matricis.

Nimia ampliatio eiusdem.
- Innata
- vel accñtalis.
- ab humore

Leuitas matricis
- Accidentalis a cicatricibus.

In quantitate
- Nimia longitudo virge.
- Nimia breuitas.
- Paruitas matricis.

Uerruca.
- In vulua.
- Virga.
- Matrice.

Ficus
- In vulua.
- Virga.
- Matrice.

In numero Emorroys. In matrice

Nimia

Nimia latitudo matricis.
In situ Declinatio eius ad alterum latus.
Cõuersio eius ad añ vel retro vl sursuz.

Rhagadie.
In cõtinuitate Matricis aut fge: sicut pz i cãcro ⁊ fistu.
Ulcera.

Priuatio vl ofect⁹ ipsi⁹ sicut i etate ẽre.
Nimia tenuitas vl liq̃ditas et⁹ sicut i ſta
ticis ⁊ pueris crapulosis ⁊ ebriosis.
Nimia caliditas sicut in febricitãtib⁹ ⁊ re
nes ⁊ epar habẽtibus calefacta.
Ex pte semis Nimia friditas vt i ꝯgelatis ⁊ vlde fridis.
Nimia siccitas vt in ptisicis ⁊ ꝯsumptis.
Nimia hũiditas vt i hydropicis: ab oi eſn
mẽbro pt spma ẽcidi ⁊ iccirco p malitiã
cuiuslibet mẽbri potest leptitudo reddi.

Propria sterilitas sicut in mulo vl mula.
Ineptitudo emissiõis antecessio mulie
ris in ejciendo.

Subita erectio mulieris.
Saltus magnus.
Casus.
Percussio.
Furor.
Clamor.
Post ꝯmixtionẽ Fletus.
Sternutatio fortis.
Timor subitus.
Olfatus horribiliter acutorum.
Terror vehemens.
Subijcere medicinas aborsiuas recipe
eas p os ⁊ applicare eas quoquomõ.

¶ Explicit tractat⁹ õ causis sterilitatis arnaldi ỏvilla no.
¶ Incipiunt signa leprosorum ſm magistrũ Arnalduz de villa noua.

Ognoscũtur leprosi a quinq; si
gnis. s. ab vrina a
pulsu: a sanguine. a voce. ⁊ a mẽbris diuer
sis vt dicẽt. ¶ Pmo q̃ vult aliquẽ exprti dz
ip̃z facere cantare. si vox et⁹ rauca ẽ forte si
gnũ ẽ leprie: si sit clara bonũ signũ est: ita q;
faciaz sic. capiaz vnã tabulã ⁊ scribaz signa
bona ad vnã partẽ: ⁊ signa mala ad altã: ⁊ sic nõ deficies.
¶ Item cognitio sumitur ab vrina. ⁊ hoc quatuor modis.
Primo vrina leprosorum dz esse alba cũ quadã limpiditate. Itẽ dz esse clara tenuis. Itez quantũ ad cõtenta trũbosa: ⁊ debet apparere ad modum farine aut furfuris bene triti. Itẽ si vrinale moueaz debet facere sonum etiã rõ est: q; sicut in ethicis dz carere sono propter oleoginositatẽ resolutã a corpore: sic in illis dz facere sonuz ꝓpter terrestreitatẽ ⁊ siccitatem corporum ibi cõtẽtoz. ¶ Item cognoscunk in pulsu: qm̃ debet esse debilis rationem reddit Auic. q; hz virtutẽ debilez ꝓpter inobediẽtiã arterie que est quasi tota adusta. ¶ Item cognoscũtur a sangule: qm̃ debeo ip̃m
flõmare de vena totius corporis ita q; san. dz recipi in vase mundo ⁊ dimitti donec fecerit residentiã ⁊ postea dz recipi in panno lineo: ⁊ dz cõcuti in aq̃ munda ⁊ modicũ cõpumi donec aqua nõ plus notabiliter tingatur: ⁊ post capiantur illa que remanẽt in pãno facta compressione: ⁊ si videantur ibi corpora al. ⁊ luminosa admodũ milij vel panici signũ est lepre. Item san. extracto liquore supnatãte dz poni intuo vnũ granũ salis magnum ita q; si fundatur vel liquefiat bonũ signum est: et si nõ: sed remaneat integrũ signũ lepre: ratio est: q; in tali sanguine nõ est aliqua bona humiditas calida dissolueno ipsum: sed terrestreitas grossa aqua non potest dissolui. Item in tali sanguine debet superponi acetum forte: ita q; si acetum bulliat signum est lepre: quemadmodum iniectum supra terram: propter eius siccitatem ebullit. Item supra san. debet poni vina ⁊ si submergak ⁊ ꝓmisceatur signũ est lepre: ⁊ si nõ. nõ.
Quare aũt magis ponitur vrina q̃ alter liquor: rõ est: q; ẽ corpus magis subtile ⁊ penetratiuũ ⁊ ꝓpter maiorem con uenientiã quã hz vrina cũ san. cũ sit colatoriũ eius. ¶ Itẽ cognoscũtur a mẽbris. primo q; habẽt ptios graciles ⁊ subtiles: ita q; ꝓcedũt ingrossando incipiendo a radice. Item hñt capillos claros ⁊ glaucos: rõ est q; est paucitas materie non potẽs exhalari per poros ex qua creank pili ⁊ clausio porox. Itẽ capilli eox debẽt respici in sole vtrũ sint graciles ⁊ erecti admodũ setax porci. Itẽ cognoscũtur in cute capitis q; cutis dz facere tumorositatẽ ita q; vna pars superemineat alteri: etiã cognoscunk ex priuatione pilox superciliox oculox: q; leprosi nõ hñt ibi pilos: ⁊ marie apõ anguloz ⁊ supcilia habẽt quãdã rotunditatẽ: q; videk qua si sperica ⁊ rotũda. Itez cognoscuntur a rotũditate ocloz q; oculi videntur quasi exire locũ eox: ⁊ facies eox est multuz terribilis. q; est mutata a dispositiõe naturali: ⁊ habet aspectũ multũ terribilẽ ⁊ ista sunt signa potẽtioza. ¶ Itez cognoscũtur ex vulnere existẽte in naribus ⁊ interius videtur sic q; dz accipi vna parua virga ligni ⁊ bifurcari ad modũ tenaculox ⁊ debet interponi nasum aperiendo ipsum ⁊ debet respici interius cum candela incensa: ⁊ si interius videak vlceratio vel excoriatio in ꝓfunditate nasi: signuz est propie lepre ⁊ illud signum ab aliquo nisi a sapiente nõ videtur. Item cognoscitur a summitate nasi ipox dz esse cõcauitas ad modũ filii trãseuntis ſm longitudinẽ q; cartilago ꝓiungẽs illa duo cõsumpta est quare apparet ꝓfunditas quedã. Itẽ cognoscũtur a venis oculox circũdantib⁹ eos ⁊ a venis pectoris: q; apparẽt multũ rubee. rõ est: q; vene ⁊ arterie sunt multũ albate ꝓpter aduſtionẽ earũ ⁊ san. est rube⁹ quare apparẽt rubee: q; opposita turta se posita magis elucescũt. ¶ Itẽ cognoscuntur a lingua: lingua eñ debet extrahi cũ vno pãno: ⁊ si in radice lingue inueniãtur quedã corpora in modũ granox milij alba certũ signuz est lepre. Itẽ omnibus istis factis debet expoliari totus nud⁹ vtrũ sit niger ⁊ si sit asperitas in ipso cũ quadã lenitate: ⁊ si sic. signuz est lepre. Itẽ aqua frigida debet aspgi supra spatulas si non teneak signũ est lepre: ratio est. quia vnctuositas est resoluta a caloze supfluo existẽte turta cuti quare super istã vnctuositatẽ non potest retineri aqua ⁊ est signuz.
¶ Item faciaz ip̃m cooperiri ne videat: ⁊ sibi dic. caue: q; ego pungã te: ⁊ non pungek: ⁊ post setetur: ⁊ dic punxi te in pede: si dicat q; sic signũ est lepre. Item dz pungi cũ acu: et a minimo digito manus. ⁊ sibi vicino vsq; ad brachiuz: sed quare in istis digitis magis aliis. ratio est: q; sunt debiliores ⁊ ideo citius dimittunk a regimine nature. ¶ Hec sunt signa vniuersalia lepre nõ declinãdo ad aliquã speciẽ eius sed quelibet earum cognoscit. vtrũ leonina sit accipiendo signa predicta cũ signis dictis ab auicẽ. primo cap. sen. tr. cuiuslibet hu. s. san. flegmatis ⁊c. si eñ apparẽt signa sang. erit spẽs que vocatur alopicia: q; eox pili cadunt. ⁊ excoriãtur ad modum vulpis: q; nomẽ sumptũ est ad similitudinẽ vulpis. Si eñ apparuerint signa flegmatis: erit spẽs que vocatur tyria: ⁊ est nomen sumptuz a tyro serpente. Si aũt appuerint signa cole. erit spẽs leonina q̃ sumit nomen a leone: q; hz factẽ a modũ leonis. Si aũt apparuerint signa melãcholie: erit spẽs que vocatur elephãtia in qua corriũ ⁊ pellis videntur excoriata.

¶ Explicium signa lepre.
¶ Incipit tractatus de bonitate memorie ſm Magistruz Arnaldum de villa noua.

Primo sũt necessaria ista eũare materiã impediẽtẽ vel alterare malã cõplonẽ postea sumere ꝓfortatiua cerebri potissime vltime cellule: ⁊ se custodire ab impediẽtibus ipsam memoriã predicta ꝓficiũt gñaliter. ¶ Sz ꝑticulariter ꝓficiũt ea que sequunk: et inter oia facta valet cõfectio anacardina ⁊ sumere contandrum preparatum post comestionẽ prohibẽdo fumox eleuationem ad caput: ⁊ masticare matricem cum. 33. in ieiuno sine violentia: caput purgat ab humore flegmatico: ⁊ plurio cuz musco ⁊ dyanthos cum musco passule: mirabolani cõditi ⁊ sepe lauare pedes ieiuno sõ cum ibi bullierit melissa: gallitricus: feniculus

Ab vrina.
A voce.
A pulsu.
A sanguine.
Si a mẽbris.
Si a pilis.
Acute.
Ab oculis.
A naribus.
A venis.
A lingua.
A toto.
Signa speciez

matorane folia:saluia lauri:anthos:camomille:memorie et ocks et toti capiti ℞ stō. pficit. Et lanare caput de.xviij.ℓ xviij. dieb⁹ cū lectuio in quo bullierit p̄dcē herbe stō vacuo ℞ stare pedes vel modicū deābulare post comestionē ℞ gau diū ℞ leticiā oēs ⁊tutes corroborāt:℞ añ comestionē se exercitare et spatiari ℞ delectari sunt ꝑm intellectū. Ytē sumere fruct⁹ stipticos in modica quātitate post cibū. phibēdo eleuationē fūoꝝ ad caput:et sunt aliq̄ fruct⁹ q̄ p assationē acq̄rūt bonitatē:vt sunt auellane sicce:ficus sicce:castanee:℞ vꝫ multū mellissa ℞ gallitric⁹ ℞ matorana ℞ radices acori ℞ ciperi. ¶ Et scias q̄ frequētare carnes arietis nō castrati ℞ medulla mutonis a tota ꝓpuetate impedit mēoriā ℞ pot⁹ post cōestionē dū digestio fit multū ꝓdit memoriā ℞ sumere cibaria gñantia fumositatē. vt sunt alia:cepe:porri:fabe.℞ legumia:℞ caseus:℞ panis azim⁹ et nimia refectio fructuū fridoꝝ:℞ nimia frigiditas vel caliditas:vl vigilie:vl somn⁹ supflu⁹:vel dormire post cōestionē pedib⁹ calciatis impedit memoriā ℞ alios sensus. ¶ Valet etiā hec cōfectio qua vtplurimū ꝓ cōfortatiōe mēorie ℞ tot⁹ capitis vtebat magr Arnaldus rectificata cū quibusdā positis a q̄busdā auctoribus. ℞. matorane:melisse:betonice:salue desiccat̄ aā vmbra. añ. ʒ.iij. balsamite:squinanti:maratri. añ. ʒ.ʃ. baccaꝝ lauri ʃe. peonie:antiſ. anthos. añ. ʒ.iij. ſe. ozimi. ſe. ſi napis. ſileris mōtani. añ. ʒ.ʃ. cypi. ʒ.iij. tormētille. cubebaꝝ domesticaꝝ. nucismu. floꝝ cinamomi:pipis lōgi. garioſi. zedoarie:cardamomi. ʒij. electi. añ. ʒ.ij. coriādri p̄pati. ℥ aceto passulato. ℥.ß. liq̄ri. rase. mirabolanoꝝ. hebuloꝝ. citrinoꝝ. indoꝝ. bellericoꝝ. añ. ʒ.ij. ſolij masticis. been alb. ℞ rub. coralli. añ. ʒ.ʃ. muſci ſint. ℈.i. p̄ās zucca. ℥.ij. fiat pul. ℞ poterit fieri media pars vel minus ꝑm q̄ placuerit. et de hoc pul. ℥.ʃ. panis zucca. li. i. ꝓserue anthos. cōserue citri. añ. ℥.i. carnū cidonioꝝ. carnū vuarū passarū. añ. ʒ.ij. fiat electuarū adlē tuz ignē cuz aq̄ melisse ℞ matorane est optimuz valde ℞ vtile ad cōfortanduz memoriā ℞ cerebrū ℞ oēs virtutes corporis et ꝓ matori cōfortatione visus potest addi eufragie:rosaruz boza. floruz sene. epithimi. añ. ℥.ß. ℞ pōt hec cōfectio cū melle cōfici ꝓ pauperib⁹. ¶ Est etiā quedā alia confectio multum bona ℞ laudata ab auctoribus ꝓ memoria. ℞. olim mirabolanoꝝ piperis lōgi. añ. ʒ.ij. costi anacardi:baccarū lauri buty:vaccini zuc. añ. ʒ.vʃ. cypi. ʒ.iij. terāt anacardi ꝓ se. postea alia ℞ cōficiant cū butyro ℞ melle in equali quātitate primo bullitoruz ℞ dētur. ʒ.ij. cuz aqua decoctiōis apij fenicu. ℞ melisse ℞c. ¶ Pro victiōe ptis posteriotis fiat vnguētū vt infra. ℞. radicis ruthe:lingue bouine:valeriane cū suis radicibus. añ. ʒ.iiij. castorei duoruz anno. vel truz lingue auis. añ. ʒ.ij. pulueriz̄ent subtiliter ℞ misceant post. ℞. suc. eufragie. gallichristē verbene. añ. ʒ.iij. medulle anacardi. ℥.ʃ. axungie vsi q̄s sufficit fiat vnguētū liquidū ℞ pōat in olla cupri vel stagni vt stet bene liquidū:q̄ aliter nō valeret et vngat ꝑs memorialis capitis. ſ. pars posterior ℞c.

¶ Explicit tractatus de bonitate memorie.

¶ Incipit tractatus de amore qui heroycus nominatur.

Impedimenta.

Confectio vtilis.

QVanto charissime dilectionis affectu sinceritatis dilectionē fuero cōsecutus estimo veraciter nō latere tue cognitionis examini q̄ obtē si petitiōib⁹ tuis tamdiu mihi propositis dilatoriā excusationē adtecero cuz actiōis legitime virtutē illud suadere cōtingit credo te omni nebula dubitatiōis expulsa nulla molestie ꝑturbatiōe grauari fuit equidē tue postulationis summa hic q̄ vt vmbrā dubie cognitionis expelleres quā in te duplicis rei generauit occursus dū sardanie partibus medicine laboribus insudares. ¶ Primo. ſ. vñ fiat q̄ tā vehemētis irrōnabilisq̄ cōcupiscentie motus in heroyco amore cā asserens hoc tuo ītellectu tā cōmētaritis q̄s cōmētatis traditiōib⁹ nō patere dilucide. ¶ Scōo vꝫ vñ sit q̄ in febrib⁹ sepissime patiētes:tussi:vomituq̄ turbātur cū tñ in pulmone et stō humoralis morbi materia dignoscat nullo mō cōtineri sed potiꝰ in elongatis mēbris ceteris retrudi totaliter videat. ¶ Socie dilectissime distuli facere q̄d posce bas duab⁹ refrenat⁹ habenis:tū vꝫ q̄ exitit illō mee facultatis inopie:tuz q; tpis opportunitas ad scribēdū illud modicuz q̄ valerē suā facultatē hacten⁹ nō ingessit. Nūc ꝓ fidelitati tue si possum illud facere teneor: ad maiora tā deuict⁹ q̄q̄ insufficiēs aliq̄tulo spatio tēporis hui⁹ negocij occupātis detēto turpa summe largitatis auxiliū conabor ī pte iz rusticāte sermōe tue satisfacere volūtati q̄ a doctoribus nris paucis ⁊bis angustiisq̄ clausulis est expressuz intellectui tuo illud āplius sermōe necnō oīoni reputē latiori ꝓ modulo vt audita facilr capiat⁹ ℞ apprehēsa fortiꝰ recōmedes. Tū ꝓ dilecte q̄m hūane sollicitudis act⁹ nō oino pfectiōis ruboꝝ fulciunt tibi tradita maiori summavērtalibus ℞ in illis quē laboris dignū fuerit⁹ gr̄e diuine bonitatis attribuas. Si q̄d ꝓ repulsuz videat in aliquo ꝓmereri humane fragilitatis imperfecte in tue quemadmodum in alijs illud valeat excusare in tantum non tedeat ampliari igitur recipere quod promisi primo valet de amore tractatum quatuor distinctum capitulis.

¶ Cap̄l̄z p̄mū ꝺ descriptiōe amoris heroici ℞ descriptiōis notificatiōe ℞ q̄l̄r et⁹ ꝑtes ex actibus amātiū colligantur.

¶ Cap̄l̄s scōm de origie ℞ cā vehemētis cōcupiscētie:℞ fire imaginationis in amātib⁹ ℞ nois interpretatione.

¶ Cap̄l̄m tertiū de accīntib⁹ ℞ cāis accidētiū hui⁹ morbi.

¶ Cap̄l̄m quartum de remediis eiusdem passionis.

¶ De descriptiōe amoris heroici ℞ descriptionis notificatione ℞c. Cap. j.

Quid sit morbus.

DIximi vero capituli series tali ordine describet: primo siq̄dē velut apotheca varijs incognitis repleta secretis sensib⁹ offeratur sic amoris ꝺscriptio mētalis oculis p̄ponet. Scōo ꝓ posit in armario ꝑtēta cuiusdē aptione ꝓpria cuiuslibet rei discretiōe noscunt sic ꝓximo subiūget ptiū cuiuslibet inuētio descriptiōis vt via colligēdi descriptiōis ꝑticulas explicata sufficiat sic notificationis expositio tā prescripte. ¶ Antea tñ est sciēdū q̄ iz in rubricis capitulo⁹ superius amorē heroycuz morbuz vocauerim nequaq̄ tñ morb⁹ ꝓprie dicit. Morbus etenī est innaturalis dispō seu cōtra naturā mēbri existit nocumētū: aut q̄ ex dicta mala dispositione sequit ad actionē ⁊tutis operantis in organo sic cōtra naturā dispō ꝓuenīt nole morbi accidēs appellat. Amor igit cū n̄ sit mala dispō mēbri: iz poti⁹ noctua actio seu mala ⁊tutis opantis in organo q̄ causet ex eiusdē dispōne ꝓtraria dicet ꝓprie ℞ nō morb⁹ medic⁹ ꝓ tāq̄ q̄ manifestius existit amplectēs quēadmodū alibi videt hoc ab accidēte denotat maxime cū hoc nullū ꝑcure tur impedimētū in ope cū etenī ad opis rectitudinē morbi essentiā laboret cognoscere ℞ hoc recte opatiōis formā nō curat morbū quōlibet nolare cū eiꝰ solūmodo nomine addo etrinā minoris ℞ introductionē in hoc debilitare ꝓsideras ab eis q̄ I morbo manifestiora patescūt nolo ipositionē assumūt. Cui⁹ aūt actio ⁊tutis mala sit amor heroycus ℞ ex q̄ ēt inepta mēbri dispōne ꝓcedat an. vꝫ. ex mala ꝓpone in decēti vel ꝓpōne sequēti cap̄lo lucidi⁹ exponetur. illuc ꝓ q̄d tpm accīs sic est ꝓpositum ostēdi. ¶ Dico ergo nullis aliis ꝓiudicādo sentētijs q̄ amor talis. vꝫ. q̄ dicit heroicꝰ ē vehemēs ℞ assidua cogitatio supra rē desideratā cū ꝓfidētia obtinēdi delectabile apprehēsuz ex ea. ¶ Libui⁹ aūt notificatiōis veritas sic mōstratur. Primo nāq̄ copia p̄sentatur alicui seu deuenit ad apprehēsum eiusdē vel p se:vl p relationē alteri⁹ vel p simulachrū aliq̄s vl q̄libz alr ℞ ex forma dicte rei vel accidētib⁹ ei⁹ apprehēdēs aliq̄s cōcipit delectabile sicut ex rebus oīb⁹ ex grate spēi intuitu aut i hole ex suauitate colloq̄tij: aut liberalitate p̄sone seu ꝓfue tudis lenocinio seu circūstātijs q̄buscūq̄ tūc si p̄dictū delectabile p̄iudicet extimatiua et⁹ q̄s excellētissimū sit in re tali cuius erroris opinione cā inferius ostēderur. Exinde sequitur q̄ appetitus inquātū talis delectabilis sit q̄ ipꝰ vehemēter desideret obtinere eo q̄ excellētissimū delectabile iudicat. Et ex hoc necessario seq̄tur q̄ ꝓpter hmōi rei desiderij vehemens eius formā impressam fantasmate fortiter retinet ℞ memoriā faciēdo de re cōtinue recordatur. Ex his ꝓ duob⁹ nascit tertiū ꝓsequēter: oritur etenī ex vehemēti desiderio ℞ recordatione assidue cogitatiōis impulsus. cogitat nāq̄ talis qualiter ℞ q̄bus ingentis valeat rei ad libit ū obtinere vt nocitū delectabilis cultū possit assequi q̄s ꝓcipit. Mō ꝓ formale se pfectū hui⁹ ꝓstātis cogitationis existit est species delectabilis obtinendi p cōceptū nisi

Quid sit amor heroycus

naturam

nãturã partiẽs de illi⁹ ꝓsecutiõe ꝓparet nullo mõ tali furia toq̃ret. quãobrẽ necessario seqũtur q⁹ ꝓfidit de illi⁹ obtẽtu. Hinc aũt amor furios⁹ cũ ꝓticlare rei exẽplo lucidi⁹ pateat iter viꝝ ꝛ mulierẽ vt spõso subiugato rõnis iccẽdi ꝓpter singularẽ cort⁹ delectationẽ: q⁹ alter l altero notato corrũptis vt errãdi iudicio p aliquã circũstãtiã seu delectationẽ quã ꝓceptã ardẽter desiderat obtiere. Cũ igit l amãtib⁹ ß sufficit inquãtũ amãtes existũt ꝛ l eis put talẽ amorẽ irrõnabilẽ actu exercẽt nihil ãpli⁹ valeat repiri qñ assidua cogitatio nõ de oi sz de re desiderata vz. ꝛ ß obtinẽdũ delectabile ꝓceptũ de q̃ vehemẽter sperak rõnabilr igit ꝓcludit: q⁹ descriptio tã ꝑtracta sufficiẽter explicat heroyci amoris esentiã vt assidua cogitatio loco gñis supponatur. Sequẽtes ꝯo particule intãtũ differẽtiaꝝ seruãtes dictã cogitationẽ hic ad hmõi amoris formã specificã cõtrahũt ꝛ inclinant: hoc igitur de notificatiõe eius dixisse sufficit.

¶ De origie ꝛ cã vehemẽtis ꝓcupiscẽtie ꝛ fixe imaginationis in amantib⁹ ꝛ nois interpretatione. Cap. ij.

Cõcupiscentia vehemis ab erroneo iudicio virtutes cassatur.

Tam nunc supi⁹ dictũ est q⁹ vehemens ꝓcupiscẽtia ab errõneo iudicio cãtur existimatiue ꝥrutis hoc aũt ꝛ ei cã sic poterit inueniri. cũ enim alicui⁹ alẽ sensatũ: de q̃ mẽtio tã ꝑcessit occurriter sola imaginaria apprehẽsiõe nõ opak nec aliqõ ei ꝓsequẽdũ aliter mouet aliquo desiderio nisi cã supra alicuius ꝥrutis intẽtiõe cõueniẽtis seu boni tãq̃ nũcia desiderti motũ elicerek ab eo q̃ inquã itẽtio sensu nõ cãtur. Est aũt ꝛ⁹ hãc intẽtionẽ eliciẽs extimativa q̃ a sensatis intẽtiõib⁹ extrahit nõ sensatas hoc esn i talib⁹ ꝑpter delectabile cõceptũ sensatũ aliq̃ ꝓcipit nõ tm iudicat esse bonũ sz vlteri⁹ errore deceptiõis ꝛplicito cũctis aliis illud iudicat melꝛ ꝛ cũ nullaten⁹ varie a nõ sensatis intẽtiõib⁹ alẽ vehemẽter inhirtis penit⁹ occultak ꝛ hoc cogit in pte iterũ extimatiue iudicio cõcupiscibili quasi stimulata per eaꝝ cogit hãc rẽ v. singularẽ vehementer optare: sic igit ex oĩum hasrũ virtutũ opationib⁹ dicte cogitatiõis immẽsitas ꝓtinue ꝑcurak. Cũ igit q̃si ad imperiũ estimatiue cetere inclinent ꝥrutes ꝑz qõ supra⁹ dicebak. s. q⁹ rõnis imperiũ sensibiliũ virtutũ deluſiõib⁹ subiugatur erroneis cũ decretũ estimatiõis substineat vt informet. ¶ Cã ꝯo ꝑpter quã estimatiua virt⁹ in ope vel iudicio suo claudicat sic ꝛ errat necessario sumẽda vr ex pte instrumẽtoꝝ q̃bus dicta ꝓt⁹ suas ꝓficit actiões medie. s. ꝓcaut tatis cerebru ꝛ spũum receptoꝝ i ea ꝥrutes nãq̃ nõ senescũt nec in opatiõib⁹ vitium patiũtur sui rõne: sz organi recepti spũs vel etiã apparẽtis. Nulli aũt reuocak i dubiũ quin i talib⁹ habeat esse mala cõplo et cũ remissi ad motũ tales nõ existãt imo pori⁹ ꝓoptiones ex forti desiderio alato nõ videbitur friditas: sz pori⁹ calꝛtas dispossusse ꝑtẽ organicã q̃uis eiusdẽ ex cõtinuata furia vi deak aliqua siccitas q̃ adiũgi haꝝ q̃litatũ excessuz sufficiẽtẽ ledere tm: talr opationẽ ꝥrutis hoc sola nouit diuia cognitio mẽsurare. Sed vt ꝓdicta clari⁹ pateant ex euidẽtia summe de ea q̃ꝛ disponat ad ꝛfusionẽ iudicij: cũ etenim virtus estimatiua in ꝑtracta pte suos act⁹ exerceat cuz spiritibus eiusdẽ cõfuse motis tm quãtũ sufficit ad tale iudiciũ erãs ferẽdũ eiusdẽ opatio necessario ꝛfundek. Et ad hoc nõ tm organicitas opak sed ꝛpoꝝ spũum calefactio aliũde cõtracta sicut ꝛ bñ ꝛsiderãti apparere videbit. Cũ enim aĩe gratũ seu delectabile ꝓsentak ex gaudio delectabilis apprehensi spũs i corde multiplicati subito calefiunt ꝛ calefacti subito ꝓut inde motibus aliis inq̃sitũ est in ea pte qua de motu cordis agit delegãtur ad mẽbra corpis vniuersa. Cũ sint igit calidi vel quasi feruẽtes ad organũ estimatiue virtutis ventũt copiose ad organũ q: siccũ ꝛ inde exacuẽs aut etiã calidũ neq̃ illoꝝ caliditatẽ reprimere tũc q̃si motu mitiõis turbate voluũtur q̃propter ꝛfundũt ꝥruale iudiciuz ꝛ velut ebrij tales iudicãt cũ fallacia vel errore: hec aũt; nõ tõ dicta sunt q⁹ ꝓcipue veritatẽ exponãt sz vt facilioꝛ intelligẽtiã viã ꝑbeãt leuioꝛ. ¶ Ex ꝓdictis iterũ elicere cõuenit ꝓpter qõ imaginatiua sic pmanet circa rẽ: vñtalẽ gradũ alia ꝓceptor. opz. n. sikr ex organi vitio seu alia malitia: cuz itaq⁹ firma retẽtio formaꝝ i multis q̃buslibet neq̃quã efficiv aleat sine sicco necessario sequtur cerebellarem ꝓtemperatiã imaginatiue ꝥrutis altq̃liter exiccari. hoc ꝯo ex ꝑtactis sic ꝛsiditur: vr tñ etiã fortis ꝛ frequẽs sit trãsitus caloris spiritũ ad cellã estimatiue fluẽtiũ ad iudiciũ celebrãdũ: ꝓpterior in qua virt⁹ imaginatiua residet ꝓpter hu. ꝛsumptionẽ a caloꝛe spũum relicta remanet necessario siccior seu minus hu. q̃s fuerit p hãc igit introducta q̃litate aliq̃ marle si aliq̃ frigiditas cõtingak q⁹ forma imaginatiõis in organo firmi⁹ retiet necnõ mita sollicitudo validi⁹ excitak. Dẽ aũt amor heroyc⁹ quasi dñatus nõ q: solus accidat dñis: sed q: aut dñak subiscidẽdo aĩam ꝛ corda hois sperando aut q: talus amãtiuz actus erga rẽ desideratã sibes sunt actib⁹ subditoꝝ erga ꝓprios dños. quẽadmodũ etei hi timẽt dñi manifestatẽ offendere ꝛ eisdẽ fideli subiectiõe seruire conãtur vt gr̃iam obtineãt ꝛ fauoꝛẽ: sic ex pte alia ꝓportionak circa rẽ dilectã heroyci afficiunk amantes: sz hmõi hactenus. Homis interp̃tatio.

¶ De accidẽtib⁹ ꝛ cãis accidẽtiũ huius morbi. Ca. iij.

Accidentia q̃ ex dicta cogitatiõe superi⁹ occurrũt signa huius ꝑturbatiõis medico pñt esse de his ꝛ de eoruz cãis aliq̃d breuiter ptrãsciũdo videbik. Ex ß igit impetu cogitatiõis intẽso grauia q̃s plurimũ accidẽtia patiũtur amãtes heroyci. Assidua nãq̃ cogitationis tẽpestas ꝓtinuas parit vigiliaꝝ instãtias q̃b⁹ sic exiccatis vigiliis indulcitur ꝓfr oẽs eorũdẽ effect⁹. humoꝛ eteñ nutrimẽto deuot⁹ insensibili ꝓsumptiõe vaporat seu euaporatiõe vigilãdo ꝓsumik. quã obrẽ spũs ꝛ caloꝛ acutiores effecti q⁹ nutribile hũtidũ pfundioꝛi nõ ẽt fortioꝛi actõe deuastãt hoc ꝛ ca. atq̃ sic. hu. vz copiosuz suscipit nutrimẽtũ. Hinc igit causis ad exiccationẽ istãtib⁹ habitudo corpis extenuata relinq̃t. Cuius rei necessitatez confirmat insufficiens reparatio perditiõis: virtutes nãq̃ naturales neq̃unt sub latoꝝ fundere cũ eaꝝ instra spũs. s. ꝛ caloꝛ q̃bus suas actiões exercẽt ad expletionẽ operũ alaliũ sortiter detrahunk intrinsz vt appetitũ tales comedẽdi postponunt ꝛ vsum negligunt cõestionis ꝛ poti⁹ macerãt: igit his de causis mẽbra ꝓcipue remotiora ꝛ molliora ꝛ ea q̃ magis sunt resolutiõi subiecta q̃s obrẽ facieo extenuak ꝛ ocsi cõcauãtur ꝛ efficiuntur soluto ficciores nisi ꝓtingat eos in lachrymas emanare ex ꝓcepta tristitia vtpote cũ cõgationẽ rei desiderate percipiũt aut eiusdẽ repudiũ. In gaudii ꝯo perpetiõe ob delectatiõis cõceptuz facie rubia cẽ ostãt. In omni ꝯo desiderati occursu seu mẽtiõe pulsus magnas sensibiliter inuenik cuius cã q: pariẽs est ad ꝓtio relinquitur coloꝛ etiã in talibus citrinescit ex ꝛsumptiõe floris sanguinei ꝛ cholerici hũoris augmẽto. Silr ꝛ in absẽtia rei desiderate tristatur ꝛ cuz ad cõprehẽsum diu cordis recreatiõe copiosus aer attract⁹ fortis spũ cuz vaporib⁹ diu ꝓcatis interius expellatur oritur in eisdẽ alta suspitrioꝝ emissio. Ecõtra ꝯo gaudẽt in eiusdẽ rei ꝓsitia ꝓcipue cuz ab ea sperãt aliq̃d delectabile cõsecq̃ veluti blandiri sermone vel intuitu reflci vel amplexibus stringi vel basiis delectari ꝛ silr in rebus quibuslibet: hec igitur de accidentibus ꝓpter breuitatem sufficiant.

¶ De remediis dicte passionis. Cap. iiij.

Si huic furie celeriter obuietur melãcholiã parit in posterũ ꝛ vt sepe cõtingit ꝓparat in manã. ꝛ q⁹ grauius est languẽt inde q̃s plurimi mortis periculũ incurrẽtes. Cũ igit erẽplũ ꝓpositi ex accidẽte potius q̃s ex morbo periculi grauitas excitetur ei dẽ celeriter obuiãduz esse vr. Forma itaq⁹ recte curatiõis habetur si ꝛtrarium hmõi furie distractiuũ diligẽtia ꝓcurek induci. Cũ igitur hec furia suiq⁹ cã formalis sit intensa cogitatio sup delectabile hoc cũ ꝛsidẽtia obtinẽdi erit illius directio ꝛ correctiuũ oppositũ nõ in hoc delectabili cogitare nec sperare nullo mõ et⁹ obtẽtũ. Hec ꝯo perficiẽt ꝓpẽter q̃cuq̃ p representationẽ suaꝝ formaꝝ in virtute fantastica distrahunt in diuersum a ꝑdicta cogitatione in toto vel in aliqua parte saltim veluti forme rei ducẽtiũ rem desideratã in odiuz sicut rei turpitudines oculomõstrare vel enarrare sermonib⁹ ꝛc. hec etenim q̃ imprimũt tales formas vr iterũ forme delectabiliũ q̃s plurimũ ꝛ diuersoꝝ tales ꝯo forme delectationẽ afferentes acq̃rũt ex omni delectabili sensib⁹ obiecto ꝛ quoꝝ delectabiliũ numero ꝛsistit balneũ tẽperatuz cõfabulatio dilectoꝝ intuit⁹ pulchrarũ atq̃ delectabiliũ factorum ꝛ quantum est ex arte cottus ꝓcipue si cum iuuenibus ꝛ magis delectatiõi cõgruo exerceak in cessus iterũ p viridaria seu prata virẽtia florum varietate

Cõcupiscentia vehemis ab erroneo iudicio virtutes cassatur.

Virtutes causantur ꝥrutes ꝓpter ostenta.

propter qđ imaginatiua sic pmanet circa rẽ

pma

distincta multiplici neenō et musicaliuz cātū seu instrumē
toz suauitas pfundꝫ sonꝫ distrahit a predicto. Dc summe
vero iuuātibus ⁊ distrahētibus est in partes remotas ⁊ pe
regrinas recedere. Medicus laudabili ordinato regie hu.
talē fructem malitiā laboꝛet educere que qꝛ patientia sunt
de se relinquo. Exprimēta ꝯo quedā ad hoc dicta pꝛofuisse
sed qꝛ medici trangrediunk noticiam huius scripture nō
curo subiungere sed sufficiant ad introductionem pspica-
cis ingenij superius enumerata.

¶ Explicit epistola de amoꝛe qui heroycus nominatur.

¶ Incipiunt remedia contra maleficia.

SAnt quidā qui maleficijs ꝑ-
dicti-cum suis
vꝛoꝛibus coire nō possunt de quoꝛuz suffra
gio libꝝ nostrū volumus denudare qō me
dicamētū nihil fallo: est sanctissimū ergo si ti
bi ꝟuenit speres de deo ⁊ illedabit benigni
tatē. ¶ Sed qm maleficia sunt multiplicia.
Primo de eis disputem⁹. Maleficioꝝ itaqꝫ quedā de alia-
tis fiūt vt testiculi galli suppositi lecto cū san. efficiunt ne
cubet in lecto iacentis. quedā de caracteꝛib⁹ scriptis cū
san. vel pertilitis. quedā ꝯo de terre nascētibus. vñ si nuꝛ
vel glās separet quaruz medietas ex vna pte vie ponat et
alia ex alia pte ex qua spōsus ⁊ sponsa dz venire sunt alia
q̄ de granis fabarū cōficiunk q̄ nec aqua ca. mollificank nec
igne coquank qꝛ maleficū est pessimū si. iiij. illaꝫ vl. iij. sub
lecto vel in via vl supra hostiū vel circa ponātur. sunt etiā
alia q̄ fiūt metallica q̄ fiūt ex ferro vl plūbo ⁊ ferro: ſz q̄ fiūt
ex acu qua mortui vel mortue suuntur in sudariis: ⁊ qꝛ hec
dyabolica et maxime in mulieꝛibus fiunt alij diuinis alij
humanis curantur auxilijs. ergo si spōsus vel spōsa hmōi
cōtrahunk maleficia: sanctius quidē est de his speculari
qō si nō succurratur his separank ⁊ deticiunk: ⁊ per hoc ma
leficiuz nō soluz exercet in paroꝛismis sed ēt in curatione.

SI maleficiū lecti extirpare volumus vi
dendū est si maleficiuz sup
sit ⁊ auferat: sed si auꝛtoꝛ ipsius maleficij in die vl
in nocte ponat in coniugio alia domina querāt
qua spōsa ⁊ vir iaceant: sed si de caracteꝛibus sit hoc maleſ
ciū cognoscat: qꝛ spōsus ⁊ spōsa se adinuicē nō diligūt ꝙꝛa
tur super limē hostij vel infra ⁊ si quid inueniat deferatur
ad sacerdotē sed firmō faciat ea q̄ inferius ponent: sed si nuꝛ
vel glans sit causa illꝰ maleficij accipiat venenū quilibet
vel glandē ea que separat ⁊ cū illa parte immediate peꝛ-
gat vir ex vna parte ⁊ tbi ponat. mulieꝛ ꝯo ex altera pte po
nat alterā partē nucis: deinde spōsus ⁊ spōsa accipiant an
bas ptes nucis testa ꝯo extracta ⁊ sic tota nuꝛ integretur
⁊ firmetur per. vj. dies hoc facto comedant. Si autē per sa
bas magis diuinis quam humanis curari potest. Si super
acuo moꝛtuoꝝ queratur maleficium: in culcitra vel pul-
uinari quere. si vero non inueniatur in alia domo ⁊ in alio
lecto concubet.

¶ Experimenta cōtra demones ⁊ maleficia.

Also do
mū pur
gat.

VEl canis masculi nigri domus aspꝛuz de
monē pugnat ne maleficiū dā
nū ꝛeꝛaticanino san. parietes domꝰ aspꝛi ab ol
purgat maleficio. Fel alicuꝰ piscis ⁊ maxie lau
sulaꝫ si spōsus ⁊ spōsa secū hēant dū eāt dormi
tū ⁊ ponāt supra carbōes viuos ⁊ ide suffumigēt oia supra
dicta maleficia euanescūt si argētū. al. argētū viuū accipia
tur ⁊ calamo vel cāna immittatur cū cera coopta nesciēte
pōlo ⁊ spōsa nullū maleficiuz eis obest. ¶ Si capꝛinuz in
domo tua posueris oia demonia fugiēt. gilbertꝰ. ¶ Itē coꝛ
vulturis portatū fugat ⁊ oia demonia a peccāte ⁊ oēs fe
ras ⁊ facit holez gratiosum oibꝰ hoibꝰ ⁊ mulieꝛibꝰ et abū
dātē et intētiosuz. Gilbertꝰ. ¶ Itē auis pica vel assata vel
elixata comesta sanitatē reddit velociter infirmātibus ⁊ in
sēcātiōe trufatos soluit ⁊ sanat ⁊ aspitatē cribuit. Gilbeꝛ-
tꝰ. ¶ Ad tollēdū maleficiū. Re. de tyriaca magna cū succo
ꝑsicō ⁊ empla renibꝰ. Gilbertꝰ. ¶ Itē in calamo vl auel
lana ꝛcauua ponat argētū viuū ⁊ supponat seruticali male
ficioꝝ vel ponat sub limine hostij p qō intrat soluit male
ficiuz. ¶ Itē coꝛallus si teneat in domo soluit omnia male
ficia. Dyascoꝛides. ¶ Itē sang. cāis nigri linitis parietib⁹
oibus domꝰ in qua est tollit maleficiū sextꝰ ab octo. ¶ Itē
siqs maleficiatꝰ fuerit ad nō amādū aliquē vl aliquā mer-
da illꝰ quē vl quā diligit ponat i sotulari dextro amātis
calciet ꝙcito sentiet setorē soluetur maleficiū expertuz est.
¶ Itē arthemisia. i. matricaria sup limine domꝰ posita vl
suppositā facit vt nullū maleficiū noceat illi domui. ¶ Itē
si luna noua decollaueris vppupā ⁊ coꝛ eius palpitās trā
glutias scies oia q̄ fiūt et mētes hominū ēt multa celestia.
¶ Itē ypericō si teneat in domo demōes fugank. ideo ꝺr a
multis fuga demōis. ¶ Itē lapis q̄ magnes ꝺr portatꝰ dis-
coꝛdiā inter virū ⁊ mulierē vl vꝛoꝛē sedat oio. Itē fumiget
cū dēte hois mortui trito. itē bibat herbā q̄ trāsiuerit p me
diū lapidis perforati. Itez squilla integra suspēsa in limi
ne domꝰ tollit maleficiū. Itē raꝺ. buōie si tecū portaueris
oia maleficia fugient. Itez si vir portauerit coꝛ coniugis ⁊
vꝛoꝛ femine semp bene coeūt. Itē si q̄s portauerit raꝺ. yun
gi nunq̄ insidias alicuꝰ demonis sustinebit. Itē si sub ve
stib⁹ demoniaci ponat dicta radix demoniacꝰ ꝙsitebit q̄s
est qō est ⁊ vñ est ⁊ effugiet. Item si fiat maleficiū cōtra spō
sum ⁊ spōsam virgines vt spōsus spōsam carnali cognosce
re nō possit suscipe vnā parapsidez vel vnā taccā in cuius
medio scribas crucē ⁊ hec quatuoꝛ noīa in quatuoꝛ certis
lateribꝰ: anis grauis seps sipa: ⁊ in circuitu tacce interius
scribas euāgeliū sancti Joā. totū ꝙpletū post sumas aquā
bñdictā si potes vel vinū vel aliā aquā si nō potes habere
aquā bñdictā et pone in tacea illa cū digito totā literā illā
in illa ablue ⁊ cū deuotiōe ambo bibāt ⁊ i dei noīe capiant
pbatū ē. Itē facias scribēdo in. iiij. certis lateribꝰ hoc no-
mē tethragramatō fuata forma supradicta si scireꝭ tu scri
bere dic q̄d significatur p hoc nomē tethragramatō qō est
scriptū si hz literras hebraicas efficacissimū est: post facies
ꝑdicta. s. euāgeliū ēt ⁊ oia dicta scribat vnꝰ ysanꝰ virgo co-
ronat. Itē sume infantē virginē ⁊ in die veneris vel sabba
ti vel dñico i hoꝛa añ ortū solis stet ante rubū ⁊ salutet vir
ginē martā q̄ p rubū fuit figurata postea dicat ter pr nr: et
ter signet rubū in nole pris ⁊ filij ⁊ spūsscti amē: ⁊ tūc colli
get de foliis eius ⁊ floꝛib⁹ si sint ⁊ fructib⁹ vel de foliꝭ tm.
si alia de sint tres pugnos ⁊ recede ⁊ cū fueris in domo spō
sus ⁊ sponsa claudāt se in camera in qua ponat focarū ple
nū carbonib⁹ incēsis ⁊ vnusq̄sq̄ coꝝ ad ptē oꝛet deū q̄ de⁹
ministret fructuz matrimonij vsq̄ ad suseruitiū quo facto
sumāt folia rubi ⁊ flores si sint ⁊ ponāt supra carbones in-
censos ⁊ pfumabunt totā camerā ⁊ spēs fugiet ⁊ signatis
se signo crucis coeāt in dei noīe. Itē aliter de eodē ad fran
gendū oēm maleficiū ꝙfiteatur vtrūq̄ de pctis suis fideliter
⁊ audiāt ambo missam ⁊ cōicēt diuidēdo coꝛpus xpi p me
diū facta monitiōe ne ipsi coeant ꝓpter luxuriā sꝫ propter
fructū matrimonij credo etiā q̄ si maleficiū esset solum in
vna psona ⁊ ꝙfiteretur fideliꝛ ⁊ cōicaret soluerētur oia ma
leficia. Itē si maleficia fiāt i cāpis vl vicis fiat qō. ō. dixide
euāgelio sancti Joānis scriptū p manū ysantis virginis ⁊
illa aq̄ aspergatur in quatuoꝛ angulis cāpi illi ⁊ in medio
fiat vna crux dicēdo exoꝛcizo te immunde spūs vt hunc lo
cū deo dedicatū egrediaris ⁊ ad locū tue sempiterne dāna
tionis ꝓgas hoc dicto spgas aquā faciendo crucez in qua
tuoꝛ angulis in nole pris et filij et spūssancti amen.

¶ Explicit remedia cōtra maleficia.

¶ Incipiunt cautele medicoꝝ.

VIdende sūt cautele circa vrinas q̄b⁹
possum⁹ nos cauere a ꝺcepto
ribꝰ. ¶ Prima vtiq̄ cognitio sit: an sit vrina
hois vel alterius animalis vel alter liquoꝝ. et si
hois q̄tuoꝝ modis cognoscuntur. ¶ Scōa
cautela sumitur a portante vrinā: tu em̄ de-
beꝭ tm̄ fortissime respicere et tenere ocu-
los tuos supra tm̄ vel facie eiꝰ: et si velit te decipere aut ri
debit aut coloꝛ sue facies mutabit cui debes dare maledi
ctionē ꝓpetuā et eternā. ¶ Tertia cautela aportātis socio
vel socia: tu, em̄ debes videre an portās sit discoloꝛatꝰ vel
discoꝛata: et si nō vides de socio: et post q̄s certificatus fue
ris q̄ hominis est vrina ista dic sibi in fitate ista vrina est
sicus vobis ēt dicatis de discoꝛato q̄m statim patefiet tibi
de egritudine sua et cōiter ē hoc de pauꝑib⁹ vel mediocri
bus q̄ si sint fortissime grauati vadūt ad medicū. Quarta

cautela

cautela sumit a dicto seruus ⁊ vetula vult scire hec a te inq̃ re cutus est ⁊ dicet tibi vetula nõne scitis vos:respice igit quodãmõ oculo distorto ⁊ q̃re quid attinet vobis ⁊ si nõ sit nimis fallax dicet q̃ est cognat⁹ vel cognata vel aliq̃d ex q̃ scies distinctionẽ si dicat nõ attinet mihi.q̃re igitur q̃d cõ suenit facere in sanitate ⁊ ex actiõe poteris cognoscere se xum vel arguere. ¶Quinta cautela est:q̃ debes q̃rere an sit senex si dicat q̃ sic debes dicere q̃ multũ patit in stoma cho ⁊ q̃ multũ spuit ⁊ q̃ de mane plus q̃ alio tpe nam se nes naturaliter habẽt stõachũ frigidũ. ¶Sexta cautela an hic morbus sibi diu durauerit an nõ si dicat q̃ sic debes si bi dicere q̃ totus est iracũd⁹ ⁊ q̃ null⁹ põt sibi seruire ⁊ si milia:⁊ si dicat q̃ nõ durat:dic sibi q̃ tor⁹ est grauatus:q̃ cõiter in principio morbor̃ est multa mã aggrauãs mẽbrũ. ¶Septima cautela est:⁊ est forte multũ ginalis tu forte nihil scies dic sibi q̃ hz opilationẽ in epate ⁊ dicet nõ dñe:q̃ immo dolet in capite vel in tibijs vel in alijs mẽbris tu de bes sibi dicere q̃ hoc venit ab epate vel a stõ:⁊ spãliter vtere hoc nõe opilatio:q̃ nõ intelligunt q̃d significat ⁊ multũ expedit vt non intelligat locutio ab eis. ¶Octaua caute la est de cõceptiõe q̃rit vetula q̃ nõ põt ipregnari forte tu ignorabis cãm sed dic sibi q̃ cã est.q̃ nõ potuit retinere se. maritꝰ sui qõ bñ faceret si eẽt bñ dispositꝰ.Nona cautela ẽ de muliere an sit senex vt iuuenis ⁊ habebis hoc p dicta si sit vetula antiqua dic sibi q̃ hz oia illa mala que habent ãnã ⁊ h̃ q̃ hz multas suppliuitates i matrice.Si ẽ sit iuue nis dic sibi q̃ dolet in stõ ⁊ q̃q̃ infertur ⁊ venit a matrice: vel a renibus ⁊ q̃q̃ in anteriori parte capitis ⁊ venit a stõ ⁊ q̃q̃ in sinistra pte ⁊ venit a splene ⁊ q̃q̃ in dextra ⁊ ve nit ab epate imo q̃ plus est q̃q̃ ipedit visuꝫ quasi ⁊ q̃ do let seu sentit grauitatem in cruribus potissime q̃n laborat. ¶Decima cautela tu debes tereddere multũ occupatuꝫ in spuẽdo vel mũgendo nasum ⁊ si vetula infestet te de vri na:dic sic quasi negligendo attinet vobis aut quare infe stans me tm̃ si dicat sic habebis seruꝫ si dicat q̃ nõ:q̃re vt prius patuit in q̃rta cautela. ¶Undecima cautela sumit a vino al.vel citrino si tu dubitas de hoc p alijs cautelã ẽpo ne cooptorũ vrinalis ⁊ effũde modicũ taliter q̃ effundẽdo vinũ tãgat digitũ postea debes sibi dare vrinale ⁊ facere ap parẽtiã q̃ velis mũgere nasum ponendo digitũ i tinctũ su pra nasum vel iuxta ⁊ senties odorẽ vini postea debes itez capere vrinale ⁊ dicere vade cũ cõfusiõe. ¶Duodecia cau tela sumit ex liquore facto de ficubus ⁊ etiã viticis q̃ntis h̃ posses cognoscere p primã cautelã tm̃ videbis patẽter q̃ re sidentia iuxta circulũ tangendo vrinale intendit:nec facit rotũditatẽ nec pineã sicut vera ypostasis. ¶Decimatertia cautela q̃q̃ vetula q̃rit quã egritudinẽ hz:tu debes sic di cere:vos nõ itelligeretis me si dicerẽ vobis ſz melꝰ eẽt vo bis si q̃reretis q̃d facietis sibi.⁊ tũc videbit q̃ habebis rõ nẽ ⁊ tacebit:ſz forte dicet dñe multũ est calidꝰ quare videt habere fe.tta videt vobis ⁊ aliis laicis q̃ nescitis distingue re inter fe.⁊ alios morbos. ¶Decimaq̃rta cautela cũ fue rit vocatus ad patientẽ prius tangas pulsum q̃s respicias vrinã ⁊ face eos loqui vt tibi appareat dispositio aialis vir tutis quibus cognitis melius ⁊ certius poteris facere iudi cũ de vrina ⁊ sic ꝓcedas. ¶Decimaquinta cautela est si pa. fuerit in mala dispõne sic q̃ credas ipm mori in crastinum: nõ vadas ad ipsum sed mitte famulũ vt portet tibi vrinaꝫ vel dicas eis q̃ cras portent sibi de bona hora q̃ tu vis q̃ parent p prãdio ⁊ tu visa vrina dices quid debẽt sibi admi nistrare ⁊ sic ex relatione portãtis tu poteris scire iudiciũ sup infirmo vtrũ sit in bona dispõne vl mala. ¶Decimase xta cautela est q̃ q̃uenis ad patientẽ q̃ semper velis aliq̃d facere ẽ nouo ne dicãt q̃ nihil scis facere nisi cũ libris. De cimaseptima cautela est q̃ si p infortuniũ tuũ venis ad do mũ patiẽtis ⁊ inuẽis eũ mortuũ ⁊ forte dicet tibi aliq̃s dñe ad q̃d venistis :dicas q̃ nõ propter hoc ſz dic q̃ bñ sciebas ipſz morituꝝ in hac nocte sed volebas scire i q̃ hora morie batur. ¶Decimaoctaua cautela ẽ q̃ si habueris sociũ cõ currentẽ quem credas esse proteruũ ⁊ deceptorem sis solli citus q̃ vadas ad domũ pa.prio forte pertubabit tibi vri nã ex qua nõ poteris habere certum iudiciuꝫ. ¶Decima nona cautela est q̃ si presentent tibi due vrine eiusdẽ patiẽ tis ⁊ velis scire q̃ sit ꝑma quere qua hora surrexit de nocte q̃ si i aurora vltra secretũ tpe digõtis q̃ magis ẽ digesta ⁊ ru.illa erit prima si sit feculenta. Si ẽ aũ mediũ noctis surrexerit vel circa tps discernas que minus digesta est:et minus ru.est vrina prima. ¶Alia deceptio nõ põt fieri q̃n sint iste tm̃ teneant iste in mẽte ⁊ caueas tibi q̃m magn⁹ ho nor est medico si sciat sibi cauere q̃ multoriẽs interrogat. ¶Nota q̃ medicus dz esse in cognoscẽdo studiosus:in pre capiendo cautus ⁊ ordinatus in respõdendo; circũspectus ⁊ ꝓuidus in ꝓnosticando ambiguus:in ꝓmittendo iustus ⁊ nõ ꝓmittat sanitatẽ:q̃ tũc exterparet diuinũ officium et facit deo iniuriã sed promittat fidelitatem ⁊ diligentiaꝫ sit in visitando discretus:⁊ diligens in sermone:modest⁹ in af fectione benuolus pa.debet esse.

MEdice cũ ad egrotũ vocaberis adiutoriũ sit in nole dñi angel⁹ q̃ ꝓcomitatus est effectũ mẽtis ⁊ egressus corꝑis cõcomitetur inte riꝰ. Scias ab initio quãtũ est q̃ infirm⁹ laborauerit ⁊ qualiter egritudo eũ inuaserit vt sinthomatha inquirẽdo si fieri pt de egritudie certificare. Hec aũt sunt ne cessaria:q̃ visa materia ⁊ visa ⁊ dispõne pulsus:hz post egri tudinẽ nõ agnoscas ⁊ si sinthomata sibi annũciauerit ꝓfi det de te tãq̃ in auctore sue salutis q̃ ad sinthomata sciẽ da summope laborãdũ est. ¶Cũ igit ad domuꝫ accesseris aũq̃ ad infirmũ accedas quere si cõfessus fuerit ⁊ si nõ sit statim ꝓfiteat vel ꝑmittat tibi statim se ꝓfiteri:⁊ hoc abutẽ dũ nõ est:q̃ multe egritudines ꝓpter pctm̃ emergunt q̃ la chrymis cõtinẽtie fortibus mundate a summo curãtur me dico ꝑm id q̃ dicit i euãgelio vade ⁊ amplius noli peccare ne tibi aliq̃s deterius ꝓtingat. Ingredies ad infirmũ nec supbẽs multuꝫ nec cupid⁹ te ꝓtendas ⁊ edsurgentes tibi pariter ⁊ salutãtes humili gestu resaluta:q̃bus sedẽtib⁹ se deas tandẽ ad ifirmũ ꝓuersus quõ se habeat q̃re ⁊ brachiũ exhiberi q̃re ⁊ q̃ dicemus sunt necessaria vt olbus tuis mo rib⁹ astãtiũ cõpares fauorez:⁊ q̃ sensus vite ex itinere mo ti sunt ⁊ infirmus q̃dẽ tuo aduentu delectat vel q̃ tã auꝫ rus de ꝑcio cogitat diuersa:⁊ iõ tã ex culpa tui q̃s ex culpa infirmi pulsus efficit diuersus ipetuosus motu spũm ex vtraq̃ parte cessante pulsum i brachio sinistro ꝓsidereꝰ:q̃ hz in dextra parte sufficeret:tm̃ mot⁹ cordis ꝓpinq̃tate faci liter cognoscet i brachio sinistro ⁊ attẽde ne sup latꝰ dextrũ taceat q̃ ꝑ ꝓcessiones ipedit mot⁹ sensus nec digitos ha beat extensos nec reducat in pugnuꝫ hz cũ dextre man⁹ op ponas digitos cũ sinistra tua sustẽtes brachiũ q̃ ex maio ri sensibilitate ⁊ facilius diuersos mot⁹ discernes atq̃ va rios ⁊ egri brachiũ tuo tãq̃ debile idiget adminiculo. Si brachiũ est multũ plenum ⁊ carnosum digitos tuos multũ ꝓprimas vt in occultis apꝓximes. si debile ⁊ extenuatuꝫ sit tibi in superficie satis pulsuꝫ pcipe poteꝰ vsq̃ ad excessꝰ uã.al.centesimã pcussionẽ saltim pulsuꝫ ꝓsidereꝰ ad min⁹ vt diuersa pulsũ ꝓsidereꝰ generat astãtes a lõga pcussiõe pcipiãt ꝙba tua.⁊ demũ ꝑcipias vrinã afferre:et si pulsus mutatio tpm egro tare significat:gen⁹ tm̃ egritudis melꝰ significat vrina ⁊ ad egritudinẽ nõ solũ p vrinã hz ẽt p pul suꝫ te significare putabũt ⁊ cognoscere cũ aũt ad vrinã diu asperetis intẽdas ad colorẽ substãtiã ⁊ quãtitatẽ ⁊ ad ꝓtẽ ta ex quoꝝ diuersitate diuersa egritudinuꝫ gña cognoscet sicut in tractatu vrinaꝝ docet deinde egro ab oꝛe tuo pcu dẽti sanitatẽ ꝑmittas.cũ aũt ab eo recesseris domesticuꝫ ꝙbũ dicas ipſz multũ laborare.tũc.n.si liberatus fuerit ma ioris ꝙtutis ⁊ laudis erit. Si aũt mortuꝰ fuerit testabunt te amici sui de illo desspasse. ¶Ulterea mõeo ne ancil lã vel filiaꝫ vel vxorem respicias oculo sinistro nec cupido nec tunis te decipiat mulierꝫ:habẽt enim opationes medicie excitãtes alum coopantẽ ne sniam ꝛmutãt ⁊ de infirmo te modicũ efficiũt dãnosum ⁊ de te minus spabũt:sic ergo in sermone blãd⁹ in opationib⁹ medicinalib⁹ diligẽs ⁊ curio sus dñice expectãs iuuare ⁊ hoc sine fallacia teneatur. Mulie res non respici as ocu lo sini stro.

CAm aũt ad prandium te inuitauerit non te oportunũ tngeras nec in men sa primũ locuꝫ occupes hz sacerdoti ⁊ medico so leat primus locus seruari. potuꝫ ergo aliquẽ nõ cõtẽnas nec cibos vituperes nec fastidium habeas:q̃ forte de genere et iure rusticorum pane milliaceo ventrem esurientem cõsueueras vix satiare quod si feceris animus

tuus in te acḋescat. cū. n. ferculoꝝ varietate intētio fuerit occupata p aliq̄s. n. astātiū spāl'r infirmū seu statū infirmi requiras qđ si feceris infirmus de⁊ multū ꝑfidet qm̄ videt te inter delicias obliuisci nō posse cū a prādio surrexeris⁊ ad egrotū intraueris tibi optime ministratū fuisse dicas. de q̄ infirmus valde delectat: q⁹ ad hoc fuerat valde sollicitus. Si ꝓ loc⁹ vl' tp̄s fuerit cibādi infirmū ip̄m cibabis. tp̄s aūt cibādi op⁊ vt sibi eligas. s. in interpolatis qm̄ sunt in ꝓa quete in ꝓximis qm̄ tp̄s ē cū quiete aliqualiter q⁹ vsq̄ ad creticā declinatiōis sue te. nō inuenit in interpolatis aūt tp̄s afflictionis: seu actionis tāto tpe cibādi sunt vt veniēte actōe in toto cibo cib⁹ sit digest⁹. al'r. n. in duplici bello erit natura cū effecta inoportune exhibita nō valebit digerere: nec hostē infirmitatē poterit superare. Si aūt actio se. incepit specta donec actio cessauerit⁊ p. ij. horas post vel ad mīn⁹ p vnā: q⁹ mēbra ex precedenti bello⁊ hostis insultu fatigata vnū onus ex cibo sibi nolunt imponi sed tanq̄ post triū

Diuersi mode ci bādū ꝛ diuersitatē etatū tēporū⁊ anni: ⁊ mor bi ⁊c.

CIbabis infirmū iuxta tp̄s anni⁊ ꝛ varietatē tēporuꝝ⁊ morbi⁊ ꝛ alīq̄s variet ēq̄tas⁊ q̄litas cibi. nā ampliori cibo cibabis pa. in interpolata q̄ in continua et fridiori in ꝓtinua q̄ in interpolata ampliori i hyeme⁊ vere minori i estate⁊ autūno grauissime em̄ ferūt: ⁊ ꝓsiderabuntur etates q⁹ pueros sep⁹ reficeres q̄ iuuenes q⁹ in eis maior fit cōsumptio ꝑpter liḋitatē hūoꝝ: ⁊ q⁹ idigēt ad augmētū naturale. n. est vt vbi q̄tidie fit depditio q⁹ ibi fiat sic restauratio senes pauciori cibo reficies ꝑpter caloris debilitatē⁊ ꝛtutis: tū ꝛ ꝓsuetudinē vt in plib⁹: q⁹ si āpliori⁊ grossiori cibo vti ꝓsueuerūt nō est cibi eēlis exhibitio: ꝛ forsitan vl' mediocri ꝛti. tiere em̄ te op⁊ vētris ꝓstipationē siue flurū: q⁹ si flur⁹ fuerit a grossiori cibo incipias vt piris coctāto: ⁊ forbis nespulis: q⁹ grossitie sua opilāt. si ꝓ ꝓstipatio fuerit a forbilib⁹ incipies a leuioꝝ⁹: dabis igitur pruna⁊ aq̄ pruno rū decoc. damascenoꝝ q̄ grauitate sua citi⁹ eiiciāt. Si ꝓ mediū iter ista a subtiliorū⁹⁹⁹

rētur cum melle quod sufficit. Ipsa enim terra sigillata cū aceto illinita morsure supponēdo solū alij agrestis vl cē tauree minoris liberata venenis. Ipsa ēt data cū vino aromatico limphato cōfortat cor ⁊ letificata ꝓpetate radicali auget spūm resistitq; oib⁹ venenosis: data etiā cū syrupo rosarū bedzahar distinctiue ē venenosis. ¶ Radix diptami. Radix diptami. s. cretēsis sumpta interius pellit venenū in oppositā partē. Esu ipsi⁹ se. terant lacerte vulnere a serpentib⁹ comestaq; a fouis eiciūt sagittas a corporibus eorū suppositā scorpioni necat ipsum celeriter. ¶ Radix eptaphilon seu tormētille seu cōsolide rubee cōperitur a latentis conferre valde cōtra venenum. ipsa enim trita inter duos lapides supemplastrata cū āqua rosar. ꝑfert valde i calidis venenis. ¶ Comedere dieb⁹ decez ex pul. cancrorum fluuiatilium positorū cū vino in olla ex ere rubeo super ignem albarum vitū tantū quousq; possint teri. ʒ. ij. ꝑma die postea nisi remediek multitudo. ʒ. ß. quaq; die cōperitur fore medicina singularis cōtra morsum rabidi antequ tereak ab aqua. ¶ Musci gra. iiij. vel ʒ. j. dyamusci post decoctionē vt cū deco. se. napi est ꝓprior tyriaca cōtra venenū letiferū vel letalissimū vires seu napelli et generi ipsius necantis illico esu. ʒ. j. vel min⁹ speciem corrumpendo ipsa tyriaca venenorum ceterorum. ¶ Scorpio mōtanus oleo fritus vel oleum putrefactiōis ipsi⁹ aut ipsemet cōqualsatus suppositus puncture liberat ab ictu ipsius expellendo venenum. ¶ Fasianus comest⁹ curat ꝓprie amputationē memorie illatā esu medulle articulis non castrati. Sunt etiā obuiantia a proprietate suppositā venenis: scōm eñ Gal. in epistola de tyriaca ad cesarē. pinguedo cocodrili supperposita morsure ipsi⁹ curat egrū cadē hora. ¶ Draco marinus seu murena fissa vel pinguedo ipsius superpositā sedat statim morsurā ipsius. ¶ Vipera fissa supposita morsure ipsi⁹ extingnit dolorē paulatim. ¶ Sunt a proprietate venenū effugantia velut fumigatio cornu ceruini et vngula caprina effugat serpētes oēs a domibus: serpētaria serpentem: palma christi talpā: diptam⁹ scorpionem: assatura hirci armēta capiarum et boum: laurus strat⁹ circa dormitoriū effugat venenosa. Illiniunt fustes lecti ⁊ parietes cū stercore bouino temperato cum aceto forti cōperitur effugare cimices. Fumigatio dom⁹ cum scorpiōe vel cum sulphure: effugat scorpiones ceteros. Fumigatio loci vel ville cū stercore vacino aut cornu ipsius sinistro nō accedent locuste. Fumigatio cuz vitreolo fugat mures et offerre murib⁹ realgar vel auripigmentum citrinū cum caseo vel farina necat ipsos et amittere aliquid ex arsenico trito in lacte necat muscas sugentes. Fumigatio dom⁹ cū pulmone asini fugat vermes. Lauda lupina sublimata in villa ꝓhibet ab ingressu lupos. ¶ Refert ꝓaladi⁹ si ferramenta quibus plante plātabūtur ilinātur pu⁹ in loco piscatorio cum sepo vrsino mixto cū oleo preseruet eas ne gelu vel imbres vel aliquid altō possit eis nocere. Inq̄t idem si mulier mēstruans que nūq; fuit grauida soluta capillis et nudis pedib⁹ circūeat ortuz effugat erucas ⁊ alia. Rosare domū cū decoctione nigelle necat pulices. Fumigare domū cum auripigmento vel argento viuo etiam necat eas. ¶ Diascorides arthemisia monoglonos habens minutū semen ⁊ vnā hastā solitō plenā ac nascitur in locis mediterraneis et alterioribus estq; tenera fugat demonia in domo posita prohibetq; maledicamēta et auertit oculos malorū. Limatura eris trita ac distemperata cū vino bibēdo ex ea necat cattos. ¶ Albertus. volucres cum sequunt exercitū et homines: nunciant strages et pestilentias futuras. ¶ Sunt conferētia cōfectionibus lesionis humane vt opium storax et myrrha et croc⁹: ex quibus si multū sumatur cōferunt hec quidem malitiam: illa vero mortez nocēt enim mentis: caput plurimū grauant replendo ipsuz multitudine vaporum. ¶ Nequitia venenosi per septem frōdes suas multipliciter inficit corpus. interdū acutate caloris cui⁹ de occultatio generalis est mordicatio et corrosio. Lepus marinus prope pulmonē et cātarides prope vesicam: aut obest inflāmādo vt euforbius cuius manifestatio sunt inflāmatio vehemēs: sudor exuberans: rubor oculorum: angustia et sitis aut ledit obturatione meatuum vt plumbū vstuz ceruſa ⁊ magna opilantia anhelitus cuius significatio sunt difficultas anhelitus ꝓuocatio ⁊ alia: aut ledit frigiditate intēsa aut incidet: immutatur a totalitate substātie absq; motore nature ⁊ napelli⁹ ⁊ generi ipsi⁹ negāti cui⁹ significatio sunt casus frutis sudor frig⁹ syncopis ac tū venenatus incisiuo acuto acuitate caloris regatur ⁊ ꝓprie cū lacte et butyro recēti supremeq; acuitatis. inflāmatū vero regatur vt cū camphora fructoq; moderato cotādri et lacte extracto butiro emplent principalia vt cū legētine aq̄. Stupefactū autē etiā necans extinguendo calorem cordis et etiā totalitate substantie curētur magis proprie cū tyriaca ⁊ vino modus siquidē q; stupefactiuoz quedā nō intrāt corpus nostrū vt solatrū maioris: cicutā mādragore preter corticē siccam. radicis ipsius tusquiami preter semen marime nigri. Que vero necessitate proprie iam omnino ꝓtulerint intrāt nimiū valde nocent ⁊ dubitant. ingrossant eis ac impinguāt humores atq; spirit⁹ obturātq; meatus. Si vero accipiatur plus ex eis infrigidant totum corp⁹ stupefacitū sensum adeo q; si modicū plus accipiat pernecant.

¶ Sunt etiā que offeruntur proprie cum preseruatiōe a lesione nequitie fraudulēter. Quedam vero inter generationem proprie eorū illatorum quo vtroq; munere ipsa tyriaca magna sublimi⁹ est insignita in preseruationē etiā proprie datur ante illationē veneni quātitatis nucis parue ex tyriaca magna sublimius est insignita presente exptissima lesionē queat inferre. ¶ Cutis nucleoz nucū siccaz mūda. ab vtraq; cortice caricarū pinguiū. aū. partis. ij. foliorū ruthe domestice. sicce ptē vnā salis grossi partes. v. incorporent vel dētur cū vino pluries post venenū non cessabit vomitū ꝓuocare q̄diu venenū fuerit in corpore. ¶ Uel detur trociscus vn⁹ subsequentium expertissimoz absq; potu ante assumptionē veneni vel post. ℞. granoz citri dul. vl acetosi mūdoz a cortice radi. diptami cretēsis vel herbe tenucij rasure corni dextri cerui. se. cidoniorū ac bōbacis. aū. ʒ. ß. ribes seu acedule. ʒ. ij. terātur ac incorporētur cuz vino trito qō sufficit trociscī. ʒ. iij. vel. v. ¶ Uel offerak ipsa terra sigillata vel pillule ipsi⁹ ante venenuz oppositum vt tyriaca magna que cetera tyriacalia libere queat incoluerit corp⁹ humanū a lesione venenoz. ¶ Prescīdū est q; si membrū fuerit vulneratū a venenato oportet vt ligetur primit⁹ strictē si fuerit possibile inditate ꝓcipue cū corrigia cerui. Itē si inguinetur emplietur cū flobothomo aut profundetur ⁊ exprimetur sanies. Deinde cōfestiz vel saltim infra triduū vel pl⁹ supponitur vētosa bene inflata plurimū de sanguine extrahēdo ⁊ iterek si fuerit necesse: vel sanguisuge subtunge cū dorso rubeo ⁊ capite paruo circa vuln⁹ vel saltim ligatur fortiter ore sani preſaciati nucib⁹ siccis carictis al. modico ruthe ac vino forti loto ore cū vino tenēdoq; oleuz ro. in ore amplietur locus vt suppone cineres caulium vel ficulnee cū aceto deinde superemplastretur vulneri semp calida q̄cq̄d epta videtur tyriaca magna vel tyriacale altō ex predictis vel aliud speciali⁹ q; si forsan locus morsus incipiat deuenire ad putrefactionē vel fuerit morsus a maligno vt a vipera abscindatur statim si possibile fuerit sub ligatura strictissima vel cauterizetur ꝓfunde deinde ꝓuocet vomit⁹ plurim⁹ confestiz maxime si venenū fuerit interius oblatum cū simplicibus plerūq; vt replendo vētrem aqua calida ⁊ sisamino ⁊ butyro recenti aut cūcta ⁊ oleo cōmuni dulci quo si imponatur baurach erit fortius vel ꝓuocetur cū alio ꝓprio veneno illato vl cū fuerit fortius necesse offeratur terra sigillata vel pillule ipsius aut cōsimile. Fer phlaretus qui sumpsit venenum ignotū euomat pluries cum aqua calida ⁊ oleo vel saltē euacuek clisterio fortiori vt ex yeralogodio ⁊ agarico cum decoctione centaure minoris sub directione autē modo vtroq; vt bibēdo decoctionē sevtice cum butyro decocto precipue cū venenū fuerit cibis mixtū vel cum sinthomia descendunt ad inferiora: tūc medicus informatus afferat nutu dei tyriacā magnaz. ʒ. a. ʒ. j. ⁊ ß. superbibendo decoctionē gētiane diptami cretensis et aristo lo. lon. vel alteri⁹ ꝓprijs veneno: aut tyriacale ad ꝓpriū cuz cooperāti tribus diebus diminuēdo dosim qualibet die differatq; cibari quali dieb⁹ octo deide si sinthomata inualescunt doloreq; morsure nō alleuetur amoueak medicamē desuper vulnus aut superpone colūbus scissus vn⁹ per pect⁹ immediate donec infrigidek: tūc alius supponak cōtinuetur subtiliter donec calor mitigetur: defectu quoū

Radix diptami.

Comē tilla. Cancer fluuiatilis.

Musci.

Scorpio.

Phalangius. Cocodrilli. pinguedo.

Draconis marini. Vipera Valentia a proprietate

Preseruātia a nequitia venenorum.

Cura mēbri vulnerati venenato,

Cura ei⁹ q̄ accepit venenum ignotū.

Nequitia venenosi multipliciter ledit.

Quando ꝓueniat fluxus bothomia.

supponant galli vel galline: consimiliter vel ani gallox vt uox deplũati. ¶ Venenat⁹ effugiat balneũ ne moriat: somnum et frigus: rideat ac sternutet frice coꝛp⁹ ipsius pãnis calidis pcuideat vt plaga teneatur diutissime effluẽs apta velut morsura rabidi p annũ vt sup emplatiõe erucevel blete cũ butiro ⁊ venenũ si fuerit forsan p venas diffusum flõntet ex vena propinquissima mẽbio leso nisi fuerit membruꝫ nobile nõ aspictẽdo san. ꝑcipue. si insit plectonica post relectionẽ. Postmodũ bibat plerũqꝫ lac butyꝛosuꝫ plurimũ postmodũ conet euomere postea cibetur cibis pinguib⁹ ac micis pãnis recẽtis cũ oleo dulci ⁊ butyro recenti coagulo quoqꝫ marie leporis accipiẽdo ex eo a.ʒ.ꝑ.vsqꝫ ad.ʒ.i.ꝑ.cũ modico aceti ex toto ꝓmurtio. Coagula oĩa sumpta. cũ.ʒ.ſ. ꝑ.vini puri valẽt contra oĩa venena: cerebꝝ marime eduli cerui cuniculi. ꝑcipuissime gallinaꝝ ac leporꝫ: bazaar vtak nucib⁹ coꝛtis pinguib⁹ passulis munda. ab artilis auellanis ipe sumpte ante cibũ obuiãt omni veneno pistãtis eis maxime cocteis cũ vino fortꝫ castaneis mũdis pineis allijs cepe modico ruthe de cortice limonũ sale mixto melle cũ butyro ac vino plurimo etiã cũ cibis que si forsitã fuerit estuatus aquam petans plurimã edat panẽ mediocriter fermẽtatũ etiã cũ modico butyri effugiat granata: ac poma acetosa ⁊ syrupum eorũdem: bibatqꝫ lac vaccinuꝫ extracto butiro emplastrẽturqꝫ mẽbra ꝓncipalia vt lentigine aque vt coriandro: q̃ si vehemẽter fuerit inflãmatus edat olera frigida vt scariolã coriandruꝫ nõ multuꝫ ⁊ acedulã fructusqꝫ frigidos: non omittendo tamen vsus caricarum pinguiuꝫ ac nucis munde ⁊ aquam nimis vel fortiter infrigidatã cũ oleo ros. morsus tamẽ a rabido edat propꝛie carnes cãcrorum fluuialiũ pre ceteris cunctis ⁊ caules pullorumqꝫ brodiuꝫ. sinthomatibus nequitie veneni compescatis cibẽtur post triduũ pullis volatiliũ pꝛeter columborũ: quibus omnibus ibi forsan malignitas veneni ꝓpetraret nature recurrat ꝓpie ad aureolam medele curationis venenorum profundissimam arti medicine porrigens vnicuiqꝫ venenoruꝫ saluatiõis ꝓpꝛium vel debitum.

Cõplexio tyriace et vtilitas eius.

Tyriaca interꝑetat

dña medicinarũ. dicitur magna ꝓpter multimoda magna cõmoda q̃ põt offerre coꝛpi humano. vel ꝛõ ꝓpie sicut humanũ edocet eo q̃ confert illatiõib⁹ oĩm aliũ venenosoꝝ dictoꝝ grece tyriaca. ⁊ ẽt eo ꝓfert illatiõi bus oĩbus venenosoꝝ victoꝝ grece kaha: quo ide ꝛõ tyriaca. Siriace ꝛo dicitur alpharoth. i. saluatrix. Dicitur etiã Gal. eã inuẽtã ab andromaco ꝑ experiẽda miscibilia ipi⁹ in cõdẽnatis ꝓfecit põdera corrigẽdo supposuit trociscos tyriꝝ ipsa ca. ⁊ sic quasi in fine scõi gradus amplectẽs modos sanatiõis oĩs est medicina cõis passiõib⁹ diuersis inanit ei coꝛp⁹ repletũ ⁊ replet inanitũ: ipsa est soluit ꝓpie venenũ in vaporeꝫ ac fumũ: expellitqꝫ ipsum a principalibus mẽbris: vis ipsius est mediatrix inter corpus sanabile ⁊ venenũ ipsaqꝫ venena in clipeũ respicit propꝛie venena ⁊ humores flegmaticos ac multos ꝑcipue venenosos ⁊ forsan cholericos vel valde egressos a nãlitate vltra fluxũ velut vomitũ pnicioſuꝫ cholere eruginose vl viridis emittitqꝫ ac exiccat cacochimiã hu. oĩs supfluos intrinsecos desiurũqꝫ ac putrefactionẽ ꝓhibet eorũdẽ. Ipsa est preceſsio: medicinis cũctis preseruat ac liberat ab egritudinibus epidimialibus venenosis. Refert Gal. q̃ dãdo. ʒ.ij. et gra. viij. ex ea cũ melle: et coclearibus trib⁹ aque ca. preseruauit ac curauit italicos ab epidimia ⁊ apostẽmatib⁹ dictis. Romani ẽt euaserũt a variolis et morbilis vsu ipsius coꝛpus totũ humanum pronuꝫ elabi in infirmitatibus duris incolume cõseruat precipue decrepitoꝝ secundario lenũ et cacochimicoꝝ. Juuenibus marime colericis ⁊ inculpate sanis denegatur vsus ipsius nisi p vigentẽ necessitatẽ veneni: sensus acuit colores viuificat ac cõfortat. Digestiõẽqꝫ lesam frigiditate ꝓfortat ac corroborat nulla medicina est potẽtior ea in obtẽperando complexionem humanam: ac in cõſerẽdo ei defendit naturã a contrario quoqꝫ tardat senectutẽqꝫ et canitiem accidẽtalem sanitatem conseruat: corroborat coꝛporis vires et principalia fꝛa coꝛporis ⁊ stomachuꝫ: prestat etiã longitudinẽ vite. Coꝛpora autẽ ex generatione ipsa in frigido ⁊ hũido maxime q̃bus mẽbra neruosa sunt debilia procurãturqꝫ humores venenosos ꝑseruat sumptã pluries cũ cooperãtib⁹ ne vlteriores lapsus incurrãt velut paralisim tremorẽ apoplexiã syncopim aut arteticã. ¶ Consuit ẽt peculialiꝛ hũiditates supfluas: ⁊ vsus et⁹ augeꝛ vt diminuiꝛ ac iteraꝛ a põdere lupini. i. vsqꝫ ad.ʒ.j.⁊ ℈. penes magnitatẽ aut inimiciã aut ◌̃titatẽ venẽi vl morbi aut distãtiã morbi idigẽtis et⁹ auxilio penes tpo ꝓplerionẽ ⁊ regionẽ ⁊ etatẽ acciptẽtis ꝓfectionẽ ipsius. Gilbertus ⁊ Rogerius tamẽ opinãtes forsan q̃ imponitur de melle plus preceperũt dari. ʒ.iij. ex ea vt in paralisi. Cõfecta circa ◌̃tuor mẽses agit per virtutem miscibilium. operantiuꝫ partialiter postea agit per virtutẽ concretã efficiens opationẽ insantiuꝫ: ⁊ forsasse vꝫ ꝓtra venena debilia postea pubescẽs efficit opationẽ medicinaꝝ fortiũ vsqꝫ ad annos. x. i regiõe calida: ⁊ vsqꝫ ad. xv. in frigida. Cõfecta ac reseruata in regione tẽperata asseritur in moderno vigere effectib⁹ tyriaca calibus. xiij. anno prestano virilitate sua annis quasi. xv. in regiõe ca. ⁊ quasi. xx. in frigida: fꝛa vsqꝫ ad. xxv. i ca. ⁊ vsqꝫ ad. xlij. in frigida. Postmodũ tabescẽs viribus expiraꝛ circa. xl. annũ. ¶ Utilitas cuius sicut experitur iniecta i os vipere necans eã: illico est electa: si non: non. Jtẽ manũ illini tam cum ea electa effugiũt serpentes. Jtẽ imitte in os tuũ ex ea electã et spue super scorpionẽ ⁊ morietur statim. Jtẽ cuꝫ medicina solutiua vt scamonea vomicabit vel ellũs alicui perit adducere offerat põdus lupinoꝝ ex ea electa: ⁊ si stet stati opationẽ fármaci extinguẽdo venenositatẽ ipꝛ cõfortãdoqꝫ naturã. Jtẽ electa data cani vel alij alali q̃ sumpsit ʒ. j. opium vel medicinã altã lethiferã liberat ipm. Jtẽ electa data gallo siluestri liberat ipm a morsu venenosi. ¶ Jnãtinobalkindus cõmiscẽdo quantitatẽ fabe ex ea cũ digito i pelui pleno sang. coagulato cooperiẽdo per horã si liqfaciat ipm sciao q̃ est melior tyriaca ipsa electa offerat ꝓtra venenosaꝫ velut ẽ elleboꝛ⁹ al. venenũ etiã canib⁹ et porcis intolerabilis tpibus nostris. Radix etiã nigri terribilis necat purgẽdo esu. ʒ. ij. vel minus succus etiã ipsius vel cõdi si coctus quasi ad. viij. partẽ illinitus sagitta necat oẽ alal sagitatũ vt neruos. Gilber. nec venenũ acutũ võtũ sup ellebori vt supra Almãso. ix. quo sdã nux vomica fꝛs Auic. simillis papiro infert sinthomata ellebotus alb⁹ ⁊ ꝺdisciratur cura eox. ¶ Species laureole idest camelea fm Nicolaũ de regio vt dicte in catalano metapoll. ⁊ buffabega ignee habẽtis plurimũ de veneno marie subnigra habẽs coloꝛ⁹ pauonis vt hyspanie necat esu. ʒ. ij. coꝛter radix esu le laqꝫ ipsi⁹ vlteri⁹ venenũ inutile. Coꝛter etiã inimica misnere virtutũ cõfert sensui necat esu. ʒ. ij. ipsuꝫ etiã lac iectũ oculis excecat viẽdo. ¶ Colloquintida violẽta valde vt terre valẽtie marime tiotruꝫ sola planta sua venenũ: ꝛ propeaquas est phnicioſio: necãsqꝫ soluẽdo esu granoꝝ. vj. ordei ex ea ꝛmaturata plãta sua venenũ pernecãs quãtitate modica. Giana modica ex coꝛtice ipsius necãt. ¶ Scamonea ignea ac furiosa inimicaqꝫ ꝓncipalib⁹ mẽbris ac cõplicib⁹ necat esu. ʒ. ij. marie viridis vel sarracena. Radix coꝛter cõdisi. ſ. sanctũ fm Galienũ in. viij. de simplicibus medicinis ℔. habemus stincũ radicẽ in arabico. habem⁹ tõdes grece. structiõ seu abstractũ mar. se lanariaqꝫ fumigãdo cũ radice ipsi⁹ limpidek lana: vt i hispania vomica valde puocat in die esu. ʒ. i. ⁊ ℈. de radice ipꝛ⁹ nisi subueniat. ¶ Euforbiũ igneũ marie sui anni necat triduo esu. ʒ. iij. ⁊ ℈. alios esu. ʒ. vnt⁹ vlcerãdo stomachũ ⁊ intestina. ¶ Anacardus vicin⁹ infernũ moꝛpheã apata i coꝛpore toto ⁊ leprã necat forsan malicia marie cões esu. ʒ. iij. Jpe ẽt supposit⁹ vlceratis attrahit hamiditate ipsi⁹ hermodactil⁹ seu celtica seu bulb⁹ agrestis. Diasco. cõcordat cũ aggregatore violer⁹. ſ. rube⁹ ⁊ niger ex eo venenũ necãs ꝓpie esu. ʒ. iij. ꝓcocãdo. ¶ Succus fruct⁹ cucu. alinini maturi⁹ seu elaterij⁹ effundit i sanguinẽ. ¶ Species oĩs titimalli vt solẽ seu sene hyspanie seu mosayra vlcerativa ac necativa: marie coꝛ lac tagẽdo eã facit cũ ea vlcerat eã aureus. i. diedar fm alios vlmi. i. fracinj larat flegma cartami maioris ⁊ minoris võica flegmatis ac cõturbãtia: habel ⁊ graminis seu cartamus idus domestic⁹ ⁊ agrestis adherẽs arboribus vel repẽs. alis ser pens sup terrã duob⁹ cubitis vel tribus. Jtẽ alio modo fiducie amecabile engefar videt esse ꝓpta sumptus cũ coꝛtice sua est nequior balanuꝫ seu granũ de been maioris vl minoris

Etates tyriace.

Signa bone et electe tyriace.

Uenena.

Jnãtinosa.

Elleborus.

Laureole.

Escula.

Colloquintida.

Scamonea.

Sãctũ.

Euforbium.

Anacardus.

Tithymali species.

Quartamus

Balanus.

minoris:quo maiores vtunt ne ꝯſi ꝓ pipe. alꝫ. vt ꝑſtãtin⁹ et oleũ ipſi⁹ ſolutiuũ granũ de karmel dicte in hiſpania al harma. alꝫ ſtari ſeu ſtaca oſſis. ¶ Giana cataputie minoris ac alberſie ſeu pẽtadactili ſeu palmachuſti ſubſtãtia ẽt grano rũ ipſi⁹ vel creſomiloꝝ extracta oleoginoſitate vehemẽter interficit. ¶ Giana ſtaphiſagrie alꝫ ſtaphiſere vicia ſeu viticeiſeu oleũ ipſi⁹ vitiuũ larat. ʒ. ij. flegma viſcoſuʒ. ¶ Hur i dica vl' vomica. ʒ. ß. caſtaneole ꝓuocat vomitũ ẽt cũ tioie et tremore. Excoctũ cõtinue ſumẽdo. ʒ. iij. floꝝ calamẽti mõ ſolut vt elleboꝝ i tulmar herbi creſcẽs fluuijs et piſcis habẽs ramos rubeos et folia: vt portulaca cũ incindit emittit lac. ʒ. iij. ipſius ſumpte cũ cibis larãt et ꝓuocant vomituʒ. ¶ Cotonapodiõ ſeu pes coum⁹ habẽs folia vt pſili aſſertũ ſpẽs lacticinioꝝ. fert ꝙſaac lotũ ac coctũ iſpiſſet et ſuppoſitũ cũ lana aſſellabãt pſies ſine nocumẽto ſeruaſſe ampli. ꝓuocat vomitũ laboriose. ¶ Radix ciclaminis ſeu arthanite vt iſule maiorice: ſqlla ꝓpe mõtana nocibilior. Ipſa etiã creſcẽs in mõte ſola mortifera vel multũ ex ea necatey diutina ẽt dilatiõe agreſtis accidit interdũ ſcoriatio ſtomachi et venaꝝ epatis. ſ. ſpa etiã necat mures. ¶ Spẽs alſeſtẽ ſeu vitis agreſtis vt bryonia accipiẽdo duas. ʒ. bulõie ꝓuocat alꝫ oſuʒ et accipiẽdo pl⁹ infert malicliã volubilis: marie ſagittalis et magna neḡoris. ¶ Cẽtaurea maior et minor cortex radix ſũmitaſq; ſãbuci et ebule vomice ſtipitis floꝝ et ſemẽ geneſte vomice. Cortex mouẽ ſolutiui expellit plurimũ lũbricos. Succ⁹ taplie vomitiu⁹ vl' cortex radix ipſi⁹ vl' gũmi ipſius exhibitus deſtruens ac corrũpẽs cõplexionẽ pl⁹ ceteris rubificat faciẽ adurit ſtomachũ et guttur inferũt pminẽtiã ockoꝝ et ſanie in corpore toto. Vapor etiã laterini ipſius inflat faciẽ colligẽtis ipm die ventoſo ac oẽ detectũ et corpore ipſi⁹ niſi preliniat ceroto ſtiptico vſtionez ſeu inflationẽ fraudulẽtã ſuper emplaſtratione ipſius mẽbro horeq; quatuor vel quinq; curat fomẽtatio cũ aceto potentior meditcinis cunctis. ¶ Dyaſeriticũ creſcens ſummis mõtibus et his folia: vt apium et tirpiuʒ oblongũ: et in ſummitate floris violatũ intrinſecus retineus ſemẽ: et radix haſtã in modũ cepe: et radicul⁹ circũquaq; hȝ vires vt taplia vl' aconitũ quare debem⁹ ola pregustare ac ꝑbare. ¶ Succ⁹ verbene expellẽs vomitu flegma viſcoſum meli⁹ ceteris: vt Wengezar aſſerit. ¶ Naſturtiũ tertioꝝ habẽs folia lõga habitib⁹ gracilib⁹ creſcẽs ꝓpe viaꝝ: ac parietib⁹ educat co. ꝓ ſupius et inferius eſu. granoꝝ. xvj. ordei et eo clyſteri ſatis ẽt educit ſãguinẽ et corrũpit fetũ. ¶ Sumẽdo. ʒ. ij. vl' iij. folioꝝ de neſij facit multũ aſſellare Acubſen veneris. ſꝫ Bẽgezar. alꝫ. bẽgafit: ſꝫ ſo. B. eſt diſaptanas. i. herba fullonũ ſiſio cameleõte nigri creſcens ſterquilinis etiã. ʒ. i. laterini ipſius ꝓuocat vomitũ Draguntea violẽta terribiliter etiã inflat guttur et linguã polipodiũ ſene: turbith nigella necat agaric⁹ vel agranic⁹ epithimũ aloes caſſiafiſtula alꝫ aſſafenda vicina ſarcocolla ſerapinũ oppoponacũ armoniacũ baurach ſc. ſagimẽ inter mala ſtomacha corruptiua et ſubuerſiua ipſi⁹ mouẽt vomitũ educunt flegma crudũ et viſcoſum eradicationis difficilis. Sumẽs. ʒ. iij. vel quatuor tartari ca. ac ſicci in quarto et vlcerati aſſellat decies vl' duodecies. ¶ Marcaſita lapis armenicus vel magnes lapis idicus lapis lazuli ſoluũt flegma cũ vino. Accipiẽdo danich. iij. ʒ. ß. ex calamiari larat hũores groſſos. ¶ Limatura ferri quoq; hoꝝ et ꝙſimiliũ venenoſoꝝ: eductiuoꝝ maxime nõ rectificatoꝝ perſupius acinferius: ac etiã indebite ꝓpinatum etiã frequentando ea precipitant in extremã ſenectutem ledunt deiſciuntq; calorem naturalem corporis bĩ. et ſpirit⁹ inferunt interdũ morbos pniciosos. ¶ Bithe arab. i. napell⁹ ſeu thora habet folia lõgiora viciſiora petrocillo radicẽq; duram alperãq; ſummitatẽq; groſſam: et frondes quaſi triũ palmaꝝ quaſi flores purpureos pulcherrimos a ſcitur in mõtanis: vt in montibus pineis puta ꝓpe podiũ ſeritanũ. Otob⁹ coturnicũ eſt caliditatis et ſiccitatis ſumme infert ſincopim frequentẽ ſcothomiam epilepſiaʒ apoſtemationẽ lingue vetatq; celeriter aliã niſi ſuper edant cõfeſtiʒ radnar. ſeu radoices ſeu napelluʒ moyſi ſeu anthoriã creſcẽtẽ ad pedem ipſius eſt ſiſis ariſtol'. ſed fodta minoꝝ at non floret nec frondet Algaſiki. ¶ Filipendula eſt ſpecies anchoie nigre exterius: interius vero alba: habet radices obtotũdas minores glandibus. Et folia pinpinelle dicta lodomo eſt tyriaca venenoꝝ omniũ ꝓprie napelli. Sagitta etiã illinita ſucco napelli necat oẽ alal ſagittatũ. Corona etiam ipſius geſta capiti infert ſincopiʒ et epilepſiã. Gummi ibidem ipſius eſt venenum. ¶ Cotnua de ſumbel arabis. i. ſpice pro qua tranſlata eſt in almãſore cotnua cerui mõtani eſt nequitie napelli habens odoreſ napelli. Et ſm eundez aglaſi que eſt herba naſcens cum ſpica celinca abſq; ſtipite valde ſiſis et: niſi q: foliuʒ eius eſt minus eſtq; labilior ea. ¶ Roſez ſeu nereland ſeu roſa lauri. ſm Dyoſ. ſm volandrum: vt neapoli arabis a dafra. Sed q: oleãder vt ſoli valentie nominatum baladie creſcens prope aquas habet plures frondes rectas et roſeos floꝝ capitellis ſub rubeis foliaq; oblongiora foliis lauri comula cooperiunt non granis: ſed lanugine venenũ etiam animalibusq; ceteris. Aqua etiam in qua creſcit nocet eis valde: aqua etiaʒ decoc. ipſius necat pecudes: lanugo cotnularũ ipſius prouocat ſternutationem: aſſa etiam bende ex eo necat edentem. ¶ Caſſis vel caſſus arbor amariſſimo qua fiũt baliſte vt boline: magdalene: creſcẽs i Italia guſtato facit fluere ventrem: eſu ſeminis ipſius impinguantur galline dormiẽtes: vel edentes ſubcreſcente in calabria incurrũt periculũ vite edentes vel dormientes ſub creſcẽre in archadia greci moriuntur. Vaſa vinaria ex eo gallie comperiũtur necare. Innoxius fit clauus creus arbori infingatur. ¶ Bacce maſculi hiſpanie ſunt venenũ kacikebi. i. interficiẽs patrẽ ſeutomar⁹ ſꝫ. B. et Dyoſc. ſeu ficus lupi dict⁹ in hiſpania madnohioꝝ. alꝫ. ſ. arbos malũ ſtõacho infert doloꝛ capitis et faſtidiũ eſu fruct⁹ ipſi⁹ pũtici. ¶ Atonicũ. alꝫ acõitũ dictum q: ſatis innaſcit: ſm papã vero vocat Diaſco. licoroiꝝ ſm aliquos lupus naſcit mõtib⁹ tuſtinis Italie habens folia ſiſta platano: ſed nigriora ac diuſtioꝛa haſtã tenuẽ ac leuẽ longitudinẽ cubiti vel plaſſe in folliculis obligis radicẽ: vt aſtãda nigerrimaq; immiſſa in carnẽ bis deco. necat lupos inebriãdo. Genus alteruʒ vocãt Dyaſco. et Plin⁹ editouõ ex folia quatuor amara ac horribilia ſiſta ſiclami: ſed minoꝛa ac aſperiora haſtam duarum palmarũ radicẽ lucidã ſimilẽ caude ſcorpiõis que comeſta a ſcorpione paralliticat ipſum ſe: vſq; applicet elleboꝛo que comeſta cum pane vel carne necat lupardos lupos ceteraſq; feras. Gal. atonicũ eſt putrefactiuũ tactq; cito euenire ſturũ ſanguinis nariũ et ſputũ ſanguinis infert ſcothomiã grandinẽ pectoris ſtupefacit ac corrũpit et alia interduʒ ſpalmãdo et prefocãdo aĩt bẽtaſim q: odore ex longinquo necat mures. Radix tũ ipſius ꝭſ Gal. emplaſtrata putrefacit efficaciter hemoꝛroydes et pudẽda. ¶ Cameſhie grana pinguia ſimilia valde ligelle necat hotto trib⁹ vl' duab⁹ niſi ſubueniat ʒ. ij. aluedu. vel aldã ſm Auicẽ. inferũt ꝓuritũ et apoſtema mortale. ¶ Alkeneli engi ſeu lupin⁹ ſm Aui. vlcerationiʒ necatiuũ acuitate ſua. Apõ Dyoſc. ſo bocrathõ. B. bocrachiũ. et eſt herba ſcelerata ſeu apiũ riſus: cui⁹ ſpecies ſunt quatuor ꝭſ Dyoſco. et vna ſpẽs hȝ folia vt cotãdri: ꝭſ latiora alba et pinguiora: et floꝛẽ mellinũ interdũ purpureum: et virgã breuẽ: et radicez al. nõ amarã fiſſam vt elleboꝛus. ſecũda hȝ longioꝛẽ tirſum et folia: ita pluribus locis inciſa ac acerria naſcit multũ i ſardinia dicta apiũ agreſte tria hȝ folia paruiſſima et radicẽ ſimilẽ vermiculo et radiculas paucas tenuiſſimas que oẽs cõtrãhẽdo neruos videnk velut ridendo necare ab extra ẽt diu ſuppoſite vlcerat ac excoriat: q; tũ nõ ſunt operatiões lupuli. ¶ Ruta agreſtis ſemẽ vel grana ipſi⁹: ipa ẽt putrefaciẽdo mẽbrũ corrũpit hu. naturalẽ vel multũ de domeſtica inferũt egreſſionẽ oculoꝝ aduſtionẽ inflationẽq; volubilẽ: lanuginoſa que cũ frãgit pilos emittit lacteos venenũ effundit: ẽt ſanguinẽ. ¶ Agaric⁹ antiqu⁹ vel niger venenũ peſtiferũ ſpaſmano cũ ſincopi. ¶ Turbith niger vl' citrinũ necãs ſenticiõe ſplãta. necat ſolutionẽ ſanguinis ſatisfaciẽdo epar. ¶ Charfatui venenũ quo ineſt malicia et deſtructio ꝓpriõis inominabilis alga ſiki. i. a loco ꝓpe cordubaz ſic dict⁹ aſſerit ipſum eſſe guma ſiſem oppoponaco: deide ſpẽs cataputie ignea ſiſis palma chriſti habẽs intra granũ ſiſe lingue canis larat pmaxime valde cũ illatiõe tenaſmonis. ¶ Radix aſtalinas ſc. cameleõte nigre necat fruct⁹ ſiſis cornule. ¶ Azadaracta arboris magne valde nociu⁹ ſtõacho necat interdũ: folia ẽt ipſi⁹ necãt alialia ſagitte armene plãte vrentis cortex niſi apoſte

Karmel. Cataputia. Sraphdagra. Hur vomica. herb⁹. Conapodion Ciclamen. Buõia. Cẽtaurea. Tapſia. Diaſeri num. Verbena. Naſturtium. Reſim. Acubſẽ Dragũtea. Tartarus. Marcaſita ſ alii lapides. Limatura ferri. Papelſia. Otob⁹ coturnicum. Filipendula. Cotnua ō ſũbel. Roſe vl' nereland Caſſis vel caſſus. Bacce. maſculi Atonicum vel aconitũ Editſo rioo. Cameſ hie grana. Alcheſkelẽgi. Lupin⁹ Bocrathon. Bocrachium Ruta agreſtis. Agaricus: Turbith. Charfatui. Radix ſtalinas. Azadaracta.

Tanacetum. Semen capud. Oleaster. Debdisi Abdibe Almesbushē. Lac ficuum. Rahadoi. Psilū. Hypōanes. Oliba-num. Databu-tū siler quercia de obtu-ris, Filer. Hāsimi hausher ansurū. Ulnee sulphu-rata. Erusitū crisum. Caper. Leuisti-cum. Tocula camomil-la mior. Hanelzi gi sanui-la. Lotho. Opius. Papa-uer ni-grum. Jusqa-mus. Dorie. Cacab

mão linguā ifert dolorē ab ore vsq; ab vmbilicū visus mul-tus alacoē arab. Et hz Dyosco. crisogonō seu crisantū seu amarātū. Vide in aggregatorie tohathaē ꝑba Dyos. ⁊. G. eodē loco. ⁊ dē Gal. etiā cap. amaricū. vj. simplicū, medici-nar arab. hz arthoen Auic. btoē ispice. ij. ¶ Tanacetū ha-bēs flores citrinos ⁊ albos: ⁊ videbis tanacetū dictū in p-iuncta madrigal. vt ptz ꝑ descriptione Dyosc. ⁊ per aggre-gatorē nō Serapionē: hz Benguafit: ⁊ ꝑ Simonē malū sō infert subeth: ⁊ recēs oꝛdeatū facit dormire. ¶ Semē cana-pis malt chimi malū stōacho infert fastidiū dolorē capitis amissionēq; visus iterū zizania inebriat valde cū proemi-nētia oculoꝝ cōturbat gūma. ¶ Oleaster ledēs liguā enu-meratur inter lentera totū cōtinens debdisū multipliciter necat abdibe plāta infert rugitū ⁊ ꝓtiginū. ¶ Almesbuf hē arbor silr hz Seraptionē venenū mortale ē adustiuū ac putrefactiuū. ¶ Lac ficuū virtuū ac excoꝛtatiuū ⁊ solutiuū ac ēt ficulnee vel titumalli supposituz qñq; ꝓtes coꝛpis vicerat velociter ⁊ euellit carnē solidā crescit in cathalōta fruter dicta rahadoi maioꝛ stipitib⁹ ac foliis lenib⁹. ¶ Zu-mac hz grana racemū talis nigra subdulcia sikta mirthill' folia hz stiptica valde cuz q̄ parāt cotta. grana cui⁹ esa di cuntur ab incolis necare cito: folia eius necāt alalia inflā-do. ¶ Psilū ꝑm causam venenuz viceratiuū: vel multū ex eo nō trituz infert stupoꝛē syncopim ⁊ alta. ¶ Hypomanes venenifera efficit eqnos edētes amētes. ¶ Usus mult⁹ oli bani maxime cū vino vel aceto vut sanguinē infert vigi-lias ⁊ alguesgues ⁊ interdū malicā: vel mortē etiā. z. iij. ⁊ hz alios inecat hic superlenificādo vel superfluē ēt ex eo no-cēs valde supreplēdo caput ⁊ neruos infert sodam obtene-bratq; sensus: ⁊ nocet etiā ingento bibit⁹ cū vino inebriat: ipse etiā debilitat appetitū. ¶ Databutius. ꝑm vero trāsla-tionē grecā filer quercus venenosa a tota substātia quā credo. G. 6. medicinarū vocat de obturis a duab⁹ quartu-bus. qō approbat Plinius inquiēs de obturis psilici simi-lis in arboꝛib⁹ nascitur foliꝝ subdulcium tenuis cutis a radice irsuta est cōpositū ex dictione querc⁹ et ptoris. ¶ Fi-ler venenū a tota specie habet vim putrefactiuam. ¶ Hā-simi medicina armenica ⁊ persica adusiua etiaz stomachi inferens vomitū necat esu. z. j. ¶ Hausher seu ansuruz co-reptis in Aut. arboꝛ arab. aut armena est lacticinuz quod dā solutiuū debilitatq; viscera: ꝑm aliquos vero taxus: spe-cies eiꝰ ipsius nocet sedentī in vmbra ipsi⁹: necatq; frequē ter. z. etiā in lacte ipsi⁹: necat etiā disrūpēdo cpar. ¶ Ulnee seu sulphurata plāta subalbida falsa habēs ramos lōgos gracileꝰ ex qua fit soza ⁊ ex tali necat esu. z. r. ¶ Erusitū ⁊ ꝑm. G. erisuz herba mōtana calidissima simitis apio cū tri-so oblōgo ⁊ flore purpureo ⁊ radice rasa: vt semp cuītēs ra-diculas hz virides vt capcia vel atomicū myrrha multis in-fert subeth. ¶ Usus caperi vut sanguinē: et forsan infert le-piā. ¶ Usus supflu⁹ seminis leuistici vicerat intestina ⁊ ve-sicaz infert stillicidiū vrine cū ardore. ¶ Gal. oleuz tocule seu camomille minoris ꝑm totū cōmentum est olius bonus putrefactiōs ac coꝛrūpēs si sumat intern⁹ necat. ¶ Hanelzi gi seu tanuila vlcerat carnē sanā. Dyosco. semen lotho seu lothii agrestis ꝑm. G. ca. est venenū ac ītēsibile. Dyosco. ac cipiendo obolum vel. z. j. se. simulis speciei volubilis nō spi-nose infert somnia mala et fantasmata. ¶ Opiuz cōgelati-uuz ac stupefactiuuz necat irremediabiliter esu. ij. z. ¶ Pa-pauer nigrum seu comunū qō semen nigruz habet vagum comunū narcoticuz ac cōgelatiuū album: ex eo vero est re-missius ceteris frigidis. ¶ Species iusquiami oēs stupefa-ctiue ac mordicatiue: albus vero est remissioꝛ ceteris habet flores et semen albū ꝑm Dyosco. de quo possumus intueri re genus habens florē purpureū semē nigrum ⁊ habēs flo-res mellinos semēq; obuiūm effugiant. inferunt enim ma-liciā et narcotizant: destruūt memoriā prefocant: ac necāt maxime nigre necās biduo esu. z. triū semen ipsius nisi sub ueniatur. ¶ Oleum ēt ipm somniferū infert subeth. ¶ Ari-stol. ꝙ assatus ꝓiectus stagnis vel fluminibus inebriat pi-sces: sub solutio trīs crescit esibilis dorie trīs vl' appellinari opatiōis papaueris vl' mādragore ꝑm Gal. denegantē ēt ipm dorie usquiamū ⁊ mandragora inebriat valde: si ꝙ su-matur multū ꝓnecat ꝑm vero Dyosco. dorie trīs alo cacab⁹ frutex tota necatiua habet folia aspera lōgiora olive florē albū se. vt ozobū anū in folliculis: q̄ cōiter fore darsiō: nā loco eodē. G. simpliciū medicinaruz. vj. hz. inarab. darsiō. Itē Auic. iij. ca. ait dirsiō ēt innatura tuſqami narcoticā infert nauseā pūcturā singultūsomnū ꝓfundū syncopiz et actiuā yliace: interduz emittit sanguinē ac ꝓuocat a q̄rto vsq; ad septimū diē nisi curet cura cū esu ꝑdcā: qō ēt calou ac descriptiōe. ¶ Dyoscoꝛi. ⁊ aliorum liquet nō forte sola-trū kelkengi nunc comuterū Floꝛ canne incidens infert se pius surditatē ⁊ lanugo fructꝰ rubi canis nocet canne pul-monis. ¶ Madragora maxime blāca recēs deinde pomū ipsi⁹ auferētis sensum esu granoꝝ. iij. oꝛdei ex radice ipsi⁹ si vero pl⁹ accipiat ex cortice radicis ipsi⁹ remissiōe ipi⁹ in-fert apoplexiā ac mortē. ¶ Fert solinus. gustus pomorum ēt ipsi⁹ necat visos nisi supmoueat formicas. ¶ Hux methel methel dz pnunciari ꝓ literā presentēsonū inter. t. r. c. vene nenū stupefactiuū ac solū valentie vel sibilie fructꝰ figure aueliane maioꝛ palmachristi: sed minoꝛ foliis ac stipitibus cum spinis grossis brcub⁹ valet. ¶ Rubus nocēs cerebro infert subeth inimicatur cordi. necat idie esu. z. ij. fructus ipi⁹ danich. i. inebriat. ¶ Alsech. assumpta vel asserta spēs balauste nocet neruis infert spasmū. ¶ Solatrū maniale seu furiale venenū dictum. q: furere facit quasi triduo esu. z. ij. semen ipsi⁹ ⁊ z. iiij. fructus eius interficiunt. z. etiā. j. ra dicis bibita infert somnia nō bona solatrū somnifeꝝ remit sius eo ifert sanā edēdo vltra. xij. grana ex semine ipsius. ¶ Faba lupina seu marcilli datū i adipe necat canes lu-pos vulpes ⁊ visos. ¶ Sbucatā arab. seu camos hz Doys. seu cicuta venenū inebriās valde flura mēbra facit effluere spumā de ore necatq; frigiditate nisi supbibat vinū forte. ¶ Por⁹ ab. ʒ. iij. vsq; ad. vj. coriādri necat nisi subueniat car citer ij. ℈. de herba re. ipi⁹ ifert scothomiā alicationē ebrie-tatē ac subeth. visus ēt ipi⁹ nocet ingento ⁊ pmiscet rōnē. ¶ Succ⁹ mlk⁹ lactuce extinguit caloꝛē cordis. Jus ēt lactu ce agrestis ē vt papaueris nigri: ex tota ꝓtinēs sabezegi est friditatis mīte adeo q̄ si cōedat re. necat hemesue nole cu rat: folia vitis albe ylarat cor adeo vt eoꝝ vl⁹ effreneticet pre gaudio. ¶ Medulla tructuū rācrda vl' amigō. vl' se fri gida parūt syncopim nauseā ⁊ āgustiā magnā. ¶ Fūgi et tubera mala vl' multū de eis letale. vt nigri virides: aut co loris pauonis vl' ex terra nō bōa vl' ppe res putridas repti lia eruginē terri aut ppe plātas nō bonas iferūt ei syncopi ꝓtocāt: aut necāt: nisi subueniat a gargarismo: aut potu cū oximelle ⁊ succo raphani añq; afferat tyriaca. ¶ Fertur in de mirabilib⁹ mūdi plāta adipotis egyptia collecta imatu ra gustata mitigat siti hz odoꝛē citontoꝝ: matura vo sensū itercipit greſſū ipedit liguā retardat ledit q; opatiōes mē-tis ⁊ corpis velut inebriādo. ¶ Persica nascētia i psia sūt mortifera fructꝰ humidi. ꝓt ad coꝛruptionē vt grisomila p sica mora et miliones: coꝛrūpūtur esis interdū hūoꝛes mali ac bullūt in stō celeriter nisi forsan in laboꝛatosis vel etiaz sumpti cū cibis vel post coꝛrūpūt cibū reliquū adeo q̄ iter dū efficūt venenū pniciosuz. Cāq; male termiatōis se. lac coꝛrūpūt iferēs scothomiā syncopim ⁊ pūcturā oꝛificij stōa chi. ⁊ interdū colicā mortiferā. ¶ Coagulatio lactis in stō ꝑcipue cū coagulo infert sudoꝛē syncopim ꝓfocationes ⁊c. Fel acre vl' odoris mali aut qō aranee fuerūt alue arib⁹ vl' ex floꝛib⁹ oleādri vel ꝙsilū: aut qō araneā felidonios aut forte gñata ex ỹme terēs telā circa aluearia ifcit aut coꝛrūpit aut ex regiōe pōti vl' dabie vl' acatie seu cisiōis gre cie ifert ilamā excoꝛtationē visceꝝ ac epatis odoꝛatūq; in-ducit sterilē sternutationē ⁊ sudoꝛē tridū. ¶ Por⁹ mult⁹ vt ni fortis vl' añ cibū ꝓtocat iterdū dispōitq; coꝛp⁹ ⁊ neruos ad spasmū arthetica ⁊ amētiā ꝑcipue dulce vl' grossuz ipis ēt vinū forte ꝑmissuz est ifantib⁹. ¶ Uinū in q̄ mouit ac pu-trescit stellio tanq; venenū ifert vomitū doloꝛēq; stōi vehe mētē. ¶ Uinū in q̄ mouit serpes ꝙperit curare elephātiā q̄ tdē efficit esus eoꝝ coctoꝝ in ella aut angnille. ¶ Usus la-ctis ⁊ vini vl' lactis ⁊ piscis ifert lepiā ⁊ morphēā albā. Po tus aque coꝛrupte vt lacuū putrescibilū cā coꝛruptiōis cō ꝓtionis: aut se. putride ifiat splenē. ¶ Por⁹ mult⁹ aq̄ tride i ieiuno post exercitū: aut cūonē iducēs hydropisim vel ar-thetica iterdū. ¶ Quecunq; putrefacta intra coꝛpus vel ex-tra, vt carnes vel ouа coꝛrupta pniciosa valde. ¶ Fert etiā Arist. ex supfluitate humiditatis: vel siccitate coꝛrumpitur

aer quo

Flos cā ne. Madra goꝛa. Nux me thel. Rubus. Alsech. Sola trum. manta le. Fabala pina. Sbuca tā. Coriandrū. Lactu ca. Uitis alba Medul la ranci da semi num. Fūgi et tubera. Adipo tis egy pria. persica. Laccoa gulata in stō cho. Fel acre. Uinum forte. Uinum in quo mouit stellio aut ser pens. Usus lactis ⁊ vini. Aq̄ co rrupta. Aq̄ fri da. Putre facta.

Morbi aer quo inde deueniũt egritudies prane ꝛ pestilẽtie morti cõtagio fere. ie. colerice ex sicco ꝛ pestillẽtie ex ca. ꝛ hu. q̃ itidẽ aridi faceré i tatis egrotãt alalia: ꝛ pisces ẽt. ¶ Sũt ẽt morbi cõtagiosi ficiẽtes ificiẽtes cohabitãtes. vt rubigo obthalmie vlca oblata ob thalmizat oc̃los ificiẽtes: ꝛ ifectio aeris ab epileptico ꝛ ab vlceribus ceteris ab egritudib⁹ mali odoris: maxie cuz q̃ habitat cũ ipsis manifeste stricta vel sedet sub vẽto eoꝝ. Aspisces fa suffocata ne possint euaporari inferunt sinthõata colice frui suf passiõis pfunditatis somni necant interdũ. ¶ Pisces frui focati. iterũ reseruati in hũorofo vel q̃ steterint coopti calidovase Cibi p venenũ efficiunt letiferũ illato est sinthomatũ fungoꝝ pni parati i cioforꝝ q̃ q̃ꝝ nõ eneã: nisi post diẽ vel post biduũ. ¶ Vasis. diuturn⁹ pparatoꝝ vasis creis: marime acetoforꝝ vt olei cũ creis. dispõit et⁹ corp⁹ epilepsie cãcro melãcolice ẽpkonis doloꝛ plante q̃ epatis ac splenis. Edere cibũ q̃ stetit i eis die vt nocte ẽ quotra quasi venenũ. Fert berzenar. pisces etiã in eo cocti acq̃rũt dicesco veneno sitatẽ marimã. ¶ Esus olerũ quoꝝ radices cõedit medit buffo vel plãtaꝝ velut milonis apti q̃b⁹ ipse decubuit: vel buffo. turta quẽ ipe vt cõsilie putruit pniciosuz valde. ¶ Fert be Vene mesue potẽtia calidoꝝ iuuenũ ẽ iterdũ adeo fortis q̃ q̃ꝝ nũ gña adurit subtilia ac ꝙuertit in venenũ q̃ iterduz petẽs cerez ĩtu brũ pcipitat i casum epilepsie. ¶ Cãtarides pniciosissime mib⁹ marie mẽbris ppagatiõis dissipant ab organis rõnis vsq̃ calidio. ad genua supemplatio certaꝝ ipsaꝝ quasi hortis trib⁹ vlce Cantarides. rat valde mẽbruz ac emplat⁹ vermis viridis rept⁹ in ligno pini ſm. B. est pniciei viperaꝝ. ¶ Caput vespilionũ. s. ter Caput vesperpi tiarũ necat statim q̃ bemesar ꝛ verificat de lactãte. Et totuz cõtinẽs. q̃ comederit linguã vel cor ipsi⁹ mouet: hydropiõnũ. forbicus nisi curet. ¶ Spẽs pulmonis catti alalis arcadie Camus super ipsa tiberis est adeo calidus ꝛ subtilis veneni: vt in arcadie momẽto flãme cõsumat que tetigerit. ¶ Arist. narrat q̃ in Carũcu frõte equi cũ nascit est carũcula quedã necãs cõfestim: quã Lam frõ mater statim lãbẽdo anthilat. ¶ Stellio esa infert inflatio te eq̃ cũ nẽ lingue arsuram sodam obscuritatẽ visus ꝛ pruritꝰ ꝛ monasch. tus. ¶ Caro lacerte apostemat lingnam infert pruritũ do Stellio lorẽ capitis vult obtenebrat oc̃los ꝛ mortificat. Qua aũt Carola ipsius necãt ſm filiũ patriarche nisi statiz subueniatur cuz ere. stercore falconis et vino puro: postea cũ vomitu nucis vomice. ¶ Cocodrill alal paruũ plurius pedũ iuctuz viridaris Cocodrill. penes intinctuz in ficulnea necat septimo nisi subueniak. ¶ Caro muris esa infert oblitionẽ magnã ꝛ abhominatiõẽ corrũpitq̃ stomachũ. ¶ Corchar animal paruulũ quod Caro. cũ tangitur emittit sanguinem necat subito q̃d repertum muris. Corchar alal habitibie. i. fluuio magno. s. eo dube dicitur belzat. ¶ Le pus marin⁹ obstrat⁹ aut lutosus: nisi interficiat infert pruriz belzat. bibẽdo vel edẽdo sanguinẽ ipsius apat corp⁹: coloꝛẽ efficit Lepus marin⁹. plũbeuz: sperma emittẽdo quousq̃ moriatur. Illinitio cuz oleo ipsius facit cadere piloꝛ. ¶ Ex totum continẽtis solo Reptile fundatur reptile ꝛ degẽs fluuijs in mari infert motu infla q̃daz. tionẽ pruritum et mutationem coloris. ¶ Musca mastica Musca ta ac glutita infert ꝛ inducit marimũ vomitũ. ¶ Rane la Rane. cunales viridis ꝛ maxime: iubcũ venenũ inferunt sincopiz Borar angustiã magnã pernecãtq̃ precipue fuso. Si autem euarana dunt cadunt capilꝛ ꝛ dẽtes bibẽdo danich. i. ex carne sicce aut formice cutis ac contritis cum succo squille incurrit pruritũ aut scabiem pustulas pessimas: potãdo aure. i. ex sanguine rane viridis pfecto cũ auripigmento obstruit vina ipsi⁹. ¶ Borax dicta ru. genus rane venenose degẽs Rane ci in aquis: ꝛ in terra reddit mẽbrũ tactu insensibile ac stupidũ trine. ¶ Rane citrine inferũt abscisionẽ appetitus acetositatem eructuationẽ sincopiz nauseãq̃ vomitũ doloremq̃ orificij stomachi apationẽ vẽtris ac crurũ ac corruptionem coloris Buffo. Gal. li. 5 venenis edẽti ranas buffones vel baccos euenit anodar tumor corpis color terreus gomorrea ꝛ oris fetor. Rubet a ca. rana morsak rubis. ¶ Morsus etiã buffonis est venenosus vt serpẽtis. ¶ Anodarca animal paruulũ simile pediculo quẽ mordit: nec vidit nec audit efficitq̃ vomitũ sanguineũ Barbe. naribus virga ore et ano pducentẽ ad squinantiã ꝛ necat: spula. forsan venenũ eius est vehemẽtis caliditatis et sic. ¶ Lbar bearab. i. vulpa in Aut. necat. Qua ipsius etiã pnecãt nisi subueniak pfestiz inuctio tympoꝝ cũ sanguine ipi⁹ facit vi Bẽgodere somnia terribilia q̃uis Rab. ꝛ alij asserãt q̃ ligua ipi⁹ zar. suspẽsa sup obliuiosum reddit et memoriã. ¶ Bengozar. i. Farsa. filius carnificis: vel pastinace. Farsa animal degẽs mõtibus ac desertis itromissuz noctet vase plibeo post i vase vitreo sublimatũ dieb⁹. xiii. efficak venenũ pniciosissimũ celeriter eo q̃ reges gẽtiũ occultãt tpz sub anulis sub gẽmis. Sãguisuge. ¶ Itẽ sanguisuge bibite ne occidank pnecãt distruptiõe sanguis q̃ pueriẽs ad stoz coagulak. Albert⁹ ẽ hu⁹ semie pedak continua cãdida hñs aculeos p pedib⁹ venenosus medio corpis dissoluit totũ cõedẽtẽ adherẽdo: nã tũc pedes si pt mouere p se nec vt. Qua ipi⁹ sũt amarissima serpẽtis ẽt bidẽtis cruciank valdemarie ieiuno. ¶ Esus carnis vulneris vl vulnerati aialis interfecti sagitta toxicata venenũ valde. ¶ Cerebrũ leonis esuz stupefacit mẽtẽ aure. i. plmõis cameli sici ac triti exiccati. ¶ Esus. z. j. ꝛ. ß. ex tremitatũ caude cerui venenũ mortale infert ãgustiã ꝛ sincopi. ¶ Sãguis tauri re infert difficultatẽ anhelit⁹ doloꝛẽ gutturis nauseã vehemẽ rẽ ãgustiã: rubificat ac corrodit liguã: deide spasmat ac prefocat. ¶ Sanguis menstruus necat vel infert lepriã vlcerosam. Genitus tpe menstruoꝝ inficit lepra. Fert democrit⁹ fruges ptacte mẽstruis nõ germinabũt. accrescunt musta. herbe mouẽt amittẽt arboreis fruct⁹: ferrũ rubigo corrũpet nigrescẽt era. Siqui canes inde edãt in rabiẽ efferũtur nocituri morsibus quib⁹ lymphaticos facit. Glutinũ terra tenax redre in liugonẽ. quare nec ferro nec aliquo dissoluit cruoꝛe ipso. politri spõte dissoluitur. Mulier menstruãs inficit speculũ ac obfuscat: ũficit etiã faciem respecti. Inquit apollonid eos femias nasci iustitia hãtes papillas q̃ nate i spicẽdo parũt. ¶ Alcardẽ asserta sinomia qõ fit in auribus canuz si ex eis infundak ac dek quẽ inebriare volueris inebriabik. Fel leopardi necat vt plz illatione vomit⁹ ꝛ icteri cie mortalis q̃ si trãseat hortis trib⁹ est et spẽs. ¶ Fel vipe acutissimũ absterſiuũ valde ocli necat vtplz: nisi tyriaca diuina liberet cũ statiz. ¶ Fel canis pistũ alis canis aq̃ marine sumptũ q̃titate lentis asserik necare post hebdomadaz. ¶ Fel canis alialiũq̃ venenosoꝝ ceteroꝝ pniciosuz valde Sputũ ẽt eoꝝ necat idubitãter. Sputũ trũ rabidi cadẽs supra hoiez vel calculãdo tpz necat rabia. ¶ Sputũ etiã hois famelici intectũ vipe vel scorptoni necat eũ statim. vel ẽt si sal armoniacuz fuerit liq̃factuz in ore: vel ẽt spuere bis vel tersupra scorpionẽ necat eũ miraq̃ feraꝝ venenosaꝝ. Sputum ẽt eoꝝ necat hoiez ꝛ ecõtra. ¶ Spuma cameli ꝑmixta aq̃ ꝛ vino ac bibita ab ebrio efficit cũ demontacũ. ¶ Sudor alalis apat faciẽcũ sudore frigido ac fetido. ¶ Sudor equi potat⁹ cũ vino egrauidat ꝛ ptiçik fetus. Itẽ sudor eq̃ inflat facẽ. Ferũt Rasis ꝛ albert⁹ cũ sudore equi toxicant cultelli ꝛ sagitte: ꝛ postq̃ calefiũt rubet ꝛ i bibũt ex aq̃ illa nõ poterit trahi paro aliqua quin efficiat fluxũ sanguis p necãtẽ vehemẽtiã icisiõis. ¶ Urina muris corrodit aliquẽ vsq̃ ad ossa. ¶ Sperma tũ cũ corrũpik mẽbris propagatio nis venenuz pniciosuz. i. infert se. ꝛ apata malicia sincopiz suffocationẽ matricis interdũ necat subito a sentu ad pncipalia. Nõ corregbusdã infert tristitiã cogitatiões malas grauedinẽ capitis obtilitatẽ appetit⁹ ꝛ digõnis obtilitaret quosdã. ¶ Castor ẽt rãciduz sinthomatib⁹ frenelis pfocãs necat in die vel nariuz vergẽs ad nigredinẽ venenũ necãs forsan i die vel accipiẽdo. z. j. ꝛ. ß. ex eo necat in die. Castor ẽt alal vt damilo alemanie acutissimi morsus adeo tenacissim⁹: vt ãte crepuerint ossa mẽbri morsi q̃s eradicari q̃at. Ari. morsus ei⁹ dicũ sanari vsq̃ iesus audiat fracturã ossis castoris. ¶ Inq̃t gener aurũ calcinatuz est nequi⁹ venenũ ceteris. ¶ Argẽtũ vinũ sublimatũ vel extinctũ putrefactũ aduenit vt ignis necãs pfocãdo extinctuz ẽt nisi emittak infert puncturas ꝛ torsiões intestinoꝝ deambulationẽ sanguinis grauitatis lingue ac stomachi retẽtionẽ vine: ipm etiã bibitum nisi emittak occidit sua grauitate corrodẽdo oẽz cui obuiat iunctũ auri⁹ infert doloꝛẽ vehemẽtẽ alienationẽ paralysiz iterdũ grauitatẽ lateris illi⁹ ꝛ q̃q̃ apoplexiã ꝛ mortẽ i vẽtre cũ eo timicak multũ mẽbris venenosis. ¶ Magra seu sinopida mineralis ꝛ nerullo inferunt sinthomata argẽti viui boni magnã iterq̃ laratione vẽtris ꝛ plurimã. ¶ Spẽs auripigmẽti bibite iferũt ãgustiã doloresq̃ tortes vẽtris mordicationẽ: vlcerationẽq̃ intestinoꝝ ac nẽcat nisi subueniak ipm trituz impositus in aqua quaz bibũt eq̃ necat eos subito. ¶ Esu eris vsti euenit siccitas oris vehemẽs excoriatio vlcerationq̃ intestinoꝝ. ¶ Venenũ viridis eris infert pũcturã ꝛ mordicationẽ gutturis fortes

Sãguisuge.

Caro vulnerata.

Cerebrũ leonis.

Pulmo cameli.

Lauda cerui.

Sanguis tauri.

Sãguis menstruus.

Alcardem.

Fel leopardi.

Fel pipere.

Fel canis.

Sputũ rabidi.

Sputũ famelici.

Spuma cameli.

Sudor alialiũ.

Sudor equi.

Urina muris.

Spma

Castor.

Auruz calcinatum.

Argentum viuum.

Nd agra sinopida

Auripigmẽtũ.

Calx viua.

Sal armoniacū

Sapo.

Ceruſa

Tipſuz

Scythargyriuz.

Spūa maris.

Plūbū uſtum.

Lapis moſi a cane.

Scoria ferri.

realgar

vitriolū

Aredo.

lapis niger vel viridis.

Fumus argenti viui.

fum⁹ ceruſe.

Vapor. plūbi.

Fumus rubar.

Fumus cādele extincte

Fumus ſtoracis

Serpentes in india.

Aſpis.

Serpētes non nocētes

ſciſſōes vlceraq; i viſceribꝰ ac vomitū deſtruitq; totū epar.

¶ Etiā calx viua alꝫ vicia ſtōi difficultatē vrie ⁊ ſolonē vētris cū ſāguie ſincopi ꝓtinuā ꝓtinuā ꝓtinuā

raz necat ꝓsentē nec ipē. ¶ Teristeal q: seriatr incedat infert sinthōata viparū ac spalmū mortificatē. ¶ Serpēs salicēs ad duas ptes hūs extremitates eōleos cū medio ē pniciei vipaz: cui⁹ est alius color eiusdē accidentiū remissoz. ¶ Famelicus alal fanusus: discolor: etiā infert viparū oblationē ⁊ egritudinē epīo. Jacul⁹ ⁊ volatilis ⁊ saliēs pui dicti q; ex arboub⁹ iaccāt se: vt trāsfigēdo interficiāt trāseūtē ¶ Halhar ciaffur hadō binshē necāt indubitāter. ¶ Affriceos vari⁹ mīktas ⁊ varias maculas tot hz spēs nocēdi quot hz distinctos colores. ¶ Rimatrix. i. violator: aq̄. nō em̄ nocet morsui tm̄: sz ifictēdo fontē quo manet motus equalis tardi mot⁹ incedit sup erect⁹ capite eleuato. ait plin⁹ inflat morsu i hydropicū: ōz a multis bonis q; sup ēpl'atiōe stercoris bouis remediet. ¶ Sical' seu picalis venent acu nisi mi fulget tāta dorso varietate vt necatur⁹ .i. trāseūtes nauas retardet. ¶ Celidoros dict⁹ anthoxōta ⁊ ydropos aq̄ eo q; aquatilis ⁊ terrestris ac lucan⁹ p quē icedit fumositatē venent dorsi dorsuz fumare facit. Si se torserit cū currit crepat stati. ¶ Coluber q̄si colēs vmbras vl' q̄si lubrice icedēs Alit ysodor⁹ fugat alal trina necat leon es oditq; rutā ifundit q; venenū dētib⁹ ⁊ cauda vt facē sulcū. Ceteris ifectuosus pniciosus icedit erect⁹. ¶ Boas imēsus calabrie dict⁹ q; apparēs vberibus fugēdo necat armēta boū. Ceterilla dicta q; parua sit ⁊ nō hz oculos serpētes q̄ plegunt hoc neui dicūt ignīti nimiū ac veloces vt scintille vl' q; vulneratū ifādo veneno iebriāt tumorē ⁊ rubore igneū letalē q; spūs sectūs nō apput supra. viij. de veneno de serpēte flatu aduētē in deserto ego apire nequeo. ¶ Inquit plin⁹ hybena q̄si leena alal' qō apphēsa pte hois resolut ossa morsi añq; creperit ptē fractā: et vmbra ipius obmutescit canes i cui⁹ pupilla intuenit lapis q̄ facit pdicere futura. ¶ Pediculus elephātis hz alios aqle dict⁹ arab. archa alal puulū sile pediculo gñatū iter cortice ⁊ lignū palā effundit sāguinē foetis irremediabilr. ¶ Pedicul⁹ vlceris seu nascēs sub assellis ⁊ in inguine forsan erupit sanguinē ⁊ vinā nares ⁊ stōz vomitu ⁊ ex pectore ⁊ pulmone ⁊ gingiuis adeo interdū q; nō curat. ¶ Porcus luti a sal plurimū pedū venent acuti est nocumēti pediculi elephātis. ¶ Draco marinus seu murena ⁊ terrestris longi⁹. a. v. pedib⁹ vsq; ad. xxx. cubitos non ceret plus vulnere: nisi qñ comedūt scorpiones. ipsi etiā aperiēdo os alter ad alterū: refert. Plin⁹ pernecāt iter trāseūtes. ¶ Sūmus sup ysatā lemēta. i. additamēta eoz vel adversariū draco facit: vt supra. xiij. psalmū eē ptcē i aquis reptū in terrā volare in aere dicti stellib⁹ stōz tōm serpētē aq̄tilē velocissimū dirigere spacio lōgo stere⁹ suū ptra tōz pse quēs: vt spiculū adurēs vt ignis q̄cq̄d tetigerit er q̄ imago fuit gñatus taraleha fortissim⁹ medi⁹ alal: ⁊ medi⁹ anguis ¶ Sirena vt ferk in de ppietatibus rerū refert sunt serpētes alati in arabia velocissimi eqs necātes añq; doleat. Dicit tñ in catholicō sirenes. i. dulces mōstra in marib⁹ eo q; dulcedine cārus attrahēdo naues submergūt. ¶ Asserunt supra ysatā forte alalia seu serpētes cristati ac alati buco. li. expositionū noiuz biblie asserit forte fabulosum. ¶ Albert⁹ sirenes serpētes mōstruosi siles sirenis maris q̄ū q̄dā volāt necāt morsu añq; doleat. ¶ Rutela silus aranee: minor: tñ dicit Auer. necat morsu qō Raf verificat forsan de citrina villosa: ex cuius morsu seqt̄ dolor vehemētissim⁹ tremor sudor: vētris inflatio morsq; fortassis alba vel viridis ac stellata q; lineas habeat lucidas infert accidentia remissa. Egyptiaca est deterior: ceteris inferēs dolorē capitis ꝓfundit̄ sopni ⁊ mortē forsaz. ¶ Scorpiones alati q̄si armati aculeo vel q; cauda ifigāt venenū vulnere arcuata inferūt dolorē maximū modo calorē mō frigus: maxime i extremitatibus sudoreq; interdū cū frigore ex eis hūtes. vi. spondiles necāt forsan marie diebus canicularib⁹. Odoīs ēt carnē ipsi⁹ timeat sibi lepiā esu. z. iiij. ⁊. ℞. cerebri ipsi⁹ efficit stupiditatē curaturq; cura draconis marini. ¶ Mugali sehalhale alal pusillū sile muri gulosuz atq; rapax alal fingēs se mānsuetū cuz qs ei appropinquat: sz mordēs infundit illico venenu z: vt dicit supra leuiticū infert dolores forte ⁊ torsiones. ¶ Lupus inquit Arist. equis ⁊ multis infert vmpulas vel ampullas esq; pessim⁹ eq grauide ⁊ vulnera ex morsu vel anguibus ipsius sunt valde mala: emittūt em̄ transiē q; ligamenta que curat. superpone spongie vel forsan cura rabidi canis aspect⁹ ipi⁹ rauctificat aspectuz. Rasis pedes equi incedētis diu p ꝛ stigia ipē⁹ stupefiūt adeo q; neq; se mouere tympanū de cor.o ipi⁹ insurdit audītes. Si ꝛga ei⁹ ligek in nocte viri ⁊ mulieris alicui⁹ nō poterit ille coire vsq; nod⁹ iste soluat. Cauda ipsi⁹ ligata ad ꝓsepe bou ꝓ hibet eos comedere. Aestimētū ex lana alalis qō ipe comedit ē semp pediculosuz atq; corruptibile. Insup fornicari⁹ si supposuerit testiculū eius dextrū pdet desiderū coeūdi. ¶ Solin⁹ vonatū alal asie hz caput tauri dorsū eq; cornua valde retorta egerit stercus spacio triū iugez vicēs q̄cq̄d tetigerit. ¶ Saphā ebraice cuonucū est. Erinaceus p q; saphay trāslatū ē. xxx. parabolaz. Lepusculus diminutū de lepus ꝓm Hugo. lepuscul tū cibile intelligit. G. li. de animantib. Hug. ⁊ Simō. seu sinicū forte tunicul. alia diminutū ipe erumateri⁹ spēs ariciī ōz grecē athanicos ab athāta spina ⁊ tiros porcus q; ide porcus spinat⁹ alis erinaceus. Si regulus ꝓm hystoriographos. ōz etiā histrix qō i histrie fluuio seu danubie hinnidet mator. ¶ Hintō alal rapax et letiferū. ¶ Tigris bestia velocissima rabida distincta maculis mator: leporario: vt hircani est venenum acutissimuz. ¶ Albertus etiā in interioib⁹ leonis accidit interdū corruptio vnde sepius morsus ⁊ laceratio vngule ipius sunt venenosi vel rabidi. ¶ Cicer alal mordēs angustiose ifiat locuz cōfestiz resolutq; in sudorez ac necat. ¶ Tentea seu crocodillus dictus a croco colore cutis dure q̄drupes magnitudis plerūq; vinaz. i. asia plurimū ēt ꝓpter mōtē alā tē tenacitate pascit lyto ⁊ mordet mādibula supiore. Mor: sus cui⁹ curat cura canis rabidi. ¶ Alamelō squamosus q̄ drupes magnitudis ac figure stelliōis. Si crura em̄ recta altiora latera vētre tūgūt ⁊ spina supeminēt rostro cū cauda plōga tortuosa ꝛgit ad nigredinē q̄ sunt macule nigre corpe toto eisq; crudele ac venenosū necās aues edētes ex eo. ¶ Ferk in epa ad Aler. in idia eē vespertiliōes magnitudinis colūbe cadētes in tacīē hoiz vulnerātes mutilāt mēbra interdū sterc⁹ talpū excecat oculos. ¶ Uasga arab. sunt reptilia vt stellio subnigra dicta in catalonia dracones dormiēcū mordēt inflat locus vsq; dēticuli ifixi extrahat velut ēt dēticli stellionis vl' lacertoz. Fare cauca seu carne nigra ac crocea vt apuli⁹ vl' puulū gracile hūs pedes. vi. añ caput q̄si bracilia lōgitudinis digiti pui in modū ac⁹ q̄ pūgit dolorose ac cute cū cauda extēsa ipa cadēs i vino ifert bibēti vōtū ac dolorē officio stōi necatq; nisi curet. Ferk vij. de alalib⁹ lanucli⁹ seu lama ꝓm Alber. alal quadrupes aquatile dētib⁹ fortibus eriēs semp de nocte amputat ramos arboz morsus cui⁹ nō curat donec audiat voces alitū. Jotath spectat: ficus liq̄facit carnē morsi vt oleū. Eruca vermis eruca dicta ab erode edo frōdes hz ph. est alal bel losuz lanuginosuz lucēs de nocte die deforme ac milti coloris terit in arboib⁹ foliculos araucos depascit frōdes arboz ac arescit. ōz in catalano ergñant papiliōes ⁊ ipa ē ex stercore papilionū Serpēs supra mēbrū hois cauz est nutrimentū ac pustulat soligna dicta q; die effugiat bestialia: vt in sardinia maxime mīeris argētei forme aranee sup cōdētib⁹ est pnitiosa q̄ medet cremare terre illius. Torpigo seu piscis stupefaciēs limis oculer⁹: qō ēt tenēdo i manu stupefacit corp⁹ supposita vni⁹ frōti anodizat dolorē ipi⁹. Ferūt ysido. ⁊ Pli. q; ēt tact⁹ hasta stupefacit ⁊ aure flātis abeo stupefactūr astātes spice criste dorsi troge piscis marini ifert cui cruciatū magnū q; remediat fel ipi⁹. ¶ Spia macille scorpie piscis ru. cū capite magno venenū ēt mortuo pūgēdo digitū stupefacit ac ꝓtrahit manū totā. Aranee sumus ⁊ nimis nocēt apib⁹ adeo q; iterdū dimittūt alueania hō dispōnis male temell⁹ vl' mulier mēstruāta pniciosus hz totū ꝓtinēs morsus hois vl' canis nigri ē deterior. Sāguisuga crocee vētrib⁹ vl' h abētib⁹ capita grossa vl' colorata anthimonij nigri virides lanuginosi ac varij coloris vl' lasurini. fūt. n. venenose inferūtq; apa scropei sanguis fluxū sellaritatē ⁊ vicera mala. Hinomia. i. cinomia dicta a cinos canis musca pessima ac fetida sugit sanguinē vlcerādo et corrodēdo velut aures veterē conū. ¶ Cinifes alal cyalaz hz buttonē musca minutissima ac subtilis volitās marie de nocte tumelose. ¶ Culex pua muscella hūs fistulā in ore q; terebrat aurē vt sāguisuga hūs pedes. plōgos cū aculeo lōgissimo molestāt pūcturā. ¶ Colliriatio tūose testudi

Teristeal. Serpēs salicēs. Famelicus. Famulus. Jacul⁹. halhar ciaffur. hadō. binshē. afficeos. Rimatrix. Sicalis picalis. Celidoros. Anthoxōta. coluber. Boas. Ceterilla. Hybena. Pediculus elephātis. Pediculus lauricē. porcus luti. Draco marin⁹. Murena. Piscis torpēs. Torpigo in terra. Sirena serpentes crestati et alati. sirenes. Rutela. Scorpiones alati. Mugali sehalhale. lupus. Erinaceus. Histrix. Hintō. Tigris. interiora leonis. Cicer. Tētea. Crocodillus. Camelon. Uespertiliōes. Uasga. Fare. Lanuclius lama. Eruca vermis. serpēs soligna Torpigo. Troga scorpia piscis. aranea Sāguisuga. Hinomia cinomia cinifes. Culex. Testudo agrestis.

agrestis: vł cū sangule eius excecat canes nō rabidos vul
pes hūt seu canis aq̄ leopardus spēs simie caudate vł nō
caudate vt cłoritali ethiopie ferī morsus ac magis rabidi
dabo- ¶ Daboha in aurēna seu tarso genusta: seu linx seu lupa
ha. ternaria catt⁹ mus fureo ꝛ mustella ledūt pl⁹ vulnere q̄ve
Dumil neno. Morsus ēt dumille est veneno suo ꝑm Dyas. ¶ Er
la. torū ꝓtinētis morsus multi infert dolorē pūctionē ampliat
Multi. locū implet humiditatis sanguinolētie q̄ cito putrefiunt in
morsus feruntq̄ sudorē frigidus ꝛ strāguriā: q̄ rabiosus infert ma
nīā. ¶ Fert plinius alal sile lacerte pue assimilatū serpēti
cognomī: ferī morsu egritudinē magnā. ¶ Spēs aranearū
alal sile ferūt vētositatē plurimā vētris emplationē trig⁹ extremi
lacerte. tatis ꝛ eis ꝑmunē fuge ꝛ quāto fugūt venenosiora. ¶ Si
Aranea stincus momorderit quē: q̄ febricitantē vel febricitauerit
rū spēs. aīāq̄ piscis ille seu stellio morierit moriet hō. ¶ Lor lacer
te cōbustus aut ꝑmixtus cuz amurca olei intinctus sup mē
Stinc⁹. brius mutilādo mortificat tp̄s adeo q̄ nō sentiat ferrū. ¶ Za
Lor la- bor arab. seu asalua. seu teban⁹ formice volatilis effundūt
certe. hu. venenosus pustulātē hoiem solus. ¶ Solin⁹ sunt ēt in
zabor. ethiopia formice canis maximi p̄sequentes hoiez ad necē
Azal⁹. vespe ꝛ apes. Cōtra quoz ꝛ cōiuncz venenosoꝝ: vt sunt ne
teban⁹. phādissime ꝑfectiōes poli necātes icolas ciuitatis vapote
Formi- suo lesionē. Offerat ipsa tyriaca magna mō aī dicto iterā
ce. do si fuerit necesse ac supemplet. Uerū cōtra morsum rabi
Cōtra di detur per annū de. xv. in. xv. diebus post purgationē: vt
p̄scrip- peralogodion cū decoc. gentiane anno reuoluto venenum
pta ve- lateneos insurgat: aut interficiat morsu inferēdo frenesiz pō
nena. dus auellane. i. datū q̄li. z. iiij. decoctionis myrthe confert
Theria morsu a lacerta. Data necat mures. Sūpta aī cibū vł post
ca. vz cōtra cibū toxicatū. Data cū vio deco. gētiane dieb⁹. xv.
ꝑfert ydrofobie. ¶ Inḋt Arist. cū serpēs intrat corp⁹ alicu
ius extrahit odore lactis. Extrahunt ēt serpētes alaliaq̄
supemplatione vētris cū pulpa colloq̄ntide distemperata
cū felle vaccino. Data quātitatis fabe magne cū. z. iij. vel
iiij. aque talē autē cibū post quatuor horas: vel post pieser
uat a nocumēto aque corrupte: vt nauigādo. ℨ. i. er ea da
tus cū vino liberat a nocumento aque corrupte q̄ p annuz
biberit trāsglutiēdo quaq̄ die granoꝝ. xvj. diligētā cū frigi
da cōperitur nō posse ledi a veneno aliquo qui culpatis sa
nus biberit. z. ℞. er ea q̄libet die ꝛ tpe hyemali cuz tepida
Ad feb. aīāq̄ cōedat securabit a febre putrida epilepsia ac cholica
mēbra et⁹ erūt sana semp. ¶ Faba. i. egyptiaca ꝛ pōderat
grana. xiv. er ea data cū. z. iij. vł. iiij. aq̄ ꝑficit rigores: ac
vomitus violētos cuomentes principio accessionis febris
er q̄bus timetur mors. ℨ. i. er ea datus cū vino decoctiōis
germādree cacochimia tā diminuta curat quartanā et me
lācolia naturali. data cū quadruplo rubee trociscate ꝛ vio
lymphato ꝑfert quartane sanguinee: ꝛ cū eodē cōfert quar
tane er cholera adusta ꝛ er flegmate salso. Ipsa ēt ꝑfert se
butus sertanis dādo. z. i. er ea cū vino. Cacochimia dimi
ad apo- nuta curat q̄tidianā er flegmate naturali. Data cū deco
stemata ctiōe anisi ꝛ mēthe curat q̄tidianā er flegmate vitreo vel
acetoso. Mixtura equalis er ea: ꝛ aurea alerā. cū vino cō
fert empiale. Data cū ormelle squilitico vel simplici ꝑfert
apatibus duris ac opilatis absq̄ febre. i. data pluries cum
decoctione ceterach vel cum vino cōfert cancro ꝛ lupo an
tiquis. Data cū decoctione agrimonie ꝑfert fistule frigide
ac calide. Ipa plecta offerat nō febricitātib⁹ ac suppōat
antract ꝛ carbūculo ter in die vsq̄ quo rumpat apa. Cōfert
eis etiā vlceratis. Ipa ablata plies est laudabilior vel no
bilior medicis ceteris scrophulis: glādulis bubonib⁹ pul
tibus: cepo ac cācris ulceratib⁹. bibita ac supemplata cu
rat pustulas malignas: q̄ q̄nq̄ euentūt: q̄nq̄ abscidūt qua
rū causa ignorat. ¶ Galien⁹ asserit q̄ supemplata resolvit
ac aprit apa ēt vlcera curatiōis difficilis illinitāt cū ea quā
titas fabe romane er ea data cū. z. i. ꝛ. ℞. aq̄ talē ꝑseruat ne
morbi plōgati iducāt tosme corruptionē: ac ne dolores an
tiq̄ ꝑcreēt in aliq̄ mēbroꝝ nobiliū vel matricis apationē.
ad egri ¶ Fert Gal. dādo. a. x. pte. z. i. vsq̄ ad. z. i. er ea vel er metri
tudines dato dieb⁹ singulis cū decoctiōe ouganī: aut foliī ruthe: ac
neruoꝝ saluie ꝑfert egritudinib⁹ eius neruoꝝ frigidis ol tpe. i. aī
purgationē digerēdo ac subtiliādo ꝑmutādo malicia ꝑpto
nis frigide: nisi dieb⁹ purgatiōis. post purgationē ꝛo ipsē
do reliquū materie iuuat ꝓpterare neruos manifeste ac cō
fortat ipa est mirabilis in paralysi alterisq̄ eoꝝ literualiādo
toto tēpore curatiōis cōfert molliciet ac grauedini lingue
vtraq̄ etiā cōfortat caput cōtinuata cū vio decoctiōis vue
vel ruthe ꝑfert artheticis sciaticis podagricis doloriq̄ spi
ne tracte ac dolori cui⁹ cā ignorat dādo parte. z. i. er ea l se
ptimana cōfert dolori core ꝛ tibie. Data cū decoctione co ad egri
sti de. xv. in. xv. dū cōfert spasmo repleto ac er venenis. Da tudines
ta cū repido cōfert tethano humido. data cū decoctiōe fu cutane
miter. post purgationē cōfert valde egritudib⁹ inficiētib⁹ au.
cutiz: ꝛ est scabies inueterata. Serpigo impetigo tinea pu
rit⁹ morphea ꝛ barras. verū locus morpheatus illiniat cū
ea diebus. xv. ꝛ barras post rubificationē vtat quare cōtra
cā data sepi⁹ cū eodē curat abūdātiā pediculoꝝ. Dādo. z.
℞. pluries cū ormelle tardat canicie accidentalē. ¶ ℨ. i. er
ea cuz alio auree aler. cū succo eodē accipiendo pluries cō
fert malo morsuo. ¶ z. i. er ea sumpta pluries cū succo men
the emēdat ieptias varias ꝑfertq̄ valde i declaatiōe ip̄i⁹.
¶ Dādo. z. i. de. xv. in. xv. er ea cū succo fumiterre endi. me
lioribus medicinis elephantie ac tirie ac lepiosi. Infectio
ne post coitū lepiosi frigidi oblata cū. v. parvibus trocisca
te ac succo eodem: et er melioribus medicinis leonine al
lopicie aut lepre. Er infectione post coitū lepiosi calidi. cō
fertq̄ gutte rosacee. ¶ Data cū syrupo liquiritie et tepida
de. v. in. v. d. confert ercoriatiōi curis. ¶ Data cū decoctio
ne sticados confert epidimialē seu sare mlice: ꝛ sunt robo
rositates momētanee pruriginose: vt post sudorē. ¶ Data
cū calx ꝑfert ꝑsumptiōi corpis absq̄ cā mātiesa: vt er ve
nenis dādo plies vt er. xv. i. xv. Die eleuādo a danich. i. vsq̄
ad. z. i. Data cū decoctiōe saluie vł raphani curat palysim
torturā malicia alis molliciē tremoriē ꝛ iectigationē mēbro ad egri
rū. ¶ Data cū vio odorifero cōfert manie mlice ac alguef tudines
gues seu secū loquēti ꝛ ieuntibus seu incedēti in via: maxie mclāco
circa sepulchra seu licoropia dicta ꝑs paulus alis lup⁹ seu lie.
melia lupina vt capra: aq̄ supnatātiōn ēt ad amorē hereos Adfluxus
Inquit donas deuētarū cōtra lepiā varias paralysiz ma sanguinis.
nīā melam morphēā spasmuz torturaz molliciē mēbroruz
ꝑfocationē spūaliū epilepsiā tristiciā aut anxietates: datur
post purgationē de mane dieb⁹. xl. Si ꝛo inualuerit egritu
do dek p ānū. ¶ Data cū decoctiōe ypoq̄stidos sistit omnē
fluxū sā. ēt narīū ꝛ mēbroꝝ. ¶ Data recēs circa. iiij. mēses
cū modico vino lymphati cū ca. puocat fortiter somnū. i. dā
do. z. i. er eo cū decoctiōe olibani ꝛ balaustie sistit decursuz
hūoꝝ ac catarrū. Data cū decoctiōe myrthe ꝛ ros. puocat
sudorē dyaforeticū. ¶ Data cū vio veteri ē cura subeth er
frigore exteriori si dētes litargici absq̄ se. ꝑstringank: fricēt
tū cū ea ꝛ melle ca. post digōnē ꝛ ꝑfert. ¶ Dādo. z. i. ꝛ. ℞. er
ea liberat apopleticū a porismo: papue si fricet palatū cū
ea dissoluta cuz vio. z. i. ꝛ. ℞. vł. ℨ. v. ꝛ. ℞. er ea. ¶ Data plies
cū decoctiōe semis peonie romane post purgationē ꝛ post Ad apo
gargarismū cū aceto squillitico curat epilepsiā. ¶ ℨ. i. er ea plexiaz
et ali⁹ rubee trociscate date cōferūt epileptice sanguinee: et Ad epi
aurea alerā. data cū eadē decoctiōe cōfert epileptice seu ma lepsiā.
nīi tātū iecta ēt narib⁹ cū succo ruthe remediat porismū
epilepsie. Fricādo dētes cū ea liberat a porismo epileptice.
¶ Gargarizata q̄tū est faba romana cū aceto squillitico cō ad lesio
fert epilepsie: grana. iiij. addet ex ea cū grano. i. muscī lecto nē me
narib⁹ cū succo maioranne cōfert epilepsie et paralisi. ¶ Da mone.
ta cū dococtiōe gariofi. ꝑfert tremori extremoꝝ. ¶ ℨ. i. er ea
ꝛ ali⁹ auree alerā. dati plies cū vino decoctiōis murtilloū
cōfert lesiōi memorie auferēq̄ obliuionē: ꝛ ꝑseruat a corru Ad emi
ptiōe imaginatiue. ¶ ℨ. i. ꝛ. ℞. data cū decoctiōe betonice cu granei.
rat cephaleā epar emigrancā: ꝛ frigine fridas ac ex venēis
illinitēdo caput cū ea distēpata cū succo mēthe cōpit ꝑferre
dolori capitis frido. ¶ Gargarizata cū aq̄ calida demittit Ad op
flā putridū a capite. ¶ Usus et⁹ cū decoctiōe eufrasie vł se thalmiā.
niculi ac infectio p nares ꝛ aures ꝑfert obthalmie frigide Ad do
collirizata cū melle subterranco crudo vel l. q̄ apes fuerint lorē au
ꝑmortue cōfert pāno ocli. ¶ Distēpata cū sene in modico ricu.
vini dulcis infundēdo lanā in ea si aurib⁹ itromittēdo cu
rat dolorē ac tinitū earūdē adhibita ac ēplata sup tympo Ad dolo
rib⁹. ¶ Teneriq̄ ea modicū i ore ꝑfert valde dolori dētiū a rē dētiū
capite vel sō intromissio ip̄i⁹ in fotamē ꝑfert dolori ipsi⁹: Ad feto
linitio cū ea ꝑfert dolori labioꝝ ex frido. ¶ Data cū vio de rē ora.
coctionis nucismus. dieb⁹. xv. ꝑfert fetori anhelitus clisteri

zando

ʒādo prius cū acutis: collutio ēt oris cū ea in summitate cō
fert. fetor oris ex gingiuis: vel ex hu. fridis. ¶ Dādo fabā. ʃ.
ex ea cū infusione absin. decedit: aufert croceitatem faciei.
¶ Fricatio lingue plhea cū aurea alerā. et castoreo confert
mollitiei ac hūiditatib⁹ lingue. ¶ Data cū dyacolubano in te
tano cōfert sq̄natie reumatice ⁊ casui vuule. ¶ Ipsa data
cū succo raphani curat ꝓuocationē ex fugis ⁊ reubarbo alꝰ
tuberib⁹. ¶ Data cū decoctiōe modici pulegii stiptici ille
crescit i alamania sistit reuma stillās: ꝓfertq; spuēti sangui
nē ⁊ hūti vlc⁹ in stō. ¶ Data cū decoctiōe aromaticoꝝ: vel
cū vio odorifero: vt Neapolitano vel arenolo ꝓfert cordis
debilitati doloriq; ipsius cardiace tremori sincopi tristitie
saltui cordis ex impulsione vel friditate defectuiq; caloris
nālis ⁊ amouet tristitiā anxietatē malitiāq; cōplonis ab
eo: letificat ac clarificat ipm pre ceteris. ⁊ tardat senectutē
accītalē fricādo eis cū ea. ⁊ potiōe muscata ꝓfert paralisi
sincopis ⁊ cū vino ilusiōis vngule ꝓfert melic. ¶ Data cuꝫ
vino decoctiōis olibani ꝓfert arteriacis ⁊ epilepticis vitio
pectoris vel pulmonis. ¶ Cū vino cocto dādo. ʒ. ʃ. ⁊. ℈. ex ea
cū aceto lymphato ꝓfert sputo sāguis rc. ⁊ recēs data plu
ries cū decoctiōe olibani diuidēdo dosim q̄tū existit ipm
malignū. Lupin⁹. ʃ. ex ea dat⁹ q̄li vn⁹. ʒ. aceti sq̄llitici ꝓfert
cōstrictiōi ⁊ difficultati anhelit⁹. ¶ Data cū aceto sq̄llitico
postmodū cū vio decoc. pīsti. vel i pillis cū puluere myrrhe
cōfert post parū purū eruptiōi cū raucedine vocis ex opila
tiōe vel reumate ex cerebio: vel almate teneāt pille ex ea ad
dito succo liātritie: postmodū i ore ita ex eis cū dragaganto
⁊ melle data q̄titate fabe cū ydromelle vel cū rob vue: aut
tēta in ore ꝓfert abscisiōi vocis ⁊ ꝓstrictiōi pectoris: ex q̄b⁹
timek mors subitanea cū ꝓuenit ex cibis. ¶ Data cū decoc
tiōe ysopi vel cū melle ꝓfert difficultati ⁊ stricture pecto
ris ex flate. ¶ Ipa recēs data cū ore pleno ex succo. alꝰ spi
no ꝓfert vlceri⁹ pulmonis oīb⁹ marie antiqo. ¶ Dādo ēt
auellanā. i. vel. ij. ex ea vel ex metridato ꝓtuti fortī absq; se
sestiat ac sellicitat lenitionē ac eruptionē plhes dilatāo ab
stergit ac mūdificat ēt mēbra ꝓfortat felicitateq; mēbra ex
pulsiōis. ℔. cū aq̄ mellis diminuēdo dosim q̄usq; ꝓuenīak
ad mel redeak ad diē vsq; q̄ curek pfecte. ¶ Asserit bebeme
sue: ipa ⁊ metridatū sunt ex marie tunatutis prisicis expel
lēdo ac exiccādo maliciam: ⁊ post dādo lupinum. i. ex ea cū
decoctiōe anisi vel cū inlep cū inest fe. ꝓfert dolori lateris vl
pectoris antiq; vel ex hu. vētoso vel viscoso. Lupin⁹ vn⁹ ex
ea dat⁹ cū vio vetert vl cū succo mēthe cōfert bolismo sin
gultui ac vomitui fridis nequntib⁹ digerere cibū cū defec
tu appetitus ⁊ illi in cui⁹ stō acetat ab⁹ cito hūiditate sto
machi vel debilitate ꝓtutis: aut caloris nālis. ¶ Pondus
auellane vn⁹ ex ea datū cū. ʒ. vij. vini fortis ꝓfert appetitui
canino. ¶ Data cū vino decoc. anisi aufert inflōnem ⁊ eru
ctuactionē acetosam ⁊ doloriē capitis ex dolore stomachi.
¶ ʒ. ʃ. ex ea data cū vino antiq̄ cōfert stō leso ex frigiditate
absq; mā debilitatiq; seu destructiōi appetitus frigiditatis
¶ Dādo. ʒ. ʃ. ⁊. ℈. ex ea cū oximelle sq̄llitico ꝓfert apatibus
duris epatis splētis lueteratis. ¶ Dādo fabā. ʃ. ex ea cū vio
subtili vl cū decoctiōe feniculi ꝓfert dolori seu opilloni epa
tis splenis ac venarū. ¶ Dādo fabā. ʃ. ex ea cū oximelle vel
cū decoctiōe capparis ꝓfert doloris splenis. ¶ Data cū de
coctiōe balaustie ꝓfert oi fluxui vētris ex opilatiōe. ¶ Ipa
data cū vino antiq̄ rubeo post vomitū cōuenit fluxui vētris
diurno ex hūoib⁹ fridis ⁊ hūidis: ⁊ ei⁹ cā ignoraf. ¶ Pon
dus fabe rōane ex ea data cū vio vel cū decoctione sumach
vel aq̄ trine imersiōis. vj. laminarū ferri ignitarum fornace
cōfert colice passioni. ¶ ʒ. ʃ. ⁊. ℈. ex ea data cū decoctione su.
mach vel balsamite strigit mirabilr fluxū pissynterie. Data
cū succo mēthe ꝓfert liēterie ex vtraq; cā: data cū ponticis
⁊ cū decoc. nucis cīpsi in pīuitali cōfert fluxui ventris epa
tico debilitatis ꝓtētiue. ¶ Data pōdere lupinorum. v. post
vomitū ac potū aq̄ oxideacee aut ydromellis sistit statim flu
xū supfluū medicinarū sumptarū ex hu. venenoso. ¶ Lupi
nus. ʃ. ex ea dat⁹ cū decoctiōe anisi ꝓfert pūcture intestinoꝝ
ex vētositate emissiōeq; ipsi⁹ immissionis. ¶ Data cū deco
ctione assari ꝓfert ictericie cronice cū vuna. alꝰ ex opilone
vl veneris curatq; ictericā nigrā ꝓprie frigiditatis epatis
¶ Lupin⁹. ʃ. vl. ʒ. ʃ. fm Auerroym ex ea data cū decoctione
diure. vl cū. ʒ. ʃ. ⁊. ℈. aceti ꝓmixti ꝓfert ydropisi: cōfert i ꝓcilia
tione ipsi⁹. ¶ Data cuꝫ decoctione opij post clystere molli
tiuū subuenit hyrlaf ex hu. viscosis vel venenosis. ¶ Sup
posita ꝓfunde cū bōbace ⁊ oleo dicto arab. de ben latie balā
vel muscatellini aut cū clystere ꝓfert colice ac tenasmoni.
¶ Dādo. ʒ. ʃ. ex ea cū vio decoct. salute ⁊ ruthe cōfert colice
ventose vel debilitati sensus expulsiue. ¶ Data plhes cū vi
no stiptico liberat a periculo ⁊ a lesiōe laniatiōis ac rupture
viscerū. ¶ Dādo plhes. ʒ. ℈. ex ea famellico cū decoctiōe ab
rotani necat ascarides lūbricos ⁊ cucurbitinos ipsa retinēs
adhuc vim opij. ¶ Data cū decoctiōe saxifragie ⁊ milij so
lis nefreticis ⁊ calculosis curat eos mitigat doloriē lapidis
ex frida. cā ⁊ cōminuit eū: ipsa ēt data cuꝫ decoctiōe petro.
magni frāgit ipm lapidē renū ⁊ velice: ꝓfertq; retētioni vri
ne. ¶ Dat infanti cū lacte mris: vel ēt ipsi mri accipiēdo. ʒ.
℈. ex ea cū. ʒ. ʃ. athanasie triduo cū succo. f. plātagi. i q̄ ema
thites. alꝰ emadites in quo fuerat fricat⁹ cōpit cōferre val
de i petro cellerarij editoui hui⁹ ꝓtra fluxū san. cū perseq̄rek
¶ Nota q̄ in antidotario qđ ꝺ: Arnaldi repit in. c. de atha
nasia sile dictū ex q̄ inferūt multi q̄ illud antidotarium fuit
Petri cellerarij ⁊ nō Arnaldi: qđ nō ē ūerēdū. ¶ Urias ab
amicis befabe darocis acuata. alꝰ euacuata cū opio ⁊ san.
dra. ac data cū succo eodē ⁊ milij solis sistit fluxū emoroy
daꝝ. ¶ Data ēt cū athanasia: ⁊ succo mēthe cōfert dyabeti
ēt dyapini fris. ¶ Data cū vino nouo: vel decoctione. ʒʒ. re.
cōfert apioximerō friditate supemplata renib⁹ cum ꝓperi
cō ꝓfert apioximerō maleficis. ¶ Data cū oximelle cūvino
decoctiōis castorei soluit strāgurīā hūore grosso sanguine
coagulato aut sumptione narcoticoꝝ. ¶ Data cū vino dul
ci cōfert dolori vesice ipa decoctionis vt assertur melior: ac
vtilior in dispōne matricis: cui tū decoc. mādragore est me
dicina efficax valde. ¶ Data cū vino decoctiōis salute con
fert p̄cipitatiōi matricis ex paralysi: vel hūore frigido suffu
migata cū vino ⁊ melle sup pīnas cōfert suffocationi mri
cis. suffumigando cum. ʒ. ij. ⁊. ℈. ex ea ⁊. ʒ. vj. ⁊ ℈. bdelij con
fert dolori mricis. ¶ Data cū decoctiōe calamēti fluxilatio
ꝓfert ꝓtra hūiditatē mricis fridas: ⁊ ēt cū lana succida p no
ctē post balneuꝫ arthemisie: ⁊ camethi educit humiditates
mricis plimas. Data ēt cū decoctōe diureticoꝝ compescit
doloriē euentē. afi eruptiōes mēstruoꝝ. Dādo lupinū. i. ex
ea cū ydromelle decoctiōis diptami: ⁊ ruthe expellit fetuꝫ
mortuū debilitatē ꝓtutis: ⁊ mola mricis. ¶ ʒ. ʃ. ⁊. ℈ ex ea da
ta nequeūt parere facit cā parere statim. ¶ Ex ea data. ʒ.
℈. cū. ʒ. i. rasure eboris distēpate cū modico aq̄ cake mulieri
pingui vel fride sterili fecūdat cā. ple q̄us ipsa data sterili
ꝫet ꝑpetuo macilētā. ¶ Pessaurizata cōfert plurices impe
dimēto cōceptiōis pinguedine mricis. ¶ Bibādo qualibꝫ
die ex ea cū vino cōfert frigiditati mricis. ¶ ʒ. ℈. ex ea data
cū succo pomi: vel cū oximelle squillitico acc elerat partum.
¶ Data cū decoctiōe capparis: vel cū vino dieb⁹ pluribus
ꝓfert elefantie. f. q̄ est tumefactio dura carnis et tibie. super
illinita ꝓfert egritudinib⁹ ne corrūpatur. Et supadditōe fi
lij cassini de zara medicina coiduban razarin. ¶ Dādo pō
dus grani ex ea cū decoctiōe sticados cōfert scabiei: et pā
no oculi tantis apostematibus duris apationibus epatis
⁊ oi gñe ydropisis. ¶ Dādo pondus. xij. granoꝝ oidei ex
ea cū decoctiōe camedreos cōfert singultui ex inanitiōe tū
non cōfert medicina alīq̄. Cōfert scotomie continue tenas
moni oi generi maleficio his quibus nō inest cōplexio bo
na maniaci tremori ac debilitati lacertoꝝ fluxui vētris ve
hementi. et puocat mēstrua. ¶ Dādo pōdus. xxiij. grana
oidei ex ea cum decoctiōe anisi cōfert opilationib⁹ canicis
arthetice potui scorie ferri graueline lingue tumori fortiꝫ
tinee allopicie p̄cipitationi mricis difficultati vrine: ⁊ mū
dificat caput ex hūoib⁹ melācolicis. ¶ Dādo pōdus. xxij.
granoꝝ oidei ex ea cū decoctiōe opij cōfert spasmo ūctura
rū ac memorie hazaati dicte arab. fm Serapio. qđ habeat
foramina valde minuta eq̄ resudat aq̄: ⁊ sanatio aliquantu
lum viscosa: vt ē gutta rosacea in facie cōturbatiōi sensus
tristitie sciatice sputo sanguis depurataq; memorīā. ¶ Dā
do pondus gra. xvj. oid ⁊ ex ea cū decoctiōe myrrhe cōfert
cōcussioni pectoris fluxui sanguis aquosi. et grossi: et sani et
pleureli debilitati appetit⁹ bututi vomitui: et refectiōi tor
ture: ⁊ mutationi dispositionis mēbri: et extrahit secūdinā.
¶ Dādo pondus granoꝝ. xvj. oidei ex ea cum decoctione

Adpas
siones
cordis.

Ad spu
tū san
guinis ⁊
alis egri
tudines
pectoris

Ad egri
tudines
stōachi.

Ad egri
tudines
epatis ⁊
splenis.

Ad egri
tudines
matricis
instru
mentum.

Ad icte
riam.
Adhydro
pisin.

Ad colti
cam.

Ad ver
meos.

Ad lapi
dem.

Ad flu
xū san
guinis.

ad emoi
roidas.

Ad dia
betē.

Ad ap
proxime
rō.

Ad strā
guriam

Ad egri
tudines
matricis

Ad ele
phāiā.

camepithi. cōfert aḡati vnule aḡatib⁹ febrib⁹ sparorism⁹ lib⁹ scabiei oi: ꝛ versationi palpebrarū apiorimerū impedi mēto cōceptionis casui abscisionicꝫ capillor⁹ amissioni loq̄ le. ¶ Dādo pōdus granor⁹. xv. oidet ex ea cū decocti. calamenti mōrani cōfert quartane maciei cōtinue morsui ac fi xure reptiliū: ꝛ rapacū ruteleꝫ emigranee antique epile psie inueterate malicie cōplexionis frigide debilitati sto machi potui opti: ꝛ cōsolidat ossa conquassata. ¶ Dādo pō dus grano. xl. oidet ex ea cū decoctione ros. ru. cōfert dolo ri aurium surditati torture tremori capitis duricie capitis ac matricis oi genere morphee colice dicte arab. a q̄ deus

Cōpositio theriaca.

nos tueatur vel custodiat relarationē iuncturarū ꝓuocat lac in māmillis: pellitꝫ ilico fetū. ¶ Dādo grana. xlvij. ex ea cū decoctione capparis ꝓfert elefantie dolori vesice cata ractis oculor⁹ humiditate gutturis omni gñi flegmatis mo dis oibus aialibusꝫ venenosis: ꝛ sup fluitate corporis oi: ꝛ minuit lapidē vesice. ¶ Bonū est vt effectus p̄dictos no tauerint āre Gal. adipiscat fiat a descriptiōe p̄ite quā. G. ceteriꝫ inuestigatores veritatis asserūt fore laud. p marie bonitatis potēcie possibilitatis medicinarū ac cōpositiōis melioris q̄s supqueat cui nihil rōne vel experiēta supadde re: vel diminuere voluerūt. ℞. trocisc⁹ tror⁹. trocisc⁹ an dronici. piptos nigri nō parui nō rugosi nec corticis grosse opti tebaici. cynamomi subtilis odoriferi. aā. ʒ. iiij. ꝛ. ß. troci scor⁹ squille. ʒ. vj. se. napor⁹ pnor⁹ seu agrestium rosa. rub. radicis lilij agrestis radicis lilij celestis. odorifere rose: aga tical: succi liq̄ritie: balsami. aā. ʒ. v. ꝛ. ʒ. v. myrrhe ru. croci. ʒꝫ. albi reubar. electi pētafilō baccarū lauri piguiū corticata⁹. summitatū calamēti fluuialis passi stichados ara. ac polij mōta. ſ. petro. radicis diptami cretēsis olibani flores squi nātis re. terebētine cassielig. pilor⁹ spicernardi. aā. ʒ. j. ꝛ. ʒ. j. storacis calamite re. ac rubee. se. opij ameos siseleos se. na sturcij aks feläge seu orimi gartof. summitatū camedreos: camepitheos: cēmee mō. ypericō ac centauree mō. spice cel. gētiane ypoquistidos maratri terre sigillate rubee: vitrioli vsti ℓ testa q̄ꝫ immutet colores amoni radicis acoti raf. granor⁹ de hermel dauci galbani spalti tudatici folij indi. cassoomastichis: gūmi arabi mūdi anisi acathie. aā. ʒ. j. ʒ. vj. bdelij opij seraphini armoniaci in modū corticis capparis xilobal. pulpe casto: ei recē. aristologie lōge. aā. ʒ. iij. mellis q̄s apes collegerint ex thio dispumati vini tenuis albi ru. ac odoriferi. aā. li. xij. ꝛ. ʒ. v. ꝛ. ʒ. v. Cōficit sic. medicine sicce terāt subtilr agaric⁹ seruet sedatiuo ꝓfricādo grosse ac pon derēt gūme: ꝛ succi temollianꝭ in modico vini p̄dicti: ꝛ coꝛ ponāt in vase vitreo cū modico mellis rocisci teranꝭ. liq̄da. ſ. seraphini storac terebētina: ꝛ balsam⁹ incoꝛpenꝭ cū melle p̄dicto deinde trocisci vsq̄q̄ fiāt velut emplin deinde in coꝛpenꝭ bñ medicine sicce supponanꝭ succi: ꝛ gūme cū cas sia fortiter cōterendo ac supmoueꝭ vinū q̄libet vice lib. ſ. bñ agitādo vsq̄ quo vnianꝭ pfecte cōterant⁹ p diē ac reseruenꝭ dieb⁹ multis in aliquo vase argēteo stāneo ac plumbeo: sic q̄ remaneat tertia pars vacua: vt euaporet obturādo bene cū cōsil: vel cū corio bñ loto a calce teneat discopertū q̄lib⁹ die p horā mēsib⁹. vj. vel q̄libet. v. mēsiū p diē vsq̄ ad vespe rā trocisci: thiror⁹ sic fiūt dādo etiā. ʒ. j. ꝛ. ß. ex eis vel ex tro cisciis squdliticis cū. ʒ. j. ꝛ. ß. vini antiq̄ ꝓfert lepriosis Inue niens nō prope aquas salsas vel dulces: sed prope vbi cre scit lenticulus viperā seu thymū flauū pinguem feminam. ſ. plusꝫ duos dentes habentē oculos ꝛ linguā bñ mobilem cum mādibulis magnis ꝛc. vt in antidotario.

¶ Explicit liber de venenis editus a magistro Arnaldo de villa noua.

¶ Incipit libellus Arnaldi de arte cognoscendi venena cum q̄ proponit ea alicui ministrare.

IMēs de venenis caueat sibi ō ma nu ministrātis cibos ꝓpo tus suos ꝛ maxime potū vini: ꝛ attēdat de colore: odore ꝛ sapore oblator⁹: naꝫ quicq̄d nō fuerit dulce ꝛ delectabilis saporis puta amari acuti acetosi ꝛ stiptici ꝛ pontici erit suspectū. Attamē dolosi decipiūt addendo modicū ex venenis cuꝫ cibis delectabilibus: vel delectabi lis saporis ꝛ maxime dulcibus acetosis: ꝛ acutis cū insipi dis: ꝛ sicut cū carnib⁹: ꝛ aqua: ꝛ brodio carniū: aq̄ simplici non possunt venena addi sine mutatione saporis. q̄cq̄d etiā odorē habebit horribilē fetidū: ꝛ illaudabilē suspicādū erit ꝛ vitādū: necnō ꝛ ea q̄ varior⁹ color⁹ sunt sicut farcimiā li moniā ꝛ omnia salsamēta varijs color⁹ colorata: aq̄ etiā turta quā inhabitāt aialia seu reptilia venenosa est multū Precaſſu vitāda. ¶ De ingenio resistēdi venenis: ꝛ nocumētis eoꝝ mēda re pritus q̄s assumātur. Expedit ēt tūc vt veneno resistēta p̄su sistenta mātur sicut ficus nur: auellana pistata p se: vel cū ruthā sil' veneno. tūcta. Ex his ēt sunt corter pomi citri: ꝛ limonis allia et ce pe q̄ oia ca. fūt: ꝛ iccirco sumi p̄nt tuti⁹ tp̄e tpato ꝛ frido q̄s Signa tpe calido vel estuo. ¶ De signis certificātibusq̄ q̄s vene venem nū tā assumpserit aut ab aiali venenoso morsus fuerit ꝛ de accepti. regimine coꝛ in vniuersali. ꝛ primo de mō puocādi vomi tū: ꝛ eliciendi venenū. Si ergo q̄s assumpserit venenū aut ab aiali venenoso morsus fuerit q̄s in parte ex signis p̄dic tis sciri poterit: necnō dolor⁹ fortib⁹. ꝛ tortiōibus fortibus in stomacho: ꝛ vētre cōtingentibus: ꝛ angustia precor dioꝝ vomitu: ꝛ fluxu vētris cū sudore frontis: ꝛ vultu frigi do: ꝛ colore pallido: ꝛ pulsu debili ineq̄li: ꝛ inordinato sin copim imminentibus conek celeriter ad vomitū ꝓuocādū. ꝛ eie Cura. ctionē assumptoꝝ. Sumat ergo magnā quātitatē aque de coctionis anet: ꝛ posita in ore pluma intincta in oleo vel digitis ꝓuocet vomitus: deinde comedat magnā quātita tē butiri vel sorbeat multū lactis: quo facto ꝓuocet vomi tus iterato: aut dissoluat ℓ magna quātitate aq̄ ca. ʒ. ij. ster coris gallinacei pulli ꝛ sumat ea: ꝛ post paululū vomit⁹ ꝓ uocet ꝛ in summa butirosa: ꝛ olea: ꝛ axungia cū hoc: q̄ pro uocāt vomitū interponūt se velut scutū inter mēbra ꝛvene nū ꝛ multū ca. ficca sicut allia ꝛ cepe sal ruta: ꝛ sisa ꝓsumūt ipm venenū: ita q̄ interdū in venenis frigiditis: sicut in mor su scorpiōis nō extingit alia medicina. ¶ De arte regēdi mē bra a venenis morsuꝝ: vel instrumēto venenato vulnera tā. Est tū sciēduꝫ q̄ in morsu animalis venenosi ligāda est pa supior: stricte ne venenū mēbro affixū seu derelictū per venas supiores habeat ire ad cor: ꝛ ad alia mēbra principa lia. ꝛ morte inferat patiēti: ꝛ loc⁹ morsus ꝓsequenter est sca rificādus ꝛ venenū a loco scarificato cū ventosa: ꝛ igne est fortiter attrahēdū: aut erit ore alicuius sugēdū: q̄ nullā ex coriationē ragadiā vel vlcus in ore aut in dente patiat erit q̄s securius sibi si aliquā rē prius comederit: ꝛ biberit nō tū tiñ cōfert patiēti: decet etiā q̄ gargarizet prius oleum p se solum: vel cū vino mixtū: ꝛ cū eodē oleo: vel vino propria la bia liniat seu vngat: et deinde fugat: et hoc satis dictū fuit ꝛ ꝓsequēter supponanꝭ medicamina veneni attractiua et labia morsure aperta tenētia: ꝛ dolorē mitigātia. Ex q̄bus sunt mētastrū: ꝛ stercus colūbinū: ꝛ anatinum sulphur assa fetida sal cōe lapis iudaicus allia: et se. pomi citri. quodcū q̄ igit istoruꝫ primo fuerit reptum bñ tritum: et cum melle mixtū supponaꝭ loco et morsure donec dolor: et mala acci dēta eiꝰ cessant. q̄ si dolor nō remitteret: sed potius auge ret deponātur celeriter p̄dicta medicamina et accipiaꝭ co lūbus per vētre sciſſus: aut pullus gallinaceus: aut gallina loco morsure actu supponaꝭ cala. et q̄n pa. ꝓcipiet caloꝛem actualē alicuiꝰ ex auibus p̄dictis infrigidari: vel ꝓtepefieri deponaꝭ. et alia eodē mō parata superponāꝭ. q̄ sic ꝓtinue tur donec dolor: mitigeꝭ vel cesset. olno. q̄ si p̄dicte aues nō possint inueniri: supponaꝭ emplin de farina tritici cuꝫ oleo cōi simul cocta. et supponaꝭ loco morsure. ¶ De arte mint Smara strandi medicinas tyriacales. et liberātes a veneno. Expe gdus. ditis tgiꝭ his celeriter offeraꝭ eis oiꝰ si possint habere p̄dus. ix. granor⁹ ex smaragdis electis subtiliter puluerizā tis et distēperatis cū sufficiēti quātitate vini: vel decoctio nis anet si pa. frigus patiaꝭ magnū sicut cōtingit in mor su scorpionis et sumptione similiū venenor⁹ frigidor⁹ vel si statim nō patiaꝭ estuationē magnā. et sitim. tunc eñ smara gdus et cetere medicine tyriacales ꝓpinādę sunt cum aq̄ vel lacte potius q̄s cū vino vel decoctione rerum ca. ¶ De efficacia ēt balsaar. arab. nō est dubium. sed quia nō inuenit apud nos. ideo nō curo. De balsaar etiā minerali licet de eo ferantur partes alique. tū q: potio: ex sapientibus in hac mā non approbat efficaciā eius: nō nō curo verumtamen q nō poterit habere smaragdum potet secum se. pomi citri Semen dul. vel acetosi ex quo tp̄e p̄dicto a cortice suo mūdato: et citri. trito sumat. ʒ. ij. cum aq̄ vel vino ſm exigentiam accidētiuꝫ

prefatoꝝ

prelatoꝝ. ¶ Ex cõpositis aũt medicis potioꝝ ẽ tyriaca magna electa:ꝛ bñ fermẽtata:ex qua offerẽdũ erit tũc a.ʒ.ſ. vſq; ad.ʒ.ſ.cũ vino:vel cũ aq̃ ſicut dictũ fuit:poſt ipſam ẽ metridatũ ꝛ cõpoſitũ bñ.ꝛ bñ etiã fermentatũ:ex quo etiã erit tũc offerẽdũ eodẽ mõ tãtũdẽ vel parũ plus. ¶ Et poſt has eſt dyateſſerõ:de quo etiã offerak eodẽ mõ a.ʒ.ſ.vſq; ad.ʒij. Et alie tyriace cõpoſite multũ vtiles in ꝓpoſito:ſʒ tyriaca ex nucib⁹ ex inuentiõe.ℌ.ꝛ. tyriaca ex alleis:quem inuenit Tyria ex cãnu fiabus. Aluẽzoar:ꝛ plures alie.ſʒ qi ꝑdicte ſufficiẽtes ſunt i oibus: iõ nõ curo ꝓterq̃ de tyriaca ex cãcris fluuialib⁹ a.ℌ. cõpoſita tha eſt nõ hȝ paꝝ i moꝛſu canis rabidi:nec eſt dubiũ de eꝰ efficacia cuiꝰ cõpoſitio eſt hec. ℞. thuris gentiane.ana. ptes q̃q; cãcroꝝ fluuialiũ vſtoꝝ ptes.vſ.terank:ꝛ in pul. reducãt.ex q̃ pila dic.ʒ.ij.offerank:et augeak doſis oi die p ʒ.ℌ.ita q̃ nona die ſumat ex ea.ʒ.vſ.diſtẽpatas ſp cũ vio:vl aq̃:vel vtroq; ſimul. ¶ De ſignificatiꝰ egreſſum ꝛ expulſionẽ venen i a corpe:ꝛ pfectionẽ opationis medicine tyriacalis:ꝛ cõueniẽtia regiminis patientis etiã in ſomnus:et vigilijs:ꝛ cibis:ꝛ potib⁹ recepta. Ceſſante aũt dolore interꝰ:ꝛ exteriꝰ:ꝛ pulſu patiẽtis roboratoꝝ:ꝛ ordinatoꝝ:ꝛ reparato ipſius calore nãli poterit ligatura mẽbri ſi violẽta fuerit relaxari ꝓuocato tñ vomitu:ſed ſicut prius dictum fuit et ſumpta medicina tyriacali non tñ ꝓmittak interim pa.aliq̃ mõ dormire:vel labia:moſſure claudi ſeu ſuper eã cruſtula gñari. Et poſtq̃ medicina ſumpta a ſtõ exierit ꝛ opꝰ ſuũ pfecerit. Ad hoc aũt adminus exigunk.viij.hoꝝ. ¶ Reficiatur pa.cibis cõgruis in ꝓpoſito:ꝛ cerebriũ quidem gallinarũ aſſatũ ꝓfert ſua ꝓprietate tã moſſure a venenoſis q̃s hiꝰ q̃ per oa venenũ ſumpſerũt vitella aũt ouoꝝ ꝑſunt in ꝓpoſito:ꝛ ſikr facit coꝛter limonis in cibo ſumptus ſicꝰ nux ruta mel cepe:ꝛ allia:ꝛ auellane piſtate:ꝛ multũ ſal ꝓterq̃ in moꝛſu canis rabidi:ꝛ panis bñ ꝓpatꝰ ꝛ brodiũ pulloꝝ gallinaceoꝝ ꝑſunt ex ꝓprietate ei quẽ momoꝛdit canis rabidꝰ etiã eius caulium:ꝛ carnes cãcroꝝ fluuialiũ ꝛ ipſoꝝ decoctio plus ceteris cibis tã via cibi q̃s via medicine:ꝛ confert ei brodiũ auiũ laudabiliũ.puta turturũ perdicum:ꝛ ſternel loꝝ:ſed nõ colũborum:ꝛ oẽs moꝛſi a veneno dñt vitare in gñali oẽs carneos:ſed hi qui aſſumpſerũt venenũ poſſunt bene vti pullis gallinaceis:cõpcit etiã eis:ꝛ ſpecialiter moꝛſis a ſcoꝛpione multus potus vini fortis. Cibi cõuenientes ꝛ venenatis caliꝺa. Eſt ſciendum tñ q̃ ꝓdictũ regimẽ cõpcit ꝓdictis q̃ patiunt frigus:ſed neq̃ q̃s patentibus eſtimationẽ magnã:vel caloꝛe ꝛ ſitim.immo reficiẽdi ſunt tũc pane mediocriter fermẽtato per ſe vel cuꝫ modico butiroꝺʒ fugere poma acria:vel malagranata aceto.ꝛ ſi etiã fuerint vehemẽter inflãmati comedãt herbas frigidas:puta lactucas roſtrũ porcinum endiuias:ꝛ cucumer nõ tñ obmittãt oino eſum ficuũ atq; nucũ paruʒ tñ ex eis aſſumãt:nec ſumãt in potu niſi ſecanjabin vel aquam cum modico vini:ꝛ cũ duob⁹ vel tribus diebus ſic cibatus fuerit ſumat iterato aliquãtulũ ex ꝓdictis medicinis tyriacalibus ſm modũ ꝓdictũ. ¶ Et poſtq̃ oẽs eius opationes nãles oino ſalue fuerit redeat paulati ad conſuetudinẽ ſuaz. Eſt tñ cõtinuãdus vſus emploꝝ:ꝛ linimẽtoꝝ:ꝛ ciboꝝ medicinalũ in eo q̃ moꝛſus eſt a cane rabido vſq; ad quartã diẽ licet vtplurimũ eiꝰ mala accidentia cõſueuerint apparere circa.xiij.vel.xiij.diem. Fugantia reptilia venenoſa. ¶ De ingenio reſiſtẽdi nocumentis aialiũ venenoſoꝝ:ꝛ reptiliũ venenoſorum. Eſt ſciendũ q̃ ſicut eſus predictoꝝ cibatioꝝ tyriacaliũ ꝑſeruat a nocumento venenoũ ſumendoꝝ:ſic ſuffumigiũ ex galbano factum:ꝛ vngutibus capriarũ:et capillis humanis ſulfure:et ſinapi:ꝛ opio fugãt oia aialia reptilia:ꝛ venenoſa:ꝛ ſimiliter ſuffumigiũ ſcoꝛpionis oẽs ſcoꝛpiones. Abolici naꝝ libe raꝝ a veneno duplex natura. Iſtoꝝ aũt ẽ oim articuloꝝ certificatio inutilis eſt oino niſi a deo benedicto ꝛ efficaci protectoꝛe omniũ aduerſorum miſericoꝛditer ꝺirigatur.

Deo gratias.

¶ Explicit libellus Arnaldi de venenis.

¶ Incipit tractatus magiſtri Arnaldi de villa noua de dosibus tyriacalibus.

Abolici naꝝ libe raꝝ a veneno duplex natura.

Teſtatur gal. quinto de ſimplicib⁹ medicinis q̃ medicina que tota ſui ſubſtãtia ſeu ꝓprietate liberat a veneno media eſt inter membrum ſiue corpus leſum a veneno:ꝛ ipm venenũ. Cũ aũt iſtaꝝ medicinarum duplex ſit natura:qm̃ q̃ dã liberãt attrahẽdo venenũ ſicut ſcoꝛpio frixus aut oleũ putrefactioꝝ ipſoꝝ ſuppoſita pũcture ſcoꝛp. q̃dã vero pellẽdo ſicut tyriaca:ꝛ herba tunici: que ſumpta intertius pellit ad oppoſitã partem:rationabiliter poteris dubitare vtrũ ambobus cõueniat vniuoce:ꝛ equaliter nomẽ medi. Hec em̃ cõſideratio in vſu adminiſtrationis medicinarũ tyriacaliũ nõ modicã relationem prebent artifici ſicut ex ſubſequẽtibus patefiet. Mõo accipiatur medicinꝰ ſikritudo ꝛ diſſimilitudo inter corꝑ ſanabile ꝛ venenũ et medicinam tyriacalẽ. ¶ Eſt igitur aduertendus q̃ cũ medicus nõ cõparet ſanabile corpus ꝛ medicinã adiuuicẽ niſi quo ad potẽtias actiuas ꝛ paſſiuas:q̃ in propoſito medicinꝰ nõ accipit quo ad ſitũ:ſed q̃ ad formã. Illa aũt forma nõ eſt niſi virtus:aut potẽtia nãlis per quã extremum cõparatur ſub rõne ſikte:ꝛ diſſimilis ſeu ↄtrarij agentis vel nõ agẽtis in ipſa. Ex quo ẽt ꝑz q̃ cũ p formã:ꝛ rõnẽ ſikritudinis:ꝛ diſſimilitudinis dicak medicinꝰ:dicek ſic p abnegationẽ. Extrema em̃.ſ.corpus ſanabile ꝛ venenũ ſunt oino diſſimilia:q̃ abſolute ſibi inuicẽ cõtraria ſicut corꝛuptibile.et corꝛũpens. Tyriacalis vero medicina non eſt oino diſſimilis ab alterutro. Hec em̃ ſikritudo accipitur quo ad potẽtias naturalẽ nõ quo ad actũ:nihil em̃ actu põt abſolute ſike fore alicui niſi ſub eadẽ ſpecie fuerit ſicut homo hoi:ꝛ napellus napello. Potẽtialr ergo tyriacalis medicina non eſt oino ſimilis nec oino diſſimilis corpi. Sikr aũt in veneno q̃ patet ex eo q̃m̃ potentialiter nihil oino eſt ſimile corpori niſi cibus:ꝛ perinde inquãtũ cibus eſt abſolute cõſeruat:ſicut tertio de cõplexionibus eſt oſtenſum. Sikr autem nihil eſt abſolute vel omnino diſſimile:vt ꝑz ibidem:niſi venenum:q̃ abſolute corꝛũpẽs. quoꝝ neutrũ eſt medicina tyriacalis. Cõparatur etiã ad venenũ. nã ſi oino ſimilis eſſet et abſolute corꝛũperet vt venenũ ſi ſo abſolute diſſilis abſolute cõſeruaret vt cibꝰ. Quoꝝ neutrũ venenum eſt ſic igitur patet ex ꝓdictis q̃ quãtũ ad ſumptionẽ medi per formã per abnegationẽ rõnis extremoꝝ vniuoce dicũtur mediũ inter corpus ꝛ venenũ. ꝓdicte em̃ due differẽtie tyriacalũ medicinarũ.ſed q̃ nõ equaliter eis cõueniat videk. nam de liberantibus attrahẽdo ex eſſe loquẽs opponik in ꝓdicta parte inſinuat q̃ ꝑ eque diſtãtiã dicãtur ꝛ ſicut mediũ tam dictaꝝ extremitatũ.inquit em̃ q̃ ſi medicina q̃ attrahit venenũ haberet ſimilitudinẽ cũ veneno.omne tñ q̃s ſimile eſt veneno inquãtũ tale diſſimile eſt.ꝛ cõtrariũ mẽbio venenato.q; vero mẽbium venenatum ſic liberat q̃ nõ ledit.oportet q̃ ſimilitudo eiꝰ ad mẽbriũ illud nõ ſit maioꝛ ſenſibiliter ſimilitudine quã hȝ ad venenũ nam ſi maioꝛ eſſet non liberaret abſq; ſenſibili leſione. De liberantibus aũt a veneno ſcȝ pellendo.de q̃bus ibidẽ ſubtiliter loquitur. ℌ.cõſtat q̃ diſſimiles ſunt:ꝛ cõtrarie veneno.ſicut em̃ attrahẽs attrahit per ſimilitudinẽ ꝛ conuenientiã.ſic ꝛ quod pellit pellit per cõtrariũ cum nõ dicitur eſſe neceſſariũ q̃ quantum eſt diſſimilis veneno q̃ totũ ſi corpori ſimilis. cõtingeret enim tũc q̃ illa medicina pellens que corꝛũperet oino venenũ cõſeruaret oino nam corporis.ꝛ ſic eſſet illi abſolute cibus cuiꝰ cõtrariũ clarius effectibus exprimitur.nam herba tunicij oino corꝛũpit venenũ ſcoꝛpionis ꝛ ipſum etiã ſcoꝛpionẽ celeriter pernecat.nec tamẽ eſt cibꝰ homini. Sikr aũt ꝛ dragõtea omnino pernecat ſerpentẽ.nec magnã hȝ ſimilitudinẽ cum corpe hois.immo ſubſtãtialiter nullã.ꝛ ſikr illud idem ꝑz in multis aliis.nec miretur aliq̃s ex hoc.q̃nis oppoſitoꝝ oppoſiti ſint reſpectꝰ.qm̃ hec cõſideratio ſolũ hȝ locuꝫ abſolute in oppoſituꝫ ſm̃ puraꝫ formã oppoſitionis accipiẽtis ſicut in ipſis qualitatibus. Hic autẽ accipitur oppoſitio i ſubſtãtijs.ſcȝ cõmixtoꝝ corporũ ſm̃ actiuas ꝛ paſſiuas potẽtias:nihil autẽ ꝓhibebit vnuꝫ mixtuꝫ p potẽtiã corꝛuptiuã alij ↄtrariari.ꝛ tertius reſpectu vtriuſq; eſſe diſſike ꝛ diſcõuenientes. Iȝ ſm̃ plus ꝛ minus ſicut dragõtea reſpectu ſerpentis ꝛ hois.aut põt eſſe tertius reſpectu amborum ſimile in potẽtia.ꝛ cõueniẽs ſicut caro pulloꝝ ſikr autem poſſibile eſt aliq̃s mixtuꝫ alij eſſe ſimile in potẽtia.et tertium reſpectuum ſubſtantie.ꝛ reſpectu alterius valde diſſimile.illo modo coturnix eſt cibꝰ homini.et elleborus coturnici elleborus tamen hoi eſt multum violenta.et cõtraria medicina.ſikr autẽ faſianus eſt valde ſimilis potẽtialiter humano corpori.faſiano vero laudabiliſſimꝰ cibꝰ eſt ſtercꝰ bouis q̃s tamẽ nullo modo conuenit hominis alimẽto. Que ſit cã cõueniẽtie ꝛ diſcõueniẽtie multoꝝ adiuicẽ ¶ Omniuꝫ autẽ iſtoꝝ effectuum nãlium cauſa eſt diſformis reſpectus

mixtoꝝ adinuicē que diffomitas seu diuersitas cāt in eis ex diuersitate mixtionis. hec aūt diuersitas oūt ex diuersa quātitate miscibiliū: ⁊ diuersa forma colligantie seu cōplexionis ipsorū: quā collā vocauit Empedocles: sicut igit in primis potētijs cōtingit q̄ vnū mixtū qō est calidū respectu illius erit frigidū respectu alterius: sic in secūdis ⁊ in tertijs diuersitas mixtionis causabit respectu diuersas potētias. Unde si medicina tyriacalis p̄ eādē radicē: ⁊ ad primā diuersoꝝ. i. p formā mixtionis adeptā p quā expellit venenuꝫ haberet simulitudinē cū corpore necesse esset q̄ p eā distantiam esset medicina inter corpus ⁊ venenum. Et q̄ in ꝓtrarijs respectibus esset eque distantia: sed q̄ cōtingit vnū ad opposita p diuersa opari nihil ꝓhibet aliter esse. ¶ Ouero dictū est a q̄busdā q̄ medicina tyriacalis seu liberās nō ḋt silis corpori formaliter ſm predicatas potētias nāles sed effectiue: qm̄ enim effectus liberationis ⁊ saluationis p cōsequēs introducit in corpus idcirco silis ei dicit. Hoc aūt est imprudenter dictū qm̄ nullus sapiētū dicit absolute aliq̄d sile vel cōuentēs alicui si tm̄ p accidēs ei cōueniat. Sic aūt in ꝓposito erat si tm̄ medicina p̄dicta nō cōueniat corpori: nisi q̄ liberat ipm: q̄ ex eo pot dici corpori silis: et conuenies olo medicina curatiua tā alterās q̄s euacuans. Et sic̄ et oē op⁹ curationis sicut flōmia: ⁊ cauterij: ⁊ incisio de q̄b⁹ ridiculosum est dicere q̄ sitia sint corpi vel absolute cōueniētia: cū nō nisi per accidēs illi cōueniāt. ¶ Fuerunt ēt nōnulli formā p̄dicte silitudinis ignorātes q̄ volētes effugere incōuenies posuerūt q̄ medicia liberās a veneno media sit inter venenū et corpus. Et hic fuit Auer. q̄ tractatu suo de tyriaca. refert illud auctoritate. G. addit ēt. v. suorū vltū capō de tyriacalib⁹ medicinis q̄ cū medijs sit in eodē gñe cū extremis nec venenū ⁊ tyriacalis medicina sint in eodez gñe insinuat: ex hoc q̄ nō per participationē: sz p abnegationē dicēt medijs p̄dictoꝝ. ¶ Hic aūt q̄ calumniator existit studiosus corr q̄ a patribus fidelr dicta sunt minoꝝ reuerētia dignus est maxime cū nō sit honestū: ⁊ in presentatione veritatis minime. iustū em̄ postposita veritate differre. vnde dicim⁹ q̄ multipliciter deliq̄t in predicto sermone: immo q̄ falsum allegat q̄. G. v. de simplici medicina nō inter venenū: ⁊ medicinā: sed inter venenū et corpus dicit esse medijs medicinā p̄dictā. Secūdo q̄ ipsum dictū q̄ō supponit est irrationabile: ⁊ impertinēs. irrationale em̄ est ponere assertine p extremis oppositis genus ⁊ spēm. Constat aūt q̄ oē venenū est medicina ſm vlem rōnē medicine q̄ est trāsmutare corp⁹ sensibiliter ⁊ nō trāsmutari ab eo inquantū tale ad sui silitudinē. ⁊ ſm hāc rōnē nō nisi cōclusio: scilz q̄ olo medicina sit venenū. Amplius si medicina stricte sumat pro curatiua morbi adhuc hz veritatē q̄ venenū ē medicina: ⁊ nō ecōuerso: nā substātia scorpiōis venenū est humano corpori: ⁊ ipsa eadē superposita pūcture eiusdem est medicina curatiua: cām morbi. s. venenū educēs. Oleāder silr. venenū est corpi: ⁊ medicina efficaciter curās ipm a maligna scabie. Et iusquiamus: ⁊ elleborus: ⁊ cantarides: et realgar: ⁊ multa silia interdū venenū interdū efficaces medicine sunt curatiue veneni. ¶ Rursus dictū illud est impertinēs. qō tō patet q̄ prorsus inutile ad finē ad quē cōsideratio de medicinis tyriacalib⁹ oīdinat. s. ad rectā earū applicationē p̄cipue in quātitate. Cōstat aūt q̄ ad mēsurādum quātitatē cause salubris sicut doctrina ꝓbat ingentis sanitatis solū regulat ꝓsideratio expellibilis. s. rei ꝓtra nām in quātitate sua: ⁊ cōsideratio tolerātie subiecti sanabil⁹. Ō si aliq̄s dicat q̄ cōpatio p̄dicte medicine ad medicinā fit nō ad regulādā in applicādo: sz ad regulādā in cognoscēdo: dicemus q̄ iste dupl⁹ delinq̄t. Primo q̄ cū aut predict⁹ doceat cōparare supponit tā q̄ cognita sit: q̄ō ei incognitū est alij nō cōpat. Secō q̄m medicina tyriacalis operās a tota substātia solo expunctoꝝ: ⁊ nō rōne. cognoscit vt idē Auer. in p̄dicto. v. bñ ostēdit. ¶ Ex p̄dictis aūt tā ptz bñ ꝓsiderāti q̄ medicina liberās a veneno. s. attrahēdo nullis sanis corpibus ḋz administrari neq̄ egris: aut aliquomō lapsis nisi lapsus tātus fuerit ab ei⁹ opposito: sez a veneno q̄ō hz attrahere sua ꝓprietate. ptz em̄ nō min⁹ q̄ cū per se corpi nullo mō cōueniat q̄ ei⁹ quātitas ḋz esse quāto minoꝝ poterit: dū tñ intētā operationē pfecte valeat exercere. s. venenū attrahere. Hanc aūt veritatē mēsurabit nature minister extimatione relata p cōsideratiōnē quātitatis venenī: ⁊ distantie loci eius in quo venenū noscit cōtineri: et iterū tertio p consideratiōnē fortitudinis: ⁊ debilitatis quā hz in attrahēdo nā que fortius attrahit in minori sufficit quātitate qualis est substātia scorpiōis frixi respectu olei frixiōis ipsi⁹. ¶ Si aūt medicina tyriacalis fuerit pellēs aut quōlibet aliter venenū corrūpēs cōstat q̄ cōpatione p̄dicta tā sanis q̄ egris corporibus securius applicat. Hz pfecte quidē sana corpora medicina nō indigēt. Et tō eis applicare ⁊ nō cōuenire. Si vo a perfecta sanitate fuerint lapsa cōtemplādum erit vtrū illi lapsui possit medicina tyriacalis p aliquā sui potētiā obuiare: quecūq̄ sit illa. Et hoc dictū est q̄m oī mixto p̄ter ꝓprietates plures alie virtutes: ⁊ p cōsequēs opatiōes cōueniūt: q̄ oēs ad treo in gñe reducūtur. s. primas vt calefacere in frigidare ⁊c. ⁊ secūdas: et illas q̄ a primis proceduūt q̄litatibus seu virtutib⁹ nō ſm absolutā naturam vnius cuiusq̄ illarū: hz ſm informationē quā ex mixtione ac mutuo tpamēto accipiūt: nō determinādo sibi tñ partē aliquā in sanabili corpe: sicut est digerere maturare subtiliare aperire incidere: ⁊ silia. Tertie vero eodē modo ꝓcedūt a primis sicut ⁊ sc̄e. Hz in hoc differūt ab eis: q̄ determinant sibi partē in sanabili corpore sicut vrinā aut menstrua prouocare: lac vel sperma generare. ⁊ cetera talia. si ergo medicina tyriacalis q̄ sui ꝓprietate obuiat veneno possit lapso corpi ꝓdesse p aliquā trīū p̄dictarū potētiaꝝ vel opationū: cū ex pte qua veneno opponit nullo mō ꝓtrariet sanabili: manifeste relinquit q̄ eidem lapso corpi secure poterit applicari dato etiā q̄ lapsus eius nō causet a veneno: cui tīpa medicina opponit. Hoc aūt ꝓgrue declarat in musco ⁊ smaragdo ⁊ tyriaca. Cōpertū est enim q̄ muscus singulariter obuiat veneno: q̄ō dicit comu spice: quod letalissimū venenuꝫ est: preter hoc etiā hz potētias multū cōferendi cordi: ⁊ cerebro in cūctis lapsibus: in q̄bus lapsibus secure poterit corporibus applicari absente veneno bufonis. ꝓter hoc etiam debilitati cordis ⁊ tristitie potēter obuia: nec incōueniens est absente veneno bufonis ꝓpinquare tristibus ⁊ debilitatē cordis patiētibus. silr aūt ⁊ de tyriaca ꝓuenit iudicare ipsa nāq̄ ꝓter ꝓprietatē quā hz obuiādi veneno: cōstat q̄ hz potētiā cōsumēdi frigidas superfluitates: et rectificandi malicię frigide cōplexiōis ⁊ hu. ꝓpter q̄ō cunctis neruosis mēbris q̄ sepe hac mala cōplexione ledunt peculiaris existit. putrefactionē etiā hu. ꝓhibet claudicātē etiā digestionē cōfortat: igit q̄ vsus ipsius debitus nō erit incongruus corpoꝝ lapsis etaz alīq̄ p̄dictoꝝ absente veneno. Et simile iudiciū penit⁹ erit de silib⁹ medicinis. q̄ si vltra tyriacalem vim supradictā haberent aliquā potētiā nocendi sanabili corpori. nullaten⁹ applicari hz absente veneno: sicut musc⁹ ⁊ tyriaca fermētata valde ca. ⁊ sic. cōplexionis in hoc ꝓtrariatur: vñ nisi venenū vigeat nullo mō talib⁹ expedit corpibus applicari. ¶ Ex q̄b⁹ tam manifestū est q̄ corpa q̄ ex gene lapsa sunt in frigiditate: ⁊ hūiditate cōuenienter vtūtur musco. ⁊ tyriaca nō solū ad ꝓseruationē sanitatis iuxta tolerātiā lapse cōplexionis. Sed ad ꝓcauendū etiā lapsus interiores vlteriores. ⁊ multo fortiꝰ corpa in q̄b⁹ mēbria lapsa hu. generāt venenosos: q̄lis est hu. causans epilepsiam aut suffocationem aut syncopim. Perfecte sanis nullo mō cōuenit medicia. in ꝓseruatione sanitatis cōperit vbi fuerit medicina ꝓprietatē hūs cōseruādi spēm: ⁊ tpamētū hūane cōplexionis ata. s. vt nulli⁹ virtutis habeat excellētiā: q̄ corpus valeat in aliq̄s latus ineq̄litatis expellere: sz de auro dr: aut iacinto: aut melius de carnib⁹ fasiani: q̄ cum in tē hz ꝓperamēto nihilominus comeste ꝓprietatē habent pellendi nocumentū cātum ex esu medulle arietis nō castrati. hec ei tāta cōtrarietate cōtrariātur humane nature: vt memoratas amputet: cui carnes specialiter obuiāt fasiani: vñ hz in hoc medicine tyriacales habeāt rōnē. nihilominus tñ ex tpamē to suorum q̄ cibus perfecte sanis cōgruit ei⁹ vsus. ¶ Ex p̄dictis autē tā aliqualiter ptz via qua mensurari dz quantitas applicāde vel administrāde medicine: cōstat em̄ q̄ virtus expellentis proportionanda est virtuti expellibilis: ita scilicet vt eam sufficiēter vincere possit: vnde si per vtā rationis esset mensuranda quātitas applicāde medicine oportet necessario vt non regulatur indeterminata mensura ſm extimationē ꝓpinquam veritati per cōsiderationē medicine

Cura auerroys.

Cause salubris quantitas quō mēsuret

Medicina theriacalis quō corporib⁹ ⁊ in q̄uā tate debeat applicari.

Mixto cauſ ꝓprietates aliq̄s ꝓpter ꝓtrarietates opationes ꝓducūt.

Musc⁹

Tertia cha.

perfecta ſanitas cōuenit medicine ꝓpter natione ſanitatis

Medicina la arietis ꝓtra hu mane nature.

dicine cõparate ad venenũ:z ad sanabile. Ad venenũ enim cõparat ꝑm fortitudinẽ:z debilitatẽ illi⁹ potẽtie ꝑ quam expellit vel corrũpit ipsum. ꝑ hãc. n. consideratione ꝑz rõ q⁹ si medicina valde acutã virtutẽ summe forte habuerit in obuiãdo veneno q⁹ in valde minori ꝙntitate sufficit vt misceatur ꝙ ꝓtraria. Ad sanabile ꝓo cõparat ꝑ aliꝙ potẽtiam vt supra tactũ est: ꝙb⁹ cisdẽ põt ꝓdesse vel obesse. Ex q̃ cõsideratione ꝑz rõ q⁹ in maiori quãtitate põt z ꝺz misceri: ꝙ cuz aliis potẽtiis et ꝓfert ꝙ ꝓtraria:z illi etiã corpi cui magis cõferre põt ꝙ ꝓtrario. Et ꝙuis hec ꝺa sint z solida rõne tũ data: tñ ꝑ hoc adhuc nõdũ terminari põt ꝙntitas tyriacalis medicine. ſ. vtrũ ꝑm ꝓdictꝫ extimationẽ debeat administrari lupinus vnus: aut plus: aut minus cuius rei cã est quia sicut nec ipa potẽtia tyriacalis medicine q̃ obuiat veneno agnoscit rõne: sic nec ei⁹ fortitudo z debilitas: si ei hoc esset notũ rõni vtiꝫ posset determinare quãtitatẽ: q: ꝺo illud ex perimẽto cognoscit: idcirco opz determinare quãtitatẽ et mẽsurã accipe ab his q̃ expti sunt aut nouerũt experiri. et habita determinata quãtitate in illo tũc facile est rõnivt in aliis regulet ad augẽdũ vel minuendũ tpam ꝓdictis ꝓsideratiõnib⁹. Inter ceteras aũt doses vel quãtitates maxime necessariũ est scire minorẽ: cũ esꝭ vtutes vel potentie nãles nõ in ꝙlibet quãtitate sufficiãt suos effect⁹ manifestare in subiecto: ꝙ̃uis spẽs saluet in eis opz adminus illa minima cognoscere: ꝑ quẽ põt in manifestatione sui effect⁹: qm illa cognita tã ꝙ̃ significatio rõnabilr ꝑ ꝓdictas ꝓsideratiões poterit medic⁹ augere quãtitatẽ: ꝑm exigẽtiã cõcurrẽtiũ ꝑtiũ. Si tñ alia extremitas. ſ. maxima dosis eẽt tã experimento cognita leuior eẽt labor inueniẽdi mediaꝫ quãtitates: z idcirco cũ duas extremas doses q̃sq̃ sapiẽs in doctrina sua determinat sicut expt⁹ est in sua regiõe: vel saltẽ minimã: tũ q: ipsa sufficit ad signũ: tũ q: securꝫ incohat ab ea experiẽtia ꝙ a maxima: nã min⁹ in illo q̃z corpore causabit si forsitã ex sufficienti cautela nocere deberet: vñ z determinata sufficit scire q⁹ minor dosis ei⁹ est vnus lupinus in pondere: et ꝓ vtile sit etiã scire q⁹ maior dosis in tertio z q̃rto z quinto climate est aureus vnus: nihilominus per minimaꝫ dosim poterũt mẽsurare extimationes inuenire experiẽdo: dũ tũ ꝑ dicta cõsideratione regulet experiẽtia. ſ. ꝓsideratiõe particulariũ ꝓcurrẽtiũ ex pte medicie: z obiecti: et subiecti. sicꝫ aute z de smaragdo sufficit scire q⁹ minima dosis est põd⁹ ser granorum. Unus aũt sapientũ respuit credere q⁹ in modica quãtitate maxima sit virtus actiua q̃ considerat. Et recolit ꝺal. in de interio. q⁹ modice quãtitatis humiditas veneno sa ꝺã summitate caude scorpiõis eiicere sic: z ꝙ potenter z terribilr atq; cito alteret corp⁹ pcussum a scorpione. Scimus etiã q⁹ lapis ille tyriacalis quẽ arabes vocãt bezaar nõ viridis ſz gypseus q̃ de corpore repentis alialis extrahit in quãtitate semilẽticule sumpt⁹ in puluere potẽtissime liberat a veneno cuuslibet nociui alialis: nec mirabimur de hoc: cũ viderimus magnã medicinã quẽ lapidẽ rubeum notauerũt in quãtitate vni⁹ grani multꝫ ꝙlibet die sumptã collectionẽ durã. xv. annoꝝ externus eminẽtẽ in latere infra. iij. hebdomadas resoluisse: Miraq; valde sunt opa nature sine quoꝝ noticia in particulari recõdit nullo mõ superbus z indomitus iuuenũ intellectus q̃ ꝓpinque cõtẽptus imaginaria deluſionũ fraudanꝭ precipue cũ elata presumptio facit eos suis imaginationibus pertinaciter inhere.

¶ Explicit tractatus Arnaldi de dosibus tyriacalibus.

¶ Incipit prologus libri aphorismoꝝ magri Arnaldi de villa noua de graduationibus medicinarum per artem cõpositarum.

IN medicinis per artez cõpositis cõsiderat artificiali processu situm cõplexiõis resultãtis ex simplicibus inuenire. Hoc quidẽ ꝑm exquisitã veritatẽ impossibile est. Nã cõponentũ virtutes: et mutuos respectus q̃bus adinuicẽ possunt pati. z agere impossibile est nos exquisite cognoscere proinde vere virtutis alicuius in composito resultantis potest a nobis per certitudinem haberi noticia. Occulte namq; insunt complexionatis quibus difformiter alterationes adinuicez suscipiunt nõ solũ quãtũ ad qualitates sed quãtũ ad metam terminationis. Artifex igit q̃ ꝑ extrinsecũ principiũ. ſ. artẽ nititur de intrinsecis nature effectibus iudicare: nõ põt de talibus habere noticiã nisi ꝓhabilẽ q̃ ꝓcedit ꝑ extimationẽ appropinquãtẽ veritati quãtũ possibile est rõni humane. Id aũt qꝺ extimationẽ artificio regulat in approximãdo veritati est artis regula: propter qꝺ etiã extra extimatio regulat ꝑ artez in tabulis artificiali. cẽsetur. Ars aũt ꝓcedit ex his sp q̃ certa ca nãm suã certoꝝ sunt. Nã incerta nõ pñt probari nisi ex his q̃ aliquo mõ certitudinẽ habẽt: vñ nõ est ars que nõ incheat ex certis principiis. ¶ Igit intẽdimus in ꝓsenti capitulo ad honorẽ agni celestis: cuius amatores solũ attingũt in quolibet vtili plenitudinẽ veritatis: z intuitu charitatis nostre pro cõi vtilitate cupiẽtium in medicinalib⁹ cõsiderationibus ꝓficiː cõpilare atq; tractare artẽ mẽsurandi cõpositionẽ in cõpositis medicinis Erit autẽ bipartita forma nostri ꝓcessus. In pria eñ pte regule artis tradent. In scoa ꝙo de tabulis subiungeꝭ q̃bus velut exẽplis sufficientibus cuiuscũq; cõpositionis medicinarũ tradite artis ꝓpriꝫ habeaꝭ. In prima vero scribentur oia principia huius considerationis per modũ tertius: z theorematum demonstrabilium: ex quibus intellectus maior poterit facile consequi possibilem veritatẽ: maxime cũ posteriores aphorismi ex prioribus: vel eorum principijs demõstrẽtur. Consequẽter propter minores subiũgetur expõ vel applicatio vnuscuiusq; theorematis ad propositum iuuando quãtũ imbecillitatis facultas z rationis permiserit: quicquid circa naturam theorematis tenores nostri specialiter Gal. et Alhandi: z Auerroys sensisse videntur. Omnia vero theoremata: vel aphorismi tribus partibus distinguentur sicut per rubricas titulus demonstrabit.

Artificis estimatio ꝑ regulaz artis regulatur

Ars ꝙlibet ichoat ex certis principijs.

SIt⁹ cõplexiõis tpamẽtũ est vel excessus. i.

¶ Auctor volẽs inuestigare naturã: z cõditiones gradus ꝓut cõplexiõibus attribuit. Incipit in diuisione ꝓhaliſſimi qꝺ est situs. Acceptus hic metaphorice. Nã ꝓprie sit⁹ debeꝭ occupãtibus locũ ꝑm aliquẽ ordinẽ ad ꝺnas loci. Ita q⁹ locata dicuntur situari quãdo locus eoꝝ attẽdit ꝑm dextrũ: z sinistrũ: ante z retro: sursum z deorsum: in quo velut in termino quodam mõ resiꝺẽt vel ꝺesciit. Quicqꝺ igitur in aliquo termino ꝺescit vel sistit: z ꝺz opationẽ z ordinẽ ad aliud tanq̃ supius z inferius sit rudinẽ habet in his ꝑ que ꝓprie situantur. Dis aũt cõplo cuuslibet corpis cõplonẽ habẽtis resiꝺet in aliquo termino q̃ cõparat ad aliũ: vel in eo per participationẽ superioꝝ aut inferioꝝ. Rõnabiliter igit sapiẽtes vocauerunt generaliter sitũ quẽcũq; terminũ in quo res pñsistit cõplexionata vt nullũ nomẽ magis ꝓprũ inueniri possit ad cõprehendẽ dũ primos terminos cõplexionis. ſ. tpamẽtũ: z a tpamẽto recessum q̃ vocat excessus. Ad venãdũ igit nãm: z rõnẽ gradus per diuisionẽ generalissimã primas eius differẽtias ex primit in hoc aphorismo: cuius veritas per se patet.

¶ In oi tẽperamento qualitatuz oppoſite aliquo mõ equãtur: z in excessu inequalitas earũdem. ij.

¶ Premissis differentijs situs cõplexionalis in hac tã pro politiõe notificat vt clarius. z certius venari possit intẽtũ. Hic autẽ intẽdit q⁹ situs temperati est in quo equãtur aliquo modo qualitates oppoſite ex quibus cõplexio puenit. Dicit aũt aliquo modo notabiliter. ſ. ad insinuanduz q⁹ in temperamẽto cõplexionis nõ est omnimoda equalitas ꝙlitatum ꝓdictarũ: sed tantũ equalitas ꝓportiõis vel iustitie debeꝭ cõplexionato ꝑm sue specie exigẽtiam. Cõsequenter intendo q⁹ situs in quo ꝺi cõplexio in excessu est ille in quo est inequalitas cõplexionalium qualitatum.

¶ Excessus qualitatis cõplexiõalis augmentũ est ipsius supra eius oppositam respectu eq̃litatis. iij.

¶ Q: gradus nõ ꝓtineꝭ sub prio mẽbro ꝓdicte diuisionis: sed sub scõo iccirco relicto prio ꝓsequit scõm. At vero q: ꝓdixit imediate q⁹ i ea ꝙsistit inequalitas ꝙlitatũ: z i oi inequalitate sit aliqꝺ maius: z aliqꝺ minus: ideo cõsequẽter in hac ꝓpositione ostẽdit a quo istoꝝ extremoꝝ denominetur excessus vel recessus a tẽperamẽto: z qualiter sit in eo inequalitas. Et intẽdit q⁹ excessus ꝙlitatis alicuius vel recessus ei⁹

a tēperamēto est augmētū ꝛc. Subiūgit autē respectu eiūs
tatis ad insinuandū modū inequalitatis p̄dicte. Nā vna ꝗli-
tatum cōplexionaliū nō dicitur excedere aliā absolute sine
quocunq; excessu: hoc eñ non inueniretur etiā vna excede
re aliā in temperamēto: sed dr augeri supra oppositaꝫ plus
q̄ꝫ requirat temperamētum vel equalitas supradicta.

¶ Augmētū ꝗlitatis fortificatio est virtutis. xiij.

¶ Cum augmētū proprie soli conueniat quātitati: p̄terea
solū ostēdit in hoc aphorismo qualiter virtus in qualitati-
bꝫ ꝓpositis accipiat augmentum: ꝛ intendit q̄ in ꝗlitatibꝫ
rōne virtutis augmentū ꝗlitatis dicitur esse fortificatio eiꝰ
in operando quantitas eñ dimensiua nō cōuenit qualitati
bus nisi per accidens: scilꝫ ratione subiecti: sed operatiuis
bene conuenit quātitas virtutis. ¶ Qualitates aūt comple-
xionis virtutes quedam existunt: et a sapientibus dicūtur
ꝓprie virtutes mixtorū. sunt enim operationis principium
ꝛ inquātū complexiones cōstituūt: hoc maxime patet: vna
enim in aliam operatur frangendo excellentiam eius per
oppositū. Et oportet intelligere hic q̄ diminutio qualita
tis non est nisi quedaꝫ debilitas respectu sue opposite que
hic dicitur augmenti.

¶ Fortificate virtutis potentia est tanta in cōmix-
to: quantum libere potest suum effectuꝫ manifesta
re sensui cum resistentia sue contrarie. v.

¶ Cū gradus complexionis consistit in termino ad quē de
uenire p̄t operatio mutua predictarū virtutū: ideo aggre
ditur declarare in generali quāta sit in virtutibus istis po-
tētia: cū ſm potentiam fortificari ꝛ debilitari dicantur re-
spectu sui q: igit vna respectu alterius dicit fortis: aut de-
bilis. ſ. ſm q̄ in alteram p̄t agere ꝓpter hanc relationem
quā inuicē notificat mensurā potētie vnius per effectū quē
in altera imprimit cōsideratū ſm mēsurā: qua patet huma-
ne cognitioni. Licet aūt predicte virtutes sint quedam ꝗli-
tates sensibiles tamen impressio quam vna facit in alteraꝫ
non potest immediate comprehēdi per sensum q̄m actio q̄
mutuo se frangūt nō subiacitur sensibus nostris: sed solum
actio qua immutāt sensum. ¶ Oportet igitur vt mensura illiꝰ
potentie quam altera habet respectu alterius ratione com
prehendatur: sed cū certa ratione semper incheet a certis: ꝛ
manifestis in suo genere. Est necesse vt in mensurando po
tētiam virtutū insensibiliū vt inciptatur aliqua virtute sen
sibili: per quam manuducat intellectum in eam que sensui
non offert se. Notificare igitur mensuram potentie quā ha-
bet fortem qualitas siue debilem non p̄t aliquid nisi per
cōsiderationem potentie quam habet in immutando sen-
sum. Cuius ratio est: q: cum illa qualitas sit sensibilis vnde
sensus ad quem refertur de mensura. ꝛ sue potentie cuiꝰ mē
sura nō est diuersa: quia ipsa potētia non est semper in eisdē
terminis: sed quandoq; est absoluta vt in simplicibus. ¶ Q̄n
q̄ꝫ vero ligata per suam oppositā vt in commixtis: ꝛ iterum
etiā ſm diuersitatem cōmixtorum ligatur in eis ſm plus et
minus a sua opposita: tamen tota latitudo per quā decurrit
illud plus ꝛ minus sue ligationis cōtinetur infra duos
terminos: quorum vnus est terminus in quo nullo mō liga
tur. Et est temperamētū in quo quātū est de ratione propor
tionis nō est minus ligata q̄ꝫ sua opposita: ꝛ propterea ib ꝛ
dicitur nihil libertatis habere q: nō est magis manifestus
sensui effectus illius q̄ꝫ eius opposite: quia igitur quanto li
berius operatur in sensum tāto minus ligatur a sua cōtra
ria: ꝛ per cōsequens eius potentia tanto melior est vel for-
tior ꝑpendit rōne alterius vel respectu: ideo mensura potē
tie qualitatis vincentis hic notificatur in generali: ꝛ iudi-
cari docetur per libertatem effectus quē manifestat in sen-
su. Redeūtes ergo dicamus q̄ intēdit auctor in hoc theore
mate dicere q̄ mēsura potentie vel fortitudinis qualitatis
vincentis tanta est in cōmixto respectu oppositi quantum
ipsa cognoscitur ab ipso vinculo vel ab eius resistentia libe
rari. hoc autem est tantū quantū libere vel distincte potest
suum effectum in sensu manifestare. Subiungitur autē cuiꝰ
resistentia sue contrarie ad rememorāndum q̄ nunq̄ in com
mixtis habet libertatem absolutam qualitas vincens. q. d.
tanta est potentia illius quantū libere operatur: nō obstan
te. resistentia sue opposite.

¶ Debilis virtutis potentia tanta est in cōmixto
quantum potest fortiori resistere. vi.

¶ Sicut in commixtis vincētis virtutis: aut qualitatis est
suā manifestare potentiā per distinctā: ꝛ aliquo mō liberaꝫ
immutationē sensus: ita cōuenit qualitati oppositi: q̄ debi-
lis est: ꝛ aliquo modo victa respectu alterius tñ manifesta
re potentiam suā: quā in p̄sentia sui oppositi: q: tunc neces
sario agit: ꝛ hoc est q̄ dixit. Experiri vero sensu hanc resi-
stētiā nō est nobis possibile in cōmixtis: q: vt supra dictum
est actio ipsoꝝ mutua nō subiacitur sensibus nostris: sed cō
gruū exemplū ꝓponit a Galie. per quod ratio iudicare po-
test cōueniēter de ipsa. Dicit enim q̄ si aque feruentissime
aliqua minor quātitas misceatur frigidissime: constat q̄ re
sistet in tātū caliditati: vt in excellentia feruoris non possit
suum effectū manifestare in sensu. q̄ si amplius misceat ad
huc amplius resistit manifestationi feruoris frāgēdo eius
excellētiā: quātum ergo resistat plus in hac secunda cōmi-
xtione q̄ꝫ prima perpendi nō potest per apprehensionē mu
tue actionis qualitatis: sed bene apprehenditur p̄ effectū
sensibilē quē actio frigiditatis relinquit in caliditatē istius
qui effectus est demptio: vel diminutio caliditatis: hoc eñ
mensurari potest per effectum quē facit absoluta caliditas
feruentis aque. Priuationes eñ per habitus mensurātur
quātum eñ aqua frāgat vinum: ꝛ demat ei de virtute: bene
ratio iudicat: ꝛ cognoscit temperatio impressionibus quas
in gustu facit vina mixta: ꝛ ipsum merum ita q̄ impressio
meri erit signū per cuius respectū mensurabitur dēptio for
titudinis vini: quia scilicet per considerantiā distantie im-
pressionis mixti ab impressione meri vel puri. Cum igit quā-
tum ad mutuā fractionem olno similiter agāt qualitates
complexionales in aliis mixtis: sicut in proposita mixtiōe
aquārū: ex conuenienti simili potest inferri q̄ tantum victa
qualitas resistit vincenti quantum demit ei de potētia im-
mutandi se sensui.

¶ Omnis eleuatio virtutis supra aliam fit scōz rō
nem augmentate quantitatis. vij.

¶ Expresso generalissimo cū differentijs suis immediatis
exinsinuat etiā sub qua illarū cōtineaē gradus cōplexiona
lis. Jam incipit hic elucidare natūrā generis proximi vt in
sequentibus certius ostēdat intētum. Licet enim gratus sit
quidā situs complexionis: nō tamē hic est realiter: ꝛ ꝓprie
situs dextri et sinistri vel ante ꝛ retro: sed ſm rationem su-
perioris ꝛ inferioris. Omne autem superius hꝫ rationē ele
uati. ꝛ inferius rationem depressi. Et quia situs eorum con
sideratur hic ſm q̄ habēt rationē accessus: ꝛ recessus ad ali
quem terminū. ſ. ad temperamentū: ideo attribuuntur eis
nomina verbalia que importāt motionem: scilicet eleuatio
et depressio. Intendit ergo hic: ꝛ in ꝓpositione sequenti q̄
eleuatio ꝛ depressio virtutum adinuicem semper fit ſm rō
nem quantitatis vel auctē: vt in eleuatione: vel diminute
vt in depressione. Cuius sententie veritas patet ex precedē
tibus aphorismis scilicet tertio quarto ꝛ quinto. Nam si ex
cessus qualitatis non est nisi augmentū illius: ꝛ augmen-
tum: et fortificatio est habere plus de potentia manifestan
di suum effectum in sensu ꝛ nō dicatur: aut in tali possit ha
bere plus nisi ſm rationem quatitatis auctē: aut habere mi
nus nisi ſm rationem quantitatis diminute: tunc ergo ha-
betur propositum.

¶ Omnis depressio vniꝰ virtutis sub alijs fit scōm
rationem diminute quantitatis. viij.

¶ Expositus est in antecedenti aphorismo iste.

¶ Omne qō eleuatur adipiscitur situm altum. ix.

¶ Actor volens ostēdere q̄ gradus continetur sub eleua-
tione tanq̄ sub genere primo: introdurit hic latenter diffi-
nitionē eleuationis: vt per eius partes subsequenter con-
cludat intentum. Q̄ñ quia eleuatio quendā motum habet
seu importāt: nec motꝰ cognoscit nisi ꝓ mobile: ꝛ ſō dicit.
Omne qō eleuat ꝛc. q. d. eleuatio est motus quo eleuatum
vel eleuabile adipiscit: vel acq̄rit situ altū: ꝛ hoc est ꝓ se no-
tū. Eleuatio aūt in his q̄ situ habent siue ꝓprie sumi meta-
phorice nunq̄ dicetur de eo qō acquirit situm ſm latitudi-
nem: vel spissitudinem: sed ſm dyametrum altitudinis.

¶ In omni

¶In oi eleuato terminus eleuatiõis est sit⁹ ei⁹.x.

¶Quia dixit imediate q̃ id qõ eleuat acquirit sitũ:altum crederet aliq̃s forte cũ dixerit verbaliter eleuatur: q̃ situs de q̃ hic loq̃tur cõueniat eleuabili ſm q̃ est in fieri vel i via eleuationis. Et ideo hic subũgit hunc aphorismũ:in quo intendit q̃ situs de quo hic loq̃tur cõuenit eleuabili in termino cum per se consideratur:sed quãdo cõparatur ad alios situs:tunc respectu comparati potest habere rationem accedentis:ꝛ recedentis. Et ideo dicit hic notabiliter eleuato:ꝛ nõ eleuat. In omni ergo eleuato:ꝛ cõplexionato.q.d. eleuatũ nõ ỽ situari in via eleuationis ſz in termino. Cui⁹ veritas patet ex dictis super prima ꝓpositione:nã situs ỽ locus in quo situatũ aliquo modo residet vel quiescit:ſalti quãtũ ad distinctam approximationem illius ad ipsum respectu alterius habentis ordinem ad illud.

¶Dis situs altus perfecte in se distiguibilis a vicino depresso gradus rationẽ habere dignoscit. xj.

¶Quia gradus nõ cõtingit cõplexionibus nisi metaphorice solum:ꝛ rõ metaphorice sumpti alicuius nõ cognoscitur ad plenũ sine noticia ei⁹:qõ ꝓprie dicit.cũ aliquo modo sibi similis sint:ꝛ vnũ extremũ similitudinis neq̃at sine alio cognosci pfecte. Ideo hic ostẽdit q̃ sit ratio gradus proprie sumpti:ꝛ insinuat etiã similitudinẽ ꝓpter quã hoc nomen extenditur ad terminos complexionũ. Intẽdit ergo q̃ gradus proprie nihil aliud est q̃ situs altus perfecte in se distiguibilis a vicino depresso. Situs quidem est genus.sed altus ponitur ad differentiam ei⁹ qui designatur ſm latum: aut spissum. Distinguibilis aũt in se ponitur ad differentiã situs alti q̃ designatur in superficie plana ꝛ declui.in qua situs altus de se nõ distinguit a vicino:sed per illud cui adiacit.s.per latitudinem corporis. Perfecte vero adiũgit ad differentiam eorũ que solum imaginatione vel intellectu distinguunt:sicut partes minute ipsius gradus.etem situs altus in gradu distinguitur sensu. Q̃ vero dicitur a vicino.positũ est ad notãdũ ordinẽ sine quo nũq̃ est sit⁹. Sz cũ dicitur depresso:specificatur dyametrum ſm q̃ talis ordo accipitur:qi.f.tm ſm dyametrũ altitudinis. De tali vero situ alto qui proprie acceptus est gradus nõ dicit explicite q̃ sit gradus:sed dicit notabiliter q̃ habet rationem gradus ad insinuãdum q̃ in predicta diffinitione implicatur similitudo:ratione cuius extẽdi potest etiã ad ea quibus cõuenit gradus metaphorice acceptus ita q̃ illis conuenit nomen ꝛ ratio gradus:quia inuenitur in eis similitudo situs alti distinguibilis et se:ꝛ econuerso.

Quid sit gradus.

¶Terminus eleuationis:aut gradus est:aut aliq̃ metha eius. xij.

¶Quia ex ꝓdictis insinuatũ est q̃ gradus est termin⁹ eleuationis cuius dixit:q̃ sit situs altus:quẽ antea dixit esse terminum eleuationis. Ideo ne credat aliquis q̃ oĩs termin⁹ eleuationis sit gradus in complexionibus:distinguit hic de terminis eleuationis cõplexionalis qualitatis:intẽdẽs q̃ terminus ad quem eleuatur:vel est gradus:vel aliq̃ metha eius.subsequenter autem notificat quid sit vtrumq; et primo quid sit gradus in cõplexionibus sicut cõtinet.xiij. ꝓpositio sequẽs hic immediate in.xvj. vero quid sit metha.

Quid sit gradus et ꝓpositio.

¶Gradus in cõplexionibus est eleuatio q̃litatis alicuius complexionalis supra temperamẽtũ scõm distantiam integram. xiij.

¶Ex iaz dictis:ꝛ statim post dicendis veritas huius diffinitionis est patens. Item etiã ex supradictis patet q̃ gradus põt dici excessus:vel recessus:vel augmentũ:vel fortificatio qualitatis alicuius. Sz q̃ eleuatio:vt ostensuz est magis proprie cõuenit his quibus nomẽ ꝛ rõ gradus attribuitur ideo posita est hic pro genere ꝓximo:sed qualitatis adiungitur ad dẽtam gradus in corporibus. complexionalis vero ad differentiam aliarũ qualitatũ sensibilium mixtiuel complexionatiꝛ vt coloris:ꝛ odoris:ꝛ saporis. De quarum graduatione sapientibus medicis nõ est cura pro tãto:q; remissio et intensio talium qualitatum de se notabiliꝛ non immutat sanabile corpus in his que conueniũt ei vt est sanabile:aut si sit illud rarum est nec arte indigens .Certum est enim q̃ omnes predicte qualitates immutant aliter et aliter ſm sui intensionẽ ꝛ remissionẽ organum ꝓpriꝫ sensus ꝛ cõseruare atq; corrumpere possunt sanitatem in eo. Sed cũ hoc raro cõtingat:ꝛ nõ cadit tãta varietas in his vt sit difficilis cognitionis:ita q̃ de difficili cõtingat errare circa vsum earũ:qm̃ de talibus est ars necessaria.hę enim qnalitates prout agendi virtutẽ habent de se:non respiciũt nisi determinate vnũ organũ.s.ꝓpriꝫ sensus:sed qualitates cõplexionales vim habent immutandi omnia organa corporis quo ad dispositionẽ sanitatis ꝛ morbi:que mẽbra cuz sint valde varia ꝛ diuersa:nõ in eisdẽ gradibus intensionis ꝛ remissionis erigũt predictas qualitates. Ũ cuz illa operatio maxime indigeat regula artis in qua maxima est prõptitudo errãdi.talis autẽ sit illa ad quã occurrit multa diuersitas particulariũ cõsiderabiliũ:quia de difficili scitur quod multipliciter variatur:ideo sollicitauerunt illud rõnabiliter sapientes ad hoc vt de intensione:ꝛ remissione qualitatũ cõplexionaliũ in mixtis:specialis ꝛ diligens esset consideratio in medicina:ita vt arte posset inuestigari quãtũ possibile est quicq̃d vtile foret operi circa talẽ materiam Si vero aliqua aliarũ q̃litatũ immutẽt aliquas alias partes corporis ꝓter organa ꝓpria:sicut de q̃busdam odoribus dicitur q̃ generẽt dolo.capitis.illud nõ cõuenit ei per se sed per accidẽs sicut alibi est ostẽsum. Si quid eñ sanitatis aut egritudinis alijs membris imprimãt hoc principaliter fit a cõplexione:quarũ sequele sunt ſm ꝓpinquius:vel remoti⁹. Sapor enim propinquius sequitur cõplexionem q̃ odor ꝛ color:color aũt remotius q̃ odor. Et predictis:vero patet rõ ꝓpter quã sapientes nõ tractauerunt de graduatione secundarum virtutũ:cum tũ varientur per intensionẽ ꝛ remissionem. Nam secũde nõ sunt vt bene testatur Auicẽ ij.cano.nisi prime limitate:vel sequentes earum colligãtã ita q̃ intensio vel remissio in eis semper causatur immediate ab intensione et remissione illarum. Et ideo nihil aliud oportet ad graduationem considerare in his q̃ in illis nisi diuersitatem substantie per varietatem mixtionis :ex qua pendent pro maiori parte virtutis secũde. Q̃ aũt vltimo ponitur in premissa diffinitione.s.ſm distantiam integram positum est ad differentiam methe:hec est igitur diffinitio gradus in complexionibus:cuius partes ex diuisionibus premissis inuestigauit actor.

Propter q̃d sapientes non tractauerũt de graduatione secundarum virtutũ.

¶Distantie cuiuslibet gradus integritas tãta est quanta est latitudo ipsius. xiij.

¶Quia dixit immediate q̃ distãtia integra qualitatis a tẽperamẽto cõstituit gradũ. Ꝟcirco declarat hic que sunt integra distãtia cuiuslibet gradus:intendẽs q̃ illa est in qua continetur:vel comprehenditur tota latitudo ipsius.

¶Latitudo cuiuslibet gradus tantum extẽditur: quãta est differentia manifeste impressionis. xv.

¶Quia dixit q̃ tota latitudo gradus facit eius distantiã esse integram:propterea manifestat quãta sit latitudo ei⁹ dicens:q̃ tanta est quãtũ se extẽdit differẽtia manifeste impressionis vnius ab alio:ita q̃ licet aliqua complexionata faciant in corpore temperato diuersas impressiones :dũ tm sint sub ratione vnius gradus:oẽs pertinẽt ad latitudinem eius. Nã medicina frigida que dormitationẽ causat in mẽbro:ꝛ que causat stuporem:ꝛ q̃ mortificat:omnes continentur sub latitudine quarti gradus. Similiter medicina calida que rubificat cutem:ꝛ q̃ vesicat:ꝛ q̃ vlcerat:nã membrum corrumpunt:et sic de aliis.quia si dentur tres medicine q̃ non manifestent effectum vnius qualitatis in corpore nisi per frequentem applicationem omnes reponuntur in primo gradu cum omnes habeant eius rationem. Sed si nũerus applicationum in q̃bus manifestant suum effectum sit differens:necessarium est vt in diuersis partibus eius gradus locentur. Nam que manifestat in.x. vicibus erit in principio primi gradus respectu eius que in tribus et illa q̃ inser in medio:et illa que in tribus in fine. Et simili ratiõe distinguũtur tres partes in secundo et tertio et quarto gradu si tripler diuersitas impressionis reperiatur in medicinis que habent eorum rationem.

¶Omnis latitudo tribus necessario discernitur methis. xvj.

¶ Quia dixit quelibet gradum habere latitudinem: ideo subsequenter ostendit quot terminis ad minus distingui possit: et q̄ nomē cōiter attribuatur eis. et dixit: q̄ tribus necessario q̄ vocant methe. Ratio aūt huius necessitatis est: q̄ q̄cq̄d est latum habet rōnē superficiei: et sic p cōsequēs habet duas extremitates: et mediū: hec rō q̄dē sumpta est ab vno extremo similitudinis sed ex parte alterius: sed ipsarum q̄litatum est alia ratio. s. q̄ oē q̄ intenditur et remittit vadit a diminuto ad augmentū: et econuerso. eo q̄ omne q̄ mouetur transit de extremo ad extremū per mediū. Habet ergo latitudo gradus principiū: medium: et finē: qui terminidicunt methe: qui termini sunt mensuraz importantes. Ex quibus tam pz q̄ metha in proposito est pars gradus nota bilis in mensura per impressionē factam sub rone totius: sicut in premisso aphorismo exposuim⁹. Medicus autē ideo cogitur predictas tres methas in gradu quolibet assignare: quia diuersitas impressionis medicinarum in vnoquoq̄ gradu sensibili effectu diiudicatur per illas tres methas decurrere nec plus assignat: quia differentie vltra illos terminos sunt imperceptibiles sensu.

Quidsit meta.

Medicꝰ cogit in gradu tres metas assignare.

¶ Omnis eleuatio depressio virtutis vel qualitatis vnius respectu alterius fit ꝑm aliquod genus ꝓportionis. xvij.

¶ Inuestigato quid sit in ꝓposito gradus: et que: et quas habeat partes notabiles tam incipit venari distinctiones graduū in generali: quātus ei oēs gradus cōuenīāt in hoc s. q̄ sunt quidam recessus q̄litatis a tēperamēto: tū termini recessus non sunt idē: sicut nec distantie: immo vn⁹ ab alio differt penes maiorem et minorē recessum: ꝑm q̄ q̄litas magis aut minus augeat supra temperamētū. Cū igitur inuicem differāt per intensionē et remissionē qualitatis: et illa intensio vel remissio fiat ꝑm rōnem quantitatis aucte vel diminute sicut ostensum fuit. vij. vel. viij. ꝓpositione. Ideo specialiter inuestigat hic vtrū illud augmentū et illa diminutio debeāt in gradibus considerari ꝑm rationē quātitatis continue vel discrete. Et introducit primo hanc propositionem ad cōcludendū subsequenter intentū ex ea. Dicit ḡ q̄ oīs eleuatio et depressio ꝛc. et hec sunt vocabula adaptata rationi graduū: vt ex superioribus patet per q̄s intelligit intensio vel remissio: vel augmētū: vel diminutio: vel fortificatio: et debilitatio. Quibus cūi hīs vocabulis in hac materia licet vti diuersis rationibus sicut supra expositum est. Dicit igitur q̄ predicta fiūt ꝑm aliq̄s genus proportionis necessitas aūt huius proportionis patet per. vij. et. viij. propositionē in quibus dicitur q̄ eleuatio et depressio in gradibus sint ꝑm rationē augmenti: et diminutionis. Sed oē q̄s recipit augmentum vel diminutionē recipit hoc ꝑm aliq̄s genus proportionis: cū ꝓportio sit habitudo vel comparatio duarū quātitatū inequalitū adinuicem penes augmentum: et diminutionem: sicut ostensum est. ij. arithmetice.

Quid sit ꝓportio.

¶ Oīs ꝓportio fit scōm nūeri rōnē: graduū diuersitas necessario distinguitur ineq̄lib⁹ nūeris. xviij.

¶ Ista propositio patet ex. ij. Arithmetice. et est hic assumpta cum predicta ad cōcludēdū intentū in tertia que sequitur supposito enim q̄ augmentuz qualitatis: et diminutio fiant in gradibus ꝑm aliq̄s genus ꝓportionis: et oīs ꝓportio fiat ꝑm numeri rōnē: necessario sequit vt diuersitas augmenti: et diminutionis q̄bus gradus differūt distinguant in eq̄libus numeris. s. ꝓportionū augmēti et diminutionis cū ꝓportio sp sit inter numeros inequales: et hoc est q̄s se quens ꝓpositio ꝓtinet: in quo ambe secte et rationabiliter loqntur de graduū quātitate cōuenīt. s. tā illa que ponit q̄ vn⁹ gradus distat ab alio p augmētū vnius portionis: q̄lis est positio Auerroys: q̄s illa q̄ ponit q̄ distāt abinuicē per augmētū dupli: qualis est positio alkindi. Que aūt sanior sit certificabitur in sequētib⁹: sed sufficit hic ostendere quomodo omnes conueniūt in sūa huius ꝓpōnis: q̄ duo cōtinet. Primum est q̄ gradus inuicez ꝑm rationē distinguūtur numeris. s. ꝓportionuz qualitatis aucte vel diminute. Scōm vero est q̄ illi numeri sunt ineq̄les.

Differētie graduum p nūeros designātur.

¶ Nō igit humana rō cōsideret augmentū: et diminutionē quibus differūt gradꝰ per nūeros testat hic Gal. in tegni: q̄ quātitatē recessus alicuius qualitatis a tpamēto denotat exēplo numeroꝝ cum dicit: vt si decē quidē numerus ꝑm calidius recedat ab eo q̄s ꝑm nām: septē ꝓo ꝑm sicci⁹. Sicꝫ aūt Alkindus et Auerroys p numeros assignāt differētias coꝝ: et ēt p inequales qz alr nō differrēt. Alkindus ei dicit q̄ primꝰ gradꝰ cōtinet auer. in duplo plus alicuiꝰ q̄litatis q̄s tpamētū: et scōs plꝰ in duplo q̄s primus. et sicꝫ tertius duplus est ad secūdū: et quartꝰ ad tertiū. Cōstat aūt q̄ duplū et subduplū sunt ineq̄les nūeri. Auerroys aūt lib. suoꝝ vnum dicit gradus inuicē differre p additionē vnitatis: ita q̄ primꝰ ꝓtinet vnā portionem plus q̄s tpamētū de alīq̄ qualitate. Scōs aūt plusvnam q̄s primꝰ: et sic duas plus q̄s tpatū. Tertiꝰ aūt vnā plꝰ q̄s scōs: et sic tres plus q̄s tpatū. Quartus aūt vnā plus q̄s tertiꝰ et sic q̄tuor plꝰ q̄s tpatū: et ita tpatū: et gradus q̄tuor nō differūt ꝑm ipm nisi numeris q̄ ordine nāli reptunk ab vnitate vsq̄ ad. v. s. q̄ tpatū cōtinet vnā portionē qualitatis: et primus gradus duas: et scōs tres: et tertiꝰ q̄tuor: et quartus. v. De q̄bus numeris pz q̄ inequales sūt. Et in his duab⁹ opinionib⁹ p̄dictis accipit gradꝰ ꝑm q̄ superius est diffinitus. s. put est excessus in virtute: et hec est ꝓa gradus acceptio: sicut pz per supradicta. Vñ gradus ꝓprie sumptus eleuatio quedā est: et ideo q̄ q̄cq̄d metaphorice vt gradus participet aliq̄ manifeste rōnē eleuationis. Opinio q̄rūdā

¶ Fuit de gradib⁹ quoꝝdā q̄rūdam opinio debilis quo ad radicē: et defectiua q̄ ad numerū. Dicebāt enī q̄tuor esse gradus cōplexionū: ita q̄ primus erat tpamētū: et alij tres indistēperamētū. Visti aūt p gradū intelligebāt quēlibet terminū dissimilitudinis: et ideo cū tpamētū esset primus terminus cui ceteri dissimilant: dicebāt ipz cōstituere primū grādū: et hoc q̄dē verū est. s. q̄ primus termin⁹ est dissimilitudinis. Sz talis consideratio in ꝓposito inutilis est et insufficiēs: cū nihilomin⁹ apud istos verificat ꝓpositus aphorismus: q̄ ipsi distinguūt gradus inequalibus numeris dicētes: q̄ primus cōtinet vnā portionē: scōs duas: tertiꝰ tres: et q̄rtꝰ q̄tuor. Insufficiētia vero istoꝝ pz ex hoc q̄ in recessu atpamēto nō ponūt nisi tres gradus: cū tū sensus ꝑhet esse plures. Sicut enī alibi est ostēsum nūerus graduū in distēperatis nō pōt cognosci nisi p differētes impressiones q̄s distēpata faciūt sensibiliter in corpe tēpato. Vñ hec est dīta qua cognoscit tpatū distingui ab intēpato: q̄ tēperatū si approximet tpato corpi nō imutat ipz sensibiliter Intpatū ꝓo sensibiliter immutat ꝑm aliquē gradū vñ recta rō indicat q̄ gradus ineq̄litatis tot erūt in numero ꝑm genus quot pōt esse dīte manifeste impressionis quā ineq̄liter cōplexionata faciūt in p̄dicto corpe. Cōstat aūtq̄ he sunt quatuor: q̄z vna est alterare corp⁹ sensibiliter sine lesione opationis post frequētē applicationē. Scōa ꝓo est alterare ipz in prima obtutione absq̄ manifesto nocumēto suarū opationū. Tertia ꝓo est alterare ipm prima obtutione cū manifesta lesione operationis eius absq̄ corruptione substātie. Quarta est alterare ipm cū manifesta lesione opationis: et substantie corruptione. Errauerūt igit p̄dicti quoad modū inuestigādi graduū numerū: et etiā q̄ nescierūt distinguere inter situm et gradū p differētiam coꝝ superius assignatam. Hic enī supponit in hac cōsideratiōe q̄ quatuor sunt gradus ineq̄litatis cōplexionatoꝝ. Nūerus graduū differentia ꝑm nō ꝓportionē

¶ Jā ex predictis autē pōt intelligēs auditor aduertere q̄ in duob⁹ attēdit differētia graduum complexionalū. s. in effectib⁹: vel impressionibus: et in numeris. Huius aūt cōsiderationis duplex est ratio: quarū vna sumitur ex pte cōsiderabilis: scōa vero ex parte cōsiderantis ex parte q̄dem cōsiderabilis: q̄ gradus duobus modis pōt cōsiderari. Uno mō ꝑm q̄ importat quādaz potētiā: vel terminū potētie virtutis opatiue: et hoc modo cū potētie nō distinguātur nisi per opationes: ideo ꝑm hoc gradus distinguūtur per diuersitatē impressionū. Alio vero mō cōsiderātur gradus ꝑm q̄ important rōnem augmēti vel intēsionis in q̄litatibus. et hoc modo cū differētia augmēti ad diminutū nū. ꝑ cognoscat ab intellectu nisi p rōnē numeroꝝ. ideo scōm hoc assignat graduū differētia p numeroꝝ diuersitatē. Ex parte ꝓo cōsiderātis. s. medici cōsiderat differētia graduū p̄dictis duob⁹ modis: ideo q̄ ipse medicꝰ indiget vtraq̄ cōsideratione: q̄nq̄ esn necesse habet inuestigare noticiam gradus in āliquo complexionato p viā experimēti: qđ frequētius accidit in simplicibus medicamentis. et quantum ad hanc viam est ei necessaria consideratio impressionuz. Nūq̄ vero necessarium est ei inuestigare noticiam eius

Differētie graduum p nūeros designātur.

titiã ei⁹ p viã rõnis. qõ euenit ẽtiẽscũq; cogit ex simplicib⁹ ꝓparare cõpoſita ſm indigẽtiã corꝑis talr diſpoſiti vt ſpectare nõ poſſit exptinẽtales ꝓbatiões medicinarũ cõponẽ da. q̃ propter ex fine ſuo cõpellit medicus. ſ. vt neceſſitati corꝑis q̃s celerius poterit recte ſubueniat: q⁹ via rõnis diligẽter inueſtiget ad quẽ ſitũ vl gradũ in medicina: quã ꝓponit: cõponere: deduci põt cõplexio: ne ignorata ſ̃trute inſtrumenti caſualis ⁊ oĩno incerta ſit opatio. Ex autez nõ poſſit hoc exq̃ſite cognoſcere tenet ſaltẽ extimatiõe regulata per artẽ tã mẽſurare: q⁹ ſo rõ recta vl artificialis nõ hz viã cognoſcẽdi ſ̃trutẽ q̃ reſultat ex cõponẽtib⁹ in ꝓpoſito niſi per cõſiderationẽ diuerſitatis cadẽtis in virtutibus cõponentiũ: neceſſe hz viã illã cõſiderare artificialiter. Sed ꝓſtat q⁹ virt⁹ cõplexionalis quotũcunq; cõponẽtiũ nunq̃ variat in cõpoſito niſi ſm q⁹ augmẽtabilis ⁊ diminuibilis ſine intẽſibilis ⁊ remiſſibilis. Sed oſtẽſus eſt ſupra q⁹ augmẽtabile ⁊ diminutibile nõ cognoſcit ab intellectu quãtũ ad diuerſitatem ſue mẽſure niſi per rationẽ numeroꝝ igitur neceſſe eſt medico differẽtiã graduũ cõſiderare quantũ ad numeros. Et hoc eſt fundamentũ neceſſarium ad ſequentia: q⁹ iſte vltimus aphoriſmus prime partis inſinuat paucis verbis.

¶ Incipit ſecunda pars de numero: ⁊ ratione proportionum cuiuſlibet qualitatis in omni gradu.

Umerus proportionuz qualitatis in quolibet gradu cognoſcitur ex integra diſtantia cuiuſq; gradus. xix.

¶ Sicut in ꝓhemio tractatus iſti⁹ exꝑſſum fuit: preſentis intẽtiõis oſtẽdere eſt qua arte vel regula per viã rõnis inuenitur. ſaltẽ exti matione ꝓpinqua veritati q̃s gradus cõplexionis reſultat ex cõponẽtib⁹ in medicina: quã ſm artis regulas medicus intẽdit cõponere: vel cõponit. Sed q̃m nulla ars. ⁊ vlr nulla rõ põt incerta et occulta cognoſcere niſi aliquib⁹ certis ⁊ manifeſtis a quibus illa dependẽt: propterea cogitur artifex rõnis q̃ hoc nititur inuenire vt ea conſideret q̃ in cõpoſito manifeſta ſunt ei. Cõſtat aũt q⁹ de his q̃ pertinẽt ad cõpoſitum nihil eſt ei certi⁹ q̃s cõponẽtia. Oportet igitur vt ea cõſideret ſm illam rationẽ qua queſitũ dependet ab eis que ſunt. ſ. cõplexio componibilis vel compoſiti q̃ p hanc cõſiderationem ſolum dirigitur ad intentum. Complexio autẽ reſultãs in cõpoſito nõ dependet a cõponẽtibus niſi ratione cõplexionis eorum. Si ergo in cõpoſitis nunq̃ reſultaret niſi vna cõplexio nõ oporteret medicum ſolliciari propter hoc circa cõplexionem cõponentium. Sed quia varia et in diuerſis terminis reſultat in compoſito: neceſſe eſt vt iſtud procedat a varietate ipſius in componẽtibus. Et ſic neceſſe eſt vt medic⁹ ad habendũ intentũ: conſideret totam varietatẽ cõplexionũ ſimpliciũ ſcõm q⁹ poteſt eſſe cauſa diuerſe cõplexionis in cõpoſito. Sz vt añ dictũ eſt imediate cõplexio ſimpliciũ nõ põt diuerſificare cõplexionẽ in compoſito niſi ſcõm q⁹ intẽſibilis: ⁊ remiſſibilis eſt per diuerſos gradus. Jgit opz medicũ cognoſcere quãtum in vnoquoq; gradu cõponentiũ intẽdit et remittit q̃litas: cuius intenſio vel remiſſio in cõpoſito q̃ritur. Sed oſtenſum eſt etiã ſupernus q⁹ via rõnis nõ põt mẽſurari augmentum diminutõis q̃litatis in aliquo gradu niſi p numeros portionũ: ⁊ qualitatis excedẽtis ⁊ exceſſe: quos oportet eſſe in diuerſis gradibus ineq̃les: ⁊ p ꝓs diuerſos vt ꝓhabitũ eſt. Neceſſariuz eſt igitur poſtq̃ rõ medici mẽſurãtis qualitatẽ cõpoſiti procedit ex ꝑcognitis mẽſuris: vt ſciat ſpãliter quibus numeris diſtinguunt portiões ⁊ augmẽti ⁊ diminutiõis in quolibet gradu: ſicut enim menſura q̃litatis in cõpoſito nõ reſultat niſi ex menſuris qualitatũ cõponẽtiũ: ſic nec rõ cognoſcit menſurã illius niſi ex mẽſuris iſtarũ: nã eadẽ ſunt principia eſſẽdi: ⁊ cognoſcẽdi. ¶ Poſtq̃ igit declarauit auctor q⁹ gradus differt ineq̃libus numeris: tam incipit hic venari quibus numeris ſpãliter diſtingui debeãt ſm rationẽ vtilẽ ꝓpoſito. Numeri eñ põt eſſe inequales dupliciter. ſ. quãtitate vel ꝓportione. Unde opz ſcire que iſtarũ inequalitatũ ꝓpoſito cõueniat: et ſm alterã iſtaꝝ q̃ ſunt numeri ꝓportionũ q̃litatis in quolibet gradu: q⁹ ꝓ oẽs ꝓtes alicuius totius neceſſario cõtinent ſub ei⁹ integritate ideo ꝑ cõſiderationẽ integritatis gradus docet inueſtigare numerũ portionũ eius. ⁊ hac de cã introducit hic ꝓmo hãc ꝓportionẽ in qua dicit q⁹ numer⁹ portionũ ſ. gradiũ⁹ cognoſcit ꝑ integrã diſtãtã cuiuſlibet ipſoꝝ. Et dicit notabiliter diſtãtiam integrã ꝓ tanto. q⁹ integritas graduũ: vt ex ſuperioribus ꝑz: cõſiſtit in diſtãtia integra: vel a temperamẽto: vel a vicino gradu. Jdeo aũt dicit q⁹ ꝓdictus numerus cognoſcit ꝑ diſtãtã integram: q⁹ illud per q̃s principaliter cognoſcitur augmentũ cuiuſlibet gradus: nõ eſt niſi diſtantia que inter gradus notatur per effectus eorũz. q. d. q⁹ ꝓncipium q̃s opz conſiderare ad cognoſcendum predictũ eſt cõſiderare diſtantiã ipſorũ ad inuicẽ. nã per hoc introducetur intellectus ad inueniendũ ſub qua qualitate ſit numerus predictarum portionum ſicut ex ſequentibus patebit.

¶ Quanta eſt diſtantia primi ad temperamentum tanta eſt cuiuſlibet ſequentium ad immediate precedentem. xx.

¶ Quia dicit immediate q⁹ ꝑ diſtantiã graduũ adinuicem deuenit in notitiã portionũ q̃litatis cuiuſlibet ipſoꝝ: ideo ꝓſir. ꝓſequit documẽtũ iſtud manifeſtãdo qualiter ꝑ hãc diſtantiã inueniat queſitũ: circa q̃s ꝓmus explicat quãtitatez diſtãtie vnius gradus ad aliũ in generali: ad hoc vt ꝓſir in ſpãli cõcludat intentũ. Et dicit q⁹ tanta eſt diſtantia cuiuſlibet ad immediate ꝑcedentem quãtuz diſtat primus a tpamento. ¶ In hac aũt ſnĩa cõuenĩũt Alkindus ⁊ Auer. i generali. q⁹. ſ. ãbo ponũt q⁹ equalr ſit diſtantia vniuſcuiuſq; a ſibi vicino imediate. Sed tñ quo ad gen⁹ eq̃litatis differũt q⁹ vt ſupra patuit: Alkindus ponit q⁹ oẽs diſtant eq̃lr equalitate ꝓportiõis: ⁊ nõ q̃ntitatis: ita q⁹ ſicut dupla eſt proportio ꝓmi ad tpamẽtuz. ita cuiuſlibet alterius ad imediate ꝑcedẽtẽ. ¶ Auer. aũt aſſerit ꝓtrariũ. ſ. q⁹ diſtãt eq̃lr eq̃litate q̃ntitatis oẽs: ita q⁹ ſicut grad⁹ ꝓm⁹ diſtat a tpamẽto ꝑ vnã portionẽ qualitatis quã cõtinet pl⁹ q̃s tpamentũ: ſic ſcõs a ꝓmo ꝑ vnã quã ꝓtinet plus q̃s prim⁹: et ita de ſequentibus. Sed quãtũ ad ꝓportionẽ in parte cõcordat cũ Alkindo: et in parte diſcordat. Aſſerit eñ q⁹ prim⁹ grad⁹ dupl⁹ eſt ad tẽperatũ: ⁊ de ſcõo dicit q⁹ ꝓcul dubio duplus eſt ad primum. Tertius ſo tripl⁹: quart⁹ aũt quadrupl⁹. Jſta enĩz ſunt verba ei⁹: vñ vult q⁹ diſtãtia primi et ſcõi cõuenĩũt nõ ſolum in quãtitate: ſz ẽt in ꝓportione. Diſtãtia ſo tertij et quarti ſolũmodo in quãtitate. Sz poſitionẽ alkindi reꝓbat ducendo ad incõueniẽs. Quoꝝ primũ eſt q⁹ ipſa poſitio ẽ irratiõnabilis: q⁹ vt ipe dicit nõ põt aſſignari ratio ꝑ quã ſit neceſſariũ hic ponere. ſ. q⁹ tertius a ſcõo ⁊ quart⁹ a tertio diſtent ꝑ augmẽtũ dupli. Scõm incõueniens eſt q⁹ quartus grad⁹ cuacuaret a cõſideratione medicoꝝ. eo q⁹ nõ eſſet: cuz tertius faceret impreſſionẽ ei⁹: aut ſi cũ hoc poneret eſſe: tunc ſequerẽt tria incõuenĩtia. quoꝝ duo eſſent abſolute contra ſententiã omniũ medicorũ. Tertiũ ſo contra intentionẽ alkindi tãtũ. Et ꝓma quidez duo ſunt hec. ſ. q⁹ quartus grad⁹ nõ eſſet diſtinguibilis a tertio: cuiz tertius faceret eius impreſſionẽ. Scõm vero eſt q⁹ nullo mõ ſaluaretur in vtra corꝑis cõplexio q̃s ſubiiceret medicationi quartigrad⁹: cuz etiã tertius coruperet. Tertiũ q⁹ quartus gradus nõ diſtaret a tpato quãtum tertius a tpamẽto: cuiz nõ eſſet ab eo diſtinguibilis per effectũ cuius oppoſitũ ponit Alkindus. Tertium inconueniẽs quod dicitur immediate ſequi ad poſitionem alkindi eſt: q⁹ incognita: et incerta eſſet latitudo que eſt inter gradus: ⁊ ſpãliter q̃ eſt inter quartũ et tertiũ: ⁊ inter tertium et ſcõm: cũ ſint inequaleo et valde magne. nec ſicut ab eo vel ab aliq̃ alio graduate. Quartũ aũt incõueniẽs ſequit ad oĩa ꝓdicta incõueniẽtia q⁹ eſt. ſ. ꝓturbatio: ⁊ etiam confuſio materialis operis quãtũ ad cõſiderationẽ graduum: cũ regulari nõ poſſet ꝑ certa principia. ¶ Fuit etiã tertia ſecta in hac cõſideratione: cuius rõ repugnat ambabus ꝓdictis. Aſſerit eñ q⁹ diſtãtie graduum ad inuicẽ neq̃ conueniunt q̃ritate neq̃ ꝓportione: de qua nõ curam⁹. tũ q⁹ falſa eſt tã in ſe q̃s in eius radice. tum etiã quia ſufficienter oſtendit defectũ eius Alkindus. cap. r. ¶ Sed redeũdũ eſt ad poſitionẽ auer. de qua ſcire opz q⁹ eſt falſa ſiue erronea tam in poſitiõe q̃s in reꝓbatiõe quã ꝓfanare intẽdit: ſeu etiã innititur poſitionẽ alkindi. Jpſe ẽt alkindus reꝓbat poſitionẽ cui innititur Auer. rõne. ſ. et autoritate. rõne quidez ꝑ tãto q⁹ ſm q⁹ ipſe dicit ordo graduũ eſſet abſq; ꝓportione. ſ. vnu-

Jacet tale occultũ nõ cognoſcit niſi ex aliquibus ſequentibus.

Numeri poſſunt eſſe ineq̃les dupliciter.

Opinio Alkindi.

Opinio Auer- rois et cõtra al lindũ.

Tertia opinio.

Contra auer- roin.

formi quātū aūt icōueniēs sit istud: manifestabit post iterū
ēt reprobat eāz autoritate Gal. qui in. viij. pticula sui anti-
dotarij. f. in ca. de vna medicinarum andromachi. destruit
positionē illoz q̄ dixerūt q̄ vnus g̃dus addit supia aliū vnā
Primꝰ defectꝰ Auerroys. portiōez: ita q̄ portiōes eoz adinuicē sunt diuerse. ¶ Pro-
pter ꝯ igit oia sctēdū ē q̄ p̄dicta positio triplicē patit defec-
tionē p̄mo scz q: ē irrōnalis: q̄ō ex ꝯ p̄z: q: vt supia tactū ē
illō p q̄ō distinguit potēcia quā hz q̄litas i vno gradu a po-
tēcia quā hz in alio: nō ē nisi diuersitas impssiōis manifeste
in coꝛpe. Cū igit cōparat impssio tertij gradus ad impres-
sionē scōi. ⁊ ipressio ūrti ad impssionē tertij: clare ꝓpēdit q̄
fm ꝓportionē neutra istaꝝ est mior q̄ ipressio quā facit pri-
mꝰ respectu tpatis aut scōs respectu p̄mi: imo fm ꝑitatē aut
maioꝛ ē in ꝓportiōe aut saltē eq̄lis. Cuiꝰ oppositū asserit p̄-
dicta positio: cū dicat q̄ illa portio augmēti p quā p̄mꝰ di-
stat a tpamēto ꝓstituit duplū: ⁊ sīc illa p quā scōs a prio: et
dicat ꝯ ē hoꝛrēdū: ⁊ incredibile in alijs duobꝰ sequētibꝰ. Et
Secun-dus de-fectus Auer-rois. eñ fz diuersitatē augmēti q̄ō fit i q̄litate diuersificat ꝓpoꝛ-
tionaliꝛ eiꝰ ipressio: cū oēs opatio sue ꝑfuti ꝓportionet. Se
cūdo aūt deficit spāliꝛ positio añ dcā Auer. q: falluz iplicat
in eo q̄ dicit scōm gradū esse duplū p̄mi. nā cū ponit q̄ oēs
gradꝰ iuicē ꝓparati recedūt a tpamēto p additamētū vniꝰ
portiōis semp in se eq̄lis: ipossibile est q̄ in illis gradibꝰ sit
eq̄ ꝓportio. imo erit fere in oibꝰ olno diuersa. Nā si p̄mꝰ gra-
dus addit vnā portionē supia tpatū cū intēpato supponat
vna tm̄ eē portio illiꝰ q̄litatis q̄ augek tūc necessario q̄litas
illa q̄ erit in p̄mo gradu erit dupla respectu sui in tpato cū
duo sint duplū vniꝰ. Et itez sici scōs augek p aliā portionē
tūc necessario erit tripla respectu tpati cū tria sint triplum
ad vnū. ⁊ respectu primi erit sesqualtera. q: tria ꝓtinēt duo ⁊
alterā eoz ptē siue medietatē: ⁊ sīliꝛ cū in tertio augeak per
aliā habebit tertius q̄tuoꝛ portiones augmētate q̄litatis: ⁊
erit respectu tpatis q̄drupla: ⁊ respectu primi dupla. Nā posi
tū est q̄ primus nō habeat nisi duas: ⁊ quatuoꝛ sunt duplū
ad duo: ⁊ respectu scōi erit sesquitertia: naz q̄tuoꝛ cōtinent
tria ⁊ tertiā partē eoz. Itez aūt cū in ūrto gradu augeak p
aliā portionē erit respectu tpatis quītupla: ⁊ respectu primi
dupla sesqualtera: q: q̄narius cōtinet binariū bis et eiꝰ me-
dietatē: ⁊ respectu scōi supbiptiēs: q: quinarius cōtinet ter
narīū semel: ⁊ eiꝰ duas ptes ⁊ respectu tertij sesquiquarta:
q: quinarius cōtinet quaternarīū semel et eiꝰ quartā partē
Ex his ergo p̄z q̄ iuxta hāc positionē nō ē eadē proportio i
augmēto p̄mi ⁊ scōi: vt olno asserit Auer. imo in oibꝰ sicut
imediate sibi succedūt fūt olno diuersa: ita q̄ nulla cōuenit
cū ꝓportiōe gradꝰ imediati: ⁊ hoc dictū est. q: ls ꝓportio
tertij ad primū sit dupla fm hanc cōsiderationē sicut primi
ad tpatū: tñ primꝰ ⁊ tertius nō fūt imediati: per q̄ magis
manifestat error huius positiōis. Absurdū eñ est dicere q̄
eadē ꝓportione qua primus distat a tpato: distet tertius a
prio q̄ō iplicat predicta positio sicut p̄z. ¶ Si vero aliquis
auerroysta velit dicere q̄ q̄ Auer. dicē q̄ scōs g̃dꝰ ē duplex
ad primū: intellexit hoc solū quātū ad augmētū. q. d. q̄ cuz
qualitas in primo gradu augek per vnā portionem augek
in scōo per duas et sic scōs ūrtum ad portiones augmenti
duplus est ad primū dicemus q̄ fm suā positionē hoc q̄dez
verū est: sed tñ hec cōsideratio imptinēs est ꝓposito: et olno
inutilis: ꝓptereā q: in cōplexionato pars augmēti nō agit
sine parte equalitatis: q̄ñ vna qualitas est et indiuisa. Nā
cū ꝓportio cōsideretur in numero portionū qualitatis fm
q̄ est opatiua: necesse est vt cū ꝓsideraꝝ ꝓportio eius respe-
ctu diminute: vel aucte q̄ i toto acciptaꝝ. ¶ Tertio ꝯ defi-
Tertiꝰ defectꝰ Auer rois. cit p̄dicta positio vlr: q: ipsa ē inutilis ꝓposito nec solū in
dirigendo ad intētū sed etiā abducēdo ab eo sicut infra pa
tebit. ¶ Sed cōuenit prio oñdere qualiter deficit Auer. in
Defēdit alhidus ⁊ gal. cō tra auer rois. repꝛobando positionē alhindi que est etiam positio Galie-
ni. ¶ Nā per ignorantiā ex falsis ꝓcedit in oibus quib⁹ de
struere nititur illā positionē. Q̄ō ex hoc p̄z: q: icōuenien-
tia quib⁹ obuiat p̄dicte positioni nō ostēdit rōne q̄ sequat
eā sed simplici verbo. Dicit ita esse. ūre manifeste insinuat
q̄ cū nō sit manifestū de se q̄ illa inconuenientia q̄ ipse po-
nit sequanꝝ ad pōnē alhindi: nec ipse manifestet rationem.
Q̄ō aūt ipse fingit malitiose q̄ō nō est credibile: aut q: igno
ratis fundamētis pōnis: et vigoꝛe fuerit motus fallaci opi
nione ꝓpter aliquod motiuū q̄ō omniꝰ vel pluriꝰ credit
esse notū. Cū g̃ dicē q̄ positio ē irrōnabilis eo q: nō pōt assi
gnare rōnē necessitatis eiꝰ: hoc q̄dē dicit p̄z nō ꝓbat. Nā cū
nō sit eiꝰ dictū ꝓpheticū vl diuinū nō ē accipiēdū nisi rōne
valletur. Q̄ō aūt falsum sit: patebit explicato fundamēto
pōnis a q̄ sumit oꝛigō tota p̄dicta ꝓsideratio. ⁊ est fundamē
tū q̄ō ꝓuenit: ⁊ supponik ab alhindo. Habet aūt hoc funda
mētū duplicē radicē. quaꝝ vna accipit ex ꝓsideratiōe ipres-
sionū gradualiū. Alia ꝯo ex ꝓsideratiōe determinate lati-
tudinis ipsoꝝ. Ex ꝓsideratiōe aūt prima ratio cogit neces-
sario pōere q̄ iter gradꝰ sit equa ꝓportio ⁊ ineq̄lis q̄ntitas
augmēti cōstat. eñ q̄ ipressio vniꝰ gradꝰ nō est equalis im-
pressioni alterius quātū ad effectꝰ introductos i coꝛpe. Sz
si impressiōes graduū vniꝰ vicinitatis ꝓparent inuicē semp
in eis reperik equa ꝓportio vt si cōparent impressiōes p̄mi
et scōi: ⁊ impssiōes tertij et ūrti: vel primi et tertij: et scōi et
quarti. Isto eñ modo tñ semꝑ remanet idē ordo iter gra
duos. Nā sicut secūdus est scōs respectu p̄mi: sic et ūrtꝰ est se
cundꝰ respectu tertij: ⁊ sicut tertius est tertius respectu pri
mi: sic ⁊ ūrtus ē tertiꝰ respectu scōi. Patet aūt q̄ sicut se hz
impressio scōi ad ipressionē primi ⁊ ecōuerso: sic se hz impꝛs-
sio ūrti ad impressionē tertij. ⁊ ecōuerso. impressio. n. scōi est
manifesta alteratio in prima obuiatiōe: impressio aūt p̄mi
est occulta alteratio in prima obuiatione: impressio ꝯo ūrti
est manifesta corruptio mēbri: impressio aūt tertij est occul-
ta corruptio mēbri: nā manifesta lesio operatiōis est occul
ta mēbri corruptio. Similiꝛ sicut impressio tertij distinguit
ab impressiōe primi sicut aliq̄d ad nullo: ita ⁊ ipressio quar
ti ab impressiōe secūdi. Impressio eñ tertij est aliq̄ etiā ma-
nifesta lesio opatiōis: cui ab impressione primi nulla ꝓuenit
eius lesio. Similiꝛ ⁊ impressio quarti est aliqua ⁊ manifesta
corruptio mēbri. Scōs aūt nullā imprimit ei corruptionez:
ergo manifestū est q̄ ille impressiōes oīuz graduū seruātis
eundē ordinē sunt equales ꝓportiōe. Sed que est ꝓportio
inter effectus ⁊ ipressiones eadē est inter causas. Igitur cū
cause diuersarū impressionū gradualiū nō sint nisi augmē-
ta diuersarū q̄litatū in eis. necesse est vt illa augmenta sint
vnius ꝓportiōis: ⁊ diuersarū q̄ātitatū: ⁊ nō solum in pri-
mo: ⁊ scōo: ⁊ tertio: ⁊ quarto cōparatis vt supradictum est
sed in oibꝰ cōparatis inuicē fm immediatā successionem:
quoniā hoc mō repericꝰ in oibus idē ordo: q: succedunt si-
bi inuicē fm ordinē naturalē nūeri. Ex secūda ꝯo cōsidera
tiōe cogimur necessario ponere q̄ iter gradus: vel augmen
tū ipoꝝ sit equalitas ꝓportiōis: et ineqlitas q̄ātitatis.
Nam cuz nō sint nisi quatuoꝛ gradus cōplexionum necesse
est vt oē augmētum: seu diminutio: seu intensio. et remissio
qualitatis cōplexionalis terminet infra spatiū vel latitudi
nem quatuoꝛ graduz. Si igit oēs intēsiōes: ⁊ remissiones
cōponentium in cōposito necessario reducantur ad termi-
nos qui sunt in hoc cōmuni spatio q̄ō est a temperato vsq̄
ad quārtū gradū: necessariū est vt hoc fiat p aliquā naturā
cōmunē gradibus: in qua oēs conuenīt. Hoc aūt nō cōue-
nit eis rōne qualitatis inquātū est qualitas: q̄ñ ipsa est de
se augmētabilis vsq̄ ad sitū quē hz i simplici elto. Opz igiꝫ
vt hoc eis ꝓueniat rōne alicuiꝰ mēsure limitantis intēsio-
nem: ⁊ remissionē illius infra p̄dicta latitudinē. Talis aūt
mēsura vna ⁊ cōis in oibꝰ nō pōt eē quātitas: nā tñ in quā
titate additi creſceret vel augerek in vno gradu q̄tū i alio
tñ integra quātitas intēsiōis vl augmēti semp est inequal'
in oibꝰ gradibꝰ vt supra patuit: ⁊ ita oēs sunt difformes in
quātitate: sz cū oēs gradꝰ cōponētiū semp in cōposito redu
cant ad terminos vniꝰ latitudinis vel spatij supradicti ne-
cesse ē q̄ ꝯ fiat p naturā vniꝰ mēsure cōis: ⁊ equalis in oibꝰ
⁊ cū nulla alia mēsura possit esse vna: ⁊ cōis nisi vel q̄litas
vel ꝓportio. ⁊ quātitas nō sit talis: q: cuz non sit eq̄lis in oi
bus: nō est p ꝓns vna in eis. Relinquit ergo q̄ illa mēsura
vna erit equalis ꝓportio: ꝯ aūt clarius patebit visō qualr
inequalitas ꝓportionis ducit fm rōnē extra terminos qua
tuoꝛ graduū oppoñū cōpositi. q̄ō declarabik inferi⁹ vbi ostē
det qualr predicta positio Auer. est olno inutilis et nociua
ꝓposito. Sz ex predictis habek tā id q̄ō est necessariū ad ei⁹
positionē: ⁊ verificationē prefēcie aphoꝛismi. Nam q̄ñ dicit ꝑhon.
q̄ quanta est distantia primi ad tēperatū. tanta est cuiuslibet alterius ad imediatū. Intelligit de eq̄litate proportio-
nis: et nō quātitatis: ita vt exponaꝝ: tanta est sua ꝓportio-
ne. ⁊ non

ne:ꝛ nō quātitate. Hoc igit ē fūdamētū ꝑ qō oſtēdit in ſeḡnti apho. neceſſitas pōnto cui repugnat auer. cū ille aphoriſmus ꝛcludat illā poſitionē. ¶ Doſis ē certa quātitas q̄ cor pus ſanabile imutat prima applicatōe vl' minꝰ. hmōi quātitas doſis eſt triplex ī gñe. ſ. maior mīor ꝛ media. vñ ignorata pria doſi ī alīq̄ regiōe ſic eris inuenīda ſupponēdo. iij. regulas gñales. q̄rū pria eſt: vt ꝯſideret diſtēpata regio reſpectu regiōis tpate:ꝛ corporū habitātiū in eadē de q̄ date fuerūt. ij. rle. vna de potētia nutritēdi:ꝛ altera de potētia alterādi vt patuit in p̄dicto notabili. Pria ḡ rla ad inuenīdā doſim in diſtēpata regiōe eſt tal'. cōpek regio diſtempata ad tpatā:ꝛ ꝯſideret: vel cōſitas vel exceſſus: mā ſi eq̄liter fuerit vel ꝓpinq̄ ſeruabit doſes p̄dictas. ſi ẏo ineq̄lis augebit ſm receſſum a tpato:ꝛ primū augmētū erit tertia ꝓ doſio vt ſi doſis ſit in tpata regiōe. 3. ſ. in ea q̄ parū recedit ab ea erit. 3. ſ. ꝛ. 3. ſ. ꝛ. iij. augmēti. 3. iij. erūt. ſ. ꝛ ſm augmētū. iij. 3. et ſic erūt. 3. ij. ꝛ ſic de aliis. Et rō quare incipim⁹ a mīori doſi ē certitudo operatiōis noſtre. Scōa regula eſt q̄ inuēta doſi in aliqua diſtēperata regione per primā regulā ſic reſpectu iſtius diſtēperate reperietur ī aliqua diſtēperata per hunc modū vide an regio iſta diſtēperata creat ab alia vel recedat:ꝛ ſi excedit diminue ſm predictā regulā. ꝛ ſi recedit ecōuerſo: ſic intelligo q̄ in regione diſtemperata in ca. debem⁹ minuere doſim rei cal. ꝛ augere doſim rei frigide: ſed in diſtemperata in frigida ꝛ econuerſo.

¶ Omnium graduū adinuicem differētia neceſſario cōſiſtit in terminis cōtinue duplatiōis qui fuerint abinuicem vſq̄ ad ſedecim inclusiue. xxj.

¶ Vlſo q̄ neceſſarū eſt oēs grad⁹ abinuicē differre ꝑ quātitatē augmēti: hoc eſt quātū ad numerū portionū aucte q̄litatis ꝛ q̄ neceſſarū ē eos ꝯuenire quātū ad augmētatiōez ꝓportionū. Jam in hoc aphoriſ. intēdit vtrūq̄ determinare. Nā cū omnis ꝓportio fiat īter inequalia: ꝛ q̄ñq̄ ſint gña inequalitatis: vt primo arithmetice docēt: ꝛ ſub vnoquoq̄ genere cōtineant plures ſpecies: neceſſe eſt ad certitudinē ꝓpoſiti determinate ſcire in qua ſpecie proportionis cōueniunt augmēta graduū. Hanc igit ꝓportionis ſpēz auctor determinat hic expreſſe:ꝛ q̄ ꝑ ſpēm ꝓportionis manifeſtat inequalis numer⁹ ꝓportionū: quib⁹ differūt ꝓportiōata: tō etiā implicat hic differentiam graduū cum ꝓportione in q̄ cōueniūt dicēs: q̄ oīs eoꝝ dīta cōtinet in terminis cōtinue duplationis q̄ ſit ab vnitate vſq̄ ad. xvj. inclusiue: vbi quatuor ſunt termini duplatiōis cōtinue. Dicit aūt cōtinua q̄a ibi incipit vbi terminat: ſicut ſi dicam⁹ vnū ꝛ vnū duo: duo ꝛ duo q̄tuor: ꝛ q̄tuor ꝛ q̄tuor octo: octo ꝛ octo. xvj. Primus ḡ termin⁹ duplatiōis hic ſunt. iij. ꝛ ſcōs. iiij. ꝛ tert⁹. viij. ꝛ q̄rtus. xvj. Intēdit ergo q̄ prim⁹ gradus cōtinēat duas portiōes q̄litatis aucte: ſcōs quatuor: tert⁹ octo: quartus. xvj. vñ. q. xvj. ſunt termin⁹ alicuⁱ grad⁹ ſi notabile dixit vſq̄ ad. xvj. inclusiue. vt notaret q̄ ꝑ hoc q̄ dixit vſq̄ non excludunt ſedecim imo includunt in terminis graduū et hoc eſt q̄ alijs nobis cōſueuit exprimi cuⁱ dicit gradus eſt ſedecupla ꝓportio vel aliqua ſubmultiplicīū ptiū eius ꝓtinua duplatione ꝓlata ꝑ hāc deſcriptionē nō notificat grad⁹ quantum ad quidditatē ſed quātū ad ſuppoſita vñ ſenſus eſt q̄ grad⁹ ē ille termin⁹ cui ꝯuenit ſedecupla ꝓportio reſpectu temperati: vel aliqua de cōtētis ſub illa. que per continuaz duplationē gñatur:ꝛ iſte ſūt octo dupla ꝛ q̄drupla atq̄ dupla: ita q̄ grad⁹ hic notificanꝫ ordine ꝯuerſo: q̄ prīo quartus: deīde tertius ſcōs ꝛc. ¶ Pꝛs aūt ex his qualiter illi termini differāt numeris: et in quib⁹ et qual' cōueniāt in proportiōe dupli. Sz q̄ dixit q̄ ī his terminis dupli neceſſario cōſiſtit dīta graduū: oz huius neceſſitatis rōnem oſtēdere. Hoc eſt Auer. dicit eſſe ipoſſibile cū ſuppoſitoria prima radice: nō erit difficile oſtēdere et etiā ex ſua poſitione: naz cū ipſe ponat q̄ portio primi ad tēperatū ſit dupla cuⁱ neceſſe ſit vt probatū eſt q̄ omnis receſſus graduum adinuicez ſm immediatā ſucceſſionē fiat equaliter ꝓportione tunc neceſſe eſt vt eadē qua prim⁹ ꝓportione gradus per receſſum a tempato cōſtituitur et cōſtituat ſcōs per receſſum a prīo et tert⁹ p receſſum a ſecūdo et quart⁹ p receſſum a tertio. ꝛ ꝛ ſic aut ipſe negabit primi ad tēperatū eſſe ꝓportionez dupli aut ſi ſic neceſſario ꝓcedet in ceteris per ordinē eſſe et in hoc inſidiabit. q̄ quāta eſt diſtantia primi ad tēperatū tanta ꝛc. Nā ex illa cōcludat ꝓpoſitū neceſſario in iſta preſenti ſtante fundamento p̄dicto: q̄ nemo pōt ſubuertere. ¶ Si quis aūt ꝓpter ħ mouerēt q̄ ad dicendū nō eſt neceſſarū q̄ primi augmētū qualitatis ſupra temperatū fuerit ſm rōnē dupli: tūc ꝓcul dubio ſi oſtenderit nobis hoc: conſideremus q̄ nec alij gradus inuicē differūt terminus duple ꝓportionis. Sed nullus tamē in his adhuc negauit: ꝫ omnes repudient traditionē alkindi ꝓpter rōnes quibus ad ꝓbādum intentū videt vti: ꝛ intātū: vt Auer. dicat eū delirare ac fabulas texere: cū ꝑ neceſſitatem numeroꝝ voluerit oſtēdere neceſſitatē in effectibus naturaliū tranſmutationū: ꝛ oēs mouent ꝓpter duas ꝓpoſitiōes quibus alkindus innititur: et alterā etiam earuⁿ demonſtrat. Et vna eſt hec: ſcilꝫ q̄ in ordine naturalis numeri: ꝑmū augmētum eſt dupli: et hec eſt nota ꝑ ſe. Altera ẏo quā ꝓbat ē iſta. ſ. q̄ oīs inequalitas: cuius augmēti reducit ad equalitatem mediāte ꝓportiōe dupli. Et ex hac elicit tertiā: ſcz q̄ in ſola ꝓportiōe dupli naturaliter reperit equalitas. Que oīa ꝫ ẏa ſint nihil ad ꝓpoſitū cōferre videnꝫ ꝑ tanto: q̄ natura qualitatis cōplexionalis nō eſt obligata ad ſeruādū in ſuis intēſionibus: ꝛ remiſſionib⁹ naturā numeri: nec etiā generās naturale obligat ad illud. Nā quāuis in naturali ordine numeri primū augmētum ſit augmentū dupli: tamen non eſt neceſſarū in intenſione naturali alicuⁱ qualitatis. Nec valet ſi dicat q̄ alkind⁹ affert hoc ad ꝓpoſitū ꝑ ſimili. q̄ nō eſſet cōueniēs ſimile: q̄m alteri⁹ nature eſt id ꝑ q̄ ſit additamētū in numeris: ꝛ alterius in q̄litatib⁹: et oīno habēt oppoſitas naturas ꝛ rōnes: ita q̄ ſunt oppoſitoꝝ generū. Nā in numeris fit additio: vel augmētū ꝑ vnitatē q̄ ſemp ħz rōnem indiuiſibilis. Unde nō pōt addi ſm plus et min⁹: et ideo in ordine naturali numeroꝝ euenit neceſſario q̄ ꝑmū augmētū eſt dupli: q̄ ſit ꝑ additionē vnitatis: ad vnitatē. Sz ī qualitatib⁹ cōplexionalib⁹ ſecus eſt: q̄ ipſe ſunt diuiſibiles: cū recipiāt plus et minus: ꝛ tō poſſibile eſt ipſis addi ſupra tpamentū min⁹ vno duplo ſicut ꝛ pluꝰ. Nā nullo mō videt eſſe neceſſarū et p̄dictis: q̄ ꝑmū augmētuꝫ q̄litatis cōplexionalis debeat eſſe duplū cū tñ neceſſarū eſſe videat ex hoc q̄ oēs ponūt: ꝛ nulli ſapientū inuēti ſint adhuc in hoc diſcordare. ¶ Propter hec igit ꝛ ſimilia ſubtiliter aduertēdū eſt q̄ nec alkindi nec alicuius alteri⁹ ſapientis intētio fuit dicere q̄ q̄litas cōplexionalis nō poſſit augeri ſupra tpatū niſi ꝑ additionē dupli: q̄ hoc abſolute falſum eſt ꝛ ꝑ ſe notū. Et q̄ nō habuerint hāc intētionē ptz per hoc q̄ oēs cōcorditer ponūt. ſ. q̄ oīs gradus ħz latitudinē que trib⁹ methis cōcludit: ſcz ꝓncipio: medio: ꝛ fine: ſicut habitū ē ī. xvj. ꝓpoſitiōe ſuperius: cōſtat ergo q̄ cū dicāt in augmēto primi gradus eſſe duplū: q̄ illud intelligūt de fine eius cuⁱ grad⁹ recipiat nomē ꝛ rōnē a ſua integritate: ſicut ptz ex. xiij. propoſitione ſupra. Cū igit qualitas q̄ recedit a tpato poſſit eſſe in principio ꝛ in medio primi anteq̄ in fine patet q̄ oēs ſuponūt q̄ primū augmētuꝫ qualitatis pōt eſſe minus duplo: ſed intendūt oēs dicere q̄ ꝓmus gradus integrat ꝑ augmētū dupli. ita q̄ q̄litas q̄ recedit a tpato dupla eſt reſpectu ſui in eodē cū puenerit ad ꝓmū gradū integre. Ad hoc aūt ponendū neceſſario inducūt oēs rōnes cognite et cōgruo experimēto firmāte rōnē accipiūt medici ex his q̄ in obiectis alioꝝ ſenſuū experiunt. Eſt aūt ī obiectis alioꝝ ſenſuū eui dēs q̄ ſi aliq̄s illoꝝ ſenſuū obiectū alicuⁱ⁹ mouere nō poſſit vt aliqualiter ꝓcipiat: et in aliqua diſtātia neceſſe eſt vt potentia q̄ ħz mouere ſenſum illum adminus duplek in eo: vt ptz in quibuſcunq̄ viſibilib⁹ ſiue ſit lucidū vt ignis: ſiue q̄ātitas aliqua ꝛc. Si eſſ aliquis ignis in aliquo loco poſitus ab aliquo oculo nō videat oīno ineptitudīe medij circūſcripta neceſſe eſt ad hoc vt ab illo videri poſſit ex eadez diſtātia vt adminus duplicek: et idē eſt in alijs viſibilibus. Similiter aūt in audibilibus veritatē ħz. Si eſſ aliquis ſonus ab aliquo nullatenus audit ex aliqua diſtantia medio ꝛ organo bñ diſpoſitis: neceſſe eſt vt adminus in duplo altior ſit ad hoc vt ab eodē audiat exinde: ꝛ illud etiā ꝓtingat in odorabili: ꝛ guſtabili. Cū igit eadē ꝓportiōe ſe habeāt q̄ cūq̄ ſenſibilia ad ſenſus ſuos ita cōtingat in tāgibili qualitate cōplexionali q̄ in ſitu tpati nullatenus alteret tactū: ꝛ in ꝓmo gradu alteret manifeſte neceſſe eſt vt ī ꝓmo gradu re-

Dubita tio.

Solutio.

Quo modo intelligitur augmētuꝫ dupli.

spectu tpati saltē duplex ⁊ hāc rōnē supponit medicus. sed qz suū est expiri. ideo ad cōfirmationē eius adūgit experimētū rōnabile. P. Gal. istud expiri docet in recta ꝓportione aquarū. Si enīz subito misceant in tpato aere atq; vase portiōes equales aque frigidissime atq; calidissime certum est q; a calida aqua nō alterabit frigida si ꝑua portio alterā aque augeat non alterabit manifeste nisi duplet̄ur admin⁹ et tūc erit ēt alteratio valde lenis. Cōfirmat ergo experimētum q; in primo gradu est dupla quo ad ⁊rutē qualitas cōplectionalis respectu sui in tpamēto. ¶ Alkindus tñ vt armabitur nō fūdauit positiōez suā sup has ꝓsideratiōes nec est necessarū. Accipit. n. multū subtilr et sapiēter vīa sufficiētie ad ꝓpositū: ⁊ nō realis necessitatis sicut i mixtio aliis cōsiderationib⁹ sepe facit medicus posito. n. q; in re non ita esset q; qualitas aucta in primo gradu esset respectu tpati nihilomin⁹ ponere hoc in prio ⁊ aliis sequētib⁹ vt dictū est est vtilius q; ad ꝓpositū q; aliqd aliud: et in nullo nociuz. Est enī ꝑbatū. xvii. ꝓpositione supia q; ois intēsio: ⁊ remissio qualitatis fit ꝑm aliqd genus ꝓportionis. Item etiā ab oībus supponitur necessario q; tota illa variatio hz cadere sub certo nūero graduū. s. quatuor predictoꝝ: ita q; non pōt ad quecūq; gradū cōtingentē ꝑcedere: sed tñ ad terminos istoꝝ quatuor vel tpati: ex qua necessitate probatum est supia q; necesse est gradus oēs cōuenire in ꝓportione. Cuius necessitatis rō est euidentior per hoc: qz in his que sunt diuersaꝝ q̄titatū vel mēsuraꝝ nihil reducit ea ifallibiliter ad ceteros terminos nisi idētitas ꝓportiōis. In numeris enī: ⁊ in oībus quātitatibus ꝓportiones: ⁊ nature mensuraruz immobiles: ⁊ inuariabiles sunt. nec recipiūt magis ⁊ min⁹ sicut qualitates sicut in doctrinalibus est ostēsum. ⁊ ideo p nūeros: ⁊ mēsuras ꝓsideratos sub certis portiōib⁹ infallibiliter calculādo deuenitur ad certos terminos: ⁊ semper ad eosdē eisdē manētib⁹ ꝓportionib⁹. Unde in quibuscūq; mēsuris decurrētib⁹ p certos terminos intentio est p calculationē cōprehēdere totā veritatē mensuraꝝ: infra illos sufficit adaptare illis terminis tales rōnes: ⁊ ꝓportiōes mēsurarū quib⁹ semp calculatio deducak ad certū terminū mensure: lz forte res q̄ mēsurāt̄ nō se habeāt sic quemadmodū et cui attribuit. Verbi gra sicut accidit astrologis. q̄uis enī planete ꝑm veritatē nō moueank ecentricis et epiciclis: tñ suppōsito q; necessario moueret ꝑm spatia et terminos quibus imaginabilr describunt tales circuli: nō obest etsi per rationē eoꝝ inuestigāt calculando veritatē motus planetarum. imo ꝑm hāc vīa cōprehendit eos ⁊ certitudinē sicut pz in eclipsibus solis ⁊ lune. Similiter in ꝓposito cōgruit intētio per viam rationis calculādo inuenire terminū ad quez deducit ir intensio et remissio qualitatis complectionalib⁹ et sic q; semper decurrit infra predictos terminos medico sufficit ad habendū intentū: vt in talibus numeris collocet portiones illoꝝ terminoꝝ quibus calculatio deducat sicut possibile est ad certitudinē quāuis in illis non sint ꝑm veritatem. nec obest ei q; nō accipit numeros ꝑm q; sunt in re: hz ꝑm q; sant ratio quedā rei cōsiderate. q̄uis enī primus gradus non haberet. xx. portiones nec secundus. xl. nec tertius lxxx. nec quartus centum septuaginta: tamen si poneretur sic esse nihilominus computando augmentū: ⁊ diminutionez istorū numeroꝝ adinuicem ad eosdem terminos graduum deducēt cōputando ad quos deuenitur per computationem duorū: ⁊ quatuor: ⁊. viii. ⁊. xvi. quoniam eadem est proportio hic ⁊ ibi. ¶ Alkind⁹ igitur considerans ex premissa radice q; necesse est grad⁹ successiue ordinari sub vna proportione: siue ꝓportio q̄litatis aucte sit vna vel plures. In hoc enī non est vis cū sit certū q; semper mensure graduum sint inequales quantitate quia aliter nō cēt gradus. Ideo studuit adaptare gradibus illā speciē proportionis p quā breuius ⁊ certius habetur intētus. Hec autē est proportio dupli propter duo: quoꝝ vnū est quia in ordine naturali prima inuenitur: quia hz statim in termino primi augmenti: ⁊ hoc cōfert ad breuitatē pro tanto quia in nulla alia proportione possent inueniri quatuor termini eiusdem proportionis. qui essent minoris numeri q̄s in ista. Constat autem q; breuī fit calculatio cum minoribus numeris q̄s cum maioribus. scōm vero est q: sicut probat Alkindus in sola ꝓportione dupli reperitur equalitas immediate inta hz q; ꝓportio dupli absq; alia resolutk in equalem. hoc autem confert ad certitudinez pro tanto: q: est vnus de terminis ad quos augmēta qualitatū possunt reduci sicut eq̄litas seu temperamētū certior: est calculatio: ⁊ sufficentior ⁊ q̄ fit per illam proportionem que p se cōtinet equalitatem q̄s q̄ per alias. Et hec fuit consideratio Alkindi valde rationabilis: ⁊ subtilis: quā q: nō vidit Auer. in sua radice ꝓphanauit traditiones. Exercitatus tamē in quadriuialibus leuiter: et bñ speculak veritatē huius ꝓsideratiōis. ¶ Jā igit ex ꝓdictis habek ꝓpositū. s. ratio ꝓpter quā dictk in aphorismis q; numeri quib⁹ differūt gradus necessario cōtinent in predictis terminis dupli. Item etiā ptz ex dictis qualiter inuentiōes Auer. cōtra Alkindū ꝓcedūt ex falsis. patuit eīs qualiter positio nō est irrōnabilis: sicut Auer. opinatus est. ptz etiā q; cetera inconuenīcia q̄ subiungit nō sequunt ad Alkindi positionē: cū positio nō sit fundata supia rem. hz supia modū vel rōnē rei sufficientē ꝓposito. ¶ Et posito q; ipe diceret ita q; qualitas realiter augerek in gradib⁹ sup illos terminos dupli. Adhuc obuiaret ex falsis. Auer. cuz eīs dicit q; per talē positionē excluderetur quartus gradus: non est verū: nec probatio eius sufficiēs est. Nam cum dicit q; tertius gradus faceret impressionē quarti falsum imaginatur. Si vero conetur ꝑbare istud. sicut sequaces eius dicens q; duarū virtutū equaliter sibi inuicez resistentiū si altera duplek: nō tñ frenabit resistētē: hz vincet oīno sicut apparet in actiōe ignis supia resistēntia ligna vel in duob⁹ pōderib⁹ eq̄liter sibi inuicē resistētib⁹ in statera: vl in duob⁹ pugnātib⁹ vniformis ⁊rutis: tūc si duplek virtus alicui⁹ q̄litatis i primo gradu hz hoc oīno vincet oppositā: ⁊ sic vt dicūt manifeste alterabit: et si iterū duplek i secūdo eadē rōne manifeste ledet: ⁊ si iterū duplek in tertio manifeste corrūpet: et sic tertiꝰ faceret ipressionē q̄ attribuit q̄rto: dicem⁹ q; in his accidit sicut melācholicis q̄ ptinaciter rōcināt supia fundamētū q̄ corrupta imaginatio vel estimatio dedit: sic et isti in sufficiētib⁹: ⁊ ex fallacib⁹ signis sibi ipsis paralogizank: non attēdentes signa vera ⁊ ꝓpria. Cum enī dicunt q; duplata virt⁹ vincit oīno resistētē: hoc falsum est: sicut ptz in mixtione aquaz: quā docet facere Ga. Sic enī calidas oīno vincet: qz falsum est: ⁊ ad sensum patēs: sed solū vincet eā quo ad aliquē gradū manifestatiōis sue: q̄ manifestatio in primo gradu nō fit in ꝑma obuiatiōe sīl in secō: hz in melācolicis. vnde q̄s arguāt q; si dupla virtus in ꝑmo mānifeste alterat. ergo dupla in secūdo manifeste ledet. nō valet hmōi cō sequēntia nisi cetere cōditiōes sint pares hinc inde. Hō tñ est sic in ꝓposito. Nā in ꝑmo nō alterat manifeste ꝑma obuiatione. ad hoc igit vt ꝑma obuiatiōe alteret indiget alia duplicatione q̄ cōstituit gradū secōm: ⁊ sic remanēt adhuc due differētie impressionū cōstituētū tertiū ⁊ quartū gradū. ptz igit q; ex insufficiētib⁹ ꝓcedunt q̄s ꝑbare conank q; tertius grad⁹ faceret ipressionē q̄rti si ꝓcederet q̄litas p augmētū dupli. ¶ Nō autē signa quib⁹ vtunk sint falsa ptz p hoc: qz impropria sūt ⁊ incerta. ipropria q̄dē: qz nō sunt de virtutib⁹ mixtis siue mixtoꝝ. incerta ꝯo q; nemo pōt mēsurare q̄ta sit potētia ignis respectu talū lignoꝝ: aut q̄ta sit potentia in eis resistēdi: aut q̄s duplak ignē respectu ipsoꝝ nec sīl in pugnib⁹ q̄ pugnāt nō naturali virtute: sed partim industria rōnis: ⁊ partim robore corporali: qd̄ ptinet motiue ⁊rutī vī qui talib⁹ exēplis vtik supponit eē notū qd ipe ignorat tantūmodo sequēs leuitatē sue imaginatiōis nā ad pauca respiciēs de facili ꝑnūciat. ¶ Exēplū ꝯo qd est de grauib⁹ appēsis statere patet q; est de virtutib⁹ separatoꝝ adinuicem quoꝝ mot⁹ nō solū a grauitate naturali dependet: hz a dispositiōe ferētis. Nā supia pūctū pēdiculi hz fieri. Discāt ergo scientiā de ponderib⁹: ⁊ cognoscēt exēplū ad hoc propositus esse fallax. ¶ Patet igit q; p hāc positionē nō excludit q̄rt⁹ grad⁹: ⁊ si posito acciperet realiter nec solū sequeretur tertiū inconueniens qd adducunt. s. q; incognita et incerta eēt latitudo tertij ⁊ quarti gradus: ⁊ indigēs graduatiōe. Nam quātūcūq; numerus augmēti sit magnus: tamen impressio semper decurrit per tres metas sensu debiles: ⁊ ita cū tota latitudo reducak ad istas tres metas: ⁊ ad inuentionē eaz se extendat regula supia positionem fundata non est verū id quod obtick nec p ꝺns est verū q̄ ad hāc positionē sequitur ꝓturbatio ⁊ cōfusio medicinalis operis. imo potius directio

Alkindus tandauit positionē suā.

Recapitulat cōtra auerro. ꝓ Alkindo

Contra sequentes auerroim.

rectio ⁊ diſtinctio eius: ſicut inferius oſtendetur.

¶ Temperamẽtũ neceſſario habet rationez vnius et integri. xxij.

¶ Exiſtis numeris aucte q̃litatis quib⁹ grad⁹ adinuicẽ ꝺi ſtinguñt tã intẽdit venari nũerũ diminute q̃litatis: et rõnẽ ꝓpoſitiõis quã hz ad auctã i diuerſis gradib⁹. Cũ ei ex ambab⁹ ꝛſtituat cõplo quã q̃rimus neceſſe eſt ambarũ menſuras cognoſcere ac mutuos ipſaꝝ reſpect⁹ adiuicẽ ⁊ qꝫ tpatũ ſignũ ẽ ad qõ refert mẽſura creſcẽtis: ⁊ decreſcẽtis q̃litatis i ceteris: ſõ rõnẽ tpati ꝓmittit: vt ꝑ eã clari⁹ inferat rõnẽ diſtẽpati. Dicit g̃ q⁹ tpatũ neceſſario rõnẽ hz vni⁹ et integri: ⁊ rõ neceſſitatis pz ex ꝓcedẽtib⁹. Nã cũ dcm̃ ſit q⁹ grad⁹ ꝓm⁹ hz neceſſario in pñti ꝛſideratiõe rõnẽ dupli ꝛſtituti in binario nũero neceſſe ẽ vt tpatũ reſpectu cui⁹ ꝫ: duplũ habeat rõnẽ vni⁹: vel vnitatis. nã binari⁹ nõ eſt duplus niſi ad vnitatẽ. Itez aũt cũ dictũ ſit q⁹ in tpato equank ꝫtutes oppoſite neceſſario ẽ cũ ex ipſis ꝓuenĩat tota ꝛplo: vt ſe hẽat vtraq; ad totã cõplonẽ ſicut mediet⁹. erit g̃ cõplo tpati ꝛſtituta ex duab⁹ medietatib⁹ ſui. Sz oẽ totũ qõ ꝛtinet duas medietates ꝓprias eſt integrũ. ergo habetur ꝓpoſitum.

¶ Deſtemperatũ neceſſario habet rationez multiplicis et diminuti. xxiij.

¶ Ex ratione tpati ꝓmiſſa infertur hic per oppoſitum rõ diſtemperati neceſſe eſt eñ cum in eo ſit vna pars aucta: et alia diminuta: vel depreſſa reſpectu illius q⁹ ex parte aucte habeat rationẽ multiplicis: qõ pz: qꝫ per hoc quod poſitus eſt q⁹ multiplicatur per augmẽtũ dupli: et oĩs ille numerus eſt multiplex qui continet alium plus q̃ ſemel. Iterũ etiaz neceſſe eſt vt ex parte qualitatis exceſſe habeat rõnem diminuti reſpectu tẽperati cum minus reſiſtat oppoſito q̃ in tpato. Ex quibus pz q⁹ exceſſe qualitatis mẽſura conſideratur: ⁊ reſpectu qualitatis aucte ⁊ reſpetu temperati.

¶ Quantũ creſcit virtus eleuate qualitatis in aliquo gradu temperato: tantũ minuitur in codez virtus qualitatis depreſſe. xxiij.

¶ Cũ mẽſura q̃litatis exceſſe imediate reſpiciat mẽſurã q̃litatis excedẽtis cui reſiſtit: ⁊ cñ q̃ pugnat. ſõ ꝑ reſpectũ ad illã notificat ꝓño mẽſurã illi⁹ dicẽs q⁹ q̃tũ illa creſcit tñ illa minuit ꝑ qõ intẽdit q⁹ in q̃lz gradu denoiak tota vel quota a nũero portionũ q̃litatis aucte: ita q⁹ in ꝓño vbi q̃litas aucta hz duas portiões oſtendit iſta media reſpectu illaꝝ duaꝝ i ſcõo ℞o q̃rta. i tertio octaua. i q̃rto. xvj. Ũñ i calidis in ꝓmo gradu frigiditas dr eſſe media ꝓ caliditatis: qꝫ eſt tãta quãta mediet⁹ caliditatis. In ſcõo aũt dr q̃rta reſpectu caliditatis: qꝫ eſt tãta quãta eſt pars eius. ⁊ ſic de aliis.

¶ Virtus depreſſe qualitatis tãtũ in quolibet gradu minuitur reſpectu ſuiꝑioris in tẽperato quãtũ ſuperatur ab eleuato. xxv.

¶ Oſtẽſo quãtã mẽſurã habeat q̃litas victa reſpectu vicẽtis: oñdit hic ꝛſequnter quãtũ habeat reſpectu ſuiꝑioris in tẽperato: ⁊ qꝫ ipſa reſpectu illi⁹ nõ minuit niſi q̃ ad virtutẽ. ſ. quãtũ ad potẽtiã reſiſtẽdi oppoſite. ſõ ⁊ ꝫtutẽ ei⁹ retorquet mẽſurã dicẽs q⁹ virtus eius tñ minuit reſpectu ſui in tpato quãtũ ſuꝑatur ab excedẽte. Cui⁹ rõ eſt: qꝫ cũ in tpato ſit eq̃lis ꝫtutis oppoſite: neceſſariũ eſt vt tñ poſſit min⁹ q̃ in tẽperato quãtũ plus ſuꝑak ab illa. vñ frigiditas q̃ eſt in primo gradu eſt mediet⁹ reſpectu caliditatis: ſilr q̃ ad ꝫtutẽ ẽ mediet⁹ reſpectu friditatis tpati: ⁊ i ſcõo eſt q̃rta ꝓ reſpectu frigiditatis tpate: ⁊ in tertio eſt. viij. pars ⁊ in q̃rto. xvj.

¶ Ex ꝓdictis aũt aliaduertere põt diligens auditor q⁹ integritas ⁊ diminutio vl fractio hic i duob⁹ ꝛſiderãtur: qꝫ iterũ in tota cõplone ⁊ ſm̃ hãc ꝛſiderationẽ ꝺr eẽ integritas i tpato: ⁊ diminutio vl fractio in diſtẽpatis vt paulo ãte mõſtratũ ẽ. interdũ ꝫo ꝛſiderak integritas: ⁊ oppoſitũ i ſimplĩ q̃litate: ⁊ ꝫ mõ q̃litas q̃ augek ponit eẽ integra i q̃rto gdu: ⁊ minima ei⁹ ꝓ in tpamẽto. rõ enĩz dictat q⁹ habeat integritatẽ vl rõnẽ ei⁹ vbi hz totũ poſſe qõ hre põt i cõplonatio: ⁊ ꝓ aliis vbi nimiã vbi minimũ. ⁊ hãc cõſiderationẽ bñ habuit alhin duo ſicut pz ex verbis ei⁹. ca. ix. cũ dicit. Ponam⁹ q⁹ equale ſit pars minima partiũ: ſz qꝫ aliã cõſiderationẽ expreſſe in ſinuauit. ſõ putauit Auer. vt Alhund⁹ põeret q⁹ grad⁹ gñak ꝑ multiplicationẽ integri: ⁊ nõ ꝑ mltiplicationẽ ptiũ ei⁹: ꝓpter qõ abhoruit põnẽ ⁊ dicit ad ea ſeq̃ ꝓdictũ icõueniẽs de ãnulatiõe q̃rti grad⁹. ¶ Ex his aũt pz q⁹ potẽtia quã deſſa q̃litas hz reſiſtẽdi oppoſite vl cõmẽdi eã i q̃lbz gdu cognoſcit per cõparationẽ: vl ꝓportionẽ ei⁹ ad depſſam ꝓcedẽtis ſitus. nã ſicut friditas q̃ reſpectu friditatis tpati ꝺr mediet⁹ ſituat caliditatẽ i ꝓmo gradu: ſic illa q̃ ꝺr q̃rta in ſecũdo: ⁊ q̃ ꝺr octaua in tertio: q̃ ⁊ xvj. in quarto ⁊ ſilr cognoſcit dicta potẽtia ſi cõparek ad primũ ſitu⁹. nã ſicut frigiditas calh in primo ẽ mediet⁹ reſpectu frigiditatis ꝓmi. Nã due q̃rte faciũt mediatatẽ: ⁊ frigiditas tertij eſt mediet⁹ reſpectu friditatis ſcõi. Nã due octaue faciũt vnã quartã: ⁊ frigiditas quarti mediet⁹ ẽ reſpectu frigiditatis tertij nã due xvj. faciũt vnã octauã. ⁊ ſic pz q⁹ quẽadmodũ q̃litas excedẽs i ordie nãli graduũ creſcit ꝑ ꝓportionẽ dupli ſic exceſſa decreſcit ꝑ ꝓportionẽ ſubdupli vel mediet⁹: qõ idẽ eſt ⁊ ordine retrogrado creſcit hz rõnẽ dupli. Nã in tertio ẽ dupla ad quartũ: ⁊ in ſcõo ad tertiũ: ⁊ in primo ad ſcõm: ⁊ in tpato ad primũ. ⁊ ideo cũ oẽs ſitus ſeruẽt ꝓportionẽ i qualitate depreſſa: et in poſteriori ſit pars ꝓportionalis reſpectu priorꝭ conuenienter cognoſcitur potentia deprimendi quam hz in poſteriori per cõparationẽ eius ad eam quam habet in anteriori: vt pote per denominationem ab illa ſicut in vltimo caſi. huius operis oſtendetur.

¶ In cõplonatis reſolutis ꝑ ĩtelectũ neceſſe ẽ portiones qualitatum accipere velut equales inuicem in virtute. xxvj.

¶ Oſtẽſo nũero vel mẽſura qualitatũ oppoſitaꝝ ſm̃ q⁹ in cõplonatis mutuo tpe pugnãt tam ex ꝓmiſſis hic infert ꝓncipale intẽtũ. ꝓncipalr eñ nõ ꝛſiderak hic numerus portionuz qualitatũ oppoſitaꝝ in q̃buſcũq; cõponẽtib⁹ niſi ad h̃ vt ꝓ rõnabilẽ calculationẽ eliciak q̃litas q̃ reſultat in cõpoſita medicina: vel cõponẽda. ſõ oſtẽſo q̃b⁹ numer⁹: ⁊ ꝑ ꝛñs qua mẽſura iuicẽ ſe reſpiciãt: oſtẽdit hic ex ꝓdictis qua mẽſura: ⁊ rõe debeãt in calculãdo: vel cõputãdo recolligi. ⁊ qꝫ in actu cõputatiõis nõ ꝛſiderank ꝓportiões qualitatũ ſm̃ q⁹ mixte ſunt ſz tãq; ſi deberẽt a calculante miſceri. ideo hz rõnẽ calculatiõis ꝛſiderãtur vt ſeparate. ⁊ qꝫ illa ſeparatio ſit ꝑ intellectũ. calculatiõis. ideo cõplonata quoꝝ ꝓportiones i qualitatib⁹ cõplonalib⁹ cõſiderank: hic vocat reſoluta ꝑ intellectũ. in quib⁹ dicit q⁹ neceſſe eſt accipe ſupple in calculãdo portiões qualitatũ ſupple oppoſitaꝝ ſicut eq̃les inuicẽ. nõ tñ equalitate numeri hz virtutis. Ratio aũt hui⁹ neceſſitatis pt̃z. Nã in tpato portio vnius q̃litatis equalis eſt portioni alteri⁹ vt dictuz eſt ſupra. In diſtẽpatis ꝫo ſilr habitũ eſt q⁹ portio qualitatis victe equalis ẽ vnicuiq; portioni qualitatis mutue tpe vincẽtis. vñ q̃ recolligit portiones qualitatũ medicine cale in ſcõo gradu ſupponere ꝺz q⁹ ſint quatuor portiões caliditatis: ⁊ vna frigiditatis. ⁊ ſic in aliis ſicut i ꝓma tabula pt̃z ifra. q̃uis ei q̃litas victa minuak quo ad virtutẽ pl⁹ in tertio q̃ in ſcõo tñ hoc nõ ꝓuenit in ſe: ſed reſpectu q̃litatis excedẽtis accepte ſm̃ ſui totalitatẽ. ita habet eñ ſe ſicut vna mẽſura aq̃ frigide cui adiũgũt quatuor eq̃les illi de aqua calida in ſcõo gradu: et octo in tertio ⁊c. vñ hz ibi reſpectu toti⁹ aque cale ſit quarta pars: ⁊ in tertio octaua: tñ in ſe remanet ſemp equalis vnicuiq; portiõi calide aque. ſimilr accipiendum eſt in portionibus qualitatũ.

¶ In reſolutis oẽs portiones qualitatũ retinent rationem mediatatis. xxvij.

¶ Quia ꝓdicta calculatione vtik non ſolũ operãs ſed etiã docẽs: ⁊ in oi actu doctrine clarius ꝓcedit ratio exprimendo res cõſideratas ꝓpriis nominib⁹: vel cõpetẽter tranſlatis. ſõ portiones tã dictas docet hic notare cõueniẽter intacta ꝓmiſſa. Dicit ergo q⁹ oẽs retinẽt rõnẽ mediatatis ex q̃ iſſinuat q⁹ oẽs cõueniẽter pñt vocari mediatates: ita q⁹ q̃libet ſit vna mediet⁹. Rõ aũt hui⁹ ꝓueniẽte colligit ex ꝓdictis. Oſtẽſum eſt eñ q⁹ in calculãdo accipiũt oẽs tãq; equales inuicem: ergo ſm̃ hoc nõ conuenit eis rõ: vel nomez niſi qõ habẽt in equalitate: ſz oſtẽſum eſt. xxiiij. ꝓpoſitiõe ſupra q⁹ portiões qualitatũ in equalitate: vel temperato habent rationẽ mediatatis. ⁊ ꝑ ꝛñs nomẽ: ⁊ ſic patet ꝓpoſitum. Cuz igr̃ calculator cõſiderat portiones qualitatũ in his q̃ ſunt calida in ſecũdo gradu q̃uis portio frigiditatis ſit q̃rta re

spectu caliday: tamē in recolligendo nō debet eaz nomina re quartā: sed vnam medietatē. ⁊ quatuor calidas quatuor medietates: ⁊ sic de aliis sicut in tabulis patet.

¶ Que medietates rationē habent vnius integre portionis. xxviij.

¶ Ne pp̄ dicta crederet forte aliqs q̄ i dictis portiōib⁹ nemo posset vti calculator: nole ip̄m sil. lō ilinuat h̄ q̄ ēt p̄t vti calculator: nole integri. Cui⁹ rōnē ex p̄cedēti apho. ifert i isto. nā si q̄lz portionū hz rōnē medietatis q̄lz due portiōes habe'unt rōnē integri: ⁊ sic de caliditis in prio gradu cōuenienter p.. dici q̄ h̄nt duas mediet atēs caliditatis: ⁊ vnā friditatis: vl vnā integrā caliditatis: et mediā fritatis ⁊ de scō q̄ hz duas integras calitatis: ⁊ ō tertio q̄. iij. ⁊ de q̄rto octo: ⁊ vnā mediā friditatis. hec aūt diuersitas hic tāgit ad intelligēdū clari⁹ dicta sapiētū: q̄ q̄nq; diuersimode sic loquūtur in calculando sicut patebit in vltimo cap̄i.

¶ Incipit p̄o tertia de situ ꝓplexiōis in medicis ꝓpositis.

¶ Situs eo situ est complexio medicine composite i quo qualitates oppposite mutuo colligantur. xxix.

¶ Cōsiderata rōne mēsurarū cōp̄onis i cōponētib⁹ iā i hac tertia hui⁹ opis p̄te docet inuenire mēsurā cōpōnis i ꝓponēdis siue cōpositis. Añ tñ q̄ explicet regulas inuentēdi ꝓpositū reducat ad memoriā q̄dā q̄nalissima presentis ꝓsideratiōis q̄ tanq̄ cōes animi cōceptiōes dñt ab oīb⁹ h̄ haberi. Et primū ē q̄d dicit in h̄ apho. s. q̄ ꝓpo medicine cōposite semp est in eo situ in q̄ mutuo colligāt̄ simplices qualitates: ⁊ hoc accipitur ex diffinitione cōplexionis: ⁊ est complexio tam temperatis q̄ distēperatis.

¶ Omnis eleuatio qualitatis ꝓplexionalis distinguitur suo termino. xxx.

¶ Hec est scōa animi cōis cōceptio q̄ habet circa distemperata. s. q̄ quecunq; qualitas cōplexionalis eleuet: vel excedit in eis semp cognoscat eleuatio. vel distinguitur per terminum quē attingit: ⁊ hoc frequēter declaratū est supius. Tā tū. n. eleuat qualitas q̄tū distat termin⁹ et⁹ a temp̄amēto.

¶ Si temperatū tpato cōiungatur tpatum solum modo resultabit ex parte ipsorum. xxxj.

¶ Hic ꝓo docet inuenire situ cōplexiōis in cōpositis tot in genere p̄cipit cōsideratiōes habere quot modis possunt in genere cōponentia quantū ad cōplexionē adinuicem combinari: ⁊ q: omne cōplexionatū in gñe: vel est tpatū: vel intēperatū nō possunt cōponētia nisi ser modis cōbinari: q̄o in ser canonib⁹ per ordinē repr̄sentat. Primū ergo tāgit hoc ⁊ p̄z de se. Sed q̄d adiungit in fine apho. ex parte ipsoz no tabiliter dictū est ad excitādū in tudiēte cautelā vt diligēter aduertat modos ꝓponēdi: ⁊ ꝓmiscēdi ex quib⁹ posset compositū alia cōplexione acq̄rere q̄ ex componētibus. Aliter enim immutat cōponētia decocto q̄ simpler incorporatio: ⁊ similiter est in cunctis modis p̄parationis.

¶ Si tpatū distemperato cōmisceatur in cōposito remittetur excessus distēperati. xxxij.

¶ Nō aūt pp̄ quā tpatū remittit excessum distēpati ē: q: pl⁹ ꝓfortat ꝑtutē q̄litatis excesse q̄ excedētis quātū ad ꝓportionē hz nō quātū ad q̄titatē. q̄d statī patebit collectis seor sux portiōib⁹ q̄litarū positaz sicut in tabulis ꝓtinet. Uerbi gratia calidū in prio gdu adiūgat tpato ꝓstat q̄ calide partes erūt. iij. s. due de calido ⁊ .j. de tpato ptes ꝺo fride erunt due: vna de tpato: ⁊ alia de distēpato: p̄z enim q̄ cū oēs iste ptes sint cōles vt supra demōstratū est q̄ tpatus nō plus in quātitate seu ꝑtute addit caliditati p̄mi grad⁹ q̄ frigiditati. sed hz ꝓportionē addit plus friditati. nā cū nō addat respectu prīū calidarū nisi vnā medietatē siue ptē: ⁊ ille ptes calide respectu p̄mi grad⁹ sint du.. cōstat q̄ nō addit respectu eaz nisi mediet atē vel subdu.. plū: sed cū addit frigiditati tñ quātū ipsa est: cōstat q̄ ꝓportionalr plus addit: q: caliditas nō addit nisi vnū subduplū: hz frigidus addit duo subdupla. Nam id q̄ equale est alicui duo subdupla hz respectu illius: ⁊ sic p̄z q̄ equale proportionaliter plus confortat excessum q̄ excedentē ⁊ hoc fuit intentum ꝓbare: sed quantum remittat non huius: sed vltimo pertinet canoni.

¶ Si distēperata equaliter in oppositis qualitatibus cōiungātur quātitatibus: et substantijs nō distemperantibus resultabit cōpositū tpatū. xxxiij.

¶ Quia ex hac cōbinatiōe tpatū sequit. ideo hic subiungit eā imediate post cōbinatiōes dictas de tpato. Ueritas huius aūt casi. p̄z ex hoc: q: ꝑtutes oppposite si equales fuerit in seipsas equaliter frenāt: ⁊ ideo neutra manifestat effectū s.ū: quapropter cōpositū dicit tpatū cū eidē ꝓueniat ratio tpati. hz tñ ad verificationē hui⁹ casi. docet obseruare cōuenientia in quātitatib⁹ et substantijs: cōponētiū: q̄d non fecit superius in cōbinatiōe tpati notabiliter ideo. s. vt insinuaret q̄ isti canones de tpato ꝓmissi semp veritatez habent quocūq; modo varient quātitates atq; substātie componētiū. Sed iste nō nisi obseruata fuerit illa cōditio. s. q̄ quātitates: ⁊ subē cōuenīāt. ¶ Sz circa ꝓuenientia q̄titatū discordare videt sapiētes. Aliqui enī volūt q̄ debet q̄titates cōponētiū cōuenire quantū ad pondus: de quorū numero fuisse videt Alkindus: put patet ex tabulis eius supponūt enī hi q̄ oīa cōponētia alicuius medicine inquātū reponūt sub aliq̄ determinata cōplone sunt homogenea. ⁊ ō i quacūq; parte ipsoz saluat spēs in eadē etiā silr saluat cōplo si ne qua spēs non est. vnde in se ita bene est calidū in quarto gradu vnū granum piperis sicut. z. ſ. in sibi cōfidenti ceteris oībus pariter obseruatis. s. q̄ membra essent vniformia ⁊ mota applicatiōis: ⁊ modus ꝛc. Et ideo ad habendū ꝓbabilē cognitionē de cōplone ꝓpositi p̄ rectā calculationē huius sapientes docēt in calculādo oīa reducere cōponentia p̄m intellectū ad equalia pōdera vt si aliq̄ medicina cōponat ex vna. ℥. vnius et ex vna. z. alterius q̄. ℥. resoluat in z. ⁊ sic oībus cōgregatis recolligant partes q̄litatū oppositarū p̄m gradū in quo fuerit cōplexio cuiuslibet medicine. vnde p̄m hāc positionē cū minora pōdera nō possint reduci ad maiora: hz potius ecōuerso docet oīa pōdera adequare reducēdo ad minimū pōd⁹ cōponentiū: ⁊ postmodū comparare numerū ad n.. merū sicut infra dicet. ¶ Auer. autes docet obseruare in mēsur.. cōplexiones cōpositi ꝓportiones quantitatū in cōponētibus ꝓ respectū ad p̄mas quātitates in quib⁹ eaz impressio manifestat in corpe ponit aūt de hoc exēplū in melle: ⁊ sandalo. mel ēn calidū est: ⁊ sandalus frigid⁹ in eodē gradu. Hec igitur medicina nō in eodē pōdere manifestāt effectū suū scōi gradus p̄ma obuiatione qua reperiunt infra corpus. Sed mel facit in hoc pondere duaz. ℥. ⁊ sandali in pōdere duaz. z. ad plus. Quecūq; igit medicina cōponit ex his duobus necesse est cōsiderare proportiones quātitatū talr. s. q̄ si stēt in suis p̄mis q̄titatibus erit talis medicia tpata respectu corpis hūani: q: vt dictus est equaliter se frenāt. si ꝺo q̄titates earū recedāt a primis quātitatib⁹ sine per augmētū siue p̄ diminutionē considerandū est quārum ꝓportionalr augeant vel minuant respectu illaz: q: tñ ꝓportionalr augebit minuere virtus illarū in cōpositio nisi forma specifica totius cōpositi: vel aliquid aliud impediret. vñ dicit q̄ si prima q̄titas mellis dupletur: i. a. s. q̄ sint. ℥. iij. ⁊ sandal⁹ remaneat in q̄titate sua. s. i ponderе. z. ij. duplabitur caliditas mellis. et sic sandalus nō frenabit nisi medietatē eius: ⁊ ita reducet cōpositum ad calidū in p̄incipio: econuerso aūt erit si multiplicetur q̄titas sandaloz. Patet igit ex predictis q̄ p̄m positionē predictorū opz ad verificationē p̄dictū casi. vt q̄titates cōponētium sint eiusdem ponderis: sed p̄m positionem Auer. opz. q̄ sint vel primarum quantitatū: vel saltem ꝓportionalium illis.

¶ Uidet tñ neutra istarū positionū esse recta hz enim verū sit q̄ illi supponūt. s. ꝓplexionata hz q̄ sumunt sub actu vni⁹ cōplexionis esse homogenea: ⁊ in se habere vniformē cōplo.. in partibus in quib⁹ saluat spēs cū non in qualibet qua.. titate manifestant effectus sui gradus intra corpus ad un⁹ ꝓpter rōnes quas in capīo de cōplonib⁹. Gal. docet. ..rū alique sunt necessarie: vel cōtingentes vtplurimus ..cit est opus digestiōis et expulsionis: vñ hz in se sit eiusdē ..adus cū quacūq; maiori pte: tñ cū medicus nō cōsideret ..tē cōplonati nisi p̄ effectū quez imprimit corpori. non ..debet iudicare de virtute nisi p̄ quantitatē qua manifestat effectus eius: vel extra si sit applicabilis exterius: vel intra si sit receptibilis intus. et licet sit verū q̄ q̄libet parua quā-

tuas

Nota intelligit cōuenientia q̄titatū in cōponibilib⁹. Prima opinio Alkindi.

Secūda Auerroys.

Contra duas opiniones.

titas impmeret in correspōdēti sibi q̄titate corpis tn̄ q̄tū ma ior in corrūdēti sibi sit mora ꝛ mot⁹ applicationis ꝛc. essent paria tñ q: ipossibile est ꝙ in his saltē q̄ sumunt interi⁹ cō ditiōes sint pares. idō medic⁹ in regulatiōe sui opis nō dꝫ il lud ꝯsiderare. sola. n. cōsideratio possibiliū spectat ipꝫ. ꝛ idō in quātū opatiu⁹ ē nō dꝫ pōere ipossibilia nec illoꝝ pōne plua deri qm̄ ex ipossibili sequit̄ q̄dꝫ. Preterea vr̄ valde irrōna bile ꝯsiderare i ꝯmixtis minimā q̄titatē miscibiliū i his i q̄ b⁹ aliqd cōponētiū mltū excedit aliō i q̄titate. nā in tal⁹ ꝯpōnib⁹ nō saluat̄ i aliq̄ sꝫ⁹ minimi ꝯpōnētis: sꝫ oīno corrū pit̄. Inter ea .n. q̄ꝝ alteꝝ multū excedit i q̄titate nō fit mi xtio. ℥. vini posita in. c. aq̄ lebis corrūpit̄. sir. n. vr̄ corrūpi. ꝫ. j. vio. in. j. li. mellis: cū magn⁹ sit excessus mell̄. ad vio. q̄re si corrūpit̄ nullū effcm̄ relinq̄t in cōposito sua cōplō. ꝛ sic ir rōnabile ē ꝓportiōes ei⁹ cōputare. Positio aūt Auer. vr̄ eē magis erronea. lꝫ. n. veꝝ sit ꝙ aliq̄ sint pme q̄titates medi cinarū in quib⁹ manifestat in corpe suos effect⁹: tn̄ nō est ve rū: ꝙ virtus augeat̄ et diminuat̄ sm̄ ꝓportionē q̄ crescit vel diminuit̄ q̄titas medicine. Accipiat̄. n. exēplū q̄ ipe vtit̄: et ponam⁹ ꝙ pme q̄titates mell̄. ꝛ sādali cōiūgāt̄ erit hec me dicina respectu corpis: vt dicit ypata. ꝙ si mel dupletur. s. vt sint. iiij. ℥. dicit ꝙ duplat̄ calidas mellis. ꝛ sic cū sandal⁹ nō tēpet nisi medietatē ei⁹ remanebit cōpositū calm̄ in primo gdu. ꝓpterea q: alia medietas rēanet irrenata. Ad hāc aūt pōnē sequunt̄ icōueniētia mlta ꝛ valde absurda: ꝛ vnū est ꝙ vna ꝛ eadē medicina esset in diuersis gradib⁹: imo i olb⁹ sꝫ diuersas q̄titates. Nā si i pdicta medicina quā dicit ypa tā acqrit̄ vn⁹ grad⁹ caliditatis qn̄ duplat̄ pma q̄titas mel lis: tūc eadē rōne si triplicet̄ scdꝫ gradū acqret: ꝛ si q̄druple tur tertiū: ꝛ si q̄ntuplet̄ q̄rtū: ita ꝙ medicina ꝯposita ē ex. x. ℥. mel. ꝛ. ij. ꝫ. sanda. erit cal'a in q̄rto gradu. Aliud iteꝝ icōue niēs ē: q: grad⁹ mltiplicaret̄ quotiēs multiplicaretur sm̄ il lā ꝓportionē q̄titates medicinaꝝ: ampli⁹ sꝫ h̄ in eodē gra du eēt cōplō medicine: qn̄ simplr̄ accipit̄: ꝛ qn̄ eēt adiuncta opposite in eq̄li gradu nā si semel duplat̄ in q̄titate dat p̄ dicte medicie caliditatē in pmo gradu tūc triplatū dabit cali tatē in scdo: ꝛ sic mel nō min⁹ eēt calm̄ p admixtionē sanda li q̄ añ. Ad qd sequit̄ aliud incōueniēs. s. ꝙ ꝯtraria appoxi mata nō agerēt. Silia q̄ꝫ icōueniētia seq̄nt̄: si manēte pma q̄titate mellis mltiplicet̄ q̄titas sādali: q̄ icōueniētia nemo asseret nisi alienat⁹. q̄ incōueniēs ē nimis id ex q̄ sequūt̄. Si miles q̄ꝫ seq̄nt̄ erroꝛes ad pdictā alioꝝ pōnē. Nā si ad inue niēdū artificiali cōputatiōe cōplexionē medicine cōposite sit necesse reducere q̄titates cōponētiū ad eq̄lia pōdera tūc qn̄ medicina cōponet̄ ex ꝯplōnatis in oppositis q̄litatibus siue in eodē gradu siue in diuersis nunq̄ sm̄ veritatē h̄eret cōplexio medicine ꝯposite: nisi forte cōtingeret ꝙ pme q̄ti tates suoꝝ cōponētiū eēnt eq̄les i pōdere: qd sic declarat̄ in exemplo iam ꝓposito supra p Auer. Ponamus. n. ꝙ medi cina cōponat̄ ex. ij. ꝫ. sanda. ꝛ. ij. ℥. mell̄ cōstat ꝙ hec duo cō ponētia sunt cōplōnata oppositis q̄litatib⁹ in eodē gradu iteꝝ etiā cōcurrūt ad cōpositionē in pmis ipsaꝝ dosib⁹ seu quātitatib⁹ q̄ sunt diuersoꝝ pōdeꝝ. Si g̃ sm̄ pdictos ad re cte calculādū oꝫ mai⁹ pond⁹ ad min⁹ reducere. dicemus ꝙ sunt. xvj. ꝫ. mellis ꝛ. ij. sāda. ꝙ si ex his colligant̄ ꝓportiōes caliditatis ꝛ frigiditatis accipem⁹ ex q̄lꝫ. ꝫ. mellis. iiij. ptes caliditatis ꝛ vnā frigiditatis: ꝛ sic erūt. lxiiij. calide. ꝛ. xvj. fri gide. Iteꝝ ex q̄lbꝫ. ꝫ. sāda. accipiam⁹ ecōuerso. iiij. ptes fri giditatis ꝛ. j. caliditatis. ꝛ sic erūt. viij. frigide ꝛ. ij. ca. iungat̄ q̄ calē calidis: ꝛ frigide fridis. ꝛ erunt in vniuerso. calē. lxvj. ꝛ frigide. xxiiij. Erūt igit̄ scdꝫ hoc ptes calē duplū ꝛ ampli⁹ q̄ ptes frigide immo fere triplū. Sꝫ in q̄cūq; cōplnato cali tas est ad frigiditatē dupla illud est calm̄ in primo gradu si cut pꝫ ex determinatis in. xxij. ꝓpositiōe. supra hoc autē est absolute falsū: q: vt dictū est eq̄liter mutuo se frenāt ꝙ si p̄ dictoꝝ cōponētiū quātitates alternatim augeant̄ vl̄ pōde ra mltiplicent̄: sicut pactū est in pōne Auer. patebit mani fest⁹ erroꝛ pōnis istoꝝ calculādo p illū modū. Eadē. n. cō plō semp resultaret quātācūq; ꝯpōnēs alteꝝ augeret: ꝛ sitr pꝫ euidētius erroꝛ vtriusq; positiōis qn̄ ꝯponētia cōposita rum q̄litatū sunt in diuersis gradib⁹. qm̄ in illis cū dispares sint virtutes necesse est vt p ineq̄les quātitates ad ypamen tū reducant̄. Nā vna. ꝫ. pipis reducet ad ypamētū: ad min⁹. ℥. v. cucurbitaꝝ: sicut patebit ex his q̄ in vltio can. tradunt̄.

Medicina i pau ca q̄titate corrū pitur ab ea q̄ est in ma gna q̄ti tate.

Contra Auer.

Illud nihil est ꝙ aug mētum mellis ū pōt veni re ad ma ioꝛē gra dū cali ditatis quaꝫ sit mellis q̄ corrum pat ꝫt⁹ sandali reddit ū nō ad minoꝛē gradꝫ. Et eodē nō sol uitur ad scdꝫ q̄m agit cō traria dū vtrūq; nō corrū pit aliū.

Itē. j. ꝫ. eufoꝛ. mediā li. s. olei papaueris: ꝛ ecōuerso. Igit̄ si voluerim⁹ accipe cōplōnē medicie ꝯposite ex pdictis medi cinis ꝛ i dictis pōderib⁹ sꝫ traditionē pōnis cuiusq; neq̄q̄ ꝓueniem⁹ ad ꝟitatē: imo reducēdo pōdera ad. ꝫ. resultaret ꝯpositū extra ypamētū i eodē situ eiusdē ꝯplōnis. sꝫ iuxta se cūdā ꝯrigeret itērdū ꝙ eēt ꝯpositū mlto fridi⁹ q̄ eēt cucur bita vl̄ oleū papaueris añ admixtionē pipis aut eufoꝛbij ꝙ si q̄titas alteri⁹ ꝯponētiū augeat̄: tūc nec p traditionē pme pōnis nec scdē ꝯphēdit̄ ꝟa cōplō medicine ꝯposite sicut stati patebit volēti circa talia se exercitare sꝫ pdictas tradi tiōes. ¶ Qm̄ igit̄ sine ꝯsideratiōe q̄titatis ꝯponētiū nō h̄r notitia cōplōnis ꝯpositi. ꝓpterea sciendū est ꝙ cū medicus nō ꝯsideret q̄titatē cōplōnati: nisi sꝫ ꝙ ipa ē aliq̄ mō pnci piū sensibilis imutatiōis sanabil̄ corpis: necesse ē vt illā q̄ti tatē pmo ꝯsideret in quolibꝫ cōponēte p quā sua cōplō pōt pmo sensibilr̄ imutare: pp ꝙ ēt vocat̄ pma q̄titas vl̄ dosis aut pmū pōd⁹. Etem̄ primū i vnoquoq; gn̄e ē mēsura oīuꝫ alioꝝ. Vñ i ceteris q̄titatib⁹ a pma nō poterit augmētū et diminutionē ipsiōis mēsurare rōnabiliter. nisi p opationē aliaꝝ q̄titatū ad pmā. Est igr̄ summe necessariū ad inueniē dū ꝯplonē ꝛ sitū ei⁹ i ꝯpositis cognoscere pma pōdera ꝯpo nētiū in vnaquaq; regione: vel respectu latitudinis indiui duoꝝ regiōis: vel respectu illi⁹ singulariter: cui pparat̄ me dicina cōposita: qm̄ h̄ est fundamētū a q̄ depēdet rectitudo calculatiōis ꝛ bōitas mēsurādi cōplōnē cōpositi: ꝛ vt pro ꝓprioꝛ sit calculatoꝛ dꝫ oīꝫ cōponētiū q̄titates pmas ꝛ ꝯplō nes i tabula recto ordine collocare: post h̄ ꝟo scire opꝫ q̄s sit rect⁹ mod⁹ inueniēdi cōplōnē ꝯpositi p ꝯsiderationē q̄ titatū: vl̄ pōderū medicinaꝝ ꝯponētiū. Cū autē tot modis possit variari calculatio: q̄t modis possunt adinuicē varia ri pōdera cōponētiū: necesse ē tota illā varietatē diligēter attēdere. lꝫ āt sꝫ spēcie incōphēsibiles sint ille varietates sicut ꝛ spēs nūeroꝝ. tñ oēs reducūt̄ ad tres drīas primas p quas collocēt̄ sub aliq̄ genere ꝓportiōis. Oīa naq; pōdera cōponētiū alicui⁹ medicine aut erūt prima vel maioꝛa illis aut q̄nq; minoꝛa. Nō aūt huius diuersitatis pēdet ex trib⁹ scꝫ ex intētiōe cōponētis: ꝛ ex multitudine ꝛ paucitate con ponētiū. ꝛ tertio ex foꝛma cōpositiōis: sicut ars medicie do cet i ea pte q̄ de ꝯpositiōe medicinaꝝ existit. ¶ Ad euidentiā tñ eoꝝ q̄ hic dn̄r ꝛ minoꝝ grā: nō piget hic breuiter illa re petere. Sciēdū est igr̄ ꝙ medicus q̄nq; intēdit tātā quanti tatē medicine cōponere vl̄ ꝯficere in tali cōplōne. ꝙ ad ha bēdū intentū ex vtraq; pte sufficiūt ei pma pōdera cōponē tiū: sm̄ ꝙ estimat debere sufficere corpoꝛib⁹ indigentib⁹ sm̄ exigētiā ꝑticulariū occurrētiū opuq̄nq; ꝟo pma pōdera nō cōfoꝛmant̄ intēte q̄titati vel intēte cōplōni: ꝛ tūc necesse est vt augeat illa vl̄ minuat sm̄ ꝙ indicāt illa duo. s. itētio q̄ti tatis ꝛ cōplexiōis: ꝛ scdo multitudo vel paucitas ꝯponētiū Nā si ꝯponētia pauca fuerint: ꝛ magnā velint h̄re q̄titatē cōpositi: ad quā nō sufficiāt pme doses cōponētiū augebit ea sꝫ eā ꝓpoꝛtionē qua resultare possit itēta q̄titas ꝛ ꝯplō. Si ꝟo cōponētia plura fuerit: ꝛ ex eoꝝ primis pōderib⁹ dꝫ in cōposito multo maioꝛ surgere q̄titas q̄ expediat sm̄ di ctā ꝓportionē minuet illa pōdera. Iterum vel auget ea vl̄ minuet sm̄ ꝙ reqrit foꝛma ꝯpositionis ad quā ptinet colli gantia ꝛ coherētia cōponētiū. et hec est vna de intentiōib⁹ ꝓpter quas medic⁹ ponit cerā in eplastris: et oleū in vnguē tis: ꝛ de liquoꝛe mellis. aut zuccaro in ellis. Qñ igit̄ cōpo nētia talis substantie sunt: vt sibiinicē ac corpi pñt cohere re ꝛ colligari sine aliquo adiecto qualia sunt liq̄da. nō opꝫ liquoꝛē aliū miscere: sicut cōtigit in medicinis q̄ componū tur ex puris succis aut oleis: ꝛ silib⁹. sed in alijs: vt in electarijs iuxta q̄titatē pulueris illoꝝ ꝯponētiū: opoꝛtebit augere q̄ titatē mellis aut zuc. multo pl⁹ q̄ reqrat pma dosis ipsoꝛuꝫ tali semp ꝓportiōe: vt in ꝯposito manifeste resultet intenta virt⁹ ꝛ etiā q̄titas. interdū aūt ꝓpter cōdictū ad colligātiā vel ad coherētiā: opꝫ primas doses alioꝝ augere ad hoc vt virt⁹ intēta nō obstāte illo adiecto in cōposito possit mani festari. q̄nq; ꝟo ecōtra minuere: ne cū adiecto nimis augea tur massa ꝯpositi: hoc aūt cōtingit qn̄ ꝯponētia sunt valde pura: ꝛ paruꝫ intēdit̄ haberi de toto cōfecto: nec est inconue niens: q: lꝫ nulla medicina p se sumpta vel applicata faciat impressionē sensibilē: nisi in dosi pma: tñ si multis alijs cō parib⁹ sibi iungat̄: ꝛ quātū ad virtutē inuicē se ꝯfoꝛtāt et ēt

Opinio autoris.

a corruptiõe inuicẽ se tuenk. Etesh media dosi mellis cum media dosi masticis calefacit in gradu scõdo: sic media dosis spice cũ media dosi reubar. manifestã facit impressionẽ in opilatiõe epatis plus ꝙ faceret pfecta dosis alterius. vñ in medicinis cõpositis a sapientib⁹ credere cõuenit ꝙ oĩa põdera cõponẽtium mẽsurata sunt per relationẽ ad primum põdus sm exigentiã intẽti finis. ¶ Redeũtes igit ad ꝓpositum dicem⁹ ꝙ cum aliqua medicina cõponit ex cõponentibus oppositarũ cõplexionũ in eodẽ gradu resultabit compositũ tpamẽtũ respectu corpis humani: dũ tñ ad compositionem veniant simplicia in primis ponderib⁹: vel in aliis seruãtibus inuicẽ eandẽ ꝓportionez. Verbi gra in sandalo et melle. nã sicut tpamẽtũ exurgit ex duab⁹. ʒ. sanda. et duabus. ʒ. mellis: sic ex. iii. ℈. iiii. v. ℈. vi. ℈. hec est illa cõuenientia quãtitatũ. quã memorat Aphorismus: cũ dicit quãtitatibus nõ discrepãtibus. i. nõ discõuenientibus: et dicunk discõuenire quantũ ad effectũ cõstituẽdi tpamentũ qñ nõ concurrũt in ꝓdictis põderibus. In qb⁹ verbis insinuat ꝙ qñ põdera cõponẽtiũ sunt maiora vel minora primis nõ sm illoz ꝓportionẽ: tũc in cõposito nõ resultat tpamẽtũ ista dispositio in eo qualitas illius cõpositi: cuius pondus erit maius põdere alterius respectu p̃mi: vt si manẽte dicto põdere sandali duplek primũ pondus mellis cõpositũ erit calidius. Si vo duplek sandal⁹ ℈. mellis cõpositũ erit frigidũ. Sed mensurare quãtũ hoc aut quo ad illud nesciuit Auer. deceptus eq̃uocatiõe augmẽti. dicens. n. est ꝙ multiplicata ℈titate cõplexionati auget cõplexionẽ nõ tñ sm intẽsionẽ eius in gradu sed sm extẽsionẽ ei⁹ in subiecto ꝓpter quẽ ℈t modus corrispõdet ei⁹ effectui augmẽtũ i corpe sanabili. Nã. ti. ʒ. mellis applicate corpi extra vel intus manifestant effectũ scõi gradus in tanta pte corpis quã occupãt: ꝙ si duplet⁹ eius quãtitas qi tũc poterit occupare plus in duplo de corpore ℈ aũ. pculdubio calefaciet extẽsiue duplũ. Nã si primus medietatẽ stomachi vl brachii nũc totũ: nõ tñ plus ℈ in termino scõi gradus: nisi per accidẽs fuerit: sicut a nocis humoribus vel altã mõ ꝓpter hoc motis ad putrefactionẽ. qõ ex hoc ꝟz. qz multi et pueri et adulti sepe videnk tñ de melle comedisse: ꝙ tumefacto nimiũ ventre per vmbilicũ egredi cogebak: nec tamẽ incurrerunt discrasiã qua ledere⁹ sensibiliter mẽbra eoz: vnde conſtat ꝙ in quibus notabilis quantitas mellis erit sẽper nõ facit hoc p se sed per accidẽs. Sed primus pondus piperis extensus manifestat effectum adustiõis mẽbri: si forte duplek adustio duplabitur quo ad spatium occupabile per adurens: sed nõ quo ad quãtitatẽ adustionis. ¶ Supponẽdũ est igitur cum ratione et experimẽto ꝙ medicina augmẽtat cutius primũ põdus augetur nõ trasceãdit gradũ sue cõplectionis ꝓpter ei⁹ augmẽtũ: sed bene verũ põde est ꝙ ab oppositis minus deprimit ℈ ante: sed quantũ vnꝰ ris ñ trã modus rectus calculãdi docebit spãliter in vltimo cap. vel ascendit apho. ꝓsentis opis. Sed in generali tñ sufficit hoc mõ ꝓscendit gradum mittere. s. ꝙ sm eã ꝓportionẽ qua crescit põdus vnꝰ minuitur ꝟtus oppositi: et tñ minus deprimit. Cũ igit antea pertractatum sue ꝓplectionis. fuerit qualiter ad certitudinẽ cõplectiõis medicine. In ꝓpositis cõponẽtiũ: et tps cõpositionis medicine. Et si hic dant intelligi ola quib⁹ alterari posse derãdata sunt ꝓponẽtia postꝙ venit ad cõpositionẽ. Ante esh tudiẽ subsistanck eẽ cõplonata sm illũ statũ in quo sunt in termio ꝓpatio ꝓportionis. s. cũ iam nõ restat nisi ea cõtingere: vt zuccara vel nẽtũ et mel iudicat sm dispõnẽ quã hz in fine decoctiõis: aut syrupus tps ꝓpi cũ quo fit electuariũ et carnes prunoꝝ sm dispositionem siti. quã hãt in fine deliccatiõis si ponãk in cõposito sicce et nõ recẽtes. Si quoꝙ de zinzi. remollito i zinziberato: et sic de aliis. Hec enim omnia sensu et rõne comprehendũtur. et ideo cadũt sub regulatione medici. Sz proprietas qua latet medicũ: tõ nõ fit mẽtio de ipsa in considerationibus regulãtibus iudiciũ cõplonis: hz sit vnũ de mutantibus ꝓponẽtia: et medicus ꝙ põt eaꝝ habere notitiã inter ceteros ẽ mirabilis. Cautelis. Ex predictis autẽ oritur hz cautela quã oẽs sapientes laudabiliter dant in vsu cõpositaꝝ medicinaꝝ. Cũ enim nimis difficile sit tps fermẽtatiõis atꝙ sigillationis cognoscere vel mutuos respectus ꝓprietatũ cauere dz: ne studeat opari noviter compositis medicinis sed antiquis et exptis vel tñ simplicib⁹: aut si cõponere cogat necessitas quanto pancioꝝ⁹ poterit sub determinatis põderib⁹ eligat facere ne pro confusione ꝓponẽtiũ interciptak via eadẽ cognoscendi per rõnem ℈tẽ: sicut accidit vulgaribus medicis: ꝙ syrupos velut clysteria ꝓficiũt ex manipulis fere olum medicinaꝝ quaꝝ nosa didicerũt parvipendẽtes errorem presentẽ et grauiorem in posterũ non timentes: quos aro cõponere nõ docuit sed cecus nũdinaꝝ et vsus melsorum. libros ãt ẽ oĩdiate mẽtis apõ deũ et ꝓmũ nullo appetitu a via recte rõnis discedere ſz ad eã potius feruido animo properare

Cõsiderãda est etiã sub stãtiã cõponẽtiũ

Adulti plicata ℈titate ꝓplexionati auget ꝓplexionẽ nõ in gradu sed sm extẽsionẽ.

Medicina per mẽto ꝙ medicina augmẽdit gradũ sue cõplectionis ꝓpter ei⁹ augmẽtũ: sed bene verũ põde est ꝙ ab oppositis

Tẽpora cinis cõpositis p artẽ cõprehẽdit illa sub trib⁹ differentijs tria medicẽs: ꝙ primũ tps medicine cõposite est fermentatio: et est dicine totũ illud tps in quo mutuis alteratiõibus componẽtia se cõpositi disponũt ad suspicitendũ formã sue cõpositiõis p quã repo te. nik in spẽ tali vl talit: vt tyriace vel metridati: vel dyamusci ꝛc. Et in toto illo tpe vocat medicia cõposita recẽs: et a quibusdam iuuenis appellatur. Terminus autez predicte alterationis est in quo recipit suã pfectionẽ: et medici vocãt eum sigillationẽ: et a ꝙbusdã vocak collatio: et abide vocauerũt quidã totũ tps sm medi. tps sigillatiõis. i. tps in quo sigillata cõsistit per suã pfectionẽ. Ab aliis aũt vocak clarius et propius tps pfectiõis. Tertiũ aũt tps est in quo debilitak atꝙ senescit vel ꝓpie antiquatur: et dicit tps resolutiõis. ℈dm igit medicina est in tpe fermẽtatiõis et maxime circa principiũ operatur potiꝰ per ꝓpõnẽ cõponẽtiũ: ℈ totius cõpositi. Si ergo valde dispares fuerit subẽ cõponẽtiũ: et circa cõpositũ ex eis corpi applicek manifeste opabit sm excellentiam vnius ꝓponẽtiũ: vt si ex petroleo et cortice mãdragore que sunt oppositarũ cõplexionũ in quarto gradu: cõponak medicina et in primis ponderib⁹. nihilominus si applicetur in principio cõpositiõis alicui mẽbro manifeste calefacit medicinã. Nã substãtia petrolei que liq̃da est leuiter subingredik: et citꝰ manifestat effectũ suuz ℈ cortex mãdragore q̃ solidior: ẽ: vñ si alterũ cõponẽtiũ habuerit substantiã terreã et alterũ aquea: de facili abinuicez sepank: et sic manifestak in corpe differẽs: et opposita ꝓprietio q̃ nõ ptinet tpato. Ponamus ẽm ꝙ medicia cõposita ex ꝓmis põderib⁹ vini malox granatoꝝ et gẽtiane ꝓpinek alicui: mariẽ stati cũ fuerint aggregata pculdubio medicia talis ꝓpositi nõ imutabit interiora mẽbra: vt tpata: ſz segregato ꝓ maria pte liq̃re a pulvere: vel resoluto in vapotẽ: vel vna vel duabus distẽperãtijs immutabunk interiora. Simile quoꝙ põt in tẽpore pfectiõis et resolutionis accidere diminuto altero componẽte qõ in humiditate et siccitate. fit manifestius. Si ẽm in primis põderibus cõponatur medicina ex suc. cucurb. ac spodio: constat ꝙ cũ medicina puenerit ad tps pfectiõis vel sigillationis magna ps succi tã resoluta erit manẽte spodio: et ideo tũc nõ habebit effectũ tpati i siccitate: et hũiditate: et ex hac cõsideratione iudicat. Ga. tyriacã recentẽ humidã esse hoc est minus siccam tã fermẽtata. si multo fortius antiquata.

¶ Jã igit ptz qualiter ad certitudinẽ cõplectiõis medicine ꝓpositi necesse ẽ ꝟsiderare substãtiã cõponẽtiũ: et tps cõpositionis medicine. Et si hic dant intelligi ola quib⁹ alterari posse derãdata sunt ꝓponẽtia postꝙ venit ad cõpositionẽ. Ante esh tudiẽ subsistanck eẽ cõplonata sm illũ statũ in quo sunt in termio ꝓpatiois. s. cũ iam nõ restat nisi ea cõtingere: vt zuccara vel nẽtũ et mel iudicat sm dispõnẽ quã hz in fine decoctiõis: aut syrupus tps ꝓpi cũ quo fit electuariũ et carnes prunoꝝ sm dispositionem siti. quã hãt in fine deliccatiõis si ponãk in cõposito sicce et nõ recẽtes. Si quoꝙ de zinzi. remollito i zinziberato: et sic de aliis. Hec enim omnia sensu et rõne comprehendũtur. et ideo cadũt sub regulatione medici. Sz proprietas qua latet medicũ: tõ nõ fit mẽtio de ipsa in considerationibus regulãtibus iudiciũ cõplonis: hz sit vnũ de mutantibus ꝓponẽtia: et medicus ꝙ põt eaꝝ habere notitiã inter ceteros ẽ mirabilis. Cautelis. Ex predictis autẽ oritur hz cautela quã oẽs sapientes laudabiliter dant in vsu cõpositaꝝ medicinaꝝ. Cũ enim nimis difficile sit tps fermẽtatiõis atꝙ sigillationis cognoscere vel mutuos respectus ꝓprietatũ cauere dz: ne studeat opari noviter compositis medicinis sed antiquis et exptis vel tñ simplicib⁹: aut si cõponere cogat necessitas quanto pancioꝝ⁹ poterit sub determinatis põderib⁹ eligat facere ne pro confusione ꝓponẽtiũ interciptak via eadẽ cognoscendi per rõnem ℈tẽ: sicut accidit vulgaribus medicis: ꝙ syrupos velut clysteria ꝓficiũt ex manipulis fere olum medicinaꝝ quaꝝ nosa didicerũt parvipendẽtes errorem presentẽ et grauiorem in posterũ non timentes: quos aro cõponere nõ docuit sed cecus nũdinaꝝ et vsus melsorum. libros ãt ẽ oĩdiate mẽtis apõ deũ et ꝓmũ nullo appetitu a via recte rõnis discedere ſz ad eã potius feruido animo properare

Tẽpora

Cõsiderãda est etiã sub stãtiã cõponẽtiũ

Adulti plicata ℈titate ꝓplexionati auget ꝓplexionẽ nõ in gradu sed sm extẽsionẽ.

Medicina per mẽto ꝙ medicina augmẽdit gradũ sue cõplectionis ꝓpter ei⁹ augmẽtũ: sed bene verũ põde est ꝙ ab oppositis

rare cotpotis vsibus derelictis qui quanto antiquiores tanto vilius ⁊ sordidius est iacere in eis.

¶Si distemperata equaliter in eisdē qualitatibus cōmisceantur: compositum resultabit distemperatum in terminis componentium. xxxiij.

¶Quoniam ex ista obuiatione aliquo modo cōsurget eq̄litas: q.ſ. compositum fuit cōponentibus resultat equale ideo subiungit eaz post obuiationes equalitatis ⁊ veritas est ei⁹ manifesta tam p p̄cedētia q̄z p se. ⁊ i exēplo. nā si due medicine calide in secūdo gradu cōmisceant. compositū in eodē ḡdu ca. resultabit: nō obstāte diuersitate substantiarū ⁊ quātitatū: ppter q̄s nō fit de ipsis i cañ. p̄cedenti mentio.

¶Si distēperata in eadē qualitate ac diuersis gradibus cōiungātur: cōpositū resultabit distēperatū inter vltimos terminos cōponētiū. xxxv.

¶Ratio verificāo canonē est: quia omne intensum de se intendit remissum cui coniungitur: ⁊ omne remissuz remittit intēsum cui associatur per maiorē participationē oppositē qualitatis vnde si calidum i fine primi cōmisceatur calido in fine secundi cōstat q̄ caliditas minus calidi eleuabit p caliditatē magis calidi: ⁊ postq̄z eleuatur necesse est vt trāscendat finē primi qui erat vltimus termin⁹ ei⁹. Silr calidū in fine secundi: qui fuit termin⁹ vltim⁹ ei⁹ reprimet. erit ergo caliditas in composito vltra finez primi: ⁊ citra finē secundi. Nam cōstat q̄ caliditas magis calidi deprimitur per min⁹ calidum: rōne frigiditatis quam in plus pticipat q̄z magis calidū. ergo necesse est in proposito exēplo: vt caliditas magis calidi descēdat infra finē secundi. ⁊ sic inter vltimos terminos cōponentium: vt p̄posuit cañ. iste. hoc enim infallibiliter est verū de se: sicut patet in alijs. Nā si calidū in fine primi cōungat calido in fine tertij cōpositum resultabit ex vi componētū calm inter finē primi et finem tertij. Et silr si componat ex calido in fine quarti. Sed ad quē situm determinate cōplexio peruenit docetur in vltimo. cañ.

¶Si distēperata in oppositis qualitatibus: diuersis tamen gradibus cōmisceatur: elenata qualitas deprimitur in cōposito citra finez alicuius gradus inferioris: quātitatibus tamen atq̄z substantijs nō repugnantibus. xxxvj.

¶Cum dictum sit supra q̄ omnia componētia cuiuscunq̄z medicine tñ sex modis possunt in genere combinari premissis. v. subiungit hic sextum: in quo nihil est sollicitudinis: nec aliq̄d resultat equalitatis. Quoz tñ aliquod erat in p̄sentibus et ideo istuz modū velut nullā in his hīs pueniētā cū alijs ponit extremuz in quo talē dat regulā. ſ.q. si cōponentia medicine fuerint oppositaz qualitatum: et in diuersis gradibus semper in tali composito deprimet qualitas eleuata. t. qualitas q̄ est in gradu superiori. Quātū aūt deprimat exprimit hoc statim in generali dicēs: q̄ citra finē alicuius inferioris. t. alicuius eoz graduū: qui sunt sub gradu qualitatis eleuate vl altioris. In quibus verbis ipliciter duo: quorum vnum est q̄ medicina supioris gradus reducitur p suam oppositam ad aliquē gradū inferiorē. Secundū est q̄ qualitas in illo gradu ad quē reducit non attingat finem ata q̄ in illo gradu integre reponatur: sed potius in aliqua pte illius. Verbi gra. si cōponentia sint frigidū in primo et calidū in secundo vel tertio vel quarto: calz reprimet a frigido. nō solū p vnum gradū: sed ēt ampli⁹ p ptē inferioris graduis: ita q̄ calm in secundo reducet p frīdū i pmo ad calum citra finē p̄mi. ⁊ calm in tertio ad calidū citra finem secundi. et calidū in q̄rto: ad calidū infra finē tertij. ¶ Regula Auerro qui credit fallibilem.

Contra illam.

Caritas autē ⁊ necessitas huiⁿ dicti clarius patebit. si tribuli spine prius exturpentur a consideratione presenti. Auer. huic sniē finē contrariatur in parte ⁊ in hac combinatione specialiter gloriatur se inuenisse regulam infallibiliter ducādi medicinā cōpositā inq̄ens absolute q̄ quadocūq̄z cōponētia sunt oppositaz qualitatum et diuersoz graduum semper inferior reprimit superiorē precise tñ quātū ipse inferior distat a tpato: ⁊ hāc dicit breuē esse ⁊ expeditā ac infallibilē regulā. Sz q̄m i his q̄ tñ rōnis sūt ⁊ nō fidei vl forte sōlī⁹ experimēti: nemo sine rōnis euidētia tenet alicui credere. Considerandū est diligēter vtruz eius regula contineat veritatē. Nā si vera esset oīno cessaret trāditionē propositi aphorismi. Si tamē subtiliter eius doctrina discutiatur: inueniet irrationabilis ac erronea. Dicit enim absolute q̄ primus gradus reprimit superiorē p vnū gradū tñ: ⁊ secūdus p duos: et tertius per tres. ita q̄ frigiduz in primo reducit calidū in secūdo ad calidū in primo integre. ⁊ calidum in tertio ad calidū in secūdo. ⁊ calidū in quarto ad calidū in tertio ⁊ quoniā de hoc facit artē: q̄ dat per regulā formalē artem constituentē: cōstat q̄ reddit se certū: q̄m ars q̄ducit infallibiliter ad certa semp de certis est: vt supra dixim⁹. Certitudo artis non requirit hūano labore: nisi duobus modis scz rōne ⁊ experimēto: ita q̄ q̄nq̄z tantū experimēto: sicut ilra regula naturaz. ſ. q̄ acus magnete tracta vel informata si sup aquā natauerit arem indicat pcm firmamēti sub tracto magnete. Q̄nq̄z autē sola rōne: bek de circūferētia: vel dyametro terre supra celestium corpoz. q̄nq̄z ho vtroq̄z modo acquirit certitudo que habek de qualitatibus cōplexionalib⁹ nīroz. Cū igf hāc regulā dicat esse certā: opz vt aliquo p̄dictoz modoz ad acq̄sierit eius certitudinē. Sed constat q̄ nō primo mō q̄n ea quoz certitudo habek solo exprimēto nō sunt nisi ea quoz est causa solū ppinetas. Hic aūt agit de mēsura complexionis que nō est effectus ppinetatis. et iō nō pōt ex parte ista solū exprimentū esse infallibile. Cum ergo dicat hoc esse infallibile: oportet vt ad hoc dicendum mueat ab aliqua ratione qua suum experimentū vallet: puto q̄ fuisset expertus sic: cū tamen ipse fateatur se caruisse medicinalibus experimentis: ⁊ pro eis remittat discipulos suos ad traditiones audiendoar. Queram⁹ igf que rō moverit eū ad dādum regulā supra dictā. Si enim rō recta fuit. opz vt trahat originē a fundamēto q̄ ab oīb⁹ ponit in gradib⁹ cōplexionatorum: ⁊ est q̄ gradus distinguūtur numeris fm aliq̄d genus proportionis: sicut patuit. xvij. ⁊ xviij. aphor. superius. Si ergo per rōnē comprehendat mēsura intētionis et remissionis cōponētū in cōposito: necesse est hoc fieri per rōnes numeroz: q̄ vt supra p̄batū est: virtⁿ excedēs excessa et deprimens: ⁊ depssa nō cōparātur inuicē nisi sub rōnibus numeroz cōstat cñ q̄ in tali cōposito vna ēt deprimēs: et alia est depressa. et ā ambe sunt inuicē resistētes. q̄z quātū plus vel minus resistit vna q̄z alia: vel quātū vna deprimit aliā non pōt rōne cognosci: nisi cognoscat ppor virtutis vnⁱ⁹ ad virtutē alterius. Nā excessus ⁊ defectuoz cōparatorū adinuicem non pōt cognosci nisi quātitates extremoz q̄ vel mēsure cognoscātur. Cū igf comparātur oppositē virtutes diuersorum graduū penes potētiam resistendi et deprimēdi in cōposito necessario conuenit mensurare illā potētiam in illo cōposito penes accessuz et recessuz virtutis q̄z ad virtutes extremoz. ſ. cōponentiū. sed virtutes extremoz quantū ad potētiā deprimendi ⁊ resistendi formalr consistūt in diuersis ppōrtionibus. cū igf rō deprimēdi ⁊ resistendi non sit alia in cōposito ... componentibus et sua ipsis componentibus sub alia ... ppōrtionis: opz vt silr sit in cōposito. Ad cognoscēdū igf determinate q̄tū vna deprimit alterā: ⁊ quātū alter ... resistit: necesse est comparare ppōrtiones quas habent in cōposito ad ppōrtiones ipsaz in cōponentibus. Sed ppōrtiones in aliquib⁹ rebus accipi nō pōt nisi fm rationem maioris ⁊ minoris numeri. Numeremus igitur portiones ... qualitatū oppositaz q̄ne sunt in cōponētib⁹ fm fundamēta vel potentiā eius. Et dicamus q̄ frigidū in p̄mo hz. ti. partes frigiditatis ⁊ vnā caliditatis: q̄z vt supra dixim⁹. ipse ponit q̄ p̄mus gradus semp ē duplus ad temperamētū: ⁊ in hoc cōuenit cum alkindo. calidum aūt in quarto habet q̄nq̄z portiones caliditatis ⁊ vnā frigiditatis. Scōm hāc igitur rōnem in medicina cōposita ex frigido in p̄mo: ⁊ calido in quarto: tūc erunt in summa sex portiones caliditatis: ⁊ tres frigiditatis: et sic frigiditas erit medietas caliditatis: ⁊ caliditas erit dupla ad frigiditatē. Sz fm eū ista ppōrtio ... fuit gradū primū. ergo talis medicina cōposita esset ... da in primo gradu: ⁊ sic frigidū in primo reduceret calidum ... rio ad calidū in primo. Si cōiungatur calido in t... tunc fm rationem eius ... in tertio habebit quat... tiones caliditatis et vn... frigiditatis: frigidum ve... primo habet vnam caliditatis et

duas fridigitatis.ꝛ sic in vniuerso erũt ꝯnq; portiões calliditatis ꝛ tres friditatis. Patet aũt q; tres sunt plus q̄ medietas ꝛespectu quinq;.si ergo primus qñ erat medietas calliditatis reducebat quartũ ad primum.modo cũ sint plus q̄ medietas reduceret tertiũ ad minus q̄ primũ et ꝑm eandẽ rationẽ ad multo minus reduceret scõm:ꝛ ita frigidum in primo semp reduceret calidũ in quocũq; gradu supiori ad primũ gradũ precise:vel ad multo minus eo.ꝛ hec oĩa sunt abusiões ꝛ deliramẽta. Nec põt dicere q; modus accipiendi portiões sit aliusqñ ipossibile ẽ vt alius sit stãte fundamẽto qõ ipse posuit.ſ.q; gradus distinguãtur ultis nũeris supradictis:vnde cũ eiusdẽ rationis sit gradus in cõposito ꝛ in cõponẽtibus:opꝛ q; eisdẽ numeris constituãtur gradꝰ in cõpositis quibus ꝛ in cõponẽtibus:ꝛ p cõsequẽs idẽ erit modus accipiẽdi ꝓportiones.ſ.p numeꝝ vnius qualitatis relatum ad numeꝝ alterius. Cuꝝ igr̃ per rationẽ sumptã ex fundamẽto sue positionis nõ verificet regula supra data per eũ. Adhuc restat querere qua ratione dixit absolute q; omnis gradus inferior deprimit supiorẽ opposite qualitatis tm̃ precise quãtum inferior distat a tẽperato. Haꝛ si dixerit se habere aliã rõnẽ tam euitare non poterit quin sua doctrina sit irrationabilis:qñ ex principijs acceptis nõ infert cõclusiones.imo vt patuit cõclusiones eius repugnãt suis principijs:qr ex principijs aliud sequitur q̄ sua regula contineat. Sed esto q; habeat aliã rationẽ illius dicti: tunc queramus que sit illa:nec insinuak ex ꝓbis eius q; alia sit: nisi qr omnis qualitas quãtũ eleuak supra temperatam.tm̃ fortificak supra oppositam:ꝛ p consequens tantum põt eaꝝ deprimere:ꝛ Iꝛ hoc verum sit:tamen in ꝓposito nondũ sufficit hec rõ:qr quãuis frigiditas in primo fortificet per vnuꝝ gradũ supra calliditatẽ tẽperati.nõ tm̃ in eadẽ ꝓportione se hꝫ ad calliditatẽ quarti ꝛ tertij ꝛ secũdi. Sed inter quascũq; virtutes diuersa est ꝓportio:necesse est vt diuersus sit effectus mutue alterationis vel actionis. Vnde penitus est irrationabile q; equaliter deprimat quẽlibet illoꝝ graduꝝ: Nec potest dici q; aliud sit principiũ huius inuestigatiõis qr in consideratione mutue actionis duaꝝ virtutum oppositarũ in aliquo cõposito.nullum est aliud principiũ a quo possit inchoari rõ inuestigandi mensurã depressionis vnꝰ ꝛ resistentie alterius:nisi opatio proportionis virtutum in mixto ad proportiones eaꝝ in cõponẽtibus. Et qui p hanc viam non procedit.non est in processu suo ꝓbus nec vulgaris:nã in fractionibus et integris numeris quarũlibet quãtitatũ ꝛ virtutum tam philosophus q̄ vulgaris cõsiderãt proportiones. Sed causa deceptionis in talibus est arrogantia ingenij. Cũ enim sunt ingentes et perspicaces ꝑsumunt de se plus q̄ sint:ꝛ supponunt q; eoꝝ cognitio sit indeceptibilis:ꝛ iõ negligunt discutere quod ꝑsentat eis sua fantasia:ꝛ sic deludunt ab ea.ꝛ talis fuit auctor iste specialiter in medicinalibus cõsiderationibus. Nã in omnibꝰ errauit in quibꝰ inuectus est ꝓra Gal. Ideo cõtra eũ specialiter scripsimus tractatum de intẽtione medicorum: et tractatũ de considerationibus operis medicine ad epl̃am de dosi tyriacalũ medicinarum ne laberent in errorem debiles occasiõe dictoꝝ suoꝝ. Unde in proposito sola fantastica persuasione deluſus est. videꝫ enim q; ex equalibus qualle resultat,iudicauit sub indiffusa fantasia vel cogitatiõe,q; si vtrũq; cõponẽtũ resident p oppositã qualitatẽ ꝑm diuersos gradus: vnũ remitteret alteꝝ ꝑm elongationẽ eiꝰ a tẽperamẽto. Et qõ magis mouet eũ ad hoc credendũ fuit q; omnis excessus mẽsurak p cõparationẽ ad equale. Quod quidẽ Iꝛ verꝫ sit tamen in hoc latet deceptio:qr quecũq; cõparãtur ad equale non cõparãtur ei ꝑm eãdem proportionem:nec etiã admixcem oĩno:vt patuit supra:et paulopost applicabit huic proposito. ¶ Sed ex dictis ptꝫ q; doctrina huius arabis irrationabilis est ꝛ erronea: ꝛ per consequẽs inartificialis. Quod etiam non minus clare ptꝫ in regula quam dederimus in graduando medicinã compositam ex cõplexionatis in eadẽ qualitate ac diuerso gradu:qñ in tali medicina nec directe nec certe docuit inuentre gradũ vel situm complexionis. Dixit enim q; si talis compositio fiat. ꝓbi gratia:vt calidi in primo cũ calido in secundo: vel tertio vel quarto.q; in primo calm:qr plus ꝑticipat de fridita te q̄ calm in aliq gradu altiori:iõ deprimit quẽlibet illoꝝ Sꝫ q̄tũ deprimit nescivit determiate mẽsurare:nec docuit illud facere directe:immo indirecte:qr per viam remotiõis vel negationis dicẽdo:q; illud nõ est tantũ quãtuꝝ potest deprimere medicia oppolite qualitatis in eodẽ gradu: nec tãtum quantum põt tpatũ.qr frigiditas qõ est calidum in primo nec est eis tanta quãta est frigiditas temperati. et ideo dixit q; calidũ in ꝓmo reprimit calidũ in aliquo gradu superiori minꝰ q̄ frigidũ in primo et minus q̄ tẽperatũ. licet respectu frigidi in ꝓmo reprimat multo minus q̄ respectu temperati. Sed illud minus indeterminatũ relinquit:et iõ incerte docuit quãtuꝝ sit. Nihil eñ certe cognoscitur nisi in suis propijs terminis cognoscatur:ꝛ ideo cognitio per diffinitionẽ facta dicitur cognitio termini:quoniam diffinitio cõtinet propinquos limites diffiniti:vnde qr non docet auctor iste predicte remissionis terminũ vel limitẽ inuenire:sed tm̃ docet ꝓsiderare mẽsurã depressionis removendo terminos aliorꝫ ꝑs q; eius doctrina indeterminata est ꝛ incerta vl̃ cõfusa.et p ꝓs inartificialis:qr in incerto termino relinquit intellectum:maxime cuꝝ calidũ in primo nõ in eadẽ proportione respiciat calidum in secõ ꝛ in tertio ꝛ in quarto:vnde nec equaliter reprimet:quoꝝ nihil per artẽ suã determinate docet. Causa huiꝰ defectus fuit:qr nõ cõsiderauit augmẽtum ꝛ diminutionẽ in virtutibus cõplexionatoꝝ ꝑs differẽtias proportionũ:sine quibus nunq; inter inequales quãtitates possunt augmẽtuꝝ ꝛ diminutio determinate accipi sicut ꝑs in arithmetica ꝛ geometria:et scientia de põderibꝰ. Nec est credendũ q; ipe dimiserit hic cõsiderare ꝓpter ignorantiã:quoniã cum nouerit quadruuialia: credibile ẽ q; nõ ignorauerit saltẽ oĩno naturas numeroꝝ et rõnes ꝓportionum:nec verisimile est q; omiserit propter contẽptuꝫ: qr tunc fuisset.amẽs ꝛ flagellis egens. Hã cum in diffinitione graduũ vtatur numeris ꝛ proportionibus:vt supra patuit amẽtia fuisset eoꝝ considerationẽ negligere: sicut illi q̄ aliquid distribuit cum mẽsura negligere differẽtias illius mẽsure. Sed credibile est qõ huius occasio fuerit erroneũ fundamentum. videꝫ eñ q; ꝑ portiones ꝛ numeros in q̄bꝰ gradus distinxit nõ poterat graduare medicinas ꝓpositas absq; magno errore:vt supra patuit. Incidit in scillã cupiẽs euitare caribdim. vñ qr errauit in principijs nõ potuit recte ꝓcedere:nec errores in conclusionibus euitare:sed apparentiam secutus leui consideratione seipsum ꝛ intellectum discipulorũ suoꝝ trahit ad imperfectã cognitionẽ vel ad falsum et inconueniẽs in cõpositis medicinis ex differentibus gradibus. ¶ Redeũtes ergo dicam⁹ quẽadmodũ aphorismus ꝓposuit.ſ.q; medicina inferioris gradus deprimit oppositã superioris gradus plus q̄ per vnũ graduꝫ:et quãto superior est:tãto plus ab ea deprimit ꝑs rationẽ ꝓportionis. Cuius rõ ẽ:qr ꝓportionalr plus cõfortat depssam supioris gradus q̄ inferioris. Ponam⁹ aũt in terminis propter minores:ꝛ sit primũ exemplũ nobis cõpositio frigidi i ꝓmo cũ calido in secundo gradu. Cum igr̃ ostẽsum sit q; recta ratio mensurãdi depressionẽ procedat per comparationẽ proportionis qualitatũ oppositarũ in cõposito ad ꝓbationes earũ in cõponẽtibus et ꝓportio solis numeris cognoscak cuꝝ sit habitudo inequalium nũeroꝝ:colligamus nũeros qualitatum cõponentiũ:et ex hoc apparebit nobis qualis ꝓportio resultabit inter eas in cõposito. Cõstat igitur ꝑm fundamẽtum supra positum q; frigidũ in ꝓmo hꝫ duas ptes frigiditatis ꝛ vnam calliditatis:ꝛ calidum in secundo hꝫ quatuor calliditatis ꝛ vnã frigiditatis. si ergo tungantur calide calidis ꝛ frigide frigidis erũt i ſũma calide ꝙnq; et frigide tres in tali cõposito. Numeratis igit ꝓportionibus oppositarũ ꝗlitatũ cuiusq;:iã nõ restat nisi videre qualẽ habeãt admixtẽ ꝓportionẽ:nẽ si habeãt ꝓportionẽ quã habent in altero cõponẽtium:erit cõpositũ eiusdẽ cõpleriõis cũ illo cõponẽte.si ꝛo nutrius habeat ꝓportionẽ nõ habebit cõpositũ cõplexionẽ alicuius cõponẽtis:sicut est in ꝓposito exemplo: nã cũ ptes frigide sint.iij.ꝛ calide.v.tam ptꝫ q; inter partes frigidas ꝛ calidas cõpositi non est eadẽꝫ proportio que est inter eas in cõponẽtibus. Nã in frigido in primo gradu caliditas erat media pars frigiditatis.in calido ꝛo in secũdo frigiditas erat quarta pars caliditatis: sicut fuit supra declariatũ:Iꝛ tres nec sunt medietas respectu.v. nec quarta pars:et sic cõpositũ non erit complexionatũ in primo gradu integre

Fundamẽtũ auerroys ꝛ ꝓra il lud.

Cognitio ꝑfinitiõis est certa cognitio.

Declaratio ꝓpositi.

Aliꝰ error auerroys.

du integre:nec in secūdo. Sz cū frigiditas sit magis ꝯ ārta para:cōstat q deprimet caliditatē infra secūdū. Nā traditū fuit supra:q qñ vna qualitas ē quarta pars respectu oppositę:tunc cōplo seruat integre secundo. Cū igit hic sit plus ꝯ quarta descendere faciet infra secundū: ⁊ itez cum sit plus ꝯ medietas simul rōne deprimet adhuc caliditatē infra primū seu finē eius. Sed quātū sit illud i vltimo cañ. dicet. hic aūt sufficit demonstrare ꝓpositum. Et tam pz ex dictis q frigidū in primo deprimit calidū in secūdo plus ꝯ p vnū gra. ꝛ infra finē primi: ⁊ hoc fuit ꝓpositū. Et simili cautione patebit q fridū in primo deprimit calm in tertio: infra finē scōi. Nā calidū in tertio hz. viij. ptes calitatis: et vnā frigiditatis:⁊ frigidū in prio duas frigiditatis ⁊ vnam caliditatis:⁊ sic i summa erūt in cōposito. ix. ptes calitatis ⁊. iij. frigiditatis:tam autē pz q. iij. respectu. ix. sunt tertia pars trīs. et quo pz q sunt plus ꝯ. viij. pars. ⁊ sic nō conuenit ei ꝓportio tertij grad⁹ in quo caliditas excessa est. viij. pars respectu excedētis. Cū igit hic sit plus ꝯ. viij. descendere faciet caliditatē infra tertiū:⁊ sīl rōne cū tertia pars sit maior quarta que ptinet ad scōm adhuc faciēt ipam descendere infra vltimū terminū secūdi. ⁊ hoc fuit ꝓpositum. Et recte ꝑm cūdē modū patebit q frigidū in prio reprimit calidū in quarto infra finē tertij. Rōnes enim numerorū et ꝓportionū ita sūt stabiles ⁊ fixe. q̄ nunq̄ recte calculātem decipient:nec in numero defraudabūt. Similiter ⁊ si frigidum in secūdo cōiungat calido in quarto deprimet ipsum plus ꝯ p duos gradus. s. quia infra finem scōi:⁊ si frigidū in tertio cōiungat ei deprimit ipm plus ꝯ per tres gradus. q: infra finē ꝑmi. Sic cū infallibilr inueniet recte calculāo: sicut tabule repesentāt. Et p̄dictis ergo pz ꝓpositū. s. q cōsonātū grad⁹ inferioris deprimit oppositū grad⁹ altioris nō solū tm ꝯtū ipe inferior grad⁹ distat a tempato: sicut dixit Auer. sed etiā plus. Et huius rō ē: q: qualitas que est i gradu inferiori nō inuenit qualitatē superioris grad⁹ liberā vel solutā. imo ligatā cuz aliq̄ portione q̄ est de natura inferioris. Nā sicut dicebat frigiditas primi gradus iuenit cū caliditate scōi vel alioz sequētiū aliquā portionē frigiditatis: q̄ postmodo cū adiungat frigiditati ꝑmi grad⁹:tam facit ipsam elōgari a temperato plus ꝯ ante p quod additamētū acq̄rit vt deprimat plus ꝯ distat a tpato. Melius etiā pz si cōsideretur rō ꝓpter quam plus deprimit superiorē:sicut in sequenti cañ. ⁊ in tabulis clareñet. Frigidum. n. i primo plus deprimit ꝓportionalr calidū in quarto ꝯ caliduz in tertio et plus calidū in tertio ꝯ calm in secūdo. Cuius oppositū prima frōte videret. Propterea: q: ꝯto fortior est virtus tāto minus frenari pōt a sua oppositā:et tō q: in hoc passu cecidit. Auer. ⁊ alij multi magna sequētes eū expedit vt subtilr atq; attēte cōsideret h veritas: loquēdo. n. absolute nō est necessarium q frigidū in ꝑmo pl⁹ reprimat calm supioris ḡdus ꝯ iferioris. Cū ex hoc pz q: magis facit approp̄quare tpato calz iferioris grad⁹ ꝯ supioris. Iz tm si depressio vtrius ⁊ alterius consideret ꝑm ꝓportionē maior erit depressio supioris ꝯ inferioris. ⁊ ꝓpter hoc fuit dictum ante q magis deprimit superiorē ꝯ inferiorem ꝓportionalr:⁊ q recolit de his que dcā sunt in cōpositione tpati cū distemperato supra i apho. xxxiij. facile videbit hic veritatē. si enim cōiungat frigidū in primo calo. in scōo: cōstat q frigiditas primi q̄ est dupla ad caliditatē coniungit frigiditati scōi q̄ est ꝯrta respectu calitatis ei⁹. Si aūt fridū in ꝑmo ꝛiungatur calo in tertio: tūc ille due portiōes ꝑmi gradus addent frigiditati tertij: que est octaua in eo. Et sīl rōne in quarto additur portiōes frigiditatis ꝑmi gradus ad frigiditatē ei⁹ q̄ est in eo. xvj. pars respectu calitatis. ꝯto aūt. xvj. ps minor ē ꝯ octaua:⁊ octaua minor est ꝯ sit quarta:tanto proportionalr ille due ptes friditatis primi gradus fortificāt plus frigiditatē quarti ꝯ tertij:⁊ tertij ꝯ scōi:sed i se cōsiderate sp sunt eqles. Cū igitur aduenīunt friditati q̄ ligat. xvj. partes calitatis magis ꝓportionalr fortificabūt eā ꝯ ligantē. viij. ⁊ istā magis ꝯ ligātē. iiij. Quātū ꝛo pl⁹ deprimat illi oppositā: vt fortificat. ꝛplonalē i sequētib⁹ patebit: nec in talib⁹ exercitari puipādere debet fidelium studentium cetus: ne gloriā suā alteris relinquere videat. q: non est credibile vt populus discedens a veritate: sicut ille reprob⁹ iudeoꝝ aut tenebrosus paganoꝝ itueri possit ad p lenuz eam in oī gñe cognoscibili videt: sed solū hoc debeāt sequēti ꝑpto veritatis. ¶ Cū aūt addit i fine aphorismi de quātitate ⁊ substātia intelligi dz: sicut expositū est in ante habito aphorismo Etem si frigidū in ꝑmo q̄ tūgit calo in scōo vel superioris grad⁹ esset valde minoris pōderis ꝯ primū vinceret oino ꝑm sensum ab opposito:⁊ nō deprimit ipsum sensibilr: ac si valde maioris pōderis esset respectu oppositi ꝯ exigat primū pōdus: non solū deprimeret sed oino anullaret eius impressionē sensibilē: sicut si misceret. z. s. cynamomi soli⁹ cū. s. lib. zucca. penitus ꝯ tū ad sensuz vinceretur siccitas q̄ ē in secūdo gradu. in cynamomo ab hūiditate primi grad⁹ zuccari. Et silr fieret si cōtingeret ecōuerso. s. q cōplexionatum in altioꝝ gradu non esset cōuentioris quantitatis. Oportet igit ad verificationē huius cañ. vt concurrant in cōuenientibus ponderibus. s. primus vel habētibus illoz proportionē. Qualiter autem prosit ad rectitudinem iudicij substantiarum conformitas dictum est supra.

¶ Ad illum terminum deprimitur cōplexio medicine cōposite: cuius proportionē seruant adinuicē portiones qualitatū oppositarum xxxvij.

¶ Quoniā inter predictas. vj. cōbinatiōes ꝑm genera cōplexionis tres sunt in quibus p predicta non hz certus terminus cōplexionis in cōposito: ideo subiungit hic iste vltimus aphorismus in quo datur cañ. recte inuenīdi terminū ad quē precise ducitur eius cōplexio. Et q: in oibus tribus illis cōbinationibus notabilr ducit cōplexio ad terminum suum per depressionē alicuius qualitatis. ideo specialr terminū refert ad motū depssionis. Est ergo regula quā intēdit hic. s. q cōplexio ducit in cōposito ad illum terminū cuius ē ꝓportio que resultat iter oppositas qualitates cōponentiū. Et dicit terminū notabilr. ad denotādum q p h ic cōsiderationē nō solū inuenit gradus cōplexionis sed etiaz metha grad⁹. Et circa modū inuenīdi nobis insinuat duos act⁹ q̄bus inuenit quartū q̄situ ⁊ grad⁹ vel metha. Quoruz ꝑm⁹ ē manifestare seu colligere nūez portionū q̄litatū oppositaꝝ ex ḡdib⁹ ꝓpositis ꝑm tomā exꝑssam in añ habito aphorismo. Nā cū neće sit accipe ꝓportionē eaꝝ adinuicē. ⁊ ꝓportio nō cognoscat sine nūeris: opz pri⁹ numeros earū habere pre oculis intellect⁹. Secūdus ꝛo actus est iudicare de ꝓportiōe que fit. Forma ꝛo que fit indicandi: sicut pz ex p̄dictis: est ista. s. vt accipiat denoiatio qualitatis excesse ab excedēte: id est vt cōsideret quota est vel quota denoiet respectu excedētis. Nā sicut ostēsum fuit sepius in aphorismo. xxv. semper in oī gradu qualitas excessa denominat ad excedēte: Ponamus ergo breuiter exēplum in oī situ cō plexionis: vt plenior sit doctrina: ⁊ dicamus q si portiones qualitatū oppositaꝝ cōparate adinuicē sint equales numero. ita. s. vt tot sint frigide quot calide: aut tot sicce ḡt hūide iudicabim⁹ cōplexionē illius medicine cōpposite deduci ad tēperamētū in illis qualitatibus: et sic esse tēperatū in talibus vel talibus qualitatibus. Si ꝛo inuenim⁹ q qualitas excessa sit medietas respectu excedētis: ita q excedens sit dupla ad illam: precise dicemus talez medicinā esse cōplexionatā in primo gradu p qualitatē et cedentem: q̄m qualitates oppositę seruāt adinuicē ꝓportionē primi gradus. Si ꝛo qualitas excessa fuerit quarta ꝑs respectu excedentis erit in gradu scōo. Si ꝛo fuerit vel denominetur. viij. respectu excedentis erit in tertio. Si ꝛo fuerit trīs. xvj. respectu illius erit integre cōplexionata per eandē qualitatē in quarto gradu. Et sic pz qualiter per cognitionē ꝓportiōis qualitatū oppositaꝝ habeā notitia gradus in quo integre situatur complexio. Si ꝛo complexio medicine composite gradū aliquē integre nō attingat. Similiter inuenietur in qua metha illius gradus precise locat p cōsiderationē proportionis: ita q illius si recte ḡs nūerauerit non fraudabit nec in aliqua ꝓportione deficiat ḡtūcūq; sit minima. Nam quicquid producit aut generatur ex numeris: necessarium est et infallibilr: vnde si quid provenit ex eis non conuenit proposito proculdubio se non recte jnumerasse cognoscat.

¶ Ad inueniendū aūt metham in qua inuenit complexio fare opz duo sez in quibus cōbinationibus hic contingit. ⁊ qualiter hic inueniatur per notitiam proportionis. Et de primo sciēdum est q: nunq̄ contingit q complexio compo-

Dixeci dixaer.

Ad sueniendum metam gradus

siti situeꝫ in medio alicuiꝰ gradꝰ ⁊ nō in toto nisi in illo combinatiōib⁹ q̄ fiūt ex diffōrmib⁹ terminis et iste cōbinatiōes. in genere non sunt nisi tres: vt in principio huius aphorismi tangebatur: quaꝝ vna est temperati cū distēperato. alia ꝺo est duoꝝ distēperatoꝝ in sibi qualitate ⁊ diffōrmi gradu. Tertia ꝺo ē in oppositis qualitatib⁹ et diuerso gradu. Q̄ tres cōbinatiōes. xvj. modis ꝑm spēs variant. sicut ꝓz in tabulis. Circa scām ꝺo sciendū est q̄ quādocunq; cōplexio nō situat in aliquo gradu integre: tunc qualitas excessa nō reperit in ꝓportiōe alicuius gradus determinate: sed inter duas ꝓportiones diuersoꝝ graduum vel situū. Est igit forma recte inueniēdi quesitū ista. ſ. vt ꝑ modus ꝺicte calculatiōis: primo querat ꝓportio qualitatis excesse ad excedētē: ⁊ si nō inueniat esse ꝓportio alicuius gradus integri: tūc necessario cadit inter duas ꝓportiones diuersoꝝ graduū vel situū ꝓximitatis. Est ergo notādum diligēter quorū terminoꝝ sunt ille due ꝓportiones extreme. quia ex hoc habeꝫ q̄nter illos duos locatur cōplexio medicle. ¶ Sed ad inuenīēdū vlterius in cuius illoꝝ duoꝝ metis repōitur talis iste ꝓcessus. ſ. vt de portionibus qualitatis excesse demat tot ⁊ tm̄ quātuꝫ est id quo inferior terminus aut situs excedit suptoꝝ quātum ad qualitatē excessam: deinde residuū comparet ad totum: ⁊ consideret quota est: vel quanta pars ei⁹ denominat. nā quāta erit respectu illius: tm̄ deprimet cōplexio cōpositi in situ vel gradu superiori ꝓpter rationeꝫ que paulo inferius explicabit in exēplo. Et sic sciet medicus certitudinē poli hūane ratiōi: nō solū in qua metha reponit: sꝫ i qua ꝓte methe: sꝫ ipe nō curet de terminis cōpleriōis vltra integritatē methe: q̄m illi oīno sunt insensibiles. ⁊ patebit diligenter considerāti quidā pulchrū ⁊ delectabile intellectui. ſ. quaꝺ gradus componēttium seruant in augmēto ⁊ decremēto qualitatū in cōpositione ꝓportionē quā habēt adinuicē cōparatim. ꝓout supius in. xx. ꝓportiōe fuit tractatū: ⁊ in tabulis poterit hic lector studiosius quasi insensibiliter contēplari. ¶ Ad bonitatē aūt doctrine ponemus hic exēplū vnū in qualibet trium cōbinationum. Ponamus igit q̄ in primis ponderibus: vt proportionibus cōponat medicina ex tempato et calido. in primo cōstat q̄ in summa sunt tres ꝓtes caliditatis ⁊ due frigiditatis. Cū aūt duo qui est nūerus qualitatis excesse cōparātur ad tria qui est nūerus qualitatis excedentis. tam ꝓz q̄ respectu illoꝝ sunt min⁹ quātū equale et plus q̄ mediet⁹ ex quo ꝓz q̄ talis medicina nō erit tpata nec integre. ca. in primo gradu: imo erit calꝫ intra finē primi gradus: et supra tēperamētū: ⁊ sic locabit eius cōplexio ꝑ caliditatem inter illos duos situs vel terminos: qō ꝑz per ꝓportionē duoꝝ ad tria. Nā cū semp maior numerus habeat rationē totius ⁊ minor rationē partis tam ꝓz q̄ si duo denominet a trib⁹ dicent esse due tertie ipsoꝝ per quā denominationeꝫ patet ꝓportio frigiditatis ad caliditatē in tali composito: quia se habet ad caliditatē. sicut due tertie ipsi⁹. Nā caliditas considerat hic: sicut quoddā totum constitutum ex tribus tertijs. vnde ꝓz q̄ frigiditas nō est equalis caliditatis: immo minor: ea ꝑ vnā tertiā. et similiter patet q̄ est maior: mediet⁹: q; mēdietas triū tertiaꝝ est vna tertia et media: et hic sunt due tertie. Jam igit his bene intellectis metha poterit leuiter inueniri in regulā dictā. ſ. vt demat⁹ a frigiditate tm̄ quātū est id quo friditas tpati superat frigiditatē primi gradus: ⁊ est id ꝑ qō illi duo situs adinuicē differūt: q; si non esset illud non differret in aliquo: et ideo etiā cōiter ꝺr differētia eoꝝ. Ista vero demptio ꝺz fieri semper respectu tertij a quo denomiat qualitas excessa. i. vt tm̄ demat ex frigiditate q̄ respectu illius cui⁹ frigiditas ꝺr esse due tertie: sic denominet: sicut denominat frigiditas primi gradus respectu frigiditatis temperati: vel sicut denominat illa portio frigiditatis qua tēperamētum supat frigiditatē primi gradus. hec enim duo realiter idē sunt: sed leuius et ꝺreui⁹ intelligit primo mō. Constat autē: sicut fuit traditum supra in. xxvj. aphor. qō frigiditas primi gradus est mediet⁹ respectu frigiditatis tpati: et frigiditas tpati dupla respectu ipsi⁹ vñ ꝑ vnā mediet⁹ supat eaꝫ. de duabus ergo tertijs si auferat mediet⁹ totius integri. ſ. tertia ⁊ media remanebit media tertia q̄ est sexta pars toti⁹ integri. Nā si quelibet tertia diuidat in duas mediet⁹ erunt. vj. et sic q̄libet erit sexta totius. Si vero cōsequēter istā sextā ꝓparauerim⁹ ad illō dēptū ꝑm rōnē dēpti. ſ. ad mediatatē toti⁹ inuentemus ꝓportionē eius ad illā ꝑ denominationē ipsius ab illa: sicut de alijs dicebat. Cōstat autē q̄ sexta cuiuslibet totius est tota ꝓ mediet⁹ eius: nā tres sexte sūt mediet⁹ ei⁹. Jsta igit ꝓportio frigiditatis q̄ vltra friditatem ꝑmi gradus addit: que ꝺz respectu illi⁹ tōnez tertie ꝑtis: auferet ꝑmo gradui tertiā ꝑtē caliditatis ⁊ sic remanebit ꝓpositū calidum in scōa meta vel scōa tota respectu integre primi gradus. Similiter autē si in primis ponderib⁹ vl eoꝝ ꝓportionem hūitibus cōponat medicina ex calꝺo in primo et calido in scōo ꝓstat q̄ erūt in ꝓposito. vj. ꝑtes caliditatis ⁊ due friditatis: et cū bina eius sit tota pars senarij erit friditas ꝓ tota respectu caliditatis: et cū tertia sit minor mediet⁹ nō deprimet caliditatē vsq; ad primū gradū: ⁊ cū sit pl⁹ q̄ ḡrta deprimet eā vltra scōz vel finē scī: et sic erit cōpositū illud calm̄ iter primū et finē scī: ⁊ tm̄ frigiditas primi supat friditatē scī ꝑ vnā ḡrtā: q; scōs nō ꝺz nisi vnā ḡrtā fritatis: ⁊ primꝰ ꝺz duplū: vt patuit. xxvj. ꝓpositiōe q; ꝺz duas ḡrtas. et ita q̄ ad frigiditatē supat eaꝫ in vna ḡrta q̄ ē mediet⁹ fritatis primi. Si igit a frigiditate auferat ḡrta ꝓ respectu totius. ſ. senarij: residuū ei⁹ erit illud qō addit totius caliditati proportionate supra frigiditatē scī grad⁹ et cū potētia quam ꝺz deprimēdi qualitas excessa cognoscat i q̄libet gradu vel situ per cōparationē ei⁹ ad ꝓcedētē sitū. quēadmodū. xxvj. casi. sup⁹ traditū fuit etiā si illō residuū cōparet ad dēptum qō inch̄ repesentabit potētiam frigiditatis in scōo gradu ista. ſ. vt per denūciationē ei⁹ ab illo cōsideretur ḡtuꝫ sit respectu illius patebit ilico ḡtum pl⁹ q̄ illud. potest deprimere totā caliditatē cōpositi: cui illud supra addit. Si igitur a duabus partibus frigiditatis que sūt tertia pars respectu ser vel senarij demat tm̄ ḡtū respectu senarij esset ḡrta ꝓ eius: tam dēptū esset ab ea totū qō sufficiebat ꝑ se ad reponēdū totā caliditatē i scōo gradu integro: ⁊ remanebit adhuc vltra hoc de frigiditate vna duodecima respectu toti⁹ caliditatis qō sic ꝑz. nā ḡrta ꝓ senarij ē vna ꝓs ⁊ dimidia q; quater vnū ⁊ dimidiū facit. vj. integre. si ꝺo de duabus ꝑtibus frigiditatis demat vna ꝓs et media q̄ sunt quarta ꝓs de. vj. remanebit media ꝓs vni⁹ sexte. media ꝺo pmi⁹ sexte cuiusq; toti⁹ est. xij. eius. Nā si quelibet sexta diuidat in duas mediet⁹. xij. erūt i toto. Ptz igit q̄ de frigiditate ꝑdicti ꝓpositi ſ demat illō qō ptinet ad scām gradū ꝑcise restat adhuc vna portio q̄ respectu toti⁹ caliditatis est. xij. Nā q̄ nō restat videre nisi ḡtū ipa pōt deprimere tōtā caliditatē pl⁹ q̄ ꝓ posset friditas scī grad⁹: qō statim patebit si accipiat ꝓportio ei⁹ ad dēptā ꝑ denomiationē. Nā tm̄ poterit plus ḡtū erit respectu illius: sed q̄ constat q̄. xij. est tertia ꝓs respectu friditatis dēpte. igit deprimet totā qualitatē infra gradū ꝑ tertiā partē eius: ⁊ locabit caliditatē cōpositi in scōa metha scī gradus integre: ⁊ sic patet ꝓpositū. q̄ autē predicta. xij. sit tertia pars respectu fritatis dēpte: ꝓz ꝑ ħ: q; q̄ dictū ē q̄ frigiditas dēpta est quarta ꝓs respectu caliditatis totius: ꝺz quelibet quarta senarij ꝺz tres. xij. ergo xij. senarij. est tota ꝓs quarte ipsius: ⁊ sic ꝓz ꝓpositū. Tota ꝺo rō predicte calculationis ē: q; q̄ cōplo situat infra finē alicuius secūdi gradus: tunc si de portionib⁹ q̄litatis excesse demat tm̄ ḡtū sufficeret ad reprimēdū qualitatē excedētē in gradu illo integro residuū declarabit ḡtum ei deest de integritate gradus illius: q; tm̄ amittit in ḡtū residuū illō qō supaddit portiōi gradus integri auferre et tm̄ ꝺo aufert ḡtū plus pōt reprimere portio integri gradus respectu illius pōt tm̄ plus ḡtū ab ea denotat. Nā si fuerit mediet⁹ mediet⁹ auferet: si ꝺo tertia ꝓs tertiaꝫ. si ꝺo ḡrta. iiij. ⁊ sic de alijs. ¶ Si ꝺo ꝓponatur⁹ q̄ in ꝑdictis ponderib⁹ componat medicia ex frido i ꝑmo ḡdu ⁊ calo i scōo habebit cōpositū. v. ꝑtes calitatis ⁊ iij. fritatis: et cuiꝫ ternari⁹ sit plus ḡ ḡrta ꝓ respectu q̄nari⁹. iā ꝓz q̄ fritas deprimet calitatem infra scām gradū: ⁊ sicut rōne cū sit pl⁹ q̄ mediet⁹ respectu eius deprimet ⁊ ipsam infra primū. quare ꝓz q̄ fritas q̄ respectu calitatis ē tres q̄nte facit appropinq̄re calitatē immediate ad sitū inferiorē q̄ est sit⁹ tpati. Non igit pōt cognosci ḡtū fritas deprimit calitatē in ꝑto nisi ꝑ cōparationē frigiditatis ꝑmi ad frigiditatē tpati iuxta regulā supradictā. ſ. vt demam⁹ ꝺ trib⁹ q̄ntis friditatis ḡtū est illud q̄ friditas

temperati

Explicit

tpati supat friditatē primi grad⁹. Traditū aūt fuit. xxvi. p̄positiōe q̄ q̄litas depiesa i primo gradu est medietas respectu sui ipsi⁹ i tpato: et sic p̄z q̄ friditas i tpato ē maior vna medietate q̄ i primo gradu calitatis: si q̄ de trib⁹ q̄ntis tollat id qđ ē medietas respectu tot⁹ calitatis remānebit vna portio q̄ erit. x. respectu tot⁹: qđ sic p̄z. nā cū medietas q̄ntis sint due quinte ⁊ media: tūc si a trib⁹ q̄ntis auferāt due ⁊ media remānebit media q̄nta. olis aūt media q̄nta cuiusq̄ tot⁹ est ei⁹. x. Si ꝓ vlteri⁹ illa decima cōpleat ad frigiditatē dēptam inuenietur eē q̄nta pars illi⁹. et sic emergit q̄ deperdit calitatē tot⁹ cōpositi ultra ipz ꝙđ p vnā q̄ntā ptē p̄mi gradus de q̄ depditiōe lz nō curet medic⁹ ꝓpterea q: insensibilis est i hac cōpōne primi cū sedo: supradictā tn arte inuenīdi ꝫ abhorrere nō dz sicut fecit Auer. tn q: in suptoribus gradibus sensibilis ē vt p̄z ex p̄dictis in añ habito a phōnsmo: ⁊ clari⁹ i cōbinatiōib⁹ tabulaꝝ infra: tn ēt q: sensibile est vbi pōdus medicle ꝓportionate i inferioꝝ gradib⁹ notabilr augeat supra pōd⁹ primū. Nā vt supra fuit traditū lz nulla medicina p augmētū sue q̄titatis trāscēdat gradū sue cōplexionis: tn p hoc tn deperimit amplius opposituꝫ suuz: ⁊ intrin ēt pōt augeri supra q̄titatē primā respectu sui oppositi. q: oīno vinceret ipsuz taliter vt nullā faciet ipressionē in corpe vl q: corrūpit totalr vel q: reducit ad tpamētū: ⁊ ideo dat hec regula gñalis. s. q: oē cōplexionatū i gradu inferiori pōt reducere oppositū grad⁹ suprioris ad tēperamētū si primū pōd⁹ inferioris multiplicet: ⁊ primū superis maneat. Sed si quelibet q̄titas oz ipz augeri ad hoc faciēdū infra dicet. ¶ Ex p̄dictis ergo regulis tam p̄z forma recte inueniēdi terminū cōplexiōis in medicina cōpositā: ⁊ qñ cōponēda cōcurrūt in primis pōderib⁹ vel seruātib⁹ eoꝝ ꝓportionē vt qñ in pōderib⁹ illis quib⁹ se pōt mutuo cōtēperare. Sz nōdū posset p p̄dicta determinari: nec recte cognosci termin⁹ p̄dicte complexionis vbi cōponēnda nō cōcurrūt in p̄dictis pōderibus qđ sepius accidit tā in cōpositis dictatis ab antiq̄ q̄ etiā i his que quotidie nouiter cōponūtur ꝓpter aliquā illaꝝ causaꝝ trū q̄ superi⁹ tacte fuerūt in. xxxiij. cañ. Ratio aūt predicte diuersitatis p̄z ex hoc: q: qñ cōponēnda venīūt ad cōpositionē in pōderib⁹ quib⁹ pōt se cōtēperare. taz ex p̄dictis pōderibus nost⁹ est termin⁹ ad quē cōplo ducitur ꝓpositio nec etiā opus est calculare. Nā ex cōsideratiōe ponderū supponitur q̄ tpatū resultabit in cōposito: qñ ꝺo hec nō cōuenīūt in pōderibus primis: tunc calculatio supradicto mō facta certificabitur: ideo q: numerus qui cōuenit cōplexioni cōponentiū nūq̄ ꝓpter diuersitatē pōderū variatur: q: lz pondus vnius cōponentis esset maioris numeri q̄ alterius: tn semp accipit sub ratiōe vnius pōderis vel dosis. et ideo multiplicatio numeri q̄ ad pōdus nō multiplicat numerū qui debetur cōplexioni. verbi gratia. si. x. q. opti cōiungat. ℥. ij. mellis q̄rte pōdus mellis sit duaꝝ. ℥. tn ex ambab⁹ nō accipitur nisi vnus numer⁹ complexionis. s. ille q̄ debet sedo gradui s. iiij. portiones caliditatis ⁊ vna frigiditatis: et iste numerus nō duplabit: lz. ℥. sint due. qm nō habēt rōnē nisi vnius pōderis: sicut ⁊. ℥. s. opti. Sz si q̄titas alterius augeat et nō ꝓportio est primoꝝ pōderū: tūc est dubiū q̄lr debeat esse forma calculādi: maxime q: hoc indiscussum reliquerūt oēs aut etates recte rōnis quoꝝ traditiōes ad nos puenerūt. De se tamē p̄z q: in tali cōpōne nō debēt colligi portiones qualitatū in eodē nūero quo prius cū in alio termino resultet complexio: ⁊ pcedē numerū semper idē termin⁹ habeatur vt qñ due. ℥. sanda. cōiungūtur trib⁹. ℥. mellis: si diximus q: mel nō hz nisi. iiij. portiōes caliditatis ⁊ vnā frigiditatis: sicut qñ pōd⁹ mellis erat duaꝝ. ℥. tūc in eodē termino erit oīno ꝓportionatū hz ꝓpositū: sic p̄z ⁊ silr q̄titatē augeret q̄titas mell manēte ꝑma q̄titate sanda. qđ ē oīno ꝓtra rōnē ⁊ ꝓtra supradicta: ⁊ ēt ꝓtra sensuz. Silr p̄z de se q̄ nūer⁹ portionū q̄litatis nō dz mltiplicari hz q: mltiplicat pōd⁹ cōpositionis: nā tūc si adderem⁹ illū errorē in quē deducit traditio Auer. vt in. xxxiij. cañ. supra fuit oñsuz. nā si triplicato pondere mell. triplicet nūer⁹ portionū caliditatis ei⁹: tūc ꝓpositū ex san. et melle calidius erit q̄ mel p se qđ ē absurdū. nec minus euitat illō incōueniēs: si dicit q: multiplicatio dz fieri p minuta ⁊ nō p integra. ꝙbi gra. vt dicam⁹ q: si mel adiatur supra ꝑmū pōd⁹ sui tertiā ptē. s. ℥. v. ⁊. ℥. s. similr addit tertiā ptē numeri q̄ debet cōplexioni ei⁹. s. vnā portionē ⁊ tertiam vni⁹ de caliditate et tertiā ptē friditatis. ⁊ ꝑm ꝺ oportet vt qñ duplaret pōd⁹ adderent due ptes tot⁹ cōplexionis. s. medietas: ⁊ qñ triplicet totū: ⁊ ita semp i cōposito ex ꝑmo pōdere sandal. ⁊ triplo pōdere mellis erit mixto maior caliditas q̄ i simplici melle: q: duplaret ꝓpo mellis: qđ sic p̄z. nā si qñ crescit pondus ei⁹ de tertia ptē: crescat silr numer⁹ portionū cuiuslibz q̄litatis de tertia ptē. si ergo duplet crescat cōplo de duab⁹ ptib⁹. hoc est de medietate: qñ tota est cōplo melli. iiij. ptes caliditatis vna frigiditatis: vñ si crescit caliditas de duab⁹ ptibus: ꝓstat q: crescit de medietate: et silr friditas. Si ꝓ triplet pōdus mellis iā crescet cōplo ei⁹ q̄ tū ad caliditatē de. iiij. ptib⁹: et sic de toto: q: caliditas eius nō habebit plures ptes q̄. iiij. qñ aūt totū addit toti simil: tūc duplat. Et silr itelligēdū est de frigiditate: q̄re p̄z q: ꝑm hoc triplato ꝑmo pōdere melli duplabit ei⁹ cōplo q̄ ē calda et sicca i sedo gradu. Et sic. vi. ℥. mellis. cōiūcte duab⁹. ℥. sandaloꝝ haberēt ꝓportionē i duplo calidiorē in virtute q̄ haberet mel p se acceptū: qđ est impossibile. ¶ Quapropter meli⁹ ē tenere: qđ supra fuit notū. s. q: p augmētū pōderis cuiuslibet cōponētis: nō augeret ei⁹ cōplo q̄titatē secundū virtutē: ita vt trāscēdat gradū in quo est: lz min⁹ deperimet ab opposita q̄litate alteri⁹ ponētis. ⁊ ita respectu illi⁹ pōt dici q: augetur ⁊ minuit illa ꝓportio seu virtus ei⁹ infra gradū q̄ debet eidē in simplici. Et hoc fundamēto posito: tūc querēdū est quo mō per artē poterit hui⁹ augmētū vel diminutio mēsurari talr vt ei⁹ termin⁹ cōprehēdat: q: p calculationē ꝺo factā nō est difficile inuenire. Cū eīm hoc sit vlr verū sm q: virtus vnius cōponētis augeat vel minuit infra gradū suū respectu oppositе virtutis alicui⁹ cōponētis p augmētū vel diminutionez sue q̄titatis prime: tā p̄z q: cū illud augmentū vel diminutio virtutis sequat augmētū vel diminutionē q̄titatis: tūc necessariū est: vt mēsura diminutiōis vl augmētū virtutis ꝓportionet mēsure diminutiōis vel augmēti in q̄titate: et sicut mēsura varietatis in q̄titate cognoscit p elōgationez vel ꝓpinquationē ei⁹ a ꝑma q̄titate: sic ēt diuersa mēsura virtutis p ꝓpationē eius ad virtutē primi pōderis. Et sm ꝺ vlr dici pōt q: q̄tū augeat ꝑma q̄titas vnius cōponentis supra ꝑmā respectu alteri⁹: tāto min⁹ deperimet ab opposita qualitate illi⁹: ⁊ tāto q̄to plus recupat de gradu vel altitudine sue ꝓportionis ⁊ ecōuerso aliud tāto pl⁹ amittit: ⁊ isto mō recte ꝓcedit supra tacta calculatio: q̄ ptius fiebat p minuta ptim p integra. ¶ Sz vt minoub⁹ clari⁹ pateat ponat exēplū in qualibet trū p̄dictaꝝ ꝓbinationū in eisdē terminis in quibus fuit exēplificatū supra de componēdis primi ponderis. Ostēsum ꝺo fuit ibi q: si primū pōdus calidi in primo cōiungat tpato eiusdē pōderis vel modicū maioris ⁊ hoc vt iō. q: vt exēplum fuit tpatū inq̄tum tale nō habet determiatā ꝺosim rōnē mēstrū cōpositū resultat integre calidū in secūa metha primi gradus. Itaq̄ si pōdus calidi in primo qđ est determinatū crescat p tertiā ptez sui recuperabit tertiā partē illius methe quā amiserat: si ꝺo duplet recuperabit medietatē. si ꝺo crescat per duplū ⁊ quartā partē sui recupabit medietatē: ⁊ quartā partez. i. tres quartas. si ꝺo triplet recupabit totū: ⁊ sic tūc faciet impssionē manifestaz quā primus gradus integre facere pōt. Et simili mō per ola cognoscet mēsura diminutiōis vel augmēti virtutis i secūda ꝓbinatiōe in qua dictū fuit q: si calidū in ꝑmo ⁊ calidū in sedo cōcurrāt in primis pōderibus resultat cōpositū calidū citra finē secūdi p vnā tertiā partē gradus. si ergo duplet pōd⁹ sedi ꝙd⁹ recupabit medietatē ablate tertie: ⁊ erit cōpositū calm citra finē sedi p mediā tertiā. i. p sertā partē gradus. Si ꝺo tertio gradui addat totū primū pondus ei⁹ sicut antea semel additū restaurādū medietatē dimissi vel ablati sic mō restaurabit altā medietatē: ⁊ ita cōpositus ille recupabit integritatē sue cōplexionis. vnde regula gñalis est apud medicos: q: oīs medicina cuius cōplexio deperimitur per adiunctā recuperat q̄tū amiserit si triplet in pondere. ¶ Simili quoq̄ mō in illa cōbinatione cū dicebatur q: ex cōcursu frigidi in primo cū calido in sedo in ꝑmus pondērib⁹ resultat cōpositū calidū citra finē primi p vnā quintam partē gradus: ⁊ sic calidū in sedo amisit vnū gradū. i. quintā. q: si pondus eius duplet recupabit medietatē perditi qui fuerāt. vi. v. de vno gradu. ⁊ vnā de alio: ⁊ sic recuperabit tres quintas ⁊ decrēt alie. iij. quare cōpositū resul-

Medicina per augmētū q̄titatis non offendit digestionē cōplexionis.

Regula si augeatur q̄titas alterius cōponentis cōtra ꝑmum.

Exēpla.

Exēpla.

Quare q̄titas non mēsurat alterius gradū.

tabit iter finē scōi p.iij.quintas vnī⁹ grādus.si autē triplek recupabit totū:vt dictū est. Patet igitur ꝓpositū.s. qualr recta calculatiōe poterit determinate cognoscere situs cōplexiōis in cōposito quādo pondera cōponētiū nō sunt vn duq; ꝑma:vel habētia illoꝝ ꝓportionē:qō nō expedit medi cis ignorare sicut ignorauit Auer.nā etiā intellectū pficit ⁊ ingeniū acuit:⁊ in ope valde pficit. ¶ Nos autē in pdictis docuimus grosso et vulgari mō cōputare condescendentes ignorātibus physicas disciplinas ne ab ꝫ exercitio despati retrahānt. Et iō etiā in colligendo portiōes qualitatū op positaꝝ:nō seruamus modū alkindi.ipse em̄ recolligit eas: vt inequales.s.p integras ⁊ medias:vnde si dicam⁹ q; calidū in primo hz vnā partē integrā de caliditate et de frigidi tate mediā.nā cū habeat duas ptes caliditatis ⁊ vnaz frigiditatis.⁊ quelibz illaꝝ possit noiari medietas:ꝓueniēter pōt dici q; hz vnā ptē caliditatis.s.integrā:q; due medieta tes faciūt integrā ⁊ mediā frigiditatis. Et sīl̄r de calo in se cūdo pōt dici q; hz duas ptes calitatis.s.integras ⁊ mediā frigiditatis.nā illa eadē q; erat ārta respectu quatuor quar taꝝ medietas ē vnius integre:vñ qñ quatuor quarte calidi tatis reducunk ad duas integras ꝓueniēter pōt dici q; illa ārta ē medietas duoꝝ.i.medietas cuiuslibet duarū partiū integraꝝ:⁊ sic recte vī q; calm in scōo hz ij.ptes caliditatis ⁊ mediā frigiditatis. Et sīl̄ rōne de calo ī tertio q; hz calidi tatis ārtas et mediā frigiditatis:et de calo in quarto q; hz vij.illius ⁊ mediā hui⁹:etiā hic modus cōputādi realr ides est cū alio:sicut pz ꝑ.xxviij.⁊ xxix.cañ. Sz qr primus est cla rior.⁊ min⁹ intricat⁹:idcirco fm illū ꝓcessū⁹ añ. Sed circa predicta opz adhuc aduertere q; sicut medicina q̄ est altio ris grad⁹ ꝑ multiplicationē sue q̄ltatis crescit in virtute donec recupare possit integritatē sue qualitatis:sic ⁊ illa q̄ est īferioris gradus ꝑ multiplicationē sui pōderis augetur in virtute respectu alteri⁹. Sz in hoc differt ab alia:nā illa que ē altioris gradus nō hz nisi vnū terminū sui augmenti sz vnū in quo recupat integritatē sui gradus:sed augmē tū medicie grad⁹ īferioris puenire pōt ad duos termīos vl̄ situs p̄ncipales ꝛplonū.s.vel ad tpamentū vel ad integrū grādū ꝓprie cōplexionis.tali ordine q; ꝑ sui multiplicationes primus ducit ad tēperamētū medicinā supioris gradus:et ꝑ ꝓs totū cōpositū:et cū ampli⁹ multiplicak vltra q̄s reqrat tpamentū restaurak ei sua cōplexio.i.manifestak in cōpo sito virtus ei⁹:ita q; si vltra illū terminū repliceк:vt dictū est integre manifestabik effectus sue cōplexionis in gradu suo:et nō de virtute alteri⁹ cōponētis. ¶ Ad sciendū ergo quibus augmētis sui ponderis pōt medicina inferioris grad⁹ ad ꝫ puenire vt oino metha quo ad sensum medicis grad⁹ altio ris manifestet effectū sue ꝛplonis integre:necesse est primus scare augmēta illa quib⁹ ipam reducit ad tpamētū. nā vltra ista sunt alia:sicut patuit añ. Illō ꝛo scīk duobus modis. primo.s.in generali.⁊ q̄ntū ad modum hunc sciendum est q; quanto magis inferior est gradus qui cōiungik supioꝝ tan to plus opz vt ei⁹ q̄ltas augeak:q; debilior est virtus infe rioris gradus q̄s supioris:vnde frigidum in primo maiori quātitate vel augmēto indiget q̄s frigidū in secundo ad tē pamentū:⁊ calm in scōo q̄s calidum in tertio vel quarto: et sic de aliis. Scōo ꝛo modo scīk illud in spāli.s.cuz determi nate cognoscik q̄tū opz augere quātitatē īferioris cuiuslī bet respectu supioris.Hoc aūt cōueniēter scīk ꝑ differentiā vnī⁹ gradus ad alīū:ī oppositis qualitatib⁹ que differētia mox patebit si auferak ab eis id qō ꝛstituit ebualitatē. Haz residuū oppositaꝝ qualitatū erit inequale:qñ si ab inequa lib⁹ eqlia demank inequalia remanebūt: quo facto patebit quātū deplta qualitas.s. inferioris gradus superatur ab op posita gradus altioris:et sic cū multiplicationē quātitatis possit virtus medicine inferioris gradus nō solū adequari: sz etiā superare virtutē⁊ medicine grad⁹ altioris. cōstat q; si pōdus primū inferioris totiēs multiplicet quotiens supior virt⁹ superat inferiorē.habebik augmētū ꝑ qō īferior gradus poterit tpare supiorē. vñ qr medicina frida in primo gdu hz vnā ptē friditatis pl⁹ q̄s calda in ārto:et calda in ārto hz. xvj. portiones calitatis pl⁹ q̄s fridū ī primo.si igī due drie demant p itellz ab vtroq; gradu qō remanebit vtrūq; erit eqle:vt si a frigido in primo remoueak vna portio frigiditatis remane bit alia frigiditatis ⁊ vna caliditatis q̄ ꝛstituūt equalitatē similiter si a calido in quarto demātur.xv.portiones caliditatis remanebit vna frigiditatis et alia caliditatis q̄ adin uicē se contēperāt.ergo si a frigido in primo et calido in ārto dematur illud qō constituit equalitatē remanet inequa litas inter vnā portionē frigiditatis et.xv.calitatis: ⁊ sic to tiēs opz multiplicari quātitatē frigidi in primo ad reparā dum calidū in quarto. quotiēs vna portio frigiditatis su pak a.xv.caliditatis. Sicut ergo oportet vt vna portio fri giditatis q̄decies multiplicek ad hoc vt equek.xv.portioni bus caliditatis:sic oportet totiēs primū pōd⁹ frigidi ī ꝑmo multiplicari. Et iō dak regula generalis q; si frigidus in pri mo multiplicek.xv.in pōdere suo temperat calidus in ārto. verbi gratia.si in hac regione primū pōdus pipis interius recepti.3.j.⁊ viole.3.iij.tūc ꝛz ꝫ quindecies.iij.3.hoc est.xlv. 3.viol.que sunt frigide et humide in ꝑmo reducēt.3.j. pipe ris qō est calidū ⁊ sic.in quarto:ad tēpamētū in vtraq; qua litate. Ad undus tū ponit q; talis multiplicatio dz fieri non eius pōderis qō est primū respectu corporis sanabilis: sed eius pōderis qō est equale ponderi oppositе medicine.s.vt ad.j.3.piperis:qō est calidū ⁊ sic.in quarto gradu. sufficiāt xv.3.viol.⁊ ad.3.j.xv.3.⁊ similiter de aliis. Tamē non dz ei consentire medicus ꝓpter rōnes supiadictas in.xxxiiij.ca no.cōtra eos qui posuerūt q; pōdera medicinaꝝ debent ad equalia reduci:maxime qr sensus testak cōtrariū. Haz sj.j.3. pipis misceak cū.xv.3.carnū primoꝝ q̄ sunt frigide in ꝑmo vel viol.quātūcūq; diu fermentari permittātur. tamē semp erit tale ꝛpositū no tabiliter acuti saporis. Nullū autē mani feste acuti saporis est tpatus.similiter receptū ī corpore pria obuiatione calefaciet manifeste. similiter ꝛo si vna.3. opij misceak cū.xv.3.succare que est calida in primo cōpositum faciet prima sui obuiatiōe effectū frigiditatis intra corpus vnde constat q; succara nō tēperauit opiū qō est frigidū in quarto. Quapropter medicus tenere debet q; prim⁹ grad⁹ vnius qualitatis tēperat quartū oppositе qualitatis. si pri mum eius pōdus quindecupletur. Eadē quoq; ratione pa tebit quo augmēto primus pōt temperare tertiū. ꝑmus em̄ quo ad qualitatē suam excedit tertiū in vna portione. Ter tius ꝛo ꝑ qualitatē suā excedit primū in.vij.portionibus.q̄ si primus septuplek adequak virtus ei⁹ virtuti tertii:et sic i uicē se trabūt. Et ideo regula generalis est in medicina q; si primū pōdus cōplexionati in primo gradu alicuius qua litatis septies augeak tēperat coplexionatū oppositе qua litatis in tertio gradu.sicut si primū pondus galange q̄ est ca. ⁊ sic.in tertio.sic in hac regione.3.j.temperabitur.ꝑ.xxj.3. viol. Pari quoq; ratiōe.q; primus gradus nō habet de qua litate reprimente vel equiparante nisi vnā portionē: ⁊ scōs gradus hz ⁊ de reprimanda vel de tēperāda treo. Ideo re gula generalis est q; si primū pondus primi gradus tripli cetur temperabit oppositā qualitatē secundi grad⁹. Semp tamē intelligendū est q; media tēperate qualitatis maneat in suo ꝑmo pōdere vl̄ proportionali. vnde.3.iij.bellericoꝝ q̄ sunt frigidi in primo temperabit.3.j.ambre que est ca. in se cūdo. Secūdus ꝛo gradus:quia de virtute deprimēte tres habet portiones quib⁹ superat quartū ⁊ quartus habet de reprimenda.xv.quibus superat scōm.tō pz.q; ad hoc vt iij. possint adequari ad.xv.necesse est vt quintupletur. Et ideo regula datur q; si pondus secūdi gradus quintupletur tem perauit quartū oppositе qualitatis.vñ.si.3.ij.ro.interi⁹ sum ptarus q̄ sunt frigide in secūdo sit prima dosis in hac regio ne tūc q̄nquies due.s.x.3.ipaꝝ tpabūt vnā.3.pipis. Terti⁹ aūt grad⁹.qr de qualitate reprimēda nō continet nisi.vij. portiones:tunc iam pz q; ille tres deprimētes q̄ sunt in scōo si duplētur eqbunk.vj.partibus illaꝝ.vij.et remanebit. vij. ad quaz deprimēdā vel tpandā esset necessarium: vt adde ret ei de illis trib⁹ tēperātibus equaliter.s.vna de illis tri bus que tertia illaꝝ trū ⁊ ideo est regula generalis q; si du plek pondus scōi gradus:et illi duplo adiungak tertia po rtio ponderis eius tēperabit primū pōdus oppositе qua litatis in tertio gradu:vnde si ponam⁹ q; primū pōd⁹ berbe ris qō est frigidū in secundo fit.3.ij.tunc ꝑm hoc.iij.⁊ 3.j. ipsius tpabunt.3.j. galange. Sīl modo si tertius gradus comparek quarto mox patebit q; cuz tertio cōtineat de vna qualitate pl⁹ quarto.vij.portiones:et quartus de oppositа plus tertio.xv.necesse est ad hoc:vt ille ꝛtutes equētur qō

Si augeak q̄s tertiaome dicie in ferioris gradus.

septenarius

septenarius duplet̃ ⁊ duplo addat̃. vij. eius pars: ⁊ sic erũt xv. ⁊. xv. vnde regula gñalis est ꝙ si primum pondus tertij gradus duplet̃: ⁊ illi duplo addatur. vij. pars illius ponderis tẽperabit quartum gradum opposite qualitatis. Unde si ponamus ꝙ primũ pondus ypoquistidos qđ est frigidũ in tertio sit. ℈. vij. tunc ꝟm hoc. xv. ℈. eiꝰ tẽperabũt primũ pondus piperis. ¶ Ex predictis igr̃ oĩbus documẽtis aut regulis recte aut firmiter medici cõmendatis eijcere põt opifex medicie formã recte iuenĩẽdi q̃tũ possibile est hũane rõni cõplexionem ⁊ situ cõplexiõis in vnaquaq̃ medicina cõposita cognitis in vnaquaq̃ regione primis medicinaꝝ simpliciũ dosibus siue ponderibus. que pondera si sciuerit in vno climate facile cognoscet in altero: cõsiderata differẽtia climatis ad climata vel regiõis ad regionẽ. cũ eñ ĩ sicca regione maior sit dosis prunorũ q̃ in hũida. constat ꝙ erit intẽperata media inter illas: et in magis sicca maior: et in magis hũida minor: ⁊ econuerso de siccis: ⁊ similiter de calidis ⁊ frigidis. ꝯstat eñ ꝙ vna. ʒ. ʒʒ. crudi sumpta etiã in ieiuno a septẽtrionalibus nõ ledet eos. si ꝟo meridionales acciperẽt inde siliter. ʒ. ℞. manifestissime lederẽtur. Sic igit̃ consideratis dosibus vnius regionis poterit sapiens artificiali estimatione cognoscere doses alterius: de quibus in particulari loqui cõuenit in antidotarijs. Hic autẽ sufficit breuiter: ⁊ sub epilogo memorari ꝙ cũ omnia componẽtia veniãt ad compositionẽ in aliquo predictorum ponderũ ꝑ predictas regulas inuenit̃ cõplexio medicie cõposite. nã si cõcurrant in ponderibꝰ quibus pñt se inuicẽ cõtempare in oppositis qualitatibꝰ sicut ostẽsũ est. erit cõpositũ tpatũ. Si ꝟo in primis aut eoꝝ ꝓportionẽ seruãtibꝰ vel in alijs alteriꝰ ꝓportiõis habebit cõplexionẽ quã indicabit calculatio facta predictis modis. ꝙ si oĩa cõponẽtia cõtineant̃ tantũ sub duobus terminis ꝯplexionũ vt sub tẽperato ⁊ calido vel frigido in aliq̃ gradu: vel sub calido vel frigido in vno: ⁊ calido aut frigido in alio celeriter poterit opariꝰ calculare. si aũt contineant̃ sub pluribus terminis prolixius calculabit sed tñ labor abbreuiabit̃. si oẽs homogeneas in vnum congreget: vt omnes temperatas in vnũ: ⁊ omnes caliditates in primo. Similiter et eodẽ modo in ceteris. Nõ eniz potest variari nisi. vj. modis. s. vt alique sint tẽperate. alique vero cõplexionate in primo gradu vnius qualitatis. alique in secundo eiusdem. aliq̃ ꝟo in tertio eiusdẽ. alique vero in q̃rto sexto modo. s. vt sint alique opposite qualitatis in aliq̃ gradu: ⁊ tunc ille coniungunt̃ cũ oppositis oĩbus in simili gradu. et tunc reponent̃ in vnũ cum tpatis: quo facto reliquorum omniũ pondera cõsiderabit: ꝙ si sint prima vel seruantia eoꝝ proportionẽ collectis ꝓportionibus qualitatum oppositaꝝ ꝟm primũ modũ inuenietur quesita cõplexio. si ꝟo fuerit in alijs ꝓportionibus securior processus est vt gradatim examinetur. ita. s. vt pondus cõplexionatorũ in primo cõparetur ad tẽperata: et extrahat̃ cõmunis eorũ cõplexio per secundum modum calculãdi: ⁊ sic reponãtur sub vno cõplexionato. deinde vero comparato põdere illoꝝ omnium ad complexionatum in secundo procedatur. similiter et ita de sequentibus: ita tamen ꝙ ea que sunt minoris ponderis prius adinuicẽ comparentur et examinetur cõplexio que potest ex eis prouenire. deinde totum complexionatum cõparetur ad cõpositiones maioris ponderis: ⁊ consideretur que sit proportio vel comparatio ponderis istorũ ad illud et ꝑ hoc elicere citius cõplexionẽ. vnde extracta cõplexione omnium pulueriz abiliũ. et habito ꝙ puluis ex omnibꝰ cõpositus est in tali situ complexionatus: tunc comparabitur pondꝰ pulueris ad pondus mellis ꝟm exigẽtiaz prime dosis cõplexionatorum in tali termino in quo inuenitur cõplexio pulueris: et sic eliciet̃ rectiori modo quo possibile est cõplexio totius cõfecti predictis calculationibus. Si vero mel resoluetur in equalia põdera cum alijs: vt in centũ. ʒ. et ab eis colligerẽtur. cccc. partes caliditatis: vt docet Alli: indus nequaq̃ posset error euitari sicut per superiora iaz patet vnde in hac cõsideratione super omnes linguas habet incarnate veritatis auxilio latina prerogatiua. Illi ergo regratiari conuenit tota mente qui viuit et regnat ꝑ omnia secula seculorum. Amen.

¶ Explicit prima pars huius operis. s. artificialis.

De graduationibus.

¶ Incipit sc̃a pars sensibilis seu exemplaris dictoꝝ omnium precedẽtiũ ꝑ minorib⁹ cõtinẽs q̃nq̃ tabulas vt sequitur.

Tabula prima de portionibus qualitatum in quolibet situ principali.

situs cõplexiõis	partes eleuate q̃litatis. s. caliditatis	partes depresse qualitatis. s. frigiditatis.
temperamentum	vna medietas	vna medietas.
calidum in primo	due medietates	vna medietas
calidum in secundo	quatuor medietates	vna medietas
calidum in tertio	octo medietates	vna medietas
calidum in quarto	sedecim medietates	vna medietas

¶ Scda tabula de portionibus qualitatum oppositarum in mixtione temperati cuꝝ quolibet gradu.

situs cõplexionis i cõponẽtib⁹	portiones caliditatis	portiones frigiditatis
temperatum calidum in primo	tres medietates	due medietates
temperatum calidum in secundo	quinq̃ medietates	due medietates
temperatum calidum in tertio	nouem medietate	due medietates
temperatum calidum in quarto	decem ⁊ septem medietates	due medietates

¶ Tabula tertia de portionibus qualitatũ oppositarum in mixtione distẽperatoꝝ in eadẽ qualitate ⁊ diuersis gradib⁹.

situs cõplexionis i cõponẽtib⁹	portiones caliditatis	portiones frigiditatis
calidum in primo calidum in secundo	sex medietates	due medietates
calidum in primo calidum in tertio	decem medietates	due medietates
calidum in primo calidum in quarto	decem ⁊ octo medietates	due medietates
calidum in secundo calidum in tertio	duodecim medietates	due medietates
calidum in secundo calidum in quarto	viginti quatuor medietates	due medietates
calidum in tertio calidum in quarto	viginti medietates	due medietates

¶ Tabula quarta de portionib⁹ qualitatũ oppositarum in mixtiõe distẽpatoꝝ in oppositis qualitatib⁹ ⁊ diuerso gradu.

situs cõplexionis i cõponẽtib⁹	portiones caliditatis	portiones frigiditatis
frigidum in primo calidum in secundo	quinq̃ medietates	tres medietates
frigidum in primo calidum in tertio	nouem medietates	tres medietates
frigidum in primo calidum in quarto	decem et septem medietates	tres medietates
frigidum in secundo calidum in tertio	nouem medietates	quinq̃ medietates
frigidum in secundo calidum in quarto	decem ⁊ septem medietates	quinq̃ medietates
frigidum in tertio calidum in quarto	decem ⁊ septem medietates	nouem medietates

¶ Tabula quinta de situ cõplexionis resultãtis in composito ex cõponentibus gradualitatis vel cõplexionatis fm formam propositam in ante habitis tabulis ⁊ in primis ponderibus.

temperatum calidum in primo	calidum citra finem primi gradus per tertiam partem gradus integram.
temperatum calidum in secundo	calidum circa medium secundi gradus per decimam partem gradus integram.
temperatum calidum in tertio	calidũ i p̃ma metha tertij nõ integra: sed hꝫte min⁹ tertiã partẽ sui qõ est nona totius grad⁹.
temperatum calidum in quarto	intra principium quarti per duas decimas septimas partes gradus.
calidum in primo calidum in secundo	calidum citra finem secundi per tertiam partem gradus.
calidum in primo calidum in tertio	calidum citra medium tertij per decimam partem gradus.
calidum in primo calidum in quarto	calidum infra principium quarti per duas nonas partes gradus tantum.
calidum in secundo calidum in tertio	calidum citra finem tertij per tertiam partem gradus.
calidum in secundo calidum in quarto.	calidum citra medium quarti per decimam partem gradus.
calidum in tertio calidum in quarto	calidum citra finem quarti per tertiam partem gradus.
frigidum in primo calidum in secundo	calidum citra finem primi per vnam quintam partem ipsius.
frigidum in primo calidum in tertio	calidum citra finem secundi per vnam tertiam partem gradus.
frigidum in primo	

calidum in quarto — calidum vltra medium tertij per trigesimam quartam eius.
frigidum in secundo

calidum in tertio — calidum citra finem primi per vnam nonam partem gradus.
frigidum in secundo.

calidum in quarto. — calidum citra finē scōi per sextam partem gradus habentem minus vnaz decimā partē gradꝰ.
frigidum in tertio

calidum in quarto — calidum citra finē primi per decimam septimam partem gradus.

¶ Tabula de primis et maioribus dosibus distemperatorum in vnaquaqz regione: et cuiuscunqz gradus et cuiuscunqz meta de maiori tamen securitate est operari cum maioribus dosibus in vnaquaqz regiōe. temperatum enim fm qꝫ tempe ratum non habet dosim. Item qꝫ facit. ʒ. ſ. in pure medicinalibus facit. ʒ. ſ. in cibatiuis.

In regione prima	corpore meta	⁊ tempore scōa meta	tpatis in fine	In regione prima	corpore meta	et tempore scōa meta	distēpatis parum in fine
i g. 5	v	5 iiij	5 iij	5	vi	5 v	5 iiij
ij g. 5	iiij	5 ij. ʒ. ij.	5 ij	5	iiij	5 iij. ⁊. ʒ. ſ.	5 ij ʒ. ij.
iij g. 5	ij. ⁊. ß.	5 ſ. ʒ. ij.	5 ſ. ⁊. ß.	5	iij.	5 ij. ⁊. ß.	5 ſ ʒ. ij.
iiij g. 5	ſ. ⁊. ʒ. ij.	5 ſ. ʒ. ß.	5 i	5	ij	5 ſ. ʒ. ij.	5 ſ ʒ. ſ.

In regione prima	corpore meta	et tempore secunda meta	distēpatoribꝰ In fine	In regione prima	corpore meta	et tempore secūda meta	distempatissimis In fine
i g. 5	vij	5 vi.	5 v	5	viij	5 vij	5 vi
ij g. 5	v	5 iiij	5 iij. ⁊. ʒ. ſ.	5	vi	5 v	5 iiij
iij g. 5	iij. ʒ. ij.	5 iij	5 ij. ⁊. ß.	5	iiij	5 iij. ⁊. ʒ. ij.	5 iij
iiij g. 5	ij. ⁊. ß.	5 ij	5 ſ. ʒ. ij.	5	ij. ⁊. ʒ. ij.	5 ij. ⁊. ß.	5 ij

per variationē ponderū q̄rti ⁊ tatis cōponen tū ciusdē qua ⁊ latis ſ5 diuer ſorum graduū.

a tertio gradu	iiij	graduꝫ reducitur	ad tertium gra. solum
a secūdo gradu	iiij	graduꝫ reducitur	ad tertium gra. et secundum
a primo gradu	iij	graduꝫ reducitur	ad tertium gra. ⁊ secundum ⁊ primum
a temperato gradu	iiij	graduꝫ reducitur	ad tertium secundum et primum gra. et temperatuꝫ.
a scōo gradu	5	graduꝫ reducitur	ad secundum gra. solum
a primo gradu	5	graduꝫ reducitur	ad secundum et primum gradum
a tēperato gradu	5	graduꝫ reducitur	ad secundum primum gradum et temperatum
a primo gradu	ij	graduꝫ reducitur	ad primum solum
a tēperato gradu	ij	graduꝫ reducitur	ad primum et temperatum
a tēperato gradu primus		graduꝫ reducitur	ad temperatum

frigidum in primo	g̃.	reducit calm in q̄rto	ad calm in. iij. ij.	primo temperamētum frigidum in primo
frigidū in secūdo	g̃.	reducit calm in q̄rto	ad calm i. iij. ij.	primo temperamentum frigidum in primo et secundo
frigidum in tertio	g̃.	reducit calm in q̄rto	ad calm i. iij. ij.	primo temperamentum frigidū in primo scōo et tertio.
frigidū in quarto	g̃.	reducit calm in q̄rto	ad calm i. iij. ij.	primo tēperamētū sit frigidū in primo scōo tertio quarto

frigidum in primo	g̃.	reducit calm in. iij.	ad calm in. ij.	primo temperamentum frigidum in primo.
frigidū in secundo	g̃.	reducit calm in. iij.	ad calm in. ij.	primo temperamentum frigidum in primo et secundo
frigidum in tertio	g̃.	reducit calm in. iij.	ad calm in. ij.	primo temperamentū frigidum in primo scōo et tertio.

frigidum in primo	g̃.	reducit calm in. ij.	ad calm in	primo scōo temperamentum frigidū in primo
frigidū in secūdo	g̃.	reducit calm in. ij.	ad calm in	primo temperamentum et frigidum in primo ⁊ secundo

frigidum in primo g̃. reducit calidum in primo ad temperamentum et frigidum in primo.

¶ Nota qꝫ dosis est prima q̄titas qua corpus sanabile immutat p̄ma applicatiōe vel multis. ¶ Nota qꝫ medicine q̄ sunt cibales. i. cibꝰ ⁊ medicina nāq̄ extēdūt vltra scōm gradū: ⁊ in istis cibalibꝰ facit. ʒ. ſ. qꝫ in pure medicinis. ʒ. ſ. ⁊ iō si cibꝰ sit in primo gradu et ꝰ prima dosis est. iij. ʒ. ij. tpatū nō ħ5 dosim. ¶ Nota qꝫ p qualz. ʒ. pulueris in ꝑfectiōibꝰ cū zucchario ꝺ3 poni. ſ. lib. zuccari. ¶ Itē nota qꝫ in cōpositiōe cuiusl3 medicie cōiter ponūt. v. i. radix iuuās radicē. p̄parās opationē radicis: remouēs nocumētū radicis: ⁊ remouēs nocumētū totꝰ medicine cōpositē. Radix ꝺ3 in cōpositione illud cui potissime attribuit laus vel opatio: qm̄ facit talis medicina cōposita: vt est caro tyri in tyriaca: ⁊ ista radix qñq̄ est vna in medicina cōposita. qñ. ſ. est sufficiētis virtutis ad illū effectū quē querimus: qñq̄ sunt due radices: qñq̄ tres. ſ. qñ vna vel due nō essent sufficiētis ⁊tutis. Raro tñ accidit qꝫ plures ponātur. Et sic possumꝰ dicere qꝫ benedicta radix est turbith efula dyagri. iuuās radicē ꝺ3 illō qꝺ ħ5 ꝑsimilez opationē cū radice in tyriaca. iō ponit gētiana ⁊ terra sigillata: qꝛ expellere habēt venenū: ⁊ ꝺ3 sp poni in eadē dosi q̄ radix. p̄parās radicē nō ħ5 cōsimilē opationē semp cū radice: ſ3 abilitat ⁊ reddit opationē eꝰ facilē: sicut. 33. cū turbith ⁊ ꝺ3 esse dosis eius sp in sub dupla. ppositiōe ad dosim radicis. Remouens nocumentū radicis semp ꝺ3 esse eiusdē dosis cū radice in virtute tñ: qꝛ in pōdere nō opꝛ: et verū est tamē qꝫ aliqua dicūt qꝫ preparanti radicē non debetur dosis

¶ Nota qꝫ prime doses q̄ dicte sunt in cibatiuis ⁊ in alteratiuis date ⁊ assignate sūt respectu tpati climatis ⁊ hoīs tpati ad habendū ergo doses in aliis regionibꝰ ⁊ climatibus et aliis corpibus a tpato: opꝛ scire qꝫ istaꝝ dosiū triplex est augmētū primū. ſ. scōm ⁊ tertiū. Primū augmētū est tertia pars dosis prime. scōm augmētū est due ptes prime dosis. Tertiū augmētū est duplare primā dosim. Ꝟbi gra p̄ma dosis pipis qꝛ calm est in q̄rto est. ſ. ʒ. augmētabit primo augmēto ⁊ erit ʒ. ſ. ʒ. ſ. Sed scōo augmēto. ʒ. ſ. ʒ. ij. sed tertio augmēto erit ʒ. ij. ¶ Sitꝛ in aliis. nā prima dosis rei calide in primo est. ʒ. iij. si additur et primū augmētū erūt. iij. ʒ. si scōꝫ erūt. v. si tertiū erūt. vj. ʒ. Et sitꝛ in scōa ⁊ tertia dosi. Hoc igit̄ viso considera regionē distēperatā. vtrū sit calida calidior calidissima: vel frigida frigidior vel frigidissima: vel vt vltius dicā. distempata distēperatior vel distēpatissima: ⁊ sic in cōplone corporis lapsa: vtrū sit lapsus puus magnꝰ vel maximus ista distinguēs in tres latitudines. si ergo talis distēpies sit modica: vt illa q̄ signat p positiuū ⁊ alterātia opposita illi qualitati addātur in prima dosi: ⁊ vltra hoc in primo augmēto si distemperies sit maior fm augmentū. si maxima augmentum tertiū tñ ad maiorē, securitatē debemus primo attentare si cum primis dosibꝰ vel primis augmētis possumus cōsequi effectū. ¶ Nota vlteriꝰ qꝫ radix medicine ꝺ3 poni fm exigētiā passionis: vt si egritudo est elevata in. x. numeris aut scōo gradu ⁊ medicina ꝺ3 esse in scōo gradu. Sēdꝰ ꝑfortātis radicē debet esse in subduplo ad radicem: vt si de radice sit. ʒ. ſ. ⁊ de cōfor-

tãte vel sunãte radicis.ʒ.f.ɔ.hoc verũ est in his que medio cris sunt pŏderis.nã si radix esset leuis ɔ ꝑfortãs graue nõ obseruak:nec si ecõuerso:ɔ tũc fiat ꝓportio scõm virtutẽ ꝑparãs radicẽ nõ hʒ certã dosiz:remouẽs nocumẽtũ radicis eiusdẽ pŏderis cũ radice vñ tñ ponim⁹ de bdellio vel mastice q̃tũ de scamonea:ɔ hoc verũ est si radix nõ habeat ꝑparationẽ fm quã mitigaret malicia:ɔ tõ min⁹ de reḃmẽte ponim⁹ cũ diagere.q̃ est scamonea cocta q̃ cũ scamonea q̃ nõ est cocta. Sʒ remouẽs vel alterãs maliciã toti⁹ medicine dʒ esse eq̃le pŏd⁹ illi⁹ radicis:ɔ olim aliꝓ:vt pʒ si fiat puluis de turbith sic. ℞.turbith ʒ.xx.ecce radicis.ʒʒ.ʒ.ɔ.ecce remouẽs nocumẽtũ radicis.ʒucca.ʒ.xxx.ecce remouẽs acritatẽ toti⁹ medicine cõpositę. ¶ Nota ꝓportionẽ pŏderũ rerũ medicinaliũ solũ vel rerũ cibaliũ pure. Pŏd⁹ ꝑmi grad⁹ sic ꝓportionak pŏderi scŏi tertij ɔ q̃rti grad⁹.nã si diuidit in tres ptes pŏd⁹ primi grad⁹ due ptes illaꝝ triũ debenk scõo gradui.si aut̃ diuidit in duas eq̃les ptes vna medietas debet tertio gradui.si aũt diuidit in tres ptes vna illaꝝ debet tur q̃rto gradui. Pŏd⁹ scŏi grad⁹ si ꝓportionak pŏderi tertij ɔ q̃rti.nã si diuidit pŏd⁹ huius scŏi in q̃tuor partes equales pondus tertij tres illoꝝ cõtinet. Si aũt duas ptes eq̃les pond⁹ quarti medietatem istius cõtinet. Pondus tertij gradus sic ꝓportionak pŏderi quarti grad⁹. nã sic diuidit in tres ptes equales.q̃rtus gradus duas illarũ cõtinet. In pure cibatuis ꝑma pŏdera maiora sunt q̃ in medicinalib⁹ verũtã eiusdẽ proportio seruak in cibatuis sicut in medicinalibus quantũ ad primũ ɔ secundũ gradus :q: hunc scõm gradũ non excedũt. ¶ Ad habendũ ergo pondus ꝓportionale in cibatuis vide quale pŏdus est proportionale in medicinalibus:ɔ pro quolibet ℈.ʒ.vel.ʒ.lib.vel alio pŏdere ꝓportionabile medicina. ℞.octuplum rei cibalis ɔ habebit ꝓportionẽ.verbi gratia.si pŏdus primũ rei medicinalis ca.in.ij.est.ij.ʒ.ɔ mell.q̃ est cibalis bis.viij.ʒ.vel.ij.ʒ.q̃ idẽ est:sed si pŏdus proportionale primi pŏderis rei medicinalis sit media lib.in secundo gradu.ɔ mell.pondus proportionale erit.viij.lib.siue octies media libra.

¶ Secundum hunc actor.super commento.xxiij.frigidoꝝ in secundo.calidoꝝ in secundo.

a	ʒ	ij	ʒ	ij	faciunt temperamentum.
e	ʒ	ij	ʒ	iiij	resultat ca.in primo gradu
i	ʒ	ij	ʒ	viij	resultat ca.in fi.secundi gradus.
g	ʒ	ij	ʒ	vj	resultat ca.i medio scõi gradus.
l	ʒ	ij	ʒ	v.ʒ.ʃ.	resultat in ꝑma medi.scõi grad⁹
h	ʒ	ij	ʒ	vj.ʒ.ij.	resultat ca.i scõa medi.scõi gra.
b	ʒ	ij	ʒ	ij.ʒ.ij.	resultat ca.i ꝑma medi.ꝑmi gra.
d	ʒ	ij	ʒ	iij.ʒ.ʃ.	resultat ca.i scõa medi.ꝑmi gra.
c	ʒ	ij	ʒ	iij.	resultat ca.in medio ꝑmi grad⁹.

¶ Hoc in principio tertie partis habet locum.

medicine	doses	ptes ca.	ptes frigi.hu.sic.
		ʃ	2
℞.Scariole		ʃ	2 2
acetose	añ.ʒ.iij.	ʃ	2
mente		iiij	ʃ
santsuci	añ.ʒ.ij.	iiij	ʃ
mellis	℥ ij	iiij	ʃ
℞.florũ camo.	ʒ. iij	ij	ʃ
lactuce	ʒ ij	ʃ	iiij 2
scariole	ʒ iij	ʃ	ij
portulace	ʒ ij	ʃ	iiij
vini maligra.	℥ ij	ʃ	iiij
se.meloñ.		ʃ	ij
se.cucurbite	ʒ iij	ʃ	ij
ʒuccarum	q̃r. ʃ	ij	ʃ
aque	q.ſ.de actione aque non curat medicus: quia simplex non agit in compositum.	additio camphore.	
ʒ.ʃ.2.ℱ.ʃ.		viij	viij

¶ Explicit liber ampho.magistri Arnaldi de graduationibus medicinarum.

¶ Incipunt simplicia magistri Arnaldi de villa noua.

¶ De medicinis temperatis. Cap.ſ.

Cum non sit medic⁹ nisi administrator rerũ nõ nãlium que sunt sex vt res naturales.ɔ res ꝓtra nãm indicãt:nihil ita ꝓdest medico:nec ita studiosius inquirendum est q̃ diligens inq̃sitio simplicium seu abundans ɔ multa cognitio.hoc ei medicos subleuat ɔ egros adiuuat artẽq̃ facilẽ:et sine labore graui insinuat.tale aũt abũdãs medicaminũ cognitio simplicũ habenda est longo vsu studio atq̃ mẽte indigete:ɔ auctor multitudinẽ in tabulis verificatio:et primis caulis docẽtibus vsum eoꝝ:ɔ modũ ꝑparationis in q̃bus promptissime inuenik quecũq̃ medicina fuerit in vsu egritudinum cũ intentione rerũ non naturaliũ et contra naturã.decreuit ergo oĩs virtutis et intẽtionis medicinaꝝ cõponere tabulã fm melioꝛẽ auctoꝝ cõcordiaꝝ cũ cañ.primo docẽte modũ et vsum:ɔ an competat:ɔ incipiẽdũ est a tẽperato. ¶ Om nis medicine ratio est q̃ nõ sit nata cõuerti subsãtiã:et fieri pars nostr cozpous:et in hoc distat a cibo.temperatave q̃ nõ ro vocatur:q: nõ inclinat ipm ad aliquã qualitatũ que sit ergo sua natura videos:q: distat a cibo in hoc:q: nõ est nata fieri subsãtia nostri cozporis:ɔ etiã de ea non tolerat cozp⁹ tantã quãtitatẽ vt cibi.vnde nõ est tẽperata nisi certa dosi distat ab aliis medicinis in hoc:q: alie medicine inclinant cozpus ad aliquã qualitatẽ vñ q̃uis dicak tpata:ɔ in hoc forte posset dici cib⁹ cũ hʒ aliq̃s virtutẽ occultã fm quã dr medicina.vnde ℈ medicina q̃tuz ad alias virtutes. tpata autem quãtum ad propias.in istis medicinis nõ inuenik excellentia alicuius saporis:sed sunt suaues:ɔ sunt iste.

Medicine tẽperate q̃ nõ sunt nata cõuerti in subsãtiam. Medicina tẽperata differt a cibo ɔ alijs medicinis.

Aqua tepida	mastix	aurum
oleum dulce	capillus vel	margarite
maturum	sparagus	cathimia
amurca eius	litium	amidum
gummi	sebesten	radix lilij
fructus	lentes	ʒucca.ros.
lignum eius	cera	hyacintus
et folium	terbentina	argentum
et semen	cassiaſ.	perna quod est animal
citrum et fo.eius.		

Cum vis ꝓficere plures ex istis aut q̃s nõ inuenis ista te ꝓuerte ad primos gradus frigidos ɔ ca.equales:et bene cõmiscẽdo ea in vnũ:vt ꝓfrangant.et cõstitues ita q̃ primũ gradũ cũ primo opposito:aut scõm cũ scõo aut tertiũ cũ tertio:aut q̃rtũ cũ q̃rto:aut primũ duplicatũ cũ secũdo:triplicatũ cũ tertio:q̃druplicatũ cũ q̃rto:aut scõm duplicatũ cũ q̃rto:aut sollicitate remouẽdo de re illã ptẽ quaz nõ vis.Si ꝓ vis ptẽ frigdã cõꝑme vel diuide cũ igne ignis el ɔ artificiũ diuidit ab oĩ re ptẽ quã volum⁹ esto igit mũd⁹ mẽte ɔ ingeniosus in cõtũgẽdo ɔ separãdo:q: nihil facit amplꝰ abũdare q̃ ingeniũ ꝓtũgẽdi ɔ separãdi:q: in q̃libet est q̃libz si hõ habuerit artẽ nã aliq̃s p ignẽ nõ tollik nisi subtile solũ igneũ et acreũ:ɔ dẽsuz remanet siue grossuz in fundo:in medio ꝓ mediocre. ¶ Medicine igit tpate q̃ sint rones:ɔ q̃ sunt ɔ q̃ ɔ quõ possis abũdare eis breuiter intelliges.vsus aũt eaꝝ ꝓuenit̃ est in debilib⁹ virtutibus: q̃ ſ. fortior nõ tolerak aut q̃s egritudinẽ ignoras plus adiuuat q̃ nocẽt:ɔ videas aliq̃d operari:ɔ prudentes medicoꝝ faciũt ipsas basim oĩs medicine sue ne decipiãt eos reliq̃ ꝓ medicine fortes ꝓp repugnãtiã ad naturã:ɔ cũ istis tpatis ponũt paruã quãtitatẽ de fortib⁹ nec dãt turbith purũ:sed ex medicinis tẽperatis aliquid eis apponak:ɔ illa medicina cũ non sit abominabilis multũ facit nos securos a nocumẽtis vel malicia alterius. Et dicit Gal.q̃ non obuiat eis aliq̃d sinistrũ vnq̃.ſ.fabricãdo sic iste medicine sunt maturatiue ꝓfortatiue ɔ sanies factiue seu generatiue:q: adiuuãt caloꝛẽ naturalẽ:ɔ refrenant excessus materierũ:postq̃ sunt tpate:augent igitur caloꝛem diminutum a materia.

Medicine tpate inducũt.

¶ De medicinis distemperatis ɔ: primo de calidis in primo cum siccitate. Cap.ij.

Sequitur de medicinis distemperatis in eo ergo q̃ medicina magis est apta vincere ɔ agere q̃s patiũ eo aũt q̃ distẽperata facit cozp⁹ labia sua ꝑmanẽtia quãdo est maioꝛ aut minoꝛ caloꝛe naturali:fecerũt igitur antiqui gradus in eis scõm q̃pse inclinãt cozp⁹ manifeste fm plus ɔ minus:ɔ que occurrẽdo cozpori aliqualiter mouẽt ipsum ad suam qualitatem.non tamen multum reuocauerũt ipsum de primo gradu.q̃ vero plus de secũdo et sic vsq̃

et sic vsq; ad quartum verū in qualitatib⁹ passiuis nō inue nerūt ꝓportiē hoꝝ grad⁹. in actiuis aūt sic:qz passiue sunt si cut ꝓpriū ꝓprios actuarū:vñ nec aliarū virtutū sequētiū pri mos gradus fecerūt cum inuenerūt in villa virtute vnam medicinā maiorem altera. Vñ in oībus medicinis est aliq̄s sapor manifest⁹:z vt magis ad dissēperatū tēdit in ea est sa por fortior:vt vix gustus sufferret eas:et harum omniū me dicinarum virtus est reducere corpus:z magis distempera ta renouat magnos lapsus. Abūdantia autem harū oīm: lz actiuis z scōm modos dictos. s. augēdo dosim minorēvel frequētādo quia magnificatur opus eius:z facit de paruo magnū:aut minorando sicut de magno paruum:aut sepa rādo partē ab eo:quāuis in agendo impediat in eo quod uis. Vltimū autem est graduū ipsorum compositio ad quā titatū proportionē cōmiscēdo:z hic aduertas:qz sic faciet te abundātē:qz in omni medicina inuenies quod voles et reduces eas ad quem gradum volueris et quā operationē

¶ Inciplam⁹ igitur a dissēperatis in caliditate:quia passi ue qualitates nō habēt vere gradus:ideo dicas calidas cu iusq; gradus cum siccitate et humiditate:quoniam nunq̄ querimus siccum z humidum:nisi cū calido et frigido:cum vero non sit eorū agere. Medicine igitur calide primi gra dus cū siccitate habent aliquē de his saporibus:aut dulce aut amarum:aut acutum:aut salsum:non multū tamen:et quando obuiant corpori aliquā inclinationem recipit:z si fiat earum frequens:z multus occursus decidit in magnuz lapsum:et sunt iste calide in primo gradu:z sicce:vt sunt iste

Absinthium	felix	vinum
frugi	vernix	vitis alba
sandaraca	seraphinum	vitis nigra
spongia maris	lapdanum	cuscuta
sticados	peonia	altea
melilotum	flores eius	diaguntea
camomilla	et semen eius	storax liquida
melissa	squinantum	dactilus
sarcocolla	semen lini	senex
risum	edera	ozimum
furfur tritici	fistici	fumusterre
farina tritici	papauer ni.	eupatorium
bombax	candarusum	auena
folia arborum	agaricus	frumentum
et semen eius	amidum	fu. l. valeriana
orobus	iarus	fermentum panis
coriandrum	et siluestris	thamariscus
spica cel.	pini cortex	caulis indicus
spica nar.	zizania	zuccara pennidie
spica mori	tribulus	volubilis
folium indum	vitis domestica	rubea tinctorum
galla	vitis agrestis	milium solis
cypressus	vinū passule	lupinus domesticus
vua	fex vini	

Ad hāc tabulaz debes venire qñ videbis in corpore lapsus ad frigiditatem qñ iste sunt prime in caliditate cū siccitate:z cū istis expiaris si sanari possit. in hac erit tabula inuenies medicinas abstersiuas z mūdificati uas cutis et membroꝝ mitigatiuas doloꝝ scōm ꝓportiē: et mollificatiuas materierū cōgelatarū: qz oēs sunt operatio nes pariz calide cū siccitate z nitrositate:z sunt debiles in resoluēdo z aperiēdo:qz adhuc exigit gradus magne calidi tatis:q̄re sunt equātes mām scm pl⁹ q̄ resoluētes. ¶ Qñ vis facere multas ex istis:cōmisce gradus oppositos:scōm cū tertio:tertiū cū q̄rto aut constitue ꝓportionē mixtionis q̄ est secūdi ad tertiū:z tertium ad quartū:z sic ascendēdo scm plus apponēdo tū quantū vis remanere tibi:aut diui de a medicinis maioribus partē quā nō vis agere quousq; reduceris ipsum z debilitaueris dividendo per partē suę caliditatis aut frigiditatis secundū velle tuū:z cū istis me dicinis experiuntur auctores morbū posteq̄ non possit ma nifestari aliter:quoniā sine dubio quando dabis eas incli nabunt et iuuabūt aut nocebunt:z tunc prospicies cū quo gradu medicinarum sit agendū circa ipsum. quoniam si iu uantur exinde perseuerabis inuia ista. si vero nocetur sta tim plecte in oppositas:z cū illis fabrica auxilia:z sunt iste

Amigd. dul.	grana pini re.	buglossa
et amare.	decoc. pilliț	iuiube
liquiritia	passula	et electuariū eorum.
z succus eius	viola	testiculus vulpis
zuccarum	mercurial'	secacul
sisamum	borago	melongia
		gummi arabici

¶ Et decoctiones medicinarū calidaz z siccaz ꝑmi grad⁹ in aq̄:quoniā aq̄ adequat siccitatē eaz:z ad hūiditatē ꝙuer tit eas. Oēs iste medicine numerant cū ꝓdictis:lz sunt debi liores in opationibus caliditatis:qz caliditas sic est magis con uenies in opationibus calidi q̄ hūidū fere oēs tēdūt ad ali quā dulcedinem:z sunt lauatiue lenitiue. z augēt san. lac et sperma:et si vis facere multas de istis tu scis modum.

¶ De medicinis calidis in scōo gradu cū siccitate. Ca. iiij.

Medicine calide in secundo gradu cū sic citate sunt que quando obuiāt corpori in suo temperamento existenti:multuz et cito faciunt labi ipsum z grauari:sed corpus lapsum potius restaurāt suo tēperamēto:et in omnib⁹ est acuitas magna vel amaritudo vel salsedo que non latent gustum:z sunt iste ꝑm Seraptionem

vitica	reubarbarum	crocus
et se. eius	ꝓreos	fenumgrecum
oleum eius	lilium	simphitum
blanca bizantia	siseleos	aspalatum
	napus	iudaycum
abrotanum	scolop.	olibanum
saluia	ambra	calamus aromaticus
anagallus	cartamus	affodilli
ozimum	elacterium	camephiteos
gariofilatum	meu	baucia
cotula	carpobal.	alumen
leutisticus	nux muse.	muscus
terbentina	nux vomica	nacisc⁹
balsamus	auellana	et species eius
xilobal.	polium mō.	rapa silue.
cortex thuris	ficus z folium	cypus
et fumus eius	eius et ola que in	hermodactil.
herua z oleū eius	ipso sunt	oloes
camedreos	viscus	cucu. asininus
mastix	aristo. lon. et	canapis agrestis
	rotunda	lignum aloes
		prassium.

Distas medicinas ventas cum occurrunt ti bi lapsus frigidi:quos lapsus primo no minate medicine remouere non potuerunt:et in hac tabula te exerce fabricando tua auxilia s. decoctiones:syrupos:eclaria:clysteria: caput purgia et similia quibus indiges:quoniam omnes sunt di gestiue stratis:dissolutiue frigiditatis et cōgelati humoris: vñ sunt mollificatiue aperitiue:resolutiue:et diuretice men strua ꝓuocātes:z lapidē frāgētes:et gñal'r in morbis frigi dis valde cōuenētes:qz nō sunt diminute a calore:sil'r nec in excessu adiuuāt supradictas ad suas operationes:z vsus auctorum est super his et maxime in passionibus frigidis: abūdantia autem istorum est modis supradictis.

¶ De medicinis calidis in tertio cū humiditate. Ca. iiij.

Calide aūt in scōo z humide sunt pauce z imitātur istas ideo quia sunt suauiores z debiliores:propterea q siccitas addit in acuitatem et asperitatem cum calido humi ditas autem addit in lenitatem. iste sunt ma gis incidentes z abstergētes z aperientes:sed iste sine mo dicatione. Et sunt iste calide et humide in secundo.

been	turi	vue mature
eruca	granum	nux indica
dactili valde	lingua auis	potio melsus cum
ma.	ficus humide	aqua multa

¶ Omnes iste medicine multiplicant sanguinem lac z mē strua z valde adiuuāt coitū: propter illud quod est in eis ca lidum z hu. z sunt suaues z lenientes. vnde si vis plures ex istis adiūgere z obtūdere siccitatem que est in supradictis auge quātitatē istarum:et cum illis misceas:nam saluatur

ldem gradus ca. humidi. ho nō: q; istud humidū est magis vincēs siccū ꝙ siccitas illarū humiditatū: ⁊ sic habebis calidum in secundo gradu: inclinans tamen ad humiditatē.

¶ De medicinis calidis in tertio cū gradu cū siccitate. c. v.

MEdicine calide tertij gradus cū siccitate sunt valde potētes in opatione calidi: ⁊ si appropinquant corpori tēperato valde deficerent illud: non competūr igitur nisi in magnis lapsibus valde. sunt igit medicine calefaciētes subito et reducētes mangnos lapsus in medicinis calidis et siccis. in tertio gradu est acuitas aut salsedo aut amaritudo: quam vix tolerat gustus: et sunt iste.

assa	grana tinctorum	turbith
anisum	sticados	saluia
ciclamen	eleborus alb. ⁊ nig.	alumen
granum	asarum	staphisagria
thimus	epithimus	tuniperus
maiorana	polipodium	armoniacum
calamentum	been	serapinum
et species eius	colloquintida	resina
scordeon	cassie lignee	macis
oppoponacum	radix piperis	fel
cynamomum	saturegia	daucus
granum munū.	deuronicum	galanga
sambucus	gentiana	laureola
peucedanum	ypericon ⁊ spēs ei⁹	ebulus
serpillum	armel	ameos
celidonia	cyminum	squilla
pulegium	rutha	raphanus
cardumenum	origanum	vtraq; cētaurea
gartofilus	diptamus	costus
anetum	absotanum	fumus resine
achorus	colofonia	nigella
pix humida	ros marinus	laurus
de naut	ysopus herba	et species eius
carui	pix dura	pix cadens
apium	tharsef.	cameleonta alba
petrosilium	cubebe	et nigra
bdellium	myrtus silue.	leuisticus
memitha	galbanum	mentha
agnuscastus	seniculus	betonica
senetion		allium

DIstās medicinas nō debes uenire nisi paulatim: ⁊ nisi in magnis excessibus frigidorum morborū: aut nisi qñ viget necessitas cito operandi multū ⁊ subito: qñ sunt valde fortes: ⁊ valent in morbis ⁊ cōplexionibus frigidis: dissoluūt oēm humorem congelatū: ⁊ resoluūt cū et subtiliant: puocant mēstrua uteri⁹ ⁊ exteri⁹ posite fortiter. soluūr uinā qñ in corpore fuerit humor grossus quē dissoluūt. vñ. frāgūt lapidē si caute appropriatur extinguūt coitū: sperma emi sua caliditate extinguūt et cōsumūt et gñaliter faciūt opationes caliditatis valde subito ⁊ potēter ex istis roborā medicinas inferioris gradꝰ: ⁊ est magis securū ꝙ appropriare eas solas. quō aūt possis minuere caliditatē suam ⁊ intendere audiuisti multotiēs.

¶ De medicinis cali. in tertio gradu cū humidi. Cap. vi.

MEdicine calide in tertio gradu cū humentūr pauce. q; maxime calidum eaꝝ adurit ⁊ consumit humidum: nec est earū magna necessitas ⁊ si que inuenīātur sunt valde mixta: et habent caliditatem in alia substantia ꝙ in humiditate: unde sunt cito separabiles ⁊ sunt

iste		cepe ꝑm aliquos.
enula	porrum	zinziber
mentha viridis	granum zelut	taplia

BIstis medicinis fivis cito separare humiditatē ⁊ substātiā aquosam ꝑ artificium: ⁊ tūc remaneāt ca. ⁊ sic. sicut prime ⁊ operanf sicut ipse: ꝙ si vis plures de isto facere oportet te ingeniari ad introducendū medicinas valde humidas cum medicinis ca. in tertio ⁊ siccis silr in ārto: nā tūc remanebit tibi caliditas: ⁊ mutabit eaꝝ siccitas valde adiuuāt coitus ꝓ hūiditatē quā generāt et accuunt puocando appetitū.

¶ De medicinis calidis in ārto gradu cū siccitate. Ca. vii.

MEdicine calide in quarto gradu cū siccitate sunt ultime: quarū est ylus in corpore humano: ⁊ oēs alie interficiētes sunt venenū: ⁊ nō medicine sicut sunt ultime ita ad ca ultimate ventre debes: ⁊ in ultimis intentionibus ⁊ desperatis: qñ vix appropinquāt ad humanū corpus: quin summe offendāt: ⁊ ipe sunt uiētes ⁊ coquētes. ⁊ in eis est acuitas intolerabilis: ut puta gladij acuti aut medicamento: ut carbo uiens: ⁊ sunt iste

euforbium	piper	sarmoniacum
lutean	sapo	bulbus
anacardi	tapsia	eo vstum
sulphur viuū	nasturcium	titimallus
calx viua	cantarides	et species eius
petroleon	sinapis	cepe rubee
mezereon	rutha silue	cataputia
condisi	semen ruthe	vitreolum
		flos eris

¶ Iste medicine sunt caustice consumētes humiditatē ꝑm carnem: cū istis quidam puocant febres nō sunt appropriāde ab intus: nisi sit uir valde expertus in emēdādo periculū earū. nō uarias igitur eis solū: sed facias eis condimētū alioꝝ inferioꝝ in gradu: ⁊ cū modica quātitat: istaꝝ: et acues inferiores ad id quod tu vis. iste sunt medicine: cum quibus reducere debes lapsus magnos ad frigiditatē: ⁊ curare morbos frigidos magnos cū aliis paruis: ⁊ gñaliter si cut lapsus est ad gradū maiorem ad maiores gradus te cōuerte: ⁊ si nullā tabulā inuenis precise: cūꝫ uis tūc ingenium tuū sit in cōponendo eas ⁊ separando: q; partē cōpositiōis et separationis partū extrahe inde quod vis: ⁊ postēꝫ inueniēs ex tabula simplicia que morbo cōueniunt forma inde auxiliū. s. clistere aut caput purgū syrupum ⁊ pilla: quia hec omnia facere potes ꝑm diuersam ꝓparationem.

¶ De medicinis fridis: ⁊ primo de fridis cū siccitate. c. viii.

SEquitur de distēperatis in frigiditate: et sunt medicine ad qs debes uenire qñ vides in corpe lapsus ad caliditatē: aut materias calidas dñari et offendere: ⁊ ex eis formare ola. put circūstātie iudicabūr: ⁊ in oib⁹ eis est sapor insipid⁹: aut aq̄sus aut acrios: aut acetosus: aut stiptic⁹: aut pōtic⁹: aut qñ dū gustātur sapiūt et extinguūt cito sapor. scribā igit eas ꝑm quēlibet gradū cū siccitate ⁊ hūiditate sibi socīata ꝑm Serapionē ⁊ magnā ꝑcordiā altioꝝ: ⁊ sunt iste.

mirtus	sorba	lupidi
granum eius	acetosa	balaustia
bedegar	canna	acetum
xilocaracta	colla vel gluten	agresta
acetositas citri	chimolea	glans et indi
panicum	vnee	cardo
palma	arthasia	barba hircina
alcanna	bolus armenicus	tribulus
nabat	ypoquistidos	eparica
caulus	thamarindi	pira
burden	trifolium	moch de metha
gramē	amidum	oleum immaturum
rubus	citonia	risum
et mora eius	salis	bellirici
argilla	tuncus	yungi
sabat	milium	faba
rosa ⁊ oleum eius ficus		mirabo. citri.
et aqua eius		ec hebuli

SEmper debes scire q; elementa que trahūtur a medicinis mutāt illas medicinas in caliditate ⁊ frigiditate: ꝙ in siccitate immoꝝ: enī ab elemēto q; sub eodē gradu reponēda sunt. harū medicinaꝝ fōrus est ispissare medicinas subtiles calidas ⁊ imobilitare: extingue re eas: ⁊ cōstringere poros ⁊ mēbra coadunare ⁊ repcutere mās venientes ad loca ⁊ restringere fluxus tā sanguinis ꝙ vētris: ⁊ sunt cōfortantes mēbra lapsa ad calidū: et sunt digestiue cole. rub. postēꝫ sunt in primo gradu ad eas debes primo venire scōm oēm modū appriorimationis q; fridas medicinas debes appriorimare quāto min⁹ potes. Si aūt ex istis vis plures cōstituere opare ꝑm ingenia supradicta.

¶ Medicine

¶De medicinis frigidis i primo gradu cū hūiditate C.ix.

MEdicine in primo gradu frigide cū humiditate sequētur istas in opere:q; equalis frigiditatis sunt:sz debiliores in stringendo et coadunando membra:quia hūiditas non adiuuat ad hoc:sed prohibet:t oēs sunt habētes insipiditatem cum viscositate quadā t humiditate manifesta et sunt fm Serapionem ista.

carnes pirorum	et pomus	borago.
coctorum	aqua oxidel	domestica
pira damasce.	viola duplex	pisces petrosi.
melones	cerasa	tararacon
attriplex	cucurbita	mala acria
dragagantum	gummi arabi.	liquiritia viridis.
et semina sunt	rostrum por.	spinargia
que in piris	endiuia	scariola
	bleta	malua

¶Et scito q oēs iste medicine sunt meliores in febribus t gñalr i morbis calidis t siccis:q; morbū extinguūt:lenīūt aspitatē:t totū corp⁹ discoloratū faciūt sunt lubrice luaturi ue:t sp recorderis istaz in se.q; oēs qui incedūt cū istis gaudēt:quomodo aūt admisceas cū his sciuisti statim.

¶De medicinis frigidis in scōo gradu cū siccitate. Cap.x.

FRigide medicine in scōo gradu cū siccitate sunt iste valde manifeste fm gustū.q; sunt fortis acredinis vel fortis pōticitatis t sunt potētes in opere frigiditatis et sunt iste

berberis	pentafilon	solatrum
psilium	cerusa	et species eius
balaustia	litargirium	remich
acetum	gipsum	such
plantago	dragagantum	ematistes
et species eius	sumach	lapis lazuli
tibes	memithe	coralli⁹
gummi arabici	galla	stagnum

DIstas medicinas debes venire qñ morbi sunt calidi t magis dñiant q; potēter extinguūt t ingrossant mās subtiles:repercutiūt mās emanatione fluxū potēter tā sang.qz alterius coadunāt ppter hoc:q; eaz friditas cū sit potens stringere:t sua siccitas cōtinet strictiones:vnde sunt meliores in stringendo et retinēdo omnē fluxū extinguendo cōplexionē calidā in membris:t sunt digestiue cōmuniter co.rubee inspissantes ipsam t extinguentes.vnde ptios retinent:quando autem vis multiplicare ipsas facias modis predictis.

¶De medicinis frigidis in scōo gradu cū hūidita. Ca.xi.

FRigi. medicine in scōo gradu cū hūiditate sunt in dominio generādi hūiditatem aqueā multā t manifestā:et in oībus est insipiditas cū aliq viscositate:t sunt iste fm Serapionem.

melones	lactuca domestica
cucurbita	et siluestris
citrullus	plumbum
lenticula aque	cucumer
cubia	melon magnus
crisomila	nenufar viride
viole viridis	persica matura

¶Oēs sunt valde infrigidātes cū lenitate valde extinguūt se.et bñ cōpetūt infrigidāt co.rub.t hu.incēsos:puocant somnū:t extinguūt siti:t repercutiūt sine asperitate et moderatione:t tu bñ nota eas:q; necessari⁹ est frequēs vsus eaz t maxime in se.nisi stiptica nocumētū inducerēt ethicos laborātes t siccos:t loca cōbusta ab igne restituūt:t adiuuāt

¶De medicinis frigidis in tertio gradu cū siccitate. C.xij.

FRigi. medicine in tertio cū siccitate sunt valde fortes in ope frigiditatis:t tu raro debes ptrāsire:q; sensum debilitāt:t calorē nālez valde diminuūt et sunt manifeste offendentes et minuentes gustum temptantibus ea:t sunt iste.

tusquiamus	ferrugo	cicuta
gipsum	spodium	auellana
sanguis draconis	camphora	sandali
conis	mandragora	thamarindi

¶Iste valde infridāt t extinguūt calorē:fluxus oēs citissime amputāt:oēm mām subito inspissant:t spma t laq t sanguinūt t cōgelāt:vñ appetitū veneris extinguūt t impregnationē phibēt q; excessus friditatis q̄ est in eis ola hec amputat.nō tarde eis in debilibus corporib⁹:t quoz calor minutus est t nō venias ad eas nisi vigēte necessitate.

¶De medicinis frigidis in tertio cū hūiditate. Cap.xiij.

QVe fo sunt fride in tertio cū hūiditate pauce iuenūt p nās:q; cū excellēti friditate aut caliditate excellēti nō remanet humiditas vt vides in exterioribus: potes tū excogitare cōpōnes multas fm cāl.tibi pdictū.t sunt iste.

portulaca	flos papaueris	mucillago psilij
semperuiua	albi	fungi
vermiculare	virga pastoris	aqua mandra
	t spēs eius	gore

¶De medicinis frigidis in quarto Cap.xiiij.

FRigi. i q̄rto pauce sunt pp ierptēnā:q; difficile est expiri eo q̄ extinguūt calorē nō solū nālē sz accidētalē stupefaciēdo t sunt iste.

se.tusquiami	tutia	semen papaueris
antimonium	papauer nigrum	nigri

¶Ad istas medicinas cognoscēdas pone summū studiuz q; cū istis ars medicine tota se exercet:cū istis opz reducere lapsum vltimum:t cū ipsis medicus facit omnē opationez cū ipsis eñ fere permutat oēs cōplexiones digerit mās: abstergit:mūdificat:aperit:opillat:mollificat:indurat attrahit repcutit:t ola q̄ sunt necessaria:q̄si in corpe hūano opaf. Nota igit oēm modū cōponēdi eas t oēm modū applicandi.t nota diuersas opationes eaz nota ēt diuidere subtile a suo grosso p artificiū iuentes i eis oē qd voles de calido frido:subtili t grosso:aspero t leni:t sp incipe experiri cum primis gradib⁹ nisi necessitas vigeat te subito agere t multū t magnū effectū:t aduna grad⁹ inferiores cū superioribus: t minue maiores cū minoribus:t reduc eas:ad quātis magnitudinē t puitatē. Ex his igit dictis debes scire cui opationi q̄libet tabula deseruiat:sz vt etiā q̄libet ignoratio compiehēdat pprias medicinas cuilibet opationi ad quālibet virtutē tertiā t quartā:t gñaliter ad omne opus ponam.

¶Qd oēs opationes et virtutes reducuntur ad calidum et frigidum. Cap.xv.

MAte ola scire debes q̄ virtutes debent calo t fm.q̄tenus scias reducere oēs vtutes et opationes scōas in prias.scis nāq; q̄ caliditas p se calefacit:digerit:mūdificat:aperit:abstergit:dissoluit cōgelata:mollificat t attenuat:resoluit t inuētā elevat:consumit ola cū vltimak:adurit t intēdit:scis etiā q̄ frig⁹ facit ola ptraria frigefacit:congelat hūores:stringit inspissat:indurat:t immobilitat: t si vltimek sopit t mortificat:t postq̄z scis ḡ ola qd i hoc est fort⁹:t qd debil⁹:t ascribe qd maius est maioi gradui:t qd min⁹ est minori attēde igr canones pticulares cuiuslibet virtutis et opationis tabulā:

¶De medicinis generātibus sanē. Cap.xvj.

COnuersio hu.in sanē siue maturatio fit a calore naturali nō simpliciter:sicut digestio in nocitiuo: q̄cunq; igit sunt phibēria putredinis nō cōpetūt huic opationi cuiuscūq; sunt calida t frigida in excessu ola.n.hec phibēt putredinē simpliciter.quecūq; debilitāt calorē nālē nō sunt maturatiue:sz q̄ sunt in caliditate minores caliditate naturali.calide vero fortes vt valde superēt eā nō cōpetūt cōpetūt igit huic opi q̄ sunt facile corruptibilia:sz illa in qb⁹ est hūiditas corruptibilis cito t hñt caliditatē tpatā.vel aliquātulū maiorē caliditatē mēbri.sunt igitur medicine tpate in calido:aut tēdentes ad primum gradū cū humiditate accidentali t sunt iste.

aqua tepida	malua	farina tritici
oleum dulce	fenugrecum	cum oleo t aqua
storax liquida	laudanum	cocta
frumentum cum	anetum	viola
oleo pauco	farina lini	butyrum
sudor hois	t oleum	frumentū cum aqua
se.lini	maluauiscus	ydromel tepida
sticados	radix eius t semi.	saliua hominis te-
succus sambuci	cōes pinguedines tuni	

pinguedo porci cepe vtraq;
Panis opirus cum oleo ⁊ aqua totius liquoris.

¶Quãuis hic sint narra te multe medicine que sunt valde ca.et sicce.tñ quia ministrãtur in aqua aut oleo perdunt illos excessus:⁊ reducunt ad ꝓcepta cañ.⁊ intellige q̃ ista est dispositio medicinaꝝ faciẽtiũ illud p se:⁊ si inuenias alias faciẽtes hoc.scito q̃ p accidẽs illud faciũt:scz coadunãdo ca.vt frida q̃ ꝓfortat⁹ postea digerit ⁊ maturat hũorẽ. Mñ igit indigem⁹ hac opatione q̃ ẽ maturatio:veni ad hãc tabulã:⁊ si vis plures ex his adiuua te cũ cañ.supradicto:⁊ reuertere ad scriptas in prio gradu calidi:⁊ inuenies qꝰ voles.

¶De medicinis mũdificatiuis et absterſiuis. Cap.xvij.

Mundificatio et absterſio est vt virtus scõa ⁊ est remotio et separatio saniei humiditatis vel hu. supra mẽbra. Sciẽdũ est q̃ huic opationi nõ cõpetit medicina stiptica pontica:q; iste qñ obutãt mẽbro stringut soidiciẽ supra mẽbrũ. Medicina aũt q̃ abstergit ⁊ mũdificat aut facit hoc:quia remouet humiditatẽ illã ⁊ humorem illum et soidiciẽ:aut mundificat eũ:⁊ cum sua nitrositate abradit eum:vis igit sua est calida ⁊ sicca:vt calida dissoluat et mũdificet:⁊ visua nitrosa abradat.

elleborus al.	eupatorium	coctanum
lupini	oxobus	ru.tinctorum
amigdala.ama.	pinee	prassium
es vstum	fumusterre	genera fellium
sigillũ salomonis	porrum	cucumer
mastix	se.attriplicis	sapa
mirrha	frumentum	lac mulierum
yreos	dyptamus	liquiritia
farina ordei	vinum dul.	scordeon
farina fabarum	anetum	tapsia;
agaricus	calamentum	stafisagria
vitreolum	stercora	genera vinarum
thus	raphanus	aloe cicotri.
ceruſa	sticados	se.melonis
mũmia	fu	mel
pix liquida	aloe	tamariscus
thamariscus	epaticum	gentiana
cassiafi.	spuma maris	aspaltum

¶Generaliter ergo ea in quibus est nitrositas ⁊ vis resolutiua et mollificatiua.hãc operationẽ facilit per se.Sivis igitur attribuere alicui qualitatum primarũ dicas q̃ calidũ ⁊ siccũ a primo vsq; ad tertiũ per se factunt hãc operationẽ.alie autem non nisi inquantum pars hec inueniatur nitrosa calida ⁊ sicca:aut forte per accidẽs.⁊ cũ istis adiuua te:ideo etiã aspera fricatio cũ reb⁹ asperis abstergit: vnde etiã ſm hoc res pontice ⁊ valde aspere dicuntur absterſiue dum tamen non sit de ratione pontici vel stiptici vel frigidi mundificare vel abstergere nisi adiuti a calido:q̃ tamen sunt in primo gradu et sunt absterſiua l;uia:que vero trã seũt scõm sunt absterſiua magis ꝓsumendo humidum ⁊ incidẽdo. Cum igitur indiges hac operatione veni ad hãc tabulã:⁊ cum vis te reducere ad primos gradus reduc te ad gradum calidi:aut medicinas in quibus est nitrositas aut salsedo vel aspritas pauca:aut vis resolutiua aut mollitiua

¶De medicinis mollificatiuis. Ca.xvuj.

Mollificatio est operatio secunda:nõ est intentio medicoꝝ q̃ ipsa sit mollificatiua per substãtiã q; tunc optimũ mollificatiuũ esset aqua:sed dicit mollificatiua per virtutẽ suã nõ adiungendo substantiã mollẽ sed agendo in rem quã attingit ꝑ tute sua:ex qua fit error ⁊ melior:⁊ est sicut subtilians ⁊ distillans. Manifestũ est igitur q̃ huiusmodi operatio non est a frigido:qñ frigidũ indurat ⁊ stringit ⁊ cõdensat:⁊ mollificare est contrariũ huius:⁊ manifestũ est q̃ res excellẽtis caliditatis nõ mollificat:scz superficiem resoluendo indurat:hec igit opatio est calidi a primo vsq; ad secundũ:scz qñ res est bene indurata ⁊ siccitas est:plus iuuat ad hoc q̃ humiditas:scz quia humiditas hebetat opationẽ calidi:scz penetrationes:sunt igitur ca.⁊ sic.maxime de primo:⁊ si hũiditas sit valde ꝓgelata trãseũt ad scõm ⁊ tertiũ:et semper intellige q̃ facit manifeste illud quod est:et sunt iste.

camomilla	oleum de lilio	storax liquida
eupatorium	absinthium	adepe por.
melilotum	mastix	bdellium
armoniacum	oppoponacum	ficus et omnia
radix altee	galbanum	similia in antedicto canone
olea antiqua	adepe caprinus	
et calida	et asininus	

¶Mñ igit indiges hac operatione scõa ad hãc tabulam veni:⁊ si vis reducere ad primas q̃litates duc ad tabulã cũ q̃ est siccitas plus q̃ hũiditas:q; friditas imutat huic ꝓpositos:⁊ supflua caliditas ꝓsumit:⁊ hũiditas nõ sic adiuuat.

¶De medicinis aperiẽtibus. Cap.xix.

Aperire est opatio scõa et a primis statim depẽdẽs:⁊ est manifestũ q̃ nõ est a frigido nec a viscoso põtico glutinoso.igit de necessitate a ca.subtiliante ⁊ dissoluẽte mãs silr consumente et penetrante:⁊ sunt medicine in q̃b⁹ est acuitas ⁊ virtus penetratiua.igit ca.⁊ sicca sunt ſm cõem cursum in scõo:⁊ q̃ sunt in primo ꝓcipãt illud:scz debiliter:⁊ q̃ sunt in tertio ꝓcipãt illud:scz min⁹ nisi in magnis excessib⁹.nã ora venarũ aperiũt:⁊ aliqñ min⁹ resoluendo opilãt:⁊ sunt iste.

capparus	affodilli	sparagus
vitica	gentiana	cynamomum
yreos	costus	asarum
sambucus	feniculus	lacca
apium	peucedanum	petrosilium
scolopen.	amigõ.amare	abrotanum
capparus	achorus	culcassia
ysopus	raphanus	rubus
aristologia	cuscuta	bruscus
squinantum		capil.vene.

¶Infinitatem de istis scies cõponere et inuenire ex te habito cano.prie oculis nature et gradum facientiũ illud post q̃ igitur scis q̃ sunt ca.de fine primi vsq; ad principium se cũdi ad gradus calidarũ te conuerte cum hec operatio in morbis tua fuerit intentio.

¶De medicinis fortius aperientibus et orificia venarum dilatantibus. Cap.xx.

Aperientia vero fortiora et dilatantia orificia venarum sunt ca.⁊ sic.magis:⁊ accedũt ad tertium gradum: non tamen sunt adusiue nec caustice:et nõ est vtilitas nisi in ꝓcãdo hemorroydas:et sunt iste.

ciclamen	oleum de	fel tauri
bothor	auellanis	aloe
allium	omne fel grossum	fex luti fex oleorum
cepe acutum	oleum de lilio	oleum petroleum

¶Et generaliter ca.et sicce cũ mordicatione cogũt ora venarũ apertre. Nota igit generaliter q̃ medicina ca.est aperitiua:scz si sit in primo gradu est debilis et nõ aperit nisi poros extrinsecos:⁊ cutẽ rarificat:sicut camo.⁊ melilotũ.Si aũt pueniat ad secũdũ gradũ aperit interius ⁊ ꝓsumit humores opilantes:⁊ si perueniat vltra ora venarũ aperit.conuerte igitur te ad gradus calidarum medicinarum.

¶De medicinis corrosiuis et causticis. Cap.xxj.

Corrosiue vlceratiue.vstiue.seu caustice medicine omnes sunt ca. multum:sed differunt ſm magis ⁊ min⁹ in sublitate substantia atq; grossicie. Hãc corrosiue sunt subtilioris substãtie:⁊ minoris caliditatis q̃ debet agere in carnem putridã:que est facilis incendi:scz vlceratiua est calidior:et siccior:quia debet rũpere cutez q̃ est durior carne.vltima vero est in fine caliditatis et siccitatis cuz grossa substantia.nam caliditas magna vrit et siccat et cum grossicie substãtie facit mordam:vnde vrit:vt carbo.corrosiue sunt iste.

es vstum	auripigmentum
salgemma	tutia
piretrum	tartarum
os sepie	alumen
flos eris	vitreolum
ceruſa	

¶Si autem vis plures ex istis vade ad grad⁹ caliditatis et siccitatis tertij ⁊ quarti gradus:quoniam illi gradus cõ

uenient

uentiũt huic opationi:ꝛ istas medicinas inuenies in eis:ꝛ si qua sit hic q̃ nõ sit illic intelligak et econuerso:ꝛ iste sunt fortiores operationes secunde que fiũt a calido:ꝛ vsus istarum est in cirurgia plus q̃ alibi.

¶De medicinis extrahẽtib⁹ siue attrahẽtib⁹ Ca.xxiij.

EXtractio etiã est operatio secunda ꝛim mediate veniens a primis et manifestũ est q⁹ a frigido nõ fit.igit de necessitate a calido.ipsa eñ dz esse ꝓtraria repcussinis iste de necessitate sunt calide acute:et sunt iste.

serapinum	stercus colũbi	armoniacum
assafetida	et alioꝝ animaliũ	lolium
magnes	piretrum	aristologia
maiorana	sulphur	radix cãne
dyptamus	petroleum	ciclamen
apium	tapsia	

¶Ut te expediam q⁹ sunt ca.in primo gradu vel secũdo vel alto:illa sunt fortioris vel debilioris attractionis nisi aliq̃ illarũ attrahat ꝓpter vacuum sicut spõgia ꝛ vẽtosa:aut ꝓpter formam specificam:nam magnes plus extrahit ferruz de humano corpore q̃ piper:ꝛ tamẽ est minoris caliditatis q̃ piper:ꝛ tñ cũ istis fiũt multa iuuamẽta ad extrahẽdũ humores:venena:spinas ferrum infixũ:ꝛ ad impinguãdũ mẽbriũ:ꝛ colorãdũ:ꝛ rubificãdũ:ꝛ ad diuertendũ.ꝛ si vis plures ex istis vade ad canonẽ ꝛ ad gradus primos:q⁹ nos nominamus omnes:sed cõsuetas ab actionibus.quare adiuua te cũ casi.et industria naturali:ꝛ vbi in gradu inuenis vnam istarum potes multas circunstantias colligere.

¶De medicinis generantib⁹ carnem. Cap.xxiij.

ADiuuantia ad generationẽ carnis in vul.sunt medicine cõfortãtes caloꝛẽ nãlẽ:ꝛ adiuuantes q̃n ipse est qui generat:ꝛ sunt prohibẽtes superfluitates:ꝛ absterg̃tes:ꝛ mũdificãtes sunt igit calide tẽperate:vel ad primũ gradum inclinãtes ꝛ sicce ꝛ calida absersiua caliditate ad iuuãt caloꝛem naturalem:ꝛ sicca consumunt:ꝛ prohibent superfluitates et absterguntꝛ si carent mordicatione melius est.quia mordicatio trahit hu.ad locum:ꝛ huiusmodi contrarium.nostra intentio debet esse ca.igitur dz esse cum virtute absersiua sine mordicatione:et sunt iste.

thus	se.attriplicis	ceruſa
yreos	aloe	plumbum
litargirium	oꝛobus	mel
arnoglosa	oriza	cinis tamariſci
aspaltum	simphitum	

¶Generaliter prohibẽtia putredinem:siccantia superfluitates non mordicantia sunt generatiua carnis.ꝛ si aliq̃ ex his medicinis inuentaꝛ frigide contra canonem:nõ mireris quoniam nõ facit hoc nisi quia sicca:aut prohibẽs putredinem.canon autem intelligit complete iuuantia.

¶De medicinis attenuatiuis. Cap.xxiiij.

ATtenuatio est etiam de secundis operationibus calidi qua indigemus multipliciter in intentionibus morborum: immo plerũq⁹ est intentio nostra:attenuant igit: quia sua caliditate et subtilitate substantie separant ptes rei in quas agunt ꝛ suo caloꝛe ad naturam vaporum ꝓducunt precipue in humano corpore generari.igitur sicut calida et sicca:in q̃bus est subtilitas de secũdo:et sunt ista.

Affodilli	terbentina	fenugrecum
cuscute	vua passa	grana citri
abiotanum	calamentum	nitrum
aristologia	petroleum	se.vitice
fex aceti	yreos	sambucus
narcisscus	euforbium	scolopendria
pinee	ameos	stercus muris
cicuta	assafetida	tapsia
carica	agnuscastus	cinamomum
fex vini	amomum	peonia
mastix	galbanum	pix liquida
rutha	oppoponacum	yſopus
sauina	pix naualis	armoniacum
sticados	camomilla	oleum balsami
se.lini	eupatorium	cypressus
camedreos	furfur	stercus bouis
mentastrum	gentiana	vitreolum
plumbum	pinguedo leonis	coriandrum
camephitheos	xilobalsamus	policaria
capparus	serapinum	nitrum
eruca.ꝛ se.eius	sisamum	zinziber

¶Quando in morbis se indicauerit hec intentio ꝓuerte te ad tabulam hãc:ꝛ ꝑm discretionem tuam eligequodvoluerisleue aut forte ꝛ quando vis cognoscere illud reuertere ad illos gradus:et videbis si est in magno gradu aut parvo.modus autem appropinquandi medicinas ad corpus: scire debes quia sunt multi.

¶De medicinis incidentibus. Cap.xxv.

MAcisio est etiã operatio virtutis secunde a prima veniens que est cali.ꝛ frequenter est eius intentio in morbis:ꝛ finis a nobis plurimũq⁹ intentus.facit autẽ incisionem medicina ca.sed non omnes:sed que subtilitatẽ habẽt multã et penetrationẽ igneam.ipsa eñ q̃n obuiat reb⁹ incidit ꝛ penetrat ipsas.ꝛ caliditas vadit dissoluẽdo ꝛ disgregãdo rẽ cũ ista substãtia subtili penetrãte:ꝛ sunt iste.

squilla	piper nigrum	ius lentium
scordeon	rutha	ius ordei
eupatorium	nitrum	acetum
cyperus	mel cepe	et alia subtilia
camedreos	species salis	acetosa
camepitheos	ius ciceris	

¶Si aduertis ad canonẽ ꝛ ad dispositionẽ quã exigit ista opatio inuentes in prima tabula de primis mirabilẽ copiã hax medicinarum:quoniam sunt habẽtes partẽ igneã subtilẽ ꝛ acutã:que statim penetrãt intra res ꝛ perforant cõtinuitatẽ eaꝝ:ꝛ nõ mireris si aliqua frigida numerantur hic quod videtur dictum contra canonẽ quia in illis frigidis est paro ista acuta ignea:sicut in aceto et similibus.

¶De medicinis rarificantibus ꝛ diaforeticis Cap.xxvj.

RArificatio ꝛ dyaforesis sunt operationes etiam virtutis secunde a prima venientes que est caliditas:et sunt rarificãtes medicine calide primi gradus cum subtilitate ꝛ apertione cutis ꝛ poroꝝ:ſz dyaforetice:sunt q̃ virtute sue caliditatis ꝓ poros apertos hũores i fumũ extenuatos euaporare faciũt.vñ dyaforetice fiũt aliquãtulũ rarificãtib⁹ fortiores in caliditate:ꝛ ꝓueniũt ad scõm gradũ calidi cũ siccitate:vñ rarificãtes sunt iste.

oleum vetus	radix sambuci	rosmarinus
assa fetida	rutha agrestis	costus
melilotum	altea	anisum
camomilla	abiotanum	fenugrecum
absinthium	vitreolum	farina ordei

¶Medicine dyaforetice sunt iste.

rutha	armoniacum	balaustia
piretrum	semi.vitice	stercus
pix vtraq⁹	sauina	petrosilium
galbanum	mentastrum	abiotanum
bitonia	mel	agaricus
sal	cepe	radix maratri
ficus sicce	raphanus	
piasium	furfur	

¶Q̃n vocat te indicatio morbi ad hãc intẽtionẽ veni ad hãc tabulã et q̃n non sufficit tibi q⁹ hic est:attẽde ꝑm quaz naturã iste medicine operãtur ꝛ qua de causa et reuertere in primas virtutes ꝛ gradus caliday:ꝛ inde assume q⁹ vis q: multe medicine deseruunt huic operationi:immo vna deseruit plerumq⁹ ambobus:quia sunt operi satis affinia.

¶De medicinis mitigantibus dolorem. Ca.xxvij.

MEdicina mitigatiua dolorum secunduz virtutem non vult esse stiptica nec frigida:quoniam quando ista obuiant mẽbrio stringunt et claudunt ventositatem:ꝛ potant intra locum et dolor augetur.igitur vult esse ca.rarificatiua dyaforetica:ſz non vult habere mordicationem:ne trahat materias ad locum nisi forte euacuato corpore:et sunt iste.

hermodactili carpobal. oppoponacum
ruthe xilobal. serofolium
thus petroleum leuisticus
carui sambucus maiorana
piretrum altea petrosilium
sinapis pinguedines ca. euforbium
assafetida nasturtium furfur
serapinum stercus columbi castoreum
olea siue oleum de nu= galbanum et alia
nigella cibus similia

¶ De medicinis mordicatiuis Cap.xxviij.

MEdicina mordicatiua est opatio scđa a caliditate ꝓuentes ⁊ nō ois q̄ dē mordicatio: ꝫ illa q̄ salsugine alꝰ salsedine: vel acutā ptē ⁊ ignē penetrātē ⁊ vrētē intra sub stātiā mēbri ⁊ medicine hoc faciētes: sunt iste.

porrum omnes spe= cantarid.
sal cies salis piper
arsenicum piretrum elleborus
cepe cucumer

¶ Et infinita que inuenies in tertio gradu ⁊ in quarto gra du caliditatis: iste sunt virtutes ⁊ operationes scđe que eue ntūt a caliditate nō absolute sed vt est maior gradꝰ aut mi nor: aut est cuz grossa substātia: aut subtili aut generaliter vt est habēs aliquā differentiam in caliditate ab alijs: vn de sp ad opationē secūdā vna est melior q̄ altera: ⁊ ego di xi tibi regulā illarū q̄ sunt vere congrue illi operationi.

MOdo vero volo dicere operationes secūdas et virtutes q̄ sunt in medicinis a frigido. tam autem dixi q̄ frigidū gñaliter inspissat: ⁊ con stringit: ⁊ repercutit: immobilitat: ⁊ mortificat.

¶ De medicinis induratiuis. Cap.xxix.

INduratiua ergo medicina cōtraria est mollificatiue. cū igit illa ca. esset: sicut rarefactiua poroꝝ ista est fri gida ⁊ ꝫstrictiua pororum q̄ em obuiat corpi: stringit poros puos ⁊ claudit vñ corpus indu rat. est ergo frigida ⁊ hūida: ⁊ q̄ est maxime induratiua est frigida et sicca sine oi mordicatione ⁊ ꝓuocatione. ipsa em stringit poros magnos: vñ valde est induratiua: ⁊ sunt ista.

psillium tusquiamus aque lentium
solatrum portulaca tribuli
semperuiua mandragora papauer

¶ Et generaliter frigida ⁊ sicca sine mordicatione ⁊ fri. et hu. si vis fortiora sume frigida ⁊ sicca.

¶ De medicinis repercussiuis. Cap.xxx.

REpcussiua est cōtraria attractiue. ¶ Si igit attractiuā opz esse ca. et subtilē: ⁊ penetrātē: ꝓuocātē repcussiuā opz esse frigidā ⁊ stipticā cotrugātē mēbra sine omni mor dicatione: ⁊ medicine que faciunt hoc sunt iste.

chimolea tusquiamus semperuiua
rosa mirthꝰ ypoquistidos
barba iouis plumbum acatia
galla solatrum balaustia
lilium papauer ⁊ gñaliter fri. ⁊ sic.
glandes memithe sine mordicatione.

¶ De medicinis opilatiuis. Ca.xxxj.

OPilatiua est cōtraria aperitiue. si igit illa erat ca. subtilis penetrās ⁊ in cidens: mordicans et dissoluens ista erit frigida: grossa viscosa: nec penetrās: sicut sunt iste.

Panis azimus et omnes cibi Simula
Amidum grossi Caseus
Dactili Pinguedo

¶ Quedā opilāt ꝫstrigēdo: vt frida. Quedā iplēdo fortami na: vt grossa viscosa. ¶ Quedā ꝫsoluēdo: vt fume ca. & ālt opi latiua medicia habēs dispositionē dictā: ⁊ ꝫditiōes in ꝫple xiōe frida i substātia viscosa adherēsū habēs mordicationē

¶ De medicinis constrictiuis. Cap.xxxij.

ODstrictiua medicina est i gradu scđo aut vltra. si recēs: frigida est ⁊ sicca ponticave stiptica: q: hūiditas nō adiu uat ad hec: illa ꝓ q̄ est fri. cū hūiditate est vera in durattua. frigida ꝓ cū stipticitate ⁊ siccitate est: verius re strictiua. Est aūt quamētūipsarum ad restringendū san. et fluxuz vētris: mēstruaet hemorroydas: cutusmodi sunt iste.

Balaustia gipsum dando carnem et
ferrugo antimonium tēparando
coralline poma cypressi gummi arabicum
albus cinis aro= argilla
terra sigillata mathum attramen=
cacabe mūmia tum vstum
tutia mirthus ypoquistidos
hyacincti galle alumen
pentaphilon san. columbe virga pastoris
stercus asini cinis cor= acatia
ematistes nu vaccini sumach
dragagantum plantago san. vacce
faba thus etiā con= pili leporis vsti
filtrum vstum stringit consoli= succus salicis

¶ Constringentia ventrem sunt ista.

Citonia san. draconis testa dactilorum
corna balaustia lac asine
sorba coagulum le= amidum
simula poris coralline
gallus folia cypressi plantago
ypoquistidos litargirium locusta marina
mastix milium lac caprinum
mora celsi im= sumach dragagantum
matura spodium caseus
mirtilli berberis epata anima
mentha cū aceto. caules lium cocta in
acatia pira immatura aceto
rosa mala pontica terra sigillata
alumen bolus armenicus faba
galla se. papaueris ni.

¶ Iste sunt medicie p se strigētes fluxū vētris. ad q̄s tu de bes ventre cū intētio tua venerit i morbis istis. Quedā au tē ꝫstrigūt ꝑm aliā viā ⁊ diuersaz. l. ꝫfortādo digestionē: vt cucube: gartofili: ⁊ alia aromatica. Quedā diuertēdo vtvo mit⁹: balneū: fricatio. ⁊ ꝑm alias vias: sed tū scire debes nos scribere eas q̄ p se faciūt opus. alij aūt modi remanēt in co gnitione nostra. Si vis igit plures de istis ad frigida stipti ca et pontica te ꝓuerte: q: ista tabula multiplicatur ex istis ⁊ si tu vis facere ingenia dicta: multa sunt sine numero.

¶ De medicinis cicatrizantibus. Cap.xxxij.

CIcatrizatio est ꝫsolidatio ⁊ iduratio cu tis. fit igit ꝟ opatio magis a frigi. q̄ a ca. ⁊ a sic. magis q̄ ab hūido. ¶ Citas ē ḡ q̄ medicia cicatrizatiua est valde sicca cū fridi tate sine mordicatione: ⁊ est sicca de scđo ad tertiū cū fridi tate. ipa em dz carnem indurare: postq̄ equata ⁊ generata est in cute q̄ est solidior carne: et sunt iste medicine.

Aloes lotum balaustia condisi
gūmi fri. ⁊ sic. es vstum plūbum vstum
allium litargirium cathimia
galla spodium

¶ De medicinis coagulatiuis. Ca.xxxiij.

COagulatio est magis opatio a frigido prouenies q̄ a calido. nam medicine con glutinatiue sua viscositate ⁊ tenacitate, vel stipticitate sua vel pōticitate: ⁊ ambo hec sunt per fri. ⁊ sic. vel per frigidū et humidum grossum: et sunt iste medicine.

gipsum san. draconis simphi. distēperatum
homogeneus fuligo siue lo pili leporis vsti
albumen ouī lia cipressi fabe
coiter thu. sarcocolla bolus armenicus
mirthus aspaltum aloes,
bdellium amidum filtrum vstum
litargirium lolium mucilago
balaustia grana quercus alcogeneitas ma=
serpentaria tegula, vsta nēs a rebus q̄ vsunt

¶ De medicinis stupefactiuis Cap.xxxv.

STupefactio ē opatio ꝓuentes a fridita te: ⁊ ipa ē ablatio sēl⁹ mor tificatio. ⁊ nō fit nisi a medicis q̄ ēt sunt in excessu fride: ⁊ tu nō debes vti eis nisi coactus valde: et maius in uamentū

uamentū ipsarum est in sedādo dolores ⁊ inflāmatiões et secūda vtilitas est in cōstringendo fluxum et prouocando somnum:⁊ sunt iste.

lentigo aque	piscis viuus q̄ di=	tusquiamus
papauer nigrū	citur torpigo	aqua solatri
retentio diuturna	semperuina	lactuca
in aqua frigida	portulaca	psilium

¶Generaliter frida in vltimo de tertio ad quartum gradum:⁊ nūq̄ vtatis eis solis:sed semper cū emendantibus de malitia sua:⁊ magis cōpetit vsus ipsarū in calidis passionibus:⁊ calidis etatibus ⁊ naturis:in frigidis ꝯo nunq̄ sentibus ⁊ debilibus:⁊ in mulieribus maxie sunt tiotose.

¶De medicinis ꝓuocātibus sumnum. Cap.xxxvj.

Que prouocant somnū maxime ꝯz veritatē sunt fri.cū suauitate blanditētia cerebrū facientia san.⁊ hu.declinare ad frigiditatem ⁊ humiditatē:sunt tales.

Nenufar.	viola	cucurbita
rosa	semperuina	opium
salices	mandragora	lactuca
solatrum	se.papaueris al.	tusquiamus

¶Generaliter frigida ⁊ humida:mitigantia dolorem:vel stupefaciendo vel vere mitigādo:vt camomilla:anetū.et ola alterātia cōplexionē. Alia aūt remedia nō sunt nisi medicine:iste etiam virtutes ⁊ operationes secunde que prouueniunt per primā q̄ est frigiditas:⁊ nullam operationem secūdā:aut virtutem quam cogitare potes inuenies cui si aduertis ad quod dictū est non potes facere tabulam ⁊ regulam ⁊ numerum infinitum medicinarum et experimentoꝝ:⁊ oīa medicina que est hic posita in tabula aliqua est certificata a Serapione et ab Auicē.⁊ ab aliis auctoribꝫ. Habes igitur medicinas oīs certitudinis:⁊ oīs experimēti ⁊ video cām ⁊ rōnabilitatē oīm opationū scōarū:et scis quare dicūtur secūde:q̄ immediate certificant ꝑ primas.

¶De medicinis lenitiuis. Ca.xxxvij.

Lenitiue vero medicine dicuntur recte appropriate nec ca.nec frigi.sed aut temperate sunt in ca.⁊ frido:aut declinātes sunt ad primū gradū calidi aut fridi.ꝯz a ꝑma inest sibi hūiditas cū viscositate:nā magn⁹ calor exasperat resoluendo ⁊ magnum frigus exasperat cōgelando:⁊ induratio cū siccitate est radix asperitatis. Igitur medicina lenitiua est humidi calidi temperati a frigido:⁊ non est in ea acutas sensibilis sed viscolitas ⁊ suauitas:⁊ sunt iste.

Cassiafistula	oleum dulce	boeago
viole	pinguedines	psilium
malua	amidum	mercurialis
lappactū acutum	dragagantum	bleta
pinee	penidie	zuccarum
tuiube	se.cydoniorum	gūmi arabicum
aqua ordei	liquiritia	vinum dulce ⁊ sikia.

¶De tertijs ꝟtutibꝫ medicinarū et q̄ ad scōas ⁊ ad primas reducuntur. Cap.xxxviij.

Postq̄ audiuisti ꝟtutes primas ⁊ vidisti naturā illarū medicinarū ⁊ postq̄ audiuisti virtutes primas:⁊ intellexisti canonem docētē te reducere secūdas ad primas:⁊ scisti q̄ iste multiplicāt ex illis.mō volo dicere ꝟtutes tertias.⁊ describere regulā tibi:per quā tu scies ipsas reducere ad scōas:⁊ tādē ad primas.⁊ scribo tibi tabulā de eis ad quas venies cū indicabit tibi illa operatio. Scito igit q̄ iste ꝟtutes iō dicunt tertie:q⁊ ad ꝑmas immediate nō reducunt sed ad scōas:⁊ illis medijtātibus ad primas iste igit tabule harū ꝟtutū trahenk de tabulis scōarū:⁊ multiplicantur ex eis.

¶De medicinis lapidem frāgentibus. Ca.xxxix.

Frangere lapidem est operatio virtutis tertie:⁊ nō educitur immediate ad calidū aut ad frigidum:sed ad scōam virtutem q̄ est attenuatio:icisio:⁊ dissolutio est igit a medicinis penetratiuis:icisiuis:⁊ dissolutiuis:nā frida medicina nō cōpetit in hoc loco:q⁊ indurat ⁊ stringit:⁊ custodit lapidē ⁊ calida medicina valde nō competit etiā:quia superfluē ⁊ inequaliter resoluēdo indurat lapidem competit igitur de secundis ꝟtutibus que sunt penetratiuum:incisiuū:⁊ ex primis que sunt ca.⁊ sic.sine sticticitate vsq̄ ad secundū:ista igitur calida trahuntur ⁊ multiplicātur ex dictis supra:⁊ medicine que hoc faciūt sunt iste.

saxifragia	squinantum	amigdale amare
sisimbrium	ysopus	tribulus
bdellium	cyperus	scolopendria
lignum ebuli	ameos	ius cicerum
nitrum	fistici	radix peonie
squilla	nigella	grana solis
balsamus	abrotanum	bacce lauri
polium	lupinus	acetum squille
sanguis yrci	puluis nitri	radix lupini
puluis cicute	nitri vsti	iuniperus
petrosilium	maratrū	scoꝛdeon
sparagus	yrcos	

¶De medicinis prouocātibus vrinam. Cap.xl.

Prouocare vrinā est operatio tertie virtutis:⁊ ꝟm virtutē nō dr prouocatiua vrine q̄ auget aquositatē ⁊ addit in substātiā aquositatis:q⁊ ista nō agit ꝑ virtutē sed per quātitatē:ꝯz dicitur vere prouocatiua vrine q̄ dissoluit hu. grossos ⁊ aperit meatus:⁊ ad loca renū materias subtilitas et dissolutas trahit cōpetit igitur operi de secūdis virtutib⁹ calidoꝝ dissoluentiū ⁊ attenuantiū:⁊ aperientia penetrātiū et attrahentiuꝝ:⁊ de primis ca.⁊ siccis circa scōm ⁊ hec tabula multiplicatur ex illis:⁊ sunt iste.

Petrosilium	cicades	cicera rubea
apium	acorus	aristologia
feniculus	calamentum	cantarides
squinantum	amomiam	folium
iuniperus	allium	costus
capilli veneris	nasturtium	thimus
leuisticus	cubebe	sauina
anisum	cpherus	xilocassia
policaria	polium	retnastio
centfolium	affodilli	lapis lincis
cepe spica	meu	vespe
fumusterre	eupatorium	maratrum
ceterach	ameos	siseleos
amigō.ama.	daucus	cuscute
carui	anetum	apes vste
sparagus	betonica	politricon
bruscus	adyanthos	abrotanum
asarum	nigella	peucedanum
cretanus	ypericon	pentaphilon
tapsia	porrum	

¶Et generaliter omnes medicine narrate in tabulis iam dictis constituunt ⁊ augent hanc tabulā:recurre igitur ad eas quedam autem frigida habent partem diureticoꝝ:vt sicraol acucumer:⁊ similia

¶De medicinis prouocātibus menstrua. Ca.xlj.

Prouocare mēstrua est opus tertie ꝟtutis:⁊ manifestum est q̄ huic cōta frigida operi competit de secundis operatiōibus seu virtutibus medicina dissolutiua ⁊ subtiliatiua:⁊ si et minoꝛa similiter aperitiua ⁊ attractiua materierū ad loca illa:⁊ similiter aperitiua orificioꝝ venarū ⁊ de primis virtutibus cūk dicta cōpetūt ca.⁊ sicca vsq̄ ad tertiū gradū ꝓuocātes vrinā frā getes lapidē:ꝓuocātes mēstrua:⁊ ꝓuocātes emoroydes sunt fere eedē:⁊ ēt eisdē ꝟtutibꝫ scōis ex ꝑmis.⁊ sunt iste.

laudanum	costum	peonia
storax calamita	diptamus	nasturtium
absinthium	centaurea	squinantum
agaricus	marathum	marubium
fex olei	affodilli	siseleos
cinamomum	sauina	amigdale amare
petroleum	thimus	gentiana
xilobalsamum	rutha	xilocassia
serapinum	carpobalsamus	ypericon
camepitheos	assafetida	oppoponacū
agnuscastus	anisum	ouganum
apium	iuniperus	vtraq̄ spica
allium	trifolium	farina lupinoꝝ
serpillum	pulegium	aristologia

Bacce ti limo= nier eo rum aq̄ illaca tamutū vsi hoc.

eupatorium
prassium
amomum
calamentum
daucus
camedreos
ameos
elleborus vterq;
camomilla
sponsa solis
fenugrecum
viticella
nigella
ꝛreos
leuisticus
baucia
abrotanum
petrosilium
fu
rubea
achorus
calamus aromaticus
polium
mentastrum
armoniacum
asarum
maiorana
castoreum
condisi
artheniisia
ciclamen
cicuta

¶ De medicinis prouocantibus emoroydas. Ca.xliij.

Medicine q̄ puocāt emoroydas sunt in se cūdis qualitatibus appropriate fortes:vt aperientes ora venarum ꝛ attractiue:et dissolutiue:ꝛ subtiliatiue humorum:ꝛ in primo virtutib⁹ sunt calida et sicca in magno gradu:ꝛ vniunt in tertio virtutibus cū prouocantibus menstrua. Hec ergo tabula colligitur notabiliter ex dictis tabulis:ꝛ sunt iste.

allelu'a
rubea maior
radix vue
nigella
squilla
ꝺe sepie
mēthe
vitreolum
oleum raꝺ.cel.
gith
cyperus
spergula
cepe perfica.
piretrum
corter raꝺ.fraxini
arsenicum
euforbium
millefolium
gentiana
buglossa
fel tauri
centaurea
ciclamen
oleū policarie

¶ De medicinis retinētibus emoroydas. Ca.xliij.

Medicine retinentes emoroydas ꝛ hec contrarie sunt de secūdis virtutibus indurātes ꝛ ingrossantes humores ꝛ repercutientes:opilāte:et nihil mordicātes:ꝛ in ꝓmio ſtrutibus sūt stiptice:tride ꝛ sicce:aut debiles i caliditate:ꝛ sunt sicce i secō:sūt ēt viscose sine mordicatiōe:sic ille q̄ sequūt.

verbena
mirthus
thus
mastix
bolus
corallus
sanguinaria
rosa
poma cipressi
aranārta
psidia
galla
sanguis draconis
glans
hedera
sorba
sigillum san⁹
cte marie
acatia
gummi
plantago
balaustia
gipsum
camcleonta
nespula
sigillū salomonis.
poma siluestria

¶ De medicinis gñantib⁹ lac ꝛ coitū minuentib⁹. C.xliij.

Generātia lac mulierū ꝛ coitū sunt digestionē adiuuantia sang. multiplicātia. nō igitur sunt frigi. q: sang. cōgelant et idurāt ꝛ minorant sikter digestiuā debilitāt:nec sikter sunt cali. multa:q: talia sang. corrūpunt ꝛ destruunt et adurunt. sunt igitur declinantia ad ca. cū hu. ꝛ sunt cibi oēs bene ꝛ multum nutrientes:ꝛ bene digestibiles de medicinis adiuuantibus lac:ꝛ sunt iste.

semen aneti
anisum
maratrum
eruca
fabe
cicere
vitella ouorum
ius carnium
genera lactis
vinum dulce
grana vlmi
vue
ficus
dactili
castanee
cerebella
risi
coctana
lingua auis
galanga
cepe
costum dulce
zinziber conditum
vber ouis
ꝛ caput
semen papaueris.

¶ Aduiuantia coitum.

oua auium
auellana
baucia
piper longum
sparagus
secacul
faseoli
piper
testiculi vituli
ꝛ porri
lactuca novella
cicer
pinee
grana vlmi
satirion
porri
nux indica

¶ Piscis noiat⁹ multorū pedū:ꝛ gñaliter augētia sang. ad iuuātia digestionē nō habentia excessum friditatis:nec caliditatis ad declinantia ad ca.ꝛ hu.

¶ De medicinis minuētib⁹ lac ꝛ coitū. Cap.xlv.

Aferentia ꝓ lac mulierū ꝛ coitus sunt cōtraria harū:sic i excessu ca. aut fri. ola esn ista amputant libidinē:impregnationē prohibent:lac minuunt:ꝛ menstrua:et sunt iste.

agnus castus
rutha
saluia
calamentum
allium
cicuta
sempervina
cucurbita
lactuca
camphora
portulaca:ꝛ gña liter soluētia salsa.

puocātia mēstrua:ꝛ si vis multiplicare ea ex illis facies.

¶ De medicinis nō mūdificātibus pectus Cap.xlvj.

Mundificatiua vero pectus sunt in secūdis virtutib⁹ aperitiue:incisiue sive attenuatiue hu. in primis ꝛ sunt ca. cū substātia subtili:ꝛ accedūt ad secūz gradū ca.ꝛ sic. vel cū pauca hūiditate:ꝛ sūt iste

pinee
butyrum
zucarrum
mel
ꝛreos
daucus
ysopus
porrum
prassium
castoreum
calamentum
sulphur
squilla
camomilla
liquiritia
vitica
ficus
siseleos
enula
amigō.
origanum
nasturtium
aristologia

¶ Si vis multiplicare hāc tabulā reuertere ad tabulā fortū secārū aperitiuarū:abstergētiū:incidētiū:aut vide tabulam primarū in q̄bus est ca.ꝛ sicc. in primo si res leuis:aut de secō:si res fortior est:imo ad tertiū:ꝛ si medicamia valde abūdāt ex illis tabulis:ista multiplicant sine numero.

¶ De medicinis vermes necantibus. Cap.xlvij.

Mecātia lumbricos sunt priuata dulcedine: viscositate ꝛ suauitate. sunt igit de secūdis qualitatibus abstergentes:acute incidētes:ꝛ de primis sunt ca.ꝛ sic. aut generaliter sunt in quibus est salsedo aut amaritudo aut acuitas:aut acetositas fortis. ista esn olno iterficiūt vermes sicut sunt iste.

farina lupinorum
polium
rutha
nigella
specie esalis
radices
aristologia
mentha
carui
petroleum
myrrha
corter ḡnati celsi
fraxinus
sambucus
absinthium
centaurea
gramen
folia persici
mentastrum
ameos
origanum
abrotanum
corter

¶ Et si vis multiplicare, respice rubricam dictam.

¶ De medicinis pediculos prohibentibus. Cap.xlviij.

Ve prohibent a pediculis sunt multorū modorū:q̄dam enim directe:quedā indirecte iuuāt:indirecte quecūq; procurant bonam digestionem in toto corpore:ꝛ subtiliant sang. aperiūt corpus:ꝛ transpirabile faciūt:pediculi enim non generant ni si ex indigestiōe et vapore grosso:ꝛ fortido corpori adherēte. directe ꝓ iuuant que necant eos:et sunt medicine abstersiue et mundificatiue cutis:ꝛ similia:et sunt iste.

balnea salsa
argentum viuum
absinthium
staphisagria
arsenicum
pix liquida
oleum amarum
et similia.

¶ Decoctiones ꝛ balneationes aquarum:ex rebus amaris acetosis:salsis:ꝛ acutis. ola enim habentia saporez in excessu exterminant eos ꝓpter horrorem. et dicitur q̄ oleū omnibus inimicatur ad mortem. et eos interficit.

¶ De medicinis veneno succurrentibus. Cap.xlix.

Medicine que succurrūt veneno. ꝛ sunt attractiue ipsi⁹ ad extra ꝓpter vim attractiuā vacui. vel caloris vel forme specifice: aut sunt cōtrarie veneno in q̄litate. ꝛ ꝺō dāt corpori qualitatē. per quā resistit veneno. aut sunt cōfortātes mēbra principalia aut corpus in tōtū q̄ natura vincit venenū. ꝛ ꝓ tabula pōt multiplicari. ꝛ sūt iste q̄ sequūt.

calamentum
succus caulium
ciclamen
radices sparagi
semen eius
lac asine
vina puerorum
testiculi asini siccati et bullit
tyriaca
ypericon
euforbium
doronicum
acetum
sang. leporis
allium
porrum
aristologie

rutha

rutha	nuces	tyrus
diptamus	oculus christi	tapsus barbassus
herbeparalisis	testiculi vuli	saluia
scordeon	mētha	castoreum
enula	gentiana	¶ omnia cordialia
pīr liquida	peonia	
sal	cōsa sunt cū rutha	

¶ Hec tabula crescit ex oīb⁹ cordialib⁹:¶ attractiuis:¶ ex primis gradibus ſm q̄ venenū est caldū aut frigidum.

¶ De medicinis cor cōfortātibus. Cap.I.

Ordiales medicie ¶ q̄ cor ꝓfortāt sūt multorū modorū nā cōfortātia digestionē in toto ¶ augētia sang.¶ clarificātia ipſz ¶ ab alijs hu. supfluis liberātia:ſz q̄ appropriata sunt ginaliter sunt aromatica p̄ciosa:primis virtutib⁹ tēperata aut ca.¶ sic pro parte cuz aromatica:¶ sunt sicut hec.

aurum	nux muscata	vterq; carpobalsa.
ambra	folium	cynamomum
muscus	macis	gallia muscata
gariofilus	cubebe	spica
crocus	herba muscata	ros marinus
saturegia	basilicon	maiorana
buglossa	gariofila	agrimonia
agnuscastus	citrulli	melissa
cardamomum	been	betonica sauina

¶ Frigide vero sunt iste.

margarite	citrum	sandali
smarandi	hyacinthi	nenufar
lactuca vetus	psilium	camphora
rose	meloneo	blancta bizantia
	poma marina	acetū vini optimi

¶ Iste medicine faciunt cor gaudere:repellūt melācholiā totum corpus serenāt quocūq; mō applorimentur:siue p odorē:siue p potū siue per cōfectionē:siue p epithima siue alio mō ex te excogitabili.¶ nō pōt aliq̄d melius agere in egritudinibus q̄ cor cōfortare:¶ ei cū istis medicaminibus succurrere maxime in melicis:¶ pestilētialib⁹ atq; venenatis ¶ cardiacis:¶ q̄ fastidiosi sunt.cor em̄ ē corpis ꝓncipiū ¶ anime sedes oīm archa virtutum ¶ spiritus generator.

¶ De medicinis totum corp⁹ cōfortantibus. Ca.lij.

Confortāt gnaliter totū corpus q̄ bonum sanguinē generāt:¶ q̄ ipsum a supfluitatib⁹ mūdāt:¶ q̄ clarificant:¶ q̄ adiuuant spūs ¶ mēbra de his q̄ ꝓfortāt generādo bonū sanguinez:dicetur q̄ sunt cibi laudabiles:sed que cōfortāt alleuando sang.ab humoribus:sunt iste.

sene	oēs mirabol.	masticis
sticados	borago	¶ Omnia enim hec
cassiefistule	buglossa	mūdificāt sanguinē
cuscute	aurum	¶ clarificant ¶ totuz
folium	serum caprinum	corpus confortant.
buscus	vinū aromaticū	¶ Cū istis ergo medicinis cordialib⁹ nun
peucedani	aptum	q̄ desinas operari
anisum	fumusterre	

¶ Virtus enim vitalis gaudet cordialibus:virtus ꝙo alis gaudet delectatiōibus.s.sensibus oībus:vt odorib⁹ bonis pulchris coloꝛib⁹ delectātibus:sonis amenis:saporib⁹ delectātib⁹:¶ gnaliter cōuenētib⁹:¶ delectātib⁹ ipsos sensus oīa enim illa reducunt cerebrum:et confortant alales virtutes:virtus vero naturalis gaudet calidis ¶ siccis.

¶ De ſtute q̄rta medicinaꝝ ¶ q̄re:¶ quō sic dicat.Ca.lij.

Audiisti igit virtutes tertias:¶ q̄re tres sunt:¶ quō reducunt ad q̄tuor:¶ vidisti tabulas ¶ modos operis:¶ quō multiplicant ex scōis ¶ ꝑmis:¶ audiuisti scōas opatiōes ¶ ſtutes:¶ q̄re scōe dicunt:¶ quō reducunt ad prias:¶ vidisti tabulas suas:¶ quō multiplicant ex ꝑmis:¶ audiuisti ꝑmas ſtutes:¶ q̄re sunt ꝑme.¶ istarū oīm originē:¶ vidisti suoz graduū distinctionē:¶ tabulas manierū vniuscuiusq; grad⁹.¶ audiuisti quō abūdare ꝑt ad vnāquāq; opationē. Habes igit simplices medicinas oīm opationū primaruz scōarū et tertiarum:¶ tabulas oīm experimentoz:¶ tabulas verificatas ad vnumq̄q opus q̄ vis ex valde expertis auctoribus nihil igitur excidat ab oculis mentistue.

¶ Modo debeo tibi scribere virtutes quartas:¶ facere regulam q̄ nos regat in eis:¶ tabulā q̄ exponat vobis eas ¶ doceat vsum.nō debes aūt intelligere q̄ iste virtutes dicātur quarte:ideo q̄ ordinē aliquē habeāt ad tertias nec ad secūdas:nō em̄ sunt sicut secūde ex primis pēdēt:et p eas probātur:¶ similiter inueniunt.et quēadmodum tertie ad secundas reducuntur ¶ per ipsas declarāt:ita q̄rta nec p tertias nec p secūdas nec per primas declarant:nec multis medicorum visum est:ideo dicūtur quarte per priuationē solum.i.nullā istarū ſm veritatē:immo sunt forte priores omnibus.vnde dicūtur a tota substātia ꝓcedentes:q̄ tota substātia ſm veritatē prior est omni alia ſtute ſz hic difficilis inquisitio nō habet locum:sed cōcedim⁹ eis vsum nominis medicorū:q̄ quarte dicuntur:sed intellige modo quo dictū est.Omnis vero virtus que nō est aliqua istarū trium:nec in primis cōuenienter reducibilis vocet quarta siue sit secunda siue sit prior generaliter:dicit a tota substātia ſiue forma specifica:¶ iste sunt virtutes cū q̄b⁹ euacuamus talem humorē:¶ tantū in tali loco ¶ tali dosi:et in tali ꝓportione. ¶ Et debes scire q̄ iste medicine cū hoc q̄ habent istas virtutes quartas bn̄ habēt alias.s.prias ¶ secūdas:¶ aliq̄s tertias:q; nihil naturalū priuatū est eis ſz inquātuz tales nō scribunt hic:immo similiter scripte sunt multotiēs in diuersis capitulis:solū ergo scribunt hic inquātū has virtutes quartas habent gnaliter:igit ipse medicine sunt appropriate humorib⁹ determinatis ¶ determinata dosi ¶ ꝑparatione. Et nō expectes super hāc rationē immo experientie antiquoz q̄ certificauerunt illud acquiescere oportet:cuius de multis facile non reddi potest.

¶ De medicinis purgātibus seu mūdificātibus. Ca.lij.

Purgantia sang.non intelliguntur educere sanguinem:sed corrumpentia que sunt in ipso:¶ tribulantia auferunt:et sunt ista ſm autores.

cassiefistule	aloe	mercurialis
manna	buglossa	malua agrestis
thamarindi	pruna	lupulus
fumusterre	capilli veneris	sparagus
vmbilicus ve.	politricum	tuiube
reubarbarum	serum caprinum	sebesten
sene	violarum	berberis
epatica	adyanthos	cuscute

¶ Iste sunt medicine experte ad mūdificādū sanguinez ¶ sunt secure sine nocumēto.debilis solutionis q̄ possunt dari in omni tēpore:in oī etate:in omni sexu sanis ¶ infirmis:¶ nō indigēt longa custodia:nec magna cautela in preparatione aut dosi:nisi forte aliqua earum:vt aloe:¶ iste medicine cōmiscenk cum oībus alijs ad solutionē et remissionem ¶ semp̄ dz obtemperare cū istis:preſerua sanos:et rectifica minora in egris:q; si fueris vsus in eis nunq̄ decipieris:¶ quādo vis fortificare eas acue parū cū alijs q̄ dicentur.vt cū cassiafi.misceas reubarbarū aut agaricū modicū aut turbith vel scamoneā modicū vel sene:aut aliquā istarū valde parū:ꝑparatio aūt istarum satis est nota:q̄n plurimum exhibentur in potu per modum ſrupi.

¶ De medicinis euacuantibus choleram. Cap.liij.

Que soluunt col.ſm experiētiā auctorū sunt ſm hūc modum.Scamonee dosis ē.iij.grana coquank in pomo cū ſrupo cucur.¶ ros.vel viol. vel aq̄ aloe epatici vsq; ad.ʒ.iij.rectificatur cum gūmi arabico aut dragaganto aut psillio. Mirabolani citrini.Dosis est vsq; ad.ʒ.v.infusiōe ꝙo vsq; ad.ʒ.x.iuuatur autē a sero caprino ¶ fumoterre. Absinthij.Dosis ℈ decoc. ē vsq; ad ʒ.viij.i pul.vsq; ad.ʒ.ij. Ellebori al.dosis ē i decoc. vsq; ad.ʒ.ij.Centauree mino.dosis est vsq; ad.ʒ.ij.in decoc. ꝙo vsq; ad.iiij.rectificatur cum salegēma ¶ mastice iuuat cuz oximeli aut aqua mellita. Cassiefi.dosis ē.ʒ.iij.rectificat cū mirabolanis ¶ mastice iuuat cū aqua casei ¶ amigdul.in lenitate.Thamarindorum dosis est ad.ʒ.v.¶ rectificatur cum spica mastice vel absinthio. Serū lactis datum vsq; ad.ʒ.viij.auget solūmodo a succo ros.¶ melle ¶ fumoterre ¶ mirabol.¶ tapsia. Fumiterre:scilicet succi ipsi⁹ dosis est vsq; ad.ʒ.vj.decoctionis vero ad.ʒv. iuuatur cū mirabolanis aut sene aut aqua casei.

¶De medicinis euacuãtibus flegma. Cap.lv.

Hec purgãt ꝛ ꝓprietatẽ habẽt purgãdi flegma sunt ſm hunc modũ Turbith a.ʒ.j.vſq̃ ad ij.ui dec.vero vſq̃ ad.iiij.rectificat a maſtice gũmi ꝛ gallia ꝛ cõfortãtibus coꝛ stomachũ et epar. Agarici doſis eſt a.ʒ.j.vſq̃ ad.ij.in deco.℔o.v.roborat cũ ſalegẽma melliloto vel polipodio vel.ʒʒ.Cartami doſis ẽ a.ʒ.iiij.vſq̃ ad aureos.v.ꝛ minoꝛ doſis eius eſt a.ʒ.ij.vſq̃ ad aureos.ij.cum zinzibere vel galanga vel pipere vel condiſi.Sarcocolle doſis eſt a.ʒ.j.vſq̃ ad.ij.confortatur autẽ a zinzibere ꝛ conãdro ꝛ ſtaphiſagria.Hermodactili doſis vſq̃ ad.ʒ.ij.confortantur cum.ʒʒ.mirabol'.aut maſtice aut cynamomo detur cum ortimelle ſquillitico vel melle roſa. ſtaphiſagria. Mirabolani kebuli doſis tritoꝛuꝫ a.ʒ.ij.vſq̃ ad .iiij.infuſoꝛuꝫ vero vſq̃ ad.viij. Anacardi nimalli eſu le epithimi doſ.in decoc.vſq̃ ad.ʒ.iiij.in pul.vſq̃ ad.vj.cõfortantur et amigda.in ſale piretri. Euforbij doſis aurum. ℈.rectificatur cum oleo de amigda.cum gummi maſtice ꝛ ſpica. Radix cucurbite agreſtis doſis ſucci eius eſt vſq̃ ad ʒ.j.pulueris vſq̃ ad.ij.aceti doſis vſq̃ ad aureos.ij.deco. vero vſq̃ ad.ʒ.iiij.cum aqua caſei vel ſpice vel melle. Sambuci vitice taplie gemme laureole ciclamen centauree artſtologie doſis eſt a.ʒ.j.vſq̃ ad aureos ij.

¶De medicinis euacuãtib⁹ humoꝛe melãcholicũ. Ca.lvj.

Hec habẽt ꝓprietatẽ educẽdi hu.melãcholicos ſunt mirabolani ꝛ indi kebuli q̃rũ tritoꝛuꝫ doſ eſt vſq̃ ad.ʒ.iiij.infuſoꝛ vſq̃ ad.ɼ.ꝓpareꝛtur cũ amig.aut paſſulis dantur cum aqua lactis vel caſſiaſi.vel tumoterre. Ellebori nigri doſis vſq̃ ad.ʒ.ij.rectificat in vino vel melle vl'iure galloꝛ.cõfortat cũ anſidauco pipe. Sene doſis ſtuſi vſq̃ ad.ℨ.j. Fumiterre thimi epithimi ſilr.Lapis lazuli doſis a.ʒ.j.vſq̃ ad.ʒ.iiij.rectifi cat lauãdo dat cũ dyaboꝛaginato vel vino odoꝛifero .Sãl la doſis aceti eius a.ʒ.v.vſq̃ ad.xij.ortimell'vſq̃ ad.ℨ.iij. trociſcoꝛ ab.ℨ.ij.vſq̃ ad quatuoꝛ. Lapis armenici loti doſis vſq̃ ad.ʒ.ij.non loti vſq̃ ad.ʒ.j. Polipodij doſis eſt a.ʒ. ij.vſq̃ ad aureos.iiij.rectificatur cũ aq̃ mellis vel paſ.vl'oꝛdei.ʒʒ.dauco. Serpentaria laſ.magnetis lap.linctus ſticadoos ſuccus caulium vnguẽti camedreos camepitheos ſq̃nantum cẽtaurea maioꝛ cum.ʒʒ.mirabol'.aut maſtice capill.ve.doſis infuſi:lib.j.roboꝛatur cũ caſſiafiſtula manna vtol'.aqua caſei.

¶De medicinis euacuãtibus hu.aquoſos. Ca.lvij.

Hec argãtia et cõſumẽtia a proprietate hu. aquoſos ꝛ corruptos ſunt euforbiũ ſal armoniacũ cotũ idũ radix cucur.agreſtis ꝓxima radix ebuli vl'ſambuci ſalgẽma ſcordeõ galbanũ oppoponacuꝫ doſis eſt ab.j.ʒ.vſq̃ ad.ij.rectificatur maſtice ſpica.tuuatur ab enula.

¶De medicinis cõib⁹ flegmat ꝛ melãcholie. Cap .lvij

Hec communes flegmati ꝛ col'.nigre ſunt mirabol'.ſucc⁹ cauliuꝫ nitrũ fumuſterre eſula ſene ellebor⁹ niger:cões flegmati ꝛ col'.ru.ſunt polipodiũ vteriq̃ ellebor⁹ capparis condiſi tintimallus nectaurea minoꝛ ꝛ agaric⁹.

¶De medicinis prouocantibus vomitum. Ca.lx.

Hec medicine ſurſuꝫ ſoluentes ꝛ vomitũ ꝓuocãtes aut ſunt valde fortes aut ſtatim in ſtõ recepte trahũt mꝛtos hũoꝛes illuc ꝛ ſubuertũt ꝛ irritãt ſtomachũ:aut ſunt valde ſupnatãtes ꝓpter leuitatẽ ꝛ caliditatẽ.aut ſunt valde cõtriſtãtes appetitũ ſuſtinẽtes bñ prouocant nauſeam:ſicut ſunt iſte.

raphanus	ellebor⁹ albus	lac ficuum	
ſquilla	ſemen attriplicis	tapſia	
capparis	aqua caſeoli	aſſara baccara	
tarus	cucumer agreſtis	nux vomica	
centaurea vtraq̃	cathaputia		

¶Leuioꝛa iſtis eſt aq̃ tepida cũ aceto aut oleo:ſuccus cortices ellebori:ſuccus corticis ſambuci a parte interioꝛi vel ſuperioꝛi excoꝛticati ℈ius ſupius ſe. attriplicis aqua feniculi fumuſterre ꝛ oꝛa inſipida ſine ſale. Iſta oꝛa interi⁹ poſita ſtõachũ ſubuertũt ꝛ vomitũ ꝓuocãt. Que vero ꝓuocãt exterius poſita ſunt fel porcinũ:fel caminũ:fel taurinũ:pecoꝛinũ qõcũq̃ iſtoꝛ cũ amurca olei bulliãt ꝛ ab vno vmbilico ſuperi⁹ vngãt vomitũ potenter educit.ſi autẽ ab vmbilico inferius ſeceſſum prouocat ꝛ interficit vermes.

¶De modo corrigẽdi medicinas ſolutiuas. Ca.lxi.

Omnis ſolutiua medicia fere hʒ aliq̃ nocumẽtũ notabile:qꝛ medicie ſunt ꝓtrarie ꝛ inimicant regitiue ℈tutꝛ:gñalis aũt regula l cõſeruatiõe harũ ẽ iſta q⁹ l eis admiſceas aliq̃d de cõfortãtib⁹ coꝛ epar ꝛ ſtõachũ:qꝛ ſi nõ offendit aliq̃d iſtoꝛ vir ledit coꝛp⁹:ꝛ ſi ẽ aliq̃ vnũ reſpiciẽs iſta mẽbra ẽ ſufficiẽs:ſicut maſtix cynamomũ galãga croci.ʒʒ.hñt cõez ingreſſuꝫ l cõſolatiõe:qꝛ ſaluãt iſta mẽbra a nocumẽtis. Spãlis canõ l ꝓſolãdo ẽ q⁹ ois medicia q̃ offendit ledit ꝓpter aliquã q̃litatũ ꝑmarũ vel ſcõarũ vl'tertiarũ. q̃dã ei nimia lubricitate deſtruit ſtomachũ ꝛ iteſtina:q̃dã nimia ſtipticitate:q̃dã nimia raritate.ꝓſolatõ oꝛ iſtoꝛẽ cũ oppoſito ſuo l iſta ℈tute diagagãtũ q̃ gũmi pſiluꝫ amig.ꝛ gñalr hũida leuia ſunt ꝓſolãtia medicinas ꝛ nimis ſtipticas ꝛ acutas ꝛ aſperas:ſꝫ maſtix citonia abſinthiũ ſunt ꝓſolãtia nimis lubricãtes zinzibꝛ ꝛ ſpẽs ſalis:ꝛ oꝛa acuta ſunt ꝓſolãtia medicinas tarde ſoluẽtes ꝛ irritãtes:ꝛ medicine minoꝛes minuũt a maioꝛib⁹:et maioꝛes addũt l minoꝛes. Cõiectura to igit hũoꝛe quẽ vis educere ad tabulã de eo ſcriptã veni ad quãtitatẽ hũoꝛis accede ad vandũ maioꝛẽ vl'minoꝛẽ et ſꝫ delectatiõeꝫ holo fac ꝑparationẽ ꝛ ſm nocumẽtũ ꝓme ℈tutis vel ſcõe tꝑi admiſce ꝓſolatiõeꝫ:ꝛ ſp prio exhibe debiles vigoꝛatos cũ fortib⁹ q̃ fortes debilitatas cũ debilibus. Si vis euacuare multos hũoꝛes aut difficilis motionis aut lõginq̃ aut ſubito itẽde doſi aut acue ꝛ fortifica medicinã ſi vis paucos hũoꝛes ꝛ facilis obedientie auta ꝓpinq̃s locis:aut minue doſim aut dulcoꝛa aut minue medicinã:quando medicina eſt in ſubſtãtia liquida:ꝛ q̃ſ eſt acuta irritãs adde l ſterilitatẽ:q̃ ẽ in ſubſtãtia groſſa aut nõ acuta tardat ꝛ pl⁹ moꝛat. Excogita igit l egris q̃ vis ꝛ ſtatꝫ iuenies l tabula q̃ expedit. Examina igit ltra te iſtas oẽs ſimpliceſ ꝛ ꝓmiſce eas:ꝛ iuenies q̃cq̃ voles:pua doſis magna ℈t⁹ magna doſis pua ℈t⁹:pua doſis magna doſis ſubſtãtia groſſa ꝛ ſubtilis. Ex iſtis eñ iſte oñ cito ſoluit:ſꝫ parũ multũ valde ſꝫ tarde a lõginq̃s a ꝓpinq̃s cogita ſp his miniſtratiõib⁹ diſponeꝛ medicinas ſm q⁹ voles.

¶Quomõ debeamus vti doſib⁹ medicinarum .Cap.lxi.

Doſes ſimplicis medicine rõne difficillime inuentũt.ſꝫ ſꝫ experiẽtiã actoꝛ ſunt ꝓbate ꝛ reſcripte nobis. ꝓpterea eſt in eis diuerſitas ꝛ diuerſa medicaminũ ℈tus. vñ doſis ſcripta in vno climate interficeret l alioꝛ:ꝛ iõ auctoꝛes bñ nobis cõſulerũt cũ ꝑcipiũt audita doſi ab auctoꝛib⁹ nos declare ad minoꝛẽ:qꝛ vix põt eſſe tãta climatũ differẽtia q̃n minoꝛ in vno poſſit in alio tolerari:ſcito etiã q⁹ omnis medicina q̃ gradus hʒ exceſſum in ꝑmis qualitatib⁹:in ſecũdis vult minoꝛare doſim que vero exceſſum nõ hʒ maioꝛari poteſt.

¶De mõ iueniẽdi doſes l medicinis cõpoſitis. Cap.lxij.

Compoſite quidẽ medicine doſis rõcina ri põt:ꝛ etiã inuenirꝛ poſſ̃ doſis innoteſcat ſimpliciũ.dicẽdo ergo q⁹ intẽtio noſtra in exhibẽdo medicinã cõpoſitã imꝛo oẽm eſt q⁹ nunq̃ exhibeam⁹ doſim q̃ excedat q̃ũtatẽ aut virtutẽ doſis maioꝛis vni⁹ ſimplicis.tã em audiviſti q⁹ quelibet medicina ſimplex hʒ doſim maioꝛẽ q̃ vltra nõ tolerat coꝛp⁹. q̃cũq̃ igit medicina cõponerẽ ex centũ ſimplicibus nõ eſt exhibẽda doſis maioꝛ cuiuſlibet ſimplicis:q: tũc ꝓculdubio doſis ẽ maioꝛ q̃ hʒ. ideꝛ igit ſta ꝛ aduerte ſermonẽ regulãtẽ te ꝛ perfecte oſtẽdẽtẽ cõpoſitarũ medicinaruꝫ inuenire doſiſ:ꝛ ẽ q⁹ nũq̃ des de ꝓpoſita medicia id q̃ ex cedit doſim q̃re cuiuſlibet medicine ſimplicis ꝛ gñaliter dico q⁹ nunq̃ des illud q̃ tranſeat doſim ſimpliciũ medicia rum in virtute ꝑcipue maioꝛ:nõ enim cõponunt:vt adda mus doſi:ſed vt in eadez doſi nõ maioꝛ in quãto aut virtute habeamus diuerſaz ℈tutẽ ꝛ ad diuerſas materias iuuatiuam:intẽde igitur dare de medicina cõpoſita ſolũ illud quod equiualeat vnius ſimplicis doſi:nõ habeas tñ aſpectũ ad diuerſas medicias in q̃ differt iſta doſis a doſi maioꝛi cuiuſꝫ ſimplicis:nunq̃ igit des maioꝛẽ doſim cõpoſite q̃ ſit doſis minoꝛ ſimplicis:ꝛ nunq̃ des doſim minoꝛẽ q̃ ſit maioꝛ fortioꝛi ſimplicis:maioꝛez vero poteſ dare q̃ ſit minoꝛ mediocris medicine:ſi videris fortia medicamina pauciora

na pauciora ī cōpositiōe ꝯ debiliora. Si vo medicamina fortia fuerint i cōpōne plura ⁊ maiora dosis cōpositi sit ꝯ tum est dosis maioris vnius simpliciū maiorum: ⁊ si medicamina mediocria sint plura ⁊ maiora ⁊ fortiora in cōpositione minor dosis vnius eorum pōt dari: quia tunc totum equivalebit tm vni simpliciū: ⁊ cū possit illa dari ⁊ ista. ⁊ si aspexeris ad hec ꝙ nunꝯ detur maior dosis tot⁹ cōpositi ꝯ sit vna dosis simpliciū ⁊ videris postea qō medicinaruꝫ simpliciū opꝫ magis imitari: qr illa que est basis et maior i maiori quātitate nō errabis i dādo cōpositū medicamē.

¶ De modo cōponēdi medicinas. Cap. lxiij.

Scito ꝙ recta cōpositio medicamis vt sta tuat ꝑmo medicina simplex sicut basis: ⁊ est illa cui⁹ opus ꝑncipaliꝫ volumus a qua cōpositū denominet. Alie aūt medicie huic addūt sicut adiutrices ⁊ cōdimentū ad adiuuādū ipsaꝫ. Recta cōpositio sic dꝫ fieri vt tm̄ subsistat ifra dosim ei⁹ q̄ ē basis: ꝙ cū aliis secū mixtis equivaleat dosi sue ꝛplete. De alio aūt medicamīb⁹ tāta ꝑs dꝫ accipi ex sua dosi: quota est illa q̄ deficit a dosi cōpleta eius q̄ est basis. Ex quo scire debes ꝙ i nullo cōposito dꝫ esse tota dosis alicuius simpliciū: imo semp dꝫ totū distare a sua tota dosi: quota est ibi pars alteri⁹ de sua dosi: vt si in aliqua cōposita medicia sit tertia pars de scamonea: de turbith dꝫ ibi poni nō sua tota dosis: sed tertia ꝑte dēpta: si fiat cōpositio istarū tm̄. ꝙ si eēnt tres: tunc debes plus diminuere de turbith nisi eēt medicina minor vel maior: ⁊ gñaliꝫ tm̄ dꝫ distare a dosi cōpleta ei⁹ q̄ est basis quota est pars sue dosis. sicut ille q̄ miscenk: ⁊ si fiat cōtrariū est error in ꝛpositiōe medicine ⁊ in dosi eius: ⁊ sic in ſpiētes q̄ ponūt eas a casu nō aduertūt ꝙ ponūt i eis medicinas: nec ꝛre nec ordināt eas ꝑm ꝓportionē numeri addētis vel diminuentis: ⁊ oēs cōpositiones eoꝝ sunt ꝓnuo nō facte ⁊ nō certificank eoꝝ doses. qr sunt sine arte: et ꝗs aras inuenire nō pōt: sed q̄ sunt in rectificatiōe cōpositōis ei⁹ opatio est recta ꝑm ꝙ volum⁹: qr bonitas actiōis oluterū nō ē nisi in sua ꝓportiōe recta ⁊ armonia. ¶ Et tu debes scire ꝙ medicia cōposita dꝫ fieri ad imaginatiōes proportiōis q̄ est in corpore: ⁊ quō eis ita ignoraīs cū nō ꝓiectus ꝙ humores q̄ sunt in corpe sunt deficiētes et superantes scinuicem ꝑm aliquē numeruꝫ: vt ꝙ est ibi duplū sang. ad sextuplū de melka pars alīq̄ de flegmate tres ptes pu⁹ cōiectures humorū dñantiū ꝓportionē quō cōponis medicinā qr nescis quātā ꝓportionē debes accipe cōponentiuꝫ medicinarū. qui aūt recte ꝛponit cōiecturat a alio suo humorū in corpe existentiū ꝓportionē: ⁊ ꝑm illā ꝓportionē cōponit medicamē rectissimū: ⁊ si videt flegma solū dñari nō cōponit ꝑm simplicitatē flegmatis: ⁊ sic medicina ꝓpinat: qr iudicat imaginatio medici. ⁊ si videt duo scz ffa ⁊ melā cōponit duo: ⁊ ꝑm ꝓportionē quā cōiecturat ffa dñari supra melaꝫ ꝑm illā auget quātitatē farmaci purgātis flegma super illā que purgat melaꝫ: vt si humores sic se habere ꝓesumat ꝙ sint tres partes ffatis ⁊ vna melācholie tūc de dosi farmaci purgantis ffa dꝫ tres partes tātum ⁊ alia obmittere: ⁊ vnā farmaci purgātis melācholiā: ⁊ tu videꝫ ꝙ totū nō est plus ꝯ vna sola dosis vnius illarū: qr ꝯtum subsisto. i. removeo de dosi vnius tantū accipio de dosi alterius ⁊ cōiecturat medicus tres hu. esse dominātes scit se indigere tribus cōponentibus cōiecturat igitur ꝓportionē q̄ est inter eas: ⁊ ꝑm illud ponit primā partē ꝓportionale in dosi cuiuslibet ⁊ in tāto numero se habent ad suā totam dosim quātū hu. illi ad maiores ⁊ tu sta super hec.

¶ De mō ttez̄ inueniēdi dosiꝫ i medicis cōpositis. C. lxiiij.

Si vis dosiꝫ alicui⁹ cōpositi farmaci inuenire cōpta numerū solutiuoꝝ cōponētiuꝫ ⁊ recordare simplicis dosis cuiuslibet ꝛponētiū maioris: ⁊ minoris: ⁊ habeas hāc tabulā in mēte ꝙ nūꝯ des de cōposito medicamine illud qō equivalet pluri ꝙ sit dosis maior cuiuslibet illarū ſz semper dādū est illud qō equivalet ex oībus mixtis vni dosi simpliciū complete. Vide igitur illius medicaminis simplicis ⁊ cōpositi dosim maiorē ⁊ vide si daretur sua tota dosis: ⁊ vtrū in compositā medicina sit plus ꝯ illud qō deficit a sua dosi ꝛpleta: qm̄ si omnes medicine in cōpositā non afferunt plus ꝯ esset sua dosis cōpleta. De isto cōposito dari potest dosis illa. ⁊ leuent aliq̄d plus ꝯ esset tota dosis illius dāduꝫ est tāto min⁹ de dosi illa quātū oēs ille leuāt plus: sic igit tinge medicamē cōpositū ꝙ vis ⁊ ex qb⁹ vis: ⁊ scito ꝓportionē nūeri cuiuslibet ꝛponētiū vl in quota ꝓportiōe se habeat ad totū: ⁊ tūc finge dari quātū vis dosis: ⁊ tu scis quota ꝓportio ē ibi cuiuslibet simplicis: qr eadē q̄ erat in tota: naꝫ bene permitti farmaci eadē est ꝓportio in toto ⁊ in parte in magno toto ⁊ paruo: ⁊ post ꝯ tu scis quota ꝓportio i illa dosi ē cuiuslibet: ⁊ vides quātū est ibi cuiuslibet: de sua dosi cōpleta: et si vides ꝙ multoꝝ medicaminū in illa dosi cōpositi ponit multū de sua dosi aut minus aut plus ita dosis cōpositi sit magna: qr rōcinatis cōponētibus nō daremus plus ꝯ eēt vna magna cuiuslibet simplicis. Et hoc est cōtrariū illi regule quaꝫ tibi dixi in qua sp debes cōsiderare ꝙ ipa est illa q̄ ostdit tibi totū negotiū. ¶ Verbi gra. sit aliquod medicamē cōposituꝫ ex. 3. iiij. turbith. et. vi. agarici. ⁊. v. reubarbari. ⁊. ij. scamonee reductū est totū in vnā formā: ⁊ tūc volo examinare si pōt dari de ipso. 3. i. vel plus vel min⁹: tūc aggrega suā operationē quā hꝫ vnūquodq̄: ⁊ sunt. xvij. et est igit de scamonea. viij. pars: qm̄ duo de. xvij. sunt fere. viij. ps: et ē de agarico fere tertia pe. qr. vj. ad. xvij. sunt fere tertia ps de reubarbaro aliquātulū min⁹ ꝯ tertia ps: ⁊ ē ibi de turbith quarta ps fere. qm̄ igit accipis de hoc toto ptē vnā in ipso est. viij. ps scamonee ⁊ tertia ps reubarbari: tūc vide quāta sit viij. ps. 3. qr inuenies ꝙ ibi est fere vna dosis scamonee. est igit dosis minor magna: qr ibi ē fere vna dosis cōpletavni⁹ illoꝝ q̄ sine illis suffitiēs eēt ſz dēpta scamonea nō eēt dosis nimis magna: qr nulli illoꝝ tunc dak dimidiuꝫ sue dosis immo parua: qr cuiuslibet illoꝝ ꝑ se pōt dari. 3. ij. ē igit tm̄ afferēdū de. 3. i. ꝙ scamonea equek i illo: ⁊ sic se hꝫ i oīb⁹ farmaciis cōpositis. iste ergo canō ē sup trib⁹. f. ꝙ tu sciasbñ dosiꝫ cuiuslibet ꝛponētiū maioꝝ ⁊ minoꝝ: ⁊ ꝙ scias numerū ipsaruꝫ ⁊ quātitatē sive ꝓportionē quā hꝫ vnūqȝꝫ ad illud totū. ⁊ ꝙ tu recorderis ꝙ de ꝛposito qō superet dosim maiorem vnius cōponētium in virtute dico. cogita ergo diligēter et videbis hoc vberius ꝯ scribi possit.

¶ Re capitulat dicta ⁊ applicat ad opus. Ca. lxv.

Tam audiuisti sufficiēter ꝙ expedit de simplicib⁹ medicinis ad oē op⁹ medici: ⁊ vidisti medicinas oēs virtutis ꝓie scōe tertie ⁊ quarte. ⁊ quō reducank adinuicē tabule ⁊ multiplicank ex tabulis ⁊ modū habēdi vnūqȝꝫ nō ē igit possibile q̄n ad oē qō voles inuenias tabulā ⁊ regulā medicaminū notoꝝ ⁊ ois tabula q̄ fieri pōt multiplicak ex ꝑmis ⁊ ūrtis: et forte ūrte multiplicank ex ꝑmis. Quecūqȝ aūt sint aut ex primis aut ex quartis virtutib⁹ trahik oē qō iuuat in determinatis morbis et determinatis locis ⁊ qñ hec volueris scire ex perimētato: rōnabilis ⁊ factoꝝ oīm q̄ voles in corpore: qr scire debes ꝙ experimēta nō sunt nisi opatiōes existētes a reb⁹ appropiatis. Hic igit adhibe industriā et adūge qō libet qō inueries verificatū ab aliquo primo: ergo inciptā dicere quoddā generale olbus que dicentur.

¶ De generalibus quibusdā ad infra dicenda. Cap. lxvj.

Scis ꝙ sanitas nō est nisi equatio humorū in ꝯto ⁊ in ꝗlit: ⁊ ad oēm permanentiā: ⁊ ꝙ infirmitas nō est nisi inequalitas vl disproportio vel inequalitas eorū in ꝯto et ī qualit: et scias qō medicina nō est nisi ingenium disponendi ⁊ regēdi humores ipsos: ⁊ fere nō occupat se in alto ꝯ in bona protractione eoꝝ: ⁊ scis ꝙ ipsi simplices sunt. iiij. sanguis ffa: cholera: melā: ⁊ scis iudiciū sup ipsos ⁊ gñationē ipsoꝝ ex causis gñantib⁹ ipsos: nec ex occursu nō naturaliū rerū in symbolū multū: ⁊ ꝛcordiā ei⁹ qō nāle est ⁊ cōpositiones ipoꝝ infinite sunt. Et totū iudicādū ē ex obuiatiōe causaruꝫ gñantiuꝫ ipsos ꝑm ꝑmixtionē occurrentiuꝫ: ⁊ tu scis ꝙ oēs morbi māles immo fere oēs morbi sunt ab istis quatuor humoribus existentibus extra naturalitatē: ideo industria ipsoꝝ ꝯtuor est tota intētio medicine ⁊ rectificatio ois morbi: immo operatio mirabilitatis ois ex experimentis in corpore hominis: ⁊ facile est tibi mutare hominē ad oēm dispositionem his alteratis humoubus et indispositis: nam homo talis est in oi opere suo: ⁊ in sensu ⁊ i intellectu i passionib⁹ aie ⁊ corporis ꝗles sunt homo. calidi aut frigidi: subti

les aut grossi clari aut turbidi.ꝛ postꝫ hic tacet tale secretuꝫ operis medicine imo pulchrius et matus oi opꝫ dicere ex olbus supadictis illud qđ est necessariū ī ptractādo humo.disponēdo ꝛ pmutādo:ꝛ q̄uis sint q̄tuor sanguis tñ nō ptractatur in farmacijs nec medicinis:vnde nō sunt digestiua sang.nec euacuatiua:aut nō sunt nosa in vsu acto sed flobothomia aut sili ingenio medicina tractat sang.q̄ dicam inferius. Tres vero humo.alios medicina regit:pparat ꝛ emendat cū farmacijs ꝛ medicinis digerentibus ꝛ soluentibus eos que volo nunc dicere.

¶ De medicinis digerentibus choleram. Cap.lxvij.

Scito q̄ digestio hu.nō ē nisi ꝓparatio eꝰ ad expulsionē ꝛ emēdationē q̄litatis maligne ꝓpter qđ resistit nature ne expellat vt in frigido calefactio:in calo infrigidatio ꝛ hūectatio sicci ꝛ scisio viscosi ꝛ subtiliatio grossi:ꝛ ḡaliter dispositio eꝰ ī ɔtrariū illiꝰ maligne q̄litatis p quā aduersat nāe. Cholera igit cū exit nām resistit nature nimia calitate vincit calorē nālē ne sit potēs sup ipaz ejiciēdā.digestiua igit eꝰ ſ̄z ꝓmas ꝫtutes sunt supia scōm:scōas ꝺo igrossantia ꝛ indurāna:ꝛ sunt mobilitatē extinguētia:oia igit frida hūida aut frida stiptica sunt cōuenientia huic operi.huiꝰ igit tabula trahitur ex supadictis:vnde potest fieri lata ꝛ magna.

¶ Digestiua igitur cholere sunt.

endiuia	sebesten	ceterach
lactuca	manna	acetosa
cicorea	thamarindi	fumusterre
scabiosa	sandali	psilium
politricon	terra sigillata	diagagātum
malagranata	adianthos	sumach
malue	scolopendria	myrthus
borago	acetum	cucumer
mercurialis	absinthium	cucurb.
portulaca	pruna	citrangulus
papauer	gūmi arabicum	cassiafistula
virga pastoris	arnoglossa	aqua lactis
berberis	capilli veneris	ptisana
rose	nenufar	iuiube
folia salicis	mucillago psilij	spodium
acetositas citri	mirabolāi citrini	sanguis draconis
viole	bolus armenicꝰ	
cerasa	epatica	

¶ Si vis plures ex istis intēde cū canone tibi dato ad tabulas supradictas ꝛ oēm medicinā quā inuenies habentē oēs dictas cōditiōes aut plēs scdm q̄ attinet huic operi:ꝛ in hac tabula pōt scribi:vtputa si est frida:aut valde hūida aut vlde stiptica:aut soluiua col. ola ei ista remediāt huic hūori:cū igit plumpseris,hmōi hu.dñari ꝛ supare corpꝰ cū dispositiōe pñti ꝛ cursu rez nō naturaliū in nō bonū ꝛ multū cōcordiū naturaliū.siue in toto siue in pte ad hāc tabulā veni:qm hic est totū quo refrenat:ꝛ quo refrenant oēs morbi corporis q̄ fiūt a calido siue sit in toto.vt feb.siue sit in parte vt apata in q̄cūq̄ loco sint:accipe ergo ex medicis illō qđ expedit tibi:siue olea siue succos expressos siue substātias aut puluercs siue decoctiōes ex q̄bus ſ̄zupos siue decoctiones facias ꝛ clysteria aut aliq̄d aliud ad intentionē ꝛ muta te de vno ad aliud:nūc interius.nūc exterꝰ:nūc p superius nūc per inferius donec egeris totum qđ est per se impossibile ꝛ directe:ꝛ si nihil horū inuenis permuta te ad ea que indirecte aut per accidēs currāt:ꝛ si disponas ꝛ obuies col.excedenti et molestanti corpus.

¶ De medicinis disgerentibus flegma. Cap.lxvij.

Flegma est etiā humor quez ars medicine regit et preparat cuz medicinis ꝛ farmacijs:ꝛ ipsum flegma est ēt hu.frigiduz ꝛ hu.grossus:cum igitur fuerit excedēs in corpe soluit sanitatē:ꝛ facit incurrere diuersa genera morboꝝ:resistit igit nature ne expellat ꝓpter frigiditatē que obtūdit fortitudinē organi nature operātis caloris naturalis:aut propter viscositatē aut grossitiē nō patitur excludi ꝛ solui a mēbris igit indiget in sua digestiōe virtutibus primis qđ est caliduz ꝛ siccum:et de scōis indiget dissolutiuis attenuatiuis scissiuis apitiuis ꝛ de q̄rtis indiget ſ̄ſa. soluiuis hec igit tabula mltiplicat ex ꝓmis.

¶ Medicine flegmatis digestiue.

feniculus	peucedanum	calamentum
petro silium	turbith	ciclamen
apium	ebulus	squintantum
sparagus	mentha	agaricus
biuscus	pimpinella	betonica
reuponticus	rubea	brionia
capparum	cassiafistula	semen carui
aloe	yreos	siler montanum
ameos	cynamomum	colloquintida
laurus	semen anisi	saluia
hermodactilus	semen petro.	assarum
cartamus	cardamomum	costus
balsamita	pipereos	raphanus
sinopis	species sambuci	spodium
polium	mentastrum	arthemisia
maiorana	cyperus	iuniperus
origanum	achorus	carpobalsamum
pulegium	aristologia	gentiana
squilla	gariofila.	diptamus
piretrum	been	antifolium
affodilli	anetum	ysopus
rutha	eupatorū	peonia
sementi dauci	cyminū prassiū	mellissa

¶ Et ḡaliter dico tibi digestiua flegmatis ꝛ succurrētia olbus morbis de flegmate:ꝛ oē incisiuū aperitiuū dissolutiuū ca.ꝛ siccū a ꝓmo vsq̄ ad tertiū sicut res magna. Cum igit ꝓceperis dātū flegmatis ex via cibi data siue ī toto corpore siue in pte ad hāc tabulā veni:qm hec est materia oīs expertētie.etiā omnis auxilij in passiōibus flegmatis p se et a virtutibus primis aut secūdis aut tertijs. De his aūt q̄ aduuant p accidēs cū morbo dicet:appropria igit istas medicinas olbus modis si expedit sm oēm ꝓparationē vt olea ex istis sumpta:succos substātias decoctas:forma ide ſ̄zupū.ꝛ permuta te de simplici ad cōpositū ꝛ de vno simplici ad aliud donec inueneris qđ medicat ꝛ videbis hāc tabulā cōprehendere que sunt mirabilia in opere morboꝝ flegmatis:et nō vilipendas aliquam medicinam hic positam q:nihil est hic quod ad morbos flegmatis non sit valde iuuans et expertum frequenter.

¶ De medicinis digerētibus melācholiā. Ca.lxix.

Melācholia est hu.quē ars medicine solicitat cum farmacijs medicinis digestiuis ꝛ soluiuis:ꝛ ipsa generatur sm vias duas.ſ.via adustiōis ꝛ cōgelationis:eo qđ assimilari debet terre:ꝛ ista est grossa sicca et terrestris:et reliqua est ca.et sicca ꝓpter illud qđ seruat in ea de caliditate adurente:et iō digestiua huius ꝓpie loquendo humida volūt esse in primis qualitatibus ꝛ ꝓpie in adusta. in alia vero cali.ꝛ sicca in secūdis vero mollicie discōgelatiue lenientes:vt equek hmōi hu.grossus:et fiat habilis ex pulsiōi:qꝛ iste humor maxime resistit ꝓpter grossitiē ꝛ gratitatē ipsiꝰ calorionālis ad intus cū dieta ꝛ medicinis habētibus illud qđ dictum est:vincit ꝛ imperat calor naturalis ꝛ sanat et superat:ꝛ sunt iste medicine.

¶ Digestiua melancholie.

sticados	blanca	passule
fumusterre	semē bombacis	lapis armenicus
mellissa	vinū aromaticū	et similia
aqua caulis	ameos	borago
serapinum	capparis	capilli veneris
thimus	buglossa	cuscute
sene	scolopendria	polipodium
sericum	epithimus	poliū montanum
origanum	tamariscus	lapis lazuli
calamentum	mentastrum	os de corde cerui
ysopus	elleborus niger	mel
been vtrumq̄	aristologia	zuccara

¶ Hec tabla mltiplicat ex tpatis:ꝛ ex ca.ꝛ hu.ꝛ ca.ꝛ sic.ō scōis ꝺo ꝫtutiꝰ multiplicat ex lentētiꝰ dulcorātiꝰ ꝛ clarificātiꝰ sang.ꝛ cordialiꝰ medicinis ꝛ splenē et vētrē solutētiꝰ. Cū excreuerit hic hu.ꝛ tēptauerit soluere sanitatē ꝛ diuersa egritudinū ingña facere ad hāc tabulā veni:ꝛ cū his q̄ tibi scribunt incipe tuū opꝰ sm oēs modos quos scis

quia he

quia hec est materia omnis instrumenti in melancholicis: et totus illud ex quo preparatur hic humor enormis factus.
¶ Iste igit medicie sunt cū q̄bus se exercet medicus circa istos tres hu. ꝑparādos nature q̄n viderit ipos supabūdare. et si inuenis ipsos cōpositos cōponas res et igenia te facere ex eis oēm modū et oēs vsus donec adinueneris. et post q̄ ꝑparaueris eos ꝑparatiōe cōuenīti sic cōuertas te ad tabulā solutiorū ipoꝝ et certa dosi: et cū certo mō ꝑpatis educes eos: siue p supius siue p infer⁹ ex sudore: vt inde remaneat sang. pur⁹ clarus et natura alleuiata potēs.
¶ In istis igit duabus operatiōibus. s. digerēdo et soluēdo humores est secretū pulchritudinis medicine et tota ingenia tio sua. Tres ergo hūores sic tractant medicinis cōuenīē tib⁹ digestiōi et expulsiōi ꝑm optimā cōtecturationē a medico memoratā. Quartū vero. hu. q̄ est omni magis intentus et magis char⁹ nature ars nō tractat medicinis sz alio ingenio: vt flobothomia vel ventosa vel sikbus. Unde de hoc dicere tentare volo aliquod opus notabile.
¶ De modo vel modis rectificādi sanguīē. Ca. lxx.

VIsum est pitis phis q̄ forte tota intētio medicie sit ex ercitatio circa sanguinez. receptādū ꝓpter hoc q: dignior est: et ō euacuam⁹ reliquos hu. vt hic remaneat clar⁹ et pur⁹: et cōpeteri ꝓportiōe nature: q̄n hoc est sanitas. s. ptractio et pmanēta sang. in bonitate ꝓportionis nature in quāto et quali hoc aūt exercitium medicine circa sang. est duobus modis: directe et. s. indirecte. Indirecte sang. reparatur quādo alij tres humores digeruntur eleuantur aut corriguntur. Sed directe circa san. est flobothomia seu vētosa aut sanguisuga vel fricatio aut tandē dicta. flobothomia eīm non ois sequatur: ad aliquod enim istorum res deuenit. Dicamus igit de istis cum sint ingenia sanguini appropriata.
¶ Nota in hoc capitulo de quibus venis: et in quo casu debet fieri flōmia in diuersis membris corporis.

¶ De quibus venis et in quo casu dz fieri flobothomia in diuersis membris. Cap. lxxi.

SCIas q̄ flōmia est duplex: electa et coacta, et scias q̄ electa hz multas cōditiones et canones obseruandos añq̄ fiat. Et vna cōditio est q̄ nō fiat aliquo alio ex hūo. dūante a sanguine donec equantur: et q̄ fiat indicante sang. multitudine: et q̄ nō sit in excessu frig⁹ aut calor: et q̄ nō sit añ digestionē stomachi et euacuationē itestinoꝝ: et q̄ nō sit i extremis etatib⁹ regiōib⁹ et climatib⁹: et q̄ sit i ꝓpleriōe sanguinea etate dieta et similiū ꝓcordia. Sz coacta ē illa vbi iste solēnitates attēdi nō possunt: sz aliqua magna causa vrgente. s. casu aut percussione aut fluxu sang. aut graui dolore viscerum aut forti calore vel forte putredinis timore iste solēnitates negligūtur: vnde ꝓpter hoc coacta vocatur.
¶ Scito igit q̄ flōmia est euacuatio masse sanguinarie: et scito nihil ita cito eleuare corpus lapsum et subito cōferre iuuamētū: sicut ipsa cū vtiliter fiat. ipsa eīm extinguit calorem et preseruat a putredine et ab apostemate et mirabilia largitur iuuamēta et subito. vñ in oi morbo discerne diligenter et habe itroitū et nō obliuiscaris eā. Scito igit q̄ ipsa est triplex: q̄dā est diuersorta: et debet fieri a membio longinquo membri patiētis: quedam est euacuatiua et debet fieri a mēbio patiente vel ꝓpinquo. quedā est per quā vtrumq̄ ārimus et dz fieri a loco nō ꝓpinquo nec longinquo valde hz itermedio nam quāto a membio magis longinquo incidis magis diuertis et min⁹ euacuas: et quāto appropinq̄s magis euacuas et minus diuertis. hz eīm quodlibet mēbiū venā effundēte ibi sang. q̄si incidat citissime euacuat ab eodem.
¶ Quas autem venas et quot flōmamus: et in quibus casibus sit habeto. In brachio sunt due vene principales. quarum vna erit de ꝓfundo ex subascella: et venit per inferiorem partem brachij. Secunda vero ascendit ex superiori spatula: et distēditur sup superiori parte brachij: et vocat cephalica. altera vero vocat basilica. Existis duabus fit vna tertia q̄ vocatur mediana alie sunt rami istarum. Cephalica igit debet incidi in casibus capitis: et in oibus casibus mēbioꝝ existentiū supra diafragma. basilica vo dz incidi i casibus epatis et splenis et generalr in oibus casibus mēbiorū interiorū et existentiū subtus dyafragma: q: cum oibus venis sursum venientibus ista magis ramificat in ꝓfundo. vnde in passionibus inferiorū nulla tm succurrit: oēs aūt alie que sunt in brachio sunt rami. et quādo iste non inueniūtur isti rami loco illarū sunt flōmādi: q: vnusquisq̄ illoꝝ reperit in hoc: sz in eis est ꝓprietas magne diuersitatis. Uñ multotiēs plus iuuat incidere aliquā istarū in aliqua passionū q̄z suam venaz: vena summitatis brachij in causis oculoꝝ humerorū spatularū et spōdiliū.
¶ Saluatella sinistre manus incidit i causis splenis hemorroydū. mīricis et renū. ipsa eīm ē diuersiua et euacuatiua ab illis. Saluatella vo dextre incidit i causis epatis et ypocūdriorum.
¶ Uena q̄ est in medio frontis inciditur ꝓpter cephaleā et emigraneā inueteratā. et quādo maior dolor est in occipitio trahit per istaz ad anteriora et diuertēdo curat. Si aūt est dolor in anteriorib⁹: tūc est incidēda illa q̄ est in occipitio: et quādo nō potest inueniri illa loco flobothomie fiat scarificatio.
¶ Uene tymporum hñt incidi in causis capitis: et maxime oculoꝝ.
¶ Et vene colli q̄ vocātur guidegi incidi habēt in principio lepre et in causis spūaliū et pectoris. vene q̄ sunt in angulis oculoꝝ incidi hñt in causis oculoꝝ. s. ardore et pūctura. Uene summitatis nasi: et q̄ in labiis: et que sub mēto incidi habēt in morphea et lētiginibus. Uene aūt sub lingua incidi hñt in squinantia et contra passiones occipitij et spiritualium et nocumētis vocis: et debes scire q̄ anteq̄s incidas aliquam venā capitis incide cephalicā.
¶ Uene que sunt in gentib⁹ cum scarificatione cū flobothomo incise valent cōtra aggrauationē cruriū et renū et mēbioꝝ generatiuoꝝ. Sciatica habet incidi in passionibus scie cruriū generatiuoꝝ et nutritiuoꝝ et retentione mēstruoꝝ aut cōtra passiōes mīricis splenis et hemorroydas. Saphena aūt iuuat ad hec oia ꝓcipue in ꝓuocādo menstrua. hę vene cōiter leidūt et ꝓpter has causas vbicūq̄ nō inuenires illā quā vis incide aliquam ex suis ramis.
¶ Cōpetit autem marime flobothomia in repletionibus san. magnis doloubus viscerum: q: ꝓhibet apationes et extinguit dolorē: et competit i magnis estuationibus: q: infrigidat et custodit a putredine. et in feb. cōtinua et calida anteq̄s putredo magna sit: et in casibus et percussionibus et suffocationibus sine causa manifesta: et in fluxu sang. et ruptura venarum interiorum.
¶ De ventosis. Cap. lxxij.

SCito q̄ vētosa est vicar⁹ flōmie nō potentes cōplere flobothomiā aliquo modo obstante ad ventosam deuenimus ipsa eīm euacuat per venas paruas neruoz et non tantū debilitat quātū flōmia. Ars igitur medicine operatur cū ea pulcherrima experimēta ipsa eīm auxiliat: materias trahit diuertit calefacit et prouocat et multa auxilia operat.
¶ Fit aūt cū scarificatiōe et sine scarificatiōe: scarificata magis euacuat: et fit cū igne et sine: et q̄dā est magna et multum euacuās et magis a ꝓfundo: et q̄dā est magna et multum euacuā a superficie.
¶ Ubi autē ponatur: et ꝓpter quas causas sic accipe. ponitur ventosa in vnoquoq̄ cornu capitis cōtra passionem oculoꝝ: cōtra arsuram vertiginē et capitis grauitatem: cōtra dolorē tymporum punctiones et pustulas. Nota tamen q̄ si dolor fuerit in parte sinistra debet poni in oppositā: et valet etiam contra dolorem dentū et sanies auris.
¶ Item ponitur ventosa sub mento: et valet contra dolorē dentiū pustulas gingiuarū et oris et oculoꝝ.
¶ Itē ponit in occipitio cōtra vertiginē et obscuritatē visus cōtra furfures capitis cephalcam et dolorē spatularū.
¶ Item ponit ventosa in capite in summitate nasi plena palma contra reuma dolorem oculorum humiditatem faciei: narium fetoreż: et pustulas capitis: furfures et scabiē.
¶ Itē ponitur ventosa in disgregatione capitis cōtra eas dē passiones et etiā cōtra passiones ani et doloreo eius et scabiem et dolorē factū ex ventositate et contra passiones aurū.
¶ Item ponit q̄n̄q̄ supra primū spondile cōtra difficultatē inspirādi q̄ fit ex ventoso et superfluo humore existēte circa spiritualia. vt in muliere q̄ cadit in suffocationē mīricis propter trāsmissionē materie ad cor: valet etiam cōtra tremorem cordis.
¶ Item ventosa posita supra regionez epatis valet contra arsuram et dolorē cetus et opilationem et posita supra regionem splenis valet cōtra passiōes splenis.
¶ Item ponitur ventosa in vltima spondili inter

anchas cõtra scabiem ancharum et fetorem vulue contra emoroydas ⁊ doloꝛẽ renũ ⁊ partiũ adiacẽtiũ ⁊ valet ꝓtra opus venereũ debilitando renes:⁊ attrahendo humiditatem ventosam.ſ.pinguedinẽ.vñ illi q̃ assuescũt hmõi vẽtosas apponere amittunt vsuꝫ venereum. ¶ Itẽ ponit ventosa supra radicẽ mãmillarũ cõtra imoderatuꝫ fluxuꝫ mẽstruoꝝ. ¶ Itẽ ponit plena palma supra talũ ꝓtra diuersas passiões.ſ.ꝓtra scrophulas ẏtiginẽ ⁊ obscuritatẽ visus.talis enim vẽtosa attrahit grossum sanguinẽ:sed in vẽtosando pedes opꝫ tenere in aqua ca. ꝓpter sanguinis grossitiẽ. ¶ Item ponitur parũ supra genu cõtra apostema eius et cõtra arsuram doloꝛẽ scabiem pustulas:⁊ fluxum humoꝝũ ad genu. ¶ Itẽ ponitur inter duas cauillas a parte superiori ⁊ hoc in disgregatiõe valet cõtra apa pedis. ¶ Item ponitur supra anchã contra apa cordis ⁊ doloꝛẽ ⁊ arsuraꝫ ⁊ intestinorum pustulas ⁊ retentiões emoroyd. ⁊ valet cõtra doloꝛem renũ ⁊ ancharũ ⁊ aliaꝫ passiones. ¶ Itẽ ponitur ventosa supra ũnistrum humerũ cõtra passiões splenis ⁊ cõtra melãcholicã passionẽ:⁊ ponit ventosa supra rachetã manus contra scabiem vlcerationẽ ⁊ apostema eius cyragram ⁊ fluxũ hu.ad digitos. ¶ Quidẽtes medici ponũt primo ventosam sine scarificatione:et si nõ sufficit iterant cũ scarificatione ꝑdicte vẽtose si volunt adducere predicta iuuamenta ponũt cum scarificatione:⁊ semper debet medicus intentus seu cautus circa virtutem patientis attendere:quia in valde debili non est scarificandum.

Ventosa vacua ponatur supra renes per inferius contra passiones lapidis vt trahatur lapis ad locum ventose ⁊ paulatim debet poni magis inferꝰ vt lapis magis descendat. ¶ Itez si fiat fluxus hu.ad aliquem locũ seu ad aliquod mẽbruꝫ valet talis vẽtose appositio supra locuꝫ doloꝛosum vel doloꝛem. ¶ Itẽ posita supra vmbilicuꝫ vꝫ cõtra colicã:q; dissoluit et attrahit cãm morbi. ¶ Itẽ posita supra regionẽ stomachi vꝫ cõtra friditatẽ eiꝰ ⁊ attrahit sanguinẽ ⁊ calefacit stomachuꝫ ⁊ confortat ¶ Itẽ vẽtosa posita supra regionẽ epatis valet cõtra fluxũ sanguinis marie narie dextre:sili supra splenẽ si fluat a sinistra.factis eñ oibus exprimẽtis hic inuenies efficaciã. ¶ Itẽ ponuntur supra aurẽ cõtra santẽ auris ⁊ fistulaꝫ:et dꝫ vẽtosa includere totã aurem sed primo purgari debet totũ corpus. Scito q̃ ventosa dꝫ esse magna si materia ẽ melancholica:⁊ in profundo existẽs vult magnã ventosam ⁊ multũ de igne:⁊ ita vocatur plena:⁊ talis iuuat in morbis mãlibus ⁊ ꝓfundis.talis ventosa ponitur sub vmbilico cõtra torsionẽ colericã:q; extrahit vaporẽ supfluũ q̃ est causa doloꝛis:⁊ valet in eodẽ loco cõtra descẽsum matricis et suffocationẽ:q; dissoluit supfluũ hu.⁊ trahit vnde confert viduis ⁊ cõtinẽtibus i q̃bus multiplicat humiditatis spermatica q̃ corrumpitur:quã ista vẽtosa aufert. ¶ Ex predicto ꝓꝫ q̃ quilibet itelligẽs in arte medicine potest subuenire vnicuiq; infirmitati:⁊ ꝑm infirmitatẽ facere tabulã et canonem conuenientẽ. Et ego inciptã tibi narrare in ceteris tabulis medicinas appropriatas cuilibet mẽbro q̃ habent speciale iuuamẽtum ⁊ ꝓpietatẽ occultaꝫ:⁊ tu diligẽter nota totum istud:q; ex istis fiunt experimẽta efficacissima:⁊ quotiẽscũq; inuenis aliquã exptã ⁊ notã ad illa q̃ narrabo dignetis adiũgere huic loco:q; ꝓculdubio ars medicine nõ agit efficaciꝰ nec nobiliꝰ q̃s cũ istis.⁊ maioꝛ difficultas est in istis:q; quanto particulariꝰ tanto cognitiõi longinquiora.sed primo scribã tibi tabulã medicinarum q̃ sunt vehiculum ad omne membrum indifferenter.

¶ De medicis respicientibꝰ oẽ mẽbrũ idifferẽter. Ca. lxxiij.

Tales medicine sunt potẽtes subire poꝛos corporis que habẽt subtilitatem substantie ⁊ acuitatem vnde sunt nature aeree multũ aut ignee q̃ quãto obuiant corpori cito penetrant ⁊ statim ducũt in ꝓfundũ res q̃ miscent cũ eis vnde nominantur vehiculũ aliarũ medicinarũ:⁊ sunt plures cake q̃s fride ꝑm illã partẽ:q; frigidum semper impedit penetratiuũ:⁊ sunt iste.

vitica	ros	balsamus
vinum subtile album	aqua pluuialis	camomilla
oppoponacum	butyrum	res distillate.

Si vis facere medicinas mirabiliter penetrãtes ad omne profundum corporis accipe quã vis rem que distillari possit:⁊ maxime accipe res q̃ dicte sunt habentes subtiles substãtias:⁊ distillatas semel aut bis aut ter ꝫ q̃ vis facere magis penetrantes:⁊ tu videbis mirabilitatem ipsius:nã si tu distillares acetum semel aut bis:aut vinũ q̃ subtile inuenies q̃s subito penetrat inter dura ossa.immo penetrat inter laꝑ.et metalla ꝓpter hoc ros est penetratiuus ⁊ aqua pluuialis:ambo enim sunt veluti distillata.

¶ De medicinis respicientibus caput. Cap. lxxiiij.

Cum in mẽbris principalibus creꝺatur esse virtꝰ appropriata principaliter membris principalibꝰ omnibus:⁊ ducentia medicinas ad ipsa erunt confortantia ipsa generaliter ⁊ aromatica specialiter appropriata capiti:⁊ inclinatur totum q̃ vis ad ipsum caput:⁊ sunt hec.

¶ Medicine ca. capiti appropriate.

nux muscata	balsamus	sticados
lignum aloes	thus	maiorana
peonia	lapdanum	anacardus
folium	castoreum	cerebella
vinum aroma-	ola generalr va-	coiloquintida
maticum	porosa	agaricus
lapis lazuli	squilla	epithimus
sal indicum	reubarbarum	mirabolani

¶ Composite sunt.

yerapigra	blanca	theodoricon
yeralogodion	anacardi	

¶ Infrigidant caput.

papauer album	rosa	ẏapapauer
camphora	fol. salicis	zuccara rosacea
viola	iusquiamus	zuccara violacea.
acetum	mandragora	
lactuca	folia myrthi	
nenufar.		

¶ Iste medicine maxime habent proprietatem agendi et perueniendi ad caput.

Medicine euacuantes a capite taꝫ simplices q̃s composite sunt iste:pillule cochie pillule auree de yerapigra:cũ igitur vis specialiter agere circa caput siue digerere siue euacuare debes eligere istas medicinas plus q̃s aliaꝫ:⁊ opari cũ istis si sufficiant:et si non saltim debes permiscere cũ his que habẽt virtutẽ operandi quod expedit:illa enim operabitur:⁊ ista ducet ad locuꝫ et sic ex hoc habebis digestiuum euacuatiuum a capite quando admiscetur aliquod istorum sic appropriatum capiti:similiter intelligas in aliis. ille enim medicine que sigillatim nominantur appropriant quãlibet earum ad mẽbra que respiciunt.

Medicie alterãtes caput tã ad friditatẽ q̃s ad caliditatẽ:tã simplices q̃s ꝓposite sũt iste.

¶ Calide quidem sunt he.

saluia	thus	lignum aloes
maiorana	lapdanum	cubebe
ruta	muscus	fumus masticis
camomilla	nux muscata	pulegium
folium	betonica	feniculus
saturegia	peonia	nigella
origanum	serpillum	
calamentum	siler montanum	

¶ Composite sunt.

ẏarodon iulij	ẏacastoreon
aurea alexandrina	ẏanthos cuꝫ musco.

¶ Iste medicine appropriate capiti ⁊ iuuantes caput ad illud q̃ vis facere directe ⁊ per se. ¶ Modi autez propij administrationis capiti sunt embrocatio:gargarismus:capa putpurgium:et infectiones per aures.

¶ Que aũt adiuuant caput indirecte ⁊ nõ per se cõstituũt multas tabulas recta reprimentia vapoꝛes stomachi ꝓfortantia digestionem eius ⁊ mundificantia stomachũ ⁊ intestina a superfluitatibus. sed de his nõ est intẽtio facere tabulam:quia docebo te illud quod iuuat ꝑ accidens:⁊ indirecte:q̃

et q̄ si fecero illud q̄ facit per se ⁊ directe.

¶ De medicinis respiciētibus pectus. Cap. lxxv.

MEdicine appropriate pectori ⁊ que sunt vehiculū aliarū ad ipsum: tam digestiuarum q̄m soluriuarum hic narrantur.

ysopus	diagagantum	aristologia
vitica	fenugrecum	squilla
pineos	ficus	capillus veneris
liquiritia	prassium	zuccara melissa
passule	mel	oideum
vinum dulce	lilium	

¶ Medicine euacuantes a pectore sunt he q̄ sequūtur: et generaliter omne cordiale calidum substantiale.

semen papaueris	sarcocolla
colloquintida	pineos
diagagantum	drasene
agaricus	colloquintida
aqua casei	cassiafistula
volubilis	paulinum

¶ Cōposite sunt pillule de agarico que notat ꝓbemesue ⁊ generaliter soluentia flegma ⁊ humores grossos. Medicine infrigidantes pectus sunt he que sequuntur.

pruna	gummi arabicum
dyapenidium	sine spectebus diagagantum

¶ Calefacientes sunt.

sulfur	ysopus
camomilla	passule
ficus	serapinum
bdellium	marubium
pineos	mel
enulla campana	oppoponacum
vinum dulce	

¶ Composite sunt

dyacalamentum	dyapriassium
	dyairis

¶ Iste sunt medicine appropriate pectori ad oē quoduis in ipo agere ⁊ admiscēde cū aliis q̄n nō sufficiunt iste: quia iuuāt alias ad penetrādū: ⁊ sunt iuuātes directe. Modi aūt appriorimādi exterius sunt vngēdo vel balneādo. Indirecte aūt iuuāt ꝓhibēdo reuma ⁊ descēsum eius ⁊ iuuāndo stomachi digestionez ⁊ supfluitates intestinorū mūdificantia. Hoc est ergo q̄d appropriatur pectori demedicinis simplicibus ⁊ cōpositis: ⁊ de modis propriis ⁊ iuuātes statū ⁊ sunt de medicinis aperitiuis. ¶ Modi ꝓo euacuationis ꝓpriipsi sunt ex flobothomia: sunt incisiones ⁊ vellose inter spatulas aut q̄ circa māmillas aut ex aliis euacuationibus screatus et tussis.

¶ De medicinis respiciētibus stomachum. Ca. lxxvj.

MEdicine vero q̄ appropriant stomacho sic variant ab auctoritatibus: dicit Gal. vij. de ingento: stomacho cōueniunt ea que moderate purgāt: ⁊ nō procedat virtus viterius q̄ ad regiones que sunt ꝑm ventrem ⁊ intestina sicut aloe q̄d nō est lotū magis purgat. lotū ꝓo minus cōfortat aūt magis. Ité Gal. et ysaac dicūt q̄ vsus stipticorū et aromaticoꝝ est conueniens stomacho ⁊ inducit in eo fortitudinē naturalium virtutū: et sunt iste.

mastix	zinziber	galanga
coctana	absinthium omnia aromatica	

¶ Medicine euacuantes a stomacho sunt iste.

absinthium	aloe lorum	mirabolani
yerapigra	pillule stomachales	

¶ Medicine calefacientes stomachum sunt he.

saluia	mirthus	calamentum	rosata
absinthium	tyriaca	marubium	nouella
anisum	mirabolani	piper	
feniculus	mentha	mel rosatum	
cinamomum	balsamita	gartofi.	
zinziber	ciminum	dyamargariton	

¶ Composita calefacientia sunt.

Dyatrionpipereon

¶ Infrigidantes sunt.

Rose	cidonia	cucurbite
viole	cicorea	malagranata
portulaca	plantago	agresta.

¶ Composite sunt he.

Dyacitoneon	ros.	syrupi violati.
zuccari ros.	dyapapauer	catarticū iperiale
zucca. viol.	triasandali	dyaciminum.

¶ Euacuantes ab eo.

stomaticō alexā.	macis.
et omne q̄d leniter mastix.	
resoluit sicut	galanga.

¶ Istud est illud q̄d appropriatur stomacho de simplicib⁹ ⁊ cōpositis digestiuis ⁊ alterātiuis ⁊ euacuatiuis ⁊ habēt proprietatē agendi in ipso ⁊ immorādi ⁊ faciendi alias ōes ois opationes immorari: ⁊ ad hāc tabulā debes venire cū vis circa stomachuz operari ⁊ directe: ⁊ si q̄d ibi deficit recurre ad supiores vbi est oē quo indigeo sufficiēter. ¶ Modi aūt cōueniētes euacuatiōi sufficiētes: ⁊ propriis sibi sunt vomit⁹: egestio flobotomia inferioris vene brachii ⁊ vētosa in spatulis ⁊ stomacho opposita. ¶ Modi ꝓo approximationis sibi sunt qui ꝓuenūt tā interius q̄m exterius etiā vnctio cataplasma epithima ꝓfectio potio. ¶ Hec sūt aūt quib⁹ iuuatur stomachus de medicinis ⁊ ingestis aliis q̄ autē iuuat indirecte est ꝓfortatio cerebri ne mittat ad stomachū reuma: ⁊ confortatio cordis: vt adiuuet euz in digestione sibi expatia ⁊ splenis. ¶ Medicari super spinam dorsi in languorib⁹ stomachi est res magni iuuamēti: immo in omnibus egritudinibus est secretū magnū. Jo. hebe. dicit igitur Gal. in lib. de simplici medicina nescio rē magis iuuando stomachū in digestione cibi q̄m corpus holes q̄d occurrat ei ⁊ tāgat eū de foris. quid igit holes applicāt se ad pueros de nocte: ⁊ inuenīūt iuuamētū maximū: q̄m ista caliditas est fixa: ⁊ ꝓpria caloi naturali: ⁊ plus cōuenies q̄m liditaas ex vaporatiōe quidā cm̄ incedūt ad cerulos. adcalidiū calliditati quantitas maior non qualitas. ditur e. ¶ De medicinis respicientibus epar. Cap. lxxvij.

MEdicine que appropriant epati ⁊ sunt cōfortantes ipm vehiculū aliarū ad ipsuz: ⁊ ipse appropriātes alias ꝑm q̄ narrāt sunt iste: ⁊ cito q̄ sunt plures ab experiētia note q̄m rō ne: q̄ sunt valde pticularia ⁊ appropriata: ꝑ q̄b⁹ iudicat rō.

cupatorium	meu: fu	absinthiū: spodium
epatica. lacca	passule: fistici	sandali
cicorea	fumusterre	spica
squinantū: endi	cuscute	epata animalium

¶ Euacuantes ab eo.

lupinus	aqua casei	aloes
reubarbarum	succus ros.	volubilis maior
tamarindi	absinthium	cupatorium.
agaricus	mirabolani	

¶ Calefacientes epar sunt.

spica	radix petro.	cinamomum
squinatum	anisum	vinum odoriferum
cupatorium	gentiana	carui
absinthium	aristologia	ameos
fumusterre	mel	costus
radices feniculi		

¶ Composite sunt hee que sequuntur.

dyapruns	ro: ab ꝓbemesue facte ⁊ ge
triscra sa racenica	neraliter aperientia ⁊ mū
pillule de reubarba	dificantia san.

¶ Infrigidantia quidem sang. ⁊ epar sunt.

endiuia	lactuca
portulaca epatica	viole ⁊ se. eius
solatrum	aqua or.
sandali	solatrum spodium
camphora	semi. frigida
aqua ros. ⁊ endiuie	nenufar: acetum

¶ Composite sunt hee.

zuccarum ros.	zucca. vio.

¶ Istud est q̄d est appropriatuz epati ex medicinis simplicibus ⁊ cōpositis digestiuis ⁊ euacuatiuis flobothomia ēt basilice dextre cōuenit ei: ⁊ euacuatio per vriā: ⁊ per secessum similiter per vomitum: ad omnes enim optime se hz epar: ⁊ ex salua tella ⁊ saphenis recipit auxilia mirabilia dicit gal. ⁊ ysaac grossicies splenis ⁊ epatis valde iuuatiuū

est oximel qō cum est fortius vel squilliticum fit spleni tuantius et conuenientius.

¶ De medicinis respicientibus splenē. Ca. lxxviij.

MEdicine appropriate spleni ꝛ aliaꝝ vehiculū appropriātes sibi sic variāt

squilla	capparus	buglosa ꝛ generali
assarum	tamariscus	ter digestiua melan
scordeon	scolopendria	colie letificātia cor
spleneo ani	rubee tinctorum	et clarificātia san
malium	acetum	guinem

¶ Euacuantes splenem sunt.

sene	ꝛ generali	spodium
fumusterre	ter solutiua	dyasene
elleborus	humoris me	pilule inde
lapis lazuli	lancholici	pilule lazuli
		pilule de sicados.

¶ Calefacientes splenem sunt.

fe.feniculi	cortex	calamentum
capparis	radix	aqua ferrea
thamariscus	geneste	amigdale amare
squilla	nasturcium	semen anisi
et eius acetum	ameos	dyaciminum
carui aristolo.	scolopendria	radix ciminum

¶ Infrigidantes sunt infrigidantia epar.

lactuca epatica.	endiuia	salix acetum

¶ Composite sunt.

dyaboraginatū	cerat.	dyapapauer.
dyacalamentū	dyaciminum	

¶ Istud est qō appropriat spleni de medicinis digestiuis aꝰ egestiuis euacuatiuis ꝛ alteratiuis: quo ēt mō de ꝓtutibus ꝓntis scōis ꝛ tertiis ꝛ ārtis ſm qꝫ conuenit ei de euacuatiōibꝫ ꝛ incisio basilice sinistre ꝛ ꝓuocatio emorroidarum ꝛ menstruoꝝ. ¶ Modi autē appriximatiōis eis sunt propriis sicut epatis interius ꝛ exteriꝰ maturationibꝫ potionibus ꝛ cathaplasmatibꝫ: qō aūt maxime iuuat splenē indirecte est clarificatio san. ꝛ subtiliatio epatisq; cura ꝛ stōa chi: ꝛ vsus frequēs aperientiuꝝ: ꝛ regimen san. totum et abscisio rerū gñantiū san. grossuꝝ dicit ysaac in dictis vniuersalibꝫ cū splēt rahat feces sang. marie laborat opilatiōibꝫ. Cōstat igit ei esse iuuamētū terminatiuū seu carminatiuū oximel squilliticū. Itē Gal. ꝛ ysaac spleni ꝛ epati cōuenientissima sunt que aperūt: ꝛ materias. sptrabilēs faciunt.

¶ De medicinis respicientibus renes. Ca. lxxix.

MEdicine appropriate renibus et vesice et aliarum vehiculum sunt de genere diureticorum frangentium lapidem ꝛ penetrātium: et sic narrantur ab auctoribus.

saxifragia	lactuca	milium solis
milium solis	papauer. al.	petro. maceō.
senationes	quatuor se. fri.	squinantum
radi. sent. apiſ	plantago	daucus
se. fri.	hypupus acetosus	dyacalamentum
cucur.	ola electuaria in	eruca
melonum ru.	frigidantia epar	paritaria
ypericon	ꝛ splenem	filantropos

¶ Infrigidantia sunt.

nenufar	se. portulace	spica nardi
petro. macio	se. endiuie	iuniperus
petro. buſci	virga pasto.	dyanisum
sparagi citrulli	stōa ticon frigidū	spica celtica
aqua citrini	electuariū ducis	cubebe

Composita sunt ista.

benedicta	catarticū imperiale	pillule de bdicta.

¶ Et gñaliter diuretica ola purgant inde materias ꝛ dissoluūt: ꝛ ad hunc locū debes venire qñ circa illū locū volueris operari: ꝛ si sufficiāt tibi he medicine ipse sunt meliores aliis ꝛ maioris efficacie: qꝫ iuuāt ꝓ plures ꝓtutes: ꝛ tuscis qꝫ medicis illa ē eligēda qꝫ ꝓ plures ꝓtutes iuuat ēt istarū medicinaꝝ ꝓt ē appropriare oēs alias renibus. iuuantur aūt indirecte cū allentatione splenis stomachi ꝛ epatis vinum decoctionis camo. est in hoc mirabile.

¶ De medicinis respicientibus matricē. Ca. lxxx.

MEdicine sigillatiue matrici: et et appropriā tes recapitulabo secundum virtutem et sunt de genere prouocantium vrinam frangentium lapidem. eteducentium menstrua: et que sunt habentes ad hoc proprietatem specialē ſm experientiaꝫ sunt he.

matricaria	origanum
pulegium	sautna
calamentum	iuniperus
aristologia	diptamus
prassium	calamita
rubea tinctorū	dyaguntea

¶ Euacuatiua a matrice sunt qꝫ euacuāt ab his locis quādo cū eis ponunt iste appropriate et generaliter euacuantia reneꝫ: ꝛ ola diuretica et ꝓuocantia mēstrua adimplent hoc opus. In hoc autē cōuenit maxime benedicta vtraq; colloquintida solutiuū fiegmatis calefacientia matricem sunt ista.

serapinū	rubea tinctorum
oppoponacum	assa mentastrum.

¶ Infrigidātia aūt sunt generaliter infrigidātia renes ꝛ vesicā hoc est illud ꝛ qō appropriat matrici de medicinis olum virtutū: qō hꝫ ꝓpriā efficactā in opationibꝫ eius: ꝛ tu nota illud. ¶ Modi vero euacuationū et administrationū sunt tibi noti nō ēm melius euacuan k ḡ pinferiꝰ flōia saphene et ventosatio illarū partium et prouocatio vrine: et similiter secessus inanit et alleuiat eā ab humoribus vel ab humiditatibus appriximatio autē fit per omnem modum: sed per inferius ꝛ cautius: immo securius iuuat quod autē ꝓ superius periculosius ꝛ tardat propter longitudinē loci. qō aūt iuuat eā indirecte est ingeniatio medici sup locis colligatis: sicut dixim⁹ qꝫ vētosa super māmillas posita stringit fluxum mēstruoꝝ: et sanat multas passiones indirecte: quia quādā habēt colligantiā secum: ꝛ similiter intelligo in omni mēbro. Nam omne membrū fit colligatum alteri mēbro: imo forte pluribus nocumēto facto aut iuuamento in aliquo illorum et istud confunditur aut mutatur Cum igit vto indirecte iuuare super membra colligata cō patientia vel influentia exhibe medicinā siue medicamen. et ideo in omni passione mēbrorum principaliū iuuat recti ficatio: quia ip sa influūt toti corpori robur ꝛ vitā: ꝛ scire debes qꝫ cor cerebrū epar: ꝛ testiculi ꝛ stomachus quendā cō fluxum: et cōcathenationē habent adinuicem: et scriptum est omnium membrorum esse vnam compaginem condolent igitur inuicem et gaudent.

¶ De medicinis respicientibus iuncturas. Cap. lxxxj.

MEdicine que appropriant iuncturis eis generaliter membris remotis sunt fortes: vt virtꝰ nō pereat anteq; ad illa loca pueniat: ꝛ sunt cū subtilitate et penetratiōe: ꝛ attinēt magis calitati ꝛ sicci. q; alijs: ꝛ ſm experientiā ille sunt narrate ꝛ verificate. ysaac in dictis vltimis dicit de mēte Gal. qꝫ melācholici sunt sanati a doloribꝫ pfecte ꝛ ꝑserati arthetici cum aceto squillitico ꝛ oximelle suo in grossis igit humoribꝫ in corpe coadunatis vtilissimū est nō vitare ꝛ gñaliter fortia in virtute: et partē subtilē habētia: vt.

squilliticum	bdellium
zinziber	amomum
serapinum	oppoponacum
achorus	sal armoniacum
squilla	acetum
pix assa	vinum subtile

Et gñaliter fortia in virtute: partē subtilē hñtia vt

arthemisia	sinapis
hypericon	storaꝝ liquō.
hermodactili	nasturtium
assarum	stercus columbinum
castoreum	stercus vaccarum
euforbium	rutha
acetum	origanū ꝛ gñaliter ola
serapinum	rubificantia

¶ Composite sunt

oximel squilliticum	oximel iulij

¶ Iste euacuant a iūcturis ꝛ sunt medicine neruose.

sarcocolla	euforbium
colloquintida	centaurea
turbith: oppoponacum	cucumer asininus
	serapinum

serapinū	eleborus niger
sal gemma	polipodium
sal indicum	scamonea

Composite sunt.

benedicta	electuarium de succo rosato
hermodacti.	pillule arthetice
	pillule de benedicta

Infrigidantia tuncturas sunt

Solatrum	bolus armenicus
aqua ros.	acetum
lactuca	psilium
semperuiua	opium

¶ Composita sunt omnia infrigidantia renes dicta supra Medicine etiā euacuantes a tuncturis sunt etiam fortes ⁊ acute et sunt hę.

hermodactili	oppoponacum
turbith	euforbium
sal indicum	colloquintida
sarcocolla	serapinum

¶ Medicine in omni egritudie neruoꝝ ⁊ tũcturarũ medicamina caput respiciētia:⁊ spinā dorsi:qꝫ ex secretis mirabilibꝫ ad idē Joānes hebemesue. hoc igitur qđ appropriat tũcturis de medicinis mēbroꝝ lōginquoꝝ. Cum igit expedit aliq̄d operi in illis partibꝫ sicut in sciatica arthetica podagra chiragra ad hūc locū te ꝓuerte ⁊ cū istis medicinis sollicita te operi qđ necesse fuerit đ digestiuis euacuatiuis calefactiuis infridatiuis:qm̄ his medicinis singulis ē propietas ad illa mēbra p que ille plus iuuāt ꝙ alie q̄ sunt in eodē gradu caliditatis aut frigi. vñ aut hec propietas quibusdā medicinis ad quedā mēbra aut que virtus sit prima aut scōa vel que alia istud scire debes ex parte speculatiue medicine aut philosophie. Vigila igitur sup virtutibꝫ rerū dictis qꝫ audiuisti in scētia secretoꝝ ꝙ nihil pulchrū nihil mirabile ⁊ excellēs erit a rebꝫ nālibus nisi p has ꝟtutes vnā aut plures ⁊ tu audiuisti Iherme. dicere ꝙ cognitio ꝓpietatū rerū est maius donū dei. Fiunt ergo quedā experimēta per calidū aut frigidū aut generaliter per primas ꝟtutes:qꝫ dicit Alexāder ꝙ qñ cōuenīūt ⁊ ꝓcurrūt qualitates prime operant mirabilia:⁊ quedam sunt per secūdas virtutes rerū ⁊ sunt magis secreta ⁊ quedā p tertias ⁊ ad hec sunt magis secreta ⁊ q̄dā p quartas ⁊ ad hoc nō pueniunt nisi holes expti tusti ponderis et valde eleuati super alios vt dicit Iherme. ⁊ si velis aliq̄d operi sollicite aggrega illud totū qđ adiuuat te de omni ꝟtute iuxta illud Galieni in tegni. Farmacū cūi se habēs duas aut plures virtutes fortius operat ⁊ ego ꝓpter hoc tibi dixi tabulaz oīs virtutis ⁊ oīs operationis vt resoluendo eā inuenias qđ vis ⁊ opus tuum erit valde mirabile ⁊ occulta totum illud

¶ De modis diuersis q̄bus medicine operant. Ca. lxxxij.

MOdo volo tibi aperire portā secretorū oīum medicinarū ⁊ est res q̄ est radix oīuz experimentoꝝ omnis solertie ⁊ oīs operis abūdātie scito ꝙ quedā ifūt ab eis ꝓmo ⁊ immediate ⁊ q̄dā ex cōsequēti q̄dā fiūt đ recte q̄dā indirecte:q̄dā p se q̄dā fiūt per accidens quedam aggregant multos modos simul. verbi gratia si doluerit circa epar calefactū dico qđ aliqua iuuāt per primas virtutes vt lactuca quedā per aliquas ⁊ non sunt frigida vt absinthium ⁊ eupatorij que iuuant ⁊ confortant epar a tota propietate ⁊ quedā iuuant vtroq̄ modo vt endiuia que iuuat epar calidū per primas virtutes ⁊ per alias. Ad epar autē frigidum vnicū habet iuuamētū:qꝫ nō iuuat illud p primas virtutes sed p alias ⁊ q̄dā ipsum iuuāt ex ꝓsequēti vt scamonea. ipsa. n. ꝑm veritatem est ca. vnde non debet iuuare nec habet amicitiam in aliqua virtute cū epate immo est inimica membrorū ꝓncipalū. ⁊ ideo directe primo modo non iuuat sed ex consequenti vt qꝫ purgat cholerā ⁊ hūores calidos ⁊ in hoc mō secreti cadūt multa exprimēta sicut dicimus flōmia infrigidat ⁊ extinguit se. ⁊ eunūchio testiculoꝝ effeminat ⁊ qñq̄ ad tuuamus epar sic calefactum directe scz faciendo medicamina sup ipsum ⁊ aliquando nihil super ipsum sed sup mēbra colligata ei. nam si aliquis infrigidauerit stomachū testiculos aut splenem aut cerebrum aut spinam dorsi vbi tēdit vena magna aut alia ex ventis magnis multis infrigidabit epar. similiter se hz in vnoquoq̄ membro que enīz colligata sunt adinuicē se contemperant ⁊ in hoc multa secreta cadūt experta a medicis ⁊ maxime in passiōibus ex cōplexione aliquoꝝ ⁊ aliquādo nō operatur res nec curatur nisi per accidens vt cū debemus super locum frigidum ponere calidum ponimus frigida ⁊ ꝑm hunc modū dicit ypo. aquam frigidam sanare spasmū ⁊ aliquando multi istorum modorū iunguntur simul in vnū vt sit res ex cōsequenti indirecte ⁊ per accidens et in hoc modo secreta cadunt multa experimēta medicorum valde pulchra. Si igitur vis esse mirabilis vir ⁊ secretorū inuentorū experimentator: frigidorū oīs mirabilitas que in experimētis est intēde ꝑm hos modos et sic eris abūdās valde ad omne quod voles operari. Nōne vides ꝙ ad epar infrigidādū habes tot modos iuuamīnis pulchros ⁊ artificiosos: consimiliter scito ad omne mēbrū ⁊ nescio ꝙ habes addere multas medicinas omnis virtutis dictas in tabulis ⁊ nescis ꝙ ponimus eas in infinitū et facimus ex eis diuersas preparationes quid igitur deficit nisi illi qui caret ingenio. scato igitur ꝙ ingenij est artis fermentum auge ergo tibi ipsum et dominaberis.

¶ De mō aggregādi tabulas supradictas ⁊ eaꝝ ꝟtutes ad vnāquāq̄ egritudinē ⁊ de inuestigādis secretis medicine.

Cap. lxxxviij. ingenij

ISta itaq̄ auditis potes multiplicare vnam tabulam quam vis. Nam si aggregaueris ad vnūq̄q̄ mēbrū ⁊ ad vnāquāq̄ passionē illud qđ iuuat p se de ꝓmis ꝟtutibꝫ postea de scōis ⁊ tertiis ⁊ q̄rtis postea deposueris totū qđ iuuat p accidēs ⁊ indirecte aut ex cōsequēti aut a lōginquo tu euacuabis totū illud qđ ꝓuenit illi passiōi ⁊ tabula cuiuslibet rei fiet valde magna ⁊ nō ē aperire rōnē omnē qꝫ facit audaciā ignorātibus tēptādo opera oīa q̄ audiūt scz si tu cognoscēs ⁊ intelligēs tu scies ex dictis tibi facere tabulā ad oēm passionē q̄ ꝓstabit ex iuuātibus iuuamētis p se ⁊ p accidēs directe ⁊ indirecte mediate ⁊ ex cōsequēti. ¶ Qñ igit tu vis facere magnū opus finge qualibet passionē i hole ⁊ examina i q̄ mēbre q̄ qualitas qđ hūor sit eā faciēs:⁊ habe i memoria oēs modos approximatiōis et colligātiā mēbrorū ad illud a lōginquo ⁊ ꝓpinquo: et tūc cōuerte mētē tuā super tabulas ꝑmarū ꝟtutū:⁊ in eis q̄ magis approximant illi passiōi: deide veni p operatiōes scōas postmodū p tertias: deinceps p q̄rtas et semp ex illis tabulis extrahe ⁊ in vnā tabulā redige qđ noueris cōuenire. Preterea veni sup mēbra colligata et p modos approximatiōis ⁊ totū collige in vna tabula ⁊ tūc erit tabula illi⁹ passiōis ꝓtinēs totū qđ expedit in ope illi⁹. Verbi gratia. de vna illaꝝ et idē intelligēdū i oībus aliis. Epilepsia ē apostema cerebri et est egritudo cronica ⁊ prodica ⁊ de malis q̄litatibꝫ appropriat sibi friditatē:⁊ de materiebꝫ flegma ꝑm plurimū aut melācholiā: et deseruit tibi hoc regimē antecedēs et ꝓpōnatī et approximata capiti cerebro. Uolo igit facere tabulā cōueniētē sibi habētē totū qđ expedit de medicinis ⁊ ingenijs vado igit ad tabulā ꝑmarū ꝟtutū ⁊ approprio sibi colida et sicca:⁊ venio ad tabulā hūoꝝ ⁊ approprio sibi digestiua flegmatis ⁊ melācholie:⁊ venio ad scōas ꝟtutes et appropriio sibi medicias resolutiuas tertias incisiuas:⁊ venio ad q̄rtas: et appropriio sibi solutiua flegmatis: et venio ad tabulā appropriātē rē ad caput ⁊ tibi colligo qđ volo:⁊ video modos ꝓuenientes approximatiōis ad caput ⁊ vētosatiōes ⁊ euacuatiōes appropriatas capiti ⁊ colligo totū i vna tabula et ē tabula tuā tiū epilepsiā p se. postea imaginor cui maxime appropinq̄tur cerebrū: q: stomacho:⁊ tūc cōsortātia stomachū ⁊ repercutiētia vapores et mundificantia ipsuz et intestina aggrego cū illis supradictis q̄ iuuāt indirecte ⁊ sibi video ꝓuenire p accidens aggrego in vnā et facio simplicia et cōpositā:⁊ tūc res est cōpleta ad epylepsiā: ita ⁊ tu intelligas in ifirmitate qualibet. nam ex tabulis predictis extrahes quācūq̄ vis tabulā ⁊ quācūq̄ volueris. ¶ Et si tu vis etiā facere tabulam eoꝝ que operātur per accidens aut aliquo tali modo occulto ex dictis potes habere. ꝟbigratia si vis scire q̄ faciunt bonā memoriam bonum intellectum bonuz visum et que faciunt amorē ꝑm viam naturalem aut via occultā ad oīa ens aro medicine hz ingenij. Nam bonitas intellectus ad bonitatē sensitiue est virtutis igitur bonum intel-

Medicina ad oīa hz ingenij

lectū: sunt facientia bonaz digestionem ⁊ confortantia cerebrum ⁊ membra puncipalia expurgantia superfluitates ꝓhibētia vapores ascēdere sanguinē clarificātia: ⁊ q̄ respiciūt caput ⁊ cerebrū: ⁊ hūt proprietatē ad bonitatē intellectus. Hec aūt oia intellectis supradictis inuenies vnde facies tibi tabulā ad oēm opationē si vis. ¶ Et sm hoc inuenies multos auctores dicere de suis receptionib⁹ q̄ facūt bonū intellectū q: large ꝓhibent multiplicari superfluitates aut reprimunt vapores aut cōfortāt cerebrū gñaliter rectificāt sanguinē ⁊ spūm: ⁊ alleuiant sensitiuā ex qua prouenit oīs bonitas intellectus. ¶ Audiuisti etiā q̄ quedā medicina aliq̄ vocāt letificatiua: q: aggregat oia cōfortantia membra principalia ⁊ sanguinē clarificantia ⁊ gñantia bonum sanguinē ⁊ spūm. Sm hoc etiā potes dicere q̄ quedā medicīa ducit ad paradisum. q: est cōposita ex disponentibus sanguinē ad misericordiā ⁊ pietatē ⁊ māsuetudinē ⁊ benignitatē q̄bus meditānbus sequit bon⁹ appetit⁹ ad bona opa ⁊ quedā incitat amorē: q: auget sanguinē laudabilē clarū in quāto ⁊ in quali ⁊ puuat ipsuz a melācholia ⁊ flegmate que sunt cause sollicitudinis que prohibet conuersatiuā ⁊ curabilitatem et amorē. san. vero multuz claruz facit oia ⁊traria incitat. venereū appetitū vñ de necessitate diligūt ⁊ faciunt ciuiles ꝓuersationes: gaudia: liberalitatē: ex quo sequitur ipsuz diligere ⁊ diligi ⁊ desiderari ab oīb⁹ ⁊ quedā facit castum religiosum q: inclinat sanguinē ad frigiditatem ⁊ paucitatem quo facto nō appetit coitum nec mulieres nec ludum nec cātus nec sīlia: ⁊ vt generaliter dicak potes cum medicinis scire dispositionē sanguinis ad quā cunq̄ qualitatē: et tota differētia motū hominis fit ex sanca. fri. hu. et sic. et cuz medicinis predictis scis etiā facere circa hominem oē q̄ vis. ¶ Tu audiuisti etiā ab auctoribus q̄ quedā medicine facit fatuū: quedam demoniacum. ⁊ si tu vis facere de istis secretis et firmari respice in nobis familiaribus nec multi homes sunt recti sensus nec boni ingenij: et si potauerunt multum vinum q̄ nō est medicina extranea. efficiuntur stolidi aut furiosi: aut habētes mores diuersos valde a seipsis nō ebrijs ⁊ oīa mutantia sanguinem ad excessum calidi aut frigidi ꝓmutant mores et intellectū a ratione: vidisti q̄ multo tiens comedit homo vnuz cibuz et post comestionē redditur alacer ⁊ iocosus cantās et valde diuersus a seipso asīq̄ comederet: et aliquādo cōtrariū est: quia sanguis et spīrit⁹ et complexio ex primo rectificatur ⁊ bonificat. ex alio vero corrūpebatur facit igit medicus de auaro prodigum de casto luxuriosum de timido audacē: et generaliter sicut mutat complexionē sanguinis necesse est mutare sequentes inclinationes et cōplexiones ipsius: ⁊ hec sunt secreta ipsius vltima artis medicīe. Quādoq̄ vero ipsa non facit ea nisi ex consequenti valde. ¶ Insipientes cū legerint in libris prudentum medicoruz et sensū qui sciuerunt iam esse secretum medicine cum vident eos facere bonum intellectum et facere prudētē et facere fidelē fortunatū; valde derident eos et derisi valde elōgati sunt a secretis medicine ⁊ nō volūt audire nec credūt q̄ ad medicinā spectet nisi curare dolores capitis aut apostema aut febrē et ipsi deberent curare seipsos de grossitie intellectus donec possent intelligere ea que nostri seneschi in medicina nobis scripserunt ⁊ propter tales qui vituperant secretorū inuentores tu audiuisti q̄ ꝓpoc. precepit philicis quos docebat q̄ secreta non pandant: quia redundat in vituperium sapientuz ⁊ in infamiā: quia si homo sit sapiens et inuestigans bene veniet ad ipsa et participabit nobiscū donū philosophie. Item et si ipse non est dignus eo nec inuestigans nec intelligēs quicquid dicatur et perditur imo dedecus est talibus secreta pandere. ¶ Radix ergo agendi secreta medicinalia circa corpus est vt attēdas circa sanguinē minuendum aut augēdum et operaberis omne q̄ voles: et tu extrahas ab eo cholerā: flegma et melācholiā cū quibus etiam medicinis hoc facies tibi est notuz vnde sciunt hoc multi: sed q̄ ex hoc consequitur nesciunt nec capiunt et secunda radix secretorum est imaginatio confidentia ⁊ generaliter anime passiōes quas debes imprimere in mentes hominū vnde damas. oportet infirmo salutē promittere nec velis vnq̄ a spe deponere etiā si ipse desperet: q: dicit⁹ alienus pume pronosticorum. q̄ bona confidētia ⁊ spes plus valēt q̄ medicina. Ille em̄ plures sanat de quo plures cōfidūt. vñ ypo. in omni egritudie cōfortari mente ⁊c. vnde ex eis exit magnū secretū: immo maximū ⁊ si tu cogitaueris ꝓfunda mēte quanta possit imaginatio ⁊ ratio alie dices actu nihil esse pulchriꝰ neq̄ verius neq̄ secretius neq̄ securiꝰ q̄ illud: ⁊ tu vidisti in lib. experimētorū philosophorū q̄ circa alie passiones posuerūt pulcherrima ⁊ mirabilia q̄ em̄. medicina est plus caletatiēs q̄ ira et magis priuās amorē et generans discordiam ⁊ que magis infrigidat q̄ timor et que magis cōfortat q̄ gaudiū et que magis cibat ⁊ nutrit q̄ bona spes ⁊ que magis interficit q̄ desperatio. cū istis. em̄ philosophi fecerūt res valde pulchras: et dicerez tibi q̄ super his fundatur vna scientia secretorū quam philosophi nigromātiā ⁊ diuinationē ⁊ augurū ⁊ si recoleres de potētia quā asscripsit Anaragoras imaginationi ⁊ estimationi et illud quod Auic. dedit et de posse tu non debes verere quin in his sit maximū secretum et qui nō credit fleat super se. In his igitur rebus et supradictis est oma secretū medicine ⁊ tu excita te super hoc ⁊ vigila: q: tu audiuisti Pictagoram ad philosophos dicere tantum magis dictis attolere mentem quanto magis doctor abbreuiat sermonez. Nam de secretis multa docet intelligere sed semper pauca dicere vel scribere.

¶ Qō medicꝰ nō dz vti medicinis fortibus natūrā dissoluētibus sed lenibus et dieta. Cap. lxxxiij.

Accessus philosophorū ad opus fuit via leuiori ⁊ secretiori ⁊ fuit eoz intentio alleuiare natūrā q̄ alleuiata ⁊ vigorata ꝓficit oia vt expedit ipa em̄ scit vsq̄quo est agēduz plus q̄ medicꝰ. Imponebāt igit sibi finē omnē in actiōib⁹ ⁊ ipsi nūq̄ plus calefacerēt q̄ ipsa si foret potēs: q: ipsi bn̄ sciunt q̄ nihil est agēdū qō natura nō faceret nec sola itētio eoz erat alleuiare natūrā ⁊ nūq̄ subuertebāt hominē: q: opꝰ qō subuertit est opus pariēs natūrā et nūq̄ subuertit in quo natura nō regulat medicinā ad actionē sz occurrit medicine ⁊ regulat natūrā immo vincit natūrā. vñ Damasce. Nō est purgandū nisi cū medicina que sit a tpamento remota. Gal. etiā in. ij. de ingenio. antiqui philosophi dicūt hūc ordinē curatiōis semel aut bis totū corꝰ cū leui laxatiuo purgari: deide bonū nutrimētū afferre ⁊ motū eē faciēdū aut ambulationē ⁊ exercitiū ⁊ vomitū: q̄nq̄ cū radicibus exercendo. fuit igit eoz intētio semp appropinquare res quas quas natura posset regulare ⁊ q̄bus posset se iuuare ⁊ omiserūt facere res magnas in q̄bus exponit hō grādi periculo nec timuerūt. igitur ex hoc regimie pcedēte ⁊ occursuz exteriorū cū cōplone nati egri q̄ egritudinis dispositio cā fuit postea venerūt ad egrū cū leuioꝛib⁹ purgātibus supfluitates: sz vomitu cōueniente tpe anni et cum clysteri et cū fricatiōe et cū dieta cōueniēti rēpoti et cōplexioni sz intentionē quā habebant sz preseruādū vel causē dū vel ēt cū exercitio ⁊ balneo si cōueniret et si necessitas vigebat farmacare vel minorare faciebāt hoc cū valde pauris medicinis: sz cū cassia fistula: manna tamarin. mirabolanis: reubarbaro ad opus veniebant vsq̄ad agaricum ⁊ vtebant plus cōfortatiuis medicinis cōfectionib⁹ q̄ medicīs solutiuis ⁊ disponebāt virū ad gaudia letitiā bonā spem̄ bonā imaginationē. vnde Damascenus quo ad vsum medicinarū dicit: medicīa stiptica odorifera ⁊ tēperato vicina naturalē virtutē custodit et cōfortat mēbra ꝓncipalia Ideo igit semp vtēdū est. ne igit temerariꝰ sis in forti medicina q̄ natūrā dissoluit: ⁊ quo ad bonā spem̄ semp illuminādo nutrire ne delinas et si videbāt tuuamēta cū flōmia ipa perficiebat omne suū opus maior igit spes fuit operis erat in dieta. vñ Damas. si curare potes cū dietā prospera tibi inuenies et iam in exercitio et anime passionibus immo mirati sunt quomodo si appropinquas diete cōueniēti cibo et rēpori potes mirari igit sz istos nō eras indigēs multa nā paucis medicinis solutiuis et cōfortatiuis et cibis cōuenientibus cū rectitudine explebatur opus suum et nō est possibile exinde consequi vituperiuz et eoz tota rō erat in rōne. facere nō multa aut magna. ¶ Et postq̄ dieta est illud cū quo maxime se adiuuat et ipsa sit cū cibis et potibus dicamus cum cibis conuenientibus et disconuenientibus ad omnem intentionem necessarium.

¶ De cibis

Medicina aliq̄ potī dicī ad paradisum

Radix i secretis medicīa lib⁹.

sup pal ficiab⁹ alie tur dal ara

¶ De cibis et potibus. Ca. lxxxv.

Ascis a Galieno. v. simplicis medicine q̄ cib⁹ est illud qđ est aptū ꝑuerti i substātiā nr̄i corpis ⁊ in corpib⁹ loco eo⁹ qđ cōtinue depdit et q̄ augemur ⁊ tenemur i vita ⁊ est aptū pati a calore ⁊ vincere magis q̄ agere ⁊ vincere ⁊ nō agit in corp⁹ quale sz quātū Arist. in ꝓblemanbus vt si excesserit res q̄ est ꝓpinqua cōplexioni hois bone mixtiōis q̄tuor elemētoꝝ ⁊ accedēs ad tpatū est cōueniēs cib⁹ hois ⁊ cito potēs venire ad humanā complexionē ⁊ cōuerti a calore q; parū distat ⁊ hz magnū simbolū cū corpe nr̄o. vnde Gal. simplicis medicine: res q̄ nutriūt sunt in tota substātia ꝓueniētes. ⁊ ysaac i dietis q̄ nec dulcedo nec pulchritudo nec aliq̄ qualitatū talīū facit rē esse cibū sz amicabilitas quedā toti⁹ substātie q̄ est rei ad rē sicut etiā venenū ⁊ medicina nō ē tale nisi ꝑ inimicitiā innatā substātie ad substātiā ⁊ ꝓpterea ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ ⁊ venenoꝝ facta ē sciētia q̄sincōprehēsibilis nisi experimēto ⁊ idēmet cib⁹ easdē sibi seruās q̄litates ⁊ dulcedinē tuuat. cibi ꝯo qui generāt bonos humores ⁊ faciūt corp⁹ gaudere ⁊ bene restaurare sunt cibi accedētes ad tēperamētū in quibus est equalitas quatuor elementoꝝ ⁊ digestio equalis in quibus nō est excessus alicuius saporis sz salsedinis amaritudinis acuitatis sed magis attinet dulcedini vt panis bene mundus ⁊ ferment atus.

¶ vinum odoriferum	lactuca scariola.
caro porci medie etatis	ova sorbilia
vitulina agnus annualis	pisces pelagi squa
pulli ꝑdices fasiani ale	mosi et petrosi: lac
pullorum	capriaruz: simula ptisana: risi panis ma
granum factum	le fermētatus: auel
robellite munde	lane: tuiube: persica:
legumina nuces	dactili: cidonia: ova
meluical	malagranata. fisici
nespula mulsa	pinee: borago bleta
mel in frigidis coporibus	

cibi malī. ¶ Cibi malos generātes hūores sunt qui sunt i aliquo excessu ca. frigidi aut hūidi ⁊ sic. ⁊ quecūq; facile corrūpunt inequaliter digesti ⁊ pmixti sapoꝝ habentes salsum amarum vel acutum omnes enim tales corrumpūt sang. sicut

allia	caro siluestris capreoli
cepe	caro porcelli
porri	caro vaccina
fungi	agnina
cucumer	caprina
poma immatura	visina caro pinguis
omnis caro antiqua	rapa cucu. sinapi ⁊c.
ceruina leporina	ē rebus medulla
baucia caulis capparum.	

cibi multuz nutriētes. ¶ Cibi q̄ multū nutriūt sunt cōstantes ex. iiij. elemētis bñ mixtis accedētes ad tpamentū multū exhibētes de chimo ⁊ diu immorantes et eoruz supfluitates sunt pauce sicut

panis bene artificiatus	grues pauones co
vinum dulce ⁊ grossum	lumbi parui: anseres. ce
caro porcina bouina	rebra: testiculi: ova:
si digerantur	carnes dure: oēs me
lac caseus recens.	dulle: castanea: faba
cancer cepe risi cicera	pinguedo
mulsa dacti. ficus	caseus vetus
vue inteſtina	anates turtures
pisces lacuum	passeres pulli

Cibi paruz nutriētes. ¶ Parum autē nutriunt cibi qui sunt facilis resolutionis a membris quoꝝ chimus est paucus rarus cito exhalabilis et qui acutas ⁊ violētas hñt qualitates sicut mora celsi immatura: pruna malagranata nespula: oꝛdeū iuiube oliua millū: panicū: panis furfureus: triticuz album. bleta: attriplicis: spinargia pulmo vēter: lac cameli. omnia salsa cucur. capparum nares aures extrema gallinarum.

Cibi q̄ facile digeruntur. ¶ Cibi qui facile digeruntur habent substantiā teneraz facilē dissolui sine viscositate ⁊ magna adherentia partiū ad inuicem ⁊ sine soliditate sicut sunt.

vua ficus	caro edi
amigdale dulces	perdices
ea que ꝑ oꝛobo	lactuca scariola
caro pulli	vituli

¶ Cibi qui difficile digerunt vel diu dunk a calore sunt habentes viscositatē grandem et tenacitatem partiū aut soli ditatem magnā aut fortem excessum obtundentē calorem nostri corporis: vnde superare non potest. sed in sui natura diu permanent. vnde indigestibiles vocantur. sicut. Cibi q̄ difficile digerunt

panis azimus	nares	baucia
amidum faba	inteſtina	caro porcina
pruna alba	caseus vetus	cor epar spleu
cidonia	oculi	bryonia
squilla viridis	lingua	pauones
castanee	labia	stomachus
oliue iuuube	extremitates	renes
feniculus caulis	pinee	ova
rapa radix	vinum antiquum.	volatilium
coriandrum	caro anatina	pulmo
melongia	caro anserina. bouis	pedes
fungi	na. ceruina. visina	poma
pulli	cicera	citri
columbi	glandes	millium
grues turtures	auellane	panicum

cibi impingentes. ¶ Cibi multū impinguantes sunt qui generant sanguinē multū grossum viscosum adherentem membris et difficile resolubilem. aut sunt habentes ventositatem grossaz que faciunt eminere cutem et replent sicut.

panis tritici bene factus	spissum mustum
risi. caro visina	punica lac coctum
caro agnina	vue ficus
cerebella	simula porcina
ova sorbilia	persica et
vinum dulce	mellica

Cibi attenuantes. ¶ Cibi qui maturant et attenuant sunt generantes paruz sanguinem et subtilem acutum calidum et resolubilem sicut.

salsa ouina	petros. carui	rurha	
et acuta similiter	ciminum	osa indigestibilia piper ⁊ q̄cunq;	
acetum	apium		
vinum vetus	anetum	sanguinem subtilē exhibēt	

Saporēs ciborū octo. ¶ Unde de naturis ⁊ cōplexionib⁹ ciboꝝ dicit ysaac i dietis vniuersalib⁹ q̄ oium attestātiū cōplexioni ⁊ nature rei fortius est sapor: q; inseparabil⁹ cōplexionē cōcomitat g̃naliter pnūciātes iuxta saporū industria ꝓferem⁹. Sunt aūt. viij. sz dulcis: vnctuosus: amarus: acut⁹: acetosus: pōtic⁹: stipticus: ⁊ abusiue dic̄ insipid⁹: ¶ Dulcis nāq; sapor sine oī sapore acuto vl̄ stiptico tpat⁹ ⁊ mediocris existit similisq; cōplexioni hūane ⁊ cū humana cōplexio tpate sit ca. ⁊ hu. sil⁹ dulces cibi puri sūt atq; delectabiles nature. ideoq; eosdē trahit ⁊ vltra debitū: inde quoq; lesiōes opilatiōis ⁊ repletiōis sepissime ⁊ casuz appetit⁹ icurrūt. Dulcis

Amaritudo. ¶ Amaritudo aūt denūciat cibū esse ca. in tertio siccū in scō: vñ terrestreitas ⁊ grossicies dñant. ideoq; hz quandā pontitatē fm fortitudinē sui caloris: est incisiuus ⁊ aperiens magis q̄ opilatiuus: vñ amaritudo est diuretī. mēstrua ꝓuocat ⁊ corporis exteriora a scabiosa mūdificat ⁊ morpheā ⁊ pan. aut nihil est corporis nutritiua: q; a delectabilitate et dulcedine ē remota appetitū aūt incitat q; virt⁹ sua incisiua. venarū aperit ora et chimos subtiliat et plerūq; desiccat.

Stipticus. ¶ Stipticitas aūt substātiā ciboꝝ in stomacho coadunat ⁊ supnatare ꝓhibet: nauseā stomachi fortiter expellit vl̄ cōpellit ⁊ ex stomacho expellit supfluitates. vnde ꝓuocat appetitum.

Acutus ¶ Acut⁹ sapor ca. ⁊ sic. in quarto gradu quare sua scisio et penetratio ē ignea. vñ ē corrosiuus penetratiuus subtiliatiuus magis ceteris. Est igit̄ solubilis extractiu⁹ appetit⁹ q; sua incisione ⁊ subtiliatiōe venaꝝ ora aperit mūdificat ⁊ desiccat supfluitates nutrit aūt parū valde: vñ medicine plus q̄ cibo attinet.

Salsus ¶ Salsus ca. ⁊ sic. designat i tertio q; sue hūiditates sunt grosse ⁊ subtiles sunt mediocres terre stribus vicinātes. vñ virtutē habēt pungitiuā lauantē corporis asperitatē ⁊ dissoluētē et mundificātē corpus ab humiditate vñ molles carnes desiccat ⁊ indurat parū nutrit ⁊ a natura minime tractus irritat ⁊ cuigilat expulsiuā sua mordicatiōe ⁊ cū ex eis sua horribilitate trahat nā q̄titatē paruā: multā relinquit in inteſtinis superfluitatē. vnde sequit Gal. Dulcia paruas habēt superfluitates supfluas nō multas.

Acetosus ¶ Acetosum fri. et sic. in tertio gradu esse designat ꝓsorat et incidit grossum hūorē ꝓfunde plus ceteris

Stipticus. incitat appetitū cum in eo sit frigiditas penetratio et incisio. ¶ Et stipticū aliquam supfluitatem deponit ab ore stomachi: stomachūq; corrugādo cōfortat: differt tñ in corporibus in quib⁹ opek si in itestinis hu. grossum iueniat stomachū supe⁹ cōfortādo incipit ꝛ deponit eos. vñ in talib⁹ ventrē larat ꝛ hu. depauperatū si iueniat stringit tpm. ¶ Pōtic⁹. Pōtici cibi cū eoꝝ hūtduz sit valde ꝛ pure terrestre frigidi sunt ꝛ sic. ꝛ ppe quartū gradū. vñ eoꝝ nutrimēta sunt puissima grossuz hu. faciētia vñ subtilu dicte illaudabilissima sz tñ ꝑtutē appetitiuā incitātes. pptet coadunationē nimtā: vñ q; pōticitas vim habet desiccatiuā stomachū extranitū cō stringit ꝛ cōfortat foramina sua. vñ nimie cōstipatiōis fit eā. Si aūt inueniret stomachū plenū cibis his supnatat et grossicie sua supiorē partē stomachi adiuuat expimēs sicut torcular. vñ sua fortamina dilatank ꝛ emittūt ir⁹ habita: sicqz fiunt causa solutionis accidētalis: ꝛ marie si virtutē stōachi debilē iuenerint ꝛ mollē in retinēdis cibariis ꝛ cibaria in natura sua sunt mollissima. vñ Gal. pōticitas desideriū cibi excitat: q; ex natura sua in pmis supiora stomachi cōstringit efficiens cōtenta. vnde parat in efficiendo sibi alios cibarios natura puenies stipticitatis vsqz ad venas succus ciboꝝ coadiuuat ꝛ loca mēbrorū euacuat cogēs alia mēbra appetere. vñ y poc. amara acuta aceto sa pōtica ola sepe appetitū exiccātia amara ꝛ acuta q; ota vēaꝝ aptūt ꝛ grossa subtilitāt plerūq; deficātia ꝛ inanientia pōticaq; substātiā ciboꝝ coadiuuāt ꝛ stomachū euacuāt ꝛ venas. acetosa ꝺo ꝓpter vtriusq; stipticoꝝ actio eadē ē actiōi pōticoꝝ: sz tñ subtilitatiq; hūidū suū inter subtile et grossuz est mediocre. vñ in poros penetratiua sunt. ꝓnt ici ꝺo q; terrestreꝰ sunt amplius deriuata penetrāt intima corporis extrinsecus sunt ergo operātes tñ sine sapore cibi qui frigidi sunt ꝛ humidi nō sunt stiptici nec sunt solutiui non efficiunt mordicātes irritātes nec stringētes nec coadunātes: sed si ventrē paratum solutioni inueniant sua aquositate soluūt. Si vero vētrē ineptū solutioni inueniāt mundat ꝛ torsiones ātqz rugitus peragunt ad hūectāduz aūt ꝛ sitiz extinguēduz cōpetit eoꝝ vsus. ¶ Dicit Gal. v. simpli. medicine vitio ca. stipticū est frig. terreū. acetū est fri. subtile et amaꝝ est subtile terreū: acutū aūt est igneū. ꝛ salsuz est terreuz terrestre ꝛ ca. et dulce est ca. sed nō cōburens. ¶ Oistreꝰ vnctuosa pinguis est aerea ꝛ operationes eaꝝ sequuntur eaꝝ cōplexiones. de proprietate similiter stiptici est vt aggreget ꝛ solidū faciat ꝛ vt impellat ꝛ ingrossetꝰ. De ꝓprietate acetosi ē vt incidat ꝛ separet ꝛ subtiliet ꝛ aptat ꝛ mūdificet postq; calefaciat. Et acutū acre calefacit ꝛ item acetosum ipellit ꝛ acutū acre attrahit ꝛ resolui: et amarū aperit et mūdificat meat⁹ et abstergit et subtiliat ꝛ incidit hu. grossos ꝓpter caliditatē manifestam. Res aūt aquee frigidꝰ ꝛ insipide sapoꝝ de proprio est vt infrigidet et ingrossetꝰ ꝛ aggreget et solidet ꝛ mortificet et stupefaciat. et acutum acre subtiliat ꝛ mūdificat ꝛ resoluit et attrahit et idurat. Et salsum aggregat optat ꝛ exiccat humiditatē ꝓpter caliditatem manifestā. Et dulce mollificat maturat et lenit. Et vnctuosuz pingue hūectat ꝛ lenit et mollificat et cū res sunt in istis ꝑm q; narrauim⁹ tunc facile est tibi vt ponderes sapores cū istis operib⁹ quas ditimus et pōderes res alias cū illis. Sciasꝰ igit q; cōtrarij in opationibus sunt ꝛ cōtrarij in complexionibus et in hoc finitur tabula multū medico necessaria volenti proficere. Deo gratias amen.

¶ Explicunt simplicia magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit antidotarium eiusdem Magistri Arnaldi.

Proemium

IAmētabatur hypocras eo qō medicina scientiarū nobilissima ꝓpter indisciplinā vtentiuz et vane iudicātiū in effectu est precūctioscientie sterilis facta q; ab altissimo creata necessitate sanatiōis corporis ꝛ alē mortalibus vtilissima: ac ipsa ꝑcipiosi scientie cūctis existens: eraltās capita sugentiū vbera et⁹ in cōspectu reguz: ꝛ porrigēs fructū frōdiū suarū in cōspectu magnatū: q; etiā necessaria egris sanandis ꝺplerāda et honoranda a sapientibus videtur: ꝓout spirit⁹ edocet ayographoꝝ. Quā quidam indisciplinati eā infecundant et sterilizant tria dicte ministri: quapropter animaduerti in gayophilaciū ipsius laudē et archanis sapientū paupercula coaceruare. modus ꝓparādi medicinas effectusq; earū: quib⁹ p ierunq; vtūtur filij incarnate veritatis admota nebula nominū medicinaꝝ morboꝝ ꝛ pōderuz ꝛ moduz ministrandi easdem ꝓpalare. Tu igit eterna sapientia propala scriptos aditus thesauri tui vberrimi qui semitas meas irradiet: quatinus intellectu peritoꝝ antidotario ꝑsente illuminato quedā a ggregare valeā: quo sanantes orthodoxe lucidati cōmode medeank seruos tuos brauū hic et in patria ꝓcepturi Amen.

¶ De cōpositione medicinarum. Cap. j.

SCientia vtilissima ꝓponēdi medicinas et ꝑcipue in cōpositis morbis cū rarissime reperiat medicina simplex amplectēs oēs virtutes quib⁹ indiget medicus in curatiōe morbi ꝛ cōseruatiōe sanitatis: quā si tñ inueniat ꝑcrēda est cōpositeꝰ: quāuis plerūq; indigeat ꝓparatiōe aliqua: tū etiā q; effectus expertarū medicinaꝝ notiores sunt nō exptis cōponēdis via rōnis ꝛ experimenti: ꝛ cū intellectus operātis cōcludere nequeat sillogizādo effectus oēs elemētales et celestes cōplexionatoꝝ ex q̄b⁹ ꝑficit medicamē. Exprimēto est. in notuit deus largissimus seruis suis effect⁹ aliquos cōpositi: qō ꝓpalat in tyriaca q̄ effectus inducit q̄ ex miscibilibus cōciudi nequeūt. Bene tradūt edocti q; ex actione et passione miscibilū cōpositorum prouenit interdū infirmo ꝓpter eoꝝ occultas potētias ad qō humana rō nō ptingit q; cōpōsita cuiusdē ꝑtutis iuuātiua sunt corpori sanabili q; simplicia. Qō crebius vsus sanantiū cōperit: vt ex ārtuor caplis in composito sit⁹ mixtis exigit medicinā vel artificiū ꝑmitus cōficiēdi vel cōponendi ediderā seu ediceram.

¶ Scōo cōseruabo effect⁹ seu virtutes cōpositoꝝ ac modū exhibēdi ea ꝓmuniora quib⁹ plerūq; vtunk moderni: qō sapientes spūs voluminib⁹ ediderūt: ac vt potēti⁹ elucescāt effect⁹ cuiuslibet cōpositi scribā ꝓmo cuilibet recepte q̄ sunt bases in ea. Verūtamen sciendum est qō pluralitas morboꝝ necessitat iterdū iponit plures bases in cōpositō: velut iponunk anisi pro dissolutiōe ventositatum ac viscositatuz ꝛ fractura p lapide frāgēdo in clario ducio ymmixtūk qñq; plura in cōbasim ꝓpter vehemētiā morbi vt cōpositū potētius operet: ꝛ gūme iponunk i adriano in cōbasim cū piretro cōtra fortes ꝛ fridas passiones capitis: et aristologia ponik in cōbasim cū ysopo cōtra exuberātiā flātis spūalis.

Verū igentati sunt sapientes varijs modis porrigere instrumēta nature ꝓut inuitat necessitas: de q̄b⁹ sunt ciboꝝ varietas ꝛ clysteria cōdita syrupi robꝰ ꝛ medicine eductiue velut sunt pille Fereti: rise: vomici decoctiones suppositoria nascalia: masticatiōes: gargarizata. dētifricia allo ꝺ suffitus ꝛ tyriace opiate: troscici: balnea. embrocatiōes et fomētatiōes: synapismata: suffumigatiōes: odoramēta sacellatiōes: ēplastra: vnguēta: olea: linimēta: ꝛ alia manualis opatio q̄ⁿ vsus cōmodioꝰ est effectū cōseq; cibis. Sciendum est q; q̄dā sunt sine quoꝝ impositiōe nō subsequit effectus formal⁹ ex ꝓpositiōe vt in yeralogodiō in ellebori aut in yera et oloes obmissiōe. ꝛ sunt quoꝝ cōmixtiōe deperit vis medicine puta anacardi ꝓmixti tyriace potētiā interimit troscoꝝ viperarū quoꝝ effectu tyriaca formal⁹ opek Igit interdū ꝓponik medicamen quaten⁹ ex miscibilibus resultet vna virt⁹ coctio. ꝛ facit meliorē modū. ¶ Etiā medicamē cōponik interdū quatenus eius potētia perfectius faciat suā operationē. ꝓpter quod sapientes ꝓcoditer docuerūt associari rinsi. cū turbith in attractione flegmatis subtilis quaten⁹ incitet ꝛ vigoret operationē eius vt trahat plurimū flegma viscosum a remotis. In būdicta ponitur dyagredū vt incitet eius attractionē nō subita virtute flegmatis eductiua ꝛ epithimio ponik piper ꝛ cetera subtiliatiua vt incitēt eius operationē interdū dissoluēdo ꝛ similiter reubarbaro bolus armenicus associat ꝛ mūmia vt cōstringat manationē sanguinis vndecunq;. ¶ Etiaꝰ medicamē cōponik aliquando indeterminatum vnū aut plura respiciens mēbra vt diligenter eius virtus ad membrū indigens eius operatione deportet: vt cū volumus purgare caput cū agarico felicitamus eius operationē pmiscendo cū eo nucē muscatā berbonicā vel sticados. et cuz querim⁹ cū eo euacuare matricē aut cōduct⁹ vrinales cōmisce

Instrumenta medicinalia.

tur ei

tur ei optime arthemisia vł diuretica nota. Et cū necessitamus educere cū eo ex tūcturis eius opatio viuificat in pmiscendo ei sq̄llā zinzi. ⁊ assaz fetidā ⁊ aurilitamur q̄q̄ epar ī pmiscēdo ei spicā aut endi. Sił r indigem⁹ q̄q̄ pīrio qō respicit caput stomachū ⁊ cor: p̄cipue si sit recens in lesiōe eī capitis admiscek ei cōdecēter medicina directiua ad caput vt sunt nux muscata: bethonica vel sticados ⁊ cuz ārismus cū eo cōfortare stomachū cōgrue admiscek ei galāga vel mastix: ⁊ cū volum⁹ cor: pfortare cū eo admiscek ei croc⁹ vel datur cū decoctionib⁹ eorundē. ¶ Etiā medicine cōponunt interduz quatenus iniq̄tas alterius reprimak: vt associant dragagātuz ⁊ bdelliuz aloe ne venaz aptiōe de intestinoz excoriatiōe faciat effluere sanguinē ac ne dissipet substāniā epatis. Etiā felicitamus effectuz medicinaruz in permiscendo eis nota que potentiā habeant delatiuā: velut admiscek croc⁹ auro ⁊ argento vt ea deferat ad cor que sua grauedine praue elabuntur ad secessum. Itē ponunt in eis medicinis interduz q̄ habēt virtutē delatiuā ⁊ vicinam ac indigestibilē maxime in delegandis ad remota: vt ponit in electuario ducis ⁊ in diacucurma dragagātuz q̄ tenuis sua cōglutinositate vehata vnita ad mēbra ꝓpagatiōis ne pereāt in viā. ¶ Etiā medicamē cōponit interdū quatenus remittat excessum miscibiliū ꝓpter qō imponit cāphora in electuario pīrio vel sandalus rube⁹ cōmodius vt aliorum mitiget excessum caliditatis. ¶ Etiā necessitamur q̄q̄ commiscere medicamina effectuū cōtrariorum: vt in mictu sanguinis retinendo cogimur admiscere meatuū aptiua ne sanguis diruptus inducat pernicie: ⁊ in emitheto necessitamur admiscere digestiua colere et flegmatis: ac in opilatione epatis cōmiscentur condigne stiptica subtiliatiuis ac aperitiuis ne lūfaciant substātiā teneram epatis vt rosas costū ⁊ aptū. ¶ Etiā cōponit medicamē interdū ꝓpter ꝓtutes occultas q̄bus medicina specificat sibi morbum vt centinodia ⁊ ceterach specificantes sibi membrum cauterizatū quocūq̄ cōmiscek cōdigne medicinis digestiuis hu. viceroſi. Etiā sicut agrimonia fistulosis ⁊ peonia romana curātib⁹ epilepsiā. ¶ Etiā medicie cōponunt quaten⁹ diuti⁹ cōseruent aut vt sub dulcedine natura amplectak amaz ⁊ occultū tuatium: vt ytas ꝓpter quas vt plurimū fermentak cū melle vel zuccara. pestilētes aūt fermētant electuaria ⁊ syrupos frigidos vel tpatos vt dyarodon abbatis ⁊ syrupū vel zuccarū violaceū vel cū zuccara rosacea qō calidius cum melle ex quo sumētes iedunt vel pereūt forte: propalabo tñ cum pīs acūinibus mellis amotionem infrigidationē ac humectationem et aliquado ꝓput sapientes aperuerūt: ⁊ est accipere. x. partes aq̄ dulcis fontis ⁊ vnā mellis recētis dulcis absq̄ acuitate: qō ignis nō tetigit ⁊ coquak lēto igne absq̄ fumo in olla terrea ꝓtinue agitando ⁊ dispumādo quousq̄ perueniat ad spissitudinem syrupi quo loco zuccari spēs vel syrupos potes cōficere: q̄ propinare poteris vbi volueris: ⁊ hoc etiā est melius cum medicina hac egri pauperes releuantur cū zuccaruz habere nequeunt. ¶ Etiā cogitur medicus aliter ⁊ aliter confice re medicamen ⁊ cōponere regionum ⁊ temporum varietate. Hā eosdez effectus producit dyarodon constantini in anglia: quos dyarodon abbatis in valentia: cū experiētia magistra informauerit inquirentes veritatem q. ȝ. ſ. elemētate medicine alterantis in quarto gradu exhibita corpi tē perato mutat ipsum sensibiliter et. ȝ. ſ. et. ſ. cōplexionate in tertio gradu et. ȝ. ij. mixte in scō et. ȝ. iij. composite in ꝑmo consimiliter immutāt ipsum sensibiliter ac etiam si comparent in cōplexionatis habentibus naturam manifestā nutrientis q̄ facit in ipsis. ȝ. qō in aliis. ȝ. vel idem facit. ȝ. ij. mellis ca. ⁊ sic. in scō. in corpe tpato qō. ȝ. lacce calide et sic. in eodem: ⁊ idē. ȝ. ij. lactuce. fri. ⁊ hu. in scō qō. ȝ. ij. lenticule aqua fri. et hu. in eodez sciat prudenter medicās alr: et alr cōponere medicamina. ⁊ doseo cor simpliciū ac compositoz augere vel diminuere penes dispositiones tēporū et regionū ⁊ morborū ⁊ cōplexionum velut si in regione ca. sit dosis medicine. ȝ. ſ. in regione minus ca. augek primo de ȝ. ſ. deinde gradatim ascēdēdo vsq̄ ad duplū: ⁊ ꝓsimiliter in alijs nisi ea q̄ medicantur vel operantur virtute stiptica vt q̄ritas croci et fellis vipere interficit ⁊ quantitas lenticule ex lapide bezar griseo seu valde viridi sūpta puerizata liberat homines potentissime ab oi veneno: quod idē operant. vi. grana ordei sumpta ex smaragdo vehemētis viroris ac suspēsus supra stomachū ꝓfert dolori ipsius. Oleum.

¶ De immutatione medicinarum. Ca. ij.

IMmutantur nascētia virtib⁹ suis solū penes regiones vt oleū sabinuz italie cū sit dulce lenitiuum ac dyaforeticū quod ex eo ē in hispania vt hispalense est stipticū ⁊ exasperatiuuz obturatiuum meatū ac ingrossatiuū medicia: vł solū denegat eis forte vitam vt citro ⁊ elephanti gallia ⁊ poma ꝓsica dicta a ꝓsia vbi prius fuerunt reperta sunt ibi necantia. que autē apud nos crescūt sunt suauia: et iucunda: ⁊ vinū cū sit cal. nature natura loci infert ei vt sit frigidius corpore tēperato: vt vinū persicum vel bononiense cum sit meatuū aperitiuū vel subtiliatiuuz soluz infert ei vt sit eorum opilatiuuz ⁊ dulce quale reperitur arogonie. ¶ Item differt penes solum vt caulis crescens in locis aridis ⁊ siccis est valde terrestris ⁊ stipticus. crescens autez in loco ca. ⁊ hu. maxime argilloso est humide nature ac solutiuus qui cita coctione digestiōe ac ventris solutione compiobātur in valentinis maxime albis ⁊ soluz reperit triticum mutare in siliginem sicut arditas aeris trāsubstantiat ipsum in lolium perniciosuz: ac persica crescentia in loco irriguoso cōperta sunt inimicari dentibus ⁊ pulmoni. q̄ vero crescunt in locis aridis precise fabulosis cōferūt cordi ⁊ pulmoni nec dentib⁹ obsunt. Itē differunt nascētia aliter. nā crescētia solo culto maxime dimisso sunt humidiora ac etiaz plante crescētes in mōtibus sunt virtutis potētioris q̄ crescētes in locis bassis ⁊ demissis. ¶ Rursus differunt cōplonata penes artificiū culture vt stercorizare vitē ꝓducit vinum putrefactibile: qō ē cā fe. pu. ac apatū: ipsius hebetat ⁊ ingrossat neq̄ vires ꝓfortat. nec mitz: cuz in castella reperirē vinū in qua pcipiebāt sensibiliter odor stercoris: et post residētiā inueniebāt residentia et ypostasis nigra fetida ī eo ac imiscere calicē mustovł gipsū efficit ipsi sanguinis aut illoz hūoz virtuuz. Stercorizare malū granatuz stercore porcino ac irrigare cum frigida aq̄ melioratfructum ei⁹. Itē ficus agrestis iserta in ficulnea domestica fecūdat eā cito fructu vt ambrosius dicit in exameron: ⁊ qō mirabile est frondes ficulnee agrestis suspense in ficulnea domestica pseruat ei⁹ fructum ne tabescat: ⁊ mirabil⁹ refert eodē lib. vi. dierum: palma femina inclinat ramos suos ⁊ se subijcit āplex⁹ spēm ptēdēs palme maridacti logi quo munere post dies velut mō ꝓfruitiōis donata ruz erigit ac in naturalē statū ramos ⁊ comā attollit: quare cultores vt vapor masculi flatu ventoz tēpore vernali dirigatur ad palmā feminā sulpendūt frondes masculi stipitibus femine: quatenus sperma prolificū suscipiat ab eisdē. Malus granatus. Ficus. Palma.

¶ Itē dispositio locoz regulata vel errata influentia orbis superioris alterat etiā errata qualitatib⁹ celestib⁹: vt cōperta est saphirus alicubi generata prima sui applicatiōe rum pere oculū: cū tñ optia saphirus infra posita saliat in oculū ac hospitetur in eius sinu absq̄ offensione de quo egredi tur cū sordib⁹ ipsius fuerit onerata. ¶ Ex supradictis contradictiōibus oritur diuersitas inter sapientes super naturas cōplectionatoz. nā vnus sm experientiā regionis quā inhabitat iudicat errātū vni⁹ effect⁹ aut gradus: ⁊ alter alterius ꝓpter que Gal. medicū amonet preexercitari ⁊ scire q̄tū electuek dulcedo amaritudo aut alie potētie vniuscuiusq̄ indiuidui atq̄ imutatiōes efferēdoz: ū innumerabiles ac forte a sapiētibus iperceptibiles. medicus. n. eas discernere nequit: vtrū colloq̄ntida vł squilla orta fuerit sola: q̄ valde est odiosa nature: nisi assertōe colligentis: ac etiam cognoscētis iniquas sophisticatiōes vēdēdū quib⁹ plurimis ipsuz felicitat ī sanādo pertia ac fidelitas apotecharij boni ⁊ pij. Cōpertū est etiā q̄ colirū suauiter doloriū mitigatiuū oculoz tritum abapothecario induto veste qua die precedēte indutus triuerat viride eris imissum oculo patiētē cruciabat ⁊ aqua decoc. capil. ve. collecti in cisterna ī qua bufo submersus putruerat potāti terribilr syncopiz ꝺducebat. ⁊ palā q̄ cōponūt in monte pessulano succū liq̄ritie et amidō ⁊ medulla cassiefi. quē vēdūt occidētalib⁹ cūctis ad quā fraudē euitādā salubriter ponit ꝓ eo liq̄ritia recēs ⁊c.

¶ De tempore colligendi medicinas. Ca. iij.

Lepidi ve.

Ministri prudētes cōsiderāt attēte tēp⁹ opor tunū colligēdi medicias cū res pe nes tpa maximā acq̄rāt imutationē vt pz i ca. ve. q̄ cū sint recētes mūdificāt valde spūalia ac duct⁹ vrinales aperiendo ⁊ fortificādo vētrēq; subducūt ⁊ deopt lāt q̄ aūt ex his sunt sicci obturāt meat⁹ ⁊ ꝓstringūt ⁊ ꝓhi

lactuca. bēt emissionē: ⁊ de lactucis q̄ cuz sint fride ⁊ hu. nature et feruoīē san. extinctiua ⁊ cholere ex quo frōdescit ꝓuertit in humoē calm ⁊ amaz q̄ obest cholericis. ⁊ supcalefactis: ⁊ sīlr endiuia frōdescēs aut estiua natura calefacti epatis: aut infrigidati ꝓfortatiua san. malū gnat q̄re q̄sdā medici

endiuia nas collige ex plātis: ⁊ q̄sdā ex aialib⁹ ⁊ quasdā ex mineris

Medicine ex plātis. ¶ Ex plātis collige radices: frōdes fructus: folia succos se mia: ⁊ gūmas radices: colligūtur vt plurimū q̄n folia cadūt nā tp⁹ colligēdi cortices radicū esule est p̄nciptū veris et serpētarie ē p̄nciptū estatis: ⁊ ellori ē ver ⁊ estas. Frondes sunt colligēde q̄n puenerint ad pfectionē sui augmēti a⁹ q̄ amiserint ꝓpriū colorē: ⁊ folia sīlr: ⁊ flores ꝓsīlr plerūq; sunt colligēdi post semiplenā expansionē maxime cum eos exiccare voluerīs: ⁊ eadē die soli expāde obuoluēdo ⁊ cum marcescūt seu fuerint ꝓpe exiccationē extrahāt folia de cauernulis suis vt pficiat eoz exiccatio in vmbra i loco vē toso q̄ exiccati satis stricte in saccis in cassis reseruent ⁊ no ta q̄ rose crescētes in mōtib⁹ sunt magis odorifere q̄ cre scētes in locis cultis et demissis: et stiptiores vt tolerane. Fruct⁹ ꝓo sunt colligēdi q̄n sūt pfecte maturati. s. añ dispō nē ad casum q̄ etiā nō sunt edēdi añ pfectā maturitatē i ar bore aut in diuturna reseruatiōe: motis exceptis q̄ matu ra sunt cib⁹ araneaz quo vsu copiose marie in regiōib⁹ ca. ⁊ hu. febres putride ⁊ antraces et carbūculi ꝓcreank nisi fortitudīe nāe venenositas expellat. Semia ēt sunt colli gēda cū venerint ad pfectā maturitatē. Quedā sunt quoz frōdes folia ⁊ flores simul reseruank vt organū ysopus et pulegiū q̄ sunt colligēda cū flores ꝓduxerint. Succi sunt gnalr colligēdi cū fruct⁹ a quibus extrahuntur puenerint ad ꝓplemētū sui augmēti. Gūme ꝓo sunt colligēde dū ad huc sunt hūide ne aresc̄at et ne reuertank in puluerē. Que ꝓo sumuntur ex aialib⁹ debēt sumi vt plurimuz ex aialib⁹ iuuenib⁹ sanis precipue tpe veris lapis. n. electorius sitim

Medicine ex aialib⁹. sedās gustat⁹ ac tentus in ore victoriā pstans extrahit a vē tre galli āno octauo etatis ipsi⁹ postq̄ spado viuerit. tiij. an nis. Sumitur ex aialib⁹ q̄sq; tota substātia velut columbi masculi siluestres oblati cōperiunk ꝓferre tremori mēbroz paūsi ac amissiōi loq̄le: ⁊ talpe cōfecte epilepsie cōferūt q̄ū dā ꝓo sumunk mēbra vt testiculi castoris conferentes mē bris lesis humiditate innaturali ⁊ epar lupi masculi come stū confert epileptico: ⁊ lupe femine epileptice cōfert: ⁊ ca put leporis assum p̄cipue cerebrū ipsius cōfert tremori mē broz ac deperditiōi sensus et mot⁹ eoz. ⁊ cerebruz gallina rū comestū acuit intellectū q̄re caput asserit cassare cecita tē sumit ꝓo po quotūdā. vt caro tyri suppositā morsure ex pellit venenū ipsi⁹ ⁊ pelles agnoz ꝓfortāt corpa pueroīū pelliscq; lepoz cōfortāt corpa iuuenū ⁊ senū quotūdā ꝓo su munk supfluitates vt sterc⁹ siccū canis corrodētis ossa aut llantis cōedētis panē fumi cānoz ⁊ lupinoz: ⁊ gallinas eli ratas mirtas cū melle leniēdo guttur cū eo aut gargari zādo ⁊ trāsgluttiēdo aliq̄d ex eo ꝓfert squinātie ex fiegmate mirabilr ⁊ vīa ꝓpria data splenetico ex fri. cā ꝓfert mirabi liter sicut vīa pueri septēnis bibita cū suo calore ydropico ꝓfert. ¶ Ex mineralib⁹ sumit vt gēme ⁊ mūdate q̄s natura

Medicine ex mineralibus. mirabilis aut artifex erudit⁹ edotat iterdū potētijs effica cib⁹ i sculpēdo in eis effigies ꝓstellatiōib⁹ ꝓgruis vt alibi latius ferī: velut lapis quo hō tenēs serpētē extictū manu dextra ⁊ caudā ipsi⁹ manu sinistra iuenit i sculpturis natu ra vl arte liberat holes a veneno supto sūt ēt metalla velut ferrū limatū q̄s ꝓpriatū prudēter depōit limositates a sup ficie stōachi ⁊ itestinoz applicat iterdū eaz supfluitas ve lut scoria eris cū arsenico melle ⁊ aceto aut rubigo ferri si ue scoria ipsi⁹ subtilr aut frica freq̄nter cū aceto q̄sq; pue niat ad spissitudinē mel. istillata ca. i aurē sanē ipsi⁹ anti quā curat sumūt ēt ex eis media iter lapides ⁊ metalla ve lut sulphur incorporatū cū terbentina vel cuz melle curat scabiē ex fiegmate salso aut excoriatiōe cutis serēdo ma teriā extra felicitat etiam elementata viribus suis prudēs minister cōficiendo ea constellationibus conuenientibus.

¶ De loco repositionis medicinarum. Cap. iiij.

Deus repositiōis siue ꝓseruatiōis medicina rū est diligēter attēdēdus vt sit repera tus q̄litatib⁹ suis cōpertū ē q̄ ptisana q̄ prius tu uabat sumētē postea verabat pceptibiliter: q; cō lecta fuit ex ordeo reseruato in loco subterraneo rcumatico vl cōclusō. Itē nec sit loc⁹ calidus aut sicc⁹ aut hu. excel siue ne aeris intēperies resoluat ꝓtutē medicinarū vl infi ciat medicias q̄les sunt dom⁹ fiatib⁹ meridionalib⁹ oppo site fumose pulueruletē aut locis paludosis siue lutosis: vt cine: q; vasa corio vl pelle ꝓmode stricte obturātur Itē ca ueat ne res q̄litatū cōtrariarū ꝓme reponātur. Medicie eñ tride efficiūtur ca. p ipecisticz quā acq̄rūt vicinitate cali daz excessiue velut rose ⁊ spodium calefiūt vicinitate diur na assefetide: castorei: euforbij ruthe aut yeralogo. ⁊ plures efficiunk fride diuturna vicinitate fridarū: vt vmbra vicini tate opij camphore aut tusquami aut alterātur qualitati bus dependentibus a primis vt muscus efficit horribilis odoris vicinitate assefetide vel castorei. ¶ Radices refer uāde bñ abluātur: ⁊ quarū cortex solū reseruāt vt bugloſſe petrosilij. et feniculi contuse separenk a corpore: et inter dié expandantur ad solem pluries cōmouēdo in die: p noctes stent in loco ventoso que siccate ligate manipulis reseruē tur suspēse: ⁊ frōdes simlr exiccentur ⁊ reseruētur quarū ve ro substātia tota ꝓseruāt vt radix aristolo. serpētarie gētia ne ⁊ maluauisci bñ ablute scindank frustatim ⁊ filis suspē dātur aere sicco sepatim. verū reubarbarū reseruāt inuolu tū cū cera malaxata cum terbentina. ¶ Flores eadē die q̄ colligūtur soli expādātur multotiēs obuoluēdo: ⁊ cū mar cesserint pficiāt eoz exiccatio i vmbra loco ventoso ⁊ satis stricte in capsis reseruētur. ¶ Semina sole exiccata eisdē saccis reseruētur. fructus artificijs suis p̄mit⁹ pparati vue passe. puma etiā locis ꝓgruis reseruētur vt cassiafi. ⁊ tama rindi solo arenoso ⁊ mala granata suspēsa vēto septētrio nali. fr: rupti succi electuaria cōdita gūme et cōsimilia debēt vasis terreis vl vitreis vel terreis vitreatis obturatis reser uari. Ueruz cāphora in pisilo obturato reseruāt. ¶ Ex colli ria hūida ac vnguēta quib⁹ intrat acetum pix vel ky tram debent vasis ereis reseruari. Unguēta ꝓo ⁊ pinguia ola de bent vasis stannets reseruari: oleo aūt in vasis vitreis stri cte obturatis ne feteāt reseruētur ⁊ spēs oēs aromatice vt gallie in vase aureo vel deaurato vel saltē vitreo stricte ob turato reseruētur rob. omnia in vase terreo nouo reponan tur: ⁊ omne acetosum reseruetur vase cerato ⁊ pice linito.

¶ De imutatiōe medicinarū ⁊ tpis varietate. Cap. v.

Elementata mutantur viribus suis varietate tpis siue pio creatiōis vt ꝓpriat⁹ in ꝓductis a nuce et in ne spula q̄ cū sit pectoris crasperatiuaer q̄ molle fert lenit ipsi⁹ aspritatē: ⁊ vniuersalr fruct⁹ oēs in sui ꝓductiōe sunt stiptica: q̄ postmodū ex coctiōe caloris solis ⁊ aeris alterāt. s. tpis diuturnitate virib⁹ suis fmittū tur. vel imutāt extra locū sue gnatiōis simplicia ⁊ cōposita q̄b⁹ pz in seminib⁹ ⁊ fructib⁹ aq̄. cū sint amicabilia nāe: ex q̄ putrefiūt vl tabescūt sūt ei valde odiosa ⁊ iniq̄ q̄dā ex eis ualescūt tpis diuturnitate viribus vt oleū: ⁊ vnctuosa ca. tpata efficiūt acute calitatis rācida: ⁊ tyriaca inualescit vi rib⁹ tpis diuturnitate ac cali. ⁊ sunt ēt q̄z vis imutat in cō trariū vt agaric⁹ recēs repellēs venenū inueterat⁹ est vene nū pniciosuz: ⁊ miraboland soluētes vētrē recētes inueterati stringūt fortissime: q̄ ideꝝ turbith opat: ⁊ zuccaz al. cū sit hūidū est boni chimi generatiuū ac coloris eductiuū. ex q̄ inueterat sang. ꝓducit grossum feculētū sitim iducit: ⁊ fieg ma abstergit. Itē sunt q̄z imiq̄tas repumit tpis diuturnita te: vt euforbiū vnius anni ē corpi hūano venenū sua ignei tate quarti grad⁹: q̄ō senescēdo remissum ad tertiū gradū cōfert ei educēdo chimuz viscosum a ꝓfundis: ⁊ antiquitas esule repumit seruādo mēsibus sex: ⁊ theodoricō mēsibus tiij. marie in ordeo sepultū efficit incolumis. ¶ Itē sciēdū q̄ diuturna reseruatio medicaminis cōpositi marie cuius miscibilia sunt diuersa cooperat vt agat p formā vnā con creatā: vt filonium. in al. rilobalsamū ⁊ dyarodon tulij ⁊c.

¶ De modo ablutionis medicinarum. Cap. vj

¶ Sunt medicine.

Sunt medicine quarum virtus formalior adeo posita est in superficie: q̄ separatur ablutione sola velut enduita scartola rostrū porcinū cicorea costi: ⁊ viola q̄ lote tñ vt abstergantur depereūt de optatione: ac abstersione: ⁊ sunt q̄bus acquirunt nocua p ablutionē: nā lactuca abluta auget in cōturbatiōe vētris ac vse debilitāt visum q̄ntus nouelle aqua fri. madefacte. conferāt optime fe. calefactis. Sūt aūt quedam que lottione incolumitantur vt se. vitice sal napticus abluuntur cū mucilagi. psilli ne sua adustiōe adurāt meatus per quos transeūt. abluunt interdū q̄dam acumē habentia vt eos vstū spuma argēti calx ⁊ fikia cū aq̄ dulci ne mordicēt mēbra q̄bus applicātur abluitur interdū medicina quatenus vis nociua rollatur supermanente incolumitate: quare abluitur lapis lazuli ac armenicus tricesies aqua dulci: et post decies abluak cū aq̄ ro. quatenꝰ virtus agitatiua ad superiora laboriosa tollatur remanēte virtute subductiua melancolie absq̄ angustia: lauatur aloes pluries imbibēdo aquā decoc. cassieti. spice: asari: squinātī: carpobal. zilobal. cinamomi. ligni aloes croci masticis ⁊ lactis. aā. ʒ. uj. trita coquātur in lī. vi. aque dulcis vsq̄ ad cōsumptionē medietatis colent grosso modo in vase vitreo ex quo rosis lib. ſ. aloe triti sup marmorē exiccādo totiēs quo vsq̄ imbiberit decoctionē totā q̄ reseruatū in vase vitreo immittak incolumiter yeris ⁊ aliis laratius abluūtur medicamina vt sordicies auferatur. lauantur etiā interdū medicamina quatenus ptes grosse a subtilibus tollank. ꝓpter q̄s abluk tutia ignita pluries immergēdo aq̄ ros. q̄ten⁹ lachrymas stringat oculoꝝ. in aqua eufragie aut feniculi quaten⁹ substātiā aut spūs oculi corroborādo viuificet visum.

Ablutio glices.

¶ De modo infusionis medicinarum. Cap. vij.

Infunditur medicina interdū quatenus eiꝰ mīātas reprimatur: vnde ministrak feliciter ydropicos. et frigida p vigentem necessitatē laureola vel esula infusa in aceto remollitionis diagagāti ⁊ mirabolanorum hebulo. ne ledant mēbra minera virtutū: ac complicia eis: ac ne sanguinē effundāt: ⁊ ne estuationē febrilē inducāt ¶ Infundūtur interdū medicine q̄tenus virtus que q̄rik extrahak. velut mirabolani recēte conquassati infundunt in aqua ca. aut in decoctione conuenienti stando sub diuo p noctē q̄ in aurora calefacta vehementer fricando exp̄mak colatura acquisita virtute ventris subductiua cak ꝓpinatur. ¶ Infunditur ēt in aq̄ calida quatenꝰ eiꝰ mucilago colata per pānū valde cōfricando aut semē psilli cōfik. Nam eiꝰ mucilago cōmixta vehemēter cū oleo violaceo si pectꝰ ungak pluries ac inter spatulas febrib⁹ adurētibus aut cōsumptis cū eo confert valde. ¶ Infundik ēt vt eiꝰ vis magnificetur vt infundk turbith succo cucu. agrestis quatenꝰ eiꝰ vis attractiua a remotis magnificetur agaricus infusꝰ in terentabin efficik vigoriosior. ¶ Infundik ēt q̄tenꝰ corpulētia rei separetur. vñ infunditur cassiafi. aut thamarindi: q̄ colatura solū ꝓpinatur. infunditur etiā ek̄atū vt virtutē acq̄rat vnde infunduntur pruna et meloues aqua frigida aut abluūk pluries in eadē quatenus mitigationē acq̄rant estuationis ac siccitatē stomachi epatis ac corporis totiꝰ.

¶ De modo triturandi medicinas. Cap. viij.

Minister medicus regulate elaboret tere medicinas. trituratio. n. vltra affert interdū perniciem in medicina: ⁊ forte aliq̄n imutat effectū vt puluerizatio vehemens affert agarico venenositatem ⁊ reubarbaꝝ raꝝ aut florum subtiliter puluerizatū non retinet quasi aliq̄d de virtute: q̄ntus quod ex eo electus est quanto plus teritur tāto electius operatur: vnde refert Gal. q̄ et medicina ventris subductiua fuisset vltimate puluerizata effecta est vtique prouocatiua vel productiua ventre non subducto: quod idem cōperi de yerapigra forte puluerizata que fortiter cōmouet membra propagationis vētrē non subducens. terik etiam medicina quatenus ex miscibilibus resultet virtus vna contrita in composito. ¶ Teruntur etiā aliquando medicine quatenꝰ virtus acquiratur medicine: vnde in materiis frigidis ventosis lubrificātibus vētrē teritur ciminum vltimate quatenꝰ sublata virtute ventris subductiua viui ficando ventositatē carminatiuam acquiratur prouocatiua vine. elleborum terere per nimū asarum efficit ipsum potētius vine ꝓuocatiuū q̄s vētris solutiuū teritur interdū q̄tenus eius mīātas reprimatur. vnde infunditur pulpa colloquintide minutissime incisa ac inuoluta infusione diagagāti vl̄ bdellij: ⁊ post terik vltimate ⁊ trociscak cū pauco matice: oleo ros. bis resoluta ne adherens ulceret viscera aut apostemet ea ac ne sanguinē effluere faciat venaꝝ aptione ſ incolumiter flegma educit. ¶ Cur parū terūk aut multū ēt regulak ex parte medicine: aut ratione sui: aut rōne obiecti: cui debek eius opatio. nā medecine q̄ sunt subtilis substantie: aut acute vt dyagredū ⁊ eutrobū: ne meatus offendant: aut virtutē quā querit medicus positā habēt in superficie: vt enduita paꝝ ds teri: ⁊ que sunt grosse substātie: vt gē me debēt teri vltimate. Ex parte obiecti regulāt trituratio ne: vt si opatio debek membro ꝓpinquo: vt stomacho ⁊ intestinis debet paꝝ teri. si membrū remotū ds vltimate puluerizari. Puluerizatio ei vltimata facit ꝓuenire: ad venas etiā epatis ⁊ capillares ꝓpter q̄s medicinā mēstrua prouocatiua: vt nepitā: pulegiū: calamētū: sauinā ⁊ dyptamū trita ac subtiliter puluerizata ꝓcepit Gal. rursus in mortario teri, vt teratur subtiliter quatenus tuuamētū ei acquiratur: vt in sang. ac vul. cōstrictiuus: vt bolus armenicus et oliba nū: aut ne sua asperitate cruciat membrū: vt puta collirium oculoꝝ quod tritū in sindone infra ventosam ds teri q̄ artificio errāt pestilenter terentes pulueres electuarioꝝ: et quibus post dies ꝛficiūt electuaria vel ꝛsimilia imēores q̄ aer dissipauerit talꝛ vires eaꝝ interimi vl̄ corūpi. Forte q̄ si diebus cogāk reseruari: vt sufferret valde cōmoda ad mēbrorū ⁊ stomachi hūiditates superfluas fortiter exfugēdas: alias exiccandas: vt in lyenteria vl̄ ydrop. vel in supfluo vine et passionibus ceteris q̄b⁹ egētibus exiccatione ⁊ cōstrictione forti aut in salsamētis expedit vt ea reponat in cotto spisso compimendo valde stricte vel in vase vitreo stricti orificij cera obturato: vt pul. pigre. Sciendū q̄ gūme munū. plurimū tpe frigido possunt teri cū speciebus aliis: tpe vero caloꝝ quatenus dissoluantur in vino post colentur p cassiā si indiguerint: vt armoniacū ⁊ bullīēt vsq̄ ad vini cōsumptionē postea cū melle incorporētur ⁊ vltimo pulueres aliorūꝝ.

¶ De modo coctionis. Cap. ix.

Artificium coctionis auxiliatur ministris nature multipliciter: vnde prescīēdū q̄ dosis medicinaꝝ a sapientibus docta quaꝝ decoctio tantū ꝓpinak debet duplicari. Itē sciendū q̄ sunt que non sustinēt decoctionē: vt muscus qui aqua ro. prius dissolutus ds medicinis post depositionē vltimo cōmiscet. Cū igitur querit minister coquere medicinas acquirit prunas vel ligna odorifera: vt frondes ros. rosis marini: salicis myrthi ⁊ cōsimilium comperit eā Gal. q̄ bal. lignis venenosis calefactum sincopim inducebat. Sit igitur ignis sine fumo ⁊ flāma impetuosa que virtutē resoluit medicine: vas si terreū vitreatū aut bene stānatū vel ferreū in duritie ⁊ tumore splenis: vt in ydropisi: aut in fluxu hūoꝝ ad viscera: ⁊ effugiat summe vasa erea nisi forte pro emplastris aliquibus cōficiēdis vt calefiant: nā pata in eis precipue acetosa dulcia salsa vel aquosa: vt olera ⁊ carnes causant elephantiā: cancrū: dolorem epatis ac splenis: malignā digestionis ⁊ caliditatē intēsam. Colatoria sint mundissima. compertū est enim q̄ syrupus confectus tyriaca'ibus vexabat vehementer sumentē q: colatus fuerat colatorio quo decoctio ellebori fuerat colata: licet loco medicinaꝝ ac ciborum plurimorum reprimimus cōtrarietatē ac incolumitamus per decoctionē Separatur enim per decoctionē virtus rei a re: aut intendik: aut remittitur. vnde coquitur scamonea: polipodiū: aut sene decoctionibus: aut syrupis quatenus vis solutiua remissa mādetur liquori: aut assetur squilla: vt eius operationes remittantur: aut ignitus lapis: vt calcinatus potentius operek. Coquendorum quedam sunt que forti indigent decoctiōe ⁊ quedam sunt que indigent mediocri decoc. ⁊ quedaꝝ sunt que indigent debili decoc. illa que sunt grosse substātie indigent forti decoctione: nisi forte sint etherogenea cū querik virtus altera tantū vt virtus superficialis cicerū et cauliuꝝ Que ꝛo sunt mediocris substātie vt semina indigēt medio

Alias gumme

eri decoc. ola que sunt debilis substãtie ⁊ subtilis vt capil. ve. et ẽtuor semina frigida: vt epithim⁹ ⁊ vl⁹ oẽs flores idi gẽt debili decoc⁹: ola aromata: vt sandali: rose: spica croc⁹ spodij: mastic. ⁊ cõsimilia trita grosso mõ dãt bulliri ī syru po ligata in pãno raro fiute post clarificationẽ cõfricando aliqñ lateribus vasis ũtenus ℞tus liquoris mandek. Item oẽs syrupi restrictiui debẽt in plus coq̃ qz laratiui: ⁊ cũ vo lumus corpus inungere vnguẽto in quo oleũ vel cera impo nik: si corpus aridũ fuerit aut acutũ abũdans fumositatib⁹ q̃lia sunt corpa ethicoꝝ: et sub dño colere ꝓstituta: tũc non sufficit ad sepationẽ acuminis: rad dealbãdũ abluere oleũ vel cerã: sz ẽt cũ aq̃ dulci coquere pp fortitudinẽ mixtionis ꝑcipue oleũ si nõ sit recẽs: aut si sit hyspanũ vt hũectationẽ acquirat et acumen amittat: aut vt cera nõ mordicet: sed vt mitiget.

¶ De assatione. Cap. x.

ASsatio felicitat medicinã: assatur enim res interdũ quatenus eius hu miditas grossa resoluak: vñ assak scamonea qua tenus eius humiditas superflua faciens veneno sitatẽ mordicatiuã: cãm ad submersionẽ ⁊ nau seã: ac ad mot⁹ laboriosos cõsumak q̃ citonia assank cũ mi rabo. citrinis recen. ꝓtritis: quatenus etiã eius acuitas ca li. fortis inflãmationis ⁊ excoriationis viscerũ auferak sub lata vehemẽtia cole eductiua. ¶ Assak igit interdũ medici na acuta vt et⁹ acuitas reprimak vñ adurũk spẽs. s. rubeum seu realgar ⁊ viride seu capparos quaten⁹ eoꝝ acuitas seu stipticitas minuak q̃ min⁹ cauterizẽt: aut carnẽ vlcerũ noci uã corrodẽt. ¶ Et assak seu torrefit gũmi arabi. aut diaga gã. vt tussiculosis cũ lenitate intertoti. nãm ucil laginositas resistit eoꝝ pulverizationi: et aduersak lenitati stomachi ⁊ intestinoꝝ ¶ Assak etiã ũtenus qualitatẽ acq̃rat necessariã vt assank auellane in passiõe pectoris: aliũ ũtenus vnctuositatẽ ac lenitatẽ acq̃rãt: ⁊ frumentũ. ℈. incudẽ cõpumẽdo cum lamina ca. ferrea: vt oleũ extrahak ꝑ lentiginib⁹ ⁊ pãnis de lẽdis. ¶ Assank interdũ. vt subtilitatẽ acquirãt: vnde assan tur ẽtuor semina in ardore vine cũ optatione epatis aut cornu cerui nũ in yeteritia. ¶ Adurunk res spisse substãtie ũten⁹ caliditas acq̃rak ꝓpter qõ adurik lapis vt calcinek ꝑ ruptoris in faciendis: ac antiquis articulis vel põtica invl. soridibus: aut deambulatiuis: aut supuenientẽ fluxũ hu. re cipientibus qua de re adurũk mirabolani ꝑcipue in cãcris ⁊ fistulis. ¶ Adurunk etiã q̃q̃ũtenus eius inq̃tas rep̃ma tur vñ adurunk scorpiões viui in olla nona lutata in furno calefacto lignis vitis q̃ furno ĩsit die ac nocte ex q̃z puluere gra. vj. oblãta in syrupo de radicibus post bal. ac oleũ q̃ pu truerint ad solẽ iniectũ cũ syringa frãgunt celeriter ac expel lunt lapidẽ renũ ⁊ vesice. ¶ Adurik etiã ũten⁹ habilius te rak: vñ adurik necessitate sericũ in cordialib⁹ passionibus vt in pleuritis q̃uis sit cõmodius in eo graciliter inciso elabora re terendo cũ in eius decoc. multũ depereat de virtute con fortatiua mẽorie ⁊ spirituũ epatis ac lenificãtia cordis. Ve rũtamẽ assantur cũ q̃ritur ꝑ ipsum resolutio in plus q̃ con fortatio: vt in dyascene. s. folliculi eius cimini munꝺ. ponãk in fundo olle obturando cũ lapide super ignẽ lentum quo usq; tantum assantur: et assak squilla quatenus subtilior et mitior efficiatur. ¶ Assak medicina interdũ ũten⁹ tollak alte ra virtus: aut vnde assatur psillium in dissyntericis ũtenus eius humiditas lubrica tollatur vinificata constrictiua.

¶ De distillatione medicinarum. Cap. xj.

DIstillantur quedã ex medicinis: vnde ex vino rubicũdo anti quo distillak aqua ardẽs pellens potenter paralysim plectoria diminuta ⁊ vulnera recentia celeriter sanat: in cuius alambico immittuntur aliqñ medicine va rie ꝓout inuitat necessitas morbi curandi.

¶ De sublimatione. Cap. xij.

SEblimatur arsenicum sal armoniacus sulfur. ⁊ argẽtum viuũ. Ar senicũ esñ sublimatũ est mirabile stãs loco caute rij in fistula cancro scrophulis glãdulis: ⁊ in om ni vulnere fraudulẽto. Eius modus sublimãdi securior est vt duo vasa terrea vitreata intercluꝺa. aks intercluꝺibilia: vt intercluꝺũtur in alãbico aq̃ ro. maiora scutell' acq̃rãk: et ulterius ꝑ totũ extẽdãk strat⁹ ex cinerib⁹ digitis cõpumẽdo post cõsimiliter lectus alius ex sale trito: postea lectus ali⁹ ex sequẽtibus puluerizatis. ℞. arsenici, citrini. ʒ. i. salgẽme ak⁹ argenti: limature eris: argẽti viui. aã. ptẽ. ℈. terãtur sub tiliter: ⁊ extẽdank supra marmorẽ et incorporenk cuz aceto fortissime. permittãtur exiccari: post extendank sup alia in vase: et vas aliud supponak ⁊ obturek diligẽter vndiq; cum pasta siliginis a capillis ḧuantis. qõ postq; ligatũ fuerit lu tek diligẽter fortiter cũ argilla vel luto dimittak tũ foramẽ ac siccetur: et fornello siccatũ coquak quousq; cesset fumus egredi ꝑ foramẽ: qõ postmodũ diligenter obturek: vt nõ q̃ at expirare: ⁊ tunc quasi ꝑ diẽ ignis fortis cõtinuek: ⁊ ꝑ noc tẽ dimittak infrigidare: mane desuper furnellũ amotũ ape riak: ⁊ qõ albũ adheret vasi supiou recolligak ac reseruetur vase ostis rubet. Cũ volueris cũ eo cauterizare api ꝓmitus locũ mediũculum cũ nouacula: de quo sublimato immitte quãtitatẽ lentis stricte tenẽdo cũ bõbace quousq; nigrefiat qõ cõbustũ fuerit: qõ post putrefacias inungẽdo cũ butyro recenti vsq; quo cadat protege tamẽ ptes sanas ne cõburã tur inungendo quandoq; cum populeon circũquaq;.

¶ De electuarijs in vniuersali. Cap. xiij.

ELectuaria que offerunk ꝓpter membra remota debẽt dari stomacho vacuo a cibo differendo alimẽto quousq; vis me dicaminis pertransierit ad mẽbrũ indigens eius effectu. ¶ Que aũt ad cõfortationẽ dãtur seu rectificatio nẽ lapsus alicuius stomachi. dãt offerri ante cibũ. Si autẽ offerũtur in rectificationẽ alimẽti tunc offeruntur optime post cibũ. vt in his q̃ supflue cibũ. aut vnctuosa supernatã tia sumpserũt offerk cõgrue post cibũ. Dyacitoniten est cõ pressum stipticitate moderata cũ calore remisso. Naz calefa ciẽtia vehemẽter. vt dyatrionpipereon. dyaciminũ sumpta post cibũ citant ipm ptrãsire ante sui digestionẽ plura incõ moda pariendo. nõ tn incõgrue sumũtur qñ opulentus est vsus frigidaꝝ. vñ dyagalanga interdũ digestione semiple na celebrata qñ voluptuose vtantur confectionibus indif ferenter ad potũ incarcerandũ. ¶ Item cũ curans aufert si mul electuarium et syrupũ digestiuum ꝓpter mẽbra remo ta. tunc primitus offerat syrupum penetrabilitate sui mea tus aperiẽtẽ. Si aũt ꝓpter stomachum offerãtur: tũc ele ctuariũ ꝓmittak ⁊ diutius mora syrupũ retinebit. ¶ Quia autẽ electuaria ⁊ cetera medicamẽta plurimũ cũ melle aut zuccaro fermẽtãtur. Sciẽdũ est q̃ istud mel est preeligendũ qõ est rubeũ aureũ lucidũ claꝝ odoris boni delectabilissimũ gustu paꝝ acutũ qõ digito vel cocleari eleuatum defluit cõ tinuũ: ⁊ albũ ex eo est cõmodius in materijs calidis: et ru beum in frigidis: et quod fuerit collectum vere vel estate: hyemale enim est malum. Electo mellis.

¶ De modo cõficiendi electuaria.

EL diſpũatũ addita paꝝ aq̃ dulcis co quatur lẽte post depositus ab igne agitek: deinde ꝓmittak residere: postea bñ dispumek cũ caccia stãnea pforata suauiter postea frigescẽti spẽs apponãk fortiter ꝓmiscẽdo. Signũ decoctio nis est cũ gutta posita sup marmorẽ nõ diffunditur: ⁊ sunt q̃ interdũ plus mellis imponunt quaten⁹ siccitas medicine remittak: ⁊ vt aliqd: sapidius efficiak: vt in dyacimino dya calamẽto vt dyãthos. Verũ tũc oportet dosim eaꝝ augeri: et eductiua q̃ in breui debẽt exhiberi cõficiantur cuz eo cru do: in cuius lib. i. ponak pul. electuarioꝝ ℈. ʒ. ij. ⁊ optatuꝝ quasi. ʒ. iiij. ex quo si vis magdalliones informare pone ī li. i. pulueris lib. i. mellis: q̃ si medicina fuerit cõficienda cum melle confecto dyamargariton cũ melle rosato dissoluatur primitus: post coletur cum caccia: in cuius lib. i. ponantur pulueris quasi. ʒ. ij. ⁊ in lib. i. media lib. zuccari incorporek. ʒ. i. pulueris: q̃ si tñ sint medicine hũide: vt semina ⁊ gũme: vt in diagagãto et dyapiassio: tunc debent medicine in pl⁹ imponi intẽdentes aũt ad delectationẽ delicatoꝝ imponũt tantum ad lib. zucca. ʒ. ij. vel in pul. vt in dyazinzi. vel rosa ta nouella quorum dosis tunc adaugeatur.

¶ Electuarium pluris

ELectuarium pluris dictum a pluri inuentore dicitur ar chitos. i. principans excellentia sui effectus vel completa medicina virtutem respicit animalem pre

lē pie ceteris electuarijs vitalē ac naturalē lesaz ppie melācolica scōario flegmate. Ūñ datū cū dyasticados vel cuz syrupo boragi. confert ptra mantā meliam algueſgueo epilepſiā analepſiā cathalepſiā ⁊ ſpūo repat: ac addito muſco cōfert dolori capitis ex debilitate: in diſcretis ſapiētiā pſtat meatuo ſpūo aſalis aperiendo ad ppitaz reducit memoriā atq; preputiū ac depurādo ventriculos ptore inducit hylaritatē ac aufert triſtitiā addito muſco. Datum cūvino decocto. nucismuſcate ⁊ ſalisgēme cōfert ſpaſmo ex repletione tremori: ac appetitui canino frigidis. Datū cū infuſiōe croci confert cōtra cardiacam: tremorē cordis ⁊ ſincopim. Datum cuz vino aromatico debilitates omnes corporis reformat ad priſtinā virtutē: ac procurat digeſtionē: qſi ꝓhibet aſcenſum fumoſitatū ad caput ⁊ oculos: ac confert nauſee et faſtidio confert etiam materie ſe. vt efft. ⁊ quartane: ḡbus ſe. datur cū decoc. predictoz in aqua ciceris cum decoc. in vino. ℂ Re. cinamomi electi: zinzi. galāge: garioſi. lignialoes pilorz ſpice nardi: nucismuſca. ſpodii: florz ſquinanti cipri roſ. violarz. aā. ʒ. ſ. ⁊ grana. xv. ſoliſ liq̄ritie raſe ſtoracis calamite: maſticis. roſ. matoiane balſamite: ſe. baſilico. gariofilate: cardamomi: piperis longi: mirtil. corticis citri. aā. ℈. ij. ⁊ gra. v. margaritarum: been albi ⁊ ru. coralli ſerici. aā. ℈ ſ. ⁊ grana. ij. ⁊ ℔. muſci: grana. vii. ⁊ ℔. cāphore vel vtili⁹ ſandali rub. gra. v. ſyrupi ro. quod ſufficit. Cōficitur ſic lignum aloes puluerizetur p ſe ambra ⁊ muſcus per ſe. cetera vero ſimul: fiat ſyrupus ex aqua decoctio. roſ. ʒ. ij. ⁊ zucca. lib. ij. quo cocto ad perfectionē: ac depoſito addātur ſimul pulueriſata. poſt lignū aloes: poſtea margarite poſtmodū muſc⁹ ⁊ ambra diſſēperata cū aq̄ ro. ℂ Doſis eius eſt q̄ſi. ʒ. ℔. tq̄m et cetera alia electuaria aromatica ſi ponantur in vaſis vitreatis rotatis aqua ro. in qua fuerit muſcus diſſolutus: vel fumigatus ligno aloes erunt efficaciora.

Cyanthos dictū ab anthos qđ eſt flos roris marin. reſpicit ppie virtutē apprehenſiuā: ſpūs deperditos reparat et cor debile confortat: vnde datum cū vino aromatico releuat debilitatē totius corporis abſq; humiditatibus. confertq; cōualeſcentibus addito muſco. cōfert dolori capitis ex debilitate: et maxime aſcenſu fumoſitatum a corde ⁊ a ſtomacho ⁊ incube ſcothomie ⁊ epilepſie frigidis. Datum de terno in tertiū die cū pluris ⁊ vino decoc. ſalutē cōfert paralyſi ⁊ ſpaſmo ⁊ tremori frigidis ac cardiace frigide vel debilitati cordis ac ſpirituū pauptate ⁊ incubo. Datū cū vino decoc. nucismuſc. et garioſi. cōfortat ſtomachū ⁊ cerebrū exhibitū de mane ſine potu cōfert hūiditatibus ſtomacho. ac excitat appetitū exhibitū cū fri. aq̄ aſſert⁊ febricitātibus ꝓferre appoſito muſco cōferunt pluribus mulieribus q̄s vtris. p annū ſeruat. Doſis eius eſt a. ʒ. iij. vſq; ad. ʒ. ℔. ℂ Re. florum roris marini. ʒ. ſ. roſ. rub. violarz. liq̄ritie raſe. aā. ʒ. v. garioſil. nucismuſca. galāge. pilorz ſpice nardi: cynamo. aliptbimi zinzi. al. zedoarie: macis: lignialoes: cardamo. antiſi: ſemē. anneti aā. ℈. iiij. melitis diſpumati lib. ſ. ⁊ ℥. viij. moderni conficiūt ipſum plurimum cum lib. iij. ⁊ ℥. iij. zuccari.

Cyacaſtoreum dicitur a caſtoreo qđ reſpicit ppie virtutē alexiterialē valet cōtra grauiſſimas paſſiones corporis interatas. nā datū cū decoc. ſalutē confert cephalargicis epilepticis emigranticis ⁊ dolori anteriorio vel poſteriorio partis capitis vertiginoſis ac emēdat mirabiliter paralyſim mēbrorū oīum maxime capitis. Verū ptra paralyſim ligue fiat pillule ex dyacaſtoreo ſaluia ⁊ caſtoreo de q̄ bus teneant. ℈. ij. vel. iij. ſub ligua quouſq; fuerint diſſolute trāſglutiēdo. iniectū p nares cū ſucco ruthe iuuat apopleticos liberata paroriſmo. Datū cū decoc. ſalutē vel orimelle de. xv. in. xv. diebus confert ſpaſmo ex repletione Datū cū decoc. abſintij vel eupatorij cōfert opilationi epatis. Datum cū vino deco. milij ſolis vel petro. macis ſoluit dolorem renum ⁊ ſtrangurią. ℂ Doſis eſt quaſi. ʒ. ſ. Qui tranſglutit ipſum in mane abſtineat: vſq; ad ſextaz vel nonā. ſeruatur biennio vel triennio loco conuenienti. ℂ Re. caſtorei corticis mirabol. citri. aā. ʒ. iij. minus. gra. ſ. ⁊ ℔. aloes. ʒ. ſ. ⁊ ℔. min⁹ gra. ſ. aſſari: myrrhe: cuſtorbij. ana. ʒ. ſ. ⁊ gra. xvij. ſoliſ ammoniaci: piretri: liq̄ritie rare: dragā. calami aromatici: nitri: galbani ſquinanti: ſpice nardi opponacis: radicis mirrhi fructiferi. caſſie lignee: pipis longi albi ⁊ nigri: xilobalſa. carpobal. pulpe colloq̄nride: ſerapini: reuponti: ſtoracis: calamite: zinzi: cynamomi electi. aā. ʒ. ſ. ⁊ gra. ij. ſtaphiſa. dauci: maratri: ſemi. petro. et apij: ſiſeleos: baccarum lauri: ſem. petroſi. macis: petrolei: ſtoracis rub. ſan. dra. thuris maſculi ⁊ minuti: agarici: maſticis: ſalis armoniaci: zedoarie. aniſi aā. ℈. ſ. ⁊ gra. ix. ſaturegie: yſopi: camedros: pulegij: origani balſamite: ſemi. baſiliconis garioſi. foſ. re. bñ. vilme: dyptami: ſemis ruthe: ariſtolo. longe ⁊ rotunde: radi. yarri. ſuccicaulis agreſtis: aſſari: ſalutē recē. bdellij. ana. gra. xvij. epithimi: polipodij: balſami. aā. gra. xiij. ſeminis laureole: coſticis capparis. aā. gra. xj. anacardi: gētiane: ſaule: corticis radicis mādragore. aā. gra. xj. peucedani: abſinthij. aā. gra. vij. ſpicos gra. iij. ⁊ tertiā ptē vitius. melitis diſpumati li. ij. ⁊ ℥. ij. et ℔. cōfice ſic. gūme que puluerizari nō poſſunt liquefiāt cū vino ad ignem ⁊ colētur: et cum melle diſpumato cōficiantur et poſt cōmiſceantur pul. aliarz ſpecierum.

Cyaſpermaton dicit a ſeminibus reſpicit ppie virtutē naturalē leſam frigiditate vel vētoſitate. Datū cum decoctione aniſi cōfert ad grauedinē vel ventoſitatē capitis ac vertigini ac cardiace ex ventoſitate et emendat tumorē ex hūoribus frigidis vel ventoſitate cū eadē. ⁊ confert apoſtematibus ſplenēticis ⁊ ructuationi ac ſingultui frigidis. Datū cū decoctione yſopi emēdat ſuſpitiū pectoris cauſa habita et vocē pditā frigiditate reſtaurat. Datū cum vino veteri cōfert boliſmo ſupfluo frigido et cachexie confert frigide ne ledatur a ſuperfluis matricis. Datum cū decoctione aniſi ⁊ maſticis mitigat dolores fortes omniū interiorum aut ex ventoſitate. Datum cum decoctione caparorum auferit dolorem ſplenis cauſe eiſdem. Datum cuz decoctione ſatyrionis auget libidinem impedita frigiditate. Datum cum decoctione milij ſolis emendat dolores frigidos renum ⁊ veſice ac prouocat vrinam vnde confert ſtrāgurie ⁊ diſſurie. Datum cum decoctione calamenti mitigat dolorē matricis frigidum ac prouocat menſtrua. Datuz cū decoctione ariſtologie longe mundificat puerperas confert ventoſitati matricis. ℂ Doſis eius vſq; ad. ʒ. ℔. ℂ Re. piperis al. ʒ. ij. carui. leuiſtici. aā. ʒ. vj. ſeminis petroſi. macedo. amomi. fenugreci. ana. ʒ. ij. melitis diſpumati lib. ſ. ⁊ ℥. ſ. conficiatur vt alia electuaria. cum frigida freneticis ac febricitantibus confert requiem.

Cyacodion dicitur a codia qđ eſt papauer qđ in eo intrat. virtutez reſpicit retentinam. Datum cū decoctione roſ. ac fronti emplaſtratū retinet reuma acutuz debilitate retentiue aut caloris aut exuberantia hu. poſt purgationem materie teneantur pillule et eo in ore. ſi puentat ex hu. lubricitate detur cum vino decoctio. maſticis. Datū cū aqua pluuiali decoctiōis ſpodij vel cum aqua roſ. confert omni ſolutioni ventris calide: et maxime diſſynterie: et cū vino cocto confert ſyenterie. Clyſterizatuz cum decoctione balauſtie in aqua pluuiali cōfert fluxui vētris cronico: et cū dyacitoniten confert mictui ſanguinis. cū zuccaro roſa. ꝓfert gomoree ac in debilitate cōtentiue. ℂ Doſis a. ʒ. ſ. ⁊ ℔. vſq; ad. iij. ⁊ ſeruat per annū. ℂ Re. capitum papaueris nigri non nimiū viridium: nec nimium ſiccoz numero. xiij. roſ. ʒ. ij. croci: liquiritie raſe. aā. ʒ. ſ. bdoli armenici. ʒ. ℔. cynamomi: conſolide maioris. hypoq̄ſtidos: balauſtie. aā. ʒ. ſ. mirabolanorz. ʒ. ſ. coralli albi ⁊ rubei: ſumach: ſanguinis draconis lacte foliorum oſmi. aā. ℈. ij. ⁊ ℔. ſemis portulace. ʒ. ℔. conficitur ſic. Capita papaueris in tantū aque pluuialis ponantur q̄ bene cooperiantur: et triduodi mittantur ibi in qua aqua bulliant: vſq; ad tertiā partem poſtea colentur: et in colatura mittatur lib. ſ. ⁊ ℔. melliomyrthini. et in tali melle ſupradicta miſceantur. Confectio melliis myrthini ſic fit. in duabus lib. melitis diſpumati ponat lib. ſ. ſucci myrtillorum et coquatur ad ſucci conſumptionem et poſtea coletur.

Cyamoron dicitur quod fit ex moris celſi et rub. paſſiones reſpicit gutturis palati vulue ac oia genera ꝓlocationum earūdem. vnde diu ac pluries gargarizatum in principio cū decoctione balauſtie:

liquiri.ꝛ roſ. phibet ac intercipit fluxuꝫ hu.adee ꝙ postea gargarizatū. ꝯdiu tentum in ore cum decoc. corticis nucis frequenter confert mirabilr repercutiēdo materiam fluentem ad guttur:ꝛ ad uuulam ac fluxa cōsumit profundatiōe succi. quare est peculiare. in firmitatum omnium eorundem uuulā cadentem sublenat ac humoroſam desiccat: squinantiam phibet inungendo palatum ac guttur cū eo gargarizatum cum succo plātaginis cōfert pustulis ac vlceribus oris: in quo augeat mel vel minuatur ꝑm ꝙ queritur maior vel minor stipticatio vel absterſio. verū squinantiam ex vsu fungoꝝ curat gargarismus ex melle aq squillitici. ¶ Re. moroꝝ mori celsi ꝛ propie agrestis lib. f. mororum rub. seu dimetis lib. j. mellis lib. f. sape vini. ℥. iij. cōfice sic. succi cū sapa et melle in vase stannato ad leues pruinas ad pfectionē fac bullire. ¶ Cū aūt scire volueris si coctū sit pone ex eo gutta sup marmore ꝛ inclinato marmore si se vt mel retinuerit coctū est: ꝛ tūc cola in stānato vase et vsui reserue. k p annū.

¶ Yamargariton dicit a margaritis perforatis et non p foratis respicit ꝓprie cor: et stomachū lesos frigiditate: vñ cōfert olbus debilibus eorūdem: appositio enim. ℈. j. de osse cordis cerui puluerizati in. ℥. j. ipsius si offerak mane cū vino aromatico: vel cū vino decoctio. buglosse vel borag inis confortat cor: ac cōfert cardiacis melācolicis tremori cordis. tristibus maniacis ac melicis ascōsui fumositatū a corde ꝛ exhilarat aiam. tenēdo ipm in ore cōfert asmaticis. Datū cum ptisana ordei in qua dissoluta sint quatuor semina confert ptisicis ꝛ cōsumptis. Datū cū vino decoctionis mēthe ante cibum aufert fastidiū defectu spirituū lyenteriā ꝛ doloꝛē stomachi frigidos. Datū cū vino remollitionis ligni aloes emēdat distēperantiā frigoris stomachi: ac digestionē eius cōfortat. Datū in cronicis cū vino odorifero lymphato cū aqua. roſ. vt in quartana ꝛ quotidiana quibus caloꝛē naturalē confortat ac restaurat spiritus. Datū cū vino lymphato cōfert impedimēto cōceptionis ex siccis cum caloꝛe. Suppositum cū bōbace añ paroxismū cōfert suffocationi matricis: sicr cōfert ei pessarizatum post paroxismū. ¶ Dosis eius est. ℥. f. seruatur biennio vel triennio. ¶ Re. cinamo. aliphimi gariofil. spicenardi: galāge: ligni aloes: liquiri. mūde. trocisci dyarodon trocisconum dyatris. añ. ℥. j. ꝛ. f. margaritarum perforatarum natura: ꝛ nō pforatarū nucismuſca. macis: cōfectionis eliphimi: muſci: zedoarij: reubarbari storacis calamite. añ. ℥. j. zinzi. al. ossis de corde cerui: limature eboris blācte bizātie. añ. ℥. f. muſci ambre cardamomi minoris se. leuisticī. se. basilico. gariofil. añ. ℈. j. minus gra. ij. cāphore. gra. iij. mellis roſ. colati lib. j. ꝛ. ℥. iiij. cōficitur sic species terantur: et vltimo cōterantur cum eis ambra ꝛ caphora: deinde incorporentur cum dicto melle colato. vltimo addatur muſcus distemperatus cum modico aque ro. bene incorporando.

¶ Yacameron id est reducens hoīem de morte ad vitā est preciosiꝰ ℈ dyamargariton. virtutem ꝓprie respicit vitalez ꝛ aialē cōplet oē illud in quo dyarodon iulij commendatur. Datuꝫ cum plitris cū muſco cōfert mante ascēsu fumositatū a corde. Datū cū vio infusiōis croci ō fert cardiace calide: tentum in ore ac transglutiendo mane et sero confert pectori. Datum cum decoctione ysopi ꝛ ficuū cōfert asmaticis arteriacis tussientibus ꝛ ptisicis cum ptisana. Datum cū vino decoc. galange confortat stomachū frigidum ac eius imbecillitates et indignatiōnē emēdat. Datū cum vino aromatico cōfert doloꝛi stomachi ꝛ melācolie. Datum cū vino remollitionis zinzi. confert libidini: ꝛ cōfortat lumbos imbecilles frigiditate ꝛ ipm muſcatū cōfert impedimēto cōceptionis ex hūiditate matricis. ¶ Dosis a. ℥. iij. vsq ad. ℥. f. mane ꝛ sero. ¶ Re. pumula veris gariofil. zinzibe. al. añ. ℥. v. ꝛ. ℈. j. ꝛ grana. xvj. carnium dactiloꝝ. ℥. iiij. ꝛ. ℈. j. et grana. xvj. cinamomi: aliphimi: galāge piloꝝ spicenardi: zedoarij: costi: piretri. coralli ru. diagaganti: reuponti. spice celtice: anacardi: ossium dactilorum: carpobal. anisi: baccarum: tunipert: piperis al. ꝛ ni. añ. ʒ. j. ꝛ. ℈. ij. ꝛ. ℔. viij. limature subtilissime auri electi ꝛ argenti mundi: ossis de corde cerui. ana. ℈. ij. et. f. muſci: rasure ebo. ana. ℈. j. et gra. vij. ambre. ℈. j. mellis dispumati lib. j. ꝛ. ℥. iiij. ꝛ. f. incorporentur.

¶ Yacalamētū dicit a calamēto qō ꝓprie dak in materijs fridis propie eruberātibus in capite ꝛ pectore vſ datū cuꝫ decoctione enule cāpane et ysopi cōfert potenter ad oē vitiū pectoris et pulmonis ꝛ ex friditate: vt asmaticis maxime in senili etate: aut in flatica cōplone. valet etiā tussiētibus ex fridis hu. descēdētibus dissoluendo materiā ac cōsumēdo capite primitus facellato cū baccis laur. tritis ac calefactis in testa in sacculo. verū si vitiū sit in pectore faccellet pectus etiā. Datū cū vino decoc. anisi feniculi cōfert doloꝛi stomachi. Datum cū vino decoc. masticis ante cibū ꝛ post. ꝑgurat digōnē. Datū cū. decoc. foliꝰ ꝛ mēthe cōfert inflationi stoma. ac curat singulatū fridū. Datū cū decoc. anisi excludit ventositatem. Datū cū vino veteri ꝛ fert destructioni ac debilitationi appetitus ac ꝛfert valde ꝓtra caninū appetitū ꝛ bolismū ex frida ca. et ipꝰ aperit ꝓprie opilationes epatis sedatꝝ doloꝛē fortē vicꝝ renū. Datū cū vino decocti. ameos excludit vētositates intestinoꝝ. Datū cū decoc. assari. cōfert ydropi. fride. sumptū cū vino deco. myrrhe repat mēstruis retētis vētositate ac friditate hūoꝝ. Datū cū vino ꝑmixtū impat hemoroydib⁹. Datū cū decoc. ruthe. vj. vel. iiij. horaꝝ. añ accessionē curat ḡrtanā verā ipm etiā lōgo vsu curat eā. ¶ Dosis eꝰ a. ℥. ij. vsq ad. iiij. seruat vsq ānos duos. ¶ Re calamēti siuuialis recte. pulegij melano piperis nig. filele. se. petro. añ. ʒ. iij. ꝛ. ℈. ij. seleuisticī. ʒ. j. ꝛ. ℈. j. se. apij. ℈. j. ameos: summitatū rhimi anisi. se aneti. cinamomi elec. zinzi. añ. ℈. ij. mell dispumati lib. j.

¶ Yaireos dicit a radice lilij purpurei quā respicit virtutē respicit spūalē lesaꝝ friditate. maturat ꝛsumit: ac mūdificat hūiditates cōtentas in pectoralibus ꝛ pulmōe: vñ trāsglutiēdo ex eo cathamonta cū cōfert difficilis orthimiacis asmaticis tussiētibus vocē perditā restaurat: ꝛ commictū cū zuc. roſ. cōfert empticis. Etiam datū cum decoc. ficuum ꝛ ysopi. ¶ Dosis eius est vsq ad. ℥. seruatur per annū. Re. raſ. lilij celestis mūdi. ℥. j. pulegij mōtani ysopi liquiritie rase. añ. ʒ. vj. diagagā. amigd. pineaꝝ mūdataruꝫ cynamomi aliphimi. ℥. al. piperis. añ. ʒ. iij. ficuū pinguū carnū dactiloꝝ uuarum passaꝝ mundataꝝ ab artilio. añ. ʒ. ij. ꝛ. f. storacis. ru. ʒ. ij. ꝛ. ℈. j. mellis dispumati lib. ij. ꝛ. ℥. j. ꝛ. f.

¶ Yapraſion dicitur a praſio qō recipit in plus: respicit ꝓprie membra spūalia: ꝛ caput lesa friditate: maxime reumatica incidit subtilr ꝛ mūdificat grossos hūores et viscosos existentes in pectore: et etiā alterat viscera frigidam absq materia. Datuꝫ cū decoc. ysopi sanat ꝓprie vertiginē capitis frigidā ex vitio stoma. Datū cū decoc. anisi: ꝛ nucis mus. sanat caliginē oculoꝝ ascensu fumositatū. Datū cū vino ca. purgat palatum et arteriam eius. et alta reumata frigida. Datum post gargarisi. ex sticis stringit distillationē vuule. Datū cū vino stiptico post gagarisi. stipticū ꝛ exterius sup dētē inūctū sanat dolo. eius ex flate. Datū cū pulvere liquiritie ꝛ gētiane opitulat peculariter asmaticis: empticis ptisicis ex flegmate ꝛ suspiriosis. Datū cū vino decoc. gūmi ara. et diagagāti post diminutionē materie ꝛfert pleureticis. Datū cū vino decoc. anisi ꝛ maratri ꝛfortat stomachū et epar. Datū cū vino decoctionis diuretico cōfert splenēticis. Datū cū vino decoc. spice ꝛ nucismuſc. restaurat caloꝛē lesum in digestione vel ventositate. Datū cū vino decoc. diuretico oꝝ ꝛ saxifragie cōfert nefreticis calculosis strāguriosis et collicis frigido hūore vel vētositate. Dissoluꝝ in muſcellino ac suppositū cū bōbace ꝓuocat mēstrua retenta frigiditate vel vētositate. ¶ Dosis eius est. a. ℥. ij. vsq ad ḡtuor: vel dosis eius est quasi. ℥. f. in sero ꝛ in mane. Seruatur cū inest balsamꝰ ānis annis vel ser. ꝛ qō est cum terbentina seruat biennio. ¶ Re. praſij viridis. ℥. v. ꝛ. f. diagagāti pineaꝝ amigda. dul. pistataꝝ carnium dactiloꝝ pinguiū: ficuū pinguium: uuaꝝ passarū mundatarū ab artilio. añ. ʒ. iij. et. f. cynamomi electi nucismuſcate macis ligni aloes galāge piloꝝ spicenardi. ℈. al. ʒedoarij liquiritie rase reupōtici anacardi storacis calamite masticis myrrhe galbani terbentine yreos aristolo. ro. radicis capparis gētiane piperis aneti maratri anisi se. apij fenū. petro. mace. radicis.

saxifragie

sarcofragie.añ.ʒ.iij.hermodactilo⁹ origani radicis peuceda ni squinãti cardamomi piperis al.carui leuistici tormentile añ.ʒ.j.ʒ.ß.ʒ grame.ʒ.iij.ʒ.ß.balsamite pulegij diptami costi piretri saturegie basilicõis gariofi.peonie pipis lõgi amo mi se.petro.agrestis orobi.añ.ʒ.j.ʒ grana.iij.ʒ tertiam ptez alteri⁹.xilobalsami cassiefignee coralli rubei rasure eboris carpobalsami dauci cretici.añ.ʒ.ß.musci.ãbre ossis de corde cerui.añ.grana.xiij.mellis dispumati lj.v.conficiaf sic in q̃ tuor lib.melf dispumati pone prassij viridis aliquã tulũ con tusi.ʒ.vj.ʒ.ß.pinee recẽtis cũ resina sua q̃rtã ptem ʒ bulliãt simul léto igne cũ tribus.ʒ.optimi vini vetustissimi vsq; ad cõsumptionẽ vini et carice bñ purgate introrsum ʒ extror sus ʒ dactili eodẽ mõ mũdati ʒ passule ʒ pinee ʒ amigd.et pistacce ola bñ mũdata vnũq;q; pistef bñ p se:ʒ post misceã tur oia simul in mortario:ʒ superaddatur terbẽtina ʒ pistẽ tur simul:ʒ cũ melle ꝑdicto calido in eodem mortario pau latim distẽperenf:post addatur pulus aliarum specierum.

Yaciminũ dictũ a cimino qñ intrat vl recipit in pluo respicit pro prie virtutẽ spũalem.ʒ primã digestiuam lesas frigiditate.Datũ cũ decoctione ficuum et pas sularum cunti dormitum bene coopto vt sudet cõfert tussiẽtibus ex frigido hũore reumatico maxime in se nio constitutis.Datũ ante cibũ vel post cũ decoctione ma stices ꝓcurat mirabilr primã digestionẽ lesam friditate:hu miditate:ʒ ofert dolori ylij ex indigestione:ʒ vsitatũ vinifi cat caloriẽ:ñ citrinat caloriẽ.Datũ cũ vino decoctionis ani si cõsumit vẽtositatẽ ʒ curat eructuationẽ fridã ʒ singultũ ex calido et colicam ʒ ventositatem inuoluntariã:et cõfert impedimento cõceptionis ex ventositate vel hũiditate ʒ do lori capitis ʒ scorhomie ex eodẽ.Datũ cũ vino forti confert vsui fungo⁹ ʒ q̃rtane flegmatice post vomitũ.Datũ cũ vio aromatico confert his qui receperunt cibaria grossa.Datũ cũ vino decoctionis tamarisci ʒ diureticoꝝ ofert opilatio ni splenis ʒ epatis.Datũ cũ cooperãtib⁹ valde tritũ et etiã emplastrum cõfert valde emissioni vine inuolũtarie friditi tate.Dosis eius est a.ʒ.j.vsq; ad.iiij.seruaf triẽnio seu biẽ nio. ℭ R.cymini.Gal.ꝑcepit ipsum assari in vase fictili pri die in aceto ifusi ʒ exiccati.ʒ.viij.ʒ.ʒ.j.cynamomi electi ga riof.añ.ʒ.iij.ʒ.ß.ʒ.iij.amcos leuisti.añ.ʒ.j.ʒ grana.v.saturegie cala mẽti.añ.ʒ.j.ʒ.ʒ.iij.amcos leuisti.añ.ʒ.j.ʒ grana.xviij.pipe ris longi.ʒ.j.pilo⁹.spice nardi cardamo.masticis.añ.ʒ.iij. ʒ.ß.melf dispumati.lib.ß.ʒ.ʒ.iij.incorporẽtur.

Quadrimerõ id est de quatuor medi cinis respicit propie spũalia.Datum cum decoctione ysopi confert asmaticis ʒ tussientibus ex catarro frigido Da tus cum decoctione masticis confert dolori sto machi a frigiditate.Datũ cũ decoctione nucismuf.ʒ garo fi.confortat digestiuam lesam a frigiditate.Datũ cum vino rubeo in decoctione.ʒʒ.ʒ galange confortat renes leso⁹ fri giditate. ℭ Eius dosis est a.ʒ.iij.vsq; ad.iiij.mane ʒ sero.ser uatur triẽnio. ℭ R.enule cãpane.ʒ.j.ʒ.ʒ.iij.cymini.ʒ.iij.pi peris.ʒ.iiij.maratri.ʒ.j.melf dispumati lj.ʒ.ʒ.j.incorporẽf

Yapenidiõ dicitur a penidijs q̃ intrant in eo in pluo respicit pectus lesum ꝓprie siccitate:vis eius est potentior cõtra siccitatem pectoris q̃ cõtra friditatẽ.Datũ cũ de coctione diagagãti ʒ gũmi arabici ʒ liq̃ritie rase ʒ ficuum confert valde siccitati ʒ tussi scõdario frigiditati eiusdẽ:ʒ lo q̃ntibus cũ magna difficultate ʒ siccitate arterias cõstrin gente ʒ flegmatis grossi optatione tenẽdo diu in ore.Con silr confert asmaticis anteq̃ fiant arteriatici ʒ ptisici ex ca lore vel ex flate nisi scõa aut tertia laborent specie ethice. Datũ cũ terna parte ex dyatreos cõfert tussi sanguinee et cõfert empumati calido.Datũ cõpetẽter peripleumonicis cũ aqua decoctionis ordei ʒ diagagãti ʒ gũmi arabici:ʒ suc ci liquiritie ʒ zuccari ʒ q̃tuor se.frigidoꝝ post eruptionem collectionis:et etsdem differenti consolidari. ℭ Daf mane et sero quasi.ʒ.ß.vel vtilius cathamonicũ tenendo in ore.ʒ iacẽdo supine seruatur per annum. ℭ R.penidiarus.ʒ.xvj. et.ß.pinearum amigda.dulcium mundatarum.se.papaue ris alb.añ.ʒ.iij.ʒ.ʒ.j.cynamomi aliptbumi gariofil.ʒʒ.alb. succi liquiritie diagaganti gummi arabici.amidi se.melo num citrulli cucu.ʒ cucur.mundatarũ.añ.ʒ.j.ʒ.ß.camphore tertiã partem vnius.ʒ.cõficiatur sic.in vna lib.aq̃ dulcis bulliaf.ʒ.iij.violaꝝ donec inficiatur aqua aliquantulũ po stea colef ʒ addatur colature lib.j.zuccari et bulliant donec incipiãt inspissari:ʒ tunc addantur pinee remollite in aqua calida et amigdale:ʒ quatuor seminaꝝ aquaq; per se bene cõcussa cõtinue mouẽdo cũ spatula deinde addantur peni die siliter puluerizate:et cum fuerint liquefacte illud gro ssum qđ supernatat colligendo in mortario cum caccia tera tur bene cum syrupo supradicto:et misceatur camphora be ne agitando:et ad vltimũ ponatur pulus specierum supra dictaꝝ cum supradicto syrupo semper agitando misceatur in mortario donec incorporentur.

Yadragãtũ frigidũ vt a dragaganto qđ recipit in pluo:ñ frigidũ: qu fit ex frigidis et confert patientibus in pectore et pulmone ex caliditate et siccitate:et ad vocẽ clari ficãdã lesam eũ tenẽdo in ore ʒ trãsglutiendo paulatim oi hora maxime de mane et de sero stomacho vacuo:vel def: cum ptisana confert precipue ptisicis et ethicis ex calore et pleureticis seu splenecticis et peripleumonicis ʒ empticis ca lidis cum decoctione capillo⁹ ve.confert effumere propter iram:et ad omnem tussim ex calore vel siccitate:et ad oẽm asperitatẽ et siccitatem lingue et gutturis et meri tenendo in ore superadiendo ei myrrhã:et sang.dra.confert pleure si differenti consolidari. ℭ Dosis eius est vt in dyapenidiõ et seruatur per annum. ℭ R.dragaganti alb.ʒ.iij.gummi arabi.al.ʒ.j.et.ʒ.iij.amidi.ʒ.ß.liquiritie rase.ʒ.ij.penidij. ʒ. iij.q̃tuor se.frigidoꝝ mũdatoꝝ.añ.ʒ.ij.cãphore.ʒ.ß.zuccari al.lj.ʒ.fiat sic.dragagãtũ ʒ gũmi arabicũ terãtur pu⁹:post puluerizenf cetera fortiter:et in syrupo simplici clarificato cũ spuma ouoꝝ:vt albescat incorporẽtur.ſ.primo pulus dra gagãti et gũmi arabi.postea penidie bene distẽperate cum ꝓte decoctionis terendo fortiter in mortario:postea alia tri ta super liquiritia:et vltimo cãphora trita cum modico pul uere aliorũ et agitetur diu in mortario donec albescat.

Quadragãtũ calidum respicit spũalia lesa frigiditate.Datũ cũ decoctio ne ficuũ et ysopi cõfert tussi et flate:et nequeũtib⁹ expellere asmaticis empticis anelosis suspriosis ʒ ad omnem coartationẽ pectoris ex cã frigida.Datũ cũ pti sana confert pleureticis et peripleumonicis.Datũ cũ deco ctione cynamomi et masticis cõfortat stomachũ et ꝓcurat digestionẽ. ℭ Datur vt dyapenidiõ et seruatur per annũ. ℭ R.dragagãti al.lib.j.ysopi amigdaliꝝ.pineaꝝ mũdataꝝ re mollitaꝝ in vino alb.se.lini assi.añ.ʒ.iij.fenugreci cynamo mi electi.añ.ʒ.ij.ʒ.iij.al.liquiritie rase succi enduie.añ.ʒ.j.cõ ficitur sic.dragagãtũ infusuꝝ in aq̃ extorques per linthei:et cũ mellis dispumati lib.j.vsq; ad spissitudinẽ agitando cõ tinue cum spatula coques lento igne et deposito ab igne puluerem specierum superaddas.

Quadragãtũ infusum extinguẽs inflãma tionẽ.et ariditatẽ et spũalia tenẽdo in ore:cõfert raucedini siccitati ptisi et ethi ce:et daturvt dyapenidiõ.et seruaf p annũ. R.dra gagã.al.biduo in aqua infusi.ʒ.iij.gũmi arabici se.papaue ris al.ana.ʒ.j.et.ß.amidi penidiaꝝ quatuor se.frigidoꝝm mundatoꝝ.añ.ʒ.j.liquiritie munde succi eiusdem.añ ʒ.ß. cãphore.ʒ.j.zuc.lib.j.et.ß.quo fiat syrupus in quo coquaf lẽte agitando cõtinue dragagan.et cum fuerit decoctũ de ponatur et imponatur pulus aliorũ.

Yapapauer dicitur a papavere qđ reci pit:respicit propie membra spirtualia lesa caliditate et siccitate: est em opti mum dolori pectoris ex calore tentum in ore.Da tum cum ptisana prodest mirabiliter ethicis consumptis et empimati calido et efficacie propter vigilias.Datuꝝ cum syrupo ros.confert vigiliis propter fluxum ventris et stupo ri mẽtis a dissolutione virtutis reumati calidoꝝ si reuma sit et debilitate retẽtiue datur cũ vino limpharo:vsus eius cũ syrupo nenufaris confert vigiliis freneticorum et febrici tantium acute.Datũ cum equali mixtura zuccare ros.et fri gida operatur mirabiliter in continuis et tertianis veris: doloremq; capitis et caloremq; eius reprimit:et inducit som-

nū: ꝛ digerit materiā subtilē. Datū ens aq̄ decoctionis ros. māe ꝛ sero ꝛ meridie iteꝛcipit fluxū vētris colericū. ¶ Dat vt dyapenidiō ꝛ seruat p annū. ¶ Ꝛ. se. papaueris al. pen: diaꝛ añ. ʒ. rr. liquiritie rase diagagān gūmi arabi. amigda. dul. mundataꝝ se. cytoniꝝ munda. se. portul. añ. ʒ. v. quatuoꝛ se. frigidoꝝ mūdatoꝝ se. lactuce ꝛ maluc. ana. ʒ. iiij. fiat pul. et confice cum ſyrupo vio. vel cum sapa.

¶ Quacitonitē dr a cytoniis q̄ ibi ītrāt in plus: respicit ꝓprie digeꝛ tiuā ꝛ appetitiuā. Datū cū vino decoctiōis li fritie asserit vtilissimū sore asmaticis ꝛ ptisicis cū ptisana. Datū cū vino decoctionis gariofil. ꝛ rosaꝝ retinet vomitū ꝛ fastidiū ꝛ nauseā ꝛ lienteriā de cā frida. Datū post prādiū cōfortat digōnē. Datū cū dyacimi no ꝛ vino decoctiōis anisi cōsumit vērositatē et inflationē et rugitū. Datū cū vino decoctiōis gariofi. ꝛ crocibonificat colorē. Datū cū vino decoctionis nucismusca. bonificat odo ratū. Datū cū decoctione mēthe ante prādiū excitat appe titū. Datū cū vino aromatico reparat mirabiliter debiles confortādo virtutē et reparādo spūs. Datū cū vino confert delicatis et nobilib⁹. Datū cū vino decoctionis anisi ꝛ car ui ꝙfert yliosis. Datū cū vino decoctionis masticis ꝙfert ni mie soluti vētris defectu digestiue: laxatiuū datum curat fastidiū diuturnū. ¶ Dosis eius est vsq; ad. ʒ. j. seruat p an nū. ¶ Conficit sic. mūdent a cortice cytonia plana ꝛ rotun da: ꝛ interioꝝb⁹ granulosis: ꝛ put mūdabunt ꝓiciātur in aqua in qua debēt decoq̄: ꝛ post coquātur sine fumo: de qui bus coctis accipiant li. iij. mellis dispumati li. iiij. et. f. ꝛ te rant cytonia supradicta vt diximus bñ munū. in mortario fortiter: ꝛ ponant in caldario cum ꝓdicto melle sup ignē ꝛ bullāt semp agitādo cū spatula donec inciꝑāt vnctuositari: et sivis sare qñ fuerit coctū ponat aliquātulū in parapside infusa aqua. Si ens inuiscat: vt valeat colligi coctū est ꝛ tūc deponat ab igne et pulus haꝝ species semper agitando supaspergat. Ꝛ. cynamomi electi. ʒ. i. ꝛ. f. ʒʒ. alb. ʒ. j. piperis galāge. añ. ʒ. f. gariofi. nuctimusc. añ. ʒ. iij. spicenardi ligni aloes macis cardamomi. añ. ʒ. ij. ʒedoariꝝ. ʒ. j. supra marmo rē infusum aq̄ ros. in qua aliquātulū musci fuerit distēpatū supaspgat: ꝛ cū infrigidatū fuerit incidat frustatim cū cul tello ꝛ reponat. ¶ Alij capiūt cytonia et coquūt et cōdiūt cū zuccaro sine specieb⁹. Alij ꝙficiūt tpm laxatiuū ꝓmiscen do in vnaquaq; li. ipsius dyagredu. ʒ. i. ꝛ. f. et est efficatius ceteris electuariis q̄bus admiscet scamonea. ¶ Antiq̄ cōficiebāt tpm ex lib. iij. succi cytoniꝝ et lib. j. aceti fortis: et mellis li. iij. coquēdo vsq; ad spissitudinē mellis sup qō pul uerize. ʒʒ. ʒ. i. aut plus: cū quo Gal. curabat egritudines sto machi calidas ꝛ valde siccas. ¶ Moderni incidūt cytonia frustatim et coquūt in aqua ꝛ post mūdāt ea a semine in te rioꝝb⁹ ꝛ lauāt: ꝛ post mūdāt exteriora a sorditie siqua est: et post cōprimūt fortiter cribrō: maxime de cotto vsq; quib⁹ pulpa exprimit in cuⁱ⁹ succositate mellis li. iij. coquenk ad perfectionē quo species imponantur. ¶ Alij ꝓiciūt supra marmoꝛem: aut supra tabulā marmoreā. ¶ Cōferēs eisdē causis cum significationibus caliditatis. Ꝛ. masse cytonio rū lib. j. et. f. rosaꝝ rub. sanda. ru. añ. ʒ. iij. quatuoꝛ se. frigido rū mundatoꝝ. añ. ʒ. ij. reubarba. liquiritie rase. se. portulace ꝛ lactuce. añ. ʒ. j. ꝛ. f. ʒʒ. albi ꝛ antisi. añ. ʒ. j. gariofi. cynamo mi electi. ana. ʒ. f. syrupi ros. qō sufficit ad vltimum zuccari lib. f. conficit mō prior: ꝛ scias q̄ eodē mō pōt fieri electua rium de pomis et de piris aromaticis et sūbus.

¶ Quazinzibereos siue zinziber cōditur: dictum, a zinzibere q̄ recipit: respicit ꝓprie primā et secūdam digestiuā: et tertiā generatiuam. Datum cū vino decoctionis zi ziberis ꝛ galange ante prandium confortat digestiuā frigi ditate impeditā: vinū sumptum ante cibū ꝓuocat in plus appetitū et sumptum post cibū cōfortat in plus digestionē. Datū cū vino decoctionis. ʒʒ. confortat renes ꝛ excitat coi tū: ꝛ ꝙfertur appiorimerō. Datum cum vino infusionis zin ziberis et lignialoes cōsumit humiditates capitis et stoma chi: ꝛ cōfert epilepsie et incubo. Datum cum decoctione se nicali emendat potenter sitim et ardorem stomachi ex ma la indigestione. Datum cum vino infusionis gariofi. con fert singultui frigido. Datum cum vino puro est ex meliou

bus medicinis cōtra appetitū caninū ex frigida cā: et con tra fluxum ventris ex flegmate viscoso: tentū diu in ore est optimū contra raucedinē et cōtra asma ex flegmate visco so: aut cōgelato detur cū decoctione liquiritie et dragagan ti et ordei qñ tussis est ex frigiditate ꝛ siccitate. in cā reuma tica detur cum vino. Datum pro apostematibus in pectora libus post ruptura cū decoctione ordei ꝛ liquiritie purgat ea datū cū calida cōfert podagre flegmatice ꝛ morphee ex flegmate puro: et confert discrasie frigide epatis ꝛ fluxui vē tris fortitudine virtutis expulsiue. ¶ Dosis eius est quasi ʒ. f. et seruatur p annū: ꝛ fit sic cōmunis. ¶ Ꝛ. radicis yris gorū habentium folia ad modū crete marine vel mou spi nosi quā saracent apellant secacul seu secalsehēna: radank bū cū cultello ꝛ coquātur in aqua donec dimittant se stringi manib⁹: ꝛ tūc extrahank de aqua ꝛ mundētur a lignis que sunt interius ꝛ incidantur frustatim cū cultello ꝛ pistentur fortiter in mortario marmoreo et exp̄māt cū manib⁹: vt aq̄ inde exeat: et ponderentur de his lib. iij. ꝛ ponātur in. x. lib. mell' albissimi dispumati. coque donec incipiat rubescere: ꝛ addak. li. f. ʒʒ. frustati incisi: ꝛ dimittak bullire tā diu q̄ digi to adhereat in marmore suppositū: ꝛ post deponak ab igne deīdē ipone pulueres haꝝ speciez. Ꝛ. ʒʒ. alb. ʒ. iij. galāge. gariofil. cynamomi: nucismusc. cardamomi. añ. ʒ. f. pineaꝝ remollitaꝝ mūdataꝝ in vino albo. ʒ. iij. carnū dactiloꝝ. ʒ. iij. pistataꝝ ʒedoarij. ʒ. j. ꝛ. f. ꝛ cum olibus istis cōdiak et re seruet: ꝛ scias q̄ ꝓsimiliter potest fieri ex gariofi. et nuce mu scat a et galanga et pipere ꝛ cum seminibus.

¶ Quanisum dicit ab anisso qō recipit in plus optimū est: respicit ꝓprie virtutē nālē lesam frigiditate. Datū cū decoctione eiusdē consumit et carminat ventositatē et consumit: qi amouet flegma et inflationē et torsiones et colicā et yliacā cardiacā et ventositate vel flegmate. Datū cū decoc. polij calamēti et menthe confert singultui frigido vel ex vento sitate. Datum cum vino decoctionis galāge celebrat dige stionē et rectificat stomachū frigidū. Datū cum decoctione liquiritie et ysopi mitigat sitim ex flegmate salso. Datum cū decoctione ysopi et liquiritie mundificat pectus et pul monem ex humoribus viscosis: et confert tussi et clarificat vocē: et cōfert ptisi flegmatice. Datum cū decoctione costi aperit opilationes. Datum cum vino infusionis zinziberis incitat coitum. Dosis eius est a. ʒ. ij. vsq; ad. iiij. et seruatur biennio. ¶ Ꝛ. anisi. ʒ. rr. liq̄ritie rase masticis. añ. ʒ. r. ʒʒ. ga lāge cynamomi electi maratri carui. añ. ʒ. v. calamenti cas sielig. piretri. piperis longi et nigri. añ. ʒ. iij. cubebe carda momi minoris spicenardi. añ. ʒ. j. et. f. mell. dispumati lib. j. et. ʒ. iiij. et. f. et fiat electuariū quo arabes imponunt pen diaꝝ. ʒ. xl. a q̄bus cōstantinus tpm accepit.

¶ Quatrionpipereon dicitur a tri bus generi bus piperuꝝ: et respicit ꝓprie virtutē naturalē. Verificatū est a sapientib⁹ esse magni iuuamēti lesis frigiditate. Datum cum vino infusiōis zinziberis confert memorie et delet oblitionē cātam a chi mis flegmaticis et calefacit renes. Datū cū hydromelle cōfert appoplexie. Datū cū vino decoctionis peonie confert epilepsie. Datū cū vino infusiōis feniculi: vel cultrasie acuit visum frigiditate lesum. Datum cum decoctione ysopi cō pescit tussim siccā et asma exuberantia humoꝝ viscosoꝝ et clarificat vocē. Datū cum vino decoctionis galange et nu cismuscate ꝛparat et fortificat stomachū: digerit cibū et re soluit qō ingrossatur in eo et in aliis membris ex flegmate appetitū excitat et rectificat omnē eius imbecillitatē ꝛ eru ctationē acetosam ex frigido. Datum cum vino incorpo rato lignialoes diuertit hūoꝛes crudos: et etiā rectificat di gestiuā et preseruat caput et totū corp⁹ et prauis infirmita tibus flegmaticis eleuatis. Datū cū vino decoctionis anisi fugat ventositatem et rugitū et ꝙfert colice frigide. Datum cū vino cōfert contra defectionem sitio ex causa frigida: et est cōmodius ceteris electuariis cōtra hūiditatē in cūctis rupturis stōachi inuiscatis. Datū cū vino veteri est ex meliorib⁹ medicinis ꝓtra appetitū caninū frigidum: ꝛ cōtra esum fungoꝝ vsus eius est cum vino decoctionis anisi. cōfert contra inflationem stomachi frigidam. Datum cum

vino remollitionis

vino remollitionis nucismuscate et cum dyamenta confert fluxui ventris leuitate stomachi ex flegmate viscoso. Datū cū vino aromatico confert his qui grossa acceperūt cibaria Datum cum vino decoctionis squinanti confert discrasie frigide ⁊ debilitati epatis. Datū cū decoctione diureticoꝝ curat passiones renū ⁊ vesice frigidas ⁊ suffocationes matricis eruberētia humiditatum ⁊ paralysim ipsius:prouocatq; vrinam ⁊ menstrua.suppositum corrumpit fetum ⁊ q̄ cunq; senum vtitur:non indiget alio in conseruatione sanitatis sue ⁊ cōsumit superfluitates aggregatas in eis. Datū cum decoctio. costi consumit materiam flegmaticā causam ad artheticam ⁊ preseruat ab ea ⁊ corroborat neruos. Datum cū vino decoctionis aristologie rotunde confert rigori febrū. Datū quolibet mane confert quartane flegmatice nisi calor aut macies dominentur ⁊ cōfert febri flegmatice post digestionem. Datum cū vino rubeo ꝓfert itinerātibus in aere frigido. ¶ Dosis eius est quasi.ʒ.ij. seruat triennio.

¶ Accipe piperis nigri nō parui:nec grossi:nec rugosi cotticis piperis albi et longi nō calefacti:galange cassielignee calami aromatici:croci ciperi spicenardi gariofi. cardamomi minoris costi maratri cynamomi electi carpobalsami:assari:zinziberis myrtillorū.aā.ʒ.ij.masticis.ʒ.r.alij duplicāt pondus piperis albi:⁊ calami aromatici.mellis rubei dulcis ⁊ clari dispumati li.ʒ.⁊.ℨ.⁊.ʒ.vi.incorporētur:alr ⁊aliter componit ipsum Galie.et tūc producit altos effectus.

Yagalanga dicit a galāga que inest in plus:respicit proprie primus digestiuam frigiditate lesam. Datum cum vino decoctionis eiusdē et nucismuscate rectificat stomachū frigidum et celebrat perfecte digestionem.⁊ aromatizat os et confert incubos:ex plenitudine ciborum. Datum cum vino decoctionis masticis consumit flegma stomachi. Datum cum vino infusionis garioſil.aufert singultum frigidum ⁊ eructuationem acetosam. Datū cū vino decoctionis anisi consumit ventositatem:⁊ confert colice ⁊ inflationi stomachi. Datū cū vino infusionis zinziberis calefacit renes et commouet coitum. ¶ Eius dosis est a.ʒ.ij.vsq; ad quatuor ⁊ seruatur triennio. ¶ Rℨ.galāge.ʒ.iij.piloꝝ spicenardi masticis rasure eboris lote pluries in aqua ros.aā.ʒ.ij.spice celtice cynamomi aliphimaʒʒ. al.ʒedoarij liq̄ritie rase storacis calamite rosaꝝ ru.vio.garioſil.blacte.abrizantie.aā.ʒ.ʃ.⁊.ℨ.se.mellisse.et basilicontis garioſi.aā.ʒ.ʃ.ossis de corde cerui.ʒ.ʃ.zucca.lib.ij.fiat electuarium vel commodius cum melle rosaceo.ℨ.xiiij.

Yacitron seu citra condita dictum a corticibus citri ex q̄bus fit frigidum est:respicit proprie virtutem naturalē et vitalem:simpler comestum valet contra passiones stomachi ex calore et confortat ipsum debilitatū laratione:etiam vꝫ contra fluxum colericum. Etiam valet contra cardiacam passionem ex calore et bonificat odoratum: ⁊ modus eius operationis est vt frusta magna exteriorū citrorum eadē die qua colliguntur cum cortice mūdate ab interioribus remolliātur in aqua salsa aliquibus diebus ſ ali quo vase terreo ne putrescant:aquam quotidie mutando donec amiserint amaritudinem:⁊ post remolliantur biduo in hydromelle:tunc eliuentur in aqua dulci plurima donec tenerescant:deinde cōpimantur fortiter ⁊ remolliank:post ea triduo in triplo ex iulep simplici:⁊ tūc coquantur in iulep simplici vsq; quo iulep inciptat inspissari:et tunc feliciatur super infusione lib.ℨ.aque rosa.cūq; inspissat ab igne deponatur et extendantur frusta super cannullas separatiꝫ quousq; fuerint congelata:cui depositio ab igne si superaspgatur pulvis harum specierum confert eisdem causis cum significantibus frigiditatem. Rℨ.nucismuscate.ʒʒ.alb.galāge.ʒedoarij:cubebarum:cynamomi:aliphimi:cardamomi calami aromati.lignialoes.ana.ʒ.ʃ.croci. ʒ.ℨ.musci grana. iiij.reseruatur biennio.

Yarodon abbatis dicitur a rosis q̄ intrant in eo in plus dicitur abbatis:quia abbas de curia ipsum composuit:respicit proprie secundam digestiuam et confortat retentiuam membrorum:vt humectationes recipiant.confert proprie ictericio empicio cum decoctione scariole. Datū cū ptisana cōfert ptisicis ⁊ ethicis ⁊ empicis Datū cū aq̄ rosacea. vel frigida mane meridie ⁊ vespere cōfert cardyacis ex calore ⁊ cōualescēt⁹ ex acutis et longis infirmitatib⁹ calidis. ¶ Dosis eⁱ⁹ est a.ʒ.ij.vsq; ad ūtuor et seruat per annū. ¶ Rℨ.ros.rub.ʒuccari candi.aā .ℨ.ʃ.⁊.ʒ.iij. sandali albi ⁊rub.aā.ʒ.ij.⁊.ℨ.diagagāti:spodij:gūmi arabici.aā.ʒ.ij.assari masticis piloꝝ spicenardi cardamomi succi liq̄ritie croci ligni aloes garioſ.galie muscate anisi maratri cynamomi electi reubar.ſc.b alilicōis berberis ſe.scariole ſe.portulace ⁊ quatuor seminū frigidorū mundatorū .aā. ʒ.ʃ.⁊ camphore grana.viij.musci:grana.iij.⁊.ℨ.margaritaꝝ ossis de corde cerui.aā.ʒ.ʃ.⁊.ℨ.ſyrupi de aqua rosacea facti q̄ sufficit:incorporētur pulueres primitus:postea imponātur candi ⁊ zuccari ⁊ cāphora pulueriʒata sigillatim:⁊ vltimo muscus distēperatus cū aqua ros.ſyrupo facto ex li.ij. ⁊.ʒ.ij.zuc.ros.fiat lib.ʃ.⁊.ℨ.bulliendo lente super prunas.

Yarodon magnum vꝫ magnum propter magnā efficaciā quā hꝫ:respicit proprie virtutē naturalē ⁊ vitalē. Datū cū decoctione rosaꝝ valet contra doloꝛē stomachi calidū absq; humore. Datū cū vino decoctionis macis vel garioſil.confert cardyace dyaforetice in mane:et cum frigida in meridie. Datū cum vino mediocriter lymphato cōfert debilitatis infirmitatibus. Datū cū vino diuretico ꝓfert opilationi splenis ⁊ epatis. Datū cum decoctione saxifragie et milij solis cōfert cōtra vitū lapidis. Datum cum decoctione diuretico confert emitritheis. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ij. vsq; ad quatuor et seruatur per annum. ¶ Rℨ.rosarum rub. ʒ.xxx.sandali albi ⁊ rubei:ipodij:reubarba.croci succi liq̄ritie.diagagāti:masticis:lignialoes:cynamomi: aromatici: garioſil.piloꝝ spicenardi:gallie muscate:xilobalsami:carpobalsami:squinanti maratri:seminis citrulli:melonū. cucurbite cucu.mūda.aā.ʒ.iiij.camphore.ℨ.iiij.ʒuccari li.xij. et.ℨ.ix.fiat electuarium.

Yalacca dicit a lacca quā recipit in plus:respicit proprie virtutē naturalē lesam opilatione vel frigiditate. Datū cū decoctione fenuculi ⁊assari amouet peculiariter opilationes epatis ex frigiditate ⁊ viscositate. confert hydropicis . Datum cū decoctione capparis et tamarisci curat opilationē ⁊ doloꝛē splenis frigiditate. Datū cū vino decoctionis assari cōfert calculo ⁊ hypposarce et hyctericie cronice cū opilatiōe et corruptioni forme in quotidiana. Datū cum decoctione charicaꝝ ⁊ melliloti cōfert duricie apatis frigidi in stomacho vel in epate. Itē datū cū decoctio. anisi carui confert ventositati hypocundrioꝝ. Datum cum vino decoctionis saxifragie ⁊ milij solis ⁊ diureticoꝝ confert valde strāguriosis et nefreticis. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ij.vsq; ad.iij.et seruat biennio. ¶ Rℨ.lacce mūde.ʒ.viij.costi spicenardi carpobalsami xilobalsami cassielignee in alijs tamarisci croci sq̄nāti reubarbari masticis aristo.lōge vel vtriusq;.aā. ℨ.ℨ.myrrhe radicis gētiane maratri anisi se.apij garioſ.eupatorij absinthij recentis cymini nucismusc.cubebe.aā.ʒ.ij. mellis dispumati lib.iij.⁊.ℨ.vij.incorporentur.

Yalacca ysaac quam custos sibi appropriauit:respicit proprie virtutem naturalē secūdario hūiditates facientes opilatiōes epatis ex frigida causa.tamē melius isto q̄ cum alio aliquo antido.curātur scilicet et apata epatis stomachi ⁊ splenis:et stomacho ꝓfert intrigidatio ⁊ omni suspectioni hydropisis subuenit:de quo inquit Albucrasis .multotiēs fui expertus:⁊ inueni magnā efficatiā:q̄ cuius cōsequitur suū effectū q̄ alia medicina. ¶ Rℨ.lacce mūde.ʒ.xx.costi dulcis spicenardi xilobalsami cassielignee assari cynamomi alipthimi floꝝ sq̄nāti reubar.masticis aristo lōge ⁊ rotunde. aā.ʒ.ʃ.⁊.ℨ.myrrhe reubarbari rubee tinctoꝝ gētiane maratri apij mōtani garioſ.cimini absinthij recentis eupatorij nucismusc.cardamo.cubebe aā.aureos.ij.mellis dispumati lib.iij.seruatur biēnio in pixide tamarisci. ¶ Dosis eius est.ʒ.ij.vel.iij.cum apozimate radicum.

Yacostum dicitur a radice costi que intrat in ipso:vel quia eius laudes.ʒ.ʃ.⁊.ℨ.ipsius ei attribuūtur:respicit proprie immutatiuā epatis confortandā. Datum

cum vino decoctionis nucismuſ. ꝙfert doloꝛ stomachi exfrigiditate ⁊ vẽtoſitate:⁊ a dicto puluere abſinthij ⁊ cera reſoluta in muſcellino ſupemplaſtret stomachus. Datũ cũ vino decoctionis ſpice ꝙfert epati infrigidati. Datũ cũ vino decoctionis ſcolopẽdrie ꝙfert opilationi epatis. Datũ cuꝫ vino decoctiõis tamariſci ꝙfert ſpleneticis. Datũ cũ vino decoctionis ſarxtragie ⁊ milij ſolis ⁊ diureticis ꝙfert valde nefreticis ⁊ ſtrãguriosis triditate:datũ cũ vino infuſionis aſſari cõfert hydropiſi frigide. ¶ Doſis eius a.ʒ.ij.vſqꝫ ad iij.mane⁊ ſero:⁊ ſeruat ꝑ duos ãnos vel plꝰ. ℞.coſti amari ʒ.ſ.⁊.ℨ.aſſari ſeminis apij aniſi.aã.ʒ.ij.⁊.ʒ.ij.ſq̃nãti myrthe piperis.aã.ʒ.ſ.⁊.ℨ.reubarbari croci ariſto.longe.et ro.aã.ʒ.ſ.⁊.ʒ.ij.cynamomi electi caſſielignee.ana.ʒ.ſ.et ʒ.ſ.mellis diſpumati.ʒ.ix.⁊.ℨ.⁊ fiat electuarium.

Opacapparis dicit a radice capparis:cuius cortices recipit: valet id oẽ vitiũ ſplẽtis ⁊epatis ex frigiditate:⁊ eſt pecuiaris ſpleneticis:⁊ facit interdũ migere ſplenem cũ ſanguine. Datũ cũ decoctione ſcolopẽdrie ⁊ tamariſci remollit ⁊ digerit et ſanat paſſiones ſplenis ⁊ epatis:marime antiquas ⁊ opilationes ex melia vel ex flegmate. Datũ cũ mixtione pliris vꝫ ad cõſumẽdũ flegma capitis immiſſũ in aurẽ cũ aceto necat vermes in eis diſtemperatum cũ vino:aut tentũ in oꝛe aufert doloꝛẽ dẽtium. Datum cuꝫ vino necat vermes ⁊ lumbricos. Datum aut peſſarizatum cũ decoctione arthemiſie ꝓuocat mẽſtrua. ¶ Doſis eius eſt a.ʒ.ij.vſqꝫ ad.iij.mane⁊ ſero:ſeruatur biẽnio⁊ plus in parapſi de tamariſci vel fraxini. ¶ ℞.corticis capparis.ʒ.iij.ſquille aſſe aſſari piretri centauree minoꝛis piperis thimi ſe.apij ſe.nigelle radicis agrimonie.ana.ʒ.ſ.mellis diſpumati ij.iij.⁊.ʒ.iij.ſ.terantur⁊ incoꝛporentur.

Opagariofilatum dicit a gariofi.reſpicit ꝓprie ſpiritualia ⁊ virtutes naturales leſas frigiditate. Datum cũ decoctione yſopi emẽdat potenter opilationes frigidas pectoꝛis ⁊ pulmonis. Datum cum ptiſana reparat ptiſicos debilitatos infirmitate. Datũ cũ vino remollitionis croci cõfert valde cardyacis frigiditate. Datũ cũ decoctione gariofi. cõpeſcit mirabiliꝫ vomitũ ⁊ ſubuerſionẽ ſtomachi ⁊ acidos ructuatus ⁊ reddit os odoriferꝫ erhibitũ cũ vino decoctionis nucis muſc. celebrat digeſtionem frigiditate leſam. Datum cum vino aromatico aufert faſtidiũ inductuꝫ frigiditate. ¶ Doſis eius eſt.ʒ.ij.vel.iij. ¶ ℞. gariofil.cynamomi electi zinziberis al.liquritie raſe roſarũ ru.aã.ʒ.ij.⁊.grana.xv.lignialoes galang :candi nuciſmuſcate ſpicenardi zedoarij viol.aã.ʒ.ſ.⁊ grana.vij.⁊.ℨ.reubarba.macis croci alipte muſcate coſti dulcis cardamomi ſe. baſiliconis aniſi ſe.leuiſtici raſure eboris.ana.ʒ.i.⁊.ℨ.grana.iiij.ℨ.mellis diſpumati quaſi.ʒ.ix.vel mellis roſacei artificialis colati.ʒ.xiij.⁊.ℨ.

Opaprunis dicitur a prunis dulcibus quas recipit in plus reſpicit hũoꝛes colericos ꝓprie in membris nãlibus. Dak abſq; ꝓgredio colericis cõſtipatis cõpetẽter in eſtate et in calida regione cum decoctione viol. Confectũ autem cũ melle dak flegmaticis conſtipatis. Datũ febricitantibus cũ frigida mitigat ſitim:et eſtuationẽ eoꝝ. Simplex datum cũ calida cõfert febricitantibus acute ⁊ peracute in principio:⁊ in augmẽto:⁊ in ſtatu maxime cauſonis:⁊ ſynoche. Etiã datur in oi moꝛbo:et colera:⁊ oi hora diei:vt ꝓtra tertianã verã:⁊ ꝓtra calefactionẽ ſtomachi:⁊ epatis et defectu appetitus ex colera. Itẽ laxatiuũ factũ põt dari acutis ⁊ pacutis poſt digeſtionẽ:⁊ maxime emitrithei ⁊ poſt tres vel ãtuoꝛ acceſſiones. ¶ Doſis eius eſt ab.ʒ.ℨ.vſqꝫ ad.ʒ.ſ.⁊ acuati.ʒ.iij.cũ calida in media nocte ſeruatur per annum. Dgik cũ volueris facere laxatiuũ appone in lib.ſ.ʒ.vij.dyagredij poſtq; ab igne depoſueris. ¶ ℞.prunoꝝ dulciũ mũdatoꝝ a nucleis cẽtũ et qb' aſſerit Gak.hyſpana ſaluberrima damaſcens ponank in vaſe ſtannato cũ tanto aq̃ dulcis q; cooperiantur bene.⁊ bulliant donec diſſolui videãtur:⁊ tũc deponank ab igne:⁊ extrahank ab aq̃:⁊ in cribio maxime de corio vſi poſito ſup catinũ tã diu pruna fricenk manibus vt nihil ꝑter corticem in cribio remaneat:⁊ in illa aq̃ in q̃ pruna fuerint cocta ponak.ʒ.ℨ.viol.⁊ bulliãtur⁊ colẽtur:⁊ ex illa aqua colata fiat ſyrupus cũ.iij.li.ſuccari in quo ponatur lib.ſ. pulpe prunoꝝ:et coquatur ad ſpiſſitudinem continue agitando indefiniẽter cũ ſpatula:⁊ cũ incipiet in ſpiſſari addak.ʒ.ſ.medulle caſſieſi.diſſolute:et colate cũ parte dicte decoctionis prũoꝝ et alia thamaridoꝝ mũdatoꝝ a nucleis:et cũ eadẽ aq̃ ſiſter diſſolutoꝝ:⁊ colatoꝝ per cacia et cũ peruenerit ad perfectionẽ coctionis ab igne depoꝛnatur:et mouẽdo cõtinue cũ ſpatula ſuperaſperge puluerẽ harũ ſpecieꝝ. ℞.ſandali albi ⁊ ru.ſpodij reubarbari.ana.ʒ.iij.roſ.viol.ſeminis portulace ſcariole berberis ſucci liquritie diagagãti.aã.ʒ.ij.quatuoꝛ ſe.frigidoꝝ.aã.ʒ.ſ.

Lectuariũ ducis dicitur a duce Roberto cui compoſitum fuit ab abbate de curia ꝓprie reſpicit virtutem naturalẽ frigiditate leſam. Datum poſt prãdium et poſt cenã cũ decoctione aniſi et maſticis valet contra indigeſtionẽ leſam flegmate vel vẽtoſitate ſtomachi:et inteſtinoꝝ mirabiliter. Datũ cũ decoctione diureticoꝝ et aniſi:cõfert pliace et frigida cauſa. Datum cum vino decoctionis aniſi :et petro.valet contra ventoſitatem vel lapidem iniectum per clyſtere cũ vino decoctionis ſarxfragie:et milij ſolis:et ſero caprino valet cõtra vitiũ lapidis:et iniectũ per ſyringã cuꝫ modico balſami cõfert ad frãgendũ lapidẽ in veſica:catha plaſmatũ.ō.reneo.et pectinẽ cũ ſucco ciperi et naſturtij vel ſenationis cõfert ad frãgendũ lapidẽ:et eiciendũ per viriã cõfert vtiliter ad ꝑdicta ſtomacho tetuno. ¶ Doſis eius eſt a.ʒ.ij.vſqꝫ ad.iiij.ſeruatur triẽnio. ¶ ℞.aniſi.ʒ.ij.et grana.xv.ſarxfragie grana.xv. liquritie raſe maſticis aniſi.ana.ʒ.ij.et grãa.v.camedreos.33.al.galãge cynamomi mararri carui.aã.ʒ.ſ.⁊ grana.xv.calamẽti caſſieligñ.piperis al: et lõgi piretri ciperi ſq̃nanti dauci radi.ꝛreos amomi folij aſari.aã.ʒ.ſ.ſpicenar.croci gũmi ara.diaga.ſe.aneti calaromatici cubebe garioſi.carpobalſami ſe.leuiſtici⁊ petroſelini macedonici tuniperi ſiſeleos radicis pẽthaphilonis ſe.ſparagi citri radi.acoti raꝺ.ſparagi reubar.coꝛ.mirabol'.indorũ ſe.vitice reupõtici nucis muſca.lignialo.ſe.baſilico.garioſil.milij.ſolis ãtuoꝝ ſe.frigidoꝝ ſe.ſcariole:et petro.et been al.⁊ ru.ſtoꝛacis.calamite cardamomi mino.aã.grana xv.penidie.ʒ.ℨ.et ʒ.ij.⁊.ℨ.melꝛ diſpumati.ʒ.ix.incoꝛporent

Lectuariũ petri ꝓprie reſpicit virtutes naturalem quo pluries curaut a lebubus flegmaticis et tertianis notis cronicis ꝓprie quibus forma coꝛrumpitur opilatiões aperit et ꝓuocat vrinã:ſtomachũ cõfortat:et epar. ¶ Doſis eius a.ʒ.ij.vſqꝫ ad.iij.cum decoc.vel ſucco dictoꝝ ſeruatur biennio. ¶ ℞.roſ.ru.ʒ.ij.et.ℨ.aniſi maratri maſticis.ſquinanti caſſielig.aã.ʒ.ij.liquritie mũde reubar.piloꝝ ſpicenar.aſſari.aã.ʒ.ſ.et.ℨ.ſe.apij ſcariole nenufaris citrini melonum mundatoꝝ cynamomi alipthimi trociſcoꝝ dyaro dõ cuſcute polij.aã.ʒ.ſ.croci.ʒ.ſ.cãphore.ʒ.ℨ.ſuccari lib.iij.fiat electuariũ cum aqua decoctionis uſtoꝝ. ℞. radicis ſuccaha.ʒ.iiij.bedagar.ʒ.iij.raꝺ.lenicu.ʒ.ij.roſ.ru.ʒ.ſ.

Lectuariũ ad humiditatem reſtauranꝺam dictum:quia vires corporis debilitati et infrigidati exiccati ex longa infirmitate et conualeſcentibus ſpiritus:et humiditatem reſtaurat ꝓprie reſpicit peccatum ſecunde digeſtionis. Datum cum decoctione viol.⁊ ſandal'.confortat epar et ſtomachum ſiccitate leſos et caliditate Datum cum decoc.ordei:et liquiri.confert valde attenuatis empticis et cõſumptis:et curat ſiccitatem pectoꝛis atum et tuſſim. Datum cum infuſione croci.reſumit vires cordis et humiditatẽ. Datum cum vino valde limphato cõfert impedimento conceptionis ex ſiccitate. ¶ Doſis eius eſt a.ʒ.ij.vſqꝫ ad.iiij.ſeruatur per annũ. ¶ ℞.liquiri.raſe roſarũ ru.aniſi zucca.al.aã ʒ.ij.⁊ grana.vj.gummi ara.diagagãti ana.ʒ.iij.et.ʒ.ij.ſãꝺ. al.et ru.aã.ʒ iiij.ſe.papaueris al.ſucci liquritie amidi.ſe. portulace ſcariole.lactuce.quatuoꝛ ſe.frigidoꝝ mundatorũ.aã.ʒ.iiij.ſe.cydonioꝝ mũdato.ʒ.ij.amigꝺ.mũdataꝝ pineaꝝ ſebeſtẽ cynamomi aro.ſtoꝛacis calamite medulle ſe. bombacis ſe.maluę.viol.nenufaris berberis.aã.ʒ.ij.cõfice cũ ſyrupo quando queritur cõfortatio interioꝝ vel cum ſyrupo decoc.gummi.ara.diagaganti et roſ.quando queritur humectatio ſpiritualium.

Electuarium

Lectuariū dyacatolicō dictū. i. vle eo q̄ oēs humores educit leniendo absq; nocumento vel q; ēuacuatōes humores indifferēter incolumiter febrītes ⁊ nō februentes ꝓ̄t oia q̄ ꝓ̄nt cetere medicie simplices ⁊ ē medicia familie educit. n. melīaz cholerā ⁊ flegma. ⁊ mūdificat san. q̄ si volueris euacuare cholerā solū aut sang. mūdificare cōmisce cū eo epithymū. Si autē flegma cōmisce cū eo turbith. si vē tositates misce cū eo antisum ⁊ carui. ¶ Dosis ei⁹ est. a. ʒ. ſe. vsq; ad. ʒ. ſ. ⁊ cū vio limphato cū cala. ¶ ℞. folioꝝ sene mdie cassie. tamarindoꝝ mūdatoꝝ a nucleis. aā. ʒ. viij. reub. polipodij viol. antſi. aā. ʒ. iiij. liq̄ri. mūdate penidiaꝝ cādi. aā. ʒ. iij. q̄tuor ſe. floꝝ mūdatoꝝ. aā. ʒ. ſ. ⁊ tunc accipe polipodij q̄rcini li. ſ. tere ⁊ coq̄ diutissime in aq̄ ⁊ fac. ſyrupuꝫ in colatura de. viij. lib. ʒuccari. in pte autez colature dissolpera cassiam mſ. ⁊ tamarindos ⁊ impone: ⁊ cuꝫ ſyrupus appropinquat decoctiōi: impone ea: ⁊ coquat vsq; ad spissitudinē: et tunc deponat ab igne: ⁊ incorporentur pulueres aliorum.

Lectuariū caphonis ē fridū: vi caphōis q; capho adit in eo mēbria p̄ncipalia: purgat a cholera ⁊ alterat ea. secūdario a flate: ⁊ a melancholia. Datū post digestionē cū cala q̄b⁹ ꝓ̄ores supfluj multiplicātur cōseruat eos in sanitate. Datū cū deco. vio. ⁊ prunoꝝ nō valde attenuatis ꝓfert simplici: ⁊ duplici tertiane. Datū cū cala ꝓfert emitritheis: quotidiane ex flate salso. Datum cū decoctione sene cōfert morbis ex melācholia: ⁊ ꝓfert tertianis ⁊ cōtinuis. ¶ Dosis ei⁹ est. a. ʒ. iij. vsq; ad. vj. seruat per annuꝫ ꝓficit sic. ¶ ℞. libā. ſ. pſilij. ponatur de sero in aq̄ calida vsq; mane: deinde fiat decoctio cap. ve. re. ceterach prunorum dūl. ⁊ parum. se. bestē coquātur fortiter in aq̄ pſilij cōpressa et apponātur. v. lib. ⁊ f. ʒuccari. tamarindoꝝ mūdatorum a nucleis scamonee. ana. gra. v. vel minꝰ. emblici. ʒ. ſ. folliculorum sene berberis gūmi ara. sanda. alb. ⁊ ru. diagagān se. portulace. se. fumiterre se. maratri amidi se. papaueris al. spodij. reubarbari suc. liq̄ritie mirabolanorū indoꝝ rosarū. aā. ʒ. ſ. pulueri senk: ⁊ imponant post depositionē ab igne post forte agitationem in mortario sed terantur mirabolani ad partem.

Lectuariū de succo rosarum. dictū a succo rosarum quē recipit in plus: inuētū ab alexādro pritissimo phō. Ducit. n. sine molestia: et est regulanꝰ ceteris ex artis tractiuꝰ chimoꝝ. Cōfert ꝓpter gutte arthetice cale: marie dū est in fluxu. cōfert esi efficaciter cholerā educēdo: ⁊ mēbria recipiētia corroborādo stipticitate sua cohibet fluxū hūoꝝ reumatizā. bū cōfert valde ydragricio: ⁊ podagricio: ⁊ arthericis ex cholera mēbris lesis ꝓpter munctis oleo viol. et dat calicis in ꝓseruatione sanitatis ne elabātur vlteriꝰ. Itē ꝓfert qualescentibus ex tertiana: ⁊ q̄tidiana: ⁊ calefactiōi epatis: ⁊ stōi: ⁊ ꝓtericie diuturnis ⁊ ydropisi cale: ⁊ ꝓfert dolorē renū ⁊ vesice: et colice calis. Dosis ei⁹ ē cū cala ab. ʒ. iij. vsq; ad q̄tuor post ꝓx. dies sue cōfectionis seruat biēnio ⁊ vltra: ⁊ cōficitur sic cōiter. ¶ ℞. succi ros. rub. expēsarū ʒuccare. aā. lib. ſ. ⁊. ʒ. iiij. sandali al. ru. ⁊ citri. aā. ʒ. v. spodij. ʒ. iij. ydragredij. ʒ. ſ. et se. camphore. ʒ. ſ. tempera ad modum electuarij cuꝫ ſyrupo facto de predictis: et cum succo: et ʒuccara incorporentur primitus scamonea postea pulueres aliorum.

Lectuariū de succo rosarum inuētiōe mea ꝓpria ducēs absq; nocumento cholerā p̄cipue a stōacho et epate: et a venis mūdificat suauiter: ⁊ sine lesiōe: ⁊ violētia: ⁊ extinguit eorum inflāmationē. Aū cōfert in declinatiōe febrium cholericarū ⁊ in reliquijs morbis ex cholera curat ꝓtericiā ⁊ ꝓseruat corpora cholerica ne labantur vlteriꝰ. ⁊ vtinam vterenꝫ ꝓsum ptuosi eo ꝓut offerūt ex artis alexādri. Dosis ei⁹ est ad. ʒ. iij. vsq; ad. vj. cū calida seruatur biēnio. ℞. vio. nenufaris. aā. ʒ. ſ. corticis mirabol. citri. recen. cōquassatorum. ʒ. f. ponat ptalso vitreato habente orificiū stricti supfundatur suc. ro. calefactus sup prunas lib. ſ. ⁊. ʒ. viij. ⁊ obturetur bñ: ⁊ dimittat a mane vsq; ad sero: ⁊ tūc colet fortiter cōprimendo et fricando: et cum. ʒ. x. ʒuccari et lib. f. ſyrupet mane coquēdo ad perfectionem lente super prunas: ⁊ deposito ab igne fiat electuarium cum hio. ℞. ydragredij. ʒ. vj. reubarba. electi. ʒ. ſe. sandalorum alb. et rubeo. et citri. aā. ʒ. iij. et se. spodij ʒ. ſ. et. ſe. diagaganti camphore. ana. ℈. ſ.

Xillatiuū seu auricularatiuuꝫ dicitur ab ori. qō ē acetum: educit choleram ru. infrigidādo eā scōm aliqs. et educit cholera nigrā et hūores adustos. Datur colicio oīni hora diei cū frida ad mitigationē sitis ⁊ caloris. Dat ꝓprie ꝓtra synochā ⁊ causonē: ⁊ ꝓtra oēs acutas: ⁊ p acutas egritudines: ⁊ cōfert epaticis ⁊ discrasie cale stomachi cōfert tertiane cōtinue: ⁊ interpolate: ⁊ emitritheis. ⁊ q̄tidiane ex flegmate salso ⁊ defectui appetitꝰ ex cholera. ⁊ ethicis cū calida. Datū cū decoc. scariole cōfert ycteritie: ⁊ optalmīe epatis: ¶ Dosis ei⁹ est ab. ʒ. f. vsq; ad. ʒ. ſ. ⁊ acuati q̄ſi. ʒ. iij. dat in maturitis. ¶ ℞. succi malorum granatorum acetosorum ⁊ dulciū. aā. ʒ. viij. prunorum ficorū li. ij. coquātur in decē li. aq̄ vsq; ad mediet atē: ⁊ extrahātur post de aq̄. ⁊ apponantur in cribro et catino supposito tādiu fricentur manib⁹ donec tota pulpa exeat. ⁊ in aq̄ in qua prūna fuerint cocta bulliat. ʒ. f. viol. post fiat ſyrupus in hac decoctione nō decoctꝰ adplenuꝫ cū duabꝰ li. ⁊. ſe. ʒuccari: ⁊ predicto succo seu pulpa prunorum addito bulliat ad spissitudinē: ⁊ addātur post q̄tuor ʒ. tamarindorū mūdatorum a nucleis: ⁊. ʒ. ij. cassie. mūde. et dissolute: cū aqua ro. vel cum p̄dicta decoctiōe ⁊ p cassiā colate: et ponatur ista colatura in ſyrupo ⁊ cū inceperit ispissari ponātur ibi succi vtrorūq; granatorum: et agitet cōtinue donec ꝓueniat ad perfectionē cū spatula de oliua: et deposito ab igne adde pulueres harum spērū. ℞. sanda. al. ⁊ rub. spodij. aā. ʒ. iiij. se. portulasse. ʒ. vi. rosarū diagagā. berberis ana. ʒ. ij. ⁊ si volueris facere laratiuuꝫ. pone in vnaquaq; li. dyagredij pulueriz. ʒ. ſ. et tunc stet cum deponit ab igne.

Athariticū imperiale. i. laratiuū spiale q: fuit factū ꝓ imperatorib⁹ ⁊ p alijs delicatis. vl q: p̄cellit. ducit cū sine lesione cholerā in naturalē ⁊ nigrā ⁊ flegma diuersis a mēbris mediis vt a stomacho: ⁊ ab intestinis: ⁊ a corde. et a toto corpe. Aū pile cōfecte: et eo cū succo absinthij purgāt optime stomachū parum supdormiēdo. vñ cōterūt egritudinibus stomachi: ⁊ capitis ex cholera. Datū cū succo feniculi in pillis cōfert debilitati visus: ⁊ obscuritati eius ex fumo melico. Datū cū decoctione ysopi et liq̄ritie mūdificat pectus ab humoribus viscosis. Datū cum decoc. nucis muſc. et gariofil. cōfert fetori oris vitio stomachi: et pectoris. Datum cū decoc. anisi: ⁊ petro. cōfert yliacis hūtibus vētositatem in stōacho. ⁊ intestinis. Datū cū tertia parte yereruſſi cōfert impetigini: et serpigini ex col. ⁊ cōfert cācro. vñ cū volumꝰ eu acuare cholerā cū eo euacuatur cū dyagredio: et cū melīā supaddamꝰ folliculos sene: ⁊ cū fla cōmisceamus turbith. ¶ Dosis ei⁹ nō acuati ē a. ʒ. iij. vsq; ad. vj. ⁊ acuati est a. ʒ. ij. vsq; ad. iij. seruatur biēnio. ¶ ℞. dyagredi ʒuccari ana. ʒ. iij. ⁊. f. esule represse. ʒ. ſ. ⁊ se. polipo. q̄rcini. ʒ. ij. cynamo. electi spicenardi. saxifragie gariofil. ℥. al. spice celtice pipis lōgi. nigri carō. amomi. ana. ʒ. ſ. ⁊. f. mell' dispumati lib. ſ. ⁊ ℥. v. ⁊. f. ⁊ q: ipm calm est excellēter ⁊ propinat inter dū in se. nothis. Gilbertꝰ incolūtat tpꝰ i hūc modū. ℞. reubar. ʒuccari. aā. ʒ. iij. ⁊. f. esule represse. ʒ. ſ. ⁊. f. polipodij q̄rcini. ʒ. ij. cynam. electi spicenardi. saxifragie. ℥. albi gariofil. spice celtice pipis lōgi amomi medulle cassiefi. coticis. mirabol. citri. aā. ʒ. ſ. ⁊. f. q̄tuor: se. frigidorū. mūdatorum liq̄ritie rase. aā. ʒ. iij. mell' dispumati li. ij. in q̄ distempent p̄us cassiafi. ⁊ post pul. aliorum cuiꝰ dosis sit a. ʒ. ſ. vsq; ad. ʒ. f. cū calida: cōfert colicis calis vtī tertianis nothis: ⁊ seruat p ānū.

Dotio muscata: potio dī a potando: muscata a musco: eo q̄ muscus est p̄ciosior ceteris medicis: respicit ꝓprie virtute naturalē prime digōnis ⁊ cōforat cor: et subtiliat materiā grossam. Data cū vio remollitōis citri confert cardiacis: et confert cardiace ca. cuꝫ ʒuccara rosa. Data cum decoc. prassij. ꝓfert passioni pectoris fridi: ⁊ pulmonis. Data bis in die cū decoctiōe nuscimuſca. ⁊ gariofi. confert valde stomaticis ⁊ ad oēs debilitatē stomachi ex cā frigida ⁊ digerit materiā fridā fetoris oris: ꝓfert appetitui canino ex frigido. ¶ Dosis ei⁹ est. a. ʒ. ij. vsq; ad. iiij. et seruatur duobꝰ ānis. ℞. musci cāphore ābre. aā. ʒ. ſ. ptoꝝ spiceinar. foliꝝ piperis lon. ℥. al. zedoarie storacis rubei alipte musc.

gariofil.ligni aloes rosaꝝ ru.viol.anacardi radicis achori coralli ru.coſti ſe.leuiſtici nucis muſ.raſure eboris lote cuz aq̃ roſacea margaritaꝝ ꝓforataꝝ:ꝛ nō ꝓforataꝝ peucedani gariofil.reub.amomi oſſis de corde cerui cro.piperis alb. oſſiū dactiloꝝ lapidis berilloꝝ ſpodij ſandali al.ru.macis liq̃ritie raſe cynamomi aliptimi alipte muſ.aniſi diagogāti blacte bizātie cardamomi ſe.baſili.gario.limature auri ꝛ argēti oiuz. ℨ.ij.zuc.candi.ʒ.ij. ſyrupi roſacei qō ſufficit. ℙlilliticū dictū a ꝓlilio datū cū caſa eſt ꝓbatū contra

¶ Lectuariū cholerā ru.ꝛ cōtra tertianā verā febrib⁹ cautis ꝛ calefactioni epatis:ꝛ ycteritie cito ſubuenit. ¶ Doſis eius eſt a.ʒ.iij.vſq̃ ad.vj. ſemp cū calida ſeruatur p annū. ℞. ſe.ꝓlilij lib.ij. remolliat triduo in aq̃ feruēti coletur poſt ꝓximēdo fiat colatura cui imponātur dyagredii triti.ʒ.iiij.zuccari lib.iij. ſiet biduo:et poſt coquat:ꝛ cū inſpiſſabitur ab igne deponatur:ꝛ imponatur puluis harū ſpecierū terendo in mortario. ℞.ſandali al. et rubei roſarū ſpodij reubar. diagagāti gūmi arab.viol.berberis. añ. ℨ.ß.ſcariole ſe.portulace.añ.ʒ.iiij.ꝛ.ℨ.

¶ Roſata nouella roſata dicta a roſis:nouella ꝙ reſpectu veteris q̃ recipiebat ſulphur viuū:etiā tpata reſpicit ꝓprie virtutē naturalē. Data cū decoctiōe roſa. eſt optia ꝛ neceſſaria in fluxu vētris cauſato ex debilitate retentiue ꝛ in colica paſſiōe ex cholera:et aufert faſtidiū:ꝛ ſubuerſionē:ꝛ debilitatē ſtomachi. Data cū aq̃ roſacea ī q̃ bulliert os de corde cerui pulueriʒatū cōfert debilitati cordis: et cardyace dyaforetice. Data cū decoctione ro.ꝓfert nimis ad caliditatē pulmonis ſtomachi:et epatis:ꝛ cordis abſq̃ ſiccitate. Data mane et ſero cū frigida compeſcit ſitim abſq̃ ſe. Data cū vino aromatico confert.ꝛ ſubuenit mire deſectus ex longa infirmitate. Data cū aqua decoctiōis myrrhi cōpeſcit ſudores dyaforeticos. ¶ Doſis eius eſt quaſi.ℨ.ß.ꝛ ſeruatur biennio. ¶ ℞.roſa. rubearum liquiritie raſe zuccari albi.añ.ℨ.i.ꝛ.ʒ.iij.ꝛ.ℨ.ij.ꝛ.ℨ.ij. ꝛ gra.ij.gariofi.piloꝝ ſpicenardi.ʒʒ. albi galange nucis muſcate zedoarij ſtoracis calamite ſeminis apij.ana. ℨ.ij. ꝛ gra.vnj.melitis diſpumati lib.ſ.et.ℨ.ij.et.ß.moderni confi ciunt eam cum duabus lib.et.iiij.ʒ.ſe.zuccare.

¶ Stomatichū calidū dictū a ſtō calo qi cōficit ex calis:reſpicit ꝓprie virtutē naturalē frigiditate leſam. Datū cū vino decoctiōis galāge vel nucis muſca. ꝓfortat ſtomachū ꝛ epar ꝛ corroborat digōnē. Datū cū vino infuſioi cinamōi ꝓhibet putrefactionē:et cōſumit putrefactū. Datū cū vino aromatico cōfert incubo ex indigeſtione ciboꝝ. Datū cū decoctione abſinthij educit materiā cauſantē fetorē oris. Datū cū decoctiōe aniſi iuuat ꝓluſos frigiditate leſos. ¶ ℞.cinamomi aliptimi.ʒʒ.alb.añ. ʒ.ij. gariofi.galange.añ.ʒ.ſ.ꝛ.ß.nucis muſcate piloꝝ ſpicenar. ligni aloes cardamōi macis.añ.ʒ.ß.et conficitur ꝙt ſtomatichū frigidū cū zuccara:ꝛ aqua.añ.lib.ſ.dū adhuc eſt calidū infunditur in cāna ſambuci q̃ frāgitur poſt:et ſiſtuellus extractꝰ ſuppoſitus prouocat mēſtrua mirabiliter ꝙ ſi voluerit lauare cū eo delicatos aut eos qui accepta medicina farmaca non fuerint exq̃ſite ſoluti adde in eo.ʒ.ſ.dyagredij de quo detur vſq̃ ad.ℨ.ß.cū decoctione prunoꝝ vel viol. Doſis eius a.ʒ.ij.vel.iij.et ſeruatur biennio.

¶ Stomatichū frigidū: dcm frigidū qi fit ex frigidis reſpicit ꝓprie virtutē naturalē caliditate leſam. Datū cum decoctione liq̃ritie remittit ſeu repumit ſitim. Datū cū decoctione roſaꝝ ſubuenit poteter debilitatis calore nimio ꝓfortat ſtōm:ꝛ epar:ꝛ digeſtiuā:ꝛ reprimit oēz calorē. Datū cū decoctiōe ſcariole cōfert epaticis:ꝛ ycteritie ex calore vl' optilatiōe. Datū cū frigidis ꝓdeſt mirifice in acutis:ꝛ pacutis. Doſis eius eſt.ʒ.ij.vel.iij.ꝛ ſeruatur per annum. ℞. ſandali albi rubei.añ.ʒ.ſ.ꝛ.ß.ſpodij berberis ſe.ſcariole portulace ſe.melonū paleſtinoꝝ ſeu habentium collum oblongū vt cucurbite ſucci liquiritie roſa.viol.nenufaris.añ.ʒ.ſ. zuccari al.lib.ſ.et conficitur ſic:zuccarū ſupradictū ponatur in ſtānato cum.ſ.lib. aque roſate ꝛ bulliat lente tandiu ſuper pruna:o agitādo ſemper cū ſpatula donec deueniat ad conſumptionē aque deinde ſupaſpergatur puluis ſupradictarum ſpecieruz bene cribellatus in ſtannato:ꝛ miſceatur bene cum ſpatula. Et cum volueris ꝓbare vtrum ſit coctū aut non ꝓjiciatur.ſ.gutta in modum fili ſuper marmorem oleo viol.vel roſaceo aut cōmuni abluto puius ſuncto:ꝛ ſi bene infrigidatū ſe tenuerit eleuādo coctū eſt.et ſi nō:non. et tunc ponatur ſuper marmorem:ꝛ cū cultello puius inuncto eodem oleo incidatur dūm eſt calidum.

¶ Dyaſſaterion ꝺ a radicib⁹ ſaterionis quas recipit:ſateriaſis grece interpretat erectio virge ꝓprie reſpicit mēbra ꝓpagatiōis leſa frigiditate. Datū cuz vino tepido nō extenuatis patientibus debilitatē renū frigiditate cōfortat eos potēter. Datū cū vino rubeo decoctiōis.ʒʒ.vel galāge poſt vſum gnatinū ſanguinis copioſe vt cū ouis aſſis:ꝛ brodio gallinaꝝ dactilis:ꝛ excitat libidinē abſq̃ mora. Datū etiā debilitati vētoſitate hūoꝝ cuz decoctiōe feniculi:ꝛ petro. ¶ Doſis eiꝰ eſt.ʒ.i.vl.ij. ad plus triduo hora ſomni ſeruat p annū. ℞.teſticuloꝝ ſeu radicis ſatyrionis recē.radicis paſtinace recē. medulle:nucis indice:radicis yringi piſtaceaꝝ pinearū mūdatarū.añ.ʒ.iij. gariofiloꝝ:zinziberis albi antiſi:ligne aloes ſeminis eruce.ana. ʒ.v.cynamomi electi caudarū et renū ſtinctorū recen. bene bullitorū.añ.ʒ.ii.ꝛ.ß.muſci grana.vij.mellis diſpumati lib. iij. Cōficiantur ſic ſaturiones:ꝛ paſtinaca:et yringus ponātur vnūquodq̃ per ſe bene tritū puius.ꝛ conſimiliter immittatur vnūquodq̃ in melle diſpumato:et cōmiſce bene cum ſpatula:ꝛ bullitant aliquantulum deinde addantur pinee:ꝛ piſtacee bene trite:cū bullierint aliquātulum deponank ab igne: et adiungantur pulueres predictarum ſpecierum ibi cōmiſcendo:ꝛ vltimum apponantur muſcus diſtēperatus cum aqua roſacea:et ſic vſui reſeruetur.

¶ Triaſandali dicit a tribus generib⁹ ſandaloꝝ que in plus intrāt in ipſo reſpicit ꝓprie virtutē naturalem ſe cūde digeſtiōis leſam calitate. Datū cuz decoc. roſ.ꝓfert calori ſtōachi ꝛ epatis. Datum cū decoc.ſcariole:ꝛ raſure eboris medef ictericie. Datū cū decoc. quatuor ſemi.frigidoꝝ confert doloꝛi epatis calo. Datū cū ſyrupo violaceo vl' nenufari.confert his q̃ videntur cē ethici et caloꝛe epatis. Datū cū ptiſana ꝓfert ptiſicis ꝛ ethicis addito coriādro ꝓparato ꝓhibet aſcenſuz fumoſitatū calidarū. Data cū aqua roſ.confert cardiace et dyaforetice et calide ꝛ cū frigida confert efimere ꝓpter cibos calos. ¶ Doſis eiꝰ ē a.ʒ.ij.vſq̃ ad.iij.mane ꝛ ſero:et ſeruat p ānū. ¶ ℞. ſandali albi et rubei ꝛ citri.roſaꝝ ru.zuccari al.añ.ʒ.iij. reubarbari:ſpodij:ſuc. liquiritie:ſemis portulace. ʒ.añ.ij.ꝛ gra. xv.ꝛ.ß.amidi gūmi arabi.diagagāti quatuor ſemi.frigidorum mūd.ſemi.ſcariole.ana.ʒ.ſ.ꝛ.ß.cāphore.ℨ.ſ.ꝛ.ß.alij duplicant pondus roſ.cū queritur rectificatio ſtomachi in plus et fiat electuarium cum ſyrupo facto ex.iij.li.ꝛ.iij.ℨ.ꝛ ß.zuc.et.lib.ſ.ꝛ.ß.aque roſacee electe.

¶ De electuarijs contra lapidē.

¶ Lectuaria que offeruntur in curatiōe lapidis offeruntur.commodius in media nocte poſt mundificationem corporis et balneum cum decoctione ſaxifragie. et pleruncz milij ſolis.

¶ Lectuariū iuſtinum dicitur a iuſtino imperatore pro quo primo inuentum fuit. Datum cum vino calido eſt optimum cōtra doloꝛem renum frigidum. Datum cum decoc. ſaxifragie:et milij ſolis.et lapidis lincis frangit calculum ꝛ expellit arenulas diſſolutum cum oleo muſcelino vel cuz oleo dulci communi:ꝛ emplaſtratuz pectini et virge vel colatum:et iniectum per ſyringam cōfert doloꝛi renum ſtrangurie diſſurie:et muchos mungētibus. ¶ Doſis eius eſt a ʒ.ij.vſq̃ ad.iij.ſeruatur biennio. ¶ ℞.cinamo.aliptimi ſo liſ coſti:ſpicenar.caſſieli.ariſtologie lon.et ro.et emule cam pane:yſopi:pulegij montani arthetice:radicis pētaphilonis piperis al.ſe.petro.ſe.leuiſtici:oꝛobi:petro.mace.ſe.ſiſeleos.radi.ſaxifra.ſe.iuniperi.ſe.ſparagi:et anet:apij ꝛ ruthe agreſtis:ſe.citri:aniſi:maratri:baccaꝝ lauri.aā.ʒ.j.et.ß. mellis rubei diſpumati lib.j.ꝛ.ℨ.ʒ.et.ß.

¶ Electuarium

Electuariū litostripō.i. ptundēs lapidē. Datū cū deco. anisi et masti. facit ad indigestionē stōi. Datū cum deco. foliorum lauri ꝑfert ad frigoꝛē mēbꝛoꝝ. Datū cum deco. diureticoꝝ cōpescat doloꝛē lumboꝝ: ꝛ soluit dissuriā: ꝛ stragurią ex hu. frigidis absq; mora. Datū cū ꝺco. saxifra. frāgit potēter lapidē renū ꝛ vesice: ꝛ expellit ipsum mirabiliter: ꝛ vtēteꝭ eo ꝑseruank a lapide: ꝛ ab yliaca frigida. Dosis ei⁹ est a. ʒ. ij. vsq; ad. iij. ℞. spicenardi: ʒin. alb. xilobalsami. radi. achori: cinamomi electi: peucedani: meu: piperis: al. ꝛ lōgi: ꝛ nigri: saxifragie. aā. ʒ. ij. ꝛ. ss. balsami: garioſi. costi: reupōtici: liquiri. cipi: ss. petro. mace. ameos. camedreos spagi: apij: ss. basilicōis gariofilati: ss. vitice: ꝛ citri. aā. ʒ. j. ꝛ gra. xv. folij: croci: squinanti: cassielignee: bdellij: ꝛ masticis yreos amomi. leuistici. milij solis. ℈. petro. siseleos cardamo. minoꝛi: ss. aneti: lapidis lincis: cuiusdā olei nardini et mucellini. aā. ℥. j. quatuoꝛ granis minus: mellis dispumati lib. ij. ꝛ. viij. ʒ. incoꝛporentur.

Filantropos iterpretat amicꝰ hois Datū cū deco. saxifragie: ꝛ milij solis frāgit lapidē mirabiliꝛ: ꝛ fractū expellit potēter absq; piculo a renibꝰ: et a vesica. Datū cū deco. diureticoꝝ ꝑfert stragurtosis ꝛ nefreticis fridis. Datū cū ꝺco. scolopēdrie: ꝛ tamarisci cōfert opilatiōibꝰ splenis: ꝛ epatis ex hūoꝛibus fridis: ꝛ viscosis. Datū cū deco. dyagredij: ꝛ euporbij. aā. ℥. j. masticis dragagāti. aā. ℥. ij. in media nocte cū ca. est optia medicia yliosis nō ꝓstipatis. Dosis ei⁹ est vsq; ad. ʒ. ij. ꝙuāk biēnio. ℞. folij squinānti: cipi assari: aneti: euporbij: ss. petro. mace. sūmitatū thimi. ss. aneti milij solis lapis lincis seu lupe seruarie aā. ℥. ij. ꝛ. ℈. cinamōi: aliptimi: calami aromatici: polipodij filipēdule: macis: ss. leuistici: pipis alb. ss. vitice ss. citri. sarifragie radicis bardane: baccarū edere. aā. ℥. ij. galāge: pilorū spicenardi. zedoarij ꝛ radicis valeriane mēthe bethonice ss. spagi cardāo. minoꝛis ss. apij. maratri. ℈. eruce. ſ. napi. orobi alb. ꝛ rubei. aā. ʒ. ℈. garioſi. ʒin. al. cassielignee. costi pretri spice celtice corticis mirabolanoꝝ citri. olibani piperis lon. carpobalsami: carui: cimini: baccarū: lauri siseleos. aā. ℥. j. olei nardini pulegini sambucini mucellini. ana. gra. xv. mellis dispumati quasi lib. ij. incoꝛporentur.

Efrecatoꝛiū idē purgās renes. ʒ. j. ex eo data cū decoc. milij solis est exptū yliosis difficultati vrine. Datum cum deco. saxifra. expellit potenter lapidem de renibꝰ ꝛ de vesica. Datū cū deco. artemisie ipserat mēstruis: ꝓpinatū cū ꝺco. costi sedat tumoꝛē colli. Eius dosis est a. ʒ. j. vsq; ad. iij. ℞. lapidis lincis. ʒ. ij. et gra. xv. croci. ʒ. j. et gra. xv. ʒinzi. alb. euporbij mirrhe olibani vesice apri sicce vel reseruate cū vrina lapidis in epate vel vesica poꝛci inuenti cū trib⁹ seminib⁹. ſ. tuſsilāmi albi. petro. mace. ss. citri. aā. ʒ. j. ꝛ gra. vj. spicenardi costi squinānti piretri cassielignee reupōtici prasij enule cāpane maioꝛane calamēti regalis floꝝ rosmarini gētiane saxifragie gūmi edere cupularū cipīsti baccarū lauri pipis nigri ꝛ al. ss. ruthe domestice. ℈. iuniperi. aā. ʒ. ℈. ꝛ. iiij. gra. balsami stoꝛacis calamite sanguinis yrci ꝛ strutij assari radicis acoꝛi ꝛ valeriane meu anistologie longe et rotū. bethonice semi. saxifragie ss. dauci. ss. petro. suc. sparagi et buſsci. ana. gra. v. ss. vitice. ℥. ℈. et gra. iij. et. ss. mellis dispumati lib. j. incoꝛporentur.

Empus oportuni⁹ in ꝓficēdis gallis ē vernum mane aere sereno: hyeme. n. tpe hūido coꝛrūpūtur aī sui exiccationeꝫ ꝛ cōficiēdo tpe calido exalat multū de virtute: q̄ si cōficiank in moꝛtario aut pistello aureo vl saltem vitreis melius est. Uas eīn cupreū vel ferreū aut spatula ex eisdem coꝛumpunt muscum ꝛ galliam vt ꝺocet albucrasis: ꝛ aurū addit in virtute coꝛundē. muscus et ambra remolliātur cū aq̄ roſ. in vase aureo vel argēteo deaurato aut delapide marmoꝛeo q̄ in vase aureo vl vitreo stricte obturato reſuenk. gallie ꝑferūt passiōibꝰ flegmaticis et melācolicis q̄ in coꝛde ꝛ in ſō ꝛ in cerebꝛo ꝓcreank ꝛ ꝑfoꝛtāt mēbra marie p̄ncipalia opitulank senibꝰ ꝛ epilepticis ꝛ mulieribꝰ frigidis ꝛ humidis ꝑferūt aliquibꝰ plerūq; fiūt suffumigia. Fumigatio. n. marie in hyeme et autumno coꝛroboꝛat coꝛ et cerebꝝ ꝛ cetera mēbra coꝛpis ꝛ habilitat ad motum ꝛ aromatizāt digestiuā ꝛ vtuficāt appetitū ꝛ cōsumūt hūiditates defluētes a capite ꝛ sistūt eas. Proinde ꝓseruant a passiōibꝰ reumaticis ꝛ ab incursu moꝛboꝝ eueniētiū ab alteratione ꝛ coꝛruptione aeris: vt sunt carbunculi et cetera apostemata perniciosa coꝛruptio lome variole moꝛbilli febres composite epidimalee et consimiles.

Confectio gallie muscate. confectio dicit a cōficiēdo gallie muscate dicit eo q̄ recipit muscū q̄ intrat ꝓciosis medicinis calida est ꝛ sic. ꝛ stiptica cōfoꝛtat mēbra. carnem stringit. tēio vnc⁹ pillule ex ea in oꝛe inter dentes molares pallat optime fetoꝛē oꝛis. ꝛ data cū bdellio et sanguine draconis ꝛ cacabie confert sputo sanguinis posita in electuariis vel in aliis medicinis coꝛdialibus vel odoꝛata cōfert sincopi ꝛ cardiace. Data cū aqua roſacea infusionis gariofiloꝝ recuperat spūs. ¶ Data cum decoc. gariofiloꝝ et nucismu. cōfert stomacho leso materiā frigidā cōsummādo infusā in vino aromatico ꝛ odoꝛata cōfert bolismo nō calido. Data cū deco. gario. retinet vomitū materiā cōsummādo aromatizādo. Data cū vino deco. masticis cōfert fluxui vētris lubricitate. Bibita cū suc. ruthe cōfert suffocationi matricis: eius cōfectio cōioꝛ est. ¶ ℞. masti. ʒ. ij. gūmi ara. ʒ. j. cāphoꝛe. ℥. j. terank bñ in moꝛtario cū pistello aureo vel saltē ꝧvitreo ꝛ cribellenk: inde fiant trocisci cū aq̄ roſ. q̄ sufficit: qui exiccenk in vmbꝛa: ꝛ cū fuerint exiccati terantur subtilissime ꝛ incoꝛporēk cū. iiij. ʒ. olei sambuci. colati ꝛ bulliti vsq; ad medietatē cū istis spēb⁹ bene tritis. ℞. cinamomi: aliptimi. garioſi. nucistmusca. aā. ʒ. j. ℈. ꝛ oībus istis tritis ꝛ bñ cōmixtis manib⁹ malaxatis fiāt trocisci concaui in medio ad pondus vnc⁹. ʒ. ꝛ. ℈. qui sigillenk hoc sigillo. ✠. post inungātur aq̄ roſ. in qua muscus fuerit dissolutus ꝛ reseruetur.

Confectio alipte. i. mixture dicte muscate q: muscus intrat suffumigatio eius accelerat partū. i. pilꝛa eius sup pꝛunas odoꝛādo fumū cōfert ad bꝛachos ꝛ ad coꝛtizā ꝛ ad catarros ex frida cā. etiā valet asmaticis ꝛ cōstrictioni pectoris ex frigida cā in eo cōtēta cū eadē etiā fit suffumigatio q̄ iuuank apopleticꝝ: nobiles aromatizāt capillos suos suffumigādo cū ea q̄libet mane trāſglutiēdo. iij. pilꝛas integras et ea cōfert ꝓtractioni appetitus debilitate sensus stomachi ꝛ cōfoꝛtat stomachū. ꝙre oblata cū lacte cōfert paruulis nequeūtib⁹ lac retinere. ¶ ℞. laudani purissimi. ʒ. iij. stoꝛacis calamite optime. ʒ. j. ꝛ. ℈. stoꝛacis ru. ʒ. j. lignialoes optimi. ʒ. ij. ambre. ʒ. j. muſci: cāphoꝛe. aā. ℥. ℈. aque roſ. q̄ sufficit. conficiank sic. in regiōe caꝛa pone stoꝛacē calamitā ꝛ ru. ꝛ laudanū in vase aureo vl saltē vitreo vt mollescāt: q̄ cum mollificata fuerint pistenk fortiter cum pistello siꝛ ca. dōec dentgrētur: ꝛ post impone puluerem ligni aloes ꝛ tere fortiter simul et cāphoꝛā cōsiſt: ꝛ post tere muscū in. iij. ʒ. aq̄ roſ. electe: tūc et accipe marmoꝛē pu⁹ bene ablutū et cū hac aq̄ et aliquātulū calefactū et tabulā planissimā ablue cū aqua roſ. et exicca et tūc ꝯfecta marmoꝛeā tabulā cum aqua roſacea in qua muscus fuerit dissolutus et superpone dictam cōfectionē ꝛ agita tādiu q̄ veniat ad similitudinē vnguenti madefaciēdo semper marmoꝛeā tabulā cū aqua supradicta ne adhereāt: et pmittātur parū exiccari et tūc fiāt trocisci qui hoc sigillo sigillentur. ✠. ꝛ reponantur in vase aureo vel vitreo bene obturando seruantur triennio efficaciter.

Confectio nere dicta ab inuentoꝛe est incēsum p̄ciosius q: inter cetera reperiak vt q̄ pomk sup carbones añ oculos ei⁹ suffumigatio cōfert puncipaliter sincopi. ei⁹ suffumigatio et tractio cōferunt valde in doloꝛe matricis fridꝰ: menstrua ꝙuocat matricē cōfoꝛtat et iuuat eā ad concipiēdū. ℞. ābre orientalis vel occidētalis. ʒ. j. ligni aloes optimi. ʒ. iij. muſci. ℥. ℈. cāphoꝛe gra. v. sic cōficiāt. liq̄fiat ambra in vase aureo vel argēteo lēte super pꝛunas et liq̄facta ab igne deponak: et tūc cōmisceatur lignum aloes subtilissime puluerizatū et postea addatur muscus et ad vltimū cāphora vnūquodq; p se puluerizatū. postea extrahak malaxādo diligēter cū manib⁹ et sup canales ex auro vel vitro sculpek hoc sigillo. ✠. extēdak et cū fuerit infrigidatū extrahak inde et in vase aureo vel argēteo bñ obturato reseruek per annū.

Oyanenufar simplex cõfert potẽti⁹ eis dẽ qb⁹ ꝛ zuc. violaceũ et fit ex floꝛib⁹ ei⁹ albis amoto qõ ẽ citrinũ inteꝛi⁹ vt zuccarũ roſaceũ. ꝛ doſ eius eſt vt zuccari roſacei et ſeruatur eodem tempoꝛe.

Oyanthos simplex eodẽ mõ fit vt mel roſaceũ ſcz ex floꝛibus rouſmarini: qõ datum cum vino confoꝛtat ſtõm coꝛ et cerebꝛũ leſa friditate ꝛ ſpũum pauptate. vñ cõfert moꝛbis eoꝛ frigidis maxime melãcolicis vt cõtra cardiacam melancolicam: confert ventoſitati quo interdum aromatica imponuntur.

Oyabugloſatum simplex fit vt zuccaꝛ. roſaceũ qõ datum cũ vino infuſionis croci cõfert manie melancolie ſincopi tremoꝛi coꝛdis et cardiace melancolicis eius doſis eſt ab. ʒ. ſ. vſq; ad. ʒ. vj.

Oyaboꝛaginatum simplex cõficit ſili qõ datũ cũ limatura auri diſpoſitis ad lepꝛã ꝛ ipꝛ eſt optimũ in oĩb⁹ cauſis melãcolie. Datũ cũ vio remoꝛi littiõis ſene mũdificat ſan. a melãcolia ꝛ ab hũoꝛibus auditis. vñ cõfert coꝛdi et letificat ipſum ꝛ ꝓfert manie et infectiõib⁹ cutis ꝑcipue cũ ſuc. fũiterre vt eſt ſcabies ꝛ puꝛitus et cõfert quartane. Datũ cũ vino aromatico limphato confert conualeſcentibus eius doſis eſt vſq; ad. ʒ. ſ.

Oyacicoꝛeatum cõficit eodẽ mõ: qõ ꝑpꝛie reſpicit epaꝛ ſeruꝫ caliditate. Datũ cũ ſuc. endiue cõfert valde ycteꝛicie ꝛ opilatiõi epatis calidi. Datũ cum frigida cõfert tertiane vere ſuper oia etiã confert continue ꝛ cauſoni. eius doſis eſt ab. ʒ. ſ. vſq; ad. ſ.

Oyaſticados cõficit vt mel violaceum q̃ cõtert valde moꝛbis melãcolicis vt mãie melãcolie alguefigũcs. Datũ cũ aceto ſquillitico cõfert epilepſie ꝛ egꝛitudinib⁹ timoꝛis cui ſi iũgat oyabugloſat datur cũ vino aromatico confert valde paſſionibus coꝛdis melãcolicis. Datũ cum aqua roſ. confert doloꝛi matꝛicis et confoꝛtat membꝛa. Doſis eius eſt a. ʒ. ij. vſq; ad. ʒ. ſ.

Mel violaceum cõficit eodeꝫ mõ qõ datum cum tepida ꝓumectat coꝛpus et ꝛelaꝛat et confert ſiccitati pectoꝛis et tuſſi calide et febꝛicitantibus eius. Doſis eſt a. ʒ. ſ.

Mel roſaceũ reſpicit ꝑpꝛie ꝓtutẽ naturalem. Datũ cũ aq̃ paſſulaꝛũ ꝛ ficuũ cõfert tuſſi frigide: ꝛ ſumere de eo q̃libet mane cõfert catarro calo. Datũ cũ frigida cõfoꝛtat ſtõm ꝛ cõſtipat. datũ tetuno ſtõ bñ maſticãdo ꝓfert ſtõ malis humoꝛib⁹ repleto ſi aq̃ cala ſupbibat datũ cũ aq̃ cala ẽ optiũ poſt opationẽ pharmaci datũ tpe epidimiali ꝑhibet putrefactionẽ q⁹ ſi eſtuaꝛ⁹ cogat cõedere ex eo bibat deſup ſyrupum acetoſum. Doſis ei⁹ ẽ ab. ʒ. ſe. vſq; ad. ʒ. ſ. ꝛ poſt. vj. mẽſeo a ſua cõfectiõe ſeruat biẽnio. Et fit ſic in. x. li. melꝛ. al. et puriſſimi ꝛ diſpumati ponat. ſ. lib. ſuc. roſ. ru. recẽ. in ſtãnato ad ignẽ ꝛ cũ cepit bullire deponat ab igne: ꝛ tũc addant tuſ. lib. roſaꝝ. ru. recẽ. inciſarũ cũ foꝛpicib⁹ ꝛ bulliat tandiu q⁹ peꝛueniat ad cõſumptionẽ ſuc. cõtinue agitãdo ꝛ reponank in vaſe fictili qõ quanto magis ſeruabitur tanto cõmodius aſſeꝛitur foꝛe ꝛ alia electuaꝛia conficiuntur cũ eo.

℥ Accarũ roſaceũ vꝫ qꝫ fit ex zuc. et ex roſis reſpicit ꝑpꝛie ꝓtutẽ naturalem ꝑcipue ſtõm: qõ datũ. cũ aq̃ ro. aut cũ iulep ꝛ cõfoꝛtat coꝛ ꝛ ſtõꝫ epaꝛ ꝛ oia viſcera et cõfert mollificatiõi eoꝝ ꝛ cardiace ꝛ tremoꝛi coꝛdis ca. ꝛ hu. acutis ſtõi nauſee: ꝛ faſtidio debilitati ſtõachi ꝛ colice paſſiõi. oblatũ cũ quarta parte dyacodiõ retinet fluxũ epaticum cauſatum ex debilitate cõtentiue ꝛ cõtinuatũ plurimo eſu cõperitur curare ptiſim. Datũ cũ frigida ꝓfoꝛtat ſtomachum ei mitigat doloꝛem ipſius factum ex caloꝛe vel ex acumine cholere ꝛ cõfoꝛtat appetitũ leſum a cholera ꝛ prohibet aſcenſum fumoſitatum et cõfert tertiane vere ꝛ cõtinue ꝛ cauſoni ꝛ ſynocho ꝛ ſynoche ꝛ ethice. ꝛ eſt conuenientioꝛ medicia quotidiane vſq; ad. vij. diẽ: ꝛ datũ in ꝓncipio acceſſionis eiuſdẽ cũ aniſo et cũ cala reſiſtit frigoꝛi ꝛ rigoꝛi et extinguit ſitim eſtuoſum. ¶ Eius doſis eſt quaſi. ʒ. i. ſero et mane et meridie. ꝛ ſeruat biẽnio. ¶ Cõioꝛ mod⁹ cõficiendi ipſum eſt vt in. ij. lib. zuc. al. triti ponat. ℥. lib. roſ. ru. viridiũ nõ expenſarũ amoto qõ eſt citrinũ. terank in moꝛtario lapideo foꝛtiter ſine inteꝛmiſſione poſtea ponat in vaſe vitreo cũ ouificio ſtricto bene obturãdo bene cõmouendo mane ꝛ ſero quib⁹ tranſactis ponat in cattino vel petrino in quo in coꝛporek. ſ. lib. zuc. al. paꝛũ triti manibus bene conficiendo reponaturq; i vaſe ſtricti ouificij bene obturãdo: quod poſt annum aſſeꝛitur foꝛe commodius confectum ex roſis ſiccis puluerizatis confoꝛtat in plus retentiuam.

℥ Accarum violaceũ ꝑpꝛie reſpicit virtutẽ naturalẽ ꝛ ſpiritualem deiſcit appetitũ os ſtomachi defecãdo. Datuꝫ cũ aq̃ liq̃ri. cõfert tuſſi ſicce ꝛ colerice. Datũ cuꝫ cala larat ventꝛẽ. Datũ cuꝫ frida hũectat pectꝰ ꝛ gulã ꝛ mitigat ſitim ꝛ eſtuationẽ viſcerũ et tebucitantiuꝫ acute ꝛ ꝓfert effimere ꝑpter iꝛã ꝛ cardiace ex humoꝛib⁹ calidis in ſtõacho. Datũ cũ ptiſana ꝓfert pleuꝛeticis pipleumonicis et materia cala et cõfert valde aſmati ſicco. Datũ cũ infuſiõne ſandaloꝝ ꝓfert epaticis. Eius doſis eſt q̃ſi. ʒ. ſ. mane et meridie. ſeruat biẽnio: ꝛ fit ex violis purpureis bñ depuratis a viriditatibus et zuccaꝛo al. vt zuc. roſaceum.

Affumigiũ perficitur qõ cõfectũ fuerit in effugienda moꝛtalitate ꝛ tollendo aeris coꝛꝛuptione. ℞. ro. rubei. ſpicenardi: lignaloes. coſti: rouſmarini maſticis ſanda. rube. bdelli: lapdani: olibani: croci: coꝛticis colloquin. ſtoꝛa. liquide. añ. ʒ. ſ. ꝛ. ſe. bardane: piperis: citrini: ſclauoꝝ. añ. ʒ. ij. cardamomi: cubebarum camphoꝛe. añ. ʒ. ſe. ꝛ grana. xv. muſci. vſ. grana octo: teꝛãtur ꝛ cribellentur et cõficiãtur cũ aqua roſ. ex quo fiant troꝛiſci parui qui deſiccentur in vmbꝛa ex quibus ſufficit vnus ad ſuffumigandũ.

Affumigium qõ fit in hyeme i fꝛigida regione cõfert catarro et coꝛꝛize ꝛ tuſſi et coꝛruptiõi aeris et moꝛtalitati hominũ. ℞. coſti dulcis fructꝰ nabathi ſeu comule ſãdali citrini. croci. añ. ʒ. ij. maſticis ſtoꝛa. liq̃de: ſpicenar. blacte biſantie: olibani: lapdani: clapſe: zuc. al. añ. ʒ. i. ꝛ. ℈. ligmaloes boni. ad põdꝰ oiuꝫ terank ꝛ cribellenk. deinde vna ſumak xilocaracta q̃ terank cũ coꝛtice pomi citrini et malaꝛek cũ vino veteꝛi et coletur et cõficiantur puluereꝫ predicti cum colatura ex quo fiant troꝛiſci qui deſiccẽtur in vmbꝛa et fiat ſuffumigatio ſeu ſuffumigentur cum vino.

¶ De pillulis.

Omne de pullis. pille. i. ſpericeſeu rotũde inuente ſunt quibus circũquaq; a ſtomacho ãplexe mouenk vniformiter a natuꝛa vt diutioꝛi moꝛa in ſtõacho cõplexionez imꝑimãt et effectũ ꝛ vt eaꝝ hoꝛꝛibilitas occultek q̃ ex oĩbus eaꝝ ſiꝛis confici poſſunt ꝓterq; ex illis q⁹ elloꝛus pie dñio immiſcek ne inducãt ſuffocationẽ. et cũ querim⁹ ꝑ eas euacuare mẽbꝛa remota vt caput ſtoꝛmam⁹ eas maioꝛes: ꝛ q̃ ꝓpinquãt ſtomachũ inſoꝛmam⁹ eas minoꝛes: ꝛ q̃ media vt epaꝛ ꝛ ſplenem inſoꝛmamus eas mediocres. ꝛ cũ volum⁹ ꝑ eas purgare inteſtina tũc incedendũ eſt ſup eas memoꝛãdo ẽt medicinis quib⁹ venenoſa vt elloꝛ eſula euſoꝛ. aut dyagre. inſuut acceptũ nõ eſt vl modiunculũ ſuperdoꝛmiẽdũ maxime ſi mẽbꝛa minere virtutũ fuerint debilia: quaꝝ hoꝛꝛibilitas occultak obuoluẽdo eas ſoliꝫ auri vel argẽti aut ſubmergẽdo eas i cera liãfacta tico extrahendo vel inuoluank cõtꝫ nebulis vino imbutis q̃ poſtq; ſteteꝛit ꝑ diẽ ad vmbꝛã a fornace offeꝛank imꝑaꝛes ſero in introitu lecti cũ vino calido limphato vel cũ alio habẽte aſpectum ad illud ad q⁹ inuitat neceſſitas mẽbꝛi leſi vl moꝛbi. ¶ Ulã ſciendũ q⁹ debiles in epate ne incuꝛꝛant ydꝛopiſim. viſcera in pulmone ꝛ in inteſtinis velhabẽtes ſan. vl trũbos mingentes ꝑ fluxum ventꝛis pati aſſueꝛi conquaſſati caſu vel ꝑ cuſſione aãpata in inteꝛioꝛib⁹ quibus ineſt aliquid virtutis animalis ſeu neruoꝝ aut vitalis debilitas vt ſenũ ꝛ puero

rumaut

rū aut qui nimis mētalr vel corporalr fuerint exercitati ne ptisiz ethica vel passiões calidas incurrāt nō ꝑsumāt assumere yeras pilkas aut ꝓfectiões ceteras qb⁹ insunt fortes medicine vt colloqntida scamonea:laureola:esula:catapucia.turbith:euforbi.titimali ellebou vel cōsimilia nisi maxima perurgeat necessitas vere vel autumno.

¶Pillule auree dicunt eo q̄ ꝑcellūt ceteras bonitate vt aurū precellit cetera metella purgāt.n.absq; molestia ppriē caput et stōm et maxime a flegmate. Date cum dec. masti.⁊ nucis musca. cōferūt sode ex flāte emigranee epilepsie analepsie a stō ꝓferūt surditati ⁊ impedimēto audit⁹. Date pluries cū deco. absinthij recē. cōfortāt digestuā hūoris⁹ superfluis lesam ⁊ curāt scothomiā ⁊ imaginationē aſi oculos ⁊ fetorē oris a stō. ipse educūt humorē causantē casum vuule. Date cū dec. anisi ⁊ eufragie cōferūt lachrimis debilitati ⁊ impedimēto visus amouēdo fumū ascēdētē. Date cū deco. anisi ⁊ carta. expellūt vētositatē stōi ⁊ intestinoꝝ paroxism⁹ colice iuuatur sumptiōe eaꝝ:⁊ cū volum⁹ cum eis euacuare flegma acuunt cuꝫ pulpa colloqntide:⁊ cū cholera cū dyagredio. Eaꝝ dosis ē a.ʒ.ij.vsq; ad.iij. seruant p annū. ℞. aloes: dyagre. aā.ʒ.v. ros. rub. se. apij: assefetide. aā.ʒ.ij.⁊.℈. anisi: fenic. masti. aā.ʒ.j.⁊.se. citri: pulpe colloquin. aā.ʒ.j. terātur ⁊ incorporentur cum infusione diagaga. quod sufficit et reseruentur ⁊ cum opus fuerit remolliantur cum eadē infusione et fiant pillule. xij. vel. xiij. vel. xv.

¶Pillule arthetice exptissime ꝓtra artheticā flāticā de qb⁹ dec ab. xi. vsq; ad xv. cū deco. yue vel cū vio ca. corpe pu⁹ fiuxefacto q̄ ēt date cū deco. anisi ꝓferūt colice flatice vl' vētose. Eaꝝ dosis ē a.ʒ.ij.vsq; a.iij. ℞. hermo. turbith albi ⁊ bn̄ gūmosi ⁊ rasi: agarici. aā.ʒ.iij. cassieli. spicenar. gartofi. xilobal. carpobal. ʒin. al. macis galāge assefeti. anisi: yue maratri. saxifra. se. brusci: ⁊ spagi. ros. mirrhe solis salisgē. aā.ʒ.ij. dyagre. ℥.j. aloes q̄tū de oibus. mellis quasi librā. j. incorporentur ⁊ reseruentur per annum.

¶Pillule arthetice q̄tuor magꝝ salutifere ptissime q̄alētes arthetice. ante dictis podagricis ⁊ sciaticis cōmodiores bñficta ⁊ peralogodiō in arthetica frida. dētur cuꝫ deco. yue vel vio calo. Dosis eaꝝ est a.ʒ.j.⁊ se. vsq; ad.iij. semel aut q̄libet septimana. ℞. hermodactilorū gūmi edere. aā.ʒ.vj. turbith al. bn̄ gūmosi: rebuli: pulpe colloquintide. agarici. aā.ʒ.ij. euforbij: dyagredij: sarcocol. oppopona. serapini: bdellij: amomi. aā.ʒ.j. salisgēme: se. apij: ⁊ petrosi. ruthe domestice: radicis acori. se. cicute. ana. ʒ.ß. aloes. ʒ.iij. dyagredij. ʒ.j. cōfice cū succo yue vel feniculi vel suc. yue nō mucto imponatur puluis yue cuꝫ quo etiaꝫ remolliantur cum debent fieri seu infoumari pillule.

¶Pillule cochie Rasis pille dicte cochie a cochion. i. granis eo q̄ fiūt admodum granoꝝ rasis visitatiue visitatissime respiciunt propriē virtutē aialē ⁊ naturalē lesas humoribus flegmaticis educūt. n. ipsos a vētriculis cerebri ⁊ a stomacho optie. vñ date cū deco. masti. ꝓferūt valde cephalee emigranee ⁊ frigni litargie ouo epilepsie et spasmo ex hu. frig. et colla. ⁊ bothor oris ex frigiditate cū deco. nucismuſ. cōferūt fetori oris hu. fridis stomachi ⁊ corruptioni gustus: et date cū vino deco. se. ꝓferūt doloribus oculoꝝ lachrymis ⁊ debilitati visus ex hu. fridis sumere. ʒ.j.⁊.ß. ex eis ꝓfert dilatatio ni: pupille hūiditatib⁹ ipse eñ educunt materiā flegmaticā apāt lingue vuule sq̄nātie ⁊ asmati ⁊ cōferūt dolori aurū frigido oblate pluries ⁊ tinnitui earum sumere omnib⁹. x. diebus semel. ʒ.ij.⁊.se. ex eis confert tremori capitis.
¶Dosis eaꝝ est a.ʒ.ij.vsq; ad.iij. et cuꝫ vino ca. lymphato.
¶℞. colloqntide. ʒ.ij. et. ß. turbith. al. rasi. sticade. ara. aā. ʒ. vj. mellis lib. j. incorporentur et reseruentur.

¶Pillule alie cochie. ℞. pulpe colloqntide. aloes epatici: masticis⁊se. absinthij suc. feni. dyagredij. ana. ʒ.j. macis spicenar. carpobal. cassieli. croci. ana. cōficiātur cum suc. absinthij qō sufficit vel he.⁊ priores ꝓficiuntur cō modius cum infusione diagaganti in aqua rosacea et reseruentur per annum. ¶Dosis earum est ab. ʒij. vsq; ad. ʒv. valent vt supradicte.

¶Pillule dyacastoree dñr a castoreo q̄ propriē aspiciūt passiões lueteratas neruoꝝ de quib⁹. ij. vl. iij. diſtēperate cū vino vel suc. ruthe ⁊ naribꝰ mucte semel aut bis i mēse tacēte aliquā tulū resupino iuxta magnum ignē vel in aere calo cōferūt valde palisi lueterate flegma educēdo ⁊ mūdificāt cerebrū ⁊ neruos oculoꝝ obticos depurādo. Ite curāt dolorē frigidum dētū educēdo hūores reumatizātes a cerebro ⁊ a stō ⁊ firmāt gingiuas et dēteꝫ ⁊ soluūt dolorē ylij. ex reumate frigido ⁊ sunt spāles i graui dolore capitis ⁊ in scothomia et ꝓferūt lachrymis ⁊ surditati polipo. et cācro in naribꝰ. et palisi lingue ⁊ tyrie: purgāt ptē añrioꝝ cerebri et cōferūt litargie. ¶Bātur. ix. vel. xi. cū vino tñ vereak exconiatio anise. seruātur biennio. ¶℞. castorei: opij: tritī: ʒinzi. piretri: euforbij. suc. cucu. agrestis suc. caulis agrestis: pipis aā. nigelle: staphisagrie: epitimi spicenardi. aā.ʒ.j. cōficiātur cū suc. blete qō sufficit ⁊ reseruentur et cum fuerit opus fiant pillule.

¶Pillule ante cibū ⁊ post respiciūt stōachum q̄ dant neq̄ntib⁹ assellare et cōquerēti bus de dolore stōi ꝓpter vētositatē vel exuberātiā flegmatis ꝓterq; tpe calido absq; obseruatiōe diete. ix. vel. xi. cū vino calido cōseruāt sanitatē ⁊ pcurāt digestionē ⁊ seruantur quasi per annuꝫ. ¶℞. oleos. ʒ. xliiij. reubarbari. ʒ. xij. ligni aloes. gariofilorum: folij. masticis: xilobal. carpobalsami: croci. spicenardi: cassie lignee cynamomi: cubebarum. aā.ʒ.ij. cōficiātur cum optimo vino vel cū oleo laurino vel rosaceo ex quibus detur ſm necessitatem.

¶Pillule fetide dicuntur ab odore assefetide purgāt ppriē caput a flāte salso grosso. vñ date cuꝫ vino deco. saluie sunt optime cōtra paralysim ⁊ cōtra litargiā ⁊ cōtra pulsationē lacertorū: oculorū ⁊ faciei. date cum decoctio. anisi ⁊ carui expellunt ventositatē ⁊ curāt frigiditatē articuloꝝ ⁊ cōfortant membra dissoluta frigiditate. vñ offerunt cōmode artheticis sciaticis ⁊ podagricis cū decoctio. yue. Date cū decoc. diureticoꝝ cōferūt mole matricis. Date cū decoc. anisi ⁊ ameos cōferūt doloui spine ⁊ gibbositati ex vētositate ex hūore crudo: oblatio earum cuꝫ vino est sanatio cōtra paruū rigorē laborioſum ppriē in fine febrū et cōferūt cathalepsie frigide. ¶Dosis caruꝫ est a.ʒ.j. vsq; ad.ij.⁊.ß. datur cū vino ca. ¶℞. turbith. al. rasi. pul. colloquin. aloes: cicotrini. aā.ʒ.iiij. serapini. oppopoñ. galba. bdellij assefeti. virginis: sarcocol. castorei: sticados arabici. aā.ʒ.ij. croci: piretri: se. apij fructus cucu. agrestis. se. sinapis: nasturcij agrestis. aā.ʒ.j. terenda terantur et conficiantur cum succo porri quod sufficit.

¶Pillule alie fetide. ℞. pulue. pigre. ʒ.v. pulue. colloquin. ʒ.v. euforbij. ʒ.ij.⁊.ß. casto. pipis: assefetide: serapini. aā. ʒ.j. cētauree mino. suc. cucu. agrestis. ana. ʒ.v. resoluāt gūme i succo. ruthe cū q̄ alia ꝓficiāt vt predicta.

¶Pillule octo mere. i. ex octo medicinis inuisitate respiciūt ppriē flegma existēs in stomacho et capite ⁊ hūores grossos emittūt q̄ visum clarificāt ⁊ catharactas ꝓhibēt. Date cū vino deco. costi vl' saluie ꝓferūt valde thetano. ¶Dosis eaꝝ ē a.ix. vl. xi. ¶℞. dyagredij: oleos aā.ʒ.ij. pulue. colloqn. epithimi: dauci cretici agarici: masti. mirab. rebulo. absinthij recē. aā.ʒ.j. fiat pille cū suc. solatri qō sufficit ⁊ remolliant cū eodē vel cū infusione diagagāti.

¶Pillule de mastice ⁊ aloe dicunt eo q̄ ex eis imponitur in plus. virtutem respiciūt naturalē propriē purgāt incolumiter ⁊ valde stomachū a flāte ⁊ a co. cōtētis in eo. Date cū decoc. masti. ⁊ nucis musca. cōferūt valde sode dicte oi ascēsu hūoꝝ frigidoꝝ. Date cū decoc. feni. acuūt visum iesum ascēsu fumositatū flāticarū a stomacho Date cū deco. nucismuſ. cōferunt fetori oris causati ex hu. frigidis stōachi. Date pluries cū deco. absin. conferūt cōtra malū appetitū vomitū singultū et nauseā diuturnā. ex hu. flāticis ꝓtētis in tunicis stōachi. ¶Earū dos. ē. a.ʒ.ij. vsq; ad.iij. absq; obſuatiōe dicte. ¶℞. aloes: cicotri. ʒ.ß. masticis. ʒ.iij. gartofi. ros. rub. aā.ʒ.j. croci: dyagredij. aā. ʒ. j. cōficiantur cum suc. feni. vel absin. et reseruentur per annum.

¶Pillule de. v. generib⁹ mirabolanoꝝ respiciunt virtutē naturalē hūoribus diuersis impeditaꝫ optime. n. educunt oēs hu. maxime flegma et melācoliaꝫ a

stōacho ⁊ ab epate ⁊ a viscerib⁹ absq; molestia. Date cū de coctiōe absinthij placāt doloīe stōi ⁊ itestinoꝝ. Date cū de ℞.fenicu. ⁊ eufragie ꝓfert dolou oculoꝝ ex cholera ⁊ maculis eoꝝ humoribus diuersis q; si cum eis educere volueris alterū humorū specificādo commisce cū eis euacuatiuū humoris peccantis prout narratur in pillulis sine quibus esse nolo. Earū dosis est a.ʒ.ij. vsq; ad.ʒ.ß. ℞.oium mirabolanoum bene gummosoꝝ:dyagredij: pulpe colloquintide sene.aā.ʒ.j.epithi.turbith:anisi: maratri: masti: lapidis lazuli. aā.ʒ.ij.et.ß.et gra.v.aloes.ʒ.j.cōficiantur cum succo feniculi et absinthij quod sufficit vt reseruentur per annum.

Pillule sine quib⁹ eē nolo dicunt ꝓpter sūmā efficaciā quā hāt educūt.n.flegma co.⁊ melācoliā ⁊ prauos hu. absq; lesiōe ꝑcipue a capite cōferunt ꝓpter ad catharactas ⁊ ad maculas oculoꝝ hūoꝝ diuersis ad obscuritatē si denē cū deco.fe.⁊ eufra.date cū deco.sticad. sanāt doloīe aurū.date cū deco.anisi ⁊ milij solis asserunt cōferre mirabilr yliasis:denē.xj.vel.xij.vl.xv.seruantur p annū q; si eas exhibere volueris cōtra fumū colere duplica mirabolanos citrinos:⁊ si cōtra flegma duplicā kebulos ⁊ agaricū:⁊ si ꝓtra melācoliā duplica indos ⁊ sene q̄ acuunt cū dyagredio. ℞.optimi aloes abluti cū aqua aromaticoꝝ xiij.ʒ.reubarbari coztricis mirabola.citrinoꝝ kebuloꝝ bel lericozum emblicozum et indozum gummosozum:masticis absinthij recen. viol.rosarum folticulozum sene agarici: cuscu. aā.ʒ.j.distemperentur cū suc.feni.in quo fuerint commixte.vj.ʒ.⁊.ß.dyagre.bene triti fricādo inter digitos quousq; deueniat ad similitudinē lactis:⁊ post exprimat p pānū pul.dyagredij cum ipso suc.⁊ sit quantitas succi tanta qō sufficiat ad conficiendum pillulas:que primitus iuncte cū oleo violaceo vel communi absolute informentur.

Pillule stiptice respicīūt ꝓrutē retētiuā. date cū deco.balau.i aq̄ pluuiali cōferūt omni fluxui vētris marie lieterici ⁊ dissynterici. Date cū vio dec.masti. ⁊ garioli. ꝓfert fluxui ex indigōne. Earū dosis ē.ix. vel.xj.i forma ozobi. ℞.sumach mirtillozꝝ psidie:balau.cōsolide maio.san.dra.boli ar.acatie ypoc̄stidos rosarū. tama.croci:gallie mus.cinamo.spodij:macis: gūmi arabi. torrefacti ꝓnouēdoi sartagine terrea. aā.ʒ.j.opij tebayci.ʒ.ß.iformēt pillule cū succo cimaꝝ mirthe vel lenticis vel plantaginis.

Agra Gal.pigra.i.amara seu salsa seu domina sancta:eo q; sapiēter curat noxia ō: Ga. ad differētiā eaꝝ quas alij ꝓposuerunt.respicit ꝓprie virtutē afalem ⁊ primā ⁊ secūdā naturā ⁊ intestina humoriꝫ flegmaticis grauata. Hec vocat interdū a Gal.⁊ ab Aui. pigra ⁊ aliqñ yerapigra:que incolumis existā ēxpellit sine molestia humores nocuos absq; eo q; diminuat ō colozē naturali nec de humoribus naturalib⁹ purgat flegma inuiscatuz et rete mirabile quod est in capite. Data cum vino subuenit omnibus passiōibus capitis vt est emigranea sodа et vertigo ex flegmate vel ex ventositate:dolo: oculoꝝ et aurium ⁊ casus capillozꝝ ⁊ alopitia ⁊ pustule capitis: et ꝑseruat a cancie et putredine ⁊ corruptiōe dentiū ⁊ ꝓfert stupoꝝ ⁊ iuuat mirabilr imaginationib⁹ que apparēt ante oculos ex humiditatib⁹ ⁊ corruptiōi gustus ⁊ apostemati lingue calido ꝓprie et molliciei et grauitati ipsius et fetoꝝ oris et humiditatibus stomachi. Data cum decoctione feniculi ⁊ eufragie clarificat visum:aufert et ꝓpuetas deponendi humiditates ab orificio stomachi ⁊ meri ⁊ gutturis:vnde cōfert sqnantie et doloꝝ dentiū cōmunitate stomachi:⁊ est ex cōueniētib⁹ curis tremoris cordis ex flegmate in corde vel stomacho et est iuuantioꝝ ceteris medicinis vt stomach⁹ perficiat operatiōes naturales:⁊ incolumi⁹ educit hūores imbibitos in eo proprie que est absq; melle que datur cuz deco. absin. Data cū dec.orumellis educit flegma acetosuz a stōacho quare ꝓfert appetitui ⁊ fami ex cholera:⁊ quātū cōfert vlceribus stōachi ꝓfert cachochymie diuersitatē humoꝝ lauat et mundificat optime os stōachi a superfluitatibus oīum humoꝝ corruptoꝝ ⁊ flegma inuiscatū in villis stomachi exticcat ⁊ ꝓsumit. Data cum deco. aneti est optima colice colerice et cōfert colice et yliace ex fece cum oleo ex palma christi et interficit vermes. Data cum vino decoc.masticis aufert indigestionē vomitū et frigiditatē stōachi ⁊ singultū. Data cū deco.diureticoꝝ ꝓfert opilatiōibus epatis ⁊ splenis. Data cū deco.absinthij cōfert ycteritie inueterate absq; fe.⁊ tpa cōperit vltimū in educēdo ca.a stomacho. Data cū vino deco.feni.et cimini tollit distēperātiā frigidā hūoꝝ ⁊ vētositatē viscerū causatā ad colicā ypocondrioū et renū. Bibita et suppositа cū suc.arthemisie imperat mē struis. Data cathamonicū ꝑseruat fetū a nocumēto superfluitatū matricis ⁊ euacuat hūiditates superfluas causata ad suffocationē matricis. distēperata cuz muscellino ⁊ supposita deponit causas matricis ex hūoꝝ frigidis ⁊ iuuat eā ad cōceptēdū hemoroidas. aperit et cōfert artetice composite ⁊ febꝝ sertanis. ℞.Eius dosis est quasi.ʒ.ß. post balneū vel eunti dormitū:⁊ acuate cū dyagredio est a.ʒ.j. vsq; ad.ij.seruatur biennio. ℞.aloes optimi.ʒ.xiiij.⁊.ß.cinamomi:electi:costi:spicenardi:squinātī:crocī:xilobal. cassiele. assari:masti.ros.ru.amomi:absin.ana.ʒ.j.et.vij. grana.et ß.mellis lib.j.⁊.ʒ.ij.tamē cōfecta cum suc. absinthij 'operatur potētius et incolumius ex qua pillule informantur aliquando et interdū reseruatur puluerizata grosso modo in vase vitreo stricte obturato.

℞ De puluerib⁹ laratiuis.

Vtimur curialitate aut necessitate cibis immiscendo vt in abhoꝛrētibus sumere farmacias cogimur occultādo brodijs aut cibis aliis aut pane in furiosis immiscere eductiuū:quibus assumptis cogantur a mensa surgere ne farcina cibi superuentētis suffocetur vi laratiui assumpti et vt natura non crucietur motibus cōtrarijs.

Puluis laratiuus qui pōt offerri oībus de causa frigida laboriātib⁹ vt delicatis constipatis et colericis ante prandiū ⁊ in medio et in fine absq; abominatione. ℞.esule repiesse in aceto infusionis diagagāti.ʒ.viij. garioli.macis:nucis:inus.ʒij.al.galāge anisi:cimini. ana.ʒ.j. zucca. ad placitū puluerizentur et detur vnum coclear.

Sal sacerdotale quo vtebant sacerdotes in diebus. illelie prophete ꝓpter doloīē capitis ⁊ caliginē ocꝝ ⁊ doloīē dētū flegma capitis ⁊ tussiz ⁊ āhelitū emēdat. os reddit odouferū ⁊ corpus hūanū incolume cōseruat. ℞.salis cōmunis.ʒ.xv.cinamomi electi.ʒ.iiij.ʒiij.amomi:piretri:cimini: ameos: pipis fileris mōtani:summitatū saturegie:ysopi:origa. pulle. aā. ʒ.j.redigāt in pul.de q̄ dek cū vino ca.vl' eū cibis loco salis.

Sal marcelli expertū ad oēs humores capitis frigidos flegma de cerebio ydropicis sciaticis ⁊ artheticis mire subuenit. ℞ salis armo.ʒ. iiij.costi.ʒ.iij.pipis nigri.ʒ.j.⁊.ʒ.ß.cimini:zinziberis pipis albi:maratri cinamomi electi.aā.ʒ.j.garioliozū. galange: cubebe:cardamomi.ana.ʒ.j.⁊.v.grana.ysopi:thimi: origani:carui:anisi:se.apij:petro.⁊ leuistī.aā.ʒ.iij.omnia puluerizentur et de isto puluere vtatur in prandio loco salis et si volueris facere laratiuz adde dosi ipsius.ij. ℥. dyagredij et da mane cum mulsa vel cum vino.ʒ.j.

Sal catharticum purgans caput et caliginem oculoꝝ tollit dolorem auriuz paraliticos curat. ℞.salis armonia.ʒ.j.⁊.ß.diagredij :euforbij:aā.ʒ.ij. piperis cimini:zinziberis.maratri.anisi:semi.apij:ameos: leuistici: cardamomi et petro. ana.ʒ.ij.fiat puluis de quo detur de mane cum vino calido quasi.ʒ.ij.

℞ De syrupis et eorum compositione.

Syrupoꝝ quos cōmuniter sanantes administrant: quidam sunt simplices vt syrupus tulep et rosaceus proprie citramarinus aut violaceus vltramarinus vel vina pomoꝝ dulcium recenter confecta qui exhibiti cuz multa aqua dulci fontis conferunt valde in febꝛibus aduretibus et in feruoꝛibus estatis ad estuationem viscerum et ad sitim cōpescendum:cuius tulep continuatum habentibus in viscꝛibus multam choleram succensaz aduratur et augeat discrasiam in eis calidam:aut administrant syrupos compositos prout necessitas iuitat. verum tamen prescendum est qō cura que fit cum syrupis est incolumis et secura et conuenit temporibus ⁊ etatibus ⁊ hoīs omnibus quorum decem sunt

ē sunt cōes quos eoꝝ ministri debent habere in prōptu. s. syrupꝰ rosaceꝰ ⁊ violaceus nenufarinꝰ orizacarar syrupus acetosus oximel. syrupꝰ de absinthio syrupꝰ de fumoterre ⁊ mirthinꝰ oricaccara ꝓposita. ¶ Sciendū est q̄ syrupus q̄ꝫ to plus coquitur tanto minus laxat et ꝓseruatur diutius. Et ꝓfectꝰ cū zuc. dꝫ plus coqui q̄ꝫ cōfectꝰ cū melle: ⁊ plꝰ i estate q̄ꝫ in hyeme ⁊ cōstrictiuus q̄ꝫ laxatiuus cōfectus ex calidis ⁊ cōfectus ad perfectionē hꝫ meliorē effectū: ⁊ aromatica q̄ ponunt in syrupis: vt sanda. spodiū mastix crocus cāphora debēt teri grosso mō in pāno subtili ligata in clarificatiōe syrupi confricando interdū lateribus vasis. ¶ Syrupus di gestiuus est offerēdus mane et sero stō vacuo a cibo quāti tate. ℥. j. cū. iij. cochearis vel. iiij. aque ca. vel minꝰ penes in tēsionē: aut remissionē amaritudinis ⁊ necessitatē penetrā di: ⁊ in estate plus q̄ꝫ in hyeme: ⁊ prout plus vel minꝰ fuerit decoctꝰ plurimisq̄ considerationibus plerunq̄ offertur cū duplo ipsius ex aqua: cūq̄ feruor morbi vel tēporis inualue rit offertur congrue cum frigida.

Syrupus rosaceꝰ respicit ꝓprie virtutem na turalē. Datus cū deco. quatuor se minū frigi. ⁊ liquiri. rasc cōfert calori ⁊ ariditati fe brili precordialiū. Datꝰ cū frigida ꝓfert febrib⁹ acu tis ex sanguine: ⁊ ad eaꝝ inflāmatiōes ⁊ ad omnes morbos de cā calida: ⁊ cōfortat stōm calidū et cōfert appetitui cani no. Datus cum decoctione mirthi cōfert sudori superfluo ex calore. Datus cum decoctione balaustie retinet fluxū chole ricum. Datus cū decoctione hypoquistidos curat dissyn teriam recentē. Datus cū decoctione violaꝝ cōfert apostēmatibus stōi ⁊ epatis ⁊ dyatragmatis. Datꝰ cū cassa digerit cholerā in ꝓpinquis vt in stomacho et epate: et cōfert tertiane cōti nue ⁊ causoni. Datus cū decoctione borraginis cōfert quar tane cholerice. Datus quacunq̄ hora cum frigida cōpescit sitim: eius cōfectio cōmunior est. ¶ Ꝛ. rosarū rube. recen. ⁊ erangula eas et pone ipsas in vase per se ⁊ bullias aquam dulcē bñ in stānato quā bullientē funde super rosas predi ctas ⁊ obtura vas ne exeat vapor: ⁊ cum aqua fuerit infri gidata eiice rosas exprimendo: deinde pone iterum eandē aquā super ignem: ⁊ cum incipiet bullire super alias rosas cōsimiles in eodem vase infunde: et postea obtura vas imu tādo: ⁊ hoc fac donec aqua rubeat omnino. Deinde ꝑpone iij. lib. zuccari al. in lib. iiij. illius aque et bulliant lente su per prunas.

Clarificatio syrupoꝝ est vt in zuccaro diſſēperent ⁊ in aqua fuerit tria vel plura albumina ouorū agitādo fortiter: ⁊ postea mit tatur super ignem lentum: ⁊ bullitat cum deco ctione syrupi absq̄ agitatiōe donec albumina supernatent bulliendo cū sorde ⁊ syrupus videatur clarificatus: tūc de ponatur ⁊ coletur per pannum spissum parum comprimē do qui colatus coquatur lente ad perfectionem.

Clarificetur curatius sic ꝓcuttanꝰ albumia ouo rū cū aq̄ frida donec spumēt: quam spumā superinfundimus in syrupū bullientē q̄ spuma cum nigrescit amoueatur cum caccia perforata suauiter et alia aqua cōsimiliter imponatur donec fuerit defecatus. Signuꝫ coctiōis perfecte est cū vna gutta posita super vnguē nō se fundit qui reponatur in ampulla vitrea seruatur ꝑ annū. Dosis eius est ab. ℥. j. vsq̄ ad. ij.

Syrupus violaceus respicit ꝓprie virtutē naturalem ⁊ spiritualem lesas ca liditate vel siccitate: qui datus cum calida maxi me constipatis digerit materiā cholericam. et le nit ventrem. Datus cuꝫ frigida infrigidat ⁊ humectat: pro inde confert febricitantibus acute et peracute maxime ter tianis et continuis ex cholera vel sanguin. Datus cum pti sana confert tussi sicce ⁊ ethicis ⁊ ptisicis ⁊ ariditati pecto ris et gutturis. Datus cū decoctione liquiritie rase ⁊ ordei confert splenetico ⁊ peripleumonicis. Datus cum frigida quacunq̄ hora mitigat estuationem stomachi et epatis et viscerū et reprimit choleram citrinā. Datus cū aqua cucur bitarum confert raucedini ex siccitate et asmati calido da tus cū frida cōfert debilitati appetitꝰ ex colera et singultui et inanitione et ardore vrine. Datus cum decoctiōe scario le confert calefactioni et apostemati epatis: et proprie sicci tati ipsius ⁊ ꝓteritie: et fit vt zuccarū rosaceum. ¶ Ꝛ. vio. ℥. iij. se. citro. se. j. malue. añ. ℥. vij. tutuba. sebestez. añ. xxiiij. cu cu. lib. vj. zuc. lib. j. ¶ Dosis eius ē cadē: ⁊ apud necessitatē fit ex violis siccis et zuccaro.

Syrupus nenufarinus respicit ꝓprie virtu tē naturalez lesam calitate. Dige rie esn et alterat malā materiā calidā ꝓfert valde febrib⁹ putridis acutis ⁊ pacutis ex cholera ⁊ sā. marie q̄ fit ex flore alb. Datꝰ cū frida ē vehemētis extinctio nis inflamationis et sitis ⁊ caloris: vñ reprimit dolorē capi tis ⁊ ascēsum fumositatū et prouocat somnū mulcebrē: ⁊ cō fert plꝰ extra siccitatē cerebri ⁊ intestinoꝝ estuationē q̄ꝫ viola ceus. Datꝰ cū succo endiuie reprimit potēter discrasiā calī dam epatis: et est potētior in oibus q̄ꝫ violaceus et est laxa tiuus nō pauꝫ: et factus ex floribus citrinis fortiter cōpressis: datꝰ cū decoctione raditis filicis cōfert q̄rtane vere et q̄ti diane. et fit eodē mō vt violaceū: tñ nō maturent flores ne amarescat syrupꝰ. ¶ Dosis etꝰ ē. ℥. j. vel. ij. ⁊ vt breuiꝰ dicaꝫ oēs illi q̄ fiūt de floribꝰ: vt borraginꝰ fiunt vt syrupꝰ rosarū.

Syrupus acetosus simplex est cōpertus posse excellēter in oibus mate riis. s. ca. ⁊ fri. s. eas calas ⁊ adurētes infrigidat et subtiles colericas abstergit. ⁊ stringit visco sas flegmaticas scidit et subtiliat grossas: cole ricas incidit ⁊ diuidit penetrat ⁊ secat difficile ad eradican dum: q̄re exhibet cōgrue febrib⁹ ⁊ morbis ceteris ex eisdem materiis simplicibus ⁊ cōpositis vt emitritheis: vñ datus cum decoctione diureticoꝝ ꝓfert valde quotidiane ⁊ cete ris morbis flegma. Datus cū calida cōfert sinocho et syno che ⁊ plectonice chimoꝝ ⁊ est magne vtilitatis i ꝓncipio fe bris flegmatice ⁊ cōfert empiale ⁊ liparie. Datus post acces sionē tertiane pure cū emulsione quatuor seminum frigido rum dimittit choleraꝫ cruciātē ab orificio stomachi: marie si post eius exhibitionē exhibeat aqua ordei nō excorticati. Datꝰ cū calida ante paroxismū tertiane et quotidiane ⁊ q̄r tane: cōfert vade ꝓuocādo vomitū. Datꝰ cuꝫ subtiliatiuus cōfert sincopi de repletiōe stomachi. Datus cum deco. diu reticoꝝ ⁊ endiuie ꝓfert valde ad cole. grossam difficilis era dicatiōis: ⁊ ad flegma viscosum: vt est co. citrina et flegma salsum: ⁊ aperit opilatiōes epatis ⁊ renū ⁊ splenis: ⁊ qui est parue acetositatis. Datus cū frigida mitigat optīe sitim: ⁊ qui ē multe acetositatis exiccat fortiter: et incidit cito. quā re inuiscat aliq̄si: qui solitꝰ est pati in stomacho vel in epa te grauedinē et punctura esu grossoꝝ ciboꝝ bibat assidue tm cū radicibus ⁊ seminibus multū diureticis. bibituoꝰcū ℥. j. armoniaci soluit duritiē mēbroꝝ ⁊ scrophulas. Si quis comederit superfluē fructus hūidos: vt ficus ⁊ persica: bibat syrupū acetosum quantitas multa ex eo bibita sepe tēpore pestilētiali ꝑseruat a corruptione. ¶ Dosis eius est ab. ℥. ℈. vsq̄ ad. ℥. j. ℈. ⁊ dosis syrupi fortis acetositatis est vsq̄ ad ℥. j. ⁊ fit sic. ¶ Ꝛ. boni zuc. albi ꝓtes. v. et funde sup illud in stannato. iij. partes aque fontis et coquatur absq̄ fumo et absq̄ flāma lente abiciēdo cōtinue spumā donec clarifice tur ⁊ q̄ medietas aque cōsumatur. Deinde superfundatur aceti al. electi. ℥. ij. in leui: ⁊ i forti ꝓtes. iiij. i mediocri ꝓtes iij. et coquatur ad ꝓfectionē et reponat in ampula. ¶ Nō si necessitas inuitat potētius incidit co. grossam difficilem et aperit et abstergit meatus ⁊ deopillat ipsos ⁊ sic fit. Ꝛ. aque fontis clare lib. xj. ⁊ ꝓisce in eis corticū cōtusaꝝ rad. feni. petro. raphani apij ⁊ endi. ⁊ se. ipsiou. añ. ℥. j. vel plus coquatur lente: vsq̄ ad consumptionem aque: et tunc ꝓisce super ipsum colatum lib. j. zuc. ⁊ clarificet post superfunde aceti: vt supra ⁊ coque lente ad ꝓfectionē alta ⁊ alta: vt laxa tiua vel inflāmationū extinctiua apud necessitatē in eo im mittunt. Ipse. n. est fermentū medicinaꝝ q̄ꝫ plurimarum tñ vsus ipsius nocet sentibus ⁊ pectori ⁊ mēbris neruosis apo stematis in interioribꝰ reumaticis causis viscera excoriat et etiam nocet post flobothomiam nisi humores eruberēt.

Cōniam syrupus violaceus nenufari nus orizaccara ⁊ syrupꝰ ace tosus offeruntur q̄liter in materiis colericis sciēdū est q̄ natura et ars dotauit eos vtrutib⁹ differētib⁹. vñ orizaccare sunt offerēde in ma teriis colericis ⁊ grossioribꝰ: maxie cū opilatiōe ꝓcipue cō

tentis in remotis. Syrupus rosacē et violaceus ꝛ nenufarin⁹ offerunt in materiis ꝓpingo: vt i spūalib⁹ vel naturalibus: verūtamē syrupus violaceus ꝛ rosacē⁹ auferunt i materia subtili: ꝛ syrupus nenufarin⁹ offert in materia colerica grossa: ꝛ si materia peccat plus hūiditate. tunc rosaceus plus cōpetit cū violacē⁹ et econuerso: ēt si materia colerica peccet i plus hūiditate: aut caliditate in remotis vt si corp⁹ sit plectoticū vel si materia eruberet: tūc syrup⁹ acetosus et oriz saccara cōperūt in plus: naz syrupus acetosus ꝛ oriz saccara infrigidāt colerā et incidūt: penetrāt et aperiūt meat⁹ et poros quos euacuāt effumādo ecōtra rosaceus et violaceus inuiscant et obturant meat⁹ ꝓhibentes respirationē.

Syrupus de absinthio respicit ꝓprie virtutē naturalē hūoris⁹ lesaz ꝛ ꝛfert casui appetit⁹ ꝛ debilitati stōi ꝛ molliciei viscerū et vomitui ꝛ doloꝛi: ꝛ debilitati epatis: et febribus longis: ꝛ amouet opilatiōes venaꝝ stōi et epatis: ꝛ ꝛfert potui mādragore ꝛ modus eⁱ⁹ operatiōis est. ℞. absinthij recē. li. ℔. rosaꝝ ru. ℥. ij. spicenardi. ʒ. iij. vini antiqui odoriferi: succi citoniorū. aā. lib. ij. ꝛ. ℔. sīēt in vase lapideo ꝑ diē naturalem deinde coquat lente vsq; ad medīū. ꝛ fiat syrupus cū duab⁹ lt. mellis et parte efficacie. ¶ Alius est simplex ergrus. ℞. lib. ℔. summitatū absinthij recē. ꝛ coquant i. iij. li. aque fontis vsq; ad tertiā partē: deinde fricetur manibus et coletur et cū lib. j. mellis ꝛ alia lib. vini fiat syrupus.

Syrupus citoniorū dat⁹ cuz vino decoctionis nucismuscate ꝛ galāge cōfortat stōz ꝛ digestionē eⁱ⁹. Datus cū deco. rosarū retinet ventrem ꝛ vomitū colericū. Datus cū succo plantaginis vel burse pastoris ꝛfert manationi sanguinis. Dat⁹ cū deco. liquiritie mitigat sitim. Datus cū aq; ros. ꝛfert cardiace calide: ꝛ extinguit acumē cholere. Datus cū deco. mēthe ꝓuocat appetitū. ¶ Modus cōfectionis eius cōpositiōis est. ℞. suc. cito. recē. rotūdoꝝ ꝛ maturoꝝ quātitatē quā volueris ꝛ appone zuc. qō sufficit ꝛ fiat syrupus.

Syrupus de fumoterre respicit humores adustos. Datus cū deco. boraginis manne ꝛ sero cōfert scabiei et pruritui: ꝛ infectioni cutis et morphee ꝛ impetiginī ꝛ serpiginī lepre ꝛ baras clarificat sanguinē. Datus cū decoc. radicis feniculi ꝛ endi. cōfert febribus notis. ¶ Et fit sic: bulliat quarta pars succi fumiterre lente super prunas: ꝛ sq; cōsumptionem medietatis et clarificetur cū zuccara vl cū melle: et fiat syrup⁹ et reponat in ampula. Dosis eius est. ℥. j. vel. ij.

Compositus cōfortat stomachū et epar ꝛ aperit opilatiōes et curat morbos cutis pluries dat⁹ potētius q̄ simplex ꝛ ꝓprie quorum materia sunt humores aduſti: aut salsi: sicut est impetigo. serpigo: scabies: ꝛ lepra: morphea: baras et consimilia. ℞. corticum mirabolanorum citrinorū recentiuz: kebulorū gūmosorum. aā. ℥. ij. ℨ. ℔. florum borag. ꝛ violarū summitatū absinthij recētis: cuscute. aā. ℥. j. liquiritie rase: rosarū rubearum. aā. ℥. j. ℔. epithimi: polipodij. aā. ʒ. vj. prunorū ꝛ passularum enucleatarū. aā. lib. ℔. tamarindi. ꝛ cassiefistu. mundi. aā. ℥. ij. omnia bulliāt lēte in. ꝛ. lib. aquevsquequo redeat ad lib. iij. colatur ꝛ fiat syrupus cum succo sumiterre cocto ꝛ depurato ꝛ zuc. aā. lib. iij. ¶ Dosis eius est ab. ℥. j. vsq; ad. ij. cum decoctione eiusdem et borag.

Syrupus myrthinus respicit virtutē retētiuam: valet cōtra omnez solutionem ventris. Datus cum decoctione balaustie in aqua pluuiali. ℞. murtillorū rosarum rubearuz sumach: acatie balaustie. pfidie: yppocistidos: ipodij. aā. ℥. ℔. florū barū immaturarū: comularum aā. numero. ꝛ. nespilarū viridium numero. v. liquiritie: dra gaganti gummi arabi. aā. ʒ. ℔. terēda terantur ꝛ bulliant in aqua pluuiali vel in aqua rosa. qō sufficit donec redeat ad lib. j. ꝛ depositū ab igne coletur addita lib. j. zuccari cum albumine ouorum clarificetur ꝛ syrupetur.

Syrupus iulep: respicit ꝓprie virtutē naturalem ꝛ vitalē lesas caliditate qui datus cum frigida quacunq; hora cōfert febribus acutis et cronicis et sanguineis et mitigat sitim et confortat stomachum et confert valde contra estuationem viscerum: maxime: habentibus complexionem calidā signanter in epate et in corde: et confert effimere ex labore: et quartane colerice. infrigidatus valde in nine confert freneſi. Datus cuz ptisana confert spasmo et singultui ex inanitione et arefactioni totius corporis. exhibitus cum syrupo violaceo ꝛ ptisana confert tussi sicce: et exhibitus cum rociscis vel succis conferētibus curat discrasiam calidam epatis: ꝛ qui fuerit calefactus superflue ex medicina solutiua vel vomica potu ipsius cōpescitur. ¶ Et fit sic. ℞. zuccari albi pulueriz̄ati ad libitū: ꝛ appone de aqua. ro. in triplo et coquat lente sup prunas in stānato cōtinue dispumādo vsq; ad cōsumptionē duarū partium. ¶ Mō si vis cū eo cōfortare cor: et colorare impone modicū de croco ligato in panno cōtricādo cū spatula ferrea laterib⁹ vasis. Uerūtamē si estuatio ꝛ sitis fuerit vehemēs: vl epidimia: vel cachochimosa putredo apponat parū de cāphora cōsimiliter fricando. ¶ Mō si etiā voluerit facere ipsum magis extinctiuū caliditatis solutiuū cōficiatur cū succo melonuz propriē oblongorū. Etiam sirvis ipsum magis nature confortatiuū impone de aqua rosacea. Et si magis mitigatiuum sitis et ariditatis impone aquā dulcē fontis. ¶ Mō artificiose ducruz ad decoctionē vlteriorē dicitur a latinis candi: quod tentuz in ore trāsglutiēdo. put dissoluitur mitigat sitim et ariditatem gutturis humectat: ꝛ ipsum pulueriz̄atū intromissum oculis et ipsis clausis superemplastrando pulpam pomorum assatorū sub cineribus mitigat dolorē: et eoz expellit rubore et cōfortat aromaticitate et stipticitate substantiā oculi et spiritū visibilem et stringit lachrymas ꝛ mollit pannum recentem oculorū et corrodit ipsum sua asperitate. ꝛ absterſione abstergit potenter anteq; liquefiat et mundificat.

Syrupus de olibano Rasis: quo etiā minister obuiat commode ipsum offerēdo ꝓmpte: nam oblatus ante originem variolarū ꝛ morbillorū abscindit eoz emersionē q̄ si forte apparuerint. ex. non perficient decem refrigerando calorem et putrefactionem prohibendo nisi q̄ videat vehemēs materie expulsio: que tunc iuuetur. Item datus cū calida confert omnibus egritudinib⁹ san. ꝛ colere ꝛ bubonibus in subasselis ꝛ antraci: et squinātie et cōsimilibus. ¶ Et fit sic. ℞. aceti veteris lib. iij. succi malorū granatorū acetosorū: acetositatis citri succi agreste succi acedule succi moroꝝ in quo sumach fuerit infusuz berberis aā. lt. j. succi lactuce: suc. ēdiuie agrestis. aā. ℥. iij. decoctiōis iniube infusionis lentiū. aā. lib. j. ꝛ. ℔. zuccari lib. iij. fiat syrupus: deinde fumatur spodij lib. ℔. camphore. ℥. j. terantur in mortario et incorporentur cum syrupo donec fiat vnum corpus et conspergatur ter cum frusto cucumeris.

Oxizaccara simplex dicit ab oxi qō est acetum et zuccara ex quibus fit. i. frigidat: digerit: diuidit. incidit: aperit vias: abluit et mundificat grossos humores ꝛ viscosos: ꝛ subtiliat coleram flā ꝛ melancholiā ex colera adusta: etiā valet cōtra abūdantiā sanguinis: et ad febres paratas inflāmari Data cum calida cōfert quotidiane ex flegmate salso: ꝛ etiā confert tertiane: et educit coleram a stomacho: ꝛ prouocat vomitū colere. Data cū decoctione feniculi ꝛ absinthij confert febri quotidiane: ꝛ febribus longis: ꝛ cōfortat stōachus et epar: ꝛ aperit opilationes. Data pluries cum deco. aneti post septimā acceptionē cōfert valde cuomenti flegma salsum. Data cum decoc. quatuor se. frigidorum cōfert acutis et peracutis. Data cū decoctione feniculi et buglosse cōfert quartane nō vere: ꝛ incidit grossos humores et viscosos et aperit vias: ꝛ ablutit et mundificat humores qui sunt in poris ꝛ in vesica: ꝛ resistit putrefactioni hūoꝝ ꝛ sanguinis et aperit opilationes: et cōfert defectioni appetitus ex calida et effimere ꝓp cibos et potus calidos bibita cuz cuscute est optima febribus longis: ꝛ emitritheis: maxime pueris ꝛ viris bibita cū succo endiuie dispumato: ꝛ fenic. excludit humores putridos: et curat febrē diuturnā ꝛ dolorem yctericorū et splenetico ex opilatione. Data cū cepe excoriat intestina generat tussim et ledit mēbra neruosa: et obest reumaticis causis et apostemarib⁹ calidis in interioribus. ¶ Dosis eⁱ⁹ est a. ʒ. vj. vsq; ad. ℥. j. ct. ℨ. ¶ Et fit sic. ℞. zuc. li. j. succi malorū granatorum acetosorum. ℥. viij. aceti. ℥. iiij. ponant in

ſtannato ſuper igne lentum ⁊ bulliat tandiu agitādo ſemper cū ſpatula ⁊ diſpumādo donec ventat ad ſpiſſitudinē q̄ poſſit in pixide deportari ad modum electuarij.

Oxizaccara composita data cuz calida cō fert febribus flegmaticis ⁊ tertianis nothis et febribus lōgi temporis aperit opilationes epatis et ſplenis et venarum digerit materiam groſſam et viſcoſam cholericam et flegmaticam: et prouocat vrinam. ¶ Re. capi. veſi. re. ſcolopendrie ceterach politrici epatice violarie: radicis fenicult biuſci ſparagi endi. ſcarriole graminis. aā. ℳ. ſ. et. ℈. quatuor ſe. frigidoꝝ ſe. ſcarriole lactuce portulace biuſci: ſparagi. aā. ʒ. ſ. et. ℈. violarum. ʒ. iij. confice ſic. infunde radices cōtuſas in ſucco malorum granatorū aceroſorum ſic cooperiantur triduo quarta die adde tantundem de aqua et cetera permitte modicū bullire: et tūc cola cum fortiſſima depreſſione: et adde zuccari lib. ij. et coque ad coctionem perfectam detur vt ſimpler.

Oximel ſimpler dicitur ab oxi qō eſt acetuz ⁊ melle ex quibus reſpicit humores flegmaticos: et eſt duplex. ſit. ſ. ſimplex ⁊ compoſitū: diureticū ⁊ ſquilliticū. Oximel autez ſimplex extenuat ꝓprie pingues ⁊ carnoſos: eſt enim inciſiuū et abſterſiuum hūoꝝ viſcoſoꝝ cōfert materijs que ſunt in remotis. ſ. in iuncturis reſoluēdo eas: et que ſunt in toto corpore diuidit et ſubtiliat et digerit humorem groſſuz qui eſt in ſtomacho: et in epate et eſt ſecurū in materijs febrium longi tpis opilationes epatis et ſplenis aprit vrinā ꝓuocat ipſum cuz zuccara roſacea eſt medicina paralyſis cū febre. et gargariſatum cū calida eſt maximi iuuamēti in principio ſquinantie calide ⁊ ſubleuat vuluā niſi inſit calor. Datum cū decoctiōe yſopi cōfert opilationi ſpūalū. Datū cū calida expellit humores frigidos a ſtomacho. Datū cū aq̄ oxidet et ſale expellit vomitū et humorē colericuz a ſtomacho: ⁊ eſt compertum q̄ aſſiduatio bibitiōis ei⁹ omni mane ſtomacho ieiuno cū aqua decoctiōis yringi ſecurat ab apoſtematibus interioꝝ ſpiritualt exaſperat: obeſt habēti ſtomachum et epar frigida acide ructuantib⁹ excoriationi interiorum nervis debilibus cauſis reumaticis et cōſtipatis. ¶ Et fit ſic: Re. mellis clari. ii. pteos boni aceti vnā partē. augeat q̄ꝫ vel minuitur: vt in ſyrupo acetoſo dictum eſt bulliāt lente mel ⁊ aqua abſciendo ſpuma cōtinue. Deinde fundatur ſuper illud acetum et decoquat et nō permittat ſpuma eleuari: immo auferatur continue ⁊ cum fuerit coctum reconde doſio eius ab. ʒ. ſ. vſq̄ ad. iij.

Oximel cōpoſitum de radicibus diureticis humores reſpicit groſſos quos ſubtiliat ⁊ cōfert febribus flegmaticis ꝓlongatis et tertiane nothe ⁊ quartane diuidit ⁊ abſtergit et cholerā et flegma: ⁊ ꝓprie aperit oēs opilationes ſtomachi et epatis et ſplenis venaꝝ ⁊ renū: et ꝓuocat vrinā cuius per mictio cōtor ē. ¶ Re. corticis radicis aprij fenuli. aā. ʒ. ſ. vl'raphani. ʒ. ſ. et. ℈. cōterant ⁊ ꝓjiciātur ſuper eas. r. li. boni aceti albi antiqui. aque fontis dulcis lib. xx. ⁊ dimittat ꝑ diem naturalē: deinde coquat donec tertia pars cōſumat et colatur poſtea et ſup ipſum ꝓjiciatur medietas ei⁹ ex melle: et coquat cū facilitate vt prius: q̄ꝫ necessitamur cū ea educere flegma. quare q̄ſi coquit ſuſpēdit i eo medulla carthami cōtuſa: aut turbith cū modico. ʒʒ. ſubtili pāno ligata frixando. q̄ꝫ lateribus vaſis. Et cum mella tunc imponit⁹ cōſimiliter epithimū vel polipodium: et reſeruatur in ampulla. ¶ Doſio eius eſt ab. ʒ. ſ. vſq̄ ad. iij.

Oximel ſquilliticuz reſpicit humores viſcoſos ⁊ eſt verificatū a ſapientib⁹ conferre morbis quoꝝ natura flegmatica eſt mater: aut melācolica ſpiſſa viſcoſa difficillis eradicationis vbicūq; fuerit in corpore: et ſignanter mēbris remotis: vt eſt epilepſia et arthetica cronica et malum mortuum. Incidit enimet diuidit horū groſſitiē et viſcoſitatē ⁊ abilitat ad expulſionē ⁊ expellit iterdū hūores viſcoſum. vnde datum cum decoctione peonie romane cōfert magnifice epilepſie frigide. Datum cum decoctione betonice iuuat cephaleam et emigraneam et ſcothomiā. gargariſatum et collutum in oze cum decoc. maſticis et ougani confert gingiue laxe et putride: et confirmat dentes et cōfert valde mollificatiōi et impedimēto lingue niſi ſit valde vehemēs. Datū cū deco. ꝓdictū mūdificat organa anhelituo. ⁊ cōfert cāne pulmonis ⁊ aſmati valde: et corroborat lacertū vocis et clarificat vocē ſpeditā hūoroſitatib⁹. Datū cuz vino ℞coctiōis abſinthij cōfert ad mēbra nutritiōis q̄ abſtergit putrefactionē ſtōachi et efficit digeſtionē bonā ⁊ viuificat appetitū defectuz ex flegmate: coloré leſum ex idigeſtiōe reddit bonuz. Datuz cuz calida ꝓuocat vōtū: q̄ cōfert plurimis egritudib⁹ flatricis ⁊ mīticis. Datuz cū decoc. coſti ꝓfert dolou ſtōachi ⁊ epatis frido. Datuz cuz decoc. capparis eſt vtilis paſſionib⁹ ſplenis fridis ⁊ opilationibus ei⁹. Datuz cū decoctiōe diureticoꝝ cōfert valde difficultati ⁊ paucitati vrine et opilatiōe ſanct vel frigore. Datuz cuz decoc. calamēti vel arthemiſie cōfert ꝓvocatiōi matricis. Datū cū ſucco fumiter. ꝓfert malo mortuo: ⁊ ꝓtinuatū ꝓfert morphee flatice. Datū cū dec. ſue iuuat magnifice dolorē iuncturarū. Datuz cuz decoc. polipodij et epithimi educit cholerā nigrā: ⁊ eſt ex reb⁹ preſeruātib⁹ corpus a putrefactione: ⁊ preſeruātib⁹ ipm cachochimiū incolume. et ꝓſeruat ipm in iuuentute et corroborat corpus cui accidit laritas et mollificatio. Datuz cuz calida cōfert febri quotidiane: et flate vitreo vel acetoſo. ℳodus operationis ei⁹ eſt. Re. ex lamino ſquille ꝓprie q̄ ſunt medie iter cor: ⁊ corticē ipſi⁹ quantū volueris et ſue eas ſeparatim cum ſtilo ligneo ⁊ dimitte ſiccari in vmbra diebus. xl. poſtea cōminue eas in fruſta inciſorio ligneo ⁊ ab lib. ſ. boni aceti al'. pone iij. lib. ⁊ mitte in vaſe vitreato habēte orificiū ſtrictū ⁊ ſtringe caput ipſius: ⁊ dimitte alijs. xl. dieb⁹: ⁊ poſtea cola ⁊ fiat oximel cū duab⁹ libris melliſ coquēdo lente et adminiſtra vbi oportet q̄ſi neceſſitas cogat feſtinari ſepeliat vas cuz ſquilla ⁊ aceto in cineribus calidis. vel in arena calida ſucceſſiue et nō repente: ſed ꝓprie inter horam et horam.

¶ De opiatis.

Opiatis quoniā natura peregit cuncta cōmoda temporibus congruis ideirco miniſtri ſoliti ſūt tpe ꝓgruo opiatas ſalubres exhibere excelléter: ꝑcipue in morbis diuturnis membra confortādo ⁊ reliquias humoꝝ cōſumēdo et ſturū humoꝝ phibēdo: quatenꝰ affectant ſanationē nō leſionē miniſtrata in q̄ntitate debita et natura: ⁊ tpe ꝓgruo exhibeāt: tyriace ei ſer grana ordei exhibita a q̄ruor medicis regis marocht adoleſcenti et cōualeſcēti ipm iterficit eadē hora: et ipa ſalubris quartanario eū interficit hora portiſmi: q̄ exhibita fuit ei ante ſeptimaz acceſſionē domināte cachochimia: nō miniſter cautificatus offert eas cachochimia natura vel arte ꝓpus diminuta. niſi neceſſitas iterdū purgeat: vt hūores ſubtiles vel malt eruberāt aliq̄n reumatizādo inducēres ſuffocationē vel paralyſim: ⁊ tūc a ꝓmordio eſt offerēda fortis opiata: vt aurea vel metridatū. Si aūt hūores fuerint leues et paucis tunc pōt offerri opiata leuis a ꝓmordio: vt eſt rubea trociſcata: vel muſa enea. ꝑcipue in initio noctis: tū q̄n querit ꝑ opiatas cōſumptio materie ⁊ phibitio quacūq; hora dici offerūtur prout neceſſitas req̄rit: vt aurea aā parorimū quotidiane cachochimia diminuta. ℳedicie cū virib⁹ opiate ꝓpinate cachochimia domināte multiplicat febres: vt duplicando vel triplicādo q̄rtanā. q̄nā dat interdū ad mitigandum cruciatus immēſos dolores: vt filonium in colica. neceſſitamur ēt eas interdū miniſtrare ante portiſmū: vt malignitatē ei⁹ exacerbatiōis mitigēt q̄s oblatio felicitat cū aliq̄ cohibēte appetitū ad mēbrū leſum vel morbū: q̄ quidez quanto antiq̄ores nō tabefacte tāto incolūiores: vt poſt. vj. menſes niſi forte q̄rak virtus partialis: put ꝓpinak reſtea in declinatione febrū cerebrū exiccātiū cū ſyrupo nenuf. quatin⁹ ſomnū inducat: q̄ etiā dāde ſunt ſtō vacuo. ⁊ ſup eas eſt ietunā dū q̄ſi. vij. horis niſi neēitas purgeat: ⁊ ſunt offerēde: maxime fortes: vt filonij vigēte forte neēitate ꝓprie cū oīa nō cō

tulerit. Doſio earum eſt plerūq; a. ʒ. ſ. vſq̄ ad. ij.

Adrianū dicit ab adriano iperatore magno a q̄ vel ꝑquo fuit inuētū: reſpicit ꝓprie groſſos hūores: ⁊ cōfert paſſionibus fridis q̄ fiūt ex melia vel flate ⁊ ꝓprie in capite eſt enī optimū egritudinib⁹ quibus cōmēdatur. Datū cum decoctione coſti et ſuperemplaſtratū addito puluere

garioſi.ꝛ nucismuſcate:ꝛ olibani:ꝛ oleo muſcellino confert ſcothomaticis ꝛ frigino ſis vitio cerebri. Datū cū decoctione caſtorei ꝛ fenic:ꝛ infūgēdo cū eo admixto petroleo et ſcarabeo:ꝓfert ꝓtra exuberāti ā hūoꝛ frigidoꝛ:vt in ſpalmo. Datum cū decoctiōe coſti cōfert apoplexie hytargie et monopagie ꝛ cephalee frigidis.fricando palatū ꝛ nares infūgendo cum eo diſtemperato cum ſucco menthe cōfert apoplexie. Datū cū decoctiōe peonie confert epilepſie. Datum cū decoctione olibani confert obſcuritati et grauedini oculoꝛ. Jniectū cū decoctione ruthe confert tinnitui aurium Datū cū decoctiōe diureticoꝛ cōfert epaticis et nefreticis leſis frigiditate. Datū cū decoctiōe capparis cōfert ſpleneticis poſt mollē mollificationē. Datū cū decoctiōe militi ſolis poſt purgationē cōfert ſtranguriosis. Datuꝫ in pilulis cū puluere lapidis linicis ſarxifragie militi ſolis:ꝛ ſanguinis vrici vetuſtiſſimi:ꝛ cū vino confert potēter calculosis. Jnjectū cū aqua ſalſa:ꝛ datū eis cum decoctione cumini ꝛ caſtorei ꝓfert colicis ex flegmate viſcoſo. Datū cū decoctiōe ſeruthe agreſtis ꝓfert febribus peꝛyodicis ex flegmate naturali vel vitreo. Datū cuꝫ calida poſt ſudoꝛē tertianariis ex cholera innaturali ꝓfert eis. Datuꝫ in puncipio paroꝛiſmi quartane cū decoctione gentiane mitigat ipm. Datum cuꝫ decoctiōe diptami cōfert cōtra venenū intemꝑ aſſumptum. Suplinitū cū ſucco menthe cōfert moꝛſure alialis veneno ſi:vel rabidi. ¶ Doſis eiꝰ eſt a.ʒ.ſ.vſqꝫ ad.ij.ſeruat quatriēnio vel triēnio. ¶ ℞.opij thebaici.ʒ.iij. caſſieligneē: ſemis iuſquiami al.añ.ʒ.ij.ꝛ grana.vj.ꝛ tertiā partem vnius grani:ſiſelei.ʒ.ſ.ꝛ octo gra.foliꝫ ouigani diagagan.ana.ʒ. xilobal.carpo.cipi:petro.mace.macis.ana.ʒ.ſ.minꝰ grana.vj. maratri.ʒ.ij.ꝛ.grana.viij.calami aromatici.ʒ.ij. ꝛ gra.ij.cinamomi:ſpicenardi:coſti reupontici : piretri radicis acoti dauci.creti.añ.ʒ.ß.ꝛ.vj.grana.caſtorei.ʒ.ß.ſerapini roſarꝫ rubeaꝫ cardamomi amomi:ſeminis ruthe agreſtis ameos añ.ʒ.ſ.ꝛ gra.iiij.alij addunt ſalute.ʒ.ſ.et melliꝫ diſpumati lib.ſ.ꝛ.ʒ.ſ.caſſieſi.incoꝛporētur.ſ.primo puluereꝫ: et poſtea caſſiafiſtu.ꝛ balſa.diſtēperata cum modico mellis. etiaꝫ valet ancipitri habenti lapidem.

Charistum fine munere interꝑetatur: reſpicit ꝓprie hūoꝛes frigidos reumatizādo pectus ꝛ ſpūalia ꝓprie grauantes. Datū cū decoctiōe olibani aut myrrhe cōfert arteticis aſmaticis tuſſientibꝰ frigiditate reumatica. Dat interdū cū decoctiōe liq̄ritie ficuꝫ paſſaꝫ yſopi:ꝛ cōſikuꝫ vel tranſglutiendo cathamonicū. Jtē ꝓpellit vel cōſumit flegma a ſpūalibus. ¶ Doſis,eius eſt.a.ʒ.ſ.vſqꝫ ad.ij.ſeruatur biēnio. ¶ ℞.yſopi galbani coſti opij.ſeminis iuſq̄mi al.tamarindi:ſemine lini.añ.ʒ.ſ.croci ſpicenardi.coralli rubi.xilobalſami medulle caſſieſiſtule calami aromatici reupō. myrrhe ſtoꝛacis calamite oppopo.bdellij amomi olibani galle ſpice celtice achoꝛi abꝛotani aſſari ſaxifragie militi ſolis gladiſtore ſquille baccarum lau. piretri amomi aniſi ſe. baſiliconis garioſi.dauci leuſtici maratri papaueris albi:piperis alb.lōgi et nigri:floꝛ malue.añ.ʒ.ij.enule cāpane. ℈.ſ.ꝛ ß.ellebꝛi nigri.ʒʒ.añ. ʒ.ſ.melliꝫ diſpumati.ʒ.ɣ.incoꝛporē tur cum vino calido.

Atidotum emagogū antidotū.i.cōtra datū:emagogū ꝺi: ab emat qꝺ eſt ſanguis ꝛ gogos qꝺ eſt ducꝰ quaſi ducens ſanguinē meſtrualē.reſpicit ꝓprie mēbra naturalia ꝛ ꝓpagatiōes ꝓprie mulierum. Unde datū cū decoctione calamēti ꝛ arthemiſie educit mirabiliter mēſtrua ꝛ fetū moꝛtuū. Datum cū decoctione ariſtologie longe mūdificat puerperas:ꝛ interficit fetū.ꝛ expellit ſecundinam. Datū cū decoctione ſarxifragie:ꝛ achoꝛi frāgit lapidē et expellit ipſ. Datum cū decoctiōe diureticoꝛ cōfert epaticis opilatio ꝓuocat vrinā ꝛ ſanat ſtranguriaꝫ ꝛ nefreſim. Datum cum decoctione thamariſci cōfert ſpleneticis induratio. Datuꝫ cū decoctiōe nucismuſca.ꝛ galange ꝓfert indigniationi ſtomachi a frigiditate. Datum cum vino decoctionis mēthe retinet vomitum frigiditate vel indignatione. Datum cū decoctione aſſari educit flegma fortiter. Datuꝫ cū decoctione ruthe ꝛ aniſi cōfert colice vētoſitate vel flegmate. Uſus eiꝰ in mane cū vino ꝓſeruat ſanitatē in cōplexione frigida:tamē obeſt patiēnbꝰ hemoꝛroydas vel meſtrua. ¶ Doſis eiꝰ eſt a ʒ.ſ.ꝛ.ß.vſqꝫ ad.iij.poſt balneū.ſeruat biennio vel triennio. ¶ ℞.ſaxifrage ſeminis apij.añ. ʒ.ſ.radicis achoꝛi aſſari amomi ſeminis atriplici maratri.añ. ʒ.ſ.ꝛ.vj.grana.aniſi. ʒ.ij. ariſt.arthemiſie caſſieligneē.añ. ʒ.ij.ꝛ. xiij.gra. centaureē mioꝛis. ʒ.ſ.ꝛ.vij.gra.cētaureē maioꝛis. ʒ.ij. dauci cretice ʒ.ij.ellebꝛi nig. ʒ.ſ.folioꝝ laur. ʒ.ij.ꝛ.ß.et.ij.gra.liq̄ritie raſe.ʒ.ſ.ꝛ. ʒ.ſ.lapi.ʒ.ij.nigelle. ʒ.ij.myrrhe. ʒ.ij.ꝛ.xiiij.gra. otobi. ʒ.ſ.alumen ꝛuc.nig. ʒ.ſ.petro.mace.ſ. ʒ.ſ.piretri. ʒ. ij.ꝛ.xiij.grana.radicis peonie. ʒ.ſ.ꝛ.vij.gra.ciperi. ʒ.ſ. ſemi.ruthe. ʒ.ij.ꝛ.xiij.graꝛ.ſpicenard. ʒ.ij.ꝛ.xiij.gra.cimini. ʒ.ij.et.xiij.grana ſquinātī. ʒ.ſ.ꝛ.xiij.grana.garioſi. ʒ. ij.radicis cappariſ. ʒ.ſ.melliꝫ diſpumati qꝫ ſufficat terātur et incoꝛporentur et reſeruetur.

Athanasia id eſt immoꝛtalis eo qꝺ enade re facit a moꝛbis moꝛtiferis ꝓ prie:reſpicit ſtomacum grauatum diuerſis humoꝛibus lyenteriā inducentibus. Etiam valet cōtra omnem fluxum humoꝛum ad exteꝛioꝛa. Datum cum vino decoctionis olibani facit ad capitis doloꝛem frigidum ex reumate. Pilule ex ea cum puluere olibani tēte ſub lingua conferunt doloꝛi reumatizanti ad oculos. Jtem emplaſtrū factum ex ea cum maſtice et olibano:et albumine ouꝝ:ꝛ appoſitū tympoꝛibus confert doloꝛi dētium reumatizāti. Unde detur athanaſia cum puluere olibani in doloꝛe dentium vitio ſtomachi et tepida immiſſa cuꝫ bombace naribus cū ſucco plantaginis fricata in eo emathite ſuper cotem donec rubeat ſiſtit fluxum ſanguinis ab eisdem. Tenta in oꝛe in pilulis cum puluere penidij ſiſtit manationem ſan.a ſpiritualibus precedentibus eum:et ſublequētibus lenitiuis: ne ſua aſperitate tuſſim cōmouendo ſaniem vehementius effluere facia t:vt infuſionem diagaganti ꝛ liquiritie raſe.ꝛ confert ptiſi flegmatice et differenti conſolidari contra vomitum ſanguinis ex membris nutritionis. Detur cum ſucco plantaginis contra fluxum eiuſdem inicijaꝫ per inferiora cum ſucco plantaginis regione conuenienter:et etiā emplaſtrentur reues et vmbilicus cum ea maſtice ꝛ olibano ꝛ ſanguine dra. additis et diſtēperatis cum albumine ouoꝝ et modico aceti et contulit valde mihi petro celater clarificanti cōtra mictum ſang.cū perſequereꝫ:vt vitaꝫ ab amonitis berſabee.fumus eius horribilis odoꝛatus ꝓpellit paroxiſmū ſuffocationis matricis. Data cū decoctione maſticis et olibani fortificat:ſtomachum potenter ꝛ retentiuaꝫ. Emplaſtrum ex ea ſandalo albo.ꝛ roſ.ꝛ ſucco craſule addītis poſitum ſupra reues lamina plumbi nō pforata ſuppoſita confert contra ydꝝabetem ꝓpꝛienem ſeu paraliſim veſice. Data cū vino decoctionis bdellij mēthe et caſtorei:et et agreſta addita vel aceto ꝛ ſucco quinquenerue ēplaſtrata ſuper pectinē ꝓfert cōtra gomoꝛreā. Data cū puluere cynamomi ꝓfert vitiꝺ veſice. Pilule ex ea et maſtice ꝛ bolo armenico.et conſolida maioꝛe. Date cum decoctione ꝓſolide vel cū ſucco plantag.rubificato fricatione emathitis cōferunt mirabiliter diſynterie. Data cū infuſione diagaganti confert colice colerice reumatizāti. Data cum decoctiōe balauſtiarum vel cum ſucco menthe cōfert lyenterie. Data cum infuſione diagaganti repercurit apoſtemata iteꝛioꝛa: et ēplaſtrata cū ſucco craſule repercutit potēter exteꝛioꝛa. Data poſt vomitū cū ſucco ariſtol.rotunde et diptami vel gentiane confert contra venenum. Unde ſi fuerit moꝛſure ptilis vel animalis: ſuperemplaſtretur etiam cum eisdem. ¶ Doſis maioꝛ eſt vſqꝫ ad.ʒ.ij.ſeruatur triēnio. ¶ ℞.auri pigmenti.ʒ.ß.cynamomi electi:medulle caſſieſiſtul.añ. iij.ꝛ viij.grana croci ſquinātī ſtoꝛacis calamite radicis valeriane ſilerio mōtani berthonice harabeſe.iuſquiami albi apij dauci aniſi opij.añ.ʒ.ſ.ꝛ.ß.ij.gra.ſpicenard.foliꝫ caſtorei myrrhe lapidis emathitis ſangui.draco.coralli rub.mūmie coſti boli arme.cōſolide maioꝛis aſſari radicis achoꝛi cortic radicis mandragoꝛe poliꝫ mōtani baccarū lauri piperis albi et longi:ſeminis petro.añ.ʒ.ß.melliꝫ diſpumati lib. ſ.ꝛ.ʒ.ij.incoꝛporentur ſic fricētur fortiter tamarindi et medulla caſſieſiſtu.in melle calido ꝛ colentur poſt cum caſſia:et tunc imponatur puluis aliorū in eo calido incoꝛporando.

Area alexādrina dicta ab auꝛo quod recipit:vel

cipit: vel quia comperitur esse ceteris opiatis pretiosior et excellentior: vt aurum inter cetera metalla. alexandrina dicitur ab Alexandro peritissimo philosopho ipsius inuento re: ⁊ est cōsumptiua sup ceteras opiatas: respicit ꝓprie virtutem afalem lesam grossis hūoribus et valet precipue cōtra morbos flegmaticos et melancolicos. Unde confert ꝓprie ad omne vitiū capitis ⁊ pectoris reumatizatum frigiditate: propter qō pillule ex ea confecte et puluere olibani et masticis tente in ore sub lingua prohibent fluxuꝫ reumatis ad oculos: ⁊ ad aures ⁊ ad gingiuas: qz abscindunt fluxum lachrymaꝝ ⁊ surditatē aurium: et dolorem dētium vitio stomachi vel vomitus. Detur cū succo mēthe calido vl inungantur dentes vel gingiue cū ea: ⁊ emplastrentur tympora cū ea ⁊ succo menthe. Data cum vino decoctionis olibani ꝑfert dolori capitis ⁊ scothomie frigidis fricando os et guttur lytargici cū ea flegma emittendo: fricando os et linguā cū ea et saluia: cōfert eruberantie saliue: ⁊ oblationi odoratꝰ frigiditate. paroxismo imminēti apoplexie fricek os et palatum cum ea: ⁊ intromittatur naribus et emittendo plurimuꝫ flegma plures liberantur. qui vero ex ea acceperit semel i septimana nō vexabit apoplexia nec colli dolore. Data cū succo eupatorii confert paralyticis: vñ si paralysis sit i lingua fiant pillule ex ea: ⁊ puluere seminis caulis agrestis ⁊ nasturtij que tencantur in ore. Data cū decoctione peonie confert epilepsie vitio cerebri. Data cū vino decoctionis buglose cōfert mantacio ex melācolia naturali: pillulas factas ex ea ⁊ gūmi arabi. tenendo in ore cōfert tussi ex reumate frigido: si ex humore vberātia et ptisicis ex reumate. Data cū vino decoctionis gētiane ad tertiā partem confert anhelosis. Data cū vino odorifero decoctiōis nucismuscate ⁊ gariofi. ⁊ ossis de corde cerui: aut cuꝫ aqua ro. confert cardiacis ex frigiditate distēperata cuꝫ muscelli no ⁊ inuncta confert dolori lateris frigiditate vel ventositate tēta in ore cum puluere cocti in aqua et ericcat curat potenter vomitū sanguinis putrefactione vene ⁊ apertione vel refudatione ipsius: qui si fluat frigiditate detur cum vino stiptico calido: et curat mirabiliꝫ. Data cuꝫ vino decoctionis olibani cōfert colice flegmatice reumatizanti et dolori renuꝫ ⁊ apiorimeron frigidis. Distemperata cum vino et melle ⁊ iniecta cōfert colice flegmatice prius remollite. Data cum decoctione diureticoꝝ confert nefreticis stranguriosis et dissuriosis. Data sine opio cū decoctiōe saxifragie frāgit lapidē renum: ⁊ si lapis est in vesica iniciatur per syringā cū nardileon. Suppositorium exsea intromissuꝫ cōfert tenasmoni frigide. Pessarizata cum succo ruthe agrestis acetose vz ꝓtra hūorositatē matricis. ℨ. ʃ. ex ea cuꝫ alio metridato. dati pluries cōferunt sterilitati frigiditate ⁊ humiditate: vsa post balneū cū decoctione diureticoꝝ confert mole matricis. Data in estate cū calida ⁊ in hyeme cum vino ante horā accessionis amputat quotidianā ex flegmate naturali. Data cum tantūdē rubee trociscate confert lipirie. ℂ Dosis etⁱ cta .ʒ.ʃ. vsq; ad. ij. maxime post balneū. seruat tribus annis. ℂ Ꝛ. sulphuris viui. ʒ.ʃ. ⁊. ʃ. assari carpobalsami: seminis: ruscami alb. añ. ʒ. ij. ⁊. ʃ. gariofi. opij myrrhe ciperi. añ. ij. balsami cinamomi electi: folij zedoarij. ℨ. costi corialli ru. cassielig. euforbij dragagāti olibani storacis calamite spice celtice meu cardamomi siseleos: seminis synapis: radicis saxifragie aneti anisi. añ. ʒ.ʃ. lignialoes rubar. reupōtici alipte mus. castorei spicenardi galange balsami anacardi masticis raō. peonie yrigi rosaꝝ thimi achori pulegij: arist. lōge ⁊ rotūde gētiane corticis radicis mādragore camedreos radicis valeriane baccarum lauri ameos dauci pipis al. ⁊ lōgi rilobalsami carui amomi: seminis petro. ⁊ leuistici ⁊ ruthe. añ. ʒ.ʃ. ⁊. ʃ. auri ⁊ argēti subtiliꝫ pulueriz atoꝝ limatoꝝ margaritaꝝ pforatoꝝ ⁊ nō pforatoꝝ blacte biz ātie ossis de corde cerui. añ. ꝓtes. ij. ⁊. ℨ. ʃ. ⁊. xiiij. grana limature eboris albi calami aromatici piretri. ana. gra. ij. melⁱ dispumati lib. iij. icorporent fic. ʃ. qⁿ limatura auri ⁊ argēti: ⁊ magarita cōmisceaⁿ fortiter manu cū. ℨ. ʃ. puluerib⁹ post cū oīb⁹ puluerib⁹: postea incorporētur cum melle: ⁊ ad vltimū incorporetur balsamus dissolutus cum modico melle.

Opaolibanum dicitur ab olibano qō recipit: respicit ꝓprie humores frigidos reumatizātes maxime ad oculos eos retinendo vehementer. Unde pillule ex eo date ab .xʃ. vsq; ad .xv. cum olibano et mastice et bolo arme. sistūt potenter fluxum lachrymarum ex frigiditate constringente: aut humiditate lubricante siue debilitante retentiuam ⁊ dolorē faciuꝫ. ⁊ confert vigilijs ex reumate. Etiam fiat epithima ex eisdem distēperatis cum albumine ouorum quod fronti et tymporibus superponaⁿ. Pillule ex eo et penidio et amidonte in ore transglutiendo paulatim qō dissolui ab eis cōfert asperitati trachee arterie superfluitates consumendo viscosas. Datū cū vino decoctionis caricaꝝ et passularum cōfert tussientibus reumate vel frigiditate. Datuꝫ cum olibano cōfert pertipleumonicis anteq; febrinant. Datum cum eisdem et puluere myrrhe post eruptionem mundificant sanieꝫ eoꝝ. Datū cum vino decoctiōis macis: ⁊ superemplastratū masticis et olibano et costo in duplo additis et confectis cum oleo roſ. ⁊ muscellino stomacho retinet vomitum frigiditate et debilitate retentiue. Datū cū vino decoctiōis masticis et nucismusca. aufert dolorē stomachi frigiditate aut reumate. Datū cū vino calido cōfert nausee. Datū cum decoctione aq̄ rosacee et rosis coctis in aceto addito castoreo et emplastratum sup lombos et pectinem et testiculos cōfert gonorree. Datū cum succo plātaginis: ⁊ etiā suppositū cū eodē in bōbace retinet menstrua. ℂ Dosis eius est a ʒ.ʃ. vsq; ad. ij. seruaⁿ sex ānis. ℂ Ꝛ. olibani. ʒ. ij. castorei opij seminis tusquiami albi. añ. ʒ. iiij. cassielignee. ʒ. ij. ⁊. ℨ. ij. folij citri. añ. ʒ. ij. et fiat opiata et reseruetur.

Esdra inusitata varietate miscibilium dicta est ab Esdra propheta qui eaꝫ compositit: respicit ꝓprie humores eruberantes in stomacho obtundentes appetitum. Cōfert omnibus infirmitatibus corporis frigiditate absq; apostemate et febre effectus eius plerūq; vicinantur laudibus aureę. quare eisdem adiutorijs plerūq; est administranda quibus ibidem docetur. Data cum vino decoctionis nucismuscate et gariofil. ⁊ consimilium depurat cerebrium et confortat ipsum. Confert passionibus ex melancolia naturali capitis. Data cum vino confert melancolicis tunidis et appetentibus carbones et testas. Distemperata cum vino et oleo muscellino et iniecta confert dolori ⁊ tinnitui aurium. Pillule ex ea cum se. ro. et cinamomi tēte in ore conferunt vuule cadenti ex materia reumatica ⁊ sub bleuāt eam: gargarismus ex ea factus sapa et aceto cōfert squinantie anteq; cōfirmetur: ⁊ etiam casui vuule cōfectio pulueris cadicis portulace cum ea confert mirabiliter fluxuris labiorum manuum et pedum factis ex melancolia tuꝫgendo cum ea. Data cum decoctiōe balaustie post euacuationem confert fluxui ventris precipue lyenterie. exhibita cum decoctione lingue ceruine et capil. ve. epatice et ceterach. ꝑfert ictericie absq; febre et absq; calore intenso epatis facto ex hūore viscoso opiāte. Data splenetico ex melācolia cum decoctiōe capparis post euacuationem curat eos. Data cum dyagredio ꝓdest mirifice duricie splenis. Data cū puluere olibani ⁊ vino confert dolori post partuꝫ causato ampliatione ⁊ magnitudine fetus. Data cū decoctiōe artistologie mundificat puerperas. Data cum vino decoctiōis ruthe et arthemisie cōfert difficultati partus: precipue si supponaⁿ cum succo eorundem. Data cum vino eīi dormitū cōfert artheticis ⁊ podagricis factis ex humoribus frigidis reumatizantibus. Data que sit trium vel quatuor annoꝝ cum vino decoctionis mēthe: aut supinuncta ꝑfert motui venenatoꝝ ⁊ intoxicatis. Data cum vino confert alopicie. ℂ Dosis ē a ʒ.ʃ. vsq; ad. ij. seruata q̄nq; annis est potētionis virtutis. ℂ Ꝛ. epithimi. ℨ.ʃ. ⁊ tertiā ptē alterius alipte musca. myrrhe zuccari foliorum ruthe: semis apij fenugreci. añ. ʒ.ʃ. ⁊. ℨ.ʃ. ⁊ granū. j. rasure eboris: seminis ruthe agrestis salute sanguinarie ortigani balau. añ. ʒ.ʃ. ⁊ grana. vij. cinamomi electi gario. lignialoes spicenardi zedoarij lacce mūde rosaꝝ capparis pulegij abrotani pipis nigri semis petro. ossiū dactiloꝝ. añ. ℨ. ij. ⁊. ℨ. ʃ. et grana. iiij. galange zinziberis: semis cartami excorticati anacardi lapidis gagatis corticis mādragore radicis achori et peonie thimi ysopi floꝝ omi glādifere basilicontis gariofi. dauci maratri seminis altee olivaꝝ vini veteris optimi. ana. ʒ. ʃ. ⁊. ℨ. ſe. ⁊

illj. grafi. balſami croci oxiĉak folij gallie muſ. coſti calami aromati. medulle caſſiefi. corticis mirabolanoꝝ citrinoꝝ ſpicenardi: ſpice celtice xilobalſami dragagāti coralli albi et rubei: ſtoracis rubee: ⁊ caſtorei bdellij galbani oppoponacis aſpalti terbĉtine maſticis tyriace magne: cōfectiōis adriani ſplenis ſeu ſpleneticis ſanguinolente emanantis partu a naribus pulli equini veteris merguli auis ⁊ reupōtici ariſtologie longe: aſſari meu ꝓ eos piretri hermodactilorꝝ paucedani gentiane violarum arthemiſie chimolee fabioꝝ citri: et laureole menthe ſolij rubi radicis pentaphilon: carpobalſami: antiſ: amomi cimini: ſeminis papaueris albi. ſemis baſilicōis garioſilati: ſilerio mōtani: ſeminis ruthe arthemiſie baccaꝝ lauri: ſang. draconis lapidis magnetis: lapidis gagatis: oſſis de corde cerui olei muſcel. et petrolei. añ. ℨ. ſ. ⁊ tertiā ptē alteri⁹ cāphore ambre margaritarum integrarū ⁊ perforatarum natura blacte bizantie olei ſambuci ſtoracis calamite ſerapini ſulphuris viui antimonij acacie betonice piſticuli dicti caballū marinū ꝓpoquiſti dos macis licij ſquinanti ſeminis malue floꝝ oleandri radicis valeriane marubij ſeminis herbe ſulpur mēthe abſinthij petro. mace. euforbij cardamomi: ſeminis aneti ameos nigelle leuiſtici ſemis citri pipis al. ⁊ lōgi cimini ethiopici ſmilionis corticis arboris vere ſucci caulis agreſtis aque vitis. añ. ℨ. ſ. ⁊ gra. ij. litargiri ⁊ amidi radicis myrrhi opij thebayci iuſquiami al. añ. gra. viij. mellis diſpumati lib. ij. ⁊ ℨ. ij. cōficit ſic. caſſia fiſtu. diſſoluatur cum melle calido: et colet per cacciam: et poſt imponatur terbentina tyriaca et adrianū: ⁊ poſt aqua vitis: ⁊ tunc immittantur lapides vltimate puluerizati cū modico puluere et cāphora et ambra: ⁊ poſt ſuccaꝝ ſubtiliſſime puluerizatū et poſtea balſam⁹ diſtemperatus cum modico melle calido poſtea olea et puluis aliorum vltimo.

Filonium amicus nouus interpretatur quod filon primitus inuenit: reſpicit virtutem naturalem et ſpiritualem. Datum cuꝝ mulſa emendat tuſſim flegmati cam: et difficultatem anhelitus: ⁊ cōfert pleureticis ex flegmate et nefreticis ⁊ veſice cauſatis ex frigiditate vel ventoſitate. Datum cum ydromelle cōfert peripleumonie ⁊ doloꝝ epatis. Datum cū ſucco ſanguinarie cōfert ſputo ſanguinis. Datum cū vino cocto cōfert indigeſtioni ⁊ ſingultui valde. Datum cum oximelle ſubuenit ſpleneticis eruginoſis ſupbibendo aquam frigidam cōfert excoriationi inteſtinorum. Datum colico facit euadere ꝑ̃ ceteris opiatis. Eſt etiā ex melioribus medicinis in ſedatione fortis doloris apoſtematis renum. ℞. piperis alb. ſeminis tuſquiami al. ana. ℨ. v. opij. ℨ. ij. ⁊. ℈. ſeminis apij. ℨ. ſ. medulle caſſiefi. ℨ. ſ. ⁊. ℈. ſeminis petro. maratri dauci. croci. añ. ℨ. ij. et gra. v. euforbij coſti. ana. ℨ. ſ. piretri ſpicenardi zedoarij. añ. grana. xv. mellis diſpumati. ℨ. vij. ⁊. ℈. terantur et incorporentur alij addunt alia ⁊ alia.

Filonium verum tamē eſt illud qđ filō cōpoſuit ⁊ eſt. ℞. ſeminis tuſquiami albi piperis nig. añ. ℨ. xx. opij. ℨ. xv. croci. ℨ. vij. ⁊ ſe. ſpicenardi piretri euforbij. añ. ℨ. ſ. cum duplo mellis diſpumati. ⁊ quidam ſunt qui ponūt caſtoreū loco euforbij ⁊ eſt expertorum iuuamentoꝝ ⁊ manifeſtoꝝ in doloꝝ ſedatione ⁊ ꝑ̃ cum vino decoctionis maſticis ⁊ nucis muſcate. ⁊ antiſ doloꝝ ſtomachi frigidorum ex humore crudo vel ventoſitate groſſa: ſedat: doloꝝ colice cum decoctione antiſ et ameos ⁊ viſcerum ⁊ renum et matricis: ⁊ cum decoctione ypoſopi ⁊ praſſij confert ad ꝓfocationem anhelit⁹ et ad doloꝝ laterum ⁊ ad difficultatem vrine: ⁊ cum ſucco menthe confert ſingultui vehemēti. ¶ Doſis eius eſt a ℨ. ij. vſq; ℨ. ad. iiij. ſeruatur triēnio.

Metridatum ideſt mater omniū antidotoꝝ dicitur vel a metrido rege ponti a quo vel ꝑ quo fuit inuētum ab andromaco facit ad oēs paſſiones ex frigida cauſa q̄b⁹ potētior ē q̄ tyriaca: tū tyriaca ē potentior in materijs venenoſis. Reſpicit ꝑ̃ virtutē naturalem leſam veneno vel hūore venenoſo. Datū pluries cuꝝ vino decoctiōis nucis muſcate cōfert litargicis cephalicis emigraneis ex cā frigida fantaſticis fumo medicat ſubetꝝ exteriori frigore fricando palatū ⁊ inungēdo ab extra cū eo et camphora et roſis confert apoplexie. Datum cū vino decoctionis ſaluie et caſtorei cōfert valde ſpaſmo ex repletione: et ex animali venenoſo ⁊ paralyſi. Diſtemperatū cū ſucco ſaluie ⁊ gargariſatū confert valde et qui amiſit loquelā ſubito frigiditate. De ſero cū vino confert epilepticis ſi palatum epileptici tricē hora paroriſmi: et ſi dentes litargici fricenē cū eo confert valde flegma plurimū educendo. Longus vſus ipſius cū decoctione peonie curat oēm epilepſiā. Datum cū vino ꝓfert maniacis et melācolicis ex melancolia. vl ex cholera aduſta. Pillule ex eo ⁊ olibano tēte in oie ſiſtunt reuma ⁊ lachrymas: et curant doloꝛem reumaticum ſuperciliū oculoū dentium: et maxillarum tauciū: ⁊ otis frigidum. Ablutio otis cum eo et cum ſucco menthe cōfert fetori otis et gingiuis. Gargariſatum cum ſucco mēthe ꝓhibet ſquinantiam. Gargariſatū cum decoctiōe balauſtie confert caſui vuule humiditatibus. Datum cum decoctiōe olibani confert tuſſi et aſmati reumaticis: ⁊ ſputo ſanguis deſcendēti a capite: et etiā remediat lyenteriā ex flegmate. Datū peripleumonicis cum puluere myrrhe poſt ſanationem preſeruat ab empimate mūdificando et cōfert difficultati anhelitus. Datum cū dyamargariton: et cum vino aromatico immutat complexionem cordis frigidam. Datū cū vino rubeo confert ſtomacho hūido ⁊ cachechie. Datuꝝ cū decoctione abſinthij ꝓfert contra fetorem ructuatus: et cōtra multitudinē ſputi flegmatici et ꝓteritie ex animali venenoſo. Datū cum decoctione balauſtiarum remediat optime lyenteriam debilitate retētiue vel ex flegmate. Datū cū vino calido confert paſſionibus frigidis hypocundriorum dyafragmatis. renibus et veſice opitulat ſi ſuperemplaſtretur. Datum cū decoctione ciperi confert durticiei ſplenis frigide. Datum cū decoctione ſaluie in vino confert precipitationi matricis ex paralyſi: vel ex humore frigido ⁊ debilitati appetit⁹ debilitate ſenſus ſtomachi ⁊ ſingultui. Datuꝝ cum decoctione diureticoꝝ confert manifeſte difficultati vrine hūore ſanie apoſtemate debilitate ſenſus vel frigore. Datum cum decoctione miliꝝ ſolis ⁊ ſaxifragie frāgit et expellit potenter calculum renū et confert lapidē veſice. Bōbax intinctus in eo ſuperpoſit⁹ cōfert thenaſmoni flegmatico. Peſſarium ex eo cū oleo muſcellino vel cum ſucco arthemiſie prouocat menſtrua: et ipſum eſt ſupremū debilitati coitus frigiditate quorūcūq; membroꝝ. Quando datur cum vino decoctionis zinziberis: ⁊ cum eadem eſt caput in compoſitis ad coitum. et ad leſionem ipſius. Datum cum decoctione ſaluie ⁊ ruthe confert colice debilitate expulſiue et ſenſus. Datū cum vino decoctionis cimini et piperis confert ſuffocationi matricis frigiditate. Datū viro et mulieri cum vino rubeo confert calefaciendo ad generationem maſculi. Bibitū cuꝝ vino confert pregnationi impedite frigiditate. Datum et ſuppoſitū valet arthriticis ⁊ ſciaticis et podagricis ex frigida cauſa: incorporato cuꝝ puluere diptami et gentiane ⁊ ariſtologie rotunde cuꝝ vino decoctionis menthe et ſuppoſitum moſure expellit oia venena. Datuꝝ cū vino calido amputat quotidianā niſi ſit ex flegmate ſalſo. Datum in hyeme cum vino: ⁊ in eſtate cum aq̄ calida liberat a quartana ex melācolia naturali. Accipere ex eo ante epidimiam facit euadere ab ea. Emplaſtratū ⁊ quocūq; modo ſumptum eſt ſummum ⁊ ſingulare remediū carbūculo et antraci abiq; febre. Datum cū tertia ꝑ̃ tyriace confert morphee albe: et cum eo ⁊ ſucco fumiterre confert morphee nigre quod aſſerūtur valere in morbis ignotis eſt valde venerandū. ¶ Doſis et⁹ eſt a. ℨ. ſ. vſq; ad. ij. et ſeruat de ceꝝ annis. et fit ſic. ¶ ℞. ſtoracis calamite. ℨ. ſ. ⁊. ℨ. ſ. garioſi. ſpicenardi xilobalſami oſobi baccaꝝ lauri dragagāti maſticis galbani gūmi cedri aſpalti caſtorei gūmi edere euforbij bdellij terre ſigillate melliloti laudani roſa. rubearum. camedreos ſummitatū ypericō appoſi. ſeminis amomi opij ſulphuris viui abiotani liq̄ritie mūō nutri ypoq̄ſtidos acatie ypoſopi peonie radicis ennle cāpe ouganı rami cedri cimaꝝ lauri ariſtol. epithimi paucedani rouſmarini cētauree minoris radicis yrigi balauſtie cimaꝝ mirrhi corticis malligranati radi. raphani ſquille carpobalſami aniſi nigelle ſemis tuſquami albi cimini feniculi cardamomi ſemis ſyria pis aloe ſiſcleos ameos ſemis petro. agreſtis ſe. leuiſtici ruthe domeſtice

the domestice semis papaueris al. seminis apij dauci semi
nis rape piperis lōgi gariofilati amomi. añ. ʒ.ſ. radicis aco
ri: seminis lape inuerſe radicis ciclaminis florum agnicaſti
cornu cerui cathartici. añ. ʒ.ij. balſami cynamomi electi ci
tri coſti floꝝ ſquinanti. ʒx. albi citri foliꝝ terbentine myrrhe
olibani caſſielignee agarici ſpice celtice reupōtici: radicis
yreos aſſari ⁊ diptami tenerrimarū priſſij pulpe colloquint
de ſticados arabici arthemiſie calamēti albi agreſte plāte
aſſe fetide camipitheos piperis albi ⁊ nigri: seminis baſili
conis gariofil. ⁊ petro. ſumach. foliꝝ cardamomi radicis pē
taphylonis. añ. ʒ.ſ. baccarum lauri tertiā partē vnius. ʒ.⁊
xxx.ij. gra. vini fortis vetuſtiſſimi. ʒ.i. mellis diſpumati lib.
ij. incorporentur primitꝰ gumme diſſolute cuꝫ vino ad ignē
poſtea cetera pulueriꝫata.

Jcleta et eſt experta reſpicit propie vir
tutē naturalē leſam defectu con
tentiue: reſtringit. n. plurimū. Data i aqua plu
uiali ⁊ ſuppoſita cū bōbace: et ēt exhibita p os
cum ferrugine ⁊ ſanguine drac. ℈fert valde cō
tra fluxuꝫ hemorroydarū. Data cū decoctione maſticis cu
rat diſſynterīā ſuperiorē. Jniecta cū ſucco plātaginis i quo
fuerit fricata ematithes donec fuerit ru. ⁊ etiam emplaſtra
ta roſis ⁊ bolo armenico et modico aceti additis curat diſ
ſynterīā inferiorū. Data cū decoc. balauſtie ſiſtit fluxum vē
tris. Data cū requie ſiſtit lyenterīā colericā. ℂ Doſis eiꝰ ē
quaſi. ʒ.ſ. ⁊ ſeruatur triēnio. ℂ ℞. corticum mirabolanorū
indorē citrinorē kebulorē bellericorē nō recētium. añ. ʒ.ij. et
ℨ. ciminī anīſi feniculi carui. añ. ʒ.ij. naſturcij. ʒ.ſ. ⁊. ℨ. cōfici
tur ſic infundant myrabolani p diē naturales in ſucco citro
norē: vel in modico aceto in olla terrea ⁊ hūectent: et cōſi
militer ſemina ad partē: et exiccantur de mane in teſta ter
rea: ⁊ tūc calefacias patellā ferreā vel terreā: et depone ab
igne ⁊ īmitte mirabolanos mouendo ꝯtinue: ne adurantur
qui niſi fuerint aſſi ſufficienter calefacias patellam ⁊ impo
nas eos totiēs donec fuerint aſſi ſufficienter: et cōſimiliter
aſſentur ſemina: deide terātur: et tūc ſupadde ſpodij balau
ſtie maſticis ſumach gummi ara. torrefacti in teſta. añ. ʒ.ſ. ⁊
xv. grana terantur oīa fortiter ſimul et confricentur cuꝫ mo
dico aque ro. vel oleo ro. et poſtea incorporentur omnia cū
lib. ſ. vel quaſi ſyrupi mirtini et reſeruet in vaſe terreo.

Teſa enea dicta eſt a muſo peritiſſimo
phō a quo fuit inuenta: enea
dicta eſt: eo q̄ habet colorem eris reſpicit ꝓprie
virtutē naturalē leſam humoribꝰ melācholicis
aut flegmaticis febrē inducentibus. Unde dat
ꝓprie in quartanarijs cuꝫ vino calido vel cū vino decoctio
nis germādree ⁊ quotidianarijs cum vino calido: que ſi ſit
et flegmate ſalſo dek addita tertia parte rubee trociſcate:
aliq̄ preſumūt iungere pulſus et tympora petētiuꝫ acutas
cum ea in die cretico que ſi prouocauerit ſudorē nunciat ſa
lutē ſinautē pditionē. Data cum vino decoctionis olibani
poſt remollitionē cū dyaltea cōfert ſpirituoſis ex hūore frigi
do. Pillule ex ea addita myrrha tente in ore mūdāt sangui
nē ptiſicorē et epaticorē. alſo empiricorum. Data cuꝫ decoctio
ne ro. mundificat et conſolidat vlcera eorundē. Data cū vi
no poſt vſum oximellis emendat inflationem ſtomachi ex
humore frigido velventoſitate. Data cuꝫ vino decoctionis
maſticis ⁊ nucis muſcate: et iniecta p clyſtere cū decoctione
mercurialis ⁊ ſenationis confert colice ex ventoſitate vl fri
giditate. Data cum decoctione apij feniculi ⁊ petro. ⁊ etiā
emplaſtrata pectine cum etiādē ꝓuocat valde vrinā. Data
cuꝫ decoctiōe ſaxifragie ⁊ milij ſolis frāgit lapidem. Data
cum decoctione ruthe absinthij cōfert cholericis ex vento
ſitate. Data cū decoctiōe cōſolide opinat cōſolidare vulne
ra. ℂ Doſis eius eſt a. ʒ.ſ. vſq̄ ad. ij. ſeruat biēnio. ℂ ℞. ſe
minis tuſquiami albi myrrhe olibani gentiane. añ. vj. pipe
ris al. gra. x. euforbij corticis mandragore artſt. lon. añ. ʒ.ſ. ⁊
ʒ.ſ. mellis, diſpumati lib. ſ. ⁊. ʒ.ij. ⁊ ſe.

Copira quam ſanctiſſimi viri coſma et
damianus compoſuerunt. Di
citur ab apos quod eſt ſuccus et pir q̄ē ignis
quaſi ſuccus ignitus: reſpicit propie humores
frigidos infixos in remotis. Data cuꝫ decoctio
ne primule veris et caſtorei in modum auellane: aut mem
brio inūcto cum ea cōfert valde paralyſi: ⁊ ſanat paralyſim
oculorē oris ⁊ gutturis manuū et pedū. Confert etiā tremu
loſis ⁊ nequeūtibꝰ ꝓferre verba: tenendo eam in ore: ⁊ inū
gendo mēbra cōtracta ex repletione in balneo cū ea et ſul
phure viuo ⁊ ſcarabeis q̄ inueniūtur in balneis: et inter li
bros: curat ea febrē inducēdo. Data cuꝫ decoctione peonie
cōfert epileſie. Data cū vino cōfert maniacis ⁊ melācholi
cis ex melācholia naturali. Data cū vino decoctiōis oliba
ni cōfert tuſſi ex hūore frigido fluxibili: ⁊ poſt triduū dek et
cum decoctiōe amidi et penidij ⁊ caricarē paſſularū et liqui
ritie et yſopi. Data cum aq̄ ordei poſt eruptionē ꝓfert pleu
reticis mundificando. Data cū vino decoctionis pulegij ⁊
calamēti cōfert olbus doloribus pectoris et ſtomachi frigi
ditate. Data cum decoctione diureticorē confert epaticis
frigiditate vel opilatione. Data cū decoctio. capparis poſt
vſum diureticorē ꝓfert ſplenēticis īduratis. Data poſt eua
cuationē cū decoctiōe yris et petro. mace. confert ydropicis ex
frigiditate. curat eos. Data cū decoctiōe polipodij et mer
curialis ꝓfert colicis ex frigiditate. Data cum deco. ſaxifra
gie cōfert valde calculoſis. Data cū decoc. caulis agreſtis
et ſeminis ruthe agreſtis loco bene coopto confert quoti
diane ex flegmate naturali vel vitreo ⁊ q̄rtane ex melācho
lia naturali et pluribꝰ aliis ſudorem prouocādo. ℂ Doſis
eiꝰ eſt a. ʒ.ſ. vſq̄ ad. ij. ſeruat quinquēnio et vltra. ℂ ℞. her
be paralyſis ſalute raſure eboris. añ. ʒ.ſ. ⁊ gra. xiij. opij the
bayci. ʒ.ij. ⁊ gra. iiij. ⁊. ʒ.ij. cynamomi electi: ſpicenardi: ga
lāge: croci: coſti: zinziberis: zedoarie: rubi balſami reupōtici
piretri: corialli rubei: gariofilorū dragaganti myrrhe caſto
rei oppoponacis pipis lōgi et nigri. añ. ʒ.ij. ⁊ ſex grana. bal
ſami muſci lignialoes ſquinanti medulle caſſiefiſtule ſtora
cis calamite ſtoracis rubee maſticis galbani ſerapini plā
te aſſe fetide melliloti ariſtologie lōge ⁊ rotūde diagontee
aſſari elleborī nigri meu radicis peonie radicis raphani do
meſtici radicis achori corticis peucedani ⁊ mandragore be
thonice gētiane camedreos pulegij cētauree maioris ⁊ mi
no. ſpice celtice capil. veneris recētis abſinthij re. ſpōce ſo
lis yperici tormentille priſſij viridis millefolij: ſemis ruthe
agreſtis calamēti feniculi seminis tuſq̄mi albi cardamo
mi carpobalſami leuſtici farine ſubtiliſſime oriobi ſeminis
petro. baccarē lauri ſileris montani lupinorū maratri. añ.
ʒ.ℨ. ⁊. gra. xviij. mellis diſpumati. lib. ij. et ʒ.ij. in parte cuꝰ
ſoluatur caſſiafiſtula: ⁊ poſt pulueres ceterarū ſpecierum:
et vltimo imponatur balſamus in modico melle: vel vino
diſſolutus incorporentur: et reſeruentur vt decet.

Danchriſtū pan. i. totuꝫ xp̄m q: recipit
criſma reſpicit ꝓprie virtu
tem naturalē diuerſis humoribus grauatam ⁊
hūores extra vaſa vagātes inducēteo febrē in
terpolatū. Unde datū cū deco. cynamomi alipti
mi vel cū decoctione quatuor ſeminum frigidorē: ⁊ vtriuſq̄
ſpice ante acceſſionē ꝓfert mirabiliꝫ quotidiane. Datū cum
decoctione thimi: ⁊ epithimi cōfert quartane. diſtemperatuꝫ
abſq̄ opio cū ydromelle ꝓuocat mēſtrua abſq̄ mora. ℂ Do
ſis eius eſt a. ʒ.ſ. vſq̄ ad. ij. et ſeruat triennio. ℂ ℞. opij the
bayci. ʒ.v. croci. ʒ.ij. ⁊. ʒ.ſ. et. ℨ. ſiſeleos. ʒ.iij. calami aromati
ci caſtorei carpobalſami cardamomi seminis petro. añ. ʒ.ſ.
⁊. ʒ.ſ. ⁊. ℨ. zinziberis caſſielignee ſerapini pipis albi papa
ueris al. seminis tuſquiami alb. seminis laureole seminis
ruthe agreſtis maratri. añ. ʒ.ij. ſpicenardi meu piretri eufor
bij anīſi trifolij acuti dauci cretici. añ. ʒ.ſ. ⁊. ℨ. mell diſpuma
ti lib. ſ. ⁊. ʒ. viij. terantur ⁊ incorporentur.

Jgra interpretatur ſalua trix greca: quiaa
grecis fuit inuēta. ꝓprie ſiſtit reuma
frigidum. Data cuꝫ decoctione olibani ſiſtit flu
xum capitis ad gingiuas et dentes: vnde ſi dē
tes fricentur cum ea. et etiam ſi ſuperemplaſtre
tur confert dolori ipſorum: et oculorum ⁊ fauciū: ⁊ ſuperci
liorum diſſoluta in aqua eufraſie: ⁊ iniecta poſt fomētatio
nem cum mollitiuis abſtergit nebulas foridas ab oculis
tanta in ore ⁊ gargariꝫata cū decoctione balauſtie confert
ſquinantie reumatice. Data cū olibano: ⁊ dragagāto opi
tulat aſmaticis tuſſientibus: et priſicis ex reumate. Data
cum decoctione ficuꝫ paſſularum: ⁊ liquiritie mundifica
pleureticos. Data cū decoc. menthe. et maſticis curat do-

lorē stomachi:ꝛ vomitū:et fastidiū ex friditate. Data cū vino decoctiōis capparis auxiliat splenēticis. Data cū decoctione asari:ꝛ squinanti cōfert ydropicis. Data cū decoctione diureticoꝝ medet nefreticis. Data cum decoctione asari:ꝛ costi consumit hūores frigidos:ꝛ viscosos causam ad nefresim:et ad colicā. Bibita cuꝫ vīo cōpescit cruciatus podagricoꝝ cōfestim ꝓuocando sudorē. Data cū vino preseruat a nocumēto aq̄ corrupte. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ij.vsq̄ ad.ij.seruatur biennio. ¶ ℞.seminis tusquiami albi opij. ana.ʒ.iij.ꝛ.ℨ.iij.costi amari.ʒ.j.et grana quindecim. myrrhe alij agrestis origani.añ.ʒ.iij.ꝛ grana decē storacis calamite galbani agarici:gentiane seminis ruthe agrestis sticados arabici piassij cardamomi.ana. ℨ. iij.ꝛ.ℏ.balsami spicenardi croci squinānti thimiamatis armoniaci terbentine cassie ligneē corticis mādragore radicis yringi rosē.eupatorij euforbij carpobalsami piperis nigri leuisti danci nardi seminis trifolij.ana. ℨ.iij.mellis dispumati quasi.ʒ. decem terantur:et incorporentur:et reseruentur.

Procopion id est potus cōtra rigores vel ꝓuocationes sudoris. dicitur olimpiatum ab olimpiato inuētore: virtutem respicit ꝓprie naturalē lesam hūiditatib⁹ frigidis. Unde data cuꝫ calida ante horā accessiōis amputat quartanā ex melācholia naturali ꝙquotidianā nisi sit ex flegmate salso. Distēperatū cum aq̄ calida:ꝛ tympanitib⁹ inunctis in die cretico alleuiat valde febricitātes sudorē ꝓuocādo. Datum cuꝫ vino limphato amputat angustias sudorē ꝓuocādo. Datū cū succo plātaginis sistit mictuꝫ sanguinis. Datum cū decoctiōe castorei medet egritudines frigidas renum et vesice. ¶ Dosis eⁱ⁹ est quasi.ʒ.j. seruatur tribus annis. ¶ ℞.cinamomi electi.ʒ.iij.ꝛ.ℨ.j.ꝛ grana sedeciꝫ croci.ʒ.ij.spicenardi myrrhe olibani opij corticis mandragore pipis longi anisi ameos seminis lini silers montani seminis tusquiami.añ. ℨ.ij.ꝛ octo grana melis dispumati quasi.ʒ.vj.ꝛ.ℏ.terantur:ꝛ incorporentur.

Requies dicitur q̄ prestat somnum que data cū syrupo violaceo in quo posita remollita fuerint semina papaueris albi:et lactuce trita ꝓuocāt somnū:et cōpescūt estuationem febrū intēsuaꝝ cōtinuaꝝ:ꝛ interpolataꝝ precipue in declinatiōe:ꝛ distēperata cū syrupo papaueris:ꝛ lacte mulieris epithimet tympanib⁹. Data cuꝫ calida añ horā accessionis interpolataꝝ signāter tertiane intercipit paroxismū Data cū melle cōfert quotidiane. Data cū vino optimali q̄r tane cholerice. ¶ Dosis eius in interpolatis est. ʒ.j.ꝛ i continuis. ʒ.ℏ.seruat biēnio. ¶ ℞.opij seminis tusquiami albi corticis mādragore seminis lactuce scariole ꝛ portulace psilij nucis muscate cinamomi electi zuccari.añ.ʒ.j.ꝛ se. rosarū rubearum violarum.añ.ʒ.iij.sandali albi ꝛ rubei citri spodij dragaganti.ana. ℨ.ij.ꝛ grana.v.conficitur cum syrupo viola.pto acutis et cum.viij.mellis in interpolatis.

Rubea trociscata rubea vt a colore rubeo:trociscata:q̄ recipit plures trociscos.reficit ꝓprie virtutē naturalē grauatā hūore colerico. Data cū decoctiōe violaꝝ cū syrupo violaceo intercipit tertianā simplicē interpolatā. Itē data añ. ʒ.j.cū aq̄ rosa. añ horā accessionis tertiane:ꝛ quotidiane pulsus et nares inungēdo cū eadē affert sanitatē. Pillule facte ex ea:ꝛ semine papaueris albi:ꝛ lactuce date:ꝛ distēpata cū succo papaueris.ꝛ lactuce epithimata tympanib⁹ ꝓferūt ꝓtra vigilias vt in declinatiōe frenesis. Data a. ℨ.ij.vsq̄ ad.v.cū modico auree vel muse enee añ horā accessionis tertiane nothe aut cū equali mixtura ipsi⁹ auree cōfert quotidiane ex flegmate dulci:ꝛ cum quarta parte tyriace ꝛ vino limphato cōfert quartane sanguinee::ꝛ cum eadem cōfert quartane ex cholera adusta ex flegma. salso et no limetangere. Oblata cum equali mixtura auree ꝛ tyriace mitridati cōfert se. erratice. Data in sero cū decoctiōe violarum cōfert dolori capitis ex fumis elcuatis a cholera:ꝛ a matrice:ꝛ dolori auriuꝫ:ꝛ surditati ex cā cala. Data cū decoctiōe rosaꝝ cōfert reumati frigido linīēdo palatū cū ea cōfert excoriationi ipsius ꝓpter vomitū cholere. Data cū tertia ꝑte tyriace ꝓfert gutte rosacee morphee sanguinee impetigini.ꝛ serpigini cholericis Data cū decoctione balaustiē cōfert calui vnle humoib⁹ colericis.iij. ℨ.myrrhe additis cōfert ēpimati ptisi reumaticis differēti cōsolidari. Data cū succo plātaginis et tēta in ore in pillis sistit sputū sanguinis. Data cum decoctiōe olibani sistit tussim ex flegmate acri reumatizāte. Data cuꝫ succo menthe stringit vomitū ꝛ nausēa:ꝛ larationē vētris. Data cū decoctione sandali rubei ꝓfert yctericie. Data cuꝫ decoctiōe scolopendrie ꝓfert duricies splenis:ꝛ dolori renū calidis. Data cū decoc. scolopendrie ꝛ olibani ꝓfert dyabetice calide. Data cū decoctiōe artheīisie cōfert retentioni menstruoꝝ ex cholera suffocatiōi matricis:et precipitatiōi eiusdē:et impedimēto cōceptiōis ex calidis causis ,cum tertia parte tyriace:ꝛ calida cōfert scabiei calide. ¶ Dosis eⁱ⁹ est a.ʒ.j.vsq̄ ad.ij.seruatur biēnio. ¶ ℞.cynamo. electi liquritie rase papaueris albi.añ.ʒ.iij.ꝛ.ℨ.j.ꝛ gra.v.croci rosaꝝ seminis tusquiami albi seminis apij.añ.ʒ.ij.ꝛ grana quinde cim spicenardi violaꝝ.añ.ʒ.j.ꝛ grana.vij.ꝛ.ℏ. gariofilorum storacis calamite opij thebaici.añ.ʒ.ſs.trociscoꝝ croco.ma ginata.trociscoꝝ ydiocri ,myrrhe anisi.añ. grana.xv. melⁱ dispumati octo. ℨ.ꝛ ſs.terantur ꝛ incorporentur.

Trifera magna dicta magna ꝓp magnum fructum quez affert mulieribus respicit signāter:et ꝓprie membra virilia:ꝛ ꝓpagationis. Data cum vino decoctionis olibani resistit fluxib⁹ reumaticis. Data cuꝫ semine papaueris albi.et lactuce accōmodat somnū mlieb̄. Data peripleumonicis post decimūquartū diē cū vino:ꝛ myrrha mūdificat:et abstergit sanē ab eis. Data cū vino deco. cimini anisi:ꝛ costi cōsumit ventositatē stomachi ꝛ intestinoꝝ. Data cū vino decoctionis gariofiloꝝ:et anisi:ꝛ nucis muscate cimini costi cōpescit doloꝛē stōi ꝛ intestinoꝝ. Data cū nucleis persicoꝝ et vino tepido occidit lumbricos:ꝛ ascarides. Data cū succo plantaginis asserit esse vtilissima contra vomituꝫ:ꝛ egerētib⁹ sanguinē vt in dissynthericis. Data cū succo arthemisie ꝛ suppolita cū oleo muscellino in bōbace precipue sine opio per ebdomadā cōtinuādo:et innouādo educit mucillagines ꝛ post mēstrua abūdanter pessariū ex ea imissuꝫ triduo cū bombace cōfert mirabiliter mulieri nō cōcipiēti humiditate. Data mulieri cū vino decoctiōis radicis mādragore:vel maioranc cōfert valde vt mulier cōcipiat. Data cū micleta ꝛ sanguine draconis cū aqua plu uie retinet mēstrua ꝛ matrix emplastret cuꝫ ea distēperata cū succo plantaginis ante et retro acuata cum nigella sine opio aperit emoroydas. distemperata cum lacte mulieris et exhibita pueris qui clamant nimis de nocte confert eis. ¶ Dosis eius est a.ʒ.j.vsq̄ ad.ij.seruat biēnio. ¶ ℞.opij.ʒ. ij.cinamo.gariofil.galā.spicenardi zedoarie zinziberis costi amari storacis cala.aromatici.ciperi yris peucedani acori corticis mādragore spice celtice rosaꝝ piperis lōgi anisi feniculi apij petrosilli mace.se.tusquiami al.danci basilicōnis gariofi.añ.ʒ.j.melⁱ dispumati. ℨ.x.incorporentur.

Tyriaca magna interpretatur dña medicinarum. dicitur magna ,ppter multa cōmoda q̄ multis modis confert corpori humano. dicit etiā Galieni q̄: Galienus eam inuentā ab Andromaco pfecit:respicit ,ppie venena:et humores flegmaticos:et melā colicos ꝓprie venenosos:et fortasse colericos valde grossos a naturalitate vt vomitū colere eruginose vel prassine penitus absq̄ febre. ipa ei ꝓseruat ꝛ liberat potētiue:ꝛ ꝑstātiue cūctis:ꝛ ceteris medicinis a cūctis venenis totūq̄ corpus humanū ,pnum elabi in duris infirmitatibus ꝓseruat incolume: ꝑcipue decrepitoꝝ:secūdario senū cachochimorum. caloꝛē naturalē ꝓfortat et vitalificat digestionēq̄ lesam friditate ꝓfortat cachochimiā:et hūores superfluos ꝓsumit: et ꝓhibet fluxum eoꝝ. Ipsa em̄ ꝓfortat membra ꝓncipalia scz,cor cerebū:et epar:ꝛ stomachū. Nullaq̄ medicina ei eq̄ pollet in obtēperando cōplexionē humanā et conferendo ei in letificatione:ꝛ confortatione cordis et ablatione tristitie ab eo. Cōseruatq̄ sanitatē ipi⁹ ꝛ vsa tuet ab icursu morboꝝ pestilentialiū ꝛ roborat vires corpis:ꝛ prestat vite longitudinē corpori ex generatione lesa in frigidis:et hūido ꝛ ꝑcipue quib⁹ mēbra neruosa sunt debilia ꝛ humores ,perēā tur venenosi vtunt ea ꝓgrue ne incurrāt vlteriores lapsus vt

paralysim

paralysim tremorē apoplexiā epilepsiā sincopim: ⁊ artheti cā. ¶ Cui⁹ dosis augek vl diminuik: aut iterak pōdere vni⁹ lupini vsq; ad .ʒ. ſ. ⁊ .ß. penes malignitatē: vel amicitiaz: vel q̄titatē veneni: vl morbi penes distātiā mēbri lesi: ⁊ penes tpo; ꝓplexionē regionē: ⁊ etiā accipientis ꝓfectionē ipsius. ¶ Nam cōfecta citra quatuor menses agit per virtutē miscibilū partiaſ operātiū: ⁊ post pubescēs virtute resultante efficit ꝑ virtutē fortiū medicinaꝝ vsq; ad decimūtertiū annuz in regiōe cala: ⁊ vsq; ad .xv. in frigida. Cōfecta et reseruata in regiōe tpata asserik a modernis vitrere effectib⁹ anno de cimoquarto. Dehinc ex virilitate in regiōe frigida viginti annis: ⁊ decē in calida. ſ. vsq; ad trigesimū: vel quadragesimū annū post tabescēdo viribus expirat circa sexagesimuz annū: virilitas cui⁹ cōpertū si medicina solutiua vt scamonea: vel vomica vt elleborus albū exhibita ceperit educere ipa tyriaca offerak pōdere duoꝝ lupinoꝝ: aut fiſtat operatiōnē farmachi statim: vel si fuerit oblata liberat canē: vl quod cunq; aliud animal .ʒ. ſ. opti vel alia medicinam mortiferaz optima ē. ¶ Qui biberit .ʒ. ß. ex ea q̄libet quarta die et tpe hyemali cū aq̄ tepida anteq; comedat securabit a febribus putridis: ⁊ ab epilepsia: ⁊ colica. ⁊ mēbra ei⁹ erūt sana semper: tardabitq; senectutē accidētalē: ⁊ canitiē: ⁊ q̄ bibit p annū trāsglutiēdo quolibet die pondus sedecim granorū ordei ex ea. seu sumat ex ea dilīperata cum frigida cōperitur nō posse ledi a veneno alicui⁹ aialis vel reptilis nec medicina letifera et nocebit. ¶ Acceptio ei⁹ ante epidimiā facit euadere sumētē ꝓtra venenū interi⁹ assumptū vt est optimū ⁊ cātarides iusquiam⁹ mādragore cicuta nux methel fungi pernicioſibilis seu napellus sanguis menstru⁹ fumus rebis alchimistarū caput vesptilionis coricar aial paruum camelyn seu grana pinguia nigella similia argētū viuū auri pigmentū realgar: ⁊ cōsimilia offeratur triduo. ʒ. ſ. ex ea cuz vino decoctiōis diptami mēthe gētiane diminuēdo dosim qualibet die post reiectionē vomitu simplici linitiuo oium assumptoꝝ nisi sanguinis tauri: vel argenti viui non sublimatiue suffocent vel saltem per cliſteriꝝ subductionē maxime cū accidentia descendunt ad inferiora aut vtroq; modo maxime si cibis fuerit admixta cōtra morsus ictū seu fixurā venenoſoꝝ vt speciē viperarum q̄uis vrplurimū interficiat triduo serpentū diaconū magnoꝝ tyrorū scorpionū aut apū vespaꝝ arāccarū almugali similis mustele centipedes salmandre vespertilionis: et similū. Exhibita pluries cōsimiliter ⁊ superemplastrata post venenositatem curat eos: vnde contra morsus canis: ⁊ hominis rabidoꝝ offerak p annū de quindecim in quindecim dieb⁹ ne forte anno reuoluto venenū lateno inualescat: ⁊ inductione frenesis interficiat morsum. Cōtra potū aque fontis quo salmādra erit rimatrix serpens ne interficiat hoiem detur. similiter cōtra potū aque in qua fuerit regulus ne ydropicuz: aut lunaticū efficiat. Cōsimiliter dek cōtra calcationem saliue salmandre: ne inficiat totū hoiem. Cōsimil⁹ etiā cōtra esuz fructus arboris cui⁹ stipitibus fricuit se salmādra ne interficiat dek. Cōsil⁹ dek ꝓtra morsuz dipse serpētis exiguitatis tante: q̄ dum calcak non videk quod necat ante q̄s sentiatur: ⁊ consil⁹ offerak ⁊ emplastrek vt ante dictis ꝓtra morsū seu visuz reguli albi semipedalis: ⁊ maculis lineati longitudine duodecim digitoꝝ: ⁊ dyadamante insignit coronato. cuius tanta est iniquitas: q̄ nedū tangētē eū etiā mortuum hasta longissima statim interficit manu tenētē: immo olfactu: aut auditu sibuli necat serpētes et aues etiā volātes lōge aut quod viuit etiā plātas super quas serpit q̄uis mustela rutha ante comesta interficiat cū illesa: ⁊ ēt cōtra morsum serpētis colubris ydrūdinei interficiētis duabus horis: et aspidis dicti ab aspirare cutis coloris cinericij: et lōgitudinis a trib⁹ cubitis vsq; ad .v. cubitoꝝ habentis ocłos valde lumiosos interficiētis a duab⁹ horis vsq; ad .iij. ⁊ serpētis p ducētis dētes sup dētes interficiētis tactu: vel odore sputi aq̄; fuerit reuersus ad camerā. ꝓtra q̄ꝝ ⁊ sil⁹ necātū vt effundētiū sanguinē: ⁊ aut faciētiū sitire illationez offerak illico tyriaca cōsil⁹. Si forte posset cōferre ꝓtra quoꝝ serpentū surdoꝝ illationē forte nō cōfert nisi festina ablutio membri aut cōbustio vltima penetrans. Sūpta ante cibum: et post confert cōtra cibū intoxicatum. Data ⁊ etiā suppolita ꝓfert vulneri ex sagitta intoxicata. Data i quātitate magne fabe cum quatuor .ʒ. ⁊ .vj. aque calide ꝑseruat a nocumēto aque corrupte. ⁊ ʒ. ſ. ex ea dat⁹ liberat a nocumēto aq̄ corrupte. ¶ Data cū oximelle sq̄llitico vel simplici confert apostematib⁹ duris ⁊ opilatis absq; febre. Data pluries cū vino confert cācro: ⁊ lupo antiq̄. Data cū deco. agrimonie confert fistule calide ⁊ frigide. ¶ Tyriaca pbata offerak nō febricitāti: ⁊ supponak antracib⁹: ⁊ carbūculis ter in die quouſq; rūpak apostema: et etiā cōfert eis ulceratis. bibita et etiam superplastrata curat pustulas malignas q̄ q̄uis venūt: et q̄uis recedūt: quarū causa ignoratur. ¶ Quātitas magne fabe data ex ea cum quatuor .ʒ. et .ß. aque calide ꝑseruat ne morbi plōgati iducāt corruptionē forme: et ne antiqui dolores ꝓcreent apostemationē in aliquo mēbroꝝ nobilium. ¶ Pondus uni⁹ lupini ex ea datus cuz tribus vel quatuor ʒ. vini ⁊ aque cōpescit rigores frigus ⁊ vomitū euenientes in principio accessiōis febrium. ʒ. ſ. ex ea data cum vino tepido cachochimia diminuta aī horā accessiōis curat quotidianas ex flegmate naturali. Data cū deco. anisi ⁊ aneti: ⁊ mēthe medicak quotidianam ex flegmate vitreo vel acetoso. ¶ ʒ. ſ. ex ea datus cum decoctiōe germādre in vino curat quartanā ex melācholia naturali. ⁊ ꝓfert febrib⁹ sextanis. Equales mixtura ex ea ⁊ aurea alexādrina cū vino cōfert febri emptiale. ¶ Data cū decoctione semis ruthe agrestis cōfert artheticis: ⁊ sciaticis: ⁊ podagricis frigidate. ¶ Data de q̄ndeci in q̄ndeci dieb⁹ cū decoctiōe costi confert valde spasmo ex repletione: et ex venenis aialiū et venenis corrosiuis. ¶ Data cum decoctiōe fumiterre cōfert valde egritudinibus inficientib⁹ cutē vt est scabies impetigo serpigo morphea tinea barras: ⁊ pruritꝰ. ¶ ʒ. ſ. ex ea cū alio. ʒ. aure confert malo mortuo. Sūpta pluries cum vino decoc, mēthe emēdat valde varias lepras: ⁊ confert valde in principio corrūdē dando ex ea. ʒ. ſ. de q̄ndecim in q̄ndecim diebus cū succo fumiterre ē ex melioribus medicinis leonine alopicie. Data cū decoctiōe stichados cōfert melācholie. ¶ Data cum decoctiōe ypoquistidos sistit oēm fluxum sanguinis narium et mēstruoꝝ. Acuta cum opio: ⁊ sanguine draco. sistit fluxū sanguis ab hemorroydib⁹ si dek cū succo plātagis. et millefolij. Data recēs citra quatuor menses cū modico vini hymphati cū calida ꝓuocat somnū fortiter: ⁊ ꝓfert sputo sanguinis vndecūq; sistitq; decursum hūoꝝ ⁊ catharrū: et tussim: q̄ sputū si fuerit plōgatū dek cū decoctione sebesten vespe vel mane. Data cū decoctiōe myrrhe retinet sudorē dyaforeticū. Data pluries cū aqua raphani: vel saluie curat paralysim: ⁊ torturā oris nouter inductā: ⁊ tremorē: ⁊ tectigationē. ¶ Data pluries cū vino ꝓfert manie: et algueſgues: ⁊ allucubuch: ipsa est cura subet ex frigoris exteriori si dentes litargici absq; febre cōstringantur. Fricenk cum ea post maturationē. offerak ⁊ ꝓfert. ¶ ʒ. ſ. ex ea data cū tepida liberat apopleticū a paroxismo ꝑcipue si palatuz fricetur ex ea ʒ. ſ. ⁊ .ß. vel .ij. ʒ. ⁊ .ß. dissoluta i vino. Data pluries cuz decoc. peonie romane post gargarismū cū aceto squillitico curat epilepsiā preter cathalepsiam. fricando dentes cuz ea liberat a paroxismo epilepsie. ¶ ʒ. ſ. ex ea ⁊ alij⁹ rubee trociscate ꝓferunt epilepsie sanguinee et cuz aurea alexādrina confert epilepsie melācholice. ¶ Data nutrici et infanti cōfert epilepsie infantili. ¶ ʒ. ſ. ex ea ⁊ alius auree cōferūt lesioni memorie. vn⁹ aureus ex ea datus cum decoctione masticis curat scothomiā. Data. cū decoctiōe betonice curat cephaleam ⁊ emigraneā et vertiginē frigidas ex narcoticis. ipsa cōperitur precipua in omni fluxu a capite. Usus eius cum vino decoctiōis eutragie ꝓfert visui. Pot⁹ ei⁹ ⁊ iniectio pernares et per aures confert obtalmie frigide. Distemperata cum modico vino dulci: et aliquātulo sene. et infundendo lanā in eo: ⁊ intromissa auribus curat fortes dolores: et tinnit⁹ aurū. ¶ Bibita ⁊ etiā emplastrata tympanitibus cōfert valde doloribus dētiū ex frigido a capite vel a stomacho ⁊ confert squinantie reumatice cuz dyaolibanoꝝ ipsaq; cōfert cācro narū. Linitio cum ea confert grossitiei labiorū ex frigido. ablutio cum ea in succo mēthe confert fetori oris ex gingiuis. Fricatio lingue cū ea et aurea et castoreo cōfert molliciei ⁊ hūiditati lingue. Data cōfert casui vuule humiditatib⁹. Data cuz decoctione monici seu armoniaci

pulegij stiptici quale crescit in senthonia cū tātundē aureo alexandrine sistit reuma stillanū: t confert spuentī sanē et habēti vicus in stomacho. Data cū vino aromatico vel cū cordialibus ofert t cardiace t tremori cordis et syncopi frigidis tricādo os cū ea: t potiōe musti confert paroxismo syncopis frigide. Data cū decoctiōe olibani cōfert arteriacis t epaticis vitio putredis. cū decoctiōe stipticoꝝ t emoptoycis vitio pectoris vel pulmonis cū vino cocto. Data peripleumōicis cū orimelle t post cū vino decoctiōis marubij vel in pillulis cū puluere myrrhe ofert post eruptionem puris. Cōtra raucedinē vocis ex opilatiōe vel reumate a cerebro t asma. Teneant pillule ex ea in ore succo liquritie additō: postea dek vn⁹ lupin⁹ ex ea cū melle t diagagāto. Data cū melle quātitate fabe cū rob vue vl ydromelle aut tēta in ore cōfert ptra abscisionē vocis t cōtra cōstrictionē pectoris quib⁹ timek mors subitanea qñ peruenit ex cibis. Data cum decoctiōe assari cōfert dolori pectoris t lateꝝ absq; febre. Dādo lupinū vnū ex ea cū vino veteri vel cū succo menthe ofert bolismo et singultui t vomitui frigidis t nequeū ti cibū digerere cū defectu appetit⁹: et illi in cui⁹ stomacho cibus arescit cito a stomacho hūido aut debilitati virtutis Data cū vino curat cōfestim torsiones t dolores ventris ex frigiditate: t ofert multitudini sputi frigidi: t vn⁹ lupinus ex ea data cū ydromelle curat ventositatē grossam viscerū. Data cū ser. ℥. vini ofert ptra appetitū caninū. Data cuz decoctiōe balaustie cōfert valde ol fluxui vētris absq; apostemate: t absq; febre: t ipa est res magis iuuās in fluxu ventris ex opilatiōe ipa balsamita stringit mirabiliter fluxuz dissentericū. Data cū succo mēthe confert lienterie ex vtra⁹ causa. Data cū pōticis vt est decoctio nucis cypressi in pluuiali cōfert fluxui ventris epatico debilitate contentiue et expulsiue. Data pōdere duoꝝ lupinoꝝ sistit fluxū supfluuz plantaꝝ solutiuarum. Et ipa data cū vino decoctiōis anisi ofert puncture ex ventositate: t emissione ipsius inuoluntarie. ¶ Data cuz decoctione assari cōfert yctericie cronice cū vina alba ex opilatiōe vel venenis t curat yctericiā nigraz frigiditate epatis propie. Unus lupinus ex ea datus cū decoctiōe diureticoꝝ confert ydropicis: et cōfert valde in declinatiōe ipsius. Data cum decoctione apij post clysterē mollitiuum subuenit yliosis ex humorib⁹ viscosis aut ex venenis. Suppolita in muscellino cum bombace ꝓfunde: vel cum clisteri confert colice tenasmoni. Data cū vino decoctionis ruthe t salute confert colice ventose vel debilitate expulsiue sensus. Data cum decoctione absinthi interficit ascarides pluries ipa retinens adhuc vinū opij. ¶ Data cū decoctiōe saxifragie: t milij solis nefreticis: t calculosis curat eos t mitigat dolorem lapidis renū et frigida causa et cōminuit ipm: t puocat et confert valde difficultati vrine hūiditate apostemate: debilitate sensus vel frigore: t distillatiōi ipsius. Detur infantibus cuz lacte matris vel ipsi matri. ʒ.ſ. ex ea cum. ʒ.ſ. metridati exhibita cum succo plantaginis ofert mictui sanguinis. Data cum athanasia: t cū succo mēthe ofert dyabeti: t disuie frigidis. Data cuz vino decoctiōis zinziberis confert appetitui neron ex maleficijs. Data cum orimelle vel cum vino decoctionis castorei soluit vitriam: et distillationem ipsius retētam humore grosso sanguine congelato sante mortificatione expulsione aut sumptione narcoticoꝝ. ¶ Data cum vino decoctionis salutie confert precipitationi matricis ex paralysi: vel humore frigido. Data cum decoctione calamenti confert contra humiditates frigidas matricis: et etiā suppolita cum lana p noctē educit a matrice plurimas humiditates vel supfluitates. Data cum decoctione diureticoꝝ compescit dolorē prouenientem ante emissionem menstruoꝝ. Data cū decoctione arthemisie vel calamenti puocat fetuz mortuum: et mēstrua. ¶ ʒ.ꝑ. ex ea data cum vna ʒ. rasure eboris distēperati cum modico aque calide mulieri pingui vel frigide fecundat eam prole: et ipsa bibita sterilizat perpetuo macilentam. Pessarizata confert impedimento conceptiōis pinguedine matricis. ¶ ʒ.ꝑ. ex ea data cum succo porri vel cuz orimelle squillitico accelerat partum: t secundinam. tamen interficit fetum. supernuncta cōfert extremitatibus supertu frigiditatis ne corrumpantur: et fit sic. ¶ ℞. trociscorum tyri: et dyacostalli. ana. ʒ.ſ.t. ʒ.ſ. trociscorum squillitico rum. ʒ.ij.t. ʒ.ij. pipis longi. ʒ.ij. minus. viij. granis. opij agarici rosaꝝ yris alij agrestis seminis rape siluatice cynamomi balsami reubarbari croci spicenardi costi sq̄nāti zinziberis cassieligneē storacis calamite myrrhe reubee terebētine olibani diptami calamēti sticados arabici polij mōtani radicis pētaphilonis seminis petro. pipis alb. añ. ʒ.ſ.t gra. viij. folij gūmi arabici radicis achon vitreoli vsti i testa vsq̄ q̄ mutet colorē. serapini terresigillate seu boli armeni. succi ypocistidos spice celtice camedreos camepitheos in aliso cāphore gentiane meu carpobalsami amomi seminis apij maratri carui agrestis siseleos semis nasturtij anisi ypticon mūmie castorei oppopōacis aspalti galbani centaureē minoris aristologie lōge dauci siluatici. añ. ʒ.ſ. mellis dispumati quasi. ʒ.xv. terēdā: t trocisci semoti teranē: et gūmas in vino liquefactas cōmisce cū melle postea pulueres t vitio muscus distēperat⁹ paꝝ vini incorpando t. reserua in vase vitreo stānato vel plūbeo nō pleno bñ obturata cum cotto tū tenēdo ipm aptū qualibet die quasi per horā ser melib⁹.

Triaca dyatesseron id est de quatuor medicinis quibus antiquitus cōficiebat: quā serpentes effugiunt ꝓprie cōfert hominibus intoxicatis a morsu olim alalium venenosorum maxime scorpionis t aranee: nā bibita cū succo mēthe: et inuecta sup morsurā cōfert valde superiniecta sanat apostema venenosa vt malū morsuū. t extracē mire destruit. Data cū decoctiōe gētiane: vel seminis ruthe agrestis subuenit quotidiane: t quartane vetus. Usq; ad dragmas xiij diebus cōfert quartane vere. Data cum decoctiōe ysopi: t ficuū cōfert pipleumonicis post eruptionem puris emothoycis t empicis. Data cuz ylo decoctiōis garioſilo: t ruthe ofert syncopi ex flegmate grosso vt ex colica vel ex suffocatione matricis. Data cū decoctiōe nucis muscate: t garioſilo. ofert stomacho frigido. Data cuz vino decoctiōis aristologie ofert suffocatiōi fungoꝝ. Et etiā cui libet veneno intus vel extra. Data cum decoctione sumach confert dissenterie. Data cum decoctione ruthe t salute cōfert virtuti expulsiue debilitate passione colica. Data cum decoctione costi confert valde epati frigidis. Data cum decoctice tamarisci cōperitur forte optima in opilatione splenis absq; febre. Data cū decoctione milij solis ofert strāguriosis emplastratio cum ea cōperitur conferre dolori spine ex frigiditate: vel vētositate. Data cum decoctione diureticorum et arthemisie confert mole matricis. Data cuz vino decoctiōis myrrhe puocat fortiter aborsum. i. fetum mortuum. suppolita cum nigella ꝓuocat menstrua: t est ex magis preseruantibus ab arthetica frigida: t oblata curat et eradicat eam perfecte. ¶ Dosis eius est a ʒ.j. vsq; ad ij. Babimoyses iubet dari ex ea contra venena a ʒ.ij. vsq; ad. iiij. fiat bienniū: t fit sic. ¶ ℞. gentiane aristologie rotunde baccarum lauri excorticatarum myrrhe rubee. añ. ʒ.j.t. ʒ.ij. et viij. grana diptami camedreos seminis ruthe agrestis. añ. ʒ.ſ.t. ʒ.ij.t grana. viij. gummi edere vitreoli vsti in testa vq̄ quo immutet colorem. ana. ʒ.j. edere magne ossis de corde cerui vsti. ana. ʒ.iij. mellis dispumati quasi lib.j. incorporentur: t reseruentur.

Triaca ex lilio pauli ab armeno cōposita ab antiq̄s cōperta ceteris tyriacis meliori morbus viperarū t pottionibus venenosis t mortiferis. Data cuz vino vel melle decoctionis gentiane: t etiā data cum frigida confert yliosis epatis dolori: t pleureticis cū ydromelle. et cum orimelle confert splenetici stomatici cum aceto: t aqua calida confer nefreticis calculosis guttatim mingentibus: t yctericis: t ydropicis. Consimiliter data cum aceto t aqua calida ꝓficit tremulosis: t spuētib⁹ sanguinē. Data post partum cum decoctione fenugreci expellit secundinam. t prodest omnibus doloribus matricis impolita dēti corroso t ad plura alia confert. ¶ ℞. piperis albi seminis tuscāmi albi. ana. ʒ.xx. opij. ʒ. croci. ʒ.v. euforbij amomi piretri castorei foliorū dauci seminis ruthe agrestis rosarum rubearū siccarū serapini reubarbari costi floracis calamite myrrhe rubee anisi carui cassieligneē mentastri cardumeni baccaruz lauri. añ. ʒ.j. spicenardi seminis apij hortulani: et mōtani balsami olei rosacei cipi. ana. ʒ.ij.

mellis

mellio dispumati quasi lib .iij. incorporentur: et reseruetur
Et hec de opiatis sufficiant. Deo gratias.

Electrifero ingeniati sunt antiqui adinuenire
trifera cum mirabolanis: quatinus pun-
cipaliter cum eis subducãtur humiditates cõ
tentem in concauo stomachi nequeuntes metu ru
pture alicuius vene vel consimilium vt per vo-
mitum: aut per medicinã acuatam educi. ille enim confor
tant orificium stomachi: et deducunt superflua ad inferiora
que quidem humiditates si adherent villis stomachi inco-
lumitantur commixtione yerepigre cum eis cetera que nu
merabis in trifera: et cum ponuntur sunt propter diuersita
tem egritudinum et locorum. et offeruntur stomacho: ieiu-
no differendo alimentum donec suam perfecerint actionẽ
vt prosint: et non obsint.

Electrifera sarracenica trifera interpretatur inue
nilio. sarracenica: quia a sarracenis inuenta
fuit. facit enim reuerti calorem connaturalem q̃
quis videbatur senex effectus respicit virtutẽ na
turalem: et animalem. Data cum decoctione sene est pecu-
laris melancolicis: et confert maniacis vertiginosis: et car
dyacis ex colera adusta. Data cum infusione mirabolanor̃
citrinorum restaurat visum amissum fumo colerico. et cũ de
coctione sene restaurat visuz amissuz fumo melãcolico. No
ta q̃uis trifera minor confert perditioni visus ex his plus
omni alia medicina. Data cum decoctione liquiritie: et fe-
niculi mundat spiritualia. Data cum decoctione prunorum
et violarum purgat stomachum: ypocundria a colera. Da
tur proprie epilepticis: et patientibus dolorez capitis ex fu
mositatibus colericis cum ℥.ſ. reubarbari: et cum scariole
cõfert mirabiliter calefactioni epatis: et yetericiẽ: ꝓseruat
ab ydropisi calida in principio ipsius. Data cum infusione
mirabolanorum citrinorum cõfert excessui caloris manuũ
et pedum. Data cum decoctione diureticorum purgat epar
et pectus vrinales. Data cum decoctione passularum: et flo
rum boraginis purgat coleram adustam et infirmitates ex
ea generatas: et cum eisdem: et succo fumiterre: et est medici
na scabiei: et pruritus: et impetiginis: et serpiginis ex colera
adusta: vel cum decoctione violarum cum fuerit ex colera.
℔ Dosis eius est ab ℥.ſ. vsq; ad ℥.ſ. et senescit post annum.
℔ R. corticis mirabolanorum citrinorum gummosorũ me
dulle cassiefistu. thamarindorum mundatorum a nucleis. aã.
℥.ſ. ℈.ſ. ℥. succari albi. ℥.iij. liebulorũ mundatorum mane. aã.
ʒ.vj. ℈. ℥.ij. et grana .v. mirabolanor̃ indorum violarũ. ana
℥.ſ. antisi maratri. aã. ℥.ij. et grana .xv. masticis macis. aã .ʒ.
ſ. ℈ grana .xv. ℈.ſ. belliricorum: et emblicorum ana. ʒ.ſ. ℈ gra
na .iiij. conficitur sic. ℥.iij. violarum recentium si possint ha
beri vel aliaz. ℥.iiij. bulliant in .ij. lib. aque dulcis donec aq̃
deueniat ad purpureitatem: ℈ viole amiserint colorem po
pulum colentur in cuius parte colature medulla cassiefistu.
tamarindi addantur: ℈ dissoluantur: ℈ in alia parte appone
ſ. lib. et. viij. ℥. succari ℈ fiat syrupus coquendo donec faciat
filũ: ℈ tunc imponuntur colature cassiefistu. et tamarindi cõ
tinue agitando cũ spatula. et tunc coquatur perfecte lente
ad spissitudinẽ: et deponatur ab igne: ℈ eo modicum infrigi
dato pulueris specierum incorporando apponatur.

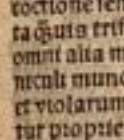

Alcantalum id est bonũ initium respi
cit ꝓprie mẽbra natura-
lia lesa colera. Datũ patienti febres acutas cũ
syrupo violaceo vel cum calida purgat eũ. Da
tum cum duabus vel tribus .ʒ. reubarbari ele-
cti ℈ cũ tepida distemperetur medetur mirabiliter. Datum
cũ calida cõfert valde contra calorem oculorum ascensu fu
mositatũ colera rubea: vel ex febre acuta. Datum epaticis
℈ yetericis cũ decoctione scariole vel feniculi: ℈ capil. vene.
confert valde seruatur per annũ et plus. ℔ R. corticis mi-
rabolanor̃ citrinor̃ liebulorum. aã. vij. indorũ mundato
rum. ʒ. vj. seminis portulace violarum: seminis scariole. aã.
ʒ.ſ. belliricorum emblicorum. aã. ʒ.ſ. ℈. ℥.ſ. grana maratri. ʒ.
ij. ℈. viij. grana calami aromati. ʒ.ij. et grana duo cinamo-
mi spicenardi croci costi masticis. ana. ʒ.ij. ℈. ℥.ſ. tamarin-
dor̃ mundatorum a nucleis. ℥.ij. nenupharis been ru. aã. ʒ.ſ. ℈
grana .iiij. medulle cassiefi. iiij. ℥. syrupi violacei qũ sufficit.
Cõficit sic. in duab' li. aq̃ dulcis bulliãt. ℥.ſ. violarũ donec
aqua coloretur aliquantuluz: post deponatur: et colatur de
qua accipiatur quartis .ſ. cũ qua dissipereos tamarindos: ℈
cassiãfistu. et colenf per caccia: ℈ in alia colatura distempe-
retur li.ſ. et ſ. zuccari ℈ bulliat vsq; ad perfectionem: postea
addatur colatura cassiefistu. et tamarindi: et iteruz bulliat
vsq; ad spissitudinẽ: scilicet vsq; quo gutta posita super mar
more adheret vt mel: et tunc deponatur ab igne: ℈ modicuz
infrigidato incorporetur puluis supradictarũ specierũ agi
tando semper cum spatula.

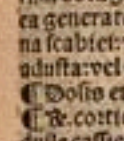

Benedicta dicit: q; ab omnibus a quibus
accipitur benedicit ꝓ suuz
effectũ incolumen. virtutem respicit naturalem
proprie inferioꝝ lesam humores flegmaticos ex
pellendo. Data cũ decoctione gariofil. ℈ nu-
cis muscate post inunctionẽ cum oleo calido cõfert cephalee
ex humoribus frigidis in meningis capitis. Data cũ deco-
ctione ordei dragagãti gũmi arabici: liquiritie: ℈ succi eius
dẽ in aqua in qua dissoluantur quatuor semina frigida va
let pleureticis ℈ peripleumonicis ex flegmate. Data cũ vio
decoc. masticis cõfert stomaticis ex frigida causa. Data cũ
decoctione assari et squinãti: cõfert epilepticis ℈ leuco fleg
maticis. i. ydropicis. Data cum decoctione milij solis ℈ sa-
xifragie et scolopendrie purgat renes ℈ vesicam et confert
lapidi ex frigido dyabeti diuine: ℈ apoplexi merõ frigidis ℈ ꝑ
ciptationi matricis et paralysi vel humoribus frigidis cũ
decoctione gariof. Data cũ triplo sui hermodactilorum curat
podagrã ℈ arthreticã frigidã: ꝑcipue dũ est in fluxu. Iniecta
cũ decoctione malue et mercurialis et senationis et oleo et
melle post fomẽtationẽ viscerum in aqua salsa comperitur
conferre valde colice et yliace. q; si assellauerit dek dsdicta
per os: et si nõ: nullo modo offeratur. ℔ Dosis eius est a .ʒ.
iij. vsq; ad .v. seruak biẽnio: quã aliq; acuũt cũ esula repcisa
vl' hermodactilis. ℔ R. turbith gũmosi abrasi zuccari abra
si aã. hermodactilorum dyagredij rosarum rub. aã. ʒ. v. gariofilor̃
spicenardi. ʒʒ. citri sarxifragie: semis petro pipis lõgi amo-
mi: seminis lini saluiẽ gẽme galãge macis carui agarici ma-
tris: semis sparagi et bruci mundi solis. aã. ʒ.ſ. mellis dispu
mati lib.ſ. et ℥.vij. incorporent et puluerizẽtur cia ℈ dyagri
dũ molliatur per se nõ terendo et imponak post impositio-
nem puluerũ: et vltimo ponak zuccarũ puluerizatũ: aliq ad-
dũt oibani mirabolanorũ indorum masticis et lapidis lin
cis polipodij rosarum. seminis petro. macis. aã. ʒ.ſ. et. ſ. esule. ℥.ſ.

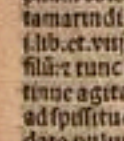

Galanca dicta est. q; purgat humores albos. i.
flegmaticos principaliter secundario
melliam ꝓprie respicit virtutem naturalem et ani
malẽ educẽdo ꝓprie flegma a partibus superio-
ribus: et ab eis vicinis que non detur sola. Data cũ ocimel
le squillitico cõfert cephalice frigide et apoplecte fricando
dẽtes pstrictos litargicos absq; febre est optimum flegma
educẽdo. Data cũ puluere castorei et salnie cõfert paralyti
cis et tremulosis: ñ. si paralysis sit in lingua teneatur sub
ea. Data cum decoctione peonie confert epilepsie. Empla-
strata cũ succo ruthe super caput cõfert etiã. ℔ Occipitio em
plastrato cũ ea et cũ melle anacardino frequenter cõfert cel
lule memoriali lese frigiditate. Data cũ vino odorifero vel
cũ decoctione nucis muscate et cassie lignee et lignialoes cõ
fert doloribus oculorũ ascẽsu fumositatũ et tumoribus fleg
maticis et coloratis aliqualiter sang. Data in pillulis cuz
nuce muscata et castoreo et olibano facit optie lippis ex fri
giditate et ytra oia que ꝓturbãt cellulã fantasticã rationa
lem et memorialem. Data cum decoctione anisi purgat hu
mores viscosos: et vẽtositatẽ a stomacho et ab intestinis vñ
cõfert dolori stomachi et colice. Data cũ decoctione fenicu.
et filipẽdrie et thamarisci confert splenecticis. Data cum de
coctione diureticorum cõfert ydropisi. Data cum puluere her
modactilor̃ ꝑfert podagricis frigidis. ℔ Dosis eius est a .ʒ.
i. vsq; ad .ij. cũ vino calido et in forma electuarior̃: vel i pil
lulis seruak biẽnio. ℔ R. agarici terbẽtie oppoponacis gal
bani assefetide serapini castorei antimonij sulphuris viui
bdellij aspalti armoniaci storacis liq̃de carnis leonis dya-
gredij euforbij pulpe colloq̃ntide ellebori nigri polipodij
capsie piretri squinãti peucedani: asari ciperi radicis peo-
nie camedreos bethonice polij mõtani amomi semis leui-
stici: et ruthe domestice. ſãg. dra. aua. ʒ.ſ. cinamomi gariofi.

macis cardamomi anisi maratri balsami. añ. ℥.ß. ābre grana. v. mellis dispumati li. ſ. ⁊. ℥. v. incorpor̃etur. ſ. teratur ambra cum aliquantulo puluerū aliorum et imponantur gūme: et alia vt dictum est in capitulo trituratiois.

Si dek ḡrtana-ris ante statū nocet valde.

Qyassene dicit q̄ plus recipit de sene q̄ de alio speciē cōfert ꝓprie melancolicis tristibus: et his qui sunt sine memoria ex melancolia. educit em̃ melācolia ⁊ coleram adustam sine molestia. Datū cū vino stomacho ieiuno confert oblitiosis: ⁊ obꝰ habētibus debile cerebrū. Datū cum decoctione borraginis cōfert syncopi: et cardiace: ⁊ melancolicis. Datū cū decoctiōe capparis cōfert splenecticis lesis melācolia: ℥. Huius datū cū calida educit materiā quartane. Dū ſ dek ante statū duplicat: vl triplicat eā: aut forte efficit eā continuā mortalem. ℂ Dosis eius est ab. ℥.ß. vsq; ad. ℥. vj. ⁊ cū vino calido infusionis sene per noctē. sub diuo in media nocte: seruatur biennio. ℂ ℞. foliculorum sene. ℥. iij. auellanarum. l. foliculoꝝ purgatorum serici recentis assati in olla terrea sic ne cōburantur. ℥. ij. lapidis armeni. ℥. ſ. zuccari. ℥. v. addatur turbith thymi ꝛpitimi ꝛpagre. masti. añ. ℥.ß. cōficitur sic. assentur auellane in vase terreo cōtinue cōmouēdo. post excorticentur: deinde terantur subtilissime: ⁊ conficiātur cū. ſ. lib. ⁊. ij. ℥. mel. dispumati quibus superaddatur puluis ceterarum specierum: incorporetur ⁊ reseruetur.

Electuarium optime purgans flegma conferēs senibus: ⁊ debilibus delicatis: ⁊ morbis ex flegmate: qō oblatuꝝ pluries confert scrophulis. Dosis eius est a. ℥. ij. vsq; ad. iiij. cū vino calido. ℞. turbith albi. ℥.ß. ℥. ſ. ⁊.ß. puluerizentur cum zuccaro.

Aliud ad idē inusitatum: qō datū de mane cū vino remollitiōis galīge ⁊. ℥℈. cōfortat stōm ⁊ digestiuā. Dosis eius est a. ℥. ij. vsq; ad. iiij. seruatur per annū. ℞. rosarum ru. nucis muscate liquiritie rase. ſe. cucume. añ. ℥. ſ. et. ß. florū viola. gariof. spodij amidi. ſe. melisse. ana. ℥. ſ. spicenardi sandali al. ⁊ rubei diagagāti. ſe. citrulli. ana. ℥. ij. ⁊. ß. ⁊ grana. iiij. margaritarū ambre limature auri: et argenti. añ. ℥. ſ. zuccari lib. ij. et exce dit. fiat electuarium.

Diximel iuliani dictum quia ipsum inuenit. respicit ꝓprie mēbra tūcturalia lesa humoribus frigidis imbibitis in articulis: et nodis: ⁊ in aliis membris post mollificationem cum epithimatibus ex malua et brancha vrsina confert eis mirabiliter educendo humores pingues: et tenues mixtos omnia mēbra debilitata aliquo hūore purgādo confert: ita vt operationes naturales restituat cōfirmata. ℂ Dosis eius est ab. ℥.ß. vsq; ad. ℥. ſ. mane et meridie sero cum calida. q̄ si ipm̃ fortius facere volueris pone in eo ℥. ij. dy agredij grosso modo puluerizati. seruatur per annū. ℂ ℞. foliorꝫ ruthe domestice origani catapucie excorticate se. laureole squille pulpe colloquintide cimarus ebuli: se. canabis corticis mediani sambuci. añ. ℥. iiij. thimi cimarū sambuci corticis mandragore agarici polipodij spicenardi epithimi ellebori al. achori anisi aneti. ana. ℥. ij. ꝛcos foliorum costi reupontici asari ysopi amomi ypericō cimini. ana. ℥. ſ. ligni pini gūmosi lib. ſ. aceti fortis lib. ij. et. ß. conficitur sic. cathaputia et costus agaricus anisum ciminū se. laureole spica. terantur. cetera infundantur in aceto triduo: et coquantur post vsq; ad consumptionem medietatis et colentur in cuius colatura mittatur mel: et ſr̃upetur ad spissitudinem mellis: et tunc deposito ab igne imponatur puluis ceterarum incorporando.

Potio sancti pauli potio dicitur a potādo. sancti pauli: quia paulus apostolus eā cōposuit respicit ꝓprie virtutē animalē humoribus frigidis grauatā: que parum laxatiua existens offertur caliditate et siccitate sua loco optate. Unde data cū decoctione bethonice cōfert ꝓprie sode: et emigrance: et vertigini frigidis. Data cū decoctione peonie cōfert epilepsie: et catalepsie: et analepsie. Data pōdere. v. denarioꝫ apoplectico cū vino decoctiōis castorei hora accessiōis vel iniecta p nares cōfert. Data cū decoctione castorei: et saluie: et suppiniecta ꝓfert paralisi: et tremori. Data cū decoctiōe olibani: cōfert peculiariter maniacis: ⁊ melācolicis. Data cū vino decoctiōis assari cōfert ydropicis. Data cū vino decoctiōis tamarisci ꝓfert splenecticis. Data cū decoctiōe petro. mace. ⁊ assari cōfert nefreticis. Iriditate renū. Suppositā cū muscellino in bōbace. puocat mirabiliter mēstrua. Data cū vino decoctiōis vel calamēti tēpore hyemali vel vernali ante horam accessionis confert quartane melancolice. ℞. pulpe colloq̄ntide. ℥. ſ. et grana. vij. nitri. ℈. iij. ⁊. ℥. ſ. castorei et antimonij petro. mace. foliꝫ baccarū lauri. siseleos: se. apij maratri dauci staphisagrie. añ. ℈. ſ. ⁊.ß. salis armoniaci calami aromatici epithimi. añ. ℈.ß. mirabolanoꝫ citrinoꝫ indi. myrtidum dragagāti peonie piretri. añ. ℥. ij. costi agarici masticis: aristologie lōge ⁊ rotūd̄ succi caulū agrestiū assari salute radicis serpētarie minoris diptami se. basiliconis foliorum branche vrsine seminis balsamite: pulegij camedreos origani saturegie trium piperum. se. ruthe. añ. ℥. ſ. ⁊. iiij. grana balsami spicenardi croci squinanti cassielig. myrrhe oppoponacis sulphuris viui corticis mandragore gentiane sauine amomi euforbij sanguinis mergul. aut. añ. ℥. ſ. cinamomi electi garioſi. ℈. anacardi. ʒilobalsami. ⁊ reu pōtici peucedani storacis calamite serapini assefetide sandarac. coaguli leporis: et agni viruli capreoli sellis viri sang. anatis re. petreoli. añ. ℈. v. grana herbe paralysis. ℈. vij. ⁊. iiij. grana mellis dispumati lib. ij. ℂ Dosis eius est a. ℈. iij. vsq; ad. vj. et pro optatis vsq; ad. ij. et seruatur per annum.

Theodoricō id est a deo datū: dicit a na cardinum ab anacardis qui imponuntur: cōfert mirabiliter in vltimata malitia seu corruptione memorie ex frigido et humido: oē humidum superfluum educēdo: et cōsumēdo maxime partis posteriorꝫ: et est fortius in cōseruatione sensus: et cōseruat valde ipm̃ cōfert etiā corruptiōi imaginationis: et est vltimū ad vertiginē: ⁊ ad obliuionē: ⁊ ꝓfert litargie: ⁊ epilepsie: et tremori: ⁊ apoplexie et paralysi lingue datum cum decoctione turbith si fuerit ex flegmate vel sene: si fuerit ex melancholia reducit alienatos ad ꝓsensus proprios. Datū cū decoctione olibani excitat reuma capitis masticatione facta cum eo. educit plurimum flegma litargicorum. Datū cū decoctione mirabolanoꝫ cōditoꝫ confortat visum. Resolutū in mucellino: ⁊ auri ꝛ immissuꝫ cōfert surditati et tinnitui. Datū cū vino infusiōis sene auſert cordis angustiā: et defectū eiꝰ: ⁊ pulsum: et timorē sine causa ex malitia. Datū cuꝫ vino infusiōis garioſiloꝫ cōfert syncopi humiditatiꝰ stomachi. tenēdo in ore pilulas ex eo factas cū amido trāsglutiēdo cathamonicū clarificat vocē speditū. Datū cū vino decoctiōis gētiane cōfert anhelosis: ⁊ asmaticis. Datū cuꝫ decoc. alcofol cōfert fetori asellarum plus q̄ ols alia medicina. Datū cum vino decoctionis nucismuscate sistit sitim causatā ex indigestione: ⁊ ꝓfert stomachicis ex frigiditate. Datū cū decoctiōe diureticoꝫ ꝓfert epaticis: ⁊ splenecticis: ⁊ nefreticis: ⁊ ydropicis. ⁊ ycteriscis ex oppilatione venarū epatis strāgurie ⁊ dissurie ex grossis humoribꝰ. Dando. ſ. ab argēteo vsq; ad aureum in pluries ex eo quinquiēnali sistit fluxū vētris repletiōe corporis cōfortando mēbra: ⁊ remouēdo opilationes. Sūptū per os: ⁊ clyste risatum cū decoctiōe mercurialis. ⁊ mellis cōfert osibus passiōibꝰ colericis frigidis. Pessarizatū cū succo arthemisie et ruthe ⁊ cū decoctiōe maluarū subuenit mulieribus: ⁊ valet multū cōtra molā matricis. Resolutū cū mucellino vel melitis cū succo arthemisie: et suppositus cū būbace prouocat mēstrua frigiditate retenta vel opilatione potētius ceteris medicinis ⁊ iuuat cōceptū humiditatiꝰ impeditum. Suppositū vel pessarizatū cū tribꝰ. ℥. tartari extenuat pinguedinem: et consumit mucillagines viscosas sterilitatē causantes. Mulier suffumigata cū eo ⁊ corticē capparis cōpit liberari a partu. Data cū decoctiōe raphani cōfert paralyticis et ethicis peculiariter. ⁊ podagricis. Datū cū decoctiōe sene: ⁊ fumiterre. ꝓfert lepriosis ⁊ alopicie melācolice. ℂ Dosis eiꝰ a. ℥. iij. vsq; ad. vj. seruat biēnio efficaciter. ℂ ℞. anacardi. ℥. iij. ⁊.ß. radicis ꝛcos. cassie lignee. añ. ℥. vj. ℈. granis minꝰ. ℈. al. carpobalsami. añ. ℥. iij. ⁊.ß. foliꝫ spicenardi: corticis mirabolanoꝫ citrinoꝫ menthe epithimi. ana. ℥. ij. ⁊. ℥. ſ. garioſi. squinanti reupontici mastis. añ. ℥. ſ. ⁊. grana. iij. ⁊.ß. Conficitur sic, accipe corticis radicis feniculi collectiōis in

madio:

madio:vel in iunio bñ ablutarū:ꝛ ꝑtritaꝫ li.ſ.ꝛ pone in tri bꝰ li. aceti in q̄ ſtēt ſeptē dieb⁹:ꝛ poſt coq̄ eas in eodē accto vſq̄ ad cōſumptionē tertie partis aceti:ꝛ cola cū diligentia per pannū:et bulliat in duab⁹ lib. mellis diſpumati vſq̄ad cōſumptionem aceti:et cum tali melle in mortario confice.

Theodoricon empericon dictū emperiſtō. i. bene exptū reſpicit ꝓprie aſcenſum fumoſitatū ad caput a ſtomacho. datū cū decoctiōe maſticis eſt optimū ad oē vitiū capitis:ꝛ cerebri:ꝛ ocꝰ fumoſitatib⁹ aſcēdētib⁹ vt eſt ſoda ſcothomia analepſia:ꝛ catharacte ockoꝝ:ꝛ etiā ſuppoſitū cū yera cōfert emigranee. Datū cū decoctione ſticados aromatici ꝓfert melācolicis:ꝛ litargicis. Datū cū decoctiōe olibani cōſtringit reuma capitis. Datū cū decoctiōe olibani:ꝛ maſticis cōfert cōtra fluxū flegmatis decurrētis ex faucibus:ꝛ gutture:vñ hō efficit aliq̄n ſine voce. Datū cū decoctiōe piaſſij purgat arterias ſpūalitū:ꝛ clarificat vocē. Datū cū decoctiōe yſopi:ꝛ ficuū cōfert anhelōſis:ꝛ pipleumonicis. Datū cū ptiſana cōfert ptiſicis ex flegmate. Datū cū decoctiōe nucis muſcate cōfert ſtō frigido:ꝛ coloꝝ efficit bonū:et ſedat ſitim cauſatū ex indigeſtione. Datū cū decoctione thamariſci cōfert ſpleneticis. Datū cū decoctione diureticoꝝ ꝓfert nefreticis. Datū cū decoctione arthemiſie:ꝛ diureticoꝝ ꝓfert:ꝛ auxiliat oibus paſſionibus frigidis mulierū vt ſuffocationi:ꝛ precipitationi matricis:ꝛ etiam ſuppoſitū cū muſcellino ꝓuocat menſtrua. Datū cū decoctiōe raphani ſubuenit peculiariter paralitics artheticis ſciaticis et podagricis. ¶ Doſis eius eſt a.ʒ.iij. vſq̄ ad.v. ſeruat diē nio. ¶ ℞. aloe epatici.ʒ.iij.ꝛ tria grana citri caſſielignee reupontici.aā.ʒ.ij.ꝛ.xvj. grana agarici.ʒ.ij.ꝛ. ℈. ſpicenardi maſticis coſti aſari herbe aſſefetide ſquille aſſe armoniaci: bdellij ellebori nigri ypericon epithimi polipodij pipis al. longi ſucci caulis agreſtis.ana.ʒ.ſ.et.℈.ſquinanti.ʒʒ. corticis mirabolanoꝝ pulpe colloquintide ſerapini oppopanacis caſtorei et abſinthij ariſtologie lōge ſeminis petro. gētiane amomi.aā.ʒ.ij. ſcamonee. piperis nigri.aā.ʒ.ſ. melliꝰ diſpu. lib.ij.et.ℨ.vij.

¶ Deo gratias.

¶ De trociſcis.

Trociſcorum exhibitionez felicitat aſſociatio alicuiuscō habētis aſpectū ad id:q̄ min⁹ ſeruāt q̄s electuaria:ꝛ plerūq̄ efficiūtur quātitate in quib⁹ etiaꝫ plerūq̄ imponat gūmi qō eoꝝ cōſeruet virtutē qui extendantur ſupꝛa tabulā planiſſimā qua nomina eoꝝ ſunt inculta:et exiccentur in vmbra:et reponātur. trociſcus dicitur quaſi rotunda confectio:et in alijs medicinis ponit

Trociſci dyarodon dicuntur a roſis que conſortāt et mundificant. Dati cū decoc. roſ. ꝓfortāt ſtōm:ꝛ alia mēbra.ꝛ prohibēt fluxū humoꝝ calidoꝝ ad eos Dati cū aqua pluuiali conferunt fluxui ventris. Dati cum ſucco plātaginis cōferūt diſſynterie. ¶ ℞. roſarū rubearuꝫ viridiū nō expānſarū:ꝛ enucleataꝝ.ʒ.iiij. ſpodij.ʒ.ij. engrana xij. croci.ʒ.ſ.ꝛ grana. vij. cāphore grana. xij. Conficiātur ſic. terātur roſe in pila marmorea ſine intermiſſione: poſt ſupponatur puluis ſubtiliſſimus aliarū ſpeciꝝ:et conficiatur cum aqua roſ. quod ſufficiat. ad vltimum ponatur cāphora: deinde infoumentur trociſci:ꝛ ſigillentur hoc. ℞ ℞

Trociſci dyani dicuntur a violis. ſunt lenitiui ꝛ in frigidatiui. vnus aut duo ex eis dati cum decoctione tuſube ꝛ ſebeſten. vel pꝛunoꝝ cōpeſcunt ſitim et feruoꝛē et lenunt pectus:et intrāt in alijs medicinis. ℞. floꝝ violarum viridium bene mundarum a viriditate.ʒ. vj. amidi.ʒ.iij. ſeminis papaueris al.ʒ.ij.ꝛ.ℨ.ſ. reubarbari. ʒ.ij.et.ℨ.ij. ſeminis plantaginis.ʒ.ſ. balſami. ℨ.ſ. aque roſacee quod ſufficiat. conficiantur ad modum precedentium.

Trociſci dyacoralli dicunk a coralio dati cū decoctione galange: vel nucis muſcate cōfortāt ſtomachū:et alia mēbra nutritionis:et intrant in alijs medicinis. ℞. coralli rub. cinamomi aliptimi myrrhe amomi ſe. papaueris albi.aā.ʒ.iiij. croci ſquinanti.ana.ʒ.ij. calami aromatici xilobalſami caſſielig. maſticis foliꝝ radicis valeriane aſari pedum columbini.aā.ʒ.ſ. puluerizent oia et fiāt trociſci ponderantes.ʒ.ſ.ꝛ ℈. cū vino quod ſufficit.

Trociſci crocomaginati dicūtur a croco:q̄ dati in ſero cum vino vel alio coaſpiciente conſerunt ad cōſumendum reſiduum humoꝝ poſt morboſ:ꝛ ad cōfortādū interiora quare ponuntur congrue in rubea. ℞. croci.ʒ.iij. roſarum ameos myrrhe.aā. ʒ.ſ. ℈. lignialoes .ℨ. ij. infoumentur trociſci cum aquaro. calida.

Trociſci ydrioci dati cū vino: vel cum ſuis optatis conſumunt reliquias malorum humoꝝ magis q̄s trociſci de croco licet conſortent minus. ℞. amomi.ʒ.ſ. cinamo. electi croci foliorum mirrhe caſſielignee.aā. ʒ.ſ. ſpicenardi oppoponacis coſti ſquinanti calami aromatici xilobalſami radicis valeriane aſari.aā. grana. xv. maſtici maratri.aā. grana. x. terantur omnia et infoumentur trociſci cum vino rubeo electo.

Trociſci de ſquilla dati cum decoctione polipodij anniſi:ꝛ maratri incidunt: et diuidunt groſſos humoꝛes:ꝛ educunt eos aliquando per ſuperiora. ꝛ aliquando per inferna: et intrant in alijs medicinis que fiūt ſic. ℞. ſquillam integram non nimis paruaꝫ nec nimis magnam tempoꝛe triticee mēſure: diuide: et coque in paſta fermentata: tnuoluta in furno ſuper tegulā quouſq̄ fuerit bene cocta: et poſtea extrahe de paſta: et corticibus ſuperioribus abiectis tere in mortario laminas interiores corde abiecto:ꝛ adde tātūdē farine oꝛobi ſubtiliſſime: et infoꝛma trociſcos cum melle vel vino manibus inunctis cum oleo roſaceo qui deſiccentur in vmbra: et ſi careas oꝛobo pone tantūdem ciclaminis ſubtiliſſime triti.

Trociſci tyriorū qui intrāt in tyriaca magna fiūt ſic tpe veris inuenies tyrium pinguem feminā nō ꝓpe aquas ſalſas plures q̄s duos dētes habētē: oculos et linguā mobiles vergētes in q̄s dentes ad coloꝛem rufum lōgitudinem vnius palme: et habet cornua in capite plano ad modū grani frumēti:ꝛ hꝫ anū ꝓpe caudā verbere tur fortiter et poſt abſcindatur caput:ꝛ cauda menſura triū digitoꝝ et permittatur ſanguis bene effluere poſt medium qō remanet excoria: et inteſtinis abiectis laua bene in aqua dulci tandiu donec aqua remaneat clara deinde coq̄ cū forti igne ex carnibus in aqua donec ſpine ſeparentur a carnibus quibus abiectis: teratur caro bene in mortario marmoreo: et cōmiſceat tātūdē de farina oꝛobi: vel ciclaminis: vel tempera in iure ſuo ꝛ inunctis manibus cū balſamo infoꝛma ſubtiles trociſcos pōderātes. ʒ.ſ.ꝛ ℈. qui exiccentur in vmbra pluries cōmouendo ſuper ſedatū. ſiccando enim ad ſolem deperit tota vis ꝛ recondantur in vaſe vitreo ſeruantur per annum vel minus.

¶ De vomitiuis.

Quānis eductio vomica ſit periculoſior:ꝛ laboꝛioſior: precipue vtēdo q̄s ſolutio ſeceſſiua pluralitate nocumentoꝝ:ꝛ motu cōtra naturam: et nihilominus miniſter nature neceſſitatur ipſuꝫ in conſeruationem ſanitatis:ꝛ in preſeruationem ab infirmitatibus ꝛ in curationē ipſarum ipſum exhibere interdum vt in materijs cōtentis in ſtomacho vel interpolatis exhibitus ante horam acceſſionis eradicat vel alleuiat valde paroxiſmū etiā ipſe eſt cura commodior: ante comeſtionem: et poſt et cōpletior in curatione arthetice flegmatice: et in preſeruatione ab ea et a calculo: et vlcere renum: et veſice ceteris cunctis medicinis ¶ Exhibetur etiā interdū vt diuertat materiam fluentem vt in arthetica poſt digeſtionem materie colerice cū oxizaccara vel ſyrupo acetoſo:ꝛ flegmatice cum oximelle ſquillitico et in conſeruatione ſanitatis exhibetur interdum precipue quibus humoꝛes nociui vel crapula multiplicātur purgat ſtomachū:ꝛ digeſtiuā efficit meliorē: et renouat corpus et mūdificat. caput quoq̄ et ſenſum alleuiat: viſumq̄ acuit leſum aſcenſu fumoſitatum: et q̄q̄ eſt cura ſui ipſius: et plurimū in oſſu veneno interius aſſumpto a cibo ſuperfluo cōfert valde tamen euitetur fortis vomit⁹ in habētibus ſpūalia debilia: et in diſpoſitis ad ſputū ſan. et ſquinantiā: et in valde pinguibus: et debilitate ſtōachi: et capitis: et difficulter vomētibus abhoꝛreat vſus eius. ¶ Accepturus vomitum fortem et vomens difficile: cibetur primitus faſtidioſis vt bletis. et blitio cū multa pinguedine porcina: et inuiſcātur vel raphano melonib⁹ et cepis: ad ſatietatē: et ſardinis

salsis in principio vel brodio pulli cū pauco sale: ⁊ cū succara bibat copiose. Tota substātia est offerenda robustis: debilib⁹ et delicatis est offerenda tantū colatura ipsi⁹ post moram antequam incipiat digestiua accipiat vomitum: et superbibatur in estate syrupus acetosus cum calida: ⁊ in hyeme bibatur ormel cum eadem oculos compumendo cum bombace ⁊ post incedat maxime circulando aere calido donec cuomat et expleta euacuatione oris cum ormelle: ⁊ aq̄ tepida abluto profundet sibi somnum: et cibetur postea cū syrupo acetosi paucis.

Vomitus nicolai. Vomitus dicitur a vomendo: eo q⁹ purgat humores superiores nicolai: quia a nicolao fuit compositus: purgat proprie coleram et flegma datur hominibus delicatis cum syrupo acetoso. Distemperatus stando per noctem sub dio: qui distemperetur mane cum calida: et coletur per pannum vt tota substantia remaneat: et propinetur colatura. ¶ Datus a.ʒ.iij. vsq; ad.iiij.cū aq̄ calida confert quotidiane vel quartane vel tertiane nothe: sedat nauseā factā a superfluis et acutis humoribus Dat⁹ cū orizaccara de mane liberat q̄rtanā et tertianā ex tolera adusta. ¶ Re. corticis raphani radicis tapsie collecte mense iunij vel madii. ana. ʒ.iij. medulle cartami. ʒ.i. ⁊ ß. interiorum cucumeris vomice. ʒ.ß. succi radicis asari. ʒ.i. Vel asari nūc cōficitur sic adde. iiij. ʒ. succi asari in duabus lib. mellis despumati: ⁊ bulliat vsq; ad consumptionē succi: ⁊ si nō poteris habere succū pone tapsie asari. añ. ʒ.ß. ⁊ ß. medule granorū cathapucie. ʒ.ß. et cōtunde ⁊ pone in aqua marina in qua bulliat vsq; ad consumptionē medietatis et ponatur illa aqua in.ij. lib. mellis despu. et coque vsq; ad consumptionē aque cum tali melle: et confice cetera.

Vomitus patriarche qui datus cum tepida ante horam accessionis quotidiane vel tertiane note amputat eam. Re. corticis radicis tapsie lib.i. se. cartami. excorticati lib.ß. canelle asari granorum cathapucie excorticatorum añ. ʒ.ij. mellis quod sufficit dosis est⁹ est vsq; ad.ʒ.iij. seruatur per annum.

Alius modus patriarche. Re. tapsie lib.iij. asari lib.ij. castanee levomice lib.i. canelle. ʒ.viij. se. attriplicis lib.i. granorum cathapucie excorticatorū. ʒ.iij. gummi arabici. ʒ.iiij. mellis quod sufficit. dosis eius est vsq; ad.ʒ.ij. seruatur per annum.

Vomitus scarpelle probatissim⁹ cōferēs febribus interpolatis post septē accessiones. Re. corticis radicis tapsie li.i. se. cartami excorticari. ʒ. iiij. auellane. asari añ. ʒ.ij. granorum cathapucie excorticatorum. ʒ. i. mellis quod sufficit. cōficitur sic tolle lib.ß. corticis tapsie et. ʒ.ij. tere aliquantulū et coque cum aqua marina vsq; ad consumptionem medietatis aque: deinde commisce aquaz colatam cum duabus partibus mellis cocti et despu. et coque iterum vsq; ad consumptionem aque quo facto tere cathaputiam cum aliquantulo melle: deinde adde pulverem specierum: ⁊ commisce totum diligenter: et recondet: ⁊ si velis adde gummi arabici ⁊ utere: sic ad oēs quotidianarios ⁊ tertianarios ad superius cum calida. ⁊ ad inferius cū frigida: dosis eius est ad.ʒ.iij. seruatur per annum.

Vomitus andree lenis et suauis qui purgat oēs humores sine labore principaliter datus cum calida per superiorem regionem: ⁊ cum frigida per inferiorem dosis eius est q̄si. ʒ. ß. Re. corticis radicis tapsie ʒ.vj. cartami excorticati. ʒ.iij. canelle gummi arabici. ana. ʒ.i. succi cucumeris agrestis. ʒ.ij. mellis asari: quod sufficit ad incorporādum confice sic. Re. duas partes mellis: ⁊ vnaz succi asari: et fac bullire simul donec possit bene despumari quo despumato: et colato incorpora pulverem specieruz: deniq; reseruetur in optimo vase ad vsum per annum.

¶ De yeris.

Yeris ingeniati sunt rufus ⁊ ipsi⁹ successores inuenire yeras. i. sacras seu diuinas que partes sacras. i. animaleo incolumiter purgarēt precipue ab humoribus⁹ noscituis: et vt preseruarēt membra a putrefactione: ⁊ vt cōsumerēt hūiditates viscosas q̄ nō difficulo melle vel nullo sint pficiēde. ipse etiam sunt incolitores pilulis: et decoctionibus doctrina peritorum: ⁊ arabū omniū docet eas faciendas cū aloe cicotrino nō epatico q̄ confecte valent mensibus ser sub ordeo fermentari.

Aulinum antidotum. i. magnum propter magnam efficaciā quā habet: respicat proprie virtutem naturalē. Datum sine opio cum vino calido in sero valet cōtra reuma frigidum distillans a capite ad spiritualia educendo ipsum p secessum vnde cōfert tussi: et est ex soluentibus debiliter: et incolumiter propter quod commode offeruntur. ij.ʒ. ex eo in sero potionādo ad tentādū vtrū leuiter fuerit laxādus educit flegma: et melancoliam a stomacho: et a capite: vnde datū cum decoctione feniculi confert mirabiliter ad grauedinem oculorum: et ex eisdē inducū super aluta: ⁊ positum super oculum soluit apostema ipsius. Datum cū ormelle confert mantacis melancolicis et epylepticis ex causa frigida suppositū corrodit carnem mortuam a dētibus. distemperatum cum decoctione myrrhe: ⁊ impositū dēti dolēti: ⁊ inunctū ab extra aufert dolorē dētis ex reumate: et ex frigiditate supemplex. Item optatum tētū in ore cū puluere olibani sistit reuma. Datū cū vino nutrismusca. ⁊ garyofi. efficit colorē bonū ablatū frigiditate vel indigestione. Datū pluries cū puluere mēte tollit fetorem oris vitio stomaci. Datum cū vino decoctionis lignialoes cōfert cardyace frigide. Datū cū vino decoctionis piperis et castorei cōfert contra vomitū: et contra distemperantiam frigidā stomachi. Datum cū decoctione diureticorū cōfert epaticis: et nefreticis ex frigiditate distemperatum cū decoctione arthemisie: et pessarizatum positum in matrice ꝓuocat mēstrua: ⁊ sic mūdificat matricem: et properat ad cōceptū: ⁊ interficit fetum. et educit secundinam. ¶ Cum queritur per ipsum ventris laxatio nō imponatur optuz. ⁊ si vis acuetur cum dyagredio. dosis eius nō acuati est a.ʒ.iij. vsq; ad.vj. et acuati est a.ʒ.iij. vsq; ad.ʒ.ß. in sero. Optatū datum cū decoctiōe gētiane añ horā accessiōis cōfert febribus thypicis ex flegmate naturali vel ex melācolia naturali. seruat triēnio. ¶ Re. aloe cicotrini. ʒ.xij. ⁊ grana. xv. croci costi ana cardi. agarici coralli al. ⁊ rub. myrrhe armōiaci terbentine serapini galbani oppoponacis storacis calamite: storacis rubei yreos. añ. ʒ.iiij. ⁊ ß. opti olibāi mastichis bdellij cymi. aneti. añ. ʒ.ij. ⁊ grana. xv. folij balsami. añ. ℈.j. ⁊ ß. mellisse. ʒ. ij. cōficit sic galbanū serapinū armoniacū oppoponacū gūme terantur aliquātulū: ⁊ ponantur per noctē in vino albo odorifero quātū sufficit. Mane vero mittātur super ignem donec liquefiant: postea colētur: et mittantur iterum super ignē ⁊ bulliāt: postea cū incipiūt insiccari storax calamita et ru. trita optime cū pistello calido ponant i caldario semp agitādo cū spatula donec liqueāt: post addatur terbentina. Et si ꝓbare volueris vtrū sit coctum pone aliquātulū super marmore: ⁊ si coagulauerit statim ad modum mellis deponatur caldarū ab igne in terra ⁊ tūc addatur myrrha cū bdellio: deinde mastix ⁊ olibanū: postea coctus anacardus agaricus coralli yreos opium follium et melissa ola simul pistata aut pulverizata mittantur in caldario: ⁊ hoc totum super marmorem prius inunctum oleo laurino ponatur: et malaxetur cū puluere aloes. Quidam terunt crocū: et aloe simul cum speciebus. et ad vltimum cū croco oīa tali informentur magdalliones.

Yerapigra abbatis dicitur: q⁹ abbas decuria ipsam cōposuit respicit proprie membra tūcturalia: ⁊ neruos imbibita humoribus frigidis: purgat flegma ⁊ melācoliā: ⁊ cōfert ad gutā ex humore frigido ⁊ sicco vnde membra contracta efficiuntur. Etiā confert paralyticis cum frigida: vel cum vino tepido. ¶ Re. agarici pulpe colloqntide turbith al. rasi epithimi cuscute. añ. ʒ.ij. ⁊ grana. v. sqnāti carpobalsami ligni aloes cassielig. citri. asari cinamomi masticis rosarum vio. absinthij recē. reupōtici folij lapidis lazuli. ana. ʒ.j. dyagredij. ʒ.j. ⁊ ß. aloes epatici. ʒ.iij. ⁊ ß. mellis quasi lib.i. incorporentur. Si vero pillulas inde formare volueris distempera cum succo absinthij ⁊ da. ʒj. vel. ʒij. vel a. ʒ.iij. vsq; ad. vj. et dentur cum vino: seruatur per annum.

Yerapigra constãtini qui eam composuit educit ꝓprie colerã nigram .et respicit propꝛie organa visus impedita fumositatibus ascẽdentibus ad ea:vnde data cũ decoctione feniculi cõfert mirabiliter ad clarificandũ visum ebetatum defectu spirituum. Datur in pillulis cum vino contra emigraneã:et cephaleam:ꝛ contra paralysim ex humoꝛibus frigidis. Datur cõtra opilationem splenis et epatis cum decoctione diureticoꝝ:iniꝛciatur per clystere contra colicam:ꝛ yliacã. Dosis eius est ab ʒ.ß. vsq; ad.ʒ. ℞. mirabol.bellerum indoꝝ:ꝛ citrinoꝝ gũmosoꝝ viol.absinthij añ.ʒ.ß. bellericoꝝ emblicoꝝ pulpe cassiefi.epithimi folicul.ouꝝ sene agarici cuscute sq̃nãti reubarbari.ana.ʒ.ʃ.cassiefignee spicenar.anisi mastices lignialoes salisgẽme xilobalsami salis nitri.ana.ʒ.ʃ.mellis lib.ʃ.incoꝛporentur:et reseruentur biennio:et detur cum vino.

Yerapigra Gal.dicit.quia Gal.eã composuit:est valde incolumis respicit propꝛie virtutem ꝓme.ꝛ secunde digestionis: et animalem educit flegma in pluo et coleram in minuo ꝓncipaliter a stomacho:et a capite:ꝛ ab aliis mẽbris secũdario.vnde acuata cuꝫ.vj.ʒ.aloes purgãt optime stomachũ:ꝛ meri:ꝛ guttur. Data cũ vino in fero facit ad diuersas passiones capitis frigidas vt sode emigranee epilepsie scothomie vertigini litargie paralysi tinee alopitie: et canicie frigidis.eius puluis gargarizat⁹ cũ orimelle purgat gulam:et cerebꝛum. Data cum vino myꝛrhe constricte vel cũ decoctione feniculi:ꝛ eufragie vel cũ mirabolanis cõditis emendat distẽperantias frigidas oculoꝝ vt pꝛuritum vt maculas obtalmiã lachrymas oculoꝝ debilitatem visus vitio humoꝝ. Resoluta cuꝫ oleo muscellino:vel cũ oleo communi.ꝛauribus intromissa emendat auditũ sanie obtusum:ꝛ confert doloꝝ aurium frigido surditati:ꝛ ipsius fetoꝝ intromissa. Data ꝛ gargarizata confert gingiuis putridis ꝛ fetoꝝ oꝛto. Data cũ decoctione maloꝝane confert cõtra debilitatẽ loquendi ex flegmate cerebꝛi:et contra spasmũ ex frigiditate exhibita:ꝛ gargarizata Data mirꝛa cum triera minoꝛe educit humoꝛem inuiscatum in stomacho.et in capite causantẽ fetoꝛẽ oꝛis. Data bis aut ter cũ ydromele mundificat sanies apostematis calidi:et vlcerũ stomachi ꝛadublati. Data cũ decoctione diureticoꝝ amouet opilationes venarũ stomachi absq; aꝑate:ꝛ purgat flegma destruens appetitũ:et cõfert singultui:ꝛ vomitui:ꝛ doloꝝ stomachi frigidis:ꝛ passionibus renũ:ꝛ matricis. Data cũ decoctione absinthij curat vomitũ:ꝛ ruptuariũ fetidũ ex hũoꝝibus frigidis:ꝛ inuiscatis in tunicis stõ:cõfertq; vomitui et flegmati vitreo põdus.xv. lupinoꝝ pulueris eius. Data cũ li.ß. decoctionis aneti purgat stõm a corꝛuptiõe ciboꝝ vomitu intromissione pẽne vel digiti. Data cũ decoctione asari cõfert discrasie frigide epatis:ꝛ apit opilatiões tpius ꝛ ydropisi frigide:ꝛ cõfert febri ex flegmate vitreo. Data cũ decoctione mẽthe cõfert liẽterie ex flegmate cũ decoctione abꝛotãi expellit lũbꝛicos. Resoluta cũ succo arthemisie vel muscellino:ꝛ supposita ꝓuocat mẽstrua. Data cũ decoctione fumiterre cõfert morphee flegmatice. ¶ Dosis eius est nõ acuate a.ʒ.iij.vsq; ad.vj. post digestionẽ:et interdũ offeruntur.ʒ.ij.ex ea absq; digestione de octo diebus his quib⁹ humoꝛes cacochimi multiplicantur ne incurrãt vlteꝛioꝛes lapsus:ꝛ aliqñ acuꝛtur cũ pulpa colloq̃ntide:ꝛ quãdoq; cũ dyagredio:et datur interdũ in pillulis. Et docti denegant dari eã in febꝛibus:ꝛ tempoꝛe calidoꝛ:ꝛ eius cõmunioꝛ compositio est. ¶ ℞. aloes electi.ʒ.xxxij.cynamomi electi croci spicenardi squinãti asari xilobalsami:ꝛ carpobalsami cassielig.viol.epithimi absinthij agarici ros.ru.turbith gũmosi rasi pulpe colloquintide mastices.ana.ʒ.ij.mellis li.ʃ.incoꝛporentur:et reseruentur biennio.

Yera rufini yera.i.sacra rufini a rufo in uẽtoꝛe:respicit propꝛie humoꝛes aduꝛstos. Data cum decoctione fumiterre est peculiaris scabiosis ueteratis ex flegmate salso. Data cũ decoctione polipodij vel cum yeralogodion opitulatur elephãtuosis:ꝛ cũ duabus yerepigre confert tyꝛie et cũ duabus ptibus cathartici imperialis cõfert leonine:ꝛ cũ duabus partibus oxilaxatiui cõfert alopicie. Data cũ decoctione sene curat vtrãq; morpheã:ꝛ malũ mortuũ.fricando locũ serapiginatũ cum ea cõfert et. Pillule ex ea date cũ vino calido curant propꝛie incubũ ex humoꝛibus melancolicis viscosis. Data cũ decoctione peonie confert epilepsie flegmatice. Data cuꝫ decoctione anisi maratri ꝛ cymini cõfert tinnitui auriũ:et consimiliter intromissa:et etiam confert caniciei. Data cum vino aromatico est ex conuenientioꝛibus curto tremoꝛis coꝛdis melãcolici. Data cũ decoctione tamarisci:vel diureticoꝝ cõfert viris frigidis:et spleneticis. Data cũ decoctione yue iunat magnifice:sciaticos:et podagricos distẽperata cũ mucellino vel cũ oleo cõi:ꝛ superposita ꝓuocat menstrua. ¶ Eius dosis est vsq; ad.ʒ.ij. super eam non est dormiẽdũ nec detur tẽpoꝛe calido:vel frigido acuꝛtur interdum cum vno.ℨ.scamonee. ¶ ℞. aloes cicotrini.ʒ. vnã. elleboꝝi albi ꝛ nigri.añ ʒ.ß. dyagredij pulpe colloq̃ntide.añ.ʒ.ij.ꝛ grana.xv. pipis camedreos croci agarici epythimi masticis.añ.ʒ.ʃ.ꝛ.ß. cassielignee xilobalsami oppobalsami in altis oppoponacis nigelle.añ. ℨ.ij.et.ß. myꝛrhe grana.xv. mellis lib.ʃ.incoꝛporentur:et reseruentur.

Yeralogodion mẽphitũ.yera id est sacra logos.i.sermo.mẽphitum.i.impedimentũ.curat enim locutionẽ impeditã quacũq; causa frigidoꝝ humoꝛum.ꝛ respicit virtutẽ animalẽ:ꝛ cellulas cerebꝛi:ꝛ eis adiacentia lesa humoꝛibus frigidis. Datũ cũ vinoi decoctionis bethonice curat cephaleã:ꝛ mantã:ꝛ meliam scothomiã epilepsiam moꝛdẽtibus sibi linguã:ꝛ spumantibus:ꝛ apoplecticis:etiã datur semel in mẽse his q̃ capitis motionibus vidẽtur habere demoniũ ex melancolia naturali tamẽ si fiãt ex flegmate del cũ decoctione polipodij:vel squinãti .Datũ cũ decoctione castoꝛei:ꝛ salute de quindecim in quindecim diebus curat paralysim:ꝛ tremoꝛẽ oim mẽbꝛoꝝ cum quo etiã stricet palatũ:ꝛ ipm cõfert alopitie:et tynce melancolice:ꝛ incubo Datũ cũ remollitione sene in succo fumiterre cõfert elephãtie.cũ decoctione fumiterre ꝛ polipodij cõfert moꝛphee ex poꝛo flegmate. Datũ cũ tertia pte yere rufine confert malo moꝛtuo melancolico:ꝛ moꝛphee nigre. puluere yue incoꝛporato cũ eo:et datũ cũ decoctione eiusdẽ herbe opitulat arthꝛeticis et podagricis. Datũ cũ decoctione ceterach cõfert cãcro melancolico. Datũ cũ vino decoctionis aristologie rotũde gẽtiane diptami cõfert cõtra passiones venenatas educẽdo humoꝛes coꝛruptos:et sic ꝑseruat a lepꝛa. Resolutũ cũ muscelino vel cum succo arthemisie :et suppositũ est peculiare ad educẽdũ mẽstrua. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ʃ.et.ß. vsq; ad.ij.et.ß.etiã datur cũ vino et seruat biennio. ¶ Compositio eius cõmunioꝝ est. ℞. pulpe colloquintide polipodij. añ.ʒ.ij.euforbij polij mõtani:se.laureole.añ.ʒ.ʃ.et.ß.et grana.vj.absinthij recen.myꝛrhe.añ.ʒ.ʃ.et grañ.xij.agarici centauree minoꝛis armoniaci macis solij spicenardi sq̃lle dyagredij.añ.ʒ.ʃ.aloes cimarũ thimi cassielignee camedreos bdellij piassij.añ. ℨ.ʃ.et grana.xiiij.cynamomi oppoponacis castoꝛei aristologie lõge.piperis nigri albi et lõgi croci seraphini se.petro.añ.ʒ.ß. elleboꝝi albi et nigri.añ.grana.vj. mell dispumati q̃si.ʒ.ir.incoꝛporẽt. Et hec de yeris sufficiãt.

¶ Sequitur de emplastris.

Emplastra resolubilia oleis:et vnguentis diutioꝛi magna operant potentius mẽbꝛo cui supponunt q̃s ea commode cũ inũgitur vel fomẽtẽtur primitus mẽbꝛo oleo: vel vnguẽto calo citante penetrationẽ emplastri vt inungitur:aut sanguine anathis:aut oleo ex rosis expãsis calido aut fomentet locus apostemosus decẽter diu cũ decoctione herbarum calidarũ:ex quibus est emplastrum maturatiuũ est supponẽdũ:et q̃bus oleis vel vnguentis imponitur ʒ.ʃ.cere in hyeme:in estate imponatur.ʒ.ʃ.et.ß.ex ea

Emplastrum apostolicõ:emplim dicitur dura confectio q̃ fit ex duris:et cõglutinosis rebus que manib⁹ possunt malaxari. Apostolicõ .i.principale vel suꝑapositum:respicit ꝓprie membrum susceptiuum egritudinis vitio flegmatis causate. Subtiliat em et incidit et attrahit adeo q̃ diptamo adũcto attrahit sagittas:et lanceas ossibus nõ infixas. Itẽ valet contra ve-

genuit: vnde si quis morsus fuerit ab animali venenoso superponat ventosam cum scarificatione: et post inungat cū tyriaca: postea superponat apostolicon confert valde. Etiā confert valde ad doloꝛem neruoꝛū contusoꝛū: vt si in contusione ceruicis sal ⁊ cyminū tosrefacta in tegula calida saccellatur. et post superinducatur apostolicon: sunt optimuꝫ remediū puluere radicis lilij cōmixto cū eo: et etiā superpositū scrophulis ꝓcapue recētib⁹: post vsum diureticoꝛū diebus octo: et post inūctionē cū oleo de lilio cōfert valde scrophulis. Etiā est magne sanationis in scrophulis mortalib⁹ ruptis squamosis. Suppositū vulneꝛib⁹ sanat ea mūdificādo carnē replēdo: ⁊ inducit cicatricē bonā absq; suspectiōe balsam⁹ et admisceat suppositū vulneri cū puluere boli armē. phibet fluxū humoꝛ ad vuln⁹. Medet neruis ꝓcisis: ⁊ musculis: ⁊ pūcturis tenendo foramē aptū sanat collectiones siue corruptiōes resoluēdo doloꝛes reumaticos tumefactos in genu vel in talone siccat: ⁊ curat supemplatū: sanat doloꝛē renū. ¶ Modꝰ operationis eius cōsoꝛt est. ℞. litargiri mūdati. ʒ. sex. cere rubee colophonie. ana. ʒ. ij. cere dealbate visci q̄rcini. añ. ʒ. j. armoniaci lapidis calaminaris. añ. ʒ. vj. masticis thuris minuti. añ. ʒ. ß. terbētine eris vsti bdellij galbani myrrhe sarcocolle batture eris diptami aristologie rotūde piasti viridis oppoponacis. añ. ʒ. iij. cōficiē sic. armoniacū galbanū: ⁊ oppoponacū aliquātulū trita ponātur in vino sic: vt bene cooperiant per noctē: ⁊ de mane bulliant donec liquefiant: et colenē per capsiā: ⁊ bulliant iterū vsq; ad cōsumptionē: deinde coquat litargirū subtilissime l oleo in caldario. s. q⁹ in libra vna litargiri: ponat libra vna et media olei: et bulliat tādiu continue agitando cū spatula: donec sup lapidē positum inspissetur in modum cere: vel olei: et tunc apponatur: qua liq̄facta apponat colophonia et postea mastix: et olibanū: deinde imponatur myrrha ⁊ facto interuallo imponatur bdellū: deinde viscus quercin⁹. quo liq̄facto imponat terbētina: qua liquefacta ponat caldariū in terra. et tunc imponant gūmi paulatim in caldario tū nō cū impetu: ⁊ muttantur iterū super ignē: ⁊ cuꝫ spatula agitando ꝓmuttant bullire aliquantulū. post addatur sarcocolla. et subsequat calaminaris. ⁊ facto interuallo ponatur es vstū: et battura eris agitādo cōtinue donec incipiat rubescere. Ad vltimū ponātur diptamus. ⁊ aristologia rotūda. Signū pfecte decoctionis est vt pars infusa in aqua frigida efficiat dura moderate. ⁊ digitis malaxata nō inuiscetur seu nō adhereat. Demū infundatur in aqua frigida post extractum ab aqua manibus exprimendo: ⁊ malaxando: ⁊ ita tractet vt exeat inde tota aqua et manibus inūctis oleo laurino informentur magdaliones: et vsui reseruētur. Cirurgici cōponunt ipsum aliter ⁊ altos producit effectus.

EMplastrum ceroneum dictū a cera. hūectat mēbra sicca ta frigiditate inūcta primitus humectatuꝫ etiā opꝫ cerā albā superaddi et econuerso. Superinductū cōfert mire cōtra doloꝛē spatularū. ⁊ pectoꝛis. ⁊ pulmonis ex humoꝛe frigido vel ex ventositate: etiā si ipsi humoꝛes fluāt ad locū loco puus inūcto ex laurino ⁊ petroleō calido. Itē ꝓfert doloꝛ frigido cronico epatis ⁊ splenis post remollitionē cū dyaltea ⁊ vsu diureticoꝛ amouendo duriciē. et cōsimiliter curat anasarchā. ⁊ tympanitē alchitē. ⁊ ydropem. etiā confert inflationi ex flegmate. vel ex melācolia naturali superpositū post inūctionē cū vnguēto aureo vel laurino calido placat doloꝛē ylij ⁊ toturā in testinoꝛū: vel vētositate cuꝫ superducat vesica enea oleo laurino. vel cōmuni plena. Superemplastratum emendat distemperantiam renū: et vesice lumboꝛum: et pudēdoꝛum frigiditate. et vitio lapidis post vsum decoctionis sarcrasgie Superductū post fomētationem centrigalli. et pulegij subuenit doloꝛi. et inflationi matricis ex frigiditate. Item emplastratū post inunctionem factam cum vnguēto calido medet artheticis podagricis. et sciaticis ex frigiditate. Suppositū membꝛo quo ꝓtinet flegma vitreum aut acetosum materia febris interpollate vt stomacho aut splene cōfert. Abluta morsura canis rabidi aut serpentis cū succo menthe. et ceroneū distemperatum intromissum cū eodē. ⁊ post supemplastratū confert. ⁊ cōseruatur quinq; annis. ¶ Modus cōmunioꝛ eius compositionis est. ℞. cere picis abiase a naub⁹ bene colate añ. ʒ. ij. et. ʒ. iij. serapini. ʒ. ij. aloes olibani myrrhe. añ. ʒ. j. oppoponacis galbani storacis calamite masticis fenugreci alumis. añ. ʒ. vj. croci armoniaci terbētie colophonie. añ. ʒ. j. ⁊ ʒ. iij. storacis rubee chimiane bdellij. añ. ʒ. iij. litargiri. ʒ. j. ß. conficitur sic. galbanum serapinū armoniacum oppoponacū: iste gumme ꝓparētur cum vino vt dictum est in apostolicon. et bulliant vsq; ad consumptionē mediet atio in stannato super ignem posito: et cum bullire inceperit addat pix nauālis bene colata. ⁊ agitetur cū spatula donec liquefiat. et cū liquefacta fuerit. addatur cera. ⁊ ea liquefacta ponatur colophonia. deinde storax cū pistello calido frustatim cera ponat in stannato. postea mastix. et olibanum. deinde myrrha cum bdellio. et facto interuallo imponatur terbētina. et subsequatur alumen. ⁊ litargyrum. ad vltimum fenugrecum bene pulverizatum continue agitando. Signum decoctionis. si modicum positum super brachio nudo adhereat pilis seu capillis quod cū fuerit decoctum fundatur super aquam frigidā et extractū ab aqua imponatur aloes pulverizatū super marmoꝛem inunctū oleo laurino. consequenter malaxetur cum croco pulverizato. ⁊ manibus inunctis cū oleo laurino informenē magdalioneꝫ et reseruentur vsui.

EMplastrum crocreum dicit ab oꝛi. qō est acetū. ⁊ croco qō ibi intrat: facit ad oēs fracturas ossiū ⁊ cōjsaturas seu cōquassationes: ⁊ ad tumoꝛes: ⁊ doloꝛes furiosos omniū membꝛoꝛū et frigiditate scrophulas: ⁊ glandulas resoluendo dispergit plagas: et morsus serpētū: ⁊ alterius animalis purgat desiccādo replet ⁊ cicatrizat ⁊ mitigat doloꝛes furiosos omniū rabidoꝛum: apostemata interius: et exterius nata superinductum maturat: rumpit purgat: et cicatrizat duriciem stomachi: ⁊ epatis et splenis ⁊ subuenit renibus. ¶ ℞. crocicere picis abiase a naubus colophonie. ana. ʒ. quatuoꝛ terbentine galbani armoniaci myrrhe olibani masticis. ana. ʒ. j. et. ʒ. iij. et fiat sic. galbanū: ⁊ armoniacum aliquātulum contusa ponātur in sufficienti aceto per noctem. Mane autem ponatur super ignez in stānato vsq; ad liquefactionem. et liquefacta coletur per annū in capsia in qua coquatur aliquantulum vsq; quo acetum consumatur. Tunc addatur pix nauālis bene colata et liq̄facta deinde adiungatur colophonia. deinde terbentina. facto interuallo imponatur mastix olibanum. et myrrha semper a principio agitando cum spatula. Ad vltimum cum fuerit coctum infundatur in aqua frigida et extractum ab aqua manibus comprimatur vt tota aqua exeat. et malaxetur marmoꝛ superinunctum oleo laurino. puluere croci superasperso. et factis magdalionibus reseruetur.

EMplastrum attractiuum et maturatiuū apostematum. ℞. litargiri auri lib. j. et. ß. galbani. ʒ. j. armoniaci. ʒ. iij. cere noue. ʒ. viij. olibāi myrrhe. thuris viridis eris. ana. ʒ. j. bdellij. ʒ. ij. oppoponacis aristologie longe. añ. ʒ. j. olei veteris oliuarum lib. j. ⁊ ß. mastices. ʒ. j. adamantis. ʒ. ß. fiat emplastrū: et ponantur gūme in optimo aceto per diem naturalem ita q⁹ galbanum ⁊ armoniacū et oppoponacū possint balneare in aceto deinde pone super ignem in patella donec acetū sit totum cōsumptū mouendo sepe cū spatula. postea cola per pannum lineum et dimitte sic stare. deinde infundatur oleum supradictum et cera insimul et postea pone litargiruꝫ semper mouendo ne fundū capiat et coquatur simul donec muretur color. et addank alie gūme. ⁊ fac q⁹ gūme sint bene dissolute deinde pone gūmas dissolutas cum oleo. et cera super ignem ⁊ proba si sint bene cocte hoc modo. Pone vnā guttā in aqua frigida. et si diuescat cocte sunt. Si nō pone iterum sup ignez donec fiat signū predictū postea pone paulatiue cetera primo viridis eris mouēdo semper. deinde myrrham. et aristologiā. vltimo thus et olibanū et bdelliū semper agitādo cū spatula. ⁊ tūc decoque donec vertatur in nigredineꝫ vel rubedinem. et quādo videbis ista signa pone vnam guttaꝫ in aqua frigida: et si sit intus nigrum vel rubeum coctum est tunc deponatur ab igne semper mouendo donec sit durus. ita q⁹ possit poni inter manus. postea ducas fortiter per

manus

manus donec sit bene ductibile. ⁊ post pone in vna pelle ad custodiendum: et fac diligenter.

Vnguentum citrinū vnguētū dicitur: q; vngimur cū eo. dicit citrinū q; coq̄tur in pomo citrino: respicit ꝓprie mēbra fortida: ⁊ labeo totius corporis. Si faciem vel alia pars corporis inūgat fricādo cū eo: ⁊ postea cū sapone: ⁊ aq̄ calida: ⁊ exiccat iterū cōsilr: ⁊ post fricet optime cū pulpa colloq̄ntide: et tandē inungat eodē vnguēto de sero: ⁊ de mane: ⁊ abluatur cū calida reddit partē purā leuē ⁊ albā mirabilr amouēdo lēnginem: et nigredinē: ⁊ pustulas flegmatis salsi ortas in tibiis vel alibi: etiā subtiliat cicatrices inūgēdo litargiro ad tūcto vt nūctas faciem lepriosoꝝ emēdat eas: etiā disperatū subtiliter cū albumine ouī: ⁊ cū aq̄ rosacea: ⁊ illinitū oculū oleo extrahit miro mō sanguinē mitigādo dolorē ex colera vel sanguine. ℭ Ꝛ. boracis. ʒ. ij. cāphore. ʒ. j. coralli albi. ʒ. ß. lapilli albi. ʒ. ß. lapidis armeni facti ex nitro. ʒ. j. lapilli albi coloris litoris maris dicti vmbilicꝰ marinꝰ dragagāti alb. amidi crystalli lapidis dentalis olibani albissimi nitri. aā ʒ. ij. radicis serpētarie. ʒ. j. marmoris albissimi. ʒ. j. ceruse cōis. ʒ. vj. axūgie nouelle albissime porcine li. j. ⁊. ß. sepi arietini vel caprini axūgie galline. aā ʒ. j. ⁊. ß. ꝓficiat sic. tere dragagantū: ⁊ vmbilicū marinū simul in mortario cuꝫ pistello ferreo ⁊ cetera terātur sigillatim in eodē mortario: deinde caldarū aqua plenū bullitat in quo pēdeat cacabus cū arūgijs in ipsa aq̄ vt calore ipius liq̄fiāt q̄ liq̄facte ꝓ pānū albū subtilē colent: ⁊ mox imponat in capita totus puluis ꝑter cāphoratā: ⁊ boracē cōtinue agitādo cū spatula: q̄tinꝰ oꝫ fiat bona incorporatio quo facto ponat i vno pomo citrino: vel duobꝰ cōcauatis: ⁊ ponat sup carbones donec liq̄fiat ⁊ bullire cepit: ponatur iterū in catino: ⁊ agitādo cū spatula imponatur puluis boracis: ⁊ cāphore: ⁊ agitetur donec incipiat frigescere: et reseruetur in vase marmoreo per annum.

Vnguentum aureū. aureū dicitur ꝓpter excellētiam ꝓprie: respicit lesionem lapidis q̄ inūctū valet cōtra oēs guttas acutas frigidas: et cōtra oēm morbū ex causa frigida: ⁊ cōtra ydropisim: et cōtra strāguriam: ⁊ paralysim inductū super renes ad solē: vel ad ignem: maxime post balneū: ⁊ exhibitionem sarifragie cū vino albo confert potenter ad lapidem renum: ⁊ inunctum circa vesicam: et peritoneū confert specialr dyarie frigide. ℭ Ꝛ. sarifragie aristologie longe ⁊ rotūde: ysopi radicis enule cāpane pulegij arthemisie radicis pētafilonis ruthe domestice foliorum lauri herbe ventricolis marini matrisilue camedreos ciperi radicis sparagi brusci: et fenuculi ana. li. j. radicis altee rase valeriane mey. aā. lib. ij. semis apij radicis ysopi et leuistici mulij solis. petro. sileris montani petro. macedonici cardamomi anneti baccarū lauri et iuniperi lapidis lincis animalis. aā. lib. ß. seminis basiliconis. seminis vitice. seminis citri synapis eu phorbij. aā ʒ. vij. adipis vrsi: et vulpine olei laurini: ⁊ petrolei aā. ʒ. iij. costi squinanti piretri mastices olibani muscellini myrrhe. aā. ʒ. ij. balsami muscellini. aā. ʒ. j. olei ⁊ cere qꝫ sufficit. herbe colligantur mēse madij. et contrite mittant in oleo vel vino albo in quo sint viginti diebꝰ: postea addat oleum quod sufficit: et bullitat donec herbe incipiāt dimitti et colentur per saccū. ponantur ibidem cere lib. xij. bulliant vsq; quo cera sit bene cōmixta: deinde supponantur pingues dines dissolute. ⁊ bene colate et permittantur parū bullire: post superfundatur oleuꝫ laurinū: ⁊ depositō ab igne superinducāt alia olea. tertio puluis costi. piretri squinānti. quarto olibani. quinto myrrhe per interualla depositō ab igne ponatur euforbium. vltimo ponatur petroleon incorporando seruatur quinq; annis.

Vnguentū dyaltea dī a radice altee q̄ intrat i plꝰ ⁊ est mollificatiuū ꝓpter qđ calefacit ⁊ humectat oia loca infrigidata: ⁊ desiccata inūgēdo ea ad solē: vel ad ignē ꝓprie facit ad dolorē pectoris ex frigiditate: cōfert pleuresi pluries inungendo. fricando fortiter splenē cū eo calido quolibet mane mollificat ipm inunctio cuꝫ eo gūmi edere addito confert multū arthetice extractq; causa et fit sic cōmunis. ℭ Ꝛ. radicis maluauisci recen. rase lib. ij. seminis lini. ⁊ fenugreci. aā. li. j. squille colophonie resine. aā. li. ß. olei li. iij. cere li. j. aliqui addūt buttrum ⁊ cōficitur. abluantur bene omnes radices: et terantur simul seminis lini: et fenugreci: ⁊ squilla ponātur in. xij. li. aque triduo. Quarto vero die ponātur super ignē: et bullitāt donec incipiāt inspissari: deinde ponant paulatim in sacco: ⁊ cū volueris exprimere addat aliquātulū aq̄ feruentis vt succositas succi illi⁹ extrahat de quo succo ponantur. iij. lib. in q̄uor li. olei ⁊ bullitāt vsq; ad cōsumptionē succi: postea addat cera: et buturū ad libitū: et cū fuerint liquefacta addē terbentinā galbanū: ⁊ gūmi edere: et ad vltimū ponat puluis colophonie: et resine et coctū ab igne deponat et cū fuerit infrigidatū et coagulatū recolligatur: ⁊ seruatur per annum.

Vnguentum marciatō dictum a marciano periti̇ssimo philosopho inuētore ipsiꝰ respicit membra indurata materia frigida: cōfert omnibus doloribus frigidis: cōfert manie: et melancolie: et litargie: ⁊ emigranee post purgationē ⁊ colice frigidis. Inūctio stomachi cū eo calido: ⁊ mētha cōfert valde fastidio: ⁊ nausee frigidis. inunctū ad solem vel ad ignē valet ad frigiditatē: et dolorem stomachi et pectoris: et ad scyrosim splenis et epatis ⁊ ad dolorē yliꝫ: ⁊ castoreo addito subuenit statim paliticis tremulosis spasmaticis: ⁊ artheticis sciaticis podagricis: ⁊ nefreticis. ꝑdest potenter: ⁊ reprimit tumores. ℭ Ꝛ. cere al. li. ij. olei li. viij. rosis marini. foliorꝫ lauri. aā. ʒ. viij. ruthe. ʒ. vij. thamariſci. ʒ. ß. ellebori al. fauine balsamite thimi basilicontis salutis pulegij se. poliꝫ mōtani calamenti arthemisie enule cāpane betonice foliorꝫ vitice re. brāche visine rubee minoris lacte nigre pipinelle agrimonie absinthij herbe paralysis: herbe sctē marie: cymarꝫ sambuci crasule mille folij semperuiue camedreos quinqueneruie centauree minoris: radicis pētaphilonis: herbe iudaice. aā. ʒ. iiij. ⁊. ß. radicis maluauisci cymini myrrhe. aā. ʒ. ij. fenugreci ʒ. j. ⁊. ß. butiri. ʒ. j. et. ʒ. ij. semis vitice viol. papaueris rubee cymarꝫ rubi mēthe farracenice: et alterius mēthe radicis alapacioli politrici cardi būdicti matrisilue abiotani stoxacis calamite lingue cerune alleluya crispule camphorate medulle cerui. aā. ʒ. ß. adipis vrsi et galline masticis. aā. ʒ. j. olibani olei nardini. aā. ʒ. ij. colligant herbe oēs mense madij die vno aut duobꝰ si fieri possit ab hora tertia vsq; ad meridiē. Cōficit sic: infunde herbas tritas in optimo vino odorifero in quo stent septem diebus: die octauo coquantur lēto igne et cum vinū inceperit consumi aliquātulum addatur oleū dictū: et bullitat donec herbe demitti incipiant: deinde colentur studiose: et cortici⁹ precisis mittatur iterum super ignē: et cū bullire ceperint imponatur stoxa: et cum bullierit imponatur modicū butyrum: et arungia aliquātulū ꝑtusa: oleū nardinum mastix et olibanū: postea cera et cū fuerit bene liquefactum continue agitando cum spatula deponatur ab igne: et cū fuerit coagulatum recondatur in vase et reseruetur vsui per annum.

Vnguentum aragon. i. adiutorū: respicit ꝓprie materiā frigidā imbibitā in mēbris tūcturalibꝰ: vnde liquefactū ad ignē in testa ut: et post supinūctū ad solem vel ad ignē facit cōtra oēs guttas frigidas. ⁊ ꝓtra passiones neruorū et cā frigida et ad hūores ꝓprie morbis tūcturalibus vnde cōfert spasmo ⁊ thetano ex repletione artheticis sciaticis tremori mēbrorꝫ ꝑdest valde yliꝫ et renū spina inūcta quartanarioꝫ cū eo ante horam accessionis cōfert valde: et iam cōfert cōtra thenasmonē et colicam inunctū post spinam vsq; ad anū. seruatur per annū. ℭ Conficit sic. Ꝛ. radicis cucumeris agrestis rosis marini maiorane radicis pedis vituli serpilli ruthe domestice aā. ʒ. iiij. et. ß. policarie maioris ⁊ minoris. aā. ʒ. viij. brionie ʒ. iij. laureole. ʒ. viij. nepte foliorꝫ cucu. agrestis. aā. li. ß. masticis olibani. aā. ʒ. vij. piretri. ʒʒ. cufor. ꝓpis se. petro. aā. ʒ. j. olei muscellini. ʒ. ß. adipis vrsi. olei laurini. aā. ʒ. iij. olei cōmunis li. v. cere lib. j. et. ʒ. iiij. et herbe. et radices bīduū collecte mense madij vt dictum est in marciaton ꝓtuse fortiter in mortario ponantur in oleo septē diebus. die octauo ponantur supra ignē donec bene coquātur postea colentur bene per saccū et tunc mittantur super ignem iterum. et cū ceperint bullire addatur oleū laurinum et butirū adeps vrsi. cera liquefacta: et petroleō. i. muscellinum. et postea mastix. ʒʒ. piper et piretrum. et tunc deponatur et recondatur.

Unguentum agrippa: agrippa vt eo q̄ heroides agrippa rex iudeoꝝ vtebat eo: vel eo q̄ ipse inuenit tp̄m. relpicat ꝓprie neruoꝝ imbecilles frigiditate. Inunctū supra vētrē cōfert ydropicis: ⁊ etiā oībus tumorib⁹: ⁊ doloꝝ frigidis in quacūq; parte corporis fuerit inūctū: post fomentationē factā cū decoctiōe senationis: ⁊ mercurialis soluit stranguriā: fricādo splenē cū eo quotz mane soluit duricie⁹ remolliti cū dialtea: et diureticis. Inunctū supra stomachū ꝓuocat vomitū: ⁊ laxat ventrē inunctū cū eo. supinū ctos renes placat eoꝝ dolores frigiditate. ℭ Ꝛ. squille li. ß. bryonie li. ij. cucu. asinini lib. j. radicis y:eos. ʒ. iij. radicis filicis radicis ebuli: et tribuli marini. aā. ʒ. ij. fiat sic. bulliant oēs radices ter vel q̄ter: ⁊ terātur in mortario marmoreo: ⁊ in quatuoꝝ li. olei cōmunis: vel lētiscini imponātur biduo. Tertio ꝯo die mittant sup ignē et bulliant tādiu q̄ radices incipiant demitti: ⁊ postea ponant in saccos: ⁊ colentur cōp̄mēdo: ⁊ cū fuerit colatū mittantur iterū super ignem et cū bullire ceperint ponantur. ʒ xv. cere albissime: liquefacta deponatur ab igne: ⁊ cuz infrigidatum fuerit collige et reserua biennio.

Unguentum fuscū. id est nigrum cōfert oībus vulneribus: nam generat carnem laudabilē: et mūdat saniē: et putrefactionē inungēdo circa labia vulneris post mūdificationē tp̄i⁹ cū capis. seruak duobus ānis. Ꝛ. masticis olibani armoniaci serapini terbētine aā. ʒ. j. olei cōis li. j. picis abiase a naue li. ß. colophonie. ʒ. iij. cere in estate. ʒ. iij. in hyeme. ʒ. ij. Cōficitur sic. liquefaciēda cū oleo liquefiāt. puluerizāda puluerizent: ⁊ cū liq̄facta fuerint addāt cera et post colophonia: deinde pix nauala postea serapinū: et terbentina: et ad vltimū mastix: ⁊ olibanum agitando semper cum spatula donec alia liquefiāt. ⁊ cum infrigidatum fuerit reseruetur vsui.

Unguentum pro serpiginosis: vnguentū quod post purgationem confert serpiginosis: ⁊ elephātuosis corpus inūgendo post balneum aque dulcis seruatur per annū. Ꝛ. sulphuris aloes litargiri: ⁊ auripigmenti argenti viui masticis olibani cymini picis fuligīnis arungie porcine veteris terenda terantur: et tempetētur cū succo lapacis: ⁊ oleo cōmuni: et succo fumiterre donec fiat q̄ non sit liquidum nec spissum.

Unguentum album: dicrū albū quo inungēda mēbra scabiosa et flegmate salso pleo post balneū curat ea. Ꝛ. ceruse. ʒ. iij litargiri. ʒ. j. olibani. ʒ. iij. masticis. ʒ. ij. terak vnaquecq; species per se. ⁊ distemperetur pulvis ceruse cū modico oleo post addatur litargirū deinde mastix. et olibanū cū pistello agitando semper ⁊ supponas paulatim acetū vel aquam rosa. ⁊ cū ceperit inspissari imponatur oleum. et imponatur de aceto: ⁊ de aqua ros. ⁊ ducat tādiu q̄ sit incorporatū: et nō sit multū spissum nec multum liquidum: et reseruetur in vase plumbeo.

Unguentum laratinū: dictū laratinū eo q̄ inūgendo ventrē: ⁊ ylia cū eo calido laxat summe vētrē humores flegmaticos educēdo: vnde cōfert ydropisi. ⁊ colice frigidis. et calculosis. Tñ sciēdū est q̄ farmacare emplastris: vel vnguētis tractuis chimoꝝ est verēdū valde q̄diu exhibitis interius morb⁹ quieuerit purgari autē vbi inest cuidēs plectoria que etiā corporibus calefactis nunq̄ applicent: et nisi mēbra interiora: et exteriora fuerint fortia seruak p annū. ℭ Ꝛ. succi radi. cucu. agrestis. succi pomoꝝ eiusdē violarū succi mercurialis: succi radicis polipodij: succi laureole: succi capil' ve. granoꝝ cathaputie excoriacoꝝ. aā. ʒ. j. et ß. succi cucu. domestici pulpe colloquintide: succi calamenti. succi anabule. succi radicis ebuli succi corticis mediani sambuci. lactis titimali. camomille. aā. ʒ. ij. nucis vomice castanee indice euforbij. aā. ʒ. j. colligātur oēs herbe mēse madij. Confice sic. commisce succos et cathaputias cū tribus li. olei dulcis. vij. diebus. Octauo die bullitat donec quantitas succoꝝ fuerit consumpta. tūc addatur cere ablute cū felle tauri agitando semper cū spatula donec cera fuerit liq̄facta: et postea imponak puluis terendorum: et reseruatur per annum.

Unguentum populeon: dictū populeon eo q̄ fit de oculis arboris populi a domino cōpescit furorē caloris nimij. vnde inunctis tympori bus. et pulsibus. ⁊ volis manuū. ⁊ plantis pedū cū eo. ⁊ modico aceti cōfert optime calori febrili acutarū et effimere. ⁊ ꝓuocat sōnū. et perigorizat doloꝝ arthetice cale. Si ep̄ar inungak cū eo: ⁊ oleo violaceo vel rosa. mitigat calorē tp̄i⁹ Superinūctum compescit apostemata calida ⁊ ꝓhibet ea. et inunctio ventri cum eo: ⁊ oleo viol. ꝓuocat sudorē inūctum ab extra confert doloribus auris calido seruatur p annū. ℭ Ꝛ. oculoꝝ populi lib. j. ⁊ ß. foliorꝝ papaueris: foliorꝝ mādragore: cimarū rubi: cimarū foliculorū tuisquiami. solatri. crasule matoris. ⁊ minoris lactuce bardane. herbe violarie vmbilici veneris recentis. aā. ʒ. iij. arungie porcine recētis sine sale lib. iij. ⁊ fit hoc modo. pistētur oculi populi per se. et formētur inde magdalioones. et dimittant per duos dies Tertia ꝯo die colligant herbe supradicte et terantur bene per se et rursus magdalionibus informatis reseruētur per octo dies: et tunc pistent iterū cū arungia. et mittātur magdaleones incisi frustatim in caldario cū. j. lib. vini odorifori. ⁊ optimi ponantur et bullitant vsq; ad consumptionē vini semper agitando cum spatula. deinde cola per saccuz expimendo. et dimitte frigescere. et reconde in vase. et seruatur per annum.

ℭ Sequitur de oleis.

Vide olea facta per extractionē habēt virtutē eoꝝ: ex q̄bus fiunt et sunt media inter ea q̄b⁹ ibidē: vt camomilinū que aūt fiūt ꝑ expressionē: vt oleū amigdalarū. et oleū se. papaueris sunt calidiora eis ex q̄bus exprimūt: q̄ aūt sunt ex oleis sunt frigida stiptica vi myrthinū: debēt fieri ex oleo rudi. vel hispano. q̄ aūt fiūt ad humectādū vt violaceū: ⁊ nenufarinū fiant ex oleo dulci perfecte maturo recētiq; si morb⁹ indiget ampliari calore vt anetino: et oleo bēdicto ꝓ resolutiōe flegmatis: vel vētositate in colicis fiat ex oleo dulci antiquato q̄d est calidi⁹ oleo de lilio: ⁊ de raphano: ⁊ efficit operatiōes eoꝝ: que reseruētur in vasis vitreis obturādo stricte ne putrescant.

Oleum rosaceum cōperit esse plurimorum iuuamentorū in morbis calidis et in vehemēter frigidis. q̄ si fiat interdū ex oleo rudi: ⁊ rosis non expāsis quādo si per ipsum queritur infrigidatio: retētio: ꝓhortatio: ꝓhibitio: et medicia q̄ repercussio fortior. Q̄ ꝯo fit ex eisdē suspēdendo in puteo aq̄ dulcis nō attingendo aquā retinet plus de odore rosarū: ⁊ est grossi⁹ et ꝓhibitui⁹ et frigidi⁹ ⁊ constrictiuus tardius penetrans potētius in mitigando apostemata calida. et confortando membra: sudores et fluxus. retinet vehementius: et febres pagogisas: et inūctū efficacius ꝑ excoctum ad solē. quod vero fit ex oleo dulci maturo: et rosis expansis est magis tēperatū: et mitigatiuum doloꝝ calidoꝝ et valde frigidoꝝ penetrabili⁹: ⁊ resolubili⁹. ℭ Mod⁹ vsitatior seu cōior est vt accipias tres lib. olei oliuarū foliorꝝ rosaꝝ. ru. re. cōtusarū li. j. ⁊ suspendak ad solē. xl. dieb⁹ vel puteo duob⁹ mēsibus ⁊ colek post: ⁊ vsui reseruek q̄ si tp̄m efficactius facere volueris adde et colato aliā lib. rosarū ⁊ expone ad solē vel puteo cōsilr. q̄ si adhuc efficaci⁹: ⁊ potētius vis ipsum felicitari supadde et colato ꝯsilr aliā li. rosaꝝ: cū quo ⁊ modico aceti bñ incorporatis tympori b⁹ ⁊ frōte inūgēdo in die nō cretico mitigat doloꝝ capitis: et caloꝝ ipsi⁹: ꝓhibetq; ascēsum fumositatum ad caput causatum ad pernicie. Etiā inunctuz supra caput ꝯpescit doloꝝ capitis ex fe. frenesi caloꝝ solis percussiōe sine vulnere ebuetate et ex coitu: ⁊ nihil ē inuātius eo ⁊ frigidato in curatiōe sode absq; materia vel cū materia calida ex cōitate mēbroꝝ: cui interdū necessitak cōmiscere succus plātaꝝ frigidaꝝ: tamē lacte addito obest sode humoꝝ multitudine ⁊ vermiꝝ⁹ terrestriꝝ⁹ impositis tritis i aceto cōfert valde in soda cōmissuras cerebu corrūpēte cōmiscēdo plurimū aceti cū eo ꝓhibet subeth: ⁊ ꝓfunditatem somni in paroxismo. Inunctio capitis cum eo cōfert effimere ex frigore ⁊ ex balneo stiptico: inunctū factū cū oleo rudi cōfert rigori febrium acutarum et febri flegmatice. naribus immissum cōfert dolori calido capitis ⁊ ipsuz est elegātius oleo nenufarino: ⁊ violaceo i curatiōe malitie cale capitis. ꝓmiscēdo oleū camomillinū cū eo ꝓfert doloꝝ capitis post febrē. addita ruthe cōfert sode frigide et tp̄m moderate ca

lide super

lide superinfusum curat perforationem cranei qua appa-
ret meninga cerebri. ⁊ mitigat ipsi⁹ dolorē vt imissio sangui
nis calidi colūbi vel turturis: ipsum inunctū cōfortat cere-
brū ⁊ verticem eius: ⁊ intellectū inungēdo cū eo infrigida
to: ⁊ vitello oui oī hora est medicina herisipile cerebri. cero
neum ex eo: ⁊ aceto infrigidatū suppositū sinciputi confert
lesioni sensus: nūctio cū eo cōfert spasmo ex inanitiōe bul
liendo folia myrthi in eo: et inungēdo corpus cuz eo strigit
sudorē emplastrat ū cū cōuenientib⁹ facit crescere carnez in
antiqs vulneribus. Ceroneū cōfectū ex eo: ⁊ vitello oui et
suppositum cōfert forti calori: et ardori mēbroz. inunctio
cū eo ⁊ oleo violaceo ꝓfert spasmo ex colica passiōe. Instil
latū in aurē calidū sedat dolorē ipsius ⁊ ꝓfert apostemati
ci⁹ calido ⁊ etiā ex ventositate calida tertia parte aceti co
cta in eo lente vsqquo oleū remaneat: ⁊ tepidum iniectus
cōfert valde pulsationi auris suppositum cū vitello oui in
oculo pcusso: vel inciso mitigat dolorē ipsi⁹. Litargirio in-
corporato cū eo: ⁊ vngendo extirpat pustulas nasi ⁊ labio-
rū ⁊ ceroneū factū ex eo: ⁊ cera valet fixuris seu scissuris la
biorū manuū ⁊ pedū: ⁊ vulneribus nasi tentū in ore cū succo
plantaginis valet vulneribus ⁊ vesicis collutio oris cuz eo ⁊
aceto ꝓfert valde dolori dentiū ex mā viscosa pluria emit-
tēdo. Instillatū cōfert perforationi dentis impositū cū bō-
bace super locum dentis eradicati sedat ipsius dolorē. Bi
bitū cū sorbitione oridei valet in principio ptisi. et vicerib⁹
pulmonis: ⁊ ptisi ex solutiōe mēbrorum principaliū. Inun
ctum aceto addito super locū cōfert synoche totum cor⁹
inungendo cū eo: cōfert appetitui canino ex calore stoma-
chi siccitati laxitudini: ⁊ cōsolidatiōi mēbroū. Datū cum
lacte caprino mitigat ardorē et estuationem viscerū: ⁊ do-
lorem stomachi. bibitum cū ʒ. zuccari al. post vomitū cō-
pescit dolorē ⁊ punctionē stomachi ex mā acuta. Instilla-
tum super syrupū cōferentē epati: ⁊ stomacho ⁊ intestinis
ꝓfert eis: bibitum cum psillo: ⁊ costo valet fluxui ventris ex
materia calida: ⁊ excoriationi intestinorum. Datū cū lacte
⁊ vino: ⁊ iniectū per syringā cū albumine oui et cerusa: aut
cum sief. stiptico cōfert ardori vrine: et viceribus vesice: et
mitigat dolorem eorū ⁊ valet dolori renū. ⁊ calori: et incen
sioni eorūdē: ⁊ dyabeti. Iniectuz per clystere cuz equali pō
dere succi plāteginis: ⁊ cerusse: cicatrizat potēter dissyn te
riā: ⁊ mitigat dolorem ipsius: eius quātitas magna bibita
soluit ventrē quātitas eius mediocris bibita maxime con
stipatis stringit ventrem. Uitellis ouorum distēperatio cū
eo ⁊ emplastratum super apostema ignitū epatis mitigat
dolorem eius ⁊ calorem vna appositione vel duabus ⁊ mi-
nuit acumē moribi: ⁊ furiositate: ⁊ facit detumescere locuz.
⁊ amouet rubore ipsius cū emplastro si superaddideris. ʒ.
ʒ. opij: ⁊ modicū croci: et superemplastraueris amouet ar-
theticam calidam pre ceteris suppositōibus: et compescit
dolorem ipsius et alterat in parte discrasiam ipsius incor-
porato vitello oui assi cum oleo rosa. inungēdo compescit
illico dolorem fixurarum ani. addita cera alba cum eo vz
olbus vulneribus ex sanguine aduste: ⁊ ex cholera citrina
vt sunt formica ⁊ aduste ignis. Inunctio iuncturarum in
estate cum eo: et oleo violaceo cōfert spasmo ex colica pas-
sione et ipsum immittitur in pluribus medicinis abscindē
tibus sanguinem medicine acute ⁊ venenose incolumitan
tur ei⁹ admixtioni: etiā ipsum est fermētū aliox plurimoū
vnguētorum: ⁊ emplastrorum aromaticox ꝓfortatiuorum et
aliorum.

Oleum violaceum dictum a violis frigidum ⁊ hu-
miduz est: respicit proprie membra desicca-
ta et cōfert ardori et siccitati corporis: et distendit membra
rugata: et lenit asperita tes: et cōfert cōplexioni sicce. et se-
dat inflammationes stomachi: et mollit ventrem. ꝑpter qō
sumptum cum cibis: et inunctum confert ethicis cōstipa-
tis: et consumptis: et inunctis tymporibus: et fronte cū eo
et lacte recenti mulieris: et naribus iniectum confert mira
biliter cephalee calide ⁊ perturbationi sensus ⁊ vigilijs. et
inducit somnum et preseruat a freneti. Pannis subtilibus
inunctis cum eo. et rosaceo. et aceto. et applicādo tym po-
ribus confert dolori capitis ex tertiana. et ex causone inū
gendo nares cum eo et nenufarino et oleo rosa. confert do
lori capitis exq uartana cholerica. Inunctum confert effi-
mere propter iram: ⁊ tristitiam: et exercitium: et propter ci-
bos calidos. epithima ex eo vl oleo rosaceo: ⁊ sandalis cō
fert stupori mentis debilitate virtutis inunctum cum cera
alba valet fixuris labiorum ⁊ vulneribus nasi. Instillatū
in sorbitione oridei confert tussi sicce: ⁊ asperitati pectoris
⁊ canali pulmonis: et difficultati anhelit⁹ ex siccitate. Im
positum super apostemata lateris: et dyafragmatis cōpe-
scit eorum dolores iniectum cū clysteri mollit ventrem. In
iectum cum syringa confert ardori vrine. ceroneum ex eo
factum et cera alba inunctum super combustionem sedat
apostemata: ⁊ amouet dolores ⁊ fit vt oleū rosaceū ex oleo
dulci recēti: ⁊ violis purpureis purgatis a viriditate.

Oleum nenufarinū fit vt oleuz

violaceū et viree⁹ seu potentie sunt vt olei violacei tamē
sunt efficaciores: seu potentiores in omnibus: in quibus
oleum violaceum commendatur.

Oleum mandragoratum dicitur a succo mandrago
re qui intrat in eo cōfert valde seu vehemē
ter cōtra moribos valde calidos eius: tū narcoticitas est
reputmenda vt cū lacte mulieris vel oleo rosaceo: in eo eñ
est frigiditas et humiditas intensa fronti: et tymporibus:
et plantis pedum: et volis manuum patentium acutas
inunctis cum eo in somnietatē ex humoribus calis perago
rizat calorē eox ⁊ ꝓuocat somnū. Itē calefinunctū mitigat
artheticam calidā: seruatur per annū: et fit sic. ℭ ℞. succi
pomox mādragore. ʒ. quatuor olei cōis lib. ij. succi tusquia
mi albi. ʒ. ij. succi capituz papaueris nigri hortensis. ʒ. iij.
violarū teneritatū cicute. aā. ʒ. j. opij storacis calamite in
alijs calidi. ana. ʒ. ß. sic conficitur: mittantur oēs succi in
oleo: ꝓmisceantur oēs per nouē dies ad solem. Decimo ve
ro die coquantur ad ignem vsqs ad consumptionē succoū:
et quando coctum fuerit deponatur ab igne: et cum fuerit
infrigidatum colatur. et in parte ipsius olei supermittant
opium et storax soluta: et bene commixta reseruentur vsui
per annum. ℭ Cōficitur aliter simplex sic. diuidantur po-
ma mandragore per partes et posita in oleo rudi: coquan
tur in duplici vase.

Oleum viride ꝺi oleum frigidissimuz. et ꝺi tale ab
effectu ⁊ colore: vnde tymporib⁹ ⁊ frōte inū
ctis cum oleo valet febribus acutis: etiam calori et dolori
ꝓcōdriorum ex causa calida per dorsum a nucha vsqs in
ferius inunctū per vētrē: sili⁹ et volis manuū: et plantis pe
dū: et hoc mō mirabiliter et potenter medetur cōtra omnē
calorē immoderatū. Et fit sic. ℭ ℞. foliorū tusquiami albi
⁊ mandragore cymarum rubi teneritimarum foliorū viola
rie et vermicularis vmbilici veneris semperuine solatri fo
liorū papaueris crassule maioris portulace lactuce barda
ne. aā. ʒ. iij. terāk ola ⁊ infundātur duab⁹ lib. olei cōis albi
et abluti agitatis cū. ij. lib. aq̄ dulcis. Quarta ꝛo die p tres
dies mittātur super ignē et bulliāt vsqs ad ꝓsumptionē suc
ci ⁊ tunc deponantur ab igne ⁊ permittatur residere et col
ligatur oleum quod supernatat et reseruetur per annum.

Oleum camomillinum dictum camomillinum a flo
re camomille quo fit calidum est tempera
te. ⁊ est oleum benedictū. ⁊ expertorum iuuamētox. est eñ
con⁹ortatiuum mēbroū ⁊ resolutiuū humoris superfluoū
et mitigatiuum dolorum frigidorum et subtiliatiuum hu-
morum spissorum ⁊ confert et quez lesit frigus vnde valet
doloi capitis frigido ⁊ calido et vertigini cōfirmate. inūc-
tio extremitatum cum eo cōfert catharro frigido garga-
rismus cum eo confert spasmo lingue ⁊ stomachi et pecto
ris ex ventositate vel ex materia frigida pauca ⁊ est prohi
bitiuum cursum materierum et inunctio ex eo ⁊ succo apij
confert febribus longis ⁊ confert effimere ex opilatione ⁊
laxitudini valde dissoluit membra contracta poros ape
rit. bombicinum intinctum in eo et plagis neruoum ⁊ mu
sculorum impositum confert apostematibus flegmaticis

et superinunctum confert apostemati duro re-
num. Modus operationis eius est vt oleī rosa
cei ad solem ex oleo dulci vel veteri.

Oleum myrthinū frigidum est et
stipticum diu-
reticum et constrictiuum confert omni morbo indigen-

te induratiõe ⁊ cõfortatiõe fixure oris pudici:⁊ hemoꝛroydarum.et emendat humoꝛes putridos efficit oẽs effectus in reruꝫ natura potẽtiuꝫ:cõfert potenti⁹ pustulis capitis: ⁊ furfurib⁹:et botoꝛibus inũctio totius coꝛporis cum eo retinet singulariter sudoꝛẽ dyaforeticum vel fetidum.⁊ inungendo cõfoꝛtat mẽbra debilia ⁊ fluxibilitates ũcturarũ et stomachi ⁊ epati inungẽdo neruos doloꝛosos ⁊ supaspargendo rosas tritas cõfert.etiam valet omnibus vulnerib⁹ ex quib⁹ emanat humiditas super illinituꝫ milliuꝫ inducit carnem ceroneum factum ex eo ⁊ cera alba cõfert combustioni.ꝓmixtũ cũ laudano ⁊ suppositũ capiti facit ad oꝛtũ capillorũ:cõfoꝛtat etiam radi ceos ipsoꝛum et pꝛohibet casum ipsoꝛũ ⁊ magnificat ipsos etiã illinitio cuꝫ eo solo pluries custodit eos absq; nocumẽto illiniẽdo ventrem super ſynapizando stiptica retinet ventrem. Iniectum auribus sanioſis exiccat sanies.iniectuꝫ cõfert vesice excoꝛiationibus:et fisturis ⁊ hemoꝛroydibus.⁊ fluxui ventris etiam cõfert ragadijs ani ⁊ fistulis et exitui longaonis et mꝛicis et fit sic. Ꝛ. floꝛum siccoꝛum myꝛti. ℥.iij.et immisce in vnã lib. olei viridis lotꝛi vel cõmodius rosacei stet ad solẽ quasi triginta diebus et coletur post et si floꝛes terank:vt in oleo rosa.etiaꝫ efficacius ex foliis ipsius ⁊ fit sic.tere folia myꝛthi fortiter.⁊ expꝛime succum:⁊ immiꝛte in tantundẽ olei et coque vsq; ad consumptionem succi ⁊ vtere.

Oleum amigdalarum dulcium qõ est humidum in primo gradu applicatum interius:vel exterius impinguat coꝛpus ⁊ confert ethice duricieb⁹:⁊ siccitatibus membꝛoꝝ pulmonis:et renibus et vesice tamẽ infert fastidium. Inunctio coꝛporis cuꝫ eo confert spasmo ex inanitione:et dissoluit apostema duruꝫ et extendit rugas. Oblatum cibis quartanarioꝝ confert eis valde.naribus iniectum aperit opilationeꝫ odoꝛatus ex inunctis auribus iniectum cõfert tinnitui aurium ex inanitione:minisꝛatio ipsius tepidi:et instillatio ipsius confert seu cõsequuntur anhelitum:post hoꝛaꝫ est efficaciꝫ in apostemate amigdalarum illinire pluries cum eo curat labioꝝ fisuras. Etiã cõfert pectoꝛi:pulmoni:⁊ lenit asperitatẽ coꝝ ⁊ ceteroꝝ mẽbꝛoꝝ. Inunctio stomachi cum eo:⁊ cum quarta parte lenticinij:et cuꝫ quinta parte aque confert macies ipsius illinitum confert singultui ex inanitiõe;oblatũ cõfert oib⁹ speciebus ydropisis:⁊ aperit opilationem epatis:et est bonum doloꝝ maxillarum renum:et vesice:et viane lapidis:⁊ ardoꝝ vulue:et pꝛefocationi matꝛicis:et augmentat sperma:et quanto recentius tanto melius.

Oleum amigdalarum amararuꝫ calidum est et sicut cum opilationes carnuꝫ aperit:et resoluit ventositatem:et lenit asperitatem:et confert doloꝝ neruoꝝ:⁊ lenit duriciem eoꝝ.⁊ cõmixtum cum vino cõfert cephalee:suppositum valet vulneribus capitis et furfuribus ipsum abstergit caligines oculoꝝ. Immixtio radicum lilij et ceroneo facto cum oleo rosarũ extendit rugas et colligit mãmillas pendentes. Oleum amigdalarum ꝓpꝛie amararum cũ melle et radice lilij et cera illinitum cõfert rugis pãnis vestigijs maculis lentiginibus et ꝓsimilibus.ipsuꝫ magni est iuuamẽti in opilatiõibus.tinnitui renibus surditati et doloꝝ auriũ ⁊ sibilo earum cõfert asmati intromissum in aure est maꝛumi iuuamenti in cura apostematis sub aure iniectum confert opilationi naꝛtũ ceroneum ex eo suppositũ cõfert pectoꝛi.⁊ apostemati ipsius et splenis etiã bibitũ cõfert doloꝝ matꝛicis:et pessaꝛizatũ.et suffocationi enꝛe est diuꝛeticũ ⁊ confert calculosis ⁊ sic fit abundantius extendãtur amigdale amare:vel dulces in panno fotꝛi et stet ingenioſe supra vapoꝛẽ aque dulcis feruẽtis vsq;quo caleſiat bñ cũ eodẽ panno calido ligate fuꝛe sponaꝫ foꝛsulari vel inter duos grossos fustes applanatos fortissime constringendo:et oleum inde emanãs recolligatur vel teꝛantur amigdale et caleſiant in pelui supra cineꝛes calidos ⁊ roãdo cũ modico aq̃ fortiter cõfricãdo et expꝛimẽdo et oleũ inde emanãs inter digitos recolligatur.

Oleũ balsaminuꝫ fit eodẽ modo dictũ arabice oleũ de been ⁊ ab aliquib⁹ ꝺi muscellinuꝫ qõ fit sic et granis balsami.et est calidum ⁊ humiduꝫ solutiuuꝫ.et inciſiuũ ⁊ absꝛsiuum mũdificatiuũ aperituũ et deopilatiuũ ꝯiter intꝛat in medicinis aꝛomaticis. Auribus iniectũ:cõfert surditati sibilo tinnitui et cũ sanguine anseꝛis cõfert doloꝝ earum bibitũ vel tentũ in oꝛe subuenit stomachum:et resoluit scrophulas supilliniẽdo apata dura super splenẽ et epar confert grossicieꝝ eoꝝ.cõfert etiam spasmo:et egritudinibus neruoꝝ et iuncturarum frigidis:ꝓfert moꝛphee ⁊ tectam cutis et aufert lentiginẽ faciei:et mundat maculas nigras:et vestigia vlceꝝ clysteꝛizatũ soluit flegma crudum pessaꝛizatum:confert apostematibus matꝛicis.et fit sicut oleum amigdalarum dulcium.

Oleũ liliaceum fit ex lilio celesti vel ex lilio alb.oleuꝫ qõ fit ex lilio celesti est fotꝛi⁹ oi re:ipsum est absꝛsiuũ resolutiuũ mitigatiuũ doloꝝ frigiditꝛ:et subtiliatiuũ:⁊ maturatiuũ materieꝝ grossaꝝ pulmonis lenit:et resoluit duriciẽ antiquã et apostemata dura et scrophulas. Cõfert mirabiliꝛ doloꝝ.⁊ mollicies neruoꝝ ũcturarum et podagre frigidis:et grauitati auditus. Cõfert optime doloꝝ capitis frigido:et est medicina optima spasmo de repletiõe.⁊ tremoꝝ maꝛime post rubificationẽ ꝓmixtũ cũ aliquo ceroneo:cõfert apatibus occultis pꝛiciosis etiã purgat vulnera sanioſa cõmixtũ cũ litaꝛgiꝛio:⁊ ceruſa ꝓsolidat et repletꝛet cicatꝛizat vulnera:tympoꝛib⁹ inunctio cũ eo ꝓuocat somnũ:et maturat catharꝛũ. ꝓfert valde doloꝛibus spine et capitis antiquis inũgẽdo pluries supcilia cũ eo ꝓseruat pilos. Etiã coctũ cũ felle nisi est bonũ debilitati visus illinituꝫ aufert fetoꝛem naris illinitum gutturi lenit asperitatem cãne pulmonis:instillatuꝫ in oꝛe confert doloꝛi ipsius ipsum curat asma viscosum debilitate intromissio ipsius in naribus ꝓfert thetano ⁊ inclinatiõi ceruicis odoꝛãdo mundificat cerebꝛũ ab humoꝛibus grossis et viscosis sternutãdo illinituꝫ iuuat valde expulsionẽ sanies dilatatã pleuresi ꝓfoꝛtat neruos et iuncturas cõfert pectoꝛi et peꝛi pleumonie bibendo. ℥.j.et.ℨ.ex eo mundificat vehemẽter euomẽdo:ꝓfert doloꝛi pectoꝛis.et splenis et renũ et bibitũ ⁊ suppositũ ꝓfert valde supposituꝫ calefacit reneꝝ ⁊ vesicã ⁊ ꝓfert cõstrictiõi matꝛicis ⁊ friditati ⁊ spasmo ⁊ apatib⁹ eiusdẽ et felicitat partũ ⁊ fit sic. Ꝛ. radi.lilij quãtũ vis fio. eiusdẽ amoto qõ citrinũ est duplum eoꝝ aq̃ vel qõ sufficit.olei oliuaruꝫ bñ maturaꝝ lib.ij.coq̃ lẽte in duplici vase floꝛes innouãdo donec oleũ remaneat coletur ⁊ reseruetur.vel fit cõis vt oleũ camomillinũ ad solem.

Oleũ de lilio albo sedat doloꝛes frigidos et confert doloꝝ pectoꝛis:et doloꝛibus frigidis et capitis et colice et curat doloꝛes diꝛsi antiquos et calefacit reneꝝ ⁊ vesicã et est supꝛemũ dissolutiuũ humoꝛuꝫ matꝛicis et duricieꝝ et pꝛocatiõi ipsius et fit cõius vt oleum camomillinuꝫ ex oleo dulci bene maturo vis ipsius magnificatur floꝛes innouando bis vel teꝛ de xx.vel.xx.diebus et postea cola ⁊ reserua ꝑ annũ. Fit etiã sic et tũc est magis calefactiuũ et resolutiuũ et penetratiuũ et sedatiuũ et maturatiuũ inplus et ꝓfert valde ad calefaciendum reneꝝ et matꝛicem et est valde expertũ. Ꝛ. floꝛum lilij albi amoto qõ est citrinuꝫ ℥.ij.masticis calami aꝛomatici:costi.añ.℥.ℨ.croci.℥.iij.infundãtur oꝛa pꝛeter lilia in aqua quod sufficit in qua stent peꝛ diem naturalẽ deinde bullãt vnica ebullitione ⁊ super impone.ij.lib.olei oliuaꝝ bene maturaꝝ ⁊ oꝛa ponantur cum floꝛibus lilij in vitꝛo in quo stent ad solem.xl.diebus et postea cola et reserua.

Oleum absinthij fit de absinthio ⁊ est mirabile sumptum interius et exterius. Instillatũ in auribus necat vermes sumptum ante potũ pꝛhibet ebrietatẽ superpositum con ert oculo dolenti ceronea ex eo ꝓfoꝛtat stomachum debilẽ et iuuat digestiuam. Bibitum confert vsui fungoꝝ quãtitas magna ex eo bibita necat vermes et alia animalia etiam confert opilatiõib⁹ epatis et ꝛetericiẽ. Sumptum cum melle confert opilatiõibus epatis et splenis et pꝛouocat menstrua et fit sic.mittatur.ℨ.lib.floꝝ vel foliorum absinthij non maꝛitimi recẽtis in vase vitreato et superimpone olei lotꝛi vel alterius lib.iij.et stet ad solem obturando bene.xl.diebus postea cola et ministra ⁊ si vis ꝓficere cum oleo lisamino tunc lenit duriciem et si vis fac citius in duplici vase.

Oleum nardinum benedictum multitudine iuuamentoꝝ pꝛopꝛie in oꝛibus egritudinib⁹ fꝛidis et ventositatis maꝛie neruoꝝ stomachi

rum stomachi ventris splenis renū vesice: ⁊ matricis ipm enim est ex melioribus oleis p doloribus frigidis antiq̄: ⁊ quocūq; modo exhibitū vt caput purgat sode: ⁊ emigranee: ⁊ curat eas perfecte colorem: ⁊ odorez corporis efficit bonū: ⁊ cōfert paralisi ⁊ debilitati neruorū: auriū⁹ instillatum cuz sanguine anatis p̄fert dolori cutis frigido et sonitui: ⁊ tinnitui ceroneū factū ex eo cū mastice: ⁊ aloe est mirabile debilitati stomachi ⁊ cōfert valde colice: ⁊ torsiōib⁹ vētris: ⁊ est ex melioribus oleis dolou ex flegmate. ⁊ vētositate: ⁊ epati: ⁊ calefacit matricē iniectū p̄ siringā p̄fert vesice fracte: ⁊ molicies eius ⁊ renibus. ¶ Et fit sic cōtus. ℞. pilorum spicenar. ℥.vj. vini odoriferi: aq̄. aā. ℥.viij. ⁊. ℈. olei lisamini vel cōmunis bene maturi lib. ß. obturādo bene coquatur lente in duplici vase quasi spacio. iiij. horarū colet ⁊ reseruetur. ¶ Aliter fit. ℞. spicenar. summitatū maiorane. aā. ℥.ij. ligni aloes: radi. millefo. viridis: calami aromatici: flo. squinānti: se. carui agrestis. aā. ℥. ß. ⁊. ℈. kerank: ⁊ super injciant vini clari bñ recē. lib. vj. coquatur vt prius quasi per horas coletur et reseruetur.

Oleum laurinū est calm ⁊ calefactiuum et sedatiuū doloū antiquoū ⁊ ventositatū resolutiuū p̄fert scabiei ⁊ pruritui ⁊ morphee ex flate salso: inūctū necat vermes vbicūq; sint: ⁊ pediculos ⁊ lēdes ⁊ sirones: et aufert furfures: cōfert alopicie tyrie: inūgēdo hora prima diei: et abluatur post quinq; dies: ß antea inūgat caput cū farina fenugreci ⁊ melle a q̄ caueat calē. Spāliter p̄fert cōtra insensibilitatē mēbroz ex paralisi mortificatōe p̄tritis aut opilatione: etiā cōfert mirabil⁹ doloūb⁹ neruoz ex flate: confert etiā cum doloribus ⁊ rigoribus frigidis: ⁊ neruorum ⁊ tūcturarum ⁊ neruis lesio frigiditate cephale antiq̄ ⁊ catarro: ⁊ mitigat dolores dētiū ⁊ dolores epatis ⁊ stōachi: ⁊ aperit opilationes epatis ⁊ renū ⁊ viscerū et splenis et matricis etiā cōpescit doloes aurū. Ipsum q̄buscūq; modis est expertuz: cōfert valde stricture ⁊ difficultati anhelitus ex flegmate: bibitū prouocat vōitū ⁊ nauseā. Inūctū calē sedat hemoroydas eoz ⁊ sistit sanguinē eoz odoriferā: mūdificat cerebrū ab humoribus grossis ⁊ viscosis sternutādo: instillatum auri cōfert dolori eius vētoso ⁊ surditati: ⁊ est ex melioribus rebus doloris auris frido: cōfert beristose. Abelis⁹ oleū laurinū q̄ possit esse: fit ex succo lauri: cōfert stomacho ⁊ laxitudini intestinorū: ⁊ fit sic. ℞. baccarum lauri bene maturatum quod sufficit: ⁊ excoriicare cōquassenk fortiter in pila ⁊ bulliātur. postea diu in caldario aque pleno: deinde infunde in gādali plano vitreato. ⁊ cū fuerit infrigidatum recollige suauiter oleum quod supernatat ⁊ reserua ipsum pestilentes vēdunt folia lauri recētia fortiter trita incorporata cum sanguine porci recentis.

Oleum masticeleon est calidum ⁊ stipticū tempera te: cōfert debilitati stomachi ⁊ epatis: et cōfortat stomachū frigidum. Inunctum ad ignem cōfert omni dolori stomachi ⁊ apostematibus ipsius: ⁊ confortat virtutes assimilatiuā mēbroz debilē: ⁊ cōfert ethicis ⁊ senib⁹ cōsumptis: ⁊ cōfortat tuncturas ⁊ neruos: ⁊ efficit bonū colorē: ⁊ lenit aspara dura. ⁊ mūdat pānū sub tela oculi p̄pter superfluitatem corpis. Inūctū ad ignē tepidū cū lana succida sanat dolorē epatis ⁊ splenis: p̄fert furfuris seu fisuris manuū ⁊ pedū ⁊ labioz ⁊ ani: ⁊ hemoroydib⁹ ⁊ p̄fert fluxui vētris antiquo vel indigestiōi et dissynterie. Inunctū super regionē matricis reprimit et⁹ frigiditatē et humiditatē. et p̄perat cōceptū et fit sic cōmodius. ¶ ℞. ℥.iij. masticis albi cū queritur mollificatio in plus vel nigri cū q̄rit resolutio in plus cōquassatis immittatur in vase vitreato in vnalibra olei rosacei et in. viij. ℥. vini rubei electi. ⁊ coquat lente sup prunas in duplici vase vsq; ad p̄sumptionē vini agitando cōtinue donec mastix dissoluat vel fiat consimiliter cuz oleo sisamino et tunc mollificat i pl⁹ duricies ⁊ apostemata. Si vis facere melius ⁊ aromaticū infunde in eo: flo. squinānti calami aromatici. aā. ℥. ß. et stet ad solem aliq̄bus diebus in vase vitreato et coletur et reseruetur.

Oleum ouoruz sanuz et expertum in multis et curat impetiginem et alios morbos immiscēdo modicum sanguinis galline curat scabiez cholericam. Iniectum tepidum sedat statim vehementiā doloū apostematū auriuz: ⁊ accelerat maturationē: ⁊ aperit ipm ⁊ facit nasci capillos: et cōfert fistule et vlceribus meate: et mitigat dolorez cōbustionis et arsure: et efficit cicatricē subtilē et cōfert doloi dētis ⁊ aut illinitū cū pinguedine anseris: curat in die multū molestatū a dolore epatis ex vētositate: etiā facit nasci capillos: ⁊ est bonuz colori corrupto p̄pter in albedine oculoruz et fit sic. ℞. ouа recē. et extra ⁊ pone vitella in vase ferreo super prunas incensas cōmouēdo cōtinue cū ferro vsq; quo assentur bñ: et tunc imponank calida in pāno forti involuta in cōpressorio olei amigdalarum: et reserua oleum quod emanabit.

Oleū expti̇ssimū auferēs scabiē humidā ⁊ pruritū inūgēdo semel post purgationē: et balneek post triduū et inūgat: et nisi curet inūgat post triduū: ⁊ scabies excoriabit et: ⁊ pruritus auferk et: ⁊ fit sic. ℞. ß. li. succi oleādri ⁊ i misceak cū li. ß. olei ros. ⁊ bulliāt lēte i caccia donec oleū remaneat et coletur et reseruetur et si. ß. ℥. sulphuris puluerizati ponatur efficitur fortius.

Oleū muscellinū dictum a musco q̄ recipit calefacit mēbra infridata ⁊ roborat debilia est optimū oleū corpi marie friditati stōachi et doloi lateris. Inūctuz ab extra: et cū zinzi. et galāga et dyagredii. aā. ß. in aliis. ß. ß propinatū subuenit summe strāguriosis ⁊ cholericis. Inunctū ad ignē subuenit optime indignatiōi neruoū. Etiā immiscek medicinis: vt in epithimatibus ⁊ emplastris p̄ficiēdis causis stomachi et renuz cuz gallia muscata illinituz: p̄fert torture oris: et sic fit. ℞. olei. africani li. viij. foliorum spice: costi: masticis. aā. ℥.iij. storacis calamite: musci myrrhe rub. cassie. croci. aā. ℥. i. et. ß. gariofiloz: ri locassie: carpobalsa. bdellij. aā. ℥.vj. nucis indice. iiij. ⁊ p̄fice sic. folia croci cassia ⁊ myrrha: ri locassia carpobalsa. bdellii: p̄terank et immittank biduo in aqua et post coquantur cū oleo vsq; ad cōsumptionē aque et post infrigidationem vnius diei cola studiosissime ⁊ pone gariofilos et spicam et nuces ⁊ costum subtilissime puluerizata et cōtunde storacem in parte olei et masticē et muscum et impone subtiliter et totum bulliat modicum super prunas lente: et reconde diligēter.

Oleum costinū dictum a costo respicit p̄prie vtutē naturalē et neruos et lacertos et oia mēbra neruosa calefacit et aperit oplones lacertoz cōfortat eoz ipm p̄prie cū stomace est optimū remediū in dolore frigido iuncturaz illinitēdo cū eo originē neruoz p̄fert paralysi et tremori senū ex potu vini p̄fert torture ⁊ spasmo humido ⁊ rhetano illinitēdo scabiē cuz eo curat eā cito et pruritus sal sum bibituz cōfert frigori lacertoz et p̄prie epatis ⁊ stomachi cōfirmat capillos et cōfert valde inungēdo spinā ante accessionem horripilationis febrium. ipsum confert valde surditati auditus ex frigido vel ventositate et prohibet canitiē et bonificat colorem et odorē et cōfert cōtra pestilētiam. et fit sic. ℞. costi. al. odoriferi. ℥.ij. summitatum maiorane. ℥.viij. cassie. ℥. ß. cōmisceantur in vino aromatico per diē naturalē et tūc pone olei lisamini vel cōtus lib. ij. et coquatur lēte in duplici vase quasi duabus horis vsq; ad cōsumptionem vini et cola et reserua vsui.

Oleū castoreoleō est calidū et respicit specialiter cāfridā. vñ est specialius ⁊ singularius in vngendo cū eo supra caput solnere epilepsiā de cā priuata illinitēdo etiam partes posteriores capitis. est enim proprium in reparando memoriā vz cōtra litargiā et cōtra paralysim et cōtra cephaleā colicā fridas. Inungēdo renes et vrinalia et iniectū in matrice cōfert impedimento cōceptiōis et debilitati coit⁹ ex friditate et fit sic. ℞. ℥. ß. pulpe colloquintide et castorei nō rācidi nec nigri et bulliant bene trita lente injib. ß. olei maturi et antiqui supra prunas vsq; ad consumptionem tertie partis et reseruetur non colatum.

¶ Et sic ē finis antidotarij magri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit liber de vinis editus a magistro Arnaldo de villa noua.

Sacre ac sēp victorioſe regie maiestati vestre humilis seruulus terre osculum ante pedes desideraui de longe desiderio cordis mei ⁊ sepe ab omni dubitatore gratiarum postulaui vt aliquid de me

dicina tenuitatis scientie mee laude dignum ad benignas aures regias perueniret. Fraudata est oratio mea: si indiscretus fortune impet⁹ qui nunq̄ satiatur miseria miserorum id intulerit metuens q̄: ne si efficerer apud regiā maiestatem maior miserabilium numerus quorū a meorū p̄mortuis natalium ceteris me congessit fieret minor: cōfestis letitie mee festis infestās cōmouit sup me aquilonē: et ducit me in affricā ad miseriā ipam ecce fortune et insensata cognitio. illud essi p̄iudicari nō sentiens facta est mentiens sibi. Nā dū cuiq̄ statutū statuit stabile cū sit nā instabilis desinit esse ergo quod est. Deniq̄ quē spero q̄ olim largitor bonorum deus de cuius prouidentie munere venit vt diligētib⁹ eum ola cōperentur in bonū. Quisq̄ diligit iustos. Elisos erigit custodit aduenas sanat cōtritos corde ac in omni facit contaminatione p̄uentū. Quem inuide fortune diffōrmis varietas nitra est a regalibus sedibus remotionem efficere de sua solita miseratione secūdioꝛi cōsolatione regijs ꝓspectibus ꝓpinquiorem reflciet: et de grato efficiet gratiorem. Igit q: instat tp̄o in quo medicinalia cōfici solent vla. Ec ce quorūdam vinoꝝ vsuales cōfectiones: quas pre mente habeo hic describo cū ꝓprietatibus seu laudibus eorūdē.

¶ Sequitur tam de proposito: scilicet de vinis.

Vinum palmeū

Audamus inq̄t vinum de bona vite ad cōficiēduꝫ vina medicinalia: et maxime palmeuꝫ siue album sit in substantia subtilius et receptibilius impressionū et colorum. Est et amplius vinū palmeū siue albū ex pte habens operationē vini debilē que sufficit ad deferendū virtutes rerū incorporatarū in eo p singula mēbra cum delectatione et apprehensione nature nec sui q̄dam exuperanti fortitudine remittit aut furere facit qualitates actiuas eoꝝ que in eo exqualificant. Sicut est grecū aut similе. que longe sunt a consideratione periti medici in hac arte. De hoc quoq̄ itellerit Gal. cū dixit. Vinū quoq̄ palmeū ē melioris saporis et odoris q̄ cetera vina alia. Et vina quidam fortia per semetipsa vbi expedit sunt medicina et vbi nō efficiuntur venena. ¶ Volētes igit ad huius vsuꝫ confectionuꝫ vinuꝫ quod in hui⁹ artificio laudem habere meretur eligere recipiamus mustum de vinis albis de bono loco et cū eo certis ꝓportionibus res fm medicine semitā excurtuādas imponam⁹ et claudam⁹ in vase boni ligni: more aliorū vinoꝝ et cōficietur et p̄ficietur ibi quasi a natura quod arte est comprehensum. Res aūt que ponēde sunt in musto dū per naturalez ebullitionē ipsius musti adinuicem interius colluctantur expoliantur et virtutibus earuꝫ et incorporatur virtus ipsarū vino musto et deputat vinuꝫ ipsum induens operationem illarum rerū tanto meli⁹ quāto delectabilius suscipitur. et penetrabilius per singula mēbra viris huius vini delatoris actione destinat vnde natura vigoratur fortius et citius resistitur nocumentis quā do administratur sicut et vbi oportet. Et istud est p̄esertim de tua mēto qō in huius ebullitiōe nō resoluit virt⁹ rerum neq̄ alteratur neq̄ debilitatur: sed quādo ebulliuntur cuꝫ igne cū quo: et si fiat sit ignis lentissimus et continuatus sine fumo. Et istud est securius quādo fit in vegete vt cooperiat̄ forāmē vegetis cū scutella parua: vt fiat exalatio vētositatis cum modica elevatiōe a latere vno: vt reptimat q̄ ascēdit ad interiora. Et q̄n fit cū igne vas cooperiat̄ tūc cū nō euentat nec amittit de virtute ipsarū rerū. Opꝫ etiam metiri cū fit cū igne: q̄ et quātū de decoctione res sustinent et regere ignē: illud nō est parue cōsiderationis. Sed q̄n fit cū vegete excusatur ab hoc: et relinquit operationi nature.

Differt ebulitio i vegete ab ea q̄ fit cum igne.

¶ Et vino q̄dez ineſt ex se p̄prietas magna i natura humana. Inq̄t em. Rufus absolute de eo dicēs: vinū nō solū confortat naturalē calorē verū etiā turbidū clarificat sanguinē et aditus tot⁹ corporis marie venarū aperit: reparat opilationem aufert tenebriosaꝫ fumositatē tristitie generatiuam a corde expellit: totiusq̄ corporis membra corroborat: vt non soluꝫ sua bonitas in corpore sed etiā in alia ostēdatur facit enim illaꝫ gaudere. et obliuisci tristitie: ꝓfortat eam ad inuestigādum subtilia et difficilia contemplanduꝫ eiq̄ tributt. sollicitudinem: audaciam et largitatem: et de eius labore et dolore diminuit: et preparat preparationē bonā instrumētis spūs: vt alia operatur cum eis. Ipsum q̄dem sumptū: fm q̄ expedit oībus est ꝓuenīē ętatibus: tēporib⁹ regionibus. ipm nāq̄ est cōueres sensibus: eo q̄ eoꝝ sicca et ebulat medicina. iuuenibus ꝺo cibus et eo q̄ natura vi ni nature iuuentis est sibi. Pueris vero cibus i eo q̄ auget ipsoꝝ caloꝛē et nutrimētū medicina ꝺo q: eoꝝ quā de vtero cōtraxerūt humiditatē desiccat. Nullus aūt phisicorum in sanis etius vsum vituperat nisi fm quantitatem vel ꝓmixtionē aq̄ cū eo. Sapiētes aūt assimilauerūt ipsū ignitace magne q̄n ipsum est rerū cōtrariū operatiuū: q: calefacit corpora frigida p naturalē: q: infrigidat calā per accidens: vi delez cū sua subtilitate pertoret ad loca lōginqua. deferens secū aquā ad loca lōginqua q̄ indigēt refrigerari sic silr et humectat inde est q̄ ipsi perscrutatores scie medicine elegerūt vinū: et descripserūt ō eo capitula multū: et i eo decreuerunt rerū fieri excorporationē in vsu humano vtiliores. quontam est nature amicissimū et receptiuū oīs infusionis bonorū in rectificatiōe ciboꝝ maloꝝ. Testificatus est aūt Auenzoar in dictis suis q̄ neq̄ cibus neq̄ medicina ab eo expolientur vnq̄. Et filius mesue de ꝓfolatione medicinarū turca reubarbarū p melioꝛi ꝓparatiōe iussit remolliri i vino illudq̄ laxatiuū potib⁹ immiscerī. Et idē aphorisma uit vt sit ingenū medici ad cōuertēdū saporem medicine in gustū cibi: sit mel⁹ possibile ē vt nā delectabilr amplectat eam: ne ex ea terreatur aut nauseet. Et ad hoc bū est aptū vinū. Et hoc sermone ingeniati sunt nōnulli modernoꝝ diuersarū preparationū modos adinuenire. ita q̄ alij cum puluerib⁹: alij cū cibis et potib⁹: alij p vnctiōes alij aliter et aliter multipharie multisq̄ modis: nedū alia fs et laxatiua medicamina nitri sunt hūanis corporib⁹ applicare. Quod Gal. et Auic. alijsq̄ peritioꝛib⁹ nō placet ex eo q̄ nā impedit ad duo: et potissime q: occurrit ꝓpria in operatiōe obuiatio nature: et aliquādo motus in oppositis: qō est cū mēbra ex pte ad se trahūt ex cibo alimētū versus circūferentiam: et ex parte humoꝛ trahitur virtute medicine ad centrū. et q̄ ad hunc se excusant asserūt semper istam obuiationez fieri in corpore qō nutritur p eo q̄ mēbra: vt dictū est ad circūferentiā alimētum trahūt: et semper remanet aliquid a conuersiōe sua: quoniā cū quodlibet mēbrū habeat expulsiuā ad vasa euacuationum trāsmittit: et dūr forte istius secte ē Macrobi⁹: q̄ auctoritate Plinij tussit pillas aloeticas sero immediate post cenā offeri: et ego tētaui et reperi tuamētū et non nocumētū. Et quidā i medio cibi granū aloes recipiūt: et etiā cassiāfistulā: et statim recepto superponūt cibum: et opatio bona et laudabilis cōsequit. Et nota q̄ medicine q̄ nō sunt violēte: et sunt tarde: operationis: et modice effusionis: vigoꝛātur et melioꝛanf si sumātur cum cibo.

Vinū in nulla ętate in nullo tp̄e et nulla re gioēpti betur.

Negat⁹ h⁹ res medicinā expelli a vino.

Gal. et Auic.

Macrobius cōtra eos.

Medicinarum simplicium cibo.

¶ Redeamus ergo et dicamus q̄ modus cōfectionū de vinis et vsus eoꝝ fm rōnem est de excellentioꝛibus medicine q̄bus medic⁹ pōt se iuuare ꝓpter delitias i quas venit nostris tēporib⁹ natura humana. Et nos cū bñdictiōe dei de ꝓfectionibus incipiam⁹ ipsius. ¶ Adiscamus aūt sup hoc canonē gīalem quē expedit: quemq̄ medicine artifex pre oculis semper hre in oīm medicinaliū applicatiōe: vt videlicet de nominib⁹ et causis egritudinū: p̄rātibusq̄ rerū singularū sit instructus: et sciet diiudicare rōnabilr: et sui iudicii operibus applicare cū diuisionibus generalibus q̄ ad hoc reqrunt vt videlicet nouerit discernere inter naturas cōplexiones regiones et tēpora ac consuetudines et etates et inter hos effectus qualitatuꝫ elemētaliū actiuarū et passiuarū et hmōi: sine quoꝝ cognitione etiā parē aut carnē comedere sine scia medici habet dubietatē. Quare ꝓsultt vni cuiq̄ ne ꝓsumat aliq̄d medicinale afferre alicui nisi sit medicus: vel de periti medici cōsilio. Dm fs Gal. error in medicina p eo fit in subiecto nobiliori vt plurimū non de facili recipit correctionem. ¶ Ulterius aūt habeat p̄cusio vt vas sit ligneū de bono ligno et mundum ab alijs diss⁹ et ruditatibus in quo vinū introducitur ꝓficiēdum et sit mustum expressum de vuis bū maturis et mundificatis a corruptione ne propter immaturitatē tranſeat in acetū. ¶ Et modꝰ modus cōfectionis seu excorporationis rerum que in vi no admiscentur est triplex. Et melioꝛ modoꝝ est q̄ res ipe nis vini decoquātur cū aliqua quātitate musti et spuma remoueat. arnficia et hoc donec de musto sit tertia pars cōsumpta et q̄escat p̄ noctem et mane per colationem lineaꝝ albā per colatoriuꝫ

Vini ꝓprietates in hūana.

De rāne diuersis.

Modꝰ

lineum

lineū distillēt: deinde cū ḡtitate ꝓuenienti ad saporē alteri⁹ musti pmisceat: ꝛ ponat i vase ꝛ cooperiat os vasis cū ēboto seu scutella ab vno latere aliquātulū eleuata: ꝛ obstruatur sic donec deferucat: deinde bñ cooperiat et recipiat de eo cū fuerit oportunū. ¶ Alⁿ modus q̄ recipiātur res siue virtudes siue sicce: si virides aut recētes nō inuenīatur: ꝓquasate in sacculo de lino ponāt cū musto albo i vascello: ꝛ tā tundē musti bulliat ꝛ dispumet: ꝑdicto vino misceat: ꝛ cū clarificatū fuerit ex eo accipiat cū op⁹ est. ¶ Tertius modus est ꝛ fit in momēto in ol tpe. s. cū igne: ꝛ talia vina recipiuntur aut ꝑ se aut cū mixtura alteri⁹ vini vel aque: sicut opus fuerit. Et quia naturaliter vt diximus vinū de facili recipit oēm impssionē coloris ꝛ saporis atq; odoris elaborandus est cuius perpendi poterit q̄d res imponende facere pñtine in his vel eorū aliq̄bus faciant immutationem fortem: ꝛ tūc addat musto mel vel zuccarū in debita ḡtitate equa excessus ille rerū occultetur ꝑm meliorē extimationē. Vel si ex in cautela precesserint nec possit aliter obuiari tēperetur istud cū eo q̄ remouet in delectationē eandem: vt si suplit amaritudo vel acetositas tēperet cū dulci: ꝛ sic de similib⁹. ꝛ si nimis erit calefactū cū frigido reptimatur: ꝛ ecōuerso: ꝛ sic cōtraria cōtrariis rectificētur. ¶ Memorādus vero q̄ interdū quedā vinoꝝ cōfectiones oportet ad ignem fieri: vt diximus. aut quia fieri aliter nequeūt: aut quia facta nō inuentur: ꝛ necessitas nō pateret. tēpus expectationis inde est q̄ quidam hermetis filij appellauerūt ignē solē. Et quidā caloris naturalis renū vicariū. ḡt dixerūt eorum aliq̄ in eorū q̄busdā secretorum libris. q̄ istud quod operatur calor solis in visceribus terre: ꝛ mineris in centū annis possibile est fieri posse per ignē die vno. Ignis autē facit detegi aut acq̄ri rebus q̄b⁹ applicat alias ꝛ alias ꝑpriet̄tes. Et totū nature opus nō ē occultus deo. Dixit ei alius q̄ de scibilibus scitur ab hoibus minimū. Est ergo ꝛ cum et quādo expedit cum igne aliquid fieri vt fiat caute. quoniam in administrādo illū rebus excoquēdis nō ē para pars sollicitudinis: ꝛ inde est q̄ panifica ꝛ coqui cōmendantur frequenter ꝛ sepe vituperantur: ꝛ q̄dā nō aduertūt hec que in multis per ignem fiūt magisterijs: ꝛ ideo in pluribus deficiunt atq; decipiuntur eorum extimationibus.

Pro melicolitis.

Vinū mirabile pro melicis cardiacis: ꝛ adusta cholera laborātibus ꝑsertim in viis epatis vinarum ꝛ venarū ꝛ prodest nāliter cholericis tollit enim tristitiā ꝛ inducit letitiā. ꝛ facit hoiem cōposite rōnis: ꝛ totū corpus melācholici hois in melⁱ⁹ dispont. ꝛ cinerationes humorū rectificat. Vꝫ ꝓpue cōtra oēs quartanarios et adustione patiētes: ꝛ facit vtentē eo bonū sanguinē hꝫre laudabilēq; alim ꝑm ale rōnalis dispositionē acquirere: et facit renouenescere nutu dei cuⁱ⁹ hec est cōfectio. Re. buglosse mūdate ab interiori medulla in alio libro est foliculoꝝ sene. añ. lib. j. rosarum rubearuꝫ: florū boraginis: florū buglose. añ. lib. j. cōquassentur ꝛ ponantur in sacculo: ꝛ sacculus ponatur in vase capiente tres farcinas alinoꝝ ꝛ habeatur recēs mustū expressum albū: ꝛ medietas eiusdē musti cū dictis reb⁹ ponatur: ꝛ alia medietas immediate q̄ bulliet dispumet q̄ facto in vase predicto ponatur ꝛ tali vino repleat ꝛ cū clarificatū fuerit vtatur per totum annum maxime vere et hyeme et autumno. Sed quando est pro custodia et regimine sanitatis non ponatur sene sed been albi ꝛ rubei. ana. ʒ. j.

de borag. gl. mel lilia.

Vinū cordiale et est ꝓprie vinuꝫ boraginatuꝫ: ꝛ vinū de melissa ꝛ vinū de spēb⁹. Vinū aūt boraginatū seu melissatū vꝫ ꝓprie cōtra cardiacā maniā melācoliā ꝛ tremorē cordis mūdificat sanguinē: malas aufert suspitiones vtileq; est in ol specie corruptionis et scabiei ꝛ lepre inducit letitiā et inclinat tēpē ad lubricitatē. Mō fit talⁱ. in lib. ipsius ponāt̄ musti lib. viij. aut. xiiij. ꝛ bulliāt donec resideāt et clarescāt. Cōfortat igitur regitiuā virtutē: ꝛ quādo succus eius clarificatus bibit cū vino: purificat sanguinem. et nō indiget dulcoratione q: succus et⁹ dulcis est.

De buglossa.

Vinum buglossatū ꝑm Macrobiū fit q̄ radix buglosse bñ mūde maceretur i vino donec vinuꝫ saporē et virtutes eius sumat et assiduetur bibere. Mīn humores melācolicos adustos educit ꝑ vrinā et rectificat cerebrū infectuꝫ fumositate melācolie. Et ego addo q̄ dementes ꝛ fatuos ḡ ligari opꝫ sanat vt ad sensuꝫ et discretionē reducat. Et testis sit cōscia mihi q̄ vidi liberari quādā dñaꝫ de vrbe q̄ frequēter ex quacūq; ira vl̄ melancolia efficiebat fatua: loquēs ꝛ clamās ꝓba vituperosa: ꝛ ita vt oporet ligataꝫ teneri in domo sua donec furia illa cessaret. Et fuit scrūtatus hmōi remediū et doctrina cuiusdā peregrini qui peruenit ad domum illius elemosynam petens.

De passulis.

Vinum passulatū cōficitur hoc mō. ꝑ qualibet sarcina vini ponātur passularū pinguium sine arilⁱ⁹ pistatarū lib. ij. cynamomi excoriati bñ cōquassati. ʒ. j. al̄. ʒ. ij. bulliat i musti aliq̄ quātitate ꝛ supponat alteri musto: et i dolio mittat: ꝛ in dieb⁹. xij. erit clarificatus: et est bonuꝫ et odoriferum: et opꝫ frequēter misceri cuꝫ est i vegete: et cum clarificatuꝫ fuerit recipiatur ex eo mane i hyeme: et ē vinuꝫ senū et decrepitoꝝ et melācolicoꝝ et flegmaticoꝝ: et ꝑcipue mulieres impinguat lenit pect⁹: cōfortat stōachuꝫ: et addit in substātia epatis: ꝛ cōfortat tm̄ ꝓpue: et calefacit sanguinē: ꝛ resistit putrefactiōi: ꝛ remouet de nauseatione et mollificatione stomachi q̄ accidit ex acceptione ipsi⁹ et est multuꝫ vtile in tussi et asmate et maxime vētē lubricat et stringit lubricātē siue ꝑpetuā et fluxa: ꝛ ꝓfortat digestiuā et retētiuā: et expulsiuā: et vꝫ cōtra syncopim et cardiacam et tympanitē: et qō potissimū est in eo cōsumit flegma et pambulatiuā humiditatēꝫ seu aquositatem: et vsus ei⁹ ꝓhibet nasci in corpe apōtas: si de⁹ voluerit. Et q̄ assiduat illō nō poterit videre i corpore suo egritudinē flegmaticā.

Vinum solutiuꝫ.

Vinū naturaliter laxatiuū caute sic fit. Scindit vitis ꝑ lōgū ꝛ extrahitur medulla ꝑ aliquā ḡtitatē ꝛ imponitur scamonea vel de elleboro nigro vel ciula vel alio forti laxatiuo: et stringatur vitis et ligetur sicut q̄n inseritur: et trāsibit liquor ꝓcedēdus ad gñationē vuarum ꝑ illuꝫ et ificietur illis et fiet vua laxatiua et vinuꝫ laxatiuuꝫ sic q̄ꝫ fiet in prunis ficub⁹: ꝛ hmōi. Et tā palladius in libro suo de agricultura docet illa laxatiua facere cuꝫ frequenti adaquatiōe de sero capriⁿ: et silr docet facere rosas albas nasci virides vel azurinas: ꝑ eūdē moduꝫ ponēdo colores in medio stipitis plante rose. Et modus iste est de excellētioribus medicine ꝑm genⁿ laxatiuoruꝫ: de q̄bus fieri pōt: q̄n malicia rerum illarum alterat tm̄ ꝑ recessuꝫ virtutū earuꝫ a substantia q̄ faciunt opationē sine nocumento ꝫ magis pigre. Et hec est melior excorpatio medicinarū q̄ fieri possit: et pauci sciunt hoc nā inuēta est vua cuⁱ⁹ quodlibet granū mouebat vnā sellā: ꝛ reputabatur miraculuꝫ: ꝛ pruna silr. ꝛ nihil ē forte nec⁹ admirabile sciēti illud. Et q̄ scit naturas et potētias rerū simpliciuꝫ: et hꝫ imaginatiuā fortē in ope nature facit apparere mirabilia. Et ēt q̄n in aqua vel vino trāsibit virtus laxatiui fortis: ꝛ in eo apponātur pruna ficca: ficus sicce: vue passe: et hmōi moueāt donec turgescāt ꝛ lauētur in vino: et recipiātur mirabilr sine ꝑssura. laxāt. et q̄ nesciūt magisterū mirātur. Beatus igit ille medicus cui deus dat sciam ꝛ intelligentiā: q: est nature socius. Et nō absq; eā dictum est in scia salomonis. honora medicū ꝛc. etenim illuꝫ deus creauit. Sed heu multi sunt vocati: pauci vero electi: q̄n scia medicine redacta est tā ad optionē emothoicoꝝ de quibus. Emothoici aūt sola vniuersalia cōtemplantur. Qui cū plura singularia ad vsū reduxerint melior habetur. Jō bñ diffinit quidā dicēs. Medicina scia est que nescitur. Deus aūt bñdictus faciat nos scire et intelligere: ꝛ ꝑm suum bñplacitum operari.

Vua solutiua. Pruna solutiua

Vinum de cydoniis. Dyascoricles inquit fit ex cidonijs vinū: qō ꝑdromel greci appellāt ex mⁱ⁹ et cydonijs cōpōitis. hoc vtile est post caniculares est⁹. Q̄nq; ex nouis imbrib⁹ aque celestis infundet mūdo vase suscipiat: et in vmbria posita sepⁿ coletur ḋcta cidonia ꝓ iusta maturitatē semib⁹ et ligno interi⁹ purgata et in parua frusta diuisa aque eidē immergātur tādiu cuꝫ ea reliquātur donec succus eoꝝ videat in colore vini postea lēto igne sine fumo bulliatur et exprimatur ꝛ reponatur in vase bñ clauso et post septimuꝫ menseꝫ ꝑ vino vti licebit ad oīa corporis vitia que stiptica virtute indiguerint adiuuari sicut in dissolutionib⁹ membroꝝ defectibus et sudoribus dyaforeticis et oīa principalia mēbra et stōachū ꝓfortat ꝛ eius nauseam. et fastidiū remouet. vꝫ in oībus fluxib⁹ in calefactiōe epatis et rectificat tm̄ subuenit mirabilr reiectiōibus san

guinē ꝓtra vōitū mītū vz:ꝛ post cibū adiuuat digestiuā re
pumit fumū saliērē ad caput:añ ꝯo cibū retētiuā seu ꝓtēti
uā iuuat:ꝓfortat substātiā ītestioꝝ ꝛ motiōnē eoꝝ sedat ꝛ
vsus etⁱ leticiā inducit:ꝛ cōuenit oibus etatibⁱ et cōplexi
bus ꝛ regiōibⁱ sua ꝓpuetate.ꝛ fm Auic.sedat sitiz:et indu
cit bonū colorē:ꝛ vz in debilitatiōe renū:cōfert ebrietati ꝛ
comessationi nimie:pdest cōualescētibⁱ.veruz nimius etⁱ
vsus inducit cōplexiōnē:vz i corruptiōe ꝛ mollificatiōe sto
machi ꝛ est optimū ethicis ꝛ ptisicis.Inqt aūt Albubarⁱ
qñ multiplicant pluuie in ye ꝛ hyeme parant morti holeꝰ
ꝛ eoꝝ via euasiōis est vti rob cidoniꝝ.ꝛ siliū.Pōt ēt fieri
vinū cidoniatū cū musto:siē ꝛ alia vina.Et vinū ḡz in q̄ ei
donīū assatū ꝛ excorticatū ꝯponit:ꝛ pmittit aliq̄tulū ma
nere bibitū ōr supplere in necessitate vicē vini predicti.

De roset marino

Vinū de rose marino.inqt Anazare.Cū essez i baby
lonia accepi cū multa sollicitudine ꝛ pcū instā
tia a quodā antiq̄ssimo medico sarraceno ꝛrutes rosmari
rini:q̄s secretiora sibi q̄si nōnulli narrare debere cōsicari re
tinebat.Et dixit q̄ de vtilitatibⁱ opatiōibⁱ eⁱ ē cū vino de
inde cū balneo:deinde cū fit ex eo oleū q̄s est in effectu bal
samī:deinde cū fit elarīū ex floribⁱ eⁱ ꝛ aqua ardēti seu vi
te.Vinū q̄dē q̄s de ꝫ fit more alioꝝ ꝓficit fm modos supra
dictos:ꝛ ꝫ mirabiles ꝓpuietates:nā tpm ē vtile i oib⁹ egri
tudinib⁹ frigidis rectificat appetitū:et ꝓfortat sua aromatici
tate q̄ssaia dilatat:ꝛ sua stipticitate q̄ substātia eⁱ ꝯgregat
fortificat oia mēbra neruoꝝ rectificat.et cum lauat ex eo fa
cies reddit tpaz pulchrā.Et si lauet ex eo caput:nō cadent
capilli imo multiplicāt:et vsus eⁱ ꝓseruat ꝓpie ab antrace
et hmōi malis pustul' ꝓsumit ela et melīā:et ꝓfortat ꝓpie
substātiā cordis et ex ꝫ faceret acqrere aut ꝓseq̄ iuuenescē
tiā ꝛ forte q̄ assiduauerit eo nō putrefiet coꝛpⁱ eⁱ:ꝛ si sepⁱ
os lauet ex eo ꝛtinue odoriferū reddit.Cōfortat dētes ꝛ gi
giuas et cācrū ex eo sepe lotū sanat ꝛ fistule et hmōi vulne
ra ex eo sepe lota sepⁱ desiccāt ꝛ rectificāt:et qñ ḡs ex lōga
infirmitate infirmⁱ siue debilitatⁱ panē assum in eo vio fre
quētauerit comedere rectificat appetituz et cōfortat eⁱ mē
brū debilitatuz.Et ipz q̄dē vinū tpatū cū aq̄ pluuiali et ꝓ
pie ꝯcoctiōis floꝝ eⁱ herbe et assiduatū bibere rectificat
ptisicos et pthicos:et ē ꝓbatū et secretū.Uz ēt dictū vinū
in q̄tidiana liturgia et q̄rtana.vz in cardiacis et egritudi
nib⁹ cordis et nausea et dissinteriis fluxib⁹.Ptē ꝛ qō de ex
cellētiōib⁹ opib⁹ eⁱ est:q̄ est vicarīū tyriace cōtra venenū
et venenosos cibos:et est cautela magna tā in potu q̄s i ci
bo ꝓfortat ēt ꝛrutē debilē regituā:et ē opⁱ ꝓpie palliticis
et tremulosis et relaxatis neruis ꝓfert podagre pambula
tiue et i summa ꝓfert oib⁹ mulierib⁹ ꝓpie hūide cōplexio
nis et rectificat earū mēbra.et pdest ad ꝓceptū. ¶ Et fit elarīū
ex floribⁱ eⁱ et melle dispumato ꝫ q̄ sit rosatū:et ē mirabi
lis vsus eⁱ ad ola pdicta et fiāt frusta ex illa herba et flori
bus eⁱ et fiat balneū vaporosuz medīate calox et ē balneū
vite ꝛ moꝛs senectutis:q̄s assiduatio eⁱ facit renouari:si
cut aḡlā iuuētutē vtērū eo:et ē secretissimū. ¶ Et fit ex flo
ribⁱ eⁱ oleū q̄s gerit vicē balsamī:est res archana:cuⁱ ma
gisteriū ꝫ ē.Implek āphora vitri floribⁱ eⁱ et claudit cū pā
no duplicato cerato aut cū cera et cooptorio ita q̄respiret.
et sepeliat i arena vsq̄ ad medīū et moiek sic p mēsez vnuz
vl' plⁱ:et flores dissoluunt i aquā et sepek aq̄ illa pura et pu
ra et pōatur ad solē p q̄dragīta dies:et ispissabit aq̄ illa ad
modū olei siue balsamī ꝓfortat coꝛ et cerebrū et ad totū coꝛ
pus vz ꝓfortat debilitatē neruoꝝ remouet pānos et macu
las faciei seruat iuuētutē et patitur experientiā balsamī q̄m
gutta eⁱ sup aquā posita petit fundū et stabit.Et si pōat
gutta eⁱ i ocl'm ieiuno nō tm̄ maculā telā ꝫ oē malū
sanat.si trib⁹ vicib⁹ iterek. ¶ Amplⁱ res expta ē et a me vi
sa q̄ aq̄ vite siue ardēs facta de vio i q̄ remollita fuerit di
cta herba curat ela salsū scabiē cācrū et fistulā q̄ alr sanari
nō pōt.et si resedent dicta herba et flores et ex ea inūgank
manus vel mēbrū paraliticum frequēter ad calores rectifi
cabitur et q̄s sanatur.Sūt et alie innumerabiles opera
tiones singulares eius q̄ hic ꝓpter operis brevitatē omit
tuntur:et sufficiant que dicta sunt de ea.

Vinum

Elartuz Oleum

Exptuz

Ad opilationē radicis.

Vinū cōtra opilationē splenis epatis ꝛ ictericiā po
nāt i eo folia ꝛradices cicoree scolopēdrie:endi
uie.ꝛ mosdicū absinthij:ꝛ facta modica bullitiōe vl' bonacia

Ad pla gas.

Vinū barbaricū ad sanādū plagas solo potu. ℞. de
caulib⁹ rubeis:de meticis barbaricis.ō carbo
nib⁹.al'.de cardonib⁹:et canape ꝛ athanasia:añ.de radici
bus rubee maioꝛ:ead pōd⁹ oim alioꝝ:siccenk ad vmbriā ꝛ
pulverizētur:ꝛ ponank i sacculo:ꝛ saccul⁹ i vino bullitēt:et
dimittak sic esse:sepe sacculū ducādo p vas:ꝛ bibak de illo
mane ꝛ sero ad pōd⁹ ʒ.iii. vl' pl⁹:ꝛ sup plagā ponak linthe⁹
subtilis ꝛ solū caulis desup curak:ꝛ sanatur ꝛ hoc p delica
tis.Aliꝰ ꝯo dak ō pulvere q̄stū trib⁹ digitis capi pt i vino
vel ouo:ꝛ facit opatiōnē eādē.Et cuz hoc vulnera intrin
seca ꝛ extrinseca sanātur q̄si diuina opatiōe.opz tñ medicū
metiri cōplexiōnē vulnerati et eⁱ ꝯsistētiā vtrū valde calefa
ctus vl' febrē hēat.tūc aūt nō est ita secura ista potio.Alꝰ
indifferenter operantur qui scīūt eā bene proportionari.

Laxatiua

Vina laxatiua vuis ꝛ aliis fructib⁹ applicāda. ℞.et
fiāt vue viate ꝛ pruna laxatiua ꝛ hmōi fructus
sicci q̄ remollitiōe pellis eoꝝ corrugata hūiditate cōi bibi
tura turgescūt ꝛ ibunk vio illo ꝛ fiūt vue q̄si noue.Et fit q̄ na
ponunk vue passate i vio greco vl' vernacia vel alio bono
vino:ꝛ turgescūt ꝛ iplenk vio illo:ꝛ ꝓmiscek medulla vuaꝝ
cū vio illo:ꝛ fiūt vue q̄si noue:ꝛ in sapore erūt illⁱ sapoꝛis
cuⁱ ē vinū.Et si ponātur ipe vue aut pruna vl' ficꝰ ꝛ hmōi
in vino vl' aq̄ in q̄ eruirtuata fuerit aliq̄ laxatiua implebū
tur humore illo laxatiuo:ꝛ acqrek eis laxādi humoꝛ fm ge
nus laxatiuoꝝ excorporatorum in liquore predicto.

cū auro

Vinū extinctiōis auri.ℏ vinū ℏz ꝓpuictatē ma
gnā in multis cōditionibus.qō fit q̄ extri
guak lamina auri i bono vino q̄tuoꝛ aut q̄nqꝝ vici
bus ꝛ dimittak clarescere ꝛ diligēter colek et seruē
tur.ℏz eñ ꝛrutē ꝓfortādi coꝛ:et desiccat supfluitates olm
aliarū fecū a sanguine ꝛ substātiā cordis ꝛ spūs sua clari
tate illuminare:sua soliditate ꝓfortare:ꝛ suo tpamēto tēpa
re:et ꝓseruare sanguinē a ꝛmiscibilū corruptiōe mūdifica
re:ꝛ sua grauitate supfluitates ad ptē expulsionū icliare:
ꝛ iuuētutē ꝓseruare:ꝛ ꝛrutes mineralū pseuerare facit in
earuz operationib⁹ ꝛ tēperie soluit vinā denegataz:et sa
nat epilepticos et insensatos:ꝛ confert lepꝛosis.Et multi
modernoꝝ de nobilioꝛib⁹ et maxime de ꝓlatis facīūt bulli
re petias auri in coq̄na eoꝝ:ꝛ aliꝰ recipiūt i pānellis cū ela
riis ꝛ aliꝰ in limatura:sicut in cōfectiōe q̄ ōr dyacamerō i q̄
intrat.f.vtraq̄ auri.f.ꝛ argēti limatura.Et q̄dā vtūr te
nere frustū auri in oꝛe et saliuā deglutire.Et q̄dā aliꝰ puer
tūt in aquā potabilē:ꝛ sufficit modica q̄ntitas in vice et in
anno:et ē ꝓseruatiuū sanitatis et plōgatiuū vite vt diffici
le sit credere.et sine dubio ille est melioꝛ mod⁹.Et q̄dā alr
et alr diuersis respectib⁹:sicut sunt diuerse holm ꝯditiōes
ꝛ cōplexiones.Et q̄ assiduāt tenere in oꝛe etiā si factūt pēter nō
nē nō factūt:nō tñ ℏ agūt absq̄ sillitudine ꝛritatis.Hā cōp
tū est q̄ argētū in oꝛe retētuz extinguit sitim.Coralius in
oꝛe retētus ꝓfortat stomachuz:et ipe q̄dē coralius suspen
sus ad collū ita q̄ pendeat ꝛsus stomachū phibet stoma
chi ꝛturbationē.et exptus sum q̄ appositⁿ iuuat et depositⁿ
deficit iuuamētū:et si reponit iuuamentū redit.Et breui
ter oē vinū suscipit ꝛrutē et operationē reꝝ q̄ eruirtuātur
i eo ℏz modos tā dictos.Et ad ista capitula multiplicāda
sufficit ingeniū boni artificis et scīa simplicium. ¶ Et au
rū q̄dē est res archana pfectissima tpamēto equali ꝓpositū
mirabili ꝓportiōe elemētariuz ꝛrutuz:cui de cōpositis nō
ē simile.Et ꝓpter istud qō ls de virtutibus ex ꝓpietate a
nā insunt ei ex influētia celi specifica.virtutes alie qñ scī
sura facta cū eo nō tumescit:et ꝓpter suā pennitatem est
quasi stella celi:q̄s ipsum est impassibile et neqꝝ vmbiatur
neqꝝ dissoluitur neqꝝ annihilatur:et quasi miraculum in
via nature cum sit res cōposita electuarijs cōfortat visum
et sincerat super ola substantiā cordis et mineram vite:et
palliat leprā et refrenat illā propie quarum operationum
effectus non inuenitur nisi invero auro puro de minera
creato tussu dei ideo fallūt i hoc alchimiste:nā:ꝛ si substan

tiam ꝛ colo

Coral'

auro de cōpositio nihil simile

Vinuz alchimi- tiã ⁊ colorẽ auri facit:nõ tñ vtutes ꝓdictas in eo ifundũt
fraꝝ nõ imo aduertẽdũ ẽ ꝙ qñ recipiẽ ꝙ sit de auro del ⁊ nõ de ope
manuũ hoim:nã illud ꝓpter reo acutas ⁊ extraneas a nã
virtus- humana q̃ in eo sophisticatiõe ingrediunt̃ nocet corpi plu
tus aurũ rimuz ⁊ vite:de⁹ eñ bñdict⁹ creauit illõ ad saluẽ humanã
dei. vcz ad necessitatẽ et ministrãdã ⁊ seruãdũ opa charitatis
moderato vsu. Sed tpm ꝓpter vsum imoderatuz ⁊ ꝓuatuz
eo mõ in quẽ ꝓuertere ⁊ tota die cõmolitur vanitas huma
na ⁊ hominum qui thesaurizant et ignorãt cui congregẽt
ea.heu factũ ẽ cã nõ saluto imo dãnatiõis multoꝝ. Dz spe
randum in misericordia dei ꝙ nõ vm pctã nra nobis sed
Raspa- quõ miseretur pater filiorum nobis tamẽ faciet de sua pie
tatis abundantia misericordiam suam.

tuũ hic graspia **Vinũ** raspatiuuz.i.linguã q̃dã acuta stipticitate mo
dẽs:⁊ ẽ ꝓuocatiuũ appetit⁹ villos stõachi cõ
gregãdo ꝓpter et⁹ põticitatẽ:ẽ eñ medicina mẽbris et ca
lore dissolutis potissime i estate cholericis ⁊ sanguineis qõ
sic fit ponãtur aliq̃ vue acerbe cũ maturis qñ vue pistãtur
vl qõ melius est reseruentur vue ⁊ pistentur cum raspacijs
suis in aliqua q̃stitate ⁊ immittantur vegeti cum musto cõ
trahet autem mustum illud a succo raspatiorum illorum ⁊
granorum vuaruz q̃ sunt acetosa quãdam põticitatẽ hñtia
qz etiã stiptica sunt cum stipticatiõe.

Ad me- **Vinum** ad memoriã reparãdã:⁊ cõtra oblitionem
moriã. Rx.33.piperis lõ.galãge.añ.ʒ.ij.gariofi.cu
bebe.añ.ʒ.ß.nucis indice.ʒ.iij.⁊.ß.fiat pulis q̃ iigetur lẽte
in sacculo ⁊ ponatur in vino bono li.vj.bullĩti extra ignẽ:
⁊ cooperiatur ne respiret ne ꝓmittatur clarificari:⁊ cũ op⁹
est assiduetur:nec sacculus de vino remoueatur.valet etiã
ad calefaciẽduz infrigidatos ⁊ humidos desiccãdos:et cõ
tra oẽm discrasiam flegmatis et ventositatis.

De epi- **Vinum** in quo bullitte.ʒ.x.epithimi vel infuse fue
lepsia. rint per noctem colatum ⁊ bibitũ flegmati
cos stomaticos ⁊ melancolicos iuuat ad experientiam.

De eufra- **Vinũ** eufrasie ad oculos:ponaf de ipsa herba in mu
sia ad sto ⁊ fiat vinũ eufrasiatũ:cui⁹ vsu oculi senũ re
oculum. tuenescũt:⁊ aufert ipedimẽtuz eoꝝ ⁊ defectuz visuũ q̃cũ
qz hoie de quacũqz etate:si sit in habitudine ẽtica ꝓpter
siue pingui. Et ẽ ꝙ ꝓmãlit nihil videõ ꝙ longuz tpõ ⁊ infra
annũ restitut⁹ ẽ ad visuz vsu et⁹. Ipsa eñ herba cala est et
sicca:⁊ hz hoc a ꝓprietate:⁊ qñ puluis ei⁹ comeditur cũ ru
beo ouoꝝ facit idẽ:vel de puluere recipit cuz vino. Et sup-
sunt testes fidedigni q̃ fecerũt i scripsis:⁊ q̃ nõ poterãt lege-
re sine ocularijs:⁊ legerunt postmodum absq̃ illis et ifam
subtilitatẽ. Et vsu venit eufrasiati nõ hz par in ꝓficiẽdo vi-
sui. Si aũt vinũ esset nimis forte tẽperetur cũ aqua fenicu
li.⁊ si opus est addatur zuccarum necessarium.

De ennu- **Vinum** in quo steterit enula cãpana per triduũ mi
la. rabiliter visum clarificat.

De tutia **Vinũ** cũ tertia ꝑte aq̃ rosaꝝ in q̃ remollita fuerit tu
thia ter extincta al.excocta ꝙ die nãle:aut de
aloe dissoluta fuerit cũ modico zuccaro collerizatũ abster
git caticias oculoꝝ ⁊ mũdificat ⁊ ꝓfortat ⁊ clarificat visuz
⁊ nõ ꝓmittit humores fluere ad oculum et fluxos dispar-
git et lachrymas stringit.

Vinum salutatũ diuersi diuersimode facit̃ qñ ali
Ad salutẽ q̃ suspẽdũt fasciculũ salute in vasculo.aliq̃
coquũt quocũqz modoꝝ fiat tta vt nec corruptũ nec altera
tũz in sua ꝓmanẽs bonitate reperit mirabilis vsus ei⁹ in
omni remollitiõe gingiuarũ ⁊ dolore dentiũ et cõmotione
eoꝝ ⁊ ꝑcipue oium membroꝝ neruosoꝝ ⁊ rectificat mẽbra
lara:⁊ debilitata ꝓpter flegma vel humiditatem humoris:
aquositas sicut in paralisi ⁊ hmõi. Et tẽtant in multis hñtib⁹
dolores ⁊ cõtractiões spasmosas neruoꝝ inũctiõez cuz vi
no decoctõis eius:⁊ aliquotiẽs liberati sunt. Et ẽ res cer-
ta ⁊ melior q̃ inueniatur in hoc casu:⁊ valet in epilepsia ꝑ
ticis:⁊ causis stomachi ⁊ matricis:qñ sunt loca neruosa.

De tarta- **Vinum** abstergens faciem ⁊ manus.dissoluat tar-
ro albu- tarũ vegetis albificatũ in igne ⁊ distillatũ
mine. ꝙ filtrõ ⁊ cõgelatũ in bono vino greco ꝓmittat donec clari
ficet ⁊ lauet faciem vl manꝰ:⁊ nõ tergat dõec exiccet ⁊ exic
catus lauet cũ aqua. Idez facit vinum in quo dissoluta fue
rit clara oui donec sit currens:sed expedit renouari oĩ die
sẽa:vsus aũt hmõi ablutiõis abstergit cutẽ:subtiliat pe-

lem:sanguinẽ ad superficiẽ ꝙducit:⁊ applanat corrugatiões
ꝓpter vtutẽ hz diureticã dissoluẽdi:consu
mẽdi:⁊ attrahẽdi ponitur cũ eodẽ liquiri-
tia:et est vinũ senũ et potus ꝑ eius:et valet in tussi hũida et
epsia. Et multoties vsus eius sanat illã marie in pueris:⁊ lo- Ad ꝓpo
ca quidẽ humorosa si lauẽtur cũ eo desiccat ⁊ sanat:vt est liquiri-
pulmo et matrix:et apit vias vocales:⁊ facit vocẽ claram. tia ⁊ o-
Est eñ herba cala ⁊ sicca. Et ad idem valet vinũ decoctio- deo.
nis liqritie ⁊ ordei mũdi ⁊ cõfert asmati. Itẽ vinũ limpha-
tũ tepiduz in quo dissolute sint penidie de fero in introitu
lecti receptũ aperit pectus strictũ:habilitat ad exprimendũ
confert tussi:⁊ maturat catarros. Itez vsus ipsius vini de
ꝓpo sanat ydropicos et caducos et maxime pueros.

Ad ꝓfor- **Vinũ** cõfortãs ola mẽbra principalia ⁊ sanitatẽ coꝝ
tãdũmẽ ꝑseruãs fiat.Rx.33.albo.ʒ.ß.cardamomo dome-
bria ꝓn- stico.ʒ.ij.cynamomo.ʒ.ß.macis.ʒ.ß.coriãdri ꝓparati.ʒ.x.ro
cipalia sarꝝ rub.ʒ.ß.colaf ⁊ clarificatũ in vase mũdo seruef et vtaf.
et totuz
corꝑ.

Vinum aliud ad cõfortãdũ totũ corpus fiat de cu-
bebis gariof.ʒ.ß.passul.añ.ʒ.ß.bullĩat i opti
mo vino lib.iij.donec veniãt ad.ij.et in eo ponaf ad bullĩẽ
dũ aque ro.ʒ.iij.et zuccaretur et bibatur ex eo mane et se-
ro.ʒ.ij.vel minus.huius aũt vsus ꝓfortat cerebrũ et virtu-
tẽ naturalẽ:cõpescit reuma frigidũ pambulatiuũ:et cõfert
oibus sentibus et valet contra syncopim et lipotomiã et de
fectum cordis cũ malefactione mẽbroꝝ et stomachi frigidi
tatẽ et indigestionẽ cõsumens superfluã humiditatẽ dere-
lictã ex fructibus seu regimẽto diuerso rectificat calorẽ fa-
ciẽdo cibum digeri et fieri bonũ sanguinẽ et cõtra ventosi-
tatẽ et vitium matricis ex frigiditate vel nimia humorosi-
tate qua mulieres patiuantur a ꝓceptu valet etiã cõtra vo-
mitũ et cõtra lyenteriã ⁊ ꝓtra oẽm indigestiouẽ et ola mẽ-
bria spũalia ꝓfortat et est vtilissimus vsus ei⁹ cõualescẽtib⁹
ex egritudinib⁹ cronicis ⁊ tridis in qbus mẽbria ꝓncipalia
sunt infrigidata atq̃ defecta ⁊ est tyriaca vite:et mirabili- De lenti
ter cõfert tussi et pectori. culo.

Vinũ feniculatũ seu feniculi ꝓprie fit de semine ⁊ vz
ꝓtra caliginẽ ocꝝ exercitat venerẽ:soluit ydro
pisim ⁊ elephãtiã.⁊ ego ꝓbaui in pueris et inueni verũ ob
uiat veneno et cibis malarũ q̃litatũ:et cõtra tussim et cau
sas pulmonis:et multiplicat lac et spma:⁊ qñ fit cũ radice
ipsi⁹ iuuat nefresiz ⁊ medẽ egritudines vesice:qñ purgat
mãs et resoluit mẽstrua:⁊ vinũ q̃dez ꝓprie de eius semine
tollit nauseã:sedat lateris dolorẽ:vetositatẽ expellit.diges-
tionez confortat.aperit opilationẽ splenis ⁊ epatis et vi-
sceruꝝ dolores placat.

De anti- **Vinum** de anisso aperit opliones meatuũ et viarũ i
so. teriorũ:pseruata colica a vẽtositate.⁊ recti
ficat digestionẽ et ructuationẽ ventosam tollit vsus ei⁹ et
ꝓprie cõpetit mulieribus nutricibus:qñ aperiẽdo poros et
subtiliãdo sanguinẽ atq̃ calefaciẽdo multiplicat lac:et ipꝰ
lac aquosum rectificat:et qñq̃ macerat:et est melius tolli
dolorẽ renũ.in vitio quidẽ renũ ex ventositate et arenulis
nõ inueni festinius remediũ q̃ acceptio et vsus huius vini
et electuariorũ.s.dyantisi et dyagragãti nã statim faciũt do-
lorem descere et mundificando renes educunt arenulã.et
ipsum quidẽ vinum potest fieri cum igne et sine igne.

Claretũ **Vinum** senescentiũ hyemali tempore valẽs meliciis
adsenes et flegmaticis renes et totum corpus cale
et melã facit tumorẽ hemoroydarũ tollit cibũ digerit bonuz colo
colicos. rez facit:lumẽ acuit canos retardat mẽtẽ cõfortat in ope-
ratiõe valet vt perapigra preter q̃ nõ amarescit nec latat
Rx.spice cynamomi carpobalsami xilobalsami.ʒ.j.galãge
calami aro.macis assari mirtillorũ.añ.ʒ.j.masticis.ʒ.ij.liq-
ritie passularũ.añ.ʒ.ß.succari ad libitũ. Et põt fieri sine de
coctiõe ad moduz clareti ponẽdo species in sacculo largo
et sacculum in colatorio et reiterare vinũ clarefactũ donec
dissoluaf clarũ et virtutes specierũ exuirtuẽtur in ipso qõ
satur per gustum et hic est modus ex modis bonis.

Syrup⁹ **Vinum** ꝓprie senũ et infrigidatoꝝ et debilitũ et in
pro seni quib⁹ humidũ radicale et calor naturalis
b⁹ et de sunt diminuti qñ nutrit et sanguinẽ generat et replet mẽ-
fectis. bria mineralia spiritib⁹. Et cõpositio ipsi⁹ manifestat opa
tionem eius cui⁹ cõpositio hec est habentur boni et opti-
mi vini ỹ vernacia vel greco vel sili lib.iij.zuccari al.cassie

tini lib.i.⁊ cōficiantur ad lentum ignem more syrupi:⁊ seruetur ⁊ recipiatur cū duab⁹ partib⁹ aque:sicut op⁹ fuerit ⁊ necessitas requirit.⁊ ē vinū qđ rabi moyses in libro suo ī tractatu de regimine sanitatis senū ⁊ cōualescētiū precipit.

de rosis ⁊ aqua earum. **Vinū** estiuū est ꝓprie vinū rosatuz:pōt etiā fieri cum musto de rosis siccis:sicut fit vinū boraginatuz ⁊ fit leuius:citius:atq; melius.⁊ sufficit talis mod⁹:scz vt vino potissime rubeo supponatur ī amphora hora comestionis cū aqua rosata q̄tū placet in sapore ⁊ odore et bibatur refrigerat ei cor:mēbra ꝑncipalia ꝓfortat:custodit mēbra ne dissoluant eoz ꝓtutes a calore:⁊ dissoluta restaurat:vz cōtra putrefactionē in febrib⁹ pestilētialib⁹ ipsuz quidē intrat tractatū de regimīe sanitatis i cholericis ⁊ tpe ⁊ loco calidis. ¶ Est ⁊ etiā medicinale qđ vz cōtra lienteriā dissynteriā ⁊ defectū cōtētiue.⁊ tpatum cū aqua plantarū cōfert vomitui ⁊ sincopi et fumo cholerico:⁊ cōtra cardiacā que fit ex calefactiōe spūaluz. valet etiā cōtra dyasotesim ⁊ assiduatio fanationis ventruz.cū eo confortat gingiuas ⁊ os redolere facit:⁊ bonū anhelitū:⁊ lauatio faciei cuz eo facit carnē solidam ⁊ colorata:⁊ si distillet gutta et⁹ ī oculis acuit aciem oculoꝝ:quoniam mundificat ratione vini ⁊ confortat substātiam oculorum ratione rosarum.

De ebulo. **Vinū** ebulatum.i. de granis ebuloꝝ qđ est ꝓprie laratiuū:decoquātur grana ebuloꝝ quādo sunt matura:⁊ ꝓprie tpe vindemiarum cū musto et removeatur spuma ebullitiōis donec de musto sit tertia pars cōsumpta in nocte ponatur ad aerē:in crastinū ꝯ p colatorium lineū distillet:vel per filtrum:qđ melius est:demū recipiatur q̄tītas vn⁹ colati ⁊ ponat ī alio musto albo donec tibi placeat color ⁊ sapor:mittatur ī vase ⁊ expectet donec deferuescat:⁊ tūc clarificet cū malaratiōe clari ouoꝝ ⁊ sale ꝑm vsum illoꝝ qui preparāt vina:ita etiā pōt fieri de vinis veteribus si placet:⁊ est simile in operatiōibus vino de radicibus ebuloꝝ:⁊ magis amabile:sed non sic operosum:⁊ q̄to plus fit de ꝓtute ipoz dictoz granoz ⁊ magis ad spissitudinē tendēs:tāto erit magis laratum:⁊ semꝑ gustus ꝓbationis sit iudicū in cōmiscibilibus huiꝰ cōfectionis:de virtute ēm ei⁹ reqrat in ꝓprietatibus ebuloꝝ.

de alkekengi siue de aristo. longe. **Vinū** alkekengi.i. vinum de aristologia lōga.s.de pomis rubeis:qđ ꝑm antiquos vt solatrū rubeuz: ⁊ tempus collectiōis et⁹ est tpe vindemiarum cū poma illa sunt rubea sicut cerasa plena granis.sicut grana ficuū:⁊ latēt in folliculis ⁊ sunt boni saporis cū quadā amaritudine: ⁊ colliguñt ⁊ seruañt in filo p totū annū in folliculis suis ⁊ nō putrescūt neq; exiccant.⁊ cū adest tpe opationis eius accipiūtur de pomis illis q̄nq; aut septē aut plura ⁊ cōterūtur cum bono vino greco:aut alio bono vino ⁊ colāt et bibāt:⁊ cōfestim soluit vrinā ⁊ ei⁹ retentionē q̄tūcūq; difficilē ⁊ diuturnā:⁊ educit minerā calculosaz de renib⁹ ⁊ vesica in maria q̄tītate:ita vt visibiliꝫ manu possit colligi:et iterpollat⁹ ei⁹ vsus sanat ab hmōi passiōib⁹. ¶ Ō si diuturna fuerit egritudo ⁊ in senib⁹ saltē cū hoc adiutorio remediant ⁊ patiētiores ⁊ leniores sustinēt passiōes. Et fuit tpe meo cardinalis qđā q̄ tam per quatriduum vinc abnegationē passus est:turgidus ⁊ vt dicit desperat⁹:nullis aliis ꝓficientibus medicinis:qui de cōsilio parui medici per potuz vini hmōi liberatus est ⁊ soluta est vrina in q̄tītate vt impleret quasi cōcha vna ex quo solo experimēto medic⁹ ille cū parua scientia ⁊ pauper factus est magnus et diues. et multis quidem deus dat gratiā magnaz:⁊ affert vtilitates ⁊ econtra. Et totum est quia iudicia dei abissus multa.

De gramine. **Vinū** gramineum fit de radicibus iuuenibus graminis bene lotis. Usus autē eius occidit lumbricos a ꝓprietate purgat renes:⁊ vesicaz de arenulis apit opilationes interiores epatis:⁊ ꝓprie que fiūt in meseraicis ex ariditate seu adustione. Et qđ est ꝓcipuū i eo bibitū stati mitigat dolores tūcturarū ⁊ podagricoz ⁊ arteticoz ꝙuertit ēt et deriuat materias morbi ad vias vrine:qm̄ est

Contra quartanā quotidianā tertianā. diuretica tēperata propter dulcedinē que est in ipsa.

Vinū contra qnartanam:quotidianā:tertianā:notā et est digestiuum et laratiuum vt quantum digerit educere bene possit. Ꝛ. esule lib.j.epithimi.z.vj. polipodij:cynamomi:passularū:aā.z.iij.masticis.ʒ.j.zedoa.gariofi.aā.ʒ.j.zuccari quod sufficiat ad dulcorem.

Vinū quod dicitur fractum valet etiam febricitantibus sine nocumento. fiat vt in tribus vel quatuor partibus aque bullētis posite i ampulla ponat vinū paruū vna ⁊ ampulla ponat in vase in aqua frigida et refrigerata secure exhibeatur.hoc ēm vinū aperit opilatiōes:⁊ educit materiam morbi per vrinā et naturā ꝓfortat. Quando non bibit vinū naturaliter fermentetur panis cuz vino loco aque:⁊ vtatur eo loco aque et veniet appetitus. Contra febricitātes.

Vinū dyamoron.i. ad filios pereādos ⁊ retinendos in mulieribus ꝓprie pinguibus frigidis ⁊ non iuuenculis. Ꝛ. lenticuli.ʒ.j. gariofi.cynamomi.aā.ʒ.j. leuistici:spice:piperis aā.ʒ.ß. galāge:anisi:dauci:carui aā.ʒ. procrā ti.cū zuccaro fiat nectar:⁊ vsus et⁹ propie sit in hyeme:et dosis limphetur cū aqua passularū vel:liquritie:vel cū aqua zucarata donec cōmode tolerari possit:qm̄ est calidū valde. ad filios tūcdos

Vinū aqueum ad decipiendum infirmos ꝙficuū ampulle plene aqua obturet digito supposito:et ita tenēdo intromittat in vas plenum vino rubeo ꝓprie ⁊ odorifero:⁊ cū in fundo vasis locata fuerit:digitus eleuet et diu teneatur ita sub vino. Et cuz extrahi debebit simul ī firmos modo cum digito superposito extrahat ⁊ seruetur:⁊ erit in colore vini cū modico sapore:cum quo decipitur infirmus. ad decipiēdū i

Vinū faciei coloratiuum:⁊ est ad ornatum dominarū breuiter ꝓficitur hoc mō:brasilii rasum et alumē zuccarinū ꝓprie in vino rubeo tm̄ bullitāt donec de sex partibus reuertat ad vnā:⁊ cū cotone linitatur vbi vult. ad ornatum

Vinū ryginū ⁊ secretū est in eo q̄ vini decoc.ei⁹ addito zuccaro statim strāguriā soluit. Ptem ꝑficit vsus eius in vitā gnationis:⁊ auget generatiuā materiaz. turmā.

Vinū mellitū fit taz nāliter q̄s artificialiter:naturaliter quinq; fit sic. ꝑmittatur mozari vue dulces albe in vite eleuatis foliis ad solē donec passenk et tūc exprimat mustū ex eis ⁊ reponat. ꝙenit ēm dulcissimū ad spissitudinē vspa tēdēs:quā dulcedinē suscipit ex magna digone a sole facta ⁊ ē nutribile ⁊ gnatiuuz:crassitiei delectabile maxime tpe hyemis. Et qđā faciūt aliter:bullitūt passulas in vino bono in aliq̄ q̄tītate donec dulcescat et reponat ī vase vbi mustū poni vz:⁊ addūt passulas pistatas:⁊ ꝓtus cuz trāsit in vinū:⁊ tpe resilēt cū fece:⁊ vnusq̄q; modus est bonus. latum.

Vinū gariofilatū fit tm̄ cū suspēsiōe gariofiloz in sacculo positoz ⁊ pendent in musto in vegete:⁊ ē vinū multū desiccatiuū:⁊ hz virtutē dissoluēdi ⁊ ꝓfamēdi: desiccādi ⁊ attrahendi:⁊ valet ꝓtra asma antiquū ⁊ tussiz humi senū putredinalē:⁊ cōtra epilepsiā ⁊ sincopim:⁊ confortat digestiuā ⁊ retentiuā:⁊ facit anhelitū odorifer.ū.zuccarum autē et liq̄ri.remittūt de siccitate ipsius multum. De gariofilato

Vinū aromatizatum fit per suspensiones rerum aromaticalium suspensarum in sacculo in vase cō tinente vinuz vel mustum:⁊ erit odor et vtilitas ꝑm genus matēr rerum aromatizantium frigidarum siue calidarū:siue hoc siue illud. De aromatizante vinuz vel mustum

Vinū granatum est duob⁹ modis:aut in colore granoz granatoz:⁊ illud fit aut ex ꝑmixtiōe vuarū nigrarū ad albas:aut fit p cōuersionē musti sup vuas tā expressas et mozādo cum eis per triduū:postea extrahendo et sic fit cōiter in ꝓuincia ⁊ est modus bonus:et sunt frigidiora vina ⁊ magis ꝓfortatiua ⁊ meliora pro estate q̄m frigiditatem et stipticitatem saꝑunt:qua confortantur membra ex retteratione illa super racemis et granis et corticibus vuarum:quia frigidi sunt. Acoa vero operatur vt contrahatur de virtute illa ⁊ misceatur vino. ¶ Fit etiaz alio mō vinū granatū de vino albo quod est medicinale:⁊ ꝓprie vinum pro estate ⁊ estuātibus ⁊ laborantibus de calore et calefactis et stoma chatis:ictericis et cholericis:et oportet q̄ recipiatur moderato vsu et quandoet quamdiu necessitas requirit et de cōsilio periti medici:et ita obseruandum est in qualitate et quantitate in re medicinali:et ꝑticulariter in dietis ⁊ dicēdis in cōfectionibus vinoz:vt dixi:q̄m res medicinalis est habens mensurationē ꝑm morbi extensionem et remissionez. Sumantur ergo grana granatoz ꝓprie et fiat de eis:sicut diximus de vino de granis ebuloz.⁊ illuz ꝑm me seruādi ꝓprie ceteris aliis modis meliorē teneo ⁊ laudo. Et sunt qđā poma qui seruant poma granatoz:et cū volunt ꝙtuno aut in comestione granati

comestione vti vino cū ſtute granatorū exprimūt grana p
linteū mūdū in vase ⁊ imponūt vino bibēdo ſicut placet sa
por. Et est melior modꝰ seruare poma cū ſuccū in ampullis.
qꝛ de facili recipit corruptionē. verū qꝛ ad vtrūq; remediū ⁊
in ſua p totū annū integritate seruet: est qꝛ super vino gra-
natoꝝ posito in ampullis ſupponat oleū ī altitudie trīū di
Preſer- gitoꝝ: ⁊ sine corruptione seruabit. Poma aūt cū p modicū
uatio a deſiccata fuerint ad ſolē in aqua feruēti subito immergan
fe. chol. tur ⁊ extrahant ⁊ ponant ī loco nō hūoroſo: ⁊ isto mō a cor
peſtilē- ruptiōe seruant. Et alij sunt qui tota estate singulis diebꝰ
tialibꝰ. mane ieiunio comedūt medium pomū granatū vel bibūt de
vino granatoꝝ: ⁊ ſupbibūt mēſurā optimi vini et expectāt
a cibo vſq; ad cōuersionē eius: ⁊ dicūt preſeruari a febribꝰ
peſtilētialibꝰ eſtuoſitatibus: ⁊ epidimia: ⁊ aeris corruptio
Ad pfer nē: et nō posse cholerā in eis augmētari. Et ego laudo hūc
uādā ſa modū ꝓpter delectationē q̄ est in actu vtroq;. Et iſte modꝰ
nitatē ⁊ intrat regimē ſanitatis in his qui habēt fortes ſtomachos
remouē ⁊ ſunt parati ad infirmitates cholericas ⁊ putredialeſ: de-
dā cali- ſudatiōes ⁊ variolas: ⁊ qui timēt corruptionē aeris peſtilē
ditatem tialē. Et q̄dā ſuppuluerizāt aliquid de zuccaro et recipiūt
epatis ⁊ grana cū zuccaro ⁊ est valde bonū: ⁊ velut orizaccaꝝ. imo
opilatio eius vinū ſic tactū est valde melīꝰ: q̄m ꝓpter vinū est in nu-
nem. mero eorū que ſunt cibus ⁊ potus. ⁊ attingit ꝓpter hoc ad
ſanitatis ꝓſeruationē. ſed vſus zuccari homini ſano eſſet
nociuus cū acetū recipiat per viā medicine non cibi: ⁊ ego
multos curaui leuiter ⁊ breuiter ō calefactiōe: ⁊ de effimera
ꝓpter occurſum rerū caliduraꝝ: ⁊ icteritiaꝝ: ⁊ ſincopim: et
opilationē de calida miniſtrādo granagranatoꝝ in coclea
ri cū dyarodō abbatis vel trialandalis ⁊ roſata nouella ſi
mul mixtis ⁊ ſine potu. Et deus ſcit q̄ nō ſueni melius bre
uius nec citius remediū ad rectificandū epar diſtēperatū
quocūq; modo de calida cauſa ⁊ cōſequētia ꝓpter accidē-
tia. Vā ſepius pallor faciei ⁊ diſcoloratio generantur: ſicut
dare circa fines ꝓprie ⁊ principaliter ratione digeſtionis
coclearū vnū de mixtura trium eſtariorū ⁊ ſine potu. Nam
palliditas ⁊ diſcoloratio nō generant niſi ex defectu dige
ſtiōis ſecūde que est in epate: vnde fit generatio ſanguinis
et humorū ſequeſtratio. ſed hoc requirit differētiā q̄: q̄ſq;
accidit ꝓpter caliditatē aut exuberātiā aut friditatē: ⁊ hoc
in toto exparſam corpore: aut circa inſtrumētū ipſius ſecū
de digeſtionis quod est epar aut in eo: ⁊ hoc diſcernit ex ſi
gnis vrine maxime ⁊ ꝓceptiōe patientis. Et confectio pre
dicta in calida habet locū. in frigida vero dyantos ⁊ roſa
ta nouella: et in omnibus vſis est remediū ſm ingeniū me
dici. nā quicūq; ſcit magis proficit magis. Sed qui egritu
dinum cauſas per ſigna ⁊ ſimplicium et compoſitarū rerū
medico naturā melius nouit: et cum hoc ſue ratiocinatiōis optimo
ingento nē ꝓpinquiorem veritati dirigit cum imaginatione facti
lo pau- hic melius citius et leuius curat. Et natura quidē vniuer
ca ſunt ſalis cum paucis principiis operatur mirabilia: et medico
neceſſa- bene ingentioſo pauca ſunt neceſſaria.
ria.

adaſma **Vinum** contra ventoſitatem ⁊ raucedinē tuſſim et
tuſſim. aſma. Est enim vinū in quo tranſiuit virtꝰ
Vinum anisi feniculi ⁊ liquiritie: ita q̄ liquiri. in duplo aliorū fit: ⁊
dextum. aſſiduetur bibere quoniam est ſecretum.

Vinum qō dicit nectar ſic p ordinem ponderis fiat
p vno ſextario vini. ℞. 33. electi excoriati
garioſil. cinamomi excoriati. aā. 3. ij. granoꝝ paradiſi. 3. ſ.
fiat cū optimo vino vel greco quod melius est: et loco mel-
lis ponat zuccarum cum grano muſci: ⁊ est nobiliſſimum.

Vinum de sene filius meſue nolauit ipm
⁊ narrauit ꝓncipales operationes
eius. nō tñ modū docuit faciendi: nec quantita
tem ſumendi: et hoc fuit deſcreuit quibus
cōuenit ⁊ quibus nō: nec quo tpe: nec ſaluaſue
ſactie traditione rectificauit illud: aut exiſtimauit rectifi-
catione nō indigere: ⁊ dicatur q̄ breuitas induxit confuſio
nē aut dubietatem. Quia ſene calidū est ⁊ ſiccus et vinum
calidius ⁊ ſiccius maxime grecū: aut aliud forte vinū cum
quo nō liceret huiuſmodi fieri confectiones: vt dixi: q̄m q̄
iungunt ſic hmōi due cale et ſiles ꝓplexiones: vini. ſ. et rei
calide ⁊ ſiccē q̄ in eo excoriorat: augetur caliditas et ſicci-
tas vltra tēperamentū multū: immo non expedit fieri cum
aliquo vino: niſi ſit ꝓs aque aliqua ſibi mixta: ita q̄ in vſu
eius corpora cholerica et adusta ly ex parte ſanent ꝓ illud
Et ꝓte tamē recipiūt nocumētū. et iſtud et quodlibet cōſe
ctū q̄ō intrat viā cuſtodie ſanitatis debet attingere versus
tēperamentū quāto plus est dictum est autē in arte abbre
uiata Gal. q̄ ſuperabūdantia ⁊ defectus ad eandē ducunt
differētiā ¶ Afferam⁹ aūt et cōponam⁹ aliq̄d cū eo q̄ nec
eius impediat opationē: immo adiuuet: nec ſaporē imutet
imo melioret ſicut paſſulas aut liquiritiā: aut radices bu-
gloſſe aut zuccarū ⁊ ſiſa. Et fit modꝰ cōfectiōis et⁹ cū mu-
ſto vini albi cōis: ⁊ erit melīꝰ atq; generaliꝰ. ⁊ dicimꝰ q̄ cū
factū ⁊ clarificatū fuerit erit eductiuū melācolie: ⁊ est medi
camētū epatis ⁊ ſplenis ⁊ ſincopis ⁊ epileſie: ⁊ attractiuū
ex cauſis hūoris illius et q̄ est pigre opationis reciplatur
in bona quātitate ⁊ expectet diutius poſt eius acceptionē
Est eñ diſſolutiuū attractiuū et mundificatiuum mundifi
cans ſpiritus: et acuēs tōnē: ⁊ est tempus receptionis eius
autūnꝰ ⁊ hyemis: et est cōuenīs ꝓpter miſcis qñ ſubtiliat
⁊ diſſoluit ⁊ abſtrahit fecē ſanguinis multiplicatā ex ſcine
ratiōe ipſius et aliorū vitiorū effumatorū ob tenebroſas ob
nubilationē ſpiritus mineralīū et claritatē quibꝰ immiſcet
inde est q̄ cū alia mediantibus ſpiritibꝰ in corpore ſuas na
turales agat actiōes. dū iſtrumēta ſibi ex aliqua cauſa im-
pediunt triſtat ⁊ dolet. ⁊ est ſicut magiſter quem opꝰ aliq̄ō
opus facere: ⁊ hꝫ inſtrumēta ſua male parata ex quo acci-
dunt ſibi accidie multe: ⁊ cū ab illis natura exonerata fue-
rit ⁊ expedita et ꝓparata ꝓparatiōe bona qua opꝫ gaudet
et letat. Sed ea cōditiōe cōditionatū est q̄ maiorē partem
pbōrꝫ q̄ alia alligata corpori ꝓditiones corporis imitatur.
Et Cōſtantinus in libro de melia docuit nō eſſe mirādū: ſi
meſia facit accidere triſtitiā ⁊ dolores cū hō cauſam illius
ſecū ferat. Qui voluit intelligere q̄ ſicut hō timet ⁊ triſtat
ī tenebris et gaudet in lucē ita alia triſtat in illa cōplone q̄
ſibi adheret ex quo nebuloſi ⁊ obtenebrati ſpūs generant
cum triſtitia. Et inde est q̄ plerūq; ydola ⁊ ſomnia que for
mant in talibus ſunt timoroſa ad horridaſq; figuras incli
nātia. Recte ergo vinū est iunctū ſene q: ꝓ ſeipſuꝫ gaudiū
inducit melius. omni alia re vt experientia docet et nō eſt
neq; res naturalis neq; artificialis que: hoc poſſit ſib aſſi Vinorū
milari. Et ideo vite ꝓlongatiuū eſt. q: triſtitie amputatiuū hil aſſi-
eſt. et triſtitia oſſa deſiccat pellē corrugat hominē inclinat milatur
et ſenectutem ꝓperat. et quando mundificat a melancolia in iducē
ſanguis remanet clarus et multiplicant ſpiritꝰ clarificati do gau-
et fortificantur virtutes et membra carne ſua replentur et dium.
pinguescit homo. et vigoratur et coloratur atq; letatur et
pellis leticia extēdit q̄ omnia indicia ſunt reiuuenescentie.
Ideo dicitur q̄ vinū est cōſeruatiuū cōfortatiuū iuuētutis
et ſunt plura alia que multiplicant melīe ſpeciē ſicut ame
don animi que poſt nō de facili imutātur ꝓ viam medici
ne. ſed per modum diſcretionis ⁊ rōnis ⁊ ſiſitudinis opera
tiōibꝰ de ſilibus ad ſimilia. ⁊ ante oſa et vltimo p recogni
tionē potentie dei: ⁊ fragilitatē ſuipſius exercitatione ani
mi ad ſciētiam ⁊ virtutes quibus ipſa perficitur: ⁊ de acci
dentibus anime intus ſicut in lapſa deſuper aut infuſa de
inferius: inter aſtrologū et naturalē medicū est cōtētio ma
gna ⁊ altercatio ⁊ nos id altioribꝰ relinquamus. Mō vinū
huius est regale ⁊ laude dignū et vere res q̄ ad lōgitudinē
vite ⁊ leticiā principes adducit. in alias q̄ ad letitiā ⁊ vite
longitudinē principis adiicit. cū ſcripti ſit. Ira principis
nūcius mortis letitia vo ſalus ppli. Et ego quidē accepi a deſucco
magiſtro medico meſue vinū ſ; ſimplicē cōpoſitionē de- bugloſſe
bere fieri cū media parte ſuc. boraginis vel bugloſſe depu- et bora.
rati et dixit q̄ ꝓterea nō immutat ſaporē qñ ille ſuccꝰ est
dulcis ⁊ ita ē: ⁊ est ſublimis opatiōis in depurādo ſangui
nē: ⁊ cor qō multū ꝓmēdo ⁊ ſuggeritur mihi ex hoc fiducia
q: inueni in q̄buſdā ſecretoꝝ ſimplicium q̄ ſuccꝰ boraginis
vel bugloſſe depuratꝰ ſumptus ex virtute ſpecifica ſubito
expellit ⁊ repellit omnē hūorē venenoſum ⁊ putridū a corde
et liberat. Et ego vidi frequēter ſcabioſis de ſucco eorum
vel eoꝝ alterū ante cū vino ſimplici: ⁊ inueni operationes
ſublimē in rectificādo cor ⁊ epar ⁊ ſanguinem mundifican Ad de-
do amputando ſcabiem et gaudium afferendo. cōſādū.

Vinum aromaticum ad ornatū mulierum dealbās mulierē
⁊ ſubtilians ⁊ abſtergēs ⁊ incolorās pone
de. 33. ⁊ cynamomi ī vino ⁊ diſtillet ad modū aque roſ. va

lis

let ẽt ꝓtra oẽs frigidas ꝓpones: et maxime ꝓtra paralisim.

Uinũcũ aq̃ ẽre bulliri debet.

Uinũ aquarcũ est vinuz sanissumũ ⁊ cognoui medicũ magne auctoritatis q̃ nõ vtebak alio vino et ꝓ ifirmis nõ est meli⁹. Nã fit cordiale ⁊ virtuale ex vino et aq̃ amittit enim de fumo vini ⁊ furore eius ꝓpter aquã ⁊ alterat naturalr aque frigiditas ⁊ hũiditas caliditate et siccitate vini: ⁊ remittit caliditas vini ⁊ siccitas frigiditate et humiditate aque ita vt fiat res temperata ⁊ est cautela: ⁊ bulliat vnum cum altero priuo vt melior fiat permixtio et sit aqua boni fontis: ⁊ in extimatiõe ꝓtuz ẽ apud vulgus vt vinũ potãduz temperek anteq̃ ad mensam veniat: ⁊ error maximus magis est approbat⁹: in rime apud prelatos et dños:

Uinum nouter aq̃tũ vi tuperak

vt aq̃ vino cuz bibere voluerint imponak: et quo cõturbatio vẽtositas ⁊ indigõ stomachi accidit. Et de auctoribus nõ inuent nisi alerãdũ q̃ cauerit in hoc passu ⁊ cause impedimenti digõnis sunt sicut diuersitas assumptoꝝ pro eo q̃ neq; vniuoca digestio celebrari. Cũ aũt qualitates q̃ erãt contrarie vino ⁊ aque facte sunt ⁊ permixte adinuicẽ: q; iã passa est aqua a vino et facta est remissio: in sua frigiditate et humiditate et vinuz caliditate ⁊ siccitate facta est res tẽperata magis apta digestioni ⁊ incorporationi et ostensio ad oculũ huius est: q; cum aqua vino miscek in vitro manifeste videk et fieri motus inter ea et ascensus vini ⁊ descensus aque tanq̃ contrariorũ repugnantiũ se adinuicem cõmiscri. Cum vero aliquantulum steterint cessat permixtio et quiescit. et tunc est tempus bibendi.

Cã aq̃ ardenti

Uinũ cui dak ola sapor ⁊ odorem momẽto: et est res curiosa: maxime pro curtis ⁊ cõuiuijs dñorũ et regũ qui volunt se ostendere habere mirabilez diuersitatem vinorum: ⁊ nihilominus preter q̃ est ad honorẽ est etiã ad vtilitatẽ. q̃m per hunc modum potest effici vinum vnuz ad multas res medicinales ꝑm virtutem reꝛ̃que sibi applicãtur: etiam modus est breuis et talis. ponank in aqua vitis que dicak aqua ardẽs seu aq̃ vite herba vel res seu species aromatice quecũq; per diẽ naturalẽ ⁊ virtũ illi⁹ rei incorporabik in ipsa aq̃ ⁊ erit ibi sapor et odor illius ⁊ in illa aq̃ ponak de vino bibendo et erit vinum in sapore et odore illius.

de laratiuis et sanguinẽ mundificantibus.

Uina laratiua ⁊ mũdificãtia sanguinẽ fiũt cuz rebus videlz proprietatẽ habẽtib⁹. Et vt sufficiat vn⁹ modus ꝓbationis: bulliant in vino res purgantes cholerã vel flegma vel melancoliã vel sanguinẽ mundificãtes ꝑm boni medici cõsiderationẽ: deinde addak decoctioni colate et clarificate aliquid de melle vel zuccaro sicut opus fuerit: et sicut additio aut insaporositas rei requrit ad delectationẽ recipiẽtis. ⁊ posito aliquãtulũ de aromatizanttib⁹ in sacculo coletur sicut claretũ ⁊ seruetur et recipiatur prout oꝝ. Est enim medic⁹ qui ponit de turbith in vino sine igne ad solem per tres dies mouendo fialam intus in qua est mixtio ⁊ excoꝛatur virtus turbith in vino. Et si desipuerit ponak de puluere zuccari ⁊ põt admistrari de illo podagricis de frida et multos iuuat seu liberat potẽter: ⁊ sic quoq; de reubarbaro esula ⁊ elleboro: sibb⁹ aliis spẽbus laratiuis fieri potest. Et certe modus iste est valde curiosus et pulcher.

Prohibens aborsuz

Uinũ qd̃ aufert vẽtositatẽ ⁊ aborsum a pgnãte ⁊ ꝓseruat fetũ vsq; ad tps ptus cuz adiutorio dei. R. se. apii. mẽthe sicce ameos. aã. ʒ. ſ. masticis gariof. cardamomi ro. rubee mato. ana. ʒ. ſ. cinamomi interioris castorei zedoarie ꝓcoꝝ: in alio ytis ylirice. aã. ʒ. ij. zuccari lib. ii. fiat ex eis claretũ addito melle quantũ placet ⁊ vtatur modicũ ante cibũ mane ⁊ sero. põt etiã fieri electuariũ de eisdẽ ⁊ est in sero dandum. ʒ. ſ. ⁊ cũ bono vino imisce: ⁊ hoc mihi plus placet. hoc enim vinum ꝓfortat ligamenta ⁊ virtutem retẽtiuã adiuuat ad ferendũ onus creature ⁊ sterilitatem propter ventositatem aut propter viscositatem aut frigiditatẽ vel humiditatẽ vel matricis superfluam humorositatẽ propter quod specialiter ⁊ frequẽter culpa sterilitatis accidit.

Contra fluxum.

Uinũ nobilissimum quod restringit fluxum et cõfortat stomachum flo de succo cydoniorum depurato et vino et aqua ros.

De absinthio.

Uinũ absinthiatuz ly sit granis saporis: tũ est magni valoris in causis multis. Et melior modus ꝓficiendi est q̃ cõtundatur absinthiũ viride vel siccuz et ponatur in colatorio et colek vinũ caliduz vel frigidũ super ipm et colek ⁊ iteretur donec saporẽ recipiat ⁊ virtutẽ ipsius et zuccarek sive mollificek vt opꝝ: et iste est melior mod⁹: q̃m cuius virtus est impẽ a in superficie: vñ meli⁹ trahit virt⁹ eius ꝑ illũ modũ. Est aũt ꝓfectio cõtra lũbricos ⁊ mineras putredinales flegmaticas: maxime latrãtes in cõcauitatib⁹ corꝑis ⁊ locis occultis dissoluit aperit et cõsumit: et hz cuz hoc ꝓprietatẽ cõfortandi locũ ne recipiat superfluitates ⁊ expulsiuã q̃ eroneret se ab ea. Ideo quidã medicorũ medic⁹ in omni plaga ignoto vitio vtebak tali digestiuo in materia calida et frigida abstergit viscositatẽ que adheret pẽ cauitatez fluxus ⁊ cõfortat locum ne refundatur ad illum humorẽ ⁊ faciebat ex succo absinthij rosis vesicatoriis vel ex eorundẽ decoctione. Et dicebat q̃ erat confectio mirabilis ⁊ valet dictũ vinũ contra anathemasim. i. fumũ stõachi: cõtra oppilationẽ splenis ⁊ epatis et yctericiam et valet cõtra apoplexiã ⁊ extrahit loquelã illius occasiõe amissaz: ⁊ ꝓtra suffocationẽ ꝓpter fũgos venenosos ⁊ ꝓtra venenũ. vsus enim eius visum clarificat: stomacho ⁊ epati subuenit: vrinam soluit ⁊ mẽstrua purgat et larat humorem a crudo vẽtre. Et est speciale remedium in his bibitis: puta cicuta tusquiamo ⁊ opio et huiusmodi narcoticis: et omnibus venenis resistit fumigiũ de vino ipso per embotum cõfert surditati. et si vulnus ex eodẽ vino lauetur non infistulatur nec crescit caro mala: et valet pruritui ex flegmate corrupto cuius signũ est exitura pustularum albarum molliũ putredinaliũ: et quãdo ante capitur aliquotiẽs anteq̃ intretur mare. nec patit nauseã nec vomitũ: ⁊ valet tẽpore epidimie ⁊ mutatiõe locoꝝ ⁊ infirmoꝝ visitatione: q̃m non pmittit aerẽ infectũ nocere. Et quidã sunt qui singulis tẽporibus verto sumũt de succo crudo cũ bono vino ciphum vnũ: ⁊ dicũt nõ timere egritudines toto anno ⁊ ꝓstat somnũ: ⁊ puerit timores ⁊ dolores tollit: ⁊ mẽbrũ paralyticũ stupbatũ de vino decoctiõis huius hz maximum remedium et gargarizatũ valet contra tumorem lingue et ad multas alias causas valet. Mirandũ quoq; q̃ ꝑm Macrobij traditionẽ tempus fuit in quo tm̃ exercuit fere apud oẽs laus istius herbe q̃ in signo ꝓsagij dabatur succus eius ad bibẽdum illi qui preerat dux exercitus ad certandum credẽtes debere propter hoc acquirere victoriã ⁊ salutẽ quã semper conseruet deus inclyto regi: et nobis.

¶ Explicit tractatus de vinis.

¶ Incipit tractatus de aquis medicinalibus.

Sed q; aquaruz nõnullis est vsus in medicinis habẽdus: de eis iõ aliqua sunt dicẽda. Aquarum autẽ triplex est vsus differẽtia: alia est laxatiua: alia ẽ cõstrictiua. alia est alterattiua. ſz laxatiua alia laxatiua ꝑ superiora: ⁊ hoc ſputo. vel vomitu alia ꝑ inferiora vt per vinã diuersimode dicuntur: vel Per seductionẽ q̃ quasi vsu frequẽtiori laxatiue dicunk que ola inducat materiei positio: vt materia si sit cõtẽta in trachea arteria et spiritualibus ꝑ sputuz est educẽda. ⁊ sic de aliis. ¶ Ut ergo per sputũ materiã educamus ptisana simplici ⁊ cõposita vtimur. vñ simplicẽ sic facimus: mũdamus ordeũ hoc mõ: priuo pone in ptio ⁊ aque paruz superinfunde ⁊ bene tunde: et iterum aquam superinfunde cuz pistello: iteruz tunde sicut fit de auena donec cortex incipiat removeri: ⁊ tũc extrahak et supra lintheũ expãdak: et ibi diu fricek donec cortex ex toto separetur ⁊ cribelletur ordeũ bñ mũdatũ: pontm⁹. ſ. vnã partẽ ordei ⁊. ix aque ⁊ facimus bullire vsq; ad medietatẽ: aliz bullitũt vsq; ad tertiã ptẽ: et post ea colãt ⁊ tepidã dant: ⁊ hec valet cõstrictiõi pectoris ex frigiditate et siccitate: et ad desiccationem arterie et ad tussiz et ad asma et pleuresim et peripleumoniã. Si vẽtris cõstipatio adsit cum predictis: q; non audemus dare multum ad comedendum facimus cõpositam ptisanam sic pontmus pruna ꝑm quantitatem ordei sicca vel humida cũ illo ordeo: et facimus bullire simul et damus tepide et pruna comedere precipimus si de illis post tantã ebullitionẽ aliquid remanserit. Item si predicta adsint. ſ. ventris constrictio vel tussis ponimus tutubas: et eodem modo facimus sicut de pruns quia ca. sunt ⁊ hu. Si vero maior sit cõstrictiõis cã ⁊ tussis vehemẽtis et pleuresis et peripleumonie magis humi. facimus ponendo diagagantũ. Uel si fuerit multuz delicatus nõ facimus cum ordeo bullire: tamen minus valet

Conmi tussim ptisana

nuo vz:sed ligata in petia bullīāt ⁊ in colaturā bullim⁹ or: deū:post colam⁹,⁊ tepide dam⁹. ¶Quidā testas limacis au ferūt ⁊ ipsas limaces facīūt bullire cū ordeo ⁊ colatū tepi dū dāt hoc mltū subtiliat hu. interi⁹ et subtilitates p sputū educit. Ab extra effusuz cutē subtiliat ⁊ lucidā reddit. Jtē facim⁹ aliō ptra tussiz qū nihil screak:⁊ cōtra flegma visco sum adherēs spūalib⁹ ⁊ prodest asmaticis ⁊ arteticis. R. yreos ysopū parū de capīl. ve. pruna tumbas sebestē. et du plū de or. munō. ⁊ fac bullire vsq; ad mediū ⁊ cola ⁊ colatu re tali appōe ō oleo amig. q⁹ mel⁹ erit si habueris: si nō ō lacte ami. ⁊ tepidū dek. ¶Jtē ad idē. R. vuas passas cari- Ad faci
cas pineas ysopū yreos et parū de melle dispumato et du- inādum
plū de ordeo mūdissimo:⁊ bullita vsq; ad medietatē cola ⁊ sputū in
dabis tepide vel vinū cū ipsa ptisana tēperatū. Si ⅋o fri- tussi.
dū reuma cū ꝓdicto affuerit loco aq̄ pone vinuz:et hoc vi-
nuz reuma frigidū et flegma viscosuz in spiritualib⁹ adhe
rens poten ter dissoluit. ¶Jtē ad idē cū predicto et potēter
expellit reumata. R. folia cinamomi: folia lauri ysopi ⁊ du
plus de ordeo:⁊ parū mellis dispumati fac predicto modo
et da tepiduz quantuz autē de predictis potanduz sit relin
quatur discretiōi medici ⁊ qua hora et quotiens dandū sit
q: ieiuno et post cibū. hec autez potest dari q⁹ nō sit de diu
reticis aquis. ⁊t hec de ptisanis sufficiant.

Ad faci inādus sputus. **Contra** vitū pectoris et materiā cōstipatā ⁊ iuiscatā in spūalib⁹: vñ tussis et mo-
dica screatio fuerit alias aquas facimus armo-
niacum purum et bonuz dissoluimus in aqua bul
liēte ⁊ colaturā tepidā in ieiuno dam⁹ vel oximel detur in
hyeme cū hmōi aq̄ i estate autē cū syrupo acetoso. Ampli⁹
aūt remollit supradictū ptisanū simplex sup armoniacum
feruidū fundatur et in illo armoniacū dissoluat:et hec cola
tura cū oximelle vl cuz syrupo acetoso detur. ¶Jtē dragā
gantū gūmi arabici liquiri. datur sicut predtrim⁹:⁊ tus susū
⁊ ysopuz facim⁹ in aqua bulltre et colamus:⁊ huic colatu-
re addimus: vt aqua suauior sit ad accipiendus zuccaruz
vel penidiā ⁊ damus tepidū. ¶Jtem terimus semina ci-
trulli melonis cucumeris cucur. ⁊ ista semina nunq̄ debēt
bulliri. q: viz pdūt suā. Jllis tritis supfundimus aquā fer-
uētissimā: vel qō mel⁹ est ptisanū ca. ⁊ manibus diu mala
ramus:et per pannū tritū colam⁹ colature quoq; addim⁹
zuccarū vel penidias: vt fiat suauis ⁊ tepidū dam⁹. Si ⅋o
cū materia in spūalib⁹ ad sit sitis:⁊ siccitas addimus spo-
diū vel amidū vel vtrūq;. Jllhec aūt aqua de seminibus ma-
teriā subtiliat ⁊ attenuat:⁊ spodū sitim tollit vnde Gal.
precipim⁹ ꝑmo materiā attenuare ⁊ attenuatā leuius ex-
Jnperi pellere: ūre prius dāda est aq̄ de seminib⁹ ꝓdicta cā deinde
pleumo alia. ¶Jtē cōtra cāz thoracis ⁊ pectoris et pregnantium
niam et aliis aquis vtimur: maxime in asmate ⁊ cōtra vitū epatis
pleuresi vt in peripleumonia ⁊ pleuresi frigida. R. frumētū ⁊ dissol
ue in aq̄ tepida vt non sit multum spissum: post parum fac
bullire:⁊ tunc adde oleū vel lac amigd. si habes ⁊ tepidum
da. vel in spissa ptisana adde parū de oleo amigd. vel lacte
amigda. ⁊ propina. Jn his autez omnibus: vt sint saporo-
sa: addimus penidiā vel zuccarū. ¶Jtē si multū sit debilis
et non vereris fac decoqui pullū vel gallinā iuuenem pin-
guē cū ordeo puro tandiu donec liqueſiat:tūc tere pullum
cum carnibus et ossibus et de ptisano paz infunde:et tunc
p pannū ertorquendo cola et da melius tamē confortabit
et min⁹ timidū erit de calore si aq̄ ros. cuz pullis terik ifun
datur et quasi incorporata et commixta succolitate ipsius
pulli detur: hoc valet ad confortanduz omneo debilitates.
¶Aliquādo autē cōfortamus:et apostemata acuta labo-
rantes in spiritualib⁹ maturam⁹. R. micaz panis calidi fer
mētati bñ: liga i pāno subtili lineo et raro ⁊ infunde ptisanā
vel lac amigd. Uel si hoc abhominetur aquam tepidaz ma
nibus malaxata et frica aquā desuper protiscīēdo donec tota
substātia panis: cū aq̄ exeat:et hāc aquā dabis si lacamig.
posueris vel ptisanā pone. tepidū:et si recipere noluerit po
ne saltim frigidum. ¶Jtem alia vtimur aqua quando ve-
In asma hemens est exacerbatio asmatis:et tanta cōstrictio pecto-
te diffici ris q⁹ vir pūt expirare et defectu caloris naturalis et pul-
li. sus ⁊ saltus cordis dissoluamus paz de musco in aqua ca
li. decoc. semi. basiliconis:et patiens recipiat ipsuz fumuz
per embo tum: postea aquam ipsam damus in potu. ¶Si
vero cū asmate fuerit siccitas vt in macillentis resoluimus
muscū in ptisana vel in decoctione dragagāti gummi ara-
bici ⁊ bullimus ⁊ similiter suffumigamus: post dam⁹ aquā
in potu: valet etiā maxime cōtra asma pectoris. ¶Solet
etiā quedā spuma oriri in quercu et ibidem quoddam esse
foramē quasi cauterīū:et inde aqua guttatim currit. Colli
ge hanc aquā in aliquo vase ubi suspenso:⁊ cū aqua calida
da in potu. ¶Ad idez solet supuenire pullo equi ꝑma die
sue nattuitatis vel secūda sternutatio:⁊ tūc proiicit per na
res quoddā frustum carnis: hec seruatur ⁊ in medicinis re
cipitur:⁊ dicitur splen pultri. vel pulli. De hoc tali accipe
aliquātulū ⁊ puluerisa et pone in aqua calida et parū fac
bullire: vt aqua incipiat quasi incorporādo inspissari hāc
talē aquā scias conferre pueris asmaticis in potu datam.
¶Nota q⁹ oēs aque date cōtra thoracē non debēt cito de- Splen
glutiri: sed in ore et in gutture quasi gargarizatum teneri. pultri.

Jctū autem est de aquis materiaz per sputū
educentibus: nunc dicam⁹ de aquis q̄
purgant per seductionem et vinā q̄ diuretice di-
cunt. Harū autē alie dant cōtra excessum caliditā
tis: alie cōtra distēperamētū frigiditatis cōtra caliditatis
excessum ipsius epatis vtimur quinq; aquis laratiuis le-
uioribus hoc mō terimus se. citrulli melonis cucur. cucume-
ris:⁊ tritis supinfundim⁹ aquā calidā ⁊ manibus diu frica
mus donec quasi in lacteā substātiā vertat ⁊ colaturā ieiu Ad cali
no mane ⁊ sero similiter datur. Uel si sit delicat⁹ cū syrupo ditatem
acetoso vel cū zuccaro datur. aliq̄n bulliūt semina ⁊ cola- epatis
tura dāt. Nos dicim⁹ q⁹ omnia hec q̄ virtutes habēt debi- ⁊ splē
les sicut predicta semina bullita hec vel aliquo mō a pro- nis.
pria natura parū vel nihil habent effectus: ideoq; in multa
quātitate ponunt ⁊ teri debēt ⁊ nō bulliri. hec autē aqua
ad plus duobus diebus seruari. ¶Jtē ad idē radices sca
riole:⁊ si eas nō habes tolle cicoree apii vel radices lama
⁊ ꝓiectis interioribus fustib⁹ tere bñ ⁊ addito se. maratri: ci
tofac bullire simul donec tertia pars aque cōsumat:tūc co
latura appone ad serenū ⁊ da ieiuno meridie ⁊ sero. Simi-
liter et inde tēperamus vnum quodlibet: vñ ꝓpter delica
tos ponimus in olla noua ⁊ supoos pānū et desuper pastā
vel cretā ⁊ bullimus in furno pane mox extracto: vel in va
se duplici donec tertia pars aque cōsumat: positq; fuerit co
latuz ter vel quater damus si opus fuerit. ¶Jtē ad caleſa
ctionē et tumorē splenis ⁊ opilationē fortiori aqua vtimur
R. vtriusq; sandali capillis ve. et epatice adrātoos politri-
cū linguam cerui vel scolopendriā hec oia trita bullimus:
vt supra obturato vasis ore vl in duplici vase vel in furno
⁊ colatū dem⁹ vel simpliciter vel admixto zuccaro vl syru
po: vel etiam in ipsa decoctione hac syrupum fortiori ad
idē erit aqua si omnibus predictis addamus radīs. cariole
maratri scolopendrie rubar. agrestis ⁊ fustib⁹ interioribus
abiectis cū predictis terminis:et aqua bene cocta ⁊ cola
ta totiēs: vt clara fiat simpliciter: vel cū zuccara vel syrupo
vel ipsa aqua in syrupū redacta in potu damus. nō tamen
in cibis: quia diuretica in cibis accepta potū indigestionē
stomachi operant. ¶Contra frigiditatē epatis ⁊ tumorē
splenis et frigiditate. R. sparagi: brusci: borraginis maratri
arnoglosse: vel loco borraginis cicoreā pone ille rad. ablute Ad fri-
interioribus fustibus abiectis terant ⁊ bulliāt. hec aqua de ditatem
ne colata: vt supradicta colet. dek simpliciter vel cū syrupo epatis ⁊
vel zuccaro vl vino vl si deest radix. R. seminis a sparagi: splenis.
brusci vtriusq; petrosili seminis macedonici ꝙmunis et
apii: maratri: dragaganti tere et fac bullire vt supra. Si au
tē fuerit delicat⁹ liga trita semina in pāno et bullias. mino
rē aūt habebit efficaciā: sed nō tantā molestiā saporis et il
li colature addaf vt supra dictū est zuccara q⁹ si nō habes
saltim duas crustas panis habeas et vtere ꝓdicto. ¶Uti
mur etiā aliis fortioribus in opilationem splenis ⁊ epatis
et scirrosim eorundem et dolorē renum ex frigida causa et
mucilagine q̄ in collo vesice colligitur ⁊ lapidē: vndevrina
solet impediri ⁊ cōtra pectinis dolorem et partū adiacen
tiuz. R. raō. fartifragie si sit receno in parua quātitate si sit
sicca in maiori raō. paritarie cu. radi. pētaphilo. se. anneos
se. granorum soltis radi. graminis. De hiisob⁹ fac predicto
modo vtere vt ꝓdictis. ¶Aliter adidē. R. cartami senatio
nes aq̄ticas ⁊ raō. attriplicis petro. macedonici duci et si

reni.se.leuistici:de hiis olb⁹ fac vt supra dixim⁹. ¶ De aliis vel de vase duplici vl̃ furno si sit delicat⁹ multū adde modicū aq̃ rosa:et da semp cū tepida:q; meli⁹ operabit vel sanabitur vel de ipsa facta in syrupo:iste eñ poterūt seruari p plures dies ſz quotiensc̃ūq; dederis parū caletac. ¶ Cōtra eufrasiā epatis splenis ex materia frigida:vñ generalr gñatur illa spēs ycteritie que dicitur malātrion vel aggregata pagasalitis.i.mutatioin plūbeuz coloiemvel palladū ℞.spicā nardi foliꝫ cinamomi ſileris mōtani ameos:parū de se.leuistica hec terātur ꝛ i aqua bullianꝫ vt p̄dicta:ꝛ bis vel ter cola ſiꝫ vel cuꝫ vino vel syrupo ex ipso facto vel cuꝫ zuccaro dato valet multum. ¶ Item contra humoiem in renibus vel alibi in viſo vrinalibus frigidū ꝛ viſcoſuꝫ inhe rentem vnde vrina ſolet impediri ꝛ contra lapidez in renibus vel vesica contentum. ℞.grana ſolis in multa quantitate ꝛ tere ꝛ tritis superinfunde aquam calidā ꝛ da cōtra ctam manibus ꝛ hanc aquam colatā propina p̄dicta cōfert bñficia:ꝛ maxime pueris qui violentiaz medicaminis ferre non p̃nt. ¶ Item ad idem. ℞.seminis vitice maioris et fac inde de granis ſolis vtrim⁹ et similiter pueris valet. ¶ Jtē vtimur alia aq̃ ad enfrarꝫ epatis et splenis ex frigida causa et cōtra rugitum et ventositatez inteſtinoꝝ ex eadem causa ꝛ confortandum debilitatem epatis ꝛ ſtomachi digestiue virtutis propter frigiditatē. ℞.seminis basilicōis amomi ꝛ masticis aneti carui aā.hec ola trita fac bullire in aq̃:vt dē aliis p̄dixim⁹ et eodē modo damus vel ipſam bene tritam pone in ſaculo:ꝛ fac bullire.nō autem certam metā in talibus possumus dicere sed medici arbitrio ad disponendū relinquimus iſte autem discretus ſit ꝛ alta medicamina ſm materiā egrotātis aptabit. Aliter autem delicatis medicinā abhorrentibus quedam dulcia apponendo ad austeritatem ꝛ abominationez mitigādā. Rusticis vero et fortibus ad quaslibet oblatiōes se bene habētibus cū tota substantia tollitur:ꝛ similiter p̄dictam aquā da in potu. Reliqua aqua melius operabitur ſi poſtq̃ colata fuerit et modicū mellis dispumati et bulliti fuerit additum et hoc cōmixtum:iterum super ignem posituꝫ vnam vndā faciat. ¶ Ad idē. ℞.radi.p̄tafilon.se.maratri anisi aneti apti masticis:ꝛ paꝫ de se.coriandri ꝛ fac ſiꝫ de p̄dictis. ℞t hec de aquis diureticis dicta ſufficiant.

Ad optationes in viſo vrinalibus.

Ad eufrasim epatis ꝛ ſplētis rugitū ꝛc.

De sene

Jcamus de aquis que per seductionē purgāt quā facies ſic. ℞.sene in pōdere.ʒ.ij.ꝛ bullia ꝛ aquahec aqua ſit ter vel q̃ter cola ra:q; colore ſuo nigro horribilitatē:egro presentaret:adde paruz zuccare vl̃ mellis vel aliquid tale ꝛ tepidum propina in loco obſcuro et in vase nō radioſo. Si ℔o ſit delicat⁹ fiat de aqua roſata:minoris tñ efficacie erit ſed ſuauior:melius tamen operabitur ſi secum in deco.radix botaginis trita addatur. Debet autez medic⁹ ꝓuidus eſſe ꝛ hic ꝛ vbiq; vbi ſit fortis medicina danda:ꝛ ſi ſm alteram ſui qualitatez ſit neceſſe ꝛ nociue maliciam aliquo mō ſciat mitigare:hoc tō dico:q; cū sene obtineat excessuz ſiccitatis ſi corpi ꝓſumpto extenuato adhibeatur ne amplꝰ attenuando ꝛ exiccādo attenuet ꝛ debiliter in ſiccitate:vñ ambox commixtione eſt reprimendū:vt prunoꝝ paſſularꝫ liquiritie:hoc idē dicem⁹ de aliis violentibus:vt cōponendo ſm genus ſuum vt dictum eſt. Supradicta aūt aqua vz ꝙrtanariꝰ ex naturali melia ꝛ ꝙtra fātaſticos sōnos et nocturnos terrores prodeſt melancoliciis frigidis et futuris.

De polipodio.

Jtē vtimur alia aq̃ nō ad idē ſed eodē mō purgāte purgat eñ flegma viſcoſuꝫ i ſtomacho ꝛ inteſtinis adherēs. ℞.polipodij.ʒ.ij.ꝛ ſi viride.ʒ.ſ.ꝛ.ℨ.laua fortiter tere ꝛ diu bullias i aqua ꝛ cola ter.ꝛ colature adde zuccarū vel mel ꝛ da tepidū ieiuno cōpoti:ſed melius eſt repletus:q; cū ſoleat purgare q̃ in ſtomacho repleto ꝙtineanꝫ p̄cipue q̃ in inteſtinis videbantur purgare q̃ in ſtomacho repleto ꝙtinenꝫ poſtq̃ aſſumpſerit hāc aquā da ſtatim frigidā vt meli⁹ ducat. ℞t q; polipodiū ſolet generare torſiones ex groſſa ventositate ꝛ ideo ſupponēdū eſt aliq̃d excluſiuū vētoſitatis vt aniſuz

De radice ebuli

ℨ maratrū ſe.cymini ꝛ cū polipodio bulliāt. Jtē alia aquā laratiuā fac q̃ vz ad purgādū durū ꝛ viſcoſuꝫ quotidiana riſis.ꝛ p̄dro. ℞.radi.ebuli bñ tritas abiectis fuſtib⁹ interioꝝ b⁹ bullim⁹ in aq̃ hāc aquā colatā dam⁹ ieiuno ſimplr vl̃ ad mixto zuccaro vel melle:ſi delicat⁹ fuerit,fiat cū aqua roſa.

De elleboro alb.

¶ Jtē fiat de elleboro alb.q; niger paꝫ ducit. Aquā laratiuaz ſic facim⁹ ſi fuerit virtō.ʒ.iij.pōim⁹ i aq̃ tepida ꝛ dimittim⁹ nec facim⁹ bullire ne de ſubſtātia aliq̃d diſſoluatur ꝛ min⁹ violēter ꝛ piculoſe ducet poſt duos vel poſt tres dies hanc aquā tepidā cū zuccaro vl̃ aliquo dulci ꝓpinam⁹. Si ℔o ſicc⁹ fuerit elebor⁹:facim⁹ bullire:ꝛ de ipſa ponim⁹ plus paꝫ ꝛ predictā aquā tepidaz p̄dicto mō dam⁹:ſcipio vt radix raphani pforet cū ſubula ꝛ intus fruſtū elleboꝝ ponamus q̃ſi filū ꝛ p aliquos dies ſic dimittat poſtea p̄tacto elleboro raphan⁹ ad comedēduz detur. Nota q; hmōi aque nō ſunt dāde niſi in magnis paſſiōib⁹ vt in epilepſia:paralyſi ꝛ peripleumonia.

De dyagridio.

¶ Jtē. ℞.dyagredij quaſi.ʒ.ℨ.teras nō mꝰtū ſubtiliter:q; facere ſolet diſſynteriaꝫ ex contando ſtina ſi fuerit ſubtiliter puluerizatuz ſed aliqualiter in groſſis ptibus tere:ꝛ ad eꝰ maliciā reprimēdā adde maſticis:ꝛ vt ſapoꝛoſius fiat.adde paꝫ de amido vel zuccaro.℞t ad excluſionē ventoſitatis maratri aniſi vel.i.cumini hec ola parata cū aq̃ in cucurb.i modū aq̃ roſ.huic aq̃ iterū adde mellis vl̃ zuccari et tepidā in ieiuno da:q; aliter torſionem facere conſueuit:et hāc per aliquos dies poteris conſerua re.

Decoctio ſambuci et tapſie.

¶ Jtem. ℞.medianā corticē ſambuci et tritam fac bullire in aqua:et hāc colaturam dabis addito melle vel zuccaro.hec purgat vehemēter flegma et hydropiſim:et q; nimis cal.eſt in hyeme:et nō in eſtate dāda eſt.de hoc dicunt q̃dā q; ſi coquat verſus inferiora trahaꝫ ducit iferius ſi verſus ſupiora ſuperꝰ.eodē modo facias de radice tapſie.ſed q; tenet potius vicē vomitꝰ:ideo i eſtate magis eſt dādus.

De aſaro.

¶ Jtē. ℞.aſſari baccaꝝ ſi viride fuerit li.ſ.tere ꝛ bullias diu i aq̃:huic colature adde aliq̃d dulce ad maliciam ſaporis reprimēdā. Si ℔o fuerit ſicca. ℞.lib.ſ.ꝛ.ℨ.et fac eodem mō:ſz diutius bulliat hec aqua potꝰ danda eſt eſtiuo tpe purgat col.ꝛ flegma exiſtēs in ore ſtomachi per vomitum.

Deſcen pect ra phani ꝛ atriplicis.

¶ Jtē ad illos q̃ virtutē habēt debilē. ℞.ſe.rape.in multa quātitate.ſe.raphani ꝛ attriplicis.tere bene ꝛ ſupinfunde aquā ca.ꝛ diu manibus malaxa ꝛ cola.ꝛ tūc aliquo dulci admixto vl̃ ſyrupo acetoſo dabis.

De myrthe.

¶ Jtē alia aqua laratiua vtimur q̃ purgat co.vñ cōfert tertianarijs et de co.laborantibus. ℞.li.ij.de ſe.myrthe tere et tritis ſupinfunde aquā calidā ꝛ cū cal.diu.tere cū piſtello donec bñ diſſoluatur cola ꝛ adde aliud dulce:ꝛ iterū cola et adde parū aqueca.vel de benedicta ꝛ da in ieiuno.

De lapa.

Si ℔o delicatus fuerit ſic fiat in aqua roſa.ſed q; hec et quilibet vomitꝰ eſt medicina violenta ꝛ periculoſa qua mouēdo laborāt ſpiritualia ideo ipſius corpis diſpoſitio nō eſt negligēda. Si eñ constrictio pectoris vl̃ aſma vel tuſſis adſit valida nō eſt tutū ne forte ſubſequat ſuffocatio. ¶ Jtē alia que col.purgat ꝛ flegma ſuperius ꝛ inferꝰ. ℞.eſule raō.virides quaſi.ʒ.ſ.ꝛ q; ſolet facere ventoſitatē ꝛ torſionē adde maſticem ſe.maratri ꝛ bullias in aqua.hanc colaturā addito aliquo dulci da:vt p̄dictā.vel pone de pul.ad pōdus triū vel quatuor denarioꝝ additis pulueribus aliarū ſpecierū cōfortatiuaruz et poſito brodio galline vel alia ꝓpria:et quia eſula eſt quoddā genus titimali ꝛ minus violēter ducit minus cuz aliis generibus q̃s medici magis hāc cōſueuerūt. ¶ Jdez etiam fieri poteſt de raō.cuiuſlibet titimali:ſed in minori quantitate de illa dabis ſupradictis adiunctis.

De aſſa roſa.

Jctū eſt de aquis laratiuis reſtat dicere de cōſtrictiuis.Hijs autē vtimur q̃ſq; ſimplicibus cū materia eſt pauca et ibi pauca ponūtur et q̃ſq; cōpoſita quib⁹ multa ponunt. Jtem eiſdē vtimur tā cōtra fluxū vētris ex multitudine q̃s ꝙtra debilitatē mēbroꝝ ꝛ ꝙtra dyaoteſim. ¶ Cōtra fluxum vētris ex debilitate mēbroꝝ aſſumpta retine nec initium nec ſibi in corpe valentium et etiā cōtra eandē debilitatez ex caloꝛe vtimur aq̃ roſa.dādo eā ſimplicē in potu vel cū vino que q̃ſq; in fornace cū ventoſa interdum aqua feruēte ſupinfuſa vaſe repleto roſis fit.Hec autē maioris eſt efficacie ꝛ apparet nā tō odoꝛifera:quia plus de ſubā roſ.diſſoluit q̃s ibi.q; ibi ſola fumoſitas.quō aūt hoc fiat:et quō oēs p̃nt ſaluari alibi dictū eſt ſufficiēter. Cū hac aqua ſolemus apponere mel roſ.apponēdo duas ptes aq̃ roſ.ꝛ vnā mellis:ꝛ ſi cito vis facere pone vnā ptem aq̃ et duas ptes mellis:ꝛ coque vſq; ad conſumptionē aque q; ſic cognoſcitur:pone

tur pōe vnā guttā mellis bulliti supra lapidē: ⁊ si adhereat coctū est. Si ꝙ videas hic aliquid aquositatis iterꝫ exigit bulliri. Nota ꝙ vtraqꝫ predictarꝫ aq̄rū maioris est efficacie si loco aq̄ pōas aquā pluuialē. ¶ Cōtra dyariā ⁊ ictericiā. Ra. fabas fractas fac decoqui valde in aq̄ pluuiali ⁊ ponāt in parapsidie ⁊ sinapizet pul. coralli al. et rubei ⁊ cōedat patiēs: pbatū ē. Nota ꝙ ꝛstringētia debēt assari. ¶ Itē cōtra fluxū ex medicia recepta in electio ē cibi ex eisdē vl alia cā. Ra. aquā predictā ⁊ iple vas vitreū ⁊ pone intus quinqꝫ vel septē grana garioſ. vl de semie basilicōis ⁊ obtura os rosmarino ⁊ bullire faciaꝫ. supcineres calefactos hāc dimitte infrigidari: ⁊ fumo prius accepto aq̄ calefacta prius ꝓpinet in predictū casum erit remedium vnicum. Itē in hac eadē aq̄ bullim⁹ carnē ⁊ damus accipiēti qui cibū reijcit. ¶ Itē aquā cōstrictiuā sic facim⁹: pone masticis gūmi arabici tor refacti super testā calefactā donec incipiat rubicere. post fac bullire in aq̄ pluuiali. ⁊ hanc aquā cola ⁊ da p̄dictam colaturam. Nota ꝙ oē qđ cōstringit fortius operabit si aliquā tulū assatū ⁊ desiccatū fuerit. ¶ Itē ad idē aliter. Ra. florꝫ myrthi ⁊ pone in cucurbita ⁊ paꝫ aq̄ pluuialis magis erit ꝓfortatiua si aquā rosa. loco ipsius aq̄ apposueris ⁊ fac ad modū aque rosa. hec aq̄ simplex vel cum vino vel cum ſyrupo vꝫ cōtra fluxū ex debilitate mēbroꝝ ⁊ laboriātib⁹ cardiaca ⁊ coxidis defectu q̄ vix possunt se sustinere vt predixim⁹ exhibita vel faciei superſpſa: ⁊ etiā contra dyaforesim que fit ex porosū apitione et raritate cutis: ⁊ ꝓpter humoꝝ multitudinē intus habitātiū: ⁊ etiā cute extra suphusa. ¶ Itez accipe tenereitates rubi vl sentis ⁊ spine al. ⁊ pu⁹ trita fac bullire in aq̄ pluuiali: ⁊ in hac aqua fac bullire frumentum vꝫ emoptoicis qui spuunt vel euomūt san. ⁊ hec aq̄ simplr cū ſyrupo data ꝓtra fluxū p̄dest. ¶ Itē alio mō facim⁹. Ra. ros. gūmi arabici masticis hec duo assata parū supra tegulam calidā vt p̄dixim⁹: ponamus in vase in aqua pluuiali ⁊ bolū iterdū: qꝫ tritū reddūt aquā q̄si rubeā ⁊ visui quasi abominabilē. hec obturato ore vasis pasta vl creta bullimus in furno vel duplici vase: et hāc colaturā damus p̄dicto mō: hec aqua optime fluxū ventris cōstringit: sed medicus ibi debet esse intētus ⁊ discret⁹. Si. n. affuerit torsio cū fluxu cū ista frigida: nec tamē cōstringunt torsionē: imo augmētant qꝫ frigida sunt: ideo aliqua ponuntur contra ventositatē vt anisum ⁊ se. maratri. Item cum dicimus hec vel illa valent contra fluxū ventris semper intelligitur fluxum ex debilitate vel ante medicinā vel post. Constrictione fluxus q̄ ex multitudine hu. fit nunqꝫ debem⁹ insistere nisi forte ſtus patientis sit debilis: vnde impotens est euacuationem sustinere: sed sustinemus hu. euacuatoꝝ abundantes. ¶ Itē aquā ꝛstrictiuā nō ad pptandū: sed a fomentandus facimus bullim⁹ diu cortices quercus viridis vel siccas in aqua pluuiali vl salmātina vitreolū ⁊ gallas asymas ⁊ fructus ⁊ sizapini que est q̄si parua pinus ⁊ hmōi aque prius fumū recipiat ꝑ inferiora: deinde in ipsa aqua sedeat: talis etiā fomentatio etiā ant exitū emendat et fluxū cōstringit. ¶ Itē corticis mespuli arboris ⁊ corticis fructus castanee non arboris neqꝫ illū qui hꝫ actuales pungitiuas: sed interiora qui semp adheret nucleo ⁊ illū lenē corticē qui vulgariter dicitur super hec oia bullimus in aqua pluuiali vl salsa: deinde ꝓiectis corticib⁹ in aq̄ hac fomentat. mirabiliter cōstringit ab inferioribus. ¶ Itē similr bullimus rosas ſe nugrecū cimas myrti ordeuꝫ mūdū istius modi fomentatio aque vꝫ cōtra tenasmonem de co. q̄ cōtingit aliquē ire supra sellā acuitate co. mordicat intestina: nō in hēntib⁹ quātitatem: sed modicū est qđ assellat hāc curā adhibemus pueris sic qñqꝫ dissynteria laborātib⁹: ⁊ illis qui nō possunt me diciną accipere ꝑ os. ¶ Itē ad fomētū de frigido hu. ꝓtra causam. Ra. folia iuniperi cū fructibus: q: sic melius operatur ⁊ parū de foliis lauri ⁊ parū pulegii ⁊ parū de foliis roris aliꝫ ponunt cardū būdictū: hec oia bulliant in aq̄ pluuiali vel maria: posteafumū recipiat deide aqua supsedeat diu. ¶ Ad idē aliud. Ra. corticis glandiū ⁊ malorꝫ granatorꝫ et simphite. i. ꝛsolide maioris ⁊ veteres soleas diutissime bullire faciaꝫ in aqua predicta ⁊ mō predicto fac fomentū. Aliꝫ ponunt olibanū hoc tale constringit fluxum: ⁊ exitum emendat morborū multitudinem sedat si nō contingat exbundantia. sanguinanti em necesse est euacuatio per flobothomiaꝫ vel alio modo: sed si eius liquiditate vel subtilitate vel meatuum elargatione fiat prodest.

De mastice.

De myrrho.

De rabo

De ros. gummi arabici ⁊ masticis.

debilitas quercus cū aliis.

De mespilo et cortice castanee

De ros. lenugreci ⁊ myrtho.

De iunipero cū aliis.

De corticibus glādium.

De aq̄ rosa.

De aqua nimis.

De pſillio.

Ad caliditatē ⁊ siccitatē epatis.

ad excessum friditatis.

ad excessum hūiditatis pulegii folia lauri ros marin⁹. ros. bullias i aqua marina ⁊ cū ista fométa caput reumaticū: qđ vue lapsum et cruoꝛ constringit. ¶ Itē contra inflationem pedum ex reumate a superioribus ad inferiora vl lōgo tumore vel longo itinere laborātibus bullias cinerē in aqua marina: et cū tali fomētamus pedes. ¶ Itē cōtra inflationē pedū ex ydropisi vel ex longa egritudine p̄cedente bullimus tribulos marinos in aqua marina. ⁊ cū tali fomētamus pedes: ⁊ in fomētando dam⁹ amidū de fruméto vel de ordeo: qꝫ fit sic de ordeo sicut de fruméto cōditū damus cū lacte amigd. vel cū aliquo tali ⁊ reuma constringit ⁊ tracheam arteriam lenit. ¶ Itē cōtra reuma ⁊ tussim ex reumate lapidanū olibanus masticē ⁊ ros. bullias in aq̄ pluuiali et hmōi fumū recipiat prius postea caput ⁊ pedes fomentet. ¶ Cōtra malā complexionē siccā vtimur diureticis: quarū quedā per os recipiunt: vt ptisanū tā simplex q̄ cōpositū. Quibusdā vtimur fumigādo ⁊ fomētādo. Ra. ergo se. malue papaueris al. pomi tulace bullias i aqua simplici. p̄mo p nares fumū recipiat post caput pedes lauet: deide sibi a frigore cauat: ⁊ hoc generaliter p̄cipimus post quālibet fomentationē ⁊ suffumigationē. Si autem a frigore tangerentur essent nouissima peioris: hoc tale cōtra siccitatē cerebri valet ⁊ ad mētis alienationem et vigilarum instantias ex eadem causa. ¶ Ad idem bullias in aqua communi maluas ⁊ summitates papaueris herbā viol. ⁊ cuz ista suffumiga: vt prius dictū est. ¶ Nota ꝙ quotiēscūqꝫ volueris dare ptisanū simplex vel cōpositum caue ne laborēt fluxu ventris nec stomachi frigiditate possumus enim fluxum ex frigiditate augmentare. purgant enim ista senes. stomachum cuz pectore renes

¶ Sufficiant hec dicta de aquis laxatiuis ꝑstrictiuis ⁊ alteratiuis q̄ dicta sunt a magistro Arnaldo de villa noua.
¶ Incipit liber de ornatu mulierum.

psilotra

QUādo vult dña corp⁹ suū depurare ab oī sordicie intret ꝑmit⁹ balneū ꝯ nō nimis calz q; cōbureret superficies corꝑis ⁊ fierēt inde bardi ⁊ pustule in facie vel ī alijs ptibus deinde intꝰ in balneo remoueat cū psilotro sup

Primus

fluos pilos vbicūq; sint p hūc modū. R. pulueris calcis viue. ʒ. iiij. auripi. ʒ. ß. cimini. ʒ. ß. iſti tres pulueres ponank in q̄dā olla noua pua in q̄ sit aq̄ feruēs ⁊ bulliak pax totū mouēdo cū ligno ⁊ remoueak ab igne ⁊ ponak aliq̄ntulū de cinere. Signa ꝺ̄coctiōis sunt si mittk plūa gallie it⁹ ꝺ̄pilak. Ungak locꝰ pilosus. ⁊ post paucā horā cū manu remoueak delde vngak locꝰ cū furfure remolluto ī aq̄ ca. vt locꝰ nō ex-

Scām.

coriet ⁊ furfur sit inuolutū ī pāno lineo q̄si rēolliet. Fit alio mō psilotrū. tere oēs. ū. dictos pulueres ī pāno late vl' sacculo ⁊ in aquā bullitē pone ⁊ dimitte bullire donec coctū

tertiū.

sit eadē ꝓbatiōe decoctiōis: ex illa aq̄ vngak locꝰ pilosus. Fit alio mō mirabilr: q; remouet ab oībꝰ locis pilos. Accipiāk tres ptes aq̄ ī q̄dā scutella terrea ⁊ ꝺ̄tuor ꝺ̄ calce viua ⁊ totū stet ꝑ tres dies ⁊ colet ⁊ ī colatura ponāk iteꝝ. vj. p-

quartū.

tes calcis viue: deide ponak ad solē cū. vj. vl'. viij. ꝓtibꝰ auripi. ⁊ si nimis spissuꝫ fuerit ponak aq̄: ⁊ si nimis claꝫ cale et auripigmētū decoctiōis vt. ß. ¶ Psilotrū ad remouēdū pilos de facie ⁊ cotū attenuādū ⁊ remouēdū cotū maculosū ⁊ pānosū ⁊ ad faciēdū pulchrū color̄. R. succū tolloꝫ cucumeris agrestis lac amigꝺ. ama. añ. lib. ß. ⁊ bullīat cū auripigmēto ⁊ calce ad ignē postea pōak ibi paꝫ de galbāo remolluto p diē ⁊ noctē ī vio puro ⁊ sīl' coquak. hoc bñ ꝺ̄cocto

quintū.

substātia galbāi rēoueak ⁊ pōak oleū ro. vl' viol. Signa de coctiōis fūt. vt. ß. si forte nō fuerit satis pōak calx ⁊ auripigmētū ⁊ ꝓmisceak paꝫ ꝺ̄ pul. cutis masticis ⁊ classio ros. cimini gariof. nucismusc: q; p ꝓmptionē istaꝫ spērū aliq̄ntulū redolet. Cū igit aliqua dña ex hoc psilotro se inūrerit sedeat ī stupha nō mltū ca. ⁊ si mltū fricet se: q; mēbra fricata q̄ꝫ scouāk cū p aliquā horā sederit extrahe pilos tēptes si leuiter cadāt faciat aquā tepidā sup se mitti ⁊ trahat palmā suauiter vt pili cadāt: hoc facto ītret aquā tepidā ⁊ lauet se bñ postea accipiat furfur ⁊ distēpet cū aq̄ tepida ⁊ colet: ⁊ de hac colatura lauet se q; bñ mūdificat facit ⁊ cutē ⁊ si remāserit ibi aliq̄ arsura accipe sāguinē galline ⁊ distēpe-

sextum.

ret cū albumine ouoꝝ ⁊ inūgat loca supradicta: q; eā remouet ⁊ cutē reddit lucidā ⁊ lenē hic abluat se aq̄ tepida ⁊ exeat a dicta stupha. ¶ Aliꝺ ꝑtuosuꝫ sit ad remouēdū pilos si velis de facie vl' ꝺ̄ alio loco: vt ex tota radice. R. colophonie. ʒ. r. ak. ʒ. armōiaci. ʒ. ij. masticis boza. cere. añ. ʒ. ß. ak. ʒ. resolnak totū paꝫ postea pistek ⁊ fricek ī manꝰ ad ignē: ⁊ post-

prohibēs

ea ponak. ū. locū ca. sub fouma ēpli deꝰmēdo manū vt melius se teneat: ⁊ post paululū remoueak subito: ⁊ si oēs pili ī vna vice nō fuerit eradicati reponak iterū ⁊ ꝑ illō psilotrū reſuari p ānos duos. Pōt ēt fieri. R. colophonie. ʒ. ß. armoniaci. ʒ. ß. ß totū fundak ī patella ⁊ mināꝺo ponit subito in aq̄ frida ⁊ iter manus sub aqua frida malaxek sicut cera ad ignē: postea in aliā aquā redigat ⁊ ēt in tertiā aquā: vt pul-

chꝰ fiat ⁊ opek de eo sicut ꝺ̄ alio psilotro ad pilos ⁊ ad cotū ꝑ reiterari ter vl' q̄ter. ¶ Pili remouēk artificialr medicis vel pincetis ⁊ nūq̄ regenerātur. R. ouoꝝ formica. ʒ. ij. ⁊ cōfice cū succo iusq̄mi ⁊ sanguīe vesp̄tiliōis: ⁊ cū hoc fricek locꝰ in quo pili eradicati fuerīt bis vel ter die et nunq̄ renascēt. ¶ Alio mō. R. calcē viuā auripig. ⁊ sterꝰ lacerti coctū aut in aceto coctū multo succo iusquia. coquak deide locꝰ vngak et nūq̄ renascent. ¶ Itē aliud. R. ouoꝝ formicaꝝ ⁊ succuꝫ edere et auripigmētū et bullīat ī aceto et facit tdē. ¶ Aliꝺ coquatur erici⁹ diu in oleo ⁊ postea cuꝫ eodez oleo tēperenk ouа formicaꝝ vel. sal. testudinis vel de rana q̄libet istoꝝ vꝫ ꝑ se. et maxime si cōponātur. ¶ Aliud. R. ouoꝝ formicaꝝ pōdus. xij. de calce viua et auripig. añ. pōdus. iiij. dena. ⁊ de sappōe. ʒ. ß. aceti. ʒ. ß. sed oīa coquank in quadā olla parua ⁊ fiat vnguētū de quo locꝰ pilosus vngatur ⁊ postea lauek cū aceto vl' succo iusquiami vel cū aceto in quo bullitū fuerit psilitū vel se. iusquia. ⁊ opto tebaico cū aceto vel cum aqua vite vel cum oleo ro. vel viol. admixto vel cū humore de cāna q̄si cremak v tridie. ¶ Itē aliud vngak locꝰ ī quo eradicati fuerint pili cū felle anguille masculine mixto cū oleo ros. vl' san. vesp̄tiliōnis. ¶ Aliud. R. auripig. radi. iiij. se. papa. cū succo iusq̄a. tpetur cuꝫ san. vesp̄tiliōis. ¶ Itē aliud vngak locꝰ cū oleo se. iusq̄a. mixto cuꝫ pul. auripig. v. vl' vj. vicibꝰ. ¶ Oleuꝫ iusq̄a. sic fit. R. se. iusq̄a. tritiuꝫ: ⁊ ī quodā folio caul. inuolutū: ⁊ sub calido coquatur postea exp̄mak ꝑ quēdā pānuꝫ lineuꝫ: et illō q̄ distillatur ꝺ̄ oleuꝫ ⁊ reseruek ī vitro. ¶ Sanguis ex vesp̄tiliōibꝰ sic extrahīt decollatur sub aure: et sicut fluit calidꝰ sic pōk. Iste san. ⁊ supradicta oīa simplicia ꝓposita auferūt pilos ad tps et in ꝑpetuuꝫ si multotiēs ponātur fricando locuꝫ.

Faciēs

flaui fiūt capilli si bulliāk ī aq̄ clara cinis vitis cuꝫ palea ordei ⁊ fusceto et ligno liq̄ritie excorticato ⁊ trito pomo citri. colatur ⁊ factuꝫ ē lixiuiū lauak caput et ꝑ se deliccenk capilli. Hoc aūt fiat sepe et erūt capilli lucidi ⁊ flaui vt auꝝ. ¶ Aliud accipiak rasura busi in multa q̄ntitate ⁊ sticados citri ⁊ lignū liq̄ritie tritū: radix vngule caballine: capill'. ve. et pontic aliq̄ntulū de croco et coquātur in aqua et ī colatura lauek caput et q̄si se pectinauerit madefiat pectē ad solē cum illo lixiuio supradicto. Ista supradicta q̄ facīūt capillos flauos faciūt spissos ⁊ lōgos: et remouēt tineas q̄ trāgunt ipsos: et post oēs ablutiones supradictas q̄si ipsi desiccati fuerint dña manus in oleo vitellino ponat supra capillos suauiter ipos vngēdo. ¶ Oleū vitellinuꝫ sic fit. R. vitella ouoꝝ coctoꝝ sub calido: et in quadaꝫ lancea ferrea fricenk agitādo supra ignē cum ligno: et sicut dissolueur ꝙ misceatur ī alia cassa ferri seruetur in vitro.

Ad fluorē ⁊ nitē ī capite.

SI tinne fuerint ī capite et fissure aliq̄ ꝓpter sigma salsuꝫ: aut ꝓpter corrū. ab' subueniēdū ē cuꝫ viscositate psilitiuni fenugre. ⁊ lupinoꝝ si sit vꝫ ad hoc balneū si dña gracilis fuerit et hūida cibaria ꝙs et gaudiuꝫ. Et si pinguis fiat ꝑ cōtrariū. Aliꝺ fac lixiuiuꝫ de cinere vitis in quo rub⁹ coquatur et misceatur pul. alumis auripi. ⁊ croci et seruek ⁊ madefiāt capilli ⁊ stēt sic p totā noctē et diē. In sequēti die lauek cū lixiuio vitis et palee ordei et sticad. citri et liq̄ritie ⁊ lupinoꝝ ⁊ croci

Faciēs

Tinctura ad capillos albos. R. sterconis yrundis

flaccid

enule sicce sulphuris. añ. misce cuꝫ felle bouis et aceto et vnguātur capilli prius tñ suffumigentur cuꝫ sulphure et erūt albi: et cū albescūt vngātur cū oleo al

boa.

facitna

bo. ¶ Ut nigri fiant capilli distēperetur alcāna cuꝫ oleo et vnguantur. Itē decoquatur in oleo lacert⁹ abscisso capite et cauda. et cuꝫ hoc vnguātur capilli sepe et erunt nigri lōgi et pulchri. Itē coquātur corticos maligra. dulcis et citri et corticis nucis ī aceto coletur et colature misceatur pul. galle atramēti: et cuꝫ hoc vnguātur capilli et supcilia. Caueatis tñ ne caro vngatur: q; difficile remouerentur.

nigros.

Et supcilia nigra fiāt. R. ʒ. ß. gallarum frixarum in oleo calido ꝙ fortiter crepētur: salis armoniaci cartami añ. ʒ. ß. ex isto fiat puluis et seruetur. et quando volueris pone in supercilijs et palbebrijs temperatis cum aqua vel aceto in quo sit coctus corter vnguarij vel cipressi vel leutisti vel alcanne vel corticos rubi. vel mori celsi: et fiat emplastrum supercilijs et sic inuolutum in foliis bliteꝺ tenea: per diem vel noctem: postea lauetur cum aqua ca. Itē pōt distemperari dictuꝫ pul. cum aqua alcanne. ¶ Aliud ad idem. R. corticos nugari alcanne aluminis coquantur in oleo et vnguantur capilli et supercilia bis vel ter in die. ¶ Ad idem. R. gallarum frixarum in oło. ʒ. xx. fatecti azari vitreoli. añ. ʒ. x. alcāne tindi sal. armo. ana. ʒ. viij. fiat pul. et temperetur cum aqua et ponatur: vel cum aqua decoc. calcis litargiri cere et nō est melior isto. ¶ Ad capillos dentgrandoꝝ. R. gallar. ʒ. v. fricātur et pul. Itē. R. feretri. ʒ. iij. salis armo. vitreoli añ. ʒ. ß. calcis viue. ʒ. ß. fiat pul. et pone cum aqua decoc. nugarum vel maligra. ista est mirabilis ⁊ bona. De simplicibus medicis q̄ tingunt capillos ⁊ faciūt nigros spāliter dicemus: et sunt hec. Sc. myrrhe se. papa. nigri corter nugari mori celsi sumach alcāna folia et lac ficus folia cipressi fumus picis liquide: fumusterre ꝺ̄ istoꝝ ꝑ se denigrat capillos et maxime si ꝓposita sint. Notandus est ꝙ capilli ꝺ̄ vncti sint et tincti fuerint per se debēt exicari postea possunt ablui et dirigi ⁊c.

ad facie dūnāda capillos et crescēs.

VT crescant capilli et nascantur et longi fiant et plani et spissi lauētur cum aqua decoctiōnis agrimonie sterco. lacerti si

ne capite

ne capite ⁊ cauda corticis vlmi ⁊ verbñ:corti.salicis absin thij abrotani se.lini ȝbusti:pul.radicis căne vel cinis eiꝰ ⁊ lauēt cū lacte capre mirro. Aliō. R. pomū vnū colloqntī. ⁊ extrahak qō iteriꝰ ē ⁊ ipleak oleo laurio ⁊ auripi. ⁊ foliis mꝰ q̄mi ⁊ bulliat p se supra ignē i serpore cū isto vngnāk capilli

Ad lanugines faciei. Aliqñ i facie ⁊ capite fiūt lanugines siue furfu rosa:⁊ sunt q̄dā superfluitates ad modū corticis grani frumēti siue furfuris:⁊ fit aliqñ ab hūoribꝰ calis:et aliqñ a frīs q̄cūq; mō fiat purgek hūor. peccās:⁊ postea remoueāt lanugines:si de q̄cūq; fiat hūore. R. farine cice. ȝ.c. farine fenug.⁊ furfur.tritici. ȝ.c. nitri al.citri.se.sinapis.añ. ȝ.xv.totū tritū pul.⁊ pistek cū aq̄ vk aceto lauek inde facies ⁊ caput cū aceto calo ⁊ oleo ro.⁊ intret balneū ⁊ caput lauetur cū multa aq̄ ca.in q̄ sit farina ciceris ⁊ furfuris. Aliud. R. fellis bouis et yrci et arietis.et mixtū cū vitro trito et melle:et ex hoc illiniatur facies ⁊c.

Ad casum capillorū. Cadūt capilli aliqñ i mlierib' a capite:aliqñ a supciliis ⁊ ōi alloptia ⁊ tinea ⁊ si fiat ex hu.purgek:⁊ postea vt in oi loco renascantur capilli fiat emplm tale. R. spōgie marine. ȝ.iiij. boracis sulphu.se.sinap.cusor.corti.ru.cātarid ap. añ. ȝ.j. ola misce cuz oleo veteri ⁊ fricetur locus fortiter cuz hoc:⁊ postea ponatur.s.locū cepa trita ⁊ si locꝰ pustularetur nihil ponak postea p vnā die. postea iterare dz donec locꝰ sit mūdꝰ postea vngatur locus cū sagina vel sanguine anatis:postea ponak ceruſa cuz oleo myrthino vsq; quo locꝰ sit sanatꝰ ⁊ capilli nascātur. Itē vt pili nascātur vbicunq; fuerint. R. porcelanas folia porror apes:⁊ de stercore caniculorū:pistek ad modū vnguēti ⁊ fricato loco pꝰ cū pāno aspero supponak

Bijt tinea ⁊ locꝰ fuit tā denudatꝰ capill. Expimētū vt renascātur. R. stercoris muris ciuis apū eq̄l' terank ⁊ pistētur cū oleo rosꝰ. vngatur locꝰ depilatꝰ ⁊ capilli nascētur:et si palme vngerētur cū hoc vnguēto pili nascerētur. Aliō sterc' caprinū cōbustū tpatū cū oleo ⁊ vnctū raso capite crines multiplicat. Ad tineā ⁊ alloptiā capitis ⁊ frōtis ⁊ supciliorū: barbe:et ad morpheā et serpiginē et lanuginis rugas ⁊ ad vitiū capitis medicina bona et expta. R. galla. ȝ.iiij. se de statoria. viri. ȝ.xx. sulph. citri. ȝ.ij. auripigmēti ȝedoarij. ana ȝ.j.et.ß. sal.ar.tegule ru. amigō. ama. colloqn. cōcule marine vste radi. celidonie litargiri sic' foliorꝰ sic. radi. căne sic. virid. eris alumis grane succi pedes vituli siluestris memite vitice aloes thuris. añ. ȝ.j. totū cū oleo et aceto pistetur lq̄ sit dissolutū laudanū:et cū hoc vngak locꝰ. Aliō. R. pul. stercorꝝ muris vitis al. cinis radi. căne pipis al. laudani. añ ȝ.j. ⁊ ß. fiat ēplastrū cū aceto ⁊ melle. Idē faciunt lenticule cum melle pistate ⁊c.

Ad tineā Detinca z nouā ⁊ veterē. R. cerebri vacce tunenis auripig. ru. sulphu. cro. citri. ellebori. al. añ. ȝ.ß. pul.⁊ pistentur cū suc. de rāno et ponatur s.caput ⁊ teneat tiñ q̄ sit siccū:postea removeak. Deinde ponitur vitellum ouī coctum in aqua et mixtuz cū p̄dicto emplo.s.caput sepe cū oleo vitellino et curabitur. Si tñō inueterata fuerit depiletur cū psilotro supius posito

Ad tineā pueroꝝ radatur caput rasorio vel psilotro ⁊ vngatur melle et ponatur emplm hoc. R. picis. ȝ.iiij. agarici. tapsie. añ. ȝ.j. fiat pul. et ponatur et cooperiatur cuz panno et stet p.iij. dies ⁊ hoc fiat ter vel plus vsq; quo depillata sit tinea. deinde ponatur pul. apum ȝbustarum hoc fiat bis vel ter ⁊ renascētur pili et curabitur. Aliō. R. litargiri ceruse boli. añ. ȝ.ij. acatie sulphuris:argenti viui. añ. ȝ.ij. pistentur cum oleo vel aceto et vngatur caput rasum.

Ad iterficiēdū lēdes lagasias. R. piretri caparos sulphuris auripigmēti nitri alb. litargiri. añ. ȝ.ß. ar gēti viui pauꝝ. fiat cū aceto ⁊ oleo vngak locꝰ. ⁊ ñ ē melior medicina i mūdo. Nota q̄ q̄libet istarum per se vel cum oleo faceret idem:vel cum sang. porci ⁊c.

Adcolorādum oculos. Ut die habeāt nigros ocłos. R. anthimonij lauati ⁊ sic. ȝ. v. lapi. lazuli. ȝ.j. musci cāpho. añ. gra. iij. lini. alo. cū oleo vel fumi thuris vel picis. añ. ȝ.ij. croci. ȝ.ß. fiat ex olibus pul.⁊ nocte ponak in ocłis. Nota q̄ fumꝰ picis laudani thuris facit ocłos nigros per se. Cō albi ⁊ varij fiant nigri. R. pul. gallaꝝ ⁊ attramēti ⁊ imittak in ocłis albedines denigrabuntur. Ut oculi fiant glauci vel pallides ⁊ varij. ⁊ si fuerit lippitudo vk plaga vk macula ab olbꝰ curek R. sarcocolle dissolute i lacte asine vk' mulieris. ȝ.iij. aloe ci cotri. vel zuc. ȝ.j. et.ß. croci. ȝ.ß. fiat pul. ⁊ ponak in oculis et erūt varij. Ad remouēdū albedinē ocłi ⁊ pānū telā ⁊ macula siluerit. xxx. ānorū. R. tutie spōgie marie stercoris lacer mouenti zuc. nitri celidōie sicce. añ. ȝ.j. fiat pul. ⁊ pōatur i ocłis bis dū maī die vsq; remote fuerit albedies. Ad remouentia.

Itē ali' ⁊ acuit visuz. culas R. colloqntide cuscute. añ. ȝ.ß. sal. ar. ȝ.j. eris ȝbusti. ȝ.j. nitri oculoꝝ. pharaōis. ȝ.ß. cāphore gra. tria fiat pul. ⁊ mittak in oculis.

Aliō. R. ossis sypie caruī vsti aloes sarcocolle tussie. ȝ.j. nitri pharaonis salis ar. añ. ȝ.ß. fiat pul. ⁊ mittak in oculis.

Sup ocłs medicias ad albedinē oculoꝝ ⁊ pānos hec ē. R. spume maris stercoris lacerti zuc. nitri anthimonij eris vsti salis ar. attramēti nitri al. aloes thuris tutie os austuri. añ. ȝ.j. fellis anisi pipis nigri litargiri eris añ. ȝ.ß. succi celidōie lilij. croci terāk in mortario marmoreo ad modū coloꝝ ocłs spōs supradictas faciatis desiccari ad solē:⁊ postea fiat collirius ⁊ ponatur in ocłis cū ānulo aureo mane ⁊ sero. Nota q̄ q̄libet istoꝝ supradictoꝝ removet albedinē oculorū ⁊c.

Ad lachrymas et lippitudinem. Ad rubore oculoꝝ lachrymas ⁊ lippitudines ⁊ sanguinē removēdū ⁊ illationē et aspata. R. rosa. rub. ȝ.lxx. litargiri. ȝ.xxiij. anthimonij. ȝ.ij. croci. ȝ.iiij. viridis eris ⁊ limature eris. añ. ȝ.ij. opij. ȝ.iiij. spice myrrhe. añ. ȝ.iij. gūmi a. sarcocolle. añ. ȝ.v. succi celidonie. ȝ.ß. fiāt ide pille ad modū lēticule cū suc. fenic. vel aq̄ ros. et pōak i ocłis mane et sero. Admirabilis medicina ad lippitudines et sanguinē et lachrymas oculoꝝ. R. ro. ȝ.ß. fenu. cidoniorꝝ lini psilli. ana. ȝ.iij. ola ista mixta cū melle mittantur in aq̄ ros. multū calet stet p noctē:deinde bulliat totū parū ⁊ refrigescat et colletur et colatura sit in pelui:postea mittatis ibi istos pul. R. ceruse amidi. añ. ȝ.iij. gūmi. ara. ȝ.j. et.ß. sarcocolle croci opij. añ. ȝ.j. plūbi usti litargiri de auro. añ. ȝ.ij. oēs isti pul. pistari cū aq̄ rosa. incorporētur fortiter. et multuz agitando misce cuz dicta colatura:⁊ stet ibi per tres dies. Postea ponitur ibi cāphora et muscus de quolibet grana tria et fiāt pille in forma lētū plane ⁊ siccentur ad solē et ponitur de hoc distēpatū cū aq̄ ros. trib' vicib' vk' cū lacte mulieris ⁊c.

Ad vngulā ⁊ albedinē ocłorū. R. viride eris. ȝ.ij. eris usti. ȝ.vj. auripigmēti rubei nitri spōgie. marine sarcocolle. añ. ȝ.j. sal armo. ȝ.ß. armo. ȝ.iij dissoluak sal armo. cū succo ruthe. et cū suc. celidonie:et postea ȝmisceatur ȝdicte spēs cū succo. et pōitur cū aq̄ rosa. in ocłis vel cuz succo fenugreci.

Ad lachrymas fridas. R. rute. ȝ.x. cotalli ru. corticis mirabolani citri. aloes cicotri. añ. ȝ.ij. pipe. ȝ.ß. fiat pul. ⁊ ponatur in ocłio.

Ad lachrymas calas. R. rosꝰ. sic. tutie litargiri anri: sandali ru. añ. ȝ.tres fiat pul. et ponatur in oculis mane et sero: probatū est.

Ad dolorē intrinsecuz ⁊ exterisecū ocłoꝝ. R. rosꝰ. se. psilij. et cidoniorꝝ. añ. ȝ.j. albuminis ouoꝝ lactis mulierū succi vitis viridis equal' de vnoq; ⁊ parū de cāphora:⁊ coquak in aq̄ ros. fiat emplm. s. oculos. Aliud. R. ro. se. psilli se. citrinoꝝ albuminis ouoꝝ: lactis mulier aq̄ rosa. succi vitis viridis equaliter de vnoq; et parū de cāphora et misceatur totū: ⁊ in hoc intingatur bōbax et sup oculos ponatur.

Epilatoria ⁊ clarificatoria faciei dñabus sunt mixtū necessaria:⁊ sm rōnē cōuenit eis tenere facie clarā fulgētē pulchrā:et q̄ sunt ponēda ponere a sagacitate:qm̄ sunt aliq̄ q̄ hñt cortū grossuz subtile:⁊ alie hñt pānos alie pilos vl' barbas in facie alie hñt facie nimis albā alie nimis rubeā:⁊c. de olbꝰ cauēdū est qm̄ forte cortū sustinet fortia depilatoria subtile aūt leuia et subtilia sed qualiscunq; fuerit facies frida grossa siue tenuis pōt bñ clarificari et pulchra fieri cū sapone muscato vel lauatura furfuris vel cum pane cocto in aq̄ vel medulla panis trpata in aqua ca. si facies est rubea: q: si est alba cuz aqua frigida. Itē si pānī vel lentigines vel barbe fuerint vel si facies depilatur pōt vngi cū oleo tartari vini albi q̄ sic fit. R. tartaꝝ albū ⁊ puluerizatuz et ligatū in quodā pāno lineo madefacto in aq̄:⁊ ligamē madefactū in supficie i aceto al.⁊ rursuz sub caliuo p noctē vel per die extrahak ab igne:et ponatur ad serenā sub dio p tres dies in q̄dā parapside declini ad vnā ptē vt ol. cadat decurrēdo:⁊ sub illa sit alia in q̄ cadat et seruek in vitro. Aliō mō fit melꝰ ⁊ pulchꝰ ⁊ clariꝰ. R. pul. tartari albi ⁊ ligatur in

Abstergētia facie ⁊ clarificantia.

Depilā tiafaciē quodā pāno li. madefacto i aq̄: fz tartaz nō madefit in aceto fz ponit siccū in clibano sub caliuo p noctē vnā i hyeme vel p totā diem in estate: t qñ exierit eritsl supficie ḡsi carbo t tūc ponak suspensum illud ligamē super calderā feruētē plenā aq̄ t vbi recipit humorē: postea cū duobus lignis cō puimēdo extrahit oleū pulchrū seruak in vitro. Istud oleū attenuatū cotū t facit colorat t locū vbi pōit remouet pānos lentigines bardos t oēs sordicies nouas t veteres.

Si vultis q̄ cotū faciet depilet. R. boracis t argēti viui. añ. ʒ.ij. misce cū parua cera fortiter et ponantur in faciē t remouebit cotum: deinde abstergatur si cōuenit.

¶ Uel ꝫmisceātur ceruſa t argētū viuū cū sanguine galli ne vmbilici marini porcellane cū oleo tartari vel cū aq̄ limonū t fiat vnguētū amicabile qō est cōtra pannos lētigines bardos t grossuz cotū remouet t faciē dealbat clarificat. Pōt fieri cerotū ad idē. R. oleū ro. vel viol. vel sanguinem galline bulliak cū pauca cera al. et cū ceruſa t fortiter mixtū coquak in capſia t paz ponatur de cāphora: et pul. nucis muſca. et gartofi. et quando voluerit is vngatis locuz fcz faciē et collum: pectus et manus et erunt splendida.

Mūo cera fit alba. Cera fit alba si calefit in capſia sup ignē et dissoluit t accipit q̄dā amphora pua plena aq̄ fridissima t iuoluit in dicta cera dissoluta t subito extrahit: t i aq̄ frida subito mittak t cera ampulk coherēs remouek: t sic fit ō tota postea cera ponit in q̄dā tabula erpſa: t ad solē exiccādo irroratur cū aq̄ frida et hoc multotiens: et sic fit alba: et talis cera est multū bona in vnguētis faciet.

Alia depūātia. ¶ Ad forte cotū grossum t lentigines fit pilatoriū bonū. R. ouа recētia tpata in aceto fortī et pul. sinapis: et de tali vnguēto pone sup faciē: t stet multū: t grossi pānt t lētigines nouе t veteres hoc vnguēto curāt: t cotū grossuz ide attenuat.

¶ Pilatoriū mirabile ad lētigines bardos pānos. t ad oēs sordicies faciet. R. aloes cicotri. boza. alūtnis de plūa salso cardamōi ceruſe argēti viui. añ. ʒ.ſ. masticis cāphore. añ. ʒ.ß. fiat pul. t pistet cū sapōe gallico t felle yrcino ponak in facie p.iij. dies vel p.vj. totū q̄sq̄ cotū maculosuz remotuz sit deinde pōak ceruſa cū aq̄ ro. t i sequēt ponātur pulchri colores t clarificatoriū.

¶ Aliud. R. aloes cicotri. boracis sal cardamōi ossis sypie diāceti de diagūtia. añ. ʒ.ij. cāphore masticis argēti viui. añ. ʒ.ß. pistētur cū sapōe molli t felle yrcino t ponak.

¶ Aliō bonū. R. sapōis musc. ʒ.ſ. aloes cicotrini. ʒ.iij. vitella ouoz triafortiter cocta argēti viui pōdus. iiij. denarioz mellis t fellis tauri. añ. ʒ.ſ. boracis ossis sypie. ceruſe de diagūtea. añ. ʒ.ſ. oīa pistētur cū felle t melle t ponak. Et nota q̄ ista depilatoria pñt semp tpari t pistari cū melle vel vitelo ouī cum sapone t cum felle yrcino: et cū argēto viuo.

¶ Pilatoriū ad idē siue vnguētū remolliātur porcellane in aqua limonum vsq̄ quo dissoluant: et fac inde vnguentū si vis t pone bocatā cāphoraz ceruſas que faciē clarificant.

¶ Aliud fundatur tbi ceruſa in oleo ambre in capſia sup ignē t ponak tbi parū de bocate t cāphora t. ʒʒ. t ceruſas q̄s volueris: vl pone cāsq̄ faciē clarificāt

Mūo coquitur ceruſa. t fac vnguētū t vngak facies t alia loca si necesse fuerit.

Ceruſa plūbi multis modis decoq̄tur accipit pulueriſata t ligata in pāno lineo in pasta missa coq̄tur in furno diu. Aliō mō accipit pul. ceruſe in q̄dā calamo āplo de cāna t bñ coopto i pāno lineo t iuoluto coq̄tur in aq̄ in plūbū t excolak ad ptē: t ite decoq̄tur in uoluta in pāno lineo i pasta in furno multū sicut prius. Aliō mō accipit pul. et scatarizek cū aq̄ feruēti t colatur t residet et extrahit illa aq̄ supnatantiſ t reponit alia aq̄ frida: t sic fit. p. vij. dies reponēdo aquā bis i die t stet ad solē t ad diuz t de nocte ab. ii. vertak ad vnā. Ceruſa sit cocta ista clarificat faciē mirabilr et nō obest dētib⁹ nec aliis.

¶ Si ꝑpter fortitudinē pilatorij facies dñe eēt arſa vel aſpa vel trahe retur nimis vel fierēt pustule opz dñam eē in hoc ꝓpositaz q̄ q̄ rem scriptas hic posuerit vel alias fortiores in facie sua si cōburit facies in remotiōe pilatorij vel nimis trahit vel pustulak: vngat faciē cū sanguine galline vel cū san. mixto

Clarificās cuz bonoco lore. cū caphora vl melle vl pluma albu. ouoz vl aq̄ furfuris vl alijs lenificatiuis t mollib⁹ et dz poni.

¶ Ad faciē dealbā dā t cotū extenuādū. R. farine ciceris ordei ceruſe tritici diagagāti se. raphani. añ. ʒ.ſ. fiat pul. t pistet cū lacte femie ponak i facie: sicut supius.

¶ Clarificatoria ꝑnaz faciei colli pectoris t manuū mltimoda sūt quoz vnū sic fit. R. pul. ceruſe cocte vl scatarizate li. ſ. diagūtee. ʒ. ſ. cāphore. ʒ. ß. ʒ. saligemme radi. viticelle. añ. ʒ. ß. ex oibus istis fiat pul. et addak. ʒ. ß. boracis clari in aq̄ lauati. ʒ. ß. sal ar. ista duo. scz borax et sal. ar. mittātur cū aq̄ ros. in quadā ampulla vitrea t calefiat ad ignē tñ q̄ dissoluak: t ista aqua misceak cū predictis pul. t deseccet ad solē t fiat ite pul. subtilis t si vultis remaneat integrū t de hoc accipiatis ad quātitatē grāt fabe et temperet cū aqua frigida t ponak in mane sup faciez tā lauatā t mūdatā. Pulus iste facit clarā faciē i colatura: vel in coloratura in similitudinē colorū naturalium.

Clarificatoriū de ceruſa cornu cerui q̄ ptinet diuitib⁹ et pauperib⁹ dñabus et est multū bonū ꝫburak cornu cerui t fiat pul. de supficie eius al. et pisciak illud nigrū qō est intus puluerizek di cta superficies t fiat ceruſa. Sicut fit ceruſa tritici cū aq̄ et sic fiat de rizo accipiātur due ptes de ceruſa cornu cerui et tertia pars de ceruſa ritzi t misceak cū pauco boracе t cāphora t ponatur in facie cū aq̄ ros. vel alia aq̄ vel albumine ouorum et hoc fiat in sero t in mane lauek faciem cuz aqua ros. vel auene vel fabe vel furfuris postea ponak colorē muscat⁹ t alt⁹ color t erit pulchritudo dñe.

¶ Mirabile clarificatoriū contra pānos lentigines bardos nonos et veteres et oēm sordicie faciei qō ptinet regionis t ꝫmisceri grossum cotiuz fiat subtile in tantile et bene coloratum. R. radicis cucumeris agrestis lilij buōie t boracis affodilli diagūtee ossis dactili amig. ama. nucleoz psicoz. añ. ʒ. ſ. coralli alb. farie fabaz lupinoz cristalli ossis sipie boracis nitri saligē me viticelleris marmoris albi ꝫbusti sarcocolle. añ. ʒ. ij. ceruſe plūbi. ʒ. v. oīa supradicta puluerizēt t pistētur cū felle bouis aut hirci t fiāt trocisci ad formā lupini t siccent ad solē ponātur cū melle distemperati cū felle bouis aut hyrci vel albumine ouoz teneatur in facie per tres horas: et magis ſm cotium magis grossum fuerit t postea lauetur cuz aqua furfuris t nunq̄s faciem trāsmutabit. imo semp erit i eodē statu t cū clarissimo balsamo vngak: sicut aurū super oīa metalla. sic istud clarificatoriū supra oēs ornat⁹ faciet. Ualet ad oēs sordicies que inueniri possunt vbicūq̄ sint in facie collo pectore manibus t aliis locis cuiuscunq̄ dñe: t quecūq̄ dñe istud habēt nullo auxilio pulchritudinis lātigēt.

¶ R. porcellane. Aliud. ʒ. ij. masticis sarcocolle ossis sipie nucis rassa coralli albi cristalli gipsi cocti boracis ceruſe ō diagūtea cucumeris agrestis buōie sparagi. añ. ʒ. ſ. gūmi arab. diagagāti albi t marmoris alb. cōbusti nigri alb. aluminis de pluma antalis t dētalis. añ. ʒ. ß. ceruſe cornu cerui t bruſci. añ. ʒ. iij. cū ceruſa plūbi cocti lib. ſ. t ß. fiat de omnibus pul. subtilis et cribretur per pānū spissuz t seruetur ad ornatū faciei quando ponere voluerit temperet cuz aqua ros. t parū de cāphora et musco t erit cotū infantile t color vt rosa purpurea t de isto puluere pōt fieri vnguentū sicut vnguētū citrinū: t possūt fieri pillule t trocisci in forma fabe plani cū aqua ros. t sal. seruatur p duos annos et magis.

¶ Lauatura mirabilis ad faciē accipe ceruſe cornu cerui lib. ſ. t ceruſe risi. lib. ij. ceruſe plūbi lib. ß. ossis sipie. ʒ. ij. thuris masticis gūmi arab. diagagāti. al. añ. ʒ. ſ. fiat pul. ponak in aqua ros. cāphorata t muscata vt dictū ē superi⁹

¶ Lauatura ad idē. R. ceruſe plūbi cocti li. ſ. thuris masticis sarcocolle ossis sipie clasſi coralli albi gipsi cocti boracis cocti ceruſe frumēti diagūtee. añ. ʒ. ß. gūmi arab. diagagāti. añ. ʒ. ij. fiat pul. vt. s. Tritoumto lauatura ē ista qm̄ trib⁹ modis fieri pt. ſ. pul. pille vnguētū seruak multū.

R. ceruſe trinci cristalli sarcocolle amig. dul. t ama. antalis et dētalis gipsi cocti vmbilici marini ossis sipie porcellane thuris masticis diagagāti ceruſe marmoris boracis t ceruſe aue ne. añ. ʒ. ſ. ceruſe plūbi lib. ſ. cāphore. ʒ. ſ. musci. ʒ. ſ. fiat pul. vnguētū vel pillule.

¶ Unguentū aut fit de supradictis sic sanguinis galline anatis ouis cerui porci recēter equaliter dissoluant et misceātur simul cū pul. supradictis t cum hoc fiat vnguētū. Pillule fiant sic. pul. dictus pastetur cū aqua ros. t albumine ouī t formentk in modū ciceris t siccētur ad solem ieruentur in clapsedra enistata vt virtus cotiū non euaporet et quando ponank dissoluak vna pillula cū aqua ros. t trita remolitak vel in aqua simplici et ponak in facie fricando fortiter et hoc pōt fieri in mane et in sero si vis et

facies

facies lauek post cū aqua furfuris postea cū aqua ros.ꝛ cā
phora ꝛ musco pul. ponak cū aq̄ ros. vel cū aqua simplici fri
Ceruſa de dra- cādo facie manibus bñ lotio. ¶ Ceruſa de draguntea fit sic
guntea. radix eius eradicek in mense iulij vel augusti lauetur cū aq̄
ꝛ depiletur gladio tritici ꝛ tēperetur cū aqua frigida colak
per pānū subtile ꝛ iterꝫ sub aq̄ remanet recipiatur ꝛ iterꝫ co
lek:ꝛ sic fit ter vel quater vsqꝫquo tota substantia trāsiuerit
colādo colatura ponik ad solē vel serenū p.xviij.dies ꝛ q̄li-
bet die mane ꝛ sero extrahak aqua q̄ supnatat:ꝛ in fundo re
manet substātia postea sup illā substātiā remanētē in scu-
tella de terra infundek alia aq̄ clara ꝛ ꝓmiscek mouēdo cum
ligno ꝛ sic fit bis in die:decimo aūt die excolak bñ aq̄ p se sz
nō cū colatorio et ad solē desiccek fortiter:ꝛ desiccata iterū
fiat pul.ꝛ tēperek cū aqua ros.cāphora musco:ꝛ formenk tro
ciſci in quātitate nucis ꝛ sup marmorē vel postē ad solē sic-
cēk ꝛ seruenk in vase vitreo vel plūbeo. Sīli mō fiūt oēs ce-
Ceruſe de radicib⁹. ruſe de radicib⁹.ſ.de sparago bulonia lilio ꝛ buſco. ¶ Pul
Ceruſa uis ad retinēdū iuuētutē reddit facie clarā iuuenē colorātā
ex faciem mūdā attenuat corū cōpetēter ꝛ nō frangit faciē nec rugat
iuuenem. immo iuueneſcit. ℞.ceruſe ℥.ij. frumēti lib.j.auene. ℥.iij. ſucce
℥.ß.margaritarū cristalli cōbusti coralli al.añ. ℥.ß.nitri al.ʒ.
iij.marmoris cōbusti gipsi cōbusti.añ. ℥.j.fit subtilis pul. de
cribetur per subtilē pānū lineū ponak cū aq̄ ros.cāphora.
musco ꝛ vngat faciē ꝛ nunq̄ facies trāsmutabit immo sem
Ceruſa per erit in eodē statu:vngak tñ cuz balsamo postea de ceruſa
tritici. tritici. ¶ Ceruſa tritici sic fit.accipit triticū al.ꝛ remollit i
aq̄ p.iiij.vel.v.dies dōec crepuerit et mollis fit terak paꝫ ꝛ
tpek cū aqua clara ꝛ colek p pānū lineū et fricek fortiter in
frigida mane et extrahak succ⁹ cū multa aqua vt melꝰ pōt
ponik colatura ad solē vsqꝫquo resideat deinde extrahitur
illa aqua supnatatilis et ponit alia sic lauak et siccak sicut
Ceruſa ceruſa de dragūtea. ¶ Ceruſa marmoris sic fit abluit tabu
marmo- la marmoris al.et de eodē marmore fit quidē molledar cuz
ris. quo mollik sup eā aquā infundēdo semp sup lapidē:ꝛ hoc
fit diu.et aqua decurrens seruak in quadā scutella terrea ꝛ
ponik ad solē et suauiter extrahik illa aqua supnatatilis et
ponik alia recens:ꝛ hoc fit semel aut bis in die desiccak ad
solē sicut alie ceruſe ꝛ est bona p se ad clarificādū faciē ꝛma
xime si cōmisceak cū alijs q̄ hñt facere idē. ¶ Ceruſa frumē
Ceruſa ti sic fit.accipit triticū ꝛ remollit in lixiuio calcis viue et ex
frumēti trahit prima aqua et ponitur alia multotiens postea siccā
tur ad solem ponitur in facie cum melle dispumato ꝛ mūdi
ficat faciem mirabilr stet in faciem per.iij.horas vel.iiij.et
Ceruſa postea suffumigek facies ca.aqua vsqꝫquo sudet vel intret
de radi- balneū postea abluak cū sapone muscato. ¶ Ceruſa de ra-
cibus. dicib⁹ est multum bona faciem clarificat albificat ꝛ mūdifi
cat pannos remouet ꝛ bardos et lentigines et omnē sordi-
ciē. ℞.pomi citri brionie viticelle affodilorꝫ barbeaꝫ dragū
tee yris cucume.agrestis omnes iste radices recētes abluā
tur et mundificentur et terantur et cum aqua temperentur
et colentur fortiter per pannum subtilem et ponātur ad so
lē ꝛ resideat et extrahak aqua mittatur aqua bis in die per
vij.dies et in.viij.die et in.ix.die mutatur loco asine aqua
ros.bis in die ꝛ in.x.distemperetur cum aqua ros.campho
ra lacte asine et siccetur ad solem quando ponetur tempe-
retur cum aqua rosata vel cum aqua simplici. ¶ Item tera
tur borax et cāphora et commisceantur cum aqua ros.ꝛ p
duos dies stet ad solem vt fiat albus et ponitur. ¶ Itē bo
rax et camphora cum melle ponitur et clarificat faciem et
remouet bardos pingues pannos. ¶ Item queda dñe di-
stemperant ceruſam plūbi cum aqua et ponunt ad solē ꝛde
siccatur illa aqua et ponitur alia et hoc fit multotiens vsqꝫ
quo fit alba:ꝛ postea siccetur bene:et seruetur. ¶ Itē cōmi-
sceantur tres partes nitri et vna de camphora cum melle:
vel duas partes salis armoniaci et vna de cāphora et tem
perenk cū aqua ros.ꝛ ponak ad solē ꝛ cōsumak illa aqua ꝛ
ponak alia:ꝛ sic fiat p tres dies et siccek et seruetur. ¶ Item
radix barbe iouis mūdak ꝛ lauatur sic:silr cū aqua ros.ce-
ruſe de dragūtea nimis fortis est:ꝛ ꝓpter hoc cōmiscek cum
ea ceruſa auene qr excouaret corū vbi hoc esset:pānos re-
mouet ꝛ corū grossum attenuat ꝛ subtilē comburit. Clarifi
cata sic ponēda est:ꝛ puluereo. Primo faciem bene lauāda
ꝛ bene abstergēda deinde pul.tēperatus cum aqua ros.vel
simplici ponak et cum palmis locus fricetur ꝛ dimittak pa
rum stare vt melius se teneat:postea lauetur cū pāno lineo
et nō aspero. ¶ Unguētū ad crepaturas faciei que fiūt pro
pter violentiā ptlatorij ꝛ cōtra crepaturas oris narium ꝛ Ad cre-
manuū. ℞.ceruſe plūbi.ʒ.ij.litargirij de plūbo.℥.j.plumbi paturas
cōbusti.℥.j.masticis.ʒ.ß.thuris.ʒ.j.si vultis qr sit multū po- faciei
natur liueta et macaie de vnoquoq⁹.ℨ.iij.fiat vnguentū cū ouo et
oleo ro.ꝛ aqua ro.et ponak.ℨ.j.de cāphora ꝛ de musco gra. manuū.
vj.de argēto viuo pōdus denariorꝫ.vj.cōficiak et seruetur i
vitro vngatur ad solem vel ad ignē bis in die locus vlcera
tus. Et est notādum qr pōt fieri sine argēto viuo ꝛ erit vti-
lius.nam argentū viuum ꝛ aqua ro.litargij ceruſa plumbi
cāphora ꝛ oia frigida et species frigide et oleū ro.de pileo
capillorꝫ fouicibus ꝛ cincture que claudūt poros faciei ꝛ ca
pitis ꝛ somn⁹ longus et repletio cibi et potus nimia ℔ oia
generāt canos et seneſcūt ꝛ putrefaciunt dentes ꝛ dāt odo
fetorem generant glandulas in ore et faucibus:si multum
vtantur et sepe bene cauendum est a talibus.

Domine desiderātes colorē nigrū vel subnigrū in
facie vel alibi ista cōponant. ℞.litargiri
gallaꝫ aluminis.añ.ℨ.j.terātur et tēperētur cū aceto ꝛ po-
nātur sup locū ꝛ locus denigrabit ꝛ hoc fiat bis vel ter vel
amplius postea lauek cū clarificatorio vel cum quo volue-
rint. ¶ Color niger pōt fieri albus. ℞.acetū in quo fuerit
coctum lac acetosum vel acetositas pomi citri.ꝛ fricetur lo
cus et fortiter post abstergak cū farina ciceꝫ vel cū alijs re
bus,q̄ abstergūt faciē. ¶ De colore croceo. In oi loco fit co
lor croceus. ℞.ciminū tritum ꝛ crocū cū albumine ouī tpa
tum pone:ꝛ aliter pōt fieri si comedak ciminum diu in suis
comestionibus:hoc faciunt ꝛ potatio aque vel esse in aliq̄
loco subterraneo vbi fuerit multum cimini vel fumus eius
¶ Trocisci ad faciē declarādā ꝛ ad lētigines et pānos ni-
gros et ad oēs macias. ℞.radicis yreos farine ordei et fa-
baꝫ.añ.℥.j.saliſgēme.ℨ.ß.cornu cerui cōbusti arsenici.añ.ʒ.
iij.tpek cum felle yrci vel cū aqua et fiāt trocisci siccētur ad
solem ponatur cū albumine ouī p tres horas.postea intret
balneū. ¶ Aliud ad oēz ornatū faciei. ℞.amigd.ama. ceru
se tritici nitri lentis masticis se.melonū et caulū et rafani
et lupinorꝫ.añ.ʒ.iiij.et ponak in facie sicut superi⁹. ¶ Troci Ad cla-
sci fiūt boni ad faciē decorādam. ℞.amigd.ama.ꝛ dul. fa- rificādū
baꝫ et cicerum lentiū et lupinorꝫ ordei mūdi.añ.℥.ß.glūti faciem.
arab.dragaganti ceruſe tritici se.melonū se.cucumeris dul
cis mūdi.añ.ʒ.vj.fenugreci radicis lilij liuidi costi.añ.℥.iiij.
ellebori alb.croci nitri myrrhe aloes se.raphani.añ.ʒ.ij.fiāt
trocisci siccētur ad vmbrā ponātur tēperati cū aqua postea
lauentur cum aqua ca.melle et aquis mundificatiuis.

¶ Ad faciē manus collū ꝛ pectus multū ꝛ vnguētū bñ fa-
ciendū est mel absterſiuū ad colorandū faciē et alia mēbra
et qr remouet pānos bardos declarat corū et attenuat in
olbus locis. ℞.melk.lib.j.ꝛfit albū spumek et alia pre dissol
uatur armoniacū paꝫ cum melle ꝛ misceatur cum ꝑdictis
et accipiak paꝫ de subtilibus pul.sinapis al.ʒ.ß.pipis salisg
ēme gipsi clari coralli albi agapitis nitri al.cristalli. dra-
gagāti boracis litargiri argēti vmbilici marini porcellane
marmorꝫ classe puluerizentur pūluerizāda ꝛ dissoluātur ꝛ
misceank cum melle ꝛ misceatur paꝫ de succo radicis dra-
guntee colate et de succo sepe al.et dimittak totum insimul
cum melle per diē vnam et noctē:et in die alia bulliat parū
mouēdo cum aliquo ligno et leuek abigne et ponatur parū
de cāphora temperata cum melle et totum bene incorpora-
tum seruetur et quādo intrabitis balneum vngatis vobis
faciē et totū corpus cum isto melle confecto et quando exi-
re volueritis abluatis vos cū aqua ca.ꝛ cū albumine ouī ꝛ
facies erit pulchra resplendēs et suauis et tere rugas ꝛ to-
tū corp⁹. ¶ Sequit de alio melle,ꝑfecto ꝓtra pānos veteres
et lētigines veteres ꝛ ꝓtra rugas ꝛ oēs sordicies q̄ possunt
fieri ī toto corpore dñe. ℞.succi barbe aron et pedis vituli
succi radicis lilij cucu. agrestis brionie viticelle.añ.ʒ.iij.fa-
rine lupinorꝫ lib.j.et.ʒ.iij.mellis alb.dispumati li.ij.sal.ar.
ʒ.iij.lixiuie calcis viue et cucu.equalr facti cū aqua ca.li.j.
succi et mel et lixiuium bulliāt et sic vsqꝫ ad consumptionē
succorꝫ postea mittak ibi fel bouis et parū de puluere nitri
vel de galk.vel de sipa ꝛ.ʒʒ.et hermodactil.lēticule ordei bo
racis gipsi clari cristalli classi dragagāti al.dragontee vm-
bilici marini se.sinapis al.añ.ʒ.j.oia ista pul.et cōmiscean-

turcū melle dicto ad modū vnguēti ⁊ de hoc melle vngank ola mēbra corpis stati qñ intrauꝝ balneū ⁊ fiat sicut de pie dicto melle vt dictū est. ¶ Aliū mel fit absterciuū ad idē po ne folia ⁊ ramos capulfoli in fundo.t.in olla habēte fundū amplū ⁊ os strictū ⁊ de folijs dictis fiat vnꝰ locꝰ et post fiat alꝰ de pul.auripigmēti replicek quousqꝫ olla fiat plena co opiak cuꝫ argilla vel cū pasta ⁊ stet tñ in furno vsqꝫquo cō būstum sit qđ est interius extrahak et ponatur in loco disco opto vel ad serenum p duas noctes ⁊ sit mollis postea cō misceak cuꝫ melle dispumato ⁊ cāphora et boracе et vngak facies sicut supra. ¶ Mel optimū ad ola p̄dicta. R.amig. ama.mūda.ʒ.iij.succi caulū nouellaꝝ.ʒ.iij.mellis lib.ss.di spumek et coquak paꝝ cum aliquā tulo costi ss. ruthe ozobi ossis sepie cōbuste vngak facies vt supius. ¶ Mel ꝑtra pā nos oēs mirabile ad faciem ⁊ colorē. R.farine ozobi ceruse tritici ozdei risi ⁊ pul.cāne:farine ciceris lupinoꝝ et fabaꝝ amigd.amaraꝝ.añ.ʒ.j.fiat cum lacte femine ponak in facie de nocte ⁊ mane lauek cum lauatura furfuris ⁊ viol.brusil. Oēs iste maneries mellis habent remouere pigas:lentigi nes nouas ⁊ veteres grossas subtiles:bardos grossos no uos ⁊ veteres ⁊ oēs sordicies a facie collo pectore et manibus ⁊ de oi loco ⁊ rugas:⁊ dāt claritatē et pulchitudinē si ponank in cōpetēti modo:sicut supius dictum est. Si cōtin gat qꝫ balneum dña non habeat suffumiget se donec sudet cum aqua cal.et hoc pōt facere de facie et de toto corpore.

Adcolorē rubeū faciēdū.

¶ Ad colorē rubeuꝫ faciēdum intingak bōbaꝝ in tinctura granerꝫ aluminis et aqua ros.deliccatur et seruak:fiet sicut dictū est de brasillo. Tinctura grane et alumis et aq̄ ros.et oparꝫ ⁊ appebit colꝰ naturalꝫ nisi ꝑ violentiā remouecaqꝫ facitū hoc de rubea sꝫ nō valet trā. ¶ Nota qꝫ de his olbus supradictis que faciunt ad ornatū ⁊ pulchitudinem faciet pōt fieri vnguētuꝫ ad ornatum totius corporis ⁊ mēbroꝝ. Silter faciunt pulchrum colorē et claꝝ si citruli mūdi cum medulla eiusꝫ ⁊ farina ciceruꝫ fabaꝝ pistate et siccate ad solem et patillis:et tēperatū in aqua ros.ponak mane ⁊ ves spere.et quādo volueris mouere fumigek cum aqua auene ⁊ postea lauek cum aqua furfuris ca.vel alia aqua. ¶ Itez farina ozobi et fabaꝝ recētium cum melle faciunt clarā fa ciem ⁊ pulchrum colorē.⁊ remouet pānos bardos et lētigi nes. ¶ Ceruſa draguntee sic fit. R. pul.eius temperek cum aqua ros.stet ad solē donec aqua sit ꝓsumpta: postea cōmi sceank cū ea tres partes ceruse plumbi cocte tēperate cum aqua ros.et iterꝫ stet ad solem p quatuor dies: et in vltima die ponak ibi vna pars camphore:siccetur fortiter ad solez et seruetur et facit pulchram faciem albam et nitidam.

Unguentum citrinū clarificat cutem ⁊ olbꝰ fa ciē mundat. Unguētum citrinum cū pul.ossis sypie mirtum vel cū ceruse draguntee vel cū aq̄ ros.⁊ fit sic. R.boracis.ʒ.iiij. cāphore:coralli al.amig.dul. añ.ʒ.j.umbilici marini dragaganti alb.cristalli:ceruse tritici ental⁊ dētal:ceruce plūbi.añ.li.ʒ.nitri marmoris alb.cō busti.añ.ʒ.ij.ceruse draguntee:arungie porci recen.añ.li.j. et.ʒ.sepi pulcini. ʒ.iiij.arungie galline vel anseris.ʒ.iij. spēs pulueriʒentur et cribentur per pannum subtilem et omnes arungie dissoluank in quadā caccia que sit super caldariaꝫ vnā plenā aque feruentis supꝫ ignem bullitat caldaria: et a calore aque feruētis dissoluātur arungie: colentur in mor tario marmoꝛ.⁊ si ponik lib.j.de pul.ponātur lib.iij.de arū gijs ⁊ totum fortiter cōmisceak terendo et seruek in vase vi treo habēte os strictū et ponak paꝝ de musco tēperato cuꝫ aqua limonū ⁊ cū aqua cocta in pomo citri.et iō vt vnguē tū citrinū facit pulchrū colorē ⁊ pulchrū corpus ⁊ remouet lē tigines nouas ⁊ veteres pānos ⁊ veteres bardos nouos et veteres pustulas de fiāte salso gīatas.ponitur autē sic. dis soluk supra ignem in cesta sicce terongie vel recenti vel in testa pomi citri et ponik ad solē vel ad ignē:seruak ꝑ annū. ¶ Quod colorꝰ rubeꝰ fiat albꝰ. R.radi.barbe. aron viridis terak:et cum litargiro ⁊ camphora misceatur et oleo in quo cocta sit corter sambuci:postea ponak argentum viuuꝫ.post vngak facies ō nocte:post suffumigek cuꝫ aqua ca. ¶ Aliud R.pul.litargiri cū sangule galline vel anseris vel medulla cerui vel oleo amigd.ama.cōmisceank.vel ponank amigd. ama.trite cuꝫ forti aceto tēperate. ¶ Unguētum ad idē co quak radiꝫ lilij et terak ⁊ cōmisceak cum sanguine porci re centis dissoluti et colati.ponak pul.thuris masticis ceruse cocte cāphore gipsi cōbusti testaꝝ ouoꝝ ceruse fruméti oēs pul.misceank cū dicto sanguie ca.⁊ ponak flos sambuci: de radi.aūt lilij.ponāk treos ptes et de alijs de vnoquoq; vna de sanguine ꝑo ponak qđ sufficiat:ponatur de nocte vel in balneo sicut alia vnguēta.faciē reddit al.clarā mūdā ⁊ nitidā. ¶ Aliud ad idē coquatur sepū cerui in aqua:⁊ postea re frigeretur in aqua frida:⁊ cū eo cōmisceak boracꝫ:pul.crystal li cāphore.ceruse plūbi cocte ⁊ frumēti:hoc totū distēperek cū sepo et fiat vnguētum:remouet ruborē solitū ⁊ venti de facie et facit eam pulchrā mollē et albā. ¶ Ad remouēduꝫ nimiū ruborē de facie ⁊ pustullas et faciē clarificat: sequit emplin:cōmisceck sepū ycinū cū cārarid⁹ ⁊ ponak sub mē to. Itē ponatur vētosa ibidē. Item fiat flobothomia de ve na capitis in brachio. Itē fiant scarificationes sub ven tri culis tibiaꝝ retro vsq; ad cautillā pedis. ¶ Unguētū ad cre mationē faciei ꝓpter solē ⁊ ad omnia p̄dicta vtilissimū. R. medū corticis sambuci terak et stet in oleo ros.ꝑ tres dies post coquak in eodē satis coletur et in colatura ponak cera al.⁊ superaspergak pul.cāphore crystalli boracis ⁊ bū hoc totū misceak:postea ponak paꝝ de argēto viuo extincto cuꝫ saliua vel cinere. Itē ponak pul.ceruse cocte et aliquātulu radi.viticelle vngatur facies ⁊ stet per noctem sic vel ma gis:et in mane qñ vnguētū remouebitur añ abluak cū bō bace remollito in aq̄ ca.et sua uiter cū bōbace remouetur ⁊ post stuphetur cū sapone bene vel aq̄ furfuris:istud faciem mūdificat:declarat:albificat lenificat:et vꝫ ad oēs sordicies faciei. ¶ Aliū ad idē faciē cōsanādā. R.pul.crystalli bora cis classe dragagāt alb.cāphore.añ.ʒ.iij.ceruse plūbi cocti ʒ.j.sanguinis galline.ʒ.ij.fundak et cōmisceāk dicti pul.cuꝫ eo vngatur facies et stet sic per totā noctē:sed sit ante fumi gata facies et in mane lauetur bene cum aqua furfuris.

Ad remouēduꝫ borē nimiū in facie ⁊ a sole.

Simplicia ad faciēmundi.

¶ Sequit de simplicibus medicinis ad faciem dealbādam et ad remouendos liuo res et ruborē colorē faciendum et ad mouendum pānos lentigineos bardos vel sanguinem mortuū et ad oēs maculas faciei.s.litargiriū al.ceruſa dragūtee fru mēti buonie cucumeris agrestis et domestici affene risi cice rie mellis citruli spongie marine sarcocolle:amigd.ama.et dul.aristolo.ro.bet.se.raphani:stercoris colūbi.passeris et lacerti:medulla pantis:aceto sitas pomi citri.fabe lupini et fenugreci:vti bona dieta generante bonū sanguinem. Itē faciunt bonum colorē et pulchrā:mastix:thus boraꝝ:cāpho ra:armoniacū:galbanū:dragūtea:gummi ara.radix lilij al. sparagi:nitri:gypsi:comu cerui:cōbusti:mell:aloes cicotri ni:fellis bouis:aq̄ furfuris. De istis potes operari simplici bus ⁊ cōpositis. ¶ Hec sunt medicine simplices que faciūt grossam cutē a facie remouere morpheam pannos:lentigi nes:oleum de sinapi:eruca nasturcium:ceruſa sarcocoll.fel bouis.se.sinapis al.raphani:myrthe:boracis armoniaci:sa lis ar.mel.vinum bonū:capsia:bet.rubea.calx.cera:vitella ouoꝝ:dragūtea:succus raphani et se.eius:cucumeris:agre stis:brionia:rānus:radix lilij al.et his olbus potest fieri pi latorium ad cutē faciei et ad morpheam et omnes maculas corporis de simplicibus vel cōpositis. Alia simplicia preter dicta ad mūdificādū faciē sunt aque floꝝ alcāne ⁊ aqua flo rum sambuci aq̄ naphea:aqua radicū limonū tenerrimarū et frondū cānoꝝ:aqua succi limonū:aqua radi.colombini ⁊ yari:lac amigd.ama.lac asininū sine butiro vbi velles qꝫ in ceret inter omnia mūdi valet aqua balsami in re mūdificā da et clarificanda facie.

Morphea alba nig.et ru.fit in facie collo ⁊ manibus dñaꝝ:altiqū locꝰ est mūdꝰ capillis:vl si nascantur sunt cani ⁊ est eis subueniendum. Ad oēm morpheā et sanguinē mortuū ad liuorē et grossum cutē:maculas ni gras pānos:lētigines:⁊ ad signa senectutis ⁊ sordicies faciei et remouet cutē grossū morphee et ōclarat faciē. R.dragū tee ru.se.raphani elleori al.se.sinapi.añ.ʒ.j.distēperek totuꝫ tritū cū aceto ponak ad solē i facie:post lauek cū aq̄ furfuris et si fuerint pustule vel plage sanāk cū vnguento de scabie. ¶ Aliū ad idē. R.semi.raphani crystalli elleori al.añ.ʒ.j.co sti.ʒ.ß.fiat emplin et ponak. ¶ Aliū qđ faciat remouere sca biē et morpheā de facie ⁊ depilat cutē faciei vl de alio loco

R.tapsie.

℞. tapsie cucu. agrestis cătaridum. se. sina. añ. ʒ.j. fiat cathaplasma cũ aceto ⁊ põak teneat p horã: ⁊ depilabit, locꝰ. sanatur cũ vnguẽto de scabie. ¶ Nota ꝙ in oi morphea. dz ꝑce dere purgatio hũoꝝ peccãtũ vel fl̃omia vel vẽtosa in occipitio supi⁹ pones sub mẽto sanguisugas: ⁊ emplin de cãtaridibus: ⁊ ꝙ vtak bona dieta et ꝙ caueat sibi a suppfluitate cibi ⁊ pot⁹. fugiat amara calida multũ ⁊ ficca: ignẽ ⁊ solẽ et angustiã: stet in domib⁹ subterraneis in quibus sit cimin̄ multũ et balneet se in aq̃ dulci ponat sibi medicinas facies dealbãtes. ¶ Sequũt mirabilis lauatura q̃ facit colorẽ roseum. remouet oẽs macias de facie. ℞. otobi lupini ciceris rub. rad. berbe. arõ. raõ. diagũtee. añ. ʒ.j. ceruse frumẽti hoc tritũ pistet cũ albumie ouoꝝ ⁊ fiãt troctisci in modũ lupini siccẽt ad solẽ: ⁊ ponãt cũ aq̃ rosa. cõt: ⁊ teneat p horã vnam postea lauet cũ aq̃ furfuris põt seruari p annũ. ¶ Aliud ad luorẽ et sanguinẽ putridũ in facie ⁊ dat pulchrium colorẽ. ℞. ciceris in ru. lentiginis aque: thuris marmor. añ. ʒ.j. pistetur totũ cũ sepo vituli vel oleo ros. vel oleo ponatur ꝑbatũ est. ¶ Mõ color al. sit rubeus: vel si aliqua dña fuerit nimis alba vel discoloiata ꝓpter aliquã occasionẽ ponak in suo clarificatorio pul. viticelle. ¶ Alitõ. ℞. pul. brasilij ⁊ aluminis mixtũ cũ aqua ros. ⁊ in hoc remolliak bombar p diez et noctẽ ⁊ ad solẽ siccek: ⁊ si non fuerit bene rubeus iterũ reuertak ⁊ intingak ⁊ siccek in mane: vel qñ ponere volueris clarificatorio tã facie lauata madefaciat faciẽ de bõbace remollito in aq̃ rosa. postea ponak ex clarificatorio desuper.

Aliuo rẽ an gulo oculoꝝ

Eluore in angulis oculoꝝ vel albi propter ꝑcussionẽ vel alia cãvel ꝓpter fluxũ menstruoꝝ. ℞. alece tolerane. ʒ.ij. nitri saponis gallici. añ. ʒ.j. pistek cum aceto ⁊ ponak ⁊ stet ibi paꝝ: post lauek locus cũ aqua calida. Itẽ facit faba fracta cũ melle pistata. Idẽ faciunt vitella ouoꝝ cũ melle. ¶ Aliud ad luorẽ ⁊ sanguinẽ putridũ in angulis oculoꝝ collectũ ꝓpter ꝑcussionẽ vel ꝓpter retẽtionẽ vel fluxũ menstruoꝝ: ⁊ est medicina mirabilis. ℞. ceruse blũbi cimini fabe. añ. ʒ.j. tẽperet totũ tritũ cũ succo coriandri: ponak super locum luẽtẽ vbicũq; sit. ¶ Colorãtur decorantur ⁊ rubificãtur bucce ⁊ gingiue dñaꝝ ⁊ alia mẽbra isto mõ. ℞. brasill' rubee grane. añ. ʒ.ß. aluminis. ʒ.ij. al. ij. carmen boni. ʒ.iij. fiat de olꝰ pul. cũ aqua ros. in q̃dã scutella terrea: fricek fortiter infra manus ⁊ post siccetur totũ ad solẽ: ⁊ siccatũ seruek in vase vitreo: ⁊ qñ volueritis os gingiuas vel aliũ mẽbrũ colorare remolliak dictꝰ pul. cũ aqua rosa. in quadã testa ouis ⁊ bõbax ibi ponatur: ⁊ sic remolliẽ pul. seruek ysq; mane: et tũc oblinita tã facie ore ⁊ gingiuis colorẽt locꝰ cũ dicto bõbace ⁊ si forte põak facie necesse est declarare cũ clarificatorio: postea põak balsamꝰ si habek vel aliud olcũ odoriferũ: ⁊ sic nõ veterascet nec nascent pili cant

Al gin giuas.

Ad colorandũ gingiuas ⁊ faciẽ. ℞. succi bugonie: cucu. agrestis: succi cãn: aq̃ ros. añ. ʒ.j. mellis dispumati. ʒ.iij. coquãt vt paꝝ insimul. colentur ⁊ seruentur in vase vitreo: ponatur sero in ore ⁊ facie: tin m anelauek cũ aqua ros. vel aqua furfuris et erit os aptũ ad oscul̃ãdũ pulchrũ duꝝ ⁊ odoriferũ. ¶ Contũ mortuum faciet remouebit ⁊ cicatrices faciet. ¶ Ad idem. ℞. corticis vnguarij: ⁊ bet. al. assenturi. añ. ʒ.j. al. ʒ. brasil. grane añ. ʒ.ß. al. ʒ. alumis herbe marine de q̃ facit̃ saracenii colorẽ violaceũ. añ. ʒ.ß. fiat pul. ⁊ misceak cum aqua rosa. ⁊ fricẽk os gingiue: facies: ⁊ dabit colorẽ pulchrũ tñ potestis idẽ facere sine aqua ros. ⁊ sine herba marina. Potestis etiã facere cum aliis simplicibus medicinis colorare os et gingiuas sicut cũ cortice vngarii ⁊ bet. et multis aliis. ¶ Aliquando dñe cũ magno calore ⁊ ad solẽ ventũ ⁊ ad lunã vadit vñ facies eaꝝ denigrat: quaꝝ subuentẽdũ est eis: sumatur diagagãtũ et oleũ amigdal. et gummi arab. et mutlago psillij ⁊ se. citonior̃ ⁊ cũ albumie ouoꝝ aut succo portulace misce ⁊ facies in itinere epithimenus. cum aũt quieuerit lauetur ⁊ põt hoc fieri de vnoquoq; p se vel de omnibus. ¶ De fissuris labior̃ aliqñ fiũt ꝓpter humorem siccũ supabundantẽ aliqñ ꝓpter cõceptũ queꝝ nimia fiãt curantur cũ hoc vnguẽto. ℞. cere citri. olei rosa. arũgie macis ceruse frumẽti diagaganti terbẽtine mastichis ysopi gallarũ fecis olei: et olei ouorum viscositatis semi. cytoniorum et fiet sic: dissoluatur cera cũ oleo ⁊ post cõmisceak cũ eis viscositas se. citoniorũ: postea incorpenk alie species bene trite in q̃dã mortario marmoreo vsq; quo sit bñ albũ: seruek in capside picata ⁊ qñ opus fuerit vngatur os ⁊ manus vel alia loca vbi fissure fuerint. ¶ Aliud. ℞. gallar. ʒ.ß. terbentine mell. añ. ʒ.ß. misceak totũ ⁊ vngak locꝰ fissus. Idẽ facit olcũ vitellinũ: vz silr ad idẽ vnguẽtum facrũ a. l scabiẽ faciei et ad excoriationẽ eius.

Detersiũ a ceruse et vẽto.

Ad fissuras labiorũ et manuũ ⁊c.

Ad dentes cõfirmãdos.

Dentificiũ bonũ ad dentes declarandos et gingiuas restringẽdos et os rubeũ faciẽdũ. pumicis marine spongie marmor. al. panis ordei cõbusti cũ sale cardone ⁊ melle nitri al. ʒ.j. cynamomi: foliꝝ gariofi. lignialoes nucis muscate. macis. añ. ʒ.ß. pipris piretri se. sinapis staphisagrie ossiuꝝ dactilo. cõbustoꝝ ellebori al. tegul. ru. ossis cerui cõbusti aluminis de pluma ossis olive ossiuꝝ mirabol. oim ustoꝝ cõbustoꝝ. añ. ʒ.iij. fiat pul. fricenk dentes ante comestionẽ ⁊ post: ⁊ ꝙ nõ remaneat cibus inter dentes ne putrefiãt gingiue. ¶ Puluis ad dolorẽ dẽtiũ et frigido ꝑbatũ est. ℞. piretri. ʒ.ij. piperis. ʒ.j. nitri salis cardone cabacaris se. sinapi. añ. ʒ.ß. fiat pul. fricenk dentes ⁊ gingiue: fluet maior quãtitas fleg̃matis q̃ vtilitatis: ⁊ iõ sanabũtur dentes ⁊ gingiue ad dolorẽ. ¶ Ad dentes dealbãdos. ℞. ossis sypie. marmo. al. cõbusti spõgie pumicis supmi nitri salis cardone. añ. ʒ.j. garioſ. cynamomi piretri grane. ana. ʒ. iij. fiat pul. ⁊ fricẽtur dentes añ comestionẽ ⁊ post. ¶ Ad mũdificandũ dentes. ℞. grana de q̃bus tingit scarlata ⁊ cõtere ⁊ in succo intinge frustũ scarleti ⁊ frica dentes ⁊ sup ola mũdificat. ¶ Nota ꝙ semper debẽt dentes ablui post comestionem si fieri potest cum vino puro.

Ad dealbãdos dentes.

Ad cancrũ gingiuarũ

Dentificiũ reginax ⁊ nobilium dñaꝝ dentes albificat ⁊ cõfirmat carnẽ et gingiuas a cãcro corrosas. regenerat rubiginẽ ⁊ putredinẽ remouet. ℞. garioſi. nucis mus. cynamomi spicenardi foliꝝ masticis panis ordei contecti et salegẽma cõbusti ossis locuste pici cõbuste ossiũ dactil. cõbustoꝝ ossiũ oliue cõbustoꝝ ossium mirabol. citri. cõbusto. grane. añ. ʒ.ß. spõgie marine pumicis marini ossis sypie marmo. al. piperis piretri sinapi. añ. ʒ.ij. fiat pul. ⁊ fricẽt dentes: si locꝰ est cauterizatꝰ lauek primo cũ aceto calo in quo coctũ sit flos malligranati et ossa oluarũ et cũ melle insimul tenẽat diu i ore involuto in bõbace super gingiuas vel sup locũ cancrosum infirmitatẽ remouet deinde lauek cũ vio ⁊ melle post ponak pul. masticis thuris alumnis san. dra. cynamomi spongie marine. añ. ʒ.j. sup locus dolentẽ ⁊ sanabitur. ¶ Pul. mirabilis ad cancerẽ ⁊ gingiuas corrosas. ℞. calcis viue sulphuris viui auripigmẽti sotulaꝝ cõbustaꝝ piperis. añ. ʒ.ß. totũ tritũ coquatur in aceto vsq; quo inspissek: remoueat ab igne ⁊ ponatur pul. istarus speciẽrũ. garioſi. nucis mus. cynamomi galli. lignialo. spicenardi piretri masticis thuris nitri al. ossiũ dactil. cõbustoꝝ tegul. reub. antique pumicis marini. añ. ʒ.j. ⁊. ß. pistenk ista cũ supradictis ⁊ siccẽtur ad solẽ ⁊ fiat pul. et cũ eo fricentur dentes. ¶ Contra cancerẽ gingiuas corrosas et discoriatos dentes pul. ad dentes discoriatos et gingiuas cãceratas. ℞. cynamomi garioſ. ʒ.ß. masticis rosi. alumis ariskologie floꝝ caduci maligñati corticis eiusdẽ: ossiũ dactiloꝝ ossiũ olinarum cõbustaꝝ thuris san. dra. salis ar. marmoꝝ cõbustarus alumis de plama crystalli pumicis ossis sypie cõbusti ebo ris. añ. ʒ.ß. piscis q̃dẽ cancrũ. ʒ.ij. hoc totũ incorporek ⁊ ponak supra gingiuas et fricẽtur dentes. ¶ Sarta ad idẽ fiat ex sola gallia muscata et gallis bñ tritis cũ aqua ros. in q̃ sit gũmi arab. diagagãtũ et possunt poni spẽs redolẽtes velut ãbra mus. cãphora laudani storax: deinde garioſ. ⁊ silia.

Ad pfortãdũ spũ cerebrũ

¶ Sarta bona ad cõfortãdũ spũs siue ãhelitũ et dũ portak ad collũ suspensa: remouet fetorẽ a toto corpore. ℞. gallie mus. bõe li. ʒ. galãge. ʒ.j. vel laudani i suo loco spicenar. garioſi. añ. ʒ.ß. fiat pul. ⁊ tpek cũ aq̃ ros. fiãt sarte de magnis ꝓutis et mediocribus rotũdis et planis põt sigillari et ploiari siccẽtur ad solẽ vel ad vmbrã: põt poni muscus et ambra

Domũ ambre et alie cõfectiones b ñ redolẽtes sicut sunt sarte fiũt sic. ℞. laudani. ʒ.ß. ambre. ʒ.iij. garioſi. nucis mus. añ. ʒ.ij. flos racis dñe. ʒ.j. musci. ʒ.ij. pulverizentur species et misceãtur oia et fiat pomũ rotundum infra

manus ⁊ perforet p mediū vt melius portet suspēsum mittat p foramē filū aureū vel argenteū ingeniose aptatū deportatur in manibus: aut collo suspensum: confortat cerebrum neruos ⁊ spūs et omnia mēbra reddit redolentia.

Ad fetorē oris. DE fetore oris purgato humore faciente fetorē oris: vtēdū est pul. ekarij: spil. iulio vnguētis suffumigatiōibus pomis cōpositis ex spebꝰ bñ redolētibus: vt pomo ambre ⁊ musco et aloe lig. garioſi. et gallia muſcata. et sartio collo suspēsio ⁊ bene redolētibus pul. ⁊ ptilul ⁊ ekarijs: dz cauere dña in ore spēo ⁊ poma: ⁊ sartas teneat in manibus vel collo suspensas: et hoc quando loquetur cum viro et quando debet cum eo dormire de nocte vel de die.

¶ De fetore oris propter cancrum.

SI fetor oris sit pp corrosionē oris ⁊ gingiuaꝝ tactā ex cācere vel alia cā. Cura. fiat pul. de spōgia marina alumie cōbusto rutha nitro. añ. ʒ. i. fricent gingiue: postea lauēt cūvino puro vel aceto ca. in q̄ fuerint cocti garioſ. p mētha masticis piperis piretri nucis cypressi corticis thama. añ. ʒ. ß. pona ꝯ in mel. dispumato ⁊ coquat insimul cū vino supradicto ⁊ cū hoc lauēt os fortiter diu in ore tenēdo ter in die mane: ⁊ post comestionē in sero. Itē pul. p̄dictus ⁊ vinū purgant ⁊ sanāt mirabilr dentes ⁊ gingiuas: silr ab oi infirmitate. ⁊ post ablutionē ⁊ somnū fricentur dentes ⁊ gingiue cuz pāno non multum aspero: ⁊ est mirabilis medicina.

De fetore oris ad cācrū ⁊ fluxū gingiuaꝝ. Rē. florū celidōie dolique plātagi. agrimōie. añ. ʒ. ß. radi. pētasi. ʒ. iß. corticis vngarij beth. añ. ʒ. ß. mell. ʒ. iß. coquantꝰ cū bono vino puro totū iſimꝰ ⁊ lauēt os sicut supra postea masticet mastix lauda. gario. nucismuſ. ana. ʒ. ß. misceāt paꝝ de cera cū musco ⁊ teneat paꝝ i ore masticādo vel diu ⁊ spuat sepe saliua: ⁊ sic os redolebit: cerebrū confortat gingiuas ⁊ dētes. ⁊ remouet rubedinē ⁊ eorū nocumētū. Cauēdū tñ est ne cibꝰ in gingiuis ⁊ ifra dētes remaneat: qz putrefit ⁊ putrefacit dēteo ⁊ cācrenat gingiuas ⁊ dat fetorem oris. vñ post comestionē semp os cū vino puro abluēdū est: ⁊ ita erunt dētes cādidi: ⁊ dña erit placentior et dilectior viro. ¶ Pul. ad redolēdum os. Rē. spicenar. ciperi foliꝝ gallie muſ. roſ. corticis pomi citri. gario. nucismuſ. lignia. mast. cyna. salisgē. farine ordei melꝝ. añ. ʒ. ß. muſca cāphore. añ. gra. vi. fiat pul. ⁊ fricēt dētes os ⁊ gingiue: ⁊ erūt pulchri colores.

De fetore oris ⁊ dētiū. Pillule optie ad fetorē oris ⁊ dētiū ptiū regimīs. Rē. gallie muſc. nucismuſ. spicenar. corticis pomi citri. lignialo. añ. ʒ. iß. muſc. ʒ. ß. fiāt pillule cū vino puro i forma ciceris teneat duo vel tria mane ⁊ sero sub lingua qñ intrabit lectū: ⁊ sicut dissoluetur deglutiat. ¶ Nota q̄ si fetor oris est generatus a corruptiōe hūorū in ore stomachi collectoꝝ: p vomitū et p alias medicinas dz purgari. deide ekarijs bene redolētibꝰ vtēdū est sicut est pliris ⁊ musco ⁊c. ¶ Nota q̄ pillule antedicte su per oia valēt in hoc ⁊ tenēda sunt semp aromatica vt muſcus ⁊ similia alia que os faciunt redolere.

De fetore oris et gingiuaꝝ. dña si nobilis fuerit caueat ab ista egritudine. Fetor ei oris et spūs fit aliqñ ex hu. ex sto. ad os ascēdētibꝰ corruptis. aliqñ ex cibo retēto in gingiuis. aliqñ ex dētibꝰ putridis aliqñ ex rubigie dētiū ⁊ negligētia ablutiōis. Itē si fuerit a capite vl erit fri. hu. vl ca. si a stōacho silr. Si sāg. minuat ptibꝰ cōuenētibꝰ. Si cola in capite: purget cū pillul aureis vl deco. mirabol. citri. Si flā i capite: purget ȳera pigꝝ vl cū paulino Si flā in stomacho purget cū bñdicta vel deco. mirabol. kebulozꝝ ⁊c. Si melā: purget cū theodorico anacardino vel cū deco. mirabo. kdozꝝ. post si hu. sint simpliceo: purget cum medicinis simplicibꝰ si cōpositū cū compositis: hoc tñ fiat cū cōsilio medici prudentis. ¶ De difficultate ptus cura.

A difficultate partus balneetur in bal. aque in qua cocta sit malua se. lini fenu. herba mol. arthe. vngatur ab vmbilico vsq; ad mulieb̄ia ⁊ ad coxas cū oleo ca. vel buttro vel dialtea moueatur moderate ⁊ descendat per loca declinia prouocētur sibi sternutationes cū pōdere vnius oboli: ellebori nigri vel piperis vel salis vel piretri. Item si primula fuerit q̄ nunq̄ nouerit partum doceamus vt cū hora doloris aduenerit spiritū retinēdo ad inferiores ptes gemitꝰ appellat oēs. ¶ Si secūdina non exierit balsamū suppositū vel bibitū eā educit cū vino. Idem faciūt oēs suffumigationes aromatice. Ad partū iuuādū radi. sup pedes pone: ⁊ ichoāte doloꝛe ēt mortuū fetuz ejicit. Itē aliud se. cucu. agrestis qs adhuc in herba sit ⁊ lanā de medio frōte arietis collige et insimul repone et cū oꝝꝰ fuerit circa lūbos et teneꝰ hēat. si dū parit soluet: ne vulua sanua de vulua nimis stricta si matrix ita stricta fuerit quod timeat difficultatē partus p. xv. dies añ tp̄s pariendi intret semper balneū aq̄ dulcis. ¶ De superfluo sudore.

MEdicamen ad fetorē assellaꝝ et totiꝰ corporis: et sudorem qō bene redolet. sumak litargi. albificatum cum aq̄ ro. in q̄ sit cāphora et aspergak ⁊ fiāt trocisci cū ro. tritis ⁊ seruent et siccent: et cū opus fuerit fiat ex his epithima. Item ad idē tutia cū aq̄ et sale lauata et cū roſ. ru. li. i. gallie spice ciperi myrrhe aluīs. añ. ʒ. ß. sumāt ex eis cū aqua roſ. et trocisci forment de q̄bus fiāt inunctiones cū necesse fuerit ⁊c. Ad fetorē assellaꝝ et totius corporis.

NE fetore assellaꝝ aliqñ fit in coitu propter nimiū sudorē vel nimiam solutionē hūoꝝ putridoꝝ in q̄ purgatio p̄cedēda est. Deinde illiniatur cū myrrha et aloe et alūie tēperatis cum vino odorifero litargirio cum aqua roſ. ⁊c. Ad fetorē assellaꝝ et totius corporis.

AD māmillas restringēdas empl'm potentissimū. Rē. mentbe vridis ro. sic. pirozꝝ viridiū siluestriū: tauri nespile: sorbe: prunell' immaturoꝝ: acatie: plidie: balau. coctane. pinee virid. plāta flo. cameleō. oia bene trita ⁊ cocta in aceto cū pauca farina fabaꝝ vel si luginis ponit empl'm. Nota q̄ oia ista supradicta restringunt fluxū san. et vētrie. ad. si empleūt vel si cū istis fiāt suffumigationes. Itē fiat ex istis empl's supra māmillas: ponit ibi pul. masti. thu. sarco. gū mi ara. san. da. ¶ Empl'm optimū ad māmillas durandas et paruas faciendas. Rē. citonia et puma in matura et oia viridia terātur fortiter et cōmisceant cū bolo arme. se. planta. antisi feni. cimi. cū suc. plāta. et cū aceto ca. ponit calidum. ¶ Itez ad idē empl'm de farina siliginis cū thu. masti. tpatū cū suc. sempuiue vel cū aceto ca'o vl albumine ouī. ¶ Itē fabe fracte cocte cū aceto et cimino si ponit calm vz. ¶ Itē fic' sic. vuas paſ. coctas cū cimi. et cū aceto bñ tritas et cathaplasmatas facūt idē. ¶ Itē ad mammillas durādas et minuēdas accipiat furfur triticū ⁊ acetuz simul bullitat et sup māmillas pōat ēpiz et stet p totā noctē ¶ Itē gal. masti. thu. distemperati cū aceto ca. vel albumine ouī vel argilla alba si fiat emplastrum facit idem ⁊c. Ad mammillas restringēdas.

AD rugas ventris post partū. Rē. sepi arietis nouteo in aq̄ fri. loti li. i. mice cū spuma al. ouoꝝ cū pistello fortiter pistato et modico buttro et addatur postea pul. masti. thu. glasse incorpek et vngak locꝰ rugosus et sic tā vēter q̄z facies curabit. ¶ Itē aliud coquat cortū cerui iuuenis diu q̄si ad cōsumptionē et in colatura ponit pul. faba. cū corticibus ⁊ misce pul. thu. masti. armo. dragā. al. gūmi ara. se. melo. fiat empl'm sup ventrē et stet p. xv. dies ad plus et pōt renouari cū supradicta colatura et poni cū spuma al. ouoꝝ. ¶ Itē aliud. sumak pul. cepe marine cōbusti et pul. cornu cerui cōbusti: alu. de pluma: salis ar. myrrhe: thu. nigelle: masti. glasse. farine ordei: conficiantur omnia cum melle bene trita et ablutā: et postea extendantur in quadā: aluta et superponi tur et sit

tur et stet vsquequo cutek: ꝛ pōt renouari si necesse fuerit cū dicto melle. ſꝫ aliter nō est renouādū. ¶ Item terantur fabe cū corticib⁹ ꝛ coquāt cum aceto vel cum vina etusdē dsie ꝛ calꝫ ponit. ¶ Itē q̄ caro mollis idurek. ℞. aque ros. li. ſ. aque deco. faba. cū corticibus suis. li. i. al. ouorū lib. j. aque resolutionis gūmi ara. li. ſ. totū agitet manibus ꝛ intingat pannus lineus in hoc: ꝛ in extu bal. corpe sudato dicto pāno totū corp⁹ emplek: pōt ponī in supradicta ꝓfectiōe musc⁹ vel ambra vel cāphora ꝛ tta pōt fieri q̄libet aqua odorifera.

Ad dolorē post partum

¶ Et torsionibus post partum ꝛ fractu|ris q̄ patiunt dñe cura talis est vngāt vēter et pectē cū oleo laurino ad ignē ꝛ supponat pitaria in olla rudi stāg. bñ cake: ꝛ sup pitarta ponat tegula cal. fortiter: et extincta in aceto vel vino ꝛ iterek bis vel ter. si nō inuenit pitaria ponat marubiū albū vel nigrū tostū vel folia lauri seni. edere ruthe. absin. vel pōat saccul⁹ semiplen⁹ milio vel panico vel auena vel ordeo vel sale tosto. ¶ Itē si oleū lauri nō inueneris coquat pulegiū in oleo donec nigrescat et carbōescat pulegiū nūgat loc⁹ vel coquat ruta ꝛ se. iunipt anetū vel synap ꝛ eruca. vtrūq; curat istas tortiones: vl' ponat pul. cānt. al. carui. ꝛ baccaꝝ lau. loco inūcto cū aliq̄ dictoꝝ oleoꝝ. ¶ Itē pōt poni emplꝫ aplicō. ¶ Itē ponat vesica enea plena aq̄ cal. loco iā inūcto cū aliquo oleoꝝ iam dictoꝝ. ¶ Itē ponat cucurbita olearia plēa aq̄ feruentissima. ¶ Itē vinū bibat in q̄ coctū fuerit anetū: anisum: galā: pipe: gario. ꝛ spēs cale: cibi sint subtiles facile digestibiles vt pulli galline pdicis passeres ꝛ silia. ¶ Tepefiat cepa marina ꝓcussa ꝛ folia ruscuia. ꝛ ros. ꝛ pitarie folia in olla rudi sine liḡre ꝛ apponat sup locū tortionis: ꝛ si cepā marinā nō inueneris habeas cepā domesticā. De istis supradictis pōt fieri ēplastrū cū oleo laurino: vel si nō inueneris hēas oleū cōe in sartagine ꝛ q̄ cepa ꝛ folia ruscami pertarie ꝛ marubiū al. totū pistatuꝫ cum dicto oleo calefiat in sartagine et ponatur dictum emplastrum supra locum tortionis.

Ad stringendam vulvam

¶ Vulua p⁹ ptū restrigam⁹. ℞. gallaꝝ. ℥. iiij. gar. ℥. ſ. fiat pul. ꝛ accipiāt. vj. ptes dcti pul. cū. ℥. j. vini ꝛ misceat ꝛ intingat i hoc pān⁹ ꝛ submittat. ¶ Itē q̄ corupta q̄si ḧgo reddit. ℞. gall. aluis sq̄nati solioꝝ lilij cipi. añ. ptes eq̄les: hec oia i aq̄ coquāt: de q̄ mitet mixtiōes i vulua cū bōbace mittat. ¶ Cū aūt vulua multū stricta fuerit ⁊ mulier cū viro coire voluerit pua pꝰ intestini sanguie colūbi impleat ꝛ vīue añq̄ vir ad eā accedat submittat postq̄ ad eā accesserit ꝛ coire cū eo icepit scidat intestinū ꝛ sāguis exibit. ¶ Itē ad vulua ſstrigēdā reddēs os mīcis strictū ꝛ i hora coit⁹ reddēs vulua placētē ꝛ iter viros et mulieres seruat amorē: q; mixtū placēs ḧ oib⁹ ꝛ ēt inēdit amorē. ℞. ros. ℥. ſ. cāphore mus. añ. gari. fiat pul. misceat cū aq̄ ro. ꝛ cū ḧ irrorent vulua ꝛ cetera mēbra. ¶ Pul. ad idē. ℞. ros. ru. bñ redolētū. ℥. j. sand. citri. ℥. iij. cāphore. ℥. ij. muſci gra. v. fiat pul. misceat cū aq̄ ros. irrorent mēbra. Possūt fieri inde trocisci i forma ciceris vel fabe aq̄ ros. ꝛ cū his suffumigāt in hora coit⁹. ¶ Itē medicia secretissima reddēs os mīcis strictū placabile ꝛ ꝓseruat amorē inseparabilē inter vir ꝛ mulierē: et q̄ i coitu ē abominabile facit ōsiderabile: carnes molles facit durare. removet fetorē i coitu. ℞. aq̄ ro. li. vl'. ij. vl' minus fm q̄ necesse fuerit: ꝛ coq̄t galle tūci marini. ro. laud. nur. cypressi. añ. ℥. j. gari: gallie mus. spice. añ. ℥. ſ. totū ponat i aq̄ ro. ꝛ bulliat paꝝ: postea misceat ibi musc⁹ ꝛ cāphora ꝛ seruet i vase vitreo: ꝛ q̄n necesse fuerit calefiat. ꝛ lauet mixtur⁹ fortiter submittat cū bōbace: ꝛ ḧ fiat. sepe ꝛ sepius q̄nq̄ carnes stricte fuerit postea balneet dña i balneo supradcō i ō fetore assellaꝝ: ꝛ suffumiget it⁹ cū ḧ suffumigio. ℞. corti. maliḡ. gal. aluis. ro. mēthe. añ. ℥. ij. thuris masti. bo. fā. dra. añ. ℥. j. rasure vel scissuraꝝ ꝙgamenoꝝ q̄ ponūt i aq̄ cocta li. ij. coquātur i aceto: ꝛ cū his dña suffumiget ꝛ os mīcis it⁹ ꝛ extra lauet mixtiōes: deide suffumiget cū ābra ꝛ lignoalo. vel aliis spēb⁹ odoriferis: ꝛ hoc suffumigiū fiat i hora doumēdi. Itē aliud: vt violata nō cognoscat. alumē scissuꝫ galle ciminuꝫ onfacinū cū vino tere ꝛ fiat ꝓclisma. ¶ Itē. ℞. gall. alumi|nis sq̄nati solioꝝ lilij cipi balau. mēthe viridis pinee viridis coctanū thimi garioph. ro. sic. poriꝝ silueſtriū viridiū nepuloꝝ viridiū. pīdie acatie pul. masti. thuris plantaginis sarcocolle glādiū gūmi ara. boli. ar. san. dra. De oib⁹ iſtis aq̄s

¶ Desideriū ꝛ dulcedo i coitu augmētet. ℞. pīre tri asse fetide. añ. ℥. j. olei sābuci. ℥. ſ. ꝓmisceāt oia ꝛ remaneāt p. iiij. dies: postea vngat virga et vulua ꝛ vterꝝ mirabiliter dulcedinem sentient. Addele cationem in coitu.

¶ Itē aliū. ℞. al. pīpis nigri lōgi piretri galā. añ. j. fiat pl. misceāt cū melle ℔ hora coeūdi murtat dña cū bōbace vel digito i vulua nesciēte viro ꝛ vir mirabiḡ de tāta dulcedie. ꝛ si vir vngat caput virge mirabiḡ ipa silet. ¶ Ut mulier hēat dulcedinē i coitu. ℞. gallie muſc. ℥. ſ. laudā. ℥. j. misceat cū aq̄ ros. ꝛ ide fomek pessarū ꝛ supponat in mīce: pbatū est.

¶ Ad virgā erigēdā. ℞. assefe. melk. añ. ℥. ij. tēperentur cū. ℥. j. vini: ꝛ hoc bibat añ horā coeundi p. v. horas. Itē. ℞. ouoꝝ formicaꝝ. ℥. ij. ponat in oleo sambuci. ad solē in vase vitreo donec minuat ꝛ dissoluat: deinde colenk ꝛ admixto seie pul. ruthe virga vngat. ¶ Ad mēstrua restringēda ꝛ dissynteriā ꝛc. ¶ Clyſtere ad restrigēdū san. mēstruoꝝ. ℞. aluminis gallaꝝ acatie boliar. thuris carte cōbuste. añ. ℥. ſ. se. apij tusquiami añ. ℥. ij. tēporentur cum succo plātaginis ꝛ aceti ꝛ encatisimetur. Ad fluxū mēstruoꝝ.

¶ Si nimis fuerit fluxus restringat cū restrictiuis ꝛ cōsolidatiuis venaꝝ sicut bol⁹ ar. chimolea ypoqsti. acatia coralli al. ꝛ ru. draga. gūmi ara. pul. olfan cin⁹ plātago corrigiola simphitū myrtilli mūmia se. plantagi. plsidia balau. ros. siriac⁹ gall. sumach berbe. sā. dra. ℔. q̄libet istoꝝ cū aqua pluuialt vel cū succo plātaginis vel simphiti et restringit flurū. ¶ Et nota q̄ ista oia ꝛ singula oēz dissynteriā restringūt de quacūq; fuerit causa. Si datur in syrupis vel pilulis vel emplis vel fumigijs balneis.

Ad prouocādū mēstrua

¶ Ad mēstrua puocāda: ꝛ si p. vij. annos retenta fuerit et educit mortuū fetū. ℞. calamenti pulegij se. diptami ru. añ. ℥. j. castorei achori anisi se. apij. petro. se. ameos spicenar. cyna. ana. ℥. iij. fiat pul. ꝛ ficiat cū melle dispumato. q̄libet māe accipiat. ℥. ſ. cū trib⁹. ℥. vini ḃco. faceoloꝝ ru. ꝛ bac. lau. pulegij se. ruthe diptami. ¶ Aliꝫ coquat se. pulegij ru. diptam⁹ i vino ꝛ ieiuna bibat. iij. ℥. ¶ Itē aliꝫ el'm nig. pīre. oppopōacū sil' misce bibat vl' suppositū stati aborit. Itē cyminū tritū cū aq̄ missa bibat. Itē bibat pulegiū cū vio re. ꝛ tritū sine ferro. ¶ Unguētū ad cōfortādū mīcē. ℞. gall. muſ. laudan. ana. ℥. ij. pipis al. lōgi ꝛ nig. pīre. galan. añ. ℥. j. dissoluta gallia muſ. et diptamo cū aq̄ ros. fiat unguētū cū oleo sambucio quā suſ. ¶ Cōtra retētionē mēstruoꝝ vl' si cā. post ptū nō exierit cū puocāb⁹ mēstrua educūt suppōat pul. spicenar. bullit⁹ cū oleo pauco bōbace tincto. Itē oēs spēs ari. apiūt mēstrua ¶ Itē trifera magna supta cū vino decoc. lignialo. educit mēstrua. Itē suppositoriū ex sola assafe. cū bōba. mēstrua ꝛ secūdinā educit ꝑus rū loco uncto cū oleo aut butyro vt nō lēdatur interiora. Itē suffumigiū de solo ar. educit mēstrua. Itē arthemisia cocta cū oleo vl' nucemuſ. facit idē itē radix malue ad modū digiti grossa uncta in pinguedine yrci ꝛ synapizata. pul. scamōee mestrua educit. ¶ Itē ad mēstrua puocāda et fetū educit. ℞. electerij. ℥. j. scamonee. ℥. ſ. cū succo porri viridis cōtere et fac pessarium duorū digitorum et submitte hoc subito menstrua vel fetū educit. Itē cōtra retētionē mēstruoꝝ magdalioneꝫ certissimū ꝛ fortissimū ad hufri. matricis et ad menstrua educēda ꝛ vētositatē extenuandā et matricē cōfortādā: et reddit aptā ad oēm suscipiēdā. ℞. fic⁹ nigras. ℥. iij. nigelle se. nasturcij cimini anisi ameos. añ. ℥. ij. cataputie mūde. ℥. ſ. thuris. ℥. iij. fiat pul. cōficiatur cū ficubus bñ pistatis ꝛ addak succus apij vel el' boutoꝝ. ſ. ad emplīm: deinde fac magdalioneꝫ in forma digiti: inuoluti in lana exeūti a balneo submittat vulue. ſ. vnus teneat vsq; ad meridiē et purgabit mirabiliꝫ. Et si vultis q̄ fiāt fortiores addatis pul. scamonee in modica quātitate vel succū cucu. agrestis vel pul. el'lori nig. et si forte ꝓpter hoc sepaterek balneet in aq̄ decoc. malue. et sic curabit a se. Item idē facit trifera magna: acuak ḧo cū scamonea trifera vel bñdicta vel yerapigra yeralogodion si fiāt magdalio. Itē nota q̄ oia supradicta debēt fieri in tpe eductiōis mēstruorū. Itē nota q̄ hec oia supradicta valēt ad conceptionem

Ad impregnationē inuādam.

Si mulier nō cōcipit ꝓpter nimiā hūiditatē vulue: qō cognoscēt qꝫ in cōtu nimis humectat ⁊ mēstrua sunt multa ⁊ tenuta fiat hec lixiuia. ℞. vinū ru. forte et purū ⁊ pōe cinere myrthe i vino qꝫ alboꝝ racemi portāt ⁊ buri et paꝫ pul. diagūtee et submittat mulier hāc lixiuiā calidā p̄ pessariū plurimū cōfert. ¶ Ut cōcipat qūis sterilis sit si mēstrua nō desint: coagulū leporis in vino bibat ⁊ vir eī⁹ statim ea vtat ⁊ mulier abstineat ab aceto et ab acrib⁹ ⁊ salsis reb⁹ nō laueretur. vij. dieb⁹. Itē. ℞. ruthe viridis succū et i lana colligē: ⁊ post coitū vir statiꝫ sibi subiiciat tū nō anteqꝫ aq̄ se sublauet. ¶ Ad eā q̄ pri⁹ fecūda fuit postea sterilis facta est folia maligra. sicca tere ⁊ cū melle fac pessarium digitoꝝ q̄tuor ⁊ post purgationē impone tribus dieb⁹ vt nō tollat ⁊ p̄ tres dies tolle vuā passaꝫ cū ḡnis suis et fac pessariū vt dictū ē ⁊ qñ coagulatū stillauerit cognoscat virū. ¶ Pessariū cancep tiōis valde mirificū: fel taurinū in lana suolue ⁊ appōe pri die i orificiū matricis post mēstrua et de nocte tollat: ⁊ cū ꝫ statim cōcipiet. Itē aliꝫ fel capinū cū cynamomo ⁊ oleo finicon et ramuscula cētauree trita: ⁊ oleo ro. cōfice et fac pessarium ⁊ submitte. ¶ Si mulier aborsa fuerit suffumigetur cum stipticis ⁊ lauetur sibi vulua cum etsdē: et cum alumie galla et simphiti coctis in aqua pluuiali vel vino in aceto ⁊c. valet vt violata virgo inueniatur.

Ad augēdum lac.

Si mulier sit sterilis vitio tp̄i⁹ cognoscēt p̄ signa ypo. qꝫ si mulier cōterta vestimentis ⁊ suffumigata boꝝ cū odoramētis p̄ecūs supta p̄runas et odo: aromatic⁹ trāsit p corp⁹ ad os et nares nō ē sterilitas vitio mlieris ꝫ viri. ¶ Ad lac augēdū. ℞. lūbricoꝝ viuoꝝ ℥.ſ. tere ⁊ cū melle duos ciphos bibat ipa ignorāte. ¶ Aliꝫ lac vaccinū bibat: aq̄ salsa cala vel marla fométa: ⁊ post cū vio tepido vtat cibis nutritiuis ⁊ digestibilib⁹. Ut cognoscat vtrū femla p̄gnāo masculū vel femellā in vtero habeat apiū cū raꝺ. sua capiti ei⁹ appōe ipa ignorāte: ⁊ si masculū pri⁹ nolauerit dū loq̄t masculū ꝫ. si feminā: feminā. ¶ Itē aliꝫ. ℞. lac mlieris p̄gnātis ⁊ ifunde i enseꝫ vel in vngulā ⁊ si coagulauerit pariet masculū. si ꝫo effudit: feminā. ¶ Ad faciem clarificādā. ℞. aquā. rij. limaceaꝝ al. ouoꝝ. vj. fellis boūis duo fiat aq̄. ℞. camphore. ℥.ſ. boracis. ℥. ij. ⁊ ℥. ij. misceat bñ pulueriz̄ata cū supradicta aq̄: ⁊ ꝫ ē q̄ repi de ist⁹.

Ad cognoscēdū si pregnatio sit ermafrodita vel femina. Ad faciē clarificā dā.

¶ Explicit tractatus de ornatu mulierum.

¶ Incipit tractatus de decoratione.

Faciei decor et venustas nō tm̄ capiti sed toti corpi conuenit vñ mulieres gr̄a quaꝫ nunqꝫ erosam huius cōfortiū quedam de ornatu faciei ꝓpilare curauim⁹ satis expta q̄ viris affectātibus nō aberunt. ¶ Frequētuo igit facies mēdis maculis pānis lētiginibus et alijs spurcitijs vturpat: q̄ oia aut ex mēstruis aut ab hemoroydib⁹ retētis aut ex flōmie aut farmacie nigiectu aut ex dñio fell⁹ aut ex spreta cura epatis euenire ꝓsueuerūt. Cōsiderata igit cā diligēter ei⁹ cura remotiōi obuiabit. Si igit tibi videat necesse ꝓuocētur hemoroyde vel mēstrua. iterek flōmia ⁊ farmacia ⁊ ad curā reuocek epatis et fell⁹. In cura tū mlierib⁹ ꝓsulo hoc q̄ frequēter supra talūvsqꝫ ad meditū tibie faciāt scarificatiōes. mulieri magis vultū serenat q̄ aliꝫ. educit enꝫ san. resudātē a cili ⁊ ad itercutaneā terēda ⁊ p̄ antipistasiꝫ a facie ad loca incisiōis ꝓuocat. ¶ His pactis a localibus sic icipiat prio facies stupheſ ita q̄ i aq̄ pluuiali bulliāt pauce palee auene ⁊ viole ⁊ malue ⁊ pauce coopto capitecī sero fumū diu recipiat ⁊ sic peplo albo mūdo facies ⁊ collū voluatur et tota nocte sudet hoc tribus noctibus cōtinuis faciat vt sit cutis attenuata et sequentia melius admittant medicamina post ꝫ trociscos melonū cōfectos ⁊ ꝓseruatos inter manus in aqua ro. dissoluat et inde frōtē ⁊ faciē ⁊ collum abluat ⁊ liniat et iterum eodē peplo inuoluat: hoc faciat tribus noctibus cōtinuis postea vtatur trociscis ⁊ pul. et pilul⁹ q̄ sequuntur. Trociſci primo tales sunt. ℞. buionie amig. ama. vel nucleoꝝ persicoꝝ. aā. ℥.iiij. lētis ciceris alb. fabe fracte: risi. marmo. al. coral. alb. crista l. boracis sal⁹ nitri aā. ℥.iiij. diligenter terātur ⁊ cōficiātur cū felle hyrci. Trocisci formati soli exponantur ⁊ siccentur: et post triduum iterum terantur ⁊ addatur quarta pars cerusse: et tūc cū aq̄ ro. cōficiātur: inde minores trociſci formenk ad modū maioris denarij. in sero vnū ex his in aq̄ fōtina tepida resolue tota facie eunti dormitū frōtē ⁊ collū et nasuꝫ illinias et sp peplo mūdo inuoluens. hoc. vij. noctib⁹ cōtinuis iterabis et si necessariū exegerit ⁊ vlteri⁹ q: illud potēter poros aperit cutē corrodit: pānos lētes mēdas pustulas et tales foedes abstergit et destruit. tūc sequit pul. iste. ℞. amidi amenti dul. ⁊ amari dētalk vmbilici marini: ꝓcule marie: porcellane: olibani: dragā. al. ceruse: coral. al. cristalli: bora. gerse. aā. oium ℥.iij. salisgēme. ℥.ſ. terātur diligētissime et trociscēt pul. l. ij. ptes eq̄les diuide vnā ptē i mediā pixide repone et faciem albu. ouī crudi linitā sinapiza. i. sparge et hoc de pria. Altera ptē sic facies: medullā ceruinā albissimā albu. ouī i aq̄ cocta eq̄r ꝓmisce fortiter in mortario marmoreo mūdo ꝓtūde irrorādo aq̄ ro. paꝫ arūgie porcine nouel⁹ liq̄facte ifunde sp bñ agitādo et cōterēdo et ad vltimū cāphore trite. ℥. ij. et. ℈. musci. ℥. ℈. hoc vnguētū in vase vitreo vl⁹ stāneo vel argēteo repone cōditū et quotiēscūqꝫ volueris facie nasum frōtē collū illinias et ita tota nocte dormiat. i mane aūt in aq̄ tepi. cū fulfu. al. furfure et farina fabe fracte. et oi. infunde et inde bñ colato facie lauet luciditatē cutis affert. ⁊ hoc fit ꝓ scōa pte. tertiā ptē ita ꝓfice addita cāphora et musco i pōdere. ℥. ℈. cū aq̄ ro. optia ⁊ albu. ouī crudo lxtia pte addito pul. p pānū subtilissimū tricotrinatū in cipho argē. vel vitreo mūdo ꝓfice cū digito diligēter: ꝫ icorpa: ide pillas p uas ad modū ciceris i forma q̄ꝫ vnā vt voluerīs i vola manꝰ mūde cū aq̄ ro. i sero. soluat et ide frōtē et collū nasum et faciē liniat diligēter ſ mēminerīs pillulis al. pul. vti: et vnguētis magis in sero: pillis aūt in mane. ¶ Dētiū vero mitior ꝺz eē ꝓcor⁹ q̄ inuamētū et ꝺ nō minor ornat⁹ q̄ faciei: ne q̄d igr ornatui desit pauca de eo pstringam⁹. nā ⁊ hi vt dicuntur ciati pſonā dehonestāt. Migiuasq̄ ꝓfortare opz q: ab eis tres quēsestvitiū dētiū. Radix q̄nq̄nerue: pēthaphilō. plātagi. i optio vino bulliāt et dētes ide abluat postea dētes ꝫ pul uer⁹ fricet. ℞. marmo. al. punicis fur. grossi. oi. milij assi nitri assi: salgēme: alerācos: coralli al. ℥. alb. cina. aliptimi foliꝫ vitis al. gario. lignialoes ſi stet in facultate olim. aā. ℥. ij. dulgēter tricotla et ide addito musci q̄rtā ptē. ℥. ſ. oze bñ abluto q̄tidie mane dētes bñ fricēt. Preterea q̄tidie mane raꝺ. malue cēt erpto credite: nigros dētes ꝺalbat. sepi⁹ ēt post ablutionē pāno lineo gra. tincto nouo dētes silr fricet et gingiuas ⁊ ꝫ iteꝝ ex nā gra. est exptissimū. ¶ Colorē efficaciter restaurat pul. iste. ℞. galāge: zizi. cinamo. zedoarij: piretri optimi. aā. ſ. ℥.iiij. pul. zuc. q̄tū de oīb⁹ aliꝫ ferruginis bñ lote et sicce. ℥. ſ. et. ℈. salisgēme. ℥. ſ. modicū de croco. vt. ℥. ſ. oia cōtere et cōmisce et in p̄ncipio et in ol⁹ p̄ndio vtere. et eadē die nō eris di⁹ coloratꝰ. ¶ Capillos multiplicāt ⁊ colorāt ista. capitelluꝫ rādi ⁊ tale fiat farmēta pura et sicca i area mūda cōbure: cineres pilos. collige tricotrinatos et. ō. paleā ordei in pāno lineo mūdo duplr pone et supifūde aquā ca. i olla p̄forata ifūde et colli ge ifillātē p foramina tūc in illa olla p̄forata pone hic rasurā buxtre. et frōdes eiusdē: croci re. paꝫ ligni q̄ ꝺr fusteci mint⁹ al. rp̄i alcāne. aā. ℥. iij. croci ozētalte. ℥. ſ. q̄ oia sic dispones. i eadē olla abiectis cinerib⁹ bñ mūdata p̄mo suppone paleā post ꝫ frōdē mir. et buri deide rasuras ⁊ ligna p̄dicta Ad vltimū pul. cimini et p̄ik i lato sacculo et laxo ita vt tota ollā cooptet supi⁹ tūc p̄dictū lixiuiū supifūde supposito mūdo vase i q̄ colligat ter vel q̄ter colek vel in vitreo vel in terreo mūdo vase reserueꝰ deide al. deorsum actis lixiuium primū de cineribus sarmētoꝝ et ca. ablue. ſ in ablutione de pul. aluminis scilli capillos illinias loco sapo. ⁊ capite bñ loto p se dimitte ericcari postmodū ꝓ ꝫ lixiuio totiēs colato caput laues fortit⁹ oī die et pmitte siccari sine pāno: vl⁹ cū pāno q̄ melius valet vt capilli abluāt cutuslibz colorisca pti. reddit aureos vel flauos occulte et efficacit tingit. Si vero, nigros volueris facere canos vel alteri⁹ coloris capillos. ℞. balaustie: pſidie q̄ si nō habueris caunū cupulas q̄ duoꝝ: galle. alcane. aā. ℥. iiij. vitreoli q̄rtis. ſ. al. ℥. q̄ oia sic dispones terēda terēo: raꝺ. ꝓtundas et easdē coquas in vino nigerrimo vsqꝫ ad tertiā ptē: tunc colabis p pānuꝫ optimū expmēdo fortiter: liq̄ri q̄ꝫ modicuꝫ olet adde. ℥. iij. limāt capilli. ⁊ bñ p se fricēt q̄slibz capil. nigros facit. ¶ Ubi pilorum logñatio necessaria est vt in supcilijs. vl⁹ bar. fiat treq̄no inuentio corticis auellane castanee fabe ossiuꝫ dactiloꝝ testium amigꝺ.

Scarificatio supra talū facie serenat.

Stuphe

Trociſci.

Ad idem eisdem p

amigd̃. ⁊ mirabo. citri. aſi apũ cõbuſtar. ℞tum. oim aliorũ pul. rane vel lacerte viridis cõbuſtis ad. iiij. illius ponderis diligẽter cõfice cũ oleo lapdano q̃b⁹ inunges locum et ola circa. Si phibere volueris pilor̃ gñationẽ tali vtere expe-
Si phi rimẽto p̃ tua radicitus pilis euulſis inũge ſic fang. veſpti
dãi pi lionis p cor̃e fang. hũani ſucci caſtorei. aſi. omnia miſce ona
ne na formicar̃ trita: ſe. papaueris nigri et inſcami. aſi. cõfice cuz
ri ſuccis p̃dictis ⁊ oleo papaueris nigri ſepius vtere. ¶ Pſil-
pilo- lotrũ ad remouendũ capillos tale fiat: ſalis calcis vine eã̃
rum. lio ſit mẽſura vtriuſq̃ auripigmenti vnius ponderis quod coque diligẽter ola in forti lixiuio fortiter agitãdo vt bene incorporent poſt. vij. vel. v. ebullitiones ab igne depone vt calor reſideat donec ſit inter calm ⁊ tpate tepidũ: in teri locũ depilãdũ fumiga cũ aſa. ⁊ fométa vt pori cutis aptent poſtea locũ depilãdũ in loco ab aere frigido remotũ cũ pẽna illinias aſa tepida pilos traq̃ hũectãdo poteris euellere

¶ Explicit tractatus de decoratione.

¶ Incipit cõmẽtũ magiſtri Arnaldi ō villa noua ſup quib⁹ parabolis vſq̃ ad illã parabolã. Anteq̃ innoteſcant ꝛc. q̃ debebat poni folio. iij. circa illã rubricã. Incipiũt tabule magiſtri Arnaldi de villa noua que medicũ informant ꝛc.

OMnis medela ꝓcedit a ſummo bono. Nã medela eſt beneficiũ ſanationis q̃ viuenti exhibẽt in aliquo lapſu vel corporale ſi lapſus fuerit corporalis. vel ſpirituale ad viuẽtem detorquetur duplici rõne. ¶ Quaꝝ prima eſt q: ly ad ibi hic tradat doctrina ſi lapſus fuerit ſpũalis. ¶ hoc aũt beneficiũ medicandi lapſibus corporalibus. tuz quia corpus humanũ circa q̃ docet hic medicatio exercer: nõ eſt huius beneficij niſi q̃diu viuit: ideo viuenti ō: exhiberi. Secũda eſt q: ꝓut auctor in fine tractat⁹ huius cõmemorat oẽs canones hic exp̃ſſi de medicatione corporalis lapſus. Cõueniẽter p̃ſit lapſibus corporalibus adaptari. Nã inuiſibilia p̃ viſibilia deſignant: ⁊ ab iſta cõſideratiõe vocauerũt ſupra in titulo canones hic deſcriptos parabolas. Parabola eñ ſilitudo interp̃tat: ⁊ vnuſquiſq̃ iſtor̃ canonũ medicationis corporalis eſt ſilitudo vel exemplar canonis ꝑticularis ad medicationẽ ſpũalẽ. vnde q: viuens eſt cõe nomẽ tã corpori q̃ ſpiritui: ꝓpterea poſitũ eſt in p̃dicta diffinitiõe medele. Sumit aũt hic auctor exordiũ ab altiſſimo primo fonte cuiuſlibet boni q̃ eſt ſummũ bonũ. Et id q̃ ō: xxxvij. ca. In principio. ſ. Adeo eſt ois medela ſub vocabulo ſummi boni taliter introducit omnis medela ꝛc. Premittit aũt iſtud exordiũ ꝓpter duo. Primo ad directionẽ mentis in executoribus huius doctrine. Scõo ad expreſſionẽ huius informationis propie circa doctrinã iſtã. ¶ Quãtũ ad primũ intẽdit q̃ executores iſtius doctrine ſi voluerint conſequi finẽ eius immediatum qui eſt recte medicari egros corporibus debent intẽtionẽ ſuam illi regule informare que nunq̃ curuatur vel obliquat. ſ. deo aliter adipiſcendo gloriam ⁊ honorẽ principaliter medicent quẽadmodũ ſubſequenter exponet. ¶ Quantuz ad ſcõm vero intendit q̃ ad hãc doctrinã ſcribendã fuit informatus a ſummo bono: q̃ potuit eſſe duobus modis. Primo q̃tũ ad modum cõmunis influentie vel generalis. Nã cuz omis veritas ſit a deo. conſtat q̃ q̃cunq̃ docet aliquã veritatẽ hoc facit: vt informatus ab ipſo: ⁊ ab iſta informatione dicimus in titulo q̃ canones hic cõtenti ſcripti fuerint ſm inſtinctũ veritatis eterne. Scõo autẽ potuit informari a ſummo bono ſm modũ influentie particularis in qua deus propria bonitate dignat cũ velit imprimere notitiã alicuius veritatis: ⁊ circa eã illuminare notabilr mentẽ eius: vt ſit miniſter veritatis illius: ⁊ vt canalis a fonte ꝓpinans aquam pilis et aluetis aut piſcinis. Cur aũt hũc ⁊ nõ alium eligit in canalẽ ſola nouit eterna ſapientia plenarie iudicare. Sed ad exẽplũ influẽtie priuate ſufficiat hic memorari: q: in viſione ſedens ſupra ſarum coꝛã ſe vidit riuulum in eodem vbi cũ digitũ poneret intrñ dilatata eſt riuula q̃ introitus patuit totꝰ corporis: cũq̃ ſedens in cellã theſaurũ vberem introiſſet circũſpicẽs admirãdo vaſa q̃plurima theſaurorũ partim cultis plena. Tãdẽ caniſtrũ paruũ tot aureos magnũ pondus continentẽ quot ſunt in hoc opere aſſoriſmi extraxit inde per viſionem: et die ſequenti noua luce perfuſus ſcribere cepit mira celeritate: ac ẽt incredibili. Sicꝛ patuit auctori huius opis cõtigiſſe q̃ ſi taliter ꝓtigiſſet: tũc recte poſſet exponi q̃ p medelã intellexit doctrinã medẽdi quã ad vitãdum ingratitudinẽ digne recognoſcũt ſe recepiſſe a ſũmo bono.

¶ Qui iuſte ꝛc. poſita prima et gñali regula cõpoſitionis mẽtalis in q̃libet operãte tã incipit ſpãleo exprimere q̃bus oſtẽdit qualia ſunt illa p q̃ deo cõformat animus operantis quo ad rectã intẽtionẽ intẽdẽs q̃ rectus appetitus eſt cauſa vel forma recte intẽtionis. Rect⁹ aũt eſt ille quẽ deus accepter: ⁊ talis ō: elegãs. i. excellẽter electus: qñ a domino dicit ⁊ etiã nobilis: q: approbat⁹ ⁊ puulegiat⁹ a deo. Dꝛ ergo q̃s iuſte quãtũ ad deũ: q: nihil iuſtius q̃ benefactorẽ: et maxime factorẽ ⁊ creatorẽ laudare et honorare iurib⁹ vniuerſis ac vtiliter q̃tũ ad ꝓmum volueris opari debet ꝛc. Et notabilr dꝛ figere id eſt imobilr imprimere: q: q̃ nõ ꝓfecerat in bono ꝓpoſito: nec iuſtus: nec nullũ vtile poteſt eſſe

¶ Elegãs appetitus ꝛc hic aſſoriſmus qui exponit antecedentẽ eſt exponẽs in eodẽ. Qui nõ vt ſapiet ꝛc. expreſſius illis q̃ debẽt imprimi alo ꝓpter rectitudinẽ intẽtionis tãz excipit ea q̃ debẽt ab ipſo repelli. Qñ vel obliquã intentionẽ vel abducũt ſeu diuertũt animuz ad rectitudinẽ operis. Q̃ aũt obliquat intẽtionẽ eſt appetitus inordinat⁹: ſicut appetere ſciẽtiã ꝓpter lucrũ et non ꝓpter intellectus intẽtionẽ. Et ideo dicit q̃ qui adiſcit ꝓpter lucrũ ⁊ non vt ſapiat hoc eſt vt ſapiẽs fiat. Sapiẽs eñ dr in qualibet facultate qui ꝑfecte nouit ea que ptinẽt ad eãdẽ. Talis inquam in facultate quã eligit ad ſtudẽdũ vel ad diſcẽdũ efficit abortiuus: q: ſicut abortiuus ante legitimũ tẽpus ab vtero matris egreditur ſic iſte priuſq̃ debeat procedit ad operãdum et deſerit ſtudiũ facultatis. Sollicite vacãs: ſollicite vacat alicuius rei qui toto ſtudio nititur adipiſci eã: vnde q̃ ſeruet ad lucrũ ab inueſtigatione veritatis nimiũ elongatur q̃ ignorata neceſſe eſt operantẽ eſſe non ſolũ inutilem: ſed nociuum. Vagus animꝰ ꝛc. id eſt ociosus et voluptuoſus vel nunq̃ artis peritiam conſequeꝛ vel ſi antea fuerit conſecutus: tamẽ cum ocio ⁊ voluptatibus ſe ſubiecerit nõ ꝓficiet operãdo: nam extinguꝛ notitia veritatis in ipſo: quoniam ambo illa ingentũ hebetant ⁊ eneruant memoriã. Et iõ talis operans: q: nõ ꝓficit ſterilis dicitur et ſedator: artis q̃ ducit eam in opprobrium et contemptum.

¶ Omnis motus animi ꝛc. hunc aſſoriſmum introducit p modũ cõcluſionis. q. d. in ſumma vel gñaliter omnis inordinatus affectus abducit animũ a rectitudine opis. Et iõ ex hiis q̃ dicit hic: animus q̃ iſte auctor accipit aliq̃n ly vel: expoſitiue ⁊ q̃ ly vel nõ: ſemp ponit in diuerſa: dicit motus vel appetitus vt inuat q̃ mot⁹ animi nihil aliud eſt q̃ appetitus: q̃ ſi fuerit deordinatus: ſicut in odio et inuidia: ⁊ cupiditate illicita mentẽ lacerat in diuerſa: et etiam in aduerſa trahendo: et per conſequens impedit rectum opus.

¶ Cũ determinato lãgũeꝛ ꝛc. oſtenſo qualiter ſit mens informãda q̃tũ ad effectũ oñdit qualr informari debeat q̃tũ ad intellectũ: ⁊ intẽdit q̃ illud opari⁹ dꝛ primo et principaliter in mẽte ſtatuere ꝓpter q̃ ab eadẽ tota dꝛ opatio exerceri: qñ effect⁹ quẽ intẽdit p op⁹ cõſequi forma ⁊ regula eſt totius operis exercitii: ſicut exprimit in aſſoriſ. ſequẽti. verbi gr̃a. in ꝓpoſito cũ intẽdit medicus ꝑcurare aliq̃n iuuamentũ infirmo dꝛ q̃diu opaꝛ ad ꝓſequẽdũ illud pre oculis tpm habere ſm ſpeciẽ hoc eſt ſub tota rõne ſue: ſi ꝑfectionis: vt ꝓponet clyſterizare dꝛ determinare in mente ſua q̃ patiẽs indiget mũdificatione inteſtinoꝝ ſiue ꝓpter fecibus duris vel ab hũore viſcoſo: vel acuto: vel mundificatione vlceris: aut cõſolidatiõe: aut carpinatiõe vẽtoſitatis: ⁊ ſic de ſiñb⁹. niſi et medic⁹ in mẽte ſua determinauerit ſm ſpeciẽ effectuz clyſteris ad quẽ intẽdit tã ſua clyſterizatio nõ erit artificialis: ſz fantaſtica ⁊ incerta: q̃ñ patiẽti nõ cõueniꝛ clyſterizatio ꝓpter diſterminare. ſz ꝓpter effectum determinati iuuamẽti quo indiget quo determinato ac ꝑſuppoſito ſciet medic⁹ determinare materias q̃bus erit clyſteriãdus aliter in tenebris ambulabit ⁊ nõ ꝑficiet: niſi a caſu vel fortuna cum in p̃dictis caſib⁹ diuerſa ſint p clyſtere intiſciẽda qua luce priuauk oẽs illi vulgares medici q̃ miniſtrie ꝓcipiũt abſolute q̃nõ clyſterizẽt patiẽtes ipoꝝ. Ad ſpãlẽ effectũ. i. ad effectũ iuuamẽti ſm ſpẽm cõſiderati quo patiẽs indiget. Nõ etiaz ſufficit medico ſapiẽti ſcire vel dicere q̃ patiẽs indiget clyſ-

sterl:sed q indiget tali.s.tale iuuamētum efficienti.

¶ Et effectibus preintentis ꝛc.expositus est in ꝓcedenti.

¶ Cū exemplar ꝛc.ostenso cōsiderabili quo dz mēs opantis primo et puncipalr informari hic intendit exprimere verba q̄bus est secundario informanda sicut.n. sapiēs oparī primo cōsiderat effectū ad quē intēdit qui est terminus sui opis:sic scō considerat ea q̄ sunt via recta pueniēdi ad terminū illū. Et tō puncepo medicorum. G. dirit q totū ingeniū sanitatis ꝛsistit in duab⁹ ꝛsiderationibus quar prima est q̄ iuuamēto ꝑm spēm indiget patiēs. Nā de iuuamēto ꝑz genus non est ars q̄m q̄libet idiota agnoscit illud:sicut q̄ patiēs in ireſtinis inferiorib⁹ indiget clysteris:ꝛz q talis vl'ta li sapiēti est solū determinare. Scōa consideratio est q̄bus equalr rōne ꝓcurabit huius iuuamētū. Hic ergo primo ꝓbat necessitatē cognitiōis istoꝝ scō exprimit illā cū dicit: corpoꝝ nās ꝛc. Hic et ꝑmo ꝓbat illud i gñali intendēs q necesse est vt mēs opantis i cognitiōe sit clara ꝛ rōnē necessitatis exprimit p hec q: tota rectitudo exteriotis opis ꝓcedit a rectitudine illius exemplaris q̄ est in mente q̄ exemplar cū nō sit nisi q̄dā cognitio agēdoꝝ vel factēdoꝝ necessario cōuenit vt sit claꝝ speculū mentis in cognitione istoꝝ. Hāc etiā necessitatē ꝓbat in spāli ꝛsiter cū dicit. ¶ Mdeno informata ꝛc. ꝛ intendit q q̄ artificialr opat nō pōt ꝓsequi rectū opꝰ nisi mens eiꝰ fuerit informata cīctis ꝓbētibus directionē ad opus. Nā talis mēs clare indicat.q̄d agēdum sit. Et quo ꝑz i spāli necessitas eiꝰ:q̄ aūt dictū est.s.q necesse est:vt sit claꝝ speculū mētis i opante:cū sit necessariū q ea cognoscat q̄bus ad recte operādū dirigit ꝛ talīū noticia sit clara lumie directiua. ¶ Corpoꝝ nās ꝛc. hic exprimit ꝑz genꝰ ea q̄bus ad recte opandū dirigit artifex. Quoꝝ primum est nā corpoꝝ sub q̄ puncipalr cōpositio ꝛ cōplo denotant ꝛ scōario ea q reducunt ad cas:vt etas ꝛ sexus ꝛc. de q̄bus in doctrina. iij. loquit tertio ꝛ quarto ꝛ quinto affoiſ. Et tō q: multa sunt hui⁹ ꝑticularia ꝑm genus dirit in spāli naturas. Scōm est spēs morboꝝ:impossibile est enim vt recte medicus abscindat morbū:aut mitiget nisi ꝓfecte cognouerit:ꝛ hoc est cognoscere nō ꝑm genus:sed ꝑm spēm. Tertiū est cārū varietas:q: saltez ad curā necesse est:vt cognoscat conjunctas ꝛ antecedētes. Quartū est instrm opationis p q̄ intelligitur cib⁹ et potus ꝛ oīs medicina siue sit alteratiua:siue soluriua.et oē instrm cirurgicū inter que clysteria ꝛ nasalia ꝛ flōmie ꝛ silia cōtinētur q̄ oīa medic⁹ volēs recte vel artificialr opari dz cognoscere quātū ad materiā ꝛ virtutē sub q̄ virtute cōpḥēdit forma cirurgicalīū instroꝝ. q̄m in forma illoꝝ cōsistit eoꝝ virtus. Intendit igit q medicus q̄ ꝑdicta q̄uor plene cognoscit medebit egris corpib⁹ cum lumine rōnis ꝛ iuuamētū ꝓcurabit eis artificialr nō casualiter ꝛc. ¶ Proꝑtates ꝛdiuiduales ꝛc. q: ꝓprietates hmōi sub naturis corpoꝝ ꝛtinenk:ꝛ p artē nō innotescūt:ideo ꝓbat necessitatē noticie ipaꝝ et exprimit modos cognitiōis: dicitq̄ q lz scribi hoc est arte doceri nequeant vel cognosci. Tū necesse est ad recte operādū vt cognoscāt ab opāte q̄ ꝓbat in duob⁹ affoiſmis sequētibus. Primo p ignoriātiam ipsaꝝ que in tantū impedit rectum opꝰ q nequit ꝓpriū regimē ordinari circa subiectū corꝑ. Si.n. ignorauerit medicus q patiens a ꝓprietate ꝛdiuidualis imaginatiōis hoc ꝑz,.s.q̄tiens cūq̄ viperas intuek:aut sentit nauseat atq̄ vomitū ignorabit q sup vsu viparū ꝑcipere debeat. Scō p noticiā coꝝ q̄ intātū dirigit medicū q patiēti nouit ꝓprium regimē ordinare. Nā si regat splenēticum ꝑ ꝓprietate inditinalī abhoꝛret vinū tunc ad aquā potui ꝑpandā dirigit ¶ Proꝑtas incognita ꝛc. ostensa necessitate cognoscēdi proꝑtates ꝛdiuiduales. Jam exprimit modos q̄bus potest cognosci. Et primus est reuelatio que ꝓprie fit a deo:paucis cōcedit:sed prout fit ad hoīe debet cōiter a medicis obseruari. Nam prudēs medicus debet suum patientem valigenter interrogare vel existentes vt ei ꝓprietas indicet illius. Tali etiā reuelatione.s.hūana multarū medicinarum proꝑtates multis innotuerunt. Scō modus est experimentum:per vsum.n. iuuantium ꝛ nocentium pōt aliq̄s de seipso experiri q̄ aliqua ꝓprietas ei cōueniat:q: iuuak:aut leditat ab aliqua re que cōiter tale iuuamētū aut nocumentum non efficit. Simiſr experimento applicationis ad corꝑ hūanū alicuiꝰ cōplexionati sepius inotuit ꝛ medico ꝛ aliis illius ꝓprietas. Dicit ergo q̄ ꝓprietas q̄ neq̄t arte cognosci quā artē designat p sillitudinē ꝛ rationes:q: quicq̄d arte cognoscit vel sillitudie vel aliq̄ specie rōcinandi cognoscit talis in quā ꝓprietas innotescit ꝛc. vt supra. Artificialis. ꝛc. q: necesse est:sicut dz verus oparius cognoscere morbus aut passionē ꝑm speciē:si voluerit directe vel artificialr opari:ꝓtāto declarat q̄ sit artificialr cogn̄ cognitio dicēs q̄ illa q̄ per diffinitionē habētur ꝛ nō p nomē cuius ratio est:q̄m artificialis ars est illa p quā res ꝓfecte cognoscitur. Talis aūt notitia nūq̄ habet nisi p diffinitionē q̄ sola totā rei essentiā ꝓmit quidditatē:nomē aūt aut nō exprimit totā:aut deficit sua nō exprimit nisi circūstātiā accidentalem:q̄m vt in pretmissis ostēsum est noīa rebus sepe imposita ab accidētibus iponunk:sicut opilatio pupille q̄ fit ab aqua innaturalr ibi coagulata⁹ vocak cataracta per similitudinē quā habet cū nubibus celi seu aeris:ideo necesse est ad inuentendum formā recte curādi talē passionē oculi q̄ cognoscat eam p diffinitionē ꝛ non p nomē trīs. Si enī scīuerit q̄ passio eius est opilatio in pupilla ex aq̄coagulata:sufficit ei ad recte opandū vel ad rectū opus dictādū dato q̄ nūq̄ noīare eā sciret ne tū ex hoc crederet aliq̄s q̄ notitia noīm sit oīno superflua vel inutilis:tō ꝓr ostēdit duas vtilitates ipsoꝝ primā est bonitas doctrine:q: per ꝓpria noīa rerum facilius exercek doctrina de rebꝰ ipsis. Secūda est bonitas cognitionis morborū. Nā illi morbi qui denominantur a mēbris quorū sunt facillime p noīa cognoscunk ab eis q̄bus significatur noīs innotescit:vt si dicak medico de patiēte q̄ pleuresi veratur:aut peripleumōia statim audito noīe sine diffinitione cognoscit q̄ apostema costarū patitur aut pulmonis.

¶ Noīa morbis imposita ꝛc. expositus est in precedenti.

¶ Cōuenit esse medicū ꝛc. q: dirit q̄ medicū opz cognoscere passiones:aut morbos potius diffinitione q̄s noīe pro tāto causam exprimit sui dicti ex fine opationis intēte q̄ est expulsio morbi vel passionis a corꝑe:que expulsio cū fiat rez essentijs:sicut abscindit q̄ supfluit p instrumēta cirurgica vel rerū virtutib⁹:sicut expellit morb⁹ p medicinas necesse est.vt expellibile p essentiā cognoscak ꝛ per suā virtutē per vsum eīs inuātiū. Noticia ꝛo tā essentie q̄s virtutis morbi sola diffinitiōe perfecte acq̄rit. Propterea medicꝰ operatiuꝰ magis q̄s speculatiuꝰ realis dz esse potius q̄s vocalis.

¶ Ultādo nocua ꝛc. premissis regulis quibus animus medicātis est ꝑparādus et informādus ad rectā executionē regulerū curationis tā hic ad intētū accedit silr ad canones explicādos q̄bus curatio recte vel artificialr exerceat. Et incipit a gñalissimo tanq̄s a fundamēto cūctoꝝ sequentium in quo canone duo intēdit:quoꝝ primū est informatio medicātis ad hoc:vt añ oīa cūcta nocua ꝓhibeat egro. deinde q̄ intūgat ei vsum iuuantiū ꝑm exigentiā sui lapsus sic ꝛz vt illa ꝓhibeat quecūq̄ lapsum possunt aliquo mō conseruare vel ꝓmouere:sed illa intūgat quecūq̄ possunt cōmigere vel minuere taliter:vt dicit ꝓsperabik actus curatiōis hoc est ꝓsperū terminū cōsequek.s.iuuamentū intentum q̄ tō dicit vt iuuat:q̄m ꝑ alterū istoꝝ vir aut nunq̄ lapsus corrigenk:lz cīs semper ꝓsit vitatio nociuoꝝ:tū sine recte iuuātiū vsu tarde cura cōplebik ꝛ multo tardius:si vtak iuuātibus ꝛ nō videt nocua. martime fortiora. Scōm q̄ intendit est exhortatio patiētis ad ꝑdicta duo diligēter seruanda:quam exhortationem debet medicus ei facere sub virtute istius preceptionis et pena future precipitationis.

¶ Explicit cōmentum super quasdam parabolas.

¶ Incipit liber de coitu magistri Arnaldi de villa noua.

Creatoꝛ omnium deus voluit aliaꝝ genus firmiter ac stabiliter permanere ex hoc deperire per coitum illud ad generationē ꝓpposuit renouare. Renouatuꝝ interitū ex toto nō hꝫ:ideoq̄ copulauit aliis naturalia membra que ad hec apta fuerunt et ꝓpria eis que causa ad mirabilē dilectionem inseruit vt nullum sit aliū q̄ nō per annū delectek coitu. Nam si aliis coitū odirēt genꝰ aliū ꝓ certo periret:ꝓpterea nāq̄ aliis coitꝰ nār inest:ꝛper multa tēpora impedit possibilitas cōplendi pene omni rōne fiat ꝓpposita q̄ coitus per quo animalia

alalia p vnū p qō semē emittat: cui aliud obuiando in sua ꝓ̄ūda ꝓcauitate: illud recipit vndiq; clausa ne ex aliq̄ ꝑte possit dissolui ⁊ ꝑdi. Tria aūt sunt in coitu appetit⁹ ex cogi
Ju coitu tria. tatione fantastica ortus: spūs: ⁊ humor. Appetit⁹ ab epate spūs a corde. humor a cerebro. Nā cū delectabilis sit mot⁹ in coitu p motū oīa membra corporis cōcalescūt ⁊ p calorē humor eliquatur qui est in cerebro. ⁊ per venas attrahitur eliquatus: ⁊ post aures ducit ad testiculos: et per virgaz in vulnā ejicitur. Nā ihr̄po. dicit q̄busdā vene que post aures ducuntur incise fuerint semine nō effuso gignare nō ꝓ̄ualent: sed si aliunde emiserint non est semē: sed aquosus humor. ⁊ inde nullus pōt fieri conceptus: q̄n aliq virgā tēdunt et minus coeuntes semen emittere nō valent. Et alij sunt qui semē emittunt etiā nolētes virgā aūt nō tendūt. Alij q̄ virgam non tendunt: nec appetunt: nec semē emittunt qua liter ista fiāt a nobis declarandum est. Cuz igitur appetit⁹ fiat in epate vel ostur: vt dictus est mouet spiritus a corde qui per arteriā descendit ad virgam et concauū replet ꝓ̄ge nerū replendo more veneris in duram tendit rigiditatez sed semen emittere non vz dum seminalis humiditatis fuerit indigentia in cerebro et defect⁹. Cū vero superabūdauerit humiditas in cerebro et fuerit indigentia et defect⁹ nec vz intendi: nec semen emitti. qui vero his contraria habuerint coeuntes generationem perfecte prevalent: et deducit eis semen a cerebro per venas que post aures sunt descendentes. ⁊ per eas in spinalem medullam: et a medulla in renib⁹ ⁊ a renib⁹ ad didimos: et a didimis p ꝓ̄gā emittūt: nec
Quid sit semē. quidē vrinali via fz alia seminis ꝓ̄pria. ¶ His itaq; prelibatis dicendum est quid sit semen ⁊ quomodo ipsuz diffiniat Dicit enim. Semē est substantia humida pura calida: vñ fit homo. Item semē est calidus spiritus currens ⁊ currendo impellēs humoꝛ corporis effectuz simile faciens illi: vnde procedit. Ite Galienus. Semen est spiritus et humor spumosus et fit spumosus per motū sicut potest videri in tempestate maris. Declaratur autē ita esse: q: semen postq̄ pro
Et equinis humib⁹ fit semen. jectum apparet copiosum esse: ⁊ post modicū diuidit numis ⁊ nō remanet integrū vt sputū aut mucillago q: hec sunt li quida ⁊ cruda. semen aūt est coctū ⁊ depressum q̄ cum ceciderit in locū propriū plenuz vitali spiritu in homine formatur q̄ cuz nō ceciderit in locū propriū spiritus ab eo euanescit et dispergitur. ¶ Nūc ergo dicēdū ex quibus fiat semē hūoꝛib⁹. Semē est supflūū etiā ⁊ min⁹ moderatū: moderatū vero est calidum: temperatū vero humidū: q: testiculi sunt de principalib⁹ membris: ⁊ fundamētis et colligūt semen ⁊ mittunt: sed q: sunt priorum virge transmittunt ꝓ̄ pretert
to ⁊ natura eorum a nobis dicenda est. Virtus enim seminis est tēperata q̄ si natura testiū ca. ⁊ hu. et tēperata als tēperata sit temperatum est semen. Si vero distemperata fuerit erit inutilis. Diuiditur autem caliditas eoruz in duas ꝓ̄tes i. in simplex ⁊ cōpositum. Simplex est prepotens: vt ca. hu. fri. ⁊ sic. Et vt antiqui dixerūt semē mittat per has quatuoꝛ qualitates. Calidū enim semē reddit subtile et aquosum soluendo et extenuando: frigidum facit grossum et spissum semen coadunando et seruando. siccuz reddit modicū semen humidū vero copiosum et multiplicatū. Et his enim qualitatib⁹ si iuncte fuerint valent ⁊ alie precedūt: sicut in omnibus corporibus sunt quatuoꝛ vero congrue: due ꝓ̄ inutiles vel vitiose q̄tuoꝛ congrue sunt ca. hu. ca. sic. fri. hu. frig. sic. Due ꝓ̄ iutiles vl vitiose sūt: calz ⁊ frigidū: hūidū ⁊ siccū q̄ inter se adinuicē repugnāt: nec quia semē ex caloꝛe fit tenue et frigiditate dēpssum et q̄tuoꝛ aliis sunt q̄ttuoꝛ q̄b⁹ fiūt tenue ⁊ multū dēpsum ⁊ multū tenue ⁊ modicū dēpsum: et mo
qui sint dicū tenue. His itaq; declaratis. Dicem⁹ primo de oīb⁹ illis potētia qui fortes sunt et prevalētes ad emittendū semē his quib⁹ read se testiculi calidi sunt et humidi temperate virge. Si fuerint mē amāt homines multū bibētes vinū hi. abundāt in appetitu et se
mendaz. mine: illi vero si fuerit vernū tempus quod est calm ⁊ humidum tēperate: eteni caloꝛ auget appetitū ⁊ masculinū reddit. frigiditas aūt diminuit appetitū et femininū reddit. Si ergo natura testiculoꝛ fuerit calda multe luxurie erit appetit⁹ et plures gignunt masculi ⁊ tēpestiui nascūtur pili circa pectinē et circa reliquum corpus. Si vero est frida tardi et rari. Si vero sicca modicus erit appetitus et modicū et debile semen. q̄ si fuerit hūida reddit multum semen et pili oriuntur plani ⁊ molles. Et de natura simplici testiculoꝛ hec sufficiāt. ¶ Si ꝓ̄ composita sit natura testium calda et humida ex caloꝛe magnus appetitus erit et pili multi ex hūiditate De com
te semen erit multum et cōcubitus multus sine lesione non plerūq; poterit interesse abstinentia. vt dicit Gal. Si vero calida ⁊ huo tesficca fuerit: semen erit modicuz: ⁊ sine delectatione magna sticuloemittitur filijq; masculi plures erūt et appetit⁹ magnus et rum.
frequēs in principio pubertatis: ⁊ multi pili circa pectines vsq; ad vmbilicū: et vsq; ad medium costarum ⁊ minus desiderant coire ⁊ cito cessant. ⁊ si intendunt ledētur. Si vero fuerit frigida et si ex frigiditate nō erit appetitus ex siccitate semen erit modicum q̄ si fuerit frigida et hu. appetitus erit modic⁹ ex frigiditate et pili erūt circa pectinē nō filiq; erūt q̄ plures ⁊ semē erit copiosum ex frigida ⁊ hu. ⁊ in somnis pollutiones multq; festinant exire hūiditates sine magna delectatione et mouet a seminis effusione: fiunt quoq; pollutiones cū speciebus feminarum vise placite inueniūtur ⁊ in somno reducte sunt ad memoriā: ⁊ iste pollutiones nō fiunt ex abundātia hūoꝛum sine illis. ¶ Hec igitur que dicta sunt de natura testium et alia cōsideranda sunt in toto corpore. Antiqui dixerūt testiculos de ꝓ̄cipalibus mēbris vtriq; s. ypoc. et Gal. dixerūt q̄ a testiculis prestatur virtus toti corpori sicut cerebrum prestat virtutes mobile: et sensibile virge et cor per arterias virtutem erigendi et feruoreꝛ virtus autem que est a testiculis prestat toti corpori: q: fiunt masculi ⁊ femine ⁊ ideo sunt testiculi fundamētū ⁊ radix virtutis que ministrat magnū caloꝛem toti corpori. ideo qui eunuchantur nō nascuntur eis barba. et non sunt pilosi: ⁊ vene eoꝛ quasi feminarū: nec sunt eis appetitus libidinis: ⁊ propterea dicuntur testiculi de principalibus membris.

¶ In qua parte debeat masculus vel femina generari.

QUi autem superius q̄ caloꝛ est causa masculinitatis et frigus femineitatis. Et ita est sciendum q̄ per mēbra dextra generantur masculi per sinistra femine sicut dicit ypoc. membra adinuicem auxiliant. Refert quoq; Galie. non esse mirū si caloꝛ dextri testiculi et dextre partis matricis maioꝛ fit caloꝛe sinistri testiculi et sinistre partis matricis: quia vicinioꝛes sunt epati et nutrīū tur sanguine puro: ⁊ quasi claro. Et ideo a dextris sunt masculi. et a sinistris femine. ait quoq; ypo. Si tempore pubertatis pueri videbis dextrū testiculum esse maioꝛem et preeminentioꝛē generabit masculos: si ꝓ̄ sinistrum generabit feminas. ꝓcipit hoc ypo. aiadvertenduz esse in tempore pubertatis: ⁊ vox mutat eius ⁊ grossior fit. Fit aūt duob⁹ modis et duabus de causis: vna de femina altera de masculo. Si em ceciderit in os matricis ⁊ calidū accesserit in sinistrā partē eius generat feminā: si i dextrā masculū gignat: si aliquotiēs euenit vt virt⁹ caloꝛe semis mutatōe vincat q̄dā aūt medicoꝛū dixerūt si semē ꝓcesserit de dextra ⁊ ceciderit in sinistram partē matricis efficitur masculus et effeminatus et econuerso de alio fetu si ceciderit in dextra parte efficitur femina virago ꝓpter hoc autem potens est deus cui vult concedere gignere masculum et feminā. vt ipse nouit Nunc dixi que prosunt caloꝛi et frigiditati.

¶ Sequitur dicere que prosunt semini et que nocent.

ANtiqui dixerūt in libris suis reg̃ cōseruāt sanitatem sunt sex. exercitū moderatū balneū cibus ⁊ pot⁹ somn⁹ ⁊ coitus itaq; dicēdū est a nobis qualiter ꝓficiat ⁊ qualiter fieri debeat: ⁊ quo tēpore: ⁊ qualiter et quid noceat et quid inde cōtingat multuz
vtentibus. Dixit vero Gal. in lib. artis cuius causa retulit q: quidē epicurus dixerit. quare nullus qui coit sanus erit veraciter coitus vtilis est: ⁊ proficiens ad salutez corporis et ostendit qualiter debeat fieri dicens. Hanqsquando fieri debet vel conuenit: ⁊ quādo per interualla est faciēdum vt lesionem nō faciat: nam si puer debilis coierit corpus eius postea alleuiabitur magis q̄ prius: et letificabitur magis solito. Est autē hora coeūdi cōgrua q̄n corpus in tēperamēto fuerit olim exercitoꝛ: vt. s. nō sit plenū nec vacuum nutrimento nec calidū nec frigidū: nec hūidū nec siccū: sed tēperatū. Si ꝓ̄ errauerit ab hac rōne ⁊ coierit melⁱ erit caliQuando fieri debeat coitus.
dū q̄ frigidū melius fatur q̄ famelicus: melius humidū q̄

siccū:melius añ somnū ꝯ post somnū:q; postꝯ coierit a labore ꝺescet melius inde erit virtuti.vt teste Gal.cum dicit scōz.s.qō dirim⁹ si fuerit coit⁹ meli⁹ erit ꝓceptui ⁊ fetui ⁊ viro ⁊ mlieri si sic fiat:q; cū dormierit mulier postea continet semē meli⁹:⁊ ꝟ faceret ꝟm nām atq; doctrinā. Uniuersalr ꝯ meli⁹ est coire ꝟz hoc qō dirim⁹ siqs coierit circa mediā nocte peccat:q; cibus olno indigest⁹ est. Quidā ꝟo medici dicūt q; si ꝺs fuerit cibo replet⁹ anteꝯ digessisset ex toto decubuerit si ex tali fetu coit⁹ olb⁹ mēbris cōplet⁹ fuerit:nec magnū caput ḧuerit alijs mēbrū diminutū erit:⁊ ꝟō dirim⁹ qm̄ qui coierit añꝯ digest⁹ fuerit peccat circa matutinalē horā fieri nō ꝓuenit hac de cā:q; añ debilitatē ꝺducere vl subseq; ꝟz post coitū:post ꝟ laborare nō cōuenit in aliq;:ꝟz ꝯ ex his q; coit⁹ melior ē añ sōnū q; cū dormierit:a labore em̄ ꝺescit ⁊ si ꝺs circa matutinū coire voluerit:post coitū faciat constringi corpus:vt validior possit esse ad laborem et fortior.

Quib⁹ prodest coitus.

Et nunc dicēdū est ꝺbus ꝓdest:⁊ ꝺbus nocet coitus Dicim⁹.n.q; duob⁹ ꝓdest coit⁹ ꝟm q; Gal. dicit i lib.sup epidimijs.vno mō q; si sup abūdat flegma viscosū ⁊ fuerit ei robur virili:⁊ alio mō cui sup abūdat fum⁹ acutus eralis qui natura sua infestat naturā corpis his ꝺdē duob⁹ modis. ¶ Prodest añt illi cui sup abūdat flegma viscosū si fuerit robustus:q; euacuat ḧuor p coitū nisi raro fiat q; raro calor qui fit ex frequēti motu coit⁹ est despans ⁊ exit⁹ si fuerit virtū debilitat⁹:nā cū sup:adicto flegmate frequētatus coit⁹ nocet valde ⁊ cōuertit corp⁹ ad vltimā debilitatē seu fragilitatē. Si ꝺs em̄ quesierit a nobis quaz differētiā facim⁹ ꝟ tutis fortis ⁊ debilis:dicim⁹ q; abūdāti ꝟ tuti ꝓdest:debili ꝟo nocet:q; corp⁹ei⁹ in vltimā friditatē ⁊ debilitatē est positū Gal. ꝟo asserit q; frequens coit⁹ deficcat corpora sic cōtingit grossis hominib⁹ cū instituunt soluere corpus. Quidā tñ putāt q; coit⁹ nō calefacit corp⁹ sed semp infrigidat:ꝟz si nō fuerit ꝟtus:⁊ calor naturalis fortis facit corpus valde calidū cū debili calefacit ⁊ deficit postꝯ tam cōpletū fuerit fortiter infrigidat. Ideoq; fecimus instātiaz inter virtutē fortē ⁊ debilē:q; q; virtutē fortē habenti ꝓdest q; calefacit eū:⁊ debilē virtutē habēti nocet:q; infridat eū si cut dicit Gal. Utilitas ꝟo coit⁹ est alterius partis:cū abundat fum⁹ capinosus qui infestat tēperātiā eius:nā si inclusus fuerit ḧuor ille infra corpus:nisi fuerit solut⁹ ḧuor ille facit magnā lesionē:sed si coierit soluet illa sup fluitas ⁊ ꝺescet corpus in frigiditatē ⁊ alleuiat:sed nō fiat frequenter: nisi cū fuerit necessitas:⁊ tūc fiat ꝟm qō opz:dirimus.n. qō coitus cōfert duobus modis ꝟm q; rursum attestat: q; coitus soluit malā habitudinem corporis furoresq; mitigat melancolicis prodest ⁊ amentes ad memoriā prouocat:⁊ concupiscentiam soluit:licet furibundum est anteꝯ coeat postꝯ ꝟo coierit fit magis domesticū:dixit ergo Hypo.q; homini habenti egritudinem in augmento coitus valde nocet.

Cause diuersorū accidētiuz i coitu et post ipz et ante ipsum.

Cum vero ad hūc sermonē venim⁹.vt cām ostendam⁹:vñ oriat debilitas animaliū ⁊ ꝓpter quā occasionē cōtingit aliquibus hominibus in hora coitus rigor ⁊ tristitia:quibusdā vero tremor:quibusdā malus odor:aliis vero in coeundo venter inflatur.aliis supenit stridor:aliis ꝟo postꝯ coierint dolor capitis et similia. Dicimus itaq; q; ḧuor qui a corpore dissoluit in hora ꝺs semen ꝓficitur substantialiter ⁊ mēbrū substantialiter ꝟz substantiā:et nō est sicut humor qui dissoluitur in euacuatione actuali qui est accidentalis:q; superabundat in mēbris dissoluitur:vt ait Hypo.in lib.fetus qñ mittit semen cū voluntate nostra superuenit multotiens debilitas voluit Hypo. docere nos:q; semē est essentia sanor mēbror ex quo ꝓfit mēbra. Simlr quoq; dixit Gal.in lib.seminis cū loquitur de coeūntibus supflue nō ꝓcedet.vt a mēbro tātus solus humor:sed vitalis spūs p arterias exit cū semine.⁊ q; ita ē mirum nō est dū ꝺs coierit debilitatē cōsequit.nā cū corp⁹ euacuatur illius duob⁹ modis:⁊ instituit appetit⁹ ⁊ debilitas fuerit vitalis spūs euacuat ꝓpter hoc multi mortui sunt: non est mirū:vt dicit Gal.manifestum tgit est q; ꝺ de cā si alal coierit supflue cito morietur et paz coierit diuti⁹ viuet:et propter hoc eunuchi diuti⁹ viuūt.⁊ hoc ideo q; nō pūt coire:q; neruus ꝺ erigit eis abscindit:⁊ nō descēdit semē ꝟm q; cōsuetudo est Dicit ꝯ Gal.hāc esse cām eunuchor:vñ appent furibūdi oib⁹ eis loquētib⁹:ꝟz q; rursus ait ex ꝓpietate cōmotiōis eoz fiūt vltra sertū:sicut est habit⁹ eoz ⁊ ꝺ notat ꝺdā alialū añ coitū furibūda post coitus nā domestica:ꝓpterea ergo alialia multū coeūtia pparū viuūt:q; hoc fit p alam et p naturā.p alam ꝟo q; appetit ⁊ delectat:p naturā:q; l hoc terrescūt spūs:⁊ plm ꝓuenīter in coitu soluunt:ꝺdā ꝺ spū alali ⁊ de spū nāli:⁊ dirim⁹ ꝟba Ga.q̄cūq; sup hoc exposui m⁹. Ꝺ dirim⁹ q; antiq̄ dixerūt. Cā ꝟo de qua accidit rigor ⁊ tristitia i coitu est ex cōmixtiōe ⁊ mala ꝓplexiōe humoz. Et p calorē supuenientē in hora coitus:q; oē corpus malos humores habēs si repente calefactū fuerit rigescit superuenit febris ⁊ tristitia.quib⁹ ꝟo superuenit timor ex mala sup fluitate: qb⁹ supuenit fetor in hora coit⁹ fit ei⁹ ex motione putrida q̄ in tpe coit⁹ soluit p calorē. Quibusdā aūt inflat vēter in tpe coitus declinatur.q; calor naturalis debilis in eis ē:⁊ cā huj⁹ infirmitatis ex melācolia ē. Cōtingit quoq; eidē vt semp appetat ꝓpter multā ventositatē que mouet in hora coitus:et q; cōtinetur intra accidit ei rugitus et sonitus. In quibusdaz vero quasi stridor audit exterius: quibusdā vero dolor capitis euenit post coitum causa est quia ascendit ad caput ꝓpter cōmotionē coitus humus ex humiditate sanguinis ⁊ superfluitate corpis et mala cōmixtiōe.et hec est sentētia Gal.quā in expositione libri sup epidimia inseruit. ¶ Nos aūt breuiter expediam⁹ q̄ necessaria sunt huic negocio.vt conuertamur ad ea que prouocāt coitum. Sed q; dixit Ga.sunt quidā qui nō possunt coire:appetūt aūt et disposum⁹ ea q̄ ab appetitu coitū separēt eos. Oportet autem nos scire que sunt nutrimēta que semen generāt et stimulant ad coitū:et que sunt illa que desiccant et diminuūt semen:vt homines abstineāt a contrarijs et vtant cōtrarijs que a nobis ostendēda sunt breuiter ab antiquis ꝺe clarata nutrimenta que generāt et attrahūt qō non erat et que antecedunt appetitū:⁊ que repellūt his cōtraria sunt.

Generant autem semen q̄ nutrīt et inflāt ea quoq; que bene digeruntur generāt semen. Et si detribus omnia non habentur saltē duo vel vnū habeatur. Nutrimēta quoq;que multū nutriūt et generāt:que ꝟo nō multū nutriūt nō generāt semē. Dicimus enim q; natura seminis cōstat ex spiritu ⁊ humore:fit autem ex humiditate nutrimenti. Et ideo oportet nutrimēta que semen generāt esse multum nutrientia ventositatiz generatiua.et hoc cōuenit seminis essentie. Et si quidē hoc vtrūq; auxiliat:et siue per calorē attrahit illud de vasis occultis extrahant et extrinsecus ferūt:similiter cū volumus preparare nutrimentū propriū ad hoc conuenire faciamus hec tria. Si ꝟo i his nō sunt.ista tria sint duo vl vnū. Dicimus autē q; sicut hoc possidet nutrimētum hoc et multam vēntositatē generat semē naturaliter. Et si voluerit cōmiscere duo nutrimēta hoc modo facies:qñ habe nutriunt ⁊ vētositatem generāt:deinde q; nutrimētum illarū frigiditati collimitātium:vno cñ carent ⁊ duo possident:piper ꝟo longuz ⁊ zinziber ⁊ nigruz piper ⁊ similia calida tantū essentia nullaq; eoz vel illoz obtinētia q̄ sunt seminis generatiua si harū cōmisceant habe fit nutrimentū qō semē generat et auget coitū:quia hec tria possidet. Et sciendum q; hūc modum oportet:vt ex duobus componatur vnum.s.nutrimentum considerando vniuscuiusq; opus scilicet q; dirimus.

Hūc vero dicendū est que sunt res que generāt semē et extrahūt super nutrimēta ea que dirim⁹:et est piper ⁊ pulegiū et pine ⁊ fic⁹ ⁊ recētes carnes ⁊ cerebella et viteila ouoz sunt stere⁹ ⁊ testiculi vulpis ⁊ satyriō:q; accendunt libidinē. Dicit enim Dyascorides q; hec radix:dū manu tenet venerē stimulat. et si fuerit bibita magis accēdit silr ⁊ zinziber venerē stimulat ⁊ been albū ⁊ rubeū ⁊ costū dulce ⁊ lētiscinū oleū:si cū melle coctū fuerit addito pipere venerē accēdūt cardamomuz ⁊ semē vitice anisi ⁊ silia:⁊ hoz sunt ꝺdā nutrictia:⁊ ꝺdā medicātia curabis p hec ꝓtraria.et dicit Gal.ꝓtraria ꝓtrarijs curantur.

Hec vero sunt que generant semen ⁊ ꝓhibent desiccant et dissoluunt bēne ventositatē.s.calidā et siccā sicut anetum et rumē ⁊ ruta feniculuz et apiū ⁊ silia.s.utilia sunt: q; sto nerem. machū confortant ⁊ appetitum incitāt et vimā mouent. Hec vero que ꝓhibent semē ⁊ impediūt ⁊ deperis

santi libidinē

sunt libidinē sunt irritamēta frigida ⁊ humida: sicut lactuca portulaca cucumeres et blite ⁊ moza selsi: ⁊ q̄cūq; sūt frigida ⁊ hūida et cpte ⁊ liq̄di pisces et silr quicquid est vere frigidum et siccum compumit venerem: ⁊ sumach et acetuz ⁊ vue amare: ⁊ si quis voluerit ex his duo vel tria cōmiscere. vt extinguatur semen et libido compumatur: hec autem ad cōpumēdū coitum ⁊ appetitum sunt fortiora: sicut lenticule coquantur cum semine lactuce si elixatura eorum fuerit bibita extinguetur appetitus. Itē extinguūt appetituz libidinis et semen desiccant: ⁊ semen chelide regetc. semen portulace agrestis: ⁊ oa ad cōmedēdum cū opus fuerit et si cū necesse fuerit sumank simplicia q̄ dirimus vel cōposita.

Que. p sint vasibus coite.

Hunc vero dicendum est de medicamētis que p sunt non valentibus coire. ⁊ quia nō semp inueniūtur apud diuites ⁊ pauperes: sicut nuces muscate ⁊ tripbera magna ⁊ nuces cū melle ⁊ satyrion cuz melle zinziber conditū et succus nucū: ⁊ syrupus mellis: ⁊ syrupus prunorum ⁊ vua passa ⁊ hiis similia. Ista omnia preter mittamus: q; in multorū manibus non inueniuntur: et ola tamen dicamus que expti sumus: et quibus vsi sunt nostri auctores. ⁊ cito operantur ⁊ effectū leuiter perficiunt. ⁊ nouimus etiam ibi q̄ si fuerint in p̄dictis passionibus augent libidinem: vt cor otiosum letitia assidua: vt pbo ait fieri libidinem diuersis modis: vt quicquid et accidit ad euidentiā vt amor appeno ⁊ amoris recordatio ⁊ osculatio. ⁊ constrictio mulierum ⁊ contēplatio vultus dilecte et murmura suspirosa ⁊ suspitio medosa visus ⁊ contractus: ⁊ oscula: ⁊ facit hoc in viris et mulieribus augere libidinem.

Electuarium quo nullū melius inuenitur ad libidinē augēdum. ℞. uuā passam. daucū domesticuz ⁊ pisce interiora et diuti: ssime cortices ⁊ adiunge lib. ſ. gummi arabici: ⁊ pone in frixorio stannato ⁊ supadde. ℥. i. olei sisamini frica ⁊ pone li. iij. mellis ⁊ dimitte vsquequo ꝺdensef ⁊ vitella ouoꝝ. ſ. v. admisce ⁊ frixa: et ab igne remoue ⁊ superpone galange. ʒ. ij. seminis vtice: piperis longi. cinamōi electi gariof. seminis rape ⁊ ceparū seminis dauce. aā. ʒ. ij. ⁊ commisce diligenter. si voluerit tingere adde croci. ʒ. ij. ⁊ postea recōde i vase vitreo ⁊ vsui reserua.

Electariuz expertū libidinis ꝓuocatiuuz. ℞. seminis sparagi satyrionis. aā. ℥. ſ. de debar been albi ⁊ ru. ȝȝ. aā. ʒ. iij. seminis eruce: semis dauci: seminis cepaꝝ: seminis vtice. aā. ʒ. ij. siseleos mōtani assivi bulicoꝝ stiocoꝝ. aā. ʒ. iij. cardamo. ʒ. iij. lingue auis. ʒ. ſ. succari quartis. ſ. tere ⁊ per tempora dabis. ʒ. uuſ. cum clichatura siliginis: aut lacte siue cum mulsa sero et mane.

Electuarium expertuz ꝓ eis qui non possunt coire ex friditate. ℞. zuccare galāge. aā. ʒ. ſ. cinamomi electi gariofi. satyrionis. aā. ʒ. viij. piretri piperis. seminis vtice dauci: semis lini carui siseleos mōtani. aā. ℥. penidiaꝝ. ℥. ij. tere et tēpera cum melle ⁊ repone sume ex eo ante prandium: ⁊ post cenam in modū auellane prodest etiaz et nefretice passioni et habentibus ascarides ⁊ omnibus flegmaticis et frigidis nature.

Electuarium valens ad temperamentum frigiditatis ⁊ ad libidinem augmētādū. ℞. sisilet: seminis eruce: seminis anisi: seminis lini: piperis nigri piretri sisami purgati farine cicerum. aā. ʒ. ij. tere ⁊ confice cuz oleo sisamino: recenti ⁊ superadde penidiarum tñ quantū omnes species: ⁊ cū melle tempera ⁊ da sero cūdo dormitum: et si illud est verum reitera vt sapiens.

Electuarium de aniso q̄ optimū est hūidis ꝓdest. ēt tussiētib⁹ ꝺ frate ⁊ pectori et incitat appetitū comedēdi: et ad alia multa vz. ℞. piperis nigri et lō. cinamomi zinziberis galāge. aā. ʒ. ſ. masticis ʒ. ij. piretri. ʒ. iij. anisi. ʒ. v. liq̄ritie. ʒ. iij. penidiaꝝ lib. ſ. terank et cribellentur et superadde vuaꝝ passaꝝ enucleatarū diu ꝓtritarū duplū q̄tum omnes spēs: et cum melle tempera ⁊ repone: et da in modum nucis mane et sero expertum est.

Electuariuz quod fecimus cuidam iuueni coire non valenti. ℞. seminis sparagi seminis lini: seminis papaueris albi sisami purgati farine ciceris amigdalaꝝ dulciū. aā. ℥. piperis al. ⁊ nig. seminis vtice. aā. ʒ. iiij. cāphore. ℨ. iij. tere ⁊ tēpera cū melle dispumato. aut cū vino si patiēs nō febricitet dabis in modū nucis.

Electuarium quod composuit ysaac ad coituz augmētādum ⁊ est optimum. ℞. siseleos mōtani cimini: seminis vtice. aā. ʒ. x. ȝȝ. xv. fatirionis ʒ. v. pinee mūd. ʒ. xx. anisi. ʒ. vj. tere ⁊ frica cum butyro ⁊ tempera cū melle dispumato dabis. ʒ. v. cundi dormitū ⁊ desup bibat syrupū q̄ cōficit de balaustia. aut elixatura eius ⁊ testiculi vngank cū ocko sambucino in quo coquatur piretrū.

¶ Item aliud quod feci nō valēti coire. ℞. gariofil. ℥. ſ. cuz lacte ouino auget libidinem. et similiter lac vaccinum sumptum in mane quotidie.

¶ Item aliud quod cōposui frigidis et humidis nō valentib⁹ coire. ℞. piretri zinziberis anisi carui. aā. ʒ. vj. seminis lini: seminis ceparū al. seminis vtice ameos. aā. ʒ. iij. piperis longi et ni. stincorū. aā. ʒ. ij. mellis quantum sufficit.

¶ Pillule que augent coitum ⁊ sunt expte. ℞. feniculi assi seminis eruce. aā. ℥. ij. tere cū lacte vaccino ⁊ forma pillulas in modū fabe da. iij. cū vino et cum voluerit dormire vngat corpus cum aceto et oleo et succo solatri simul mixto.

¶ Itē alie ad eos qui coire nō valēt. ℞. cepaꝝ albarū testiculoꝝ vulpis cerebella passerū floꝝ palme: masculi olibani albi eq̄liter tēpera cum aqua calida et forma pillulas in modū ciceris dabis. vj. in mane cū vino nec plures nec pauciores: q; si plures dederis deficit mulier sub eo: et si voluerit extinguere libidinem bibe feniculum et succū ruthe cū aqua ca. ¶ Itē aliud medicamē q̄ sumptū mirabilr coitū stimulat. ℞. cerebra. xxx. passerū masculoꝝ: ⁊ solue diutissime in catino vitreo: ⁊ accipe eq̄lr de sepo q̄ est circa renes vici stari dū occidit ⁊ soluat: iuxta ignē cui addāt cerebra ⁊ melr q̄ sufficit: ⁊ in patella misceāt ⁊ tādiu coquāt donec i duresc̄at postea informēt inde pilr. in modū auellane: et da vnā aā. coitū. ¶ Itē aliud q̄ coitū corroborat: et est exptū ℞. succū radicū bauciaruz ⁊ aquo in qua infusa sint citruz anisum elicenk: ⁊ mellis al. equaliter et coque lento igne ad cōsumptionē tertie partis: ⁊ dispuma illud et cola: ⁊ crocū quidam addunt in colatura illa: ⁊ ista species. ℞. zinziberis cynamomi masticis. ana. ʒ. ij. secundum q̄ fuit p̄scriptū

¶ Aliud quod corroborat venerē et auget semē. ℞. lib. lactis et lib. aque simul coque donec cōsumak aqua et lac remaneat ⁊ supmitte coclear butyri vaccini galāde. ʒ. ij. ℳ. quantū sufficit. bibatur per tres dies: sed ante accipiendus est dyasatyryon cum melle confectum: aut de baucia similiter cum aqua frigida sed super illud vinū bibendū sic factē dum est per. xx. dies quotidie: q; confortat venerem valde.

¶ Item si galanga masticata fuerit libidinem stimulat.

¶ Item satyrion siccatum et cum vino bibitum idez facit.

Ecce iam dirimus ea quib⁹ libido confortatur et stimulatur: dicēduz est breuiter que extrinsecus posita idem facīūt et sic claudatur liber. ¶ Ungantur ergo renes virga et testiculi hoc vnguēto in circuitu ⁊ dormiant. ℞. oleū ꝓnū: oleuz de flore cepe canine cum sisamino cōfectū piretrū ⁊ staphisagria: semē vtice ⁊ cōtere cū singulis oleis itaq; inūge. ¶ Itē accipe pire. tritū et cerā ⁊ oleo sambucino immisce et vnge. ¶ Itē vnge cuz oleo muscellino vel cū balsamino vel lilio vel cū oleo costino: vl cū altis his similibus si vngank renes et virga et pecten et testes venerem excitant et augmētant. ¶ Unguentum ad idem. ℞. euforbij galba. aā. ʒ. ij. anesi. ʒ. ſ. piperis longi. ʒ. ij. piretri. ʒ. ij. ℨ. cere. ʒ. vj. tere spēs ⁊ resolue cerā in oleo predicto ⁊ superadde pulueres spectorum et agita fortiter et circa locum coitus vnge. ¶ Unguentuz quod fit de formicionigris. accipe nigras formicas ⁊ ablatas ⁊ repone eas vivas in ap̄heta vitrea. ⁊ supermitte oleum sambucinū et suspende per aliquot dies ad solē et postea colabis ⁊ vnges testes et virgā et plātas pedū optimū est. ¶ Unguētū ad idē euforbiū solū tere: ⁊ cū oleo muscellino misce ⁊ vnge pecten et renes et vmbilicum ante horam coitus. ¶ Epithimia q̄ valet mirabiliter ad coitū. ℞. scamonee. ʒ. vj. euforbij. ʒ. ſ. ℨ. cere. alb. ʒ. ix. ⁊ crisolite superadde cocta modicuz et agita fortiter et repone et cū opus fuerit reductā in panno testiculis et virgis suppone: et cū calefacta fuerit tollat ⁊ exercitat coitus probatū est. ¶ Q̄ si volueris quēlibet coitū extinguere su

predicta mẽbra inunge aqua in q ua opiũ thebaicum cum cribatum est sit resolutum. ¶Quod autẽ multi autores in libris suis ad libidinẽ augẽdam scripsere ꝛ extinguẽdum ne proliritatis medicaminũ tediuꝫ legẽtibus inferamus que dximus sufficiant.

¶Explicat liber coitus Arnaldi de villa noua.

¶Incipit tractat⁹ magistri Arnaldi de villa noua de conferentibus ꝛ nocẽtibus ꝑncipalib⁹ mẽbris nostri corporis.

¶De conferentibus capiti.

Est sciendũ breuiter ꝙ conferunt capiti seu cerebro fetida vt in graui oppressione cerebri: vt in epilepsia mania ꝛ minori appoplexia ꝛ suffocatione matricis. serenus aer aloe thim ⁹sticados vtraꝙ absinthium vterꝙ elleborus agaricus colloquintida sene omnes mirabolani: sõt delectabiles: cubebe camfora balsamum: camomilla anetum polium montanum: cimimum: oximuꝫ temperatũ vinũ rutha saluia castoreũ sinapis muscus piretrum omnia aromatica nux muscata pectinari ablutio extremitatum: gaudium: moderate bibere inebriari semel in mense: somnus ꝛ vigilie moderate.

¶Nocent capiti.

Lac ꝛ caseus capiti sunt inimica ꝛ omne coagulatum ex lacte sicut est butyrũ ꝛ seratiũ et oẽs fructus oleaginosi ꝛ nuces amig. auellane ꝛ pinee ꝛ cibũ accipere ñ ꝑoꝛt digesto ꝛ balneare post cibũ: ꝛ nimis vigilare. ꝛ olꝫ narcotica ꝛ somnifera vt sunt lactuce papauer ꝛ sisia ꝛ zizania ꝛ olꝫ inebriãtia nisi stomachus esset nimis frigid⁹ ꝛ oẽs herbe crude comeste posterion cellule capitis multũ nocẽt vbi ꝓtus memorariua viget similiter et somnus imoderatus et vomitus laboriosus cõturbat caput et eruca et nasturtiuꝫ et cepe crude comeste et videre et audire non placentia animo et dormire pedibus calciatis.

¶De his que conferunt oculis.

Adhuis thutia confert oculis et collirijs oculoꝝ ꝛ antimonij ablutũ diligẽter ꝛ feniculi ꝛ rutha ꝛ aloe sicotrini sumptũ in cibarijs vel collirijs adiũctuꝫ vel herbena aqꝫ est in oculis vere bona ꝛ sinapi ꝛ acetũ maloruꝫ grañ. ꝛ cũ vino odorifero optimo sepe oculos apertos demergere ꝛ in aqua frigida tpe estiuo ipsos lauare et omne fel animalium ꝛ autũ de rapina vsuẽtũ ſi collirijs apponꝫ. ꝛ videre prata virentia: ꝛ fluuios clarissimos decurrentes et somnus moderatus ꝛ ablutio manuũ et pedum cum aqua ca. temperate ꝛ custodire stomachũ ab omni indigestione ꝛ videre loca spatiosa ꝛ mõtana ꝛ obturationẽ naturalẽ in rebus nigris. Et maiorana est in oculis mirabil' medicina si cocta in cibarijs comedatur. Itẽ litiũ optimũ est cum felle hũano et lupino mixtum oculoꝝ est excellẽtissimũ medicamen qõ expertus sum in multis.

¶De his que nocent oculis.

Fames et ieiunũ et allia ꝛ puluis: ꝛ fumꝰ: ꝛ fletus lẽtes nuces vẽtus ꝛ vigilare nimis: ꝛ omne legumẽ ꝛ caules ꝛ carneꝰ salsate ꝛ caseus salsus ꝛ lac ꝛ caseꝰ nimis coctꝰ et pruna ꝛ cepa cruda ꝛ olꝫ stupefactiẽtia vt opiũ papauer tuschamũ ꝛ mãdragora ꝛ imẽsus vsus lactucaꝝ ꝛ ispicere radios solares: ꝛ oẽ qõ nimis intueri facit ꝛ obdormire statim post cibuꝫ: ꝛ sõnus imoderatꝰ: ꝛ ꝑcipue calciatis pedib⁹ ꝛ intẽdere ad nimis subtilia ꝛ cõstrictio ꝛ colli ꝛ frequẽs flõmia basilice vene ꝛ cephalice: ꝛ vti frequẽter basilicon cũ aneto.

¶De conferentibus auribus.

Confert auribus vitare calorem nimium ꝛ frigus: qꝛ vtrũqꝫ auditũ generat immoderatũ: itẽ cõfert ipsas mũdare a foridib⁹ cũ ligno aloe vel cuꝫ instrumẽto aureo vel argẽteo prouide caute et caue ne aliqua res subgrediatur: ꝛ si fiat statim subtrahaꝫ cũ cirugico instrumẽto vel cum suffumigijs ca. ꝛ sic. vel cũ oleo de amigda. ama. vel rutaceo vel cũ ventositate: qꝛ hoc multum confert ꝛ acuit auditum ꝛ expellit feces. Et ingenũ valde iuuat: sõnus delectabilis ꝛ capitis euacuatio cuꝫ pillulis de aloe. ꝛ castoreo et gargarizatio facta de vyhanthos multum cõfert auribꝰ ꝙ cerebro ꝛ incedere capite discooperto tẽpore temperato.

¶De his que nocent auribus.

Nocet auribus frequẽs vsus balnei humidi: et maxime primo fortis acuminis et vti sepe substantia legumiñ et aquarũ cõstrictio et vẽtris cõstipatio et strictio et ligatura post aureo et aer vẽtosus et oleum humidum: ꝛ si mutus infundatur et submergat caput in aqua et tortura fortis ꝛ frequẽs crapula ꝛ nimia cibi repletio et fumꝰ ꝛ iacere supinus ꝛ dormire calciatꝰ tpe pluuioso ꝛ discurrere tẽpore magni frigoris capite discooperto et vti cibarijs multum grossis

¶De conferentibus dentibus.

Confert dẽtib⁹ masticatio frequens masticis mileforij eleratũ et de decoctiõe eius dẽtes sepe lauent intus ꝛ extra sine fricatiõe ꝛ fricatio dentiũ ꝛ gingiuaꝝ cũ sale cõi ꝛ salisgẽma et alumine de rocha cõbusta idẽ operatur: ꝛ raphanus masticatꝰ multũ cõfert ꝛ cortex citri ꝛ eius folia si masticent post cibũ vel post prãdiũ ꝛ pulueres factus de ossibus dactilorum et spongia vna desiccata et ablata folia leutistici masticata ꝛ purgatio cerebri cũ pillulis cochie et minutio de vena cephalica et in fontinella et retro: et ꝑcipue cum gingiue patiuntur pruritum te dolorem cum timore et pul. rof. et motorum cum mastice est mirabilis medicina: etiam masticatio cartilaginis carnis et sang. dentes confortat commotos si eius pul. confricetur.

¶De nocentibus dentibus.

Nocẽt vomitus nocet dẽtibus ꝛ potus vini frigi valde vel aque ꝛ crapula nocturna ꝛ olꝫ acetosa nocẽt eis ꝛ mel et lac ꝛ olꝫ cibꝰ de lacte factus ꝛ ficus sicce ꝛ dactili: ꝛ oẽs fructus duri ꝛ immaturi ꝛ olꝫ cibaria nimis calida vel nimis frigida statim data: ꝛ olꝫ frixa ꝛ panis ãtiquus aut caldus fortiter coc. ꝛ dimittentes limositates circa dẽtes. Et olꝫ cibaria multũ viscosa: ꝛ olꝫ caseus dẽtiũ est venenũ et crudũ porrũ allia ꝛ cepa ꝛ olꝫ nimis acerba.

¶De his que conferunt pectori et pulmoni.

Confert pectori et pulmoni recens butyrum et mel et albũ: ꝛ liquiritie: ꝛ se. vitice cuꝫ penidijs ministratũ: ꝛ se. ciceroꝝ et melonis si cuꝫ zuccara sumantur: et vue pas. in syrupis aut cibis posite ꝛ ficus sicce: aut recentes: aut amigd. dulces et dragagantum ꝛ calamẽtum ꝛ carnes mediocriter crasse ꝛ medulla ossium ꝛ farina fabaꝝ cũ lacte amigd. et feniculi cũ lacte ouino coctuꝫ et semen lini ꝛ capill. veñ. syrupaꝝ et farina ciceꝝ cum lacte amigdalaum et pinee comeste et poliri cum ouis sorbilibus recẽtibus: carneo ẽdulino lactentio et vinũ naturaliter dulce ꝛ ysopus recẽs ꝛ pulegiũ ꝛ psilliũ et origanũ mõtanũ: et enula cãpana: ꝛ zuccaꝝ cũ melle cõditũ ꝛ zuccara et olꝫ diuretica ad dulcedinẽ declinãtia ꝛ amig. ama. et allia elirata ꝛ eruca cũ zuc. bñ cõfecta cũ zuccaro ꝛ siler mõtanũ et succus caulũ cũ melle et saluia paꝝ coc. et nasturtiuꝫ et pulmo vulpis cõbustus ꝛ serapinũ ꝛ galbanũ et oppoponacũ in antidota. positum et cerebriũ canini combustum et sulphur ꝛ auripigmentũ si in electuarijs seu antidota. ponãtur ꝛ moderatũ exercitiũ: vocis ante prandium et ascensus et descensus vocis moderatus: qꝛ cantus moderatus ꝛ suauis et delectabilis est causa bone digestionis.

¶De nocentibus pectori.

Nocent pectori ꝛ spũalib⁹ mẽbris olꝫ nimis frigida: aut nimis acuta ꝛ fortia: vt sinapis et piper cũ allio: olꝫ substantia legũiñ ꝛ multus vsus acetosoꝝ ꝛ pulueres: ꝛ maxime bladi. et vomitus fortis ꝛ vigilare ꝛ dormire supinꝰ ꝛ immoderatũ ieiuntum ꝛ cantus immoderatus ꝛ olꝫ comestio immoderata ꝛ potus oẽsqꝫ fructus immaturi ꝛ ꝑcipue acetosi: et olꝫ põtica ꝛ stiptica nimis olꝫ fortiter amara. ꝛ oẽs pisces ꝛ carneꝰ per sal nimis indurate: qñ trahũt ad rancedinẽ ꝛ calidũ estuãs ꝛ immoderatum exercitiũ post prãdium et ventris constipatio ꝛ olꝫ stomachi indagestio: et oẽ apostema epatis aut splenis ꝛ studiũ immoderatum ꝛ nimis loqui. ꝛ olꝫ cibus flegmaticus: ꝛ oleũ nucũ et vsus auellanaꝝ ꝛ castanearũ: ꝛ caseus vetustissimus ꝛ nouus pinguis

pinguio:et aq̃ valde frida ⁊ aer frigidus ⁊ sorba ⁊ mespilla et multum nouum et ceruisia nouella ⁊ thus et camphora.

¶ De conferentibus cordi.

Cor est mẽbrũ int⁹ cõcauũ amplum supius et inferius oblõgũ hñs duas auriculas dextrã ⁊ sinistrã:et testãte gal.ẽ fons oluz opationũ rõnalis vite:qz opatiões anime in cerebro icipiũt:⁊ in corde suscipiũt cõplementuz Et illa que cordi cõferũt.⁊ moderata letitia et gaudiũ et comestio frequẽs carnũ siluestriũ ⁊ cãtus dilectabilis ⁊ amor et ossa de corde cerui et dyambra et dyanthos et dyarodon et cristallus et iacinctus et saphyrus et hymatura argenti et beẽ al.marie mulierib⁹ in corde patiẽtib⁹ et retẽtiõe mẽ struosũ. Et hoc in ptibus hyspante sum exptus ⁊ pomũ crudũ et spodiũ crudũ et cõbustũ:et os sandali ⁊ muscus et garof.et galãga et calam⁹ aro.et cubebe et spica nard.et squinãtũ et ciper⁹ et cassiaf.et lignũ aloẽ in antido. et pluribus cõtũctis et balsamita ⁊ melissa et maiorana ⁊ ꝓpter se.cius ⁊ ꝓpter tristibus et melãcolicis et borasso ⁊ flores et⁹:qz mirabilr sanguinem mũdificat ipsius cordis et radix eius. Sti cadois et cẽtaurea thim⁹ marinus lauẽdule et saturegia et betonica ⁊ valeriana ⁊ assara baccara ro.⁊ viol. et lacruca agrestis q̃ dicit endiuia et cicorea ⁊ scariole in hyrupo et antido.positis ⁊ abrotanũ ⁊ pulegiũ in balneis positum ⁊ origanũ et mentastrum et cortex citri in bono vino positus:⁊ omne qđ corroborat stomachum ⁊ purgat cerebruz ⁊ melodie instrumenta cum vsu ⁊ tempore moderato.

¶ De nocentibus cordi.

Nocent cordi oẽs pisces sine squammis et odor fumi putrefacti et ois substãtia legũũ substãtia nõ cõfecta vl cũ corrigẽtib⁹ cor malitiã refrẽatã ⁊ oia acuta frequẽter cõcita ⁊ oẽ ꝓuocãs nauseã:⁊ ois crapula ⁊ oia frixa ⁊ timores et tristitia ⁊ sollicitudo nimia ⁊ q̃cũq̃ inducũt syncopiz:⁊ spãliter ois febris ꝓtinua ⁊ ẽa tertiana ⁊ duplex ⁊ oia apata spũalũ mẽbrorũ ⁊ nimiũ studiũ ⁊ nimia cogitatio: et ois dolor ⁊ tristitia diu recepta q̃ rancor ỽt.et inde corrauciduz appellat:⁊ q̃cq̃d nocet splen nocet cordi. Aro marmorea ⁊ lapidea ⁊ vitrea et bladorũ mũdatoria et aq̃ valde frigida potata ⁊ anhelitus fetidus alicuius psone ⁊ tacere supinus:⁊ nimis vigilare ⁊ nimis comedere ⁊ bal. post cibum intrare ⁊ bibere vinũ in bal.et ois displicẽtia ⁊ q̃ aiam tristatur:qz cor est vite ꝓncipiũ et termin⁹ vite.s.mortis.

¶ De cõferentibus stomacho.

Stomachus est pr̃ familias totiꝰ corporis q: illo se male hñte graviter se hñt mẽbra corpis vniuersa et econtra. Et stomacho ꝓuenit omne mediocriter ꝓpositũ stipticũ ⁊ amarũ ⁊ mastix ⁊ thus et spicenardi ⁊ costꝰ in antido. posita spãliter cinamomũ electũ ⁊ zedoariũ ⁊.ȝȝ.⁊ storax calamita ⁊ se.tunipi cũ melle ꝓditũ ⁊ mẽtha ortizaccara: si añ cibũ sumak et lignũ ⁊ aloe mirtilorũ vuas:⁊ corticeꝫ citri et spãliꝫ ꝓfert siler mõtanꝰ spodiũ ⁊ hermoniacũ ⁊ serapinum in pilulis positis et castoreũ ⁊ folia carpobalsami:et rtlobalsami:et reubarbarũ et reuponticũ in antidota. vel medicis posita. ¶ Et ꝓfert galãga stõacho ỽel ⁊ cubebe ⁊ berberis et mirabolani indi ro.ru.⁊ pellicule al.stõiz auiũ mũdi trite et arilli vuarũ pas.⁊ malorũ granatorũ acetosorũ:⁊ thim⁹: et fumusterre pulegiũ ⁊ calamentum aristologia lõ.⁊ ro. in electuarijs et tyriacalib⁹ cibis posita. Et cõfert stõ gremandrea ⁊ sinapis:et betonica et lauẽdula:⁊ ameos:et mirabolani:rosmarinuo et rutha et se.et⁹ et basilicũ ⁊ se.et⁹ ⁊ folia laur:et arthemisia:et marubiũ al.et yssopus in cibis posita et cõesta:⁊ ꝑtis mediocriter fermẽtat⁹:et oia q̃ sunt bõe digestionis:et sine multa stõachi remollificatione:et cauleꝫ:⁊ carneꝫ edulineꝫ:et lepoũneꝫ:et cerũneꝫ:⁊ cuniculorũ: et oẽs carneꝫ lactãteꝫ assateꝫ:et pãis aliquãtulũ assat⁹:et in aceto submersus:et masticare diu in ore assa medullas hñtia. Et ꝓfert oleũ scih de oliuis imaturis:et oleũ nardinũ et muscelinũ et laurinũ.ō.stõachũ posita et intus nõ. Et oleum rutaceũ ⁊ masticis.ō.stõm ponãtur. Vtr̃ multũ ꝓfert stõacho nõ negare cibũ dũ famescit:aut multũ appetit ⁊ ꝑpate cõedere et nõ multũ potare:et post cibum paz sedere post diu stare vel suauiter incedere donec cib⁹ in fundo stomachi descẽderit.Et ego exptus sum q: post somnũ ⁊ cibuz tres sternutationes vel quatuor faciunt cibum descendere ad fundũ stõi ⁊ feces cibi preterita inde salubriter expelluntur.

¶ De nocentibus stomacho.

Nocent stõ nuces auellane si cõedãtur,i ẽ̃titate ⁊ rape grosse et pastinace crude ⁊ cuc.et melões ⁊ radix raphani:⁊ eruca et nasturtiũ:⁊ vsus oiuz acutoz:et ꝑcipue ceparũ crudarũ ⁊ vigilie:⁊ herba aneti et apiũ ⁊ asparagus et blete ⁊ atriplices:⁊ se.sisami.et se.croci horrẽtis et elleborus: et lapis lazulli:et scamonea ⁊ aloe nõ lotũ ⁊ squãma ferri. et lõgus vsus rez diuretcaz:⁊ oia frigida dure digestiõis:⁊ oẽs fructus recẽtes qui facile corrũpũtur:vt persica cerasa mora ⁊ pruna dulcia et oleũ ⁊ nebo multũ in ẽ̃titate nasturtiũ:⁊ q̃libet cerebella.⁊ medulle alaliũ frigidoz ⁊ carnes pingues salsate ⁊ pisces diu in sale indurati ⁊ cibũ negare stõacho fameltco et inanito:et omnis crapula cibi ⁊ potus et caro rancida et lac acetosum ⁊ vsus butyri et pinguedo lactis ⁊ multa et diuersa fercula in eadẽ mẽsa sumere nimis humida post cibũ et sedere ⁊ currere per loca inequalia:⁊ post cibum statim balneare et ois frixature cum oleo ⁊ omnia generantia fumositatis et oia legumina nõ excorticata:⁊ omnes pisces sine squãmis et frequens comestio pedis bouis ⁊ oculi omnium animalium et omnia fetida ⁊ grauis odoris:et oẽs res corrupte:et oia q̃ sunt mẽti ⁊ capiti abhominabilia ⁊ ablatio appetitus et tussis ⁊ olis tra et timor et tristitia nocẽt stomacho et nimia sollicitudo et vehemẽs animi affectio ⁊ masticatio fortis panis azimi ⁊ ois disperãtis epatis tã in friditate q̃m in calitate ⁊ oia empta mẽbrorz nutritiuoz ⁊ apostema intestinorũ et olis agresta nõ excorticata ⁊ lampreda sine speciẽb⁹ cocta:et oẽs pisces in conchis manẽtes:⁊ oẽs pisces bestiales:et oẽ vinũ incipidũ ⁊ omne vinũ vltra modum lymphatum:⁊ maxime nocet stomacho frigido et humido et frequens vomitus ante cibum et diu sedere in mensa post cibum grossum et male digestionis: et maxime quãdo habet peruersam familiã ⁊ rebellem.

¶ De conferentibus splen.

Splen est mẽbrũ rusticale collectorũ humidorũz ⁊ supfluitatũ epatis ⁊ cordis et ỽ:scopa nature vel regio ꝓmundat mẽbra nobilia a fecib⁹ ⁊ supfluitatibus ipsorũz quẽadmodũ scopa mũdat domũ. Et inter alia q̃ ꝓuenit splen sunt oẽs mirabol.q̃ sunt.v.spẽs. vñ ẋsus. Citrinus kebulus bellericus emblicus indus ꝛc.

¶ Capparis in fructu et in herba ⁊ senc et epithimi et thimi arist.lõga ⁊ ro.in pul.redacta:⁊ in antido.posita ⁊ elleboro nigro:⁊ lapis lazuli:⁊ lapis armenic⁹ ⁊ reupõticũ ⁊ agaric⁹ squilla assata ⁊ i antido.posita ⁊ i vnguẽtis siler mõtanus ⁊ magnes et camo.⁊ pulegiũ et calcamẽtũ ⁊ yssopus et crocus et herba basilicõis et origanũ ⁊ lauendula et sisimbriũ ⁊ fenugre.dyaltea ⁊ butyrũ fraxinus et tamarisc⁹ ⁊ aq̃ decoctiõis salicis agrestis et cyminũ ⁊ serapinũ capil.vesi. centaurea ⁊ vtraq̃ epatica politricũ adyãtos lingua cerua ⁊ valeriana et san.yxi disiccatus ⁊ puluerizat⁹ et pollicẽ pstare cũ flobothomia facta in fine lunationis manus sinistre vl brachij ỽ vena epatica vl pedis sinistri sub cauilla in tempore autumnali et vti aliquottiẽs saluta parum cocta cum brodio ciceris cum aliquantulo cynamomo.

¶ De nocentibus splen.

Nocent splenі omnia que sunt frixa et panis azim⁹ et omnia cibaria de pasta tritici in sartagine ꝓparata et mel et dactili.et ficus et vinũ dulce: et lac acetosum et mustũ ⁊ breuiter oia optlatiua ⁊ cerasa et coctana ⁊ poma cruda:et caro porcellina ⁊ agnina et ois caro auiũ i paludib⁹ degẽtiũ et caugremã et ostarde et caro agni et pauonis et omne legumẽ in substãtia sua et caulis in substãtia sua et rape et ois splen cuiuslibet alialis et ois se.putrida et specialr quartana:et ois aq̃ frigida et ois nimia cõestio et potatio nocturna:et frequẽs vsus carnium assatarum ⁊ dormire statim post cenam. Et licet alijs membris conferat balneum nocet tamẽ splen. Et nocent spleni omnes carnes et pisces in sale nimis deliccati et indurati et quicquid vẽtositatẽ grossam infra corꝑ⁹ generat.

¶ De conferentibus pedibus ⁊ manibus.

Conferunt pedib⁹ et manib⁹ et oculis ⁊ memorie ablutio facta cū dec. camomille et bethonice et abrotani ⁊ nanthi ⁊ castorei cum ros. rubc. ⁊ rosmarinus in balneo positus oibus mēbris cōfert et vsus spice nardi et feniculi ⁊ nucis muſc. et garios. et cinamomi electi: ⁊ se. fe. et anisi ⁊ rutha in balneis posita: ⁊ centungrana: siue brancha ursina ⁊ folia iuniperi atq; lauri: ⁊ folia in oleo et vnguētis posita ⁊ cōfert temperata fricatio ⁊ rasura vole manuum et pedum post bal. ⁊ semper quādo luna est in aquatico signo vel hymido: sicut in gemino vel aquario ⁊ piscibus ⁊ cancro: ⁊ q; luna sit in sua exaltatiōe ⁊ cōfert frequēs mundificatio digitorum.

¶ De nocentibus pedibus ⁊ manibus.

Nocent pedibus ⁊ manibus ⁊ memorie dormire calciat⁹ ⁊ tarda pedū ablutio: ⁊ tarda fricatio eorūdem: et ambulare cū pannis sotularib⁹ ⁊ caligis ꝓfractis ⁊ p̄cipue tpe pluuioso: ⁊ incedere p̄ loca lutosa et paludosa nudis pedib⁹: et ēt ambulare discalciatus supra stercora aliorum: ⁊ p̄cipue gallinarū: anserū: ⁊ porcorū: et dormire supra cimiterū mortuorū: ⁊ pedes nudos ponere supra vnā cani: ⁊ olim alicuius vesicam habentium: ⁊ pedes ponere discalciatos supra pānum aut locū cōtaminatū sanguine. Et vniuersis mēbris totius corporis nocent se multum appropinquare mulierib⁹ ⁊ holibus cōtaminatis sicut sunt leprosi scabiosi: et incarcerati: maxime qui diu in carcere fetido steterūt. Et stare iuxta illos qui febē acutissimā patiūtur. Vñ. versus. Febris acuta ptisis pedicō scabies facer ignis. Antrax lipa lepra frenesis contagia prestant.

¶ De iuuantibus epati.

Conferunt epati lignū aloes: ambra: cāphora sed modica: squinātus: cassia lignea: cassia fistula: tamarindi: cinamomū: spica aloe lotū: rubarbarū. reupōticū: crocus sed paruo viu: fistice: sādali oēs berberis. spodiū: gūmi arabicū bdelliū: os mirabolanorū: blacta bisantia mastix. garios. asara bacara: calamus aromaticus: carpobalsamum: zilobal. caruī: cubebe. zedoarū: amg. ama. castanee: ⅓ pauce glādes cupatorū: ablinthiū: lactuca agrestis: scariola tam domestica q; agrestis: costum: vue: passe: arilli vuaꝝ maxime acerbarum. arilli granatorū acetosorū: acetum vini ⁊ vuarū agrestium acetū pomi citri ⁊ maligranati ⁊ mirtilli: auellane rose: oleū rosatū farina ordei semē scariole ⁊ lactuce: succ⁹ solatri: cicorea apiū feniculū: lupini coctana: pira: mespila: sorba rose recētes: cuscute memithe: serū capuniz: aristologia longa: treos capil. veneris citra pollitricum: epaticha: scolopēdria: herba acetosa: portulaca et semen eī⁹ panis multi fenugrecū: bethonica: saluia: maiorana: plātago lāciolata valeriana: nuclei persicoꝝ ⁊ cerasoꝝ vnū stipticū gaudium delectatio caro edulina: capuolina: perdicū: gallinarum: et quelibet carnes nude. et omnia cibaria mundū et facilē sanguinem generantia.

¶ De nocentibus epati.

Nocent epati scamonea: aloe non lotum lapis lazuli lapis armenus non lotus. epithimum.

¶ Explicit liber ō ꝺ iuuātib⁹ ⁊ nocētib⁹ mēbris p̄cipalib⁹.

¶ Repetitio Arnaldi ō villa noua super can. Vita brevis.

Vita brevis: ars vero longa. Tempus autem acutum: experimētum fallax iudicium autem difficile. ¶ Opꝫ aūt nō solum seipsum prebere facientem que oportet sed etiam egrotantem et p̄sentes: et ea que extrinsecus sunt. Hypo. j. aphorismorum.

Perfecta expositio cuiusq; aphorismi ⁊ cuiuslibet documenti consistit in tribus: quoꝝ vnū est mentem vel intentionē auctoris explicare. Scōm est dictoꝝ eius veritatē ostendere. Tertiū est vtilitatē documēti manifestare. primū fit p̄ interpretationē vocū significantium quibus auctor vtitur in exprimēdo cōceptū suum. scōm p̄ clarā considerationē rerū significatarū de quibus idē loquit. tertiū fit p̄ cōgruā applicationē eī⁹ documēti ad exercitiū artis in quo imbuit auditores. Duo prima cōplētur sententiādo. et literā cōstruendo. Tertiū autē post hec duo subiungitur ad supplēdū breuitatē aphorismi vel documenti. ¶ Est tñ vtile sciēdū q; in exponēdo vel tractādo aphorismum p̄dictis modis. non licet expositori quātum est de ratione declarationis aphorismi quēlibet excedere vel prologare sermones suos: sed prefixi sunt ei termini vltra quos p̄cedere nō opꝫ sua documēta. illos aūt terminos indicat vis et ratio aphorismi vel documenti. Vnde aūt documenti cognoscitur et materia de qua loquit. Ratio ꝺo ex forma vel modo docendi. Vñ quārū ista duo tolerāttiñ ꝺz extēdi expositio. verbi gra. Si fuerit aphorismus de aliquo particulari scibili medicine: vt de sermone exercitij. tāgendi sunt circa expositionē ipsius omnes modi mensurandi exercitium ſm q; tolerat ratio aphorismi. ſ. distincte. vel per modum epilogi vel conclusionis. Si vero per aphorismum doceantur vltima vel vlia declaranda sunt illa vltima simili modo. Ratio ꝺ materiā.

Hec autē p̄missa sunt p̄pter duo vt nō pateat eoꝝ que dicuntur circa declarationē p̄positi aphorismi. Scōm est vt q̄libet alūnus artis possit cognoscere ac iudicare facilius per seipsum de qualibet expositiōe cuiuslibet aphorismi: vel documenti alterius scripta vel probata. vel a seipso inuenta vtrū sit pertinēs vel impertinens sufficiēs vel insufficiens. Et p̄ hoc vlterius possit deuitare deceptionē p̄prie opinionis: ⁊ scire quid oportet amplius inuestigare vel ārere: quid habituare ⁊ q̄d rectificare subtiliter cō discernere. quid scit testa: quid medulla: multū est̄ de fraudatur qui credit se habere intellectū documēti ⁊ nō habet: vel scilicet habendo solum partem credat se totum habere: vel si attribuat ei quod non est suum.

Tamigitur ad integritatē expositiōis cuiuslibet aphorismi sint necessaria p̄dicta tria: p̄tractare opꝫ illos modos circa exp̄nē aphorismi p̄cntis. Et primo vt videamus sentētiādo ⁊ literā discurrēdo q̄ sit intētio autoris circa ip̄m. ⁊ q̄o dicta eius habeāt veritatē: post hoc aūt vltimo manifestet vtilitas aphorismi. Quia ꝺo sequētiū sequetur vel intētio ꝑpēdet clarius p̄ distinctionē sermonis quo vtimur: ideo rōnalis: ⁊ dicē⁹ modū ⁊ rectū sentētiādi ē vt post diuisiones p̄tis totius sermonis recto ordine distinguat. ſ. vt que maiores ⁊ p̄cipales sūt post discernatur: ⁊ per hoc patebit sūa gñalis vel intentio. scōo maiores partes et cōtente sub illis adinuicem determinat: et sicut habebis spāles intellectus in legendo literā habebis particulares. Exponit tria p̄dicta. Dividit aphorismum.

Siendum igitur primo q; iste aphorism⁹ duas ptes hz principales i quarum prima insinuat intentionē ⁊ ꝓbat. In scōa vero p̄sequitur q̄ intēdit. scōa ibi (Opꝫ aūt). Et q: intentū q̄ insinuat in p̄ma pte cōe est ad totū opus: vt patebit. ſō ista ꝑs p̄ma est ꝓemiū totius opationis. ⁊ scōa est initiū tractatus: q: ibi incipit tradere p̄mū canonē quo medici opatio regulat ad finē: ⁊ ſm hoc tres erūt lectiōes nobis in ptractādo modū huius apho. q̄rū eius rō tolerat. p̄ma de intētione ꝙpoc. ⁊ veritate dictoꝝ eī⁹ in pte primali. scōa de vtilitate doctrine ipsius circa eandē pte. tertia de doctrina ipsius ⁊ vtilitate doctrine circa partē executiuā. hec aūt p̄ma lectio solū est necessaria volentib⁹ doctorari: q: tota est speculatiua: ⁊ alie due sunt valde necessarie volēnt⁹ ꝓficere in exercitio medicine. De prima autē parte ego scriptor excuso me ꝓpter breuitatem temporis in transferēdo: sed in summa ponuntur hic in fine ab Arnaldo.

Stergo summa intētio ꝙpo. In hoc p̄mio q: q: nullus horū ꝓpria intentiōe potest integritatez scientie medicine acquirere: necesse ē vt quilibet inuestigator eī⁹ inuenta scribat p̄cipue mō breui ⁊ intelligibili sicut a ꝓmio: et posterius inuestigabimus: vt ola introducantur ad facilitatē et adeptionē integritatis relinquātur. Nā facilius est inuentis addere q̄ ola sciēda inuenire tū q; Facilius est inuentis addere q̄ ola sciēda inuenire.

breuior tpe acquirit po ꝯ totū: tū q; facilꝰ apprehēdit sensibilia cuiuslibet q̄ hȝ ignorātiā dispōnis ꝯ negatiōis. Nemo aūt p se sufficit ad ħ: q; vita cuiuslibet hoīs brevis est ⁊ insufficiēs ad inuenīdū p se p̄dictā integritatē. ⁊ ħ q; ipsa est cā nō solū in scibilibꝰ ⁊ p̄ceptis q̄ eoꝝ acq̄sitio p̄ lōgū nē requirit tēpus lōgius ꝯ sit vita vnīꝰ hoīs: tū ꝓpter timorositatē exp̄iēdi tū ꝓpter difficultatez iudiciȝ. et q̄ hec tria p̄nt impedire quēlibet in vita sua ptingere dictā integritatem: pȝ p hoc q; impedit plures idoneos in diuersis generibus ergo multo fortiꝰ vnū in vna generatione. ¶ Utilitas aūt huius ꝓmij fm q̄ habet rationē documenti exercens est bonū illud q̄ acq̄ritur per eius notitiā vel illud q̄ exercitetur. Nā vnūq̄q; documētū dicitur esse vtile q̄ p tm regulatur auditor ad bonuȝ aliquod acquirendum: ⁊ tunc deprehendit vel percipit eius vtilitas q̄ cognoscit ad q̄ bonū equaliter dirigitur. Bonū aūt ad q̄ dirigit per tenorez: aut quando per hmōi proemiū est acq̄sitio medicinalis perfectionis ad quā acquirendā nos dirigit insinuādo q̄d agere debeam⁹: vel quid ꝓpter istam perfectionē acq̄rere.

Nullibet volens in medicina ꝓficere debet q̄ntocius agere.

¶ Insinuat aūt nobis q̄ dicturi sumus ea que opȝ agere quēlibet volētē notabiliꝰ in medicina ꝓficere: quoꝝ p̄mū est antiquoꝝ tradita scribēdo describēdo vel scrutādo plegere. scōz est caute exp̄iri tertiū ꝯ subtiliter iudicare quartū est exp̄imēta ⁊ certificata stilo breui et aphorismatico scribere. Primum qualiter fieri debeat notum est omnibus. Secundum de reliquis dȝ medicus in genere obseruare. Primū est mēsura de reliquis tribus. ¶ Opȝ hic cognoscere quantū pro positū tolerat. Et primo de tanta exp̄ientia circa quaȝ duo dȝ medicꝰ in genere obseruare. Primū est mensura cognitionis exp̄iende rei. Secūdum est modus exp̄iendi.

Circa primū

dȝ cōsiderare de qua re hȝ notitiā ⁊ a quo. Nā si nullā nullo modo dȝ exp̄iri a p̄te intra nec a parte extra re alterata: sed p̄ter rei alterationē debet corpori applicare suspēdendo vel applicādo vel alligādo fm formā a sapiētibꝰ traditā in phisicis ligaturis spāliter a Galieno ⁊ Diascor. in capitulo scabiei: taliter vt si volūtas affuerit cito possit elōgari vel amoueri a corpore. Si ꝯ aliqua hȝ de virtutibꝰ vel effectibꝰ notitiaȝ rei debes cōsiderare. s. vtrū eā elegerit a sapiētibꝰ vl a vulgo. multa eīm sapiētes a vulgo recipiūt: sicut pȝ p Auī. in. v. ⁊ p Rasim in experimētis: ⁊ per Galienū in de simplicibus medicinis. Nā cū notitiam proprietatū non possit haberi p rationez: sed tm̄ experimento vel reuelatione ⁊ experientia et reuelationes sunt cōmunes vulgo ⁊ sapiētibus possibile est. vt ꝓprietatū notitie prius habeantur a vulgaribꝰ ꝯ ab aliis.

Notitia proprietatū per rōnē haberi nō potest.

¶ Si igit tm̄ a significatiōe vulgariū innotescit effectus aut virtus rei medicinalis cōsiderāde sunt particulares circūstātie que occurrūt circa vulgi experiētiā: vel ex obseruātia ipsiꝰ vel ex cōmunibꝰ: ⁊ de oībus iudicare comparando admittendo. et tandē circa corpora que proponit vti experimento. De modo etiā operādi quē vulgus seruat considerandū est vtrū sit cōsonum rationi vel non q; si sic procedit medicus fm modū vulgi. si non: tunc turta regulā volumus q; si manifeste repugnet rationi detestandū est. et si superstitiosum sit sanare fracturas aut rupturas absciendo cum ligatione fillarum arborum.

Concomitantia

ꝯ sūt regio inhabitatores natura ⁊ cōsuetudo q̄ cōcomitant experiētia ex p̄te subiecti circa q̄: cōcomitātia ꝯ ex parte rei medicinalis sunt vel naturalia vt cōplexio: vel accidētalia vt ꝓparatio ⁊ modꝰ cōseruādi: verbi grā. vulgꝰ regionis quam ingreditur medicus hȝ pro experimento q̄ caules mollificāt ventrē ⁊ ꝓhibēt cōstipationē: attēdēdum tūc qualis sit regiōis ꝯplexio. q; ex hoc eliciēt vl cognoscēt cōplexionez habitatoꝝ: deinde vtrū copiose habeant reficiī vel ex parte viuere: deinde ex parte caulis q̄ elementū dominatur in cōplexione vel commixtione eius: quod per formā propriē dicitur. Nam si caules illius regiōis habuerint folia lata et rotunda et alba et mollia: certuȝ est q̄ aqua dominatur in eo similiter an leuiter ibi decoquatur cum excolatione vel sine. Nā si regio fuerit humida et habitatores multe commixtionis et corpora erunt humida: et si caulis fuerit qualis est dictus: ⁊ sumatur post primā ebullitionem nō excolatus oībus cōcurrētibus poterit mollificabit ventrem nec habitātibꝰ alterius regiōis spectādus est ille effectus nisi p̄dicta cōcurrāt. Si ꝯ effectꝰ nullā experiētie inuenīt habere dependētiā concurrētibꝰ circūstātijs: tūc est effectus ꝓprietatis posit; nihil interueniēte rōni repugnat verbi grā. de polimonia expti sunt arabes q̄ expellit venenū scorpionū quodcunq; appropriat et experiri pōt medicꝰ in simili casu in qualibet regiōe: vario tm̄ mō administrādi et quātū ad quantitatē: ⁊ quātū ad cōmitātiā fm diuersum respectū cōplexiōis corporis et cōplexiōis medicine. nā colericis ministrabitur cū aqua frigida: sicut fit cōmuniter apud meridionales. aliis ꝯ cuȝ vino vel aqua calida ⁊c.

¶ Si aūt medicine virtꝰ innotescat assertiōe vl testimonio sapientis: tūc aduertendum est vtrū ille sapiēs explicet illa particularia vel nō: si sic: tunc p̄cedit medicus ad experiendū fm q̄ particularia regulabūt. Si aūt nō: tunc valde dimittet: et tūc ad inueniendū partialia regulātia cōsiderāda sunt duo p̄mū cōparatio regiōis ad regionē vt habitātiuȝ diuersitas perpendat. secūdū est cōplexio medicine. Si eīm regio sapiētis fuerit talis cōplexiōis cū regione quā inhabitat medicꝰ ⁊ ignorat dosiȝ ⁊ modū applicādi dȝ cōplexionē et saporē medicine attēdere: deinde ad medicinas notas et similes cōparare: ⁊ ad formā illaȝ mēsurare dosim et ordinare modū administrandi. Hec igit in generali ad tantā experiētiā requirit. nunc vero videamus de recto iudicio.

Ea vero

de quibꝰ medicꝰ iudicare debet ad sui directionē in ope duo sunt. quoꝝ primū est scia vel traditio doctoꝝ medicine: siue doceāt p scripturā siue p platonē. Scōm ē effectꝰ apparēs in sanabili corpore. ¶ De primo habet a Gal. in principio scōi de interioribus: vbi dicit q̄ diligēter cōsiderādū est de causis archigenis in differentijs: ⁊ causis doloris quas assignat: ⁊ qm̄ p̄me due partes cule de interioribꝰ vtilē cōtinēt doctrinā ⁊ valde necessarii medico: nec p cōmunes translationē poterat intellectꝰ elici propter differentiā reductionū: ⁊ reducta fuerit anno preterito ad statū latinorū: ita q̄ ois studens potest in eis modo proficere: et notabiliter defectus est medici qui caruit scientia illarum duarum particularium.

De secundo

autē. s. de iudicio effectus apparentis in sanabili corpore habet hic ab eodē. ergo in ꝓmēto. ¶ Iudiciū aūt p̄mū q̄ versat circa dicta cuiuslibet dictōis aliq̄d in medicina ꝓficit inducere ⁊ cōsiderare an illud q̄ dicitur sit cōueniens arti. nam si non: respuendū est penitus. si est: posito q̄ sit pertinens an illud sit verū. ¶ Ad primū autem cognoscendū dat Galienus in pluribus locis doctrinā et specialiter in primo de interioribꝰ vbi docet distinguere iter dyalecticā ⁊ medicinalē sciaȝ: vel inuestigationē in tractatu diffinitiōis medicine: ⁊ de demōstratiōibꝰ medicinalibꝰ: ⁊ de hac materia sufficiēter loquit i p̄mo cōmēto ⁊ tertio ꝓplogi acutoꝝ regimis. ¶ Dic aūt ē generaliter sufficit scire. s. q̄ nullū dictū ptinet ad medicinā nisi faciat tuamētū in ope ad cognoscendū aliq̄d q̄ hȝ ordinē in opus: sicut expresse testat Gal. in predictis cōmentis.

¶ Ad noscēdum ꝯ fm. an scōo sit: verius ordinant. oēs scripture medicinales ⁊ nō p̄hite: sȝ sufficit explicare cōez ⁊ p̄priā regulā que circa hoc semp est obseruāda. s. vt ꝓsideret an positio vel illud q̄ dȝ repugnet principijs artis: ⁊ an repugnet rōnali exp̄iētie. Tertio ꝯ an repugnet autoribus p̄ncipioꝝ. nā si oliꝰ hīs repugnet respuēda ē oino tāq̄ ꝓphana ⁊ inimica artis. ió q; nō dirigit ad finē sȝ q; abducit et diuertit ab eo. De primo tradidit philosophꝰ q; cōtra negantē prima principia nō est disputādū: in quo insinuat q̄ nō est audiēdus: cuius positio repugnat p̄nciptijs: quoniam in oi sciētia principia supponūtur tanq̄ per se nota vel probata ⁊ vera ⁊ certa in sciētijs p̄cedētibꝰ. p eo: trahit ergo q; maior habetur certitudo de natura et specie morbi per tam notitiā tuātū et nocētium ꝯ per aliq̄s signoꝝ. vnde si exp̄iētia ꝓueniēs nō certificat: nec ꝓpterea respuēduȝ est dictū artis repugnans ei: sed si in aliis exp̄iētia vtpote regulata p̄ceptis ⁊ obseruātijs artis ꝓcudubio faciet cognitionē mobilē: et de tali loquit pȝus ꝓmo metha. in penulto cū dicit: q; exp̄iētia artē facit. Sicut nota. q; medicꝰ conetur studere primū ⁊ scōm de interioribꝰ: ⁊ legere cōmētum primū ⁊ scōm ꝓplogi regimēti acutoꝝ: vnde si tali exp̄ientie repugnet positio alicuiꝰ: aut respuēda est oino: vel suspecta

Principia supponuntur in arte.

A tuna tibꝰ ⁊ nogulata cētibus maior ē certitudo i mor bo.

ꝺꝫ haberi: difficile manẽte semp vtrobiq; eadẽ rerum acciꝑtiõe manẽte: qñ ili varia esset rep̃ ablesuo. al. acceptio: tũc positio nõ repugnat experiẽtie: ſꝫ ꝓcederẽt ꝑ diuersa fundamẽta. Verbi gra. Diascoudes Galien⁹ ⁊ Auicẽ. cõcorditer ponũt ꝙ reubarbar⁹ restringit ventrẽ: ⁊ ꝓfert dissenterie et rupturis: etẽm apud nos cõis experiẽtia suenit ꝙ laxat vẽtrẽ ⁊ cõiter medici pot⁹ vtunt eo ad soluẽduꝫ q̃s ad restringendum: sed illi loquũtur de reubarbaro existente in sua iuuentute: vel recenti qđ est ponticũ somnũ: vt scribit. Nos autẽ loq̃mur de reubarbaro veterato ⁊ antiquato: in quo remissa põticitate ⁊ intenso acumine debili ei⁹ potentia in attrahendo coleram rubeam potest manifestare suum effectuꝫ.

Tertio vero ꝙ autoritate precipuoꝝ tradũt Razis ⁊ Johãnes damascen⁹ hãc regulam in suis aphorismis. ſ. ꝙ aduertendũ est vtrum illud qđ creditur scire ponitur ab aliquo: cõcordet cũ sentẽtijs precipue ypoc. ⁊ gal. in medicina ⁊ Aristo. nã sic adherẽdum est illi dicto. Si vero discordẽt in toto respui ꝺꝫ: ſꝫ ratio defect⁹ illius positionis omnino pateat. qꝛ verisimile est ꝙ iste vn⁹ posito ꝙ esset illi equalis ingenio ⁊ experiẽtia decipiat⁹ falsis imaginationibus q̃s ꝙ illi errauerunt. Si vero ptim cõcordet ⁊ partim discordet nec tenere debet nec respui ſꝫ formidari. ſ. vt nullus talꝫ dicto seipsum regulet donec plenaꝫ habuerit doctrinam et certitudinem.

Ad euidẽtiam autem õmnium horum sufficit vnũ exempluꝫ primo ergo sic posuerunt oẽs discipuli Democriti: ꝙ nullus humor peccat ꝑ subtilitatẽ: hãc positionẽ cõuenit medicis respuere sicut inimicã artis: qꝛ omnibus predictis modis repugnat ꝓmo qꝛ principijs eius. secundo rationali experientie. tertio autoritati precipuoꝝ. Primũ patet per hoc: qꝛ medicus ponit ꝙ ꝓncipio in arte sua: qꝛ subtilitas ⁊ grossities sunt opposita ⁊ extreme due substãtie tam in rebus naturalibus q̃s in rebus nõ naturalibus: ita ꝙ cũ humor aut cib⁹ aut aer ⁊c. distinguunt per grossum ⁊ subtilem semper intelligũt ⁊ supponunt ꝙ grossities ⁊ subtilitas sunt quedam extreme dispositiones substãtie appositoꝝ: inter quas est: substantia mediocris inter subtile ⁊ grossum: qꝛ nec grossa nec subtilis potest denominari: sed absolute mediocris.

Iterum etiã ponit medicus ꝓ principio ꝙ tpamentum nunq̃ est in extremis ſꝫ in medio. Itẽ etiã ponit ꝙ q̃diu hũor nõ peccat in tpamẽto manet. Ꝺicis aũt ꝓncipijs repugnat ꝓdicta positio. Nã si sãguis aut aliꝰ hũor peccauerit nõ põt ꝑ subtilitatẽ: semp erit in tpamẽto q̃diu subtilis fuerit ⁊ quantuncunq; subtilis. ⁊ si sic vt ſꝫ semp erit in humoribꝰ mediũ ⁊ nunq̃ extremũ: qꝛ hũor subtilis semp erit tpatus ⁊ per ẽs in medio: ⁊ hoc est cõtra primũ principiũ: in quo dicit ꝙ mediũ inter subtile et grossum est diuersum ab vtroq; extremo. ¶ Nõ aũt repugnet exptẽtie artis: ꝓ ꝙ effectus apparentes in vlceribꝰ deambulatiuis vt in gutta rosacea ⁊ petia oculi. vlcera enim deambulatiua semp creank ab hũore calido tñ nõ creank ab oi inquãtum calid⁹ est qđ ꝓ ꝙ hoc: qꝛ nõ ois calidus creat ea nec in quantũ acutus: qꝛ inquãtuꝫ talis creat vlcus corrosiuũ qđ differt a deãbulatiuo: qꝛ bñ põt eẽ corrosiuũ absq; deãbulatiuo: q̃ alia est cã deãbulatiui q̃s corrosiui. cum igit in hũore nihil sit ꝙ possit creare deãbulationẽ ipi⁹ corpet vlcera ab eo creati nisi caliditas acumẽ aut subtilitas: oꝝ q̃ oia sil⁹ aut aliq̃ ipsoꝝ sit cã illi⁹ lapsus ſꝫ nec oiuꝫ est: ſꝫ vt oñsuꝫ ẽ: nõ sufficit hũor ad talẽ effectũ inquãtũ calid⁹ et acutus: ⁊ non hñs acutã caliditatẽ vlcerare nõ posset. q̃ oꝝ necessario ꝙ illud faciat inquãtũ est simul calid⁹ ⁊ acut⁹ ⁊ subtilis. q̃n subtilis tñ ⁊ nõ hñs acutã caliditatẽ vlcerare nõ posset: ergo ꝑ ꝙ subtilitas in humore est primũ. al. ꝓncipiũ effect⁹ q̃si nature. ſ. deambulationis ⁊ defusionis vlcerũ: sed omne illud ꝑ qđ humor nocet cõmunẽ cõstituit humorẽ peccatẽ. ergo habetur propositum: in gutta ꝺꝫ rosacea ⁊ petia oculi expitur medicamẽ vsuale nocere vsum vini subtilis visui posito ẽt ꝙ in ceteris parũ aut nihil vt in caliditate: sed famosuꝫ ⁊ ꝑbabile est. ¶ Jã aũt sistit dicta iter illa nec si pene fuerit manifestũ per se apud intelligentiã suã quicquid queri potest habet primũ aliquod qđ manifestum est per se sicut multa et rebus geometricis ꝑ que probãtur cetera in libro Euclidis de indemõstratiuo manifestiuo nõ est ita in ceteris scibilibus: vt ꝺꝫ esse ī hac sciẽtia. quomodo igit põt esse ꝙ illud sit subiectũ scientie. inter cuius inquisitiones queratur dispositio eius cuius esse est quesitũ in ea: ꝙ tũc ita si manifestuꝫ est qđ nõ est inquisitio de illis ī quãtũ vnaquęq; earꝝ ꝺꝫ esse ꝓpriũ: vt hic fuit quesitũ in hac sciẽtia: nec etiã sunt in quãtuꝫ sunt aliena: ⁊ olim nõ dico nec vlr eo qđ cõsideratio de partibus cõiunctionis prior est q̃s de cõiuncto cõsideratio: quãuis ita nõ sit vniuersalis ſm respectũ quẽ nosti: cũ igit oporteat habere cõsiderationẽ de ꝓtibus: ꝺuenit tũc causã esse subiũ in hac sciẽtia vel alia ſꝫ in alia scia nõ põt eẽ nulla enim alia inquirit de causis vltimis nisi ista sciẽtia. Si aũt cõsideratio de causis sit inquantũ ꝺꝫ esse ⁊ oi eo qđ accidit eis ſm hunc modũ. opꝫ igitur vt ens inquãtũ ens sit subiũ primũ qđ est conuenientius. Ꝺẽstrata est ergo destructio illius opinionis qđ subiũ illius scientie sunt cause vltime: ſꝫ tñ debes scire qđ hec est conclusio et quesituum eius.

¶ Capitulum stabiliendi subiectũ huius sciẽtie.

Oportet igit vt mõstram⁹ illꝺ qđ est subiũ in hac sciẽtia sine dubio ad hoc vt pateat nobis q̃ sit intẽtio huius sciẽtie. ¶ Ꝺico ergo ꝙ subiũ sciẽtie nãlis est corp⁹ ⁊ nõ inquãtũ ꝺꝫ eẽ nec inquãtũ est subã. nec inquãtũ est cõpositũ ex suis duab⁹ primis que sunt yle et forma sed inquãtũ est subiũ motui ⁊ q̃sscientie ꝺo que sunt sub sciẽtia naturali remotiores sunt ab hoc: sil⁹ ⁊ morales. ¶ Subiectũ ꝺo scie doctrinalis est vl mẽsura intellecta abſq; mã: vel intellecta in materia: nec tñ inqrit stabilire an mensura vel numerus intelligat absq; materia vel in materia: sed consideratio eius est de suis dispositiõibus q̃ accidũt ei ꝑter potẽtiã eius huius scie ꝺo que sunt subiectũ de simplicibus. cõuenientius est vt nõ ꝓsideret nisi de accidẽtib⁹ cõsequẽtib⁹ subiũ q̃ sunt min⁹ cõia q̃s ipsa subã. ¶ Subiectũ ꝺo logice: sic scitis: sunt intẽtiones itelligibiles ꝺo q̃ apponũtur intẽtionib⁹ primo intellectis: ſm qꝛ ꝑ eadẽ puenit ꝺ cognito ad icognitũ nõ inquãtũ ipse sunt intellecte. et habent esse itelligibile qđ esse nullo mõ pẽdet ex materia: vel pẽdet ex materia: ſꝫ nõ corporea. Nõ sunt antẽ alie sciẽtie ꝑter has. ¶ Deinde ꝓsidero de subiecto inquantũ ꝺꝫ esse vel esse subiũ. vl de corpore inquãtũ est subiũ. vel de mẽsura et de numero inquãtum ꝺꝫ esse: ⁊ qũo ꝺꝫ eẽ: ⁊ de portionibus rebus que nõ sunt in materia: vel si sunt in materia: nõ tamen corpa: ⁊ qũo sunt ille: ⁊ quis modus est magis ꝓprius illis. sapiẽs per se ꝺꝫ inquirere. nõ enim põt esse subiectũ alicuius scientiarũ de sensibilib⁹: nec alicuius sciẽtiarũ de eo qđ ꝺꝫ esse in sensibilibus. nã estimatio est exportatio a sensibus: ſꝫ aũt sunt de vniuersitate eorũ pue habẽt esse separata a materia: manifestuꝫ eim est ꝙ esse vere inquãtum est substãtia tñ nõ depẽdet ex materia: aliquin nõ eẽt nisi sensibilis numero: etiã accidit inueniri in sensibilib⁹ et in nõ sensibilibus: ergo numer⁹ inquãtũ numer⁹ est nõ depẽdet ex sensibilibus nec ex insensibilib⁹. mẽsura. n. nomen cõe est: qꝛ mẽsura vel intelligitur de numero que cõsistit cõmunius naturale: vel intelligitur quãtitas cõtinua q̃ dicit de linea superficie corpore determinato. tu aũt tã scientifice differẽtiã inter hec duo: nulla autẽ eorũ est separata a materia. Ꝺensura ꝺo ſm primã acceptionẽ q̃uis nõ sit separata a materia: est tamẽ primũ essendi corpora naturalia: nõ tamẽ ob hoc põt esse vt constitutio earũ: pendeat ex ea: sic vt ipsa det eis cõstitutionẽ ipsam. tunc enim precederet in esse ipsa sensibilia: et nõ est in figura vel in forma. Figura enim accidentali cõmunitas est materie preterq̃ subiectiaꝫ cõmunius sumit: cuius spacij est superficies. Finita enim nõ sunt sub mẽsura inquãtũ materia pficit: et ꝑ illos: postea ꝓcedatur preterq̃ ita est: tunc figura nõ ꝺꝫ esse nisi in materia: nec est prima cã materie veniẽdi ad effectum. Ꝺẽsura ꝺo ſm acceptionẽ suã cõsideraꝝ ſm esse suũ ⁊ ſm occulta eius: sed cõsideratio de ea ſm esse suũ. ſ. de quo mõ essendi: et de qua diuisione essendi sit: nõ est etiã vt cõsideratio cuiusdẽ: eo qđ nõ pẽdet ex materia. ¶ Subiectũ etiã logice ſm se manifestuꝫ est esse preter sensibilia. manifestũ igitur ꝙ hec oia cadũt in scientia que prefuerit illud cuius cõsideratio non pendet ex sensibilibus. sed nõ potest poni esse subiectũ cõmune. vt ilꝺ omniũ sit dispositio in accidentalia nisi esse. Quedam enim eorũ sunt substantie ⁊ quedã quãtitates ⁊ quedã alia predicta que nõ possunt communẽ intentionẽ habere quã

certificetur

certificetur nisi certificationē intentiōis esse: sīlr etiam sunt res que debēt diffiniri ⁊ verificari in alia que sunt cōmunes in scientijs: nulla tamen earum tractat de eis sicut ē vnum inquantū est vnū: ⁊ multū inquātū est multū: conuenientia ⁊ inconueniēs: ⁊ cōtra ⁊ inquātum de eis intentionē tm faciūt ⁊ inducant diffinitiones eorūz nec tm loquit de mō essendi eor̄: qr nō hic sunt accidentia propria alicui subiector̄ hāz scientiarū particularīz: nec sunt de rebus que habent esse nisi ꝓpter eas esse ordinatur nec sunt etiā de ꝓpietatibus q̄ sunt cōmunes omni rei: sic ꝙ vnūquodq; eorum sit cōmune omni rei nec possunt esse ꝓpria alicui⁹ p̄dicati: nec possunt esse accidentia alicuius nisi ei qđ est esse inquātum est esse.

Scīētia ꝺ cōe- re de ſub- ecto q̄ ēſſe q̄d ſit.

¶ Igitur ostensum est tibi ex his diuisionib⁹ ꝙ ens inquā tū est ens cōe est oībus hīs: ⁊ ipsuz ꝺ ponī subiectū hui⁹ magisterij: ⁊ qr non opz inquirī an sit et quid sit qr alia scia ꝓter hāc ꝺ assignare dispōnē ei⁹: et hoc q̄dē icōueniēs ē: in cōuenies. n. ē vt stabiliat suū subiectū an sit: ⁊ certificet qđ sit scia cuius ipz est subiectū ymo ꝺ ꝓcedere tm: qr est ⁊ qđ est igr primū subiectū huius scie ē ens: inquātū ens: et ex sequentib⁹ ēth inquātū est ens sine cōditiōe: quoruz q̄dā sunt ei q̄si spēs vt substantia q̄litas q̄titas: q̄m ens oino eget diuidi in alia prima q̄s i ꝓpositi: sicut substātia eget diuidi in alia: anteq̄s perueniat ad diuidēdum in hoiem ⁊ non hominem: ex his quedā. sunt ei quasi accidentia ꝓpria: sicut vnū ⁊ multa: potētia et effect⁹: vle ⁊ particulare: ipossibile et necesse: per hoc autez ꝙ ens accipit hec accidentia ⁊ coaptat illis nō est necesse proprie fieri vel naturale vel disciplinabile vel morale vel aliquod aliorum.

Dubiū.

Poteſt aūt quis dicere qđ positis ens ponit̄ subiectum huius scie: tunc nō potest esse vt ipsa stabiliat̄ esse primū eoz que sunt. inq̄sitio ēſ omnis

Solutio.

scie nō est de primis sed de cōtingētib⁹ ꝓpz. ¶ Ad qđ ꝛ̄ndemus ꝙ speculatio de primis nō est nisi inq̄sitio de partib⁹ huius subiecti: in hoc autem ꝙ ens est principiū nō cōtinetur ab eo qr ens hoc vel illud inquātū est subiectū non congredit nec ꝓhibetur: sed cōparare entis ad esse est quoddaz accidentale illi: ⁊ est de cōsequētibus absolute que sunt ei ꝓpria. Primum autē nō est cōmunius q̄s ens quasi consequatur cetera cōsecutiōe prima. ad hoc. n. vt accidat ei eē primuz necesse etiā est vt sit naturale vel disciplinabile vel aliquod aliud primū: deinde principium non primuz oium entiuz: ſi. n. oium entiū esset ꝑmū: tūc esset primū suipsius. ens aūt absolute in se nō hz primū sed hz primū vnūquodq; esse qđ scit. primū igitur est primū alicuiꝰ entis⁹: quapropter hec scia non erit inquirēs principia entis absolute sed primo alicuius entiū: sicut principia ceterarū sciarū ꝑticularīū: quātus aūt cetere scie nō ꝓbent esse priorum suorum cōium. habent enīz prima in quib⁹ cōsīdrāt oēs de quib⁹ vna quecq; earū tractat: tm ipse ꝓbat esse priorz cōem earum vez de his que sunt in eis. Sequitur ergo necessario ꝙ hec scia diuidatur in partes quaz quedā inquirūt causas vltimas inquātū sunt causa oīs esse creati inquātuz est esse: ⁊ inqrit cām primā: ex qua fluit oē esse creatū: inq̄tū est esse creatuz nō inq̄tū est esse mobile vel q̄titatiuū: ⁊ quedā alie inqrūt principia sciarū ꝑticularium. Primū ēſ vniuscuiusq; scientiarum minus cōium: cōclusiōes sunt in scientia cōmuniori sicut principia medicine in naturali: ⁊ principia geometrie in mensuratione mensurantur in geometria. Contingit igr vt in hac scientia mōstrētur principia singularium scientiarū q̄ inquirūt dispositiōes vniuscuiusq; esse. igr hec scientia inquirit dispositiōes esse: ⁊ ea que sunt ei quasi ꝑtes ⁊ spēs quousq; ꝓuenitur ad illō ex quo ꝓuenit subiectū naturale. q̄ ꝓmittam⁹ illā appropōnē ei: ⁊ appropōnē ex q̄ ꝓuenit subiectū ⁊ disciplinabili: ⁊ ꝓmittam⁹ ei illud qđ est suuz subiectū: ⁊ sīlr ceteris. illō aūt qđ ꝓcedit illō subiectū est ei sicut ꝓmū: ⁊ nos inquirim⁹ ⁊ stabiliem⁹ ei⁹ dispositiones q̄ cōclusiōes hui⁹ substantie: quedā sunt cā esse inquātū est ee creatū. ⁊ qđā sunt accidētia esse et quedā sunt ꝓncipia scia rum singularū: scīētia hoz querit i hoc magisterio. Et hec est philosophia prima qr ipa est scīētia de ꝓma cā esse ⁊ hec est ꝓma cā sed prima cā vniuersitatis est esse ſitatis ⁊ veritas et est et sapiētie q̄ est nobilior scīētia qua appꝛehēditur nobilis⁹ scītū. Nobilior ꝙ scia est certitudo veritatis ⁊ nobilius scite est oe⁹: ⁊ cause q̄ sunt ꝓter eū ⁊ est cognitio causaz vltimaz omnis esse ⁊ est cognitio dei: et ꝓpterea diffinitur sic dicēdo ꝙ est scia de reb⁹ separatis a materia termino et diffinitione. De⁹ aūt nullo mō est ens inq̄stum ens nec prima eius nec accidētalia ei⁹ sicut tam patuit sed ꝓcedit materiā nec pōderat esse ei⁹ ex eē illius. Cum autē inquirit in hac scientia de eo qđ nō ꝓcedit materiam nō tamen inquiritur in ea nisi ſm qđ est eius esse non eget materia.

Earum aūt que inquirēt̄ur in ea q̄tuor sunt quorum quedā sunt separata a materia ⁊ a pēdiciis materie oīno ⁊ q̄dā sunt cōmixta materie sed ſm cōmixtionē cause cōstituētis ⁊ ꝓcedentis. materie aūt nō est constituēs illa primo quedā sunt q̄ inuenīt̄ur in materia ⁊ nō inuenitur mā sicut sunt caliditas ⁊ vnitas: quapropter ea q̄ habēt cōtinētur inquātū sunt talia ꝙ ad certitudinē sui nō est opus esse materiā. ola aūt cōcāt in hoc ꝙ esse eorū non est materiale. ſ. vt esse eoz sit ex materia. ⁊ quedaz sunt res materiales sicut mot⁹ ⁊ quies sed de his nō inquirit in hac scia. ſ. ſm ꝙ sunt in materia sed ſm ꝙ esse habent. Cum igit hec pars diuisionis accepta fuerit cū aliis ꝓtib⁹ diuisionis oēs cōcāt in hoc ꝙ inq̄sitio de his nō est nisi ſm hoc qđ est q̄ esse eoz nō est existēs ꝑ materiā sicut in istis disciplinalibus ponūt illud qđ est determinatū ꝓ⁹ materia ⁊ inq̄sitio et cōsideratio eius est illius modi ſm illud qđ querit de eo pēdet ex materia huius inq̄sitio nō est disciplinalis sīlr est dispositio hui⁹ mōstrarū est ergo q̄ sit intētio in hac scīētia.

Hec aūt scientia cōcat cum thopica et sophistica simul aliquo mō et differt ab eis simul aliquo mō: differt ab vnaquaq; illaruz aliquo modo: ⁊ aliquo modo cōmunicat. cōmunicat enī cum eis in hoc ꝙ de eo qđ inquirit hic nullus auctorū singulaꝛ scīētiarū tractat nisi thopicus et sophisticus. Differt autem ab eis simul in hoc ꝙ phs ꝓm⁹ inq̄tū physic⁹ nō loquit de cōclusiōib⁹ singularum scīētiaꝛ isti ꝙo loquūt. differt autē a thopico ꝑ se in sortitudine eo ꝙ verbū thopici acquirit opiniones non certitudinē sicut nosti ex magisterio logico. differt a sophistico involūtate eo ꝙ hic querit ipsaz veritatē ille vero querit putari sapiens iudicare veritatem q̄uis non sit sapiens.

¶ De vtilitate huius scientie ⁊ ordinatione eius.

Oēs meminisse ꝙ in scīētijs que ꝓcedunt illū tam cognouisti que sit differentia inter vtile ⁊ bonū et nociuum ⁊ malū: q̄m vtile cant in se est occasio q̄ ꝑ se ducit ad bonū. Nociuum vna vtiꝙo i se est occasio q̄ ꝓducit ad bono ad malum litate.

Postq̄s aūt hoc ita est trū tam scis ꝙ oēs scīētie cōicant in vna vtilitate que est acq̄sitio pfectionis humane ale in esse etum ꝓparātis eā ad futurā felicitatē. Cum aūt inquirit in principijs scientiaꝛ de vtilitate eaꝛ nō est intentio eaꝛ ꝓducēdi ad hoc ꝛ adiuuādi se adinuicē ad ꝛ vt vtilitas perueniat ꝑ quā certificet scīētia alia ab ea. vtilitas igitur ſm hanc intentionē dr absolute ⁊ dicūtur minus absolute cōmuniter. ſ. vt sit adducēs ad excellentiorem que est ei⁹ sicut finis qr est ꝓpter eam sed non cōuertūtur. Si ergo acceperimus vtilitatē absolute ꝓfecto hec scia vtilitatē hz. Si ꝙo min⁹ cōiter certe hec scia adeo alta est ꝙ ipsa nō dignosc̄it eē vtilis alijs scīētijs. cetere ꝙo scie vtiles sunt ad eā. cū aūt vtilitas absoluta diuidat in suas diuisiones necessario diuidit in tria: quoꝝ ꝓmū est illō ex quo ꝓuenit aliō melius eo: aliō ex quo ꝓuenit sibi eq̄le. aliō ex quo ꝓuenit aliq̄d iferi⁹ eo ⁊ hoc certū: pdest ꝓfectio ei⁹ qr est ifra. Cū aūt inquirere mus nomē ꝓpriū hui⁹ cōuenientius est vt dicat̄ effluxio vl ꝓuentus vel diatio vel ꝓcuratio vel alia his similia cum fecerim⁹ inductionē de his cōuenientioribus in hoc capitulo excepta qualitate. vtilitas ēſ min⁹ cōis pene seruitus est: ſz vtilitas que ꝓuenit ex nobiliori in ignobilius nō est similis seruituti. tu ēſ scuisti q̄ seruiens vtilis est ei cui seruit: et ille cui seruitur vtilis est seruienti si vtilitas accipit̄ absolute: ꝓpria enim materia cuiusq; vtilitatis impropriꝰ modus ei⁹ est ⁊ alia maneries. Utilitas igit hui⁹ scīētie cuius modū tam demōstrauimus est pfectio certitudinis ꝑmarū scientiaꝛ particularū ⁊ certitudo eaꝛ que sunt eis cōmunia quid sunt q̄uis illa nō sint ꝓncipalia. Est igr sicut vtilitas regētis ad illō qđ regit: ⁊ sicut causa eius cui seruit ad seruitutē. Quoniā cōparatio hui⁹ scīētie ad alias scīētias particulares est sicut cōparatio rei cui⁹ cognitio inqrit̄ in

hac scientia ad illud cuius cognitio acquirit in aliis scientijs: sicut enī huius scientia est primū essendi illas scientias sicut scientia in hoc est primum certitudinis sciendi.

Dicdo aūt huius scientie est vt discantur pū scientie naturales et disciplinabiles sed pū naturales. ꝺ q mlta de his q̄ cōcedunt in ista sunt de illis que tā ꝓbata sunt in naturali sicut generatio ⁊ corruptio ⁊ alteratio ⁊ locus ⁊ tps ⁊ q oē qꝺ mouet ab alio mouet. ⁊ q̄ sunt ea que mouent ad primū motorē ⁊c. post disciplinabiles ꝯ ideo quia intentio vltima in hac scientia est cognitio gubernatiōis dei altissimi et cognitio angelox̄ spūaliū et ordinū suox̄ et cognitio ordinationis in cōpositione celox̄: ad quam sciam impossibile est puenire sine cognitione astrologie. Ad sciaz ꝯ astrologie nemo pōt puenire nisi p sciaz arithmetice ⁊ geometrie. musica ꝯ ⁊ prickareo disciplinaliū ⁊ morales ⁊ ciuiles nō sūt necessarie ad hāc sciam.

Oppositio. **Potest** autē aliquis opponere dicens q̄ si principia scientie naturalis ⁊ disciplinaliū non ꝓbent nisi in hac scientia ⁊ cōclusiones vtrarūz scientiarū ꝓbant p principia eax̄ cōclusiones ꝯ eax̄ fiunt principia huius tunc erit argumentatio circularis in vltimuz huius argumentationis erit manifestatio sui ipsius. Contra hoc aūt verisimile debet responderi illō qꝺ iā dictū ⁊ ostēsum est in libro de monstrationis: sed tñ nos repetemus de eo hoc quod sufficiet.

Solutio. Dicam⁹ igit q̄ principiū scientie nō est p̄ncipiū ad ħ q̄ oēs cōclusiones pēdeāt ex eo ad demōstrādū eas p actuz vel p potentiā: sed fortasse accipietur principium in demonstratione aliquax̄ possibile est esse conclusiones in scientijs in quax̄ demonstrationib⁹ non admittunt ea que posita sunt principio vllo mō q; admittunt nisi ꝓpositiones q̄ non probant ad hoc vt principiū scientie sit verissimū principiuz per qꝺ ad vltimū ꝓquirat certissima veritas sicut est illa q̄ acquirit ex cā. Si aūt non acquirit cām non ꝺr principiū scientie sic sed aliter sed fortasse ꝺr principium: sicut sensus solet dici principiū eo modo quo sensus inquātū sensus non acquirit nisi esse tm̄. Soluta est igitur questio quomodo p̄ncipium naturale pōt esse manifestum p se ⁊ potest esse vt manifestetur in philosophia prima per illud q̄ non erat ꝓbatum antea sed per quod in illa ꝓbantur alie conclusiones ita vt illud qꝺ fuerat ꝓpositio in scientia altioꝝ ad inferēdū in conclusione illud principiū non egebit ea ad cōcludēdū illud principiū. sed assumet aliam propositionem.

Possibile autē est vt scientia naturalis et disciplinalis acq̄rat nobis demonstrationes de re an est ⁊ nō acquirat nobis demonstrationē de qua re est sed hec scientia acquirit nobis demōstrationē de qua re est p̄cipue in causis finalib⁹ ꝑcul remotis. manifestū est igitur q̄ illud qꝺ est principiū huius scientie aliquo mō est de cōclusionib⁹ scientie. naturalꝫ aūt illō nō demonstrabit ex principijs que manifestant in hac scientia sed ex principijs que sunt p se nota: aut manifestabit ex principijs que sunt conclusiones in hac scientia si nō ꝑuertent vt fiat prima illarum earūdē cōclusionū. sed aliax̄ aut illa principia erunt principia aliquox̄ hui⁹ scientie ad significādū illō esse de quo q̄ritur manifestari in hac scientia quare est. Constat igit qꝺ q̄ ita fuerit non erit p̄dicta probatio circularis vllo modo ita vt ipa sit ꝓbatio in qua idē accipiat in ꝓbationes sui ipsi⁹.

Debes aūt scire q̄ in ipsis rebus est via qua ostēditur q̄ scitio hui⁹ scie nō est ponere aliqꝺ esse principiū nisi primus ꝓbatum fuerit in alia scientia: postea autē manifestabit tibi inuendo q̄ nos habem⁹ viā ad stabilīēdum primū principium non ex via testificationis sensibilium sed ex via ꝓpositionum vniuersalium intelligibilium per se notax̄ que faciunt naturam q̄ ens habet principium qꝺ est necesse esse et ꝓhibent illud esse variabile ⁊ multiplex vllo modo ⁊ faciunt illud esse principium totius: et q̄ totuz debet esse per illud ſm ordinem totius ſz nos propter infirmitatē istaruz viax̄ non possum⁹ icedere per viā ipsam demonstratiuam q̄ est gressus ex principijs p se notis ad sequētia et ex causa ad causatū nisi aliq⁹ ordinib⁹ mutatis eoꝝ que sunt sine distractione. igit hui⁹ scientie ex merito est in se vt ipa sit excellentior super oēs scientias quātum ergo ad nos posteriorat̄ preter oēs scientias. Jam ergo locuti sumus de ordinatione huius scientie inter omnes scientias.

Nomē autem huius scientie est q̄ ipsa est de eo quod est preter naturā. intelligitur aūt natura virt⁹ q̄ est principiū mot⁹ et q̄etis ſmo vniuersitatis eox̄ q̄ puenium ex materia corporali virtute accidētiū. Jā aūt dictuz est q̄ natura ꝺr esse corporis naturalis qꝺ hz naturā: corp⁹ aūt nāle est corp⁹ sensibile cū eo qꝺ hz ex ꝓpietatib⁹ in accidētib⁹. qꝺ ꝯ dicit preter nām hoc posteri⁹ idē ē in respectu quātū ad nos: principiū ergo qꝺ petimus de eo qꝺ ē ⁊ scimus ei⁹ dispositiōes hoc est q̄ presentat nobis de hac rōne naturali: vñ qꝺ merek vocari hec scientia cōsiderata i se: hoc est vt dicak qꝺ ē scia de eo qꝺ ē añ naturā. ea el de quib⁹ inq̄ritur in hac scia sunt per essentiā ⁊ per sciam ante naturaz. Quid dicatur natura et qꝺ ꝓter naturā.

Potest aūt aliquis dicere qꝺ res disciplinabiles pure q̄o speculak arithmetica et geometria sunt etiā ante nām: ⁊ precipue in numero cuius esse non pendet ex natura vllo mō. Jnuenik enī in non natura. igitur scientia de numero debet esse scientia ꝓter naturam.

Licet igitur debem⁹ dicere circa hanc cōclusionē ħ ē q̄m in geometria. si quicqꝺ speculak de ea nō fuerit nisi i lineis superficieb⁹ ⁊ corporib⁹. cōstabit tunc q̄ subiectū ei⁹ nō erit separatū a natura sed stabit tunc q̄ subiectū ei⁹ nō erit separatū a natura sed stabit igit accidētia q̄ comitātur illud in ipa minus recta erūt ab ea sed si fuerit subiectū eius mēsura absoluta: vel in quo inuenitur mensura absolute sicut vt aptabile sit cuilibet ꝓportioni: hoc certe nō est mēsure in quantū est principiū naturaliū ⁊ forma: sed inquātū est accidēs iam autem cognita est ex his q̄ diximus i logicis: ⁊ naturalib⁹ differētia inter mensurā absolutā que est yle ⁊ iter mensurā que est quāta ⁊ q̄ nomē mensure cōuenit eis ꝓmuniter: cum igitur hoc ita sit tunc non erit subiectum geometrie verissimū mēsura q̄ cōstituit corp⁹ naturale: sed mensura que dicitur de linea ⁊ superficie ⁊ corpore: ⁊ hoc est quod aptatur ꝓportionibus diuersis: de nūero aūt maioꝝ ē q̄stio quare videtur superficietenus q̄ scia de numero sit scia de preter naturā nisi scia ꝓter naturā intelligak aliud. ſ. qꝺ est scia de eo qꝺ oino separatum est a materia: et tunc nolabik scia ab eo qꝺ est digni⁹ i ea: sicut vocak ħ scia diuina: cognitio enī dei similis est huius scie. Multe enīz res appellant ab eo qꝺ est in eis digni⁹ vl apte cōpetit dyalsopus ⁊ in aq̄ dyadragantū ⁊ in aqua dyapenidiō cum iste medicine non ꝓpetāt oī tussi sed dyadragantū soluz in tussi que causak ex hūore subtili ⁊ liqꝺo quē necesse est ingrossare sicut in corpibus colericoꝝ: ⁊ maxime puberuz quox̄ hūores. ſ. nimia humiditate celeriter defluunt: vnde in quibuscūq; reumaticis leditur natura vel timetur ledi ex inordinata defluxiōe reumatis necesse ē ad bonitatē expulsiōis: ⁊ ad hoc vt nature obediat q̄ ingrossek: ⁊ hoc est qꝺ Gal. expresse docet i differentijs medicinax̄ ꝓpositax̄. et ꝓpter hoc. ij. pronosticoruz super illa parte: i vtroq; ꝯ sexu. ⁊ quia de natura digestionis est q̄ ingrosset: non solum vinā verūetiā egestionem ⁊ sputū et hūiditatē descendētem a naso in coriza ⁊ lippitudine oculoꝝ ⁊ in obtalmia in quib⁹ egritudinib⁹ q̄ diu materia egritudinis est liquida ⁊ subtiliotandiu verak patiēs in eisdē mēbris ⁊ vicinis et manifeste alleuiak cū p digestionez ingrossatur vel ingrossata fuerit. Et ex his ptz qualr predicta positio abducit oino medicuz vel deuiare facit ab opere recto ⁊ in oibus morbis in quib⁹ necessario est iuuare patientē p ingrossationē in p̄dictis. vnde q̄ rectevel artificialiter operak in p̄dictis nō ministrat dyadragātum q̄n est de consideratione etatis: in quox̄ corporib⁹ grossus ⁊ viscosus humor abūdat nec dyalsopū mixtum parū nec dyapenidion in simplicibus materijs sed in mixtis ⁊ quātū ad moduz: ⁊ quēadmodū de his sic intelligēdū est in alijs medicinis tussis: quaruz quelibet habet locū in suo certo loco ⁊ casu a quibus demōstratiōib⁹ apte facit deuiare positio supradicta. Scia dyalsopi dyadragātum dyapenidion tussis.

Motiuū aūt supra qꝺ mouetur et fundak est frivolū et in se ⁊ in sua radice dicunt enim q̄ nullus humor est subtilior vina vel aqua: ⁊ tamen aqua que bibek et vina que in corpore generatur etiā egroruū propter suā subtilitatem non resistūt actioni naturali: quoniā immo mēbra corporis ⁊ attrahunt ⁊ expellunt ⁊ p ꝯsequēs deportāt laudabiliter suas substantias. ſ. aque ⁊ vine. qui ergo accipiūt hoc motiuū ponūt vnū: ⁊ aliud supponūt: ponūt ergo q̄ aq̄ et vina ꝓpter subtilitatē nō resistūt actioni nature. suppo nunt vero q̄ aqua sit subtilior omni liquore propter sui subtilitatem Dubitatio. Solutio.

tilitatē ⁊ vtrunq; istoꝝ dicit inconuenienter si absolute dicat. nā dicere absolute q; aqua ⁊ vina pp̄ sui subtilitatē nō resistunt naturali actioni: falsum ē qm̄ vtriusq; istorum cū peruenerit ad loca vel mēbra in quib⁹ sm̄ ordinē nec recipi debet tunc sua subtilitate resistunt magis expulsioni q̄m ea q̄ grossitē habent notabilē: vt aqua qñ illabit spūalibus mēbris in his qui bibunt incaute vtpote iacēdo vl̄ loquēdo difficilius expellit q̄m mica panis ⁊ grauius angustiat. Simil̄r vina q̄n labitur inter fryach ⁊ intestina multo difficilius expellitur q̄m si esset hūor. qđ p̄z per hoc q: natura vtplurimū pellit ad cutē sub forma pustularū vl̄ apostematis hūores ibi collectos innaturaliter. Urina ꝯo vl̄ illabit ad osseū vel bursaz etiā tibias: si locis aūt in quib⁹ natura ordinauit vt recipiatur ꝓpter aliqđ iuuamentū tibi naturali actioni nō resisteret quādiu ꝓportionāt nature. si enim excederet tūc sua quātitate posset resistere: quēadmodū igit̄ co. rubea nō resistit actioni vel expulsioni cisti fellis que ad eī⁹ receptionē naturāl̄r ordinat sua subtilitate. s. actioni ⁊ expulsioni ⁊ attractioni multoꝝ aliorū membrorū. Sil̄r intelligēdum est de vrina ⁊ aqua: quecunq; enī ꝑparant vnipoce debēt sumi aliter cōparatio nulla existit vñ sicut si humor dicāt peccare subtilitate nō dī simpl̄r peccare respectu oīum mēbrorum sed respectu solū eoꝝ que non habēt ordinē ad ipsum per se regendū ⁊ ad receptionē ipsorū nō sunt naturāl̄r ordinata cuius rei veritas p̄z ī exēplis: igitur natura vt dicit aq̄tas que stillat a capite in cāna pulmonis infestam ⁊ indeficiētē generat tussim: qm̄ ille meat⁹ nō est cōstrictibilis ⁊ dilatabilis vt stomach⁹ ⁊ intestina ⁊ cetera mēbra: vnde liquida et subtilis humiditas nō pōt abunde p̄ expressionē abijci: sed solū per ictum aeris impellentis: ad quē ictū diuertit aquositas et hinc est siue resilit in meatum vel spaciū cāne ꝓpter qđ tussis cōtinuat et expulsio ipedit. quādo ꝯo aque humiditas in ꝓsta cerebri p̄ indigestionē aggregatur vt in coryza et frigida obtalmia tunc ibidem adeo resistit cōtinue sue subtilitate atq; liquiditate q̄ desiuit humiditas ad oculos et humiditas ad nares. nā pōt dici q̄ ꝓp̄ imoderatā quātitatē desiuit hincinde q̄ si nō defluxerit: inde quare paros interior capitis aut totū caput p̄ nimia repletione cōtinere nō posset: tunc talis necessario paterētur epilepsiā vl̄ apoplexiam aut ablationes sensus et mot⁹ aliquo mō repletis oīb⁹ aut aliq̄b⁹ vētriculis cerebri cū tū nihil patiant istoꝝ.

¶ Cum aūt supponit̄ q̄ aqua ꝓpter sui simplicitatez sit oī hūore subtilior: atq; liquore: hoc falsum est ⁊ inconuenienter acceptū q: subtilitas nō est de rōne simplicis: qđ p̄z p̄ hoc q: tū ꝓut est simplex elementum ⁊ absolute grosse substantie: ex inde etiā dicunt̄ grossa oia que oēm notabilē partī cipāt terrestreitatez. Alia est ergo ratio simplicis: et alia est ratio subtilis: nam simplex ⁊ aliquid: q: est primū in cōpositione ⁊ vltimū in resolutione: nec pōt in partes diuersarū specieꝝ resolui. Subtile ꝯo ⁊ qđ ex sui substantia est aptū natū celeriter penetrare strictos meatus: hoc aūt conuenit rei p̄ tāto. q: p̄ suā substātiā appropiquat ad naturā leuium elemētoꝝ: ⁊ ꝛō aqua ardens q̄ p̄ distillationez ex vino fit est subtilior q̄m sit aqua simplex. ⁊ silit̄er co. rub. quia ꝛ participent aliquid terrestreitatis: tū tm̄ est in eis dñium q̄ in eis leuium elementoꝝ que cōparatione habet effectus q̄ est cito penetrare strictos meatus nulla est terrestreitas.

Simplex.

Subtile.

Vsque nunc visus est in gñali quid obseruare opz ad recte iudicādus de his que tradūtur a doctorib⁹ medicine taz p̄ scripturā q̄m p̄ plationē docentib⁹: nunc restat videre de scdo mē bio iudicabil̄ p̄ medicū. dictū aūt fuit supra ⁊ ēt ostēsus autoritatib⁹ vel testimonijs. B. q̄ medicus ḥz cōsiderare nō solum de his q̄ docendo tradūtur sz etiā de cūctis effectib⁹ q̄ apparēt in sanabili corpe. put tale. s. vt cognoscat de quolibet effectu ex q̄ ꝓueniat cām determinare: qm̄ ḥ est necessariū ad opis sui directionē. bonitas aūt ist⁹ iudicij cōsistit in recta cognitiōe et cōsideratiōe rerū naturaliū et nō naturaliū et cōtra naturā: de quo in sequenti aphorismo vel lectione tangetur: qm̄ non spectat ꝓposito.

Sed nunc de illo bono ad quod hortatur, nos ꝓpoc. in isto ꝓoemio dicuter est dicendū et videndū q̄ bonum est cognita ⁊ inuēta scribere apho. s. breuiter ⁊ vtiliter ad informationē me

morie de q̄ datur mō ḥ exēplū ad ꝓpo. ⁊ Johā. damasceno ⁊ Rasi in apho. coꝝ. Ite quātū ad modū scribendi succincte necnō vtiliter dederūt etiā exemplū Auic. et Tacuinus ī tabulis suis quoꝝ exēplo ⁊ imitatiōe quisq; debet aliq̄d scribere: deinde postq̄ examinauerit tā viribus ꝓprie rōnis q̄m studio collecta suis socijs modestis et amatorib⁹ veritatis debēt cōicare: quoꝝ exemplo scripsit tabulas de operationibus vel effectibus simplicium magister Salernius: et earū exemplo etiā scripta fuit vobis fideliter quam eterna veritas voluit relevare sub stilo aphoristico ars graduandi cōplectionem medicinarū cōpositarū q̄ est clauis cognoscendi naturā earū. ¶ Circa cōpositionē autez aphoꝝ dz quilibet obseruare que cōpetit ad rem et exemplū qđ est de bene esse q: de bonitate doctrine. Primū aūt est q̄ sit sn̄ia ſra vel sem per vt qñ est de necessarijs: vel vtplurimū qñ est de cōtingē tibus. Scōm est vt superfluitate careat ⁊ ij his ꝓsistit integritas aphorismi. Tertiū ad manifestationē veritatis. et⁹ ⁊ ad doctrine certitudinē solum est vtile: vt causam dicti explicet: vel insinuet sicut audistis hic facere nō vt supra patuit. Sed adhuc ad maiorē euidētiā gña exēpli placet intro ducere quatuor apho. quoꝝ primi tres sunt de cōuenientia et discōuenientia causarū salubrū ad corp⁹ sanabile. Quartus est de cōuenientia et recta ipsaꝝ applicatiōe. primi duo sunt de cōsideratione vini ad aliq̄ corpa sebrium: et casus ī quo fuerint ꝓpositi: fuit iste. ¶ Quidā medic⁹ regebat quēdaz patientē febricitātem cōtinua patiēs obstabat vt vinū ꝓcederet ei medicus dubitās ⁊ timens hoc facere: cōsuluit p̄ literā suā quēdā alīū medicū sibi charum cui circunstātie patientis erāt ex alijs vicibus bene note qui rescripsit hmōi aphorismos. ¶ Qui multis temporib⁹ penitētia vel labore studit in cōtēplatiōe vixerūt et maxime parcissimi celerit er eos se. vitali depauperat spiritu. hic aūt apho. cuz directe ꝓpos⁹ est disponēs est cui cōgruit admistrare vinum. s. de paupatis vitalium spirituū. ¶ Scdo apho. fuit iste. Quibus cūq; sebrientibus arterie stricte sunt motuum spiritū continētes necesse est vino subtili et debili spūs fouere vitales: in his duobus aphorismis tāgitur ea. et considerabil̄ quibus poterat cognosci sufficiēter vtrū expediret ꝓpinare vinum ⁊ qualit̄ ibi sebricitātis. s. res naturales et nō naturales et cōtra naturā: naturales per hoc q̄ tangitur mēbrorū cōpositio cū ḋt quibus arterie sunt angustē: nō naturales per hoc q̄ tāgitur consuetudo exercitij specialis et parue refectionis. cum ḋt quia multis temporibus in cōtēplatione vixerit et sunt cibi parcissimi. res aūt cōtra naturā cōsideratur cū dicitur. se. eos vitali depauperat spiritu. ¶ Quia ꝯo medic⁹ cōsul⁹ sciebat q̄ patiēs lōgo tpe vacauerat studio sciētiarū liberaliū: et q̄ erat exigui cibi: ⁊ q̄ habebat venas ⁊ arterias strictas: q: ex gñatiōe frigide ⁊ sicce erat ꝓplexionis: ⁊ ꝓstabat ei q̄ penuriā spirituū pateret: et calor innaturalis faciat eos citius expirare ac resolui a corpe. ideo iudicauit q̄ pa. ille cito posset incurrere syncopā defectionē ⁊ vlterius ēt mortēq̄ pclitaretur ī tali casu nō pōt euitari cōueniēter nisi cū eo q̄ citissime. i. repēte spūs reparat ī substātia: cōuenit aūt oēs sapientes q̄ hoc solū est vinū maxime subtile: ſz q: vnū de particularib⁹ supradictis ꝓhibet vsuz vini. s. se. discrasia: ꝓpterea necesse est vt eius cōsideratio regulet aliqualit̄ vsum et⁹: nā vnūquodq; particulare aliquā ꝓbet directionē in operib⁹ cuz particularia que iudicāt celerem cōsumptionē spirituum sunt fortioris virtutis: qm̄ in tali casu minātur syncopim vel mortē vl̄ mortis defectū qđ est maius periculū q̄m febrē parū incendi: ⁊ medicus vbi nō pōt ꝓdesse iurta doctrinā ꝓpoc. in regimēto ⁊ Gal. in ingenio saltē iudicare dz maiꝰ piculum colligit ex ꝓceptis artis q̄ necesse est vinū tribuere maxime subtile: sed ex cōsideratiōe se. quale dz esse aut qualit̄ ꝓparatū. q:. s. debile p̄ naturā vel debilitatum p̄ multaz cōmixtionem aque vel alicuius artificio cōpetēti ꝛad insinuandū subiunxit: vino debili ⁊c.

Aphorismi cuiusdam medici ⁊ eorū verificatio

Iam ergo patet qualit̄ isti duo apho. plene continēt illud qđ est de esse apho. q: circa considerabilia q̄ ptinent ad ꝓpositā cōplōnē ꝓprietatē explicat propriis vocabul̄ artis ⁊ ēt breuiter. nā erat necessariū addere scz causam dicti: qm̄ in ꝓsideratiōib⁹ ex q̄b⁹ cognoscit vinū illi ꝓpetere cā huiꝰ ſcludit tertiū apho. ¶ Scripsit idez medic⁹ cuidā socio q̄ significabat ei q̄ habebat quēdā patientē

Que sint obseruāda ī cōpositione aphorismoꝝ.

q̃ vexabat dolose vētris circa vmbilicū ⁊ renes ⁊ absq; feb. cui⁹ dolorē nec clisteribꝰ nec calefactorijs: nec balneo poterat medicari: scripsit ergo illi hūc apho. Vtibuscūq; vexatis torsionibꝰ aut alijs vētris doloribꝰ absq; febre vel vlcere nō remediat p calefactorū clystere vl balneo aque calide nec phlebotomū aut ex alijs magnis opiatis recētibꝰ aut tunc nibꝰ conuenit ministrare: in hoc apho. cāguntur: principaliter duo. s. spēs ⁊ dolor. ⁊ quātū ad ptē patiētē et q̃tū ad cāz q̃ tū ad ptē cū dr torsio p quā intelligit torsuosus dolor: intestinoꝝ qui dr torsuosus actiue et passiue. actiue q: torquet intestina p modū extractiōis: passiue q: sentit i vmbilico tēdere ad oppositā ptē velut res que torquef. Itez etiā pandit dolor q̃tū ad ptē patiētē cū dr vel alijs vētris doloribꝰ nā p̃ter torsiones pōt pati vēter alios dolores fixos in aliquā ptē sicut ex apate vel ex vestigio farmacie vel humoris vel vētositate cōclusis in cēntia stomachi vel intestinoꝝ et nō in pcauitate: sicut freq̃nter accidit i ytiaca ⁊ colica et ēt in nefreticis vbi intestina renibꝰ appatunt. cā p̃o dolor⁹ specificat cū dr absq; fe. nā p hoc innuit q nō ꝓuenit ab apostemate calido nec etiā ab humore calido vel aliquo supcali facietē. p hoc ēt q dr nō sedari p clysteria: denotat q ex constipatiōe nō ꝓuenit. p hoc p̃o q dr absq; vlcere. oīs solutio cōtinuitatis excludit. relinquit ergo q talis egritudo creat ex aliq̃ materia frigida et venenosa que coartat in essentia mēbri q̃ recipit cōtinuā vel q̃si influētiā cōtinuā ex reumatismo alterius mēbri positi q in regimine nō sit error.

Aphorismus alterius medici et eius verificatio.

Secundo tangit in aphorismo ꝓcessus medendi sm ordinē rectū cū dr nō remediant ⁊c. nā in hmōi doloribꝰ rect⁹ ꝓcessus est incipere a calefactorijs. quēadmodū ꝓbat Ga. i principio scde ptic̃le regimēti acutoꝝ nisi cōstaret q cā doloris esset ꝓstipatio q̃ in illo casu bñ posset inchoari medicatio a clysteri. sed vbi nō constat incipiēdū est a calefactione: deinde adhibenda sunt clysteria. Tertio ponēdus est patiēs tepidus in balneo aq̃ calide. et si stādo ibi vel in exitu nō sedat notabilr dz ꝓpinari cū vino calido vel cū alīq̃ decoctione tyriacali filonij vl metridatij: vel tyriaca cū sic doceat Ga. necesse ē vt hmōi opiate sint recētes vl iuuenes ad hoc vt nō solū possint medicine in cōsumptionē p virtutē calidaꝝ medicinaꝝ: sz etiā vt possint cōpescere reumatismū siue hūores alūde fluentes q̃ fit p virtutē medicinaꝝ frigidaꝝ marie opij: quaꝝ virtꝰ debilis ē aut nulla. q̃ sunt fermētate alie veteres q̃uis oppositū dicat aggregator serapionis capto de tyriaca cōsequenter dicit q dz esse antiq̃. s. xxx. annoꝝ vel saltē trium. Quid aūt sit fermētatio atq; sigillatio medicinaꝝ cōpositarū taz per dei grām expositū est in vltimo apho. de gradibus. i. in cōmēto. Inter cetera p̃o q̃ industria sapiētū medicoꝝ inuēra sūt nihil gloriosi⁹ magnis opiatis ꝓpter efficaciā manifestā quā habēt: ⁊ ideo q̃ rectius iudicāt de cā ⁊ origine ipsaꝝ dicūt q ex speciali grā diuineq; inspirationis inuēte sunt cōpositiones eaꝝ potius q̃ ex industria rōnis hūane si cut scribit Aui. super tyriaca et metridato in tractatu de viribꝰ cordis ⁊ medicinis. ptz igr qualr ꝑdictus aphorismus plene et breuiter ⁊ vocabilis ꝓpter q̃d ptineat ad rectū ꝓcessum opis cōuenientis in casu ꝓpositę cōclusionis: ita q nihil obmittat ō his q̃ ptinēt ad esse aphorismi: dictoꝝ tn cām nō explicat q: plīze eēt ⁊ tā repugnaret rōni ⁊ nomini aphorismi sz supponit q ex tenore ipsius poterit sapiēs leuiter perpēdere cām eoꝝ in eo.

Medicine magne opiate potꝰ diuina inspiratione q̃s industria hominū sunt inuente.

¶ Quartum vero apho. scripsit idem medicus cuidam socio qui viuit in alto gradu. q: medicus est diues ⁊ honestus cuius dā regis. s. portugalie q̃ fuerat socius ꝓpinquus cunabilis philosophie vsq; ad magistralem ꝓpe vectionem qui cognoscebat eum et quantū ad cōplexiones ingenitam ⁊ quantum ad cōplexionē mēbroꝝ cui scripsit ille q̃ multum mirabat ꝓpter quid receptū vuarū comestio nō larat vētrē ipsius: q: vt asserebat ipse sumebat eas et ante cibū ⁊ copiose ad hoc specialr vt soluerent ventrē vel redderent soluto laxiorem: ⁊ tamē septuꝰ pbauit experimento q̃ contrarū inducebāt q: notabilr fuerat expert⁹ q̃ post sumptionē eaꝝ fortiori molestabat cōstipatione. Rescripsit igr ei talem aphorismum. Quibuscunq; caliditas epatis causat cōstipationē: ab aquosis dulcibꝰ amplius constipatur: maxime si lacte fuerint meseraycē. nam terreum fortiter exiccatum stipticat. aliaꝝ cōstipat exiccantia: iste aphorismus directe vel principaliter est theoricus q: de cōsideratione causaꝝ ꝓstipatiōis indirecte narrat: ideo est practicus in eo q̃ innuit q̃dꝰ vue recētes ⁊ quibꝰ dari nō debeāt ꝓpter constipationē solnēdā: q: igitur illum sciebat habere epar ex generatiōe calidꝰ ⁊ pamento ⁊ meseraycas latas et sciebat q̃ dulce maxime liquiduz fortissime trahebat ab epate talit ⁊ exq̃site fugebat a talibꝰ meseraycis: ideo rōnabilr scripsit ei q̃ naturalr debebat vuarū comestio stipticationē ventris in eo augere cū cortex vuaꝝ et grana interiora que vocant arilli sint magne terrestreitatis. ꝓstat q̃ si oīno fugantur ab humiditate vuaꝝ cū ad intestina perueniunt imprimēt eis siccationis effectum. s. indurationē secum: et per cōsequēs fortiorem constipationem siue stipticitatem. ptz igitur q̃ in hoc aphorismo continetur veritas. constipabatur. et ꝓpter cum dicitur: quibuscunq; caliditas epatis creat ꝓstipationē ab aquosis dulcibus ⁊ āplius ꝓstipatur maxime si late fuerint meseraycē sicut erat i illo: ⁊ in his verbis habet aphorismus illud q̃ ptinet ad esse ipsi⁹. sed quare ratio dicti clare nō insinuatur et verbis huius et additis poterat eis addi manente breuitate apho. Ideo ex pressit eum in aphorismo cum dixit: nā terreuz fortiter exiccatuz. aliaꝝ exiccatū fortiter ꝓstipat intestina: quasi di. ideo tales comestiōes vuaꝝ fortius cōstipātur: q: illud quod in vuis est terreū ⁊ valde siccū remanet in intestinis omnino sequestratum per succionē meseraicarū ab humiditate mollificante. Ostensum est igitur quātū ꝓposito ptinet breuiter qualiter medicus debeat inuenta scribere sub modo aphorismi: ⁊ hoc erat vltimū eoꝝ ad quod hortat nos ypoc. i isto ꝓmio: expleta est exp̃o eius: q: primo applicata fuit intentio ypoc. scdo dicta eius verifica fuerūt. tertio ⁊ vltimo fuit ostensa vtilitas ad quam autores hortātur in hoc ꝓmio et qua forma possit attingi.

Cause neutre sunt vt dicebatur.

Modꝰ cognoscēdi accidēntia ⁊ per ea eligit regimē curatiuum.

Iam igitur nō restat nisi exponere sermonem qui sequitur in ꝓncipio tractatus cū dicit: oportet autē nō solum scipsum prebere ⁊c. vbi dat primū ⁊ vltimuz cautionem seruandi regimē curationis. ¶ Et primo de stomacho qualiter appetat ⁊ q̃liter recipiat ⁊ q̃liter retineat ⁊ digerat. Postmodū dz inuestigare vtrū aliq̃ medicinalis q̃litas possit visu ꝓcipi vt in oculis vel i vultu vl i vtro q̃ olfactu sicut i odore anhelitus vl sudoris vl vtrū i tactu sicut tangendo pectꝰ ypocūdria vētre crura pedes i masculis. Tertio p̃o dz cōsiderare exēcia a corpore primo aliatoꝝ ⁊ que fluunt per nares et aures ⁊ palatū. Deinde specialiter vt screatū vel que per screatū emittūtur: deinde vt nutritiuorum vine ⁊ secessus vel que ab oībus vt sudor. Collectis igitur oībus accidentibꝰ innaturalibꝰ que apparent in corpore patientis. tunc sequitur tertium q̃ dz medicus ex se facere. s. ꝓparare oīa accidētia collecta adiuicē: ⁊ suas causas ad hoc vt possit elicere q̃t sunt species morbi ⁊ que particula patiēs ⁊ que causa coniuncta ⁊ que antecedens. De primitiua enim vt habetur secūdo de morbo: non curat medicus cum sit preterita nisi inquātum ducit in posteriorum notitiam. Nā si clara notitia esset de presentibus nunq̃ de preteritis curaremus. ¶ Modus autez cognoscēdi accidētia traditur a Galieno in vltimis tribus particulis de morbo et accidente: ⁊ in libro de interioribꝰ. In his enī tractatibus docet retorquere accidētia: partiz in causas: partiz in membra: partim adinuicē. quando igr medicus colliget accidentia. si tūc prompte potest elicere ex his quod intendit scz notitiā passionis. s. quātum ad speciem ⁊ causaz vt si est fe. q̃ sit putrida de talit vel talit hūore: vel sit mala cōplexio particularis q̃ si calt. vel frigida ⁊c. ⁊ in talit mēbro vel talit ⁊ sic de alijs. Tunc his cognitis non restat aliud facere nisi ordinare regimē curatiuū sm q̃ speciei illi⁹ egritudinis cōpetit: et etiā particularia tolerāt. s. senex etas ꝓpinquitudo ⁊c. Sed si medicus prompte iudicare nō possit de virtute accidentium vel signoꝝ iudiget studio vel scrutinio scripturarum: tunc ne patiēs remaneat desolatus aut forte diffidat dz ei regimē aliquod ordinare: ⁊ q: nō potest ordinari cura tiuum: que tēptio causaꝝ curatiuaꝝ dependet a notitia morbi scom speciē ⁊ scom causam ⁊ particulam patientē: ideo dz medicus ordinare. ꝓpter enī casus dubios inuēte sunt a sapientibus cause neutre: vnde multum iuuamentuz prestat

in medicina cum infirmis prebeāt consolationē et medicus ꝑseruant a confusione. Prima ergo vice dz medicꝰ de neutris causis eligere illas que possunt sustentare virtutē a tāta constantia vel cōsistentia morbi: de qua in prima visitatiōe pōt certificari: vt docet ypo. in hac prima parte aphorismoꝝ. Nam si egritudinis accidētia grauia sint ⁊ intolerabilia ab ipso primo cōstat q̄ breuis est morbus. Si vero remissa fuerint neq; continua prolixus erit morbus et status remotus a suo principio debet igit ordinare q̄ patiēs cibetur tēperate sed i breuibꝰ morbis ⁊ subtilissimis et brodio et lacte amigdalaꝝ. In prolixis autē morbis carnibus tēperatis vt pullis ⁊ perdicum iuuenū et similiū. In medijs ꝙ mediocribus: vt ordeacco auenato ac candarulo ⁊c. Ac idē de potu est faciendū: et propter hāc causam portare dz secum scripta nomina nutrientiū temperatoꝝ in qualitatibus: tā subtiliū q̄ mediocriū quo regimine ordinato et confortato infirmo ꝙbis excreantibus specie: ⁊ cum fiducia in alio eius: et ꝓmittendo q̄ diligenter ordinabit pro eo salubria: festinare dz: vt studeat super accidētibus collectis: vt determinate cognoscat significationē ipsoꝝ. Si ꝙ in recessu a parēte loquitur aut ab assistentibus vel amicis comitātibus cum interrogeꝫ quid sentiat vel opinetur de statu patientis ꝓsenti vel futuro non dz respondere cum duplicita te malitiosa seu cū falsa nec etiam cum mendacio: vt aliq̄d respondeat dissonans mēti sue: vt si asserat sperare q̄ non sperat: vel timere de eo q̄ non timet. vtrumq; eñ esset erroneū vel repugnans veritati ⁊ honestati et in ꝯuenam perfectionem contra deū: vt possimus imitari debemus: ⁊ etiaꝫ medico loquens vita cōsequenter ꝓ hoc caderet in cōfusionē et ignominiā. quare finaliter cōprehēderetur in suo mēdacio et in sua dolositate. debet ergo respondere cum cautela discretiōis: vt lima veritatis cū veritate si dicat q̄ nūc est certꝰ de statu patientis in quibus dubitat: sed dicat in generali q̄ dubitat in q̄busdā articulis de quibꝰ ꝓ examē artificiale intendit certificari sicut decet absq; malitia semper verū seruando sibi gratiaꝝ dei et hoīm: non eñ derogat in aliquo sapiēti dicere signa q̄ apparent in hoc infirmo sunt mihi dubia vel ꝓpter debilitatē ipsoꝝ vel ꝓpter cōtrarietatē: vñ nihil certū aut ꝓbabile possum dicere de futuris vel eueniēribꝰ hmōi morbi. Sz examinabo signa sicut ars docet ⁊ ꝓcipit: ⁊ cū certificatꝰ fuero dabo vobis rūsum determinatū iuxta falcutarē mee cognitionis: ⁊ diuinā ꝑmissionem. ista enī verba nec apud deū nec apud hoies continent aliquod reprehēsibile nec diminuūt famā nec nomē: immo extollunt ipz ⁊ auget preconium laudis ipsius qñ attestatur maturitati et prudentie atq; legalitati eius.

Quidꝛ spōdere dz medicus iterroganti bus ipz dz eē infirmi.

Quō medicꝰ examiare dz eē infirmi ꝓ accidentia.

Cum ergo fuerit in secreto studio vl̄ scrutinio suo dz vt sapiens artifex sub ordine rationis iam supra tacta repraesentare oculis sue mentis ola accidentia que collegit: et q̄ mens ḧana vagari nō cessat et distrahi ꝓ diuersa solutis sensibꝰ nisi freno detineat vel occupet aliquo per spāles sensibiles. et rō de eo in vna cedula fumat: ⁊ artificialr tabulare iuxta doctrinā Galieni in supradictis opinionibus ⁊ iuxta exēplum ipsius in libro experimētoꝝ iteriorꝝ et scribere sicut masculus vel femina. ecce sexū tot annoꝝ vel circiter: ecce etatez extenuate habitudinis velocis ire multe vigilie habens epar naturalr calidū ecce ꝓpter ionē multi exercitij vel laboris exigui cibi et copiosi potꝰ continēs vel lubricus ⁊c. ecce consuetudinē patitur a tāto tēpore citra doloꝛē ypocōdrij dextri vel sinistri cōtinuū: vel interpolatū cū cessatione soliti vomitus ꝓdicum cōstipatione vētri ⁊ dolore tympanitis dextri vel sinistri aut frōtis cū tussi vl̄ asmate vl̄ orthomia: ⁊ sic de aliis. Cuz itaq; sic tabulauerit ola teneat coīā oculis cedulā: ⁊ cōsideret de quolibet accidēte q̄ oēs possit habere: sic. s. vt cōsideret an tale accidēs causat ab illo an ex alio sicut fastidiū ⁊ rugitꝰ vētris ab indigestione causat: vel vltra immediate causat a morbo sicut dolor ⁊ sitis in febre: vel vtrū a causa morbi sicut amaritudo oris ⁊ ꝓceritia a colera ⁊ iter ola prius adduertere dz vtrū hoc vel illud accidens sit ꝓpriatū mēbro in quo apparet vel cōicat ab alio. i. vtruz ex ꝓpria passione ipsius membri causatur: vel vtrum ex passione eius ad aliquod membrum vicinum vel colligatum. hec eñ est doctrina quam in primis de interioribꝰ dat Galienus ⁊ sine qua nullus medicus potest exquisite cognoscere ipsius morbū et causaꝝ eius ⁊ particulā principaliter patiētē ⁊ ideo quādo accidētia vult comparare repetere dz canones naturales quibꝰ propter notitiam eorum elicatur: et promptus etiam legere et retinere possit dz eos semper in cedula subscripta et maxime sub titulo aphorismi ponere in bursa: ⁊ nunq; in corde: cum sit valde labilis memoria hominum sub hac forma omne nocumentum actiōis cuiuslibet morbi significat in eo passionē aut morbum prenominatum vel ab alio mēbro communicatur ⁊c.

Quō debet medicus dicus distinguere inter morbus ꝓpriatū ⁊ cōicatū.

Iste ergo est canon generalis significationis huiꝰ generis accidentium. s. lesionis et operationis. statim vero post hunc debēt sequi per ordinez canones docētes distinguere inter primatū morbū et cōmunicatum: sicut omne nocumētū singularis actionis ꝙtinui nocumenti causam significat esse mēbro priuatam cuius actio leditur: deinde sequitur canon de pluribꝰ actionibus ordinatis ad inuicem dicēs: nocumēta continua plurimarū actionum habentiū ordinē significant membruz prime actionis pati immediate ac etiam posterioꝝ accidentiū lesiones ab inde procedere. hmōi aūt actionis exemplū ponit Galie. in his quinq; actionibus. s. anhelitu ⁊ insufflatione sine ictu: ⁊ insufflatione cū ictu ⁊ voce ⁊ loquela que per ordinem se habēt: q; loquela nō pōt sine voce ꝓficere nec vox sine insufflatione cū ictu nec ista sine anhelitu: vnde si oēs simul ledātur necesse est mēbruz ledi et principaliter pati q̄ tātūmodo deputat ad perficiendum anhelitū. s. lacerti pectus ambiētes. Si vero anhelitu illeso cetere sequētes ledantur necesse est vt principaliter patiātur mēbra deputata ad primā eaꝝ. s. ad insufflationez sine ictu. s. lacerti qui sunt extra costas. Si vero ista insufflatio nō ledatur: sed tātū ictualis ⁊ vox ⁊ loquela ledātur principaliter patiūtur lecerti pficientes ictualē insufflationem. s. musculi gule. Si ꝙ tantū vox et loquela ledātur organa vocis principaliter patiūtur. s. epyglotꝰ ⁊ musculi eiꝰ. Si vero loquela sine alijs ledatur cōstat q̄ ꝓsequēter ⁊ principaliter patiūtur membra loquele: vt lingua vel adiuuantia: vt labia dentes: palatū: et nares. ¶ Et quēadmodū datū est nobis exēplū de canonibꝰ distinctiuis mēbroꝝ: principaliter ⁊ secundario patientium sic eodē mō debetis intelligere de canonibꝰ causaꝝ naturalium: ponit prius vtilē cadistinctionē: sicut omne nocumentū actionis interpolatum. nō tamen interpolāo ꝓpter causam primitiuā significat causam passiōis esse intrinsecā naturalē ⁊ aliūde mandari particule patiēti: deinde cōtrariek subscribere subiectuos et dicere. ois materia cōmunicata mēbro vel humori est aut aliq̄s vapor. Tertio adhuc magis specialē dicēdo sicut oē nocumētū subitum et momētaneū: si ab interiori causa processerit vapor causat. oppositū aūt erit ab humore. sm hāc igit formā ceteri canones vtiles debēt scripto portari ⁊ legi: cōsequēter occurrit ꝑdicta inuestigatio: quoniā oculi sunt et luceme inuestigātis: et est leue portare: q; non. s. triginta: iz non sub his verbis: nec ita per ordinē tamē oēs a Galieno sunt traditi si eius dicta intelligātur. ¶ Cum igitur pōderauit sic et cōsiderauerit significationes accidentiū collectoꝝ: aduertere debet vtrū habeant certitudinē aut probabilitatem de specie morbi et causis eiꝰ ⁊ particula patienti: quia si sic: tunc nō restaret nisi ꝓcedere ad ordinādū applicationem causaꝝ curatiuarum. Si vero adhuc dubitauerit circa illa nec fuerint sibi clara significata olim accidentium debet sup eas cum aliquo sapiēte cōferre. cum aliquo vel collatio nō satisfacit ei: iz diu remanet et in dubitationis caligine: sicut q̄ patiēs talis tantꝰ q̄ possit medicos ex longinquo vocare suadere dz saltim amicis eiꝰ: vt vocēt aliquem modestū ⁊ sapiētē vel aliquos. Interiz medicus frequētare debet visitationem infirmi et aliaduertere si aliq̄ nouerit apparens per qō posset illuminari: ⁊ cum diligenter interrogare atq; ꝓuidere sup his de quibus aduertit eū non interrogasse ꝓtestādo q̄ in studio sup negotio eiꝰ occurrērūt dubitatiōes ꝓpter quas iterato eū visitet et iterrogat ꝑus q̄ medicinalia ordinauerit asserēs q̄ vellet eū ꝑfecurā vtā ⁊ vtilē ducere: qñ ꝑ ꝫ infirmus cū fiducia vigoraf ꝓpter illius legalitatez et diligentiā manifestā: et vt ab eiꝰ animo expectandi tediū excludat. Si tū aduertet medicus q̄ infir

Quid dz facer medicꝰ qñ nō ꝓ studiū ꝫ uenit in verā notitiam egritudinis.

mus eēt ex suo more naturali vl' acq̄sito ipatiēs aut festin⁹ vel q̄ amici eius essent ipetuosi et iportuni: et tpe vellet aut cōmode vel honeste non posset deserere: sed ad euitandum illoꝝ murmura ꝛ patiētis angustiā atq; languorē mētalem aliqua dz ordinare medicamina que virtute aliq̄ possint p̄ desse infirmo quātū ad aliq̄d: ꝛz ad morbū pellēdū non habeāt directū respectū seruādo sp̄ legalitatē. ſ. vt i talib⁹ medicis q̄ morbo apparēti directe nō opponūtur faciāt quāto minorare poterit sumpt⁹ fieri donec ex his appeat emuneno iuuamentū. Tunc eñ audacter poterit sumpt⁹ augere: dicat ergo patiēti q̄ ptim⁹ ordinabit ei salubre antidotū sed q; cauere dz ne forte egro aut assistēti sumat occasiones turbatiōis et dicitis ei⁹ semp dz circūspicere ꝛ p̄uide dicere quicq̄d: ne sit aliq̄ dictis suis cōtrarius. nā circūspicere est virt⁹, precauēs lapsuꝝ inde quātū vitiū: p̄inde in aspiciēdo futura cū. n. ignorat quātum dz morb⁹ durare vel in futuro apparere nūq̄ p̄mittere vel asserere dz de aliquo ꝑticulari ope q̄d exercet q̄ sit opus finale ſm intētiones suam. i. q̄ sit opus ordinatuꝝ ab eo precise ad vltimū terminū curatiōis ſ. ad sanationē infirmi: q; terminato illo ope: verbi gratia. vt administrationē syrupi alicui⁹ aut trociscoꝝ nisi sanitas sequerēt hz infirm⁹ desperādi vel tristādi occasionē: ꝛ medicus notaret de mēdacio vel falcitate: ꝛ ideo medic⁹ p̄udēs semp dz infirmo ꝛ aliis q̄d ordinat vsuꝝ talis antidoti ad talem operationē vel ad talē introducēdā i egro ad hoc vt ipz egrū ꝛ alios retineat semp in spe vlteriōris ꝛ necessarij operis vt aio nō fatigētur aut perturbētur: ꝛ interiꝝ si apparuerit effectus sanationis cōmēdabitur medic⁹ de recta administratiōe p̄parationis operis ꝛ ad intercessionē corporis talis. n. cautela p̄cedentis artificis: vt ait cōstabeen luce i tractatu de physicis ligaturis autoritate platonis ꝛ galieni. ſ. cautela virtutis q̄ nūq̄ desiit veritatē et semp tēdit ad cōmodū primi. ¶ Dicēdum est igitur in ꝓposito casu quales ꝑnt esse medicine quib⁹ iuuari poterit iuste recipere q; si fideliter laborat: et ex suis lesio salti notabilis: q̄m tūc solēdebit peritia medici ꝛ erunt oīa opa interiora eius postq̄ ex charitate fiant. nā apud deū merebitur gratiā ꝛ ab hominibus etiā emolumētū. ꝛ quicquid in hoc casu dederit ei potest iuste recipere: q; fideliter laborat ꝛ diligenter.

que medicine possint applicari in casibus dubijs sine nocumēto.

Est ergo sciendū q̄ omnes medicie que sua ꝓprietate cōfortāt mēbra principalia vel depurāt spiritus sunt ratione ꝓprietatis q̄uenientes in quaꝝquoꝝ dispositione aut conseruant aut venenositatem ab humoribus pellūt aut membris quales sunt tyriacales oēs sunt ratione ꝓprietatis cōuenientes. in quaꝝ dispositione applicantur humanis corporib⁹ dz etiā scire medicus q̄ omnes medicie temperate cōplexionis possunt absq; nocumēto in quacūq; dispositione corpori humano applicari dz tamē ei⁹ ꝓprietas corpori non repugnet. Ex his ergo duob⁹ fundamentis colligere potes q̄ si aliqua medicina sit tēperate cōplexionis ꝛ vtilis proprietatis vtiliter ꝛ secure poterit eā egro administrare sicut est aurū flos boraginis buglosse et sic de aliis. Similiter est intelligendū q̄ medicina temperata que habet vnā ꝓprietatem iuuatiuā et aliaꝝ nociuam iuuatiua potest habere locū in patiēte ꝛ nō nociua. vbi gratia. Camomilla est medicina temperate cōplexionis et habet ꝓprietatem cōseruandi spiritus et cōfortandi membra principalia et pellendi dolores interiorum membroruꝝ: sed aliam habet nociuā. ſ. q̄ prouocat aboꝝ. Si ergo patiēs fuerit masculus tam in eo nō habet locum nociua proprietas vnde posito q̄ ignoretur spēs nihilomin⁹ et ea iuuabitur: maxime si cū aliis accidentibus vel inter alia patiatur in visceribus qualescunq; dolores. in hoc idem dicit Rasis in libro experimentorum q̄ decoctio camomille cōfert omnibus doloribus in visceribus.

Circa modum autem administrandi semper in tali casu seruanduꝝ est: vt vna temperata iungatur cū alia. verbi gratia. ꝛuccara electa medicina est tēperata. si ergo ex ea ꝛ camomilla ꝛ flore boraginis ꝛ similibus fiat syrupus vel decoctio conuenienter et vtiliter in tali casu poterit ꝓpinari. Si vero ꝓprietates sint vtiles in cōplexione distēperata: tūc in tali casu si nō pōt hīe illa: dz oppositis qualitatib⁹ aliaꝝ medicinaꝝ tēpare cōplexiones illarū: ꝛ ad hoc dz eas eligere in sua proprietate: ne corpori repugnent vt medicine quātum hūana fragilitas nosce sciuit p̄ propriam ꝛ aliorꝝ experientiā. vbi gra. Melissa cōfortat principalia mēbra. sed tā calide et sicce cōplexionis est in scdo. poma ꝙo maciana plecte matura ꝓpetate cōfortant eadē mēbra ꝛ spiritus: et est cōplexionis oppositē. his ergo factis cōuenientē mixtura cuꝝ aliq̄ tpato: vt cū zuccara electissima: similiter ꝑ intelligēdū est in aliis medicis ꝑparādis ꝛ ministrādis de quib⁹ gloriosi tractat⁹ habētur iā apud latinos.

¶ Jam igitur visuꝝ est breuiter in generali qualiter ꝓcedere dz medic⁹ q̄n dubitat de specie morbi aut causa aut ꝑticula principaliter patiēte: q; regere debet infirmū cū temperatis cibis et potibus ꝛ medicinis ꝛ qualiter debet etiaꝝ similiter intelligi de aeris aut ceteris materijs causarū salubrium. Si ꝙo in p̄dictis nō dubitet tunc attēdere dz vtrū egritudo sit ꝑiculosa vel saluaꝝ: q; si ꝑiculosa reuelare dz assistentib⁹ et amicis infirmi: q̄ timet de periculo: caueat tū ab indiscretis. si autē videat ei salua dz respōdere interrogantib⁹: vt docet Gal. in de creticis in scdo. ſ. q̄ si patiens ꝛ ministri fuerint obedientes et egritudo alia: vel accidens aliq̄d nō supuenerit spes pōt haberi sanationis: et tunc oīa ꝛ causaꝝ salubriū sic ordinare q̄ egritudini opponātur ſm gradū eius et ſm tolerantiā subiecti. non eñ in ipso est facere semp aut p̄sequi q̄d morbo debetur: sed ex circūstantiis egri dz elicere q̄d magis expedit vl' securius fuerit. Si eñ nō pōt medicus absolute prodesse: saltē matus nocumētum tenet̄ euitare. vt sua opa plus iuuatiua sint q̄s nociua. Aliter enim non potest vitare q̄m aliā vtā non habet: sicut q̄n amputat pollicē ne pereat totum corpus. ¶ In ordinatione ꝙo regimis curatiui dz ordinē seruare quo ad particularia regimina quib⁹ cōpletur curatio illius. Tria enim sunt vt habetur a Gal. in ꝓlogo regimēti acutoꝝ. ſ. regimē in dieta: regimē in administratione medicinaꝝ: et regimen in mannuali opatione. Primum istoꝝ est basis ꝛ fundamētum sequentium duoꝝ duplici rōne. Prima est: q; regimen in dieta principaliter ordinatur ad id ad quod refertur finis totius artis. et ꝓpter q̄d ꝙquerēs si ad custodiā virtutis p quā animal manifeste vluit: et ꝓpter quā queritur sanitas. Secunda rō est: quoniā alia duo regimina nequeunt perfici sine illoꝝ illi perficit sine illis: et ideo quodāmodo causa est illoꝝ vel fundamentū. regimē autem administratiōis medicinarū: ideo p̄cedit regimē cyrurgie: q; vniuersaliter respicit morbum. illud vero particulariter. Nam oībus morbis cuiuslibet sint gñis ꝛ speciei cōuenit administratio medicinarū: sed manualis operatio non est nisi membris officialibus et corporib⁹: non tamen omnibus istis: sed aliquibus eorum exercitus manifestis ꝛc.

Quid ꝺ beat facere medicus q̄ bene cognoscat egritudinē.

Triplex regimē curatiuum.

Circa ordinem vero diete pōt esse cōmensuratio rez quibus impossibile est sanos nō approximare que sunt cōtinens etiā motus ꝛ quies cib⁹ et potus: somnus et vigilia. euacuatio et retētio superfluitatū quotidianaꝝ accidētia animi. dz obseruare ordinē. ſ. vt attendat vtrum aer mansionis aut loci cōpetat et vel si non p̄cipere q̄d exequatur et ordinare qualiter emendetur. ſ. de operimētis vestibus ꝛ superlectilibus vtrum cōpetāt: ꝛ vtrū cōpetat magis tacere tunicatū aut sine: vl' cooperto capite plus aut min⁹. ꝛ similiter de calciamētis ꝛ in his que vident expedire. dz assistētib⁹ p̄cipere q̄ exequantur: et infirmo q̄ si eis obedient in hoc: et similiter ordinabit post hoc motū et quietem sicut de sequētib⁹. ¶ Quia ergo officiū medici est sic̄ officio nature quo ad processum regiminis. q; vterq; regit regibile q̄d ei cōmittit nō ex dicto ne necessariꝝ ꝛ p̄manentium: sed cōtingentium et variabilium assimilium. ille enim sicut mutant venti habet mutare vela ꝛ etiā instrumēta et opationes suas ſm q̄ mutant ꝛ variātur accidentia morbi et dispositiones aeris et alia cōtingentia quibus corpus sanabile mutat: et ideo q; de ratione sui officij ē mutare et variare opa sua semp in p̄cipiēdo vel infirmo vl' assistētib⁹ ptingat in obseruatiōe p̄cepti termini artis qui terminus nullā habet certitudinē quātuꝝ ad tempus: sed tota dep̄dēt ex notitia vl' speculatione gubernatoris. sez medici et tō dicere debet vos seruabitis hoc et hoc donec p̄ signa mihi apparētia videatur esse mutādū. sic enim retineat se semper p autoritatem: ꝛ precaueat ne patiens ꝛ alij miretur: aut turbētur quādo mutabit maxime cum vitare non

Medicus officialis assimilatur officio nature.

re nō possit. qui mutet opera ſm rectitudinē artis vel quantum ad qualitatē vl̄ quātum ad ordinē. ¶ Cā ſo cogēs ad mutationem faciēdam aliquo istoꝝ ⁊tuor modorum est duplex. prima est necessaria et ineuitabilis. alia vero contingēs. prima est mutatio tēporum vniuersaliū morbi necesse est. n. vt oīa morbus a quo quis cōualescit mutetur de puncipio ad augmētū: ⁊ de augmēto ad statū ⁊ ꝺ statu in declinationē. Cōstat ergo ꝙ regimē et dieta variari ꝺēt i q̄libet istorum quatuor sicut plene habetur in prima parte aphorismorum ⁊ regimēto acutorum non solum in vno quatuor predictoꝝ: ſꝫ etiā in omnibus: nā cui a pncipio administratur ordeuz in augmento administretur solū lac amigdalaꝝ aut si illud esset prius administrarum ꝓ modum densi ⁊ nō colatuz modo administrabit colatura. In statu vero administratur aqua cicerum vl̄ ordei. In declinatione vero p̄us brodiuz pullaꝝ: deinde substātia: deinde grossiores carnes paulatim donec ad consueta redire possit. Similiter cui dabitur in pncipio ptisana colata ⁊ expressa pro potu dabit in augmēto colata ⁊ non expressa. In statu ſo ydrozacara vel orizacara. In declinatione ſo debile vinuz deinde tradatur fortificando vsq; ad cōsuetudinem. ⁊ ſm formā predictaz est necessariū mutare regimē in cibo ⁊ potu i predictis temporū. nā in pncipio coptosius reficitur. in augmēto minus in statu minime. In declinatione vero cōmutatur regiminis ordo: q: incipit regimen in parua quantitate et gradatim ascendit vsq; ad maxima. ſ. consueta tanto tēpore ꝙ prima tria duraverint ſm exīmationē artificialem ꝙ si nō venit ad exquisitum terminū veritatis saltē appropinquat ille nāq; due partes durationis morbi in se vel in suis vestigijs linealiter adequatur. Nā vt ꝓbat galienus in de locis egritudinū. ⁊ ysaac in illis tēn termin⁹ est ab vltimo termino stat⁹ vsq; ad vltimum cōualescentie: q̄si ab initio morbi ad verum statuz. Hec aūt consideratio nō solū sufficit egro sed medicum a confusione preseruat: q: per hāc exīstimationez scit medicus determinare in firmo largo modo tempus in quo preceptis suis obediat dicēs: tanto tempore indigetis ad plenā curationē et ideo paretis vos ad obediendum per tantum tempus prosequar curā vestram: similiter in p̄dictis temporibus variabit curam vel quātitatez cibi ⁊ potus: nā vtrūq; calidius erit actu in pncipio ⁊ declinatione puncipaliter consideratur in hoc solitā horam cibationis in sanitate. secundario vero aliās circunstātias: quēadmodū tempore vtilia cogunt mutare regimē in cibo et potu: similiter in medicinis primo quātum ad medicinam: secūdo quātum ad quātitatē ⁊c. ¶ Et q: doctrina operatiua tenebiosa est ⁊ inutilis nisi ad particularia contrahatur. ꝓponam⁹ exēplum breuiter in p̄dictis ⁊ primo in medicina. Si alicui scabioso propinetur in pncipio syrupus aut decoctio boraginis ⁊ fumiterre necessarium est: vt in statu ⁊ declinatione mutet in absinthium fumumterre. Nam in primis temporibus eget patiens digestione humoris peccātis. scilicet adusti: ⁊ etiam in secundis apertione meatuuz ad bonitatē expulsionis. Si ergo in illis tēporibus ministrek quod corrigit acumen ⁊ siccitatē humoris adusti vt est borago que etiā a venenositate ipsius protegit cor et spiritu⁹. et iteruz si ministrek illud quod subtiliat ei⁹ grossitiem et quasi radēdo mouet a superficie mēbri ⁊ poros corporis aperit: vt est fumusterre procuidubio talis operatio est conueniens vbi aliquod prohibens non occurrit: vel esset timor de aboritu in muliere. sed digeratur materia sicut i statu et declinatione fluxus fumiterre continuetur non poterit infirmus euadere nocumentum: q: ꝓhibetur expulsio peccantis humoris et aliq; corrūpuntur: et hoc nocumentum est manifestum quando est multa materia. Et est ratio sicut dicit galienus loquēs sup abrotano ⁊ absinthio: q: naturalis recta expulsio materiei non fit nisi ꝓ expressionem. Expressio ꝛo fit per spontaneā cōstrictionē meatus a parte intra: ⁊ dilatationē eius a parte extra. vna. n. que est in vesica: dicit Galienus in primo de interioꝝ. ⁊ Plinius in scōo de virtutib⁹ naturalibus: nunq; naturaliter expelletur inde nisi vesica ex pte fūdi se cōstringet ⁊ meat⁹ iterior dilatarek. silr intelligi contingit de fece intestinoꝝ: ⁊ illud idē de fecibus humoris alb⁹ q̄ in venis ⁊ aliis poris ⁊ meatibus corporis ꝓtinent. Quicq̄d ergo ꝓhibet moderatā expressionem vel constrictionem pout vel membri prohibet naturalem expulsionem: tale autem est amarum acutū cōmune sicut est fumusterre absinthij ⁊ silia fumus enim terre ⁊ absinthij tanū: ly habebit stipticitatē quam: tamē insensibilis est fere respectu absinthij ly in fumoterre sit maior et nobilior q̄ i absinthio: ⁊ idē quātū ad hoc minus nociu⁹ est vsus ei⁹: et talia cōtinue nō cessant meat⁹ apire ⁊ dilatare ac dilationi obedire ⁊ seruire. remanet ergo materia vaga in pcauitate meatus: ⁊ ex hoc accidunt duo nocumēta. Vnū. ſ. ꝙ mā crescat immoderate: ꝑpter ꝙ apostemata generātur ⁊ passiones ēt iunctu⁹rarum. Secūz q: alij hūores corrūpuntur tā ex nociuo remanente q̄ ex vsu medicine nō necessarie: etenim natura que nō eget tam fumoterre non occupat ipsum vt prius. et ideo vagans cito humores corrūpit. per cōsequens auget speciē scabiei. quē casum sepe viderūt multi medici naturaliter ergo tunc indiget in statu ⁊ declinatione medicina ꝙ quā sufficiēter peruenitur ad moderatā cōstrictionem: et que nō impediat bonitatē opationis: et que superficiē meatus abstergit: et hec est medicina amara et multū stiptica vl̄ paꝝ pontica vt est absinthium: et ideo predictus scabiosus: si apparētib⁹ signis digestionis manifeste relinq̄t vsum fumiterre: et incipiat vti decoctione absinthij cum vino vel cum sero caprino aut cū alijs prout particularia parua tolerabūt: cito sanabit. et hoc exēplū sufficit de mutatione medicie. ¶ De q̄ntitatis ꝛo mutatione ptz q̄ntas in febrib⁹ flegmaticis: nā tuti⁹ est in eis pncipio et augmēto ministrare syrupū mationis acetositatis q̄ in statu et declinatiōe: nā tūc mā viscosior est: ideo fortior indiget incisione. in statu vero et in declinatione diminuta est viscositas eius et debiliter adheret superficiei mēbri nec tā ita spissum velamē facit in eius superficie sicut ante cū potus acetosus citi⁹ ꝓuenerit ad substantiam mēbri q̄ prius: vnde si fortis fuerit acetositas: tunc ledet sensibiliter mēbrū vbi antea cum lesisset. et ex hac ꝓsideratione debet sibi cauere medicus per modum operandi ne auferat sibi libertatē mutādi quantitatē administrabilē cū necessarium fuerit vel augēdo vel minuendo ex cuius consideratione ignorantia frequētes ꝓtingunt errores. semel eūm cōtingit ꝙ quidā vsus potione vniformis acetositatis vsq; ad finē stat⁹ liberatus a febre remānsit perpetuo anhelosus ꝓstrictis pāniculis pectoris. Fuerunt enim semel duo medici in vna cura talis febricitātis. et cōsideratis omnib⁹ circunstantijs eius dixit superior alteri: cōsulo ꝙ in syrupo nō coquaꝝ acetū sed quod q̄libet vice admisceaꝝ q̄si bibere voluerit patiēs vt ꝓbem⁹ potētiā patientis: cōtigit ꝙ ille debuit administrare q̄ ꝝ dicebat alij⁹ remanēs ꝓcessit ei⁹ curā ⁊ puipēdit ꝓfectū socij: ⁊ cū ad statū pueniisset infirm⁹ cepit graviter torqri sciatica ⁊ podagra: ꝓtigit ꝙ tūc redit deteriorata. Iterrogauit de regimie p̄cedēti: et reperit ꝙ bibit syrupū vniformis acetositatis et fortis. Iterrogauit patiētem vtrū alias fuisset passus in illis iuncturis respondit ꝙ non nisi quadam vice in qua coactus fuit transire alo vadere quodam flumen in hyeme: quapropter durauit et multo tēpore postq̄ habuit tibias graues: nec tamē multum doloroſas. perpendit igitur medicus ꝙ malitia complexionis frigide debilitauerat illas ptes et incitauerat ad percussionez sacerti. patet igitur ꝙ quomodo tempora morbi cogunt mutare opus curationis in materia medicinarū et quātitatē de se

¶ Etiam est manifestū qualiter etiam in qualitate sicut est in cibo et potu. ¶ In horis vero paruā cogūt facere mutationem in administratione medicinarū nisi ratione accidētium que supueniunt. nā si hora solite acceptionis syrupi superueniat vomit⁹ aut dolor precordioꝝ mutabitur hora sed de accidētibus iam dicetur. ¶ Respōdeamus q̄ ad secundā causam mutationis que est contingēs et nō necessaria: et de illa dz similiter medic⁹ scire ꝙ cogit facere alterationem altero quatuor dictoꝝ modoꝝ: tam in dieta q̄ i medicatione. Accidētia vero que supueniunt ⁊ maxime ab exterioꝝ causis ignota sunt ⁊ innumerabilia: de quib⁹ infra dicetur sed inter ceteras causas ad min⁹ tenetur medicus considerare illas quib⁹ ipse vtitur in regendo. verbi gratia Syrupum acetosum ministrat patiēti effumeram seu quotidianā: ⁊ si diu propinauerit sperare poterit vel meli⁹ timere ꝙ epar infrigidabitur ⁊ ipedietur sanguinis plecta digestio quare timore accidentis processu tēporis debet ipsum

Exēplū doctrinā operatiua inutilis nisi singulariū cōtrahat.

De mutatione medicinarū.

De mutatione horarū.

De mutatione accidentia.

ꝓ̃ solū ad minuēdū quātitatē aceti: sed ad ꝓpinandum alti
q̄d nouiter qō tueak epar: ꝓpter quā considerationē in hoc
casu ꝓcepit sapiēter: vt de quarto in quartum a principio
dei: inde de tertio in tertiū possunt ꝓpinari egro trociſci eu-
patorij vel cōsimiles. sicr aūt ꝑ se ꝑ3 qualr accidētia supue
nientia cogūt mutare qualitatē ⁊ quātitatē: ⁊ etiā ordinē
in tpe vnius administrabilis: ⁊ eodē modo intelligēdū3 est
de mutatione ordinis diuersoꝝ administrabiliū. et gr̄a mi-
noꝝ ponak exemplū: illud cōtingit vt q̄dā medicus regeret
quēdā cui opium fuerat ꝓpinatū aut usq̄am⁹: et erat natu
raliter quasi cōstipatus: medicus ergo sic sapiens ordina-
uit q̄ in principio prādij sumeret charicas cū nucibus: ⁊ in
fine pira assata: ⁊ sic duobus modis obuiauit cōstipationi.
Uno mō. s. charicas ꝑmittēdo. vt docet Gal⁹. q̄ molificant
et mundificāt intestina. Alio mō cōprimēdo cōpressiua sti-
ptica vt pira. Uentositati ꝯo intendebat obuiare cum nuci
bus ⁊ efficaci⁹ cū ficubus: q̄ citius ad viscera trahunk post
aliquos dies tussis iualit patiētē et qualibet die post cibus
infestauit eū medicus credēs q̄ quātitas cibi esset in causa
tussit eā diminui tandem videns q̄ nō cessabat ꝓpinauit et
linitiua pulmonis finalr q̄ non cessaret: cōsuluit quendam
medicū q̄ not⁹ erat ⁊ cōsuluit ⁊ voluit egrū visitare: ⁊ recol-
lectis olb⁹ circūstātijs ⁊ certificat⁹ de regimie vsit. q̄ ad ꝑ
bādū faceret assari nuces quas ꝓpinabat ei q̄ ministraret
ficus cuz illis nucib⁹ hora qua consueuit sumere pirū: et q̄
etiā in principio sumeret pomū cuz zuccaro assum: ⁊ ꝫ serua
to cessauit tussis oīno in. vij. diebus post quos rediēs medi
cus ad directionē interrogauit cū de cā operis et certifica-
to certificauit eū. hic ergo ꝓpter accidēs superueniens fuit
causa mutatiōis in medicina quo ad pomū et in ordie quo
ad ficus ⁊ nuces: ⁊ in qualitate quo ad nucuz assationem.

Circa regimē autē medicia⁹ q̄ sol egris ꝓtin
git: q: directe ordinank medicie
ad morbū pellēduz: dzordinare tria ī gr̄e. ꝑmo q̄ ꝓuenīēter
eligātur. scḋo q̄ diligēter ꝓpinētur. tertio q̄ cōuenīēter ad
ministrētur. Circa cōuenientiā ꝯo electionis dz attendere
duo. Primo cōuenientiā in virtute verbi gr̄a vt si patiēs in
diget calefactiōe ⁊ exiccāte in scḋo gradu quā de pluribus
talib⁹ eliget vtrū sit mellilla vel mētha ⁊ sic de alijs ꝓsequē
ter illā semp dz eligere siue simpler fuerit siue cōpositā que
plurib⁹ virtutibus ꝓdesse pōt patiēti aut paucioribus no-
cere vel debilib⁹. Scḋo dz attēdere ꝓuenīētiā in materia. s.
vt medicina in sua specie sit potissima: vel in se vl respectu
morbi ad quem ordinak. ꝯbi gr̄a q̄ ficus aut dactili sint sin
ceri vel vtrū magis cōpetāt huic egro fic⁹ de malticavel de
dyana vel dactili alexādrini vl insulares multa enī diuersi
tas reperīt in rebus eiusdē speciei. vt in herbis hortensib⁹
et in mōtanis: et circa medicinā dz attēdere vtrū ipse rē co-
gnoscat in sua specie vel nō: ⁊ sic faciat sibi ostēdi ⁊ indicet
si ꝯo nō cognoscat cōsiderari dz an describak vel figurak a
sapiētib⁹: ⁊ si sic ꝓsideret vtrū cōuenīat ei descriptio. et tūc
eligat si ꝯo nō cōuenīat et nullo mō vtak: sed eligat vnā de
cōiter notis ⁊ cōuenientib⁹ cū descriptionibus sapiētū ⁊ ꝑ
pter minores introducak exēplū ꝯbi gr̄a. tu vis eupatorium
ministrare nec tñ cognoscis ⁊ herbolari⁹ portet tibi salutā
agrestē si vis vitare deceptionē cōsidera qualr eupatorium
describūt sapientes. sic enī q̄dā medicus vitauit errores in
ope suo circa vsum eupatorij ⁊ spice celtice ⁊ multaꝝ aliaꝝ
medicinaꝝ. ¶ In preparatione ꝯo debent attendi ꝑ ordi-
nē ista mūdatio dispēlatio puluerizatio remollitio coctio.
circa quoꝝ modos dz informare ministros vt apothecarios
et horas ⁊ tpa eis determinare ne defectū tarditus precepti
ꝑparēt qō deberēt. ¶ Circa ꝓuenīētiā ꝯo administratiōis
dz assistentes informare de cōuenīēte administrabili et tpe
administrationis ⁊ modo. s. quāta sit dosis ⁊ qua hora mi-
nistrabit ⁊ quō. s. vtrū int⁹ vel extra: vel calm actu. vel frigi
dū: vel cū potu vl sine potu: ⁊ cū quo cū fortificatione vl le
ni: ⁊ sic de alijs. et semp inungere patiētē. vt ad ordiationē
suā. s. talē vel talē sit obediēs vel ministrio tali vl tali hora.
Jam igitur patet ex predictis que sunt in generali ea que
medicus dz facere ex seipso: tam in cognoscendo q̄s in preci
piendo et ordinando. similiter patet qualiter debeat patiē
tem inducere ad confidentiam et ad obedientiam tam sibi
q̄s ministrio et qualiter ministros debet informare.

Tanc restat videre de quarta. s. cōsideratio
ne extrinsecoꝝ accidētiū ⁊ ordinatio
ne ipsoꝝ. Ad euidentiā cuius primo videndu3
est quare dicuntur extrinsecus accidētia. Una
ei opinio est qō ideo dicunk accidēta extrinseca
vel extrinsecus: q: cadūt extra limites relationū artis: vt su-
perius dicebak: ⁊ si sic absolute intelligak directe repugnat
vel contradicit hoc ꝓpoc. q̄ ipse dicit q̄ opz medicū ꝑbere:
considerare ea que sunt extrinsecus. ergo supponit q̄ cadūt
sub relatione artificis: qm̄ necessario dicit ptinere ad ei⁹ cō
sideratione3 ⁊ ideo ꝑ3 aliquos opz intelligere q̄ extrinseca
dicuntur ideo: qm̄ accidunt extra naturā et viz egritudinis
et extra communem cursum et ordinem causarum curati-
uarum. sonus enim campanaruz et clamor pueroꝝ ⁊ latra
tus canum ⁊ sonit⁹ quadrigaꝝ ⁊ incēdiū aut ruina domoꝝ
et fundatio pluuiaꝝ et flat⁹ vētoꝝ vl rumor amissionis rei
vel ꝑsone discrete ⁊ casus aranee vl scorpionis ī amphora
et oīa similia nō accidūt egro ex vi egritudinis: nec etiaz ex
naturali ꝓtute causaꝝ q̄b⁹ necesse est vti ad egri curationē.

Ulio ac-
cidēta
extrinse
ca cadūt
in ꝓside
ratione
medici.

Sed tunc remanet dubitatio. si qualiter talia cuz
incerta sint cadūt sub relatione ⁊ ꝓside
ratione artificis. ꝓpterea sciendum est q̄ ista tripliciter cōsi
derantur a medico. Uno modo. s. in seipsis. Alio mō in suis
effectibus. Tertio ꝯo in suis causis. In seipsis ꝯo possunt
considerari duobus modis. s. quantū ad esse qō habēt quā
do sunt actu. Alio modo quātū ad cuētū ipsoꝝ ⁊ isto modo
dicuntur incerta: qm̄ eoruz aduentus nō est necessarius sed
contigēs et raro: et isto modo nō cadunt sub consideratio
ne neq̄ sub relatione ipsius. Nō enī est medici considerare
aut regulare quo modo et quādo ipa euenīūt sed aliis trib⁹
modis ꝫ aliquā certitudinē: et in tātū cadunt sub relatiōe
ipsius differenter tamē ꝑm diuersitatē certitudinis habite
Nā quātum ad primū modū habēt certitudinem de eorum
actualitate quātum ad scḋm de ipsoꝝ potestate. quātū ad
tertiū de ipsoꝝ virtuositate. et tō quātum ad primū modū
ea considerat auertendo et detestādo. Si enī medicus q̄ in
greditur mansionem eius qui patiē obtalmiā vel cardiacā
et calida causa vel tussim inuenerit eā plenā fumo auertere
debet: qm̄ repugnat infirmo: et detestari et precipere qō
oīno vitetur: sic etiā facere debet si patiak eger cephaleam
et maxime galleā. Nā si audiverit turta sellam eius canes
latrantes vel hoīes clamātes vel cimbala dz auertere ac de
testari. tunc enī quādo precipit talia certus est q̄ sunt: ⁊ tō
circa illa potest aliquid precipere ⁊ ordinare. Cū vero con-
sideret ea in suis causis. tunc cert⁹ est q̄ possunt esse: et ideo
tunc debet ea considerare preuidendo ⁊ precauendo. ¶ Cū
vero apparent ei effectus in corpore vel prefcio extra viz et
naturā morbi et cōmunem naturā causarum curatiuarum
certus est qō talis effectus procedit a ꝓtute extrinsecus ac
cidentis: et ideo tunc debet illud accidēs inuestigando cōsi
derare et rememorādo et corrigēdo: et q̄ in his duabus cō
sideratiōibus vltimis exteriorū accidentiū relucet mirabi
liter prudētia medici et refulget peritia pro tāto quisquis pa
tiens medicus se debet eis diligēter exercitare nec parum
minus hic nobis exhibuit. immo ceteris magis et gratiosi⁹
reputant sapiētes hic: q: nos voluit exhortari ad cōsidera-
tionem extrinsecus accidentiū cōiter latentia est cōuenīēs
necessarie considerationis eoꝝ ꝫs aliorꝝ que tetigit. et tō si
comprehendimus mentem eius et perceperimus pōd⁹ suo
rum verboꝝ inuenīemus doctrinā eius: et hic et alibi ꝑfun
dum esse puteum nec erimus participes thesaurorum ei⁹ si
litteraliter tantum trāseamus verba sua.

Uideamus igitur qualiter iste due considerationes pariunt eminentem fructū dirē
ctionis in ope medicine vel q̄s preciosam margaritā inuol
uerit nobis ꝓpoc. in sindone sno ꝓ eloquioꝝ: et tunc dica-
m⁹ igitur q̄ in causis et in effectibus possunt cognosci ex-
trinsec⁹ accidētia: ꝫs in causis preuidēdo et in effectibus re-
mēorādo vt premissa precaucank et rememorata corrigank
vel emēdētur. Uerbi gratia. medic⁹ inuenit q̄ si māsio patiē
tis ad pedē cāpanilis alicuius situak cognoscit ipse q̄ ibi
poterit occurrere vel accidere tediosus son⁹ ⁊ nociu⁹ sonit⁹
campanaꝝ et egro cephalargico: ⁊ similiter cognoscit qō
accidere pōt q̄ importun⁹ et nocuus latratus canū vbi plu
res inuenit

Accidē
tia ex-
trinse
ca pos-
sunt
cognosci
in cau
sis et in
effectis
bus.

res suenit eē canes. sīr si viderit fenestrā borealē ⁊ australē esse ī directo capitis patiētis cognoscere pōt q̄ flātib⁹ illis vētis de facili poterit eger in capite ledi nisi mutetur locus aut fenestra exquisitissime obturetur. Similiter si viderit q̄ amphora vel decoctiōes discooperte steterint in aliquo angulo vl fenestra vbi viderit esse tales arenas desup cognoscere potest q̄ posset arenes vas illud subingredi. vbi ergo viderit q̄ diuersorium patiētis est detectum et libere susciens flatus ventorum premidere potest q̄ patiens fluxum ventris incurreret inflanti qualibet leui aura ⁊c.

Similiter medicus vbi cācris aut fistulis medet verēdor ex ingenio cognoscere potest q̄ si parteo ille diu ⁊ frequēter detegātur ⁊ detecte permāserint q̄ diu medic⁹ operatur vel ministrando vel liniendo vel emplastrando q̄ poterit patiens indignatiōes corarū vel dolorē ancharū aut vētris vel alias passiones ꝓpter infrigidationē incurrere nisi aere calido vel pānis calidis p tegat. Si ꝙ patiatur eger emoroydas pluuinarē ac recētem mixturā in quibus vel si ledit debet vel loqui voce submissa:⁊ assistēteo fuerint surdi aut indiscreti somnolenti cognoscere pōt q̄ eger habere poterit occasionē clamādi aut fortitā trascēdi ⁊ sic patet qualiter prouidēdo in causis futuris accidēria extrinsec⁹ pōt medic⁹ vtiles ordinatiōes pereperire:quib⁹ notis effect⁹ illoz vitabūtur. ¶ Ubi ꝙ effectus nociui apparēt in egro ꝓpter vim morbi ⁊ cōmunē virtutē causarū curatiuarum certus debet esse q̄ est eiusdē accidens causaz salubriū donec inuenerit illud accidēs improuisuz ad habendū aūt in hoc exercitio promptitudinē expedit legere tabulā de ḡnalib⁹ ⁊ spālib⁹ omniū medicinaliū causarū salubriū et secū portare. Et si non in corde saltē in bursa: vt pōptius possit legere:cognito aūt accidēte faciat corrigi errorē. Uerbi gratia. quidā medic⁹ famosus ⁊ multe experiētie octogenarius ꝓpter necessitatē fui corporis voluit vti stupha vel balneo soliꝫ. putauit igitur illa die etiā: q̄ senex erat ⁊ inopo causarū naturaliū non videbatur ei q̄ sufficiēter esset calid⁹ aer stuphe vl soliꝫ: ⁊ ideo fecit sibi apponi carbones accēsos ⁊ paulopost hoc vn⁹ famulorū syncopizauit et alios tā deficere incipiens illū extrahit. videns igit dño casum illius exiuit stuphā. et sic illa die fuit ei⁹ operatio impedita. sequēti die volēs redire ⁊ ducere illum qui syncopizauit vocauit quēdā medicum iuuenem sibi charissimū ⁊ dixit ei q̄ consideraret ⁊ examinaret dispositionē illius iuuenis qui timebat q̄ aliquis vapor venenosus latitaret in viscerib⁹ ei⁹:q: sic et sic ei in balneo cōtingerat et interposuit alī⁹ famulus qui presens erat. Certe domine credo q̄ si ego plus aliquātulum stetissem ibi cōtigisset mihi hoc idez:q: tam sentiebā defectum cordis. et ideo dixi tunc non redire tunccepit medic⁹ iuuenis interrogare an intrarent balneū ad transitum:⁊ respondērūt hoc excepto dixit ille qui syncopizauit q̄ ego de precepto dñi accēdere carbones extra diu insuflando ⁊ postmodum intromisi in balneuz. Respondet tūc medicus iuuenis tibi vobis accidet hodie si posueritis in balneo carbones accēsos. Nā bene scit dño magister qui hic est q̄ homo nō potest viuere in aliquo loco nisi aer q̄ trahitur ad temperiē cordis frigidior fuerit vel remissionis caliditatis q̄ corpus. vnde q: incēdebatis aerē stuphe vestimenes in quibus erat cor abūdās calore incenso deficiet impetus q̄ dño:qui tū si diu stetisset:tūc senex pcutiens frontē cum palma cognouit errorē. ¶ Alij contigit medico in hac villa q̄ propter necessitatē sui corporis iussit sibi preparari decoctionem ȳringoū et liquiritie de consilio cuiusdam alterius ⁊ in prima sumptione decoctionis conturbata sunt paulopost et⁹ viscera:⁊ cū angustia p̄cordioz ⁊ cruciatu euomuit decoctiones et amplius:et illud accidens decoctioni nō ascriptit:sed alijs causis fuit regiminis. et ideo die sequēti sumpsit iterato partē decoctionis ⁊ simile accidens grauius passus fuit. territus ergo ⁊ quasi stupefactus significauit medico de cuius consilio ceperat vti decoctione. Rādit ei q̄ cū talis effectus nullo mō sit de vi et natura decoctionis necesse erat q̄ aliud accidēs interuenisset extrinsecus. ⁊ ideo q̄ auerteret vtrū aliquid cecidisset in vase vel si nō q̄ caute inuestigaret in q̄b⁹ vasis aut q̄b⁹ colatoriis sic de alijs instrumētis fuisset decoctio preparata et tandē inuenit q̄ fuerat colata decoctio cum colatorio illotocum quo prudie fuit colata decoctio ellēboui. ¶ Alij cōtingit medico q̄ ꝓpter nauit decoctionē capil. ve. cuidam patienti. et qualibet vice vomebat cū terribilib⁹ accidentibus et tandem plus diligens scrutinium inuenit q̄ capil. ve. fuerat collectus in q̄dam cisterna communi et antiqua ⁊ modicum in fundo cōtinēte. iuit ergo illuc:q: curiosus erat ⁊ fecit sibi ostendi locū collectionis:et cum diligēter aspexisset inuenit cadauer buffonis sub illo loco in fundo cisterne ex quo inficiebat nō solū humiditas qua plāta nutriebatur:sed aer circūpositus ei. ¶ Aliud etiā contigit cuidā medico qui fecerat de consilio cuiusdā alterius fieri collirium ad delendum albuginē oculorū:⁊ prima nocte qua stillauit oculis patientis obtalmiā incurrit ita q̄ eminētia ⁊ timore ac intolerabili dolore vexatus fere amisit oculos. cucurrit ergo mater et notificauit medico principali. q̄ respondit q̄ non erat ꝓpter naturā collirij:⁊ in testimoniū huius p̄cepit q̄ recepta eius dē collirij faceret iterū cū diligentia q̄ in domo sua taliter ⁊ taliter prepararet ipm sicut alīs fuerat informatus ⁊ de secūdo fuit instillatum oculis patiētis eiusdē ⁊ in nullo vexauit eū et de primo fuit per diligentē inquisitionē inuentū q̄ ille q̄ preparauerat pridie puluerizauerat multā quātitatē viridis eris et eisdē vestibus indutus:quibus puluerizauerat illud preparauit collirium. ¶ Non sunt etiam multi anni q̄ contigit quendam puerū pati simplicem fluxum et quātūcūq; pluribus antidotis laboratum fuerit ad ventris restrictionē:tamen non profuit ei:sed cecidit in dissynteriaz immoderatā. Consultus est igit quēdā medicū ⁊ interrogauit quibus medicinis vsus esset:et inuenit q̄ congruis. dei de interrogauit quibus cibis ⁊ potibus vteretur:⁊ cum rñdisset ei patiēs ⁊ in potu ⁊ in cibis vtebat aqua cisterne q̄si ait an cisterna esset sarea vel cemētaria. Rādit q̄ sarea sed q̄ cōpertuz fuerat:q: riuulas plurimas habebat q̄bus aq̄ deperdebat nouiter fuerat cemētata p totū lz in fundo spiraliuo. cognouit ergo medic⁹ ex hoc q̄ aqua calcinosa pdurerat egrū ad dissynteriā:et per sequētia cōfractū. nā postposito vsu illi⁹ aque cepit statim notabiliter emendari. ¶ Idē etiā medic⁹ habebat quēdā socium in quodā loco solēni q̄ regebat quendā egrū nouiter pie ira et pie tristitia lapsum in ethicā:et ad euitādū elemēta tristitie fecit ipm poni in quādā camera pulchra et nouiter edita. deteriorabatur aūt patiēs de die in diē sub regimine eius ⁊ inciderat strictura pectoris et cephaleā. cū ergo illū locū trāsiret predictus medicus in tumultu socij sui visitauit infirmū cuius hystoriā p socium tam intelligerat considerauit ergo inter se qualitatē ⁊ conditionē camere et inuenit parietes q̄ erāt gipsi ⁊ solū cemētū et structura noua. fecit ergo mutari eū in aliā camerā cōgruā ⁊ infra biduuz cessauit dolor capitis et pectoris strictura. ¶ Et de simlibus casibus si vellē vobis narrare q̄ vidi ⁊ audiui forte nō sufficeret nobis dies:sed ista sufficiāt ad manifestandū qualiter cōsideratio exteriorū et accidētiū pertinent medico et qualiter prosunt ad directionem operationis ⁊ qualiter cadūt sub preceptis artificis:et per hoc patet veritas ⁊ rectitudo exhortatiōis. hypo. in hoc pilocasi. patet etiā per cōsequēs vtilitas documēti eius iterum et colligatur ex predictis quales sunt considerationes que reperiuntur in medico ⁊ infirmo ⁊ assistentibus vel quibuscūq; ministris ⁊ in accidētibus extrinsecus ad hoc:vt opus artis recte perficiatur et infinita sunt hic breuiter epilogata. Nam medicus ꝓuidus in prognosticando ambiguus: in promittendo iustus:in respondendo circūspectus vt non promittat sanitatem:quia tunc vsurpat diuinū et deo facit iniuriam:sed promittat fidelitatē et diligentiam in visitando discretus et diligens:in sermone modestus:in affectione benuolus. patiens autem debet esse:in cōficiendo infirmus: in perseuerando animosus atq; cōstans. ministri vero in moribus cōpositi in sensu ⁊ in intellectu perspicui ⁊ discreti in custodia vigiles:in administratione solliciti ⁊ fideles. extrinsecus aūt accidentalia conuenīt esse ne corpus patiēs inde ledatur aut animus perturbetur:et hoc de expositio nostrius aphorismi. Uita brevis. Et sic sufficiat. Deo gratias.

¶ Explicit Repetitio super cān. Uita brevis.

De carbonib⁹ accēsis stupha.

De cocti⁹ capitulorū vesi.

De colirio

De aq̄ cisterne.

De cameramo uiter fabricata

De cocti⁹ hi tigoz ⁊ liquirie.

Tabula super vita breuis.

¶ Tabula Arnaldi de villa noua super vita breuis

Cum hypocras more sapientum in primo cañ. prime partis aphorismorum premittat in generali oīa illa sine quib⁹ artis effectus laudabiliter attingere nō valemus: ⁊ cū nos hortetur: vt illa diligenter cōsideremus ⁊ ordinemus tangēdo ordinē in eisdē et cōsiderādi necessitatē que est necessitas cōditionis. s. a fine accepto: q: sine istorum ordinatione laudabiliter artis finem nullus attingere posset. propterea cooperante diuina gratia tabulam ordinare proposui hoc modo.

Illa ad quoꝝ ordinationē hypoc. nos hortatur sunt	diligentia medici obedientia infirmi ydoneitas ministrorum congruitas extrinsecorum.
Diligentia medici perficitur	per cognitionem dispositionis egri ad quā requiritur studiositas in cognoscendo per preceptum ⁊ ordinationem que pertinent ad opus curationis ad que requiritur tanta ordinatio in precipiendo.
Studiosa cognitio diligētis medici perficitur.	premeditando inquirēdo quicquid debet facere ante visitationem infirmi. colligendo signa: quid debet facere in ipsa visitatione. componendo collecta quid debet facere post visitationem.

¶ Studiosa cognitio in p̄meditādo inq̄rēda cōplectit̄ in p̄cogitādo gn̄a cognoscibilia in medicina ⁊ illoꝝ generꝝ spēs.

Genera cognoscibilium sunt tria scilicet	Res naturales ⁊ sunt	Elementa complexiones humores. membra virtutes spiritus operationes.
	Non naturales et sunt	Aer continens motus et quies cibus et potus somnus et vigilia euacuatio et retentio superfluitatum quotidiana accidentia anime.
	Contra naturam et sunt	Morbus causa morbi accidētia morbi.

¶ Tabula prima preuisiua.

¶ In premeditando res naturales sufficit precogitare solū cōplexionē ⁊ infirmi compositionem	Sic oīs cōpl̄o	aut attenditur in toto corpore aut in partibus corporis aut in membris.
Compl̄o totius corporis inuestigatur ac per etiā ipsius cōpositio	sexum etatem habitudinem colorem et naturales operationes	Uer. gratia. si aliquis puer masculus macilētus al. coloris modica citrinitate p̄fusus multi appetitus non potēs tolerare famē ex cuius corpore pro modico labore sudor resoluit̄ talis colericus est ⁊ etiā rare compositionis: et sic de aliis.
Mēbra quoꝝ cōplexio dz aduerti scilicet principalium	Aut enim sunt animata ⁊ inter ista principaliter debet attēdi complexio cerebri. Aut spiritualia ⁊ inter ista principaliter debet attendi complexio cordis ⁊ pulmonis. Aut nutritiua et sic epatis cōplexio principaliter debet attendi etiam stomachi ⁊ intestinorum complexio.	
Complexio cerebri inuestigatur	per capillos per oculos per sensum per motum per cogitationē seu cognitionem interiorum per somnum et vigiliam	Uerbi gratia si sit aliquis habens nigros capillos ⁊ oculos rubeos sensus acutos ⁊ sit velox in motu et in cogitatione instabilis multe vigilie talis habet cerebrum calidum.
Complexio pulmonis et cordis inuestigatur	per q̄titatem pectoris per lenitatem et pilositatem eiusdem per pulsum et anhelitum	Uerbi gratia. si aliquis habuerit pectus magnū et pilosum et pulsum velocem et frequentem anhelitum celerem ⁊ arterias magnas: ⁊ tunc talis hz corca. ⁊ si vox habētis p̄dicta fuerit sonora seu grossa per quantitatē

	per quãtitatẽ arteriarum per qualitatem eorũdem	sa et ab aere ledatur calido: tunc pulmonem habet calidum.
Epatis cõplexio inuestigatur	per quãtitatẽ venarum per qualitatem ipsarum per qualitatem appetitus per qualitatem secessus ac etiam vrine	Uerbi gr̃a. si aliq̃s habuerit latas venas calidas et fortẽ appetitũ cũ vltima siti ⁊ egestiones sint sicce ⁊ tincte et vrina tincta: tunc epar habet calidum.
Stomachi complexio inuestigatur	per quantitatem appetitus per qualitatem digestionis per qualitatez secessus ⁊ per quantitatem ipsius.	

¶ Uiso que sunt illa que medicus inter res naturales habet cõsiderare p̃ncipaliter premittenda. Deinceps vidẽdũ est q̃ sunt illa que medicus inter res non naturales habet considerare principaliter siue premeditari.

Medicus studiosus inter res nõ naturales attendere debet consuetudinem	quantum ad quãtitatem et qualitatem refectionis. quantum ad habitudinem solite regionis quantum ad cõsuetum exercitium.

¶ Uerum considerando consuetudinem consideratur aer inhabitatus et solitum exercitium motus et quietis, refectio ⁊ somnus et vigilia et accidentia anime consuetudo eius omnes res non naturales circuit.
¶ Uiso de rebus nãlibus ⁊ nõ nãlibus videamus de reb⁹ q̃ sunt ꝯtra nãm. Quid p̃ncipali⁹ cõsiderãdũ est inter res que sunt cõtra nãm. Inter res q̃ sunt cõtra nãm dz medic⁹ maxie cõsiderare morbũ vtrũ talis morb⁹ sit simplex vel cõposit⁹

Debet etiã cõsiderare siue scire ꝙ si patiatur morbum simplicem tunc	aut patitur malam cõplexionem aut malam compositionem aut solutionem continuitatis
Debet etiã cõsiderare ꝙ si patiatur malã cõplexionẽ	tũc aut patit̃ causam in toto corpe: ⁊ hoc dupliciter aut cũ materia. aut sine aut in aliqua parte corporis: ⁊ hoc dupliciter: aut cũ mã aut sine materia: ⁊ he oẽs diuiduntur penes diuisionem qualitatum primarum que sunt ca. fri. hu. ⁊ sic.
Mala complexio totius corporis	calida fe. appellatur frigida stupor vocatur humida mollificatio nominatur. sicca ptisis vel ethica potest nominari.
Gratia exempli omnis fe.	aut fundatur in humoribus et dicitur putrida. aut fundatur in membris. et sic dicitur ethica. aut fundatur in spiritibus et dicitur effimera.
Precogitando debet medicus subdiuidere fe. putridam	quia quedam est simplex et illa est aut sanguinea aut colerica aut flegmatica aut melancolica.
Aut composita	⁊ tũc cõponit̃ ex febrib⁹ eiusdẽ gñis ⁊ d̃r tertiana aut q̃rtana duplex ⁊ sic d̃ aliis: aut ex fe. diuersoꝝ generũ cui⁹ sunt. v. gña i solis putridis. Si aũt volum⁹ ꝯsiderare cõpõnez putridaꝝ cũ ethica. x. erũt genera. Si aũt effimere cũ ethica et putrida. xv. erunt gña.

Istorũ generũ innumerabiles possunt esse species s̃m predictũ modũ vel exẽplũ. ¶ Premeditãdo subdiuidere dz malã cõplexionẽ cuiuslibet mẽbri necnõ ⁊ morbos cõpositionis ⁊ similiter solutionẽ cõtinuitatis. Si aũt medicus q̃ vocat̃ ad infirmũ nõ poterit oĩa predicta precogitare siue premeditari adminus debet interrogare nuncios de accidentibus que apparuerũt in egro ad quẽ vocat̃ dicẽdo de quo cõquerit̃ iste patiens. cum aũt responderit ei debet cogitare si tale accidens sit ꝓpriũ vni actioni vel pluribus cõmune ⁊ si sit cõe pluribus oz cogitare quot sunt et ex q̃bus signis distinguuntur. Uerbi gr̃a. si nuncius referat ei ꝙ patiẽs hz dolores lateris: cogitare dz an sit pleuresis an apostema epatis vel ventositas extẽdẽs pelliculas vel apostema in splene q̃r dolor ex vẽtositate nõ est fixus sed aliq̃n sunt fixi ⁊ in dolore vel apostemate splenis vel sub splene nõ est tussis sz in pleuresi ⁊ in apostemate epatis est tussis. Sz tñ differũt q̃r in pleuresi aliq̃d corruptũ screatur ⁊ si nõ in principio bene tñ in ꝓcessu post. Similiter pleuretic⁹ patit̃ dolorẽ pũgitiuũ: in apostemate autẽ epatis nihil screatur nec in principio nec in fine: ⁊ patiens patitur dolorem non pungitiuum sed grauatiuum.

¶ Tabula secunda.

¶ Uiso igitur in generali que et quot sunt illa que medicus debet premeditari anteq̃ accedat ad infirmuz. Nũc autẽ restat videre que ⁊ quot sunt in generali: que cum ad presentiã egri peruenerint debet colligere per superius dicta. Sũt autem duo in genere. Primũ enim sunt signa dispositionis nãlis et principaliter complexionis ⁊ cõpositionis et hec colliguntur per superius dicta. Secunduz est signum dispositionis egri que alio nomine appellatur egra.

Ut autem medicus ordinate preuideat. accidentia ⁊ signa egritudinis dz incipere a generalissimis descendendo ad spãlissima	Sic omne accidens morbi	aut est nocumentum actionis aut mutatio qualitatis corporis aut mutatio exeuntium a corpore
Postea debes scire ꝙ omne nocumentum operis	aut est ablatio vt cecitas aut diminutio vt debiliter videre. aut permutatio que alio nomine dicitur corruptio: vt videre que oculis non p̃sentant̃	

Tabula super vita Brevis

¶ Notandum tamen q̄ nocumenta operationum aut sunt nocumēta actionis virtutis animalis aut actionis virtutis vitalis aut nocumenta actionis virtutis naturalis.

Post modum subdiuidendo mēbra dicas sic: omne nocumentum virtutis animalis
- aut erit nocumentum virtutis sensitiue,
- aut motiue
- aut virtutis regitiue.

Postmodum subdiuide nocumētum actionis virtutis sensitiue sic
- q̄ omne tale nocumentum
  - aut est virtutis visiue
  - aut auditiue
  - aut olfactiue
  - aut tactiue

Sciendum tamen q̄ omnes virtutes sensitiue habent quedam accidentia cōmunia. Nam omnes cōueniunt q̄m cuilibet potest auferri actio diminui ⁊ permutari ⁊ differunt per contractionez istorum ad ꝓpria organa cuiuslibet virtutis Nam ablatio sentiendi in oculo cecitas dicitur. sed diminutio debilitas visus dicitur: permutatio autem corruptio visus nūcupatur: vt cū aliquis videt muscas volare vel sibi videtur, q̄ sunt muscę licet nō sint ante oculos immo actio est sic corrupta vt appareat in principio cataracte: et sicut est in visu ita est in aliis sensibus.

Una est virtus motiua cuius actionis nocumētū diuidit q̄
- omne nocumentum virtutis motiue
  - aut ē ablatio: vt cū mēbrū vel corp⁹ nō pōt moueri
  - aut diminutio vt cum debiliter mouetur.
  - aut corruptio vt cuz malo motu mouet vt spasmo tit illatione ⁊ tremore.

¶ Visō de nocumento actionum virtutum sensitiuarum et motiuarū,
¶ Hic videamus de nocumento virtutis regitiue que distinguitur sic.

Omne nocumentum virtutis regitiue
- aut est nocumentum ymaginationis
- aut discretionis.
- aut memorie

Nocumentum actionis ymaginationis
- aut est ablatio et vocatur fatuitas
- aut diminutio et dicitur ruditas
- aut corruptio et proprie vocatur alienatio.

Nocumentū actiōis discretionis
- aut est ablatio vt litargia.
- aut diminutio vt stultitia.
- aut corruptio vt desipientia.

Nocumētum memorie.
- aut est ablatio vt litargia.
- aut diminutio vt insania.
- aut corruptio et dicitur alienatio.

¶ Visō de nocumentis virtutum animalium.
¶ Hic est videndum de nocumentis virtutum naturalium.

Omne nocumentū actionis virtutis naturalis
- aut est virtutis attractiue
- aut virtutis retentiue
- aut virtutis digestiue
- aut virtutis expulsiue.

Nocumentum virtutis attractiue.
- aut est ablatio vt nihil attrahere
- aut diminutio vt debiliter attrahere
- aut corrupte attrahere cum malo motu. ⁊ eodem modo diuiduntur nocumenta virtutum aliarum naturalium.

¶ Sed nota q̄ hec nocumenta nominātur sm varietatē virtutis q̄ virtute variante sunt sm variatiōes ꝑtutū mēbroꝝ Cōcludamus ergo q̄ virtutū naturaliū nocumēta in gñali sunt duodecim cum sint quatuor virtutes ⁊ q̄libet pati pōt tria nocumēta. Nam cuilibet pōt auferri actio aut diminui aut corrūpi et cum sint quatuor virtutes naturales ⁊ quelibet patitur tria nocumēta multiplicem⁹ 3. p. 4. ⁊ sic sunt. 12. Et p eādē viā nocumēta actionis virtutis sensitiue enūerata erūt. 15. quibus si addamus motiua erūt. 18. Et ideo cū dicim⁹ q̄ virtutes naturales sm varietatē mēbroꝝ variant. Ponam⁹ exēplū in vno mēbro vt stomacho. Stomachus cm est instrumentū ꝑ qō alimētū ministratur olbus membris. Oportet ergo q̄ cibum attrahat ⁊ attractū retineat ⁊ retētū digerat et ipso digesto qō superfluum est expellat. Discurramus ergo per virtutes naturales stomachi ipsarum accidentia inquirendo. ⁊ hoc sic.

Omne nocumentum actionis aut est
- ablatio vt nihil attrahere
- diminutio vt debiliter attrahere vt duricia dicitur.
- corruptio vt cum attrahit cū malo motu vt titillatione aut spasmo aut tremore.

In quo peccat retentiua stomachi
- aut nihil retinet vt in linteria.
- aut debiliter retinet ⁊ sic sequitur velox cibi descensio ad intestina.
- aut male retinet quod contingit quando inter substantiam stomachi et cibum est vacuitas ⁊ hoc modo causatur rugitus et inflatio.

In quo

In quo peccat digestiua stomachi.	aut est ablatio vt cum cibus a stomacho non mutatur. aut est diminutio et istud accidens crapula appellatur. aut corruptio vt cum cibus in malas conuertitur qualitates.
Nocumentum quo peccat expulsiua stomachi	aut enim est ablatio vt apparet in yleon. aut diminutio quando tardat expellere expellenda aut corruptio quando mouet cibum priusq̄ digeratur cibus vt cum tardat digestiua expellere.

¶ Uiso quomodo peccant operationes virtutum quantum pertinet proposito: deinceps videndū est de mutatione qualitatis corporis q̄ distinguunt penes obiecta sensuū. hoc excepto q̄ obiectū auditus non ingreditur istā cōsiderationem cū et⁹ obiectū in aere radicetur: et ideo non pōt esse qualitas corporis humani sed potius aeris. Aliorū aūt sensuū obiecta possunt esse humani corporis q̄litates ꝓpter q̄s accidētia q̄ dicunt immutatio q̄litatis corporis dīr ꝑm hūc modum.

Omnis mutatio corporis est	aut color. aut odor aut sapor aut qualitates tangibiles.
Immutatio qualitatis corporis que visu percipitur.	Aut percipitur in toto corpore vt ycteritia Sīr est immutatio totius corporis in colore in passiōib⁹ epatis splenis et ydropisis. Aut percipitur in aliqua parte corporis vt citrinitas in oculis: nigredo in lingua sub hac specie reponitur omnis maculosus color cutis vt morphea: lepra. Similiter est color qui apostematib⁹ in aliqua parte corporis generatur vt color veri sipille flegmonis et aliorum.
Immutatio qualitatis que odore percipitur.	aut enim patitur in anhelitu infirm⁹: aut in sudore: aut in aliqua parte corporis sicut in manu vel naribus vel, sub asellis aut in ructu si est acetosus aut abhominabilis sicut fetentes carnes.

¶ Immutatio que percipitur a gustu patientis aut percipitur a sapore sudoris cum aliqua gutta cadit in os eius aut saliue si est salsa vel amara vel dulcis: aut sanguinis exeuntis per poros sibi si est salsus dulcis vel amar⁹ aut screatus aut vomitus si est amarus vel acetosus aut ponticus.

Immutatio qualitatis que tactu percipitur	prime	vel calidū et frigidū humidū et siccum	Nam medicus pōt aliqñ ista augere et diminuere
	aut sunt qualitates ꝑme aut secunde		
	secunde	aut durum molle asperum lene et extensum.	

¶ Tabula tertia eorum que medicus debet facere post collectionem signoꝝ siue accidentium hec est.
¶ Collectis omnibus accidētib⁹ que in egro apparent medicus dz ea post collectionem adinuicem cōparare et de ipsis iudicare speciem morbi. Quia aut medicus poterit de accidentibus ꝓmpte iudicare aut non. Si aūt ꝓmpte potest iudicare tunc ordinet immediate regimen quod pertinet ad infirmitatem curādum vel ad curationē egritudinis secūdū exigētiā egri et aliorū particularū vt etatis: regiminis: tpis ꝛc. Si vero ꝓmpte non potest iudicare tunc anteq̄ aliqs faciat ordinet regimen neutrum quod cōfert egro prebendo ei consolationem et morbum allcuiādo et similiter preseruabit medicum a confusione.
¶ Regimē neutrū dz ordinare medic⁹ añq̄ exeat domū ꝑm cōsistētias egritudinis de q̄ pōt haberi certitudo in primavisitatione: qi si accidētia fuerint a principio grauia et contraria breuis erit morbus: contrariis cōtrariū: preterea debem⁹

distinguere morbos sic	Omnis morbus aut est breuis aut prolixus aut est medius inter istos.

¶ In istis morbis anteq̄ species cognoscātur debemus regimen ordinare neutrū cum cibis et potibus temperatis sic.

Regimen morborum breuiū	In cibis	est brodium cicerum lac amigdalarum		
	In potibus	ptisana colata ydromel oxizacara		
Regimen morbox prolixox seu cronicox	In cibis	carnes pullorū perdicum iuuenum, et auicularū paruarum	In potibus	Uinum album in colore in sapore aqueum et rubeū subtile in sapore aqueum
Regimen morborum mediorum	In cibis	oleum auenatum candarusum	In potibus	ptisana colata et expressa aqua bullita in qua alb⁹ panis fuerit remollitus.

¶ Quomodo se debet habere medicus circa amicos patientis.

ORdinatio regiminis in hospitio ipsius infirmi si interrogek eb amicis dd sentiat de statu patiētis rīdere non debet cuz duplicitate malicioſa seu fallacia: quod potest contingere duobus modis: aut dicendo se sperare quod non sperat aut dicendo se timere quod non timet sed cum cautela discretionis honesta cum lima veritatis cum veritate. vt dicat q̄ nondum est certus de statu patientis cū cautela

discretionis honesta vt non exprimat in quibus dubitat. sed. in quibusdam articulis de quibus intendit certificare p̄ experimentum artificiale.

¶ Ordinato regimine data responsione patientibus laboret medicus de signis seu accidentibus iudicare q̄ faciet scilz aut proprio studio aut alterius auxilio.

¶ Primo enim studio medicus si voluerit iudicium ex accidentibus elicere sic ea recolliget tabulando.

Primo recolliget ea q̄ pertinent ad complexionem. vt
masculus vel femina
etas annorum
macciatus vel pinguis
tratus vel tristis habens epar ca. & fri. &c.

Scdo ea que pertinent ad consuetudinem.
multi exercitij vel maximi octi
copiosi cibi vel potus vel modici
lubricus vel continens.

Tertio recolliget accidentia morbi sic
Patitur dolorem lateris dextri vel sinistri: continuum vel interpolatum cum tussi vel sine tussi: cum malicia anhelitus vel sine: cum siti continua sine interpolata cū ardore vel sine ardore: habens pulsum durum vel mollem: magnum vel parvum.

¶ Sic accidentia sic tabulata vel comparet ea ad causam vel ad morbum vel inter se cogitando q̄ omne accidens morbi aut habet ortum a causa morbi vt in yctericia est amaritudo oris a colera aut a morbo immediate vt sitis et dolor frōtis a febre aut ab alio accidente vt fastidium et rugitus ventris ab indigestione.

Ulterius dz medicꝰ de accitib⁹ cogitare q̄ oē accidēs qđ apparet in morbo.
Aut est innatum ipsi membro id est inest sibi ex propria passione. aut est sibi ab alio membro cōmunicatū. i. inest sibi ex cōpassione alterius membri vicini vel colligati.

¶ Post autem debet medicus inuestigare vtrum accidens quod apparet in membro sit priuatiuum ipsi membro vel ab alio sibi communicatum rememorando canones traditos a Gal. j. de interioribus premittendo prius vniuersales.

vniuersales hoc omne nocumentū modo
Aut est accipiendum cuiuslibet membri et signat in eo passionem esse aut morbum priuatiuum vel ab alio communicatum.

post istā dz aliā sequi distinguēs inter morbū priuatū et ab alio cōicatū sic
Omne nocumentum actionis singularis continuum causam signat esse in mēbro priua tam cuius actio leditur.

¶ Post istam sequitur in pluribus actionibus ordinatis nocumenta sic: nocumēta continua plurima actionū habētiū adinuicem ordinem signant mēbrum prime actionis esse lesum et immediate pati & post errorem actionū lesiones abinde p̄cedere. ¶ Post hoc debent sequi canones curarum vniuersalium: premittēdo prius canonē vniuersalē sic. Oē nocumentum actionis interpolans: nō tñ interpolans p̄pter causam primitiuā significat causam passionis esse intrinsecā materialē et aliunde mandati particule patienti. Post illud sequitur magis speciale et est omne nocumentum subitus & momentaneum si ab interiori causa processerit a vapore causatur. Oppositum autem erit de humore.

¶ Viso qualiter medicus studio proprio poterit indagare significationes accidentium deinceps videndum est si p̄prio studio nō poterit ex eis iudiciū elicere qualiter alterius auxilio poterit indagare. hoc aūt poterit facere si ad alium peritiorem medicum eo recurrat cū eo de istis accidentibus collectis conferendo. Iste peritus si est propinquus tunc aut satisfaciet et sic ordinet regimen curationis fin particulā patiētem et morbus tolerabitur: aut non satisfaciet et tūc recurrat ad alium distantem.

Discas in hoc casu: si infirmus patiens fuerit.

¶ Debet medicus persuadere parentibus infirmi vt ipsum vel ipsos noscēt & venire facies. Si aūt mitatur p̄ medico distante restat videre quid faciat medicus in toto tempore medio donec alter medicus veniat. Certe dico q̄ debet suū visitare infirmū: et debet videre si aliquod signum de nouo appareat: siez per quod possit illuminari: et debet interrogare infirmū de his quibus non recordatur eum interrogasset et debet ei protestando dicere. Ego anteōs medicinalia vobis administrare volo: vtinam et interrogo vos propter quedam dubia que mihi occurrunt. Nam ego volo vos ducere per securā viam atq̄ tutam.

¶ Si autē medicus cognoscat q̄ infirmus est impatiens & amici importuni aut dimittat eum si cuz honestate possit: aut si non potest eum dimittere: ordinet aliquam medicinā que nō potest nocere. Sed aliquo modo tuiet Allocuto infirmo de administratione medicaminum proinde circūspicite.

¶ Deinceps videamus quales sunt medicine q̄ prosint & nō noceant q̄uis morbo directe non opponant. Sunt aūt temperate vt zuccara electa et illa que sua proprietate cōuenīt. hec aūt sunt que cōfortant membra principalia vt aurū cor aut depurāt spiritꝰ vt buglossa: aut cōseruāt spūs vt cacabre: sine karabe aut sunt tyriacales: & hec aut venenositatē pellūt ab humoribꝰ vt agaricus: aut a mēbris vt doronicū. Ex p̄dictis aūt medicis sic cōponit syrupꝰ vel electuariū vel trociscꝰ vt vna tēperata cū alia iungit & si media vtilis fuerit p̄prietate et tpate cōplexiōis absq̄ dubio in quocūq̄ casu poterit administrari sicut posset administrari aurū: buglossa: & borago. Sed si fuerit vtilis proprietatis & distēpate cōplexionis q̄re alia que simpliciter sit vtilis & distemperate cōplexionis in oppositā qualitate & iungas eas ad cōponēdū medicinā sicut tales melissa: & poma mattana & ex istis cū zuc. poteris facere electuariū vel trociscos quos poterit administrare in quocūq̄ casu. Caue tñ medicina habens vtilitatē p̄prietatis habeat aliā inutilez & nō debet administrari si inutilē locum habeat vt camomilla mulieri impregnanti: q̄ prouocat aborsum. Sed masculo bene pōt cū sit tēperate cōplexionis & habeat proprietatē obseruādi spūs et confortandi principalia mēbra et expellendi interiores dolores membrorum.

¶ Viso quid agendū est anteōs cognoscat speciem egritudinis quia debet regere infirmum cum cibis & potibus tēperatis & medicinis

tis ⁊ medicinis necnon et aliis res non naturales debet temperare: quia omnes salubres sunt.

¶ Deinceps videndum est cognita specie morbi ⁊ causa et ꝑticula patientis: q̄ cognoscitur modo supra posito vt studio ꝓprio vel alterius auxilio.

¶ Morbus quē cognoscit medic⁹ aut est periculosus. ⁊ tūc debet dicere medicus amicis patiētis q̄ timet de periculo: cauc tamen ab indiscretis: aut est salubris ⁊ tūc dz medic⁹ interrogātibus de statu patientis respondere q̄ si patiens et ministri fuerint obedientes et alia egro. vel aliud accidens non superuenerit spes poterit haberi sanationis.

¶ Data responsione de statu infirmi interrogātibus confestim debet medicus ordinare omnia genera cārum salubriū sic q̄ ipsa opponātur ſm gradum egritudinis et tolerātiam subiecti. Nam medicus fidelis et sapiēs cognoscē dio ꝙ celerius potest subuenit egritudini. ideo dictum est cōfestim. Similiter dixi ſm tolerātiam infirmi q: opus rectis⁹ simū non efficacibus tantū: sed tutioribus consumatur. Nam medicus non semper tenetur facere quod rectius est: ſz to lerabilius et tutius: ⁊ ideo aliquando amputat manū vel pedem vt totum corpus saluet a corruptione.

¶ Istis visis videamus quē ordinem debet medicus tenere in processu cure. Ad cuius euidentiā sciendū est q̄ regimina particularia quibus cōpletur opus curationis sunt tria. ſ. regimē in dieta et illud dz precedere alia: q: ordinat ad virtu tē custodiendā ꝓpter quā requiritur sanitas: q: sine ista alia non proficiunt. Etiā regimen in administratione medici narum et illud precedit tertium: quia vniuersaliter respicit morbum: aliud est regimen particulare. ſ. in manuali operatione quod debet medicus exercere quando alia duo non proficiunt.

Regimē in dieta cōsistit in mēsu rōne sex rerū nō nāliū q̄ sunt

- continens vt aer: motus et quies: cibus et potus: somnus et vigilia: inanitio et repletio et accidentia vanum.

Aut est aer Continens

- Et de isto debet medicus attendere vtrum competit infirmo secundum q̄ in tali domo vel in tali loco et si non precipere debet vt emendetur et debite ordinetur.

Aut est cooperimē tum et hoc est.

- aut vestis et debet cogitare vtrum talis vestis competat infirmo et vtrum competat ipsum tacere tunicatum vel calciatum aut super lectū: et de istis debet cogitare vtrū talibus vel tantis debeat cooperiri an debeat tacere capite discoopto vel cooperto ⁊ sic de aliis: et post ordinationem continentis debet ordinare de motu et quiete et per consequens de aliis.

¶ Post hoc autem sciendum est q̄ medicus debet cogitare regimen ſm varietatem eorum que morbo contingūt. Quē admodum nauta velum ſm varietatem ventoꝝ propterea dicere debet infirmo et assistentibus: ita administrabitis do nec mihi per signa videatur esse mutandū.

¶ Mutatur autem regimen aliquando vel quantum ad materiam instrumentorum vel quantū ad quantitatē vel quā tum ad qualitatem vel quantum ad ordinem.

Cā cogēs ad mutādum regimē aliq̄ ꝑdcōrū modoꝝ est duplex

- vna necessaria et ineuitabilis: et est mutatio temporum velut morbi. et alia est contingens.

Mutatio tēporꝝ vniuersaliū morbi cogit mutare regimen in materia vt scilicet

- in principio administratur auenatum vel ordeatum
- in augmento administrabitur lac amigdalarum
- in statu aqua cicerum
- in declinatione brodium pullarum deinde substantiam donec redierit ad pristinum statum.

Sicut mutatur cibus ſm quatuor tpa morbi sic et potus mutatur.

Nam

- cui datur in principio ptisana colata ⁊ expressa
- in augmento datur ptisana colata non expressa
- in statu dabitur ydrozaccara vt puto
- in declinatione dabitur vinum debilissimum
- deinde debile deinde fortificabitur

donec redeat ad statum pristinum.

Similiter mutatio tēporꝝ vniuersaliū cogit muta re regimen in quātitate

Nam

- in principio morbi copiosius reficitur eger
- in augmento minus
- in statu minus et
- in declinatione totum econuerso quia semper augmentatur

Similiter tempora morbi cogunt mutare regimē in qualitate. Nā cibus et potus in principio administrabitur calidior ꝙ in augmento: statu: ⁊ declinatione. Similiter predicta tempora cogūt mutare horā refectionis. nam in principio et de clinatione consideratur hora solita cibationis sanitatis si non impediunt alie circunstantie.

¶ Also qualiter tēpora vniuersalia morbi cogūt mutare regimē medicādi ⁊ hoc aut in ꝙtitate aut in materia aut in ꝙ litate aut in ordine. Etiā tēpora vniuersalia morbi cogūt mutare regimē in medicina vt apparet in medicatiōe scabiei. Nā si alicui scabioso propinetur in principio aliquis syrup⁹ aut decoctio boraginis aut fumusterre necesse est vt in aug mento et in declinatione mutetur in absinthium fumusterre. Et huius ratio talis est in prima digestione humoꝝ peccā tū et ideo ꝓpter bonitatē expulsionis. In apertione meatuū quoꝝ primū facit borago q: repumit acuitatē humoꝝ. se cūdū facit fumusterre q: subtiliat materiā et poros aperit ⁊ humores supficie mēbri radit. Si aūt digestiōe cōpleta cōti nuet fumusterre ⁊ cōtinue approximetur dilatatur meatus: ⁊ cū a meatu nihil exire possit: nisi interius cōstringat: vt de clarat Gal. de vesica primo de interioꝝ⁹ remanebit interius materia scabiei vagās per ipm: et ita inuiscabitur ⁊ immis cetur bonis humoribus eos corrūpēdo: et cū nā nō indigeat fumoterre ab ipo non occupabitur: ⁊ ita immiscetur bonis humoribus et eos corrūpet: et ita augetur scabies. Quare cōpleta digestione necessariū est mutare fumumterre ⁊ aliam medicinā que habeat constringere meat⁹ ab intra: ⁊ q̄ ab ea nō sit semota potētia aperiendi meatus ⁊ radendi humores a superficie mēbri. Talis aūt erit medicina stiptica multū vel parū pontica sicut est absinthium.

¶ Nō autē tēpora morbi vtia cogant mutare regimē in ꝙtitate medicinarū euidēter manifestatur in febrib⁹ flegmatī cis Nā in eis administrabimus syrupū maioris acetositatis in principio et augmento ꝙ in statu ⁊ declinatione: ⁊ ratio est q: tunc materia est viscosa ⁊ tunc indiget maiori incisione: q: si administraret⁹ syrup⁹ tāte acetositatis in statu ⁊ decli natiōe sicut in ꝓncipio ⁊ augmēto tūc lederet sensibiliter mēbrū ꝙ⁹ substātiā penetrādo: ꝛz antea nō lesisset. Sicr cogūt pre

Expositio super aphorismo. In morbis minus.

dicta tpa morbi mutare regimē ī q̄litate sicut appet ī cibo ⁊ potu. ſz p̄dicta tpa pax cogūt mutare horā admīstratiōis ni si pp supuenies aliqđ. Nā ī hora ī q̄ solebat admīstrare syrupū si supueniat vom⁹ ex hoc mutabit hora admīstrationis: et sic etiā ī alijs. ¶ Viso q̄lr cā necessaria q̄ est mutatio tēpoꝝ vsū morbi cogit mutare regimē tā in dicta q̄ in medicatiōe. Deinceps videndum est q̄lr cā ꝓtingēs hoc idē faciat: ⁊ est cā ꝓtingēs aliqđ futur⁹ euēt⁹ q̄ ꝓtingēter hz euenire. Et q̄ talis futur⁹ euēt⁹ habeat mutare regimē in quātitate q̄litate ⁊c. pz ī se. q̄tidiana. Nā si aliqs admīstret in tali febre syrupū acetos. ⁊ diu ꝓpter grossitiē materie intēdat ꝓpinare: timere poterit q̄ semp nimis infrigidet. ⁊ q̄ per hoc impediat pfecta sanguinis generatio: vñ ex hoc nō cogit solū diminuere acetū: ſz cogit administrare aliū q̄ tueant epar: ⁊ ꝓpter hoc sapiētes docuerūt ꝓpinare de quarto die in quartū diē trociscos de cupatorio: vel simile postmodū de tertio in tertiū: ⁊ sic debemus cōsiderare de illis mēbris ⁊ futuris euentibus: qui ratione admīstrabilium possunt euenire et variari.
¶ Dicto sufficienter de regimine infirmi. deinde videndū est de regimine medicinarum cum directe morbo opponant.

Circa regimē attēdūtur tria scz
- electio conueniens.
- preparatio diligens
- administratio particularis

Ad conuenientem electionē requrunt tria: primū est scz
- conuenientia in virtute nā si medicus indiget medicina calefactiua: ⁊ sic in secūdo gradu consideret quam de pluribus eliget an melissam vel mentham nam medicina que plura tnuamenta potest conterre vel paucioribus nocumentio nocere illa semper est eligibilior. Secunda conuenientia est in medicina. nā medicus debet attendere q̄ medicina in sua specie sit potissima vel in se vel in respectu morbi. verbi gratia si dactilos debeo administrare an plus cōpetat alexandrini q̄ insulati ⁊ siue isti siue illi plus competāt semper debet conspicere securitatem earum.

¶ Circa naturā medicinaꝝ debet medicus attēdere vtrū res q̄ sibi apportant cognoscat: ⁊ si sic iudicet de bonitate vel de malicia. Qđ si nō cognoscat tunc videat ab auctorib⁹ phisicalib⁹ si describant: ⁊ tunc si cōuenīt cū descriptione auctoꝝ accipiet eā. Si aūt nō cōuenīt refutet eā: vt si apportet loco eupatorij saluia agrestis refutet eā q: descriptio eupatorij nō cōuenit ei. aut non describatur: ⁊ tunc dimittat eā ⁊ accipiat alia de cōmuniter notis: quia hoc securum est.

¶ Dicto de cōuenienti electione dicendū est de cōuenienti preparatione: vnde ad cōuenientē preparationē quinq̄ requrūtur. ſ. mundatio: dispensatio: pulueriz atio: remollitio: coctio.

¶ Et nota q̄ circa istos modos debet medicus informare apothecarios et debet horas et tempora determinare eisdem ne defectu precepti tardius preparent q̄s debeant.

¶ Dicto de cōuenienti electione dicendū est de cōuenienti administratione earum.

Unde circa cōuenientē administrationē hz medic⁹ assistētes informare de
- quantitate vt quanta sit dosis
- de tempore vt hora diei vel noctis
- modo vt vtrum intus vel extra: ca. vel fri. cum potu vel sine potu: aut cum quo vel forti fricatione vel leui

¶ Viso sufficienter quid medicus habet facere ex se tā in cognoscēdo speciē egre dispōnis q̄s in precipiendo opus curationis. Et viso q̄liter medicus patiētē debeat inducere ad obediētiā sui ⁊ ministroꝝ ⁊ qualiter debeat ministros informare. Deinceps videndū est de cōsideratione extrinsecorum accidentium et ordinatione ipsorum.

¶ Accidētia extrinseca possunt tripliciter cōsiderari. Uno mō in seipsis: ⁊ hoc mō duplr. Uno mō quātū ad esse qđ hāt q̄ sunt actu ⁊ isto mō habet certitudo de ipoꝝ actualitate: ⁊ cadūt tūc sub cōsideratiōe medici. Alio mō quātū ad euentū: et isto mō cū sint tūcta nō cadūt sub cōsideratiōe medici cū sint cōtingentia ⁊ raro euenientia. Alio modo in causis suis ⁊ isto mō habet certitudo de ipsoꝝ possibilitate. Tertio modo in suis effectibus: et isto modo habetur de ipsorum virtuositate

¶ Q̄ñ aūt accidētia extrinseca sunt principalr manifesta hz cōsiderare vel aduertere ⁊ detestari ꝓterea si venerit ad patiētē obtalmiā cardiacā vel tussim: si inuenerit domū plenā fumo hz medic⁹ cōsiderare q̄tū pōt fum⁹ iste nocere ⁊ hz aduertere ⁊ detestari istud accidēs vel si vellet patiens cephaleā et martime galeā si turta domū audiūt canes latrātes homines clamātes cāpanas pulsantes corrigat ⁊ detestet quātū possunt ista accidētia nocere: q: multū curā impediūt. Q̄ñ cōsiderauit accidētia in causis suis tūc hz medic⁹ ea cōsiderare ꝓuidēdo ⁊ ꝓcurrēdo. verbi gratia. Si medic⁹ videat turta domū infirmi cāpanas aut multos canes in domo aut multos infantes aut fenestrā borealē recte oppositaꝝ lecto vel loco. Si infirm⁹ galeā patiātur timere poterit q̄ ledat: ⁊ ideo hz ordinare ne p hoc patiēs ledatur aut si videat diuersa ad q̄ eger qui patitur fluxū ventris dimittit discoopertū ventrē timere poterit medic⁹ q̄ torsiones ventris incurrat.

¶ Q̄ñ aūt accidētia extrinseca in effectib⁹ apparent medico. vz. si syrupū nō possit retinere ⁊ retinet cibū: aut p applicationē sacelloꝝ cordialiū sincopizet tūc recurrat ad oēs cās salubres q̄ cordi applicātur ⁊ cōsideret si in loco debito sint collecte: vt de squilla si sola erat: q: venenosa est ⁊ de saluia si buffo fecerat domū suā in radice: ⁊ de capil. ve. si aq̄ putei aliquo cadauere fuerit infecta: aut si in loco indebite sint reseruate vt in loco sordido vel in loco in q̄ aīalia venenosa pāt cadere vt aranee vel scorpiones ⁊ sic de aliis. aut si cū instrumētis debitis sint ꝓparate vt si mortariū in quo pistate sint medicine fuerit sordidū: ex qua sordicie fuerit sordidata. Silr de capla cōsidera vt si fuerit immunda. Silr de colatorijs si q̄d fuerit cū eis colatū qđ fuerit male qualitatis. ¶ Explicit tabula Rinaldi de villa noua multū vtilis.

¶ Incipit expositio Rinaldi de villa noua sup isto aphorismo ypoc. in morbis minus ⁊c.

IN morbis minus periclitantur egrotantes. quibuscūq̄ proprie nature et epatis et habitudinis temporis ⁊ regionis. et hore egritudo inest magis q̄ quibus non propria secundum aliqđ horum inest. apho. xxxiiij. parti. ij.

ISTA aphorismo presenti cōparat literaliter ꝓtum ad gradum periculi duo genera egritudinū. i. egritudines contingentes cū conuenientia particularium ad oppositas: ⁊ intendit qđ ambe sunt periculose: sed multo minus ille que incipiunt conuenientia particularium q̄s ille que incipiunt cum disconuenientia illorum: et hoc est quod intendit cum dicit egrotantes. i. egritudinem incidētes. quibus inest. id est incipit esse egritudo. fm naturam. ſ. complexionis et ceterorū particularium vt etatis ⁊ aliorū que expedit periclitantur in morbis. i. ad periculū disponuntur: ad hoc etiam in processu morborū. vero pro ſz magis minus. i. multo minus periclitant q̄s quib⁹ inest egritudo nō ꝓpria fm aliquod horū i. q̄s quib⁹ incipit egritudo cū disconuenientia oīm p̄dictorū particularium. ¶ Quibus verbis ypo. innuit tres gradus morbi periculosi quoꝝ graduū duos extremos explicat: ⁊ p illos dat intelligere mediū. Primus est egritudinū incipientium cū conuenientia oīm particularū. ⁊ hunc exponit cuz dicit: quib⁹ inest egritudo fm nature ⁊ etatis ⁊c. ita q̄ oīa enumerat cōpellendo. Scōs est egritudinum incipiētium cū disconuenientia vel cum contrarietate oīm particularium et hoc exponit cū dicit: quib⁹ inest egritudo nō ꝓpria secundū aliquid horū hoc est in quibus egritudo incipiēs nō habet conuenientiam cum aliquo predictorū particularū habere autem

Tres gradus morbi periculosi

autē cōuenientiā cū oībus: ⁊ nō habere cōuenientiā cū aliquo sunt extrema in quib⁹ cadit medīū. s. hīre cōuenientiaz cū aliquib⁹ ⁊ discōuenētiā cū aliis ⁊ sic ptz q⁹ ibi. iij. grad⁹ periculi tāgit exprimēdo tm̄ duos extremos: rm̄ q̄ dicit yp. q⁹ egritudines q̄ incipiūt cū cōuenientia aliquoꝝ ⁊ ptrarietate aliquoꝝ sunt magis piculose: q̄ ño cōuenētia olim fūt multo min⁹ periculose. ⁊ ex his ꝺz rō lfalis dicti ypo. q̄ dicit multomin⁹. si em̄ inter illas q̄ incipiūt cū cōuenētia olz ⁊ q̄ incipiūt cū contrarietate olim nō esset medius grad⁹ nō diristet multo minus sed minus absolue. sed vidit ira q̄ ille que incipiunt cū cōtrarietate aliquoꝝ piculariū sunt absolute minus piculose q̄ ille que incipiūt cū oīmoda ptrarietate: ꝓptere a dicit q⁹ ille q̄ incipiūt cum cōuenētia olim sunt multo minus piculose: p quē modū elucescit pspicacia ypo. ⁊ plenitudo sile ei⁹ cū in suis verbis nihil sit otiosum sed necessariū fm̄ ꝓpietatē sermonis grāmatici vel grammaticalis sermonū. ¶ Gal. prio remouet ābiguitatē apiēdo intētionē ypo. circa hoc vocabulū natura: q̄ vtit in cañ. suo: scōo explicat sniam hoc est aperit eius intētionē circa torū cañ. vel sermonē ibi. ac si diceret. dicit ergo in prima p̄te q⁹ ꝺz natura multis modis dicat: rm̄ ypo. intelligit p eā ꝺz cōplonē sicut in loco de humana nā: nā priorū elementoꝝ id est a p̄mis elis aduenies corpi est cōplo. in his aūt verbis innuit vel exprimit Gal. duo. primū est q⁹ natura sumit a medicis multis modis: quoꝝ tm̄ hic nō explicat nisi vnū: tum q⁹ ille sufficit in ꝓposito: tū q⁹ super illo ampho. vētres hyeme. exponit p nām naturalē caloꝝ: ubidem etiā iohānitius explicat plures modos acceptiōis eius: tum quia paulo post in hoc cōmēto exprimit q⁹ ypo. aliter alibi intellerit per naturā cōpositionē corporis: ⁊ sic habemus ab ipso declaratuz quot modis accipiē a medicis: q̄ q̄q̄ p cōplone: q̄q̄ pro cōpositione: q̄q̄ pro calore naturali: ⁊ Johānitius addit. iij. modos. s. q̄ accipitur pro natura totius corporis sicut in tegni cuz dicit. G. q⁹ natura est olim operatrix: medicus vero minister. q̄q̄ pro cōsuetudine sicut ab ypo. di. cōsuetudo est altera nā. sed ibi sufficiebat. iij. modos exprimere in isto cōmēto ad declarādū multitudinē acceptiōis ei⁹ q̄m̄ multitudo significatur in duobus vt ptz per. G. hic ita cum dicit huic aphorismo non est ptrariū multis ex causis ⁊ tm̄ nō explicat nisi duas. ¶ Ac si diceret hic Gal. prio sentiat hunc apho. fm̄ q⁹ nā est vnum particulare inter duo nomina vel fm̄ vocabulum aut est alioꝝ determinatio vl sermo ꝯtum ad expressa mēbra cōpositionis. scōo ꝯtū ad implicata in fine cōmenti cā dicit. vel ita. hic duobus modis pōt ypo. intentio variari ⁊ vtraq̄ est certa et redit ad idem ⁊ ideo dicit tāq̄ fidelis expositor ⁊ ad plenitudinem expositionis vtrāq̄ sniam explicat. ⁊ ꝯtum ad primam sniam primo explicat intentionē ypo. et exemplo declarat. scōo verificat ibi ⁊ hoc est. Ītē in duas diuiditur. primo explicat ei⁹ intentionē. scōo manifestat exēplis scōa ibi quicūq̄ em̄ morbi dicit in prima parte q⁹ ypo. intendit dicere q⁹ si morb⁹ est cōformis particularibus circunstantiis corporū egroꝝ minus molestatur q̄m̄ si esset illis oppositⁿ. ⁊ sic ptz b exp̄sse q⁹ Gal. ypo. verbum q⁹ dicit minus pericliant potest exponi minus affliguntur seu molestatur. hoc est ergo quod intendit cū dicit yp. intellexit per naturā cōplexionē: ac si diceret si morbus proprius id est ptinens ad proprietatē vel exigētiā proprietatis vel alterius pticularis. s. etatis ꝛc. ¶ Quicunq̄ em̄. ibi. prio manifestat expositionem suam ponēdo exemplū in morbo. ca. incipiente. cū conuenētia olim particulariū. scōo in oppositū mor cū dicit: contrarius ꝛc. Dicit ergo q⁹ quicunq̄ morbus attinet caliditati nō dicitur calidus: q⁹ ꝓprie loquēdo morbus non est calidus nec frigid⁹: q⁹ non est subiectū caloris aut frigoris: sed dicitur calꝺus aut frigidus ab effectu vel forma: ab effectu quia corpus calefit aut infridatur ꝛc. a forma vero q⁹ morbus formalr est calor innaturalis aut frigiditas ꝛc. Ut ergo insinuaret q⁹ ꝓprie morbus non ꝺz calidus aut frigidus dicit attinet calori hoc est cōsistit formaliter in qualitate tali inquantum morbus est conueniens corpori natura etate ꝛc. hoc est conformabilis vel consentaneus ⁊ propter hoc innuit causam eius cuz dicit immediate. s. m talis morbus minus molestat egrum. ꝯto enim morbus minus alterat egrum tanto minus afflitgit ipsum q̄m̄ afflictio non causat nisi a ptrarietate alterantis ad alteratū. ergo morb⁹ calidus si cōformis fuerit vel cōsentaneus cōplōni egri ⁊ etati ⁊ figure ꝛc. constat q⁹ minus alterabit sic per ꝯo minus affliget vel molestabit. econtra vero q̄n̄ maior fuerit contrarietas inter morbū ⁊ cōplonez etatē ⁊ habitudinē tāto fortior erit afflictio. ⁊ hoc est q̄ intendit cū dicit. cōtrarius. s. existentibus p̄dictis partibus ad morbū ptrarius ⁊ s. morbus hoc est discōueniens vel difformis vel valde afflictiu⁹ vt frigidus. s. cōuenit frigido p̄dictis partib⁹ calidis: humido p̄dictis existētibus siccis: sicco p̄dictis existentibus humidis. ¶ Sed hic plebet magnā dubitandi rōnē in eo q⁹ dicit minus affligere morbū qui ꝓformatur particularib⁹: q̄n̄ tpe dicit in tegni. capitulo de signis cōplexionū oculi q⁹ oē mēbrū lapsum naturaliter in aliqua qualitate leditur a similibus ⁊ iuuatur cōtrariis moderato vsu. confirmat etiā hoc sup vitruuio affo. naturarū he ꝺdem ꝛc. vbi dicit q⁹ corpora calide et siccē cōplonis melius se habēt in habitudine ꝛc. ex his ꝑ arguit ptra. G. hic: corpora lapsa melius se hñt in habitudine particularib⁹ ptrariis q̄m̄ similibus: sed q̄ melius se hñt minus affliguntur. ergo morbus cū ptrarietate pticularū minus est afflictiuus q̄m̄ ecōuerso: oppositū dicit hic exp̄sse. ¶ Dicendū est aliud est affligi ⁊ aliud male se hre. omnis em̄ qui afflgitur male se ꝺz: et nō ecōuerso sicut alīō est ledi ⁊ aliud est affligi: q̄n̄ ois affectio est lesio nō ecōuerso nā paralysis ⁊ ois insensibilitas est lesio: non tamen afflictio. possunt ergo frigidi in tpe frigido male se habere q⁹ lapsus augef: nō tm̄ ꝓpter hoc magis afflgentur: sic ergo ꝑz defect⁹ obiectiōis q̄tū ad modū sed quā tū ad rem est obiectio nulla q̄n̄ dissimiles sunt valde casus in q̄bus loq̄f. G. q̄n̄ aut loq̄tur in ptrarietate rei contra naturā. s. morbi. ad res naturales vel nō naturales ex qua cōtrarietate crescit afflictio vt dictū est ibi. aut loq̄tur de ptrarietate rerū naturaliū ad lapsum naturalē siue innatū que ptrarietas aliq̄ est reductiua vel correctiua lapsus. ⁊ iō est cā bene essendi: ⁊ ideo non est mirū si huic cōuenit afflictio ⁊ alij non. Et hoc est. Hic verificat sentētiā supadictā p remotionē cause vel remotionē instātie. Dionysius autem in prima parte tm̄ intendit cōfirmare q⁹ dicit super hoc verbo compōnis. quā facit ypoc. dicerat em̄ q⁹ q̄n̄ morbus est difformis cūctis particularibus corporis magis molestat seu contrariatur corpori seu magis afflgit. hoc aūt cōfirmat p rōnē sumptā ⁊ quadā auctoritate ypo. in epidimijs vbi dicit q⁹ ꝓpter multiplicitatē māe patiūt egri difformes seu diuersos morbos. Ex hoc aūt apparet a fili per hūc modū sicut se hz ptrarietas morbi ad cōtrarietatē particularium ad corporis afflictionem. veritas silogismi patet ex hoc q⁹ sicut multiplicitas materie est causa multiplicitatis morboꝝ sic cōtrarietas p̄dicta est cā afflictionis corpis: quo supposito concludit sic: quanto maior est multiplicitas in materia morborum tāto erit maior diuersitas inter morbos: sic quāto maior est contrarietas morboꝝ ⁊ particularū tanto maior erit afflictio corporis quē modum informandi q̄tū dictū est fuerat in seruando pro tanto. Salie. hic ponit ⁊ introducit temporaliter: q⁹ est exēplare: ⁊ tō maxime cōuenīens me dicis. declarat. G. ꝓpositū per exemplum in consideration⁹ ꝓpius mediate: hoc est ergo q̄tū intendit: dicit: hoc est id est ad cōformādū: facit q̄tū dicit ypo. alibi. s. q⁹ ꝓpter multiplicitatē ꝛc. quidā tamen non videntes forte qualiter hec litera faciat ad ꝓpositum dixerunt eā non esse de cōmēto p sentis affo. sed melius in tertia particula autūno vero et dicunt q⁹ sequitur post illam literā cōmēti vbi dicitur: sunt tres errātes in autūno exturbatis autūm cōplexionib⁹ fuerit ꝛc. post sequitur: ⁊ hoc est quod dicit ypo. tamē inspecta subtiliter veritate melius ꝓposito cōuenit. ¶ Dionysⁱ⁹ aūt hic mouet primo instantias. scōo respondet tacite questiōi explicans motiuū quod cōpulit ad rectrandū. ibi: multi em̄ prima ꝺz tres partes fm̄ tres instātias quas ꝓponit. secunda ibi: q⁹ autē. tertia ibi: q⁹ testatur. in primo mouet instātiā secūdo removet ibi. intellexit autē. dicit ergo in prima parte q⁹ dionysius q̄ fecit librū de hebdomadib⁹ ⁊ hoc dicit ad insinuandum efficaciā auctoritatis Dionysij quam allegat nam hebdomades dicuntur ꝓpositiones vel auctoritates ꝑtinentes ad sectam vel specialē cōsiderationem alicuius facultatis vel sapientie: quarū veritas est nota p sci. ex vi ter

Utrum morbus conformis particularib⁹ min⁹ affligat.

Affligi: male se hre: ledi

Concordat dionysiꝰ cū hyppo.

Expōit cōmētū Gal.

Natura multis mōis dicitur.

Tres gradus morbi pericul

minor̄ ꝓpositiõis ⁊ hoc sapientib⁹ in eadē peritia. Scribit ergo dionisi⁹ in libro talem ꝓpositionē vel hebdomadā. oē morbo silē morbum facit quasi furere. q. d. ad insinuandum q̄ ꝓpie furia nō ꝯuenit nisi habētibus cognitionē: vñ morbum furere idē est quātū morbū acui vel incendi quātuz ad quātitatē ⁊ augmentū quātū ad quatitatē vel extensionem in corpe cōtrariū vero morbo eiusdē est curatio vtvltime cō firmat gal. di. q̄ olo cura ꝯtrarij. i. ei⁹ qđ aduersatur corpori est finitēda. i. ꝓfectēda cōtrariō. q. d. non ꝓficit nisi cōtrario sicut ypo. dicit supra. in illo affo. quibuscūq; egritudines ex plenitudine ⁊c. ¶ Intellexit aūt hic ga. primo inuestigat intentū. scōo ꝯcludit ibi nō ergo: intēdit aūt in prīa pte ostēdere q̄ auctoritas dionysij nō ꝯtrariat dicto pīti ypo. vl' intensioni: ꝫ diuersificat. ⁊ nihilomin⁹ in sua diuersitate concordāt vtroq; sñe. Circa qđ primo explicat diuersitatē intētionis dionysij. scōo ostēdit eox̄ ꝯcordātias ibi: si aūt fe. In prima prīo explicat intētionē dionisij circa ꝓdictā auctoritatē: scōo intentionē ypo. Circa ꝓpositū affo. ibi: non rescindēs. scōo cōfirmat ibi cui si natura. ⁊ in prīo cōfirmat rōne. scōo exēplis ibi: hoc etiā experimentis. Dicit ergo in prima pte q̄ dionysius p ꝟba ꝓdicta intelligit q̄ olo seb. acuta ve locius sanat in hyeme q̄s in estate: ꝫ cuius hoc asserat tū p pter hoc nō rescindit. i. non negat h̄ q̄ intēdit ypo. in se. acutis in hyeme non fieri nisi ex acuta materia: q̄ scilicet materia acuta nō posset vincere tpis nām nisi fortis eēt cā. s. seb. acute cui si nā tpis. s. cōplo frigida hyemis neq; nā infirmi vel virtus infirmi q̄ est fortitudo quam hz eger in principio nō pōt resistere. i. nō pōt ꝓhibere quin causent se. quāto minus pōt resistere debilitas infirmi que ꝓuenit ex processu morbi. Ex his aūt verbis habet q̄ aliud est illud qđ dionysius intendit p supradictā auctoritatē ⁊ aliud qđ ypo. intēdit hic asserere q̄ morb⁹ acut⁹ velociz⁹ sanat p cōtrariā qualitatē q̄s p sīlem: ypo. aūt intēdit q̄ morbus acut⁹ q̄ generatur in prīa ꝯtrarie q̄litatis fortior est q̄s q̄ generat in prīa silis vel conformis q̄litatis habet etiā aliud. s. q̄ dionysius aliud intēdit: tñ q̄ alia ꝟba nō negat q̄ ab ypo. dicit esse verū: q̄ aūt illud qđ hic asserit sit verū docet agnoscere per obseruātiā experimēti cōuenientis. d. q̄ si cōsideren̄ due se. eq̄les in acutate ægrū vna sit hyemalis ⁊ altera sit estiualis sp inuenit hyemalis periculosior. Et ꝓpter hoc innuit duo. primū q̄ ambe sunt equales i acuitate: nā si estiua eēt acutior non est mirū si esset periculosior. scōz est q̄ illa est periculosior qualitatibus existētibus paribꝰ q̄ incipit a contrarietate particularij: ⁊ hoc exponit intellectū ypo. circa hoc verbū piclitant. nā superi⁹ exposuit molestant. i. affligunt. hic aūt q̄ maiori periculo sortiunt: ⁊ rōnē exp̄sit immediate cū dicit q̄ acuta seb. q̄ incipit cū ꝯtrarietate sit ab acuta mā: cui resistere nequit cōplo tpis ⁊c. p qđ innuit expresse q̄ cā periculi est exuberātia materie. ⁊ sic pz tā hic exp̄sse p ga. q̄ yp. dicit. ꝏinus periclitant. Jncludit in illo dicto duplicē intētionē. ⁊ vna est q̄ min⁹ affligunt vl' molestant ꝓpter cām supius expressam. alia est q̄ minori subiacēt piculo. Si aūt se. sit acuta ostēso q̄ intētiones dionysij ⁊ ypo. sunt diuerse ⁊ non discordes tā cōuenīter ostēdit eas esse ꝯcordes ⁊ intendit talē rōnem. s. q̄ illa dicta ꝯcordāt quorum dictoꝝ res cōparate partiūt eūdē effectū. sic est hic ergo habetur hic ꝓpositū huius rōnis. minorem declarat hic. ⁊ prīo ꝓponit eaz scōo declaratur tpa laudabilius. Intēdit aūt in prima parte q̄ similitudo particularij in principio se. acute in qua loq̄tur exemplificando: ⁊ post principium cōfirmat ad curationē ⁊ sic cōcordant in eodē: ⁊ hoc est qđ intēdit cū dicit. Nō si feb. sit acuta ⁊ cōplexio aeris sit ca. s. in principio sicut statim post exprimit. Et aer so. s. post principiū vel in processu morbi vt statim post exprimet ad frigiditatem se mutauerit fiunt ⁊c. Jū ergo dicit q̄ ambe tēporis nature fiunt adiutorium febricitāti acute. i. ꝓferūt ei ad curationē: ꝓpter declarat h̄ de vtraq; d. q̄ prīa nā tpis est laudabilius. i. adiuuans vel ꝓferēs ad curationē: cū se. incipiat cū ꝯuenientia particularij in ꝓpone: subiūgit imediate. d. q̄ signāt q̄ mā sit pua: ⁊ ita exp̄sse testat q̄ ꝯuenientia vel ꝓformitas particularij ad morbū i ꝓncipio ē laudabilis i rōne signi. De scōa ꝟo dicit q̄ veniēs in fine h̄ ē post ꝓncipiū sui supueniat morbo ꝯtrarietas particularij ē bona cā. i. bōa in rōne cause qđ declarat q̄ h̄ qđ dicit friditas aeris ē curatio se. ꝫ ꝯtrarij. i. fm rōnē cōtrarietatis. Ex p̄dictis ḡ ꝯcludit intētū. d. Nō ergo. i. ex p̄dictis pz q̄ illud qđ dicit. s. Dionysi⁹ non est cōtrariū huic qōni: ꝫ quasi firmamētū. i. ꝯfirmatio. dicit autem q̄s ad insinuandū q̄ dictū Dionysij directe vl' immediate nō cōfirmat dictū ypoc. sed ex obliquo vel cōsequēter. cū enī Dionysi⁹ intelligat q̄ ꝯtrarietas supueniēs cōpescit ac minuit morbuz rōne cōtrarietatis: eadē rōne sequit q̄ morbū incipientē cōpescere nequeat q̄ morbo vincat ⁊ superet: vnde licet dictū Dionysij non cōfirmet dictū ypoc. ad literā: cōfirmat tñ ad intellectum super rationē que fundatur supra dictum Dionysij q̄ talis est. si cōtrarietas supuenies cōpescit ⁊ minuit morbū: vt ait Dionysi⁹: sequitur ex hoc dicto q̄ olo morbus qui cōpescatur ex ꝯtrarietate particularij est debilis respectu eox̄: et per oppositū qui nō cōpescitur est fortis: sed talis est qui incipit cū ꝯtrarietate de qua hic loq̄t ypoc. ergo per dictū Dionysij pōt dictū ypo. cōfirmari. Cū hoc supra dicit. ga. q̄ ꝯuenientia particularij ad morbū fm paucitatez materie gīantis morbū oppositū huius testatur in multis locis. nā in illo affo. in exercitātib⁹ ad summū. ⁊ in regimīe acutox̄ in illo caplo quo sumpto: ⁊ in tractatu de flōmia et de farmacijs expiesse testat q̄ conuenientia vel cōcursus particularij repletionalij fm moderatā repletionē vl' exuberantiā materie ⁊ oppositā oppositū. s. comessatio ⁊ iuuētus ⁊ crassicies ⁊ plenitudines: ⁊ sic de alijs. Jtē oēs ponunt q̄ signa ꝓpria repletiōis fm vasa sunt habitudo replonatio ⁊ cōuenientia ceterox̄ particularij cū habitudine: ⁊ ideo sciendū q̄ hoc q̄ hic dicit nō hz veritatē: nisi in morbis cōsimilibus sicut declarabit infra cū ꝟitas elucidabit doctrine pīncipio. ¶ Nō aūt de sentoꝝ hz. hec est secōa instātia q̄ ostitur ex dictis ypo. infra in illo affo. huius particule. bīāci ⁊ corrize. nam bīanci ⁊ corrize sunt morbi ꝓnētes etati senectutis q̄ sunt morbi frīdi ⁊ humidi ⁊ etas senectutis est frida per se ⁊ hu. per accidēs: ⁊ marie decrepitas in qua spāliter loq̄tur ypo. cum dicit in valde senib⁹. Jn his enī dñat hūditas cruda ⁊ flegmatica q̄ causat corrizā ⁊ bīancos: ⁊ tñ dicit q̄ in eis non maturātur sic intelligit p oppositū q̄ in iuuenibus maturātur ex quo arguit q̄ bīāci ⁊ corrize sunt periculosiores in etate ꝯueniēti eis q̄s in ꝯtraria: qđ est cōtra cañ. h̄ ꝓpositū. Ad quā instātiā respōdet ga. hic dupl'r primo q̄ nō sunt periculosiores in etate conuenienti fm intentionē ypo. ⁊ hoc ostēdit per verbū quo vtitur ypo. id est nō maturantur: non dicit enim periculosi. sed non maturātur. q̄ autez per hoc velit intelligere q̄ sint periculosi: declarat Galie. per considerationem immaturi vl' crudi humoris. d. q̄ res quasi immatura non est acuta ⁊ periculosa: per q̄ verba concludere intendit cū dicit ypo. dicit q̄ bīanci ⁊ corrize in valde senibus non maturantur. intellexit ex cōsequēti q̄ non sunt morbi acuti ⁊ piculosi: scōa ratio q̄ licet essent in illa etate piculosi non rōne ꝯueniētie etatis ad eos: ꝫ ꝓpter defectū virtutis cū illa etate: ⁊ q̄ h̄ sit de intētiōe ypoc. manifestat p verba eox̄: q: nō dicit absolute q̄ nō maturant in senib⁹: sed non in valde senibus. ¶ Prima ꝟo istaruz vī esse intolerabilis: qm̄ directe ꝓtradicit his q̄ docētur in scia ꝓnosticox̄. s. q̄ sputū citrinū viride ⁊ nigrū: ⁊ hui⁹ est malū ⁊ pernicios̄um: ⁊ tñ cōstat q̄ hec oia sputa sunt immatura. Jtē ipsemet in quarta particula huius sup illo affo. egritudinib⁹ q̄buscunq; incipiētib⁹ ⁊c. dicit q̄ egestio nigra: ideo est perniciosa in ꝓncipio morbi qm̄ fit añ coctionē humoꝝ. Et ꝯfirmat p auctoritatē ypo. in prīo epidimiarū: vbi dicit coctio ostēdit bonitatē crisis ⁊ fiduciā sanatōis: cruditas enī necesse est malū exitū fieri ꝓtendit: vbi dicit q̄ inter ⁊c. mortē ꝓtēdit: aut residuū: ergo hūores crudi sunt pniciosi. ¶ Ad hoc respōdet q̄ humores crudi et acuti in q̄litatib⁹ suis vel calidi p certo sunt ꝓniculosi. ⁊ de his fit mētio in ꝓnosticis ⁊ in affo. p allegato: q: aūt aliq̄ sunt crudi et calidi vel acuti: pz exp̄sse p ypo. in scōo regiminis acutoꝝ. q̄ dicit q̄ in ieiunantibus ꝓter solitū multi crudi humores de genere colere attrahunt ad stomachū: ꝫ humores crudi ⁊ obtusi vel frigidi de q̄b⁹ hic loq̄tur nō sunt periculosi. Sz obijcitur hic per ypo. in scōo ꝓnosticox̄: vbi exp̄sse dicit q̄ vrina cruda mortis significatiua ⁊ fidelis ⁊ certa est. Et hoc idez ibidē cōfirmat. Gl. sed vrina aquosa est de se obtusa. i. obtusos humores significans: ergo res immatura que obtusas habet qualitates est pniciosa. ¶ Ad qđ rñdet q̄ vrina est

in ratione

Concordat duo aphorismos.

Aliud est non maturari: aliud ꝓniculosz

obiectz

Solu.

obiectz

Solu.

Obiectio. Solo Duplex significatio. cruditatis. Concordat alia tuo dicta ypocratis. obiectio Solo. Solo. Contra solutionem predictam.

in rone signi: sed nō in rone cause per se. Sz cōtra. s. in commēto illius affo. parorismos ⁊ cōsistētias. exposse dicit Gal. q̄ ablatio coctionis nō absolute significat pditionē vel salutē morbi: sed lōgitudinē futurā. p q̄d vt exposse velle q̄ nulla cruditas pniciosa sit ēt in rone signi. ⁊ si nulla ergo nec cruditas obtusoꝝ. Ad q̄d rndet q̄ duplex ē significatio crudi humoris vl imature humiditatis cuiuscūq; siue sit vna: siue humor. vna est. s. significatio q̄ debet ei fm scipam considerate ⁊ nō respectu alteri⁹: ⁊ isto modo nō significat nisi diuturnitatē morbi: nā cruditas cōsiderata fm q̄ ē inepti tudo expellēdi hūores: nihil aliud significat: nisi q̄ tarde expellet: ⁊ hoc ē significare lōgitudinē ⁊ nō pditionē: vel salutē: ⁊ de tali significatiōe crudi humoris loquit Gal. in pallegata auctoritate: sz est alia significatio q̄ debet ei: sz cōuenit in respectu ad aliud: vt ad virtutē actiuā in ea: vel aliud respectu morbi: ⁊ illo mō pōt cruditas pniciē significare: ⁊ de hac loqtur ypo. cū dicit vnā aquosam fidelē mortē significare: q: fm resolutionē frustis ⁊ de tali loqtur Gal. supra in cōmēto illi⁹ affo. porismos ⁊c. nā in pallegata auctoritate exposse dicit q̄ bona ⁊ laudabilis significatio coctiōis est q̄ pculdubio morbum significat velociter finiēdū: ⁊ ecōtrario pessima q̄ prēdit infirmū velociter pdendū: sz coctio q̄ hoc significat nō est nisi diminuta: vult ergo exposse q̄ cruditas pōt aliq̄n significare pditionē: q̄n. s. significat sup defectum frustis. ¶ Qđ testat in pria. Gal. exponit tertiā instantiā q̄ ouīs ex dicto ypo. in primo epidimiarū: vbi dicit q̄ in q̄dam epidimia plurimi ex illis fuerūt mortui quoꝝ natura tunc p pinqua ptisi: p q̄ ꝓba exposse habet q̄ q̄ incurrūt egritudinē cū pueniētia nāe: marie perierūt: cui⁹ ⁊trarii⁹ in hoc affo. te statur. ¶ Ad quā instantiā rndet. G. d. q̄ in illa auctoritate primi epidimiarū intellexit p nām cōpōnē. s. illā p quā corp⁹ disp̄itur ad ptisim q̄ sz est cōpositio corporis hītis corpus oblōgū ⁊ gracile collū ⁊ humeros eleuatos: ⁊ pect⁹ strictū ⁊ sicca: ⁊ ita cū supradixit q̄ ypo. intellexit p nām cōpōnē ⁊ hic dicat q̄ in epidimijs intellexit p nām cōpōnē declaratū est sufficiēter q̄ hec dicta ypo. adinuicē nō repugnant. ¶ Sz huic morbo ptin⁹ obuiatur etiā p tertū in quo ypoc. enumerat inter particularia habitudinē asserēs q̄ q̄ partiū tur habitudinē ptorme vel pueniētē egritudini min⁹ periclitantur: sz q̄ rone habitudo pueniēs cū morbo minuit periculū eadē rone cōpositio. ergo rnsio. G. nulla. ¶ Rndetur ad hoc p interemptionē dicendo q̄ nō est verū q̄ eadē rone se habet puenientia habitudinis ⁊ compōnis ad morbum: q: cōpositio est particulare ex opposito distinctū contra cōpkonē ⁊ habitudo reducit ad cōpkonē: sicut ad cām efficientem: vnde ypo. intellexit per habitudinē particularem indicano ⁊ varias compkonē. Sz fm veritatē hec rnsio est rnsio sophistica: ⁊ ad cuasionē solutio conferens. ⁊ non ad veritatis ostēsionē: q̄d declarat duobus modis: primo q: ponitur q̄ p habitudinē inter pticulare tm indicās vel varias cōpkonē: hoc ēm est falsum: q: p tpaz ēt significat cōpositio: sicut ēm habitudo causat a cōplexione: sic ⁊ cause cōpositiōis: vt ptz secdo de cōpkonibus: ⁊ in illo affo. crassi ⁊c. vbi exposse dicit Gal. q̄ valde crassi hīt nāliter graciles venas aut strictos meatꝰ: macillenti ꝓo cōtra si gracilitas in ampliando meatus ptinet ad cōpōnem: ergo patet q̄ habitudo indifferens est ad cōpkonē ⁊ cōpōnem. Scōo declarat q̄ predicta rnsio sit inconueniēs p hoc: q: exposse supponit q̄ dictū ypo. non habeat veritatē: nisi in pticularib⁹ relatis ad cōpkonē ita q̄ cū dicit morb⁹ q̄ gignit cū pueniētia est minus periculosus q̄ q̄ cū ⁊trarietate: q: q̄ morbus gignit cū ⁊trarietate magis est periculosus q̄ hoc intelligit tm de particularib⁹ imutātibus cōpkonē nō cōpositionē: hoc autē ostendit esse inconueniēs: dicit primo q: supponit esse de intentione ypo. ⁊. G. in pnosti. quīcunq; in cōpkone cū tali morbo: ⁊ idē cōfirmat Gali. ibi. Ite ypoc. dicit infra q̄ trauli ⁊ dyaria ⁊c. si dyaria est morb⁹ humidus calores ipedunt: vt pz ⁊ declarat ibidē G. causatur ab hu. cōplexione ⁊ dyaria longa est periculosa q: in ptisi ꝓsumptionē inducit: vt pz p. G. tertio de ꝓtutibus naturalib⁹ ⁊. vj. de morbo ⁊ ac. ergo pz q̄ morb⁹ qui gignit cū pueniētia pticularū cōpkonaliū nō semp min⁹ ē periculosus imo aliq̄n est periculosus ⁊ oppositꝰ: nā sicut hūidi in currūt dyariā lōgā ita sicci breuē. Item yp. in illo cān. infra. Quecūq; p in vtero habētes exposse dicit q̄ grauide intense febricitantes periclitant siue nāli tpe parlēdo: siue abortiēdo sed impregnatio est particularis calefaciēs viscera: sicut ēt fc. ergo morbus in eis natus cū conuenētia pticularū cōplexionaliū est periculosus: ⁊ tamē nō est eque periculosus cuꝫ ⁊trarietate: q̄re pregnās infridata non eque cito periclitat: sic apparet nō esse de intētione ypo. ⁊ Gal. q̄ morbus incipiēs cū pueniētia particularū cōpkonaliū sit semp min⁹ periculosus q̄: incipiēs cū disconuenientia eorūdē particularium. Scōo declarat rnsionē pdictā esse inconuenientē in eo q̄ ponit intentionē ypoc. ⁊ Gal. q̄ illud q̄d dicitur in hoc cān. non habeat veritatē in cōpōne seu in partib⁹ cōpositionis mutatis: ⁊ hic ēm defect⁹ est grauior ⁊ intolerabilior predicto oib⁹: q: repugnat his q̄ cōia ⁊ quotidie certa sunt i medicina: ⁊ non tm fnle aliquoꝝ: sed olm. Et primo fnle ypo. ⁊ Gal. in pnosti. vbi dāt regulā gnālē ⁊ infallibilem qua oēs medici nō solū sapientes: sz etiā insipientes vtūtur: ⁊ hoc est q̄ si egritudo in quā lapsus egri immutat cōpōnē faciei cū cōuenētia ad oppositū naturalē ⁊ sani corporis: ⁊ nō cuiuscūq; sani: sed ipsius egri cōparati ad setm in sanitate talis morbus est periculosus si multū immutaret cū cōtrarietate: vñ etiā q̄ incidit in fe. acu. in q̄ facies eius sic imutat. s. q̄ gene sunt tenues ⁊ oculi profundi ⁊ diuersi vel inequales et nasus acut⁹ si talis habeat ꝺsa in sanitate sil'em cōpositionē ⁊ vultu minus periclitat q̄m si habuisset oppositā: ⁊ hoc ibidē cōfirmat Gal. sicut patet in cōmento illius cān. etiā bonū est in uentre egrū expiesse: etiā ibi repetit istū cān. infra cum dicit frendere dētib⁹ preter solitū: neq; a puericia ⁊c. ibi etiam expressius Gal. d. in cōmento q̄ egritudo in qua cōpositio in quacūq; parte corporis imutat diffomiter ad ꝓstinā vel in natā cōpositionē periculosior est q̄m ecōuerso: ⁊ sic apparet q̄ pdicta rnsio est cōtra intētionē Gal. ⁊ ypo. directe. Ite etiā cōtra sentētiā aliox: q: cōiter oēs discōueniūt q̄ habētes intestina lata ⁊ ventres fluxibiles raro incidūt colicam ⁊ yliacā: sed si incidāt periculosissima est. Ite ēt discōuenit de hīt⁹ canales pulmonis latos q̄ rarissime incidūt pipleu monitā: sed si incidāt periculosa est valde: ⁊ sic̄ dr: vel dicūt de oppilatione nerui obtici ⁊ pupillarū et alioꝝ meatuū. ptz ēt inconuenientia prime rnsionis p rōnē olim pdictarum auctoritatū qua vtit hic. G. ⁊ repetit ēt exposse in commēto pnosti. q̄ morb⁹ cū discōuenētia ad cōpositionē: nō fit periculosior: q: generat ex portion cā. ex his q̄ apparet q̄ q̄ asserit istū cān. ypoc. non intēdere ad pticularia cōpōnis: sz cōplonis tm de abusione: q: manifeste ⁊tradicit ypo. G. ⁊ ceteris sapien. ⁊ ostendit se oino ignorare finē huius cān. ⁊ elongatum ab intentione ypo. ⁊ Gal. sed decipit ꝓpter verba. G. sup rnsione: ad quā instātiā: q̄m dicit q̄ ypo. in epidi. intellexit cōpōnē: videt hic excludere ab intētione ypoc. compōnē: pculdubio si taliter intellexisset tuisset sibi ⁊trari⁹. vt ptz ex dicto. non ergo vt hoc fuisse de intellectu. G. separe cōpōnē oino a ptib⁹ de q̄b⁹ hic loqtur ypo. talis intellectus non fuisset sanus: imo ⁊trari⁹ sibi ipi. ¶ Ad cassandū q̄ oēm obiectionē ad euidentiā pdictoꝝ olim est sciēdū q̄ cōuenientia ⁊ discōuenientia pticularū ad morbū in duob⁹ attendit. Uno mō pueniētia vl discōuenientia ipoꝝ ad cām inchoatiuā morbi: ita. s. q̄ puenientia disponit ad facilē morbi generationē: discōuenientia vo ad difficilē: ⁊ talis pueniētia pticularū q̄rūcūq; ad morbū. s. tā cōpōnalū q̄m cōplonalū diminuit periculū ⁊ opposituꝫ auget. s. ⁊trarietas ⁊ discōuenientia ipoꝝ ad morbū. Alio mō pueniētia ipoꝝ ad morbum refertur ad effectū morbi: ita. s. q̄ respectu effect⁹ accipit: ita. s. q̄ pticularia sic pueniūt cū morbo qđ adiuuāt tm ad pducendū effectū pditiōis: aut nocumēti. in tali ꝺsideratiōe talis pueniētie vel discōuenientie ⁊tingit oppositū ei⁹ qđ vi h sz q̄ i illis morbis in q̄b⁹ pticularia pueniūt cū morbo ē timendū periculū: ⁊ in oppositis in q̄b⁹. s. discōueniūt nō sunt in morbis de q̄b⁹ supius obiciebat: nā calm apa sub aurib⁹ in etate iuuenili ꝺsiderātū fm q̄ in iuuētute iuuat ad pducendū vl efficiendū acumē doloris quo virt⁹ psternit pueniētia est periculosa: ⁊ sic̄ in traulis inchātū inconuenientia disp̄it ad lubricitatē stomachi ⁊ intestinoꝝ: per quā mēbris alimētū detrahitur: ⁊ similiter in grauibus intense febricitātibus in quā illa discōuenientia disponit ad resolutionem virtutis ¶ Ex his aūt hic poterit comprehēdi intentio. G. cū exponit ypoc. intelligere per naturā complexionalem. ⁊ in epidi

Conuenientia ⁊ discōuenientia particularium ad morbū i duobus attendit.

mitiop eā cōpositionē nō intendit excludere cōoōnē:simplr ab intentione ypo.in ppositio cañ.sed3m fm q̄d.s. inquātū sufficit ad tollēdū cōtradictionē:t hoc est ꝑsiderando cōpositionē nō fm q̄ eius conuenientia minuit periculū:sed fm q̄ auget.Scōo est ꝑsiderare eā inquantū ꝓueniebat cū morbo ad periculū inducēdū.q̄ aūt ambo predicta.s. diuisio et applicatio ad dictū.C.sint hic de intētione ipsius patet ex duobus:primo p id qō ante dicit.i.q̄ cōuenientia t diſcōuenientia particularū ad morbū non minuit vel auget periculū hoc fm intētionē ypo.ibi:qz significat cām inchoatiuā morbi.s.a natura eē paruā vel magnā:fz est qō hic dicit q̄ ypo. intellexit in epidimia paruā cōpositionē statiz subiūgit ad declarationem intēti:dicit si ergo auctus morbus fuerit in acutis cōplexionibus:tñ minus periculosus est.s.ppter ꝓuenientiā predictā:tūc t āgustia pectoris nō solū ptilici facile infirmātur.i.nō solū pāt hr̄e cōuentētā morbo.s.ptisi ad hoc vt de facili ghetur:fz ēt ꝓuenit ei postq̄ fuit tā ghata ad inducēdū periculū:t q̄tū ad primā ꝓuententiā periculū minuit:fz quantū ad scōam causat vel auget:nā forma disponens ad ptisim adiuuat effectū morbi causantis ptisis.scz.reumatismi qō regnauit i epidimia de q̄ loq̄t ypo.qñ iuuat reumatismū ad suffocationē t vlcerationē ꝛc.q.d.q̄ i tali ꝓuentētia p̄dicte cōpōnis ad morbū loq̄tur ypo.in epidi.vñ nō ꝓtradicit sibiipsi. ¶ Multi aūt.q; posset aliqs q̄rere circa p̄dictas instātias hic inserit.ibi.q.rūdēdo dicit q̄ multi ꝛ.q.d.tōm ducūt eas:q; multi errauerūt in obscuritatib⁹ sentētiarū introductarū in p̄dictis instātijs tō:q; nō valēt eas remouere ꝛgruo intellectu qō hic ab ypo.de morbus ꝓuenies nature infirmi cui natura ei⁹ cōtrariabatur:t ita exposuerunt vt possent euadere laqueos p̄dictarū instātiarū in q̄b⁹ verbis innuit.C.primo difficultatē verificādi p̄tē cañ. qō innuit ex duob⁹.s.q̄ multas hz instātias. qñ ad eas tollēdas diuerse considerationes sunt necessarie:vt patuit superius. Ptē etiā innuit difficultatē videndi quo intellectu pario rō nō habeat ſtratē p hoc:q; multi fm intētionē ihypo.in ca. vel intellectū ipsi⁹ cañ.explicandū errauerūt fm qō innuit est q̄ per remotionē triū instātiarū colligit tota rō vel ꝑsideratio fm quā veritatē hz regula ipsius vt patuit supra. Haz si predicte instātie discutiant:vt supra necessarū erit vntre diuisionez.s.datā de ꝓuentētia morbi particularū sine qua nemo pōt dictū ihyp.verificare. ¶ Ex quibus elicit tertiū q̄ hic innuit.C.scōz p̄dictas tres instantias introducit ad sufficientiā:qñ alias instātias plures hz cañ. vt patuit supra:sed ad exemplū has tres pte ceteris introduxit:qñ per eas tollitur oīs diuersitas eoꝝ ꝑsiderabilū q̄b⁹ cañ. verificatur p qō elucidat pſpicacia t sapientie plenitudo in.C. ¶ Patet etiā ex his vtilitas huius partis cōmenti.nam tō introduxi eā vt incautatā t excitatā studēteo in eis diligentiā studendi t ꝑsiderādi diuersas intentiōes circa eam sapientū materiā.Uel ita ꝛc.C.ad pfectā seu plenitudinē exponis introduxit hāc ptē.t explicat sniam affo.quātū ad illas intētiones vel cōsideratiōes a supradictis in quib⁹ hz locum hic cañ.sunt aūt ille cōsideratiōes fm quas pōt aliter sniari affo.q̄ supradicte:prima sumit ex pte huius nobis nature:nā supra fuit explicata snia affo.fm q̄ nā pōt eē vnum de partib⁹ cōnumeratis in affo.fz q; pōt etiā esse de intētione ypo.q̄ natura sumeret ꝓ determinatione ceterorum pticularū:ppter hoc ergo vt pateret q̄ ēt isto mō ſtratem habeat affo.vel documētū ypo.sententiat isto mō t ſtificat.Secūda cōsideratio sumit ex pte cōpatiōis mēbroꝝ quā facit ypo.ipe enī ad ſram exposse cōparat duo extrema t implicat mediū:quātū ergo ad extrema expressa:tā vsq; nūc sententiatus est vel exposit⁹ affo.t etiā verificat⁹ t ostensus est:q; morbi q̄ generātur cū ꝓuentētia oīm pticularū:restat ergo declarare qualiter mediū.s.q̄ generant partim cū cōuenientia:partim cuz contrarietate.se hñt ad extrema.C. Dico ergo duabus suppositis considerationib⁹ dicit:vel ita. vel prio introducit intentum scōo declarat p exēplū ibi veluti.dicit ergo q̄si diceret:fz sit affo.expositus sic iuxta ꝑsiderationes premissas t ptractatas:tñ adhuc potest exponi:iuxta mētē ypo.sic.s.vt dicatur q̄ morbi q̄ fiunt extra naturā fm nimiā dissemperantiam:vt aūt manifestetur quod intelligit p fieri extra naturam statiz subiungit exēplū.d.veluti causon si iuueni contingit in hyeme iquibus verbis innuit p̄dictas consideratiōes:nā cū dicit causon in hyeme generari denotat exposse q̄ extra nām hyemis gnatur:t ideo innuit q̄ natura sumit nō put est vnū de pticularibus.sed prout est constantia vel determinatio hyemis:t silr aliox pticularū:cū aūt ponit q̄ causon q̄ gnat in hyeme.cōuenit iuueni denotat exposse q̄ partim gnatur cū conuenientia:partim cū ꝓtrarietate oīm particularū:nā etas iuuenilis cōuenit cū causone:sed tempus hyemale cōtrariatur quibus cōsiderationibus diligēter attentis facile videt q̄liter q̄ dicit extra naturam debeat ibi interptari:nā si nā referatur ad oīa particularia:q̄ tamē natura fuerūt enumerata:tunc exēplū eius esset inconuenientes:q; causon cōtingēs iuueni non fit extra iuuentutem nature:imo iuxta nām iuuētutis t illi⁹ etatis: opz ergo dicere fm hoc q̄ p morbos q̄ fiūt extra nām intelligit eos q̄ fiunt nō fm naturā exteriox pticularū: vt sunt tēpus t regio:t sic innuit nobis q̄ particularia sunt duoꝝ generū:q; quedā sunt interiora corpis: vt etas t habitudo: quedā exteriora:vt tempus t regio.sed possibile est generari morbū cū cōuenientia interiorū t contrarietate exteriorū: que duo genera studiose distinxit:vt innueret q̄ plurimum hoc mēbrū mediū cōuenit ppter difformitatē exteriorum ad interiora.facile enim tempus t regio q̄ sunt vnius rationis possunt in interioribus aduersari:pz etiā ex his q̄ recta littera hec est:t ita morbus q̄ fit contra exteriorū nām sed fuit vitio scriptoris corrupta q̄ forte in exēplari primo cōtrariū liberox inuenit hanc dictionem exteriox abbreuiatā. Seqn̄do ergo stylum ypo.cōparat ipm ad illū extremū in quo generatur morbus cū conuenientia omnium particularium: vbi primo ostēdit ipm esse grauiorem illo secūdo ex quo infert cōfirmationē dicti ypoc.ergo si causon. Dicit ergo primo.s.causon generari in hyeme:vt potuit quē si cōtingat in estate:t raro est:vt subiūgit:qz fortis est ignis qui in aqua non extinguit.q.d.peius est hoc q̄ illud:qz per hoc significat morbū esse fortē:per illud ecōtra.t per hoc dictum ypo. potest confirmari:vt ostēdat aliud qō dicit ypoc.q̄ morbus generatus cum cōuenientia oīm particularum est minime periculosus:dicit ergo.q.d.ex hoc patet verum esse qō dicit ypoc.qz si causon in estate iuueni ꝓtigerit non est ita timendum.s.de periculo patientis:t rōnem huius explicat intendens q̄ qz ille calor intensus.s.causonis generati cū conuenientia particularium fundatus est in parua materia:vt supra dicit:ideo cito deficit t finitur⁹:hoc est qō intendit cuz dicit:qñ calor multus.i.intensus.s.causonis:in facili.i.in parua materia sup.fundat:sepe id est celeriter:quia mutatur hoc est deficit.i.dissoluit eum cito. ¶ Ulsa aūt expositione litere et verificatione ipsius:restat videre tertiū t ārtum eox que pertinent ad pfectaz expositionē affor.s. vt̄cu iusſibet documenti.s.ostensionē ptinentie t vtilitatem doctrine. Primo ergo videndum est vtrum documētum ypo. sit ppositio ꝓueniens:t vtrū regula quā tradit habeat locū in omnibus morbis:aut in quibusdam solū:non enim videtur q̄ canon iste extēdatur ad omnes morbos:quia nō oēs morbi sunt periculosi eo testante in fine pronosti.qui dicit. interest tua ꝛc.s.vt multo studio perituros et euasuros discernas t antea p̄miserat signa distinctiua:sicut in illo cañ. que vero in minori:vbi dicit euasurum quidā spiritus suaues ꝛc.sed morituꝝ animos:et simili modo in aliis aptātibus:sed q̄ ad omnes morbos extendatur videtur ex curis cañ.ipse enim ibi tangit tres differentias morborū quantuz ad initiū sue generationis scz cum conuenientia omniū particularium incipiētes:t cum cōtrarietate omnium et medio modo:et omnibus his trib⁹ dicit esse cōmune particulare hoc fz plus t minus. Ex hoc arguitur q̄ cū oēs morbi quātum ad initiū sue generatiōis reducantur ad has tres differentias sequitur necessario ex vt contentox in documēto q̄ omnes morbi erūt periculosi fm aliquē gradū periculi:qō est cōtra sententiā eius:vt patuit in lib.pnosti. ¶ Et ppter hoc dixerunt quidā q̄ ypoc.non intendit hic loqui de morbis periculosis fm suam spēm: t ad hoc dicendū mouētur per.C.in cōmento.q̄ exponendo dictum ypoc. exemplificat in talibus morbis:vt ptisi t causone. ¶ Sed hec rūsio in se implicat inconueniens:q; cōsiderata cōstructiōe per quam illa saluatur tantū locutio ypo.patebit tōm fuisse nugatorium fm hūc intellectū.t in suo motiuo est friuolus q; de consue-

tudine

Utrum aphor. in omnibus morbis ver. t ſtificat

Primo

tudine sapientū est introducere ad exēplū cōtoia ⁊ manifestioza: vnde patet euidenter q̄ in his nec potuit cōstructio: nec vtilitas affor.ismi, vt declarabant. Preterea nō solū in vlt̄ pōt p̄dicto mō de pertinētia huius cañ. dubitari: sed etiam in particulari de cōtētis in eo: cōtinet em̄ q̄ magis sunt periculosi morbi q̄ ġfiantur cū cōtrarietate pticularū oppositū aūt dicit in illo affor.ismi. estiue. quartane. Cōsueuit etiaz responderi q̄ ypo. nō dicit quartanā ġfiatam cū cōtrarietate particularū. s. tēporis minus esse periculosam. ¶ Sed hec ratio respōdentis est sophistica. q⁹ tm̄ ad euasionē: ⁊ nō doctrinalis. s. ad ostensionē veritatis qualis dz esse in medicina ⁊ olb⁹ talibus cōsiderationibus: ⁊ maxime in operatiue: q̄ aūt sit ad euasionem p hoc patet: q⁹ realiter manet instātia. nam lz lōgitudo quartane atq; periculum sint diuersa nole ⁊ rōne: tm̄ periculū sequitur ad longitudinē: vt ptz per ḡal. de malitia cōplexionis diuerse: qui dicit: q⁹ olis febris diuturne terminus est ethica: ⁊ per consequens cōsumptio corporis ⁊ resolutio virtutis. Ite oēs cōcorditer asserunt q⁹ diuturne fe. numerantur per casuz appetitus ⁊ resolutionē virtutis: sed fe. minus longa sm̄ rem minus est periculosa inquātū lōgitudo pōt cā periculū: sic patet q⁹ predicta solutio non tollit instantiā. ¶ Ad primū ergo dicēdū q⁹ canon ypo. sicut verba eius sonant extēdit ad oēs morbos. ¶ Ad aliud aūt est dicendū q⁹ periculū ad ypo. accipit multiplicit̄: q̄ñq; enim accipit p euentu mortis: sicut accipit. z. phisi. in illo cañ. iuuenis: vbi dicit: q⁹ iuuenes ī apostomate aut tūt pereūt in. vii. die vel paruo vel paulo post ūt q⁹ pereunt anteq̄ rūpat apa. ⁊ moriuntur: q̄ñq; vero accipit ab eo p⁹ euentu cuiuslibet nocumēti grauis: siue sit nociuū: tm̄ particulare vni mēbro: siue cūctis vle. de periculo ẏo q⁹ est nocumentū pticulare loq̄tur in pnosti. in illo cañ. apa vel vesica: vbi dicit: timendū est em̄ mēbro cui supuenit apa: periculum. i. nocumentū cōtractionis. vt exponit alia lra: de periculo ẏo q⁹ est nocumentū vle loquitur exp: esse in illo affor.ismi. hemorroydes sanari antiquas periculoz est ydropisim fieri ydrocosis est egritudo per quam oia mēbra ledunt. q̄m̄ loco sanguinis olibus mēbris aquositas mittitur sm̄ plus et minus ⁊ lō. ḡal. in p⁹o de ma. cōple. dicit ydropisim esse morbū vlem. Ite tertio accipit periculū ab ypo. indifferēter. scz tā p euentu mortis q̄m̄ p euētu grauis molestie vel nocumēti sicut in illo affor.ismi. quarte particule q̄ cūq; non deficiūt in ẏartis fortiores fiūt ⁊ piculosiores ibi. ḡal. exponit per se periculosis. i. innatis periculū mortis. hoc est graue nocumētū corporis inductū exponit: sili mō hic vt patuit supra: vnde nō fuit de intentione ypo. ad hoc denotandū dicit signāter periclitant ⁊ non pereūt: q⁹ in plus se ẏz periclitari q̄m̄ perire: nā pire est mortis euentū incurrere: sed periclitari est ad periculū disponi vel tendere: vñ p perire solus termin⁹ designatur: sed p hoc ẏbū periclitari designatur via ordine vel respectu ad illū terminū: ⁊ ideo interpretatur periculi intentatio sub periclitatione: ergo nō solū euētū mortis: sz oē nocumētū disponēs ad ipm̄ cōprehēditur sic loquēdo. omnis morbus est periculosus vel ppue in omni morbo piclitatur eger hoc est disponit ad mortē vel ad incurrendū aliq̄ nocumentū graue: q⁹ olis morb⁹ sicut ledit sili cōpositiones disposite corpis in toto vel in pte. Et si obiciat per ḡa. l. p⁹dicto affor.ismi. l. fe. quecunq; ⁊c. qui dicit q⁹ fe. interpolate a quibus corpus mūdificat nō sunt molestie. Dicendū est q⁹ illud nō dicit absolute: q̄m̄ ipsemet in diffinitēdo feb. in gñe dicit eam ledere primū cor: deinde cetera mēbra: sz dicit eos non molestas respectu cōtinuarū. ¶ Ad sc̄m ẏo dicēdū q⁹ vlt̄ verū est q⁹ illi morbi q̄ incipiūt cū ⁊rarietate olim pticularū sunt deteriores oppositis q̄tū ad fortitudinē cause ipōsitionis: sicut exponit ḡa. q̄m̄ cā ġfatiōis ipōz est fortior: siue sit efficiēs siue mālis. Cū aūt ypo. dicit⁹ estiue ẏrtane sūt breuiores hyemalib⁹: nō obstat q̄m̄ illa abbreuiatio non tollit lōgitudinē et q̄uentētē rōne ⁊rarietatis: q̄m̄ ī q̄rtana iquātū est morb⁹ frigid⁹ si ḡnet in estate diuturnior est sm̄ considerationē pārtis affor.ismi q̄ ġfata in hyeme: q⁹ in estate nō pōt ġfari ceteris paribus exīt̄b⁹ nisi cruberāti materia cum fortī, opilatione ⁊c. ſz in hyeme poterit ex minori mā ġfari: ⁊ sic quātū est de rōne ġfantis cause breuior est hyemalis q̄ estiualis. ſz ypo. loq̄tur ibi de lōgitudie ⁊ breuitate ẏrtane ſz cōsiderationē cause ꝓsernātis aut corrūpētis morbi mām ⁊ virtutē: sicut ptz ibidē p. ḡ. ⁊ hec ꝓsideratio p quā ex parte cause lōgior est morb⁹ tm̄ cōuenit morbis h̄ntib⁹ ⁊rarietatē ad tp̄s in quo ġfantur: sz illud q⁹ dicit ypo. de longitudine ⁊ breuitate ẏrta. cōe est oibus morbis. s. tā h̄ntib⁹ similitudinē cū tpe in quo ġfantur q̄ h ibēribus ⁊rarietatē: sicut p ḡ. in p̄ncipio cōmēti illius affor. vbi dicit q⁹ p ẏrtanam dedit intelligere oēs morbos: q̄b⁹ ẏbis exp̄sse testatur q⁹ cā illi⁹ lō. ⁊ breuitatis cōis ē olib⁹ morbis: ⁊ nō tm̄ h̄ntib⁹ ⁊rarietatē cū tpe vel tm̄ similitudinē. ¶ Utilitas aūt huius doctrine q̄tū ad tertū affo. dupliciter est. s. vna exp̄ssa ⁊ alia tacita: exp̄ssa q̄ est vtilitas pnosticādi: tacita ẏo vtilitas eligēdi ꝓuenientia salubriū causarū in morbis hic ꝓpatis: hic aūt affo. p huius est nosticus est ⁊ opatiu⁹: pnostic⁹ tm̄ q̄tū docet p̄uidere futuri piculi q̄litatē vel gradū. ſz est diuturn⁹ ī ope put docet cōsiderare diuersitatē possibilē in cā morbi contingere: tm̄ q⁹ aūt pnosticus est ꝓfūtus ei⁹ vtilitas ī duob⁹: p̄mō est scire q̄ sunt p̄ia ꝓsiderabilia in arte pnosticādi sm̄ gen⁹: scōm̄ ē scire quale pnosticatio laudabilis eu⁹ ī morbis debeat moderari. ¶ Et q̄tū ad primū tradit hic nobis regula ab ypo. seu p̄ceptū ꝓsiderādi: q̄ñcūq; voluerim⁹ pnosticare de futuris egri successibus ista duo. s. ꝓuenientia ⁊ disconuenientiam pticularū intrinsecoz ⁊ extrinsecoz ad morbū: ista em̄ sunt p̄ma ꝓsiderabilia sm̄ gen⁹ ad q̄ oia alia reducunt: ⁊ hic yponūtur p modū ꝓplonis: ſz in pnosticis ptractant p modum deductionis q̄b⁹ ꝓsiderationib⁹ in gñe ignotis nūq̄ p se poterit cetera ꝓsiderabilia pticularia inuenire: q̄m̄ ad spāliss̄ima nemo pōt intellectuali via p̄cedere: nisi a gñalissimis inchoet: deinde p ꝓuenientes diuisiones ad inferiora descēdat: hec em̄ scala rōnis est rectissima: vt ptz p. ḡ. in principio regimēti acuti. de ingenio sanitatis: vñ q⁹ nō p̄cisa intellect⁹ in arte pnosticādi sine notitia ist̄oz gñalissimoz: tō consideratione ist̄oz ypo. hic ꝓposuit. ¶ Quātū ẏo ad sc̄m tradit regulā nūq̄ ī morbis pnosticādi bonū ab⁹q⁹ timore malit: ⁊ regulā exp̄sse tradidit nobis in eo q⁹ dicit egros in oi morbo piclitari: q̄bus ẏbis innuit nobis q⁹ in morbis pnosticatio futuri minoris. s. euasionis vel salutis dz ē ꝓditionalis ⁊ nō absoluta. Sz q̄ cōsideratione dz moderari. ḡ. exposuit in tertio de creticis ibi apte dat intelligere q⁹ ypoc. hic intelligit eq̄site: dicit em̄ q⁹ cū assistētes egro interrogauerint q̄d esset: respōdere dz q⁹ si morb⁹ p̄cessisset ꝓportionaliter: vt p̄cessit ita. s. vt nec interuenerit error in regimīe patentis: nec aliuo morb⁹: aut ꝓpter exteri⁹ accidentia: aut ꝓpter aliam cām supueniat egro sperari pōt liberatio egri: aut talis vel talis termin⁹ liberatio eius. ¶ Dirigit aūt in opando put docet ꝓsiderare diuersitatē cause ġfatiue: nā sm̄ eius diuersitatē dz diuersificari cā morboz incipientiū cū cōuenientia pticularū a cā morboz incipientiū cū ⁊rarietate tm̄ diuersificabile in eis op⁹ curationis: q̄tū aūt hoc fit nō exp̄imit in textu: ſz in cōmēto. ⁊ lō recollectio regulis quas nobis tradidit hic cōmēto patebit q̄tū consideratio p̄sentis cañ. nos dirigat in ope curatiōis morboz: et q̄tum sit necessaria volēti⁹ opari. ¶ Est aūt p⁹ia regula q̄ traditur hic olis morbis incipiēs a ꝓuenientia pticularū min⁹ est afflictiu⁹ q̄m̄ incipiēs a ⁊rarietate pticularū vel ecōuerso. ¶ Regula sc̄a est. q⁹ oē sile superuenies morbo acuit ip̄m ⁊ augmentat. ¶ Tertia est oppositi huius. s. q⁹ oē cōtrariū superuenies morbo cōpescit ip̄m ⁊ minuit. ¶ Quarta ē q⁹ oē simile incipiēs cū morbo quantū est de esse morbi significat mām esse paucā. ¶ Quinta est oppositi huius. s. q⁹ oē contrariū incipiēs cū morbo quātum est de se significat morbi materiam esse multam. ¶ Sexta est q⁹ instans cōuenientia cum morbo adfacilē eius ġfationē diminuit periculum q̄ eo eo timeri potest. ¶ Septima est. q⁹ instans cōuenientia pticularū q̄tū ad efficientiā immutādi corpus auget periculū quod a morbo timeri potest. ¶ Octaua est. q⁹ in morbis in quibus particularia partim cōueniūt ⁊ partim cōtrariant: si interiora cōuenīt ⁊ exteriora ⁊rariātur vel ecōuerso cū fortio est qui a forti non vincit alterante. ¶ In his ante regulis exp̄ssis implicātur due que sunt prime ⁊ generalissime in inuētione causarū calidarum ac cōtrariarū curatiuarum: ⁊ primo dirigit nos ad electionem cause curatiue q̄ ad veritatē ipsius cause. ¶ Prima regula est. q⁹ in omnib⁹ morbis incipientibus cum conuenientia omniū particularū magis est necessariū alterare q̄ euacuare. In oppositis

Affirmo.

Contrariam.

Ad q̄stionem

Pericula multiplicit̄ accipiuntur.

Obiectio.

Solū.

Utilitas doctrine aphoris.

vero oppositū ⁊ in mediis medio mō. ¶ Scōa regula est. q⁹ in oībus morbis incipiētibus a conuenientia oīm particularīū sufficit euacuatiuū debile in virtute: in oppositis vero est necessariū forte: ⁊ in mediocribus mediocre: ⁊ iste due regule ostūtur a q̄rta ⁊ quinta que sunt de paucitate ⁊ multitudine morbi materie: vñ cū incipiētib⁹ morbis cū oīmoda cōuenientia sit materia morbi paucissima ruina timetur ex eo ledi corpus: q̄n ex discrasia morbū cōstituente. supple ea est magis necessariū alterare corp⁹ q̄ ipm euacuare inquātū est morbus cōiūctus sed si morbus q̄ causarek a mā esset officialis: tunc maior esset necessitas euacuandi q̄ alterandi: nec illud repugnat regulis superius expressis in quarta in qua dr q⁹ inceptio morbi cū sititudine vel cōuenientia particularīū arguit supra paucitatem materie. Et q̄nta in q̄ etiā oppositū ꝓtinek: q̄n maior necessitas euacuandi q̄ alterandi nō oritur a maiori q̄titate morbi incipiētis cū cōuenientia pticularīū: sed orit ex eo q⁹ materia in morbo est officialis aggrauat vel affligit non solū qualitate: sed q̄titate vñ si mola matricis generek in aliqua muliere cū cōuenientia oīm pticularīū ad eius generationē que sunt retētio menstruorū etas iuuenilis habitudo carnosa paucitas exercitij abūdantia refectiōis vel abūdās restrictio ⁊ cetera q̄ disponūt ad morbū replonalē: vt supra. nāvt Gal'. dicit in illo affonis. q̄bus semel aut bis: vbi assimilak morbo replonis talis femina mola gñabitur citius: ⁊ ex pauciori materia q̄ si oppositā pticularia cōcurrerēt silr oplo citi⁹ ⁊ ex pauciori mā gñabit in corpib⁹ dispositis ad eā p ꝓcursum particularīuz q̄ in oppositis: ⁊ tñ hic morbus magis est necessariū euacuare q̄ alterare: q⁹ tpe morb⁹ officialis q⁹ materia caret. s. replo aut opilatio nō est mala cōplo. ⁊ ideo mā ꝓut causat hmōi morbū plus quantitate vel corpulentia sua ledit q̄ q̄titate corpus in tali casu magis indiget euacuatione q̄ alteratione. Secus autem est in morbo consimili: sed q̄ta debeat esse vis alterātis in ꝓdictis differentijs morborum pz p primā regulā: nā cū in morbis gñatis cum ꝓuentū tia oīm pticularīū minime affligak eger: ⁊ in oppositis maxime ⁊ in mediocrib⁹ mediocriter: in illis fit debile alterās. ⁊ in oppositis est forte alterās necessariū: ⁊ in mediocribus mediocre. ¶ In quolibet ergo morbo ꝓdictis considerātis dirigek medicus ad ita opandū euacuandū ⁊ alterandū. nā si viderit morbū eē cōsilem ⁊ fuisse gñatum cū cōuenientia oīm particularīū put⁹ intēdet alterationi debili ⁊ cū suauibus euacuabit atq⁹ debilib⁹ in ptrarijs ꝺo put⁹ intēdet cū alleuiātib⁹: iuxta ꝓceptū illi⁹ cañ. inchoātib⁹ morbis: ⁊ in illis alterabit cū fortib⁹ ⁊ eradicabit cōpetēter euacuātib⁹: si ꝺo fuerit officialis facier: vt dictū est. in summa. xij. regule sunt que ponunk in hoc ꝓmēto ⁊ due de tertu: ⁊ sic sunt. xiiij.

¶ Explicit expositio Arnaldi devilla noua sup illo affonis mo ypo. in morbis in q̄b⁹ minus periclitātur egrotātes ⁊c.

¶ Incipiunt regule generales de febribus ꝺm magistrum Arnaldum de villa noua.

Prīa regula de cibatione.

Regule generales de febre

bre cōtinua tā acuta q̄ pacuta: ⁊ hoc nomine absoluto: vñ primū cōsiliū sine prima regula ypo. in ꝓmo libro. acutoꝝ est q⁹ si se. cōtinua superuenerit paululū post receptionem cibi ⁊ se. sit cum dolore: aut sine dolore primo debemus cum euacuare per clysteria vel suppositoria anteq̄ ꝺemus ptisanam vel potum alium vel cibum ꝺm q⁹ natura se. exigebit: ⁊ hoc ꝓbat ypo. in duob⁹ locis vbi dicit. Ineipiente itaq⁹: ⁊ ibidē vbi dicit: q⁹ si antiqu⁹ ab⁹ nō descenderit ⁊c.

Scōa rla de flobotomia.

¶ Scōa regula est. q⁹ si infirm⁹ est bone habitudinis vt nō bone: ⁊ solū habeat venas latas ⁊ grossas ⁊ apparentes ⁊ bñ sustineat flōmiā q⁹ non sincopizet: flōmek nisi in eo ista accidētia fuerint. s. cōstipatio vētris nauseavel fastidiū doloꝝ stomachi: raucedo vocis: si tunc flōmia ficret raucedo sp maneret vomitus colerie⁹ ⁊ fluxꝰ vētris: oia ista sunt ꝑsideranda in flōmia tam in se. q̄ in sanis. ¶ Aduerte etiaz q⁹ in oī flōmia antecq̄ flōmes aliquātulum cōfortes officium stomachi cū pane infuso in vino acerbo vel agresta: vl' vino maloꝝ grāti. vel alio vino odorifero: vt fluxus co. vel alteri⁹ humoris ad ipsum peruenire ꝓhibeat: ⁊ maxime in colericis ⁊ istū fluxū habere cōsuetis ⁊ in nō ꝓsuetis flōmari ⁊ in debilib⁹: q⁹ iste fluxus cōsueuit facere sincopim ⁊ alia mala accītia: ⁊ q̄q⁹ mortē. ¶ Et caue q⁹ luna sit in bono signo ⁊ non sit dies egyptiaca: nec infortunata: ⁊ in duabus primis q̄drīs lunationis cuiuslibet flōmari faciaꝝ iuuenes citra q̄ draginta annos existētes. Et in vltimis q̄drīs duab⁹ lunatiōis post plenilunīū flōmenk senes a prima senectute: q̄si trāsierit vltra. xlix. ānos. iuxta dictū Gordo. Luna vetus veteres: iuuenes noua luna requirit. Unde in tertiana non ꝺz fieri flobothomia statim: sed post tertiam ⁊ quartā accessionem. vt sit facta separatio maligni a benigno.

Tertia rla ꝺ nō ꝓte flobotho.

¶ Tertia regula est ꝺm Auic. q⁹ flōmia nō est facta infra q̄tuor dies nō sit ꝓtermittēda q̄n fiat in oī tpe morbi: vsq⁹ ad xl. dies si virtus infirmi fuerit fortis. Item dicunt aliqui auctores q⁹ hō quinquagenarius non est flobothomāduꝰ: dicit magister Barth. q⁹ ista regula nō est intelligēda in cōseruatione sanitatis: sed in curatione egritudinis vñ dicit q⁹ si q̄nquagenarius patitur egritudinē flobothomia fiēda est.

quarta regla de qualitate flob. ⁊ ꝺ cibatione.

¶ Quarta regula est. q⁹ in febricitāte oīno colerica non est extrahendū multū de sanguine in vna vice: q⁹ exasperaret magis colerā: q⁹ hūiditas san. est frenum colere. In aliis febricitātibus bñ cōplonatis flōmia ꝺz copiosa esse dū ſtus est fortis: vñ euacuato corpore p flobothomiā ⁊ solutionem vētris factā per clysteria ⁊ suppositoria infirmus est cibandus ꝺm formā se. q⁹ si se. est acuta noie absoluto cōperit ptisana nō colata aut auenatū ⁊ similia: ⁊ amidum lactuca et silia extremitates animaliū: vt pedes capreti mutonis ⁊ similia: vt aures: ⁊ hoc in ꝓcessu: ⁊ facta aliq̄ crisi. alo nō nisi eēt multū debilis. Sed q̄n est acuta cōuenit dare ptisanam colatā: aut auenatū colatū lac amigdalarū pruna sugere et poma sine pane: sed in pacuta nihil debēt dare: nisi potum aque: tamen cū succis granatorum vel cum modico aceto: vel cū syrupis simplicibus: vt iulep oryzacca. syrupus aceto sus simplex: vnde illa que possunt dari in peracuta possunt dari ⁊ in acuta nomine absoluto ⁊ non econuerso.

Quinta rla de syrupis ꝺādis i principio

¶ Quinta regula est. q⁹ medicus non debet dare syrupū cōpositū vel diureticū in ꝓncipio se. donec materia videat digesta: vt Auic. dicit: vnde sciendū est q⁹ in se. acuta non conuenit syrupus cōposit⁹ vel diureticus: quia materia se. ista rum est materia subtilis ⁊ acuta ⁊ nō indiget subtiliatiōe: sed solū alteratione cū istis syrupis supradictis: ⁊ aliis simplicibus qui tibi videbūtur ⁊ dicentur interius.

ꝺ ꝺiu

¶ Et ē sciēdum q⁹ terminus se. acute nomine absoluto est. xiiij. dies iō in ista est dictādū grossius: vt natura sit fortis ꝓpter longū terminū quē habet. Et terminus se. peracute est septē dies quare cōuenit ei dicta magis tenuis ꝓpter terminū suuz qui est magis breuis: sed termin⁹ perperacute est quatuor dies: quare ꝓuenit ei dicta magis subtiliativa: q⁹ terminus suus est magis breuis omnium aliarum se. vnde in tali feb. solus potus aque sufficit: quia si aliter cibaretur mortis periculum induceretur.

Serta regula ꝓhibens dio aromatosis.

¶ Serta regula est. q⁹ medicus debet perpēdere de pectore infirmi: vtrum habeat siccum vel tussiat: q⁹ si tussit vl' stridum: seu siccuz habeat: vitanda sunt oīa acetosa tam in cibis q̄ in potibus.

Septa regula de cibationi. pharmā.

¶ Septima regula est. q⁹ medic⁹ nō debet dare medicinaz eradicatiuā in acutis febrib⁹ hic nominatis: neq⁹ in principio: neq⁹ in fine: quia materia q̄ nōdum est digesta q̄ ebullit in venis cōmoueretur magis quod esset periculū mortis: ⁊ ego vidi inde plures mori. Sed medicina lenitiua ⁊ lauatiua ⁊ extinctiua se. est dāda: sicut est medicina facta ex cassia fistu. vnde ista non ducit: nec cōmouet humores: ſz ducit tātum feces que sunt in intestinis: vnde sciendum est q⁹ medicina q̄ fit ex medulla cassie fist. multipliciter cōponitur: quia si infirmus habet pectus strictum ⁊ siccū ⁊ tussiat medicina illa ꝺz componi: sicut inuenik in capitulo de ptisi: ⁊ in capitulo de emoptoica passione: ⁊ capi. de tussi ⁊ pectoris strictiōe in cōtinuis: ⁊ pōt esse talis. Ꝛ. iuiube sebesten. añ. nūero. xx. passularū enucleatarū liq̄ritie. añ. ℥. j. viol. ℥. ß. medulle cassie fistu. ℥. j. ⁊. ß. pentdiarū ℥. ß. fiat colatura. Et si ꝺz bonum pectus ⁊ non tussit fiat sic. Ꝛ. medulle cassie fistu. ℥. xv. cōserue rol. ℥. viij. dissoluantur in aqua calida ⁊ nō coletur: ⁊ mane ante auroꝝ recipiat: vnde tales medicine sunt dande in feb. acutis: vt probatur p glosatorē in affonis. canone pria in acutis passionib⁹ raro in principio farmacia vti ⁊c.

¶ Octaua

Octaua regula de iniustia stomati cha.

¶ Octaua regula est q medicus ppendat si in feb. infirm⁹ patiatur angustiam vel vexationem in stomacho. nā altq tiens credunt mori ⁊ tunc medicus debet eis incontinenti dare ad potandu3 de optimo vino mero: ⁊ infirmus potet statim parum: statim aliud parū ⁊ misceat panis tost⁹ in vino puro madefacto. ⁊ post ponatur supra stomachū tale empl'm. ℞. ro. rub. redolentium. ℥. ij. absinthij. ℥. ſ. sandali albi ⁊ rubei ⁊ citrini. añ. ʒ. ij. ligni alo. camomil. añ. ʒ. ſ. misceatur furfur tritici quantū sufficit totū bulliat simul in aq̄ ros. bene vsq; ad spissitudinē emplastri ⁊ tepidū supra stomachū apponatur: vnde istud accidens cognoscatur p vexationem infirmi et per molestiam stomachi de qua infirmus multu3 cōqueritq; videt sibi q; deficiat: ⁊ credat mori: vnde infirmus nō facit nisi vertere huc ⁊ illuc: ⁊ ola mēbra tanq; dissipata hinc inde agitantur: vnde sciendum est q in isto casu medicus nō debet timere dare vinum puru3 propter feb. quāq; sit valde acuta. quia ego vidi et curauit multos de tali accidenti: ⁊ infirmus febricitabat acute cuz dolore capitis ⁊ terminus fe. erat. vij. dies et curata fuit q; remoto illo accidente feb. recessit.

Vna regula de stomacho frigido.

¶ Vna regula que est vniuersalis omnib⁹ infirmis est q medicus debet perpendere de stomacho infirmi: vtruz habeat stomachum frigidum flegmaticum ⁊ ventrosuz: vnde in talibus non sunt admistrādi fruct⁹: nec herbe: nec aqua oidei nec oideum coctum: quia augmentarent frigiditatē ⁊ ventositatē stomachi quod est magnum periculū in feb. cōtinua: vnde auenatum ⁊ semola ⁊ lac amigdalarū cū pane loto in aqua cal'a ē eis melius. Et si video q cū istis infirmus non bene se habeat vel inueniat da eis pullam parulam et brodium eius: ⁊ da sibi vinum leue parum valde fm q stomach⁹ suus delectabitur et sit lymphatuz fm delectationem suam: et panis torrefactus madefactus in vino est valde bonus.

Decima ō hypostasi vrina.

¶ Decima regula est q medicus nō decipiatur per hypostasim vrie q; videm⁹ multotiens q in principio feb. vrina apparent dependētia in media regione: aut in fundo: et talis dependentia apparens non est hypostasis vera sed humoralis. vnde talis hypostasis ꝓuenit a multa repletione humorali ⁊ plenitudine corpis: ⁊ non dicit hypostasis: vñ anteq; hypostasis vera appareat: ꝓ eo oportet q vrina rubescat ⁊ post cōturbetur ⁊ post ꝓturbationē clarificet: ⁊ deinde hypostasis appareat ⁊ talis hypostasis est vera ⁊ laudabil. Et si infirm⁹ creticauerit ꝑfecte aut imꝑfecte solū i illa die cretica habuerit aliquā euacuationē creticā: vñ illi q creticāt ꝑfecte i bōa die cretica: ⁊ cum bōto signo ꝓ illa die cretica veniēti dz deliberari ō residuo si tenēt bonū regimē

Undecima ō fāpsia.

¶ Undecima regula est q si medicus in principio se. clysterizauerit infirmū ⁊ flobotomauerit: ⁊ adhuc infirmus habeat faciem plenā ⁊ conflantem ⁊ rubeam ⁊ infirm⁹ sit cuz dolore capitis: aut sine dolore incōtinēti apponat vna sanguisuga in acumine nasi ⁊ duas vel tres in medio frontis.

Duodecima similiter.

¶ Duodecia regula est. q si materia feb. ad caput derivet incontinenti eisdem locis sanguisuge apponant: nā valde sunt bone ⁊ sunt vniuersales iste due regule: ⁊ postea vēter ꝓcuretur cum medicina facta de cassiafistu. supradicta.

Tertiadecima ꝓ raptu vinā ad caput.

¶ Tertiadecima regula est. q si medic⁹ videt in principio vrinā rubescere ⁊ paulatim qualz die dependētia habeat incipiat clarificari. tūc iudica q materia recipiat ad caput. Sz si in ꝓturbatiōe vrine sequent flux⁹ vētris. vl' vrie multiplicentur in quātitate ⁊ infirm⁹ sit cū bonis accidentib⁹ ⁊ vrine dealbētur et sī separationē nō est signū q materia recipiatur ad caput: nec est signū mortis. Et si quātitas vrie diminuatur ⁊ fluxus vētris augmētetur nō est periculum: sed si ecōuerso est min⁹ turbū. sed si clarificetur ante separationē ⁊ quātitas vrine diminuatur ⁊ fluxus vētris non appareat significat materiam receptam ad caput ⁊ mortem. Et medicus in istis casibus intendat ad diminutionem materie cū sanguisugis in naribus appositis: ⁊ planicie frontis ⁊ cum clisteribus ⁊ medicinis de cassiafistu. factis: vt prius dictuz est: ⁊ non velitis eum multum confortare: quia in dolore capitis ⁊ in grauamine rationis vinum summopere cauēdū est: vt dicitur. iij. regimenti acutorum.

Quarta decima ꝓ ſle ne.

¶ Quartadecima regula est q si medicus videt febricitātē attenuatū ⁊ demaceratū ⁊ arefactū ⁊ infirmus tussit cū difficultate tussim siccā: ⁊ tūc sentiat dolorē in lūbis: ⁊ p ola mēbra tūc iudica q illud ꝓueniet ex siccitate: ⁊ tūc inūgēdus est patiēs cū vnguēto facto de oleo viol. ⁊ modica cera: ⁊ vnguētis q dicūtur in ca. de ethica: oleū de amigd. dul. ē bonū lūbis et ola alia mēbra inūgantur cū oleo vio. et ro. sil'ter de linitur cū frusto bōbacis: ⁊ post inūctionē cū pāno lineo abstergatur: ne p viscositatē olei post claudātur et opilētur Sz si videt medic⁹ q pect⁹ infirmi rugitus et sonit⁹ cū aliqualī vētositate habeat: et infirm⁹ tussiat et dū tussit sentit dolorē cū pōderositate: etiā si doleāt postea ola alia mēbra et sentiat ea ponderosa iudica q illud ꝓueniet ꝓpter humorem ibi discursum: vñ tales inūgēdi sunt cū oleo camomil. vt materia resoluatur et euaporetur. Dicit ℔. q ola olea resoluūt et ꝓpietate eoz et regatur: vt dictū est. Dicit magister Bar. q oēs dolores et lassitudines mēbroz q̄ superueniunt ex siccitate: et arefactiōe se. plus leditur infirm⁹ in hora acerbatiōis se. q̄ in alia hora: et etiā pl⁹ tussit. et hoc ē verū signū siccitatis: q; est incuratus. Sed si infirmus sentiat dolorē continue sine interpolatiōe cū ponderositate membrioū: tūc discursus humoriū est in causa: q; continuatio doloris dat signū q materia est in causa vel humor.

Decimaquinta de fluxu in febrib⁹.

¶ Decimaquinta regula est q si medicus videt febricitantis vētrē fluere nō restringat eum: immo dimittat fluere tādiu q̄diu videbit eū stare in sua bōa habitudine et infirm⁹ sentiat se debilitari: et incōtinēti medicus ꝓcuret restrictionē per illū modū quē inuenies in capitu. de fluxu vētris.

Declaserta ō dolore capitis.

¶ Decimasexta regula est q si infirmus doleat caput si nō assellat bene faciat ei clysteria vl' suppositoriū fatisgēme in tunctū in oleo: post ligētur crura ligatura dolorosa: et fricētur tibie et pedes fricatiōe leui p magnā pausaz post dissoluātur tibie et ponantur in aq̄ in q̄ decocte sunt cāne salices et modicū camo. vl' in aqua tepida cū pauco aceto mixta vl' in aqua in q̄ decocta sint palea oidei cū modico camomil. vel cū aq̄ tepida cū istis tibie et pedes vsq; ad genu et brachia vsq; ad cubitū ꝑfricent ablut: istud facit euaporare materiā tam in ꝓtinuis q̄m in interpolatis tertianis. Et si dolor non cessauerit oīno incōtinenti deo ei colatura de cassiafistu. sicut superius dictum est. Itē si infirm⁹ sentit man⁹ et pedes multū calefieri fiat euaporatio in extremis cū illa aqua calefacta cum modico aceto: vt supra dictum est.

Declaseptima ō ariditate lingue.

¶ Decimaseptima regula est q medicus ppendat de lingua febricitātis: si lingua inuenit nigra malū est ⁊ significat magnam adustionē materie: ⁊ tunc infirm⁹ appetit valde bibere: ⁊ linguā refrigerare ꝓpter adustionē: tūc medicus faciat excoriticare pruna sicca ⁊ ꝓiciatur vsq; ad os in diuersis locis cum punctura gladij ⁊ ponantur in parapside plena aq̄ frigida per totā diem: et illis bene remollitis in ore frequenter teneantur: et de illa aqua in qua steterint teneat in ore: aut bibat. Etiam si talia pruna ꝓparata apponātur in syrupo violaceo in sereno et ille syrupus cum aqua tepida in hyeme: in estate frigida lymphetur ⁊ recipiant et pruna illa comedant: tenēt enim ventrem laxum et auferūt sitim ⁊ siccitatem corporis ⁊ lingue si in ore teneantur. Itē aliud remedium optimū est si teneant oleum violaceū in ore ⁊ collū retro fomētetur cū aqua tepida: ⁊ si vultis ponere in aqua oleum vio. est summum tuamentum.

Decimaoctaua ō tinnitu aurū.

¶ Decimaoctaua regula est. q si febricitanꝰ paratus est sudare in die cretica. et hoc cū digestiōe materie ex laudabilibus signis est: ⁊ si medicus videt q infirmus sit valde desiccat⁹ in facie collo ⁊ pectore ⁊ arefactus ⁊ infirmus cōqueratur: aut nō cōqueratur de sibilatiōe aurū: tūc medic⁹ faciat infirmū irrigare caput et collū et pectus de lacte mulieris puellam lactantis: et hoc mulgendo in magna copia.

Decimanona de ꝓuocatione sudoris cum aqua frigida.

¶ Decimanona regula est. q si infirmus incipiat sudare in die cretica ⁊ sit cū laudabilib⁹ signis ⁊ mā digesta fuerit si infirmus affectat multum bibere ꝓpter estuationem magnam quam sentit: tūc medicus accipiat vnū pitalfum magnum aqua frigidissima repletum ⁊ det infirmo ad potandum tātuz q̄tū attrahere poterit infirmus in vna attractione ⁊ nō plus: ⁊ si totum pitalfum attrahere potest in vna attractione totū attrahat q̄tūcūq; sit magnum: q; istō nō impedit sudorē sed cum ꝓuocat. Et est sciēdū q si in tali casu per istū modū nō succurreret infirmo cor infirmi et totū corpus arefieret ⁊ deficeret: et sudare perfecte nō posset ⁊ mo

rietur propter inflāmationem ⁊ corrdio arefactionem.

Uigesima de regimine infirmi in sudore.

¶ Uigesima regula est. q medicus debet facere quātū possibile est custodire febricitante de oībus seruētib⁹ ei. q. si sudor superuenerit febricitanti q non cogatur infirmus sudare p coopertura aliquam: sed dimittatur infirmus in tota sua libertate ⁊ delectabitur. q si molestat eum tenere desup vnuz linteamen remoueatur ⁊ stet nud⁹. Et si vult vertere se hinde non impediatur: vnde si qua fieret mortis periculum incurreret. Sed si febricitanti placeat stare coopertum: tūc teneat tantum coopertura desuper quātū delectabitur ⁊ non plus: et sustineat illū sudorē cū illa coopertura et delectabit tandiu q diu infirmus delectabitur. ⁊ dū incipiet verari ⁊ angustiari ⁊ anhelitum frequētare: tūc incontinenti discooperiatur ⁊ faciatis infirmū vertere se per lectuz huc ⁊ illuc ⁊ euctetur vt nō suder: q si taliter non fieret mortis periculum incurreret. Et dicit magister qñ isti febricitātes sudāt cū cooptura qñ incipiūt anhelare: tūc est terminus illi⁹ sudoris quare incōtinenti dēt discooperiri. ¶ Et est sciendū q si medicus inueniat febricitantem sudantē coacte cuz coptura ⁊ infirmus sustinuerit per aliquā pausam illum sudorem coacte. ⁊ cū angustia incontinenti discooperiatur infirmus ⁊ euentetur ⁊ infirmus vertat se hinc ⁊ inde: ⁊ cū aq rosacea faciem ⁊ pectus ⁊ sua māmilla sinistra refrigeret et supra māmillā sinistrā pānū lineū duplicatum ⁊ balneatuz in aqua ros. frigida apponat ⁊ det infirmo offa panis tosti facti in vino puro ⁊ potet aliquātulum de vino puro ad cōfortationē cordis ⁊ reparationē somni. ¶ Et est sciendū q oia ista i oīb⁹ febribus sunt obseruanda: ⁊ est de maioribus secretis artis in quo oēs medici ⁊ gētes vulgares errāt: ⁊ ego vidi multos mori: q sudabāt coacte: ⁊ multotiens liberari: q sudabāt cū libertate. vñ si querat quare illi mortūi ⁊ alii liberantur in. c. de coopertura nimia inuenietis causam.

Uigesima prima de regimine infirmi in crisi.

¶ Uigesima prima regula est. q si febricitans creticauerit aīi signa digestionis materie. ppter multitudinē materie et acuitatē eius. caueat medic⁹ q reliqe materie egritudinis q remāserūt nō educant p medicinā acutā vel eradicatiuā: vt est medicina scamonea: vt est electuarium de succo ros. sed infirm⁹ regatur in illa dieta ⁊ teneat fm illū modū scōz quē regebat in principio egritudinis: sed si febricitās creticat post signa digōnis cognita p vrinā: ⁊ infirmus non pfecte creticauerit reliquie illius materie poterūt educi p medicinā scamoneā ⁊ vel eradicatiuā fm q. q. uenit i materia morbi: vt est electuarium de succo ros. ⁊ similia.

Uigesima secūda de regimine nausee i feb. ⁊ vomitu.

¶ Uigesima secūda regula est. q si febricitās acute patitur nauseam: ⁊ nihil possit retinere medic⁹ debet iudicare q infirmus habet in stō aliquā malā materiam flegmaticam vel scolasz ibi imbibit az vel hz lumbricos q cōmouent et nauseam. Et si infirmus euomit cū feb. acuta iudica q fe. est interpolata mixta cū acuta: quia de acuta fe. est vt infirm⁹ nō euomat ex eo: q materia est in venis ⁊ venę sunt opilate: ⁊ ita non potest materia refundi in stomacho: quare nausea non potest induci per vomitum: sed materia fe. interpolātis refundit in stomacho quare opz q materia per vomitū educatur: vnde medic⁹ dz dare in illo casu infirmo ad potandū vnā parapsidē aq tepide cū modico aceto post ponat digitos seu plumas in ore ⁊ conet ad reiciendū: ⁊ postea ponat supra stomachū istud emplm. ℞. ro. rub. tioz camo. absinthij. aā. ʒ. j. furfuris. ʒ. ij. alo. ij. bulliant in aqua rosata vsq; quo valde sit spissa: cui addatur bullitendo modicum aceti.

Uigesima tertia ō iudicio et regimine crisi per vrinā.

¶ Uigesima tertia regula est. q si vrine febricitātis incipiūt dealbari. ⁊ quātitas vrine nō diminuat: ⁊ infirmus habeat in se oīa accidētia bona. s. q. dormit bene comedit bene anhelat: ⁊ bñ egerit medicus dz iudicare q illa febris cretica bitur per apostema sub aure vel in alio uo loco. Sed si contingat q superuenerit fluxus ventris vel effusio vrine: ⁊ vrina sit in substantia grossa ⁊ spissa: tunc mā q debebat ventre p apostema purgat p vrinā: aut per illū fluxū ventris ⁊ medicus in isto casu dz ppendere quō se hz in expellendo illas superfluitates. Et si nō bñ se hz: sed lente inuāda est natura p illā partē p quā natura eā expellit. vt dicit ypo. vbicūq; natura repit ⁊c. vñ si natura repit p vrinā dz iuuare ad educē dū p vrinam: ita q administret patienti syrupum de capil. ve. ⁊ recipiat cū cum aqua decoctionis cicerum rubeorum: vel cum aqua decoctionis radi. fenicu. ⁊ fiat ei syrupus diureticus factus de radicibus feni. petro. brusci. sparagi cicerum nigrorū grammis scolopēdrie ⁊ recipiat cū aqua cicerū nigrorū: aut cū aqua decoctionis radi. feni. Sed quādo natura repit p secessum: ⁊ nō bene medicus debet cuz iuuare cū agarico colato sic. ℞. agarici. ʒ. i. dissoluat cū aq ca. p totā noctem ⁊ mane coletur cui addātur. ʒ. ij. syrupi de ca. veñ. ⁊ mane ante aurorā tepidū recipiatur cum reubarbaro. eodē modo potes eum purgare. ⁊ caue ne velocitas eum in dādo magnā quātitatem medicine propter debilitatem virtutis: sed paulatim debes eum educere.

Uigesima quarta de regimine

¶ Uigesima quarta regula est q qñ infirmi recidiuant opz q medicus cognoscat an recidiuant ppter malā materiam q remāsit: aut ppter malū cibū quē infirmus recipit: aut ppter aliqd accidēs: vt ira: tristitia: labor. vnde qñ infirmus recidiuat ppter mām antecedentē que remansit cognoscit ppter cōfusionē vrine p quā significabit tibi se. putridā: et talis recidiuatio est periculosa si infirm⁹ est debilis. Sz qñ recidiuatio fit ppter mala cibaria recepta ab infirmo tpe sue cōualescētie: dicit magister q si sit ppter receptionez vnius pomi vel alicuius alteri⁹ malī sibi medicus dz ppēdere de vrina si est confusa: ⁊ si sit dicat q illa recidiuatio venit propter mām generatā ab illo cibo: sed ille cibus potuit grauare corpus de qua aggrauatione mā putrida q̄ tam remāserat de prima materia suscitata est de q̄ suscitatione raro cōtingit: quin fiat nisi febricitās precte creticauerit ⁊ cōplere. sed qñ perfecte nō creticāt raro fit quin recidiuant q̄ nō receperint mala cibaria: sed si recipiunt mala cibaria citi⁹ recidiuant: vñ dicit magister q per vnū cibū vel p duos nō ita de facili recidiuant: nisi mā putrida de prima mā remāserit in corpore que suscitata est p aggrauationem illius cibi: vñ dicit magister q recidiuatio q̄ prouenit ex receptōe vni⁹ cibi vel duoz: ⁊ vni⁹ pomi nō facit recidiuationē talez in q̄ appareāt in vrina signa se. putride nec ꝓfusio aliqua in vrina: sed tñ erit in corpe aggrauatio tantū quātū durabit illa aggrauatio: ⁊ tantū quantū durabit digestio ⁊ consumptio materie illius cibi ⁊ nō plus: vel forte poterit ei inducere febrem: tamē parum durat. Sed dicit magister q si febricitans creticauerit perfecte cū pfecta crisi si dū erit in cōualescentia sua ipe vtak malo regimie ciboz q p octo dies vl p duodecim: vel p quindecim mā que generata fuit ab illo cibo corrūpetur ppter debilitatem virtutis digestiue: q: natura cum calo: est depauperatus non potest eā corrigere neq; deputare: ⁊ ita corrūpitur: ⁊ ex illa corruptione feb. putrida pōt generari: ⁊ sic recidiuatio pōt fieri cum feb. putrida q̄ cōualescens vtitur malis cibis p longū tempus. Sed quādo vtitur per vnū diem vel per duos vel comedit vnū pirū vel vnū pomuz vel racemū et qua paucis materia putrida non posset generari nisi mām inueniret in corpore pparatā q̄ suscitaret ab illo cibo: sz nō p se tantā fortē nec tantam lōgā recidiuationē: sed per accidēs. ¶ Item quādoq; fit recidiuatio ppter trā vel ppter motū inordinatum: ⁊ qñ conualescens trascit vel laborat inordinate: si de materia putrida antecedente remāserit: tūc suscitak ⁊ facit recidiuationē cū feb. putrida: q̄ appet p cōturbationem vrine. ¶ Sed labor nec vigilie p se faciūt recidiuationē in se. cū feb. putride nō administrāt materiā putrefactā: sed tñ cū se. effinera.

Uigesima quinta de fluxu ventris ⁊ feb.

¶ Uigesima quinta regula est q si fluxus vētris superuenit in se. cōtinua medicus dz perpēdere de fluxu quālis est vtrum infirmus p fluxū debilitet aut alleuiet: ⁊ si alleuiet signū est q materia morbi per illū fluxuz tunc educitur: vt ꝓbak per ypoc. in principio prime particule. in perturbationibus vētris ⁊c. ¶ Sed quādo per fluxū infirmus debilitatur. tunc medicus dz perpendere de infirmo: vtrū plus assellet de nocte q̄ de die: ⁊ si sic iudica q ille fluxus est catarralis vel cerebellaris. i. q puenit a capite: vnde medicus debet tunc restringere illum fluxum per medicinā positē in capite et nō in stomacho: nec in intestinis de quo satis loq̄mur in capi. de fluxu ventris spumoso: vnde si in tali fluxu medic⁹ videt infirmū desiccatū: ⁊ per nares nihil egrediat: tūc est signum siccitatis cerebri per quā siccitatem humiditas cerebri comprimitur ⁊ dissoluit in stomaco ⁊ de stomacho ad intestina et ita causatur fluxus: ⁊ tunc medicus dz procurare primo q mala complexio sicca que acquisita est in cerebro reducatur: et hoc per inunctiōes humidas ⁊ pperatas: vñ cognitio

talis fluxus

talio fluxus taliū infirmoꝝ est q infirm⁹ dz tussire:ꝛ dz sentire aliqđ impedimētū in gutture ac si ibi esset aliqs. glob⁹ et qđ infirmus asellet de nocte multū de die parū aut nihil: aliquotiēs est infirm⁹ sicc⁹ꝛ nihil egredit de naribus suis.ſ. de mucillaginib⁹ aliquotiēs nō est siccus nec extenuat⁹ vt medicus dz conari:vt reducat cōplexio circa dispositionem capitis:sicut dictū est:ꝛ hoc cū vnguentis humidis tēperatis vnde magister reducit sic. Primo facit radere cōmissuras:ꝛ post facit eā iungere cū vnguento ro.qđ ponit Ebemesue in antidotario suo:ꝛ hoc ter vel quater in die:ꝛ desuper apponere solita cucurbitarū ꝛ post facit vngere cōmissuram et frontē ꝛ tympora cū lacte mulieris puellā lactantis mulgēdo:ꝛ per nares ꝛ aures ꝛ collū:ꝛ cuz hoc vidi aliquos curari:et si cū hac reductione fluxus nō restringatur apponatur supra commissuram qđ refertur in capitu.de fluxu cataralli ibi recurrat.Sed sciendū quare plus assellat de nocte q̄ de die post somnū q̄ in alio tempore causa est.q; humores:ꝛ humositates plus ascendūt ad caput:ꝛ caput plus adimplet humoribus qñ dormit q̄quando vigilat ꝛ ideo talis fluxꝰ plus fit post somnū q̄ in alio tpe:ꝛ hoc dicit Rogerꝰ ca. de cozza dicit nihil est qđ magis prouocet reuma q̄ somnus prolixus:vnde quāq̄ nō sit prolixus somnus prouocat reuma:tū nō tantū:sed ꝑm magis ꝛ minus. ¶ Sed si fluxꝰ proueniat a stomacho:aut ex debilitate retentiue:aut debilitate digestiue.Si scđo modo in cella apparebūt rascatiōes et feces erūt ineqles:ꝛ erūt sicut aqua turbida:ꝛ color erit scelerosus:aut obscurus:ſz ꝓmo mō si digestio sit bona egestiones erunt albe vt ptisana facta de orideo . Unde sciendū est q̄ operatio digestiue stomachi est vt cōuertat cibū in chilū qui chilus est albus vt ptisanū:q; qūlibet mēbrū facit digestionē sibi simile vt epar qđ rubeū est conuertit chilū in sanguinē q̄ rubeus est:ꝛ ita est de māmillis que cōuertunt sanguinē ad suū simile vt lac qđ est eis sile.scz carni albe.ꝛ propter hoc qñ selle sunt albe sicut ptisanū ꝛ farmaca signū est q̄ digestio bona est sed retentiua mala:vnde in istis casib⁹ medic⁹ debet auferre fructꝰ:ꝛ lactucas:et oēs herbas febricitātiū:ꝛ brodia gallinaꝝ:ꝛ multā potationem aque: q̄ diminuat quātitatē:ꝛ concede et vinū si signa digestionis apparuerint ut: vina:si non des et loco vini cum comederet volueritsiccum agreste clarificatum cum aqua vel vinum granatorum parū cum multa aqua ꝛ comedat pullas in veru vel cū agresta in ventre:vel inter duas crustas cum agresta:ꝛ si cum agresta ventrē sentiat refrigeratum concede vinum debile:ꝛ si affectat plus comedere pullā etiam elixaz ponatur in ventre pulle berberis vel sumach.Et si infirm⁹ tussit non apponatur sumach:q; acetosum est.Et si infirmus fastidiū habeat de carnib⁹ dentur delectabilia ei cum placēta. Si affectat comedere vnum persicum cum fame ei concedatur de eis quoꝝ caro remouetur ab osse:ꝛ non sit multū maturum:ꝛ de racemis semimaturis aliquantulū q; reddunt appetitū:ꝛ constringunt:et sorbe:ꝛ citonia.ꝛ pira dentur añq̄ aliud comedat patiens. Item vinum citoniorum est bonū. Itez ſyrupus mirtilorum est bonus:ꝛ comedere mirtillos. Item. Rē.masticis.ʒ.ſ.ros.ʒ.ſ.fiat puluis.Itē. Rē.olei ros. olei masticis.aā.ʒ.ſ.misceantur ꝛ inungatur stomachus ꝛ de paluere predicto supra stomachum aspergatur in bona quantitate.Hoc facit magister vt stomach⁹ retineat:ꝛ ꝓfotetur:ꝛ erat cum fe.continua. Itē quando infirm⁹ est deductus ad aliquā malam debilitationē magister facit hoc brodium gallinaꝝ notabilr sublimatū cui ꝑmisceatur de aqua ros.aliquātulū ꝛ duo pira incisa sicut scitis:ꝛ scindatur de membris galline tota pinguedo ꝛ de illo succo detur plenū ouū de mane ꝛ aliud in meridie ꝛ aliud in vespere et aliud in primo somnio:ꝛ aliud ante auroꝝ.istud super omnia restaurat naturā. Item facit eis tale electuarium restaurativum ꝛ restrictiuum.Rē.triasandali zuccari ro. electuarij de aritis quod inuenitur in capitulo de fluxu ventris. ana.ʒ.ſ.marga.ʒ.ſ.fragmētoꝝ granate saphiroꝝ smaragdoꝝ. aā. ʒ.ſ.cacabie.ʒ.ij.misceank pannoꝝ aurꝰ argenti.aā.nūero v.fiat electuarū:ꝛ dek mane ꝛ sero anteq̄ comedant. Itē facit eos postea vngere ventrē cū oleo ros. ca. ꝛ spargi desup pul.ros.rub.bene redolentū.ʒ.ij.sandal.albi ꝛ rub. ꝛ citrinoꝝ.aā.ʒ.ſ.masticis.ʒ.ſ.misceank ꝛ in bōa quātitate spgank supra stomachū. Itē. Rē.masticis liquefacti cum oleo ros.emplastri stiptici.aā.ʒ.ſ.ypoqſtidos licij.aā.ʒ.ſ. misceatur:ꝛ fiat emplastrū:ꝛ supra stomachū ponat tepidū emplastrū stipticū qđ inuenitur in ca.de fluxu ventris:ꝛ emorhoyca passione.Item. Rē.succi citoniorū dulciz.v.ʒucca.ana. quart.ſ.misceatur vt ydromel:ꝛ detur in potu omni hora q̄ potare voluerit:confortat ꝛ restringit:ꝛ aufert sitim. Item Rē.farine fenugreci.ʒ.iij.bullit:ꝛ in tribus partibus aceti.et vna mellis vsq̄ ad spissitudinem emplastri:ꝛ tepidū supra stomachū apponat mirabilr confortat stōachū vt dicit magister. ¶ Aliqñ fluxus vētris febribus supuenit:ꝛ illud qđ egerūt est croceū clarū:in substātia liquida croceū obscurū ꝛ egredit liquidū bene aquosum:vnde illa que egreditur in substātia liquida in crocetate clara ꝓuenit a colera que refunditur de stomacho ad intestina:ꝛ pūgit intestina:et tingit feces:ꝛ que egerunt est in substātia liquida fecali. Et illa que egredit in substātia bñ liq̄da:ꝛ aquosa. ꝛ croceā obscura tūc ꝓuenit ab hūore colerico qui refundit deuentis ad stomachū:ꝛ a stomacho ad intestina.vñ sciendū qñ egestiones sunt bñ liquide:ꝛ clare sicut aqua distēperata cū croco tunc iudica q̄ materia illa est hūoralis.et ꝓuenit a venis: etiā si cū medicina fuerit educta iudicandum est q̄ a venis ꝓuenit:ꝛ est alterata a colera ꝑmota in stomacho:ꝛ tunc illa materia est fecalis:ꝛ nō tantum liquida nec currēs.iste tales egestiōes qñ sic venīūt videmus infirmos a fe.liberari ꝛ curari:q; signum est q̄ materia morbi educitur: et talis fluxus nō est restringēdus nisi multū duraret:vnde si infirmus melioret nō restringatur:ꝛ si parum durauerit. Sed si multū duraret:ꝛ infirmus debilitaret restrigēdus est:ꝛ hoc probatur per auctorem dicentē q̄ actio nature nō est impedienda nisi sit violenta:vñ magister istos duos casus q̄ cundē modū curat.Cura talis est.primo cū dieta det ei ſyrupū ros.ꝛ ros.siccis ꝛ murtinū lymphatum cū aqua:ꝛ succo citoniorū. Itē det et ꝑpter sitim succū citoniorꝝ:ꝛ succū granatorū:vl ciminū cū aqua aliquotiēs:quādoq̄ per se lymphatum cū aqua:aut nō lymphatū cū vino granatorū sustinet lymphatū:sed succus granatorū parū. Itē vinū seu succus extractus de vino agresti:ꝛ clarificatus est valde bonus:ſtatim de vno solo vel de mirtis administrari debet. Itē ꝓsica mollia que separātur ab osse sunt eis cōpetētia:duz nō sint multū matura sorba:ꝛ racemos acerbos. Itē pull⁹ decoct⁹ cū multa agresta cū sumach vel cū berberis positis in vētre pulle.Itē nespule sunt bone:vnde sciendū q̄ si fe. est fortis: et accidentia sint fortia:et infirmus sit sine appetitu:et pulsus sit fortis nō cogak infirmus ad comedendum carneꝝ:ſz satisfac infirmo cum fructibus dictis⁹ et potu. Et si stomachus ledak ab istis frigidis actu detur vinum tepidum:ꝛ dimittat fructus:ꝛ bibat brodiū pulle. Itē magister vtik istis emplastris ad restringendū fluxū. Rē.ypoqſtidos.ʒ.ij.dissoluak cum oleo mirtino.vel succo plantaginis.et extendak in alluta:et supra stōachū tepidū ponak:et si apponeret supra testia esset bonū. Itē alib. Rē.Panis vsti.ʒ.ſ.et ſ. acatie.ʒ.ſ.fiat emplastrū remollitum cum duabus partib⁹ succi citoniorꝝ:et vna aceti.et tepidū supra stomachum apponatur: et restringit fluxū et vomitū:et interficit lūbricos. ¶ Ad idē Rē.succi plātaginis li.ſ.succi sempuiue quark.ſ.aceti.ʒ.ſ.et ſ.bulliant simul:et cū farina ordei qđ sufficit fiat emplm.et restringit vētrē:et vomitū:et interficit ꝑmeos. ¶ Itē. Rē. succi crasule maioris clarificati q̄rtſ.ſ.dek in potu vel ministrek cū succo citoniorꝝ vel granatorꝝ restringit vētrē:et vomituz et interficit lūbricos. ¶ Itē si magis forte est necessarū. Rē. thuris masticis acatie gallarꝝ.aā.ʒ.ſ.panis vsti.ʒ.ſ. aloes. ʒ.iij.fiat emplastrū cuz succo citoniorꝝ:et oleo ros.et fiat huius receptionis medietas restringit ventrē:et vomitū: et interficit lūbricos. Multa alia experimēta inuenietis in hoc casu in capitulo de fluxu ventris:et vomitu: et de lūbricis. Et est sciendū:q̄ scripta sunt plus sunt apponenda in corpe humido q̄ in sicco q̄ in sicco essent valde bona : vnde in corpore sicco:et robusto competunt plus medicine magis siccevt sunt emplastra facta de gallis:et ꝑsidia:et balaustia et silib⁹ vt est istud. Rē.gallarꝝ balaustiarꝝ acatie.aā.ʒ.ſ.thuris masti.aā.ʒ.iij.aloes.ʒ.ſ.panis vsti.ʒ.ij. fiat emplastrum cum ſyrupo citoniorum:et oleo ros.et tepidum supra pectꝰ vel stomachum apponatur restringit fluxum ventris:ꝛ vomitum:et interficit lumbricos . Et est sciendum qđ non est

De fluxu ventris q̄.

De fluxu colerico.

apponendum aloes nisi quando timemus de lumbricis.

¶ Itē dicit magister q̄ isti fluxus possunt venire ꝓpter lūbricos. s. ꝙ istū modū: q̄ lūbrici cōmouēt stomachū et angustiant cū eo: cōmotio. hūor qui est in ventr cōmouet et fluit ad stomachū: et de stōacho ad intestina: et facit fluere vētrē.

¶ Ita est de medicinatis: q̄ q̄n medicina adheret villis stomachi stōachus ꝓturbat: et inde hūores qui sunt in ventr cōmouēt: et fluūt ad stōachū: et inde ad intestina: et ita fit maior fluxus colericus. Ūn sciēdū est q̄ q̄n multa colera educitur ꝙ vomitū ꝙ secessum: et lūbrici sunt in eā aut medicina recepta tūc illa colera nōuerit de stōacho: ꝛ deuento retundit ad stomachū: et deide egredit ꝙ vomitū: aut ꝙ secessum: q̄ colera nō stat in stōacho sed in ventr: flegma vel cibus in stomacho reperit.

De fluxu ꝓpter lumbricos.

¶ Et est sciendū ille fluxꝰ causatꝰ ꝓpter lūbricos curat ꝙ magistrū sicut curat fluxꝰ supradictus tz in pueris q̄nq; ānoꝝ q̄ magnis. s. ix. annoꝝ vñ in tali fluxu medicꝰ dz perpendere de lignis lūbricoꝝ. si infirmꝰ sentit in gutture fomicationē: et ascensionē ꝛ sus epiglotū: et infirmus reticit: et de nocte plꝰ angustiat q̄ de die: et dolet in capite: ꝛ est cū magna sitī: et nō pōt dormire: ꝛ aliquotiēs euomūt lūbricos aliquotiēs egerūt eos: et tū fluxus nō cessat ꝛ multa alia signa que in aliis auctoritatib⁹ scripta sunt apparēt ter: tūc sciās q̄ talis fluxꝰ causat a lūbricis. Itē magr facit inungere orificiū stomachi ꝓpter lūbricos cū hoc vnguēto: et restringit ventrē. ℞. acatie aloes. aā. ʒ. ℈. dissoluantur in vino citonioꝝ calefacto liquide ad modū vnguēti: ꝛ tepidū orificiū stōachi inungat frequēter: et desuper apponat pannus lineꝰ calidus. Aliud. ℞. populeon aloes cicotri. aā. ʒ. ℈. misceant ad formā vnguēti: et de isto inūgat vmbilicꝰ intꝰ: ꝛ circūcirca frequēter: et postea modicū de pāno lineo apponat: et post inter stomachū et vmbilicū apponat de emplastro: et modicū ponat supra. et aliud de vmbilico vsq; ad pectinē. Itē si est hō magnus apponit magister tale emplz supra viscera: et in anchio ad restringēdū vētrē: et nō nocet febri. ℞. ꝙ ꝙ stidos. ʒ. tiit. lxij. emplastri stiptici q̄s scriptū ē cap. de fluxu vētris. aā. ʒ. ij. et fiāt emplastra duo: vnū ante ꝛ aliū retro et extēdat in aluta: et in tali mā colerica dat ei de semine pūlij torrefacti sicut dictū est in cap. de fluxu. Et si patiūtur cōpressiones suffumigat eos cū colophonia: ꝛ ponit in ano infra istud vnguētū. ℞. thuris myrrhe licui croci. aā. ʒ. ℈. olei. ʒ. ij. dissoluant oīa in vino ad modū vnguēti: ꝛ cū bōbace intincto tepide apponat seu intus mittatur: et facit apponere supra anum: et vētrem sacculum milij torrefacti. ista non nocet feb. De emplastris supradictis supra stomachū et vmbilicū: et intestina dz pon. et si aliud sit necesse in c. de fluxu ventris: et tenasmōis recurrat. Itē magr dat eis syrapū myrtinū cōpositū ꝙ se aliquotiēs mirtū cum tantū de syrupi myrtini simplicis ꝓpter malū saporē cōpositivt infirmus melius recipiat. Unde dicit magister q̄ cōpositꝰ magis stipticus est q̄ simplex: et si aliquis arguat q̄ nō sit dandus in se ꝓpter stipticitatē: q̄ stipticitas restringit: et opilat venas: et ita reseruat feb. Dicēdū q̄ medicus hz succurrere illi qui plus ledit: hz fluxus plus ledit infirmū q̄ se. ergo fluxui succurrendū. Ad hoc magister solvit: et dicit q̄ syrupus iste nō multū derogat febri: ꝛ ideo pōt ei cōcedi donec fluxꝰ sit restrictus. Itē magister dat in fluxib⁹ colericis cū feb. cōtinua facinā frumenti decoctam cum brodio galline: et amelk farina sit in furno desiccata antequā decoquatur. Itē ordeū coctū est eis bonū: et si apponatur de agarico est bonū q̄ restringit.

¶ Itē si infirmus habet cōpressiones farmacum ꝛ ordeum debent dari: q̄ ille cōpressiones veniunt a materia colerica ꝓpter acuitatē colere que pungit stomachum: fit farmace frumenti: et grana ord ei cocti ei competunt: q̄ mitigant col. et phibēt ne intestina a colera lgdātur seu feritur. Et si aliquod intestinum sit excoriatum tunicat eum et cicatrizat vicera facta per punctionem colere. Sed si cōpressiōes ꝓcurēt. ꝓpter flegma pō in intestinis est: sicut in tenasmone nō det farina frumenti cocta: vt ordeum coctum est ei competens: q̄ flegma habet generare: et ita multiplicaret flegma: et ita cōpressiōes: sed in materia colerica est frenum flegma. quare eis cōpetunt: sed risum potest eis dari. Sz q̄n cōpressiōes fiunt in materia col. tā in feb. q̄n sine fe. tunc proueniunt ꝓpter punctionē col. q̄ pungit intestinum sicut dictum est. Ūn tūnc magister facit tale clystere ad remouēdū pūctiōes: ꝛ arsuras intestinoꝝ: ꝛ cicatrizat qs̄ vlcerarum est: et custodit ne amplius vlcerek. ℞. risi. ʒ. xxx. ordei. ex corticati. ʒ. xx. rof. rū. ʒ. x. adipis renum capraꝝ. ʒ. xx coquāt in tribus lib. aque vsq; ad vnā: cui addat olei ros. ʒ. ℈. fiat clystere q̄n̄ sit te. cōtinua: tū dicit q̄ ꝓmo debēt precedere clysteria abstersiua: et postea cōsolidatiua: et restrictiua. vnde mundificatiua sunt sicut delentibus: sicut inueniuntur in ca. de tenasmōe. Et clystere de lacte: tū clystere de lacte capraꝝ est cōsolidatiuū rōne calcitatis: ꝛ lotiuū: et absterssiuum rōne serositatis: ꝛ sedatiuum rōne butyrositatis. Ūn magister vult q̄ istud clystere ꝓcedat primaq; plus mundificat et abstergit. et fit sic. ℞. lactis capraꝝ lib. ℈. conserue ros. ʒ. ij fiat clystere. Sed si infirmus habet cōpressiones mucillagi nosas loco cōseruarū ponant. ʒ. ij. mellis dispumati. Sz q̄n cōpressiones veniunt ꝓpter colerā que pungit intestinum cōserua valet plus. et melꝰ sedat illas compressiōes. Ūn sciendum est medicus quātum potest vt citius poterit auferat illas cōpressiōes: q̄ plus ledūt infirmū. ꝛ citius portant eū ad interitum q̄n̄ feb. q̄ per cōpressionem fit frequentia surgendi: et assellandi: ꝛ iste due cause portant infirmum ad fatigationem. et tedium. ꝛ ad minutionem somni. ꝛ inde corpus debilitatur: ꝛ calefit: et feb. sublimat magis. Unde plures ego vidi mortuos: morietūr citius ex illo accidente q̄n̄ per feb. vñ factis clysteribus supradictis si compressio non cessabit eis ista fiant suppositoria ad auferendum cōpressiones. ℞. thuris licui croci gūmi arabici. aā. ʒ. ℈. opij. ʒ. ij. confectiant suppositoria sicut nucleus dactiloꝝ: ꝛ ī ano intromittant: auferūt punctiōes: ꝛ inducūt somnū. Item facit magister scoriū serpētis bullire in oleo cōmuni: ꝛ apponere infra et extra anū sedat dolorē: et cōfortat intestinū.

De fluxu epatis.

¶ Et est sciendum q̄ multotiēs videmꝰ post colericas egestiones posq̄n̄ sunt vacuate incipiūt egredi sicut loture carnis. i. q̄ egerit sicut si esset aqua in qua caro fuisset lota. q̄ est aqua sanguinolēta: et dicit magr q̄ epar euomit sanguinē: ꝛ tūc est timēdū de epate q̄ morbꝰ in eo ꝓfecerit: ꝛ tūc sunt incurabiles vt dicek in capitulo de dissynteria. Unde tunc est consilium q̄ in epate tunc apponant emplastra infrigidātia ad reducēdū cōplexionē malā que est in epate: et hoc dicetur in capitulo de dissynteria epatica. Ūn magister ponit istud. ℞. ros. ʒ. ij. vtriusq; sandali: aā. ʒ. ij. spodij. ʒ. ℈. cāphore. ʒ. ℈. cere. ʒ. ℈. populeō. ʒ. ij. misceant: ꝛ fiat emplastrū: et tepidū supra epar apponat et ligetur. hec cum te. continua et si aliud necessarium fuerit occurat in capō de dissynteria epatica.

Ultima sexta regula de infirmis.

¶ Ultima sexta regula est: q̄ si videmus frequenter quod posq̄n̄ fe. continua erit terminata bono termino et recto q̄ infirmo remaneāt alique reliquie fe. de qua infirmus febricitat: ꝛ in isto casu maior pars medicoꝝ decipit: quia nō cognoscunt reliquias febris quales sunt nec sciunt perpendere de ethica: vtrum sit ethica: aut putrida: quod est valde necessarium perpendere: quia si est ethica nisi medicus sit bene ꝓuidus vel ꝓuisus ꝛ cautus q̄ sciat ei suffragare fe. cōculcabitur tātū in membris q̄ postea fiet ethica incurabilis vt medicꝰ remedium dare sciat. Cognitio isti⁹ fe. ethice talis est. si post terminū fe. cōtinue infirmus remaneat valde desiccatus ꝛ extenuatus ꝙ totū corpus ꝛ potissime in facie q̄ caro faciei extenuat ꝛ cōsumitur: q̄ caro faciei magis tenera est ꝛ citius: ꝛ fortius cōsumit ꝓpter et⁹ tenacitatē: ꝛ post sua cōmestionē qualicūq; hora cōedat post vnā horā sentit se calefieri per totū corpus ac si esset in aliqua flāma ignis q̄ totū eū cōprehenderet: ꝛ post superuenit modicū sudoris: pulsus eius est frequēs subtilis: ꝛ durus: ꝛ semp est vniformis q̄ nō augmētat nec diminuit nec in aliq̄ mutat: hy si est vniformis infirmꝰ nō sentit dolorem in capite nec sitim nec amaritudinē oris et⁹ cōpetēter dormit. Et hec est ꝛa cognitio ethice ꝛ infirmꝰ non sentit eā: imo si interrogat si sentit feb. respōdet q̄ nō: ꝛ ꝓpter hoc medicꝰ dz esse ꝓuidꝰ ꝛ cautꝰ q̄ facto termino se. cōtinue festinet ꝓ. iij. vel. ij. dies tāgere pulsum: ꝛ si inuenit pulsum velocē sicut in febricitate perpēdat de fe. vtrū sit ethica aut putrida: q̄ pmū modum curat ethica ꝛ palū putrida: q̄ ethica illa ꝓuenit a mala q̄litate calx ꝛ sicca q̄ acq̄sita est ī illo corpe ꝙ fe. cōtinuā q̄ ꝓsumpsit hūidū radicale illi⁹ corpis ꝛ desiccauit eū quare est necessarū q̄ talis refrigeret ꝙ bōa cibaria et subtilia ꝛ intridatiua in ꝓe ꝛ nō ꝓmittat ei sustinere famē nec ieunare nec sitim pati

Cura.

pati. Ñ multi medici q̄ nō cognoscūt vtrū sit ethica dietāt ⁊ facūt eū ieiunare ⁊ abstinere sicut si eēt putrida: de cura bili ⁊ facūt incurabilē. Ñ magr dictat eos taliter in oī hora q̄ appetūt dat eis comedere ⁊ qua sitūt dat eis bibere vel cū aliquo facit os humefieri: vt dicēt. Dicta eoꝝ ét alo si vo lūt plica audactef dek vnū vel duo anteq̄ cōcdat. Aliud ni hil dē abrumesca dñi maturavl pōa dñi dulcia: ⁊ dñi matura vl pira dñi matura ⁊ dñi dulcia: ⁊ si ira diē sitit cū eisdē sitis auferat. ℭ Cōedat bonas carnes vt sunt pulli galli eduli pdi ces ⁊ illa. ⁊ si affectāt pisces eis cōcedat: vt sunt lupi caput duō rougen et pisces q̄ nō sunt mlti magni: ⁊ sunt squamo si. de herbis spinargia ⁊ lactucas comedat. ⁊ de caseo recen ti est bonū. Itē quolibet mane dek et ad potādū lac capre si cut egredūr de māmilla in q̄titate vni⁹ ouī plen anteq̄ cōe dat: ⁊ post ieiunet donec lac sit digestū in vētre ⁊ post come dat: ⁊ si infirm⁹ hz fugitiū in ventre vel hz vētrē frigidū vel volonē in capite vel sitim vl grossitiē in splene vl enuctatio nē lac non dek. De vino: bibat vinū subtile ⁊ clarū valde dñi

Syrup⁹ restaura tiu⁹.

mum: parcit incōtinēti maturat conuertit isto syrupo: ℞. carnū testudinū ficmoratū ℔. j. ligritie mundi. fuerit etiā de rosis mā ara. drag. gariofilati. ℥. j. fe. papaueris al. amig. fe. lactuce portulace fe. cichorii. melo. cucumeris cucurbite oīm. mundi. penidiaq̄. aā. ℥. j. fe. citoniq̄. fe. bōb. aā. ℥. ij. vua pas. mundi. ℥. iiij. vinea. amigd. dul. febestē. ie. malue. aā. ℥. iij. oia terā tur cū p̄dictis carnib⁹ testudinū: ⁊ coquank cū aq̄ decoctio nis ligritie in vase dñi obturato ne fumus possit exhalari in ollā nouā post colek: ⁊ cū duob⁹ baculis dñi exprimat vt li quor dñi extrahat quibus adhuc ceank panis ynecati optimi. lib. ij. pentō. lib. j. fiat syrup⁹. valde est resumptiuus ⁊ impin guatiū: ⁊ si post aliud est necessariū occurrat ad curam de ethica: q: ibi inuenitur electuaria resumptiua: ⁊ impingua tiua: ⁊ ēt vnctiōēta cū quib⁹ membra ⁊ corp⁹ inūgant ad remo

Signa reliquia rā fe. pu tri.

uēdā siccitatē pectoris ⁊ colpis. ℭ Dz si fe. est putrida quo cognoscit talis: primus est requedo vt in alijs febrib⁹ locutus frequēs in vita hoīs q̄ tantus ppter eius debilitationem in firm⁹ sentit se illa accidētia q̄ sequunt: scb. patrida: ⁊ est dolor capitis sitis amāritudo oris ⁊ cōmixtio vomitus et pu tredo in cōtinuo illa signa q̄ est putrida: ⁊ illa fe. q uenit a reliquijs dēcōtinua. ⁊ de pma scz putrida cōtinua que nō bene cōsumpta facit peccatum primū. Ñ quāde medi cus videt q̄ post crisim sc. debitā remāt q̄dā reliquie cognoscit p ea q̄ dicta sunt. Sacerdōtū est infirmo sicut in pari da fe. dieta sua fit subtilis: vt sunt pulli galli pdices eduli. caueat a repletione. vinū q̄ potabit sit acerbū dñi lympha tū: in fero cenet de lactuca cū aceto ⁊ pomis ⁊ piris co. ⁊ in fra diē granata acria vel muza: si nō hz vētrē frigidū ⁊ pecr⁹ siccū dēnk et dulcia ieiuno stōacho ⁊ potestis et dare p̄una dñi matura: lac amigd. ⁊ ea que in fe. admittūtur. ⁊ fiat et incōtinēti syrupus diureticꝰ ⁊ dñi aperitiuus de radicib⁹ et herbis ⁊ granis diureticis ⁊ aperiēnb⁹. Ñ ego vidi homi nē bene carnosum colerice cōplerionis tpe estatis mense au gusti q̄ potabat tertianā duplicē cū ptinua insimul: ⁊ cura tus fuit de ptinua: ⁊ isto tertiana p crisim debitā exceptis aliquib⁹ reliquijs q̄ remāserūt pp suū malū regimē q̄dā pec

Syrup⁹ gisier dicit q̄ ē necessariū vt⁹ bon⁹ syrup⁹ aperitiuus aperitiuus et incisiuus q̄ debeat ⁊ epar ⁊ illa materia ingrossata ⁊ tē erat in venis ppter nimiā refrigerationem q̄ erat acquisita

[illegible] ppter nimiā [illegible] q̄ illa materia cauce

[illegible] retur per [illegible]

[illegible] pe. passulas. ethymologie. [illegible] ⁊ [illegible] scolopēdre

[illegible] ⁊ [illegible] ⁊ [illegible] ⁊ [

Expositio visionum que fiunt in somnis.

Incipiũt expositiões visionũ q̃ fiũt in somnis ſm magr̃z Arnaldũ de villa noua ad vtilitatẽ medicor̃ nõ modicam.

Philosophantes antiq̃ seu i dos seu per sas egyptiacos seu grecos in visionib⁹ somnior̃ requirẽb⁹ spũale motiuo diligẽter inue nemus studuisse. per ea enim q̃ in visionib⁹ ap parere videbant essentiã anime cognoscebant perfectius et uberius perpendebatur precognitio futurorum. Illud est ad quod summe studuerũt ꝓpter de qua cunq; natione fuissent fuit quo ad hoc est ale statuo post mortem. Hoc aũt p̃ viã nature videre nõ poterãt nisi soli cõtemplatiõ actiũ seu operationẽ ipsius et hoc seu in somno seu in vigilia. Illud aũt magis in somnoꝝ ꝓpter plenitudinẽ de aiam̃ ꝓt de aiab⁹ necessario actu seruãtib⁹ substãtiã separatã ipsius.

Certũ est cõsiderãtes visiones obiectum visorum ꝓnia apprehendebat futura fuisse nec hoc ex nullo sensibili futuri ꝓcedente quare oportet q̃ id habeat ala q̃ id ꝓ quo cõcret cũ substãtia ipsius ab⁹ fm hoc cũ lumen eternitatis assigne appetet quo in vno ꝓpter ꝓnia ꝓ ꝓ explicat. Sed fm hoc alia intellectiua nõ habet substãtiã cui⁹ intuitus sensus totaliter oppositus nobis modus intelligẽdi post mortẽ. Ideo in vita ꝓpter ꝓnia quibus ad ardentius studuerũt ꝓpter instigatiõem [illegible] quo esset vnitas ꝓ qua esset ꝓfectionem sue. Illo cõiunctionem aiam humanã ꝓ ꝓfectionem sue nõ posse intelligere nisi per ꝓnia. Et hoc ꝓpter multitudinem ꝓnior̃ quibus mediantibus potest de futuris magis quo minus esse ꝓ ꝓpter passiones corporales nos impedientes. Operationes cũ corpalibus multũ distrahunt que per nouũ ꝓpter cõpletã turbat̃ et distrahit intellectum ille mens est quẽ impressio nostre fuit in somno nobis hucusq; ale nõ tenẽt quo ad ꝓ

[illegible] libri. Arabica.

Abellus iste [illegible] cõtinẽs nos triplex.

Deinde experientia [illegible] in somno circa materiã ꝓpria digestione cõpleta et scibã cũ cõtinentia ut ꝓperiõem vere vel aut̃ nouerel sue puritatis ꝓpter quã ꝓ ꝓ ꝓ

Aia dupl̃r pdispo sões dispo nit.

aiã aia mouet iuxta motũ motoꝝ celi mouet

Dupl̃r potest fieri distinctio ꝓdictoꝝ gradũ.

sitꝰ valeat noꝝ mordere. nõ em̃ intelligẽdũ ē q̃ ꝑt̃ itelligã q̃ virtutes planetarũ influãt potẽtias aie. Sz intelligẽdũ ē q̃ ꝓportionalr ꝟz modũ loquẽdi: ꝟz quẽ loq̃tur alpharab⁹ t auctor de causis in illa ꝓpõne. luna nobilio tres habet ꝟones ꝛc. volũt ẽt ꝑt̃ q̃ ꝟtute causaꝝ vltimum. s. del̃ principaliter t intelligẽtiaꝝ. iij. t. ij. de aia q̃ sunt hic ꝓducãt in esse ꝓ suꝑioꝝ rõne oia eẽ hãt: ꝟz ꝟm̃ puꝰ t posteriꝰ respectu eoꝝ fiũt. Hoc voluerũt quidã: vt motores celestes impressiones facerẽt in aiabus ita q̃ si mercurius fortis hora ꝑncipij cuiꝰcũq; alicuiꝰ vel natiuitatis q̃ illi ꝓportionat. Vñde ret motoꝝ orbis mercurij ita q̃ sicut se hz motoꝝ ad motoꝝ ita hz mobile ad mobile t gra huiꝰ virtutis quã corpus sequit dicit ꝑho. xvj. q̃ oẽ aial diuinioꝛe quodã corꝑe videtur mixtis elemẽtis. quãuis em̃ corꝓ materialiter ex quatuoꝛ elementis existat: nõ tñ ꝑ elemẽta ad h̃ deducitur vt aptum fiat ad talẽ vel talẽ aie informationẽ: ꝟz aptak ꝑ virtutẽ celestis corꝑis. Vñ ꝑho ibidẽ dicit q̃ virtꝰ q̃ est corꝑis formatiua ꝓportionata est astroꝝ virtutiꝰ. intelligũr igit q̃ cũ h̃ qd̃ dico ẽ cãtoꝛ ꝑncipalissim⁹ sub suo regimie esse inferioꝛes suos effectꝰ interꝑtant t educũt. His exactis dico q̃ aia dupl̃r aial vitães disponit. s. natura vel doctrina. natura qñ ex ꝓportionatiꝰ sue cãe cõis hec aia minime sit dedit ab hiis sensibilibus mũdanis se tãq̃ sup totã naturã corporeã elementa rebus sensibilibꝰ paꝛ aut nihil mouet. Sz tãq̃ ad suꝑioꝛa ꝓpria leuiter suꝑioꝝ influẽtijs ꝓformak directe sicut aq̃ quieto effigies stellaꝝ ꝑfecte repꝛesentat. Mota vero dispoite aliatenus naturalr ꝑsentabit. hinc est q̃ plures qui melius putank in heremo vel nemoꝛibus habitãtes vitam solitariã eligẽtes: plura preuidẽt de futuris q̃ viri ad ciuitatem p mores cõsitos a passiõe acq̃scit vel req̃scit: tũc em̃ aptak intelligibilꝰ t eã nulla turpis fantasia disturbat: ꝟz ẽ ꝓꝓta naturi ꝟtute tã dicta. Si aũt q̃s q̃rat modũ ꝟz quẽ aia a motoꝛibꝰ celi oꝛ dicere q̃ sicut in gñatiõe ipa ꝟtus tua coordinatiõi ꝓportionat astroꝝ vel oꝛbiũ aut ta ꝑ totũ ꝓduũite ipa aia ad coordinationẽ ipoꝝ ꝛ mouebit q̃ est valde ꝓsiderãtibꝰ manifestũ. Expi q̃ celestibꝰ turbãtibꝰ t ingrossantibus aerẽ q̃ aia in ꝯuerso si corꝓ cõtrarie disponat. Nõ em̃ ad esse totũ mot nt cause cões putmarie: sicut dicit Auicẽ. in de lumine lũis ad cõseruationẽ in esse t ad finem perfectum.

¶ De causis graduum.

Is determinatis tuus cel tratio v hmõi nõ moueatur: nec ꝟm motiuas nec ꝟm sensitiuas. Si aũt corpus ẽ̃tũ ad motũ ꝓportionatur virtuti quãtũ ad sensitiuã vel cogitatiuas ꝟtutes aia ad sit intenta: tũc mouetur aia ꝟm ordinem ꝓtinet. Si aũt vlterius aia incipiat disponꝛ quãtum ad cõgnitiones debiliter t distorte: tũc mouebit ꝟm ordinem vel gradus. Si aũt debiliter nõ distorte ꝟz recte tũc ꝟm̃ tertij gradus. Si aũt fortiter t recte sit aia disposita mouebitur ꝟm ordinẽ quarti gradꝰ. Si aũt fortiꝰ ꝟm ordinẽ quinti gradꝰ. Si aũt ẽ̃ aliqs ẽ̃re isti. iij. graduꝰ sunt aliqs fortioꝛes: ꝓz solutio q̃ ad vnũ ẽ̃ ad duoꝝ t ad tantasmata ẽ̃ ad intelligẽtias ipas: qõ ad. vij. gradũ ꝓtinet. ¶ Ex hiis q̃ dicta sunt ꝑz ꝓ distinctio graduũ ꝓdictoꝝ vno mõ accipit penes diuersitatẽ dispõnũ i corꝓe vel aia vt dictũ est: ꝑt ẽt alio mõ accipi penes gradꝰ fortitudiis vel debilitatis circa celestẽ ꝟtutẽ ꝟz q̃ difficilr in astroꝝ iudicijs hz dici. ꝟbi gra. si mercurius soli coniũct⁹ sit ꝓtinct⁹ in alĩ domoꝝ saturni t luna fuerit in domo mercurij eiusdẽ triplicitatis. s. in geminis si fuerit in ꝛio: aut ꝟgie si fuerit in cãꝛcorno: tũc ꝟtus celestis mouet multũ ad occultas t ꝑfũdas cogitatiões reꝝ. Vñ ptholomeꝰ dicit q̃ tota terra intellectu replet t nati huiꝰ stellatiõis ꝓfunde sũt inq̃sitiõis in reb⁹ arduis t lõginq̃s: t de facili sũt in q̃siꝑte phie ꝑfectis. t tũc nõ solũ ꝟr̃ ꝟbũana ad aliq̃d agẽdũ mouek significãdũ: ꝟz ẽt in plũb⁹ aliꝭ reb⁹ ꝑficiũt ꝓsagia futuroꝝ. Sicut in natiuitate Alexãdri cõtigit q̃ aq̃la extẽsio alis alio ꝓ totã diẽ in summitate palatij philippi ꝑsis sui stetit mouẽs alas suas versus q̃tuoꝛ ꝑtes vniuersi. Monenk em̃ motores ꝑticulares in hoc mũdo ad aliq̃d tale aut ꝓportionale illiꝰ ad q̃ mouent suꝑioꝛes motores vlteꝛeos motoꝛes. Et hec sufficiant de acceptiõe causaꝝ graduũ predictoꝝ. nõ em̃ solũ ad hoc sed ad alia plura ꝓtinet veritatẽ.

¶ De gradibus ꝙuenientibus arti pronosticãdi.

Habito de causis visiõibus ordinatis dicẽdũ est q̃ gradus de numero ꝓdictoꝝ sint ꝙuenientes arti ꝓnosticãdi de visionibus futuroꝝ. Sciendũ est igit q̃ gradus ꝓmus nõ est conueniens huic arti: q̃ ex sola expientia cõsistit t in sola ꝓtingit vigilia. Vñ ꝟm illũ gradũ teneat vel fugiat vnusq̃sq; q̃ sibi expertus est ꝑficere vel nocere. Gradus ẽt q̃rtus t sextus q̃ idem apparet sine regimento metaphoꝛe circa hmõi gradꝰ nõ est aliud artificiũ ꝙuenientes. De. vij. etiã gradu parum intendo dicere: t sic de hiis que raro ꝓtingũt. Relinq̃ntur igitur tres gradus quoꝝ quidẽ ꝓmus est q̃n per spẽm considerat de ꝓtrario aliq̃d ꝑuidet euẽru. Scõs q̃n ꝑ rectam metaphoꝛã ꝓportiões futuroꝝ ꝑuidemus: t iste est gradus q̃ cõtingit vrplurimũ. Tertius est q̃n ꝑuidet assistens sub metaphoꝛa ꝓportionis future. Circa istos gradus ordinatur maxime ars ista. cũ em̃ ars sit de bono t difficili rõnabiliter ordinatur in gradibus nunc predictis: t ideo est facile ꝓpietates rei cognoscere t visiões methaphoꝛis adaptare.

¶ De rerum ꝓpꝛietatibus.

Consequẽs est tangere reꝝ ꝓpꝛietates ꝟm quas similitudines somniorum de futuris: et ꝓportionẽ accipiũt sub forma quarũ videbitur pronosticatio visionum. Cõsiderantur aũt ꝑncipaliter ꝓpꝛietates rerum naturaliũ que inueniũt in ꝓportiõe accidẽtiũ seu ꝓportionũ nature. Unde inimicus ꝟm q̃litatẽ inimicitie quã gerit ꝑuidet in somnijs sub specie diuersoꝝ alaliũ quoꝝ opatiões diuersio inimicitie gradibus coꝛrespõdent: vt si inimicitia sit mortalis ꝑuidetur sub specie absorbẽtis draconis vl rugientis leonis seu mouẽtis terribilr insultũ. Si aũt inimicitia sit caute poteris sub spẽ lupi vel vulpis aut serpẽtis videre hec etiã cõtingit diuersitas ꝟm q̃ est diuersa dignitas inimicitie: vt ꝑsona magne dignitatis sub forma leonis: vilis aũt ꝑsona sub forma serpẽtis vel vulpis. ¶ Scõo est subtiliter aduertẽdũ q̃ reo t ꝓpꝛietates rerũ ad ꝓnosticationẽ futuroꝝ materialiter accipiunk apud interꝑtes huius artis. Unde eadẽ res ꝟm diuersas circũstantias ꝑuisa in somno simpliciter ad diuersa ꝓnosticãdũ est signũ: vt aliq̃ significet scientiã aliq̃ vroꝛẽ est signũ: vñ in hoc multũ est attendẽda q̃litas somniantis t circũstãtie quibus eque visio terminak virũ si ciertcuo sciens ꝑuidet aquã se difficiliter transire: t ꝑ fui equi vigorem se sine labore transire est per bñficiũ sue sciẽtie a negocijs difficilibus eripi iudicãduꝰ. Si aũt laicus presentiã ad pñtiã est torquendũ. Si aũt equus ꝓpꝛius cameꝛã somniantis habẽtis vroꝛẽ petat cũ alijs circunstãtijs ꝓtinẽtibꝰ ad vroꝛẽ. Si aũt equꝰ quasi ignitis pedibus venies ore apto insultũ facere in somniãtio ꝑsona holem significaret inimicũ litis mouẽtẽ somniãti. Et qb⁹ ꝓprie est iterpreti reꝝ naturas t ꝓpꝛietates agnoscere ex coloꝛib⁹ reꝝ t situbus t alr vtl adherẽtibus in hac arte. Ars em̃ ista multũ sequitur naturas. sicut em̃ natura nõ tñ res facit sed solus tpibus q̃litatib⁹ q̃ntitatibus t situbus ordinatis: sic ars ista ꝓcedit. ẽ em̃ quicquid ꝓsiderat naturale excepta cõiectura applicatiõis visionũ ad res futuras q̃ sicut dictũ ẽ a rerũ ꝓpꝛietatib⁹ est sumẽda. Vñ vt igit facilioꝛ sit doctrina tãgam⁹ exemplariter aliqua ꝟm indoꝝ doctrinã q̃ ꝟm ordinẽ mẽbioꝝ in corꝓe accipiebat ex eoꝝ operationibus ꝓnosticatio de futuris.

Rectre rũ ꝓpꝛietas ad ꝓnosticationẽ mãifestãdũ.

Significationes mẽbioꝝ in pnosticatione.

¶ Caput igit t renes t mẽbũ virile ad ꝑsonã somniantis referebãt ꝓpter h̃ q̃ officiũ istoꝝ mẽbioꝝ ꝑncipaliter operationes alicuius notabilis h̃ũt in ꝑsona. Caput igit ẽ̃tũ ad cognitionẽ alis cogitãdũ. renes t collũ ẽ̃tũ ad fortitudinẽ corꝑalẽ. Virga ẽ̃tũ ad generationẽ t spẽi salutem. Spatulas autẽ t asselias ad mulieres exponuntur vt ad vroꝛes et sorores vl hmõi spatulas asselias ꝟo ad neptes vl ad filias. Multa em̃ ꝓpter vroꝛes portam⁹ sicut ꝑ spatulas põdera Neptes ꝟo vl filias sub q̃dã ꝓtectiõe tenem⁹: vnde per asselas notank. Uiachia vero ad fratres vel socios vel familia-

tres significabāt q; istos vt brachia coauxiliatores habem⁹ Adanus ꝯo ad prudētes famulos adaptabant: q; per istos vt p manꝰ opatiões nr̃as imediatꝰ explicamus: femora ad cōsanguineos. Testiculos ad filios suras ꝛ pedes ꝛ tibias ad totā ꝓsistētiā vite vel ad famulos. In oibus eñ istis tacet aliq̄ ꝓpietas hoc designās. Propria ꝯo intestina ad familiares secretos vel diuitias referūtur. eo q; hec oia occulte seruant determinātur aūt hec ſm circūstātias alias visiõis. Epar radix thesauri ꝛ sanguinis. sanguis eñ thesaur⁹ designat ſm Jsidorū. alꝰ ſm indos: q; ꝓpter aurū frequēter cōsumūtur sanguis noster. Egyptij vero ad intestina cibcta referebant epar ꝛ sanguinē: vtraq; tamē sententia verificatur in casu sicut enim dictum est circunstantia visionum ad diuersa dirigitur vnum ꝛ idem. Cor merito referebatur ad vitam: vlcera cū sanguine vel sanie ad substantiā vel aurum significabant: stercora ꝓpria vel aliena pecuniā cum infamia designabant: q; sicut ibi occultū cum fetore venit ad mānifestum: ita pecunia facit infamē. Pili ſm partes in q̄bus sunt diuersa ostendunt in barba vero adornatum vel virilitatē significabant astellarū ꝯo ad mulierē ineſt ꝓtectionis vt dicit. pubertatis ꝯo ad inimicos. reliq; vero ad diuitias vl' aliq̄ vel ornatū. Egyptij vero ḡaliter ad penitentiam vel studium vel ornatum referebāt pilos: sed vtrobiq; est ad circūstātias recurrendū. Urinā facere ad diuersa pertinet ſm diuersitatē circunstantiarū: vt si quis se prauideret urinare in vase aureo vel argēteo vel hmōi pretioso tm̄ generaturus in nobili muliere esset dicendū. Si aūt in vili vase mulieris vel rustica iudicatur: vt enim frequēter dictum est circūstantie conformant iudicium rerum visarū in somno. ¶ Arbores referuntur ad multa ſm diuersas ſtipites ramos folia vel fructus: vitis enim ꝛ palma mulieres ostēdunt: quia fructiferē cū diligenti cultura: sed mulierem nobilem ostendit. Adalus ferens poma granata ꝛ dulcia bonū ꝛ diuitē pretendit hominē. acetosa vero fructus significat malū hoiem ꝛ austerū. Nux ꝯo dura ꝛ vmbre male tēde societatis ꝛ fraudulentie refertur hic advmbrā arboris huiꝰ ꝛ saporē. Querc⁹ idē significat cū duplicitate animi sed refert ad duplicitatē lingue ꝛ ad duriciē quercus: corticē albū et nigrū hūo. Deo enim arbores breuiter iudicantur ſm earū ꝓpietates naturales aliquē saporē vel fructus vel qualitatꝫ altarū a q̄litate actionū nostrarū ꝓportionatarū: folia ꝛ stipites: tā ad effectū hominū q̄ ad homines torq̄ntur ſm circunstantias diuersas. fructꝰ ꝯo ad fidem vel ad diuitias vel opationes debēt indici. ¶ Arma ḡaliter ad ꝑsentiam dignitatis vel scientie sunt aptāda. ¶ Uestes generaliter ornāt gloriā vel honorē aut ꝓtectionē ostēdunt. Ignis multa preter dere pōt sed generaliter ignis nō ordinatur aliq̄d agens ꝛ destruēs vel cōburens malū adeo populo vel tyranno designat: vt patebit in scōa ꝑte huius libelli. Ordinatur vero vt lāpade vel candela ꝛ significat diuersa ſm q; ordinatur. Et volatus significat loci mutationē vel mutare statū ſm qualitatem eorum que apparebunt interiores volat.

¶ Sol regē patrē domū vel domūvel dignitatem ostendit.

¶ Regina dalfinus: prepositꝰ vel mater ostēdunk per lunā.

¶ Stelle fratres vel socios vel magīm vl' populū ostendūt.

¶ Aque lucrū alꝰ vitrū. Riui ḡaliter anxietatem ostēdūt. ꝛ ꝑsonas ꝛ negocia causantia. Nauis securitatē dñiū ꝛ ꝯcordiā ostēdit. ¶ Aues ad multa ſm diuersas naturas ꝛ spēs ipsaꝝ aptabit vt infertius apparebit. Pisces pecuniam cuz labore. ¶ Uinū lucrū ostendit ſm quātitatē potus ebrietatis petcantē. vir. n. ebrius tenet mēsam. ¶ Cū his oib⁹ nō ē oblitioni tradēdū q̄ ꝑhs in de somnoꝝ vigilia ad gradū suum. ꝛ medicoꝝ iuuamen notare debetis ea que in somno apparēt. Apparent enim multa sed ex diſiēperantia coꝝporis ꝛ hūoꝝ cōplexione causant. ¶ Ut si flegma abūdauerit in coſpe alicuꝰ ꝛ in somno distillare incipiat ꝑ spatulas et per mēbra talis se videt in somno per pluuiam madefactus Jsin coꝝpe dā dispositio pluuia significet doctrinam ab aliq̄ vel impetratione a deo vel aliquo dño. Nubes etiaz spiritū grauans caput sapientiā designabit. ¶ Si vero colera multū abundet in coꝝpe incēdia ꝛ stelle cadētes ꝛ coruscatiões apparebunt. ꝛ si cum hoc grossus intercipiatur ventus cuz tonitruis apparebit. Si vero melācolia abundet apparent terribilia magna et comestio acetosorum et incubus et consimilia huic ꝓportionata hūori. Si ꝯo sanguis abūdet rubee cū aliqbus eoꝝ q̄ ptinēt colere apparebūt. Cōgit ēt plectoricis ad egritudies patis q; se putādēt in somno lapidib⁹ oneratos. hi ēt q̄ actu egrotant aliq̄n putident hoc qō ad accidētia puenit passiōis: sicut recolo me vidisse infirmū q̄ certificauit q; habebat apa. sub aure: ꝛ añ putidat ꝛ bis q; ꝓcurabatur a quodā cū lapide pungēte l maxilla sub aure. Alꝰ vidi phtisicū cui frequēter apparebat niger cant⁹ qui eum in pede dextro mordebat huic cito post pustula nigra nata fuit in pede dextro: qui postea parū vixit. ¶ Vidi etiā quēdā qui quousq; purgatus fuit a multitudine hūoꝝ putridoꝝ qualiter nocte se in latrina vel in aliquo loco sibi videbat ꝛ ad fetorē loci excitabatur exterꝰ. ¶ Ex quo apparet q; nō debet superfluū iudicari si visionū interpes sit medicus: nec si medicus studeat interpretatiōibus: nisi. n. eum ad verum iudicium omnes dictas circunstantias oporteat pertractare: vtile est eñ medico talia prenidere ꝛ visionum interpreti dispositiones coꝝporis prenotare.

Significatiões arboꝝ l ꝓpositiõe.

Significatiões armoꝝ.

Significatiões vestium

Significatiões ignis.

Volatꝰ.

Sol.

Regina

Stelle

Aqua.

Nauis.

Amos.

Pisces.

Uinum

Significatiões humoꝝ

¶ De visionibus ſm tempora distinguendis.

De tempore quo cōtingūt ea que videntur in somnis est aliqd nūc dicendū. Experimur eñ q; quedā cito cōtingunt: quedā tarde: q̄dā tardissime veniūt ad effectum: vt plane ꝑ cuilibet aliaduertēdū: q; prenisa in die de ca vel in die lune vel in die martis vel in die mercurij cito contingunt: quedā eodē die vel infra tertiū patebūt. In die ꝯo iouis vel veneris non ita. In die ꝯo sabbati ꝓuisa nō contingūt. Simachardus dicit q; initiū hore mēsis esse dādū: ita q; si visio fieret p tres horas ante dīē appareret ꝓ mense in fine tertij mēsis: ꝛ ita docuit ſm plus ꝛ minus ꝛ h[illegible] numerū iudicare. Alij aūt fuerūt: q̄ cōsiderātes signū naturā ꝛ lunā dixerūt. q; luna velox cursu existēs in signo mobili in hora ꝛ die ipsius lune cadē die facit rē videre. Si aūt luna sit cursu tarda ꝛ i signo firo maxime in aq̄rio ꝛ hora ꝛ die saturni trāsibūt tot āni quot gradib⁹ luna adhuc gressa est ꝑ signū: ꝛ aliq̄n regula simachardi sit vera: q[illegible] vtplurimū deficit nō est ꝑ articulo tenēda. Alij ꝯo cetera celestia cōsiderant partē tāgunt eoꝝ que cōsiderari debent: et ideo patebit q; locuti sunt imperfecte. nō ex virtute celesti tm̄ sed ex aptitudine rei ꝓuisaꝝ vna cū celesti virtute artificialiter eliciēt quātitas tpalis. Ueluti ḡra. est puer ꝓuidēs aliq̄ magnū in somno: cui nullo modo in tali etate debēt ſm quā ꝓportionē legimus to ſeph ſomniasse et solē ꝛ lunā cum stellis vidisse dico q; tale ꝓuisum in brevi tpe non pōt contingere ꝓpter ineptitudinē eius. vel ꝓ sonarum que tpis breuitati repugnat. Negocia igit ꝛ res q̄ cūq; leuiter frequenter ꝛ cōmuniter cōtingētia breui tēpore cōtingunt cōtraria ꝯo cōtrarie. ¶ Cōsideret igit[illegible] natura vel qualitas rei vise. scōo qualitas ꝛ ꝓportio sompnij ad rem prenisam. et tertio cōsideretur locus ꝛ motus ne ꝛ natura signi: in quo luna percurrit aut stabūt mēses ut dies aut anni: ꝛ i hoc intentes mirabilē cōcordiā eoꝝ q; fiūt in hoc mūdo admotus celestes. Cōmuniter enim in negocijs arduis et magnis indigētibus tēpoꝝ lōgi luna in signis firis ꝛ tardā in facilibus. velocē ꝯo in signis mobilibus: in negocijs ꝯo mediocribꝰ in signis quibꝰ re[illegible] sed q; pauci sunt q̄ cursuz stellaꝝ habeāt pre manibus[illegible] faltē relictis stellis cōsiderētur alia que prediri. Ut si dicatur rez ꝓuideret: de facili tāgentē nec q̄litati ꝑsone repugnare dicet rē dicta die vel infra triduū aduēturā. et ita ꝓportionaliter dicēdū i alijs de mēse vel de anno. sicut patebit in ꝓ[illegible] gratia. Huiꝰ capituli tēpora quarūdam visionū subscribā. Et de his que ad ꝓximā partē pertinēt dicta sufficiāt.

Secunda pars duodecim capitula cōtinet ſm numerum ordinem ꝛ naturā duodecim domorū celestium. Primum capl̄m continebit visiones aliquas ad vitā pertinētes: sicut in celo prima domus ꝓ domus vite. Scōm ꝯo capl̄m est de visionibus ad substātiam pertinentibus. Tertiū de his q̄ pertinēt ad fratres vel socios ꝛ iter. Quartū de his q̄ pertinēt ad parētes. Quintū de his q̄ ptinēt ad filios. Sextum de his q̄ ptinēt ad infirmitates vl' seruos. Septimū de his q̄ pertinēt ēt ad mores ꝓlia ꝛ cōtrouersias. Octauū de his que

Prima ꝓclo.

hiq̄ ptinēt ad mortē. Nonū de his q̄ ptinēt ad religionem et rēlōgū. Decimū de his q̄ ptinēt ad regnū, vl̄ dignitatē. Undecimū de his q̄ ptinēt ad amicos ⁊ familiares. Duodecimo de his q̄ ptinent ad inimicos ⁊ bestias edocet visiones.

¶ His aūt sufficienter prospectis sciendum q̄ visiones ad quēcūq; ptineāt capl̄m apparēt sub aliq̄ modoꝝ p̄uidēdi dicoꝝ visione facta: quas inde conscribā pticulas p̄m tres dicos modos scribētur. q; maxie articulares ꝓbant. Quādē ēt visio ad diuersa relata diuersis poterit capitulis ptinere Scribitur ēt de platone de pica phoꝝ ⁊ hystoriis grecoꝝ socra⁹ p̄uidisse tpa nocte q̄ immediate p̄cessit diem qua plato a socratē fuit ductus: q; cign⁹ quidā oblatus sibi pausabat gremio suo: ⁊ postea volabat a gremio sup̄ portā athenarē q̄ dicit achademica: ⁊ cū esset ibi videbat socrati q; cignus ille hēret ita lōgū collū q; vertice tāgeret celū ⁊ etaz penetraret. Eueniēte die cū socrates narraret visionē dixi pulcrē ecce p̄ platonis offert filiū suum socrati vt eū in suaz velle recipe doctrinā: quoviso statim aut socra. ecce cignus q̄ ad secreta celestia trāscēdet manifestāo occulta. ¶ Scien dum est q; cign⁹ habet ꝓprietates que multū ꝓportionāt p tibus philosophantiū in hac vita. est ēn mundus ⁊ al bus a ꝓfundis aquaꝝ querēs vitā. i. rapiēs alienū lōgeu⁹ existēs vltimis sue vite diebꝰ dulces reddit voces. Et philoso ēt hōnestissimā vitā gerēs ⁊ ablq; macula albus vi uit ⁊ sūd⁹ ꝓfitates rez inquirens in ꝓfundas diuersitates sciar opinionū inquirit ⁊ discernit q̄d verꝫ est ⁊ hic eligit vitā solū querēs necessaria vite fortuitas relinquens q̄ fine rū lōgitudine nō cōtingūt ⁊ vltimis suis diebꝰ exa nima sententias ⁊ actiōes cōtēplatiuas posteriꝰ relinq̄t hinc q; philosophꝰ cōuenīēter p̄uidet p cignū. hac ēn visio bona vita ⁊ lōgeua notat. ¶ Sciendū est etiā q; ab alio ex quibꝰ visiōes dep̄ndent causantur q̄dā effectus etiā significant futuroꝝ aliquoꝝ existentiuz p̄fata ⁊ dicī de qua ex nūero fuit quidā q̄ scribitur de platone de ēt de hieronymo vidi scriptū cū esset philosophꝰ in cu bullo anno p̄mo natiuitatis ipsi⁹ tpe quo apes exa minā lo quōdā examē apū venit et collocauit se sup eos ⁊ facē ueri ⁊ post aliquātulū morā volās examē dispersit in ge ptmis in altū. Huius p̄fagiū veniēs adest signuz. sicut a apes cōgregāt materiā luminis ad vidēdū ⁊ dulce dinis nutriendū: ita philosophus totā vitā suam dispo nit vi ras rerū sententias aperiat sibi ad pollendū ⁊ alios ad doc dūz vt honestos mores nutriat ad agendū quoꝝ vnū in rāt reliquū in melle monstratur. Huic predicteui siont fu ꝓportionalis ad signādum malam ⁊ inhonestā vitā vi matris neronis: que cū haberet eum in vtero pre uidit q dā nocte se parere draconem crudelem ⁊ magnuz qui co ersus ad matrē mordēs euiscerabat. pre terroꝛe ve ro exci it ⁊ vocauit quēdā: cui narrauit visionē: ⁊ ille exponēs sionem dixit q; peret inquā q̄ auctor existeret sue mortis ita accidit vt testātur hystorie romanoꝝ. Factus ēn imp ator voluit locum sue generatiōis videre vnde interfecit atrem vt videret matricem.

¶ Sce domus de visionibꝰ ptinētibꝰ ad substantiam.

Substantia dupl̄r pōt acquiri. aut ēn licite ⁊ honeste ⁊ sine vitio aut illicite ⁊ inhoneste ⁊ cū vituperio: ⁊ p̄m hos multe ⁊ diuerse visiōes p̄nt ad ꝯ capm ptinere. Adhuc earū q̄ licite quedā arte ⁊ labore q̄dā casu vel deserētia alteri⁹. Illeg que illicite quedā furtim ⁊ occulte ⁊ sine infamia manife ta. quedā ꝙo cū infamia manifesta. Sic ēn quidam vidit se multitudēs cum rhetibus piscantium conuertere ad aq̄s diuersas: ⁊ post se videbat capere puos pisciculos. ad vltimū videbat se ad quendā maiuz fluuium ⁊ ibi diuersoꝝ ⁊ magnoꝝ piscium multitudinē capiebat. hoc exp̄sse pre signauit ipsū laboribus ⁊ artibus propriis ad diuitias pertinere aque ēn labores ⁊ pisces laboꝝ fructus sunt: et qui bus cōsimilia cōtingent vel per alium euenient p̄uidens se astrologoꝝ piscationes recipere velut pluuiam per fenestras intrare domū ipsoꝝ. ¶ Quidam etiam vidit q; quidā de parentela sua minuebat sibi sanguinem in magna quātitate et minuꝰ cum p̄ficisceretur in partes extraneas vltra marinas dedit sanguinē. somniāti contigit postea satis cito q; moriebat: et alter ad posteriorem partem substantie succedebat per ordinationem defuncti ꝙo defecti. ¶ Ulterius latro quidā se p̄uidisse narrauit q; cum ipse intrasset domum cuiusdā videbatur q; veniret ad locum domini domus: ⁊ q; videret dominū dormientem inflatum ⁊ tetentem accedens ad posteriora dormiētis propter indignationem fetoris subtrahebat sibi intestina plena superfluitate nature ⁊ oneratus postea recedebat. breui ꝙo tempore succedente ad domū accessit cuiusdā vsurarij manifeste de nocte: et illo dormiente subtraxit furtim magnam pecunie quantitatez. ¶ Si aūt hec p̄uiderentur de aliquo sine fetore significat furtum fieri sine infamia manifesta: postea per ea que nunc sunt dicta poterit sagax interpres faciliter visiōes que pertinēt ad amissionem substantie iudicare: puta fieri de proximo viuario aliqua actione se p̄uiderit perdere pisces suos ⁊ sic proportionaliter est tenendum.

¶ Tertia domus de visionibus pertinentibus ad fratres: ⁊ ad loci mutationem.

Ad fratres aūt ⁊ loci mutationē ꝓpinquā ⁊ remotā rez̄ opz̄ facere mentionē: in quo diuerse pertinent visiones circa qō multa ⁊ diuersa p̄m hmōi p̄uidere cōtigūt vt ioseph de quo scribitur p̄uidisse q; manipuli messis fratrum eius in agro paruo se inclinarent manipulo eius: ⁊ postea contigit in egypto suos fratres ipsuz adorare ꝓpter pharaōis diuitum in quo erat. De quodā etiā scribit p̄uidisse: q; q̄dā gladio sibi brachia detrūcabat: quez postea fratres eius gladio occiderūt. Hoc idē de socijs iudicandū est: ⁊ si nō contingeret fratres habere plures tamen ꝓ socijs cōsanguineis vel amicis p̄uidēt casus dētiū dormiēdo. ¶ Ad loci ꝙo mutationem p̄uidet volatus frequentius de quo quondā visionē retulit mihi quidā fidedignꝰ se ēn volantē ⁊ condelectare videbat qui cū ad terminū volatus venisset visum fuit sibi q; esset in alta terra in quodam pulchro p̄atello ⁊ cūdo p̄ p̄atū in extremitatibus videbat riuulos puos valde in quibꝰ videbat plures tortucas cum cauda serp̄tis aia ducētes locū ⁊ circūspicuit semetip̄m videbat se mutatū in vulturē ⁊ cū pede p̄sciebat tortucas q̄ sibi cū cauda herebāt. hic aūt ifra septē dies vocat⁹ est a quodā magno viro in ꝓpriū medicū ad distantiā. vij. dietarum qui cōstitutus in domo ducētis baronis tres medicꝰ: ⁊ magister plures hāt obligantes iniuste quo frequenter p̄scientes inuidos reprobauit. ¶ Notandū qua ꝓprietate vultur medicū ꝓstēdit: vultur ēn lesa ⁊ vulnerata alia sequit valde libēter: ⁊ libentius si videret sistere. Uñ leuiter capiunt si quis cōuerso corpo se vestiret alijs excouati recenter sicut in hyspania capiūt. sic medici ad leios vocāt: ⁊ ad infirmos.

¶ Quarta domus de visiōibus pertinentibus ad parētes.

Sicut de predictis est dictum de parentibus p̄uidere p̄t diuersa loquendo de persona gñaliter securitatē significat in somnijs p̄uidere parētes: ⁊ spāliter matrē p̄m sniam danielis: ⁊ magis visionis circūferentie. sunt materne. Apparent aūt aliq̄n parētes sub spē solis ⁊ lune sicut ⁊ ioseph p̄uidit solē ⁊ lunā cū stellis. xij. inclinari sibi quod postea de parentibus cōtigit in egypto: sed hic plures viderunt eclypsim solis ⁊ lune p̄cularē vel vniuersalem quoꝝ parētes modico elapso tpe morte vel egritudine incurrerunt: ⁊ ita ꝓportionaliter de ꝓportionibꝰ est dicendū vt quidā q; patrem videbat cadētē in puteū ꝓfundū. post modicū ꝙo tpis mortuus est pater eius. Sub forma etiā plagi hoc aliq̄d p̄uiderūt velut equus patris sine sufficiēti cā tam cito moriat vel actor aliquorum in domo vel virgulto desiccetur.

¶ Quinta domus de visionibus ptinentibus ad filios.

De filijs etiā plura p̄uidenť: verūtamen p̄uidere multitudinē filiorum multitudinem difficultatum ⁊ negotiorum ostendit et non immerito. multa enim circa filios anxiantur parentes. ¶ Preuidit ēn quidam de filio suo q; socij filij sui duxerunt filiū in aulā quandā et induerūt eum vestibus foliꝝ laur: ⁊ de eisdem sibi coronam faciebant: quem postea vidit coronari in regē ꝓpter ꝓbitatē ipsi⁹. ¶ Multi etiā p̄uiderunt comos super caput filiorum qui postea viderunt eosdem suspēsos. ¶ Retulit mihi quedam regina

q̄ quadā nocte videbat sibi q̄ ex pte regni occidentis appa rebāt plures bestie sub forma leonis: que nitebant p̄stus pa latiū filij sui: q̄si cū multitudie sagittaꝝ ignitaꝝ: videbat et sibi q̄ capella regis arderet ⁊ ipsa laborabat ad soluēdū re tiḡas sanctuariorū capelle. Excitata p̄o retulit visionē cui dā: qui sibi exposuit q̄ regnū filij sui detrimētū pateret: ⁊ fi lius ex pte bestiolarū visarū. elapso modico tpe guerra fuit mota ex parte occidentis ex qua contigit filiū mori et p'ureos alios regni fui: ⁊ q̄ dicta sunt ꝓportionalia ꝓportiona liter applicēt. ¶ Accidit aūt p̄fagiū quoddā q̄ mortē regis p̄dicti exp̄ssius q̄s visio p̄signaret. locus erit iuxta ripā ybi latro nes cōmuniter suspendunt quodā vēro valido anteq̄s guer ra contingeret omnino fuit derelictus ⁊ per frusta diuisa cuꝝ suspensis ad diuersa loca venti violentia dissipatus cum ta men foret artificio vniuersali constructus.

¶ Sexta domus de infirmitatibus seruoꝝ bestia rum visiones debentur. De in firmitatū visionibus satis in primo cap̄lo fuit tactū.

¶ De seruis nūc fuit dictū q̄ designant ur p̄ man⁹. est enī famulus vt organū separatum ⁊ mouens: vt dicit p̄ho primo politicoꝝ. ⁊ manus etiā sunt organum organoꝝ. vn de in istis sagax interp̄s faciliter visiones adaptabit. ¶ De bestijs aūt ḡnaliter ꝓprietates quas habent proportionales actibus nostris ſm hoc ḡnaliter iudicandum: vt de boue ad culturā. de eq̄s ad vecturā: de canib⁹ rapacib⁹ ⁊ cōib⁹ ad venationes diuersaꝝ: vel alr ſm visionū circumstantias est iudicandū. ¶ Sed nota q̄ alꝰ inter alia hanc potestatē cōuenit ꝓ hoie ꝓportionabiliter in visionibus apparere: vt aq̄la p̄o regia p̄sona falco p̄o duce: leo etiā p̄ imperatore vel rege ⁊ sic de ꝓportionalibus iudicandum.

¶ Septima domus de visionibus pertinentibus ad timo res p̄cii a ⁊ controuersias.

Septima domus in celo litigijs ⁊ oi bus controuersijs aptatur: mulieribus etiā respectu virorum vir eñ vt agens: mulier vt patiēs sicut in aliis controuer sijs habet ascēdens ⁊ septimū p̄ celestia iudicando. Est igi tur aduertendū q̄ sub q̄cūq̄ specie aſal aliq̄s insultū faciēs ſm cōditiones ⁊ modos insultus ⁊ defensiones vtriusq̄ debet visio iudicari. Ira recolo in somno me vidisse lupos q̄tuoꝝ quadā nocte qui ore aperto insultum in me videbant mouere. Ego aūt ense euaginato in ipsoꝝ irruebā ⁊ maiorē eorū euiscerabā ad mortē. infra triduum in quadā casa vidi me q̄tuoꝝ inimicoꝝ meoꝝ victoriā habuisse. ¶ De mulieribus au tem ḡnaliter est notandū q̄ mulier cōmuniter in somno cōiū cta aliqualiter prosperitatē ostēdit: virgo autem negotium sine lucro. hec enim sterilis de sua ꝓprietate. illa vero secun da semp actum ostēdit. hoc idē multotiens p̄o p̄sagione acceptum vt in exitu villarum in negocijs vl̄ mercationib⁹ ꝓpetrādis obuiatio meretricum lucrū ostēdit. sterilitū perso narū notatur in dānum. sunt eñ talia p̄o experimentis fre quenter acceptata: ⁊ sufficienter superius sunt expressa.

¶ Octaua domus de visionibus pertinētibus ad mortem.

Visiones que pertinent ad mortem in hoc loco ponuntur: de quarum nume ro fuit visio vxoris Julij cesaris imperatoris in nocte q̄ immediate p̄cessit diē mortis. Vidit enī ſm q̄ narratur in hystorijs romanoꝝ q̄ ipa sedebat: vt mo ris sui erat frequēter ad pedē fratris sui palatij: ⁊ q̄ Julius cesar tenebat caput i gremio suo: ⁊ q̄ caderet lapis de sum mitate turris super caput Julij ⁊ ipm interficeret sequenti die post hāc visionē vxor detinebat Julium in palatio nec p̄mittebat domū exire ⁊ cum narraret sibi visionē recolēdo: ecce venit regulus quē plures p̄sequebant aues ⁊ interfece runt eū Julꝰ aūt stupefactus visione ⁊ p̄sagio manifesto nō erat ausus exire domum q̄tus vocatus esset ad capito lium vbi senatores eū expectabāt ad vltimū accessit ad eos ⁊ obuiās astrologo ꝓprio: qui sua nouerat natiuitatē dixit ei magr nūc venerūt kalende respōdēs astrologꝰ. die nōdū transierūt. dixerat et astrologꝰ q̄ stelle ista die absconderēt vitā suā. Procedēs aūt venit ad capitoliū ⁊ ibi cuꝝ stilis fer reis senatores eū interfecerūt. ¶ Socrꝰ ēt ioseph p̄uidit cor uos comedētes sup caput eius: cui ioseph visionē exponēs mortē sui pendiſ indicauit. ¶ Accidit aūt de quodā domi na q̄ preuiderat nocte quadā q̄ habebat mātellū nigri an ni: ⁊ contingebat eam ſm q̄ motus erat viduarum tre a fu nus q̄ statim moreretur maritus suus: ⁊ ita contigit.

¶ Nona dom⁹ ōrsiōib⁹ ptinētib⁹ ad religionē ⁊ lōgū er.

Nona domus dicitur religionis lō gi itineris vt dictū ē: sed de visionibus que ad itinera vel loci mutationē pertinēt dictum est sufficienter in. iij. capitalo.

¶ Sz de religionum ingressu retulit mihi quidā q̄ anteq̄s intraret ordinē frequēter se preuiderat mortuum ⁊ ad admirationē quā habebat de hoc q̄ credebat se non ⁊ se cū hoc mēdicare videbat. excitabāt: cui cōtigit anno illo intrare religionē. ¶ Quedā etiam monialis retulit mihi se aſi introitum preuidisse q̄ parentes eius ducebant eam ad ecclesiā ⁊ accipiebāt crucem ⁊ in manu p̄sbyteri crucifixo nubebat eā: illo anno p̄ procurationē parentum monialis est facta. Vbi uter ad hoc cap̄lm multe ptinēt visiones ſic de introitu siue de exitu. p̄ hec sufficiunt exempla.

¶ Decia dom⁹ ō visiōib⁹ ptinētib⁹ ad honores ⁊ dignitates

Visiones honoris dūti seu regni ve ma gne dignitatis ptinēt ad hunc locū de quoꝝ nūero fuit q̄ scio quēdaꝝ p̄didisse in somno hoc circa meridiē fuisse ⁊ posit [illegible] dinē iā cōualescēte cui videbat q̄ ꝓpria [illegible] cie vi deret solē ⁊ in sinistra stellā pulchrā q̄ lōgo tpe post [illegible] et⁹ est in artibus ⁊ medicina mgr̄. ¶ Retulit etiā mihi red dā q̄ coronaret in somno vxorē suā ⁊ ponēs eā in cathed [illegible] rega li dabat ei sceptrū: q̄ postea eodē āno recuparit reg [illegible] q̄s p̄ regine p̄diderat: ⁊ eam ibi cathedrauit heredē d [illegible] facto. De quodā etiā rege scio q̄ vidit de nocte in somno [illegible] ubitо corruere de regia cathedra q̄ iterū ad accessum mul [illegible] labo rē p̄bebat: nullatenus tñ ad hoc poterat peruenire q̄ [illegible] dē an no depositꝰ est de cōi ꝓsensu ab oībus regni sui ⁊ m [illegible] tuꝰ est sine regno. Scribit ēt in hystoria grecoꝝ q̄ i natum [illegible] e Ale xādri aq̄la q̄dā sedit sup palatiū regis Philippi p [illegible] ei⁹ p totū diē frequēter volādo ⁊ alas extēdēdo ad q̄tuo [illegible] angu los vniuersi in quo p̄sagio narrabat dūtum eius fo [illegible] turuz.

¶ Undecima domus de visionib⁹ ptinētibus ad a [illegible] icos.

Undecimum capitulum requirit [illegible] visiones amicoꝝ ꝓsiliariorꝝ [illegible] magna tum q: ſo amicus alter idē est sibi. multe [illegible] nt ami coꝝ visiones honeste vt scripsum multiplic [illegible] re vide re vel diachia vl̄ ordinē molarium dētium ac actu [illegible] aliquē explicādi detrimenta etiā in aliquo istoꝝ detrimēt [illegible] n ostē dunt ſm circumstātias visionis. ¶ De his autez q [illegible] ad ma gnatuz ⁊ cōsiliarios iudicandum est ꝓportionali [illegible] ſm ea que dicta sunt in cap̄lo p̄cedēti vt si videret aliqu [illegible] de se q̄ ad honorē vel dignitatē alicui ministrādo p̄siliā [illegible] vel ser uiendo ſm circumstātias visionis: iudicādū vt de [illegible] seph q̄ iudicauit de pincerna pharaonis q̄ preuiderat q [illegible] abebat racemum in manu ⁊ exprimens mustum in cipho [illegible] ureo et dabat pharaoni ad bibendum q̄ ad seruitium p [illegible] raonis rediret ⁊ ita est proportionaliter iudicandum.

¶ Duodecima domus de visionib⁹ ptinētib⁹ ad [illegible] micos.

Duodecimum capitulū in debet q̄ mu [illegible] in visionibus apparere videnk. nunc si [illegible] forma draconis: lupi: vulpis: serpentis: leonis [illegible] hmōi ſm qualitates p̄sone q̄ gerit inimicitiā [illegible] omniā di ⁊ q̄ ſm olim circūstātias terminat ſm q̄ sufficiēte [illegible] in pri ncipia fuit tactū. Si aūt q̄reret aliq̄s q̄d ē q̄ ita de [illegible] ermiat fantasmata visionū rūdēdū est ꝑ mō p̄ sniaz p̄olomei in cē tilloq̄ dicēntis q̄ imagines hui⁹ cōpōnis in hoc mūdo cele stibus obediunt imaginibus illa ꝓportionaliter sicut in pri ma ḡnatiōe recipit celestis ſm tus frequēter recipit ad ea que cōtingūt inesse siue ex pte figure siue ex pte fructus motoris velim⁹ intelligere rē q̄ntā sicut in de p̄cedentibus fuit tactum.

¶ Explicit liber de p̄nosticationibus visionum que fiunt in somnis ad vtilitatem medicoꝝ nō modicā.

¶ Incipiunt capla astrologie magistri Arnaldi de villa nova de iudicijs infirmitatum ſm motum planetarum q̄tuz ad vtilitatem medicorum non modicam.

¶ Diuisio libri de circulo aialiū siue zodiaco. de xij. signis.

De ordine

De alle ⁊ oppositiõe signoꝝ. De mobilitate ⁊ imobilitate signoꝝ. De masculinitate ⁊ femenitate signoꝝ. De q̃libet q̃ mẽbꝝ in corpe respicit. De q̃libet triplicitate signoꝝ quaꝫ mõdꝫ respiciat. De natura ⁊ motu planetaꝝ. De fortificatice ⁊ influẽtia planetarũ. De iudicijs in nocturnis amẽ.

Circa signa vsta ⁊ distributiua terminꝝ cõmunia ꝑm influẽtiã celestẽ. tria sunt inquirẽda. Primũ est de circulo in quo sunt. 12. signa ⁊ de numero et ordine eoꝝ in eodẽ. Scõm est de triplicitate signoꝝ mobilitate immobilitate masculinitate ⁊ femenitate. Tertiũ est de signo q̃ mẽbrũ in corpore respiciat. Quartũ est de triplicitate signoꝝ quã ptẽ mundi respiciãt cuꝝ cõplonis cõsistat ⁊ cõsideratione ⁊ q̃ signa sunt notificãda ⁊ q̃ nõ ⁊ que sunt signa sterilia ⁊ que fecunda ⁊ q̃lia circa hec. ¶ Circa ꝑmũ tria sunt notãda. primũ q̃d sit zodiacus q̃ dicit orbis signoꝝ vel circulus obliquus ab occidente ad orientẽ cum latione et ablatione solis in oblq̃ circulo facit trãsmutationẽ eloꝝ vel elementatoꝝ. secũdum est de vero ad naturã signoꝝ ⁊ de nobis eorũdẽ ⁊ tertiuꝫ est de edine ⁊ oppõne signoꝝ. De primo appet q̃ vocatur zodiacꝰ vel circꝰ obliquus q̃ nõ est eq̃ distãs ab eqnoctiali sed intersecatẽs ad ãgulos oblq̃s ⁊ in ptes ⁊ tõ obliquus nũcupatus ⁊ ita intersecatio fit duobus locis q̃ dr̃ pũcta equinoctialis in q̃s solẽ in illis duobꝰ pũctis tũc est eqnoctiũ i oi terra ⁊ mutatio pũctus vel prima intersecatio est q̃n sol incipit accedere ad nos ⁊ circa alꝫ ptra eqnoctialẽ ⁊ dies tunc incipit augeri supra noctẽ. Alꝫ pũctꝰ ẽ i descẽsu q̃n sol est. 6. in medio septẽbris tũc vbi nox incipit augeri supra diẽ ⁊ sol incipit accedere vltra eqnoctiũ q̃n sol est in primo pũcto intersecationis vt alꝫ vel in ꝑma intersecatione tũc est ꝓncipiũ veris ⁊ hic est eqnoctiũ ꝓnale: ꝫ q̃n est i pũcto intersecationis tũc est ꝓncipiũ autũni ꝫ astronomos ⁊ ẽ eqnoctiũ autũni. Sũt aũt alia duo pũcta i zodiaco. s. duo q̃ dr̃ solsticiã nõ hoc q̃ sol stet in illis ꝫ q̃n sol ꝓpterea mouet ab oriẽte occidẽtẽ ⁊ ecõuerso: motu tñ ꝑmanente mobili mouẽte ẽt motu accessus et recessus ad nos ꝑm dispõnẽ signoꝝ in zodiaco: ꝫ vt solsticiũ q̃ fit dẽ ꝑte oriẽtis vt sol oriri apõ horiz illiꝰ regiõis in duobꝰ punctis. Primũ istoꝝ duoꝝ pũctoꝝ ẽ vbi sol incipit accedere versꝰ capitũ nostroꝝ: q̃n tñ ascẽdit q̃ nõ pot ꝓpinq̃us sicut forte accidit. xviij. kalẽdas iulij: ⁊ tũc icipit estas ⁊ est solsticiũ estuale ⁊ vbi sol incipit primo reuerti in estatem ⁊ dicit ꝓpicus cãcri q̃ ibi est pncipiũ cancri. Et huꝰ punctus vocatꝰ tropicꝰ hyemalis. i. querno hyemalis. s. q̃n sol recedit a nobis aꝫ q̃tũ pot q̃ ptz. ꝫ q̃n incipit primo ascẽdere tũc est solsticiũ hyemale sicut forte accidit. xvij. Kalendas iulij: ⁊ tũc icipit hyems ꝑm astronomos: ⁊ sicut ista duo pũcta distinguunt in zodiaco motu solis in eadẽ ꝑte per que ꝓcedes eq̃les q̃ facit q̃tuoꝝ tpa anni. q̃n tps motuꝰ solis in zodiaco est ãnus. ¶ Et ẽ sciẽdũ q̃ iter oẽs circulos de sphera solus zodiacus hꝫ latitudinẽ ita q̃ sol mouẽs ꝑ in medio eius et retinẽt vi. gradus ꝓ suo septẽtrionẽ et. vi. gradus versus meridiẽ ⁊ illa via vel linea solis vocatꝰ ecliptica q̃ q̃n sol est luna sunt obuiãtes sub illa linea in eodẽ pũcto tũc est eclypsis solis ⁊ q̃n i pũctis oppositis se aspiciũt tũc ẽ eclypsis lune. Oẽs aũt alii q̃ꝝ planete a sole deuiãt ab illa ꝛc eclyptica linea ⁊ sine pũcto ⁊ aliq̃n mouẽt versus vnã ptẽ extremitatis zodiaci ⁊ aliq̃n versus aliã extremitatem ⁊ aliq̃n in medio vt in via sol. ¶ De ꝛcõ notãdũ est q̃ i zodiaco sunt xij. signa habẽtia figuras vel formas a ialiis vel q̃ stellis ibi existentes sic sunt ordiate figurate: vel q̃ planete existẽtes sub illis signis influũt nobis sil̃ effectꝰ siles operationibus istoꝝ ialiũ. Itẽ q̃libet signũ diuidit in. 30. gradꝰ ⁊ sic sunt. 360. gradꝰ ⁊ sil̃ accidũt in oi circulo diuidẽte ꝛcs sphẽrã in duas ptes eq̃les q̃ dicunt circuli maiores in sphera. Hoia aũt signoꝝ sunt hec aries: taurꝰ gemini: cancer: leo: virgo: libra: scorpio. sagittarius: capricornꝰ: aquariꝰ: pisces. Principiũ arietis est ver: vbi sol intersecat eqnoctiuꝫ in pũcto eqnoctij ꝓnalis. Vñ ver durat per motũ solis vel tpe mẽsurãs motũ solis ꝑ hec tria signa. s. aries: taurꝰ: gemini. Principiũ cãcri ẽ i pũcto solsticij estiual. ⁊ tõ circulꝰ describit a sole ptra terrã q̃n est i pũcto solsticij estiualis: ꝛcr: ẽ ꝓncipiũ estatis: q̃ durat p tpe mẽsurãs motũ solis p hec tria signa. s. cãcer: leo: virgo: ⁊ autũnꝰ durat p tpe mẽsurãs motũ solis a principio libre q̃ ẽ pũctus aliꝰ tpis eqnoctij autũnalis ⁊ durat p hec tria signa. s. libra scorpio et sagittariꝰ: hyems aũt durat p totũ residuũ mẽsurãs motũ solis p hec tria signa. s. capricornꝰ q̃ est pũctus solsticij hyemalis ⁊ aq̃rius ⁊ pisces. ¶ De tertio. s. de ordine ⁊ oppositione signoꝝ satis ꝑz p ꝓdicta: q̃ principiũ signoꝝ ẽ aries. 2. taurꝰ. 3. ⁊ oppositus eis ꝓ gemini. 4. cãcer. 5. leo. 6. virgo: ⁊ hec sũt signa septẽtrionalia q̃ sunt citra eqnoctiũ ꝓ suo septẽtrionali plagã vl̃ q̃n sol ferẽt sub ista sphera dies est maior nocte ipsis sup diẽ maiorẽ noctis. 7. signũ est libra. 8. scorpio. 9. sagittariꝰ. 10. capricornꝰ. 11. aq̃riꝰ. 12. pisces. et ista. vi. dr̃ hyemalia ⁊ meridionalia. Sꝫ hyemalia sũt q̃ q̃n sol ferẽt sub ipsis noctes sp sunt lõgiores die q̃ maxime ꝓuenit hyemi. Dicunt tũc meridionalia: q̃ sunt vltra eqnoctiũ ꝓ suo polo meridianũ. ¶ Opposita aũt signa nõ ꝑm q̃litates: ꝫ ꝑm sũt suos ꝓtrarios. et magis distãtes sicut aries: ⁊ libra taurꝰ: ⁊ scorpio. ⁊ sic ad ꝑmũ a septimo. Nũerꝰ aũt ⁊ ordo signoꝝ ptz vel apparet per hoc ꝓ suo. Est aries: taurꝰ: gemini: cãcer: leo: ꝛgo. Libra: scorpius architenẽs capricornꝰ ansata pisces. Silr oppositio signoꝝ ꝑz p hunc versum. Est li. ari. scor. tau. sa. ge. can. ca. le. aqua. vir. pisces. Expositio istoꝝ versuũ de se ptz ⁊c.

Circa scõm pncipale tria sũt. Primũ est de triplicitate signoꝝ q̃d sit triplicitas. Scõm est de mobilitate: ⁊ stabilitate signoꝝ vel mediocritate eoꝝ q̃ pot dici q̃druplicitas. Tertiũ est de signis masculinis: ⁊ femininis: ⁊ de voce habẽtibꝰ: ⁊ de nõ habẽtibꝰ: vel mediã habẽtibus vocẽ. ¶ De ꝓmo scz de triplicitate sciẽdũ est q̃ oẽ mouẽs mobile reducit ad motum ꝛcs immobile. aliter esset ꝓcessus in infinitũ in mouẽtibꝰ ⁊ motis ꝑm ꝓbaz: vt ꝓbat. viij. ꝓphicoꝝ. ꝫ oẽ infridabile ⁊ calefaciẽs in actis ⁊ in actatis ẽ ab aliq̃ ꝓficabile. ala infridabile ⁊ calefactibile vt ptz. tgr̃ opz vt reducat infrigidans ad infridabile: ⁊ calefaciẽs ad calefactibile. talia sunt corpa supracelestia: tõ sũt ca. ⁊ fri. ⁊ silr hu. ⁊ sic. ꝫ nõ talia formalr sicut ignis: ⁊ aq̃ ꝫ sunt talia virtualr: nõ aũt in potẽtia reductibili ad actũ: sicut piper calefacit a calore digerẽte q̃n ponit: ꝫ aut alia virtute actuali sp agunt que sup agunt dispositio patiẽte: sicut adamas attrahit ferꝝ sp ablq̃ eo q̃ aliq̃d ab eo patiat: sicut sol calefacit: ⁊ saturnus infrigidat ꝑ virtutes ei debitas sp nõ reptas ab aliq̃ actione vel passione in eis: reperit ergo cõplo virtualr significans q̃ factũ cõplonẽ formalr in istis iferioribꝰ: ⁊ trãsmutatio rerũ cõplonatarũ in celo penes suũ signoꝝ facit ꝑm terminoꝝ cõtrariorũ in celo certã signorum trãsmutationẽ in istis inferioribus.

¶ Sũt igit q̃dã signa ca. ⁊ sic. sicut ignis: ⁊ hec sunt tria. s. aries: leo: ⁊ sagittarius: ⁊ alia tria signa sunt frigida: ⁊ sic. vt terra sicut taurus virgo: ⁊ capricornꝰ. alia tria sunt ca. ⁊ hu. sicut aer: vt gemini: libra: ⁊ aq̃rius. Relq̃ signa tria sunt frigi. ⁊ hu. vt aq̃. s. cãcer scorpio: ⁊ pisces. ⁊ iste sunt quatuor triplicitates q̃ in signis reperiunt: ita q̃ illa signa q̃ sunt eiusdẽ cõplonis dicũtur de eadẽ triplicitate: ⁊ hec sciuerũt phi antiq̃ ꝑ experimẽtũ: q̃ q̃n planeta calidus intrabat signũ caliduꝫ augebat sua caliditas alr: ⁊ q̃n planeta ipsemet intrat in signo frigido diminuebat caliditas: ⁊ ecõuerso erit de signis frigidis: ⁊ hec ꝓsiderauerũt antiq̃ phi ꝓ toto tpe. ¶ De signis mobilibꝰ et imobilibus. De signis mobilibus sunt q̃dã signa mobilia: vt aries: cãcer: libra: capricornꝰ. ⁊ dr̃ mobilia q̃ q̃n sol ferẽt sub aliq̃ illoꝝ signoꝝ tũc tpe est variabile penes qualitates suas. Alia sunt signa firma ⁊ stabilia sicut taurus leo scorpius aq̃rius: ⁊ dr̃ stabilia: q̃ q̃n sol ferẽt sub eis tũc tpe est stabile: ⁊ firmũ penes suas qualitates. Alia sunt mediocria signa sicut gemini: virgo sagitta ⁊ pisces: q̃ q̃n sol est i aliq̃ istoꝝ signoꝝ mediocriter se hz tpe ⁊ nõ solũ necessariũ est de dispõne tpis sz ẽt planeta sic habẽs aspectũ ad aliquẽ effectũ q̃n ẽ i signo mobili reddit ꝺdictos effectꝰ mobiles: ⁊ sic ꝺ aliis suo mõ vt videbit magis infra. ¶ De tertio notãdũ ẽ q̃ q̃dã sunt signa masculina. q̃dã feminina. dr̃ aũt masculina: q̃ q̃n signa masculina hñt aspectũ ꝑm aliquẽ effectũ reddũt ipm fortiorẽ: ⁊ q̃n tpis illud qꝺ aspiciũt hz sexũ fetus cõceptũ tũc est masculus. Signa autem feminina iudicãt silr inter suũ sexũ. masculina sunt aries gemini: leo: libra: sagittarius: ⁊ aq̃rius: ⁊ i nũero pari ordinãli dispositi oia in pari dispositi numero. et masculina

Ecliptica.

Signa.

Tẽporũ distinctio

Zodiacꝰ

Eqnoctia.

Solstitia.

dicũtur diurna:q; magis ifluũt de die. dãr alia etiã nocturna:q; magis ifluũt de nocte sicut taur⁹. cãcer: ℞go:scorpio cap̃coꝛn⁹:ꝛ pisces:ꝛ sic de aliis i nũcro pari ordie naturali scita. ¶ Et q̃dã signa hñt plectã vocẽ:vt aries:taur⁹:gemini: leo:libra: sagitta. q̃dã hñt dimidiã vocẽ:vt ℞go:cap̃. aq̃ri⁹:ꝛ q̃dã sunt q̃ nõ hñt vocẽ sicut scorpio. pisces:ꝛ cãcer. Itẽ q̃dã sunt i gñatione filioꝛ mediocria. nec olno subst̃cialia nec olno gñatiua:vt taur⁹ gemini aq̃ri⁹:q̃dã sũt pleos filios hñtia sicut cãcer scorpio pisces q̃dã sunt sterilia vt aries:leo ℞go libra:sagittari⁹:ꝛ cap̃coꝛn⁹. ¶ Itẽ q̃dã sũt bicorpa sicut gemini ℞go sagittari⁹ pisces:alia sũt mũ⁹ corpa. ¶ Itẽ q̃dã sunt q̃drupedalia:vt aries:taur⁹:leo:ꝛ sagittarius alia sũt polipedia:vt cãcer scorpio. alia bipedalia:vt gemini:℞go. li. aq̃ri⁹. alia sũt sine pedib⁹ vt pisces. ¶ Itẽ q̃dam recte ouũt sicut cãcer:leo ℞go:libra:scorpio:sagittari⁹:et ordinatione oĩa sequẽtia vsq; in finẽ sagittarij:et illa ouũt de die in estate. Dicit aũt signũ ouiri recte q̃n ouit in duab⁹ horis eq̃lib⁹ vl in maiori tepore. alio ouũt obliquet mediate. vt sicut capricoꝛn⁹ aquarius:pisces arietes:taur⁹:gemini dicuntur aũt oblique ouiri quoꝛ vnũquodq; ouit in minori tpe q̃ in duabus horis equalibus:et oĩa ille diffinitiones reducuntur hic:quia faciunt ad iudicia astrorum ꝛc.

¶ Arca tertiũ principale speculãdũ est q̃ aries est principiũ ꝛ caput signoꝛ. ꝛ hꝫ ppriũ aspectũ ad caput:q; tota virt⁹ arietis est in capite. Taur⁹ respicit collũ:ꝛ guttur:ꝛ spatulas:q; in illis tpibus est taurus valde robustus. Gemini respicit brachia:ꝛ manus:ꝛ vlnas:ꝛ assellas:q; gemini dãr imagines amplerãtes se:ꝛ virtus amplerationis est in illis ptib⁹ ¶ Cãcer respicit pect⁹:ꝛ ptes circa ipm vl ipm cõponẽtes:q; cãcer hꝫ pect⁹ valde robustũ:ꝛ iuxta hoc in mediet̃te. Leo respicit cor. et os stõacht:ꝛ pulmonẽ:ꝛ epar:ꝛ hmõi mẽbia q; tot⁹ vigor leonis est a cordẽ:ꝛ ab hmõi mẽbris. Virgo respicit intestina ꝛ fundũ stõacht:ꝛ vmbilicũ:q; victoria alias pt⁹ virgis ad hoc descẽdit. Libra respicit renes:ꝛ nates:ꝛ pelliculas:ꝛ circa illas ptes:ꝛ hmõi:ꝛ anũ:ꝛ ptes vicinas. Scorpio respicit genitalia mẽbia sicut vulua:ꝛ matricẽ ꝛ peritoneon testiculos:ꝛ bursam:ꝛ virgã:q; tota ℞tus scorpionis est in cauda:ꝛ ista sunt caudalia hois. Sagittari⁹ respicit coxas:ꝛ musculos ei⁹ ꝛ hmõi. Capricoꝛn⁹ respicit genua. Aquarius crura ꝛ tibias. Piscis respicit pedes:ꝛ sic pz q̃ signũ cuiuscunq; modi mẽbiũ respiciat:ꝛ hoc multum facit ad iudicia signorum:et hec de illa parte.

¶ Arca ãrtũ principale notãdũ est q̃ triplicitates signoꝛ ãiij. sunt. ¶ Prima est calida:ꝛ sicca:vt aries leo:sagittari⁹:ꝛ respicit de ptibus mũdi oriẽtẽ et de cõplexionibus hoim colerã:ꝛ de etatibus hominũ iuuẽtutẽ. ¶ Scõa triplicitas est frigida ꝛ sicca:vt taur⁹ ℞go capricoꝛn⁹:ꝛ respicit de ptibus mũdi septẽtrionẽ:ꝛ de cõplexib⁹ melam ꝛ de etatib⁹ decrepitalẽ. ¶ Tertia triplicitas est ca.ꝛ hu. vt gemini libra ꝛ aq̃ri⁹:hꝫ de mũdi ptib⁹ meridiẽ:ꝛ de cõplexionib⁹ sanguinẽ ꝛ de etatib⁹ pueritiã:ꝛ adolescẽtiã. ¶ Quarta triplicitas est frigida ꝛ hu. vt cãcer scorpio:ꝛ pisces:ꝛ hꝫ. aliꝰ respicit de ptib⁹ occidẽtẽ:ꝛ de cõplexionib⁹ flegma ꝛ de etatib⁹ senũ. aliꝰ senectutẽ. ¶ Prime triplicitatis dñs est sol in die. iuppiter in nocte:ꝛ eoꝝ pticeps est saturn⁹. ¶ Scõe triplicitatis est dñus ven⁹ in die:ꝛ luna in nocte et vtriusq; particeps est mars. ¶ Tertie triplicitatis est dñs saturnus in die mercuri⁹ in nocte:ꝛ iuppiter est eoꝝ pticeps. ¶ Quarte triplicitatis est dñs venus in die. in nocte est mars quoꝝ pticeps est luna: per hoc apparent ea que de signis fuerunt ꝓpositа ꝛc.

¶ Arca planetas cõsiderãdũ est primo de numero:ꝛ motu eoꝝ. scõo de virturibus eoꝝ influẽdo. tertio de aspectibus:ꝛ motib⁹. aliꝰ oppõnibus eorũdem in diuersis locis. ¶ Circa primũ intelligẽdũ est q̃ vij. sunt planete saturnus iuppiter mars sol venus mercurius et luna. Unde sciẽdũ est q̃ he stelle dicantur planete q; erratice sunt respectu stellarum fixarum:q; licet in suis circulis vnifomiter moueãtur:non tamen mouentur vnifomiter respectu firmamenti vnde planete grece errones latine: vlr aũt q̃libet istaꝝ planetaꝝ diuersis mouet motibus vno modo mouet ab oriente in occidẽtẽ p motũ primi mobilis. alio modo mouet ecõuerso ab occidẽte in oriẽtẽ per motus

Uẽrus planeta tum.

sue ꝓprietatis vl sphere sue. i. intermotiõis: vñ q̃libet planeta ꝑter solẽ et lunã aliq̃n est retrograd⁹ aliq̃n directus aliq̃n stationarius ꝛ hoc ꝓp motũ ei⁹ diuersum in epicyclo. et q̃n directus est fortiter influit. aliꝰ q̃n directus est fortissime influit. q̃n aũt est retrogradus debilit̃ influit. q̃n aũt stationarius est mediocriter. ꝛ ista. i. statio directio seu retrogradatio ardẽt in planetis penes motũ ipsoꝝ ꝓpriũ q̃ est ab occidẽte in oriẽtẽ. De stellis planetarum ꝓpetatibus

¶ De scõo notãdũ est q̃ saturn⁹ est planeta frigidus. et sic. ꝛc cõtrarius. nature inimic⁹:et mouet motu suo ꝓprio naturali et diuers⁹ oriẽtẽ valde tard⁹ est ꝛ ꝓpri⁹ planeta virorũ macrorũ nigrorũ siccorũ põderosorũ ꝛ malinolorũ habẽtes rarã barbã et libẽter maculãtũ vestes suas. ¶ Iuppiter ẽ planeta ca. ꝛ hu. benivol⁹ in motu suo aliquãtulũ tard⁹:ꝛ est ꝓpri⁹ planeta virorũ vl illoꝝ q̃ sunt benivolꝰ gratiosi religiosi reuerẽdi inter oẽs:ꝛ hi hñt barbã spissam subiuffã nec sunt calui ¶ Mars est planeta ca. ꝛ sic. malivol⁹ mediocris in motu ꝓprio nõ multũ tard⁹:nec multũ velox:et est planeta iracũdoꝝ tirantũ furiosoꝝ:ꝛ caluoꝝ vel scriptoꝝ malivoloꝝ ꝛ superboꝝ. ¶ Sol est planeta ca. ꝛ sic. benivol⁹ in motu suo mediocris lumẽ et vitã oĩb⁹ viuẽtib⁹ in motu suo mediocris:et est planeta pulcherrimoꝝ splẽdidoꝝ ꝛ reuerẽdoꝝ in fama ꝛ lib⁹ gẽtib⁹ et q̃ libẽter cũ magnis ꝛ notabilib⁹ ꝓuersant̃. ¶ Dicit⁹ est saturnus ann⁹ malivol⁹ fri. ꝛ sic. Itẽ pate vite trart⁹: nãe inimic⁹ in motu ꝓprio tardissim⁹ cõplẽs eũ in .xx. annis ꝓpri⁹ virorũ macrorũ nigrorũ siccorũ põderosorũ malivoloꝝ habẽtes rarã barbã libẽter maculãt vestes suas. dom⁹ eius sunt cap̃coꝛn⁹:ꝛ aq̃ri⁹ gaudet i aq̃rio:exaltat̃ in li. ꝛ. gradus cadit totidẽ in ariete ifortunat⁹ masculin⁹ diurnus in mẽse primo ꝓceptiõis fet⁹ friditate sua fet⁹ ifrigidat̃ et mixte coagulat et ẽsiccat. hꝫ aspectũ supra stõm i hoꝛa bonũ ẽ accipe oĩa q̃ ptinẽt ad terrã vt plãtare vineas agros edificare domos vt multũ durẽt:nõ est bonũ sanguinẽ minuere sed bonũ est oẽ opus ichoare in hoꝛa saturni ascẽdente. ¶ Iuppiter iuuẽ⁹ pater ẽt benivolus ca. et hu. ꝛpate motu ꝓprio tardus annis. xij. cõplẽs eũ. ꝓpri⁹ eoꝝ q̃ benivoli sunt gratiosi religiosi:et iter aliꝰ reuerẽdi hñtes barbã spissam et subuffã nec sũt calui dom⁹ ei⁹ sagittari⁹ et pisces:gaudet in sagittario: exaltat̃ in cãcro. xv. grad⁹ et totidẽ cadit in cap̃coꝛn. fortissimus masculin⁹ diurnus mẽse secũdo cõceptionis ꝛ concepto spũ nãlẽ:hꝫ aspectũ supra epar hois:ei⁹ in hoꝛa est bonũ accipere medicinã:sanguinẽ minuere:tũc ꝑfect̃ iter accipe ascẽdẽte sagittario. hꝫ cauẽdũ est ascẽdẽte gemino:qđ est oppositũ. ¶ Mars significat de⁹ bel⁹ planeta malivol⁹ ca. et sic. itẽpate. i motu aliq̃l tard⁹ in ꝛ duob⁹ cõplẽs eũ. ꝓpriꝰ iracũdoꝝ furiosoꝝ rixãtũ calid⁹ et malivoloꝝ et supboꝝ. dom⁹ eius scorpio:et ariet⁹ gaudet i scorpione. exaltat̃. 25. gradibus capricoꝛ. cadit in cãcro totidem infortunatus masculin⁹ diurnus. mẽse tertio conceptionis dat ossa ꝛceptio:et iteriora cõpõit. hꝫ aspectũ supra renes in eius hoꝛa bonũ est dare medicinã vel accipere sanguinẽ minuere. opus et iter accipe ascẽdẽte scorpione: sed cauendũ est ascendẽte signo tauri cũ sit eius oppositũ ꝑticipat ad fatũ belli. Sol sol⁹ lucẽs supra oĩa sidera celi planetarũ. et sic. est tẽpate lumẽ fluẽs cũctis animãtib⁹ vitã tribuens medio cris in motu suo in ãno i tegro ipm motũ cõplẽs. ꝓpriꝰ pulchroꝝ splẽdidoꝝ:et in oĩbus vestib⁹ ac facie rubeoꝝ libenter cũ magnis:et nobilibus cõuersantiũ cum dom⁹ leo. gaudet i ariete. exaltatio in. 19. gradib⁹ et ꝛ:et cadit totidem in libra et fortuna maior masculinus diurn⁹ incipit ẽr to dat cõcepto sanguinis colorẽ:cor et epar ꝑficit totum corp⁹. hꝫ aspectũ supra cor in ei⁹ hoꝛa bonũ est medicinã accipe sang. minuere:et oẽ op⁹ incipe ascẽdẽte ariete sed non ascẽdẽte li. Uen⁹ de veneroi. aris. ẽt:q; inter ceteros venerat planeta benivol⁹ ca. et sic. ꝛpate mediocris in motu cõplens eũ in. 3. 48. diebus ꝓpriꝰ est iuuenũ latinoꝝ puellẽ ter se pectinãtes luxuriosos libẽter opa multerũ facientes: et cõuersantes cum eisdẽ. Dom⁹ eius est libra. et tau⁹ gaudet in tauro. exaltat̃ in. 20. pisciũ. ꝛ cadit totidẽ in virginis nocturn⁹:ꝛ femine:mẽse q̃nto dat cõcepto aures:ꝛ superciliа faciei ꝛ pudibũda. hꝫ aspectũ sup costas hois. i hoꝛa sua bonũ est accipere medicinã et sang. minuere. et oẽ opus facere ascẽdente signo piscis nõ virgine ascẽdẽte. ¶ Mercurius deus significat mercatoriũ: benivolus cõplexionis ꝛ. pate:cum

te:cascēdit aūt ꝟsuo augē ē frī.ꝛ sic.ī ascēdēdo acq̄rit alīq̄d talone: et hūditate.iō mutabīl.ē ad oēz ꝟpkonē vt ad bonatē:vl malicīā.masculīn⁹ diurn⁹ femīnin⁹ nocturn⁹.et iō p̄ncte cui adiūgīt cōicat. Dom⁹ei⁹ ē gemini ꝛ ꝟgo.gaudet i ꝟgine:ꝛ exaltat in ꝟgine.15.gradib⁹ ei⁹ cadit ī pisc⁹ tidē.mēse sexto ꝛceptiōis dat cōcepto oīa foramina ꝛ nas⁹ ꝛ linguā:aspectū hz.ō.vesicā hoīs in ei⁹ hora bonū est medicīnā accipe san.minuere ꝛ oē op⁹ incipe ascēdente ꝟgine.hz cauendū est signo piscis ascēdēte. ¶ Luna lucens increlena:planeta bentuolus tpate frī.ꝛ hu.pl⁹ tñ est hūid⁹ motu⁹ suo velocissim⁹.cū in.28.dieb⁹ ꝛ.18.horis pficit motū⁹ flegmatico⁹:ꝛ ydropico⁹:apopleticoꝝ.sciatico rū:pagrico⁹:artheticoꝝ.ꝛ breuiter oīum patiētū ex mā hūoꝝ.diuersificat aūt in q̄litate ꝟm ꝟtrarietatē dom⁹ ei⁹ est cācr.gaudet in cācro exaltat in.13.gradib⁹ tauri:ꝛ cadit tot idē scorpiōe.femīnin⁹ nocturnus mēse septio dat pulmonē diuidit mēbra p̄ loca sua hz aspectū supra cerebrū ī hora ia est bonū iter accipe ascēdēte tauro medicīnā accipere:ꝛ āguinē minuere:ꝛ oē op⁹ facere:hz nō ascēdēte scor. q̄ tūc magis ꝟtrariū ab olb⁹ pl⁹ inspicit:ꝛ est melior ī dūio ꝛ in vtute:ꝛ ista sufficiāt. Iste sunt gñales ꝓpietates planetaꝝ quoꝝ duo dicūt infortunati sicut saturn⁹:ꝛ mars:et duo dicūt ꝓpie fortūati sicut iuppiter ꝛ ven⁹:ꝛ hz alīj iſluāt cū iſto rigit sep⁹ sol ꝛ luna illuminētia q̄ pl⁹ illuminant tuo:ꝛ ia astra:mercurius est cōicās sue dispositiōi in alīquo q̄ cōiungitur bonis ꝛ malis:ꝛ sic de aliis. ¶ Circa tertiū tādū est q̄ planete sunt in signo sicut alia est in corpe ita ꝟm dispōnē signoꝝ sicut alia ꝟm dispōnē corporis opak. planeta ca.pl⁹ calefacit q̄n ē ī signo ca.ꝛ frigidus planeta pl⁹ infrigidat q̄n est in signo frigido:ꝛ ecōuerso.hoc nit q̄n in signo frigido. ¶ Sciēdū est q̄ influētie alicui⁹ planete fūt fortissime.v.modis:et isti.v.modi dīr.v.fortitudines quoꝝ planetaꝝ vel testimonia.q̄ q̄nq̄ sunt dom⁹ exaltatio triplicitas terminus et facies dom⁹ dat planete.v.fortitudines:ꝛ planeta in domo sua sicut rex in summa arce sua:ꝛ cercelligīte sue. Planeta in exaltatione sua est sicut rex q̄n coronat vel sicut miles in summo excelso trono suo.et planeta in triplicitate est sicut rex in honore:ꝛ inter auriliatores suos planeta est in termino suo sicut hō inter cognatos ꝛ amicos suos:facies planete dat q̄ locus magīri dat magistro. vnde facies dat planete vnā solā fortitudinē.terminus dat duas fortitudines:triplicitas dat.iij.exaltatio dat.iiij: domus dat.v.fortitudines. Hēc planete ꝛ singuli hūt duas domos ꝛ sol ꝛ lunā:alter quoꝝ p̄m⁹.i.sol hz vnā solā:et alius luna hz aliā solā. Domus solis est leo:q̄ in ipso dicitur fi creatus:ꝛ est signum ca.ꝛ sic.sicut sol. Domus lune est cācer q̄ est signum frī.ꝛ hu sicut luna. Dom⁹ mercurij est ꝟ Domus veneris est libra. Domus martis est scorpio. Domus iouis est sagittarius. Domus quoꝝ saturni ē capricor:ꝛ tunc descendendo p̄ planetas in signis ꝛper signa. Domus saturni iterū est aq̄ri⁹. Piscis domus iouis: Aries domus martis. Taurus domus veneris. Gemini domus mercurij. Uerūtū domus prime istoꝝ sunt essentiales aliq̄ principales et ꝓpie alie scde sunt accidētales:ꝛ secundarie sic in figura latius denotatur ꝛc. que sequitur post.

¶ De exaltatione planetaꝝ notādū est q̄ sol exaltat et erit gīt in ariete:ꝛ deprimit in libra.ꝛ luna exaltatur in tauro:ꝛ deprimit in scorpione:ꝛ sic semper q̄ in planeta aliq̄s exaltat in a signo sp deprimit in opposito. Saturnus exaltatur in libra ꝛ deprimit in ariete. Iuppiter exaltat in cācro.ꝛ deprimit i capricorno:ꝛ ecōuerso Mars exaltatur in capricorno:ꝛ deprimit in cācro. Ven⁹ exaltat in pisce:ꝛ cadit i ꝟgine et ecōuerso est de mercurio:q̄ exaltatur in ꝟgine:ꝛ deprimitur in piscibus ꝛ iste sunt exaltationes planetarum.

¶ Triplicitas aūt planete est in signo illo q̄ etiā cōpkonez dat cū planeta:hz nō sit dom⁹ ei⁹ sicut sol q̄n est in ariete vel leone ꝛ sagit.est in sua triplicitate:ꝛ luna q̄n est in pisce ꝛ in scor. vl in cācro est in sua triplicitate:ꝛ sic de aliis vel forma liter planeta est in sua triplicitate q̄n est in signo eiusdē cōpkonis:vel eiusdē triplicitatis cū signo q̄ est dom⁹ ei⁹ vl q̄n sol in leone vel luna in cācro. Preterea sicut sol in ariete et sagittario ita ꝛ ven⁹ capcorno. ¶ Facies aūt signoꝝ ꝛ planetaꝝ sic sumit. Ponam⁹ tñ q̄ q̄libet signū cū habeat.xxx. gradus ꝛ partiatur per tres ptes eq̄les quelibet portio siue pars cōtinebit in se.x.grad⁹ qui q̄dē.x.grad⁹ dīr facies alicuius planete vt prima facies arietis hoc est.x.grad⁹ primi signi arietis sunt martis.scda facies.x.alij grad⁹ sunt facies solis:ꝛ alteri⁹ gradus.x. arietis tertie faciei sunt veneris:ꝛ sic terminātur de ariete.x.primi grad⁹ tauri sunt mercurij:ꝛ.x.leq̄ntes grad⁹ sunt lune ꝛ.x.vltimi grad⁹ tauri sunt saturni.x.primi gradus geminoꝝ sunt iouis:ꝛ sic de aliis ꝟm ordinē signoꝝ ꝛ planetaꝝ ꝟm successionē in vtriſq̄ eorum.

Aries	6	Iuppiter	6	Uenus	8
Taurus	8	Uenus	6	Mercu.	8
Gemini	6	Mercu.	6	Iuppiter	6
Cancer	7	Mars	6	Uenus	7
Leo	6	Iuppiter	5	Uenus	7
Uirgo	7	Mercu.	4	Uenus	4
Libra	6	Saturnus	8	Mercu.	7
Scorpio	7	Mars	8	Uenus	8
Sagittarius	5	Iuppiter	5	Uenus	6
Capricornus	7	Mercu.	7	Uenus	8
Aquarius	7	Saturnus	6	Uenus	7
Piscis	12	Uenus	4	Iuppiter	3

¶ De termis aūt planetaꝝ nō ē mīta vīa faciēda q̄ ꝓpter hoc fortitudo planete existit:ꝛ tñ difficiles fūt ꝛ tedioſi nisi per figurā hāc disponatur vt alchabitius p̄hus disposuit.

Mercu.	5	Mars	5	Saturnus.	
Iuppiter	5	Saturnus	3	Mars	
Uenus	7	Mars	6	Saturnus	
Mercu.	7	Iuppiter	3	Mars	
Saturnus	7	Mercurius	6	Mars	
Iuppiter	7	Mars	2	Saturnus	
Iuppiter	7	Uenus	2	Mars	
Mercu.	5	Iuppiter	6	Saturnus	
Mercu.	7	Saturnus	3	Mars	
Iuppiter	4	Saturnus	4	Mars	
Iuppiter	5	Mars	5	Mercurius	
Mercu.	9	Mars	2	Saturnus	

Sciēdum est q̄ alias fortitudines hūt planete ꝓ suas horas in q̄bus dīank:q̄ semp planeta in hora sua:vt saturnus prima hora diei sabbati dīank iuppiter in scda hora. mars in tertia.sol.in q̄rta venus in q̄nta mercurius in sexta luna in septima.ꝛ iterū redu cēdo saturnus in octaua deinde ꝟm ordinē planetaꝝ ꝓcedēdo luna in vigesima prima reuertēdo saturnus in vigesima scda iuppiter in vigesimatertia mars in vigesimaq̄rta:ꝛ sic termiāt dies nālis in viginti.q̄tuor horaꝝ.ꝛ prima hora diei dīnice dīank sol.ven⁹ scda hora.ꝛ sic ō alios p̄ hāc rectā rīaz ꝑt sciri q̄s planeta dīank in q̄libet hora diei cuiuſlz:ꝛ noctis Et nota q̄ dies sp denolat a planeta q̄ dīank in prima hora eiusdem diei vt saturnus in prima hora diei sabbati.sol in prima hora diei dīnice.luna in prima hora ferie scde ꝛc.

Dicter aūt oēs dictas pfectiones ac fortitudines planetaꝝ est alia q̄ ō: aspect⁹ vn⁹:alia aspectus plurium ꝛ est reuolutio planetaꝝ.ꝟm suos situs:ꝛ iste aspectus planetaꝝ est ꝯiūctio planetarū ꝟm suos situs. Isti aūt aspectus principales planetaꝝ sunt.iiij. vel v.si abusiōe vocabuli cōiūctio sit aspectus.scda ō: sextilis. tertius ō: quadratus aspectus vel ex quarto.quartus aspectus ō: ternus quintus dicitur oppositio. ¶ Sciēdū autē est q̄ ꝯiūctio fit inter planetas q̄n appropinquat sibi p̄ minorē distātā q̄s p.ij.gradus:ꝛ vn⁹ cadit sub radijs alteri⁹ vt cū soli ō: iunctus planeta q̄n appropinquat ei per.xv.gradus.ꝛ tunc ō: ois planeta cōburtus ꝓpter splendorē solis:et tunc libēter ñantur pluuie sicut videmus q̄ planeta exīte cū sole in fine mēsis lunaris fiunt pluuie:ꝛ tō tūc melt⁹.als multū influit.iste aūt aspect⁹ inter planetas est inimicitie manifeste:ꝛ via violētie vt q̄n bon⁹ planeta cōiungit cū bono augetur amicabilr bonitas ei⁹.ꝛ si bon⁹ cōiungat cū malo tpatur amicabilr malitia illi⁹:ꝛ debilitat mediocriter bonitas illius. Et q̄ bñ volueris inspicere:ꝛ laudabiliter aliq̄s opus bonū facere dz spectare lunā vt sit iūcta bentuolis planetis vel saltē separata malis:ꝛ q̄ vult maleficiū vtputa venenū vel aliq̄d hmōi dz eligere tēpus in quo ipsa cōiūcta sit malis vel sepata a bonis planetis.scdo aspect⁹ est sextilis hoc est quādo planete distāt p̄ sextā partē zodiaci. Exemplum. vt sicut si planeta vn⁹ ponat in principio arietis:ꝛ alius in

Planetaꝝ fortitudines quinq̄

De domib⁹ planetaꝝ

Exaltationes planetarum.

Triplicitas planetaꝝ

principio geminoꝝ:vnus in medio vnius:ꝛ alter in medio alterius:ꝛ sic de alijs.ꝛ talis aspectus est amicitie nō manifeste sed occulte.ꝛ benivolentie occulte. Tertius aspectus est quartus quando planeta aspicit planetam per distantiā triū signoꝝ que distātia est quarta pars totius zodiaci.erē plum sicut si vnus planeta esset in principio arietis:ꝛ alter in principio cancri:aut si vn⁹ esset in medio:vel in fine signi ꝛ alter in alio cōtrario talis aspectus est occulte inimicitie: ꝛ odij occulti:ꝛ perditionis.Quart⁹ aspect⁹ est trinitus:qñ ſ.planeta aspicit planetā per distantiā quatuor signoꝝ:vt si vnus sit in principio arietis:ꝛ alter in principio leonis: vel in medio:vel in fine ꝛ talis aspectus est amicitie:ꝛ bene uolētie perfecte. Alius aspectus est oppositionis.ſ.qñ vn⁹ planeta distat ab alio p dimidiū totius zodiaci:puta ſp.vj.ſi gna integra.exemplum vt planeta in principio arietis:ꝛ alter in principio libre:vel in medio: vel in fine ꝛ opponitur planete existenti in principio libre:vel in medio:vel in fine: ꝛ ita de alijs sitibus per spacium dimidij zodiaci distātib⁹. talis enim aspectus est inimicitie manifeste:ꝛ belli:ꝛ nocumenti euidenter ꝛ quando aliquis planetā est in numero: ꝛ situ manifeste:ꝛ euidenter impugnāt virtutem alteri⁹ planete existentis in situ oppositō:et omnes predicti aspectus poterunt inspici in sequenti figura.

Vltis proprietatibus lignorum:ꝛ fortitudinib⁹ planetaꝝ opz itez considerare de.xij.domibus quei existibus planetis dant eis suas fortitudines ꝛ q̄sdā influentias ppitas.vnde sine istis non potest bene iudicare:nec grosse:nec subtiliter.vñ sciendus est q̄ domus est portio.xij.zodiaci per.xij.partes diuisi ſm exigentiam signi orientis distincti.vñ domus non sunt semper eq̄les:sed ille que sunt quando oriuntur signa meridionalia tertie domus sunt maiores eis que sunt quando oriuntur signa septētrionalia:ꝛ econuerso conuenit quando oriūtur signa meridionalia.tres domus sunt ascēdētis sub terra: vt ab angulo terre vsq̄ ad puncta orientis.ſ.prima secūa et tertia.tres vero ascendentis supra terram sunt puncta que sunt a puncto orientis vsq̄ ad lineā medij circuli celi vt.11. 11.10.Similiter.6.descendentis oppositi his vt patet in figura hic descripta ꝛc.

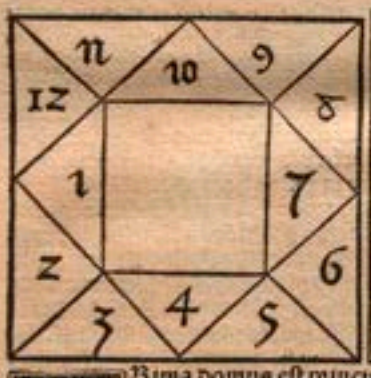

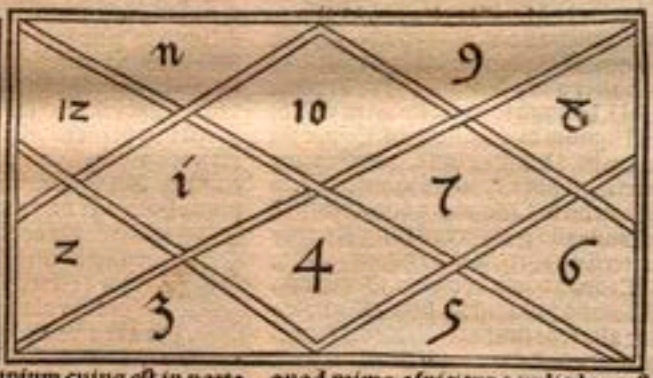

Prima domus est principium cuius est in parte zodiaci qui tangit orientē in pte orientali:ꝛ dicit domus ascendentis ꝛ significat semp nūcia ſſe p q̄ incipit a pte incipitiū sic natiuitatū nō itinez responsoꝝ interrogantiū:ꝛ olum motuū Secunda domus dicit domus substātie:ꝛ continuetus ministroꝝ:ꝛ significat minutionē ānoꝝ vite et finē tuentis Tertia dom⁹ est fratrū:sororꝝ:cognatoꝝ:amicoꝝ.ꝛ parentum ex parte cōiugis:ꝛ hereditꝫ.ꝛ itineris:ꝛ mutationū. et dctis regnoꝝ:ꝛ religionum:ꝛ ministroꝝ religionis.Quarta domus est patrū hereditatis.ꝛ rerū immobiliū:ꝛ vile in qua manet:ꝛ vile in qua natus est ꝛ thesaurus abyssus:ꝛ ē hoīs post moꝛtē.Quinta dom⁹ est filioꝝ:ꝛ indumētoꝝ cibi potus ludoꝝ pugnantiū:vasoꝝ pictoꝝ ꝛ monetaꝝ. Sexta dom⁹ ē infirmitatū seruoꝝ aialū dōesticoꝝ receptiuoꝝ. Septima dom⁹ ē mulieꝝ.ꝛ nuptiaꝝ cōtentionū:et contrarietatū:ꝛ omniū operū.alꝫ oppositionum ꝛ significat medium finis vite:ꝛ sanctoꝝ:alꝫ soroꝝ.ꝛ latronū. Octaua dom⁹ est domus mortis.i.timoris diuitiaꝝ hereditatū moꝛtuoꝝ:ꝛ finis annoꝝ.vite. Nona dom⁹ est peregrinātiū ac itineꝛis fidei:ꝛ religiōis sapiētie:ꝛ pñtie:ꝛ libroꝝ rumoꝝ:ꝛ somniorū Decima dom⁹ est dom⁹ regia:ꝛ exaltationis:ꝛ sublimonis legis.alꝫ regni:ꝛ mēotie:ꝛ magisterij atq̄ materꝛ di midiū annoꝝ vite.Undecima domus est domus fortꝛ fiducie ac laudis amicoꝝ:ꝛ ministroꝝ:et auxiliatoꝝ a fine ānoꝝ. Duodecima dom⁹ est dom⁹ inimicoꝝ laboꝝ:ꝛ tagne ac tristitie.alꝫ tristitie insidie ac inimicationi accidens ingeniosū ac bestiaꝝ:ꝛ significat finē vite:ꝛ q̄ccidit mulieribus ex cōceptione. ¶ De sunt significatices domoꝝ ipsarū.12.sed quatuor que sunt in quatuor partis celi principalibus sunt fortiores in significando:vt in prima: quarta:septima:decima:ꝛ dicūtur angulares sicut ſba:q̄nta:octaua:vndecima:dicūtur succedentes ab angulis disponuntur ad bonū:ꝛ ad fortitudinē alꝫ fortunā: ſz tertia: sexta:nona:duodecima:dñr ab angulis cadētes q̄ achoꝛꝛ ad malū disponūtur. ¶ Planete quoq̄ hñt fortitudines quādā in domibus istis q̄ dñr gaudia.vñ mercurius gaudet in ascēdēte:ſcz in prima domo:luna in tertia: venus in q̄nta:mars in sexta:sol i nona:iuppiter in vndecima:saturnus in duodecima. Reliqua multe dimitto circa hoc.et ad hoc considerāda sunt hec de illo.

Sciēdū aūt q̄ cū luna habeat virtutē mouendi hūidū:ꝛ regēdi manifestū est q̄ ipsa in q̄libet signo respicit q̄libet mēbū hoīs ita q̄ qñ luna ibi nō est bonū ledere.alꝫ scindere vel mederi illi membrū.vñ aries cū habeat aspectū ad caput si aliq̄s iaz i capite luna existēte in ariete lz modicū sit vulnus nō bene adimpleri sine pena magna:similiter est de collo luna est in tauro:ꝛ de brachijs quando est in gemino. ñ tunc non opz flebotomari:q̄ aut bio pcutit:aut sanguis non extrahit nisi ad malū:ꝛ sic potes cōsiderare simili alijs.

¶ Item notādū est q̄ malū est q̄ incipere aliq̄d operari q̄d est mobile qñ luna est in loco id est in signo stabili:scz in tauro vel leone:vel scorpione:vel aquario. Unde si alijs quis ve stes induerit:vel fecerit tunc consumetur in eis: vel monet aut morte ledetur. Sic malum est opus stabile incipere luna existente in signo mobili.puta fundare domum q̄n luna est in ariete:vel in cācro:vel in libra:vel capricorno ꝛc.

¶ Itē luna est in fortunata fine libra:ꝛ in incipio scorpiōis hoc ante punctum illum et post.i. gradus in quibus .s. gradibus dicitur esse luna in combusta.propter hoc nō loquuntur de luna: quia luna ꝛ dominus ascendentis fortissime orantur vel in occasione olium operum: ideo specꝫ quod primo aspicitur a iudicibus est locus lune eiusdem:ꝛ dño domus ascendentis ꝛc.

Unde dicā de iudicijs particulariter pauca ad medicū.alꝫ ad medicinā pertinētibus.De iudicijs aūt particulr alꝫ principaliter intelligēdū est p. vtile facūt ad medicinā. Notādū ergo primo quod ad pfectū medicū opz scire rē de q̄ q̄rit:ꝛ q̄ dom⁹ habeat significationē ascēdētis ꝛ dñm eiꝰ:ꝛ signū qđ est in domo rei ꝙsite:ꝛ dñm eiꝰ:ꝛ quō se habet ad dñm ascēdētis:ꝛ ad lunā. Item ascēdēs signū ꝛ dño eius significant infirmū:medium celi et dño eius significāt medium eius.sexta domus ꝛ dño eius significāt infirmitates.quarta domus cū dño suo significat medicinā:ita q̄ si malus est in ascendēte:vel dominus eius malus est ipse patiens sibiipsi nocebit.si vero ibi fuerit bonus econtra cōtinget .Similiter in.x.domo que est in medio circuli si fuerit bonus dño bene proficit medicus ei. Si vero fuerit ibi malus tūc leditur a medico patiens. Si vero fuerit fortuna fortis in.viij.domo patiens curabitur cito. Si aūt malus ibi fuerit tunc pa.transibit ab egritudine

In egritudinē. silr si i quarto signo fuerit fortuna medicina iuuabit cīr: si infortuna medicina sibi nocebit. Itē si ascēdēs signū fuerit mobile: r luna fuerit i signo mobili. s. ariete cācer libra vel capricorn°: r dño ascēdentis silr egritudo cito terminabit ad bonū vel ad malū: precipue si luna est in cursu velor: r dño ascēdētis: r dom°. vj. fuerit in pcessu. xvi. Si aūt accident ecōuerso significabit egritudinis longitudinē precipue cū fuerit in loco fixo. i. in signo stabili. s. in tauro leone scor. vel aquario. Iz si dño ascēdētis fuerit bon°: et fuerit liber a malis: r luna silr tūc egritudo terminabit ad bonū: precipue si he. s. dño ascēdētis: r luna amicabilr aspexerint dñz dom° mortis: q̄ est. vij. dom°: Iz si luna vel dño ascēdētis: r dño dom° infirmitatis q̄ est. vj. ab ascēdēte fuerint cōbusti. r retrogradi aut dño ascēdētis fuerit in domo mortis ꝓtūct° marti aut saturno dedita tūc esīt nō spabit. Item si luna fuerit iūcta dño ascēdētis pcessiua: r luna fuerit augmētata lumine: r ābo fuerint expediti ab infortunijs: tunc passio cito curabit: r si luna fuerit cōiūcta dño dom° mortis ipedita tūc significabit mors: r vlr q̄dā luna: r dño ascēdētis ipediunt mortale signū est r timor de lōga infirmitate: aut de morte: aut de recidiua ātiōe: Iz q̄n fortunati sūt: r p fortitudines bñ dispositi. als disponunt. s. luna r dño ascēdētis: tūc bonū signū est r ad vitā. Sz si dño dom° mortis: r dño dom° infirmitatis vel dño dom° alterius mortis fortificātur p sitū: aut p aspectū: precipue q̄n impediūt lunā: tūc ꝟ est malū signū: r ad mortē. Sz q̄n impediūtur: r debilitant tūc bonū signū est. ¶ Itē bonū est cōsiderare die natiuitatis partūs vel pt° ꝟ est p planetā q̄ fuerit dño sup alios i natiuitate partūs siue prius: r ille fuerit q̄ planeta testimoniū habuerit fortitudinis in ascēdēte. Si igit dño natiuitatis ille bñ se habuerit: nec cōbustus: nec retrograd° nec alter impedit° fuerit: patiens fortificabit r viuet: Iz si debilitatus fuerit modo aliquo signū est fortitudinis cum debilitatione partūs: aut etiā mortis. ¶ Itē sciendum est q̄ dies aliquis in egritudine est fortiorū virtutis q̄ est ad crisim bonā: q: cū signa sint opposita: et q̄libet signū habeat duas qualitates sicut elementa: tūc luna in septimo die semp est in signo sibi opposito in ambab° q̄litatib°: aut saltim in accidentalibus qualitatibus illi signo in quo incipit egritudo: q: sicut apparet p medium motū lūe: luna in septima die intrat signū quartū. Vbi gratia. si egritudo alicuius incepit luna existēte in ariete in septima die erit in cancro in silr gradu in quo fuit: vt si fuerat in principio arietis erit in principio cācri. r sic de aliis. Aries aūt cū sit ca. r sic. opponitur cācro q̄ est frigid° r hūidus in vtraq; qualitate. Similiter si in prima die fuerit egritudo in tauro in septio erit in leone: q: Iz non opponat et in vtraq; qualitate: opponitur tñ i aliqb° actiuis. ita q̄ si egritudo cātur ex frigido multū iuuat hanc naturā ab influentia corporis celestis luna existente in signo calido: vt in ꝓposito exēplo. Silr est si in principio egritudinis fuerit luna in gemis in septima erit in virgine q̄ sibi opponit in vtraq; qualitate: r sic de ceteris. Vñ nisi fuerit luna impedita vel debilitata semp in acutis als actiuis fit melior crisis vel saltim fortior in septima die quātū est de virtute corporis celestis: q: Iz in die. xr. sit luna in signo oppositō quo ad sitū in q̄litate: nō tñ oppositō quo ad formā fortiorē sicut. r. signū q̄ vij. signū semper opponitur ullis in vna q̄litate actiua: vel in vtraq; s. actiua r passiua vt ptz. Aries est ca. r sic. Libra calida r humida in sola siccitate r hūiditate opponit. Silr r gemini r sagittarius. Similiter taurus r scorpio in eisdē qualitatibus. adeo non est ita fortis actio septimi signi ad primū sicut decimi ad tēm p̄mū siccū: nō ita agit ꝓtra hūidū sicut ca. ꝓtra fri. etiā fortior est i vndecimo die q̄z in. xr. q: in. xr. die semp occupat luna signū sibi oppositū priori in actiua q̄litate semp Iz illa. r. est sola Iz in vndecimo die luna est in signo in vtraq; q̄litate prioppositiua: vt in priori opposito signo. vbi gra. Aries est ca. r sic. Virgo fri. r sic. in actiuis solis opponit. Taurus r libra in vtraq;. Gemini r scor. i actiuis solis. p hoc pt' fieri cōputatio in illis dieb° crisis: q: meliores sunt r fortiores: sed de his r aliis ptractatis breuiter r indiscusse ptāseo: q: nō habeo i tētionē nisi rādere quō medic° opano pōt iuuari in ope: r i ꝓnosticatiōe p sciam astrō: r quō illi medici nō incurrant errores intolerabiles: illi qui ad hoc non cōsiderant.

Quando aūt medicus practicans nō pōt semp habere certa loca planetarum vel aspectualaria: tūc hoc cōsideret in luna tm: quia est efficacius quo ad motū hūoz: r egritudinis: nō debet de hac canone notari. et sola oppositione lune ꝑ alios planetas ꝓcedentes. ¶ Notādū igit q̄ sicut virtus attractiua vt. et per eius sic. sic in corpore existo et quatuor elementis dz cōfortari et vtraq; talis virt° et get in circulo vt q̄n luna est in signo cal. r sic. Similiter retentio dz ꝓfortari q̄n luna est in sig. r fri. signo. Similiter digestio dz cōfortari q̄n luna est in signo ca. et hu. et sic expulsio iuuari dz q̄n luna est i frigido r hūido r q̄ hoc negligit nō cerat q̄ motus imo potius virtus circuli cōtra operatur: vt. s. q̄n cōfortat splen dando medicinā laxatiuā virt° celi vel circuli p influētiā lune o pabit ad retētiuam fortificādam: et ita in aliis: r tō verū est q̄ verū dico de talibus influentijs. Scire aliqd laus est. vlr turpe culpa ē nil dicere velle. ¶ Notādus q̄ si aliqs voluerit p opationē medicoz cōfortare virtutem retētiuā ipe dz eligere q̄ luna sit in signo frigido r sicco sicut in tauro: vl in virgine vel capricorno: r sic administrādo signū fri. r sic. sit ascendēs: r sic pōt fieri talis cōfortatio in simili cōstellatione: r stando efficacius et melius operabitur Unde sm thebith ymagines fiūt habētes virtutes lapidum ꝓtiosoz mineraliū nec ab aliquo hūt fruē nisi ab aspectu planetaz in tpe quo artificiunt: cū materia illarū sit terrea q̄ apte fiūt vl metallea. i. tūc ex pte materie nō pōt multam acquirere virtutē: sed solū ex virtute celesti que fit in tēpore factiōis eoz sic est de cōfectiōibus q̄buslibet a medicis cōpositis paulomin° habēt virtutē a tempore cōfectionis: Iz in illo cōparat melius q̄z ex pte materie ex qua cōponūtur. Unde cōfectiones facientes ad cōfortationē retentiue debent fieri in dictis cōstellatiōib° sicut sunt zuccara rosacea: dyacitonitē dyapapauer r silia. Si aūt q̄s velit confortare virtutē expulsiuā dz medicinā suā ppinare luna existente in signo frigido r humido: vel saltē in humido: r q̄ tale signum sit ascēdēs: vt q̄n luna ē in cācro vl scor. aut pisce nisi aliud ꝓtradicat. Silr ꝓfectiones ad hoc valētes debēt ꝓponi in cōstellatione cōsimili vt sunt oēs medicine laxatiue vt non solum virtus opis als opatiōis: vel cōfectionis: aut compositiōis dz euacuari eoz sicut et materia: Iz tunc ex virtute celi et influētia. sed cum diuersi diuersos humores aspiciant ops attendere: q: semper quando est aliqs humor dz eligi tē pus in quo planeta illum humorē aspiciens male se habet aut debilitet causal. q. d. q̄ tunc nō est facienda euacuatio. ¶ Unde notandū est q̄ saturn° aspicit melācoliam: q: illaz gñat. als causat r creat et alalia melācolica de iure dicunt saturnina. Mars respicit colerā quā generat. r augmētat. Sol iuppiter r ven° habēt respectū tm ad sanguinē: sed luna aspicit flegma. Sic igit silr ptz quis planeta in medicina laxatiua dz debilitari et quis nō. Similiter antē faciendum est in omni alia purgatiōe suo modo: cōfortal autē id q̄ fit in omni tpe faciēdo sm q̄ planete habēt ppinquitatem in signis talibus r talibus: sicut luna diuersimode opal sm q̄ est in signo diuersimode disposito. ¶ Itē notādum est q̄ cū luna est in signo retrogrado bonū est dare medicinā vomicā vt in cācro: r quādo datur medicina luna existēte in leone tūc nocet stomacho r gutturi: ita q̄ facit vomere sanguinē. nec est tunc bona flobothomia: nec quando luna est in via combustiōis sicut in fine libre: r in principio scorpionis vt in vtroq; p. xv. gradus. Ytes q̄dā signa sunt vt aries tauruus scorpio: r capricorn° in q̄b° cū luna erit si det medicina cito emouet eā illo q̄ accepit. Vñ nō dz tūc dari secessiua: Iz vomica. ¶ Ynalr igit intelligendū est q̄ tpo eligēdi est ad medicandū q̄s pūs ascēdens est liber a malis: et luna silr: nec aliter eoz spedit° ē in malo: sed ē dño dom° decie bñ disposit°: r tūc medic° bñ pōt administrare medicinā. Alio mō si eā administret nō cōsiderādo ad ꝟ formalia r virtualia negligātur ꝓpter cōsiderationē ad talia medicinalia magis que sunt partes cōfectionis: r si fanet hoc est a casu nec est eius donum sed gratie. ¶ Summe autem dz cauere medendo cū luna est in malo aspectu: vt cum marte: r saturno silr in principio egritudinis si luna fuerit in signo mobili sic est variabilis infirmitas et cito permutabilis. Si autem fuerit in signo stabili sic est infirmitas stabilis in uno sig

De phisicis ligaturis.

tu.si in signo mediocri mediocriter se habeat optimi aut medi-
cãdi tpo ceteris paribꝰ est qñ luna est in phisice hec spedita ꝑ
est ⁊ alia plura pticularia de inuentio[illegible] intratione dicen-
da.ſz hec pti nisi ea sunt notissima ⁊ ita tenenda: nec
qꝛ bene pfecta ⁊ cõpleta doctrina ſz qꝛ in hoc sequit: ⁊ intelli
gitur qñ aliqꝺ est ptinens ⁊ tactũ: ꝯ obuiabile tactũ ha
beat aliquã tãtã scientie cautel[illegible] nulli debẽt arte la-
ctãt se qui non nouerit in ea ⁊ quando ꝑ inquisitione pio
fundant ꝺño vant ⁊ ꝑ hoc[illegible] ꝯ reprehendant scientes.
¶ Explicit tractatus introductorius ad tabulas astrolo-
mie quantum pertinet ad medicam.

¶ Incipit liber Costabel[illegible] de phisicis ligaturis translatus a magistro Arnaldo de villa nova de greco in latinũ.

QVesiuisti fili charissime de incanta
tiõe: de adiuratione ⁊ collꝰ suspẽsione siquidẽ possint prodesse ⁊ si in-
uenerim in libris grecoꝝ hoc et quasꝛ in li-
bris indoꝝ ista cõtineanꝛ. cui questioni cõ-
pẽdiose in hac epistola cogoꝛ rñdere. Oẽs
inquã antiqui in hoc videntur esse concoꝛ-
dati coꝛporis cõplexionẽ animi sed̃ virtutem: q̃ virtus si sit
equalꝛ tpata: actio quoq; cotrũdẽs erit pfecta: si aũt ꝓcce-
dẽs fuerit intẽperata: ⁊ subsequẽs erit imꝑfecta. Ũñ qꝛ vir-
tutes actionis ale in pueris. ⁊ senibus: ⁊ mulieribꝰ imꝑfe-
cte esse videnꝛ: cõplo quoq; coꝛpoꝝ eoꝝ imꝑfecta esse com-
probaꝛ: ⁊ hec imꝑfectio habitatoribus intẽpate regionis vt
pote caliditatis ethiopie: ⁊ frigiditatis scotie. ¶ Inde ꝑla
to inqꝛ meno hũana aliquã rẽ ſz nõ iuuãtem sibi ꝓdesse cer
tificat ex sola mentis intentione coꝛpi illa res iuuat: verbi
gra. Si q̃s incantationẽ sibi ꝓdesse cõfidat qualiscũq; fue-
rit cũ tñ iuuat. Si eũ vt dixim⁹ cõplo coꝛpis virtutẽ ale se-
quaꝛ necesse est taliter rem se hꝫ: qꝺ certificaꝛ: qꝛ ex timore
tristitia: letitia: ⁊ stupore nõ solũ coꝛpus incolume mutaꝛ: ſz
etiã in aliis rebus vt pote vẽtris solutio siue constipatio vꝛ
nimia defectio. Ego aũt vidi istas sanitatis fuisse causas: ⁊
diuturnaꝝ passionũ marie illaꝝ q̃ coꝛruptiones sunt intrinseci
In sanis aũt fuere infirmitatis cause hec eadẽ. vñ Socra
tes. Incãtationes sunt ꝺba decipiẽtia rõnales alias ꝺm in-
terꝓtationes. aut ꝺm timoris impressiones vel ꝺm desperationes. ¶ Inde aũt medici dñ cõsiduit incãtationẽ siue ad-
iuratiõnẽ adiuuare. Stoici ꝺño medici antiq̃ intendunt hic
aiam erroneã impfectionẽ sui reuocare q̃ reuocata necesse
est vt coꝛpus reuocet ab ipsa cũ coꝛpis cõplexionẽ virtutẽ ale
constet sequi. vñ Gal. sup. a libriꝫ ypocratis de hũoribus. si
quis inqꝛ dixerit hũores coꝛpis mutatos inde mutari actio
nes ale vt actio aie mutata mutet eosdẽ nõ mẽtiꝛ: qꝺ certi
ficatur: qꝛ cũ colerica passio ꝺñaꝛ fit iracũdus: ⁊ econverso
in sepe trascentibus: qꝛ cũ colera augmentaꝛ necesse est cõ-
plerionẽ ale ⁊ coꝛpis ala lẽ moueri. Itẽ Gal' intelligit. ⁊ scia
in aia ex cõplone colerica augmẽtari. ꝛ tristitia ⁊ studiosi-
tas ex melãcolia: deambulatio ⁊ delectatio ex cõplexione
sanguinea: flegma nil adiuuat ale virtutẽ nisi in ipa muta-
tiõe gustatoꝝ. Cõstat ergo qꝛ si medicus ale cõplonẽ iuua-
uerit quoq; mõ incantatione adiuratione: siue colli suspen
sione coꝛpis quoq; cõplonẽ adiuuari. Si aũt hic cõueniẽs
adiũgiꝫ medicamẽ velociꝰ sequiꝫ sanitas cũ medicina coꝛ-
pus: incãtatione ala adiuuet ꝺbꝰ cõiunctis necesse est sani
tatẽ vtriusq; citius sed̃. ¶ Itẽ Gal. sunt homines leti naturaꝝ
liter ⁊ delitiosi qui cũ infirmanꝛ sanos eos subito futuros
cõfirmat medicus: ⁊ dietã eoꝝ cũ exercitio ad mẽdiã reuo
caꝛ: quoq; speꝰ sanitatis eoꝝ causa est. Sũt aũt aliqñ ⁊ cõ-
trarij natura tristes. vñ tristanꝛ: ⁊ ãgustiãꝛ eoꝝ animi ꝑ co-
gitationes: quoꝝ cogitationes opꝫ fallere medicũ ⁊ letifica
re intentione mutare animos eoꝝ: sed non excedere letifica
di modum: ne magnitudine ꝓmissionum negligant se medi
cãdos. Memini quẽdã nñe terre nobilissimum murmuraꝛ
se esse ligatũ ne cuꝫ mulieribus coiret. quẽ adiut fallificã
do intẽtionẽ eius: ⁊ hoc magnis ingentis sed nunq̃ potuit
eũ reuocare ꝓpter qꝺ certificare et confirmare cepit qꝺ ipse
puto intendit adducens sibi libidinem cleopatre: quẽ fecerat
de feminaꝝ informanda speciositate legẽsq; locum vbi di-
xit ligatusq; taliter fel cum viuum acciꝑat miretur cum si
zamelon quoq; iungens totũ coꝛpus adiuuaꝛ. ipse audiẽs
confusus libri verbis sic fecit citoq; crualit augmentata est
tã est cõcupiscẽtia coeũdi. ¶ Ego in multis ãtiquoꝝ libris
legi suspensa in collo suffragari cũ ꝓprietate nõ cuꝫ sua na
tura qꝺ non denego posse fieri ꝓpter cõfortationẽ mentis Smara
vt dixi: de qꝺbꝰ cũ multa sint pauca tibi tãgere disposui. Ari gdus.
stoteles in li. de lapidibꝰ ait smaragdũ collo aut digito po- libiacis
tãs defenditur a causa epilepsie suspecta. Unde ꝓpter hoc
mãdamus nobilibꝰ vt collis filioꝝ suoꝝ suspendatur sma
ragdus ne hanc infirmitatẽ incurrãt. Itẽ aristo. quo libet
hyacinctoꝝ genus suspendẽs collo siue habẽs digito si in
tret regionẽ pestiferã non leditur: sed potius mẽtibus ho- coꝛ mil
minũ honoratur: et a matoribus petitiones eius cõplentur ui
Uiginti granoꝝ ordet pondus portans in collo sui: vel digi Cinthꝰ
to nõ videbit timorosa in somnio. Coꝛ milutium in collo poꝛ Sterꝰ
tãs sca digito mittat trã cõtentionũ: cutus coloꝛ est sicut lupi
lotura carnis: sanguinis fluxũ cuiuslibet mẽbri stringit: ma Fũthi
rie in feminis. Cinthiꝰ suspẽsus collo vel digito portatus ri suffo
augmentat in somno terribilia: ⁊ timorosa: ⁊ tristitia: ⁊ inter cati
homines cõtẽtiosa: in pueris suspẽsus salinã oris augmen
tat. ¶ S. stercora lupoꝝ ossa comedẽtiũ in vẽtre ylia dolen Semen
tiũ vel in collo patiẽtiũ suspẽsa statim doloꝛẽ mitigãt. Alii cucume
qñ etiã in coꝛis suspẽdunꝛ: et cũ filo laneo ligãꝛ: vniꝰ scilicꝫ ris agre
ouis q̃ a lupis comesta fuerit: qꝺ filũ si nõ inueniaꝛ cũ coꝛri stis
gia ceruina ligẽtur. Itẽ S. in vase argẽteo positũ cuiꝰ quã Radix
titas sicut faba tuꝛ: et in coꝛis suspẽdit multũq; ꝓfuit. hoc lauri et
aũt dicit in li. de simplici medicina. In lib. vero qui dicitur aspara-
medicoꝝ medicinaꝝ: qꝛ si serpẽtẽ tyriꝰ suffocati collo cuꝫ filo gi.
lineo suspẽderis absoluiꝛ a suffocatiõe sui ⁊ multũ valet in Pedes
apostẽatibꝰ fauciũ. ¶ Diascoꝛides. se. cucũeris agrestis ad lepoꝛis
scorpionis morsum valet in manu tentũ aut collo suspẽsuꝫ Jecur
Itẽ etiã facit radix lauri: itẽ etiã hyꝛcus agit antedictum canis.
Radices sparagi sup dentes ligate trahũt sine doloꝛe. Itẽ Pes ⁊
pedes lepoꝛis dextri ano ligati canes nõ ꝓmittunt latrare studinis
similiter facit iecur canis nisi canis gerẽsit cutim sui iecur fue Radix
rit. ¶ Quidam medici dicũt pedẽ testudinis dextrũ i pede peonie.
podagrici dextro suspensum iuuare: sinistro sinistrũ. itẽ in Piretrũ
manibꝰ. Itẽ radix peonie in collo pueris valet epilepticis. Pullus
similiter piretrũ itẽ facit: pullus ex toto niger: itez canis. niger et
Nos aũt hec ex libris antiquoꝝ cõscripsimꝰ. ¶ Uyascoꝛ- canis.
des ait: dentes canini in cane rabido cũ holez momorderit Dentes
in frustis eoꝝ litiga tuꝛ: ⁊ armo suspensi defendũt suspendẽtẽ canini
a morsibꝰ canis rabidi. Itẽ pullis hyrũdinis puta i augmẽ bidi.
to lune acceptis. et primogenitis si fuerint vetre fissi duos
lapides inuenies vnũ vnius coloꝛis: ⁊ alterũ diuersi: ⁊ ꝓpo Pulli
siti qꝺ si ligaueris in coꝛio vituli anteqꝫ terrã tetigerit: ⁊ col hyrũdi
lo sine armo suspẽderis epilepticis valet: ⁊ aliquãdo sanat. nis
Itẽ spẽs est tale: aranee spisse texte ⁊ cãdide quã si armo su Tela
spẽderis defendit a quartanis. ¶ Quidã medici suspẽdũt aranee
collo radices herbe acetose ⁊ valẽt. Alii suspendũt radices Radix
armoglosse ꝓpter scrophulas ⁊ dissoluãtur. Auriculatis di acetose
gitus abortiui si mulieris collo suspẽdatur nõ cõcipit dũ in
collo habuerit. Jusquiamũ cum lacte caballino tpatũ: ⁊ co Armo
rio ceruino impositũ suspẽsum collo mulieris cõcipe non p glosse.
mittur dum in collo habuerit. ¶ Quidã dicũt mulierẽ ranã Digit'
accipientẽ: ⁊ os eius aperiente ⁊ eꝝ ibi expuente nõ ꝓcipe abeati
in illo ãno. Alii oculũ ꝓcocerutid est sembut radicẽ sanfu- ui.
ci ligant in ouo: et rigant cum vina russi tauri: vespere au-
tem extracta radix ligatur cũ eodẽ oculo in armo: et libidi- Jusq̃a-
nẽ augmẽtat. ¶ S. lapis coꝛallus multũ valet ad passionẽ mum.
stomachi si super stomachũ suspensus fuerit vel patiens in Rana.
collo tenuerit. ¶ Nos aũt hec ex libris antiquoꝝ cõscripsi
mus vt meno tua incantationi adiurationi si collo suspensũ Dentes
nõ refragetur. Amplꝰ hoc tñ nõ tentauiꝫ sed nec etiã negã- hyꝛco
da sunt mihi: qꝛ si nõ viderem⁹ magnetez attrahẽtẽ ferrum cerui.
non certificaremus neq; crederemus. Sikr plumbum rumpit Corall'
adamantẽ q̃ ferruꝫ facere nequit: lapis qui vocatur stella:
alꝫ stola arabice. nitrum ꝺño latine foco non incẽdit. Piscis
aũt quidã marinus se capientis sensum aufert: que oia si a
nobis videanꝛ non creditur: sed tẽptata certificant: et forsi
tan itidẽ se habẽt dicta ab antiquis: quoꝝ enim actio est ꝑ
prietate est: nõ rationibus vnde sic cõprehendi põt: rationi
bus aũt tñ cõprehẽditur que sensibꝰ subministrãtur. aliqñ
ergo quedã substantie habent ꝓprietatẽ rationem incomꝑ
hensibilem propter sui subtilitatẽ: et sensibus non submini
stratam propter magnam sui altitudinem.

Explicit

Cõplexio sequit virtutez animi

Incãtationes

¶ Explicit liber costaben luce de physicis ligaturis trãsla tus p magistrũ Arnaldũ de villa noua. de greco in latinũ.

¶ Incipit quidã liber appellatus thesaurus thesaurorũ Rosarius philosophorũ ac oliũ secretorũ maximum secretum de verissima cõpositione naturalis philosophie qua omne diminutum reducetur ad solificũ: t lunificum veru.

¶ Sequitur proemium.

Iste nãq; liber vocatur Rosarius eo q; ex libris phoꝝ abbreuiatus est in quo deo teste nihil occultum nihil denũ nihil diminutuꝫ est. Sed qcq̃d est necessarium ad nostri operis cõplemẽtum est in ipso. Diuiditur autẽ iste liber in theoricam: t practicam t etiã in diuersa diuiditur capꝭa. Quippe qi in ĩtio est: vt de naturali: t sublimtionũ processu non pigeat qui de eoꝝ sublimtionũ effectu tractare voluerit. tũc em̃ supplicũ nature beate: t naturali quale p̃cedit intentio cũ et ipsius studij precum securius specter: t ad archanã rõnis serẽ in illo declinare paratus est. Nullus negligat finalẽ: t precipuã totius phĩe matrem ab editis effodere que hoiez ornat moribus t ditat beneficijs: exiliat pauperem: t etiaꝫ corpus incolume sanat: et prebet etiam sanitatẽ. Qui enim in legendis libris defes extiterit in preparandis rebus ꝓfectus esse non poterit liber nãq; librũ aperit: t sermo sermonem explicat: qi qđ in vno est diminutum in alio est cõpletũ. Non enim potest in practicam bene assuescere cui⁹ mẽs in theoricã renuit desudare. Mẽs secus p̃cedit ad practicã sicut asinus ad cenam ignorans quã: t ad quid portigat rostrum t os. Istum aũt librum nominauit Rosarium: eo q; ipsum abbreuiauit ex libris philosophorum quantum potuit melius: t in diuersa diuisi capitula. In ista arte duo sunt libri quos ponam in capitula per ordinem.

¶ Incipiunt capitula primi libri.

¶ De modo generationis metalloꝝ capꝭm. 1.
¶ Q̃ argentum vi. est medicina metalloꝝ capꝭm. 2.
¶ Q̃ sulphur extraneũ siue vulgi est cã imperfectionis metallorum. capꝭm 3.
¶ Q̃ solũ argẽtũ vi. est perfectio metalloꝝ capꝭm 4.
¶ Q̃ argen. vi. continet in se sulphur suũ capꝭm 5.
¶ Q̃ vnum est lapis philosophoꝝ capꝭm 6.
¶ Ex quibus extrahitur lapis phoꝝ capꝭm 7.
¶ Q̃ difficile ẽ opꝰ ũrm in pria metalloꝝ mã capꝭm 8.
¶ Quid sit opus primũ philosophicũ. capꝭm 9.
¶ Quid sit lapis: et: quo indiget. capꝭm 10.

¶ Et primo de mõ generationis metalloꝝ. Cap.i.

Vtrum natura oia liquabilia sunt naturaliter ex arg. vi. t sulphuris substãtia. Eo q; ppriũ est argẽti q; coagulat ex calore siue vapore sulphuris. qm̃ ẽ siccũ naturaliter ebibit suũ hũtidũ. vapore ergo sulphuris argẽti. A. coagulatũ est ex sua substãtia terrea subtili aerea t digesta: admixtione prima sibi vnita actione calore postea elevata decocta: t digesta donec habeat vi sulphuris et coagulãdi argentũ. Argentũ ẽ vi. in prima sui radice ẽ cõpositũ ex terra alba: munda subtili: sulphurea cũ aq̃ clara: fortiter admixta donec fiat substãtia vna nõ ꝺescens in superficie plana. Est em̃ homogeneũ in natura qm̃ aut remanet totũ in igne firũ aut totũ ex eo volat in fumũ: cũ sit incõbustibile t aereũ. Et hoc est signum pfectionis: et ideo cum postea in terra sulphurea decurrit calefactũ supernus ascendit: qm̃ de sua natura est: vt p̃ calorẽ sublimet: verũtm̃ cõtinua sublimatione numũ depurat: decoquit: t inspissat: ac in sulphur albũ t rubeũ gradatim cõgelat. Q̃ qđ sulphur dissolut multotiens t postea congelat per argen. vi. illius sublimati inceratũ caloris actione donec vir in multis annoꝝ successiue ope nature in metallũ cõgelatur pfectũ. Et hoc qđ in vasis mineralibus ipsa natura mediãte opat metalla. In istis ergo opib⁹ natur̃ imitari opꝰ: qcũq; velit pficere medicinã ipfectoꝝ perfectioꝝ.

Argẽtũ viuũ ex co:posi pfectissimum.

Sulphur hꝫ i secuaꝝ cãs corruptiua

Quid sit argẽtũ viuũ in sua radice.

¶ Q̃ ar. vi. est medicina oiz metalloꝝ. Ca.ii.

Icit ergo Aristo. q; arg. vi. est elementum oim liquabiliũ: qm̃ oia liquabilia cum ligantur in eo cõuertunt: et admiscetur cum ipsio quia est de substantia eoꝝ: hz ista corpora differãt in cõpositione sua ab argẽ. vi. eo modo quo ipm fiunt purũ vel impurũ a sulphure immũdo sibi extraneo. Fit em̃ arg. vi. ex vero sulphure nõ vrente. Nã vt dixit phs. sulphur albũ nõ vrens cõgelat mercuriũ in bonam limã. Et illud est res optima quã suscipe possunt quia alterãtã operant: t cõuertunt illud in argẽtũ bonũ. Si ẽ sulphur purum mundũ: t optimũ fuerit cũ rubore clarum: t fuerit in eo vis ignea tis sulphuree non vrentis erit res optima quã suscipere possunt alterãtes vt ex eo faciant solẽ. Si enim fuerit arg. vi. bone substãtie: t sulphur non purũ adurẽs cõuertet ipm arg. vi. in es. Ar. etiã vi. si fuerit petrosum: immundum terreũ: t sulphur nõ mũdũ fiet ex eo ferrũ. stannũ vero videt habere bonum arg. vi. t purũ. Sulphur aũt malum: t non bene mixtũ. Plũbum vero grossum ar. vi. t malum: t ponderosum: t luteũ. sulphur aũt malũ mali saporis et fetidi ac virtutis debilis. vũ nõ bene coagulat hec de verbo ad verbum sunt verba Aristo. in ẽrto lib. methauroꝝ. Cui philosopho naturali in oib⁹ est credẽdum: non fabulis nec opibus mendacib⁹ ab opibus nature olno extraneis. t sic faterur sequi Et qui credit in mendacijs secretum phoꝝ perdit.

¶ Q̃ sulphur extraneũ siue vulgi: est causa imperfectionis omnium metallorum. Ca.iij.

Notate ergo verba signate mysteria quoniã tota veritas istius scientie ex tã dictis phoꝝ est corripiẽda: eo q; a vanitate relinquat per ipsam duplicem corpis superfluitatẽ messe: vnã qđẽ in ꝓfunditate argẽ. vi. inclusam in principio sue mixtionis supueniẽtẽ. Alteraꝫ vero extra nãm sue nature: t corruptibilẽ: quarũ ista cũ labore tollit. Altera vero nullo artificio ingenio tolli põt: ãre sulphureitas adustibilis calcinatione ignis tollit vel a corporib⁹ delet. Et illud tõ q; arg. vi. tenet t ab adustione defendit: illud qđ̃ sui nature est: alteraꝫ respuit igni exponẽs q̃ ipm inficit. vnde est amicabile: t sue nature placabile. ipm arg. vi. ar. vi. magis adheret: t eidẽ magis amicat. Post illud vero aurũ: post illud argẽtũ: nõ ex hoc relinquit ipa duo magis participare suã naturã. Alia ẽ corpa nõ habẽt tãtam cõformitatẽ ad ipm qm̃ habẽt in se sulphur extraneum terreũ immũdum: t fetidũ: nõ t ipsa vere dicere possumus q; min⁹ ꝓcipiãt nam: qm̃ sunt corpa corrupta tetida adustibilia. Et illud ideo q; sulphur quoquo modo preparat p̃ artificiũ semp cõburit: t cõburitur: t nigredinẽ in oi opere prestat. ideo esn dicit Auic. in magisterio nostro nõ intrat: qm̃ nõ est de arg. vi. vel de arg. vi. substãtia nec de perfectione eius: cũ ipm semp inficiat denigret t corrumpat. Relinquitur ergo arg. vi. corpoꝝ esse perfectissimũ: t adustionis esse saluatiuũ: eo q; corpora illa oino cõburuntur quanto plus suã naturã ꝓcipiãt t possidẽt: vnde ptz q; multa quantitas arg. vi. est cã pfectionis in corpibus. Multa sulphereitas est cã corruptionis. i. q; quedã magis qdã minus cõburunt fm examinationẽ ignis: vt illa q̃ sunt pluris sulphuree quãtitatis continent magis. que vero minus: minus. Habet ei sulphur in se duas cãs corruptionis: puta inflãmabilẽ substãtiam: et terreã letulentã: quare p̃ primã naturã stare facit qm̃ cõburit semp: t cõburit ac nigredinẽ in omni opere prestat. Per alterã vo nec̃ fusionẽ hz nec̃ nigredinez qm̃ si firum fuerit prohibet fusionem: et ipm nunq; figitur nisi prius calcinet. Cũ vero calcinatur nullo modo funditur in artificio. quoniam in terream substantiam redigitur.

¶ Et solũ arg. vi. est perfectio oium metalloꝝ. Cap.iiij.

Decautem in arg. vi. minime cõtingit qm̃ figitur absq; eo q; i terram vertatur: t similiter figit̃ p̃uersione eius in terrã. Nam per festinãtam ad eius fixionẽ que fit per precipitationez igitur: et in terrã fixitur: et p̃ successiuã iterata vice illius sublimationem figit̃ similiter: et nõ vertit in terrã: imo dat fusionem metallicã. Et illõ ideo est q; vtcosam: t dcsam habet substãtiam: cui⁹ signum est cõstrictio illi⁹ cũ imbibitione: et cõmixtione cum rebus sui generis fortitus: t aq̃ manifesta in illo viscositas illius propter multam sui adherentiam constat densa: n aũt illud habere substantiã manifeste videt monoculus ꝓpter grauedinem sui ponderis immensi: quoniam prepondera auro

pum in sua fuerit natura. Est autem fortissime cōpositiōis et nature vniformis: q; non separatur in partes vt nullatenus se diuidi pmittat. Quia aut cum tota sui substantia in igne pmanet stans aut ex igne recedit cum tota sui substātia. Vnio ergo relinquitur argen. vi. figi posse sine ipsius humiditatis radicalis consumptione: et absq; illi⁹ in terrā cōuersione. Et ideo notak in eo causa perfectionis vera: qm ipsam solum ad fusionis perfectionem sufficit in vnoquoq; gradu. s. cū ignitione: et sine ignitione. Propter enim bonā partiū adherentiam fortitudinem sue mixtionis si aliquo modo partes illius inpiissentur p ignem vlterius non permittit se corrūpi: nec per ingressionem furtiue flāme illud se in fumum patit euolare. Quoniam rarificationē sui non suffert propter sui densitatem: et adustionis carentiā: que p sulphureitatem quā non habet pficitur: hoc satis sufficienter probatum est superius. ¶ Sulphur quod est terra sicca grauis esse dicimus pfectionis corruptiuum quoniā si fixū fuerit fusionem rectam impedit: vt ptz in ferro qđ non fundit: r quia sulphur fixum in se habere cognoscit. Si vero fixum non fuerit fusionē rectā impedit: vel anticipat: vel ab igne corrūpitur cōburitur: euaporat: vt ptz in plumbo: et aliis corporibus infirmis. Et ideo sulphur non est de virtute nostre artis neq; de perfectione eius. qm perfectionem spedit in oibus operibus suis sed mercurius viuus in omnib⁹ suis operationibus est manifeste perfectissimum: et pbatissimū quoniam adustionis est saluatiuū effusionis effectiuus cum figitur: et est tinctura rubedinis vberrime perfectionis fulgidi splēdoris. Et non recedit a cōmixto donec est. et est amicabile: et metallis placabile: ac medium contingendi tincturas qm miscetur per minia cum ipsis. Et etiam in profundo naturaliter adheret: quia est de natura ipsorum verū tamen cum sole et luna miscet faciliter: eo q ipsa magis suā naturā participant. Attamen non submergetur aliquid in eo nisi sol. ¶ Ex hoc itaq; secretū elicias maximū q. Mō. in se recipit qđ sue nature fuerit: et alienū respuit eo q sua natura gaudet magis q extranea. Ex hoc enim manifeste relucet corpora maioris esse perfectionis que plus mercurii sunt continentia: et que minus minoris. ¶ Laudetur ergo omnium opifex deus gloriosus et benedictus: causator optimus: et altissimas q ex vili creauit preciosum: vt cum minerālibus marie in natura teneat symbolum: et dedit illi substantiā: substantie proprietatem quam contingit vllā minime ex rebus in natura possidere: quoniam ipsum solū est quod ignem superat: et ab igne non superak: sed in eo amicabiliter quiescit gaudens. apm namq; solum cum sit metalli cum continet in se totum quo indigemus in nostro magisterio: quoniam omnia alia cū sint cōbustibilia igni cedūt et in fauillam deficiunt.

¶ Qđ arg. vi. continet in se sulphur suum. Ca. v.

MAnifestum est igitur q arg. vi. cōtinet in se sulphur suū bonum fixum quo coagulatur in aur: et argentum sm diuersum disponēdi modū. Nā sm philosophū argē. vi. et si fuerit purum coagulabit illud vio sulphuris albi non vrentis in argentum. Et illud est res optima vt per artificium alkymiste faciāt elixir ad argentū. Si vero sulphur fuerit optimum cum rubore claz et fuerit in eo vio ignestatis simpliciter non vrentis erit res optima: vt ex eo fiat elixir ad aurū. Et bñ tradidit philosophus primo sulphur albū ad argētum: et postea rubeum ad aurum: q; non potest fieri aurum nisi prius fuerit argentus quoniam non est transitus de extremo ad extremum nisi p medium. Non ergo potest fieri transitus de nigro ad perfectum citrinum nisi fuerit primo album: quoniam citrinum ex multo albo: et paruissimo rubeo est compositum. Nec pōt fieri etiam de citrino transitus ad album nisi primo fuerit nigrum: qm nō potest aurū fieri argentum nisi primo fuerit destructū: et corruptū: et nigrum: q; qđ est melius non pōt fieri deterius nisi per sui corruptionem. Naz generatio vnius est corruptio alterius: ideo qui scit aurum conuertere in argentum: scit et argentum conuertere in aur: quoniam sulphur non vrens album: ad argentum potest fieri per maiorem digestionem sulphur rubeū ad aur: quoniā citrinatio nil aliud est q cōpleta digestio, nec albedo aliō est q nigredinis ablatio. calor nāq; agēs in hūido efficit primo nigredinē: et agēs in sicco operak albedinē: et in q̄bo citrinitatē. Et hoc quidē in calcinatiōe plumbi attēdit potest quod cōuertitur in cinerē nigrum: postea in albū: deinde in nimiū citrinū vel rubeū. Sic sulphur albū vel rubeū habet cynamera lor materia ad plenū depurat. modo tamē diuerso digesta et decocta. Ideo dicit philosophus q omnia argento inest sulphur albū sicut omni auro inest sulphur rubeū. sed tale sulphur nō inuenitur super terram: vt dicit Auicenna. q quia ista duobus corporibus existunt. Et tō ista duo corpora subtiliter pparem⁹ vt sulphur et arg. vi. de illa materia habeamus super terrā de qua aurū et argentū efficiebak sub terra: ipsa nāq; corpora lucentia sunt quibus insunt radij tingētes cetera corpora albedine: et rubedine vera sm q ipsa fuerūt pparata. Nā per nostrum magisterium corp⁹ pfectū inuat: et imperfectū pficit sine admixtione alterius rei extranee. Aurum itaq; cū sit preciosus oībus metallis est tinctura rubedinis tingēs: et trāsformās omne corpus. Argentus vero est tinctura albedinis perfecta albatione tingēs cetera corpora. Cum illis nāq; corporibus: scz sole et luna misce tur. Mō. et figitur per ipsa maximo igento quod minime puenit ad artificem dure cruciet.

¶ Qđ vnus est lapis philosophorum. Cap. vi.

OPortet igitur inquisitorem huius scientie constantie voluntatis esse in opere. Nemo hoc modo illud presumat attendere quoniā in rerum multitudine ars nostra non perficitur. vna cñ est. Est cñ lapis vnus vna medicina cui nil extranei addi nec diminuik nisi q superflua remouenk. Omne enim sulphur lixternū. i. vulgare vel butyrū arg. vi. est extraneū eo q sulphs est destructiuū: vel corruptiuū: econtra vo illud nō est extraneū in q̄ hz ipsum cōuerti p magisteriū nostrū: scz in aur et argentum nihil ergo cōuenit rei nisi qđ est et ppinquissimi sui natura. Non cñ generatur ex hoc nisi hō neq; ex aliis animalibus nisi similia sibi quoniā vnūquodq; qđ generat sibi simile psequitur vera igit vtamur natura qm nō emendat nisi in sua natura cui nihil alienū iungitur. Nolite ergo introducere: nec puluerē: nec aquā: nec villā rem. Quippe q diuerse nature lapidē nrm nō emendāt: nec intrāt in eo qđ nō sit ortum ab eo: qm si aliq extranea sibi apponāt statim corrumpit: et nō fit ex eo qđ fieri q̄rit. Et reb⁹ ergo corporalibus maxime cōuenientibus in nā necessario est medicinaz colligere vnde opz q ipsa medicina illis in natura conueniat et eis in pfundo maxime cohereat. Vta q diminutū pficere cōpleat: et etiā q. Mō. per minima ante illius fugā misceak fz nullū corp⁹ in sua nā manēs. Mō. coagulat nec ei firmiter adheret. Nec etiā ipe. Mō. p. se medet infirmis corporibus qm in examinatione separatk ab eis. Nā grossa simplicib⁹: et simplicia grossis min⁹ bñ cōueniunt. Subtiliores q̄ substantie et liquidioris fusionis necesse est illā medicinā esse: q ipsa corpora: et fixionis ac retentionis q̄s sit arg. vi. in sua nā.

¶ Ex quibus extrahik lapis philosophicus. Cap. vii

VEri ergo non immerito pōt: vñ hec nostra marie possit elici medicina. Quibus respōdentes dicimus q in q̄bus est ex illis elicik. Est aūt tā in corporibus q̄s etiā in arg. vi. sm naturā cōuenī sint repata nature. Sz in corporibus qđē difficilius in ipso vero. Mō. vi. ppinquius: nō aūt pfecti⁹. Et illud iō q nō est corpus dignius sole: aut purius: aut eius vmbra scz luna: sine q̄bus nullū arg. vi. generak tingēs. Qui vo abiq; isto argēto tingere nitik cecus pcedit ad practicā sicut asinus ad cenam. nā aurū aureū. argētū argenteū tribuit cuiq; suū. Qui ergo argen. vi. cū sole et luna tingere nouit. venit ad archanum qđ dicitur sulphur album optimū ad argētū: q̄ cū rubeū efficik erit sulphur rubeū optimū ad aurū. Ab illis igit corporibus extrahik sulphur nimiū albū: et rubeum: cum in ipsis sit purissima sulphuris substātia tingento nāe summe depurata qđ sm Albertū clarius est et subtilius: q in depuratione ipsius est aro debilior nā nec cōsequik eā iz multus laboret. Pater cñ eius est sol. luna mater est: q ex illis corporibus cū suo sulphure: vel arsenico preparato nostro elicitur medicina. ex corporibus similiter solis elicit potest ipsa.

Ex sole

Ex solo aūt argēto vi. facili⁹ ⁊ ꝓpinqui⁹ pfectiusq; inuenik cū tm̄ sit pater oīum istoꝝ luminariū:⁊ oīum liquabiliū ab ipso siqdem oīa fiūt. Et tō i tm̄ oīa resoluunt: qm̄ natura naturā amplectit ꝓpriā amicabili⁹ magisq; gaudet cuz ea q̄ cū extranea. In ipso n.q; est facilitas extractionis illius subtilis substātie:cū tā in actu habeat substātiā. ¶ Reliquit q̄ medicinā nostrā esse puriss̄imā ⁊ subtilissimā substantiā q̄ ex arg. vi. mā ouginē suā ducit: ⁊ ex illa creata est. Nō est aūt materia arg. vi. in sua natura. nec in sua substantia tota sed tuit paro illius. Nō aūt q̄ est nūc:cū lapis nr̄ factus est simplr̄ est arg. vi. Iz fuerit paro eius qm̄ tm̄ illuminat: ab adustiōe defendit:⁊ ꝓseruat qō est cā pfectionis. Igitur cuiuscūq; cā tm̄ generatiōis sit medicina. taz quidē in corporibus q̄ in ipsi⁹ arg. vi. substāta lapidis ꝓcioſi ligatur substāta. Cōsulo tm̄ q̄ nō opereris nisi cū .☽. ⁊ sole ad solem. ⁊. ☽. ⁊ luna ad lunā:qm̄ totū beneficiū huius artis cōsistit in ipsis. tm̄.

¶ Qō impossibile est lapidem perfici ex sola metalloꝝ substantia sine materia. Cap. viij.

IGitur si i prima natura mā opus nr̄z vellem⁹ incipere ⁊ per lōgissimū ⁊ icōpossibile ⁊ etiā magne ⁊ quasi infinite reqrer̄etur expēse ad hoc perficiēdū. Et cū demum per difficillimū artificiū lapis fuerit fact⁹ ꝺ natura metalloꝝ:in opus phīcū siue phisicū nōdum est inceptum quippe q; est necessariū q̄ lapis phoꝝ elici possit de natura duoꝝ corpoꝝ anteq; de eo fiat elixir cōpletū. Qm̄ est necessariū q̄ illud qō est elixir magis sit depuratum ⁊ digestū q; ante vel argētuz:eo q̄ tm̄ elixir hz cōuertere oīa imꝑfecta alia perfectione diminuta corpora in aurū vel argentū:qō ipsa minime pficere possunt:q; si de pfectione sua alterēdaret ipsa imꝑfecta existerēt eo q; nō pōt tingere nisi quātū se extendūt. Et ad hoc fiet opatio in lapide nostro vt melior ei⁹ tinctura in eo plus q; in sua natura:⁊ vt fiat elixir iuxta sapientum allegoriā cōpositū ex speciebus limpidis condimentū antidotū medicina:⁊ purgamentū omniū corpoꝝ purgandoꝝ:⁊ trāsmutādoꝝ in solificū ⁊ lunificū ver̄. Sed moderni operātes finem credunt operis esse cum inceptū opus qm̄ tm̄ intm̄ laborauerunt q̄ opus corꝝ fit ꝺ natura metalloꝝ credūt cōpleuisse elixir perfectū. Sed qm̄ faciunt ꝓiectionē nihil ibi inueniunt qui operari desistunt: vbi incipere debuissent.

¶ Quid sit opus primū philosophicum. Cap. ix.

IPus nāq; phoꝝ ē dissoluere lapidē i suū mercurū vt in primā reducat materiā vnde phō m. iij. metheororū hui⁹ artis sophisticus illudit artifices alkimie dicēs spēs trasmutari nō posse. qō q̄dē sil⁹ verū est nisi vt spēs ipe:vt postea subdit in primam suā materiā redigūtur q̄ quidē materia ꝓma est arg. vi. cū tm̄ sit elemētū oīum ductibiliū. Tunc enīz in altā formā nō q; primo erāt dū permutātur. nō quidē spēs sed individua spērum:qm̄ ipa individua actionib⁹ sensibilib⁹ sunt subiecta eo q; in se sunt corruptibilia. Species ꝺo cū sint vltra actiones sensibiles nō sunt subiecte et tō nō sunt in se corruptibiles. Spēs igit argēti q̄ ē argēteitas nō mutat in spēm auri q̄ est aurietas nec ecōuerso. q; spēs vere pmutari nō pōt:sed individua spērum bene permutātur cū in suā primā materiā redigunt. q; cum forma istius individui fuerit corrupta vl illius:⁊ in primā materiā reſoluta bene permutatur:⁊ necessario introducitur alia forma: q; corruptio vni⁹ ē introductio alteri⁹. Et sciao q; nulla materia pōt ita dest[illegible] sub aliqua maneat forma. vñ destructa vna forma ī mediate introducit alia ad hanc opationē vl ad illā dispositā. Et tō dicit ꝓz: indigeo tu q̄ vis opari q; in solutione ⁊ sublimatione duoꝝ luminarū primo labores:q; primus gradus opationis est vt fiat arg. vi. ex ipsis. Notate ergo verba. signate mysteria:qm̄ in hoc ope declarat quis sit lapis cū principiū sui operis sit dissolutio ipsius. Opz igit sublimare figere:⁊ calcinare ipsum vt sic demū solvat in ar. vi. qō phīs est cōtrariū: vñ etiā dicunt phī nisi corpora fiāt incorporea:siue non corpora vel volatilia. et ecōuerso nihil operamini. Verum ergo principiū nostri operis est dissolutio lapidis:q; corpora soluta in naturā primam spūz sunt reducta nisi q; magis sunt fixa q; spiritus sublimant cū eo.

Nam solutio corpis fit cum congelatione spūs: ⁊ congelatio spūs est cū solutione corpis: tunc erit miscek corp⁹ cū spiritibus vel spū ⁊ fit vnū corp⁹ cū eis vel cū eo:⁊ nunq; separantur: sicut nec aqua mixta cū aqua qm̄ oīa tunc ad suā naturā homogeneā primā sunt reducta. Prima ꝺo homogeneitas metalloꝝ est arg. vi. Cū ergo i ipsa homogeneitate solvunt insimul ꝓiunguntur:⁊ nūq; sepant:qm̄ tūc vtrūq; agit in suū socium sibi simile. Et tō dicit Aristo. q; alkimiste corpora metalloꝝ vere trāsmutare nō possunt nisi primo ipa redigātur ad suā primā mām. tunc enīz in altā formā q; prior erāt rediguntur bñ. Qm̄ ꝓtra hoc nō stat rō: quippe. q; destructa vna forma immediate introducitur alia vt ꝓz ex opib⁹ rusticoꝝ. Qui de lapidibus faciunt calcē:⁊ de cineribus vitrum. Sic ⁊ multo fortius pōt sapiens studio suo per magisteriū naturale seu artificiū nostrū ista corpora corrūpere ⁊ illico nouā formā introducere q; intentio nostre operatiōis nō est aliud nisi q; eliciat ⁊ eligat puriss̄ima substātia. ☽. i istis corpibus:qm̄ elixir cōsistit in illius tātum ⁊ nō in alijs.

Quo alkimiste possunt trāsmutare corpora metalloꝝ.

¶ Quid sit lapis ⁊ quo indiget in opatione vt sit elixir cōpletum. Capitulum. x.

IGitur est lapis nr̄ famosus quia nō fit trāsitus de extremo ad extremum nisi per medium. Extrema aūt nostri lapidis in primo latere est ar. vi. in secūdo vero ē elixir cōpletum. Medita namq; istorum aliqua alijs sunt magis depurata decocta ⁊ digesta:⁊ illa sunt meliora:⁊ operi ꝓpinquiora quod ⁊ charissime ignorare non credo:sed bene scire:non ergo ob hoc erres:quoniaz si semi nauerit homo hec ⁊ metet. Nam semē suo semini correspōdet:⁊ oē arbustū ꝓprium affert fructum iuxta genus suum. Natura quidē est sapiens semper perfici appetens:qm̄ in se semp continet incremētum suuz. Icarco dicit Aui. nisi aurum ⁊ argētum videre pro certo dicerē q; alkimia nō est vera ars:igitur q̄ uis lapis noster hic tam in se tinctura naturalr̄ ꝓtineat q; in corpore tenue creatus a quocūq; p se motum nō haberet vt sit elixir ꝓpletū nisi moueat arte et opatione. Et tō artes diuerse a diuersis phīs sunt inuēte vt cō pleat p artificiū qō a natura ē relictū incōpletū:qm̄ natura ꝓna est ad sui pfectionē. Prudēter ergo ⁊ nō casualr̄ operare:⁊ scias naturas lapidis ⁊ fortitudines. ⁊ qō lapis. cui⁹ lapidis sit amic⁹: vel inimic⁹ vide q; agnoscas q; ipse fecerit. Et ātēq; facias grossuz fac gracile: pōderosuz alleuia: asperū lenifica: durū mollifica: amarū dulcifica:⁊ habebis totū magisteriū. Sciao ergo q; suaꝝ opationū alie medicine aut qō cōuenit ꝓcipare argēto in aliqb⁹:⁊ i aliqb⁹ diuersificare qm̄ in ꝓncipio siue opatiōis opus aur:⁊ argēti p oīa cōuenit. in mō ꝺo fermētationis discōueniūt:qm̄ fermentū operis argēti argentū est. Fac ergo vnāquāq; speciē cū sua specie:⁊ vnūqōq; gen⁹ in suo genere:qm̄ op⁹ albi ad albificādū. ⁊ op⁹ rubei ad rubificādū. Nō ergo misceas op⁹ vni⁹ lapidis cū ope alteri⁹ lapidis qm̄ vehemēter errares si sec⁹ faceres. Alia quippe corpora possibile est q; opereris:sed non erūt bona sicut illa. quippe q; medicinā quam nō pōt dare nō pōt. Ipossibile siquidē est nō fixū figere:⁊ immūdū mūdare:q; nō inuenit in re qō in ea nō fuerit antea:nec aliqs dare pōt qō nō hz. Quare Iz vti possis vel indiges tu cum nō possis habere in istis illō qō est maioris tēperātie:⁊ minoris fecis si indigueris vsu eoꝝ opz primo vt ꝓuertas ea in simplicitudinē duoꝝ corpoꝝ perfectoꝝ:qō nunq; fiet nisi sol ⁊ luna in vno corpore cōiuncta ꝓpiciāt desuper ipa. Quippe q; ☽. cū sit de sua natura cōuersiuus fit vnūquodq; cū sin gulis quos amplectit ex planetis. Si iungat cū plūbo plūbū erit. Si cū ferro ferrū erit. ⁊ si cū aliis corpibus erit cōsimile eis. Si aūt cū istis duob⁹ iūgat radius fit elixir pfectū

Mercurius fit vnūquodq; qsq; am plectit.

Nō ergo operādum est nisi de ista nobili materia:quia non fiūt res aliqua rōne nisi ꝑm eoꝝ naturā. Quicūq; ergo q̄rit a natura qō in ipsa nō est:fatuitas est ⁊ pditio laboris. Nō comedas q̄ de filio cui⁹ mr̄ mēstruū patit. Quē si comedis leprosus eris:⁊ tu:⁊ opus tuuz:sed frustū comede de carne pinguī:⁊ habebis aurum ⁊ argētū quātū volueris. Et non q̄ras a natura qō i ipsa nō est:qm̄ fatigares aiaz tuā i vanū. Hec extracta sunt a morieno doctore sacris phō rubricā. Nihil reputās inde lucrū si ita facere:Iz bñ facias vnguētū de sulphure:⁊ blanqtoꝝ:qm̄ reo cui⁹ caput est rubeuz:pedes

☽

albi: oculi ꝯo nigri est magisteriū. intelligē qđ dico qm̄ oīa vere sunt verissima: q̄lia nunq̄ p̄ho alīq̄ tradidit meliora.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipit liber secundus.

¶ De inuestigatione perfecta lapidis p̄h̄i. capl̄m. 1.
¶ De lapidis regimine. capl̄m. 2.
Quomodo depuratur. M. capl̄m. 3.
De lapidis inhumatione. capl̄m. 4
De recapitulatione tertij regimīs capl̄m. 5
De secundo regimine qđ est abluere. capl̄m. 6
De diuisione lapidis p̄ quatuor elemēta capl̄m. 7
De ablutione aque. capl̄m. 8
De ablutione aeris capl̄m. 9
Quomodo ab omni re extrahit oleū. capl̄m. 10
Que differēt̄a est inter aquā t oleū. capl̄m. 11
De ablutione ignis t terre capl̄m 12
De cā ablutionis ſm̄ pla. capl̄m. 13
De tertio regimine qđ est reducere. capl̄m. 14
De mō reducēdi aquā sup terrā. capl̄m. 15
De mō sublimādi t albificandi terrā capl̄m. 16
Quomodo sulphur album fit rubeum. capl̄m. 17
De recapitulatiōe tertij regiminis. capl̄m. 18
De quarto regimine est qđ figere: t q̄ fermētū album fir⁹ est necessarium ad figendum. capl̄m. 19
Qđ p̄dus fermēti ꝺ⁹ excedere pondus sulphuris: vel esse equale. capl̄m. 20
Que sunt vtilitates magisteriorū. capl̄m. 21
Quo debem⁹ fuare quātitatē vnuscuiusq̄. capl̄m. 22.
Quomodo elementa sunt corrigenda: et quomodo acq̄rit fusio medicine. capl̄m. 23.
De p̄deriḇ⁹ obseruandis in fictione capl̄m. 24.
De fictione elixiris in cōpositione ad albū capl̄m. 25
De reductione aeris sup elixir albū capl̄m. 26
De iteratione elixiris albi. capl̄m. 27
De compositione elixiris rubei capl̄m. 28
De multiplicatione medicinarum. capl̄m. 29
Quo mteligit solutionē t sublimationē fieri. capl̄m. 30
De modo faciendi p̄fectionē capl̄m 31
De recapitulatione totius magisterij. capl̄m. 32
¶ De inuestigatione p̄fecta lapidis philet. Capi.j.

MAnifestū est ergo opationē medicinē eē opationē nature ipsamq̄ medicinā esse eandē naturā eo q̄ ipsa medicina ex quatuor est cōposita ex natura. Certum quippe est omnem rē eē de eo in q̄ resolui. Nā gelu cōuertit se in aquā eo⁹e mediante. Clarū est ergo aquā ipsam prius fuisse ḡlu ipm gelu. Sic oleū lapis nr̄ resolui in arg.vi. p̄ magisteriū nr̄m. ergo prius ipse fuit ar.vi. Modus aūt cōuertēdi ipꝺ in ar. vi. est cōuersio naturarū in suā primā radicē: natura nāq̄ conuertere est elementa circulr rotare: sunt autē elemēta de aptitudine sua adinuicē cōuersiua. Et ſo gñant t corrūpunt t adinuicē alterant. Conuerte ergo elementa t qđ q̄rit inuenies: q̄ nostra operatio nō est nisi naturarū mutatio t eoꝝ elemētorū frigidi cū calo: t humidi cū sicco amicabilis cōmixtio veruntā nō cōuertitur siccū i hūidū nisi p⁹ fuerit tridū. t. aqua nec frigidū cōuertitur in calidum nisi p⁹ fuerit hūidū. Nāq̄ trālitus nō fit ab extremo nisi p̄ medium. Terra nō cōuertit in aerē nisi prius vertat i aquā. Aer quippe t aqua sunt elemēta media. Ignis t terra sunt elemēta extrema. Aer vero est iuncta igni cum sicut terra iuncta aquā. et ſo q̄ aq̄ cōtrariat igni t terra aeri: q̄ aq̄ frigida est t humida. ignis calidus t siccus terra ꝺo frida et sicca: aer aūt calidus t humidus est. Et sic aq̄ t aer cōuenīt in humiditate: ignis t terra in siccitate cōueniunt. Et ſo vnuꝫ in alia cōuertitur t similiter adinuicē. ſo immediate cōuertunt ac tardius ab inuicē separant. Ecōtra aūt aer t terra: ignis t aqua. adinuicē nō cōuertunt: nisi ignis in aerē et terra in aquā prius cōuertant. Si ergo siccum cōuertitur in frigidū t frigidū in hūidū: ac humidū in calidū t calidus in siccum tunc habebis totū magisteriuꝫ. Modi ꝺo regiminis adinuicē cōuertentes sunt quatuor principales. s. soluere abluere reducere t figere. Soluere grossum in simplum t subtilia re: abluere obscurū in lucidū: reducere humidū i siccū: figere volatile supra corp⁹ fixū soluere est diuidere corpa t materiā vel naturā primā facere abluere est inhumare diuidere t calcinare reducere est incerare impinguare: vel impinguare subtiliare figere t desponsare: resoluere et coagulare per primū mutatur natura interius: per ſcōm exterius per tertium superius. per quartū interius.

De trāsmutatiōe elemētorū adinuicem.

Quat⁹ modi regiminis cōuertentes adinuicē.

¶ De primo lapidis regimine qđ est dissoluere. Ca.ij.

LApidē siccū grossum dissoluere in arg.vi. vt in suā reducat materiā primam Et hoc totū solū fit p̄ arg.vi. eo q̄ ipm solus ḥz solē t lunā ad suā naturā vl̄ materiā primā redigere. Sz q̄ ar.vi. ḥz i se feculētiā terream tenuabile abiq̄ inflāmatione t aquēitatis substātiā necesse est superflua demere t absentia implere vel supplere si plenaz medicinā volumus facere vel trahere. Terrenā aūt feculentiā oportet olno p̄ sublimationē demere ne humidū in p̄fectione creet caloꝝ t aquēitatē ipli⁹: sili mō fugituam oportet quo ad medicinā illi⁹ substātiā saluare: de cuius p̄prietate est mūdare: t ab adustiōne defendere t etiā figere ac fixū facere. Ideoq̄ cōtingit ex ipsius medicīe diuersitate seu eius diuersam depuratiōnē quādoq̄ creari. saturnū et illa q̄nq̄ tonē: q̄nq̄ lotonem. quandoq̄ venerē quandoq̄ vero martē qđ ex impuritate necesse est euenire vel accidere.

¶ Quomodo depuratur. M. t purgatur. Cap.iij.

MAgenū igit ipi⁹ terree substātie superflue remotiōis est ipꝺ semel vl̄ bis sublimare a vitro et sale donec ipsi⁹ albissima sumatur substātia. Cū ſo albissima ascēderit p̄fice i fermēti aqua donec redeat in arg.vi. Post tolle ab eo aquā t operare cū eo: qm̄ nō est bonū opari cū ipso: ntli pu⁹ ḥ mō purgef: vñ dicit Aui. Primū quoq̄ facere incipe est q̄ sublimetur. M. postea solue eū vt redeat in primā materiam suā t sublima totū. Cūc in hoc. M. mūdo mitte corpora munda: equali lāce libiata. Verūtn nō misceas corpus albū cum rubeo: nec rubeū cū albo: sed vnūq̄q̄ seo: sum dissolue in partem q̄m aqua alba ē ad albificādū: aqua rubea ad rubificādum. Nō ergo misceas aquā vni⁹ lapidis cū aqua alterius aut cū alio lapide: q̄m vehemēter errares t execaberis si secus feceris. Abhinc vice post vicē: cōtere t imbibe t coque in balneo materie. post distilla p̄ filtrū quousq̄ trāseat ipsa collige tñ ad partem supereminēs nigruꝫ: q̄m illud est oleū ac verum dissolutionis signū: q̄ qđ est solutuꝫ permanet ad sublimitatis finē: vñ sepat ab inferioribus ascēdens sursus t petēs altiora loca: vt corpus aureum. Custodi autem ipꝺ caute ne evolet in fumū t qđ fugit in albo facias in rubeo: q̄m hec medicina in essentia est vna t in modo agēdi similiter vna est tñ in rubea additamētū citrini coloris q̄ sulphuris fixi substātia mūdissima efficit. Differēt̄a tñ est inter solarē t lunarē medicinā eo q̄ ḥ qđē illō primet: illa ꝺo nō: q̄m idiget mūdissimo sulphure albo. sicut hec idiget rubeo. Sufficit hec duo corpora eo q̄ assimilant q̄sito vel illi qđ q̄rit. Sz indiges q̄ in solutione subliatiōe t subtiliatiōe coctionis. Sūt em̄ fortia t indigēt p̄patione lōginq̄ et opatiōe cōtinua: vt primo calcinentur t postea soluant: q̄m cū calcinata fuerint facili⁹ soluunt. eo q̄ caloꝝ ignis penetrāt partes corpis facit aquā ingredi post ipm et sic est magis solubile susceptiuū: verūtn si calcinaueris corp⁹ grossuꝫ: qđ etiā dissolutiuū ē pone ad partē: t qđ remāet ad filtrū accipias caute ipm ne p̄dat in fumū t pereat magisteriū. Peccato cū istud graue sit p̄ficere t difficile expedit corpora grossa solubilia p̄ aquā solū. t. p̄ arg.vi. sine calcinatiōe: q̄m istius est sicut⁹ iſti opatiōe sit tardius. Esto ergo lōganimus et nō festināter extrahas tincturā: nec festinanter aut velociter q̄ras p̄ficere: q̄ p̄m⁹ error in hac arte est festinatio: q̄ comburit oīa t ad remotū p̄ducat. Nā ignē si multū feceris: in principio mixtionis eius euenient in tincturis detrimēta: q̄m cōburuntur medicine per nimias caliditates. vñ versus.

Dissipat rem captā prius per partem satis aptā.
Leuiter extractam: sic mussam contere factam.

Hec non festina: sed temporis ordine siue.
Albumen viue disponit mēbra ruine.

¶ Patienter igitur sustine contere et coque reitera t ꝺs redeat te hoc ipm reiterare: q̄ q̄ imbibūtur p̄ aquam molliscantur. Et quāto magis teres tanto magis molificas. Et

quanto

quãto magis mollificas tãto magis ptes grossas subtilias donec ventãt ⁊ abluicẽ nõ dividãt: qm̃ spũs cũ corpe tũc in spissant ⁊ ola q̃ ipastãt dissoluũt: ⁊ ipastatio fit cũ nimia trturatiõe ⁊ assatiõe. Nã ptritionẽ ⁊ icerationẽ ac assationẽ dividũt ptes ligate viscositate aq̃ q̃ viscositas ẽ incorpib⁹. Corpa ẽ soluta ad naturã spũs sunt redacta ⁊ nũq̃ separãt: sicut nec aq̃ mixta aq̃. Quippe q: natura letat: qm̃ spũs cũ spũa copulat. Que ẽ nõ dissoluũt nõ hũt ptes subtiles nisi mollifices: tõ charissime idiges q̃ in dissolutiõe lapidis labores: scz ptes suas puriores disgregãs ab ipsis vt grauioribus partibus abiectis opus cũ leuioribꝫ pficiatur

¶ De inhumatione lapidis.

Lapide autẽ dissoluto accipe totũ ⁊ pone sup caloreꝫ tpatũ vt putrefiat et digeratur meli⁹: vez ꝑ mẽsem phoꝫ: id est p. xxx. dies qm̃ adusto in alabꝫ ꝑ inhumationẽ tollit et decoctionẽ: Decocta ḡ cõplete vt ebullãt ola sic leui igne et in materiã primã redeãt ⁊ sint ar. vt. Hoc aũt habito soluit tlla autoritas Aristũtij. metheo. Sciãt artifices alchymiste. Spẽs rerum ẽ mutari nõ posse. Nõ quidẽ verũ est nisi ꝑpue: vt subditur. in suã primã reducant materiã. Tunc autẽ in altã formã q̃ prius erãt dñ pmutãtur. Nõ q̃dẽ spẽs sed individua spẽi pmutant qm̃ sunt corruptibilia tpa ⁊ actiõib⁹ sensibilibus subiecta. Materia nanq̃ nullo mõ põt ita destrui q̃n semp maneat sub aliq̃ forma. vñ soluta ꝑma corpis forma i Mercurio meditãte introducit noua forma: corrupta tpoꝫ forma. Que q̃dẽ forma est in colore nigra in odore fetida ⁊ i tactu subtilis ⁊ discõtinuata: ⁊ hoc est signũ pfecte dissolutionis corporũ. q: calor agẽs in humido ꝑmo generat nigredinẽ Que quidẽ nigredo est caput corui: sed est ꝓncipiuꝫ operis nostri quod est dissoluere lapidem nostrum in. Mercurio vel in aquaꝫ mercurialẽ. Modo habes primum regimen operis.

¶ De recapitulatione primi regiminis. Cap. v.

Modo dicã breuiter totũ dissolutionis modũ Sublima ergo primo. Mercurium et deinde soluas ꝑmo hinc incorpa tpm cũ terra rota ⁊ igne ⁊ partier decoq̃ quousq̃ redeãt ad suã primã mãm. Et ꝓ hoc fit vt habeam⁹ sulphur et. Mercurium de illa materia de qua autem ⁊ argẽtũ efficiebãtur subt⁹ terrã: q: si verũ sulphur fuerit et ar. vi. bñ possum⁹ ex tpsis aurũ ⁊ argentũ facere. Hoc aũt magisterij nõ est nisi ꝑ diuinitatẽ ⁊ ꝑ mundi altioꝝ ⁊ q̃ ꝫ tpm ꝫ thesaurũ sempiternũ. In ipso ergo tria sunt inq̃renda puta subtile ingentũ artificis: opera manuum: et arbitrium. Quod quidẽ requirit diuitias: sapientiã ⁊ libros.

¶ De secundo regimine qđ est abluere. Cap. vi.

Secũdũ aũt lapis regimẽ est abluere nigruꝫ corruptũ ⁊ fetidũvt sit nimis lucidũ clarũ ⁊ a sordibꝫ vacuũ. Nõ quidẽ fieri nullatenꝰ ꝓuenit sine eloꝝ diuisiõe ⁊ aquaꝝ distillatiõe ⁊ laptis dissolutiõe: q: eloꝝ duo sunt lapidea ⁊ duo aquatica. Lapidea autem sunt ignis ⁊ terra q: sunt sicca. Aquatica ẽ sunt aer ⁊ aq̃: q: sunt hũida. Ignis ḡ comedit illũ qđ in exterioribus existit: qm̃ comedit ⁊ vastat ⁊ deuastat sordes aquaꝝ ꝑ distillationẽ ⁊ subtiliat: eas ꝑ aeris leuificationẽ cõminuit etiã grossitudinẽ lapidis per calcinationẽ ⁊ deuorat sozꝫ sulphureitatis falsedinẽ. Et ideo lapis noster i quatuor elã diuidit vt magis subtiliet̃ ⁊ vt magis a sordibꝰ depurẽtur et postea firmius cõiungat: sed nunq̃ fuit aliq̃d natum vel crescens nec animatũ nisi post putrefactionem. Ideo putrefiũt vt magis digesta melius separẽtur. Quippe q: si putrefactum non fuerit fundi non poterit nec soluetur et si solutum non fuerit ad nihilum redigetur.

¶ De diuisione lapidis per quatuor elementa. Capi. vij.

Recipe ergo lapidez sic corruptũ ⁊ diuide ipz ꝑ quatuor elementa ꝑ distillationẽ. primo ꝑ leuẽ ignẽ equaliter ꝓtinuatũ ⁊ recipe suã aquã deinde paulatim vigoria ignẽ donec recepit aerez igne mixtũ. Nõ vero remanet in fundo ꝓbustũ est terra nigra. ⁊ sicca. ⁊ scio q̃ distillatio aq̃ hz fieri i balneo medicinee. q̃ subtiliores lapidis ptes sine calore ad naturã simplicitatis aqueitatis approximãtes ꝑ eã distillabũtur. Aer ẽ ⁊ ignis ꝑ cineres distillãtur: eo ꝑ tpos cũ ignitionẽ sustineãt ⁊ tingit calores ⁊ grossities terreas ptes sursuz elarit. Subtilior ḡ separatio ꝑ quã cũ nõ sustineat ignitionẽ: q̃s ꝑ cineres elicit. Isto ḡ mõ diuides q̃tuor elã eo q̃ oz extrahi aquã ex sua substãtia hũida ⁊ nõ ex alia q̃ l ex ẽ maior tinctura. De terra ẽ nõ cures cui⁹ sit substãtie: dum tñ fuerit alba ⁊ fixa substãtia. Terra desiccat ⁊ figit. Aq̃ ẽ mũdificat ⁊ abluit Aer ẽ ⁊ ignis tingũt et fluere faciũt. Nõ oz q̃ sit aq̃ mixta ⁊ aer mixtus: qm̃ mixtitudo tincture tãta erit q̃nta mixtitudo aeris erit. Studeas ḡ charissime in olꝫ opibus tuis. Sugere i mixtiõe vt satis habeas ẽ aere: qm̃ si ꝑ ipsum solũ pficere poteris ꝑfectissime pfectiõis nãe vicẽtis i dagator: eris. Verũtñ firmiter teneas q̃ oꝝ capkoꝝ huiꝰ ꝑfectissime artis ñ excedit ꝓcũ tpaꝝ medicinaꝝ exꝑiẽtie q̃nq̃ gita argẽteos ex ꝓma opatiõe cõputãdo. Oportet tñ ipam medicinã diuti⁹ assari sup ignẽ ⁊ nutriri sicut nutriẽ puer i vberibus.

¶ De ablutione aque. Ca. viij.

Cum aũt habueris elemẽta vt dictũ est: divisa abluе ea scz aquã ⁊ aerẽ septies distillãdo. Ignẽ ẽ ⁊ terrã fortiter calcinãdo aquã tñ ⁊ aerẽ sepatim distilles: qm̃ aer ẽ melior q̃s aq̃ hz tpa aq̃ abluet et dealbet terrã faciẽsq̃ matrimoniũ tinctur arũ ac aer tingit terrã ⁊ infundit aim ⁊ facit eam sensibilẽ. vñ oz q̃ aer ⁊ aqua sint a sordibus mũdata: ⁊ ab adustiõe tuta donec sumatur corꝫ tinctura ꝓꝝ: qm̃ si cõburãtur effectu ꝑdũtur nisi postea in fimo coquãtur. Iccirco inhumatio in fimo interposita inter distillationẽ multũ iuuat vt ad pfecte ablutionis sinũ meli⁹ deueniat. Nõ q̃dẽ signuz est splẽdor: ⁊ crystallina serenitas absq̃ fecib⁹ nisi forte albis. Feces ẽ aq̃ quas facies in oi ablutione. i. distillatiõe vice post vicẽ ad partem sepa ⁊ repone in terra nigra suptus collecta. Aqua ẽ septies distillata sua cũ ad partẽ. qm̃ ipsa tñ. Nã philosophoꝝ solutiuus faciẽs matrimoniũ ⁊ aq̃ vite. abluẽs lotionẽ. ⁊ sicut fecisti de alba aqua ita facies ẽ rubea: qm̃ vnũ et eũdẽ modũ hũt ablutiõis ⁊ ꝓsimilẽ effectũ nisi q̃ aq̃ alba est ad albificãdũ: ⁊ aqua rubea ad rubificãdum. Non ergo misceas vnam cum alia: qm̃ errabis si secus feceris.

¶ De ablutione aeris. Cap. ix.

Abhinc aũt diuide aerem ab igne ꝑ distillationẽ qm̃ qđ distillatũ est est aer purissimus qđ ẽ remanet i fundo ẽ ignis siccꝰ. Cõsidera ḡ q̃ dixi vt operis lapidẽ hũidũ ⁊ aquaꝫ et terrã solũ ⁊ vt vtaris lapide sicco ad ignẽ ⁊ aerẽ tñ. Aer sane est oleũ ⁊ tinctura ⁊ aurum ⁊ ala ꝓꝝ ⁊ vnguẽtũ q̃ totum perficit magisterij. Intellige ergo q̃ ignis cũ aere distillatur: q: cõuentũt i caliditate: ⁊ nõ cũ aq̃ eo q̃ aqua refugit ignẽ: q: ꝓtrariatur adinuicẽ. Aer ergo distillat cũ igne: q: ipse est aqua tincta ⁊ eius tinctura est ignis qm̃ corꝰ est aer spũs ignẽ deterẽs. Si ergo lapidẽ miscueris cũ igne statim erit rubeus ⁊ semper diligẽter se. Nõcũq̃ ergo volueris rubificare rubifica cum igne lapidis ⁊ erit rubeuz semper.

¶ Quomodo ab omni re extrahitur oleum. Cap. x.

Pone ergo sup substãtiã corpis cui⁹ oleũ extrahere volueris purissimi. Mercurium. q̃ supernatat. iiij. digitis vel plꝰ qđ meli⁹ est deinde accẽde sub eo ignẽ lẽtũ donec videris eꝰ oleũ. i. aerẽ paulatim ascẽdere seu eleuari super. Mercurium collige eũ caute ⁊ serua seorsum. si ergo minuat. Mercurium adde aliũ. Mercurium mundũ ⁊ calidũ ⁊ repone ad coquẽdũ: cõtinue hoc facias donec sumas eius oleũ ⁊ nil remaneat insolutũ. Distilla ḡ totũ aliãbicuz septies: q: ablutio eiusdem est eadẽ sicut ablutio aq̃. Nõ q̃dem inhumãdo ⁊ distillãdo hmiditatẽ debebit fieri quisq̃ deuenerit ad crystallinã serenitatẽ absq̃ fecib⁹ nisi forte albũ cuius signa sunt gutta spissa: absq̃ colore intẽtio: ⁊ leuitas aerea ita q̃ si ipz ꝑdicte aq̃ miscueris natabit superi⁹. Aerẽ ẽ sic ablutũ sua seorsum. qm̃ ẽ oleũ tinctura et aurũ ala ⁊ vnguentũ philosophoꝝ qđ coloriat ⁊ tingit ⁊ figit et fluere facit. Tingit oẽm laminã in eo ter extinctã in aurũ vel argentum ꝺm q̃ tpm vel albũ erit vel rubeũ. Nõ ergo misceas oleũ auri cũ oleo argẽti nec ecõuerso qm̃ oleũ albi ad albificãdum rubeũ ad rubificãdũ. Iccirco si illorum corporum oleũ multuz fuerit multa erit tinctura: quoniam multitudo tincture tanta erit quanta fuerit olei multitudo.

¶ Que differentia est inter aquã et oleũ. Cap. xj.

Differentia est inter tinctura aq̃ et oleũ q: aqua abluit tñ ⁊ mũdat oleũ ẽ tingit ⁊ coloriat. Exẽplũ aũt huiꝰ ẽ: q: si pãnus mergat i aq̃ mũdat ab ea ⁊ qñ ẽsiccat pãnus mũdat ab ea ⁊ recedit aq̃ ⁊ pmanet in statu

et in colore suo in quo p⁹ erat: nisi q; est magis mūd⁹. Ecōtra est in oleo: q; si litigak pān⁹ in eo nō sepak ab eo p calorē ignis vel aereū nisi ex toto id destruak: nec poterit separari oleū ab tpo pāno nisi p ablutionē ignis deliccationē. Aq̄ aūt est spūs extrahēs hāc alias a corpib⁹. cū ꝯo extrahit alia ab ipis corpib⁹ remanet i tpo spū: q; ipa loc⁹ ē ei⁹. Alia ḡ est tictura soluta i tpo spū oportata sicut oportak tictura victorū p aquā suppānū Deide recedit aq̄ p ꝺsiccationē ⁊ rēanet tictura i pāno fixa pp oleogiositatē. Si ḡ ē de aq̄ spo ē in q portak tictura aeris q cū reducit sup terrā albā foliatā statl siccak aq̄ spūal' ⁊ remanet i corpe ala q ē tictura aeris. Spūs ḡ retiet alias sic alia retiet corp⁹: qm̄ aia nō mortak in corpe nisi mediāte spū. Cū ꝯo itūgūt nūq̄ sepāk q; ipa retiet alias sic alia retinet terrā. vñ pcepit Hermes alias venari in lapidib⁹. Est.n. mātio eaꝝ i tpis. Nō ḡ sis i venādo piger vl' lēt⁹ pcauēs ne fugiāt a te Si āt fugiāt nō acciptas eas cū falcone. Sūt aūt retētiue fugitiuoꝝ. Cū eis ergo est coagulatio nīa: qm̄ retiet fugiētē. Seminate ergo alias in terrā albā foliatā: qm̄ tpa retinet eā. Qm̄ cū ascēderit a terra i celū iterū q; descēderit in terrā recipiet vim inferioꝝ ⁊ supioꝝ. Nō tamen cōmisceas oleū auri cum oleo argenti nec econuerso.

¶ De ablutione ignis et terre. Cap. xiij.

Vel ꝺo feces q̄s fecerit colligē oi vice et repone cū igne: qm̄ sunt ignis: nigredinē tenentes ad rubedinē q̄s oꝝ cū aq̄ pma terere ⁊ suauiter cōburere donec fiat pul'olo ꝑuat⁹ ab aeris hūiditate. ¶ Sic enīꝝ oꝝ feces ēt aq̄ cū terra cōiūgere igne accēso fortiter calcinaī q̄usq; sit sub alba hūiditate vacua. Calcia ḡ igne cū igne ⁊ terrā cū terra q̄usq; fiat mūda ⁊ nigredie ꝑuata. Nō āt ascēderit ab igne illō ē oleū rub. qō ꝺo a terra ē albū pciosū q̄ppe: q; oleū qō tardi⁹ a corpib⁹ sepak pciosi⁹ habek. ¶ Cōseqūre ḡ oia tpe suo ptē a pte ⁊ serua singl'r vnūq̄q; eoꝝ.

¶ De recapitulatiōe scōi regimis. ca. xiij.

Oportet ergo te ꝑꝛ platonē ꝑ posse tuo separationē eoꝝ exercere. aquā ⁊ aerē abluere p distillationē: ⁊ terrā cōburere p calcinationē q̄usq; nō remaneat aliq̄d in corpe de aīa nisi q; ꝑ sentiak in operatiōe cui⁹ signū erit cū nihil a corpe eua porabit si de eo parū lamine ignite fuerit suppositū: tunc sane erit appropriatū. noie spūs subtile purū ⁊ appropriatū. noie aīa tingēs lucidū ⁊ appropriatū noie corp⁹ subalbū ⁊ siccū. Quippe in nulla nīa opatiōe ē necesse aqua nisi cādida: nec oleū nisi albū vl' sublitrinū: nec ignis nisi rube⁹ nec terra nisi pallida sit vl' subalba. Si aūt ita ꝑparueris ela erit terra habilis ad soluēduꝝ. aq̄ efficax ad digerēdum. Et oleū i quo portak ignis supabūdās ad tingēduꝝ. Si ꝺo ela talia nō hūeris ē signū erroris. Ergo corrige errorē tuuꝝ q; ꝓpinquior est opatio ꝑparatio in eo q̄ in ope nouo incipe. Ela ergo abluta in vase sigillato singl'r reserua ⁊ maxime oleū: q; cōsumit tpm aer ꝓpter nature sue vicinitatē et scribe super totū sic q̄ recoꝛderis ꝺtutes nomina ⁊ colores ne vnū ꝑ alio acceperis cū operat⁹ fueris ⁊ corrūpatur opus. Et quidē hec sufficiāt ad cōpletā ablutionē elementoꝝ.

¶ De tertio regimine quod est reducere. Cap. xiiij.

Tertiū regimē lapidis est reducere aquā hūidā super terrā siccā vt recupet pristinam hūiditatē: sꝫ cū terra sit ex duob⁹ corporib⁹: et duo ela sint sicca dura et lapidea: ignis supple ⁊ terra in siccitate cōcoꝛdāt insīl' sunt ꝑparāda qm̄ vnā hūt ꝑparationē. Cōiunge ergo grossiciē ignis cū terra post aeris abstractionē et ꝑpara insīl' ꝓpter tēporis abbreuiationē: ⁊ ēt vt bona sit eoꝝ cōmixtio ⁊ vt nō cōfundatur ꝑparatio ⁊ vn⁹ alū bñ tingat: ⁊ ne vrātur super ignis pugnā vñ preparare eos insīl' est magis salubū magisq; ꝓpinquū: eorū aut ꝑparatio est: vt matorē recuperēt humiditatē. Corpus nāq̄ calcinatū est discōtinuatū eo qō ab aq̄o est olino ꝑuatū. vñ cū nudum sit vacuū ⁊ multum siccēs ebibit suum hūiduꝝ aqueū.

¶ De modo reducēdi aquā super terrā. Cap. xv.

Infunde ḡ primo aquā p vices cōterēdo ⁊ post leuiter calcinādo q̄usq; ipsa terra biberit ꝺ sua aq̄ ꝺnq̄gesimā ptē sui. sciēs qꝺ primo terrā nutriri modica aq̄ ⁊ post maiori sic ē vidēdū i infantis educatiōe. Ideirco mltū ꝓtere terrā paulatis imbibe cū aq̄ ꝺ. viij. in. viij. dies: decoq̄ in fimo ⁊ postea mediocriter calcina i igne ⁊ nō tedeāt te ꝫ mltotiēs iterare qm̄ terra fructū ñ gerit absq; frequēti irrigatiōe. ⁊ si trituratio nō fuerit bona donec aq̄ fiat vnū cū terra corp⁹ nihil pficit. Nō ergo suspēdas manū a tribulatiōe trituratiōis vl' a trituratiōe ⁊ assatiōe donec aq̄ fiat sicca ⁊ deliccata a terra alba. qm̄ exiccatio cū forti trituratiōe ⁊ assatiōe terrā facit albaꝝ Laueas tñ ne ibibas terrā nisi paulatiꝝ ⁊ paulatiꝝ cū loga trituratiōe supplēs post exiccatiōnē terre: deide est pōd⁹ ꝫ ꝺ vbiq; notādū ne nimia siccitas aut supflu⁹ hūoꝛ administrādo corrūpāt: vt. vꝫ tñ assando decoq̄s q̄stū dissolo adiecit: ⁊ ibidēdo dissoluas q̄stū assādo ꝺficit. Jō oi vice post calcinationē terre supfūde aquā ꝑpate: neq; mltūꝫ neq; paꝫ q; si mltū fuerit fiet pelag⁹ cōturbatiōis si ꝺo parū cōburet in faullā: ḡre suauiter ⁊ nō festināter de octo in octo dieb⁹ terrā irrigabis. Decoq̄s in fimo ⁊ calcinabis donec ꝺ aq̄ bibe rit ꝺnq̄gesimā ptē sui. Et nota q̄ post ibibitionē ꝺs humari p. vij. dies. Jtera ḡ op⁹ mltis vicib⁹ q̄s sit lōgū: qm̄ ñ vi debis tictura neq; pficuū pfectū donec sit ꝓpletū. Crudeas ḡ cū in oi tpe fueris oia signa q̄ in q̄ꝫ decoctiōe apparēt in mēte tua recoꝛdare ⁊ eoꝝ cās inuestigare. Tres q̄ppe sūt colores: niger alb⁹ ⁊ citrin⁹. Cū terra egrediāt: nigredo imperfecta ē. ⁊ nigra cōpleta. Qualꝫ igr vice paulatiꝫ ⁊ paulati vigora ignē in calcinatiōe q̄usq; terra egrediāt alba ex ignis fortitudie. Nā sicut calor agēs in hūido ꝑstat nigredinē ita agēs in sicco generat albedinē. Jdcirco si terra nō fuerit alba tere eā cū aq̄ ⁊ postea calcina iterato. qm̄ azoth et ignis lationē abluūt ⁊ obscuritatē ab eo auferūt. Nā ꝑpatio sua semp̄ fit cū aqua. Jdeo qualis limpida aqua talis limpida terra: ⁊ quāto magis fuerit abluta terra tanto magis alba. Et multiplici ergo reiteratiōe imbibitiōis cū forti cōtritione ⁊ frequēti assatiōe aq̄itatis. Nō. maior delek paro. ſ. aq̄itatis cui⁹ residuū p sublimatiōis reiterationeꝝ silr mouef.

¶ De modo sublimādi et albificādi terram ex recapitulatione totius magisterij. Cap. xvj.

Cum autē terra exhauserit de aq̄ ꝺnq̄gesimā suā ptē: cito illā sublima fortiori igne q̄ poteris donec ascēdat sursū ad modū albissimi puluer is. Cū aūt videris terrā sicut nix albissimā ⁊ quasi puluerē mortuuꝝ aluthel spondilib⁹ ⁊ ad latera adherere: tūc sup eū reitera sublimationē sine fecib⁹ inferi⁹ remanētibus: qm̄ adhereret po illi⁹ fixa ⁊ fixarek cuꝝ fecib⁹ et nūq̄ p aliq̄s ingenioꝝ gen⁹ posset separi ab eis. Puluis autē ascēdēs a fecib⁹ superi⁹ est cinis a cinere ⁊ a terra extract⁹ subtilior mat⁹ honorat⁹ qō ꝺo remanet inferi⁹ est cinis cinerū: cinis inferior vitupat⁹ dānat⁹ fex ⁊ sicut scoria. Fac ḡ agnitionē inter elaꝝ ⁊ limpidū ei⁹ qm̄ cū albissimū vt nix ascēderit cōpletū erit. Colliges ergo eū caute ne evolet in fumū qm̄ ipse est q̄sitū bonū. Terra alba foliata cōgelāꝺ ꝫ gelādū ⁊ mūdificāꝺ arsenicuꝫ. Et sulphur album qō Arist. Dicit q̄ est res optia quā recipe possunt alchimiste vt de ea faciant argētū Operare ḡ cuꝫ ea ad lunā: qm̄ est cōpletum. et hoc quidem modo perficietur sulphur album non vrens.

¶ Quomodo sulphur album fit rubeum. Cap. xvij.

Gitur si ad aurum volueris sulphur rubeū dissoluere sulphur albuꝫ superi⁹ collectuꝫ in aquā rubeā p cōtritionē ⁊ imbibitionē ⁊ bonā decoctionē dissolutum ꝫ gela in lapidē coagulatuꝫ. Dissolue iterum in aqua rubea: dissolue ⁊ sublima totuꝫ p ignē fortissimū. Modꝰ nāq̄ artificis opus deaurat dirigit ⁊ coaptat quodcunq̄ in similitudinē puluris Ascēdens sursum est sulphur albissimum qō vero remanet in fundo deorsum est sulphur rubeum tinctū vt scaralata. Et istud est ꝑm Aristo. sulphur optimum nō vrens rubeum ac clarum vt ex eo faciant alchimiste aurum. hoc aut̄ arg. vi. cōuertet p artificium secūdum. Arist. in verissimuꝫ aurū. Ex his igitur manifeste relucet ꝓpoꝫ vez dixisse q̄ stulticia vl' impossibile. ſ. q̄ vnus est lapis: medicina vna dispō vna: opus vnum ac vas vnū. Ad album sulphur ⁊ rubeū sil' ⁊ semel faciendū. Videntes ergo oēs huiꝰ artis inuestigatores dictā albedinē in vase apparētē mirati sunt stare rubedinē in illa albedine occultatā. ⁊ tunc non oportet illam rubedinē extrahere verum et coquere quousq; totum fiat rubeum. Sic ergo de mane quādo video q̄ vina mea est alba ꝺicens statim cognosco q̄ parū dormiui: et repono me in lecto

somno

somno ꝺo recepto vila citrinak: qꝛ citrinatio nō ē nisi ꝯpleta digō: hec ꝺo est verissima cōpositio albi et rubei sulphuris nō vltra quo per regimen quartū cōplek elixir pfectū ad omne diminutum pficiendum in solificuꝫe luminicum verū.

¶ De recapitulatione tertij regiminis cum sublimatur terra. Cap. xvij.

TAllus ꝺz sublimare terram ad opa sophisticoꝝ sz ꝺz sublimare ad elixir nostrū pfectū ⁊ illa q̄ sublimank duob⁹ modis sublimantur aut per se: qꝛ spūs sunt aut cū alijs. qꝛ se incorpant cū spiritibus. ℳ. n. cuꝫ sit spūs sublimat ꝑ se. Terra ꝺo nostra cū sit calx non sublimak nisi qꝛ se icorpat cū. ℳ. Cōuerte ergo calcē ⁊ imbibe. ℳ. ⁊ decoque donec fiat corpus vnū ⁊ nō tedeat te hoc ipm multoties iterare: qꝛ corpus nisi cū. ℳ. sit incorporatum nō ascēdet sursum. Jō necesse est vt inquātū poteris naturā suam subtilies et cū. ℳ. fortiter pistes quousq; fiat vnū: qꝛ sublimationē nō facimus nisi vt reducātur corpora ad subtilem materiā. ſ. vt sint spūs: ⁊ q̄ corp⁹ sit leue ad regēdum in oēs res. siue in solem siue in lunam ⁊ hāc sublimationē facim⁹: vt corpa redigamus in suā primā materiā. ſ. i. ℳ. ⁊ sulphure. Facimus ergo hāc sublimationem tribus de causis vna est qꝛ corpus sit spūs de subtili materia ⁊ natura. scōa est q̄ ℳ. se bene incorpet cū calce. tertia est q̄ totū sumat colorē albū vel rubeū. Jccirco q̄n calx sublimak ad lunā ꝺz esse alba. ℳ. sik albus ⁊ calx q̄n sublimak ad solē ꝺz esse rubea. ℳ. sik rubeus igne calefact⁹: ⁊ ꝺz esse pulvis incerat⁹ qꝛ nō oñ opak aliq̄s ad solē nec ad lunā nisi tali mō: ⁊ cū. ℳ. quē sublimas ad lunā nō ꝓmisceas vllā rē: qꝛ solis calor nō intrat ad lunā: nec de luna ad solē. Nō mittas ergo. ℳ. rubeū ad albū nec albū ad rubeū: sz pone vnāquāq; spēm cuꝫ sua spē ⁊ pone ad ignē accēsuꝫ ⁊ sublima totū ⁊ nō misceas illud qꝺ remanet deorsum cū illo qꝺ ascēdit sursum: sed pone vtrūq; ad partē: q̄n qꝺ infundo remānet reiterabis ad sublimādū ꝑ. ℳ. incorpamētū donec ascēderit totū. Aliquin nō ponas ipz in magisterū: alābicū in quo sublimas ℳ. sit vitreū ⁊ cucurbita terrea vitreata cuiꝰ os fundit sit amplū q̄ possit. ℳ. ascendere libere⁹. Alābicū ꝺo cū cucurbita ꝺz iungi ita q̄. ℳ. nō possit exire: qꝛ nō sublimak. ℳ. nisi ꝑ fumositate aeris. Jō si locū inuenirent aptū euolaret i fumū ⁊ deperiret magisteriū. Vide ergo qꝺ ditimus vide q̄n oia verba necessaria sunt ⁊ laude digna. Hec ergo sufficiāt ad cōplementum sulphuris albi ⁊ rubei.

¶ De quarto regimine qꝺ est figere ⁊ fermētū alꝺ firum est necessarium ad figendum. Cap. xix.

QArtum ꝺo lapidis regimen est figere albū sulphur ⁊ rubeum supra corpus firū. ſ. vt sulphur albū figak sup argētū sulphur ꝺo rubeū figatur super aurū qꝛ sm̄ Pictagoꝛā q̄ ar. vi. a corporibus extractum nō coagulat in sulphur albū patiēs ignē nullā vicā exigit ad albedinē. Aur ꝺo dictū ar. vi. nō coagulat in suphur rubeū patiēs ignē nullā vicā exigit ad rubedinē. Nō ergo fatigeꝭ corpus tuū i hmōi rebus alijs ad quas puenire non potes vbi ista facere ignoras: q̄n in diuio erras. Prudēter ergo ⁊ non casualiter opare q̄n sine fermēto nec exibit sol nec luna: sed aliud qꝺ nō ꝑmanet in essentia in cura nature nisi occultans ipm in corpore de quo ꝓparasti ab initio. ſ. solē ⁊ lunam. Cōiunge ergo ipm cū eo vt generet sibi similē: et fiat elixir qꝺ cōponis. Cū aūt ꝓiunctū fuerit cum suo corpe nō desinit in aliud agere quousq; cōuertat totum. Jccirco q̄n vis fermētare, mitte sulphur cū corpore vt totū sit fermētuꝫ q̄n fermētū rediget sulphur nim ad suā naturā colorē et saporē per omnē modū. Quare fermētū ad albū erit albuꝫ et ad rubeū fermentū erit rubeū: qꝺ ptz: qꝛ si posueris fermentuꝫ argēti cum sulphure auri rediget ad suā naturā: sed nō ad suum colorē. Sik si posueris fermentū auri cū sulphure argenti conuertet ipsum non ad suā naturā sed ad suū colorē ⁊ ecōuerso. Nō ergo misceas fermētū vnius sulphuris cuꝫ sulphure alterius q̄n fermentū auri aurū est: argenti ꝺo argentum. Et nota q̄ non sunt alta fermenta super terraꝫ: qꝛ nunq̄ figit qꝺ nunq̄ firum est nec fuit.

¶ Quod pōdus fermēti ꝺz excedere pondus sulphuris vl esse equale. Capi. xx.

Jccirco in omni fermento ꝺz notari pōdꝰ vtruscq; summa volatilis sulphuris non superet summam sui corporis: alioquin igamētū spōsalicij verterek in spūs fugā nō firi. vnde dicit Plato. Si purum sulphur ꝓiciat supra multitudinem corporis ita vt sup̄ habeat potentiam conuertit ipsum cito in puluerem cuius color erit sicut corporis super quod ꝓiciak spūs. ſ. auri vel argenti. Dicā ergo inferius ponderā omnium: sed qꝛ sulphur non pōt ingredi corpa nisi mediante aqua cū qua faciat medium inter sulphur ⁊ fermentuꝫ in omni dispositione. Primo ponas vt dicit Auic. terram q̄n ipsa est turta fermētum. Secundo ponas aquā quoniam ipsa est turta terram. Tertio ponas aerem. quoniam est turta aquam. Quarto ponas ignem. q̄n est turta aerē. Verūtā nō ponas ignē in elixir ad album: q̄n elixir ad albū trib⁹ cōpletur elemētis in quib⁹ nō est ignis: rubeum ꝺo oibus quatuor vtitur rotis. Aperi ergo et claude: solue ⁊ noda: abluc ⁊ desicca. Quoniā aqua est medium coniungēdi tincturas illoꝝ. ſ. olei: aeris. ⁊ ignis ⁊ ꝺico ego nunc verbum philosophicum. Si primus mittas oleuꝫ mortificatū in terra. q̄n aqua intraret. Si aūt posueris aquam postea oleum stabit super aquam. si vero posueris aquam et postea terram erit aqua ponderosior q̄ terra. Fige ergo aquam cum terra vt ei adhereat. Si vnum de quatuor occidisti omnes sunt mortui. Si vnus habeat de anima plus q̄ de alijs nil valet. Appropria ergo fermentum qꝺ est anima ante fermentationem vt sit puluis calcinatus solutus ⁊ induratus: quoniam si bene non ꝓparas fermentum nil valet tuum magisterium.

¶ Que sunt vtilitates magisteriorum. Ca. xxj.

SInon diuidis lapideꝭ per quatuor elemēta nō potest contūgi cum corpore. Et si non misceas de ipso corpore cum eo super qꝺ vis facere protectionem in elixir non colorabitur corpus super quod ꝺz proijci sicut decet ⁊ si nō sublimas totum qꝺ mittis in elixir erit aurum ⁊ argētum actu. ⁊ si non ꝓparas corpus tuū nō substinebit ignē et si nō caueas tibi in indurādo et mollificādo. non erit habile aurū et argentum ad operandum. Jccirco calx q̄ mittitur i elixir erit sublimāda vt sit oino simplex ⁊ vtua. Cū aūt vis facere ꝓiectionem de elixir faciaꝫ calcē de illa materia cuius fuerit corpus super qꝺ proijcere voluerisꝫ et mitte ibi fermētum sicut supra dixi. Si est aurū de auro. si argētū de argento: q̄n sponsaliciū nō est aliud nisi q̄ cōiungas fermētum cum corpore: quod ego dico: hi sunt sulphur album et rubeum: de quibus dictuꝫ est. ſ. super quod vis proijcere elixir. Et nota q̄ elixires sunt plures simplices que debēt fieri de lapide ⁊ corpore. et fermentum quod misces in elixir debet esse puluis bis vel ter sublimatus. Nā quotiens sublimabis aliqꝺ corpus cuꝫ cōmixtione sublimati spūs totiēs lucraberis in protectionē mille partes. In quāto ergo alleuias corpus tuuꝫ in tāto habebis melius vt possis ꝓicere vnū pōdus supra centū: et centum super mille: ⁊ mille super decem milia. Et decem milia super cētum milia. et mille milia super decem numeros. et sic in infinitum.

¶ Quō debem⁹ seruare q̄titatē vniscuiusq;. Ca. xxij.

QAm volueris lapidē nostrū ꝓparare scias q̄titū est de ipso: de aq̄: de aere de igne ⁊ de terra cum fuerit calcinatus erit in eo calor maior: siccitas maior: frigiditas minor: humiditas minor. Cum fuerit ꝓparatus erit in eo calor maior: siccitas minor: humiditas minor: frigiditas minor. Cū volueris ipm conuertere scias q̄titū amiserit de ꝓia natura in omni regie: q̄n si nescieris nil valet opus. Jccirco q̄n reuoluitur redigit in friditate minori humiditate minori caliditate minori siccitate minori. Cum ꝺo abluitur redigitur in humiditate maiori: frigiditate minori: caliditate maiori: siccitate maiori. Cum ꝺo reducit in siccitate maiori ⁊ calore minori frigiditate maiori et humiditate minori. Cū figitur redigit in calore maiori humiditate minori frigiditate minori siccitate maiori. Quippe qꝛ in firiōe lapidis apponimus sibi. ℳ. ca. et humidū ꝓparatuꝫ vltra illud: quē habuerit naturaliter ante suā solutionē. Intelligе hāc reuersionē solutione vel lapidis differātiam: de differentia

in differētiā ꝛ cur hec ꝛ quō. Dē qō mutat aut mutat in melius aut in peius aut in sīle sibi. Si mutat sīle sibi nullū ē lucrū. Si mutat in peius tūc est dānū. si in melꝰ tūc ē ꝑmodū. Cōuerte ꝙ lapidē de bono ī melꝰ ꝛ erit elixir ꝑpletum.

¶ Quō elementa sunt corrigenda et quomodo acquiritur fusio medicine non fundentis. Cap. xxiij.

IN cōiunctione lapidis attende tres colores principales. primo nigrum postea album: deinde rubeum. Obserua igitur diligenter ne corpꝰ tuum rubeat ante nigredinē ꝛ pereat tinctura ꝑ ꝑbustionem. Si ꝯo rubuerit ante nigredinē corrige errorē decoquēs ola simul in aqua alba donec ꝑuersa fuerit in nigredinē: sic etiā facies si rubuerit añ albedinē. Nō ergo negligas inhumationis decoctionē: quoniā tollit cōbustionem ꝛ ꝑditā restaurat humiditatē Si ꝯo medicina nō ꝑmiscet corrige per dissolutionē eius qō ingredit per cōmixtionem ambarum solutionū facit ingressum. Dē qō illi ꝓ minimo cōtūgit. Hec aūt solutio nō ꝑ aquā aut in aquā vulgarē cōplet: ꝛ in aquā mercurialē: et completur similiter ꝑ solutionem. Fusio facilis in rebus nō fusibilibus vt aptius ingrediant et alterent cū cōplemēto. vñ medicinā calciamus vt citius soluat: ꝛ eā soluimus: ꝛ vt melꝰ mūdet figura et fundatur ac vt ab ea suscipiāt corpora meliorē impressionē aut ingressum ꝛ facilē fusionē dare materiei cū multiplici reiteratiōe solutōis spūum nō tuſiāmabiliū scꝫ illa. vꝫ. aeris et aq̄. Hꝫ. nō fixoꝫ. Aut cū multiplici reiteratione solutionis medicine nō fundētis. Est tū bona cautela ād fusionē ꝑtā dā medicine nō fundētis vt soluat ꝛ corpus fermēti supple albi vel rubei. De cuiꝰ intētiōe sit ꝑ eā mutari et alterari: et etiā soluat medicīa. i. elixir. imo terra alba supple vt rubea de cuiꝰ intētiōis sit ingredi cū alterationē: nō fiet tū oīm istaꝝ partū solutio: ꝛ quarūdā: qm̄ solutio earū nō est aliud nisi q̄ in humidū reuertant et sulphuris salcedines auferātur. De hinc illō corpꝰ ꝛ nō aliud corpꝰ imbibat vice post vicē donec fūdat citissime sup̄ laminā ignitā. Qm̄ ex his artificioꝫ ingeniis necesse ē medicinā ꝛ ꝑmisceri et fundi ac etiā ingredi. plecte cū alterationis cōplemento. Si autē metallum quod conuertere debes per medicinam non fuerit sufficientis coloris addatur plus de medicina ipsa si vero de colore minus habuerit sulcet in sole: quia luna nō potest esse nimis alba: ponatur minus de medicina et plus de metallo cōuertendo. Si autē medicina non remanserit bñ. qō est ex defectu fixionis: succurre per reiterationez solutionis et congelationis atq; per multiplicem non fixe partis solutionem. super partē fixam. donec tamen ex ignis asperitate quiescat et nō fugiat ab igne aspero. Si autez nō fundatur grauius quod est ex defectu ceratiōis. succurre ei cuz oleo: id est aere: guttādo guttā ad guttam super ignē leuem donec fundat vt cera. Qm̄ quādo incerat: misces de re calida ꝛ hūida magis ꝙ de frigida et sicca. Et qm̄ figit: misce magis de re frigida ꝛ sicca ꝙ de calida et humida. Ergo intelige que dico: qm̄ huiꝰ operis ꝓfectio est nature ꝓmutatio.

¶ De ponderibꝰ obseruandis in fictione. Ca. xxiiij.

OMnia sub termino diffinito et dispositiōe certa ꝓsistūt. Ideirco vnicuiq; pōdus et oīs mēsure pōdus ītoī ope opus ē. Ea ꝛ agit tibi in cōmixtiōe elixiris et opare tibi sapiēter vt scias ꝙtū debes tibi apponere. De aq̄ de aere: ꝛ de igne. Alioq̄n si secus feceris opus nō valebit: qz si ponis de terra magis vel minus ꝙ opꝰ fuerit vt ꝙ reꝛik in elixir: qō si magis ponerē mortificaret aiam q̄ si minꝰ poneret faceret eas hūidas nimis ꝛ nō figerent. Sīle in aqua: qz si amplius ponerē vel minus faceret simile dānum. Si plus esset faceret humidū ꝛ male. Si minꝰ faceret siccum et durum. De aere si plus esset vel minꝰ simile dānum: si plus esset coloraret nimis. si minus eēt nō haberet colorē. Ignis etiā lapis simile dānum faceret: qz si plus esset cōbureret: si minus et parū esset nō siccaret totā hūiditatem quā debet desiccare: nec calefaceret: tamen ad albuz nō ponas ignem: ſz loquor de olibus elixirio. Ideirco pondus vbiq; notādū ē ne nimia siccitate aut humoꝝ superfluitate magisterium corrumpatur. Quare fermētū iuxta adequationis incrementum est semper apponēdum. Nā nulla erroris offensa nocebit si ad illud pondꝰ semper recurreris. Quicqd igitur in elixir est grauius et stabilius ꝑ ipsiꝰ ponderositatē sibi nomez terre vsurpat. Non minus quoq; fermentū: qz cū sulphur cōiungit terre nomē assumit. Quo ꝯo sublimātur ꝛ etiā euolāt aque et aeris sibi nomen apponūt. Cū ergo cōiungis talia vt figant in terra. Si ad album est fit de terra plus ꝙ de aliquo alio coꝫ. Alioq̄n terra non figeret spīm: immo secū euolaret in fumū. Verum illud fit ꝑꝰ ꝝ rationē iuxta adequationis mensurā: verbi gratia. Si est de aere vnū pōdus et dimidiū: de aqua duo pōdera debent esse tria pondera de terra minus quarta. Et terre fermētū sit ter tm̄ quātum est sulphur albū: vt si vnū pōdꝰ fuerit de sulphure albo tria pōdera erunt de fermento. Quantū ergo fuerit aer ꝛ aqua tm̄ dz esse de terra: supple tria pondera de terra minus quarta: de aqua duo: de aere vnum et dimidiū de igne. Dicā ergo breuiter vt intelligas ad lunaz pone tria pōdera de terra. ſ. fermentata minus quarta duo de aq̄ de aere vnū ꝛ dimidiū ꝛ erit elixir: completū. Ad solē ꝯo cū ipse sit calidior luna debent esse duo pōdera terre tria de aq̄ ꝛ tot de aere et vnū pōdꝰ ꝛ dimidium de igne. Hā pondus ignis mediū est pondus aque: nec est in hoc additio nec diminutio: qm̄ si sit multa aqua et parus ignis: extinguit ignis: et si sit sīle multa terra et parus ignis: econtra tū est de aere: qz aer nutrit ignem sicut aqua nutrit terrā. Hā ignis viuit de aere et aer de iuuamēto aque: et aqua de iuuamento terre. Fige ergo aquā in terram vt aer possit figi in aquā: quoniā si aquaz occidisti oēs sunt mortui. Verūtū aqua non figitur sine terra: quia cōsurgit nullus vnq̄ sine semine fructus. In quo dum mouit semen fructuz dare fertur. Quoniā cū terra sit in se fixa retinet secū ꝛ figit alia elemēta. Aqua ꝯo cū sit humida et frigida circundat terrā et constringit ꝛ tenet eā: quoniam frigidū ꝛ humiduz est sicitatis constrictiuum. Veruntamen impressionem cito recipit et cito dimittit. Siccum autem grauiter impressionem recipit et grauiter dimittit. Ideo cū humidum ꝛ siccum se inuicem temperauerint adipiscitur siccum ab humido per partium constrictionem vel per continuationem ꝛ facilem impressionē ꝛ acquirit humidū a sicco vt firmiter teneat impressionē: ꝛ q̄ omnē patiatur ignem vñ ꝓpter hoc humiduz prohibet siccum a sua separatione. Et ꝓpter hoc siccum prohibet humidum a sua fluxibilitate. Aer vero circundat aquam ꝛ clarificat eā vel rarificat terram et tingit vel figit ipsam vt sit apta ad extensionem et fusionem. Ignis autē totum compositum maturat subtiliat: rubificat permiscet aerem et consolidat ac terre et aque constringit frigiditatē vt ad incolumitis redeant equalitatem cōplexionis. Elementa ergo grauia vt terra et aqua plus iuuant ad fixionē et tincturam. Non comedas ergo q̄ non bibas: sed comede vnum post aliud ꝑm rationem: qz caliditas maioꝝ facit corpus citius ꝙ oportet. Non sis prodigus: nō auarus sed moderata pondera serues ꝑm equalē ꝛ inequalē cōplexionem. Intellige ergo ꝙ dixi: qz nihil omisi quod est verum.

¶ De fixatione elixirio in compositione ad albū ꝛ de reductione aque. Cap. xxv.

LUmina corpus anteqū imponas animā: qz corpꝰ nisi sit ablutum non retinet spīm: sic ergo potus post comestionem non autē comestio post potum. Alioquin facies ventrē humidū et non recipiet siccitatez bene ergo fige bñ cōmisce ꝛ bene tinge: et sic totū habebis magisteriū. Ideirco ciba tres partes purissime lune minutim limate cū duplo sui. Hꝫ. albi terendo totū insimul fortiter in mortario porfirico donec. Hꝫ. imbibat limaturā: et fiat quasi butyrū ita q̄ nil inueniat de limatura: hinc ablue fortiter cum aceto ꝛ sale communi preparato donec aceto inde purum exeat ꝛ clarum. tunc ablue salem cū aqua dulci ꝛ clara ꝛ ad ignez siccata. Abhinc vero adde predicti sulphuris sublimati ꝛ cōgelati albi: partem vnam cōterendo insimul totū donec redeat quasi corpꝰ vnum: deinde incera ipsum cum vna parte ipsiꝰ. ſ. sue aque et mitte ad sublimādū vigorādo semp ignē paulatim ꝛ paulatim donec sublimet q̄d fuerit ex eo volatile: deinde infridatū extrahe et q̄ ad latera vasis superuolatum fuerit cum aliq̄ parte sue aque reduc sup feces suas terēdo imbibēdo et assando do

nec

nec fiat sicut pasta: & remitte ad sublimandum ita cōtinue reitera contritionem & imbibitionem assationē & sublimationē vigorando semper ignē donec figatur terra cum duplo sui de aqua & nihil penitus sublimetur ab ipsa: & reducas semp quod superius ascendit sup illud quod inferi⁹ remanet fixum quousq; totum figatur deorsum. Nam sulphur fixū cū sit coagulatus coagulatiuū: naturaliter ꝓgelat suū ⁊d. per frequentem sublimationē vel sublimationis reiterationem supiſm. Exemplum autē huius est terra & aqua et cum aqua cōmisceā cum terra: ipa terra absorbet aquam sua siccitate & inspissat eā aquam sua densitate & eam facit sibi similem sua grossitate: quoniā omne siccum naturaliter appetit suum humidum & suis partibus fit cōtinuatiz vnde oportet experimentationem istius scientie ad plenuz cognoscere vires nature et eisdē firmiter adherere: qm̄ natura sufficiens est tibi vel sibi: & similiter in omni quo indiget eadē sui perfectione. Ipsa siquidem cū sit sagax est sollicita in creatione sui corpis: cuius sollicitudinis non est finis. Sufficit ergo vobis carissime naturam sapiēter disponere extrinsecus: qm̄ ipsa sufficienter intrinsecus disponet ad sui operationē. Motus siquidem ipsius sint adherētes sibi vie viri modo melioꝛ & certioꝛ qui possit excogitari: vt ptz ex creatione cuiuslibet generati. Idcirco tardamentum & ꝓparamētum debent esse in magistris pho̅rum & operātium: q; nature motum preterire non poterit nisi per cōtrariū impedita fuerit. Certū namq; tempus est q⁹ ipsa habet ad impregnandum pariendum & nutriendum ac operādum vnde cum terram habueris impregnatam expecta partuz. Cum vero pepererit filium nutrias eum quousq; possit tolerare omnem ignem & tunc poteris facere proiectionez de ipso.

¶ De reductione aeris super elixir ad album. Ca. xxvj.

AGitur cum aqua fuerit fixata tere et imbibe eā imbibitione rorida cum vna parte aeris sui: et pone ad sublimādum: faciens sub eo ignē pio ientum: postea fortiorem. Quousq; per continuam sublimationis reiterationem totuz figatur deorsum tunc per diē ac noctem facies sub eo ignem fortem. secūda die cum sua nocte fortiorem. Tertia die cum sua nocte fortissimū sicut est ignis fundendi. Sic enim aer figetur cū aq̄ & terra q; natura letat natura: et natura docet naturā pliari contra ignē per se cōbustibilē. Nā fugiēti obuiāte perit tuta. qm̄ auis plumata detinet ab implumata deorsū i terra.

¶ De inceratione elixiris albi. Ca. xxvij.

AB hinc ergo extrahe de lamina crystallina quam in fundo reperies lucidā dragmā. j. tere & cera inceratione vltima guttādo super ipsam guttam ad guttam in tenui crucibulo superignem leue de suo siere albo tan̄ dicto donec fundat sicut cera sine fumo. tunc proba super laminam ignitam si se resoluerit velocissime sicut cera cerata est. Si vero non reduc ipsam ad cerandam guttā ad guttā de oleo suo albo donec fundat vt cera sine fumo. Et hoc quidē est preceptū omniū pho̅rum vt cuz per sublimationes fixaueris mūdissimam terre partē reiteres sublimationem relidue partis non fixe super eam fixam donec ipsa sil⁹ figatur: hinc tenta sup ignē si bonā dederit fusionē: tunc sufficienter sublimationem reiterasti. Si ꝙo nō reiteras super illam vice post vicem non fixe partis sublimationez donec fundatur cito sicut cera sine fumo: tunc extrahe & infrigidari permitte: qm̄ est elixir completum inpreciabile precium conuertens omne corpus diminutum in infinitum solificum et lunificum verum. Proiice ergo vnuz pōdus de eo super mille partes. ⁊d. cum sale et aceto abluti & fiet pura luna melioꝛ q̄ de minera. Sic etiam si super imperfectorum corporum vnumquodq; fuerit de eo protectum in verissimum transferet argentum. Modos itaq; hmōi compositionis verissimi elixiris tradidi vobis completo sermone ad aquam per illos potestis peruenire indubitāter. Solicite ergo ad hos ingenieris modos regiminis exerceas & eorum virtutem ad vnguē inuenies. Quod quidez nec per se nec forte vt putes miraculose si arte perficitur in operatione. Operare ergo quodcunq; volueris: q; vitra consiliū istud non possum aliud dare.

¶ De compositione elixiris rubei. Ca. xxviij.

EOdem modo fit elixir rubeum ad solez sicut albū ad lunam. Pro qualibet re alba ponas rubeaz & loco limature lune pone limaturam solis et aquam. ⁊d. rubificatam prius cū igne lapidis. nam in opere lapidis ad rubeum non intrabit nisi rubeum sicut in opere albo nisi album. Solaris namq; medicine nō vrentis preparatum fit adimentū rubei sulphuris per modum figentem & calcinantem in triplo fermenti preparati cum astutie industria. Administrare perfecte per modū solutionis & sublimationis multiplicē cū reiteratione multa quousq; non fixū cum fixo figatur deorsum: qm̄ huius solutionis & fixionis modus est per reiterationē partis residue non fixe sublimationis cum fixo ingeniose contungēdi per minima quousq; eleuetur cum ea & iterato figetur cum illa vt fiet. Cum vero tres partes aque fue rubee fuerint secum per hunc modū sublimetur: vice post vicē cū eo donec figatur deorsum & pone ipsam per diem ac noctem in igne tepidissimo vt melius depuret & figatur in eo hinc extrahe & cera eū in crucibulo super ignem lentum cum oleo suo rubeo guttando guttam ad guttam donec fundatur vt cera sine fumo cū eo stans & penetrās profundius: tingens & permanēs. Proiice ergo vnum pōdus de ipso supra mille partes lune vel. ⁊d. abluti cū sale & aceto & fiet sol verissimus in omni examinatione: & melioꝛ valde q̄ de minera ꝓductus: q; aurum & argentum ipsius elixiris excedit aurū & argentū minere in omnibus suis proprietatibus. vñ dicunt pho̅i q⁹ aurum & argentum eorum non sint aurum nec argentum quod est vulgi: qm̄ additur eis additio magna. in tinctura & perseverantia in igne & ꝓprietatibus multarum vtilitatū ad oēm infirmitatem expellendam.

¶ De multiplicatione medicine. Capi. xxix.

SI vero medicinas istas cum fire fuerint & datis oleis suis albis vel rubeis donec fluxerit sicut cera dissolueris in. ⁊d. suo albo vl⁹ rubeo donec fiat aqua clara & postq̄ in leui decoctiōe cōgelaueris & cuz eoꝛ oleis & sic sup ignē denuo ceraueris quousq; finat citissime duplicabitur virt⁹ eoꝛ in ꝓiectione et si eas cū solute fuerint semel ad min⁹ distillaueris in centuplo augmētabunt ꝓprietates earū. Modus vero multiplicationis medicinarū est vt dissoluas vnūquēq; illoꝝ spirituz in aquā suā p ihumationē singulariter postea separa oleitatem earū per distillationem. Primo recipies aquā: postea oleum deide ignē. Et remanebit terra deorsum. Reduc ergo aquā per sublimationē super terram donec bibat eam siccz aquam totam et figatur cū ea: deinde imbibe eam ex oleo & tinctura donec figatur in ea et etiam fundatur sicut cera. Proiice ergo supra quod vis coꝛp⁹ & ex eo tātum quātum vis: qm̄ in duplo multiplicabitur tinctura eius. Et si vna pars sui primo conuertit cum suis corporibus centū partes. Secundo conuertit mille. Tertio decē milia. Quarto centum milia. Quinto mille milia in solificū et lunificum verum. vnde est notādum q⁹ quanto plus soluitur medicina & sublimatur & congelatur: tanto melius et habundātius operatur: qm̄ in omni sua imbibitione et sublimatione acquirit sibi decem in protectione. Non ergo est fastidium in reiteratione solutionis sublimationis et coagulationis: quoniā per eas medicina melioꝛ digeritur vnitur: figitur ac pfectius operatur.

¶ Quomodo debemus intelligere solutionem sublimationem & coagulationem. Ca. xxx.

VErūtamen non putes me docere solutionez hic vt hic elixir reducatur in aquaz sz vt subtiles ipz inquātum potes & diuidas suas partes in fixione conunctas suumq; siccum conuertas & humidum & grossum in simplum: quoniam opus solutiōis inuentum fuit ad sublimandum: et non propter aliud vnde cōiunctio corporum cū spiritibus fit cū dissolutiōe & nō cū sublimatione: quia corpora nō indigent nisi sublimatione: vt melius cum spiritibus conungātur. Eorum vero sublimatio est in aquaz dissolutio: quia distillatio trahit lapidē

de potentia ad actū. eo ꝙ facit olno eum subtilē: vñ cuz cor pus totaliter subtiliatur spūs vniuersalr cū eo cōiungitur t non per aliqō ingenuoz genus ab inuicē separat. Qñ cō firmatio spūum cum corporibus fit cuz corpa fiunt subtilia vt retinere possint spūs. Et ideo ꝙ corpa poterit separe cuz prima sublimatione finem consequik optimū: qñ in cōiunctione spūum cū corporibus tota debet esse intētio operantis. Et cōiunctio eoz. s. spūum fit cū corpora subtiliāt vt spiritus t corpora fiant subtilia per dissolutionem cōtritionē t assationē eoz cū spiritibus. Itellige ergo ꝙ dixi: qñ vtile est totū t nihil superfluū est in dictis meis. Si vo nō intelleueris: itera lectionē multotiēs: vt totum intelligas. Vide ergo t itellige t fin ea opare. qñ quicqd dixim⁹ aliena veritatis vsuit deus in nullo deficiens deprehēdes declinare. Quare nisi despicias nec labor ꝓuabitur fructu. Idcirco si vere scripta nō intelleueris non reprehendas: sed tuā ignorantiam calūnieris: qñ infortunatus es sicut ille cui nunqꝫ deus aliquid tribuit vel concedit bonī.

¶ De modo faciendi protectionem. Ca. xxxi.

Sed quia graue est mille millium ptes simul fundere: cum volueris protectionē facere hoc mō facies. Re. cētū ptes. ℳ. cū sale t aceto abluti t pone in crucibulo super ignē. Cū aūt ceperit feruere pone vnā ptem tui elixiris dicto mō ꝓparati sup. C. partes illius. ℳ. abluti t fiet totū medicina sup aliū. ℳ. ablutū. Deinde ptice. j. partē medicīe istius ꝛgelate sup. 100. ptes. ℳ. abluti in crucibulo feruētis ad ignē t fiet adhuc totum medicina. Postea pone vnā ptem istī⁹ medicine vltimo congelate super. 100. ptes. ℳ. abluti et fiet totū aurū vel argētum in omni iudicio fm ꝙ primū fuerit elixir rubeū vel albū supple ꝓparatū t vt dictū est cōpositū. Et hoc quidem est rosarius philosophoz ferens odoriferas rosas tam rubeas qꝫ albas extractas breuiter a libris ipsoz nil habens superfluuz vel diminutum in infinitū perficiendum in solificū t luntificū veruz fm ꝙ elixir fuerit ꝓparatum. Sic etiā habet virtutem efficacem super omnes alias medicorum medicinas omnē sanandi infirmitatem tam in calidis qꝫ in frigidis egritudinibus eo ꝙ est occulte⁹ et subtilis nature: conseruat sanitatez roborat firmitatē virtutē et de sene facit iuuenē et omnem eorum expellit egritudinem: venenum declinat a corde: arterias humectat: contenta in pulmone dissoluit et vlceratū consolidat sanguinez mundificat: cōtenta in spiritualibus purgat t ea manda conseruat. Et si egritudo fuerit vni⁹ mēsis sanat vna die. Si vni⁹ anni in duodecim dieb⁹. Si vero fuerit antiqua et longo tempore sanat in vno mense: t non immediate hec medicina super omnes alias medicinas et mundi diuitias est optido perquirēda: quia qui habet ꝓpaz habet incomparabilē thesaurum.

¶ De recapitulatione totius magisterij. Cap. xxxii.

Certractatis igitur regiminibus totius huius summi operis fm exigentiā sui sermonis cuz causis omnibus sufficiētibus. Restat breuiter vt teneatur memoriale totū recapitulare sub cōpleta brevitate sermonis. Dico ergo quontam totius operis intētionis finis est vt sumatur lapis in capitulis not⁹. Et cū opis instāria assidnek super ipsum opus sublimatiōis primi gradus vt a corruptibilitate mundek t impuritate purgek. Demum cū eo soluto per ipsi⁹ additamētū album vel rubeum donec in vltima sublimitatis materia perueniat: et vltimo volatile fiat. Ab hinc vero cū fixionis modis figak donec ignito asperitatem quiescat. Demuz vero fixum lapidem cū nō fixa parte seruata per modum solutiōis t sublimatiōis volatilē faciās: et volatilem fixum t fixū solutum: t iterato volatilē. Ac iterato volatilem fixuz quousqꝫ fiuat t alteret in cōplemento solifico et luntifico certo. Et in hoc cōpletur archanum preciosissimū. Quod est super omne huius mundi archanū impreciabile pretium et omnium philosophoz thesaurus. Idcirco charissime dñe exerceamini ad illud cū labore instāria maxime in diuturnitate meditatiōis nimē se: qñ cū illa elixir cōpleuz inuenies et sine illa vnqꝫ. Modos vero ipsi⁹ cōpleto fmone vobis superius dedi: nō sub enigmate: sed sub plena sermonis serie. Discretionez vestrā lucide alloquēdo: qñ teste deo sic libris philosophantibus omnibus t cunctis sciētibus nihil in hac arte inuenimus melius nec perfectius qꝫ in ista breuitate suprascripta. Cū truncata qꝫis intelligētibus satis sit prolixa. Et q̄ habeo istū libū in sinu tuo recunde nullīqꝫ ipsum reueles: nec manibus impiorum offeras: qz secretū secretorum omniuz philosophoz plenarie cōprehēdit: talis siquidem et tāta margarita non est porcis t indignis largienda quontam est donum dei magnum et deus cui vult largit ipm t aufert: quapropter charissime qui habes istū libū digito compesce labellum filius existens pbōrum secrete reseruans rosarium philosophoz vt merito merearis dici et esse de numero sapientum antiquorum.

¶ Explicit rosarius a magistro Arnaldo de villa noua compositus.

¶ Rosarium lumen.

Pater et domine reuerende licz liberalium ex stem scientiarum ignarus studioqꝫ non sim assiduus: nec in statu maneam efficali voluit deus tamē sicut cui vult inspirat mihi ꝙuis immerito secretū praecellens philosophoz reuelare. Et qñ exigunt vestra nobilitas probitas prudēcia: larga manus: vt quemadmodū assidue ꝓfunde scientie perscrutādo: nō recusastis labores sumpt⁹ t studia diuturna sic t vberē fructum. Et qua in agro philosophie fundit⁹ arbore cōsequamini dei dono. Ea ꝓpter nostra prudentia desideratum lapidē siue elixir occulta fide probum p viruz mihi adeo institutum ostēsum etuscꝫ regimen vt vidi feci t tenui referabo. Sciēs ꝙ visio t intellectus que scribo liquide erit vestro ingenio perspicaci ꝙ ego dei nutu secretū nouī vulgariter ignoratum.

¶ Hic incipit tractatus in quo nolat lapidē philosophorum.

Itellige ergo dictū phi. Qō act⁹ acti norum in patiētio sunt dispositione p qō intelligitur elixir fieri non posse nisi ex materia ad hāc ptecā dispositionē habēte. Testificoz autē vobis hmōi habilitatem inesse materiei ex qua metamantibus testibus oculis: p alienā tū vt ꝑdixi doctrinā factā fuit elixir saturnū cōuertēs in solē quam quidē materiā tam vobis nolaui qō est pbōz magnesie: ō qua philosophi extraxerunt aurum in corpore eius occultum. Et in qua argētuz vt. de argē. vi. t sulphur de sulphure inuenerunt: que lapis in similitudine et actu. Sed in natura non imitat naturam lapidis. Quare dicitur labis non lapis: t est mixta tabescit dictum argentum viuuz nostrum non argentum vi. in propria natura nec adhuc in natura ad quam deductum est primeram. Sed arg. vi. nostrum in natura ad quaz deducit illud artificium nostrū. Istud est ex nostrum ex quo fit tinctura vera: ex quo fit chābuchim et veꝛe cōiugū in quo est rex cum sua vxore: t hec que ipsos emēdant in ipso ere sunt vt per operationis documentum clarius patefiet. Iste est spūs quo tingimus t est corpus de quo in turba dicitur: et ista via que dicitur arg. vi. non habetur ex corporibus liquefactis liquefactione vulgari. Sed ex illa que durat qdiu contuges vero matrimonio vniuntur. s. vsqꝫ ad albedinem hic est lapis qui in verticez montium inuenitur. Et dicitur merito mineralis: animalis etiam fertur esse: qñ animam habet. Quare dicitur in turba eo: vt homo corp⁹ habet et animam. Item omne quod habet spīm habet t sanguinē.

¶ Item dicitur spūs. i. argentum viuum latoꝝ virtutū ale i. sulphur per corp⁹ t eo. i. magnesie siue terre que spiritualis facta dicitur aurum quod erat in corpore magnesie occultatum. Quare dicitur fili extrahe a radio tuam vmbrā. Patet etiam ꝙ applicari sibi potest anima cum qualdam ostendat anime virtutes. Mouet enim et mouetur. agit et patit. Quare in turba. O natura qualiter omnibus imminet ac ofa supat t est acetū acerrimū qō fecit aurum esse mercurium spīm: t cum corpori admiscetur fiet vnum cum eo. t vertit ipm in spīm. Cū eñ dicak aial ergo vegetabile quid dicetur t merito. Nā in opatione vegetabitur de virtute in virtutem

tutē subtiliando deputando se ⁊ coloreo in se meliorando vsquequooptatū assumat rubore in q̄ ē pfectio virtutemq; penetrādi capiat ⁊ tingēdi. Hoc aūt alal herbel crocos vel croceū lapidē vegetabilē nutritū in mōtibus errantes plurimi nō cognoscunt: venditur autē palam minimo precio.

¶ Sequitur lapidis mundificatio aſiq; ponak ſ decoctiōe.

Deopus qō vestro intellectui demonstraui purum mundum amenum sincerum rectum in tenues laminas coaptatū se ostēdit q; per ignis liquefactionē modos a mineralī grossicie expurgatum elevatio num modis subtile fit in relictis quibuſdā sulphureitatib⁹ adustionis ⁊ terrestreitatib⁹ et tenuis fortiq; vntione pmixtis: ⁊ quibuſdā humiditatibus corrūpentibus exalatis cuius subtiliatiōis signa sunt duo vnū quidē qō elevat⁹ spūs citrinus minus durus lapis fact⁹ aliquātulū pſpicuitatis habēs. Aliud vero qō remānsit ſ vasis fundo terra tenuis et nigra. Aduertak aūt ad hoc q; in hac elevatiōe ſi recte fiat qōdā permanens inuenit: qō dz per vim adduci supabundanter volatilis elevari. Et parti que residet ex eadē quod elevatū est reddi dz donec fugiēs totū fiat. Et tunc terra nigra predicta remanet ex ambobus in lapidem predictum durū citrinissimū tā cōuersum. Nō autē cōtēteminī de volatilitate p̄dicta donec inuentatur q; tota massa lapidis p̄dicti igne elevati reddita in suo vase per eundē cōtinua: cum ignis predicti gradus cōtinue ascendat: sic q; nil ſ pfundo mundū nec sordidū resideat ex eadē. Dū ſo sic pfectissime elevabitur adimplebitur in operis pzici pfectione quā tubet scriptura dicēs. Suauiter cū magno ingenio ascendit a terra in celū. Itez scitote q; cū corpore admiscetur fit vnū cum eo vertit ipsum in spīm. Et geber idem precipit in cap. de tertij ordinis medicina et oēs phī idē clamāt: et hoc op⁹ a philosophis nolatur ablutio per quā achilesue: quoniam in elevatione vterq; ascendit in fumū seu fumi spēm. Et q; etiam liquatur hec materia dum ascendit pz eam esse de natura aque calide. Namq; liquak et frigido eo agnlatur et cum a superfluitatib⁹ denudatur abluitur imbibitur et aq̄ sua. ſ. spū predicto ab eodē germine procedēte. hec est ergo philosophica dissolutio que fit igne.

¶ Sequitur decoctio primi gradus vsq; ad albedinem.

Stud igitur votūdū spirituale factū quod eo vertit in q̄uor balneum temperatum ingredi: sed per qō corpus sit suaue atq; continens ignem leuem qui humiditatū est corrumpētium consumptru⁹: fieri ergo debet furnus talis dispositionis: q; in eo lentus ministretur ignis qui augmentari nō possit: et vas materiam capiens vitreum dz esse coopertum ferreo vase etiusdē forme scisso per medū: ⁊ debet esse vas lōgum cubito vno strictum in summitate vt strictura nihil permittat exhalare de spū ⁊ longitudo fumos precipitet ſi quos elevari contingat ⁊ humiditates corrumpentes infra se consumat. Quorum furni ⁊ vasis querēdum est iiij visio non scriptura: ⁊ dz calor vas vndiq; circuire ita vt equalitas vndiq; sit caloris. alis frustra balneum diceret. Et ſ furni summitate debet eē fotamē per qō exire dz frustum vnum vitri rotundum ⁊ longum claudēs orificiū dicti vasis in cui⁹ frusti tactu cognoscik ſi calore congruo materia decoquatur. Et ſi forte aliqs fumus infra vas tam dictum ascendere videatur non pmittit ipsum dosis dispositum exhalare quātuncunq; vas etiā teneretur apertum. Quare dicitur a gebero: nunq; vnum ab alio vere separatur: licet quo ad visum segregari vel separari superficialiter videank nec vnum sine alio esse potest. Nam sui spūs temperati sunt per viam nature perfecte intīs q; abinuicē non separātur. In hoc autem gradu caloris materia nigra efficitur qm nigredinem efficit in humido calore agens. Quare in turba dr: videſ autē nigredinē illi aq̄ imminere scito tam corpus liquefactum esse. Itez primo in opere oſa denigrantur. Iſte vero fruct⁹: ideo fuit: vt caueatur ab igne nimio quoniam intrusus calor perire facit ⁊ cō positum segregari. Et ideo temperato debet igne prosequi Decoquitur sicut puer lacte nutritur. ⁊ in hoc oēs conueniunt. Et hoc etiam ostenditur in practica de diuersis coloribus sub nigro colore contentis.

¶ De gradu ignis aduenta nigredine.

Cum vero totuz est nigrum cōtinuetur ignis eiusdez gradus donec albedo in ventre ipsius occulta appareat. namsic approximat fizuz. Notāduz aūt q; in ipsa nigredine multi colores apparent de quibus nō faciunt phī mentionē. Nā qnq; totum sit viride qnq; luuidū qnq; violaceū colouis qnq; etiā ex vno latere vasis est viridē ex alio nigrū vel luuiduz intus. ⁊ viride extrahi tamen colores omnes sub nigro comprehēduntur. Et q̄n in eis nulla perfectio essentialis existit. tō phī principaliter tm̄ inter ceteros colores nolant tres: videlicet que virtutes dicuntur alc. ſ. nigrum album ⁊ rubeum. Quare in turba veneramini regem ⁊ suā vroiez ⁊ nolite eos cōburere ne fugetis eos nimio igne: q̄n nescitis quando indigetis his qui regem ⁊ suam vroiem emēdāt. Coquite eos vt fiāt nigri. deinde albi: deinde rubei: deinde angēs fiat venenuz. Itē fiat lapis albus combustione et humore seu liquefactione. Per aquā dicitur sequi mortificatio que apparet in nigredine: primo apparente in qua mortificatiōe vntuntur spūs. i. desiccank q; nisi corpora desiccentur non apparent colores alc q̄ nigredo ⁊ nubes appellank. Item magnesies cuz dealbatur non permittit spīm fugere: quia natura naturā continet. humiditas ergo que curabat in decoctione nigredinē se desiccatā ostēdit dum color albus incipit apparere. Nam in trāsmutatione nigredinis vidi anteq; perfecta dealbaretur fuscam albedinem que brunus color vulgariter dicik: q̄ brunticies vera albedo postea efficitur. Tunc autē durante bruntie magister meus fregit vas et lapidem ⁊ inſperit eum intus ⁊ extra ⁊ inuenit brunū extra. intus autē erat adhuc nigredo. Cuius cām mihi assignauit q; videlicet parteomaterie vasis lateribus adherētes magis senserāt calorē sibi propinquum q̄ materia mediana: ideoq; citius in colore ceperant transmutari. Et virit mihi q; ista brunitas ascēdebat q; albedo extrahebatur a nigredine eius vētre: sicut ſ turba dr. Cum eā videris ipm̄ natum scito q; albedo ipsi⁹ in ventre nigredinis primo apparentis occulta est: ⁊ tunc te opz illā nigredinē extrahere ab illa nigredine subtilissima ei⁹ nō autē miremini quia adhuc materiā hāc voco lapidem. Nā sciatis q; q̄diu durat albedo ⁊ ēt assūpta rubedine p lūgū tpo stat dur⁹ et in masse fortis spēm resident q̄siq; decoctionis pmutatiōe per seipsaz icipit dirui ⁊ aliquātulū elevari.

¶ Sequitur decoctio secundi gradus vsq; ad rubedinem.

Cum igitur sic dimiserit hic lapis nigredinem mutatur. gradus ignis et ponk in alto furno subtilis dispositionis in quo fortior adhibeak decoctio. Calefacientes vas ⁊ materiā circūquaq; ⁊ ibi decoq̄ dz. Nā tunc suscipit verā albedinez cum qua ibidem coquitur tandiu donec albedine transmutata rubozem assumere videak. Cauēdum est aūt q; iste ignis nō sit intēsior q̄ ad suuz gradum spectat. Nam in illo albo colore corpus et spūs sunt vere cōiuncti. Et ſi darek decoctio in excessum vltra debitum sui gradus separentur vnita. Quare in turba dicitur coquite ⁊ caute ne in fumum vertantur ⁊ pereāt Citrinatur aūt q̄n de albo colore in rubeū transmutak. Citrinus aūt color est medius inter album et rubeum. Opz ergo eum pretendi ante rubedinem verā. ⁊ de hac practica locuti sunt philosophi dicentes. Spūs ⁊ alia non vntuntur ni ſ in albo colore: q; tunc oēs colores qui in mundo excogitari possunt apparent ⁊ firmant: ⁊ tunc in vnum colorē scilicet albedinis conueniunt: dealbatio enim est totius operis fundamentum: nec inde variatur in diuersos colores videlicet veros preterq; in rubeum in quo est finis vltimus. Citrinatio enim que fit inter album ⁊ rubeum nō debet dici color in perfectione. Approbantur autem per hec omnia que predicti que etiā vera esse mihi facti experientia demōstrauit.

¶ Sequitur decoctio tertij gradus vsq; ad calcinationem

Tum rubescere incipit ponitur ad decoquēdum in alio furno fortiorē phibendo ignis gradum donec intus ⁊ extra vera rubedine perfruatur. Cuius signū est diuctio et eleuatio

supradicta de quibus in turba dicit. Post albedinē aūt nō poteo errare. Nam igne augmentato post albedinem ante rubedinē ad cinerationez peruenitur. Item: videns autem ullam albedinem supereminentē esto ratus q̄ rubor in albedine illa occultus est: & tunc oportet illud extrahere: verum coquere quousq̄ totū rubeum fiat. Et si vobis dubium relinquat quare albedo a nigredinis ventre extrahitur. rubedo aūt nō extrahit ab albedine licet sit rubeū decoquendo declaro vobis hoc modo q̄m durāte nigredine materia remanet: & est humida in natura que humiditas se ostēdit apparente albedine desiccari. Et nunq̄ etiaz apparet albedo donec humiditates corrumpentes sint omnino cōsumpte. Ihis ergo duabus de causis dici potest q̄ albedo a nigredine extrahitur. dum autem rubescit nihil deuastatur sed tm̄ coquitur et decoctione fortī color rubeus incommutabilis apparet in quo est perfectio. Quare in turba ex ꝓposito in spūm rubeū verso fit mundi principium. Item spūs tingēs & vinificans intromittitur: postq̄ recessit humiditas corrūpens non aliter q̄ō est puētū ad dealbationē seu ad albedinem hoc ergo colore rubeo apparente natura sui perfectionem ostendit occultam.

¶ Sequitur calcinatio in qua vltimus gradus figendi cōpletur et tunc spūs corpus est vere factus vere permanens et fugitiuum figens.

Postq̄ hec materia rubeum habens colorē dirui et eleuari incipit: ponitur ad calcinandū per flāmā fortē reuerberiorum tam in terreo vase in quo ignis gradu fixo cōpletur et pmanēs efficitur vera atq̄ pfectissima fixiōe. Quare iteber ait in capitulo de calcinatione. q̄ spūs calcinantur: vt fixiones fiāt et melius dissoluātur. Et in capso etiā de tertij ordis medicina ipsam incipit calcinari. Et debet in ignis calcinatiōi gore permanere donec pulvis tactu impalpabilis fiat intē sissimū habens rubedinē. Quare in turba sic dicit: scitote q̄ cum cinis est optime miscuit: eo q̄ cinis ille recipit spiritus et inclusus est ille humor p interiorem ignē q̄sq̄ croci sicci vel combusti sanguinis vel syrupi granati colorē assumat. Item cum aqua introiuit in corpore vertit ipsam in terraz deinde in puluerem siue cinerem si vult apud pfectionez experiri manu accipite. Si ēs impalpabilē aquā inuenīt bene est sin autem iterate. Hic aūt cinis rubicundissimus impalpabilis in seipso eleuat etiā crescit in modū fermēti & seꝑat ab eo in calcinatione predicta terra nigra subtilissima et perlucida que i fundo vasis est sub dicto puluere rubeo reperit: vt dicebat mihi magister meus. Apparet pfectionez fixionis in hoc existere duabus de causis. Una quidem quia per fixionem et per calcinationis ignem introducitur parua quantitas huius elixir super multas quantitates non permanentes corporis q̄recta confirmat in eis aurifixionem: quod non faceret nisi in ea fixio superabundaret. Alia vero quia terra nigra predicta in calcinatione separatur a commixto que alis fuerat in toto opere inseparabilis propter fortissimam vnionem. & ideo necesse fuit p fortissimū artificiū sapari. Et si remaneret cōmixta propter sui impuritatem impediret pure materie ingressum.

¶ Sequitur cinis per calcinationē factus fusibilis & iterato lapis qui est elixir completum.

Finis vero iste caret fusione: q̄ liter aūt ingrediatur vt tingat certe liquefactio sibi redditur siue fudor per modum a philosophis tritū. Quis ergo modus est ille: est ne in aquaz soluendo certe non: q̄ philosophi non curant de aquis tangenti adherentibus & in humectantibus. Quare dicitur in turba: incipientes aūt audientes aquā putauerūt eā aquaz esse vulgi: q̄ si nostros libros legissent scirēt vtiq̄ aquā esse permanentē. Que ergo aqua est vere que tangenti non adheret sed superficie discurrit nihil humectans: sicut argentum. Quis ergo faciet talez aquā: certe dico q̄ ille q̄ scit facere vitrum. Hec ēs materia nihil aliud q̄ō de seipsa vult sibi adungi. nā oia quib⁹ indiget in se habet. Et si bene ea cogitentur que predixi scietis et hoc cinerē habere lapidez rubeū in intēso colore parū perspicuū habentē frangibilez cum modico ictu fusibilē penetrātē: ingredientē & perpetua citrinatione tingentem: cuius vnū pōdus centū milia & plus aturni conuertit in solē. Est aūt in projectionis modo subtilitas. qua ignorata elixir tenens nō proficit ex eodē.

¶ Conclusio totius epistole.

Ergo pater non miremini si i hoc opere multi errant qm̄ iuro vobis me nunq̄ vidisse quemq̄ preter magistrū meuz q̄ in debita applicaret materia opus suum: sed conant ad impossibilia in materijs: ac si de cane crederent hoiem generare. Quid mirus ergo si reddant in operibus mendaces. Nam lapide & vnde noto in practica operis dubia subtilissima multa restāt vere autem credatis q̄ in libris suis posuerunt phi veritatem. Sed post mortem scribentes cuuslibet scripta eius quādoq̄ male ab aliquibus intellectum: q̄ tm̄ ipe si presens esset & speculatiue exponeret: iuxta verbum & verificaret operis per effectū. Ego aūt vestre prudētie per omnia exposui totum opus: & per dicta philosophorum aliqua approbaui: licet pauca curaui allegare. quod ex cā obmisi: q̄m presumo q̄ vos scripta phoz omnia in scrinio vestri pectoris inclusistis. Et sic non dubito q̄ dictis meis ea omnia applicaueritis per vos ipm sicut ego per experientiā quā vidi scripta sapientum intelligo: alis non noturus. Et si circa hec breuiloquio vobis fui. hoc ideo. Nam in vobis tm̄ presumo scire fundamentum. q̄ vobis non latebit intentio huius rei. Et sufficit mihi q̄ vobis soli meus patet intellectus & non me cum migrare queat: hmōi veritas ab hac luce. Ob paternitatis vestre reuerentiam nouum hoc lumen edidi super ea: q̄m inter mūdi ceteros vos elegi hac re meo iudicio dignior rem: & altissimus vos peruenire faciat ad optatum.

¶ Explicit tuuenis experti liber qui dicitur nouuz lumen.

¶ Incipiunt sigilla magistri Arnaldi.

In nomine viui patris dñi nostri ihesu xp̄i accipe aurum purissimuz & fundatur sole intrante arietem. s. xv. kal. aprilis: post formetur in de sigillum rotundum: & dum formabitur in rotundum dicas. Exurge lux mundi ihesu verte agnus qui tollis peccata mundi: et illumineo tenebras nostras: & dicatur psalmus. Domine dominus noster &c. et cum factum fuerit reponatur: & post luna existente in cācro vel leone sculpatur in eo ab vna parte figura arietis duz sol est in ariete & in circunferentia. arabet tribus iuda. v. et. vij. & ex alia parte in circūferentia hec sacratissima verba sculpantur. Verbuz caro factū est & habitauit in nobis: & in medio alpha & o: & sanctus Petrus valet autem istud pretiosum sigillum contra omnes demones: & inimicos capitales: & contra maleficia: & valet ad lucrum & gratiā acquirendā: et in omnibus subuenit periculis et vectigalibus & valet cōtra fulgura et tempestates et inundationes aquarum: & cōtra impetum ventoz et pestillentias aeris: et qui portat cū honoratur et timetur in omnibus causis: et in domo in qua fuerit nullus illi domui nec habitantibus nocere potest: & valet demoniacis freneticis et maniacis et squinanticis et omnib⁹ passionibus et capitis oculoz et illis quib⁹ reuma descēdit a capite: et vniuersaliter dicam omnia mala auertit et bona confert: et qui portat eū caueat inquārū poterit ab immunditia et luxuria: et ab alijs peccatis mortalibus et portetur in capite cum reuerentia et honore.

¶ In nole dñi nostri Jesu cristi.

¶ Accipiat aurum purissimum et fundat post formetur sigillū rotūdū & dū formabit dicas. Exurge dñe in statera et audi vocē meam: quia clamaui ad te: miserere mei et exaudi me. et dicat psalmus. Dñs illuminatio mea &c. qō cuz factum fuerit reponat: et hoc fiat sole intrante in libra. vide licet. xv. calen. octob. et post luna existēte in capricorno vel aquario: sculpatur ab vna parte figura hominis in manibus tenens libram ad modum crucis sole existente in libra & in circūferētia sui sit hely hely lamazabathani: cōsummatū est: et ab alia parte in circūferētia Jesus nazarenus rex iudeoz: & i medio Michael. Joth. Matthe⁹. Uau. Valz aūt istud sigillum

stud sigillū sacratissimum cōtra insidias demonū in terra ⁊ in mari ⁊ a morte subitanea liberat portantē se et qui portat eū erit māsuetus ⁊ misericors. sapiēs et honestus et ad bonū cōsilia vtilis. Valet etiam ad lucrū acquirendum in mercaturis quibuslibet ⁊ valet ad dilectionē tam virorum ꝙ mulierum bono zelo: ⁊ q̄ eū portat cū sigillo arietis intuite non poterit coram puncipe accusari et valet cōtra infirmitates que fiunt ex sanguine ⁊ cōtra impetus ventoꝝ ⁊ marium inundationes: ⁊ contra dolorem renum: ⁊ in domo vbi fuerint maleficia ⁊ fortilegia illi domui non nocebunt ⁊ valet ad multa alia. Et qui eum portabit secum securus per mare nauigabit implorando semp dei misericordiam ⁊ ab eo de peccatis ventam postulantem: portetur autem cū dei reuerentia ⁊ timore.

¶ Sigillū tauri. accipiatur aurū vel argentum et fundatur sole existente in tauro: et fiat inde sigillum: et quando cum malleo ferietur dicas. Exurge dñe deus meus adiutor meus psalmus. Celi enarrant gloriam ⁊c. Post sculpatur tibi ex vna parte figura tauri: et in circūferentia signi tauri Theonel sanctus paulus: ⁊ ex alia parte in circumferentia. benedictum sit nomen dñi Jesu xp̄i: et in medio oīe Joseph oziheon. Valet autē in generali sigillum tauri contra obthalmias oculorum tumores ꝙ ⁊ omnes malas dispositiones eorum ⁊ quinantie ⁊ omnibus passionibus colli et gutturis.

¶ Aliud sigillum est gemmorum. Sole ergo existente in gemmis: accipe aurum ⁊ fac sigillum rotundū vt supra ⁊ duz fiat dicas. Exurge dñe. sol in facie in precepto quod mādasti ⁊ synagoga populorum circundabit te. psalmus. Dñe de in te speraui. Valet hoc sigillū in generali ad cancrum ⁊ cōdilomata ⁊ ficum ⁊ ad ciragram: ⁊ ad omnes passiones humeroꝝ ⁊ brachiorum ⁊ manuum ⁊ ad multa alia. Et dū sol est in geminis sculpatur in eo ab vna parte figura geminorum et in circunferentia. Chimel: sanctus Andreas. Et ex alia parte in circūferntia: qui crediderit et baptisatus fuerit saluus erit: ⁊ in medio: sother salus.

¶ Quintū sigillū est cācri. Sole ergo existente in cācro: accipe aurū vel argētum ⁊ fac inde sigillū: ⁊ dum feriet dic. Exurge dñe deus meus: ⁊ exaltet manus tua ne obliuiscaris pauperum. psalmus. Confitebor tibi dñe in toto corde meo narrabo oīa mirabilia tua. Et ab vna parte sculpatur in eo figura cācri: ⁊ in circūferentia sculpat. Ego sum resurrectio ⁊ vita qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet ⁊ in medio adonay vita. vz in generali ad omnes passiones pectoris et stomachi et cordis ⁊ pulmonis ⁊ venarū ⁊ arteriarum ⁊ costaꝝ et ad pleuresim ⁊ ad vomitum sanguinis.

¶ Sextum sigillum est leonis. xj. kalendas Augusti. Accipe aurū ⁊ fac inde sigillū vt supra ⁊ sculpat in eo forma leonis obseruatis conditionib⁹ q̄ supradicte sunt in primo sigillo arietis: ⁊ duz malleo feriet dic. Exurge leo de tribu iuda et intende iudicio meo deus meus ⁊ de⁹ me⁹ in cām meam et discerne cām meā. psalmus. Judica me de⁹ et discerne cām meā ⁊c. Et ex parte leonis in circunferentia sigilli leonis. Choel: sanctus Jacobus: et ex alia parte in circunferentia. vicit leo de tribu iuda: radix dauid alleluia etin medio: heloy sadoy. Proprietates hui⁹ sigilli in generali sunt hę vz ad oēs passiones stōachi: laterū et dorsi ⁊ renū ⁊ menstruis malitiis: ⁊ cōtra ardorem solis ⁊ febres acutas ⁊ pacutas: ⁊ cōtra oīa ꝓata: et multa alia portet in renibus.

¶ Septimū sigillū est virginis. Accipe ergo purū aurū sole existēte in virgine. videlz. xj. kal. septēbris ⁊ fiat inde sigillū rotundum vt supra de alijs et sculpat in eo figura virginis prim sol erit in virgine et dum malleo feretur dicas sic Exurge dñe adiuua nos et libera nos propter nomē tuum psalmus. Deus auribus nostris audiuimus ⁊c. Et ex parte virginis in circūferentia ezechiel. sanctus lucas: ⁊ ex alia pte in circūferētia sculpat. Spūs sanctus supueniet in te ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi: et i medio Pātuel: Emanuel Proprietates huius sigilli sunt hę. quoniam defendit portātem se a dolore ventris ⁊ colica passiōe ⁊ cito sedat porri pulationem et typum febris et cephalargiam et dolorē anteriorum soluit: et ad membra alia. Sigillant autem et eo et ex alijs medicinis.

¶ Sigillū octauū est scorpionis: sole existēte i scorpiōe. xj. xj. kl. nouēb. Accipe aurū vl argētū et fac sigillū rotundū et dū malleo feriet dic. exurge dñe dñs gl̄ia mea exurge psalterium ⁊ cythara exurgā diluculo. psalm⁹ Miserere mei de⁹ miserere mei qm̄ in te cōfidit aia mea ⁊ sculpatur in ea figura scorpionis in circūferētia Dayabel: sanct⁹ philipp⁹ ⁊ ex alia parte in circūferētia. Nolo mortē peccatoris sz vt conuertat et viuat: et in medio ananelon par: virtutes in generali sunt hę: valet contra quartanam et quotidianā: et contra malas dispositiones neruoꝝ et ventris et vesice: et contra epilepsiam cum alijs antidotis mixtum et propinatus valet etiam languidis et ptūcis et omnibus infectis.

¶ Sigillū nouū est sagittarij. dic ergo. xv. ꝑcedente. kal. dece. accipiat aurū purū: et fiat inde sigillū rotūdū et duz malleo feriet dicas. Exurge dñe Jesu xp̄e in occursum meū ⁊ vide tu dñe deus virtutū: deus israel. psalmus. Eripe me dñe de inimicis meis: et sculpas in eo figurā sagittarij dum sol erit in eo et in circūferētia sagittarij: scarphiel: sanctus spiritus: scūs iudas: et in circūferentia sic. Jesus autem transiēs p medium illorum ibat: et in medio sabath acatiathos vz aūt in ḡnali epilepticis et demoniacis et maniacis ⁊ arteticis ⁊ sciaticis et contra febrē de colera putrefacta ⁊ ad multa alia.

¶ Sigillum [illegible] est capricorni sole ergo exīte in capricorno accipe aurum [illegible] argentū: ⁊ fiat inde sigillum ⁊ dum fiet dicak. Exurge [illegible] de⁹ me⁹ ⁊ libera me qm̄ tu es spes mea ⁊ patiētia mea [illegible] mea. psalmus. De⁹ in adiutorium meum intende [illegible] sculpak in eo figura capricorni duz sol erit in eo ⁊ in circūferentia sic. Chanariel. Sctūs Bartholome⁹ et in alia circūferentia scribak sic. Gl̄ia in altissimis deo et in terra pax [illegible] bonevolūtatis: ⁊ in medio. Jesu brasim: virtutes in generali sunt: valet eis cōtra morsus venenosoꝝ animalium [illegible] et cōtra guttā in genubus.

¶ Sigillum xij. est aquarij: die ergo ꝑcedēte. xiij. kal. februa. Accipe aurū et fiat inde sigillū rotūdū. et dum malleo feriet dicas. Exurge dñe de⁹ mi⁹: excita potentiā tuā et veni vt saluos facias nos. ps. Qui regis israel intende ⁊c. Et dum sol erit in aquario sculpak in eo ex vna pte figura aquarij. Sadachiel. Sanct⁹ Thomas: et ex alia pte in circunferentia. Ecce agnus dei: ecce q̄ tollit pcā mūdi: et in medio. Usiō. Joth. Heth. virtutes aūt huius sigilli in generali sunt hę. Portātibus sigillū nulla res q̄ serpit nocere pōt vel appropinquare et vz ad lachrymas oculorum et ad obscuritatem visus et ad dolorem tibiarum et crurium: ⁊ q̄ōcūq infirmitates que sunt ex sanguine infecto et ad multa alia.

¶ Sigillū. xij. est pisciū. Sole ergo exīte i pisc⁹ accipiat aurū vel argentū ⁊ fundak: et fiat inde sigillū et dū fiet dic Exurge sol justitie dñe iesu i requiē tuā: tu es archa sanctificatiōis tue virgo maria. ps. Memēto dñe david ⁊c. post sculpat in eo figura pisciū sole exīte in eis eam circūferētia Malthiel. Sanctus Marcus. sanctus matheus: ⁊ ex alia parte in circunferētia sculpatur. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet: cōsummatus est et in medio ut Aglathes vz istud sigillum in generali podagricis et dolentibus pedū et glaucitati oculorū et passionib⁹ eorū et ad cancrenas et fistulas et vulnera saniosa ⁊ ad omnes infirmitates sanguinosas q̄ sunt inflate vbicunq sint ⁊ vndecunq fluant.

¶ Explicunt sigilla magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit pfectū magisterij et gaudiū magistri arnal. de villa noua: trālmissū p eū ad iclytū regē arroganū qō q̄dez est flos doz: de aur⁹ oīm mcōpabilis margarita in quo reperit veri ꝓpositio et pfectio elixir: tā ad albū ꝙ ad rubeū cōponendū. vz ad solē et lunā sub compendio declaratum.

Cias charissime q̄ in ol re q̄ sub celo ē creata sūt quatuor elemēta nō p visum: sed per virtutē. Unde philosophi sub velamine sciētie elemēti istā scientiā tradiderūt: ⁊ ad literā nō intelligētes operātur ex sanguine: capillis ouis ⁊ vrina necnon multis alijs: ⁊ ex illis primo extraxerūt q̄tuor elemēta: vt cuz eis operē pficerēt separando prio p distillationē et ꝑdictis aquam clarā deide oleū in superficie citrinū q̄ dicūt ignē ⁊ aere cōtinere ⁊ terra nigra i fundo remanet. Postmodū cū aq̄ terrā abluūt et dealbāt imbibēdo ipam et decoquēdo et distillādo aquā illā totiēs donec terra dealbet. Deinde reducunt oleum illud ad ignē paratū distillando quousq̄ dicta terra

totum bibat.s.aquam.oleum ⁊ tincturam:⁊ istam terram siue cinerem proiiciunt super corpus fusum. videlicet super cuprum:aut aliud ⁊ nihil inuenitur.Et tamē faciūt et opantur ꝑm qō philosophi dicunt in libris suis: ⁊ sic in errore ceciderunt non inuenientes introitū. Et tñ error illoꝝ est:qꝛ certū est qꝫ non generat ex homine nisi homo:nec ex equo. nisi equus similiter nec ex aliis animalibus nisi sibi similia. cū igitur ista sint a natura metallorum penitus aliena. impossibile est ex ipsis fieri generationem ex metallis:quia metalla non generātur nisi ex spermate ꝓprio. Argentum autez viuum est sperma metallorum ⁊ origo eorum: ꝓout dicunt omnes philī:⁊ etiam vsus ⁊ ratio docet:ꝓout inferius declarabo. Ista aūt predicta: videlz sanguis capilli a ouo ⁊ vina ⁊ cetera vegetabilia non sunt argentū vi.ergo ex ipsis ē impossibilis generatio seu transmutatio metallorum nō sunt igitur predicta lapis noster licet sint exempla. ¶Sunt alij qui accipiūt quatuor spūs.s.arsenicum:sulphur arg. viuuz ⁊ sal armoniacū.⁊ dicunt spūs qꝝ ab igne fugiunt et euolāt in fumum.⁊ ista accipiunt loco quatuor elementoꝝ. Videntes qꝫ philosophi dicunt in libris suis scientiā esse in spiritibus ⁊ istos subiacētes:vt sint nature aere vel vt nature aree efficiant:fiēt postmodū calcinādo vt sint nature terree soluūt vt sint nature aque.⁊ distillant vt sint nature ignee. Et ista componunt iuxta libros credentes habere scientiam elementorum.⁊ composita simul componunt supra cuprum et nihil inueniunt:sed vt primi in errorem sunt lapsi. Et cā errorum illorum est multiplex:quarū due sufficiunt quo ad presens vna qꝫ vt predictum est qꝫ metalla nō generantur nisi ex suo spermate. Ista autem non sunt sperma metallorum perfectorum excepto argen.viuo:ergo ex eis est impossibilis fieri generatio vel transmutatio in metallis. Tez qꝫ sulphur ⁊ arsenicum cito comburūtur in igne ⁊ ab igne cō bustione in carbonem transferuntur:quomodo ergo spectabitur de eo bonum qꝫ cito comburitur:⁊ in carbonem reducitur:nec aquam expectare debet.igitur patet fabiliter intueri.qꝫ nec ista per se:nec iuncta cum corporibus nec mixta cum oleis extractis ab ouo:sanguine vel capillis vina vl' alijs vegetabilibus:nec mixta adinuicem sunt lapis noster:aut medicina nostra.et hoc propter rationes predictas:qꝫ ad generationem holis nō fit alicuius commixtio rei: nec ad generationem animalis:nec ad generationem plante:nisi suis propriis seminibus:aut spermatis:igitur magisterium nostrū cōmixtione alicuius non indiget extranea.

¶Quidā credunt in salibus seu aluminibus scientiam inuenire et ea soluunt ⁊ calcinant:fundunt ⁊ preparant ⁊ alij qui per se proiiciūt super corpora imperfecta. Et alij simul miscent cum spiritibus vt dictū est. Preparant autem cum corporibus preparatis ⁊ nihil inueniunt: ⁊ causa illoꝝ errorum est similis precedentibus. ¶Et quidam ex solis corporibus credunt medicinam elicere:et preparant ea calcinādo:solvendo ⁊ cōgelando:⁊ proiiciunt super corpus decepti sunt ⁊ error illoꝝ est:qꝫ sperma metallorū ab initio nō acceperunt sed corpus:vt est in natura sua. Et rōnibus ergo dictis apparet qꝫ nō in sanguine:nec in ouo:nec in capillis apparebit aut habebit seu vegetabilibus scientia nostra nec in spiritibus predictis p se aut salibus attramētis aut alijs quibuscunqꝫ. ¶Et quidam subtiles inspicientes cōsiderauerunt arg.vi. esse principiū metallorum ⁊ ipsoꝝ originem caloris sulphure inuenitur: decoquerunt ⁊ sublimauerunt per se ar.vi.⁊ fixauerunt ⁊ preparauerunt ⁊ nihil inuenerunt. Causa ꝓpter erroris illorum est quia sperma viri non prodest:nec fructum affert: nisi proiiciatur in matrice mulieris:sic etiam. Nō.qui sperma non prodest: nisi proiiciatur in matrice corporum vt ipsum maturent. Quidaz ipsum cum corpore amalgamando miscuerunt et lauauerunt tandiu cum aqua dulci donec eis apparuit: quia corpus mundū est redactū:⁊ illud coxerunt:vsqꝫ in finem credentes qꝫ argentum viuum cū tali corpore misceatur: ⁊ nihil inuenerunt:qꝫ corpus immundum inuenerunt et ar.vi. euanuit:sed corpus fuit mundius qꝫ fuisset. Causa vero erroꝝ illoꝝ est:qꝫ sperma non tingitur cum corpore nisi luna mediante:quoniam anima est medium inter spūs ⁊ corpus ipsa adinuicem coniungens. Anima autem fermentum est quia sicut anima corpus viuificat hominis:sic fermentum corpus mortuuz et a natura sua penitus alteratū viuificat Unde anima obtinet principatū exercēs virtutes suas:sicut quid sit fermētū infra dicetur. ¶Quidā miscēt corpa imperfecta cum corporib⁹ perfectis:et ponunt in examine credentes qꝫ id qō est bonum et purum in corporibus imperfectis cum plecto remaneat et residuū euanescat:hec aūt non videntes illusi sunt et cecidit in eis cogitatio prava. Cā autez illoꝝ erroꝝ est.qꝫ corrumpens corpora imperfecta.s.terrea: sulphurea:adusta iuncta est per minima cum corpore plecto impediens ne perficiat. Et nota qꝫ hic oporteret habere duplicē virtutē que separaret terrā sulphuream cōburentem a commixto et que cōueneret tā separata ad naturam suam. Hanc autē virtutez corpus in sua grossitudine habere non potest:hec omnia tentauerunt communiter operantes prout et ego tentaui tā ⁊ in stupore adducti sunt tanqꝫ de scientia desperati ⁊ in tellectus imbecillitatio magisterii reliquētes. ¶Hūc aūt scire te volo qꝫ materia oim metalloꝝ et equum sperma est. Nō. decoctus ⁊ inspissat⁹ in ventre terre calore sulphureo decoquente et ꝑm veritatem sulphuris ⁊ ipsius multitudinē in terra diuersa metalla generant:semper tamen eoꝝ materia est vna et eadem essentialiter:solo tñ differūt accidente: scz decoctiōe maiori aut minori adurenti vel nō adurenti seu comparatio:et in hoc philī puenūt:⁊ adhuc tibi hoc carissime fili clarius demonstrabo. Certum est est qꝫ omnis res est ex eo vel de eo in quod resoluitur:super quod ponam tibi exemplum. Glacies vel nix conuertitur in aquā mediāte calore: ergo primo fuit aqua qꝫ nix vel glacies. sed oīa metalla conuertunt in argentum viuum:ergo primo fuerunt argentum viuum.

Modum autem conuertendi ipsa in argētum.vi. inferius te docebo. Hoc aūt supposito qō metallum possit resolui in argentum viuuz soluitur opinio illoꝝ qui dicunt spūs.ar. species in elementa et naturaz metalloꝝ transmutari non posse:quia hoc verum non est vt ipsi asserunt nisi ad primā materiam reducantur. Reductio ipsius ad primam materiam est facilis vt tibi inferius ostendam. ergo transmutatio est facilis et possibilis metallis. Item ostendo tibi qō multiplicatio in metallis est possibilis. Nam omne crescēs et nascens multiplicatur vt patet in plantis et arboribus. Nam ex vno grano mille grana procreantur:ex vna arbore infiniti procedunt ramusculi ex quib⁹ fiūt diuerse arbores ⁊ infinite:⁊ sic suum numerum augēt et multiplicāt. Metalla aūt in terra nascuntur et crescunt:ergo possibilis est in eis augmentatio ⁊ multiplicatio vsqꝫ in infinitum. ¶Ostēdi tibi charissime fili sapientie si ea qꝫ dicta sūt intelleristis errores omniū operantiū cōtra cum causis suis et affirmauī ꝫ esse verum demonstratione aperta ⁊ lucida. Nunc ad auxilio ad practicā ueniamus. Dico tibi charissime qō oportet corpora primo ad primam materiā reducere ad hoc vt fiat generatio seu multiplicatio in eisdem. Animaduerte ergo in hoc qꝫ tibi describuntur.

¶Accipe cupri lib.j.et fiat ex eo limatura munda et misce cum.iiij.lib. Nō. terendo in mortario cū sale modico ⁊ acceto quousqꝫ simul almagamentur. Cum autē cuprum fuerit optime coniunctū pone ipsam in bona ꝫtitate aque vite: hoc est in.xij.partibus sui de aqua vite:hoc est qꝫ ii amalgama fuerit lib.j.aqua de vite sint.xij.⁊ pone totum in vitreo li super ignem debilis cineris inferius lētissime ad ignem p diem naturalem:tunc dimitte infrigidari ⁊ cum infrigidū fuerit cola aquam tuā cum omnibus que in ea sunt p pannum lineum donec exeat et transeat per pannum de aqua id qō de corpore resolutum fuerit et nō per filtrum. qꝫ nō exiret resolutio corporis per filtruz ⁊ paro que poterit exire exeat et pone ad partem:deinde accipe id quod remansit in panno.⁊ iterum cum noua aqua benedicta repone ad ignem in vase predicto per diem et nocte:vt prius:⁊ cola vt supra dicitur ⁊ aquam secundam cum prima ad partem pone vt supra:et sic totiens reitera quousqꝫ opus ad aquam reuertatur:hoc est ad primā materiā quod ē. Nō. Quo facto totum istud accipe ⁊ pone in vase vitri super ignem lentum decoquens quousqꝫ videris in superficie nigredinem apparere quā remoue subtilius qꝫ poteris:⁊ sic reitera coquēdo ⁊ nigredinem a superficie tollendo quousqꝫ appareat nihil nigredinis:⁊ aqua remaneat clara:nunc habes aquam et terrā: scilicet

scilicet duo principalia elemēta. Deinde accipe illam terrā ⁊ nigredinē quā collegisti: ⁊ pone in vase vitreo et supfunde de aqua predicta quousq; super eam natet: ⁊ coque lento igne per.iiij.dies:tunc aquam pone et coque:et sic deincepsquousq; terra alba fiat et clara. Et hoc est qđ philosophi diterunt:hec terra cum aqua putrescit et mūdificatur quia cum mundificata fuerit auxilio dei totum magisterū dirigetur. Qua mundata et clarificata seu dealbata vt dictum est aqua mediante que cum dicta terra mediante calore ⁊ coagulata ⁊ inspissata terram istam coagulatam cuz aqua sua ⁊ inspissatam sine alia aqua decoquēsforti igne in cucurbita vitrea alambico vitreo superposito donec q̄quid fuerit de aqua ascendat ad alambicum ⁊ terra remaneat calcinata. Tunc accipe de fermento de quocunq; volueris quartā sui partem id est si fuerit vna lib. corporis perfecti:accipe de fermento.iij.ℨ. Fermentum vero aut est aurum aut argentum:⁊ istud fermentum cum terra fermentatur sic solui:vt de terra factum est:et eodem modo cum ordine preparatum simul coniunge et imbue cum aqua predicta et coque per tres dies aut plures. Tunc iterum aqua sua imbue et coque vt prius.et hoc toties reitera quotiēs et donec hec duo in vnum reducantur: quod perpendens quando color non variabitur in eisdē:tunc super eis infunde aquam predictam partem post partem paulatim. vsq; duz biberit ipsa quantum poterit semper nouam aquam infundendo. Nam in ista coniunctione spiritus ⁊ corpus cum eisdem miscetur anima:⁊ vnum fiet cum eis ⁊ corpora conuertentur in naturam ipsorum:⁊ germen coniungitur cum corporibus ipsorum predictis mundatis:q; non poterat ante propter eorum immunditiam ⁊ grossitudinem: sed nunc cū eis coniungitur:⁊ in eis crescit ⁊ augmentatur. ¶ Nunc reuertar charissime ad dicta prius applicans singulariter super eis verba philosophorum antiquorum obscure in parabolis collocata:vt me in dictis verba philosophoꝝ intelligere cū ipsa ꝓba eos ꝓtulisse affirmes. ¶ Primum verbum est corporum in argen. vi. reductio ⁊ istud est qđ philosophi vocauerunt solutionē que est artis fundamentū verba philosophi:nisi corpora solueritis in vanū laborabitis de qua solutiōe tractās Parmenides in lib. turbe dicit. Si hunc librū legissent et intellexissent scirent vtiq; aquā esse permanentē que absq; suo corpe cū quo iuncta est ⁊ facta est vnuz permanens esse nō posset:nō igitur corporum philosophorum aqua nubis sed ipsorum cōuersio in aquam ex qua fuerunt creata. ſ. argen. vi. prout gelu conuertitur in aquā lympidam ex qua primo fuit. Ecce per dei gratiam vnum habes elementum qđ est aqua. ¶ Scōm verbum est q̄ sit terra:⁊ hoc est qđ philosophi diterūt q̄ de grossitudine aque terra generatur: quoniam feces aque q̄ remanēt in fundo vasis terram philosophi diterūt. Sic habes ergo ſm altos elementum quod est terra. ¶ Tertium verbū est qđ est terre mundificatio de qua mundificatiōe. Marienus philosophus dicit. Hec terra cum aqua putrescit: ⁊ mundificatur: que cum mūdificata fuerit auxilio deitatis totum magisterium dirigetur de qua dixit etiam Pheyrer in libro turbe. tange siccum humido:scilicet terrā aque. Ecce ⁊ aquā p se tam habes ⁊ terram dealbatam cum aqua. ¶ Quartū verbū est aqua q̄ potest euaporare per distillationē siue sublimationem per quā sublimationē siue ascensionē efficit ipsa terra aerea cum prius esset spissatū cum terra ⁊ coagulatū. Et habes terram aquam et lacrem:et hoc est quod dixit Philetes in libro turbe. dealbatum siccum igne cōburitur quousq; ex eo creat spiritꝰ qui in eo inuenitur q̄ dicit cinis hermetis et miseris philosophus:⁊ remanet terra calcinata in fundo vasis q̄ est nature ignee. Et sic habemus in predictis preparationibus quatuor elementa. Hec ergo terra calcinata est illa de qua ait Miseris phs sic. Nec cinerē vt lapēdas in inferiori loco. eo teste existēte. In eo enī ē dyadema cordis q̄ pmanet. Cinis est postmodum cum ꝓdicta terra:fermentum ponitur q̄ philosophi animaz dicunt fermētum:Et hoc ideo q; sicut corpus humanuz absq; suo fermēto seu eius anima nihil valet:ita est in ꝓposito. Naz fermētum est corpus:vt dictum est:et ad naturā suā alia cōuertit. Et sciasq; nō est fermētū nisi sol et luna:⁊ hoc est aurū ⁊ argentū istis planetis appropriata. Ideo q; sicut sol et luna aliis dominātur planetis::c et ista duo corpora aliis dñantur:et ipsa ad suam naturam conuertuntur. Et ideo a plurimis fermentum dicuntur. Oportet ergo fermētum in corporibus introduci:quia est eius ala. hoc est qđ dicit morienus. Nisi corpus immundum mundaueris: et eum dealbatum nō reddideris:⁊ in eo animā nō miseris: nihil huic magisterio direxisti. Igitur fit coniunctio fermentum cum corpore mundato et tunc spūs cum tungitur letatur et gaudet cum eis quia mundata sunt a natura sua grossa et subtilia sunt facta:⁊ hoc quod dixit Alcanus in libro turbe spiritꝰ non coniungitur cum corporibus donec a suis immūdiciis fuerit perfecte denudatus. In hora coniunctionis mirabilia maxima apparent. Nam omnes colores de mundo apparent in operādo quotquot excogitari possunt: et corpus imperfectum coloratur coloratione firma mediāte fermento quod fermentum est anima et spiritus mediante anima cum corpore coniungitur et ligatur et cum eo simul in colore fermenti cōuertitur:⁊ fit vnum cum eis. Ex predictis apparet subtiliter intuenti philosophos in suis verbis obscurissimis vera dixisse. Nam ipsi philosophi dicunt in libris suis q̄ lapis noster est ex quatuor elementis:quia ipsum elementis cōparauerunt. Et ostensum est primo qualiter sunt quatuor elementa. Dixerunt etiam q̄ lapis noster compositus est ex corpore anima spiritu ⁊ verum dixerunt. Nam corpus imperfectum corpori comparauerunt propter hoc quia est infirmum. Aquam spiritum dixerunt et vere ipsa spiritus est. fermentum animam dixerunt:q; sicut supra dictum est corpori imperfecto vitam tribuit perfectam:quam prius non habebat. et meliorem formam produxit. ¶ Dixerunt etiam quidā philosophi nisi corpora ducatis vt fiant incorporea:id est non corpora et incorporea corpora nondū operanda regulas inuenistis ⁊ verum dicunt. Nam primo fit aqua. i. argen. vi. ⁊ sic fit incorporeum:deinde de coniunctione spiritus:scz aqua fit corpus. Et ideo quidaz dixerūt conuerte naturas:⁊ quod queris inuenies hoc est verum. Nam in nostro magisterio primo facimus de grosso gracile id est de corpore aquam et postmodum de huiusmodi siccū. id est de aqua que humida est terram. i. siccum et si naturas conuertimus ⁊ facimus de corporeo vel corporali spirituale:⁊ de spirituali corporale vt dictum est:⁊ facimus id quod est superius sicut id quod est inferius:⁊ id quod est inferius sicut id quod est superius. id est spiritum corpus et corpus spiritum:vt in principio operationis videlicet in solutione fit:quod est inferius est:sicut quod est superius et totuz vertetur in terram. ¶ Patet ergo ex predictis q̄ lapis nr̄ sunt quatuor elementa:et sunt anima corpus et spiritus:⁊ lapis noster prout dicunt quidam philosophi fit ex vna re cum vno:et certe verum dicunt. Nam certe totum magisterium nostrum fit cum aqua nostra. et ex ea et per eam. Nam ipsa corpora solui:vt dictum est superius nō solutione illa quā et prout credunt ignorantes quod conuertantur in aquam nubis:sed solutione vera philosophica:scilicet q̄ conuertatur in aquam primam ex qua fuerunt ab initio. Ipsa enim aqua corpora calcinat:et in terram reducit. Ipsa eadem aqua corpora in cinerem transformat et eam incinerat dealbat et mundificat:iurta verbū Morieni dicentis q̄ Azoch et ignis lationem abluunt atq; mundificant:et eius obscuritatē ab eo penitus eripiunt. Latio autez corpus immūdū est. Azoch est autem argentum viuum et corpora diuersa coniungit preparato predicto modo coniunctione tali quā non poterit ignis potentia: nec alia tēptatio seu probatio separare:et ab igne combustione defendit et eorum vnum in aliud mittit ⁊ corpora sublimat nō sublimatione vulgari quam intendūt ydiote q̄ sublimare sit superius ascendere per ignē. Et ideo accipiunt corpora calcinata:⁊ miscent cū spiritib⁹ sublitatio:scilicet cum. Mſ. arsenico sublimare et arsenico sale:⁊ per ignē fortem ⁊ subitaneum corpora ascēdere faciunt cum spiritibus. et dicunt q̄ tunc corpora sunt sublimata:et his talibus fallūtur ⁊ deluſi sunt:quia ipsa post modum inueniunt magis immunda q̄s fuerunt prius.

¶ Scias charissime q̄ non est nostruz sublimare superius ascēdere:sed sublimare philosophorum est de re balsa ⁊ corrupta altā facere atq; magnā. i. puram:vt cū dixim⁹ iste hō sublimatus est:id est in dignitate positus. Sic enī diximus

corpora sunt sublimata: id est subtiliata et in alteram naturam conuersa. Verūtamē sublimare apud philosophos: id est qō subtiliare ⁊ decretare: qō totum facit aqua nostra benedicta. Sic ergo intellige nr̄am sublimationē: q; multi sunt in hoc decepti. Aqua etiam nostra mortificat et viuificat: et apparere facit colorem primo nigrum in mortificatione corporis dū in terram vertit postmodū apparēt multi colores ⁊ varij ante dealbationē: quorum olim finis est albedo. In cōiunctiōe ꝺo corporis preparati et fermenti colorus infiniti apparent tot quot ab homine excogitari non possunt ⁊ sic apparet q; nostrū magisterū est in vno: ⁊ cum vno fit ⁊ ex quatuor: vt dictus est: ⁊ ex tribus: vt supra dictū est. Unde scias charissime q; philosophi nomina nostri lapidis multiplicauerūt ad hoc: vt abscōderunt eum et dixerunt lapidem nostrū corporeū ⁊ spiritualem esse: ⁊ in rei veritate mentiti non sunt prout sapientes intelligere possunt. Nam ibi est corp⁹ ⁊ spūs et corpus lactum est spirituale in solutiōe vt dictū est: ⁊ spiritus tactus est corporalis in cōtūctione ipsius cum corpore imperfecto ⁊ fermento. Quidam em̄ philosophorum ipsum vocātes: put dixit. Erymeus in libro turbe. Sic scitote oēs scientiam inquirentes qō nulla sit tinctura vera nisi cum ere nostro et infinita nomina imposuerunt ne ab incipientib⁹ perciperetur quoquo modo si ipsum nominarent: tamē vnus est et idē opus oīs. Et ideo dixit. Morienus q; cum facto nostri magisterij assimilat in ordinem hominis creationi. Nam primo est coitus: postmodum cōceptio: deinde impregnatio: quarto ortus: et quinto sequitur nutrimentus. Hec verba faciam te intelligere si fueris attentus corde atq; sollicitus. Sexto sperma nr̄m qō est argē. vi. cū terra coniungitur corpori imperfecto q̄ terra nostra dicitur eo qō terra est mater omniū elemētorū: tunc ſm philosophos coitus appellatur. Dum aūt terra incipit aliquātulum de argen. vi. secū retinere: tunc ꝺi cōceptio: et tunc agit masculus in feminam: id est arg. vi. in terrā. Et h̄ est quod dicūt philosophi qō nostrum magisterium non est aliud nisi masculus ⁊ femina ⁊ ipsoꝝ cōiunctio dominatur aqua in argen. vi. ⁊ terra crescit ⁊ multiplicat ⁊ augmentatur. Qō aūt euenit qn̄ terra dealbatur: tunc impregnatio nūcupatur qn̄ iam terra est impregnata deinde fermentus cōiungitur cū corpore imperfecto preparato: vt dictus est quousq; vnum fiant colores ⁊ aspectus: ⁊ tunc dicitur ortus. Tūc em̄ natus est lapis noster: qui natus rex a philosophis nuncupatur. Unde dicit philosophus in libro turbe. Honorate regem nostrum ab igne venientem ꝺyademate coronatum ⁊ ipsum alimētate vsq; dū ad etatem perfectam perueniat: cuius p̄ est sol: mr̄ vero luna. Lunā aūt p corpore imperfecto accipūt: solē vero p corpe pfecto. Ultimo ergo sequit nutrimētū quousq; augmēteť augmentatiōe magna: nutrimentū autē lacte suo ⁊ spermate et quo fuit ab initio fuit: imbibat aūt argen. vi. sepe ⁊ sepius quousq; habeat qō sufficiat: id est vsq; ad perfectionē quod est finis totius operis nostri. ¶ Charissime per ea que dicta sunt facile potes intelligere ea verba philosophorum obscura: ⁊ cognosces oēs in eodem conuenire: et nihil est aliud magisterium: nisi id quod predixi tibi. Jam habes charissime corporis solutionem et reductionē sui ipsius ad primam materiam: deinde habes ipsius in terram conuersionem. Post autem dealbationē in aerem leuigationem: q; tunc distillando humiditatem que in eo inuenitur fit aereum qō descendit et terra remanet calcinata: ⁊ tūc est igne nature: et habes etiam ſtorū coniunctionem adinuicem: ⁊ habes commixtionem anime ⁊ corporis: ⁊ etiam cōiunctionē anime et corporis ⁊ spiritus simul et conuersionē adinuicem: ⁊ habes augmentationē tātū. Cuius vtilitas maior est q̄ possit pci rōne.

¶ Explicit tractatus flos florum nūcupatus magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit liber quem composuit magister Arnaldus de villa noua pro quodā famulo suo quem multum diligebat.
¶ Scito fili q; in hoc libro loquitur de secretis nature. Et primo diuidam librum istum in sex capitula.
¶ Primo dicam quid est lapis.
Secundo dicam quare dictus est naturalis.
¶ Tertio dicam quare vocatur lapis noster animalis siue sanguis.
¶ Quarto dicam quare vocatus est herbalis.
¶ Quinto dicā preparationem cum causis certis et veris intelligenti.
¶ Sexto dicam omnem multiplicationem ponderum nostri lapidis breuiter ⁊ summatim. taliter enim dicam vt sapientes doceam.

ASS igitur ista non est nisi de occultis philosophorum. nulli igitur ab hāc scientiā ueniant nisi primo audierint logicā ⁊ postea phīam ⁊ sciant causas et naturas rerum atq; elementorum, aliter frustra fatigarent animā suam ⁊ corpus suum quare nō credat aliquis qō sibi euenīat miraculose fatui enim habentes libros philosophorum loquentium parabolice et in nihil veniunt ⁊ tēptant sapientes et hoc est nostruz verum magisterium propter hoc dicit aristoteles in libro lapidis scotie h̄ē lapis et non lapis qui inuenitur in omni loco ⁊ in planicie et montib⁹ et in aq̄s ⁊ vocatur albedac super oēs meditati sunt ⁊ cōturbati. Et ex eis fuerūt q̄ dixerūt q; ē alal q̄ vocat rebis et obscure locuti sunt q; fuerūt qui patrem intellexerunt q; est sanguis: et ex eis fuerūt q̄ dixerunt q; ē sanguis: et ex eis dixerūt qō sunt ouū. fatui autem intelligentes ad lr̄am operati sunt de ouis et de sanguine et capillis de rebis de aluminib⁹ de salib⁹ ⁊ nihil inuenerūt: q; nō bene intellexerunt dicta phorū obscure loquentium quippe q; si clare eam tradidissent male fecissent ꝓpter multas rōnes quoꝝ ea sciuissent et scōo q; mūdus fuisset destruct⁹. Tertio q; eēnt coram deo de factis eorum reddituri rōnem: ⁊ ideo deo supplico vt det mihi intellectū ⁊ viam vt celem stultis ⁊ fatuis ⁊ declarem sapientibus. Et ideo tractaturus quid est lapis.

¶ Quid est lapis. Cap. i.

SCito fili q; lapis nr̄ vt dixit hermes est inanimata re. hac igitur autoritate introductum fuit primuz scire hui⁹. ⁊ fuerūt multi expositores q̄ eū exposuerunt ⁊ nō intellexerūt ⁊ dixerūt q; dixit in alata re q; est in alalibus: alij in plantis herbis alij in salibus modo dicam tibi quid est lapis noster sol luna azoc sunt lapideo. nisi isti autem lapides sunt mortui sup terrā nihil operārent p se nisi q; industria hominū administrat eis: ex istis lapidib⁹ fit ita verū aurū ⁊ ita verum argētū sicut alia et dicit discipulus magistro: quo ē hoc: q; dicūt phi q; ars ē debilior q̄ na. dicit magr̄ dicā tibi verbū paruuz: nos nō facim⁹ facit aūt nā cui administramus: quare aurū nr̄m nō est artificiale immo est naturale. rō aūt q̄re triplex est ī phīa sicut hermes dicit q; ē in alata re q; sicut ala est spūalis ⁊ inuisibilis ita azoc est inuisibilis ⁊ spūalis qn̄ intisibiliter recedit: ⁊ iō vocat⁹ est seruus fugitiuus ⁊ spūs ambulans: q; in mūdo nō est aliud spūs ꝓter ipsum nec operet qō p ipsuz operatur: q; ē aereus qō perfectiōis est signū: rō aūt q̄re nō fit in salib⁹ seu aluminib⁹: ⁊ q; fatuus est q̄ cōtrarie a nā qō nō ē in ea igit q; in aluminib⁹ seu salib⁹ nō est aurū vl argētū q; nō queram⁹ in eis: q̄re aūt sit in alalib⁹ audi hermetē dicentez res sunt scōm earū naturas: ex hoc nō fit nisi hō: ex leone nisi leo sic q̄d et q̄re nec ex alalib⁹ fit nisi sic eis: ⁊ dixit discipulus quo medicina que non est de natura hois h̄z curare infirmitatem corporum cui rīndit magr̄ intellige verba phoꝝ: q; nō est sic: q; medicina data hoi nō facit hoiez seu feminā sed curat infirmitatē. sed non ita quin possit sibi euenire alia infirmitas: sed medicina nr̄a data cui dz dari facit hoiem seu feminā aurū verū ⁊ argētū verū intātū q; nullus defect⁹ pōt postea aduenire qn̄ ꝺo trāsmutātur scdz qō fuit pparatuz elixir: et discipul⁹ ait magr̄ dixistio: q; trāsmutat ī hoie feminā hoc non intelligo: cui ait magr̄ mō declarabo tibi: q; vere trāsmutat hoiem ⁊ feminā hoiem in angelū vl angelā feminā in angelum solummodo intellige cautelas philosophoꝝ et sis sapiens ⁊ non insipiens: q; lapis nr̄ dz esse de incōbustibili materia: patet ergo q; nō est nec dz esse de salibus nec aluminib⁹: ex q; solus ipūs mercuri⁹ est incōbustibilis ⁊ aereus qō pfectiōis ē signuz iō opz q; sit in magisterio patet ergo clare quid est lapis et quot sunt lapides et quare oportet q; mercurius sit in magisterio.

¶ Qō lapis

¶Quod lapis est naturalis. Capit. ij.

Scito fili q̄ lapis est naturalis propter multas rationes. Primo dict⁹ est naturalis q: facit q̄ natura facit. ſ. hoiem vel femina q̄ intelligit philosoph⁹ ignorat latu⁹. Secō q: pater pho⁹ vocat eū naturalē iz hermes cui vt pho ē credēduz ⁊ nō deceptis nec deceptoribus. Tertio q: materia ō qua fit inuenit naturalr oia q̄ sunt circa orbem lune sunt ex quatuor elemētis cōpolita: ergo lapis iste est ex quatuor elemētis compositus. Elemētorum autez aliqua sunt calida: ⁊ aliq̄ frigida: aliqua sicca aliqua humida. Est ergo calidum aut humidum: aut fridū aut siccum. Dixit magister est frigidū ⁊ humidum frigiduz: humidū calidum: iterato ⁊ humidū. Intellige q: septē sunt planete. Sol luna: mars: iuppiter: venus: saturnus: mercurius fridus ⁊ hūidus ꝓpter mercuriuz fridū ⁊ hūidū ꝓpter lunā: calidū ⁊ siccum ꝓpter solē. quare est de natura aque ⁊ est de natura terre ⁊ aeris ⁊ ignis quare dicit Arist. q̄ humidum aquā ex aere ⁊ aerem ex aqua ⁊ ignez ex terra tunc habebis magisterium inclina aurem tuam et intellige dicta pho:um ⁊ habebis totum magisterium.

¶Quod lapis noster est alialis. Capit. iij.

Scito fili q̄ lapis nr̄ est alialis magr̄ q̄re est alal ait: nōne est: q: qō hz spm̄ hz aiam lapis igit hz spm̄ ḡ hz aiaz. Dixit discipulus qūo habet spm̄: cui rūdit magr̄: nonne scis tu q̄ q̄tuor sunt spūs: sal armoniacus: sulphur: arcenic⁹: ar. viuum: ḡ ē inter spūs: ḡ est spūs: ḡ est alal: videas quomō dixi tibi de spū alam de aia ad alalem ḡ lapis nr̄ ē alalis ⁊ hermes i libro archani dicit lapis nr̄ est aiata re. i. de spūali. Fatui autem putātes eū in alialibus opati fuerunt cum alialibus ⁊ nihil inuenerūt nisi pditionē tēporis ⁊ corpoz ⁊ cēsus. dicit discipul⁹ q̄re est dictus lapis nr̄ sanguis q̄re dicit archila⁹ accipe lapidē quē primo res capere viscerunt ⁊ totū cōtere donec totus vertat̄ i sanguinē. i. in rubedinē: vide dictus ē lapis sanguis ꝓpter rubedinem q: sanguis est rube⁹: sik lapis nr̄ ē rube⁹ ꝓpter qō ⁊ ex quo maxime elicias secretū. q: tunc ē de nā ignis. Cōsidera ⁊ intelige q̄d dico ⁊ habebis magisteriū fatui aūt putātes eū sanguinē cōpositum libros in quib⁹ direxerūt q: lapis fit de sanguine ⁊ opati sunt in sanguine ⁊ nihil inuenerunt q̄ppe q: res nō fiūt nisi ꝑm eaz naturas q̄re dicit pho⁹ fac de lacte sanguinē fluentē ⁊ habebis magnū ꝓfectū: vult dicere fac de lacte. i. de lapide albificato sanguinē fluentem i. vt sit rubeus sicut sanguis fluēs. i. currēs. magr̄ qūo albificatur lapis ⁊ qūo rubificatur. cui ait magister. Re. lapidē tere cum lacte: ⁊ erit albificatū tere cū sangale ⁊ erit albificatum vel altiū modū dicā tibi magis claz. Re. ville terre cū cato ⁊ erit albificatū. Et. Re. ville terre cum carissimo ⁊ erit rubificatū. i. eugi medi āte intellige q: eugi facit cōfugere eos purgat ⁊ deaurat: fatui aūt intelligētes ad literā dicta pho⁹ tentāt ⁊ nō inueniunt mēdaciū est falsa est scia: q: temptauimus ⁊ nihil inuenimus: ⁊ tunc sunt sicut desperati ⁊ vilipēdunt libros ⁊ sciam. Nō libros ⁊ scientiā vilipēdunt q: scia ñ hz inimicum nisi ignorātē dixit discipul⁹: magister si vobis placeret libēter audirē aliqua ꝓcepta huius artis. Cui dixit magr̄. preceptā que tibi dicā obserua. Quicūq; igit velit ad hanc scientiā pueuire ⁊ non est pho⁹ fatuus est: quare q: hec scia nō est nisi de occultis pho⁹. Secōz ꝓceptū q̄ q̄ vult ad hāc sciam pueuire habeat saltim expensas ad minus p ij. annos. Nō est q: si deficiat in prima vice iterato opus incipiat quia tantum ꝑficit ille qui peccat in prima vice sicut qui peccat in secūda quia scit se custodire postea ab illo periculo. Igitur si peccauerit ter vel quater: aut quinquies et nō hz expēsas ⁊ ita opus remanet incōpletum: ⁊ amisit oia quare saltim dz habere expensas p duos annos. Tertiū ꝓceptum est q̄ q̄ vult hāc sciam habere nō operet̄ in potestate alicuius magnatis siue principis ꝓpter tres cās. Prima cā est. q: si opus est lōgum dicet ille quotidie magister qūo est de ope ⁊ sic facit dertisionē suā ⁊ dicet nihil est mēdaciuz est: truffa est. Si opus est bonū dicet: magister ego velle q̄ doceretis me si ipse dicat bene quādo me docebis tu ne scies q: ipse faciet te interfici vt nullus sciat preter ipsum vel euz si dicas non faciet te capi vel forte interfici et q: ipse cogitabit ⁊ iste forte ibit ad aliquem aduersarium forte meum et destruet me cum potestate sua ita q̄ nullo mō operetis cuz aliquo magnate. Quare dicit versus vtere pane tuo: si vero liber eris. Quartum preceptum est q̄ si scientiaz habeas deo gratias agas ⁊ da pauperibus sciens q̄ nisi feceris nō bene accidet tibi: vel non habes scientiam et opereris de ea cogita in deum: quoniam ipse est veritas iustitia ⁊ bonitas: ⁊ nunq̄ vlli reuelas secretuz tuum: q: si dicis alijs eris diffamat⁹ ⁊ gentes dicēt falsarius est iste et mal⁹ homo et curret mala fama super te: sicut semel mihi accidit ⁊ fui captus per vnum mensem.

¶Quod lapis noster est herbalis. Cap. iiij.

Lapis igitur noster est herbalis: dixit discipul⁹: quare est herbalis cui dixit magr̄ q: sicut herba habet animam ita lapis noster hz animā. Haz dicit hermes lapis noster est de animata re fatui autem putantes eum esse herbam q: pho dixerunt q̄ est herbalis operati sunt cum herbis ⁊ nō inuenerunt ⁊ deperunt nō est veritas in scientia. Alij autem dixerunt: q̄ mercurius debet congelari cum herbis ⁊ quesierūt herbas ⁊ nihil inuenerunt. Non autē dico quin mercurius possit congelari cū herbis sed nihil valet ⁊ credunt magnū quid fecisse ⁊ nihil fecerūt: ⁊ dicunt. Ego scio cōgelare mercurium ⁊ deberent dicere ego scio destruere qui cum mercurius congelatur debet esse viuus. ⁊ ipsi congelabant ipsum ⁊ faciebant frangibilem: et nihil valebat: omnis autē mercurius bene congelatus debet esse de pondere auri licet sit albus quod perfectionis est signum: q: non oportet nisi q̄ detur sibi color et erit aurum: discipulus dixit: cur vocatur lapis noster seruus rubicundus cui dixit magister: quia cito rubificatur ⁊ non vocatus est seruus fugitiuus: dixit discipulus quare dicunt philosophi q̄ mercurius non moritur nisi cum fratre interficiatur: magister dixit primus eoz qui dixit fuit hermes qui dixit q̄ draco nunq̄ moritur nisi cum fratre interficiatur: vult dicere q̄ mercurius nunq̄ moritur. i. congelatur nisi cum fratre suo. i. sole ⁊ luna: adeo dicit Auic. fac. quod non videt ⁊ dimitte quod videt ⁊ habebis magisteriū. Et scō capitulo dixit: lapis herbalis sunt capilli: ⁊ sanguis ⁊ ova: ⁊ viua: hoc dixit ad denotandum quatuor elementa non credas mihi sed crede pho⁹ quibus est credendum ⁊ non fabulis nec receptis: quia qui fecerunt receptas nihil scierunt de scientia: sed habuerūt aliquos libros pho⁹ loquentium parabolice p̄ sales vel alumina ⁊ ipsi deflorauerunt libros pho⁹ ⁊ fecerunt receptas ⁊ decipiunt totum mundum cum illis receptis vide igitur quēdā monachū q̄ dū in arte ista laborauerat p. xij. annos et nihil sciebat: tunc ipse quasi desperat⁹ fecit vnum libū ⁊ intitulauit eū flos paradisi i quo ꝑfecit. 10000. recepte sunt cōtente ⁊ illū libū dabat oibus ad copiādū ⁊ sic gentes decipiebat. ⁊ seipsum q: erat totus desperatus.

¶De preparatione lapidis ⁊ via operationis. Cap. v.

Scito fili q̄ in hoc ca. dicaz preparationē lapidis ⁊ viam opatiōis eius quā scitu non ex me hz habui a dño fratre meo partē operis ⁊ alia ptē a q̄dā monacho alamanie. Igitur quicūq; hāc sciam querit nō querat nisi sit pho: q: est ō occultis occultoz. deū aūt rogo vt me excludat a pctō inuidie ⁊ vt errātes valeam pducere ad viā veritatis ⁊ ideo in principio oium opationū ei⁹ dicā viā summi phi hermetis verbis claz intelligēti obscuris autē ignoranti: ⁊ ideo dico q̄ pr̄ ⁊ filius ⁊ spūsscrūs: idē sunt ⁊ tri sunt tria: mūdus autez fuit perditus q̄ femina: tō oportuit vt p̄ femina esset restitutus: matrē igit purā accipias: ⁊ in lecto cū filio ponas ꝑm q̄ intendis ⁊ ibi strictissimam pnam faciet donec bñ fuerit a peccatis olbus mūdata: ⁊ tunc filium p certo portabit q̄ olb⁹ p̄dicabit dicēs apparuerūt signa in sole ⁊ luna. Capiatur igit ⁊ optime verberetur ⁊ castigetur ne causa superbie perdetur. Et geber dixit q̄ et mercurio habet totum fieri. Et Geber. alio capitulo dicit q̄ sulphur cōmune inuenitur in sole: et luna: in mercurio facilius. in corporibus melius: ⁊ idem alio capi. dicit. Ad hoc fit eius tinctura vt melioretur plus q̄z est in sua natura: filium igitur verberatū captas ⁊ cū in lecto ponas vt int⁹ aliquātulum delectet et cuz sentieris q̄ iam delectatur tunc eum nudum capias et in aqua extingue frigida: et iterato cum in lecto reponas: et tunc incipiet delectari et iterato capias ⁊ tudetis ad crucifigendum tradas. Qui cum

crucifixus fuerit sol: nec luna videbunt ꝛ tūc velū tēpli abscindet ꝛ terremotus maxim⁹ erit ꝛ mutatiões. Fortius ergo incendium adhibendum erit: ꝛ tunc emittet spiritum: ꝛ multi in hoc errauerunt. Dixit discipulus que verba sunt non intelligo. Et ille: nonne oportet ꝙ ego occultē tibi hoc secretum secretorum sicut fecerunt phi quod non est de hac scientia sicut de aliis dictum est. ¶ Quecunq; scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt: immo non ad nostram doctrinam scripta sunt: sed amore tui dicam tibi clarius. Purga lapides terre parum frange canicula ꝛ habebis rē bonā. ꝛ intellige dicta philosophorum ꝛ habebis magisterīū. Scias igitur ꝙ certo ꝙ filius crucifixus infra paruꝫ tēpus resurget de morte ad vitam ꝛ cū habebit alam fortius ergo incendium erit dandum. nam cum solo igne nutritur ꝓpter hoc vocauerunt phi salamandram: ꝙ sicut salamandra solo igne nutritur. Discipulus dixit: quomodo est hoc magister. Nā supertus diceratis ꝙ erat frigidum ꝛ humidū modo dicitis ꝙ solo igne nutritur; frigidum autem et hūidum sunt de natura aque. aqua autem ꝛ ignis sunt contraria: quomodo ergo vnum contrariuꝫ nutritur reliquo. Cui magister dixit. non bene intelligis. nonne vides ꝙ vinū calidum est: acetum autem est ex vino et tamen est frigidum: similiter videmus per influentias planetarum qō nascitur aliquis homo sub fortitudine alicuius planete ꝛ debet esse luxuriosus ꝛ malus homo: tamen qui dat sibi bonum coꝛrectorem ꝛ probum potest effici bonus homo propter quod dicat ptholemeus vir sapiēs dominabitur astris. Similiter dico de lapide cuius sit frigidus ratione assuetudinis quaꝫ habuit cū igne iam factus est de natura ignis ꝓpter qō dicit ☞Horien⁹ phus azoc ꝛ ignis latonas albificant ꝛ rubificant et ꝓpter hoc dixerunt philosophi. Unus lapis noster est: cui nihil alienū introducitur ꝛ si fiat perdetur. Dixit discipul⁹ magister de perfectione lapidis non amplius loquimini. Cui dixit magister cū fortius incendiū fuerit assecut⁹ est filius in celum coꝛā omnibus. cuiꝫ in celum ascenderit pcute cum ꝛ vulnera fortiter quare phus dicit fac firum fugiēs ꝛ fugiens firum ꝛ habebis totum magisterīū. Intra in domū ꝛ vigila filiū et si nō vult surgere ꝓpter eum de celo in terram ꝛ accēde ignem in celū primo postea in terra ꝛ tunc filius ꝓ certo exaltabit ꝛ bellū fortissimum vincet atq; in sua potestate subiugabit inimicos suos qō i cōiunctiōe cognoscēs: seu in colore ꝛ tūc de seruo reuertet imperator pacificus si nationes gētū cōuerteris. Tunc ergo attende q̄ dixit ꝙ si lunā posueris duplici corona erit coronatus si ꝓ solem pyademate rubeo triplici inuenies coronatum.

Cap. vj.

¶ De multiplicatione lapidis.

Scito fili ꝙ in hoc capō dicā tibi mltiplicationē lapidis phoꝝ q̄ ē difficilis iscipiēti. facilis aūt sapiēti cū igr lapis phorū sit de nota bilissima mā pōt mltiplicari vsq; in eternū vel infinitū ꝑm phos dixit discipulus ꝑm quē numerū: cui dixit magr ꝑm numerū argorismi dixit discipulus pone numerū vt mihi⁹ intelligā puta de. 10. decies sunt. 100. 100. decies sūt. m. 1000. decies sūt. 10000. 10000. sūt. 100000. pōe igr de ele. ℥. j. supra. 10. ꝛ illis. 10. vna supra. 100. ꝛ de illis. 100. vna supra. 1000. ꝛ sic vsq; ad infinitum. ☞Modo dicam tibi veritatē. Obscurius. ℥. j. supra decem serri ꝛ erit totū argētum pone de isto ferro infra supra cētū plumbi ꝛ erit totuꝫ argentum. Pone. ℥. j. de elec. rubeo supra. 100000. femine pregnantis de puella: ꝛ fiet rex. G. nationum vel pone vna supra. 100. plumbi ꝛ fiet rex. Gal. nationum vel pone infra supra mille cupri ꝛ fiet rex. G. nationū. Intellige q̄ dico ꝛ habebis totū magisterium. Tu igitur q̄cūq; ad quē iste liber non adoꝝ dei nutu pueneris per fidē te cōuro deꝝ ꝛ nō ostēdas eum nisi phō. qui si alijs ostēderes derideris. Jā q̄ compleui intentionem meam in hoc libro ꝛ primo locatus sum quid est lapis. In scōo quare dictus est lapis naturalis. In tertio quare vocatus est lapis noster aialis ꝛ quare vocatus est sanguis. In quarto quare vocatus est herbalis. In quinto preparationē eius ita vt sapiētes intelligāt fatuos autem deridcam. In sexto dixi multiplicationeꝫ lapidis. Deo gratias.

Arnaldus

¶ Incipit epistola magistri Arnaldi de villa noua super alkimia ad regē Neapolitanum.

Scias o tu Rex ꝙ sapientes posuerūt in opere multas res ꝛ multos modos operandi scilicet dissoluere: cōgelare ꝛ plura vasa ꝛ pondera qō fecerunt ad excecandum ignorantes: et ad declarandū intelligentibus opus predictuꝫ ¶ Et nota o tu Rex ꝙ sapiētes denunciauerunt opus sub breuibus verbis: licet plura verba alia posuerint: ꝛ adiunxerunt: vt non intelligeretur nisi per sapientes. Sapientes vero dixerunt ꝙ est vnus lapis qui ex quatuor naturis est compositus: que quidem natureꝫ sunt: ignis: aer: aqua: ꝛ terra. Qui quidem lapis est lapis in similitudine ꝛ in tactu: nō autem in natura: ꝛ vocat lapis siue compositum quoddam. Compositum duꝫ est ductum per viaꝫ rectam est id quod queritur in quo nō est aliquid superfluum vel aliquid quod desit: immo omnia que sunt in lapide sunt ei necessaria: ꝛ nullo alio indiget: ꝛ qō dictum compositum siue lapis est vnius nature ꝛ vna res: que q̄dē res in decoctione ignis habet diuersos colores anteqū fiat lapis albus perfectus. ¶ Et nota o tu Rex ꝙ vbi magis dictus lapis stat in igne tanto magis augmētatur de virtute ꝛ bonitate qō in aliis rebus nō est ita: q; oēs alie res in igne comburuntur ꝛ amittunt humiditatem radicalē. Dictus vero lapis totus solus in igne semper meliorat ꝛ crescit eius bonitas. ꝛ ignis est eiusdem lapidis nutrimētū. Et istud est vnū de euidentibus signis ad cognoscendū lapidez ipsum: quod intellige bene. ¶ Qō cōpositum siue lapis diuiditur ante opationē duobus modis. Prima corporalis: alia spiritualis: ꝛ vnum exit ab alio ꝛ est vnita ꝛ regat vnū cum alio: ꝛ vnū meliorat aliud. Et phi nouauerunt vnū masculinū ꝛ aliud femininū. ¶ Et nota o tu rex ꝙ qñ phi nouauerunt argentum viuum ꝛ manguesiā dicentes eo gelat argentū viuū in corpore manguesie: qō ipsi nō intellexerunt de argento viuo vulgari: qō videtur: sed intellexerūt ꝙ argentum viuū est humiditas dicti lapidis ꝛ q; manguesia non est illa que videt vulgariter: sed manguesiam vocauerunt totum cōpositū in quo est tota dicta humiditas: q̄ est argentū viuū. que quidē humiditas non est sicut alie humiditates: que quidē humiditas currit in igne ꝛ in eodem igne totū compositum dissoluit: cōgelat: denigrat: dealbat ꝛ finaliter rubefacit ꝛ perficit. ¶ Et nota o tu rex ꝙ in opē nō ponūtur plura sed vna res dūtaxat: nec opꝫ aliqua fieri tritura nō manuū nec aliquid apponi debet cuiꝫ dicto lapide. ¶ Et nota o tu rex ꝙ terra alba vocatur lapis albus ꝓfectus: ꝛ terra rubea vocatur lapis rubeus ꝑfectus: q̄ q̄dem terra alba per regimē dicti operis absq; aditorio alterius rei conuertitur in rubedinē. Aqua vero siue argentum viuū vocatur humiditas que est in dicto lapide. ¶ Et nota qō aqua siue humiditas dum exit de compositione: siue lapide versa fuit tota compositio nigra in fundo vasis: ꝛ sic continuādo ignē ipsa nigredo in qua est humiditas vertitur in diuersos colores: ꝛ finaliter in albedinē. que quidē humiditas vocat etiā aer q̄ aer seu hūiditas miscetur cū terra sua: ꝛ cū aliis elementis in ipso lapide existentibus: donec fiat vnum quid album. ¶ Et nota o tu rex ꝙ dicta humiditas aerea que est argentum viuum est vna res cum terra sua ꝓ dicta: ꝛ in aliis elementis in dicto lapide persistentib⁹. Que quidem humiditas licet sit pauca est sufficiens ad nutriendum: ad perficiendum totum lapidem a quo est ipsa humiditas. ¶ Et est sciendum ꝙ in dicta compositione seu lapide sunt sol ꝛ luna in virtute ꝛ potentia: ac elementis in natura: q; si hec non essent in ipso composito non fierent inde sol neq; luna: ꝛ tamen non est ipsuꝫ sol: sicut sol communis nec ipsa luna: sicut luna communis: qui a ipsum sol: et luna existentes in dicta compositione sunt meliores q̄ sint in ipsa natura vulgari eo ꝙ sol et luna dicti compositi sunt viui. ꝛ alii vulgares sunt mortui: habito tamen respectu ad ipsum solem ꝛ lunam in dicto lapide existentes: vt est dictum licet philosophi nominauerunt ipsum lapidem solem ꝛ lunam ad finem illum: q; in ipso lapide sunt potentialiter nō aūt visibiliter. ¶ Et est sciendū ꝙ ipse lapis siue compositū vna est res dūtaxat ꝛ vnius nature: ꝛ in ipso est totū illud qō est ei necessariū: ꝛ in ipso est id qō eum meliorat: et illud qō ipsum complet: ꝛ non est illud cōpositum qō est vnum videlicet opus aliquorum animantium seu animaliuꝫ seuvegetabilium. sed est natura munda et clara de suis propriis

mineris

minerio que transmutatur per regimẽ ignis et putrescit et nigrescit et albescit et rubescit:ꝛ ad plures alios colores ꝺ uenit. ¶Et nota o tu Rex q̃ humiditas p̃dicta q̃ ẽ argẽtũ viuũ est corruptio ipsi⁹ lapidis:qm ipz lapidẽ nigrescere facit:ꝛ finaliter ipz lapidẽ dealbat. ¶Et nota o tu rex ꝛ scias q̃ phi dixerunt.fundatis corpus ꝛ assetis eũ donec ꝺuertat in aquã:quod intelligitur de dicto cõpositoq̃ fundatur et congelet:ꝛ tunc vocatur terra. Et nota q̃ philosophi vocãt aquã dũ dictus lapis est liq̃fact⁹ cũ sua aqua q̃ in ipso lapide est fixa q̃ aqua tũc est currẽs ꝛ alba sicut aqua. ¶Et nota o tu Rex q̃ ipsi dixerũt q̃ conuertatur aqua in aerem qꝺ intelligẽꝺũ q̃ dicta aqua congelatur ꝛ cõuertetur in corp⁹ quod antea fuerat:qꝺ corpus stet tandiu in regimine ignis donec conuertatur ipsum corpus subtile:ꝛ in albedinẽ perfectam redactũ:ꝛ tunc nominatur per aliquos aer. Sz qñ dicitur q̃ conuertatur aer in ignẽ intelligitur q̃ dictum cõpositũ:qꝺ vocatur aer stet in igne fortiori tandiu donec rubescat:ꝛ tunc erit completum ad rubeum:qꝺ vocatur ignis siue sol. ¶Et nota o tu Rex q̃ de vno solo cõpositoꝛ dũta xat de ipso fit opus:ꝛ nõ de alio:quod cõpositũ recipe puꝛ absq; immũditia q̃ est in eo.vz q̃ sit immundũ vt oporteꝛ: quod cõpositũ rege ipsum in igne cũ suis naturis:et istud facias in principio regiminis ignis:quia in hoc est tot⁹ defectus siue periculum. Et dũ istud est factum vlterius non potest esse aliquis defectus:et tunc ignis debet esse inter foꝛtem et lẽtum:quousq; spiritus fuerit separatus a corpoꝛe ꝛ ascẽderit super terram et remanebit in fundo vasis corpus mortuum sine spiritu in ipso existente:ꝛ signũ est q̃ si ponatur sup ignẽ:ꝛ nõ fundit neq; fumat tam est complexũ quãtũ ad istũ passum:ꝛ dũ est ita reducatur ipse spiritus supra ipsum corpus a quo exiuit:qui spũs est simlis nubibus nigris que portãt aquã. Iste nãq; spiritus vocat aquavite p aquã sustinetur hoc corpus:ꝛ cũ qua moritꝛ post mortẽ reuiuiscat. ¶Et nota q̃ cũ dicto cõpositoꝛ est illud quod mortificat ꝛ viuificat ipsum compositũ:et cũ ipso eodẽ dealbat et rubescit idez compositũ sine adiutorio alicuius rei extranee. Itẽ nota q̃ ignis debet esse in principio operis lentus secũdo mediocris:tertio fortis.vz paulatim augmentãdo ipsum ignem donec dict⁹ lapis albus fiat:ꝛ vltimo rubeus

¶Explicit epistola.

¶Recepta electuarij mirabilis preseruantis ab epidimia et confortantis mineram omnium virtutum.

TEcipe rosis madij collecti de mundissimis herbis ẽtũ videbit tibi ꝛ distilla per alãbicũ de vitro :postea accipe zuccarã albissimã in ẽtitate ꝓportionabili ad ipm rosẽ.ſ.ad librã rosis distillati.ℨ.iiij. zuccare:postea ad lentũ ignẽ de lignis salicis siccis:ꝛ sine fumo dissolue zucc. p̃dictã in ipso roseꝛ fac bullire leniter et studiose vsq; ad cõsumptionẽ ipsius rosis quo deposito ab igne pone in vase mũdo argẽteo vel terreo ꝓnitato aut vitreo. Et tunc habeas de aq̃ flox pomi citri distillata per alãbicũ vitri.q̃ si de p̃dictis floꝛib⁹ habere nõ poteris:distilla aquã corticis pomi citri eleuãdo ipsam corticẽ simul cuz aliquãtulo de albo:sz valde parũ:ꝛ accipe de ipsa aqua.ℨ. ſ. Item.ℨ.ſ.aque silr distillate:melisse siue citrarie:que alio vulgari nomine vocatur tarõgina:ꝛ dictas duas aquas de qualibet vnciam vnam incoꝛpora ad solẽ fortissime cum supradicta zuccara bene agitando cum spatula:ꝛ sic pmitte stare in vase panno subtili cooperto per aliquod spatiũ:sez p duos vel tres dies donec insipiscat. Postea extrahe aquã de sanguie humano mũdissimo ac purissimo ꝛ sanissimi hominis:tamẽ non multerisꝛ iuuenis ꝛ recentissimus qui poterit haberi distilletur per alãbicũ de vitro ter. Aqua istavocatur hycohy. Tunc accipe mediam vnciam de electissimo sanguine diaconis ꝛ distempera cũ duabus vncijs ipi⁹ aq̃ hycohy:ꝛ postea misce totum simul cũ tã supradicta zuccara:ꝛ fortiter incoꝛpora ad solẽ. Deinde habeas.iiij.ℨ.vnuz ad põdus.iiij.denariorũ:de puluere croci orientalis.ꝛ.ſ.ℨ. de electissimo balsamo:ꝛ.ℨ.ſ.de musco optimo:ꝛ simul cuz predictis olibus incoꝛpora fortiter ad vmbrã suauis caloris in vase argenteo. Item habeas.ℨ.ſ.de pul.ros.siccarũ. Itẽ ℨ.ſ.lignialo.peroptimi subtiliꝰ bene ꝛ subtiliter pulverizati:et aspergendo hos puluores super dictam massam incoꝛpora fortiter.ꝛ sic permitte vas coopertum dicto panno donec exiccetur:ꝛ sic reserua:et semper conseruatur. Est tamẽ bonum q̃ ponatur aliquando ad lentum solem. Addatur etiam pro personis quinquaginta annorum et supra scrupulum vnum aurꝛ de payuola:quod aurum est in modum foliꝰ subtilius propter suam preciositatem:coralli rubei pulverizati scrupulum medium:margaritarum electarum oriẽ talium.ℨ.ſ. Notandum aũt q̃ in his proportio est seruanda fm hãc formã in matoꝛibus ponderibus vel minoꝛib⁹ Est autem cavendum summe ne dictus ros coꝛruptus sit:sed recẽs quod perfectus turbulẽtiam ꝛ acerbitatẽ ꝛ odoꝛis graue dinem cognosci potest. Usus aũt huius medicine talis est. in mense vel in septima sumat semel fm indigentiã vnius cuiusq; in quantitate.videlz vnius nucis mediocris.i.vnius bone auellane:et accipiatur cũ vino albo vel auret coloꝛis optimo maturo ꝛ odoꝛifero calido tamẽ:cũ quo predictum electuariũ dissoluatur:ꝛ sic bene tepidũ bibatur ante auroꝛã et per totã noctẽ ante steterit in predicto vino aliquãtulũ de lignialoes nõ cõquassato:sed integro:ꝛ stet ibi etiam dũ caleſiet:postea reseruetur. Statim aũt cuz illud biberit patiẽs intret lectũ:ꝛ caueat a frigoꝛe:nec inde surgat:nec comedat vel bibat:donec sudauerit per totũ corpus vniuersaliter ita q̃ trãsierint ad minus quatuoꝛ hoꝛe:sez postq̃ ipaz medicinã sumpserit:vsq; ad hoꝛã qua sumet cibũ:ꝛ tũc comedat hoꝛa ꝛ electa ꝛ tpate. ¶Hec est vtilitas huius medicine accipientis:coꝛ letificat:caloꝛẽ naturalẽ ꝛ spiritus ꝛ principalia mẽbra adiuuat:ꝛ cõfoꝛtat humidũ radicale :ab oi accidentali et festinanti coꝛruptione cõseruat:coꝛruptioni stomachi ꝛ venarũ obuiat:ab egritudinibus pestilẽtib⁹: ꝛ ab oibus veneniꝰ cõseruat:venenũ consumit ꝛ fugat:ꝛ totum corpus ab humoꝛib⁹ coꝛruptis et superfluis per subtilissimã resolutionẽ et euapoꝛationẽ per circũferentiam totius coꝛporis purgat ꝛ mundat:iuuẽtutẽ prolongat:ꝛ senectutem retardat:hominem in suo vigoꝛe naturali tenet et conseruat ac peryodũ eius facit sine egritudinibus termiꝛi:vniuersaliter oibus egritudinibus:oibus etatibus:complexionibus et temporibus confert:sed martime debet sumi tẽpoꝛe epidimie:et pestilẽtie. ¶Quãdo pomi citri non possunt haberi accipias salutã scolopendriã:buglossam de qualibz duos manipulos ꝛ florum rosis marini manipulos.ij.ꝛ abstrahak inde aqua p alãbicũ de vitro ꝛ ponatur cũ predicta aqua. ℨ.ſ.radicis yreos ꝛ ministretur de ipsa quãtũ est aq̃ citri:sez.ℨ.ſ.Omnes aũt distillationes predicte fiãt p alãbicũ de vitro:quia multo melioꝛ distillatio est ꝛ naturaliοꝛ. Vas etiã in quo dictũ electuariũ cõseruatur debet habere oꝛificiũ factum ad modum vẽtose. Si autẽ electuariũ sepe dictũ non posset de facili fermentari:pone ipm vas cuz electuario bene clausum ne aliquid valeat subintrare in sacco seu archa furfuris triticei:ꝛ ibi bene sepelias ꝛ sit ibi:donec ipsum videas bene fermẽtatũ. Et qꝛ cõtingit aliqñ:immo valde necessariũ est vt guttosi siue et causa seu materia calida siue ex colera recipiãt:qui p p̃dicta impediri possent vt dictum electuariũ in eis efficaciã nõ haberet:ordinek qꝛper duos vel tres dies ante bibãt tales oꝛizaccarã simplicem ꝛ postea de ipso electuario recipiant in nomine domini.

¶Finis.

¶Incipit tractatus magistri Arnaldi de villa nova contra calculum.

SErenissimo in christo dño domino.R.dei gratia sacrosancte romane ecclesie ac vniuersalis sũmo pontifici suus deuotus fidelis. A. pisens charisma sue salutis reparationum intentione saltem deuota pedũ oscula beatoꝛ desiderio desideraui ab olim zelo charitatis Jesu sacrosancte romane ecclie foꝛe vtilis ipsius sanctissimo põtifici ac fratribus viris apostolicis ꝛ cõspicuis ceteriscz fidelibus fructuosus certaq; vsq; nunc vt in me est fidelitate sedula insudaui. Cũz doctrinam neophitã vice mortalis et discipline instrumẽtaliter incepissem presens necessitas mox ardẽter excitauit me gratis vt sufficiens efficerer ad cõpositionem huius charismatis et reparamen salutis vult ꝓinde idẽ summus pontifex tam dei gra absolutus ab obcessu calculosi lãguoris renũ ꝛ eius sint homanib⁹ salutti

debite restaurek ne necessitate incōmoda vtilia ⁊ grādia ac necessaria p cū sint homiata ad exaltationē fidei ihesu xp̄i ac p̄libate in p̄secutiōe hap̄ designāt imp̄fecta qñ in me p eum dē p̄libatū pastorē manu dei tā sanatū saltē efficaci⁹ cōpleā tur. Quid vtilius fidei catholice: quid salubri⁹ ecclesie p̄libate: q̄d amicis vitali⁹: quid fidelib⁹ prudētibus accepta bilius nūc potuit p̄curari q̄ tp̄m languorē a quo summ⁹ pō tifex tenet ac torquet de quo prochdolor expulisse cumq̄ lāguidū sanitati restituisse q̄ nō solū hīs p̄dest verū etiā oī generi infidelitū obest quorū p̄cabili appetitu mors ipsi⁹ euidēter repugnat⁹ impleta. Proinde ergo cōstāter obsecro summū medicum ihesum xp̄m vten⁹ tua mia pia mihi dignet medicie sciaz clari⁹ innotescere eiusq̄ vas medelas pādere vt sufficaciter vtil⁹ ⁊ efficaciter p me iz indignū hoc cōpleat karisma ad dei laudē ⁊ ad salutē corpis felicē ⁊ lōgā dñi p̄libati. Ꝙ si dū exp̄iētia mea non tm̄ p̄sicit hūc laborē salu bē⁹ iz et p̄uenit noticiā sensusq̄ vbor medicinalis scie nō p exp̄one meā neophicā sed p documēta spūs sci reserak dicta fide nō dubia ac palpabili exp̄iēta scribā ihesu inbēte et opitulāte. Et vires animi p̄uocabo vtilia segregās avilib⁹ exptor⁹ ⁊ pegre p̄scisc̄do in mūdo ac solerti rōne hincinde flores recolligēs a prudētib⁹ medicor⁹ tāq̄ ab indignis pos sessorib⁹ extirpādo. Verū facere dogma reparatiuū sanita tis sanctissimi pape fideliter ac deuote molliot er diuisis ꝓpulso ⁊ nō ornatu curioso vbor q̄ nequaq̄ q̄ritur: nisi q̄n veritas se ꝓbare nō sufficit vel q̄n medic⁹ vult vario vbor sono ⁊ nō fidei misterio laudari: verū q⁹ fas est lōgo opi subripere somnū. In hoc vigilāttor est quēq̄ libū correctorē q⁹ labore acq̄sitū est ac denominata cōpassione cōscriptum vitetcat iz q̄ lector diligēter inspiciat. Et q̄ bene dicta sunt p bāo. Que aūt min⁹ bñ dicta corrigēs ad effectū curationis cognoscēdo p̄fectū p̄uentat pōtificis p̄libati. Sane vbo non est reo vera sed antiq̄ valde q⁹ liber alioq̄ a vitup antio vitu perio absolvak secundū platonis intentionē. Malo vero in hoc notifico a sanctissimo patre de defectu corrigi semp ve niā postulādo ⁊ miam p gram q̄ defecta caritate ac sīcata compassione corripi vel moderi. Post hoc vbo cū p̄fecta sa natio egritudis corpalis cuiusq̄ p̄ficiak expulsiōe egritudi nis: ⁊ introductiōe sanitatis ⁊ cōseruatiōe eiusdē expedit q̄ secūdū hūc ordinē huius languor⁹ p̄libati simpliciter do etrinā curatiuā ꝓponere reliquoīū gerēte quē modū ypoc. imitak dicēs vomes p̄uenire multū in ope vero paucū. Ad serum quidē est cuiuslibet artis aut stu di⁹ vtilitatē quēpiā profitert ⁊ ad perfectionem eius minime peruenire. Nec se gnior ero ad p̄monēdū breuiter de medicīa eiusq̄ scētia et potētia ⁊ de medico eiusq̄ officio. Quod vtrūq̄ ponit in tuēdū qui nec his cognitis ipse queratur. ipse diligēter dili gatur q̄ medicinā creauit ⁊ hoc mihi opusculū inspirauit q̄ egros sanat et vitā sine dubitatiōe cōcedit q̄ nec fallit i sua medicatione nec fallitur scitz xp̄s de quo dicit crisostomus Quid me criminamini q̄d me rectifico p̄tōres. Causa em̄ p̄cul est a me odiū peccator⁹ q⁹ eorū causa ad inuentionē. Nā medicus venit nō iudex ab hoc gimnasio languētiū pa tiorq̄ fetorē vt p̄estem remedia. Scriptū em̄ est oē quod fa citis in vbo ⁊ opere in nole ihesu facite gratias agentes deo patri per tp̄m. vt aūt q⁹ sedula curiositate deuota intētione ac fideli cōpassiōe queritur dulcis suscipiatur facilius q⁹ oc currat man⁹ dei humili stilo cōscripli et iuxta naturā domo rum septem spiritus sancti in septem capitula diuisi.

¶ Cap. primum de medicine scientia eiusq̄ potentia.

Deo q⁹ medicina est scētia quā diuina sa tuit p̄udentia soie auxiliatricē holoq̄ cōtra incōmoda necessitatē quā gen⁹ humanū ob p̄uaricationē primi parētis incurrerit de lictuose p̄suadēs remedū medicinale adhibere forte inter creata increata diuina virtute excepta aptē no bilitatis actuitatis a creāte tū anīena testāte primo cano nis capko. de necessitate mortis et⁹ limitank p̄tātes necessi tates ⁊ indigētias humani generis suo auxilio subleuādo vez in p̄hibitione putrefactiōis et defensione humiditatis radicalis eiusdē ne velociⁿ⁹ q̄ fm ordinē resoluak. Ex quo li q̄de patet q⁹ neminē a lege mortis absoluit actuali lesione extrinsecaq̄ defendit nec ad vltimū terminū cōstitutū adeo oēm holem ꝓducit. Cū ergo sapiēti sit imponere p̄cū reb⁹ nequaq̄ in hac arte ab eodē oīmoda spēs sospitatis ponak et si vite humane retinēde salutis scōm doctū oīmoda sit cura. ¶ Ca. secūdū de medico etusq̄ officio ⁊ de his q̄ neces sario concurrunt ad curam cuiusq̄ morbi.

Profecto nmedicus a ministro humane nāe ministri nomen sumit ab ethimo. causa vocabuli medic⁹ custos medij. i. virtutis cordialis sanitatis fas est a principali ministerio appellari a scōario. Veruntū egritu dinū q⁹ vtrūq̄ nihil aliud est q̄ etiā nature auxiliū ꝑdere Ex quo euidenter apparet q⁹ nature humane opatī nō me dici Gal. teste. Natura inq̄t est oīm opatrix ⁊c. Et fm eūdē alibi. Nā q̄cq̄d opatur tacit p scipsam medic⁹ aūt alio. i. cōi essentia artis ad artificē. Est ergo ministerū in his auxiliū quo ex idonetate aliq̄s ex indigētia aliq̄d fit. nō tū ex certi tudine teste pho. Opz operātes multas opatiōes ⁊ sidera tiones attēdere quēadmodū in medicinali ⁊ nauigatiua p pter multiphariā varietatē certitudinē nō habētes. Infe lix est ergo q⁹ in auxilio medici ponit oīmodā spē ⁊ eius cō silijs oīmodā sospitatē qñ in curādo humani corporis egri tudinē cōcurrūt necessario duo. Agēs vle. i. virt⁹ ⁊ ipa nā i strumētū eius informāto corp⁹ humanū sine q̄b⁹ nihil fit ve rū agēs tp̄m vniuersale opatur instrumēto hoc fm q⁹ dispō nes corpales ꝓductas in eodē corpore. Dū ergo naturā eā dē in hac duplici opatiōe sue directioni subiectā tū errotis eidē operātis obstructio q̄ natura aīe regitiua appellatur ꝑut natura est habēs tres potētias vt dictū est ampli⁹ in cō rēplatiōe neophica sup corp⁹ humanū de gra dei. Ꝙ ꝑba tur ex hoc q⁹ ipa vegetabilis oīa opak ad duo ipsa est alēs⁹ operak ad id q⁹ alitur est duplex vt cib⁹ et instrumentū vt calm. cib⁹ em̄ calido coquit. Quātū ad primā opationē di cit Gal. q⁹ nā hz sapientiā q̄tū aūt ad scōam ille idē in ter tio de creticis dicit q⁹ inest virtus q̄ expellit oē illud q⁹ sibi est ꝓtrariū. Qui alludit p̄hus. vij. de alalibus dicēs. Natura semp laborat in dādo virtutē adiuuātē ⁊ remouentē dis̄pe rātiā corpis cuiuslibet p cōtraria ⁊ hoc ordinate p debi ta medicamina ⁊ ad debitū finē ⁊ sensum tendēs nō q⁹ se ad tp̄m finē determinet iz tp̄m intendat. Non em̄ cognoscit iz per aliquē determinak intellectū. Et proinde q̄ sunt dispsa in natura sunt in intellectu vnita aliter esset infinitū abire. Oportet ergo ponere vnū intellectū primū q̄ oia agnoscat sicut deū. Medic⁹ aūt ministrando nature substantiā rerū nō naturaliū sez moderate fm debitā q̄ātitatē ⁊ etiā qua litatem ⁊ tp̄s aditor⁹ eius inscribitur egro vero inimicus.

¶ De curatione medici fidelis. Cap. iij.

Sit medicus in sua curatione fidelis vt caueat ne p ip̄eritiā sauciet p negligētiā vulneret vel dolosis frau dibus imp̄uideter occidat. Tenet em̄ medicus ex imperitia obligari in cura et si pottiones letī feras machinationib⁹ dolosis ingresserit reus ipse sanguī nis horrēdus et ipsius homicida. Sit honest⁹ in thalamis delitescat in eo flāma libidis ne tactu ardeat nec aspectu mordescat. Sit in silendo cautus vt taceat que reuelare nō expedit ⁊ futur⁹ cognitor futuror⁹ secretor⁹. Occultaq̄ colli get in scrinio cordis pectoris sub sigillo claudat. Ad farma cias nō sit immaturus. Et ad fatalia remedia non declinet festinus sed semp ad curatiora consilia. Nec sunt ferro cura da vulnera q̄ fomētor⁹ possunt blandicijs recipere sanitatē Nouis experimētis fidelis medicus nō studeat q⁹ solēt no uitates pericula inducere cū exp̄imētis artis q̄rere rationē sua discussione repudiet ⁊ prouida debilitatione cōtēptū. q⁹ casus aut alia dispositio corpis alias reformanda resti tuit languidisq̄ exhibitio reperisse credit exp̄imēti fallacia plerūq̄ qui videtur eger qualuisse ꝓtrarijs ⁊ credūtur debi le nocētia cōfortare sed alijs natura cōfortata remedijs per diete difficilē exhausta furioubus ⁊ ad qualescētiam reme dior⁹ blandimēta peruenitque cōtrarior⁹ nō indurerat. Cō tigit multotiēs exp̄ientia medici que p̄hibet que mādūcare debuerat consultus prohibere. Quid ergo mirandum si diuersi ab vno ⁊ in vno diuersis vijs intendunt ad idez q⁹ fit aut propter imperfectā artis cognitionē aut inequalem experientiam ⁊ industriam aut ꝓpter vtrumq̄. Sane p̄fectus medicus est aut deus in iudicio et sanans ipsum q̄tū in se

nt se est dilatat obire non habeat per inobediētiā infirmi: infirmi errorē assistētiū siue ministrātiū. Nec aliqō extrinsecus accidētiū a quibus raro abstinuit. ideoq; cōtingit rarissime q̄n cadat in curatiōe error: vt p me latꝰ dictū est in neophica doctria gfa dei. ¶ De doctrina scrutinij rōnis curatiua huiꝰ calculosi lāguoris in renibus. Cap. iiij.

QVia nihil certꝰ i auctore q̄ obseruātia premissoꝝ in executiōe. Jōq; vt huius manꝰ dei ordo exequat fidelr rōne solerti idustria ⁊ expiētia salutari. Et q; passim ⁊ passiz magis ⁊ magis nā hūana corpoꝝ. Itaq; oli multa experimēta veteꝝ medicoꝝ salubria q̄ pp defectū ipiꝰ hodie sūt mortifera nō ḡ negligēdꝰ. Prothomedicꝰ ypocrates fuit añ aduētū sūmi medici Jesu xpi spacio ānoꝝ multoꝝ Gal. ꝓ primicepo medicoꝝ dicꝰ a quodā claruit i scia medicie. cañ. xj. Sane senescit tā mūdꝰ veterescit vterq; macrocosmꝰ ⁊ microcosmus ⁊ quāto vtriusq; plurisꝰ senectꝰ pducit tāto deterius nā debilitata ⁊ exterminata ꝓsternat. Moderamini ergo medici moderni q̄ mūdi labor agitat dogmata et experimēta ātiquoꝝ tpa diuidēdo. Nec mirādū xpō viuēte si per modernos agitet q̄ adiplerī nō potuit p antiq̄s. Proinde ergo sic moderatio antiq̄ꝝ experimētis ac suis dogmatibꝰ ad nr̄m itellectū cōuersio q̄b⁹ in medicatiōe nr̄a dicimꝰ gfa dei sūmi medici pie nr̄a ꝓfidētiū i curatiōe huiꝰ lāguoris plibate mee expiētie rōne ꝓbate adhesi. Jā eiꝰ pmissio scrutinio rōnis q̄ est opatiōis thesaurꝰ morte ꝓuenit prudētis medici cuiꝰ est egritudinē sibi manifestare piculū eiꝰ detegere ⁊ eidē remediū adhibere inq̄t q̄dā prudēs q̄ lāguor calculosiꝰ est renū dispositio p̄ter naturā. Jmmediate ⁊ sensibilr actionē debitā holo vel solitā porisma ledēs salubris tū aliqua spē sine mō. Aūt impitia vel negligētia medici vel inobediētia vel diffidētia ⁊ defectu virtꝰ impediat infirmi. Cuiꝰ rabida gñatio nō nisi ex mā placere ⁊ causa efficiēte completur. Materia vero tā vesice q̄ renū humor est grossus et viscosus ad hec mēbra descendens et sanies vel sanguis in hijs aggregatus licet raro. Cuius medicine causa duplex est.

¶ Prima est retentio humiditatis expellēde a corpore descēdētis in renibꝰ retēte diutius aut humiditatis aut aquositatis ad reneꝝ attracta a superioribus membris ante digestionem integram ex vehementia caliditatis in eis.

¶ Scōa ꝓ cā est mā assumptoꝝ grossa viscosa indigestibilis humorē grossum viscosumq; gñans ⁊ marie q̄ digestio holo est debilis aut ꝓpter debilitatē virtutis digestiue aut multoꝝ assumptoꝝ destructiū ꝓtutē aut ordinis ⁊ horie tpoꝝ malicia ⁊ exercitij sup repletionē immoderatā aut propter apōta calida vel herisipilam aut vlcera in renibus.

¶ Cā efficiēs gñationis huiꝰ lapidis ē caliditas renū ab eq̄litate egressa desiccās ⁊ adurēs ex vehemētia calitatis mām q̄rūcūq; hūiditatū pdictarū descēdētiū ⁊ retētarū in eis q̄libꝰ ad cāz lapidis cōglobet. Hec āt calitas ignea aut est irreparabilis aut pp laborē accidit aut calefactionē assumptoꝝ aut pp hūiditatē aggregataꝝ opilationū aut pp frigus accidēs aut pp apa opilās ⁊ ḡ ē plmū ⁊ frigida ⁊ dura cōtratio mēbroꝝ viciꝝ ⁊ ꝓpriquoꝝ sicut intestinoꝝ ⁊ aliorū q̄n cōpumunt reneꝝ tūc accidit opilatio ab eis ⁊ ille reseccōes fūt cōes ad reneꝝ ⁊ vesicā q̄rū lapides differāt vtrius q̄. Eteīn ille q̄ i renibꝰ gñat ē leuior parūp ⁊ minor ad rubedinē magis declinās ꝓpter nām loci ⁊ caloꝝ ꝓpter q̄d fortē i eis lapis figit tpe lōgior. Aut aūt i vesica gñat est maior ⁊ vehemētioris duricie ad albedinē cinereitatē declinās et magis pp ipiꝰ gñatiōis loci nām in eo figit tpe lōgior. Et cui aduenit lapis renū pinguis est. Cui ꝓ aduenit lapis vesice extenuatꝰ ē. Jn senibꝰ aūt plmū aduenit lapis renū q̄ vesice. Cōtra ꝓ infantibꝰ ⁊ q̄ eos sequūt q̄d vt plmū ē ab infātia ad pubertatē. Et illis tō q̄n ꝑt expulsiua infātū adolescētiūq; ē fortis a supioribꝰ ad iferiora expellēs. Et coꝝ sūt subtiliores hūores facile i renibꝰ eoꝝ penetrāt velocit illos ꝓpter vehemētiā calitatis nālis ipsoꝝ expellētis ad vesicā. Et iterū ꝓpter appetitū guloſū tpoꝝ ⁊ motū sup repletiones tpoꝝ ⁊ etiā q̄ lac potāt ⁊ pp cōstrictionē meaꝝ vesice tpoꝝ. Jn senibꝰ q̄ cāe hīs ⁊ rarie fūt i renibꝰ eoꝝ lapidis gñatio fit. Cetez vt p signa distinguāt fateor q̄ pncipū lapidis renū est vna q̄ cū i pmis fit grossa deide pp retētionem turbidi attenuat tūc eiꝰ gñatio efficat. Verūtn pria sigtio ē sanitas ꝑfectis ⁊ debilitatiōis meatuū ⁊ q̄liꝝ est cū ea sedimē plurimū sile ⁊ qō ē in egritudinibꝰ epatis ifirmi. Et quāto ē vrina vehemēriꝰ assiduaq; clara ⁊ pauciois sedimētis sigt q̄ lapis est durioꝝ. Illorū ꝓ olim sigtio cōfirmat si arena tēdēs ad rubedinē et citrinitatē resideat in vrina necnō ⁊ roborat sigtio tpa si dolor ⁊ grauitas i chati sētat ⁊ si q̄si aliq̄d retineat sup eum ⁊ mouet in eo qō sect alchatim sigt magis fortitudinē ꝑfectis expulsiue ⁊ meatuū amplitudinē et vehemētior dolor q̄ fit ꝓpter lapidē renū cū gñat. Jmmitis est q; stringit ⁊ ꝓpterea q; nutrit cū mouet sup [illegible] cedit in meatibꝰ ⁊ ꝓpe vesice doloris ⁊ cū mouet ab eo in dispositiōe vero ꝛglutinatiōis eiꝰ ⁊ q̄etis patiēs ipz cū nō est repletio vehemēs coartās ⁊ mouēs lapidē inuenit retentio ⁊ grauitas eiꝰtīn et repletio cibi facit vehemētius excitare dolores et ꝓpter q̄n descēdit cibꝰ ad intestina et ptrāsit ea. Cū aūt euacuāt ⁊ expellunt supfluitates ex eis dolores sūt q̄etiores. Signa ꝓ lapidis sūt grauitas doloris ⁊ eiꝰ vehemētia et descēsio eius ad chatim ⁊ vsq; ad inguina ⁊ emūctoria cui aliq̄n associatur fe. effimera ꝓpter dolorē. Nausea vomitus fastidiū cibi indigestio sitio assidua non nimis intensa sed cum oris siccitate vrine tenuis effusio et alba ⁊ q̄ si videatur dissuria cum aūt iam peruenit lapis ad meatū velice tunc sedatur dolor et reliqua euanescunt. Jā liquide ergo patet ex hoc fideli rationabili scrutinio rōnis ꝑticulati lāguoris q̄ est eiꝰ curationis initiū. Repellat ergo detractio inuidoꝝ ⁊ nō illuminātiū sed obtenebrātiū nō corrigētiū sed corrupentiū hāc doctrinā ⁊ dicētiū. Mā hic medicꝰ absens est vz recte tractare de curatione plibati pastoris fidei se agēs ptēdēdo. Sane talesarbitrant sapiēter obutaſ se cū in magnū inciderint errorē an ignorēt q̄ calculoso laborāo lāguore cuiuscūq; sexus etatis figure cōplexionis regionis cōsuetudinis et artis sit q̄ eadē materia lapidis est vtriusq; vz humor grossus ⁊ viscosus eadēq; ē cā efficiēs gñationis vz calitas ab equalitate egressa. si ergo cuiuslq; morbi trahet ab essentia eiꝰ nō obmissa pte ꝑtacētis salua: ⁊ ordo curatiōis naturalis ab eiꝰ trahit causa accidētis vero a morbo aliq̄n ⁊ aliq̄n ab accidēte vt cōsequēter dicet: iameꝝ hoc olim spūsecto duce habito sic ⁊ cōscripta cognitio nō me lacerēt dēte canino. Nec querūt ab aliis vituperi cū seipꝰ vituperēt. Nō tā negligat q̄n addit ad sermonē reor: qō ad olim cōplonē ⁊ etatē dñi plibati cognouim⁹ ⁊ vidim⁹ ⁊ si ñ sit certo annoꝝ numero determinare etates. transeat ergo obsecro plat⁹ meus dūs cōfidens sup hoc opus manus dei q: tā subito forti⁹ fūdamētū ꝓstruim⁹ semp cū cōsilio fidelis medici bono damasce. dicente. Eger vni fideli medicoꝝ cōmittēdꝰ ē vnꝰ error a rei distā. rarꝰ ē q; si plures ꝓsulit i errorē plerūq; cadit. ¶ De curatiōe huiꝰ calculosi lāguoris. ca. v.

SAne natura humani corpis opat cū organis et ꝑ organū ab origine nō q̄ sunt mēbra spmatica substātia carnis ⁊ spūs substātia meditāte q̄litate cōsta ⁊ q̄litate naturali suas cū hijs opatiōes ꝓficiēs q̄ sunt substātia ꝑtutū dicet ipsi⁹ minister nature ministrat cū ministris ⁊ ꝑ instrūm mētem instrucis ministrātis. neq; eīn medicꝰ aliq̄d ꝓpter instrumēta q̄ ad eiꝰ opatunēt exercef. Sz instrumēta ponꝰ ꝓpter artis studiū ꝓparātur q: sicut vtilia sunt puris ita supflua hijs q̄ expiētiam eiꝰ ignorāt. Ordie tā curatiōis duplici vtunt medici instrumēto. s. naturali ⁊ accidētali. Stlr q̄dē nālis ordo curationis egritudinis cū in ea incipit ab eo q̄ facto reliquū fit ⁊ ficōuerso. Ordo ergo accidētalis vt in curatiōe incipiat ab eo qō magis nāq; ifestat cū eiꝰ timeꝰ defectio tūc ēn timēs artificiꝰ ministrat sperātib⁹ tale aūt egritudo est ⁊ aliq̄n accidēs. Cum igitur in curatiōe artificiali cōcurrūt necessario hec tria cā tīs prima q̄ ꝑ antecedēs scrutinij rōnabilis curationi q̄ sumitur ab essētia morbi intentio curatiua q̄ dicitur actio indicata ab ipsa essentia ⁊ forma causaꝝ curatiuarum. s. ciboꝝ potionū ⁊ hmōi q̄ est cōceptio ab intentione ꝑcedēte indicata cōseruādo semper pretacētē salutē. Ordine quidem naturali spiritu sancto duce huiꝰ languoris prelibati dūi mei cōplebit sanatiōis intētio q̄ ordo cōsistit in abscisione materie lapidis ⁊ phibitione generatiois ipsi⁹ causam abscindendo ex rectificatione eius deinde mundificatione ⁊ cōminutiōe ⁊ fractiōe eiꝰ cōpressione eiꝰ ⁊ eliciatiōe alias eradicatiōe eius ⁊ ex suspēsorio suo cū medicinis illō

efficiētib⁹. Deide ex trāslatiōe ei⁹ ⁊ subtiliatiōe in ipso ⁊ or
dine ei⁹. Illud aūt cōplex cū medicis puocatiuis ⁊ cū adiu
uātib⁹ de foris deide ad cōplemētū opatiōis ꝑfate regimē
sinthomatis hui⁹ Lāguoris ꝯcurrit ex ordine scdo id qō inde
de doloub⁹ sequt ex rectificatiōe ipi⁹ qō in eis accidit deuce
rib⁹ deide maiox hui⁹ salutis doctrine desiderū pertrahēte
mox ad curationē fidei exp̄ssa solerti rōne ⁊ industria cō
descēdo vl de his ꝙtū ē i me obmittēdo qō caritati poti⁹ q̄
tacītie imputet cū simplicē oēm gram dei pticipatā mihi
gratis p hāc cōscripsero veritatē ꝑfido ei nec apō plibatus
meū dūs de debilitate hmōi retributiōis q̄ntmo de fideli la
bore mercedē cū merces labou ⁊ nō fructu debeāt: hs medi
ci sūmi gra ⁊ itētiōe deuota tā fructū hmōi laboris optatū
diuti⁹ cōpiēhēdā est dūs ꝑlibatū sospitati corpis restitui tā
quidū nec olciam meā de amissiōe veritatis mēdacij crimie
incurrā. Deide igr nāli ꝓmisso a materie inscisiōe inchoan
dū ei⁹ ꝓparat digō cū h̄ expto ⁊ efficaci syrupo sane sicut li
ma serrā disponēdo ad meliorē lignox sectionē vt lignū se
care sicut syrup⁹ hmōi disponēdo calorē naturalē q̄ est ista
nature vt digōnes facere. R. aq̄ rad. fen. petro. spagi brusci
apij alexādrini sarifragie distillate p alābicū aā. ℥. j. Itē se
minū olm ꝑdictox aā. ℥. ß. seminū cōium mūd. aā. exage. ij.
semis dauci aur. iij. amigd. excorticatax passularū enuclea
tarū. aā. auf. v. ra liq̄rit. mūd. ⁊ fucci eius. aā. auf. ij. ⁊ se. costi
dulcis auf. ij. sileeos acori. aā. auf. j. ⁊ ß. rub tictox auf. j. sco
lopēdrie. capill. ven. aā. M̄. j. oia teréda teranf ⁊ ponanf in
aqua bona sufficiēti ad madefactēdū p duos dies ⁊ noctes
Postea ponanf i alābico ⁊ distillenf hui⁹ aūt distill. ⁊ distil
lationē rad. ꝑdictax accipias. aā. lt. ij. cū li. x. succari et lib.
ij. optimi mell ⁊ fiat syrup⁹ delicat⁹ de quo sumat oī mane.
℥. j. cū aureis trib⁹ ex mell. sōlutici cū aq̄ calida ⁊ apud som
nū. ℥. j. siue ex mellis. Silr sumat q̄sq̄ digerak mā qō co
gnoscit p mutationē colorū et substātie ⁊ ꝓpostali laudabi
lit vine deide purgek cū electuario bdicto. R. polipodij re
cēnis. ℥. ß. aā. fen. aā. auf. iij. seminū cōiū excorticatax. aā. au
f. ⁊ ß. liq. mund. ℥. ij. succari violati. ℥. j. ⁊ ß. penidiax. ℥. ij. cā
di. ℥. ß. optimi reubarbari. ℥. ß. turbich boni ⁊ gūmosi. ℥. j. vl
mutek ꝓportio cox. scōz pitā fidelis medici si expedit cū p
dcō syrupo addittis. ℥. ij. medulle cassieū. fiat electuariū de q̄ l mē
se maij circa ꝓncipiū vel circa medū vel circa finē i regiōi
bus nō calidis assumat de mane. ℥. j. Notādū tū q̄ i ꝑe bis
pōt vti h̄ electario bādicto ad pōd⁹. ℥. ß. mēse aūr. Junij Julij
augusti semel vtak h̄ ad. ℥. ß. die⁹ canicularib⁹ obseruatis q̄
sunt tpe illo q̄ sol est i leone. s. a medio Julij vsq̄ ad medū
augusti sūmarie loquēdo. semp tū aā assūptionē hui⁹ electarij
bādicti si pōt ꝓmittak clystere cū aq̄ decoctiōis malue viola
rie nenuphar. ⁊ floxum camomille auf. iij. addita medulla cas
siet. ℥. ß. succari violati olei camomille ⁊ mell. aā. ℥. j. Sequē
ti die purgatiōis intret balneū in domo artificialē exterio
ri balneo cōpollēs. Jbiq̄s tū immorādet q̄ sumat de hūecta
tiōe balnei ō ꝓtrario ꝙo neq̄q̄. exeūti ꝙo a balneo offerak
optie tyriace cū vio tepid⁹ ad pōd⁹ triū karicax vl katatrum
exceptis mēsib⁹ trib⁹ i q̄b⁹ satis ē vt sumat ad pōd⁹ vni⁹ ki
ra. Post purgationē ꝙo vsq̄ i mēse maij et septēbus die se
q̄nti post balneū vētose cū scarificatiōe sup venā sophenaz
domestīcā vtriusq̄ ptis ponanf i ꝓximo si mā grossior vis
cosior frigidiorq̄ fuerit vel cēt aliq̄ materia i vesica silicis globa
terre cūli ꝓportiōe hic syrup⁹ cū optimelle sōlutico ꝓpinet
quoād materia digerak. deinde tpib⁹ purgatiōis vltis ꝓpi
netur cū aqua calida circa medā noctē. ℥. j. bādicte simpli
cie facte cū syrupo infra scripto. Alijs aūt tpib⁹ bis in mēse
sumatur eius bādicte simplicis. ℥. ß. predictis similiter ob
seruatis vt cōtinua absciione materie vel saltē ei⁹ modica
mora in renibus lapidis gñatio tollak vel impedīak in eis
ad q̄ cōsequtur ꝑdicta. Nēpe in his cōplex exptius vt expiē
tia docuit in ꝙplurib⁹ regionibus mūdi intētio absciōis
materie lapidis ꝓhibitio gñationis ipi⁹ mūdificationis ⁊
rectificatiōis eius. Cōminutiōis aūt lapidis aliter intētio
nē ꝓsecutus sum diuti⁹ mihi exptū assumēdo syrupū. R. sa
xifragie granox solis ciceꝝ se. spagi sq̄nāti azari spice celti
ce rasure eboris ceti brusci apij petro. aā. fen. ozimi spice aro
matice camomille lapidis lincis sileris mōtani iuniperi ga
lāge cynamomi hermodactilox sandalox al. ⁊ ru. turbith
enule raphani arthanite lapidis spōgie fellis porci xilobal
sami plūbi usti violarū ros. berberis sebe thymi epithimi. ʒß
nucis muscate foliū reupōtici reubarbari zedoarie carpobal
sami gariosi. corticis capparū mediane lauri ciperi cardā
momi. se. portulace lactuce scariole papaueris al. ana. ʒ. iij.
nucleox pticox baccax ciperi cantaridarū cicadax liq̄rū
mund. passularū sine nucleis galange ciperi. aā. ʒ. ß. prunox
xx. camedreos precedant pipinelle mēthe borag⁹ macedo
nici radi. filicis senationis cretani marini gramis vtriusq̄
edere aā. M̄. j. acetī li. ß. vel loco ei⁹ limeciorū adianthos
polipodij rad. fenic. petro. apij sparagi brusci foliorum ante
patris. M̄. j. terantur terenda et ponantur in madefactio
ne per. ij. dies et noctes in aqua postea ponantur ad alam
bicū et distillētur et cū tribus lib. istius distillationis pona
tur mellis albi dispumati li. j. succari quātū sufficit ⁊ fiet sy
rup⁹ de quo sumat oī mane. ℥. j. ⁊ ß. cū aqua calida. plecto
vsus isti⁹ syrupi nō solū cōminuit lapidē in renib⁹ ⁊ māz la
pidificā in vesica sed etiā manifeste frāgit lumendo ventrez
mihi credatur experto si placet. si aūt cōmisceak. ℥. j. istius
cōfectionis nre inuētionis expte mirabilr in fractione lapi
dis opatur. Jta vt scz fragmenta lapidis educantur cū vri
na. R. litōtripō li. j. lapi. lazulli vitri vsti. ana. ʒ. ij. lapidis
agapis. ℥. ß. lapidis spōgie. ʒ. ij. nucleox ceraso. granorum
solis aā. ℥. ß. fiat pulus subtilissim⁹ philātropos li. ß. cōmix
tis simul vel vtak hoc electuario in balneo cū lacte capīno. R.
cicadarum ablatis alis et pedibus et capite granox solis
ana. ℥. j. piperis galāge cynamomi ana. ʒ. ij. lignialoes. ʒ. j.
mell. q̄s sufficit ꝑficiatur cū syrupo ꝑdicto et fiat electuariū
expertū. cui⁹ tam pacientur cuctus mox fiat clystere piedi
cū nisi recens cibus in ſtō impediret q̄ cū vomitu educat
Et si sit difficilis ad vomendū bibat decoctionē seminis ar
triplicis raphani radicis liliū ⁊ raparuz et liquiritie. Post
q̄ clystere vomitus ꝓcuretur. Cui⁹q̄ expediat reiterak clys
tere fortificetur cū ʒ. iij. bādicte simplicis serapini. ʒ. j. mell.
crudi. ℥. j. ⁊ ß. post q̄ si dolor nō euenerit spōgia vel filtruz
infusa in decoctione camomille melilloti vel fenugreci vel
radicis maluauisci et acetī ponatur sup renes et ylia ⁊ post
inungantur hec loca oleo anethi vel scorpionis vel cū hocun
guento mihi expto. R. synapis bdellij oppoponacis acho
rī. aā. nūerō. l. adipis anatis aur. iij. cere citrie aur. j. ß. fiat
unguētū: vel fiat hoc emplm expertissimū. R. ruthe viridis.
M̄. j. vel seminis eius. ℥. j. cui⁹. ℥. j. baccarū lauri. ℥. ij. tere
da terantur mellis. q. sufficit bullīāt inuicem ⁊ fiat empla
strū vel fiat tale. R. baccarū lauri amom melilloti farine ci
cerū nigrorū floꝝ camomille. aā. ʒ. ix. dauci semis apij ortu
lani ⁊ montani. aā. ʒ. viij. olei de lilio. ʒ. x. cōficiātur cū aq̄ cau
lis armen. si aūt dolor fuerit vehemens loca cū synapipule
gio fimo colūbio cōfectis cū aq̄ raphani addita ante q̄ dicīt
grece tragalidurida emplastret nec mīn⁹ ponak vētosa si
ne scarificatione sup vesicā deinde balneū in tina factum ⁊
plenū aq̄ in qua coquak camomilla melilotū ruta hb. capill.
ven. scolopēdrie se. dauci anneti feni. fenugreci radic. malua
uisci. filia. hec aūt fiāt frequnter in extu aut a balneo exibea
tur dosis hui⁹ decoctiōis ex pte. R. mulsi salsi triti. ʒ. xv. ca
ven. ʒ. viij. petro. ʒ. x. fic⁹ albas pingues siccas nūero. viij. hec
oia coquātur in li. iiij. aq̄ donec vna remaneat post colek et
colature addak parū succari. Et si cū hac decoctiōe commi
sceak. ʒ. j. optime tyriace opitulak: nō modicū post dormiat
i lecto modicū si pōt: sinaūt deābulet p gradus scalarū ascē
dēdo et descēdo sup alterū pedē ⁊ sustētādo alternatim dū
taxat locus deābulatiōis sit calidat⁹. Amplⁿ hs sine verecū
dia nequeam⁹ affari. tū q: medicine ipsi⁹ necessitas cogit fi
at si qua forte inuerecūdia fuerit denudata suscipiank a no
bis. ⁊ eis mūdis mūda sūt oia induatur ergo ꝙga idumēto
facto et galbano oppoponace serapio bdellio ⁊ icuruet pa
tiēs sup genua sua. s. vt supinet ⁊ postea eleuatis anchis et
cōcussis pectē cū manib⁹ suauiter cōfricet vt lapis ex suo su
spēsorio eradicet et trāsportetur ad vesicā ⁊ extraducatur.
Si aūt ꝓpter grossiciē figak in virgā tūc instro frāgatur sine
timore alicui⁹ periculi cū tenaculis positis in foramine ꝙge
cautius vel necessitate cogente scindatur deinde uo. Cete
tpe magni doloris ꝓplet hoc medicamē mirabile. R. semi
nū cōiū excorticatax. ʒ. xv. amili. ʒ. x. fucci liquī. ʒ. viij. se. por
tulace. ʒ. iij. ⁊ ß. amigdalax dulciū excorticatax anellanarux
aduncax. ʒ. iij. granox pini. ʒ. x. ⁊ ß. seminis apij dauci eruce

oīm aā.

olim.aſi.ʒ.iiij.draga.gūmi arabi.ꝛ amigd.tuſcami albi.opij aſi.ʒ.iij.cicerū nigroꝝ.ʒ.ꝛ.croci.ʒ.v.ola puluerizẽtur ꝛ cōficiantur cū rob.ꝛ fomenk trociſci quilꝫ.ʒ.j.de q̄bus ſumatur vnus cū aqua ciceris nigri vel raphani. Et ſi dolor fuerit ve hemēs inticiak p ſyringā cū lacte mulieris ſe.papaueris al. optū adeps galline ꝛ hoc poteſt clyſterizari ꝛ ſupponi hoc emplm ſup renes.ꝛ veſicā ponāk. Ꝛ.raḋ.ſcolopē.poliī cana pis alter capīl.veſi.foliorꝝ ẏge paſtoris aſi.ʒ.j.ficuū ſiccarū q̄ ſufficit ꝛ cōficiātur cū oleo camomil.ꝛ fiat emplm. Deinde ſcribo exptū remediū ſalutare ſedās dolorē renū ꝛ ſomnū ꝓuocans poſt modicū ſpaciū.tā aſſumptū die autē ſeq̄nti vias aptēdo vrine lapillos multos facit migere. Ꝛ .33.piperis nigri al.ꝛ lon.ſpice caſſie lignee carpob.piretri cardamomi garioſi.maſticis ameos.aſi.ʒ.ij.apij anīſi mēthe.aſi. ʒ.ij.ſe.ſarifragie.ʒ.ij.ꝛ.ß.granoꝝ ſolis. ʒ.j.ꝛ.ß.ſucci trifolij cuiuſcūq̄. ʒ.iij.mell.ꝛ zuccari q̄ tū ſuffi.ſuccꝰ trifolij apponak in fine decoctiōis ꝛ fiat electuariū doſis ſit.ʒ.ij. q̄cūq̄ voluerit gn̄aliter ſumat tū ter in ſeptimana. Q̄ñ ẏo a dolore torq̄k bis vel ter in die ſumat. Sufficit huc vſq̄ ad curaz p̄libati dñi opitulamē Jeſu chriſti quod de ẏdria rōnabilis experiētie deuote effudi. Aliaq̄ fortiora reſeruando q̄ mentis eſt mānifeſtare q̄ fari ſufficit:tū magis q̄ ad hāc fideles medicinas q̄ labou ipſi agitat excitaui ꝛ hauli a mūmilla cōgenitoꝝ ſegregādi notitia. Juuāt tamē ſepius memorata ad hoſtiū illoꝝ medicoꝝ prudētie pulſo inſtāter ꝛ pulſo fidelr ſupplicādo ẏten tā ſedula curioſitate q̄ fideli ꝛ deuota cōpaſſiōe pretitulati dñi caute ꝑcurationē ptractent ꝓficiat aūt hoc opus ſummus medicus Jeſus chriſtus interceſſione beatoꝝ apoſtoloꝝ petri ꝛ pauli ꝛ ſanctoꝝ medicorum luce euāgeliſte et pāthaleonis coſme ꝛ damiani fratrū in ſignū martyrū Johannis damaſceni doctoris eximij vero non ab hoie ſed ex deo nec minus totū dignetur ſupplere quod deficit ad ſanationes dñi prelibati. Amen.

¶ De remediis ſinthomatum particularium huius lāguoris. Cap. vj.

POſt hec autē q; cōſcientia mea vez fidelis ne mentiar veritatem diſcipline ſanctiſſime pater patrum fateor coram ſummo medico q̄ nō mētior qō ipſe ad idē docuit me quātū ſalubre remediū cōtra p̄fatū lāguorē qō mox in vna nocte tollit dolorē vtplurimū dūtaxat exhibeatur hoc ordine. Verbi gra cū lāguēs a dolore calculoſo torqueak p̄mittatur clyſtere predictū in quo apponak bene dicte ſimplicis.ʒ.j.ſerapini.ʒ.ij.mellis.ʒ.j.ꝛ.ß.olei camomile.ʒ.j.poſt qō ſequak vomitꝰ poſt q̄ vniꝰ vel duarū horaruz ſpacio exhibeatur electuariū ſaluato.ſ.ʒ.j.vl.ʒ.j.minꝰ. tertia nihil poſt bibēdo vel modicū vini cū aqua calida poſtibak. Nec terreat vos dyagredū qō ingredit in hoc antidoto cū repreſſiōe prima ꝛ ſcḋa malicia fugatur ꝛ exceſſum acquiritq̄ ei diſpoſitiones incolumes. Ꝛ.ſpice.ʒ.j. vtriuſq̄ piperis cinamomi electi garioſiloꝝ piretri aſi.ʒ.v.maſticis roſarū ſaluſgēme raḋ.carpobalſami petro.ſpice celtice.aſi.ʒ.ſ. ſarifragie xtlobalſami carui macedonici granoꝝ ſolis biſci cardamomi macis galāge ſeis ſpagi hermodactil.aſi.ʒ. v.dyagre.ʒ.vniꝰ tertiā ābre. ʒ.ij.zuccari q̄ tū ſufficit ꝛ fiat electuariū cū aqua diſtillatiōis p̄mi ſyrupi in tabulis:ꝛ deaurek Modꝰ aūt rectificatiōis ſcamonee bñdictꝰ ex inuētiōe nra eſt hicvt illiꝰ fruſta nutrianꝫ i oleo roſ.p diē vnā poſtea volnank iter amigdalas purgatas ꝛ tritas fiatq̄ ſicut magdalō qō totū poſtea inuoluak in paſta ꝛ coquak i furno plecte Porro cū porriſmo lāguoris torquek dūs p̄libatꝰ tūc dieta ſubtili regak vt eſt ius cicerū ſparagi ꝛ ius ptiſane cū lacte amigdalaꝝ ꝛ ſeis cōis cocta ꝛ ḋdita cū zuccaro. Et ius pulli cocti cū petro.ꝛ collatitiū pulli ꝛ vinū ſubtile clarū multa aq̄ calida mixtū ſi nō ſit p̄hibēs. Et ſicut grauis ꝛ ſolidꝰ cib̄ ē vtilis ſano. Ita pniciosus eſt egrotāti. Nō eſt pōt ſumētē ledere niſi ei ad nocēdū vtꝰ adiecerit pticularis infirmitas Cūq̄ abſolutꝰ fuerit pfecte ab hoc porriſmo p̄ trāſpoſitionē lapidis vel p fractionē. Et eiꝰ extraductionē regak ſicut q̄ medicinā laxatiuā aſſumpſit ꝛ tāq̄ ab egritudie ꝓua leſcēs regak ꝓuentēdo ad regimē ſuū cōſuetū. Jugitervero vtak i cibis ſuis ſm qō viſum fuerit magis expedire ſemel i die aut ter vel q̄ter i ſeptimana vtak hoc pulmere. Ꝛ. ſpagi ſe.feñ.petro.apij dauci anīſi ameos ſilere mōtani macedonici leuiſtici milij ſolis ſe.lactucis portulace papaueris albi ſcariole aſi.ʒ.ij.ſarifragie pipinelle aſi.ʒ.j.puluis liq̄rtie mūd.ʒ.ij.cinamomi electi.ʒ.j.ʒ.ß.cardamomi aſi.ʒ.ß.galāge piperis nigri aſi.ʒ.iij.lignialoes.ʒ.j.zuccari ij.ß.fiat puluis.Hoc ei puluis ē mirabil ad eductionē arenulaꝝ ꝛ cōminutionē lapidis i eis ꝛ fortificak addēdo.ʒ.ß.trociſcoꝝ de cicadis ſtra ſcriptoꝝ tūc ei educit lapilloꝝ ꝛ fragmēta calculi de renibꝰ patiētis ls hic puluis mox ſcriptꝰ portio: ſit ad hoc Ꝛ.hoꝝ trociſcoꝝ.ſ.de cicadis milij ſolis vitri eduſti ſe.dauci ſeis carabe. Auis q̄ grece vocat drugmtridos cinamomi ſarifragie galāge pipis nigri.aſi. fiat puluis de q̄ recipiant ʒ.ij.cū aq̄ cicerū nigroꝝ ca.i nocte vt ſupra dormiat. In tpe aūt interpolatiōis vtak ſingulis mēſibꝰ vomitu poſt cibum acruminū ꝛ piſciū ſalitoꝝ ſaltē p horā reſidētiū poſtq̄ vomitꝰ cū aq̄ ſupꝰ dicta ꝓuocak ſingulis diebꝰ vtak ſyrupo ẏpuo de duabus diſtillatiōibꝰ cōponit cū aq̄ calida. Efficacior tñ eſt cū aq̄ raphani p totā hiemē. In ẏe aūt bis ſufficit i ſeptimana. In autūno ẏo de tertio i tertiū diē. Et ſiſr vtak antidoto h̄ pōtificati neophico auī.ij.cū aq̄ cicerꝝ nigroꝝ. Oridine huiꝰ dicti ſyrupi nō eodē. In eſtate ẏo ſit doſis huiꝰ elarij auī.vniꝰ in hora dormitiōis. Ꝛ.ſeis dauci carpob.ſpice aſari petro.anīſi cinamomi caſſiefi.amomi cimini.aſi.ʒ.iiij. ſanguis hirci p̄pati.ʒ.vij.trociſcoꝝ de cicadis.auī.nouē cōficiantur ola cū ſyrupo p̄dicto.primo Trociſci de cicadis ſic fiunt. Ꝛ.milij ſolis pentaſilon ſeis vtricē nucleoꝝ ceraſoruz ſeis naſturcij petro.alexādrini tartari albi aſi.ʒ.ß.ſāguinis hirci cicadaꝝ aſi.ʒ.iij.pul.galāge. ʒ.j.olei muſcatellini olei nard.olei balſami.aſi.auī.j.ꝛ.ß.ſucci ſarifragie.ʒ.iij.cōficiātur in trociſcis.ʒ.vnꝰ ſiccētur in vmbra ꝛ cuſtodiāk a puluere ſanguis hircin ſic p̄parak aſſumak aūt hircꝰ ruffus ānoꝝ quatuor ꝛ nutriak p tres mēſes ſarifragia poſt decoletur ꝛ ſanguis eiꝰ putꝰ ꝛ vtilꝰ emanās eiſciak mediuꝫ ẏo recipiatur in vaſe mūdo ꝛ cōſeruek donec coagulek poſtea inciḋak in pua fruſta ꝛ ponak in reſtricta poſtq̄ fuerit balſamata et ponāk ad ſolē donec deſiccētur ꝛ ſemp a puluere cuſtodiātur ꝛ vſui reſeruētur vt luculētior ſit hec mea doctrina memorīā facīā quorūḋā gn̄aliū tā ſimplicium q̄ cōpoſitorū ad hoc vtilū.ſimplicia ẏo ſunt ola ex q̄bꝰ cōponūt p̄dicta pieraq̄ alia vt radix coſti:radix rubi:bdellii:ſq̄lla:ſe.altee carpobalſamū xtlobalſamū oppobalſamū phylipēdula fu.camedreos camepiteos:poliū ſe.raphani extremitates vitis albe:rutha agreſtis:mirrha armoniacū:camomilla:rubea tictoꝝ cātaridesꝫ trahāt cū magna violētia:lepꝰ cōbuſtꝰ i olla rudi cū ſangue ſuo ꝛ velice muſtelle cuiꝰ doſis ſit ʒ.ij.cū vio odorifero ꝛ ſubtrit.55.alaꝝ:lapis ſpongie:ꝛ plees ex lapidibꝰ. Et oleis aūt oleū ſcorpionū qō eſt p̄cipuū.oleū camomille vel de ſtorace vl pulegii ꝛ de rutha de amigda. de nucleis p̄ſicoꝝ ꝛ ſeminū cōtum.ꝛ multa ex oleis tā ſeminū q̄ floꝝ q̄ radicū.ꝛ ſiſr ola q̄ diuretica ſunt. De cōpoſitis aūt.ʒ.tyriace.ſ.galieni eſdre ꝛ magni mitridati litōtripō filātropos iuſtinū et elariū ducis ꝛ trociſci regales ꝛ de filipēdula dyacucurina elariū de ambra ꝛ multe alie cōfectiones nec eſt negligēdū q̄ vēter eiꝰ ſemp teneak aptꝰ cū hiis q̄ ſua ẏtute ſp flegma educūt ſicut puluis turbith cuiꝰ doſis ſit aur.tiij.cū aqua calida ꝛ maxime i hyeme in hora dormitionis vel fiat inde tragea cōfecta cū zucca.de qua ſumat i maiori q̄ntitate poſtquā bibat aquā calidā vel loco eiꝰ ſumātur.ʒ.ij.iſtiꝰ ſyrupi diſtillati. Ꝛ.anīſi carui ſe.fenu.aſi.ʒ.iij. agarici.ʒ.j.polipodij.ʒ.ij.ſpice aromatice cinamomi galāge garioſi.lignialoes.aſi.ʒ.j.ꝛ.ß.paſſulaꝝ enucleatarū.ʒ.j. terēda terātur ꝛ ponātur ad madefaciēdū in ſufficienti aqua per duos dies ꝛ noctes poſtea ponātur in alābico ꝛ diſtillātur ꝛ ſyrupēt cū melle duplo expertū eſt. Nō obmittak cōfortatio ſtomachi cū emplis ꝛ vnguentis. Ꝛ.maſticis.ʒ.j.olei roſati.auī.ij.pulueriz̄ek maſtix ꝛ incorporētur in mortario ereo:ponātur ad ignē leue poſtea ſuppropiciak puluis ſtaxe ſpērū.ſ.cynamomi nucismuſcate.aſi.ʒ.ß. calami aromatici ʒ.j.cere.ʒ.j.extēdātur ſup corū ꝛ ponatur ſup ſtōm p duas horas aut cibū vnaq̄ poſt cibū retineatur ꝛ hoc in tpe friſſimo cūq̄ ſenſerit defectū digōnis in ſtomacho ꝛ appetitus p̄miſſa purgatiōe fiat tale vnguentū ex quo fiat inūctio p̄cedēs appoſitionē ceroti. Ꝛ.abſinthij. M.j.ponak i optimo vino al.p dies treo ita q̄ coopiatur a vino poſtea conqualſetur ꝛ exp̄imatur et coletur ꝛ colature addatur ſucci

bethonice camomille salule siluestris ⁊ mente addita cera pauca et puluere speciꝝ prefati ceroti conficiatur.

¶ De doctrina sanitatis dñi ꝓlibati. Ca. vij.

Cum lapis in renib⁹ ⁊ eꝰ fm̃ porismos infirio necnõ etiã cõmotio trãspositio ⁊ eius descensio ad vesicã si cũ doloꝛib⁹ aduenientibus nũc in renibus nũc in vesica nũc in yliis nũc in alijs nũc in pectine et in inguinib⁹. Cura cõpleta nõ erit nisi per sedationẽ doloꝛ nõ obmittẽdo curã lapidis ⁊ hoc dupliciter. directe ⁊ indirecte. Indirecte ꝑmo cũ narcoticis qõ nõ laudo nisi exigẽte necessitate tunc autẽ melius est ꝙ tutẽ aliqͥd ledere q̃ infirmum deficere. Secõ autẽ exhibetur apitiuũ remollitiuũ ꝓparatiuũ ⁊ ꝓuocatiuũ qõ melioꝛẽ hui⁹ lapidis eductionẽ ⁊ euaporatiuũ vẽtositatis ⁊ plenitudinis descendẽtis de his remedijs dictũ est superius superest de remedijs aliorꝝ sinthomatũ fideli experiẽtia ꝓtractare et sunt ardor vrine. Excoriatio canaliũ vesice ⁊ virge et vlceratio eoꝝ et renũ et pulsus cordis q̃ ab his contingit. Ad ardoꝛẽ autẽ vrine efficax remediũ est syrupus distillationis aq̃ plãtaginis. Ita q̃ in li. iij. huius aq̃ ponat mellis albi dispũati li. ß. succari albi q̃tũ sufficit fiat syrupus q̃ assumatur. Ad vlcerationẽ q̃dẽ mẽbroꝝ predictoꝝ diuersa misceantur cũ stipticis sicut ꝓ medico videbit q̃uentre ꝓpinetur ergo syrupi primaꝝ distillationũ duarũ. ℥. j. syrupi distillationis plãtaginis. ℥. j. misceant. tpe tñ calido cũ frigida aq̃ vt materia petrificata nõ remaneat ⁊ vt vlcera cõsoldent necessitate tñ vigẽte vn⁹ de trociscis ꝓdictis ꝓ tra doloꝛẽ cũ ℥ j. distill. syrupi plãtagis aq̃ mixta calida nec min⁹ localiter excoriata ꝓfortiꝰ extrinsec⁹ emplis ⁊ epithimãtibus scriptis cõsolidãtib⁹ et ꝓfortãtib⁹. Ꝛ. litarabe boliar. masticis al. ãã ℈ ij. thuris pinguis aã. ℥. ß. carte cõbuste. ℥. ij. succi plãtagis vel ꝓ ge pastoris q̃tũ sufficit bullãt adinuicẽ fiat emplꝰ vel epithima ⁊ apponat pudẽdo ⁊ vesice ⁊ aliqñ sup renes. Detur ẽt dyadragãtum ℔is in die asi cibũ. Cũq; cognoscit q̃ fuerit i vesica ⁊ spãs in locis neruosis simul cũ vlceratõe virge ⁊ marie i sũmitate hoc remediũ apponat. Ꝛ. ceruse. ℥. ij. litargiri. ℥. j. thuris. ℥. iij. masticis. ℈. ij. puluerisent vnãq; ꝑ se deinde pul. ceruse ꝑmo cũ modico oleo ros. cui ꝑmo addatur litargirũ postea mastix ⁊ vltio thꝰ cũ pistello sp mouẽdo paulatim ⁊ tãdẽ apponant rose ⁊ cũ inceperit inspissari addat oleũ ro. ⁊ aqua ros. ⁊ tandiu ducat donec fiat. nec multũ liquidũ nec multũ spissuz. Q̃ aliqñ cũ tẽta imponit aliqñ intingat cũ instro sibi instito clysteris. Nõ negligas aũt a tota spẽ vesicã ꝓtegẽtia sicut vesica porcoꝝ siluestriũ ⁊ altilium porcoꝝ epiglotẽ galli et cõbustiõe quoꝝ aliqñ cũ cipero gariofi. ⁊ cinamomo ⁊ zuccaro ⁊ fiat electarium vule. Amplius si hec excoriatio fuerit cũ debilitate ꝙtutis ꝓtẽtiue vesice sepiꝰ emplare emplis dictis cõfortãtib⁹. Necnõ fiat inunctio cũ oleo de lentisco. Nec te desperet de curatiõe hui⁹ multitudo humiditatis extranee cũ vrina fluẽtis. Nõ est pura sanies nec pur⁹ hũor ꝛ q̃si hũoralis aq̃sitas mittit a superioꝛb⁹ mẽbris ad renes ⁊ descẽdẽs ad vesicã vlceratã miscet cũ sanie. Idcirco collecta emittit cũ vrina ⁊ ꝓpter q̃d ꝙ i renibus gñet lapis pu⁹ magnificari nõ valet ꝓp impulsionẽ mãe nõ resistẽtis multũ sꝫ ꝓtinue refluẽtis ad vesicã ceterũ si vlceratio in renib⁹ fuerit primo vtak isto syrupo. Ꝛ. ysopi tribuli marini ⁊ cãpestris marubij al. celidonie cõsolide maioꝝ foliorꝝ caulũ rub. foliorꝝ sambuci corticis fratini corticis tamarisci rubee minoris ãã pastoris pipinelle camedreos ocymi peritheos solatri ortulani barbe hircine foliorꝝ exiccatorꝝ lingue auis raõ. fistule pastoris radicis narcisci radicis nenupharis foliorꝝ salicis radicis pẽtafilõ granis lilij auricule muris lẽticule aq̃ ⁊ solis lilij assatorꝝ rubi affodilorꝝ lactucarũ agrestiũ mediant corticis salicis cameleõce caude eq̃ne cupatorij ꝓcos. ãã. M. ß. plãtaginis been al. ⁊ ru. se. pſil lij coralli. al. ⁊ ru. ytriusq; sticados cinamomi nucis cipressi ypericõ rosaꝝ lilij se. nasturcij cubeb. amigõ. dragagãti assi gũmi arabici cãri marini adusti hermodactyli. al. ãã ℈. mũß. sumach se. sisami se. citoniorꝝ se. citri ortulani anneti papaueris albi assi ⁊ lactucaꝝ. ãã. ℥. ß. viola. ℈. ß. hec bullant i li. vj. aq̃ q̃usq; remaneat medietas ⁊ tũc ponat ad alãbicũ ⁊ distillet ⁊ in trib⁹ li. hui⁹ distillatiõis ponat mell rosati li. ß. succari albi q̃tũ sufficit fiat syrup⁹. Cui⁹ dosis sit tpe frido. ℥. j. cũ aqua calida. In tpe ꝙ calido cũ frida aq̃. Postea purget cũ ista decoctione. Ꝛ. capillis veneris ꝓcos dẽtis equini. M. j. seminum cõtũ excorticatorꝝ. ana ℥. j. viol. ℥. iij. pulpe. cassiefi. ℥. j. Die autem. iij. fiat istud clystere. Ꝛ. casei veteris valde lib. ß. decoquatur in aqua cũ aq̃ distẽperetur cassiefi. ℥. ß. deinde apponat hoc emplm. Ꝛ. farine ordei lib. j. succi barbe hircine. ℥. ij. bulliant adinuicem ⁊ fiat emplm. Aliud clystere expertũ. Ꝛ. olei citoniorꝝ olei mastichis olei mirti. ãã li. v. fiat clystere fortius aũt remedium est q̃ detur cũ illo syrupo vnus de ꝓdictis trocisc⁹ cõtra doloꝛẽ renũ inungant renes cũ isto vnguẽto. Ꝛ. storacis liquide. ℥. j. adipis anseris quartio. j. cere albe. ℥. ß. olei citoniorũ olei mastichis. ana. ℥. iij. ex his cõficiat vnguẽtũ. Nõ negligatur medicatio cõmunis est ad vlcerationẽ vesice. Ad cardiacã autẽ accidẽtẽ ex calculoso lãguore remediũ expertissimum. Ꝛ. ℥. j. vel. ij. vel iij. elementarij dyacamerõ semel autem in septimana: aut bis: aut ter de istis pulueribus mihi experti⁹ recipiat ℥. j. sero. Ꝛ. succi borag. ℥. ij. zedoarij radicis sigilli sctẽ marie. ãã. ℥. viij. cõficiãtur cum optimo vino pillule grosse ⁊ deaurentur. hoc autẽ remediũ est de secretis participatis mihi a summo medico artis. Nec soluunt sed stõm cõfortant ⁊ moꝛ cardiacã stomachalem tollunt.

¶ Explicit opus manus dei ad pontificem romanum arnaldi de villa noua.

¶ Incipit regimẽ curatiuũ ⁊ ꝑseruatiuũ ꝓtra catarrũ. ca. j.

Si infestiui catarri molestia vos nõ incitat ad eꝰ pscindẽdũ isultũ saltẽ timor tpius dispõntis morbide: vos terreat: ipse eñ innumeros ⁊ varios parit lãguoꝛes fm̃ diuersitatẽ mẽbroꝝ q̃ peutit. verbi grã. Si indigestꝰ reumatisset catarr⁹ ad vẽtriculos cerebri epilepsiã ⁊ aliqñ apoplexiã inducit. Si ꝙ ad nares coriſam ⁊ aliqñ poltpũ. si aũt ad palatuz alcola gignit, siq; ad gingiuas relaxat ⁊ corrodit doloꝛẽq; dentiũ ⁊ aliqñ putredine ⁊ casuz facit. si ꝙ ad aures reumatizauerit doloꝛẽ aliqñ surditatẽ ⁊ aꝑata affert. Si ꝙ ad oculos doloꝛẽ ⁊ obtalmiam aliasq; egritudines parit si aũt ad guttur: brãchos ⁊ squinãtiã facit. Cũ aũt in vtricul⁹ distillauerit percutiẽs sõm tussim simul ⁊ nauseã ꝓuocat doloꝛẽ causat ⁊ corrũpẽs aliqñ fluxũ vẽtris pniciosum inducit ⁊ qñq; ex eo ghat colica ⁊ ꝓprie mucosa cruda. Si vero venerit in pulmone tussim causat cũ spumosis sputaminib⁹. Aliqñ cũ raucedine aliqñ cũ aꝑate. Q̃ si sanguinẽ expuerit patiẽs in ptisim trãsit et aliqñ mort. Si aũt in pectore distillauerit asma: aliqñ causat emoptoicã egritudinẽ ptisim ⁊ aliqñ pleuresim ⁊ q̃ deteri⁹ est. Plerũq; subito distillãs in corde moꝛ suffocat vel in pãniculo quo tegit ipm ⁊ parit cardiacã ceterũ si reumatizet ⁊ in nucha dislocat spõdilia causatq; gibbositatẽ aliqñ. Si ꝙ i neruis patisiz ⁊ aliqñ sciaticã facit. Preter has aũt infirmitates alias pit q̃s pp brevitatez nũerare omitto.

¶ Quid sit catarrus ⁊ quot sunt genera eius. Cap. ij.

Catarrus quippe est dissolutio morbida humoꝝ in vẽtriculis cerebri ⁊ eoꝝ ad inferiora descẽsio cui⁹ gña sũt tria. s. coriza: brãchus: ⁊ tussis ⁊ due spẽs. s. calida et frigida.

¶ De regimine et causa catarri multiplicati. Cap. iij.

Vt aũt ex h dogmate sufficiẽs scia pscindẽdi et ꝓcauẽdi catarrũ appeat ⁊ interest mea cõsequẽter origines eiꝰ cõtinuare et cũ nõ essi minima pars curationis est egritudinis cãs cognoscere. Profecto cã materialis catarri remota est quotidianus excessus valde cibi ⁊ potꝰ vel indigõ eiꝰ ex quo forte ponit in numero egritudinũ cronicarũ cã vero materialis cõiuncta est humoꝛ crudꝰ sedẽs in cerebro cui⁹ cã est indigõ in ipso eiusq; q̃ ad ipm ꝓuenit et alimẽto necnõ eiꝰ q̃ ad idẽ ex vaporib⁹ ascẽdit ceterũ cã idigõnis cerebri ẽ aut intrinseca autextrinseca intrinseca ꝙ aut est exgñatiõe aut ex tpe ex gñatiõe q̃dẽ vt est cõplo frigiditoꝛ cerebri q̃s opz a frigiditis lectik patiens catarros ⁊ coriſam cõsiliꝛ. Et silr si cerebꝝ hũiditoꝛ cõplo fuerit hanc superfluitatũ accidit multitudo ex his ꝙ cõplo cõpositi facile a frigore ac capitis replone catarrũ ⁊ coriſaz sua idigõne gignit post q̃s cala ⁊ hũida cõplo ⁊ marie si habũdãna hũiditatis affuerit hanc superfluitatũ habũdãtiã forte tñ mediocriter iducere sicut deide cala ⁊ vltimo sicca. ibñs cõplonẽ calidã cerebri vehemẽtꝰ patioꝝ est recipe

causas ex-

eās extrīsecas faciētes corrīsam frīdā ē tū timor minor i ipa vt illō ⁊ ex causis corporeis cōtingat q̄s hīs cōplonē cerebri frīdā friditas cōplonis sit fortis ⁊ figīt vt i sensorib⁹ testāte ypo. biāchi ⁊ corrīze in valde sentib⁹ nō maturāt ex tpe vero est vt olis mala cōplexio accidēs cerebro excedēs ei⁹ de bilitat digestionē deinde decrescit vltimate. Extrinseca au tē cā indigestionis cerebri generātis catarrū. Aut est ex sole aut vento aut olfactione medicinarum calefaciētū sicut musci croci ⁊ cepe aut frigiditas aduenies extrinsecus ex aliquo frigido aut in septēntrione cum caput discooperitur ad vtroslibet ⁊ p̄cipue cum post balneū reumatizatum fuerit aut exercitio aut ira aut cogitatione aut locutione multa aut clamore multo post repletionē cibi ⁊ potus gīationis actu post ipsam aut alijs. Et q̄nq̄ accidit rarificatio aeris preparans corp⁹ ad recipiendū calidū ⁊ frig⁹ quare accidit catarr⁹ ⁊ p̄cipue si plurima fuerit forsitan etiā ex farmacia hoc accidit. Jā igīt ptz liquidius q̄ secundū diuersitatem originū et causarū catarri ipse q̄nq̄ gignitur grossus q̄nq̄ subtilis aquosus q̄nq̄ calidus acutus aut salsus aut mali saporis ⁊ q̄nq̄ calid⁹ mordicatiu⁹ et q̄nq̄ est frigid⁹. Nō est tamē negligendum q̄ catarrus qui frigidus est maturatur in febribus. Calidus vero nequaq̄ sed inuratur ab ea.

¶ Quo tpe ānt ⁊ q̄ regiōe pl⁹ multiplicat catarr⁹. Ca. iiij.

PRofecto is oī tpe anni regiōe quaq; et oī vēto ledēte valeat multū, catarrus ⁊ egritudines ei⁹ est tū patior flāte boreā ⁊ p̄prie post austrum et maxime in hieme ⁊ maxime subsequētib⁹ estati septentrionali pluuijs paucis ⁊ autūno pluuioso ⁊ austerno. Ampli⁹ et in hyeme catarri multiplicatio fit ⁊ p̄prie fit in regionib⁹ meridionalibus ob repletionē capitalē. reor nēpe tam experientia fidelī q̄m ratione solerti veterū auctoritate p̄bādo hec tria fore necessaria. Primū q̄dē q̄ iam de catarro fluxū est auferre. Scōm est ne iterū fluat p̄hibere. Tertiū est ip⁹ fluxū a solo descēsu diuertere ad nares declinādo vt purgetur per eas.

¶ De curatione vtriusq; speciei calide et frigide. Ca. v.

JIcet iussu dei hoc remedīū salutare catarri charitatiua cōpassione ad gregē xp̄i pastor⁹ dirigat vt ab ip̄ius miseria et infestatione tueant vt armis. Nihilominus spū sctō duce sp opto ad eor⁹ subiectos defēdi ab eadē miseria aliaq; multiplici tā obcessiōe sane oīm subiector⁹ miseria est. Cōditio nāq; illor⁹ miserā qui ad alior⁹ somnū dormiūt ad alior⁹ gressum ambulant ⁊ ad alienū comedūt appetitus. Pro his igīt ex amplissimis breuissima colligendo mor scribā gīalia et experta vtriq; spēi catarri cōia et p tria tria fundamēta gradātēdo ex ordine. vt aūt tollatur plus q̄ tam fluxum est ex catarro ꝑsiderandū est primus an paru⁹ sit eius fluxus an magn⁹. Si ꝑo puus potest patiēs hoc pocio R. liq̄r. mūs. passular⁹ enucleat⁹ aā. ʒ. j. ficus albas ⁊ pingues dactilos pingues aā. ʒ. v. coquant in duab⁹ pintis aq̄ vsq; ad medietatē. deide colet et colature addat zuccari q̄s tū sufficit hoc ei miro mō pect⁹ abstergit q̄s reiterare ē facile vt expedit mane et ꝑo si nō leuauerit. Si ꝑo magn⁹ multusq; fuerit vtat syrupo infra scripto. vj. vl. viij. cū totidē aq̄ calide mane. In sero aūt si nō leuauerit dimidiet ei⁹ dosis. R. capill. veñ. recēñ. ysopi aā. M. iiij. enule cāpane pieos iulij aā. ℥ij. viol. flor. borragis buglosse aā. ʒ. j. liquir. mund. passular⁹ enucleat⁹. aā. ʒ. j. semi. altee bōbacis amuli diagag. aā. ʒ. v. sebestē. ro. bullāt i duab⁹ li. aq̄. vsq; ad ꝑsūptionē duar⁹ deide colet ⁊ addat zucc. q̄s tū sufficit fiat syrup⁹ p fecte ḃcoct⁹ mihi tū credat expto q̄ si caput plenū fuerit humore indigesto hoc solo syrupo cōplet primū remediādi fundamētū q̄s est tollere q̄s ex catarro. tā fluxū est. Post q̄s ꝛ ad reliq̄ duo trāsire. Si aūt caput plenū fuerit hūore crudo porrigant pilule dosis est a. ʒ. j. vsq; ad. ʒ. j. ⁊. ℈. ꝑsideratione cōuenīēti tpis obseruata. Si vero magis expedierit caput purgare sumat tale āridotū mihi exptū. R. yerapigre cōtos ʒ. iiij. agarici electi. ʒ. j. pulpe colloqn. rectificate cū bdellio diagag. aā. ʒ. j. sene. epithimi aā. ʒ. j. puluerizēt ⁊ cōmisceāt simul die aūt scōa aut tertia post euacuationē recipiat mane tyriace bone ad q̄titatē fabe grosse trāsglutiēdo. Deide redeūdū ad remediādi fūdamētū scōz si expedit q̄s est vt restringat ne ampli⁹ fluat catarr⁹. Vtat ergo patiēs catarrus pillulis his exptis. R. mirrhe. ʒ. vj. olibani. ʒ. xv. opij. iusq; mi radicis cinegloſſe. aā. ʒ. iiij. cōficiant cū rodostomate ⁊ fiāt pille ad modū pipis de q̄b⁹ oī sero recipiat q̄slibet sit restrict⁹ si aūt abhorreant iste pille pp narcotica addant spēs mox scripte. R. castorei croci aā. ʒ. v. Post hec ad tertiū fundamētū remediādi deuenīēdū ē q̄s est q̄ fluxus ille catarri diuertat a solito descēsu declinetq; ad nares vt purgetur p eas. Vtat ergo patiēs post cōstrictionē p̄dictā hoc caputpurgio oī mane pluribus diebus. R. salis armoniaci nigelle. aā. ʒ. j. puluerizā ⁊ cū succo cucurbite agrestis distēpetur ⁊ oleo nigelle q̄slibet ad modū mellis inspissēt. Deide ponat in nares ⁊ fiat caputpurgiū nō tū frequēter fiat hoc. Quātitas aūt cuiuslibet imissionis in narē vtriusq; sit q̄stū cicer grossum. deide olfaciat fortiter vt vigor ipsi⁹ bñ alcēdat ad cerebrū. Idē aūt pōt fieri ante cenā. Signū aūt opationis ei⁹ si bñ fiat est q̄ statim sternutatione incitat. ⁊ ad nares muscillagines adducit q̄s cū accidat nō statim nasus mūgat q̄mo patiat motosi⁹ p se fluere postea mūgant. Sicq; aūt nō medicatōis p̄fectio sequit catarri remedīū salutare. Volo aūt hoc secretū latere quēpiā amicor⁹ meor⁹ q⁹ assumptio solū⁹ cassieſi. fere supplet vices p̄dictor⁹ fundamētor⁹ remediādi. Est eīm medicina bñdicta vtriq; catarro tā in oī etate q̄s in oī tpe cōgrua qua in reuolutione duor⁹ mēsiū ds vti in scōa vel q̄rta quadra lune. Et spāl⁹ tpe veris ⁊ autūni q⁹bus magis infestāt catarri. Cui⁹ pulpe cassieſi. dosis sit ab ʒ. j. vsq; ad. ʒ. j. ⁊. ℈. vel vsq; ad duas ⁊. ℈. cui⁹ aq̄ calida sufficiēti dissoluta ⁊ etiā in matutinis assumpta cena p̄cedente obmissa deide dormiat sup eā vsq; ad diē quo aduenīēte exercitet patiēs ⁊ deābulet p camerā p̄cauēdo a frigore. Si aūtē vsq; ad tertiā opationē suā nō cōpleuerit bibat aque frigide ciat⁹ vn⁹ post modicū esū gīata vētositate naturā graūate expulsio excitat post ei⁹ vētositas p̄pēdet. deide vtat parce de eadē bonis alimētis ⁊ nihilomin⁹ cōsequēter moderate vtat sane cassieſi. mūdificat sanguinē ⁊ oēm acuitatē cōpescit ⁊ sedat ⁊ p̄prie cum syrupo enditiue ⁊ similibus. Ipsaq; mūdificat ⁊ educit colerā ⁊ flegma ⁊ opat hoc sine nocumēto ⁊ excessu. Caret eīm mordicatiōe ⁊ ipsa lenit gustum ⁊ pect⁹ ⁊ resoluit aīpata acuta in eis ⁊ cōfert calefactioni renū sumpta cū diureticis ⁊ infusione liquiritie. ⁊ prohibet gīationē lapidis in eis ⁊ cōfert febrib⁹ calidis aliq̄n cū ea admiscet reubarbarū cū modico masticis ⁊ spice aromatice. forte aūt tpis humidis nimis vt puta in hyeme erit cōueniētius operari vt patiēs tragea subscripta mox vtat de mēse in mēsem semel vel bis in mēse. R. mirabolanor⁹ kebulor⁹. ʒ. ij. ⁊. ℈. turbith. ʒ. j. ⁊. ℈. ʒ. ij. ⁊. vj. ameos domestici. senes. anisi. aā. ʒ. iij. zuccari ad pōdus oīm dosis ei⁹ est. ʒ. iij. in mane in aurora posīs bibat medius ciatus aq̄ calide die aūt eadē oīno caueat a comestione piscium forte etiā cū ingressu balꝫ p̄hibeat euētus catarri infestus quē cōsuetus est pati. Ceterū nō est negligendū q⁹ oē fundamentū remouendi catarrū saltē est q⁹ diminutio cibi ⁊ por⁹ fiat vt cōuenit. ⁊ similiter p̄hibitio vini et repletiōis omnino maxime in primo fundamento fiat vt si nō possunt in regimine diete subduci quod volunt saltem velint quod possint.

DOnero segnior ad scrutādū etiā q̄ ad hanc operationē p̄uenīt. ⁊ si forte in fundamētis cōtineant predictis ānimo vt vigil diligens omnē negligentiā relegando in ordinē curationis naturali illa sextuplo numero cōtineri. Quorūz primū est materiā catarri digerere scōm ipsam euacuādo diuidere. tertiū est eandē materiā fluentē ad ignobile mēbrum a nobiliori diuertere. quartū est ipsam materiā fluentē catarrosam abscindere. quintū est eius accidentia corrigere. sextū est diete cōuenientiā ponere. Ad digestionē vero materie expedit cōsiderare primo. An calida fuerit ⁊ acuta: an frigida grossa ⁊ viscosa. Si vero calida fuerit inspissantia ⁊ ingrossantia seu intrigidantia porrigantur. Si aūt frigida fuerit subtiliātia ⁊ diuidētia ministrētur. Materia aūt catarrosa diminuit flōmia ventris solutiōe clisteriū ⁊ collirioꝝ administratiōe ⁊ sibi⁹. Materia vero catarri diuertitur cōgrue gargarismatū cōgruētiū caputpurgiorū fricationū extremitatū vētosar⁹ ⁊ sinū. Abscindit aūt materia catarrosa gargarismatib⁹ suffumigatiōib⁹ odoub⁹ cōtinuis et q̄ i ore tenēt ⁊ q̄ lābunt et deglutiunt et sibi⁹. Accīta ꝑo ca

tarri corrigūt. i. egritudines ꝑticulares tā cōnūerate supi⁹ q̄z cā catarr⁹ est scōm modū curatiōis appropriatū vnicui q̄z eoꝝ. Regimē aūt dicte ꝓsistit in his vcz t diminutione ciboꝝ t potuū. t repletiōis vniq̄z ꝓhibitiōe olno. Et ab austro t borea q̄tū possibile est cauere. auster el rarificat t capita replet Boreas ro ꝓstrigit t erp̄mit nec min⁹ fuga supple repletiōis cibi t mlt̄itudis sōni. Ampli⁹ ꝓuenientia huⁱ regio ꝓsistit i. ꝓhibitiōe a fumo t vētis radijsq̄z solis t lune q̄tū possibile ē. s magis lune ꝓpe qñ p fenestrā ē ingress⁹ eo rū vaporosa t replēta caput t rarificāta tp̄z. Et potū aq̄ frigide vitet. Et forte pot⁹ aq̄ calide maturat catarros t sili⁹ itroit⁹ ad sudādū i balneo. Ad hoc ei nocet parietis repletio sōn⁹ epot⁹ t mlt̄itudo sōni. Quinimo q̄liscūq̄z sit sōn⁹ i die sit q̄ petas i nocte t nō taceat tā supin⁹ t alleuiet cena leuis p hibeat si est possibile t deo mutūgat qñ est magnis maturāti bꝰ ē. Post maturationē aūt catarri ꝓuenies ei qđ ꝓsueuerat regimē ē negligēdū q̄ res q̄que post medicinā assumptam cerebrū t stōm rectificāt t totū corp⁹ ꝓtuti restituit sicut sōn⁹ nālis cōuenies est electio potus t paucitas eoꝝ t deo et aer tp̄at⁹ t gaudiū t letitie seu delicie t oē regimē tale. Illo rū aūt ꝓtrahit t fruct⁹ pisces alimētaq̄z pinguia cibiq̄z digō his male t malū nutrimēti gñationis actus tra t simulta ptota incurrere in morbos cadere et cito senescere faciunt.

Camonia in actionibus ꝓtor est q̄rēda via q̄z doctrina t q̄ ex signis habetur tū p signa distinguātur cōfusa. Hoc q̄z interest mea añ ingressum curatiue doctrie catarri calidi ipm p sua signa detegere. q̄ta⁹ signa marie sunt rubedo faciei t oculorū mordicatio t sublimitas ei⁹ qđ currit t caliditas tactus t qñ accidit i eo febris. Et inuak ea t sentitur et in gutture acuitas q̄ descēdit ad ipm sputū et catarr⁹ declinat ad rubedinē. Et ē ēt hec opilatio qñq̄z vēt̄olitas et acuta ꝓmotio

Catenus a medico ꝓto egritudo cognoscit talitq̄z cognitiōe p missa catarri naturali ordie creatiōis cogēte a curatiōe morbi. Incipe ei⁹ euacuatiōe subsequente q̄ ex infrigidatib⁹ eligāt raro infrigidatia actu. Si ro ꝓpetūt nō eleuēt multe infrigidatiōis in gdu s. acceptant scōm plurimū vt cōuenientia. Magna infrigidatia q̄ in multa eleuatiōe graduali sūt ꝓhibēt q̄lia sūt bal. dulcis aq̄ q̄ ieiuno administrāt administratio ēbriocationis et ordeo viol. papauere camomil. t effusio aq̄ calide sup caput t sup extrema t sup testiculos. Et vnctiones frigide sup ea t sup vētrē sumere cū oleo viol. et oleo camomil. aut de papauere t si vigilie affuerint olfacere cāphoratā et aquā rosaq̄z cāphorata et silla. Ceteq̄z ex cōferētib⁹ et digerētib⁹ ē pot⁹ aq̄ ordeacee cū penidijs syrup⁹ de papauere t syrup⁹ ō viol. et viole ꝓdite cū oleo viol. narib⁹ applicēt. Ampli⁹ expedit inspissātib⁹ cuti t subtile acutū ex catarro qđ descēdit ad guttur in grossel et nequaq̄z ad pfundū descēdat: imo tā adunatū facilit⁹ excreat ex qb⁹ ē diagagātū et eluariū ei⁹ et muscillago psillij et semē citoniorū et aq̄ viol. et sebestē. et syrupi istoꝝ t lohoc de papauere et silla. Hōia aūt i hac curatiōe i trib⁹ casib⁹ cōgrua ꝓcedit. ꝓmo si catarr⁹ sit calid⁹ corpore calido sanguinē habēte in q̄ sit oculoꝝ rubedo et venarū āpl̄itudo seu plenitudo. Secō si catarr⁹ sit declinās ad oculos aut q̄liscūq̄z sit aut distillāo terminētur i faucib⁹ aut pl̄mone aut costis aut dyafragmate t i eis ad collectionez figat. Tertio si ꝓtingat catarr⁹ cū febre. In his em̄ solis casibus catarros flōmā vtilē inuenim⁹. Si ro solutionē vētris expedit fieri. Pulpa cassie fi. cū viol. cōditis vl cū aq̄ reubarbari vel sine admixtiōe vt dictū ē potrigat vl yerapigra cū viol. cōdita cū aq̄ passulaꝝ sine nucleis cūq̄z ntur⁹ catarri ad mēbra nobilia suspect⁹ fuerit aut timet i faucib⁹ figi. tūci sollicitet eūdē ad nares diuertere cū capat purgatis t sternutatiōis odoramētis mordicatiōib⁹ cal⁹ catarrose materie timeat q̄ pp inq̄etationē t agitationē fluat ꝓsueuit disrupti⁹. Et q̄ sternutatio suspecta est in ꝓncipio. Et etiā qñ materia q̄ete indiget vt maturet q̄ agitatio multiplicatio et materiā dilatat et facit eā ꝓceꝯ laboriosos et ēt vehemēteos mor⁹. Ceterum post catarri mūdificationē sternutatio ē inuamēti sublimis radicē et⁹ mūdificās t adhuc lnatā post corpis mūdificationē ppriā. Gargarismata q̄z necessaria sūt t eoꝝ inuamētū i trib⁹ casib⁹ repti ingrossantib⁹ et coadunātib⁹ ipz vt ei⁹ phibeat ad fundū descēsus fiatq̄z facilis ad excellēdū t reradū qđ ꝓpter acumē t subtilitatē aggregartinō poterat. Scōm ad catarrū cuius mā est multe viscositatis et spissitudinis cui⁹ q̄rit subtilitas t diuisio vt facile expellat. tertio qñ mā timet in faucibus figi t q̄rit absterssio t mundificatio eius. Amplius ro in q̄uor casib⁹ gargarismatū administratio suspecta est. Prim⁹ est suspitio t timor distillatiōis catarri ad pect⁹ t pulmonē fluere ꝓsueti. Scōs ē si catarr⁹ de gñe acutoꝝ fuerit t subtilū t mordicātū. Tert⁹ est timor in ꝓcreatiōib⁹ q̄ fiūt. Quart⁹ si catarr⁹ sit vehemēs t mult⁹. Profecto in his casib⁹ gargarismata agitāt mā catarrosas t cōuertūt eas ad vias pectoris t pulmonis t multiplicāt poro gargarismarū ꝑm modū cōmunē factoꝝ. Aliud em̄ ptez nobilē expurgat p ignobilē vt administratio dyacodiō cū de coc. balaustiaꝝ t sili⁹. alio fiurū sistit vt administratio granoꝝ salis t incisiuoꝝ t sili⁹. alio abstergit t fluit t alterat vt administratio cāphore ad calm myrthe ad frigidū. alio ro quod duas itētiones vel ples ex his hz vim fricatiōes exterminat t vnctiones eaꝝ ad hos multū ꝓsert. Excitatio aūt ēt priū iteriorū motio valde ē iuuatiua. Nepe ex diuertētib⁹ marie via catarri ē vt caput radak i pte cōmissure coronali q̄ vocatur cōtinuitas capitis fricet sup illo cū cepe acuto. aut cum sylla: aut cū pāno aspo deide ponat sup ipm medicamē rubificatiuū vsq̄z dū vesicatio fiat deide apiātur vesice t ponatur qđ fluere faciat. Qđ si expedierit iterek q̄liscūq̄z apparuerit sanitas. Qđ si hz nō ꝓtulerit cauterizet i eodē loco t dimittat tpe lōgiori: loc⁹ aūt cauterizatiōis sit vbi termi[n]at[us] motꝰ digit⁹ post radicē man⁹ i postremo posuerit narū. Cum aūt volūtas fuerit abscidēdi catarrū neq̄z abscidētia ministrēt añ ei⁹ digestionē t euacuationē tota dū fluit t agitat qñ est cā mltiplicatiōis t agitatiōis tpi⁹. deide disruptiōis vehemēter t negligēter t exp̄ti medici factūt t ydiote. sane tps electū huius remedij salutaris est post corpis mūdificationē. Et post sedationē agitatiōis catarri t abscindak residu⁹ fluxꝰ eius lz fortassis alijs cogak in ꝓncipio illud facere t ppe qñ timet ne raptak i pfundū aut i ptes nobiles t necessarias opationū fiat illico destructio tñ sicut ē catarr⁹ subito ꝓcās et fortasse regimē sibi diuersinū hoc nobiliꝰ t tutius est qđ dirim⁹ et abscisiuū est debitū t hoc ideo qꝛ possibile est vt disrūpat inde fluxū disruptiōi ac timorosiori q̄z ꝓus. Regimē aūt diuersiuū lz dilatet materiā t multiplicationē ad ptē tū nō timorosaꝝ multiplicatā ꝓuertit. Abscidēta aūt alia sunt gargarismata alia sunt suffumigationes. Alia q̄ retinētur in ore q̄ odorāt. alia q̄ deglutiūtur. alia q̄ lābūtur. vt iā dictū est. Ceteꝝ gargarisma catarro calido cōgruū est qđ fit ex aq̄ ros. t cāphora t aqua lētū rosarum balaustiarū cortādri. aut aqua corticis papaueris t rosarū Ex suffumigationibus ro congruis est semen lini infusum in aceto t torrefactū deinde fiat suffumigatio ex eo aut ex sulphure t aceto. Sādaraca q̄z cū aceto est inuamēti sublimis. Et vapor aceti super lapidem molarem ignitū. Et sil⁹ vapor cāphore cū furfure t aceto aut ex cāphora sola super vase vitreo posito sup. pannas preterq̄z q̄ descendat vapor eius ad pectus et ad pulmonē immo respiretur et emulgeatur per nares faseoli quoq̄z et ordeū infusum in aceto simili ter cōferunt t similiter de panno lini infuso in aceto. ex his autem que retinētur in ore sunt species de lacur in al. habetur de yacur et qñ cōmasticatur cortādrū et retinetur in ore cōfert t qñ retinetur in eo modicū cāphore. Et his aūt que odorātur est exptū hoc. Re. auellane indice sanda. alboꝝ et rub. añ. z. ſ. ro. z. ſ. t. ſ. sandali citrini. z. ij. cāphore. z. ſ. boli armenici. z. ſ. ola terātur preter cāphorā q̄ dissoluak in aq̄ ros. q̄tum sufficit fiant sicut poma cū gūmi ara. dissoluti in dicta aqua ros. t odorētur. pfecto sistunt catarrū t iuuant valde in se. adurēte syncopali t epidimtali si odorentur. Ex his aūt q̄ lābūtur t glutiūtur sūt q̄dē spēs dyacalamēti aq̄ cortādri et syrup⁹ papaueris. t silla nō em̄ negligas q̄ ex eis tenetur in ore sublime est hoc exptū. Re. amigda. dulcis fabarū excorti. diagagāt anuli se. papaueris albi et corticis eius gūmi arabi boli armeni. añ. z. ſ. ficiātur cū muscallagine psilij. et se. citoniorū t fiāt formule sicut lupini t teneātur in ore Regimē aūt eius est per dietam vt sunt tri. t sorbitiones facte cū lacte seminis papaueris albi t oleo amigdō. dulcium et cum ex amido cum lacte si non est febris et nil

minus

minus obseruetur regimē diete ꝓuenies supius vſe ⁊ cōe. Et forte cōferūt olera vt attriplices malue ⁊ spinarchia cu cur. ⁊ sicia cū lacte amigd. dulciū vel cum oleo earum.

Frigiduſq; catarr⁹ detegit friditatis et⁹qđ currit ſi ē in naſo et cōmotiōe i naſo ꝓtētiōe fortī ⁊ vehemēcia opilaciōis ⁊ nauſeitatio eius cūq; groſſitie et⁹ māſi ē arguit ⁊ ex friditate et⁹ ⁊ albedie qđ trahat ⁊ ſiſr nō min⁹ a ſe li ſuguent iuuamētū ſiue nō ſufficit ſolū qz nō neceſſitas abſtergit doctrie ⁊ ꝓpter opz ſcribere ꝯ̄ius cōpilationē medicie hec cura. niſi morbo. cōpetat neq; ad ſanitatē pducit. Catarrus g̃ fridus groſſus ⁊ viſcoſus cum ſubtiliātib⁹ ⁊ diuidētib⁹ digerit ſyrupis vt ē syrup⁹ de yſopo ⁊ de praſſio necnō aliis q̄ ꝓpetate ꝓtutis ſub gñe ſubtiliātiū ⁊ diuidētiū colligūtur: q̄lia ſunt capitis calefactio cū ſale et milio aut cū pulegio aut cū ſacellatione gallarum ei preſſi q̄ſq; ſenſerit calefactionē pueniſſe ad cerebrum. Aut cū pānis calefactis et ſiſſ⁹ ad qđ ꝓfert introit⁹ balnei poſt q̄ caput lauetur ⁊ ſup extrēa aq̄ cala piſciat multa et mungātur eidē teſtes ⁊ femur cū oleo ſambucino aut ruthaceo aut oleo de beē aut oleo laurino et de lilio. Et ēt diſtillet de hiis in aures et nares cū lana et ꝓpe calefactis. Et ꝓfert ad ꝫ vaporatio ſeu inclinatio ſup vaporem aq̄ vbi camomilla mellilo. ſanſucus et anetū cocta fuerint. Caput ꝫo eorū et frōs epithimetur cū caſtoreo ſpica mirra ⁊ pauco caſtorei ⁊ ſiſſ⁹ mittis cū oleo ro. i fine aūt rei ꝓfert introit⁹ balnei et lauari i eo ⁊ olfact⁹ redolētiū caloꝝ ſic ē muſc⁹ ābra ⁊ ſiſta deinde mā catarroſa abſcindat vel diminuat cū cliſteribus lenificantibus ⁊ ſoluētibus ventrē q̄lia ſunt ꝓpapigra ꝓpe inuētionis ſupi⁹dicta vel tragea ibidē ſcripta vel pera. archigenis ſm deſcriptionē pauli et ſiſta. Si aūt expedit māz a pte tioioſa ad ptē cōem diuertere fiāt gargariſmata caputpurgia cōia fricatiōes extremitatū ⁊ ſiſa. Nec nō cauterīū capitis ꝓdictū de gñe validoꝝ diuertentiū et rubificātib⁹ ⁊ cauteriz ātibus ꝓmiſſe ſternutatiōes ſuffumigatiōes odoꝛa et ſiſta i q̄bus ꝓditiōes obſeruenk vt dicte ſūt ſupius in ca. de curatiōe catarri caꝰ verūtū ex cōibus gargariſmatib⁹ ad hoc ē vt fiāt cū decoctiōe mirre ⁊ olibani ⁊ ſandaracē et ſiſtū. Suffumigatiōes ꝫo ad hoc ꝓuenientes ſūt q̄ fiūt ex ſtoꝛace ſicca et olibano ⁊ xilobal. ⁊ ſandaraca mirtis cuz diuerſiuis. Nigelle q̄z torrefacte trite et ligate in pāno lint. Siſr ex ꝓſeriēcibus ſunt eſn odoꝛ narib⁹ attrahik aut ſuffumigatio ſit ḡre ē mirabilis iuuamēti ąpitus aſſe coſti caſtorei ⁊ nigelle ſuffumigiū exptū eſt. Siſr ſuffumigatio ex hiis formulis. Ꝛ. olibani ſtoꝛa. liqde coſti ligni aloes ſandarace. aā. ʒ. ſ. fiāt formule ad q̄titatē auellane ex vna earū fiat ſuffumigiū p tractectorū abſcidit ei flurū. Et tā ꝓficatū eſt qz mirra retēta i oꝛe ē iuuamēti ſublimis p noctē: aut p diē et noctē ſedat ei catarrū. exptū eſt. Siſr he formule retēte i oꝛe. Ꝛ. olība. ʒ. ſ. myꝛre croci ſpice ſtoꝛacis. aā. ʒ. ſ. fiāt formule ⁊ teneātur in oꝛe ꝓter qđ deglutiat eius ſalua. Et odoꝛibus ꝫo cōgruiſſimis vt fiāt poma. Ꝛ. ſtoꝛacis cala. ʒ. v. olibani maſticis. aā. ʒ. iij. ſandar. ʒ. ſ. auripigmēti rubei vl̄ vernicis. ʒ. iij. coſti ſpice. aā. ʒ. ij. ābre. ʒ. ſ. fiāt poma et odoꝛenk. Ꝛ. thu. ʒ. ſ. ligni aloes electi. ʒ. ij. ambre bone. ʒ. ij. gallie muſca. ʒ. vj. muſci. ʒ. ſ. fiāt poma. Et hiis cū glutino tragaganti adminiſtrētur. ſunt eſn nobilia ⁊ expta coꝛ ⁊ cerebruz cōfortātia. ex hiis aūt q̄ deglutiūtur q̄ cōuenīcia ſunt. Ꝛ. thuris maſculi. ʒ. ſ. fiant pille. doſis eſt omni nocte. iiij. vel. iij. vel loco huius vtak hoc electuario mihi experto. Ꝛ. cinamomi electi galbani ſtoꝛacis calamite piperis longi et albi opti. aā. ʒ. iij. mellis ℔ ij ſufficiat fiat electuariuz. doſis eſt ad quātitatē fabe mane ⁊ ſero cum aqua mellis. Hoc enim ex ptiſſimū eſt mihi etiā in illis qui ad ptiſim parantur et tuſſiunt inceſſanter. Et deinde nō eſt negligēdū qz vſus tyriace aſſiduus ad p̄ſeruādū a catarro ⁊ ꝓpter frigido opitulatur nō modicū. Regimē aūt huius diete ſit regimē vſe: cui adiungank hec alimēta. ſ. pulmēta. ex frumento et furfure: aut ſorbitiōes ficuum ſiccarum ⁊ farine cicerum et ſiſta.

Contigit qñq; frigus in exteriori cute. Cui⁹ expertū mox fideliter ponatur remedium. Primo q̄dez mā adeq̄ta peccāte cōgrua medicina purgetur: deide ingrediatur balneū vt calefiat et, ſudet dum autem ſegreditur mantilibus caput cooptak deide ſup caput puluerizek h̄ puluis. Ꝛ. ſalis cōis pipis ni. aā. ʒ. ſ. miſceank ⁊ piſtenk h̄ aūt teret ſemel vl̄ bis in die vſq; ad triduū ſi expedit ⁊ poſtea lauek caput in tepido cū lixiuio in q̄ coq̄t puluis nucis cipſſi: pulegij: ⁊ baccaꝝ lauri. Cūq; pfecte lotū fuerit i fine ifundak ſup caput deco. huiꝰ vini. Ꝛ. ʒ. bonī. ʒ. ij. ga. gal. cy ꝑſſi. aā. ʒ. ſ. ⁊. ſ. lapdani. ʒ. iij. terēda terank ⁊ bullīāt i media pitavini q̄ſq; ꝫſumak me dietas poſtea totū calm ſiſ ſup caput fundak poſtea faſciek ⁊ cooptak caput. Hec aūt duo remedia vltia reiterenk q̄tēs videbitur expedire ad qđ aduertatur. Et etiā ad catarrum fridū inūctio nuce⁊ colli cū pinguedine caſtorei. Et inūctio plātaꝝ pedis et h̄ oleo. Ꝛ. gaſ. ʒ. ij. pulegij bac. lauri. ʒʒ. lapdani nucis cipſſi. aā. ʒ. iij. terēda terātur ⁊ bullīātur i lib. ſ. olei cōis. viij. qđ ſufficat puta lib. ſ. ad ꝫſumptiōez vini. ąpi⁹ aūt obſecro dñm nr̄m ihm xp̄m q̄ eſt ſumm⁹ medicus corpis myſtici eccle deiꝛ p ſuā miam dōare dignetur i me ſenſum fidē ⁊ modū charitatis infundere vt oēm defectū meū ſupleat ⁊ in ſocietatē oim ſctoꝝ ⁊ electoꝝ ſuoꝝ poſt mortē me collocare dignetur q̄ viuit ⁊ regnat in eternum. Amen.

¶ De tremore cordis ſm Arnaldum de villa noua.

Teor q̄ tremor cordis ſeq̄tur oēs ſpēs debilitatis ei⁹ ⁊ malicīā ꝫplonis ipi⁹ q̄ cognoſcaturꝰ cognitionē cōplonis et⁹ naturalis ipa q̄ eſt iudex ſui et accūſatis. Nec differūt cāe tremoris cordis ſincopis ⁊ mortis ſubite niſi ꝑ magis ⁊ minus. ⁊ ſiſr ſigna ipoꝝ nō aliter dīnt. Cūq; eoꝝ cauſa fuerit debilis gignit tremorē. cui⁹o fortificat ſincopis parit. Cūq; ſupfluit ſubitā mortē facit. ſō cōſulo q̄ ille cuius tremor accidit de ſeipo ſit ſolliciꝰ ne ſubito ſurripiatur a morte. Eſt aūt tremor cordis mor⁹ tremulus accidēs ei ſanabilis a ſuo mō niſi defectu medici vel infirmi impediak. cā ꝫo et⁹ eſt oē qđ ledit cor ex eis q̄ ſunt in ipo aut in ei⁹ pānīculo: aut que ꝫtinuātur ei ex mēbris vicinis cōicātibus ei. Et qñq; fit ex mā humoroſa: ⁊ qñq; ex malicia ꝫplonis pure. ⁊ qñq; fit ab aſpatibus. ⁊ qñq; fit a reſolutiōe ſingulari ⁊ fit a caliditate: qñq; fit ex motu ver: enoſoꝝ aſalū. Et qñq; fit a ſerpētibus q̄ fuit in vētre. Et qñq; fit a ſenſu vehementi ⁊ mā hūoroſa: qñq; eſt ſanguinea: qñq; flatica: qñq; colica: ⁊ qñq; vētoſa q̄ oim hoꝝ leuior ⁊ facilior. Tremor aūt cordis q̄ eſt malicia ꝫplonis pure: ſō ē q: olo cōplo diuerſa facit debilitatē ⁊ debilitas olo efficit i corde dū pſeuerat in ipo reſiduū ꝓtutis ſcz agitatiōnē quādā q̄ ipz appellat a ſeipo aliqđ nocumētū cordi q̄ qñ ſupfluit ꝑmutatur ad ſincopiz ⁊ qñ magis ſupfluit ꝑmutat ad mortē. ⁊ vnaq̄q; ꝫplonū ſimpliciū facit illō aſpa ꝫo calm dū ē i ꝓncipio dū pſeuerat facit euentre tremorē cordis deide ſincopiz poſtea mortē ⁊ factū ē ꝓpinq̄ diſpōni et⁹ ꝑ q̄ interponit ſpactū aliq̄ tulū ⁊ ſiſr reſolutio ſingularis: ⁊ ſiſr opilatio exīs in curſib⁹ ſanguis ⁊ ſpūs in corde ⁊ q̄ ſequūtur ipm ⁊ i venis ſenſibilibus ptiū pulmōis fact⁹ ꝫo a cā extriſeca ē ſicut q̄ ſtōach⁹ a doloꝛib⁹ ⁊ ꝑmutatiōibus materier ū apoſtematū interioꝝ ꝓdictoꝝ a potu venenoſoꝝ ⁊ fact⁹ a morſu ſerpētū q̄ ſunt i vētre ⁊ ꝓpe q̄ſ aſcendūt ad ſupioꝛa. ſ. mirach. i cibo ⁊ fece: factus aūt ſubtilitate ſenſus cordis ē q̄n hūoꝛi illi accidit tremor ex q̄lz vētoſitate gñata i ſpacio qđ ē inter ipm ⁊ et⁹ pānīculū: aut in vena et⁹ ⁊ ex q̄lz q̄litatuz frida: aut cala aduentē ei. itaq; ſuccedit: potui aq̄ ꝓter q̄ pducat ad debilitatē i opatiōibus ſuis facer⁹ aūt cū cōitate. aut ē cū cōitate tot⁹ corpis ſicut accidit in febrib⁹ ⁊ ꝓpe peſtilētialib⁹ aut cū cōitate pānīculi ſui q̄n accidit in eo apoſtema molle: aut durū: aut cū cōitate ſtōachi q̄n in ipo eſt hūoꝛ viſcoſus vitreus aut corruptus in eo cib⁹: aut cū cōitate oim mēbroꝝ vehemēter dolētiū. Et qñq; multiplicatur cū cōitate ſtōachi ꝓpter hūoꝛē q̄ eſt in ipo aut bothoꝛ in oꝛe eius aut attritionē ſuccedentē laboꝛi ita vt nō fortitā diſcernak inter ipm ⁊ nūc cordiale. Et qñq; accidit pp tremorē in oꝛe ſtōachi ⁊ ꝫtinuak illiꝰ ei eſt ſiſtoꝛi reo tremoꝛi cordiali. Et qñq; fit cū cōitate pulmonis q̄n multiplicatur in eo opilatio in pte illa q̄ obuiat cordi ⁊ nō penetrat anhelitus ſcōm modos ſuos ⁊ illud indicat cōſtrictio nē anhelitus nō ſecurā. Et qñq; fit a cauſis crīſis ⁊ motuū hūoꝛū antecedentiū ad criſim ⁊ ſi q̄s cōqueritur de tremore cordis poſt egritudies ⁊ hz nauſeā ⁊ eiomit coleram plurimā ⁊ nō remouetur nauſea ē malū ⁊ indicat ſpaſmū in ſtō.

Signa aũt oẽm cordis tremorẽ detegẽtia sumunt a diuersitate sensu ꝓcepta in magnitudine et parutate velocitate et tarditate ⁊ multotiẽs assimilãtur pulsuo eoꝝ pulsu hũtiuꝫ atma. Cũ autẽ cause tremoris sincoꝑ. ⁊ moꝛtis subite famuliares sint plures ne cõfusiõe earũ impediat intẽtio medici medicãtis ex quo inducit incautioꝛ erroꝛis moꝛ ꝑ ꝑpria signa distinguant. Signa igit tremoꝛis cordis hũidi sunt vehemẽtia lenitatis pulsuo ⁊ sensibilitas hũtis eum q̃si coꝛ sit positus in humiditate. Signa eius q̃ sanguine⁹ est sunt signa caliditatis ⁊ inflãmatiõis vel velocitas pulsuo vel magnitudo ut alta hoꝛa q̃s tremoꝛis cordio ⁊ iuuantur ab actu veneris in ſtõ ⁊ ecõuerso. Signa eius q̃ colericus est ꝛ raro cõtingat sunt egõnes colerice sequẽtes ipm ⁊ duricies q̃dã in pulsu signa vẽtositatis pure sunt velocitas resolutionis eius ⁊ leuitas lateris eius ⁊ paucitas diuersitatis in pulsu eius. Signa ꝯo tremoꝛis cordis apostemosi ꝓpter aꝑa substãtie eius aut pãniculi ipius sunt signa aꝑatum diuersoꝝ. Signa tremoꝛis ex solutiõe cõtinuitatis sunt signa ex causa sua signa tremoꝛis a venis ⁊ moꝛsibus serpẽtũ sunt cause siue cũ priuatiõe reliquarũ causarũ. Signa aũt ei⁹ q̃ causat a ꝓplone calꝛa ⁊ inflamatiõe vehemẽti absq; sensatione hũiditatis in q̃ natat coꝛ sunt velocitates pulsuo ⁊ frequentia eius q̃uis sit nõ in hoꝛa cõmotiõis eius ⁊ q̃ est post cãs passiõis cũ ethica ⁊ sibus. Signa tremoꝛis cordis causati ex cõplone singlari frida trahũtur a causis suis sicut ex euomitionibus extinguẽtibus caloꝛẽ innatũ ⁊ ab egritudinib⁹ infridatuis ⁊ ab aere ⁊ sibꝫ. Et sibꝫ pulsus tarduoꝛ rarus nõ in hoꝛã tremoꝛis cordis. Signa aũt eius causati ex opione sunt diuersitas pulsuo in magnitudine ⁊ puitate fortitudine ⁊ debilitate cũ priuatione signoꝝ repletionis. Signa aũt ei⁹ q̃ fit a subtilitate sensus cordis ⁊ a q̃lz q̃litate gñata ⁊ nocumẽto aduenięte ei sumũtur a fortitudine pulsuo ⁊ sanitate pulsuo anhelitus ⁊ incolumitate reliquoꝝ mẽbrouz verũ fortitudo pulsuo ⁊ magnitudo ipius sunt signficationes ꝓprie significãtes ipm ⁊ ꝑpe si coꝛp⁹ fuerit cũ frequẽtia huius tremoꝛis cordis incolume ⁊ ꝛtuo ꝛseruata ⁊ consuetudo in opatiõib⁹ sana ⁊ ille tremoꝛ vt plurimũ accidit illis sup quoꝝ facies apparẽt vestigia passionũ aialium sicut tre aut gaudij aut tristitie aut aliox. Signa autẽ eius qui fit a cõitate toti⁹ coꝛpis manifesta sunt in febribus. Signa autẽ eius q̃ fit a ſtõ sunt ꝑ ea q̃ excellũtur ab ipo et nausea ⁊ punctio ⁊ ꝙ alleuiatur tpe vacuitatis ⁊ fit vehemẽa in hoꝛa in qua cibus dz digeri. Signa aũt eius q̃ fit cũ cõitate pulmonis sunt qñ hñs eũ est ꝓparatus a mari aliꝙs signis repertis significãtibus hũiditatẽ pulmõis ⁊ oplonẽ vtarũ in eo. Signa aũt ei⁹ q̃ fit ꝓpter se sunt signa in capite suio posita. Et ex eis q̃ significãt ipm sunt saliua currens ⁊ doloꝛ sicut fit a cõstrictione vnguiũ ⁊ punctiõe eueniẽtes subito in oꝛe stomachi. Post hanc inuestigationẽ signoꝝ quibus proprie causatur tremoꝛ cordis capitur scientia.

¶ Cura tremoris cordis.

MA cura igit tremoris cordis ypocratẽ imitãdo dicẽtẽ ex plenitudine q̃cũq; egritudines fuerint euacuatio sanat ordie curationis nãlis a stomachi cũone inchoãdum. Ex cuius cõitate cãtur q: cura in sanatione egritudinis ab eo incipit q̃ facto reliquũ sit ⁊ nõ ecõuerso. Accitalis ꝯo ẽ ꝙ curatiõe incipiat ab eo ꝙ magis nãm infestat si igit hic tremoꝛ ex stõachi cõitate ꝓueniat ⁊ causet ex hũore ſfatico exãte in ſtõ ex corruptiõe alimẽtoꝝ ⁊ eoꝝ malicia gñata ex q̃b⁹ vẽtositas gignit addẽs i malicia et nec min⁹ ad ipsi⁹ cãm tremoris cõ currit hũoꝛ medicatus calid⁹ ab epate ad os siuẽs stõachi. Cui⁹ sensibilitate doloꝛ inducit subito vt videat ꝓuti a sagitta vtrar⁹ cũ sibꝫ fluit colera aduſta ex splene et q̃b⁹ os cerebrũ cõpatit intrin vt aliq̃n ẏrgie inuoluat q̃ infelicẽ moꝛbũ cõminat veterũ. Et q̃busdã imaginatiõib⁹ aliqsi illudit lachrimas ꝓfluẽdas vel min⁹ merito q̃ hui⁹ hũoris cũatio fiat post cibũ acruminũ ꝑ hoꝛã i ſtõ detẽtoꝝ cũ aq̃ decoctionis raphãi aneti semis attriplicis ⁊ liq̃ri. mirtis cũ oximel le cõposito post quã seq̃tur syrup⁹ ille expt⁹ mihi ad dispones stõachi ⁊ epatis ⁊ splenis q̃sq; digerat mã plene laudabili. ℞. cicoꝛee mellisse. raꝺ. lilij: ꝛzeos: mẽthe: sanſuci absin. cap. veñ. enꝺ. scolopẽdrie: ⁊ raꝺ. enule. añ. ℳ. ʒ. floꝝ bugloſſe boꝛagi. rasure eboꝛis: ʒedoarie: galange: cynamo. añ. ʒ. ß. ossis de corde cerui. ʒ. ij. antisi: mara tri: amcoos: thimi: epitymi: sene. vtriusq; sticadoos raꝺ. ꝑmule veris: mirtillox: rosax añ. ʒ. ß. coꝛticis citri: ⁊ palmitũ teneroꝝ ei⁹. añ. ℳ. ij. gartoh. macis: lignialoes: ciperi: folij alari. añ. ʒ. itj. spice vtriusq; ʒ. ij. liq̃ri. ʒ. ß. vtriusq; sandali. añ. ʒ. ij. terẽda terantur et ponak in fiala vna aq̃ ad madefaciendũ ꝑ tres dies et noctes. deinde ponant oia ad alãbicũ ⁊ distillenk. Cui⁹ distilla. lib. ß. addak. li. ij. aq̃ distillate de radicib⁹. ℞. raꝺ. buglosse. boꝛa. mellisse et raꝺ. q̃nq; tũdank ⁊ incidãtur ⁊ cõquassenk aliq̃tulũ et ponank in aq̃ sufficiẽti: ⁊ post distillationẽ de hac aq̃ lib. ij. cõmisceantur cũ ꝓdictis. ß. lib. melꝛ. dispumati. li. lib. ij. zuc. q̃tã sufficiat: fiat syrup⁹ delicatus ⁊ pfecte coctus de quo assumak oi mane. ʒ. ß. cũ ʒ. duab⁹ oximellis cõpositi cũ aq̃ calida. ⁊ apud somnũ recipiat. ʒ. ß. deinde cũ hoc ekario ꝓposito purgeß. ℞. sene mund. medulle: cassiefi. thamarinꝺ. añ. ʒ. ij. reubarbari: optimi polipodij recentis viridis anisi violarũ. añ. ʒ. ß. liq̃ritie munde. ſe. cõtũ mũdatarũ candi penidiarũ. añ. ʒ. ß. terẽda terãtur et pulverizanda pulverizenk ad cõficiẽdũ vt habeãt: hec vicz viridis polipodu ʒ. iiij. maratri. ʒ. ij. bullãtur diu in aq̃ sufficienti postea colet deinde fiat syrup⁹ cũ lib. ß. zuc. ⁊ inde cõficiatur ekarium ad modũ catholicõ. ita q̃ in qualibet lib. apponank lap. lazuli ⁊ armenici lotoꝝ ⁊ tritoꝝ. añ. ʒ. iij. Vro aũt in lauãdo hos lapides est hec terãtur cũ facilitate in vase lapideo: deinde lauentur faciliter cũ aqua dulci frigida aqua renouãdo vicibus post lauenk decies cũ aq̃ roß. vel aqua buglosse post desiccentur. Hoc aũt ekariũ benedictuz sine lapidibus istis cõuenit omni etati a pueritia vsq; ad senium. ⁊ ad oẽs egritudines exceptis fluribus vẽtris. colerum flegma ⁊ melaz purgat ⁊ sanguinẽ mũdificat vẽtositatẽ extenuat: pectus lenit vrinã ꝓuocat: digestionẽ ꝓcurat ante et post indifferenter sumitur sine immutatiõe diete. Et est doſio eius in puero. ʒ. v. in aliis aũt etatib⁹ ab. ʒ. ß. vsq; ad. ʒ. ß. ⁊. ß. cũ aq̃ calꝛa vel sine. Cũq; pulvis ꝓdictus lap. addatur acqrit alias proprietates mirabiles cũ his letificat tristes ⁊ melãcolicos timidos audaces facit et ąrtanos curat et cardiacos ac triceos sanat. Cui⁹ doſio tertia pars. ʒ. vni⁹q; ad. ʒ. ß. ⁊. ʒ. Securissima medicina q̃ ekariũ sumak circa ꝓncipiũ septembꝛis: vel in medio eius: vel in fine: si nõ ꝓhibuerit feruoꝛ calꝛis. ʒ. ß. cũ aqua calida: vel. ʒ. ß. minus. ʒ. ⁊ sibꝫ in fine mensis sumak nõ tũ negligat q̃ in autũno ⁊ in hyeme nõ imminente gelu ⁊ ſe potvti ekario hoc bis aut semel in mense. ʒ. iij. aut tanꝺ iulij et augusti semel in mẽse vtak hoc dieb⁹ canicularib⁹ obseruatis q̃ sunt tpe illo quo sol est in leone. ſ. a medio iulij vsq; ad mediũ augusti in summa loquẽdo vl loco ei⁹ sumat in hyeme kebulos ꝯditos. altjo aũt tpib⁹ nutra bolanos citrinos recipiat. nam vsus eoꝝ iuuenescere facit gaudiũ gñat et hylaritatẽ. coꝛ ꝯfortat et epar ⁊ stomachum ꝯfert tremoꝛi cordis ꝯfortãt ⁊ ꝓparãt ⁊ mũdificãt stõachũ et mltas alias vtilitates adducũt vtẽtib⁹ semp tũ añ assumptionẽ huius ekarij tpe veris ⁊ autũnj ꝑmutatur clystere cũ aq̃ decoct. malue mercurial. vio. floꝝ camomille melilot. añ. ʒ. ß. Die aũt sequenti fiat balneũ cũ floribus camomille roſax. absinthij: ⁊ sanſuco. i exitu aũt balnei reciptat tyri. ʒ ß. cũ aq̃ calꝛa ⁊ vino bono mirtis. Nõ obmittat verũtñ ꝯsideratio scda puta si colꝛa mordicativa sibꝫ cõcurrat ab epate cũ stõachi ac cordis cõione tremoris loco oximell. ꝯmisceatur syrupus agrestel⁹ oꝛyzaccara. Si ꝯo colera aduſta euomak ad os stõachi a splene imoderate ita ꝙ sit cã tremoris sufficiat vsus istarũ cõmixtionũ dictarũ et nihilominus tũc post cibũ reciptak pasta citoniox ⁊ citõia et pira odoꝛifera. alienek tũc oẽ q̃d ꝓuertik ad hũoꝛẽ colericũ ⁊ melam vtendo regimine tẽperate epar ⁊ stõachũ ꝯfortãte sp ad vẽtris leuitatem declinãdo. Epar aũt cõfortek cũ vnguento hoc. ℞. olei roꝛo. ʒ. ij. reubarbari. ʒ. ß. masticis spodij sandali ru. ʒ. añ. ʒ. ß. aceti. ʒ. ij. bullãt vsq; ad ꝯsumptionẽ aceti tũc colek cũ exprssione et apponak cere modicũ et fiat vnguẽtũ ex quo vngatur circa mediã tertiã stomachus cõfortetur aũt cũ hoc emplo et vnguẽto. ℞. masticis. ʒ. ß. roꝛ. auꝛ. ij. pulverizek masticẽ et incorꝑetur in mortario et ponatur ad ignẽ leuẽ postea pulueres istarũ specierũ cynamomi masticis galange. añ. ʒ. ß. zinziberis albi. galie muſca. gartofi. añ. ʒ. ß. si calami aromati. ʒ. ij. cere modicũ et exprãdantur super coꝛium ⁊ ponak sup stomachum per

machū p duas horas ante cibū tvnā post cibū teneat: hoc in tpe frido. Cuiꝰ senserit defectū digestiōis in stō: appetitus ꝓmissa purgatiōe fiat tale vnguētū ex q̄ fiat inūctio p̄cedēs apponē ceroti. ℞. absin. ℳ. j. ponatur in optimo vino albo p tres dies: ita q̄ cooptiat a vino postea ꝓssek: et expꝛimat: colet colature addat succi betonice cāomille salute silvestris: et menthe olei mastichis. aā. ʒ. j. addatur pauca cera: et puluere specterū ꝑfati ceroti. Silr aūt q̄ cibus in stō: corrūpitur coquatur cū eo q̄ digōnē eius confortat et maxime tū porrigatur in mane. ʒ. j. distillatiōis p̄dicte cū. ʒ. f. syrupi absinthij cū aqua colature mellis ros. facte cū semibus nō obmittēdo ꝓfortationē cordis cū medicis cordialibus ne ille impssionē recipiat. Mō aūt expū est mihi hoc electuarium ex intētiōe ꝓpa. ℞. rad. buglosse rad. enule. aā. ʒ. j. zedoarie. ʒʒ. galāge. aā. ʒ. f. margaritarū ꝑforatarū integrarum coralli albi: et rubei. betonici. aā. ʒ. ij. fenicli: crudi: bec̄ al. et rubei. aā. ʒ. ij. croci. ʒ. j. solij spice aromatice cassielig. cynamomi electi gariofilorum. castorei. aā. ʒ. iij. piperis albi et nigri et lon. aā. ʒ. j. muscati quartā ptē. ʒ. vnius aq̄ ros. et zuc. q̄tum sufficit fiat electuarium in formula cuius q̄ꝰ pars sit tertia. ʒ. vnius et deaurētur et accipiat mane vnā earū post q̄libet modicum vini optimi odorifert. Splē. aūt silr ꝓfortet apponēdo absinthiū i vino albo bono bullitū aā cibū quocuiꝰq̄ fuerit infrigidatū. Cunc aūt: depōat sicut aūt aliqꝰ a tremore cordis diutius totius ꝓmisso digestivo materie purgatus est a me leuiter et suauiter cum hac medicina mox ꝛscripta. ℞. yerap. ʒ. j. reubarbari. dyasene simplicis. aā. ʒ. f. cōmisceātur silr et distēperētur cum hac dcco. ℞. fenic. ʒ. v. ʒʒ. ʒ. j. ℈. f. gariofilorum. lignialoes spice aromatice masticis albi. aā. ʒ. f. croci. ʒ. j. bullitāt i pinta media aq̄ vsq̄ ad ꝓsumptionē medietatis et dimittatur in diuo p diē et nocte a puluere et sole custodita sup̄uenīēte aliq̄. Circa p̄mū somnū calefiat et coletur et cū illa colatura distēpet medicina p̄dicta cū accepisset ietum⁹ dormiunt. ꝓfunde et mane solut⁹ est breuiter a mā cordis tremore cessante. Ampliꝰ in omni tremore cordis ex cōitate siue ex ffate siue ex corruptione cibi salubre et infallibile mihi exptū est hoc. ℞. borac. licce dotonici. aā. ʒ. ij. zedoarij rad. ligilli scē marie ambre. aā. ij. ʒ. pistentur et ꝓficiātur cū optio vino et fiāt pilule grosse et deaurētur de q̄bus recipiātur quolibet sero. ij. vl. iij. vl iiij. cum adest tremoris cordis cōmotio. Cor aūt ꝓfortet fortis. cū hoc emplo. ℞. sanduci licci lignialoes. aā. ʒ. j. ossis de corde cerui margaritarū. aā. ʒ. f. dyābre dyamusci. aā. ʒ. iij. vini albi q̄tuꝫ sufficit bullitāt ola bullitiōe vna. et in fine aspgatur cuꝫ. ʒ. j. aq̄ nimphee vel aque buglosse vel aq̄ ro. et fiat emplꝫ et ponatur sup cor. Amplius in hora tremoris cordis iuuetur cū fricatiōib⁹ extrēoꝝ cū odoratiōe rez et motu odoris vt infra dicetur. Nō omittēdo q̄ sicut repletio malꝫ cibi recēter aut inordinate sumpti aut in nō sua hora in stō fuerit forte vtilius cētvomitū puocare. deinde modicū tyriace bone recipere ad quātitatē vni⁹ auellane trāsglutiēdo post quā ls bibere modicum boni vini aq̄ mixti ad q̄ ꝓsequatur exercitiū tēpatum cui succedat cibus ꝓportiōis digōnis velocis. Etiam virtus augmētetur cibo laudabili et vino subtili cōuentētiue et odoribus bonis trāquillitate et gaudio et dimissiōe eoꝝ q̄ ꝛtristāt et ritā faciunt et fuge eoꝝ cōstrugunt aut ꝓcāt anhelitū aut calefactūt aut infridāt et remotiōe rerum amabiliū et habitatiōe cū dilectis. Ceteris si occasio tremoris cordis fuerit: p̄dicta cibi repletio et cā eius fuerit humor flaticus exīo in stō post hec oīs euacuatio eius succedat cum aliq̄ euacuatiōe p̄dictoꝝ verū si hūoi flatico colera admisceat gnata in stō eodē cognoscitur ex perseuerantia nausee aut fluat ab epe ad os stomachi q̄ cognoscitur p dolores in ore stomachi ad modū sagitte fertētis et ꝓpter hora qua vomitur colera eius amaritudine ꝓsentiꝫ reubarbari electi et optimi huic purgatiōi addatur. Amplius si cā tremoris cordis fuerit corruptio cibi in stō vt iā dictū est in tunga: abstinentia et diminutio balnei. Post q̄ si expedierit eā tiōe succurrat: qz ꝓ de tyriaca facta ē mētio eius virtus multiplex differat. Sane tyriaca est sufficies et efficax remediū ꝓtra venena et nocumēta hoīm et ꝓpe in venenis q̄ sunt ex pūcturis serpētis scorpiōis et canis rabidi et venenis ebibitis interficiētibus. et ad egritudines flaticas et melicas et febres earū vēro sitates malignas et palsim et epilepsiā et torturā et tremorē et ad eū q̄ secū loq̄tur et manīā et lepriā ꝓpter et albaras et ꝓfortat cor et acuit sensus et appetitū delet pulsum cordis et retinet sputū sanguis et ꝓfert plēs doloreꝫ renū et vesice ex q̄cūq̄ cā sint frāgit lapidē ꝓpe in vesica et ꝓfert ad vlcera intestinoꝝ et duritias intrinsecas in epate et splene et aliis ab eis vtriq̄ et ad periodū āboꝝ. Et nō efficit opatiōes has nisi ꝓpter ꝓpietatē totius spēi eius ꝓfitis cōplexionē simplicitū ipius ita vt cōfortet stōachum et caloꝛē innatū qua tuatur nā p idē supra ꝓrarietatē faciētia calꝫ et frigida et vincit virtutes eaꝝ et ꝑter h̄ in sanitate sua ꝛtutes ꝑseruat a nocumētis pestilētiis et venenis et renouenescere facit ꝛtutes oēs corpis repatiꝫ vt denuo al. de vno videatur effectue tota armonia tabule corpis restaurata ꝑter tyriacā. Alie medicine venētes sunt metridatuꝫ et letitia galieni et alie ꝓfectiones inferius cōnumerate de simplicibus sunt gariofilorum. zedoa. lignū aloes melissa cardamomum foliuꝫ indum et enula q̄ mirabilis est ad hec et similia.

¶ Regimē preseruatiuum contra tremorem cordis.

Cum aūt q̄s ab h̄ lāguore fuerit absolut⁹ studeat solicite et festinet ardenter ad obseruādū hāc salubrē doctrinā si cupit in debita custodiri sanitate et ne in deterius labat. Ars em̄ custoditiua sanitatis scdz galienū in libro de regimie sanitatis hoc ꝓmittit obedientib⁹ in sanitate tpos obseruare nō obedientib⁹ aūt sic hec ars erisnit ac sirnōꝝ fuisset: qz nō cū laudabile ab illicito nocētib⁹ q̄si ēt illicitis tuuantib⁹ tpek breuiter de illicitis nocētib⁹ subscribat et ꝓ lo nutrimēti, mā vt sunt oēs carnes grosse et carnes auiuꝫ paludestrū et magni corpis et carnes caballi seu cameli et vacce et bubali et hirci et silua q̄ de siluestribus ingrossant et pisces grossi duri et viscosi cibi de pasta panis azim⁹ viscosus et crudus risus. f. pulmentū ō simila sorbitiones ō farla lagana ola frixa salsa ona dura vinū grossuꝫ aq̄ turbida nuces auellane pisa crisomila maciana pira poma iter fructus oēs acetosi et difficilis digōnis castanee et interiora alialtūr vt intestina cerebra et extremitates vna nigra aq̄ multo fructus immaturi et aq̄si grossi ficus et fungi et oēs cibi ex ḡfibus lactis et ꝓpe spissi caseus salsus ūtiquus et ꝓpe hūid⁹ et cōfusio mixta et potus nimi⁹ et estus et pot⁹ sumpt⁹ post cibū indigestū et balneū et exercitiū moderatū et actus veneri⁹ et vt fiā breuiloquus sunt illicita nocētia ea q̄ digōnē sūt impeditiua vt est immoderatio oīm rerū. f. nō nālū et maxime aer epidimie⁹ corruptus paludibus et aq̄ corruptis ac mortuoꝝ cadauerib⁹ et aer q̄ turbat⁹ tristificat aliaꝫ et pmiscet hūores et aer nimis feruidus vel calidus vl vētus pcellosus et flās in nō hora sua et potissime austern⁹ sufficiat prudentie medicorū q̄o mūdi labor exagitat h̄ breuis ꝓtinuatio necessarioꝝ patiētib⁹ tremorē cordis ex causis. Ea signatis vt addak ei ad relā sapiētia. Posteaq̄ ꝓsequēter aduniātia trāseundum nil min⁹ illū interiendo de nocētib⁹ ordine q̄ naturali serierū nō nālū ab aere nō alterāte interius et exterius continue qz velimus nolimus aerē attrahim⁹ inq̄ntum q̄ alterat moderate calo marie in diebus canicularib⁹ cū aspiōe herbarū fridarū et marie cū foliis salicis mirti et vitis aq̄ frida aspsio et camera ide ornata et cū euaporatiōe cāphore et aq̄ ros. et herbis odoriferis fridis rosis et silib⁹ ecōtra ꝓ frid⁹ aer cū carbonib⁹ tpek et aromaticoꝝ vaporibus sicut ligni aloes storacis calamite calami aro. mirrhe olibā. lapdani nigelle et silib⁹ cū aspiōe herbarū calidarū sicut calamēti pulegii origani maiorane foliorū lauri et silib⁹ eligat aerez clarū et nitidū iuxta mare et in hyeme et autūno i vere ꝓ et estate in mōtibus lōge et mare fugiat aerē epidimiatum et corruptū et nō trāseat p loca paludosa vel aq̄rum corruptarum maxime in estate p loca vbi sunt cadauera mortuoꝝ motus aūt et q̄es sunt de his q̄ sanitatem ꝓseruant motus enim nālis mēbra cōfortat caloꝛē naturalē et somnum excitat virtutes corroborat superfluitates corporis ad contentus regiones descēdere facit et alias cōsumēdas cōsumit vtak ergo motu tēperato delectabili ita vt inde mēbra non generentur neq̄ sudoꝛ puocetur cuꝫ aūt grauari cepterit mox quiescat. hoc aūt fiat añ cibū. Post cibū aūt q̄escat oīno nisi a debili motu et maxime cū cibum a stomacho nouerit descendisse quod cognoscatur ex leuitate mēbroꝝ et ex subtilitate saliue necnon perceptione ciboꝝ saporū et

potuum ꝑcedẽtium assumptoꝝ studiose ⁊ sponte eructa-
tione ꝓuocata eątet equos ⁊ mulos suauiter ambulantes
vite immoderatos ⁊ repẽtinos ascensus ⁊ descensus caput
vero ieiuno stomacho lauare faciat cum camomilla ⁊ stica
dos citri nuce cipressi ⁊ pulegia in lixiuia bullitis in hyeme
in estate cũ camo:⁊ rosis frequenter pectinare in die suaui-
ter marie iuuat ⁊ maxime post somnium euaporare facit fu
mositates q̃ in in somno caput ascẽdũt. Barbã silr frequen
ter radere multũ letificat nã rasa facit iuuenẽ barba ꝓlixa
senẽ fugiat secretũ mirimoniũ ingẽtũ põt ⁊ cũ ampli⁹ nõ po-
test abstinere eligat horã in q̃ nõ sit repl̃o cibi nõ inanitio ⁊
in qua se senserit incolumen alr talis illecebrosa voluptas
exterminabit tristitiã inducẽdo. Balneis aũt vtak odorife-
ris more solito. Q̃n ꝯo in oibus licitis tuuãtibus ꝯsuetudo
obseruek tãq̃ patissimũ talẽ in cõseruatione sanitatis: tõq̃
ꝑa mutare repente nõ lz q: nãm inficit: q̃es vero corp⁹ hu-
mectat ⁊ impinguat sit g̃ ante cibum motus post cibũ vero
q̃es nã sicut motus fortis ante cibũ gn̄at sanitatẽ ita confe
stim post gn̄at egritudinẽ. Sõnus vero ⁊ vigilia lz optima
sint metiatur natura. Sõnus aũt salubris describitur q̃ vt
moris est nature hũane noctẽ nõ effugit ⁊ diem nõ impedit
nec sit immediate post cibũ sitq̃ supra stramẽta odorifera ⁊
mollia vt sit de pluma lana bõbace vel serico id em̃ ꝓtutes
nãles efficit potẽtes ad suas pagẽdas opatiões aerem ꝯo
corroborat inducẽdo q̃etẽ em̃ sibi melior celebratur digõ de
bilitati corpis ⁊ fatigatiõe ac resolutiõe animiq̃ accidenti
bus exterminãtib⁹ succurrit corpusue calefacit ⁊ hũectat si
ꝑm inuenerit i q̃ntitate hũoꝝ ⁊ q̃litate eq̃le. Cetez q̃s somn⁹
est post cibi a vẽtre supiori descẽsum cũq̃ accubuerit sup la
tus dextrũ. primo dormiat vt pinde cibus descẽdat ad fun-
dũ stomachi ⁊ meli⁹ digeratur a caliditate naturali siue ca
loris innati opitulata calitate nãli mẽbroꝝ adiacẽtiũ ⁊ po
tissime epatis qõ stõ substituiturvt coaceruus lignoꝝ ardẽ
tiũ adũctus lebeti. Cũq̃ motosius dormierit vertat se sup
latus sinistrũ vt funduo stomachi a pẽnulis epatis melius
ampletetur ex q̃ ꝓtractu meli⁹ ad digõnem opitulak. deinde
iterũvoluat se sup latus dextrũ cũ saltẽ estimabit digõnem
cõpletã vt facili⁹ tã id qõ residet ex assumptis q̃s chil⁹ iuua
tiu⁹ ad inferiora descẽdat nõ negligak. Uerũtñ q̃ ꝓtere fre-
quẽter de latere in lat⁹ liq̃do digõni ipedimẽtũ affert pluri
mũ egritudinũ cãm ãpli⁹ sup vẽtrẽ dormire bonũ supta dor
sum ꝯo malũ vigilia ꝯo moderata fm ꝯsuetydinem tpis ⁊
nãrũ corp⁹ hois roborãt ꝓtutes alales excitãt corp⁹ calefa-
ciũt ⁊ somni imoderati remouẽt nocumẽta. Ex quoꝝ ꝓtra-
tioꝝ q̃litatib⁹ corpi ꝓtrari⁹ inducit effect⁹ ceterũ ꝯo potio
paro obfuatiõis sanitatis in cibo potuq̃ consistit tõ de his
luculẽti⁹ ptractandũ. Eligãtur g̃ cibi bonos g̃antes hũo
res facile marie in ꝑma digõne digestibiles. Non ergo sunt
dure substãtie q̃litatis pniciose neq̃ multũ i q̃ntate altera
ercedẽte. Sitq̃ panis eius de tritico puro laudabili messe
collecto bñ fermẽtatus ⁊ modicũ salis hꝫ pastãdo diutius
elaboratus in clibano cõmẽsurato igne decoctus ⁊ iacens
duoꝝ dierũ vel triũ ad pl⁹ de q̃ nõ multũ cõedat: carnes aũt
de quadrupedib⁹ sicut carnes edi lactãtis pingues q̃ cogno
scũtur p eoꝝ albedinẽ naturalẽ vituli ⁊ ãnualis agni ⁊ ca-
pioli siluestris ⁊ carnes porcine macre ꝺuo ꝑ ser horas sa
le aipse lz raro. De volatilibus aũt carnes gallinaꝝ perdicũ
fasianoꝝ pullorꝝ colũbarũ puarũ autũ nõ degentiũ in palu
dibus lz paludes inhabitantia oia fugiat ⁊ silr coturnices
q: patiũtur vt hoies morbũ caducũ fugiat his aũt oib⁹ vta
tur sue ꝺitiõis mõ. Salita aũt frixa ⁊ acetosa nisi p modus
salsamẽtoꝝ alliciendũ ad esum cibꝝ laudabilitũ nõ sumã-
tur acrumina ꝯo vtenk oino nisi cũ vomitus celebrak: legu
mina oia fugiat ꝑter cicera q̃bus rarissime vtak cibos autẽ
de pasta oino fugiat rari⁹ tñ ꝓcedãtur ⁊ tũc cõdiãtur cũ zuc
caro ⁊ pipere vel cũ passulis de corinthis vl enucleatis ami
gdalis nuclis pinearũ fisticis ⁊ silibus de his aũt raro vta
tur sintq̃ pisces marini post quos aque currẽtis dulcis are
nosi petrosi carnes albas hũtes non duras sale cum aceto
vel petro. alr ⁊ portis minutim incisis simul mixtis salsãtur
sicq̃ pisces inter duo cissoria aliquo spacio imorẽtur vt eo-
rum viscositas amoueatur suaq̃ q̃litas in cõtrariũ alterek.
Si aũt cũ his additis aromatibus cõditur ⁊ coquãtur ma
gis efficient salubres nõ aũt sint magni neq̃ mucillaginosi
neq̃ pingues. sunt em̃ aq̃si flatis gn̄atiui sitisq̃ inductiui ꝓ
pter qõ cõedank. vinũ aq̃ mixtũ potetur de herbis aũt que
meliores ꝓbant sunt melissa: biglos. borago: anetũ petrosi.
spagi: mẽtha: rutha: pipinella: coriea. fenug. senatiões pasti-
naca: agrestis: trifolii ratius: viticapatitaria: raphan⁹ rad.
diuretice. ⁊ calide: ysop: rad. enule. Et breuiter oñes herbe
eis sales cake dure ⁊ odorifere rutha ⁊ saluia cũ carnib⁹ con
diãtur. Et in dieb⁹ ꝓhibitis vt q̃dragesima cũ oleo amigd.
dulcis vel lacte eaꝝ vel oleo oliuarũ interdũ autẽ vtak iure
caulis semicoctoꝝ ⁊ iure ciceris. Piso aũt rarius vtak cũ la-
cte amigd. Et q̃q̃s cũ carnib⁹ piscis ꝺictoꝝ ad modũ edu
lis albis ⁊ ꝟ in dieb⁹ q̃dragesime. De fructib⁹ aũt cõedat passu
las de corintho vel passulas enucleatas. Pira ꝯo ⁊ citonia
⁊ mala dulcia cõedat lz raro ⁊ post cibũ maxime i q̃dragesi
ma ꝓpter necessitatẽ ⁊ in hyeme cocta: tñ magis q̃s cruda.
Et cũ tragea ex aromatibus vel pipere. rarissime aũ vtatur
cerasis ⁊ prunis bñ maturis ⁊ celsis tpate grossos aũt ficuũ
oino euitet q: sunt apãta ficuũ ⁊ nõ sunt esibiles ficub⁹ aũt
⁊ vuis vtak cũ inter ceteros fructus laudabiliores sint. Eli-
gãtur aũt fic⁹ albi: duri ⁊ excorticentur ⁊ cõedank in mane
ãn cibũ vl in medio ⁊ nõ q̃n ascẽdit seruor diei. vueꝯo eligã
tur ꝑe dulcedinis albe ⁊ bñ mature ⁊ sine cortice cõedank ⁊
hoc nõ in hyeme lz magis in suo tpe cõedãtur. De persicis
aũt fugiat fruct⁹ acetosos ꝑter granata q̃ rari⁹ cũ dulcibus
cõedank in mane raroq̃ in estate arẽgis aũt limonib⁹ ceteris
q̃ sunt de gñe eoꝝ nõ vtak nisi aliq̃n ꝓ salsamẽtis. Pe-
ponib⁹ aũt nõ vtak nisi raro cucurbitis aũt ⁊ his silib⁹ non
vtak nisi in estate ⁊ raro ⁊ ꝟ in feruore diei ⁊ ad sitis rephmẽ-
dã ⁊ colerã alterãdã scia ꝯo meliora sunt q̃s pulpa ipa enix
stomachũ grauat ꝓuenit tñ hũitib⁹ stomachũ calm. Lactu-
cis portulacis ⁊ scariola in estate raro cõedat ⁊ parũ. fruct⁹
ꝯo imaturos oino fugiat eoꝝ hũiditas indigesta est q̃ idez
opak q̃ venenũ in corpe fungos oino fugiat q: sunt apata
terre ⁊ nõ sunt esibiles in oib⁹ aũt his caut⁹ attẽdak in esta
te q̃s i hyeme gn̄alr. Que oia ꝓdicta ⁊ spalr vehemẽter acu
ta ⁊ caloris infl̃amatus fugiat in fine autũni: hyeme ⁊ ꝑnci
pio veris põt cõedere in die bio: in estate ꝯo cibus ptinẽdo
ter si appetit: verũtñ cibũ scom nũq̃ recipiat dõec ꝑmum a
stõ nouerit descẽdisse. Nihil em̃ deterius ad salutẽ q̃s indige
stũ sup idigestũ ponere cũ digõnes ipediat. Si aũt i cibo po
tuq̃ ita vt sp magne relique appetitus ad esum remanẽat q̃
post modicũ spaciũ destinẽt. Nec cõedãt in eadẽ mẽsa prio
cibos difficilis digõnis ⁊ duros ⁊ post leues. Ibi em̃ ꝺus di
gerũk ⁊ sup natãt q: eoꝝ impedik egressus nec silr cib⁹ ꝑmit
tẽdus est lubric⁹ post quẽ cibũ grossus assumpt⁹ ⁊ dur⁹ lubri
cus em̃ ad intestina traheret indigestũ ⁊ durũ qõ multarus
egritudinũ cã existit. scriptũ ẽ elp ypocratẽ. Ubiq̃ cib⁹ ⁊ po
tus ĩtrat absq̃ moderamine quãtitatis vel q̃litatis ⁊ tpis fa
cit. vl ꝓmiak egritudinẽ. Si ꝯo aliq̃n absq̃ aliq̃ hoꝝ vl absq̃
his sumak cũ regimine ꝓpo sumak. Nõ ẽ tñ negligẽdũ q̃ iter
nãm cibi ⁊ nãm stõachi ẽ q̃dã ꝓpetas q̃ nõ põt sciri nisi exp
to ⁊ q̃ nutriẽs meli⁹ ẽ nisi pure substãtie fuerit. sapida vero
nutrimẽta stõach⁹ affectuosi⁹ ãplectik ⁊ virt⁹ retẽtiua ei⁹ in
ipsi⁹ retẽtiõe fit amara ⁊ si paꝝ sapido deterius fuerit nõ su
mat freũntare res dulces qñ afiq̃s digerãk ꝓpter dulcedinẽ
a mẽbris attrahũt sicq̃ opiones iducũt ex q̃b⁹ i posterũ egri
tudines gn̄ank. Ampli⁹ nec imemor esto q̃ pisces calr actua-
liter cõedãk. Animino oẽs cibi q̃ de sui nã idifferẽtes sũt q̃s
tũ ad calm ⁊ fridũ in hyeme actualr calr de sui nã meliores
sũt fridis q̃s calis. calidi in estate ꝯo fridi ⁊ de sua nã melio
res sunt frigidi q̃ calr maxime in estate. in hyeme vero ante
q̃s comedãtur siue q̃ ab eis resolũtur limãtur. gallina ꝯo q̃
ni vẽtre edi vel assatur qñ eius ꝓseruatur hũiditas melior
est ⁊ tuo pullr vehemẽti⁹ tẽpat hũores q̃s tuo gallinaꝝ nõ tñ
tñ nutrit. Primũ nõ ꝓuenies in estate ꝓponit. scom vero in
hyeme ⁊ ẽt pulli colũbarũ in estate ꝯo pulli turturũ fugiat
frequẽtationẽ lactis. est em̃ ex trib⁹ substãtijs diuersis ꝓpsi
tũ ex quo est corruptioni parati⁹ penes tñ dñam ipsoꝝ dif-
ferẽter mutatur vt cũ in stõachũ fridũ inciderit acescit cum
autẽ in calidiorẽ extẽditurvt in fumositatẽ mutak. Si ꝯo in
stõachũ tẽpatum inciderit bñ digeritur ⁊ facit bonum ⁊ co-
piosum nutrimẽtũ dũ tñ digerik inflatio sub ꝺyafragmatet
dolores in capite vtplurimum gn̄antur. Cum autẽ ꝓueniat
lac sit capinuz ⁊ cũ zuc. ⁊ cuz melle. Et silr fugiat frequẽtia

casei

casei. Quis aũt recẽtibus ⁊ fordidibus ⁊ vitello marie vtak vcz gallinarũ fasianoꝝ ⁊ perdicum potius tũ sit cocta in aq̃ assa ꝺo igni ⁊ frixa olio fugiat. Preterea p̃ ceteris attenda tur q̃ cibus ⁊ pot⁹ in modica q̃titate plaudabili q̃litate di screto ordine cõuenẽtiaq; tpe ꝓpinet sic eñ sanitatẽ ꝓseruat vitã plõgãdo in melꝰ alias aũt sanitatẽ corrũpũt holisq; vi tã abbreuiãt egritudies varias inducẽtes. Cõseq̃nter autẽ eligat sibi vinũ albũ clarũ vel citrinũ vt rubeũ clarũ splẽdi dũ odorferũ mediũ inter nouũ antiquũ vinosum nõ dulce mirtuz aq̃ plus in estate q̃ in hyeme ⁊ vinũ exigat fortitudo ⁊ silr cũ pisces cõederit ⁊ cibaria frigida vinũ minus aq̃ sit mirtũ nec potet vinũ nisi bonã q̃titatẽ cibi sumpserit neq; bibat vinũ in fine. Si aũt bibat ante cibũ natat ⁊ sui lubuci tate trahit cibũ a stõ indigestũ. Si ꝺo post cibum natat in ore stomachi ⁊ pũctionẽ ⁊ scotomiã inducit nisi cõsuetudo vel frigiditas oris stomachi ꝓhibeat deiste nõ negligat q vinũ nõ solũ virtute medicine verũẽt optimũ alimẽtuz est. Quecũq; g veloci contritiõe indiget merum tpm bibere opz. corpus eñ calefacit digõnem ꝓcurat mẽbra humectat sincopim ⁊ tremorẽ cordis affert ⁊ time aqua mirtum vinã ꝓuocat marie aqueũ aiam letificat solatiũ libertatez audacia ⁊ prudẽtiã efficit pulꝰ reddit colorẽ ⁊ oris odorẽ efficit bonum ꝓtates corpis vegetatiuã ꝑm totũ ambitũ suuz cor roborat auariciã ꝓpescit ⁊ bũ spare facit cor cõfortat hoc ei marie facit in corpibus tpatis moderate sumptũ. In disten patis ꝺo corpiꝫ nõvt alimẽtũ solũ sz mala magis opatur. Jõq; antiq̃ assimilauerũt vinum tyriace ⁊ magne ⁊ eiꝰ na ture qñ ꝓperiũt eã duoꝝ ꝓtrariorꝝ eẽ inuatiuã. Vinũ silr re perũt eẽ vtile q; calefacit corpa frida infridat calꝫ humectat sicca ⁊ extenuat hũida si moderate ⁊ nõ in excessu assa mak. Cũq; imoderate bibit inducit vigilias ⁊ inflãmatiões epatis appetitũ digõnẽ ⁊ nutrimẽtum diminuit litargiam subet ⁊ tremorẽ cordis ꝙlisum oris epilesiã debilitate nerꝝ ⁊ visus inducit febrẽ efficit ꝓcaue putridã ⁊ in estate p mirtionẽ sensus facit malũ intellectũ malũ oris odorẽ affert cerebriũ rẽplet ⁊ colorẽ suffocat multaq; alia inconueniẽtia cõminak. Nequaq; igit bibat vinũ purũ ieiun⁹ aut post exer citiũ aut bal. Si aũt necessitate cogẽte biberit ⁊ mortificatio nẽ indurerit ẽgnata fugat post tpm cũ aq̃ frida et ingrediak balneũ verũ si vinũ clarũ nõ inuenit bulliãt i eo amigdale excorticate ⁊ tere ⁊ colek. Et silr si cogat vinũ nouũ bibere ponãturi eo ꝑsilr amigdalet radices bugloſſe ipz clarificã do melꝰ facit vt latꝰ dicã alibi post qõ ⁊ de aq̃s breuiter p tractãdũ aq̃ q̃ppe q̃ sunt aliꝫ meliores sunt aq̃ fontiũ terre libere ab oi dispõne ⁊ q̃litate extranea q̃ ẽ currẽs vẽto ⁊ so li discoopta ex q̃ nobilitatem bõitatis acq̃rit. Nõ currẽs au tẽ melior ẽ q̃ pfunda ⁊ coopta. Et de currẽtibꝰ melior est q̃s currit sup lutũ q̃s sup lapides dũmõ lutũ nõ lacuale sit non fetidũ sz sincerũ. Et ex eis melior ẽ q̃ ad orientẽ currit ⁊ post ipam q̃ ad occidẽtẽ ⁊ q̃to remotior ẽ a pricipio tãto leuior ⁊ melior. Dñt g aq̃ pẽs ponderari ⁊ leuior ẽt eligak ⁊ q̃ cito calefit ⁊ cito infridat est melior in q̃ nec odor aliq̃s supet ⁊ i maculati saporis delectabilis delectabilior est ex aq̃s iterũ laudabilibꝰ sunt aq̃ pluuiales ⁊ marie q̃ in estate venũt ex imbubꝰ q̃bꝰ assunt tonitrua. Jpa eñ ẽ valde leuis ⁊ de facili i ventis penetrat q̃ si post ebullitionẽ infridet laudabilior erit. impedit eñ ebullitio eiꝰ putrefactionẽ ipius aliꝫ ꝺo di uersitates aq̃rũ ex q̃bꝰ ouerse accidũt egritudies sz ad aliꝰ valeãt nũc omitto. Dẽo tũ ꝑter dictas olio fugiat eis aũt estatevrak cũvino si indiguerit cũ licẽtia pitoꝝ medicoꝝ for te sola ea ꝑt vti marie in tulio et augusto ⁊ marie post co mestionẽ ficuũ viridiũ dũtaxat si digõ nõ impediat. Et post cibũ melꝰ ẽ q̃ modica aq̃ bibak q̃s vinum nisi debilitas oris stõacꝙ resistat. Jpa q̃ppe illic corrugat calorẽ nãlem ad lo ca digõnis eũ attrahẽdo vtak ẽt ea ad rẽmendũ sitim ⁊ ar dorẽ ⁊ multã aquã fridã bibere marie ieiuno stõ malũ ẽ. Cũ aũt necessaria fiũt bibak post sufficiẽtẽ cõestiõem fugiat tũ tpam post exercitiũ ⁊ balneationẽ in siti mẽdosa fiat tũ cuz necessitas vicat oris ablutio cũ aq̃ marie cũ aceto. Et si hoc nõ sufficit bibat ipaz cũ cũ vale stricti ouicij. Si aũt ieiun⁹ abstinere nõ poterit priꝰbibat parũ devino aq̃ calida mixto postea bibat aquã fridã. Cũ aũt dictũ sit de duobꝰ ghũbꝰ po tuũ ⁊ vini ⁊ aq̃ restat videre de tertio gñe. s. de syrupis põt vti in estate tpe magni frigoris i sua hora syrupo vio. nenu fario ro. oriza. ⁊ silibꝰ si expedierit vtak ẽt h̃ tpe zuc. ros. vio. ron. ouella dyarodõ abbatis dyãthos cũ aq̃ frida mãe ⁊ se ro ⁊ meridie si expedierit ⁊ in eisdẽ delectak. in hyeme ãtvta tur dyagalãga. Cõfectiõe facta ex corticib⁹ citroꝝ ⁊ spẽb⁹ fi scis ⁊ cũ melle ⁊ zuccara zinziberata sz bono zinzibere ꝺdi ta dyacameró dyamargaritõ dyãbra dyamusco ⁊ ekario pre scripto ꝓpriẽ inuẽtionis expto in fine aũt cõestiõtsvtak. 33. cõdito vel citonio ꝺdito ⁊ zucca. cum musco pastinacis vel radicib⁹ enule zyngis ꝺdis nucibus cõditis vtak silr hac tragea. Ry. optimi cynamomi macis. añ. ʒ. j. 33. al. ʒ. ij. cube be. ʒ. ij. antii. ʒ. ij. zuc. li. i. Cõsequẽs aũt de inanitiõe ⁊ reple tiõe breuiter ptractãdũ. repto aũt duplex ẽ q̃ ex cibis ⁊ pot tibus causak vna q̃ advasa: alia q̃ ad virtutẽ. Prima q̃ cõtur bat ordinẽ nãe ⁊ nõ puertit: secũa q̃ accñtaliter egritudinem gignit. Utraq; tñ diuersificatur ꝑm triplex genus cãz. s. pri mitiue añcedẽtis ⁊ pũcte ex q̃bus tribus cãtur discrasia. s. futura fieri ⁊ fiẽs ⁊ facta ⁊ istaꝝ q̃libet hz ꝓpriã cãm futura eñ fieri discrasia hz cãm ꝑseruatiuã fiens autẽ ꝑter ꝑseruatiuã ⁊ ꝓpriẽ meliorativã facta curativã req̃rit. curatur g̃ repletio ꝓpter minorationẽ hũoꝝ. hoc autẽ multipliciter nũc fiõmia nunc farmacia nunc exercitio nunc sudore aliaq; cõuenẽti purgatiõevt iã dictum est. Si autẽ fuerit repto alio rum. s. ciboꝝ abstinẽtia vomitus fricatio et balneatio est cu ra ⁊ q̃q; addit euacuatio ꝙ enema. Accidẽtia autẽ ale hor ribilia ⁊ tristãtia vitẽtur. Que ꝺe delectãt singla ⁊ q̃ nõ gene rãt tristitiã ãplerenk q̃tũ ad visum colores delectabiles q̃tũ ad obstaculũ q̃ magis inspiciẽdo delectãt. Quãtuz ad auditũ sonoꝝ armonia sicut orgãa dulces voces ⁊ melodie amene fabulatiões laudabilũ ⁊ lectiões cõplacẽtes ⁊ bre uiter oĩa q̃ auditũ demulcẽt. Quãtuz ad gustũ res parẽt in q̃bꝰ sit delectabilis sapor horribilitas ꝺovitek q̃tũ ad odo ratũ parẽt res amẽti odoris sicut vestes ⁊ aliꝝ rez tracta bilũ suauis odor vt pomũ ãbre lignũ aloes ⁊ silia. Quã tũ ad tactũ res in q̃bꝰ tãgẽdo marie delectak ⁊ vt ꝓpẽdiose loq̃r oĩa parẽtur in q̃bꝰ alius delectak. ⁊trarias ꝺo fugiat vt amiculãria mortis deide qz ꝓseruatio sanitatis i ꝓseruatio ne rez nõ nãlitũ existit circa vsuz ꝑdictaꝝ hoc moderamine scripto tua tugis ⁊ sedula ꝺsetur intẽtio vt longeue ⁊ felici ter in hoc mundo possis viuere et post mortẽ cũ rpo regna re in eternum. Amẽ. ¶ Finis huius libri.

¶ Incipit tractatus de epilepsia. Cap. j.

Orbus caducus ẽ egritudo spasmosa nõ spasmo repletiõis nõ siccꝫ tatio sz ꝓtractiõis. q̃lr aũt cerebrũ ad expel lẽdus rẽ impedidẽtẽ q̃ ẽ vaporꝰ q̃litas mor dicatiua aut hũẽctatiua male substãtie aut humor faciẽs euenir eopkonẽ ꝑm Auicẽ. iij. can. ca. de epilepsia. ꝓhibẽs mẽbra alata ab opatiõibus sen sus et motus erectiõe nõ integra ex oplone ãterioris ventri culi cerebri ꝓtingẽs nõ integra et spumat ⁊ aliq̃n aliq̃ mẽ brum mollificãs ⁊ retorquens. Quãq; ꝺo debilitate ipa mẽ bra alata sensu et motu nõ capiuãtur. Cuius ⁊ si multe sũt cãe vt subsequẽter dicẽt ex q̃q; tñ illaꝝ fit in diuersas spẽs ꝑ q̃litate mẽbroꝝ q̃ ad illa fuerunt originalr occupata disti guitur etem cuz arcẽ corpis. i. caput vir norie mãe origo ob sidet epilepsiã ꝓcreat valitudinẽ. Cum ꝺovisceratinteſtina gñatiõis mẽbra carũq; delatoria puaserit ad analẽptica ꝺ titur egritudinẽ. Cumq; illa mẽbra morbida in artubus ori ginak remotis catalepsia nuncupak. Trib⁹ g vocabulis vna eadẽq; mãe origo distinguik q: triũ specierum vel regionũ mẽbroꝝ occupat. Amplius rõne nõ caret q̃ caducus vocak hic lãguor. Jnopinatus eñ repẽte ipetit vt fulgur in ꝑme ditatũ latenter ferit vt spiculuz impoꝝtunum seue pcurit vt tonitruũ ⁊ tãdẽ hoiem ꝓsternẽdo vbiq; nũc i ꝓtudiciũ nũc in ꝓcipiciũ mox ꝑuat eũdẽ sensu, ⁊ motu ⁊ surripit rõnẽ etiaꝫ dez ita vt silis videak hoi rugiẽti ad mactãdũ tracto ore eiꝰ torq̃nte oculis strabis horrorẽ inducit videntib⁹ nunc furit nũc ĩsanit nũc spumat nũc suffocat⁹ anhelosus vel strãgula tus vꝺ. Postrẽo cũ stet opificẽ summum genitorẽ deũ cõmi sisse ducatũ nãe sideris motib⁹ nõ modica eoꝝ influẽtia in corpe hũano pagit pz euidẽti⁹ in planetis cursum suũ ꝺplẽ tib⁹ annis mille satur⁹ q̃dẽ frigidus ⁊ siccus aspect⁹ hz super stomachũ hois iuppiter calidus ⁊ hũidus aspectum hz sup epar. Mdarz calidus ⁊ sicc⁹ aspectum hz sup renes. Sol. ca-

lidus ⁊ sicc⁹ aspectū hȝ sup cor. Venus calidus ⁊ humidus aspectum hȝ super testes. Mercurius frigidus ⁊ humidus aspectū hȝ sup vesicā. Luna frigida ⁊ humida aspectū hȝ super cerebrū holo. Cū aūt duplex operatio sit stellarū cōis ⁊ ꝓpria siue ꝑticularis ⁊ cōis ꝑm quā hñt agere vniuersaliter est. Et ꝓpria ꝑm quā hñt hoc vel illud agere: cōis ꝯo est in eis per lumen eo ꝙ ꝓiectione radioꝝ suorum habent agere in inferiora vt ptz in gñatione stelle comate. sit em̄ h ꝓpter aerē inflāmatū cōmentē caloꝛē ignis ⁊ irradiationem alicuius planetarū ꝓter ſolē ⁊ lunā. Propria ꝯo seu ꝑticularis fit ꝑ reuolutionē ꝑm quā incedit ꝑ diuersas ptes orbis signoꝝ sunt ꝙ in diuerso eē admunicē vt qñ sunt in hac parte orbis signoꝝ hoc hñt facere ⁊ qñ in illa aliud scōm ptholemeū ꝯbo hoc. Crises in ḋt sunt hore significate in qb⁹ declinant mutatiōes ad bonū vel ad malū velociter ⁊ sunt loca lune in ãgulis q̃dratī ꝛclusiui in circulo recto. Cū igitur medic⁹ hēat ꝛsiderare opatiōes lune circa dispōnes egritudinū cārādarū scōm qō sunt in ꝑticulari ꝛstructe necesseꝛt etiā ꝛsideret opationē eꝝ ꝑm quā specificabiť op⁹ eꝝ circa subiectū opationis medicine immiscēdo hūores alterādo humectādo ⁊ diuidēdo. Iuxta ꝯbū ptholomei. v. Hūiditates in ḋt corpoꝝ accedūt in ꝓia q̃dra. In scḋa ꝯo recedūt ⁊ ꝑm hāc ꝓportionē ⁊ sic in duab⁹ aliis q̃dris hoc ē ꝙ hūores ab hora cōiūctionis vsq; ad quadratū aspectū solis ⁊ lune dilatant ab interoūb⁹ suis vt appareāt ⁊ a q̃drato vsq; ad compūctionē ꝛtrahunt. Cū aūt ꝓia q̃dra lune sit calda ⁊ hūida. scḋa calda ⁊ sicca. tertia frida ⁊ sicca. q̃rta frida et hūida ꝑm ꝛformitatē materie norie hui⁹ infelicis lāguoris ad q̃dras lune vt frequēti⁹ in cōformi q̃dra verabit in diffinit hoc rarius. Ex ꝙ manifestū ē qō opz hūc lāguorē curārē lune ꝓpe ꝛsiderare actionē atq; motū reuolutionis eius de puncto ad pūctū ꝑ zodiacū. Sane ꝑm astrologos op⁹ planetarū sile ē magneti ⁊ ferro qr sicut ferrū eo trahit: ita oē elementatū a motu ⁊ ptāte affinit planetarū. Qō euidenti⁹ manifestat in luna. Ex qb⁹ olb⁹ liḋ declarer acute videtib⁹ qr h lāguor caduc⁹ iure hoc lunatic⁹ sortiť a luna. Ceterū maiori etiḋz antidoti desiderio ptrahēte mox ꝑ pri⁹ ꝑ ꝓseruationē totī⁹ humani generis ⁊ petitionē fidelis ꝓpli ab infelici languore experientia solerti rōne industria ꝛsiderāda vl de his ꝯtū in eē omittēdo qō charitati pot⁹ ꝯ tactātie deputeť. Cum simplicē oēm gr̃a dei mihi participantē gratis ad hūc languorē vtilē ſcripsero veritatis. Ampliꝰ quacūq; origine siue ꝓpria siue cōicata cārum sit morbus lunatic⁹ ex opatione anteriorus ventriculi cerebri gignit cui vt plurimū reliquorum est cōpassio. Est nāq; primū nocumentū in visu auditu ⁊ in lacertoꝝ motib⁹ faciet ⁊ palpebrārū quāuis reliqui sensus ⁊ mēbra mobilia ēt nocumēta cōicent. Aliter em̄ nō destrueret intellect⁹ nec lederet in eleuatiōe anhelitus. Mor bū ꝯo caducū vtplurimū antecedit spasm⁹ deinde post ipz fit: ⁊ illud est qñ ꝛfirmat. Spasmus est morbus lunatic⁹ et cū expellitur cā opilās. aut impediens aut resoluitur vento sitas redeūt opatiōes sensibiles ⁊ motiue ⁊ qñq; apparet q̃ dā hūor expulsus visibiliter in vtrisq; naribus ⁊ in gutture ⁊ multotiēs mittit ad alia mēbra paliticādo eadē. Et multotiēs quidē fit morb⁹ sine spasmo sensato qñ materia opilans est subtilis opans cū multitudine nō tñ vehemēti malicia ac ꝓinde q̃to mā faciēs hunc morbū fuerit subtilior ⁊ humidior tāto ad aspectū lune ꝑ quadrā: ⁊ partes quadre mouētur velocius ⁊ frequentius. Et q̃dā hñt paroxismū huius morbi in die ⁊ q̃dā in nocte. ⁊ q̃dā pluries ⁊ q̃dā raruis ⁊ q̃dā tardius ad qō in leui⁹ facit paucitas ⁊ multitudo materie ⁊ regiminis malicia ⁊ bonitas.

¶ De absterſiōe radicis huius infelicis lāguoris.. Caꝑ. tſ.

Plane res que dādo multiplicatur si nō datur sicut habenda cū nōdū habetur. Et pro indeuolēs charitatis fore beneficus opto hoc op⁹ ꝙuentre ad oēs ḣz ꝑ prius ad fideles astringar vt hmōi doctrina origo noxia tam seni ⁊ deformis languorum succindaťk vt nō amplius rugitū suffumigationes nec in circulationē emittat. Qō sit dum infans nouiter nat⁹ ob stetricis regimine ꝓcunte añ saltatur hoc puluere. Re. salis cōis foliorꝝ viridiū. ro. añ. fiat puluis subtilissimus cū pl⁹ vl minus mota trahit ꝑm maiorē abundātiā cū quibus ꝓsilit extero cōe inde spatiū hore medie exꝑtēta inḋ plurib⁹ medicaui deinde eo infantis suauiter liniaťk cū melle et aures eius ore sugank ⁊ laua in balneo aq̃ cōis tepide in q̃ coquātur rose folia mirti ⁊ flores camomille equo pōdere deinde puluis lactetur leuiter cuz digito porrigatur hic cibus. Re. zucca. al. duri. ʒ. j. subtilissime puluerizet ⁊ ꝛficiatur cū oleo recenti amigda. dulcīū ⁊ fiat ad mōdū vnguenti ⁊ ꝓpinetur digito infanti ad ḡttatē coclearis vnius. statim em̄ infans soporabiť ⁊ dormiet. Cū excitat⁹ fuerit itez hoc cibeť ⁊ fiat p hotas. vj. aut. vij. vel per diē naturalem vel per duos dies h aūt cibus saluat ⁊ nutriet infantē ⁊ purgat suauissime noxias ſkaticas ⁊ viscosas et sordes multas ꝑ secessum in stō ⁊ in intestinis infantis invtero tractas itez ⁊ itez ex q̃cūq; digōne nutrimēti eiusdē a q̃rū euasione deus indidit nature in vtero si post ortū ꝯo eius illaꝝ supfluitatum a natura forte euacuatiōe ꝓpleta. Et si cōpleta nō sine nature infantis angustia nec est simultanea ⁊ festina. Ex q̃ aliq̃s remanet in corpe infantis infectio ⁊ impressio ⁊ facilis ꝓparatio ad morbū maxime alimēti sopinat⁹ subitur hic morbus infelix a q̃ tur⁹ est. Ja infans purgatiōe adiut⁹. Cūq; infans leuiter sic eūatiōe mūdificat tps est ꝙuentēs vt lactetur nec perterreat te si festine conuertet ad māmillā vt lac sugat vt aūde em̄ et motos⁹ ducak ꝑ nutricē ad lactandū. Citius tñ allickť ad hoc si orificiū māmille liniaťk cum ꝓdicto alimēto postḋ aūt infans extractus fuerit a balneo: et pannis subtilibus exiccatus vngak corpus eius totū bis in die ex oleo sisamino vel loco eius camomillino vsq; ad. iiij. vel. vj. menses ⁊ plus vel minus ꝑm exigētiaz humiditatis infantis fateor ⁊ nō mentior ꝙ ḋſpīā infans genit⁹ ex semine eucrato ⁊ nō morbido sic nutritus ⁊ alio cōgruo regimine: suo non discrepāte gradatim sue etatis non detinebiť a morbo lunatico q̃nimo a multitudine ⁊ ꝑiculo morbilloꝝ ⁊ lepra vallabitur tam his materijs noxijs exterſis penit⁹ ⁊ abscisis q̃ hoī venefice sunt ⁊ mortales. Nō em̄ possum⁹ ḡttūcūq; moderate viuam⁹ idē eē qō nascimur. Et sic sufficiat innata ꝑtā corrigere vel saltē sic: eisdē resistere ne in actū ꝓdeāt infirmoꝝ.

¶ De causa languoris caduci accidētis infantibus et qui eorum sunt natura remotiores. Caꝑ. tij.

Mallus aggredi dubitat qō bñ cōfidit iōq; cōfidenter reor causam huius infortunii languoris fore humiditatem morbidā supabundantē infanti vt plurimū cum nascitur licet facinore ſpermatis euenat. Etenim potior causa morborū est passiui ꝓparatio. Qui ꝯo ab his ãteq; nascūtur sunt liberi sunt remotiores ab hoc infelici euētu. Eoꝝ ꝯo qui non sunt liberi ab his causis vlcera bothoꝝ ⁊ a nā fluxuſq; narium accidunt sunt remotiores ab hoc ḡttū qb⁹ hec nō euenīūt deinde nō negligak ꝙ morb⁹ lunaticus infantū ⁊ mulierū olim quorū sanguis pauc⁹ est paruus ꝓpter ꝛstrictionē venarum.

¶ De curatiōe lāguoris caduci accitis infantib⁹. Caꝑ. tiij.

Soluitur autē sibi saltē alleuiatur cum ad pubertatē mutak nisi malicia regiminis ⁊ obmissio auxilijs medicine obuia breuiter necnō curak si moderamine continuo regiminis gubernek qō ꝛsistit potissime in rectificatiōe lactis ⁊ nutricis ad caliḋ subtile cū oi bonitate substātie odoris ⁊ ḡttate eiusdē ⁊ ꝓpinebeak nutrici oē qō lac aq̃sum gñat ⁊ corruptū ⁊ actr⁹ gñationis sit. infans ꝯo alienek ab oi re in qua est timoris substatio ⁊ coartatio q̃lia sūt sensibilia magna vt son⁹ tonitruū tympani fulguris vox malleoꝝ vox vociferātiuz rugit⁹ cārū ⁊ filia ãpli⁹ alienek q̃dē infans ab oi alimēto ⁊ poculo lacte nutricis excepto minuēdo tā ḡttatē lactis ḡvices lactādi ⁊ inungatur totū corp⁹ oleo camomille bis in die ⁊ ꝓpinek infanti syrup⁹ ex succo cicoree per dies q̃ndecim vel mēsem paulatim sine aq̃ ⁊ puer lambet ⁊ sugat. hic aūt modus curationis valet potissime infantibus nouiter natis ⁊ añ dētium ꝓductionē ⁊ ambulationē eoꝝ. Solet aūt marie accidere hic languor infelix ex lactis corruptiōe ⁊ dētium ꝓductione. Cūq; tam infans deambulare inceperit si ab hoc lāguore veretur ꝓpinetur syrupus prefatus mane cum vrina eiusdē calida. Hec em̄ potio suauiter soluit ventrē ⁊ educit flegma subtile ⁊ exiccat hoc nō negligendo qr a tota spē curat morbū lunaticū et ꝙ pueri nullo violēto sunt purgādi. Alienetur ab oi vino anguillis conchis carne bouina ꝑcipuc lacte

pue lacte ⁊ caseo. Sikr alienek a vigiliis et timore et frigore et calore excedēte et a digōne mala ⁊ intūgak et exercitium ante cibū leue ⁊ interdicak ei motus post cibum. Sane ois species morbi huius. accītes infantib⁹ q̄ ꝓpter ō: nolle mater pueroꝝ ⁊ qñ cōtinuātur paroxismi et⁹ mortificat ālius ne obmittā q⁹ gra dei mihi collatū vtile ad sanitatē hui⁹ infelicis lāguoris fateor me erptū in ōplurib⁹ infantib⁹ q⁹ suspēsio peonie ⁊ ligni vsti quercini cū argēto cura a tota specie morbū caducū et lapis smaragdi sikr ⁊ tpoꝝ regimine cōsequēte quoꝝ curatiōis modum ⁊ silium medico sum mo dicēte xpo iesu inferius explicabo. Socrates vero rectat hoc exprimētū pro mirabili ⁊ electo in pullis in q̄t trundi nū inueniunk duo lapides quoꝝ vn⁹ est rubeus alter est albus: albus q̄dē lunatico cadente appositus leuabit eum. rubeus aūt acceptus ⁊ ligatus in pelle collo ei apponitur.

¶ De cā cōi omni speciei languoris caduci causisq̄ grauoribus accidentis. Cap. v.

Eius autem infelicis lāguoris cām fore opinationē anteriōris ventriculi cerebri nō completam nostri ꝓdicauerunt maiores q⁹ a multi pharia multimodaq̄ materia noxia causata ſtate ventositate: grossa: sanguinea: melancolica: colerica: ⁊ venenosa: sonis ⁊ impetuosis sic prorupit excessibus quosdā sua nequaq̄ involutiōe quosdam inculcādo ſ̄dā suffocando. Qui morbus lunaticus aliq̄ est ꝓpter passionē capitis p̄mitiuā aliq̄ ꝓpter colligantiā aliorꝝ mēbrorum ad cerebrū vt subsequenter dicet. ⁊ ois cā huius languoris in cerebro cōparatur ad debilitatē digōnis in tpo. Hā q̄ eleuātur aut fit in substātia cerebri aut in velamnib⁹ ⁊ ē deterior aut in pānículo ipi⁹ ⁊ est leuior. Que ꝯo medica ē trāsit⁹ spūs magni opilat. Ceterū ois cā hui⁹ languoris q̄ originak in aliis mēbris ipm efficit sua eleuatiōe ad cerebrū aggregando ali q̄d post aliq̄d siue illud vapor sit: vel ventositas grossa. Nec minus eandē morbū facit venenosa fuligo que presentitur ascēdēs mēbrū ⁊ mēbratim quasi furiōs vētus efficiēdo opilationē causat anteriōris vētriculi cerebri cui vtplurimū cōpatiuntur et reliqua q̄ opilatio cum integra fuerit opilans nobiliores ventriculos parit apoplexiam.

¶ De signis cōibus omis speciei languoris caduci ⁊ distinguentibus a vertigine. Cap. vi.

Signa cōia q̄bus ois spēi languoris lunatici indicia colliguntur sunt precedens corpous a sua cōplexiōe mutatio: pcedēs capitis grauatio ⁊ ꝓprie cū trascitur: aut pcedēs in ventre inflāmatio: in motu lingue antecessio ⁊ coartatio: somniorum malicia: oblitio ꝓteritorū: patior futurorū: formido presentiū: locutio ad semetipm: pectoris constrictio: ira ⁊ acuitas eius: citrinitas lingue ac venarū que sub ea sunt viriditas. Ceterum differentia est inter epilensiam ⁊ vertiginem hec cū sit in spatio tpis epilēsia repēte. In vertigine hoīm obtenebriatur visus ⁊ impellit vt cadat ſz si ceciderit: mox cū surget in epilensia homini cadit sensus ⁊ motus et omnes captiuantur ⁊ post temporis surgit verūtamē vertigo fortior: est silis epilepsie sed non fit cum spasmo ⁊ spuma.

¶ De cā curatiua languoris caduci cōi oi speciei. Ca. vii.

Superest vt quēadmodū cā cōis huius infortunati languoris causeq̄ illi⁹ ſz speciē sui specie cām cuidentissime patefacte sunt ita vt illius curatio describitur cōis cū natura ei⁹ spēs curationē effugiat nullaq̄. Nāq̄ dubius est posse de remediis prefati languoris certissime disputare. Qui cū pri⁹ causas atq̄ origines morbidas cum scia ferī spūs attestante deꝑhendit: vt ꝓinde iterū ⁊ iterum ꝓspere ⁊ si nō mente ꝯo ⁊ opere saltem desiderio ⁊ affectione. Obsecro summū medicū, ōm nr̄m iesum xpm quatenꝰ sua pura mia doceat meq̄ eruam quēq̄ ab obscessu huius languoris pestiferi ex quo tā spīn cōfidentie assumendo in q̄ duplici ordine hec cōis cōplex curatio. s. nāli ⁊ accītali. Nālis q̄dē ordo morbi lunatici curatiōis est vt incipiak ab eo quo ammoto cuane sat: ⁊ ipe et nō reuertik. Artificialis vero ordo curatiōis est vt incipiak ab eo quo magis molestat nām cū eius timek defectus q̄le est morbus p accidēs. Cū ergo in curatiōe artificiali ꝓcurrāt necessario hec tria vez indicatio curatiua acr⁹ scrutinij curatiui ab ēntia morbi sumpti et intentio curatiua ab ipa indicatiōe q̄ ē ꝓceptio ab intētiōe pcedēte indicata ꝓsequādo sp̄ placētē vtutē. Ordine q̄dē curatiōis nāl⁹ pcedendū spū sero duce in hoc languore infelici cōplebitur huius sanatiōis intētio q̄ ordo ꝓsistit in digestione materie noxie cōgrua eius euacuatiōe a diuersis ⁊ oppositū residui cōuersiōe stomachi ⁊ intestinoꝝ seu interioꝝ mēbrorꝝ ab illa mā noxia originak occupatoꝝ ⁊ cerebri potissime rectificatiōe. Accītiū correctiōe necnon rerū. vi. nō nālū administratiōe. Digō aūt materie noxie cōplex cū hiis q̄ adequant coaptāt et habilitāt eā ad nature obedētiā cū ipius facilis sit expulsio q̄lia sunt sq̄lla acetū et oximel ⁊ decoctio ipsius syrupus de ysopo aut aliꝰ ase aut sticados aut achoit aut origani ⁊ silū. Cōgruitas ꝯo euacuationū cōplex p farmacias cōueniētes p clysteria et suppositoria lenia et acuta p flōmtas sophene ꝓuocationē hemoroydarū et mēstruoꝝ p secretū mīmonij si a ꝓuatiōe eius fiat ē p expulsionē ver miū. si fiat p illos. Cōuersio aūt residui māte ad oppositus cōplex p gargarismata et sternutatoria ꝓpe p vomitus masticatiōes saliuā multiplicātes et sputū ieiuno stō ⁊ fricationes et ligaturas i extremitatibus. Et vētosatiōes ⁊ emplastra rubificātia ꝓpe mēbrū madas si fuerit notū⁹ fuerit in extremis. Rectificatio aūt mēbroꝝ madātū ad cerebrū ꝓpletur ꝑm nām vniuscuiusq̄ eoꝝ. Jā cogniti q⁹ origo māte noxie sit illo et cerebro ab eodē madef. curatio aūt accītiū cōplex p administrationē medicinarū q̄ a forma specifica retardāt ⁊ mitigāt portismū aut cito ipm cessare faciunt aut ꝓhibent aduetū eius olno: necnō aliq̄s fit eadē correctio p aliquā febrū flaticaruz maxie lōgaꝝ resoluit eñ dissoluit et ꝓsumit mām eius. Et q̄q̄ apō solutionē appet in ptibus capitis sapaphati al⁹ saphaati aut albaras ⁊ sigt salutē admistratio aūt ser rez nō nālū ꝓplex q̄s vnaq̄q̄ earū moderate approximak lāguēti vt sit aer tpat⁹ inter calitatē ⁊ frigiditatē siq̄s ad siccitatē declinet ad q̄s ꝓfert interdū de regiōe in regionē aerē mutare et aliq̄s cōsuetū si sub eo morbus accidit ꝛz sepe dissuetus aer addat ad morbū et cōuerti ad consuetū. Et tu medice cōplexionē egri et causas cōsidera et reuelabit tibi aer fugiēdus aut nō fugiēdus: cibus aūt cōmē surādus in q̄litate et q̄ntitate est et ꝓuenientia nālis et alalis cibus aūt pueri sit rectificatus cū bonitate diete lactātis ⁊ dispōne eius nec piguis nec tenuis. Nec tracūda nec pigra nec multū laborās nec multū q̄escēs mūda vultu bonorum moꝝ nō luxurians cuius naturales opatiōes sint sane et ꝑ prie digō et alie. Alitorū ꝯo cibus boni nutrimēti laudabilis chimi nō vapoꝛosi nec corrupti. Et sit cibus hīs mediocritatē cū declinatiōe sua ad siccitatē modicā ⁊ sit facil digōnis ⁊ nō grauās naturā ⁊ nō sumak ex eo vsq̄ ad replexionem nec sup cibū indigestū ac ꝯo satietatē nauseatiuā vitet inq̄ tū pole est. Ample⁹ aūt eligāt ex cibis opantib⁹. Jndt cū dyascordes rutoꝝ ꝓfert epilepticis apiū ꝯo suscitat. Et forte assis endiuia cōcedit ⁊ anetū ⁊ coriandrū ⁊ ꝓhibent fructꝰ oēs nisi q̄dā stiptici supra cibū vt ascēsum ciboꝝ ⁊ vaporuz ꝓhibeāt ⁊ ꝓfortēt stomachū ⁊ ꝓhibetur semp porꝝ caules quidē ⁊ pisces inepti sunt ⁊ eis: carnes edine ꝓueniētes sunt ⁊ pulline ⁊ gallinarū ⁊ caponū ⁊ capitoloꝝ ⁊ lepoꝝ iuuenū et q̄ hoc cursu ꝓcedūt. Potus aūt eoꝝ ꝓueniēs ⁊ vtile est vinū multe pmixtiōis. Nec nimis antiquū nec nimis nouum clarū subtile odoriferū stipticū parū dulce ꝯo ⁊ grossuz malū est et silr etiā purū si sit elegās ydromel q̄s est potus eius elegātius q̄ vinū. vitet aūt sup replexionē potū qualicunq̄s sit ⁊ qñ digō incipit fieri ⁊ potū oēm imoderatū et potū aq̄ ⁊ potū vaporosum sicut vinū de dactilis ⁊ silia famē autē ⁊ replexionē fugiat. Moderatū q̄s ieiunū ꝓfert ⁊ melꝰ in hoc casu est esse moderate inanitū q̄ repletū. Utēt secretum matrimonij ⁊ fortassis apud eos q̄ vetule abstinēt si moderate fiāt sanat. somnus aūt ⁊ vigilie sup replexionē nocent moderatū ꝯo vtrūq̄ cōfert. Jmmoderatū ꝯo vtrūq̄ sup replexionē nocet ⁊ añ cibū motus tpatus iuuat ⁊ quod omnes delectat aiam ꝓfortat anguistia vero ⁊ tristitia nocent ⁊ dolor ⁊ sollicitudo. Post h̄ aūt nō negligat q⁹ adducik ad sermonē. Sane morb⁹ caduc⁹ accīs adolescētib⁹ mutatiōe ad iuuētutē solutk aut alleuiak nisi lāguēs hmōi obuiauerit suo regimini malo cū post. xxv. annū euenerit cā ei⁹ originata in cerebro ⁊ ꝓprie in substātia eius tūc curatiōe bū agik si ipius morbi prauitas remittak aut paroxism⁹ retardatur eisdē

ypo. attestãte si ess nõ valeat curatio cõplere qõ vult velit qõ possit ãplꝰ quẽadmodũ aplopleria imutat ad paralisim silr vtplurimũ moꝛbus caducus ad paralisim ⁊ melãa mutat. deide sciẽdũ qꝛ pmutatio in etatibꝰ ex infantia ad adolescẽtiã est innumerũ epilẽtiarũ. Ordinate igit ⁊ gradatim intendedũ est in pmutatiõe cerebꝛi lãguẽtis ⁊ nõ subito rebus calefaciẽtibꝰ ⁊ desiccãtibus ⁊ purgãtibus. Cũꝫ hoꝛa acciderit hꝰ nocumẽti in opatiõibus suis desistat ab eo moꝛ puertẽdo ad ꝓfortationem cerebꝛi sui ⁊ cum odoꝛibus cõgruis emplis calefacientibus ⁊ pulueribus capiti aspersis de se. sinap. tritevel pipere nigro ⁊ similibus.

¶ Ad docẽdũ cõiter leuitatẽ vel difficultatẽ cuiusꝫ spẽꝛus hꝰusmodi per signa cõmunia. Cap. viij.

Licet eñ oẽs ꝓnolate species moꝛbi in curatiõe sint dispares ⁊ in sanitate discrẽtes in hoc tñ intẽdũt qꝛ leuioꝛ ⁊ facilioꝛ redditur vnaquꝫ earũ ⁊ cõia captak ꝑ signa leuitatis ꝯo cuiuslꝫ ipsarũ signa sunt vt acciden tia magis sana ⁊ vt a quis illarũ afflictus citioꝛ sit reditus rõnis ⁊ cũ sanak a paroꝛismo ꝯsecundak ⁊ vt velociter resti tuak salutẽ ⁊ ꝓprie cuꝫ sternutatoꝛijs ⁊ odoꝛibus. Et ex eis q̃ vomitũ puocant ꝓpinata per os siue alr. signa ꝯo prauitatis cuiuslꝫ earum sunt difficultas spũs ⁊ agitationis plꝛitas deinde reditus rõnis lõgitudo post ipam ⁊ paucitas euacuatiõis attractiõe odoꝛũ ẽtoꝛ naribus ⁊ sternutatoꝛijs hec causa tutioꝛ est. Aut in qua elongak agitatioꝛ non elongak ꝯglutinatio ⁊ minoꝛak agitatio in qua minoꝛatur. vtrũꝫ sic ergo q̃ ipaꝝ specierũ ⁊ robustioꝛ sit manifeste eius nature nequaꝫ purgatio sentitur.

¶ De signis prime speciei que vocak epilentia et de signis distinctionis causarum eius. Cap. ix.

Celia nihil grauius in hoc mundo põt homini euentre dispẽdiũ q̃ ꝓ cõmotionẽ subitaꝫ esse cuiusuis valitudinis repentinãꝫ inuasionẽꝫ eiusdem sensꝰ ⁊ motꝰ rõne memoꝛia ⁊ intellectꝰ priuatione. In quo ille moꝛbus caducus repentioꝛ ⁊ seueritate ferocioꝛ iudicatur. Põꝫ cõpatiens vt quecũꝫ obcessꝰ ab eadẽ valitudine infelici succurrere animus valeam ⁊ optulari vtilꝰ spũ sctõ duce. Oꝛꝫ prꝰ ꝓ signa tertiã spẽꝫ ipꝰ noie pꝛesignãtã singularẽ deligere ⁊ sigularem cãm. similiter cuiuslꝫ speciei ipsius cũ vnicuiꝫ certus modus curationis incũbat vallatus sñ circũstãtias corꝑis intrinsecas et extrinsecas substãtiales ⁊ accẽtales ⁊ anneras ertpius multipliceꝫ q̃ etiã oẽs languẽteꝫ obsederant signo in languente semp inuentatur capitis et lingue et sensuuꝫ graui tas oculoꝝ tenebꝛositas in moꝛbus agitatio in facie citrinitas vel si absꝫ grauitate fuerit cũ pmixtiõe rõnis ⁊ intellectꝰ obliuione assidua stoliditate amẽtia. Quoꝝ remissio cõsequik fluxum ventris contingentẽ ex leuitate nature et aliis euenientibus cõgruis singulari cause noꝛie. tunc iudicandũ qꝛ passio originatur ⁊ effectiue in cerebꝛo est et qꝛ nil minꝰ cõfirmak in eoꝛ qꝛ ſ relictꝫ mẽbris cuiuscũꝫ spẽi fuerit nullum impedimentũ pꝛelcitum nec etiam languẽs aliq̃d senserat elenari ab aliquo eoꝝ ad caput ceterũ vt per signa distinguãtur cõfusa expedit signa inuenire singularitatis cãe speciei huius moꝛbi. Inchoãs ergo ab epilentia cuius causa est vẽtositas grossa hꝰ signis manifeste detegentur. Prio vt nõ sit cũ ea nec ꝓpe eã grauitas quinimo sonitꝰ ex tẽsio neꝫ sit spasmus etꝰ fortioꝛ: signa ꝯo eius cuiꝰ cã est ffa sunt vt si saliua etꝰ calida spumosa grossa multa sitꝫ in ea: in vrina eius aliq̃d sikevitro liq̃facto ⁊ multiplicẽtur timoꝛ ⁊ pauoꝛ pigritia grauitas ⁊ obliuio. Quandoꝫ cognoscik ex re vomitus ⁊ coloꝛe spume ⁊ cal. etꝰ sanguinis necnõ eta te ⁊ regione ⁊ ex causis alimẽti pmissi et regimine pꝛeeunte et ex q̃te et trãq̃litate ⁊ coloꝛe faciei et oculoꝝ et similibꝰ flegmati appꝛopꝛiatio. Uerũ si flegma huius fuerit crudũ adherent hec signa obliuio et stoliditas coꝛporis capitisꝫ grauitas et somni ꝓfunditas pluꝝ eritꝫ epilenticus niger lassus queꝫ inuoluit languẽtẽ ⁊ debilitas ex q̃ valde mala spes iudicatur. Qñ vero hec species languoꝛis caduci a flegmate falso fit adest somni profunditas et somnus leuis ⁊ motus sanioꝛes. signa ꝯo etꝰ que a melancolia causatur siue naturalt: siue nõ naturali sunt qꝛ lãguẽteꝫ declinãt ad permixtionẽ in sensu suo ⁊ ad dispositionẽ que est cũ melã colia nec intellectus eoꝝ mũdatur cũ separatur ⁊ melãa ex coloꝛe faciei ⁊ oculoꝝ ⁊ exiccatione narũ ⁊ linguet regimine gñatiuo melãe. verũ si fuerit melãa ex sanguine naturalis erit epilẽtia cũ lartitate ⁊ paucitate sermonis ⁊ cũ quiete: estꝫ lãguẽs habẽs multas cogitatiões quietas. Si aũt fuerit melãa nõ naturalis ex colera adusta erit languẽtis ꝑ mixtio rõnis erit demonũ ⁊ cũ multitudine sermonũ ⁊ vocum: eritꝫ eius epilentia agitabilis seu leuis ammotionis qñꝫ tñ erit cũ te. ⁊ ꝑcipue cũ fuerit eius melãa tubtilis cuiꝫ fuerit a melãa sanguinea erunt eius dispositiones cum risu huius aũt diuersitatẽ aliq̃n cõcernit vtius: si cõtingat melã colã educi ꝑ vomitũ: ⁊ qꝛ si fuerit siklis fecꝫ sanguis tũc erit melãa naturalis. si ꝯo similis fecꝫ vini erit melancolia adusta: vel si est aspera substãtia substãtia etꝰ tũc est stiptica ⁊ significat finẽ frigiditatis ⁊ siccitatis etꝰ: aut si est acetosa cũ spuma ⁊ tunc ebullit super terrã: aut est spissa nõ habẽs spumã: signa aũt eius cuiꝰ cã est sanguis sunt tista. Nam dico si sanguis efficit epilẽsiã est ex ebullitione ⁊ motu absꝫ quãtitate ⁊ non apparet ei magna opatio in al. in collo ⁊ quidẽ neꝫ est dispositio ꝓpocatiõis in hoꝛis in q̃bus epilẽtia toꝛquet: neꝫ apparet grauitas stomaticitas ⁊ lartitas ⁊ multitudo sputi ⁊ mucillaginis sicut apparuit in flegmate ⁊ cũ caliditate ⁊ rubꝛe in oculis ⁊ vapoꝛe super caput sanguineũ. si ꝯo cũ q̃litate facit in signis eruberationẽ in guideꝫ ⁊ antecedit dispositio q̃ est sicut ꝓpocatio. signa aũt experientie q̃ sunt ꝓpter eius maioꝛẽ coloꝛem ⁊ illud qõ est ſm eius species sunt nocumentum ⁊ tribulatio ab ipsa vehementioꝛa et spasmus cũ ea fit minoꝛ et spatiũ eius est breue. Moꝛtus vero sunt materie fortioꝛis agitationis ⁊ ipsam quoꝫ significant vomitus et inflãmatio et vehementia permixtionis rõnis et citrinitas coloꝛis et oculoꝝ.

¶ De causis epilentie et varietatibus signoꝝ. Capi. x.

Magis cõgrue hꝰ varietatibꝰ signoꝝ pꝛemissis manifesta est nobis cã epilentia q̃ varietatis causarũ eius cognitio quia talis varietate curam eis capiat artificialis doctrina. Nulli eñ dubiũ nemine remouendũ posse a malis valitudinibus nisi cum ipsaꝝ essentias et origines aut cognouerint ⁊ pinde ad eius curationẽ debite cõgruã breuius q̃ vtilius q̃ certe q̃ experientia moꝛ cõsideradũ q̃ cũꝫ vero nõ ꝓ doctrinã sed ꝓ experientiã cognoscunk, sicut tardi ab experimento nequeunt. Naturali ergo ordine curationis prosequendo volente epilentiam a ventositate grossa causatam depellere tã cã efficiente illius non neglecta q̃ est calꝰ naturalis cerebꝛi diminutus q̃ materiali q̃ est duꝫ dissoluitur flegma oportet ab eius digestione incipe nõ dimissa vel omissa cõfortatione caloris. digerak ergo cuꝫ hoc mihi expto syꝛupo. ℞. floꝝ sticados ara. ʒ. iij. thymi calamẽnti origani pulegij. aã. ʒ. v. vel. ʒ. j. aã. piretri radicis calẽdule aã. ʒ. ß. piperis longi. ʒ. iij. calami aro. ʒꝫ. aã. ʒ. ij. passularum enucleatarũ. ʒ. iiij. terantur terãda ⁊ ponantur ad alambicũ ⁊ distillentur ⁊ de aqua accipiantur lib. ij. et sirupetur cũ li. vj. mellis albi dispumati et cõdiatur cũ istis spẽbus. ℞. cinamo. electi calami aromatici croci. ʒꝫ. piperis lõ. ⁊ nigri. aã. ʒ. j. ⁊. ß. fiãt pul. dosis etꝰ sit in mane. ʒ. j. et. ß. cũ calida. In sero qũt cũ accũbit accipiat ekarii pliris arcontico. ʒ. j. digestã q̃ cognoscik ꝓ digõnẽ substãtie coloꝛẽ ⁊ ꝓpostasim laudabilẽ vsque purgek cũ hac medicina. ℞. calami aromatici piperis longi ⁊ nigri cardamomi ameos spice ligni aloes. ʒꝫ. aã ʒ. j. agarici colloq̃tide. aã. ʒ. ij. terẽda terantur ⁊ bulliant in trib⁹ libris aq̃ quaꝫ medietas ꝓsumak deinde maneat ꝑ. vj. horas postea colek cũ expssione in cuius q̃titate cõgrua ⁊ sufficiẽti distẽpek yerapigra. ʒ. j. yeralogo. ʒ. ij. ⁊ ꝑ pinek lãguẽti in sero vl loco illꝰ purgek cũ pillulis cochijs et pilluli aureis ⁊ pillis sine q̃bus cẽ nolo. Die autẽ seq̃nti ꝓpinetur languenti dum accũbit. ʒ. ß. auree alexandrine cum vino in quo decoquatur saluia casto. cardamomum et spica deinde lauek caput ieiuno stõ cũ liꝛinio in quo bullierit pulegiũ nux cipressi baccaꝫ lauri ⁊ in fine infundatur caput cũ ciato vini in quo decoquantur due radices. ʒꝫ. ⁊. ʒ. ß. lapdani et suffumigetur cum lapdano thure lignoaloes et odoꝛet pomuꝫ ambre quod sic fit. ℞. storacis calamite. ʒ. ß. gario. ro. aã. ʒ. iiij. ligni aloes boni. ʒ. iiij. muſci. ʒ. j. ambre. ʒ. j. fiat pomũ rosa. vel. ℞. lapdani. ʒ. vj. storacis calamite. ʒ. j.

garioſi.

garioſſi. viridiū. añ. ʒ. ij. piſtētur lapdano calefacto ⁊ fiat pomū ambre reliqua aūt congrua applicenk q̄ continentur in capitulo de cauſa curatiua cōi oīs ſpeciei lāgonis lunatici. Hic aūt modus curatiōis totiēs reiteretur quotiēs perito medico videbik expedire. ſ. addendo quod defuit non negligendo q̄ poſt purgationem ſemel aut bis in hebdomada potrigatur languenti in ſero dyacaſtoreum. ʒ. ſ. al. ʒ. cum vino decoctionis ſaluie calamēti aro. ſpice. ⁊ ſe. peonie. Nec ſentor ero ſcribere que expertus ſum ab olim quantūcunq; vilia iudicenk cū licita ſint. Sane cinis oſſis capitis humani ab pōdus. ij. denariorū potatus cū vino in quo coquatur rutha ſilueſtris addēdo ei de oleo b̄dicto pōdus denariorū. ij. ſi dib atur per menſem curat epilentiam ſemper cum ante bibitionē omni die inunganк nares languētium de oleo predicto. Si ꝙ epilentia cauſetur a flegmate naturalt ꝓpter eius permittatur digeſtio cū hoc ſyrupo. ℞. yſopi ſicci floꝝ. ſticados ara. ʒ. iij. thimi calamenti origani primule veris. añ. ʒ. ſ. raū. yreos piretri. añ. ʒ. ſ. ſe. peonie piperis longi. ʒ. cardamomi. añ. ʒ. ß. paſſularum ſine nucleis. ʒ. v. terenda terātur ⁊ nutriank in aq̄ ſufficienti p dies. ij. ⁊ noctes. poſtea ponank ad alābicū ⁊ diſtillenk ⁊ diſtillatio hec ſyrupek cum melle ſiliter vt tā dictū eſt. Et cōdiak cū his ſpēbus. ℞. cardamomi cinamomi folioꝝ pipis lō. ⁊ nigri. añ. ʒ. ſ. ⁊. ß. ſpice aromatice quartā dragme vni⁹ fiat puluis ⁊ fiat ſyrup⁹ doſis ei⁹ eſt. ʒ. ij. cū aq̄ calida. Materia ꝙo digeſta q̄ cognoſcitur vt dictū eſt purgek cū electuario vocato blāca. ⁊ yerapigra. añ. ⁊ diſſol. cū decoctiōe cū qua diſſoluik medicina. epilentia ventoſe. ſi ꝙ cauſek ex flegmate dulci digeratur materia cum hoc ſyrupo. ℞. yſopi: cicoree: herbe paliſis: floꝝ ſticados. añ. iij. ſanſuci origani. añ. ʒ. ſ. raū. yreos. ʒ. añ. ʒ. ß. ſeminis peonie pipis lon. añ. ʒ. iij. paſſularum ſine nucleis. ʒ. iij. liquik. munū. ʒ. ſ. terenda terank ⁊ nutriātur in aqua ſufficienti. poſtea ponantur ad alambicum ⁊ diſtillentur ⁊ huius diſtillationis lib. iiij. ſyrupenk cum. iiij. lib. mellis ⁊ condiank cū ſpeciebus iſtis. ℞. ʒ. ſ. cardamomi electi garioſ. piperis nigri añ. ʒ. iij. ſpice aromatice. ʒ. ij. fiat puluis digeſta materia purgek cum his pillulis. ℞. agarici. ʒ. iij. radi. lilij celeſtis p̄aſſij. añ. ʒ. ſ. turbith. ʒ. ij. yerepigre. ʒ. iiij. colloq̄nti de. ʒ. v. ſarcocolle. ʒ. ij. menthe mur rhe. ʒ. ß ſpice cardamomi. añ. ʒ. ij. conficiantur cum ſapa ⁊ fiant pillule ⁊ deaurentur. doſis eius ſit. ʒ. ſ. verūtamen non negligatur q⁹ hec medicina vel equipolleno ⁊ ſi expediat reiteretur ⁊ ſemper in diebus in quibus a purgatione interpoliak potrigatur patienti tyriace vel metridati in quātitate duarum auellanarū in mane. In ſero ꝙo dyamuſci vel dyateſſerō in q̄ntitate vnius auellane in vino in quo coquank radices calēdule cinamomi raū. peonie añ. ʒ. iiij. Reliquum aūt regimen fiat ſecundum doctrinā curatiōis cōmunis p̄eſignate ceterum ſi epilepſia fiat a flegmate crudo ſil⁹ digerat materia cū b̄ experto ſyrupo. ℞. ariſtol. vtriuſq; radicis peonie nigelle cardumenti aneti ſiſcleos carpobal. piperis lōgi ſe. cicute coriandri imperi agni caſti cardamomi baccaꝝ lauri. añ. ʒ. iij. terēda terank ⁊ nutriank in aq̄ ſufficienti vſq; ad tres dies ⁊ noctes ⁊ poſtea ponātur ad alābicū ⁊ diſtillētur ⁊ in lib. iiij. diſtillatiōis hui⁹ ponank lib. iiij. mellis boni albi ⁊ diſpumati ſyrupetur ⁊ condiatur cum iſto pul. ℞. piperis lōgi. ʒ. iij. ʒ. cinamomi coſti cardamomi gario. nucis muſca. ſpice aromatice. añ. ʒ. ij. fiat puluis doſis eius ſit. ʒ. ſ. ⁊. ß. cum. ʒ. ß. ori mellis ſ̄cillitici in mane cum aq̄ calida. digeſta materia purgek cum his pillulis. ℞. eufor. colloq̄ntide interioꝝ agarici ſerapini. añ. ʒ. ij. ʒ. albi. ʒ. v. fiant pillule cū ſucco porri deaurenk ⁊ ſit doſis a. ʒ. ß. ad. ʒ. ſ. Vel purgetur cum his pillulis ſequentibus minoribus vel purgetur cū yeralogodion vel yera hermetis vel yera archigenis hec autem purgatio iteretur quotiens videbik expedire. in diebus aūt q̄b⁹ ab euacuatione interpolatur in mane potrigitur metridati vel cōfectionis dyapiretri vocati inferius vel tyriace dyateſſeron ad quātitatem duarū auellanaꝝ cū ſupradicto vino. in ſero vero recipiat pottionis ſancti pauli tri cum decenti vino. reliquarus aūt regimē fiat vt dictus eſt. Cuiꝰ epilepſia fit ex flegmate ſalſo digerak materia cū illo ſyrupo. ℞. fumiterre ſcabioſe ſticados cicoree yſopi bugloſſe. añ. M. ſ. radi. yreos mirabolanorū kebulorū. ʒ. ß. liq̄ritie munū. añ. ʒ. ſ. raū. calendule raū. bugloſſe. añ. ʒ. ß. cuſcute polipodij epithimi. añ. ʒ. iij. paſſulaꝝ ſine nucleis. ʒ. vj. terēda terank et nutriāt in aq̄ p duos dies ⁊ noctes poſtea ponātur ad alambicū ⁊ diſtillentur ⁊ cū lib. iiij. huius diſtillationis ponank lib. iij. ſuccari et. iiij. lib. mellis ⁊ ſyrupek ⁊ condiatur cum his ſpeciebus. ℞. ſpice aromatice. ʒ. ij. folij cardamomi. añ. ʒ. iij. cynamomi electi. ʒ. j. pipis lōgi ⁊ nigri añ. ʒ. j. fiat puluis doſis ſyrupi ſint ʒ. ij. in mane cū aqua calida. hac vero digōne p̄miſſa q̄ō cognoſcik modo predictoꝝ purgetur cuꝫ pillulis his. ℞. ſerapini armoniaci: oppopona. bdelij: colloquintide interioris harmel epithimi. añ. ʒ. vj. agarici alſebā. añ. ʒ. v. ſcamonee ʒ. iij. cynamo. ſpice croci caſtorei. añ. ʒ. ij. turbith. ʒ. iiij. ʒ. ß. ⁊. ß. cufor: bij. ℈. ij. diſſoluank gūme in aq̄ porri et fiāt pille ⁊ deaurenk doſis eſt a. ʒ. ß. vſq; ad. ʒ. j. ⁊. ß. Vel cum iſtis expertis. ℞. pulpe colloquintide lapdani. añ. ʒ. ß. ſucci roſaꝝ laxatiui. ʒ. ſ. fiant pilluſe groſſe vel purgenk cū pillulis de yera ruffi: ⁊ totiēs purgetur quotiens videbitur perito medico expedire reliquorū vero regimē currat. ſm doctrinam iam traditam. Amplius ſi fuerit ex melācolia ex colera aduſta ſimiliter digerak cū h̄ ſyrupo. ℞. cicoree herbe paraliſis boraginis bugloſſe cap. vene. yſopi camedreos. añ. M. ij. polipodij: corticis: radicis: cappar. liquiritie munū. ana. ʒ. ij. thimi epithimi ſpice cuſcute floꝝ boraginis ⁊ bugloſſe ſe. peonie carui roſaꝝ violaꝝ. añ. ʒ. ß. mirabolanorū citri indorū añ ʒ. ſ. ſpice celtice cynamomi. añ. ʒ. ß. terēda terātur ⁊ nutriantur in ſufficiēti aqua p diē ⁊ noctē poſtea ponāk ad alābicū ⁊ diſtillenk huiꝰ aūt diſtillationis lib. iiij. ſyrupenk cū li. iij. zucca. melk albi dipumati lib. ſ. ⁊ cōdiāk cū iſto puluere. ℞. ſpice aroma. cardamo. añ. ʒ. iij. cinamo. electi. ʒ. ſ. croci. ʒ. ij. doſis eius ſint. ʒ. ij. cū aq̄ cala cuiꝰ materia fuerit digeſta cū his pillulis purgek. ℞. lapidis armeni ſm artē abluti yera pigri. añ. ʒ. ſ. epithimi agarici. añ. ʒ. viij. ſcamonee cocte l ci tonto. añ. ʒ. iij. ſ. garioſil. ʒ. ij. ß. cōfice cū ſuc. ſolatri ⁊ fiāt pillule et deaurenk vel purgētur cum dyaſene ⁊ yera ruffi mixtis huius autem purgatio reiteret ſicut videbitur expedire q̄ō autē reſtat ſciēdū fiat ſm formam curationis iam dictam. Si autē a melta naturali digerak cuꝫ iſto ſyrupo. ℞. fumiterre camedreos camepitheos meliſſe bugloſſe herbe paraliſis ſticados. añ. M. ij. ʒ. radicis yringoꝝ radicis enule radicis yreos polipodij ſene thimi epithimi. añ. ʒ. ſ. mirabolanoꝝ indoꝝ. ʒ. ſ. floꝝ ſticados. ʒ. ij. floꝝ. bugloſſe boraginis aniſi. carui cardamo. ſpice aromatice ſe. peonie piperis añ. ʒ. iij. terenda terank ⁊ ponātur in aqua ſufficienti per. ij. dies et noctes deinde ponank ad alambicū ⁊ diſtillentur in cuius diſtillationis lib. iiij. mellis li. iiij. ⁊ ſyrupetur et condiak cū his ſpeciebus. ℞. nucis muſcate lignialoes garioſi. ʒ. cardamomi cinamomi. añ. ʒ. ij. ſpice aromatice acbou. añ. ʒ. ij. digeſtione vero p̄miſſa purgetur cuꝫ his pillulis. ℞. lapidis lazuli abluti. ʒ. iij. epithimi polipodij. aga. añ. ʒ. viij ſcamode elebori nigri ſalis indi. añ. ʒ. ij. ß. gar. añ. yerapig. añ. ʒ. iiij. cōfice cū ſucco endiuie doſis a. ʒ. ß. vſq; ad. ʒ. j. et. ß. vel loco iſtorū purgetur cū his pillulis. ℞. yerapigre. ʒ. vj. epithimi. ʒ. r. lapidis lazuli loti. ʒ. j. ⁊. ß. ſcamonee colloquintide ellebori nigri ſpice. añ. ʒ. ij. cōfice cum ſapa et aq̄ mellis fiant pillule vel purgetur cum his fortioribus. ℞. al. colloquintide ſcamonee bdellij corticis elebori nigri. añ. ʒ. j. cuforbij baurach. añ. ʒ. ß. confice cū ſucco caulium ⁊ fiant pillule groſſe ⁊ deaurentur doſis earum eſt. ʒ. j. vſq; ad. ʒ. j. et. ß. Si autē a meſta cauſetur ſanguinea digeratur materia cuꝫ hoc ſyrupo. ℞. fumiterre. M. ij. ſcabioſe lupuli bugloſſe teneritatis citri cicoree boragis melliſſe. añ. ʒ. j. polipodij radicis peonie epithimi ſene cuſcute mirabolanorū citrinoꝝ liquiꝝ mūdate. añ. ʒ. ß. caſſiek. paſſularū ſine nucleis ʒ. iij. thama. viol. añ. ʒ. ij. ro. ʒ. ß. terenda terank ⁊ nutriantur in aqua ſufficiēti poſtea ponank in alambico ⁊ diſtillentur ⁊ hec diſtillatio ſyrupetur vt tam dictū eſt ⁊ condiatur cum his ſpeciebus. ℞. condimenti cardamomi. ʒ. cinamo. ana. ʒ. ij. croci ſpice. añ. ʒ. ſ. ⁊. ß. digeſta materia purgek cuꝫ his pillulis de quibus etiā reiterabitur purgatio ſecundum q̄ō videbitur perito expedire poſt primā tri purgationem ſeruato ſpatio trium dierū ad min⁹ fiat flobothomia de ſaphena deinde reiterek purgatio ſicut videbik perito medico expedire cū medicinis vel enematibus fortibus poſt ebdomadā Et ſi neceſſarium fuerit flobothomia de cephalica poſt de lingua reliqua vero huius curationis fiant ſm oēm regu-

lam tã dictam. Amplius si fiat ex sanguine bulliẽte ⁊ deferuescat potrigak iste syrupus. ℞. lupuli cicoree melisse scolopẽdrie alfa capill. vene. buglosse. añ. ℳ. ij. thamarindi lib. ℈. viol. floꝝ. nenufaꝝ rosa. sandaloꝝ rub. añ. ʒ. iii. spice. ʒ. j. liquiri. munꝺ. ʒ. j. mittantur in aqua sufficienti per diem ⁊ nocte postea ponantur ad alambicum ⁊ distillẽtur cuius distillatio syrupek cum zuccara. doſ eius est. ʒ. j. ⁊ ℈. cũ ʒ. ℈. orimellis digesta materia deferuescente purgetur cum trifera sarracenica vel cum cassiaf. ⁊ tamarinꝺ. ⁊ cum decoc. mirabolanoꝝ citrinoꝝ vel cum reubar. Post purgationem vero hanc fiat flobothomia sicut videbitur perito medico expedire. Et si expedierit retterek tã purgatio q̃s flõmia debita interpolatione seruata. Si aũt a q̃litate sanguinis fiat epilepsia multiplicata flõmia curak solutione nõ indigens. Deide si epilepsia cause a colera digeratur cum hoc syrupo. ℞. cicoree lupuli plantaginis alleluya solatri melisse. añ. ℳ. ij. ordei mũdati pugill. vnũ prunoꝝ. iiij. tamarindoꝝ. ʒ. iiij. seminũ: cõiũ munꝺ. ʒ. j. ⁊ se. floꝝ. nenuphar viol. añ. ʒ. ij. mittank in aq̃ sufficienti p̃ diẽ ⁊ noctẽ postea ponank ad alambicũ ⁊ distillentur agreste vel vini granati acetosi addank cuilibet distillatiõis. ʒ. ij. ⁊ syrupek de zuccara. Digestione p̃missa purgek cũ reubarbaro cassiak. ⁊ electuario de zuccara simplici ⁊ hec omnia reiterẽtur semper insistẽdo in fortiori ⁊ humectationi sicut videbitur perito medico expedire. Reliquũ ꝺo regimen perficitur ꝑm doctrinam cõem traditam superius. deinde non negligatur medicamẽ mirabile tortura oris ⁊ paralisis ⁊ egritudinũ neruorum frigidorum ⁊ propriꝫ epilepsie flegmatice per me expertum diutius. ℞. fiseleos piretri sticados. ana. ʒ. rr. agarici. ʒ. v. cardumenti assari aristologie rotunde affodilloꝝ baucie. carpobalsami peonie. añ. ʒ. ij. expectionis squille ⁊ mellis. añ. quantũ sufficit coquantur adinuicem vsq̃ ad spissitudinem et recõdantur in vase vitreo dosis est a. ʒ. ij. vsq̃ ad tres cum vino prescripto. In sero i dieb⁹ in q̃b⁹ interpollak purgatio ꝫ aliq̃s post digestionem materie potrigatur cum syrupo in mane. Aliud medicamen expertum. ℞. baccarum lauri piperis albi fiseleos piretri. añ. ʒ. iij. ra. peonie ra. aristologie rotunde añ. ʒ. ij. castorei croci vel trocis. de squilla. añ. ʒ. j. conficiãtur cum oximelle squillitico in mane dum materia flegmatica sua eruditate viscositate frigiditate est digestioni rebellis. Pul. velice apu ericcate in furno ad mensuram fabe cũ orimelle curat epilepsiam spacio dierum paruo. Confectio de piretro experta mihi ad epilepsiã flegmaticã. ℞. piretri humidi ⁊ humectati. ʒ. vj. secacul. lib. j. mellis dispumati lib. v. pinearum purgatarum lib. j. nucleorũ pistaccorũ. lib. ℈. condiãtur cũ his speciebꝰ. ℞. 33. piretri. añ. ʒ. j. garioſ. cube. nucismusc. añ. ʒ. j. musci. ʒ. j. dosis eius est. ʒ. ℈. ante cibum succus ruthe siluestris odoratus vel munctus naribus lunari cũ mox resurgere facit ⁊ curat. Et similiter vsus eius. i. cum melãcolicã. i. et flegma soluat per ventrem ⁊ grossos humores ⁊ aliq̃s viscosos expellat per vrinaꝫ. Et simul omne medicamen ad morbum caducum pulueren testiculorum galli. ꝺa bibere cũ staphisagrie. ʒ. viij. castorei cũ. iiij. oppo. peucedani. ʒ. ij. teratur staphisagria et ponantur omnia in vesica capre vel ouis vrina plena ⁊ desiccetur ad furnum ⁊ fiat pulvis qui propinek cũ orimelle vel melle roſ. Rutha quoq; et castoreũ separatim vel cõiunctim odorata confert mirabiliter gummi ruthe siluestris facit eum cito reminiscere et excitat sepultum a vehementia paroxismi.

¶ De signis scõe spẽi lãguoris huius analepsie vocate originate a stomacho ⁊ de signis cause. Cap. xj.

COnsequenter. ne cõtradictiõe erubescã iuxta p̃missa prosequitur cognitionẽ analepsie originate a stomacho per signa distincta ab aliis membris ex quibus originatur cum perfectio medici sit vnã quamq; causam morbi partim et partim reddere alias casualiter operetur. Sane nullum membrũ sensibile ⁊ motiuũ in quouis penitus suũ libere puaret exhibere officium q̃ tã analepsia impetuose surripit si quidem non solum pedis et manus sed etiam lingue motus qua locutio vocis exprimitur ipsemet. Ita aures sensus auditus proprius amiserũt vt in eo nihil amplius ex hoie q̃ immobilis et insensibilis remaneret figura. In eo autẽ redactꝰ est vt langoꝛ infelicis eius nullomõ medicoꝝ p̃itia subuenire sufficit nisi summo medico Jhu xp̃o opitulante q̃ pegre p̃fiscẽo morbũ lunat ⁊ cũ gratia curauit tp̃m ergo lumẽ iesu verũ obsecro quatenꝰ miserico:diter me vocear. Silr curationẽ huius languoris spei quminio ⁊ tertie cataleptie appellate. Quo spiritũ confidente tam assumpto incipiã a curatiõe analeptie originate a stõacho singularis cause ipsius p̃ signa mox deuenias ad curationẽ cõgruã illi⁹ singularis cause eiusdẽ conformem analeptie ꝺo originate a stomacho signa sunt tremor in ore stomachi ⁊ p̃cipue cũ cibus tardak ⁊ cõcussio ⁊ tremor dum torquet languentẽ ⁊ voces ⁊ perpitur in principio ⁊ associatur tã solutio stercoꝝ ⁊ eruberantia hũoꝝ simul seminio vt riuis a q̃ ⁊ tremor cordis ⁊ soda fortis huius morbi infelicis aut tp̃us remotio cũ administratiõe vomit⁹ ⁊ dispõnes significãtes corruptionẽ stõachi ⁊ augmẽtũ analeptie sunt ꝓpter linimẽtũ stõachi ⁊ purgationẽ ipsi⁹ q̃s interficit propter frequẽtiã periodoꝝ. Et eo vtiq; est vt hũor flegmatic⁹ ꝑm plurimum ⁊ q̃q; admisceꝫ ei ali⁹. vt aũt p̃ signa distinguãtur ꝺsueta sciendũ q̃ signa detegẽtia cãm fiaticã analeptie sunt vt accidãt in horis repletiõis ⁊ satietatis nausea ⁊ alleuiak cũ inanitas adest ⁊ cũ vetet soluit cibũ ⁊ sit ꝑ ista ratione frequẽtẽ nauseatiue sattetatis. Si aũt illa fuerit p̃mixtio colere inuenit sitis inflãmatio ⁊ mordicatio et adustio. Et si fuerit cũ ea melãcolia mixtipler desideriũ i plurib⁹ dispõnibus ⁊ sentitur gustus acetosus ⁊ generatur ab tpa cogitatio ⁊ vt solus loquak iecũ q̃uis secũdũ q̃ significationes ꝺictas.

¶ De curatione scõe speciei distincta per ordinem ꝑm singularem causam illius. Cap. xij.

ORdine. igitur naturali curationis morbi materialis p̃sequendo inchoandum a digestione materie vt non obmissa parte pretacentis salutis ⁊ quia humor flegmatic⁹ vt plurimum causa analepsie testak ideo a sui digestiõe incipiak cum hoc syrupo. ℞. rad. sen. petro. piretri: leuistici cuparorũ asari absinthij ysopi sticados carui pipe tis nigri. añ. ʒ. ℈. sqlle rad. ꝛ. ceos. 33. añ. ʒ. j. passulaꝝ sine nucleis. ʒ. v. radi. capparis. ʒ. j. ⁊ ℈. mittank in aceto fortissimo sufficiẽti vsq̃ ad tres dies ⁊ noctes postea coquãtur vsq̃ ad medietatem coletur cuꝫ expressione ⁊ clarificetur ⁊ syrupek cum melle ⁊ condiatur cum his speciebus. ℞. garioſi. galãge. añ. ʒ. iiij. spice. ʒ. ij. dosis eius sit. ʒ. j. ⁊ ℈. cum aqua decoctionis masticis calida quousq; digeratur humor flatic⁹ in superficie stomachi. Digestio ꝺo cognoscatur per doctrinã iam dictã. purgetur cum ꝛera archigenis ꝑm descriptionẽ pauli. ℞. ysopi agarici camedreos colloq̃ntide interioꝝ sticados. añ. auſ. iiij. oppopo. sinap. piretri ari. rotũ. pipis albi. añ. auſ. ij. ⁊ ℈. cynam. spice aro. pollij citri. añ. auſ. ij. aloe caballi. ʒ. j. mellis q̃ tũ sufficit ꝛera pigra ⁊ hec purgatio iterek totiẽs q̃tiẽs p̃tovidebit expedire. Post purgationẽ sufficiẽtẽ recipiat mane ꝑfectionẽ de piretro. ℞. sc. calcul. li. j. piretri hũidi ⁊ hũectati. ʒ. vj. incidak frustatim mellis dispumati lt. j. pineaꝝ purga. lib. ℈. ⁊ ꝺiank cũ his spẽbus. ℞. 35. piretri. añ. ʒ. j. garioſi. nucis musca. cubeb. añ. ʒ. iij. fiat confectio in sero recipiat tyriacã dyatesserõ vt iam dictuꝫ est. Et in mane electuarium dyambre ⁊ electuarũ de cynamomo deinde cũ interpollatur a purgatione fiat vomitus ⁊ masticatio ⁊ reliqua cõmuniter dicta. Si ꝺo causa analepsie fuerit ideꝫ humor flegmaticus viscosus lineus stomachum in superficie admixtus materie colerice ꝑm predominium ãte omnia digeratur cũ illo digestiuo. ℞. rad. fenicu. radi. endiuie scariole. añ. ʒ. j. herbe cicoree alleluya. añ. ℳ. ij. semis endiuie feni. sc. carui florum nenupha. añ. ʒ. ℈. terẽda terantur ⁊ nutriãtur in optimo aceto ⁊ agresta. añ. lib. ℈. aq̃ ℈tuꝫ sufficiat ad nutriendum per duos dies ⁊ noctes ⁊ postea coquãtur cũ facilitate donec redeãt ad lib. v. coletur ⁊ clarificet zuccari boni q̃ tũ sufficit fiat syrup⁹ ꝑfecte decoct⁹ cuius dosis sit. ʒ. ij. cũ aq̃ calida in hyeme tẽpore estatis cum frigida digestione facta purgetur cum hac cõfectione. ℞. mirabolanoꝝ

bolanoꝝ citrinoꝝ. ʒ. iiij. reubarb. bȝ. añ. ʒ. agarici colloquintide interioꝝ kebuloꝝ polipodij. añ. ʒ. ß. vio. ʒ. j. anisi fe. rosa. añ. ʒ. iij. spice aroatice. ʒ. j. pn̄oꝝ. 4. passulaꝝ sine nucleis ʒ. vj. infundãtur ola in sero caprino quantitate sufficienti ꝛ ponak in vase vitreo stricti orificij ꝛ obturet̄ os et̄ ꝛ dimittatur per quinq; dies deinde bullitat bullitione vna post colet̄ur ꝛ in colatura ponank cassiet. mũd. ʒ. iiij. tamarindoꝝ. ʒ. j. mane. ʒ. ij. manꝫ fricẽtur ꝛ collocẽtur ꝛ puciak zuccari albi ꝛ bont lib. j. ꝛ. ß. scamonee. ʒ. j. ꝛ. ß. coquank vsq; ad mellis spissitudinẽ. deinde puluerizẽtur sup illũ mirabolãt citrini kebu. reubarbari. añ. ʒ. iiij. auri. spice. añ. ʒ. ij. ꝛ. ß. dosis est ab ʒ. ß. ad. ʒ. j. vel purget cũ trifera sarracenica. ʒ. j. reubarbari. bȝi. ʒ. j. ꝛ. ß. electuarij de succo ro. simpl. ʒ. ij. syrupi cicoree. ʒ. iij. cõmisceatur simul dẽtur in nocte cum aqua tamarindoꝝ ꝛ prunoꝝ vl̄ electuario tritere simulr catholicõ. Hec aũt purgatio iteretur ꝑm qõ videbitur expedire. Reliquũ autẽ regimen fiat ꝑm doctrinã tam positã amplꝫ si cã epilepsie fuerit flaticus humoꝝ admixtus melie ex predomino in stoacho opꝫ illũ prꝫ digerere cũ hoc syrupo. ℞. ra. bugiosse melisse raũ. peonie corticis raũ. cappaꝝ cicoree raũ. iuliꝫ yscos mirabolanoꝝ citrinoꝝ kebul. polipodij. ȝ. añ. ʒ. j. sansuci absinthij cuscu. herbe patisis sticados camedreos cãepithe os thimi epithimi origani calamẽti. añ. Mß. j. antli calamẽti florũ sticados piperis lõgi agarici sene. añ. ʒ. ij. ß. passularuꝝ sine nucleis. ʒ. iiij. floꝝ boragis anthos spice aromatice semi. peonie cardũent. añ. ʒ. ij. nutriank in aq̃ sufficiẽti p. ij. dies ꝛ noctes postea ponank ad alãbicũ ꝛ distillent ꝛ syrupẽt cum melle dispumato ꝛ ꝫdiak cũ his spẽbꝰ. Ita vt aq̃ distillationis sit. lib. iiij. ℞. cinamomi electi galãge. ȝ. ȝ. pipis lõgi cardamomi lignialoes spice aromatice piretri. añ. ʒ. ij. digesta mã nõ obmitto purgationẽ etꝰ cũ decoctiõe hac. ℞. v triusq; sticados thimi epithimi floꝝ boragis. añ. ʒ. j. mirabolanorũ kebulorꝝ indoꝝ. añ. ʒ. j. citri. ʒ. ß. cassiet. mũdate tritere sarracenice. añ. ʒ. ß. reubarba. ʒ. iij. lap. lazuli bñ loti. ʒ. ß. reub. ꝛ mirabol. colenk ꝛ ꝑpinet hec decoctio in matutinis. vel purgetur cũ electuario isto. ℞. sene mũd ꝛ electe medulle cassie. thamarindoꝝ se. cõũ munꝺ. cãꝺ. penꝺ. añ. ʒ. j. teredã terãk ꝛ puluerizẽt ꝛ ꝫficiank cũ illo syrupo. ℞. polipodij mũdati. ʒ. iiij. maratri. ʒ. ij. passullaruꝝ sine nucleis. ʒ. ij. bulliant diu in aq̃ sufficiẽti. Postea colet̄ ꝛ fiat syrupus cũ lib. tribꝰ zuccari cũ q̃ fiat electuarij addẽdo cuilꝫ. ʒ. iij. lapidis lazuli lapidis armenici. ʒ. ij. bñ loti dosis est. ʒ. j. vel. ʒ. j. ꝛ. ß. vel. ʒ. ij. Hec aũt purgatio iterek ꝑm qõ videbit expedire. Reliquuꝫ ꝑo regimẽ fiat scõm doctrinã ꝑsignatã cõem. Deide si analepsia causet̄ nõ a q̃litate humoris existentis in stoacho ꝫ ex malicia eius ꝛ cognoscak qõ est de genere colere. i. colere rub. digerak etꝰ malicia cum syrupo cicoree ꝛ succi maloꝝ granatoꝝ cũ syrupo agreste sil̄ mixtis. Jrã ꝛ iecunin̄ fugiãt vt catulũ. Alimẽtis cõgruis nutriank deinde purget cũ dya pruniis laratiuo. ʒ. ß. reub. bont. ʒ. j. Reliquũ aũt regimẽ fiat scõm formã cõmunẽ tam dictam.

¶ De signis analepsie causate ex mirach. Cap. xiij.

IPsius aũt signa sunt ructus acidus ꝛ rugitus dolorem facies tarde q̃scẽs inflatio in mirach. Et q̃nq; excitak inter spatulas post assumptionẽ cibi pauci non q̃scẽs nisi apud digestionẽ deide redit ad assumptionem cibi. Cũ ergo accidit ꝫ vacuitatẽ nõ accidit nisi cũ duricie ꝛ stipticitate vẽaꝝ distracte leuitate etꝰ ꝛ ꝑpter si inueniak extensio in mirach ad supiora ꝛ tremor ꝛ istis accidit võitꝰ cibi indigesti ꝑp reuersionẽ cibi corrupti: opilationẽ viaꝝ etꝰ. Ex istis itaq; est cũ est vapor colicꝰ in mirach facies analepsiã ꝛ cognoscak ꝑpter inflationẽ ꝛ ꝑtingẽtẽ i corde ꝛ pmixtionẽ declinãtẽ ad rã ꝛ inq̃etationẽ. Et ex illa ẽ cuiꝰ vapor ẽ melãcolicus in mirach faciens analepsiã ꝛ ꝓuenit cũ ea signa cũ melle vt videak aliq̃d colligere vel excerpere ꝛ timor ꝛ vt solꝰ secũ loq̃tur. Et vapor tenebriosus ꝑpter tenebrositatẽ materie ꝛ accidit ex eo dilectio mortis aut odiũ ipsius ꝛ timor ꝛ reliqua que dicta sunt in melancolia.

¶ De cura analepsie mirach ꝫsynãquãq; cãz ipsiꝰ. Ca. xiiij.

VAllus exptꝰ medicꝰ in curatiõe q̃rit latentem viã q̃ habeat expertissimã tanuam: q; ergo iã ex signis manifesta est cognitio cãrũ huius morbi. ℔ ex ordine inchoãdũ a curatio ne ipsiꝰ q̃ cãta est ab hũore flãtico signis ꝓprijs. Jã decocta que ola digerank hoc syrupo. ℞. calamẽti domestici ꝛ silvestris mẽthe absinthij. añ. Mß. iij. leutistici dauci squinãti galange masticis añ. ʒ. vj. passulaꝝ sine nucleis. ʒ. v. al. ʒ. v. semis peonie pipis spice aroma. añ. ʒ. ij. ꝛ. ß. raũ. fen. petro. radi. halẽdule. ȝ. piretri. añ. ʒ. ij. teredã terank nutriãtur aqua sufficienti diebus ac noctibꝰ. deinde distilletur in lib. iij. huius distillatiõis ponantur lib. boni mellis dispumati ꝛ ꝫdiãtur cum his spẽbus fiat piperis nigri ꝛ albi cinamomi galange piretri. gariof. zedoarie. añ. ʒ. ij. spice aromatice. ʒ. j. di digesta materia quod cognoscak per laudabilẽ qualitatem substantie ꝛ coloris vrine ꝛ ꝓposita. necnon per remissionem accidẽtiũ premissoꝝ si expedit purgetur cuꝫ hoc antidoto ℞. piasslij. agarici camedreos pulpe colloquintide sticadoꝝ olim. añ. auꝝ. iiij. oppopana. serapini petro. aristolo. ro. piperis. al. añ. auꝝ. v. cinamomi poliꝫ spice croci. oĩ. añ. auꝝ. iiij. teredã terãtur gũmeꝝ ante conquassationẽ ꝛ infundantur in melle q̃tũ sufficit ꝛ fiat electuariũ dosis etꝰ sit auꝝ. iiij. cũ aq̃ melloti salis cõis. ʒ. ij. Hec aũt purgatio iterek ꝑm q; videbit expedire. Regimẽ aũt sit vt cõiter dictũ est. Si autẽ analepsia fiat ꝑm vacuitatẽ cui associatur stipticitas ꝛ opilatio viarũ eius ꝑmittak clistere lentiuũ ad fortiora descendo si expedierit. Et hmõi syrupus porrigak mor. ℞. radi. fen. raũ. peonie corticis raũ. cappa. raũ. pruneoꝝ. ȝȝ. zedoarie liquiꝺ. mũdate. enule. añ. ʒ. j. squinanti cuscute absin. buglosse eupatorij origa. añ. Mß. j. antli. feni. leutis reubarbari optimi. añ. ʒ. iiij. spice agari tolij. añ. ʒ. ij. passularum sine nucleis. ʒ. iiij. teredã terantur ꝛ nutriantur in aqua sufficienti ꝛ ponank ad alãbicum ꝛ distillẽtur: ꝛ syrupenk ista sic lib. iiij. cũ tantundẽ mellis albi colati dispumati: ꝛ cõdiank cũ his spẽbꝰ. ℞. galãge. ȝȝ. pipis nigri: cardamomi: cinamo. electi. añ. ʒ. ij. doſis eius sit. ʒ. ij. vel. iij. in mane cũ aq̃ masticis. et lignialoes. añ. ante prãdiũ recipiat dyagalãge. ʒ. ß. vl̄. confectionis de zedoaria. ꝛ cõfortet stoachus cũ inũctionibus et emplis cõgruis. Si aũt cã faciens analepsiã mirach fuerit vapor colericus digerat ꝛ purgek vt dictũ est iã in causa curationis analepsie stomatice. Ceterũ si faciẽs analepsiaꝫ fuerit vapor melãcolicus. Ante ola cũ hoc syrupo. ℞. epithimi boni cretẽsis. ʒ. ij. mirabolanoꝝ: citrinorum: ꝛ indoꝝ. añ. ʒ. ij. cuscute fumiterre sene. añ. ʒ. ꝛ. thimi bugiosse emblicoꝝ bellitricoꝝ liq̃ritie mũde. raũ. enule polipodij ra. sigilli scrẽ marie agarici sticados. añ. ʒ. ij. ꝛ. ß. pruneoꝝ. iiij. passulaꝝ cũ nucleis. ʒ. iiij. thamarindoꝝ. ʒ. ij. ꝛ. ß. mellis lib. j. zucca. q̃tũ sufficiat fiat syrupus cuiꝰ dosis sit. ʒ. j. reliqua aũt fiant ꝑm exigentiã morbi ꝛ causẽ ꝛ accidẽtiũ. Porrigak tñ eidem hoc electuariũ. ℞. zedoarie. ʒ. j. margaritarũ integrarũ inarabe coralli rubei ꝛ albi. añ. ʒ ij. tolij. spisse cardamo. gario sil̄. castoris serici crudi. añ. ʒ. iij. ȝȝ. macro pipis. añ. ℈. ij. muscꝰ q̃rta paro. ʒ. vnius terãtur ꝛ cũ melle crudo cõficiantur dosis eius sit quantitas fabe in mane cum vino.

¶ De signis analepsie originate ab epate aut a toto corpore. Cap. xv.

HEc autem sunt calor capitis ꝛ capilli ꝛ siccitas cutis ꝛ arefactio eius cũ nigredine aut ipsius laritas aut piguedo aut etꝰ macies vel multitudo ro. vaporis sanguinis ꝛ significant ipoꝝ pulsus ꝛ vrina et dispositio ciboꝝ prece dentium ꝛ regiminis ꝑteriti ꝛ significat ipam adustionẽ tẽdens videʒ rubedinem coloris et inundationẽ vene ꝛ risus apud casum. Si aũt fuerit colerica vel flegmatica aut melã colica agnoscitur per signa tam dicta.

¶ De cura analepsie originate a toto corpe. Cap. xvj.

AMmorbi ꝛ causarũ etꝰ ꝑ signa ꝑcedit cognitio ibi artificialis eius cernitur curatio q̃ nisi morbo congruat nequaq; ad sanitatẽ ꝑducit. Cũ aũt hũor in analepsia sanguinea ad adustionẽ vergẽs fuerit cõgruissime per flõmiã, curatur. vt ꝑmo flobothometur epatica vel splenetica vena post spaciũ aũt determinatũ flõmet cephalica deide si expedierit fiat flõmia vene sub ligua. Si ꝑo fuerit sil̄r cãta ex toto corpe fiat flõmia ex saphenis ãbabus ꝛ postea ex venis nigris brachioꝝ cephalicis ꝫ cõgruentioꝝ: sit flõmia ex duabus arteriis appopleticis cuꝫ ꝑo sit longa vt mãifestet magnitudo tuuamenti eius maxie cũ fumose ventositates

afcēdētes cerebrum repleuerunt hāc passionem inducētes Si autē fuerit a reliquis humoribus digerat humor singularis peccās causa cōgruo sibi syrupo ex notis. Et similiter idē tam digestus cōgrua purgatione purgetur postꝫ ꝙ cuꝫ quibus nō obmittatur regimen reliquorum que mandātur in capitulo curationis cōmunis.

¶ De signis analepsie originate ex matrice aliisꝫ generationis membrorum. Cap. xvij.

Sane analepsio cuius cā maxime est cum retentione mēstruorꝫ preter naturā aut seminis aut superfluitatū ad matricē effluarū est ꝫ q̄ predit dolor in pectine ⁊ in vtriusꝫ inguinibus ⁊ ptis dorsi ⁊ grauitas in matrice ⁊ aliqñ mictus plocatio.

¶ De cura huius speciei. Cap. xvij.

Licet hō rē vtilē magis ⁊ illustrib⁹ ⁊ pitis si nūciet si vtilis est vel necessaria est gratis suscitek mēstruorꝫ sunt ꝓter naturā plocatione ⁊ illorū expiatiōe cōpleta sanatio vel alleuatio analepsie inducit. Cūꝫ ex semis retētiōe cātur regat regie ei⁹ qō nō ledat acr⁹ gñationis dimissio ceterum si ex retētione aliquarū quarūcunꝫ supfluitatū noxiarū analepsie fiat euacuatur illarū remedium est. Item hec species morbi sept⁹ aduenit mulieribus pregnantib⁹. Cūꝫ pariunt ⁊ euacuare materia mēstrualis soluitur.

¶ De signis analepsie gñate ex splene. Cap. xij.

Mate oēm medicinalē opationē pu⁹ est inq̄rēda via signoꝝ olim ꝙ doctrina. Illa aūt potissime ex signis hr analepsie ergo splene tice signa sunt qñ egritudo ē mēlica ⁊ sentit dolor in latere splenis ⁊ cū ea est inflatio splenis ⁊ duricies. Aut cū rugit ⁊ cōtrate corpis ⁊ ipm pulmonem.

¶ De cura huius speciei. Cap. xx.

Sicut artificialis curatio est via ad salutē ita ⁊ doctrina ad curationē semita est. hec autē cognitio trū rerū fulcitur naturalis ⁊ non naturalis ⁊ contra naturā qua ptita ad hums curatiōis dogma conuersa. Deor añ ola illā materiā melācolicā digerendū splenēꝫ rectificandum cum hoc experto syrupo. Re. raō. fe. petro. bruſci spagi corticis. ra. cappar. ra. ptoos corticis thamariſci. ra. peōne corticis ra. ebuli corticis. ra. sanbuci ra. sigilli sctē marie. ʒij. raō. buglosse ra. Ymalēdule ʒedoarij. mirabol. indoꝝ. añ. ʒ. j. cicoree sticados eupatorij pētafilō. gariof. camedreos cāepitheos buglosse meluse absinthij boraginis thimi epithimi capill. veneris scolopēdrie dyanthos pollitrici pimpinelle. añ. ℳ. j. sene. ʒ. v. se. peonie corrigendum leuistici aur. carui pipis azari folij. añ. ʒ. ij. ℈. ℔. spice aromatice. ʒ. ij. floꝝ anthos floꝝ boraginis buglosse. ro. añ. ʒ. iij. terenda terant ⁊ nutriant in aq̄ sufficienti p duos dies ⁊ ponant ad alābicū ⁊ distillētur etiā an lib. iiij. huius distillationis ponant ille spēs. Re. cinamomi electi gariof. piperis nigri ⁊ lōgi cardamōi. añ. ʒ. ij. ℈. ℔. spice aromatice. ʒ. ij. mellis al. dispūati. lib. j. ℈. ℔. zuccari ꝙtū sufficit fiat syrupus dosis sit. ʒ. ij. quouslꝫ digerat materia cōplete semp oñi die ieiuno stōacho inungat cuꝫ hoc vnguēto. Re. dyaltee. ʒ. j. olei spice. ʒ. ℔. misceātur simul. Postea apponant illud emplm. Re. floꝝ camōille. ʒ. ℔. corticis capparū. ʒ. ij. farie fenugreci vini boni ꝙtū sufficit vel fiat illud epłm. Re. absinthij. ℳ. ij. farine lupinoꝝ vel siliginis. ʒ. j. aceti ꝙtū sufficit ⁊ fiat emplꝫ. Et purgek cū isto anticloto. Re. granorū iuniperi semis iuni. añ. ʒ. j. terank ⁊ bulliantur in aq̄ tribus vicibus vsqꝫ ad consumptionē aq̄ postea addak farie lupinorū quātū sufficit ad spissationē postea ponatur in sacculo pāni subtilis ⁊ supponatur spleni vsqꝫ ad liberationē. vel fiat tale emplm. Re. mirabolanoꝝ nigroꝝ bebulo⁹ epithimi. añ. ʒ. xv. fumiterre absinthij. añ. ʒ. x. sticados came. cāepitheos bedegarū. añ. ʒ. v. prunoꝝ iuiub. sebestē. añ. septē passularū. lib. j. coquātur in aqua sufficiēti vsqꝫ ad tertiā partē apponatur ros. li. ij. mellis. li. j. scamonee represse. ʒ. ij. coquant cuꝫ facilitate vsqꝫ ad mellis spissitudinem ⁊ recondiantur in vase. dos. est a. ʒ. iij. vsqꝫ ad. ʒ. vj. vel loco ei⁹ detur supradicti electuarij. Et hec purgatio reiterek ꝑm qō videbit expedire. Reliquum vero fiat ꝑm modū prelignatū cōmunem. deinde nō negligas q̄ peonia ꝑm oēm modum administrationis medicina est electa ad morbū lunaticū scz raō. ⁊ semē. Item si ea ꝓpinetur singulis diebus a. ʒ. ij. vsqꝫ ad. ʒ. iij. in aqua mellis aut ysopi aut cū oximelle mirabiliter ꝓfert. Et similiter si fiat caput purgium: aut gargarisma ex ea cum oximelle ⁊ si suffiak ex ea in nares cōfert si ptinue puluis eius odoretur. Et experta est suspensionē eius in collo esse iuuatiuam valde etiā sumpta in cibis ⁊ potibus. Et fit suffumigatio ex semine ei⁹ ⁊ est mirabilis. Et similiter si sumantur ex semine eius. ʒ. ij. cū melle ⁊ ros. singulis diebus. Caput purgium autem vtile: Re. nigelle nutrite in aceto die ac nocte exiccate fiat puluis ⁊ odoret fugendo. Itē. Re. pilule dyacastoꝝ. ʒ. iij. ⁊ pistent et dissemperentur cum succo cucurbitarum vel cucumeris absinthij. ʒ. v. salis armoniaci. ʒ. ij. terenda terantur aut cū succo ꝓcos donec fiat sicut cerotum et ponatur in vase vitreo ex quo inungātur nares et aperto ore collocet se super ignem et vides materiam fluere masticatio purgans cerebrum. Re. piretri. ʒ. j. sinaꝑ. ʒ. j. ℈. ℔. staphisagrie. ʒ. ij. salis armoniaci. ʒ. ℔. masticis cere. añ. quod sufficit fiant formule sicut auellane et ex eis ingiter in ietuno masticet. Vel succus ruthe agrestis iniectus in nares. vel semen eius vel gummi eius expertum est.

¶ De cura analepsie tertie speciei originate ex diuersis membris et primo ex intestino vel stomacho a vermibus que catalepsia vocatur. Cap. xxj.

Medicum supmū ihm xpm obsecro cōpatiēs toti generi hūano ab hoc lāgore infelici obcesso ⁊ potissime populo xpiano quatenus per suam dignā misericordiam tenebias mee ignorātie dignetur lumine sue gratie illustrare vt valeā doctrinā cōponere per quam hec spēs lugubria morbi lunatici curetur faciliter ⁊ relisiatur eadem quā confidens gratis in munere accipere inchtum quod catalepsie que intestinis vel stomacho a vermibus fit. signa sunt saltue ⁊ casus vermiū et ascaridum. Que ꝺo ex causa manifesta extrinseca sicut ex pūctiōe scorpiōis: aut rutelle. aut vespe et cōsimilibus ex qua materia venenosa eleuatur ad cerebrū meditātibus neruis: aut veneno intrinseco: quod sentik p eleuationē vaporis ei⁹ ad caput quo visus obtenebriatur et cadit siue mēbrū sit pes siue man⁹: aut dorsus: aut pectus: aut aliud ex viscerib⁹ siue stomachus siue matrix. Cuius signa nō querūtur a medico cū nemo querit latentē viam cum habeat apertā ianuā. Vidi em in duob⁹ iuuenibus infirmitate digiti medij man⁹ dextre subvngue originē venenosam hui⁹ speciei latere et in quodā alio in summitate pollicis dextri pedis similiter q̄ dum pertodice venenosam subfumigaret caliginē pitus portiōes: ille mēbroꝝ occupate tumore efficiebātur et frigore deinde sentiebāt adueꝝ tum illius veneni frigidi partis ⁊ partim mēbratim quouslꝫ ad collū ⁊ cerebrum occuparet morꝫ stupore inducēdo ob tenebrationē ⁊ casum. Hec mirandum hanc materiā venenosam in his mēbris originatā neruoꝝ cās ⁊ arterias affectas ⁊ si modica sit tantā vim virulentie ⁊ letalem habere si consideretur mira mutatio inducta in corpe a veneno scorpionis mordentis arbitrantur morsi ab illo agrādibus ⁊ nisi se fore percussos.

¶ De cura hui⁹ spēi cathalepsie vocate ex plib⁹. Cap. xxij.

Videns cā morbi ⁊ manifesta cause ei⁹ cognitio speciei ipsius pollicek remediis vel eradicat ꝓcul ab eo fugere sicut ḡ huius spēi langoris lunatici probatiōes cause euidētissime patefacte sunt sicut ꝓgrue spū sancto duce mistrationē hui⁹ curatiōis medelā. Cū aūt cathalepsia causak a vermib⁹ in stomacho: intestinis existētibus ante omnia educantur a corpore cū medicinis appropriatis ⁊ notis inter quas maxime approbata leuis ⁊ fructuosa est vt ter sumātur. ʒ. ij. cuius dē semis herbe paꝝ amare qō potatur de partibus rome qō deglutituꝝ cum ficubus vel carne pomi citri vl cū melle vel cū syrupo myrthe in quaꝝ eta te educit vermes suauiter. Item fel tauri cū electuario admodū vnguēti super vmbilicū mouet vētrem ⁊ lūbricos necat. Si aūt expedit recurratur ad doctrinā ampliorē veterū medicorum de necando vermes vel serpentes in intestinis. Cūꝫ catalepsia causatur ex venenosa fuligine causata in matrice et retentione menstruoꝝ ꝓter naturam ad cor ⁊ cerebrū eleuata gratia brevitatis recurrat ꝓcuratiōe ad ho-

capitulum c

capitulū de ꝓfocatione matricis modo licito curationis vtē
do ⁊ simil᷑ quādo fit ex fuligine venenosa generata ⁊ reten
tione seminis multiplici ⁊ infrigidatiꝝ valis virilibus et
curek doctrine illius quēledit actus gñationis dimissio cuꝫ
licitus. Nihil enim mortalius medico vel pernecabil⁹ egro
ergo nihil sedius ,eo q̄ cuius ob depulsionē languoris se
mina detestabitur prouocare. Iurta illud bernardi. Unde
etā peccati sodomā qui fūdebat semē in terra pculsit domi
nus:q: rē detestabilē faciebat. Cui alludit augustin⁹ tertio
cōfessionū flāgrātur qui sunt cōtra naturā vbiq; atq; semp
detestanda sunt q̄lia sodomitaꝝ fuerūt. Ceterū si ongo cāe
hui⁹ lāguoris ab extremitatibus notis mēbroꝝ fuerit cau
terizek auro ignito vel eoꝝ mala rectificetur cōplexio ⁊ va
por iterū venenosus solitus ascēdere retineak ad q̄ nihilo
minus sequak aliud regimē cōgruū ad extirpationē veneno
se materie gñate in corpe. Uel cauterizetur petētiali caute
rio licet aliq̄ remedietur ligatione forte ꝓhibendo mate
riam ascendere. Amplius si venenose materie ongo fuerit
a remb⁹ stomacho siphac mirach vel spatulis q̄ manife
ste ꝓcipit a sensato lāguēte casus hanc spēm morbi. Curek
cum abscisiōe causarū facientium eā materiā venenosam.
Uerbi gra in illa que ex mirach fit ⁊ ex stomacho ꝓpter nau
seatiuā facietatē a cibis facit possidere opilationē inventa
q̄ ipsum laudabile nutrimētū suscipiat ⁊ corrūpit in eis hu
mor ⁊ remanet in ipsis nutrimentum laudabile coartatum
ꝓp opilationes ḡre corrūpit ⁊ multotiēs redit ad stomachū
corruptū ⁊ corrūpit cibū bonū laudabilē ⁊ multotiēs acci
dit ꝓpter reuersionē corrupti ⁊ venenosi ad stomachum vo
mitus cibi indigesti.

¶ De causis regentibus et nocentibus ad morbum cadu
cum. Cap. xxiij.

Hec aūt triplici genere cōtinētur. Quedaꝫ
cēn sunt res nō naturales quedaꝫ
influentie celestes ⁊ quedam sunt a tota specie
ꝓpantes. Eoꝝ vero q̄ primi sunt generis sunt
aer calid⁹ ⁊ hūidus ⁊ huic similes vt ventus re
gio meridionalis. quontā cōmouendo humores liquefacti
tes ⁊ subtiliātes ⁊ vapoīē ducentes implent cerebū ex quo
infelix morbus insurgit. Et similiter plaute multe. Uerum
aer septētrionalis q: materias comprimit ⁊ prohibet eas
solui hui⁹ cōmotionē lāguoris gignūt. Et simil᷑ in hyemet
autūno ꝓpter creationē humoꝝ in regionibus septētriona
libus nō accidit nisi causa fuerit fortis. Cibi vero ⁊ pot⁹ im
moderātia: facietas nauseatiua: digestionis corruptio ⁊ ali
mentoꝝ naturalis malicia sanguinē malū generantia ⁊ lē
tes ⁊ similia. Ex quorū vsu substātialis materia ad malam
humiditatē cōuertitur ⁊ vt lac ⁊ dulcia ⁊ plurimū pingue
dinis in cibis. Necnō illoꝝ alimentoꝝ q̄ generāt humores
grossos viscosos ⁊ duros pnecabiles vt fungi que sunt apa
ta terre vel arbor. ⁊ grossi ficuum que sunt apata ficuū ⁊ va
pore malo caput replentiū vt cepe ⁊ potio vini puri marie
tenuo q̄ ledit stomachum in die ⁊ ex vapore ledentis te
nuum habentis stomachum debilem ⁊ breuiter omne ali
mentū grossum et inflatiuū stipticū frigidū. Omneq; calidū
et acutum ⁊ nauseatiuum sunt de genere commouentium
morbum caducū quia humores mouent ⁊ ad cerebrum ele
uāt. Et motus ⁊ q̄es ⁊ paucitas exercitij sunt ex causis hūc
morbū mouentibus. ⁊ exercitiū immoderatū super repletio
nem potens mouere humores ⁊ dissoluere sed non consu
mere integre ex quo cerebri implent vētriculi. Et omnis ca
lor superfluus aut igneus aut solaris q: capiti ex materijs
attrahit quas in partibus corpis prohibet dilatari. Et oē
frigus superfluum. ⁊ actus generationis. ⁊ somnus immode
ratus post cibū: q: caput replet vaporibus et inordinate vi
gilie indigestionē et debilitatē cerebro inducentes. Et pas
siones animales fortes ex tristitia ira et timore et ꝑmutatiōes
repentine sensibiles fortes cor debilitantes ex auditu vocū
magnarum sicut tonitrui et percussiones tympani et rugi
tus leonum et vocum durarū sicut voces molarum ⁊ stri
dorū. Et similiter splendorum visu luminosorum sicut ful
guris rapiētis visum ⁊ splendores oculi solis et flatuū mo
tuū ventosorum turbinum ventorum. Et speculatio motuū
velociū et circulationū ⁊ speculatio ab alto: ⁊ longitudine
more in balneo. Et balneū añ digestionē et effusio aque ca
lide super caput ⁊ odores boni aliq̄n aliquo motu mouent.
Et medicine quedam morbum caducū facientes. Hec aūt
omnia sunt morbum caducum commouentia. Filiorū vero
que sunt secundi generis aspectus planetarū et potissime
lune. a cuius motu et potestate afficit vt dictum est supra
detegentia morbū et si forte virtute elemētaria detegant vt
suffumigatio galbani ⁊ mirre vngula ⁊ cornu capre ſm q̄s
dā administratio fungorū ⁊ apij ſm omnem modū admini
strationis eorū. Sunt tamen quedam que a tota specie de
tegunt ipsum vt induere corpus lunaticū cotto capino ex
cotato recenter. Et dimittak in aqua et causat paroxismuꝫ
morbi lunatici. Et epar capinū aut hircinū cōmestū ⁊ odo
ratū. ⁊ aspaltū fumigatū mor casum epilepsie inducit fil᷑
suffumigatio subuenit ruthe siluestris potissime apoplecti
co vter⁹ enim ex opilatione ventriculorum cerebri fit.

¶ De rebus epilepsie cōferētibus a tota specie. Cap. xxiiij.

Sane nihil ꝓmissi omittit q̄ addit quod de
ficit. Et nequaq; deficit q̄ non
fuc inheret sapientie: sed spiritu sancto duce docu
mento maioꝝ satis nobis experientia nostra ⁊ ve
terū sapientū et reuelatū ⁊ expertū q⁹ vnūq̄q; elementum
dupl᷑ est donatū virtute q̄dē elemētaria ⁊ celesti hinc qui
dē cōmuni hinc vero ꝓpria et etiā calefacturū calidū ⁊ fri
gidū esse. solutiuū aūt nō calidū nec frigidū ſz q: tali virtu
te est dotatū sic ipsius mixtionē regulāte q: ob hoc q̄dā so
lutiuū hui⁹. illud ſo ꝓuocatiuū hui⁹. Aliud ſo attractiuū
huius. Aliud ſo fugatiuū huius. Aliud stupefactiuū hui⁹
aliud ſo fixiuū hui⁹: aliud aūt corruptiuū huius: aliud ſo
infrigidatiuū hui⁹: aliud ſo curatiuū huius. Et quidē hoc
a celesti virtute ,pcedēs meditāte infusa ſm aptitudinē ⁊ nu
trimētū generationis ⁊ exigētie speciei hui⁹. actio ſo soluti
ui in mās hūoraleꝫ cū descriptionib⁹ ⁊ limitationibus nāe
est curare nō medici ipsius ſo dignius est opus nature por
rigere. Cū autē q̄ porrigit nature opus vincit: aut q̄titate
te: aut malicia in ꝓiudiciū eius effrenē nature efficit opatio
nē verbi gra. reubar. salubriter ⁊ familiariter materiā cole
ricā fic solut᷑ virtute celesti. ⁊ scamonea sil᷑ violēter tamē.
Cū aūt q̄titas moderata porrigit malicia aūt hoꝝ supere
scit nām exterminant ⁊ forte optnarek in melius innouari.
Actio ſo ꝓuocatiui in materias humorales sil᷑ fit vt actio
solutiui et illi⁹ iuuamēti ⁊ nocumēti simile est iudiciū. ſbi
gra sicut sunt semina diuretica cātarides quoꝝ immodera
ta q̄titas ⁊ malicia nām exterminat vñ opitulari deberent
Actio ſo attractiui in lapide magnetis ⁊ adamāte ꝓz liq̄
di⁹ sane ſm ambrosiū. 35. psalmi. Lapis magnetis tātā nāz
habet vt ferrū ad se trahat ⁊ transfundat se in illius specieꝫ
ita vt pluribus experiri volētib⁹ cū plures anulos ferreos
ad eum lapidem āmouerent omnes pari tenenk numero.
Deinde si cū amisso cui adheserit lapidi alium ammoueas
anulum et rursus per ordinē singulos sustineat ſz penetret
in omnes per ordinē ex illo lapide vis nature cum priores
nexu vehementissime cōstringit posteriore remissione ada
mantis gñis eximij vis nature tante est potētie vt vbi ma
gnes solito more ferrū attrahit hoc ipsum pñs ab eo violē
ter extorqueat: actio vero fugatiui manifeste appet in il
lis in q̄b⁹ matrix est venenosa fugiank sicut fum⁹ ligni gra
nati serapinū ⁊ asa ⁊ silia actio vero stupefactiui clare ꝓz
in pisce de quo dicitur q⁹ man⁹ trahentis rethe in quo capit
sensum auffert actio vero fixiui a parte apparet in pisce de
quo dicit plini⁹ q⁹ est q̄dā pisces in mari vni⁹ pedis stature
q̄ si nauis nauigantis impulsus a vēto inhereat mor in ip
sa figit ac si fune ligarek actio corruptiui manifestak i napel
lo q̄ holem corrūpit ⁊ coturnices nutrit. actio ſo ꝓiortati
ui mānifestak i medicis cordialibus vt ē tacit⁹ aurū bugiosa am
bra ⁊ silia actio infirmatiui ꝓter venenū ⁊ rē venenosa ꝓz
in epate hyrci q̄ cōestū ⁊ odoratū mouet morbū caducum
ex cōuentia quā habet cum sequit hui⁹ morbi a celo et ex
cōtrariectatis q⁹ cū spē mēbroꝝ patiētiū vt cerebro. Actio ſo
curatiui egritudis ꝓz euidētissime i peonia q̄ curat morbū
caducū vi ꝯtraria hui⁹ spēi lāguoris a celo ⁊ forte ꝓue
niēta spēs cerebri pa. opilationē in vētriculo ānteriori cere
bri vt cū materia hui⁹ morbi pncularis in q̄ cōsumak spēs
in tali aspectu lune deceret mouere opilationē factura añ
riori vētriculo cereb. caulāte morbū caducū peonie pñs p

fuspēsionē ad collū lāgueūs vi cōtraria acq̄sita a celo in eodem aspectu fixionē ꝛ immobilitatē ꝑbet materie nocie ꝑ facenti ꝛ confortationē nature membꝝ passi ꝛ cōueniēt iam illius spēi vt a talꝝ ꝑbeat motū cūdē morbū factura ꝛ q̄ natura tā cōfortata parte anteriori vētriculi cerebri ineſt ꝑ quā expellit omne illud qđ ineſt contrariū ei ꝛ refugit cum quelibet spēs morboꝝ hominis habeat suā stellā sub q̄ generatur ꝛ viuit vt dicit rabi moyses, luna quidē cerebro appropriat q̄ ꝛſi quadrat ꝛ opet vꝫ ꝑ lumē receptū a sole vt maturare fructꝰ ostrea ꝛ aialiū cerebra adimplere gal. testante cuiusq; materiā infrigidare ꝛ hūectare quātum ad domo ese cūdū ptolomeū ,ppriorē tū ꝛ fortiorē ꝛ cōueniētiorē hꝫ aspectū sup anteriorē vētriculū cerebri magis saluat specificum illꝰ q; nā creatū est frigidū in mēse frigiditatis mēbroꝝ decima remissum ꝛ hūidū q̄nta minutiōe hūiditatis mēbrorū positus. Eterū hic vētriculus ceteris humidior ꝛ leuior. Inde alterationes suscipiēs facilꝫ. Medi⁹ ꝫo vētriculꝰ ad duriciē tēdit. ,Posterior ꝫo durior est elongatꝰ ab hūiditate pilo sic q̄ analepsia cerebri Auicenna testante, Et q ꝑtz liq̄dius ꝑspicaciter intuēti quare peonia ꝛ silla a tota spē curāt epilepsiā ꝛ nō apoplexiā. Q; opilatio anterioris ventriculi cerebri nō integra parit morbū lūaticū. Opilatio ꝫo oluꝫ vētriculoꝝ cerebri morbū apopleticū gignit. Uel forte sicut magnes vi sue nature trahit sensibiliter ferrum ꝛ trāſ sumit se in illius spēm sic peonia suspēſa collo vel fumigata cerebro vel euaporata latenter ꝛ occulte trahit nocīā illā mām factura morbū caducū ꝛ se trāſūdit in illꝰ spēm. Et forte de suspēſione pirethri ꝛ ligni visci q̄rcini simile est iudicū de hmōi autem lignis cū argento ligati suspensione certificatus fui in quibusdā pueris. Et lapis smaragdꝰ defe rētes ipꝫ i anulo a morbo caduco liberat. Et pp hāccāz docentur reges q̄ suspendunt smaragdū in collo puerorū eoꝝ statim quando nascuntur ne superueniat eis morbus caducus. Deinde ad actionem curatiuam morbi lunatici a tota spē obiectio occurrit acceptio compositorum sicut tyriace ꝛ similium mox cum obiicatur contra hoc. A quo enim res hꝫ esse habet ꝛ operari. Forte aūt licite vtrunq; diuersis aspectibus sustentetur. sane triplex motus reperitur in rebꝰ scz ex parte compositionis sicut ex mixtum cū stagno facit metallum sonoꝝ. Et ex parte complexionis sicut calidū hꝫ calefacere ꝛ frigidum infrigidare. Et ex parte celi q̄ est virtute cōponentium. Que non ratione sed experimento nosci. Quantum vero ad duos primos fit materia imposita habere virtutem ꝛ ex parte simplicis. Quo ad tertiū cōuerti nō refert si dicatur q̄ medicina cōposita est artificialis virtus aūt naturalis fateor q̄ cōtūctio illaꝝ rex a diuinum ex artificio est sed mixtio earum scōm q̄ vnū quid de contunctione efficitur a celi virtute regulatur ꝛ perficitur.

¶ De rebus quarum vsus licitus est in curatione epilepsie vel priuatur illico. Cap. xxv.

Hec aūt sunt de genere aialiū terrenascentium mineraliū ꝛ lapidū dūtaxat absq; omni caractere ꝛ superstitionibꝰ applicenk vt nullū eoꝝ colligak cū simbolo diuino vel oratione dominica ꝛ similibus. Nec tamē his similibus tangantur ꝛ suspendantur ad collū vel ad aliud mēbū patientis vel quocunq; alio modo ponentur. Res enīz conuenientes curationi de generibꝰ his sunt materia caliduarum vel causarū salubrium corporis humani operantiuz in his in idipsum a sua substātia materiali ꝛ a sua quantitate ꝛ a sua specie tota. Amplius nobiliora et perfectiora ꝛ ꝑ stātiora sunt sacramenta ecclesie ꝛ suffumigia eius omnia que de genere bonorum omnia sacra vera sacra ab oī carmine ꝛ superstitionibus suspectis vel circūscriptis. Repellantur igitur ignominiosi incantatores cōiuratores ꝛ negūspirituum inuocatores diuinatores ꝛ augurii in ministerio medicinali humani corporis domestici ꝛ ministri tam facti dyaboli de deo diffidentes. Et summū medicam. Jesum christum regnantem in celis occidentes. Nempe secūdū augustinum melius est ignorare q̄ a demonibus discere et melius est phisicis discere q̄ a diuino querere diuinationē q̄ per holes demonibus reuerentia fiat. Sed gentilium ritus diuinum credit esse per qualēcunq; spiritum profertur. Nos tū ab his discere nihil debemus ne efficiamur ipsorū: iubet sacra pagina: vñ dedignans testimonium a demonibus accipere ait manifeste et ex ab eo. Qui ergo diuersis artibus et demoniorū inuocationibus querūt futura discere cupiūt quod nō expedit ad destruēdū autē penitus diu inanitio ꝛ nem et augmētationem et hoc addemus quoniam omnes ish animi animaliū ministerio vtuntur que in lege scribantur et semper homini insidiantur. Ex quo ministerio demonū opportuna et digna iudicantur. Nam draconcs et serpentes plutonibus ministrare perhibentur auguribus ꝛ in his quoniz credentibus auspicia capita lupi fere. Omnia autē vulpes ꝛ anticipi tres aut cornix aut aquile aut huiusmodi q̄ moyses hic credo de causis immūda appellauit. Et ,pin de dicit augustinus de doctrina occulta cauendam ꝛ fugiēdam omnem doctrinam que ecclesie canonis non consuevit nec consentit. Nam solum non suscipimus: sed etiamve luti alienum a fide et veritate damnamus.

¶ De curatione paralisis. Cap. xxvi.

Q Uorum quippe paralisis permutationem membrorū spōtaneam sanatur morbus lunaticus et simili permutatione soluatur vt plurimuz sunt palpebre oculorū os: lingua: brachia: manus, ꝛ pedes quatuor: sanationis doctrina ex cā paralisis vniuersali cōgrue medulādo captatur nihilominus captatur que generak adeo accepi munere experiētia industria ꝛ doctrina ad curationē huius sinthomatis vtilia tam fideliter q̄ vniuersaliter explicabo singulis membris patiētis cōgrue coaptabo. Et inchoāo paralisi palpebraz a curatiōe eius inq̄ q̄ ordine nāli curationis obseruato qui est post digestionē cōpletā materie nocie congruit tandē purgare reliq̄ rū debito regimine consequente pluries apponak filtrū hoc aceto infusum super ciliū ꝛ palpebrā paraliticam. Ꝛ. mēta stri orti i loco arido. Ꝛ. iij. bulliāt in pinta vna aceti fortis vsq; ad cōsumptionē tertie partis in hoc efis inuenit remedū salutare. Cui si expedit associek inunctio vnguēti supra scripti a me experti ab olim. in paralisi ꝫo oris si ꝑ signade tegik foie ex sanguinis repletione per antipasim flobothomatur egrotans vt ptes illius vene et forte arterie inanite trahēt violēter materiā nociā a pte lāgueūte ne vacuū fiat. Post hoc ꝫo debito spacio ꝑmisso aliqbus diebꝰ cōtinuis dū accūbit infirmis porrigank ei. ʒ. ij. potionis sancti pauli cū vino decoctiōis salutis floꝝ sticad. ꝛ casto. solutiū ei ꝛ cō sumit et dissolutionē ꝓhibet. Mane aūt porrigak syrupus de sticados ꝛ syrupꝰ cicorieꝝ ꝑm ꝓportionē ꝛgruā relicte materie. deinde purgek cū pilulis de mercuri. et auri. simul mixtis Post si expedit fiat caput purgiū in sero cū pilulis dyacasto reos ore apto sup piunas ignitas. Amplius si expedit post hec ola de oppopiris in sero cuz vino predicto. et deinde si stupor relinquak in facie et inūgak pars tota cūvnguēto aureo et potiōe sancti pauli. añ. vel cū vnguento infra scripto mihi erpto ab olim contingit q̄ lacertus nimis per se vel p colicā patiak mēbra q̄ per eū mouētur tūc ad lacertos sibi oppositos detrahenk. Si ꝫo lachrime iuolūtarie emanauerint ab oculo patiente porrigank i sero ʒ. ij. auree alexādrine vel esdre cū vino tā dicto. Cūq; p signa cognoueris q̄ paralisis oris fuerit causa aliqs de genere hūoꝝ hꝫ vt plurimū a flegmate fiat tā cōgruitate digestiōis q̄ purgationis curetur ꝑm modū prescriptū. Paralisis ꝫo lingue vt plurimū ex humore flegmatico a cerebro expulso fit cuius forte curationis congruitas, in flōmia duarum venarū sub lingua cōsistit eo q̄ humiditas infusa in neruis linguc et radice eius trahit a vena ne vacuū fiat. Deinde fiat collutio oris ꝛ lingue plurib⁹ vicib⁹ in aceto cū quo coquatur piretrum. ʒʒ. ros. añ. cū quo fiat similiter gargarismus deide fricetur cuz potiōe sancti pauli de qua silr porrigāt lāgueti dū accūbit ʒ. ij. cū vino predicto et nil minus cū mane porrigatur de sticados. ʒ. j. et. ℔. ormellis squillitici. ʒ. ij. cōmisceāt simul postea purgek cū hac medicina nihil expta. Ꝛ. yeralo. ʒ. vj. potiōis sancti pauli. ʒ. ij. salis cōis. ʒ. j. et. ℔. succi viticaz pūgētiū ortaz in loco arido. ℥. ij. cōmisceank simul et diligenter cū mulsa q̄tū sufficit et ꝓpinek i sero postea ꝫo porrigak in sero oppopire. ʒ. ij. cū vino p̄dicto. Paralisis ꝫo reliquoꝝ mēbroꝝ pedū et manuū silr cū oportūa digestione et ꝛgrua purgatione curetur sicut cum syrupo de sticados oximelle

squillitico

squillitico ⁊ similib⁹. Et purgetur cū hiis pilulis. ℞. opponacis hermodactilo⁹ serapini bdellij aro. colloqnti. añ. ʒ.v. cē. casto. myrrhe. ʒʒ. piperis macropiperis cassielig. mirabolano⁹ citrino⁹ indo⁹ bellirico⁹ ⁊ emblico⁹. añ. ʒ.j. scamonee. ʒ.ij. turbith. ʒ.iiij. aloes. ʒ.vij. infundant gummi in succo caulium ⁊ fiant cum eis pilule dosis autem. a. ʒ.j. vsq; ad auf. j. Post hec aūt potigatur in sero de potione sancti pauli cū vino predicto deinde oppopire vel esdre. ʒ.ij. Post purgationē ꝯ iteratā vtatur potione hac. ℞. macis nucis muscate gariof. galāge spice aromatice. añ. ʒ.ß. lignialoes ʒ.ij. zuccari lib. ij. fiat puluis subtilis ⁊ vtak patiēs quocūq; mō poterit. Et silr vtatur patiens hoc electuario. ℞. ganosi. macis spice aromatice lignialoes. añ. ʒ.ß. reubarbari. ʒ.j. ⁊ ß. cardamomi blacce bizantie. añ. ʒ.ß. ossis de corde cerui. ʒ.ij. croci. ʒ.iij. cubeb. ʒ.j. musci ambre. añ. dim. ij. mellis ꝯtum sufficiat fiat electuarium deinde inungatur nucha ⁊ mēbra mollificata cum hoc vnguento experto. ℞. ruthe. sil nestris sanguci. añ. M. j. exprimantur ⁊ extrahak succus baccarū lauri. ʒ.ij. buttri. ʒ.ij. dy altee. ʒ.ij. agrippe casto. añ. ij. ß. pinguedinis castoris. ʒ.ij. omnia simul bulliant exceptis siccis que parū bullant retro quousq; spumā faciant ⁊ cuz cocleari mundata reponatur vnguentum in vase ⁊ vsui reseruet. Aliud expertum cōferēs ad morbum lunaticum paliticum ⁊ spasmatum. ℞. bdellij. ʒ.ij. euforbij. ʒ.j. ⁊ ß. serapini. ʒ.ij. cere. ʒ.iij. ⁊ ß. olei sanguci vel olei de keri. ʒ.v. bdellij aūt ⁊ serapinum dissoluantur in succo ruthe agrestis vel in aqua eius ⁊ extra liniantur cum aqua frigida bullīāt in uicē ⁊ fiat vnguentū deinde cū hmōi morbus melie soluak restat meliam purgare ſm doctrinam veterum medicorum peritia ⁊ industria medicantis.

¶ De doctrina conseruatiua sanitatis illius qui passus est illum morbum epilepticum.

SCribam ergo primo de alimenti materia cōtrarij ⁊ sunt oēs cibi ipsi nutrimēti vt case⁹ maxime q; hūidus ⁊ carnes grosse marie aūt paludestrū vt sunt anseres anates ⁊ hmōi aialiū magni corporis vt sunt cameli boues vacce hyrci ⁊ cerui. Et que de siluestris ingrossant et oēs pisces ⁊ maxime duri grossi ⁊ viscosi: cab⁹ de pasta panis q; mutis viscosus ⁊ crudus risum tri. panicum de simila sorbitiones de farina lagana ova assa. Et frixa salsa ova dura carnes salite cauleo ⁊ lentes ⁊ his similes vinum nouū ⁊ nimis antiquū aqua turbida nuces auellane persica crisomilla maciana poma pira citri fructus acetosi et difficilis digōnis castanee grossi fungi ⁊ interiora aialiū ⁊ intestina cerebella aialiuz ad extremitates vina nigra. Aq; frigida nimis vel nimis ⁊ fructus immaturi ⁊ aquosi. Et immoderata comestio ⁊ immoderata potatio vini puri ⁊ maxime in ieiunio. Omnisq; assumptio cibi ⁊ potus vini sup indigestionē cibi balneum ⁊ immoderatū exercitiū. Amplius sunt cōtraria melancolicū sanguinē generantia ⁊ humorem grossum et viscosum et durū vaporeq; malo caput replentia vt cepe potri potio maxime in ieiunio⁹ omnia calida ⁊ acuta ⁊ nauseatua vel multa pinguedo in cibo ⁊ silia. Et breuiter ola que digestionē stomachi impediunt vel corrumpūt vt equitatio immediate post cibum ⁊ dormitio immoderata applicatio sex rerum nō naturalium reliquarū ⁊ maxime continentes nos aeris alterantis nos interius et exterius quem velimus nolimus attrahimus. Fugiat ergo oēm aerem epidimicū ⁊ corruptum. Ita q; nō transeat p loca paludosa ⁊ corruptarū aquarū maxime in estate: Nec p loca vbi sunt cadauera mortuo⁹ aliqua: fugiat aerem calidum ⁊ humidum et ventum meridionalem ⁊ immoderate calidum ⁊ frigidum ⁊ oēs vētos procellosos maxime septētrionales. Sufficiat hec breuis connūeratio perito medico vt addak et ad reliqua sapientia. Posteq; mor adiuuantia aduertēdū est nil minus de contrarijs assimilando aliquando ordine autem naturali vsu. vj. rerū non naturalium abere incipiēdo eligatur aer sic inter frigidū ⁊ humidū tēperatū ad siccitem declinās. Cūq; castus fuerit imoderate ⁊ marie in cantaribꝰ cū aspliōe herbaz fridaz sicut murthi ⁊ ramis ⁊ foliis arengio⁹ ⁊ palmitibus ⁊ foliis vitis rosarum floribus nenupharis ⁊c. Camera inde teneatur aromatica vt cum euaporatione aque rosarum ⁊ similibus. Econtra vero frigidus aer cum carbonibus accensis alteretur ⁊ aromaticorum vapoꝛibꝰ sicut lignialoes storacis calamite aroma. olibani et siliquis. Et cū aspersione herbaz calidarū sicut calamenti pulegij origani maiorane foliis lauri ⁊ similiū. deide autem altum aerem fugiat. Motꝰ aūt ⁊ quies sunt de his que conseruant sanitatē. Motus enim temperatus mēbra cōfortat caloꝛē naturale sopitū ⁊ carnosum excitat virtutes corporis corroborat superfluitates ad cōuenientes regiones descendere facit et reliquas consumendas cōsumit. Utak ḡ motu temperato ⁊ delectabili ita vt inde mēbra nō grauentur. Cūq; grauarī ceperit mox quiescat. hoc autez fiat ante cibum: post cibum ante quiescat omnino nisi a debili motu et maxime donec cibum a stomacho nouerit descendisse qō cognoscatur leuitate membroz et subtilitate salue nec si p̄uocando eructationem nullus in ea sapoꝛ sentiatur assumptorum. Equitet equos suauiter ambulātes vitet magnos repentinosq; descensus. Quies vero immoderata vitek corpus ꝯ humectat et impinguat fiat ergo ante cibū motus temperatus post cibū ꝯ quies. Nam sicut motꝰ ante cibū generat sanitatem ita cōfestim post cibum generat egritudinem. Caput vero frequētius pectinare post depositionē feculentie naturalis multum iuuat quia facit euacuare fumositates que caput ascenderunt. Sōnus autem et vigilia mensuretur. Somnus tamē salubris sic discernit qui vt moris est nature humane noctē non effugit et diē non impedit qui immediate post cibum nō fit. Super stramenta odorifera et mollia fiat. is em ꝯ tutes naturales efficit ad suas operationes peragendas fortiores animalem em corroborat inducendo quietem. Et hoc cibi melioꝛ celebratur digestio et debite fatigationi et resolutioni anime accidentibusq; succurrit. Corpus em calefacit et humectat si ipm inuenerit in humoꝛ ꝯtitate et qualitate equale ac melioꝛ quoq; somnꝰ est post cibi a ventre feculentū descensum cūq; accubuerit capite eleuato super latus dextruz primo dormiat vt p ipm cibus descendens ad stomachi fundū melꝰ digeratur calditate naturali sine carnis inanite opilata ab influēte calditate epatis naturali qui substituitur stōacho sicut ignis lebeti deinde voluat se sup latus sinistrū vt stomachus amplerus ab epate melius digeratur: et cū fuerit iam completuz ad latus dextrū voluat se iterum studiose vt quod resideat feculentū habilꝰ ad intestina descēdat. Sane vertere de latere ad latꝰ frequēter digestionis p̄me impedimētū manifestū plurūq; egritudinū causa. Vigilie autem ſm cōsuetudinē et tēpus et naturam moderate corpus corroborant: virtutes animales excitant corpꝰ calefaciūt. et breuiter somni imoderati remouēt nocumenta. Ex contrarijs vero haz qualitatibus somni et vigiliarum contrarij effectus corpori aduenient attamen potioꝛ pars sanitatis in cibo potuq; consistit merito horū tractatū est locupletius prolōgandū. Eligantur ergo cibi bonos generātes chimos facile maximeq; in digestione prima indigestibiles nō ergo sit duricie substātie qualitatis perniciose nec multū in qualitate altera excedentes. sit ergo panis eius de tritico bona messe collecto bene fermentatus modicū salis habens a pistore elaboratus diutius et in clibano igne cōmensurato coctus recens et duoꝝ dierum vel trium ad plus de quo opoꝛtet nō multum comedat carnes aūt de quadrupedibus sunt carnes agni lactantis pingues que cognoscuntur p ipsarū albedinē naturalem vituli lactātes pingues que cognoscunt etiam per ipsorum albedinem naturalem animales agni et capioli siluestres. De volatilibus autem sicut carnes galli narū perdicum fasianoꝝ paruarum auium nō degētiuz in paludibus quas olno fugiat. Et similiter euitet columnices et pestē patientium. i. morbum caducum vt homines. libis autē vtatur omnibus suę consuetudinis modo salita autē frixa et acetosa nō nisi pro salsamentis siue saporibus alliciendis ad esum ciborum laudabilium non sumantur. Altis autem carnibus nō nisi ad appetitū suscitādum modice tamen vtak. Cibos autem de pasta omnino fugiat. Si autem aliquādo cōceduntur condiantur cū zuccara et pipere vel cū passulis enucleatis amigd. nucleis pineaz fisticis et similibus. Lagana autē fugiat et acrumina semp nisi cū vomitus clebiat. De piscibus aūt nō comedat ⁊ si nō conti-

peat cōedere sit raro sint tñ pisces marini post quos aq̄ dul
cia currēta squamosi petrosi carnes albitēs cum sale aut
anisso petrosil. ꝛ porris sūr p primus saliant siccꝫ p horā mor
tur vel saltem per dimidiā inter duo scissoria cum pondere
pressi vt promptius ipoz āmoueatur viscositas: suaꝫ quali
tas ad contrarium, alteretur. Si vero cum aneto petro. et
similibus aromatibus condiantur magis efficiuntur salu
bres nō eēt sunt mucillaginosi nec pingues nec durā carnē
habētes sintꝫ suauis saporis. sunt enim aquosi flegmatis
generatui sitisꝫ inductiui propter quod comeduntur non
vt solito comedūtur carnes. vinum aque mixtum potest: de
herbis autē que meliores sunt anetum coriandrum fenu. pe
trosi. borago bugiossa melissa cicorea rutha domestica tri
folij mētha pimpinella et his similes cum carnibus come
dant. Et dieb⁹ phibitis ꝛ quadragesima cū lacte amigda
larū dulcium ꝛ cū oleo earū vel cū oleo oliuarū interdum
iure cicerum nigroꝝ. De fructibus autem non comedat ni
si ad cōfortationē oris stomachi ꝛ prohibitionem ne vapo
res cibales caprinosi caput ascēdere possint. Potest tamen
sumere citonia ꝛ pira stiptica raro tamen ꝛ post cibum. Et
maxie in quadragesima et in hyeme ꝛ maxime cocta q̄ cru
da cū aromatibus vel pipere vel tragea. aliis autem fructi
bus non vtat nisi aliquando p lalsamētis. Cucurbitis au
tem et cucumeribꝰ ꝛ peponibus nō vtatur: fructus non ma
turos fugiat. eoꝝ enim humiditas indigesta est que idem
operat quod venenū in corpore de seminibus autem vtatur
carui. fe. ani. granis sisami ꝛ olei de nucleis ꝛ fisticis ꝛ ami
gdalis in fine aūt autūni ꝛ in hyeme ꝛ in principio veris po
test bis comedere in die sobrie tñ fortasse sit minꝰ comede
re in die semel in estate p̄ partiēdo cibū. ter suscipiat si ap
petit. verūtamen q̄ nō cibū suscipiat secundū donec primū
a stomacho nouerit descendisse. nihil enim est deterius ad
salutem cum vtrisq; corruptio indicatur.

¶ De horis comestionis.

Vasq̄ enim comedat nisi prius desiderū affuerit sit autem in cibo po
tuq; modestia ꝛ non comedat in eadē mensa post
cibos difficilius digōnis ꝛ duros cibos leues dige
rentur enim hi prius ꝛ supernatant ꝛ corrumpūtur qi eorū
impeditur egressus nec similiter cibus premittendus est lu
bricus cibum grossum assumendo post tpm̄ secuꝫ ad intesti
na durum trahit nondum digestum ꝛ egritudinum multa
rum cā existit vbiq; cibus ꝛ potus intrat absq; moderami
ne qualitatis ꝛ q̄titatis tempoꝝ facit vel communatur egri
tudinem. Sic̄o sic sumak aliquādo succurratur debito regi
mine. Non est tamē negligendum q̄ nutriēs melius est q̄
melius sapit nisi prauē substātie fuerit. Sapido eēt nutri
mēto stomachus ꝛ virtus retētiua auidꝰ applicank ꝛ si pa
rum nō sapido deterius exiterit fugiat frequētare res dul
ces q̄ añq̄ digerank sua dulcedine trahunk a mēbris opila
tionē inducētes. Et q̄bꝰ egritudines varie gñank. Amplꝰ
oēs cibi q̄ de sui natura sunt indifferētes ad caliditatē ꝛ fri
giditatē in hyeme actualiter calidi ꝓpinētur in estate vero
frigidi. Edi eēt de sua natura meliores sunt frigidi q̄ calidi
maxime in estate. in hyeme ꝑo añq̄ comedantur fumi q̄ ab
eis resoluūtur finātur. Ova aūt gallinaꝝ p̄dicū tasianoꝝ
recentia comedantur forbilia vel tremulla de quibus soluꝫ
vitellum sumak cocta aqua vel igne frixa olino fugiat. Pre
terea p̄ olbus attēdak q̄ cibus in debita qualitate discreta
cōueniēti ꝛ tpe ꝓpinet sic enim sanitatem conseruat vitā
plongando in melius alo aūt sanitatem corrumpit ꝛ vitaꝫ
hois abbreuiat inducens egritudines varias. Cōueniens
vinū odoriferum subtile clarum stipticitatis parū habens
mediū inter nouū ꝛ antiquū aqua multa mixtum bibat. Et
si ponak in vino radix calendule est melꝰ ꝛ forte non est inu
tile vt linat vas in quo ponitur vinū artificialius tamē fit
dum in torculari ponitur ꝛ cōficiatur cum melle ꝛ puluere
cinamomi electi ꝛ radicis calēdule. Dulce vinū ꝑo ꝛ gros
sum malū est ꝛ sūr vinū de dactil ꝛ silia neq; potest vinū nisi
pꝰ bonā q̄titatē cibi sumpserit neq; bibat vinū in fine. Si
aūt añ cibū sumpserit vinū natat ꝛ sua lubricitate trahit ci
bū a stōacho añq̄ digerak. Si vero post natās in ore stoma
chi pctionē ꝛ schorhomiā gñat ꝛ pinde sp̄ post cibū vinū
copiosum hanstū aq̄ fride dek si friditas oris stomachi non
prohibet. ydromellis vero elegātior est potus lunaticis q̄
vinum licet antiqui assimilauerint vinū tyriace magne eius
natura sperate sumptum quia comperierūt duarum cōtra
rietatum esse iuuatiuum similiter reperierunt esse proficuū.
Calefacit enim corpora frigida: ꝛ infrigidat calida: hūectat
sicca: ꝛ siccat humida ꝛ eius calefactio. et desiccatio est na
turalis infrigidatio et humectatio accidentalis. Cūq; mo
derate bibitur inducit vigilias: et calefactiones epatis ap
petitum digestionem ꝛ nutrimētū minuit litargiā subeth ꝛ
tremorem cordis paralisim oris maxime morbū lunaticum
debilitatem neruoꝝ. et visus inducit se. efficit malū intelle
ctum malumq; oris fetorem causat. cerebrum replet: et calo
rem suffocat multaq; alia incōmoda cōminak. Nequaq̄ au
tem vinum bibat ieiunus aut post exercitū. Si aūt in ne
cessitate bibat et mordicationem induxerit fugat granata
acria cū aqua frigida. Post q̄ō et de aquis bibendis pertra
ctandum. et recurras ad primā determinationez. Restat vi
dere de gñe syrupoꝝ sm̄ industriā ꝛ peritiam medici in esta
te syrupo cicoree: ꝛ syrupo bugiosse aut similibus. Utatur ꝛ
dyarodon abbatis vtatur etiam et similibus in autumno.
vtatur dyabugiossa ꝛ in principio veris. in hyeme vtatur dyā
bra electuario de cynamomo dyamusco. 33. condito et bona
tragra. Accidentia anime horribilia et timorē et tristitiā: et
iracundiam inducentia videtur. Que ꝑo delectāt et delitiā
parant q̄tum ad visum coloris debilitas q̄tum ad obiecta
que magis in aspiciendo delectāt. Quātum ad auditum so
noꝝ armonia vt sunt organa voces et melodie amene fabu
lationes: recitationes delectabilū et lectiōes cōplacētū: et
breuiter oīa que auditū demulcent. Quātū ad gustū ꝓparē
tur delectabiles saporꝝ ex cōgruis inuātibus. Horribilitas
ꝓuitetur omnino. q̄tū ad odorem parētur amēi odores:
vt poma ambre et similia. q̄tū ad tactū res. in quibus mart
me delectatur in tangēdo et omnia parātur in quib⁹ licite ꝛ
congrue delectatur ꝛ circa que versak ymaginatio sua stu
diosa. Ceteꝝ quia conseruatio sanitatis in cōseruatiōe ser
rū nō naturalū quibus impossibile est humanum corpus
non apportmari consistit circa vsum predictaruꝫ indebita
qualitate tēpore ꝛ ordine tua magna ꝛ sedula versēt intēs
tio. Deinde q: de tyriaca facta est mentio quātvtilis est a to
ta specie contra morbū caducum cum numerātur iuuamē
ta eiꝰ cui⁹ multitudo experiētia ab antiquis acq̄sita. Sane
tyriaca sufficiens aut efficax remedium contra venenum et
nocumēta hominū ꝛ ꝓprie que sunt in venenis ex pūctura
serpentum scorpionū et canis rabidi ꝛ venenis ebibitis in
terficientibus ad egritudines flegmaticas et melācolicas ꝛ
fe. earū ꝛ ventositates malignas ꝛ ad paralisim ꝛ epilepsiā
et tortura et ad eum qui secū loquitur et maniā et lepram ꝛ
propter albaras et confortat cor et acuit sensus et appetitū
confortat stomachū et alleuiat anhelituꝫ ꝛ delet pulsus cor
dis ꝛ retinet sputum. cōfert ad flegmaticos dolores renū et
vesice et qua causa soluit et frāgit lapidem in vesica et con
fert ad vlcera intestinoꝝ et durities interiꝰ in epate et in
splene et in alijs ab eis vsq; ad periodicos ambarum dolo
rum et non efficit opatiōes has nisi propter vim nature eiꝰ
et a celo acquisita et consequētē complexionē eius resultā
tē ex cōmixtione simplicium ita vt confortet spiritum caliduꝫ
innatum quare iuuatur per illud super cōtrarietatem facie
tia et frigida ꝛ calida vt vincit earum virtutes. Amplꝰ qui
tyriaca in sua sanitate vtitur preseruatur a nocumentis pe
stilētie ꝛ venenis et reminiscere facit oēs virtutes corporis
reparat ita vt videatur restauratiua tota fabrica cordis de
nuo restaurata. Et proinde suadeo quēpiā tyriaca vti p to
tā vitā suā vel minꝰ fideliter obsecrās vt iugiter i mane trā
glutiat de optima tyriaca ad q̄titatē ciceris in potu suo vt
lōgeuus ꝛ fideliter viuat. ¶ De epilepsia adhuc.

Tha cura epilepsie ponak dieta. Uitet pa
nem azimū ꝛ recentem ꝛ offas ni
mis molles crustas nimis coctas. Uitet carnes
bouinas maxime porcinas et agninas iuuenes
anseres. et anates: vitellos: lepores: cervos: pin
guia: et vncuosa. sumat pullos et perdices edulos: muto
nes iuuenes: ꝛ quādoq; de vitulo pisces quos recipit sint
carnosi et squamosi ꝛ marie assati ꝛ cū bona salsa ex pipere
ꝛ zinzibere vitet cepas allia crucā sinap̄. porros frixa vitet

legumina

legumina sed non eo: brodia vitet caseum et lac vitet nuces ⁊ amigdalas auellanas spinarchias ⁊ attriplices rosa cruda vt lactucā et portulacā ⁊ vitet ouorum albumina et vitella nimis cocta sumat vitella aliqñ mollia ⁊ maxime p̄parata vitet crapulā et maxime nocturnaz vitet coitū exercitiū somnum immediate post cibum exercitetur anteq̄z comedat ⁊ bibat vinū sit subtile mediocriter limphatuz vitet potū aque. Nō potet ieiunus removeat de assatura qō erruus est combustum vitet caules et rapas per se nisi vbi fuerint borago petrocil. vitet ira cogitationē somnos magnos vt tubarum tympanorum ⁊ tonitruo: ⁊ aspectum rote mouentiū vitet odorē hirco: super omnia vitet odorem apij. Et super omnia teneat ventrē laxū nō comedat multū simil nec comedat nec bibat in hora paroxismi. Caueat a frigore superfluo ⁊ calore et a mari. Ponet quādoq̄z in balneo modicum ruthe ⁊ in cibis similiter vitet fructus recentes preter pira ⁊ coctana post cibum cum sint cocta' vitet balnea ventosa ⁊ supfluā vigiliā. Teneat caput alte. fiat frequens ⁊ fortis pedum ⁊ tibiarum fricatio ⁊ maxime in hora paroxismi. Syrupus digerens materiā calamenti abrotani sanfuci origani vtriusq̄z sticados capillo: veneris enditule polipodij fumiterre borraginis melisse. ana. M̄. j. anisi ameos anetti epithimi sene electi ysopi radicis enule campane peonie. añ. ℥. j. visci q̄rcini aristo. rotūde spume marin. añ. ℥. j. ruthe. ℥. ij. hermodactilo:. ℥. j. mellis lib. ℔. zuccari q̄ntum sufficit ꝑ duabus li. sirupi de q̄ sirupo accipiat tria cocleartavel tiij. cuz. xij. cochlearib⁹ decoctionis colophonie mixti in summo mane ⁊ in nocte cū intrabit lectū nec cenabit nisi paruz ⁊ cito cutus sirupi medietate sumpta accipiat istud laratiuum. ℞. yerapigre. ℥. ℔. reubarbari agarici. ana. ℥. j. euforbij esule pulpe colloq̄ntide. añ. ℈. ℔. misceatur. Qua sumpta regat regimē farmacati. Post q̄escat ꝑ septē dies vel lōgius vel min⁹ ⁊ reciptat sirupū sicut prius q̄ sumpto purget iterū eadē medicina sicut prima si necesse videatur addendo vel diminuēdo itē ipso post purgationē balneato detur sibi in exitu balnei. ℥. ℔. tyriace distemperate cum brodio carnium vel metridati per tres vices et si non timeas de nimia infrigidatione cerebri flobothometur de sophena et quandoq̄z de vena sub lingua vel de cephalica. Et si post paroxismuz vomitū posset ꝓuocare bonuz esset et vtile maxime sit sit repletio stomachi ex cibo vel humore. Item cōferūt sibi clisteria vbi sit cētaurea pulpa colloq̄ntide ciclamē siseleos sanfucus ⁊ agaricus. Et quādoq̄z confert caput purgiū factum ex cucumere asinino ⁊ agarico yreos nitro nigella ⁊ staphisagria cū semine ruthe. Itē vtat isto electuario oi hora qua voluerit. ℞. dyacitonitem piris. añ. q̄rtis. j. succi ro. ℥. ℨ. dyatrosate nouell. añ. q̄rtio. ℔. carniū citonio: in zuccaro conseruatoz dyalign al. dya. dyamargaritō. añ. ℥. j. cubebarū macis. añ. ℥. ℔. semis ruthe. ℥. v. visci q̄rcini. ℨ. ij. se. peonie romane croci. añ. ℨ. ℔. oibus tritis fortiter nutriantur de quo possunt accipere ter vel quater in die ad q̄ntitatē vnius castanee siue nucis ⁊ ieiunus sine potu si voluerit cum potu tamen pauco. Item potest vti illo puluere i suis cibis vel i suis salsis. ℞. cinamo. electi cassielig. piperis. ana. ℥. j. semi nis peonie romane. ℥. j. visci q̄rcini. ℨ. ij. siseleos. ℥. j. croci. ℨ j. ℥. anisi. añ. ℥. ij. fiat pul. subtilissimus de quo accipiat ad q̄ntitatem vnius dimidij cochlearis frequēter ⁊ cōtinue odoret ruthā ⁊ in sinu deferat semper. Et nota experimentuz certū ⁊ probatū multotiens ad cognoscendum vtrum epilepsia sit curabilis vel non. Et si sit curabilis curatur cū istis Primo fiant ille pillule. ℞. siseleos aristo. longe castorei salis nitri. añ. ℥. iiij. raz. peonie troticoruz squillitico:uz. añ. ℥. vj. yerapigre sticados epithimi. añ. ℥. x. polipodij. ℥. ℔. agarici. ℥. xij. interioris colloquintide. ℥. xj. turbith electi. ℥. xv. mirabolano: indoruz bellirico: emblico:. añ. ℥. iij. lapidis lazuli abluti. ℥. xiij. mirabolanoz citrinorum m elebori nigri camedreos camepitheos. añ. ℥. 8. teranf ⁊ cribellentur ⁊ in secantabi squillitico temperētur ⁊ fiant pillule. Prius tamen digerat materia cum aliquo sirupo: electo a practicis posito deinde exhibeant patienti iij. pillule de ꝓdictis ⁊ si satis subito cadat post receptionē pillule curabilis est si vero non cadat incurabilis est. Et caue ne corpus sit repletum quia patiens cito suffocaret. Uel si purgetur primo cuz flobothomia. vel farmacia aliqua secundum q̄ materia est peccans ⁊ tunc exhibeantur predicte pillule ⁊ regatur regimine bono et curabitur sine dubio omne enim hoc in pluribus experimentatum infallibiliter est.

De regimine infantium preseruatiuo ab epilepsia.

REgimē preseruatiuum infantium de epilepsia debet mater q̄diu p̄gnās est et nutrix q̄diu lactat vitare superfluum potum ⁊ omnes fructus exceptis ficubus et vuis passis et nucibus amigdalis: et auellanis assis et piscibus non scamosis ⁊ ceteris elixis si fuerint recentes ⁊ porcello lactāte ⁊ anate attriplice. ⁊ apio. Itē vtat vtraq̄z scz mater q̄diu p̄gnās est et nutrix subscripta ꝓfectione. R. corticis interioris cynamo. dulcis. ℥. j. salis nitri. ℥. ℔. nucis muscate cardamomi coriādri p̄parati. añ. ℥. ij. rosarū rubearum. ℥. j. cubebe. ℥. ℔. sanfuci mirtillorum olibani añ. ℥. j. panis zuccari. ℥. ij. fiat tabula de qua sumat q̄tū placet in introitu lecti sed sit ad minus. ℥. ℔. sine potu in defectu ꝓ q̄ tabule sumātur ad pl⁹. xx. grana vuaz passarum mūdatarū vel ad minus. xij. cū tribus amigdal' mūdatis ⁊ assis infans aūt portet smaragdū ad collū ⁊ in tacēdo teneat caput super pulmar factum de farina panicij.

Explicit tractatus de epilepsia.

Incipit tractatus Magistri Arnaldi de villa noua de esu carnium p:o sustentatione o:dinis cartusiensis contra iacobitas.

ADuersum me loquebantur qui sedebant in porta et in me psallebant qui bibebant vinū xps dio verbis conqueritur de pharisei⁹ ⁊ legisperitis quibus datum erat sedere in porta regni dei: dupliciter scz per auctoritatem iudicandi ⁊ per quietem contemplandi. Que porta est scientia legis et mandatorum dei de qua scientia scriptum est in psalmo. Hec est porta iusticie ⁊c. Et huius scientie vel doctrine vinum bibebāt. documenta namq̄z siue precepta veteris testamenti vino comparantur eo quia pungitiua fuerunt populo veteri nā punctiones timore tē poralis pene obseruabantur. Documenta enim noui testamēti cōparantur lacti quia suauitate gratie ⁊ amoris seruātur tantūmodo. Et ideo dicitur in canticis. Meliora sunt vbera tua vino. Eisdem ergo verbis quibus conquerit spōsus eternus de illis qui gloriantur de peritia legis diuine. Conqueritur eius sponsa scilicet ordo carthusiensium de regularibus ⁊ secularibus clericis qui ad gustandum sapientie diuine dulcedinē sunt admissi quonā absq̄z freno pudoris contemnunt enim dicentes q̄ eius status sit periculos⁹ idcirco quia lāguentibus in extrema necessitate carnes nō concedantur. Et hoc arguūt q̄ persone dicti ordinis ex defectu charitatis in tali casu periculū dānationis eterne incurrunt. quāobrem cōquerendo dicit eadem sponsa in cānticis. Percusserunt me vulnerauerūt me tulerunt mihi pallium meum percusserunt molestando vulnerauerunt diffamādo tulerunt pallium meum condemnando. Nā pallū ꝓtegēs ab eterno algoribus est charitas. Hec est enim illa vestis nuptialis ꝓ qua dominus ait in euangelio q̄ exclus⁹ fuit a regia mensa q̄ enim nō habuerit. et ideo cōdemnant eternaliter qui aufferūt ipsam percusserunt ergo baculo detractionis vulnerauerūt gladio diffamationis tulerūt pallium meū vngulbus fallacis opinionis. Huiusmodi enim opinio in se falsa est et prophana quia expresse sapit hereticā prauitatem. Est enim in radice sua fantastica et mēdosa. Quod aūt sit falsa declarat ex hoc quia qō ex summa sit charitate nō adimit charitatē. Cum ergo regulariter in ordine cartusiensi carnes denegant q̄busliber regule subiectis ꝓtute generalis statuti constat q̄ non sit in odiū proximi sed solū amore domini qui amoris iam ad obseruationē constitutionis illius omnes et singulos obligauit. ridiculū ⁊ abusiuū est dicere q̄ aliquis ad obseruandū statutū ordinis esum carnium denegans se obliget ad illud nisi amore dei. Sed illa charitas est supma q̄ deū respicit ꝓ obiecto. Ergo falsū erit assentire vel asserere q̄ charitati aduersant filij ꝓdicti ordinis in denegando carnes languentibus cū illud faciāt constitutioni gnali ꝓpter deū obediendo ⁊ nunq̄z in odiū proximi. Nō aūt predicta oplo sapiat heresim ⁊ ide sit ꝓphana

p hoc declarat qm vt habet ex sacroꝝ traditiõib⁹ canonuꝫ hereticus est qui romane ecclesie aduersat et qui nouuꝫ dogma fingit in his que ptinent ad vniuersalem statum fideliũ tragꝫ vtroq; reatu inuoluntur auctor predicte opinionis tacite vel latenter. Cõstat esh q romana ecclia q de ordine supradicto tãꝫ pulcherrima t gratiosissima filia glorat et approbat statũ t tolerat statuta ipsi⁹ nõ solũ moderna sed magis antiqua quoꝝ nullũ antiquius isto q ergo statutum hoc improbat cõsequẽter aduersat vel approbationi ecclie romane vel tolerantie ipsius ꝙpropter est aduersari⁹ illius fingit quoq; tacite nouũ dogma qꝫ supponit q lãguidi nequeũt interdũ a mortis piculo sine esu carniũ liberari. Et p cõsequẽs docet esse necessariũ vti carnib⁹ ad vite lõgitudinẽ cõsequẽdã. Ano aũt hui⁹ cõsequẽtie est radix totius opinionis t cõtrouersie. Quã radicẽ ostẽdũt esse fantasticaꝫ t mẽdosam cõsiderationẽ medicinales q solidissimis innitũtur rationibus. Inquiũt enim peritissimi medicoꝝ q mortis piculũ nõ timek in languido nisi virtutis vitalis defectus emineat illa nãq deficiẽte necesse est vt vita deficiat. Ḣ aũt vt aiunt eleganter neqt in egris deficere nisi vel ꝓpter malitiã morbi resoluẽtis cã vel ꝓpter defectũ alimẽti cõseruãtis t restaurãtis p̃ditionẽ ipsi⁹. Et in vtroq; casu languens euadit mortis piculũ p abscisionẽ cause pternẽtis virtutẽ p̃dictã in primo p medicationẽ ꝙgrue dissipãtẽ egritudinis acerbitatẽ. in scõo vero p exhibitionẽ alimẽti celeriter confortãtis t restaurantis virtutẽ p̃dictã. Nec est tutũ in ꝓposito remedia pmutare. Nã vt princeps clarissim⁹ medicoꝝ. s. ypo. ait in egritudinũ regimẽto. Si deficiẽtib⁹ p̃furia morbi cib⁹ exhibeak suffocatiõis vel alterius verationis gratia mine supaddito vitã cogunk finire celeri⁹ deficiẽtibus aute ꝓpter penuriã alimẽti. Si denegek cib⁹ t medicationi subdãtur erotiãt velociꝰ tabefacti. Et q̃b⁹ ꝑz q cũ carneo ad edẽdũ nõ ꝓpinẽk nisi p alimẽto. Cõstat ergo q carneo ad deliberãdũ egrũ q timek deficere pte morbi malignitate nõ pderũt ſz nocebũt: deficiẽti ꝙpter alimenti penuriam si carnes exhibeak pculdubio cõfortabũt virtutẽ p̃dictam ſz tñ ad eã tũc cõfortãdã t reparãdã nõ est necessariũ vt cib⁹ carniũ magis exhibeatur q̃s alteri⁹ alimẽti q̃ ꝑz ex eo q̃ dictũ est. s. q deficiẽti ꝓpter hãc causam debek alimẽtũ velocissime t abũdanter reparans virtutẽ deficiẽtẽ. Talia enim sunt vinũ t vitella ouoꝝ sorbilia vt testank medici sic probãtes q nihil ita abũdãter t velocissime põt ꝙfundere reparare in corde t p̃sequẽs in arteriis cũctoꝝ mẽbroꝝ. Nisi potẽs fuerit velocissime generare spũs copiosos in membris predictis tale ꝙ alimentũ est q̃ in laudabilẽ et multum sanguinẽ velocissima digõne cõuertk quale est illud q̃ ḣs q̃litates cõformes nãliter sanguinei t in sua substãtia paucissimas gerit feces immo hꝫ substãtiã adeo purãq; q̃si tota mutak in sanguinẽ. Pre cunctis vero nutriẽtib⁹ habẽt in his prerogatiuã hec duo videlz mediocre vinũ marie aromaticum Et vitella ouoꝝ. Ceteris ꝙ aliq̃ p̃dictaꝝ cõditionũ deest. Nã si gñatiua multi sanguinis fuerit aut nõ ita cito in sanguinẽ ꝙuertenk vel nõ ita purũ aut ecõuerso q si adeo celeriter in sanguinẽ cõuertãtur vt ista nõ tãtus erit vel nõ tam pur⁹. Prodia q̃dẽ carniũ t eaꝝ sacci vel latẽter vel apparẽter abũdãt in vnctuositate superfluꝰ q̃ est pot⁹ pabulũ caloris extranei pot⁹ materia sanguis puri et spirituũ laudabiliũ. Et his ergo est manifestũ q languẽtes q̃b⁹ defectus virtutis vitalis causak ab alimẽti penuria mortis periculũ ingerit citi⁹ ac securius eis succurritur p exhibitionẽ ouoꝝ t vini q̃s carniũ vñ ꝑz q nõ est necessariũ carnes administrare lãguẽtib⁹ ad euitãdũ. s. mortis piculũ ꝓpter oppositũ asserẽs ꝙphanã inuenit nouitatẽ aut ex malitia sicut iudei q̃ studiose ꝙfugnãt ꝙritatẽ manifestã ꝓpter odiũ xpi. Sibi t qui perfectioni cartu sensuum inuident non erubescunt ad uersus eos calumnias falsitatis adinuenire aut ex concupiscentia vel animi languore seu passione. nam passionati vt ait philosophus male iudicant de veritate virtutuꝫ moraliũ sicut incõtinẽs t gulosus de medio in quo temperantia consistit qm̃ ibi q̃q; dicunt tẽperamẽtum esse vsum veneris t escaꝝ vbi pculdubio est superfluus. Sic et amatores carniũ pre concupiscentia ipsaꝝ languẽte alio t obnebulato recte iudicare nequeũt de ipsarũ effectu in sanabili cor pore quibus euenit sicut medico intemperato et stolido q̃ de seipso facit indifferenter regulã aliorum. Et ideo que sibi prodesse nouerit aut placuerit ceteris nedũ sanis verũẽt egris testat esse salubria t ad vtẽdũ eis hortak tãq; necessaria vel ad regimẽ sanitatis vel morbi curationem ita t hic ad euasionẽ piculi carniũ esum necessariũ eẽ lãguẽtib⁹ asserũt. Sicut et assueti bibere tñ aquã purã t frigidã ꝙstãter affirmãt egros absq; potu ipsi⁹ liberari nõ posse. Tertio vero cõtingit aliq̃b⁹ illũ asserere p̃ ignorãtia t marie physicaliuꝫ cõsiderationũ quaꝝ est determinare nãm t rõnẽ atq; diuersitatẽ eoꝝ q̃ possunt vitã corpalẽ sustẽtare siue ꝓtrahere vel piculũ ei⁹ recta ꝓtractatate ducta ad suã causam abscinde resicut ptz ex distinctiõe cãꝝ introducẽtiũ defectũ virtutis vitalis supra memorate t ẽt ex distinctione virtutũ quã medicus tradidit dicẽs q eaꝝ q̃dã est p quã ãhelit⁹ exercetur et pulsus in toto corpore sine qua nequit in aliqua pte corpore vllus actus vite manifestari. Et ideo vocauit hanc absolute vitalẽ. alia aũt est per quã exercek cognitio q̃ pertinet aiali sicut sentire imaginari extimare t memorari ꝓpter qõ animalẽ cognitiuã noiat eã. Alia aũt est p quaꝫ motus volũtarius exercetur t ideo cõgrue vocat eã aialẽ motiuaꝫ voluntario motu considerãs igitur sapiẽs medicus p̃dictarum virtutũ diuersitatẽ rationabiliter distinguit inter ꝙfortantia dicẽs q ad cõfortationẽ virtutis vitalis t cognitiue plus valent alimenta subtilia t que in sanguinẽ purũ facile ꝙuertũtur. q; ille virtutes perficiunt specialiter operationes suas multitudine spirituum laudabiliũ q̃ generãtur ex sanguine puro t tẽperato. Ad cõfortationẽ ꝙ virtutis motiue supradicte ꝙsunt amplius cibaria grossa q̃ densum et tenacẽ seu glutinosum generãt sanguinẽ q̃m mot⁹ volũtari⁹ ꝓficit soliditate seu robore nervoꝝ et lacertoꝝ: sanguis vero dẽsus t tenax mẽbra facit robusta t valida q̃m difficulter ab eis per motum t laborẽ ḣuiditas nutrimẽtalis resoluit cũ ergo respectu vini electi. t vitelloꝝ ouoꝝ tenacẽ sanguinẽ generẽt carneo. ꝙstat ꝑm hoc respectu illoꝝ cõmodiores erunt ad imprimendũ robur membris lãguẽtibus propter alimẽti penuriã. sed ad ea vtificãda illa erũt vtiliora. Per hoc esh maxime detegitur error predictoꝝ. Nã vt ait Galienus. non est necessaria confortatio virtutis motiue egris decũbentibus q; modicũ indigent operatione ipsius quapropter nec carnib⁹ indigent necessario: ex quo apparet q̃ assertores oppositi p̃dictas medicoꝝ ignorãt distinctiones: t tõ sicut ignari virtutis nominũ q̃bus vtãtur sibi ipsis q̃ gazonizãt et ꝓprio argumẽtis fallũk. Cũ illud q̃d est necessariũ ad confortationẽ vnius virtutis dicũt esse necessarium ad confortationẽ vel reparationẽ alterius. Ex quibus patet q eoꝝ opinio fantastica deludik cogitatu cuꝫ sit eis contraria doctrina medicoꝝ quibus cõuenit specialiter in hac materia agnoscere veritatẽ Nec eis dicere potestis q̃ documẽta sacre scripture prebeãt fulcimẽtũ eoꝝ assertionis: q; nusquam legitur q carnibus esus necessarius sit lãguẽtibus cũ tamẽ hoc de vino legatur. Ait enim apostolus ad timotheũ. Modico vino vtere propter stomachum tuum t frequentes tuas infirmitates. Ait etiam ad romanos. Qui infirmus est olera manducet t non dicit carnes. De pane q̃ q; et vino q̃ confortent virtutem vitalem expresse dicit psalmista. q vinum letificat cor hominis et panis confirmat ipsum. Cor autem principium est et materia virtutis vitalis t omne letificans cor confortat virtutem vitalem. Q̃ si opera dñi attendantur quibus vt exemplis instruimur dicente apostolo. q omnia xpi actio nra est instructio reperimus non prebuisse carnes his quibus timetur virtutis vitalis defectio sed panẽ t pisces. Ait enim vt habetur Mar. ci. viij. misereor super turbam quia ecce iam triduo sustinẽt mecum nec habent quod manducẽt et si dimisero eos ieiunos in domo sua deficient in via. Cum ergo triduo ieiunassent et aliqui eoꝝ essent infirmi quia multi eum sequebantur vt a languoribus sanarentur sicut habek Luce. vj. t etiã Joh. viij. patenter instruimur ex opere domini qui errare nõ potest q̃ ad euitandũ in languidis defectum virtutis vitalis minantẽ periculũ mortis ꝓpter alimẽti penuriã nõ est necessariũ carnes admiſtrare q; alias dedisset discipulis suis dño exẽplũ erroneũ vel diminutũ t imperfectũ q̃d nephas est opinari. Legik q̃q; primo regũ. iij. q puero amalechitaꝫ q̃ nudiustertiꝰ cepat egrotaꝫ nec trib⁹ dieb⁹ vl noctib⁹ comederat vel

derat vel biberat dauid fecit offerri panem ⁊ aquam ⁊ fragmen masse caricarum ⁊ duas ligaturas vue passe qui cum comedisset vt habetur ibi reuersus est spiritus eius ⁊ refocillatus est: constat autem ꝙ reuersio spiritus ⁊ refocillatio nihil aliud sunt nisi reparatio virtutis deficiẽtis. Unde patet ꝙ in quibus deficit virtus propter penuriam cibi nõ est carnium vsus necessarius. Quis etiaꝫ audet asserere ꝙ nemo vite longitudinem consequatur sine vsu carnium cum in monasteriis carturienses octogenarij et centenarij mũdorum sensuum crebro inueniantur. Constat etiaꝫ ꝙ in prima etate mundi vixerunt homines diutius q̃ in aliq̃ aliarum in qua tamen nulli communiter vescebãtur carnibus sed terre nascentibus. ade siquidem fuit dictum comedes herbas. Noe vero et filijs eius a q̃bus inchoauit secunda etas dictum est. Omne quod mouetur et viuit erit vobis in cibum. Illam vero primi temporis victus tenuitatem commendat Boetius in libro de consolatione: dicens. Felix nimium prior etas contenta fidelibus aruis. Nec in orti perdita luxu faciliq̃ sera solebat ieiunia soluere glãde. Quo cõtra nos dicere possumus infelices et miseri illi sunt qui celebrem vitam processi denuo statuunt oculos suos declinare in terram ⁊ ollas carnium egyptiacas suspirantes celeste manna fastidiunt: at per hoc ad sepulchra concupiscentie a domino prosternuntur. Completurq̃ in eis illud psalmi. Sepulchrum patens est guttur eorum: hoc est gutturis ingluuies manifesta est causa perditionis ipsorum: igitur qui potest ascendere montem obseruantie cartusieñ. audacter ascendat: quoniam ibidem pascuis mundioribus refocillabitur cor ipsius. At vero quicunq̃ sunt mundiores corde limpidius vident deum: dño dicente. (Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt.) Hi vero clarius ipsum cernunt quibus familiarius ipse loquitur. Qui vero verticem huius montis ascenderit cibabitur mãna deuotionis ⁊ adipe frumenti videlicet ex nimia charitate xp̃i ⁊ hoc pane cõfirmabitur cor ipsius. et vino amoris agni celestis inebriatus dormiet non sentiendo mundana. Et requiescet in pace bone voluntatis ipsius iocunditatem sperando eternarũ delitiarum. Qui vero montem predictum ascendere non valuerit seu noluerit ambulet per loca demissiora iust⁹ in opere et rectus in corde vt lucem consequatur immarcessibilem ⁊ letitiã sempiternam quia iusto lux oritur ⁊ rectis corde letitia. Quomodo vero in proposito iuste ⁊ recte ambulet docet apostolus inquiens ad romanos. xvj. Qui mãducat nõ mãducantẽ non spernat et qui non mãducat mãducantẽ nõ iudicet. Non igitur vltra q̃ liceat de proximis iudicemus maxime cum non deceat nec expediat. sed illi relinq̃mus iudicium cuius oculis cuncta patẽt ⁊ cui est laus et gloria in secula seculorum. Amen.

Registrum.

A A. B B. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z. ⁊. ꝯ. ꝶ. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. oẽs sunt quaterni: dempto. B B. ⁊. O. qui sunt terni.

¶ Expliciunt opera Arnaldi de villa noua medici acutissimi nuprime recognita ac emendata. Lugõ. ĩpressa in calchographia Honesti viri Jacobi myt. Anno domini. M. cccccxxxij. die vero. x. mensis Junij

XVI
61.1.Arn

FV.R.8645

XVI
61.1
Arm

Arnaldi
de
villa nova

Anno 15[illegible]